Haec tibi pentadecas tetragonon respicit illud
Hospitium petri & pauli ter quinqȝ dierum.
Namqȝ instrumẽtum vetus hebdoas innuit: octo
Lex noua signatur. ter quinqȝ receptat vtrunqȝ.

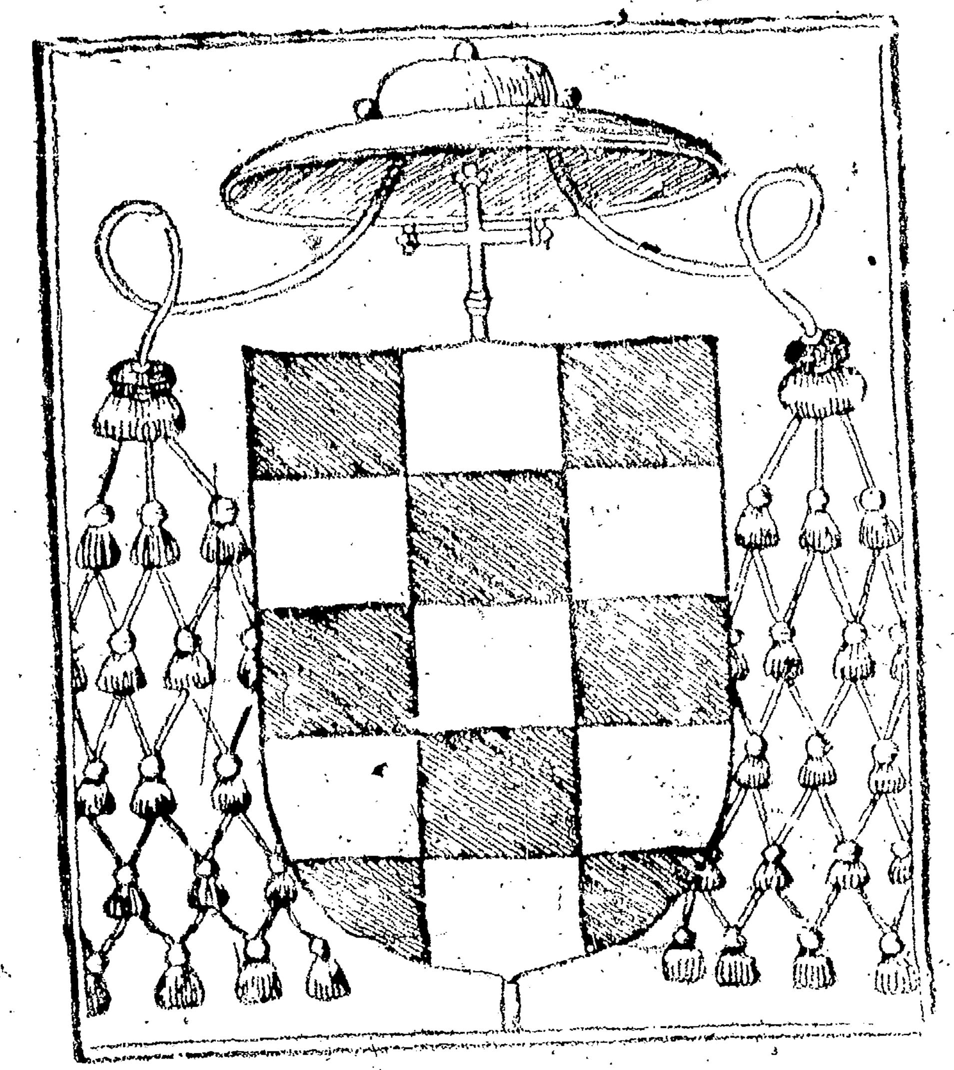

Vetus testamentũ multiplici lingua nũc primo impressum. Et imprimis Pentateuchus Hebraico Greco atqȝ Chaldaico idiomate. Adiũcta vnicuiqȝ sua latina interpretatione.

Codex hic Complutens. certe insignis, sex distinctus partibus, emptus est à viro praestantiss. D. Petro Fabritio, D. Professori Concionatore, Bibliothecario huius ecclesiae [Tigurina] [illegible] (quae Groszen münster appellatur) pretio 16 aureorum et 10 batzionum. Cui additum est [illegible], talerq. singulari enim in hanc ecclesiam studio affectus, ei viliori pretio, quam ullis alijs maiori vendere voluit. Mense Junio Anno domini 1557.

Ad sanctissimum ac clemētissimum dominum

nostrum. D. Leonem Decimum diuina prouidentia Pontificem Maximum Reuerendissimi in Christo patris ac dñi. D. F. Francisci Simenii de Cisneros Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ tituli. S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis Hispaniæ Archiepiscopiq; Toletani ac regnorū Castellæ Archicācellarii &c. in libros veteris ac noui testamēti multiplici lingua impressos.

Prologus.

Multa sunt beatissime Pater: quæ ad excudendas impressoriis formis originales sacræ scripturæ linguas nos incitarūt. Atq; hæc imprimis. Q cum vniuscuiusq; idiomatis suæ sint verborum proprietates: quarum totam vim non possit quamtumlibet absoluta traductio prorsus exprimere: tum id maxime in ea lingua accidit: per quam os domini locutum est. Cuius littera q̃uis ex se mortua sit & uelut caro: quæ non prodest quicq̃ (Nam spiritus est qui viuificat) quia tamen Christus verborum figuris velatus intra eius vterum manet inclusus: nō dubium: quin tam admiranda sit fœcunditate repleta: tam exuberāti mysteriorū copia cumulata: ut cum plena semper sit & redundās: flumina de ventre eius fluāt aquæ viuæ: vnde hi quibus datum est reuelata facie gloriā dñi speculari: vt in eādē imaginem trāsformentur: possint assidue haurire mira diuinitatis eius arcana. Quippe cum nulla dictio nulla litterarum connexio esse possit: ex qua non emergant & veluti pullulent reconditissimi cœlestis sapientiæ sensus. Ex quibus cum non possit eruditissimus quisq; interpres nisi vnicū explicare: necesse est vt post interpretationem maneat adhuc scripturā grauidā: variisq; ac sublimibus intelligentiis plenā: quæ nequeant aliunde q̃ ex ipso archetypæ linguæ fonte cognosci. Accedit: q vbicūq; latinorum codicum varietas est: aut deprauatæ lectionis suspitio (id quod librariorū imperitia simul & negligentia frequentissime accidere videmus) ad primam scripturæ originem recurrēdum est: sicut beatus Hieronymus & Augustinus ac cæteri ecclesiastici tractatores admonent: ita ut librorū Veteris testamēti synceritas ex Hebraica veritate: Noui autē ex Græcis exemplaribus examinetur. Vt ipsa igitur originalia in promptu haberet quicūq; diuinarū litterarū studiosus: possetq; non solis riuulis esse contētus: sed ex ipso fonte salientis aquæ in vitam æternā sitim pectoris extinguere: iussimus archetypas sacræ scripturæ linguas cum adiunctis variarū linguarū translationibus impressioni mandari Sāctitatis tuæ nomini dedicādas. Atq; imprimis Nouū testamentum Græco Latinoq; sermone excudēdum curauimus simul cum Lexico Græcarum omnium dictionum: quæ possunt in eo legentibus occurrere: vt his quoq; qui nō integram linguæ cognitionem adepti sunt pro viribus consuleremus. Deinde verò anteq̃ Vetus testamentum aggrederemur: Dictionarium præmisimus Hebraicorum Chaldaicorumq; totius ueteris instrumēti vocabulorum. Vbi non tm̄ multiplex significatio cuiusq; dictionis exprimitur: sed (quod studiosis vtilissimū fore credimus) locus scripturæ in cuiusq; significati testimoniū citatur. Rursus: cum nō solus litteræ occidentis cortex sed introrsus latitans spiritus viuificantis nucleus maxime sit a studioso diuinæ scripturæ requirendus: atq; huius præcipua pars ex propriorū nominū interpretatione depēdeat: quorū ab æterno præuisa impositio incredibilē opē affert ad propalādos spirituales abstrusosq; sensus & detegēda arcana mysteria: quæ sub ipso litteralis textus vmbraculo spiritus sanctus velauit: Idcirco interpretationes propriorū nominum a viris linguarū peritia præcellētibus maxima diligētia iussimus elucubrari: & secūdum Alphabeticā seriē dispositas Dictionario adiungi. Quibus succedit legendorū Hebræorū characterū instructio & eiusdē idiomatis Grāmatica ex pluribus receptæ fidei Hebræis autoribus collecta & ad latini artificii normā reducta. Quibus omnibus ueluti ꝑpræludio ita peractis: ad excussionem diuersarum veteris testamēti linguarum nos conuertimus: adiicientes etiam singulis earum suam latinam translationē. Qua in re id aperte Beatitudini tuæ testari possumus Pater sanctissime: maximam laboris nostri partem in eo præcipue fuisse versatā: vt & virorū in linguarum cognitione eminentissimorum opera vteremur: & castigatissima omni ex parte vetustissimaq; exēplaria pro archetypis haberemus: quorū quidē tā Hebræorū q̃ Græcorū ac latinorū multiplicē copiā variis ex locis nō sine summo labore cōquisiuimus. Atq; ex ipsis quidē Græca Sanctitati tuæ debemus: qui ex ista apostolica Bibliotheca antiquissimos tum Veteris tum Noui testamēti codices perq; humane ad nos misisti: qui nobis in hoc negocio maximo fuerunt adiumēto. Consumata itaq; excussione Noui testamenti Græce Latineq; impressi cum suo Lexico. Impresso etiam Hebraico Chaldaicoq; Dictionario: cui adiūcta est Grammatica cum nominum propriorum interpretationibus. Absolutis præterea annotationibus differentiarum Veteris testamenti: quas cum Nicolaus de Lyra nō omnino absolutas edidisset: eas nos per viros linguarum peritissimos multis in locis addi fecimus. Tandē diuino auxilio Vetus testamentum multiplici lingua excudi fecimus. Quæ omnia nūc ad Sanctitatem tuam mittimus. Nam cui potius vniuersæ vigiliæ nostræ dicandæ sunt: q̃ Apostolicæ isti sedi: cui omnia debemus? Aut quis libentius sacros Christianæ religionis libros suscipere & amplecti debet: q̃ sacer Christi vicarius? Accipiat igitur Sanctitas tua læta fronte munusculum: quod in domini gazophylatium offerimus: vt incipiant diuinarum litterarū studia hactenus intermortua nūc tandē reuiuiscere. Obsecramus autē Beatitudinē tuam enixissime: vt libros hosce: qui nunc se sacris istis vestigiis supplices aduoluūt: examines: & ad seuerissimi iuditii tui censurā reuoces: vt si Christianæ reip. vtiles fore videbuntur: editionis beneficium a Sanctitate tua recipiant. Nā eos nos hucusq; continuimus: sacrum istū Apostolici fastigii oraculum consulturi. Sed iam hæc ad Beatitudinem tuam satis. Nūc ad instruendum de operis artificio lectorem conuertimur.

Ad lectorem. De his que ad lectionem Veteris testamenti diuersis linguis nunc primum impressi: sunt prænotanda.

VT intelligas studiose Lector modum & ordinem: quem in hac veteris testamenti impressione seruauimus: ac inde possis hoc libro facile vti: nonnullorum te admonitū prius esse oportet. Imprimis igitur id est præmittendum: ꝙ cum vetus testamentum a sacris doctoribus trifariam diuidatur: hoc est in legem: quam Pentateuchum appellant: & in libros deinde Agiographos: ac demum in eos qui dicuntur Prophetales: in his omnibus nō est idem numerus linguarū. Sed Pentateuchus quidem triplicem linguam habet: Hebraicam videlicet Chaldaicam & Græcam: quas imprimendas iussimus cum aliis tribus latinis interpretationibus iuxta correspōdētibus: ita vt Hebraicæ veritati respōdeat latina beati Hieronymi trāslatio: Chaldaicæ vero alia latina fere de verbo ad verbū a viris eius linguæ peritissimis elaborata: Græcæ aūt septuaginta interpretū editioni interlinearis latina traductio. Agiographi deinde libri simul & Prophetales duplici lingua excudūtur: hoc est Hebræa & Græca cum aliis duabus latinis translationibus illis correspondentibus. Nā Chaldaica in cæteris libris præterq̃ in Pentateucho corrupta est aliquibus in locis: & fabulis merisqꝫ Thalmudistarum nugis conspersa: indigna prorsus quæ sacris codicibus inseratur. Verum quia quibusdam in locis vbi integra est littera & incorrupta: mirū in modum fauet Christianæ religioni: Idcirco reliquos libros totius Veteris testamenti e Chaldaica lingua in latinam verti fecimus: & diligentissime cum sua latina traductione conscriptos in publica Complutensis nostræ Vniuersitatis Bibliotheca reponi. At vero libri extra canonē: quos Ecclesia potius ad ædificationem populi: q̃ ad autoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam recipit: Græcam tm̄ habent scripturam: sed cum duplici latina interpretatione: altera beati Hieronymi: altera interlineari de verbo ad verbū: eo modo quo in cæteris. Hæc autem de numero linguarum huius libri oportuit in vniuersum prælibasse. Nunc de modo quo linguas Pentateuchi in libro ipso disposuimus: breuibus agendū est. Primum itaqꝫ aperto codice duæ se tibi chartarū facies hinc & inde offerent: quarum vnaquæqꝫ tres præcipuas colūnas habet. Ex quibus ea quæ ad marginem exteriorē sita est: Hebraicam continet veritatē. Quæ vero interiori margini adhæret: Græca est septuaginta interpretū editio: cui superponitur latina interlinearis traductio de verbo ad verbum. Mediam aūt inter has latinā beati Hieronymi translationē velut inter Synagogam & Oriētalem Ecclesiam posuimus: tanq̃ duos hinc & inde latrones medium autē Iesum hoc est Romanam siue latinā Ecclesiam collocātes. Hæc enim sola supra firmam petram ædificata (reliquis a recta Scripturæ intelligentia quādoqꝫ deuiātibus) immobilis semper in veritate permansit. His prætere a tribus colūnis duæ aliæ minores columellæ in calce paginæ supponuntur. Quarum altera latior Chaldaicam continet scripturam: altera angustior latinam eius interpretationem. Disponūtur vero columnæ ipsæ hoc modo: vt singulis lineis Hebraicis correspondeant binæ lineæ latinæ e regione: hoc tamē semper obseruato: vt omnes quinqꝫ columnæ tam in principio q̃ in fine cōsentiant: nisi vbi loci angustia nō patiatur: quod rarissime deprehendes. Deinde quia institutum nostrum est: non solum his consulere: qui absolutā linguarum peritiam sunt assecuti: sed his etiam opem ferre: qui parum in eis profecerunt: vtrisqꝫ em̄ debitores sumus: neminēqꝫ esse cupimus: quem peregrinorum idiomatum difficultas absterreat a diuinorum librorum penetralibus adeundis. Idcirco vt Hebraicas dictiones facile possit quicunqꝫ distinguere: & suam latinā interpretationē cuiqꝫ assignare: inter singulas dictiones Hebraicas superponūtur minutæ litterulæ latinæ Alphabetico ordine procedentes: quibus cōsimiles aliæ in latina proxima colūna correspōdent: vt per similitudinem litterulæ cognoscatur: quæ dictio latina ad quā Hebraicā sit referenda. Quādo vero interpres per circūlocutionem pluribus dictionibus vnicam interpretatur: aut e diuerso vnica dictione plures amplectitur: tunc vnica litterula toti circūlocutioni vel etiā cōpendio deseruiet. Ex his præterea litterulis nonnullas reperies: quibus tenue punctū subscribitur hoc modo ᵃ. Quod quidem punctum designat: vel dictionē Hebraicam subiacentem multiplicem esse & æquiuocam: ac proinde reconditum aliquod secretæ intelligentiæ mysterium claudere: quod possit facile consulto Dictionario a perspicacibꝰ mētibus inuestigari: vel denotat saltē: ipsam eius significationē in latina colūna positā potius translatiam esse & soli sensui subseruientē: q̃ propriam omnino & litteralē. Rursus quia inuenire primitiua siue radices dictionū Hebraicarū & Chaldaicarū a prima origine deuiantium res est perquā necessaria ad reperiēda in Dictionario vocabula: sed tantæ difficultatis: vt homines eius linguæ peritissimi frequēter in ea titubent: ac nōnunquā etiā labantur: artificiū excogitauimus q̃ vtilissimū: quo possit quispiā vel primis dūtaxat Hebraicis rudimētis imbutus radicē cuiusqꝫ dictionis in prōptu habere: vt iā his adminiculis adiuti: Hebræorū (vt ait beatꝰ Hieronymus) nauseam & ructum fastidientes: præceptores eorum consulere nō egeamus. Aduertēdū itaqꝫ est: ꝙ cū dictioni Hebraicæ siue Chaldaicæ correspōdet alia in margine (quod dignosces ex simili litterula vtriqꝫ dictioni imposita) Tūc dictio ipsa sicut est in margine notata: quærenda est in vocabulario. Illæ em̄ sunt primæ litteræ substantiales primitiui. Reliquæ vero dictiones hebraici textus: quibꝰ nulla dictio primitiua respondet in margine: ex primis earum tribus aut qñqꝫ etiā solis duabꝰ litteris sunt in dictionario requirēdæ. Preterq̃ vbi precesserit aliqua ex his quinqꝫ litteris beth: he: caph: lamed: mem: quocūqꝫ apice subiecto dū modo sit apice desup notata hoc modo. בְּ הָ כְּ לְ מִ Tūc em̄ talis littera p articulo seu præpositionē sumitur: ac pinde cū nō sit littera substātialis auferēda est: & pximæ tres vel quādoqꝫ etiā solæ duæ litteræ sequentes erūt primæ litteræ primitiui: ex quibus dictio ipsa in vocabulario reperietur. Quod eodē modo intelligendū est de ו vau littera etiam si nunq̃ tali signo notetur. Vbicūqꝫ em̄ alicui dictiōi præponitur: semper p coniūctione copulatiua vsurpatur: quare tollere eā oportebit. In chaldaico vero hoc est etiam obseruandū: ꝙ ד daled littera apud Chaldæos nōnunquā pro articulo genitiui accipitur: ac propterea quādo reperta fuerit cum prædicto apice: tollenda est: sicut de aliis diximus. Rursus: Si dictio chaldaica (cui nihil in margine respōdet) nō inueniatur in Dictionario: id accidet propterea ꝙ hæ litteræ אהוי frequēter ponūtur p vocalibꝰ. Tūc igitur dēptis huiusmodi litteris residuæ erūt litteræ primitiui in dictionario requirēdæ. Atqꝫ hæc quidē succincte dicta sunt: vt legētibus hebraicā litterā statim absqꝫ arte seu cōsideratione vlla pateat dictionis primitiuū. Qđ si curiosus lector nō solo vsu cōtentus artē reperiēdarū radicū nosse desiderat: legat vltimū capitulū nostræ Hebraicæ Gramaticæ in fine Hebraici dictionarii: qđ tm̄ vt absqꝫ librorū reuolutione facile occurreret: huic instructioni duximus subiūgendum.

Illud est etiā cōsiderādū: ꝙ in hebraicis characteribꝰ scienter omisimꝰ apices illos: quibꝰ nūc vtūtur Hebræi p accentibus. Nā hi cū ad nullā vel significati vel pnūciationis differentiā pertineāt: sed ad solā cātus ipsorū modulationē: merito a veteribus Hebræis reiecti sunt: quos in hoc imitari maluimus. Verū ne locus accētus cuiusqꝫ dictionis ignoraretur: hoc modo puidimus: vt quoniā dictiones hebraicæ vt plurimū in vltima habēt accentū: oēs huiusmodi dictiones nullo prorsus apice notarētur: reliquæ vero nō habentes accentū in vltima (quæ rarissime occurrūt) Super syllabā vbi prædominatur accētus: apice signarētur: hoc modo אֶרֶץ. Cæterū in distinctione clausularū colo etiā vtuntur Hebræi & cōmate: sed ita: vt colū sit duplex punctū: sicut cōma apud latinos: hoc modo: Cōma vero tale signū ‸ Quod aūt ad Græcā scripturā attinet: illud te nō latere volumus: nō vulgaria seu temere oblata exēplaria fuisse huic nostræ impressioni archetypa: sed vetustissima simul et emēdatissima: quæ sanctissimus Dn̄s noster Leo Decimus Pōtifex maximus cœptis nostris aspirās ex ipsa apostolica Bibliotheca ad nos misit: tātæ integritatis: vt nisi eis plena fides adhibeatur: nulli reliqui esse videātur: quibus merito sit adhibēda. Quibus etiā adiūximus alia nō pauca: quorū partē ex Bessarionis castigatissimo codice summa diligentia trāscriptā Illustris Venetorū Senatus ad nos misit: partem ipsi magnis laboribꝰ & expēsis vndiqꝫ cōquisiuimus: vt copia emēdatorū codicū abūde supesset. Latinā itidē beati Hieronymi trāslationē cōtulimus cū q̃plurimis exēplaribus venerādæ vetustatis: sed his maxime: quæ in publica Complutēsi nostræ vniuersitatis Bibliotheca recondūtur: quæ supra octingētesimū abhinc annū litteris Gothicis cōscripta: ea sunt synceritate: vt nec apicis lapsus possit in eis deprehendi. Aliqua tamen nomina propria vitio scriptorū aliter scripta q̃ in originalibus vtriusqꝫ testamēti habētur: intacta dimisimus: atqꝫ id quidē consulto. Nā si nūc in eis litterā aliquā mutassemus: nequaq̃ possent reperiri in tractatu interpretationū: quē iuxta vulgatā horum nominū scripturā alphabetico ordine pridem confeceramus. Adnotauimus tamē in ipsis interpretationibus eadē nomina propria nō solū ponentes ea sicut cōmuniter scribūtur: sed etiā prout habētur ad litteram in suis originalibus. Demū in libro psalmorum illud est admonendū: cōmunē translationē latinā: qua vtimur: positam esse pro interlineari supra græcam septuaginta interpretum editionem: quia ei de verbo ad verbum fere correspōdet. Eā autem quā beatus Hieronymus iuxta hebraicā trāstulit veritatem in medio duarum columnarum fuisse locatā. En tibi igitur lector studiose oīa quæ ad vetus testamētum attinent: facilia omnino & manifesta. Verū vt nō solum Veteris testamēti sed & cæterorū librorum intentionē summatim cōplectaris: visum est & præfatiunculas Noui testamēti atqꝫ Dictionarii hebraici infra subiungere: post artē inueniēdarum radicum: quam immediate subiecimus: ꝙ ad hāc instructionē plurimum facit: vt prædiximus.

De Arte inueniendi radicē siue primitiuum cuiusqꝫ dictionis Hebraicæ Cap. ex Hebræa Grāmatica transcriptum.

POstquā in superiori tractatu grāmaticæ Hebraicæ disseruimus de modo legēdi & de partibus orationis tā declinabilibus q̃ indeclinabilibus. Restat nūc tractare de modo cognoscēdi radicē siue primitiuū: vnde aliæ dictiones deriuatiuæ habēt originē: vt primitiuo inuento recurratur ad vocabularium hebraicū: quod procedit per ordinē alphabeti hebraici: in quo ponuntur primitiua omnium dictionum: quæ in veteri testamēto continentur: & significationes earum: & in quolibet primitiuo ponuntur etiā dictiones deriuatiuæ quæ ab eo procedunt. Et quia in verbo est maior difficultas cognoscēdi originē: & vtrum sit primitiuum an deriuatiuū: quoniā nō solum ab eo deriuātur alia verba & participia sed & nomina & aliæ partes orationis: ideo primo de illius origine agēdum erit: deinde de nomine & aliis dictionibus. & ideo circa primitiuum verbi primo est aduertēdum: ꝙ primitiuū quod apud hebræos dicitur שֹׁרֶשׁ sores. i. radix cuiuscunqꝫ verbi vel participii & omniū dictionū quæ ab eo deriuātur: sunt litteræ quæ constituunt tertiā personā singularē primæ vel secūdæ coniugationis actiuæ vocis indicatiui modi tēporis præteriti: vel infinitiuū eiusdē vocis. Quæ cōiter sunt tres litteræ & nōnunq̃ quattuor vel quinqꝫ: sed hoc rarissime. Exempli gratia ex פָּקַד. i. visitauit deriuātur oīa verba quattuor cōiugationū: quæ cōtinent prædictas tres litteras: & etiā oīa noia & aliæ partes orationis quæ a prædicto uerbo deriuātur: sicut apud latinos Amo est primitiuū cæterarū personarū & modorū & tēporū & omniū aliarū dictionum: quæ ab eo deriuātur. Et sunt aliæ dictiones: quæ a verbis nō deriuātur: quarū primitiua aliquādo cōtinēt plus vel minus q̃ tres litteræ. Et quia apud hebræos multæ litteræ præponuntur vel postponuntur ipsis primitiuis in cōpositione: ideo oportet dare aliquas regulas: vt sciamus aliquo modo distinguere: quæ litteræ sunt de substātia dictiōis: & quæ litteræ nō sunt de eiꝰ substātia. Circa quod sciendū: ꝙ ex viginti duabus litteris alphabeti hebraici vndecim sunt semper substātiales: q̃ in quacūqꝫ dictione venerint: sunt de substātia illius dictionis: & cōstituunt significatū & primitiuum eiusdē dictionis: & reiici nō possunt. Sunt em̄ quæ sequuntur ג ד ז ח ט ס ע פ צ ק ר. Quæ his quattuor dictionibus cōprehēduntur גַּז חַטְ סְפַר עֹצֶק. Ex quibꝰ litteris duæ sunt duplices. s. פ pe. & צ. sadic. Aliæ vero vndecim quæ sequūtur possunt esse accidētales. s. א ב ה ו י כ ל מ נ ש ת ex quibꝰ tres sunt duplices. s. caph. mem. nun. & cōprehēdūtur prædictæ vndecim litteræ his tribꝰ dictionibꝰ אֵיתָנֵה מֹשֶׁה וְכָלֵב. Hæ em̄ vndecim litteræ vel quælibet earum possunt esse substātiales: sicut aliæ vndecim supradictæ: & possunt esse accidentales ad denotandum numerum vel personam aut casum vel cōiugationē: modos: tēpora: præpositionem vel

articulū aut pronomina affixa: de quibus in grāmatica dictum est. Et aliquādo adduntur maiori ex parte nominibus causa ornatus: & aliquæ earū ponūtur aliquādo loco vocalium. Quæ eñ ponūtur in fine verborū ad denotandū numerum vel personam aut genus: sunt sex quæ sequuntur. הומנית. Quæ hac dictione cōprehēduntur תַּהְמִין. Quæ vero præponūtur ad denotādū cōiugationē vel vocē passiuam: hac dictione cōprehendūtur. תְנָה. Quæ autē præponūtur in futuro: sunt quattuor: quæ hac dictione cōprehēduntur. אֵיתָן. Quæ ponūtur in fine nominū aut verborū ad denotāda pronomina quæ cū eis cōponuntur: sunt quæ sequuntur. הויכרםכן. Quæ in compositione ponuntur pro coniunctione vel articulis aut relatiuis vel præpositionibus: sunt septē: quæ his duabus dictionibus cōtinentur. וְהִשְׁכַּלְבָם. Nam littera vau quādo venit in principio dictionis: nō est de substātia eiusdem dictionis: sed ponitur pro coniunctione: vt infra dicetur: & etiā in fine dictionis vau vel iod nō possunt esse substantiales: nisi in paucis admodum locis. Et ista littera ה he ponitur aliquādo in principio dictionis loco articuli: sicut in nostro vulgari dicitur. el. la. los. las. Et aliquādo ponitur interrogatiue vel admiratiue: vt supra in grāmatica dictū est. Et ista littera שׁ sin ponitur aliquādo pro hoc relatiuo qui. quæ. quod. omnis generis & vtriusq₃ numeri. Et ista littera ב beth ponitur pro præpositione in. ל lamed vero articulus est datiui casus vel genitiui: ponitur etiā aliqñ pro ad. Et ista littera מ mem ponitur loco præpositionis a. vel ab. de. ex. Litteræ vero quæ ponūtur aliquādo loco vocaliū sunt quattuor. s. אהוי. Et est notādum quod istæ quattuor litteræ. אבלשׁ quando ponūtur in fine vel in medio dictionis semp sunt substātiales: aliæ vero septē quæ his duabus dictionib⁹ cōpræhenduntur תִּכֵן הַיּוֹם possunt esse accidētales: siue ponātur in principio siue in fine dictionis. Litteræ vero quæ addūtur aliquādo dictionibus causa ornatus: sunt sex: quæ hac dictione cōpræhendūtur. s. הָאַמְנְתִּי. Sunt præterea aliqua verba: quæ in processu cōiugationis aliquādo amittūt vnā litterā ex trib⁹ substātialib⁹: aut duas. & hoc quattuor modis. Primo quādo amittūt primā litterā substantialem. Secūdo quādo amittūt mediā. Tertio quādo amittunt vltimam. Quarto quādo amittūt primā & vltimam. Verba vero quæ amittūt primā litterā substantialē: sunt illa: quorū prima littera substātialis est vna ex his tribus. s. ילנ vt יָדַע idest sciuit. לָקַח. i. accepit. נָגַשׁ. i. accessit. Et ista littera ל lamed tātūmodo amittitur in prædicto verbo לָקַח lacach. s. in futuro & in imperatiuo & infinitiuo: vt supra dictū est. Quæ vero amittūt litteram mediā: sunt illa quorū littera substātialis media est vau vel iod. vt שׁוּב idest reuertere בִּין idest intelligere: quorū verborum infinitiuus cōtinet tres litteras substātiales. Quæ vero amittūt vltimā: sunt illa q̄ desinūt in ה. vt גָּלָה. i. reuelauit. vel illa quorum vltima duplicatur. vt רָבַב. i. multiplicauit: quoniam tunc vna ex illis amittitur in discursu cōiugationis. Quæ vero amittūt primam & vltimam: sunt illa quorū littera substātialis prima est נ & vltima est. ה vel נ vt נָטָה. i. tetendit. נָתַן. idest dedit. Et vt ea quæ supra dicta sunt manifesta fiāt: ponamus exēplum in aliquibus verbis & nominib⁹: vt possimus discernere quæ litteræ sunt substātiales ex eorum primitiuo: & quæ sunt accidentales: & quæ deficiunt. Esto exēpli gratia hoc verbū וְהִלְבִּישׁוּהוּ quod in Hebræo est vnum verbum compositum: & significat: & fecerūt indui eum. In quo prima littera quæ est vau ponitur pro coniunctione. Et secunda littera quæ est he & quinta quæ est iod denotāt verbum esse tertiæ coniugationis. Septima littera quæ est vau denotat tertiam personam pluralem. Octaua & nona littera quæ sunt he & vau: denotāt pronomē singulare tertiæ personæ. s. eum vel illū: quod cōponitur cū prædicto verbo. remanēt igitur tres litteræ. s. לבשׁ quæ i tertia persona singulari indicatiui primæ cōiugationis faciūt לָבַשׁ. i. induit quod est primitiuū supradicti verbi. Ponamus iterum exēplum in verbis defectiuis. & esto exempli gratia hoc verbum יִתְּנֵנִי. i. dabit me: in quo iod prima designat tertiam personā futuri: & nun & iod vltimæ constituunt pronomē primæ personæ. s. me: quod componitur cū prædicto verbo. remanēt itaq₃ duæ litteræ. s. ת & נ. & quia prædictum verbum est naturæ verborum defectiuorum: quæ in processu cōiugationis amittūt nun litterā substantialē primā: ideo addendo nun prædictis duabus litteris in principio fit נָתַן. i. dedit: quod est primitiuum supradicti verbi. Ponamus exemplum in vno nomine. s. תַּרְבּוּת. i. incrementū vel multiplicatio: in quo tau prima est ex litteris הָאַמְנְתִּי quæ aliquādo adduntur in principio nominis: vt supra dictum est. Tau vltima denotat genus fœmininū. Vau vero ponitur loco. u. vocalis. remanēt ergo duæ litteræ. s. רב: cuius primitiuū est רָבָה siue רָבַב. i. multiplicauit. quia vt dictum est ה. finalis primitiui & littera quæ duplicatur: aliquādo amittitur in deriuatiuis. Ponatur iterum exemplū in alio nomine. s. בְּמִשְׁמַרְתָּךְ. i. in custodia tua. cui⁹ primitiuum est שָׁמַר. i. custodiuit: quia littera prima quæ est beth ponitur pro præpositione in: & littera mem quæ sequitur est de litteris quæ addūtur in principio nominis: vt supra dictū est. tau vero denotat genus fœmininū: chaph vltima designat hoc pronomen tua: quod cōponitur cū prædicto nomine. Et hæc hacten⁹ dicta sint de primitiuis verborū. Circa cognitionē vero primitiuorū nominis & aliarū dictionum indeclinabilium quæ a verbis non deriuantur: est aduertendum: q̄ in primis sunt reiiciendæ oēs litteræ accidētales: quæ denotāt numerū: articulū: siue præpositionē: & litteras quæ addi consueuerūt ornatus causa: vel quæ designant pronomina quæ cū illis cōponūtur: queadmodū de nominib⁹ verbalibus supradictū est: quib⁹ reiectis litteræ quæ remanent: substantiales sunt: vt exempli gratia. לַאֲבוֹתֵינוּ. i. patrib⁹ nrīs. tolle lamed datiui & vau & tau & iod designātes pluralē: & nun & vau designātes pronomē possessiuū primæ personæ pluralis: reliquæ sunt aleph & beth hoc est ab אב. vt in prima dictione vocabularii. Et quia ad inueniendū primitiuū cuiuscūq₃ dictionis deriuatiuæ oportet habere noticiā grāmaticæ hebraicæ: in qua plenius ea quæ prædicta sunt cōtinētur: quod nō omnibus cōtingit: cū etiā apud ipsos hebræos vsu magis quā arte discant bibliā Hebraicam: & vix inueniatur in eis vir doctus in sua grāmatica: ideo in biblia quā imprimēdā curauim⁹ annotabūtur in margine primitiua dictionū: quarū inuentio nō esset facilis oībus. Verūtamē in aliquibus dictionibus nō erit opus adnotare primitiua in margine: videlicet in illis quæ cōtinent litteras primitiui nec plus nec minus: q̄uis in significato vel in apicibus sit aliqua differentia. vt דֶּבֶר. i. mors vel pestis: cuius primitiuum est דִּבֵּר. i. locutus est. & פֹּקֵד. i. visitans cuius primitiuum est פָּקַד. i. visitauit. Item si in principio dictionis sunt litteræ primitiui: q̄uis postea habeat alias litteras accidētales: nō ponetur eius primitiuum in margine. vt אִמְרָתִי. i. verbum meū: cuius primitiuum est אָמַר. i. dixit. Item si dictio incipit a littera vau & post illam immediate cōtinet litteras primitiui: nec non notabitur primitiuum: quia vt supra dictum est littera vau in principio dictionis semper ponitur pro coniunctione: & nunq̄ est de litteris primitiui: exceptis duobus locis tantum: & aliquibus nominibus propriis: vt patet in vocabulario. Item si post aliquam istarū quinq₃ litterarū בהכלמ quæ ponūtur in principio dictionis pro articulis vel præpositionibus si immediate sequūtur litteræ primitiui: nō ponitur primitiuum in margine. Et quia prædictæ quinq₃ litteræ aliquando sunt de substantia dictionis siue de eius primitiuo: ideo quando sunt accidentales & ponūtur pro articulis vel præpositionibus: notantur quodam apice desuper imposito hoc modo בְּהֵכְּלְ. Et quia in translatione chaldaica: quam etiam fecimus imprimi: istæ quattuor litteræ אהוי frequētius ponuntur loco vocalium quam in hebræo: ideo si his demptis dictio continet litteras primitiui: non erit opus signare primitiuum in margine. Item quia in prædicta lingua chaldaica littera daleth est articul⁹ genitiui casus: ideo quando non est de substantia dictionis: notabitur prædicto apice hoc modo דְּ. & si post talem litteram sequantur litteræ primitiui: non ponetur in margine. & de his dicta sufficiant.

Prologus in nouum testamentum: et de
causis quare in eo apices græci sunt prætermissi.

Ad lectorem.

Nemireris aut vitio vertas o studiose lector: q̄ in noui testamēti græca editione aliter q̄ in veteri nudæ tātum litteræ sine vllis aut spirituum aut tonorum notis impressæ publicētur: operæpræcium visum est huius tibi rei rationem assignare. Ea enim huiusmodi est. Antiquissimos græcos absq₃ hisce fastigiis litterarum scriptitasse notius est: q̄ vt sit multis argumentis comprobandum. Docent enim id aperte antiqua non pauca exēplaria: vt Callimachi poemata: necnō & Sibyllina carmina: ac præterea etiam marmorea monumenta vetustissima: quæ Romæ adhuc visuntur nudis solum characteribus incisa. Vt liquido cōstet: huiusmodi virgularum apicumq₃ suprascriptiones non in illa primæua græcæ linguæ origine fuisse excogitatas: nec ad eius integritatem vsquequaq₃ pertinuisse. Cum igitur vniuersum nouum testamentum preter Euangelium Matthei & epistolam ad Hebræos græce primum sicut a spiritu sancto dictatum est: scriptum esse cōstet: visum est priscam in eo linguæ illius vetustatem maiestatemq₃ intactam retinere: ac opus ipsum prætermissis etiam ipsis quibusuis minimis appendiculis excussum ad imaginem antiquarum scripturarum publicare. Ne rei tam sanctæ autoritati ac venerandæ maiestati adiectitiis nouitiisq₃ rebus detrimentū afferri videretur. Accedit: q̄ si verum fateri volumus: hic spirituum tonorūq₃ defectus nullum prorsus impedimentum ad rectam intelligentiam afferre valet his qui aliquantum in græca eruditione promouerunt. Cæterum ne alicui dubium aliquod possit occurrere: in qua videlicet syllaba accentum oporteat collocari: simplex tantū apex in polysyllabis dictionibus adiectus est: & is quidem non tanq̄ græcus accentus: sed tanq̄ notula signumq₃ quo dirigi possit lector: ne in prolatione modulatione ve dictionum aliquādo labatur. In veteris autem testamenti editione græca: cū ea solum translatio sit non originalis textus: non fuit consilium quicq̄ ex vulgari scribendi modo tollere aut immutare. Et quia non doctis solum: sed omnibus in vniuersum sacrarum litterarum studiosis hoc opere consulendum est: appositæ sunt dictioni cuiq₃ litterulæ latinæ ordine alphabeti: indicantes quæ dictio dictioni e regione respondeat: ne sit nouitiis & nōdum adhuc in græcis litteris prouectis errandi locus. Rursum cum nōnullæ dictiones græcæ multiplices siue æquiuocas aut alias ambiguas significationes aliquando habere videantur: libuit hoc etiā annotare puncto supposito litterulæ latinæ supra dictionē græcam collocatæ. Et vt præfatiunculæ tandem huic modus imponatur: illud lectorem non lateat: non quæuis exemplaria impressioni huic archetypa fuisse: sed antiquissima emendatissimaq₃: ac tantæ præterea vetustatis: vt fidem eis abrogare nefas videatur. Quæ sanctissimus in Christo pater & dominus noster Leo decimus pontifex maximus huic instituto fauere cupiens ex apostolica bibliotheca educta misit ad Reuerēdissimum dñm Cardinalem Hispaniæ: de cuius autoritate & mādato hoc opus imprimi fecimus. Vos autem litterarum studiosi hoc diuinum opus nouiter excussum alacri animo suscipite: & si christi Opt. Max. sectatores videri vultis & esse: nil iam restat quod causemini: quominus sacram scripturam adeatis. Non mendosa exēplaria: non suspectæ translationes: non inopia textus originalis: solū animus & propēsio vestra expectatur. Quæ si non defuerit: fiet proculdubio: vt litterarum diuinarum suauitatem degustantes reliqua studia omnia contemnatis. Valete & omnia boni consulite.

Prologus in Hebraicum Chaldaicūq₃ dictionarium:
atq₃ Grammaticam Hebræam cum interpretationibus propriorum nominum.

Ad lectorem.

Cum his qui diuine legis integrā cognitionē ac i ea Christū: qui vera sapiētia est: pio mētis affectu cōquirūt: q̄ plurimū cōferat earū linguarū peritia: quib⁹ primaria origine sacra eloquia spiritu sancto dictāte cōscripta sunt: vt oēs ferme ecclesiastici tractatores in q̄plurimis locis aperte testātur. Ideo postq̄ iubēte Illustrissimo ac Reuerēdissimo in xp̄o patre & dño D. Fratre Francisco Ximenez de Cisneros sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ tituli. S. Balbinæ presbytero Cardinali Hispaniæ nūcupato sanctæq₃ Toletañ. ecclesiæ Archiepiscopo Hispaniarū primate ac regnorū Castellæ Archicācellario in cōmunē xp̄ianæ reipublicæ vtilitatē dedimus nouū testamētum Græco Latinoq₃ sermone impressum: adiecto insuper q̄ vtilissimo Lexico græcarum omniū di-

ctionū quæ in eo cōtinētur: daturi quā primū vetus instrumētū (quod iā nūc in prelo est) Hebraica Chaldaica Græcaq; lingua cū singulis interpretationibus excussum. En præmittim⁹ vobis veluti p degustamēto & præludio opeiis copiosissimū Hebræorū Chaldæorūq; vocabulorū dictionariū. Opus pfecto sacrarū litterarū studiosis supraq̄ dici possit vtilissimū summo labore elucubratū: nec minori etiā studio & sedulitate correctum. In quo nō modo simplices dictionū interpretationes tā primitiuarū quā deriuatiuarū totius veteris instrumēti seriatim continētur: sed (quod omniū operosissimū fuit) quot locis in codē veteri testamēto vnaquæq; dictio pter linguæ illi⁹ fœcūditatē multiplicet significata adiectis q̄plurimis cōcordātiis cōtinuo subiūgitur. Assignata cuiq; loco ppria significatione: qua ibidē vſus est latin⁹ interpres. Cæterū cū magna pars recōditorū vtriusq; testamenti mysteriorū in etymologia ppriorū nominū siue hominū siue rerū quarūuis abstrusa lateat: nō paruāq; vim & adiutorium præbeat ad soluenda ænigmata & figuratas locutiones scripturarū: adiectus est secūdo loco tractatus de nominū propriorū interpretatione: quæ per vtrūq; testamētū tā Hebraico q̄ Chaldaico ac etiā Græco sermone passim dispersa leguntur: vt facile ex ipsa nominū ab æterno præuisa impositione oēs docibiles dei valeāt nō occidētem litterā: sed ipsum mystici abditiq; sensus nucleū: quē spirit⁹ sanctus intra litteræ vterū obumbrauit: reuelata facie speculari litteræ velamine ablato. Apposita deinde est legēdorū Hebraicorū characterū ars & instructio: vna cū ipsa Hebreæ linguæ grāmatica ex summis ipsorum autorib⁹ accuratissime collecta atq; eo ordine digesta: vt nullibi (aut certe in q̄ paucissimis) præceptoris opera desiderari posse videatur. Et qm̄ in Hebræo Chaldæoq; idiomate difficiles cognitu sunt primitiuæ dictionū origines ad ipsorū deriuatiuorū noticiā perquā necessariæ: operepræciū etiam visum est præcepta nonnulla hac de re adiūgere: quibus nosse studiosus valeat quibus litteris dēptis (qd̄ litterarū genus accidētale ab ipsis appellatur) maneat thema ipsum siue pura dictionis origo in dictionario requirēda. Quāuis aūt in ipsa Veteris testamēti impressione (quæ nūc in manib⁹ est) positiones hæ & nominū origines in margine Hebraicæ & chaldaicæ litteræ notatæ sint: multū tñ tū ad linguæ absolutā cognitionē tū ad studiosorū curiositatē facere visum est si ex arte id & nō solo vsu cognosceretur. Postremū tādē volumi̇s locū obtinet aliud dictionariū latini abecedarii ordine digestū: qd̄ oīa Veteris testamēti latina vocabula citatis prioris vocabularii paginis Hebraice pferre docet: vt nō tātū hebraica latinæ: sed versa vice latina Hebraice possis enunciare. Quæ oīa lector studiose beniuolo gratoq; animo suscipito: & ad diuinæ sapiētiæ cognitionē referto. Ita em̄ fiet: vt bonorū laborū gloriosus sit fructus: & tu tādē intelligere incipias quātū reliquæ humanæ sapiētiæ lectiones a cœlestium litterarum nectare superentur. Vale.

Notandū: q̄ trāslatores & interpretes bibliæ multi fuerūt: sicut dicit magister in historiis: quia ante incarnationē dñi annis .cccxli. tēporibus Ptolemæi Philadelphi regis ægypti lxx. interpretes floruerūt: qui leges & pphetas hoc modo trāstulerūt. Ptolemæus studiosus & librorū cupidus percipiēs apud iudæos legē esse ore dei editā & digito illius scriptā: missis epistolis & munerib⁹ rogauit Elcazarū pōtificē iudæorū: vt sibi viros seniores Hebraicæ & Græcæ linguæ peritos: qui interpretari & trāsferre valerēt: dirigeret. Etenī sua desideria essent: eā in græco trāslatā habere & archiuis regalib⁹ iteresse. Eleazar⁹ aūt annuēs ei⁹ petitiōi: de vnaquaq; tribu sex legiferos vel legiferētes destinauit. Hi sunt .lxxii. iterpretes: qui licet .lxxii. fuerūt: more sacræ scripturæ tñ cōiter dicitur .lxx. quia si duo supsunt: hoc est modicū respectu septuaginta. Qui veniētes ad regē Pentateuchū & pphetas trāsferētes: corā rege disputauerūt de vno deo colendo: & q̄ nulla creatura esset deus. Inde est q̄ vbicūq; occurrebat eis i trāsferēdo de trinitate: vel sub silētio præteribāt: vel ænigmatice trāstulerūt: ne tres deos colēdos tradidisse viderētur. Similiter de incarnatione verbi faciētes. Vnde trāslatio septuagintaduū quādoq; est superflua: qnq; diminuta. Post incarnationē aūt dñi & passionē annis cētum vigintiquattuor; Aquila quidā iudæus ad fidē cōuersus: sed postea in heresim lapsus prim⁹ interpres fecit aliā translationē de hebraico in græcum tēpore Adriani imperatoris. Deinde post annos .liii. Theodotion fecit translationē sub Cōmodo. Deinde post annos triginta Symmachus interps claruit sub Seuero. Deinde post annos octo inuēta est quædā trāslatio hierosolymis: cuius autor ignoratur: quæ dicta est vulgata translatio vel quinta editio. Deinde post annos .xviii. tēpore Alexādri superuenit Origenes: qui vidēs istas trāslationes imperfectas: cœpit corrigere trāslationē .lxxii. interpretū p posteriores iā dictas trāslationes: vel secūdū aliquos solū translationem Theodotionis correxit & miscuit: scilicet supplēs diminuta & resecās supflua: vbicūq; igitur ad trāslationē .lxxii. interpretū aliquid addidit ex trāslationib⁹ sequētib⁹: vel vbi addidit quæ deerāt: ibi ponebat astericū vel asteriscū. i. stellam vel formā astri: p quod innuit: q̄ p additionē illā elucebant quæ prius deerant. Et dicitur astericus ab aster & icon quod est imago vel signū: & pducit penultimā: quia apud græcos icon scribitur per ei dipthōgō: & dicitur astericos secūdū modernos vel asteriscus secūdū antiquos: & tūc dicitur ab astris: idest stella & icō. Vbi vero erat supfluū ponebat obelū: Obel⁹ em̄ græce dicitur sagitta latine vel veru: signās p hoc q̄ littera ibi supflua erat. Deinde ipse Origenes fecit aliā trāslationē per se plenā sine his signis. Hi oēs trāstulerūnt de hebraico in græcū. Deinde quidā volētes habere oēs istas trāslationes simul: scribebāt libros: sic eos ordinātes q̄ in medio cuiuslibet folii ponebāt sex colūnas a summo deorsum descēdētes: ponētes in prima verba trāslationis primæ: in secunda secundæ: & sic de aliis. Et isti libri dicti sūnt hexapla ab hex qd̄ est sex latine: quasi sexcupla: vel dicitur hexapla quasi liber habēs sex trāslationes rectas vel rectificatas. Quidā tñ hexapla exponūt simpliciter p exēplaria. Et his tēporib⁹ multi vtriusq; linguæ scioli fecerūt alias trāslationes de prædictis græcis translationibus in latinū. Nouissime superueniēs sanctus Hieronymus peritus in trib⁹ linguis: Hebraica: Græca & latina. Primo correxit translationē .lxxii. interpretū in latino cū astericis & obelis: postea vero trāstulit immediate bibliam de hebræo in latinū sine astericis & obelis. & hac trāslatione nūc vbiq; vtitur tota Romana ecclesia: licet nō in oībus libris. Et ipsius trāslatio merito cæteris antefertur: quia est verborū tenacior & pspicuitate sentētiæ clarior. Et translatio prima scilicet .lxxii. interpretū facta est in Alexandria ciuitate: quæ metropolis est ægypti. Aliæ autem translationes in diuersis partib⁹ mūdi: vbi tunc magistri polluerūt.

Nota q̄ vbicunq; in libris veteris testamēti mēdositas reperitur: recurrendum est ad volumina hebræorū: quia vetus testamentū primo in lingua hebræa scriptū est. Si vero in libris noui testamēti: recurrendū est ad volumina græcorū: quia nouū testamētū primo in lingua græca scriptū est: præter euāgeliū Matthei & epistolā Pauli ad hebræos.

Modi intelligendi sacram scripturam.

Notandum: q̄ omnis sacra scriptura quadriformi ratione distinguitur siue exponitur. Aut enim in historico vel litterali intellectu: aut allegorico: aut anagogico: aut tropologico: vel morali solet accipi. Historia nāq; est: quādo res aliqua quomodo secūdum litterā dicta vel facta sit: plano sermone refertur: vt cū dicitur. Populus israel ex ægypto saluatus: tabernaculū dño fecit. Et dicitur ab historein: idest videre vel cognoscere: quia antiquitus nemo scribebat historiā nisi qui vidisset: & sic quādo dictiones intelligūtur simpliciter vt sonant. est sensus litteralis vel historicus. Allegoria autem est: cū verbis aut rebus mysticis præsentia Christi & ecclesiæ sacramēta signātur. Verbis videlicet vt ait Esaias. Egredietur virga de radice iesse: quod aperte est dicere. Nascetur virgo maria de stirpe dauid: & de ea xp̄s nascetur. Reb⁹ mysticis est: populus israel ab ægyptiaca seruitute per sanguinē agni liberatus. Allegorice ecclesiā signat: quæ per passionē Christi a dæmoniaca seruitute liberata est. Et nota q̄ allegoria multis modis exponitur. Quandoq; a persona: vt isaac signat Christū. Quādoq; a re & nō persona: ut aries occisus significat christi carnem passam. Quādoq; a loco: vt Christus prædicaturus ascēdit in montem: vbi eminētia loci signat eius sapientiā et excellentiā. Quandoq; a numero: vt apprehendent septē mulieres virum vnū: idest septē dona gratiarū Christi. Quādoq; a negocio vel facto: vt interfectio Goliæ a dauid: interfectionē diaboli a christo signat. Anagogia autem ad superiora est ducēs locutio: quæ de præmio futuro & ea quæ in cœlis est vita futura apertis siue mysticis sermonib⁹ disputat. Apertis: vt cum dicitur. Beati mundo corde. Mysticis: vt cū dicitur. Beati qui lauant stolas suas: vt sit illis potestas in ligno vitæ: & per portam intrent ciuitatem. Quod sic exponitur anagogice. Beati qui mundant cogitationes suas & actus: vt sit illis potestas vidēdi dominum nostrum iesum Christū: qui dicit. Ego sum via vita & veritas: & p doctrinam & exempla præcedentium patrum intrant in regna cœlorum. Et sic est differentia inter allegoriā & anagogiā: quia allegoria est mysticus sensus pertinens ad militantē ecclesiā in qua sumus: sed anagogia est apertus sensus pertinens ad ecclesiam triumphantem: quæ est cōmunitas sanctorum iam triumphans & regnans. Tropologia vero est moralis locutio: quæ ad instructionem & correctionē animorum mystice siue aperte respicit. Mystice: vt ait Salomon. Omni tēpore sint vestimēta tua cādida: & oleum de capite tuo non deficiat: quod est dicere. Omni tēpore sint opera tua munda: & charitas de corde tuo non deficiat. Aperte: vt Ioannes dicit. Filioli non diligamus verbo neq; lingua: sed opere & veritate. Et vt breuiter habeas. Historia docet factum. Tropologia faciendum. Allegoria credendum. Anagogia appetendum. Vnde versus.

Littera gesta docet: quid credas allegoria.
Moralis quid agas: quo tendas anagogia.

Hæc patent in hac dictione hierusalem. Historice enim est nomen ciuitatis. Tropologice est typus animæ fidelis: Allegorice figura ecclesiæ militantis. Anagogice typum gerit ecclesiæ triumphantis. Vnde versus.

Sicut hierusalem polis est terrena fidelis:
Constans ecclesia: mons fortis: patria summa.

Incipit epistola beati Hieronymi ad Paulinum præsbyterum de omnibus diuinæ hystoriæ libris.

Capitulum .i.

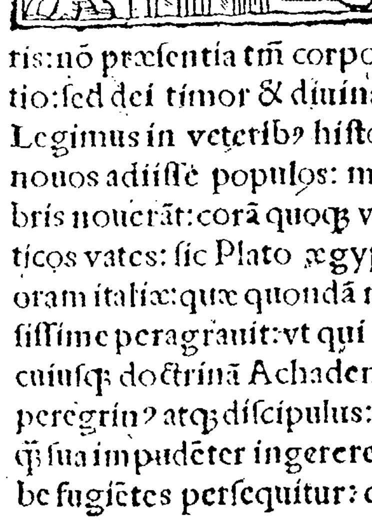

Frater Ambrosius tua mihi munuscula perferēs: detulit simul & suauissimas litteras: quæ a principio amicitiarum fidē probatæ iam fidei et veteris amicitiæ noua præferebant. Vera enim illa necessitudo est & christi glutino copulata: quā non vtilitas rei familiaris: nō præsentia tm̄ corporū: nō subdola & palpans adulatio: sed dei timor & diuinarū scripturarū studia conciliāt. Legimus in veterib⁹ historiis quosdā lustrasse puincias: nouos adiisse populos: maria transisse: vt eos quos ex libris nouerāt: corā quoq; viderent. Sic Pythagoras mēphiticos vates: sic Plato ægyptū & Archytā tarētinū: eamq; oram italiæ: quæ quondā magna græcia dicebatur: laboriosissime peragrauit: vt qui Athenis magister erat & potēs: cuiusq; doctrinā Achademiæ gymnasia personabāt: fieret peregrin⁹ atq; discipulus: malēs aliena verecūde discere: q̄ sua impudēter ingerere. Deniq; cū litteras quasi toto orbe fugiētes persequitur: captus a piratis & venūdatus etiā tyrāno crudelissimo paruit: ductus captiuus: vinctus & seruus: tamē quia philosophus: maior emēte se fuit. Ad Titū Liuiū lacteo eloquētiæ fonte manantem: de vltimis hispaniæ galliarūq; finibus quosdā venisse nobiles legimus: & quos ad contemplationē sui Roma non traxerat: vnius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditū oībus sæculis celebrandūq; miraculū: vt vrbem tātam ingressi: aliud extra vrbem quærerent. Apollonius siue ille magus: vt vulgus loquitur: siue philosophus: vt pythagorici tradūt: intrauit persas: ptransiuit Caucasum: albanos: scythas: massagethas: opulentissima indiæ regna penetrauit: & ad extremum latissimo phison amne trāsmisso peruenit ad brachmanas: vt Hiarcham in throno sedētem aureo & de Tantali fonte potantem: inter paucos discipulos de natura: de moribus ac de cursu dierum & syderum audiret docentē. Inde per elamitas babylonios: chaldæos: medos: assyrios: parthos: syros: phenices: arabes: palestinos: reuersus alexandriam perrexit ad æthiopiam: vt gymnosophistas et famosissimam solis mēsam videret in sabulo. Inuenit ille vir vbiq; quod disceret: & semper proficiēs: semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus Philostratus.

Capitulum .ii.

Quid loquar de sæculi hominibus: cum apostolus Paulus vas electionis & magister gentium: qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur dicens. An experimentum quæritis eius qui in me loquitur christus? post damascum arabiamq; lustratam: ascendit hierosolymam vt videret petrum: & mansit apud eum diebus quindecim? Hoc enim mysterio hebdoadis & ogdoadis futurus gentium prædicator instruendus erat: Rursumq; post annos quattuordecim assumpto Barnaba & Tito exposuit cum apostolis euangelium: ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid latẽtis energiæ viuæ vocis actus: & in aures discipuli de autoris ore transfusa fortius sonat. Vnde & Eschines cum Rhodi exularet: & legeretur illa Demosthenis oratio: quã aduersus eũ habuerat: mirantibus cunctis atq; laudantibus: suspirans ait. Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem?

Capi. iii.

Nec hoc dico: q sit aliquid in me tale: quod vel possis a me audire: vel velis discere: sed quo ardor tuus & discendi studium etiam absq; nobis per se probari debeat. Ingenium docile et sine doctore laudabile est. Nõ quid inuenias sed quid quæras consideramus. Mollis cera et ad formandum facilis etiam si artificis & plastæ cessent manus: tamen virtutis totum est quicquid esse potest. Paulus apostol9 ad pedes Gamalielis legem Moysi & prophetas didicisse se gloriatur: vt armatus spiritualibus telis: postea doceret confidenter. Arma enim nostræ militiæ non carnalia sunt: sed potentia deo ad destructionem munitionũ & cogitationes destruẽtes & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam dei: & captiuãtes omnem intellectum ad obediendũ christo: & parati subiugare omnem inobedientiam. Timotheum scribit ab infantia sacris litteris eruditum: & hortatur ad studium lectionis: ne negligat gratiam quæ data sit ei per impositionem manus presbyterii. Tito præcipit vt inter cæteras virtutes episcopi: quas breui sermone depinxit: scientiam quoq; non negligat scripturarum: obtinentem inquit eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem: vt potens sit exhortari in doctrina sana & cõtradicentes reuincere.

Capi. iiii.

Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest: & quãtum ædificat ex vitæ merito ecclesiã Christi: tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias propheta immo per malachiã dominus interrogauit sacerdotes legem In tantum sacerdotis officium est: interrogatum respondere de lege. Et in Deuteronomio legimus. Interroga patrem tuum & annũciabit tibi: seniores tuos & dicent tibi. In psalmo quoq; cxviii. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Et in descriptione iusti viri cum eũ arbori vitæ dauid quæ est in paradiso compararet: inter cæteras virtutes hoc etiam intulit. In lege domini voluntas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissimæ visionis ait. Iustos fulgere quasi stellas: & intelligentes idest doctos quasi firmamentũ. Vides quãtum inter se distãt iusta rusticitas & docta iusticia. Alii stellis: alii cœlo comparantur. Quamq̃ iuxta hebraicam veritatem vtrũq; de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus. Qui autem docti fuerint: fulgebunt quasi splendor firmamẽti: & qui ad iusticiã erudiũt multos: quasi stellæ in perpetuas æternitates. Cur dicitur Paulus apostolus vas electionis? Nempe quia vas legis & scripturarũ sanctarum erat armarium. Pharisæi stupẽt in doctrina domini: & mirantur in Petro & Ioanne quomodo legem sciant cũ litteras nõ didicerint. Quicquid enim aliis exercitatio & cottidiana in lege meditatio tribuere solet: illis hoc spiritus sanctus suggerebat. Et erãt (iuxta quod scriptum est) docibiles deo. Duodecim annos saluator impleuerat: & in templo sedens de quæstionibus legis interrogans: magis docet dum prudenter interrogat. Nisi forte rusticum Petrũ rusticum Ioannem dicimus: quorum vterq; dicere poterat. Et si imperitus sermone non tamen scientia. Ioannes rusticus: piscator indoctus: & vnde illa vox obsecro. In principio erat verbum: & verbum erat apud deũ: & deus erat verbum? Logos græce multa significat. Nam & verbum est & ratio & supputatio & causa vniuscuiusq; rei: per quam sunt singula quæ subsistunt: quæ vniuersa recte intelligimus in Christo.

Capi. v.

Hoc doct9 Plato nesciuit: hoc Demosthenes eloquens ignorauit. Perdam inquit sapientiam sapientium: & prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapiẽtiam. Et quãq̃ stulticia prædicationis in cruce sit: tamen Paulus sapientiam loquitur inter perfectos. Sapientiam autẽ non sæculi huius: quæ destruitur: nec principum huius sæculi: sed loquitur dei sapientiam in mysterio absconditam: quã prædestinauit deus ante secula. Dei sapientia christus est. Christus enim dei virtus & dei sapientia. Hæc sapientia in mysterio abscondita est: de qua & noni psalmi titulus prænotatur pro occultis filii. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ dei abscõditi. Et qui in mysterio abscõditus erat: prædestinatus est ante sæcula: prædestinatus autem & præfiguratus in lege & prophetis. Vnde & prophetæ appellabantur videntes: quia videbant eum quem cæteri non videbant. Abraam vidit diẽ eius: & lætatus est. Aperiebantur cœli Ezechieli: qui populo peccatori clausi erãt. Reuela inquit Dauid oculos meos: & cõsiderabo mirabilia de lege tua. Lex eñi spiritalis est: & reuelatione opus est vt intelligatur: ac reuelata facie dei gloriã cõtemplemur. Liber in apocalypsi septem sigillis signatus ostenditur: quem si dederis homini scienti litteras vt legat: respondebit tibi. Nõ possum. Signatus est enim. Quanti hodie putant se nosse litteras: tenent signatum librum nec aperire possunt: nisi ille reserauerit qui habet clauem dauid: qui aperit & nemo claudit: claudit: & nemo aperit. In actibus apostolorũ sanctus eunuchus immo sanct9 vir (sic eñi eũ scriptura cognominat) cum legeret Esaiam prophetã interrogat9 a Philippo: putas ne intelligis quæ legis? respõdit. Quomodo possum: nisi aliquis me docuerit? Ego vt de me loquar interim: nec sanctior sum hoc eunucho nec studiosior: qui de ethyopia idest de extremis finibus mundi venit ad templum: reliquit aulam regiam: & tantus amator legis diuinæq; scientiæ fuit: vt etiam in vehiculo litteras legeret sacras. Et tamen cum librum teneret: et verba domini cogitatione cõciperet: lingua volueret: labiis personaret: ignorabat eum quem in libro nesciens venerabatur. Venit philippus ostẽdit ei iesum qui clausus latebat in littera. O mira doctoris uirtus. Eadem hora credidit eunuchus: baptizatur: fidelis & sanctus est ac magister de discipulo: plus in deserto fonte ecclesiæ q̃ in aurato synagogæ templo repperit.

Capitulum. vi.

Hæc a me perstricta sunt breuiter. Neq; enim epistolaris angustia euagari longius patiebatur: vt intelligeres te in scripturis sacris sine præuio & monstrante semitam non posse ingredi. Taceo de grammaticis: rhetoribus: philosophis: geometris: dialecticis: musicis: astronomis: astrologis: medicis: quorum scientia mortalibus satis vel vtilissima est: & in tres partes scinditur: in doctrinam: rationem & vsum. Ad minores artes veniam & quæ non tam lingua q̃ manu administrantur. Agricolæ: cæmentarii: fabri metallorũ: lignorũq; cæsores: Lanarii quoq; & fullones & cæteri qui variã supellectilem & vilia opuscula fabricant: absq; doctore esse non possunt quod cupiunt. Quod medicorum est promittunt medici: tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est: quam sibi passim omnes vendicant. Scribimus indocti: doctiq; poemata passim. Hanc garrula anus: hanc delirus senex: hanc sophista verbosus: hanc vniuersi præsumunt: lacerant: docent anteq̃ discant. Alii obducto supercilio grandia verba trutinãtes: inter mulierculas de sacris litteris philosophãtur. Alii discũt (proh pudor) a fæminis quod viros doceant. Et ne parum hoc sit: quadam facilitate verborum: immo audacia edisserunt aliis: quod ipsi non intelligunt. Taceo de meis similibus: qui si forte ad scripturas sanctas post sæculares litteras venerint: & sermone composito aures populi mulserint: quicquid dixerint hoc legem dei putant. Nec scire dignantur quid prophetæ quid apostoli senserint: sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia: quasi grande sit & non viciosissimum dicendi genus deprauare sententias: & ad voluntatem suam sacram scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus Homerocentonas & Vergiliocentonas: ac si non sic etiam & Maronem sine Christo possimus dicere christianum: quia scripserit. Iam redit & virgo: redeunt saturnia regna. Iam noua progenies cœlo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium. Nate meæ vires: mea magna potentia solus. Et post verba saluatoris in cruce. Talia perstabat memorans: fixusq; manebat. Puerilia sunt hæc & circulatorum ludo similia: docere quod ignores: immo (vt cum stomacho loquar) nec hoc quidem scire quod nescias.

Capi. vii.

Videlicet manifestissima est Genesis in qua de creatura mundi: de exordio generis humani: de diuisione terræ: de confusione linguarum: de descensione vsq; ad ægyptum scribitur Hebræorum. Patet Exodus cum decem plagis: cum decalogo: cum mysticis diuinisq; præceptis. In promptu est Leuiticus liber: in quo singula sacrificia: immo singulæ pene syllabæ & vestes Aaron: & totus ordo leuiticus spirant cœlestia sacramenta. Numeri vero nonne totius arithmeticæ: & prophetiæ balaam: & quadragintaduarũ mansionum per eremum mysteria continent? Deuteronomium vero secunda lex: & euangelicæ legis præfiguratio: nonne sic ea habet quæ priora sunt: vt tamen noua sint omnia de veteribus? Hucusq; Moyses: hucusq; Pentateuchus: quibus quinq; verbis loqui se velle apostolus in ecclesia gloriatur. Iob exemplar patientiæ: quæ non mysteria suo sermone cõplectitur? Prosa incipit: versu labitur: pedestri sermone finitur: omnesq; leges dialecticæ: propositione: assumptione: confirmatione: cõclusione determinat. Singula in eo verba plena sunt sensibus. Et vt de cæteris sileam: resurrectionem corporum sic prophetat: vt nullus de ea manifestius & cautius scripserit. Scio inquit q redemptor meus viuit: & in nouissimo die de terra surrecturus sum: & rursum circũdabor pelle mea: & in carne mea videbo deum: quem visurus sum egoipse: & oculi mei cõspecturi sunt & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Veniam ad Iesum Naue: qui typum domini non solum in gestis: verumetiam in nomine præfert. Transit iordanem: hostium regna subuertit: diuidit terram victori populo. & per singulas vrbes: viculos: montes: flumina: torrentes atq; cõfinia: ecclesiæ cœlestisq; hierusalem spiritualia regna describit. In iudicum libro quot principes populi tot figuræ sunt. Ruth moabitis Esaiæ explet vaticinium dicentis. Emitte agnum domine dominatorem terræ de petra deserti ad montem filiæ syon. Samuel in Heli mortuo et in occisione Saul veterem legem abolitam monstrat. Porro in Sadoch atq; Dauid noui sacerdotii nouiq; imperii sacramenta testatur.

Malachim idest tertius & quartus Regum liber a Salomone vsq; ad Iechoniam: & a Ieroboam filio Nabath vsq; ad Osee: qui ductus est in assyrios: regnum iuda et regnum describit israel. Si historiam respicias: verba simplicia sunt: si in litteris sensum latentem inspexeris: ecclesiæ paucitas & hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophetæ in vnius voluminis angustias coarctati: multo aliud q̃ sonant in littera præfigurãt.

Osee crebro nominat effraim: samariam: ioseph: iezrael & vxorem fornicariam & fornicationis filios: & adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam: & sub veste lugubri viri ad se reditum præstolari.

Iohel filius Fatuel describit terram duodecim tribuum: eruca: brucho: locusta: rubigine vastante consumptam: & post euersionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super seruos dei & ancillas: idest super centum viginti credentium nomina: & effusum iri in cænaculo syõ. Qui centum viginti ab vno vsq; ad quindecim paulatim & per incrementa surgentes: quindecim graduum numerum efficiũt: qui in psalterio mystice continẽtur. Amos pastor & rusticus & ruborum mora distringens paucis verbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria & quattuor scelera Damasci & Gazæ & Tyri & Idumeæ: & filiorũ Ammon & Moab: & in septimo & octauo gradu Iudæ et israel. Hic loquitur ad vaccas pingues quæ sunt in samariæ monte: & ruituram domum maiorem minoremq; testatur. Ipse cernit fictorem locustæ: & stantem dominũ super murum litum vel adamantinũ & vncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus: & famẽ in terra: non famem panis nec sitim aquæ: sed audiendi verbũ dei.

Abdias qui interpretatur seruus domini: pertonat contra edom & sanguineum terrenũq; fratrem: fratris quoq; Iacob semper æmulum hasta percutit spiritali. Ionas pulcherrima columba naufragio suo passionem domini præfigurans: mundum ad pœnitentiam reuocat: & sub nomine Niniue gentibus salutem nunciat. Michæas de morasthi coheres Christi vastationem annunciat filiæ latronis: & obsidionem ponit contra eam: quia maxillam percusserit iudicis israel. Naum consolator orbis increpat ciuitatem sanguinum: & post euersionem illius loquitur. Ecce super montes pedes euangelizantis & annunciantis pacem. Abacuch luctator fortis & rigidus stat super custodiam suam: & figit gradum super munitionem vt Christum in cruce contempletur & dicat. Operuit cœ

los gloria eius: & laudis eius plena est terra. Splēdor eius
vt lux erit: cornua in manibus eius. Ibi abscondita est for-
titudo eius. Sophonias speculator et arcanorum dei
cognitor audit clamorem a porta piscium & eiulatū a se-
cunda: & contritionem a collibus. Indicit quoq; vlulatum
habitatorib9 pilæ: quia cōticuit omnis populus chanaan:
dispersi sunt vniuersi qui inuoluti erāt argēto. Aggæus
festiuus & lætus qui seminauit in lachrymis: vt in gaudio
meteret: destructum templum ædificat: deumq; patrem in
ducit loquentem. Adhuc vnum modicumq; & ego com-
mouebo cœlum et terram et mare et aridam: et mouebo
omnes gentes: & veniet desideratus cunctis gentibus.

Zacharias memor domini multiplex in prophetia ie-
sum vestibus sordidis indutum: & lampadem oculorum
septem candelabrumq; aureum cum totidē lucernis quot
oculis: duas quoq; oliuas a sinistris lampadis cernit et a
dextris: vt post equos rufos: nigros: varios & albos & dissi
patas quadrigas ex effraim & equum de hierusalem pau-
perem regem vaticinetur: & prædicet sedentem super pul
lum filium asinæ subiugalis. Malachias aperte & in fine
omnium prophetarum de abiectione israel & vocatione
gentium. Non est mihi ait voluntas in vobis: dicit domi-
nus exercituum: & munus non suscipiam de manu vestra.
Ab ortu enim solis vsq; ad occasum magnum est nomen
meum in gentibus: & in omni loco sacrificatur et offer-
tur nomini meo oblatio munda. Esaiam: Hieremiam:
Ezechiel & Daniel: quis potest vel intelligere vel expo-
nere? Quorum primus non prophetiam videtur mihi te-
xere sed euangelium. Secundus virgam nuceam & ollam
succensam a facie aquilonis: & pardum spoliatum suis co-
loribus et quadruplex diuersis metris nectit alphabetum.
Tertius & principia & finem tantis habet obscuritatibus
inuoluta: vt apud hebræos ipsæ partes cum exordio gene
seos ante annos triginta non legantur. Quartus vero qui
& extremus inter quattuor prophetas: temporum con-
scius: & totius mundi philohistoricus lapidem præcisum
de monte sine manibus & regna omnia subuertentem cla
ro sermone pronunciat. Dauid Simonides noster Pinda
rus & Alcæus Flaccus quoq; Catullus atq; Seren9. Christū
lyra personat: & in decachordo psalterio ab inferis exci-
tat resurgentem. Salomon pacificus & amabilis domini:
mores corrigit: naturam docet: ecclesiam iūgit & Christū:
sanctarumq; nuptiarum dulce canit epithalamium. He-
ster in ecclesiæ typo populum liberat de periculo: & inter-
fecto Aman: qui interpretatur iniquitas: partes cōuiuii &
diem celebrem mittit in posteros. Paralipomenon li-
ber: idest instrumenti veteris epitome: tantus ac talis est:
vt absq; illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit
arrogare: seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iū
cturasq; verborum & prætermissæ in regum libris tangū
tur historiæ: & innumerabiles explicantur euangelii quæ-
stiones: Esdras & Neemias: adiutor videlicet & consola-
tor a domino: in vno volumine arctātur: instaurant tēplū:
muros extruunt ciuitatis: omnisq; illa turba populi redeū
tis in patriā: & descriptio sacerdotū: leuitarū: israelitarū:
proselitorum: ac per singulas familias murorum acturriū
opera diuisa: aliud in cortice præferūt: aliud in medulla re
tinent. Cernis me scripturarum amore raptum: excessisse
modum epistolæ: & tamen nō implesse quod volui. Audi-
uimus tantū quid nosse: quid cupere debeamus: vt & nos
quoq; possimus dicere. Cōcupiuit anima mea desiderare
iustificationes tuas in omni tēpore. Cæterū illud Socraticū
impletur in nobis. Hoc tantū scio quod nescio. Tangā &
nouū breuiter testamentū. Matthæus: Marcus: Lucas & Io
annes quadriga dñi & verū cherub: quod interpretatur sci
entiæ plenitudo: per totum corpus oculati sunt: scintillæ
emicant: discurrūt fulgura: pedes habent rectos: & in subli
me tēdentes: terga pēnata & vbiq; volātia: tenēt se mutuo:
sibiq; perplexi sunt: & quasi rota in rotam voluūtur: & per
gunt quocūq; eos flatus spiritus sancti perduxerit. Pau-
lus apostolus ad septē scribit ecclesias: octaua enim ad he-
bræos a plerisq; extra numerum ponitur. Timotheum in
struit ac Titū: & Philemonē pro fugitiuo famulo depreca-
tur: super quo melius tacere puto: q̄ pauca scribere. Actus
apostolorū nudam quidē videtur sonare historiā: & nascē
tis ecclesiæ infantiā texere: sed si nouerimus scriptorē eo-
rū Lucā esse medicū: cui9 laus est in euāgelio: animaduer-
timus pariter oīa verba illius: animæ lāguētis esse medici-
nam. Iacobus: Petrus: Ioannes: Iudas septē epistolas edi
derunt tā mysticas q̄ succinctas & breues pariter ac lōgas:
breues in verbis: lōgas in sententiis: vt rarus sit qui non in
earū cæcutiat lectione. Apocalypsis Ioannis tot habet sa
cramenta quot verba. Parū dixi: & pro merito voluminis
laus oīs inferior est. In verbis singulis multiplices latēt in-
telligentiæ. Oro te frater charissime inter hæc viuere: ista
meditari: nihil aliud nosse: nihil aliud quærere. Nōne vide
tur tibi iam hic in terris regni cœlestis habitaculum? Nolo
vt offendaris in scripturis sanctis simplicitate & quasi vili
tate verborū: quæ vel vitio interpretū vel de industria sic
prolatæ sunt: vt rusticā cōtionem facilius instruerent: & in
vna eademq; sententia aliter doctus: aliter sentiret indoctus.
Non sum tam petulās & hebes: vt hæc me nosse pollicear:
& eorū fructus capere in terra: quorū radices in cœlo fixæ
sunt: sed velle fateor: sedenti me præfero: magistrū renuēs
comitē spondeo. Petēti datur: pulsanti aperitur: quærens
inuenit. Discamus in terris: quorū sciētia nobis perseueret
in cœlo. Obuiis te manibus excipiā: & vt inepte aliquid ac
de Hermagoræ tumiditate effundā: quicquid quæsieris te
cum scire conabor. Capi. VIII.

Habes hic āmātissimū tui fratrē Eusebium: qui
litterarū tuarū mihi gratiā duplicauit: referens
honestatē morū tuorū: contemptū sæculi: fidē
amicitiæ: amorē xpi. Nā prudentiā & eloquii
venustatē: etiā absq; illo ipsa epistola præferebat. Festina
quæso te: & hærēti in salo nauiculæ funē magis præscinde
q̄ solue. Nemo renunciatur9 sæculo bene potest vēdere q̄
cōtēpsit vt vēderet. Quicquid in sumpt9 de tuo tuleris: p
lucro cōputa. Antiquū dictū est. Auaro deest tā qđ habet
q̄ quod nō habet. Credenti totus mūdus diuitiarū est: infi
delis aūt etiam obolo indiget. Sic viuamus quasi nihil ha-
bentes: & omnia possidentes. Victus atq; vestitus diuitiæ
christianorum sunt. Si habes in potestate rē tuam: vēde: si
non habes: proiice. Tollenti tunicam & pallium relinquen
dum est. Scilicet nisi tu semper recrastinās & diem de die
trahens caute & pedetentim tuas possessiunculas vendi-
deris: non habet Christus vnde alat pauperes suos. Totum
deo dedit qui se obtulit. Apostoli tantum nauem & retia
reliquerūt. Vidua duo æra misit in gazophylatiū: & præ-
fertur Cresi diuitiis. Facile cōtemnit omnia qui se semper
cogitat esse moriturum.

Explicit epistola beati Hieronymi præsbyteri
ad Paulinum præsbyterum.

Incipit præfatio sancti Hieronymi
præsbyteri in Pentateuchum Moysi.

Esiderij mei desi-
deratas accepi epistolas: qui
quodam præsagio futurorum
cū Daniele sortitus est nomē:
obsecrantis: vt trāslatum in la-
tinam linguam de hebræo ser-
mone pentateuchum nostro-
rum auribus traderem. Pericu
losum opus certe & obtrectato
rum meorum latratibus patens: qui me asserunt in septua
ginta interpretum suggillationem noua pro veterib9 cu-
dere: & ita ingenium quasi vinum probantes: cum ego sæ-
pissime testatus sim: me pro virili portione in tabernaculo
dei offerre quæ possim: nec opes alterius aliorum pauper
tate fedari. Quod vt auderem: Origenis me studium pro-
uocauit: qui editioni antiquæ trāslationem Theodotionis
miscuit: asterico & obelo idest stella & veru omne opus di
stinguens: dum aut illucescere facit quæ minus ante fue-
rant: aut superflua quæq; iugulat & confodit: & maxime
quæ euangelistarum & apostolorum autoritas promulga
uit. In quibus multa de veteri testamento legimus: quæ in
nostris codicibus non habētur. Vt est illud. Ex ægypto vo
caui filium meum. Et quoniam nazaræus vocabitur: & vi
debunt in quem compunxerunt: & flumina de vētre eius
fluent aquæ viuæ: & quæ nec oculus vidit: nec auris audi-
uit: nec in cor hominis ascendit: quæ præparauit deus dili
gentibus se: & multa alia quæ proprium syntagma deside-
rant. Interrogemus ergo eos vbi hæc scripta sunt: & cum
dicere non potuerint: de libris hebraicis proferamus. Pri-
mum testimonium est in Osee: secundum in Esaia: tertiū
in Zacharia: quartū in Prouerbiis: quintū æque in Esaia:
quod multi ignorantes apocryphorum deliramenta sectā-
tur: & hiberas nenias libris autenticis præferunt. Causas
erroris non est meum exponere. Iudæi prudenti factum
dicunt esse consilio: ne Ptolemæus vnius dei cultor etiam
apud Hebræos duplicem diuinitatem deprehenderet.
Quod maxime idcirco faciebāt: quia in Platonis dogma
cadere videbatur. Deniq; vbicumq; sacratum aliquid scri-
ptura testatur de patre & filio & spiritusancto: aut aliter in-
terpretati sunt: aut omnino tacuerunt: vt & regi satisface-
rent: & arcanum fidei non vulgarent. Et nescio quis pri-
mus autor septuaginta cellulas Alexandriæ mendacio suo
extruxerit: quibus diuisi: eadem scriptitarint: cū Aristæus
eiusdem Ptolemæi hyperaspistes & nō multo post tempo
re Iosephus nihil tale retulerint: sed in vna basilica cōgre-
gatos contulisse scribant: nō prophetasse. Aliud est enim
esse vatem: aliud est esse interpretem. Ibi spiritus ventura
prædicit: hic eruditio & verborum copia ea quæ intelligit
transfert. Nisi forte putādus est Tullius œconomicum Xe-
nophontis & Platonis Pythagoram & Demosthenis pro
Cthesiphonte: afflatus rhetorico spiritu trāstulisse. Aut ali
ter de eisdem libris per septuaginta interpretes: aliter per
apostolos spiritus sanctus testimonia texuit: vt quod illi ta
cuerunt: hi scriptum esse mentiti sint. Quid igitur? Dam-
namus veteres? Minime. Sed post priorum studia in do-
mo domini: quod possumus: laboramus. Illi interpretati
sunt ante aduentum Christi: & quod nesciebāt dubiis pro-
tulere sententiis: nos post passionem & resurrectionē eius:
non tam prophetiam q̄ historiam scribimus. Aliter enim
audita: aliter visa narrantur. Quod melius intelligimus:
melius & proferimus. Audi igitur æmule: obtrectator au-
scula. Non damno: non reprehendo septuaginta: sed con-
fidenter cūctis illis apostolos præfero. Per istorum os mi-
hi Christus sonat: quos ante prophetas inter spiritalia cha
rismata positos lego: in quibus vltimum pene gradum in-
terpretes tenent. Quid liuore torqueris? Quid imperito-
rum animos contra me concitas? Sicubi in translatione ti-
bi videor errare: interroga Hebræos: diuersarum vrbium
magistros cōsule. Quod illi habēt de Christo: tui codices
non habent. Aliud est si cōtra se postea ab apostolis vsur-
pata testimonia probauerunt: & emendatiora sunt exem-
plaria latina q̄ græca: græca q̄ hebraica. Verum hæc con-
tra inuidos. Nūc te deprecor Desideri charissime: vt quia
me tantū opus subire fecisti: & a Genesi exordium capere:
orationibus iuues: quo possim: eodem spiritu quo scripti
sunt libri: in latinū eos transferre sermonem.

Explicit præfatio.

VENERABILI FRATRI FRANCISCO EPISCOPO ABULEN. ET DILECTO FILIO FRANCISCO DE MENDOZA. ARCHIDIACONO DE PEDROCHE IN ECCLESIA CORDUBENSI VEL EORUM ALTERI.

LEO PAPA. X.

ENERABILIS FRATER ET DILECTE FILI SALUTEM ET APOSTOLI-
cam benedictionem. Dudum relatione Venerabilis fratris Bernardini Epi Sabinen. & di-
lecti filii nostrorū Egidii. tt. sancti Matthei presbyteri Cardinalis nobis facta: intelleximus
q inter alia quæ bonæ memoriæ Franciscus. tt. sanctæ Balbinæ presbyter Cardinalis: ante
q ab humanis excederet summa cum laude absoluit: extat opus noui & veteris testamenti:
noui videlicet in greco & latino: & veteris in græco & latino pdictis necnō hebræo & caldæo
sermonibus ab eodem Francisco Cardinale multa cū vigilia & doctorum consensu compo
situm: & vsq ad sexcenta volumina vel amplius impensa eiusdem Francisci Cardinalis im
pressa. Sed cum post impressionem huiusmodi subito dictus Franciscus Cardinalis morte
esset ablatus: & noster ad publicationem dicti operis consensus petitus non esset: nequiuit
hactenus opus ipsum ad doctorum manus & publicam vtilitatem cui erit fructuosum adue
nire. Manet insuper voluntas dicti Francisci Cardinalis in illius testamento notata pro par
te inexequuta: & est ex precio pro quo dicta volumina vendētur explenda. Vnde nos indignum existimantes q huiusmo
di opus amplius cum publicæ vtilitatis factura lateat. & pia tam imitabilis viri voluntas diutius debita exequutione fru
stretur: & vtriq damno nostræ prouisionis ope subuenire volentes: Motu proprio & ex certa scientia nostra opus præfa
tum comprobantes: & vt tale in lucem per doctorum & aliorum manus libere de cætero venire possit concedentes: discre
tioni vestræ: qui: sicut accepimus ex exequutoribus dicti testamenti estis: per hæc scripta mandamus: quatenus volumi-
na prædicta pro precio de quo melius agi poterit: etiā sine aliis dicti testamēti exequutoribus: si qui sint: diligenter vendi
procuretis: & faciatis ex ipso precio dictam voluntatem iuxta vires eiusdem precii adimpleri. Et ne aliquod dictorū vo-
luminum non venditum maneat: inhibemus vniuersis & singulis tam ecclesiasticis q secularibus personis cuiuscūq di
gnitatis. status. gradus. ordinis & cōditionis sint: sub excōmunionis latæ sententiæ a qua non nisi a nobis ipis vel de no
stro speciali mandato: preterq in mortis articulo constituti: absolui possint. necnon mille ducatorum auri de camera per
quemlibet transgressorum soluendorum. & quos fabricæ basilicæ sancti Petri de vrbe & nostræ cameræ paribus portio-
nibus applicamus: eo ipso incurrendis pœnis: ne opus prædictum ab alio q persona vel personis per vos vel alterum ex
vobis ad id deputatis pro tempore vsq ad septennium a die inchoatæ venditionis hmoi computandum emere vel illud
durante septennio hmoi imprimere quoquomodo presumant. Si vero temerarie inhibitionem huiusmodi: quod absit
præterire non expauerint: Vobis & vestrum cuiq transgressores prædictos excōmunicatos denunciandi. & eos vt tales
euitari mandandi. necnon pœna quingentorum ducatorum hmoi singulariter mulctari. & quæuis alia desuper necessa-
ria seu oportuna faciendi licentiam & facultatem tenore præsentium elargimur. Non obstan. constitutionibus & ordina
tionibus apostolicis cæterisq contrariis quibuscunq. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub Anulo piscatoris die.
xxii. Martii. M.D.XX. Pontificatus nostri Anno octauo.

Euangelista.

Ad lectorem.

RATER FRANCISCVS Episcopus Abulen. & Fracíscus de mendoza Archidiachonus de Pedroche.
Sacrarum litterarum cupidis in christo iesu. S.D. Superiores apostolicæ sedis litteras breues sub anulo
piscatoris ad nos datas accepimus: in quibus vt legisti bone lector nobis cōmendat iubetq: vt opus il
lud non minus diffusum q eruditionis plenum quod ad sacrum canonem explicandum Frater Franci
scus ximenez. S.R.E. Cardinalis hispanus idemq Toletanus antistes dominus ac benefactor noster pu
blicæ omnium vtilitati componi atq imprimi curauit: in ordinem redigeremus: & redactum bibliopo
lis vendendos exponeremus: vt inde conflarentur pecuniæ quibus legata & debita ac cetera ipsius testamenti onera per
soluerentur. Eas igitur nos magna cum voluptate legimus: non modo vt apostolicis iussionibus obtemperaremus: ve-
rumetiam vt optimi & omni æternitate dignissimi deq nobis optime meriti viri testamentariam voluntatem exequere-
mur. Curauimus itaq per viros industrios atq eius rei peritos terniones in volumina & ea ipsa volumina in sex totius
operis partes redigere. Et non habita impensarum ratione: quæ fuerunt propemodum infinitæ: sed vtilitate quæ inde se-
queretur ex lectione: taxauimus totum opus ducalium aureorum numerorum precio sex cum dimidio aut aliquāto plu-
ris: prout distrahendorum librorum ratio exegerit: habita pro vectura impensarum æstimatione. Erit igitur tuum lector
amice: si gratus si pius si deniq vir bonus videri cupis: vt pro illius defuncti anima deum immortalem preceris: vt donet
illi requiem sempiternam.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina. | **Transla. B. Hiero.** | **Tex. Heb.** | **Gen.** | **Ca. i.** | **Pritiua. heb.**

Ca. i.

A

In principio fecit deus celum et terrā.
ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἡ
at terra erat inuisibilis et incōposita. et tenebre su
δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος. καὶ σκότος ἐ-
per abyssum: et spiritus dei ferebatur su
πάνω τῆς ἀβύσσου. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐ-
per aquam. et dixit deus fiat lux. et fa
πάνω τοῦ ὕδατος. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς γενηθήτω φῶς. καὶ ἐ-
cta ē lux. et vidit deus lucē: q bona. et di
γένετο φῶς. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν. καὶ διε-
uisit deus inter lucē: et inter
χώρισεν ὁ θεὸς ἀναμέσον τοῦ φωτός, καὶ ἀναμέσον τοῦ
tenebras. et vocauit deus lucē diem: et tene
σκότους. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκό-
bras vocauit noctē. et factū ē vespe: et factū ē
τος ἐκάλεσεν νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο
mane: dies vnus. et dixit deus fiat firmamētū in
πρωΐ, ἡμέρα μία. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς γενηθήτω στερέωμα ἐν
medio aque. et sit diuidens inter aquā
μέσῳ τοῦ ὕδατος. καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀναμέσον ὕδα-
et aquā. et fecit deus firmamētū. et di-
τος καὶ ὕδατος. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα. καὶ διε-
uisit deus inter aquam: q erat sub
χώρισεν ὁ θεὸς ἀναμέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ
firmamēto: et inter aquā: que super
στερεώματος, καὶ ἀναμέσον τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐπάνω
firmamētū. et vocauit deus firmamētū ce-
τοῦ στερεώματος. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα οὐρα-
lum. et vidit deus. q bonū. et factū ē vespere: et
νόν. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ
factū ē mane: dies secūdus. et dixit deus cōgre-
ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς συναχ-
getur aqua que sub celo in congrega-
θήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγω-
tiōe vnā: et appareat arida. et factū ē ita. et cō-
γὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ συ-
gregata ē aqua que sub celo in cōgre
νήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συνα-
gatiōes suas: et apparuit arida. et vocauit deus ari
γωγὰς αὐτοῦ, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν ξη-
dā: terrā. et cōgregatiōes aquarū vocauit ma
ράν, γῆν. καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θα-
ria. et vidit deus: q bonū. et dixit deus ger
λάσσας. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς βλα-
minet terra herbā feni seminātē semē sm
στησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ
genus et scdz similitudinē: et lignū pomiferū faciēs
γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν
fructū. cuius semē ipsius in ipso scdz genus sup
καρπόν. οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ

B

terrā. et factū ē ita. et protulit terra her-
τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτά-
bā feni seminātē semē sm genus et scdz simi
νην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιό-
litudinē: et lignū pomiferū faciens fructū. cuius se
τητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν. οὗ τὸ σπέρ-
mē eius in ipso: scdz genus sup terrā. et vidit
μα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδεν

In principio creauit deus celum & terrā. Terra autem erat inanis & vacua: & tenebre erant sup faciē abyssi: & spiritus dei ferebatur super aquas. Dixitq deus. Fiat lux. Et facta ē lux. Et vidit deus lucem q esset bona: & diuisit lucem a tenebris: appellauitq lucem diē: & tenebras noctem. Factumq est vespe & mane dies vnus. Dixit quoq deus. Fiat firmamentū in medio aquarum: & diuidat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum. diuisitq aquas q erant sub firmamēto ab his que erant super firmamentū. Et factū est ita. Vocauitq deus firmamentum celum: & factum est vespe & mane dies secundus. Dixit vero deus. Congregentur aque q sub celo sunt in locum vnum: & appareat arida. Et factum ē ita. Et vocauit deus aridā terram: cōgregationesq aquarū appellauit maria. Et vidit deus q esset bonum: & ait. Germinet terra herbā virētem & faciētē semē: & lignum pomiferū faciens fructū iuxta genus suū cuius semē i semetipso sit sup terrā. Et factū est ita. Et ptulit terra herbā virētē & faciētē semē iuxta genus suū: lignūq faciēs fructū: & hns vnū quodq sementem sm spēm suā. Et vidit

בראשית ברא אלהים את
השמים ואת הארץ: והארץ
היתה תהו ובהו וחשך על פני
תהום ורוח אלהים מרחפת על
פני המים: ויאמר אלהים יהי
אור ויהי אור: וירא אלהים את
האור כי טוב ויבדל אלהים בין
האור ובין החשך: ויקרא אלהים
לאור יום ולחשך קרא לילה
ויהי ערב ויהי בקר יום אחד:
ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך
המים ויהי מבדיל בין מים
למים: ויעש אלהים את הרקיע
ויבדל בין המים אשר מתחת
לרקיע ובין המים אשר מעל
לרקיע ויהי כן: ויקרא אלהים
לרקיע שמים ויהי ערב ויהי
בקר יום שני: ויאמר אלהים
יקוו המים מתחת השמים אל
מקום אחד ותראה היבשה ויהי
כן: ויקרא אלהים ליבשה ארץ
ולמקוה המים קרא ימים וירא
אלהים כי טוב: ויאמר אלהים
תדשא הארץ דשא עשב מזריע
זרע עץ פרי עשה פרי למינו
אשר זרעו בו על הארץ ויהי
כן: ותוצא הארץ דשא עשב
מזריע זרע למינהו ועץ עשה
פרי אשר זרעו בו למינהו וירא

Ca. i.
ראש
היה תהה בהה
פנה
תהם רחף
אמר היה
ראה
בדל
קרא
רקע
בדל
עשה
שנה
קוה
ראה
קרא
קוה
דשא זרע
פרה היה
יצא

Transla. Chal.

בקדמין ברא ייי ית שמיא וית ארעא: וארעא הות צדיא ורקניא וחשוכא על אפי
תהומא ורוחא דייי מנשבא על אפי מיא: ואמר ייי יהא נהורא והוה נהורא: וחזא ייי
ית נהורא ארי טב ואפריש ייי בין נהורא ובין חשוכא: וקרא ייי לנהורא יממא
ולחשוכא קרא ליליא והוה רמש והוה צפר יומא חד: ואמר ייי יהא רקיעא במציעות
מיא ויהא מפריש בין מיא למיא: ועבד ייי ית רקיעא ואפריש בין מיא דמלרע
לרקיעא ובין מיא דמלעיל לרקיעא והוה כן: וקרא ייי לרקיעא שמיא והוה רמש
והוה צפר יום תנין: ואמר ייי יתכנשון מיא מתחות שמיא לאתר חד ותתחזי יבשתא
והוה כן: וקרא ייי ליבשתא ארעא ולבית כנישות מיא קרא ימי וחזא ייי ארי טב:
ואמר ייי תדאי ארעא דיתאה עשבא דבר זרעיה מזדרע אילן פירין עביד פירין
לזנוהי דבר זרעיה ביה על ארעא והוה כן: ואפיקת ארעא דיתאה עשבא דבר זרעיה
מזדרע לזנוהי ואילן עביד פירין דבר זרעיה ביה לזנוהי וחזא

Interp. chal.

In principio creauit deus celū et terrā. Ca. i. Terra aūt erat deserta et vacua: et tenebre sup faciem abyssi: et spūs dei insufflabat sup faciē aquaꝝ. Et dixit deus. Sit lux: et fuit lux. et vidit deus lucē q esset bona. Et diuisit deus inter lucē et inter tenebras. appellauitq deus lucē diē: et tenebras vocauit noctē. Et fuit vespe et fuit mane dies vnus. Et dixit deus. Sit firmamentū in medio aquaꝝ: et diuidat inter aquas et aqs. Et fecit deus firmamentū: et diuisit iter aquas q erant subter firmamētū: et inter aqs q erant sup firmamentū: et fuit ita. Et vocauit deus firmamentū celū. Et fuit vespe et fuit mane dies scds. Et dixit deus. Cōgregētur aque q sub celo sunt in locū vnum: et appareat arida. Et fuit ita. Et vocauit deus aridā terrā: et locū cōgregationis aquarū appellauit maria. Et vidit deus qd esset bonū. Et dixit deus. Germinet terra germinationē herbe cuius filius semētis seminat: arboremq fructiferā facientē fructus sm genus suū: cuius filius semētis in ipso sit sup terrā. Et fuit ita. Et pduxit terra germē herbe cuius filius semētis seminat sm genus suū: et arborē facientē fructus: cuius filius semētis i ipso sm genus suū. Et vidit

Pritiua chal.
הוה צדה ריק
נשב הוה
טוב פרש
מצע
פרש ארע
עלה
כנש חזה
טוב
דאה זרע פרה
זנא נפק דאה
זרע

Ter. Heb.

אלהים כי טוב: ויהי ערב ויהי
בקר יום שלישי: ויאמר אלהים
יהי מארת ברקיע השמים
להבדיל בין היום ובין הלילה
והיו לאתת ולמועדים ולימים
ושנים: והיו למאורת ברקיע
השמים להאיר על הארץ ויהי
כן: ויעש אלהים את שני המארת
הגדלים את המאור הגדל
לממשלת היום ואת המאור
הקטן לממשלת הלילה ואת
הכוכבים: ויתן אתם אלהים
ברקיע השמים להאיר על
הארץ: ולמשל ביום ובלילה
ולהבדיל בין האור ובין החשך
וירא אלהים כי טוב: ויהי ערב
ויהי בקר יום רביעי: ויאמר
אלהים ישרצו המים שרץ נפש
חיה ועוף יעופף על הארץ על פני
רקיע השמים: ויברא אלהים
את התנינם הגדלים ואת כל
נפש החיה הרמשת אשר שרצו
המים למינהם ואת כל עוף כנף
למינהו וירא אלהים כי טוב:
ויברך אתם אלהים לאמר פרו
ורבו ומלאו את המים בימים
והעוף ירב בארץ: ויהי ערב ויהי
בקר יום חמישי: ויאמר אלהים
תוצא הארץ נפש חיה למינה

Trāsla. B. Hiero.

deus q̄ esset bonū. & factum est vespere & mane dies tertius. Dixit autem deus. Fiant luminaria in firmamento celi: & diuidāt diem ac noctem: & sint in signa & tempora & dies & annos: vt luceant in firmamento celi: & illuminent terram. Et factum est ita. Fecitq̄ deus duo luminaria magna: luminare maius vt preesset diei: & luminare minus vt preesset nocti: & stellas. Et posuit eas deus in firmamento celi: vt lucerent super terrā: & preessent diei ac nocti: & diuiderent lucem ac tenebras. Et vidit deus q̄ esset bonū. & factū ē vespe & mane dies quartus. Dixit etiam deus. Producāt aque reptile anime viuentis: & volatile super terram: sub firmamēto celi. Creauitq̄ deus cete grandia: & omnē animam viuentē atq̄ motabilē quā pduxerant aque in spēs suas: & omne volatile fm genus suum. Et vidit deus q̄ esset bonū. benedixitq̄ eis: dicēs. Crescite & multiplicamini: & replete aquas maris: auesq̄ multiplicēt sup terrā. Et factū ē vespe & mane dies quintus. Dixit quoq̄ deus. Producat terra aīam viuentē in genere suo:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

deus q̄ bonum. et factū est vespe et factū
ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένε-
ē mane dies tertius. τ dixit deus: fi
το πρωΐ ἡμέρα τρίτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός, γενη-
ant luminaria in firmamento ce
θήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρα-
li. vt luceāt sup terrā: ad diuidendū
νοῦ. ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν
inter diem τ inter noctem. τ
ἀναμέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀναμέσον τῆς νυκτός. καὶ
sint in signa: τ in tempora: et in dies:
ἔστωσαν εἰς σημεῖα, καὶ εἰς καιρούς, καὶ εἰς ἡμέρας,
et in annos. et sint in illuminatiōes i fir
καὶ εἰς ἐνιαυτούς. καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στε-
mamēto celi: vt luceant sup terrā. τ
ρεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ
factū ē ita. et fecit deus duo lumina
ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς δύο φωστῆ-
ria magna: luminare magnū i pricipatus
ρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς
diei. τ luminare minus in pricipatus
τῆς ἡμέρας. καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς
noctis: et stellas. τ posuit eas deus in
νυκτός. καὶ τοὺς ἀστέρας. καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν
firmamēto celi: vt lucerent super
τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ. ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς
terrā: τ preessent diei τ nocti. τ diui-
γῆς, καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. καὶ δια-
derent inter lucem et inter tene
χωρίζειν ἀναμέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀναμέσον τοῦ σκό-
bras. τ vidit deus q̄ bonū. τ factū ē vespe
τους. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέ-
re et factū ē mane dies quartus. et dixit deus:
ρα καὶ ἐγένετο πρωΐ ἡμέρα τετάρτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός,
producant aque reptilia aīarū viuētiū: et
ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν, καὶ
volatilia volantia sup terrā: fm firmamētū
πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸ στερέωμα
celi. τ factū ē ita. et fecit deus
τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς
cete grādia: τ oēs animā aīaliū repti
τὰ κήτη τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων ἑρπε-
liū: q̄ pduxerūt aque fm gūa eorū. et oē
τῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν. καὶ πᾶν
volatile pēnatū fm genus. τ vidit deus q̄
πετεινὸν πτερωτὸν κατὰ γένος. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι
bona. et benedixit eis deus. dicens: crescite
καλά. καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ θεὸς. λέγων, αὐξάνεσθε
et multiplicamini: τ replete aquas in
καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν
maribus. τ volatilia multiplicentur
ταῖς θαλάσσαις. καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν
sup terrā. τ factū ē vespere et factū ē mane di
ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ ἡ-
es quintus. τ dixit deus: producat terra
μέρα πέμπτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἐξαγαγέτω ἡ γῆ
aīam viuētē fm genus:
ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος,

Ps. 135 — C — Infra. eod. d

Transla. Chal.

ארי טב: והוה רמש והוה צפר יום תליתאי: ואמר יי יהון נהורין ברקיעא
דשמיא לאפרשא בין יממא ובין ליליא ויהון לאתין ולזמנין ולמימני בהון יומין
ושנין: ויהון לנהורין ברקיעא דשמיא לאנהרא על ארעא והוה כן: ועבד יי ית תרין
נהוריא רברביא ית נהורא רבא למשלט ביממא וית נהורא זעירא למשלט בליליא
וית כוכביא: ויהב יתהון יי ברקיעא דשמיא לאנהרא על ארעא: ולמשלט ביממא
ובליליא ולאפרשא בין נהורא ובין חשוכא וחזא יי ארי טב: והוה רמש והוה צפר יום
רביעאי: ואמר יי ירחשון מיא רחשא נפשא חיתא ועופא דפרח על ארעא על אפי
אויר רקיע שמיא: וברא יי ית תניניא רברביא וית כל נפשא חיתא דרחשא
דרחשו מיא לזניהון וית כל עופא דפרח לזנוהי וחזא יי ארי טב: ובריך יתהון יי
למימר פושו וסגו ומלו ית מיא בימא ועופא יסגי בארעא: והוה רמש והוה צפר
יום חמישאי: ואמר יי תפיק ארעא נפשא חיתא לזנה

Interp. chal.

deus q̄ esset bonū. Et fuit vespere τ fuit mane dies tertius. Et dixit deus. Sint luminaria in firmamēto celi: vt diuidant inter diem τ noctem: τ sint in signa τ in tēpora: et vt numerētur per ea dies τ anni. et sint in luminaria in firmamēto celi ad illuminandum super terrā: τ fuit ita. Et fecit deus duo luminaria magna: luminare maius vt dominaretur in die: et luminare minus vt dominaret̄ in nocte: τ stellas: et posuit eas deus in firmamento celi ad illuminandum super terrā. et vt dñarētur in die τ in nocte: τ vt diuiderent inter lucem τ tenebras: et vidit deus q̄ esset bonum. Et fuit vespere τ fuit mane dies quartus. Et dixit deus serpant aque reptile aīe viuentis: et auē que volat sup terrā sup faciē aeris firmamēti celorum. Et creauit deus colubros magnos: τ omnē animā viuentem reptilium: que produxerāt aque fm species suas τ omnē volucrem que volat fm genus suum: et vidit deus q̄ esset bonum. Et benedixit eis deus dicens. Crescite τ multiplicamini et replete aquas maris: et volucris multiplicetur in terra. Et fuit vespere τ fuit mane dies quintus. Et dixit deus. Producat terra animam viuentem fm genus suum:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

quadrupedia et reptilia et bestias terre: et iumē
τετράποδα καὶ ἑρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς, καὶ τὰ κτή-
ta: et oīa reptilia terre fz genus eorū.
νη, καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν.
et factū ē ita. τ fecit deus bestias terre
καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς
fz genus: τ iumenta τ oīa reptilia
κατὰ γένος, καὶ τὰ κτήνη καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς
terre fm genus eorū. τ vidit deus q̄ bona. τ di
γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλά. καὶ εἶ-
xit deus: faciamus hoiē ad imaginē nostrā et
πεν ὁ θεός, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ
ad similitudinē. et presint piscibus ma-
καθ' ὁμοίωσιν. καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλά-
ris: et volatilibus celi: et iumentis: et
σσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ
oibus terre: τ oibus reptilibus reptā
πάντων τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρ-
tibus sup terrā. τ fecit deus hoiē. ad
πόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον. κα-
imaginē dei fecit illum. masculū τ feminā fecit
τ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίη-
eos. et benedixit eis deus: dicens: cresci
σεν αὐτούς. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεός, λέγων, αὐξάνε-
te τ multiplicamini τ replete terrā: et do-
σθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κα-
minamini. et, et imperate piscibus ma
τακυριεύσατε αὐτῆς. καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θα-
ris: τ volatilibus celi: et oibus
λάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντων τῶν
iumētis: τ omni terre: et oibus reptilibus
κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν
reptātibus sup terrā. et dixit deus: ecce dedi
τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἰδοὺ δέδω-
vobis oēm herbā seminiferā seminātē semē: qd
κα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὅ
est super terrā. τ omne lignū: qd hz i semetipo
ἐστιν ἐπάνω τῆς γῆς. καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ
fructū seminis seminiferi: vobis erit in escam:
καρπὸν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν,
et oibus bestiis terre: τ oibus volatili
καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετει-
bus celi: τ omni reptili reptāti sup
νοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παντὶ ἑρπετῷ ἕρποντι ἐπὶ τῆς
terrā. qd hz in semetipo aīaz vite: et oēm herbā
γῆς. ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα χόρτον
viridē in escam. τ factū ē ita. et vidit
χλωρὸν εἰς βρῶσιν. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ εἶδεν
deus omnia q̄cunq̄ fecit. τ ecce bona valde.
ὁ θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν. καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν.
et factū ē vespere: et factū ē mane dies sexta.
καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ ἡμέρα ἕκτη. C. 2

Et perfecti sunt celum et terra: et
Καὶ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ
ois ornatus eorum.
πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν.

Infra. 5. a. Sap. 2. d. 7. 10. a. Eccle. 17. a. Marci 10. a. b. eo. c. ifra. 8. 9. a. c — D — Eccle. 39. c. Marci 7. d. — A

Transla. B. Hiero.

iumēta & reptilia & bestias terre fm spēs suas. Factūq̄ est ita. Et fecit deus bestias terre iuxta spēs suas: iumenta & omne reptile terre in genere suo. Et vidit deus q̄ esset bonum: & ait. Faciamus hominē ad imaginem & similitudinē nr̄am: & presit piscibus maris & volatilibus celi & bestiis: vniuerseq̄ terre: omniq̄ reptili qd mouetur in terra. Et creauit deus hominē ad imaginem suam: ad imaginem dei creauit illum: masculum & feminā creauit eos. Benedixitq̄ illis deus: & ait. Crescite & multiplicami & replete terrā & subiicite eā: & dn̄amini piscibus maris & volatilibus celi & vniuersis aīantibus q̄ mouētur sup terrā. Dixitq̄ deus. Ecce dedi vobis oēm herbam afferentem semen super terram: & vniuersa ligna que habent in semetipsis semētē gn̄is sui: vt sit vobis in escā & cūctis aīantibus terre: oīq̄ volucri celi & vniuersis q̄ mouentur in terra: & in quibus est aīa viuens: vt habeant ad vescendum. Et factū est ita. Viditq̄ deus cuncta que fecerat: & erant valde bona. Et factū est vespere & mane dies sextus. Ca. 2.

Igitur perfecti sunt celi & terra: & omnis ornatus eorum.

Ter. Heb.

בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה
ויהי כן: ויעש אלהים את חית
הארץ למינה ואת הבהמה למינה
ואת כל רמש האדמה למינהו
וירא אלהים כי טוב: ויאמר
אלהים נעשה אדם בצלמנו
כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף
השמים ובבהמה ובכל הארץ
ובכל הרמש הרמש על הארץ:
ויברא אלהים את האדם בצלמו
בצלם אלהים ברא אתו זכר
ונקבה ברא אתם: ויברך אתם
אלהים ויאמר להם אלהים פרו
ורבו ומלאו את הארץ וכבשה
ורדו בדגת הים ובעוף השמים
ובכל חיה הרמשת על הארץ:
ויאמר אלהים הנה נתתי לכם
את כל עשב זרע זרע אשר על
פני כל הארץ ואת כל העץ אשר
בו פרי עץ זרע זרע לכם יהיה
לאכלה: ולכל חית הארץ ולכל
עוף השמים ולכל רומש על
הארץ אשר בו נפש חיה את כל
ירק עשב לאכלה ויהי כן: וירא
אלהים את כל אשר עשה והנה
טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר
יום הששי: Ca. ij.

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם:

Transla. Chal.

בעירא ורחשא וחית ארעא לזנהא והוה כן: ועבד יי ית חית ארעא לזנה וית
בעירא לזנה וית כל רחשא דארעא לזנוהי וחזא יי ארי טב: ואמר יי נעביד אדם
בצלמנא כדמותנא וישלטון בנוני ימא ובעופא דשמיא ובבעירא ובכל ארעא ובכל
רחשא דרחיש על ארעא: וברא יי ית אדם בצלמיה בצלם אלהים ברא יתיה דכר
ונוקבא ברא יתהון: ובריך יתהון יי ואמר להון יי פושו וסגו ומלו ית ארעא ותקופו
עלהא ושלוטו בנוני ימא ובעופא דשמיא ובכל חיתא דרחשא על ארעא: ואמר יי
הא יהבית לכון ית כל עסבא דבר זרעיה מזדרע דעל אפי כל ארעא וית כל אילנא
דביה איבא דאילנא דבר זרעיה מזדרע לכון יהא למיכל: ולכל חיתא דארעא ולכל
עופא דשמיא ולכל דרחיש על ארעא דביה נפשא חיתא ית כל ירוק עסבא
למיכל והוה כן: וחזא יי ית כל דעבד והא תקין לחדא והוה רמש והוה צפר יום
שתיתאי: ואשתכללו שמיא וארעא וכל חיליהון: Ca. ij.

Interp. chal.

iumentū τ reptile τ bestiam terre fm species suas: τ fuit ita. Et fecit deus bestiā terre fm genus suū τ iumentū iuxta genus suū: τ oē reptile terre iux genus suū: et vidit deus qd esset bonū. Et dixit deus faciamus hominē ad imaginē nostrā: sicut similitudo nostra: et dñetur in pisces maris τ in volatilia celoꝝ τ in iumēta τ in omnē terrā: et in oīe reptile qd reptat super terrā. Et creauit deus hoīem ad imaginē suā: ad imaginē dei creauit illuz: masculū τ feminā creauit eos. et bñdixit eis deus: τ dixit eis deus. Crescite τ multiplicamini: τ replete terrā τ roboramini sup eam: τ dñamini piscibus maris τ volatili celi et omni animanti qd reptat sup terram. Et dixit deus. Ecce dedi vobis omnē herbā: cuius granū semētis seminatur: que est sup faciē vniuerse terre: τ oēm arborē in qua est fructus arboris: cuius granū semētis seminatur: vobis erit ad vescenduz: et omni bestie terre τ omni volatili celi τ oīni reptili qd reptat sup terrā. in quo est anima viuens: omnē virentē herbā ad vescendū. et fuit ita. Et vidit deus cuncta q̄ fecerat: τ ecce bona valde. Et fuit vespe τ fuit mā̄e dies sext9. Ca. 2.

Et perfecti sunt celi τ terra τ ois exercitus eoꝝ.

Tex. Heb.

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו, כי בו שבת מכל מלאכתו, אשר ברא אלהים לעשות: אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ביום עשות יהוה אלהים ארץ ושמים: וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר יהוה אלהים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה: ואד יעלה מן הארץ, והשקה את כל פני האדמה: וייצר יהוה אלהים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה: ויטע יהוה אלהים גן בעדן מקדם, וישם שם את האדם אשר יצר: ויצמח יהוה אלהים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע: ונהר יצא מעדן להשקות את הגן, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים: שם האחד פישון, הוא הסבב את כל ארץ החוילה, אשר שם הזהב

Trāsla. B. Hiero.

Compleuitq; deus die septimo opus suum quod fecerat: & requieuit die septimo ab vniuerso opere quod patrarat. Et benedixit diei septimo & sactificauit illum: quia in ipso cessauerat ab omni opere suo quod creauit deus vt faceret. Iste sunt generationes celi & terre quādo create sunt: in die quo fecit dominus deus celum & terram: & omne virgultū agri antequā oriretur in terra: omnemq; herbā regionis priusq; germināret: nō enim pluerat dominus deus super terram: & homo non erat qui operaretur terram. Sed fons ascēdebat e terra irrigans vniuersam superficiem terre. Formauit igitur dñs deus hominem de limo terre: & inspirauit in faciem eius spiraculum vite: & factus est homo in animā viuētē. Plātauerat aūt dñs deus padisū voluptatis a pricipio: ī quo posuit hominem quem formauerat. Produxitq; dominus deus de humo omne lignū pulcrum visu: & ad vescēdū suaue: lignū etiā vite ī medio padisi: lignūq; scie boni & mali. Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigādū padisum: qui inde diuiditur in quattuor capita. Nomē vni Phisō. Ipse est qui circuit omnē terram euilath vbi nascitur aurum

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et perfecit deus in die sexta opera sua: q̄ fecit. et requieuit deus in die septima ab oibus opibus suis: que fecit. et benedixit deus diei septimo: et sanctificauit illū. qr in illo cessauit ab oibus opibus suis: q̄ incepit deus facere. hic liber generatiōis celi et terre: qñ facta sūt. q̄ die fecit deus celū et terrā: et omne virgultū agri añq̄ oriretur in terra. et omnē herbā agri añq̄ germinaret. nō eni pluerat dominus deus sup terrā: et homo nō erat ad operādū eam. fons aūt ascēdebat ex terra: et irrigabat oēs faciem terre. et formauit deus hominē: puluerē acciplēs de terra. et inspirauit in faciem eius spiraculū vite: et factus ē homo in animā viuentē. et plātauit dñs deus paradisum in eden ad orientem. τ posuit illic hominē: quē formauit. et pduxit deus adhuc de terra oē lignū pulchrū ad visum et bonū ad cibū. et lignū vite in medio paradisi: τ lignū sciendi sciētiam boni τ mali. fluuius aūt egreditur ex eden ad irrigādū paradisum. inde diuiditur in quattuor pricipia. nomen vni phison. hic qui circuit oēs terrā euilat. illic vbi est aurum.

καὶ συνετέλεσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησεν· καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἐποίησεν. καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν· ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἤρξατο ὁ θεὸς ποιεῖν. αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο. ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶν χλωρὸν ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ πάντα χόρτον ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι. οὐ γὰρ ἔβρεξε κύριος ὁ θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάζεσθαι αὐτήν. πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. καὶ ἐφύτευσεν κύριος ὁ θεὸς παράδεισον ἐν ἐδὲν κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν. καὶ ἐξανέτειλεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὡραῖον εἰς ὅρασιν καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν. καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ. ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ ἐδὲν ποτίζειν τὸν παράδεισον. ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. ὄνομα τῷ ἑνὶ φισών. οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν εὐιλάτ, ἐκεῖ οὗ ἐστι τὸ χρυσίον.

Exodi. 20.b. Hebre. 4.b. Tob. 8.b. Sap. 10.a. 1.Co. 15.f. Eccle. 24.e.

Primitiua heb.: שבע · לאה שבת · ברך · קדש · עשה ילד · ברא · עשה · היה · צמח · מטר · עלה · שקה פנה · יצר · נפח · חיה · נטע · שום · צמח · חמד ראה · אכל חיה · ידע · שקה · פרד רבע

Transla. Chal.

ושכלילו שמיא וארעא וכל חיליהון: ושיצי יי ביומא שביעאה עבידתיה דעבד, ונח ביומא שביעאה מכל עבידתיה דעבד: ובריך יי ית יומא שביעאה וקדיש יתיה, ארי ביה נח מכל עבידתיה דברא יי למעבד: אילין תולדת שמיא וארעא כד אתבריאו, ביומא דעבד יי אלהא ארעא ושמיא: וכל אילני חקלא עד לא הוו בארעא, וכל עסבא דחקלא עד לא צמח, ארי לא אמטר יי אלהא על ארעא, ואנש לית לממלח ית ארעא: ועננא הוה סליק מן ארעא ומשקי ית כל אפי ארעא: וברא יי אלהא ית אדם עפרא מן ארעא ונפח באפוהי נשמתא דחיי, והות באדם לרוח ממללא: ונציב יי אלהא גינתא בעדן מלקדמין, ואשרי תמן ית אדם דברא: ואצמח יי אלהא מן ארעא כל אילן דמרגג למחזי וטב למיכל, ואילן חייא במציעות גינתא ואילן דאכלי פירוהי חכמין בין טב לביש: ונהרא נפיק מעדן לאשקאה ית גינתא ומתמן מתפרש והוי לארבעה רישי נהרין: שום חד פישון, הוא דמקיף ית כל ארעא דחוילה, דתמן דהבא:

Primitiua chal.: נוח · עבד ילד ברא · הוה צמח · מטר פלח · שקה חלל · גן שוה צמח · רגג חזא · אכל חיה טוב · פרה שקה · פרש היה רבע · ראש שם

Interp. chal.

Et delectatus est deus in die septimo opere suo quod fecerat: τ requieuit in die septimo ab vniuerso opere suo quod fecerat. Et benedixit deus diei septimo et sanctificauit eum: quia in ipso requieuit ab vniuerso opere suo quod creauit deus vt faceret. Iste sunt generationes celi τ terre quando create sunt: in die quo creauit dñs deus terrā τ celum: τ oēm arborem agri anteq̄ esset in terra τ omnez herbā agri anteq̄ germinaret: qr non pluerat dñs deus super terram: et homo non erat ad operandū terrā. Et nubes ascendebat de terra: τ irrigabat vniuersam faciem terre. Et creauit dñs deus hominem puluerē de terra: τ inspirauit in faciē eius animā vite: et fuit homo in spiritū loquentē. Et plātauit dñs deus hortū in loco voluptatis a pricipio: τ posuit ibi hominē quē creauit. Et germinare fecit dñs deus de terra oēm arborez q̄ erat desiderabilis ad videndū τ bona ad vescēdū. Et arborem vite in medio horti: τ arborē cuius fructus māducātes scient iter bonū τ malū. Et fluuius egrediebat de loco voluptatis ad irrigādū hortū. Et īde diuidebat: τ erat in q̄ttuor capita fluminū. Nomē vnius phison: ipse est q̄ circuit oēm terrā euila: vbi est aurū.

Tex. Heb.

וזהב הארץ ההוא טוב, שם הבדלח ואבן השהם: ושם הנהר השני גיחון, הוא הסובב את כל ארץ כוש: ושם הנהר השלישי חדקל, הוא ההלך קדמת אשור, והנהר הרביעי הוא פרת: ויקח יהוה אלהים את האדם, וינחהו בגן עדן, לעבדה ולשמרה: ויצו יהוה אלהים על האדם לאמר, מכל עץ הגן אכל תאכל: ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות: ויאמר יהוה אלהים לא טוב היות האדם לבדו, אעשה לו עזר כנגדו: ויצר יהוה אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים, ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו, וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו: ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה, ולאדם לא מצא עזר כנגדו: ויפל יהוה אלהים תרדמה על האדם ויישן, ויקח אחת מצלעתיו, ויסגר בשר תחתנה: ויבן יהוה אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה, ויבאה אל האדם: ויאמר האדם זאת הפעם

Transla. B. Hiero.

& aurum terre illius optimū est. Ibiq; inuenitur bdeliū. & lapis onychinus. & nomē fluuii secūdi Geō. Ipse est qui circuit oem terrā ethiopie. Nomē vero fluminis tertii Tigris: ipse vadit contra assyrios. Fluuius aūt q̄rtus ipse ē Euphrates. Tulit ergo dominus deus hominem: & posuit eum ī paradisum voluptatis. vt oparetur & custodiret illum: precepitq; ei: dicens. Ex oī ligno paradisi comede: de ligno aūt scie boni & mali ne comedas. In quacūq; enim die comederis ex eo: morte morieris. Dixit quoq; dominus deus. Nō ē bonū hominem esse solū: faciamus ei adiutorium sile sibi. Formatis igitur dñs deus de humo cunctis aīantibus terre & vniuersis volatilibus celi: adduxit ea ad adam vt videret quid vocaret ea. Omne ei qd vocauit adam anime viuentis: ipsum est nomē ei?. Appellauitq; adā noībus suis cūcta aīantia & vniuersa volatilia celi: & oēs bestias terre. Ade vero nō inueniebatur adiutor silis eius. Immisitq; dominus deus soporē in adā. Cūq; obdormisset: tulit vnam de costis eius. & repleuit carnem pro ea. Et edificauit domin? deus costam quam tulerat de adam in mulierē: & adduxit eā ad adam. Dixitq; adam. Hoc nunc

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et aurum terre illius bonū. illic est carbūculus τ lapis prasinus. et nomen fluuio secundo: geon. hic qui circuit omnez terrā ethiopie. et fluuius tertius: tigris. hic qui vadit contra assyrios. at fluuius quartus: hic euphrates. et accepit dñs deus hominē quē formauit: et posuit eum in padiso voluptatis: ad opandū eū τ custodiēdū. τ precepit dñs deus ade dicēs ex omni ligno qd in paradiso esca comedes: ex āt ligno cognoscēdi bonū et malū: nō comedatis ex eo. qua āt die comedetis ex eo: morte moriemini. et dixit dñs deus: nō bonū esse hominē solū: faciamus ei adiutorē sz eū. τ formauit deus adhuc ex terra oēs bestias agri: et omnia volatilia celi. et adduxit ea ad adam: vt videret qd vocabit ea. τ oē qd cūq; vocauit ipsum adā aiaz viuētē: hoc nomen illi. et vocauit adam nomina oibus iumētis: et oibus volatilibus celi: et oibus bestiis terre. at adam non inuētus ē adiutor silis sibi. et immisit deus soporē in adam et dormiuit. et tulit vnā costarū eius: et repleuit carnē pro ea. et edificauit dñs deus costam quā accepit ab adam in mulierē. τ adduxit eā ad adā. et dixit adam hoc nunc

καὶ τὸ χρυσίον τῆς γῆς ἐκείνης καλόν. ἐκεῖ ἐστιν ὁ ἄνθραξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος. καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, γεών. οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν αἰθιοπίας. καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος, τίγρις. οὗτος ὁ πορευόμενος κατέναντι ἀσυρίων. ὁ δὲ ποταμὸς ὁ τέταρτος, οὗτος εὐφράτης. καὶ ἔλαβεν κύριος ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. καὶ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ ἀδὰμ λέγων, ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ. ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεός, οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν ἀδάμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. καὶ πᾶν ὃ ἂν ἐκάλεσεν αὐτὸ ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. τῷ δὲ ἀδὰμ οὐχ εὑρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ. καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν ἀδάμ, καὶ ὕπνωσεν, καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. καὶ ᾠκοδόμησεν κύριος ὁ θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ ἀδὰμ εἰς γυναῖκα. καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν ἀδάμ. καὶ εἶπεν ἀδὰμ τοῦτο νῦν

C D Eccle. 17.a. 1.Co. 11.b.

Primitiua heb.: שנה נוח · שלש · הלך · רבע לקח · נוח · צוה · ידע · אמר · היה בדד עשה · חיה · בוא · ראה קרא · נפל רדם · ישן לקח · סגר בנה · איש בוא

Transla. Chal.

ודהב ארעא ההיא טב, תמן בדולחא ואבני בורלא: ושום נהרא תנינא גיחון, הוא דמקיף ית כל ארעא דכוש: ושום נהרא תליתאה דיגלת, הוא דמהלך למדנח אתור, ונהרא רביעאה הוא פרת: ודבר יי אלהא ית אדם ואשריה בגנתא דעדן, למפלחה ולמנטרה: ופקיד יי אלהא על אדם למימר, מכל אילן גינתא מיכל תיכול: ומאילן דאכלי פירוהי חכמין בין טב לביש לא תיכול מניה, ארי ביומא דתיכול מניה מימת תמות: ואמר יי אלהא לא תקין דיהי אדם בלחודוהי, אעביד ליה סמיך כקבליה: וברא יי אלהא מן ארעא כל חיות ברא וית כל עופא דשמיא, ואיתי לות אדם למחזי מה יקרי ליה, וכל דהוה קרי ליה אדם נפשא חיתא הוא שמיה: וקרא אדם שמהן לכל בעירא ולעופא דשמיא ולכל חיות ברא, ולאדם לא אשכח סמיך כקבליה: ורמא יי אלהא שינתא על אדם ודמוך, ונסיב חדא מעלעוהי, ומלא בסרא תחותה: ובנא יי אלהא ית עלעא דנסיב מן אדם לאתתא, ואיתה לות אדם: ואמר אדם הדא זמנא

Primitiua chal.: דבר · מרא · פלח נטר אמר · אכל פרה · מות טוב הוה · עבד חיה · אתא חזא קרא · שום · שבק נפל ישן · שנה בנה אתא

Interp. chal.

et aurum terre illius bonuz. Ibi est bdelium τ lapis onychinus. Et nomē fluuij secundi gion: ipse est qui circuit omnē terram ethiopie. Et nomen fluuij tertij hidecel: ipse est qui vadit ad orientem assyrie. Et fluuius quartus est euphrates. Et tulit dominus deus hominē: et collocauit eum in horto voluptatis vt operaretur eum: et custodiret illum. Et precepit dominus deus ade dicens. Ex omni arbore horti comedens comedes: et de arbore cuius fructum comedentes scient inter bonum et malum: non comedes ex ea: quoniā in die qua comederis ex ea: morte morieris. Et dixit dominus deus: nō est bonum esse hominē solum: faciam ei adiutoriū quasi eū. Et creauit dñs deus de terra oēs bestias agri τ omnia volatilia celi: τ adduxit ad adam vt videret quid vocaret ea: τ omne qd vocabat adam aie viuētis: ipsuz est nomen eius. Et vocauit adam nominibus oē iumentū τ volatile celi: et omnē bestiā agri: τ ade nō inuenit adiutoriū quasi eū. Et immisit dñs deus soporē in adam: et dormiuit: τ tulit vnā de costis eius: τ posuit carnē p ea. Et edificauit dñs deus costā quā tulerat de adā in mulierē: τ adduxit eā ad adā. Et dixit adā: hec nūc

עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת: על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד: ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבששו:

Ca. iij.

והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה יהוה אלהים ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן: ותאמר האשה אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל: ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתון: ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמתון: כי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים ידעי טוב ורע: ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל: ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירמם הם ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגרת: וישמעו את קול יהוה

os ex ossibus meis: & caro de carne mea. Hec vocabitur virago: quoniam de viro sumpta est. Quamobrem relinquet homo patrem suum & matrem: & adherebit vxori sue: & erunt duo in carne vna. Erat autem vterque nudus: adam scilicet & vxor eius: & non erubescebant. Ca. 3.

Sed & serpens erat callidior cunctis animantibus terre que fecerat dominus deus. Qui dixit ad mulierem. Cur precepit vobis deus vt non comederetis ex omni ligno paradisi? Cui respondit mulier. De fructu lignorum que sunt in paradiso vescimur. De fructu vero ligni quod est in medio paradisi precepit nobis deus ne comederemus: & ne tangeremus illud: ne forte moriamur. Dixit autem serpens ad mulierem. Nequaquam morte moriemini. Scit enim deus quod in quocunque die comederitis ex eo: aperientur oculi vestri: & eritis sicut dii scientes bonum & malum. Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum: & pulchrum oculis aspectuque delectabile: & tulit de fructu illius & comedit: deditque viro suo. Qui comedit: & aperti sunt oculi amborum. Cumque cognouissent se esse nudos: consuerunt folia ficus: & fecerunt sibi perizomata. Et cum audissent vocem domini

ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη. ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. καὶ ἦσαν οἱ δύο γυμνοί, ὅ τε ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ᾐσχύνοντο. Ca. 3.

os ex ossibus meis: et caro de carne mea. hec vocabitur mulier quoniam de viro suo assumpta est hec. propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem: et adherebit ad vxorem suam. et erunt duo in carne vna. et erant duo nudi et adam et vxor eius: et non erubescebant.

Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν ἐποίησε κύριος ὁ θεός. καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί. τί ὅτι εἶπεν ὁ θεός, οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει. ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ παραδείσου φαγούμεθα. ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ θεός, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ, οὐδὲ μὴ ἅψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί. οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. ᾔδει γὰρ ὁ θεὸς ὅτι ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι. καὶ λαβοῦσα ἡ γυνὴ ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ, ἔφαγε. καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. καὶ ἔρραψαν φύλλα συκῆς, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς περιζώματα. καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου

Et serpens erat prudentissimus omnium bestiarum que super terram: quas fecit dominus deus. et dixit serpens mulieri. quare dixit deus non comedatis ab omni ligno quod in paradiso. et dixit mulier serpenti ab omni ligno paradisi vescimur. ab autem fructu ligni quod est in medio paradisi dixit deus: non comedatis ex eo: neque tangatis illud: vt non moriamini. et dixit serpens mulieri. non morte moriemini. sciebat enim deus quod in quacunque die comederitis ex eo: aperientur vestri oculi. et eritis sicut dii scientes bonum et malum. et vidit mulier quod bonum lignum in escam: et quod placidum oculis ad videndum: et pulchrum est ad intelligendum. et accipiens mulier de fructu eius comedit. et dedit et viro suo cum ea: et comederunt. et aperti sunt oculi amborum: et cognouerunt quod nudi erant. et consuerunt folia ficus: et fecerunt sibi perizomata. et audierunt vocem domini

Mat. 19. a. Marc. 10. a. Ephe. 5. g. 1. Co. 6. d.

A

Eccle. 15. d. 2. Co. 11. a.

B

Transla. Chal.

גרמא מגרמי ובשרא מבשרי לדא יתקרי אתתא ארי מגברא אתנסיבת דא: על כן ישבוק גבר בית משכבי אבוהי ואמיה וידבק באתתיה ויהון לבשרא חד: והוו תרויהון ערטלאין אדם ואתתיה ולא הוו מתכלמין:

Ca. iij.

וחויא הוה חכים מכל חית ברא דעבד יי אלהים ואמר לאתתא קושטא ארי אמר יי אלהים לא תיכלון מכל אילן גינתא: ואמרת אתתא לחויא מפירי אילן גינתא ניכול: ומפירי אילנא דבמציעות גינתא אמר יי לא תיכלון מניה ולא תקרבון ביה דילמא תמותון: ואמר חויא לאתתא לא מיתת תמותון: ארי גלי קדם יי ארי ביומא דתיכלון מניה ויתפתחן עיניכון ותהון כרברבין חכמין בין טב לביש: וחזת אתתא ארי טב אילנא למיכל וארי אסו הוא לעינין ומרגג אילנא לאסתכלא ביה ונסיבת מאיביה ואכלת ויהבת אף לבעלה עמה ואכל: ואתפתחא עיני תרויהון וידעו ארי ערטלאין אנון וחטיטו להון טרפי תאנין ועבדו להון זרזין: ושמעו ית קל מימרא דיי

Interp. chal.

os de ossibus meis et caro de carne mea: hec vocabitur mulier quia de viro suo assumpta est ista. Propterea relinquet homo lectulum patris sui et matris sue: et adherebit vxori sue: et erunt in carnem vnam. Et erant ambo nudi: adam et vxor eius: et non erubescebant. Ca. 3.

Et serpens erat sapientior cunctis bestijs agri quas fecit dominus deus: et dixit mulieri. Certe est quod dixit deus: non comedatis ex omni arbore horti. Et dixit mulier serpenti. De fructu arboris horti comedemus: sed de fructu arboris que est in medio paradisi dixit deus non comedetis ex eo: neque accedatis ad eum: ne forte moriamini. Et dixit serpens mulieri. Non morte moriemini: quoniam manifestum est coram deo quod in die qua comederitis ex eo aperientur oculi vestri: et eritis sicut principes scientes inter bonum et malum. Et vidit mulier quod bona esset arbor ad vescendum: et quod salutifera esset oculis: et desiderabilis arbor ad intuendum in eam: et tulit de fructu eius et comedit: et dedit etiam marito suo et comedit cum ea. Et aperti sunt oculi amborum: et cognouerunt quod nudi essent: et consuerunt sibi folia ficus: et fecerunt sibi cinctoria. Et audierunt vocem verbi domini

Primitiua chal.

אלהים מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני יהוה אלהים בתוך עץ הגן: ויקרא יהוה אלהים אל האדם ויאמר לו איכה: ויאמר את קלך שמעתי בגן ואירא כי עירם אנכי ואחבא: ויאמר מי הגיד לך כי עירם אתה המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכל ממנו אכלת: ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואכל: ויאמר יהוה אלהים לאשה מה זאת עשית ותאמר האשה הנחש השיאני ואכל: ויאמר יהוה אלהים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה על גחנך תלך ועפר תאכל כל ימי חייך: ואיבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב: אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרנך בעצב תלדי בנים ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך: ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתיך לאמר לא

dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem: abscondit se adam & vxor eius a facie domini dei in medio ligni paradisi. Vocauitque dominus deus adam: & dixit ei. Vbi es? Qui ait. Vocem tuam audiui in paradiso: & timui eo quod nudus essem: & abscondi me. Cui dixit dominus. Quis enim indicauit tibi quod nudus esses: nisi quod ex ligno de quo preceperam tibi ne comederes comedisti? Dixitque adam. Mulier quam dedisti mihi sociam: dedit mihi de ligno: & comedi. Et dixit dominus deus ad mulierem. Quare hoc fecisti? Que respondit. Serpens decepit me: & comedi. Et ait dominus deus ad serpentem. Quia fecisti hoc: maledictus es inter omnia animantia & bestias terre. Super pectus tuum gradieris: & terram comedes cunctis diebus vite tue. Inimicitias ponam inter te & mulierem: & semen tuum & semen illius. Ipsa conteret caput tuum: & tu insidiaberis calcaneo eius. Mulieri quoque dixit. Multiplicabo erumnas tuas: & conceptus tuos. In dolore paries filios: & sub viri potestate eris: & ipse dominabitur tui. Ade vero dixit. Quia audisti vocem vxoris tue: & comedisti de ligno ex quo preceperam tibi ne

περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν. καὶ ἐκρύβησαν ὅ τε ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. καὶ ἐκάλεσε κύριος ὁ θεὸς τὸν ἀδάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀδάμ, ποῦ εἶ; καὶ εἶπεν αὐτῷ. τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. καὶ εἶπεν αὐτῷ. τίς ἀνήγγειλέ σοι ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες; καὶ εἶπεν ἀδάμ. ἡ γυνὴ ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῇ γυναικί. τί τοῦτο ἐποίησας; καὶ εἶπεν ἡ γυνή. ὁ ὄφις ἠπάτησέ με, καὶ ἔφαγον. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ ὄφει. ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ, καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σου καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικός, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς. αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. καὶ τῇ γυναικὶ εἶπε. πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τοὺς στεναγμούς σου. ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. καὶ τῷ ἀδὰμ εἶπεν. ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου, καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ

dei deambulantis in paradiso in meridie. et absconditi sunt et adam et vxor eius a facie domini dei in medio paradisi. et vocauit dominus deus adam: et dixit ei. adam vbi es. et dixit ei. vocem tuam audiui deambulantis in paradiso: et timui: quia nudus sum: et absconditus sum. et dixit ei quis indicauit tibi quia nudus es. nisi a ligno quo preceperam tibi hoc solo non comedere. ab eo comedisti. et dixit adam mulier quam dedisti mecum: hec mihi dedit a ligno: et comedi: et dixit deus mulieri. quid hoc fecisti. et dixit mulier: serpens decepit me: et comedi. et ait dominus deus serpenti. quia fecisti hoc: maledictus tu pre omnibus bestiis. et pre omnibus iumentis que sup terram. sup pectus et ventre gradieris: et terram comedes cunctis diebus vite tue. et inimicitias ponam inter te et inter mulierem: et inter semen tuum et inter semen illius. ipse tuum conteret caput: et tu conteres illius calcaneum. et mulieri dixit: multiplicans multiplicabo tristitias tuas et gemitus tuos. in doloribus paries filios: et ad virum tuum conuersio tua. et ipse tui dominabitur. et ade dixit. quia audisti vocem vxoris tue: et comedisti de ligno: quo precepi tibi hoc solo non

C

1. Co. 14. g.

Transla. Chal.

אלהא מטייל בגנתא למנח יומא ואטמר אדם ואתתיה מן קדם יי אלהא בגו אילן גינתא: וקרא יי אלהא לאדם ואמר ליה האן את: ואמר ית קל מימרך שמעית בגינתא ודחלית ארי ערטלאי אנא ואטמרית: ואמר מאן חוי לך ארי ערטלאי את המן אילנא דפקדתך דלא למיכל מניה אכלת: ואמר אדם אתתא דיהבת עמי היא יהבת לי מן אילנא ואכלית: ואמר יי אלהא לאתתא מה דא עבדת ואמרת אתתא חויא אטעיני ואכלית: ואמר יי אלהא לחויא ארי עבדת דא ליט את מכל בעירא ומכל חית ברא על מעך תיזיל ועפרא תיכול כל יומי חייך: ודבבו אשוי בינך ובין אתתא ובין בנך ובין בנהא הוא יהי דכיר לך מה דעבדת ליה מלקדמין ואת תהא נטיר ליה לסופא: לאתתא אמר אסגאה אסגי צערך ועדויך בצער תלדין בנין ולות בעליך תהא תיובתיך והוא ישלוט ביך: ולאדם אמר ארי קבילת למימר אתתך ואכלת מן אילנא דפקדתך למימר לא

Interp. chal.

dei deambulantis in horto ad auram diei: et absconderunt se adam et vxor eius a facie domini dei in medio arboris horti. Et vocauit dominus deus adam: et dixit ei vbi es tu. Et ait. Vocem verbi tui audiui in horto et timui quoniam nudus sum ego: et abscondi me. Et ait. Quis indicauit tibi quod nudus esses tu: nunquid de arbore de qua precepi tibi vt non comederes ex ea comedisti? Et dixit adam. Mulier quam dedisti mecum ipsa dedit mihi de arbore et comedi. Et dixit dominus deus mulieri. Quid hoc fecisti? Et dixit mulier: serpens seduxit me et comedi. Et dixit dominus deus serpenti. quia fecisti hoc: maledictus tu pre omnibus iumentis et pre omnibus bestijs agri: super ventrem tuum gradieris: et puluerem comedes omnibus diebus vite tue. et inimicitiam ponam inter te et inter mulierem: et inter filium tuum et inter filium eius: ipse obseruabit tibi quod fecisti ei a principio: et tu obseruabis ei in finem. Mulieri dixit. multiplicans multiplicabo tribulationes tuas et conceptiones tuas: in tribulatione paries filios et ad virum tuum erit conuersio tua: et ipse dnabitur tui. Ade quoque dixit. quia obedisti verbo vxoris tue: et comedisti de arbore de qua precepi tibi dicens ne

Primitiua chal.

Tex. Heb.

תאכל ממנו ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חייך׃ וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה׃ בזעת אפיך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב׃ ויקרא האדם שם אשתו חוה כי הוא היתה אם כל חי׃ ויעש יהוה אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם׃ ויאמר יהוה אלהים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם׃ וישלחהו יהוה אלהים מגן עדן לעבד את האדמה אשר לקח משם׃ ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרבים ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים׃

Ca.iiii.

והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין ותאמר קניתי איש את יהוה׃ ותסף ללדת את אחיו את הבל ויהי הבל רעה צאן וקין היה עבד אדמה׃ ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה

Trásla. B. Hiero.

comederes: maledicta terra in ope tuo. In laboribus comedes ex ea cũctis diebus vite tue. Spinas & tribulos germinabit tibi: & comedes herbas terre. In sudore vultus tui vesceris pane. donec reuertaris in terrã: de q̃ sumptus es: quia puluis es & in puluerẽ reuerteris. Et vocauit adam nomen vxoris sue Eua. Eo q̄ mater eẽt cũctorũ viuẽtiũ. Fecit quoq̃ dominus deus Ade & vxori eius tunicas pelliceas: & iduit eos. Et ait. Ecce adam quasi vn9 ex nobis factus est sciens bonum & malum. Nũc ergo ne forte mittat manũ suã & sumat ẽt de ligno vite & comedat: & viuat ĩ eternũ. Emisit eũ dominus deus de padiso voluptatis vt operaretur terrã de qua sumptus est. Eiecitq̃ adã: & collocauit ante paradisum voluptatis cherubin & flãmeum gladium atq̃ versatilẽ ad custodiendam viam ligni vite. Ca.4.

Adam vero cognouit vxorẽ suam Euã q̃ concepit & peperit cain. dicens. Possedi hominem per dominũ. Rursumq̃ peperit fratrem eius Abel. Fuit autẽ abel pastor ouium: & cain agricola. Factũ est aũt post multos dies vt offerret cain de fructibus terre

Trásla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

comedere: ab eo comedisti: maledicta terra in
φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν
operibus tuis. in tristitiis comedes ea cunctis
τοῖς ἔργοις σου. ἐν λύπαις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς
diebus vite tue. spinas et tribulos germinabit tibi: et comedes herbã agri. in sudore
ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ. ἐν ἱδρῶτι
vultus tui vesceris pane tuo: donec
τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως
reuertaris tu in terrã ex qua sumptus. qr
τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης· ὅτι
terra es et in terrã redibis. et vocauit adam
γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ
nomen vxoris sue vita: qm̃ ipsa fuit
τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ζωή, ὅτι αὐτὴ ἦν
mater cunctorũ viuentiũ. et fecit dñs
μήτηρ πάντων τῶν ζώντων. καὶ ἐποίησεν κύριος
deus ade et vxori eius tunicas pelliceas: et induit eos. et dixit eis.
ὁ θεὸς τῷ ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς.
ecce adam factus ẽ vt vnus ex nobis ad sciẽdum bonũ et malũ. et nũc neqñ extẽdat
ἰδοὺ ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν. καὶ νῦν μήποτε ἐκτείνῃ
manũ suam: et sumat de ligno vite: et comedat: et viuet in eternũ. et emisit
τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ φάγῃ, καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξαπέστειλεν
eum dñs deus de paradiso
αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς
voluptatis vt operaret terrã de q̃ sũptus ẽ. et eiecit
τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. καὶ ἐξέβαλε
adam: et collocauit eum ante
τὸν ἀδάμ, καὶ κατῴκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ
paradisum voluptatis. et posuit cherubim
παραδείσου τῆς τρυφῆς. καὶ ἔταξε τὰ χερουβὶμ
et flãmeum gladium versatilem ad custodiẽdũ viã ligni vite.
καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. Ca. 4.

Adã aũt cognouit euã vxorẽ suã. et
ἀδὰμ δὲ ἔγνω εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ
concipiens peperit cain. et dixit possedi
συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν κάϊν. καὶ εἶπεν ἐκτησάμην
hominẽ per deũ. et addidit parere fratrem eius abel. et fuit abel pastor ouium.
ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ. καὶ προσέθετο τεκεῖν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ἄβελ. καὶ ἐγένετο ἄβελ ποιμὴν προβάτων.
cain aũt fuit operãs terrã. et factũ ẽ post dies obtulit cain de fructibus terre
κάϊν δὲ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν. καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας ἤνεγκε κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς

Transla. Chal.

תיכול מינה ליטא ארעא בדילך בצער תיכלינה כל יומי חייך׃ וכובין ואטדין תצמח לך ותיכול ית עסבא דחקלא׃ בזעתא דאפך תיכול לחמא עד דתיתוב לארעא דמנה אתבריתא ארי עפרא את ולעפרא תיתוב׃ וקרא אדם שום אתתיה חוה ארי היא הות אימא דכל בני אנשא׃ ועבד יי אלהא לאדם ולאתתיה לבושין דיקר על משך בשריהון ואלבישינון׃ ואמר יי אלהא הא אדם הוה יחידי בעלמא מיניה למידע טב וביש וכען דילמא יושיט ידיה ויסב אף מאילן חייא ויכול ויחי לעלם׃ ושלחיה יי אלהא מגינתא דעדן למפלח ית ארעא דאתברי מתמן׃ ותריך ית אדם ואשרי מלקדמין לגינתא דעדן ית כרוביא וית שנן חרבא דמתהפכא למיטר ית ארח אילן חייא׃

Ca.iiii.

ואדם ידע ית חוה אתתיה ועדיאת וילידת ית קין ואמרת קניתי גברא קדם יי׃ ואוסיפת למילד ית אחוהי ית הבל והוה הבל רעי ענא וקין הוה גבר פלח בארעא׃ והוה מסוף יומין ואיתי קין מאיבא דארעא

Interp. chal.

comedas ex ea. Maledicta terra propter te: in tribulatione comedes eam omnibus diebus vite tue. Et spinas et tribulos germinabit tibi: et comedes herbã agri. In sudore vultus tui comedes panem: donec reuertaris in terram de qua creatus es: quia puluis tu: et in puluerem reuerteris. Et vocauit adam nomẽ vxoris sue euam: eo quod ipsa esset mater omnium filiorum hominis. Et fecit dominus deus ade et vxori eius vestimenta honoris super cutem carnis sue: et induit eos. Et dixit dominus deus ecce adam est vnicus in seculo: ex se sciens bonum et maluz: et nunc forte extendet manum suam et sumet etiaz de arbore vite et comedet et viuet in eternum. Et emisit eum dominus deus de horto voluptatis vt operaret terraz de qua creatus fuerat. Et eiecit adam: et collocauit ad orientem horti voluptatis cherubim et acutuz gladiũ versatilẽ: ad custodiẽdũ viã arboris vite. Ca.4.

Et adam cognouit euam vxorẽ suam: et cõcepit et peperit cain: et dixit: possedi virum coram domino. et addidit vt pareret fratrem eius abel. Fuitq̃ abel pastor ouium: et cain fuit vir agricola. Et factuz est post aliquot dies: et adduxit cain de fructu terre

Primitiua chal.

אכל ארר צמח ברא הוה אנתא לבש נסב פלח שרא הפך אנתא יסף אתא

Trásla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

Heb. 11. a.

sacrificiũ dño. et abel obtulit et ipse de
θυσίαν τῷ κυρίῳ. καὶ ἄβελ ἤνεγκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ
primogenitis ouium suarũ: et de
τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ
adipibus eorũ. et respexit deus ad abel et
τῶν στεάτων αὐτῶν. καὶ ἐπεῖδεν ὁ θεὸς ἐπὶ ἄβελ καὶ
ad munera eius: ad aũt cain et ad sacrificia eius nõ attẽdit. et tristificauit cain valde:
ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ, ἐπὶ δὲ κάϊν καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχεν. καὶ ἐλύπησε τὸν κάϊν λίαν,

Sap. 10. a. 1. Ioh. 3. a.

et concidit vultus eius. et dixit dñs deus
καὶ συνέπεσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς
cain: quare tristis factus es. et quare concidit facies tua? nõ si recte obtuleris: recte aũt nõ diuiseris: peccasti? quiesce. ad te cõuersio eius: et tu ipsius dñaberis et dixit cain ad abel fratrẽ suum. egrediamur in agrum. et factũ ẽ cũ essent ipsi in agro: surrexit cain in abel fratrẽ suum: et interfecit eum. et ait
τῷ κάϊν, ἵνα τί περίλυπος ἐγένου, καὶ ἵνα τί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου; οὐκ ἂν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἥμαρτες; ἡσύχασον. πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφὴ αὐτοῦ, καὶ σὺ αὐτοῦ ἄρξεις. καὶ εἶπεν κάϊν πρὸς ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέστη κάϊν ἐπὶ ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ εἶπεν
deus ad cain: vbi est abel frater tuus?
ὁ θεὸς πρὸς κάϊν, ποῦ ἐστιν ἄβελ ὁ ἀδελφός σου;
et dixit nõ scio. nũqd custos fratris mei sum ego? et dixit deus: qd fecisti hoc? vox sanguinis
καὶ εἶπεν οὐ γινώσκω. μὴ φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου εἰμὶ ἐγώ; καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τί ἐποίησας τοῦτο; φωνὴ αἵματος
fratris tui clamat ad me de terra. et nũc maledictus tu a terra: q̃ aperuit os suum ad suscipiẽdũ sanguinẽ fratris tui a manu tua. qm̃
τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με ἐκ τῆς γῆς. καὶ νῦν ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ τῆς γῆς, ἣ ἔχανε τὸ στόμα αὐτῆς δέξασθαι τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ τῆς χειρός σου. ὅτι
opaberis terrã: et nõ addet virtutẽ suã dare tibi. suspirãs et tremens eris sup terrã. et dixit
ἐργᾷ τὴν γῆν, καὶ οὐ προσθήσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς δοῦναί σοι. στένων καὶ τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπε
cain ad dñz: maius delictũ meũ q̃ vt remittat mihi: et
κάϊν πρὸς κύριον, μείζων ἡ αἰτία μου τοῦ ἀφεθῆναί με, καὶ
eiicies me hodie a facie terre: et
ἐκβάλλεις με σήμερον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καὶ
a faciẽ tua abscondar. et ero gemẽs et tremens sup terrã: et erit ois inueniens
ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσομαι. καὶ ἔσομαι στένων καὶ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὑρίσκων
me: occidet me. et dixit ei dñs deus: nõ sic
με ἀποκτενεῖ με. καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὁ θεός, οὐχ οὕτως
ois q̃ occiderit cain: septem vindictas exoluet
πᾶς ὁ ἀποκτείνας κάϊν, ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει.
et posuit dñs deus signũ cain: vt nõ
καὶ ἔθετο κύριος ὁ θεὸς σημεῖον τῷ κάϊν, τοῦ μὴ

Transla. B. Hiero.

munera dño. Abel quoq̃ obtulit de primogenitis gregis sui & de adipibus eorum. Et respexit dominus ad abel & ad mũera ei9: ad cain ãt & ad munera illi9 non respexit. Iratusq̃ est cain vehemẽter: & cõcidit vultus ei9. Dixitq̃ dñs ad eũ. Quare iratus es & cur concidit facies tua. Nonne si bene egeris recipies: sin aũt male: statim in foribus peccatũ aderit. Sed sub te erit appetitus eius. & tu dñaberis illius. Dixitq̃ cain ad abel frẽm suum. Egrediamur foras. Cũq̃ eẽnt in agro: cõsurrexit cain aduersus frẽm suũ abel: & iterfecit eũ. Et ait dñs ad cain. Vbi ẽ abel fr̃ tuus? qui respondit. Nescio. Nũquid custos fr̃is mei sũ ego? Dixitq̃ ad eũ. Quid fecisti? Vox sãguis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram: q̃ aperuit os suũ & suscepit sanguinẽ fr̃is tui de manu tua. Cum operatus fueris eam non dabit tibi fructus suos. Vagus & pfugus eris super terrã. Dixitq̃ cain ad dñm. Maior est iniqtas mea: q̃ vt veniam merear. ecce eiicis me hodie a facie terre: & a facie tua abscondar. & ero vagus & pfugus in terra. Ois igitur q inuenerit me occidet me. Dixitq̃ ei dñs. Nequaq̃ ita fiet: sed ois q occiderit cain: septuplũ pũietur. Posuitq̃ dñs in cain signum vt non

Tex. Heb.

מנחה ליהוה׃ והבל הביא גם הוא מבכרות צאנו ומחלבהן וישע יהוה אל הבל ואל מנחתו׃ ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד ויפלו פניו׃ ויאמר יהוה אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך׃ הלוא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו׃ ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו׃ ויאמר יהוה אל קין אי הבל אחיך ויאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי׃ ויאמר מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה׃ ועתה ארור אתה מן האדמה אשר פצתה את פיה לקחת את דמי אחיך מידך׃ כי תעבד את האדמה לא תסף תת כחה לך נע ונד תהיה בארץ׃ ויאמר קין אל יהוה גדול עוני מנשא׃ הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונד בארץ והיה כל מצאי יהרגני׃ ויאמר לו יהוה לכן כל הרג קין שבעתים יקם וישם יהוה לקין אות לבלתי

Primitiua heb.

בוא שעה חרה נפל פנה אמר טוב נשא שוק משל היה קום הרג שמר עשה צעק ארר פצה עבד יסף נתן נוע נוד גדל נשא גרש פנה סתר היה הרג נקם שום

Transla. Chal.

תקרובתא קדם יי׃ והבל איתי אף הוא מבכירי ענא ומשמניהון וקביל יי ברעוא להבל ולתקרובתיה׃ ולקין ולתקרובתיה לא קביל ברעוא ותקיף לקין לחדא ונפלו אפוהי׃ ואמר יי לקין למה תקיף לך ולמה דנן נפלו אפך׃ הלא אם תטיב עובדך ישתבק לך ואם לא תטיב ליום דינא חטאך נטיר דהוא עתיד לאתפרעא מינך אם לא תתוב ואם תתוב ישתבק לך׃ ואמר קין להבל אחוהי והוה במהויהון בחקלא וקם קין על הבל אחוהי וקטליה׃ ואמר יי לקין אן הבל אחוך ואמר לא ידעית הנטר אחי אנא׃ ואמר מה עבדת קל דם זרעין דעתידין למיפק מן אחוך קבלן קדמי מן ארעא׃ וכען ליט את מן ארעא דפתחת ית פומהא למיסב ית דמי אחוך מן ידך׃ ארי תפלח ית ארעא לא תוסיף למיתן חילה לך מטלטל וגלי תהא בארעא׃ ואמר קין קדם יי רב חובי מלמשבק׃ הא תריכתא יתי יומא דין מעל אפי ארעא ומן קדמך אהא מטמר׃ ואהא מטלטל וגלי בארעא ויהא כל דישכחינני יקטלינני׃ ואמר ליה יי בכן כל דקטיל קין לשבעה דרין יתפרע מיניה ושוי יי לקין אתא בדיל דלא

Interp. chal.

munus corã dño. Et abel adduxit etiã ipse de primogenitis ouiũ suarũ et de adipibus earum: et suscepit dñs cũ bñplacito abel et munus eius. Cain aũt et munus eius nõ suscepit cũ bñplacito: et iratus ẽ cain vehemẽter: et ceciderũt vultus eius. Dixitq̃ dñs ad cain cur irasceris tu: et q̃re ceciderũt vultus tui: nõne si bene egeris opa tua dimittet tibi: et si non bñ egeris: in diẽ iudicij pcẽm tuũ seruatũ est: in q̃ futurũ est vt vlciscatur de te: si nõ cõuerteris: et si cõuerteris dimittet tibi. Et loquẽs cain ad abel fratrẽ suũ: fuitq̃ cũ essent in agro: et surrexit cain cõtra abel fratrẽ suũ et occidit eũ. Et dixit dñs ad cain. Vbi est abel fr̃ tuus. Et dixit nescio. Nunqd custos fr̃is mei ego sum? Et ait qd fecisti: vox sanguinis gñationũ q̃ future erãt succedere de fr̃e tuo clamãt corã me de t̃ra. Et nũc maledictus tu de terra q̃ apuit os suũ vt susciperet sanguinez fr̃is tui de manu tua. Qñ opatus fueris t̃rã: nõ dabit amplius tibi virtutẽ suã: istabilis et trãsmigrãs eris in t̃ra. Et dixit cain corã dño. Magna ẽ iniq̃tas mea vt dimittat. Ecce eiecisti me hodie de supficie t̃re: et a facie tua ero abscõditus: et ero istabilis et trãsmigrãs in t̃ra: et erit ois q̃ iuenerit me occidet me. Et dixit ei dñs pptera oẽs q̃ occiderit cain: in septẽ gñationes vindicta assumet ex eo: et posuit dñs in cai signũ: vt nõ

Primitiua chal.

קרב יהב שבק רעו תוב הוה קום קול נפק לוט נסב פלח יסף נתן טלטל גלא הוה שבק טמר הוה שכח קטל דור פרע שוה אות

Primitiua heb. | Ter. Heb. | Gen. | Ca. iiij. | Trāsla. B. Hiero. | Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

הכות אתו כל מצאו: ויצא קין
מלפני יהוה וישב בארץ נוד
קדמת עדן: וידע קין את אשתו
ותהר ותלד את חנוך ויהי בנה
עיר ויקרא שם העיר כשם בנו
חנוך: ויולד לחנוך את עירד
ועירד ילד את מחויאל ומחייאל
ילד את מתושאל ומתושאל
ילד את למך: ויקח לו למך שתי
נשים שם האחת עדה ושם
השנית צלה: ותלד עדה את יבל
הוא היה אבי ישב אהל ומקנה:
ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל
תפש כנור ועוגב: וצלה גם הוא
ילדה את תובל קין לטש כל
חרש נחשת וברזל ואחות תובל
קין נעמה: ויאמר למך לנשיו
עדה וצלה שמען קולי נשי למך
האזנה אמרתי כי איש הרגתי
לפצעי וילד לחברתי: כי שבעתים
יקם קין ולמך שבעים ושבעה:
וידע אדם עוד את אשתו
ותלד בן ותקרא את שמו שת
כי שת לי אלהים זרע אחר
תחת הבל כי הרגו קין: ולשת גם
הוא ילד בן ויקרא את שמו
אנוש אז הוחל לקרא בשם יהוה:

Ca. v.

interficeret cū omnis qui inuenisset eū. Egressusq; caī a facie dñi habitauit profugus in terra: ad orientalē plagā edē. Cognouit āt cain vxorē suā: q̄ cōcepit & pepit Enoch. Et edificauit ciuitatem: & vocauit nomē ei⁹ ex noīe filii sui enoch. Porro enoch genuit irad: et irad genuit mauiael. & mauiael genuit Mathusael: & Mathusael genuit Lamech. Qui accepit duas vxores: nomen vni ada: & nomen alteri sella. Genuitq; ada iabel: qui fuit pr̄ habitātiū ī tentoriis: atq; pastorū. & nomē fratris ei⁹ Iubal. Ipse fuit pater canētiū cithara & organo. Sella quoq; genuit Tubalcain: qui fuit malleator & faber ī cūcta opa eris & ferri. Soror vero tubal cain noema. Dixitq; lamech vxoribus suis ade & selle. Audite vocē meā vxores lamech: auscultate sermonē meū. Qm̄ occidi virū ī vuln⁹ meū: & adolescētulū in liuorem meū. Septuplū vltio dabitur de cain: d̄ lamech vero septuagies septies. Cognouit quoq; adhuc adā vxorē suā: et pepit filiū. vocauitq; nomē eius seth: dicens. Posuit mihi de⁹ semē aliud pro abel: quem occidit cain. Sed & seth natus est filius: quem vocauit enos. Iste cepit inuocare nomen dñi. Ca. 5.

Intrerp. chal.

occideret eum omnis qui inuenisset eum. Et egressus est cain a facie domini: & habitauit in terra nod ad orientem eden. Et cognouit cain vxorem suam: & cōcepit & peperit enoch: & fuit edificator ciuitatis. Et vocauit nomē ciuitatis sicut nomē filij sui enoch. Et natus ē ipsi enoch irad. Et irad genuit mauiael: et mauiael genuit mathusael: & mathusael genuit lamech. Et accepit sibi lamech duas vxores: nomē vnius ada: & nomen alterius sella. Et peperit ada iabal: ipse fuit magister habitantium in tabernaculis & possidentiū peccora. Et nomē fratris sui iubal: ipse fuit magister canentium in cithara & organo. Et sella etiam ipsa peperit tubal cain: qui fuit magister eorum omnium scientium opus eris et ferri: & soror ipsius tubal cain fuit naama. Et dixit lamech vxoribus suis ade & selle. Audite vocē meā vxores lamech: auscultate sermonem meum. Quoniam non occidi virum: vt propter eum ego portem peccatum: neq; adolescentulum disperdidi vt propter eum consumatur semen meum. Quoniam si in septem generationes vindicta dabitur de cain: nōne de lamech in septuaginta & septem. Et cognouit adam rursus vxorem suam & peperit filiū: & vocauit nomē eius seth: qm̄ posuit deus mihi filiū aliū pro abel: q2 interfecit eū cain. Et seth quoq; natus est filius: & vocauit nomē eius enos: tūc inceperunt filij hoīm orare in noīe domini. Ca. 5.

Transla. Chal.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina. | Transla. B. Hiero. | Ter. Heb. | Gen. | Ca. v. | Primitiua heb.

זה ספר תולדת אדם ביום ברא
אלהים אדם בדמות אלהים עשה
אתו: זכר ונקבה בראם ויברך
אתם ויקרא את שמם אדם
ביום הבראם: ויחי אדם שלשים
ומאת שנה ויולד בדמותו
כצלמו ויקרא את שמו שת:
ויהיו ימי אדם אחרי הולידו את
שת שמנה מאת שנה ויולד
בנים ובנות: ויהיו כל ימי אדם
אשר חי תשע מאות שנה
ושלשים שנה וימת: ויחי שת
חמש שנים ומאת שנה ויולד את
אנוש: ויחי שת אחרי הולידו את
אנוש שבע שנים ושמנה מאות
שנה ויולד בנים ובנות: ויהיו
כל ימי שת שתים עשרה שנה
ותשע מאות שנה וימת: ויחי
אנוש תשעים שנה ויולד את
קינן: ויחי אנוש אחרי הולידו
את קינן חמש עשרה שנה
ושמנה מאות שנה ויולד בנים
ובנות: ויהיו כל ימי אנוש חמש
שנים ותשע מאות שנה וימת:
ויחי קינן שבעים שנה ויולד
את מהללאל: ויחי קינן אחרי
הולידו את מהללאל ארבעים
שנה ושמנה מאות שנה ויולד

Hic est liber generationis adā in die q̄ creauit deus hominē. ad imaginē dei fecit illū: masculū & feminā creauit eos. & bñdixit illis: & vocauit nomen eorum adam in die qua creati sunt. Vixit āt adā cētū triginta annis: & genuit filiū ad imaginem & silitudinē suā: vocauitq; nomen eius seth. & facti sunt dies adā postq̄ genuit seth octingenti anni: genuitq; filios & filias. Et factū est omne tempus quod vixit adam anni nongenti triginta & mortuus ē. Vixit quoq; seth centum quinq; annis. & genuit enos. Vixitq; seth postq; genuit enos octingentis septē annis: genuitq; filios & filias. Et facti sunt omnes dies seth nongētorū duodecī annorum: & mortuus est. Vixit vero enos nonaginta ānis. & genuit chaynan. Post cuius ortum vixit octingētis quindecim annis: & genuit filios & filias. factiq; sūt oēs dies enos nōgēti quinq; anni: & mortuus est. vixit quoq; chaynā septuagīta annis: & genuit malalchel. & vixit chaynā postq̄ genuit malalchel octingentis quadraginta annis: genuitq;

Transla. Chal.

Interp. chal.

Hic est liber generationis adā in die qua creauit deus hoiez: ad similitudinē dei fecit illū: masculum & feminā creauit eos: & benedixit illis: et vocauit nomen eorum adam: in die qua creati sunt. Et vixit adam centū & triginta annis: & genuit ad similitudinem suā sm imaginē suā: & vocauit nomen eius seth. Et fuerūt dies adam postquā genuit seth octingenti anni: & genuit filios & filias. Et fuerūt oēs dies adā quibus vixit nōgenti & triginta anni: et mortuus est. Et vixit seth centū & quinq; annis: & genuit enos. Et vixit seth postquā genuit enos octingentis & septem annis: & genuit filios & filias. Et fuerūt oēs dies seth nongēti & duodecim anni: & mortuus ē. Et vixit enos nonagita annis: & genuit chainan. Et vixit enos postquā genuit chainā octingētis & quindecim annis: et genuit filios & filias. Et fuerunt oēs dies enos nongenti & quinq; anni: & mortuus est. Et vixit chainan septuaginta annis: & genuit malalehel. Et vixit chainan postquam genuit malalchel octingentis & quadraginta annis: et genuit

Primitiua heb. | Tex. Heb. | Gen. | Ca. v. | Trāsla. B. Hiero. | Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

בנים ובנות: ויהיו כל ימי קינן
עשר שנים ותשע מאות שנה
וימת: ויחי מהללאל חמש שנים
וששים שנה ויולד את ירד: ויחי
מהללאל אחרי הולידו את
ירד שלשים שנה ושמנה מאות
שנה ויולד בנים ובנות: ויהיו
כל ימי מהללאל חמש ותשעים
שנה ושמנה מאות שנה וימת:
ויחי ירד שתים וששים שנה
ומאת שנה ויולד את חנוך: ויחי
ירד אחרי הולידו את חנוך שמנה
מאות שנה ויולד בנים ובנות:
ויהיו כל ימי ירד שתים וששים
שנה ותשע מאות שנה וימת:
ויחי חנוך חמש וששים שנה
ויולד את מתושלח: ויתהלך חנוך
את האלהים אחרי הולידו את
מתושלח שלש מאות שנה
ויולד בנים ובנות: ויהי כל ימי
חנוך חמש וששים ושלש
מאות שנה: ויתהלך חנוך את
האלהים ואיננו כי לקח אתו
אלהים: ויחי מתושלח שבע
ושמנים שנה ומאת שנה ויולד
את למך: ויחי מתושלח אחרי
הולידו את למך שתים ושמונים
שנה ושבע מאות שנה ויולד

(Primitiua heb.: ששה · מאה מות · ילד · מאה · היה יום · היה · ילד היה · היה יום ששה · מאה · הלך · ילד · מאה · היה יום · מאה הלך · חיה · ילד · ילד שמן)

filios & filias. Et fcti sūt omnes dies caynan nōgenti decē anni: & mortuus ē. Vixit āt malalchel sexagīta qnq; annis: & genuit iared. Et vixit malalchel postq; genuit iared octingentis triginta annis: & genuit filios & filias. Et facti sunt oēs dies malalchel octingēti nonagīta qnq; anni: & mortuus est. Vixitq; iared cētū sexagīta duobus annis: & genuit enoch. & vixit iared postq; genuit enoch octingentis annis: & genuit filios & filias. Et fcti sūt oēs dies iared nōgenti sexaginta duo āni & mortuus ē. Porro enoch vixit sexaginta quinq; annis: & genuit mathusalem. Et ambulauit enoch cū deo. Et vixit enoch postq; genuit mathusalem trecentis annis: & gēuit filios & filias. Et facti sunt oēs dies enoch trecenti sexaginta quinq; anni. ambulauitq; cum deo & nō apparuit: qa tulit eum deus. Vixit quoq; mathusalem centū octoginta septem annis: & genuit lamech. Et vixit mathusalem postq; genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: & genuit

filios τ filias. et facti sūt oēs
υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι
dies caināi: anni nōgenti decem.
αἱ ἡμέραι καϊνάν, ἔτη ἐννακόσια δέκα.
τ mortuus ē. et vixit malalehel ānos
καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε μελελεὴλ ἔτη
centū sexaginta quinq;. et genuit ia-
ἑκατὸν ἑξηκονταπέντε. καὶ ἐγέννησε τὸν ἰά-
red. τ vixit malalehel postq̄ genuit
ρεδ. καὶ ἔζησε μελελεὴλ μετὰ τὸ γεννῆσαι
ipse iared: annos septingētos trigin
αὐτὸν τὸν ἰάρεδ, ἔτη ἑπτακόσια τριάκον-
ta. et genuit filios et filias. τ
τα. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ
facti sunt oēs dies malalehel āni
ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μελελεὴλ ἔτη
octingēti nonaginta quinq;. et mortuus ē.
ὀκτακόσια ἐνενηκονταπέντε. καὶ ἀπέθανεν.
et vixit iared ānos centū sexagīta duos.
καὶ ἔζησεν ἰάρεδ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταδύο.
et genuit enoch. et vixit iared
καὶ ἐγέννησε τὸν ἐνώχ. καὶ ἔζησεν ἰάρεδ
postq̄ genuit ipse enoch: ānos octi
μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνώχ, ἔτη ὀκτα-
gētos: et genuit filios et filias.
κόσια. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
et facti sūt oēs dies iared āni nō
καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἰάρεδ ἔτη ἐν-
genti sexaginta duo. et mortuus ē. et vi
νακόσια ἑξηκονταδύο. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζη-
xit enoch ānos centū sexaginta quinq;. τ
σεν ἐνώχ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταπέντε. καὶ
genuit mathusala. placuit aūt enoch
ἐγέννησε τὸν μαθουσαλά. εὐηρέστησε δὲ ἐνὼχ
deo. et vixit enoch postq̄ genuit
τῷ θεῷ. καὶ ἔζησεν ἐνὼχ μετὰ τὸ γεννῆσαι
ipse mathusalē: ānos ducētos. τ
αὐτὸν τὸν μαθουσαλά, ἔτη διακόσια. καὶ
genuit filios et filias. et facti
ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένον-
sūt oēs dies enoch āni trecēti sexa
το πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνὼχ ἔτη τριακόσια ἑξη-
ginta quinq;. τ placuit enoch deo.
κονταπέντε. καὶ εὐηρέστησεν ἐνὼχ τῷ θεῷ.
et nō inueniebat: q2 transtulit eum
καὶ οὐχ εὑρίσκετο, διότι μετατέθεικεν αὐ-
deus. et vixit mathusalē ānos cētum
τὸν ὁ θεός. καὶ ἔζησε μαθουσαλὰ ἔτη ἑκατὸν
sexaginta quinq;. τ genuit lamech. et vi-
ἑξηκονταπέντε. καὶ ἐγέννησε τὸν λάμεχ. καὶ ἔζη-
xit mathusalē: postq̄ genuit ipse
σε μαθουσαλὰς, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν
lamech: ānos octingentos duos. τ genuit
λάμεχ, ἔτη ὀκτακόσια δύο. καὶ ἐγέννησεν

Eccle. 44.c. Hebr. xi.

Transla. Chal.

בנין ובנן: והוו כל יומי קינן תשע מאה ועשר שנין ומית: וחיא מהללאל שתין וחמש
שנין ואוליד ית ירד: וחיא מהללאל בתר דאוליד ית ירד תמני מאה ותלתין שנין
ואוליד בנין ובנן: והוו כל יומי מהללאל תמני מאה ותשעין וחמש שנין ומית: וחיא
ירד מאה ושתין ותרתין שנין ואוליד ית חנוך: וחיא ירד בתר דאוליד ית חנוך תמני
מאה שנין ואוליד בנין ובנן: והוו כל יומי ירד תשע מאה ושתין ותרתין שנין ומית:
וחיא חנוך שתין וחמש שנין ואוליד ית מתושלח: והליך חנוך בדחלתא דיי בתר
דאוליד ית מתושלח תלת מאה שנין ואוליד בנין ובנן: והוו כל יומי חנוך תלת מאה
ושתין וחמש שנין: והליך חנוך בדחלתא דיי וליתוהי ארי לא אמית יתיה יי:
וחיא מתושלח מאה ותמנן ושבע שנין ואוליד ית למך: וחיא מתושלח בתר
דאוליד ית למך שבע מאה ותמנן ותרתין שנין ואוליד

Primitiua chal.

בנה היה · שית תרי ילד · חיה · ילד שנה היה · שית מות · תמנא · תרי

Interp. chal.

filios τ filias. Et fuerūt oēs dies chainan nōgenti τ decē anni: τ mortuus est. Et vixit malalehel sexaginta τ quinq; annis: τ genuit iared. Et vixit malalehel postquā genuit iared octingentis τ triginta annis: τ genuit filios τ filias. Et fuerūt oēs dies malalehel octingēti τ nonaginta τ quinq; anni: et mortuus est. Et vixit iared centum τ sexaginta τ duobus annis: et genuit enoch. Et vixit iared postquā genuit enoch octingentis annis: τ genuit filios τ filias. Et fuerūt omnes dies iared nongēti τ sexaginta τ duo anni: et mortuus est. Et vixit enoch sexaginta τ quinq; annis: et genuit mathusalach: τ ambulauit enoch in timore dei postquā genuit mathusalach trecentis annis: et genuit filios τ filias. Et fuerūt omnes dies enoch trecenti τ sexaginta τ quinq; anni. et ambulauit enoch in timore dei: τ non comparuit: nec etiā occidit eum deus. Et vixit mathusalach centum τ octoginta et septem annis: et genuit lamech. Et vixit mathusalach postquam genuit lamech septingentis et octoginta τ duobus annis: et genuit

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina. | Transla. B. Hiero. | Tex. Heb. | Gen. | Ca. vi. | Primitiua. heb.

filios τ filias. et facti sūt oēs dies
υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι
mathusale: quas vixit: anni nōgenti sexaginta
μαθουσαλά, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἐννακόσια ἑξηκοντα-
noue. et mortuus ē. et vixit lamech annos centū
εννέα. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε λάμεχ ἔτη ἑκατὸν
octuaginta octo. et genuit filiū: et nomina
ὀγδοηκονταοκτώ. καὶ ἐγέννησεν υἱόν, καὶ ἐπωνό-
uit nomē eius noe. dicens: hic requie-
μασεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ νῶε. λέγων, οὗτος διανα-
scere faciet nos ab opibus nostris: et a
παύσει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν
tristicijs manuū nostrarū: et a terra: cui ma
λυπῶν τῶν χειρῶν ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς κα-
ledixit dñs deus. et vixit lamech postq̄
τηράσατο κύριος ὁ θεός. καὶ ἔζησε λάμεχ μετὰ
genuit ipse noe: ānos quingentos sexa
τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν νῶε, ἔτη πεντακόσια ἑξη-
ginta quinq;. et genuit filios et filias.
κονταπέντε. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
et facti sūt oēs dies lamech āni septingen-
καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι λάμεχ ἔτη ἑπτακό-
ti quinquaginta tres. et mortuus ē. et noe erat
σια πεντηκοντατρία. καὶ ἀπέθανεν. καὶ νῶε ἦν ἐ-
ānorū quingētorū. et genuit noe tres filios:
τῶν πεντακοσίων. καὶ ἐγέννησε νῶε τρεῖς υἱούς,
sem cham iapheth.
τὸν σὴμ τὸν χὰμ τὸν ἰάφεθ.

Ca. 6.

Et factū ē qn̄ ceperūt hoies multi
καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι πολλοὶ
fieri super terrā: τ filie nate sūt eis
γίνεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θυγατέρες ἐγεννήθησαν αὐ-
videntes aūt filij dei filias
τοῖς. ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν
hominū: q pulchre sunt: acceperūt sibi vxo
ἀνθρώπων, ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυ-
res ex oibus: q̄s elegerant. et dixit domi-
ναῖκας ἀπὸ πασῶν, ὧν ἐξελέξαντο. καὶ εἶπεν κύρι-
nus deus: nō pmanebit spiritus meus in ho
ος ὁ θεός, οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀν-
minibus istis in eternū: eo q sunt ipsi
θρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς
carnes. erūt āt dies illorū centū vigi-
σάρκας. ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἴκο-
ti āni. at gigātes erāt sup terrā in die
σι ἔτη. οἱ δὲ γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέ-
bus illis. et post illud: postq̄ ingressi sunt
ραις ἐκείναις. καὶ μετ᾽ ἐκεῖνο, ὡς ἂν εἰσεπορεύοντο οἱ
filij dei ad filias hominū: et
υἱοὶ τοῦ θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, καὶ
genuerunt illis. isti fuerūt gigantes a se
ἐγέννησαν ἑαυτοῖς. ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ᾽ αἰ-
culo: homines nominati. videns āt dñs
ῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί. ἰδὼν δὲ κύριος

Eccle. 18.a. ps. 98.

filios & filias. Et facti sūt omnes dies mathusalem nongēti sexaginta noue anni: & mortuus est. Vixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: & genuit filium. Vocauitq; nomē eius noe: dicēs, iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarū: in terra cui maledixit dñs. Vixitq; lamech postq; genuit noe quingētis nonaginta quinq; annis: & genuit filios & filias. Et facti sunt oēs dies lamech septingenti septuaginta septem anni: & mortuus est. noe vero cum quingentorum esset annorum: genuit Sem: Chā & iaphet. Ca. 6. Cumq; cepissent homines multiplicari super terram: & filias procreassēt: videntes filii dei filias hoīm q esēnt pulchre: acceperunt sibi vxores ex oībus quas elegerant. Dixitq; dñs. Nō pmācbit spūs meus in hoīe in eternū: quia caro est. Eruntq; dies illius centum viginti annorū. Gigantes aūt erāt super terrā in diebus illis. Postq; enī ingressi sunt filii dei ad filias hoīm: illiq; genuerūt: isti sūt potentes a seclo viri famosi. Videns autem dominus

בנים ובנות: ויהיו כל ימי
מתושלח תשע וששים שנה
ותשע מאות שנה וימת: ויחי
למך שתים ושמנים שנה ומאת
שנה ויולד בן: ויקרא את שמו
נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו
ומעצבון ידינו מן האדמה אשר
אררה יהוה: ויחי למך אחרי
הולידו את נח חמש ותשעים
שנה וחמש מאות שנה ויולד
בנים ובנות: ויהי כל ימי למך
שבע ושבעים שנה ושבע מאות
שנה וימת: ויהי נח בן חמש
מאות שנה ויולד נח את שם את
חם ואת יפת:

Ca. vi.

ויהי כי
החל האדם לרב על פני האדמה
ובנות ילדו להם: ויראו בני
האלהים את בנות האדם כי
טבת הנה ויקחו להם נשים מכל
אשר בחרו: ויאמר יהוה לא ידון
רוחי באדם לעלם בשגם הוא
בשר והיו ימיו מאה ועשרים
שנה: הנפלים היו בארץ בימים
ההם וגם אחרי כן אשר יבאו
בני האלהים אל בנות האדם
וילדו להם המה הגברים אשר
מעולם אנשי השם: וירא יהוה

(Primitiua heb.: ששה · מאה מות חיה · קרא · נחם עשה · חיה · ילד · מאה · היה יום · Ca. vi. · היה · חלל רבה פנה · ראה · טוב לקח נשא · דון · גם · היה יום · בוא · בנה · ראה)

Transla. Chal.

בנין ובנן: והוו כל יומי מתושלח תשע מאה ושתין ותשע שנין ומית: וחיא למך מאה
ותמנן ותרתין שנין ואוליד בר: וקרא ית שמיה נח למימר דין ינחמננא מעובדנא
ומלאות ידנא מן ארעא דלטטה יי: וחיא למך בתר דאוליד ית נח חמש מאה
ותשעין וחמש שנין ואוליד בנין ובנן: והוו כל יומי למך שבע מאה ושבעין ושבע שנין
ומית: והוה נח בר חמש מאה שנין ואוליד נח ית שם ית חם וית יפת:
Ca. vi.
והוה כד שריאו בני אנשא למסגי על אפי ארעא ובנתא אתילידו להון: וחזו בני
רברביא ית בנת אנשא ארי שפירן אינון ונסיבו להון נשין מכל דאתרעיו: ואמר
יי לא יתקיים דרא בישא הדין קדמי לעלם בדיל דאינון בשרא ועובדיהון בישין
ארכא יהיב להון מאה ועשרין שנין אם יתובון: גבריא הוו בארעא ביומיא האינון
ואף בתר כן דעלו בני רברביא לות בנת אנשא וילדן להון אינון גבריא דמן עלמא
אנשי שמא: ונלי קדם יי

Interp. chal.

filios τ filias. Et fuerunt omnes dies mathusalach nongenti τ sexaginta et nouem anni: τ mortuus est. Et vixit lamech centū τ octoginta τ duobus annis: et genuit filium: τ vocauit nomen eius noe dicens. Iste cōsolabitur nos ab operibus nostris τ a labore manuū nostrarum: de terra cui maledixit dñs. Et vixit lamech postquā genuit noe quingentis τ nonaginta τ quinq; annis: τ genuit filios τ filias. Et fuerunt oēs dies lamech septingenti τ septuaginta τ septē anni: et mortuus est. Et fuit noe filius qngentoꝝ annoꝝ: et genuit noe sem: cham τ iapheth. Cap. 6. Et factum est cum cepissent filij hominum multiplicari super faciem terre et filie nate essent eis: τ vidissent filij principum filias hominum q essent pulchre: acceperunt sibi vxores ex omnibus quas voluerunt. Et dixit dñs non permanebit generatio pessima hec corā me in eternū: eo q caro sunt: τ opera eoꝝ pessima: τ terminus dabitur eis centum et viginti annoꝝ: si forte cōuertātur. Gigantes erant in terra in diebus illis: τ etiā postq̄ ingressi sunt filij principū ad filias hominū τ genuerūt eis. Ipsi sunt potentes a seculo viri nois. Et palā fuit corā dño

Primitiua chal.

ילד אמר נחם · לאה לטט חיה · שנה היה · מות · שרא סגא ילד · חזא רבב נשה · רעה קום דור · שנה תוב היה · עול רבב בנה · שם נלה

Ter. Heb.

כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום: וינחם יהוה כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו: ויאמר יהוה אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם: ונח מצא חן בעיני יהוה: אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח: ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת: ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס: וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ: ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ: עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר: וזה אשר תעשה אתה שלש מאות אמה ארך התבה חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה: צהר תעשה לתבה ואל אמה

Primitiua heb.

רעע · כלל · חשב לבב · נחם · עצב · אמר מחה · ברא · עשה חנן · ילד צדק תמם · דור הלך · ילד בנה · שחת · מלא · ראה · שחת · אמר קצץ · בוא · מלא · שחת · עשה · קנן עשה · מאה

Trāsla. B. Hiero.

quia multa malitia hominum esset in terra: et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore. Penituit eum quod hominem fecisset in terra. Et tactus dolore cordis intrinsecus: delebo inquit hominem quem creaui a facie terre: ab homine vsque ad animantia: a reptili vsque ad volucres celi. Penitet enim me fecisse eos. Noe vero inuenit gratiam coram domino. He sunt generationes noe. Noe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis: cum deo ambulauit. Et genuit tres filios: sem cham et iaphet. Corrupta est autem terra coram deo: et repleta est iniquitate. Cumque vidisset deus terram esse corruptam: omnis quippe caro corruperat viam suam super terram: dixit ad noe. Finis vniuerse carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate a facie eorum: et ego disperdam eos cum terra. Fac tibi arcam de lignis leuigatis. Mansiunculas in arca facies: et bitumine linies intrinsecus et extrinsecus. Et sic facies eam. Trecentorum cubitorum erit longitudo arce: quinquaginta cubitorum latitudo: et triginta cubitorum altitudo illius. Fenestram in arca facies: et in cubito

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

θεὸς, ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐνεθυμήθη ὁ θεὸς, ὅτι ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ διενοήθη. καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἑρπετῶν ἕως πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὅτι ἐνεθυμήθην ὅτι ἐποίησα αὐτούς. νῶε δὲ εὗρε χάριν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ. αὗται δὲ αἱ γενέσεις νῶε. νῶε ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, τῷ θεῷ εὐηρέστησε νῶε. ἐγέννησε δὲ νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν σήμ, τὸν χάμ, τὸν ἰάφεθ. ἐφθάρη δὲ ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας. καὶ εἶδεν κύριος ὁ θεὸς τὴν γῆν. καὶ ἦν κατεφθαρμένη. ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς νῶε. καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἥκει ἐναντίον ἐμοῦ. ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταφθείρω αὐτούς, καὶ τὴν γῆν. ποίησον οὖν σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων, νοσσιὰς ποιήσεις ἐν τῇ κιβωτῷ, καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ, καὶ οὕτως ποιήσεις τὴν κιβωτόν, τριακοσίων πηχέων τὸ μῆκος τῆς κιβωτοῦ, καὶ πεντήκοντα πηχέων τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα πηχέων τὸ ὕψος. ἐπισυνάγων ποιήσεις τὴν κιβωτόν, καὶ εἰς πῆχυν

B

Eccle. 44. c

C

Primitiua chal.

חשב · תוב אמר תבר · רעה מחה ברא · תוב אמר שכח · ילד זכה דור · ילד נקה חבל · מלא · קצץ עול עלא · חבל תבר דור · עבד חפף נפח · אמה תבה פתח · נהר עבד אמה

Interp. chal.

quod multa esset malicia hominis in terra: et omnis sensus cogitationis cordis sui esset malus omni tempore. Et penituit dominus in verbo suo quod fecisset hominem in terra: et dixit in verbo suo vt cōtereret fortitudinem eorum iuxta beneplacitum suum. Et dixit deus. Delebo hominem quem creaui super faciem terre: ab homine vsque ad iumentum: vsque ad reptile: et vsque ad volucres celi: quoniam penitet me in verbo meo quod fecerim eos. Noe autem inuenit misericordiam coram domino. Iste sunt generationes noe: Noe vir iustus perfectusque fuit in generationibus suis: in timore dei ambulauit noe. Et genuit noe tres filios: sem cham et iapheth. Et corrupta est terra coram deo: et impleta est terra rapinis. Et vidit deus terram: et ecce erat corrupta: quoniam corruperat omnis caro: vnusquisque viam suam super terram. Et dixit deus ad noe. Finis vniuerse carnis venit coram me: quoniam repleta est terra rapinis a facie operum suorum pessimorum: et ecce ego disperdam eos cum terra. Fac tibi arcam de lignis cedri: mansiones facies in arca: et operies eam intus et foris bitumine. Et sic facies eam: trecentorum cubitorum erit longitudo arce: quinquaginta cubitorum latitudo: et triginta cubitorum altitudo eius. Fenestram facies in arca: et in cubito

Transla. Chal.

ארי סגיאת בישת אנשא בארעא וכל יצרא מחשבת לבהון לחוד ביש כל יומא: ותב יי במימריה ארי עבד ית אנשא בארעא ואמר במימריה לתברא תקפהון כרעותיה: ואמר יי אמחי ית אנשא דבריתי מעל אפי ארעא מאנשא עד בעירא עד רחשא ועד עופא דשמיא ארי תבית במימרי ארי עבדתנון: ונח אשכח רחמין קדם יי: אלין תולדת נח נח גבר זכאי שלים הוה בדרוהי בדחלתא דיי הליך נח: ואוליד נח תלתא בנין ית שם ית חם וית יפת: ואתחבלת ארעא קדם יי ואתמליאת ארעא חטופין: וחזא יי ית ארעא והא אתחבלת ארי חבילו כל בשרא אנש אורחיה על ארעא: ואמר יי לנח קצא דכל בשרא עאל קדמי ארי אתמליאת ארעא חטופין מן קדם עובדיהון בישיא והא אנא מחבילהון עם ארעא: עביד לך תיבותא דאעין דקדרוס מדורין תעביד ית תיבותא ותחפי יתה מגיו ומברא בכופרא: ודין דתעביד יתה תלת מאה אמין אורכא דתיבותא חמשין אמין פותיה ותלתין אמין רומה: נהור תעביד לתיבותא ולאמתא

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

συντελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν. τὴν δὲ θύραν ποιήσεις ἐκ πλαγίων. κατάγαια διώροφα καὶ τριώροφα ποιήσεις αὐτήν. ἐγὼ δὲ ἰδοὺ ἐπάξω τὸν κατακλυσμόν, ὕδωρ ἐπὶ τὴν γῆν, καταφθεῖραι πᾶσαν σάρκα, ἐν ᾗ ἐστὶ πνεῦμα ζωῆς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ὅσα ἐὰν ᾖ ἐπὶ τῆς γῆς τελευτήσει. καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μετὰ σοῦ. εἰσελεύσῃ δὲ εἰς τὴν κιβωτὸν σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ. καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάσης σαρκός δύο δύο, ἀπὸ πάντων εἰσάξεις εἰς τὴν κιβωτόν. ἵνα τρέφῃς μετὰ σεαυτοῦ. ἄρσεν καὶ θῆλυ ἔσονται. ἀπὸ πάντων τῶν ὀρνέων τῶν πετεινῶν κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν, δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσελεύσονται πρὸς σέ, τρέφεσθαι μετὰ σοῦ ἄρσεν καὶ θῆλυ. σὺ δὲ λήψῃ μετὰ σεαυτοῦ ἀπὸ πάντων τῶν βρωμάτων ἃ ἔδεσθε, καὶ συνάξεις πρὸς σεαυτόν. καὶ ἔσται σοὶ καὶ ἐκείνοις φαγεῖν. καὶ ἐποίησε νῶε πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός, οὕτως ἐποίησεν. Ca. 7.

Καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς πρὸς νῶε, εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτόν. ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐναντίον ἐμοῦ ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσάγαγε πρὸς σὲ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ. καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, διαθρέψαι σπέρμα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπάγω ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς,

D

Hebre. 11. b

A

Transla. B. Hiero.

consumabis summitatem eius. Ostium autem arce pones in latere deorsum. Cenacula et tristega facies in ea. Ecce ego adducam aquas diluuii super terram: vt interficiam omnem carnem in qua spiritus vite est subter celum: et vniuersa que in terra sunt consumentur. Ponamque fedus meum tecum: et ingredieris arcam tu et filii tui: vxor tua et vxores filiorum tuorum tecum: et ex cunctis animantibus vniuerse carnis bina induces in arcam: vt viuant tecum masculini sexus et feminini: De volucribus iuxta genus suum: et de iumentis in genere suo et ex omni reptili terre secundum genus suum: bina de omnibus ingredientur tecum vt possint viuere. Tolles igitur tecum ex omnibus escis que mandi possunt: et comportabis apud te: et erunt tam tibi quam illis in escam. Fecit igitur Noe omnia que preceperat illi deus. Ca. 7.

Dixitque dominus ad eum. Ingredere tu et omnis domus tua in arcam. Te enim vidi iustum coram me in generatione hac. Ex omnibus animantibus mundis tolles septena et septena: masculum et feminam. De animantibus vero immundis duo et duo: masculum et feminam. Sed et de volatilibus celi septena et septena masculum et feminam: vt saluetur semen super faciem vniuerse terre. Adhuc enim et post dies septem ego pluam super terram

Ter. Heb.

תכלנה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלשים תעשה: ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר בארץ יגוע: והקמתי את בריתי אתך ובאת אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך: ומכל החי מכל בשר שנים מכל תביא אל התבה להחית אתך זכר ונקבה יהיו: מהעוף למינהו ומן הבהמה למינה מכל רמש האדמה למינהו שנים מכל יבאו אליך להחיות: ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך והיה לך ולהם לאכלה: ויעש נח ככל אשר צוה אתו אלהים כן עשה:

Ca. vij.

ויאמר יהוה לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה: מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו ומן הבהמה אשר לא טהרה הוא שנים איש ואשתו: גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה לחיות זרע על פני כל הארץ: כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ

Primitiua. heb.

כלה עלה · שום שנה · עשה · בוא כול · חיה · גוע קום ברית · בוא · איש · חיה שנה בוא · חיה · חיה · שנה בוא · חיה לקח אכל · עשה

Ca. vij.

אמר בוא · ראה · צדק · טהר לקח · איש · שנה · חיה · יום · מטר

Transla. Chal.

תשכללנה מלעילא ותרעא דתיבותא בסטרה תשוי מדורין ארעאין תנינין ותליתאין תעבדנה: ואנא האנא מיתי ית טופנא מיא על ארעא לחבלא כל בשרא דביה רוחא דחיי מתחות שמיא כל די בארעא ימות: ואקים ית קימי עמך ותיעול לתיבותא את ובנך ואתתך ונשי בנך עמך: ומכל דחי מכל בשרא תרין מכלא תעיל לתיבותא לקימא עמך דכר ונוקבא יהון: מעופא לזנוהי ומן בעירא לזנה מכל רחשא דארעא לזנוהי תרין מכלא ייעלון לותך לקימא: ואת סב לך מכל מיכל דמתאכל ותכנוש לותך ויהי לך ולהון למיכל: ועבד נח ככל די פקיד יתיה יי כן עבד: Ca. vij. ואמר יי לנח עול את וכל אנש ביתך לתיבותא ארי יתך חזיתי זכאי קדמי בדרא הדין: מכל בעירא דכיא תיסב לך שבעא שבעא דכר ונוקבא ומן בעירא דלא דכיא היא תרין דכר ונוקבא: אף מעופא דשמיא שבעא שבעא דכר ונוקבא לקימא זרעא על אפי כל ארעא: ארי לזמן יומין עוד שבעא אנא מחית מטרא על ארעא

Primitiua chal.

שכלל עלה · שנה דור עבד · אתא חיה מות · קום קום עול · תבה אנת נשה · חיה עול קום · הוה זנא נסב · אכל כנש הוה · תבה חזא זכה · דור דכא נסב · קום · נחת

Interp. chal.

consumabis eam desuper: et ostium arce in latere eius pones: mansiones inferiores: secundas et tertias facies in ea. Et ecce ego adducam diluuium aquarum super terram: vt disperdat omnem carnem in qua est spiritus vite sub celo: omnia que in terra sunt morientur. Et statuam pactum meum tecum: et ingredieris in arcam tu et filii tui: et vxor tua: et vxores filiorum tuorum tecum: et de omni viuenti de vniuersa carne bina de omnibus introduces in arcam: vt sustententur tecum: masculus et femina erunt. De volucribus secundum species suas: et de iumentis secundum species suas: et de omni reptili terre iuxta species suas: bina ex omnibus ingredientur tecum vt permaneant. Et tu sume tibi de omni esca que comeditur et repones apud te: et erit tibi et eis ad vescendum. Et fecit noe iuxta omnia que precepit ei dominus: ita fecit. Ca. 7.

Et dixit dominus ad noe ingredere tu et omnes homines domus tue in arcam: quia te vidi iustum coram me in generatione hac. Ex omnibus animantibus mundis tolles septena septena masculum et feminam: de bestiis quoque immundis bina masculum et feminam. De volucribus quoque celi septena septena masculum et feminam: vt conseruetur semen super faciem vniuerse terre. Quia adhuc post tempus septem dierum ego descendere faciam pluuiam super terram

ארבעים יום וארבעים לילה ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה: ויעש נח ככל אשר צוהו יהוה: ונח בן שש מאות שנה והמבול היה מים על הארץ: ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה מפני מי המבול: מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהרה ומן העוף וכל אשר רמש על האדמה: שנים שנים באו אל נח אל התבה זכר ונקבה כאשר צוה אלהים את נח: ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ: בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחדש ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבת השמים נפתחו: ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה: בעצם היום הזה בא נח ושם וחם ויפת בני נח ואשת נח ושלשת נשי בניו אתם אל התבה: המה וכל החיה למינה וכל הבהמה למינה וכל הרמש הרמש על הארץ למינהו וכל העוף למינהו כל צפור כל כנף: ויבאו אל נח אל התבה שנים שנים

quadraginta diebus & quadraginta noctibus & delebo omnem substantiam quam feci de superficie terre. Fecit ergo Noe omnia que mandauerat ei dominus. Eratque sexcentorum annorum quando diluuii aque inundauerunt super terram. Et ingressus est noe & filii eius: uxor eius: & uxores filiorum eius cum eo in arcam propter aquas diluuii. De animantibus quoque mundis & immundis & de uolucribus & ex omni quod mouetur super terram duo & duo ingressi sunt ad noe in arcam masculus & femina: sicut preceperat deus noe. Cumque transissent septem dies: aque diluuii inundauerunt super terram. Anno sexcentesimo uite noe mense secundo: septimo decimo die mensis rupti sunt omnes fontes abyssi magne: & cataracte celi aperte sunt: & facta est pluuia super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus. In articulo diei illius ingressus est noe & sem & cham & iaphet filii eius: & uxor illius & tres uxores filiorum eius cum eis in arcam: ipsi & omne animal secundum genus suum: uniuersaque iumenta in genere suo: & omne quod mouetur super terram in genere suo: cunctumque uolatile secundum genus suum: Uniuerse aues omnesque uolucres ingresse sunt ad noe in arcam bina & bina

quadraginta diebus & quadraginta noctibus.
τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας.
et delebo omnes resurrectionem: quam feci
καὶ ἐξαλείψω πᾶσαν τὴν ἐξανάστασιν, ἣν ἐποίησα
a facie terre: ab homine usque ad pecus. et
ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. καὶ
fecit noe omnia: quecunque precepit ei dominus
ἐποίησε νῶε πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος ὁ
deus. noe autem erat annorum sexaginta. & diluuium
θεός. νῶε δὲ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων, καὶ ὁ κατακλυσμὸς τοῦ
aque fuit super terram. ingressus est autem noe & filii
ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. εἰσῆλθε δὲ νῶε καὶ οἱ υἱοὶ
eius & uxor eius: et uxores filiorum e-
αὐτοῦ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐ-
ius: cum eo in arcam: propter aquam di-
τοῦ, μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτόν, διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κα-
luuii. & de iumentis mundis: et
τακλυσμοῦ. καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ
de iumentis non mundis. et de uolu-
ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν μὴ καθαρῶν. καὶ ἀπὸ τῶν πε-
cribus: & de omnibus reptilibus reptan-
τεινῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόν-
tibus super terram: duo duo: de omnibus ingressa sunt ad
των ἐπὶ τῆς γῆς, δύο δύο, ἀπὸ πάντων εἰσῆλθε πρὸς
noe in arcam masculus & femina. sicut precepit
νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν ἄρσεν καὶ θῆλυ. καθὰ ἐνετείλα-
dominus deus noe. et factum est post septem dies:
το κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε. καὶ ἐγένετο μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας,
et aqua diluuii facta est super terram:
καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς,
in sexcentesimo anno: in uita noe: secun-
ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ νῶε, τοῦ δευτέ-
do mense: septima & uigesima mensis. in die
ρου μηνός, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός. ἐν τῇ ἡμέρᾳ
hac rupti sunt omnes fontes abyssi:
ταύτῃ ἐρράγησαν πᾶσαι αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου,
et cataracte celi aperte sunt. et facta
καὶ οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεῴχθησαν. καὶ ἐγένε-
est pluuia super terram quadraginta diebus & qua-
το ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσ-
draginta noctibus. in die hac ingressus est noe:
σαράκοντα νύκτας. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ εἰσῆλθε νῶε,
sem: cham: iaphet filii noe: et uxor noe: &
σήμ, χάμ, ἰάφεθ οἱ υἱοὶ νῶε, καὶ ἡ γυνὴ νῶε, καὶ αἱ
tres uxores filiorum eius cum eis in ar-
τρεῖς γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτῶν εἰς τὴν κι-
cam. et omnes bestie terre secundum genus: et
βωτόν. καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ
omnia iumenta terre secundum genus: & omne
πάντα τὰ κτήνη τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ πᾶν
uolucre uolatile secundum genus: & omne reptile quod
ὄρνεον πετεινὸν κατὰ γένος, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κι-
mouetur super terram secundum genus: ingressa sunt ad
νούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος, εἰσῆλθε πρὸς
noe in arcam: bina bina
νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, δύο δύο

Mat. 24.d.

B

C

Transla. Chal.

ארבעין יממין וארבעין לילון ואמחי ית כל יקומא דעבדית מעל אפי ארעא: ועבד נח ככל דפקדיה יי: ונח בר שית מאה שנין וטופנא הוה מיא על ארעא: ועאל נח ובנוהי ואתתיה ונשי בנוהי עמיה לתיבותא מן קדם מי טופנא: מן בעירא דכיא ומן בעירא דליתהא דכיא ומן עופא וכל דרחיש על ארעא: תרין תרין עלו עם נח לתיבותא דכר ונוקבא כמא דפקיד יי ית נח: והוה לשבעת יומין ומי טופנא הוו על ארעא: בשנת שית מאה שנין לחיי נח בירחא תנינא בשבעת עשר יומא לירחא ביומא הדין אתבזעו כל מבועי תהומא רבא וכוי שמיא אתפתחא: והוה מטרא נחית על ארעא ארבעין יממין וארבעין לילון: בכרן יומא הדין על נח ושם וחם ויפת בני נח ואתת נח ותלת נשי בנוהי עמהון לתיבותא: אינון וכל חיתא לזנה וכל בעירא לזנה וכל רחשא דרחיש על ארעא לזנוהי וכל עופא לזנוהי כל ציפר כל דפרח: ועלו עם נח לתיבותא תרין תרין

Primitiua chal.

Interp. chal.

quadraginta diebus & quadraginta noctibus: & delebo omnem substantiam quam feci desuper faciem terre. Et fecit noe iuxta omnia que precepit ei dominus. Et noe erat filius sexcentorum annorum: & diluuium aque fuit super terram. Et ingressus est noe & filii eius & uxor eius & uxores filiorum eius cum eo in arcam a facie aque diluuii. De animalibus mundis & de animalibus immundis et de uolucribus & de omnibus que reptant super terram bina & bina intrauerunt cum noe in arcam masculus & femina: sicut precepit deus noe. Et factum est post tempus septem dierum & aque diluuii fuerunt super terram. In anno sexcentesimo uite noe in mense secundo in decimaseptima die mensis in die hac rupti sunt omnes fontes abyssi magne: et fenestre celi aperte sunt. & pluuia descendit super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus. In articulo diei huius ingressus est noe & sem et cham & iapheth filii noe: & uxor noe & tres uxores filiorum eius cum eis in arcam: ipsi & omne animal secundum genus suum: & omnia iumenta secundum genus suum: et omnia reptilia que reptant super terram secundum genus suum: et omnes uolucres secundum species suas: omnis auis & omne quod uolat. Et ingressi sunt cum noe in arcam bina & bina:

ex omni carne in qua est spiritus uite. et
ἀπὸ πάσης σαρκός, ἐν ᾗ ἐστι πνεῦμα ζωῆς. καὶ τὰ
que ingressa sunt masculus & femina ex omni car-
εἰσπορευόμενα ἄρσεν καὶ θῆλυ ἀπὸ πάσης σαρ-
ne ingressa sunt ad noe: in arcam. sicut prece-
κός, εἰσῆλθε πρὸς νῶε, εἰς τὴν κιβωτόν. καθὰ ἐνετεί-
pit dominus deus noe. et clausit dominus deus de foris eius
λατο κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε. καὶ ἔκλεισε κύριος ὁ θεὸς ἔξωθεν αὐτοῦ
arcam. et factum est diluuium quadra-
τὴν κιβωτόν. καὶ ἐγένετο ὁ κατακλυσμὸς τεσσαρά-
ginta diebus & quadraginta noctibus. & multi-
κοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. καὶ ἐπλη-
plicata est aqua. et eleuauit arcam: et exaltata est a
θύνθη τὸ ὕδωρ. καὶ ἐπῆρε τὴν κιβωτόν, καὶ ὑψώθη ἀπὸ
terra. & inualuit aqua: & multiplicata erat
τῆς γῆς. καὶ ἐπεκράτει τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπληθύνθη σφό-
de super terram. et ferebatur arca super
δρα ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπεφέρετο ἡ κιβωτὸς ἐπάνω
aquam. at aqua inualuit nimis ual-
τοῦ ὕδατος. τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεκράτει σφόδρα σφό-
de. super terram. et cooperuit omnes montes
δρως ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη τὰ
excelsos qui erant subter celum. quindecim
ὑψηλά, ἃ ἦν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. δεκαπέντε
cubitos desuper exaltata est aqua: & cooperuit om-
πήχεις ἐπάνω ὑψώθη τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπεκάλυψε πάν-
nes montes. & mortua est omnis caro que mouebatur super
τα τὰ ὄρη. καὶ ἀπέθανε πᾶσα σὰρξ κινουμένη ἐπὶ
terram: uolatilium: & iumentorum. & bestia-
τῆς γῆς, τῶν πετεινῶν, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν θηρί-
rum: et omne reptile quod mouetur super terram: & omnis
ων, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς
homo: et omnia quecunque habent spiritum uite: & omne
ἄνθρωπος, καὶ πάντα ὅσα ἔχει πνοὴν ζωῆς, καὶ πᾶς
quod erat super aridam: mortuum est. & deleuit omne
ὃς ἦν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπέθανεν. καὶ ἐξήλειψε πᾶν τὸ
surgens: quod erat super faciem terre: ab homine
ἀνάστημα, ὃ ἦν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου
usque ad pecus: et reptilia: et uolucres ce-
ἕως κτήνους, καὶ ἑρπετῶν, καὶ πετεινῶν τοῦ οὐρα-
li. et deleta sunt de terra. & remansit
νοῦ. καὶ ἐξηλείφθησαν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ κατελείφθη
noe solus: et qui cum eo in arca. et exaltata est
νῶε μόνος, καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ. καὶ ὑψώθη
aqua super terram diebus centum quinquaginta.
τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέρας ἑκατὸν πεντήκοντα.
Et recordatus est deus noe: et omnium be-
Καὶ ἀνεμνήσθη ὁ θεὸς τοῦ νῶε, καὶ πάντων τῶν θηρί-
stiarum: & omnium iumentorum: et omnium uola-
ων, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ πάντων τῶν πε-
tilium: et omnium reptilium reptantium:
τεινῶν, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων,
quecunque erant cum eo in arca. et induxit
ὅσα ἦν μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτόν. καὶ ἐπήγαγεν ὁ
deus spiritum super terram: & cessauit
θεὸς πνεῦμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκόπασεν

Ecclesi. 39.c

D

Sap. 1.a.

Ca. 8. A

ex omni carne in qua erat spiritus uite. Et que ingressa sunt: masculus & femina ex omni carne introierunt: sicut preceperat ei deus: & inclusit eum dominus de foris. Factumque est diluuium quadraginta diebus super terram: & multiplicate sunt aque: & eleuauerunt arcam in sublime a terra. Uehementer enim inundauerunt & omnia repleuerunt in superficie terre. Porro arca ferebatur super aquas: & aque preualuerunt nimis super terram: opertique sunt omnes montes excelsi sub uniuerso celo. Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes quos operuerat. Consumptaque est omnis caro que mouebatur super terram uolucrum animantium bestiarum: omniumque reptilium que reptant super terram. Uniuersi homines & cuncta in quibus spiraculum uite est in terra: mortua sunt. Et deleuit omnem substantiam que erat super terram ab homine usque ad pecus: tam reptile quam uolucres celi: & delete sunt de terra. Remansit autem solus Noe & qui cum eo erant in arca. Obtinueruntque aque terram centum quinquaginta diebus. Ca. 8.

Recordatus autem deus noe cunctorumque animantium: & omnium iumentorum que erant cum eo in arca: adduxit spiritum super terram: & imminute sunt

מכל הבשר אשר בו רוח חיים: והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו כאשר צוה אתו אלהים ויסגר יהוה בעדו: ויהי המבול ארבעים יום על הארץ וירבו המים וישאו את התבה ותרם מעל הארץ: ויגברו המים וירבו מאד על הארץ ותלך התבה על פני המים: והמים גברו מאד מאד על הארץ ויכסו כל ההרים הגבהים אשר תחת כל השמים: חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו ההרים: ויגוע כל בשר הרמש על הארץ בעוף ובבהמה ובחיה ובכל השרץ השרץ על הארץ וכל האדם: כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו: וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ וישאר אך נח ואשר אתו בתבה: ויגברו המים על הארץ חמשים ומאת יום: ויזכר אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלהים רוח על הארץ וישכו

Ca. viij.

Transla. Chal.

מכל בשרא דביה רוחא דחיי: ועליא דכר ונוקבא מכל בשרא עלו כמא דפקיד יתיה יי ואגין יי עלוהי: והוה טופנא ארבעין יומין על ארעא וסגיאו מיא ונטלו ית תיבותא ואתרמת מעל ארעא: ותקיפו מיא וסגיאו לחדא על ארעא ומהלכא תיבותא על אפי מיא: ומיא תקיפו לחדא לחדא על ארעא ואתחפיאו כל טוריא רמיא דתחות כל שמיא: חמש עשרי אמין מלעילא תקיפו מיא ואתחפיאו טוריא: ומית כל בשרא דרחיש על ארעא בעופא ובבעירא ובחיתא ובכל רחשא דרחיש על ארעא וכל אנשא: כל דנשמת רוחא דחיי באפוהי מכל דביבשתא מיתו: ומחא ית כל יקומא דעל אפי ארעא מאנשא עד בעירא עד רחשא ועד עופא דשמיא ואתמחיאו מן ארעא ואשתאר ברם נח ודעמיה בתיבותא: ותקיפו מיא על ארעא מאה וחמשין יומין: Ca. viij. ודכיר יי ית נח וית כל חיתא וית כל בעירא דעמיה בתיבותא ואעבר יי רוחא על ארעא ונחו מיא

Interp. chal.

ex omni carne in qua est spiritus uite. Et que ingressa sunt masculus & femina ex omni carne introierunt: sicut precepit ei dominus: et protexit dominus super eum. Et fuit diluuium quadraginta diebus super terram: et creuerunt aque: & eleuauerunt arcam: & eleuata est desuper terram. & preualuerunt aque & creuerunt ualde super terram: & ferebatur arca super faciem aquarum. Et aque preualuerunt ualde nimis super terram: & operti sunt omnes montes excelsi qui sunt sub omnibus celis. Quindecim cubitis altitudine preualuerunt aque: & operuerunt montes. Et mortua est omnis caro que mouebatur super terram in uolucribus & in animalibus et in bestiis & in omni reptili quod reptat super terram: & omnes homines. Omnia in quibus est spiraculum spiritus uite in naribus suis: ex omnibus que sunt in arida mortua sunt. Et deleuit omnem substantiam que erat super faciem terre: ab homine usque ad iumentum usque ad reptile & usque ad uolucres celi: & deleta sunt de terra: & relictus est solummodo noe & qui cum eo erant in arca. Et preualuerunt aque super terram centum et quinquaginta diebus. Cap. 8.

Et recordatus est deus noe & omnium animalium & omnium iumentorum que erant cum eo in arca: & transire fecit deus uentum super terram: & cessarunt

Primitiua chal.

Ter. Heb.

הַמָּיִם: וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְנֹת תְּהוֹם וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמָיִם, וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן הַשָּׁמָיִם: וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הָלוֹךְ וָשׁוֹב, וַיַּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים וּמְאַת יוֹם: וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט: וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי, בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים: וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם, וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְשַׁלַּח אֶת הָעֹרֵב, וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹב, עַד יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ: וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ, לִרְאוֹת הֲקַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלָהּ, וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה, כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ, וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ, וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה: וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים, וַיֹּסֶף שַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מִן הַתֵּבָה: וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב, וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ, וַיֵּדַע נֹחַ כִּי קַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ: וַיִּיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים, וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה, וְלֹא יָסְפָה

שׁוּב אֵלָיו עוֹד: וַיְהִי בְּאַחַת וְשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ, חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ, וַיָּסַר נֹחַ אֶת מִכְסֵה הַתֵּבָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה חָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה: וּבַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם לַחֹדֶשׁ, יָבְשָׁה הָאָרֶץ: וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ לֵאמֹר: צֵא מִן הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ וּנְשֵׁי בָנֶיךָ אִתָּךְ: כָּל הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּךָ מִכָּל בָּשָׂר בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ הוֹצֵא אִתָּךְ, וְשָׁרְצוּ בָאָרֶץ, וּפָרוּ וְרָבוּ עַל הָאָרֶץ: וַיֵּצֵא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי בָנָיו אִתּוֹ: כָּל הַחַיָּה כָּל הָרֶמֶשׂ וְכָל הָעוֹף, כֹּל רוֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ, לְמִשְׁפְּחֹתֵיהֶם יָצְאוּ מִן הַתֵּבָה: וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה, וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהֹר, וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ: וַיָּרַח יְהוָה אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ, וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל לִבּוֹ לֹא אֹסִף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם, כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו, וְלֹא אֹסִף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת כָּל חַי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי: עֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע

Primitiua heb.

סָכַר · עַיִן · תְּהוֹם · כָּלָא · שׁוּב · הָלַךְ · חָסַר · קָצָה · מֵאָה · יוֹם · נוּחַ · הָרַר · הָלַךְ · חָסַר · עָשַׂר · רָאָה · הָרַר · הָיָה · קָצַץ · רָבַע · פָּתַח · חָלַל · שָׁלַח · עָרַב · יָצָא · יָבַשׁ · רָאָה · קָלַל · פָּנָה · נוּחַ · שׁוּב · שָׁלַח · לָקַח · בּוֹא · יָחַל · יָסַף · שָׁלַח · בּוֹא · קָלַל · יָחַל · שָׁלַח

הָיָה · מֵאָה · סוּר · כָּסָה · רָאָה · פָּנָה · שָׁנָה · דָּבַר · יָצָא · אִישׁ · נָשָׁה · יָצָא · פָּרָה · רָבָה · אִישׁ · שָׁפַח · בָּנָה · זָבַח · לָקַח · טָהַר · עָלָה · רוּחַ · נוּחַ · לֵבָב · יָסַף · עָבַר · רוּעַ · נָכָה · עָשָׂה · עוֹד · יוֹם

Trāsla. B. Hiero.

aque: & clausi sunt fontes abyssi & cataracte celi: & prohibite sunt pluuie de celo. Reuerseque sunt aque de terra euntes & redeūtes: & ceperunt minui post centum quinquaginta dies. Requieuitque arca mense septimo: vicesimo septimo die mensis super montes armenie. At vero aque ibant & decrescebant vsque ad decimū mēse. Decimo eīm mēse prima die mensis apparuerūt cacumina montium. Cumque transissent quadraginta dies: aperiens noe fenestram arce quam fecerat dimisit coruū. qui egrediebatur & reuertebatur: donec siccarētur aque super terram. Emisit quoque columbam post eum vt videret si iā cessassent aque super faciem terre. que cū nō inuenisset vbi requiesceret pes eius reuersa est ad eū in arcā. Aque enim erāt sup vniuersā terrā. Extenditque manum suam: & apprehensam intulit in arcam. Expectatis aūt vltra septem diebus aliis: rursum dimisit columbam ex arca. At illa venit ad eum ad vesperā: portās ramū oliue virētib⁹ foliis in ore suo. Intellexit ergo noe quod cessassent aque sup terrā. Expectauit que nihilominus septē alios dies: & emisit colūbam: que non

ē reuersa vltra ad eum. igitur sexcētesimo primo anno: primo mēse prima die mensis imminute sunt aque super terrā. Et aperiens noe tectum arce aspexit: viditque quod exsiccata esset superficies terre. Mense secundo septimo & vicesimo die mensis arefacta est terra. Locutus est autem deus ad noe dicens. Egredere de arca tu & vxor tua: filii tui & vxores filiorū tuorū tecū: Cūcta aīantia que sunt apud te: ex oī carne tam ī volatilibus quam in bestiis & vniuersis reptilibus que reptāt sup terrā: educ tecū: & igredimini super terram. Crescite & multiplicamini super eā. Egressus ē ergo noe & filii eius & vxor illius & vxores filiorū eius cū eo. Sed & oīa aīantia iumēta & reptilia que reptant super terrā secundum genus suū egressa sunt de arca. Edificauit aūt noe altare dño: & tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis: obtulit holocausta super altare. Odoratusque est dñs odorē suauitatis: & ait ad eū. Nequaquam vltra maledicam terre propter homies. Sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescētia sua. Nō igr̄ vltra pcutiā oēm aīam viuētē: sicut feci. Cūctis dieb⁹ terre semētis

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

aqua. et cooperti sunt fontes
τὸ ὕδωρ. καὶ ἐπεκαλύφθησαν αἱ πηγαὶ τῆς
abyssi et cataracte celi. et re
ἀβύσσου, καὶ οἱ καταῤῥάκται τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐ
missa ē aqua vadens a terra. et im
δίδου τὸ ὕδωρ πορευόμενον ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἠ
minuebat aqua: post centum quinquaginta
λαττονοῦτο τὸ ὕδωρ, μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα
dies. et sedit arca in septimo mē
ἡμέρας. καὶ ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς ἐν τῷ ἑβδόμῳ μη
se: septima et vigesima mensis: sup mōtes ara
νί, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ἀρα
rat. aqua diminuebat vsque ad decimū mē
ράτ. τὸ δὲ ὕδωρ ἠλαττονοῦτο ἕως τοῦ δεκάτου μη
sem. apparuerūt capita mōtiū in de
νός. ὤφθησαν δὲ αἱ κεφαλαὶ τῶν ὀρέων ἐν τῷ δε
cimo mense: prima mensis. et factū ē post
κάτῳ μηνί, τῇ πρώτῃ τοῦ μηνός. καὶ ἐγένετο μετὰ
quadraginta dies. et aperuit noe fenestrā
τεσσαράκοντα ἡμέρας. καὶ ἀνέῳξε νῶε τὴν θυρίδα
arce: quā fecit. et misit cor
τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησε. καὶ ἀπέστειλε τὸν κόρα
uū ad vidēdū: si cessauit aqua. et exiens:
κα ἰδεῖν, εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ. καὶ ἐξελθὼν,
non est reuersus: donec siccaretur aqua
οὐκ ἀνέστρεψεν, ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ
a facie terre. et emisit co
ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. καὶ ἐξαπέστειλε τὴν
lumbā post eū: vt videret: si cessauit
περιστερὰν ὀπίσω αὐτοῦ, ἰδεῖν, εἰ κεκόπακε
aqua a facie terre. et nō inue
τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. καὶ μὴ εὑροῦ
niēs columba requiem pedibus suis:
σα ἡ περιστερὰ ἀνάπαυσιν τοῖς ποσὶν αὐτῆς,
reuersa ē ad eum in arcam: qz a
ὑπέστρεψε πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτὸν, ὅτι ὕ
qua erat sup oēm faciē terre. et ex
δωρ ἦν ἐπὶ παντὶ τῷ προσώπῳ τῆς γῆς. καὶ ἐκ
tendēs manū suā: accepit eā: et intu
τείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσήγα
lit eā ad se in arcam. et expectās
γεν αὐτὴν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτόν. καὶ ἐπισχὼν
vltra septē dies: emisit colūbam ex
ἔτι ἡμέρας ἑπτὰ ἑτέρας, ἐξαπέστειλε τὴν περιστερὰν ἐκ τῆς
arca. et reuersa ē ad eū columba. et
κιβωτοῦ. καὶ ἀνέστρεψε πρὸς αὐτὸν ἡ περιστερὰ
habebat foliū oliue festucā in ore suo.
εἶχεν φύλλον ἐλαίας κάρφος ἐν τῷ στόματι αὐτῆς.
et cognouit noe: qz cessauit aqua a fa
καὶ ἔγνω νῶε, ὅτι κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώ
cie terre. et expectās adhuc septē dies: emi
που τῆς γῆς. καὶ ἐπισχὼν ἔτι ἡμέρας ἑπτὰ ἑτέρας, ἐξα
sit columbā: et nō addidit
πέστειλε τὴν περιστερὰν, καὶ οὐ προσέθετο

reuerti ad eū vltra. et factū ē in vno
τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτὸν ἔτι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνὶ
et sexcētesimo anno: in vita noe: primo mē
καὶ ἑξακοσιοστῷ ἔτει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ νῶε, τοῦ πρώτου μη
se defecit aqua a facie terre.
νὸς, ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.
et aperuit noe tectū arce: quā fe
καὶ ἀπεκάλυψε νῶε τὴν στέγην τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίη
cit. et vidit: quod defecit aqua a facie
σεν. καὶ εἶδεν, ὅτι ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου
terre. in autē secūdo mēse septima et decima die
τῆς γῆς. ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς,
arefacta ē terra. et septima et vigesima mēsis ape
ἐξηράνθη ἡ γῆ. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε λέγων,
ruit arcam. et ait dñs deus noe: dicēs: egre
ἔξελθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ σὺ, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου,
dere de arca tu: et filii tui: et vxor tua:
et vxores filiorū tuorū tecū: et oēs
καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ, καὶ πάντα
bestie quecūque sūt tecū: et ois caro a vola
τὰ θηρία ὅσα ἐστὶ μετὰ σοῦ, καὶ πᾶσα σὰρξ ἀπὸ πε
tilibus vsque ad iumēta: et oē reptile qd mouet sup
τεινῶν ἕως κτηνῶν, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ
terrā: educ tecū et crescite et
τῆς γῆς, ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ. καὶ αὐξάνεσθε καὶ
multiplicamini: et replete terrā. et egressus ē noe:
πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. καὶ ἐξῆλθε νῶε,
et vxor eius: et filii eius et vxores
καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν
filiorū eius cum eo: et oēs bestie. et om
υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ πάντα τὰ θηρία, καὶ πάν
nia iumēta: et oē volatile: et oē reptile
τα τὰ κτήνη, καὶ πᾶν πετεινὸν, καὶ πᾶν ἑρπετὸν
quod mouet sup terrā: egressa sūt ex arca. et
κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. καὶ
edificauit noe altare dño. et accepit de
ᾠκοδόμησε νῶε θυσιαστήριον τῷ κῷ. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ
cunctis iumentis mundis: et de cūctis
πάντων τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ πάντων
volatilibus mundis: et obtulit holocau
τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαυτώ
stā sup altare. et odoratus ē dñs deus odorē
σεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ὠσφράνθη κς ὁ θς ὀσμὴν
suauitatis. et ait dñs deus recogitans: nō ad
εὐωδίας. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς, διανοηθεὶς, οὐ μὴ προσ
dam vltra maledicere terre: propt opera ho
θήσω ἔτι τοῦ καταράσασθαι τὴν γῆν, διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀν
minū. qz incumbit cogitatio hominis dili
θρώπων. ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπι
genter ad mala: ex adolescētia sua. non ad
μελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ, ἐκ νεότητος αὐτοῦ. οὐ προσ
dam igit percutere oēm carnē viuētē: sicut feci cūctis diebus terre. semētis
θήσω οὖν πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν, καθὼς ἐποίησα πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. σπέρμα

Transla. Chal.

מַיָּא: וְאִסְתַּכַּרוּ מַבּוּעֵי תְהוֹמָא וְכַוֵּי שְׁמַיָּא, וְאִתְכְּלִי מִטְרָא מִן שְׁמַיָּא: וְתָבוּ מַיָּא מֵעַל אַרְעָא אָזְלִין וְתָיְבִין, וַחֲסַרוּ מַיָּא מִסּוֹף מְאָה וְחַמְשִׁין יוֹמִין: וְנָחַת תֵּיבוּתָא בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּשִׁבְעַת עֲשַׂר יוֹמָא לְיַרְחָא עַל טוּרֵי קַרְדוּ: וּמַיָּא הֲווֹ אָזְלִין וְחָסְרִין עַד יַרְחָא עֲשִׂירָאָה, בַּעֲשִׂירָאָה בְּחַד לְיַרְחָא אִתְחֲזִיאוּ רֵישֵׁי טוּרַיָּא: וַהֲוָה מִסּוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין, וּפְתַח נֹחַ יָת כַּוַּת תֵּיבוּתָא דַּעֲבַד: וְשַׁלַּח יָת עוֹרְבָא, וּנְפַק מִיפַּק וְתָאִיב, עַד דִּיבִישׁוּ מַיָּא מֵעַל אַרְעָא: וְשַׁלַּח יָת יוֹנָה מִלְּוָתֵיהּ, לְמִחְזֵי אִם קַלּוּ מַיָּא מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא: וְלָא אַשְׁכַּחַת יוֹנָה מְנָח לְפַרְסַת רַגְלַהּ, וְתָבַת לְוָתֵיהּ לְתֵיבוּתָא, אֲרֵי מַיָּא עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא, וְאוֹשִׁיט יְדֵיהּ וּנְסָבַהּ, וְאָעֵיל יָתַהּ לְוָתֵיהּ לְתֵיבוּתָא: וְאוֹרִיךְ עוֹד שִׁבְעָא יוֹמִין אָחֳרָנִין, וְאוֹסֵיף שַׁלַּח יָת יוֹנָה מִן תֵּיבוּתָא: וַאֲתָת לְוָתֵיהּ יוֹנָה לְעִדָּן רַמְשָׁא, וְהָא טְרַף זֵיתָא תְּבִיר מַחֲתָא בְּפוּמַהּ, וִידַע נֹחַ אֲרֵי קַלּוּ מַיָּא מֵעַל אַרְעָא: וְאוֹרִיךְ עוֹד שִׁבְעָא יוֹמִין אָחֳרָנִין, וְשַׁלַּח יָת יוֹנָה, וְלָא אוֹסֵיפַת

לְמִיתַב לְוָתֵיהּ עוֹד: וַהֲוָה בְּשֵׁית מְאָה וְחַדָא שְׁנִין בְּקַדְמָאָה בְּחַד לְיַרְחָא, נְגוּבוּ מַיָּא מֵעַל אַרְעָא, וְאַעְדִּי נֹחַ יָת חוֹפָאָה דְתֵיבוּתָא, וַחֲזָא וְהָא נְגוּבוּ אַפֵּי אַרְעָא: וּבְיַרְחָא תִּנְיָנָא בְּעֶשְׂרִין וְשִׁבְעָא יוֹמָא לְיַרְחָא, יְבֵישַׁת אַרְעָא: וּמַלִּיל יְיָ עִם נֹחַ לְמֵימַר: פּוֹק מִן תֵּיבוּתָא אַתְּ וְאִתְּתָךְ וּבְנָךְ וּנְשֵׁי בְנָךְ עִמָּךְ: כָּל חַיְתָא דְעִמָּךְ מִכָּל בִּשְׂרָא בְּעוֹפָא וּבִבְעִירָא וּבְכָל רִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא אַפֵּיק עִמָּךְ, וְיִתְיַלְדוּן בְּאַרְעָא, וְיִפְשׁוּן וְיִסְגּוּן עַל אַרְעָא: וּנְפַק נֹחַ וּבְנוֹהִי וְאִתְּתֵיהּ וּנְשֵׁי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ: כָּל חַיְתָא כָּל רִחְשָׁא וְכָל עוֹפָא, כֹּל דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא, לְזַרְעִיָּתְהוֹן נְפַקוּ מִן תֵּיבוּתָא: וּבְנָא נֹחַ מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ, וּנְסֵיב מִכֹּל בְּעִירָא דָכְיָא וּמִכֹּל עוֹפָא דָכְיָא, וְאַסֵּיק עֲלָוָן עַל מַדְבְּחָא: וְקַבֵּיל יְיָ בְּרַעֲוָא יָת קוּרְבָּנֵיהּ, וַאֲמַר יְיָ בְּמֵימְרֵיהּ לָא אוֹסֵיף לְמִלְּט עוֹד יָת אַרְעָא בְּדִיל חוֹבֵי אֱנָשָׁא, אֲרֵי יִצְרָא דְּלִבָּא דֶּאֱנָשָׁא בִּישׁ מִזְּעוּרֵיהּ, וְלָא אוֹסֵיף עוֹד לְמִמְחֵי יָת כָּל דְּחַי כְּמָא דַּעֲבַדִית: עוֹד כָּל יוֹמֵי אַרְעָא זַרְעָא

Primitiua chal.

סְכַר · נְבַע · כְּלָא · תּוּב · נְחַת · חֲזָא · רֵאשׁ · רְבַע · יוֹם · נְפַק · תּוּב · חֲזָא · שְׁכַח · נוּחַ · רְשַׁט · עוֹל · אֲבַר · סְפַף · תְּבַר · מְחָא · יְדַע · כְּלַל · אָרַךְ · יְסַף

תּוּב · שְׁנָא · עֲדָא · חֲפָא · תְּבָה · חֲזָא · אֲמַר · נְפַק · עֲשָׂה · יְלַד · נְפַשׁ · סְנָא · נְשָׁא · חֲיָה · רְחַשׁ · דְּכָא · תְּבָנָה · זְבַח · דְּכָא · נְסַק · עֲלָה · אֲמַר · יְסַף · לוּט · מְחָא · חֲיָה

Interp. chal.

aque. Et clausi sunt fontes abyssi et fenestre celi: et prohibita est pluuia de celo. Et reuerse sunt aque desup terrā euntes et reuertētes: et diminute sunt aque post centū et quinquaginta dies. et quieuit arca in mense septimo in decimaseptima die mēsis sup montes cardu. Et aque ibant et diminuebātur vsque ad decimū mensem: in prima die mensis decimi apparuerūt capita montiū. Et factū est in fine quadraginta dierum: et aperuit noe fenestraz arce quam fecerat: et emisit coruū: et egrediebatur et reuertebat: donec siccarētur aque desuper terrā. Et emisit columbaz a se: vt videret si alleuiate fuissent aque desup faciem terre. Et non inuenit columba requiez plante pedis sui: et reuersa est ad eum in arcam: quoniā aque erant sup faciem vniuerse terre: et extendit manū suam et tulit eam: et induxit eam secuz in arcam. Et expectauit adhuc septem diebus aliis: et rursus emisit columbam ex arca. Et venit ad eum columba in tempore vespertino: et ecce folium oliue quod decerpserat ore suo: et cognouit noe quod aque iminute erant desup terram. Et expectauit vltra septem diebus aliis: et emisit columbam: et nunquam

est reuersa ad eum amplius. Et factū est in sexcentesimo et vno anno: prima die mensis siccate sunt aque desup terrā: et abstulit noe tectū arce: et vidit: et ecce siccata erat facies terre. Et in mēse scdo vigesima septima die mēsis: arefacta est terra. Et locutus est de⁹ cum noe dicēs. Egredere de arca tu et vxor tua et filii tui: et vxores filiorū tuorū tecū: et cuncta animātia que tecuz sunt ex omni carne tam de volucribus quam de iumentis et de reptilibus que reptant super terrā educ tecum: et generent in terra: et multiplicētur et crescant super terrā. Et egressus est noe et filii sui et vxor eius et vxores filiorū suorū cum eo. Omnia animalia et oīa reptilia et omnes volucres omne quod mouetur sup terrā secundum generationes eorū egressa sunt de arca. Et edificauit noe altare corā dño: et tulit ex oībus animalibus mundis et ex oībus volucribus mundis: et obtulit holocaustū super altare. Et suscepit dñs cum beneplacito oblationem eius: et dixit dñs in verbo suo non addam maledicere rursus terram propter peccata hominū: quoniā sensus cordis humani malus est ab infantia sua: et non addā vltra percutere omne viuēs: sicut feci. Adhuc oībus diebus terre seminatio

Trāsla. B. Hiero.

& messis: frigus & estus: estas & hyems: nox & dies nō requiescet. Ca. 9.

Benedixitq deus noe & filiis eius: & dixit ad eos. Crescite & multiplicamini & replete terram: & terror vester ac tremor sit super cūcta aīalia terre & sup oēs volucres celi: cū vniuersis que mouentur sup terrā. Oēs pisces maris manui vre traditi sunt: & oē qd mouetur & viuit erit vobis in cibum. Quasi olera virētia tradidi vobis omnia. Excepto qp carnē cum sanguine nō comedetis. Sanguinem ei aīarum vestrarum requiram de manu cūctarum bestiarum & de manu hois. De manu viri & fratris eius reqrā aīam hois. Quicunq effuderit humanū sanguinē: fundetur sanguis illius. Ad imaginem quippe dei factus est homo. Vos aūt crescite & multiplicamini: & ingredimini sup terrā & iplete eā. Hec quoq dixit deus ad noe & ad filios eius cum eo. Ecce ego statuam pactū meū vobiscum: & cum semine vestro post vos & ad oēm aīam viuētē q est vobiscū: tā in volucribus q̄ in iumētis & pecudibus terre: cunctisq q egressa sūt de arca & vniuersis bestiis terre. Statuā pactū meū vobiscum: & nequaquam vltra interficietur ois caro aquis diluuii: neq erit deinceps diluuium dissipans terram. Dixitq deus: hoc est signum federis qd do inter me & vos: & ad oēm aīam viuentem que est vobiscū in generatiōes sempiternas. Arcū meū ponā in nubibus & erit signū federis inter me & iter terrā. Cūq obduxero nubibus celum: apparebit arcus meus in nubibus: & recordabor federis mei vobiscū: & cū oi aīa viuente que carnē vegetat: & non erunt vltra aque diluuii ad delendā vniuersam carnē. Eritq arcus in nubibus: & videbo illū & recordabor federis sempiterni: qd pactū est inter deum & oēm aīam viuentem vniuerse carnis q̄ ē sup terrā. Dixitq deus noe: Hoc est signū federis quod constitui iter me & omnē carnē super terrā. Erant ergo filii noe qui egressi sunt de arca: sem: chā & iapheth. Porro cham ipse est pater chanaan. Tres isti filii sunt noe: & ab his disseminatū ē oē genus hoim sup vniuersā terrā. cepitq noe vir agricola exercere terrā: & plantauit vineam. Bibensq vinū inebriatus ē: & nudatus est in tabernaculo suo. Qd cū vidisset chā pr chanaan verēda s. pris sui esse nudata: nunciauit duobus fratribus suis foras. At vero sem & iapheth pallium

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et messis. frigus et calor: estas et ver: diem et noctē: nō requiescent. Ca. 9.

Et benedixit deus noe: et filiis eius. et dixit eis: crescite et multiplicamini: et replete terrā: et dominamini eius. et tremor vester: et timor vester erit sup oia bestias terre: et sup oia volatilia celi: et sup oia q̄ mouentur sup terrā. et oēs pisces maris sub manibus vestris dedi. et oē volatile: qd ē viuēs: vobis erit in cibū. tanq̄ olera herbe dedi vobis omnia. verūtn carnes i sanguine aīe nō comedetis. et enim vestrū sanguinē aīarū vestrarū: de manu cū ctarū bestiarū requirā illū. et de manu hominis fratris eius: requirā aīas hois. q effuderit sanguinē hois: p sanguine hoīs: eius effūdet: qr in imagine dei feci hoiem. vos aūt crescite et multiplicamini. et replete terrā. et dominamini eius. et ait deus ad noe: et filios eius cū eo: dicēs: ecce ego statuo pactū meū vobis: et semini vestro post vos: et oi anime viuēti vobiscū: in volucribus: et in iumētis: et oibus bestiis terre: q̄cuq̄ sūt vobiscū: ab oibus exeuntibus ex arca. et statuā pactū meū ad vos. et nō morietur ois caro vltra ab aqua diluuii. et non vltra erit diluuiū aque: ad corrūpē dū oēs terrā. et dixit dñs deus noe: hoc signū federis: qd ego do in ter me et vos: et inter oēm animā: q est vobisch in gñationes sēpiternas: arcū meū pono in nube. et erit in signū federis: in ter me et terrā. et erit in cōnubilando me nu bes sup terrā. apparebit arcus meus in nube: et recordabor federis mei: qd erit in ter me et vos: et inter oēs aīas in omni carne. et nō erit vltra aqua in diluuiū: delendā vniuersā carnē. et erit arcus meus in nube. et videbo illū: vt recorder federis sempiterni: inter me et vos: et inter aīā viuentē i oi carne: q est sup terrā. et ait dñs deus noe: hoc signū federis: qd cōstitui inter me: et inter oēm carnem: q est sup terrā. erāt aūt filii noe: q egressi sūt de arca: sem: cham: iapheth. chā aūt erat pater chanaā. tres isti sunt filii noe. ab illis disseminati sūt sup oēs terrā. et cepit noe homo agricola terre. et plantauit vineam. et bibit de vino: et inebriatus ē: et nudatus ē in domo sua. et vidit cham pater chanaā nuditatē patris sui: et egressus nūciauit duobus fratribus suis foris. et accipientes sem et iapheth pallium:

Ter. Heb.

וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף וְיוֹם וָלַיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ׃ וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ׃ וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמָיִם בְּכֹל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה וּבְכָל דְּגֵי הַיָּם בְּיֶדְכֶם נִתָּנוּ׃ כָּל רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת כֹּל׃ אַךְ בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ׃ וְאַךְ אֶת דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ מִיַּד כָּל חַיָּה אֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֶדְרֹשׁ אֶת נֶפֶשׁ הָאָדָם׃ שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם׃ וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָהּ׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ וְאֶל בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר׃ וַאֲנִי הִנְנִי מֵקִים אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת זַרְעֲכֶם אַחֲרֵיכֶם׃ וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בָּעוֹף בַּבְּהֵמָה וּבְכָל חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכֹּל יֹצְאֵי הַתֵּבָה לְכֹל חַיַּת הָאָרֶץ׃ וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא יִכָּרֵת כָּל בָּשָׂר עוֹד מִמֵּי הַמַּבּוּל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחֵת הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם׃ אֶת קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ׃ וְהָיָה בְּעַנְנִי עָנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאֲתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן׃ וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בָּשָׂר וְלֹא יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר׃ וְהָיְתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר הֲקִמֹתִי בֵּינִי וּבֵין כָּל בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ׃ וַיִּהְיוּ בְנֵי נֹחַ הַיֹּצְאִים מִן הַתֵּבָה שֵׁם וְחָם וָיָפֶת וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן׃ שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה בְּנֵי נֹחַ וּמֵאֵלֶּה נָפְצָה כָל הָאָרֶץ׃ וַיָּחֶל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרֶם׃ וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה׃ וַיַּרְא חָם אֲבִי כְנַעַן אֵת עֶרְוַת אָבִיו וַיַּגֵּד לִשְׁנֵי אֶחָיו בַּחוּץ׃ וַיִּקַּח שֵׁם וָיֶפֶת אֶת הַשִּׂמְלָה

Interp. chal.

et messis et frigus et calor et estus et hyems et dies et noctes non cessabunt. Cap. 9.

Et benedixit deus noe et filijs eius: et dixit eis. Crescite et multiplicamini et replete terram. Et timor vester et terror erit sup bestias terre et sup oēs volucres celi: in oi qd reptat sup terrā: et in oibus piscibus maris: q in manu vestra traditi sunt. Omne quod mouetur et viuit: vobis erit ad vescendū: quasi herbam virentē dedi vobis oia. verūtamē carnē cum anima sua sanguineq suo nō comedetis. Etenim sanguinē animarū vestrarū requirā: de manu cunctarum bestiarū requirā eum: et de manu hois: de manu viri qui effuderit sanguinē fratris sui requirā animā hominis. Quicūq effuderit sanguinē hois cū testibus: per sententiā iudicū sanguis eius fundetur: qm ad imaginē dei fecit hoiem. Vos aūt crescite et multiplicamini generationibus facite i terra et multiplicamini in ea. Et dixit deus ad noe et ad filios eius cū eo dicēs. Ecce ego statuā pactū meū vobiscū et cum filijs vris post vos: et cū omi aīa viuēti q est vobiscū tam in volucribus quā in aīalibus et in oibus bestijs terre q sunt vobiscū ex oibus egredientibus de arca in vniuersis animalibus terre. Et statuā pactū meū nobiscū: et nō consumabitur vltra ois caro propter aquas diluuij: neq erit vltra diluuiū ad disperdendā terram. Dixit q deus. Hoc est signū pacti qd ego ponam inter verbum meum et inter vos et inter omnē animā viuentem que est vobiscum in generationes seculi. Arcum meum ponā in nube: et erit in signū federis inter verbum meū et terrā. Et erit cū adduxero nubem sup terram: et videbit arcus in nube. Et recordabor pacti mei qd est inter verbū meū: et inter vos: et inter oēm animā viuentē in vniuersa carne: neq erit vltra aqua diluuij ad disperdendā oēm carnem. Et erit arcus in nube: et videbo eum in memoriā federis sempiterni: quod est inter verbū dei et inter oēm animā viuentem in vniuersa carne que est sup terras. Dixitq deus ad noe. Hoc est signū federis inter verbum meū: et vniuersam carnē que est super terrā. Et fuerunt filij noe q egressi sunt de arca: sem et cham et iapheth. et cham ipse e pater chanaā. Tres isti sunt filij noe: et ab his disseminata e vniuersa tra. Et cepit noe esse vir agricola in terra: et plātauit vineā. Et bibit ex vino et inebriatus est: et nudat e in medio tabernaculi sui. Et vidit cham pr chanaā verēda patris sui: et nūciauit duobus frib suis foras. Et tulerūt sem et iapheth palliū

Transla. Chal.

וְחַצְדָא וְקוֹרָא וְחוּמָא וְקַיְטָא וְסִתְוָא וְיוֹמֵי וְלֵילֵי לָא יִבְטְלוּן׃ וּבָרֵיךְ יְיָ יָת נֹחַ וְיָת בְּנוֹהִי וַאֲמַר לְהוֹן פּוּשׁוּ וּסְגוֹ וּמְלוֹ יָת אַרְעָא׃ ...

Primitiua heb.	Ter. Heb.	Gen.	Ca. x.	Trāsla. B. Hiero.	Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

וישימו על שכם שניהם וילכו
אחרנית ויכסו את ערות
אביהם ופניהם אחרנית וערות
אביהם לא ראו׃ וייקץ נח מיינו
וידע את אשר עשה לו בנו הקטן׃
ויאמר ארור כנען עבד עבדים
יהיה לאחיו׃ ויאמר ברוך יהוה
אלהי שם ויהי כנען עבד למו׃
יפת אלהים ליפת וישכן באהלי
שם ויהי כנען עבד למו׃ ויחי
נח אחר המבול שלש מאות שנה
וחמשים שנה׃ ויהיו כל ימי נח
תשע מאות שנה וחמשים שנה
וימת׃ ואלה תולדת בני
נח שם חם ויפת ויולדו להם
בנים אחר המבול׃ בני יפת גמר
ומגוג ומדי ויון ותבל ומשך ותירס׃
ובני גמר אשכנז וריפת ותגרמה׃
ובני יון אלישה ותרשיש כתים
ודדנים׃ מאלה נפרדו איי
הגוים בארצתם איש ללשנו
למשפחתם בגויהם׃ ובני חם
כוש ומצרים ופוט וכנען׃ ובני
כוש סבא וחוילה וסבתה ורעמה
וסבתכא ובני רעמה שבא ודדן׃
וכוש ילד את נמרד הוא החל
להיות גבור בארץ׃ הוא היה גבר

Primitiua heb.: הלך · כסה ערה · פנה · ראה יקץ · אמר ארר · היה ברך · היה · פתה שכן · חיה · בלל · היה יום · מות · Ca. x. · ילד · ילד · בלל · פרד אי · שפח · חלל · היה

imposuerunt humeris suis: & incedentes ꝏ retrorsum: operuerūt verenda ꝏ pr̄is sui. Facieſq; corū auerſe erāt: & pr̄is virilia nō viderunt. Euigilās aūt noe ex vino ꝏ cū didiciſſet q̄ fecerat ei filius suus minor: ꝏ ait. Maledictus chanaan: seruus seruorum ꝏ erit fratribus suis. Dixitq;: benedictus dn̄s deus sem: sit chanaan seruus eius. ꝏ Dilatet deus iaphet: & habitet in tabernaculis sem: sitq; chanaan seruus eius. Vixit autem noe post diluuiū trecētis ꝏ quīquaginta annis. & īpleti sūt oēs dies eius nongentorū quinquaginta annorum: ꝏ & mortuus est. Ca. 10.

Hę generatiōes filiorū noe: sem chā & iaphet: natiq; sūt eis filii post diluuiū. Filii iaphet: gomer & magog & madai & iauan: & thubal & moſoch & thyras. Porro filii gomer aſſenez & riphat & thogorma. Filii aūt iauan: helisa & tharsis cethim & dodanim. Ab his diuiſe sunt insule ꝏ gentiū in regiōibus suis: vnusquisq; ſm linguā & familias in natiōibus suis. Filii autem cham: chus & meſrahim & phuth & chanaan. Filii aūt chus: saba euila & sabatha & regma ꝏ & sabathaca. Filii regma: saba & dadan. ꝏ Porro chus genuit nemroth. Ipse cepit ꝏ esse potens in terra: & erat robustus ꝏ

imposuerūt sup duo dorsa eorū: et abierūt
ἐπέθεντο ἐπὶ τὰ δύο νῶτα αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν
retrorsum: et operuerūt nuditatē pa
ὀπισθοφανῶς, καὶ ἐκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πα
tris sui: et facies eorū retror
τρὸς αὐτῶν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὀπισθοφα
sum: ꝛ nuditatē patris sui non vide
νῶς, καὶ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν οὐκ εἴ
rūt. euigilauit āt noe a vino: ꝛ cognouit q̄cūq;
δον. ἐξένηψε δὲ νῶε ἀπὸ τοῦ οἴνου, καὶ ἔγνω ὅσα
fecit ei filius suus iunior. et ait:
ἐποίησεν αὐτῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος. καὶ εἶπεν,
maledictus chanaan. seruus domesticus erit
ἐπικατάρατος χαναάν. παῖς οἰκέτης ἔσαι τοῖς
fratribus suis. et ait: benedictus dn̄s de
ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θε
us sem. ꝛ erit chanaā seruus domesticus eius
ὸς τοῦ σήμ. καὶ ἔσαι χαναὰν παῖς οἰκέτης αὐτοῦ
dilatet deus iapheth: et habitet in
πλατύναι ὁ θεὸς τῷ ἰάφεθ, καὶ κατοικησάτω ἐν
domibus sem. et erit chanaan seruus eo
τοῖς οἴκοις τοῦ σήμ. καὶ ἔσαι χαναὰν παῖς αὐ
rum. vixit āt noe post diluuiū: ānos trecē
τῶν. ἔζησε δὲ νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμόν, ἔτη τρια
tos quinquaginta. ꝛ fuerūt oēs dies
κόσια πεντήκοντα. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι
noe: nongēti quinquagita āni. ꝛ mortuus ē.
νῶε, ἐννεακόσια πεντήκοντα ἔτη. καὶ ἀπέθανεν.

Ca. 10 A

Hę gñatiões filiorū noe: sem: cham: ia
Αὗται αἱ γενέσεις τῶν υἱῶν νῶε, σήμ, χάμ, ἰά
pheth. ꝛ nati sunt eis filij post diluui
φεθ. καὶ ἐγεννήθησαν αὐτοῖς υἱοὶ μετὰ τὸν κατακλυσ
um. filij iapheth: gomer: et magog: et madai: et iai
μόν. υἱοὶ ἰάφεθ, γάμερ, καὶ μαγώγ, καὶ μαδαΐ, καὶ ἰωΐ
nan: ꝛ thobal: et mosoch: et thiras. ꝛ filij gomer
ναν. καὶ θοβέλ, καὶ μοσόχ, καὶ θειράς. καὶ υἱοὶ γάμερ,
aschonez: et rhiphath: et thogorma. et filij iaynan:
ἀσχανάζ, καὶ ῥιφάθ, καὶ θοργαμά. καὶ υἱοὶ ἰωυάν,
elissa: ꝛ tharsis: citij: rhodij. ab his diuisi
ἐλισά, καὶ θαρσεῖς, κίτιοι, ῥόδιοι. ἐκ τούτων ἀφωρί
sunt insule gentiū in terra eorū. vnusq̄sq; ſm
σθησαν νῆσοι τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. ἕκαστος κατὰ
linguam in familijs suis: ꝛ gētibus su
γλῶσσαν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, καὶ τοῖς ἔθνεσιν αὐ
is. filij āt cham: chus: et mesraim: phuth: ꝛ cha
τῶν. υἱοὶ δὲ χάμ, χούς, καὶ μεσραΐμ, φούθ, καὶ χα
naan. filij aūt chus: saba: et euila: et sabatha: et
ναάν. υἱοὶ δὲ χούς, σαβά, καὶ εὐιλά, καὶ σαβαθά, καὶ
regma: et sabathaca. filij āt regma: seba: et da
ῥεγμά, καὶ σαβαθακά. υἱοὶ δὲ ῥεγμά, σεβά, καὶ δα
dan. chus aūt genuit nemroth. hic cepit
δάν. χοὺς δὲ ἐγέννησε τὸν νεμβρώδ. οὗτος ἤρξατο
esse gigas sup terrā. iste erat gigas.
εἶναι γίγας ἐπὶ τῆς γῆς. οὗτος ἦν γίγας. ꝏ

1. Pa. 1. a.

Interp. chal.

et imposuerūt sup humerū ambo⁊: ⁊ abierūt retrorsum: et operuerūt verenda patris sui: ⁊ facies eorū auerse erant: ⁊ verenda patris sui nō viderūt. Euigilās aūt noe ex vino: cognouit qđ fecerat ei filius suus minor. Et ait. Maledictus chanaā: seru⁹ seruiēs erit fr̄ibus suis. Et ait. Bn̄dictus dn̄s deus sem: ⁊ sit chanaan seruus illis. Dilatet deus iapheth: et habitet gloria eius in tabernaculis sem: ⁊ sit chanaā seruus eis. Et vixit noe post diluuiū trecentis ⁊ q̄nquaginta annis. Et fuerunt omnes dies noe nongenti ⁊ quinquaginta anni: et mortuus est. Ca. 10.

Et he sunt generationes filio⁊ noe: sem ⁊ cham ⁊ iapheth: natiq; sūt eis filij post diluuiū. Filij iapheth gomer ⁊ magog ⁊ madai et iauan ⁊ tubal et meſech ⁊ thiras. Et filij gomer asceneȝ ⁊ riphat ⁊ togarma. Et filij iauā helisa ⁊ tharsis: cethim ⁊ dodanim. Ab his diuise sunt insule gentiū in terris suis: vnusquisq; ſm linguā suā ſm familias suas in pp̄lis suis. Et filij cham chus ⁊ mesraiȝ ⁊ phut ⁊ chanaā. Et filij chus saba ⁊ euila ⁊ sabatha et regma ⁊ sabathaca: ⁊ filij regma saba ⁊ dedan. Et chus gēuit nemrod: ipse cepit esse potēs in terra. Ipse erat vir robust⁹

Primitiua chal.: שוה תרי חזר · חפף ערה עור · לוט היה פלח · שרא שכן היה · חיה שנה היה · מות ילד · בנה · פרד נגא · ילד · שרא היה

Transla. Chal.

ושויאו על כתף תרויהון ואזלו מחזרין וחפו ית ערייתא דאבוהון ואפיהון מחזרין
וערייתא דאבוהון לא חזו: ואיתער נח מחמריה וידע ית דעבד ליה בריה זעירא: ואמר
ליט כנען עבד פלח יהא לאחוהי: ואמר בריך יי אלהא דשם ויהא כנען עבדא להון:
יפתי יי ליפת וישרי שכינתיה במשכני דשם ויהא כנען עבדא להון: וחיא נח בתר
טופנא תלת מאה וחמשין שנין: והוו כל יומי נח תשע מאה וחמשין שנין ומית:
ואלין תולדת בני נח שם חם ויפת ואתילידו להון בנין בתר טופנא: Ca. x.
בני יפת גמר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס: ובני גמר אשכנז וריפת ותוגרמה:
ובני יון אלישה ותרשיש כתים ודדנים: מאלין אתפרשו נגוות עממיא בארעתהון גבר
ללישניה לזרעיתהון בעממיהון: ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען: ובני כוש סבא
וחוילה וסבתה ורעמה וסבתכא ובני רעמה שבא ודדן: וכוש אוליד ית נמרוד הוא
שרי למהוי גבר תקיף בארעא: הוא הוה גבר תקיף

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.	Transla. B. Hiero.	Ter. Heb.	Gen.	Ca. x.	Primitiua. heb.

B

venator corā dn̄o deo. ppt̄ hoc dicēt:
κυνηγὸς ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο ἐροῦσιν,
q̄ nemrod gigas venator corā dn̄o
ὡς νεμβρώδ γίγας κυνηγὸς ἐναντίον κυρίου τοῦ
deo. et fuit pricipiū regni eius: ba
θεοῦ. καὶ ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, βα
bylon: ꝛ arach: ꝛ acad: et chalanne: in
βυλών, καὶ ὀρέχ, καὶ ἀρχάδ, καὶ χαλάννη, ἐν τῇ
tra sēnaar. ex terra illa egressus ē asur. et
γῆ σενναάρ. ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ἐξῆλθεν ἀσούρ. καὶ
edificauit niniuē: ꝛ rhooboth ciuitatē: ꝛ
ᾠκοδόμησε τὴν νινευΐ, καὶ τὴν ῥοωβὼθ πόλιν, καὶ
chalac: et dasem: inter niniuē: et
τὴν χαλάχ, καὶ τὴν δασέμ, ἀναμέσον νινευΐ, καὶ
inter chalac. hec ciuitas magna. ꝛ me
ἀναμέσον χαλάχ. αὕτη ἡ πόλις ἡ μεγάλη. καὶ με
sraim genuit ludim: et anami
σραεὶμ ἐγέννησε τοὺς λουδιείμ, καὶ τοὺς ἀνεμιειμ
im ꝛ labijm: ꝛ nephthuim: et
είμ, καὶ τοὺς λαβιείμ, καὶ τοὺς νεφθαλιείμ, καὶ
phetrusiim: et celuim: vnde
τοὺς πατροσονιείμ, καὶ τοὺς χασλωνιείμ, ὅθεν
egressi sūt inde philistijm. et caphthurim. cha
ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν φυλιστιείμ, καὶ τοὺς καφθοριείμ. χα
naan āt genuit sidonē primogenitū suū:
ναὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σιδῶνα πρωτότοκον αὐτοῦ,
et etteum: et iebuseū: ꝛ a
καὶ τὸν χετταῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν ἀ
morrheū: ꝛ gergeseū: et eueū: et
μορραῖον, καὶ τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν εὐαῖον, καὶ

C

aracheū: et cyneum: et aradium:
τὸν ἀρουκαῖον, καὶ τὸν ἀσενναῖον, καὶ τὸν ἀράδιον,
et samarium. et amatheū. ꝛ post hec dis
καὶ τὸν σαμαραῖον, καὶ τὸν ἀμαθί. καὶ μετὰ ταῦτα δι
seminate sunt tribus chananeorū. et facti sūt
εσπάρησαν αἱ φυλαὶ τῶν χαναναίων. καὶ ἐγένετο τὰ
termini chananeorū a sidone donec veniatur in
ὅρια τῶν χαναναίων ἀπὸ σιδῶνος ἕως εἰσελθεῖν εἰς
gerara et gazan: donec veniat sodomā et gomorrā.
γέραρα καὶ γάζαν, ἕως ἐλθεῖν σοδόμων καὶ γομόρρας.
adama et seboim vsq; ad lasa. hi filij cham: in
ἀδαμὰ καὶ σεβωεὶμ ἕως λασά. οὗτοι οἱ υἱοὶ χάμ, ἐν
tribubus suis: ſm linguas suas: in
ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς
regiōibus suis: et in gentibus suis. et sem
χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. καὶ τῷ σήμ
natus ē et ipsi patri oim filiorū heber: fra
ἐγεννήθη καὶ αὐτῷ πατρὶ πάντων τῶν υἱῶν ἕβερ, ἀ
tri iapheth maioris. filij sem: elam. et asur:
δελφῷ ἰάφεθ τοῦ μείζονος. υἱοὶ σήμ, αἰλάμ, καὶ ἀσσούρ,
et arphaxad: et lud: et aram: et caināː et fi
καὶ ἀρφαξάδ, καὶ λούδ, καὶ ἀράμ, καὶ καϊνάν. καὶ υἱ
lij aram: hus ꝛ vl: et gether: et mes. et arpha
οὶ ἀράμ, ὢς, καὶ οὔλ, καὶ γαθέρ, καὶ μοσόχ. καὶ ἀρφα
xad genuit cainā. cainā āt genuit sale.
ξὰδ ἐγέννησε τὸν καϊνάν. καϊνὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σαλά.

1. Pa. 1. d.

venator corā dn̄o. Ab hoc exiuit prouerbium q̄si nemroth robustus venator corā domino. Fuit aūt principiū regni eius babylon: & arach & acad: & chalanne: ī terra sennaar. De terra illa egressus ē assur: & edificauit ꝏ niniuem: & plateas ciuitatis & chale. ꝏ Resen quoq; inter niniuem & chale: ꝏ hec est ciuitas magna. At vero mesraim genuit ludim: & anamim & ꝏ laabim & nephtuim & ꝏ phetrusim & cesluim: ꝏ de quibus egressi sunt philisthim & ꝏ capthurim. Chanaan āt genuit sidonem ꝏ primogenitū suum: ętheū & iebuseum & ꝏ amorreū & gergeseū ꝏ eueum ꝏ & aracheum: cyneū & aradium: ꝏ samareum & amatheū ꝏ & per hos disseminati sunt populi chananeorū. Factiq; sunt termini chanaan venientibus a sidone gerarā vsq; ad gazam: donec ingrediaris sodomā & gomorrā & adamā & seboym vsq; lesa. Hi sunt filii cham in cognatiōibus & linguis & generatiōibus terrisq; & gētibus suis. De sem quoq; nati sūt patre omniū filiorum heber: frē iaphet maiore. Filii sem: ꝏ helā & assur & arphaxad: lud ꝏ & aram. Filii arā hus & hul & gether ꝏ & mes. At vero arphaxad genuit sale: ꝏ

ציד לפני יהוה על כן יאמר
כנמרד גבור ציד לפני יהוה׃
ותהי ראשית ממלכתו בבל וארך
ואכד וכלנה בארץ שנער׃ מן
הארץ ההוא יצא אשור ויבן את
נינוה ואת רחבת עיר ואת כלח׃
ואת רסן בין נינוה ובין כלח
הוא העיר הגדלה׃ ומצרים ילד
את לודים ואת ענמים ואת
להבים ואת נפתחים׃ ואת
פתרסים ואת כסלחים אשר
יצאו משם פלשתים ואת
כפתרים׃ וכנען ילד את צידן
בכרו ואת חת׃ ואת היבוסי ואת
האמרי ואת הגרגשי׃ ואת החוי
ואת הערקי ואת הסיני׃ ואת
הארודי ואת הצמרי ואת החמתי
ואחר נפצו משפחות הכנעני׃
ויהי גבול הכנעני מצידן באכה
גררה עד עזה באכה סדמה
ועמרה ואדמה וצבים עד לשע׃
אלה בני חם למשפחתם
ללשנתם בארצתם בגויהם׃
ולשם ילד גם הוא אבי כל בני
עבר אחי יפת הגדול׃ בני שם
עילם ואשור וארפכשד ולוד
וארם׃ ובני ארם עוץ וחול וגתר
ומש׃ וארפכשד ילד את שלח

Primitiua heb.: צוד פנה · היה מלך · שפחה · היה גבל בוא · גדל

Interp. chal.

coram domino: ppterea dicebatur quasi nemrod vir robustus coram domino. Et fuit principiū regni sui babylon: et erech ⁊ achad et calane in terra babylonis. De terra illa egressus est asur: ⁊ edificauit niniuē ⁊ rooboth ciuitatem ⁊ chale ⁊ resen: que est inter niniue ⁊ inter cale. Hec est ciuitas magna. Et mesraim genuit ludim ⁊ ananīm ⁊ laabim ⁊ neptuim et phetrusim et cesluim. De quibus egressi sunt philisthijm ⁊ cappadoces. Et chanaan genuit sidon primo genitum suum: ⁊ etheum et iebuseos ⁊ amorreos et gergeseos ⁊ eueos ⁊ aracheos ⁊ cineos ⁊ aradios et samaratheos ⁊ amatheos: ⁊ postea disseminate sunt familie chananeorum. Et fuit terminus cananeoruȝ a sidone: pertingens geraram vsq; gazā: pertingens sodomam ⁊ gomorram ⁊ adama ⁊ seboym vsq; lassa. Isti sunt filij cham per cognationes suas ⁊ linguas suas in terris suis in populis suis. Et de sem nati sunt: ipse quoq; est pater omniū filio⁊ heber: frater iapheth maior. Filij sem helam ⁊ asur ⁊ arphaxad: et lud ⁊ aram. Et filij aram hus ⁊ hul ⁊ gether ⁊ mes Arphaxad autem genuit sale: ꝏ

Primitiua chal.: אמר היה אש · בנה · קרה רבב ילד · כבר · מטא אל גנה · ילד · רבב

Transla. Chal.

קדם יי על כן יתאמר כנמרוד גבר תקיף קדם יי: והות ריש מלכותיה בבל וארך
ואכד וכלנה בארעא דבבל: מן ארעא ההיא נפק אשור ובנא ית נינוה וית רחובת
קרתא וית כלח: וית רסן בין נינוה ובין כלח היא קרתא רבתא: ומצרים אוליד ית
לודאי וית ענמאי וית להבאי וית נפתוחאי: וית פתרוסאי וית כסלוחאי דנפקו
מתמן פלשתאי וית קפוטקאי: וכנען אוליד ית צידון בוכריה וית חת: וית יבוסאי
וית אמוראי וית גרגשאי: וית חואי וית ערקאי וית אנתוסאי: וית ארוודאי וית
צלמודאי וית חמתאי ובתר כן אתבדרו זרעית כנענאי: והוה תחום כנענאי מצידן
מטי לגרר עד עזה מטי לסדום ועמורה ואדמה וצבוים עד לשע: אלין בני חם
לזרעיתהון ללישניהון בארעתהון בעממיהון: ולשם אתיליד אף הוא אבוהון דכל בני
עבר אחוהי דיפת רבא: בני שם עילם ואשור וארפכשד ולוד וארם: ובני ארם עוץ
וחול וגתר ומש: וארפכשד אוליד ית שלח

שלח ילד את עבר ולעבר ילד שני בנים שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן ויקטן ילד את אלמודד ואת שלף ואת חצרמות ואת ירח ואת הדורם ואת אוזל ואת דקלה ואת עובל ואת אבימאל ואת שבא ואת אופר ואת חוילה ואת יובב כל אלה בני יקטן ויהי מושבם ממשא באכה ספרה הר הקדם אלה בני שם למשפחתם ללשנתם בארצתם לגויהם אלה משפחת בני נח לתולדתם בגויהם ומאלה נפרדו הגוים בארץ אחר המבול

Ca. xi.

ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותהי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחמר ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוץ על פני כל הארץ וירד יהוה לראת את העיר ואת המגדל אשר בנו בני

de quo ortus est heber. Natique sunt heber filii duo. Nomen vni phaleg: eo quod in diebus eius diuisa sit terra: & nomen fratris eius iectan. Qui iectan genuit elmodad & saleph & asarmoth iare & adoram & iazal & decla & hebal & abimahel: saba & iophir: & euila & iobab. Oēs isti filii iectan. Et facta est habitatio eorū de messa pgētibus vsq₃ sephar montē orientalē. Isti sunt filii sem ſm cognationes & linguas & regiones in gentibus suis. He familie noe iuxta populos & nationes suas. Ab his diuise sunt gentes in terra post diluuiū.

Erat autem Ca. xi. terra labii vnius & sermonum eorūdē. Cūq₃ proficiscerentur de oriente inuenerūt campum in terra sennaar: & habitauerunt in eo. Dixitq₃ alter ad proximū suū. Venite faciamus lateres: & coquamus eos igni. Habueruntq₃ lateres pro saxis: & bitumen p cemēto. Et dixerūt. Venite faciamus nobis ciuitatē & turrē: cuius culmē ptingat ad celū: & celebrem⁹ nomē nr̄m anteq̄ diuidamur in vniuersas terras. Descēdit aūt dn̄s vt videret ciuitatem & turrem quam edificabant filii

האדם ויאמר יהוה הן עם אחד ושפה אחת לכלם וזה החלם לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות הבה נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו ויפץ יהוה אתם משם על פני כל הארץ ויחדלו לבנת העיר על כן קרא שמה בבל כי שם בלל יהוה שפת כל הארץ ומשם הפיצם יהוה על פני כל הארץ אלה תולדת שם שם בן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול ויחי שם אחרי הולידו את ארפכשד חמש מאות שנה ויולד בנים ובנות וארפכשד חי חמש ושלשים שנה ויולד את שלח ויחי ארפכשד אחרי הולידו את שלח שלש שנים וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות ושלח חי שלשים שנה ויולד את עבר ויחי שלח אחרי הולידו את עבר שלש שנים וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות ויחי עבר ארבע ושלשים שנה ויולד את פלג ויחי עבר אחרי הולידו את פלג שלשים שנה וארבע מאות

adam: & dixit. Ecce vnus est populus: & vnum est labium oībus. Ceperuntq₃ hoc facere: nec desistent a cogitatioībus suis donec eas ope cōpleāt. Venite igr̄ descēdamus & cōfūdamus ibi linguā eorū: vt nō audiat vnusquisq₃ vocē pximi sui. Atq₃ ita diuisit eos dn̄s ex illo loco in vniuersas terras: & cessauerūt edificare ciuitatē. Et idcirco vocatū est nomē eius babel: quia ibi confusum est labiū vniuerse terre. Et inde dispersit eos dn̄s super faciē cūctarū regionū. He sunt gn̄atiōes sem. Sem erat centum annorum quando genuit arphaxad: biennio post diluuiū. Vixitq₃ sem postq̄ genuit arphaxad quingentis annis: & genuit filios & filias. Porro arphaxad vixit triginta quinq₃ annis: & genuit sale. Vixitq₃ arphaxad postq̄ genuit sale trecentis tribus annis: & genuit filios & filias. Sale quoq₃ vixit triginta annis: & genuit heber. Vixitq₃ sale postq̄ genuit heber quadringentis tribus annis: & genuit filios & filias. Vixit autem heber triginta quatuor annis: & genuit phaleg. Et vixit heber postq̄ genuit phaleg quadrigētis triginta annis:

Transla. Chal.

Interp. chal.

hominū. Et dixit dn̄s. Ecce populus vnus τ lingua vna est oībus illis, et hoc est qd ceperūt facere: τ nūc non prohibetur ab eis omne qd cogitauerūt facere. Venite appareamus τ cōfundam⁹ ibi linguā eorū: vt nō audiat vnusquisq₃ linguā proximi sui. Et dispersit eos dn̄s inde sup faciem vniuerse terre: τ prohibiti sunt ab edificatione ciuitatis. Idcirco vocatus est nomen eius babel: qm̄ ibi confudit dn̄s linguā vniuerse terre: τ inde dispersit eos dn̄s sup faciē vniuerse terre. He sunt generatiōes sem: sem filius centū annorum erat qn̄ genuit arphaxad duob⁹ annis post diluuiū. Et vixit sem postq̄ genuit arphaxad qngētis annis: et genuit filios τ filias. Et arphaxad vixit triginta τ quinq₃ annis: τ genuit sale: τ vixit arphaxad postq̄ genuit sale qdringētis τ tribus annis: τ genuit filios et filias. Et sale vixit triginta annis τ genuit heber: et vixit sale postquam genuit heber quadringentis τ tribus annis τ genuit filios τ filias. Et vixit heber triginta et quattuor annis τ genuit phaleg: et vixit heber postquam genuit phaleg quadringentis τ triginta annis:

c

Tex. Heb.

שנה ויולד בנים ובנות: ויחי
פלג שלשים שנה ויולד את
רעו: ויחי פלג אחרי הולידו את
רעו תשע שנים ומאתים שנה
ויולד בנים ובנות: ויחי רעו
שתים ושלשים שנה ויולד את
שרוג: ויחי רעו אחרי הולידו את
שרוג שבע שנים ומאתים שנה
ויולד בנים ובנות: ויחי שרוג
שלשים שנה ויולד את נחור:
ויחי שרוג אחרי הולידו את
נחור מאתים שנה ויולד בנים
ובנות: ויחי נחור תשע ועשרים
שנה ויולד את תרח: ויחי נחור
אחרי הולידו את תרח תשע
עשרה שנה ומאת שנה ויולד
בנים ובנות: ויחי תרח שבעים
שנה ויולד את אברם את נחור
ואת הרן: ואלה תולדת תרח
תרח הוליד את אברם את נחור
ואת הרן והרן הוליד את לוט:
וימת הרן על פני תרח אביו
בארץ מולדתו באור כשדים:
ויקח אברם ונחור להם נשים
שם אשת אברם שרי ושם
אשת נחור מלכה בת הרן אבי
מלכה ואבי יסכה: ותהי שרי
עקרה אין לה ולד: ויקח תרח

Primitiua heb.

מאה · ילד חיה · מאה · חיה · ילד · ילד · לקח נשה · היה · ילד

Trāsla. B. Hiero.

& genuit filios & filias. Vixit quoq; phaleg triginta annis & genuit reu. Vixitq; phaleg postq̃ genuit reu ducentis nouē annis: & genuit filios & filias. Vixit autem reu triginta duobus annis & genuit sarug. Vixit quoq; reu postq̃ genuit sarug ducentis septē annis: & genuit filios & filias. Vixit autem sarug triginta annis: & genuit nachor. Vixitq; sarug postq̃ genuit nachor ducentis annis: & genuit filios & filias. Vixit aūt nachor viginti nouem annis: & genuit thare. Vixitq; nachor postq̃ genuit thare cētū decem & nouem annis: & genuit filios & filias. Vixitq; thare septuaginta annis: & gēuit abram & nachor & aram. Hę sunt autē generationes thare. Thare genuit abram: nachor & aram. Porro arā genuit loth. Mortuusq; est arā añ thare patrem suum in terra natiuitatis suę in vr chaldeorum. Duxerunt aūt abrā & nachor vxores. Nomen vxoris abrā sarai: & nomen vxoris nachor melcha filia aram patris melche & p̄ris iesche. Erat aūt sarai sterilis: nec hēbat liberos. Tulit itaq; thare

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et genuit filios τ filias. τ mortu⁹ est. τ vixit phalec ānos centū triginta quattuor. et genuit ragau. τ vixit phalec postq̄ genuit ipse ragau: ānos ducentos nouem: et genuit filios τ filias. τ mortu⁹ ē. τ vixit ragau ānos centū triginta duo. et genuit seruch. et vixit ragau: postq̄ genuit ipse seruch: ānos ducentos septem: et genuit filios et filias. et mortu⁹ ē. et vixit seruch ānos centū triginta: τ genuit nachor. τ vixit seruch: postq̄ genuit ipse nachor: ānos ducentos. τ genuit filios τ filias. τ mortu⁹ ē. τ vixit nachor ānos centū septuaginta nouem. et genuit thare. τ vixit nachor: postq̄ genuit ipse thare: ānos centū viginti quinq;. τ genuit filios et filias. τ mortu⁹ ē. τ vixit thare ānos septuaginta. et genuit abram: et nachor: τ aran. he gñatiões thare. thare genuit abram: et nachor: et aran. aran genuit loth. et mortu⁹ ē aran coram thare patre suo in terra q̄ natus ē: in regione chaldeorū. et acceperūt abram et nachor sibi vxores. nomen vxori abram: sara. et nomē vxori nachor melcha: filia aran: et pater melcha: et pater iescha. τ erat sara sterilis: et nō generat et accepit thare

καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε φαλὲκ ἔτη ἑκατὸν τριάκοντα τέσσαρα. καὶ ἐγέννησε τὸν ῥαγαῦ. καὶ ἔζησε φαλὲκ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ῥαγαῦ, ἔτη διακόσια ἐννέα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε ῥαγαῦ ἔτη ἑκατὸν τριακονταδύο. καὶ ἐγέννησε τὸν σερούχ. καὶ ἔζησε ῥαγαῦ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν σερούχ, ἔτη διακόσια ἑπτά. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε σερούχ ἔτη ἑκατὸν τριάκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν ναχώρ. καὶ ἔζησε σερούχ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ναχώρ, ἔτη διακόσια. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε ναχώρ ἔτη ἑκατὸν ἑβδομηκονταεννέα. καὶ ἐγέννησε τὸν θαρά. καὶ ἔζησε ναχώρ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν θαρά, ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιπέντε. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε θαρὰ ἔτη ἑβδομήκοντα. καὶ ἐγέννησε τὸν ἄβραμ, καὶ τὸν ναχώρ, καὶ τὸν ἀρράν. αὗται αἱ γενέσεις θαρά. θαρὰ ἐγέννησε τὸν ἄβραμ, καὶ τὸν ναχώρ, καὶ τὸν ἀρράν. ἀρρὰν ἐγέννησε τὸν λώτ. καὶ ἀπέθανεν ἀρρὰν ἐνώπιον θαρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ᾗ ἐγεννήθη, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων. καὶ ἔλαβον ἄβραμ καὶ ναχὼρ ἑαυτοῖς γυναῖκας. ὄνομα τῇ γυναικὶ ἄβραμ, σάρα. καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ ναχώρ, μελχά, θυγάτηρ ἀρράν, καὶ πατὴρ μελχά, καὶ πατὴρ ἰεσχά. καὶ ἦν σάρα στεῖρα, καὶ οὐκ ἐτεκνοποίει. καὶ ἔλαβε θαρὰ

D

1. Pa. 1. b. Josue. 24. a. · Heb. 11 c. Josue. 4. a. Ne. 9. b. Judi. 5 a. Sap. 10. a.

Transla. Chal.

ואוליד בנין ובנן: וחיא פלג תלתין שנין ואוליד ית רעו: וחיא פלג בתר דאוליד ית
רעו מאתן ותשע שנין ואוליד בנין ובנן: וחיא רעו תלתין ותרתין שנין ואוליד ית
שרוג: וחיא רעו בתר דאוליד ית שרוג מאתן ושבע שנין ואוליד בנין ובנן: וחיא
שרוג תלתין שנין ואוליד ית נחור: וחיא שרוג בתר דאוליד ית נחור מאתן שנין
ואוליד בנין ובנן: וחיא נחור עשרין ותשע שנין ואוליד ית תרח: וחיא נחור בתר דאוליד
ית תרח מאה ותשע עשרה שנין ואוליד בנין ובנן: וחיא תרח שבעין שנין ואוליד ית
אברם ית נחור וית הרן: ואלין תולדת תרח תרח אוליד ית אברם ית נחור וית הרן
והרן אוליד ית לוט: ומית הרן בחיי תרח אבוהי בארע ילדותיה באורא דכשדאי:
ונסיב אברם ונחור להון נשין שום איתת אברם שרי ושום איתת נחור מלכה בת
הרן אבוהי דמלכה ואבוהי דיסכה: והות שרי עקרה לית לה ולד: ודבר תרח

Primitiua chal.

מאה חיה תרי · שנה ילד ילד · בנה חיה שנה · מאה · בנה חיה ילד · אל ילד · מות חיה · נשה אתתא · הוה ילד

Interp. chal.

et genuit filios τ filias. Et vixit phaleg triginta annis: τ genuit reu. Et vixit phaleg postquā genuit reu ducentis τ nouem annis: τ genuit filios τ filias. Et vixit reu triginta τ duobus annis: τ genuit sarug: et vixit reu postquam genuit sarug ducentis τ septē annis: et genuit filios τ filias. Et vixit sarug triginta annis: τ genuit nachor. Et vixit sarug postq̄ genuit nachor ducentis annis: et genuit filios τ filias. Et vixit nachor viginti τ nouem annis: τ genuit thare. Et vixit nachor postquā genuit thare centum et decem τ nouem annis: τ genuit filios τ filias. Et vixit thare septuaginta annis: τ genuit Abram: nachor: τ aran. Hę sunt generationes thare: thare genuit abram: nachor: τ aran: aran autē genuit loth. Et mortuus est aran viuente thare patre suo in terra natiuitatis suę in vr chaldeorum. Et acceperunt sibi abram τ nachor vxores: nomen vxoris abram sarai: et nomē vxoris nachor melcha filia aran patris melche τ patris iesche: eratq; sarai sterilis: nec erat ei filius. Et tulit thare

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

abram filiū suū: et lot filiū aran: filiū filij sui: et saram nurū suā: vxorē abram filij sui. τ eduxit eos de regione chaldeorū: vt irent i terrā chanaan. et venerūt vsq; ad charā. τ habitauerūt illic. τ facti sunt dies thare in terra charā: āni ducenti quinq;. et mortu⁹ ē thare in charan.

τὸν ἄβραμ υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν λὼτ υἱὸν ἀρράν, υἱὸν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν σάραν τὴν νύμφην αὐτοῦ, γυναῖκα ἄβραμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς χώρας τῶν χαλδαίων, πορευθῆναι εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἦλθον ἕως χαρράν. καὶ ᾤκησαν ἐκεῖ. καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι θαρὰ ἐν γῇ χαρράν, ἔτη διακόσια πέντε. καὶ ἀπέθανε θαρὰ ἐν χαρράν.

Ca. 12.

Et dixit dñs abram: egredere de terra tua et de cognatione tua: τ de domo patris tui: τ veni in terrā: quā tibi mōstrabo τ faciā te in gentē magnā. τ bñdicam te: et magnificabo nomē tuū. et eris bñdictus. et bñdicam benedicentes te: τ maledicentes te: maledicā. et bñdicentur in te omnes tribus terre. et abijt abram sicut locutus ē ei dñs. et iuit cum eo lot. abrā aūt erat annoꝝ septuaginta quinq;: qñ egressus ē de charan. τ accepit abram saram vxorē suam: et lot filiū fratris sui: et oēs substantiā eorū: q̄cunq; possidebāt. τ oēm aīam: quā possiderūt in charan. et egressus ē vt iret in terrā chanaam. et ptrāsiuit abram terrā vsq; ad locū sychem: ad quercū excelsam. at chananei tunc habitabant terrā. et apparuit dominus abram: et dixit ei: semini tuo dabo terrā hanc. et edificauit illic abram altare dño q̄ apparuit ei.

καὶ εἶπε κύριος τῷ ἄβραμ, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω. καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. καὶ εὐλογήσω σε, καὶ μεγαλυνῶ τὸ ὄνομά σου, καὶ ἔσῃ εὐλογημένος. καὶ εὐλογήσω τοὺς εὐλογοῦντάς σε, καὶ τοὺς καταρωμένους σε, καταράσομαι. καὶ εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπορεύθη ἄβραμ καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος. καὶ ᾤχετο μετ' αὐτοῦ λώτ. ἄβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ἑβδομηκονταπέντε, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ χαρράν. καὶ ἔλαβεν ἄβραμ σάραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὸν λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ὅσα ἐκτήσαντο, καὶ πᾶσαν ψυχήν, ἣν ἐκτήσαντο ἐν χαρράν. καὶ ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς γῆν χαναάν. καὶ διώδευσεν ἄβραμ τὴν γῆν ἕως τοῦ τόπου συχέμ, ἐπὶ τὴν δρῦν τὴν ὑψηλήν. οἱ δὲ χαναναῖοι τότε κατῴκουν τὴν γῆν. καὶ ὤφθη κύριος τῷ ἄβραμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἄβραμ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ τῷ ὀφθέντι αὐτῷ.

Judith 5. a. Sapi. 10. a. · A · Actuū. 7. a. · Act. 5. d. Hebre. 11. b. · B

Transla. B. Hiero.

abrā filiū suū: & loth filium Aran filium filij sui: & sarai nurum suam vxorem abram filij sui: & eduxit eos de hur chaldeorū vt irēt ī terrā chanaan. Venerūtq; vsq; aran: & habitauerunt ibi. Et facti sūt dies thare ducentorū quinq; annorum: & mortuus est in aran.

Cap. 12.

Dixit aūt dñs ad abram. Egredere de terra tua: de cognatiōe tua & de domo patris tui: & veni in terrā quā monstrauero tibi. Faciamq; te in gētē magnā: & bñdicā tibi: & magnificabo nomē tuū: erisq; bñdictus. Bñdicā bñdicētibus tibi: & maledicā maledicētibus tibi. Atq; in te bñdicētur vniuersę cognatiōes terre. Egressus ē itaq; abram sicut p̄cepat ei dñs: & iuit cū eo loth. Septuaginta quinq; annorum erat abrā cū egrederetur de aran. Tulitq; sarai vxorē suam: & loth filiū fr̄is sui: vniuersāq; substantiam quam possederant: & animas quas fecerant in aran: & egressi sunt vt irent in terram chanaan. Cūq; venissent in eā: pertransiuit abram terrā vsq; ad locū sichē & vsq; ad conuallem illustrē: chananeus aūt tunc erat in terra. Apparuit aūt dñs abram: & dixit ei. Semini tuo dabo terrā hanc. Qui edificauit ibi altare domino: qui apparuerat ei.

Tex. Heb.

את אברם בנו ואת לוט בן הרן
בן בנו ואת שרי כלתו אשת
אברם בנו ויצאו אתם מאור
כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו
עד חרן וישבו שם: ויהיו ימי
תרח חמש שנים ומאתים שנה
וימת תרח בחרן: ויאמר

Cap. xij.

יהוה אל אברם לך לך מארצך
וממולדתך ומבית אביך אל
הארץ אשר אראך: ואעשך
לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך
והיה ברכה: ואברכה מברכיך
ומקללך אאר ונברכו בך כל
משפחת האדמה: וילך אברם
כאשר דבר אליו יהוה וילך
אתו לוט ואברם בן חמש שנים
ושבעים שנה בצאתו מחרן: ויקח
אברם את שרי אשתו ואת לוט
בן אחיו ואת כל רכושם אשר
רכשו ואת הנפש אשר עשו
בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען
ויבאו ארצה כנען: ויעבר אברם
בארץ עד מקום שכם עד אלון
מורה והכנעני אז בארץ: וירא
יהוה אל אברם ויאמר לזרעך
אתן את הארץ הזאת ויבן שם
מזבח ליהוה הנראה אליו:

Primitiua heb.

כלל איש · ילד בוא · היה · שנה · מות · אמר · ילך · ראה עשה · גדל ברך · קלל ארר · שפחה · שנה · יצא לקח · איש · רכש · בוא עבר · קום אלן · ראה · אמר · נתן בנה · זבח ראה

Transla. Chal.

ית אברם בריה וית לוט בר הרן בר בריה וית שרי כלתיה איתת אברם בריה ונפקו
עמהון מאורא דכשדאי למיזל לארעא דכנען ואתו עד חרן ויתיבו תמן: והוו יומי
תרח מאתן וחמש שנין ומית תרח בחרן: Ca. xij. ואמר יי לאברם
איזיל לך מארעך ומילדותך ומבית אבוך לארעא דאחזינך: ואעבדינך לעם סגי
ואיברכינך וארבי שמך ותהא מברך: ואברך מברכך
ודילטך איליט ויתברכון בדילך כל זרעית ארעא: ואזל אברם כמא דמליל עמיה יי ואזל עמיה לוט
ואברם בר שבעין וחמש שנין במפקיה מחרן: ודבר אברם ית שרי אתתיה וית לוט
בר אחוהי וית כל קנינהון דקנו וית כל נפשתא דשעבידו לאוריתא בחרן ונפקו
למיזל לארעא דכנען ואתו לארעא דכנען: ועבר אברם בארעא עד אתר שכם עד
מישר מורה וכנענאה בכין שרי בארעא: ואתגלי יי לאברם ואמר לבנך אתן ית
ארעא הדא ובנא תמן מדבחא קדם יי דאתגלי ליה:

Interp. chal.

abram filium suū τ loth filium aran filium filij sui et sarai nurū suam vxorē abram filij sui: τ egressi sunt simul de vr chaldeorū vt irent in terrā chanaā: veneruntq; vsq; aran: τ habitauerūt ibi. Et fuerunt dies thare ducenti τ q̄nq; anni: τ mortu⁹ est thare in arā.

Ca. 12.

Et dixit dñs ad abram: proficiscere de terra tua τ de cognatione tua τ de domo patris tui ad terram quā monstrauero tibi. Et faciam te in populū magnum: τ benedicā tibi: τ magnificabo nomen tuū: τ eris benedictus. Benedicāq; benedicentibus tibi: τ maledicētib⁹ tibi maledicā: et bñdicent propter te oēs cognationes terre. Et abijt abram sicut locutus est cum eo dñs: τ abijt cū eo loth. Abram autē erat filius septuaginta τ q̄nq; annoꝝ cum egrederetur de aran. Et tulit abrā sarai vxorē suā: τ loth filiū fratris sui τ omnē possessionē suam quā possederāt: τ oēs aīas quas subiecerāt legi in aran: τ egressi sunt vt irent in terrā chanaā: τ venerūt in terrā chanaā. Et ptransiuit abrā per terrā vsq; ad locū sichem vsq; ad planiciē more: chananeus aūt tunc morabat in terra. Et appṗuit dñs abrā: τ dixit. Filijs tuis dabo terrā hanc: τ edificauit ibi altare dño q̄ appṗuerat ei.

Primitiua chal.

כלל אזל אתא · הוה מאה שנה · מות אזל חזא · עבד סגא ברך · בגה היה ברך · לטט ברך שנה · נפק אתא · קנה עבד אזל · אתא שרא · גלה בנה נתן · בנה דבח גלה

ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל ויט אהלה בית אל מים והעי מקדם ויבן שם מזבח ליהוה ויקרא בשם יהוה: ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה: ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ: ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את: והיה כי יראו אתך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אתי ואתך יחיו: אמרי נא אחתי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך: ויהי כבוא אברם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי יפה הוא מאד: ויראו אתה שרי פרעה ויהללו אתה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה: ולאברם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר וחמרים ועבדים ושפחת ואתנת וגמלים: וינגע יהוה את פרעה נגעים גדלים ואת ביתו על דבר שרי אשת אברם: ויקרא פרעה לאברם ויאמר מה זאת עשית לי למה לא הגדת לי כי אשתך

Et inde transgrediens ad montem qui erat contra orientem bethel: tetendit ibi tabernaculum suum ab occidente habens bethel: et ab oriente hai. Edificavit quoque ibi altare domino: et invocavit nomen eius. Perrexitque abram vadens et ultra progrediens ad meridiem. Facta est autem fames in terra: descenditque abram in egyptum ut peregrinaretur ibi. Prevaluerat enim fames in terra. Cumque prope esset ut ingrederetur egyptum: dixit sarai uxori sue: Novi quod pulchra sis mulier: et quod cum viderint te egyptii: dicturi sunt: uxor illius est: et interficient me: et te reservabunt. Dic ergo obsecro te quod soror mea sis: ut bene sit mihi propter te: et vivat anima mea ob gratiam tui. Cum itaque ingressus esset abram egyptum: viderunt egyptii mulierem quod esset pulchra nimis. Et nunciaverunt principes pharaoni: et laudaverunt eam apud illum. Et sublata est mulier in domum pharaonis. Abram vero bene usi sunt propter illam. Fueruntque ei oves et boves et asini et servi et famule et asine et cameli. Flagellavit autem dominus pharaonem plagis maximis et domum eius propter sarai uxorem abram. Vocavitque pharao abram: et dixit ei: Quid nam est hoc quod fecisti mihi? Quare non indicasti mihi quod uxor tua

καὶ ἀπέστη ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὄρος κατὰ ἀνατολὰς βαιθήλ. καὶ ἔστησε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν βαιθὴλ κατὰ θάλασσαν, καὶ ἀγγαὶ κατὰ ἀνατολάς. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. καὶ ἐπεκαλέσατο ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. καὶ ἀπῆρεν ἄβραμ. καὶ πορευθεὶς ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ κατέβη ἄβραμ εἰς αἴγυπτον παροικῆσαι ἐκεῖ· ὅτι ἐνίσχυεν ὁ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισεν ἄβραμ εἰσελθεῖν εἰς αἴγυπτον, εἶπεν ἄβραμ σάρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, γινώσκω ἐγὼ ὅτι γυνὴ εὐπρόσωπος εἶ. ἔσαι οὖν ὡς ἂν ἴδωσί σε οἱ αἰγύπτιοι, ἐροῦσιν ὅτι γυνὴ αὐτοῦ αὕτη, καὶ ἀποκτενοῦσί με, σὲ δὲ περιποιήσονται. εἰπὲ οὖν ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ εἰμι, ὅπως ἂν εὖ μοι γένηται διὰ σέ, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου ἕνεκέν σου. ἐγένετο δὲ ἡνίκα εἰσῆλθεν ἄβραμ εἰς αἴγυπτον· ἰδόντες οἱ αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα, ὅτι καλὴ ἦν σφόδρα. καὶ εἶδον αὐτὴν οἱ ἄρχοντες φαραώ, καὶ ἐπῄνεσαν αὐτὴν πρὸς φαραώ, καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον φαραώ. καὶ τῷ ἄβραμ εὖ ἐχρήσαντο δι᾽ αὐτήν. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ πρόβατα, καὶ μόσχοι, καὶ ὄνοι, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ ἡμίονοι, καὶ κάμηλοι. καὶ ἤτασε κύριος τὸν φαραὼ ἐτασμοῖς μεγάλοις καὶ πονηροῖς, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ περὶ σάρας τῆς γυναικὸς ἄβραμ. καλέσας δὲ φαραὼ τὸν ἄβραμ, εἶπε, τί τοῦτο ἐποίησάς μοι, ὅτι οὐκ ἀπήγγειλάς μοι, ὅτι γυνή σου

Infra. 20.c.

Privativa chal.

Transla. Chal.

ואסתלק מתמן לטורא מדנח לבית אל ופרסיה למשכניה בית אל מערבא ועי מדינחא ובנא תמן מדבחא קדם יי וצלי בשמא דיי: ונטל אברם אזיל ונטיל לדרומא: והוה כפנא בארעא ונחת אברם למצרים לאתותבא תמן ארי תקיף כפנא בארעא: והוה כד קריב למיעל למצרים ואמר לשרי אתתיה הא כען ידענא ארי אתתא שפירת חיזו את: ויהי כד יחזון יתיך מצראי ויימרון אתתיה דא ויקטלון יתי ויתיך יקימון: אימרי כען דאחתי את בדיל דיוטב לי בדיליך ותתקיים נפשי בפתגמיך: והוה כד על אברם למצרים וחזו מצראי ית אתתא ארי שפירא היא לחדא: וחזו יתה רברבי פרעה ושבחו יתה לות פרעה ואדברת אתתא לבית פרעה: ולאברם אוטיב בדילה והוו ליה ען ותורין וחמרין ועבדין ואמהן ואתנן וגמלין: ואיתי יי על פרעה מכתשין רברבין ועל אנש ביתיה על עיסק שרי אתת אברם: וקרא פרעה לאברם ואמר מה דא עבדת לי למה לא חויתא לי ארי אתתך

Interp. chal.

Et ascendit inde in montem qui erat ad orientem bethel et tetendit tabernaculum suum ab occidente habens bethel et ab oriente hai: et edificavit ibi altare coram domino et oravit in nomine domini. Et profectus est abram vadens et proficiscens ad meridiem. Et fuit fames in terra: descenditque abram in egyptum ut peregrinaretur ibi: quoniam prevaluerat fames in terra. Et factum est cum appropinquaret ut ingrederetur in egyptum: dixit sarai uxori sue. Ecce nunc cognovi quod mulier pulchra aspectu tu es. Et erit cum viderint te egyptii: et dicent uxor eius est hec: interficientque me: et te reservabunt. Dic nunc quod soror mea sis tu: ut bene sit mihi propter te: et sustentetur anima mea propter verba tua. Et factum est cum ingressus esset abram in egyptum: viderunt egyptii mulierem quod pulchra esset nimis. Et viderunt eam principes pharaonis: et laudaverunt eam apud pharaonem: et sublata est mulier in domum pharaonis. Et abram benefecit propter eam. Et fuerunt ei oves et boves et asini et servi et ancille et asine et cameli. Et adduxit dominus super pharaonem plagas magnas et super homines domus eius propter sarai uxorem abram. Vocavitque pharao abram et dixit. Quid est hoc quod fecisti mihi: quare non nunciasti mihi quod uxor tua

הוא: למה אמרת אחתי הוא ואקח אתה לי לאשה ועתה הנה אשתך קח ולך: ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת אשתו ואת כל אשר לו:

Cap. xiii.

ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה: ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב: וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי: אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשנה ויקרא שם אברם בשם יהוה: וגם ללוט ההלך את אברם היה צאן ובקר ואהלים: ולא נשא אתם הארץ לשבת יחדו כי היה רכושם רב ולא יכלו לשבת יחדו: ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט והכנעני והפרזי אז ישב בארץ: ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רעיך כי אנשים אחים אנחנו: הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאילה: וישא לוט את עיניו

esset? quam ob causam dixisti esse sororem tuam: ut tollerem eam mihi in uxorem? Nunc igitur ecce coniunx tua: accipe eam et vade. Precepitque pharao super abram viris: et deduxerunt eum et uxorem eius: et omnia que habebat. Ca. 13.

Ascendit ergo abram de egypto ipse et uxor eius: et omnia que habebat et loth cum eo ad australem plagam. Erat autem dives valde in possessione auri et argenti. Reversusque est per iter quo venerat a meridie in bethel: usque ad locum ubi prius fixerat tabernaculum inter bethel et hai: in loco altaris quod fecerat prius: et invocavit ibi nomen domini. Sed et loth qui erat cum abram fuerunt greges ovium et armenta et tabernacula: nec poterat eos capere terra: ut habitarent simul. Erat quippe substantia eorum multa et nequibant habitare communiter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum abram et loth. Eo autem tempore chananeus et pherezeus habitabant in terra illa. Dixit ergo abram ad loth. Ne queso sit iurgium inter me et te: et inter pastores meos et pastores tuos: fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est: recede a me obsecro. Si ad sinistram ieris: ego dexteram tenebo: si tu dexteram elegeris: ego ad sinistram pergam. Elevatis itaque loth oculis

ἐστι. καὶ ἵνα τί εἶπας ὅτι ἀδελφή μου ἐστί, καὶ ἔλαβον αὐτὴν ἐμαυτῷ γυναῖκα. καὶ νῦν ἰδοὺ ἡ γυνή σου ἐναντίον σου, λαβὼν ἀπότρεχε. καὶ ἐνετείλατο φαραὼ ἀνδράσι περὶ ἄβραμ συμπροπέμψαι αὐτόν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, καὶ λὼτ μετ᾽ αὐτοῦ. Ca. 13.

Ἀνέβη δὲ ἄβραμ ἐξ αἰγύπτου αὐτός, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ λὼτ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον. ἄβραμ δὲ ἦν πλούσιος σφόδρα ἐν κτήνεσι, καὶ ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ. καὶ ἐπορεύθη ὅθεν ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἕως βαιθήλ, ἕως τοῦ τόπου οὗ ἦν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ τὸ πρότερον, ἀναμέσον βαιθὴλ καὶ ἀναμέσον ἀγγαί, εἰς τὸν τόπον τοῦ θυσιαστηρίου, οὗ ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν ἀρχήν. καὶ ἐπεκαλέσατο ἄβραμ τὸ ὄνομα κυρίου. καὶ λὼτ τῷ συμπορευομένῳ μετὰ ἄβραμ, ἦν πρόβατα, καὶ βόες, καὶ κτήνη. καὶ οὐκ ἐχώρει αὐτοὺς ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα. ὅτι ἦν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλά, καὶ οὐκ ἐδύναντο κατοικεῖν ἅμα. καὶ ἐγένετο μάχη ἀναμέσον τῶν ποιμένων τῶν κτηνῶν τοῦ ἄβραμ, καὶ ἀναμέσον τῶν ποιμένων τῶν κτηνῶν τοῦ λώτ. οἱ δὲ χαναναῖοι καὶ οἱ φερεζαῖοι τότε κατῴκουν τὴν γῆν. εἶπε δὲ ἄβραμ τῷ λώτ, μὴ ἔστω μάχη ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀναμέσον τῶν ποιμένων μου καὶ ἀναμέσον τῶν ποιμένων σου, ὅτι ἄνθρωποι ἀδελφοί ἐσμεν ἡμεῖς. οὐκ ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ ἐναντίον σοῦ ἐστι; διαχωρίσθητι ἀπ᾽ ἐμοῦ, εἰ σὺ εἰς ἀριστερά, ἐγὼ εἰς δεξιά, εἰ δὲ σὺ εἰς δεξιά, ἐγὼ εἰς ἀριστερά. καὶ ἐπάρας λὼτ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ,

Infra. 36.a. Hiere. 40.b.

Transla. Chal.

היא: למא אמרת דאחתי היא ודברית יתה לי לאתו וכען הא אתתך דבר ואיזיל: ופקיד עלוהי פרעה גוברין ואלויאו יתיה וית אתתיה וית כל דיליה:

Ca. xiii.

וסליק אברם ממצרים הוא ואתתיה וכל דיליה ולוט עמיה לדרומא: ואברם תקיף לחדא בגיתא בכספא ובדהבא: ואזל למטלנוהי מדרומא ועד בית אל עד אתרא דהות תמן משכניה בקדמיתא בין בית אל ובין עי: לאתר מדבחא דעבד תמן בקדמיתא וצלי תמן אברם בשמא דיי: ואף ללוט דאזיל עם אברם הוו ען ותורין ומשכנין: ולא סוברת יתהון ארעא למיתב כחדא ארי הוה קנינהון סגי ולא יכילו למיתב כחדא: והוה מצותא בין רעי בעירא דאברם ובין רעי בעירא דלוט וכנענאה ופריזאה בכן יתבין בארעא: ואמר אברם ללוט לא כען תהי מצותא בינא ובינך ובין רעי ובין רעך ארי גוברין אחין אנחנא: הלא כל ארעא קדמך אתפרש כען מני אם את לציפונא אנא לדרומא ואם את לדרומא אנא לציפונא: וזקף לוט ית עינוהי

Interp. chal.

esset. Quare dixisti soror mea est: et tuli eam mihi in uxorem: et nunc ecce uxor tua: tolle et vade. Precepitque super eum pharao viris: et comitati sunt eum et uxorem suam et omnia que habebat. Cap. 13.

Et ascendit abram de egypto ipse et uxor eius et omnia sua et loth cum eo ad austrum. Et abram erat honoratus valde in pecoribus et argento et auro. Et abiit per mansiones suas a meridie et usque bethel et usque ad locum in quo tetenderat prius tabernaculum suum inter bethel et inter hai: ad locum altaris quod ibi fecerat prius: et oravit ibi abram in nomine domini. Sed et loth qui abiit cum abram fuerunt oves et boves et tabernacula. et non poterat sustinere eos terra ut habitarent simul: quia erat substantia eorum multa: et non poterant habitare simul. Et facta est rixa inter pastores pecorum abram et pastores pecorum loth: chananeus autem et pherezeus tunc habitabant in terra. Et dixit abram ad loth. Ne sit nunc iurgium inter me et inter te et inter pastores meos et inter pastores tuos: quoniam viri fratres sumus nos. Ecce omnis terra coram te est: recede nunc a me. si tu ad aquilonem: ego ad meridiem: et si tu ad meridiem ego ad aquilonem. Et levavit loth oculos suos

Privativa chal.

Primitiua heb. | Ter. Heb. | Gen. | Ca.xiiij. | Trāsla. B. Hiero. | Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

Ter. Heb.

ויירא את כל ככר הירדן כי כלה
משקה לפני שחת יהוה את
סדם ואת עמרה כגן יהוה כארץ
מצרים באכה צער: ויבחר לו לוט
את כל ככר הירדן ויסע לוט
מקדם ויפרדו איש מעל אחיו:
אברם ישב בארץ כנען ולוט
ישב בערי הככר ויאהל עד סדם:
ואנשי סדם רעים וחטאים
ליהוה מאד: ויהוה אמר אל
אברם אחרי הפרד לוט מעמו
שא נא עיניך וראה מן המקום
אשר אתה שם צפנה ונגבה
וקדמה וימה: כי את כל הארץ
אשר אתה ראה לך אתננה
ולזרעך עד עולם: ושמתי את
זרעך כעפר הארץ אשר אם
יוכל איש למנות את עפר הארץ
גם זרעך ימנה: קום התהלך
בארץ לארכה ולרחבה כי לך
אתננה: ויאהל אברם ויבא וישב
באלני ממרא אשר בחברון ויבן
שם מזבח ליהוה:

Cap. xiiij.

ויהי
בימי אמרפל מלך שנער אריוך
מלך אלסר כדרלעמר מלך
עילם ותדעל מלך גוים: עשו
מלחמה את ברע מלך סדם ואת

Trāsla. B. Hiero.

vidit oēm circa regionē iordanis: q̄ vniuersa irrigabatur ātequā̄ subuerteret dn̄s Sodomā & Gomorrā sicut paradisus dn̄i: & sicut egyptus venictib⁹ ī segor. Elegitq̄ꝫ sibi loth regionē circa iordanē: & recessit ab oriēte. Diuisiq̄ꝫ sūt alterutrū a fratre suo. Abram hitauit ī terra chanaan. Loth vero moratus ē ī oppidis q̄ erāt circa iordanē: & habitauit in sodomis. Homines āt sodomite pessimi erāt & pctōres corā dn̄o nimis. Dixitq̄ꝫ dominus ad abrā postq̄ꝫ diuisus est ab eo loth. Leua oculos tuos: & vide a loco in quo nūc es ad aquilonē & meridiem ad orientem & occidentem. Omnem terram quam conspicis: tibi dabo & semini tuo vsq̄ꝫ in sempiternum: faciamq̄ꝫ semen tuū sicut puluerē terre. Si quis potest hominū numerare puluerem terre: semen quoq̄ꝫ tuū numerari poterit. Surge ergo & pābula terrā in lōgitudīe & in latitudīe sua: qa tibi daturus sū eā. Mouēs igr̄ tabernaculū suū abrā vēit & hitauit iuxta cōuallē mābre: q̄ ē in hebrō. Edificauitq̄ꝫ ibi altare dn̄o.

Factū ē āt ī illo tpe vt āraphel rex sennaar & arioch Rex pōti & chodorlaomor rex elamitarū & thadal rex gētiū inirēt bellū cōtra Basa regē sodomorum: & contra

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

vidit oēs circa regionē iordanis: qr irrigata erat anteq̄ subuerteret deus sodomā et gomorrā: sicut paradisus dei: et sicut terra egypti: donec veniat in segor. et elegit lot sibi oēs circa regionē iordanis: et recessit lot ab oriente. et diuisi sunt vnusquisq̄ꝫ a fratre suo. abram āt habitauit in terra chanaan. lot āt habitauit in terra finitimorū: et habitauit in sodomis. at homines q̄ in sodomis mali et peccatores corā deo nimis. dixit aūt deus ad abram postq̄ diuisus ē lot ab eo: suspiciens oculis tuis vide a loco vbi tu nūc es: ad aquilonē et meridiē et oriētem et mare. qr oēs terrā quā tu vides: tibi dabo eā: et semini tuo vsq̄ꝫ in seculū. et faciā semē tuū sicut arenā terre. si potest aliquis numerare arenā terre: et semen tuū numerabit. surgens perambula terrā in lōgitudinē suā et in latitudinē. qr tibi dabo eam et semini tuo in seculū. et mouēs tabernaculū abrā: veniēs habitauit iuxta quercū mābre. q̄ erat ī chebrō. et edificauit ibi altare dn̄o.

ἐπεῖδε πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ ἰορδάνου, ὅτι πᾶσα ἦν ποτιζομένη πρὸ τοῦ καταστρέψαι τὸν θεὸν σόδομα καὶ γόμορρα, ὡς ὁ παράδεισος τοῦ θεοῦ, καὶ ὡς ἡ γῆ αἰγύπτου, ἕως ἐλθεῖν εἰς ζόγορα. καὶ ἐξελέξατο λὼτ ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἀπῆρε λὼτ ἀπὸ ἀνατολῶν. καὶ διεχωρίσθησαν ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἄβραμ δὲ κατῴκησεν εἰς γῆν χαναάν. λὼτ δὲ κατῴκησεν ἐν γῇ τῶν περιχώρων, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν σοδόμοις. οἱ δὲ ἄνθρωποι οἱ ἐν σοδόμοις πονηροὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐναντίον τοῦ θεοῦ σφόδρα. εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἄβραμ μετὰ τὸ διαχωρισθῆναι τὸν λὼτ ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἴδε ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ σὺ νῦν εἶ, πρὸς βορρᾶν καὶ λίβα καὶ ἀνατολὴν καὶ θάλασσαν. ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν ἣν σὺ ὁρᾷς, σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματί σου ἕως αἰῶνος. καὶ ποιήσω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς. εἰ δύναταί τις ἐξαριθμῆσαι τὴν ἄμμον τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐξαριθμηθήσεται. ἀναστὰς διόδευσον τὴν γῆν εἴς τε τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ πλάτος. ὅτι σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἀποσκηνώσας ἄβραμ, ἐλθὼν κατῴκησε παρὰ τὴν δρῦν τὴν μαμβρῆ. ἣ ἦν ἐν χεβρών. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. Ca. 14

Factū ē aūt in regno amraphel regis sennaar: arioch rex elasar: chodorlaomor rex elam: et thargal rex gentiū. fecit bellū cum balla rege sodomorū: et cū

Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ ἀμαρφὰλ βασιλέως σενναάρ, ἀριὼχ βασιλεὺς ἐλασάρ, χοδολλογομὼρ βασιλεὺς αἰλάμ, καὶ θαργὰλ βασιλεὺς ἐθνῶν, ἐποίησε πόλεμον μετὰ βαλλὰ βασιλέως σοδόμων, καὶ μετὰ

Infra 17. b. c. 26. a. Roma. 4. d.

Primitiua chal. | **Interp. chal.**

et vidit omnē planiciē iordanis: qr tota esset irrigua antequā disperderet dn̄s sodomam et gomorrā: sicut hortus dn̄i et sicut terra egypti ad introitū sogor. Et elegit sibi loth omnē planiciē iordanis: et profectus est loth prius: et diuisi sunt vnusquisq̄ꝫ a fratre suo. Abrā habitabat in terra chanaā: et loth habitabat in vrbibus cāpestribus: et tetendit tabernacula vsq̄ꝫ ad sodomam. Uiri autē sodome erāt iniqui cū suo mamona et pessimi in corporibus suis coram dn̄o nimis. Dixitq̄ꝫ dn̄s ad abram postq̄ diuisus est loth ab eo: leua nunc oculos tuos: et vide a loco in quo tu es ad aquilonem et ad meridiem: et ad orientē: et ad occidentem. quoniam omnē terram quam tu vides tibi dabo eam et filijs tuis vsq̄ꝫ in seculū. et ponam filios tuos multos sicut puluerem terre: sicut enim non est possibile viro numerare puluerem terre: sic filij tui non numerabūtur. Surge ambula per terram in longitudine et in latitudine sua: qr tibi dabo eam. Et tetendit abram tabernaculum et venit et habitauit in planicie mamre: q̄ est in ebrō: et edificauit ibi altare corā dn̄o.

Et factum est in diebus amraphel regis babylonis: arioch rex elasar: codorlaomor rex elam: et tadaal rex gentium fecerunt prelium cū bera rege sodome et cum

Transla. Chal.

וחזא ית כל מישר ירדנא ארי כולה בית שקיא קדם חבלות יי ית סדום וית
עמורה כגנתא דיי כארעא דמצרים למיתך לצער: ובחר ליה לוט ית כל מישר ירדנא
ונטל לוט מלקדמין ואתפרשו גבר מעם אחוהי: אברם יתיב בארעא דכנען ולוט
יתיב בקרוי מישרא ופרס עד סדום: ואנשי סדום בישין בממונהון וחיבין
בגופהון קדם יי לחדא: ויי אמר לאברם בתר דאתפרש לוט מניה זקוף כען
עינך וחזי מן אתרא דאת תמן לצפונא ולדרומא ולמדינחא ולמערבא: ארי ית כל
ארעא דאת חזי לך אתננה ולבנך עד עלמא: ואשוי ית בנך סגיאין כעפרא דארעא
כמא דלית אפשר לגבר למימני ית עפרא דארעא אף בנך לא יתמנון: קום הליך
בארעא לאורכה ולפותיה ארי לך אתננה: ופרס אברם ואתא ויתיב במישרי
ממרא די בחברון ובנא תמן מדבחא קדם יי: Ca. xiiij. והוה ביומי
אמרפל מלכא דבבל אריוך מלכא דאלסר כדרלעמר מלכא דעילם ותדעל מלכא
עממין: עבדו קרבא עם ברע מלכא דסדום ועם

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina. | Transla. B. Hiero. | Ter. Heb. | Gen. | Ca.xiiij. | Primitiua heb.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

barsa rege gomorre: et sennaar rege adama: et symor rege seboim: et rege balac. hec est segor. oēs hi conuenerūt in vallem salsam: hoc mare salis. duodecim ānis ipsi seruierunt chodorlaomor. et terciodecimo anno recesserūt. in āt quarto decimo anno venit chodorlaomor et reges cum eo: et trucidauerūt gigātes in astaroth: carnaim: et gētes fortes cū eis. et emmeos in saue ciuitate. et chorreos in mōtibus seir vsq̄ꝫ ad terebinthū pharā: q̄ est in solitudine. et reuersi venerūt ad fontē iudicij. ipsa est cades: et trucidauerūt oēs principes amalec: et amorreos: et habitantes in asasonthamar. egressus ē āt rex sodomorū: et rex gomorre: et rex adama: et rex seboim: et rex balac. hec est segor. et occurrerūt cū acie eis in prelium in valle salsa aduersus chodorlaomor regem elam: et thargal regem gentiū: et amraphel regem sennaar: et arioch regem elasor: et quatuor reges aduersus quinq̄ꝫ. at vallis salsa: putei putei bituminis. fugit aūt rex sodomorū: et rex gomorre: et ceciderunt illic. at qui remāserūt fugerūt in mōtana. acceperūt āt equitatū oēm

βαρσὰ βασιλέως γομόρρας, καὶ σενναὰρ βασιλέως ἀδαμά, καὶ συμὸρ βασιλέως σεβωείμ, καὶ βασιλέως βαλάκ. αὕτη ἐστὶ σηγώρ. πάντες οὗτοι συνεφώνησαν ἐπὶ τὴν φάραγγα τὴν ἁλικήν. αὕτη θάλασσα τῶν ἁλῶν. δώδεκα ἔτη αὐτοὶ ἐδούλευσαν τῷ χοδολλογομὼρ. καὶ τῷ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει ἀπέστησαν. ἐν δὲ τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει ἦλθε χοδολλογομὼρ καὶ οἱ βασιλεῖς μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ κατέκοψαν τοὺς γίγαντας τοὺς ἐν ἀσταρὼθ, καρναΐν, καὶ ἔθνη ἰσχυρὰ ἅμα αὐτοῖς. καὶ τοὺς ἐμμαίους ἐν σαυῇ τῇ πόλει, καὶ τοὺς χορραίους τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι σηὶρ ἕως τερεβίνθου τῆς φαράμ. ἥ ἐστιν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἀναστρέψαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν πηγὴν τῆς κρίσεως. αὕτη ἐστὶ κάδης. καὶ κατέκοψαν πάντας τοὺς ἄρχοντας ἀμαλήκ, καὶ τοὺς ἀμορραίους, καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἀσασονθαμάρ. ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς σοδόμων, καὶ βασιλεὺς γομόρρας, καὶ βασιλεὺς ἀδαμά, καὶ βασιλεὺς σεβωείμ, καὶ βασιλεὺς βαλάκ. αὕτη ἐστὶ σηγώρ. καὶ παρετάξαντο αὐτοῖς εἰς πόλεμον ἐπὶ τῇ κοιλάδι τῇ ἁλικῇ πρὸς χοδολλογομὼρ βασιλέα αἰλάμ, καὶ θαργὰλ βασιλέα ἐθνῶν, καὶ ἀμαρφὰλ βασιλέα σενναάρ, καὶ ἀριὼχ βασιλέα ἐλασάρ, καὶ οἱ τέσσαρες βασιλεῖς πρὸς τοὺς πέντε. ἡ δὲ κοιλὰς ἡ ἁλική, φρέατα φρέατα ἀσφάλτου. ἔφυγε δὲ βασιλεὺς σοδόμων, καὶ βασιλεὺς γομόρρας, καὶ ἐνέπεσον ἐκεῖ. οἱ δὲ καταλειφθέντες ἔφυγον εἰς τὴν ὀρεινήν. ἔλαβον δὲ τὴν ἵππον πᾶσαν τὴν

B

A

D

Transla. B. Hiero.

bersa regē gomorre: & contra sennaab regem adame: & contra semeber regē seboim: cōtraq̄ꝫ regē bale: ipsa est segor. Oēs hi conuenerūt in vallē siluestrē: q̄ nunc est mare salis. Duodecim enim annis seruierant chodorlaomor: & tertio decimo anno recesserunt ab eo. Igr̄ q̄rto decimo āno venit chodorlaomor & reges qui erant cum eo: & pcusserunt raphaim in astaroth carnaym & zuzim cum eis: & emim in saue cariathaim: & chorreos in montibus seyr vsq̄ꝫ ad cāpestria pharan: que est in solitudine. Reuersiq̄ꝫ sunt & venerunt vsq̄ꝫ ad fontē mesphat: ipsa est chades: & pcusserūt oēm regionē amalechitarum & ammorreorū q hitabāt in asasonthamar. Et egressi sūt rex sodomorū & rex gomorre rexq̄ꝫ adame & rex seboim necnon & rex bale: que est segor: & direxerunt aciem contra eos in valle siluestri. s. aduersus chodorlaomor regem elamitarum & thadal regem gentium & amraphel regē sennaar & arioch regē ponti: quattuor reges aduersus quinq̄ꝫ. Vallis aūt siluestris hēbat puteos multos bituminis. Itaq̄ꝫ rex sodomorū & rex gomorre tergaverterūt ceciderūtq̄ꝫ ibi: & q remāserāt fugerūt ad mōtē. tulerūt āt oēs sbām

Ter. Heb.

ברשע מלך עמרה שנאב מלך
אדמה ושמאבר מלך צביים ומלך
בלע היא צער: כל אלה חברו
אל עמק השדים הוא ים המלח:
שתים עשרה שנה עבדו את
כדרלעמר ושלש עשרה שנה
מרדו: ובארבע עשרה שנה בא
כדרלעמר והמלכים אשר אתו
ויכו את רפאים בעשתרת קרנים
ואת הזוזים בהם ואת האימים
בשוה קריתים: ואת החרי
בהררם שעיר עד איל פארן
אשר על המדבר: וישבו ויבאו
אל עין משפט הוא קדש ויכו
את כל שדה העמלקי וגם את
האמרי הישב בחצצן תמר: ויצא
מלך סדם ומלך עמרה ומלך
אדמה ומלך צביים ומלך בלע
הוא צער ויערכו אתם מלחמה
בעמק השדים: את כדרלעמר
מלך עילם ותדעל מלך גוים
ואמרפל מלך שנער ואריוך
מלך אלסר ארבעה מלכים את
החמשה: ועמק השדים בארת
בארת חמר וינסו מלך סדם
ועמרה ויפלו שמה והנשארים
הרה נסו: ויקחו את כל רכש

Transla. Chal.

ברשע מלכא דעמורה שנאב מלכא דאדמה ושמאבר מלכא דצבוים ומלכא דבלע
היא צער: כל אלין אתכנשו למישר חקליא הוא ימא דמלחא: תרתא עשרי
שנין פלחו ית כדרלעמר ותלת עשרי שנין מרדו: ובארבע עשרי שנין אתא
כדרלעמר ומלכיא דעמיה ומחו ית גבריא די בעשתרות קרנים וית תקיפיא די
בהמתא וית אימתני די בשוה קריתים: וית חוראי די בטוריא דשעיר עד מישר פארן
דסמיך על מדברא: ותבו ואתו למישר פלוג דינא היא רקם ומחו ית כל חקל
עמלקאה ואף ית אמוראה דיתיב בעין גדי: ונפק מלכא דסדום ומלכא דעמורה
ומלכא דאדמה ומלכא דצבוים ומלכא דבלע היא צער וסדרו עמהון קרבא במישר
חקליא: עם כדרלעמר מלכא דעילם ותדעל מלכא עממין ואמרפל מלכא דבבל
ואריוך מלכא דאלסר ארבעה מלכין לקבל חמשה: ומישר חקליא בירין בירין מסקן
חימרא וערקו מלכא דסדום ועמורה ונפלו תמן ודאשתארו לטורא ערקו: ושבו
ית כל קנינהון

Interp. chal. | **Primitiua chal.**

bersa rege gomorre: sennab rege adame et semeber rege seboī & rege bale: ipsa ē segor. Oēs hi cōgregati sunt ī valle cāpestri q̄ est mare salis. duodecim annis seruierant codorlaomor: et in tertiodecimo anno rebellauerunt. In quartodecimo autem anno venit codorlaomor et reges qui erant cum eo: et percusserunt gigantes qui erāt in astaroth carnaim: et robustos qui erāt in ham: et horrendos qui erant in saue cariathaim: et chorreos qui erant in montibus seyr vsq̄ꝫ ad planiciem pharam: que est iuncta deserto. Et reuersi sunt et venerunt ad planiciem diuisionis iudicij: que est cades: et percusserunt omnē regionem amalech et amorreum qui habitabat in engadi. et egressus est rex sodome et rex gomorre et rex adame et rex seboim et rex bale que est sogor: et inierunt cum eis certamē in valle campestri: cum codorlaomor rege elam: et tadal rege gentium et amraphel rege babylonis et arioch rege elasar: quattuor reges cōtra quinq̄ꝫ. Uallis autem campestris habebat puteos ex quibus effodiebatur bitumen: et fugerunt rex sodome et rex gomorre et ceciderunt ibi: et qui remanserant in montē fugerunt. Et depredati sunt omnem substantiam

Primitiua heb. | Ter. Heb. | Gen. | Ca. xiiij. | Trãsla. B. Hiero. | Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

Ter. Heb.

סדם ועמרה ואת כל אכלם וילכו׃
ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי
אברם וילכו והוא ישב בסדם׃
ויבא הפליט ויגד לאברם העברי
והוא שכן באלני ממרא האמרי
אחי אשכל ואחי ענר והם בעלי
ברית אברם׃ וישמע אברם כי
נשבה אחיו וירק את חניכיו
ילידי ביתו שמנה עשר ושלש
מאות וירדף עד דן׃ ויחלק
עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם
וירדפם עד חובה אשר משמאל
לדמשק׃ וישב את כל הרכוש
וגם את לוט אחיו ורכשו השיב
וגם את הנשים ואת העם׃ ויצא
מלך סדם לקראתו אחרי שובו
מהכות את כדרלעמר ואת
המלכים אשר אתו אל עמק שוה
הוא עמק המלך׃ ומלכי צדק מלך
שלם הוציא לחם ויין והוא כהן
לאל עליון׃ ויברכהו ויאמר ברוך
אברם לאל עליון קנה שמים
וארץ׃ וברוך אל עליון אשר מגן
צריך בידך ויתן לו מעשר מכל׃
ויאמר מלך סדם אל אברם תן
לי הנפש והרכש קח לך׃ ויאמר
אברם אל מלך סדם הרמתי

Primitiua heb.: בוא פלט נגד · ברית שמע · שבה ריק חנך · ילד · מאה רדף חלק · נכה · שמאל · שוב רכש · שוב · נשה · יצא · נכה · Hebre. 7. a. · צדק מלך · יצא · עלה ברך · צור נתן עשר · אמר נתן · לקח · רום

Trãsla. B. Hiero.

sodomorũ & gomorreorũ: & vniuersa q̃ ad cibũ ptinẽt: & abierũt. Necnõ & loth & sbãm eius filiũ fris abrã qui habitabat in sodomis. Et ecce vnus qui euaserat: nũciauit abrã hebreo: qui hitabat in cõualle mãbre ammorrei fris eschol & fris aner. Hi enim pepigerant fedus cũ abrã. Q̃d cũ audisset abram captum videlicet loth frẽm suũ: nũerauit expeditos vernaculos suos trecẽtos decẽ & octo: & persecutus est eos vsq; Dan. Et diuisis sociis irruit sup eos nocte. Percussitq; eos: & persecutus est vsq; hoba: que est ad leuã damasci. Reduxitq; omnem substantiam: & loth frẽm suũ cum substantia illius: mulieres quoq; & populũ. Egressus est autẽ rex sodomorũ in occursum eius: postq̃ reuersus ẽ a cede chodorlaomor & regũ qui cũ eo erãt in valle saue: que est vallis regis. At vero melchisedech rex salẽ pferens panẽ & vinũ: erat eñ sacerdos dei altissimi bñdixit ei & ait. Benedictus abram deo excelso: qui creauit celum & terrã: & bñdictus deus excelsus quo protegẽte hostes in manibus tuis sũt. Et dedit ei decimas ex oib⁹. Dixit ãt rex sodomorũ ad abrã. Da mihi aĩas: cetera tolle tibi. Qui respõdit ei. Leuo

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

sodomorũ et gomorre: et oẽs cibos eorũ: et abierunt. acceperũt ãt et lot filiũ fratris abram: ꝛ suppellectilẽ eius: ꝛ abierunt. erat.n. habitãs in sodomis. aduenies ãt quidã saluatorũ: nunciauit abram trãsitori: ipse aũt habitabat apd̃ quercũ mãbre amorrei fratris eschol: ꝛ fratris aunã. qui erant cõfederati abram. audiẽs ãt abram: q̃d captiuatus ẽ lot nepos eius: numerauit pprios vernaculos suos: trecentos decem et octo et persecutus ẽ vsq; ad dã. ꝛ irruit sup eos nocte ipse: ꝛ pueri eius. ꝛ percussit eos. et psecutus ẽ vsq; ad chobal. q̃ est in sinistra damasci. et reduxit omnẽ equitatũ sodomorũ. et lot nepotem suũ reduxit: et substãtiã suã: et mulieres: et pplꝫ. egressus ẽ ãt rex sodomorũ: et rex gomorre in occursum eius: postq̃ reuersus ẽ a cede chodorlaomor: et regũ qui cũ eo in valle saue. hic erat campus regis melchisedec: et melchisedec rex salem protulit ipsi panes et vinũ. erat ãt sacerdos dei altissimi. ꝛ benedixit ei melchisedec. ꝛ dixit benedictus abram deo altissimo: qui creauit celũ et terrã. ꝛ benedictus dñs deus altissimus: q̃ tradidit inimicos tuos captiuos tuos. ꝛ dedit ei abram decimã ex oibus. dixit ãt rex sodomorũ ad abram: da mihi viros: at equitatũ accipe tibiipsi. dixit aũt abram ad regem sodomorũ: extendo

σοδόμων καὶ γομόρρας, καὶ πάντα τὰ βρώματα αὐτῶν, καὶ ἀπῆλθον. ἔλαβον δὲ καὶ τὸν λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ ἄβραμ, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπῴχοντο. ἦν γὰρ κατασκηνῶν ἐν σοδόμοις. παραγενόμενος δὲ τις τῶν ἀνασωθέντων, ἀπήγγειλε τῷ ἄβραμ τῷ περάτῃ, αὐτὸς δὲ κατῴκει παρὰ τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ ἀμμωρ τοῦ ἀδελφοῦ ἐσχώλ, καὶ ἀδελφοῦ αὐνάν. οἳ ἦσαν συνωμόται τοῦ ἄβραμ. ἀκούσας δὲ ἄβραμ, ὅτι ᾐχμαλώτευται λὼτ ὁ ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ, ἠρίθμησε τοὺς ἰδίους οἰκογενεῖς αὐτοῦ, τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτώ. καὶ κατεδίωξεν ἕως δάν. καὶ ἐπέπεσεν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὴν νύκτα αὐτός, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. καὶ κατεδίωξεν ἕως χοβάλ. ἥ ἐστιν ἐν ἀριστερᾷ δαμασκοῦ. καὶ ἀπέστρεψε πᾶσαν τὴν ἵππον σοδόμων. καὶ τὸν λὼτ τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ ἀπέστρεψε, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὸν λαόν. ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς σοδόμων, καὶ βασιλεὺς γομόρρας εἰς συνάντησιν αὐτοῦ, μετὰ τὸ ἀποστρέψαι ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ χοδολλογομόρ, καὶ τῶν βασιλέων τῶν μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν κοιλάδα τὴν σαυή. τοῦτο ἦν πεδίον βασιλέως. μελχισεδὲκ. καὶ μελχισεδὲκ βασιλεὺς σαλὴμ ἐξήνεγκεν αὐτῷ ἄρτους καὶ οἶνον. ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν μελχισεδέκ. καὶ εἶπεν εὐλογημένος ἄβραμ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. καὶ εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος. ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σου. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἄβραμ δεκάτην ἀπὸ πάντων. εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς σοδόμων πρὸς ἄβραμ, δός μοι τοὺς ἄνδρας, τὴν δὲ ἵππον λάβε σεαυτῷ. εἶπε δὲ ἄβραμ πρὸς τὸν βασιλέα σοδόμων, ἐκτενῶ

C

Transla. Chal.

דסדום ועמורה וית כל מיכלהון ואזלו׃ ושבו ית לוט וית קניניה בר אחוהי דאברם
ואזלו והוא יתיב בסדום׃ ואתא משיזבא וחוי לאברם עבראה והוא שרי במישרי
ממרא אמוראה אחוהי דאשכול ואחוהי דענר ואינון מארי קימיה דאברם׃ ושמע
אברם ארי אשתבי אחוהי וזריז ית עולמוהי ילידי ביתיה תלת מאה ותמני עשר
ורדף עד דן׃ ואתפליג עליהון בליליא הוא ועבדוהי ומחונון ורדפינון עד חובה
דמצפונא לדמשק׃ ואתיב ית כל קנינא ואף ית לוט אחוהי וקניניה אתיב ואף ית
נשיא וית עמא׃ ונפק מלכא דסדום לקדמותיה בתר דתב מלמימחי ית כדרלעמר
וית מלכיא דעמיה למשר מפנא הוא בית ריסא דמלכא׃ ומלכי צדק מלכא
דירושלם אפיק לחם וחמר והוא משמש קדם אל עלאה׃ וברכיה ואמר בריך אברם
קדם אל עלאה דקניניה שמיא וארעא׃ ובריך אל עלאה דמסר שנאך בידך ויהב
ליה חד מן עשרה מכולא׃ ואמר מלכא דסדום לאברם הב לי נפשתא וקנינא דבר
לך׃ ואמר אברם למלכא דסדום ארימית

Primitiua chal.: אכל · שזב חוה שרא · שרא קום · שבה · פלג מחא · תוב קנה · נשה תוב מחא · שרא פנה · נפק שמש עלה · פנה · יהב קנה · רום

Interp. chal.

sodome ꝛ gomorre ꝛ omnes cibos eorum: ꝛ abierũt. Ceperunt quoq; loth filium fratris abrae ꝛ substantiam eius ꝛ abierũt: ꝛ ipse habitabat in sodoma. Et venit qui euaserat ꝛ nunciauit abrae hebreo qui morabat in campestrib⁹ mamre amorrei fratris eschol et fratris aner: ꝛ hi erant confederati abrae. Et audiuit abram q̃ captus esset frater suus: ꝛ armauit pueros suos natos in domo sua trecentos ꝛ decẽ ꝛ octo et persecutus est vsq; dan: ꝛ diuisis seruis suis cõtra eos percussẽrũt eos nocte: ꝛ persecutus est eos vsq; hoba: que ẽ ad aquilonẽ damasci. Et reduxit vniuersam substantiã: ꝛ etiam loth fratrem suũ ꝛ substantiã eius reduxit: mulieres quoq; ꝛ populuꝫ. Et egressus est rex sodome in occursum ei⁹ postquã reuersus est a cede codorlaomor ꝛ regum qui erant cũ eo in valle plana: que erat locus refrigerii regis. Et melchisedech rex ierusalem adduxit panem ꝛ vinum: et ipse erat minister coram deo excelso. Et benedixit ei: ꝛ dixit. Benedictus abram coram deo excelso: cuius possessio est celum ꝛ terra. Et benedictus deus excelsus qui tradidit hostes tuos in manu tua. ꝛ dedit ei vnũ ex decem de omnibus. Et dixit rex sodome ad abram. Da mihi animas: et substantiam tolle tibi. Et dixit abram regi sodome. Leuo

---

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina. | Transla. B. Hiero. | Ter. Heb. | Gen. | Ca. xv. | Primitiua heb.

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

D

manũ meã ad deũ altissimũ: q̃ creauit celũ et terrã: si a filo vsq; ad corrigiam calciamẽti accipiam ex oibus tuis: vt non dicas: q̃ ego ditaui abram. preter ea q̃ comederũt iuuenes: et partẽ virorũ qui venerũt mecũ: eschol aner mambre. isti accipient partẽ.

τὴν χεῖρά μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, εἰ ἀπὸ σπαρτίου ἕως σφαιρωτῆρος ὑποδήματος λήψομαι ἀπὸ πάντων τῶν σῶν, ἵνα μὴ εἴπῃς, ὅτι ἐγὼ ἐπλούτησα τὸν ἄβραμ. πλὴν ὧν ἔφαγον οἱ νεανίσκοι, καὶ τῆς μερίδος τῶν ἀνδρῶν τῶν συμπορευθέντων μετ᾽ ἐμοῦ, ἐσχὼλ ἀνὲρ μαμβρῆ. οὗτοι λήψονται μερίδα.

Ca. 15.

A

Post aũt verba hec: factũ ẽ verbũ dñi ad abrã in visione: dicens: ne timeas abram: ego protegam te. merces tua multa erit nimis. dicit aũt abram: domine q̃d mihi dabis: ego ãt dimittor sine liberis: at filius masec vernacule mee: hic damascus eliezer. ꝛ ait abram: q̃m mihi nõ dedisti filium: at vernaculus meus hereditabit me. et statim vox dei facta ẽ ad eum: dicens: nõ hereditabit te hic: sed q̃ egredietur de te: hic hereditabit te. eduxit ãt eum foras. ꝛ dixit ipsi: respice in celum: ꝛ numera stellas: si poteris numerare ipsas. et dixit: sic erit semen tuũ. credidit ãt abram deo: et reputatũ ẽ illi ad iusticiã. dixit ãt ad eum: ego deus qui eduxi te de regione chaldeorũ: vt darẽ tibi terrã hanc hereditare: ait ãt dñator dñe deus sm̃ q̃d sciam: q̃

μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐγενήθη ῥῆμα κυρίου πρὸς ἄβραμ ἐν ὁράματι, λέγων, μὴ φοβοῦ ἄβραμ, ἐγὼ ὑπερασπίζω σου. ὁ μισθός σου πολὺς ἔσται σφόδρα. λέγει δὲ ἄβραμ, δέσποτα τί μοι δώσεις, ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος, ὁ δὲ υἱὸς μασὲκ τῆς οἰκογενοῦς μου, οὗτος δαμασκὸς ἐλιέζερ. καὶ εἶπεν ἄβραμ, ἐπειδὴ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας τέκνον, ὁ δὲ οἰκογενής μου κληρονομήσει με. καὶ εὐθὺς φωνὴ θεοῦ ἐγένετο πρὸς αὐτόν, λέγων, οὐ κληρονομήσει σε οὗτος, ἀλλ᾽ ὃς ἐξελεύσεται ἐκ σοῦ, οὗτος κληρονομήσει σε. ἐξήγαγε δὲ αὐτὸν ἔξω. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβλεψον εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἀρίθμησον τοὺς ἀστέρας, εἰ δυνήσῃ ἐξαριθμῆσαι αὐτούς. καὶ εἶπεν, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. ἐπίστευσε δὲ ἄβραμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν, ἐγὼ ὁ θεὸς ὁ ἐξαγαγών σε ἐκ χώρας χαλδαίων, ὥστε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην κληρονομῆσαι. εἶπε δὲ, δέσποτα κύριε θεὲ κατὰ τί γνώσομαι ὅτι

B

Roma. 4. a. Gal. 3. a. Jac. 2. d

Transla. B. Hiero.

manũ meã ad dñm deũ excelsũ possessorẽ celi & terre: q̃ a filo subtegminis vsq; ad corrigiam caligenõ accipiã ex oibus que tua sunt: ne dicas ego ditaui abrã: exceptis his que comederunt iuuenes: & partibus virorũ qui venerunt mecum aner: eschol & mãbre. Isti accipiant partes suas. Ca. 15.

His itaq; transactis: factus est sermo dñi ad abram per visionẽ dicẽs. Noli timere abram. ego protector tuus: & merces tua magna nimis. Dixitq; abrã. Domine deus quid dabis mihi. Ego vadã absq; liberis: & filius pcuratoris domus mee iste damascus eliezer. Addiditq; abrã. mihi autem non dedisti semẽ: & ecce vernaculus meus heres meus erit. Statiq; sermo dñi factus est ad eũ dicens. Non erit hic heres tuus: sed qui egredietur de vtero tuo ipsum habebis heredẽ. Eduxitq; eũ foras: & ait illi. Suspice celum & numera stellas si potes. & dixit ei Sic erit semẽ tuum. Credidit abrã dño: & reputatũ est illi ad iusticiam. Dixitq; ad eum. Ego dominus qui eduxi te de vr chaldeorum: vt darem tibi terrã istam: & possideres eam. At ille ait. Dñe de⁹ vñ scire possum: q̃

Ter. Heb.

ידי אל יהוה אל עליון קנה שמים
וארץ׃ אם מחוט ועד שרוך נעל
ואם אקח מכל אשר לך ולא
תאמר אני העשרתי את אברם׃
בלעדי רק אשר אכלו הנערים
וחלק האנשים אשר הלכו אתי
ענר אשכל וממרא הם יקחו
חלקם׃ אחר הדברים Ca. xv.
האלה היה דבר יהוה אל אברם
במחזה לאמר אל תירא אברם
אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד׃
ויאמר אברם אדני יהוה מה
תתן לי ואנכי הולך ערירי ובן
משק ביתי הוא דמשק אליעזר׃
ויאמר אברם הן לי לא נתתה
זרע והנה בן ביתי יורש אתי׃
והנה דבר יהוה אליו לאמר לא
יירשך זה כי אם אשר יצא
ממעיך הוא יירשך׃ ויוצא אתו
החוצה ויאמר הבט נא השמימה
וספר הכוכבים אם תוכל לספר
אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך׃
והאמן ביהוה ויחשבה לו צדקה׃
ויאמר אליו אני יהוה אשר
הוצאתיך מאור כשדים לתת
לך את הארץ הזאת לרשתה׃
ויאמר אדני יהוה במה אדע כי

Primitiua heb.: שרך · אמר עשר · לקח · Ca. xv. · חזה ירא · רבה · נתן הלך ערר · אמר נתן · ירש · מעה יצא · נבט · יכל · אמן חשב · יצא נתן · ירש · ידע

Transla. Chal.

ידי בצלו קדם יי אל עלאה דקניניה שמיא וארעא׃ אם מחוטא ועד ערקת מסנא
ואם אסב מכל דילך ולא תימר אנא עתרית ית אברם׃ בר מדאכלו עולימיא וחולק
גובריא דאזלו עמי ענר אשכל וממרא אינון יקבלון חולקהון׃ Ca. xv.
בתר פתגמיא האלין הוה מימר מן קדם יי לאברם בנבואה למימר לא תדחל
אברם מימרי תקיף לך אגרך סגי לחדא׃ ואמר אברם יי אלהים מה תתן לי ואנא
אזיל בלא ולד ובר פרנסא הדין דבביתי הוא דמשקאה אליעזר׃ ואמר אברם
הא לי לא יהבת ולד והא בר ביתי ירית יתי׃ והא מימר מן קדם יי ליה למימר לא
ירתינך דין אלהין בר דתוליד הוא ירתינך׃ ואפיק יתיה לברא ואמר אסתכי כען
לשמיא ומני כוכביא אם תיכול למימני יתהון ואמר ליה כדין יהון בנך׃ והימין
במימרא דיי וחשבה ליה לזכו׃ ואמר ליה אנא יי דאפקתך מאורא דכשדאי
למתן לך ית ארעא הדא למירתה׃ ואמר יי אלהים במה אדע ארי

Interp. chal.

manum meam in oratione coram deo excelso: cuius possessio celũ ꝛ terra est: si a filo ꝛ vsq; ad corrigiam calciamenti accipiam ex oibus que tua sunt: ꝛ non dices ego ditaui abram. exceptis his que comederunt iuuenes ꝛ parte virorum qui venerunt mecum: aner Eschol: ꝛ mamre: illi recipiant partes suas. Ca. 15.

Post verba hec fact⁹ est sermo a facie domini ad abram in prophetia dicens. Ne timeas abram verbum meũ erit fortitudo tua: merces tua multa nimis. Et dixit abram. Dñe deus quid dabis mihi: et ego vado absq; liberis: ꝛ filius gubernator iste qui in domo mea ẽ: ipse ẽ damascen⁹ eliezer. Et dixit abrã. Ecce mihi non dedisti generationem: ꝛ ecce filius domus mee heres meus erit. Et ecce sermo a facie dñi factus est ad eum dicẽs. Non erit hic heres tuus: sed filius quem genueris ipse erit heres tuus. Et eduxit eum foras: ꝛ dixit. Respice nunc celum ꝛ numera stellas: si potes numerare eas. Et dixit ei. Sic erunt filii tui. Et credidit in verbo domini: ꝛ reputatuꝫ est ei ad iusticiaꝫ. Dixitq; ei. Ego dominus qui eduxi te de vr chaldeorum: vt darem tibi terram hanc in hereditatem. Et dixit. Domine deus in quo sciam: q̃

Primitiua chal.: נסב אמר · קבל · אמר דחל · סגא נתן · ילד · אמר · ילד נפק שכה · מנה יכל המן · אמר זכה נפק · נתן ירת ידע

אירשנה: ויאמר אליו קחה לי
עגלה משלשת ועז משלשת
ואיל משלש ותר וגוזל: ויקח לו
את כל אלה ויבתר אתם בתוך
ויתן איש בתרו לקראת רעהו
ואת הצפר לא בתר: וירד העיט
על הפגרים וישב אתם אברם:
ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה
על אברם והנה אימה חשכה
גדלה נפלת עליו: ויאמר לאברם
ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ
לא להם ועבדום וענו אתם
ארבע מאות שנה: וגם את הגוי
אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן
יצאו ברכש גדול: ואתה תבוא
אל אבתיך בשלום תקבר בשיבה
טובה: ודור רביעי ישובו הנה
כי לא שלם עון האמרי עד הנה:
ויהי השמש באה ועלטה היה
והנה תנור עשן ולפיד אש אשר
עבר בין הגזרים האלה: ביום
ההוא כרת יהוה את אברם ברית
לאמר לזרעך נתתי את הארץ
הזאת מנהר מצרים עד הנהר
הגדל נהר פרת: את הקיני ואת
הקנזי ואת הקדמני: ואת החתי
ואת הפרזי ואת הרפאים: ואת

(Privativa heb.: לקח · שלש · בתר · נתן · נשב · רדם · ידע גור · ענה · רבע מאה · עבד דון · יצא · גדל בוא · שלם קבר שיב · שוב · היה בוא · תנר לפד · עבר · כרת · נתן)

possessurus sum eam? Et respondit dominus: Sume inquit mihi vaccam triennem & capram trimam & arietem annorum trium: turturem quoque & columbam. Qui tollens universa haec divisit ea per medium: & utrasque partes contra se altrinsecus posuit. Aves autem non divisit. Descendebantque volucres super cadavera: & abigebat eas abram. Cumque sol occumberet: sopor irruit super abram: & horror magnus & tenebrosus invasit eum. Dictumque est ad eum. Scito praenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua: & subiicient eos servituti: & affligent quadringentis annis. Verumtamen gentem cui servituri sunt: ego iudicabo. & post haec egredientur cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace sepultus in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur huc. Necdum enim completae sunt iniquitates amorreorum usque ad praesens tempus. Cum ergo occubuisset sol: facta est caligo tenebrosa: & apparuit clibanus fumans & lampas ignis transiens inter divisiones illas. In illo die pepigit dominus foedus cum abram dicens. Semini tuo dabo terram hanc: a fluvio egypti usque ad fluvium magnum euphratem. Cineos & cenezeos. cethmoneos: & etheos: & pherezeos. raphaim quoque &

κληρονομήσω αὐτήν; εἶπε δὲ αὐτῷ, λάβε μοι δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα, καὶ τρυγόνα, καὶ περιστεράν. ἔλαβε δὲ αὐτῷ πάντα ταῦτα, καὶ διεῖλεν αὐτὰ μέσα, καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἀντιπρόσωπα ἀλλήλοις. τὰ δὲ ὄρνεα οὐ διεῖλε. κατέβη δὲ τὰ ὄρνεα ἐπὶ τὰ σώματα, καὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν· καὶ συνεκάθισεν αὐτοῖς Ἀβράμ. περὶ δὲ ἡλίου δυσμὰς ἔκστασις ἐπέπεσε τῷ Ἀβράμ, καὶ ἰδοὺ φόβος σκοτεινὸς μέγας ἐπιπίπτει αὐτῷ. καὶ ἐρρέθη πρὸς Ἀβράμ, γινώσκων γνώσῃ, ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ. καὶ δουλώσουσιν αὐτούς, καὶ κακώσουσι, καὶ ταπεινώσουσιν αὐτοὺς τετρακόσια ἔτη. τὸ δὲ ἔθνος ᾧ ἂν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ, λέγει κύριος. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς. σὺ δὲ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, ταφεὶς ἐν γήρᾳ καλῷ. τετάρτη δὲ γενεὰ ἀποστραφήσονται ὧδε. οὔπω γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν. ἐπεὶ δὲ ἐγίνετο ὁ ἥλιος πρὸς δυσμάς, φλὸξ ἐγένετο· καὶ ἰδοὺ κλίβανος καπνιζόμενος, καὶ λαμπάδες πυρός, αἳ διῆλθον ἀνὰ μέσον τῶν διχοτομημάτων τούτων. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διέθετο κύριος τῷ Ἀβράμ διαθήκην λέγων, τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Αἰγύπτου ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου Εὐφράτου, τοὺς κεναίους, καὶ τοὺς κενεζαίους, καὶ τοὺς κεδμωναίους, καὶ τοὺς χετταίους, καὶ τοὺς φερεζαίους, καὶ τοὺς ῥαφαΐμ, καὶ

hereditabo eam? dixit autem illi: accipe mihi vitulam triennem: et capram trimam: et arietem trimum: et turturem: et columbam. et accepit ipsi omnia haec. et divisit ea media. et posuit ea contraria adinvicem: at aves non divisit. descenderunt autem volucres super corpora et divisiones eorum: et sedit cum eis abram. circa autem solis occasum extasis cecidit super abram: et ecce timor tenebrosus magnus irruit in eum. et dictum est ad abram: cognoscens scies: quod peregrinum erit semen tuum in terra non sua: et subiicient eos: et affligent: et humiliabunt eos annis quadringentis. et gentem cui servient: iudicabo ego: dicit dominus. post autem haec egredientur huc cum supellectili multa: tu autem ibis ad patres tuos cum pace: sepultus in senectute bona: quarta autem generatione revertentur huc. nondum enim completae sunt iniquitates amorreorum usque nunc. postquam autem fiebat sol ad occasum: flamma facta est. et ecce clibanus fumans: et lampades ignis, quae pertransierunt per medium divisionum istarum. in die illa disposuit dominus foedus abrae dicens: semini tuo dabo terram hanc: a flumine egypti usque ad flumen magnum euphratem: ceneos: et cenezeos: et cedmoneos: et chetteos: et pherezeos: et raphaim: et

Act. 7.a.

Privativa chal. | Interp. chal. | Transla. Chal.

hereditabo eam. Et dixit ei. Offer coram me vitulos tres: et capras tres et arietes tres: et turturem et filium columbae. Et obtulit coram eo omnia haec: et divisit ea equaliter: et posuit divisiones unamquamque e regione alterius: aves autem non divisit. Et descenderunt volucres super divisiones: et eiecit eas abram. Et factum est cum sol occumberet: et somnus cecidit super abram: et ecce horror tenebrosus magnus cecidit super eum. Et dixit ad abram. Sciens scies quod peregrini erunt filii tui in terra non sua: et in servitutem redigent eos et affligent eos quadringentis annis. Populum quoque cui servituri sunt ego iudicabo: et post haec egredientur cum magna substantia. Et tu colligeris ad patres tuos in pace: sepelieris in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur huc: quoniam non est completum peccatum amorrei usque adhuc. Et factum est cum occubuisset sol: et caligo facta esset. Et ecce clibanus fumans et lampas ignis quae transibat inter divisiones illas. In die illa pepigit dominus pactum cum abram dicens. Filiis tuis dabo terram hanc a fluvio egypti usque ad fluvium magni euphratem: salameos: et cenezeos: et cedmoneos: et etheos: et pherezeos: et gigantes: et

אירתינה: ואמר ליה קריב קדמי עגלין תלתא ועזין תלתא ודכרין תלתא ושפנינא ובר יונה: וקריב קדמוהי ית כל אלין ופליג יתהון בשוה ויהב פלגיא פלג לקביל חבריה וית עופא לא פליג: ונחת עופא על פלגיא ואפריח יתהון אברם: והוה שמשא למיעל ושינתא נפלת על אברם והא אימה קבל רב נפלת עלוהי: ואמר לאברם מידע תדע ארי דיירין יהון בנך בארעא דלא דלהון ויפלחון בהון ויענון יתהון ארבע מאה שנין: ואף ית עמא דיפלחון בהון דאין אנא ובתר כן יפקון בקנינא סגי: ואת תתכניש לות אבהתך בשלם תתקבר בשיבו טבא: ודרא רביעאה יתובון הכא ארי לא שלים חובא דאמוראה עד כען: והוה שמשא עלת וקבלא הוה והא תנור דתנן ובעור דאישא דעבר בין פלגיא האלין: ביומא ההוא גזר יי עם אברם קים למימר לבנך יהבית ית ארעא הדא מנהרא דמצרים עד נהרא רבא נהרא פרת: ית שלמאי וית קניזאי וית קדמונאי: וית חתאי וית פרזאי וית גבראי: וית

τοὺς ἀμορραίους, καὶ τοὺς χαναναίους, καὶ τοὺς γεργεσαίους, καὶ τοὺς ἰεβουσαίους. Ca. 16.

Σάρα δὲ ἡ γυνὴ Ἀβράμ οὐκ ἔτικτεν αὐτῷ. ἦν δὲ αὐτῇ παιδίσκη αἰγυπτία, ᾗ ὄνομα Ἄγαρ. εἶπε δὲ Σάρα πρὸς Ἀβράμ, ἰδοὺ συνέκλεισέ με κύριος τοῦ μὴ τίκτειν. εἴσελθε οὖν πρὸς τὴν παιδίσκην μου, ἵνα τεκνοποιήσωμαι ἐξ αὐτῆς. ὑπήκουσε δὲ Ἀβράμ τῆς φωνῆς Σάρας. καὶ λαβοῦσα Σάρα ἡ γυνὴ Ἀβράμ Ἄγαρ τὴν αἰγυπτίαν τὴν ἑαυτῆς παιδίσκην, μετὰ δέκα ἔτη τοῦ οἰκῆσαι Ἀβράμ ἐν γῇ Χαναάν, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἀβράμ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτῷ γυναῖκα. καὶ εἰσῆλθε πρὸς Ἄγαρ, καὶ συνέλαβε. καὶ εἶδεν, ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, καὶ ἠτιμάσθη ἡ κυρία ἐναντίον αὐτῆς. εἶπε δὲ Σάρα πρὸς Ἀβράμ, ἀδικοῦμαι ἐκ σοῦ. ἐγὼ δέδωκα τὴν παιδίσκην μου εἰς τὸν κόλπον σου. ἰδοῦσα δὲ ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, ἠτιμάσθην ἐναντίον αὐτῆς. κρίναι ὁ θεὸς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. εἶπε δὲ Ἀβράμ πρὸς Σάραν, ἰδοὺ ἡ παιδίσκη σου ἐν ταῖς χερσί σου. χρῶ αὐτῇ ὡς ἄν σοι ἀρεστὸν ᾖ. καὶ ἐκάκωσεν αὐτὴν Σάρα. καὶ ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου αὐτῆς. εὗρε δὲ αὐτὴν ἄγγελος κυρίου ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, Ἄγαρ παιδίσκη Σάρας, πόθεν ἔρχῃ, καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπεν ἀπὸ προσώπου Σάρας τῆς κυρίας μου ἐγὼ ἀποδιδράσκω. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἄγγελος, ἀποστράφηθι πρὸς τὴν

amorrheos: et chananeos: et gergeseos: et iebuseos. Ca. 16. Sara autem uxor abram non peperit ei. erat autem ipsi ancilla egyptia: cui nomen agar. dixit autem sara ad abram: ecce conclusit me dominus ne parerem. ingredere igitur ad ancillam meam: ut suscipiam filios ex ea. audivit autem abram vocem sarae. et accipiens sara uxor abram agar egyptiam suam ancillam: post decem annos habitationis abram in terra chanaan: et dedit eam abram viro suo ipsi uxorem. et ingressus est ad agar: et concepit. et vidit quod in ventre haberet: et inhonorata fuit domina coram ipsa. dixit autem sara ad abram: iniuriam patior ex te. ego dedi ancillam meam in sinum tuum. videns autem quod in utero habet: inhonorata fui coram ipsa: iudicet deus inter me et te. dixit autem abram ad saram: ecce ancilla tua in manibus tuis: utere ea ut tibi placitum est. et afflixit eam sara. et fugit a facie eius. invenit autem eam angelus domini super fontem aquae. et dixit illi angelus domini: agar ancilla sarae: unde venis: et quo vadis? et ait a facie sarae dominae meae ego fugio. dixit autem ei angelus: revertere ad

ammorreos & chananeos & gergeseos & iebuseos. Cap. 16.

Igitur sarai uxor abram non genuerat sibi liberos: sed habens ancillam egyptiam nomine agar dixit marito suo. Ecce conclusit me dominus ne parerem: ingredere ad ancillam meam: si forte saltem ex illa suscipiam filios. Cumque ille acquiesceret deprecanti: tulit agar egyptiam ancillam suam post annos decem quam habitare ceperant in terra chanaan: & dedit eam viro suo uxorem. Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns: despexit dominam suam. Dixitque sarai ad abram. Inique agis contra me. Ego dedi ancillam meam in sinum tuum: quae videns quod conceperit: despectui me habet. Iudicet dominus inter me & te. Cui respondit abram. Ecce ait ancilla tua in manu tua est: utere ea ut libet. Affligente igitur eam sarai: fugam iniit. Cumque invenisset eam angelus domini iuxta fontem aquae in solitudine, qui est in via sur in deserto: dixit ad illam. Agar ancilla sarai unde venis: & quo vadis. Quae respondit. A facie sarai dominae meae ego fugio. Dixitque ei angelus domini. Revertere ad

האמרי ואת הכנעני ואת הגרגשי
ואת היבוסי: ושרי אשת
אברם לא ילדה לו ולה שפחה
מצרית ושמה הגר: ותאמר
שרי אל אברם הנה נא עצרני
יהוה מלדת בא נא אל שפחתי
אולי אבנה ממנה וישמע אברם
לקול שרי: ותקח שרי אשת
אברם את הגר המצרית
שפחתה מקץ עשר שנים
לשבת אברם בארץ כנען ותתן
אתה לאברם אישה לו לאשה:
ויבא אל הגר ותהר ותרא כי
הרתה ותקל גברתה בעיניה:
ותאמר שרי אל אברם חמסי
עליך אנכי נתתי שפחתי
בחיקך ותרא כי הרתה ואקל
בעיניה ישפט יהוה ביני
וביניך: ויאמר אברם אל שרי
הנה שפחתך בידך עשי לה
הטוב בעיניך ותענה שרי ותברח
מפניה: וימצאה מלאך יהוה על
עין המים במדבר על העין בדרך
שור: ויאמר הגר שפחת שרי
אי מזה באת ואנה תלכי ותאמר
מפני שרי גברתי אנכי ברחת:
ויאמר לה מלאך יהוה שובי אל

(Privativa heb.: Ca. xvi. · איש · אמר · ילד בוא · בנה שמע · לקח · שנה · ישב נתן · איש · הרה ראה · קלל · שפט · אמר · עשה · ענה ברח · מצא · דבר · בוא הלך)

Transla. Chal. | Ca. xvi. | Interp. chal. | Privativa chal.

ואמוראי וית כנענאי וית גרגשאי וית יבוסאי: ושרי איתת אברם לא ילידת ליה ולה אמתא מצריתא ושמה הגר: ואמרת שרי לאברם הא כען מנעני יי מלמילד עול כען לות אמתי מאים אתבני מנה וקביל אברם למימר שרי: ודברת שרי איתת אברם ית הגר מצריתא אמתה מסוף עשר שנין למתב אברם בארעא דכנען ויהבת יתה לאברם בעלה ליה לאינתו: ועל לות הגר ועדיאת וחזת ארי עדיאת וקלת רבונתה בעינהא: ואמרת שרי לאברם דיני עלך אנא יהבית אמתי לעטפך וחזת ארי עדיאת וקלית בעינהא ידון יי ביני ובינך: ואמר אברם לשרי הא אמתיך בידיך עבידי לה דתקין בעיניכי וענתה שרי וערקת מן קדמהא: ואשכחה מלאכא דיי על עינא דמיא במדברא על עינא באורחא דחגרא: ואמר הגר אמתא דשרי מנן אתיא ולאן את אזלא ואמרת מן קדם שרי רבונתי אנא ערקת: ואמר לה מלאכא דיי תובי לות

amorreos: et chananeos: et gergeseos: et iebuseos. Sarai autem uxor abram non pepererat Ca. 16. ei: et habebat ancillam egyptiam: et nomen eius agar. Dixitque sarai ad abram. Ecce nunc privavit me dominus generatione: ingredere nunc ad ancillam meam: si forte suscipiam filios ex ea. Et obedivit abram verbo sarai. Et tulit sarai uxor abram agar egyptiam ancillam post decem annos ex quo habitavit abram in terra chanaan: et dedit eam abram marito suo in uxorem. Et ingressus est ad agar: et concepit. Et videns quia concepit: despexit dominam suam in oculis suis. Et dixit sarai ad abram. Iudicium habeo contra te: ego dedi ancillam meam in manu tua: et videns quia concepit despecta sum in oculis eius: iudicet dominus inter me et te. Et dixit abram ad sarai. Ecce ancilla tua in manu tua est: fac ei sicut placuerit in oculis tuis. Et afflixit eam sarai: et fugit a facie eius. Et invenit eam angelus domini iuxta fontem aquarum in solitudine: iuxta fontem quae est in via agara. Et dixit: agar ancilla sarai: unde venis: et quo vadis. Et dixit: a facie sarai dominae meae ego fugio. Et dixit angelus domini. Revertere ad

נברתך והתעני תחת ידיה׃
ויאמר לה מלאך יהוה הרבה
ארבה את זרעך ולא יספר מרב׃
ויאמר לה מלאך יהוה הנך הרה
וילדת בן וקראת שמו ישמעאל
כי שמע יהוה אל עניך׃ והוא
יהיה פרא אדם ידו בכל ויד כל
בו ועל פני כל אחיו ישכן׃
ותקרא שם יהוה הדבר אליה
אתה אל ראי כי אמרה הגם
הלם ראיתי אחרי ראי׃ על כן
קרא לבאר באר לחי ראי הנה
בין קדש ובין ברד׃ ותלד הגר
לאברם בן ויקרא אברם שם
בנו אשר ילדה הגר ישמעאל׃
ואברם בן שמנים שנה ושש
שנים בלדת הגר את ישמעאל
לאברם׃

Cap. xvii.

ויהי אברם בן
תשעים שנה ותשע שנים וירא
יהוה אל אברם ויאמר אליו
אני אל שדי התהלך לפני והיה
תמים׃ ואתנה בריתי ביני ובינך
וארבה אותך במאד מאד׃ ויפל
אברם על פניו וידבר אתו
אלהים לאמר׃ אני הנה בריתי
אתך והיית לאב המון גוים׃ ולא
יקרא עוד את שמך אברם והיה

Trāsla. B. Hiero.

dñam tuam: & humiliare sub manu illius. Et rursum. Multiplicās inquit multiplicabo semē tuū & nō nūerabitur pre multitudine. Ac deinceps ecce ait cōcepisti & paries filiū: vocabisq; nomē eius hismael: eo q audierit dñs afflictionem tuam. Hic erit ferus hō: manus eius cōtra oēs: & man9 oīm cōtra eū: & e regione vniuersorū frm̄ suorum figet tabernacula. Vocauit aūt agar nomē dñi q loqbatur ad eā: tu deus q vidisti me. Dixit ei. pfecto hic vidi posteriora vidētis me. ppea appellauit puteū illū: puteū viuētis & vidētis me. Ipse ē inter cades & barad. peperitq; agar abre filium: qui vocauit nomen eius hismael. Octoginta & sex annorū erat abrā qñ peperit ei agar hismaelem. Cap. 17.

POstq̄ vero nonaginta & nouem annorum esse ceperat: apparuit ei dominus. Dixitq; ad eum. Ego deus ops. Ambula coram me: & esto perfectus. Ponāq; fedus meū inter me & te: & multiplicabo te vehemēter nimis. cecidit abram pronus i faciē. Dixitq; ei deus. Ego sum: & ponam pactum meum tecū: erisq; pater multarū gētium. Nec vltra vocabitur nomē tuum abram: sed

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

dñam tuā: et humiliare sub manibus eius. et dixit ei angelus dñi: multiplicās multiplicabo semen tuū: et nō numerabitur pre multitudine. et ait ei angelus dñi: ecce tu in vtero habes: et paries filiū: et vocabis nomen eius: ismael. q2 exaudiuit deus humiliationē tuā. hic erit ferus homo manus ei9 cōtra oēs: et man9 oium cōtra eū. et ante faciem omniū fratrū suorū habitabit. et vocauit nomen dñi loquētis ad eā. tu es deus q vidisti me. q2 dixit: et enī coram vidi eū q apparuit mihi. ppterea appellauit puteū: puteū vbi corā vidi. ecce inter cades τ inter barad. et pepit agar abram filiū: et vocauit nomē filij sui: quē pepit ipsi agar: ismael. abram āt erat annorū octoginta sex: qñ pepit agar ismael abram. Ca. 17.

κυρίαν σου, καὶ ταπεινώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἀριθμηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰσμαήλ. ὅτι ἐπήκουσεν ὁ θεὸς τῇ ταπεινώσει σου. οὗτος ἔσται ἄγροικος ἄνθρωπος. αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντας, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατοικήσει. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ λαλοῦντος πρὸς αὐτήν. σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ἐπιδών με. ὅτι εἶπε, καὶ γὰρ ἐνώπιον εἶδον ὀφθέντα μοι. ἕνεκα τούτου ἐκάλεσε τὸ φρέαρ, φρέαρ οὗ ἐνώπιον εἶδον. ἰδοὺ ἀναμέσον κάδης καὶ ἀναμέσον βαράδ. καὶ ἔτεκεν ἄγαρ τῷ ἄβραμ υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ ἄγαρ, ἰσμαήλ. ἄβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ὀγδοηκονταέξ, ἡνίκα ἔτεκεν ἄγαρ τὸν ἰσμαὴλ τῷ ἄβραμ.

Erat āt abram annorū nonaginta. et apparuit dñs abrā. et dixit ei: ego sum de9 tu9: cōplace corā me: τ esto irrephēsibil: et ponā fedus meū inter me et inter te: et multiplicabo te valde. et cecidit abram sup faciem suam. τ locutus ē ei deus: dicens: τ ecce fedus meū tecū: et eris pater multitudinis gētiū: τ nō vocabitur vltra nomen tuū abram: sed erit

ἐγένετο δὲ ἄβραμ ἐτῶν ἐνενηκονταεννέα. καὶ ὤφθη κύριος τῷ ἄβραμ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι ὁ θεός σου, εὐαρέστει ἐνώπιόν μου, καὶ γίνου ἄμεμπτος, καὶ θήσομαι τὴν διαθήκην μου ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σου, καὶ πληθυνῶ σε σφόδρα. καὶ ἔπεσεν ἄβραμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ ὁ θεός, λέγων, καὶ ἰδοὺ ἡ διαθήκη μου μετὰ σοῦ, καὶ ἔσῃ πατὴρ πλήθους ἐθνῶν, καὶ οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου ἄβραμ, ἀλλ᾽ ἔσται τὸ

Iudicum 13.b. Lu. 1.c. — Infra eo.

Transla. Chal.

Pritiua chal.

Interp. chal.

dominā tuam: τ subijcere sub manū eius. Et dixit ei angelus domini. Multiplicans multiplicabo filios tuos: τ nō numerabitur pre multitudine. Et dixit ei angelus domini. Ecce tu concepisti τ paries filiuz: τ vocabis nomen eius ismael: quia suscepit dñs orationem tuam. Et ipse erit onager in hominibus. ipse indigebit omnibus τ etiam omnes filij hominū indigebunt eo. Et e regione omniuz fratrum suoꝝ morabitur. Et orauit in nomine dñi qui locutus est cum ea dicens. Tu es deus videns omnia: quia dixit. ecce ego cepi videre postquā apparuit mihi. Propterea appellauit puteum: puteū super quē apparuit angelus vite. ecce est inter recam τ agara. Et peperit Agar abrae filium: τ vocauit nomen filij sui quem peperit agar ismaelē. Et abram filius octoginta τ sex annoꝝ erat quādo peperit agar ismaelē abrae. Ca. 17.

ERatq; abram filius nonaginta τ nouē annoꝝ: et apparuit dñs abrae τ dixit ei. Ego deus oipotens: seruias corā me τ esto perfectus: τ dabo fedus meum inter verbū meuz τ inter te: τ multiplicabo te vehementer nimis. Et cecidit abram sup faciem suā: et locutus est cum eo deus dicēs. Ecce ego pepigi pactum meū tecum: τ eris in patrē multarum gentium. Et non vacabitur vltra nomen tuum abram: sed erit

Eccle. 44.c. Roma. 4.c.

nomē tuū abraam. q2 patrē multarū gētiū posui te: τ faciā crescere te valde nimis. et ponā te in gētes. et reges gētiū ex te erūt. et statuā pactū meū inter me τ inter te et inter semen tuū post te in gñatiōes suas: in fedus sempiternū vt sim tu9 de9 τ seminis tui post te. et dabo tibi et semini tuo post te terrā: quā habitas: oēm terrā chanaan in possessionē eternā. et ero illis in deū. et dixit de9 ad abraam: tu āt pactū meū custodies: et semen tuū post te in gñatiōes suas τ hoc pactū qd obseruabis inter me et vos: et inter semen tuū post te. circuncidet vobis oē masculinū: et circuncidetis carnē preputij vestri. et erit in signū federis inter me et vos. et infans octo dierū circuncidet vobis: oē masculinū in gñatiōes vestras. vernaculus domus tue: et emptiti9 ex oi filio alieno q nō est de semine tuo: circūcisiōn: circūcidet. et erit pactū meū in carne vestra in fedus eternū. et incircūcisus mascul9: q nō circuncidet carnē preputij sui in die octaua: exterminabit: et delebit aīa illa de genere suo. q2 pactū meū dissipauit: et dixit de9 abraam: sara vxor tua nō vocabit

ὄνομά σου ἀβραάμ. ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε. καὶ αὐξανῶ σε σφόδρα σφόδρα. καὶ θήσω σε εἰς ἔθνη. καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐκ σοῦ ἔσονται. καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σου καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν, εἰς διαθήκην αἰώνιον εἶναί σου ὁ θεός, καὶ τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ. καὶ δώσω σοι καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ τὴν γῆν, ἣν παροικεῖς, πᾶσαν τὴν γῆν χαναὰν εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον. καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ. σὺ δὲ τὴν διαθήκην μου διατηρήσεις, καὶ τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν καὶ αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διατηρήσεις ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ. περιτμηθήσεται ὑμῖν πᾶν ἀρσενικόν, καὶ περιτμηθήσεσθε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας ὑμῶν. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον διαθήκης ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. καὶ παιδίον ὀκτὼ ἡμερῶν περιτμηθήσεται ὑμῖν, πᾶν ἀρσενικὸν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου, καὶ ὁ ἀργυρώνητος ἀπὸ παντὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματός σου. περιτομῇ περιτμηθήσεται. καὶ ἔσται ἡ διαθήκη μου ἐπὶ τῆς σαρκὸς ὑμῶν εἰς διαθήκην αἰώνιον. καὶ ἀπερίτμητος ἄρσην, ὃς οὐ περιτμηθήσεται τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐξολοθρευθήσεται, καὶ ἀφανισθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς. ὅτι τὴν διαθήκην μου διεσκέδασε, καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ, σάρα ἡ γυνή σου οὐ κληθήσεται

Lu. 2.c.

Trāsla. B. Hiero.

appellaberis abraā: qa patrem multarū gētiū constitui te. Faciamq; te crescere vehementissime: et ponā te in gētibus: regesq; ex te egredietur. et statuam pactū meū inter me et te & inter semē tuū post te in gñationibus suis federe sempiterno: vt sim deus tuus & seminis tui post te. Daboq; tibi & semini tuo post te terram peregrinatiōis tue: oēm terram chanaā in possessionē eternam: eroq; deus eorum. Dixitq; iterum deus ad abraam. Et tu ergo custodies pactum meū & semen tuum post te in gñationibus suis. hoc est pactū meū quod obseruabitis inter me & vos & semē tuū post te. Circūcidet ex vobis oē masculinū: & circuncidetis carnē pputii vr̄i: vt sit in signū federis inter me & vos. Infans octo dierū circūcidetur in vobis. Oē masculinū in generationibus vestris: tā vernaculus q̄ empticius circūcidetur & quicūq; nō fuerit de stirpe vestra. Eritq; pactū meū in carne vr̄a in fedus eternum. Masculus cuius preputii caro circuncisa non fuerit: delebitur aīa illa de populo suo: quia pactū meū irritū fecit. Dixit quoq; deus ad abraā. sarai vxorē tuā non vocabis

שמך אברהם כי אב המון גוים
נתתיך׃ והפרתי אתך במאד מאד
ונתתיך לגוים ומלכים ממך
יצאו׃ והקמתי את בריתי ביני
ובינך ובין זרעך אחריך לדרתם
לברית עולם להיות לך לאלהים
ולזרעך אחריך׃ ונתתי לך
ולזרעך אחריך את ארץ מגריך
את כל ארץ כנען לאחזת עולם
והייתי להם לאלהים׃ ויאמר
אלהים אל אברהם ואתה את
בריתי תשמר אתה וזרעך
אחריך לדרתם׃ זאת בריתי
אשר תשמרו ביני וביניכם ובין
זרעך אחריך המול לכם כל זכר׃
ונמלתם את בשר ערלתכם והיה
לאות ברית ביני וביניכם׃ ובן
שמנת ימים ימול לכם כל זכר
לדרתיכם יליד בית ומקנת כסף
מכל בן נכר אשר לא מזרעך
הוא׃ המול ימול יליד ביתך
ומקנת כספך והיתה בריתי
בבשרכם לברית עולם׃ וערל זכר
אשר לא ימול את בשר ערלתו
ונכרתה הנפש ההוא מעמיה את
בריתי הפר׃ ויאמר אלהים אל
אברהם שרי אשתך לא תקרא

Transla. Chal.

Pritiua chal.

Interp. chal.

nomē tuū abrahā: q2 patrē multaꝝ gentiū dedi te. Et multiplicabo te valde nimis: τ ponā te in gētes: τ reges q dñabunt populis ex te egredientur. Et statuā pactū meū inter verbū meū τ inter te: et inter filios tuos post te in gñationib9 suis in pactū sempiternū: vt sim tibi in deū: τ filijs tuis post te. Et dabo tibi et filijs tuis post te terrā habitationis tue: vniuersam terrā chanaan in hereditatē eternā: τ ero eis in deū. Et dixit de9 abrahe. Tu aūt pactū meū seruabis: tu τ filij tui post te in gñationib9 suis. Hoc est pactū meū qd seruabitis inter verbū meū τ inter vos: τ inter filios tuos post te: vt circūcidat in vobis ois mascul9. Et circūcidetis carnē preputij vestri: τ erit in signū federis inter verbū meū τ iter vos. Et filius octo dierū circūcidet in vobis: ois masculus in gñationib9 vris: tam nat9 domi quā emptus argēto ab oibus filijs populoꝝ q nō sunt de filijs tuis. Circūcisione circūcidetur tā nat9 domi tue q̄ empt9 argēto tuo: τ erit pactū meū in carne vr̄a in pactū eternū. Et mascul9 habēs preputiū q nō circūciderit carnē preputij sui: peribit homo ille de populo suo: q2 pactū meū irritū fecit. Et dixit de9 ad abrahā. Sarai vxorē tuā non vocabis

Ter. Heb.

אֶת שְׁמָהּ שָׂרָי כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ׃
וּבֵרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לְךָ
בֵּן וּבֵרַכְתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מַלְכֵי
עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ׃ וַיִּפֹּל אַבְרָהָם
עַל פָּנָיו וַיִּצְחָק וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הַלְּבֶן
מֵאָה שָׁנָה יִוָּלֵד וְאִם שָׂרָה הֲבַת
תִּשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד׃ וַיֹּאמֶר
אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים לוּ
יִשְׁמָעֵאל יִחְיֶה לְפָנֶיךָ׃ וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים אֲבָל שָׂרָה אִשְׁתְּךָ יֹלֶדֶת
לְךָ בֵּן וְקָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק
וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתּוֹ לִבְרִית
עוֹלָם לְזַרְעוֹ אַחֲרָיו׃ וּלְיִשְׁמָעֵאל
שְׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה בֵּרַכְתִּי אֹתוֹ
וְהִפְרֵיתִי אֹתוֹ וְהִרְבֵּיתִי אֹתוֹ
בִּמְאֹד מְאֹד שְׁנֵים עָשָׂר נְשִׂיאִם
יוֹלִיד וּנְתַתִּיו לְגוֹי גָּדוֹל׃ וְאֶת
בְּרִיתִי אָקִים אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר
תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לַמּוֹעֵד הַזֶּה בַּשָּׁנָה
הָאַחֶרֶת׃ וַיְכַל לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיַּעַל
אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם׃ וַיִּקַּח
אַבְרָהָם אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ וְאֵת כָּל
יְלִידֵי בֵיתוֹ וְאֵת כָּל מִקְנַת כַּסְפּוֹ
כָּל זָכָר בְּאַנְשֵׁי בֵּית אַבְרָהָם
וַיָּמָל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתָם בְּעֶצֶם
הַיּוֹם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ
אֱלֹהִים׃ וְאַבְרָהָם בֶּן תִּשְׁעִים

Primitiua heb.: נָתַן · הָיָה · נָפַל · פָּנָה צָחַק · יָלַד · אָמַר · חָיָה · אִישׁ · קוּם · עָלַם · פָּרָה רָבָה · שָׁנָה נָשָׂא · יָלַד נָתַן גָּדַל · בְּרִית קוּם · יָעַד · כָּלָה עָלָה · לָקַח · קָנָה · נָמַל

Trãsla. B. Hiero.

sarai: sed saram. Et benedicã ei: & ex illa dabo tibi filiũ: cui bñdicturus sũ. Eritq; in natiões: & reges populorũ orientur ex eo. Cecidit abraã in faciẽ suam: & risit in corde suo dicẽs. Putasne cẽtenario nascetur filius? & sara nonagenaria pariet? Dixitq; ad deum. Utinam hismael viuat corã te. Et ait deus ad abraam. Sara vxor tua pariet tibi filiũ: vocabisq; nomen eius isaac. Et constituam pactum meum illi in fedus sempiternũ: & semini eius post eũ. Sup hismael quoq; exaudiui te. Ecce benedicam ei: & augebo & multiplicabo eum valde. Duodecĩ duces generabit: & faciã illũ crescere in gentẽ magnã. Pactũ vero meũ statuam ad isaac: quẽ pariet tibi sara tempore isto in anno altero. Cũq; finitus eẽt sermo loquẽtis cũ eo: ascẽdit deus ab abraã. Tulit autem abraam hismael filium suum & omnes vernaculos domus sue: vniuersosq; quos emerat: & cũctos mares ex oĩbus viris domus sue: & circũcidit carnẽ preputii eorũ statim in ipsa die: sicut preceperat ei deus. Abraã nonaginta

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

nomen eius vltra sara: sed sarra erit
τὸ ὄνομα αὐτῆς ἔτι σάρα, ἀλλὰ σάῤῥα ἔσαι τὸ
nomẽ eius: benedicam ãt ei. τ dabo
ὄνομα αὐτῆς. εὐλογήσω δὲ αὐτήν. καὶ δώσω
tibi ex ea filiũ. et bñdicam ei. et
σοι ἐξ αὐτῆς τέκνον. καὶ εὐλογήσω αὐτό. καὶ
erit in gentes. et reges gentiũ ex illo
ἔσαι εἰς ἔθνη. καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐξ αὐτοῦ
erunt. et cecidit abraam in faciẽ
ἔσονται. καὶ ἔπεσεν ἀβραὰμ ἐπὶ πρόσωπον
suam: et risit. et ait in mẽte di
αὐτοῦ, καὶ ἐγέλασε. καὶ εἶπε τῇ διανοίᾳ λέ-
cens. si centenario nascetur filius: et
γων. εἰ τῷ ἑκατονταετεῖ γεννήσεται υἱός; καὶ
si sarra nonaginta ãnorũ pariet? dixit ãt
εἰ ἡ σάῤῥα ἐννενήκοντα ἐτῶν τέξεται; εἶπε δὲ
abraã ad deũ: ismael hic viuat coram
ἀβραὰμ πρὸς θεόν, ἰσμαὴλ οὗτος ζήτω ἐνώπι-
te. dixit ãt deus ad abraam: ecce
όν σου. εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ, ἰδοὺ
sarra vxor tua pariet tibi filiũ. et voca
σάῤῥα ἡ γυνή σου τέξεταί σοι υἱόν. καὶ κα-
bis nomẽ eius isaac. et ponã
λέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰσαάκ. καὶ θήσω τὴν
pactũ meũ ad eum: in fedus sempiternũ:
διαθήκην μου πρὸς αὐτόν, εἰς διαθήκην αἰώνιον,
et semini eius post eũ. de ãt
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν. περὶ δὲ
ismael ecce exaudiui te. ecce benedicã
ἰσμαὴλ ἰδοὺ ἐπήκουσά σου. ἰδοὺ εὐλογήσω
ei: et augebo eũ: et multiplicabo eũ
αὐτόν, καὶ αὐξανῶ αὐτόν, καὶ πληθυνῶ αὐτὸν
valde. duodeci gẽtes generabit: et dabo il
σφόδρα. δώδεκα ἔθνη γεννήσει. καὶ δώσω αὐ-
lum in gẽtẽ magnã: ãt pactũ meũ sta
τὸν εἰς ἔθνος μέγα. τὴν δὲ διαθήκην μου στή-
tuã ad isaac: quẽ pariet tibi sarra in tem
σω πρὸς ἰσαάκ, ὃν τέξεταί σοι σάῤῥα εἰς τὸν και-
pore hoc: in anno altero. pfecit
ρὸν τοῦτον, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ ἑτέρῳ. συνετέλεσε
ãt loquẽs ad eũ. τ ascẽdit deus ab abraam.
δὲ λαλῶν πρὸς αὐτόν. καὶ ἀνέβη ὁ θεὸς ἀπὸ ἀβραάμ.
accepit ãt abraam ismael filiũ suũ: τ om-
ἔλαβε δὲ ἀβραὰμ ἰσμαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ πάν-
nes vernaculos suos: et oẽs qui empti
τας τοὺς οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἀργυρω-
sũt: et oẽ masculũ virorũ q in domo
νήτους, καὶ πᾶν ἄρσεν τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ
abraam: et circũcidit preputia ꝫ eorũ: in
ἀβραάμ, καὶ περιέτεμε τὰς ἀκροβυστίας αὐτῶν, ἐν
tẽpore diei illius: sicut locutus ẽ ei
τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθὰ ἐλάλησεν αὐ-
deus. abraam ãt erat annorũ nonaginta
τῷ ὁ θεός. ἀβραὰμ δὲ ἦν ἐτῶν ἐννενήκοντα

Transla. Chal.

שמה שרי ארי שרה שמה׃ ואברך יתה ואף יהבית מינה לך בר ואברכינה ותהא
לכנשין מלכין דשליטין בעממיא מינה יהון׃ ונפל אברהם על אפוהי וחדי ואמר
בליביה הלבן מאה שנין יתיליד ואם שרה הבת תשעין שנין תליד׃ ואמר אברהם
קדם יי לוי ישמעאל יתקיים קדמך׃ ואמר יי בקושטא שרה אתתך תליד לך בר
ותקרי ית שמיה יצחק ואקים ית קיימי עמיה לקיים עלם ולבנוהי בתרוהי׃
ולישמעאל קבלית צלותך הא בריכית יתיה ואפיש יתיה ואסגי יתיה לחדא לחדא
תרין עשר רברבין יוליד ואתניניה לעם סגי׃ וית קיימי אקים עם יצחק דתליד לך
שרה לזמנא הדין בשתא אוחרנא׃ ושיצי למללא עמיה ואסתלק יקרא דיי
מעלוהי דאברהם׃ ודבר אברהם ית ישמעאל בריה וית כל ילידי ביתיה וית כל
זבינת כספיה כל דכורא באינשי בית אברהם וגזר ית בשר ערלתהון בכרן יומא
הדין כמא דמליל עמיה יי׃ ואברהם בר תשעין

Interp. chal.

nomen eius sarai: sed sara est nomen eius. Et benedicam ei: τ insuper dabo tibi ex ea filium: τ benedicã ei: τ erit in gentes: τ reges qui dñabũtur populis ex ea erunt. Et cecidit abraham sup faciem suã τ gauisus est. Et dixit in corde suo. Nunquid homini centũ annorũ nascetur filius. τ si sara nonagenaria pariet. Et dixit abraham coram deo. Utinam ismael permaneat coram te. Et dixit deus. In veritate sara vxor tua pariet tibi filium: τ vocabis nomen eius Isaac: τ statuam pactum meum cum eo in pactum eternum τ filiis suis post eum. Et super ismael suscepi orationẽ tuam: ecce benedixi ei: τ crescere eum faciã τ multiplicabo eum valde nimis: duodecim principes generabit: τ ponam eum in gentem magnã. Et pactum meum statuam cum isaac: quem pariet tibi sara in tẽpore isto anno altero. Et cum consumasset loqui cum eo: ascendit gloria dñi desuper abrahã. Et tulit abraham ismaelem filium suum τ omnes vernaculos domus sue τ omnes quos emerat argento suo: cunctos masculos ex viris domus abrahe: τ circũcidit carnẽ preputii eorum in ipsa die: sicut locutus est cum eo deus. Et abraham erat filius nonaginta

Primitiua chal.: ברך חן חיה · חדה · שנה ילד · קום ילד · קרא קום · צלא נפש סגא · רבב ילד נתן · סגא קום ילד · שצא סלק · עלה · כסף

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

noue: quãdo circũcidit carnẽ preputij sui
ἐννέα, ἡνίκα περιέτεμε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐ-
ismael ãt filius eius ãnorũ tredecim erat: quã
τοῦ. ἰσμαὴλ δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐτῶν δεκατριῶν ἦν, ἡνί-
do circũcisus ẽ carnẽ preputij sui.
κα περιετέτμητο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ
in tẽpore diei illius circũcisus ẽ abraam
ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης περιετμήθη ἀβραὰμ
et ismael filius eius: et oẽs viri do
καὶ ἰσμαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ οἴ-
mus eius: et vernaculi eius: et emptitij
κου αὐτοῦ, καὶ οἱ οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀργυρώνητοι
ex alienigenis gẽtibus.
ἐξ ἀλλογενῶν ἐθνῶν.

Ca. 18.

A

Apparuit ãt illi deus ad quercũ mãbre:
ὤφθη δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ,
sedente ipso in ostio tabernaculi sui in
καθημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ με-
meridie. suspiciens aũt oculis suis: vi
σημβρίας. ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶ-
dit. et ecce tres viri steterũt sup eum.
δε. καὶ ἰδοὺ τρεῖς ἄνδρες εἱστήκεισαν ἐπάνω αὐτοῦ.
et vidẽs cucurrit in occursum eis: de
καὶ ἰδὼν προσέδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἀπὸ
ostio tabernaculi sui. et adorauit sup
τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν
terrã: τ dixit. dñe si vtiq; inueni grãz coram te.
γῆν, καὶ εἶπεν. κύριε εἰ ἄρα εὗρον χάριν ἐναντίον σου,
ne transeas seruũ tuũ. accipiat aqua: et
μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου. ληφθήτω δὴ ὕδωρ, καὶ
lauent pedes vestros. et refrigerate
νιψάτωσαν τοὺς πόδας ὑμῶν. καὶ καταψύξατε
sub arbore: τ accipiã panẽ: et comedetis. τ
ὑπὸ τὸ δένδρον. καὶ λήψομαι ἄρτον, καὶ φάγεσθε. καὶ
post hoc transibitis in viã vrãz: cuius cau
μετὰ τοῦτο παρελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, οὗ ἕνε-
sa declinastis ad seruũ vestrũ. et dixit: sic
κα ἐξεκλίνατε πρὸς τὸν παῖδα ὑμῶν. καὶ εἶπεν. οὕ-
fac sicut dixisti. et festinauit abraam
τω ποίησον, καθὼς εἴρηκας. καὶ ἔσπευσεν ἀβραὰμ
ad tabernaculũ ad sarrã: et dixit ei. accelera:
ἐπὶ τὴν σκηνὴν πρὸς σάῤῥαν, καὶ εἶπεν αὐτῇ. σπεῦσον,
et cõmisce tres mẽsuras simile: et fac
καὶ φύρασον τρία μέτρα σεμιδάλεως, καὶ ποίησον
subcinericios. et ad boues cucurrit abraam: et tu
ἐγκρυφίας. καὶ εἰς τὰς βόας ἔδραμεν ἀβραάμ, καὶ ἔ-
lit vitulũ tenerũ et bonũ: et dedit pue
λαβε μοσχάριον ἁπαλὸν καὶ καλόν, καὶ ἔδωκε τῷ παι-
ro: et festinauit facere illũ. accepit aũt butyrũ
δί, καὶ ἐτάχυνε τοῦ ποιῆσαι αὐτό. ἔλαβε δὲ βούτυρον
et lac et vitulũ quẽ fecit. τ apposuit
καὶ γάλα καὶ τὸ μοσχάριον ὃ ἐποίησε. καὶ παρέθηκεν
eis: τ comederũt. ipse ãt astabat eis sub
αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον. αὐτὸς δὲ παρειστήκει αὐτοῖς ὑπὸ

Actuũ. 16,c.

1. Reg. 18. d.

Trãsla. B. Hiero.

& nouẽ erat annorũ quãdo circũcidit carnẽ preputii sui: & hismael filius suus tredecim annos impleuerat tẽpore circuncisionis sue. eadẽ die circuncisus est abraam et hismael filius eius: & oẽs viri domus illius tã vernaculi quã emptitii & alienigene pariter circuncisi sunt.

Apparuit autẽ Ca. 18. ei dñs in conualle mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso feruore diei. Cũq; eleuasset oculos: apparuerũt ei tres viri stantes prope eũ. Quos cũ vidisset: cucurrit in occursũ eorũ de ostio tabernaculi sui: & adorauit in terra: & dixit. Dñe si inueni gratiam in oculis tuis: ne trãseas seruum tuum: sed afferam pauxillũ aque & lauẽtur pedes vestri: & requiescite sub arbore. Ponãq; bucellam panis: & cõfortetur cor vestrũ: postea transibitis. Idcirco enim declinastis ad seruũ vestrum. qui dixerunt. Fac vt locutus es. Festinauit abraã in tabernaculũ ad saram: dixitq; ei. accelera tria sata simile cõmisce: & fac sub cinericios panes. Ipse vero ad armẽtũ cucurrit & tulit inde vitulũ tenerrimum & optimũ deditq; puero. qui festinauit & coxit illũ. Tulit quoq; butyrum & lac & vitulũ quẽ coxerat: & posuit corã eis. Ipse vero stabat iuxta eos sub

Ter. Heb.

וְתֶשַׁע שָׁנָה בְּהִמֹּלוֹ בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃
וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
שָׁנָה בְּהִמֹּלוֹ אֵת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃
בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם
וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ׃ וְכָל אַנְשֵׁי בֵיתוֹ
יְלִיד בָּיִת וּמִקְנַת כֶּסֶף מֵאֵת בֶּן נֵכָר
נִמֹּלוּ אִתּוֹ׃ וַיֵּרָא אֵלָיו
יְהוָה בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא וְהוּא יֹשֵׁב
פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם׃ וַיִּשָּׂא
עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים
נִצָּבִים עָלָיו וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם
מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה׃
וַיֹּאמַר אֲדֹנָי אִם נָא מָצָאתִי חֵן
בְּעֵינֶיךָ אַל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ׃
יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם
וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ׃ וְאֶקְחָה פַת
לֶחֶם וְסַעֲדוּ לִבְּכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ
כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל עַבְדְּכֶם
וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃
וַיְמַהֵר אַבְרָהָם הָאֹהֱלָה אֶל שָׂרָה
וַיֹּאמֶר מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סְאִים קֶמַח
סֹלֶת לוּשִׁי וַעֲשִׂי עֻגוֹת׃ וְאֶל
הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן
בָּקָר רַךְ וָטוֹב וַיִּתֵּן אֶל הַנַּעַר
וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ׃ וַיִּקַּח חֶמְאָה
וְחָלָב וּבֶן הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן
לִפְנֵיהֶם וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת

Primitiua heb.: Cap. xviii. רָאָה · חָמַם נָשָׂא · נָצַב רוּץ · שָׁחָה · אָמַר חָנַן · עָבַר · לָקַח · שָׁעַן פָּתַת · עָבַר · אָמַר עָשָׂה · מָהַר · סְאָה · עוּג · רוּץ לָקַח · רָכַךְ נָתַן · מָהַר עָשָׂה · נָתַן · פָּנָה

Transla. Chal.

ותשע שנין במגזריה בשרא דערלתיה׃ וישמעאל בריה בר תלת עשרה שנין כד גזר
ית בשרא דערלתיה׃ בכרן יומא הדין אתגזר אברהם וישמעאל בריה׃ וכל אנשי
Ca. xviij. ביתיה ילידי ביתא וזביני כספא מן בר עממין אתגזרו עמיה׃
ואתגלי ליה יי במישרי ממרא והוא יתיב בתרע משכנא כמיחם יומא׃ וזקף עינוהי
וחזא והא תלתא גוברין קיימין עלוהי וחזא ורהט לקדמותהון מתרע משכנא וסגיד
על ארעא׃ ואמר יי אם כען אשכחית רחמין קדמך לא כען תעיבר מעל עבדך׃ יסבון
כען זעיר מיא ואסחו רגליכון ואסתמיכו תחות אילנא׃ ואיסב פיתא דלחמא וסעודו
לבכון בתר כן תעברון ארי על כן עברתון על עבדכון ואמרו כן תעביד כמא דמלילתא׃
ואוחי אברהם למשכנא לות שרה ואמר אוחי תלת סאין קמחא דסלתא לושי
ועבידי גריצן׃ ולות תורין רהט אברהם ונסיב בר תורי רכיך וטב ויהב לעולימא
ואוחי למעבד יתיה׃ ונסיב שמן וחלב ובר תורי דעבד ויהב קדמיהון והוא משמש
עליהון תחות

Interp. chal.

et nouem annorũ quando circuncidit carnem preputij sui. Et ismael filius eius erat filius tredecim annorũ quando circuncisa est caro preputij sui. In ipsa die circũcisus est abraham τ ismael filius eius: τ oẽs viri domus sue. tam vernaculi quam emptitij de filijs populorum circuncisi sunt cum eo. Ca. 18.

Et apparuit ei dñs in conualle mamre: τ ipse sedebat in ostio tabernaculi cum incaluisset dies. Et leuauit oculos suos τ vidit: τ ecce tres viri stãtes iuxta eum: τ vidit τ cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi: et adorauit super terram. Et dixit. Domine si inueni nunc gratiã corã te: ne transeas obsecro a seruo tuo. Accipiant nunc paucillũ aque τ lauate pedes vestros: τ recumbite sub arbore et accipiam bucellam panis: τ confortate cor vestrũ postea transibitis: quia idcirco transistis iuxta seruũ vestrum. Et dixerũt: sic facies sicut locutus es. Et festinauit abraham in tabernaculo ad saram. Et dixit. Accelera tria sata farine simile: comisce τ fac placẽtas. Et ad boues cucurrit abraham: τ tulit vitulum tenerum τ optimum τ dedit puero: τ festinauit vt coqueret eũ. Et tulit butyrũ τ lac τ vitulũ quẽ coxerat: et posuit corã eis: et ipse ministrabat iuxta eos sub

Primitiua chal.: גזר שנה · גזר · גלה שרא שכן · יחם קום · שכח עבר נסב · סחה סמך נסב · פתת עבר עבד · אחה שכן סאה · גרס רכך טוב · עבד שמש · עלה

Privitiua heb.

אכל אמר · איש · בוא יום היה · נשה צחק · בלה היה · ילד · פלא · יעד שוב · כחש · ירא · קום · שקף פנה · כסה · היה · גדל עצם ברך · צוה · עשה · שפט בוא

Tex. Heb.

העץ ויאכלו: ויאמרו אליו איה
שרה אשתך ויאמר הנה באהל:
ויאמר שוב אשוב אליך כעת
חיה והנה בן לשרה אשתך
ושרה שמעת פתח האהל והוא
אחריו: ואברהם ושרה זקנים
באים בימים חדל להיות לשרה
ארח כנשים: ותצחק שרה
בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה
לי עדנה ואדני זקן: ויאמר יהוה
אל אברהם למה זה צחקה שרה
לאמר האף אמנם אלד ואני
זקנתי: היפלא מיהוה דבר
למועד אשוב אליך כעת חיה
ולשרה בן: ותכחש שרה לאמר
לא צחקתי כי יראה ויאמר לא
כי צחקת: ויקמו משם האנשים
וישקפו על פני סדם ואברהם
הלך עמם לשלחם: ויהוה אמר
המכסה אני מאברהם אשר אני
עשה: ואברהם היו יהיה לגוי
גדול ועצום ונברכו בו כל גויי
הארץ: כי ידעתיו למען אשר
יצוה את בניו ואת ביתו אחריו
ושמרו דרך יהוה לעשות צדקה
ומשפט למען הביא יהוה על
אברהם את אשר דבר עליו:

Trãsla. B. Hiero.

arbore. Cũq; comedissent: dixerũt ad eũ. Vbi est sara vxor tua. Ille rñdit. Ecce in tabernaculo est. Cui dixit. Reuertẽs veniã ad te tpe isto: vita comite: & hẽbit filiũ sara vxor tua. Quo audito sara risit post ostiũ tabernaculi. Erãt aũt ambo senes prouecteq; etatis: & defecerant sare fieri muliebria: que risit occulte dicens. Postq̃ consenui: & dñs meus vetulus ẽ: voluptati operã dabo. Dixit aũt dñs ad abraam: q̃re risit sara vxor tua dicens: nũ vere paritura sum anus? Nũquid deo q̃cq̃; est difficile? Iuxta cõdictum reuertar ad te hoc eodẽ tpe: vita comite: & hẽbit sara filium. Negauit sara dicẽs non risi: timore pterrita. Dñs aũt: nõ est inqt ita: sed risisti. Cũ ergo surrexissent inde viri: direxerũt oculos cõtra sodomã: & abraã simul gradiebatur deducens eos. Dixitq; dñs. Nũ celare potero abraam que gesturus sũ: cũ futurus sit in gentem magnã ac robustissimã & bñdicende sint in eo omnes nationes terre. Scio enim q̃ precepturus sit filiis suis & domui sue post se: vt custodiãt viã dñi: & faciãt iudiciũ & iusticiã: vt adducat dominus ppter abraã oĩa q̃ locutus est ad eum.

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

arbore. dixit aũt ad eũ. vbi sarra vxor
τὸ δένδρον. εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν. ποῦ σάρρα ἡ γυνή
tua. ille aũt rñdens dixit: ecce in tabernaculo. di=
σου. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἰδοὺ ἐν τῇ σκηνῇ. εἶ=
xit aũt reuertẽs veniã ad te scd'm tem=
πε δὲ ἐπαναστρέφων ἥξω πρὸς σε κατὰ τὸν και=
pus hoc in horas: & habebit filiũ sarra vxor tua.
ρὸν τοῦτον εἰς ὥρας, καὶ ἕξει υἱὸν σάρρα ἡ γυνή σου.
sarra aũt audiuit ad ostiũ tabernaculi exñs post
σάρρα δὲ ἤκουσε πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς οὖσα ὄπισ=
eum. abraam aũt et sarra prouecti e=
θεν αὐτοῦ. ἀβραὰμ δὲ καὶ σάρρα προβεβηκότες ἦ=
rant dieb'. defecerãt aũt sarre fieri muliebria.
σαν ἡμερῶν. ἐξέλιπε δὲ σάρρα γίνεσθαι τὰ γυναικεῖα.
risit aũt sarra in seipsa dicens: nondũ quidẽ
ἐγέλασε δὲ σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα, οὔπω μέν
mihi fuit vsq; nunc. at dñs m' se=
μοι γέγονεν ἕως τοῦ νῦν. ὁ δὲ κύριός μου πρεσ=
ner. ait aũt dñs ad abraam: dicẽs. qua=
βύτης. εἶπε δὲ κύριος πρὸς ἀβραάμ, λέγων. τί
re risit sarra in seipsa dicens. num ve=
ὅτι ἐγέλασε σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα. ἆρά γε ἀ=
re pariam: ego consenui. nũquid ipossibile erit
ληθῶς τέξομαι; ἐγὼ γεγήρακα. μὴ ἀδυνατήσει
apud dñm verbũ: in tempus hoc in
παρὰ κυρίῳ ῥῆμα; εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς
horas reuertar ad te. & erit sarre fi=
ὥρας ἀναστρέψω πρὸς σε. καὶ ἔσται τῇ σάρρᾳ υἱ=
lius. negauit aũt sarra: dicens. nõ ri=
ός. ἠρνήσατο δὲ σάρρα, λέγουσα. οὐκ ἐγέλα=
si. timuit .n. et ait illi non: sed risi=
σα. ἐφοβήθη γάρ. καὶ εἶπεν αὐτῇ οὐχί, ἀλλ᾽ ἐγέ=
sti. cũ surrexissent aũt viri inde respe=
λασας. ἐξαναστάντες δὲ οἱ ἄνδρες ἐκεῖθεν κατέ=
xerũt in faciem sodomorũ & gomor=
βλεψαν ἐπὶ πρόσωπον σοδόμων καὶ γομόρ=
re. abraam aũt simul gradiebat cũ eis comi=
ρας. ἀβραὰμ δὲ συνεπορεύετο μετ᾽ αὐτῶν συμ=
tans eos. at dñs dixit. non cela=
προπέμπων αὐτούς. ὁ δὲ κύριος εἶπεν. οὐ μὴ κρύ=
bo ab abraam seruo meo q̃ ego facio. abra=
ψω ἀπὸ ἀβραὰμ τοῦ παιδός μου ἃ ἐγὼ ποιῶ. ἀβρα=
am aũt futur' erit in gẽtẽ magnã & multã. et bñ=
ὰμ δὲ γινόμενος ἔσται εἰς ἔθνος μέγα, καὶ πολύ. καὶ ἐνευ=
dicentur in ipso oẽs gentes terre. scio
λογηθήσονται ἐν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. ᾔδειν
enĩ q' precipiet filijs suis: et domui sue
γὰρ ὅτι συντάξει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ οἴκῳ αὐ=
post se. et custodiẽt vias dñi
τοῦ μετ᾽ αὐτόν. καὶ φυλάξουσι τὰς ὁδοὺς κυρίου τοῦ
vt faciãt iustitiã et iudiciũ. vt adducat
ποιεῖν δικαιοσύνην καὶ κρίσιν, ὅπως ἂν ἐπαγάγῃ
dñs sup abraam oĩa q̃cũq; locut' ẽ ad eum.
κύριος ἐπὶ ἀβραὰμ πάντα ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτόν.

B · 4. Re. 4.c. · Roma. 9.b. · Lu. 1.b · 1. Pe. 3.a. · C

Transla. Chal.

אילנא ואכלו: ואמרו ליה אן שרה אתתך ואמר הא במשכנא: ואמר מיתב איתוב לותך כעדן דאתון קימין והא בר לשרה אתתך ושרה שמעת בתרע משכנא והוא אחורוהי: ואברהם ושרה סבין עלו ביומין פסק מלמהוי לשרה ארח כנשיא: וחיכת שרה במעהא למימר בתר דסבית תהי לי עולימו ורבוני סיב: ואמר יי לאברהם למא דנן חיכת שרה למימר הברם בקושטא אליד ואנא סיבית: היתכסי מן קדם יי פתגמא לזמן איתוב לותך כעדן דאתון קימין ולשרה בר: וכפרת שרה למימר לא חיכית ארי דחילת ואמר לא אלהין חיכת: וקמו מתמן גובריא ואסתכיאו על אפי סדום ואברהם אזיל עמהון לאלוואיהון: ויי אמר המכסי אנא מאברהם דאנא עביד: ואברהם מהוא יהי לעם סגי ותקיף ויתברכון בדיליה כל עממי ארעא: ארי גלי קדמי בדיל די יפקיד ית בנוהי וית אנש ביתיה בתרוהי ויטרון ארחן דתקנן קדם יי למעבד צדקתא ודינא בדיל דייתי יי על אברהם ית דמליל עלוהי:

Privitiua chal.

אנת שכן תוב · קום שוב עול · היה נשה אמר · שוב היה · רבה ילד כסה · תוב קום · קום שכח · לוה כסה · היה צדק · פקד נטר · עבד דון אתא

Interp. chal.

arbore: & comederunt. Et dixerũt ei vbi est sara vxor tua. Et dixit. Ecce in tabernaculo est. Et ait. Reuertens reuertar ad te in tpe isto quo vos eritis viui: et ecce filius erit sare vxori tue: & sara audiebat in ostio tabernaculi: & ostiũ erat a tergo eius. Abrahã aũt & sara senuerãt & prouecte erãt etatis: & desierat esse sare cõsuetudo mulierũ. Et risit sara intra se dicẽs. Post quã cõsenui erit mihi iuuẽtus: & dñs meus senex est. Et dixit dñs abrahe. Quare risit sara dicẽs. Nunqd in veritate paritura sũ: & ego cõsenui. Nunqd occultabitur a facie dñi verbũ. In tpe reuertar ad te sicut nũc quo eritis viui: & sare erit fili'. Et negauit sara dicens. Non risi: q: timuit. Et ait. Nequaq̃: sed risisti. Et surrexerũt inde viri & respexerũt cõtra faciẽ sodomẽ: & abrahã ibat cũ eis vt comitaretur eos. Dixitq; dñs. Nunqd celabo ego ab abraham quod ego facio. Abraham autẽ erit in gentem magnam & robustam. Et benedicentur propter eum oẽs populi terre: quia noui q' precipiet filijs suis: et viris dom' sue post se vt custodiant vias que recte sunt corã dño: vt faciant iusticiam & iudiciũ: vt adducat dominus super abraham quod locutus est vt adduceret super eum.

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

dixit aũt dñs: clamor sodomorũ et gomorre mul=
εἶπε δὲ κύριος, κραυγὴ σοδόμων καὶ γομόρρας πε=
tiplicatus ẽ apd me. & peccata eorũ magna
πλήθυνται πρός με. καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι
valde. et descendẽs igit videbo: si scd'm
σφόδρα. καταβὰς οὖν ὄψομαι, εἰ κατὰ
clamorẽ eorũ qui venit ad me: p=
τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην πρός με, συν=
ficiũt. si aũt nõ: vt sciã. et reuersi
τελοῦνται. εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ. καὶ ἀποστρέψαντες οἱ
viri inde: venerũt i sodomã. abraam aũt erat
ἄνδρες ἐκεῖθεν, ἦλθον εἰς σόδομα. ἀβραὰμ δὲ ἦν
stans corã dño. et appropinquãs abraã a=
ἑστηκὼς ἔναντι κυρίου. καὶ ἐγγίσας ἀβραὰμ εἶ=
it: nũqd simul perdes iustũ cũ impio. et
πε, μὴ συναπολέσῃς δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς. καὶ
erit iustus sicut impius. si fuerint quĩquagĩta
ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. ἐὰν ὦσι πεντήκοντα
iusti in ciuitate: perdes eos. non
δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀπολέσεις αὐτούς. οὐκ
remittes omni loco ppter quĩquagĩta
ἀνήσεις πάντα τὸν τόπον ἕνεκα τῶν πεντήκοντα
iustos: si fuerint in ea? nequaquã facies
δικαίων, ἐὰν ὦσιν ἐν αὐτῇ; μηδαμῶς ποιήσῃς τὸ
verbũ hoc: occidere iustum cũ impio.
ῥῆμα τοῦτο, ἀποκτεῖναι δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς.
et erit iustus sicut impius. neq̃quã. q iudicas
καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. μηδαμῶς. ὁ κρίνων
oẽm terrã: nõ facies iudiciũ. dixit aũt domi=
πᾶσαν τὴν γῆν, οὐ ποιήσεις κρίσιν. εἶπε δὲ κύρι=
n': si fuerint in sodomis quĩquagĩta iusti:
ος, ἐὰν ὦσιν ἐν σοδόμοις πεντήκοντα δίκαιοι,
remittã oĩ ciuitati et oĩ loco
ἀνήσω ὅλην τὴν πόλιν καὶ πάντα τὸν τόπον
ppter eos. & respondẽs abraam: dixit. nunc
δι᾽ αὐτούς. καὶ ἀποκριθεὶς ἀβραάμ, εἶπε. νῦν
cepi loqui ad dñm. ego aũt sum terra
ἠρξάμην λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον. ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ
et puluis. si aũt minus fuerint quĩquagĩta
καὶ σποδός. ἐὰν δὲ ἐλαττονωθῶσιν οἱ πεντήκοντα
iusti in quadraginta quĩq;: perdes ppter
δίκαιοι εἰς τεσσαρακονταπέντε, ἀπολεῖς ἕνεκεν
quadraginta quĩq; omnẽ ciuitatẽ? et
τῶν τεσσαρακονταπέντε πᾶσαν τὴν πόλιν; καὶ
dixit: nõ perdã: si inuenero illic quadra=
εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ τεσσαρά=
gita quĩq;. & addidit vltra loqui
κοντα πέντε. καὶ προσέθηκεν ἔτι λαλῆσαι
ad eum: et dixit. si inuẽti fuerit illic q̃dra=
πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν. ἐὰν εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τεσσαρά=
ginta. et dixit: non perdam
κοντα. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω

Ione. 1 a. · D · C

Trãsla. B. Hiero.

dixit itaq; dñs. Clamor sodomorũ & gomorreorũ multiplicatus est: & pctm̃ eorũ aggrauatũ est nimis. Descendã & videbo: vtrum clamorẽ q venit ad me opere cõpleuerit: an nõ est ita: vt sciam. Cõuerteruntq; se inde: & abierunt sodomam. Abraã vero adhuc stabat corã dño: & appropinquans ait. Nunquid perdes iustũ cum impio: si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate peribunt simul: & non parces loco illi propter quinquaginta iustos: si fuerint in eo. Absit a te vt rẽ hanc facias: & occidas iustum cum impio: fiatq; iustus sicut impius. Nõ est hoc tuũ qui iudicas omnem terrã. nequaq̃ facias iudiciũ hoc. dixitq; dominus ad eũ. Si inuenero sodomis quinquaginta iustos in medio ciuitatis: dimittam omni loco propter eos. Respõdit abraam & ait. quia semel cepi: loquar ad dominum meum: cũ sim puluis & cinis. quid si minus quĩquagĩta iustis quinq; fuerint: delebis propter quinq; vniuersam vrbem. & ait. Non delebo: si inuenero ibi quadraginta quinq;. Rursumq; locutus est ad eum. Si autem quadraginta ibi inuenti fuerint: quid facies? Ait: non percutiã

Tex. Heb.

ויאמר יהוה זעקת סדם ועמרה
כי רבה וחטאתם כי כבדה מאד:
ארדה נא ואראה הכצעקתה
הבאה אלי עשו כלה ואם לא
אדעה: ויפנו משם האנשים
וילכו סדמה ואברהם עודנו עמד
לפני יהוה: ויגש אברהם ויאמר
האף תספה צדיק עם רשע: אולי
יש חמשים צדיקם בתוך העיר
האף תספה ולא תשא למקום
למען חמשים הצדיקם אשר
בקרבה: חללה לך מעשת כדבר
הזה להמית צדיק עם רשע
והיה כצדיק כרשע חללה לך
השפט כל הארץ לא יעשה
משפט: ויאמר יהוה אם אמצא
בסדם חמשים צדיקם בתוך
העיר ונשאתי לכל המקום
בעבורם: ויען אברהם ויאמר
הנה נא הואלתי לדבר אל אדני
ואנכי עפר ואפר: אולי יחסרון
חמשים הצדיקם חמשה
התשחית בחמשה את כל העיר
ויאמר לא אשחית אם אמצא
שם ארבעים וחמשה: ויסף עוד
לדבר אליו ויאמר אולי ימצאון
שם ארבעים ויאמר לא אעשה

Privitiua heb.

אמר · ירד ראה · בוא עשה · ידע פנה · פנה נגש אמר · ספה צדק · נשא קום · עשה · מות · שפט מצא · ענה אה · יאל · חסר · שחת · רבע · עשה

Transla. Chal.

ואמר יי קבילת סדום ועמורה ארי סגיאת וחובתהון ארי תקיפת לחדא: אתגלי כען ואדון הכקבילתהון דעלת לקדמי עבדו גמירא אם לא עבדו תתובא ואם תיבין לא אתפרע: ואתפניאו מתמן גובריא ואזלו לסדום ואברהם עד כען משמש בצלו קדם יי: וקריב אברהם ואמר הברגז תשיצי זכאה עם חיבא: מאים איתי חמשין זכאין בגו קרתא הברגז תשיצי ולא תשבוק לאתרא בדיל חמשין זכאין דבגוה: קושטא איהו מלמעבד כפתגמא הדין לקטלא זכאה עם חיבא ויהי זכאה כחיבא קושטא איהו דינא דכל ארעא לא יעביד דינא: ואמר יי אם אשכח בסדום חמשין זכאין בגו קרתא ואשבוק לכל אתרא בדיליהון: ואתיב אברהם ואמר הא כען אסגיתי למללא קדם יי ואנא עפר וקטם: מאים יחסרון חמשין זכאין חמשא התחבל בחמשא ית כל קרתא ואמר לא אחבל אם אשכח תמן ארבעין וחמשא: ואוסיף עוד למללא קדמוהי ואמר מאים ישתכחון תמן ארבעין ואמר לא אעביד

Interp. chal.

Dixitq; dñs. Clamor sodome & gomorre q: mult' est et peccatũ eo҄ q: forte est nimis. apparebo nunc & diiudicabo: vtrũ sicut clamor q venit corã me fecerint: consumabo eos: si nõ egerint penitentiã. Si aũt egerint penitentiã: nõ vlciscar. Et recesserũt inde viri: & abierũt sodomã: et abrahã adhuc stabat in oratione corã dño. Et accessit abrahã: & dixit. Nunqd in furore cõsumes iustũ cum impio. Si forte sunt quinquaginta iusti in medio ciuitatis: nũ in furore cõsumes: & nõ dimittes loco ppter quinquaginta iustos q sunt in medio eius. Vera sunt iudicia tua: ne facias sicut rẽ hãc: vt cõsumas iustũ cum impio: vt sit iustus sicut impius: vera sunt iudicia tua. Nunquid iudex vniuerse terre non vtiq; faciet iudicium? Dixitq; dñs. Si inuenero in sodoma quinquaginta iustos in medio ciuitatis: dimittã omni loco propter eos. Et respondit abrahã et dixit: multum locutus sum coram dño: cũ sim ego puluis & cinis. Forte deficient de quinquaginta iustis quinq;: nũquid disperdes propter quinq; omnẽ ciuitatem. Et dixit. Non disperdam si inuenero ibi quadraginta & quinq;. addiditq; rursus loqui cũ eo et dixit. forte inuenientur ibi quadraginta. Et dixit. non faciam consumationem

Privitiua chal.

גלה דון עול · עבד תוב פרע · פנה שמש צלא · שצא זכה תוב · נזה קרב שבק · קשט דון עבד · תוב היה דון · עבד שכח שבק · תוב סגא חסר · זכה חבל קרה · שכח רבע יסף · שכח עבד

Tex. Heb.

בעבור הארבעים: ויאמר אל
נא יחר לאדני ואדברה אולי
ימצאון שם שלשים ויאמר לא
אעשה אם אמצא שם שלשים:
ויאמר הנה נא הואלתי לדבר אל
אדני אולי ימצאון שם עשרים
ויאמר לא אשחית בעבור
העשרים: ויאמר אל נא יחר
לאדני ואדברה אך הפעם אולי
ימצאון שם עשרה ויאמר לא
אשחית בעבור העשרה: וילך
יהוה כאשר כלה לדבר אל
אברהם ואברהם שב למקמו:

Ca. xix.

ויבאו שני המלאכים
סדמה בערב ולוט ישב בשער
סדם וירא לוט ויקם לקראתם
וישתחו אפים ארצה: ויאמר
הנה נא אדני סורו נא אל בית
עבדכם ולינו ורחצו רגליכם
והשכמתם והלכתם לדרככם
ויאמרו לא כי ברחוב נלין:
ויפצר בם מאד ויסרו אליו ויבאו
אל ביתו ויעש להם משתה
ומצות אפה ויאכלו: טרם ישכבו
ואנשי העיר אנשי סדם נסבו
על הבית מנער ועד זקן כל העם
מקצה: ויקראו אל לוט ויאמרו

Primitiua heb.

עבר · חרה דבר · אל · מצא · שחת · שוב קום · Ca. xix. · בוא שנה · ראה קום · שחה אמר · לון · שכם · רחב לון · פצר סור בוא · עשה שתה · אכל שכב · סבב · קצץ קרא

Trãsla. B. Hiero.

propter quadraginta. Ne queso inquit indigneris dñe si loqr. Quid si ibi inuenti fuerint triginta. Rñdit. Non faciam: si inuenero ibi triginta. Quia semel ait cepi: loquar ad dñm meũ. quid si ibi inuẽti fuerint viginti. Ait. Non interficiam propter viginti. Obsecro inquit ne irascaris domine si loquar adhuc semel. quid si inuenti fuerint ibi decem. Dixit. Non delebo propter decẽ. Abiit dominus postq̃ cessauit loqui ad abraã: & ille reuersus est in locũ suum. Ca. 19.

Ueneruntq; duo angeli sodomã vespe sedente loth in forib⁹ ciuitatis. Qui cum vidisset eos: surrexit & iuit obuiã eis: adorauitq; pronus in terram: & dixit. Obsecro domini declinate in domum pueri vestri: & manete ibi. Lauate pedes vr̃os: & mane proficiscemini in viam vestram. qui Dixerũt. Minime: sed in platea manebimus. Cõpulit illos oppido vt diuerterẽt ad eũ. Ingressisq; domum eius fecit conuiuium. coxit azyma: & comederũt. Prius aũt q̃ irent cubitum: viri ciuitatis vallauerunt domũ illius a puero vsq; ad senẽ omnis ppl's simul. Vocaueruntq; loth: & dixerunt

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

propter quadraginta. et ait: nunquid si
ἕνεκεν τῶν τεσσαράκοντα. καὶ εἶπε, μή τι ἐὰν
locut⁹ fuero dñe? si aũt inuẽti fuerit illic triginta.
λαλήσω κύριε; ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τριάκοντα.
et dixit: non perdã pp̃ter triginta.
καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τριάκοντα.
et dixit: postq̃ habeo loqui ad dñm:
καὶ εἶπεν, ἐπειδὴ ἔχω λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον,
si aũt inuenti fuerit illic viginti. et dixit: non per-
ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ εἴκοσι. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπο-
dam: si inuenero illic viginti. τ dixit: nunquid do-
λέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ εἴκοσι. καὶ εἶπε, μή τι κύ-
mine si locut⁹ fuero adhuc semel. si aũt inuẽti fuerit illic
ριε ἐὰν λαλήσω ἔτι ἅπαξ. ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ
decem. τ dixit: non perdã propter de-
δέκα. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν δέ-
cem. abiit aũt dñs: vt cessauit loquẽs
κα. ἀπῆλθε δὲ ὁ κύριος, ὡς ἐπαύσατο λαλῶν
abraam. et abraam reuersus ẽ in
τῷ ἀβραάμ. καὶ ἀβραὰμ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν
locum suum.
τόπον αὐτοῦ.

Ca. 19.

Uenerũt aũt duo angeli in sodomã ves-
ἦλθον δὲ οἱ δύο ἄγγελοι εἰς σόδομα ἑσπέ-
pere. lot aũt sedebat apud portã sodo-
ρας. λὼτ δὲ ἐκάθητο παρὰ τὴν πύλην σοδό-
morũ. vidẽs aũt lot: surrexit in occursum il-
μων. ἰδὼν δὲ λώτ, ἀνέστη εἰς συνάντησιν αὐ-
lis. et adorauit facie in
τοῖς. καὶ προσεκύνησε τῷ προσώπῳ ἐπὶ τὴν
terrã. et dixit: ecce dñi declinate in
γῆν. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ κύριοι ἐκκλίνατε εἰς τὸν
domũ pueri vestri: et manete: et
οἶκον τοῦ παιδὸς ὑμῶν, καὶ καταλύσατε, καὶ
lauate pedes vestros: et manicantes: p-
νίψασθε τοὺς πόδας ὑμῶν, καὶ ὀρθρίσαντες, ἀ-
ficiscemini viam vestrã. dixerũt aũt non: sed
πελεύσεσθε τὴν ὁδὸν ὑμῶν. εἶπον δὲ οὐχί, ἀλ-
in platea manebim⁹. et coe-
λ᾽ ἐν τῇ πλατείᾳ καταλύσομεν. καὶ κατεβιά-
git eos: et declinauerũt ad eum. et in-
σατο αὐτούς, καὶ ἐξέκλιναν πρὸς αὐτόν. καὶ εἰ-
gressi sũt in domũ eius. et fecit illis
σῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς
conuiuiũ: τ azymos coxit eis: τ comederũt.
πότον, καὶ ἀζύμους ἔπεψεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον.
anteq̃ dormierãt aũt: viri ciuitatis
πρὸ τοῦ κοιμηθῆναι δέ, οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως
sodomite: circuerunt domũ a pue-
οἱ σοδομῖται, ἐκύκλωσαν τὴν οἰκίαν ἀπὸ νεα-
ro vsq; ad senẽ: ois popul⁹ simul. τ
νίσκου ἕως πρεσβύτου, πᾶς ὁ λαὸς ἅμα. καὶ
vocauerunt lot. et dixerunt
προσεκάλουν τὸν λώτ. καὶ εἶπον

A · B · Ez. 14 d.

Transla. Chal.

בדיל ארבעין: ואמר לא כען יתקוף רוגזא דיי ואמליל מאים ישתכחון תמן
תלתין ואמר לא אעביד גמירא אם אשכח תמן תלתין: ואמר הא כען אסגיתי למללא
קדם יי מאים ישתכחון תמן עשרין ואמר לא אחביל בדיל העשרין: ואמר לא כען
יתקוף רוגזא דיי ואמליל ברם בזימנא הדא מאים ישתכחון תמן עשרה ואמר
לא אחביל בדיל עשרה: ואסתלק יקרא דיי כד שצי למללא עם אברהם ואברהם
תב לאתריה: Ca. xix. ואתו תרין מלאכיא לסדום ברמשא ולוט יתיב
בתרעא דסדום וחזא לוט וקם לקדמותהון וסגיד על אפוהי על ארעא: ואמר בבעו
כען רבוני זורו כען לבית עבדכון וביתו ואסחו רגליכון ותקדמון ותהכון לאורחכון
ואמרו לא אילהין ברחובא נבית: ואתקיף בהון לחדא וזרו לותיה ועלו לביתיה
ועבד להון משתיא ופטיר אפה להון ואכלו: עד לא שכיבו ואנשי קרתא אנשין
דסדום אקיפו על ביתא מעולימא ועד סבא כל עמא מסופיה: וקרו ללוט ואמרו

Interp. chal.

propter quadraginta. Et dixit. Ne obsecro irascatur furor dñi τ loquar. Forte inueniẽtur ibi triginta. Et dixit. Non faciã cõsummationẽ si inuenero ibi trigita. Et dixit Ecce nunc multũ locutus sum corã dño: forte inueniẽtur ibi viginti. Et dixit nõ disperdã pp̃ter viginti. Et ait. Ne obsecro irascatur furor dñi τ loquar tantũmodo hac vice: forte inuenientur ibi decem. Et dixit. Non disperdã propter decẽ. Et eleuata est gloria dñi cum cessasset loqui cum abraham: τ abraham reuersus est in locum suum. Ca. 19.

Et venerũt duo angeli sodomã vespere: τ lot sedebat in porta sodome. Et vidit lot τ surrexit in occursum eo॰: τ adorauit pronus sup terram. Et ait. Obsecro nunc domini mei declinate nunc in domum serui vestri: τ manete τ lauate pedes vestros: et mane surgẽtes ibitis in viam vestram. Et dixerũt. Nequaquã: sed in platea manebimus: τ cõpulit eos valde: τ declinauerũt ad eum τ ingressi sunt in domũ eius: τ fecit eis cõuiuium: τ azyma coxit eis τ comederunt. priusq̃ autẽ irent cubitum: viri ciuitatis viri sodome vallauerũt domũ a puero vsq; ad senẽ omnis populus simul. Et vocauerunt lot: τ dixerunt

Primitiua chal.

תקף מלל · סנא · חבל · תקף שבח · חבל סלק שצא · תוב אתא לאר · קום בעה רבה · סחה קדם יהב · בית תקף עול · שתה יכף · עלם שוב קרא

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

ad eum: vbi sunt viri qui ingressi sũt
πρὸς αὐτόν, ποῦ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ εἰσελθόντες
ad te nocte. educ illos ad nos:
πρὸς σὲ τὴν νύκτα. ἐξάγαγε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς,
vt coeamus cũ eis. egressus ẽ aũt lot ad ve-
ἵνα συγγενώμεθα αὐτοῖς. ἐξῆλθε δὲ λὼτ πρὸς τὸ πρό-
stibulum: at hostiũ adaperuit post se. ait aũt
θυρον, τὴν δὲ θύραν προσέῳξεν ὀπίσω αὐτοῦ. εἶπε δὲ
eis: nequaq̃ viri fratres ne malũ feceritis.
αὐτοῖς, μηδαμῶς ἄνδρες ἀδελφοὶ μὴ πονηρεύσησθε.
sunt aũt mihi due filie: que nõ cognouerũt virũ:
εἰσὶ δέ μοι δύο θυγατέρες, αἳ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα,
educã eas ad vos: et vtimini eis: sicut
ἐξάξω αὐτὰς πρὸς ὑμᾶς, καὶ χρᾶσθε αὐταῖς, καθὸ ἂν
placuerit vobis: solũ in viros istos ne fa-
ἀρέσκοι ὑμῖν, μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους μὴ ποι-
ciatis iniustũ: cui⁹ causa ingressi sũt sub tegmine
ήσητε ἄδικον, οὗ ἕνεκεν εἰσῆλθον ὑπὸ τὴν σκέπην
trabium mearum. dixerũt aũt illi: recede illuc. in-
τῶν δοκῶν μου. εἶπαν δὲ αὐτῷ· ἀπόστα ἐκεῖ. εἰ-
gressus es habitare: nunquid τ iudiciũ iudicare? nũc ergo
σῆλθες παροικεῖν, μὴ καὶ κρίσιν κρίνειν; νῦν οὖν
te affligemus magis q̃ illos. et coegerunt
σε κακώσομεν μᾶλλον ἢ ἐκείνους. καὶ παρεβιάζον-
virũ lot vehemẽter. τ appropinquauerũt cõ-
το τὸν ἄνδρα τὸν λὼτ σφόδρα. καὶ ἤγγισαν συν-
stringere ostiũ. extendentes aũt viri
τρίψαι τὴν θύραν. ἐκτείναντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰς
manus: attraxerunt lot in domũ ad
χεῖρας, εἰσεσπάσαντο τὸν λὼτ εἰς τὸν οἶκον πρὸς
se: et ostiũ dom⁹ clauserunt.
ἑαυτούς, καὶ τὴν θύραν τοῦ οἴκου ἀπέκλεισαν.
at viros existẽtes ad ianuã percusse-
τοὺς δὲ ἄνδρας τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας, ἐπάτα-
runt in cecitate a minimo vsq; ad magnũ. τ prete-
ξαν ἐν ἀορασίᾳ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ πα-
rierũt querentes ostiũ. dixerũt aũt viri
ρελύθησαν ζητοῦντες τὴν θύραν. εἶπον δὲ οἱ ἄνδρες
ad lot: sunt tibi hic generi aut filii aut fi-
πρὸς τὸν λώτ, εἰσί σοι ὧδε γαμβροὶ ἢ υἱοὶ ἢ θυ-
lie? aut si qs tibi alius est in ciuitate? educ
γατέρες; ἢ εἴ τις σοι ἄλλος ἐστὶν ἐν τῇ πόλει; ἐξάγα-
de loco isto. q: perdim⁹ nos
γε ἐκ τοῦ τόπου τούτου. ὅτι ἀπόλλυμεν ἡμεῖς
locũ istum. q: exaltatus ẽ clamor eorũ corã
τὸν τόπον τοῦτον. ὅτι ὑψώθη ἡ κραυγὴ αὐτῶν ἐνώπι-
dño. τ misit nos dñs delere eam.
ον κυρίου. καὶ ἀπέστειλεν ἡμᾶς κύριος ἐκτρίψαι αὐτήν.
egressus ẽ aũt lot: et locutus ẽ ad generos su-
ἐξῆλθε δὲ λώτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐ-
os: qui acceperũt filias suas. et di-
τοῦ, τοὺς εἰληφότας τὰς θυγατέρας αὐτοῦ. καὶ εἶ-
xit: surgite τ egredimini de loco isto.
πεν, ἀνάστητε καὶ ἐξέλθετε ἐκ τοῦ τόπου τούτου

B · Judith 10. f. · A · 1. Re. 1. b. · C · 4. Re. 6. d. · B

Transla. B. Hiero.

ei. Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte. Educ illos huc: vt cognoscamus eos. Egressus ad eos loth post tergum accludens ostium ait. Nolite q̃so fratres mei: nolite malũ hoc facere. Habeo duas filias q̃ necdũ cognouerunt virum. Educã eas ad vos: & abutimini eis: sicut vobis placuerit: dummõ viris istis nihil mali faciatis: quia ingressi sunt sub vmbra culminis mei. At illi dixerũt. Recede illuc. & rursus. Ingressus es inquiunt vt aduena: nũquid vt iudices. Te ergo ipsum magis q̃ hos affligemus. Uimq; faciebãt loth vehemẽtissime. Iamq; ppe erat vt effringerent fores: & ecce miserũt manũ viri & introduxerunt ad se loth: clauserũtq; ostiũ & eos qui foris erant pcusserũt cecitate a minimo vsq; ad maximũ: ita vt ostiũ inuenire nõ possent. Dixerũt autem ad loth. Habes hic quempiam tuorum generũ aut filios aut filias? Omnes qui tui sũt educ de vrbe hac. Delebimus enim locum istum: eo q̃ increuerit clamor eorũ corã dño: q misit nos vt pdamus illos. Egressus itaq; loth: locutus ẽ ad generos suos: qui accepturi erãt filias eius: & dixit. surgite & egredimini de loco isto

Tex. Heb.

לו איה האנשים אשר באו
אליך הלילה הוציאם אלינו
ונדעה אתם: ויצא אלהם לוט
הפתחה והדלת סגר אחריו:
ויאמר אל נא אחי תרעו: הנה נא
לי שתי בנות אשר לא ידעו
איש אוציאה נא אתהן אליכם
ועשו להן כטוב בעיניכם רק
לאנשים האל אל תעשו דבר
כי על כן באו בצל קרתי: ויאמרו
גש הלאה ויאמרו האחד בא
לגור וישפט שפוט עתה נרע לך
מהם ויפצרו באיש בלוט מאד
ויגשו לשבר הדלת: וישלחו
האנשים את ידם ויביאו את לוט
אליהם הביתה ואת הדלת סגרו:
ואת האנשים אשר פתח הבית
הכו בסנורים מקטן ועד גדול
וילאו למצא הפתח: ויאמרו
האנשים אל לוט עד מי לך פה
חתן ובניך ובנתיך וכל אשר לך
בעיר הוצא מן המקום: כי
משחתים אנחנו את המקום הזה
כי גדלה צעקתם את פני יהוה
וישלחנו יהוה לשחתה: ויצא
לוט וידבר אל חתניו לקחי בנתיו
ויאמר קומו צאו מן המקום הזה

Primitiua heb.

יצא · ידע · רעע · שנה · עשה · בוא קרה · נגש · שפט רעע · פצר · שלח בוא · גדל · לאה · יצא קום · שחת · שלח · דבר · אמר יצא

Transla. Chal.

ליה אן גובריא דאתו לותך בליליא אפיקינון לותנא ונידע יתהון: ונפק לותהון לוט
לתרעא ודשא אחד בתרוהי: ואמר בבעו כען אחי לא תבאשון: הא כען לי תרתין בנת
דלא ידעונין גבר אפיק כען יתהין לותכון ועבידו להן כדתקין בעיניכון לחוד לגובריא
האילין לא תעבדון מדעם ארי על כן עלו בטלל שרותי: ואמרו קריב להלא ואמרו
חד אתא לאתותבא והא דאין דינא כען נבאיש לך מדילהון ואתקיפו בגברא בלוט
לחדא וקריבו למתבר דשא: ואושיטו גובריא ית ידיהון ואעילו ית לוט לותהון
לביתא וית דשא אחדו: וית גובריא דבתרע ביתא מחו בשבריריא מזעירא ועד
רבא ולאיו לאשכחא תרעא: ואמרו גבריא ללוט עוד מאן לך הכא חתנך ובנך
ובנתך וכל דלך בקרתא אפיק מן אתרא: ארי מחבלין אנחנא ית אתרא הדין ארי
סגיאת קבילתהון קדם יי ושלחנא יי לחבלותה: ונפק לוט ומליל עם חתנוהי נסבי
בנתיה ואמר קומו פוקו מן אתרא הדין

Interp. chal.

ei. Ubi sunt viri qui venerũt ad te nocte: educ eos ad nos: τ cognoscemus eos. Et egressus est ad eos lot ad portam: τ hostiũ clausit post se. Et ait. Obsecro nunc fratres mei nolite male facere. Ecce nũc habeo duas filias que nõ cognouerũt virũ: educã nũc eas ad vos et facite illis sicut placuerit in oculis vestris: tantũmodo viris istis ne faciatis quicquã: q: propterea ingressi sunt sub vmbra tegminis mei. Et dixerũt. Recede illuc: et dixerũt: vn⁹ venit ad peregrinandũ τ ecce iudicat iudiciũ: nunc malefaciemus tibi magis q̃ eis et cõpulerunt virũ lot valde: τ accesserunt ad cõfringendam ianuã. Et extenderũt viri manus suas τ introduxerunt lot ad se in domũ: τ ianuam clauserũt. Et viros qui erant in porta domus pcusserunt cecitate a minimo vsq; ad maximũ. Defatigatiq; sunt vt inuenirẽt portã. Dixerũtq; viri ad lot. quoscũq; habes hic generos tuos τ filios tuos τ filias tuas τ oĩa que habes in ciuitate educ de loco isto: q̃m disperdemus nos locum istũ: q: magnus est clamor eo॰ corã dño. Et misit nos dñs vt disperderemus eum. Et egressus est lot: τ locutus est cũ generis suis q accepturi erant filias suas. Et ait. Surgite egredimini de loco isto:

Primitiua chal.

אתא נפק ידע · בעה באש תרע · בנה נפק עבד · אל עבד על · שרא יתב דון · באש תקף תבר · רשט עול מחא · רבה לאה שכח · נפק חבל · נפק

כי משחית יהוה את העיר ויהי
כמצחק בעיני חתניו וכמו
השחר עלה ויאיצו המלאכים
בלוט לאמר קום קח את אשתך
ואת שתי בנתיך הנמצאת פן
תספה בעון העיר ויתמהמה
ויחזיקו האנשים בידו וביד
אשתו וביד שתי בנתיו בחמלת
יהוה עליו ויצאהו וינחהו מחוץ
לעיר ויהי כהוציאם אתם
החוצה ויאמר המלט על נפשך
אל תביט אחריך ואל תעמד
בכל הככר ההרה המלט פן תספה
ויאמר לוט אלהם אל נא אדני
הנה נא מצא עבדך חן בעיניך
ותגדל חסדך אשר עשית עמדי
להחיות את נפשי ואנכי לא
אוכל להמלט ההרה פן תדבקני
הרעה ומתי הנה נא העיר הזאת
קרבה לנוס שמה והוא מצער
אמלטה נא שמה הלא מצער
הוא ותחי נפשי ויאמר אליו הנה
נשאתי פניך גם לדבר הזה
לבלתי הפכי את העיר אשר
דברת מהר המלט שמה כי לא
אוכל לעשות דבר עד באך שמה
על כן קרא שם העיר צוער:

צחק · אוץ · לקח איש · שנה מצא · ספה ספה · חזק · איש · היה יצא · מלט · נבט עמד · חנן · גדל עשה · חיה · דבק · ראש זות · צער · מלט · חיה · פנה · מלט · יכל עשה בוא

quia delebit dñs ciuitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui. Cumq; esset mane: cogebant eum angeli dicentes. Surge tolle vxorem tuam & duas filias quas habes: ne & tu pariter pereas in scelere ciuitatis. Dissimulante illo apprehēderūt manū eius & manum vxoris ac duarū filiarum eius: eo q̄ parceret dñs illi: eduxerūtq; eū & posuerunt extra ciuitatem: ibiq; locuti sunt ad eū dicentes. Salua animā tuam. Noli respicere post tergum: nec stes in oī circa regione: sed in mōte saluū te fac: ne & tu simul peas. Dixitq; loth ad eos. Queso dñe mi: quia inuenit seruus tuus grām corā te: & magnificasti misericordiā tuā quā fecisti mecū vt saluares animam meā: nec possum in mōte saluari: ne forte apprehēdat me malū & moriar. Est ciuitas hec iuxta ad quā possum fugere parua: & saluabor in ea. Nūquid non modica ē: & viuet anima mea. Dixitq; ad eū. Ecce etiam in hoc suscepi p̄ces tuas: vt non subuertam vrbem pro qua locutus es. Festina & saluare ibi: quia non potero facere quicq̄: dōec ingrediaris illuc. Idcirco vocatū est nomen vrbis illius segor.

q: delebit dñs ciuitatē. visus ē āt deridere
ὅτι ἐκτρίψει κύριος τὴν πόλιν. ἔδοξε δὲ γελοιάζειν
corā generis suis. vt āt diluculū factū ē:
ἐνώπιον τῶν γαμβρῶν αὐτοῦ. ὡς δὲ ὄρθρος ἐγίνετο,
vrgebant angeli lot: dicentes: surgēs
ἐπεσπούδαζον οἱ ἄγγελοι τὸν λώτ, λέγοντες, ἀναστὰς
accipe vxorē tuā ꝛ filias
παράλαβε τὴν γυναῖκά σου καὶ τὰς θυγατέρας
q̄s habes: ꝛ egredere: vt non pereas cū
ἃς ἔχεις, καὶ ἔξελθε, ἵνα μὴ συναπόλῃ ταῖς
iniquitatib⁹ ciuitatis. et turbati sunt. et
ἀνομίαις τῆς πόλεως. καὶ ἐταράχθησαν. καὶ
tenuerunt angeli manū eius: ꝛ
ἐκράτησαν οἱ ἄγγελοι τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς
manū vxoris eius: et manus duar
χειρὸς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν χειρῶν τῶν δύο
filiar eius: eo q̄ parceret dñs il-
θυγατέρων αὐτοῦ, ἐν τῷ φείσασθαι κύριον αὐ-
li. ꝛ factū ē quādo eduxerūt eos foras: et
τοῦ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐξήγαγον αὐτοὺς ἔξω, καὶ
dixerūt saluās salua tuā ipsi⁹ animā. ne respe
εἶπον σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν. μὴ περι-
xeris in retrorsum neq; steteris in oī cir-
βλέψῃς εἰς τὰ ὀπίσω, μὴ δὲ στῇς ἐν πάσῃ τῇ περι-
curegiōe. in mōtē saluare: ne forte simul cōp̄hēda-
χώρῳ. εἰς τὸ ὄρος σῶζου, μήποτε συμπαραληφ-
ris. dixit āt lot ad eos. queso dñe:
θῇς. εἶπε δὲ λὼτ πρὸς αὐτούς. δέομαι κύριε,
quia inueni puer tu⁹ gratiā coram te:
ἐπειδὴ εὗρεν ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου,
et magnificasti iusticiā tuā: qđ facis
καὶ ἐμεγάλυνας τὴν δικαιοσύνην σου, ὃ ποιεῖς
sup me vt viuat anima mea. ego āt nō
ἐπ' ἐμὲ τοῦ ζῆσαι τὴν ψυχήν μου. ἐγὼ δὲ οὐ
potero saluari in mōte: ne apprehēdāt
δυνήσομαι σωθῆναι εἰς τὸ ὄρος, μὴ καταλάβῃ
me mala et moriar. ecce ciuitas hec iux
με τὰ κακὰ καὶ ἀποθάνω. ἰδοὺ πόλις αὕτη ἐγ-
ta: vt fugiā ego illuc: q̄ est parua ꝛ sal-
γύς, τοῦ καταφυγεῖν με ἐκεῖ, ἥ ἐστι μικρά, καὶ σω-
uabor. non parua est: et saluabitur anima mea:
θήσομαι. οὐ μικρά ἐστι, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου;
ppter te? et dixit ei ecce admirat⁹ sū tuā
ἕνεκεν σου; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰδοὺ ἐθαύμασά σου
faciē. ꝛ in verbo hoc ne e-
τὸ πρόσωπον. καὶ ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ τοῦ μὴ κα-
uertam ciuitatē: de qua locutus es. festi
ταστρέψαι τὴν πόλιν, περὶ ἧς ἐλάλησας. σπεῦ-
na ergo saluari illic non eni potero face
σον οὖν τοῦ σωθῆναι ἐκεῖ. οὐ γὰρ δυνήσομαι ποιῆ-
re rem: donec venias tu illuc. ppt hoc
σαι πρᾶγμα, ἕως τοῦ ἐλθεῖν σε ἐκεῖ. διὰ τοῦτο
vocauit nomē ciuitatis illius segor.
ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἐκείνης σηγώρ.

Sapi. 10. — D — Sapi. 10. — E

Transla. Chal.

ארי מחבל ייי ית קרתא והוה כמחאיך בעיני חתנוהי: וכמיסק צפרא הוה ודחיקו
מלאכיא בלוט למימר קום דבר ית אתתך וית תרתין בנתך דאשתכחן מהימנן עמך
דילמא תלקי בחובי קרתא: ואתעכב ואתקיפו גובריא בידיה ובידא דאתתיה
ובידא דתרתין בנתיה בדחם ייי עלוהי ואפקוהי ואשרוהי מברא לקרתא: והוה כד
אפיקו יתהון לברא ואמר חוס על נפשך לא תסתכי לאחורך ולא תקום בכל
מישרא לטורא אשתזיב דילמא תלקי: ואמר לוט להון בבעו כען רבוני: הא כען
אשכח עבדך רחמין בעינך ואסגיתא טיבותך דעבדת עמי לקימא ית נפשי ואנא
לית אנא יכיל לאשתזבא לטורא דילמא תערעינני בישתא ואמות: הא כען קרתא
הדא קריבא למערק לתמן והיא זעירא אשתזיב כען לתמן הלא זעירא היא
ותתקיים נפשי: ואמר ליה הא נסיבית אפך אף לפתגמא הדין בדיל דלא למהפך
ית קרתא דמלילתא: אוחי אשתזיב לתמן ארי לא איכול למעבד מדעם עד
מיתך לתמן על כן קרא שמה דקרתא צוער:

Privativa chal.: חדד נסק אמר · בנה אמן לקח · עכב תקף אחד · תרי בנה חוס · שרא אשכח קום · שרא אשזב לקח · בעה בנה שכח · סנא טוב קום · ערע מות ערק · שזב קום הפך · בעה אתא יכל · עבד אתא

Interp. chal.

quia disperdet dñs ciuitatem. Et fuit quasi ridiculus in oculis generorū suorū. Et cū ascendisset aurora: ꝛ esset mane coegerunt angeli lot dicētes. Surge ꝛ tolle vxorem tuā ꝛ duas filias tuas que inuente sunt fideles tecum: ne forte percutiaris in peccatis ciuitatis. Et cum moram fecisset: apprehenderunt viri manus eius ꝛ manum vxoris ei⁹ ꝛ manū duarum filiarum eius: eo q̄ misereretur dñs illius: et eduxerunt eum ꝛ posuerunt eum extra ciuitatē. Et factū est cum eduxissent eos foras: ait. Miserere aīe tue: nō respicias post tergū tuū: neq; stes in omī planicie: sed in monte saluū te fac: ne forte pereas. Et ait lot ad eos. Obsecro nunc domini mei: ecce nunc inuenit seruus tuus misericordiam in oculis tuis: ꝛ multiplicasti bonitatem tuam quam fecisti mecū: sustentando animā meam: ꝛ ego nō possum saluari in monte: ne forte occurrat mihi malum ꝛ moriar. Ecce nunc ciuitas hec iuxta est ad fugiendū ibi ꝛ est parua. Saluabor nunc ibi: nonne parua est? ꝛ viuet anima mea. Dixitq; ei. Ecce suscepi faciem tuam etiam pro hac re: vt nō subuertam ciuitatem pro qua rogasti. festina saluare ibi quia non possum quicquā facere donec venias illuc. Propterea vocauit nomen ciuitatis sogor:

sol egressus ē sup terrā: et lot ingressus ē in se-
Ὁ ἥλιος ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ λὼτ εἰσῆλθεν εἰς ση-
gor. ꝛ dñs pluit sup sodomā ꝛ gomorrā sulphur
γώρ. καὶ κς ἔβρεξεν ἐπὶ σόδομα καὶ γόμορρα θεῖον
et ignē a dño de celo. et subuertit ciui
καὶ πῦρ παρὰ κυ ἐξ οὐρανοῦ. καὶ κατέστρεψε τὰς πό-
tates has: et oēm circa regionē: ꝛ om-
λεις ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον, καὶ πάν-
nes habitantes in ciuitatib⁹: ꝛ ger
τας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν, καὶ τὰ ἀνα-
minantia sup terrā. ꝛ respexit vxor eius
τέλλοντα ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ
retrorsum: ꝛ facta ē statua salis. manicauit āt abra
εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐγένετο στήλη ἁλός. ὤρθρισε δὲ ἀβρα-
am diluculo in locū vbi steterat corā dño. et
ὰμ τὸ πρωῒ εἰς τὸν τόπον οὗ ἑστήκει ἐναντι κυρίου. καὶ
respexit sup faciem sodomorū ꝛ gomorrorum.
ἐπέβλεψεν ἐπὶ πρόσωπον σοδόμων καὶ γομόρρων,
et super faciē circaregionis: et vidit. ꝛ ecce
καὶ ἐπὶ πρόσωπον τῆς περιχώρου, καὶ εἶδε. καὶ ἰδοὺ
flāma de terra: sicut vapor fornacis. ꝛ factū ē
φλὸξ ἐκ τῆς γῆς, ὡς ἀτμὶς καμίνου. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
cū subuerteret de⁹ oēs ciuitates regio-
ἐκτρίψαι τὸν θεὸν πάσας τὰς πόλεις τῆς περιοί-
nis. recordat⁹ ē āt de⁹ abraam. et emisit
κου. ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς τοῦ ἀβραάμ. καὶ ἐξαπέστειλε
lot de medio subuersionis cū subuerte
τὸν λὼτ ἐκ μέσου τῆς καταστροφῆς ἐν τῷ καταστρέ-
ret ciuitates in qb⁹ habitauit i eis lot. egres
ψαι τὰς πόλεις ἐν αἷς κατῴκει ἐν αὐταῖς λώτ. ἐξῆλ-
sus ē āt lot de segor. et sedit in mōte ipse et
θε δὲ λὼτ ἐκ σηγώρ. καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ ὄρει αὐτὸς καὶ
due filie eius cū eo. timuit eni
αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. ἐφοβήθη γὰρ
habitare in segor. et habitauit in spelunca
κατοικῆσαι ἐν σηγώρ. καὶ κατῴκησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ
ipse ꝛ due filie eius cū eo. dixit
αὐτὸς καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. εἶπε
āt senior ad iuniorē. pater noster
δὲ ἡ πρεσβυτέρα πρὸς τὴν νεωτέραν. ὁ πατὴρ ἡμῶν
senior: et nemo est sup terrā: q ingredie
πρεσβύτερος, καὶ οὐδείς ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς, ὃς εἰσελεύ-
tur ad nos: sicut cōuenit vniuerse terre. veni et
σεται πρὸς ἡμᾶς, ὡς καθήκει πάσῃ τῇ γῇ. δεῦρο καὶ
potemus patrē nostrū vino: ꝛ dormiam⁹
ποτίσωμεν τὸν πατέρα ἡμῶν οἶνον, καὶ κοιμηθῶμεν
cū eo: ꝛ suscitemus ex patre nostro
μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσωμεν ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν
semen. potauerūt āt patrem suum vino in
σπέρμα. ἐπότισαν δὲ τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον ἐν τῇ
nocte illa. ꝛ ingressa senior dormiuit
νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ εἰσελθοῦσα ἡ πρεσβυτέρα ἐκοιμήθη
cū patre suo in nocte illa. et non
μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ οὐκ

Esa. 13 a. Hiere. 50. f. Amos 4. a. Lu. 17. d. Ezech. 16. f. Sapi. 10. a. Osee. 11. c. — F — G

Sol egressus est sup terrā: & loth ingressus est segor. Igitur dñs pluit super sodomam & gomorrā sulphur & ignem a domino de celo: & subuertit ciuitates has & oēm circa regionē: vniuersos habitatores vrbiū & cuncta terre virentia. Respiciensq; vxor eius post se: versa est in statuam salis. Abraā aūtē consurgens mane vbi steterat prius cum domino: intuitus est sodomam & gomorrā & vniuersam terrā regiōis illius: viditq; ascendentē fauillam de terra quasi fornacis fumū. Cum enim subuerteret deus ciuitates regiōis illius: recordatus est abrae: & liberauit loth de subuersione vrbiū in quibus hītauerat. Ascenditq; loth de segor: & māsit in monte: due quoq; filie eius cū eo. Timuerat enī manere ī segor. Et māsit in speluca ipse & due filie eius cū eo. Dixitq; maior ad minorem. Pr̄ nr̄ senex est: & nullus virorū remāsit in terra: qui possit ingredi ad nos iuxta morē vniuerse terre. Veni inebriemus eum vino: dormiamusq; cū eo: vt seruare possimus ex p̄re nr̄o semē. Dederūt itaq; p̄ri suo bibere vinū nocte illa. Et īgressa ē maior: dormiuitq; cum patre. At ille non

השמש יצא על הארץ ולוט בא
צערה ויהוה המטיר על סדם
ועל עמרה גפרית ואש מאת יהוה
מן השמים ויהפך את הערים
האל ואת כל הככר ואת כל
ישבי הערים וצמח האדמה
ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב
מלח וישכם אברהם בבקר אל
המקום אשר עמד שם את פני
יהוה וישקף על פני סדם
ועמרה ועל כל פני ארץ הככר
וירא והנה עלה קיטר הארץ
כקיטר הכבשן ויהי בשחת
אלהים את ערי הככר ויזכר
אלהים את אברהם וישלח את
לוט מתוך ההפכה בהפך את
הערים אשר ישב בהן לוט ויעל
לוט מצוער וישב בהר ושתי
בנתיו עמו כי ירא לשבת בצוער
וישב במערה הוא ושתי בנתיו
ותאמר הבכירה אל הצעירה
אבינו זקן ואיש אין בארץ לבוא
עלינו כדרך כל הארץ לכה
נשקה את אבינו יין ונשכבה
עמו ונחיה מאבינו זרע ותשקין
את אביהן יין בלילה הוא ותבא
הבכירה ותשכב את אביה ולא

בוא · מטר · הפך עיר · נבט איש היה · נצב שלם · קום פנה · שקף · ראה קטר · היה · עיר זכר · שלח · עלה · שנה · ישב · אמר בכר צער · ילך · שקה שכב · חיה · בוא

Transla. Chal.

שמשא נפק על ארעא ולוט אתא לצוער: וייי אמטר על סדום ועל עמורה גופריתא
ואשתא מן קדם ייי מן שמיא: והפך ית קרויא האלין וית כל מישרא וית כל
יתבי קרויא וצמחא דארעא: ואיסתכיאת אתתיה מבתרוהי והות קמא דמלחא:
ואקדים אברהם בצפרא לאתרא דשמיש תמן בצלו קדם ייי: ואיסתכי על אפי
סדום ועמורה ועל כל אפי ארע מישרא וחזא והא סליק תננא דארעא כתננא
דאתונא: והוה בחבלות ייי ית קרוי מישרא ודכיר ייי ית אברהם ושלח ית לוט
מגו הפכתא כד הפך ית קרויא דהוה יתיב בהון לוט: וסליק לוט מצוער ויתיב בטורא
ותרתין בנתיה עמיה ארי דחיל למיתב בצוער ויתיב במערתא הוא ותרתין בנתיה:
ואמרת רבתא לזעירתא אבונא סיב וגבר לית בארעא למיעל עלנא כאורח כל
ארעא: איתא נשקי ית אבונא חמרא ונשכוב עמיה ונקיים מאבונא בנין:
ואשקיאן ית אבוהון חמרא בליליא הוא ועלת רבתא ושכיבת עם אבוהא ולא

Interp. chal.

sol egressus est super terrā: ꝛ lot venit ī sogor. Et dñs pluit super sodomam ꝛ gomorrā sulphur ꝛ ignem a facie dñi de celo. Et subuertit ciuitates has ꝛ omnes planiciem ꝛ oēs habitatores vrbium ꝛ germē terre. Et respexit vxor ei⁹ post se: ꝛ facta est statua salis. Et surrexit abraham mane ad locum vbi steterat in oratione coram dño. Et aspexit contra faciem sodome ꝛ gomorre: ꝛ contra faciem terre campestris: ꝛ vidit. ꝛ ecce ascendit fumus de terra sicut fumus fornacis. Et factum est cum disperderet dñs ciuitates campestres: recordatus est dñs abrahe ꝛ misit lot de medio subuersionis: quando subuertit ciuitates in quibus habitabat lot. Et ascendit lot de sogor ꝛ habitauit in monte ꝛ due filie eius cum eo: quia timuit habitare in sogor: ꝛ habitauit in spelunca ipse ꝛ due filie eius. Et dixit maior minori. Pater noster senex est: ꝛ non est vir in terra vt ingrediatur ad nos iuxta consuetudinem vniuerse terre. Veni potemus patrem nostrū vino: ꝛ cubemus cum eo ꝛ reseruabimus de patre nostro filios. Et potauerunt patrem suum vino in nocte illa: ꝛ ingressa est maior et concubuit cum patre suo. Et nesciuit

Privativa chal.: מטר גפר · הפך אלה שרא · שכה היה · קום קדם צלא · שכה שרא · אתן קרה · תרי יתב רבה · שוב עול שכה · שכב קום בנה · שקה עול רבה

ידע בשכבה ובקומה: ויהי
ממחרת ותאמר הבכירה אל
הצעירה הן שכבתי אמש את
אבי נשקנו יין גם הלילה ובאי
שכבי עמו ונחיה מאבינו זרע:
ותשקין גם בלילה ההוא את
אביהן יין ותקם הצעירה ותשכב
עמו ולא ידע בשכבה ובקמה:
ותהרין שתי בנות לוט מאביהן:
ותלד הבכירה בן ותקרא שמו
מואב הוא אבי מואב עד היום:
והצעירה גם הוא ילדה בן ותקרא
שמו בן עמי הוא אבי בני עמון
עד היום:

Cap. xx.

ויסע משם
אברהם ארצה הנגב וישב בין
קדש ובין שור ויגר בגרר:
ויאמר אברהם אל שרה אשתו
אחתי הוא וישלח אבימלך מלך
גרר ויקח את שרה: ויבא אלהים
אל אבימלך בחלום הלילה
ויאמר לו הנך מת על האשה
אשר לקחת והוא בעלת בעל:
ואבימלך לא קרב אליה ויאמר
אדני הגוי גם צדיק תהרג: הלא
הוא אמר לי אחתי הוא והיא גם
הוא אמרה אחי הוא בתם לבבי
ובנקין כפי עשיתי זאת: ויאמר

sensit: nec quā accubuit filia: nec quā surrexit. Altera quoqȝ die dixit maior ad minorē. Ecce dormiui heri cum pr̄e meo. Demus ei bibere vinū etiā hac nocte & dormies cū eo: vt saluemus semē de pr̄e nr̄o. Dederuntqȝ etiā & illa nocte patri suo bibere vinū. Ingressaqȝ minor filia dormiuit cū eo: & nec quidē tūc sensit quā concubuerit: vel quā illa surrexit. Cōceperūt ergo due filie loth d̄ pr̄e suo. peperitqȝ maior filiū: & vocauit nomē eius moab. Ipse est pr̄ moabitarū vsqȝ i p̄ntē diē. Minor quoqȝ peperit filiū: & vocauit nomē eius āmō .i. filius ppl̄i mei. Ipse ē pr̄ āmonitarū vsqȝ hodie.

Profectus inde Ca. 20 abraā in terrā australem habitauit inter cades & sur: & pegrinatus est in geraris. Dixitqȝ de sara vxore sua: soror mea est. Misit ergo abimelech rex gerare & tulit eā. Venit autem deus ad abimelech p sōmnium nocte & ait illi. En morieris propter mulierem: quā tulisti. Habet enī virum. Abimelech vero nō tetigerat eam. & ait. Dn̄e nū gētē ignorātē & iustā iterficies? Nōne ipse dixit mihi soror mea est: & ipsa ait: frater meus est. In simplicitate cordis mei & mūdicia manuū mearū feci hoc. Dixitqȝ

Primitiua chal.

Interp̄. chal.

quando cubuit nec qñ surrexit. Et factum est in die sequēti: et dixit maior minori. Ecce ɔcubui heri cū patre meo. Potemus euȝ vino etiam in hac nocte: ⁊ ingredere cuba cum eo: vt reseruemus de patre nostro filios. Et potauerūt etiā in nocte illa patrē suū vino et surrexit minor ⁊ concubuit cuȝ eo. Et nesciuit quādo cubuit nec quādo surrexit. Et conceperunt due filie lot de patre suo. Et peperit maior filiū: ⁊ vocauit nomen eius moab: ipse est pater moabitaruȝ vsqȝ in diem hanc. Et minor etiam ipsa peperit filium ⁊ vocauit nomen eius filium populi mei: ipse est pater filiorum amon vsqȝ in diem hanc. Ca. 20.

Et profectus est inde abraham in terram australem ⁊ habitauit inter recam ⁊ agara: ⁊ peregrinatus est in gerar. Et dixit abrahā de sara vxore sua: soror mea est. Et misit abimelech rex gerar: ⁊ tulit saram. Et venit verbum a facie dei ad abimelech in visione noctis: ⁊ ait illi. En tu morieris propter mulierem quam tulisti: est enim vxor viri. Et abimelech non accessit ad eam. Et ait. Domine nunquid gentē etiam iustam interficies? Nonne ipse dixit mihi soror mea est: et ipsa quoqȝ ait frater meus est? In rectitudine cordis mei: ⁊ in mundicia manuum mearum feci hoc. Et ait

Transla. Chal.

Ca. xx.

אליו האלהים בחלם גם אנכי
ידעתי כי בתם לבבך עשית
זאת ואחשך גם אנכי אותך
מחטו לי על כן לא נתתיך לנגע
אליה: ועתה השב אשת האיש
כי נביא הוא ויתפלל בעדך
וחיה ואם אינך משיב דע כי
מות תמות אתה וכל אשר לך:
וישכם אבימלך בבקר ויקרא
לכל עבדיו וידבר את כל
הדברים האלה באזניהם
וייראו האנשים מאד: ויקרא
אבימלך לאברהם ויאמר לו מה
עשית לנו ומה חטאתי לך כי
הבאת עלי ועל ממלכתי חטאה
גדלה מעשים אשר לא יעשו
עשית עמדי: ויאמר אבימלך אל
אברהם מה ראית כי עשית את
הדבר הזה: ויאמר אברהם כי
אמרתי רק אין יראת אלהים
במקום הזה והרגוני על דבר
אשתי: וגם אמנה אחתי בת אבי
הוא אך לא בת אמי ותהי לי
לאשה: ויהי כאשר התעו אתי
אלהים מבית אבי ואמר לה זה
חסדך אשר תעשי עמדי אל כל
המקום אשר נבוא שמה אמרי

ad eum deus. Et ego scio q simplici corde feceris: & ideo custodiui te ne peccares i me: & nō dimisi vt tangeres eam. Nunc ergo redde viro suo vxorem: & orabit pro te: quia propheta est: & viues. Si aūt nolueris reddere: scito q morte morieris tu & omnia que tua sunt. Statiqȝ de nocte cōsurgēs abimelech vocauit omnes seruos suos: & locutus est vniuersa verba hec in auribus eorum. Timueruntqȝ oēs viri valde. Vocauit autem abimelech ēt abraā & dixit ei. quid fecisti nobis: quid peccauimus in te: quia induxisti sup me & sup regnū meū peccatum grande? que non debuisti facere: fecisti nobis. rursusqȝ expostulans ait. quid vidisti vt hoc faceres. Respōdit abraā. Cogitaui mecū dicens. Forsitan nō est timor dei in loco isto: & interficient me propter vxorē meā. Alias āt & vere soror mea est filia pr̄is mei: & nō filia matris mee: & duxi eam in vxorem. Postq̄ aūt eduxit me deus de domo pr̄is mei: dixi ad eam. Hanc misericordiā facies mecum. In omni loco ad quē ingrēdiemur dices q

Transla. Chal.

Interp̄. chal.

illi deus p somniū. Manifestū ē etiā corā me qd in rectitudine cordis tui fecisti hoc: ⁊ phibui quoqȝ ego te ne peccares corā me. ppterea nō dimisi te vt accederes ad eam. Et nūc redde vxorē viro: q2 ppheta est: ⁊ orabit pro te ⁊ viues: ⁊ si nolueris reddere: scito q morte morieris tu ⁊ oīa que tua sunt. Et surrexit abimelech manē ⁊ vocauit oēs seruos suos: ⁊ locutus est vniuersa verba hec corā eis: ⁊ timuerūt viri valde. Et vocauit abimelech abraham. et dixit ei. Quid fecisti nobis ⁊ qd peccaui tibi: q2 induxisti sup me: ⁊ sup regnū meū peccatū grande. opera que non erant digna fieri: fecisti mecum. Et ait abimelech ad abraham. Quid vidisti quod fecisti rem hanc. Dixitqȝ abraham. Quia dixi forte non est timor dei in loco isto: ⁊ interficient me propter vxorem meā. Sed ⁊ in veritate soror mea est filia patris mei: sed non filia matris mee: et fuit mihi in vxorem. Et factum est cum aberrassent populi post opera manuum suarum: me applicauit dominus ad timorem suū ex domo patris mei. Et dixi ei. Hec est misericordia tua quam facies mecum: in omni loco in quem ingrediemur: dic

Primitiua chal.

לִי אָחִי הוּא: וַיִּקַּח אֲבִימֶלֶךְ צֹאן
וּבָקָר וַעֲבָדִים וּשְׁפָחֹת וַיִּתֵּן
לְאַבְרָהָם וַיָּשֶׁב לוֹ אֵת שָׂרָה
אִשְׁתּוֹ: וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ הִנֵּה
אַרְצִי לְפָנֶיךָ בַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שֵׁב:
וּלְשָׂרָה אָמַר הִנֵּה נָתַתִּי אֶלֶף כֶּסֶף
לְאָחִיךְ הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם
לְכֹל אֲשֶׁר אִתָּךְ וְאֵת כֹּל וְנֹכָחַת:
וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים
וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת
אִשְׁתּוֹ וְאַמְהֹתָיו וַיֵּלֵדוּ: כִּי עָצֹר
עָצַר יְהוָה בְּעַד כָּל רֶחֶם לְבֵית
אֲבִימֶלֶךְ עַל דְּבַר שָׂרָה אֵשֶׁת
אַבְרָהָם:

Cap. xxi.

וַיהוָה פָּקַד אֶת
שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר וַיַּעַשׂ יְהוָה
לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר: וַתַּהַר וַתֵּלֶד
שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֵּן לִזְקֻנָיו לַמּוֹעֵד
אֲשֶׁר דִּבֶּר אֹתוֹ אֱלֹהִים: וַיִּקְרָא
אַבְרָהָם אֶת שֶׁם בְּנוֹ הַנּוֹלַד לוֹ
אֲשֶׁר יָלְדָה לּוֹ שָׂרָה יִצְחָק: וַיָּמָל
אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן שְׁמֹנַת
יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים:
וְאַבְרָהָם בֶּן מְאַת שָׁנָה בְּהִוָּלֶד לוֹ
אֵת יִצְחָק בְּנוֹ: וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֹק
עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל הַשֹּׁמֵעַ
יִצְחַק לִי: וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל
לְאַבְרָהָם הֵינִיקָה בָנִים שָׂרָה כִּי

Primitiua heb.: לָקַח · נָתַן · שׁוּב · אִישׁ · בָּנָה יָשַׁב · נָתַן · כָּסָה · נָכַח · פָּלַל · רָפָא · עָשָׂה · הָרָה יָלַד · יָעַד · קָרָא · נָמַל · יוֹם · מֵאָה יָלַד · אָמַר · צָחַק · יָנַק

frater tuus sum. Tulit igitur abimelech oues & boues & seruos & ancillas: & dedit abraam. Reddiditque illi saram vxorem suam: & ait. Terra coram vobis est: vbicumque tibi placuerit habita. Sare autem dixit. Ecce mille argenteos dedi fratri tuo: hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt: & quocumque perrexeris: memento te deprehensam. Orante autem abraam: sanauit deus abimelech & vxorem ancillasque eius: & pepererunt. Concluserat enim dominus omnem vuluam domus abimelech propter saram vxorem abrae.

Ca. 21.

Visitauit autem dominus saram sicut promiserat: & impleuit que locutus est. Concepitque & peperit filium in senectute sua: tempore quo predixerat ei deus. Vocauitque abraam nomen filii sui quem genuit ei sara isaac: & circumcidit eum octauo die: sicut preceperat ei deus: cum esset centum annorum. Hac quippe etate patris natus est isaac. Dixitque sara. Risum fecit mihi deus: & quicumque audierit corridebit mihi. rursumque ait. Quis auditurus crederet abraam: quod sara lactaret filium: quem

me: qꝫ frater me⁹ ē. accepit aũt abimelech
ἐμέ, ὅτι ἀδελφός μου ἐστίν. ἔλαβε δὲ ἀβιμέλεχ
mille didrachmas ꝛ oues ꝛ vitulos et
χίλια δίδραχμα καὶ πρόβατα καὶ μόσχους καὶ
seruos et ancillas: et dedit abraam.
παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ ἔδωκε τῷ ἀβραάμ.
et reddidit illi sarrã vxorē suam.
καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.
et dixit abimelech abraam: ecce terra mea
καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ, ἰδοὺ ἡ γῆ μου
coram te. vbicũqꝫ tibi placuerit habita. et
ἐναντίον σου. οὗ ἐάν σοι ἀρέσκῃ κατοίκει. καὶ τῇ
sarre dixit: ecce dedi fratri tuo mil
σάρρᾳ εἶπεν, ἰδοὺ δέδωκα τῷ ἀδελφῷ σου χί
le didrachmas. hec tibi erunt in preciũ
λια δίδραχμα. ταῦτα σοι ἔσαι εἰς τιμὴν τοῦ
faciei tue: ꝛ oībus q̃ tecũ et
προσώπου σου, καὶ πάσαις ταῖς μετὰ σοῦ. καὶ
oia vere loq̃re. orauit aũt abraam ad
πάντα ἀλήθευσον. προσηύξατο δὲ ἀβραὰμ πρὸς
deũ. et sanauit deus abimelech et vxo
τὸν θεόν. καὶ ἰάσατο ὁ θεὸς τὸν ἀβιμέλεχ καὶ τὴν γυ
rem suã ꝛ oēs ancillas eius:
ναῖκα αὐτοῦ καὶ πάσας τὰς παιδίσκας αὐτοῦ,
et oia iumēta eorũ. et pepererũt qꝛ con
καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ ἔτεκον. ὅτι συ
cludens cōclusit de⁹ deforis oēꝫ vuluã
γκλείων συνέκλεισεν ὁ θεὸς ἔξωθεν πᾶσαν μήτραν
in domo abimelech: propter sarrã vxo
ἐν τῷ οἴκῳ ἀβιμέλεχ, ἕνεκεν σάρρας τῆς γυναι
rem abraam.
κὸς ἀβραάμ.

Ca. 21.

Et dñs visitauit sarrã: sicut dixit et
καὶ κς̄ ἐπεσκέψατο τὴν σάρραν, καθὰ εἶπε καὶ
fecit dñs sarre sicut locut⁹ ē. et cōcipiēs
ἐποίησε κς̄ τὴν σάρραν καθὰ ἐλάλησε. καὶ συλλαβοῦ
pepit abraam filiũ in senectute: i temp⁹
σα, ἔτεκε τῷ ἀβραὰμ υἱὸν εἰς τὸ γῆρας, εἰς τὸν καιρὸν
sicut locut⁹ ē ei dñs: ꝛ vocauit nomē
καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ κς̄. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ
filij sui q̃ fuit illi: quē pepit illi sar
υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου αὐτῷ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ σάρ
ra: isaac. circuncidit aũt abraam isaac die
ρα, ἰσαάκ. περιέτεμε δὲ ἀβραὰμ τὸν ἰσαὰκ τῇ ἡμέ
octaua. sicut precepit ei dñs. et abra
ρᾳ τῇ ὀγδόῃ. καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. καὶ ἀβρα
am erat ãnorũ centũ: qñ nat⁹ ē ei isaac fi
ὰμ ἦν ἐτῶν ἑκατόν, ἡνίκα γέγονεν αὐτῷ ἰσαὰκ ὁ υἱ
lius eius. dixit aũt sarra: risũ mihi fecit dñs
ὸς αὐτοῦ. εἶπε δὲ σάρρα, γέλωτά μοι ἐποίησε κύρι
n⁹. q̃ eñi audierit cōgaudebit mihi et dixit: q̃s an
ος. ὃς γὰρ ἂν ἀκούσῃ συγχαρεῖταί μοι. καὶ εἶπε, τίς ἀ
nũciabit abraam: qd lactat puerũ sarra: qꝛ
ναγγελεῖ τῷ ἀβραάμ, ὅτι θηλάζει παιδίον σάρρα, ὅτι

D

A

1. Re. 1. d. Heb. 11. c. Mat. 1. a.

Iosue. 24. a.

Transla. Chal.

עַלִי אַחִי הוּא: וּנְסִיב אֲבִימֶלֶךְ עָאן וְתוֹרִין וְעַבְדִּין וְאַמְהָן וִיהַב לְאַבְרָהָם וְאָתֵיב לֵיהּ
יָת שָׂרָה אִתְּתֵיהּ: וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ הָא אַרְעִי קֳדָמָךְ בִּדְתַקִּין בְּעֵינָךְ תִּיב: וּלְשָׂרָה אֲמַר
הָא יְהָבִית אֶלֶף סִלְעִין דִּכְסַף לְאָחִיךְ הָא הוּא לִיךְ כְּסוּת דִּיקָר חֲלָף דִּשְׁלַחִית דְּבַרְתִּיךְ
וַחֲזֵית יָתִיךְ וְיָת כָּל דְּעִמִּיךְ וְעַל כָּל מָה דַאֲמַרְתְּ וְאִתּוֹכַחַת: וְצַלִּי אַבְרָהָם קֳדָם יְיָ
וְאַסִּי יְיָ יָת אֲבִימֶלֶךְ וְיָת אִתְּתֵיהּ וְאַמְהָתֵיהּ וְאִתְרַוַּחוּ: אֲרֵי מֵיחַד אֲחַד יְיָ בְּאַפֵּי
כָּל פְּתַח וַלְדָּא לְבֵית אֲבִימֶלֶךְ עַל עֵיסַק שָׂרָה אִתַּת אַבְרָהָם:

Ca. xxi.

וַיְיָ דְּכִיר יָת שָׂרָה כְּמָא דַאֲמַר וַעֲבַד יְיָ לְשָׂרָה כְּמָא דְּמַלִּיל: וְאַעְדִּיאַת וִילִידַת שָׂרָה
לְאַבְרָהָם בַּר לְסֵיבְתוֹהִי לְזִמְנָא דְּמַלִּיל יָתֵיהּ יְיָ: וּקְרָא אַבְרָהָם יָת שׁוּם בְּרֵיהּ דְּאִתְיְלִיד
לֵיהּ דִּילִידַת לֵיהּ שָׂרָה יִצְחָק: וּגְזַר אַבְרָהָם יָת יִצְחָק בְּרֵיהּ בַּר תְּמַנְיָא יוֹמִין כְּמָא
דְּפַקִּיד יָתֵיהּ יְיָ: וְאַבְרָהָם בַּר מְאָה שְׁנִין כַּד אִתְיְלִיד לֵיהּ יָת יִצְחָק בְּרֵיהּ: וַאֲמַרַת
שָׂרָה חֶדְוָא עֲבַד לִי יְיָ כָּל דְּשָׁמַע יֶחְדֵי לִי: וַאֲמַרַת מְהֵימַן דַּאֲמַר לְאַבְרָהָם וּמְקַיֵּים
דְּתֵינִיק בְּנִין שָׂרָה אֲרֵי

Primitiua chal.: תּוּב · יְהַב · חֲזָא · אֲסָא · אֲחַד · עֲדָא · שׁוּב · שְׁנָה · שְׁמַע · קוּם

Interp. chal.

de me frater meus est. Et tulit abimelech oues ꝛ boues ꝛ seruos ꝛ ancillas ꝛ dedit abrahe: ꝛ reddidit ei saram vxorem suam. Dixitque abimelech. Ecce terra mea coram te est: vbicumque placuerit oculis tuis habita. Sare autem dixit. Ecce dedi mille siclos argenti fratri tuo. Ecce illud est tibi velamen honoris: pro eo quod miserim tollere te: ꝛ viderim te ꝛ omnia que tecum sunt: ꝛ super omnia que dixisti: estoque reprehensa. Et orauit abraham coram deo: ꝛ sanauit deus abimelech ꝛ vxorem eius ancillasque eius et refrigerati sunt. Quia concludens concluserat dominus omem aperturam vulue domus abimelech propter saram vxorem abraham.

Ca. 21.

Et dominus recordatusque est sare sicut dixerat: et fecit dominus sare sicut locutus est: ꝛ concepit ꝛ peperit sara abrahe filium in senectute sua in tempore quo locutus fuerat ei deus. Vocauitque abraham nomen filii sui qui natus est ei: quem peperit ei sara isaac. Et circumcidit abraham isaac filium suum: filium octo dierum: sicut precepit ei deus. Abraham autem erat filius centum annorum quando natus est ei isaac filius suus. Et dixit sara. Gaudium mihi fecit deus: omnis qui audierit congratulabitur mihi. Et dixit. Fidelis est qui dixit abrahe: ꝛ impleuit quod lactaret filios sara: quia

pepi filiũ in senectute mea. ꝛ creuit puer:
ἔτεκον υἱὸν ἐν τῷ γήρᾳ μου. καὶ ηὐξήθη τὸ παιδίον,
et ablactat⁹ ē. et fecit abraam cõuiuiũ
καὶ ἀπεγαλακτίσθη. καὶ ἐποίησεν ἀβραὰμ δοχὴν
magnũ: q̃ die ablactat⁹ ē. isaac fili⁹ eius.
μεγάλην, ᾗ ἡμέρᾳ ἀπεγαλακτίσθη ἰσαὰκ ὁ υἱὸς αὐτ.
videns aũt sarra filiũ agar egyptie: qui
ἰδοῦσα δὲ σάρρα τὸν υἱὸν ἄγαρ τῆς αἰγυπτίας, ὃς
fuit abraam: ludētē cum isaac
ἐγένετο τῷ ἀβραάμ, παίζοντα μετὰ ἰσαὰκ τοῦ
filio suo. ꝛ dixit abraam: eijce ancil
υἱοῦ αὐτῆς, καὶ εἶπε τῷ ἀβραάμ, ἔκβαλε τὴν παι
lam et filiũ eius. nõ eñi hereditabit
δίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς. οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ
filius ancille cum filio meo isaac. du
υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ μου ἰσαάκ. σκλη
rũ aũt apparuit verbũ valde coram abraam.
ρὸν δὲ ἐφάνη τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐναντίον ἀβραὰμ
de filio suo ismael. dixit aũt deus
περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἰσμαήλ. εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ
abraam. ne durũ sit coram te de
ἀβραάμ. μὴ σκληρὸν ἔστω ἐναντίον σου περὶ τοῦ
puero ꝛ de ancilla. oia q̃cũqꝫ di
παιδίου καὶ περὶ τῆς παιδίσκης. πάντα ὅσα ἂν
xerit tibi sarra: audi vocē eius. qꝛ in
εἴπῃ σοι σάρρα, ἄκουε τῆς φωνῆς αὐτῆς. ὅτι ἐν
isaac vocabit tibi semen. et filiũ aũt
ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα. καὶ τὸν υἱὸν δὲ τῆς
ancille in gētē magnã faciã cũ qꝛ se
παιδίσκης εἰς ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτόν, ὅτι σπέρ
men tuũ ē. surrexit aũt abraã mane: ꝛ acce
μα σόν ἐστιν. ἀνέστη δὲ ἀβραὰμ τὸ πρωΐ, καὶ ἔλα
pit panes et vtrē aque: et dedit agar. et
βεν ἄρτους καὶ ἀσκὸν ὕδατος, καὶ ἔδωκε τῇ ἄγαρ. καὶ
imposuit puerũ sup humeros ei⁹: et dimi
ἐπέθηκε τὸ παιδίον ἐπὶ τὸν ὦμον αὐτῆς, καὶ ἀπέστει
sit eam. abiens aũt errabat per deser
λεν αὐτήν. ἀπελθοῦσα δὲ ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ἔρη
tũ. iuxta puteũ iuramēti. defecit aũt aqua
μον κατὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. ἐξέλιπε δὲ τὸ ὕδωρ
vtris. et proiecit puerũ subter vnã a
τοῦ ἀσκοῦ. καὶ ἔρριψε τὸ παιδίον ὑποκάτω μιᾶς ἐ
bietē. ꝛ abiens sedit e regione eius
λάτης. καὶ ἀπελθοῦσα ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτοῦ
de longe. q̃si arcus iactũ. dixit eñi nõ videbo mor
μακρόθεν, ὡσεὶ τόξου βολήν. εἶπε γάρ, οὐ μὴ ἴδω τὸν θά
tem filij mei. et sedit contra. cla
νατον τοῦ παιδίου μου. καὶ ἐκάθισεν ἀπέναντι. ἀνα
mans aũt puer fleuit. exaudiuit aũt deus
βοήσαν δὲ τὸ παιδίον ἔκλαυσεν. ἐπήκουσε δὲ ὁ θεὸς
puerũ de loco vbi erat. ꝛ vocauit ange
τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν. καὶ ἐκάλεσεν ἄγγε
lus dñi agar de celo: et dixit ei.
λος κυρίου τὴν ἄγαρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ.

B

Roma. 9. b.

C

peperit ei iam seni. Creuit igitur puer: & ablactatus est. Fecitque abraam grande conuiuium in die ablactationis eius. Cumque vidisset sara filium agar egyptie ludentem cum isaac filio suo: dixit ad abraam. Eiice ancillam hanc & filium eius. Non enim erit heres filius ancille cum filio meo isaac. Dure accepit hoc abraam pro filio suo. Cui dixit deus. Non tibi videatur asperum super puero & super ancilla tua. Omnia que dixerit tibi sara: audi vocem eius: quia in isaac vocabitur tibi semen. Sed & filium ancille faciam in gentem magnam: quia semen tuum est. Surrexit itaque abraam mane: & tollens panem & vtrem aque imposuit scapule eius: tradiditque puerum & dimisit eam. que cum abisset: errabat in solitudine bersabee. Cumque consumpta esset aqua in vtre: abiecit puerum subter vnam arborem quae ibi erat: & abiit. Seditque e regione procul quantum potest arcus iacere. Dixit enim. Non videbo morientem puerum. & sedens contra: leuauit vocem suam & fleuit. Exaudiuit autem deus vocem pueri. Vocauitque angelus dei agar de celo dicens.

יָלַדְתִּי בֵן לִזְקֻנָיו: וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד
וַיִּגָּמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָדוֹל
בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת יִצְחָק: וַתֵּרֶא שָׂרָה
אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יָלְדָה
לְאַבְרָהָם מְצַחֵק: וַתֹּאמֶר
לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת
בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן הָאָמָה
הַזֹּאת עִם בְּנִי עִם יִצְחָק: וַיֵּרַע
הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל
אוֹדֹת בְּנוֹ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל
אַבְרָהָם אַל יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל הַנַּעַר
וְעַל אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ
שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק
יִקָּרֵא לְךָ זָרַע: וְגַם אֶת בֶּן הָאָמָה
לְגוֹי אֲשִׂימֶנּוּ כִּי זַרְעֲךָ הוּא:
וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם
וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל הָגָר שָׂם עַל
שִׁכְמָהּ וְאֶת הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְּחֶהָ וַתֵּלֶךְ
וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע: וַיִּכְלוּ
הַמַּיִם מִן הַחֵמֶת וַתַּשְׁלֵךְ אֶת
הַיֶּלֶד תַּחַת אַחַד הַשִּׂיחִם: וַתֵּלֶךְ
וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הַרְחֵק כִּמְטַחֲוֵי
קֶשֶׁת כִּי אָמְרָה אַל אֶרְאֶה בְּמוֹת
הַיָּלֶד וַתֵּשֶׁב מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא אֶת
קֹלָהּ וַתֵּבְךְּ: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת
קוֹל הַנַּעַר וַיִּקְרָא מַלְאַךְ אֱלֹהִים
אֶל הָגָר מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ

Primitiua heb.: גָּדַל גָּמַל · עָשָׂה שָׁתָה · רָאָה · אָמַר · יָרַשׁ · רָעַע · אָמָה · קָרָא · שׂוּם · שָׁכַם לָקַח · נָתַן שׂוּם · שָׁלַח הָלַךְ · תָּעָה דָּבַר כָּלָה · שָׁלַךְ · יָשַׁב רָחַק טָחָה · רָאָה · נָשָׂא · קוֹל בָּכָה שָׁמַע · קָרָא

Transla. Chal.

יְלִידִית בַּר לְסֵיבְתוֹהִי: וּרְבָא רַבְיָא וְאִתְחֲסִיל וַעֲבַד אַבְרָהָם מִשְׁתְּיָא רַבָּא בְּיוֹמָא
דְּאִתְחֲסִיל יָת יִצְחָק: וַחֲזַת שָׂרָה יָת בַּר הָגָר מִצְרֵיתָא דִּילִידַת לְאַבְרָהָם מְחַיֵּיךְ:
וַאֲמַרַת לְאַבְרָהָם תָּרֵיךְ יָת אַמְתָא הָדָא וְיָת בְּרַהּ אֲרֵי לָא יֵירַת בַּר אַמְתָא הָדָא עִם
בְּרִי עִם יִצְחָק: וּבְאֵישׁ פִּתְגָמָא לַחֲדָא בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל עֵיסַק בְּרֵיהּ: וַאֲמַר יְיָ לְאַבְרָהָם
לָא יֵבְאֵישׁ בְּעֵינָךְ עַל עוּלֵימָא וְעַל אַמְתָךְ כֹּל דְּתֵימַר לָךְ שָׂרָה קַבֵּיל מִינַּהּ אֲרֵי
בְיִצְחָק יִתְקְרוֹן לָךְ בְּנִין: וְאַף יָת בַּר אַמְתָא לְעַם אֲשַׁוֵּינֵיהּ אֲרֵי בְרָךְ הוּא: וְאַקְדֵּים
אַבְרָהָם בְּצַפְרָא וּנְסֵיב לַחְמָא וּרְוָקָא דְמַיָּא וִיהַב לְהָגָר שַׁוִּי עַל כִּתְפַהּ וְיָת רַבְיָא
וְשַׁלְּחַהּ וַאֲזַלַת וּטְעַת בְּמַדְבְּרָא דִבְאֵר שָׁבַע: וּשְׁלִימוּ מַיָּא מִן רוֹקְבָא וּרְמַת יָת רַבְיָא
תְּחוֹת חַד מִן אִילָנַיָּא: וַאֲזַלַת וִיתֵיבַת לַהּ מִקְּבֵיל אַרְחֵיקַת כְּמִגְד בְּקַשְׁתָּא אֲרֵי אֲמַרַת
לָא אֶחֱזֵי בְּמוֹתָא דְרַבְיָא וִיתֵיבַת מִקְּבֵיל וַאֲרֵימַת יָת קָלַהּ וּבְכַת: וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ
קָלֵיהּ דְּרַבְיָא וּקְרָא מַלְאֲכָא דַיְיָ לְהָגָר מִן שְׁמַיָּא וַאֲמַר לַהּ

Interp. chal.

peperi filium in senectute sua. Et creuit puer ꝛ ablactatus est. Et fecit abraham conuiuium magnum in die quo ablactatus est isaac. Et vidit sara filium agar egyptie quem peperit abrahe ludentem. Et dixit abrahe. Eiice ancillam hanc ꝛ filium eius: quia non erit heres filius ancille huius cum filio meo isaac. Et displicuit verbum nimis in oculis abrahe: propter filium suum. Dixitque deus abrahe. Ne displiceat in oculis tuis super puero ꝛ super ancilla tua: omnia que dixerit tibi sara acquiesce illi: quoniam in isaac vocabuntur tibi filii. Filium quoque ancille in gentem ponam eum: quia filius tuus est. Et surrexit abraham mane ꝛ tulit panem et lagenam aque: ꝛ dedit ipsi agar: ponens super humerum eius ꝛ puerum: ꝛ dimisit eam: et abiit ꝛ errabat in deserto bersabee. ꝛ consumpte sunt aque de lagena ꝛ proiecit puerum subter vnam arborem. Et abiit: ꝛ sedit e regione: longe quantum potest arcus iacere, quia dixit non videbo mortem pueri. Seditque e regione: ꝛ leuauit vocem suam ꝛ fleuit. et audita est coram deo vox pueri. Et vocauit angelus dei agar de celo. Et dixit ei.

Primitiua chal.: שׁוּב רְבָה חֲסַל · שְׁתָה רְבַב חֲזָה · תְּרַךְ אֲמָה · בְּאֵשׁ עֲלֵם · אֲמַר קְרָא שְׁוָה · קְדַם רְבַב טְעָה · דְּבַר כּוּר רְמָה · אֲחַד רְחַק חֲזָה · רְבַב רוּם בְּכָה

Tex. Heb.

מה לך הגר אל תיראי כי שמע
אלהים אל קול הנער באשר
הוא שם: קומי שאי את הנער
והחזיקי את ידך בו כי לגוי גדול
אשימנו: ויפקח אלהים את
עיניה ותרא באר מים ותלך
ותמלא את החמת מים ותשק את
הנער: ויהי אלהים את הנער
ויגדל וישב במדבר ויהי רבה
קשת: וישב במדבר פארן ותקח
לו אמו אשה מארץ מצרים: ויהי
בעת ההוא ויאמר אבימלך ופיכל
שר צבאו אל אברהם לאמר
אלהים עמך בכל אשר אתה
עשה: ועתה השבעה לי באלהים
הנה אם תשקר לי ולניני
ולנכדי כחסד אשר עשיתי עמך
תעשה עמדי ועם הארץ אשר
גרתה בה: ויאמר אברהם אנכי
אשבע: והוכח אברהם את
אבימלך על אדות באר המים
אשר גזלו עבדי אבימלך: ויאמר
אבימלך לא ידעתי מי עשה את
הדבר הזה וגם אתה לא הגדת לי
וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום:
ויקח אברהם צאן ובקר ויתן
לאבימלך ויכרתו שניהם ברית:

Primitiua heb. ירא · נשא · חזק גדל · שום פקח · ראה הלך · מלא שקה · היה · גדל דבר · לקח · איש · אמר · שור · שבע · שקר · עשה · גור · יכח · אוד · נגד · לקח נתן · כרת שנה ברת

Trāsla. B. Hiero.

Quid agis agar? Noli timere. Exaudiuit enim deus vocem pueri de loco in quo est. Surge & tolle puerum: & tene manum illius: quia in gentem magnam faciam eum. Aperuitque oculos eius deus. Que vidēs puteū aque: abiit & impleuit vtrem: deditque puero bibere: & fuit cum eo. qui creuit & moratus est in solitudine: factusque est iuuenis sagittarius. habitauitque in deserto pharā: & accepit illi mater sua vxorē de terra egypti. Eodē tempore dixit abimelech & phicol princeps exercitus eius ad abraam. Deus tecum est in vniuersis que agis. Iura ergo per deum ne noceas mihi & posteris meis stirpique mee: sed iuxta misericordiam quam feci tibi: facies mihi & terre in qua versatus es aduena. Dixitque abraā: ego iurabo. Et increpauit abimelech propter puteum aque: quē vi abstulerāt serui eius. Respondit abimelech. Nesciui quis fecerit hanc rē. Sed & tu nō indicasti mihi: & ego non audiui preter hodie. Tulit itaque abraā oues & boues: & dedit abimelech. Percusseruntque ambo fedus.

Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina.

quid est agar. ne timeas. exaudiuit eni deus
τί ἐστιν ἄγαρ· μὴ φοβοῦ· ἐπακήκοε γὰρ ὁ θεὸς τῆς
vocem pueri de loco vbi est. surge accipe puerū. et tene manū
φωνῆς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἐστιν· ἀνάστηθι λάβε τὸ παιδίον· καὶ κράτησον τῆς χειρὸς
eius. in eni gentē magnā faciā eū. et aperuit deus oculos eius. et vidit puteus aque viue. et abiit et impleuit vtrē.
αὐτοῦ· εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτό· καὶ ἀνέῳξεν ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· καὶ εἶδε φρέαρ ὕδατος ζῶντος· καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔπλησε τὸν ἀσκόν·
et potauit puerū suū. et fuit deus cū puero. et creuit: et habitauit in deserto. factus est aūt sagittarius. et habitauit in deserto pharan. et accepit illi mater eius vxorē de egipto. et factū ē
καὶ ἐπότισε τὸ παιδίον αὐτῆς· καὶ ἦν ὁ θεὸς μετὰ τοῦ παιδίου· καὶ ηὐξήθη, καὶ κατῴκησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐγένετο δὲ τοξότης· καὶ κατῴκησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ φαράν· καὶ ἔλαβεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ γυναῖκα ἐκ γῆς αἰγύπτου· καὶ ἐγένετο
in tēpore illo. et dixit abimelech et hochozad pronubus eius: et phichol princeps exercitꝰ eius ad abraam: dicens:
ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ· καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ καὶ ὀχοζὰδ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ φιχὸλ ὁ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως αὐτοῦ πρὸς ἀβραάμ, λέγων,
deus tecū in oībus quecūque feceris: nūc ergo iura mihi deū ne noceas mihi: neque semini meo: neque nomini meo. sed scdm iusticiam quā feci tecū: facies mecum: et terre q̄ habitasti in ea. et dixit abraam: ego iuro.
ὁ θεὸς μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ποιῇς, νῦν οὖν ὄμοσόν μοι τὸν θεὸν μὴ ἀδικήσειν με, μηδὲ τὸ σπέρμα μου, μηδὲ τὸ ὄνομά μου· ἀλλὰ κατὰ τὴν δικαιοσύνην ἣν ἐποίησα μετὰ σοῦ, ποιήσεις μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ τῇ γῇ ᾗ παρῴκησας ἐν αὐτῇ· καὶ εἶπεν ἀβραάμ, ἐγὼ ὀμοῦμαι·
et increpauit abraā abimelech ꝑ puteis aque: quos abstulerāt serui abimelech. et dixit ei: nō scio qs fecit verbū hoc. neque tu mihi annūciasti: neque ego audiui: nisi hodie. et accepit abraā oues et vitulos: et dedit abimelech: et disposuerūt ambo testamētum.
καὶ ἤλεγξεν ἀβραὰμ τὸν ἀβιμέλεχ περὶ τῶν φρεάτων τοῦ ὕδατος, ὧν ἀφείλοντο οἱ παῖδες ἀβιμέλεχ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὐκ ἔγνων τίς ἐποίησε τὸ ῥῆμα τοῦτο· οὐδὲ σύ μοι ἀπήγγειλας, οὐδὲ ἐγὼ ἤκουσα, ἀλλ᾽ ἢ σήμερον· καὶ ἔλαβεν ἀβραὰμ πρόβατα καὶ μόσχους, καὶ ἔδωκεν ἀβιμέλεχ, καὶ διέθεντο ἀμφότεροι διαθήκην,

Infra 26.

Transla. Chal.

מה ליך הגר לא תדחלי ארי שמיע קדם יי ית קליה דרביא באתר דהוא תמן: קומי
טולי ית רביא ואתקיפי ית ידיך ביה ארי לעם רב אשויניה: וגלא יי ית
עינהא וחזת בירא דמיא ואזלת ומלת ית רוקבא מיא ואשקיאת ית רביא: והוה
מימרא דיי בסעדיה דרביא ורבא ויתיב במדברא והוה רבי קשתא: ויתיב
במדברא דפארן ונסיבת ליה אמיה איתתא מארעא דמצרים: והוה בעדנא ההיא
ואמר אבימלך ופיכל רב חיליה לאברהם למימר מימרא דיי בסעדך בכל דאת עביד:
וכען קיים לי במימרא דיי הכא אם תשקר בי ובברי ובבר ברי כטיבותא דעבדית
עמך תעביד עמי ועם ארעא דאיתותבתא בה: ואמר אברהם אנא אקיים: ואוכח
אברהם ית אבימלך על עיסק בירא דמיא דאנסו עבדי אבימלך: ואמר אבימלך
לא ידעית מאן עבד ית פתגמא הדין ואף את לא חויתא לי ואף אנא לא שמעית
אלהין יומא דין: ודבר אברהם ען ותורין ויהב לאבימלך וגזרו תרויהון קיים:

Primitiua chal. דחל · נטל תקף רבב · סגא שוה גלה · חזא בור מלא · שקה אמר רבב · רבה תבר רבה · אנת אמר קום · אמר שקר טוב · עבד תב יכח · בור חוה · תרי קום

Interp. chal.

quid tibi agar. ne timeas: quoniā audita est corā domino vox pueri in loco in quo ipse est. Surge tolle puerum et apprehende manu tua eum: quoniam in populum magnum ponam eum. Et aperuit deus oculos eius et vidit puteum aque: et abiit et impleuit lagenam aqua: et dedit puero bibere. Et fuit verbum dei in adiutorium pueri et creuit: et habitauit in deserto: et fuit iaculator arcus. Et habitauit in deserto pharan: et accepit ei mater eius vxorem de terra egypti. Et factum est in tempore illo: et dixit abimelech et phicol princeps exercitus eius ad abrahā dicens. Verbum dei est in auxilium tuum in vniuersis que tu agis: et nunc iura mihi per verbum domini hic: ne noceas mihi et filio meo et filio filii mei: iuxta misericordiam quam feci tecum facies mecum: et cum terra in qua peregrinatꝰ es. Et ait abrahā: ego iurabo. Et increpauit abraham abimelech propter puteū aque quem vi abstulerant serui abimelech. Et ait abimelech. Nescio quis fecit rem hanc: et tu quoque non indicasti mihi: neque ego audiui nisi hodie. Et tulit abraham oues et boues: et dedit abimelech et pepigerunt ambo fedus.

Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina.

et statuit abraā septē agnas ouiū solas. et dixit abimelech abraam. quid sunt septē agne ouiū harū: quas statuisti solas. et dixit qz septē agnas accipies a me: vt sint mihi in testimoniū: qz ego fodi puteū hunc. ꝓpter hoc vocauit nomē loci illius: puteū iuramenti. qz illic iurauerūt ambo: et posuerūt fedus sup puteū iuramēti. surrexit aūt abimelech et ochozad pronubus eius et phichol princeps exercitus eius: et reuersi sunt in terrā philistijm. et plantauit abraam agrū sup puteū iuramēti. et inuocauit ibi nomē dñi: deus eternꝰ. habitauit aūt abraā in terra philistijm dies multos.
καὶ ἔστησεν ἀβραὰμ ἑπτὰ ἀμνάδας προβάτων μόνας· καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ· τί εἰσιν αἱ ἑπτὰ ἀμνάδες τῶν προβάτων τούτων, ἃς ἔστησας μόνας· καὶ εἶπεν ὅτι τὰς ἑπτὰ ἀμνάδας λήψῃ παρ᾽ ἐμοῦ, ἵνα ὦσί μοι εἰς μαρτύριον, ὅτι ἐγὼ ὤρυξα τὸ φρέαρ τοῦτο· διὰ τοῦτο ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, φρέαρ ὁρκισμοῦ· ὅτι ἐκεῖ ὤμοσαν ἀμφότεροι, καὶ ἔθηκαν διαθήκην ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὁρκισμοῦ· ἀνέστη δὲ ἀβιμέλεχ καὶ ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ καὶ ὁ φιχὸλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὴν γῆν τῶν φυλιστιείμ· καὶ ἐφύτευσεν ἀβραὰμ ἄρουραν ἐπὶ τῷ φρέατι τοῦ ὁρκου· καὶ ἐπεκαλέσατο ἐκεῖ τὸ ὄνομα κυρίου, θεὸς αἰώνιος· παρῴκησε δὲ ἀβραὰμ ἐν τῇ γῇ τῶν φυλιστιείμ ἡμέρας πολλάς·

Ca. 22.

Et factū ē post verba hec: deus tentauit abraā. et dixit ei: abraam abraā. et dixit. ecce ego. et dixit: accipe filiū tuū dilectū: quē dilexisti isaac: et vade in terrā excelsā. et offer eū ibi in holocaustū sup vnū montiū: quos tibi dixero. surgēs aūt abraā mane strauit asinū suū. assumpsit aūt secū duos pueros: et isaac filiū suū. et scindēs ligna in holocaustū: surgens abiit. et venerūt in locū quē dixit ei deus: die
καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὁ θεὸς ἐπείρασε τὸν ἀβραάμ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀβραὰμ ἀβραάμ· καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ· καὶ εἶπεν, λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας τὸν ἰσαάκ, καὶ πορεύθητι εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλήν· καὶ ἀνένεγκε αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ᾽ ἓν τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι εἴπω· ἀναστὰς δὲ ἀβραὰμ τὸ πρωῒ ἐπέσαξεν τὴν ὄνον αὐτοῦ· παρέλαβε δὲ μεθ᾽ ἑαυτοῦ δύο παῖδας, καὶ ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ σχίσας ξύλα εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀναστὰς ἐπορεύθη· καὶ ἦλθον εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός, τῇ ἡμέρᾳ

A

Judith 8.c. Heb. 11 d.

Trāsla. B. Hiero.

Et statuit abraam septem agnas gregis seorsū. Cui dixit abimelech. Quid sibi volunt septem agne iste: quas stare fecisti seorsum? At ille. Septem inquit agnas accipies de manu mea: vt sint mihi in testimoniū: qm̄ ego fodi puteū istū. Idcirco vocatus ē locus ille bersabee: quia ibi vterque iurauit. & inierunt fedus ꝓ puteo iuramēti. Surrexit aūt abimelech & phicol princeps exercitus eius: reuersique sunt in terrā palestinorū. Abraā vero plātauit nemus in bersabee: & inuocauit ibi nomen dñi dei eterni: & fuit colonus terre palestinorū diebus multis.

Ca. 22.

Que postquā gesta sunt: tentauit deus abraam: & dixit ad eū. Abraam abraam. At ille rñdit. adsū. ait illi. Tolle filiū tuū vnigenitum quem diligis isaac: & vade in terrā visionis: atque ibi offeres eū in holocaustum sup vnū montiū: quem monstrauero tibi. Igitur abraā de nocte consurgens strauit asinū suum ducens secum duos iuuenes & isaac filiū suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum: abiit ad locum quem preceperat ei deus. Die autem

Tex. Heb.

ויצב אברהם את שבע כבשת
הצאן לבדהן: ויאמר אבימלך אל
אברהם מה הנה שבע כבשת
האלה אשר הצבת לבדנה:
ויאמר כי את שבע כבשת תקח
מידי בעבור תהיה לי לעדה כי
חפרתי את הבאר הזאת: על כן
קרא למקום ההוא באר שבע כי
שם נשבעו שניהם: ויכרתו
ברית בבאר שבע ויקם אבימלך
ופיכל שר צבאו וישבו אל ארץ
פלשתים: ויטע אשל בבאר
שבע ויקרא שם בשם יהוה אל
עולם: ויגר אברהם בארץ
פלשתים ימים רבים:

Cap. xxii.

ויהי אחר הדברים האלה
והאלהים נסה את אברהם
ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני:
ויאמר קח נא את בנך את יחידך
אשר אהבת את יצחק ולך לך אל
ארץ המריה והעלהו שם לעלה
על אחד ההרים אשר אמר
אליך: וישכם אברהם בבקר
ויחבש את חמרו ויקח את שני
נעריו אתו ואת יצחק בנו ויבקע
עצי עלה ויקם וילך אל המקום
אשר אמר לו האלהים: ביום

Primitiua heb. בדד · יצב · עבר היה · קום · שבע · קום · שור שוב · נטע · קרא · עלם גור · יום רבב · היה · אמר · לקח יחד · ילך · עלה · הרר · שכם · חבש שנה · בקע · קום קום

Transla. Chal.

ואקים אברהם ית שבע חורפן דען בלחודיהון: ואמר אבימלך לאברהם מה
אינין שבע חורפן האלין דאקימתא בלחודיהון: ואמר ארי ית שבע חורפן תיסב
מן ידי בדיל דתהי לי לסהיד ארי חפרית ית בירא הדין: על כן קרא לאתרא
ההוא באר שבע ארי תמן קיימו תרויהון: וגזרו קיים בבאר שבע וקם אבימלך
ופיכל רב חיליה ותבו לארע פלשתאי: ונצב נצבא בבירא דשבע וצלי תמן בשמא
דיי אלה עלמא: ואתותב אברהם בארע פלשתאי יומין סגיאין:

Ca. xxij.

והוה בתר פתגמיא האלין ויי נסי ית אברהם ואמר ליה אברהם ואמר הא אנא:
ואמר דבר כען ית ברך ית יחידך דרחימתא ית יצחק ואיזיל לך לארעא פולחנא
ואסקיהי קדמי תמן לעלתא על חד מן טוריא דאימר לך: ואקדים אברהם בצפרא
וזריז ית חמריה ודבר ית תרין עולימוהי עמיה וית יצחק בריה וצלח אעי דעלתא
וקם ואזל לאתרא דאמר ליה יי: ביומא

Interp. chal.

Et statuit abraham septē agnas ouium seorsum. Dixitque abimelech ad abraham. Que sunt iste septem agne quas statuisti seorsum. Et ait. Quoniam septem agnas accipies de manu mea: vt sit mihi in testimonium quoniā fodi puteum istum. Propterea vocauit locum illū bersabee: quia ibi iurauerūt ambo: et inierunt pactū in bersabee. Surrexitque abimelech et phicol princeps exercitus eius: et reuersi sunt in terram philistinorū. Et plantauit plantationem in bersabee: et orauit ibi in nomine domini dei eterni. Et peregrinatus est abraham in terra philistinorum diebus multis.

Cap. 22.

Et factū est post verba hec: et deus tentauit abraham: et dixit ei. Abraham. Et ait: ecce ego. Et dixit. Tolle nunc filium tuū vnicum tuū quem diligis isaac: et vade in terram diuini cultus: et offer illum coram me ibi in holocaustum super vnū montium quē dixero tibi. Et surrexit abraham mane et strauit asinum suum: et tulit duos pueros suos secum: et isaac filium suum: et concidit ligna in holocaustum: et surrexit et abiit in locum quē dixerat ei deus. Die autem

Primitiua chal. קום חד · אל נסב · היה · קום קום · רבב תוב צלא · יתב · אל נסה · אזל · נסק עלה קדם · אנא · קום

Trāsla. B. Hiero.

tertio eleuatis oculis vidit locum procul: dixitq; ad pueros suos. Expectate hic cum asino: ego & puer illuc vsq; properantes post q̄ adorauerimus reuertemur ad vos. Tulit quoq; ligna holocausti & imposuit sup isaac filium suū. ipse vero portabat in manibus ignē & gladiū. Cūq; duo pergerent simul: dixit isaac patri suo. Pater mi. At ille rn̄dit. quid vis fili. Ecce inquit ignis & ligna: vbi ē victima holocausti. Dixit autem abraam. Deus prouidebit sibi victimā holocausti fili mi. Pergebant ergo pariter: & venerunt ad locum quem ostenderat ei deus: in quo edificauit altare: & desup ligna composuit. Cūq; alligasset isaac filium suum: posuit eum in altare super struem lignorum. Extenditq; manum & arripuit gladiū: vt imolaret filium suum. Et ecce angelus domini de celo clamauit dicens. Abraam abraam: qui respondit adsū. dixitq; ei. Nō extendas manū tuam sup puerum: neq; facias illi quicq̄. Nunc cognoui q̄ timeas deum: & nō pepcisti

Interp. chal.

tertia leuauit abraham oculos suos: & vidit locum a longe. Et dixit abraham pueris suis. Expectate vos hic cum asino: ego autē & puer accedemus vsq; illuc: et adorabimus & reuertemur ad vos. Et tulit abrahā ligna holocausti & posuit super isaac filium suum: et accepit in manu sua ignem & gladium: & abierunt ambo simul. Atq; isaac ad abrahā patrem suū dicens. Pater mi. Et ait ecce ego fili mi. Et ait. Ecce ignis & ligna: vbi ergo est agnus in holocaustū? Et dixit abraham. Coram deo reuelabitur sibi agnus in holocaustum fili mi. Et abierunt ambo simul: & venerunt ad locum quē dixerat ei deus. & edificauit ibi abraham altare & ordinauit ligna: & ligauit isaac filium suum: et posuit eū sup altare desup ligna. Extenditq; abraham manum suam & tulit gladium: vt immolaret filium suum. Et vocauit eum angelus domini de celo: et dixit. Abraham: abraham. Et ait. ecce ego. Et dixit. Ne extendas manū tuam ad puerū: neq; facias illi quicq̄: nunc enī scio q̄ timens deum tu es: et non pepercisti filio tuo

Trāsla. B. Hiero.

vnigenito filio tuo propter me. Leuauit abraā oculos suos: viditq; post tergū arietē inter vepres herentem cornibus. Quem assumens obtulit holocaustum pro filio. Appellauitq; nomen loci illius: dominus videt. Vñ vsq; hodie dicitur: in mōte dominus videbit. Vocauit autem angelus domini abraam secundo de celo dicēs. Per me metipsum iuraui dicit dominus: quia fecisti hanc rem: & non pepercisti filio tuo vnigēito: benedicam tibi & multiplicabo semen tuum sicut stellas celi & velut arenā que est in littore maris. Possidebit semē tuū portas inimicorū suorū: & bn̄dicētur in semie tuo oēs gētes terre: qa obedisti voci mee. Reuersus est abraā ad pueros suos: abieruntq; bersabee simul: & habitauit ibi. His itaq; gestis nunciatum est abraam q̄ melcha quoq; genuisset filios nachor fratri suo hus primo genitum & buz fratrem eius & chāmuel patrem syrorum & caseth & asau: phel das quoq; & iedlaf & bathuel de quo nata est rebecca. Octo istos genuit melcha.

Interp. chal.

vnico propter me. Et leuauit abrahā oculos suos et vidit: & ecce aries postquā apprehensus est in arbore cornibus suis. Et abijt abrahā & tulit arietem: & obtulit eum in holocaustuz pro filio suo. Et orauit atq; immolauit abrahā in loco illo. Et dixit coram dño: hic erunt seruiētes gn̄ationes. Propterea dicebat in die ha: in mōte isto abrahā corā dño imolauit. Et vocauit angelus domini abrahā secundo de celo: & ait. Per verbum meū iuraui dicit dñs quia fecisti hanc rem: & non pepercisti filio tuo vnico: quoniaz benedictione benedicā te: & multiplicans multiplicabo filios tuos sicut stellas celi: & sicut arenā que est in litore maris: & hereditabunt filij tui ciuitates inimicorum suorū: & benedicentur propter filios tuos oēs populi terre: pro eo quod obedisti verbo meo. Et reuersus est abraham ad pueros suos: & surrexerunt et abierūt simul ad bersabee: & habitauit abraham in bersabee. Et factum est post verba hec & nunciatū est abrahe dicendo. Ecce peperit melcha etiam ipsa filios nachor fratri tuo: hus primogenitū eius & buz fratrē eius: et camuel patrē aram: & caseth & azau. Et phyldas: & iedlaph & bathuel. Bathuel autem genuit rebecam. Istos octo peperit melcha

לנחור אחי אברהם׃ ופילגשו
ושמה ראומה ותלד גם הוא את
טבח ואת גחם ואת תחש ואת
מעכה׃

Cap. xxiii.

ויהיו חיי שרה
מאה שנה ועשרים שנה ושבע
שנים שני חיי שרה׃ ותמת שרה
בקרית ארבע הוא חברון בארץ
כנען ויבא אברהם לספד לשרה
ולבכתה׃ ויקם אברהם מעל פני
מתו וידבר אל בני חת לאמר׃
גר ותושב אנכי עמכם תנו לי
אחזת קבר עמכם ואקברה מתי
מלפני׃ ויענו בני חת את אברהם
לאמר לו׃ שמענו אדני נשיא
אלהים אתה בתוכנו במבחר
קברינו קבר את מתך איש
ממנו את קברו לא יכלה ממך
מקבר מתך׃ ויקם אברהם וישתחו
לעם הארץ לבני חת׃ וידבר
אתם לאמר אם יש את נפשכם
לקבר את מתי מלפני שמעוני
ופגעו לי בעפרון בן צחר׃ ויתן לי
את מערת המכפלה אשר לו
אשר בקצה שדהו בכסף מלא
יתננה לי בתוככם לאחזת קבר׃
ועפרון ישב בתוך בני חת ויען
עפרון החתי את אברהם באזני

nachor fratri abraam. Cōcubina vero illius nomine roma peperit thabee & gaom & thaas & maacha. Cap. xxiii.

Uixit autē sara centū viginti septem annis: & mortua est in ciuitate arbee: que est hebron in terra chanaā: Venitq; abraam vt plangeret & fleret eā. Cumq; surrexisset ab officio funeris: locutus est ad filios heth dicens. Aduena sū & peregrinus apud vos: date mihi ius sepulchri vobiscū: vt sepeliā mortuū meū. Respōderūt filii heth dicētes. Audi nos dñe. Princeps dei es apud nos: ī electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum: nullusq; te phibere poterit quin ī monumēto eius sepelias mortuū tuum. Surrexit abraam: & adorauit pplm terre filios videlicet heth. Dixitq; ad eos. Si placet aīe vr̃e vt sepeliā mortuū meū: audite me: & ītercedite p me apd ephrō filiū seor: vt det mihi speluncā duplicē quam hēt ī extrema pte agri sui. Pecunia digna tradat eā mihi corā vobis in possessionē sepulchri. Hitabat āt ephrō ī medio filiorū heth. rñditq; ephron ad abraam cunctis audientibus

Transla. Chal.

Pritiua chal.

Interp. chal.

nachor fratri abrahe. Cōcubina aūt eius cuius nomē roma ipsa q̄ peperit thabee & gaā & thaas & maacha.

Uixit aūt vita sare centū & viginti & septē Ca. 23. annorū: q̄ fuerūt anni vite sare. Et mortua est sara in cariatharbe: ipsa est hebrō in terra chanaā. Et venit abrahā vt lugeret sarā & fleret eā. Et surrexit abrahā a cōspectu mortui sui. Et locutus est cū filiis heth dicēs. Aduena & pegrinus ego sum vobiscū: date mihi possessionē sepulchri vobiscū: vt sepeliā mortuū meū a facie mea. Et rñderūt filii heth ad abrahā dicendo ei. Acquiesce nobis dñe nr̃: princeps corā deo tu es inter nos: in meliori sepulchrorū nr̃orū sepeli mortuū tuū. Non prohibebit vir ex nobis sepulchrū suū a te: quin sepelias mortuū tuū. Et surrexit abrahā & adorauit pplm terre filios videlz heth. Locutusq; est cum eis dicēs. Si est volūtas anime vestre vt sepeliam mortuū meū a facie mea: acquiescite mihi: et rogate pro me efron filium seor: vt det mihi speluncā duplicem suam que est in latere agri sui: pecunia digna tradat eam mihi inter vos in possessionem sepulchri. Efron autem stabat in medio filiorū heth. Et respondit efron etheus ad abrahā coram

בני חת לכל באי שער עירו
לאמר׃ לא אדני שמעני השדה
נתתי לך והמערה אשר בו לך
נתתיה לעיני בני עמי נתתיה
לך קבר מתך׃ וישתחו אברהם
לפני עם הארץ׃ וידבר אל עפרון
באזני עם הארץ לאמר אך אם
אתה לו שמעני נתתי כסף השדה
קח ממני ואקברה את מתי
שמה׃ ויען עפרון את אברהם
לאמר לו׃ אדני שמעני ארץ
ארבע מאת שקל כסף ביני ובינך
מה הוא ואת מתך קבר׃ וישמע
אברהם אל עפרון וישקל
אברהם לעפרן את הכסף אשר
דבר באזני בני חת ארבע מאות
שקל כסף עבר לסחר׃ ויקם שדה
עפרון אשר במכפלה אשר לפני
ממרא השדה והמערה אשר בו
וכל העץ אשר בשדה אשר בכל
גבלו סביב׃ לאברהם למקנה
לעיני בני חת בכל באי שער
עירו׃ ואחרי כן קבר אברהם את
שרה אשתו אל מערת שדה
המכפלה על פני ממרא הוא
חברון בארץ כנען׃ ויקם השדה
והמערה אשר בו לאברהם לאחזת

qui ingrediebātur portam ciuitatis illius dicēs. Nequaq̄ ita fiet dñe mi: sed tu magis ausculta qd̄ loquor. Agrū trado tibi & speluncā q̄ in eo est p̄sentibus filiis populi mei: sepeli mortuū tuum. Adorauit abraam corā poplo terre: & locutus est ad ephron circumstante plebe eius: q̄so vt audias me. Dabo pecuniā pro agro: suscipe eā. & sic sepeliā mortuum meum in agro. Responditq; ephron. Dñe mi audi me. Terra quā postulas q̄drigētos siclos argēti valet. Istud est p̄ciū inter me & te: sed q̄ntū ē hoc? sepeli mortuum tuum. Qd̄ cū audisset abraā appendit pecuniā quā ephron postulauerat: audiētib9 filiis heth q̄dringētos siclos argēti pbate monete publice. Confirmatusq; est ager quōdam ephrōis: ī quo erat spelunca duplex respiciēs mābre tā ipe q̄ spelunca & oms arbores eius in cunctis terminis ei9 p circuitū abrae in possessionē videntibus filiis heth & cūctis q intrabāt portā ciuitatis illius. Atq; ita sepeliuit abraā sarā vxorē suā in speluncā agri duplici que respiciebat mambre: hec est hebron ī terra chanaā. Et cōfirmatus ē ager & antrū quod erat ī eo abrae in possessionē

Transla. Chal.

Interp. chal.

filiis heth ingredientibus portā ciuitatis illi9: dicens. Nequaq̄ dñe mi: sed acquiesce mihi. Agrū dabo tibi: & speluncā q̄ in eo ē tibi dabo: corā filiis ppli mei tradā eam tibi: sepeli mortuū tuū. Et adorauit abrahā corā populo terre: & locut9 est cū efron corā pplo terre, dicens. Si tu vtiq; facis mecū viam: acquiesce mihi: dabo pecuniā pro agro: accipe illam a me: vt sepeliā ibi mortuū meū. Rñditq; efron ad abrahā: dicēs ei. Dñe mi acquiesce mihi: terra q̄ valet q̄dringētos siclos argēti inter me & te q̄ est: & mortuū tuū sepeli. Et acquieuit abrahā efron: & appēdit abrahā argentū qd̄ efron locut9 fuerat corā filiis heth q̄dringētos siclos argēti: qd̄ recipiebat pro mercimoniis in vnaquaq; prouincia. Et cōfirmatus est ager efron in quo est spelunca duplex q̄ est ante mamre: tam ager q̄ spelunca q̄ in eo est & oēs arbores q̄ sunt in agro & in omi termino ei9 per circuitū: abrahe in emptionē videntib9 oibus filiis heth q̄ intrabāt portā ciuitatis illi9. Et post hec sepeliuit abrahā sarā vxorē suā in spelunca duplici: in agro qui est cōtra faciē mamre: ipsa est hebron in terra chanaan. confirmatusq; est ager & spelūca que in eo est abrahe in possessionem

Cap. xxiiii.

קבר מאת בני חת׃ ואברהם זקן בא בימים ויהוה ברך את אברהם בכל׃ ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי׃ ואשביעך ביהוה אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו׃ כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק׃ ויאמר אליו העבד אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת ההשב אשיב את בנך אל הארץ אשר יצאת משם׃ ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה׃ יהוה אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם׃ ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית משבעתי זאת רק את בני לא תשב שמה׃ וישם העבד את ידו תחת ירך אברהם אדניו וישבע לו על הדבר הזה׃ ויקח

Trāsla. B. Hiero.

mōumēti a filiis heth.

Erat aūt abraā ca. 24 senex dierūq; multorum: & dñs in cūctis bñdixerat ei. Dixitq; ad seruū seniorē domus sue: q̄ p̄erat oībus que habebat. Pone manū tuā subter femur meū: vt adiurē te per dominum deum celi & terre: vt nō accipias vxorē filio meo de filiabus chananeorum inter quos habito: sed ad terram & cognationē meā p̄ficiscaris: & inde accipias vxorē filio meo isaac. Respondit seruus. Si noluerit mulier venire mecū in terrā hāc: nūquid reducere debeo filiū tuū ad locū de quo tu egressus es. dixitq; abraam. Caue ne quando reducas filium meum illuc. Dñs deus celi & terre qui tulit me de domo p̄ris mei & de terra natiuitatis mee: qui locutus est mihi: & iurauit mihi dicēs semini tuo dabo terram hāc: ip̄e mittet angelum suū coram te: & accipies inde vxorē filio meo. Sin autem mulier noluerit sequi te: non teneberis iuramēto. filium tm̄ meum ne reducas illuc. Posuit ergo seruus manum sub femore abraam domini sui: & iurauit illi super sermone hoc. Tulitq;

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

sepulchri. a filiis het.
τάφου, παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ χέτ. Ca. 24.

Et abraam erat senior prouect⁹ die
καὶ ἀβραὰμ ἦν πρεσβύτερος προβεβηκὼς ἡμε-
b⁹. et dñs bñdixit abraam per oīa.
ρῶν. καὶ κύριος εὐλόγησε τὸν ἀβραὰμ κατὰ πάντα.
et dixit abraam seruo suo senio-
καὶ εἶπεν ἀβραὰμ τῷ παιδὶ αὐτοῦ τῷ πρεσβυτέ-
ri dom⁹ sue principi suorū oīm:
ρῳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ τῷ ἄρχοντι τῶν αὐτοῦ πάντων,
pone manū tuā subter femur meū. et adiurabo te
θὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου. καὶ ἐξορκιῶ σε
dñm deū celi et deū terre: vt nō ac-
κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν θεὸν τῆς γῆς, ἵνα μὴ λά-
cipias vxorē isaac filio meo de filiabus
βῃς γυναῖκα ἰσαὰκ τῷ υἱῷ μου ἐκ τῶν θυγατέρων
chananeorū: cū qb⁹ ego habito inter ipsos: sed in
τῶν χαναναίων, μεθ᾽ ὧν ἐγὼ οἰκῶ ἐν αὐτοῖς, ἀλλ᾽ εἰς
terrā meā vbi ego nat⁹ sum ibis: et in
τὴν γῆν μου οὗ ἐγὼ ἐγενόμην πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν
tribū meā. et accipies vxorē filio meo isaac
φυλήν μου. καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἰσαὰκ
inde. dixit aūt ad eū seru⁹: si igit̄ nō volue-
ἐκεῖθεν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς, ἐὰν οὖν μὴ βούλη-
rit mulier venire mecū retro in terrā
ται ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετ᾽ ἐμοῦ ὀπίσω εἰς τὴν γῆν
hanc: reducam filiū tuū in t̄rā: vnde egres-
ταύτην, ἀποστρέψω τὸν υἱόν σου εἰς τὴν γῆν, ὅθεν ἐξῆλ-
sus es inde: dixit aūt ad eum abraam. caue
θες ἐκεῖθεν; εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ἀβραάμ. πρόσεχε
tibi ne reducas filium meū illuc. dñs de-
σεαυτῷ μὴ ἀποστρέψῃς τὸν υἱόν μου ἐκεῖ. κύριος ὁ θε-
us celi et de⁹ terre: qui tulit me de
ὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ θεὸς τῆς γῆς, ὃς ἔλαβέ με ἐκ τοῦ
domo patris mei: et de terra qua genit⁹ sū:
οἴκου τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἧς ἐγεννήθην,
qui locut⁹ ē mihi: ꝛ iurauit mihi: dicens: tibi dabo
ὃς ἐλάλησέ μοι, καὶ ὤμοσέ μοι, λέγων, σοὶ δώσω τὴν
t̄rā hanc ꝛ semini tuo: ipse mittet
γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου, αὐτὸς ἀποστελεῖ
angelū suū ante te. ꝛ accipies vxo-
τὸν ἄγγελον αὐτοῦ ἔμπροσθέν σου. καὶ λήψῃ γυναῖ-
rē filio meo inde. si aūt noluerit mulier ve-
κα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν. ἐὰν δὲ μὴ θέλῃ ἡ γυνὴ πο-
nire tecū in terrā hanc: mundus eris
ρευθῆναι μετὰ σοῦ εἰς τὴν γῆν ταύτην, καθαρὸς ἔσῃ
a iuramēto meo hoc. tantū filiū meū ne re-
ἀπὸ τοῦ ὅρκου μου τούτου. μόνον τὸν υἱόν μου μὴ ἀπο-
ducas illuc. ꝛ posuit seruus manū suam
στρέψῃς ἐκεῖ. καὶ ἔθηκεν ὁ παῖς τὴν χεῖρα αὐτοῦ
sub femore abraam dñi sui. et iurauit
ὑπὸ τὸν μηρὸν ἀβραὰμ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ ὤμοσεν
ei de verbo hoc. et accepit
αὐτῷ περὶ τοῦ ῥήματος τούτου. καὶ ἔλαβεν

Transla. Chal. Ca. xxiiij.

Interp. chal. Cap. 24.

sepulchri a filiis heth.

Et abraham erat senex prouectęq; etatis: ꝛ dominus benedixit abraham in omnibus. Dixitq; abraham seruo suo seniori domus sue: qui preerat omnibus que habebat: pone nunc manū tuam subter femur meū. et adiurabo te per verbū domini dei celi ꝛ dei terre: q̄ non accipias vxorē filio meo de filiabus chananeorū: inter quos ego habito: sed ad terrā meam ꝛ ad generationē meam ibis: ꝛ accipies vxorem filio meo isaac. Dixitq; ei seruus. Forte nolet mulier venire post me in terram hanc: nunquid reducens reducā filium tuū ad terram de qua egressus es? Et dixit ei abraham. Caue ne forte reducas filium meū illuc. Dominus deus celi qui tulit me de domo patris mei ꝛ de terra natiuitatis mee: ꝛ qui locutus est mihi: ꝛ qui iurauit mihi dicens. Filiis tuis dabo terram hanc: ipse mittet angelum suum coram te: et accipies vxorem filio meo inde. Et si noluerit mulier venire post te: eris inocēs a maledictiōe mea hac: tantūmodo filium meū ne reducas illuc. Et posuit seruus manum suam sub femore abraham domini sui; ꝛ iurauit illi super verbo hoc. Et tulit

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

seru⁹ decē camelos de camelis dñi sui:
ὁ παῖς δέκα καμήλους ἀπὸ τῶν καμήλων τοῦ κυρίου αὐ-
et de oībus bonis dñi sui cū ipso.
τοῦ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ μεθ᾽ ἑαυτοῦ.
et surgēs abiit in mesopotamiā in ciui-
καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη εἰς μεσοποταμίαν εἰς τὴν πό-
tatē nachor. ꝛ fecit quiescere camelos extra ciuita-
λιν ναχώρ. καὶ ἐκοίμισε τὰς καμήλους ἔξω τῆς πόλε-
tē apd puteū aque ad vesperū. qñ egre-
ως παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος τὸ πρὸς ὀψέ. ἡνίκα ἐκ-
diuntur aquatrices. et dixit: dñe de⁹ dñi mei
πορεύονται αἱ ὑδρευόμεναι. καὶ εἶπε κε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου
abraam: p̄sperū fac coram me hodie: et fac
ἀβραάμ, εὐόδωσον ἐναντίον ἐμοῦ σήμερον, καὶ ποίη-
miam cū dñō meo abraā. ecce steti in
σον ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ. ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ
fonte aque: at filie hoīz
τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος, αἱ δὲ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῶν
habitātiū ciuitatē egrediunt̄ ad hauriēdā aquā.
οἰκούντων τὴν πόλιν ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ.
et erit virgo cui vtiq; ego dixero: inclina
καὶ ἔσται ἡ παρθένος ἣ ἂν ἐγὼ εἴπω, ἐπίκλινον τὴν
hydriā tuā vt bibā: ꝛ dixerit mihi: bibe: ꝛ came-
ὑδρίαν σου ἵνα πίω, καὶ εἴπῃ μοι, πίε, καὶ τὰς καμή-
los tuos potabo: donec vtiq; cessent bibentes: hanc
λους σου ποτιῶ, ἕως ἂν παύσωνται πίνουσαι, ταύ-
preparasti seruo tuo isaac. et in hoc
την ἡτοίμασας τῷ παιδί σου ἰσαάκ. καὶ ἐν τούτῳ
cognoscam: q̄ fecisti miaz cuz dño meo abra-
γνώσομαι, ὅτι ἐποίησας ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου ἀβρα-
am. ꝛ factū ē anteq̄ perficeret ipse loquēs
άμ. καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ συντελέσαι αὐτὸν λαλοῦντα
in mēte. ꝛ ecce rebecca egrediebat̄ genita
ἐν τῇ διανοίᾳ. καὶ ἰδοὺ ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἡ τεχθεῖ-
bathuel filio melche vxoris nachor fra-
σα βαθουὴλ υἱῷ μελχᾶς τῆς γυναικὸς ναχὼρ τοῦ ἀδελ-
tris abraā: habēs hydriā sup humeros. at
φοῦ ἀβραάμ, ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων. ἡ δὲ
virgo erat decora aspectu valde. virgo erat.
παρθένος ἦν καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα. παρθένος ἦν. ἀν-
vir nō cognouit eā. descendēs aūt ad fontē:
ὴρ οὐκ ἔγνω αὐτήν. καταβᾶσα δὲ ἐπὶ τὴν πηγήν,
impleuit hydriā: ꝛ ascēdit. cucurrit aūt seru⁹ in
ἔπλησε τὴν ὑδρίαν, καὶ ἀνέβη. ἔδραμε δὲ ὁ παῖς εἰς
occursum ipsi: ꝛ dixit ei: pota me pa-
συνάντησιν αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, πότισόν με μι-
rum aque de hydria tua. illa aūt dixit: bibe dñe: et
κρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου. ἡ δὲ εἶπε, πίε κε, καὶ
festinauit: et deposuit hydriā sup brachiū suuz ꝛ po-
ἔσπευσε, καὶ καθεῖλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς καὶ ἐ-
tauit eum: donec cessauit bibēs. et dixit: et ca-
πότισεν αὐτόν, ἕως οὗ ἐπαύσατο πίνων. καὶ εἶπε, καὶ ταῖς κα-
melis tuis hauriā aq̄z: donec vtiq; oēs bibant. ꝛ festinauit
μήλοις σου ὑδρεύσομαι, ἕως ἂν πᾶσαι πίωσι. καὶ ἔσπευσε

Judith 9. a.

Transla. B. Hiero.

decem camelos de grege domini sui: & abiit: ex oībus bōis eius portās secū. profectusq; perrexit i mesopotamiam ad vrbem nachor. Cūq; camelos fecisset accūbere extra oppidū iuxta puteum aq̄ vespere eo tēpore quo solēt mulieres egrēdi ad hauriendā aquā: orauit dñm dicēs. Dñe deus dñi mei abraā occurre obsecro mihi hodie: & fac miam cū dño mō abraā. Ecce ego sto p̄pe fontem aque: & filie hītatoꝝ huius ciuitatis egredientur ad hauriendā aquā. Igitur puella cui dixero: inclina hydriā tuam vt bibam: & illa rñderit: bibe. quin & camelis tuis dabo potū: ipa ē quā p̄parasti seruo tuo isaac: & per hoc intelligā q̄ feceris misericordiā cū dño meo abraā. Necdum intra se verba cōpleuerat: & ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filii melche vxoris nachor fratris abraā hñs hydriam in scapula sua: puella decora nimis: virgoq; pulcerrima & incognita viro. Descenderat autē ad fontē: & impleuerat hydriā aq̄: ac reuertebatur. Occurritq; ei seruus: & ait. Pauxillū aq̄ mihi ad bibendū prebe de hydria tua. Q̄ rñdit. Bibe dñe mi. Celeriterq; deposuit hydriam sup vlnā suā: & dedit ei potū. Cūq; ille bibisset adiecit. Quin & camelis tuis hauriā aquā: donec cuncti bibant.

העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך וכל טוב אדניו בידו ויקם וילך אל ארם נהרים אל עיר נחור׃ ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לעת ערב לעת צאת השאבת׃ ויאמר יהוה אלהי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם׃ הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים׃ והיה הנער אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אתה הכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדני׃ ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן מלכה אשת נחור אחי אברהם וכדה על שכמה׃ והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל׃ וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמיאיני נא מעט מים מכדך׃ ותאמר שתה אדני ותמהר ותרד כדה על ידה ותשקהו׃ ותכל להשקתו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתת׃ ותמהר

Transla. Chal.

Interp. chal.

seruus decē camelos de camelis dñi sui: ꝛ abiit: ꝛ oīa optima dñi sui portās in manu sua. et surrexit ꝛ abiit in syriam: q̄ est iuxta euphratē: in ciuitatē nachor. Et accūbere fecit camelos extra ciuitatē iuxta puteū aq̄ in t̄pe vespertino: in q̄ mulieres egrediūtur ad hauriēdā aquā. Et ait. Dñe de⁹ dñi mei abrahā occurre obsecro mihi hodie: ꝛ fac miam cū dño meo abrahā. Ecce ego sto p̄pe fontē aque: ꝛ filie hoīm ciuitatis egrediūtur ad hauriendā aquā. Et erit puella cui dixero: inclina obsecro hydriā tuā vt bibā: ꝛ dixerit: bibe ꝛ camelos quoq; tuos adaq̄bo: ipsam p̄parasti seruo tuo isaac: ꝛ in hoc sciā q̄ fecisti miaz cū dño meo. Et factū est anteq̄ ille cessasset loq̄: ecce rebecca egrediebat̄: q̄ nata ē batuel filio melche vxoris nachor fris abrahe ꝛ hydria sua sup humerū ei⁹. Et puella erat pulchra aspectu valde: virgo ꝛ vir nō cognouerat eā: ꝛ descendit ad fontē: ꝛ impleuit hydriā suā: ꝛ ascendit. Et cucurrit seru⁹ in occursum eius: et ait. Fac me gustare obsecro paululū aq̄ de hydria tua. Et ait. Bibe dñe mi. Et festinauit ꝛ deposuit hydriā sup manuz suā: ꝛ dedit ei bibere. Et cū cessasset bibere dixit. etiā camelis tuis hauriam: donec cessent bibere. Et festinauit:

Primitiua chal.

Primitiua heb. | Ter. Heb. | Gen. | Ca. xxiiii.

Ter. Heb.	Primitiua heb.
ותער כדה אל השקת ותרץ עוד	ערה
אל הבאר לשאב ותשאב לכל	
גמליו: והאיש משתאה לה	שאה
מחריש לדעת ההצליח יהוה דרכו	חרש ידע צלח
אם לא: ויהי כאשר כלו הגמלים	היה כלה
לשתות ויקח האיש נזם זהב	לקח
בקע משקלו ושני צמידים על	שקל שנה צמד
ידיה עשרה זהב משקלם: ויאמר	אמר
בת מי את הגידי נא לי היש בית	נגד
אביך מקום לנו ללין: ותאמר	קום לון
אליו בת בתואל אנכי בן מלכה	
אשר ילדה לנחור: ותאמר אליו	
גם תבן גם מספוא רב עמנו גם	ספא רבה
מקום ללון: ויקד האיש וישתחו	קדד שחה
ליהוה: ויאמר ברוך יהוה אלהי	ברך
אדני אברהם אשר לא עזב חסדו	
ואמתו מעם אדני אנכי בדרך	
נחני יהוה בית אחי אדני: ותרץ	נחה רוץ
הנער ותגד לבית אמה כדברים	נגד
האלה: ולרבקה אח ושמו לבן	
וירץ לבן אל האיש החוצה אל	
העין: ויהי כראת את הנזם ואת	היה ראה
הצמידים על ידי אחתו וכשמעו	
את דברי רבקה אחתו לאמר כה	
דבר אלי האיש ויבא אל האיש	בוא
והנה עמד על הגמלים על העין:	
ויאמר בוא ברוך יהוה למה	

Trãsla. B. Hiero.

Effundensq; hydriam in canalibus recurrit ad puteum vt hauriret aquã: & haustam oibus camelis dedit. Ipse aũt contemplabatur eam tacitus scire volens vtrũ psperũ iter suũ fecisset dñs an nõ. Postq̃ aũt biberũt cameli: protulit vir inaures aureas appẽdentes siclos duos: & armillas totidẽ pondo siclorum decem: dixitq; ad eam. Cuius es filia: indica mihi. Est in domo patris tui locus ad manendum. que respõdit. Filia sum batuelis filii nachor: quẽ peperit ei melcha. Et addidit dicẽs. Paleaꝝ quoq; & feni plurimũ ẽ apd' nos: & locus spaciosus ẽ ad manẽdũ. Inclinauit se hõ: & adorauit dñm dicẽs. Benedictus dñs deus dñi mei abraã. qui nõ abstulit misericordiam & veritatem suã a dño meo: & recto itinere me pduxit in domum fr̃is dñi mei. Cucurrit itaq; puella: & nunciauit ĩ domũ m̃ris sue oĩa que audierat. Hẽbat aũt rebecca fr̃ẽm noĩe labã qui festinus egressus est ad hominem vbi erat fons. Cũq; vidisset inaures & armillas in manibus sororis sue: & audisset cuncta verba referẽtis hec locutus ẽ mihi homo: venit ad virum qui stabat iuxta camelos & prope fontẽ aq̃: dixitq; ad eum. Ingredere bñdicte dñi. Cur

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

et euacuauit hydriã in adaquatoriũ. ꝛ cu
καὶ ἐξεκένωσε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸ ποτιστήριον. καὶ ἔ-
currit iterũ ad puteũ vt hauriret. ꝛ hausit a-
δραμε πάλιν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλῆσαι. καὶ ὑδρεύσα-
quã oibus camelis. at homo considerabat
το πάσαις ταῖς καμήλοις. ὁ δὲ ἄνθρωπος κατεμάνθανεν
eã: ꝛ tacebat vt cognosceret si psperã fecit dñs
αὐτήν, καὶ παρεσιώπα τοῦ γνῶναι εἰ εὐόδωκε κύριος τὴν
viã suã: an nõ. factũ ẽ aũt qñ cessauerunt oẽs
ὁδὸν αὐτοῦ, ἢ οὔ. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐπαύσαντο πᾶσαι αἱ
cameli bibere: accepit hõ duas inaures aureas
κάμηλοι πίνουσαι, ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος δύο ἐνώτια χρυσᾶ
drachme põderis ꝛ duas armillas in manib⁹ e-
ἀνὰ δραχμὴν ὁλκῆς, καὶ δύο ψέλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐ-
ius, decẽ aureorũ põd⁹ eaꝝ. ꝛ interrogauit eã.
τῆς. δέκα χρυσῶν ὁλκὴ αὐτῶν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὴν
et dixit: filia cui⁹ es. indica mihi. et si est
καὶ εἶπεν, θυγάτηρ τίνος εἶ. ἀνάγγειλόν μοι. καὶ εἰ ἔστι
apud patrẽ tuũ locus nobis ad manẽdũ. ꝛ di-
παρὰ τῷ πατρί σου τόπος ἡμῖν καταλῦσαι. καὶ εἶ-
xit ei filia bathuel sum melcha. quẽ pepit
πεν αὐτῷ, θυγάτηρ βαθουὴλ εἰμὶ τοῦ μελχᾶς. ἣν ἔτεκε
nachor. ꝛ dixit ei palee ꝛ pabula
τῷ ναχώρ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἄχυρα καὶ χορτάσματα
multa apud nos. et locus ad manendũ. et cõ
πολλὰ παρ' ἡμῖν, καὶ τόπος τοῦ καταλῦσαι. καὶ εὐδο-
placẽs homo: adorauit dñm. et dixit: bñdi-
κήσας ὁ ἄνθρωπος, προσεκύνησε τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν, εὐλο-
ctus dñs de⁹ dñi mei abraã. qui nõ reliquisti
γητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ. ὃς οὐ κατέλιπες τὴν
iusticiã tuã et veritatẽ a dño meo abra-
δικαιοσύνην σου καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ κυρίου μου ἀβρα-
am meq; pspere duxit dñs ad domũ fratris dñi
άμ. ἐμέ τε εὐόδωσε κύριος εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου
mei ad accipiẽdũ vxorẽ filio suo. et currẽs
μου λαβεῖν γυναῖκα τῷ υἱῷ αὐτοῦ. καὶ δραμοῦσα ἡ
puella nũciauit in domũ matris sue sm
παῖς ἀνήγγειλεν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς κατὰ
verba hec. at rebecce erat frater: cui no-
τὰ ῥήματα ταῦτα. τῇ δὲ ῥεβέκκᾳ ἦν ἀδελφός, ᾧ ὄνο-
mẽ laban. ꝛ cucurrit laban ad hoiẽ foras ad
μα λάβαν. καὶ ἔδραμε λάβαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔξω ἐπὶ
fontẽ. ꝛ factũ ẽ qñ vidit inaures ꝛ ar-
τὴν πηγήν. καὶ ἐγένετο ἡνίκα εἶδε τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέ-
millas i duab⁹ manibus sororis sue: et qñ au-
λια ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἤ-
diuit verba rebecce sororis sue dicen-
κουσε τὰ ῥήματα ῥεβέκκας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ λεγού-
tis. sic locutus ẽ mihi homo. ꝛ venit ad hoiẽ.
σης. οὕτω λελάληκέ μοι ὁ ἄνθρωπος. καὶ ἦλθε πρὸς τὸν ἄνθρωπον.
stante ipso iuxta camelos ppe fontẽ. ꝛ di-
ἑστηκότος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν καμήλων ἐπὶ τῆς πηγῆς. καὶ εἶ-
xit ei huc ingredere bñdicte dñi: et cur
πεν αὐτῷ, δεῦρο εἴσελθε εὐλογητὸς κυρίου, καὶ ἵνα τί

Transla. Chal.

ורקת קולתה לבית שקיא ורהטת עוד לבירא למימלי ומלת לכל גמלוהי: וגברא
שהי בה מסתכל שתיק למידע האצלח יי אורחיה אם לא: והוה כד ספיקו גמליא
למשתי ונסיב גברא קדשא דדהבא תיקלא מתקליה ותרין שירין על ידהא מתקל
עשר סלעין דדהב בוה מתקלהון: ואמר בת מן את חוי כען לי האית בית אבוך אתר
כשר לנא למבת: ואמרת ליה בת בתואל אנא בר מלכה דילידת לנחור: ואמרת ליה
אף תיבנא אף כיסתא סגי עמנא אף אתר כשר למבת: וכרע גברא וסגיד קדם יי:
ואמר בריך יי אלהיה דרבוני אברהם דלא שבק טיבותיה וקושטיה מן רבוני
אנא באורח תקנן דברני יי בית אחוהי דרבוני: ורהטת עולימתא וחויאת לבית
אמה כפתגמיא האלין: ולרבקה אחא ושמיה לבן ורהט לבן לות גברא לברא לות
עינא: והוה כד חזא ית קדשא וית שיריא על ידי אחתיה וכד שמע ית פתגמי רבקה
אחתיה למימר כדין מליל עמי גברא ואתא לות גברא והא קאים על גמליא על
עינא: ואמר עול בריכא דיי למה

Primitiua chal.

שקה בור מלא
שהה סכל ידע
צלח שתה תקל
שרא חוה
בית
כסת סגא
רבה
טוב חוה
אזל
שרא
אמר קום

Interp. chal.

et effudit hydriam suã in canali: ꝛ cucurrit iterũ ad puteum ad hauriendũ: ꝛ hausit oibus camelis eius. Uir autem admirabatur eam tacitus cõtemplando: vt sciret vtrum prosperasset dñs viam suam: an non. Et factum est quando cessauerũt bibere cameli: tulit vir inaurem aureã appendentẽ siclum vnum: ꝛ duas armillas sup manus eius appendentes decem siclos auri. Et ait. Cuius filia es tu: indica obsecro mihi si est in domo patris tui locus sufficiens nobis ad manendum. Et dixit ei filia bathuelis ego sum filij melche quẽ peperit de nachor. Et ait ei. Etiã paleaꝝ ꝛ pabuli multum est apud nos: locus quoq; sufficiens ad manendũ. Et flexit vir genua sua: ꝛ adorauit corã dño: et ait. Benedictus dñs deus dñi mei abraham: qui non dimisit misericordiã suam ꝛ veritatem suã a dño meo: ꝛ recta via duxit me dñs in domum fratris dñi mei. Et cucurrit puella: ꝛ nunciauit in domo matris sue verba hec. Erat autẽ rebecce frater ꝛ nomen eius laban: ꝛ cucurrit laban ad virũ foras ad fontẽ. Et factũ est cum vidisset inaurẽ ꝛ armillas in manib⁹ sororis sue: ꝛ cũ audisset vba rebecce sororis sue dicẽtis hec locut⁹ est mecũ vir: venitq; ad virũ: ꝛ ecce stabat iuxta camelos prope fontẽ. Et ait. Ingredere benedicte dñi: cur

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

stetisti foris: ego aũt preparaui domũ: et locũ
ἕστηκας ἔξω; ἐγὼ δὲ ἡτοίμασα τὴν οἰκίαν, καὶ τόπον
camelis. igressus ẽ aũt homo in domũ. ꝛ de-
ταῖς καμήλοις. εἰσῆλθε δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ ἀ-
strauit camelos. et dedit paleas ꝛ pa-
πέσαξε τὰς καμήλους. καὶ ἔδωκεν ἄχυρα καὶ χορ-
bula camelis: ꝛ aquã pedib⁹ ip-
τάσματα ταῖς καμήλοις, καὶ ὕδωρ τοῖς ποσὶν αὐ-
sius: et pedibus viroꝝ qui cũ eo. et
τοῦ, καὶ τοῖς ποσὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν μετ' αὐτοῦ. καὶ
apposuit illis panes ad comedẽdũ. et dixit: nõ
παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτους φαγεῖν. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ
comedã: donec loquar ego verba mea. et di-
φάγω, ἕως τοῦ λαλῆσαί με τὰ ῥήματά μου. καὶ εἶ-
xit: loquere. et dixit: seruus abraam sum ego. dñs
πε, λάλησον. καὶ εἶπε, παῖς ἀβραάμ εἰμι ἐγώ. κύριος
aũt benedixit dño meo valde. et exaltat⁹ ẽ. et de-
δὲ εὐλόγησε τὸν κύριόν μου σφόδρα. καὶ ὑψώθη. καὶ ἔ-
dit ei oues et vitulos aurũ et argẽ-
δωκεν αὐτῷ πρόβατα καὶ μόσχους χρυσίον καὶ ἀργύ-
tũ et seruos et ancillas camelos et asinos.
ριον καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας καμήλους καὶ ὄνους.
et pepit sarra mulier dñi mei filiũ vnũ do-
ṡ. 12. a. καὶ ἔτεκε σάρρα ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου μου υἱὸν ἕνα τῷ κυ-
mino meo postq̃ consenuit ipse. et dedit ipsi q̃-
ρίῳ μου μετὰ τὸ γηράσαι αὐτόν. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὅ-
cũq; erãt ei. et adiurauit me dñs me⁹: dicẽs: nõ accipies
ṡ. eo. σα ἦν αὐτῷ. καὶ ὥρκισέ με ὁ κύριός μου, λέγων, οὐ λήψῃ
vxorẽ filio meo de filiabus chana-
γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν χανα-
neorũ: int' quos ego habito in terra eoꝝ. sed ad
ναίων, ἐν οἷς ἐγὼ παροικῶ ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. ἀλλ' εἰς τὸν
domũ patris mei perges et ad tribũ meã:
οἶκον τοῦ πατρός μου πορεύσῃ καὶ εἰς τὴν φυλήν μου,
et accipies vxorẽ filio meo. et dixi dño
καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου. καὶ εἶπα τῷ κυρίῳ
meo: ne forte nõ veniat mulier mecũ. et dixit
μου, μή ποτε οὐ πορευθῇ ἡ γυνὴ μετ' ἐμοῦ. καὶ εἶπέ
mihi: dñs deus cui cõplacui corã eo: ipse
μοι, κύριος ὁ θεὸς ᾧ εὐηρέστησα ἐναντίον αὐτοῦ, αὐτὸς
mittet angelũ suũ tecũ: et psperabit
ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ μετὰ σοῦ, καὶ εὐοδώσει
viã tuã: et accipies vxorẽ filio meo de
τὴν ὁδόν σου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκ
tribu mea: et de domo patris mei. tũc
τῆς φυλῆς μου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. τό-
inocẽs eris a maledictiõe mea. qñ enĩ veneris
τε ἀθῷος ἔσῃ ἀπὸ τῆς ἀρᾶς μου. ἡνίκα γὰρ ἐὰν ἔλθῃς
ad meã tribũ: et nõ tibi dederit: eris inocẽs
εἰς τὴν ἐμὴν φυλήν, καὶ μή σοι δῶσι, ἔσῃ ἀθῷος
a iuramẽto tuo. et veniẽs hodie ad
ἀπὸ τοῦ ὁρκισμοῦ σου. καὶ ἐλθὼν σήμερον ἐπὶ
fontẽ: dixi: dñe deus
τὴν πηγήν, εἶπον, κύριε ὁ θεὸς

Transla. B. Hiero.

foris stas. Preparaui domum & locum camelis tuis. Et introduxit eum in hospitiũ: ac destrauit cãelos: deditq; paleas & fenum: & aquã ad lauandos pedes camelorũ et virorũ: qui venerãt cũ eo. Et appositus est in cõspectu eius panis. Q̃ ait. Nõ comedã donec loquar sermões meos. R̃ndit ei. loquere. At ille. Seruus inquit abraã sum. Et dñs bñdixit dño m̃o valde: & magnificatus est: & dedit ei oues & boues: argẽtũ & aurũ seruos & ancillas: camelos & asinos. Et peperit sara vxor dñi mei filiũ dño m̃o ĩ senectute sua: deditq; illi omnia q̃ habuerat. Et adiurauit me dñs meus dicẽs. Non accipies vxorem filio meo de filiabus chananeorum: in quorum terra habito: sed ad domũ pr̃is mei perges: & de cognatione mea accipies vxorem filio meo. Ego vero r̃ndi dño m̃o quid si noluerit venire mecũ mulier? Dñs ait in cuius conspectu ambulo: mittet angelum suum tecũ: & diriget viam tuam accipiesq; vxorẽ filio meo de cognatõe m̃a & de domo pr̃is mei. Innocẽs eris a maledictõe mea cũ veneris ad pximos meos: & nõ dederint tibi. Veni ergo hodie ad fontẽ aque: & dixi. Domine deus

Ter. Heb. | Gen. | Ca. xxiiii. | Primitiua. heb.

Ter. Heb.	Primitiua heb.
תעמד בחוץ ואנכי פניתי הבית	עמד פנה
ומקום לגמלים: ויבא האיש	קום בוא
הביתה ויפתח הגמלים ויתן תבן	פתח נתן
ומספוא לגמלים ומים לרחץ	ספא
רגליו ורגלי האנשים אשר אתו:	
ויישם לפניו לאכל ויאמר לא	שום פנה
אכל עד אם דברתי דברי ויאמר	
דבר: ויאמר עבד אברהם אנכי:	
ויהוה ברך את אדני מאד ויגדל	גדל
ויתן לו צאן ובקר וכסף וזהב	נתן
ועבדם ושפחת וגמלים וחמרים:	
ותלד שרה אשת אדני בן לאדני	ילד
אחרי זקנתה ויתן לו את כל	
אשר לו: וישבעני אדני לאמר	שבע
לא תקח אשה לבני מבנות	לקח
הכנעני אשר אנכי ישב בארצו:	
אם לא אל בית אבי תלך ואל	ילך
משפחתי ולקחת אשה לבני:	שפחה
ואמר אל אדני אלי לא תלך	
האשה אחרי: ויאמר אלי יהוה	
אשר התהלכתי לפניו ישלח	שלח
מלאכו אתך והצליח דרכך	צלח
ולקחת אשה לבני ממשפחתי	
ומבית אבי: אז תנקה מאלתי כי	נקה אלה
תבוא אל משפחתי ואם לא יתנו	נתן
לך והיית נקי מאלתי: ואבא	היה בוא
היום אל העין ואמר יהוה אלהי	

Transla. Chal.

את קאים בברא ואנא פניתי ביתא ואתר כשר לגמליא: ועאל גברא לביתא ושרא
גמליא ויהב תיבנא וכיסתא לגמליא ומיא לאסחאה רגלוהי ורגלי גובריא דעמיה:
ושויו קדמוהי למיכל ואמר לא איכול עד דאמליל פתגמי ואמר מליל: ואמר
עבדא דאברהם אנא: ויי בריך ית רבוני לחדא ורבא ויהב ליה ען ותורין וכספא
ודהבא ועבדין ואמהן וגמלין וחמרין: וילידת שרה אתת רבוני בר לרבוני בתר
דסיבת ויהב ליה ית כל דליה: וקיים עלי רבוני למימר לא תיסב אתתא לברי
מבנת כנענאה דאנא יתיב בארעהון: אלהין לבית אבא תיזיל ולזרעיתי ותיסב אתתא
לברי: ואמרית לרבוני מאים לא תיזיל אתתא בתרי: ואמר לי יי דפלחית קדמוהי
ישלח מלאכיה עמך ויצלח ארחך ותיסב אתתא לברי מזרעיתי ומבית אבא: בכן
תהא זכאי ממומתי ארי תיתי לזרעיתי ואם לא יתנון לך ותהא זכאי ממומתי:
ואתיתי יומא דין לעינא ואמרית יי אלהיה

Interp. chal.

stas foris: ego aũt preparaui domũ: ꝛ locũ aptum camelis. Et ingressus est vir in domũ: ꝛ soluit camelos et dedit paleas ꝛ pabulũ camelis: ꝛ aquã ad lauãdos pedes eius ꝛ pedes viroꝝ qui erant cũ eo; ꝛ posuerũt corã eo cibũ: ꝛ ait. Non comedã donec loquar sermones meos. Et dixit. Loquere. Et ait. Seruus abrahe ego sum: et dñs benedixit dño meo valde: ꝛ magnificatus est: ꝛ dedit ei oues ꝛ boues: ꝛ argentũ ꝛ aurũ: et seruos ꝛ ancillas: ꝛ camelos ꝛ asinos. Et peperit sara vxor dñi mei filiũ dño meo postq̃ senuit: deditq; illi oĩa que habebat. Et adiurauit me dñs meus dicens. Non accipies vxorẽ filio meo de filiab⁹ chananeoꝝ: i quoꝝ t̃ra ego habito. Sed ad domũ pr̃is mei ibis: ꝛ ad cognationẽ meã: ꝛ accipies vxorem filio meo. E dixi dño meo. forte nõ veniet mulier post me. Et dixit mihi. Dñs in cuius cõspectu ego seruio mittet angelum suũ tecum: ꝛ diriget viam tuã: ꝛ accipies vxorẽ filio meo de cognatione mea ꝛ de domo patris mei. Tunc eris innocẽs a maledictione mea: quãdo ieris ad cognationem meam: ꝛ si non dederint tibi: eris innocens a maledictione mea. Et veni hodie ad fontem: ꝛ dixi domine deus

Primitiua chal.

פנה עול
כסת סחא
שוה אכל מלל
רבה
אנת שוב
קום אמר נסב
אזל
שלח
לאך צלח נסב
הוה זכה אום
יהב נתן אתא

אדני אברהם אם ישך נא
מצליח דרכי אשר אנכי הלך
עליה: הנה אנכי נצב על עין
המים והיה העלמה היצאת
לשאב ואמרתי אליה השקיני
נא מעט מים מכדך: ואמרה אלי
גם אתה שתה וגם לגמליך
אשאב הוא האשה אשר הכיח
יהוה לבן אדני: אני טרם אכלה
לדבר אל לבי והנה רבקה יצאת
וכדה על שכמה ותרד העינה
ותשאב ואמר אליה השקיני
נא: ותמהר ותורד כדה מעליה
ותאמר שתה וגם גמליך אשקה
ואשת וגם הגמלים השקתה:
ואשאל אתה ואמר בת מי את
ותאמר בת בתואל בן נחור אשר
ילדה לו מלכה ואשם הנזם על
אפה והצמידים על ידיה: ואקד
ואשתחוה ליהוה ואברך את
יהוה אלהי אדני אברהם אשר
הנחני בדרך אמת לקחת את בת
אחי אדני לבנו: ועתה אם ישכם
עשים חסד ואמת את אדני הגידו
לי ואם לא הגידו לי ואפנה על
ימין או על שמאל: ויען לבן
ובתואל ויאמרו מיהוה יצא

Primitiua heb.: ישׁ · שקה · שאב נכח · כלה · יצא · ירד · מהר · שקה · שתה · שאל · אמר · שום · צמד ידד · שחה ברך · נחה · ישׁ · עשה נגד · פנה · ימן ענה · אמר

domini mei abraam: si direxisti viam meam in qua nunc ambulo: ecce sto iuxta fontem aque: & virgo q̄ egredietur ad hauriendam aquam: audierit a me: da mihi pauxillū aq̄ ad bibēdū de hydria tua: & dixerit mihi: & tu bibe: & camelis tuis hauriam: ipsa est mulier quam preparauit dominus filio domini mei. Cumq; hec tacitus mecum voluere: apparuit rebecca veniens cū hydria quā portabat in scapula: descēditq; ad fōtē: & hausit aquā. Et aio ad eā. Da mihi paululū bibe. q̄ festinās deposuit hydriā de hūero & dixit mihi. Et tu bibe: & camel tuis tribuā potū. Bibi: & adaquauit camelos. Interrogauiq; eam & dixi. Cuius es filia? que rñdit. Filia bathuelis sum filii nachor: quē pepit ei melcha. Suspēdi itaq; inaures ad ornādā faciē eius: & armillas posui in manib9 eius. Pronusq; adoraui dominum: benedicēs domino deo dñi mei abraam: qui perduxit me recto itinere: vt sumerem filiā fratris domini mei filio eius. Quamobrem si facitis miam & veritatē cū dño meo: indicate mihi. Sin autē alid placet: & hoc dicite mihi: vt vadā ad dexterā siue ad sinistrā. Rñderūtq; labā & batuel. A domino egressus est

τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ, εἰ σὺ εὐοδοῖς τὴν ὁδόν μου, ἐν ᾗ νῦν ἐγὼ πορεύομαι ἐν αὐτῇ, ἰδοὺ ἐφέστηκα ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, καὶ αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῆς πόλεως ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ. καὶ ἔσται ἡ παρθένος, ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, πότισόν με μικρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου, καὶ εἴπῃ μοι πίε σύ, καὶ ταῖς καμήλοις σου ὑδρεύσομαι. αὕτη ἡ γυνὴ ἣν ἡτοίμασε κύριος τῷ ἑαυτοῦ θεράποντι ἰσαάκ. καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαι ὅτι ἐποίησας ἔλεος τῷ κυρίῳ μου ἀβραάμ. καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ με συντελέσαι λαλοῦντα ἐν τῇ διανοίᾳ, εὐθὺς ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν πηγὴν καὶ ὑδρεύσατο. καὶ εἶπα αὐτῇ· πότισόν με μικρὸν. καὶ σπεύσασα καθεῖλε τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ εἶπε πίε σύ, καὶ τὰς καμήλους σου ποτιῶ. καὶ ἔπιον, καὶ τὰς καμήλους μου ἐπότισε. καὶ ἠρώτησα αὐτήν, καὶ εἶπα, τίνος θυγάτηρ εἶ, ἀνάγγειλόν μοι. ἡ δὲ ἔφη, θυγάτηρ βαθουὴλ εἰμὶ ἐγὼ τοῦ υἱοῦ ναχώρ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ μελχά. καὶ περιέθηκα αὐτῇ τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλια περὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς. καὶ εὐδοκήσας προσεκύνησα κυρίῳ, καὶ εὐλόγησα κύριον τὸν θεὸν τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ, ὃς εὐόδωσέ μοι ἐν ὁδῷ ἀληθείας λαβεῖν τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου τῷ υἱῷ αὐτοῦ. εἰ οὖν ποιεῖτε ὑμεῖς ἔλεος καὶ δικαιοσύνην πρὸς τὸν κύριόν μου, ἀπαγγείλατέ μοι· εἰ δὲ μή, ἀπαγγείλατέ μοι, ἵνα ἐπιστρέψω εἰς δεξιὰν ἢ εἰς ἀριστεράν. ἀποκριθέντες δὲ λάβαν καὶ βαθουήλ, εἶπον. παρὰ κυρίου ἐξῆλθε

dñi mei abraam: si tu psperā facis viā meā: in q̄ nūc ego ambulo in ea: ecce stet supra fontē aque: ⁊ filie hoim ciuitatis egrediuntur ad hauriēdū aquā. ⁊ erit virgo: cui vtiq; ego dixero: pota me parū aque de hydria tua: ⁊ dixerit mihi bibe tu: et camelis tuis hauriā aquā. hec mulier quā pparauit dñs suo seruo isaac. et in hoc cognoscā q̄ fecisti miaz dño meo abraā. et factū ē anteq̄ ego pficere loqui in mente mea. et ecce statim rebecca egressa est habēs hydriā sup humeros: et descēdit ad fontē: et hausit aquā. et dixi ei pota me parū. que. et festinās deposuit hydriā suā a scapula sua. et dixit bibe tu: et camelis tuis potū dabo. ⁊ bibi: et camelos meos adaquāt. ⁊ interrogaui eā: et dixi: cui9 filia es: nūcia mihi. illa aūt dixit filia bathuel sum ego filii nachor: quē pepit ei melcha. et circūposui ei inaures ⁊ armillas circa man9 eius. ⁊ complacēs adoraui dñm. et benedixi dñm deū dñi mei abraam. q̄ psperauit me in via veritatis vt acciperē filiam fratris dñi mei filio suo. si ergo facitis vos miaz et iusticiā cum dño meo: nunciate mihi. si aūt nō: nūciate mihi: vt reuertar ad dextrā ꝉ ad sinistrā. rñdēs aūt laban et bathuel: dixerūt. a dño egressū est

Transla. Chal.

רבוני אברהם אם אית כען רעוא קדמך לאצלחא ארחי דאנא אזיל עלה: הא אנא קאים על עינא דמיא ותהי עולימתא דתיפוק למימלי ואימר לה אשקיני כען זעיר מיא מקולתיך: ותימר לי אף את שתי ואף לגמלך אמלי היא אתתא דזמין יוי לבר רבוני: אנא עד לא שציתי למללא עם לבי והא רבקה נפקת וקולתה על כתפה ונחתת לעינא ומלת ואמרית לה אשקיני כען: ואוחיאת ואחיתת קולתה מעלה ואמרת שתי ואף גמלך אשקי ושתיתי ואף גמליא אשקיאת: ושאלית יתה ואמרית בת מן את ואמרת בת בתואל בר נחור דילידת ליה מלכה ושויתי קדשא על אפהא ושירין על ידהא: וכרעית וסגדית קדם יוי ובריכית ית יוי אלהיה דרבוני אברהם דדברני בארח קשוט למיסב ית בת אחוהי דרבוני לבריה: וכען אם איתיכון עבדין טיבו וקושט עם רבוני חוו לי ואם לא חוו לי ואתפני על ימינא או על סמאלא: ואתיב לבן ובתואל ואמרו מן קדם יוי נפק

Primitiua chal.: צלח · קום הוה עלם · נפק מלא שקה · קלתא אמר · שתה גמל אזת · רבה שצא מלא · שקה אתא · שקר שתה שזה · שרא רבה נסב · טוב חזה פנה · תוב

Interp. chal.

dñi mei abrahā: si est voluntas corā te: vt dirigas viā meā in qua nunc ego ambulo: ecce ego sto iuxta fontē aque: ⁊ erit puella que egressa fuerit ad hauriendū: et dixero ei da mihi obsecro paululū aque ad bibendū de hydria tua: ⁊ dixerit mihi: tu quoq; bibe ⁊ etiā camelis tuis hauriā: ipsa est mulier quā preparauit dñs filio dñi mei. Anteq̄ cessarē loqui cū corde meo: ecce rebecca egrediebatur ⁊ hydria sua sup humerū eius erat: descēditq; ad fontē ⁊ impleuit illā. Et dixi ei. Da mihi bibere obsecro: et festinauit: ⁊ deposuit hydriam suā desup se: ⁊ dixit. Bibe: ⁊ etiā camelis tuis potum dabo. Et bibi: camelos quoq; adaquauit. Et interrogaui eam: ⁊ dixi. Cuius filia es tu: Et ait. Filia bathuelis filii nachor: quē peperit ei melcha. et posui inaurem sup faciem eius: ⁊ armillas sup manus eius. et flexi genua ⁊ adoraui coram dño: ⁊ benedixi dño deo dñi mei abrahā: qui duxit me in viam rectā: vt acciperem filiam fratris dñi mei filio suo. Et nunc si vos facitis misericordiā ⁊ veritatē cum dño meo: annūciate mihi. si autem non: indicate mihi: ⁊ diuertam ad dexteram aut ad sinistram. Respōditq; labā et bathuel: et dixerunt. A facie domini egressus est

τὸ πρᾶγμα τοῦτο· οὐ δυνησόμεθα σοι ἀντειπεῖν κακὸν καλῷ. ἰδοὺ ῥεβέκκα ἐναντίον σου, λαβὼν ἀπότρεχε. καὶ ἔστω γυνὴ τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν παῖδα τὸν ἀβραὰμ τῶν ῥημάτων αὐτῶν, προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν τῷ κυρίῳ. καὶ ἐξενέγκας ὁ παῖς σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν, ἔδωκε τῇ ῥεβέκκα. καὶ δῶρα ἔδωκε τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς, καὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ ἐκοιμήθησαν. καὶ ἀναστὰς ὁ παῖς, τὸ πρωΐ, εἶπεν. ἐκπέμψατέ με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν μου. εἶπον δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς καὶ ἡ μήτηρ, μεινάτω ἡ παρθένος μεθ' ἡμῶν ἡμέρας ὡσεὶ δέκα. καὶ μετὰ τοῦτο ἀπελεύσεται. ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, μὴ κατέχετέ με. καὶ κύριος εὐόδωσε τὴν ὁδόν μου, ἐκπέμψατέ με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν μου. εἶπον δέ, καλέσωμεν τὴν παῖδα, καὶ ἐρωτήσωμεν τὸ στόμα αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσαν τὴν ῥεβέκκαν, καὶ εἶπαν αὐτῇ· πορεύσῃ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἡ δὲ εἶπε πορεύσομαι. καὶ ἐξέπεμψαν τὴν ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς, καὶ τὸν παῖδα τοῦ ἀβραάμ, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησαν ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ εἶπαν αὐτῇ. ἀδελφὴ ἡμῶν εἶ· γίνου εἰς χιλιάδας μυριάδων, καὶ κληρονομησάτω τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων. ἀναστᾶσα δὲ ῥεβέκκα καὶ αἱ ἅβραι αὐτῆς, ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς καμήλους, καὶ ἐπορεύθησαν μετὰ τοῦ ἀνδρός. καὶ ἀναλαβὼν ὁ παῖς τὴν ῥεβέκκαν,

res hec. nō poterim9 tibi cōtradicere malū aut bonū. ecce rebecca corā te: tollēs reuertere. ⁊ sit vxor filio dñi tui: sicut locut9 ē dñs. factū ē aūt cū audiret puer abraam verba eorū: adorauit sup terrā dño. et pferēs seruus vasa argētea ⁊ aurea ⁊ vestem: dedit rebecce. ⁊ dona dedit fratri ei9: ⁊ matri eius. ⁊ comederūt et biberūt ipse ⁊ viri cū eo existes: ⁊ dormierūt. et surgēs puer: mane: dixit. dimittite me: vt vadā ad dñm meū. dixerūt fratres eius ⁊ mater: maneat virgo nobiscū dies quasi decē. et post hoc pficiscetur. ille aūt dixit ad eos: ne detineatis me. ⁊ dñs psperauit viā meā: dimittite me: vt pergā ad dñm meū. dixerūt: vocemus puellam: interrogem9 os eius. et vocauerūt rebeccā: et dixerūt ei. ibis cum hoie isto? illa aūt dixit vadam. et dimiserūt rebeccam sororē eorū: et substantiā eius: et seruū abraā: et eos q̄ cū eo. et bñdixerūt rebeccā sororē eorū: et dixerūt: soror nr̄a es. fias in milia decē miliū: ⁊ hereditet semē tuū ciuitates aduersariorū. surgēs aūt rebecca et ancille eius: ascēderūt sup camelos: ⁊ abierūt cum hoie. et accipiēs puer rebeccā:

sermo. Nō possumus extra placitū eius quicq̄ aliud loqui tecū. En rebecca corā te ē: tolle eam: & proficiscere: & sit vxor filii dñi tui: sicut locutus est dñs. Quod cum audisset puer abraam: procidens adorauit in terrā dñm. Prolatisq; vasis argenteis & aureis ac vestibus dedit ea rebecce pmunere. Fratribus quoq; eius & matri dona obtulit. Inito cōuiuio vescētes pariter & bibētes manserunt ibi. Surgens aūt mane locutus est puer. Dimitte me vt vadā ad dñm meum. Rñderūtq; frater eius & mr̄. Maneat puella saltē decē dies apud nos: & postea proficiscetur. nolite ait me retinere: quia dñs direxit viā meam. Dimittite me vt pgā ad dñm meum. Et dixerūt. Vocemus puellā & q̄ramus ipsius voluntatē. Cūq; vocata venisset: sciscitati sūt. Vis ire cum homie isto? Que ait. Vadam. Dimiserunt ergo eam & nutricem illius: seruūq; abraam & comites eius iprecātes pspa sorori sue atq; dicētes. Soror nostra es. Crescas in mille milia: & possideat semen tuū portas inimicorū suorū. Igī rebecca & puelle illius: ascensis camelis secute sunt virū: q̄ festinus reuertebatur ad dñm suū. Eo āt

הדבר לא נוכל דבר אליך רע
או טוב: הנה רבקה לפניך קח
ולך ותהי אשה לבן אדניך
כאשר דבר יהוה: ויהי כאשר
שמע עבד אברהם את דבריהם
וישתחו ארצה ליהוה: ויוצא
העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים
ויתן לרבקה ומגדנת נתן לאחיה
ולאמה: ויאכלו וישתו הוא
והאנשים אשר עמו וילינו
ויקומו בבקר ויאמר שלחני
לאדני: ויאמר אחיה ואמה תשב
הנער אתנו ימים או עשור אחר
תלך: ויאמר אלהם אל תאחרו
אתי ויהוה הצליח דרכי שלחוני
ואלכה לאדני: ויאמרו נקרא
לנער ונשאלה את פיה: ויקראו
לרבקה ויאמרו אליה התלכי
עם האיש הזה ותאמר אלך:
וישלחו את רבקה אחתם ואת
מנקתה ואת עבד אברהם ואת
אנשיו: ויברכו את רבקה ויאמרו
לה אחתנו את היי לאלפי רבבה
ויירש זרעך את שער שנאיו:
ותקם רבקה ונערתיה ותרכבנה
על הגמלים ותלכנה אחרי
האיש ויקח העבד את רבקה

Primitiua heb.: יכל רעע · פנה לקח · הלך היה · שמע · שחה יצא · כלה · נתן · אכל שתה · לין · קום · ישב · יום עשר · הלך אחר · צלח · קרא · שאל פה · שלח · ינק · ברך · היה · ירש · קום רכב · הלך · לקח

Transla. Chal.

פתגמא לית אנחנא יכלין למללא עמך ביש או טב: הא רבקה קדמך דבר ואזיל ותהא אתתא לבר רבונך כמא דמליל יוי: והוה כד שמע עבדא דאברהם ית פתגמיהון וסגיד על ארעא קדם יוי: ואפיק עבדא מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין ויהב לרבקה ומגדנין יהב לאחוהא ולאמהא: ואכלו ושתו הוא וגבריא דעמיה ובתו וקמו בצפרא ואמר שלחוני לות רבוני: ואמר אחוהא ואמהא תתיב עולימתא עמנא עדן בעדן או עשרה ירחין בתר כן תיזיל: ואמר להון לא תאחרון יתי ויוי אצלח ארחי שלחוני ואיזיל לות רבוני: ואמרו נקרי לעולימתא ונשמע מה דהיא אמרה: וקרו לרבקה ואמרו לה התיזלין עם גברא הדין ואמרת איזיל: ושלחו ית רבקה אחתהון וית מרביתה וית עבדא דאברהם וית גברוהי: ובריכו ית רבקה ואמרו לה אחתנא את הוי לאלפין ולרבון ויירתון בניכי ית קרוי סנאיהון: וקמת רבקה ועולימתהא ורכיבו על גמליא ואזלא בתר גברא ודבר עבדא ית רבקה

Interp. chal.

sermo: non possumus nos loqui tecū malū aut bonū. Ecce rebecca coram te est: tolle eam ⁊ vade: ⁊ sit vxor filio dñi tui: sicut locutus est dñs. Et factū est cum audisset seruus abrahe verba eorum: adorauit in terra coram dño. Et protulit seruus vasa argentea et vasa aurea ⁊ vestes: ⁊ dedit rebecce: ⁊ munera dedit fratri eius ⁊ matri. Et comederūt ⁊ biberunt ille ⁊ viri qui erant cum eo: ⁊ dormierunt. ⁊ surrexerunt mane. Et dixit. Mittite me ad dñm meum. Et dixit frater eius et mater. Maneat puella nobiscum aliquo tempore: aut decem mēsibus: ⁊ postea ibit. Et dixit eis. Ne retineatis me: dño autē direxit viam meam: dimittite me vt vadā ad dñm meum. Dixeruntq; vocemus puellam: ⁊ audiamus quid ipsa dicat. Uocauerūtq; rebeccam: ⁊ dixerunt ei. Nunquid ibis cum viro isto? Et dixit: vadam. Dimiseruntq; rebeccā sororem suam et nutricem eius: ⁊ seruum abrahe ⁊ viros eius. Et benedixerunt rebecce atq; dixerunt ei. Soror nostra tu sis in millia millia: ⁊ possideant filii tui ciuitates inimicorum suorū. Et surrexit rebecca ⁊ puelle eius: et ascenderunt super camelos: ⁊ ibant post virum. et tulit seruus rebeccam: ⁊ abiit

Primitiua chal.: טוב · הוה רבה · נפק · שתה · קום רבה תוב · עלם אזל אחר · צלח חזר קרא · שמע קרא אזל · ינק · הוה רבב ירת · קום

וַיִּלֶךְ: וְיִצְחָק בָּא מִבּוֹא בְּאֵר לַחַי
רֹאִי וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב: וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת
עָרֶב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה גְמַלִּים בָּאִים: וַתִּשָּׂא רִבְקָה אֶת
עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא אֶת יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַגָּמָל: וַתֹּאמֶר אֶל הָעֶבֶד מִי
הָאִישׁ הַלָּזֶה הַהֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה
לִקְרָאתֵנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא
אֲדֹנִי וַתִּקַּח הַצָּעִיף וַתִּתְכָּס: וַיְסַפֵּר הָעֶבֶד לְיִצְחָק אֵת כָּל הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבִאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה
שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה וַתְּהִי
לוֹ לְאִשָּׁה וַיֶּאֱהָבֶהָ וַיִּנָּחֵם יִצְחָק
אַחֲרֵי אִמּוֹ: וַיֹּסֶף אַבְרָהָם

Cap. xxv.

וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה: וַתֵּלֶד
לוֹ אֶת זִמְרָן וְאֶת יָקְשָׁן וְאֶת מְדָן
וְאֶת מִדְיָן וְאֶת יִשְׁבָּק וְאֶת שׁוּחַ:
וְיָקְשָׁן יָלַד אֶת שְׁבָא וְאֶת דְּדָן
וּבְנֵי דְדָן הָיוּ אַשּׁוּרִם וּלְטוּשִׁם
וּלְאֻמִּים: וּבְנֵי מִדְיָן עֵיפָה וָעֵפֶר
וַחֲנֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל אֵלֶּה
בְּנֵי קְטוּרָה: וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל
אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק: וְלִבְנֵי
הַפִּילַגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן
אַבְרָהָם מַתָּנֹת וַיְשַׁלְּחֵם מֵעַל
יִצְחָק בְּנוֹ בְּעוֹדֶנּוּ חַי קֵדְמָה אֶל

(Margin, Primitiua heb.:) בוא · ראה · פנה · נשא ראה · בוא · נפל · לקח כסה ספר · בוא · היה · אהב נחם · לקח ארש ילד · היה · פלגש · נתן שלח

tpe deābulabat isaac p viā q̄ ducit ad puteū: cuius nomē est viuentis & vidētis. Habitabat eī in terra australi: & egressus fuerat ad meditādū in agro īclinata iā die. Cūq; eleuasset oculos vidit camelos venīētes procul. Rebecca quoq; conspecto isaac descendit de camelo: & ait ad puerum. quis est ille homo qui venit p agrum in occursum nobis. dixitq; ei. Ipse est dn̄s meus. At illa tollēs cito palliū suum operuit se. Seruus āt cuncta q̄ gesserat narrauit dn̄o suo isaac. q introduxit eā ī tabernaculum sare mr̄is sue: & accepit eā vxorē: & ī tm̄ dilexit eā: vt dolorē q ex morte mr̄is eius acciderat tpa

Cap. 25.

Habraam vero aliam duxit vxorem nomīe ceturam: que peperit ei zamrā & iecsan & madan & madian: & iesboch & sue. Iecsan quoq; genuit saba & dadan. Filii dadā fuerūt assurim & lathusim & laomim. At vero ex madiā ortus est epha & epher & enoch & abida & heldaa. Oēs hi filii cethure. deditq; abraam cuncta q̄ possederat isaac. Filiis autem concubinarū largitus est munera: & separauit eos ab isaac filio suo: dum adhuc ipse viueret ad

abiit. isaac āt ambulabat p desertū iux ta puteū visionis. ipse āt habitabat in terra ad aphricū. egressus āt isaac exercerī in agro ad meridiē. et respiciens oculis: vidit camelos venientes. et respiciēs rebecca oculis: vidit isaac. et desiliit a camelo. et dixit puero: quis est homo ille qui venit in agro in occursum nobis? dixit āt puer: hic dn̄s meus. at illa accipiens palliū cooperuit se. et narrauit seruus isaac cuncta verba q̄ fecit. intrauit āt isaac in domū matris sue. et accepit rebeccam. et fuit illi vxor. et dilexit eam. et cōsolatus ē isaac de sarra matre sua.

ἀπῄλθεν. ἰσαὰκ δὲ ἐπορεύετο διὰ τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως. αὐτὸς δὲ κατῴκει ἐν τῇ γῇ πρὸς λίβα. ἐξῆλθε δὲ ἰσαὰκ ἀδολεσχῆσαι εἰς τὸ πεδίον πρὸς δείλην. καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδε καμήλους ἐρχομένας. καὶ ἀναβλέψασα ῥεβέκκα τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδε τὸν ἰσαάκ. καὶ κατεπήδησεν ἀπὸ τῆς καμήλου. καὶ εἶπε τῷ παιδί, τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ πορευόμενος ἐν τῷ πεδίῳ εἰς συνάντησιν ἡμῖν. εἶπε δὲ ὁ παῖς, οὗτος ὁ κύριός μου. ἡ δὲ λαβοῦσα τὸ θέριστρον περιεβάλετο. καὶ διηγήσατο ὁ παῖς τῷ ἰσαὰκ πάντα τὰ ῥήματα ἃ ἐποίησεν. εἰσῆλθε δὲ ἰσαὰκ εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε τὴν ῥεβέκκαν. καὶ ἐγενήθη αὐτοῦ γυνή. καὶ ἠγάπησεν αὐτήν. καὶ παρεκλήθη ἰσαὰκ περὶ σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

Ca. 25.

Adiciens āt abraā: accepit vxorē. cui nomē cethura. pepit āt illi zābran. et iecsā. et madal. et madian. et iesboc. et soue. iecsā āt genuit saba. et dedan. filii dedan fuerunt assuriim. et latusiim. et laomim. filii āt madiā: gephar. et apher. et enoch. et abida. et ragaa. oēs isti fuerūt filii chettare. dedit āt abraā omnē substantiā suā isaac filio suo. et filiis cōcubinarū suarū dedit abraā munera. et misit eos ab isaac filio suo: adhuc viuente ipso: ad oriente

Προσθέμενος δὲ ἀβραὰμ ἔλαβε γυναῖκα ᾗ ὄνομα χεττούρα. ἔτεκε δὲ αὐτῷ τὸν ζεμβράν. καὶ τὸν ἰεξάν. καὶ τὸν μαδάλ. καὶ τὸν μαδιάν. καὶ τὸν ἰεσβὸκ. καὶ τὸν σοβέ. ἰεξὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σαβᾶ. καὶ τὸν δεδάν. υἱοὶ δὲ δεδὰν ἐγένοντο ἀσσουριείμ. καὶ λατουσιείμ. καὶ λαωμιείμ. υἱοὶ δὲ μαδιάμ, γεφὰρ. καὶ ἀφείρ. καὶ ἐνώχ. καὶ ἀβιδά. καὶ ἐλραγά. πάντες οὗτοι ἦσαν υἱοὶ χεττούρας. ἔδωκε δὲ ἀβραὰμ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. καὶ τοῖς υἱοῖς τῶν παλλακῶν αὐτοῦ ἔδωκεν ἀβραὰμ δόματα. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἀπὸ ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, πρὸς ἀνατολὰς εἰς

Primitiua chal. / Interp. chal.

Isaac aūt veniebat de puteo super quo angelus vite apparuit: & ipse habitabat in terra australi. Et egressus est isaac ad orandū in agro in tēpore vespertino: et leuauit oculos suos & vidit: et ecce cameli veniebant. Et leuauit oculos suos rebecca: & vidit isaac: et inclinauit se super camelum: & ait seruo. Quis est vir ille qui ambulat in agro in occursum nostrū. Et ait seru⁹. Ipse est dominus meus: & tulit pallium & operuit se. Et narrauit seruus isaac omnia que fecerat. et introduxit eam isaac in tabernaculū. et vidit & ecce opera eius recta erant: sicut opera sare matris sue. Et accepit rebeccam: & fuit ei in vxorē: & dilexit eam: et cōsolatus est isaac postq̄ mortua est mr̄ ei⁹. Ca. 25.

Et addidit abraham & accepit vxorem: & nomen eius cethura. Et peperit ei zamran: & iecsan: & madan & madian: & iesboch: et sue. Iecsan autem genuit saba & dadan. Filij autem dadan fuerunt in castris & i tabernaculis & in insulis. Et filij madiā epha et epher: & enoch & abida & heldaa. Omnes hi filij cethure. Et dedit abraham omnia sua isaac. Filijs autem concubine abrahe dedit abraham munera: & misit eos ab isaac filio suo: dum adhuc ipse viueret ad orientem in

וְאִזְדָּרֵי ... [Chaldee text, Gen. 24:62–25:6] ... Ca. xxv.

(Margin, Primitiua chal.:) עלל אתא בור · חזא פנה · אתא חזא רכב · הלך רכב · כסה שעה עלל · שכן רחם · נחם מות · סף · שרא · נגרא אל · נתן · קום

terrā orientis. isti āt āni dierū vite abraā quos vixit: centū septuaginta quinq; āni. et deficiēs mortuus ē abraā in senectute bona senex & plenus dierū. et appositus ē ad populū suū. et sepelierūt eū isaac et ismael filij eius in spelunca dupliei: in agro ephron saar ethei. qui est e regione mambre. agro et speluncā: quā possedit abraā a filiis het. illic sepelierunt abraam et sarram vxorē suā. factū ē āt postq̄ mortu⁹ est abraā: bñdixit deus isaac filio eius. et habitauit isaac iuxta puteū visionis. hę āt gn̄atiões ismael filij abraā: quē pepit agar egyptia famula sarre abraā. et hec nomina filiorū ismael: ē nomina gn̄ationū eius. sm̄ nomē gn̄ationū eius. primogenitus ismael. nabaioth. et cedar. et nabdehel. et massam. et masman. et iduma. et masse. et adad. et themā. et iatur. et naphes. et cedma. isti sunt filij ismael. et hec nomina eorū in tabernaculis eorū. duodecim principes sm̄ gētes eorū. et isti anni vite ismael: centū triginta septē anni. & deficiēs mortuus ē. et appositus ē ad genus suū. habitauit āt ab euila vsq; ad sur. q̄

γῆν ἀνατολῶν. ταῦτα δὲ τὰ ἔτη ἡμερῶν τῆς ζωῆς ἀβραὰμ ὅσα ἔζησεν, ἑκατὸν ἑβδομηκονταπέντε ἔτη. καὶ ἐκλείπων ἀπέθανεν ἀβραὰμ ἐν γήρᾳ καλῷ πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν. καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἰσαὰκ καὶ ἰσμαὴλ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, εἰς τὸν ἀγρὸν ἐφρὼν τοῦ σαὰρ τοῦ χετταίου, ὅ ἐστιν ἀπέναντι μαμβρῆ. τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον, ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ χέτ. ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβραὰμ καὶ σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβραάμ, εὐλόγησεν ὁ θεὸς τὸν ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ κατῴκησεν ἰσαὰκ παρὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως. αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἰσμαὴλ τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ, ὃν ἔτεκεν ἄγαρ ἡ αἰγυπτία ἡ παιδίσκη σάρρας τῷ ἀβραάμ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσμαήλ, κατ᾽ ὀνόματα τῶν γενεῶν αὐτοῦ. πρωτότοκος ἰσμαὴλ, ναβαιώθ. καὶ κηδάρ. καὶ ναβδεὴλ. καὶ μασσάμ. καὶ μασμὰ. καὶ ἰδουμά. καὶ μασσῆ. καὶ χοδδάδ. καὶ θαιμάν. καὶ ἰετούρ. καὶ ναφές. καὶ κεδμά. οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ ἰσμαήλ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν. δώδεκα ἄρχοντες κατὰ ἔθνη αὐτῶν. καὶ ταῦτα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς ἰσμαήλ, ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη. καὶ ἐκλείπων ἀπέθανε. καὶ προσετέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ. κατῴκησε δὲ ἀπὸ εὐιλὰτ ἕως σοὺρ, ἥ ἐστι

plagā orientalē. Fuerūt aūt dies vite abrae centum septuagita qnq; anni: & deficiens mortuus est in senectute bona pueccteq; etatis & plenus dierū: cōgregatusq; ē ad ppl'm suū. Et sepelierunt eū isaac & hismael filii sui ī spelunca duplici: que sita ē in agro ephron filii seor ethei e regione mābre: quā emerat a filiis heth. Ibi sepultus est ipse & sara vxor eius. Et post obitum illius benedixit deus isaac filio eius: qui hītabat iuxta puteū noīe viuētis & vidētis. He sūt generatiōes hismael filii abrae: quem pepit ei agar egyptia famula sare: & hec nomina filiorum eius in vocabulis & gn̄atiōibus suis. Primogēitus hismael nabaioth. deīde cedar: & adbehel: & mabsā. massma quoq; & duma & massa adad & thema & iatur & naphis & cedma. Isti sunt filii hismael: & hec nomīa per castella & oppida corū duodecim principes tribuum suarum. Et facti sunt āni vite hismaelis centum triginta septem: deficiensq; mortuus ē: & appositus ad ppl'm suū. Hitauit āt ab euila vsq; sur: que

אֶרֶץ קֶדֶם: וְאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי
אַבְרָהָם אֲשֶׁר חָי מְאַת שָׁנָה
וְשִׁבְעִים שָׁנָה וְחָמֵשׁ שָׁנִים: וַיִּגְוַע
וַיָּמָת אַבְרָהָם בְּשֵׂיבָה טוֹבָה זָקֵן
וְשָׂבֵעַ וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו: וַיִּקְבְּרוּ
אֹתוֹ יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל בָּנָיו אֶל
מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֶל שְׂדֵה עֶפְרֹן
בֶּן צֹחַר הַחִתִּי אֲשֶׁר עַל פְּנֵי
מַמְרֵא: הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם
מֵאֵת בְּנֵי חֵת שָׁמָּה קֻבַּר אַבְרָהָם
וְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ: וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת
אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק
בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי
רֹאִי: וְאֵלֶּה תֹּלְדֹת יִשְׁמָעֵאל בֶּן
אַבְרָהָם אֲשֶׁר יָלְדָה הָגָר הַמִּצְרִית
שִׁפְחַת שָׂרָה לְאַבְרָהָם: וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל בִּשְׁמֹתָם
לְתוֹלְדֹתָם בְּכֹר יִשְׁמָעֵאל נְבָיֹת
וְקֵדָר וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם: וּמִשְׁמָע
וְדוּמָה וּמַשָּׂא: חֲדַד וְתֵימָא יְטוּר
נָפִישׁ וָקֵדְמָה: אֵלֶּה הֵם בְּנֵי
יִשְׁמָעֵאל וְאֵלֶּה שְׁמֹתָם בְּחַצְרֵיהֶם
וּבְטִירֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר נְשִׂיאִם
לְאֻמֹּתָם: וְאֵלֶּה שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל
מְאַת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְשֶׁבַע
שָׁנִים וַיִּגְוַע וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו:
וַיִּשְׁכְּנוּ מֵחֲוִילָה עַד שׁוּר אֲשֶׁר

(Margin, Primitiua heb.:) יום שנה · מאה · גוע · מות שוב · אסף קבר · כפל · פנה · היה · ברך · ילד · שנה נשא · שנה חיה · מאה · גוע מות אסף · שכן

Transla. Chal.

לַאֲרַע בְּנֵי מַדִּינְחָא: וְאִלֵּין יוֹמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם ... [Chaldee text, Gen. 25:6–18] ... עַד חַגְרָא

Interp. chal.

terram filiorum orientis. Et hi sunt dies annorū vite abrahe quibus vixit centum & septuaginta & quinq; anni: et defecit & mortuus est abraham in senectute bona senex & plenus dierum: cōgregatusq; est ad populum suum. Et sepelierunt eum isaac & ismael filij sui in spelunca duplici in agro efron filij seor ethei. e regione mamre: quē agrum emit abraham a filijs heth. Ibi sepultus est abraham & sara vxor eius. Factumq; est postq̄ mortuus est abrahā: & benedixit deus isaac filio eius: et habitauit isaac iuxta puteū super quo apparuit angelus vite. Et he sunt generationes ismael filij abraham: quem peperit agar egyptia ancilla sare abrahe. Et hec sunt noīa filiorū ismael p nomina sua in gn̄ationib⁹ suis. Primogenit⁹ ismael nabaioth: & cedar & adbeel & mabsam & masma & duma et massa: adad & thema. iethur: naphis & cedma. Hi sunt filij ismael: et hec nomina eorū in villis suis & in ciuitatibus suis: duodecim principes per nationes suas. Et hi sunt anni vite ismaelis centum & triginta et septē anni. Et defecit & mortuus est: & cōgregatus est ad populum suum. Et habitauerunt ab euila vsq; agara: que est

Primitiua chal. (margin:) דנח שנה חיה · נגד מות שוב · טוב כנש · קבר · בור לאר קום · חזא ילד אמה · ילד · רבב · שנה חיה נגד · מות כנש שרא

עַל פְּנֵי מִצְרַיִם בֹּאֲכָה אַשּׁוּרָה עַל פְּנֵי כָל אֶחָיו נָפָל׃ וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק׃ וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן הָאֲרַמִּי לוֹ לְאִשָּׁה׃ וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַיהוָה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ יְהוָה וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ׃ וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה לָהּ שְׁנֵי גֹיִים בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר׃ וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לָלֶדֶת וְהִנֵּה תוֹמִם בְּבִטְנָהּ׃ וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו׃ וְאַחֲרֵי כֵן יָצָא אָחִיו וְיָדוֹ אֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וְיִצְחָק בֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם׃ וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים׃ וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צַיִד בְּפִיו וְרִבְקָה אֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב׃ וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף׃

respicit egyptū introeuntibus assirios. Corā cūctis fribus suis obiit. He quoq; sūt gñatiōes isaac filii abraam. Abraam genuit isaac. qui cum quadraginta esset annorū: duxit vxorē rebeccā filiā bathuelis syri de mesopotamia sororem laban. Deprecatus est isaac dnm p vxore sua: eo q esset sterilis. Qui eū exaudiuit: & dedit conceptum rebecce. Sed collidebantur i vtero eius paruuli. Que ait. Si sic mihi futurū erat: quid necesse fuit cōcipe. Perrexitq; rebecca: vt consuleret dnm. Qui rñdēs ait. Due gētes sūt in vtero tuo: & duo ppli ex ventre tuo diuidentur: pplsq; pplm supabit: & maior seruiet minori. Iam tps pariēdi aduenerat: & ecce gemini i vtero eius repti sūt. Qui prius egressus ē: ruffus erat & totus i more pellis hispidus: vocatusq; ē nomē eius esau. Protinus alter egrediēs plātā fris tenebat māu: & idcirco appellauit eū iacob. Sexagenarius erat isaac quando nati sunt paruuli. Quibus adultis factus est esau vir gnarus venādi & hōagricola. Iacob aūt vir simplex habitabat i tabernaculis. Isaac amabat esau eo q de venatiōibus illius vesceretur: & rebecca diligebat iacob. Coxit aūt iacob pulmētū. Ad quē cū venisset esau de agro lassus:

est ante faciē egypti donec veniat ad assyrios. ante faciē oim fratrū suorū habitauit. et he gñationes isaac filii abraā. abraā genuit isaac. erat āt isaac ānoȝ quadraginta: qñ accepit rebeccam: filiam bathuel syri sibi vxorē. deprecat est āt isaac pro rebecca vxore sua dnm. qr erat sterilis. exaudiuit āt eū deus. et cōcepit rebecca in vtero vxor eius. saltabāt āt in ea. dixit āt si sic mihi futurū ē fieri: quare mihi hoc? abijt āt interrogare a dño. et ait dñs illi. due gētes in vtero tuo sunt. et duo ppli e ventre tuo diuident. et pplus pplm supabit. et maior seruiet minori. et impleti sunt dies vt pareret ipsa. et huic erant gemini in vtero eius. exiuit āt primogenit rufus totꝰ: et sicut pellis hispid. vocauit āt nomen eius esau. et post hoc egressus ē frater eius. et manꝰ eiꝰ apprehendēs calcaneū esau. et vocauit nomē eius iacob. isaac āt erat ānoȝ sexaginta: qñ peperit eos rebecca. creuerūt āt iuuenes. et fuit esau homo sciens venari rusticꝰ. iacob āt erat homo simplex: habitās domū. dilexit āt isaac esau: qr venatio illius cibus ei. rebecca āt diligebat iacob. coxit āt iacob coctionē lentis: venit āt esau de agro deficiens.

ἔστι κατὰ πρόσωπον αἰγύπτου ἕως ἐλθεῖν πρὸς ἀσσυρίους. κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατῴκησεν. καὶ αὗται αἱ γενέσεις ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ. ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ. ἦν δὲ ἰσαὰκ ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὅτε ἔλαβε τὴν ῥεβέκκαν, θυγατέρα βαθουὴλ τοῦ σύρου ἑαυτῷ γυναῖκα. ἐδέετο δὲ ἰσαὰκ κυρίου περὶ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. ὅτι ἦν στεῖρα. ἐπήκουσε δὲ αὐτοῦ ὁ θεός. καὶ συνέλαβε ῥεβέκκα ἐν γαστρὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. ἐσκίρτων δὲ τὰ παιδία ἐν αὐτῇ. εἶπε δὲ εἰ οὕτω μοι μέλλει γίνεσθαι, ἱνατί μοι τοῦτο; ἐπορεύθη δὲ πυθέσθαι παρὰ κυρίου. καὶ εἶπε κύριος αὐτῇ. δύο ἔθνη ἐν τῇ γαστρί σου εἰσί. καὶ δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται. καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέξει. καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι. καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν. καὶ τῇδε ἦν δίδυμα ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. ἐξῆλθε δὲ ὁ πρωτότοκος πυρράκης ὅλος, ὡσεὶ δορὰ δασύς. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἠσαῦ. καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπειλημμένη τῆς πτέρνης ἠσαῦ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰακώβ. ἰσαὰκ δὲ ἦν ἐτῶν ἑξήκοντα, ὅτε ἔτεκεν αὐτοὺς ῥεβέκκα. ηὐξήθησαν δὲ οἱ νεανίσκοι. καὶ ἦν ἠσαῦ ἄνθρωπος εἰδὼς κυνηγεῖν, ἀγροικος. ἰακὼβ δὲ ἦν ἄνθρωπος ἄπλαστος, οἰκῶν οἰκίαν. ἠγάπησε δὲ ἰσαὰκ τὸν ἠσαῦ, ὅτι ἡ θήρα αὐτοῦ βρῶσις αὐτῷ. ῥεβέκκα δὲ ἠγάπα τὸν ἰακώβ. ἥψησε δὲ ἰακὼβ ἕψημα φακοῦ, ἦλθε δὲ ἠσαῦ ἐκ τοῦ πεδίου ἐκλείπων.

Roma. 9.b. Roma. 9.c. Ozee. 12.a. D

Primitiua chal. — Interp. chal. — Transla. Chal.

c regione egypti pergentis vsq; ad assyriam: c regione omniū fratrum suorū habitauit. Et he sunt generationes isaac filij abrahe. Abraham genuit isaac. Erat autem isaac quadraginta annorū etatis: quādo accepit sibi rebeccā filiam bathuelis syri de mesopotamia syrie sororem laban syri in vxorem. Orauitq; isaac coram dño pro vxore sua: quonia sterilis erat: et suscepit dñs orationem eius: c concepit rebecca vxor eius. Et collidebantur filij in vtero eius. Et ait. Si sic mihi futurū erat ad qd ego cōcepi: c abijt vt quereret oraculū a facie dñi. Et ait ei dñs. Duo populi sunt in visceribus tuis: c duo regna de vtero tuo diuidentur: c regnum regno fortius erit: c maior seruiet minori. Et impleti sunt dies eius vt pareret: c ecce gemini in vtero eius erāt. Et egressus est prim ruffus totus quasi pallium hispidum: c vocauerunt nomen eius esau. Et postea egressus est frater eius: c manus eius tenebat plantā esau. Et vocauit nomē eī iacob. Isaac aūt erat sexaginta annoȝ etatis qñ genuit eos. Et creuerunt pueri: c fuit esau vir venator: vir egrediens in agrū. Iacob autē erat vir pfectus: minister domus doctrine. Et dilexit isaac esau: qr de venatiōe eius edebat: c rebecca diligebat iacob. Et coxit iacob pulmentum: c venit esau de agro et ipse erat lassus.

וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה כִּי עָיֵף אָנֹכִי עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֱדוֹם׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְרָה כַיּוֹם אֶת בְּכֹרָתְךָ לִי׃ וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה זֶּה לִי בְּכֹרָה׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשָּׁבְעָה לִּי כַּיּוֹם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב׃ וְיַעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלַךְ וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת הַבְּכֹרָה׃

Cap. xxvi.

וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה׃ וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר אַל תֵּרֵד מִצְרָיְמָה שְׁכֹן בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ׃ גּוּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ כִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת כָּל הָאֲרָצֹת הָאֵל וַהֲקִמֹתִי אֶת הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ׃ וְהִרְבֵּיתִי אֶת זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזַרְעֲךָ אֵת כָּל הָאֲרָצֹת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֺתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי׃ וַיֵּשֶׁב

ait. Da mihi de coctione hac ruffa: quia oppido lassus sū. Quāobcām vocatū est nomē eius edō. Cui dixit iacob. Vēde mihi primogenita tua. Ille rndit. En morior: quid mihi proderunt primogenita. Ait iacob. Iura ergo mihi. Iurauit ei esau: & vēdidit primogēita: & sic accepto pane & lentis edulio: comedit & bibit: & abiit: puipēdes q pri mogenita vendidisset.

Ca. 26.

Orta āt fame sup terrā post eam sterilitatem que acciderat in diebus abraam: abiit isaac ad abimelech regem palestinorū in gerara. Appruitq; ei dñs & ait. Ne descendas in egyptū: sed quiesce in terra quā dixero tibi: & peregrinare in ea: eroq; tecum & benedicam tibi. Tibi enī & semini tuo dabo vniuersas regiões has: cōplēs iuramentū quod spopondi abraam patri tuo: & multiplicabo semen tuū sicut stellas celi. Daboq; posteris tuis vniuersas regiones has: & bñdicentur in semine tuo oēs gētes terre: eo q obedierit abraā voci mee: & custodierit pcepta & mādata mea & cerimōias & leges suauerit. Mālit ita

dixit āt esau iacob. ciba me de coctio ne tua ruffa hac. qr deficio. ppterea vocatū ē nomē eius edom. dixit āt iacob esau: vende mihi hodie primogenita tua. dixit āt esau: ecce ego vado mori. et vt qd mihi ista primogenita. et dixit ei iacob. iura mihi hodie. et iurauit ei. vendidit āt esau primogenita sua. iacob āt dedit esau panē et coctioēs lentis. et comedit et bibit: et surgens abiit. et vilipendit esau primogenita sua.

Facta est āt fames sup terrā absq; fame priore: que fuit in tēpore abraam. et abiit isaac ad abimelech regē phylistiim i gerara. apparuit āt ei dñs. et dixit ne descendas in egyptū. habita āt in terra: quā tibi dixero. et habita in terra hac. et erō tecū: et benedicā tibi. tibi enī et semini tuo dabo terrā hanc. et statuā iura mētū meū: qd iuraui abraā patri tuo. et multiplicabo semen tuū sicut stellas celi. et dabo semini tuo oēm terrā hanc. et benedicētur in semine tuo oēs gētes terre. eo qr obediuit abraam pater tuꝰ mee voci: et custodiuit oia precepta mea: et mandata mea: et iustificatiōes meas: et legitima mea. habitauit āt

εἶπε δὲ ἠσαῦ τῷ ἰακώβ. γεῦσόν με ἐκ τοῦ ἑψήματος σου τοῦ πυρροῦ τούτου. ὅτι ἐκλείπω. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐδώμ. εἶπε δὲ ἰακὼβ τῷ ἠσαῦ, ἀπόδου μοι σήμερον τὰ πρωτοτόκιά σου. εἶπε δὲ ἠσαῦ, ἰδοὺ ἐγὼ πορεύομαι τελευτᾶν. καὶ ἱνατί μοι ταῦτα τὰ πρωτοτόκια. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰακώβ. ὄμοσόν μοι σήμερον. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ. ἀπέδοτο δὲ ἠσαῦ τὰ πρωτοτόκια τῷ ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ ἔδωκε τῷ ἠσαῦ ἄρτον καὶ ἕψημα φακοῦ. καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε, καὶ ἀναστὰς ᾤχετο. καὶ ἐφαύλισεν ἠσαῦ τὰ πρωτοτόκια αὐτ. Ca. 26.

Ἐγένετο δὲ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς χωρὶς τοῦ λιμοῦ τοῦ πρότερου, ὃς ἐγένετο ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ ἀβραάμ. ἐπορεύθη δὲ ἰσαὰκ πρὸς ἀβιμέλεχ βασιλέα φυλιστιεὶμ εἰς γέραρα. ὤφθη δὲ αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπε μὴ καταβῇς εἰς αἴγυπτον. κατοίκησον δὲ ἐν τῇ γῇ ᾗ ἄν σοι εἴπω. καὶ παροίκει ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ εὐλογήσω σε. σοὶ γὰρ καὶ τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην. καὶ στήσω τὸν ὅρκον μου, ὃν ὤμοσα ἀβραὰμ τῷ πατρί σου. καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. καὶ δώσω τῷ σπέρματί σου πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. ἀνθ' ὧν ὑπήκουσεν ἀβραὰμ ὁ πατήρ σου τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ ἐφύλαξε πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὰ δικαιώματά μου, καὶ τὰ νόμιμά μου. κατῴκησε δὲ

Abdie. 1.a. Hebr. 12. d. A Roma. 4.d. B

Interp. chal. — Primitiua chal. — Transla. Chal.

Et dixit esau ad iacob. Da mihi de coctione hac ruffa quia lassus sum ego: propterea vocatum est nomen eius edō. Et ait iacob. Vende mihi hodie primogenita tua. Et dixit esau. Ecce ego vado ad mortem: et ad quid mihi primogenita? Et dixit iacob. Iura mihi hodie. Et iurauit ei: c vendidit pmogenita sua iacob. Iacob autem dedit esau panem c edulium lentium: et comedit c bibit: et surrexit c abijt: c paruipendit esau primogenita. Ca. 26.

Et fuit fames in terra preter famem priorē que fuit in dieb abrahe: c abijt isaac ad abimelech regem philistinoȝ in gerara. Et apparuit ei dñs: c dixit ei. Ne descendas in egyptum: sed morare in terra quā dixero tibi. habita in terra hac: c erit verbum meum in adiutoriu tibi: quia tibi et filijs tuis dabo vniuersas terras has: c cōfirmabo iuramentum quod iuraui abrahe patri tuo: et multiplicabo filios tuos sicut stellas celi: c dabo filijs tuis vniuersas terras has: c benedicentur propter filios tuos omnes populi terre: eo q obediuit abrahā verbo meo: c custodiuit custodiam verbi mei: precepta mea: pacta mea c leges meas. Habitauitq;

Tex. Heb.

יִצְחָק בִּגְרָר׃ וַיִּשְׁאֲלוּ אַנְשֵׁי
הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אֲחֹתִי
הִוא כִּי יָרֵא לֵאמֹר אִשְׁתִּי פֶּן
יַהַרְגֻנִי אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם עַל רִבְקָה
כִּי טוֹבַת מַרְאֶה הִוא׃ וַיְהִי כִּי אָרְכוּ
לוֹ שָׁם הַיָּמִים וַיַּשְׁקֵף אֲבִימֶלֶךְ
מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחַלּוֹן וַיַּרְא
וְהִנֵּה יִצְחָק מְצַחֵק אֵת רִבְקָה
אִשְׁתּוֹ׃ וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק
וַיֹּאמֶר אַךְ הִנֵּה אִשְׁתְּךָ הִוא וְאֵיךְ
אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וַיֹּאמֶר אֵלָיו
יִצְחָק כִּי אָמַרְתִּי פֶּן אָמוּת עָלֶיהָ׃
וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ מַה זֹּאת עָשִׂיתָ
לָּנוּ כִּמְעַט שָׁכַב אַחַד הָעָם אֶת
אִשְׁתֶּךָ וְהֵבֵאתָ עָלֵינוּ אָשָׁם׃
וַיְצַו אֲבִימֶלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר
הַנֹּגֵעַ בָּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת
יוּמָת׃ וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא
וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים
וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה׃ וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ
הָלוֹךְ וְגָדֵל עַד כִּי גָדַל מְאֹד׃ וַיְהִי
לוֹ מִקְנֵה צֹאן וּמִקְנֵה בָקָר וַעֲבֻדָּה
רַבָּה וַיְקַנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים׃ וְכָל
הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו
בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו סִתְּמוּם
פְלִשְׁתִּים וַיְמַלְאוּם עָפָר׃ וַיֹּאמֶר
אֲבִימֶלֶךְ אֶל יִצְחָק לֵךְ מֵעִמָּנוּ כִּי

Primitiua heb.: שָׁאַל · קוּם אִישׁ · הָרַג · רָאָה הָיָה · יוֹם שָׁקַף · חָלַל רָאָה · צָחַק · אִישׁ קָרָא · אָמַר · מוּת · עָשָׂה · נוּא · צָוָה · זָרַע · מָצָא · בָּרַךְ גָּדַל · הָלַךְ הָיָה · קָנָה · קָנָא · יוֹם · מָלֵא · הָלַךְ

Träsla. B. Hiero.

q isaac in geraris. Qui cū interrogaretur a viris loci illius sup vxore sua: respōdit. Soror mea ē. Timuerat ei cōfiteri q sibi esset sociata cōiugio: reputās ne forte interficerēt eum propter illius pulchritudinē. Cumq; ptransissent dies plurimi & ibidem moraretur: pspiciēs abimelech rex palestinorū p fenestrā vidit eū iocantē cum rebecca vxore sua. & accersito eo ait. Perspicuū ē q vxor tua sit. Cur mētitus es eam sororē tuam esse. Rñdit. timui ne morerer ppter eā. Dixitq; abimelech. Quare imposuisti nobis. Potuit coire qspiā de populo cum vxore tua: & induxeras sup nos grāde peccatū. Precepitq; oī populo dicens. Qui tetigerit hominis huius vxorem: morte morietur. Seminauit aūt isaac in terra illa: & inuenit in ipso āno cētuplum. Bñdixitq; ei dñs: & locupletatus ē hō: & ibat pficiēs atq; succrescēs: donec magnus vehemēter effectus ē. habuitq; possessiōes ouiū & armētorū & familie plurimū. Ob hoc inuidētes ei palestini: oēs puteos quos foderant serui patris illius abraā: illo tempore obstruxerunt implentes humo: in tantum vt ipse abimelech diceret ad isaac. Recede a nobis: quoniam

Träsla. Gre. lxx. cü interp. latina.

isaac in geraris. et interrogauerunt viri
ἰσαὰκ ἐν γεράροις. καὶ ἐπηρώτησαν οἱ ἄνδρες τοῦ
loci de rebecca vxore sua. et di
τόπου περὶ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. καὶ εἶ
xit soror mea est. timuit enim dicere q vxor
πεν ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν ὅτι γυ
mea est: ne forte interficerent eum viri
νή μου ἐστί, μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες
loci p rebecca. q2 erat pulchra aspectu.
τοῦ τόπου περὶ ῥεβέκκας. ὅτι ἦν ὡραία τῇ ὄψει.
fuit aūt multo tēpore illic. pspiciēs āt abi
ἐγένετο δὲ πολυχρόνιος ἐκεῖ. παρακύψας δὲ ἀβι
melech rex per fenestrā: vidit isaac
μέλεχ ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς θυρίδος, εἶδε τὸν ἰσαὰκ
ludentē cum rebecca vxore sua. voca
παίζοντα μετὰ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. ἐκά
uit āt abimelech isaac: et dixit ei: vtiq;
λεσε δὲ ἀβιμέλεχ τὸν ἰσαάκ, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἄρα
vxor tua est. cur dixisti: q soror mea est
γε γυνή σου ἐστί. τί ὅτι εἶπας, ὅτι ἀδελφή μου ἐ
dixit āt ei isaac: dixi enī ne forte mo
στίν; εἶπε δὲ αὐτῷ ἰσαάκ. εἶπα γὰρ μή ποτε ἀ
riar ppter illā. dixit āt illi abimelech: qd hoc
ποθάνω δι᾽ αὐτήν. εἶπε δὲ αὐτῷ ἀβιμέλεχ, τί τοῦτο
fecisti nobis. fere qs dormiuisset ex genere meo cū
ἐποίησας ἡμῖν. μικροῦ τις ἐκοιμήθη τοῦ γένους μου μὲ
vxore tua: et induxisses sup nos ignorātiā.
τὰ τῆς γυναικός σου, καὶ ἐπήγαγες ἐφ᾽ ἡμᾶς ἄγνοιαν.
precepit āt abimelech oī ppło suo: di
συνέταξε δὲ ἀβιμέλεχ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέ
cens: oīs qui tetigerit hominē hunc et
γων, πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ ἀνθρώπου τούτου καὶ
vxorē eius: mortis reus erit. seminauit
τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, θανάτου ἔνοχος ἔσται. ἔσπειρε
āt isaac in terra illa. et inuenit in anno
δὲ ἰσαὰκ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ. καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐ
illo centuplum ordei. benedixit āt ei do
κείνῳ ἑκατοστεύουσαν κριθήν. εὐλόγησε δὲ αὐτὸν κύ
min9. et exaltat9 ē homo. et pficiens maior
ριος. καὶ ὑψώθη ὁ ἄνθρωπος. καὶ προβαίνων, μείζων
fact9 ē: donec magn9 fact9 ē valde. fuerūt āt
ἐγίνετο, ἕως οὗ μέγας ἐγένετο σφόδρα. ἐγένετο δὲ
ei armēta ouiū: et armēta boū: et agri
αὐτῷ κτήνη προβάτων, καὶ κτήνη βοῶν, καὶ γεώρ
colatiōes multe. inuiderūt āt ei phylistijm. et
για πολλά. ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ φυλιστιείμ. καὶ
oēs puteos quos foderāt serui pa
πάντα τὰ φρέατα, ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες τοῦ πα
tris sui: obstruxerūt eos in tempore pa
τρὸς αὐτοῦ, ἐνέφραξαν αὐτὰ ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ πα
tris sui phylistijm: et impleuerūt eos terra. di
τρὸς αὐτοῦ οἱ φυλιστιείμ, καὶ ἔπλησαν αὐτὰ γῆς. εἶ
xit āt abimelech ad isaac: recede a nobis. quia
πε δὲ ἀβιμέλεχ πρὸς ἰσαάκ, ἄπελθε ἀφ᾽ ἡμῶν· ὅτι

Primitiua chal.: אֲמַר קְטַל חֲזָה · סְכָה · חֲזָא אִתָּא · מוּת · אֲחַד · אֲתָא אֲמַר נְזַק · קְטַל שְׁכַח שְׁנָה · רְבָא סְגָא רְבָה · הֲוָה · קְנָא כּוּר · מְלָא

Transla. Chal.

יִצְחָק בִּגְרָר׃ וּשְׁאִילוּ אֱנָשֵׁי אַתְרָא עַל אִתְּתֵיהּ וַאֲמַר אֲחָתִי הִיא אֲרֵי דְחֵיל לְמֵימַר אִתְּתִי דִילְמָא יִקְטְלוּנַנִי אֱנָשֵׁי אַתְרָא עַל רִבְקָה אֲרֵי שַׁפִּירַת חֵיזוּ הִיא׃ וַהֲוָה כַּד סְגִיאוּ לֵיהּ תַּמָּן יוֹמַיָּא וְאִסְתְּכִי אֲבִימֶלֶךְ מַלְכָּא דִפְלִשְׁתָּאֵי מִן חַרַכָּא וַחֲזָא וְהָא יִצְחָק מְחַיֵּךְ עִם רִבְקָה אִתְּתֵיהּ׃ וּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַאֲמַר בְּרַם הָא אִתְּתָךְ הִיא וְאֵכְדֵין אֲמַרְתְּ אֲחָתִי הִיא וַאֲמַר לֵיהּ יִצְחָק אֲרֵי אֲמָרִית דִּילְמָא אֵימוּת עֲלַהּ׃ וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ מָה דָא עֲבַדְתְּ לַנָא כִּזְעֵיר פּוֹן שְׁכֵיב חַד דִּמְיַחַד בְּעַמָּא עִם אִתְּתָךְ וְאַיְתֵיתָא עֲלַנָא חוֹבָא׃ וּפַקֵּיד אֲבִימֶלֶךְ יָת כָּל עַמָּא לְמֵימַר דְּיַזֵּיק בְּגֻבְרָא הָדֵין וּבְאִתְּתֵיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל׃ וּזְרַע יִצְחָק בְּאַרְעָא הַהִיא וְאַשְׁכַּח בְּשַׁתָּא הַהִיא עַל חַד מְאָה בִּדְשַׁעֲרוֹהִי וּבָרְכֵיהּ יְיָ׃ וּרְבָא גֻבְרָא וַאֲזַל סָגֵי וְרָבֵי עַד דִּרְבָא לַחֲדָא׃ וַהֲווֹ לֵיהּ גֵּיתֵי עָנָא וְגֵיתֵי תוֹרֵי וּפָלְחָנָא סַגִּי וְקַנִּיאוּ בֵיהּ פְּלִשְׁתָּאֵי׃ וְכָל בֵּירַיָּא דְּחַפַרוּ עַבְדֵי אֲבוּהִי בְּיוֹמֵי אַבְרָהָם אֲבוּהִי טַמּוֹנוּן פְּלִשְׁתָּאֵי וּמְלוֹנוּן עַפְרָא׃ וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק אִיזֵיל מֵעִמָּנָא אֲרֵי

Interp. chal.

isaac in geraris: et interrogauerūt viri loci sup vxore sua. Et ait. Soror mea est: quoniā timuit dicere vxor mea est: ne forte interficerēt eum viri loci illius propter rebeccam: quoniam pulchra aspectu ipsa erat. Et factum est cuz multis diebus ibi moraretur. Prospexit abimelech rex philistinorum per fenestram: et vidit: et ecce isaac ludebat cum rebecca vxore sua. Et vocauit abimelech isaac: et ait. Ecce vtiq; vxor tua est: quomodo ergo dixisti soror mea est. Et dixit ei isaac. Quia dixi: ne forte moriar propter eam. Et ait abimelech. Quid est hoc quod fecisti nobis: parum affuit quin dormisset vnus de populo cum vxore tua: et induxisses super nos peccatum. Et precepit abimelech omni populo dicens: qui nocuerit huic viro et vxori sue morte morietur. Et seminauit isaac in terra illa: et inuenit in anno illo centuplum q̄ estimauerat: et benedixit ei dñs. Et creuit vir: et ibat multiplicans et crescens: donec creuit vehementer. Et fuerunt ei greges ouium et greges boum et familia magna: et inuidebāt ei palestini. Et omnes puteos quos foderūt serui patris sui in diebus abrahe patris sui obturauerunt palestini: et impleuerunt eos puluere. Et ait abimelech ad isaac. Recede a nobis: quoniam

Träsla. Gre. lxx. cü interp. latina.

potentior nobis fact9 es valde. et discessit isaac
δυνατώτερος ἡμῶν ἐγένου σφόδρα. καὶ ἀπῆλθεν ἰσαὰκ
inde. et mansit in valle gerarorū: et ha
ἐκεῖθεν. καὶ κατέλυσεν ἐν τῇ φάραγγι γεράρων, καὶ κα
bitauit illic. et rursus isaac fodit puteos
τῴκησεν ἐκεῖ. καὶ πάλιν ἰσαὰκ ὤρυξε τὰ φρέατα τοῦ
aque. quos foderūt serui abraā patris sui. et ob
ὕδατος, ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες ἀβραὰμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ
struxerūt eos phylistijm: postq̄ mortu9 ē abra
ἐνέφραξαν αὐτὰ οἱ φυλιστιείμ, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβρα
am pater eius. et cognominauit ea nomina
ὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασεν αὐτοῖς ὀνόματα
sm̄ nomina q̄ nominauit pater eius. et foderūt
κατὰ τὰ ὀνόματα ἃ ὠνόμασεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ὤρυξαν
serui isaac in valle gerarorū. et inuenit illic
οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἐν τῇ φάραγγι γεράρων, καὶ εὗρον ἐκεῖ
puteū aque viuētis. et pugnauerūt pastores
φρέαρ ὕδατος ζῶντος. καὶ ἐμαχέσαντο οἱ ποιμένες
gerarorū cū pastorib9 isaac: dicētes su
γεράρων μετὰ τῶν ποιμένων ἰσαάκ, φάσκοντες αὐ
um esse aquā. et vocauerūt nomē loci
τῶν εἶναι τὸ ὕδωρ. καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ φρέατος
illius iniustitia. iniustitia affecerūt n. eū. pfect9 āt in
ἐκείνου ἀδικία. ἠδίκησαν γὰρ αὐτόν. ἀπάρας δὲ ἐκεῖ
de: fodit puteū alterū. rixati sūt āt et de il
θεν, ὤρυξε φρέαρ ἕτερον. ἐκρίνοντο δὲ καὶ περὶ ἐκεί
lo. et vocauit nomē loci illi9 inimicitie.
νου. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου ἐχθρία.
pfect9 āt inde fodit puteū alterū. et nō pugna
ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν, ὤρυξε φρέαρ ἕτερον. καὶ οὐκ ἐμα
uerūt pro eo: et vocauit nomē ei9 la
χέσαντο περὶ αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐ
titudo. dicens: q2 nūc dilatauit dñs nobis: et au
ρυχωρία, λέγων, διότι νῦν ἐπλάτυνε κύριος ἡμῖν, καὶ ηὔ
xit nos sup terrā. ascēdit āt inde ad pute
ξησεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς. ἀνέβη δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ φρέ
um iuramēti. et apparuit illi dñs in nocte illa. et
αρ τοῦ ὅρκου. καὶ ὤφθη αὐτῷ κύριος ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ
dixit: ego sum de9 abraā patris tui. ne timeas.
εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου. μὴ φοβοῦ.
tecū enī sum. et benedicā tibi: et multiplicabo
μετὰ σοῦ γάρ εἰμι. καὶ εὐλογήσω σε, καὶ πληθυνῶ τὸ
semen tuū. ppf abraā patrē tuū. et edifica
σπέρμα σου, διὰ ἀβραὰμ τὸν πατέρα σου. καὶ ᾠκοδόμη
uit ibi altare. et inuocauit nomē dñi.
σεν ἐκεῖ θυσιαστήριον. καὶ ἐπεκαλέσατο τὸ ὄνομα κυ.
et fixit illic tabernaculū suū. foderūt āt ibi serui isa
καὶ ἔπηξεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ. ὤρυξαν δὲ ἐκεῖ οἱ παῖδες ἰσα
ac puteū in valle gerarorū. et abimelech iuit
ὰκ φρέαρ ἐν τῇ φάραγγι γεράρων. καὶ ἀβιμέλεχ ἐπορεύθη
ad eū de geraris: et hochozat pronubus eius: et
πρὸς αὐτὸν ἀπὸ γεράρων, καὶ ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ
phichol dux exercitus eius. et dixit eis:
φιχὸλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς,

Transla. B. Hiero.

potētior nobis factus es valde. Et ille discedēs vt veniret ad torrētē gerare: hītaretq; ibi: rursum fodit alios puteos: quos foderāt serui patris sui abraam: & quos illo mortuo olim obstruxerant philistiim: appellauitq; eos eisdē noībus qbus añ pater vocauerat. Foderuntq; in torrēte & repperērunt aq̄ viuā. Sed & ibi iurgium fuit pastorum gerare aduersus pastores isaac: dicentiū. Nr̄a est aqua. Quāobrē nomē putei ex eo qd acciderat vocauit calūniā. Foderūt autem & aliū: & pro illo quoq; rixati sūt: appellauitq; eū inimicitias. Profectus inde fodit alium puteū: p quo non contenderunt. Itaq; vocauit nomen eius latitudo: dicens. Nūc dilatauit nos dñs & fecit crescere sup terrā. Ascēdit autē isaac ex illo loco in bersabee: vbi apparuit ei dñs in ipsa nocte: dicens. Ego sum deus abraam patris tui. Noli timere: quia ego tecū sum. Bñdicā tibi & multiplicabo semen tuum propter seruū meū abraā. Itaq; edificauit ibi altare: & inuocato noīe dñi extendit tabernaculū: pcepitq; seruis suis vt foderēt puteū. Ad quē locū cū veīsset de geraris abimelech & ochozath amic9 illius & phicol dux militū: locutus

Tex. Heb.

עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד׃ וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם
יִצְחָק וַיִּחַן בְּנַחַל גְּרָר וַיֵּשֶׁב שָׁם׃
וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרֹת
הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם
אָבִיו וַיְסַתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי
מוֹת אַבְרָהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שֵׁמוֹת
כַּשֵּׁמֹת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו׃
וַיַּחְפְּרוּ עַבְדֵי יִצְחָק בַּנָּחַל וַיִּמְצְאוּ
שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים׃ וַיָּרִיבוּ רֹעֵי
גְרָר עִם רֹעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ
הַמָּיִם וַיִּקְרָא שֵׁם הַבְּאֵר עֵשֶׂק
כִּי הִתְעַשְּׂקוּ עִמּוֹ׃ וַיַּחְפְּרוּ בְּאֵר
אַחֶרֶת וַיָּרִיבוּ גַּם עָלֶיהָ וַיִּקְרָא
שְׁמָהּ שִׂטְנָה׃ וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם וַיַּחְפֹּר
בְּאֵר אַחֶרֶת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ
וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחֹבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי
עַתָּה הִרְחִיב יְהוָה לָנוּ וּפָרִינוּ
בָאָרֶץ׃ וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע׃
וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בַּלַּיְלָה הַהוּא
וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ
אַל תִּירָא כִּי אִתְּךָ אָנֹכִי וּבֵרַכְתִּיךָ
וְהִרְבֵּיתִי אֶת זַרְעֲךָ בַּעֲבוּר אַבְרָהָם
עַבְדִּי׃ וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא
בְּשֵׁם יְהוָה וַיֶּט שָׁם אָהֳלוֹ וַיִּכְרוּ
שָׁם עַבְדֵי יִצְחָק בְּאֵר׃ וַאֲבִימֶלֶךְ
הָלַךְ אֵלָיו מִגְּרָר וַאֲחֻזַּת מֵרֵעֵהוּ
וּפִיכֹל שַׂר צְבָאוֹ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם

Primitiua heb.: חָנָה · חָפַר · יוֹם · סָתַם · קָרָא · מָצָא · חָיָה רוּב רָעָה · עָשַׁק · רוּב · אָמַר · רָחַב פָּרָה · עָלָה · רָאָה · יָרֵא · רָבָה עָבַר · בָּנָה זָבַח קָרָא · נָטָה כָּרָה · שׂוּר

Transla. Chal.

תַּקִּיפְתָּא מִינַּנָא לַחֲדָא׃ וַאֲזַל מִתַּמָּן יִצְחָק וּשְׁרָא בְּנַחְלָא דִגְרָר וִיתֵיב תַּמָּן׃ וְתָב יִצְחָק וַחֲפַר יָת בֵּירָיָא דְמַיָּא דִּי חֲפַרוּ בְּיוֹמֵי אַבְרָהָם אֲבוּהִי וְטַמּוֹנוּן פְּלִשְׁתָּאֵי בָּתַר דְּמִית אַבְרָהָם וּקְרָא לְהֶן שְׁמָהָן כִּשְׁמָהָן דִּי הֲוָה קָרֵי לְהֶן אֲבוּהִי׃ וַחֲפַרוּ עַבְדֵי יִצְחָק בְּנַחְלָא וְאַשְׁכַּחוּ תַמָּן בֵּירָא דְמַיִן נָבְעִין׃ וּנְצוֹ רָעֲוָתָא דִגְרָר עִם רָעֲוָתָא דְיִצְחָק לְמֵימַר דִּילַנָא מַיָּא וּקְרָא שׁוֹם בֵּירָא עֵסֶק אֲרֵי אִתְעַסַּקוּ עִמֵּיהּ׃ וַחֲפַרוּ בֵּירָא אָחֳרִי וּנְצוֹ אַף עֲלַהּ וּקְרָא שְׁמַהּ שִׂטְנָה׃ וְאִסְתַּלַּק מִתַּמָּן וַחֲפַר בֵּירָא אָחֳרִי וְלָא נְצוֹ עֲלַהּ וּקְרָא שְׁמַהּ רְחוֹבוֹת וַאֲמַר אֲרֵי כְעַן אַפְתִּי יְיָ לַנָא וְיַפְּשִׁנָּנָא בְּאַרְעָא׃ וּסְלֵיק מִתַּמָּן לִבְאֵר שָׁבַע׃ וְאִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ בְּלֵילְיָא הַהוּא וַאֲמַר אֲנָא אֱלָהֵיהּ דְּאַבְרָהָם אֲבוּךְ לָא תִּדְחַל אֲרֵי בְסַעְדָּךְ מֵימְרִי וַאֲבָרְכִנָּךְ וְאַסְגֵּי יָת בְּנָךְ בְּדִיל אַבְרָהָם עַבְדִּי׃ וּבְנָא תַמָּן מַדְבְּחָא וְצַלִּי בִּשְׁמָא דַיְיָ וּפְרַסֵיהּ תַּמָּן מַשְׁכְּנֵיהּ וּכְרוֹ תַמָּן עַבְדֵי יִצְחָק בֵּירָא׃ וַאֲבִימֶלֶךְ אֲזַל לְוָתֵיהּ מִגְּרָר וְסִיעַת מֵרַחֲמוֹהִי וּפִיכֹל רַב חֵילֵיהּ׃ וַאֲמַר לְהוֹן

Interp. chal.

fortior nobis factus es valde. Et abijt inde isaac: et habitauit iuxta torrentē gerare: et moratus est ibi. Et reuersus est isaac: et fodit puteos aquarū quos foderant in dieb9 abrahe pris sui: et obturauerāt eos philistijm postq̄ mortu9 est abrahā: appellauitq; eos eisdē noībus qbus vocabat eos pater eius. Et foderūt serui isaac in torrente: et inuenerūt ibi puteū aquarū manātiū. Et rixati sunt pastores gerare cū pastoribus isaac: dicētes. Nostra est aqua: et vocauit nomē putei litigiū: eo q litigauerūt cū eo. Et foderūt aliū puteū: et sup euz quoq; rixati sunt: et vocauit nomē eius aduersariū. Et ascendit inde: et fodit puteū aliuz: et non sunt rixati sup eū: et vocauit nomen eius rooboth: et ait: qm̄ nunc dilatabit nos dñs: et crescere nos faciet sup terrā. Et ascendit inde in bersabee: et apparuit ei dñs in nocte illa: et ait. Ego de9 abrahā patris tui: ne timeas q2 in adiutoriū tuū erit verbū meū: et bñdicā tibi. et multiplicabo filios tuos ppter abrahā seruū meū. Et edificauit ibi altare: et orauit in noīe dñi: et tetēdit ibi tabernaculū suū: et foderūt ibi serui isaac puteū. Abimelech aūt abijt ad eū de geraris comitatus amicis suis: et phicol pncipe exercit9 sui. Et dixit eis

Primitiua chal.: תוּב · בּוּר מוּת · קְרָא · שְׁכַח מַי נְצָה · רְעָה אֲמַר בּוּר · עֲסַק קְרָא סְלַק · נְצָה פְּתָה נְפַשׁ · גְּלָה דְּחַל · בְּרַךְ סְגָא בְּנָה · דְּבַח צְלָא שְׁכַן · כְּרָה רְבַב

Primitiua heb. | **Ter. Heb.** | **Gen.** | **Ca. xxvi.** | **Trāsla. B. Hiero.** | **Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.**

יצחק מדוע באתם אלי ואתם
שנאתם אתי ותשלחוני מאתכם׃
ויאמרו ראו ראינו כי היה יהוה
עמך ונאמר תהי נא אלה
בינותינו בינינו ובינך ונכרתה
ברית עמך׃ אם תעשה עמנו רעה
כאשר לא נגענוך וכאשר
עשינו עמך רק טוב ונשלחך
בשלום אתה עתה ברוך יהוה׃
ויעש להם משתה ויאכלו וישתו׃
וישכימו בבקר וישבעו איש
לאחיו וישלחם יצחק וילכו
מאתו בשלום׃ ויהי ביום ההוא
ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על
אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו
לו מצאנו מים׃ ויקרא אתה
שבעה על כן שם העיר באר
שבע עד היום הזה׃ ויהי עשו בן
ארבעים שנה ויקח אשה את
יהודית בת בארי החתי ואת
בשמת בת אילן החתי׃ ותהיין
מרת רוח ליצחק ולרבקה׃

Cap. xxvii.

ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו
מראת ויקרא את עשו בנו הגדל
ויאמר אליו בני ויאמר אליו
הנני׃ ויאמר הנה נא זקנתי לא
ידעתי יום מותי׃ ועתה שא נא

Primitiua heb. (margin): שלח · ראה · היה · ברת · ברת עשה · שלח · שלם ברך · שתה אכל · שתה שכם · שבע · היה · בוא נגד · אוד · קרא · היה · רבע לקח · היה · מרה · כהה ראה · נשא

est isaac. Quid venistis ad me hominem quem odistis: & expulistis a vobis. Qui responderunt. Vidimus tecum esse dominum: & idcirco nos diximus. Sit iuramentum inter nos: & ineamus fedus: vt non facias nobis quicquam mali sicut & nos nihil tuorum attigimus: nec fecimus quod te lederet: sed cum pace dimisimus auctum benedictione domini. Fecit ergo eis conuiuium: & post cibum & potum surgentes mane iurauerunt sibi mutuo: dimisitque eos isaac pacifice in locum suum. Ecce autem venerunt in ipso die serui isaac: annunciantes ei de puteo quem foderant: atque dicentes. Inuenimus aquam. Vnde appellauit eam abundantiam: & nomen vrbi impositum est bersabee vsque in presentem diem. Esau vero quadragenarius duxit vxores duas: iudith filiam beeri ethei: & basemath filiam elon eiusdem loci: que ambe offenderant animum isaac & rebecce. Ca. 27.

Senuit autem isaac: & caligauerunt oculi eius: & videre non poterat: vocauitque esau filium suum maiorem & dixit ei. Fili mi. Qui respondit. Adsum. Cui pater. Vides inquit quod senuerim: & ignorem diem mortis mee. Sume

isaac. vt quid venistis ad me. vos autem odistis
ἰσαάκ. ἵνα τί ἤλθετε πρός με. ὑμεῖς δὲ ἐμισήσατέ
me: et expulistis me a vobis. et dixerunt ei
με, καὶ ἐξαπεστείλατέ με ἀφ᾽ ὑμῶν. καὶ εἶπον αὐ-
videntes vidimus: quia dominus erat tecum
τῷ, ἰδόντες ἑωράκαμεν, ὅτι κύριος ἦν μετὰ σοῦ.
et diximus sit imprecatio inter te et in
καὶ εἴπομεν γενέσθω ἀρὰ ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀνα-
ter nos et disponemus tecum fedus:
μέσον ἡμῶν. καὶ διαθησόμεθα μετὰ σοῦ διαθήκην,
non facere nobiscum malum: sicut non abominati
μὴ ποιῆσαι μεθ᾽ ἡμῶν κακόν, καθότι οὐκ ἐβδελυ-
sumus te nos. et quemadmodum vsi sumus te be
ξάμεθά σε ἡμεῖς. καὶ ὃν τρόπον ἐχρησάμεθά σου κα-
ne. et dimisimus te cum pace. et nunc
λῶς. καὶ ἐξαπεστείλαμέν σε μετὰ εἰρήνης. καὶ νῦν
benedictus tu a domino. et fecit eis con-
εὐλογημένος σὺ ὑπὸ κυρίου. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς δο-
uiuium. et comederunt et biberunt. et surgentes mane:
χήν. καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον. καὶ ἀναστάντες τοπρωΐ,
iurauit vnusquisque proximo: et dimisit eos
ὤμοσεν ἕκαστος τῷ πλησίον. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς
isaac. et discesserunt ab eo cum salu
ἰσαάκ. καὶ ἀπῴχοντο ἀπ᾽ αὐτοῦ μετὰ σωτη-
te. factum est autem in die illa. et venien-
ρίας. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ παραγε-
tes serui isaac nunciauerunt ei de
νόμενοι οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πε-
puteo quem foderunt. et dixerunt ei. inue
ρὶ τοῦ φρέατος οὗ ὤρυξαν. καὶ εἶπον αὐτῷ. εὕρο-
nimus aquam. et vocauit eum iuramentum. propter hoc
μεν ὕδωρ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ ὅρκος. διὰ τοῦτο
vocauit nomen ciuitati illi puteus iuramenti vsque
ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῇ πόλει ἐκείνῃ φρέαρ ὅρκου ἕως
in hodiernum diem. erat autem esau annorum quadra
τῆς σήμερον ἡμέρας. ἦν δὲ ἡσαῦ ἐτῶν τεσσαρά-
ginta. et accepit vxorem iudith: filiam
κοντα. καὶ ἔλαβε γυναῖκα τὴν ἰουδίθ, θυγατέ-
beor ethei. et basemath: fili
ρα βεὼρ τοῦ χετταίου. καὶ τὴν βασεμάθ, θυγα-
am elom ethei. et erant contendentes cum isa
τέρα ἐλὼμ χετταίου. καὶ ἦσαν ἐρίζουσαι τῷ ἰσα-
ac et rebecca.
ὰκ καὶ τῇ ῥεβέκκᾳ.

Ca. 27.

Factum est autem cum senuisset isaac hebetati sunt
ἐγένετο δὲ ἐν τῷ γηράσαι ἰσαὰκ ἠμβλύνθησαν
oculi eius ad videndum. et vocauit esau
οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὁρᾶν. καὶ ἐκάλεσεν ἡσαῦ τὸν
filium suum seniorem: et dixit: fili. et dixit:
υἱὸν αὐτοῦ τὸν πρεσβύτερον, καὶ εἶπεν, υἱέ. καὶ εἶπεν,
ecce ego. et dixit: ecce consenui: et non scio
ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ γεγήρακα, καὶ οὐ γι-
diem mortis mee. nunc ergo sume
νώσκω τὴν ἡμέραν τῆς τελευτῆς μου. νῦν οὖν λάβε

(margin: F · Iudic. 11. a. · G · A · Hebr. 11. d.)

Transla. Chal.

ואמר להון יצחק מה דין אתיתון לותי ואתון סניתון יתי ושלחתוני מלותכון׃ ואמרו מחזא חזינא ארי הוה מימרא דיי בסעדך ואמרנא תתקיים כען מומתא דהות בין אבהתנא ביננא ובינך ונגזר קיים עמך׃ אם תעביד עמנא בישא כמה דלא אנזקנך וכמה דעבדנא עמך לחוד טב ושלחנוך בשלם את כען בריכא דיי׃ ועבד להון משתיא ואכלו ושתיאו׃ ואקדימו בצפרא וקיימו גבר לאחוהי ושלחינון יצחק ואזלו מלותיה בשלם׃ והוה ביומא ההוא ואתו עבדי יצחק וחויאו ליה על עיסק בירא דחפרו ואמרו ליה אשכחנא מיא׃ וקרא יתה שבעה על כן שמא דקרתא בירא דשבע עד יומא הדין׃ והוה עשו בר ארבעין שנין ונסיב איתתא ית יהודית בת בארי חיתאה וית בשמת בת אילון חיתאה׃ והואה מסרבן ומרגזן על מימר יצחק ורבקה׃

Ca. xxvij. והוה כד סיב יצחק וכהאה עינוהי מלמחזי וקרא ית עשו בריה רבא ואמר ליה ברי ואמר ליה הא אנא׃ ואמר הא כען סיבית לא ידעית יומא דאימות׃ וכען סב כען

Primitiua chal. (margin): אתא שנא חזא · אמר קום אום · הוה גזר קום · עבד כמו נזק · טוב שתה קדם · קום אתא חוה · בור שכח רבע · שנה אתא סרב · רגז אמר שוב · כהה חזא רבה · שוב מות נסב

Interp. chal.

isaac. Et quid venistis ad me: vos autem odistis me: et dimisistis me a vobis. Et dixerunt. Uidentes vidimus quoniam erat verbum domini in adiutorium tuum: et diximus. Confirmetur nunc iuramentum quod erat inter patres nostros et inter nos et te: et ineamus pactum tecum. Si feceris nobiscum malum: sicut non nocuimus tibi: et sicut fecimus tecum tantummodo bonum: et dimisimus te in pace. Tu nunc benedictus es domini. Fecitque eis conuiuium: et comederunt et biberunt: et surrexerunt mane: et iurauerunt vnusquisque fratri suo. et dimisit eos isaac: et profecti sunt ab eo in pace. Et fuit in ipso die et venerunt serui isaac et nunciauerunt ei de puteo quem foderant: et dixerunt ei. Inuenimus aquam. Et vocauit eum sebaa: propterea nomen ciuitatis fuit bersabee vsque in diem hanc. Eratque esau etatis quadraginta annorum: et accepit vxorem iudith filiam beeri ethei: et basemath filiam elon ethei. et fuerunt rebelles et irritatrices contra mandatum isaac et rebecce. Ca. 27.

Et factum est cum senuisset isaac: caligauerunt oculi eius: et videre non poterat. Uocauitque esau filium suum maiorem: et dixit ei. Fili mi. Et dixit ei: ecce ego. Et ait. Ecce nunc senui: nescio diem qua moriturus sum: et nunc tolle obsecro

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina. | **Transla. B. Hiero.** | **Ter. Heb.** | **Gen.** | **Ca. xxvij.** | **Primitiua. heb.**

apparatum tuum: et pharetram et arcum: et
τὸ σκεῦός σου, τήν τε φαρέτραν καὶ τὸ τόξον, καὶ
egredere in agrum: et venare mihi venationem:
ἔξελθε εἰς τὸ πεδίον, καὶ θήρευσόν μοι θήραν,
et fac mihi edulia: sicut amo ego. et
καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, ὡς φιλῶ ἐγώ, καὶ
affer mihi: vt comedam: et benedicat tibi anima
ἔνεγκέ μοι, ἵνα φάγω, καὶ εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή
mea: antequam moriar ego. rebecca autem audiuit lo-
μου, πρὶν ἢ ἀποθανεῖν με. ῥεβέκκα δὲ ἤκουσε λα-
quentem isaac ad esau filium suum. abijt
λοῦντος ἰσαὰκ πρὸς ἡσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. ἐπορεύθη
autem esau in agrum ad venandum venationem patri suo.
δὲ ἡσαῦ εἰς τὸ πεδίον θηρεῦσαι θήραν τῷ πατρὶ αὐτοῦ.
et rebecca dixit ad iacob filium suum iunio
καὶ ῥεβέκκα εἶπε πρὸς ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτε-
rem. vide: ego audiui loquentem patrem tuum ad
ρον. ἴδε, ἐγὼ ἤκουσα λαλοῦντος τοῦ πατρός σου πρὸς
esau fratrem tuum: dicentem: venare mihi venationem:
ἡσαῦ τὸν ἀδελφόν σου, λέγοντος, θήρευσόν μοι θήραν,
et fac mihi edulia: et comedens benedicam
καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, καὶ φαγὼν εὐλογήσω
tibi coram domino. nunc ergo fili mi audi me: si
σε ἐναντίον κυρίου. νῦν οὖν υἱέ μου ἄκουσόν μου, κα-
cut ego tibi precipio. et abiens ad o-
θὰ ἐγώ σοι ἐντέλλομαι. καὶ πορευθεὶς εἰς τὰ πρό-
ues: accipe mihi inde duos hedos teneros
βατα, λάβε μοι ἐκεῖθεν δύο ἐρίφους ἁπαλοὺς
et pulchros. et faciam edulia patri
καὶ καλούς. καὶ ποιήσω ἐδέσματα τῷ πατρί
tuo: sicut amat. et inferes patri tuo:
σου, ὡς φιλεῖ. καὶ εἰσοίσεις τῷ πατρί σου,
et comedet: vt benedicat tibi pater tuus
καὶ φάγεται, ὅπως εὐλογήσῃ σε ὁ πατήρ σου
antequam moriatur. dixit autem iacob ad rebec-
πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν. εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς ῥεβέκ-
cam matrem suam: est frater meus
καν τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἔστιν ὁ ἀδελφός μου
vir pilosus. ego autem vir lenis. ne forte ergo
ἀνὴρ δασύς, ἐγὼ δὲ ἀνὴρ λεῖος. μή ποτε οὖν
attractet me pater meus: et ero co-
ψηλαφήσῃ με ὁ πατήρ μου, καὶ ἔσομαι ἐναντί-
ram eo sicut despiciens. et inducam super me
ον αὐτοῦ ὡς καταφρονῶν. καὶ ἐπάξω ἐπ᾽ ἐμαυτὸν
maledictionem et non benedictionem. dixit autem ei ma-
κατάραν καὶ οὐκ εὐλογίαν. εἶπε δὲ αὐτῷ ἡ μή-
ter: super me maledictio tua fili. solum exau-
τηρ, ἐπ᾽ ἐμὲ ἡ κατάρα σου τέκνον. μόνον ἐπάκου-
di vocem meam. et pergens affer mihi. a-
σον τῆς φωνῆς μου. καὶ πορευθεὶς ἔνεγκέ μοι. πο-
biens autem accepit et attulit matri. et fe-
ρευθεὶς δὲ ἔλαβε καὶ ἤνεγκε τῇ μητρί. καὶ ἐποίη-
cit mater eius edulia: sicut amabat
σεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐδέσματα, καθὰ ἐφίλει

(margin: B)

arma tua: & pharetram & arcum: & egredere foras. Cumque venatu aliquid apprehenderis: fac mihi inde pulmentum sicut velle me nosti: & affer vt comedam: & benedicat tibi anima mea antequam moriar. Quod cum audisset rebecca: & ille abisset in agrum vt iussionem patris impleret: dixit filio suo iacob. Audiui patrem tuum loquentem cum esau fratre tuo: & dicentem ei. Affer mihi de venatione tua: & fac cibos vt comedam: & benedicam tibi coram domino antequam moriar. Nunc ergo fili mi acquiesce consiliis meis: & perges ad gregem affer mihi duos hedos optimos: vt faciam ex eis escas patri tuo: quibus libenter vescitur: quas cum intuleris & comederit: benedicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit. Nosti quod esau frater meus homo pilosus sit: & ego lenis. Si attrectauerit me pater meus & senserit: timeo ne putet me sibi voluisse illudere: & inducat super me maledictionem pro benedictione. Ad quem mater. In me sit ait ista maledictio fili mi: tantum audi vocem meam: & perges affer que dixi. Abijt & attulit dedit que matri. Parauit illa cibos sicut velle nouerat

כליך תליך וקשתך וצא השדה
וצודה לי צידה׃ ועשה לי
מטעמים כאשר אהבתי והביאה
לי ואכלה בעבור תברכך נפשי
בטרם אמות׃ ורבקה שמעת בדבר
יצחק אל עשו בנו וילך עשו
השדה לצוד ציד להביא׃
ורבקה אמרה אל יעקב בנה
לאמר הנה שמעתי את אביך
מדבר אל עשו אחיך לאמר׃
הביאה לי ציד ועשה לי
מטעמים ואכלה ואברככה לפני
יהוה לפני מותי׃ ועתה בני שמע
בקלי לאשר אני מצוה אתך׃
לך נא אל הצאן וקח לי משם
שני גדיי עזים טבים ואעשה
אתם מטעמים לאביך כאשר
אהב׃ והבאת לאביך ואכל בעבר
אשר יברכך לפני מותו׃ ויאמר
יעקב אל רבקה אמו הן עשו
אחי איש שער ואנכי איש חלק׃
אולי ימשני אבי והייתי בעיניו
כמתעתע והבאתי עלי קללה
ולא ברכה׃ ותאמר לו אמו עלי
קללתך בני אך שמע בקלי ולך
קח לי׃ וילך ויקח ויבא לאמו
ותעש אמו מטעמים כאשר אהב

Primitiua heb. (margin): כלה תלה יצא · צוד · טעם בוא · עבר ברך · מות · בוא · צוה · הלך לקח · שנה טוב · בוא · היה · תעה · אמר · קול · לקח בוא · עשה טעם

Transla. Chal.

זין סיפך וקשתך ופוק לחקלא וצוד לי צידא׃ ועביד לי תבשילין כמה דרחימית ואעיל לי ואיכול בדיל דתברכינך נפשי עד לא אימות׃ ורבקה שמעת כד מליל יצחק עם עשו בריה ואזל עשו לחקלא למיצד צידא לאיתאה׃ ורבקה אמרת ליעקב ברה למימר הא שמעית מן אבוך ממליל עם עשו אחוך למימר׃ איתי לי צידא ועביד לי תבשילין ואיכול ואברכינך קדם יי קדם מותי׃ וכען ברי קביל מני למא דאנא מפקיד לך׃ איזיל כען לענא וסב לי מתמן תרין גדיי עזין שמינין ואעביד יתהון תבשילין לאבוך כמה דרחים׃ ותעיל לאבוך ויכול בדיל דיברכינך קדם מותיה׃ ואמר יעקב לרבקה אמיה הא עשו אחי גבר שערן ואנא גבר שעיעא׃ מאים ימושינני אבא ואהי בעינוהי כמתלעב ואיתי עלי לוטין ולא ברכן׃ ואמרת ליה אמיה עלי איתאמר בנבואה דלא ייתון לוטיא עלך ברי ברם קביל מני ואיזיל סב לי׃ ואזל ונסיב ואיתי לאמיה ועבדת אמיה תבשילין כמה דרחים אבוהי׃

Interp. chal.

arma tua: gladium tuum: et arcum tuum: et egredere in agrum: et venare mihi venationem: et fac mihi edulia sicut dilexi: et affer mihi: vt comedam et benedicat tibi anima mea antequam moriar. Et rebecca audiebat quando loquebatur isaac cum esau filio suo. Et abijt esau in agrum ad venandum: vt afferret venationem. Et rebecca ait iacob filio suo dicens. Ecce audiui patrem tuum loquentem cum esau fratre tuo: et dicentem. affer mihi venationem: et fac mihi edulia vt comedam: et benedicam tibi coram domino ante mortem meam. Et nunc fili mi acquiesce verbo meo: quod ego precipio tibi: vade nunc ad oues et tolle mihi inde duos hedos caprarum optimos: et faciam ex eis edulia patri tuo: sicut dilexit. et afferes patri tuo et comedet: vt benedicat tibi ante mortem suam. Et dixit iacob rebecce matri sue: ecce esau frater meus vir pilosus est: et ego vir lenis. Forte contrectabit me pater meus: et ero in oculis suis quasi illudens: et inducam super me maledictiones et non benedictiones. Et dixit ei mater sua. Mihi dictum est per prophetam quod non venient maledictiones super te nisi benedictiones fili mi: tantummodo adquiesce mihi et vade tolle mihi: et abijt et tulit et attulit matri sue. Et fecit mater eius edulia: sicut dilexit

Primitiua chal. (margin): נפק נשל · עול אכל ברך · מות צוד · אמר מלל אתא · בשל אכל · ברך אמר פקד · נסב טוב עבד · כמו עול ברך · משׁ שׁהה לעב · אתא אמר אתא · אזל נסב בשל

אביו: ותקח רבקה את בגדי עשו
בנה הגדל החמדת אשר אתה
בבית ותלבש את יעקב בנה
הקטן: ואת ערת גדיי העזים
הלבישה על ידיו ועל חלקת
צואריו: ותתן את המטעמים ואת
הלחם אשר עשתה ביד יעקב
בנה: ויבא אל אביו ויאמר אבי
ויאמר הנני מי אתה בני: ויאמר
יעקב אל אביו אנכי עשו בכרך
עשיתי כאשר דברת אלי קום
נא שבה ואכלה מצידי בעבור
תברכני נפשך: ויאמר יצחק אל
בנו מה זה מהרת למצא בני
ויאמר כי הקרה יהוה אלהיך
לפני: ויאמר יצחק אל יעקב
גשה נא ואמשך בני האתה זה
בני עשו אם לא: ויגש יעקב אל
יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל
קול יעקב והידים ידי עשו: ולא
הכירו כי היו ידיו כידי עשו
אחיו שערת ויברכהו: ויאמר
אתה זה בני עשו ויאמר אני:
ויאמר הגשה לי ואכלה מציד
בני למען תברכך נפשי ויגש
לו ויאכל ויבא לו יין וישת:
ויאמר אליו יצחק אביו גשה נא

לקח
לבש
עור
לבש
צור נתן טעם
עשה
בוא
אמר
ישב צוד עבר
ברך
קרה פנה
נגש
משש
נכר
ברך
נגש צוד
אכל בוא שתה

patrem illius: & vestibus esau valde bonis: quas apud se habebat domi: induit eum: pelliculasque hedorum circundedit manibus: & colli nuda protexit. Deditque pulmentum: & panes quos coxerat: tradidit. Quibus illatis dixit. Pater mi. At ille respondit. audio. Quis es tu fili mi. Dixitque iacob. Ego sum primogenitus tuus esau. Feci sicut precepisti mihi. Surge sede & comede de venatione mea: vt benedicat mihi anima tua. Rursumque isaac ad filium suum. Quomodo inquit tam cito inuenire potuisti fili mi. Qui respondit. Voluntas dei fuit: vt cito occurreret mihi quod volebam. Dixitque isaac. Accede huc vt tangam te fili mi: & probem vtrum tu sis filius meus esau: an non. Accessit ille ad patrem: & palpato eo: dixit isaac. Vox quidem vox iacob est: sed manus manus sunt esau. Et non cognouit eum: quia pilose manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo illi ait. Tu es filius meus esau. Respondit. ego sum. At ille. Affer inquit mihi cibos de venatione tua fili mi: vt benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset: obtulit ei etiam vinum. quo hausto: dixit ad eum. Accede ad me:

pater eius · τ accipiēs rebecca vestē
ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ λαβοῦσα ῥεβέκκα τὴν στολὴν
esau filij sui senioris pulchrā:
ἠσαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου τὴν καλήν,
q̄ erat apd ipsā in domo: induit eam iacob
ἣ ἦν παρ᾽ αὐτῇ ἐν τῷ οἴκῳ, ἐνέδυσεν αὐτὴν ἰακὼβ
filiū suū iuniorē. τ pelles
τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον. καὶ τὰ δέρματα τῶν
hedorū circūposuit circū brachia eius: τ
ἐρίφων περιέθηκε περὶ τοὺς βραχίονας αὐτοῦ, καὶ
circa nuda colli eius. et dedit
περὶ τὰ γυμνὰ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ. καὶ ἔδωκε
edulia et panes quos fecit in
τὰ ἐδέσματα καὶ τοὺς ἄρτους οὓς ἐποίησεν εἰς τὰς
manus iacob filij sui. et intulit pa-
χεῖρας ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. καὶ εἰσήνεγκε τῷ πα-
tri suo. et dixit: pater. ille aūt dixit: ecce ego. quis
τρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπε, πάτερ. ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ. τίς
es tu fili. et dixit iacob patri suo: ego
εἶ σύ τέκνον. καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐγὼ
esau primogenitus tu9. feci sicut locu9
ἠσαῦ ὁ πρωτότοκός σου. πεποίηκα καθὼς ἐλάλη-
es mihi. surgēs sede: τ comede de venatiōe mea:
σάς μοι. ἀναστὰς κάθισον, καὶ φάγε ἀπὸ τῆς θήρας μου,
vt bñdicat mihi aīa tua dixit aūt isaac
ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου. εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ
filio suo. quid hoc qd cito inuenisti fili. ille aūt di-
υἱῷ αὐτοῦ. τί τοῦτο ὃ ταχὺ εὗρες ὦ τέκνον. ὁ δὲ εἶ-
xit qd tradidit dñs de9 tu9 corā me.
πεν, ὃ παρέδωκε κύριος ὁ θεός σου ἐναντίον ἐμοῦ.
dixit aūt isaac iacob. appropinqua mihi τ cōtrecta-
εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ ἰακὼβ. ἔγγισόν μοι καὶ ψηλαφή-
bo te fili: si tu es fili9 me9 esau an nō. ap-
σω σε τέκνον, εἰ σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἠσαῦ ἢ οὔ. ἤγ-
propinquāuit aūt iacob ad isaac patrē suū. et
γισε δὲ ἰακὼβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ
cōtrectauit eū τ dixit: ipsa quidē vox: vox ia-
ἐψηλάφησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν, ἡ μὲν φωνή, φωνὴ ἰα-
cob. at man9: manus esau. et nō cognouit eū
κώβ. αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες ἠσαῦ. καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐ-
erāt.n. man9 eius: sicut manus esau fra-
τόν. ἦσαν γὰρ αἱ χεῖρες αὐτοῦ, ὡς αἱ χεῖρες ἠσαῦ τοῦ ἀ-
tris ei9 pilose. τ bñdixit ei. τ dixit
δελφοῦ αὐτοῦ δασεῖαι. καὶ εὐλόγησεν αὐτόν. καὶ εἶπεν
tu es fili9 me9 esau? ille aūt dixit: ego. et dixit af-
σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἠσαῦ; ὁ δὲ εἶπεν, ἐγώ. καὶ εἶπε προ-
fer mihi et comedā de venatiōe tua fili:
σάγαγέ μοι, καὶ φάγομαι ἀπὸ τῆς θήρας σου τέκνον,
vt bñdicat tibi aīa mea. τ attulit ei:
ἵνα εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή μου. καὶ προσήνεγκεν αὐ-
et comedit. et obtulit ei vinū: et bibit.
τῷ, καὶ ἔφαγεν. καὶ εἰσήνεγκεν αὐτῷ οἶνον, καὶ ἔπιεν.
et dixit ei pater eius isaac. appropinq̄ mihi
καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰσαάκ. ἔγγισόν μοι

Hebre. 11.d.

Transla. Chal.

אבוהי: ונסיבת רבקה ית לבושי עשו ברה רבא דכיתא דעמה בביתא ואלבישת ית
יעקב ברה זעירא: וית משכי דגדיי בר עזי אלבישת על ידוהי ועל שעיעות צואריה:
ויהבת ית תבשיליא וית לחמא דעבדת ביד יעקב ברה: ועאל לות אבוהי ואמר אבא
ואמר הא אנא מאן את ברי: ואמר יעקב לאבוהי אנא עשו בוכרך עבדית כמה
דמלילתא עמי קום כען אסתחר ואיכול מצידי בדיל דתברכינני נפשך: ואמר
יצחק לבריה מה דין אוחיתא לאשכחא ברי ואמר ארי זמין יי אלהך קדמי: ואמר
יצחק ליעקב קריב כען ואמושנך ברי האת דין ברי עשו אם לא: וקריב יעקב לות
יצחק אבוהי ומשיה ואמר קלא קליה דיעקב וידיא ידוהי דעשו: ולא אשתמודעיה
ארי הואה ידוהי כידי עשו אחוהי שערנין וברכיה: ואמר את דין ברי עשו ואמר
אנא: ואמר קריב קדמי ואיכול מציד ברי בדיל דיתברכינך נפשי וקריב ליה
ואכל ואעיל ליה חמרא ושתי: ואמר ליה יצחק אבוהי קריב כען

Primitiua chal.

רבה דכה לבש
צור
בשל עול
סחר אכל צוד
ברך אחא שכח
משש בר
קול שדע
הוה
אכל צוד ברך
עול שתה

Interp. chal.

pater eius. Et tulit rebecca vestimenta esau filij sui maioris que erant munda: que secum erant in domo: et induit iacob filium suum minorem: τ pelles hedorum induit super manus eius τ super lenitatem colli sui. Et posuit edulia que fecerat τ panem in manu iacob filij sui. Et ingressus est ad patrem suū: τ ait. Pater mi. Et dixit: ecce ego. Quis es tu fili mi. Et ait iacob patri suo. Ego sum esau primogenitus tuus: feci sicut mihi locutus es: surge obsecro: recumbe τ comede de venatione mea: vt bñdicat mihi aīa tua. Et ait isaac filio suo. Quid est hoc qd tam cito inuenisti fili mi? Et ait. Quoniā preparauit dñs deus tuus corā me. Et dixit isaac ad iacob. Accede obsecro τ attrectabo te fili mi: vtrū tu sis filius meus esau: an nō. Et accessit iacob ad isaac patrem suū: τ attrectauit eum: et ait. Vox: vox iacob: τ manus: manus esau. et non cognouit eum: quoniā erant manus eius sicut manus esau fratris sui pilose: et benedixit ei: τ ait. Tu es filius meus esau? Et dixit: ego sum. Et ait. Accede corā me et comedam de venatione filij mei: vt benedicat tibi anima mea. Et obtulit ei τ comedit: τ attulit ei vinum et bibit. Et dixit ei isaac pater eius. Accede obsecro:

et osculare me fili. et appropinquās osculat9 ē eū.
καὶ φίλησόν με τέκνον. καὶ ἐγγίσας ἐφίλησεν αὐτόν.
et odoratus ē odorē vestimētorū ei9. et bñdi-
καὶ ὠσφράνθη τὴν ὀσμὴν τῶν ἱματίων αὐτοῦ. καὶ εὐλό-
xit ei. et dixit: ecce odor filij mei: sicut o-
γησεν αὐτόν. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ὀσμὴ τοῦ υἱοῦ μου, ὡς ὀσ-
dor agri pleni: cui bñdixit dñs. τ dabit tibi de9
μὴ ἀγροῦ πλήρους, ὃν εὐλόγησε κύριος. καὶ δώσει σοι ὁ θεὸς
de rore celi: et de pinguedine
ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς
terre multitudinē frumēti τ vini. τ seruiāt tibi
γῆς πλῆθος σίτου καὶ οἴνου. καὶ δουλευσάτωσάν σοι
gētes. τ adorabūt te principes. et esto dñs
ἔθνη. καὶ προσκυνήσουσί σοι ἄρχοντες. καὶ γίνου κύριος τοῦ
fratris tui. et adorabūt te filij pris tui.
ἀδελφοῦ σου. καὶ προσκυνήσουσί σοι υἱοὶ τοῦ πατρός σου.
q̄ maledixerit tibi: maledict9. at bñdicēs tibi:
ὁ καταρώμενός σοι, ἐπικατάρατος. ὁ δὲ εὐλογῶν σε,
bñdictus. et factū ē postq̄ cessauit isaac
εὐλογημένος. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ παύσασθαι ἰσαὰκ
bñdicens iacob filio suo: et factū ē vt egres-
εὐλογοῦντα ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλ-
sus est iacob a facie isaac pris sui: et
θεν ἰακὼβ ἀπὸ προσώπου ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ
esau frater eius venit de venatiōe. τ fe-
ἠσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἦλθεν ἀπὸ τῆς θήρας. καὶ ἐποίη-
cit τ ipse edulia: et obtulit patri suo.
σε καὶ αὐτὸς ἐδέσματα, καὶ προσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐ-
et dixit: surgat pater me9: et comedat de
τοῦ. καὶ εἶπεν, ἀναστήτω ὁ πατήρ μου, καὶ φαγέτω ἀπὸ
venatiōe filij sui. vt bñdicat mihi aīa tua.
τῆς θήρας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου.
et dixit illi isaac pr̄ eius: quis es tu? ille aūt di-
καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, τίς εἶ σύ; ὁ δὲ εἶ-
xit: ego sum fili9 tu9 primogenit9 esau. expauit aūt
πεν, ἐγώ εἰμι ὁ υἱός σου ὁ πρωτότοκος ἠσαῦ. ἐξέστη δὲ
isaac stupore magno valde. et dixit: quis igitur
ἰσαὰκ ἔκστασιν μεγάλην σφόδρα. καὶ εἶπεν, τίς οὖν
q̄ venat9 ē mihi venatiōes: τ attulit mihi: et comedi de
ὁ θηρεύσας μοι θήραν, καὶ εἰσήνεγκέ μοι, καὶ ἔφαγον ἀ-
oībus anteq̄ tu venires. et bñdixi ei. et
πὸ πάντων πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν. καὶ εὐλόγησα αὐτόν. καὶ
bñdict9 erit. factū ē aūt qñ audiuit esau
εὐλογημένος ἔσται. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤκουσεν ἠσαῦ τὰ
verba isaac pris sui. τ clamauit voce ma-
ῥήματα ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐβόησε φωνὴν με-
gna et amara valde. τ ait: benedic
γάλην καὶ πικρὰν σφόδρα. καὶ εἶπεν, εὐλόγησον δὴ
τ mihi pr̄. ait aūt illi: veniēs frater tu9 cum
κἀμὲ πάτερ. εἶπε δὲ αὐτῷ, ἐλθὼν ὁ ἀδελφός σου μετὰ
dolo: accepit bñdictionē tuā. τ dixit: iuste
δόλου, ἔλαβε τὴν εὐλογίαν σου. καὶ εἶπε, δικαίως
vocatū ē nomē eius iacob.
ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰακώβ.

& da mihi osculū fili mi. Accessit & osculatus est eū. Statimque vt sensit vestimētorū eius fragrātiam: bñdicēs illi ait. Ecce odor filii mei sicut odor agri: cui bñdixit dñs. Det tibi deus de rore celi & de pinguedine terre abūdātiā frumenti vini & olei: & seruiant tibi populi: & adorent te tribus. Esto dñs fratrū tuorū: & incuruētur ante te filii mris tue. qui maledixerit tibi: sit ille maledictus. & qui bñdixerit tibi: bñdictiōibus repleatur. Vix isaac sermonē īpleuerat: & egresso iacob foras: venit Esau: coctosque de venatione cibos intulit patri: dicens. Surge pater mi: & comede de venatione filii tui: vt bñdicat mihi aīa tua. Dixitque illi isaac: quis enim es tu. Qui respondit. Ego sū filius tuus primogenitus esau. Expauit isaac stupore vehemēti: & vltra q̄ȝ credi pt admirās ait. Quis igitur ille est qui dudū captā venatione attulit mihi & comedi ex oībus priusq̄ȝ tu venires. Bñdixique ei & erit bñdictus. Auditis esau sermonibus pris: irrugiit clamore magno: & cōsternatus ait. Bñdic etiam & mihi pr̄ mi. Qui ait. Venit germanus tuus fraudulēter: & accepit bñdictionē tuā. At ille subiunxit. Iuste vocatū ē nomen ei9 iacob

ושקה לי בני: ויגש וישק לו
וירח את ריח בגדיו ויברכהו
ויאמר ראה ריח בני כריח שדה
אשר ברכו יהוה: ויתן לך
האלהים מטל השמים ומשמני
הארץ ורב דגן ותירש: יעבדוך
עמים וישתחו לך לאמים הוה
גביר לאחיך וישתחוו לך בני
אמך ארריך ארור ומברכיך
ברוך: ויהי כאשר כלה יצחק
לברך את יעקב ויהי אך יצא
יצא יעקב מאת פני יצחק אביו
ועשו אחיו בא מצידו: ויעש גם
הוא מטעמים ויבא לאביו ויאמר
לאביו יקם אבי ויאכל מציד
בנו בעבור תברכני נפשך: ויאמר
לו יצחק אביו מי אתה ויאמר
אני בנך בכרך עשו: ויחרד יצחק
חרדה גדלה עד מאד ויאמר מי
אפוא הוא הצד ציד ויבא לי
ואכל מכל בטרם תבוא ואברכהו
גם ברוך יהיה: כשמע עשו את
דברי אביו ויצעק צעקה גדלה
ומרה עד מאד ויאמר לאביו
ברכני גם אני אבי: ויאמר בא
אחיך במרמה ויקח ברכתך:
ויאמר הכי קרא שמו יעקב

נשק נשק
נתן
טלל
ירש עבד
עמם שחה הוה
גבר
ברך
היה
פנה
צוד עשה
טעם בוא
קום אכל
ברך אמר
חרד
איפה צוד בוא
בוא
ברך
צעק
מרר
בוא
רמה לקח

Transla. Chal.

ונשיק לי ברי: וקריב ונשיק ליה וארח ית ריחא דלבושוהי וברכיה ואמר חזי ריחא
דברי כריחא דחקלא דבריכיה יי: ויתן לך יי מטלא דשמיא ומטובא דארעא
וסגיות עבור וחמר: יפלחונך עממין וישתעבדון לך מלכון הוי רב לאחך ויסגדון לך
בני אמך ליטך יהון ליטין ומברכך יהון בריכין: והוה כד שצי יצחק לברכא ית יעקב
והוה ברם מיפק נפק יעקב מן קדם יצחק אבוהי ועשו אחוהי עאל מצידיה: ועבד אף
הוא תבשילין ואיתי לאבוהי ואמר לאבוהי יקום אבא וייכול מצידא דבריה בדיל
דיתברכנני נפשך: ואמר ליה יצחק אבוהי מאן את ואמר אנא ברך בוכרך עשו: ותוה
יצחק תוהא רבא עד לחדא ואמר מן הוא דיכי דצד צידא ואעיל לי ואכלית מכולא
עד לא תיעול וברכיה אף בריך יהא: כד שמע עשו ית פתגמי אבוהי וצוח צוחא רבא
ומרירא עד לחדא ואמר לאבוהי ברכני אף אנא אבא: ואמר עאל אחוך בחכמתא
וקביל ברכתך: ואמר יאות קרא שמיה יעקב

Interp. chal.

et osculare me fili mi. Et accessit τ osculatus est eum: et odoratus est odorē vestimentorū suorum: τ benedixit ei. Et ait. Ecce odor filij mei sicut odor agri: cui benedixit dñs. Det autē tibi dñs de rore celi τ de bono terre: τ multitudinē frumēti τ vini. Seruiant tibi populi: et subijciantur tibi regna: esto princeps fratribus tuis: τ adorabūt te filij matris tue: maledicētes tibi erunt maledicti: τ bñdicentes tibi erunt benedicti. Et factū est cum cōsummasset isaac benedicere iacob: iacob egrediente a facie isaac patris sui: esau frater ei9 veniebat de venatione sua. Et fecit quoque ipse edulia: τ intulit patri suo: τ dixit ei. Surgat pr̄ meus et comedat de venatione filij sui: vt benedicat mihi aīa tua. Et ait illi pater ei9. Quis est tu? Et dixit. ego filius tuus primogenitus tu9 esau. Et admiratus est isaac admiratiōe magna vsque nimis. Et ait. Quis est ille q̄ venatus est venationē. τ attulit mihi: τ comedi ex oībus priusq̄ȝ intrares: τ bñdixi ei: bñdict9 quoque erit. Qñ audiuit esau verba pris sui: clamauit clamore magno τ amaro vsque nimis: τ dixit pr̄i suo. Bñdic et mihi pr̄ mi. et ait. Venit frater tu9 sapiēter: τ accepit bñdictionē tuā. et ait. Recte vocatū ē nomē ei9 iacob:

Primitiua chal.

ריח חזא
נתן טלל סגא
פלח שעבד הוה
רבב סגד לוט
ברך היה שצא
נפק עול צוד
אתא קום אכל
צוד ברך
רבה צוד עול
שמע רבה

Tex. Heb.

ויעקבני זה פעמים את בכרתי
לקח והנה עתה לקח ברכתי
ויאמר הלא אצלת לי ברכה ויען
יצחק ויאמר לעשו הן גביר
שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי
לו לעבדים ודגן ותירש סמכתיו
ולכה אפוא מה אעשה בני ויאמר
עשו אל אביו הברכה אחת הוא לך
אבי ברכני גם אני אבי וישא
עשו קלו ויבך ויען יצחק אביו
ויאמר אליו הנה משמני הארץ
יהיה מושבך ומטל השמים מעל
ועל חרבך תחיה ואת אחיך
תעבד והיה כאשר תריד ופרקת
עלו מעל צוארך וישטם עשו
את יעקב על הברכה אשר ברכו
אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו
ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב
אחי ויגד לרבקה את דברי עשו
בנה הגדל ותשלח ותקרא ליעקב
בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו
אחיך מתנחם לך להרגך ועתה
בני שמע בקלי וקום ברח לך
אל לבן אחי חרנה וישבת עמו
ימים אחדים עד אשר תשוב
חמת אחיך עד שוב אף אחיך
ממך ושכח את אשר עשית לו

Trāsla. B. Hiero.

Supplātauit em̄ me: en altera vice. Priogenita mea an̄ tulit: & nūc secūdo surripuit bñdictionē meā. Rursūq; ad patrē: nūqd nō reseruasti ait & mihi bñdictionē. Rñdit isaac. Dñm tuū illū cōstitui: & oēs frēs suos seruituti eius subiugaui. Frumento & vino stabiliui eum: & tibi post hec fili mi vltra quid faciam. Cui esau. Num vnā inquit tantū bñdictionē habes pater. mihi quoq; obsecro vt bñdicas. Cumq; eiulatu magno fleret: motus isaac dixit ad eū. In pinguedine terre & in rore celi desup erit benedictio tua. Viues in gladio: & fratri tuo seruies: tēpusq; veniet cū excutias & soluas iugū eius de ceruicibus tuis. Oderat ergo sp esau iacob pro bñdictione qua benedixerat ei pater. Dixitq; in corde suo. Venient dies luctus patris mei: & occidā iacob fratrē meū. Nunciata sūt hec rebecce. Que timens & vocans iacob filiū suū dixit ad eum. Ecce esau frater tuus minatur vt occidat te. Nunc ergo fili audi vocē meā: & cōsurgēs fuge ad laban frēm meū in aram: habitabisq; cū eo dies paucos: donec requiescat furor fris tui: & cesset indignatio eius: obliuiscaturq; eorū q̄ fecisti in eum. postea

Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina.

supplātauit enī me iam secūdo: et primogenita
ἐπτέρνικε γάρ με ἤδη δεύτερον, τά τε πρωτοτόκιά
mea tulit. ⁊ nūc accepit bñdictionē meā. ⁊ dixit
μου εἴληφε. καὶ νῦν ἔλαβε τὴν εὐλογίαν μου. καὶ εἶπεν
esau pri suo. nō relicta ē mihi bñdictio
ἡσαῦ τῷ πρὶ αὐτοῦ. οὐχ ὑπολέλειπταί μοι εὐλογία
pr? rñdens āt isaac dixit esau. si dñz illum
πρ; ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ εἶπε τῷ ἡσαῦ. εἰ κύριον αὐτὸν
feci tuū: ⁊ oēs fratres eius ser-
ἐποίησά σου, καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οἰκέ-
uos. frumēto et vino stabiliui eū. tibi āt qd faciam
τας. σίτῳ καὶ οἴνῳ ἐστερέωσα αὐτόν. σοὶ δὲ τί ποιήσω
fili. dixit āt esau ad patrē suū. nū bñdictio
τέκνον. εἶπε δὲ ἡσαῦ πρὸς τὸν πρα αὐτοῦ. μὴ εὐλογία
vna tibi est pr? bñdic ⁊ mihi pr. cōpun
μία σοί ἐστι πρ; εὐλόγησον δὴ κἀμὲ πρ. κατανυχ-
cto āt isaac: exclamauit voce esau: et fleuit.
θέντος δὲ ἰσαάκ, ἀνεβόησε φωνὴν ἡσαῦ, καὶ ἔκλαυσεν
rñdens āt isaac pr eius: dixit ei: ecce de
ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ ὁ πὴρ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἀ-
pinguedine terre erit habitatio tua: et
πὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς ἔσαι ἡ κατοίκησίς σου, καὶ
de rore celi desup. ⁊ in gladio
ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν. καὶ ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ
tuo viues. et fratri tuo seruies. erit āt quā
σου ζήσῃ. καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις. ἔσαι δὲ ἡνί-
do deponas ⁊ detrahas iugū eius de col-
κα ἂν καθέλῃς καὶ ἐκλύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τρα-
lo tuo. et iratus ē esau iacob pro bñ
χήλου σου. καὶ ἐνεκότει ἡσαῦ τῷ ἰακὼβ περὶ τῆς εὐ-
dictione q̄ bñdixit ei pr eius. dixit āt esau in
λογίας ἧς εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ πὴρ αὐτοῦ. εἶπε δὲ ἡσαῦ ἐν
mente sua: appropinquēt dies luctus
τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους
pris mei: vt occidā iacob fratrē meū.
τοῦ πρς μου, ἵνα ἀποκτείνω ἰακὼβ τὸν ἀδελφόν μου. ἀ-
nūciata sūt āt rebecce verba esau filij sui
πηγγέλη δὲ ῥεβέκκᾳ τὰ ῥήματα ἡσαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ
seniorꝭ: et mittens: vocauit iacob fi-
πρεσβυτέρου. καὶ πέμψασα, ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸν υἱ-
liū suū iuniorē: ⁊ dixit ei: ecce esau fra
ὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἡσαῦ ὁ ἀ-
ter tu9 minatur tibi occidere te. nūc ergo
δελφός σου ἀπειλεῖταί σοι τοῦ ἀποκτεῖναί σε. νῦν οὖν
o fili audi meā vocē: et surgēs fu
ὦ τέκνον ἄκουσόν μου τῆς φωνῆς, καὶ ἀναστὰς ἀπόδρα-
ge in mesopotamiā ad labān fratrē
θι εἰς τὴν μεσοποταμίαν πρὸς λάβαν τὸν ἀδελφόν
meū in charram: et habita cū eo dies aliquot:
μου εἰς χαῤῥάν, καὶ οἴκησον μετ᾽ αὐτοῦ ἡμέρας τινάς,
donec auertatur furor et ira fratris
ἕως τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ
tui a te: ⁊ obliuiscatur q̄ fecisti ei.
σου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐπιλάθηται ἃ πεποίηκας αὐτῷ.

F Hebre. 11.c. Abdie 1.a. G

Interp. chal.

supplantauit enī me his duabus vicibus: primogenita mea tulit: ⁊ ecce nunc suscepit benedictionē meaꝫ. Et dixit. Nūqd nō reseruasti mihi bñdictionē. Rñditq; isaac. Et dixit ad esau. Ecce principē ꝯstitui cū tibi: ⁊ oēs fratres suos dedi ei in seruos: ⁊ frumēto ⁊ vino stabiliui eum. Et nunc tibi qd faciā vltra fili mi. Et dixit esau patri suo. Nunqd bñdictio vna tantū est tibi pater mi: benedic quoq; mihi pater mi. Et leuauit esau vocē suā ⁊ fleuit. Et respondit isaac pater eius: ⁊ ait illi. Ecce de optimo terre erit habitatio tua: ⁊ de rore celi desup: ⁊ in gladio tuo viues: ⁊ fratri tuo seruies: et erit qū transgrediētur filij eius verba legis: auferes iugū eius de ceruicibus tuis. Et habuit esau odio iacob pro benedictiōe qua bñdixerat ei pr eius. Et dixit esau in corde suo: appropinqbunt dies luct9 pris mei: ⁊ interficiā iacob fratrē meū. Nūciataq; sunt rebecce v̄ba esau filij sui maioris: ⁊ misit ⁊ vocauit iacob filiū suū minorē: ⁊ dixit ei. Ecce esau fr tu9 insidiaꝛ tibi vt iterficiat te. Et nūc fili mi acqesce mihi: ⁊ surge vade ad laban frēm meū in aran: ⁊ habitabis apud eū dies paucos: donec qescat ira fris tui: donec reuertaꝛ ira fris tui a te: ⁊ obliuiscaꝛ ei9 qđ fecisti ei.

Trānsla. Chal.

ואכמני דנן תרתין זמנין ית בכירותי נסיב והא כען קביל ברכתי ואמר הלא שבקת
לי ברכתא ואתיב יצחק ואמר לעשו הא רב שויתיה לך וית כל אחוהי יהבית ליה
לעבדין ועיבור וחמר סעדתיה ולך הכא מה אעביד ברי ואמר עשו לאבוהי הברכתא
חדא היא לך אבא ברכני אף אנא אבא וארים עשו קליה ובכא ואתיב יצחק אבוהי
ואמר ליה הא מטוב ארעא יהא מותבך ומטלא דשמיא מלעילא ועל חרבך
תיחי וית אחוך תפלח ויהא כד יעברון בנוהי על פתגמי אוריתא ותעדי נירה
מעל צוארך ונטר עשו דבבו ליעקב על ברכתא דברכיה אבוהי ואמר עשו בלביה
יקרבון יומי אבלא דאבא ואקטול ית יעקב אחי ואתחוא לרבקה ית פתגמי עשו
ברה רבא ושלחת וקרת ליעקב ברה זעירא ואמרת ליה הא עשו אחוך כמן לך
למקטלך וכען ברי קביל מני וקום איזיל לך לות לבן אחי לחרן ותתיב עמיה יומין
זעירין עד דיתוב רוגזא דאחוך עד דיתוב רוגזא דאחוך מנך ויתנשי ית דעבדת ליה

Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina.

et mittens accersam te inde: ne forte
καὶ ἀποστείλασα μεταπέμψομαί σε ἐκεῖθεν, μή πο-
te orber a duob9 vobis in die vna. di
τε ἀποτεκνωθῶ ἀπὸ τῶν δύο ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. εἶ-
xit rebecca ad isaac infensa sum vite mee ppt
πε δὲ ῥεβέκκα πρὸς ἰσαὰκ προσώχθικα τῇ ζωῇ μου διὰ
filias filiorū het. si accepero iacob vxo
τὰς θυγατέρας τῶν υἱῶν χέτ. εἰ λήψομαι ἰακὼβ γυ-
rem de filiabus terre huius: vt
ναῖκα ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς γῆς ταύτης, ἵνα-
quid mihi viuere.
τί μοι τὸ ζῆν.

Ca. 28.

Aduocās āt isaac iacob: benedixit
προσκαλεσάμενος δὲ ἰσαὰκ τὸν ἰακὼβ, εὐλόγησεν
ei. et precepit ei: dicēs: nō accipies vxorē
αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέγων, οὐ λήψῃ γυναῖκα
de filiab9 chananeorū. surgēs fuge
ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων. ἀναστὰς ἀπόδραθι
in mesopotamiā: in domū bathuel pris
εἰς τὴν μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον βαθουὴλ πρὸς τῆς
mris tue. et accipe tibi ipsi vxorē de filia
μρς σου. καὶ λάβε σεαυτῷ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέ-
b9 laban fratris mris tue. āt de9 me9 bñ
ρων λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μρς σου. ὁ δὲ θεός μου εὐλο-
dicat tibi fili: et multiplicet te: et eris in cōgre
γήσαι σε τέκνον, καὶ πληθύναι σε, καὶ ἔσῃ εἰς συνα-
gationē gētiū. et dabit tibi bñdictionē abraā pris
γωγὰς ἐθνῶν. καὶ δώσει σοι εὐλογίαν ἀβραὰμ τοῦ πρς
mei tibi: et semini tuo post te: ad hereditādū
μου σοί, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σέ, κληρονομῆσαι
terrā incolatus tui. quā dedit de9 abra
τὴν γῆν τῆς παροικήσεώς σου. ἣν ἔδωκεν ὁ θς τῷ ἀβρα-
am. et misit isaac iacob. et abijt in
ἀμ. καὶ ἀπέστειλεν ἰσαὰκ τὸν ἰακώβ. καὶ ἐπορεύθη εἰς
mesopotamiā: ad laban filiū bathuel
τὴν μεσοποταμίαν, πρὸς λάβαν υἱὸν βαθουὴλ τοῦ
syri: fratrē rebecce mris iacob et esau.
σύρου, ἀδελφὸν ῥεβέκκας τῆς μρς ἰακὼβ καὶ ἡσαῦ.
vidit āt esau ꝙ bñdixit isaac iacob: et mi
ἴδε δὲ ἡσαῦ ὅτι εὐλόγησεν ἰσαὰκ τὸν ἰακώβ, καὶ ἀ-
sit in mesopotamiā syrie: accipere
πέστειλεν εἰς τὴν μεσοποταμίαν τῆς συρίας, λαβεῖν
sibi vxorē inde cū bñdiceret ei. et pre
ἑαυτῷ γυναῖκα ἐκεῖθεν ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτόν. καὶ ἐνε-
cepit ei: dicēs: nō accipies vxorē de filia
τείλατο αὐτῷ, λέγων, οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγα-
bus chananeorū. et audiuit iacob pres et
τέρων τῶν χαναναίων. καὶ ἤκουσεν ἰακὼβ τοῦ πρς καὶ
mres suā. et pfect9 ē in mesopotamiā. et
τῆς μρς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη εἰς μεσοποταμίαν. καὶ
vidit esau: ꝙ male sunt filie chanaan
ἴδεν ἡσαῦ, ὅτι πονηραί εἰσιν αἱ θυγατέρες χαναὰν
coram isaac pre suo. et abijt esau ad
ἐναντίον ἰσαὰκ τοῦ πρς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη ἡσαῦ πρὸς

A B

Trāsla. B. Hiero.

mittā & adducā te inde huc. Cur vtroq; orbabor filio in vno die. Dixitq; rebecca ad isaac: Tedet me vite mee propter filias heth. Si acceperit iacob vxorem de stirpe huius terre: nolo viuere.

Ca. 28.

Vocauit itaq; isaac iacob: & bñdixit eum: pcepitq; ei dicēs. Noli accipere cōiugē de genere chanaan: sed vade & pficiscere in mesopotamiam syrie ad domū bathuel pris mris tue: & accipe tibi inde vxorem de filiabus labā auūculi tui. Deus aūt ops bñdicat tibi & crescere te faciat atq; mltiplicet: vt sis in turbas populorū: & det tibi bñdictiōes abrae & semini tuo post te: vt possideas terram pegrinatiōis tue: quā pollicitus est auo tuo. Cumq; dimisisset eum isaac pfectus puenit in mesopotamiā syrie ad laban filium bathuel syri fratrē rebecce mris sue. Vidēs āt Esau ꝙ bñdixisset pater suus iacob: & misisset eū in mesopotamiā syrie: vt inde vxorē duceret: & post bñdictionē pcepisset ei dicēs: nō accipies vxorem de filiabus chanaan: quodq; obediēs iacob parētibus suis isset in syriam: probans quoq; ꝙ nō libēter aspiceret filias chanaan pater suus: iuit ad

Tex. Heb.

ושלחתי ולקחתיך משם למה
אשכל גם שניכם יום אחד
ותאמר רבקה אל יצחק קצתי
בחיי מפני בנות חת אם לקח
יעקב אשה מבנות חת כאלה
מבנות הארץ למה לי חיים

Cap. xxviij.

ויקרא יצחק אל יעקב ויברך
אתו ויצוהו ויאמר לו לא תקח
אשה מבנות כנען קום לך פדנה
ארם ביתה בתואל אבי אמך
וקח לך משם אשה מבנות לבן
אחי אמך ואל שדי יברך אתך
ויפרך וירבך והיית לקהל
עמים ויתן לך את ברכת אברהם
לך ולזרעך אתך לרשתך את
ארץ מגריך אשר נתן אלהים
לאברהם וישלח יצחק את יעקב
וילך פדנה ארם אל לבן בן בתואל
הארמי אחי רבקה אם יעקב
ועשו וירא עשו כי ברך יצחק את
יעקב ושלח אתו פדנה ארם
לקחת לו משם אשה בברכו אתו
ויצו עליו לאמר לא תקח אשה
מבנות כנען וישמע יעקב אל
אביו ואל אמו וילך פדנה ארם
וירא עשו כי רעות בנות כנען
בעיני יצחק אביו וילך עשו אל

Trānsla. Chal.

ואשלח ואדברינך מתמן למה אתכל מתרויכון יומא חד ואמרת רבקה ליצחק
עקית בחיי מן קדם בנת חת אם נסיב יעקב אתתא מבנת חתאה כאלין מבנת ארעא
למה לי חיין וקרא יצחק ליעקב ובריך יתיה ופקדיה

Ca. xxviij.

ואמר ליה לא תיסב אתתא מבנת כנען קום איזיל לפדן ארם לבית בתואל אבוהא
דאמך וסב לך מתמן אתתא מבנת לבן אחוהא דאמך ואל שדי יברך יתך ויפשינך
ויסגינך ותהי לכינשת שבטין ויתן לך ית ברכתא דאברהם לך ולבנך עמך
למירתך ית ארע תותבותך דיהב ייי לאברהם ושלח יצחק ית יעקב ואזל לפדן ארם
לות לבן בר בתואל ארמאה אחוהא דרבקה אמיה דיעקב ועשו וחזא עשו ארי בריך
יצחק ית יעקב ושלח יתיה לפדן ארם למיסב ליה מתמן אתתא כד בריך יתיה ופקיד
עלוהי למימר לא תיסב אתתא מבנת כנען וקביל יעקב למימר אבוהי ואמיה ואזל
לפדן ארם וחזא עשו ארי בישן בנת כנען בעיני יצחק אבוהי ואזל עשו לות

Interp. chal.

Et mittā adducāq; te inde: cur orbabor ambob9 vobis die vna? Et dixit rebecca ad isaac. Penitet me vite ppter filias heth: si acceperit iacob vxorē de filiabus heth similē istis de filiab9 terre: ad qd mihi est vita?

Vocauitq; isaac iacob ⁊ bñdixit ei: ⁊ precepit ei: ⁊ dixit ei. Non accipies vxorē de filiabus chanaan. Surge vade in mesopotamiam syrie in domum bathuelis patris matris tue: ⁊ accipe tibi inde vxorē de filiab9 laban fris mris tue. Et deus omnipotens benedicat tibi: ⁊ crescere te faciat ⁊ multiplicet te: ⁊ sis in turbas tribuum: ⁊ det tibi benedictionem abrahe ⁊ filijs tuis tecum: vt possideas terram habitationis tue: quam dedit deus abrahe. Et dimisit isaac iacob ⁊ abijt in mesopotamiā syrie ad laban filiū bathuelis syri fratrē rebecce mris iacob ⁊ esau. Et vidit esau ꝙ bñdixit isaac iacob ⁊ misit eū in mesopotamiā syrie: vt acciperet inde sibi vxorē: ⁊ ꝙ qndo benedixit ei precepisset ei dicēs. Non accipies vxorē de filiabus chanaā: ⁊ ꝙ obedisset iacob verbo patris et matris sue: ⁊ iuisset in mesopotamiā syrie. Videns igitur esau ꝙ displicuissent filie chanaā in oculis isaac patris sui: abijt quoq; esau ad

ישמעאל ויקח את מחלת בת
ישמעאל בן אברהם אחות נביות
על נשיו לו לאשה: ויצא יעקב
מבאר שבע וילך חרנה: ויפגע
במקום וילן שם כי בא השמש
ויקח מאבני המקום וישם
מראשתיו וישכב במקום
ההוא: ויחלם והנה סלם מצב
ארצה וראשו מגיע השמימה והנה
מלאכי אלהים עלים וירדים בו:
והנה יהוה נצב עליו ויאמר אני
יהוה אלהי אברהם אביך ואלהי
יצחק הארץ אשר אתה שכב
עליה לך אתננה ולזרעך: והיה
זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה
וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך
כל משפחת האדמה ובזרעך:
והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל
אשר תלך והשבתיך אל
האדמה הזאת כי לא אעזבך עד
אשר אם עשיתי את אשר
דברתי לך: וייקץ יעקב משנתו
ויאמר אכן יש יהוה במקום הזה
ואנכי לא ידעתי: ויירא ויאמר
מה נורא המקום הזה אין זה כי
אם בית אלהים וזה שער
השמים: וישכם יעקב בבקר ויקח

hismaelẽ: & duxit vxorẽ absq; his q̃s prius habebat: melech filiã hismael filii abraã sororẽ nabaioth. Igitur egressus iacob de bersabee ꝑgebat aran. Cumq; venisset ad quẽdã locũ: & vellet in eo reqescere post solis occubitũ: tulit de lapidibus qui iacebant: & supponens capiti suo dormiuit in eodẽ loco. Viditq; in somnis scalam stantem sup terrã & cacumẽ illius tãgẽs celũ: angelos quoq; dei ascendentes & descendentes per eã: & dñm innixũ scale dicẽtẽ sibi. Ego sum dñs deus abraã pris tui & deus isaac. Terram in qua dormis tibi dabo & semini tuo eritq; semen tuũ quasi puluis terre. Dilataberis ad oriẽtẽ & occidẽtẽ & septẽtrionẽ & meridiẽ: & benedicentur in te & in semine tuo cũcte tribus terre. Et ero custos tuus quocunq; perrexeris: & reducam te in terram hãc: nec dimittam nisi compleuero vniuersa que dixi. Cumq; euigilasset iacob de somno: ait. Vere dñs est in loco isto: & ego nesciebam. Pauensq;: q̃ terribilis ẽ inquit locus iste. Nõ est hic aliud nisi domus dei & porta celi. Surgẽs ergo iacob mane tulit

Transla. Chal.

ismael: ⁊ accepit maalath filiam ismaelis filij abraham sororẽ nabaioth sibi in vxorem sup vxores suas. Et egressus est iacob de bersabee: et ibat in aran. Et venit ad quendã locum. ⁊ mansit ibi quoniã occubuit sol: ⁊ tulit de lapidibus loci: et supposuit capiti suo: ⁊ cubuit ĩ loco illo. Et somniauit: ⁊ ecce scala erat defixa in terra: et caput illius pertingebat vsq; ad celum: et ecce angeli dñi ascendebãt ⁊ descendebãt ꝑ eam. et ecce gloria dñi stabat sup eam: et ait. Ego dñs deus abrahe patris tui ⁊ deus isaac: terrã super qua tu cubas tibi dabo eam ⁊ filijs tuis. Et erunt filij tui multi quasi puluis terre: ⁊ preualebis ad occidẽtem et ad orientẽ ⁊ ad aquilonẽ ⁊ ad austrũ: et benedicentur ꝑpter te oẽs cognationes terre: ⁊ propter filios tuos. Et ecce verbũ meuz in adiutoriũ tuũ erit: et custodiam te in omni loco quo ibis: ⁊ reducam te ad terram hanc: quoniã non derelinquã te donec faciaz qđ locutus sum tibi. Euigilauitq; iacob de somno suo: ⁊ ait. Utiq; in veritate gloria dñi habitat in loco isto: et ego nesciebam: ⁊ timuit: ⁊ ait. Quaz terribilis est locus iste: non est locus cõmunis: sed locus in quo beneplacituz est coram deo. Et e regione loci huius est porta celi. Et surrexit iacob mane: ⁊ tulit

את האבן אשר שם מראשתיו
וישם אתה מצבה ויצק שמן על
ראשה: ויקרא את שם המקום
ההוא בית אל ואולם לוז שם העיר
לראשנה: וידר יעקב נדר לאמר
אם יהיה אלהים עמדי ושמרני
בדרך הזה אשר אנכי הולך
ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש:
ושבתי בשלום אל בית אבי
והיה יהוה לי לאלהים: והאבן
הזאת אשר שמתי מצבה יהיה
בית אלהים וכל אשר תתן לי
עשר אעשרנו לך:

Cap. xxix.

וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם:
וירא והנה באר בשדה והנה שם
שלשה עדרי צאן רבצים עליה
כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים
והאבן גדלה על פי הבאר: ונאספו
שמה כל העדרים וגללו את
האבן מעל פי הבאר והשקו את
הצאן והשיבו את האבן על פי
הבאר למקמה: ויאמר להם יעקב
אחי מאין אתם ויאמרו מחרן
אנחנו: ויאמר להם הידעתם
את לבן בן נחור ויאמרו ידענו:
ויאמר להם השלום לו ויאמרו
שלום והנה רחל בתו באה עם

lapidem quẽ supposuerat capiti suo: & erexit in titulũ fundens oleum desuper. Appellauitq; nomẽ vrbis bethel: quẽ prius luza vocabatur. Vouit etiam votũ dicens. Si fuerit deus mecum: & custodierit me in via per quam ego ambulo: & dederit mihi panem ad vescendũ & vestimẽtũ ad induẽdũ: reuersusq; fuero ꝓspere ad domum pris mei: erit mihi dñs in deũ: & lapis iste quem erexi in titulũ: vocabitur domus dei: cũctorũq; que dederis mihi decimas offeram tibi.

Rofectus . Ca. 29.

Pergo Jacob venit in terram orientalem: & vidit puteũ in agro: tres quoq; greges ouium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora: & os eius grandi lapide claudebatur. Mosq; erat vt cũctis ouibus cõgregatis deuoluerent lapidẽ: & refectis gregibus rursum super os putei ponerent. Dixitq; ad pastores. Fr̃es vñ estis. Qui responderunt de aran. Quos iterrogãs. Nunquid ait nostis laban filiũ nachor. Dixerunt. Nouimus. Sanus ne est inquit. Valet inquiunt: & ecce rachel filia eius venit cum

Interp. chal.

lapidem quẽ supposuerat capiti suo: ⁊ statuit eum in titulũ: ⁊ effudit oleum sup caput eius. Et vocauit nomen loci illi⁹ bethel: nomẽ aũt ciuitatis luz prius vocabatur. Et vouit iacob votum dicens. Si fuerit verbum dei in adiutorium meum: ⁊ custodierit me in via hac in qua ego ambulo: ⁊ dederit mihi panem ad vescendum: ⁊ vestimentum ad induendum: et reuersus fuero in pace in domum patris mei: et erit mihi verbum domini in deum: ⁊ lapis iste quem posui in titulum: erit super quem seruiam coram domino. et omnium que dederis mihi vnum ex decem separabo coram te.

Cap. 29.

Et leuauit iacob pedes suos: et abijt in terram filioꝝ orientis. et vidit. Et ecce puteus in agro: et ecce ibi tres greges ouium accubantes iuxta eum: quia de puteo illo adaquabãtur greges: ⁊ lapis grandis erat super os putei. Et congregabantur ibi oẽs greges: ⁊ deuoluebant lapidem ab ore putei: ⁊ adaquabant oues: et reducebant lapidem super os putei ĩ locũ suũ. Dixitq; eis iacob. Fratres mei vnde estis? et dixerunt. De aran nos sumus. et dixit eis. Nunquid nostis laban filium nachor. ⁊ dixerunt. Nouimus. Et dixit eis. Nunquid pax est ei. et dixerunt. Pax. Et ecce rachel filia eius veniebat cum

הצאן: ויאמר הן עוד היום גדול
לא עת האסף המקנה השקו
הצאן ולכו רעו: ויאמרו לא נוכל
עד אשר יאספו כל העדרים
וגללו את האבן מעל פי הבאר
והשקינו הצאן: עודנו מדבר
עמם ורחל באה עם הצאן אשר
לאביה כי רעה הוא: ויהי כאשר
ראה יעקב את רחל בת לבן אחי
אמו ואת צאן לבן אחי אמו ויגש
יעקב ויגל את האבן מעל פי
הבאר וישק את צאן לבן אחי
אמו: וישק יעקב לרחל וישא
את קלו ויבך: ויגד יעקב לרחל
כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה
הוא ותרץ ותגד לאביה: ויהי
כשמע לבן את שמע יעקב בן
אחתו וירץ לקראתו ויחבק לו
וינשק לו ויביאהו אל ביתו
ויספר ללבן את כל הדברים
האלה: ויאמר לו לבן אך עצמי
ובשרי אתה וישב עמו חדש
ימים: ויאמר לבן ליעקב הכי אחי
אתה ועבדתני חנם הגידה לי מה
משכרתך: וללבן שתי בנות שם
הגדלה לאה ושם הקטנה רחל:
ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת

גדל · אסף קנה · הלך רעה יכל · שקה דבר · בוא · היה · נגש · גלל · נשק נשא · קול בכה נגד · רוץ · חבק · נשק בוא · ספר · יום · חנן נגד · שכר · היה יפה

grege suo. Dixitq̃ iacob. Adhuc multum diei supest: nec est tp̄s vt reducātur ad caulas greges. Date añ potū ouibus: & sic eas ad pastū reducite. Qui rñderūt. Nō possumus donec oīa pecora congregentur: & amoueamus lapidem de ore putei: vt adaq̃mus greges. Adhuc loq̃batur: & ecce rachel veniebat cū ouibus pr̃is sui. Nā gregē ipsa pascebat. Quā cum vidisset iacob: & sciret consobrinam suā ouesq̃ laban auunculi sui: amouit lapidem quo puteus claudebatur: & adaquato grege osculatus est eam. Et eleuata voce fleuit: & īdicauit ei q̃ frater esset pr̃is sui & filius rebecce. At illa festinans nūciauit patri suo. Qui cum audisset venisse iacob filium sororis sue: occurrit obuiā ei cōplexusq̃ eū & in oscula ruens: duxit in domū suā. Auditis autem causis itineris: respondit. Os meum es & caro mea. Et post q̃ ipleti sunt dies mēsis vnius: dixit ei. Nū qa frater meus es: gratis seruies mihi? Dic quid mercedis accipias. Habebat vero duas filias. Nomē maioris lia: minor vero appellabat rachel. Sed lia lippis erat oculis: rachel decora

ouib⁹ patris sui. τ dixit eis iacob:
τῶν προβάτων τ͂ πρς αὐτῆς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰακώβ,
adhuc ē dies multa nōdū vt cōgregētur greges.
ἔτι ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὔπω συναχθῆναι τὰ ποίμνια.
adaquāte oues: abeuntes pascite. illi
ποτίσαντες τὰ πρόβατα, ἀπελθόντες βόσκετε. οἱ
āt dixerūt: nō possum⁹: donec cōgregētur oēs
δὲ εἶπον, οὐ δυνάμεθα, ἕως τοῦ συναχθῆναι πάντας
pastores: et reuoluāt lapidē a
τοὺς ποιμένας, καὶ ἀποκυλίσωσι τὸν λίθον ἀπὸ τ͂
puteo: τ adaquem⁹ oues. adhuc eo lo
φρέατος, καὶ ποτιοῦμεν τὰ πρόβατα. ἔτι αὐτ͂ λα-
quēte illis: et ecce rachel filia laban ve
λοῦντος αὐτοῖς, καὶ ἰδοὺ ῥαχὴλ θυγάτηρ λάβαν ἤρ-
niebat cū ouibus pr̃is sui. hec eni pa
χετο μετὰ τῶν προβάτων τ͂ πρς αὐτῆς. αὐτὴ γὰρ ἔ-
scebat oues pr̃is sui. factū ē āt vt vidit
βοσκε τὰ πρόβατα τ͂ πρς αὐτῆς. ἐγένετο δὲ ὡς εἶδεν
iacob rachel filiā laban fratris mr̃is sue:
ἰακὼβ ῥαχὴλ θυγατέρα λάβαν ἀδελφοῦ τῆς μρς αὐ-
et oues laban fratris mr̃is sue.
τ͂, καὶ τὰ πρόβατα λάβαν ἀδελφοῦ τῆς μρς αὐτοῦ.
et accedens iacob: reuoluit lapidē ab o
καὶ προσελθὼν ἰακὼβ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τ͂ στό-
re putei. et adaquauit oues laban
ματος τ͂ φρέατος. καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα λάβαν
fratris mr̃is sue. τ osculat⁹ ē iacob ra
τ͂ ἀδελφοῦ τῆς μρς αὐτ͂. καὶ ἐφίλησεν ἰακὼβ τὴν ῥα-
chel. et clamās voce sua: fleuit. et indica-
χήλ. καὶ βοήσας τῇ φωνῇ αὐτ͂, ἔκλαυσε. καὶ ἀπήγ-
uit rachel: q̃ frater pr̃is sui est: et q̃
γειλε τῇ ῥαχὴλ, ὅτι ἀδελφὸς τ͂ πρς αὐτῆς ἐστί, καὶ ὅ-
fili⁹ rebecce est. τ currēs nūciauit
τι υἱὸς ῥεβέκκας ἐστί. καὶ δραμοῦσα ἀπήγγειλε τῷ
pr̃i suo: fm̄ verba hec. factū ē āt vt au
πρὶ αὐτῆς, κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. ἐγένετο δὲ ὡς ἤ-
diuit laban nomē iacob filij sororis sue:
κουσε λάβαν τὸ ὄνομα ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ,
cucurrit in occursum eius. τ cōplexus eū: osculat⁹ ē.
ἔδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτ͂. καὶ περιλαβὼν αὐτὸν, ἐφίλησε.
τ induxit illū in domū suā. τ narrauit laban
καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτ͂. καὶ διηγήσατο τῷ λάβαν
oīa verba eius. et dixit ei laban: ex ossib⁹
πάντας τοὺς λόγους αὐτ͂. καὶ εἶπεν αὐτῷ λάβαν, ἐκ τῶν ὀστῶν
meis τ ex carne mea es tu. et fuit cū eo mēsē dierū.
μου καὶ ἐκ τῆς σαρκός μου εἶ σύ. καὶ ἦν μετ' αὐτ͂ μῆνα ἡμερῶν.
dixit āt laban iacob. q̃ enī frater me⁹ es: nō seruies
εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακώβ. ὅτι γὰρ ἀδελφός μου εἶ, οὐ δουλεύσεις
mihi gratis: nūcia mihi: qd̄ tua merces ē. at laban
μοι δωρεάν; ἀπάγγειλόν μοι, τί σου ὁ μισθός ἐστι. τῷ δὲ λάβαν
due filie erant. nomē maiori: lia. et nomē secū
δύο θυγατέρες ἦσαν. ὄνομα τῇ μείζονι, λεία. καὶ ὄνομα τῇ δευ-
de: rachel. at oculi lie infirmi. rachel āt pulchra
τέρᾳ, ῥαχήλ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ λείας ἀσθενεῖς. ῥαχὴλ δὲ καλὴ

C

D

Interp̄. chal.

ענא: ואמר הא עוד יומא רבא לא עידן למיכנש בעירא אשקו ענא ואיזילו רעו:
ואמרו לא ניכול עד דיתכנשון כל עדריא ויגנדרון ית אבנא מעל פומא דבירא
ונשקי ית ענא: עד דהוא ממליל עמהון ורחל אתת עם ענא די לאבוהא ארי רעיתא
היא: והוה כד חזא יעקב ית רחל בת לבן אחוהא דאמיה וית ענא דלבן אחוהא דאמיה
וקריב יעקב וגנדר ית אבנא מעל פומא דבירא ואשקי ית ענא דלבן אחוהא דאמיה:
ונשיק יעקב לרחל וארים ית קליה ובכא: וחוי יעקב לרחל ארי בר אחוהי דאבוהא
הוא וארי בר רבקה הוא ורהטת וחויאת לאבוהא: והוה כד שמע לבן ית שמע יעקב
בר אחתיה ורהט לקדמותיה וגפיף ליה ונשיק ליה ואעליה לביתיה ואשתעי
ללבן ית כל פתגמיא האלין: ואמר ליה לבן ברם קריבי ובשרי את ויתיב עמיה
ירח יומין: ואמר לבן ליעקב הלא דאחי את ותפלחנני מגן חוי לי מה אגרך: וללבן תרתין
בנן שום רבתא לאה ושום זעירתא רחל: ועיני לאה יאין ורחל הות שפירא

Primitiua chal.

עאן רבב כנש · שקה אזל רעה · יכל גדר בור · מלל אתא רעה · שקה · רום קול בכה · חוה · עול שעה · יתב · פלח חוה תרי · רבב יאה

Transla. Chal.

ouibus. Et ait. Ecce adhuc multū diei supest: non est tēpus vt colligātur pecora: adaquate oues τ ite ad pastum. Et dixerūt. Non possumus: donec cōgregētur oēs greges τ deuoluāt lapidē ab ore putei: τ potū demus ouib⁹. Adhuc ille loq̃batur cū eis: τ rachel venit cū ouibus patris sui: nam oues ipsa pascebat. Et factū est cum vidisset iacob rachel filiā laban fratris matris sue: τ oues laban fratris matris sue: accessit iacob τ reuoluit lapidē ab ore putei: τ adaq̃uit oues laban fratris matris sue. Et osculat⁹ est iacob rachel: et leuauit vocē suā τ fleuit. Et narrauit iacob rachel q̃ filius sororis pr̃is sui ipse esset: τ q̃ filius rebecce esset: τ cucurrit τ nūciauit patri suo. Et factū est cum audisset labā rumorē de iacob filio sororis sue: cucurrit in occursum eius: τ amplexatus est eū: τ osculat⁹ est eū: τ introduxit eum in domū suā: τ narrauit labā oīa verba hec. Et ait ei laban. Utiq̃ cōsanguine⁹ me⁹ et caro mea tu es: τ habitauit cū eo mensem dierū. Et dixit labā ad iacob. Nunq̃d q̃ fr̃ me⁹ es seruies mihi gratis? indica mihi q̃ erit merces tua. Habebat autē laban duas filias: nomē maioris lia τ nomē minoris rachel. Oculi āt lie erāt pulchri: τ rachel erat decora

aspectu. et decora facie valde. dilexit āt
τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα. ἠγάπησε δὲ
rachel iacob. τ dixit: seruiā tibi septē
τὴν ῥαχὴλ ὁ ἰακώβ. καὶ εἶπε, δουλεύσω σοι ἑπτὰ
ānos pro rachel filia tua iuniore. di
ἔτη περὶ ῥαχὴλ τῆς θυγατρός σου τῆς νεωτέρας. εἶ-
xit āt laban: melius tibi dare me eam: q̃
πε δὲ λάβαν, βέλτιόν σοι δοῦναί με αὐτήν, ἢ
dare me eā viro alteri. habita mecū. et
δοῦναί με αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ. οἴκησον μετ' ἐμοῦ. καὶ
seruiuit iacob pro rachel ānos septē. τ erāt
ἐδούλευσεν ἰακὼβ περὶ ῥαχὴλ ἔτη ἑπτά. καὶ ἦσαν
corā eo quasi dies pauci: eo q̃ dilige-
ἐναντίον αὐτοῦ ὡς ἡμέραι ὀλίγαι, παρὰ τὸ ἀγα-
ret ipse eam. dixit āt iacob ad laban: da mihi
πᾶν αὐτὸν αὐτήν. εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς λάβαν, δός μοι
vxorē meā: impleti sūt enī dies: vt
τὴν γυναῖκά μου, πεπλήρωνται γὰρ αἱ ἡμέραι, ὅπως
ingrediar ad illā. cōgregauit āt labā oēs
εἰσέλθω πρὸς αὐτήν. συνήγαγε δὲ λάβαν πάντας
viros loci: τ fecit nuptias. τ
τοὺς ἄνδρας τοῦ τόπου, καὶ ἐποίησε γάμον. καὶ
facta ē vespa. τ accipiēs liā filiā su-
ἐγένετο ἑσπέρα. καὶ λαβὼν λείαν τὴν θυγατέρα αὐ-
am introduxit ad iacob. et ingressus ē ad eā
τοῦ, εἰσήγαγε πρὸς ἰακώβ. καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν
iacob. dedit āt laban lie filie sue zel
ἰακώβ. ἔδωκε δὲ λάβαν λείᾳ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ ζελ-
phan ancillā suā: illi ancillā. et fa-
φὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην. καὶ ἐγένε-
ctū ē āt mane. et ecce erat lia. dixit āt iacob ad
το δὲ τὸ πρωΐ. καὶ ἰδοὺ ἦν λεία. εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς
laban. qd̄ hoc fecisti mihi? nō pro ra-
τὸν λάβαν. τί τοῦτο ἐποίησάς μοι; οὐ περὶ ῥα-
chel seruiui tibi? et quare decepisti me?
χὴλ ἐδούλευσά σοι; καὶ ἵνα τί παρελογίσω με;
dixit āt laban: nō est sic in loco isto:
εἶπε δὲ λάβαν, οὐκ ἔστιν οὕτως ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ,
dare iuniorē anteq̃ seniorē.
δοῦναι τὴν νεωτέραν πρὶν τὴν πρεσβυτέραν.
imple ergo septena huius: et dabo tibi
συντέλεσον οὖν τὰ ἕβδομα ταύτης, καὶ δώσω σοι
et hāc pro ope qd̄ operat⁹ fueris apd̄ me:
καὶ ταύτην ἀντὶ τῆς ἐργασίας ἧς ἐργᾷ παρ' ἐμοί,
ānos septē alios. fecit āt iacob sic. et imple
ἔτη ἑπτὰ ἕτερα. ἐποίησε δὲ ἰακὼβ οὕτως. καὶ ἀνε-
uit hebdomadā eius. et dedit illi la-
πλήρωσε τὰ ἕβδομα αὐτῆς. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ λά-
ban rachel filiā suā illi vxorē. de
βαν ῥαχὴλ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, αὐτῷ γυναῖκα. ἔδω-
dit āt laban rachel filie sue ballam ancillā su
κε δὲ λάβαν ῥαχὴλ τῇ θυγατρὶ αὐτ͂ βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐ-
ā: illi ancillā. τ ingressus ē ad rachel. dilexit āt
τ͂, αὐτῇ παιδίσκην. καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὴν ῥαχήλ. ἠγάπησε δὲ

E

F

facie & venusto aspectu. quā diligēs iacob: ait. Seruiam tibi pro rachel filia tua minore septē annis. Respōdit laban. Melius est vt tibi eam dē: quam alteri viro: Mane apd̄ me. Seruiuit ergo Iacob pro rachel septē annis: & videbantur illi pauci dies p̄ amoris magnitudine. Dixitq̃ ad laban. Da mihi vxorē meā: qa iā tempus īpletū est: vt ingrediar ad illā. Qui vocatis multis amicorū turbis ad cōuiuiū: fecit nuptias: & vespere liam filiam suam intro duxit ad eū: dans ancillam filie zelpham nomine. Ad quā cū ex more iacob fuisset īgressus: facto mane vidit liam: & dixit ad socerū suū. Quid est quod facere voluisti. Nonne pro rachel seruiui tibi. Quare īposuisti mihi. Rñdit laban. Non est ī loco nostro cōsuetudinis: vt minores añ tradamus ad nuptias. Imple hebdomadā dierū huius copule: & hāc quoq̃ dabo tibi p̄ ope quo seruiturus es mihi septem annis aliis. Acqeuit placito: & hebdomada transacta: rachel duxit vxorem: cui pater seruam balam tradiderat. Tandemq̃ potitus optatis nuptiis

תאר ויפת מראה: ויאהב יעקב
את רחל ויאמר אעבדך שבע
שנים ברחל בתך הקטנה: ויאמר
לבן טוב תתי אתה לך מתתי אתה
לאיש אחר שבה עמדי: ויעבד
יעקב ברחל שבע שנים ויהיו
בעיניו כימים אחדים באהבתו
אתה: ויאמר יעקב אל לבן הבה
את אשתי כי מלאו ימי ואבואה
אליה: ויאסף לבן את כל אנשי
המקום ויעש משתה: ויהי בערב
ויקח את לאה בתו ויבא אתה
אליו ויבא אליה: ויתן לבן לה
את זלפה שפחתו ללאה בתו
שפחה: ויהי בבקר והנה הוא
לאה ויאמר אל לבן מה זאת
עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך
ולמה רמיתני: ויאמר לבן לא
יעשה כן במקומנו לתת הצעירה
לפני הבכירה: מלא שבע זאת
ונתנה לך גם את זאת בעבדה
אשר תעבד עמדי עוד שבע
שנים אחרות: ויעש יעקב כן
וימלא שבע זאת ויתן לו את
רחל בתו לו לאשה: ויתן לבן
לרחל בתו את בלהה שפחתו לה
לשפחה: ויבא גם אל רחל ויאהב

ראה אהב · שנה · נתן · ישב עבד · שנה היה · אמר · איש בוא · אסף · קום עשה שתה · היה לקח בוא · נתן · עשה · רמה · נתן צער · בכר · עבד · שנה עשה · מלא נתן · איש · בוא אהב

Transla. Chal.

בריוא ויאיה בחיזוא: ורחים יעקב ית רחל ואמר אפלחנך שבע שנין ברחל ברתך
זעירתא: ואמר לבן טב דאתן יתה לך מדאתן יתה לגבר אחרן תיב עמי: ופלח
יעקב ברחל שבע שנין והוו בעינוהי כיומין זעירין דרחים יתה: ואמר יעקב ללבן
הב ית אתתי ארי שלימו יומי פולחני ואיעול לותה: וכנש לבן ית כל אינשי אתרא
ועבד משתיא: והוה ברמשא ודבר ית לאה ברתיה ואעיל יתה לותיה ועאל לותה:
ויהב לבן לה ית זלפה אמתיה ללאה ברתיה לאמהו: והוה בצפרא והא היא לאה
ואמר ללבן מה דא עבדת לי הלא ברחל פלחית עמך ולמה שקרת בי: ואמר לבן לא
יתעביד כדין באתרנא למיתן זעירתא קדם רבתא: אשלים שבועתא דדא ונתן לך
אף ית דא בפולחנא דתפלח עמי עוד שבע שנין אוחרנין: ועבד יעקב כדין ואשלים
שבועתא דדא ויהב ליה ית רחל ברתיה ליה לאנתו: ויהב לבן לרחל ברתיה ית
בלהה אמתיה לה לאמהו: ועאל אף לות רחל ורחים

Interp̄. chal.

forma τ decora aspectu. Et dilexit iacob rachel: τ ait. Seruiā tibi septē annis pro rachel filia tua minori. Et dixit laban: melius est vt dem eam tibi: quam vt tradā viro alteri: habita mecū. Et seruiuit iacob pro rachel septē annis: τ fuerunt in oculis eius quasi dies pauci: eo q̃ diligebat eam. Et dixit iacob ad labā. Da mihi vxorē meā: quoniā impleti sunt dies seruitutis mee: τ ingrediar ad illā. Congregauitq̃ laban oēs viros loci: τ fecit conuiuiū. et facto vespere tulit liam filiā suā: τ introduxit eam ad eum: τ ingressus est ad eam. τ dedit laban zelphā ancillam suā lie filie sue in famulam. Et facto mane ecce ipsa erat lia: τ dixit ad laban. Quid est hoc qd̄ fecisti mihi? nonne pro rachel seruiui apud te? quare ergo mētitus es mihi? Et ait laban. Non solet fieri hoc in loco nostro: vt detur minor antequā maior. Imple hebdomadam huius: τ dabimus tibi etiam hanc: pro seruitute qua seruies mihi adhuc septem annis aliis. Et fecit iacob sicut dixerat: τ impleuit hebdomadam huius. Et dedit ei rachel filiam suam in vxorē. Et dedit laban rachel filie sue balam ancillam suam in famulā. Et ingressus est etiam ad rachel: dilexit

Primitiua chal.

ברא חזא פלח · שנה טוב נתן · יתב היה · יהב אתא עול · שתה עול · אמה · עבד נתן רבב · שלם פלח שנה · אנתא

גם את רחל מלאה ויעבד עמו עוד
שבע שנים אחרות: וירא
יהוה כי שנואה לאה ויפתח את
רחמה ורחל עקרה: ותהר לאה
ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי
כי אמרה כי ראה יהוה בעניי כי
עתה יאהבני אישי: ותהר עוד
ותלד בן ותאמר כי שמע יהוה כי
שנואה אנכי ויתן לי גם את זה
ותקרא שמו שמעון: ותהר עוד
ותלד בן ותאמר עתה הפעם
ילוה אישי אלי כי ילדתי לו
שלשה בנים על כן קרא שמו
לוי: ותהר עוד ותלד בן ותאמר
הפעם אודה את יהוה על כן
קראה שמו יהודה ותעמד מלדת:

Cap. xxx.

ותרא רחל כי לא ילדה
ליעקב ותקנא רחל באחתה
ותאמר אל יעקב הבה לי בנים
ואם אין מתה אנכי: ויחר אף
יעקב ברחל ויאמר התחת
אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי
בטן: ותאמר הנה אמתי בלהה
בא אליה ותלד על ברכי ואבנה
גם אנכי ממנה: ותתן לו את בלהה
שפחתה לאשה ויבא אליה
יעקב: ותהר בלהה ותלד ליעקב

Trãsla. B. Hiero.

amorẽ sequẽtis priori p̃tulit: seruiens apud eũ septẽ annis aliis. Videns autem dñs q̃ despiceret liam: aperuit vuluã eius: sorore sterili p̃manente. Que conceptũ genuit filiũ: vocauitq; nomẽ eius rubẽ dicẽs. Vidit dñs humilitatẽ meam. Nũc amabit me vir meus. Rursumq; cõcepit & pep̃it filium: & ait. Q̃m audiuit me dñs haberi contẽptui: dedit ẽt istũ mihi. Vocauitq; nomen eius simeon. Cõcepitq; tertio & genuit aliũ filiũ. dixitq;. Nunc quoq; copulabitur mihi maritus meus: eo q̃ pepeꝛrim ei tres filios. & idcirco appellauit nomẽ eius leui. quarto concepit & pep̃it filiũ: & ait. Modo confitebor domino. Et ob hoc vocauit eũ iudã. Cessauit q; parere. Ca. 30

Cernẽs autẽ rachel q̃ infecunda esset: inuidit sorori sue: & ait marito suo. Da mihi liberos: alioquin moriar. Cui iratus respondit iacob. Num pro deo ego sum: qui priuauit te fructu vẽtris tui. At illa. Hẽo inquit famulã balam: ingredere ad illã vt pariat sup genua mea: & habeã ex illa filios. Deditq; illi balam in cõiugiũ. Que ingressoꝛ ad se viro: concepit & pep̃it

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

rachel magis quã liam. et seruiuit et septẽ annos alios. vidẽs ãt dñs: q̃ odio habet lia: aperuit vuluã eius. rachel ãt erat sterilis. ⁊ concepit lia. et pep̃it filiũ iacob. ⁊ vocauit nomen eius: ruben. dicens: q2 vidit dñs humilitatẽ meã: nũc me diliget vir meus. et concepit rursum lia. et pep̃it filiũ secũdũ iacob. et dixit: q2 audiuit dñs: q̃ odio habeoꝛ: et addidit mihi et hũc. vocauit ãt nomẽ eius: symeon. et concepit adhuc. ⁊ pep̃it filiũ. et dixit: in hoc tẽpore apd me erit vir me⁹. pep̃i eni ei tres filios. ppt̃ hoc vocauit nomen eius: leui. et concipiens adhuc: pep̃it filiũ. et dixit nũc adhuc hoc confitebor dño. ppt̃ hoc vocauit nomen eius: iudam. et cessauit parere. Ca. 30.

Videns ãt rachel: q̃ non pep̃it iacob: et inuidit rachel sorori sue. ⁊ dixit iacob da mihi filiũ. alioqui: moriar ego. iratus ẽ ãt iacob rachel. et dixit ei: nũqd p̃ deo ego sum. q̃ priuauit te fructu ventris? dixit ãt rachel iacob: ecce ancilla mea balla. ingredere ad illã. et pariet sup genua mea: et habebo filios ex illa. et dedit ballan ancillã suã illi vxorẽ. ingressus ẽ ãt ad eã iacob. ⁊ cõcepit balla ancilla rachel. et pep̃it iacob

Interp̃. chal.

ואף רחים ית רחל מלאה ופלח עמיה עוד שבע שנין אחרנין: וגלי קדם יי ארי שניאתא
לאה ויהב לה עדוי ורחל עקרא: ועדיאת לאה וילידת בר וקרת שמיה ראובן ארי
אמרת ארי גלי קדם יי עולבני ארי כען ירחמנני בעלי: ועדיאת עוד וילידת בר
ואמרת ארי שמיע קדם יי ארי שניאתא אנא ויהב לי אף ית דין וקרת ית שמיה
שמעון: ועדיאת עוד וילידת בר ואמרת הדא זמנא יתחבר לי בעלי ארי ילידית ליה
תלתא בנין על כן קרא שמיה לוי: ועדיאת עוד וילידת בר ואמרת הדא זמנא אודי
קדם יי על כן קרת שמיה יהודה וקמת מלמילד: וחזת רחל Ca. xxx.
ארי לא ילידת ליעקב וקניאת רחל באחתה ואמרת ליעקב הב לי בנין ואם לא
מיתא אנא: ותקיף רוגזא דיעקב ברחל ואמר המני את בעיא הלא מן קדם יי
תבעין דמנע מניך ולדא דמעין: ואמרת הא אמתי בלהה עול לותה ותליד ואנא
ארבי ואתבני אף אנא מינה: ויהבת ליה ית בלהה אמתה לאנתו ועאל לותה
יעקב: ועדיאת בלהה וילידת ליעקב

Transla. Chal.

et rachel magis q̃ liam. Et seruiuit apud eum rursus aliis septẽ annis: ⁊ manifestuz fuit corã dño q̃ odiosa esset lia: et dedit ei vt cõciperet: ⁊ rachel erat sterilis. Et cõcepit lia ⁊ peperit filiũ: ⁊ vocauit nomen ei⁹ ruben: quia dixit: qm̃ manifesta fuit coraz dño iniuria mea: nunc enim diliget me maritus meus: ⁊ cõcepit rursus ⁊ peperit filiũ: et ait. Quia auditũ est corã dño quoniã odio habita essem ego: ⁊ dedit mihi etiaz hunc: ⁊ vocauit nomen eius simeon. Cõcepitq; iterũ et peperit filiũ: ⁊ ait. Nunc hac vice copulabitur mihi maritus meus: q2 peperi ei tres filios: propterea vocauit nomẽ eius leui. Et cõcepit vltra ⁊ pep̃it filiũ: et ait. Hac vice confitebor corã dño. Propterea vocauit nomen eius iuda. cessauitq; parere. Ca. 30.

Et vidit rachel q̃ non pepererat ei iacob: ⁊ inuidit rachel sorori sue: et dixit ad iacob. Da mihi filios: alioquin moriar. Et iratus est furor iacob in rachel: ⁊ ait. Nunquid a me tu petis filios? nonne a facie domini debuisses petere: qui prohibuit a te generationem ventris tui? et ait. Ecce ancilla mea bala: ingredere ad eam: vt pariat: ⁊ ego ero nutrix: et suscipiã quoq; ego filios ex ea. Et dedit ei balam ancillam suam in vxorem: ⁊ ingressus est ad eam iacob: et concepit bala ⁊ peperit filium iacob:

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

filiũ. et dixit rachel: iudicauit mihi de⁹. ⁊ exaudiuit vocẽ meã. et dedit mihi filiũ. ppt̃ hoc vocauit nomẽ eius dan. et concepit adhuc balla ancilla rachel. et pep̃it filiũ scdm iacob. ⁊ dixit: auxiliat⁹ ẽ mihi de⁹. et cõparata sũ cũ sorore mea. et inualui. et vocauit nomẽ ei⁹: nephthalim. vidit ãt lia: q̃ cessauit parere. ⁊ accepit ancillã suã: et dedit eam iacob vxorẽ. cõcepit ãt zelpha ancilla lie. et pep̃it iacob filiũ. ⁊ dixit lia: felix facta sũ. et vocauit nomẽ eius: gad. et cõcepit adhuc zelpha ancilla lie. et pep̃it iacob filiũ secũdũ. et dixit lia: beata ego: q2 beatã dicũt me mulieres. et vocauit nomẽ ei⁹: aser. abijt ãt ruben in die messis tritici. et inuenit poma mandragore in agro. ⁊ attulit ea ad liam matrẽ suã. dixit ãt rachel lie sorori sue: da mihi de mandragoris filij tui. dixit ãt lia: nõ satis tibi: q̃ accepisti virũ meũ? nũqd ⁊ mandragoras filij mei accipies? dixit ãt rachel: nõ sic: dormiat tecũ nocte ista pro mandragoris filij tui. ingressus ẽ ãt iacob ex agro vespere. et egressa ẽ lia in occursum ei. ⁊ ait: ad me ingredieris hodie. mercede cõduxi eni te pro mandragoris filij mei. ⁊ dormiuit cũ ea nocte illa. ⁊ exaudiuit deus

Transla. B. Hiero.

filium: dixitq; rachel. Iudicauit mihi deus: & exaudiuit vocẽ meã dãs mihi filiũ. et idcirco appellauit nomẽ ei⁹ dan. Rursumq; bala cõcipiens peperit alterũ: p̃ quo ait rachel. Comparauit me deus cum sorore mea: & inualui. Vocauitq; eum neptalim. Sentiens lia q̃ parere desisset: zelpham ancillã suã marito tradidit. Qua post cõceptũ edente filium: dixit. Feliciter. Et idcirco vocauit nomẽ eius gad. Pep̃it quoq; zelpha alterum. Dixitq; lia. Hoc pro beatitudine mea. Beatam q̃ppe me dicẽt mulieres. Propterea appellauit eũ aser. Egressus aũt rubẽ tẽpore messis triticee in agrum repperit mãdragoras: q̃s matri lie detulit. Dixitq; rachel. Da mihi partẽ de mandragoris filii tui. Illa r̃ndit. Parũ ne tibi videtur q̃ p̃ripueris maritũ mihi: nisi etiã mandragoras filii mei tuleris. Ait rachel. Dormiat tecũ hac nocte pro mãdragoris filii tui. Redeuntiq; ad vesperã iacob de agro egressa est in occursum eius lia: & ait. Ad me inquit intrabis: q2 mercede cõduxi te pro mandragoris filii mei. Dormiuitq; cũ ea nocte illa. & exaudiuit de

בן: ותאמר רחל דנני אלהים וגם
שמע בקלי ויתן לי בן על כן
קראה שמו דן: ותהר עוד ותלד
בלהה שפחת רחל בן שני ליעקב:
ותאמר רחל נפתולי אלהים
נפתלתי עם אחתי גם יכלתי
ותקרא שמו נפתלי: ותרא לאה
כי עמדה מלדת ותקח את זלפה
שפחתה ותתן אתה ליעקב
לאשה: ותלד זלפה שפחת לאה
ליעקב בן: ותאמר לאה בגד
ותקרא את שמו גד: ותלד זלפה
שפחת לאה בן שני ליעקב:
ותאמר לאה באשרי כי אשרוני
בנות ותקרא את שמו אשר:
וילך ראובן בימי קציר חטים
וימצא דודאים בשדה ויבא
אתם אל לאה אמו ותאמר רחל
אל לאה תני נא לי מדודאי בנך:
ותאמר לה המעט קחתך את
אישי ולקחת גם את דודאי בני
ותאמר רחל לכן ישכב עמך
הלילה תחת דודאי בנך: ויבא
יעקב מן השדה בערב ותצא לאה
לקראתו ותאמר אלי תבוא כי
שכר שכרתיך בדודאי בני וישכב
עמה בלילה הוא: וישמע אלהים

Interp̃. chal.

בר: ואמרת רחל דנני יי ואף קביל צלותי ויהב לי בר על כן קרת שמיה דן: ועדיאת
עוד וילידת בלהה אמתא דרחל בר תנין ליעקב: ואמרת רחל קביל בעותי יי
כד בעית בצלותי חמדית דיהא לי וולד כאחתי אף איתיהב לי וקרת שמיה נפתלי:
וחזת לאה ארי קמת מלמילד ודברת ית זלפה אמתה ויהבת יתה ליעקב לאנתו:
וילידת זלפה אמתא דלאה ליעקב בר: ואמרת לאה אתא גד וקרת ית שמיה גד:
וילידת זלפה אמתא דלאה בר תנין ליעקב: ואמרת לאה תשבחתא הות לי ארי
בכן ישבחנני נשיא וקרת ית שמיה אשר: ואזל ראובן ביומי חצד חטין ואשכח
יברוחין בחקלא ואיתי יתהון ללאה אמיה ואמרת רחל ללאה הבי כען לי מיברוחי
דבריך: ואמרת לה הזעיר דדברת ית בעלי ותיסבין אף ית יברוחי דברי ואמרת רחל
בכן ישכוב עמיך בליליא חלף יברוחי דבריך: ועאל יעקב מן חקלא ברמשא ונפקת
לאה לקדמותיה ואמרת לותי תיעול ארי מיגר אגרתך ביברוחי דברי ושכיב עמה
בליליא הוא: וקביל יי

Transla. Chal.

et ait rachel. Iudicauit me deus: ⁊ suscepit orationẽ meã: ⁊ dedit mihi filiũ: idcirco vocauit nomẽ ei⁹ dan. concepitq; rursus ⁊ peperit bala ancilla rachel filium sm iacob. Et ait rachel. Suscepit deus deprecationem meã cum deprecata sum in oratione mea: concupiui vt esset mihi filius sicut sorori mee: q̃ vtiq; cõcessum est mihi. Et vocauit nomẽ eius neptali. Et vidit lia q̃ cessasset parere: ⁊ tulit zelpham ancillã suã: et dedit eam iacob in vxorẽ. et peperit zelpha ancilla lie iacob filiũ: ⁊ dixit lia venit felicitas: ⁊ vocauit nomen eius gad. Et peperit zelpha ancilla lie filiuz sm iacob. Et ait lia. Laus erit mihi: qm̃ nunc laudabunt me mulieres: ⁊ vocauit nomen eius aser. Et abijt ruben in diebus messis tritici ⁊ inuenit mandragoras in agro: ⁊ attulit eas lie matri sue. Et dixit rachel ad liam. Da mihi obsecro de mandragoris filij tui. et ait ei. Nunquid parũ est quod tulisti maritum meũ: nisi q̃ accipias etiam mandragoras filij mei? Et ait rachel. Propterea cubabit tecum hac nocte pro mandragoris filij tui. Et venit iacob de agro vespere: et egressa est lia in occursum eius: ⁊ ait. Ad me ingredere: quoniam mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. Et cubuit cum ea nocte illa: et suscepit deus

אֶל לֵאָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֵּן
חֲמִישִׁי׃ וַתֹּאמֶר לֵאָה נָתַן אֱלֹהִים
שְׂכָרִי אֲשֶׁר נָתַתִּי שִׁפְחָתִי
לְאִישִׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ יִשָּׂשכָר׃
וַתַּהַר עוֹד לֵאָה וַתֵּלֶד בֵּן שִׁשִּׁי
לְיַעֲקֹב׃ וַתֹּאמֶר לֵאָה זְבָדַנִי
אֱלֹהִים אֹתִי זֵבֶד טוֹב הַפַּעַם
יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי כִּי יָלַדְתִּי לוֹ שִׁשָּׁה
בָנִים וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ זְבֻלוּן׃
וְאַחַר יָלְדָה בַּת וַתִּקְרָא אֶת
שְׁמָהּ דִּינָה׃ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת
רָחֵל וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח
אֶת רַחְמָהּ׃ וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן
וַתֹּאמֶר אָסַף אֱלֹהִים אֶת חֶרְפָּתִי׃
וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יוֹסֵף לֵאמֹר יֹסֵף
יְהוָה לִי בֵּן אַחֵר׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
אֶל לָבָן שַׁלְּחֵנִי וְאֵלְכָה אֶל מְקוֹמִי
וּלְאַרְצִי׃ תְּנָה אֶת נָשַׁי וְאֶת יְלָדַי
אֲשֶׁר עָבַדְתִּי אֹתְךָ בָּהֵן וְאֵלֵכָה כִּי
אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת עֲבֹדָתִי אֲשֶׁר
עֲבַדְתִּיךָ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם
נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נִחַשְׁתִּי
וַיְבָרְכֵנִי יְהוָה בִּגְלָלֶךָ׃ וַיֹּאמַר נָקְבָה
שְׂכָרְךָ עָלַי וְאֶתֵּנָה׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ
וְאֵת אֲשֶׁר הָיָה מִקְנְךָ אִתִּי׃

us preces eius. Concepitq; & peperit filium quintum: & ait. Dedit deus mercedē mihi: quia dedi ancillā meam viro meo. Appellauitq; nomen eius Isachar. Rursū lia cōcipiēs peperit sextum filium: & ait. Dotauit me deus dote bona. Etiā hac vice mecū erit maritus meus: eo q genuerim ei sex filios. Et idcirco appellauit nomen eius zabulon. Post quem peperit filiam nomine dinam. Recordatus deus rachelis: exaudiuit eā: & aperuit vuluā eius: que concepit & peperit filium: dicens. Abstulit deus opprobrium meum: Et vocauit nomen illius ioseph dicēs. Addat mihi dominus filium alterum. Nato autem ioseph dixit iacob socero suo. Dimitte me vt reuertar in patriam meam & ad terrā meā. Da mihi vxores & liberos meos pro quibus seruiui tibi: vt abeam. Tu vero nosti seruitutē quā seruiui tibi. Ait illi laban. Inueniam gratiā in cōspectu tuo. Experimento didici: q bn̄dixerit mihi deus propter te. Cōstitue mercedē tuā quā dem tibi. At ille rn̄dit. Tu nosti quō seruierim tibi: & quāta in māibus meis fuerit possessio tua.

Λείας· καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκεν υἱὸν πέμπτον τῷ Ἰακώβ. καὶ εἶπε Λεία· δέδωκέ μοι ὁ θεὸς τὸν μισθόν μου, ἀνθ᾽ ὧν ἔδωκα τὴν παιδίσκην μου τῷ ἀνδρί μου. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἰσαχάρ, ὅ ἐστι μισθός. καὶ συνέλαβεν ἔτι Λεία, καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἕκτον τῷ Ἰακώβ. καὶ εἶπε Λεία· δεδώρηταί μοι ὁ θεὸς δῶρον καλὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ· αἱρετιεῖ με ὁ ἀνήρ μου, ἔτεκον γὰρ αὐτῷ ἓξ υἱούς. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ζαβουλών. καὶ μετὰ τοῦτο ἔτεκεν θυγατέρα· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, Δίνα. ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς Ῥαχήλ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῆς ὁ θεός· καὶ ἀνέῳξεν αὐτῆς τὴν μήτραν. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν τῷ Ἰακώβ. εἶπε δὲ Ῥαχήλ, ἀφεῖλέ μου ὁ θεὸς τὸ ὄνειδος. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἰωσήφ, λέγουσα· προσθέτω μοι ὁ θεὸς υἱὸν ἕτερον. ἐγένετο δὲ ὡς ἔτεκε Ῥαχὴλ τὸν Ἰωσήφ, εἶπεν Ἰακὼβ τῷ Λάβαν· ἀπόστειλόν με, ἵνα ἀπέλθω εἰς τὸν τόπον μου καὶ εἰς τὴν γῆν μου. ἀπόδος τὰς γυναῖκάς μου καὶ τὰ παιδία μου, περὶ ὧν δεδούλευκά σοι, καὶ ἀπέλθω· σὺ γὰρ γινώσκεις τὴν δουλείαν ἣν δεδούλευκά σοι. εἶπε δὲ αὐτῷ Λάβαν· εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, οἰωνισάμην ἄν· εὐλόγησε με ὁ θεὸς τῇ σῇ εἰσόδῳ. διάστειλον τὸν μισθόν σου πρός με, καὶ δώσω. εἶπε δὲ αὐτῷ Ἰακώβ, σὺ γινώσκεις ἃ δεδούλευκά σοι, καὶ ὅσα ἦν κτήνη σου μετ᾽ ἐμοῦ.

liā. et concipiens: pepit filiū quintū iacob. et ait lia. dedit mihi deus mercedē meā: quia dedi ancillā meā viro meo. et vocauit nomen eius. isachar: qđ ē merces. et concepit adhuc lia. et pepit filiū sextū iacob. et dixit lia. donauit mihi deus donū bonū in hoc tēpore. eliget me vir me⁹: pepi enī illi sex filios. ⁊ vocauit nomē eius. zabulon. et post hoc pepit filiā. et vocauit nomē eius: dina. recordat⁹ ē āt de⁹ rachel: et exaudiuit eam de⁹. ⁊ aperuit eius vuluā. et cōcipiēs pepit filiū iacob. dixit āt rachel: abstulit mei deus opprobriū. et vocauit nomē eius: ioseph. dicēs addidit mihi de⁹ filiū alterū. factū ē āt vt peperit rachel ioseph: dixit iacob laban: dimitte me: vt reuertar in locū meū et in terrā meā. redde mihi vxores meas et filios meos. pro qb⁹ seruiui tibi: ⁊ abibo. tu eni scis seruitutē quā seruiui tibi. dixit āt ei laban: si inueni grām corā te: augurarer vtiq;. bn̄dixit me deus tuo ingressu. distingue mercedē tuā ad me: et dabo. dixit āt illi iacob: tu scis qđ serui tibi: et quāta erāt pecora tua mecū.

Pritiua chal. Interp. chal. Transla. Chal.

oratione lie: ⁊ concepit ⁊ peperit filiū quintū iacob. Et ait lia. Dedit deus mercedē meā: qz dedi ancillam meam marito meo: ⁊ vocauit nomē eius Isachar. Et concepit rursus lia: ⁊ peperit filiū sextum iacob. Et ait lia. Dedit mihi deus optimā partē: hac vice erit habitatio mariti mei apđ me: qz peperi ei sex filios: et vocauit nomen eius zabulon. Et postea peperit filiā: ⁊ vocauit nomen eius dinā. Et venit memoria rachelis in cōspectu dei: ⁊ suscepit de⁹ orationē eius: et dedit ei vt cōciperet. Et cōcepit ⁊ peperit filiū: ⁊ ait. Abstulit deus opprobriū meū: ⁊ vocauit nomen eius ioseph: dicēs. Addat mihi dn̄s filiū alterū. Et factū ē cū pepisset rachel ioseph: ⁊ dixit iacob ad laban. Dimitte me: vt vadā in locū meū ⁊ i terrā meā. da mihi vxores meas ⁊ filios meos: pro qbus seruiui tibi: vt vadā. qm tu nosti seruitutē meā qua seruiui tibi. Et dixit ei laban. Si nūc inueni gratiā in oculis tuis: expertus sum q benedixerit mihi deus pter te. Et ait. Cōstitue mercedē tuā mihi: ⁊ dabo tibi. Et dixit ei. Tu nosti quō seruieri tibi: ⁊ quāta erāt pecora tua apđ me.

μικρὰ γὰρ ἦν ὅσα σοι ἦν ἐναντίον μου, καὶ ηὐξήθη εἰς πλῆθος· καὶ εὐλόγησέ σε κύριος ἐπὶ τῷ ποδί μου. νῦν οὖν πότε ποιήσω κἀγὼ ἐμαυτῷ οἶκον. καὶ εἶπε Λάβαν, τί σοι δώσω; εἶπε δὲ αὐτῷ Ἰακώβ, οὐ δώσεις μοι οὐθέν. ἐὰν ποιήσῃς μοι τὸ ῥῆμα τοῦτο, πάλιν ποιμανῶ τὰ πρόβατά σου, καὶ φυλάξω. παρελθέτω τὰ πρόβατά σου σήμερον, καὶ διαχώρισον ἐκεῖθεν πᾶν πρόβατον φαιὸν ἐν τοῖς ἀρνάσι, καὶ πᾶν διάλευκον καὶ ῥαντὸν ἐν ταῖς αἰξίν, ἔσται μοι μισθός. καὶ ἐπακούσεταί μοι ἡ δικαιοσύνη μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ αὔριον, ὅτι ἐστὶν ὁ μισθός μου ἐνώπιόν σου. πᾶν ὃ ἂν μὴ ᾖ ῥαντὸν καὶ διάλευκον ἐν ταῖς αἰξί, καὶ φαιὸν ἐν τοῖς ἀρνάσι, κεκλεμμένον ἔσται παρ᾽ ἐμοί. εἶπε δὲ αὐτῷ Λάβαν, ἔστω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ διέστειλεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς τράγους τοὺς ῥαντοὺς καὶ τοὺς διαλεύκους, καὶ πάσας τὰς αἶγας τὰς ῥαντὰς καὶ τὰς διαλεύκους, καὶ πᾶν ὃ ἦν λευκὸν ἐν αὐτοῖς, καὶ πᾶν ὃ ἦν φαιὸν ἐν τοῖς ἀρνάσι, καὶ ἔδωκε διὰ χειρὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἀπέστησεν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν, ἀνὰ μέσον αὐτῶν καὶ ἀνὰ μέσον Ἰακώβ. Ἰακὼβ δὲ ἐποίμαινε τὰ πρόβατα Λάβαν τὰ ὑπολειφθέντα. ἔλαβε δὲ ἑαυτῷ Ἰακὼβ ῥάβδον στυρακίνην χλωρὰν, καὶ καρυΐνην, καὶ πλατάνου. καὶ ἐλέπισεν αὐτὰς Ἰακὼβ λεπίσματα λευκά, περισύρων τὸ χλωρόν· ἐφαίνετο δὲ ἐπὶ ταῖς ῥάβδοις τὸ λευκόν, ὃ ἐλέπισε, ποικίλον. καὶ παρέθηκε τὰς ῥάβδους, ἃς ἐλέπισεν, ἐν ταῖς ληνοῖς τῶν ποτιστηρίων τοῦ ὕδατος, ἵνα ὡς ἂν ἔλθωσι τὰ πρόβατα πιεῖν, ἐνώπιον τῶν ῥάβδων

parua .n. erāt q̄cūq; tibi erāt corā me. ⁊ aucta fūt in multitudinē. et bn̄dixit te dn̄s in pede meo. nūc ergo quādo faciam et ego mihi ipsi domū. et dixit laban: qđ tibi dabo: dixit āt illi iacob: nō dabis mihi nihil. si feceris mihi verbū hoc: iterū pascam oues tuas: et custodiā. trāseāt omnes oues tue hodie: et separa inde oēm ouē fuscā in agnis: et oē subalbū et sparsū in capris: erit mihi merces. ⁊ exaudiet me iusticia mea in die crastina. q2 erit merces mea i cōspectu tuo. oē qđ nō fuerit sparsū aut subalbū in capris: et fuscū in agnis: furatū erit apud me. dixit āt illi laban: sit scdm verbū tuū. et distinxit in die illa hircos sparsos et subalbos: et oēs capras sparsas ⁊ subalbas: et oē fuscū: qđ erat in agnis: et oē qđ erat albū in ipsis. ⁊ dedit p manū filiorū suorū: gregē singulariter. ⁊ posuit spatiū viā triū dierū: inter eos et inter iacob. iacob āt pascebat oues laban reliquas. accepit āt sibi iacob virgā styracinā viridē: ⁊ nuceā ⁊ platani. et decorticauit eis iacob cortices albas: circū trahēs viride. apparuitq; in virgis albū qđ decorticauit: variū. ⁊ apposuit virgas: qs decorticauit in canalibus cōcharū aque. vt cū venirent oues ad bibēdū: i cōspectu virgarū

modicū habuisti antequā venirem ad te: & nūc diues effectus es: bn̄dixitq; tibi dn̄s ad itroitū meū. Iustū est igitur vt aliqñ prouideā domui mee. Dixitq; labā. Quid tibi dabo. At ille ait: nihil volo: sed si feceris quod postulo: iterum pascā & custodiā pecora tua. Gyra omnes greges tuos: & separa cunctas oues varias & sparso vellere: & quodcunq; furuum & maculosū variumq; fuerit tā in ouibus q in capris: erit merces mea. Rn̄debitq; mihi cras iusticia mea: qñ placiti tēpus aduenerit corā te & oia que nō fuerint varia & maculosa & fulua tam in ouibus q in capris furti me argues. Dixitq; labā. Gratū habeo qđ petis. Et separauit in die illa capras & oues & hircos & arietes varios & maculosos. Cūctū aūt gregē vnicolorē .i. albi & nigri velleris tradidit i manu filiorū suorū. & posuit spaciū itineris triū dierum inter se & generū: qui pascebat reliquos greges eius. Tollēs ergo iacob virgas populeas virides & amygdalinas & ex platanis ex pte decorticauit eas. Detractisq; corticibus in his q spoliata fuerāt cādor appuit. illa vero q itegra fuerāt viridia pmāserūt: atq; i hūc modū color effectus ē varius. Posuitq; eas in canalibus: vbi effūdebatur aqua: vt cū veissent greges ad bibēdū: ante

כִּי מְעַט אֲשֶׁר הָיָה לְךָ לְפָנַי וַיִּפְרֹץ
לָרֹב וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֹתְךָ לְרַגְלִי
וְעַתָּה מָתַי אֶעֱשֶׂה גַם אָנֹכִי
לְבֵיתִי׃ וַיֹּאמֶר מָה אֶתֶּן לָךְ וַיֹּאמֶר
יַעֲקֹב לֹא תִתֶּן לִי מְאוּמָה אִם
תַּעֲשֶׂה לִּי הַדָּבָר הַזֶּה אָשׁוּבָה
אֶרְעֶה צֹאנְךָ אֶשְׁמֹר׃ אֶעֱבֹר בְּכָל
צֹאנְךָ הַיּוֹם הָסֵר מִשָּׁם כָּל שֶׂה
נָקֹד וְטָלוּא וְכָל שֶׂה חוּם בַּכְּשָׂבִים
וְטָלוּא וְנָקֹד בָּעִזִּים וְהָיָה שְׂכָרִי׃
וְעָנְתָה בִּי צִדְקָתִי בְּיוֹם מָחָר כִּי
תָבוֹא עַל שְׂכָרִי לְפָנֶיךָ כֹּל אֲשֶׁר
אֵינֶנּוּ נָקֹד וְטָלוּא בָּעִזִּים וְחוּם
בַּכְּשָׂבִים גָּנוּב הוּא אִתִּי׃ וַיֹּאמֶר
לָבָן הֵן לוּ יְהִי כִדְבָרֶךָ׃ וַיָּסַר בַּיּוֹם
הַהוּא אֶת הַתְּיָשִׁים הָעֲקֻדִּים
וְהַטְּלֻאִים וְאֵת כָּל הָעִזִּים הַנְּקֻדּוֹת
וְהַטְּלֻאֹת כֹּל אֲשֶׁר לָבָן בּוֹ וְכָל חוּם
בַּכְּשָׂבִים וַיִּתֵּן בְּיַד בָּנָיו׃ וַיָּשֶׂם
דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בֵּינוֹ וּבֵין יַעֲקֹב
וְיַעֲקֹב רֹעֶה אֶת צֹאן לָבָן הַנּוֹתָרֹת׃
וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מַקַּל לִבְנֶה לַח וְלוּז
וְעַרְמוֹן וַיְפַצֵּל בָּהֵן פְּצָלוֹת לְבָנוֹת
מַחְשֹׂף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל הַמַּקְלוֹת׃
וַיַּצֵּג אֶת הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל
בָּרְהָטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם אֲשֶׁר
תָּבֹאןָ הַצֹּאן לִשְׁתּוֹת לְנֹכַח הַצֹּאן

Interp. chal. Transla. Chal. Pritiua chal.

quoniā pauca q̄ erant tibi corā me creuerūt in multitudinē. Et bn̄dixit tibi dn̄s pter me: ⁊ nūc qñ faciā etiā ego pro domo mea. et dixit. Quid dabo tibi. Et ait iacob. Non dabis mihi quicq̄: sed si feceris mihi rē hāc: reuertar ⁊ pascā oues tuas: ⁊ custodiā eas. Transibo p vniuersas oues tuas hodie. Aufer inde oēm agnū variū ⁊ sparso vellere ⁊ oēm agnū nigrū in agnis: ⁊ sparsum ⁊ maculosum in capris: et hoc erit merces mea. Et testificabit mihi iusticia mea in die crastino: qñ veneris sup mercedē meā: q erit corā te. omne qđ nō fuerit maculosū ⁊ respersum in capris: et nigrū in agnis furto sublatū est apud me. Et dixit laban vtinā esset sicut verbū tuū. Et separauit in die illa oēs hircos varios pedibus ⁊ respersos vellere: ⁊ oēs capras maculosas ⁊ respersas: omne in quo erat macula alba: ⁊ oē qđ erat nigrū in agnis: ⁊ tradidit in manu filiorū suorū. Et posuit spaciū triū dierū inter se ⁊ iter iacob. Iacob aūt pascebat oues labā q remāserāt. Et tulit sibi iacob virgas populeas ⁊ ex amygdalo ⁊ ex platano. Et decorticauit in eis decorticationē: et vbi detracte sunt cortices apparuit albū qđ erat in virgis: ⁊ defixit virgas quas decorticauerat in canalibus in loco adaquationis aquarū: quo veniebant oues ad bibendum: vt contra oues

Ter. Heb.

ויחמנה הצאן לשתות ויחמו
הצאן אל המקלות ותלדן הצאן
עקדים נקדים וטלאים
והכשבים הפריד יעקב ויתן פני
הצאן אל עקד וכל חום בצאן
לבן וישת לו עדרים לבדו ולא
שתם על צאן לבן והיה בכל יחם
הצאן המקשרות ושם יעקב את
המקלות לעיני הצאן ברהטים
ליחמנה במקלות ובהעטיף הצאן
לא ישים והיה העטפים ללבן
והקשרים ליעקב ויפרץ האיש
מאד מאד ויהי לו צאן רבות
ושפחות ועבדים וגמלים וחמרים

Cap. xxxi.

וישמע את דברי בני
לבן לאמר לקח יעקב את כל
אשר לאבינו ומאשר לאבינו
עשה את כל הכבד הזה וירא
יעקב את פני לבן והנה
איננו עמו כתמול שלשום
ויאמר יהוה אל יעקב שוב
אל ארץ אבותיך ולמולדתך
ואהיה עמך וישלח יעקב
ויקרא לרחל וללאה השדה
אל צאנו ויאמר להן ראה
אנכי את פני אביכן כי איננו
אלי כתמל שלשם ואלהי

Pritiua heb.

ילד · פרד · שות · קשר · עטף · שום · פרץ · היה רבה · שמע · ראה · פנה · תמל · ילד · היה שלח · קרא · אמר

Trāsla. B. Hiero.

oculos hērent virgas: & in aspectu earū cōciperēt. Factūq̄z ē vt in ipso calore coitus oues intuerentur virgas: & parerēt maculosa & varia & diuerso colore respersa. Diuisitq̄ gregē iacob: & posuit virgas in canalibus an̄ oculos arietū. Erāt āt alba & nigra q̄q̄ labā: cetera vero iacob: sepatis īter se gregibus Igr̄ qñ prio tp̄e ascēdebāt oues pōebat iacob virgas in canalibus aq̄rū an̄ oculos arietū & ouiū: vt in earū cōteplatiōe cōciperēt. Qñ vero serotina admissura erat & conceptus extremus: nō ponebat eas. Fctāq̄z sūt ea q̄ erāt serotina labā: & q̄ primi tp̄is iacob. Ditatusq̄z est hō vltra modū: & habuit greges multos: ancillas & seruos camelos & asinos. Cap. 31.

Ostq̄z autē audiuit verba filiorū labā dicētiū: tulit iacob oīa q̄ fuerūt p̄ris nr̄i: & de illius facultate ditatus factus est inclytus: animaduertit quoq̄z faciem laban q̄ nō eēt erga se sicut heri & nudiustertius: maxime dicente sibi dnō reuertere in terrā patrū tuorum & ad generationē tuā: eroq̄z tecum: misit & vocauit rachel & liā in agrum: vbi pascebat greges: dixitq̄z eis. Video faciem patris vestri: q̄ non sit erga me sicut heri & nudiustertius. Deus āt

Trāsla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

venientib⁹ ipsis ad bibendū: cōciperent oues
ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸ πιεῖν, ἐγκισσήσωσι τὰ πρόβατα
in virgas. et pepererūt oues sub
εἰς τὰς ῥάβδους. καὶ ἔτικτον τὰ πρόβατα διά
albas et varias et cineratas sparsas. at ag
λευκα καὶ ποικίλα καὶ σποδοειδῆ ῥαντά. τοὺς δὲ ἀμ
nos sepauit iacob: et posuit corā oui
νοὺς διέστειλεν ἰακώβ, καὶ ἔθηκεν ἐναντίον τῶν προβά
bus arietē subalbū: et oē variū in agnis
των κριὸν διάλευκον, καὶ πᾶν ποικίλον ἐν τοῖς ἀμνοῖς
et separauit sibi greges per seipsū: et nō
καὶ διεχώρισεν ἑαυτῷ ποίμνια καθ' ἑαυτόν, καὶ οὐκ
miscuit eos ad oues laban. factū ē āt in
ἔμιξεν αὐτὰ εἰς τὰ πρόβατα λάβαν. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ
tēpore quo cōceperūt oues in vtero accipiē
καιρῷ ᾧ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα ἐν γαστρὶ λαμβάνον
tes: posuit iacob virgas coram oui
τα, ἔθηκεν ἰακὼβ τὰς ῥάβδους ἐναντίον τῶν προβά
bus in canalib⁹: vt cōcipēt ipse scdm
των ἐν τοῖς ληνοῖς, τοῦ ἐγκισσῆσαι αὐτὰ κατὰ τὰς
virgas: qñ āt pariebāt oues nō ponebat:
ῥάβδους, ἡνίκα δ' ἂν ἔτεκον τὰ πρόβατα οὐκ ἐτίθει.
facta sūt āt nō signata laban: at signata ia
ἐγένετο δὲ τὰ ἄσημα τοῦ λάβαν, τὰ δὲ ἐπίσημα τοῦ ἰα
cob. et ditatus ē hō valde nimis. et fue
κώβ. καὶ ἐπλούτησεν ὁ ἄνθρωπος σφόδρα σφόδρα. καὶ ἐ
runt et pecora multa: et boues: τ serui: et
γένετο αὐτῷ κτήνη πολλά, καὶ βόες, καὶ παῖδες, καὶ
ancille: τ cameli et asini: et muli.
παιδίσκαι, καὶ κάμηλοι, καὶ ὄνοι, καὶ ἡμίονοι. Ca. 31.

Audiuit āt iacob verba filiorū laban: dicentiū: tulit iacob oīa q̄ p̄ris nostri: et de hijs q̄ p̄ris nr̄i fecit oēs gloriā hanc. et vidit iacob faciem laban: et ecce nō erat ad eū: sicut heri et tertia die. dixit āt dn̄s ad iacob: reuertere in terrā p̄ris tui: et in gn̄ationē tuā: et ero tecū. mittens āt iacob: vocauit liam et rachel in agrū vbi erāt greges: et ait illis. video ego faciem patris vestri: q̄ nō est erga me: sicut heri et tertia die. at deus

Ἤκουσε δὲ ἰακὼβ τὰ ῥήματα τῶν υἱῶν λάβαν, λεγόντων, εἴληφεν ἰακὼβ πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν τοῦ πατρὸς ἡμῶν πεποίηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύτην. καὶ εἶδεν ἰακὼβ τὸ πρόσωπον τοῦ λάβαν. καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν πρὸς αὐτόν, ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. εἶπε δὲ κς̄ πρὸς ἰακώβ, ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρός σου, καὶ εἰς τὴν γενεάν σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ. ἀποστείλας δὲ ἰακώβ, ἐκάλεσε λείαν καὶ ῥαχὴλ εἰς τὸ πεδίον οὗ ἦν τὰ ποίμνια, καὶ εἶπεν αὐταῖς. ὁρῶ ἐγὼ τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστι πρὸς ἐμοῦ, ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ὁ δὲ θεὸς τοῦ

Pritiua chal.

יחם אתא · פרש ראש חום · עאן שוה · הוה יחם · בכר שוה · הוה · אל תמל · הוה אמר · עאן חזה

Interp̄. chal.

oues essent virge: τ calefierēt cum venirent ad bibendū. calefiebantq̄ oues ante virgas: τ pariebāt oues varia maculosa atq̄ respersa. Agnos autem separauit iacob: τ posuit ante oues oē qd̄ erat maculosum τ omne qd̄ erat nigrū in ouibus laban. Et posuit sibi greges seorsum: τ non miscuit eos cū ouibus laban. Et factū est in omni tēpore quo calefiebāt oues tēporanee: ponebat iacob virgas in cōspectu ouiū in canalibus: vt calefierēt ante virgas. et qñ oues erant serotine nō ponebat. Erantq̄ serotine laban: τ tēporanee iacob. Et creuit vir valde nimis: τ habuit oues multas τ suos τ ancillas τ camelos τ asinos. Ca. 31.

Et audiuit verba filiorū laban: qui dicebāt. Tulit iacob vniuersa q̄ erāt patris nostri: τ de his que erant p̄ris nr̄i acq̄siuit oēm substantiā istam. Et vidit iacob aspectū vultus laban: τ ecce nō erat cū eo sicut heri τ nudiustertius. et dixit de⁹ ad iacob. Reuertere in terrā patrū tuorū τ natiuitatis tue: τ erit verbum meū in adiutoriū tuū. Et misit iacob τ vocauit rachel τ liam in agrū vbi erant oues sue. Et dixit eis. Video ego aspectū vultus patris vestri q̄ non est mecum sicut heri τ nudiustertius: τ verbum dei

Transla. Chal.

ומתחמן בסיתיהן למשתי: ואתחמן ענא לחוטריא וילידן ענא רגולין נמורין
וקועין: ואימריא אפריש יעקב ויהב בריש ענא כל דרגול וכל דשחום בענא דלבן
ושוי ליה עדרין בלחודוהי ולא ערבינון עם ענא דלבן: והוי בכל עידן דמתיחמן
ענא מבכרתא ושוי יעקב ית חוטריא לקבליהן דענא ברהטיא לאתחמותהן בחוטריא:
ובלקישות ענא לא משוי והוו לקישיא ללבן ובכיריא ליעקב: ותקיף גברא לחדא
לחדא והוו ליה ען סגיאן ואמהן ועבדין וגמלין וחמרין:

Ca. xxxi.

ושמע ית פתגמי בני לבן דהוו אמרין נסיב יעקב ית כל די לאבונא ומן די לאבונא
קנא ית כל נכסיא האלין: וחזא יעקב ית סבר אפי לבן והא ליתנון עמיה כמאתמלי
ומדקדמוהי: ואמר ייי ליעקב תוב לארע אבהתך ולילדותך ויהא מימרי בסעדך:
ושלח יעקב וקרא לרחל וללאה לחקלא לות עניה: ואמר להן חזי אנא ית סבר אפי
אבוכן ארי ליתנון עמי כמאתמלי ומדקדמוהי ואלהיה

Trāsla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

patris mei fuit mecū. et ipse autē scitis: q̄
πατρός μου ἦν μετ' ἐμοῦ. καὶ αὐταὶ δὲ οἴδατε, ὅτι
in oī fortitudine mea seruiui patri vestro. at
ἐν πάσῃ ἰσχύϊ μου δεδούλευκα τῷ πατρὶ ὑμῶν. ὁ δὲ
pater vester decepit me: τ mutauit mercedē
πατὴρ ὑμῶν παρεκρούσατό με, καὶ ἤλλαξε τὸν μισθόν
meā decē agnorū. τ non dedit illi de⁹
μου τῶν δέκα ἀμνῶν. καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς
malefacere mihi. si sic diceret: varia erūt
κακοποιῆσαί με. ἐὰν οὕτως εἴπῃ, τὰ ποικίλα ἔσται
tua merces: et parient oēs oues varia.
σου μισθός, καὶ τέξεται πάντα τὰ πρόβατα ποικί
si āt diceret: alba erūt tua merces: τ pa
λα. ἐὰν δὲ εἴπῃ, τὰ λευκὰ ἔσται σου μισθός, καὶ τέ
rient oēs oues alba. et abstulit de
ξεται πάντα τὰ πρόβατα λευκά. καὶ ἀφεῖλεν ὁ θε
us oīa pecora p̄ris vestri: et dedit mihi
ὸς πάντα τὰ κτήνη τοῦ πατρὸς ὑμῶν, καὶ ἔδωκέ μοι
ea. τ factū ē: qñ cōcipiebāt oues: in
αὐτά. καὶ ἐγένετο, ἡνίκα ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα, ἐν
vtero accipientes. et vidi oculis meis
γαστρὶ λαμβάνοντα. καὶ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου
eas in somnio. τ ecce hirci et arietes ascē
αὐτὰ ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἰδοὺ οἱ τράγοι καὶ οἱ κριοὶ ἀνα
dentes sup oues et capras: subal
βαίνοντες ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας, διάλευ
bi et varij et cinerati sparsi. et dixit
κοι καὶ ποικίλοι καὶ σποδοειδεῖς ῥαντοί. καὶ εἶπέ
mihi angelus dei p somnū: iacob iacob.
μοι ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ καθ' ὕπνον, ἰακὼβ ἰακώβ.
ego āt dixi: qd̄ est. τ dixit mihi: respice
ἐγὼ δὲ εἶπον, τί ἐστι. καὶ εἶπέ μοι, ἀνάβλεψον τοῖς
oculis tuis et vide hircos et arie
ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε τοὺς τράγους καὶ τοὺς κρι
tes ascendentes sup oues et capras
οὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας
subalbas et varias et cineratas sparsas.
διαλεύκους καὶ ποικίλους καὶ σποδοειδεῖς ῥαντούς.
vidi eni q̄cūq̄ tibi laban facit. ego sū de⁹ q̄ ap
ἑώρακα γὰρ ὅσα σοι λάβαν ποιεῖ. ἐγώ εἰμι ὁ θς̄ ὁ ὀφ

Gen. 28. d parui tibi in loco dei vbi vnxisti mihi illic titulū: et
θείς σοι ἐν τόπῳ θεοῦ οὗ ἤλειψάς μοι ἐκεῖ στήλην, καὶ
vouisti mihi votū. nūc ergo surge: et egredere de terra
ηὔξω μοι εὐχήν. νῦν οὖν ἀνάστηθι, καὶ ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς

Infra. 32. c. hac: et vade in terrā natiuitatis tue. et
ταύτης, καὶ ἄπελθε εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς σου. καὶ
respōdentes lia et rachel: dixerūt ei: nūqd ē
ἀποκριθεῖσαι λεία καὶ ῥαχήλ, εἶπον αὐτῷ, μή ἐστιν
nobis adhuc pars hereditatis in hijs q̄ p̄ris no
ἡμῖν ἔτι μερὶς κληρονομίας ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἡ
stri? nō quasi aliene reputate sum⁹ ei? vē
μῶν; οὐχ ὡς αἱ ἀλλότριαι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέ
didit eni nos: τ deuorauit deuoratione
πρακε γὰρ ἡμᾶς, καὶ κατέφαγε καταβρώσει

Trāsla. B. Hiero.

patris mei fuit mecū. & ipse nostis q̄ totis viribus meis seruierim patri vestro. Sed & pater vester circūuenit me: & mutauit mercedē meā decē vicibus: & tamen non dimisit eū deus vt noceret mihi. Si quando dixit: varie erunt merces tue: pariebant oēs oues varios fetus: qñ vero ecōtrario ait: alba queq̄ accipies p mercede: omnes greges alba peperūt. Tulitq̄ deus substantiā patris vestri: & dedit mihi. Postq̄ eī cōceptus ouiū tp̄s aduenerat: leuaui oculos meos & vidi in somnis ascēdentes mares super feminas varios & maculosos & diuersorū colorum. Dixitq̄ angelus dei ad me in somniis Iacob. Et ego respondi adsum. Qui ait. Leua oculos tuos: & vide vniuersos masculos ascēdētes super feminas varios maculosos atq̄ respersos. Vidi enim omnia que fecit tibi Laban. Ego sum deus bethel: vbi vnxisti lapidem: & votum vouisti mihi. Nunc ergo surge & egredere de terra hac reuertens in terrā natiuitatis tue. respōderūtq̄ rachel & lia. Nunqd hēmus residui quicq̄ in facultatibus & hereditate domus p̄ris nostri? Nōne quasi alienas reputauit nos: & vēdidit: comeditq̄

Ter. Heb.

אבי היה עמדי ואתנה ידעתן כי
בכל כחי עבדתי את אביכן
ואביכן התל בי והחלף את
משכרתי עשרת מנים ולא נתנו
אלהים להרע עמדי אם כה
יאמר נקדים יהיה שכרך וילדו
כל הצאן נקדים ואם כה יאמר
עקדים יהיה שכרך וילדו כל
הצאן עקדים ויצל אלהים את
מקנה אביכם ויתן לי ויהי
בעת יחם הצאן ואשא עיני
וארא בחלום והנה העתדים
העלים על הצאן עקדים נקדים
וברדים ויאמר אלי מלאך
האלהים בחלום יעקב ואמר
הנני ויאמר שא נא עיניך וראה
כל העתדים העלים על הצאן
עקדים נקדים וברדים כי
ראיתי את כל אשר לבן עשה
לך אנכי האל בית אל אשר
משחת שם מצבה אשר נדרת לי
שם נדר עתה קום צא מן הארץ
הזאת ושוב אל ארץ מולדתך
ותען רחל ולאה ותאמרנה לו
העוד לנו חלק ונחלה בבית
אבינו הלוא נכריות נחשבנו לו
כי מכרנו ויאכל גם אכול את

Pritiua heb.

צוח · חלף · שכר מנה · רוע · אמר היה · נצל · קנה נתן היה · נשא · ראה חלם · עלה · ראה · נצב · יצא · ילד · ענה אמר · חשב · אכל

Interp̄. chal.

דאבא מימריה הוה בסעדי: ואתן ידעתין ארי בכל חילי פלחית ית אבוכן: ואבוכן
שקר בי ואשני ית אגרי עשר זמנין ולא שבקיה ייי לאבאשא עמי: אם כדין הוה
אמר נמורין יהא אגרך וילידן כל ענא נמורין ואם כדין הוה אמר רגולין יהא אגרך
וילידן כל ענא רגולין: ואפריש ייי מן בעירא דאבוכן ויהב לי: והוה בעדן
דמתיחמא ענא וזקפית עיני וחזית בחלמא והא תישיא דסלקין על ענא רגולין
נמורין ופציחין: ואמר לי מלאכא דייי בחלמא יעקב ואמרית הא אנא: ואמר זקוף
כען עינך וחזי כל תישיא דסלקין על ענא רגולין נמורין ופציחין ארי גלי קדמי ית
כל דלבן עביד לך: אנא אלהא דאתגלי עלך בבית אל דמשחת תמן קמה דקיימת
קדמי תמן קיים כען קום פוק מן ארעא הדא ותוב לארע ילדותך: ואתיבת רחל
ולאה ואמרה ליה העד כען לנא חולק ואחסנא בבית אבונא: הלא נוכראן
איתחשבנא ליה ארי זבננא ואכל אף מיכל ית

Transla. Chal.

patris mei fuit in adiutoriū meū. et vos scitis q̄ oīm virtute mea seruiui patri vr̄o. Pater aūt vester mētitus est mihi: τ mutauit mercedē meā decē vicibus: τ nō dimisit eū de⁹ vt noceret mihi. si sic dicebat. Varia erūt p mercede tua. pariebāt oēs oues varia. Et si sic dicebat. Maculosa erunt pro mercede tua. pariebāt oēs oues maculosā. et separauit dn̄s de pecorib⁹ p̄ris vestri: τ dedit mihi. Et factū est in tp̄e quo oues calefiebant: leuaui oculos meos τ vidi in somnio: et ecce arietes qui ascendebant sup oues erant varij τ maculosi τ respersi. Et dixit mihi angel⁹ dei in somnio Iacob. Et dixi ecce ego. et ait. Leua nūc oculos tuos et vide oēs arietes qui ascendūt sup oues maculosos varios atq̄ respersos: qm̄ manifestū est corā me oīe qd̄ facit tibi laban. Ego sum de⁹ qui apparui tibi in bethel vbi vnxisti titulū: vbi vouisti coram me votū: nūc surge egredere de terra hac: τ reuertere in terrā natiuitatis tue. Et responderūt rachel τ lia atq̄ dixerunt ei. Nunquid adhuc est nobis pars τ hereditas in domo patris nostri? nōne extranee reputate sum⁹ ei: quia vendidit nos: τ comedit quoq̄

Pritiua chal.

אמר · שנה באש · היה עאן · פרש · יחם חזה · לאך · חזה גלה · על קום קום · נפק תוב · חסן · חשב אכל

Pritiua heb. Tex.Heb. Gen. Ca.xxxi.

כספנו: כי כל העשר אשר הציל אלהים מאבינו לנו הוא ולבנינו ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה: ויקם יעקב וישא את בניו ואת נשיו על הגמלים: וינהג את כל מקנהו ואת כל רכשו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארם לבוא אל יצחק אביו ארצה כנען: ולבן הלך לגזז את צאנו ותגנב רחל את התרפים אשר לאביה: ויגנב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי ברח הוא: ויברח הוא וכל אשר לו ויקם ויעבר את הנהר וישם את פניו הר הגלעד: ויגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב: ויקח את אחיו עמו וירדף אחריו דרך שבעת ימים וידבק אתו בהר הגלעד: ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלם הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע: וישג לבן את יעקב ויעקב תקע את אהלו בהר ולבן תקע את אחיו בהר הגלעד: ויאמר לבן ליעקב מה עשית ותגנב את לבבי ותנהג את בנתי כשביות חרב: למה נחבאת

Trāsla. B. Hiero.

preciū nostrū. Sed deus tulit opes patris nostri: & eas tradidit nobis ac filiis nostris. Vnde omnia que precepit tibi deus fac. Surrexit ãt iacob & impositis liberis ac coniugibus suis sup camelos abiit. tulitq; oēm substātiam suam & greges & quicquid in mesopotamia acquisierat: pergens ad isaac patrē suū in terrā chanaan. Eo tpe ierat Labā ad tōdēdas oues: & rachel furata est idola patris sui. noluitq; iacob cōfiteri socero suo q fugeret. Cūq; abisset tam ipse quam oia que iuris sui erant & amne trāsmisso pgeret contra montem galaad: nūciatū est laban die tertio q fugeret iacob. Qui assūptis fratribus suis persecutus ē eum diebus septē: & comprehendit eum in monte galaad. Viditq; in somnis dicētē sibi dñm. Caue ne quicq̃ aspe loquaris contra iacob. Iamq; iacob extēderat in mōte tabernaculum. Cunq; ille consecutus fuisset eū cū fribus suis: in eodē mōte galaad fixit tētoriū. Et dixit ad iacob. Quare ita egisti vt clā me abigeres filias meas q̃si captiuas gladio. Cur ignorante

Trāsla. Grę. lxx. cū interp. latina.

Interp. chal.

argentum nostrū. Quoniā oēs diuitie quas abstulit deus ex patre nro: nre sunt & filiorum nrorum. Et nunc qd cūq; dixerit tibi deus fac. Et surrexit iacob & leuauit filios suos & vxores suas super camelos: & duxit vniuersa pecora sua & omnē substantiā suam quā acquisierat in mesopotamia syrie: vt veniret ad isaac patrē suū in terrā chanaan. Laban autē abierat ad tondendas oues suas: & tulit rachel imagines que erant patris sui. Et celauit iacob a laban syro: et nō indicauit ei q ipse pficisceretur. Et abijt ipse & oia sua: & surrexit & transiuit euphratē: & posuit faciem suam contra montē galaad. Et nunciatum est laban in die tertio q abijsset iacob: & tulit fratres suos secum: & persecutus est post eum itinere septem dierū: & cōprehendit eum in monte galaad. et venit verbum a facie dei ad laban syrum in somnio noctis: et dixit ei. Caue tibi ne loquaris cum iacob a bono vsq; ad malum: & comprehendit laban iacob. Et iacob tetenderat tabernaculum suum in monte. Et laban collocauit fratres suos in monte galaad. Et dixit laban ad iacob. Quid fecisti: & celasti a me & duxisti filias meas quasi captiuas gladio. Quare occulte

Pritiua chal.

Transla. Chal.

Trāsla. Grę. lxx. cū interp. latina.

Trāsla. B. Hiero.

me fugere voluisti: nec indicare mihi vt prosequerer te cū gaudio & canticis & tympanis & citharis. Non es passus vt oscularer filios meos & filias. Stulte opatus es. Et nūc quidē valet manus mea reddere tibi malū sed deus patris tui heri dixit mihi. Caue ne loquaris contra Iacob quicquam durius. Esto. Ad tuos ire cupiebas: & desiderio erat tibi domus patris tui. Cur furatus es deos meos? Rñdit iacob: q inscio te profectus sum: timui ne violēter auferres filias tuas. q ãt furti me arguis: apud quēcūq; inueneris deos tuos: necetur corā fratribus nris. Scrutare: quicqd tuorum apud me inueneris aufer. hec dicēs ignorabat q rachel furata eēt idola. Ingressus itaq; laban tabernaculū iacob & lie & vtriusq; famule non inuenit. Cumq; intrasset tentoriū rachelis: illa festinans abscōdit idola subter stramēta cameli: & sedit desuper: scrutantiq; oē tentoriū & nihil inuenienti: ait. Ne irascatur dominus meus q coram te assurgere nequeo: quia iuxta cōsuetudinē feminarū nūc accidit mihi. Sic delusa sollicitudo qrētis ē. tumēsq; iacob cum iurgio

Tex.Heb. Gen. Ca.xxxi. Pritiua heb.

לברח ותגנב אתי ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה ובשרים בתף ובכנור: ולא נטשתני לנשק לבני ולבנתי עתה הסכלת עשו: יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע: ועתה הלך הלכת כי נכסף נכספתה לבית אביך למה גנבת את אלהי: ויען יעקב ויאמר ללבן כי יראתי כי אמרתי פן תגזל את בנותיך מעמי: עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה נגד אחינו הכר לך מה עמדי וקח לך ולא ידע יעקב כי רחל גנבתם: ויבא לבן באהל יעקב ובאהל לאה ובאהל שתי האמהת ולא מצא ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל: ורחל לקחה את התרפים ותשמם בכר הגמל ותשב עליהם וימשש לבן את כל האהל ולא מצא: ותאמר אל אביה אל יחר בעיני אדני כי לוא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים לי ויחפש ולא מצא את התרפים: ויחר ליעקב וירב בלבן

Interp. chal.

abijsti: & celasti a me: & non indicasti mihi: vt dimitterem te cum gaudio & cāticis. cū tympanis & citharis. Et nō permisisti me vt oscularer filios meos & filias meas: nunc stulte egisti. Est potestas in manu mea vt facerem vobiscū malū: sed deus patris vestri hesterna nocte ait mihi: dicens. Caue tibi ne loquaris cum iacob a bono vsq; ad malū. et nunc abiens abijsti qm cupiens cupiebas domū patris tui. Cur tulisti deos meos? Et respōdit iacob & dixit ad laban. Quoniā timui dicens: ne violēter auferres filias tuas a me. locus in quo inueneris deū tuū nō pmaneat. corā fratribus nris cognosce quid tuū sit apud me: & tolle tibi. Et nesciebat iacob q rachel accepisset eos. Et ingressus est laban in tabernaculū iacob & in tabernaculū lie & in tabernaculū duarum cōcubinarum: & non inuenit. et egressus est de tabernaculo lie: & ingressus est in tabernaculū rachelis. Rachel autē accepit imagines: & posuit eas in stramentis cameli: et sedit desuper: & attrectauit laban vniuersa que erant in tabernaculo: & nō inuenit. Et dixit patri suo: ne displiceat in oculis domini mei: quoniā non possum surgere coram te. consuetudo enim mulierum est mihi. Et scrutatus est. et nō inuenit imagines. Et iratus est iacob et rixatus est cum laban.

Pritiua chal.

Tex. Heb.

ויחר ליעקב וירב בלבן ויען יעקב ויאמר ללבן מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי: כי משת את כל כלי מה מצאת מכל כלי ביתך שים כה נגד אחי ואחיך ויוכיחו בין שנינו: זה עשרים שנה אנכי עמך רחליך ועזיך לא שכלו ואילי צאנך לא אכלתי: טרפה לא הבאתי אליך אנכי אחטנה מידי תבקשנה גנבתי יום וגנבתי לילה: הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני: זה לי עשרים שנה בביתך עבדתיך ארבע עשרה שנה בשתי בנתיך ושש שנים בצאנך ותחלף את משכרתי עשרת מנים: לולי אלהי אבי אלהי אברהם ופחד יצחק היה לי כי עתה ריקם שלחתני את עניי ואת יגיע כפי ראה אלהים ויוכח אמש: ויען לבן ויאמר אל יעקב הבנות בנתי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר אתה ראה לי הוא ולבנתי מה אעשה לאלה היום או לבניהן אשר ילדו: ועתה לכה נכרתה ברית אני ואתה והיה לעד ביני ובינך:

Primitiua heb.: ענה · כלה · יכח · ענה · בוא · חטא · בקש · היה · נדד · ישן · רבע · שנה · חלף · שבר · מנה · ענה · יגע · יכח · ענה · עשה · ילד · כרת · ברת

Trāsla. B. Hiero.

ait. Quam ob culpā meā & ob quod peccatū meū sic exarsisti post me? & scrutatus es oēm supellectilē meā. Quid inuenisti de cūcta substātia domus tue? Pone hic corā fratribus meis & fratribus tuis: & iudicēt inter me & te. Idcirco viginti annis fui tecū. Oues tue & capre steriles nō fuerunt: arietes gregis tui non comedi: nec captū a bestia ostēdi tibi. Ego damnū omne reddebā. Quicquid furtim peribat: a me exigebas: die noctuque estu vrgebar & gelu. fugiebatque somnus ab oculis meis. Sicque per viginti annos in domo tua seruiui tibi: quattuordecim pro filiabus: & sex pro gregibus tuis. Immutasti quoque mercedē meā decē vicibus. Nisi deus patris mei abraā & timor isaac affuisset mihi: forsitan modo nudum me dimisisses. Afflictionem meā & laborē manuū mearū respexit deus: & arguit te heri. Rńdit ei laban. Filie mee & filii & greges tui & oīa que cernis mea sunt. Quid possū facere filiis & nepotibus meis? Veni ergo & ineamus fedus: vt sit testimonium inter me & te.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et respōdēs iacob: dixit laban: que iniquitas mea? et quod peccatū meū: quia persecutus es post me: et quia scrutatus es oīa vasa domus mee? quid inuenisti de oībus vasibus tuis? pone hic corā fratribus tuis et fratribus meis: et arguant inter duos nos. hi mihi viginti āni ego sū tecū. oues tue et capre tue nō fuerūt steriles. arietes ouiū tuarū nō comedi. a bestia comestū nō attuli tibi. ego soluebā a me ipso furta diei: et furta noctis: fui combustus estu diei: et glacie noctis. et fugiebat somnus ab oculis meis. isti mihi viginti āni ego sū in domo tua. seruiui tibi quattuordecim ānos pro filiabus tuis: et sex ānos in ouibus tuis. et decepisti mercedē meā decē agnis. nisi deus patris mei abraā fuisset mihi: et timor isaac: nunc vacuū me misisses. humilitatē meā et laborē manuū mearū vidit deus: et redarguit te heri. respondēs aūt laban: dixit iacob: filie: filie mee. et filii: filii mei. et pecora: pecora mea. et oīa quecunque tu vides: mea sūt et filiarū mearū. quid faciā istis hodie: aut filiis earū: quos pepererūt. nūc ergo veni disponamus fedus ego et tu. et erit in testimoniū inter me et te.

καὶ ἀποκριθεὶς ἰακὼβ, εἶπε τῷ λάβαν, τί τὸ ἀδίκημά μου; καὶ τί τὸ ἁμάρτημά μου; ὅτι κατεδίωξας ὀπίσω μου; καὶ ὅτι ἠρεύνηκας πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴκου μου; τί εὗρες ἀπὸ πάντων τῶν σκευῶν σου; θὲς ὧδε ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν σου καὶ τῶν ἀδελφῶν μου, καὶ ἐλεγξάτωσαν ἀναμέσον τῶν δύο ἡμῶν. ταῦτά μοι εἴκοσι ἔτη ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ. τὰ πρόβατά σου καὶ αἶγές σου οὐκ ἠτεκνώθησαν. κριοὺς τῶν προβάτων σου οὐ κατέφαγον. θηριόβρωτον οὐκ ἐνήνοχά σοι. ἐγὼ ἀπετίννυον παρ' ἐμαυτοῦ κλέμματα ἡμέρας, καὶ κλέμματα νυκτός. ἐγενόμην συγκαιόμενος τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός. καὶ ἀφίστατο ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. ταῦτά μοι εἴκοσι ἔτη ἐγώ εἰμι ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. ἐδούλευσά σοι δεκατέσσαρα ἔτη ἀντὶ τῶν θυγατέρων σου, καὶ ἓξ ἔτη ἐν τοῖς προβάτοις σου. καὶ παρελογίσω τὸν μισθόν μου δέκα ἀμνάσιν. εἰ μὴ ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου ἀβραὰμ ἦν μοι, καὶ ὁ φόβος ἰσαὰκ, νῦν ἂν κενόν με ἐξαπέστειλας. τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν πόνον τῶν χειρῶν μου εἶδεν ὁ θεός, καὶ ἤλεγξέ σε χθές. ἀποκριθεὶς δὲ λάβαν, εἶπε τῷ ἰακώβ, αἱ θυγατέρες, θυγατέρες μου. καὶ οἱ υἱοί, υἱοί μου. καὶ τὰ κτήνη, κτήνη μου. καὶ πάντα ὅσα σὺ ὁρᾷς, ἐμά ἐστι καὶ τῶν θυγατέρων μου. τί ποιήσω ταύταις σήμερον, ἢ τοῖς τέκνοις αὐτῶν, οἷς ἔτεκον. νῦν οὖν δεῦρο διαθῶμεν διαθήκην ἐγὼ καὶ σύ. καὶ ἔσται εἰς μαρτύριον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ.

Interp. chal.

ואתיב יעקב ואמר ללבן מה חובי ומה סורחני ארי רדיפתא בתראי: ארי מששת ית כל מאני מה אשכחתא מכל מאני ביתך שוי כען קדם אחי ואחך ויוכחון בין תרוננא: דנן עשרין שנין אנא עמך רחלך ועזך לא אתכלו ודכרי עאנך לא אכלית: דתבירא לא איתיתי לך דהות שגיא מן מניינא מנאי את בעי לה נטרית ביממא ונטרית בליליא: הויתי ביממא אכלני שרבא וגלידא הוה נחית עלי בליליא ונדת שינתי מעיני: דנן לי עשרין שנין בביתך פלחתך ארבע עשרה שנין בתרתין בנתך ושית שנין בענך ואשניתא ית אגרי עשר זמנין: אילולי אלהיה דאבא אלהיה דאברהם ודדחיל ליה יצחק הוה בסעדי ארי כען ריקן שלחתני ית עמלי וית ליאות ידי גלי קדם יי ואוכח ברמשא: ואתיב לבן ואמר ליעקב בנתא בנתי ובניא בני ועאנא עאני וכל דאת חזי דילי הוא ולבנתי מה אעביד לאלין יומא דין או לבניהן דילידן: וכען איתא נגזר קים אנא ואת ויהא לסהיד בני ובינך:

Primitiua chal.

תוב · שוה · יכח · תרי · שנה · תכל · אתא · הוה · שנק · מנה · בעה · יום · הוה · נדד · ישן · שנה · רבע · תרי · שנה · לאה · גלה · יכח · תוב · בנה · עבד · אתא · גזר · קום · היה

Transla. Chal.

et respondens iacob dixit ad laban. Que est iniquitas mea: et quod est delictū meū quia persecutus es post me: Quoniam attrectasti omnia vasa mea: quid inuenisti de vniuersis vasis domus tue: pone nūc corā fratribus meis ⁊ fratribus tuis: ⁊ iudicēt inter nos ambos. Istis viginti annis quibus ego fui apud te: oues tue ⁊ capre tue nō fuerūt orbate: ⁊ arietes ouiū tuarū nō comedi. Dilaceratū nō adduxi tibi: quod deficiebat ex numero: a me tu querebas illud: custodiebā in die: ⁊ custodiebam in nocte. in die consumabat me estus: ⁊ glacies descēdebat super me in nocte: et recessit somnus ab oculis meis. Istis viginti annis seruiui tibi in domo tua: quattuordecim annis pro duabus filiabus tuis. Et sex ānis pro ouibus tuis: ⁊ mutasti mercedē meā decē vicibus: nisi quod deus patris mei deus abrahe: ⁊ ille quē timebat isaac fuisset in adiutoriū meū: iā nūc vacuū me dimisisses: labor meus ⁊ afflictio manuū mearū manifesta sūt corā deo: ⁊ arguit te hesterna nocte. Et rńdit laban ⁊ dixit ad iacob. Filie sunt filie mee: ⁊ filii sunt filii mei: ⁊ oues sūt oues mee: ⁊ quecunque tu vides meū est: ⁊ quid faciā istis filiabus meis hodie: aut filiis earū quos pepererūt. Et nūc veni ineamus fedus ego ⁊ tu: ⁊ sit in testimoniū inter me ⁊ te.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

accipiēs aūt iacob lapidē: statuit eū titulū. dixit āt iacob fratribus suis. colligite lapides: et collegerūt lapides: et fecerūt collē. et comederūt illic super collē: et biberūt. et vocauit eū laban: collis testimonij. at iacob vocauit eū: collis testis. dixit āt laban: tumulus iste testis ē inter me et te hodie. propterea hoc vocatū est nomē loci: collis testificatur: et visio quā dixit. respiciat deus inter me et te. quia discedemus alter ab altero: si humiliaueris filias meas: si acceperis vxores super filias meas: vide: nullus nobiscū ē: deus testis inter me et te. et dixit laban iacob: ecce tumulus iste et titulus quē statui inter me et te: testis est. tumulus iste et titulus: quē statui: hic testis est. si enim trāsgrediar ego ad te: neque tu trāsgrediaris ad me collē istū et titulū istū in malitia. deus abraā et deus nachor iudicabit inter nos. et iurauit iacob per timorē isaac patris sui. et sacrificauit sacrificiū in mōte. et vocauit fratres suos: et comederūt et biberūt: et dormierunt in mōte. surgēs āt laban mane: osculatus ē filios et

λαβὼν δὲ ἰακὼβ λίθον, ἔστησεν αὐτὸν στήλην. εἶπε δὲ ἰακὼβ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, συλλέγετε λίθους, καὶ συνέλεξαν λίθους, καὶ ἐποίησαν βουνόν. καὶ ἔφαγον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ βουνοῦ, καὶ ἔπιον. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν λάβαν, βουνὸς τῆς μαρτυρίας. ὁ δὲ ἰακὼβ ἐκάλεσεν αὐτόν, βουνὸς μάρτυς. εἶπε δὲ λάβαν, ὁ βουνὸς οὗτος μαρτυρεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ σήμερον. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, βουνὸς μαρτυρεῖ, καὶ ἡ ὅρασις ἣν εἶπεν. ἐπίδοι ὁ θεὸς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. ὅτι ἀποστησόμεθα ἕτερος ἀπὸ τοῦ ἑτέρου, εἰ ταπεινώσεις τὰς θυγατέρας μου, εἰ λάβῃς γυναῖκας ἐπὶ ταῖς θυγατράσι μου, ὅρα, οὐδεὶς μεθ' ἡμῶν ἐστιν ὁ θεὸς μάρτυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. καὶ εἶπε λάβαν τῷ ἰακώβ, ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, μαρτυρεῖ. ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα, αὕτη μαρτυρεῖ. ἐάν τε γὰρ διαβῶ ἐγὼ πρός σε, μὴ δὲ σὺ διαβῇς πρός με τὸν βουνὸν τοῦτον καὶ τὴν στήλην ταύτην ἐπὶ κακίᾳ. ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς ναχὼρ κρινεῖ ἀναμέσον ἡμῶν. καὶ ὤμοσεν ἰακὼβ κατὰ τοῦ φόβου ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔθυσε θυσίαν ἐν τῷ ὄρει. καὶ ἐκάλεσε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν τῷ ὄρει. ἀναστὰς δὲ λάβαν τοπρωΐ, κατεφίλησε τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς

Trāsla. B. Hiero.

Tulit itaque iacob lapidē: & erexit illū in titulū. Dixitque fratribus suis. Afferte lapides. Qui congregātes fecerunt tumulum: comederuntque super eū. Quē vocauit labā tumulū testis: & iacob aceruū testimōii: vterque iuxta proprietatē lingue sue. Dixitque laban. Tumulus iste testis erit inter me & te hodie: & idcirco appellatū est nomē eius galaad. i. tumulus testis. Et adiecit labā. Intueatur & iudicet dominus inter nos: quando recesserimus a nobis: si afflixeris filias meas: & si introduxeris alias vxores super eas. Nullus sermonis nostri testis ē absque deo: qui presens respicit. Dixitque rursus ad iacob. En tumulus hic & lapis quem erexi: inter me & te testis erit. Tumulus inquā iste & lapis sint in testimōiū: si autem ego transiero illum pergens ad te: aut tu preterieris malum mihi cogitans. Deus abraam & deus nachor iudicet inter nos: deus patris eorū. Iurauit ergo iacob per timorē patris sui isaac: immolatisque victimis in mōte vocauit fratres suos vt ederent panē. Qui cū comedissent: mānserunt ibi. Labā vero de nocte cōsurgēs: osculatus est filios

Tex. Heb.

ויקח יעקב אבן וירימה מצבה: ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו גל ויאכלו שם על הגל: ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד: ויאמר לבן הגל הזה עד ביני ובינך היום על כן קרא שמו גלעד: והמצפה אשר אמר יצף יהוה ביני ובינך כי נסתר איש מרעהו: אם תענה את בנתי ואם תקח נשים על בנתי אין איש עמנו ראה אלהים עד ביני ובינך: ויאמר לבן ליעקב הנה הגל הזה והנה המצבה אשר יריתי ביני ובינך: עד הגל הזה ועדה המצבה אם אני לא אעבר אליך את הגל הזה ואם אתה לא תעבר אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה: אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב בפחד אביו יצחק: ויזבח יעקב זבח בהר ויקרא לאחיו לאכל לחם ויאכלו לחם וילינו בהר: וישכם לבן בבקר וינשק לבניו

Primitiua heb.: לקח · רום · נצב · עשה · גלל · אכל · קרא · צפה · סתר · ענה · נשה · ירה · עבר · רעע · שפט · שבע · זבח · קרא · אכל · לון · שכם · נשק

Transla. Chal.

ונסיב יעקב אבנא וארמה קמא: ואמר יעקב לאחוהי לקוטו אבנין ונסיבו אבנין ועבדו דגורא ואכלו תמן על דגורא: וקרא ליה לבן יגר סהדותא ויעקב קרא ליה גלעד: ואמר לבן דגורא הדין סהיד ביני ובינך יומא דין על כן קרא שמיה גלעד: וסכותא דאמר יסך מימרא דיי ביני ובינך ארי נתכסי גבר מחבריה: אם תעני ית בנתי ואם תסב נשין על בנתי לית איניש עמנא חזי מימרא דיי סהיד ביני ובינך: ואמר לבן ליעקב הא דגורא הדין והא קמתא דאקימית ביני ובינך: סהיד דגורא הדין וסהדא קמתא אם אנא לא אעבר לותך ית דגורא הדין ואם את לא תעבר לותי ית דגורא הדין וית קמתא הדא לבישו: אלהיה דאברהם ואלהיה דנחור ידונון בינאנא אלהיה דאבוהון וקיים יעקב בדדחיל ליה אבוהי יצחק: ונכיס יעקב נכסתא בטורא וקרא לאחוהי למיכל לחמא ואכלו לחמא וביתו בטורא: ואקדים לבן בצפרא ונשיק לבנוהי

Interp. chal.

et tulit iacob lapidem: ⁊ erexit eum in titulum. Et ait iacob fratribus suis. Colligite lapides: ⁊ tulerunt lapides ⁊ fecerunt aceruum: ⁊ comederunt ibi super aceruum. Et vocauit eum laban aceruum testimonij. Iacob autem appellauit eum galaad. et ait laban. Aceruus iste erit testis inter me ⁊ inter te hodie: ideo appellatum nomen eius galaad ⁊ speculam: quia dixit. Speculetur verbum domini inter me ⁊ te: quando absentes fuerimus vnusquisque a proximo suo. Si afflixeris filias meas: ⁊ si acceperis vxores super filias meas: non est vir nobiscum: vide quod verbum domini est testis inter me ⁊ te. Et dixit laban ad iacob. Ecce tumulus iste. et ecce titulus quē erexi inter me ⁊ te: testis tumulus iste ⁊ testis titulus: quod ego non transibo tumulum hunc ad te: ⁊ quod tu non pertransibis tumulum hunc et titulum hunc in malum mihi. Deus abrahā ⁊ deus nachor iudicent inter nos: deus patrum eorum. Et iurauit iacob per illum quem timebat pater suus isaac. Et immolauit iacob victimam in monte: ⁊ vocauit fratres suos: vt comederent panem: ⁊ comederunt panem: et dormierunt in monte. Et surrexit laban mane: ⁊ osculatus est filios suos:

Primitiua chal.

רום · קום · סכא · אמר · כסה · ענה · נסב · נשה · חזא · קום · עבר · דון · קום · אכל · קדם

Primitiua heb. | Tex. Heb. | Gen. | Ca. xxxij. | Trāsla. B. Hiero. | Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina.

וּלְבְנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֶתְהֶם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב
לָבָן לִמְקֹמוֹ׃ וְיַעֲקֹב הָלַךְ
לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים׃
וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה
אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם
הַהוּא מַחֲנָיִם׃ וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב
מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו
אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם׃ וַיְצַו
אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי
לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב
עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד
עָתָּה׃ וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן
וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וָאֶשְׁלְחָה
לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא חֵן
בְּעֵינֶיךָ׃ וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל
יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ
אֶל עֵשָׂו וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ
וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ׃ וַיִּירָא
יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ וַיַּחַץ אֶת
הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן
וְאֶת הַבָּקָר וְהַגְּמַלִּים לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת׃
וַיֹּאמֶר אִם יָבוֹא עֵשָׂו אֶל
הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ וְהָיָה
הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה׃ וַיֹּאמֶר
יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם
וֵאלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְהוָה הָאֹמֵר
אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ

& filias suas: & bñdixit illis: reuersusq; est in locum suum. Ca. 32.

Iacob aũt abiit itinere quo cepat: fueruntq; ei obuiam angeli dei. Quos cũ vidisset ait. Castra dei sunt hec. Et appellauit nomẽ loci illius manaim .i. castra. Misit autem & nũcios ante se ad esau fratrem suum in terra seir in regione edom: precepitq; eis dicens: sic loquimini domino meo esau. Hec dicit frater tuus iacob. Apud labã pegrinatus sum: & fui vsq; in pñtẽ diẽ. Habeo boues & asinos & oues & seruos & ãcillas: mittoq; nunc legationẽ ad dñm meum: vt inueniã gratiã in cõspectu tuo. Reuersiq; sunt nuncii ad iacob dicentes. Venimus ad esau frẽm tuũ & ecce properat in occursum tuum cum quadringentis viris. Timuit iacob valde: & perteritus diuisit populũ q secũerat: greges quoq; & oues & boues & camelos in duas turmas dicens. Si venerit esau ad vnam turmam & pcusserit eam: alia turma que reliqua est saluabitur. Dixitq; iacob. Deus patris mei abraam: & deus patris mei isaac domine q dixisti mihi reuertere i terrã tuã & in locũ natiuitatis tue:

Primitiua chal. | Transla. Chal.

et filias suas: et benedixit eis: et abijt. & reuersus est laban in locum suum. Cap. 32.

Iacob autẽ abijt per viam suã: & obuiauerunt ei angeli dei. Et ait iacob qñ vidit eos: castra a facie dei sunt hec. Et vocauit nomẽ loci illius manaim. et misit iacob nuncios ante se ad esau fratrem suũ ad terram seir regionis idumee: & precepit eis dicens. sic dicetis dño meo esau: hec dicit seruus tuus iacob: apud laban peregrinatus sum: et moratus sum vsq; nunc. Habeoq; boues & asinos & seruos & ancillas: & mitto vt indicem dño meo: vt inueniam gratiã in oculis tuis. Et reuersi sunt nuncij ad iacob dicentes: venimus ad fratrem tuũ esau: & ipse quoq; venit in occursum tuum: & quadringenti viri cũ eo. Et timuit iacob valde & angustiatus est: & diuisit populũ qui erat cum eo: et oues & boues & camelos in duas turmas. et ait. Si venerit esau ad vnam turmã: et percusserit eam: turma que reliqua est saluabitur. et dixit iacob. Deus patris mei abraham & deus patris mei isaac: dominus qui dixit mihi: reuertere in terram tuam & in locum natiuitatis tue:

Interp̃. chal. | Ca. xxxij.

Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina. | Trāsla. B. Hiero. | Tex. Heb. | Gen. | Ca. xxxij. | Primitiua heb.

& bñfaciam tibi: minor sum cunctis miserationibus tuis & veritate tua: quã explesti seruo tuo. In baculo meo transiui iordanẽ istum: & nunc cũ duabus turmis regredior. Erue me de manu frĩs mei esau: qa valde eũ timeo: ne forte veniens pcutiat matrẽ cũ filiis. Tu locutus es q bñfaceres mihi: & dilatares semen meũ sicut arenã maris: que pre multitudine numerari nõ põt. Cũq; dormisset ibi nocte illa: separauit de his q̃ hẽbat mũera Esau fratri suo capras ducentas: hircos viginti: oues ducentas: & arietes viginti: camelos fetas cũ pullis suis triginta: vaccas quadraginta: & tauros viginti: asinas viginti & pullos earum decem. Et misit p manus seruorũ suorũ singulos seorsum greges: dixitq; pueris suis. Añcedite me: & sit spaciũ inter gregẽ & gregẽ. Et p̃cepit priori dicens. Si obuium habueris frẽm meũ esau: & interrogauerit te: cuius es aut quo vadis? aut cuius sunt ista que seqris? respondebis seruí tui Iacob. Munera misit dño suo esau: ipse quoq; post nos venit. Similiter dedit mãdata secundo & tertio: &

וְאֵיטִיבָה עִמָּךְ׃ קָטֹנְתִּי מִכֹּל
הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ כִּי בְמַקְלִי
עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הָיִיתִי
לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת׃ הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי
מִיַּד עֵשָׂו כִּי יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ פֶּן
יָבוֹא וְהִכַּנִי אֵם עַל בָּנִים׃ וְאַתָּה
אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ וְשַׂמְתִּי
אֶת זַרְעֲךָ כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא
יִסָּפֵר מֵרֹב׃ וַיָּלֶן שָׁם בַּלַּיְלָה
הַהוּא וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְיָדוֹ
מִנְחָה לְעֵשָׂו אָחִיו׃ עִזִּים
מָאתַיִם וּתְיָשִׁים עֶשְׂרִים
רְחֵלִים מָאתַיִם וְאֵילִים עֶשְׂרִים׃
גְּמַלִּים מֵינִיקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלֹשִׁים
פָּרוֹת אַרְבָּעִים וּפָרִים עֲשָׂרָה
אֲתֹנֹת עֶשְׂרִים וַעְיָרִם עֲשָׂרָה׃
וַיִּתֵּן בְּיַד עֲבָדָיו עֵדֶר עֵדֶר לְבַדּוֹ
וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדָיו עִבְרוּ לְפָנַי וְרֶוַח
תָּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר׃ וַיְצַו
אֶת הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגָּשְׁךָ
עֵשָׂו אָחִי וּשְׁאֵלְךָ לֵאמֹר לְמִי
אַתָּה וְאָנָה תֵלֵךְ וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ׃
וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב
מִנְחָה הִוא שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו
וְהִנֵּה גַם הוּא אַחֲרֵינוּ׃ וַיְצַו גַּם
אֶת הַשֵּׁנִי גַּם אֶת הַשְּׁלִישִׁי גַּם

Transla. Chal. | Interp̃. chal. | Primitiua chal.

et benefaciã tibi. Minora sunt merita mea oibus misericordijs & beneficijs que fecisti cum seruo tuo: qm solus transiui iordanẽ istuz & nũc factus sum in duas turmas. libera me obsecro de manu fris mei de manu esau: qm ego timeo eũ: ne forte veniat & interficiat matrẽ cuz filijs. Tu aũt dixisti benefaciẽs benefaciã tibi: & ponã filios tuos multos quasi arenã maris: q̃ nõ numerabitur pre multitudine. Et dormiuit ibi in nocte illa: & tulit de his que habebat in manu sua munus esau fratri suo: capras ducentas & hircos viginti: oues ducentas & arietes viginti: camelos lactãtes et filios earũ triginta: vaccas quadraginta & tauros decẽ: asinas viginti & pullos decẽ. Et tradidit in manũ seruoruz suorũ singulos greges seorsum, Et ait seruis suis. Transite ante me & ponetis spaciũ inter gregem & gregẽ. Et precepit primo dicẽs. Si obuiauerit tibi esau frater meus: et interrogauerit te dicens. Cuius es tu: & quo vadis: & cui sunt ista que ducis ante te? Dices serui tui iacob: munus est missum domino meo esau: et ecce ipse quoq; venit post nos. Et precepit etiam secundo & tertio

את כל ההלכים אחרי העדרים
לאמר כדבר הזה תדברון אל
עשו במצאכם אתו: ואמרתם גם
הנה עבדך יעקב אחרינו כי אמר
אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני
ואחרי כן אראה פניו אולי ישא
פני: ותעבר המנחה על פניו והוא
לן בלילה ההוא במחנה: ויקם
בלילה הוא ויקח את שתי נשיו
ואת שתי שפחתיו ואת אחד
עשר ילדיו ויעבר את מעבר יבק:
ויקחם ויעברם את הנחל ויעבר
את אשר לו: ויותר יעקב לבדו
ויאבק איש עמו עד עלות השחר:
וירא כי לא יכל לו ויגע בכף
ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו
עמו: ויאמר שלחני כי עלה
השחר ויאמר לא אשלחך כי
אם ברכתני: ויאמר אליו מה
שמך ויאמר יעקב: ויאמר לא
יעקב יאמר עוד שמך כי אם
ישראל כי שרית עם אלהים
ועם אנשים ותוכל: וישאל
יעקב ויאמר הגידה נא שמך
ויאמר למה זה תשאל לשמי
ויברך אתו שם: ויקרא יעקב
שם המקום פניאל כי ראיתי

cunctis qui sequebātur greges: dicēs. Iisdē verbis loquimini ad esau cū inueneritis eū: & addetis. Ipse quoq; seruus tuus iacob iter nr̄m insequitur. Dixit ei. Placabo illū muneribus q̄ p̄cedunt: & postea videbo illū. Forsitā propiciabitur mihi. Precesserūt itaq; munera ante eū: ipse vero māsit nocte illa in castris. Cunq; mature surrexisset: tulit duas vxores suas & totidem famulas cū vndecim filiis: & transiuit vadū iaboch. Traductisq; omnibus que ad se pertinebant: mansit solus. & ecce vir luctabatur cū eo vsq; mane. Qui cū videret q̄ eū superare nō posset: tetigit neruum femoris eius: & statim emarcuit. Dixitq; ad eū. Dimitte me. Iam enim ascendit aurora. R̄ndit. non dimittam te nisi benedixeris mihi. Ait ergo. Quod est nomē tibi. R̄ndit. Iacob. At ille. Nequaq̄ inquit iacob appellabitur nomen tuum: sed israel. Qm̄ si cōtra deum fortis fuisti: quāto magis cōtra hoīes p̄ualebis. Interrogauit eū iacob. Dic mihi quo appellaris nomine. Respōdit. Cur queris nomen meum? Et bn̄dixit ei in eodē loco. Vocauitq; iacob nomē loci illius phanuel: dicens. Vidi

Primitiua chal.

Transla. Chal.

omnibus quoq; qui sequebātur greges dicēs. Secūdum verbum hoc loquimini cum esau qn̄ inueneritis eum: dicetisq;. Ecce quoq; seru⁹ tuus iacob venit post nos: quia dixit quiescere faciā irā eius munere q̄d precedit ante me: ꝛ postea videbo faciē eius: forsitan suscipiet faciem meā. Et processit munus ante faciem suam: ꝛ ipse dormiuit nocte illa in castris. et surrexit ipsa nocte: ꝛ tulit duas vxores suas ꝛ duas concubinas suas ꝛ vndecim filios suos: et transiuit vadum iaboch. et tulit eos ꝛ traduxit eos per torrentē: ꝛ traduxit omnia sua. ꝛ remansit iacob solus: et luctabatur vir cum eo donec ascendit aurora. Et vidit q̄ non potuisset cum eo: ꝛ tetigit in palmam femoris eius: ꝛ cōmota est palma femoris iacob cum luctaretur cum eo: et ait. Dimitte me: quia ascendit aurora: et dixit ei. Non dimittā te: nisi benedixeris mihi. Et dixit ei. Quod est nomē tuum: ꝛ ait. iacob: ꝛ dixit ei. Non dicetur vltra iacob nomen tuum: sed israel: quoniam princeps es tu coram deo: et cum hominibus preualebis. Et interrogauit eum iacob: ꝛ ait. Indica obsecro nomen tuum: et dixit. Ad quid queris nomen meum: ꝛ benedixit ei ibi. Et vocauit iacob nomen loci peniel: quia vidi

Interp. chal.

אלהים פנים אל פנים ותנצל
נפשי: ויזרח לו השמש כאשר
עבר את פנואל והוא צלע על
ירכו: על כן לא יאכלו בני ישראל
את גיד הנשה אשר על כף
הירך עד היום הזה כי נגע בכף
ירך יעקב בגיד הנשה:

Cap. xxxiii.

וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו
בא ועמו ארבע מאות איש ויחץ
את הילדים על לאה ועל רחל
ועל שתי השפחות: וישם את
השפחות ואת ילדיהן ראשנה
ואת לאה וילדיה אחרנים ואת
רחל ואת יוסף אחרנים: והוא
עבר לפניהם וישתחו ארצה
שבע פעמים עד גשתו עד אחיו:
וירץ עשו לקראתו ויחבקהו
ויפל על צוארו וישקהו ויבכו:
וישא את עיניו וירא את הנשים
ואת הילדים ויאמר מי אלה לך
ויאמר הילדים אשר חנן אלהים
את עבדך: ותגשן השפחות הנה
וילדיהן ותשתחוין: ותגש גם
לאה וילדיה וישתחוו ואחר נגש
יוסף ורחל וישתחוו: ויאמר מי לך
כל המחנה הזה אשר פגשתי
ויאמר למצא חן בעיני אדני:

deum facie ad faciē: & salua facta est aīa mea. Ortusq; est ei statim sol: postq̄ trāsgressus est phanuel. Ipse vero claudicabat pede. Quā ob cām non comedunt neruū filii israel qui emarcuit in femore iacob: vsq; in p̄ntem diē: eo q̄ tetigerit neruū femoris eius: & obstupuerit. Cap. 33.

Eleuans aūt iacob oculos: vidit venientē esau: & cū eo quadringētos viros. Diuisitq; filios lie & rachel ambarūq; famularum: & posuit vtrāq; ācillā & liberos earū in principio: liam vero & filios eius in secūdo loco: Rachel aūt & ioseph nouissimos. Et ipse progrediēs adorauit p̄nus in terram septies: donec appropinquaret frater eius. Currēsq; esau obuiam fratri suo amplexatus est eum: stringensq; collū eius & osculās fleuit: leuatisq; oculis vidit mulieres & puulos earū: & ait. Quid sibi volūt isti: & si ad te ptineant. R̄ndit. puuli sunt quos donauit mihi deus seruo tuo. Et appropinquātes ancille & filii earū incuruati sunt. Accessit quoq; lia cū pueris suis & cū filii adorassēt: extremi ioseph & rachel adorauerūt. Dixitq; esau: que nā sunt iste turme q̄s obuiam habui? R̄ndit. Vt inuenirē grāz corā dn̄o meo.

Transla. Chal.

angelū dei facie ad faciē: ꝛ salua facta est aīa mea. Et ortus est ei sol qn̄ trāsiuit phanuel: ꝛ ipse claudicabat sup femur suū. Propterea nō comedūt filij israel neruum qui emarcuit: q̄ est iuxta palmā femoris vsq; in presentē diez: eo q̄ tetigit in palmā femoris iacob in neruo qui emarcuit. Cap. 33.

Et leuauit iacob oclos suos ꝛ vidit. Et ecce esau veniebat: ꝛ cū eo q̄dringēti viri: ꝛ diuisit filios cuz lia ꝛ cū rachel ꝛ cū duab⁹ cōcubinis. Et posuit cōcubinas ꝛ filios earuz in p̄ncipio: liāq; ꝛ filios suos posteriores. Rachel aūt ꝛ ioseph nouissimos. et ipse transiuit ante eos ꝛ adorauit sup terrā septē vicibus: donec appropinq̄uit vsq; ad frēz suū. Et cucurrit esau in occursum eius: ꝛ amplexat⁹ est eū: ꝛ ruit sup collū eius ꝛ osculat⁹ est eum: ꝛ fleuerūt. Et leuauit oculos suos: viditq; mulieres ꝛ filios: ꝛ ait. Qui sūt isti tibi: et ait. Filij sunt quos donauit de⁹ seruo tuo. Et accesserunt cōcubine ꝛ filij earū ꝛ adorauerūt: et accessit etiā lia ꝛ filij sui ꝛ adorauerūt: ꝛ postea accessit ioseph et rachel ꝛ adorauerūt. Et ait. Ad q̄d tibi hec turma quam obuiam habui: et ait. Vt inueniam gratiam in oculis domini mei.

Primitiua chal.

ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי
לך אשר לך: ויאמר יעקב אל נא
אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת
מנחתי מידי כי על כן ראיתי
פניך כראת פני אלהים ותרצני:
קח נא את ברכתי אשר הבאת
לך כי חנני אלהים וכי יש לי
כל ויפצר בו ויקח: ויאמר נסעה
ונלכה ואלכה לנגדך: ויאמר
אליו אדני ידע כי הילדים רכים
והצאן והבקר עלות עלי ודפקום
יום אחד ומתו כל הצאן: יעבר
נא אדני לפני עבדו ואני
אתנהלה לאטי לרגל המלאכה
אשר לפני ולרגל הילדים עד
אשר אבא אל אדני שעירה:
ויאמר עשו אציגה נא עמך מן
העם אשר אתי ויאמר למה זה
אמצא חן בעיני אדני: וישב ביום
ההוא עשו לדרכו שעירה: ויעקב
נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו
עשה סכת על כן קרא שם
המקום סכות: ויבא יעקב שלם
עיר שכם אשר בארץ כנען בבאו
מפדן ארם ויחן את פני העיר:
ויקן את חלקת השדה אשר נטה
שם אהלו מיד בני חמור אבי

Primitiua: רבה היה · לקח · ראה · פנה רצה · לקח בוא · פצר · נסע · ילד · עלה · מות עבר · פנה · נהל לאט · בוא · יצג · מצא שוב · בנה קנה · חנה פנה · קנה

At ille ait. Habeo plurima frater mi. sint tua tibi. Dixitq; iacob. noli ita obsecro: sed si inueni gratiam in oculis tuis: accipe munusculū de māibus meis. Sic enim vidi faciē tuā: quasi viderim vultū dei. Esto mihi ppitius: & suscipe bñdictionē quam attuli tibi: & quā donauit mihi deus tribuens oīa. Vix fratre cōpellente suscipiēs ait. Gradiamur simul: eroq; socius itineris tui. Dixitq; iacob. Nosti dñe mi q ꝑuulos habeam teneros & oues & boues fetas mecū: qs si plus ī ambulando fecero laborare: morientur vna die cuncti greges. Precedat dñs meus añ seruū suū & ego sequar paulatī vestigia eius: sicut videro paruulos meos posse donec veniam ad dñm meū in seir. Rñdit esau. Oro te vt d ppl'o q mecū ē: saltē socij remaneat vie tue. Nō est inqt necesse hoc vno tm̄ indigeo vt inueniā grām in conspectu tuo dñe mi. Reuersus ē itaq; illo die esau itinere quo venerat in seir: & iacob vēit ī sochot: vbi edificata domo & fixis tētorijs appellauit nomē loci illius sochot. i. tabernacula. Trāsiuitq; in salē vrbē sichimorū q ē ī terra chanaā. postq; reuersus ē de mesopotamia syrie: & hītauit iuxta oppidū: emitq; ptē agri in q fixerat tabernacula a filijs emor patris

dixit āt esau: sūt mihi multa frater. sint tibi tua. dixit āt iacob: si inueni grām corā te: accipe dona p meas man⁹. pṗter hoc vidi faciē tuā: sicut si qs videret faciē dei. et bñdices mihi. accipe bñdictiões meas: quas attuli tibi. qz misert⁹ ē mei de⁹: et sūt mihi oīa. et compulit eū: et accepit. et dixit: discedētes: gradiamur i rectū. dixit āt illi: dñs me⁹ scit: q teneriores pueri: et oues et boues fete sunt apd me. si ergo vrgeā eos diem vnū: morientur oīa pecora. precedat dñs me⁹ ante seruū suū. ego āt fortis ero in via sm ocium ambulationis q ante me: et sm pedē puerulorū: donec veniā ad dñm meū i seir. dixit āt esau: relinquā tecū: de pplo q mecū. ille āt dixit: ad qd hoc? satis: q inueni grām coram te dñe. reuersus ē āt esau in die illa in viā suā in seir. et iacob discedit i tabernacula. et fecit sibi domos: et pecorib⁹ suis fecit tabernacula. pp hoc vocauit nomē loci illius: tabernacula. et venit iacob in salem ciuitatē sicimorū: q est in terra chanaā. qn venit de mesopotamia syrie. et castrametat⁹ est sm faciē ciuitatis. et acquisiuit partē agri: vbi statuit ibi tabernaculū suū: ab hemor patre

εἶπε δὲ ἠσαῦ, ἐστί μοι πολλὰ ἀδελφέ, ἔστω σοι τὰ σά. εἶπε δὲ ἰακώβ, εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, δέξαι τὰ δῶρα διὰ τῶν ἐμῶν χειρῶν· ἕνεκεν τούτου εἶδον τὸ πρόσωπόν σου, ὡς ἄν τις ἴδοι πρόσωπον θεοῦ, καὶ εὐδοκήσεις με. λάβε τὰς εὐλογίας μου, ἃς ἤνεγκά σοι· ὅτι ἠλέησέ με ὁ θεός, καί ἐστι μοι πάντα. καὶ ἐβιάσατο αὐτόν, καὶ ἔλαβε. καὶ εἶπεν, ἀπάραντες πορευθῶμεν εἰς εὐθεῖαν. εἶπε δὲ αὐτῷ, ὁ κύριός μου γινώσκει, ὅτι τὰ παιδία ἁπαλώτερα, καὶ τὰ πρόβατα καὶ αἱ βόες λοχεύονται ἐπ' ἐμέ· ἐὰν οὖν καταδιώξω αὐτοὺς ἡμέραν μίαν, ἀποθανοῦνται πάντα τὰ κτήνη. προελθέτω ὁ κύριός μου ἔμπροσθεν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐνισχύσω ἐν τῇ ὁδῷ κατὰ σχολὴν τῆς πορεύσεως τῆς ἐναντίον μου, καὶ κατὰ πόδα τῶν παιδαρίων μου, ἕως τοῦ ἐλθεῖν με πρὸς τὸν κύριόν μου εἰς σηείρ. εἶπε δὲ ἠσαῦ, καταλείψω μετὰ σοῦ ἀπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ μετ' ἐμοῦ. ὁ δὲ εἶπεν, ἵνα τί τοῦτο; ἱκανόν, ὅτι εὗρον χάριν ἐναντίον σου κύριε. ἀπέστρεψε δὲ ἠσαῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εἰς σηείρ. καὶ ἰακὼβ ἀπαίρει εἰς σκηνάς· καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ οἰκίας, καὶ τοῖς κτήνεσιν αὐτοῦ ἐποίησε σκηνάς· διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, σκηναί. καὶ ἦλθεν ἰακὼβ εἰς σαλὴμ πόλιν σηκημῶν, ἥ ἐστιν ἐν γῇ χαναάν, ὅτε ἦλθεν ἐκ μεσοποταμίας συρίας· καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον τῆς πόλεως. καὶ ἐκτήσατο τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, οὗ ἔστησεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, παρὰ ἐμμὼρ πατρὸς

1.Reg. 19.c. 1.Reg. 25.d.

Primitiua chal.: צלח · קבל · רבב רחם · אתא · עאן ינק · אחד מות עבר · דבר נוח עול · שבק שכח רבב · תוב נטל · קרה אתא · חסן שבק

Interp. chal.

Et dixit esau. Habeo multū frater mi: pſit tibi quod tuū est. Et dixit iacob: obsecro nūc si inueni nūc grām in oculis tuis: vt suscipias mun⁹ meū de manu mea: qz sic vidi faciem tuā quasi viderim faciē principū: et placuisti mihi. Suscipe obsecro munus meū: qd oblatum est tibi: qm̄ misert⁹ est mihi de⁹: et qm̄ habeo oīa: et coegit eū: et suscepit. Et dixit: pficiscere et eamus: et ibo e regione tui. et dixit ei. Dñs me⁹ scit qm̄ paruuli sunt teneri: et oues et boues lactātes apud me: et si fatigarent eas vno die: morientur oēs oues: transeat nunc dñs meus ante seruū suū: et ego ducā paulatim iuxta gressum familie q̄ ē corā me: et sm gressū paruulorū: donec veniā ad dñm meū in seir. et dixit esau. Dimittā nūc tecū de pplo q̄ mecū est: et dixit. Ad qd? inueniā gratiā in oculis dñi mei. Et reuersus ē esau in die illa per viam suā in seir: et iacob profectus est in sochoth. Et edificauit sibi domū: et pecorib⁹ suis fecit vmbracula: ppterea vocatū est nomē loci sochoth. Et venit iacob sanus in ciuitatē sichem: q̄ est in terra chanaan qn̄ veniebat de mesopotamia syrie: et mansit e regione ciuitatis: emitq; possessionē agri: in quo tetēderat tabernaculum suum de filijs hemor patris

ואמר עשו אית לי סגי אחי יהי לך דילך: ואמר יעקב בבעו כען אם כען אשכחית
רחמין בעינך ותקביל תקרובתי מן ידי ארי על כן חזיתי אפך כמחזי אפי רברביא
ואתרעיתא לי: קביל כען ית תקרובתי דאיתיתא לך ארי רחים עלי יי וארי אית
לי כולא ותקיף ביה וקביל: ואמר טול ונהך ואהך לקבלך: ואמר ליה רבוני ידע
ארי עולימיא רכיכין ועאנא ותורי מינקתא עלי ואם ידחוקינון יומא חד וימותון כל
ענא: יעבר כען רבוני קדם עבדיה ואנא אדבר בנייחי לרגל עובדא דקדמי ולרגל
ינקיא עד דאיעול לות רבוני לשעיר: ואמר עשו אשבוק כען עמך מן עמא דעמי
ואמר למא דנן אשכח רחמין בעיני רבוני: ותב ביומא ההוא עשו לאורחיה לשעיר:
ויעקב נטל לסכות ובנא ליה ביתא ולגיתיה עבד מטלן על כן קרא שמא דאתרא
סכות: ואתא יעקב שלם לקרתא דשכם די בארעא דכנען במיתיה מפדן ארם ושרא
לקביל קרתא: וזבן ית אחסנת חקלא דפרס תמן משכניה מידא דבני חמור אבוהי

Transla. Chal.

sichem: centū agnis. et statuit illic altare. et inuocauit deū israel. Ca.32. Egressa ē āt dina filia lie: quā pepit iacob: vt cognosceret filias indigenarū. et vidit eā sychem filius emor: eueus: princeps terre. et accipiēs eā: dormiuit cū illa: et humiliauit eā. et intendit aīe dine filie iacob. et dilexit virginē. et locutus ē sc̄dm mentē virginis ei. ait āt sichem ad emor pr̄em suū: dicēs: accipe mihi puellā hāc in vxorē. iacob āt audiuit q polluit sychem filius emor dinam filiā suā. at filij eius erāt cū pecorib⁹ i agro. tacuit āt iacob: donec venirēt ipsi. egressus ē āt emor pater sychem ad iacob: loqui ei. at filij iacob venerūt de agro. vt āt audierūt: cōpūcti sunt viri: et triste fuit illis valde. q turpe fecit i israel: dormiēs cū filia iacob. et nō sic erit. et locut⁹ ē eis emor: dicēs: sychē fili⁹ me⁹ elegit ex aīa filiā vestrā. date eā illi vxorē. et affinitatē cōtrahite nobiscū. filias vr̄as date nobis: et filias nr̄as accipite filijs vr̄is. et in nobis habitate. et terra ecce lata coram vobis: habitate: et negociamini in ea: et acquirite i ea. dixit āt sychem ad patrē eius: et ad

συχέμ, ἑκατὸν ἀμνῶν· καὶ ἔστησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν θεὸν ἰσραήλ. ἐξῆλθε δὲ δῖνα ἡ θυγάτηρ λείας, ἣν ἔτεκεν τῷ ἰακώβ, καταμαθεῖν τὰς θυγατέρας τῶν ἐγχωρίων. καὶ εἶδεν αὐτὴν συχὲμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ ὁ εὐαῖος, ὁ ἄρχων τῆς γῆς, καὶ λαβὼν αὐτήν, ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν. καὶ προσέσχε τῇ ψυχῇ δείνας τῆς θυγατρὸς ἰακώβ, καὶ ἠγάπησε τὴν παρθένον, καὶ ἐλάλησε κατὰ τὴν διάνοιαν τῆς παρθένου αὐτῇ. εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς ἐμμὼρ τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων, λάβε μοι τὴν παιδίσκην ταύτην εἰς γυναῖκα. ἰακὼβ δὲ ἤκουσεν, ὅτι ἐμίανεν συχὲμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ δῖναν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ· οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν μετὰ τῶν κτηνῶν ἐν τῷ πεδίῳ· παρεσιώπησε δὲ ἰακὼβ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτούς. ἐξῆλθε δὲ ἐμμὼρ ὁ πατὴρ συχὲμ πρὸς ἰακώβ, λαλῆσαι αὐτῷ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰακὼβ ἦλθον ἐκ τοῦ πεδίου. ὡς δὲ ἤκουσαν, κατενύχθησαν οἱ ἄνδρες, καὶ λυπηρὸν ἦν αὐτοῖς σφόδρα· ὅτι ἄσχημον ἐποίησεν ἐν ἰσραήλ, κοιμηθεὶς μετὰ τῆς θυγατρὸς ἰακώβ, καὶ οὐχ οὕτως ἔσται. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς ἐμμώρ, λέγων, συχὲμ ὁ υἱός μου προείλετο τῇ ψυχῇ τὴν θυγατέρα ὑμῶν· δότε οὖν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα. καὶ ἐπιγαμβρεύσασθε ἡμῖν· τὰς θυγατέρας ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν. καὶ ἐν ἡμῖν κατοικεῖτε· καὶ ἡ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον ὑμῶν, κατοικεῖτε, καὶ ἐμπορεύεσθε ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐγκτήσασθε ἐν αὐτῇ. εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ πρὸς

1.Reg. 13.c.

sichem centum agnis: & erecto ibi altari: inuocauit sup illud fortissimum deum israel. Ca.34. Egressa est aūt dina filia lie: vt videret mulieres regionis illius. quā cum vidisset sichem filius emor euei princeps terre illius: adamauit eam: & rapuit & dormiuit cū illa: vi opprimēs virginē. Et conglūtinata ē anima eius cum ea: tristemq; deliniuit blandicijs. & pergēs ad emor patrem suum: accipe inqt mihi puellam hāc coiugē. Quod cū audisset iacob absētibus filijs & in pastu pecorū occupatis: siluit donec redirent. Egresso autem emor patre sichem vt loqueretur ad iacob: ecce filij eius veniebant de agro: auditoq; quod acciderat: irati sunt valde. eo q fedam rem opatus eēt in israel: & violata filia iacob rē illicitā ppetrasset. Locutus est itaq; emor ad eos. Sichem filij mei adhesit anima filie vestre. Date eam illi vxorem: & iūgamus vicissim cōnubia. filias vr̄as tradite nobis: & filias nr̄as accipite: & habitate nobiscum. Terra in potestate vestra est: exercete: negociamini: & possidete eā. Sed & sichē ad patrem & ad

שכם במאה קשיטה: ויצב שם
מזבח ויקרא לו אל אלהי
ישראל: ותצא דינה בת
לאה אשר ילדה ליעקב לראות
בבנות הארץ: וירא אתה שכם
בן חמור החוי נשיא הארץ ויקח
אתה וישכב אתה ויענה: ותדבק
נפשו בדינה בת יעקב ויאהב את
הנער וידבר על לב הנער:
ויאמר שכם אל חמור אביו לאמר
קח לי את הילדה הזאת לאשה:
ויעקב שמע כי טמא את דינה
בתו ובניו היו את מקנהו בשדה
והחרש יעקב עד באם: ויצא
חמור אבי שכם אל יעקב לדבר
אתו: ובני יעקב באו מן השדה
כשמעם ויתעצבו האנשים
ויחר להם מאד כי נבלה עשה
בישראל לשכב את בת יעקב וכן
לא יעשה: וידבר חמור אתם
לאמר שכם בני חשקה נפשו
בבתכם תנו נא אתה לו לאשה:
והתחתנו אתנו בנתיכם תתנו
לנו ואת בנתינו תקחו לכם:
ואתנו תשבו והארץ תהיה
לפניכם שבו וסחרוה והאחזו
בה: ויאמר שכם אל אביה ואל

Primitiua: קשט · דבח קרא · Cap.xxxiiii. · יצא ראה · נשא לקח · שכב ענה דבק · אהב · דבר · אמר · היה קנה · חרש בוא · עצב · חרה · עשה · נתן איש · חתן נתן · לקח · ישב היה · פנה ישב אחז

דשכם במאה חורפן: ואקים תמן מדבחא ופלח עלוהי קדם אל אלהא דישראל:
ונפקת דינה בת לאה דילידת ליעקב למחזי בבנת ארעא: Ca.xxxiiii.
וחזא יתה שכם בר חמור חויא רבא דארעא ודבר יתה ושכיב יתה ועניה:
ואתרעיאת נפשיה בדינה בת יעקב ורחים ית עולימתא ומליל תנחומין על ליבא דעולימתא:
ואמר שכם לחמור אבוהי למימר סב לי ית עולימתא הדא לאיתו: ויעקב שמע
ארי סאיב ית דינה ברתיה ובנוהי הוו עם גיתיה בחקלא ושתיק יעקב עד מיתיהון:
ונפק חמור אבוהי דשכם לות יעקב למללא עמיה: ובני יעקב עלו מן חקלא כד שמעו
ואתנסיסו גבריא ותקיף להון לחדא ארי קלנא עבד בישראל למשכב עם ברת
יעקב וכן לא כשר לאתעבדא: ומליל חמור עמהון למימר שכם ברי אתרעיאת
נפשיה בברתכון הבו כען יתה ליה לאיתו: ואתחתנו בנא בנתיכון תתנון לנא וית
בנתנא תסבון לכון: ועמנא תיתבון וארעא תהא קדמיכון תיבו ועבידו בה סחורתא
ואחסינו בה: ואמר שכם לאבוהא

sichem centum agnis. Et erexit ibi altare: et sacrificauit super illud coram fortissimo deo israel. Ca.34. Et egressa est dina filia lie quā peperat ex iacob vt videret filias terre: et vidit eam sichem filius hemor euei principis terre: et tulit eam: dormiuitq; cū ea: et oppressit eam. Et complacuit aīe sue in dina filia iacob: et dilexit puellam: et locutus est consolationes ad cor puelle. et ait sichem ad hemor patrem suū dicens. Accipe mihi puellam hanc in vxorem. Et iacob audiuit q violata esset dina filia sua: et filij sui erant cum pecoribus suis in agro: et siluit iacob donec venirent. Egressusq; est hemor pater sichē ad iacob: vt loqueretur cum eo. Filij autem iacob venerūt de agro: cūq; audissent quod factum fuerat: indignati sunt viri et irati sunt valde: quoniā ignominia facta esset in israel: dormiendo cū filia iacob: et sic non debuerat fieri. Et locutus est hemor cū eis dicens. Anime sichem filij mei complacuit filia vestra: date obsecro eam ipsi in vxorem: et iungite cōnubia nobiscū: filias vestras dabitis nobis: et filias nr̄as accipietis vobis. Et nobiscū habitabitis: terra autem est coram vobis: manete: et negociamini in ea: atq; possidete eam. Dixitq; sichem patri eius

Primitiua chal.: קום דבח · ילד חזא · רבב עניה · נחם עלים · אמר נסב אתא · בר נתא אתא · עול · נסס קלה שכב · בר עבד אמר · רעה יהב אינתה · חתן נתן נסב · יתב הוה חסן

אחיה אמצא חן בעיניכם ואשר תאמרו אלי אתן: הרבו עלי מאד מהר ומתן ואתנה כאשר תאמרו אלי ותנו לי את הנער לאשה: ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו במרמה וידברו אשר טמא את דינה אחתם: ויאמרו אליהם לא נוכל לעשות הדבר הזה לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה כי חרפה הוא לנו: אך בזאת נאות לכם אם תהיו כמנו להמל לכם כל זכר: ונתנו את בנתינו לכם ואת בנתיכם נקח לנו וישבנו אתכם והיינו לעם אחד: ואם לא תשמעו אלינו להמול ולקחנו את בתנו והלכנו: וייטבו דבריהם בעיני חמור ובעיני שכם בן חמור: ולא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ בבת יעקב והוא נכבד מכל בית אביו: ויבא חמור ושכם בנו אל שער עירם וידברו אל אנשי עירם לאמר: האנשים האלה שלמים הם אתנו וישבו בארץ ויסחרו אתה והארץ הנה רחבת ידים לפניהם את בנתם נקח לנו לנשים ואת

fratres eius: ait. Inueniā gratiā corā vobis: & quecunq; statueritis dabo. Augete dotē & munera postulate: & libenter tribuā qd petieritis: tm̄ date mihi puellā hāc vxorem. Rn̄derunt filii iacob sichem & patri eius in dolo: seuiētes ob stuprum sororis. Non possumus facere quod petitis: nec dare sororem nostram homini incircūciso: quod illicitū & nefarium est apud nos. Sed in hoc valebimus federari: si volueritis esse siles nr̄i: & circūcidatur in vobis oīs masculini sexus: tūc dabimus & accipiemus mutuo filias vr̄as ac nr̄as: & hītabimus vobiscū: erimusq; vnus pp̄ls. Si autem circuncidi nolueritis: tollemus filiā nostram: & recedemus. Placuit oblatio eorum emor & sichem filio eius: nec distulit adolescens quin statim qd petebatur expleret. Amabat ei puellā valde: & erat inclytus i oī domo patris sui. Ingressiq; portam vrbis locuti sunt ad populū. Viri isti pacifici sunt: & volūt hītare nobiscū. Negociētur in terra & exerceāt eā: q̄ spaciosa & lata cultoribus indiget. Filias eorū accipiemus vxores: &

Interp. chal.

et fratribus. Inueniā gratiā in oculis vestris ⁊ quicquid dixeritis mihi dabo: multiplicate nimis sup me dotem ⁊ munera: ⁊ dabo sicut dixeritis mihi: et date mihi puellam in vxorem. Et responderunt filij iacob ad sichem ⁊ ad hemor atq; locuti sunt sapienter: eo q violata esset dina soror eorū, dixeruntq; eis. Non possumus facere rem hanc: vt demus sororem nostrā viro habenti preputium: quoniā opprobriū est nobis. sed in hoc cōueniemus vobiscū. Si fueritis sicut nos: vt circūcidatur ex vobis oīs masculus: ⁊ dabim⁹ filias nostras vobis: ⁊ filias vestras accipiemus nobis: et habitabimus vobiscū: erimusq; in vnū populū. et si non acquieueritis nobis vt circūcidamini: tollemus filiam nostram: ⁊ ibimus. Et placuerūt verba eorum in oculis hemor ⁊ in oculis sichem filij hemor: ⁊ non distulit puer facere rem illā: qm̄ cōplacuit sibi in filia iacob: ⁊ ipse erat honorabilior oīm̄ domo patris sui. Et venit hemor ⁊ sichem filius ei⁹ ad portā ciuitatis eorū: ⁊ locuti sunt cum viris ciuitatis eoꝝ dicentes. Viri isti pacifici sunt nobiscū: ⁊ habitabūt in terra ⁊ negociabūtur in eā: terra autem ecce spaciosa est ⁊ lata corā eis. filias eoꝝ accipiemus nobis in vxores: ⁊

בנתינו נתן להם: אך בזאת יאתו לנו האנשים לשבת אתנו להיות לעם אחד בהמול לנו כל זכר כאשר הם נמלים: מקנהם וקנינם וכל בהמתם הלוא לנו הם אך נאותה להם וישבו אתנו: וישמעו אל חמור ואל שכם בנו כל יצאי שער עירו וימלו כל זכר כל יצאי שער עירו: ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ויבאו על העיר בטח ויהרגו כל זכר: ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב ויקחו את דינה מבית שכם ויצאו: בני יעקב באו על החללים ויבזו העיר אשר טמאו אחותם: את צאנם ואת בקרם ואת חמריהם ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו: ואת כל חילם ואת כל טפם ואת נשיהם שבו ויבזו ואת כל אשר בבית: ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם אתי להבאישני בישב הארץ בכנעני ובפרזי ואני מתי מספר ונאספו עלי והכוני ונשמדתי אני וביתי: ויאמרו

nostras illis dabimus. Vnū est quo differtur tātum bonum. Si circuncidamus masculos nr̄os ritū gētis imitantes: & substātia eorū & pecora & cūcta que possident nostra erunt. Tātū in hoc acquiescamus: & hītantes simul vnū efficiamus populū. Assensiq; sunt omnes: circuncisis cūctis maribus. Et ecce die tertio qn̄ grauissimus vulnerum dolor ē arreptis duo filii Iacob simeon & leui fratres dine gladiis: igressi sunt vrbē cōfidēter: iterfectisq; oībus masculis emor & sichem pariter necauerunt tollētes dinā de domo sichem sororem suam. Quibus egressis irruerunt super occisos ceteri filii iacob: & depopulati sunt vrbē in vltionē stupri: oues eorū & armenta & asinos cunctaq; vastātes q̄ in domibus & in agris erāt. paruulos quoq; eorū & vxores duxerūt captiuas. Quibus pp̄etratis audacter iacob dixit ad symeō & leui. Turbastis me & odiosū fecistis me chananeis & pherezeis hītatoribus terre huius. Nos pauci sumus: illi cōgregati pcutiēt me & delebor ego & domus mea. Respōderūt.

Transla. Chal.

filias nr̄as dabimus eis. Sed in hoc cōueniēt nobiscū viri: vt hitent nobiscū: vt sim⁹ in pp̄lm vnū: si circūcidet in nobis oīs mascul⁹: sic ipsi circūcisi sunt: pecora eoꝝ ⁊ armēta ⁊ oīa iumēta eoꝝ nōne nobis erunt? Uerum tm̄ cōueniam⁹ cū eis: ⁊ habitēt nobiscū. Et obedierūt hemor ⁊ sichē filio ei⁹ oēs q̄ ingrediebant portā ciuitatis illius: ⁊ circūciderūt oēs masculos: oēs q̄ egrediebāt portā ciuitati illi⁹. Et factū ē in die tertio qn̄ preualuerūt dolores eoꝝ sup eos: duo filij iacob simeon ⁊ leui frēs dine tulerūt vnusquisq; gladiū suū ⁊ ingressi sunt ciuitatē q̄ hitabat ɔfidēter: ⁊ iterfecerūt oēm masculū. Hemor quoq; ⁊ sichē filiū ei⁹ occiderūt in ore gladij: ⁊ tulerūt dinā de domo sichē: ⁊ egressi sūt. Filij āt iacob ingressi sunt ad spoliū iterfectoꝝ: ⁊ dep̄dati sunt vrbē: eo q violauerūt sororē suā. Oues eoꝝ et boues ⁊ asinos eoꝝ ⁊ oīa que erant in ciuitate ⁊ in agro dep̄dati sunt: ⁊ oēm supellectilē eoꝝ ⁊ oēs puulos suos: ⁊ oēs mulieres eoꝝ captiuauerūt: atq; dep̄dati sunt oīa q̄ erāt in domib⁹. Et dixit iacob ad simeō et leui ɔturbastis me: vt poneretis inimicitiā iter me et chananeū ⁊ pherezeū habitatores terre. Ego aūt habeo populū paucū: ⁊ cōgregabūtur ɔtra me ⁊ pcutient me: ⁊ peribo ego ⁊ viri domus mee. Et dixerūt,

הַכְזוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת אֲחוֹתֵנוּ׃
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב קוּם
עֲלֵה בֵית אֵל וְשֶׁב שָׁם וַעֲשֵׂה
שָׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הַנִּרְאֶה אֵלֶיךָ
בְּבָרְחֲךָ מִפְּנֵי עֵשָׂו אָחִיךָ׃ וַיֹּאמֶר
יַעֲקֹב אֶל בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל אֲשֶׁר עִמּוֹ
הָסִרוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר
בְּתֹכְכֶם וְהִטַּהֲרוּ וְהַחֲלִיפוּ
שִׂמְלֹתֵיכֶם׃ וְנָקוּמָה וְנַעֲלֶה בֵּית
אֵל וְאֶעֱשֶׂה שָּׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל
הָעֹנֶה אֹתִי בְּיוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי
בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלָכְתִּי׃ וַיִּתְּנוּ אֶל
יַעֲקֹב אֵת כָּל אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר
בְּיָדָם וְאֶת הַנְּזָמִים אֲשֶׁר
בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּטְמֹן אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת
הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם שְׁכֶם׃ וַיִּסָּעוּ
וַיְהִי חִתַּת אֱלֹהִים עַל הֶעָרִים
אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ
אַחֲרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב׃ וַיָּבֹא יַעֲקֹב לוּזָה
אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן הִוא בֵּית אֵל
הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ׃ וַיִּבֶן שָׁם
מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם אֵל בֵּית אֵל
כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּבָרְחוֹ
מִפְּנֵי אָחִיו׃ וַתָּמָת דְּבֹרָה מֵינֶקֶת
רִבְקָה וַתִּקָּבֵר מִתַּחַת לְבֵית אֵל
תַּחַת הָאַלּוֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אַלּוֹן
בָּכוּת׃ וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב עוֹד

Cap. xxxv.

Nũquid vt scorto abuti debuere sorore nostra

Interea locutus ẽ deus ad iacob (Ca. 35.) Surge & ascẽde bethel: & habita ibi. Facq; altare deo qui apparuit tibi quando fugiebas Esau fratrem tuum. Iacob vero conuocata omni domo sua ait. Abiicite deos alienos qui in medio vestri sunt: & mũdamini: ac mutate vestimẽta vestra. Surgite & ascẽdamus in bethel: vt faciamus ibi altare deo qui exaudiuit me ĩ die tribulatiõis mee: & socius fuit itineris mei. Dederũt ergo ei oẽs deos alicos quos habebant: & inaures que erant in auribus corũ. At ille infodit eas subter terebinthũ q̃ est post vrbẽ sichem. Cũq; pfecti essent: terror dei inuasit omnes per circuitũ ciuitates: & nõ sunt ausi persequi recedẽtes. Venit igitur iacob luzam que est in terra chanaã cognomẽto bethel: ipse & omnis populus cũ eo: edificauitq; ibi altare: & appellauit nomen loci illius domus dei. Ibi ei apparuit ei deus cum fugeret fratrem suũ. Eodẽ aũt tpe mortua ẽ delbora nutrix rebecce: & sepulta est ad radices bethel subter quercum: vocatũq; ẽ nomẽ loci illius q̃rcus fletus. Apparuit aũt iterũ deus ia

sed sicut scorto vtẽtur sorore nr̃a.
ἀλλ᾽ ὡσεὶ πόρνῃ χρήσονται τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν. Ca. 35.
Dixit aũt de⁹ ad iacob: surgẽs: ascẽde in
Εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἰακώβ, ἀναστὰς, ἀνάβηθι εἰς
locũ bethel. et hita ibi: et fac ibi al
τὸν τόπον βεθήλ. καὶ οἴκει ἐκεῖ, καὶ ποίησον ἐκεῖ θυσι
tare deo q̃ apparuit tibi: cũ fugeres
αστήριον τῷ θεῷ τῷ ὀφθέντι σοι, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν
a facie esau fr̃is tui. dixit aũt iacob:
ἀπὸ προσώπου ἠσαῦ τ᾽ ἀδελφοῦ σου. εἶπε δὲ ἰακώβ,
domui sue: ⁊ oĩbus q̃ cũ eo: tollite de
τῷ οἴκῳ αὐτ᾽, καὶ πᾶσι τοῖς μετ᾽ αὐτ᾽, ἄρατε τοὺς θε
os alienos de medio vr̃m: et mũdamini:
οὺς τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν, καὶ καθαρίσθητε,
et mutate vestimẽta vr̃a: ⁊ surgẽtes ascẽda
καὶ ἀλλάξατε τὰς στολὰς ὑμῶν, καὶ ἀναστάντες ἀναβῶ
mus ĩ bethel: et faciamus ibi altare deo:
μεν εἰς βαιθήλ, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θε
q̃ exaudiuit me in die tribulatiõis: q̃ fuit
ῷ, τῷ ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὃς ἦν με
mecũ: ⁊ saluauit me in via: q̃ ambulaui: et dede
τ᾽ ἐμοῦ, καὶ διέσωσέ με ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἐπορεύθην. καὶ ἔδω
rũt iacob deos alienos: q̃ erãt
καν τῷ ἰακώβ τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, οἳ ἦσαν
in manibus eorũ: et inaures q̃ in aurib⁹
ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν
eorũ. et abscondit ea iacob sub terebin
αὐτῶν. καὶ κατέκρυψεν αὐτὰ ἰακὼβ ὑπὸ τὴν τερέβιν
tho q̃ in sicimis. et perdidit ea: vsq; ĩ ho
θον τὴν ἐν σικίμοις. καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ, ἕως τῆς σή
diernũ diẽ. et pfect⁹ ẽ israel de sicimis. et fact⁹
μερον ἡμέρας. καὶ ἐξῆρεν ἰσραὴλ ἐκ σικίμων. καὶ ἐγένε
est timor dei sup ciuitates q̃ ĩcircuitu eorũ. et
το φόβος θεοῦ ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῶν. καὶ
nõ psecuti sũt post filios israel. venit aũt ia
οὐ κατεδίωξαν ὀπίσω τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ἦλθε δὲ ἰα
cob in luza in t̃ra chanaã: q̃ ẽ bethel: ipse et
κὼβ εἰς λουζὰ ἐν γῇ χαναάν, ἥ ἐστι βεθήλ, αὐτὸς καὶ
oĩs ppl̃s q̃ erat cũ eo: et edificauit ibi
πᾶς ὁ λαὸς ὃς ἦν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ
altare: et vocauit nomẽ loci:
θυσιαστήριον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου,
bethel: illic enĩ apparuit ei deus: cũ fuge
βαιθήλ, ἐκεῖ γὰρ ἐφάνη αὐτῷ ὁ θεός, ἐν τῷ ἀποδι
ret ipse a facie esau fra
δράσκειν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου ἠσαῦ τοῦ ἀδελ
tris sui. mortua ẽ aũt debora nutrix rebec
φοῦ αὐτοῦ. ἀπέθανε δὲ δεββόρα ἡ τροφὸς ῥεβέκ
ce: ⁊ sepulta ẽ infcrius bethel sub quer
κας, καὶ ἐτάφη κατώτερον βαιθὴλ ὑπὸ τὴν βάλα
cu: et vocauit iacob nomẽ eius: q̃rcus
νον, καὶ ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸ ὄνομα αὐτῆς, βάλανος
fletus. apparuit aũt deus iacob adhuc
πένθους. ὤφθη δὲ ὁ θεὸς ἰακὼβ ἔτι

Transla. Chal.

Ca. xxxv.

Interp. chal.

numq̃d sicut cũ meretrice fieri debuit cũ sorore nr̃a? Et dixit deus ad iacob. Surge ascende (Ca. 35.) in bethel: ⁊ habita ibi: et fac ibi altare deo qui apparuit tibi: qñ fugiebas a facie esau fratris tui. Et dixit iacob viris domus sue ⁊ oĩbus qui secum erant. Auferte idola populoꝝ que sunt in medio vestri: et mundamini ⁊ mutate vestimenta vr̃a: et surgamus et ascendamus in bethel: ⁊ faciã ibi altare deo qui suscepit oratione mẽ in tẽpore tribulationis mee: ⁊ fuit verbum eius in adiutoriũ meũ in via qua ambulaui. Et dederũt iacob oĩa idola populoꝝ que erant in manibus suis: ⁊ inaures que erant in auribus suis. Et abscondit eas iacob sub quercu: que est iuxta sichem. Profectiq; sunt: ⁊ fuit terror a facie dei super oĩes populos qui erant in ciuitatib⁹ ꝑ circuitũ eoꝝ: et nõ sunt secuti post filios iacob. Et venit iacob in luzam q̃ est in terra chanaã: ipsa est bethel: ipse ⁊ oĩs ppl̃s q̃ cũ eo erat. Et edificauit ibi altare: ⁊ appellauit locũ de⁹ bethel: qñ ibi apparuit ei angel⁹ dei: qñ fugiebat a facie fr̃is sui. Et mortua ẽ debbora nutrix rebecce: ⁊ sepulta ẽ subt⁹ bethel ĩ planicie vallis. Et vocauit nomen ei⁹ vallis planctus. Et apparuit deus iterũ iacob:

in luza: qñ venit de mesopotamia sy
ἐν λουζὰ, ὅτε παρεγένετο ἐκ μεσοποταμίας τῆς συ
rie. et bñdixit ei deus: et dixit illi de⁹:
ρίας. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός.
nomẽ tuũ nõ vocabit̃ vltra iacob: sed israel
τὸ ὄνομά σου οὐ κληθήσεται ἔτι ἰακώβ, ἀλλὰ ἰσραὴλ
erit nomẽ tuũ. dixit aũt ei deus: ego deus
ἔσται τὸ ὄνομά σου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεός, ἐγὼ ὁ θεός
tu⁹: cresce: et multiplicare: gẽtes ⁊ cõgregatiões gẽ
σου, αὐξάνου, καὶ πληθύνου, ἔθνη καὶ συναγωγαὶ ἐθ
tiũ erũt ex te: et reges de lumbo tuo
νῶν ἔσονται ἐκ σοῦ, καὶ βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος σου
exibũt: et t̃rã: quã dedi abraã et
ἐξελεύσονται, καὶ τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα ἀβραὰμ καὶ
isaac: tibi dedi eã: tibi erit: et semi
ἰσαὰκ, σοὶ δέδωκα αὐτήν, σοὶ ἔσται, καὶ τῷ σπέρ
ni tuo post te dabo t̃rã hãc. ascẽdit
ματί σου μετὰ σὲ δώσω τὴν γῆν ταύτην. ἀνέβη
aũt deus ab eo de loco: vbi locut⁹ ẽ cũ
δὲ ὁ θεὸς ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐκ τοῦ τόπου, οὗ ἐλάλησε με
eo. et statuit iacob titulũ in loco: quo
τ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔστησεν ἰακὼβ στήλην ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ
locut⁹ ẽ cũ eo deus: titulũ lapideũ: et fe
ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ ὁ θεός, στήλην λιθίνην, καὶ ἐποί
cit sup eã libamẽ: et effudit sup eã ole
ησεν ἐπ᾽ αὐτὴν σπονδήν, καὶ ἐπέχεεν ἐπ᾽ αὐτὴν ἔλαι
um: et vocauit iacob nomẽ loci: ĩ quo
ον, καὶ ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ
locut⁹ ẽ cũ eo illic deus: bethel. descẽdẽs aũt
ἐλάλησεν μετ᾽ αὐτοῦ ἐκεῖ ὁ θεός, βαιθήλ. ἀπάρας δὲ
iacob de bethel: fixit tabernaculũ suũ: vltra
ἰακὼβ ἐκ βαιθήλ, ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, ἐπέκεινα
turrim gader. factũ ẽ aũt qñ appinq̃uit cha
τοῦ πύργου γαδέρ. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισε χαβρα
brath vt veniret in ephrata: pepit rachel. ⁊ cũ
θὰ τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐφραθά, ἔτεκε ῥαχήλ. καὶ ἐν
pareret: difficile pepit. factũ ẽ aũt cũ difficul
τῷ τίκτειν, ἐδυστόκησεν. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ σκλη
ter ip̃a pareret: dixit ei obstetrix: cõfide:
ρῶς αὐτὴν τίκτειν, εἶπεν αὐτῇ ἡ μαῖα, θάρσει,
et enĩ iste tibi fili⁹ ẽ. factũ ẽ aũt cũ emit
καὶ γὰρ οὗτός σοι υἱός ἐστιν. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀφιέ
teret ip̃a aĩaʒ: moriebat̃ enĩ: vocauit
ναι αὐτὴν τὴν ψυχήν, ἀπέθνησκε γάρ, ἐκάλεσε τὸ
nomẽ eius: fili⁹ doloris mei. at pr̃ vocauit
ὄνομα αὐτοῦ, υἱὸς ὀδύνης μου, ὁ δὲ πατὴρ ἐκάλεσε
nomẽ eius: beniamin. mortua ẽ aũt rachel:
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, βενιαμίν. ἀπέθανε δὲ ῥαχήλ,
et sepulta ẽ in via ephratha: hec est bethleem.
καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ὁδῷ ἐφραθά. αὕτη ἐστὶ βηθλεέμ.
et statuit iacob titulũ sup monumẽtũ ei⁹.
καὶ ἔστησεν ἰακὼβ στήλην ἐπὶ τοῦ μνημείου αὐ
hic est titul⁹ sup
τῆς. αὕτη ἐστὶ στήλη ἐπὶ

cob postq̃ reuersus est de mesopotamia syrie: benedixitq; ei dicens. Non vocaberis vltra iacob: sed israel erit nomẽ tuum. Et appellauit eum israel. Dixitq; ei. Ego deus omnipotẽs. Cresce & multiplicare: gentes & populi nationũ ex te erũt. Reges de lumbis tuis egredientur: terramq; quam dedi abraam & isaac: dabo tibi & semini tuo post te: & recessit ab eo. Ille vero erexit titulũ lapideum: in loco quo locutus fuerat ei deus: libans sup eum libamina: & effundens oleũ vocãsq; nomen loci illius bethel. Egressus aũt inde vẽit verno tẽpore ad terrã q̃ ducit effratã. In qua cũ parturiret Rachel: ob difficultatẽ partus periclitari cepit. Dixitq; ei obstetrix Noli timere: quia & hũc habebis filium. Egrediẽte aũt aĩa p̃ dolore & iminente iã morte: vocauit nomen filii sui bẽnoni .i. filius doloris mei. Pater vero appellauit eũ beniamin .i. fili⁹ dextre. Mortua est ergo Rachel: & sepulta ẽ in via q̃ ducit effratã: hec est bethleẽ. Erexitq; iacob titulũ super sepulchrũ eius. Hic ẽ titulus

בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ׃
וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים שִׁמְךָ יַעֲקֹב לֹא
יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם
יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַיִּקְרָא אֶת
שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר לוֹ
אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה
וּרְבֵה גּוֹי וּקְהַל גּוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָּ
וּמְלָכִים מֵחֲלָצֶיךָ יֵצֵאוּ׃ וְאֶת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם
וּלְיִצְחָק לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֲךָ
אַחֲרֶיךָ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ׃ וַיַּעַל
מֵעָלָיו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר
אִתּוֹ׃ וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ מַצֶּבֶת אָבֶן וַיַּסֵּךְ
עָלֶיהָ נֶסֶךְ וַיִּצֹק עָלֶיהָ שָׁמֶן׃ וַיִּקְרָא
יַעֲקֹב אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר
אִתּוֹ שָׁם אֱלֹהִים בֵּית אֵל׃ וַיִּסְעוּ
מִבֵּית אֵל וַיְהִי עוֹד כִּבְרַת הָאָרֶץ
לָבוֹא אֶפְרָתָה וַתֵּלֶד רָחֵל וַתְּקַשׁ
בְּלִדְתָּהּ׃ וַיְהִי בְהַקְשֹׁתָהּ
בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְיַלֶּדֶת אַל
תִּירְאִי כִּי גַם זֶה לָךְ בֵּן׃ וַיְהִי
בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה וַתִּקְרָא
שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ
בִנְיָמִין׃ וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֵר בְּדֶרֶךְ
אֶפְרָתָה הִוא בֵּית לָחֶם׃ וַיַּצֵּב יַעֲקֹב
מַצֵּבָה עַל קְבֻרָתָהּ הִוא מַצֶּבֶת

Transla. Chal.

Interp. chal.

quando veniebat de mesopotamia syrie: ⁊ benedixit ei. Dixitq; ei deus: non vocabitur vltra nomen tuum iacob: sed israel erit nomẽ tuũ. Et vocauit nomẽ eius israel. et dixit ei deus: Ego deus omnipotẽs: cresce ⁊ multiplicare: populus ⁊ cõgregatio tribuũ erunt ex te: ⁊ reges qui dñabuntur populis ex te egrediẽtur: et dabo tibi terram quaʒ dedi abrahe ⁊ isaac: ⁊ filiis tuis post te dabo eam. Et ascendit ab eo gloria dñi in loco vbi locutus fuerat cum eo. Et erexit iacob titulũ in loco vbi locutus fuerat cum eo: titulum lapideũ: ⁊ libauit super eum libamina: et effudit super eum oleum. Et vocauit iacob nomẽ loci bethel: in quo locutus fuerat ei deus. Et profecti sunt de bethel: ⁊ cuʒ adhuc esset spaciũ terre vt ingrederetur efratam: parturiuit rachel: ⁊ aggrauata est in partu suo. Et factuʒ est cum aggrauaretur in partu suo: ait ei obstetrix. Ne timeas qm̃ hic quoq; erit tibi filius. Et factuʒ est cum egrederetur anima eius ⁊ moreretur: vocauit nomen filii: filium doloris mei. Pater aũt ei⁹ appellauit eum beniamin. Et mortua est rachel: ⁊ sepulta est in via efrate: ipsa est bethleem. Erexitq; iacob titulũ super sepulchrum eius: ipse est titulus

Tex. Heb.

קברת רחל עד היום: ויסע
ישראל ויט אהלה מהלאה
למגדל עדר: ויהי בשכן ישראל
בארץ ההוא וילך ראובן וישכב
את בלהה פילגש אביו וישמע
ישראל ויהיו בני יעקב שנים
עשר: בני לאה בכור יעקב ראובן
ושמעון ולוי ויהודה ויששכר
וזבלון: בני רחל יוסף ובנימן:
ובני בלהה שפחת רחל דן ונפתלי:
ובני זלפה שפחת לאה גד ואשר
אלה בני יעקב אשר ילד לו בפדן
ארם: ויבא יעקב אל יצחק אביו
ממרא קרית הארבע הוא חברון
אשר גר שם אברהם ויצחק:
ויהיו ימי יצחק מאת שנה
ושמנים שנה: ויגוע יצחק
וימת ויאסף אל עמיו זקן
ושבע ימים ויקברו אתו
עשו ויעקב בניו:

Cap. xxxvi.

ואלה תלדות עשו הוא
אדום: עשו לקח את נשיו
מבנות כנען את עדה בת
אילון החתי ואת אהליבמה
בת ענה בת צבעון החוי: ואת
בשמת בת ישמעאל אחות
נביות: ותלד עדה לעשו

Primitiua heb.: נטה · גדל · שכב · פלגש שמע · היה שנה · בכר · בוא · ארבע · גור · יום מאה · גוע · מות אסף · קבר · ילד נשא

Trāsla. B. Hiero.

monumenti Rachel vsq; in presentem diem. Egressus inde fixit tabernaculum trans turrem gregis. Cumq; habitaret in illa regione: abiit ruben: & dormiuit cum bala concubina patris sui. Quod illum minime latuit. Erant autem filii iacob duodecim. Filii lie: primogenitus ruben: & symeon: & leui: iudas & isachar & zabulon. Filii rachel ioseph & beniamin. Filii bale ancille rachelis dan & neptalim. Filii zelphe ancille lie gad & aser: Hi sunt filii iacob: qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. Venit etiam ad isaac patrem suum in mambre ciuitatem arbee: hec est hebron: in qua peregrinatus est abraam & isaac. Et completi sunt dies isaac centum octoginta annorum: consumptusq; etate mortuus est: & appositus est populo suo senex & plenus dierum: & sepelierunt eum esau & iacob filii sui.

Cap. 36.

HE autem sunt generationes esau: ipse est edom. Esau accepit vxores de filiabus chanaan: ada filiam elon ethei: & oolibama filiam ane filii sebeon euei. Basemath quoq; filiam hismael sororem nabaioth. Peperit autem ada

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

monumenti rachel: vsq; diem hunc.
τοῦ μνημείου ῥαχήλ, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
factum est autem quando habitauit israel in terra illa: abiit ruben: et dormiuit cum balla
ἐγένετο δὲ ἡνίκα κατῴκησεν ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ, ἐπορεύθη ῥουβὴμ, καὶ ἐκοιμήθη μετὰ βαλλᾶς
concubina patris sui iacob. et audiuit israel: et malum apparuit in conspectu eius.
τῆς παλλακῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰακώβ. καὶ ἤκουσεν ἰσραὴλ, καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐνώπιον αὐτοῦ.
erant autem filii iacob duodecim. filii lie: primogenitus iacob: rubem: et symeon: leui: iudas:
ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακὼβ δώδεκα. υἱοὶ λείας, πρωτότοκος ἰακώβ, ῥουβὴν, καὶ συμεὼν, λευὶ, ἰούδας,
issachar: zabulon: filii autem rachel: ioseph: et beniamin. filii autem balle ancille rachel: dan:
ἰσάχαρ, ζαβουλών. υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ, ἰωσὴφ, καὶ βενιαμίν. υἱοὶ δὲ βαλλᾶς παιδίσκης ῥαχήλ, δάν,
et nephthalim. filii autem zelphe ancille lie: gad: et aser. isti filii iacob: qui fuerunt ei
καὶ νεφθαλείμ. υἱοὶ δὲ ζελφᾶς παιδίσκης λείας, γάδ, καὶ ἀσήρ. οὗτοι υἱοὶ ἰακώβ, οἳ ἐγένοντο αὐ-
in mesopotamia syrie. venit autem iacob ad isaac patrem suum: in mambre: in
τῷ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας. ἦλθε δὲ ἰακὼβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἰς μαμβρῆ, εἰς
ciuitatem agri. hec est chebron in terra chanaan: vbi habitauit abraam et isaac. fuerunt
πόλιν τοῦ πεδίου. αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν γῇ χαναάν, οὗ παρῴκησεν ἀβραὰμ καὶ ἰσαάκ. ἐγένοντο
autem dies isaac: quos vixit: anni centum octoginta. et deficiens isaac mortuus est. et appositus est ad genus suum senior et plenus dierum. et sepelierunt eum esau et iacob filii eius.
δὲ αἱ ἡμέραι ἰσαὰκ, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. καὶ ἐκλιπὼν ἰσαὰκ ἀπέθανε. καὶ προσετέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ πρεσβύτερος, καὶ πλήρης ἡμερῶν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἡσαῦ καὶ ἰακὼβ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

Ca. 36.

HE autem generationes esau. ipse est edom.
Αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἡσαῦ. αὐτός ἐστιν ἐδώμ.
esau autem accepit vxores suas de filiabus chananeorum. ada: filiam elom ethei. et eliba: filiam enan filii sebagon euei. et basemath: filiam ismael: sororem nabaioth. peperit autem et ada
ἡσαῦ δὲ ἔλαβε τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων. τὴν ἀδά, θυγατέρα ἐλὼμ τοῦ χετταίου. καὶ τὴν ἐλιβᾶ, θυγατέρα ἐνὰν τοῦ υἱοῦ σεβαγὼν τοῦ εὐαίου. καὶ τὴν βασεμάθ, θυγατέρα ἰσμαήλ, ἀδελφὴν ναβαιώθ. ἔτεκε δὲ αὐτῷ ἀδά

Transla. Chal. (Interp. chal.)

קבורתא דרחל עד יומא הדין: ונטל ישראל ופרסיה למשכניה מלהלאה למגדלא
דעדר: והוה כד שרא ישראל בארעא ההיא ואזל ראובן ושכיב ית בלהה לחינת
אבוהי ושמע ישראל והוו בני יעקב תרין עשר: בני לאה בוכרא דיעקב ראובן ושמעון
ולוי ויהודה ויששכר וזבולון: בני רחל יוסף ובנימין: ובני בלהה אמתא דרחל דן
ונפתלי: ובני זלפה אמתא דלאה גד ואשר אלין בני יעקב דאתיליד ליה בפדן ארם:
ואתא יעקב לות יצחק אבוהי ממרא קרית ארבע היא חברון דדר תמן אברהם
ויצחק: והוו יומי יצחק מאה ותמנין שנין: ואתנגיד יצחק ומית ואתכניש לעמיה סיב
ושבע יומין וקברו יתיה עשו ויעקב בנוהי:

Ca. xxxvi.

ואלין תולדת
עשו הוא אדום: עשו נסיב ית נשוהי מבנת כנען ית עדה בת אילון חתאה וית
אהליבמה בת ענה בת צבעון חואה: וית בשמת בת ישמעאל אחתיה דנביות: וילידת
עדה לעשו

Primitiua chal.: שכן גדל · הוה · אמה · אזל ילד · דור · הוה שנה נגד · מות כנש שוב · ילד נשא

Transla. Chal.

sepulture rachel vsq; in diem hanc. Et profectus est israel: et tetendit tabernaculum suum vltra turrim gregis. Et factum est cum moraretur israel in terra illa: abijt ruben et dormiuit cum bala concubina patris sui: et audiuit israel. Fueruntq; filij iacob duodecim. filij lie: primogenitus iacob: ruben: simeon: et leui: et iuda: et isachar: et zabulon. Filij rachel ioseph: et beniami. Filij autem bale ancille rachel: dan: et neptali. Et filij zelphe ancille lie: gad: et aser. Isti sunt filij iacob qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. Venit autem iacob ad isaac patrem suum in mamre ciuitatem arbee: ipsa est hebron in qua peregrinatus est abraham et isaac. Et fuerunt dies isaac centum et octoginta anni. Et defecit et mortuus est: et congregatus est ad populum suum senex et plenus dierum. Et sepelierunt eum esau et iacob filij sui.

Cap. 36.

HE autem sunt generationes esau: ipse est edom. Esau accepit vxores suas de filiabus chanaan: Ada filiam elon ethei: et oolibama filiam ane filiam sebeon euei: et basemath filiam ismaelis sororem nabaioth. Peperit autem ada eliphaz de esau:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

eliphaz. et besamath peperit raguel. et eliba peperit ieul: et ieglom: et core.
τὸν ἐλιφάζ. καὶ βεσαμὰθ ἔτεκε τὸν ῥαγουήλ. καὶ ἐλιβαμὰ ἔτεκε τὸν ἰεούλ, καὶ τὸν ἰεγλόμ, καὶ τὸν κορέ.
hi filij esau: qui fuerunt ei in terra chanaan. accepit autem esau vxores suas: et filios suos: et filias: et omnia corpora domus sue: et omnem substantiam: et omnia pecora: et omnia quecunq; possedit: et omnia quecunq; acquisiuit in terra chanaan: et abijt esau de terra chanaan: a facie iacob fratris sui. erat enim substantia eorum multa: vt habitarent simul. et non poterat terra habitationis eorum ferre eos: pre multitudine substantie eorum. habitauit autem esau in monte seir. esau: ipse est edom. habitauit autem iacob in terra qua habitauit pater suus in terra chanaan. he autem generationes esau patris edom in monte seir. et ista nomina filiorum esau. eliphas: filius ada vxoris esau. et raguel: filius basemath: vxoris esau. fuerunt autem filij eliphas: theman: omar: sophar: gotham: cenez. thamna autem concubina eliphas filij esau: peperit eliphas amalec. hi filij ada: vxoris esau. hi autem filij raguel: nazeth: zaresome: et moze. hi fuerunt filij basemath: vxoris esau. hi autem fuerunt filij libemas filie ena: filij sebegon vxoris esau. peperit autem esau ieul: et ieglom: et core. hi duces
οὗτοι υἱοὶ ἡσαῦ, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν γῇ χαναάν. ἔλαβε δὲ ἡσαῦ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας, καὶ πάντα τὰ σώματα τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα ἐκτήσατο, καὶ πάντα ὅσα περιεποιήσατο ἐν γῇ χαναάν, καὶ ἐπορεύθη ἡσαῦ ἐκ τῆς γῆς χαναάν, ἀπὸ προσώπου ἰακὼβ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἦν γὰρ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλά, τοῦ οἰκεῖν ἅμα. καὶ οὐκ ἠδύνατο ἡ γῆ τῆς παροικήσεως αὐτῶν φέρειν αὐτούς, ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν. ᾤκησε δὲ ἡσαῦ ἐν τῷ ὄρει σηείρ. ἡσαῦ, αὐτός ἐστιν ἐδώμ. κατῴκει δὲ ἰακὼβ ἐν τῇ γῇ, ᾗ παρῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν γῇ χαναάν. αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἡσαῦ τοῦ πατρὸς ἐδὼμ ἐν τῷ ὄρει σηείρ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἡσαῦ. ἐλιφάς, υἱὸς ἀδὰ γυναικὸς ἡσαῦ. καὶ ῥαγουήλ, υἱὸς βασεμάθ, γυναικὸς ἡσαῦ. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἐλιφᾶς, θαιμάν, ὠμάρ, σωφάρ, γοθόμ, καὶ κενέζ. θαμνὰ δὲ ἦν παλλακὴ ἐλιφᾶς τοῦ υἱοῦ ἡσαῦ, καὶ ἔτεκε τῷ ἐλιφᾶς τὸν ἀμαλήκ. οὗτοι υἱοὶ ἀδά, γυναικὸς ἡσαῦ. οὗτοι δὲ υἱοὶ ῥαγουήλ, ναχέθ, ζαρὲ, σομὲ, καὶ μοζέ. οὗτοι ἦσαν υἱοὶ βασεμάθ, γυναικὸς ἡσαῦ. οὗτοι δὲ ἦσαν υἱοὶ λιβεμᾶς θυγατρὸς ἐνάν, τοῦ υἱοῦ σεβεγὼν γυναικὸς ἡσαῦ. ἔτεκε δὲ τῷ ἡσαῦ τὸν ἰεούλ, καὶ τὸν ἰεγλόμ, καὶ τὸν κορέ. οὗτοι ἡγεμόνες

Trāsla. B. Hiero.

eliphaz. Basemath genuit rahuel. Oolibama genuit iehus & ihelon & chore. Hi filii esau qui nati sunt ei in terra chanaan. Tulit autem esau vxores suas & filios & filias & omnem animam domus sue & substantiam & pecora & cuncta que habere poterat in terra chanaan: & abiit in alteram regionem: recessitq; a fratre suo iacob. Diuites enim erant valde: & simul habitare non poterant: nec sustiebat eos terra peregrinationis eorum pre multitudine gregum. Habitauitq; Esau in monte seyr: ipse est edom. He autem sunt generationes esau patris edom in monte seir: & hec nomina filiorum eius. eliphaz filius ada vxoris esau. Rahuel quoq; filius basemath vxoris eius. fueruntq; eliphaz filii theman: omar: sephua: & gatham: & chenez & chore. Erat autem thamna concubina eliphaz filii esau: que peperit ei amalech. Hi sunt filii ada vxoris esau. Filii autem rahuel: naath & zara: sema & meza. Hi filii basemath vxoris esau. Isti quoq; erant filii oolibama filie Ane filii sebeon vxoris esau: quos genuit ei: iehus & ihelon & chore. Hi duces

Tex. Heb.

את אליפז ובשמת ילדה את
רעואל: ואהליבמה ילדה את
יעיש ואת יעלם ואת קרח אלה
בני עשו אשר ילדו לו בארץ
כנען: ויקח עשו את נשיו ואת
בניו ואת בנתיו ואת כל נפשות
ביתו ואת מקנהו ואת כל בהמתו
ואת כל קנינו אשר רכש בארץ
כנען וילך אל ארץ מפני יעקב
אחיו: כי היה רכושם רב משבת
יחדו ולא יכלה ארץ מגוריהם
לשאת אתם מפני מקניהם: וישב
עשו בהר שעיר עשו הוא אדום:
ואלה תלדות עשו אבי אדום בהר
שעיר: אלה שמות בני עשו
אליפז בן עדה אשת עשו רעואל
בן בשמת אשת עשו: ויהיו בני
אליפז תימן אומר צפו וגעתם
וקנז: ותמנע היתה פילגש לאליפז
בן עשו ותלד לאליפז את
עמלק אלה בני עדה אשת עשו:
ואלה בני רעואל נחת וזרח
שמה ומזה אלה היו בני בשמת
אשת עשו: ואלה היו בני אהליבמה
בת ענה בת צבעון אשת
עשו ותלד לעשו את יעיש
ואת יעלם ואת קרח: אלה אלופי

Primitiua heb.: לקח · בנה · פנה · רכש רבה ישב · גור · נשא · הרר · ילד · איש · היה · ילד · היה · אלף

Transla. Chal.

ית אליפז ובשמת ילידת ית רעואל: ואהליבמה ילידת ית יעוש וית יעלם וית קרח
אלין בני עשו דאתילידו ליה בארעא דכנען: ודבר עשו ית נשוהי וית בנוהי וית
בנתיה וית כל נפשת ביתיה וית גיתוהי וית כל בעיריה וית כל קנייניה דקנא בארעא
דכנען ואזל לארע אחרי מן קדם יעקב אחוהי: ארי הוה קנינהון סגי מלמיתב כחדא
ולא יכילת ארע תותבותהון לסוברא יתהון מן קדם גיתיהון: ויתיב עשו בטורא
דשעיר עשו הוא אדום: ואלין תולדת עשו אבוהון דאדומאי בטורא דשעיר: אלין
שמהן בני עשו אליפז בר עדה איתת עשו רעואל בר בשמת איתת עשו: והוו בני
אליפז תימן אומר צפו וגעתם וקנז: ותמנע הות פילגש לאליפז בר עשו ילידת
לאליפז ית עמלק אלין בני עדה איתת עשו: ואלין בני רעואל נחת וזרח שמה ומזה אלין הוו בני
בשמת איתת עשו: ואלין הוו בני אהליבמה בת ענה בת צבעון איתת עשו וילידת לעשו
ית יעוש וית יעלם וית קרח: אלין רברבי

Interp. chal.

et basemath peperit rahuel. Et oolibama peperit iehus et hielom et chore. Hi filij esau qui nati sunt ei in terra chanaan. Tulit autem esau vxores suas et filios suos et filias suas: et omnes animas domus sue et pecora sua et omnia iumenta sua: et vniuersam substantiam quam acquisierat in terra chanaan: et abijt in terram aliam propter iacob fratrem suum: quia erat substantia eorum multa vt habitarent simul: et non poterat terra habitationis eorum sustinere eos propter pecora eorum. Et habitauit esau in monte seir: esau ipse est edom. Et he sunt generationes esau patris idumeorum in monte seir. Hec sunt nomina filiorum esau: eliphaz filius ada vxoris esau: rahuel filius basemath vxoris esau. Fueruntq; filij eliphaz: theman: omar: sepho: et gatham: et cenez. Erat autem thamna concubina eliphaz filij esau: ex qua natus est amalech. Hi sunt filij ada vxoris esau. filij autem rahuel: naath et zara et semma et meza. Hi filij basemath vxoris esau et isti filij oolibama filie ane filie sebeon vxoris esau: que peperit ei hieus et hielon et chore. Isti sunt duces

Primitiua chal.: ילד נשא · נתא קנה · סנא יתב · יתב · ילד · אתא הוה · אזל · אתא · רבב

Tex. Heb.

בני עשו אלופי בני אליפז בכור עשו אלוף תימן אלוף אומר אלוף צפו אלוף קנז: אלוף קרח אלוף געתם אלוף עמלק אלה אלופי אליפז בארץ אדום אלה בני עדה: ואלה בני רעואל בן עשו אלוף נחת אלוף זרח אלוף שמה אלוף מזה אלה אלופי רעואל בארץ אדום אלה בני בשמת אשת עשו: ואלה בני אהליבמה אשת עשו אלוף יעוש אלוף יעלם אלוף קרח אלה אלופי אהליבמה בת ענה אשת עשו: אלה בני עשו ואלה אלופיהם הוא אדום: אלה בני שעיר החרי ישבי הארץ לוטן ושובל וצבעון וענה: ודישון ואצר ודישן אלה אלופי החרי בני שעיר בארץ אדום: ויהיו בני לוטן חרי והימם ואחות לוטן תמנע: ואלה בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו ואונם: ואלה בני צבעון ואיה וענה הוא ענה אשר מצא את הימם במדבר ברעתו את החמרים לצבעון אביו: ואלה בני ענה דשן ואהליבמה בת ענה: ואלה בני דישן

Trāsla. B. Hiero.

filiorum esau. Filii eliphaz primogēiti esau: dux theman: dux omar: dux sephua: dux chenez: dux chore: dux gathan: dux amalech: Hi filii eliphaz in terra edom & hi filii ada. hi quoq; filii rahuel filii esau: dux naath: dux zara: dux semma: dux meza. Hi autem duces rahuel. in terra edom. Isti filii basemath vxoris esau. Hi autem filii oolibama vxoris esau: dux iehus dux ihelon dux chore. Hi duces oolibama filie ane vxoris esau. Isti sunt filii esau: & hi duces eorum ipse est edom. Isti sunt filii seir horrei habitatoris terre: lothan & sobal & sebeon & anan & dison & eser & disan. Hi duces horrei filii seir: in terra edom. Facti sunt autem filii lothan horrei & emam Erat autem soror lothā tamna. Et isti filii sobal aluhan & maneeth: & ebal & sephi & onā. Et hi filii sebeon ahia & ana Iste est ana qui inuenit aquas calidas in solitudine: cum pasceret asinas sebeon patris sui. Habuitq; filium disan & filiam oolibama. Et isti filii disan:

Transla. Chal.

filiorum esau: filij eliphaz primogeniti esau. dux themā: dux omar: dux sepho: dux cenez: dux chore: dux gatham: dux amalech. Hi duces eliphaz in terra edom: hi filij ada. Hi quoq; filij rahuel filij esau: dux naath: dux zara: dux samma: dux meza. Hi duces rahuel in terra edom: isti filij basemath vxoris esau. Hi autem filij oolibama vxoris esau. dux iehus: dux hielom: dux chore. Hi duces oolibama filie ane vxoris esau. Isti sunt filij esau: τ hi duces eorum: ipse est edom. Isti sunt filij seir horrei habitatores terre: lothan: τ sobal: τ sebeon: τ ana: τ dison: τ eser: τ disan. Hi duces horrei filij seir in terra edom. Fueruntq; filij lothan: horri: τ hemam. Soror aūt lothan thamna. Et isti filij sobal: aluan τ maneeth: τ hebal: sephi τ onam. Et hi filij sebeon: aya τ ana. Iste est ana qui inuenit gigantes in solitudine: cum pasceret asinos sebeon patris sui. Et hi filij ane: dison: τ oolibama filia ane. Hi autem filij disan

Tex. Heb.

חמדן ואשבן ויתרן וכרן: אלה בני אצר בלהן וזעון ועקן: אלה בני דישן עוץ וארן: אלה אלופי החרי אלוף לוטן אלוף שובל אלוף צבעון אלוף ענה: אלוף דשן אלוף אצר אלוף דישן אלה אלופי החרי לאלפיהם בארץ שעיר: ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל: וימלך באדום בלע בן בעור ושם עירו דנהבה: וימת בלע וימלך תחתיו יובב בן זרח מבצרה: וימת יובב וימלך תחתיו חשם מארץ התימני: וימת חשם וימלך תחתיו הדד בן בדד המכה את מדין בשדה מואב ושם עירו עוית: וימת הדד וימלך תחתיו שמלה ממשרקה: וימת שמלה וימלך תחתיו שאול מרחבות הנהר: וימת שאול וימלך תחתיו בעל חנן בן עכבור: וימת בעל חנן בן עכבור וימלך תחתיו הדר ושם עירו פעו ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב: ואלה שמות אלופי עשו למשפחתם למקמתם בשמתם אלוף תמנע אלוף עלוה אלוף יתת:

Trāsla. B. Hiero.

amdā & iesbā & iethrā & charā. Hi quoq; filii eser balaan & zeuan & achan. Habuit autem filios disan: hus & aran. Hi duces horreorū: dux lothā: dux sobal: dux sebeō: dux ana: dux dison: dux eser: dux disan. Isti duces horreorū q imperauerunt in terra seir. Reges aūt qui regnauerunt in terra edom: anteq̄ haberent regem filii israel: fuerūt hi. Balach filius beor: nomēq; vrbis eius denaba. Mortuus ē aūt balach & regnauit pro eo iobab filius zare de bosra. Cūq; mortuus esset iobab: regnauit pro eo husan de terra themāorū. Hoc quoq; mortuo regnauit p eo adad filius badadi: qui pcussit madiā i regione moab. & nomen vrbis eius auith. Cūq; mortuus eēt adad: regnauit pro eo semla de maserecha. Hoc quoq; mortuo: regnauit p eo saul de fluuio roboth. Cumq; & hic obisset: successit in regnum balanā filius achobor Isto quoq; mortuo: regnauit pro eo adad: nomenq; vrbis eius phou. Et appellabatur vxor eius meezabel filia matreth filie mizaab. Hec ergo nomina ducum esau in cognationibus & locis & vocabulis suis. dux thamna. dux alua: dux ietheth:

Interp. chal.

amdan: τ eseban τ iethran τ charā. Isti sunt filij eser balan τ zaauan τ achan. Hi sunt filij disan: hus: et aran. Isti sunt duces horrei. Dux lotan: dux sobal: dux sebeon: dux ana: dux dison: dux eser: dux disan. Isti duces horreorū ſm principatus eorū in terra seyr. Et isti sunt reges qui regnauerūt in terra edom: ante q̄ regnaret rex in filijs israel. Regnauit aūt in edom bale filius beor: τ nomen ciuitatis eius denaba. Mortuus est aūt bale: τ regnauit pro eo iobab filius zare de bosra. Mortuus est autē iobab: τ regnauit pro eo husam de terra australi. Mortuusq; ē husā: τ regnauit pro eo hadad filius bedad: qui interfecit madian in campestribus moab: et nomen vrbis eius auith. Mortuusq; ē hadad: τ regnauit pro eo semla de masrecha. Mortuusq; est semla: τ regnauit pro eo saul de rooboth: que est iuxta euphratē. Mortuusq; est saul: et regnauit pro eo baalanā filius achobor. Mortuusq; est baalanā filius achobor: et regnauit p eo adar: et nomen vrbis eius phou: τ nomen vxoris eius mehetabel filia mathreth: filia aurificis. Et hec sunt nomina principū esau ſm cognatiōes eorū per loca eorū in nominibus suis: dux thamna: dux alua: dux ietheth:

dux oolibama. dux ela. dux phinon. dux cenez. dux theman. dux mabsar. dux Magdiel dux hiram. Hi duces edom habitantes in terra imperii sui: ipse est esau pater idumeorum. Habitauit aũt iacob in terra chanaã in q̃ pr̃ suus pegrinatus ẽ. & hec sunt gn̄atiões ei⁹

Ioseph cũ sedecim eẽt ãnorũ: Cap. 37. pascebat gregẽ cũ fratribus suis adhuc puer. & erat cum filiis bale & zelphe vxorũ patris sui. accusauitq́ frẽs suos apud patrẽ crimie pessimo. Israel autem diligebat ioseph super oẽs filios suos: eo q̃ in senectute genuisset eũ: fecitq́ ei tunicam polymitã. Videtes aũt fratres eius q̃ a pr̃e plus cũctis filiis amaretur: oderant eum nec poterant ei quicq̃ pacifice loqui. Accidit quoq́ vt visũ sõniũ referret frib⁹ suis: q̃ cã maioris odii seminariũ fuit. Dixitq́ ioseph fr̃ibus suis. Audite sõniũ meũ quod vidi. Putabã nos ligare manipulos in agro: & q̃si cõsurgere manipulum meum & stare: vestrosq́ manipulos circunstantes adorare manipulum meum. Rñderũt fratres eius. Nunquid rex noster eris? aut subiiciemur dicioni tue? Hec ergo causa somniorum

Transla. Chal.

dux oolibama: dux ela: dux phinõ: dux cenez: dux theman: dux mabsar: dux magdihel: dux hirã. Hi duces edõ in habitationibus suis in terra possessionis eorum: ipse est esau pater idumeoꝝ. Habitauit autẽ iacob in terra habitationis patris sui in terra chanaã. He sunt generationes iacob. Cap. 37.

Ioseph filius erat decem ⁊ septẽ annoꝝ quando pascebat oues cũ fratribus suis: et ipse nutriebatur cum filijs bale ⁊ cum filijs zelphe vxorũ patris sui. Et adduxit ioseph accusationẽ eorũ malam ad patrem suũ. Israel autẽ diligebat ioseph plusq̃ vniuersos filios suos: quoniã filius sapiens erat ei. Fecitq́ ei tunicam polymitam: et viderũt fratres eius q̃ diligeret eum pater suus plusq̃ oẽs fratres eius: ⁊ oderunt eum: ⁊ nolebant loqui pacifice cũ eo. Et somniauit ioseph somniũ: ⁊ narrauit fratribus suis: ⁊ addiderũt amplius odio habere eũ. Et ait eis. Audite obsecro somnium hoc quod somniaui: ecce ligabamus manipulos in medio agri: et ecce stabat manipulus meus: ⁊ etiam erigebatur: ⁊ ecce circundabant eum manipuli vestri: ⁊ adorabant manipulum meum. Et dixerunt ei fratres sui. Nunquid regnare existimas super nos? aut dominari putas nostri? Et addiderũt amplius odio habere eum propter somnia sua:

atq́ sermonũ inuidie & odii fomitẽ ministrauit. Aliud quoq́ vidit sõniũ: qd̄ narrans fratribus ait. Vidi per somnium quasi solem & lunam & stellas vndecim adorare me. Quod cũ patri suo & fr̃ibus retulisset: increpauit eũ pr̃ suus: & dixit. Quid sibi vult hoc somniũ qd̄ vidisti? Nũ ego & mater tua & fratres tui adorabimus te sup terram? Inuidebant ei igitur fratres sui: pater vero rẽ tacitus cõsiderabat. Cũq́ fr̃es illius in pascẽdis gregibus patris morarentur in sichẽ: dixit ad eũ israel. Fratres tui pascunt oues in sichimis. veni mittam te ad eos. Quo respondẽte presto sum: ait. Vade & vide si cũcta pspera sint erga fratrẽs tuos & pecora: & renũcia mihi qd agatur. Missus de valle hebron venit in sichem. Inuenitq́ eum vir errantẽ in agro: & interrogauit qd̄ quereret. At ille respõdit. Fratres meos q̃ro. Indica mihi vbi pascant greges. Dixitq́ ei vir. Recesserũt de loco isto: audiui aũt eos dicẽtes. Eamus in dothaim. Perrexit itaq́ ioseph post frẽs suos: & inuenit eos in dothaim. Qui cũ vidissent eũ pcul: ãteq̃ accederet ad eos: cogitauerunt illũ

Transla. Chal.

et propter verba eius. Somniauitq́ iterum somniũ aliud: et narrauit eum fratribus suis: ⁊ ait. Ecce somniaui iterũ somniũ: ⁊ ecce sol ⁊ luna ⁊ vndecim stelle adorabant me. Et narrauit patri suo ⁊ fr̃ibus suis: increpauitq́ eũ pater suus: ⁊ ait. Quid est somniũ hoc qd̄ somniasti: nunq̃d venientes veniemus ego ⁊ mater tua ⁊ fratres tui vt adoremus te sup terrã. Inuiderũt q́ ei fratres sui: ⁊ pr̃ eius cõseruabat verbũ. Et abierunt fr̃es eius ad pascendas oues pr̄is sui in sichem. Et dixit israel ad ioseph. Ecce fr̃es tui pascũt oues ĩ sichem: veni ⁊ mittã te ad eos, et dixit ei. Ecce ego. et ait ei. Uade obsecro nũc vide pacẽ fratꝝ tuoꝝ: ⁊ pacẽ ouiũ: ⁊ redde mihi rñsum. Misitq́ eũ de valle hebrõ: ⁊ venit ĩ sichẽ. Inuenitq́ eũ vir: ⁊ aberrabat in agro et interrogauit eũ vir dicẽs. Quid q̃ris: Et dixit fr̃es meos ego quero: indica obsecro mihi vbi ipsi pascãt: Et ait vir. Profecti sunt hinc: qm̃ audiui illos dicẽtes eamus in dothan: et abijt ioseph post fr̃es suos: et inuenit eos in dothan. Et viderunt eum a longe: ⁊ antequã appropinquaret ad eos cogitauerũt cõtra illũ

Ter. Heb.

לְהֲמִיתוֹ: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו
הִנֵּה בַּעַל הַחֲלֹמוֹת הַלָּזֶה בָּא:
וְעַתָּה לְכוּ וְנַהַרְגֵהוּ וְנַשְׁלִכֵהוּ בְּאַחַד
הַבֹּרוֹת וְאָמַרְנוּ חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ
וְנִרְאֶה מַה יִּהְיוּ חֲלֹמֹתָיו: וַיִּשְׁמַע
רְאוּבֵן וַיַּצִּלֵהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא
נַכֶּנּוּ נָפֶשׁ: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן
אַל תִּשְׁפְּכוּ דָם הַשְׁלִיכוּ אֹתוֹ
אֶל הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר וְיָד
אַל תִּשְׁלְחוּ בוֹ לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ
מִיָּדָם לַהֲשִׁיבוֹ אֶל אָבִיו: וַיְהִי
כַּאֲשֶׁר בָּא יוֹסֵף אֶל אֶחָיו
וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כֻּתָּנְתּוֹ אֶת
כְּתֹנֶת הַפַּסִּים אֲשֶׁר עָלָיו: וַיִּקָּחֻהוּ
וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ הַבֹּרָה וְהַבּוֹר רֵק
אֵין בּוֹ מָיִם: וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכָל לֶחֶם
וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֹרְחַת
יִשְׁמְעֵאלִים בָּאָה מִגִּלְעָד וּגְמַלֵּיהֶם
נֹשְׂאִים נְכֹאת וּצְרִי וָלֹט הוֹלְכִים
לְהוֹרִיד מִצְרָיְמָה: וַיֹּאמֶר יְהוּדָה
אֶל אֶחָיו מַה בֶּצַע כִּי נַהֲרֹג אֶת
אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת דָּמוֹ: לְכוּ
וְנִמְכְּרֶנּוּ לַיִּשְׁמְעֵאלִים וְיָדֵנוּ אַל
תְּהִי בוֹ כִּי אָחִינוּ בְשָׂרֵנוּ הוּא
וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו: וַיַּעַבְרוּ אֲנָשִׁים
מִדְיָנִים סֹחֲרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ
אֶת יוֹסֵף מִן הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת

Primitiua heb.: מות · ילך הרג שלך · רעע · ראה היה שמע · נצל · נכה · שפך · דבר · שלח · שוב היה · בוא · פשט · פסס לקח · ריק · נשא ראה · בוא · נכא צרר הלך · ירד · הרג · כסה ילך · מכר · היה · שמע עבר · משך עלה

Trāsla. B. Hiero.

occidere: & mutuo loquebantur. Ecce somniator vēit. Venite occidamus eū: & mittamus in cisternā veterem: dicemusq fera pessima deuorauit eū: & tūc apparebit qd illi psint somnia sua. Audiēs āt hec ruben: nitebatur liberare eū de manibus eorū: & dicebat. Nō interficiamus aīam eius: nec effundamus sanguinē: sed pijcite eū in cisternā veterē q̄ est in solitudine: manusq vr̄as seruate innoxias. Hoc aūt dicebat volēs eripe eū de mālbus eorū: & reddere patri suo. Cōfestim igitur vt puenit ad fratres suos: nudauerunt eum tunica talari & polymita: miseruntq eū in cisternam veterem que non habebat aquam. Et sedentes vt comederent panē viderūt hismaelitas viatores venire de galaad & camelos eorum portantes aromata & resinam & stactem in egyptum. Dixit ergo iudas fribus suis. Quid nobis prodest si occiderimus frēm nr̄m: & celauerimus sanguinē ipsius. Melius ē vt venūdetur hismaelitis: & manus nr̄e nō polluātur. Frater ei & caro nostra ē. Acqeuerūt frēs sermonibus illius & ptereūtibus madianitis negociatoribus extrahētes eū de cisterna vendiderunt

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ἀποκτεῖναι αὐτόν. εἶπε δὲ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδοὺ ὁ ἐνυπνιαστὴς ἐκεῖνος ἔρχεται. νῦν οὖν δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ῥίψωμεν αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων· καὶ ἐροῦμεν, θηρίον πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν, καὶ ὀψόμεθα τί ἔσται τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ. ἀκούσας δὲ ῥουβὴν, ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ εἶπεν, οὐ πατάξωμεν αὐτὸν εἰς ψυχήν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ῥουβὴν, μὴ ἐκχέητε αἷμα, ἐμβάλετε δὲ αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων τούτων, τὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, χεῖρα δὲ μὴ ἐπενέγκητε αὐτῷ, ὅπως ἐξέληται αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀποδῷ αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἦλθεν ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐξέδυσαν ἰωσὴφ τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον τὸν περὶ αὐτόν, καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔρριψαν εἰς τὸν λάκκον· ὁ δὲ λάκκος κενός, ὕδωρ οὐκ εἶχεν. ἐκάθισαν δὲ φαγεῖν ἄρτον. καὶ ἀναβλέψαντες τοῖς ὀφθαλμοῖς, εἶδον. καὶ ἰδοὺ ὁδοιπόροι ἰσμαηλῖται ἤρχοντο ἐκ γαλαάδ· καὶ αἱ κάμηλοι αὐτῶν ἔγεμον θυμιαμάτων καὶ ῥητίνης καὶ στακτῆς· ἐπορεύοντο δὲ καταγαγεῖν εἰς αἴγυπτον. εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τί χρήσιμον, ἐὰν ἀποκτείνωμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ κρύψωμεν τὸ αἷμα αὐτοῦ; δεῦτε ἀποδώμεθα αὐτὸν τοῖς ἰσμαηλίταις τούτοις, αἱ δὲ χεῖρες ἡμῶν μὴ ἔστωσαν ἐπ' αὐτόν, ὅτι ἀδελφὸς καὶ σὰρξ ἡμῶν ἐστίν. ἤκουσαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. καὶ παρεπορεύοντο οἱ ἄνθρωποι μαδιναῖοι οἱ ἔμποροι, καὶ ἐξείλκυσαν καὶ ἀνεβίβασαν τὸν ἰωσὴφ ἐκ τοῦ λάκκου· καὶ ἀπέδοντο τὸν

vt occideret illū. dixit aūt vnusquisq ad frēm suū: ecce somniator ille venit. nunc ergo venite interficiamus eū: et proijciamus eū in vnā cisternarū. et dicemus: bestia mala deuorauit eū: et videbimus quid erūt somnia eius. audiēs aūt rubē: abstulit eū de manibus eorū. et ait: nō percutiamus eū in aīaz. dixit aūt eis ruben: ne effūdatis sanguinē: eijcite aūt eū in vnā cisternarū harū: que in solitudine: manū aūt ne intuleritis ei: vt eriperet eum de manibus eorū: et redderet eū patri suo. factū ē aūt quā venit ioseph ad fratres suos: exuerūt ioseph tunicā variā q̄ circa eū: et accipiētes eū proiecerūt in cisternā. at cisterna vacua: aquā nō habebat. sederūt āt māducare panē. et respicientes oculis: viderūt. ⁊ ecce viatores ismaelite veniebāt ex galaad. et cameli eorū pleni erāt aromatib⁹ et resina et stacte. ibāt āt deducere in egyptū. dixit aūt iudas ad fratres suos: quid vtile: si occiderimus frēm nr̄m et absconderim⁹ sāguinē ei⁹. venite vendamus eū ismaelitis istis: at manus nr̄e ne sint sup eū: qz frater et caro nr̄a est. obedierūt aūt fratres eius. et preteribāt homines madianite mercatores: ⁊ extraxerūt et ascēdere fecerūt ioseph de cisterna. et vēdiderūt

Math. 21.d. Marci 12.b. Luce. 20.a.

Transla. Chal.

לְמִקְטְלֵיהּ: וַאֲמַרוּ גְּבַר לַאֲחוּהִי הָא מָרֵי חֶלְמַיָּא דֵיכִי אָתֵי: וּכְעַן אִיתוֹ וְנִקְטְלִנֵּיהּ וְנִרְמֵינֵיהּ בְּחַד מִן גּוּבַיָּא וְנֵימַר חַיְתָא בִישְׁתָא אֲכַלְתֵּיהּ וְנֶחֱזֵי מָה יְהֵי בְסוֹף חֶלְמוֹהִי: וּשְׁמַע רְאוּבֵן וְשֵׁזְבֵיהּ מִידֵיהוֹן וַאֲמַר לָא נִקְטְלִנֵּיהּ נְפַשׁ: וַאֲמַר לְהוֹן רְאוּבֵן לָא תֵישְׁדוּן דְּמָא רְמוֹ יָתֵיהּ לְגוּבָּא הָדֵין דִּי בְמַדְבְּרָא וִידָא לָא תוֹשְׁטוּן בֵּיהּ בְּדִיל לְשֵׁזָבָא יָתֵיהּ מִידֵיהוֹן לַאֲתָבוּתֵיהּ לְוָת אֲבוּהִי: וַהֲוָה כַּד אֲתָא יוֹסֵף לְוָת אֲחוֹהִי וְאַשְׁלַחוּ יָת יוֹסֵף יָת כִּתּוּנֵיהּ יָת כִּתּוּנָא דְפַסַּיָּא דַּעֲלוֹהִי: וְנַסְבוּהִי וּרְמוֹ יָתֵיהּ לְגוּבָּא וְגוּבָּא רֵיקָא לֵית בֵּיהּ מַיָּא: וְאַסְחַרוּ לְמֵיכַל לַחְמָא וּזְקַפוּ עֵינֵיהוֹן וַחֲזוֹ וְהָא שְׁיָרַת עַרְבָאֵי אָתְיָא מִגִּלְעָד וְגַמְלֵיהוֹן טְעִינִין שְׁעַף וּקְטַף וּלְטוֹם אָזְלִין לְאַחָתָא לְמִצְרָיִם: וַאֲמַר יְהוּדָה לַאֲחוֹהִי מַה מָמוֹן אִית לַנָא אֲרֵי נִקְטוֹל יָת אֲחוּנָא וּנְכַסֵּי עַל דְּמֵיהּ: אִיתוֹ וּנְזַבְּנִנֵּיהּ לְעַרְבָאֵי וִידָנָא לָא תְהֵי בֵיהּ אֲרֵי אֲחוּנָא בִסְרַנָא הוּא וְקַבִּילוּ אֲחוֹהִי: וַעֲבַרוּ גַּבְרֵי מִדְיָנָאֵי תַּגָּרֵי וּנְגַדוּ וְאַסִּיקוּ יָת יוֹסֵף מִן גּוּבָּא וְזַבִּינוּ יָת

Interp. chal.

vt interficeret eū. Dixitq vnusquisq ad frēm suū. Ecce dñs somnioꝝ ille q̄ venit: et nunc venite occidam⁹ eū: et ꝓijciamus euz in vnā ex cisternis: ⁊ dicem⁹ bestia pessima comedit eū: ⁊ videbim⁹ qs erit finis somniorū suoꝝ. Audiuitq rubē: ⁊ liberauit eū de manib⁹ eoꝝ: ⁊ ait. Nō interficiamus aīam ei⁹. Dixitq rubē. Non effundatis sanguinē: ꝓijcite eū in cisternā hanc q̄ est in solitudine: ⁊ manū nō extēdatis in eū: vt liberaret eū de manib⁹ eoꝝ vt reduceret euz patri suo. Et factū est cū venisset ioseph ad frēs suos: nudauerunt ioseph tunica sua: tunica polymita: q̄ erat sup euz. Et tulerūt eum: ⁊ miserūt eum in cisternā. Cisterna autē erat vacua: in qua nō erāt aque. Et recubuerūt ad comedendū panē: ⁊ leuauerūt oculos suos ⁊ viderūt: et ecce turba arabum veniebat de galaad: ⁊ cameli eoꝝ onerati aromatis: resina: ⁊ stacte: ibant vt descenderēt in egyptū. Dixitq iudas frib⁹ suis. Quid lucri erit nobis si occiderimus frēm nr̄m: ⁊ cooperuerim⁹ sanguinē ei⁹. Venite ⁊ vendam⁹ eū arabibus: ⁊ man⁹ nr̄a nō sit in eū: qm̄ frat̄ nr̄ ⁊ caro nr̄a est: ⁊ obedierūt ei frēs sui. Et trāsierūt viri negociatores madianite: ⁊ extraxerūt ⁊ leuauerūt ioseph de cisterna: ⁊ vēdiderūt

Primitiua chal.: קטל מר אתא · אתא רמה · אמר חיה חזה · הוה · אשד רמה דבר · יעט תוב שלח · פסס סחר · אכל חזא שדא · נחת הנה קטל · כסה אתא זבן · הוה נסך

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ἰωσὴφ τοῖς ἰσμαηλίταις εἴκοσι χρυσῶν· καὶ κατήγαγον τὸν ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον. ἀνέστρεψε δὲ ῥουβὴν ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ οὐχ ὁρᾷ τὸν ἰωσὴφ ἐν τῷ λάκκῳ, καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀνέστρεψε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, τὸ παιδάριον οὐκ ἔστιν, ἐγὼ δὲ ποῦ πορεύσομαι ἔτι; λαβόντες δὲ τὸν χιτῶνα τοῦ ἰωσήφ, ἔσφαξαν ἔριφον αἰγῶν, καὶ ἐμόλυναν τὸν χιτῶνα αἵματι. καὶ ἀπέστειλαν τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον, καὶ εἰσήνεγκαν τῷ πατρὶ αὐτῶν, καὶ εἶπον, τοῦτον εὕρομεν, ἐπίγνωθι εἰ χιτὼν τοῦ υἱοῦ σου ἐστὶν ἢ οὔ. καὶ ἐπέγνω αὐτόν, καὶ εἶπεν, χιτὼν τοῦ υἱοῦ μού ἐστι, θηρίον πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν, θηρίον ἥρπασε τὸν ἰωσήφ. διέρρηξε δὲ ἰακὼβ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐπέθετο σάκκον ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐπένθει τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡμέρας πολλάς. συνήχθησαν δὲ πάντες οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες, καὶ ἦλθον παρακαλέσαι αὐτόν, καὶ οὐκ ἤθελε παρακαλεῖσθαι, λέγων, ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ᾅδου. καὶ ἔκλαυσεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. οἱ δὲ μαδιναῖοι ἀπέδοντο τὸν ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον πετεφρῇ τῷ σπάδοντι φαραώ, ἀρχιμαγείρῳ. Ca. 38.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, κατέβη ἰούδας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφίκετο ἕως πρὸς ἄνθρωπόν τινα ὀδολλαμίτην, ᾧ ὄνομα εἰράς. καὶ εἶδεν ἐκεῖ ἰούδας θυγατέρα ἀνθρώπου χαναναίου, ᾗ ὄνομα σαυά. καὶ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἤρ. καὶ συλλαβοῦσα ἔτι, ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ,

ioseph ismaelitis viginti aureis. et duxerūt ioseph in egyptū. reuersus ē āt rubē ad cisternā: et nō inuenit ioseph in cisterna: et rupit vestimēta sua: et reuersus ē ad fratres suos: et ait: puer nō est: ego āt quo ibo adhuc. accipiētes āt tunicā ioseph: iugulauerūt hedū caprarū: et polluerūt tunicā in sanguine. et miserūt tunicā variā. et attulerūt patri suo: et dixerūt: hāc inuenim⁹: nosce si tunica filii tui est an nō: et cognouit eā. et ait: tunica filii mei est: bestia mala deuorauit eum: bestia rapuit ioseph. rupit āt iacob vestimēta sua: et imposuit ciliciū sup lūbū suū: et lugebat filiū suū dies multos. cōgregati sūt āt oēs filii eius et filie: et venerūt cōsolari eū: et nō voluit cōsolationē accipe: dicēs: q: descēdā ad filiū meū lugēs in infernū. et fleuit eū pr̄ eius. at madianite vendiderūt ioseph in egyptū phutifari eunucho pharaonis p̄cipi coquoꝝ. Ca. 38.

Factū ē āt in tēpore illo: descēdit iudas a fratribus suis: et peruenit vsq ad hoiēz quēdā odollamitē: cui nomē iras. et vidit illic iudas filiā hois chananei: cui nomē saua. et accepit eā: et ingressus ē ad eā. et cōcipiēs: peperit filiū: et vocauit nomē eius: her. et cōcipiēs adhuc: peperit filiū: et vocauit nomē eius:

Trāsla. B. Hiero.

eum hismaelitis viginti argenteis: qui duxerunt eum in egyptum. Reuersusq rubē ad cisternam nō inuenit puerum: & scissis vestibus pgēs ad fratres suos: ait. Puer non comparet: & ego quo ibo. Tulerunt āt tunicam eius: & in sanguinem hedi quem occiderant tinxerunt: mittentes qui ferrent ad patrem & dicerent. Hanc inuenimus: vide vtrum tunica filii tui sit an non. Quā cū cognouisset pater: ait. Tunica filii mei est. Fera pessima comedit eū: bestia deuorauit ioseph. Scissisq vestibus: indutus est cilitio lugens filium suū multo tempore. Cōgregatis aūt cūctis liberis eius vt lenirent dolorē patris: noluit cōsolationē accipere: sed ait. Descēdā ad filiū meum lugēs in īfernū. Et illo pseuerāte in fletu: madianite vēdiderunt ioseph in egypto phutifari eunucho pharaonis magrō militū. Ca. 38.

Odē tpe descēdens iudas a fratribus suis diuertit ad virum odolamiten nomine hyra: viditq ibi filiā hominis chananei vocabulo Sue. Et accepta vxore ingressus est ad eā. que cōcepit & pepit filium & vocauit nomen eius her. Rursūq cōcepto fetu natū filiū vocauit

Ter. Heb.

יוֹסֵף לַיִּשְׁמְעֵאלִים בְּעֶשְׂרִים כָּסֶף
וַיָּבִיאוּ אֶת יוֹסֵף מִצְרָיְמָה: וַיָּשָׁב
רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין יוֹסֵף
בַּבּוֹר וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו: וַיָּשָׁב אֶל
אֶחָיו וַיֹּאמַר הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וַאֲנִי
אָנָה אֲנִי בָא: וַיִּקְחוּ אֶת כְּתֹנֶת
יוֹסֵף וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים
וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכֻּתֹּנֶת בַּדָּם: וַיְשַׁלְּחוּ
אֶת כְּתֹנֶת הַפַּסִּים וַיָּבִיאוּ אֶל
אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מָצָאנוּ
הַכֶּר נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִוא אִם לֹא:
וַיַּכִּירָהּ וַיֹּאמֶר כְּתֹנֶת בְּנִי חַיָּה
רָעָה אֲכָלָתְהוּ טָרֹף טֹרַף יוֹסֵף:
וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שִׂמְלֹתָיו וַיָּשֶׂם שַׂק
בְּמָתְנָיו וַיִּתְאַבֵּל עַל בְּנוֹ יָמִים
רַבִּים: וַיָּקֻמוּ כָל בָּנָיו וְכָל בְּנֹתָיו
לְנַחֲמוֹ וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי
אֵרֵד אֶל בְּנִי אָבֵל שְׁאֹלָה וַיֵּבְךְּ
אֹתוֹ אָבִיו: וְהַמְּדָנִים מָכְרוּ אֹתוֹ
אֶל מִצְרָיִם לְפוֹטִיפַר סְרִיס פַּרְעֹה
שַׂר הַטַּבָּחִים: וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא

Cap. xxxviij.

וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו וַיֵּט עַד
אִישׁ עֲדֻלָּמִי וּשְׁמוֹ חִירָה: וַיַּרְא
שָׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי וּשְׁמוֹ
שׁוּעַ וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ: וַתַּהַר
וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר: וַתַּהַר
עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ

Primitiua heb.: בוא שוב · קרע · בוא לקח · שחט שעיר · טבל שלח · פסס · נכר · רעע · קרע שום · אבל יום · רבה קום · מאן נחם · ירד בכה · סרס שור · היה נטה · ראה · לקח בוא הרה · ילד קרא

Transla. Chal.

יוֹסֵף לְעַרְבָאֵי בְּעֶשְׂרִין סִלְעִין דִּכְסַף וְאַיְתִיאוּ יָת יוֹסֵף לְמִצְרָיִם: וְתָב רְאוּבֵן לְגוּבָּא וְהָא לֵית יוֹסֵף בְּגוּבָּא וּבְזַע יָת לְבוּשׁוֹהִי: וְתָב לְוָת אֲחוֹהִי וַאֲמַר עוּלֵימָא לֵיתוֹהִי וַאֲנָא לְאָן אֲנָא אָתֵי: וּנְסִיבוּ יָת כִּתּוּנָא דְיוֹסֵף וּנְכַסוּ צְפִיר בַּר עִזֵּי וּטְבַלוּ יָת כִּתּוּנָא בִּדְמָא: וְשַׁלַּחוּ יָת כִּתּוּנָא דְפַסַּיָּא וְאַיְתִיאוּ לְוָת אֲבוּהוֹן וַאֲמַרוּ דָּא אַשְׁכַּחְנָא אִשְׁתְּמוֹדַע כְּעַן הַכִּתּוּנָא דִבְרָךְ הִיא אִם לָא: וְאִשְׁתְּמוֹדְעַהּ וַאֲמַר כִּתּוּנָא דִבְרִי הִיא חַיְתָא בִישְׁתָא אֲכַלְתֵּיהּ מִקְטַל קְטִיל יוֹסֵף: וּבְזַע יַעֲקֹב לְבוּשׁוֹהִי וְאַסַּר סַקָּא עַל חַרְצֵיהּ וְאִתְאַבַּל עַל בְּרֵיהּ יוֹמִין סַגִּיאִין: וְקָמוּ כָּל בְּנוֹהִי וְכָל בְּנָתֵיהּ לְנַחֲמוּתֵיהּ וְסָרֵיב לְקַבָּלָא תַּנְחוּמִין וַאֲמַר אֲרֵי אֵיחוֹת עַל בְּרִי כַּד אָבֵילְנָא לִשְׁאוֹל וּבְכָא יָתֵיהּ אֲבוּהִי: וּמִדְיָנָאֵי זַבִּינוּ יָתֵיהּ לְמִצְרַיִם לְפוֹטִיפַר רַבָּא דְפַרְעֹה רַב קָטוֹלַיָּא:

Ca. xxxviij.

וַהֲוָה בְּעִדָּנָא הַהוּא וּנְחַת יְהוּדָה מִלְּוָת אֲחוֹהִי וּסְטָא עַד גַּבְרָא עֲדוּלָּמָאָה וּשְׁמֵיהּ חִירָה: וַחֲזָא תַמָּן יְהוּדָה בַּת גְּבַר תַּגָּרָא וּשְׁמֵיהּ שׁוּעַ וּנְסַבַהּ וְעָאל לְוָתַהּ: וְעַדִּיאַת וִילֵידַת בַּר וּקְרָא יָת שְׁמֵיהּ עֵר: וְעַדִּיאַת עוֹד וִילֵידַת בַּר וּקְרַת יָת שְׁמֵיהּ

Interp. chal.

eum arabibus viginti siclis argenti: ⁊ adduxerūt ioseph in egyptū. Et reuersus est ruben ad cisternā: et ecce ioseph nō erat in cisterna: ⁊ scidit vestimēta sua: et reuersus est ad fratres suos: ⁊ ait. Puer non cōparet: ⁊ ego quo vadam. Et tulerūt tunicā ioseph: ⁊ mactauerūt hedum capraꝝ: ⁊ tinxerūt tunicā in sanguinem. Et miserunt tunicā polymitā: et attulerūt patri suo atq dixerunt. Hanc inuenimus: cognosce nunc si tunica filij tui est: an nō. Et cognouit eam: ⁊ ait. Tunica filij mei est: bestia pessima comedit eum: occisione occisus est ioseph. Et scidit iacob vestimēta sua: et posuit saccū in lumbis suis: ⁊ luxit dieb⁹ multis sup filiū suū. Et surrexerūt oēs filij sui ⁊ oēs filie sue vt cōsolarētur eū: ⁊ noluit accipere cōsolationē: ⁊ ait. Qm̄ descendā sup filiū meū lugēs in īfernū. Et planxit eū pr̄ ei⁹. Madianite aūt vendiderūt eū in egypto putiphari principi pharaonis magistro militū. Ca. 38.

Et factū est ī illo tpe ⁊ descēdit iudas a frīb⁹ suis: et diuertit ad virū odolamitē: cui⁹ nomē erat hyra. Viditq ibi iudas filiā hois mercatoris: cuius nomen erat sue: ⁊ accepit eam: ingressusq est ad eam. Et cōcepit ⁊ peperit filiū: ⁊ vocauit nomen eius her. Cōcepitq rursus: ⁊ peperit filiū: ⁊ vocauit nomē ei⁹

Primitiua chal.: אתא תוב · אתא · פסס אתא · שכח שדע בר · חיה קטל שוה · אבל קום · נחת בכה · רבב · עול עדה · קרא

Ter. Heb.

אוֹנָן׃ וַתֹּסֶף עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁלָה וְהָיָה בִכְזִיב בְּלִדְתָּהּ אֹתוֹ׃ וַיִּקַּח יְהוּדָה אִשָּׁה לְעֵר בְּכוֹרוֹ וּשְׁמָהּ תָּמָר׃ וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְמִתֵהוּ יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֹּא אֶל אֵשֶׁת אָחִיךָ וְיַבֵּם אֹתָהּ וְהָקֵם זֶרַע לְאָחִיךָ׃ וַיֵּדַע אוֹנָן כִּי לֹּא לוֹ יִהְיֶה הַזָּרַע וְהָיָה אִם בָּא אֶל אֵשֶׁת אָחִיו וְשִׁחֵת אַרְצָה לְבִלְתִּי נְתָן זֶרַע לְאָחִיו׃ וַיֵּרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה וַיָּמֶת גַּם אֹתוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְתָמָר כַּלָּתוֹ שְׁבִי אַלְמָנָה בֵית אָבִיךְ עַד יִגְדַּל שֵׁלָה בְנִי כִּי אָמַר פֶּן יָמוּת גַּם הוּא כְּאֶחָיו וַתֵּלֶךְ תָּמָר וַתֵּשֶׁב בֵּית אָבִיהָ׃ וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַתָּמָת בַּת שׁוּעַ אֵשֶׁת יְהוּדָה וַיִּנָּחֶם יְהוּדָה וַיַּעַל עַל גֹּזְזֵי צֹאנוֹ הוּא וְחִירָה רֵעֵהוּ הָעֲדֻלָּמִי תִּמְנָתָה׃ וַיֻּגַּד לְתָמָר לֵאמֹר הִנֵּה חָמִיךְ עֹלֶה תִמְנָתָה לָגֹז צֹאנוֹ׃ וַתָּסַר בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ מֵעָלֶיהָ וַתְּכַס בַּצָּעִיף וַתִּתְעַלָּף וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל דֶּרֶךְ תִּמְנָתָה כִּי רָאֲתָה כִּי גָדַל שֵׁלָה וְהִוא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה׃ וַיִּרְאֶהָ יְהוּדָה

Primitiua heb.

יסף · בנה · ילד · לקח · היה · כזב · ילד · לקח · היה · רעע · מות · אמר · בוא · אישׁ · קום · ידע · היה · בוא · שׁחת · נתן · מות · אמר · ישׁב · גדל · מות · הלך · ישׁב · רבה · נחם · עלה · גזז · נגד · חמה · עלה · גזז · סור · כסה · עלף · ישׁב · פתח · ראה · איש · ראה

Trãsla. B. Hiero.

onã. Tertiũ quoq̃ peperit quẽ appellauit sela. Quo nato: parere vltra cessauit. Dedit autem iudas vxorem primogenito suo her noie thamar. Fuit quoq̃ her primogẽitus iude nequã in cõspectu domini: & ideo ab eo occisus est. Dixit ergo iudas ad onã filiũ suũ. Ingredere ad vxorẽ fris tui: & sociare illi: vt suscites semen fratri tuo. Ille sciens non nasci sibi filios: introiens ad vxorem fratris sui semen fundebat in terrã: ne liberi fratris noĩe nascerentur. Et idcirco percussit eum dñs: co q̃ rem detestabilẽ faceret. Quãobrẽ dixit iudas thamar nurui sue. Esto vidua ĩ domo patris tui: donec crescat sela filius meus. Timebat eĩ ne & ipse moreretur sicut fratres eius. Que abiit & hitauit in domo patris sui. Euolutis aũt multis annis mortua est filia sue vxor iude. Qui post luctũ consolatione susceptã ascẽdebat ad tõsores ouiũ suarum ipse & hyras opilio gregis odolamitha in thãnas. Nũciatũq̃ est thamar q̃ socer illius ascẽderet ĩ thãnas ad tõdẽdas oues. Que depositis viduitatis vestibus: assumpsit theristrũ: & mutato habitu sedit in biuio itineris quod ducit thamnã eo q̃ creuisset sela: & non eum accepisset maritum. Quam cum vidisset iudas:

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

onã. et adiiciens pepit filiũ: et vocauit nomẽ eius: silom. hec ãt erat in chasbi: qñ pepit eos.

αὐνάν. καὶ προσθεῖσα ἔτικεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, σιλώμ. αὕτη δὲ ἦν ἐν χασβί, ἡνίκα ἔτικεν αὐτούς.

τ accepit iudas vxorẽ her pmogenito suo: cui nomẽ thamar. fuit ãt her primogenit⁹ iude malus coram dño: τ occidit eum de⁹. dixit ãt iudas onan: ingredere ad vxorem fratris tui: et duc vxorẽ eã: et suscita semen fratri tuo. sciens ãt onan q̃ nõ eius erit semen: factũ ẽ qñ igressus ẽ ad vxorẽ fratris sui: effudit sup terrã: ne daret semen fratri suo. malũ ãt appa ruit corã deo: q: fecit hoc: et occidit et hũc. dixit ãt iudas thamar nurui sue: sede vidua in domo patris tui: donec magn⁹ efficiat silõ filı⁹ me⁹. dixit eñi ne forte morıatur et iste: sicut τ frẽs eius. abiens ãt thamar: sedit in domo pris sui. multiplicati sũt ãt dies: τ mortua ẽ saua vxor iuda. et cõsolatus iudas: ascẽdit ad tondẽtes oues suas: ipe et iras pastor eius odollamitas in thãna. et nũciatũ ẽ thamar nurui sue: dicẽtes: ecce socer tu⁹ ascẽdit in thãna: tõdere oues suas. et auferẽs vestimẽta viduitatis a se: induit theristrũ: et ornata est ad portas enã q̃ ẽ in trãsitu thãnã: vidit eñi q̃ magn⁹ fact⁹ ẽ silõ: ipse ãt nõ dedit eã illi vxorẽ. et vidẽs eã iudas:

καὶ ἔλαβεν ἰούδας γυναῖκα ἦρ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ, ἧ ὄνομα θάμαρ. ἐγένετο δὲ ἦρ πρωτότοκος ἰούδα πονηρὸς ἐναντίον κυρίου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ θεός. εἶπε δὲ ἰούδας τῷ αὐνάν, εἴσελθε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ ἐπιγάμβρευσαι αὐτήν, καὶ ἀνάστησον σπέρμα τῷ ἀδελφῷ σου. γνοὺς δὲ αὐνάν, ὅτι οὐκ αὐτοῦ ἔσται τὸ σπέρμα, ἐγένετο ὅταν εἰσῆλθε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν γῆν, τοῦ μὴ δοῦναι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. πονηρὸν δὲ ἐφάνη ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐποίησε τοῦτο, καὶ ἐθανάτωσε καὶ τοῦτον. εἶπε δὲ ἰούδας θάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, κάθου χήρα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου, ἕως μέγας γένηται σιλὼμ ὁ υἱός μου. εἶπε γὰρ μήποτε ἀποθάνῃ καὶ οὗτος, ὥσπερ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἀπελθοῦσα δὲ θάμαρ, ἐκάθητο ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. ἐπληθύνθησαν δὲ αἱ ἡμέραι, καὶ ἀπέθανε σαυὰ ἡ γυνὴ ἰούδα. καὶ παρακληθεὶς ἰούδας, ἀνέβη ἐπὶ τοὺς κείροντας τὰ πρόβατα αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ ἠρὰς ὁ ποιμὴν αὐτοῦ ὁ ὀδολλαμίτης εἰς θαμνά. καὶ ἀπηγγέλη θάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ πενθερός σου ἀνέβη εἰς θαμνά, κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ. καὶ περιελομένη τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως ἀφ᾽ ἑαυτῆς, περιέβαλε τὸ θέριστρον, καὶ ἐκαλλωπίσατο πρὸς ταῖς πύλαις ἐνάν, ἥ ἐστιν ἐν παρόδῳ θαμνά. εἶδε γὰρ ὅτι μέγας ἐγένετο σιλώμ, αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἰούδας,

Primitiua chal.

יסף · אנת · מות · קרא · הוה · חבל · מות · רבב · מות · נחם · חזא · אמר · חמה · גזז · כסה · חפן · יהב · אנת

Interp. chal.

onan. Et addidit rursus et peperit filiũ: vocauitq̃ nomen ei⁹ sela: τ erat in chezib qñ peperit eũ. et accepit iudas vxorẽ her primogenito suo: cui⁹ nomẽ erat thamar. Erat aũt her pmogenitus iude malus corã dño: τ occidit eum dñs. Dixitq̃ iudas ad onã. Ingredere ad vxorẽ fratris tui: τ sociare illi: τ suscita semẽ fratri tuo. Cognouitq̃ onan quoniã non nomine eius vocaretur semen: τ quando ingrediebatur ad vxorẽ fratris sui corrumpebat viam suam super terram: vt nõ suscitaret semen fratri suo. Displicuitq̃ corã domino quod fecit: τ interfecit etiã ipsum. Dixitq̃ iudas thamar nurui sue. Esto vidua in domo patris tui: donec crescat sela filius meus: dixit eniz: ne forte moriatur etiã ipse sicut fratres eius. Et abiit thamar: τ habitauit in domo patris sui. Post multos autẽ dies mortua est filia sue vxor iude: τ consolatus est iudas: τ ascendit ad tonsores ouium suarum in thãnath: ipse τ hira socius ei⁹ odolamites. Nunciatũq̃ est thamar dicendo. Ecce socer tu⁹ ascendit in thãnath ad tondẽdas oues suas. Et deposuit vestimẽta viduitatis sue a se: et operuit se pallio: τ ornauit se: τ sedit in biuio itineris: quod est iuxta viã thãnath: quoniã vidit q̃ creuerat sela: et ipsa non tradebatur ei in vxorem. Et vidit eam iudas:

Transla. Chal.

אוֹנָן׃ וְאוֹסִיפַת עוֹד וִילִידַת בַּר וּקְרַת יָת שְׁמֵיהּ שֵׁלָה וַהֲוָה בִּכְזִיב כַּד יְלִידַת יָתֵיהּ׃ וּנְסֵיב יְהוּדָה אִתְּתָא לְעֵר בּוּכְרֵיהּ וּשְׁמַהּ תָּמָר׃ וַהֲוָה עֵר בּוּכְרָא דִיהוּדָה בִּישׁ קֳדָם יְיָ וְאַמְתֵיהּ יְיָ׃ וַאֲמַר יְהוּדָה לְאוֹנָן עוֹל לְוָת אִתַּת אֲחוּךְ וְיַבֵּם יָתַהּ וְאָקֵים זַרְעָא לַאֲחוּךְ׃ וִידַע אוֹנָן אֲרֵי לָא עַל שְׁמֵיהּ מִתְקְרֵי זַרְעָא וַהֲוֵי כַּד עָלֵיל לְוָת אִתַּת אֲחוּהִי מְחַבֵּל אוֹרְחֵיהּ עַל אַרְעָא בְּדִיל דְּלָא לַאֲקָמָא זַרְעָא לַאֲחוּהִי׃ וּבְאֵישׁ קֳדָם יְיָ דַּעֲבַד וְאַמֵית אַף יָתֵיהּ׃ וַאֲמַר יְהוּדָה לְתָמָר כַּלְּתֵיהּ תִּבִי אַרְמְלָא בֵית אֲבוּךְ עַד דְּיִרְבֵּא שֵׁלָה בְרִי אֲרֵי אֲמַר דִּלְמָא יְמוּת אַף הוּא כַּאֲחוֹהִי וַאֲזַלַת תָּמָר וִיתֵיבַת בֵּית אֲבוּהָא׃ וּסְגִיאוּ יוֹמַיָּא וּמִיתַת בַּת שׁוּעַ אִתַּת יְהוּדָה וְאִתְנְחֵים יְהוּדָה וּסְלֵיק לְוָת גָּזְזֵי עָנֵיהּ הוּא וְחִירָה רַחֲמֵיהּ עֲדֻלָּמָאָה לְתִמְנַת׃ וְאִתְחַוַּא לְתָמָר לְמֵימַר הָא חֲמוּךְ סָלֵיק לְתִמְנַת לְמִגַּז עָנֵיהּ׃ וְאַעְדִּיאַת לְבוּשֵׁי אַרְמְלוּתַהּ מִנַּהּ וְחַפְּיַאת בְּעִיפָא וְאִתְקַנַּת וִיתֵיבַת בְּפָרָשׁוּת עֵינַיִן דִּי עַל אוֹרַח תִּמְנַת אֲרֵי חֲזַת אֲרֵי רְבָא שֵׁלָה וְהִיא לָא אִתְיְהֵבַת לֵיהּ לְאִתּוּ׃ וַחֲזָאַהּ יְהוּדָה

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

putauit eã meretricẽ esse. cooperuit eñi faciẽ suã: et nõ cognouit eã. declinauit ãt ad eã viã. et ait illi: sine me ingredi ad te. nõ eñi cognouit: q̃ nur⁹ eius est. illa ãt dixit: qd mihi dabis: si igress⁹ fueris ad me. et ait: ego tibi mittã hedũ caprarũ de ouibus meis. illa ãt dixit: si dederis mihi pign⁹: donec mittas tu. ille ãt dixit: qd pign⁹ tibi dabo. illa ãt dixit: anulũ tuũ: et armillã: et virgã q̃ in manu tua. et dedit ei: τ igress⁹ ẽ ad eã. et in vtero cõcepit ex eo: et surgẽs: abiit. et deposuit palliũ suũ a seipsa: et induit vestimẽta viduitatis sue: misit ãt iudas hedũ ex capris in manu pastoris sui odollamite: vt reciperet pignus a muliere. et non inuenit eã. interrogauit ãt viros q̃ ex loco: vbi ẽ meretrix q̃ erat in enã in via: et dixerũt: nõ fuit hic meretrix. τ reuersus ẽ ad iudam. et ait: nõ inueni: τ hoies q̃ de loco: dicũt nõ esse hic meretricẽ. ait ãt iudas: habeat ea. sed ne forte derideamur. ego qdẽ misi hedũ hũc: tu ãt non inuenisti: factũ ẽ post trimestre: nũciatũ ẽ iude: dicentes: fornicata ẽ thamar nurus tua. τ ecce in vtero hz de fornicatiõe. dixit ãt iudas educite

ἔδοξεν αὐτὴν πόρνην εἶναι. κατεκαλύψατο γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτήν. ἐξέκλινε δὲ πρὸς αὐτὴν τὴν ὁδόν. καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἔασόν με εἰσελθεῖν πρὸς σέ. οὐ γὰρ ἔγνω, ὅτι νύμφη αὐτοῦ ἐστιν. ἡ δὲ εἶπε, τί μοι δώσεις, ἐὰν εἰσέλθῃς πρός με. καὶ εἶπεν, ἐγώ σοι ἀποστελῶ ἔριφον αἰγῶν ἐκ τῶν προβάτων μου. ἡ δὲ εἶπεν, ἐὰν δῷς μοι ἀρραβῶνα, ἕως τοῦ ἀποστεῖλαί σε. ὁ δὲ εἶπεν, τίνα τὸν ἀρραβῶνά σοι δώσω. ἡ δὲ εἶπε, τὸν δακτύλιόν σου, καὶ τὸν ὁρμίσκον, καὶ τὴν ῥάβδον τὴν ἐν τῇ χειρί σου. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν. καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ. καὶ ἀναστᾶσα, ἀπῆλθε. καὶ περιείλετο τὸ θέριστρον ἀφ᾽ ἑαυτῆς, καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς. ἀπέστειλε δὲ ἰούδας τὸν ἔριφον ἐξ αἰγῶν ἐν χειρὶ τοῦ ποιμένος αὐτοῦ τοῦ ὀδολλαμίτου, κομίσασθαι τὸν ἀρραβῶνα παρὰ τῆς γυναικός. καὶ οὐχ εὗρεν αὐτήν. ἐπηρώτησε δὲ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐκ τοῦ τόπου, ποῦ ἐστιν ἡ πόρνη ἡ γενομένη ἐν ἐνὰν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ; καὶ εἶπαν, οὐκ ἦν ἐνταῦθα πόρνη. καὶ ἀπεστράφη πρὸς ἰούδαν. καὶ εἶπεν, οὐχ εὗρον, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐκ τόπου, λέγουσι μὴ εἶναι ὧδε πόρνην. εἶπε δὲ ἰούδας, ἐχέτω αὐτά. ἀλλὰ μήποτε καταγελασθῶμεν. ἐγὼ μὲν ἀπέσταλκα τὸν ἔριφον τοῦτον, σὺ δὲ οὐχ εὕρηκας. ἐγένετο μετὰ τρίμηνον, ἀπηγγέλη τῷ ἰούδᾳ, λέγοντες, ἐκπεπόρνευκε θάμαρ ἡ νύμφη σου. καὶ ἰδοὺ ἐν γαστρὶ ἔχει ἐκ πορνείας. εἶπε δὲ ἰούδας, ἐξαγάγετε

Trãsla. B. Hiero.

suspicatus est eẽ meretricem. Operuerat ei vultũ suũ: ne agnosceretur. Ingredienſq̃ ad eã. ait: dimitte me vt coeam tecũ. Nesciebat eĩ q̃ nurus sua eẽt. Qua rñdẽte: quid dabis mihi vt fruaris concubitu meo. dixit: Mittã tibi hedũ de gregibus. Rursumq̃ illa dicẽte patiar quod vis: si dederis mihi arrabonẽ: dõec mittas qđ pollicẽris. ait iudas. Quid tibi vis p arrabõe dari. Rñdit. Annulũ tuũ & armillã & baculũ: quẽ manu tenes. Ad vnũ igitur coitũ mulier cõcepit: & surgens abiit: depositoq̃ habitu quem sumpserat: induta est viduitatis vestibus. Misit aũt iudas hedum per pastorẽ suũ odolamitẽ vt reciperet pignus qđ dederat mulieri. Qui cũ non inuenisset eã: interrogauit homines loci illius: Vbi est mulier que sedebat in biuio? Rñdentibus cũctis: nõ fuit in loco isto meretrix: reuersus est ad iudam: & dixit ei. Non inueni eam. Sed & homines loci illius dixerũt mihi: nunq̃ sedisse ibi scortum. Ait iudas. Habeat sibi. Certe mẽdacii arguere nos non potest. Ego misi hedum quem promiseram: & tu nõ iuenisti eã. Ecce aũt post tres mẽses nũciauerũt iude dicentes. Fornicata est thamar nurus tua: & videtur vterus illius itumescere. Dixitq̃ iudas. Produ-

Ter. Heb.

וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְּתָה פָּנֶיהָ׃ וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר הָבָה נָּא אָבוֹא אֵלַיִךְ כִּי לֹא יָדַע כִּי כַלָּתוֹ הִוא וַתֹּאמֶר מַה תִּתֶּן לִּי כִּי תָבוֹא אֵלָי׃ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדִי עִזִּים מִן הַצֹּאן וַתֹּאמֶר אִם תִּתֵּן עֵרָבוֹן עַד שָׁלְחֶךָ׃ וַיֹּאמֶר מָה הָעֵרָבוֹן אֲשֶׁר אֶתֶּן לָּךְ וַתֹּאמֶר חֹתָמְךָ וּפְתִילֶךָ וּמַטְּךָ אֲשֶׁר בְּיָדֶךָ וַיִּתֶּן לָהּ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַתַּהַר לוֹ׃ וַתָּקָם וַתֵּלֶךְ וַתָּסַר צְעִיפָהּ מֵעָלֶיהָ וַתִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ׃ וַיִּשְׁלַח יְהוּדָה אֶת גְּדִי הָעִזִּים בְּיַד רֵעֵהוּ הָעֲדֻלָּמִי לָקַחַת הָעֵרָבוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא מְצָאָהּ׃ וַיִּשְׁאַל אֶת אַנְשֵׁי מְקֹמָהּ לֵאמֹר אַיֵּה הַקְּדֵשָׁה הִוא בָעֵינַיִם עַל הַדָּרֶךְ וַיֹּאמְרוּ לֹא הָיְתָה בָזֶה קְדֵשָׁה׃ וַיָּשָׁב אֶל יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לֹא מְצָאתִיהָ וְגַם אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם אָמְרוּ לֹא הָיְתָה בָזֶה קְדֵשָׁה׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה תִּקַּח לָהּ פֶּן נִהְיֶה לָבוּז הִנֵּה שָׁלַחְתִּי הַגְּדִי הַזֶּה וְאַתָּה לֹא מְצָאתָהּ׃ וַיְהִי כְּמִשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים וַיֻּגַּד לִיהוּדָה לֵאמֹר זָנְתָה תָּמָר כַּלָּתֶךָ וְגַם הִנֵּה הָרָה לִזְנוּנִים וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאוּהָ

Primitiua. heb.

חשׁב · זנה · פנה · נטה · אמר · יהב · בוא · ידע · כלל · נתן · שׁלח · נתן · חתם · פתל · נטה · הרה · קום · הלך · סור · צעף · לבשׁ · שׁלח · אישׁ · שׁאל · קום · אמר · היה · שׁוב · ח׳ להיות · שׁלשׁ · נגד · זנה · כלל · יצא

Interp. chal.

וְחַשְׁבַהּ לְנַפְּקַת בָּרָא אֲרֵי כַּסִּיאַת אַפַּהָא׃ וּסְטָא לְוָתַהּ לְאוֹרְחָא וַאֲמַר הַבִי כְעַן אֵיעוֹל לְוָתִיךְ אֲרֵי לָא יְדַע אֲרֵי כַלְּתֵיהּ הִיא וַאֲמָרַת מָה תִתֵּן לִי אֲרֵי תֵיעוֹל לְוָתִי׃ וַאֲמַר אֲנָא אֲשַׁדַּר גַּדְיָא בַּר עִזֵּי מִן עָנָא וַאֲמָרַת אִם תִּתֵּן מַשְׁכּוֹנָא עַד דְּתִשְׁלַח׃ וַאֲמַר מָה מַשְׁכּוֹנָא דְּאֶתֵּן לִיךְ וַאֲמָרַת עִזְקְתָךְ וְשׁוֹשִׁיפָךְ וְחוּטְרָךְ דִּי בִידָךְ וִיהַב לַהּ וְעָאל לְוָתַהּ וְעַדִּיאַת לֵיהּ׃ וְקָמַת וַאֲזַלַת וְאַעְדִּיאַת עִיפַהּ מִנַּהּ וּלְבֵישַׁת לְבוּשֵׁי אַרְמְלוּתַהּ׃ וְשַׁדַּר יְהוּדָה יָת גַּדְיָא בַּר עִזֵּי בְּיַד רַחֲמֵיהּ עֲדֻלָּמָאָה לְמִסַּב מַשְׁכּוֹנָא מִיַּדָא דְאִתְּתָא וְלָא אַשְׁכְּחַהּ׃ וּשְׁאֵיל יָת אֱנָשֵׁי אַתְרַהּ לְמֵימַר אָן מְקַדַּשְׁתָּא הִיא בְּעֵינַיִם עַל אוֹרְחָא וַאֲמַרוּ לָא הֲוַת הָכָא מְקַדַּשְׁתָּא׃ וְתָב לְוָת יְהוּדָה וַאֲמַר לָא אַשְׁכַּחְתַּהּ וְאַף אֱנָשֵׁי אַתְרָא אֲמַרוּ לָא הֲוַת הָכָא מְקַדַּשְׁתָּא׃ וַאֲמַר יְהוּדָה תִּסַּב לַהּ דִּלְמָא נְהֵי לְחוּךְ הָא שַׁדָּרִית גַּדְיָא הָדֵין וְאַתְּ לָא אַשְׁכַּחְתַּהּ׃ וַהֲוָה בִּתְלָתוּת יַרְחַיָּא וְאִתְחַוָּא לִיהוּדָה לְמֵימַר זְנָת תָּמָר כַּלְּתָךְ וְאַף הָא מְעַדְּיָא לִזְנוּתָא וַאֲמַר יְהוּדָה אַפְּקוּהָא

Transla. Chal.

et putauit eam esse meretricem: quia operuerat faciẽ suam. et declinauit ad eam in viam: et ait. Permitte obsecro vt ingrediar ad te: non eniz sciebat q̃ nurus sua esset: τ ait. Quid dabis mihi vt igrediaris ad me. et dixit. Ego mittam hedum caprarũ de gregibus: et ait. Si dederis mihi pignus donec mittas. Et dixit. Quod erit pignus qđ dabo tibi: τ ait. Annulus tuus et sudariũ tuũ τ baculus tu⁹: qui est in manu tua. Et dedit ei: τ ingressus est ad eam: τ cõcepit ex eo. Et surrexit τ abiit: τ deposuit pallium suum a se: τ induit se vestimento viduitatis sue. Et misit iudas hedũ de capris per manum amici sui odolamite: vt acciperet pignus de manu mulieris: τ nõ inuenit eaz. Et interrogauit hoies loci: dicens. Vbi est meretrix que erat in biuio itineris? τ dixerũt. Non est hic meretrix. Et reuersus est ad iudã: τ ait. Nõ inueni eam. Viri quoq̃ loci dixerũt: non est hic meretrix. Dixitq̃ iudas Accipiat sibi pignus: ne forte simus in derisum: ecce misi hedũ hunc: τ tu non inuenisti eam. Et factum est post tres menses: τ nũciatũ est iude dicendo. Fornicata est thamar nurus tua: τ ecce concepit ex fornicatione: τ dixit iudas. Educite eam:

Primitiua chal.

רבב · עול · כלל · נתן · שׁדר · שׁלח · נתן · עול · עדה · קום · עדה · כסב · שׁכן · אנת · שׁכח · אמר · קדשׁ · הוה · תוב · נסב · היה · חזא · אמר · זנה · כלל · עדה · זנה · נפק

ותשרף: הוא מוצאת והיא שלחה
אל חמיה לאמר לאיש אשר
אלה לו אנכי הרה ותאמר הכר
נא למי החתמת והפתילים והמטה
האלה: ויכר יהודה ויאמר צדקה
ממני כי על כן לא נתתיה לשלה
בני ולא יסף עוד לדעתה: ויהי
בעת לדתה והנה תאומים
בבטנה: ויהי בלדתה ויתן יד
ותקח המילדת ותקשר על ידו
שני לאמר זה יצא ראשנה:
ויהי כמשיב ידו והנה יצא אחיו
ותאמר מה פרצת עליך פרץ
ויקרא שמו פרץ: ואחר יצא
אחיו אשר על ידו השני ויקרא
שמו זרח:

Cap. xxxix.

ויוסף
הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר
סריס פרעה שר הטבחים איש
מצרי מיד הישמעאלים אשר
הורדהו שמה: ויהי יהוה את יוסף
ויהי איש מצליח ויהי בבית
אדניו המצרי: וירא אדניו כי
יהוה אתו וכל אשר הוא עשה
יהוה מצליח בידו: וימצא יוסף חן
בעיניו וישרת אתו ויפקדהו על
ביתו וכל יש לו נתן בידו: ויהי
מאז הפקיד אתו בביתו ועל כל

cite cā vt comburatur. Que cū duceretur ad penā: misit ad socerum suum dicēs. De viro cuius hec sunt: concepi. Cognosce cuius sit anulus & armilla & baculus. Qui agnitis muneribus ait. Iustior me est: quia non tradidi eam sela filio meo. Attamē vltra nō cognouit eam. Instāte autem ptu: apparuerunt gemini in vtero: atq; in ipsa effusione infantium vnus ꝑtulit manū: in q̄ obstetrix ligauit coccinum dicēs. Iste egredietur prior. Illo vero retrahēte manū: egressus est alter. Dixitq; mulier. Quare diuisa est ꝑp te maceria? Et ob hāc cām vocauit nomē eius phares. Postea egressus est frater eius in cuius manu erat coccinū: quem appellauit zaram. Cap. 39

IGitur ioseph ductus est in egyptū: emitq; eū phutifar eunuchus pharaōis pricēps exercitus sui vir egyptius de manu hismaelitarum: a quibus perductus erat. Fuitq; dñs cū eo: & erat vir in cūctis ꝓspere agēs. Habitauitq; in domo dñi sui: q optime nouerat dñm esse cū eo: & oia que gereret ab eo dirigi i manu illius. Inuenitq; ioseph gratiam corā dño suo: & ministrabat ei. A quo ꝓpositus oibus: gubernabat creditā sibi domum: & vniuersa que ei tradita fuerant.

Primitiua chal. | Interp. chal.

et cōburatur. Ipsa educebatur: & ipsa misit ad socerū suū: dicens. De viro cuius hec sunt: ego cōcepi: & ait. Cognosce obsecro cuius est anulus & sudarium & baculus hic. Et cognouit iudas: & ait. Iustificata est: ex me ipsa cōcepit: eo q non tradidi eam sela filio meo. Et vltra nō cognouit eam. Et factū est in tēpore partus & ecce gemelli in vtero ei⁹ erant. Et factū ē cum pareret: ꝓtulit vnus manum. Et accepit obstetrix coccinum: & ligauit super manū eius coccinū: dicens. Hic egressus est prior. Et factū est cum reduceret manum suā: ecce egressus est frater eius: & ait. Quā maxima fortitudo fuit in te: vt ꝑualeres. Et vocauit nomē ei⁹ phares. Et post hec egressus est frater eius: sup cui⁹ manu erat coccinū: & vocauit nomē ei⁹ zara. Ca. 39.

IOseph aūt deductus est in egyptū: & emit eum putiphar princeps pharaonis magister militū vir egypti⁹ de manu arabū: q̄ deduxerūt eum ibi. Et factū est verbū dñi in auxiliū ioseph: & fuit vir ꝓspe agens erátq; in domo dñi sui egyptij. Et vidit dñs ei⁹ q erat verbū dñi in auxiliū eius: & oia q̄ ipse faciebat dñs dirigebat in manu sua. Et inuenit ioseph miam in oculis eius: & ministrabat ei: & cōstituit eū sup domū suā: et oia q̄ habebat tradidit in manu eius. Et factum est ab eo tēpore quo cōstituit eum in domo sua & sup oia

Benedixitq; dominus domui egypti ꝓpter ioseph: & multiplicauit tam in edibus q̄ in agris cunctā eius substantiam. Nec quicq̄ aliud nouerat: nisi panē quo vescebatur. Erat autem ioseph pulchra facie & decorus aspectu. Post multos itaq; dies iniecit dña sua oculos suos in ioseph: & ait. Dormi mecum. Qui nequaq̄ acqescēs opi nefario dixit ad eā: Ecce dominus meus omnibus mihi traditis ignorat quid hēat in domo sua: nec quicq̄ est qđ nō in mea sit ptāte: vel nō tradiderit mihi ꝑter te q̄ vxor eius es. Quō ergo possum hoc malū facere & peccare in deū meū? Huiuscemodi verbis ꝑ singulos dies loquebatur: & mulier molesta erat adolescenti: & ille recusabat stuprum. Accidit autem quadam die vt intraret ioseph domum: & operis quippiā absq; arbitris faceret: & illa apphensa lacinia vestimēti eius diceret. Dormi mecū. Qui relicto in manu eius pallio fugit: & egressus est foras. Cumq; vidisset mulier vestē in manibus suis: & se eē contemptam: vocauit ad se homines domus sue:

אשר יש לו ויברך יהוה את בית
המצרי בגלל יוסף ויהי ברכת
יהוה בכל אשר יש לו בבית
ובשדה: ויעזב כל אשר לו ביד
יוסף ולא ידע אתו מאומה כי אם
הלחם אשר הוא אוכל ויהי
יוסף יפה תאר ויפה מראה: ויהי
אחר הדברים האלה ותשא
אשת אדניו את עיניה אל יוסף
ותאמר שכבה עמי: וימאן
ויאמר אל אשת אדניו הן אדני
לא ידע אתי מה בבית וכל אשר
יש לו נתן בידי: איננו גדול
בבית הזה ממני ולא חשך
ממני מאומה כי אם אותך באשר
את אשתו ואיך אעשה הרעה
הגדלה הזאת וחטאתי לאלהים:
ויהי כדברה אל יוסף יום יום
ולא שמע אליה לשכב אצלה
להיות עמה: ויהי כהיום הזה
ויבא הביתה לעשות מלאכתו
ואין איש מאנשי הבית שם
בבית: ותתפשהו בבגדו לאמר
שכבה עמי ויעזב בגדו בידה
וינס ויצא החוצה: ויהי כראותה
כי עזב בגדו בידה וינס
החוצה: ותקרא לאנשי ביתה

Interp. cahl. | Transla. Chal. | Primitiua chal.

que habebat: & bñdixit dñs domui egyptij ꝓpter ioseph: et fuit benedictio dñi in oibus que habebat in domo & in agro. Et reliquit oia sua in manu ioseph: & non nouerat cum eo quicq̄ nisi panē quo vescebatur. Eratq; ioseph pulcher facie & decorus aspectu. Et factum est post verba hec: leuauit vxor dñi sui oculos ad ioseph: & dixit. Cuba mecum: & noluit. Et ait vxori dñi sui. Ecce dñs meus non nouit mecū quicq̄ eorum que in domo sua sunt: & oia sua tradidit i manu mea. Non est ipse maior me in domo hac: neq; prohibuit a me quicq̄ preter te: eo q tu vxor ei⁹ es. Quomodo ergo faciam hoc magnū malum: & peccabo coram deo? Et factū est cum loqueretur cum ioseph per singulos dies: non acquieuit ei vt cubaret cum ea: vt esset cum ea. Et factum est quadā die: & ingressus est in domū: vt inuestigaret scripturas rationis sue. Et nullus vir de hoibus domus erat ibi in domo. Apprehenditq; vestimenta eius: dicens. Cuba mecum. Et reliquit vestimenta sua in manu eius: & fugit: et egressus est foras. Et factū est cum vidisset q reliquisset vestimenta eius in manu sua & quod fugisset foras: vocauit viros domus sue:

Text. Heb.

ותאמר להם לאמר ראו הביא לנו איש עברי לצחק בנו בא אלי לשכב עמי ואקרא בקול גדול: ויהי כשמעו כי הרימתי קולי ואקרא ויעזב בגדו אצלי וינס ויצא החוצה: ותנח בגדו אצלה עד בוא אדניו אל ביתו: ותדבר אליו כדברים האלה לאמר בא אלי העבד העברי אשר הבאת לנו לצחק בי: ויהי כהרימי קולי ואקרא ויעזב בגדו אצלי וינס החוצה: ויהי כשמע אדניו את דברי אשתו אשר דברה אליו לאמר כדברים האלה עשה לי עבדך ויחר אפו: ויקח אדני יוסף אתו ויתנהו אל בית הסהר מקום אשר אסורי המלך אסורים ויהי שם בבית הסהר: ויהי יהוה את יוסף ויט אליו חסד ויתן חנו בעיני שר בית הסהר: ויתן שר בית הסהר ביד יוסף את כל האסירם אשר בבית הסהר ואת כל אשר עשים שם הוא היה עשה: אין שר בית הסהר ראה את כל מאומה בידו באשר יהוה אתו ואשר הוא עשה יהוה מצליח:

Primitiua heb.: אמר בוא · בוא · קרא · גדל היה רום · נוס · נוח · דבר · איש · חרה · לקח נתן · קום אסר · נטה · נתן חנן שור · עשה · ראה · צלח

Trāsla. B. Hiero.

Et ait ad eos. En introduxit virū hebreū vt illuderet nobis. Ingressus est ad me: vt coiret mecū. Cūq; ego succlamasse & audisset vocem meam: reliquit pallium qd̄ tenebam: & fugit foras. In argumētū ergo fidei retentū palliū ostēdit marito reuertenti domum: & ait. Ingressus est ad me seruus hebreus quem adduxisti: vt illuderet mihi. Cunq; audisset me clamare: reliquit palliū quod tenebam: & fugit foras. His auditis dn̄s & nimiū credulus verbis cōiugis iratus est valde: tradiditq; Ioseph in carcerem vbi vincti regis custodiebantur: & erat ibi clausus. Fuit aūt dn̄s cū ioseph: & misertus ē illius: & dedit ei grām in cōspectu principis carceris. Qui tradidit in manu illius vniuersos vinctos qui in custodia tenebātur: & quicqd̄ fiebat sub ipso erat: nec nouerat aliquid cūctis ei creditis. Dominus enī erat cū illo: & omnia opera eius dirigebat:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λέγουσα, ἴδετε, εἰσήγαγεν ἡμῖν παῖδα ἑβραῖον ἐμπαίζειν ἡμῖν. εἰσῆλθε πρός με, λέγων, κοιμήθησομαι μετὰ σοῦ. καὶ ἐβόησα φωνῇ μεγάλῃ. ἐν δὲ τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν, ὅτι ὕψωσα τὴν φωνήν μου, καὶ ἐβόησα, καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ᾽ ἐμοί, ἔφυγεν, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω. καὶ καταλιμπάνει τὰ ἱμάτια παρ᾽ ἑαυτῇ, ἕως ἦλθεν ὁ κύριος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, λέγουσα, εἰσῆλθε πρός με ὁ παῖς ὁ ἑβραῖος, ὃν εἰσήγαγες πρὸς ἡμᾶς, ἐμπαῖξαί μοι. καὶ εἶπε, κοιμήθησομαι μετὰ σοῦ. ὡς δὲ ἤκουσεν, ὅτι ὕψωσα τὴν φωνήν μου, καὶ ἐβόησα, καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ᾽ ἐμοί, ἔφυγεν, καὶ ἐξῆλθεν. ἐγένετο δὲ ὡς ἤκουσεν ὁ κύριος αὐτοῦ τὰ ῥήματα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτόν, λέγουσα, οὕτως ἐποίησέ μοι ὁ παῖς σου, καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ. καὶ λαβὼν ὁ κύριος ἰωσὴφ, ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸ ὀχύρωμα, εἰς τὸν τόπον, ἐν ᾧ οἱ δεσμῶται τοῦ βασιλέως κατέχονται ἐκεῖ ἐν τῷ ὀχυρώματι. καὶ ἦν κύριος μετὰ ἰωσὴφ, καὶ κατέχεεν αὐτοῦ ἔλεος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν ἐναντίον τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος. καὶ ἔδωκεν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τὸ δεσμωτήριον διὰ χειρὸς ἰωσὴφ, καὶ πάντας τοὺς ἀπηγμένους ὅσοι ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ πάντα ὅσα ποιοῦσιν ἐκεῖ, αὐτὸς ἦν ποιῶν. οὐκ ἦν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τοῦ δεσμωτηρίου γινώσκων δι᾽ αὐτὸν οὐδέν. πάντα γὰρ ἦν διὰ χειρὸς ἰωσὴφ, διὰ τὸ τὸν κύριον μετ᾽ αὐτοῦ εἶναι. καὶ ὅσα αὐτὸς ἐποίει, κύριος εὐωδοῦν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. Ca. 40

Interp. chal.

ואמרת להון למימר חזו אייתי לנא גבר עבראה למחאך בנא על לותי למשכב עמי וקרית בקל רם: והוה כד שמע ארי ארימית קלי וקרית ושבקיה ללבושיה לותי ועריק ונפק לשוקא: ואנחת ללבושיה לותה עד דעאל רבוניה לביתיה: ומלילת עמיה כפתגמיא האלין למימר על לותי עבדא עבראה דאיתיתא לנא למחאך בי: והוה כד ארימית קלי וקרית ושבקיה ללבושיה לותי ועריק לשוקא: והוה כד שמע רבוניה ית פתגמי איתתיה דמלילת עמיה למימר כפתגמיא האלין עבד לי עבדך ותקיף רוגזיה: ודבר רבוניה דיוסף יתיה ויהביה לבית אסירי אתר דאסירי מלכא אסירין והוה תמן בבית אסירי: והוה מימרא דיי בסעדיה דיוסף ונגד ליה חסדא ויהביה לרחמין בעיני רב בית אסירי: ומסר רב בית אסירי בידא דיוסף ית כל אסיריא דבבית אסירי וית כל דעבדין תמן הוא הוה מתעביד: לית רב בית אסירי חזי ית כל סרחן בידיה בדמימרא דיי בסעדיה ודהוא עביד יי מצלח:

Ca. xl.

Primitiua chal.: אמר חזא אתא · עול שכב קרא · קול רבה רום · נתה עול רבב · אמר עול אתא · רום קול קרא · רבב אתא אמר · עבד חזא · צלח

Transla. Chal.

et ait eis: dicens. Uidete: adduxit nobis virū hebreū vt illuderet nob. Ingressus ē ad me vt cubaret mecū et clamaui voce magna. Et factū est cū audiret q eleuarē vocē meā ꝛ clamarē: reliq̄t vestimēta sua apud me: ꝛ fugit ꝛ egressus est foras. Et retinuit vestimentū eius apud se: donec veniret dn̄s eius in domū suā. Et locuta est cū eo verba hec: dicēs. Ingressus est ad me seruus hebreus quē adduxisti nobis: vt illuderet mihi. Et factū est cū eleuarē vocē meā ꝛ clamarē: reliquit vestimenta sua apud me: ꝛ fugit foras. Et factū est cū audiret dn̄s eius verba vxoris sue q̄ locuta est ad eum: dicēs. Sicut verba hec fecit mihi seruus tuus. Et iratus est furor eius: tulitq; dn̄s ioseph eum ꝛ tradidit eū in domū carceris vbi vincti regis erāt. Eratq; ibi in domo carceris. Et fuit verbū dn̄i in auxiliū ioseph: ꝛ fecit cū eo misericordiā: ꝛ dedit illi gratiā coram principe carceris. Et tradidit princeps carceris in manu ioseph omnes vinctos qui erant in domo carceris. et omnia que fiebant ibi: ipse faciebat. Nullum delictū videbat princeps carceris in manu eius: eo q verbum domini erat in auxilium eius. Et quod ipse faciebat: dn̄s dirigebat. Co. 40.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἥμαρτεν ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ ὁ ἀρχισιτοποιὸς τῷ κυρίῳ αὐτῶν βασιλεῖ αἰγύπτου. καὶ ὠργίσθη φαραὼ ἐπὶ τοῖς δυσὶν εὐνούχοις αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ ἀρχιοινοχόῳ καὶ ἐπὶ τῷ ἀρχισιτοποιῷ. καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ εἰς τὸ δεσμωτήριον, εἰς τὸν τόπον, οὗ ἰωσὴφ ἐπεδέδετο ἐκεῖ. καὶ συνέστησεν ὁ ἀρχιδεσμώτης τῷ ἰωσὴφ αὐτούς. καὶ παρέστη αὐτοῖς. ἦσαν δὲ ἡμέρας ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ εἶδον ἀμφότεροι ἐνύπνιον ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐν. ὧν ἡ ὅρασις τοῦ ἐνυπνίου αὐτοῦ, ὁ ἀρχιοινοχόος καὶ ὁ σιτοποιὸς, οἳ ἦσαν τῷ βασιλεῖ αἰγύπτου ὄντες ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. εἰσῆλθε δὲ πρὸς αὐτοὺς ἰωσὴφ πρωΐ, καὶ εἶδεν αὐτοὺς, καὶ ἦσαν τεταραγμένοι. καὶ ἠρώτα τοὺς εὐνούχους φαραὼ, οἳ ἦσαν μετ᾽ αὐτοῦ, λέγων, τί ὅτι τὰ πρόσωπα ὑμῶν σκυθρωπὰ σήμερον. οἱ δὲ εἶπαν, ἐνύπνιον εἴδομεν, καὶ ὁ συγκρίνων αὐτὸ, οὐκ ἔστιν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, οὐχὶ διὰ τοῦ θεοῦ ἡ διασάφησις αὐτῶν ἐστί; διηγήσασθε οὖν μοι. καὶ διηγήσατο ὁ ἀρχιοινοχόος τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ τῷ ἰωσὴφ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐν τῷ ὕπνῳ μου ἦν ἄμπελος ἐναντίον μου, ἐν δὲ τῇ ἀμπέλῳ τρεῖς πυθμένες, καὶ αὐτὴ θάλλουσα ἀνενηνοχυῖα βλαστούς, πέπειροι οἱ βότρυες σταφυλῆς. καὶ τὸ ποτήριον φαραὼ ἐν τῇ χειρί μου, καὶ ἔλαβον τὴν σταφυλὴν,

Trāsla. B. Hiero.

His itaq; gestis accidit vt peccarent duo eunuchi: pincerna regis egypti: & pistor domino suo. Iratusq; contra eos pharao (nā alter pincernis preerat: alter pistoribus:) misit eos in carcerem principis militum: in quo erat vinctus & ioseph. At custos carceris tradidit eos ioseph qui & ministrabat eis. Aliquātulū tp̄is fluxerat: & illi in custodia tenebantur. Videruntq; ambo sōniū nocte vna iuxta iterpretationem congruam sibi. Ad quos cum itroisset ioseph mane: & vidisset eos tristes: sciscitatus ē eos dicens. Cur tristior est hodie solito facies vr̄a? Qui responderunt: Sōnium vidimus: & non est qui interpretetur nobis. Dixitq; ad eos ioseph. Nunquid nō dei ē iterp̄tatio? Referte mihi qd̄ videritis. Narrauit prior p̄positus picernarū somniū suum. Videbam corā me vitē in q̄ erant tres propagines: crescere paulatim in gemmas: & post flores vuas maturescere: calicemq; pharaōis in manu mea. Tuli ergo vuas

Text. Heb. Cap. xl.

ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים והאפה לאדניהם למלך מצרים: ויקצף פרעה על שני סריסיו על שר המשקים ועל שר האופים: ויתן אתם במשמר בית שר הטבחים אל בית הסהר מקום אשר יוסף אסור שם: ויפקד שר הטבחים את יוסף אתם וישרת אתם ויהיו ימים במשמר: ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד איש כפתרון חלמו המשקה והאפה אשר למלך מצרים אשר אסורים בבית הסהר: ויבא אליהם יוסף בבקר וירא אתם והנם זעפים: וישאל את סריסי פרעה אשר אתו במשמר בית אדניו לאמר מדוע פניכם רעים היום: ויאמרו אליו חלום חלמנו ופתר אין אתו ויאמר אלהם יוסף הלוא לאלהים פתרנים ספרו נא לי: ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף ויאמר לו בחלומי והנה גפן לפני: ובגפן שלשה שרגים והוא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכלתיה ענבים: וכוס פרעה בידי ואקח את הענבים

Primitiua heb.: היה שקה · קצף · שנה סרס שור · אפה נתן · שמר · קום · אסר פקד · שרת · יום שמר · שנה · אסר בוא · ראה · שאל · מדע פנה רעע · אמר · ספר · חלם · שרג עלה נוץ · בשל שכל · לקח

Transla. Chal.

והוה בתר פתגמיא האילין סרחו רב שקי מלכא דמצרים ורב נחתומי למריהון למלכא דמצרים: ורגיז פרעה על תרין רברבנוהי על רב שקי ועל רב נחתומי: ויהב יתהון במטרא בית רב קטוליא לבית אסירי אתר דיוסף אסיר תמן: ומני רב קטוליא ית יוסף עמהון ושמש יתהון והוו יומין במטרא: וחלמו חלמא תרויהון גבר חלמיה בליליא חד גבר כפושרן חלמיה רב שקי ורב נחתומי דלמלכא דמצרים דאסירין בבית אסירי: ואתא לותהון יוסף בצפרא וחזא יתהון והא אינון נסיסין: ושאיל ית רברבי פרעה דעמיה במטרת בית רבוניה למימר מה דין אפיכון בישין יומא דין: ואמרו ליה חלמא חלמנא ופשר לית ליה ואמר להון יוסף הלא מן קדם יי פושרן חלמיא אשתעו כען לי: ואשתעי רב שקי ית חלמיה ליוסף ואמר ליה בחלמי והא גופנא קדמי: ובגופנא תלתא שבשין והיא כד אפרחת אפיקת לבלבין ואניצת נץ בשלו אתכלהא הוו ענבין: וכסא דפרעה בידי ונסבית ית ענביא

Primitiua chal.: שקה רבב · רבב שקה · נטר רבה · הוה תרי · נטר רבה אמר · שעה שקה רבה · גפן נוץ · תכל הוה כוס

Interp. chal.

Et factū est post verba hec: peccauerūt pincerna regis egypti ꝛ pistor dn̄o suo regi egypti. Et iratus est pharao cōtra duos principes suos: cōtra principē pincernarū ꝛ cōtra principē pistorum: et posuit eos i custodia in domo magri militū in domo victoꝝ vbi ioseph erat vinctus. Et posuit princeps militū cū eis ioseph: ꝛ ministrabat eis. Et fuerūt aliqbus diebus in custodia. Sōniauerūt aūt somniū ambo: vnusq̄sq; somniū suū in nocte vna: singuli iuxta interp̄tationē somnij sui: pincerna videlicet ꝛ pistor regis egypti qui vincti erant in domo carceris. Ueniteq; ad eos ioseph mane: ꝛ vidit eos: ꝛ ecce erāt tristes. Et iterrogauit p̄ncipes pharaonis q̄ secū erant in custodia in domo dn̄i sui: dicēs. Quare facies vr̄e tristes sunt hodie. Et dixerūt ei. somniū sōniauim⁹: ꝛ nō est q̄ interp̄tetur illud. Dixitq; eis ioseph: vtiq; a facie dei ē interpretatio somnij: narrate obsecro mihi. Narrauitq; princeps pincernaꝝ somniū suū ioseph. ꝛ dixit ei. In sōnio meo ecce vitis erat corā me: ꝛ in vite erant tres palmites: ꝛ erat quasi florēs ꝛ producebat gēmas: et post flores maturabāt vue in botris suis. ꝛ calix pharaonis erat in manu mea: ꝛ tollebam vuas:

ואשחט אתם אל כוס פרעה ואתן את הכוס על כף פרעה: ויאמר לו יוסף זה פתרנו שלשת השרגים שלשת ימים הם: בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו: כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך ועשית נא עמדי חסד והזכרתני אל פרעה והוצאתני מן הבית הזה: כי גנב גנבתי מארץ העברים וגם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור: וירא שר האפים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני בחלומי והנה שלשה סלי חרי על ראשי: ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אפה והעוף אכל אתם מן הסל מעל ראשי: ויען יוסף ויאמר זה פתרנו שלשת הסלים שלשת ימים הם: בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך מעליך ותלה אותך על עץ ואכל העוף את בשרך מעליך: ויהי ביום השלישי יום הלדת את פרעה ויעש משתה לכל עבדיו

&expressi in calicem quem tenebam: & tradidi poculū pharaoni. Rñdit ioseph: hec est interpretatio sōnii. Tres propagines: tres adhuc dies sūt: post quos recordabitur pharao ministerii tui: & restituet te in gradum pristinum: dabisq; ei calicē iuxta officium tuum: sicut ante facere cōsueueras. Tantum memento mei cū tibi bene fuerit: & facies mecum misericordiam: vt suggeras pharaoni vt educat me de isto carcere. quia furtim sublatus sum de terra hebreorum: & hic innocens in lacum missus sum. Videns pistorū magr̄ q̄ prudēter sōniū dissoluisset: ait. Et ego vidi somniū q̄ tria canistra farine haberē super caput meū: & in vno canistro qd̄ erat excelsi⁹ portare me putabā oēs cibos: q̄ fiūt arte pistoria: auesq; comedere ex eo. Rñdit ioseph. Hec est interpretatio somnii. Tria canistra tres adhuc dies sunt: post quos auferet pharao caput tuum: ac suspendet te in cruce: & lacerabunt volucres carnes tuas. Exinde dies tertius natalicius pharaonis erat. Qui faciens grande cōuiuium pueris suis

et expressi eā in calicē et dedi
καὶ ἐξέθλιψα αὐτὴν εἰς τὸ ποτήριον, καὶ ἔδωκα τὸ
calicē in manū pharaōis. et dixit ei io
ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα φαραώ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰω
seph: hoc cōiectatio eius. tres ꝓpagines:
σήφ, τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ. οἱ τρεῖς πυθμένες,
tres dies sūt: adhuc tres dies: et recorda
τρεῖς ἡμέραι εἰσίν, ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ μνησθήσε
bit pharao pricipat⁹ tui: et restituet te
ται φαραὼ τῆς ἀρχῆς σου, καὶ ἀποκαταστήσει σε
ad pricipatū picernatus tui: et dabis cali=
ἐπὶ τὴν ἀρχιοινοχοΐαν σου, καὶ δώσεις τὸ ποτή
cē pharaōis in manū eius ſm pncipatū tuū
ριον φαραὼ εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχήν σου
priorē: sicut eras vinū fūdēs. sed memēto
τὴν προτέραν, ὡς ἦσθα οἰνοχοῶν. ἀλλὰ μνήσθητί
mei ꝑ temetipsū: qñ bñ tibi fuerit: et facies
μου διὰ σεαυτοῦ, ὅταν εὖ σοι γένηται, καὶ ποιήσεις
mecū misericordiā. et recordat⁹ de me ad phara
μετ᾽ ἐμοῦ ἔλεος, καὶ μνησθεὶς περὶ ἐμοῦ πρὸς φαρα
onē: ꝛ educes me de carcere isto. qꝛ
ώ, καὶ ἐξάξεις με ἐκ τοῦ ὀχυρώματος τούτου. ὅτι
furto surrept⁹ sū de ṫra hebreoꝝ: et hic nō fe
κλοπῇ ἐκλάπην ἐκ γῆς ἑβραίων, καὶ ὧδε οὐκ ἐποίη
ci nihil: sꝫ miserūt me in domū la=
σα οὐδέν, ἀλλ᾽ ἐνέβαλόν με εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάκ
cus hui⁹. et vidit prīceps pistorū: q̄ recte
κου τούτου. καὶ εἶδεν ὁ ἀρχισιτοποιός, ὅτι ὀρθῶς
cōiectauit: et ait ioseph: et ego vidi sōniū.
συνέκρινε, καὶ εἶπε τῷ Ἰωσήφ, κἀγὼ εἶδον ἐνύπνιον.
putabā tria canistra farinaꝝ tollere sup caput
ᾤμην τρία κανᾶ χονδριτῶν αἴρειν ἐπὶ τῆς κεφα
meū: in āt canistro superiore ab oībus gn
λῆς μου, ἐν δὲ κανῷ τῷ ἐπάνω ἀπὸ πάντων τῶν γε
rib⁹: que comedit pharao opere pistoris: et a=
νῶν, ὧν ἐσθίει φαραὼ ἔργῳ σιτοποιοῦ, καὶ τὰ πε
ues celi comederūt illa a canistro
τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατήσθιον αὐτὰ ἀπὸ τοῦ κανοῦ
capitis mei. rñdens āt ioseph: ait il=
τῆς κεφαλῆς μου. ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωσήφ, εἶπεν αὐ
li: hec cōiectatio eius: tria cāistra tres
τῷ, αὕτη ἡ σύγκρισις αὐτοῦ, τὰ τρία κανᾶ τρεῖς
dies sunt: adhuc trib⁹ dieb⁹: et auferet pha
ἡμέραι εἰσίν, ἔτι τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἀφελεῖται φα
rao caput tuū a te: et suspēdet te
ραὼ τὴν κεφαλήν σου ἀπὸ σοῦ, καὶ κρεμάσει σε
in ligno: et comedēt aues celi
ἐπὶ ξύλου, καὶ φάγονται τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ τὰς
carnes tuas a te. factū ē āt in die ter
σάρκας σου ἀπὸ σοῦ. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρί
tia: natiuitatis dies erat pharaōis: ꝛ faciebat cōuiuiū
τῃ, γενέσεως ἡμέρα ἦν φαραώ, καὶ ἐποίει πότον
oībus seruis suis:
πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ,

Priuatiua chal.

Transla. Chal.

ועצרית יתהון על כסא דפרעה ויהבית ית כסא על ידא דפרעה: ואמר ליה יוסף דין פושרניה תלתא שבשין תלתא יומין אנון: בסוף תלתא יומין ידכרינך פרעה ויתיבינך על שמושך ותתן כסא דפרעה בידיה כהלכתא קדמאה דהויתא משקי ליה: אלהין תדכרנני עמך כד ייטב לך ותעביד כען עמי טיבו ותדכר עלי קדם פרעה ותפקנני מן בית אסירי הדין: ארי מגנב אתגנבית מארעא דעבראי ואף הכא לא עבדית מדעם ארי שויאו יתי בבית אסירי: וחזא רב נחתומי ארי יאות פשר ואמר ליוסף אף אנא בחלמי והא תלתא סלין דחורי על רישי: ובסלא עלאה מכל מיכל פרעה עובד נחתום ועופא אכיל יתהון מן סלא מעל רישי: ואתיב יוסף ואמר דין פושרניה תלתא סלין תלתא יומין אנון: בסוף תלתא יומין יעדי פרעה ית רישך מנך ויצלוב יתך על צליבא וייכול עופא ית בשרך מנך: והוה ביומא תליתאה יום בית ולדא דפרעה ועבד משתיא לכל עבדוהי:

Interp. chal.

et exprimebā eas in calice pharaonis: ꝛ ponebam calicem in manu pharaonis. Dixitq; ei ioseph: hec est interp̄tatio eius. tres palmites: tres dies sunt. In fine trium dierū recordabitur tui pharao: ꝛ reducet te ad ministeriū tuū: ꝛ pones calicem pharaonis in manu eius: sicut ante ꝯsueueras q̄n eras pincerna eius. Sed memēto mei tecū: cū bene fuerit tibi. Et facies obsecro mecū miām: ꝛ recordaberis mei apud pharaonem: ꝛ educes me de hoc carcere. Quoniā furto sublatus sum de terra hebreoꝝ: ꝛ hic quoq; nihil feci vt ponerent me in carcerē. Et vidit princeps pistorum q̄ recte interpretatus esset. Et dixit ad ioseph. Ego quoq; videbā in sōnio meo: ꝛ ecce tria canistra plena pane principali erant sup caput meū. Et in canistro superiori erat de omni cibo pharaonis qui fit arte pistoria: ꝛ aues comedebant ea que erant in canistro super capite meo. Respondit q; ioseph: et ait. Hec est interp̄tatio ei⁹. Tria canistra: tres dies sunt. in fine trium dierum auferet pharao caput tuū a te: et suspendet te in patibulo: ꝛ comedent aues carnes tuas a te. Et factum est in die tertio: die natiuitatis pharaonis: fecit conuiuium omnibus seruis suis.

et recordat⁹ ē pricipat⁹ picernarū: ꝛ pricipat⁹
καὶ ἐμνήσθη τοῦ ἀρχιοινοχόου, καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ
pricipis pistoꝝ in medio seruorū suoꝝ. et
ἀρχισιτοποιοῦ ἐν μέσῳ τῶν παίδων αὐτοῦ. καὶ
restituit pricipē picernaꝝ in pricipatū su=
ἀποκατέστησε τὸν ἀρχιοινοχόον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐ
um: et dedit calicem in manū pharaōis.
τοῦ, καὶ ἔδωκε τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα φαραώ.
at principē pistoꝝ suspēdit: sicut coniectauit eis
τὸν δὲ ἀρχισιτοποιὸν ἐκρέμασε, καθὰ συνέκρινεν αὐ
ioseph. et non recordat⁹ ē pīceps picernaꝝ
τοῖς Ἰωσήφ. καὶ οὐκ ἐμνήσθη ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ
ioseph: sed oblit⁹ ē eius.
Ἰωσήφ, ἀλλ᾽ ἐπελάθετο αὐτοῦ. Ca. 41.
Factū ē āt post duos ānos dierū: pharao vi=
Ἐγένετο δὲ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν, φαραὼ εἶ
dit somniū. existimabat stare sup flumen:
δεν ἐνύπνιον. ᾤετο ἑστάναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ,
et ecce q̄si ex flumine ascēdebāt sep
καὶ ἰδοὺ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαινον ἑ
tē boues: pulchre facie: et electe
πτὰ βόες, καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐκλεκταὶ ταῖς
carnib⁹: et pascebātur in achi. alie āt boues
σαρξίν, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ ἄχει. ἄλλαι δὲ βόες
septē ascēdebāt post ipas de flumine: tur=
ἑπτὰ ἀνέβαινον μετ᾽ αὐτὰς ἐκ τοῦ ποταμοῦ, αἰσ
pes facie: et graciles carnib⁹: et pas
χραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξίν, καὶ ἐ
cebātur apd boues: apd labiū
νέμοντο παρὰ τὰς βόας, παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ
fluminis. et deuorarūt septē boues turpes
ποταμοῦ. καὶ κατέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ αἰσχραὶ
et graciles carnib⁹: septē boues pul
καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξίν, τὰς ἑπτὰ βόας τὰς κα
chras facie et electas. excitat⁹ ē āt pha
λὰς τῷ εἴδει καὶ τὰς ἐκλεκτάς. ἠγέρθη δὲ φα
rao: et somniauit scdo. et ecce septē
ραώ, καὶ ἐνυπνιάσθη τὸ δεύτερον. καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ
spice ascēdebāt in ꝓpagine vna electe et
στάχυες ἀνέβαινον ἐν πυθμένι ἑνὶ ἐκλεκτοὶ καὶ
pulchre: et ecce septē spice tenues ꝛ a vēto
καλοί, καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνε
corrupte oriebātur post eas: et deuorabāt
μόφθοροι ἀνεφύοντο μετ᾽ αὐτούς, καὶ κατέπιον
septē spice tenues et a vēto corrupte:
οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι, τοὺς
septē spicas electas et plenas.
ἑπτὰ στάχυας τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ τοὺς πλήρεις.
excitat⁹ ē āt pharao: et erat sōniū. factū ē āt
ἠγέρθη δὲ φαραώ, καὶ ἦν ἐνύπνιον. ἐγένετο δὲ
mane: et conturbata ē anima eius. et mit
πρωΐ, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. καὶ ἀ
tens: vocauit
ποστείλας, ἐκάλεσε

recordatus est iter epulas magistri pincernarum & pistorum principis: restituitq; alterum in locū suū vt porrigeret ei poculū: alterū suspendit in patibulo: vt cōiectoris veritas probaretur. Et tñ succedētibus ꝓsperis: p̄positus pīcernarū oblitus ē īterp̄tis sui.

Cap. 41.

Post duos annos vidit pharao somniū. Putabat se stare super fluuiū: de quo ascendebāt septem boues pulchre & crasse nimis: & pascebantur in locis palustribus. Alie quoq; septē emergebant de flumine fede confecteq; macie: & pascebantur in ipsa amnis ripa i locis virentibus: deuorauerūtq; eas quarū mira species & habitudo corporum erat. Expergefactus pharao rursum dormiuit: & vidit alterū sōniū. Septem spice pullulabant in culmo vno plene atq; formose: alie quoq; totidem spice tenues: & percusse vredine oriebātur: deuorantes omnem priorum pulchritudinem. Euigilās pharao post quietem: & facto mane pauore perterritus: misit

וישא את ראש שר המשקים ואת ראש שר האפים בתוך עבדיו: וישב את שר המשקים על משקהו ויתן הכוס על כף פרעה: ואת שר האפים תלה כאשר פתר להם יוסף: ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו:

Cap. xli.

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר: והנה מן היאר עלת שבע פרות יפות מראה ובריאת בשר ותרעינה באחו: והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן היאר רעות מראה ודקות בשר ותעמדנה אצל הפרות על שפת היאר: ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקת הבשר את שבע הפרות יפת המראה והבריאת וייקץ פרעה: ויישן ויחלם שנית והנה שבע שבלים עלות בקנה אחד בריאות וטבות: והנה שבע שבלים דקות ושדופת קדים צמחות אחריהן: ותבלענה השבלים הדקות את שבע השבלים הבריאות והמלאות וייקץ פרעה והנה חלום: ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא

Transla. Chal.

ודכר ית ריש רב שקי וית ריש רב נחתומי בגו עבדוהי: ואתיב ית רב שקי על שקיותיה ויהב כסא על ידא דפרעה: וית רב נחתומי צלב כמא דפשר להון יוסף: ולא דכר רב שקי ית יוסף ואנשיה:

Ca. xli.

והוה מסוף תרתין שנין ופרעה חלים והא קאים על נהרא: והא מן נהרא סלקן שבע תורן שפירן למחזי ופטימן בשר ורעיין באחוא: והא שבע תורן אוחרנין סלקן בתריהן מן נהרא בישן למחזי וחסירן בשר וקמא לקבליהן על כיף נהרא: ואכלן תורתא דבישן למחזי וחסירן בשר ית שבע תורתא דשפירן למחזי ופטימתא ואתער פרעה: ודמיך וחלם תנינות והא שבע שבלין סלקן בקנא חד פטימן וטבן: והא שבע שבלין לקין ושקיפן קדום צמחן בתריהן: ובלעא שבליא לקיתא ית שבע שבליא פטימתא ומליתא ואתער פרעה והא חלמא: והוה בצפרא ומטרפא רוחיה ושלח וקרא

Interp. chal.

et recordatus est capitis principis pincernaꝝ: ꝛ capitis principis pistorū in medio seruoꝝ suorū. Et reduxit principem pincernarū ad ministeriū suū: ꝛ posuit calicē sup manū pharaonis. Et principē pistorū suspendit: sicut iterpretat⁹ est eis ioseph. Et nō est recordatus princeps pincernaꝝ ioseph: sed oblitus est ei⁹.

Ca. 41.

Et factū est post duos annos: ꝛ pharao somniauit: ꝛ ecce stabat super flumē. Et ecce de flumine ascendebant septē boues pulchre visu ꝛ pingues carnibus: ꝛ pascebantur in prato. Et ecce septē boues alie ascendebāt post eas de flumine deformes aspectu ꝛ macilente carnibus: ꝛ stabāt contra boues in ripa fluminis. Comedebantq; boues deformes visu ꝛ macilente carnibus: septē alias boues pulchras visu ꝛ pingues: ꝛ expergefactus est pharao. Et obdormiuit: ꝛ somniauit iterū. Et ecce septē spice pullulabāt in culmo vno pigues ꝛ optime. Et ecce septē spice cōcusse ꝛ percusse vredine oriebātur post eas: ꝛ deuorabant spice concusse septem spicas pingues ꝛ plenas. Et expergefactus est pharao: ꝛ ecce somnium. Et facto mane conturbatus est spiritus eius: ꝛ misit:

Priuatiua chal.

Tex. Heb.

את כל חרטמי מצרים ואת כל
חכמיה ויספר פרעה להם את
חלמו ואין פותר אותם לפרעה
וידבר שר המשקים את פרעה
לאמר את חטאי אני מזכיר
היום פרעה קצף על עבדיו
ויתן אתי במשמר בית שר
הטבחים אתי ואת שר האפים
ונחלמה חלום בלילה אחד אני
והוא איש כפתרון חלמו חלמנו
ושם אתנו נער עברי עבד לשר
הטבחים ונספר לו ויפתר לנו את
חלמתינו איש כחלמו פתר ויהי
כאשר פתר לנו כן היה אתי
השיב על כני ואתו תלה וישלח
פרעה ויקרא את יוסף ויריצהו
מן הבור ויגלח ויחלף שמלתיו
ויבא אל פרעה ויאמר פרעה
אל יוסף חלום חלמתי ופתר אין
אתו ואני שמעתי עליך לאמר
תשמע חלום לפתר אתו ויען
יוסף את פרעה לאמר בלעדי
אלהים יענה את שלום פרעה
וידבר פרעה אל יוסף בחלמי
הנני עמד על שפת היאר והנה
מן היאר עלת שבע פרות בריאות
בשר ויפת תאר ותרעינה

Primitiua heb.

ספר
פתר
דבר
זכר
נתן שמר
אפה חלם
שוב כנן
רוץ
גלח חלף
בוא
שמע ענה
שלם
דבר
שפה
עלה ברא
יפה רעה

Trãsla. B. Hiero.

ad omnes coniectores egypti cunctosq sapientes: & accersitis narrauit somniũ: nec erat qui interpretaretur. Tũc demũ reminiscens magister pincernarũ ait. Confiteor peccatũ meum. Iratus rex seruis suis me & magistrũ pistorũ retrudi iussit in carcerem principis militum: vbi vna nocte vterq vidimus somnium presagium futurorum. Erat ibi puer hebreus eiusdem ducis militũ famulus: cui narrantes somnia: audiuimus qcqd postea rei probauit euentus. Ego enim redditus sum officio meo: & ille suspẽsus est in cruce. Protinus ad regis imperium eductum de carcere ioseph totonderunt: ac veste mutata obtulerunt ei. Cui ille ait. Vidi somnia: nec est q edisserat: que audiui te sapientissime conijcere. Respondit ioseph. Absq me deus respondebit prospera pharaoni. Narrauit ergo pharao q viderat. Putabã me stare super ripã fluminis: & septem boues de amne conscendere pulchras nimis & obesis carnibus: que

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina

omnes expositores egypti: et omnes
πάντας τοὺς ἐξηγητὰς αἰγύπτου, καὶ πάντας
sapientes eius: et narrauit eis pharao somniũ suũ: et nõ erat indicans
τοὺς σοφοὺς αὐτῆς, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς φαραὼ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων
illud pharaoni. et locutus ẽ pnceps pincernaʀ
αὐτὸ τῷ φαραώ. καὶ ἐλάλησεν ὁ ἀρχιοινοχόος
ad pharaonẽ: dicẽs: pctm̃ meũ recordor
πρὸς φαραώ, λέγων, τὴν ἁμαρτίαν μου ἀναμιμνήσκω
hodie: pharao irat⁹ fuit seruis suis:
σήμερον, φαραὼ ὠργίσθη τοῖς παισὶν αὐτοῦ,
τ posuit nos in custodia: in domo
καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
pncipis coquoʀ: me qʒ et pncipẽ pistorũ. τ
ἀρχιμαγείρου, ἐμέ τε καὶ τὸν ἀρχισιτοποιόν. καὶ
vidimus somniũ in nocte vna ego qʒ et ipe:
εἴδομεν ἐνύπνιον ἐν νυκτὶ μιᾷ ἐγώ τε καὶ αὐτός,
vnusquisq fm suũ somniũ vidim⁹. erat ãt i-
ἕκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἐνύπνιον εἴδομεν. ἦν δὲ ἐ-
bi nobiscũ iuuenis seru⁹ hebre⁹ pncipis
κεῖ μεθ' ἡμῶν νεανίσκος παῖς ἑβραῖος τοῦ ἀρχιμα-
coquoʀ: et narrauimus ei: et cõiectauit no-
γείρου, καὶ διηγησάμεθα αὐτῷ, καὶ συνέκρινεν ἡ-
bis. factũ ẽ ãt: sicut cõiectauit nobis: sic
μῖν. ἐγενήθη δέ, καθὼς συνέκρινεν ἡμῖν, οὕτως
et accidit: me qʒ restitui ad pnci-
καὶ συνέβη, ἐμέ τε ἀποκατασταθῆναι ἐπὶ τὴν ἀρ-
patũ meũ: illũ ãt suspẽdi. mittẽs ãt
χήν μου, ἐκεῖνον δὲ κρεμασθῆναι. ἀποστείλας δὲ
pharao: vocauit ioseph. et eduxerũt eũ ex
φαραώ, ἐκάλεσε τὸν ἰωσήφ. καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν ἐκ
munitione: et totõderũt eũ: et muta-
τοῦ ὀχυρώματος, καὶ ἐξύρησαν αὐτόν, καὶ ἤλ-
uerũt vestimẽtũ eius. et venit ad pharaonẽ. di-
λαξαν τὴν στολὴν αὐτοῦ. καὶ ἦλθε πρὸς φαραώ. εἶ-
xit ãt pharao ioseph: somniũ vidi: et
πε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, ἐνύπνιον ἑώρακα, καὶ
cõiectãs nõ ẽ illd. ego ãt audiui de
ὁ συγκρίνων οὐκ ἔστιν αὐτό. ἐγὼ δὲ ἀκήκοα περὶ
te dicẽtes: audiẽtẽ te somnia: cõie-
σοῦ λεγόντων, ἀκούσαντά σε ἐνύπνια, συγκρῖ-
ctare ea. respõdẽs ãt ioseph: dixit pharaõi:
ναι αὐτά. ἀποκριθεὶς δὲ ἰωσήφ, εἶπε τῷ φαραώ,
sine deo nõ respõdebit salutare pha-
ἄνευ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον φα-
raoni. locut⁹ ẽ ãt pharao ioseph: dicẽs: in
ραώ. ἐλάλησε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, λέγων, ἐν τῷ
somno meo putabã stare iuxta labiũ fluminis:
ὕπνῳ μου ᾤμην ἑστάναι παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ,
et q̃si ex flumine ascẽdebãt septẽ boues ele-
καὶ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαινον ἑπτὰ βόες ἐκλε-
cte carnib⁹: et pulchre facie: τ pascebãtur
κταὶ ταῖς σαρξίν, καὶ καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐνέμοντο

Interp̃. chal.

לכל חרשי מצראי ולכל חכימהא ואשתעי פרעה להון ית חלמיה ולית דפשר יתהון
לפרעה ומליל רב שקי עם פרעה למימר ית סורחני אנא מדכר יומא דין פרעה
רגז על עבדוהי ויהב יתי במטרת בית רב קטוליא יתי וית רב נחתומי וחלמנא חלמא
בליליא חד אנא והוא גבר כפושרן חלמיה חלמנא ותמן עמנא עולם עבראה עבדא
לרב קטוליא ואשתעינא ליה ופשר לנא ית חלמנא גבר כפושרן חלמיה פשר
והוה כמא דפשר לנא כן הוה יתי אתיב על שמושי ויתיה צלב ושלח פרעה וקרא
ית יוסף ואריהטוהי מבית אסירי וספר ושני כסותיה ועל לות פרעה ואמר
פרעה ליוסף חלמא חלמית ופשר לית ליה ואנא שמעית עלך למימר דאת שמע
חלמא ופשר יתיה ואתיב יוסף ית פרעה למימר בר מן חכמתי אלהין מן קדם
יי אתותב ית שלמא דפרעה ומליל פרעה עם יוסף בחלמי הא אנא קאים על כיף
נהרא והא מן נהרא סלקן שבע תורן פטימן בשר ושפירן למחזי ורען

Transla. Chal.

et vocauit oẽs magistros egypti τ oẽs sapiẽtes ei⁹: et narrauit eis pharao somniũ suũ: τ nõ erat q interptaret illd pharaoni. Et locut⁹ est pnceps picernaʀ pharaoni: dicẽs. Pcti mei ego recordoʀ hodie. Pharao irat⁹ est ɔtra seruos suos: τ posuit me in custodia dom⁹ pricipis militũ: pncipẽ quoqʒ pistoʀ mecũ posuit. Et somniauim⁹ ego τ ille in vna nocte somniũ: vnusquisqʒ iuxta interptationẽ somniũ sui somniauimus. Eratqʒ ibi nobiscũ puer hebre⁹ seruus pncipis militũ: τ narrauimus ei somnia: τ interptat⁹ est nobis: iuxta interptationẽ vniuscuiusqʒ somniũ iterptatus ẽ. Et factũ est sicut interptatus est nobis: ita fuit. me reduxit ad ministeriũ meũ: ipm aũt suspẽdit. τ misit pharao τ vocauit ioseph τ fecerũt eũ festinanter exire de carcere: et attonsus ẽ: τ mutauit vestimẽta sua: τ igressus ẽ ad pharaonẽ. Dixitqʒ pharao ad ioseph. Sõniũ somniaui τ nõ ẽ q iterptet illd: τ ego audiui d te dicẽtes: q audis sõniũ τ iterptaris illd. Rñditqʒ ioseph pharaõi dicẽs. Nõ ex sapia mea sʒ a facie dñi rñdebit pax pharaoni. Locutusqʒ ẽ pharao cũ ioseph: dicẽs. In somnio meo ecce ego stabã sup ripã fluminis: τ ecce de flumie ascendebant septẽ boues pulchre τ pingues carne et formose aspectu: τ pascebantur

Primitiua chal.

שעה
שקה דבר
נמר
שעה
כסו תוב
רחם שנה כסה
עול אמר
פשר תוב אמר
תוב קום
חזא רעה

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

in achi. et ecce septẽ boues alie ascẽdebãt post
ἐν τῷ ἄχι. καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ βόες ἕτεραι ἀνέβαινον ὀπί-
eas ex flumine: male et deformes
σω αὐτῶν ἐκ τοῦ ποταμοῦ, πονηραὶ καὶ αἰσχραὶ τῷ
aspectu: et graciles carnib⁹: q̃les nõ vidi ta-
εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξίν, οἵας οὐκ εἶδον τοι-
les in oĩ terra egypti turpiores. et deuo-
αύτας ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου αἰσχροτέρας. καὶ κα-
rauerũt septẽ boues graciles et turpes se-
τέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ καὶ αἰσχραὶ τὰς ἑ-
ptẽ boues pmas pulchras et ele-
πτὰ βόας τὰς πρώτας τὰς καλὰς καὶ τὰς ἐκλε-
ctas: et igresse sũt in vẽtres eaʀ. et nõ
κτάς, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν. καὶ οὐ
manifeste fuerũt: q ingresse sũt i vẽtres
διάδηλοι ἐγένοντο, ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας
earũ. et aspect⁹ eaʀ deformes: sicut et
αὐτῶν. καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν αἰσχραί, καθάπερ καὶ
pus. suscitatus ãt: dormiui. et vidi rur-
τὴν ἀρχήν. ἐξεγερθεὶς δέ, ἐκοιμήθην. καὶ εἶδον πά-
sus in somno meo: et q̃si septẽ spice ascẽ-
λιν ἐν τῷ ὕπνῳ μου, καὶ ὥσπερ ἑπτὰ στάχυες ἀ-
debãt in ppagine vna, plene et pulchre: alie
νέβαινον ἐν πυθμένι ἑνὶ πλήρεις καὶ καλοί, ἄλ-
ãt septẽ spice tenues et a vẽto corrupte pul-
λοι δὲ ἑπτὰ στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύ-
lulabãt: vicine eaʀ: τ deuorauerũt septẽ spi-
οντο, ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στά-
ce tenues et a vẽto corrupte septẽ spicas
χυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι τοὺς ἑπτὰ στάχυας
pulchras et plenas. dixi ergo expo-
τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς πλήρεις. εἶπα οὖν τοῖς ἐξη-
sitoribus: et nõ fuit indicãs mihi illd. et di-
γηταῖς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων μοι αὐτό. καὶ εἶ-
xit ioseph pharaõi: somniũ pharaõis vnũ
πεν ἰωσὴφ τῷ φαραώ, τὸ ἐνύπνιον φαραὼ ἕν ἐ-
est. q̃cũqʒ deus facit: oñdit pharaõi. se-
στιν. ὅσα ὁ θεὸς ποιεῖ, ἔδειξε τῷ φαραώ. αἱ ἑ-
ptẽ boues pulchre: septẽ ãni sũt. et se-
πτὰ βόες αἱ καλαί, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. καὶ οἱ ἑ-
ptẽ spice pulchre: septẽ ãni sũt. somniũ
πτὰ στάχυες οἱ καλοί, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. τὸ ἐνύπνι-
pharaonis vnũ ẽ. et septẽ boues tenues
ον φαραὼ ἕν ἐστιν. καὶ αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ
ascendentes post eas: septẽ ãni
αἱ ἀναβαίνουσαι ὀπίσω αὐτῶν, ἑπτὰ ἔτη ἐ-
sunt. τ septẽ spice tenues et a vento
στίν. καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμό-
corrupte: septẽ ãni sũt. erunt septẽ ãni fa-
φθοροι, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. ἔσονται ἑπτὰ ἔτη λι-
mis. at verbũ qd dixi pharaoni: q̃cũqʒ de⁹
μοῦ. τὸ δὲ ῥῆμα ὃ εἴρηκα φαραώ, ὅσα ὁ θεὸς

Trãsla. B. Hiero.

in pastu paludis virecta carpebãt. Et ecce has sequebãtur alie septem boues in tantum deformes & macilente: vt nũquam tales in terra egypti viderim. Que deuoratis & consũptis prioribus nullũ saturitatis dedere vestigium: sed simili macie & squallore torpebant. Euigilans rursus sopore depressus vidi somnium. Septem spice pullulabant in culmo vno plene atq pulcherrime. Alie quoqʒ septem tenues & percusse vredine oriebãtur e stipula: q̃ priorum pulchritudinem deuorauerunt. Narraui coiectoribus sõniũ: & nemo est qui edisserat. Respondit ioseph. Sõnium regis vnum est. Que facturus est deus ostendit pharaoni. Septem boues pulchre & septẽ spice plene septẽ vbertatis anni sunt: eãdẽqʒ vim somnii cõprehẽdunt. Septem quoqʒ boues tenues atqʒ macilente que ascenderunt post eas: & septem spice tenues & vẽto vrẽte pcusse: septẽ anni vẽture sũt famis: qui hoc ordine complebuntur.

Tex. Heb.

באחו והנה שבע פרות אחרות
עלות אחריהן דלות ורעות תאר
מאד ורקות בשר לא ראיתי כהנה
בכל ארץ מצרים לרע ותאכלנה
הפרות הרקות והרעות את
שבע הפרות הראשנות הבריאת
ותבאנה אל קרבנה ולא נודע
כי באו אל קרבנה ומראיהן רע
כאשר בתחלה ואיקץ וארא
בחלמי והנה שבע שבלים עלת
בקנה אחד מלאת וטבות והנה
שבע שבלים צנמות דקות
שדפות קדים צמחות אחריהם
ותבלען השבלים הדקת את
שבע השבלים הטבות ואמר אל
החרטמים ואין מגיד לי ויאמר
יוסף אל פרעה חלום פרעה
אחד הוא את אשר האלהים
עשה הגיד לפרעה שבע פרת
הטבת שבע שנים הנה ושבע
השבלים הטבת שבע שנים הנה
חלום אחד הוא ושבע הפרות
הרקות והרעת העלת אחריהן
שבע שנים הנה ושבע השבלים
הרקות שדפות הקדים יהיו
שבע שני רעב הוא הדבר אשר
דברתי אל פרעה אשר האלהים

Primitiua heb.

אחו פרה
עלה דלל רעע
רקק ראה
אכל
בוא ידע
ראה
חלל יקץ ראה
עלה
טוב
דקק
קדם
בלע
נגד אמר
חלם
שנה

Interp̃. chal.

באחוא והא שבע תורן אחרנין סלקן בתריהון חשיכן ובישן למחזי לחדא וחסירן
בשר לא חזיתי דכותהון בכל ארעא דמצרים לבישו ואכלן תורתא חסירתא ובישתא
ית שבע תורתא קדמיתא פטימתא ועלן למעיהן ולא אתידע ארי עלן למעיהן
ומחזיהון ביש כיד בקדמיתא ואתערית וחזית בחלמי והא שבע שבליא סלקן
בקנייא חד מליאן וטבן והא שבע שבליא נצן לקיין שקיפן קדום צמחן בתריהן
ובלען שבליא לקיתא ית שבע שבליא טבתא ואמרית לחרשיא ולית דמחוי לי
ואמר יוסף לפרעה חלמא דפרעה חד הוא ית דיי עתיד למעבד חוי לפרעה שבע
תורתא טבתא שבע שנין אינון ושבע שבליא טבתא שבע שנין אינון חלמא חד
הוא ושבע תורתא חסירתא ובישתא דסלקן בתריהן שבע שנין אינון ושבע שבליא
לקיתא ושקיפן קדום יהוין שבע שני כפנא הוא פתגמא דמלילית עם פרעה
ית דיי

Transla. Chal.

in prato. Et ecce septem boues alie ascendebant post eas macilẽte nimis τ deformes aspectu: τ diminute carnibus. nõ vidi similes eis tantũ deformes in vniuersa terra egypti: et comedebant boues macilente et deformes: alias septẽ boues priores pingues: et ingrediebantur in vterũ earum: et non cognoscebatur q ingresse fuissent in vterũ earum: τ aspectus eaʀ erat deformis sicut prius: τ euigilaui. Vidiqʒ in somnio meo: τ ecce septem spice ascendebant in calamo vno plene τ bone. Et ecce septem spice alie inanes τ tenues τ percusse vredine oriebãtur post eas. Et deuorabant septem spice inanes septem alias spicas pingues τ bonas. Et dixi somniũ cõiectoribus: τ nullus fuit qui indicaret mihi. Dixitqʒ ioseph pharaoni. Somniũ pharaonis vnuʒ est: quod facturus est deus ostendit pharaoni. Septem boues bone: septẽ anni sunt: τ septem spice bone: septem anni sunt: somniuʒ vnum est. Septem autem boues macilente τ deformes: que ascendebãt post eas: septem anni sunt: τ septem spice tenues τ percusse vredine: erunt septem anni famis. Ipse est sermo quem locutus sum cum pharaone: quod deus

Primitiua chal.

אחו
חזה
עול ידע
חזא עור חזא
קנה מלא טוב
נוץ לקה טוב
חוה אחד עבד
טוב שנה
לקה הוה שנה

עשה הראה את פרעה: הנה שבע
שנים באות שבע גדול בכל ארץ
מצרים: וקמו שבע שני רעב
אחריהן ונשכח כל השבע בארץ
מצרים, וכלה הרעב את הארץ:
ולא יודע השבע בארץ מפני
הרעב ההוא אחרי כן, כי כבד הוא
מאד: ועל השנות החלום אל
פרעה פעמים, כי נכון הדבר
מעם האלהים, וממהר האלהים
לעשתו: ועתה ירא פרעה איש
נבון וחכם, וישיתהו על ארץ
מצרים: יעשה פרעה ויפקד
פקדים על הארץ, וחמש את
ארץ מצרים בשבע שני השבע:
ויקבצו את כל אכל השנים
הטבות הבאת האלה, ויצברו בר
תחת יד פרעה אכל בערים
ושמרו: והיה האכל לפקדון
לארץ, לשבע שני הרעב אשר
תהיין בארץ מצרים, ולא תכרת
הארץ ברעב: וייטב הדבר בעיני
פרעה ובעיני כל עבדיו: ויאמר
פרעה אל עבדיו, הנמצא כזה
איש אשר רוח אלהים בו:
ויאמר פרעה אל יוסף, אחרי
הודיע אלהים אותך את כל זאת

בוא · בוא גדל · קום · שכח · ידע · כבד · שנה · כון · מהר · עשה ראה · שית · פקד · שנה · קבץ · טוב בוא צבר · עיר · היה כרת · יטב · אמר · מצא · ידע

Ecce septem anni venient fertilitatis magne in vniuersa terra egypti: quos sequentur septē anni alii tante sterilitatis: vt obliuioni tradat cūcta retro abūdātia. Cōsūptura est eī fames oēm terrā: & vbertatis magnitudinē perditura est inopie magnitudo. Quod āt vidisti scdo ad eandē rē ptinēs somniū: firmitatis indiciū ē: eo q fiat sermo dei: & velocius impleatur. Nunc ergo prouideat rex virum sapiētē & industriū: & preficiat eum terre egypti: qui constituat ppositos p cunctas regiones: & quintā partē fructuū per septē ānos fertilitatis qui iam nūc futuri sūt: congreget in horrea: & omne frumentum sub pharaōis ptāte cōdatur: seruetur q in vrbibus: & preparetur future septem annorum fami que oppssura ē egyptum & non consumetur terra inopia. Placuit pharaoni consilium & cunctis ministris eius. Locutusq est ad eos. Num inuenire poterimus talem virum: qui spiritu dei plenus sit. Dixit ergo ad ioseph. Quia ostendit tibi deus omnia que locutus es.

facit: osidit pharaōi. ecce septē ānis veni
ποιεῖ, ἔδειξε τῷ φαραώ. ἰδοὺ ἑπτὰ ἔτη ἔρχε-
et abūdātia multa in oī tra egypti. venietāt
ται εὐθηνία πολλὴ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. ἥξει δὲ
septē āni famis post hec. et obliuiscētur
ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ μετὰ ταῦτα. καὶ ἐπιλήσονται
saturitatis in oī tra egypti. et cōsumet
τῆς πλησμονῆς ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἀναλώσει
fames trā. et nō cognoscet abūdā
ὁ λιμὸς τὴν γῆν. καὶ οὐκ ἐπιγνωσθήσεται ἡ εὐθη
tia in tra pre fame futura post
νία ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ λιμοῦ τοῦ ἐσομένου με
hec. fortis eñi erit valde. de eo āt qd
τὰ ταῦτα. ἰσχυρὸς γὰρ ἔσται σφόδρα. περὶ δὲ τοῦ
iteratū est sōniū pharaōi bis: qr verū e-
δευτερῶσαι τὸ ἐνύπνιον φαραὼ δίς, ὅτι ἀληθὲς ἔ
rit vbū a deo. et accelerabit de⁹
σται τὸ ῥῆμα παρὰ τοῦ θεοῦ. καὶ ταχυνεῖ ὁ θεὸς
vt faciat illud. nūc ergo cōsidera hoiem pru
τοῦ ποιῆσαι αὐτό. νῦν οὖν σκέψαι ἄνθρωπον φρό
dētē et sapientē: et constitue eū sup terrā
νιμον καὶ συνετόν, καὶ κατάστησον αὐτὸν ἐπὶ γῆς
egypti. et faciat pharao: et constituat
αἰγύπτου. καὶ ποιησάτω φαραώ, καὶ καταστησά
ppositos sup terrā: ⁊ quītēt
τω τοπάρχας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀποπεμπτω-
oēs fruges tre egypti
σάτωσαν πάντα τὰ γεννήματα τῆς γῆς αἰγύπτου
septē ānoꝝ abūdātie: et cōgregent
τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῆς εὐθηνίας, καὶ συναγαγέτωσαν
oēs escas septē ānoꝝ venien
πάντα τὰ βρώματα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῶν ἐρχομέ
tiū bonoꝝ hoꝝ: et cōgregetur fru-
νων τῶν καλῶν τούτων, καὶ συναχθήτω ὁ σῖ-
mētū sub manu pharaōis: esce in ciuitati
τος ὑπὸ χεῖρα φαραώ, βρώματα ἐν ταῖς πόλε
bus custodiātur: et erūt esce custodi
σι φυλαχθήτω, καὶ ἔσται τὰ βρώματα πεφυλα
te tre in septē ānos famis: q erūt
γμένα τῇ γῇ εἰς τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ, ἃ ἔσον-
in tra egypti: ⁊ nō cōteretur tra in
ται ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἐκτριβήσεται ἡ γῆ ἐν
fame. placuerūt āt verba coram pharaone. ⁊
τῷ λιμῷ. ἤρεσε δὲ τὰ ῥήματα ἐναντίον φαραώ, καὶ
corā oibus seruis eius. et ait
ἐναντίον πάντων τῶν παίδων αὐτοῦ. καὶ εἶπε
pharao seruis suis: nunqd inueniem⁹ homi
φαραὼ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, μὴ εὑρήσομεν ἄνθρω-
nē talem: q hz spiritū dei in seipso?
πον τοιοῦτον, ὃς ἔχει πνεῦμα θεοῦ ἐν αὐτῷ;
ait āt pharao ioseph: qr ostendit de
εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, ἐπειδὴ ἔδειξεν ὁ θε-
us tibi oia hec.
ὅς σοι πάντα ταῦτα,

E

Transla. Chal.

עתיד למעבד אחזי ית פרעה: הא שבע שניא אתין שבעא רבא בכל ארעא דמצרים:
ויקומון שבע שני כפנא בתריהון, ותתנשי כל שבעא בארעא דמצרים, וישיצי
כפנא ית עמא דארעא: ולא יתידע שבעא בארעא מן קדם כפנא ההוא דיהא בתר
כן, ארי תקיף הוא לחדא: ועל דאתני חלמא לפרעה תרתין זמנין, ארי תקין
פתגמא מן קדם יי, ומוחי יי למעבדיה: וכען יחזי פרעה גבר סוכלתן וחכים,
וימניניה על ארעא דמצרים: יעביד פרעה וימני מהימנין על ארעא, ויזרזון ית
ארעא דמצרים בשבע שני שבעא: ויכנשון ית כל עיבור שניא טבתא דאתין אלין,
ויצברון עיבורא תחות יד מהימני פרעה, עיבורא בקרויא ויטרון: ויהא עיבורא גניז
לארעא לשבע שני כפנא דתהוין בארעא דמצרים, ולא ישתיצי עמא דארעא בכפנא:
ושפר פתגמא בעיני פרעה ובעיני כל עבדוהי: ואמר פרעה לעבדוהי, הנשכח כדין גבר
דרוח נבואה מן קדם יי ביה: ואמר פרעה ליוסף, בתר דאודע יי יתך ית כל דא,

Primitiva chal.

חזא אתא רבב · קום נשי שצא · ידע הוה תנה · תרי אתא עבד · חזא מנא עבד · מנא אמן זרז · כנש שנה טוב · אתא נצר אמן · קרא נטר הוה · שנה הוה שצא · שכח נבא ידע

Interp. chal.

facturus est ostendit pharaoni. Ecce septem anni saturitatis magne venient in vniuersa terra egypti. Et consurgent post eos septē anni famis: ⁊ obliuioni tradetur ois saturitas in terra egypti: ⁊ consumet fames populū terre. Et nō cognoscetur saturitas in terra egypti propter famē illam que erit postea: quoniā valde grauis erit. Et quia iteratū est somniū pharaonis his duabus vicibus: indicat quoniā certus erit sermo a facie dei: ⁊ cito faciet eum deus. Et nunc prouideat pharao virū prudentē ⁊ sapientē: ⁊ constituat eum super terram egypti: faciat hoc pharao ⁊ constituat prepositos sup terram: ⁊ muniant terras egypti in septē annis saturitatis: ⁊ cōgregent omne frumentum annoꝝ bonorū istoruz qui venturi sunt: ⁊ condāt frumentū sub potestate prepositoꝝ pharaonis: seruētq frumentū in vrbibus. Et erit frumentū seruatū in terra pro septēz annis famis: qui futuri sunt in terra egypti: ⁊ non cōsumetur fame populus terre. Et placuit sermo in oculis pharaonis ⁊ in oculis seruorum suoꝝ. Dixitq pharao seruis suis. Nunqd inueniem⁹ talem virū: in quo sp̃s pphetie a facie dei est. Dixitq pharao ad ioseph. Postq̃ scire te fecit de⁹ oia hec

non ē hō prudentior et sapientior te. tu
οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος φρονιμώτερος καὶ συνετώτερός σου. σὺ
eris sup domū meā: et [illegible] ore tuo obe
ἔσῃ ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἐπὶ τῷ στόματί σου ὑπα-
diet ois ppls meus. verūtn throno supabo te
κούσεται πᾶς ὁ λαός μου. πλὴν τὸν θρόνον ὑπερέξω σου
ego. dixit āt pharao ioseph: ecce constituo te ho
ἐγώ. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, ἰδοὺ καθίστημί σε σή
die sup oēm terrā egypti. ⁊ accipiens
μερον ἐπὶ πάσης τῆς γῆς αἰγύπτου. καὶ περιελόμενος
pharao anulū de manu sua: circum-
φαραὼ τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, περιέθη
posuit eū sup manū ioseph: et induit eū
κεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν χεῖρα ἰωσήφ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν
stola byssina: et circūposuit torquē aureā cir
στολὴν βυσσίνην, καὶ περιέθηκεν κλοιὸν χρυσοῦν πε
cū collum eius. et fecit ascēdere eum sup
ρὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ
currū secūdū eius. et pdi
τὸ ἅρμα τὸ δευτερεῦον τῶν αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυ-
cauit ante eum preco. et constituit eum
ξεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ κῆρυξ. καὶ κατέστησεν αὐτὸν
sup oē trā egypti. dixit āt pharao: ioseph:
ἐφ᾽ ὅλης γῆς αἰγύπτου. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ,
ego pharao: sine te nō extollet nullus manū
ἐγὼ φαραώ, ἄνευ σου οὐκ ἐξαρεῖ οὐθεὶς τὴν χεῖρα
suā in oī tra egypti. et vocauit pharao
αὐτοῦ ἐπὶ πάσῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἐκάλεσε φαραὼ
nomē ioseph psonthōphanech. ⁊ dedit ei
τὸ ὄνομα ἰωσὴφ ψονθομφανήχ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
aseneth filiā petefre sacerdotis heliopoleos
τὴν ἀσενὲθ θυγατέρα πετεφρῆ ἱερέως ἡλιουπόλεως
ipsi vxorē. ioseph āt erat ānoꝝ triginta: qn
αὐτῷ γυναῖκα. ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐτῶν τριάκοντα, ὅτε
stetit corā pharaōe rege egypti. egress⁹ ē āt
ἔστη ἐναντίον φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου. ἐξῆλθε δὲ
ioseph a facie pharaōis: et ptrāsiit oēm
ἰωσὴφ ἐκ προσώπου φαραώ, καὶ διῆλθε πᾶσαν
trā egypti. et fecit tra in septē an-
γῆν αἰγύπτου. καὶ ἐποίησεν ἡ γῆ ἐν τοῖς ἑπτὰ ἔτε
nis abūdātie manipulos. et cōgregauit oēs
σι τῆς εὐθηνίας δράγματα. καὶ συνήγαγε πάντα
cibos septē ānoꝝ: i qb⁹ erat abūdātia
τὰ βρώματα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, ἐν οἷς ἦν ἡ εὐθηνία
in tra egypti: et posuit escas in
ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἔθηκε τὰ βρώματα ἐν ταῖς
ciuitatib⁹. escas agroꝝ ciuitatis
πόλεσιν. βρώματα τῶν πεδίων τῆς πόλεως
: q in circuitu eius posuit in ipa. et cōgregauit
τῶν κύκλῳ αὐτῆς ἔθηκεν ἐν αὐτῇ. καὶ συνήγαγεν
ioseph triticū quasi arenā
ἰωσὴφ σῖτον ὡσεὶ τὴν ἄμμον τῆς

Dan. 2. g.

F

nūquid sapientiorē & consimilem tui inuenire potero. Tu eris sup domū meā: & ad tui oris imperiū cūctus ppls obediet. Vno tm̄ regni solio pcedā te. Dixitq rursum pharao ad Ioseph. Ecce constitui te sup vniuersā terrā egypti. Tulitq anulū de manu sua: & dedit eū in manu eius. vestiuit q eum stola byssina: & collo torquem aureā circūposuit. Fecitq eū ascendere super currum suū secūdū: clamāte precone: vt oēs corā eo genu flecterent: & prepositū eē scirent vniuerse terre egypti. Dixit quoq rex egypti ad ioseph. Ego sū pharao. Absq tuo imperio nō mouebit quisq manū aut pedē i oi terra egypti. Vertitq nomen eius: & vocauit eum ligua egyptiaca saluatorē mūdi. Dedit q illi vxorē assenē filiam phutifaris sacerdotis Heliopoleos. Egressus ē itaq ioseph ad terram egypti. Triginta annorū erat qn̄ stetit in cōspectu regis pharaonis: & circuiuit omnes regiones egypti. Venitq fertilitas septē annorum: & in māipulos redacte segetes cōgregate sunt in horrea egypti. Ois ēt frugum abundantia in singulis vrbibus condita est. Tantaq fuit abundantia tritici: vt arene

אין נבון וחכם כמוך: אתה תהיה
על ביתי, ועל פיך ישק כל עמי,
רק הכסא אגדל ממך: ויאמר
פרעה אל יוסף, ראה נתתי אתך
על כל ארץ מצרים: ויסר פרעה
את טבעתו מעל ידו, ויתן אתה
על יד יוסף, וילבש אתו בגדי
שש, וישם רבד הזהב על צוארו:
וירכב אתו במרכבת המשנה אשר
לו, ויקראו לפניו אברך, ונתון
אתו על כל ארץ מצרים: ויאמר
פרעה אל יוסף אני פרעה,
ובלעדיך לא ירים איש את ידו
ואת רגלו בכל ארץ מצרים:
ויקרא פרעה שם יוסף צפנת
פענח, ויתן לו את אסנת בת
פוטי פרע כהן אן לאשה, ויצא
יוסף על ארץ מצרים: ויוסף בן
שלשים שנה בעמדו לפני פרעה
מלך מצרים, ויצא יוסף מלפני
פרעה, ויעבר בכל ארץ מצרים:
ותעש הארץ בשבע שני השבע
לקמצים: ויקבץ את כל אכל
שבע שנים אשר היו בארץ
מצרים, ויתן אכל בערים, אכל
שדה העיר אשר סביבתיה נתן
בתוכה: ויצבר יוסף בר כחול

היה נשק · גדל אמר · נתן · סור · נתן · לבש · שום צור · רכב שנה · קרא פנה ברך · יום · איש · עבר · עשה שנה · קמץ · היה · נתן עיר · סבב · צבר

Interp. chal.

לית סוכלתן וחכים דכותך: את תהי ממנא על ביתי, ועל מימרך יתזן כל עמי, להוד
כורסי מלכותא הדין אהי יקיר מנך: ואמר פרעה ליוסף, חזי דמניתי יתך על כל
ארעא דמצרים: ואעדי פרעה ית עזקתיה מעל ידיה, ויהב יתה על ידא דיוסף,
ואלביש יתיה לבושין דבוץ, ושוי מניכא דדהבא על צואריה: וארכיב יתיה
ברתיכא תנינא דליה, ואכריזו קדמוהי דין אבא למלכא, ומני יתיה על כל ארעא
דמצרים: ואמר פרעה ליוסף אנא פרעה, ובר מן מימרך לא ירים גבר ית ידיה למיסב
זין, וית רגליה למרכב על סוסיא בכל ארעא דמצרים: וקרא פרעה שום יוסף גברא
דמטמרן גלין ליה, ויהב ליה ית אסנת בת פוטיפרע רבא דאון לאנתו, ונפק יוסף
שליט על ארעא דמצרים: ויוסף בר תלתין שנין כד קם קדם פרעה מלכא דמצרים,
ונפק יוסף מן קדם פרעה, ועבר שליט בכל ארעא דמצרים: וכנשו דיירי ארעא עיבורא
בשני שבעא עבורא לאוצרין: וכנש ית כל עיבור שבע שנין דהואה בארעא דמצרים, ויהב
עיבורא בקרויא, עבור חקל קרתא די בסחורהא יהב בגוה: וכנש יוסף עבורא כחלא

Transla. Chal.

non est sapiēs nec prudēs similis tui. Tu eris prepositus sup domū meā: ⁊ ad verbuz tuū gubernabit ois popul⁹ me⁹. tantūmodo hoc regio solio ero honorabilior te. Dixitq pharao ad ioseph. Uide q constitui te sup vniuersam terrā egypti Et abstulit pharao anulū suū de manu sua: ⁊ dedit eū in manu ioseph: ⁊ induit euz vestimētis bissynis: ⁊ posuit torquē aureū sup collum eius. Et ascendere eū fecit in quadriga sua scda: et preconizare fecit corā eo: hic est pater regis: ⁊ constituit euz sup omnē terrā egypti. Dixitq pharao ad ioseph. Ego pharao: ⁊ absq verbo tuo nō leuabit vir manū suā ad tenēda arma: neq pedē suū ad equitandū sup equū in vniuersa terra egypti. Et vocauit pharao nomen ioseph: vir cui secreta reuelātur. Deditq ei aseneth filiā putifaris pncipis on in vxorē. Egressusq est ioseph dñans p vniuersam terrā egypti. Ioseph aūt trigīta annoꝝ etatis erat: qn̄ stetit corā pharaone rege egypti. Et egressus est ioseph a facie pharaonis: ⁊ trāsiuit dñans in vniuersaz terrā egypti. Et cōgregauerūt hītatores terre frumentū in horreis in septē ānis fertilitatis: ⁊ cōgregauit oē frumētū annoꝝ septē qd fuit in tra egypti: ⁊ posuit frumētū in vrbib⁹ in vnaquaq vrbe posuit frumētū agri qui in circuitu eius erat. Et cōgregauit ioseph frumentū q̃si arenā

Pritiua chal.

הוה מנא אמר · זון חזא מנה · עדה · לבש שוה צור · רכב כרז מנה · אמר רום אחד · רכב · גלה רבב אנת · שנה קום · דור · אצר הוה · קרא

Trāſla. B. Hiero.

maris coequaretur: & copia mēſurā excederet. Natiq; ſunt ioſeph filij duo anteq̄ veiret fames: quos pepit ei aſſenez filia phutifaris ſacerdotis helíopoleos. vocauitq; nomē primogeniti manaſſes: dicēs. Obliuiſci me fecit deus oīm laborū meorū: & domus patris mei. Nomē quoq; ſecūdi appellauit efraim: dicens. Creſcere me fecit deus in terra paupertatis mee. Igitur tranſactis ſeptē vbertatis annis: q̄ fuerant in egypto: ceperunt venire ſeptē anni inopie: quos predixerat Ioſeph: & in vniuerſo orbe fames preualuit. In cuncta etiā terra egypti fames erat. Qua eſuriente clamauit populus ad pharaonē alimenta petens. Quibus ille rn̄dit. Ite ad ioſeph: & quicquid ipſe vobis dixerit: facite. Creſcebat aūt quottidie fames in omni terra: apuitq; ioſeph vniuerſa horrea: & vendebat egyptiis. Nā & illos oppreſſerat fames. Oēſq; prouīcie veniebant in egyptum vt emerent eſcas: & malum inopie temperarēt.

Ca. 42.

Audiens aūt iacob q alimenta vēderentur in egypto: dixit filiis ſuis. Quare negligitis. Audiui q tritticū venūdetur i egypto. Deſcendite

Interp. chal.

maris multū nimiſq;: donec ceſſaret numerari: eo q nō hēbat nūerū. Ioſeph aūt nati ſunt duo filij anteq̄ veniret ann⁹ famis: quos peperit ei aſeneth filia putifaris principis on. Vocauitq; ioſeph nomē pmogeniti manaſſes: dicens. q2 obliuiſci me fecit deus oīs laboris mei ꝛ oīs domus patris mei. Nomen autē ſecundi appellauit ephraim: dicēs. Quia creſcere me fecit deus in terra ſubiectionis mee. Et cōpleti ſunt ſeptē anni ſaturitatis qui fuerāt in terra egypti: ꝛ ceperunt venire ſeptē anni famis: ſicut dixit ioſeph. Et fuit fames in vniuerſis terris: ꝛ in omni terra egypti erat panis; eſuriebat quoq; ois terra egypti: ꝛ clamauit populus ad pharaonē pro pane. Dixitq; pharao oībus egyptijs: ite ad ioſeph: ꝛ ſicut dixerit vobis facite. Fames aūt erat ſuper faciē vniuerſe terre: ꝛ aperuit ioſeph vniuerſa horrea in quibus erat frumentum: ꝛ vēdidit egyptijs: preualebatq; fames in terra egypti. Omneſq; habitatores terre veniebant in egyptum: vt emerent frumentū a ioſeph: quoniā preualuerat fames in vniuerſa terra.

Ca. 42.

Et vidit iacob q frumentum vendebatur in egypto. Et dixit filijs ſuis: quare negligitis. dixitq;. Ecce audiui q frumentum venditur in egypto: deſcendite illuc:

Ca. xlij.

Trāſla. B. Hiero.

& emite nobis neceſſaria: vt poſſimus viuere: & nō cōſumamur inopia. Deſcēdentes igitur fratres ioſeph decē vt emerent frumenta in egypto: bēiamin domi retento a Iacob: qui dixerat fr̄ibus eius ne forte in itinere quicq̄ patiatur mali: igreſſi ſunt terrā egypti cū aliis q pgebāt ad emēdū. Erat aūt fames in terra chanaā: & ioſeph erat princeps in terra egypti: atq; ad eius nutū frumēta populis vendebantur. Cūq; adoraſſent eum fratres ſui & agnouiſſet eos: quaſi ad alienos durius loquebatur: interrogans eos. Vnde veniſtis. Qui reſponderunt de terra chanaan: vt emamus victui neceſſaria. Et tñ fr̄es ipſe cognoſcens non eſt cognitus ab eis. Recordatuſq; ſomniorū que aliqñ viderat: ait ad eos. Exploratores eſtis: vt videatis infirmiora terre veniſtis. Qui dixerūt. Non eſt ita domine: ſed ſerui tui venerūt vt emerent cibos. Omnes filii vnius viri ſumus. Pacifici venimus: nec quicq̄ famuli tui machinantur mali. Quibus ille rñdit. Aliter eſt. Immunita terre huius cōſiderare veniſtis. At illi dixerūt. duodeci inquiunt fr̄es ſerui tui ſumus filii viri vnius in terra chanaā. Minimus cum

Tranſla. Chal.

et emite nobis inde: ꝛ viuem⁹ ꝛ nō moriemur. Deſcēderūtq; fr̄es ioſeph decē: vt emerēt frumentū in egypto. Beniamin aūt frēm ioſeph nō miſit iacob cū fr̄ibus ſuis. Dixit enim: ne forte accidat ei mors. Veneruntq; filij iſrael vt emerēt frumentū cum alijs venientibus: qm̄ fames erat in terra chanaā. Ioſeph aūt ipſe erat q̄ preerat i terra: ipſe vēdebat frumentū oī pplo terre: veneruntq; fr̄es ioſeph ꝛ pni in terra adorauerūt eū. Viditq; ioſeph fr̄es ſuos: ꝛ cognouit eos: ꝛ cogitabat q̄d loq̄ret cū eis: ꝛ locut⁹ eſt eis dura. Dixitq; eis. Vnde veniſtis? Et dixerūt. De terra chanaan ad emendū frumētuz. Cognouitq; ioſeph fratres ſuos: ꝛ ipſi non cognouerūt eum. Recordatuſq; eſt ioſeph ſomnioꝝ que ſomniauit eis. et ait illis. Exploratores eſtis vos: ad videndū infirmiora terre veniſtis. Et dixerunt ei. Nequaquam dñe: ſed ſerui tui venerūt ad emendum frumentū. Omnes nos ſumus filij vnius viri: recti ſumus: non fuerūt ſerui tui exploratores. Dixitq; eis. Nequaquā: ſed infirmiora terre veniſtis videre. Dixeruntq;. duodecim fratres ſerui tui nos: filij vnius viri in terra chanaā: ꝛ ecce minimus cum

pr̄e nr̄o hodie: at alter nō est. ait
τοῦ πρς ἡμῶν σήμερον, ὁ δὲ ἕτερος οὐχ ὑπάρχει. εἶ-
āt illis ioseph: hoc est qđ dixi vobis: di
πε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, τοῦτό ἐστιν ὃ εἴρηκα ὑμῖν, λέ-
cens: ꝙ exploratores estis. in hoc manifesti estis. p
γων, ὅτι κατάσκοποί ἐστε. ἐν τούτῳ φανεῖσθε. μὰ τὴν
salutē pharaōis: nō egrediemini hinc: si nō fra
ὑγίαν φαραώ, οὐ μὴ ἐξέλθητε ἐντεῦθεν, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελ-
ter vr̄ iunior venerit huc. mittite ex vob
φὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος ἔλθῃ ὧδε. ἀποστείλατε ἐξ ὑμῶν
vnū: et accipite frēm vr̄m. vos āt abduci-
ἕνα, καὶ λάβετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν. ὑμεῖς δὲ ἀπάχ-
mini: donec manifesta fiāt v̄ba vr̄a: si
θητε, ἕως τοῦ φανερὰ γενέσθαι τὰ ῥήματα ὑμῶν, εἰ
dicit̄ verū: an nō. si āt nō: p salutē pharaōis: pfecto
ἀληθεύετε, ἢ οὔ. εἰ δὲ μή, νὴ τὴν ὑγίαν φαραώ, ἦ μὴν
exploratores estis. et posuit eos in carcere dies
κατάσκοποί ἐστε. καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν φυλακῇ ἡμέρας
tres. ait āt illis die tertia: hoc fa-
τρεῖς. εἶπε δὲ αὐτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, τοῦτο ποι-
cite ⁊ viuetis. et.n. deū ego timeo: si paci
ήσατε καὶ ζήσεσθε. τὸν γὰρ θεὸν ἐγὼ φοβοῦμαι, εἰ εἰρη-
fici estis: frater vr̄ vn⁹ detineatur in car-
νικοί ἐστε, ἀδελφὸς ὑμῶν εἷς κατασχεθήτω ἐν τῇ φυλα-
cere: ipi āt ite: et adducite emptio
κῇ, αὐτοὶ δὲ βαδίσατε, καὶ ἀπαγάγετε τὸν ἀγο-
nē frumētatiōis vr̄e: et fratrē ve-
ρασμὸν τῆς σιτοδοσίας ὑμῶν, καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑ-
strū iuniorē ducite ad me: et credentur
μῶν τὸν νεώτερον ἀγάγετε πρός με, καὶ πιστευθήσονται
verba vestra: si āt nō: moriemini. fece-
τὰ ῥήματα ὑμῶν, εἰ δὲ μή, ἀποθανεῖσθε. ἐποίη-
rūt āt sic. ⁊ aiūt vnusq̄sq̄ ad fra
σαν δὲ οὕτως. καὶ εἶπαν ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελ-
trē suū. certe: in peccatis eni sum⁹ pro
φὸν αὐτοῦ, ναί, ἐν ἁμαρτίαις γάρ ἐσμεν περὶ τοῦ
fratre nr̄o: q2 despeximus tribulationē
ἀδελφοῦ ἡμῶν, ὅτι ὑπερείδομεν τὴν θλίψιν τῆς
aīe eius: qū dep̄cabat̄ nos: et nō exau
ψυχῆς αὐτοῦ, ὅτε κατεδέετο ἡμῶν, καὶ οὐκ εἰση-
diuim⁹ eū. et pp̄t hoc venit
κούσαμεν αὐτοῦ. καὶ ἕνεκεν τούτου ἐπῆλθεν
sup nos tribulatio hec. rn̄dēs āt rubē:
ἐφ' ἡμᾶς ἡ θλίψις αὕτη. ἀποκριθεὶς δὲ ῥουβήν,
ait illis: nō locut⁹ sū vob: dicēs: ne
εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἐλάλησα ὑμῖν, λέγων, μὴ
iniuria afficiatis puerulū: ⁊ nō exaudistis
ἀδικήσητε τὸ παιδάριον, καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ
me. ecce sanguis eius exquirit̄. ipsi āt
μου. ἰδοὺ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται. αὐτοὶ δὲ
nō sciebāt: ꝙ audit ioseph: nā
οὐκ ᾔδεισαν, ὅτι ἀκούει ἰωσήφ, ὁ γὰρ

D

patre nostro est. alius non est super. Hoc est: ait quod locutus sum. Exploratores estis. Iā nūc expimētū vr̄i capiā. Per salutem pharaonis nō egrediemini hinc: donec veniat frater vr̄ minimus. Mittite ex vobis vnū: & adducat eum. vos aūt eritis in vinculis donec pbētur q̄ dixistis: vtrū vera an falsa sint. Alioquin p salutē pharaōis exploratores estis. tradidit ergo illos custodie tribus diebus. Die aūt tertio eductis de carcere ait. Facite que dixi & viuetis. Deum enim timeo. Si pacifici estis: frater vester vnus ligetur in carcere: vos autem abite: & ferte frumenta q̄ emistis ī domos vestras: & fratrē vestrū minimum ad me adducite: vt possiꝫ vr̄os pbare sermones: & nō moriamini. Fecerūt vt dixerat: & locuti sunt adinuicem. Merito hec patimur: qa peccauimus in fratrē nr̄m: vidētes angustias aīe illius: dū deprecaretur nos: & non audiuimus: Idcirco venit sup nos ista tribulatio. E quibus vnus ruben ait. Nunqd non dixi vobis nolite peccare in puerum: & non audistis me. En sāguis eius exquiritur. Nesciebāt aūt q intelligeret ioseph: eo ꝙ per

אבינו היום והאחד איננו
ויאמר אלהם יוסף הוא אשר
דברתי אלכם לאמר מרגלים
אתם: בזאת תבחנו חי פרעה
אם תצאו מזה כי אם בבוא
אחיכם הקטן הנה: שלחו מכם
אחד ויקח את אחיכם ואתם
האסרו ויבחנו דבריכם האמת
אתכם ואם לא חי פרעה כי
מרגלים אתם: ויאסף אתם אל
משמר שלשת ימים: ויאמר
אלהם יוסף ביום השלישי זאת
עשו וחיו את האלהים אני ירא:
אם כנים אתם אחיכם אחד
יאסר בבית משמרכם ואתם לכו
הביאו שבר רעבון בתיכם: ואת
אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו
דבריכם ולא תמותו ויעשו כן:
ויאמרו איש אל אחיו אבל
אשמים אנחנו על אחינו אשר
ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו
ולא שמענו על כן באה אלינו
הצרה הזאת: ויען ראובן אתם
לאמר הלוא אמרתי אליכם
לאמר אל תחטאו בילד ולא
שמעתם וגם דמו הנה נדרש:
והם לא ידעו כי שמע יוסף כי

בחן · יצא · לקח · אסר · אסף · שמר יום · שלש · עשה חיה · ילך · בוא בית · אמן · מות · אמר · ראה צרר חנן · בוא · ענה · חטא · דרש

Interp̄. chal.

patre nostro est hodie: et vnus non cōparet. Dixitq̄ eis ioseph. Hoc est ꝙ locutus sum vobiscum dicens: exploratores estis vos. In hoc probabimini. per vitam pharaonis: non egrediemini hinc: donec veniat frater vester minimus huc. Mittite ex vobis vnum ⁊ tollat fratrem vestrum: vos autem eritis vincti: ⁊ probabuntur sermones vestri: vtrum verum dicitis. ⁊ si non: per vitam pharaonis ꝙ exploratores estis vos. Et posuit eos in custodia tribus diebus. Et dixit eis ioseph in die tertio. Hoc facite ⁊ viuetis: a facie dei ego timeo. si recti estis vos: frater vester vnus sit vinctus in domo custodie vr̄e. Vos autē ite ⁊ afferte frumentū: quod defecit in domo vestra. et fratrē vestruꝫ minimū adducite ad me: ⁊ verificabūtur verba vr̄a: et nō moriemini: ⁊ fecerūt ita. Dixerūtq̄ vnusquisq̄ ad fratreꝫ suū. Vere debitores sumus in fratrē nr̄m: eo ꝙ vidimus angustiā anime eius qn̄ deprecabatur nos: ⁊ nō acqeuim⁹ ei: ppterea venit sup nos tribulatio hec. Respōditq̄ eis ruben. Nōne dixi vobis nolite peccare in puerum: ⁊ non acquieuistis: sanguis quoq̄ eius ecce exquiritur. Ipsi autem non sciebant quod audiebat ioseph: quoniam

Transla. Chal.

אבונא יומא דין וחד ליתוהי: ואמר להון יוסף הוא דמלילית עמכון למימר אלילי
אתון: בדא תתבחרון חיי פרעה אם תפקון מכא אלהין במיתי אחוכון זעירא הכא:
שלחו מנכון חד וידבר ית אחוכון ואתון תתאסרון ויתבחרון פתגמיכון הקשוט אתון
עמכון ואם לא חיי פרעה ארי אלילי אתון: וכנש יתהון לבית מטרא תלתא יומין:
ואמר להון יוסף ביומא תליתאה דא עבידו ואתקימו מן קדם יי אנא דחיל: אם
כיוני אתון אחוכון חד יתאסר בבית מטרתכון ואתון איזילו אובילו עיבורא דחסיר
בבתיכון: וית אחוכון זעירא תיתון לותי ויתהימנון פתגמיכון ולא תמותון ועבדו כן:
ואמרו גבר לאחוהי בקושטא חייבין אנחנא על אחונא דחזינא עקת נפשיה כד
הוה מתחנן לנא ולא קבילנא מניה על כן אתת עלנא עקתא הדא: ואתיב ראובן יתהון
למימר הלא אמרית לכון למימר לא תחובון בעולימא ולא קבלתון ואף דמיה הא
מתבעי: ואינון לא ידעין ארי שמע יוסף ארי

Privitiua chal.
אמר · בחר חיה נפק · אתא דבר אסר · נטר · קום · אסר נטר יבל · בית אתא · מות חוב חטא · עוק חנן אתא · תוב אמר חוב · בעה

interpres inter eos erat. auersus āt ab
ἑρμηνευτὴς ἀναμέσον αὐτῶν ἦν. ἀποστραφεὶς δὲ ἀπ' αὐ-
Infra. 45.g. eis: fleuit ioseph. et rursus accessit ad eos:
τῶν, ἔκλαυσεν ἰωσήφ. καὶ πάλιν προσῆλθε πρὸς αὐτούς,
E et locut⁹ ē illis. ⁊ accepit symeō ab eis: ⁊
καὶ εἶπεν αὐτοῖς. καὶ ἔλαβε τὸν συμεὼν ἀπ' αὐτῶν, καὶ
ligauit eū corā illis. precepit āt ioseph
ἔδησεν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν. ἐνετείλατο δὲ ἰωσήφ
implere vasa eoꝝ frumēto: ⁊ reddere
ἐμπλῆσαι τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν σίτου, καὶ ἀποδοῦναι τὸ
argētū vnicuiq̄ in saccū suū: et dare illis
ἀργύριον ἑκάστῳ εἰς τὸν σάκκον αὐτοῦ, καὶ δοῦναι αὐτοῖς
cōmeatū in viā. et factū ē illis sic.
ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν ὁδόν, καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς οὕτως.
et imponētes triticū sup asinos suos. abie
καὶ ἐπιθέντες τὸν σῖτον ἐπὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ἀπῆλ-
rūt inde. soluēs āt vn⁹ saccū suū: vt daret pa
θον ἐκεῖθεν. λύσας δὲ εἷς τὸν μάρσιππον αὐτοῦ, δοῦναι χορ-
bula asinis suis vbi māserūt: et vidit
τάσματα τοῖς ὄνοις αὐτοῦ οὗ κατέλυσαν, καὶ εἶδε τὸν
ligaturā argēti sui. et erat sup os
δεσμὸν τοῦ ἀργυρίου αὐτοῦ. καὶ ἦν ἐπάνω τοῦ στόματος τοῦ
sacci. et ait fratrib⁹ suis. redditū ē
μαρσίππου. καὶ εἶπε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. ἀπεδόθη
mihi argētū: et ecce hoc in sacco meo.
μοι τὸ ἀργύριον, καὶ ἰδοὺ τοῦτο ἐν τῷ μαρσίππῳ μου.
et obstupefactū ē cor eoꝝ: et turbati sūt adinui-
καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ ἐταράχθησαν πρὸς ἀλλή-
cē: dicētes: qd hoc fecit de⁹ nob. venerūt āt
λους, λέγοντες, τί τοῦτο ἐποίησεν ὁ θεὸς ἡμῖν. ἦλθον δὲ
F ad iacob prēꝫ suū: in trā chanaā. et nūcia-
πρὸς ἰακὼβ τὸν πρα αὐτῶν, εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἀπήγ-
uerūt ei oīa q̄ acciderāt eis: dicētes:
γειλαν αὐτῷ πάντα τὰ συμβάντα αὐτοῖς, λέγοντες,
locut⁹ ē hō dn̄s tre ad nos dura: ⁊ po
λελάληκεν ὁ ἄνος ὁ κς τῆς γῆς πρὸς ἡμᾶς σκληρά, καὶ ἔ-
suit nos in carcere: q̄si exploratēs trā.
θετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ὡς κατασκοπεύοντας τὴν γῆν.
8.eo. diximꝰ āt illi: pacifici sum⁹: nō sumus explora
εἴπαμεν δὲ αὐτῷ, εἰρηνικοί ἐσμεν, οὐκ ἐσμὲν κατάσκο-
tores. duodecim fratres sum⁹: filii pr̄is nr̄i. vn⁹ nō
ποι. δώδεκα ἀδελφοί ἐσμεν, υἱοὶ τοῦ πρς ἡμῶν. ὁ εἷς οὐχ ὑ-
est at iunior cū patre nr̄o hodie est
πάρχει, ὁ δὲ μικρότερος μετὰ τοῦ πρς ἡμῶν σήμερόν ἐστιν
in tra chanaā. dixit āt nobis hō dn̄s terre: in
ἐν γῇ χαναάν. εἶπε δὲ ἡμῖν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς, ἐν
hoc sciā: ꝙ pacifici estis. frēm vr̄m vnū
τούτῳ γνώσομαι, ὅτι εἰρηνικοί ἐστε. ἀδελφὸν ὑμῶν ἕνα
relinquite hic mecū: at emptionē frumētatiōis
ἄφετε ὧδε μετ' ἐμοῦ, τὸν δὲ ἀγορασμὸν τῆς σιτοδοσίας
dom⁹ vr̄e accipiētes abite. ⁊ adducite:
τοῦ οἴκου ὑμῶν λαβόντες, ἀπέλθετε. καὶ ἀγάγετε,
ad me fratrem vr̄m iuniorē:
πρός με τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον,

interpretē loqueretur ad eos. Auertitq̄ se parūper & fleuit: & reuersus locutus est ad eos. Tollensq̄ symeon & ligans illis presentibus: iussit ministris vt implerent eorū saccos tritico: & reponerent pecunias singulorum in sacculis suis: datis supra cibariis in via. Qui fecerūt ita. At illi portantes frumenta in asinis suis profecti sunt. Apertoq̄ vnus sacco vt daret iumēto pabulū ī diuersorio contemplatus pecuniam in ore sacculi dixit fr̄ibus suis. Reddita est mihi pecunia. En habetur in sacco. Et obstupefacti turbatiq̄ mutuo dixerunt. qd nā est hoc quod fecit nobis deus. Veneruntq̄ ad iacob patrē suū in terra chanaā: & narrauerunt ei oīa q̄ accidissent sibi dicentes. Locutus est nobis dominus terre dure: & putauit nos exploratores eē prouīcie. Cui respōdimus. Pacifici sumus: nec vllas molimur insidias. Duodecim fratres vno patre geniti sumus. vnus non est super: minimus cū patre nr̄o est in terra chanaan. Qui ait nobis. Sic pbabo q pacifici sitis. Frēm vr̄ꝫ vnū dimittite apud me: & cibaria domib⁹ vr̄is necessaria sumite & abite: frēmq̄ vr̄m minimū adducite

המליץ בינתם: ויסב מעליהם
ויבך וישב אלהם וידבר אלהם
ויקח מאתם את שמעון ויאסר
אתו לעיניהם: ויצו יוסף וימלאו
את כליהם בר ולהשיב כספיהם
איש אל שקו ולתת להם צדה
לדרך ויעש להם כן: וישאו את
שברם על חמריהם וילכו משם:
ויפתח האחד את שקו לתת
מספוא לחמרו במלון וירא את
כספו והנה הוא בפי אמתחתו:
ויאמר אל אחיו הושב כספי וגם
הנה באמתחתי ויצא לבם ויחרדו
איש אל אחיו לאמר מה זאת
עשה אלהים לנו: ויבאו אל יעקב
אביהם ארצה כנען ויגידו לו את
כל הקרת אתם לאמר: דבר האיש
אדני הארץ אתנו קשות ויתן
אתנו כמרגלים את הארץ: ונאמר
אליו כנים אנחנו לא היינו מרגלים:
שנים עשר אנחנו אחים בני
אבינו האחד איננו והקטן היום
את אבינו בארץ כנען: ויאמר
אלינו האיש אדני הארץ בזאת
אדע כי כנים אתם אחיכם האחד
הניחו אתי ואת רעבון בתיכם קחו
ולכו: והביאו את אחיכם הקטן

לוץ סבב · בכה שוב דבר · לקח אסר · צוה מלא · כלה · נתן צוד · עשה נשא · פתח · ספא לון ראה · חרד · ירא · נגד · קרה · קשה נתן · רגל אמר · כון היה · ידע · נוח בית לקח · הלך בוא

Interp̄. chal.

מתורגמן הוה ביניהון: ואסתחר מלותהון ובכא ותב לותהון ומליל עמהון ודבר מנהון
ית שמעון ואסר יתיה לעיניהון: ופקיד יוסף ומלו ית מניהון עיבורא ולאתבא
כספיהון גבר לשקיה ולמתן להון זודין לארחא ועבד להון כן: ונטלו ית עיבורהון
על חמריהון ואזלו מתמן: ופתח חד ית שקיה למתן כסתא לחמריה בבית מבתא וחזא
ית כספיה והא הוא בפום טועניה: ואמר לאחוהי אתותב כספי ואף הא בטועני ונפק
מדע לבהון ותוהו גבר לאחוהי למימר מה דא עבד יי לנא: ואתו לות יעקב אבוהון
לארעא דכנען וחויאו ליה ית כל דערע יתהון למימר: מליל גברא רבונא דארעא
עמנא קשיין ויהב יתנא כמאללי ית ארעא: ואמרנא ליה כיני אנחנא לא הוינא
אלילי: תרי עשר אנחנא אחין בני אבונא חד ליתוהי וזעירא יומא דין עם אבונא
בארעא דכנען: ואמר לנא גברא רבונא דארעא בדא אדע ארי כיני אתון אחוכון
חד שבוקו לותי וית עיבורא דחסיר בבתיכון סיבו ואזילו: ואיתו ית אחוכון זעירא

Transla. Chal.

interpres erat inter eos. Et declinauit ab eis ⁊ fleuit: et reuersus est ad eos: locutusq̄ est cum eis: ⁊ tulit ex eis symeon: ⁊ ligauit eum corā oculis eorū. Et iussit ioseph vt implerēt vasa eoꝝ frumēto: ⁊ vt reducerēt pecunia vniuscuiusq̄ in sacculū suū: ⁊ vt darent eis cibaria in viā: ⁊ fecit eis ita. Et iposuerūt frumenta sua in asinis suis. et abierūt inde. Aperuitq̄ vnus sacculū suū: vt daret pabulū asino suo in diuersorio: ⁊ vidit pecuniā suā: ⁊ ecce erat in ore sacculi sui. Et dixit fratribus suis: reddita est pecunia mea: ⁊ ecce est in sacculo meo. Et facti sunt quasi insani: ⁊ obstupuerūt ad inuicē: dicētes. Quid est hoc qđ fecit nobis deus? Et venerunt ad iacob patrē suū in terra chanaan: et narrauerunt ei oīa que acciderant eis: dicentes. Locutus est vir dn̄s terre nobiscum dura: ⁊ putauit nos esse exploratores terre: ⁊ dixim⁹ ei. Recti sumus nos: non sumus exploratores. duodeciꝫ frēs sum⁹ nos filii pr̄is nr̄i: vn⁹ nō cōparet: ⁊ minim⁹ hodie est cū patre nr̄o in terra chanaā. Dixitq̄ nobis vir dn̄s terre. In hoc sciā ꝙ recti estis vos; vnū fratrē vestrū dimittite apud me: ⁊ frumētum qđ defecit in domo vestra tollite: ⁊ abite: et adducite fratrem vestrū minimum

Privitiua chal.
תרגם סחר תוב · מלא תוב · נתן עבר · בית · תוב · ידע אמר אתא · חוה רבב · קשה היה · ידע · בית נסב אתא

אֵלַי וְאֵדְעָה כִּי לֹא מְרַגְּלִים אַתֶּם כִּי כֵנִים אַתֶּם אֶת אֲחִיכֶם אֶתֵּן לָכֶם וְאֶת הָאָרֶץ תִּסְחָרוּ׃ וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שַׂקֵּיהֶם וְהִנֵּה אִישׁ צְרוֹר כַּסְפּוֹ בְּשַׂקּוֹ וַיִּרְאוּ אֶת צְרֹרוֹת כַּסְפֵּיהֶם הֵמָּה וַאֲבִיהֶם וַיִּירָאוּ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֹתִי שִׁכַּלְתֶּם יוֹסֵף אֵינֶנּוּ וְשִׁמְעוֹן אֵינֶנּוּ וְאֶת בִּנְיָמִן תִּקָּחוּ עָלַי הָיוּ כֻלָּנָה׃ וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן אֶל אָבִיו לֵאמֹר אֶת שְׁנֵי בָנַי תָּמִית אִם לֹא אֲבִיאֶנּוּ אֵלֶיךָ תְּנָה אֹתוֹ עַל יָדִי וַאֲנִי אֲשִׁיבֶנּוּ אֵלֶיךָ׃ וַיֹּאמֶר לֹא יֵרֵד בְּנִי עִמָּכֶם כִּי אָחִיו מֵת וְהוּא לְבַדּוֹ נִשְׁאָר וּקְרָאָהוּ אָסוֹן בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ בָהּ וְהוֹרַדְתֶּם אֶת שֵׂיבָתִי בְּיָגוֹן שְׁאוֹלָה׃

Cap. xliij.

וְהָרָעָב כָּבֵד בָּאָרֶץ׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לֶאֱכֹל אֶת הַשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵבִיאוּ מִמִּצְרָיִם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֲבִיהֶם שֻׁבוּ שִׁבְרוּ לָנוּ מְעַט אֹכֶל׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוּדָה לֵאמֹר הָעֵד הֵעִד בָּנוּ הָאִישׁ לֵאמֹר לֹא תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם׃ אִם יֶשְׁךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת אָחִינוּ אִתָּנוּ נֵרְדָה וְנִשְׁבְּרָה לְךָ אֹכֶל׃ וְאִם אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ לֹא נֵרֵד כִּי הָאִישׁ אָמַר אֵלֵינוּ

ad me: vt sciā q̄ nō sitis exploratores: & istū q tenetur in vinculis recipere possitis: ac deinceps q̄ vultis emendi hēatis licētiā. His dictis cū frumēta effunderēt: singuli repperūt in ore saccorū ligatas pecunias. exterritisq; simul omnibus dixit pater iacob. Absq; liberis me esse fecistis. ioseph non est super: symeō tenetur in vinculis: & bējamin aufferetis. In me hec oīa mala reciderūt. Cui rñdit ruben. Duos filios meos iterfice si nō reduxero illū tibi. Trade illum in manu mea: ego eū tibi restituā. At ille. Non descendet inqt filius meus vobiscū. frē eius mortuus ē: & ipē solus remāsit. Si qd ei aduersitatis acciderit ī terra ad quā pgitis: deducetis canos meos cū dolore ad iferos. Cap. 43.

Nterim fames oēm terrā vehemēter p̄mebat: cōsumptisq; cibis quos ex egypto detulerant: dixit iacob ad filios suos. Reuertimini & emite nobis pauxillū escarū. Rñdit iudas. Denūciauit nobis vir ille sub attestatione iusiurandi dicēs. Nō videbitis faciē meā: nisi frēm vrm minimū adduxeritis vobiscū. Si ergo vis eū mittere nobiscū: pgem⁹ pariter: & ememus tibi necessaria: si aūt non vis: non ibimus. Vir enim vt sepe diximus: denunciauit nobis dicens.

et sciam: q̄ nō exploratores estis: sed q̄ pacifici estis. τ fratrē vr̄m reddā vobis: et in fra negociamini. factū ē āt cū euacuarēt ipi saccos suos: et erat vniuscuiusq; ligatura argēti in sacco ipoꝝ. et viderūt ligaturas argēti sui ipi: et pr̄ coꝝ: et timuerūt. ait āt illis iacob pr̄ coꝝ: me sine filijs fecistis: ioseph nō est: symeō nō est: et beniamin accipietis: sup me facta sūt ista oīa. ait āt ruben pr̄i suo: dicēs: duos filios meos interfice: si nō adduxero illū ad te. da illū in manū meā: τ ego adducā illū ad te. ille āt dixit: nō descēdet fili⁹ me⁹ vobiscū: qr frater eius mortu⁹ ē: et ipē solus relictus est: et accidet illū egrotare in via: qua ibitis: et deducetis meā senectutē cū tristitia ad inferos.

καὶ γνώσομαι, ὅτι οὐκ κατάσκοποί ἐστε, ἀλλ' ὅτι εἰρηνικοί ἐστε. καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἀποδώσω ὑμῖν, καὶ τῇ γῇ ἐμπορεύεσθε. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ κατακενοῦν αὐτοὺς τοὺς σάκκους αὐτῶν, καὶ ἦν ἑκάστου ὁ δεσμὸς τοῦ ἀργυρίου ἐν τῷ σάκκῳ αὐτῶν. καὶ εἶδον τοὺς δεσμοὺς τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν αὐτοί, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακὼβ ὁ πατὴρ αὐτῶν, ἐμὲ ἠτεκνώσατε, ἰωσὴφ οὐκ ἔστι, συμεὼν οὐκ ἔστι, καὶ τὸν βενιαμὶν λήψεσθε, ἐπ' ἐμὲ ἐγένετο ταῦτα πάντα. εἶπε δὲ ῥουβὴν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, λέγων, τοὺς δύο υἱούς μου ἀπόκτεινον, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρός σε. δὸς αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρά μου, κἀγὼ ἄξω αὐτὸν πρός σε. ὁ δὲ εἶπεν, οὐ καταβήσεται ὁ υἱός μου μεθ' ὑμῶν ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανε, καὶ αὐτὸς μόνος καταλέλειπται, καὶ συμβήσεται αὐτὸν μαλακισθῆναι ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἂν πορεύησθε, καὶ κατάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ᾅδου. Ca. 43

Et fames inualuit sup̄ trā. factū ē āt qū cōsumauerūt comedere triticū: qd̄ attulerāt ex egypto. τ ait illis pr̄ coꝝ: iterū euntes emite nobis paucas escas. ait āt illi iudas: dicēs: testimonio testatus ē nobis hō: dicens: nō videbitis faciē meā: si nō frater vester iunior vobiscū fuerit. si quidē igr̄ miseris fratrē nr̄m nobiscū: descendem⁹: et ememus tibi escas. si āt nō miseris fratrē nr̄m nobiscū: nō ibimus: τ.n. homo ait nobis dicēs:

Ὁ δὲ λιμὸς ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς. ἐγένετο δὲ ἡνίκα συνετέλεσαν καταφαγεῖν τὸν σῖτον, ὃν ἤνεγκαν ἐξ αἰγύπτου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν, πάλιν πορευθέντες πρίασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. εἶπε δὲ αὐτῷ ἰούδας, λέγων, διαμαρτυρίᾳ διεμαρτύρατο ἡμῖν ὁ ἄνθρωπος, λέγων, οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ᾖ. εἰ μὲν οὖν ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μεθ' ἡμῶν, καταβησόμεθα, καὶ ἀγοράσομέν σοι βρώματα. εἰ δὲ μὴ ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μεθ' ἡμῶν, οὐ πορευσόμεθα, ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶπεν ἡμῖν, λέγων,

Infra. 44.c.

Interp. chal.

לְוָתִי וְאִדַּע אֲרֵי לָא אַלִּילֵי אַתּוּן אֲרֵי כֵּינֵי אַתּוּן יָת אֲחוּכוֹן אֶתֵּן לְכוֹן וְיָת אַרְעָא תַּעְבְּדוּן בַּהּ סְחוֹרְתָא׃ וַהֲוָה אִינוּן מְרִיקִין שַׂקֵּיהוֹן וְהָא גְּבַר צְרָר כַּסְפֵּיהּ בְּשַׂקֵּיהּ וַחֲזוֹ יָת צְרָרֵי כַסְפֵּיהוֹן אִינוּן וַאֲבוּהוֹן וּדְחִילוּ׃ וַאֲמַר לְהוֹן יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן יָתִי אַתְכֵּלְתּוּן יוֹסֵף לֵיתוֹהִי וְשִׁמְעוֹן לֵיתוֹהִי וְיָת בִּנְיָמִין תִּדְבְּרוּן עֲלַי הֲוָאָה כֻלְּהוֹן׃ וַאֲמַר רְאוּבֵן לַאֲבוּהִי לְמֵימַר יָת תְּרֵין בְּנַי תְּמִית אִם לָא אַיְתִינֵיהּ לָךְ הַב יָתֵיהּ עַל יְדִי וַאֲנָא אֲתִיבִנֵּיהּ לָךְ׃ וַאֲמַר לָא יֵחוֹת בְּרִי עִמְּכוֹן אֲרֵי אֲחוּהִי מִית וְהוּא בִּלְחוֹדוֹהִי אִשְׁתְּאַר וִיעָרְעִינֵּיהּ מוֹתָא בְּאוֹרְחָא דִּתְהָכוּן בַּהּ וְתַחֲתוּן יָת שֵׂיבְתִי בִּדְוֹנָא לִשְׁאוֹל׃

Ca. xliij.

וְכַפְנָא תַּקִּיף בְּאַרְעָא׃ וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִיאוּ לְמֵיכַל יָת עִיבוּרָא דְּאַיְתִיאוּ מִמִּצְרַיִם וַאֲמַר לְהוֹן אֲבוּהוֹן תּוּבוּ זְבוּנוּ לַנָא זְעֵיר עִיבוּרָא׃ וַאֲמַר לֵיהּ יְהוּדָה לְמֵימַר אַסְהָדָא אַסְהֵיד בַּנָא גַּבְרָא לְמֵימַר לָא תִחְזוּן אַפַּי אֱלָהֵן כַּד אֲחוּכוֹן עִמְּכוֹן׃ אִם אִיתָךְ מְשַׁלַּח יָת אֲחוּנָא עִמָּנָא נֵיחוֹת וְנִזְבּוֹן לָךְ עִיבוּרָא׃ וְאִם לֵיתָךְ מְשַׁלַּח לָא נֵיחוֹת אֲרֵי גַבְרָא אֲמַר לַנָא

Primitiua chal.

ידע נתן · עבד ריק · חזא תקל · דבר · אמר מות אתא · יהב תוב נתת · מות שאר ערע · יהך נחת שוב · הוה אכל אתא · אמר סהד חזא · שלח זבן

Transla. Chal.

ad me: vt sciam q̄ non estis exploratores: sed q̄ recti estis vos. Fratrem vestrum dabo vobis τ in terra negociabimini. Et factum est ipsis effundentibus sacculos suos: ecce argentū ligatum vniuscuiusq; viri erat in ore sacculi sui: τ viderunt argentum ligatum ipsi τ pater eorum: τ timuerunt. Dixitq; eis iacob pater eorum. Absq; liberis me fecistis: ioseph non superest: et symeon nō est hic: τ beniamin aufferetis: super me fuerunt omnia hec. Aitq; ruben patri suo: dicens. Duos filios meos interficies: si nō reduxero eum tibi: trade illū in manu mea: et ego reducā eum tibi: et ait. Non descendet filius meus vobiscum: quoniam frater eius mortu⁹ est: τ ipse solus remāsit. Et si acciderit ei mors in via in qua ambulatis: deducetis canos meos cum dolore ad inferos. Ca. 43.

Fames autem preualebat in terra: τ factum est cum cōsumassent edere frumētum quod attulerant de egypto: ait illis pater eorum. Reuertimini: τ emite nobis pauxillū frumēti. Et ait ei iudas: dicēs. Contestans cōtestatus est nos vir dicens. Non videatis faciem meā: nisi cum fuerit frater vester vobiscum. Si tu mittis fratrē nostrum nobiscum: descendemus et ememus tibi frumentū. et si non mittis: nō descendemus: q̄ vir dixit nobis.

---

nō videbitis faciē meā: si nō frater vester iunior vobiscū fuerit. ait āt israel: qd̄ malefecistis mihi: annūciātes homini: q̄ est vobis frater. illi āt dixerūt: iterrogās iterrogauit nos homo: et gñationē nr̄az: dicens: si adhuc pr̄ vester viuit: τ si est vobis frater. τ indicauimus ei: fm̄ iterrogationē hāc: nūqd sciebam⁹: q̄ dicet nobis: adducite fratrē vr̄m. dixit āt iudas ad israel patrē suū: mitte puerū mecū: et surgētes ibim⁹: vt viuam⁹ et nō moriamur: et nos et tu et substātia nostra: ego suscipio eū: de manu mea reqre illū. si nō adduxero illū ad te: et statuero eū corā te: peccās ero in te oībus dieb⁹. si nō .n. tardauissemus: iā reuersi fuissem⁹ bis. ait āt illis israel pr̄ coꝝ: si sic est: hoc facite: accipite de fructib⁹ tr̄e in vasis vr̄is: et deducite hoī dona resine: et mellis: et thymiama: τ stactē: τ terebīthū: et nuces: et argētū duplex accipite in manib⁹ vr̄is. et argētū qd̄ reductū ē in saccis vr̄is: reducite vobiscū: ne forte ignorātia est. τ frēm vr̄m accipite: et surgētes descēdite ad hoīem. at de⁹ me⁹ det vob̄ grāz corā

οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ᾖ. εἶπε δὲ ἰσραήλ, τί ἐκακοποιήσατέ με, ἀναγγείλαντες τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι ἐστὶν ὑμῖν ἀδελφός. οἱ δὲ εἶπαν, ἐρωτῶν ἐπηρώτησεν ἡμᾶς ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὴν γενεὰν ἡμῶν, λέγων, εἰ ἔτι ὁ πατὴρ ὑμῶν ζῇ, καὶ εἰ ἔστιν ὑμῖν ἀδελφός. καὶ ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ, κατὰ τὴν ἐπερώτησιν ταύτην, μὴ εἴδομεν, ὅτι ἐρεῖ ἡμῖν, ἀγάγετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν. εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἀπόστειλον τὸ παιδάριον μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀναστάντες πορευσόμεθα, ἵνα ζῶμεν καὶ μὴ ἀποθάνωμεν, καὶ ἡμεῖς καὶ σὺ καὶ ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν, ἐγὼ ἐκδέχομαι αὐτόν, ἐκ χειρός μου ζήτησον αὐτόν. ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρός σε, καὶ στήσω αὐτὸν ἐναντίον σου, ἡμαρτηκὼς ἔσομαι εἰς σὲ πάσας τὰς ἡμέρας. εἰ μὴ γὰρ ἐβραδύναμεν, ἤδη ἂν ὑπεστρέψαμεν δίς. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰσραὴλ ὁ πατὴρ αὐτῶν, εἰ οὕτως ἐστί, τοῦτο ποιήσατε, λάβετε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις ὑμῶν, καὶ καταγάγετε τῷ ἀνθρώπῳ δῶρα τῆς ῥητίνης, καὶ τοῦ μέλιτος, καὶ θυμίαμα, καὶ στακτήν, καὶ τερέβινθον, καὶ κάρυα, καὶ τὸ ἀργύριον διπλοῦν λάβετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. καὶ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν, ἀποστρέψατε μεθ' ὑμῶν, μή ποτε ἀγνόημά ἐστιν. καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν λάβετε, καὶ ἀναστάντες κατάβητε πρὸς τὸν ἄνθρωπον. ὁ δὲ θεός μου δῴη ὑμῖν χάριν ἐναντίον

Infra. 44.g.

Non videbitis faciē meam absq; fratre vr̄o minimo. Dixit eis israel. In meā hoc fecistis miseriā: vt idicaretis ei & aliū hēre vos frēm. At illi rñderūt. Interrogauit nos homo p ordinē nostrā progeniem: si pater viueret: si haberemus fratrem. Et nos rñdimus ei cōsequēter iuxta id qd̄ fuerat sciscitatus. Nūquid scire poteramus q̄ dicturus eēt: adducite fratrē vestrum vobiscū. Iudas quoq; dixit pr̄i suo. Mitte puerum mecū: vt pficiscamur & possimus viuere: ne moriamur nos & paruuli nostri. Ego suscipio puerū: de manu mea require illū. Nisi reduxero & reddidero eum tibi: ero peccati reus in te omni tpe. Si non intercessisset dilatio: iā vice altera venissemus. Igitur israel pater eorum dixit ad eos. Si sic necesse est: facite quod vultis. Sumite de optimis terre frugibus in vasis vestris: & deferte viro munera modicum resine & mellis & storacis stactes & terebinthi & amygdalarum. Pecuniāq; duplicē ferte vobiscum: & illam quam inuenistis ī sacculis reportate: ne forte errore factū sit. Sed & fratrem vestrū tollite & ite ad virū. Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem:

לֹא תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם׃ וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לָמָה הֲרֵעֹתֶם לִי לְהַגִּיד לָאִישׁ הַעוֹד לָכֶם אָח׃ וַיֹּאמְרוּ שָׁאוֹל שָׁאַל הָאִישׁ לָנוּ וּלְמוֹלַדְתֵּנוּ לֵאמֹר הַעוֹד אֲבִיכֶם חַי הֲיֵשׁ לָכֶם אָח וַנַּגֶּד לוֹ עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲיָדוֹעַ נֵדַע כִּי יֹאמַר הוֹרִידוּ אֶת אֲחִיכֶם׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל יִשְׂרָאֵל אָבִיו שִׁלְחָה הַנַּעַר אִתִּי וְנָקוּמָה וְנֵלֵכָה וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת גַּם אֲנַחְנוּ גַם אַתָּה גַּם טַפֵּנוּ׃ אָנֹכִי אֶעֶרְבֶנּוּ מִיָּדִי תְּבַקְשֶׁנּוּ אִם לֹא הֲבִיאֹתִיו אֵלֶיךָ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחָטָאתִי לְךָ כָּל הַיָּמִים׃ כִּי לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ כִּי עַתָּה שַׁבְנוּ זֶה פַעֲמָיִם׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם כֵּן אֵפוֹא זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ מִזִּמְרַת הָאָרֶץ בִּכְלֵיכֶם וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מִנְחָה מְעַט צֳרִי וּמְעַט דְּבַשׁ נְכֹאת וָלֹט בָּטְנִים וּשְׁקֵדִים׃ וְכֶסֶף מִשְׁנֶה קְחוּ בְיֶדְכֶם וְאֶת הַכֶּסֶף הַמּוּשָׁב בְּפִי אַמְתְּחֹתֵיכֶם תָּשִׁיבוּ בְיֶדְכֶם אוּלַי מִשְׁגֶּה הוּא׃ וְאֶת אֲחִיכֶם קָחוּ וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל הָאִישׁ׃ וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי

רעה נגד · אמר · ילד · חיה · פה · ידע ירד · קום הלך חיה · מות טפף · ערב בקש · בוא יצג · מהה שוב · אפה עשה · לקח כלה · צרה · נכת לוט · שנה לקח · שוב · פה · אלי · קום · נתן פנה

Interp. chal.

לָא תִחְזוּן אַפַּי אֱלָהֵן כַּד אֲחוּכוֹן עִמְּכוֹן׃ וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְמָה אַבְאֵישְׁתּוּן לִי לְחַוָּאָה לְגַבְרָא הַעוֹד לְכוֹן אָחָא׃ וַאֲמַרוּ מִשְׁאַל שְׁאֵיל גַּבְרָא לַנָא וּלְיַלָּדוּתַנָא לְמֵימַר הַעַד כְּעַן אֲבוּכוֹן קַיָּם הַאִית לְכוֹן אָחָא וְחַוִּינָא לֵיהּ עַל מֵימַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין הֲמִידַע הֲוֵינָא יָדְעִין אֲרֵי יֵימַר אַחִיתוּ יָת אֲחוּכוֹן׃ וַאֲמַר יְהוּדָה לְיִשְׂרָאֵל אֲבוּהִי שְׁלַח עוּלֵימָא עִמִּי וּנְקוּם וְנֵיזֵיל וְנֵיחֵי וְלָא נְמוּת אַף אֲנַחְנָא אַף אַתְּ אַף טַפְלָנָא׃ אֲנָא מְעָרַב בֵּיהּ מִן יְדִי תִּבְעִנֵּיהּ אִם לָא אַיְתִינֵיהּ לָךְ וַאֲקִימִנֵּיהּ קֳדָמָךְ וְאֱהֵי חָטֵי לָךְ כָּל יוֹמַיָּא׃ אֲרֵי אִלּוּלֵי דְּאִתְעַכַּבְנָא אֲרֵי כְעַן תַּבְנָא דְּנָן תַּרְתֵּין זִמְנִין׃ וַאֲמַר לְהוֹן יִשְׂרָאֵל אֲבוּהוֹן אִם כֵּן הוּא דָּא עֲבִידוּ סַבוּ מִדִּמְשַׁבַּח בְּאַרְעָא בְּמָנֵיכוֹן וְאַחִיתוּ לְגַבְרָא תִּקְרוּבְתָּא זְעֵיר קְטַף וּזְעֵיר דְּבַשׁ שְׁעַף וּלְטוֹם בּוּטְנִין וְשִׁגְדִּין׃ וְכַסְפָּא עַל חַד תְּרֵין סַבוּ בִּידֵיכוֹן וְיָת כַּסְפָּא דְּאִתּוֹתַב בְּפוּם טוּעֲנֵיכוֹן תְּתִיבוּן בִּידֵיכוֹן דִּלְמָא שָׁלוּתָא הֲוָת׃ וְיָת אֲחוּכוֹן דְּבַרוּ וְקוּמוּ תּוּבוּ לְוָת גַּבְרָא׃ וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לְכוֹן רַחֲמִין קֳדָם

Transla. Chal.

Non videatis faciē meā: nisi quādo frater vester fuerit vobiscū. Dixitq; israel. Quare malefecistis mihi: vt nūciaretis viro si adhuc erat vobis frat. Et dixerūt. Interrogās interrogauit nos vir pro gñationē nr̄a: dicēs. Si adhuc pr̄ vr̄ viuit: si ē vobis alius frat: narrauimusq; ei iuxta ordinē verboꝝ istorū. nunqd scire poteramus qd̄ dicturus esset deducite fratrē vestrū: Dixitq; iudas ad isrl̄ prēm suū. Mitte puerū mecū: et surgamus τ eamus: τ viuemus τ nō moriemur: tā nos q̄ tu: familia quoq; nr̄a. Ego in meā fidem suscipio puerū: de manu mea exqres eū. si nō reduxero eū tibi: τ statuero eū corā te: ero peccās tibi oībus dieb⁹. Quia nisi morā fecissem⁹ in hoc: iam nūc reuersi fuissemus duab⁹ vicib⁹. Dixitq; isrl̄ pr̄ coꝝ. Si sic necesse ē hoc facite: tollite de optimis tr̄e in vasis vr̄is: τ deferte viro munera: τ paululū resine τ modicū mellis: storacis τ terebinthi τ amygdalaꝝ: τ argētū duplex tollite in manu vr̄a: τ argētū qd̄ redditū ē ī ore sacculoꝝ vr̄oꝝ reducite in manu vr̄a: forte errore factū fuit: frēm vr̄m quoq; vr̄m tollite: τ surgite reuertimini ad virum. Et deus omnipotens det vobis misericordiam coram

Primitiua chal.

באש חזה שאל · אמר קום חזה · ידע הוה אמר · נחת קום אזל · חיה מות טפף · ערב בעה אתא · קום חזה חטא · עכב תוב תרי · נסב שבח נחת · קרב אחד תוב · שלה הוה שדד

הָאִישׁ וְשַׁלַּח לָכֶם אֶת אֲחִיכֶם אַחֵר וְאֶת בִּנְיָמִין וַאֲנִי כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי׃ וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת הַמִּנְחָה הַזֹּאת וּמִשְׁנֶה כֶּסֶף לָקְחוּ בְיָדָם וְאֶת בִּנְיָמִן וַיָּקֻמוּ וַיֵּרְדוּ מִצְרַיִם וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יוֹסֵף׃ וַיַּרְא יוֹסֵף אִתָּם אֶת בִּנְיָמִין וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ הָבֵא אֶת הָאֲנָשִׁים הַבָּיְתָה וּטְבֹחַ טֶבַח וְהָכֵן כִּי אִתִּי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בַּצָּהֳרָיִם׃ וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף׃ וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ עַל דְּבַר הַכֶּסֶף הַשָּׁב בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ בַּתְּחִלָּה אֲנַחְנוּ מוּבָאִים לְהִתְגֹּלֵל עָלֵינוּ וּלְהִתְנַפֵּל עָלֵינוּ וְלָקַחַת אֹתָנוּ לַעֲבָדִים וְאֶת חֲמֹרֵינוּ׃ וַיִּגְּשׁוּ אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל בֵּית יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו פֶּתַח הַבָּיִת׃ וַיֹּאמְרוּ בִּי אֲדֹנִי יָרֹד יָרַדְנוּ בַּתְּחִלָּה לִשְׁבָּר אֹכֶל׃ וַיְהִי כִּי בָאנוּ אֶל הַמָּלוֹן וַנִּפְתְּחָה אֶת אַמְתְּחֹתֵינוּ וְהִנֵּה כֶסֶף אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ כַּסְפֵּנוּ בְּמִשְׁקָלוֹ וַנָּשֶׁב אֹתוֹ בְּיָדֵנוּ׃ וְכֶסֶף אַחֵר הוֹרַדְנוּ בְיָדֵנוּ לִשְׁבָּר אֹכֶל לֹא יָדַעְנוּ מִי שָׂם

& remittat vobiscū fratrem vestrū quē tenet in vinculis & hunc beniamin. Ego autem quasi orbatus absq; liberis ero. Tulerunt ergo viri munera & pecuniā duplicem & beniamin. descēderūtq; in egyptū: & steterūt corā ioseph. Quos cū ille vidisset & beniamin simul: pcepit dispensatori domus sue dicens. Introduc viros domū: & occide victimas: & instrue cōuiuiū: qm̄ hodie mecū sunt comesturi meridie. Fecit ille quod sibi fuerat imperatum: & introduxit viros domū. Ibiq; exterriti dixerunt mutuo. Propter pecuniam quā retulimus prius in saccis nostris introducti sumus: vt deuoluat in nos calumniā: & violenter subiiciat seruituti & nos & asinos nostros. Quāobrē in ipsis foribus accedētes ad dispensatorē locuti sunt. Oramus dn̄e vt audias nos. Iam ante descēdimus: vt emeremus escas: qbus emptis cū venissemus ad diuersoriū: aperuimus saccos nr̄os: & inuenimus pecuniā in ore saccorum: quā nūc eodem pōdere reportauim9. Sed & alid attulimus argentū vt emamus q̄ nobis necessaria sūt. Nō ē in nr̄a cōscētia: quis posuerit

hoie: et remittat fratrē vr̄m vnū: et beniamī. ego qdē .n. sicut liberis orbat9 sū. Accipiētes āt viri ista: et argētū duplex accepertīt in manib9 eoꝝ: et beniamī. et surgētes: descēderūt in egyptū. et steterūt corā ioseph. vidit āt ioseph eos: et beniamī fratrē suū vterinū. et dixit ei q̄ sup domū suā: introduc hoies in domū: et occide victimas: et para. mecū .n. comedēt hoies panes meridie. fecit āt hō: sicut dixit ioseph. et introduxit hoies in domū ioseph. videntes āt viri: q̄ introducti sūt in domū ioseph: dixerūt: ppt argētū qd̄ redditū ē in saccis nr̄is prius: nos introducimur: vt calūnietur nos: et imponat nobis: vt accipiat nos in seruos: et asinos nr̄os. accedētes āt ad hoiem q̄ sup domo ioseph: locuti sūt ei in porta domꝰ: dicētes: oram9 dn̄e: descēdim9 pus emere escas. factū ē āt qū venim9 ad manē: et aperuim9 saccos nr̄os: et hoc argētū vniuscuiusq; in sacco eius. argētū nr̄m in statera reduxim9 nūc in manib9 nr̄is. et argētū aliud attulim9 nobiscū: emere escas. nō scim9 qs inieci

argētū in saccos nr̄os. ait āt ei: ppiti9 vob: ne timeatis. de9 vr̄: et de9 patrū vr̄oꝝ dedit vob thesauros in saccis vr̄is: at argētū vr̄m: pbatū habeo. et eduxit ad eos symeō: et attulit aquā lauare pedes eoꝝ. et dedit pabula asinis eoꝝ. parauerūt āt dona: donec intraret ioseph meridie. audiuerūt .n. q̄ illic debet prādere. ingressꝰ ē āt ioseph in domū: et obtulerūt ei munera q̄ habebāt in manib9 suis in domū. et adorauerūt eū in faciē sup terrā. interrogauit āt eos: quō habetis. et ait: si sanꝰ ē pr̄ vr̄ senior: quē dixistis: adhuc viuit? illi āt dixerūt: sanꝰ ē seruꝰ tuꝰ pr̄ nr̄: adhuc viuit. et ait: bndict9 hō ille deo. et inclinātes adorauerūt eū. respiciēs āt oculis suis vidit beniamī fratrē suū vterinū. et ait: hic frater vr̄ iunior: quē dixistis ad me adducere? et ait: de9 misereat tui fili. turbat9 ē āt ioseph. resolutū est .n. viscera eius sup fratre suo. et q̄rit flere. ingressꝰ āt in cubiculū flevit. et lauās faciē: egressꝰ cōtinuit se. et ait: apponite panes. et apposuerūt ei soli: et ipsis p seipsos: et egyptiis simul vescētib9 cū eo pseipsos: nō .n. poterāt egyptii simul comedere cū hebreis

eam in marsupiis nr̄is. At ille respondit. Pax vobiscum: nolite timere. Deus vester & deus patris vestri dedit vobis thesauros in saccis vestris. Nā pecuniā quā dedistis mihi probatam ego habeo. Eduxitq; ad eos symeon. Et introductis domum attulit aquā: & lauerūt pedes suos: & dedit pabulū asinis eorū. Illi vero parabant munera: donec ingrederetur ioseph meridie. Audierāt eī: q ibi comesturi eēnt panē. Igitur ingressus ē ioseph domū suā: obtulerūtq; ei mūera tenētes in manibus suis: & adorauerūt pni in terrā. At ille clementer resalutatis eis interrogauit eos dicēs. Saluus ne est pr̄ vr̄ senex: de quo dixeratis mihi. Adhuc viuit? Qui rn̄derūt. Sospes est seruus tuus pr̄ nr̄. Adhuc viuit. Et incuruati adorauerunt eū. Attollēs aūt ioseph oculos vidit bēiamin frēm suū vterinū & ait. Iste est frater vr̄ paruulus: de quo dixeratis mihi? Et rursū. Deus inquit misereatur tui fili mi. Festinauitq; i domū: q̄a cōmota fuerāt viscera eius sup fre suo: & erūpebāt lachryme: & itroiēs cubiculū fleuit. Rursūq; lota facie egressus: cōtinuit se: & ait. Ponite panes. Qui bus appositis seorsū ioseph: & seorsū fribus: egyptiis quoq; qui vescebātur sit seorsū. Illicitū est enim egyptiis comedere cū hebreis

כַּסְפֵּנוּ בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ׃ וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם לָכֶם אַל תִּירָאוּ אֱלֹהֵיכֶם וֵאלֹהֵי אֲבִיכֶם נָתַן לָכֶם מַטְמוֹן בְּאַמְתְּחֹתֵיכֶם כַּסְפְּכֶם בָּא אֵלָי וַיּוֹצֵא אֲלֵהֶם אֶת שִׁמְעוֹן׃ וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף וַיִּתֶּן מַיִם וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיִּתֵּן מִסְפּוֹא לַחֲמֹרֵיהֶם׃ וַיָּכִינוּ אֶת הַמִּנְחָה עַד בּוֹא יוֹסֵף בַּצָּהֳרָיִם כִּי שָׁמְעוּ כִּי שָׁם יֹאכְלוּ לָחֶם׃ וַיָּבֹא יוֹסֵף הַבַּיְתָה וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת הַמִּנְחָה אֲשֶׁר בְּיָדָם הַבָּיְתָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אָרְצָה׃ וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזָּקֵן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם הַעוֹדֶנּוּ חָי׃ וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם לְעַבְדְּךָ לְאָבִינוּ עוֹדֶנּוּ חָי וַיִּקְדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת בִּנְיָמִין אָחִיו בֶּן אִמּוֹ וַיֹּאמֶר הֲזֶה אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם אֵלָי וַיֹּאמַר אֱלֹהִים יָחְנְךָ בְּנִי׃ וַיְמַהֵר יוֹסֵף כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל אָחִיו וַיְבַקֵּשׁ לִבְכּוֹת וַיָּבֹא הַחַדְרָה וַיֵּבְךְּ שָׁמָּה׃ וַיִּרְחַץ פָּנָיו וַיֵּצֵא וַיִּתְאַפַּק וַיֹּאמֶר שִׂימוּ לָחֶם׃ וַיָּשִׂימוּ לוֹ לְבַדּוֹ וְלָהֶם לְבַדָּם וְלַמִּצְרִים הָאֹכְלִים אִתּוֹ לְבַדָּם כִּי לֹא יוּכְלוּן הַמִּצְרִים לֶאֱכֹל אֶת הָעִבְרִים

Primitiua chal. / Transla. Chal.

viro: vt soluat fratrē vestrū aliū: & beniamin remittat vobiscū. et ego sicut orbatus sum: orbabor. Et tulerunt viri munus hoc: & duplex argentū tulerūt in manib9 suis. tulerūt quoq; beniamin: & surrexerūt & descenderunt in egyptū: & steterūt corā ioseph. Et vidit ioseph cū eis beniamin: & dixit illi qui erat prepositus sup domū suā. Introduc viros in domū: & occide victimas & prepara: q: mecū comesturi sunt viri in prādio. Fecit q vir sicut dixerat ioseph: & introduxit viros in domū ioseph. Et timuerūt viri eo q introducti essent in domū ioseph: & dixerūt. Propter argentū qd prius reductū est i sacculis nr̄is: nos sumus introducti: vt dñe tur nr̄i: & q̄rat occasiões ɔtra nos: & possideat nos in seruos: & asinos nr̄os. Et accesserūt ad virū q erat prepositus sup domū ioseph: & locuti sunt cū eo in porta domus: & dixerūt. Rogamus dñe vt audias nos. Descendētes descēdimus pus ad emendū frumētū. et factū est qū venim9 in domū diuersorij: & aperuimus saccos nr̄os: ecce argentū vniuscuiusq; erat i ore sacci sui: et inuenim9 argētū nr̄m in suo pōdere: & reducim9 illud in manu nr̄a. Aliud quoq; argentū afferimus in manu nr̄a ad emendū frumentū: nescimus quis posuit

Interp. cald.

גַּבְרָא וְיִפְטַר לְכוֹן יָת אֲחוּכוֹן אָחֳרָנָא וְיָת בִּנְיָמִין וַאֲנָא כְּמָא דִתְכֵלִית אֶתְכֵּלִית׃ וּנְסִיבוּ גֻּבְרַיָּא יָת תִּקְרֻבְתָּא הָדָא וְעַל חַד תְּרֵין כַּסְפָּא נְסִיבוּ בִידֵיהוֹן וְדַבָּרוּ יָת בִּנְיָמִין וְקָמוּ וּנְחָתוּ לְמִצְרַיִם וְקָמוּ קֳדָם יוֹסֵף׃ וַחֲזָא יוֹסֵף עִמְּהוֹן יָת בִּנְיָמִין וַאֲמַר לִדְמְמַנָּא עַל בֵּיתֵיהּ אָעֵיל יָת גֻּבְרַיָּא לְבֵיתָא וּנְכוֹס נִכְסְתָא וְאַתְקֵין אֲרֵי עִמִּי יֵיכְלוּן גֻּבְרַיָּא בְּשֵׁירוּתָא׃ וַעֲבַד גַּבְרָא כְּמָא דַאֲמַר יוֹסֵף וְאָעֵיל גַּבְרָא יָת גֻּבְרַיָּא לְבֵית יוֹסֵף׃ ...

Interp. cald.

כַּסְפַּנָא בְּטוֹעֲנָנָא׃ וַאֲמַר שְׁלָם לְכוֹן לָא תִדְחֲלוּן אֱלָהֲכוֹן וֵאלָהָא דַאֲבוּכוֹן יְהַב לְכוֹן סִימָא בְּטוֹעֲנֵיכוֹן כַּסְפְּכוֹן אֲתָא לְוָתִי וְאַפֵּיק לְוָתְהוֹן יָת שִׁמְעוֹן׃ ...

Transla. Chal. / Primitiua chal.

argentū nr̄m in sacco nr̄o. Dixitq; eis. Pax vobis: nolite timere. Deus vester & deus patris vestri dedit vobis thesaurū in saccis vr̄is. Argentū vestrū venit ad me: & eduxit ad eos symeon. & introduxit vir hoies in domū ioseph: & dedit aquā & lauerūt pedes suos: et dedit pabulū asinis suis. Et parauerūt munera an teq; veniret ioseph ad prandiū: quia audierant q ibi comesturi erant panem. Et ingressus est ioseph in domum: & obtulerūt ei munera q erant in manibus eoꝝ in domo. Et adorauerūt eum pronī in terrā. Et salutauit eos. Et ait. Numqd est par patri vestro seni quē dixistis: nūquid adhuc viuit? Et dixerunt. Par est seruo tuo patri nostro: adhuc viuit: & incuruati sunt: et adorauerūt: & leuauit oculos suos: & vidit beniamin fratrē suū filium matris sue. et ait. Est hic frater vester minim9 quē dixistis mihi. & ait. De9 misereatur tui fili mi. Et festinauit ioseph: & ingressus est in cenaculum cubiculi sui: & volebat flere: et fleuit ibi: quia cōmota fuerant viscera eius super fratrem suū. Et lauit faciem suam: & egressus est: & confortatus est. & dixit. Ponite panem. Et posuerūt ei seorsum: & illis seorsum: & egyptijs qui comedebant cum eo seorsum. non enim poterant egyptij comedere cum hebreis:

לֶחֶם כִּי תוֹעֵבָה הִוא לְמִצְרָיִם׃ — תעב
וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָיו הַבְּכֹר כִּבְכֹרָתוֹ
וְהַצָּעִיר כִּצְעִרָתוֹ וַיִּתְמְהוּ — צער תמה
הָאֲנָשִׁים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ׃ וַיִּשָּׂא
מַשְׂאֹת מֵאֵת פָּנָיו אֲלֵהֶם וַתֵּרֶב — נשא רבה
מַשְׂאַת בִּנְיָמִן מִמַּשְׂאֹת כֻּלָּם חָמֵשׁ
יָדוֹת וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ׃ — שתה שכר

Cap. xliiij.

וַיְצַו אֶת אֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ לֵאמֹר — צוה
מַלֵּא אֶת אַמְתְּחֹת הָאֲנָשִׁים אֹכֶל
כַּאֲשֶׁר יוּכְלוּן שְׂאֵת וְשִׂים כֶּסֶף — מלא יכל נשא שום
אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ׃ וְאֶת גְּבִיעִי
גְּבִיעַ הַכֶּסֶף תָּשִׂים בְּפִי אַמְתַּחַת — גבע שום פה
הַקָּטֹן וְאֵת כֶּסֶף שִׁבְרוֹ וַיַּעַשׂ כִּדְבַר — עשה
יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֵּר׃ הַבֹּקֶר אוֹר
וְהָאֲנָשִׁים שֻׁלְּחוּ הֵמָּה וַחֲמֹרֵיהֶם׃
הֵם יָצְאוּ אֶת הָעִיר לֹא הִרְחִיקוּ — רחק
וְיוֹסֵף אָמַר לַאֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ קוּם
רְדֹף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים וְהִשַּׂגְתָּם — נשג
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לָמָּה שִׁלַּמְתֶּם רָעָה — ירע
תַּחַת טוֹבָה׃ הֲלוֹא זֶה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה — שתה
אֲדֹנִי בּוֹ וְהוּא נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ בּוֹ
הֲרֵעֹתֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם׃ וַיַּשִּׂגֵם — רוע עשה
וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אֶת הַדְּבָרִים — דבר
הָאֵלֶּה׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לָמָּה יְדַבֵּר — אמר
אֲדֹנִי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָלִילָה — חלל
לַעֲבָדֶיךָ מֵעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה׃ הֵן
כֶּסֶף אֲשֶׁר מָצָאנוּ בְּפִי אַמְתְּחֹתֵינוּ — פה

Trāsla. B. Hiero.

& prophanū putāt huiuscemodi cōuiuiū. Sederunt corā eo primogenitus iuxta primogeīta sua: & minimus iuxta etatem suam: & mirabantur nimis sumptis partibus quas ab eo acceperant. Maiorq̄ pars venit beniamin: ita vt quinq̄ partibus excederet. Biberūtq̄ & inebriati sunt cū eo. Cap. 44.

Precepit autē ioseph dispēsatori domus sue dicēs. Imple saccos eorum frumento: quantū possunt capere: & pone pecuniam singulorū in summitate sacci. Cyphū aūt meum argenteū & preciū quod dedit tritici: pone in ore sacci iunioris. Factumq̄ est ita. Et orto mane dimissi sūt cū asinis suis. Iamq̄ vrbē exierant: & processerant paululum. Tunc ioseph accersito dispēsatore domus ait. Surge inquit & persequere viros: & apprehensis dicito. Quare reddidistis malum pro bono. Cyphus quē furati estis: ipse est in quo bibit dn̄s meus: & in quo augurari solet. Pessimā rē fecistis. Fecit ille vt iusserat: & apprehensis per ordinē locutus est. Qui rn̄derūt. Quare sic loquitur dominus noster: vt serui tui tantū flagitii commiserint. Pecuniā quā inuenim⁹ in summitate saccorum

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

panes. abominatio .n. ē egyptijs. sederūt āt corā eo: primogenit⁹ sm̄ antiq̄tatē suā: et iunior sm̄ iuuētutē suā. stupefacti sūt āt hoīes vnusq̄sq̄ ad fratrē suū. tulerūt āt ptes ab eo ad illos. magnificata ē āt pars beniamī pter ptes oīm quincuplicíter ad eas q̄ illoꝝ. biberūt āt: et inebriati sūt cū eo.

ἄρτους. βδέλυγμα γάρ ἐστι τοῖς αἰγυπτίοις. ἐκάθισαν δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, ὁ πρωτότοκος κατὰ τὰ πρεσβεῖα αὐτοῦ, καὶ ὁ νεώτερος κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ. ἐξίσταντο δὲ οἱ ἄνθρωποι ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ἦραν δὲ μερίδας παρ᾽ αὐτοῦ πρὸς αὐτούς. ἐμεγαλύνθη δὲ ἡ μερὶς βενιαμὶν παρὰ τὰς μερίδας πάντων πενταπλασίως πρὸς τὰς ἐκείνων. ἔπιον δέ, καὶ ἐμεθύσθησαν μετ᾽ αὐτοῦ.

Ca. 44.

Et pcepit ioseph ei q̄ sup domū suā: dicēs: implete saccos hoīz cibis: q̄cūq̄ potuerit tollere. et iniicite vniuscuiusq̄ argētū in ore sacci. et scyphū meū argēteū iniicite in saccū iunioris: et pciū tritici eius. factū ē āt sm̄ v̄bū ioseph: sicut dixit. mane illuxit. et hoīes missi sūt ipi et asini eoꝝ. exeūtib⁹ āt ipis ciuitatē: nō aberāt lōge. et ioseph dixit ei q̄ sup domū suā: surgēs pseq̄re post hoīes: et cōprehēdes eos: et dices illis: q̄re reddidistis mala p bonis? q̄re furati estis meū scyphū argēteū? nō hoc ē in q̄ bibit dn̄s me⁹? ipe āt augurio augurat in eo. mala pfecistis q̄ fecistis. inueniēs āt illos: dixit eis sm̄ v̄ba hec. illi āt dixerūt ei: q̄re loq̄tur dn̄s sm̄ v̄ba hec. absit seruis tuis facere sm̄ v̄bū hoc. si q̄dē argētū: qd̄ inuenim⁹ in saccis nr̄is:

Καὶ ἐνετείλατο ἰωσὴφ τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους τῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἂν δύνωνται ἆραι. καὶ ἐμβάλετε ἑκάστου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ μαρσίππου. καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργυροῦν ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τοῦ νεωτέρου, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγενήθη δὲ κατὰ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. τὸ πρωῒ διέφαυσεν. καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεστάλησαν αὐτοὶ καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν. ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπέσχον μακράν. καὶ ἰωσὴφ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἀναστὰς ἐπιδίωξον ὀπίσω τῶν ἀνθρώπων, καὶ καταλήψῃ αὐτούς, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, τί ὅτι ἀνταπεδώκατε πονηρὰ ἀντὶ καλῶν; ἵνα τί ἐκλέψατέ μου τὸ κόνδυ τὸ ἀργυροῦν; οὐ τοῦτό ἐστιν ἐν ᾧ πίνει ὁ κύριός μου; αὐτὸς δὲ οἰωνισμῷ οἰωνίζεται ἐν αὐτῷ. πονηρὰ συντετέλεσθε ἃ πεποιήκατε. εὑρὼν δὲ αὐτούς, εἶπεν αὐτοῖς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, ἵνα τί λαλεῖ ὁ κύριος κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. μὴ γένοιτο τοῖς παισί σου ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο. εἰ τὸ μὲν ἀργύριον, ὃ εὕρομεν ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν,

A

B

Interp. chal.

לַחְמָא אֲרֵי בְּעִירָא דְּמִצְרָאֵי דָּחֲלִין לֵיהּ עִבְרָאֵי אָכְלִין׃ וְאַסְחַרוּ קֳדָמוֹהִי רַבָּא כְּרָבוּתֵיהּ וּזְעֵירָא כִּזְעֵירוּתֵיהּ וּתְמַהוּ גֻּבְרַיָּא גְּבַר לְחַבְרֵיהּ׃ וּנְטַל חוּלָקִין מִן קֳדָמוֹהִי לְוָתְהוֹן וּסְגִיאַת חוּלָקָא דְּבִנְיָמִין מֵחוּלָקֵי כֻּלְּהוֹן חַמְשָׁא חוּלָקִין וּשְׁתִיאוּ וּרְוִיאוּ עִמֵּיהּ׃

Ca. xliiij.

וּפַקֵּיד יָת דִּמְמַנָּא עַל בֵּיתֵיהּ לְמֵימַר מַלִּי יָת טוֹעֲנֵי גֻּבְרַיָּא עֲבוּרָא כְּמָא דְּיִכְלוּן לְמִטְעַן וְשַׁוִּי כְּסַף גְּבַר בְּפוּם טוֹעֲנֵיהּ׃ וְיָת כַּלִּידִי כַּלִּידָא דִכְסַפָּא תְּשַׁוִּי בְּפוּם טוֹעֲנָא דִזְעֵירָא וְיָת כְּסַף זְבִינוֹהִי וַעֲבַד כְּפִתְגָמָא דְּיוֹסֵף דְּמַלִּיל׃ צַפְרָא נְהַר וְגֻבְרַיָּא אִתְפַּטַּרוּ אִנּוּן וַחֲמָרֵיהוֹן׃ אִנּוּן נְפַקוּ מִן קַרְתָּא לָא אַרְחִיקוּ וְיוֹסֵף אֲמַר לִדְמְמַנָּא עַל בֵּיתֵיהּ קוּם רְדוֹף בָּתַר גֻּבְרַיָּא וְתַדְבְּקִנּוּן וְתֵימַר לְהוֹן לְמָה שַׁלֵּימְתּוּן בִּישְׁתָא חֲלַף טָבְתָא׃ הֲלָא דֵּין דְּשָׁתֵי רִבּוֹנִי בֵּיהּ וְהוּא בַּדָּקָא מְבַדֵּק בֵּיהּ אַבְאֵשְׁתּוּן דַּעֲבַדְתּוּן׃ וְאַדְבֵּיקִנּוּן וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן יָת פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין׃ וַאֲמַרוּ לֵיהּ לְמָא יְמַלֵּיל רִבּוֹנִי כְּפִתְגָמַיָּא הָאִלֵּין חַס לְעַבְדָּךְ מִלְּמֶעְבַּד כְּפִתְגָמָא הָדֵין׃ הָא כַּסְפָּא דְּאַשְׁכַּחְנָא בְּפוּם טוֹעֲנָנָא

Pritiua chl'a.

סחר רבב · שוי הוה · מנה אמר מלא · טען שוה · פטר קרב רחק · דבק אמר · שלם ביש טוב · שתה רבב בדק · ביש אל מלל · רבב חוס עבד · שכח

Transla. Chal.

panem: quoniā pecus quod egyptij colunt hebrei comedunt. Et discubuerunt corā eo: maior iuxta maioritatem suā: & minor iuxta minoritatē suā. et admirati sunt viri adinuicē. Et date sunt eis portiones a facie eius: & maior fuit portio beniamin quincuplicíter portionibus oīm. Et biberunt & inebriati sunt cum eo.

Precepit autem dispensatori domus sue: dicens. Imple saccos virorum frumēto quātum possunt portare: & pone argentū vniuscuiusq̄ in ore sacci sui. Calicem aūt meū argenteū pones in ore sacci minoris: & argentū emptionis sue. Fecitq̄ iuxta verbū ioseph quod locutus fuerat. Ortoq̄ mane viri dimissi sunt ipsi & asini sui. Illi egressi sunt de ciuitate: non longe abierant. Et ioseph dixit dispensatori domus sue. Surge sequere post viros: et apprehendes eos: et dices eis. Quare reddidistis malum pro bono? Nonne hic calix erat quo bibebat dn̄s meus? Et ipse querens quesiuit cum: malā rem fecistis. Apprehenditq̄ eos & locutus est cum eis verba hec: et dixerūt ei. Quare loquitur dominus noster talis verba? absit a seruis tuis facere hanc rem. Ecce argentum quod inuenimus in ore saccorum nostroꝝ

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

reduximus ad te de terra chanaā: quō furaremur de domo dn̄i tui argētū aut aurū? apud quē inuēt⁹ fuerit scyph⁹ seruoꝝ tuoꝝ: moriatur. et nos āt erimus dn̄o nr̄o serui. ille āt dixit: et nūc sicut dicitis: sic erit. apud quē inuēt⁹ fuerit scyph⁹: erit me⁹ seru⁹: vos āt eritis mūdi. et festinauerūt: & deposuerūt vnusq̄sq̄ saccū suū sup terrā: & apuit vnusq̄sq̄ saccū suū. scrutat⁹ ē āt a seniore incipiēs: donec venit ad iuniorē. et inuenit scyphū in sacco beniamī. et diruperūt vestimēta sua: et iposuerūt vnusq̄sq̄ saccū suū sup asinū suū: & reuersi sūt in ciuitatē. igressus ē āt iudas et frēs eius ad ioseph: adhuc illo existēte illic. et ceciderūt corā illo sup terrā. dixit āt illis ioseph: q̄d rē hāc fecistis: nō scitis: q̄ augurio augurabit hō: q̄lis ego? dixit āt iudas: q̄d r̄ndebim⁹ dn̄o: aut q̄d loquemur: aut q̄d iustificabimur. at de⁹ inuenit iniq̄tatē seruoꝝ tuoꝝ. ecce sum⁹ serui dn̄o nr̄o: et nos: et apud quē inuēt⁹ ē scyph⁹. dixit āt ioseph: ne mihi sit facere verbū istud. homo apud quē inuēt⁹ ē scyph⁹: ille erit me⁹ seruus. vos āt ascendite cū salute ad patrē vr̄m. appropinquās āt ei iudas dixit: oro dn̄e: loquatur

ἀπεστρέψαμεν πρός σε ἐκ γῆς χαναάν, πῶς ἂν κλέψαιμεν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου σου ἀργύριον ἢ χρυσίον; παρ᾽ ᾧ ἂν εὑρεθῇ τὸ κόνδυ τῶν παίδων σου, ἀποθνησκέτω. καὶ ἡμεῖς δὲ ἐσόμεθα τῷ κυρίῳ ἡμῶν παῖδες. ὁ δὲ εἶπεν, καὶ νῦν ὡς λέγετε, οὕτως ἔσται. παρ᾽ ᾧ ἂν εὑρεθῇ τὸ κόνδυ, ἔσται μού παῖς, ὑμεῖς δὲ ἔσεσθε καθαροί. καὶ ἔσπευσαν, καὶ καθεῖλαν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἤνοιξεν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐτοῦ. ἠρεύνησε δὲ ἀπὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀρξάμενος, ἕως ἦλθεν ἐπὶ τὸν νεώτερον. καὶ εὗρε τὸ κόνδυ ἐν τῷ μαρσίππῳ τοῦ βενιαμίν. καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπέθηκαν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ὄνον αὐτοῦ; καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν. εἰσῆλθε δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς ἰωσήφ, ἔτι αὐτοῦ ὄντος ἐκεῖ. καὶ ἔπεσαν ἐναντίον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ, τί τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐποιήσατε; οὐκ οἴδατε, ὅτι οἰωνισμῷ οἰωνιεῖται ὁ ἄνθρωπος, οἷος ἐγώ; εἶπε δὲ ἰούδας, τί ἀντεροῦμεν τῷ κυρίῳ, ἢ τί λαλήσωμεν, ἢ τί δικαιωθῶμεν. ὁ δὲ θεὸς εὗρεν τὴν ἀδικίαν τῶν παίδων σου. ἰδοὺ ἐσμὲν οἰκέται τῷ κυρίῳ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς, καὶ παρ᾽ ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ. εἶπε δὲ ἰωσήφ, μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. ὁ ἄνθρωπος παρ᾽ ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ, αὐτὸς ἔσται μου παῖς. ὑμεῖς δὲ ἀνάβητε μετὰ σωτηρίας πρὸς τὸν πατέρα ὑμῶν. ἐγγίσας δὲ αὐτῷ ἰούδας εἶπεν, δέομαι κύριε, λαλησάτω

C

Trāsla. B. Hiero.

reportauimus ad te de terra chanaan. Et quō cōsequēs est: vt furati simus de domo dn̄i tui aurū vel argētū. Apud quēcūq̄ fuerit iuētū seruorū tuorū qd̄ q̄ris: moriatur: & nos erimus serui dn̄i nr̄i. Qui dixit eis. Fiat iuxta vestrā sētētiā: Apud quēcūq̄ fuerit iuētū: ipse sit seruus meus: vos āt eritis inoxii. Itaq̄ festinato deponentes in terrā saccos aperuerunt singuli. Quos scrutatus incipiens a maiore vsq̄ ad minimū: inuenit cyphum in sacco beniamin. At illi scissis vestibus oneratisq̄ rursum asinis reuersi sunt in oppidū. primusq̄ iudas cū fratribus igressus est ad ioseph. Necdū eī de loco abierat. Oēsq̄ ante eū piter in terrā corruerunt. Quibus ille ait. Cur sic agere voluistis. An ignoratis q̄ non sit similis mei in augurādi sciētia? Cui Iudas. quid rn̄debimus inq̄t dn̄o meo: vel qd̄ loq̄mur: aut iuste poterimus obtēdere. Deus inuenit iniquitatē seruorū tuorū. En oēs serui sum⁹ dn̄i mei: & nos: & apd̄ quē inuētus est cyphus. Respondit ioseph. Absit a me: vt sic agam. Qui furatus ē cyphū: ipse sit seruus meus: vos autem abite liberi ad patrē vestrū. Accedens autē propius iudas cōfidēter ait. Oro dn̄e audi me: vt loq̄

הֱשִׁיבֹנוּ אֵלֶיךָ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְאֵיךְ — שוב
נִגְנֹב מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ כֶּסֶף אוֹ זָהָב׃ — גנב
אֲשֶׁר יִמָּצֵא אִתּוֹ מֵעֲבָדֶיךָ וָמֵת — מצא מות
וְגַם אֲנַחְנוּ נִהְיֶה לַאדֹנִי לַעֲבָדִים׃ — היה
וַיֹּאמֶר גַּם עַתָּה כְדִבְרֵיכֶם כֶּן הוּא
אֲשֶׁר יִמָּצֵא אִתּוֹ יִהְיֶה לִּי עָבֶד
וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּם׃ וַיְמַהֲרוּ וַיּוֹרִדוּ — נקה מהר ירד
אִישׁ אֶת אַמְתַּחְתּוֹ אָרְצָה וַיִּפְתְּחוּ — פתח
אִישׁ אַמְתַּחְתּוֹ׃ וַיְחַפֵּשׂ בַּגָּדוֹל — חפש
הֵחֵל וּבַקָּטֹן כִּלָּה וַיִּמָּצֵא הַגָּבִיעַ — חלל מצא נבע
בְּאַמְתַּחַת בִּנְיָמִן׃ וַיִּקְרְעוּ שִׂמְלֹתָם — קרע
וַיַּעֲמֹס אִישׁ עַל חֲמֹרוֹ וַיָּשֻׁבוּ — עמס שוב
הָעִירָה׃ וַיָּבֹא יְהוּדָה וְאֶחָיו בֵּיתָה — בוא
יוֹסֵף וְהוּא עוֹדֶנּוּ שָׁם וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו — נפל
אָרְצָה׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף מָה — פנה
הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הֲלוֹא — עשה
יְדַעְתֶּם כִּי נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר
כָּמֹנִי׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מַה נֹּאמַר — כמו אמר
לַאדֹנִי מַה נְּדַבֵּר וּמַה נִּצְטַדָּק — דבר צדק
הָאֱלֹהִים מָצָא אֶת עֲוֺן עֲבָדֶיךָ
הִנֶּנּוּ עֲבָדִים לַאדֹנִי גַּם אֲנַחְנוּ
גַּם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ׃
וַיֹּאמֶר חָלִילָה לִּי מֵעֲשׂוֹת זֹאת — חלל עשה
הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ
הוּא יִהְיֶה לִּי עָבֶד וְאַתֶּם עֲלוּ — היה עלה
לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם׃ וַיִּגַּשׁ אֵלָיו — שלם נגש
יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי יְדַבֶּר נָא

Interp. chal.

אֲתֵיבְנָא לָךְ מֵאַרְעָא דִכְנַעַן וְאֵכְדֵין נִגְנוֹב מִבֵּית רִבּוֹנָךְ מָנִין דִּכְסַף אוֹ מָנִין דִּדְהַב׃ דְּיִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ מֵעַבְדָּךְ יְמוּת וְאַף אֲנַחְנָא נְהֵי לְרִבּוֹנִי לְעַבְדִּין׃ וַאֲמַר אַף כְּעַן כְּפִתְגָמֵיכוֹן כֵּן הוּא דְּיִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ יְהֵי לִי עַבְדָּא וְאַתּוּן תְּהוֹן זַכָּאִין׃ וְאוֹחִיאוּ וְאַחִיתוּ גְּבַר טוֹעֲנֵיהּ לְאַרְעָא וּפְתַחוּ גְּבַר טוֹעֲנֵיהּ׃ וּבְלַשׁ בְּרַבָּא שָׁרֵי וּבִזְעֵירָא שֵׁיצִי וְאִשְׁתְּכַח כַּלִּידָא בְּטוֹעֲנָא דְבִנְיָמִין׃ וּבְזַעוּ לְבוּשֵׁיהוֹן וּרְמוֹ גְּבַר עַל חֲמָרֵיהּ וְתָבוּ לְקַרְתָּא׃ וְעַל יְהוּדָה וַאֲחוֹהִי לְבֵית יוֹסֵף וְהוּא עַד כְּעַן תַּמָּן וּנְפַלוּ קֳדָמוֹהִי עַל אַרְעָא׃ וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף מָה עוֹבָדָא הָדֵין דַּעֲבַדְתּוּן הֲלָא יְדַעְתּוּן אֲרֵי בַּדָּקָא מְבַדֵּק גַּבְרָא דִּכְוָתִי׃ וַאֲמַר יְהוּדָה מָה נֵימַר לְרִבּוֹנִי מָה נְמַלֵּיל וּמָה נִזְכֵּי מִן קֳדָם יְיָ אִשְׁתְּכַח חוֹבָא דְעַבְדָּךְ הָא אֲנַחְנָא עַבְדִּין לְרִבּוֹנִי אַף אֲנַחְנָא אַף דְּאִשְׁתְּכַח כַּלִּידָא בִּידֵיהּ׃ וַאֲמַר חַס לִי מִלְּמֶעְבַּד דָּא גַּבְרָא דְּאִשְׁתְּכַח כַּלִּידָא בִּידֵיהּ הוּא יְהֵי לִי עַבְדָּא וְאַתּוּן סַקוּ לִשְׁלָם לְוָת אֲבוּכוֹן׃ וּקְרֵיב לְוָתֵיהּ יְהוּדָה וַאֲמַר בְּבָעוּ רִבּוֹנִי יְמַלֵּיל כְּעַן

Transla. Chal.

retulimus ad te de terra chanaā: quō ergo furati essemus de domo dn̄i tui vasa argentea aut vasa aurea: apud quēcūq̄ de seruis tuis fuerit inuētus scyph⁹: moriatur: nos quoq̄ erim⁹ serui dn̄o nr̄o. Et dixit. Etiā nūc iuxta sermōes vr̄os ita est: apud quēcūq̄ fuerit inuent⁹: erit mihi seru⁹: vos aūt eritis innoxij. Et festinauerūt & deposuerūt vnusq̄sq̄ saccum suū in terra: & aperuit vnusq̄sq̄ saccū suū. Et scrutat⁹ est: in maiore incepit: & in minore pfecit: et inuētus est scyphus in sacco beniamin. Et sciderūt vestimēta sua: & onerauerūt vnusquisq̄ asinum suū: & reuersi sunt in ciuitatē. Et ingressus est iudas & frēs eius in domū ioseph: et ipse adhuc erat ibi. Et corruerūt corā eo in terrā. Dixitq̄ eis ioseph. Quid est hoc qd̄ fecistis? Nesciebatis q̄ inuestigās inuestigaret vir sicut ego. Dixitq̄ iudas. Quid dicem⁹ dn̄o meo: q̄d loq̄mur: aut quo iustificabimur. A facie enī dei inuentū est pctm̄ seruoꝝ tuorū. Ecce sum⁹ serui dn̄o meo: tā nos q̄ ille in cui⁹ manu inuētus est scyphus. Et ait absit a me hoc facere. Vir in cui⁹ manu inuētus est scyphus erit mihi seru⁹: vos autē ascendite in pace ad patrē vestrū: & accessit ad eum iudas: & ait. Obsecro dn̄e mi: vt loq̄tur nunc

Pritiua chal.

תוב גנב רבב · שכח מות הוה · הוה הוה זכה · אחא נחת רבב · שרא שצא רמה · תוב קרב עול · אמר רבב מלל · זכה שכח · חוס עבד הוה · נסק

עבדך דבר באזני אדני ואל יחר
אפך בעבדך כי כמוך כפרעה
אדני שאל את עבדיו לאמר
היש לכם אב או אח ונאמר אל
אדני יש לנו אב זקן וילד
זקנים קטן ואחיו מת ויותר
הוא לבדו לאמו ואביו אהבו
ותאמר אל עבדיך הורדהו אלי
ואשימה עיני עליו ונאמר אל
אדני לא יוכל הנער לעזב את
אביו ועזב את אביו ומת ותאמר
אל עבדיך אם לא ירד אחיכם
הקטן אתכם לא תספון לראות
פני ויהי כי עלינו אל עבדך אבי
ונגד לו את דברי אדני ויאמר
אבינו שבו שברו לנו מעט אכל
ונאמר לא נוכל לרדת אם יש
אחינו הקטן אתנו וירדנו כי לא
נוכל לראות פני האיש ואחינו
הקטן איננו אתנו ויאמר עבדך
אבי אלינו אתם ידעתם כי
שנים ילדה לי אשתי ויצא
האחד מאתי ואמר אך טרף טרף
ולא ראיתיו עד הנה ולקחתם
גם את זה מעם פני וקרהו אסון
והורדתם את שיבתי ברעה
שאלה ועתה כבאי אל עבדך

tur servus tuus verbū ī auribus tuis: & ne irascaris famulo tuo Tu es eī post pharaonem dn̄s meus. Interrogasti prius servos tuos: habetis patrē aut fratrem? & nos rn̄dimus tibi dn̄o meo. Est nobis pater senex: & puer parvulus q in senectute illius natus est: cuius uterinus fr̄ est mortuus: & ipsum solū habet mater sua: pr̄ vero tenere diligit eū. Dixistiq; servis tuis. Adducite eū ad me: & ponā oculos meos sup illum. Suggessimus tibi dn̄o meo: nō pt̄ puer relinqre patrē suū. Si eī illū dimiserit: morietur. Et dixisti servis tuis. Nisi venerit frater vester minimus vobiscū: nō videbitis amplius faciē meā. Cū ergo ascēdissemus ad famulū tuū patrē nostrū: narravimus ei oīa q̄ locutus ē dominus meus. Et dixit pr̄ noster. Revertimini & emite nobis parum tritici. Cui diximus. nō possumus ire. Si fr̄ nr̄ minimus descēderit nobiscū pficiscemur sil': alioqui illo absente nō audemus videre faciē viri. At ille rn̄dit. Vos scitis q duos genuerit mihi uxor mea. Egressus est unus: & dixistis: bestia devoravit eū: & hucusq; nō cōparet Si tuleritis & istum: & aliquid ei in via contigerit. deducetis canos meos cum merore ad īferos. Igitur si ītravero ad servum tuum

Interp. chal.

servus tuus verbū corā dn̄o meo: & non irascat furor tuus sup servū tuū: qm̄ talis es tu sicut pharao. Dn̄s meus interrogavit servos suos: dicens. Num habetis patrem aut fratrē? et diximus dn̄o meo. Est nobis pater senex & filius senectutis parvulus: frater autē eius mortu9 est: & remāsit solus ipse mr̄i sue: & pater eius dilexit eum: et dixisti servis tuis: deducite eū ad me: & ponā oculū meū sup eum. Diximusq; dn̄o meo nō potest puer relinqre patrē suū: si aūt reliquerit patrē suū morietur. et dixisti servis tuis. Non videatis ultra faciē meā: si non descenderit frater vr̄ minimus vobiscū. Et factū est cum ascendimus ad servum tuū patrē nr̄m: narravimus ei verba dn̄i mei. Dixitq; pater nr̄. revertimini: emite nobis modicū frumēti. Et diximus. Nō possum9 descendere: si ierit frater nr̄ minimus nobiscū descēdemus: qm̄ nō possumus videre faciē viri: si fr̄ nr̄ minim9 nō ierit nobiscū. Dixitq; nobis pr̄ nr̄ servus tuus. Vos scitis q duos pepit mihi uxor mea. Egressusq; ē un9 a me: & dixi occisione occisus est: & nō vidi eū usq; in p̄ns. & si tuleritis hūc a facie mea: & acciderit ei mors: deducetis caniciē meā cū afflictione ad inferos. Et nūc cū venero ad servū tuū

patrē nostrum & puer defuerit: cum aīa illius ex huius aīa depēdeat: videritq; eū non esse nobiscum: morietur: & deducent famuli tui canos eius cum dolore ad īferos, Ego proprie servus tuus sū: q in meā hūc recepi fidē: & spopōdi dicēs. Nisi reduxero eū: pcti reus ero ī patrem omni tempore. Manebo itaq; servus tuus pro puero in ministerio dn̄i mei: & puer ascēdat cum fratribus suis. Nō enī possū redire ad p̄rem absente puero: ne calamitatis q̄ oppressura est p̄rem meū: testis assistam.

Non se poterat ultra cohiberē Ca. 45. Ioseph multis corā astātibus. vn̄ precepit ut egrederētur cūcti foras & nullus interesset alienus agnitioni mutue. Elevavitq; vocē cū fletu: quā audierūt egyptii: omnisq; domus pharaonis: & dixit fratribus suis. Ego sū ioseph. adhuc pr̄ meus vivit? Non poterāt rn̄dere fratres nimio terrore perterriti Ad quos ille clemēter accedite inquit ad me. Et cū accessissent ppe: ego sū ait ioseph frater vester: quē vendidistis in egyptū. Nolite pavere: neq; vobis durū esse videatur: q vendidistis me in his regionibus. Pro salute eīvrā misit me deus an̄ vos ī egyptū. Bienniū est eī q cepit fames

אבי והנער איננו אתנו ונפשו
קשורה בנפשו והיה כראותו כי
אין הנער ומת והורידו עבדיך
את שיבת עבדך אבינו ביגון
שאלה כי עבדך ערב את הנער
מעם אבי לאמר אם לא אביאנו
אליך וחטאתי לאבי כל הימים
ועתה ישב נא עבדך תחת הנער
עבד לאדני והנער יעל עם
אחיו כי איך אעלה אל אבי
והנער איננו אתי פן אראה ברע
אשר ימצא את אבי

ולא יכל יוסף להתאפק לכל
הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל
איש מעלי ולא עמד איש אתו
בהתודע יוסף אל אחיו ויתן את
קלו בבכי וישמעו מצרים וישמע
בית פרעה ויאמר יוסף אל אחיו
אני יוסף העוד אבי חי ולא
יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו
מפניו ויאמר יוסף אל אחיו גשו
נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף
אחיכם אשר מכרתם אתי
מצרימה ועתה אל תעצבו ואל
יחר בעיניכם כי מכרתם אתי
הנה כי למחיה שלחני אלהים
לפניכם כי זה שנתים הרעב

Transla. Chal.

patrē meū: & puer nō redierit nobiscū: et aīa eius est et dilecta q̄si aīa sua: cūq; viderit q puer nō est nobiscum: moriet. Et deducēt servi tui caniciē p̄ris nr̄i servi tui cū merore ad inferos. Servus enī tu9 spopōdit pro puero apud patrē meū: dicens. Si nō reduxero eum tibi: eroq; peccati reus in patrē meū oibus diebus. Et nūc maneat obsecro servus tu9 pro puero in servitute dn̄i mei: & puer ascēdat cū fr̄ibus suis. Quō potero ascēdere ad patrem meū: puero non existente mecū: ne videā malū qđ inveniet patrē meū. Ca. 45.

Et nō poterat ioseph sustinere omnes existētes apud eū: & clamavit: educite oēs hoīes a me. et nullus stetit cū eo: qn̄ agnitus ē ioseph a fr̄ibus suis. et levavit vocē suā cum fletu: et audierūt egyptij: audivitq; domus pharaonis. Dixitq; ioseph fratribus suis. Ego sum ioseph: nunqđ adhuc pater me9 vivit? Et non poterāt fratres eius respondere ei verbum: quoniā turbati erant corā eo. Dixitq; ioseph fratribus suis. Accedite nunc ad me: & accesserunt: & ait. Ego sum ioseph frater vester: quē vendidistis in egyptū. Et nūc nolite cōtristari: neq; displiceat in oculis vestris q vēdidistis me huc: quoniā in sustentationē misit me dn̄s ante vos. Quoniam duo anni famis

בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר: וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה: ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלהים וישימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים: מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלהים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמד: וישבת בארץ גשן והיית קרוב אלי אתה ובניך ובני בניך וצאנך ובקרך וכל אשר לך: וכלכלתי אתך שם כי עוד חמש שנים רעב פן תורש אתה וביתך וכל אשר לך: והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם: והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים ואת כל אשר ראיתם ומהרתם והורדתם את אבי הנה: ויפל על צוארי בנימן אחיו ויבך ובנימן בכה על צואריו: וינשק לכל אחיו ויבך עלהם ואחרי כן דברו אחיו אתו: והקל נשמע בית פרעה לאמר באו אחי יוסף וייטב בעיני

in terra esse: & adhuc quinque anni restant: quibus nec arari poterit nec meti. Premisitque me deus: vt reseruemini super terram: & escas ad viuendum habere possitis. Non vestro consilio: sed dei voluntate huc missus sum: qui fecit me quasi patrem pharaonis: & dominum vniuerse domus eius: ac principem in omni terra egypti. Festinate & ascendite ad patrem meum: & dicetis ei. hec mandat filius tuus ioseph. Deus fecit me dominum vniuerse terre egypti. Descende ad me ne moreris: & habitabis in terra iesse. Erisque iuxta me tu & filii tui & filii filiorum tuorum: oues tue & armenta tua & vniuersa que possides. ibique te pascam. Adhuc enim quinque anni residui sunt famis: ne & tu pereas & omnis domus tua: & omnia que possides. En oculi vestri & oculi fratris mei beniamin vident quod os meum loquatur ad vos. Nunciate patri meo vniuersam gloriam meam: & cuncta que vidistis in egypto. Festinate & adducite eum ad me. Cumque amplexatus cecidisset in collum beniamin fratris sui fleuit: illo quoque flente similiter super collum eius. Osculatusque est Ioseph omnes fratres suos: & plorauit super singulos. Postque ausi sunt loqui ad eum. Auditum est & celebri sermone vulgatum in aula regis: venerunt fratres ioseph. Et gauisus

ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔτι λοιπὰ πέντε ἔτη, ἐν οἷς οὐκ ἔσται ἀροτρίασις, οὐδὲ ἄμητος. ἀπέστειλε γάρ με ὁ θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν, ὑπολείπεσθαι ὑμῖν κατάλειμμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκθρέψαι ὑμῶν κατάλειψιν μεγάλην. νῦν οὖν οὐχ ὑμεῖς με ἀπεστάλκατε ὧδε, ἀλλ᾽ ὁ θεός· καὶ ἐποίησέ με ὡς πατέρα φαραώ, καὶ κύριον παντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντα πάσης γῆς αἰγύπτου. σπεύσαντες οὖν ἀνάβητε πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ εἴπατε αὐτῷ, τάδε λέγει ὁ υἱός σου ἰωσήφ, ἐποίησέ με ὁ θεὸς κύριον πάσης τῆς γῆς αἰγύπτου, κατάβηθι οὖν πρός με, καὶ μὴ μείνῃς, καὶ κατοικήσεις ἐν γῇ γεσέμ, καὶ ἔσῃ ἐγγύς μου σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου, τὰ πρόβατά σου καὶ οἱ βόες σου, καὶ ὅσα σοί ἐστι. καὶ ἐκθρέψω σε ἐκεῖ· ἔτι γὰρ πέντε ἔτη λιμός, ἵνα μὴ ἐκτριβῇς σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντά σου. ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν βλέπουσι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅτι τὸ στόμα μου τὸ λαλοῦν πρὸς ὑμᾶς. ἀπαγγείλατε οὖν τῷ πατρί μου πᾶσαν τὴν δόξαν μου τὴν ἐν αἰγύπτῳ καὶ ὅσα εἴδετε. καὶ ταχύναντες καταγάγετε τὸν πατέρα μου ὧδε. καὶ ἐπιπεσὼν ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔκλαυσεν ἐπ᾽ αὐτῷ. καὶ βενιαμὶν ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ. καὶ καταφιλήσας πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἔκλαυσεν ἐπ᾽ αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐλάλησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. καὶ διεβοήθη ἡ φωνὴ εἰς τὸν οἶκον φαραώ, λέγοντες, ἥκασιν οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ. ἐχάρη δὲ

sup terram. & adhuc reliqui quinque anni: in quibus non est aratio: neque messis. misit enim me deus ante vos: vt relinquatur vobis reliquie super terram: et enutrire vobis reliquias magnas. nunc ergo non vos me misistis huc: sed deus. & fecit me quasi patrem pharaonis: & dominum totius domus eius: et principem totius terre egypti. festinantes igitur ascendite ad patrem meum: et dicite ei. hec dicit filius tuus ioseph: fecit me deus dominum totius terre egypti: ascende ergo ad me: & ne moreris: & habitabis in terra gesem: et eris iuxta me tu et filii tui et filii filiorum tuorum: oues tue et boues tue: et quecumque tibi sunt. et pascam te ibi. adhuc enim quinque anni famis. vt ne delearis tu et filii tui: et omnis substantia tua: ecce oculi vestri vident: et oculi beniamin fratris mei: quia os meum loquens ad vos. nunciate ergo patri meo omnem gloriam meam in egypto: et quecumque vidistis. et festinantes deducite patrem meum huc. et cadens super collum beniamin fratris sui: fleuit super eo. et beniamin fleuit super collo eius. et osculatus omnes fratres suos: fleuit super eos. et post hec locuti sunt fratres eius ad eum. et diuulgata est vox in domum pharaonis dicentes: venerunt fratres ioseph. gauisus est autem

Primitiua chal. — Interp. chal. — Transla. Chal.

sunt transacti in medio terre: & adhuc quinque anni remanent: in quibus non erit seminatio nec messis. Et misit me deus ante vos: vt poneret vobis reliquias in terra: & vt sustentaret vos liberatione magna. Et nunc non vos misistis me huc: sed a deo missus sum: & posuit me in patrem pharaonis: & in dominum omnibus viris domus sue: & dominatorem in vniuersa terra egypti. Festinate & ascendite ad patrem meum: & dicetis ei. Hec dicit filius tuus ioseph: posuit me deus in dominum omnibus egyptiis: descende ad me: ne moreris. Habitabisque in terra gesen: & eris iuxta me tu et filii tui & filii filiorum tuorum & oues tue & boues tue & vniuersa que habes: & nutriam te ibi. quia adhuc quinque anni restant famis: ne forte penuria patiaris tu & vir domus tue & vniuersa que habes. Et ecce oculi vestri vident et oculi fratris mei beniamin quod in lingua eorum loquor vobiscum. Et nunciabitis patri meo vniuersam gloriam meam quam habeo in egypto: & omnia que vidistis: & festinabitis & deducetis patrem meum huc. & irruit super ceruicem beniamin fratris sui & fleuit. Beniamin quoque fleuit super ceruicem eius. Et osculatus est omnes fratres suos: & fleuit super eos: & postea locuti sunt fratres eius cum eo: & rumor auditus est in domo pharaonis dicendo. venerunt fratres ioseph: & placuit in oculis

פרעה ובעיני עבדיו: ויאמר פרעה אל יוסף אמר אל אחיך זאת עשו טענו את בעירכם ולכו באו ארצה כנען: וקחו את אביכם ואת בתיכם ובאו אלי ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים ואכלו את חלב הארץ: ואתה צויתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם ונשאתם את אביכם ובאתם: ועינכם אל תחס על כליכם כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא: ויעשו כן בני ישראל ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה ויתן להם צדה לדרך: לכלם נתן לאיש חלפות שמלת ולבנימן נתן שלש מאות כסף וחמש חלפת שמלת: ולאביו שלח כזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת בר ולחם ומזון לאביו לדרך: וישלח את אחיו וילכו ויאמר אלהם אל תרגזו בדרך: ויעלו ממצרים ויבאו ארץ כנען אל יעקב אביהם: ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא

est pharao atque omnis familia eius. Dixitque ad ioseph vt imperaret fratribus suis dicens. Onerantes iumenta ite in terram chanaan: & tollite inde patrem vestrum & cognationem: & venite ad me: & ego dabo vobis omnia bona egypti: vt comedatis medullam terre. Precipe etiam vt tollant plaustra de terra egypti: ad subuectionem paruulorum suorum ac coniugum. Et dicito. Tollite patrem vestrum: & properate quantocius venientes: nec dimittatis quicque de supellectili vestra: quia omnes opes egypti vestre erunt. Feceruntque filii israel: vt eis mandatum fuerat. Quibus dedit ioseph plaustra secundum pharaonis imperium: & cibaria in itinere. Singulis quoque proferri iussit binas stolas: beniamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis: tantundem pecunie & vestium mittens patri suo: addens eis asinos decem: qui subueherent ex omnibus diuitiis egypti: & totidem asinas triticum in itinere panesque portantes. Dimisit ergo fratres suos: & proficiscentibus ait. Ne irascamini in via. Qui ascendentes ex egypto: venerunt in terram chanaan ad patrem suum iacob: & nunciauerunt ei dicentes. Ioseph filius tuus viuit: & ipse dominatur in omni terra egypti. Quo audito iacob quasi de graui somno euigilans: tamen non

φαραὼ καὶ ἡ θεραπεία αὐτοῦ. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, εἰπὸν τοῖς ἀδελφοῖς σου, τοῦτο ποιήσατε, γεμίσατε τὰ φορεῖα ὑμῶν σίτου, καὶ ἀπέλθετε εἰς γῆν χαναάν, καὶ παραλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, ἥκετε πρός με. καὶ δώσω ὑμῖν πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰγύπτου, καὶ φάγεσθε τὸν μυελὸν τῆς γῆς. σὺ δὲ ἔντειλαι ταῦτα, λαβεῖν αὐτοῖς ἁμάξας ἐκ γῆς αἰγύπτου τοῖς παιδίοις ὑμῶν, καὶ ταῖς γυναιξί. καὶ ἀναλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν, παραγίνεσθε. καὶ μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν σκευῶν ὑμῶν, τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ αἰγύπτου ὑμῖν ἔσται. ἐποίησαν δὲ οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ἔδωκε δὲ ἰωσὴφ αὐτοῖς ἁμάξας κατὰ τὰ εἰρημένα ὑπὸ φαραὼ τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν ὁδόν, καὶ πᾶσιν ἔδωκε δισσὰς στολάς. τῷ δὲ βενιαμὶν ἔδωκε τριακοσίους χρυσοῦς, καὶ πέντε ἐξαλλασσούσας στολάς. καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀπέστειλε κατὰ τὰ αὐτά, καὶ δέκα ὄνους αἴροντας ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰγύπτου, καὶ δέκα ἡμιόνους αἴρουσας ἄρτους τῷ πατρὶ αὐτοῦ εἰς ὁδόν. ἐξαπέστειλε δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ ὀργίζεσθε ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἀνέβησαν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἦλθον εἰς γῆν χαναάν, πρὸς ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν. καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες, ὅτι ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ζῇ, καὶ αὐτὸς ἄρχει πάσης γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐξέστη τῇ διανοίᾳ ἰακώβ, οὐ γὰρ

pharao: et familia eius. dixit autem pharao ioseph: dic fratribus tuis: hoc facite: implete vehicula vestra tritico: et abite in terram chanaan. et assumentes patrem vestrum: et substantias vestras: venite ad me. et dabo vobis omnibus bonis egypti. et comedetis medullam terre. tu autem precipe hec: accipere ipsos currus ex terra egypti filiis vestris: et vxoribus. et assumentes patrem vestrum: venite. et ne parcatis oculis supellectilibus vestris: nam omnia bona egypti vobis erunt. fecerunt autem sic filii israel. dedit autem ioseph eis currus secundum dicta a pharaone rege. et dedit illis cibaria in viam: et omnibus dedit duplices stolas. at beniamin dedit trecentos aureos: et quinque mutatorias stolas. et patri suo misit secundum ipsa: et decem asinos ferentes de omnibus bonis egypti: et decem mulas ferentes panes patri suo in viam. dimisit autem fratres suos. et abierunt. et ait illis: ne irascamini in via. et ascenderunt ex egypto: et venerunt in terram chanaan: ad iacob patrem suum. et nunciauerunt ei: dicentes: quod filius tuus ioseph viuit: et ipse imperat omni terre egypti. et stupefactus est mente iacob. non enim

Interp. chal. — Transla. Chal. — Primitiua chal.

pharaonis & in oculis seruorum eius. Dixitque pharao ad ioseph. Dic fratribus tuis. hoc facite. Onerate iumenta vestra: & ite & afferte in terram chanaan: & tollite patrem vestrum & homines domus vestre: & venite ad me: et dabo vobis optima terre egypti: & comedetis bona terre. Tu autem precipe eis: hoc facite: tollite vobis de terra egypti currus familie vestre & vxoribus vestris. et tollite patrem vestrum: & venite. Et oculus vester non parcat: supellectili vestre. quoniam optima totius terre egypti vestra erunt. Feceruntque ita filii israel. Et dedit eis ioseph plaustra secundum preceptum pharaonis: et dedit eis cibaria in viam: vniuersis omnibus dedit stolas vt induerent. Beniamin quoque dedit trecentos siclos argenteos & quinque stolas indumenti. Patri quoque suo similiter misit decem asinos oneratos bonis egypti & decem asinas portantes frumentum & panes & cibaria patri suo in viam. Et misit fratres suos & abierunt: et dixit eis. Non contendatis in via. Et ascenderunt de egypto & venerunt in terram chanaan: ad iacob patrem suum: & narrauerunt ei: dicentes. Adhuc ioseph viuit: & quod dominatur in vniuersa terra egypti. Et erant verba hec vacillantia in corde suo quoniam non

האמין להם: וידברו אליו את כל
דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא
את העגלות אשר שלח יוסף
לשאת אתו, ותחי רוח יעקב
אביהם: ויאמר ישראל רב עוד
יוסף בני חי, אלכה ואראנו בטרם
אמות: ויסע ישראל וכל
אשר לו ויבא בארה שבע ויזבח
זבחים לאלהי אביו יצחק: ויאמר
אלהים לישראל במראת הלילה,
ויאמר יעקב יעקב, ויאמר הנני:
ויאמר אנכי האל אלהי אביך
אל תירא מרדה מצרימה, כי לגוי
גדול אשימך שם: אנכי ארד
עמך מצרימה, ואנכי אעלך גם
עלה, ויוסף ישית ידו על עיניך:
ויקם יעקב מבאר שבע, וישאו
בני ישראל את יעקב אביהם
ואת טפם ואת נשיהם, בעגלות
אשר שלח פרעה לשאת אתו:
ויקחו את מקניהם ואת רכושם
אשר רכשו בארץ כנען, ויבאו
מצרימה יעקב וכל זרעו אתו:
בניו ובני בניו אתו בנתיו ובנות
בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה:
ואלה שמות בני ישראל הבאים
מצרימה יעקב ובניו, בכר יעקב

אמן דבר | ראה | נשא חיה | הלך ראה מות | Cap. xlvi. | נסע בוא | זבח אמר | ראה | ירא ירד | שום | עלה | שית | קום נשא | טפף נשה | לקח קנה רכש | בוא

credebat eis. Illi ecōtra referebāt omnem ordinem rei. Cumq̄ vidisset plaustra: & vniuersa q̄ miserat: reuixit spiritus eius: & ait. Sufficit mihi si adhuc ioseph filius meus viuit. vadā & videbo illū anteq̄ moriar. Ca. 46.

Profectusq̄ isrl cū oībus q̄ habebat venit ad puteū iuramēti: & mactatis ibi victimis deo pr̄is sui isaac: audiuit eū p̄ visionē nocte vocantem se: & dicētē sibi. Iacob iacob. Cui r̄ndit. Ecce adsum. Ait illi deus. Ego sū fortissimus deus pa- tris tui. Noli timere: sed descēde in egyptū: quia in gētē magnā faciā te ibi. Ego descendam tecū illuc. & ego inde ad ducam te reuertentem. Iosephquoq̄ pōet manus suas super oculos tuos. Surrexit iacob a puteo iuramēti: tulerūtq̄ eū filii cum paruulis & vxoribus suis in plaustris que miserat pharao ad portandū senem & omnia q̄ possederat in terra chanaan. Venitq̄ in egyptum cum omni semine suo: filii eius & nepotes: filie & cuncta simul progenies. Hec sunt aūt noīa filiorū israel: qui igressi sūt i egyptū ipse cū liberis suis. Primogenitus

credidit illis. locuti sūt āt ei oīa q̄ dicta sūt a ioseph: q̄cūq̄ dixit illis: videns āt currus: q̄s misit ioseph: vt assumerēt illū: reuixit spirit⁹ iacob pr̄is eo᷑. dixit āt israel: magnū mihi est: si adhuc fili⁹ me⁹ ioseph viuit. abiēs videbo eū anteq̄ moriar.

ἐπίστευσεν αὐτοῖς. ἐλάλησαν δὲ αὐτῷ πάντα τὰ ῥηθέντα ὑπὸ ἰωσήφ, ὅσα εἶπεν αὐτοῖς, ἰδὼν δὲ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστειλεν ἰωσήφ, ὥστε ἀναλαβεῖν αὐτόν, ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα ἰακὼβ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. εἶπε δὲ ἰσραήλ, μέγα μοί ἐστιν εἰ ἔτι ὁ υἱός μου ἰωσὴφ ζῇ. πορευθεὶς ὄψομαι αὐτὸν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν.

Cap. 46.

Proficiscēs āt israel: ꝛ oīa sua: venit ad puteū iuramēti. et sacrificauit sacrificiū deo patris sui isaac. ait āt de⁹ israel in visiōe noctis dicēs: iacob iacob. ille āt dixit: q̄d est: ait ei deus dicēs: ego sū deus pr̄m tuo᷑: ne timeas descēdere in egyptū. in .n. gētē magnā faciā te illic. ꝛ ego descēdā tecū in egyptū. ꝛ ego reducā te in finē. ꝛ ioseph imponet man⁹ suas sup oculos tuos. surrexit āt iacob a puteo iuramēti. ꝛ tulerūt filii israel iacob prēm suū: et supellectilē: et vxores suas sup currus: q̄s misit ioseph tollere ipm̄. ꝛ tulerūt substantias eo᷑: et oēm possessionē: q̄s possederūt in terra chanaā: ꝛ ingressi sūt in egyptū: iacob et oē semē eius cum eo: filii: ꝛ filii filiorū suorum cum eo: filie: ꝛ filie filiarum suarum: ꝛ oē semē eius duxit in egyptum. hec āt noīa filiorū israel: q̄ ingressi sunt in egyptum cum iacob prē eorū. iacob ꝛ filii eius primogenitus iacob:

ἀπάρας δὲ ἰσραήλ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, ἦλθεν ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. καὶ ἔθυσε θυσίαν τῷ θεῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰσαάκ. εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἰσλ̄ ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς λέγων, ἰακὼβ ἰακώβ. ὁ δὲ εἶπε, τί ἐστιν; εἶπεν αὐτῷ ὁ θς̄ λέγων, ἐγώ εἰμι ὁ θς̄ τῶν πρῶν σου, μὴ φοβοῦ καταβῆναι εἰς αἴγυπτον. εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω σε ἐκεῖ. καὶ ἐγὼ καταβήσομαι μετὰ σοῦ εἰς αἴγυπτον. καὶ ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς τέλος. καὶ ἰωσὴφ ἐπιβαλεῖ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς σου. ἀνέστη δὲ ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου. καὶ ἀνέλαβον οἱ υἱοὶ ἰσλ̄ ἰακὼβ τὸν πρα αὐτῶν, καὶ τὴν ἀποσκευήν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐπὶ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστειλεν ἰωσὴφ ἆραι αὐτόν. καὶ ἀναλαβόντες τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν κτῆσιν, ἣν ἐκτήσαντο ἐν γῇ χαναάν, καὶ εἰσῆλθον εἰς αἴγυπτον, ἰακὼβ καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, υἱοί, καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, θυγατέρες, καὶ θυγατέρες τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἤγαγεν εἰς αἴγυπτον. ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραήλ, τῶν εἰσελθόντων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακὼβ τῷ πρὶ αὐτῶν. ἰακὼβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πρωτότοκος ἰακώβ,

G A B

Primitiua chal.

הימן | נטל שרא סגא | חדה אזל חזא | מות | חזא | דחל | שוה נחת סגא | שוה קום נסק | נטל נתא קנה | אתא אתא | אל על

Interp̄. chal.

credebat eis. Et locuti sunt cum eo oīa verba ioseph: que locutus fuerat cū eis. et vidit plaustra q̄ miserat ioseph vt portarent eū. Et requieuit sp̄us sanctus sup iacob patrē suū. Dixitq̄ israel. magnū gaudiū est mihi: ioseph filio meo adhuc viuente: vadam ꝛ videbo eum antequam moriar. Cap. 46.

Profectusq̄ est israel ꝛ oīa sua: ꝛ venit in bersabee: ꝛ imolauit ibi victimas deo pr̄is sui isaac. Aitq̄ deus ad israel in visione noctis: dicens. Iacob iacob. Et dixit. ecce ego. Et dixit ego sum fortissimus de⁹ pr̄is tui: ne timeas descēdere in egyptū: quī in gētē magnā ponā te ibi. Ego descendā tecū in egyptū. Ego q̄q̄ inde ascēdere te faciā: ꝛ ioseph ponet manū suā sup oc̄los tuos. Et surrexit iacob de bersabee: ꝛ tulerūt filij israel iacob prēz suū ꝛ familiā eo᷑ ꝛ vxores eo᷑ in plaustris q̄ misit pharao vt portarēt eū. Adduxerūt q̄q̄ pecora eo᷑ ꝛ substātiā quā acq̄sierūt in terra chanaā: ꝛ venerūt iacob ꝛ oēs filij sui cū eo i egyptū: tū filij sui q̄ filij filio᷑ suo᷑ cū eo: filias q̄q̄ suas ꝛ filias filio᷑ suo᷑: ꝛ oēz p̄genīē suā adduxit secū in egyptū. Et hec sunt noīa filio᷑ israel: qui igressi sunt in egyptum: iacob ꝛ filij eius. Primogenitus iacob

Transla. Chal.

הֵימִין לְהוֹן׃ וּמַלִּילוּ עִמֵּיהּ יָת כָּל פִּתְגָּמֵי יוֹסֵף דְּמַלֵּיל עִמְּהוֹן וַחֲזָא יָת עֲגַלְתָא דִּשְׁלַח יוֹסֵף לְמִטַּל יָתֵיהּ וּשְׁרַת רוּחַ קוּדְשָׁא עַל יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן׃ וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל סַגִּי לִי חֶדְוָא עַד כְּעַן יוֹסֵף בְּרִי קַיָּם אֵיזֵיל וְאֶחְזֵינֵיהּ עַד לָא אֵימוּת׃

Ca. xlvi.

וּנְטַל יִשְׂרָאֵל וְכָל דִּילֵיהּ וַאֲתָא לִבְאֵר שָׁבַע וְדַבַּח דִּבְחִין לֶאֱלָהָא דַּאֲבוּהִי יִצְחָק׃ וַאֲמַר יְיָ לְיִשְׂרָאֵל בְּחֶזְוָא דְלֵילְיָא וַאֲמַר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַאֲמַר הָא אֲנָא׃ וַאֲמַר אֲנָא אֵל אֱלָהָא דַּאֲבוּךְ לָא תִדְחַל מִלְּמֵיחַת לְמִצְרַיִם אֲרֵי לְעַם סַגִּי אֲשַׁוֵּינָךְ תַּמָּן׃ אֲנָא אֵחוֹת עִמָּךְ לְמִצְרַיִם וַאֲנָא אַסֵּקִנָּךְ אַף אַסָּקָא וְיוֹסֵף יְשַׁוֵּי יְדֵיהּ עַל עֵינָךְ׃ וְקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וּנְטַלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן וְיָת טַפְלְהוֹן וְיָת נְשֵׁיהוֹן בַּעֲגַלְתָא דִּשְׁלַח פַּרְעֹה לְמִטַּל יָתֵיהּ׃ וּדְבַרוּ יָת גֵּיתֵיהוֹן וְיָת קִנְיָנְהוֹן דִּקְנוֹ בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וַאֲתוֹ לְמִצְרָיִם יַעֲקֹב וְכָל בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ׃ בְּנוֹהִי וּבְנֵי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ בְּנָתֵיהּ וּבְנַת בְּנוֹהִי וְכָל זַרְעֵיהּ אַיְתִי עִמֵּיהּ לְמִצְרָיִם׃ וְאִלֵּין שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּעָלוּ לְמִצְרַיִם יַעֲקֹב וּבְנוֹהִי בּוּכְרָא דְיַעֲקֹב

rubē. filii āt ruben: enoch: ꝛ phallu: esron: ꝛ charmi. filij āt symeō: iemuel: ꝛ iamin: ꝛ aod: et achinet saar: ꝛ saul: fili⁹ chananitidis. filij āt leui: gerson: ꝛ caath ꝛ merari. filij āt iuda: er: et aunan: ꝛ selon: ꝛ phares: ꝛ zara. mortu⁹ ē āt er et aunan in t̄ra chanaā. fuerūt āt filij phares: esrom: et iemuil. filij āt isachar: thola: et phua: et asum: et sambram. filii āt zabulon: sered: ꝛ allon: ꝛ achoel. hi filii lie: q̄s pepit iacob in mesopotamia syrie: ꝛ dinan filiā eius. oēs aīe filii et filie: triginta tres. filii āt gad: saphō: ꝛ aggis: et saunis: ꝛ thasobā: ꝛ aedis: et aroedis: ꝛ aroelis. filii āt aser: iemna: et essua: et ieul: et baria: et sara: soror eo᷑. filii āt baria: chobor: et melchiel. hi filii zelphe. quā dedit labā lie filie sue. q̄ pepit hos iacob: decē et sex aīas. filii āt rachel vxoris iacob: ioseph: ꝛ beniamin. fuerūt āt filii ioseph in t̄ra egypti: q̄s pepit ei aseneth: filia petephre sacerdotis heliopoleos: manasse: ꝛ ephraim. fuerūt āt filii manasse: q̄s pepit ei cōcubina syra: machir. machir āt genuit galaad. filii āt ephraim. fratris manasse: sutalaam: et taam. filii āt sutalaam: edem. filii āt beniamin: bala: bochor: et asbi: gera: et noemā: et anchis: ros: et māphin: ꝛ ophim. gera āt genuit arad. hi filii rachel:

Grob. 1. Pa. 1. 6. b Nūeri. 16. a. 1. Pa. 5. a.

ῥουβήν. υἱοὶ δὲ ῥουβήν, ἐνώχ, καὶ φαλλοῦ, ἀσρών, καὶ χαρμί. υἱοὶ δὲ συμεών, ἰεμουήλ, καὶ ἰαμίν, καὶ ἀώδ, καὶ ἀχίν, καὶ σαάρ, καὶ σαούλ, υἱὸς τῆς χαναανίτιδος. υἱοὶ δὲ λευί, γηρσών, καὶ καάθ, καὶ μεραρί. υἱοὶ δὲ ἰούδα, ἤρ, καὶ αὐνάν, καὶ σηλών, καὶ φαρές, καὶ ζαρά. ἀπέθανε δὲ ἢρ καὶ αὐνὰν ἐν γῇ χαναάν. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ φαρές, ἐσρώμ, καὶ ἰεμουήλ. υἱοὶ δὲ ἰσαχάρ, θωλά, καὶ φουά, καὶ ἀσούμ, καὶ σαμβράμ. υἱοὶ δὲ ζαβουλών, σερέδ, καὶ ἀλλών, καὶ ἀχοήλ. οὗτοι υἱοὶ λείας, οὓς ἔτεκε τῷ ἰακὼβ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας, καὶ δίναν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ υἱοὶ καὶ θυγατέρες, τριακοντατρεῖς. υἱοὶ δὲ γάδ, σαφών, καὶ ἀγγίς, καὶ σαυνίς, καὶ θασοβάν, καὶ ἀηδίς, καὶ ἀροηδής, καὶ ἀροηλίς. υἱοὶ δὲ ἀσήρ, ἰεμνά, καὶ ἰεσουά, καὶ ἰεουλ, καὶ βαρία, καὶ σαρά, ἀδελφὴ αὐτῶν. υἱοὶ δὲ βαρία, χοβώρ, καὶ μελχιήλ. οὗτοι υἱοὶ ζελφάς. ἣν ἔδωκε λάβαν λείᾳ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. ἣ ἔτεκε τούτους τῷ ἰακὼβ δέκα καὶ ἓξ ψυχάς. υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ γυναικὸς ἰακώβ, ἰωσήφ, καὶ βενιαμίν. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἰωσὴφ ἐν γῇ αἰγύπτου, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσενέθ, θυγάτηρ πετεφρῆ ἱερέως ἡλιουπόλεως, τὸν μανασσῆ, καὶ τὸν ἐφραίμ. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ μανασσῆ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ παλλακὴ ἡ σύρα, τὸν μαχίρ. μαχὶρ δὲ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. υἱοὶ δὲ ἐφραὶμ ἀδελφοῦ μανασσῆ, σουταλαάμ, καὶ ταάμ. υἱοὶ δὲ σουταλαάμ, ἐδέμ. υἱοὶ δὲ βενιαμίν, βαλά, βοχώρ, καὶ ἀσβήλ, γηρά, καὶ νοεμάν, καὶ ἀγχίς, ῥώς, καὶ μανφίν, καὶ ὀφιμίν. γηρὰ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀράδ. οὗτοι υἱοὶ ῥαχήλ,

rubē. Filii rubē enoch & phallu & esrom & charmi. Filii symeon iamuel & iamin & ahod & iachin & saher & saul filius chananitidis. filii leui gerson & caath & merari. filii iuda her & onan & sela & phares & zara. Mortui sunt āt her & onā in terra chanaā. Natiq̄ sūt filii phares esrō & amul. filii isachar: thola & phua & iob & semrō. Filii zabulon: sareth & helon & iahelel. hi filii lie quos genuit in mesopotamia syrie cū dina filia sua. Omnes anime filiorum eius & filiarum triginta tres. filii gad: sephon & aggi & esebō & suni & heri & arodi & areli. filii aser: iemna & iesua & iesui & beria: sara quoq̄ soror eorū. filii beria: heber & melchiel. hi filii zelphe quam dedit laban lie filie sue & hos genuit iacob sedecim animas. Filii rachel vxoris Iacob: Ioseph & beniamin. Natiq̄ sunt ioseph filii in terra egypti quos genuit ei assenez filia phutifaris sacerdotis heliopoleos: manasses & ephraim. filii beniamin: bela & bechor & asbel & gera & naamā & echi & ros & mophim & ophim & ared. Hi filii rachel quos

G C B

ראובן: ובני ראובן חנוך ופלוא
וחצרון וכרמי: ובני שמעון ימואל
וימין ואהד ויכין וצחר
ושאול בן הכנענית: ובני לוי
גרשון קהת ומררי: ובני יהודה
ער ואונן ושלה ופרץ וזרח וימת
ער ואונן בארץ כנען, ויהיו בני
פרץ חצרון וחמול: ובני יששכר
תולע ופוה ויוב ושמרון: ובני
זבולן סרד ואלון ויחלאל: אלה
בני לאה אשר ילדה ליעקב
בפדן ארם ואת דינה בתו, כל
נפש בניו ובנותיו שלשים
ושלש: ובני גד צפיון וחגי שוני
ואצבן ערי וארודי ואראלי: ובני
אשר ימנה וישוה וישוי ובריעה
ושרח אחתם, ובני בריעה חבר
ומלכיאל: אלה בני זלפה אשר
נתן לבן ללאה בתו, ותלד את
אלה ליעקב שש עשרה נפש: בני
רחל אשת יעקב יוסף ובנימן:
ויולד ליוסף בארץ מצרים אשר
ילדה לו אסנת בת פוטי פרע כהן
אן את מנשה ואת אפרים: ובני
בנימן בלע ובכר ואשבל גרא
ונעמן אחי וראש מפים וחפים
וארד: אלה בני רחל אשר

מות | היה | ילד | איש

Interp̄. chal.

רְאוּבֵן׃ וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ וּפַלּוּא וְחֶצְרוֹן וְכַרְמִי׃ וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל בַּר כְּנַעֲנֵיתָא׃ וּבְנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי׃ וּבְנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וּפֶרֶץ וָזָרַח וּמִית עֵר וְאוֹנָן בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וַהֲווֹ בְנֵי פֶרֶץ חֶצְרוֹן וְחָמוּל׃ וּבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלָע וּפֻוָּה וְיוֹב וְשִׁמְרוֹן׃ וּבְנֵי זְבוּלֻן סֶרֶד וְאֵלוֹן וְיַחְלְאֵל׃ אִלֵּין בְּנֵי לֵאָה דִּילֵידַת לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן אֲרָם וְיָת דִּינָה בְרַתֵּיהּ כָּל נַפְשָׁת בְּנוֹהִי וּבְנָתֵיהּ תְּלָתִין וּתְלָת׃ וּבְנֵי גָד צִפְיוֹן וְחַגִּי שׁוּנִי וְאֶצְבּוֹן עֵרִי וַאֲרוֹדִי וְאַרְאֵלִי׃ וּבְנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׂרַח אֲחָתְהוֹן וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל׃ אִלֵּין בְּנֵי זִלְפָּה דִּיהַב לָבָן לְלֵאָה בְרַתֵּיהּ וִילֵידַת יָת אִלֵּין לְיַעֲקֹב שֵׁית עֶשְׂרֵי נַפְשָׁן׃ בְּנֵי רָחֵל אִתַּת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִין׃ וְאִתְיְלִיד לְיוֹסֵף בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם דִּילֵידַת לֵיהּ אָסְנַת בַּת פּוֹטִיפֶרַע רַבָּא דְאוֹן יָת מְנַשֶּׁה וְיָת אֶפְרָיִם׃ וּבְנֵי בִנְיָמִין בֶּלַע וּבֶכֶר וְאַשְׁבֵּל גֵּרָא וְנַעֲמָן אֵחִי וְרֹאשׁ מֻפִּים וְחֻפִּים וָאָרְדְּ׃ אִלֵּין בְּנֵי רָחֵל

Transla. Chal.

ruben. Filij autez ruben: enoch: ꝛ phallu: ꝛ esron: et charmi. Et filij symeon: iamuel ꝛ iamin: ꝛ ahod: ꝛ iachin: ꝛ sacher: ꝛ saul filius chananitidis. Filij aūt leui: gerson: ꝛ caath ꝛ merari. Filij aūt iuda: her ꝛ onā et sela: ꝛ phares: ꝛ zara. Mortuiq̄ sunt her ꝛ onā in terra chanaā. Filij autē phares fuerūt esron ꝛ amul. Et filij isachar thola: ꝛ phua: ꝛ iob: ꝛ semeron. Filij autē zabulon sared ꝛ helon: ꝛ ialeel. Isti sunt filij lie quos peperit de iacob in mesopotamia syrie: et dina filia sua. Oēs aīe filio᷑ ꝛ filiarū eius triginta ꝛ tres. Filij autē gad: sephion: ꝛ aggi: suni quoq̄ ꝛ esebon: heri: ꝛ arodi: ꝛ areli. Filij autē asser: iemna ꝛ iesua: ꝛ iesui: ꝛ beria: sara quoq̄ soror eo᷑. Filij quoq̄ beria: heber ꝛ melchiel. Hi sunt filij zelphe: quā dedit labā lie filie sue: ꝛ peperit de iacob istas sedeciz animas. Filij rachel vxoris iacob: ioseph: ꝛ beniamin. De ioseph quoq̄ nati sūt in terra egypti manasses ꝛ ephraim: quos peperit ei aseneth filia putipharis principis on. Filij autem beniamin bale: ꝛ bechor: ꝛ asbel: et gera: ꝛ nahaman: ꝛ achi: et ros: mupim quoq̄: et hupim: ꝛ arde. Hi sunt filij rachel:

Primitiua chal.

מות היה | בר | אתת | ילד רבב

ילד ליעקב כל נפש ארבעה עשר׃ ובני דן חשים׃ ובני נפתלי יחצאל וגוני ויצר ושלם׃ אלה בני בלהה אשר נתן לבן לרחל בתו ותלד את אלה ליעקב כל נפש שבעה׃ כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה יצאי ירכו מלבד נשי בני יעקב כל נפש ששים ושש׃ ובני יוסף אשר ילד לו במצרים נפש שנים כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים׃ ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורת לפניו גשנה ויבאו ארצה גשן׃ ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אליו ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד׃ ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך כי עודך חי׃ ויאמר יוסף אל אחיו ואל בית אביו אעלה ואגידה לפרעה ואמרה אליו אחי ובית אבי אשר בארץ כנען באו אלי׃ והאנשים רעי צאן כי אנשי מקנה היו וצאנם ובקרם וכל אשר להם הביאו׃ והיה כי יקרא לכם פרעה ואמר מה מעשיכם׃

רבע · נשה · שנה · פנה · ירה · בוא אסר · רכב עלה · ראה נפל · צור בכה · אמר מות · ראה · חיה · נגד · רעה · קנה היה · בוא קרא · עשה

genuit iacob. oēs anime quattuordecim. Filii dan vsan. filii neptalim: iasiel & guni & ieser & salem. Hi filii bale: quam dedit laban racheli filie sue. & hos genuit iacob: omnes anime septem. Cūcte anime q̄ ingresse sūt cū iacob in egyptū: & egresse sūt de femore illius absq̄ vxoribus filiorū eius sexagintasex. filii aūt ioseph qui nati sunt ei in terra egypti aīe due. Omnes anime domus iacob que ingresse sunt in egyptū fuere septuaginta. Misit autem iacob iudam añ se ad ioseph vt nūciaret ei: & ille occurreret i gessen. Quo cū peruenisset iuncto ipse curru suo ascendit obuiam patri ad eūdē locū: vidensq̄ eum irruit super collum eius: & īter amplexus fleuit. Dixitq̄ pr̄ ad ioseph. Iam letus moriar: quia vidi faciem tuam: & superstitem te reliquo. & ille locutus est ad fratres suos & ad oēm domū pr̄is sui. Ascēdā & nūciabo pharaōi: dicāq̄ ei. Fratres mei & domus pr̄is mei q erāt in terra chanaā venerūt ad me: & sūt viri pastores ouium: curāq̄ hn̄t alēdorū gregum. Pecora sua & armenta & omnia q̄ hr̄e potuerūt: adduxerunt secum. Cūq̄ vocauerit vos & dixerit: quod est opus vestrū?

οὓς ἔτικε τῷ ἰακώβ· πᾶσαι αἱ ψυχαὶ δεκαοκτώ. υἱοὶ δὲ δάν, ἀσώμ. καὶ υἱοὶ νεφθαλίμ, ἀσιήλ, καὶ γωυνί, καὶ ἰσαάρ, καὶ σελλήμ. οὗτοι υἱοὶ βαλλάς, ἣν ἔδωκε λάβαν ῥαχὴλ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, ἣ ἔτικε τούτους τῷ ἰακώβ· πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑπτά. πᾶσαι δὲ αἱ ψυχαὶ αἱ εἰσελθοῦσαι μετὰ ἰακὼβ εἰς αἴγυπτον, οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, χωρὶς τῶν γυναικῶν τῶν υἱῶν ἰακώβ, πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑξηκονταέξ. υἱοὶ δὲ ἰωσήφ, οἱ γενόμενοι αὐτῷ ἐν αἰγύπτῳ, ψυχαὶ ἐννέα. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ οἴκου ἰακὼβ αἱ εἰσελθοῦσαι εἰς αἴγυπτον, ἑβδομηκονταπέντε. τὸν δὲ ἰούδαν ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ πρὸς ἰωσήφ, συναντῆσαι αὐτῷ καθ᾽ ἡρώων πόλιν, εἰς γῆν ῥαμεσσῆ. ζεύξας δὲ ἰωσὴφ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, ἀνέβη εἰς συνάντησιν ἰσραὴλ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καθ᾽ ἡρώων πόλιν. καὶ ὀφθεὶς αὐτῷ, ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἔκλαυσεν κλαυθμῷ πλείονι. καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσήφ, ἀποθανοῦμαι ἀπὸ τοῦ νῦν, ἐπεὶ ἑώρακα τὸ πρόσωπόν σου· ἔτι γὰρ σὺ ζῇς. εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἀναβὰς, ἀπαγγελῶ τῷ φαραώ. καὶ ἐρῶ αὐτῷ, οἱ ἀδελφοί μου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, οἳ ἦσαν ἐν γῇ χαναάν, ἥκασι πρός με. οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶ ποιμένες· ἄνδρες γὰρ κτηνοτρόφοι εἰσί. καὶ τὰ κτήνη, καὶ τοὺς βόας, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἀγηόχασιν. ἐὰν οὖν καλέσῃ ὑμᾶς φαραώ, καὶ εἴπῃ, τί ἔργον ὑμῶν ἐστίν;

quos pepit iacob. oēs aīe decē et octo. filij āt dan: asom. et filii nephthalim: asiel: et guni: et issaar: et sellem. hi filij balle: quā dedit labā rachel filie sue: q̄ pepit hos iacob. oēs aīe septē. oēs āt aīe q̄ ingresse sūt cū iacob in egyptū: q egressi sūt de femorib⁹ eius: absq̄ vxoribus filiorū iacob: oēs aīe sexaginta sex. filij āt ioseph: q fuerūt ei in egypto: anime nouē. oēs aīe dom⁹ iacob q̄ ingresse sūt in egyptū: septuaginta qnq̄. at iudan misit ante se ad ioseph: vt occurreret illi ad heroū ciuitatē: in terrā ramesse. iungēs āt ioseph currus suos: ascēdit in occursum israel pr̄i suo: ad heroū ciuitatē. et visus ei: cecidit sup collū eius. et fleuit fletu multo. et ait israel ad ioseph: moriar ex nūc: q: vidi faciē tuā. adhuc.n. tu viuis. dixit āt ioseph ad fratres suos: ascēdēs: nūciabo pharaōi. et dicā illi: fratres mei: et dom⁹ patris mei: qui erāt in terra chanaā: venerūt ad me. at viri sunt pastores. viri.n. pecoris nutritores sūt. et pecora: et boues: et omnē substantiā suā adduxerūt. si ergo vocauerit vos pharao: et dixerit: qd opus vestrū ē?

Interp. chal.

דאתילידו ליעקב כל נפשתא ארבעה עשר׃ ובני דן חושים׃ ובני נפתלי יחצאל וגוני ויצר ושלם׃ אלין בני בלהה דיהב לבן לרחל ברתיה וילידת ית אלין ליעקב כל נפשתא שבעה׃ כל נפשתא דעלא עם יעקב למצרים נפקי ירכיה בר מנשי בני יעקב כל נפשתא שתין ושש׃ ובני יוסף דאתילידו ליה במצרים נפשתא תרתין כל נפשתא לבית יעקב דעלא למצרים שבעין׃ וית יהודה שלח קדמוהי לות יוסף לפנאה קדמוהי לגשן ואתו לארעא דגשן׃ וטקים יוסף ית רתיכיה וסליק לקדמות ישראל אבוהי לגשן ואתחזי ליה ונפל על צואריה ובכא על צואריה עוד׃ ואמר ישראל ליוסף אלו אנא מאית זמנא הדא מתנחם אנא בתר דחזיתינון לאפך ארי עד כען את קיים׃ ואמר יוסף לאחוהי ולבית אבוהי איסק ואחוי לפרעה ואימר ליה אחי ובית אבא דבארעא דכנען אתו לותי׃ וגובריא רעי ענא ארי מרי גיתי הוו ועניהון ותוריהון וכל דילהון איתיאו׃ ויהי כד יקרי לכון פרעה ויימר מה עובדיכון׃

Primitiua chal.

ילד · עול · שרת · פנה · חזא · מות · קום · רעה · הוה · קרא

Transla. Chal.

qui nati sunt iacob oēs aīe quattuordecī. ⁊ filij dan: husim. Filij aūt neptali: iasiel: ⁊ gumi: ⁊ iesser: ⁊ silē. Isti sunt filij bale: quā dedit laban rachel filie sue: et hos pepit ex iacob: oēs aīe septē. Cūcteq̄ aīe que ingresse sunt cum iacob in egyptu⁊ egredientes a femore suo preter vxores filio⁊ iacob: oēs aīe sexagita ⁊ sex. Et filij ioseph qui nati sunt ei in egypto: aīe due. oēs aīe domus iacob q̄ ingresse sunt in egyptū fuerunt septuaginta. Et misit āte se iudā in egyptū ad ioseph in gessen: vt prepararet añ se: ⁊ venit in terrā gessen. Et iūxit ioseph currū suū: ⁊ ascendit in occursum israel patris sui in gessen: ⁊ cū vidisset eū: ruit sup collū eius et insup fleuit sup collū eius. et dixit israel ad ioseph. Quāuis nūc morerer: iā cōsolatus essem: postq̄ vidi faciē tuā: qm̄ adhuc tu viuis. Et dixit ioseph frīb⁹ suis et domui patris sui. Ascendā ⁊ nunciabo pharaoni: dicāq̄ ei. Fratres mei et domus patris mei que erat in terra chanaan venerunt ad me: ⁊ sunt viri pastores ouium: quia possessores gregum fuerunt. Oues quoq̄ suas ⁊ boues ⁊ omnia sua adduxerunt. Cumq̄ vocauerit vos pharao: ⁊ dixerit: quod est opus vr̄m?

ἐρεῖτε, ἄνδρες κτηνοτρόφοι ἐσμὲν οἱ παῖδές σου ἐκ παιδὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν. ἵνα κατοικήσητε ἐν γῇ γεσὲμ ἀραβίας. βδέλυγμα γὰρ αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων. Ca. 47.

Ἐλθὼν δὲ ἰωσὴφ ἀπήγγειλε τῷ φαραώ, λέγων: ὁ πατήρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου, καὶ τὰ κτήνη, καὶ οἱ βόες αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἥκασιν ἐκ γῆς χαναάν, καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἐν γῇ γεσέμ. ἀπὸ δὲ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ παρέλαβε πέντε ἄνδρας, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς ἐναντίον φαραώ. καὶ εἶπε φαραὼ τοῖς ἀδελφοῖς ἰωσήφ, τί τὸ ἔργον ὑμῶν; οἱ δὲ εἶπαν τῷ φαραώ, ποιμένες προβάτων οἱ παῖδές σου, καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν. εἶπαν δὲ φαραώ, παροικεῖν ἐν τῇ γῇ ἥκομεν· οὐ γάρ ἐστι νομὴ τοῖς κτήνεσι τῶν παίδων σου. ἐνίσχυσε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χαναάν. νῦν οὖν κατοικήσομεν οἱ παῖδές σου ἐν γῇ γεσέμ. καὶ εἶπε φαραὼ πρὸς ἰωσήφ, λέγων, ὁ πατήρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἥκασι πρός σε, ἰδοὺ ἡ γῆ αἰγύπτου ἐναντίον σου ἐστίν, ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ κατοίκησον τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς ἀδελφούς σου. κατοικήτωσαν ἐν γῇ γεσέμ. εἰ δὲ ἐπίστῃ, ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες δυνατοί, κατάστησον αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν ἐμῶν κτηνῶν. εἰσήγαγε δὲ ἰωσὴφ ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐναντίον φαραώ. καὶ εὐλόγησεν ἰακὼβ τὸν φαραώ. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰακώβ,

dicetis: viri pecorū nutritores sum⁹ serui tui ab infantia vsq̄ nūc: et nos: ⁊ pr̄es nr̄i. vt habitetis in terra gesem arabie. abhominatio .n. egyptijs oīs pastor ouiū. Ca. 47.

Veniēs āt ioseph nūciauit pharaoni: dicens: pater me⁹ et fratres mei: et pecora: ⁊ boues eo⁊: et oīa sua venerūt de terra chanaan: et ecce sūt in terra gesem. ab āt fratribus suis accepit quinq̄ viros: et statuit eos coram pharaone. ⁊ dixit pharao fratribus ioseph: qd opus vr̄m? illi āt dixerūt pharaoni: pastores ouiū serui tui: et nos: et patres nr̄i. dixerūt āt pharaoni: ad habitādū in terra venim⁹. nō.n. sūt pascua pecorib⁹ seruorū tuorū. inualuit .n. fames in terra chanaā. nūc ergo habitabim⁹ serui tui in terra gesem. et ait pharao ad ioseph: dicēs: pater tu⁹ et fratres tui venerūt ad te: ecce terra egypti corā te est: in optima terra fac habitare patrē tuū et fratres tuos. habitent in terra gesem. si āt scis: q sūt in eis viri potentes: constitue eos pricipes meorū pecorū. introduxit āt ioseph iacob patrē suū: et statuit eū corā pharaōe. et bñdixit iacob pharaōni. dixit āt pharao iacob:

respondebitis. Viri pastores sumus serui tui ab infātia nr̄a vsq̄ in p̄ns & nos & patres nostri. Hec aūt dicetis: vt habitare possitis in terra gessen: quia detestātur egyptii oēs pastores ouium. Ca. 47.

Ingressus ergo ioseph nunciauit pharaōi dicēs. Pater meus & frēs: oues corū & armēta & cuncta q̄ possidēt venerūt de terra chanaā: & ecce cōsistūt i terra gessen. extremos quoq̄ fratrum suorū quinq̄ viros cōstituit corā rege. quos ille iterrogauit. Quid habetis operis? Rn̄derūt. Pastores ouiū sumus serui tui: & nos & patres nostri. ad peregrinādū in terrā tuam venimus: quoniam non est herba gregibus seruorū tuorū: ingrauescente fame in terra chanaā. Petimusq̄ vt esse nos iubeas seruos tuos i terra gessen. Dixit itaq̄ rex ad ioseph. Pater tuus & fratres tui venerunt ad te. Terra egypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac eos habitare: & trade eis terram gessen. Quod si nosti in eis esse viros industrios: cōstitue illos magistros pecorum meorū. Post hec itroduxit ioseph patrē suū ad regē: & statuit eū corā eo. Qui benedicens illi: & interrogatus ab eo

ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך מנעורינו ועד עתה גם אנחנו גם אבתינו בעבור תשבו בארץ גשן כי תועבת מצרים כל רעה צאן׃ Cap. xlvij. ויבא יוסף ויגד לפרעה ויאמר אבי ואחי וצאנם ובקרם וכל אשר להם באו מארץ כנען והנם בארץ גשן׃ ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים ויצגם לפני פרעה׃ ויאמר פרעה אל אחיו מה מעשיכם ויאמרו אל פרעה רעה צאן עבדיך גם אנחנו גם אבותינו׃ ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך כי כבד הרעב בארץ כנען ועתה ישבו נא עבדיך בארץ גשן׃ ויאמר פרעה אל יוסף לאמר אביך ואחיך באו אליך׃ ארץ מצרים לפניך הוא במיטב הארץ הושב את אביך ואת אחיך ישבו בארץ גשן ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמתם שרי מקנה על אשר לי׃ ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמדהו לפני פרעה ויברך יעקב את פרעה׃ ויאמר פרעה אל יעקב׃

נער · עבר ישב · תעב · בוא נגד · הנה · עשה · אמר · בוא · רעה · פנה · יטב ישב · שום שור קנה · בוא עמד · ברך

Interp. chal.

ותימרון גוברי מרי גיתי הוו עבדך מזעירנא ועד כען אף אנחנא אף אבהתנא בדיל דתיתבון בארעא דגשן ארי מרחקין מצראי כל רעי ענא׃

Ca. xlvij.

ואתא יוסף וחוי לפרעה ואמר אבא ואחי ועניהון ותוריהון וכל דילהון אתו מארעא דכנען והא אינון בארעא דגשן׃ ומקצת אחוהי דבר חמשה גוברין ואקימינון קדם פרעה׃ ואמר פרעה לאחוהי מה עובדיכון ואמרו לפרעה רעי ענא עבדך אף אנחנא אף אבהתנא׃ ואמרו לפרעה לאיתותבא בארעא אתינא ארי לית רעיא לענא די לעבדך ארי תקיף כפנא בארעא דכנען וכען יתבון כען עבדך בארעא דגשן׃ ואמר פרעה ליוסף למימר אבוך ואחך אתו לותך׃ ארעא דמצרים קדמך היא בדשפיר בארעא אותיב ית אבוך וית אחך יתבון בארעא דגשן ואם ידעת ואית בהון גוברין דחילא ותמנינון רבני גיתי על דילי׃ ואיתי יוסף ית יעקב אבוהי ואקימיה קדם פרעה׃ ובריך יעקב ית פרעה׃ ואמר פרעה ליעקב

Transla. Chal.

dicetis. Viri possessores gregum fuerunt serui tui ab adolescentia nostra vsq̄ nunc tam nos q̄ patres nostri: vt habitetis in terra gesen. quoniā abhominantur egyptij omnes pastores ouium. Ca. 47.

Et venit ioseph ⁊ nunciauit pharaoni: et ait. Pater me⁹ ⁊ fratres mei ⁊ oues eo⁊ ⁊ oīa que habēt venerūt de terra chanaā: ⁊ ipi stant in terra gesen. Et extremos quoq̄ fratrū suo⁊ tulit qnq̄ viros: ⁊ cōstituit eos corā pharaone. Dixitq̄ pharao frīb⁹ ei⁹: qd est opus vr̄m? Et dixerūt pharaoni. Pastores ouiu⁊ sumus serui tui ta⁊ nos q̄ pr̄es nr̄i. Dixerūtq̄ pharaoni. Ad habitandū in terra venim⁹: qm̄ nō est pastus ouibus seruo⁊ tuo⁊: quia valida fames est in terra chanaā: ⁊ nunc quesumus vt habitent serui tui in terra gesen. Et ait pharao ad ioseph: dicens. Pater tu⁹ et fratres tui venerūt ad te: terra egypti coram te est: in meliori loco terre colloca patrem tuum ⁊ fratres tuos: et habitent in terra gessen. Et si cognoscis esse inter eos viros fortes: constitue eos principes pecorum meorū. Et adduxit ioseph iacob patrem suum: ⁊ statuit eum coram pharaone. ⁊ benedixit iacob pharaoni. Dixitq̄ pharao ad iacob.

Primitiua chal.

אמר · יתב רחק · חוה עאן אתא · קצה קום · רעה עאן · יתב אתא רעה · אמר אתא · יתב · מנה רבב נתא · אתא קום

כמה ימי שני חייך׃ ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם׃ ויברך יעקב את פרעה ויצא מלפני פרעה׃ ויושב יוסף את אביו ואת אחיו ויתן להם אחזה בארץ מצרים במיטב הארץ בארץ רעמסס כאשר צוה פרעה׃ ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף׃ ולחם אין בכל הארץ כי כבד הרעב מאד ותלה ארץ מצרים וארץ כנען מפני הרעב׃ וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשבר אשר הם שברים ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה׃ ויתם הכסף מארץ מצרים ומארץ כנען ויבאו כל מצרים אל יוסף לאמר הבה לנו לחם ולמה נמות נגדך כי אפס כסף׃ ויאמר יוסף הבו מקניכם ואתנה לכם במקניכם אם אפס כסף׃ ויביאו את מקניהם אל יוסף ויתן להם יוסף לחם בסוסים ובמקנה הצאן ובמקנה הבקר

Trãsla. B. Hiero.

quot sunt dies annorũ vite tue? Respondit. Dies pegrinatiõis vite mee centum triginta annorum sũt parui & mali: & non peruenerũt vsq ad dies patrũ meorũ: qbus pegrinati sũt. Et bñdicto rege: egressus ẽ foras. Ioseph vero patri & fratribus suis dedit possessionem in egypto in optimo terre loco rameſſes: vt precepat Pharao: & alebat eos oẽmq domum patris sui pbens cibaria singulis. In toto ei orbe pãis deerat: & oppſſerat fames terram maxime egypti & chanaã. E quibus omnem pecuniã cõgregauit pro venditione frumẽti: & intulit eam in erariũ regis. Cũq defecisset emptoribus precium: venit cuncta egyptus ad ioseph dicens. Da nobis panes. Quare morimur coram te deficiente pecunia. Quib9 ille respondit. Adducite pecora vrã: & dabo vobis p eis cibos: si p̃cium non habetis. Que cũ adduxissent: dedit eis alimenta pro equis & ouibus & bobus

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

quot ãni dierũ vite tue? et ait iacob pharaoni: dies ãnorũ vite mee: qs pegrinor: cẽtũ triginta ãni. pauci et mali fuerũt dies ãnoꝝ vite mee. nõ puenerũt ad dies ãnoꝝ vite patrũ meoꝝ: qs dies peregrinati sũt. ⁊ bñdicẽs iacob pharaonẽ: egressus ẽ ab eo. ⁊ hitare fecit ioseph pr̃em suũ: ⁊ fratres suos: ⁊ dedit eis possessionẽ in tra egypti: in optima tra ĩ tra ramesse. sicut p̃cepit pharao. ⁊ triticũ metiebaẗ ioseph pr̃i ⁊ fratribus suis: ⁊ oi domui pr̃is sui: triticũ p corpus. triticũ ãt nõ erat in oi tra. inualuit .n. fames valde. defecit ãt tra egypti: et tra chanaã a fame. cõgregauit ãt ioseph oẽ argẽtũ qđ inuẽtũ ẽ in terra egypti: et in tra chanaã a tritico: qđ emerũt: ⁊ triticũ metiebaẗ eis: et induxit ioseph oẽ argẽtũ in domũ pharaõis. ⁊ defecit oẽ argẽtũ de tra egypti: ⁊ de tra chanaã. venerũt ãt oẽs egyptii ad ioseph: dicẽtes: da nobis panes: ⁊ q̃re morimur corã te? defecit .n. argẽtũ nr̃m. dixit ãt illis ioseph: afferte pecora vr̃a: et dabo vobis panes p pecorib9 vr̃is: si defecit argẽtũ. duxerũt ãt pecora sua ad ioseph. et dedit eis ioseph panes: p equis: et p ouibus: et pro bobus:

πόσα ἔτη ἡμερῶν τῆς ζωῆς σου; καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ φαραώ, αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, ἃς παροικῶ, ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη· μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου· οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς τῶν πατέρων μου, ἃς ἡμέρας παρῴκησαν. καὶ εὐλογήσας ἰακὼβ τὸν φαραώ, ἐξῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ κατῴκησεν ἰωσὴφ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς κατάσχεσιν ἐν γῇ αἰγύπτου, ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ ἐν τῇ γῇ ῥαμεσσῆ· καθὰ συνέταξε φαραώ. καὶ ἐσιτομέτρει ἰωσὴφ τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, σῖτον κατὰ σῶμα. σῖτος δὲ οὐκ ἦν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐνίσχυσεν γὰρ ὁ λιμὸς σφόδρα. ἐξέλιπε δὲ ἡ γῆ αἰγύπτου, καὶ ἡ γῆ χαναὰν ἀπὸ τοῦ λιμοῦ. συνήγαγε δὲ ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐν γῇ χαναὰν ἀπὸ τοῦ σίτου, οὗ ἠγόραζον, καὶ ἐσιτομέτρει αὐτοῖς, καὶ εἰσήγαγεν ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύριον εἰς τὸν οἶκον φαραώ. καὶ ἐξέλιπε πᾶν τὸ ἀργύριον ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐκ γῆς χαναάν. ἦλθον δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι πρὸς ἰωσήφ, λέγοντες, δὸς ἡμῖν ἄρτους, καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκομεν ἐναντίον σου; ἐκλέλοιπε γὰρ τὸ ἀργύριον ἡμῶν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ, φέρετε τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν ἄρτους ἀντὶ τῶν κτηνῶν ὑμῶν, εἰ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον. ἤγαγον δὲ τὰ κτήνη αὐτῶν πρὸς ἰωσήφ. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἰωσὴφ ἄρτους, ἀντὶ τῶν ἵππων, καὶ ἀντὶ τῶν προβάτων, καὶ ἀντὶ τῶν βοῶν,

Priitiua chal.

שנה חיה יתב · הוה דבק · יתב · חסן · זון טף · שלה · שכח · אתא · אתא אמר · יהב מות · נתא נתן · ען

Transla. Chal.

quot sunt anni vite tue. Et dixit iacob ad pharaonẽ: anni vite peregrinationis mee centũ ⁊ triginta anni sunt pauci ⁊ mali: ⁊ nõ attigerũt vsq ad dies vite patrũ meoꝝ in diebus peregrinationis sue. Benedixitq iacob pharaoni: ⁊ egressus est a facie pharaonis. Et collocauit ioseph patrẽ suũ ⁊ fratres suos: ⁊ dedit eis possessiones in terra egypti in meliori loco terre: in terra ramesses: sicut preceperat pharao. Et alebat ioseph patrẽ suũ ⁊ fratres suos ⁊ oẽm domũ patris sui: prebẽs panẽ iuxta familiã vniusculusq. neq erat panis in vniuersa terra: quoniã preualuerat fames nimis: ⁊ deficiebat populus terre egypti ⁊ populus terre chanaan propter famẽ. Et congregauit ioseph argentũ quod inuentum est in terra egypti ⁊ in terra chanaan pro frumento quod ipsi emebant: ⁊ intulit ioseph argentum in domũ pharaonis. Consumatũq est argentum de terra egypti ⁊ de terra chanaã: ⁊ venerunt omnes egyptij ad ioseph: dicentes. Da nobis panem: cur morimur coram te? cum cõsumatum sit argentũ. Dixitq ioseph afferte pecora vestra: ⁊ dabo vobis frumentũ pro pecoribus vestris: si argentum consumatum est. Adduxeruntq pecora sua ad ioseph: ⁊ dedit eis ioseph panem pro equis ⁊ pro pecoribus ouium ⁊ pro bobus

Interp. chal.

כמה יומי שני חייך׃ ואמר יעקב לפרעה יומי שני תותבותי מאה ותלתין שנין זעירין ובישין הוו יומי שני חיי ולא אדביקו ית יומי שני חיי אבהתי ביומי תותבותהון׃ ובריך יעקב ית פרעה ונפק מן קדם פרעה׃ ואותיב יוסף ית אבוהי וית אחוהי ויהב להון אחסנא בארעא דמצרים בדשפיר בארעא בארעא דרעמסס כמא דפקיד פרעה׃ וזן יוסף ית אבוהי וית אחוהי וית כל בית אבוהי לחמא לפום טפלא׃ ולחמא לית בכל ארעא ארי תקיף כפנא לחדא ואשתלהי עמא דארעא דמצרים ועמא דארעא דכנען מן קדם כפנא׃ ולקיט יוסף ית כל כספא דאשתכח בארעא דמצרים ובארעא דכנען בעיבורא דאינון זבנין ואיתי יוסף ית כספא לבית פרעה׃ ושלים כספא מארעא דמצרים ומארעא דכנען ואתו כל מצראי לות יוסף למימר הב לנא לחמא ולמא נמות לקבלך ארי שלים כספא׃ ואמר יוסף הבו גיתיכון ואתין לכון בגיתיכון אם שלים כספא׃ ואיתיאו ית גיתיהון לות יוסף ויהב להון יוסף לחמא בסוסותא ובגיתי ענא ובגיתי תורי

ובחמרים וינהלם בלחם בכל מקנהם בשנה ההוא׃ ותתם השנה ההוא ויבאו אליו בשנה השנית ויאמרו לו לא נכחד מאדני כי אם תם הכסף ומקנה הבהמה אל אדני לא נשאר לפני אדני בלתי אם גויתנו ואדמתנו׃ למה נמות לעיניך גם אנחנו גם אדמתנו קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה ותן זרע ונחיה ולא נמות והאדמה לא תשם׃ ויקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה כי מכרו מצרים איש שדהו כי חזק עלהם הרעב ותהי הארץ לפרעה׃ ואת העם העביר אתו לערים מקצה גבול מצרים ועד קצהו׃ רק אדמת הכהנים לא קנה כי חק לכהנים מאת פרעה ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה על כן לא מכרו את אדמתם׃ ויאמר יוסף אל העם הן קניתי אתכם היום ואת אדמתכם לפרעה הא לכם זרע וזרעתם את האדמה׃ והיה בתבואת ונתתם חמישית לפרעה וארבע הידת יהיה לכם לזרע השדה ולאכלכם ולאשר

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

et p asinis. et enutriuit eos in panib9 p oibus pecorib9 eoꝝ in ãno illo. egressus ẽ ãt ãn9 ille: et venerũt ad eũ in ãno scđo: ⁊ dixerũt ei: ne forte deleamur a dño nr̃o. si .n. defecit argẽtũ: ⁊ substãtia: et pecora ad te dñm nr̃m: et nõ relictũ est nobis corã dño nr̃o nisi ppriũ corp9 et tra nr̃a: vt ergo nõ moriamur corã te: ⁊ tra desoleẗ: eme nos ⁊ trã nr̃am p panib9: et erimus ⁊ nos et tra nr̃a serui pharaõi. da semẽ: vt seminemus: et viuam9: et nõ moriamur: et tra nõ desolabitur. ⁊ emit ioseph oẽm trã egyptioꝝ pharaõi. vẽdideꝛũt .n. egyptij terrã suam pharaõi. inualuit eoꝝ fames: et fuit terra pharaoni. et ppl̃m subiecit sibi in seruos: a nouissimis terminis egypti: ⁊ vsq extremos: p̃ter trã sacerdotũ solũ. nõ possedit hãc ioseph: in donatiõe .n. dedit dona sacerdotib9 pharao. ⁊ comedebãt donationẽ quã dedit eis pharao. ppter hoc nõ vẽdiderũt terrã suã. dixit ãt ioseph egyptijs: ecce emi vos: et terrã vr̃am hodie pharaõi. accipite vobis semina: ⁊ seminate terrã. et erũt germina eius: et dabitis quintã ptẽ pharaõi. at quattuor ptes erũt vobis ipis in semẽ terre: ⁊ in cibũ vobis: et oib9 qui

καὶ ἀντὶ τῶν ὄνων. καὶ ἐξέθρεψεν αὐτοὺς ἐν ἄρτοις ἀντὶ πάντων τῶν κτηνῶν αὐτῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ. ἐξῆλθε δὲ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ, καὶ εἶπαν αὐτῷ, μή ποτε ἐκτριβῶμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν. εἰ γὰρ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ ὑπάρχοντα, καὶ τὰ κτήνη πρός σε τὸν κύριον ἡμῶν, καὶ οὐχ ὑπολέλειπται ἡμῖν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν ἀλλ᾽ ἢ τὸ ἴδιον σῶμα καὶ ἡ γῆ ἡμῶν, ἵνα οὖν μὴ ἀποθάνωμεν ἐναντίον σου, καὶ ἡ γῆ ἐρημωθῇ, κτῆσαι ἡμᾶς καὶ τὴν γῆν ἡμῶν ἀντὶ ἄρτων, καὶ ἐσόμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ γῆ ἡμῶν παῖδες τῷ φαραώ. δὸς σπέρμα, ἵνα σπείρωμεν, καὶ ζῶμεν, καὶ μὴ ἀποθάνωμεν, καὶ ἡ γῆ οὐκ ἐρημωθήσεται. καὶ ἐκτήσατο ἰωσὴφ πᾶσαν τὴν γῆν τῶν αἰγυπτίων τῷ φαραώ. ἀπέδοντο γὰρ οἱ αἰγύπτιοι τὴν γῆν αὐτῶν τῷ φαραώ. ἐπεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμός, καὶ ἐγένετο ἡ γῆ τῷ φαραώ. καὶ τὸν λαὸν κατεδουλώσατο ἑαυτῷ εἰς παῖδας, ἀπ᾽ ἄκρων ὁρίων αἰγύπτου, καὶ ἕως τῶν ἄκρων, χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον. οὐκ ἐκτήσατο ταύτην ἰωσήφ, ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόματα τοῖς ἱερεῦσι φαραώ. καὶ ἤσθιον τὴν δόσιν, ἣν δέδωκεν αὐτοῖς φαραώ. διὰ τοῦτο οὐκ ἀπέδοντο τὴν γῆν αὐτῶν. εἶπε δὲ ἰωσὴφ τοῖς αἰγυπτίοις, ἰδοὺ κέκτημαι ὑμᾶς, καὶ τὴν γῆν ὑμῶν σήμερον τῷ φαραώ. λάβετε ἑαυτοῖς σπέρματα, καὶ σπείρατε τὴν γῆν. καὶ ἔσται τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ δώσετε τὸ πέμπτον μέρος τῷ φαραώ. τὰ δὲ τέσσαρα μέρη ἔσται ὑμῖν αὐτοῖς εἰς σπέρμα τῇ γῇ, καὶ εἰς βρῶσιν ὑμῖν, καὶ πᾶσι τοῖς

Trãsla. B. Hiero.

& asinis: sustentauitq eos illo anno pro commutatione pecorum. Venerũt quoq anno secundo & dixerũt ei. Non celamus dño nostro q deficiẽte pecunia: pecora simul defecerunt: nec clã te ẽ: q absq corporibus & terra nihil habeamus. Cur ergo morimur te vidẽte? Et nos & terra nostra tui erimus. Eme nos in seruitutẽ regiã: & prebe semina: ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinẽ. Emit igitur ioseph omnẽ terrã egypti vendentibus singulis possessiões suas pre magnitudine famis. Subiecitq eã pharaoni: & cũctos ppl̃os eius a nouissimis terminis egypti vsq ad extremos fines eius: preter terram sacerdotũ q̃ a rege tradita fuerat eis quibus & statuta cibaria ex horreis publicis p̃bebãtur: & idcirco nõ sunt compulsi vendere possessiões suas. Dixit ergo ioseph ad ppl̃os. En vt cernitis & vos & terram vestram pharao possidet. accipite semina: & serite agros: vt fruges hẽre possitis. Quintam partem regi dabitis: q̃ttuor reliquas permitto vobis in sementem: & in cibum

Interp. chal.

ובחמריא וזנינון בלחמא בכל גיתיהון בשתא ההיא׃ ושלימא שתא ההיא ואתו לותיה בשתא תניתא ואמרו ליה לא נכסי מן רבוני אלהין שלים כספא וגיתי בעירא לות רבוני לא אישתאר קדם רבוני אלהין גויתנא וארענא׃ למא נמות לעינך אף אנחנא אף ארענא קני יתנא וית ארענא בלחמא ונהי אנחנא וארענא עבדין לפרעה והב בר זרעא וניחי ולא נמות וארעא לא תבור׃ וזבן יוסף ית כל ארעא דמצרים לפרעה ארי זבינו מצראי גבר חקליה ארי תקיף עליהון כפנא והות ארעא לפרעה׃ וית עמא אעבר יתהון מקרוי לקרוי מסיפי תחום מצראי ועד סופיה׃ לחוד ארע כומריא לא זבן ארי חולקא לכומריא מן קדם פרעה ואכלין ית חולקהון דיהב להון פרעה על כן לא זבינו ית ארעהון׃ ואמר יוסף לעמא הא קניתי יתכון יומא דין וית ארעכון לפרעה הא לכון בר זרעא ותזרעון ית ארעא׃ ויהי במכנוש עללתא ותתנון חד מן חמשא לפרעה וארבע חולקין יהון לכון לבר זרע חקלא ולמיכליכון ולאנש

Transla. Chal.

et asinis: ⁊ alebat eos pane ipso anno pro vniuersis pecoribus suis: ⁊ cõpletus est ann9 ille: ⁊ venerũt ad eũ in scđo anno: atq dixerũt ei. Nõ celauimus quicq̃ dño nr̃o: cum defecit argentum pecora quoq adduximus ad dñm nr̃m: ⁊ nihil remanet coraʒ dño nr̃o nisi corpora nr̃a ⁊ terra nr̃a. Quare moriemur coram te: tã nos q̃ terra nr̃a? Eme nos ⁊ terrã nr̃aʒ pro pane: et erimus nos ⁊ terra nr̃a seruiẽtes pharaoni: ⁊ prebe semina ⁊ viuemus ⁊ nõ moriemur: ⁊ terra nõ desolabit. Emitq ioseph oẽm terrã egypti pharaoni: qm̃ vendiderũt vnusquisq egyptioꝝ agrum suũ: q2 preualebat sup eos fames: ⁊ fuit tra pharaoni. Populũ aũt transtulit de ciuitate in ciuitatẽ a finib9 termini egypti vsq ad extremũ eius. sed terrã sacerdotũ nõ emit, quoniã portio dabaẗ sacerdotib9 a pharaone: ⁊ comedebant portionẽ suã: quã dabat eis pharao: ppterea non vendiderũt terras suas. Dixitq ioseph populo. Ecce emi vos hodie ⁊ terrã vestrã pharaoni: ecce do vobis sementẽ ⁊ seminabitis terrã. ⁊ erit cũ produxerit fructus: dabitis quintã partẽ pharaoni: quattuor autem partes erunt vobis in sementem agrorum: et vt comedatis vos

Priitiua chal.

זון אתא · תנה כסה רבב · שאר גוה מות · היה · יהב חיה בור · הוה · עבר קבה סוף · קנה זרע · הוה על נתן · רבע היה אכל

בבתיכם ולאכל לטפכם: ויאמרו
החיתנו נמצא חן בעיני אדני
והיינו עבדים לפרעה: וישם אתה
יוסף לחק עד היום הזה על אדמת
מצרים לפרעה לחמש רק אדמת
הכהנים לבדם לא היתה לפרעה:
וישב ישראל בארץ מצרים
בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו
וירבו מאד: ויחי יעקב בארץ
מצרים שבע עשרה שנה ויהי
ימי יעקב שני חייו שבע שנים
וארבעים ומאת שנה: ויקרבו ימי
ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף
ויאמר לו אם נא מצאתי חן
בעיניך שים נא ידך תחת ירכי
ועשית עמדי חסד ואמת אל נא
תקברני במצרים: ושכבתי עם
אבתי ונשאתני ממצרים
וקברתני בקברתם ויאמר אנכי
אעשה כדברך: ויאמר השבעה לי
וישבע לו וישתחו ישראל על
ראש המטה:

Cap. xlviii.

ויהי אחרי
הדברים האלה ויאמר ליוסף
הנה אביך חלה ויקח את שני
בניו עמו את מנשה ואת אפרים:
ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף
בא אליך ויתחזק ישראל וישב

familiis & liberis vrīs. Qui responderunt. Salus nr̄a in mānu tua ē. Reſpiciat nos tantū dn̄s nr̄: & leti ſeruiemus regi. Ex eo tp̄e vſq; in preſentem diē in vniuerſa terra egypti regibus quinta pars ſoluitur: & factū ē quaſi ī legē abſq; terra ſacerdotali: q̄ libera ab hac conditione fuit. Hitauit ergo iſrael in egypto .i. ī terra ieſſen: & poſſedit eā auctuſq; ē & multiplicatus nimis: & vixit in ea decem & ſeptem ānis. Factiq; ſunt omnes dies vite illius centum quadraginta ſeptē annorū. Cunq; appropinquare cerneret diem mortis eius: vocauit filium ſuum ioſeph: & dixit ad eum. Si inueni gratiam in cōſpectu tuo: pone manū tuam ſub femore meo: & facies mihi miam & veritatē: vt nō ſepelias me in egypto: ſed dormiam cum patribus meis. & auferas me de terra hac: cōdaſq; ī ſepulchro maiorū meorū. Cui rn̄dit ioſeph. ego faciā qd̄ iuſſiſti. Et ille. Iura ergo īquit mihi. Quo iurāte adorauit iſrael dn̄m cōuerſus ad lectuli caput.

Ca. 48.

His itaq; trā factis: nūciatū eſt ioſeph q̄ egrotaret pr̄ ſuus. Qui aſſūptis duobus filiis manaſſe & effraim ire perrexit. Dictumq; eſt ſeni. Ecce filius tuus ioſeph venit ad te. Qui confortatus ſedit

in domib᷒ vr̄is. ꝛ dixerūt: ſaluaſti nos: inuenim᷒ grām corā dn̄o nr̄o: et erimus ſerui pharaōi. et poſuit eis ioſeph in preceptū vſq; in diē hāc ſup t̄rā egypti pharaōi dare quītā ptē: abſq; t̄ra ſacerdotū ſolū: q̄ nō fuit pharaōi. hitauit āt iſrael in t̄ra egypti in terra geſem. ꝛ hūerūt hereditates in ea. et aucti ſūt ꝛ multiplicati ſūt valde. vixit āt iacob in terra egypti decē ſeptē ānis. ꝛ fuerūt dies iacob ānoꝝ vite ei᷒: cētū q̄dragita ſeptē āni. appinq̄uerūt āt dies iſrael vt moreret: et vocauit filiū ſuū ioſeph. et ait illi: ſi inueni grām coram te: ſuppone manū tuā ſub femore meo: et facies ſup me miam et v̄itatē vt nō ſepelias me in egypto: ſed dormiā cū patrib᷒ meis: et auferes me ex egypto: et ſepelies me in ſepultura eoꝝ. ille āt dixit: ego faciā ſm̄ v̄bū tuū. ait āt illi: iura mihi. ꝛ iurauit ei. ꝛ adorauit iſrael ſup ſūmitatē virge eius.

ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. καὶ εἶπαν, σέσωκας ἡμᾶς, εὕρομεν χάριν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα παῖδες τῷ φαραώ. καὶ ἔθετο αὐτοῖς ἰωσὴφ εἰς πρόσταγμα, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου τῷ φαραὼ ἀποπεμπτοῦν, χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον, ἣ οὐκ ἦν τῷ φαραώ. κατῴκησε δὲ ἰσραὴλ ἐν γῇ αἰγύπτου ἐπὶ γῆς γεσέμ. καὶ ἐκληρονομήθησαν ἐπ᾽ αὐτῆς. καὶ ηὐξήθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν σφόδρα. ἐπέζησε δὲ ἰακὼβ ἐν γῇ αἰγύπτου δεκαεπτὰ ἔτη. καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι ἰακὼβ ἐνιαυτῶν τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἑκατὸν τεσσαρακονταεπτὰ ἔτη. ἤγγισαν δὲ αἱ ἡμέραι ἰσραὴλ τοῦ ἀποθανεῖν, καὶ ἐκάλεσεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωσήφ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ὑπόθες τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ποιήσεις ἐπ᾽ ἐμὲ ἐλεημοσύνην καὶ ἀλήθειαν τοῦ μὴ θάψαι με ἐν αἰγύπτῳ, ἀλλὰ κοιμηθήσομαι μετὰ τῶν πατέρων μου, καὶ ἀρεῖς με ἐξ αἰγύπτου, καὶ θάψεις με ἐν τῷ τάφῳ αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν, ἐγὼ ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. εἶπε δὲ αὐτῷ, ὄμοσόν μοι. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ. καὶ προσεκύνησεν ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

Ca. 48.

Factū ē āt poſt v̄ba hec: et nūciatū ē ioſeph: q̄ pr̄ tu᷒ turbatur. et aſſumens duos filios ſuos ſecū: manaſſem et efraim: venit ad iacob. nūciatū ē āt iacob: dicētes: ecce fili᷒ tu᷒ ioſeph venit ad te. et cōfortat᷒ iſrael ſedit ſup lectū.

Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἰωσήφ, ὅτι ὁ πατήρ σου ἐνοχλεῖται. καὶ ἀναλαβὼν τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ μεθ᾽ ἑαυτοῦ, τὸν μανασσῆ καὶ τὸν ἐφραίμ, ἦλθε πρὸς ἰακώβ. ἀπηγγέλη δὲ τῷ ἰακώβ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ἔρχεται πρὸς σέ. καὶ ἐνισχύσας ἰσραὴλ ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν κλίνην.

Interp. chal.

Primitiua chal.

Transla. Chal.

et hoies domus veſtre ꝛ in cibum familie vr̄e. Et dixerunt viuificaſti nos: inuenimus gratiā in oculis dn̄i nr̄i: et erimus ſerui pharaoni. Et poſuit illud ioſeph in ſtatutū vſq; in preſentē diē ſup terrā egypti: q̄ darent quintā partē pharaoni. Sola enī terra ſacerdotū nō fuit pharaoni. Habitauitq; iſrael in terra egypti ī terra geſſen. et poſſederūt eā: ꝛ multiplicati ſunt et creuerūt nimis. Vixitq; iacob in terra egypti decē ꝛ ſeptē annis. Et fuerūt dies annoꝝ vite iacob centū et quadraginta ꝛ ſeptē anni: ꝛ appropinquerūt dies iſrael vt moreretur: ꝛ vocauit filiū ſuū ioſeph: ꝛ dixit ei. Si inueni nūc gratiā in oculis tuis: pone obſecro manū tuam ſub femore meo: ꝛ facies mecū miſericordiam ꝛ veritatem: ne ſepelias me obſecro in egypto. Et dormiā cum patribus meis: ꝛ auferes me de egypto: ꝛ ſepelies me in ſepulchris eoꝝ. Et dixit. Ego faciam ſm̄ verbum tuū. Et dixit. Iura mihi. Et iurauit ei. Et adorauit iſrael ſuper caput lectuli. Ca. 48.

Et factū eſt poſt verba hec: ꝛ dictū eſt ad ioſeph. Ecce pater tuus iacet infirmus: ꝛ tulit duos filios ſuos ſecum: manaſſen ꝛ ephraim: ꝛ nunciatū eſt iacob: atq; dictū eſt ei. Ecce filius tuus ioſeph venit ad te. Et confortatus eſt iſrael: ꝛ ſedit

et ait iacob ioſeph: deus appuit mihi in luza in t̄ra chanaā: et bn̄dixit mihi: et dixit mihi: ecce ego augebo te: et multiplicabo te: et faciā te in cōgregatiōes gētiū: et dabo tibi t̄rā hāc: ꝛ ſemini tuo poſt te: in poſſeſſionē ſēpiternā. nūc ergo duo filij tui: q̄ nati ſūt tibi in t̄ra egypti: anteq̄ ego venirē ad te in egyptū: mei ſūt: ephraim et manaſſe: ſicut rubē et ſymeō erūt mihi. at poſteri: q̄s genueris poſt hec: tui erūt. in noīe fratrū ſuoꝝ: vocabuntur in illoꝝ hereditatib᷒. ego āt q̄n veniebā de meſopotamia ſyrie: mortua ē rachel mater tua in terra chanaā: appinq̄nte me ſm̄ hippodromū chabratha terre: āteq̄ venirē ephratha. et ſepelini eā illic: in via hippodromi. ipa eſt bethlecm. vidēs āt iſrael filios ioſeph: dixit: q̄ iſti? dixit āt ioſeph pr̄i ſuo: filii mei ſūt: q̄s dedit mihi deus hic. et ait iacob: adduc mihi eos: vt bn̄dicā eis. at oculi iſrael grauati fuerūt pre ſenectute: et nō poterat videre. et applicuit illos ad eū. et oſculat᷒ ē eos: ꝛ circūplexus ē eos. ꝛ ait iſrael ad ioſeph: ecce facie tua nō ſū priuat᷒: ꝛ ecce oſtēdit mihi de᷒ et ſemē tuū. et eduxit eos ioſeph a genib᷒ eius: et adorauerūt eū in faciē ſup terrā.

καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ ἰωσήφ, ὁ θεός ὤφθη μοι ἐν λούζα ἐν γῇ χαναάν, καὶ εὐλόγησέ με, καὶ εἶπέ μοι, ἰδοὺ ἐγὼ αὐξανῶ σε, καὶ πληθυνῶ σε, καὶ ποιήσω σε εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν, καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σέ, εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον. νῦν οὖν οἱ δύο υἱοί σου, οἱ γενόμενοί σοι ἐν γῇ αἰγύπτου, πρὸ τοῦ με ἐλθεῖν πρός σε εἰς αἴγυπτον, ἐμοί εἰσιν, ἐφραὶμ καὶ μανασσῆ, ὡς ῥουβὴν καὶ συμεὼν ἔσονταί μοι. τὰ δὲ ἔγγονα, ἃ ἂν γεννήσῃς μετὰ ταῦτα, σοὶ ἔσονται. ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κληθήσονται ἐν τοῖς ἐκείνων κλήροις. ἐγὼ δὲ ἡνίκα ἠρχόμην ἐκ μεσοποταμίας τῆς συρίας, ἀπέθανε ῥαχὴλ ἡ μήτηρ σου ἐν γῇ χαναάν, ἐγγιζόντός μου κατὰ τὸν ἱππόδρομον χαβραθὰ τῆς γῆς, πρὸ τοῦ ἐλθεῖν ἐφραθά. καὶ κατώρυξα αὐτὴν ἐκεῖ, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρόμου. αὕτη ἐστὶ βηθλεέμ. ἰδὼν δὲ ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς ἰωσήφ, εἶπε, τίνες οὗτοι; εἶπε δὲ ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, υἱοί μου εἰσίν, οὓς ἔδωκέ μοι ὁ θεὸς ἐνταῦθα. καὶ εἶπεν ἰακώβ, προσάγαγέ μοι αὐτούς, ἵνα εὐλογήσω αὐτούς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ ἰσραὴλ ἐβαρύνθησαν ἀπὸ τοῦ γήρους, καὶ οὐκ ἠδύνατο βλέπειν. καὶ ἤγγισεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν. καὶ ἐφίλησεν αὐτούς, καὶ περιέλαβεν αὐτούς. καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσήφ, ἰδοὺ τοῦ προσώπου σου οὐκ ἐστερήθην, καὶ ἰδοὺ ἔδειξέ μοι ὁ θεὸς καὶ τὸ σπέρμα σου. καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἰωσὴφ ἀπὸ τῶν γονάτων αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τῆς γῆς.

in lectulo. Et ingreſſo ad ſe ioſeph ait. Deus oīps appuit mihi in luza: q̄ eſt in terra chanaan: benedixitq; mihi: & ait. Ego te augebo & multiplicabo: & faciam te in turbas populorum. daboq; tibi terram hāc & ſemini tuo poſt te ī poſſeſſionē ſempiternam. Duo ergo filii tui qui nati ſunt tibi in terra egypti anteq̄ huc venirē ad te mei erūt effraim & manaſſes: ſicut ruben & ſymeō reputabuntur mihi. Reliquos aūt quos genueris poſt eos tui erūt: & noīe fratrū ſuorū vocabūtur ī poſſeſſiōibus ſuis. Mihi eī q̄n veniebam de meſopotamia: mortua ē rachel in terra chanaā in ipſo itinere. Eratq; vernū tp̄s. Et ingrediebar effratā: & ſepeliui eā iuxta viā effrate: q̄ alio noīe appellatur bethleē. Videns āt filios eius dixit ad eū. Qui ſūt iſti? Reſpōdit: filii mei ſūt: quos donauit mihi deus in hoc loco. Adduc inquit eos ad me: & benedicam illis. Oculi eī iſrael caligabant pre nimia ſenectute: & clare videre nō poterat. Applicitoſq; ad ſe deoſculatus & circūplexus eos dixit ad filiū ſuū. Nō ſū fraudatus aſpectu tuo. inſuper oſtendit mihi deus ſemen tuum. Cūq; tuliſſet eos ioſeph de gremio patris: adorauit pronus in terram:

על המטה: ויאמר יעקב אל יוסף
אל שדי נראה אלי בלוז בארץ
כנען ויברך אתי: ויאמר אלי
הנני מפרך והרביתך ונתתיך
לקהל עמים ונתתי את הארץ
הזאת לזרעך אחריך אחזת עולם:
ועתה שני בניך הנולדים לך
בארץ מצרים עד באי אליך
מצרימה לי הם אפרים ומנשה
כראובן ושמעון יהיו לי: ומולדתך
אשר הולדת אחריהם לך יהיו
על שם אחיהם יקראו בנחלתם:
ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל
בארץ כנען בדרך בעוד כברת
ארץ לבא אפרתה ואקברה שם
בדרך אפרת הוא בית לחם: וירא
ישראל את בני יוסף ויאמר מי
אלה: ויאמר יוסף אל אביו בני
הם אשר נתן לי אלהים בזה
ויאמר קחם נא אלי ואברכם:
ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל
לראות ויגש אתם אליו וישק
להם ויחבק להם: ויאמר ישראל
אל יוסף ראה פניך לא פללתי
והנה הראה אתי אלהים גם את
זרעך: ויוצא יוסף אתם מעם
ברכיו וישתחו לאפיו ארצה:

Interp. chal.

Transla. Chal.

in lectulo. Et dixit iacob ad ioſeph. Deus omnipotēs apparuit mihi in luza in terra chanaan: ꝛ benedixit mihi. et dixit ad me. Ecce ego multiplicabo te ꝛ creſcere te faciā: ꝛ ponā te in cōgregationē tribuū: ꝛ dabo terrā hāc ꝛ filijs tuis poſt te in poſſeſſionē eternā. Et nūc duo filij tui ephraim ꝛ manaſſes: qui nati ſūt tibi in terra egypti: anteq̄ venirē ad te in egyptum: mei erunt. ſicut ruben ꝛ ſymeō erunt corā me. Et filij quos genueris poſt eos tui erunt: in noīe fratrū ſuoꝝ vocabūtur in poſſeſſionibus ſuis. Et cū ego veniſſem de meſopotamia mortua eſt rachel in terra chanaan in via: cum adhuc eſſet ſpaciū terre vt ingrederer in ephratā: ꝛ ſepeliui eā in via ephrate: q̄ eſt bethleē. ꝛ vidit iſrael filios ioſeph: ꝛ dixit. Qui ſunt iſti? Et dixit ioſeph ad patrē ſuū. Filij mei ſunt: quos dedit mihi deus hic. et ait. Applica obſecro eos ad me: vt bn̄dicam eis. Oculi āūt iſrael grauati erant pre ſenectute: ꝛ nō poterat videre. et applicauit eos ad eū: ꝛ oſculatus eſt eos: ꝛ amplexatus eſt eos. Dixitq; iſrael ad ioſeph. Nunq̄ putaui videre faciē tuā: ꝛ ecce oſtendit mihi de᷒ etiam filios tuos. Et eduxit eos ioſeph a facie eius: ꝛ adorauit pronus in terrā.

Primitiua chal.

וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת שְׁנֵיהֶם אֶת אֶפְרַיִם בִּימִינוֹ מִשְּׂמֹאל יִשְׂרָאֵל וְאֶת מְנַשֶּׁה בִשְׂמֹאלוֹ מִימִין יִשְׂרָאֵל וַיַּגֵּשׁ אֵלָיו: וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת יְמִינוֹ וַיָּשֶׁת עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא הַצָּעִיר וְאֶת שְׂמֹאלוֹ עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שִׂכֵּל אֶת יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר: וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמַר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְּכוּ אֲבֹתַי לְפָנָיו אַבְרָהָם וְיִצְחָק הָאֱלֹהִים הָרֹעֶה אֹתִי מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה: הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: וַיַּרְא יוֹסֵף כִּי יָשִׁית אָבִיו יַד יְמִינוֹ עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיֵּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמֹךְ יַד אָבִיו לְהָסִיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו לֹא כֵן אָבִי כִּי זֶה הַבְּכֹר שִׂים יְמִינְךָ עַל רֹאשׁוֹ: וַיְמָאֵן אָבִיו וַיֹּאמֶר יָדַעְתִּי בְנִי יָדַעְתִּי גַּם הוּא יִהְיֶה לְּעָם וְגַם הוּא יִגְדָּל וְאוּלָם אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ וְזַרְעוֹ יִהְיֶה מְלֹא הַגּוֹיִם: וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמוֹר בְּךָ יְבָרֵךְ

Pritiua heb.: לקח · ימן · שמאל · נגש · שלח · שית · צער · שכל · ברך · הלך · פנה · רעה · עוד · גאל · רוע · קרא · דגה · רבב · ראה · רוע · תמך · סור · שום · מאן · ידע · היה · גדל · מן

Trāsla. B. Hiero.

Et posuit effraim ad dexterā suā idest ad sinistram israel: manassen vero in sinistra sua ad dexterā .s. patris: applicuitqȝ ambos ad eū. Qui extendens manum dexteram posuit super caput effraim iunioris fratris: sinistram autem super caput manasse qui maior natu erat cōmutās manus. Benedixitqȝ Iacob ioseph: & ait. Deus in cuius cōspectu ābulauerūt patres mei abraam & isaac: deus qui pascit me ab adolescētia mea vsqȝ in pñtem diē: angelus qui eruit me de cūctis malis: benedicat pueris istis: & inuocetur super eos nomē meum: noīa quoqȝ patrū meorum abraā & isaac: & crescāt in multitudinē sup terrā. Vidēs aūt ioseph qȝ posuisset pr̄ suus dexterā manū sup caput effraim: grauiter accepit. Et apphēsā manū pr̄is leuare conat⁹ ē de capite effraim: & trāsferre sup caput manasse. Dixitqȝ ad patrē. Nō ita cōuenit pr̄: qa hic est primogenitus. Pone dexterā tuam super caput eius. Qui renuens ait. Scio fili mi: scio. & iste qppe erit in populos: & multiplicabitur: sed frater eius iunior maior erit illo: & semē illius crescet in gētes. Bñdixitqȝ eis in tempore illo: dicens In te benedicetur

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

λαβὼν δὲ ἰωσὴφ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, τὸν μὲν ἐφραὶμ ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ἐξ ἀριστερῶν δὲ ἰσραήλ, τὸν δὲ μανασσῆ ἐν τῇ ἀριστερᾷ, ἐκ δεξιῶν δὲ ἰσραήλ, καὶ ἤγγισεν αὐτοὺς αὐτῷ. ἐκτείνας δὲ ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν δεξιάν, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφραίμ, οὗτος δὲ ἦν ὁ νεώτερος, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μανασσῆ, ἐναλλάξας τὰς χεῖρας, καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ εἶπεν, ὁ θεὸς ᾧ εὐηρέστησαν οἱ πατέρες μου ἐνώπιον αὐτοῦ, ἀβραὰμ καὶ ἰσαάκ, ὁ θεὸς ὁ τρέφων με ἐκ νεότητός μου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὁ ἄγγελος ὁ ῥυσάμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν, εὐλογήσαι τὰ παιδία ταῦτα. καὶ ἐπικληθήσεται ἐπ᾽ αὐτοῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου, ἀβραὰμ καὶ ἰσαάκ. καὶ πληθυνθείησαν εἰς πλῆθος πολὺ ἐπὶ τῆς γῆς. ἰδὼν δὲ ἰωσήφ, ὅτι ἐπέβαλεν ὁ πατὴρ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφραίμ, βαρὺ αὐτῷ κατεφάνη, καὶ ἀντελάβετο ἰωσὴφ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀφελεῖν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐφραὶμ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μανασσῆ. εἶπε δὲ ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, οὐχ οὕτως πάτερ, οὗτος γὰρ ὁ πρωτότοκος. ἐπίθες τὴν δεξιάν σου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἠθέλησεν. ἀλλ᾽ εἶπεν, οἶδα τέκνον, οἶδα. αὐτὸς ἔσται εἰς λαόν, καὶ αὐτὸς ὑψωθήσεται. ἀλλ᾽ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος μείζων αὐτοῦ ἔσται, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἔσται εἰς πλῆθος ἐθνῶν. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, ἐν ὑμῖν εὐλογηθήσεται

accipiēs āt ioseph duos filios suos: ipsū quidē ephraim in dextera sua: a sinistris āt israel: at manasse in sinistra: a dextris āt israel: et applicuit illos ei. extēdēs āt israel manū dexterā: imposuit sup caput ephraim: hic āt erat iunior: et sinistrā sup caput manasse: cōmutās man⁹ et bñdixit eis: et ait: de⁹ cui placuerūt pr̄es mei incōspectu eius: abraam et isaac: deus q̄ pascit me a iuuētute mea vsqȝ in diē hāc: angelus q̄ liberauit me ex oīb⁹ malis: bñdicat pueros istos. et inuocabit sup eos nomē meū: et nomē patrū meorū: abraā et isaac et multiplicētur in multitudinē multā sup terrā. vidēs āt ioseph: qȝ iniecit pr̄ manū suam dexterā sup caput ephraim: graue illi visum ē: et apprehendit ioseph manū patris sui: vt auferret eā de capite ephraim sup caput manasse: dixit āt ioseph patri suo: non sic pater: hic .n. primogenit⁹. impone dexterā tuā sup caput eius. et non voluit. sed dixit: scio fili: scio. ipse erit in ppl̄m: et ipse exaltabitur. sed frater eius iunior maior illo erit: et semen eius erit in multitudinē gētiū. et bñdixit eis in die illa: dicens: in vobis bñdicetur

Interp. chal.

Et tulit ioseph ambos: ephraim in dextera sua ad sinistrā israel: et manasen in sinistra eius ad dexteram israel: et applicauit eos ad eū. Et tetēdit isrl̄ dexterā suā: et posuit eam sup caput ephraim: qui erat iunior: et sinistrā suam super caput manasse: docuit manus suas: quāuis manasses erat primogenitus. Et benedixit ioseph: et ait. Deus in cui⁹ cōspectu seruierūt patres mei abrahā et isaac: deus qui pauit me a natiuitate mea vsqȝ in diē hanc. Angelus q̄ eruit me ab omi malo benedicat pueris: et inuocetur in eis nomē meū et nomē patrū meoȝ abraham et isaac: et quasi pisces maris multiplicētur īter filios hoīm sup terra. Et vidit ioseph qȝ posuit pater suus dexterā suā sup caput ephraim: et displicuit in oculis suis: et sustulit manum pr̄is sui: vt amoueret eam de capite ephraim vt poneret eaȝ sup caput manasse. Et ait ioseph patri suo. Non ita decet pater mi: hic enī est primogenitus: pone dexterā tuaȝ sup caput eius. Et noluit pater suus. et ait. Scio fili mi: scio: ipse qppe erit in ppl̄m: et etiā ipse multiplicabitur. Sed frater eius iunior multiplicabit magis q̄ ille: et filii sui erunt dñantes in populis. Et bñdixit eis in die illa dicens. In te bñdicet

Pritiua chal.: ימן · שמאל · ישט · שוה · ראש · חכם · זון · לאך · ברך · קרא · סגא · ביש · עדה · תוב · שוה · הוה · סגא · הוה · אמר · ברך

Transla. Chal.

וּדְבַר יוֹסֵף יָת תַּרְוֵיהוֹן יָת אֶפְרַיִם בִּימִינֵיהּ מִשְּׂמָאלָא דְיִשְׂרָאֵל וְיָת מְנַשֶּׁה בִּשְׂמָאלֵיהּ [illegible]

יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יְשִׂמְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה וַיָּשֶׂם אֶת אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה: וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף הִנֵּה אָנֹכִי מֵת וְהָיָה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהֵשִׁיב אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם: וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ שְׁכֶם אַחַד עַל אַחֶיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי:

Cap. xlix.

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו וַיֹּאמֶר הֵאָסְפוּ וְאַגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים: הִקָּבְצוּ וְשִׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם: רְאוּבֵן בְּכֹרִי אַתָּה כֹּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עָז: פַּחַז כַּמַּיִם אַל תּוֹתַר כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אָז חִלַּלְתָּ יְצוּעִי עָלָה: שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִים כְּלֵי חָמָס מְכֵרֹתֵיהֶם: בְּסֹדָם אַל תָּבֹא נַפְשִׁי בִּקְהָלָם אַל תֵּחַד כְּבֹדִי כִּי בְאַפָּם הָרְגוּ אִישׁ וּבִרְצֹנָם עִקְּרוּ שׁוֹר: אָרוּר אַפָּם כִּי עָז וְעֶבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה אֲחַלְּקֵם בְּיַעֲקֹב וַאֲפִיצֵם בְּיִשְׂרָאֵל: יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ יָדְךָ בְּעֹרֶף אֹיְבֶיךָ יִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אָבִיךָ: גּוּר

Pritiua heb.: בנה · מות · שוב · נתן · לקח · קרא · אסף · נגד · יום · קבץ · כוח · נשא · עזז · יתר · עלה · שכב · יצע · כלה · סוד · בוא · יחד · רצה · ארר · קשה · חלק · פוץ · ידה · שחה

Trāsla. B. Hiero.

israel atqȝ dicetur. Faciat tibi deus sicut effraiȝ & sicut manasse. cōstituitqȝ effraiȝ ante manassen. & ait ad ioseph filiū suū. En ego morior: & erit deus vobiscum: reducetqȝ vos ad terram patrū vestrorum. Do tibi ptē vnā extra fratres tuos: quam tuli de māu āmorrei in gladio & arcu meo. Ca. 49.

Vocauit āt Iacob filios suos: & ait eis. Congregamini vt annunciem que ventura sunt vobis in diebus nouissimis. Congregamini & audite filii iacob: audite israel prēm vr̄m. Rubē primogenitus meus. Tu fortitudo mea: & pricipium doloris mei. Prior in donis: maior in imperio. Effusus es sicut aq̄. Non crescas: qa ascēdisti cubile pr̄is tui: & maculasti stratū eius. Symeon & leui fratres vasa iniquitatis bellātia. In consiliū eorū nō veniat aīa mea: & in cetu illorum non sit gloria mea: quia ī furore suo occiderunt virū: & in volūtate sua suffoderūt murū. Maledictus furor eorū: qa ptinax: & īdignatio eorū qa dura. Diuidā eos ī iacob: & dispgā eos ī israel. Iuda te laudabūt frēs tui. Manus tue in ceruicibus inimicorū tuorū: adorabūt te filii patris tui. Catulus

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ἰσραήλ, λέγοντες, ποιήσαι σε ὁ θεός, ὡς ἐφραὶμ καὶ ὡς μανασσῆ. καὶ ἔθηκε τὸν ἐφραὶμ ἔμπροσθεν τοῦ μανασσῆ. εἶπε δὲ ἰσραὴλ τῷ ἰωσήφ, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ ἔσται ὁ θεὸς μεθ᾽ ὑμῶν, καὶ ἀποστρέψει ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων ὑμῶν. ἐγὼ δὲ δίδωμί σοι σίκιμα ἐξαίρετον ὑπὲρ τοὺς ἀδελφούς σου. ἣν ἔλαβον ἐκ χειρὸς ἀμορραίων ἐν μαχαίρᾳ μου καὶ τόξῳ. Ca. 49.

Ἐκάλεσε δὲ ἰακὼβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, συνάχθητε, ἵνα ἀναγγείλω ὑμῖν, τί ἀπαντήσει ὑμῖν, ἐπ᾽ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν. ἀθροίσθητε καὶ ἀκούσατε υἱοὶ ἰακώβ, ἀκούσατε ἰσραὴλ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. ῥουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, καὶ ἀρχὴ τῶν τέκνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι, καὶ σκληρὸς αὐθάδης. ἐξύβρισας, ὡς ὕδωρ μὴ ἐκζέσῃς. ἀνέβης γὰρ ἐπὶ τὴν κοίτην τοῦ πατρός σου. τότε ἐμίανας τὴν στρωμνήν, οὗ ἀνέβης. συμεὼν καὶ λευὶ ἀδελφοὶ συνετέλεσαν ἀδικίαν ἐξαιρέσεως αὐτῶν. εἰς βουλὴν αὐτῶν μὴ ἔλθῃ ἡ ψυχή μου, καὶ ἐπὶ τῇ συστάσει αὐτῶν μὴ ἐρίσαι τὰ ἥπατά μου. ὅτι ἐν τῷ θυμῷ αὐτῶν ἀπέκτειναν ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνευροκόπησαν ταῦρον. ἐπικατάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν, ὅτι αὐθάδης. καὶ ἡ μῆνις αὐτῶν, ὅτι ἐσκληρύνθη. διαμεριῶ αὐτοὺς ἐν ἰακώβ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν ἰσραήλ. ἰούδα, σὲ αἰνέσουσιν οἱ ἀδελφοί σου. αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νώτου τῶν ἐχθρῶν σου. προσκυνήσουσί σε οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου. σκύμνος

israel: dicētes: faciat te de⁹: sicut ephraī et sicut manasse. et posuit ephraim ante manasse. dixit āt israel ioseph: ecce ego morior: et erit deus vobiscū: et reducet vos in terrā patrū vr̄m. ego āt do tibi sicimā precipuā sup fratres tuos. quā accepi de manu amorreoȝ in gladio meo et arcu.

Vocauit āt iacob filios suos: et ait: cōgregamini: vt āuūciē vobis: qd ocurret vob: in nouissimis diebus. cōgregamini et audite filii iacob: audite israel prēm vr̄m. rhuben priogenitus me⁹: tu fortitudo mea: et pncipiū filiorū meoȝ: durus ad ferēdū: et durus cōtumax. iniuriā fecisti: sicut aq̄ nō efferueas. ascēdisti .n. sup cubile pr̄is tui. tūc maculasti stratū: q̄ ascēdisti. symeō et leui frēs cōsumauerūt iniqtatē ppositi sui. in cōsiliū eoȝ nō veniat aīa mea: et in cetu illoȝ nō cōtēdāt iecora mea. qr in furore suo interfecerūt homines: et in cōcupiscētia sua subneruauerūt taurū. maledictus furor eoȝ: qr pertinax. et ira eoȝ: qr indurata est. diuidā eos in iacob: et dispergā illos in israel. iuda: te laudabūt fratres tui. man⁹ tue sup dorsū inimicoȝ tuoȝ. adorabūt te filii patris tui. catulus

Interp. chal.

יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר יְשַׁוֵּינָךְ יְיָ כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה וְשַׁוִּי יָת אֶפְרַיִם קֳדָם מְנַשֶּׁה: וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הָא אֲנָא מָאִית וִיהֵי מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדְּכוֹן וְיָתִיב יָתְכוֹן לַאֲרַע [illegible]

Cap. xlix.

[illegible]

Transla. Chal.

israel: dicens. Ponat te de⁹ sicut ephraim et sicut manassen: et posuit ephraim āte manassē. Dixitqȝ israel ad ioseph. Ecce ego morior: et erit verbū dn̄i in adiutoriū vestrū: et reducet vos ī terrā patrū vestroȝ. Ego autē do tibi partē vnam precipuā sup fratres tuos: quam tuli de manu amorrei oratione mea et deprecatione mea. Cap. 49.

Et vocauit iacob filios suos: et ait. Congregamini et nūciabo vobis que vobis euenient in fine dierum. Congregamini et audite filii iacob: et suscipite doctrinā ab israel patre vr̄o. Ruben primogenitus meus es tu robur meū et principiū fortitudinis mee: tu accepturus eras partes tres: pmogenturā .s. et sacerdotiū et regnum. sed qr secutus es voluntatē tuā: sicut aqua effusa: nō pficies: neqȝ accipies portionē superexcrescentem qm ascēdisti cubile patris tui: tunc fili mi violasti: qn ascendisti stratū meū. Symeon et leui frēs: viri fortissimi in terra peregrinationis sue fecerūt fortitudinē. In secreto eoȝ nō fuit aīa mea: et in cōgregatione eoȝ non cōueniat gloria mea: qm in furore suo occiderūt occisionē: et in volūtate sua suffoderūt murū inimicoȝ. Maledictus sit furor eoȝ: qm fortis: et ira eoȝ: qr dura. diuidā eos in iacob: et dispergam eos in israel. Iuda laudabo te: et nō es cōfusus: te laudabūt fratres tui. Manus tua preualebit cōtra inimicos tuos. dispergētur hostes tui. cōuertētur retrorsum in conspectu tuo: et preuenient salutantes te filii patris tui. dominium

Pritiua chal.: שוה · מות · הוה · אמר · תוב · צלא · בעה · כנש · חוה · ערע · ראש · חזא · נסב · מי · הנה · נסב · שכב · חלל · שוה · יתב · רזה · הוה · כנש · יהך · רעה · לוט · חמם · קשה · פלג · בדר · ידה · תקף · היה · חזר · קדם · שאל

Tex. Heb.

גור אריה יהודה מטרף בני עלית
כרע רבץ כאריה וכלביא מי
יקימנו׃ לא יסור שבט מיהודה
ומחקק מבין רגליו עד כי יבא
שילה ולו יקהת עמים׃ אסרי
לגפן עירה ולשרקה בני אתנו
כבס ביין לבשו ובדם ענבים
סותה׃ חכלילי עינים מיין ולבן
שנים מחלב׃ זבולן לחוף ימים
ישכן והוא לחוף אנית וירכתו על
צידן׃ יששכר חמר גרם רבץ בין
המשפתים׃ וירא מנחה כי טוב
ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו
לסבל ויהי למס עבד׃ דן ידין
עמו כאחד שבטי ישראל׃ יהי דן
נחש עלי דרך שפיפן עלי ארח
הנשך עקבי סוס ויפל רכבו
אחור׃ לישועתך קויתי יהוה׃ גד
גדוד יגודנו והוא יגד עקב׃
מאשר שמנה לחמו והוא יתן
מעדני מלך׃ נפתלי אילה שלחה

Trāsla. B. Hiero.

leonis iuda. Ad predā fili mi ascendisti: requiescens accubuisti vt leo: & quasi leena. quis suscitabit eū? Nō auferetur sceptrū de iuda & dux de femore eius: donec veniat qui mittēdus est: & ipse erit expectatio gētiū. Ligās ad vineā pullū suū: & ad vitem o fili mi asinā suā. Lauabit ī vino stolam suā: & ī sāguie vue palliū suū. Pulchriores sunt oculi eius vino: & dētes eius lacte candidiores. zabulō ī littore maris hītabit: & in statiōe nauiū: ptigēs vsq; ad sydonē. isachar asinus fortis: accubās īter terminos. Vidit requiem q̄ esset bona: & terrā q̄ optima: & supposuit humerū suū ad portādū: factusq; ē tributis seruiēs. Dā iudicabit populū suū: sicut & alia tribus in israel. Fiat dan coluber in via: cerastes in semita mordēs vngulas equi: vt cadat ascensor eius retro. Salutare tuū expectabo domine. Gad accīctus preliabitur ante eū: & ipse accingetur retrorsum. Aser pinguis pāis eius: & pbebit delitias regibus. Neptalim ceruus emissus &

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

leonis iuda. ex germine fili mi ascendisti. recūbēs dormiuisti vt leo: et sicut catulꝰ leonis. q̄s suscitabit eū? nō deficiet princeps ex iuda: et dux ex femoribꝰ eius: donec veniat reposita ei. et ipse expectatio gentiū: ligans ad vineā pullū suū: et papino pullū asine sue. lauabit in vino stolā suā: et in sanguine vue palliū suū. pulchri oculi eius pre vino. et albi dentes eius quā lac. zabulon maritimꝰ habitabit et ipse iuxta portū nauiū: et extendet vsq; ad sidonē. issachar bonū concupiuit: requiescēs inter sortes. et vidēs requiem q̄ bona: et terrā q̄ pinguis: supposuit humerū suū ad laborandū. et factꝰ ē vir agricola. dan iudicabit ppl'm suū: sicut et vna tribus in israel. et fiat dan coluber in via: insidens in semita: mordēs calcaneū equi. et cadet eques retrorsū: salutare expectās dn̄i. gad tētatio tētabit eum. ipse aūt tentabit eum iuxta pedes. aser pinguis eꝰ panis. et ipse dabit cibū pricipibꝰ. nephthali trūcꝰ remissus

λέοντος ἰούδα. ἐκ βλαστοῦ υἱέ μου ἀνέβης. ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος· τίς ἐγερεῖ αὐτόν; οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ. καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν· δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ, καὶ τῇ ἕλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ. πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ. χαροποιοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ οἴνου, καὶ λευκοὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ἢ γάλα. ζαβουλὼν πάραλιος κατοικήσει, καὶ αὐτὸς παρ' ὅρμον πλοίων, καὶ παρατενεῖ ἕως σιδῶνος. ἰσάχαρ τὸ καλὸν ἐπεθύμησεν, ἀναπαυόμενος ἀναμέσον τῶν κλήρων. καὶ ἰδὼν τὴν ἀνάπαυσιν, ὅτι καλή, καὶ τὴν γῆν, ὅτι πίων, ὑπέθηκε τὸν ὦμον αὐτοῦ εἰς τὸ πονεῖν, καὶ ἐγενήθη ἀνὴρ γεωργός. δὰν κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡσεὶ καὶ μία φυλὴ ἐν ἰσραήλ. καὶ γενηθήτω δὰν ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ τρίβου, δάκνων πτέρναν ἵππου. καὶ πεσεῖται ὁ ἱππεὺς εἰς τὰ ὀπίσω, τὴν σωτηρίαν περιμένων κυρίου. γὰδ πειρατήριον πειρατεύσει αὐτόν. αὐτὸς δὲ πειρατεύσει αὐτὸν κατὰ πόδας. ἀσὴρ πίων αὐτοῦ ὁ ἄρτος, καὶ αὐτὸς δώσει τροφὴν ἄρχουσι. νεφθαλὶ στέλεχος ἀνειμένον

Interp. chal.

erit ei in principio: sed in fine magnificabitur regnū domus iuda: quoniā de iudicio mortis fili mi animā tuam abstulisti, requiescet ⁊ habitabit in fortitudine quasi leo ⁊ quasi leena: neq; erit regnum quod cōmoueat eum. Non auferetur habens principatum a domo iuda neq; scriba a filijs filiorū eius: donec veniat messias cuius est regnū: et ei obedient populi. Habitabit israel in circuitu ciuitatis sue: populi edificabūt templum eius: eruntq; iusti in circuitu eius: ⁊ factores legis in doctrina eius: purpura optima erit vestimentum illius: operimentum eius erit sericum tinctum coccino varijsq; coloribus. montes eius rubicūdiores erunt in vineis suis: distillabunt colles eius vinū. dealbabūtur campi eius frumento ⁊ gregibus ouium. Zabulon iuxta portū maris habitabit: et ipse subijciet prouincias nauibus: ⁊ bona maris comedet: ⁊ terminus eius erit pertingens vsq; ad sydonē. Isachar diues in substantia: et possessio eius erit inter terminos. Et vidit partem suā q̄ erat bona: ⁊ terrā quia fructifera: ⁊ subijciet prouincias populoꝝ: et disperdet habitatores earum: ⁊ qui relicti fuerint in eis erunt ei seruientes ⁊ tributarij. De domo dan eligetur ⁊ consurget vir: in diebus eius liberabitur populus suus: ⁊ in annis eius requiescēt simul tribꝰ israel. Erit vir qui cōsurget et eligetur de domo dan: cuius timor irruet super populos: ⁊ percutiet fortiter philisteos: quasi coluber aspis insidiabitur iuxta semitam: interficiet robustos in castris philistinorū equites cum peditibus: eneruabit equos ⁊ quadrigas: ⁊ deijciet ascensores eoꝝ retrorsum. Salutare tuū expecto dn̄e. dixit pater nr̄ iacob. Non expecto salutare gedeon filij ioas q̄ est salus tpalis: neq; salutare samson filij manue q̄ est salus trāsitoria: sed expecto redēptiōez xp̄i filij dauid q̄ vēturꝰ ē ad accersendū sibi filios israel: cuiꝰ redēptionē desiderat aīa mea. Castra armatoꝝ de domo gad trāsibūt iordanē ad p̄liū corā fribꝰ suis: ⁊ cū multa substātia reuertētur in terrā suam. Terra aser optima erit: ⁊ ipse enutrietur delitijs regū. Neptali in terra optima cadet sors eiꝰ: et possessio eius erit faciens fructus:

Transla. Chal.

יהא בשירויא ובסופא יתרבא מלכא מדבית יהודה ארי מדין קטלא ברי נפשך סלקתא ...

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

porrigēs in germine pulchritudinē. filiꝰ auctꝰ ioseph. filiꝰ auctꝰ desiderabilis. filiꝰ meus iunior ad me reuertere. in quē cōsiliātes conuiciati sūt. et insidiati sūt ei dn̄i sagittationū. ⁊ cōtriti sūt cū fortitudine arcus eoꝝ. et dissoluti sūt nerui brachioꝝ manuū eoꝝ p manū potētis iacob. inde corroborator israel a deo patris tui. et adiuuit te deus meꝰ. ⁊ bn̄dixit tibi bn̄dictionē celi de sup: et bn̄dictionē terre habētis oia. ppter bn̄dictiōes vberū et vulue: bn̄dictiōes pris tui ⁊ matris tue. cōfortatꝰ est sup bn̄dictiōes montiū stabiliū: et ī bn̄dictiōibꝰ collū eternoꝝ: erunt sup caput ioseph: et sup vtice dꝰ prefuit fratrū. beniamin lupus rapax: mane comedet adhuc: ⁊ ad vesperā distribuet escam. oēs hi filii iacob: duodecim. ⁊ hec locutꝰ ē illis pr eoꝝ. ⁊ bn̄dixit eos: vnūquēq; fm bn̄dictionē eius. bn̄dixit eis: ⁊ ait illis: ego appono ad meū ppl'm. sepelite me cum patribus meis in spelūca: q̄ ē in agro ephrō ethei. in spelūca duplici: q̄ ē contra mambre: in tra chanaan, quā possedit abraā spelūcā ab ephron ethco

ἐπιδιδοὺς ἐν τῷ γεννήματι κάλλος. υἱὸς ηὐξημένος ἰωσήφ. υἱὸς ηὐξημένος ζηλωτός. υἱός μου νεώτερος πρός με ἀνάστρεψον. εἰς ὃν διαβουλευόμενοι ἐλοιδόρουν. καὶ ἐνεῖχον αὐτῷ κύριοι τοξευμάτων. καὶ συνετρίβη μετὰ κράτους τὰ τόξα αὐτῶν, καὶ ἐξελύθη τὰ νεῦρα βραχιόνων χειρῶν αὐτῶν διὰ χεῖρα δυνάστου ἰακώβ. ἐκεῖθεν ὁ κατισχύσας ἰσραὴλ παρὰ θεοῦ τοῦ πατρός σου. καὶ ἐβοήθησέ σοι ὁ θεὸς ὁ ἐμός. καὶ εὐλόγησέ σε εὐλογίαν οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ εὐλογίαν γῆς ἐχούσης πάντα. ἕνεκεν εὐλογίας μαστῶν καὶ μήτρας, εὐλογίας πατρός σου καὶ μητρός σου. ὑπερίσχυσεν ἐπ' εὐλογίαις ὀρέων μονίμων, καὶ ἐπ' εὐλογίαις θινῶν αἰωνίων, ἔσονται ἐπὶ κεφαλὴν ἰωσήφ, καὶ ἐπὶ κορυφῆς ὧν ἡγήσατο ἀδελφῶν. βενιαμὶν λύκος ἅρπαξ, τὸ πρωϊνὸν ἔδεται ἔτι, καὶ εἰς τὸ ἑσπέρας διαδώσει τροφήν. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰακώβ, δώδεκα. καὶ ταῦτα ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ἕκαστον κατὰ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ. εὐλόγησεν αὐτούς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐγὼ προστίθεμαι πρὸς τὸν λαόν μου. θάψατέ με μετὰ τῶν πατέρων μου ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὅ ἐστιν ἐν τῷ ἀγρῷ ἐφρὼν τοῦ χετταίου, ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, τῷ ἀπέναντι μαμβρὴ ἐν γῇ χαναάν. ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ τὸ σπήλαιον παρὰ ἐφρὼν τοῦ χετταίου

Trāsla. B. Hiero.

dās eloquia pulchritudinis. Filius accrescens ioseph: filius accrescēs & decorꝰ aspectu. Filie discurrerūt sup murū: sed exasperauerunt eū: & iurgati sūt: īuiderūt q; illi hn̄tes iacula. Sedit ī forti arcus eius: & dissoluta sūt vincula bra chiorū & manuū illius p māus potētis Iacob. Inde pastor ēgressus ē lapis israel. Deus pr̄is tui erit adiutor tuus: & ops bn̄dicet tibi bn̄dictiōibus celi desup: bn̄dictiōibus abyssi iacentis deorsū: bn̄dictionibus vberū & vulue. Bn̄dictiōes pr̄is tui cōfortate sūt bn̄dictōibus patrū eius: dōec vēiret desideriū colliū eternorū. Fiāt ī capitē ioseph & ī vertice nazarei īter frēs suos. Bēiamī lupus rapax mâe comedet p̄dā: & vespe diuidet spolia. Oēs hi ī tribubus isrl' duodeci. Hec locutus ē eis pr̄ suus: bn̄dixitq; singulis benedictionibus propriis: & precepit eis dicens. Ego cōgregor ad populū meū. Sepelite me cū patribus meis ī spelūca duplici: q̄ est in agro ephron ethei contra mambre in terra chanaan: quā emit abraam cum agro ab ephron etheo

Tex. Heb.

הנתן אמרי שפר׃ בן פרת יוסף בן
פרת עלי עין בנות צעדה עלי
שור׃ וימררהו ורבו וישטמהו
בעלי חצים׃ ותשב באיתן קשתו
ויפזו זרעי ידיו מידי אביר יעקב
משם רעה אבן ישראל׃ מאל
אביך ויעזרך ואת שדי ויברכך
ברכת שמים מעל ברכת תהום
רבצת תחת ברכת שדים ורחם׃
ברכת אביך גברו על ברכת הורי
עד תאות גבעת עולם תהיין
לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו׃
בנימין זאב יטרף בבקר יאכל
עד ולערב יחלק שלל׃ כל אלה
שבטי ישראל שנים עשר וזאת
אשר דבר להם אביהם ויברך
אותם איש אשר כברכתו ברך
אתם׃ ויצו אותם ויאמר אלהם
אני נאסף אל עמי קברו אתי אל
אבתי אל המערה אשר בשדה
עפרון החתי׃ במערה אשר בשדה
המכפלה אשר על פני ממרא
בארץ כנען אשר קנה אברהם
את השדה מאת עפרן החתי

Interp. chal.

יהון מודן ומברכין עליהון׃ ברי דיסגי יוסף ...

Transla. Chal.

laudabunt ⁊ benedicēt sup eos. Filius accrescens ioseph: filiꝰ q̄ benedicet quasi vitis q̄ plantata est iuxta fontē aquarū: duo tribus egredientur de filijs suis: suscipientq; partē ⁊ hereditatē suaꝫ. ⁊ coangustiauerūt eū ⁊ vlti sunt in eū ⁊ exasperauerūt eū viri fortissimi viri dissensionū. ⁊ cōpleta est in eis pphetia: eo q' obseruauit legem in occulto: proposuitq; cōstantē spem suā: tunc positū est aurū optimū super brachia eius: corroborauit ⁊ cōfirmauit regnū eius. q' fuit ei datū a facie dei fortissimi iacob: cuiꝰ verbo gubernātur patres ⁊ filij tribuū israel. verbum dei patris tui erit in adiutoriū tuū: ⁊ oīpotens benedicat tibi: benedictionibus roris qui descēdit de celo desup: benedictionibus que ascendūt de profundis terre deorsum: benedictionibus patris tui ⁊ matris tue. Benedictiones patris tui addētur sup benedictiōes q̄bus bn̄dixerūt me patres mei: quas optauerūt principes q̄ a seculo fuerūt: erunt oēs iste bn̄dictiones sup caput ioseph: et sup virū qui segregatus fuit a fr̄ibus suis. In terra beniamin habitabit tēpli maiestas: ⁊ in possessione eius edificabitur sanctuariū. mane ⁊ vespere offerent sacerdotes oblationes: ⁊ in tpe vespertino diuident residuū portionū suarū: de reliquis q̄ sanctificata sunt. Oēs hi tribꝰ israel duodecim: ⁊ hoc est q' locutus est cū eis pater eoꝝ: ⁊ benedixit eis: iuxta benedictionē vniuscuiusq; benedixit eis. Et precepit eis: et dixit eis. Ego cōgregor ad populū meuꝫ: sepelite me cuꝫ pr̄ibꝰ meis in spelūca q̄ est in agro ephron ethei: in spelūca duplici q̄ est in agro q̄ est cōtra faciē mābre in t̄ra chanaā: quē agrū emit abrahā ab ephrō etheo

לאחזת קבר׃ שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו שמה קברו את יצחק ואת רבקה אשתו ושמה קברתי את לאה׃ מקנה השדה והמערה אשר בו מאת בני חת׃ ויכל יעקב לצות את בניו ויאסף רגליו אל המטה ויגוע ויאסף אל עמיו׃

Cap. I.

ויפל יוסף על פני אביו ויבך עליו וישק לו׃ ויצו יוסף את עבדיו את הרפאים לחנט את אביו ויחנטו הרפאים את ישראל׃ וימלאו לו ארבעים יום כי כן ימלאו ימי החנטים ויבכו אתו מצרים שבעים יום׃ ויעברו ימי בכיתו וידבר יוסף אל בית פרעה לאמר אם נא מצאתי חן בעיניכם דברו נא באזני פרעה לאמר׃ אבי השביעני לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר כריתי לי בארץ כנען שמה תקברני ועתה אעלה נא ואקברה את אבי ואשובה׃ ויאמר פרעה עלה וקבר את אביך כאשר השביעך׃ ויעל יוסף לקבר את אביו ויעלו אתו כל עבדי פרעה זקני ביתו וכל זקני ארץ מצרים׃ וכל בית

אחז · קנה · כלה · צוה · אסף · גוע · נפל · בכה · נשק · צוה · חנט · מלא · רבע · עבר · בכה · דבר · חנן · שבע · מות · כרה · קבר · עלה · שוב

in possessionẽ sepulchri. Ibi sepelierunt eum: & saram uxorẽ eius. Ibi sepultus est isaac cum rebecca coniuge sua. Ibi & lia condita iacet. Finitisq; mandatis quibus filios instruebat: collegit pedes suos sup lectulũ & obiit: appositusq; ẽ ad pplm suũ. Ca. 50.

Quod cernẽs ioseph ruit sup faciẽ pris flens & deosculãs eum. Precepitq; seruis suis medicis vt aromatibus cõdirent patrem. Quibus iussa explentibus: transierũt quadragita dies. Iste quippe mos erat cadauerũ cõditorũ. Fleuitq; eum egyptus septuaginta diebus. Et expleto plãctus tpe: locutus ẽ ioseph ad familiã pharaonis. Si inueni gratiam in cõspectu vr̃o: loquimini in auribus pharaonis: eo q pr̃ meus adiurauerit me dicens. En morior: in sepulchro meo quod fodi mihi in terra chanaã sepelies me. Ascendam igitur: & sepeliam patrẽ meũ: ac reuertar. dixitq; ei pharao. Ascende & sepeli patrẽ tuũ sicut adiuratus es. Quo ascendente ierũt cum eo omnes senes domus pharaonis: cunctiq; maiores natu terre egypti: domus

in possessiõe sepulchri. illic sepelierũt abraã τ sarram uxorẽ eius. et illic sepelierũt isaac τ rebeccam uxorẽ eius. et illic sepelierũt liã in possessiõe agri et speluce existis in eo: quã a filiis het. τ cessauit iacob pcipiẽs filiis suis. τ colligẽs pedes sup lectũ: defecit. et appositꝰ ẽ ad pplm suũ.

ἐν κτήσει μνημείου. ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβραὰμ καὶ σάῤῥαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν ἰσαὰκ καὶ ῥεβέκκαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν λείαν ἐν κτήσει τοῦ ἀγροῦ καὶ τοῦ σπηλαίου τοῦ ὄντος ἐν αὐτῷ, τὸ παρὰ τῶν υἱῶν χέτ. καὶ κατέπαυσεν ἰακὼβ ἐπιτάσσων τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ ἐξάρας τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν κλίνην, ἐξέλιπεν. καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

Ca. 50.

Et cadẽs ioseph sup faciẽ pris sui: fleuit sup eũ. et osculatꝰ ẽ eũ. et precepit ioseph seruis suis funeratoribꝰ: funerare prẽ suũ. τ funerauerũt funeratores israel. et impleuerũt eiꝰ quadraginta dies. sic .n. numerãtur dies sepulture. τ fleuit eũ egyptus septuaginta dies. postq̃ ãt preterierũt dies planctꝰ: locutus ẽ ioseph ad potẽtes pharaõis: dicẽs: si inueni grãm corã vobis: loquimini in auribꝰ pharaõis: dicẽtes: pr̃ meꝰ adiurauit me anteq̃ moreretur: dicens: in sepulchro qđ fodi mihi in trã chanaã: illic me sepelies. nũc ergo ascẽdẽs: sepeliã prẽm meũ: et reuertar. τ dixit pharao ioseph: ascende: sepeli prẽ tuũ: sicut adiurauit te. τ ascẽdit ioseph sepelire prẽm suũ. et ascẽderũt cũ eo oẽs serui pharaõis: et seniores domꝰ eiꝰ: et oẽs seniores trẽ egypti: et ois domus

καὶ ἐπιπεσὼν ἰωσὴφ ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πρὸς αὐτοῦ, ἔκλαυσεν ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ ἐφίλησεν αὐτόν. καὶ προσέταξεν ἰωσὴφ τοῖς παισὶν αὐτοῦ τοῖς ἐνταφιασταῖς, ἐνταφιάσαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐνεταφίασαν οἱ ἐνταφιασταὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐνεπλήρωσαν αὐτοῦ τεσσαράκοντα ἡμέρας. οὕτως γὰρ ἀριθμοῦνται αἱ ἡμέραι τῆς ταφῆς. καὶ ἐπένθησεν αὐτὸν αἴγυπτος ἑβδομήκοντα ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ παρήλθοσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους, ἐλάλησεν ἰωσὴφ πρὸς τοὺς δυνάστας φαραώ, λέγων, εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον ὑμῶν, λαλήσατε εἰς τὰ ὦτα φαραώ, λέγοντες, ὁ πατήρ μου ὥρκισέ με πρὸ τοῦ τελευτῆσαι, λέγων, ἐν τῷ μνημείῳ ᾧ ὤρυξα ἐμαυτῷ ἐν γῇ χαναάν, ἐκεῖ με θάψεις. νῦν οὖν ἀναβὰς, θάψω τὸν πατέρα μου, καὶ ἐπανελεύσομαι. καὶ εἶπε φαραὼ τῷ ἰωσήφ, ἀνάβηθι, θάψον τὸν πατέρα σου, καθάπερ ὥρκισέ σε. καὶ ἀνέβη ἰωσὴφ θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ συνανέβησαν μετ᾽ αὐτοῦ πάντες οἱ παῖδες φαραώ, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι τῆς γῆς αἰγύπτου, καὶ πᾶσα ἡ πανοικία

A

B

Interp. chal.

לאחסנת קבורה׃ תמן קברו ית אברהם וית שרה איתתיה תמן קברו ית יצחק וית רבקה איתתיה ותמן קברית ית לאה׃ זבינא דחקלא ומערתא דביה מן בני חתאה׃ ושיציא יעקב לפקדא ית בנוהי וכנש רגלוהי לערסא ואתנגיד ואתכניש לעמיה׃

Ca. I.

ונפל יוסף על אפי אבוהי ובכא עלוהי ונשיק ליה׃ ופקיד יוסף ית עבדוהי ית אסותא לחנטא ית אבוהי וחנטו אסותא ית ישראל׃ ושלימו ליה ארבעין יומין ארי כן שלמין יומי חניטיא ובכו יתיה מצראי שבעין יומין׃ ועברו יומי בכיתיה ומליל יוסף עם בית פרעה למימר אם כען אשכחית רחמין בעיניכון מלילו כען קדם פרעה למימר׃ אבא קיים עלי למימר הא אנא מאית בקברי דאתקינית לי בארעא דכנען תמן תקברינני וכען אסק כען ואקבר ית אבא ואיתוב׃ ואמר פרעה סק וקבר ית אבוך כמא דקיים עלך׃ וסליק יוסף למקבר ית אבוהי וסליקו עמיה כל עבדי פרעה סבי ביתיה וכל סבי ארעא דמצרים׃ וכל בית

Primitiua chal.

אנתא · שצא · נגד · כנש · אסא · חנט · רבע · בכה · בכה · אמר · קום · מות · קבר · נסק · תקן · קום · שוב

Transla. Chal.

in possessionẽ sepulchri. Ibi sepelierũt abrahã τ saram vxorẽ eius. Ibi sepelierũt isaac τ rebeccã vxorẽ eius: ibiq; sepeliui liam. Emptio agri τ speluce q̃ in eo ẽ a filiis heth. τ cessauit iacob precipere filiis suis et collegit pedes suos in lectulũ: τ defecit: cõgregatusq; est ad populum suum. Cap. 50.

Et ruit ioseph super faciẽ patris sui: τ fleuit super eum: τ osculatus est euz. τ precepit ioseph seruis suis medicis: vt condirent patrem suũ: τ condierũt medici israelem. Et expletis quadraginta diebus quibus cõplebãtur dies conditoꝝ: fleuerũt eum egyptii septuaginta diebus. Et transierunt dies planctus eius: τ locutus est ioseph cuz domo pharaonis. dicens. Si inueni gratiã in oculis vestris: loquimini obsecro corã pharaone dicẽtes: q pater meus adiurauit me dicens. Ecce morior: in sepulchro meo quod preparaui mihi in terra chanaan ibi sepelies me: et nunc ascendã obsecro τ sepeliam patrẽ meũ τ reuertar. Dixitq; pharao. Ascende sepeli patrem tuũ sicut adiurauit te. Ascẽditq; ioseph vt sepeliret patrẽ suũ: et ascenderunt cum eo oẽs serui pharaonis seniores domus sue: τ oẽs senes terre egypti: omnisq; domꝰ

ioseph: et fratres eius: et ois domus paterna eius. et cognationẽ et oues τ boues reliq̃rũt in tra gesem. et ascẽderunt cũ eo et currus τ equites: et facta ẽ turba magna valde. et venerunt ad areã atad: qđ est trans iordanẽ. et planxerũt eũ illic planctu magno et forti valde. et fecit plãctũ prĩ suo septẽ dies. et vidẽt hitatores trẽ chanaan plãctũ in area atad: et dixerũt: plãctꝰ magnꝰ ẽ iste egyptiis. ppt hoc vocauerũt nomẽ loci illius: plãctꝰ egypti: qđ ẽ trãs iordanẽ. et fecerũt et sic filii eius: sicut pcepit eis. τ acceperũt eũ filii sui in trã chanaã. et sepelierũt eũ in spelũca duplici. quã possedit abraam speluncã in possessiõe sepulchri ab ephrõ etheo: cõtra mambre. et reuersus ẽ ioseph in egyptũ: ipse τ fratres eius: τ omnes qui ascẽderãt sepelire prẽm eius. vidẽtes ãt fratres ioseph: q mortuꝰ ẽ pr̃ eoꝝ: dixerũt: ne forte memor iniurie sit nob ioseph: et retributionẽ retribuat nobis oĩa mala: q̃ ostẽdimꝰ ei. τ venientes ad ioseph: dixerũt: pr̃ tuꝰ adiurauit anteq̃ moreretur ipse: dicẽs: sic dicite ioseph: dimitte eis iniq̃tatẽ: et pctũ eoꝝ:

ἰωσὴφ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ οἰκία ἡ πατρικὴ αὐτοῦ. καὶ τὴν συγγένειαν καὶ τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βόας ὑπελίποντο ἐν γῇ γεσέμ. καὶ συνανέβησαν μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐγένετο ἡ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα. καὶ παρεγένοντο ἐφ᾽ ἅλωνα ἀτάδ, ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν ἐκεῖ κοπετὸν μέγαν καὶ ἰσχυρὸν σφόδρα. καὶ ἐποίησε τὸ πένθος τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἴδον οἱ κάτοικοι τῆς γῆς χαναὰν τὸ πένθος ἐν ἅλωνι ἀτάδ. καὶ εἶπαν, πένθος μέγα ἐστὶ τοῦτο τοῖς αἰγυπτίοις. διὰ τοῦτο ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, πένθος αἰγύπτου, ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἐποίησαν αὐτῷ οὕτως οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς. καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν. ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ τὸ σπήλαιον ἐν κτήσει μνημείου παρὰ ἐφρὼν τοῦ χετταίου, κατέναντι μαμβρῆ. καὶ ὑπέστρεψεν ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ συναναβάντες θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ, ὅτι τέθνηκεν ὁ πατὴρ αὐτῶν, εἶπαν, μή ποτε μνησικακήσει ἡμῖν ἰωσήφ, καὶ ἀνταπόδωμα ἀνταποδώσει ἡμῖν πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐνεδειξάμεθα αὐτῷ. καὶ παραγενόμενοι πρὸς ἰωσήφ, εἶπαν, ὁ πατήρ σου ὥρκισε πρὸ τοῦ τελευτῆσαι αὐτόν, λέγων, οὕτως εἴπατε ἰωσήφ, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν,

C

ioseph cũ fratribus suis absq; paruulis & gregibus absq; armẽtis: q̃ dereliquerũt ĩ terra gessen. Habuit quoq; in comitatu currus & equites: & facta est turba non modica. veneruntq; ad aream achad: que sita est trans iordanem: vbi celebrãtes exeqas plãctu magno atq; vehemẽti ĩpleuerunt septẽ dies. Quod cum vidissent habitatores terre chanaan: dixerunt. Plãctus magnus est iste egyptiis. Et idcirco vocatũ ẽ nomẽ loci illius planctus egypti. Fecerũt ergo filii iacob sicut preceperat eis: & portantes eum ĩ terram chanaan sepelierunt eum in spelunca duplici: quam emerat abraam cum agro ĩ possessionẽ sepulchri ab ephron etheo contra faciẽ mãbre. Reuersusq; est ioseph in egyptum cũ fratribus suis & omni comitatu: sepulto patre. Quo mortuo timẽtes fratres eius & mutuo colloquẽtes: ne forte memor sit iniurie quã passus est: & reddat nobis omne malũ quod fecimus: mandauerunt ei dicẽtes. Pr̃ tuus pcepit nobis ãteq̃ moreretur: vt hec tibi verbis illius diceremus. Obsecro vt obliuiscaris sceleris fratrũ tuorũ: & pctĩ atq;

יוסף ואחיו ובית אביו רק טפם וצאנם ובקרם עזבו בארץ גשן׃ ויעל עמו גם רכב גם פרשים ויהי המחנה כבד מאד׃ ויבאו עד גרן האטד אשר בעבר הירדן ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד ויעש לאביו אבל שבעת ימים׃ וירא יושב הארץ הכנעני את האבל בגרן האטד ויאמרו אבל כבד זה למצרים על כן קרא שמה אבל מצרים אשר בעבר הירדן׃ ויעשו בניו לו כן כאשר צום׃ וישאו אתו בניו ארצה כנען ויקברו אתו במערת שדה המכפלה אשר קנה אברהם את השדה לאחזת קבר מאת עפרן החתי על פני ממרא׃ וישב יוסף מצרימה הוא ואחיו וכל העלים אתו לקבר את אביו אחרי קברו את אביו׃ ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו׃ ויצוו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר׃ כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם

היה · חנה · בוא · ספד · גדל · עשה · יום · ישב · אמר · צוה · נשא · קבר · כפל · פנה · שוב · עלה · ראה · מות · שטם · רוע · צוה · אמר · נא · נשא

Transla. Chal.

יוסף ואחוהי ובית אבוהי לחוד טפלהון ועאנהון ותורהון שבקו בארעא דגשן׃ וסליקו עמיה אף רתיכין אף פרשין והות משריתא סגיאה לחדא׃ ואתו עד בית אדרי דאטד די בעברא דירדנא וספדו תמן מספד רב ותקיף לחדא ועבד לאבוהי אבלא שבעא יומין׃ וחזא יתיב ארעא כנענאה ית אבלא בבית אדרי דאטד ואמרו אבלא תקיף דין למצראי על כן קרא שמה אבל מצרים די בעברא דירדנא׃ ועבדו בנוהי ליה כן כמא דפקדינון׃ ונטלו יתיה בנוהי לארעא דכנען וקברו יתיה במערת חקל כפלתא דזבן אברהם ית חקלא לאחסנת קבורה מן עפרון חתאה על אפי ממרא׃ ותב יוסף למצרים הוא ואחוהי וכל דסליקו עמיה למקבר ית אבוהי בתר דקבר ית אבוהי׃ וחזו אחי יוסף ארי מית אבוהון ואמרו דלמא יטר לנא דבבו יוסף ואתבא יתיב לנא ית כל בישתא דגמלנא יתיה׃ ופקידו לות יוסף למימר אבוך פקיד קדם מותיה למימר׃ כדין תימרון ליוסף בבעו שבוק כען לחובי אחך וחטאיהון

Interp. chal.

ioseph τ fratres sui τ domus patris sui: exceptis paruulis: oues quoq; eoꝝ τ boues dereliquerũt in terra gessen. Ascenderũtq; cuz eo currus τ equites: eratq; turba magna nimis. Et venerũt vsq; ad aream atad: que est vltra iordanẽ: τ planxerũt ibi planctũ magnũ atq; nimis vehementez. Et fecit patri suo luctũ septẽ diebus. Et vidit habitator terre chanaã luctũ qui fiebat in loco aree atad: τ dixerũt. Luctus vehemẽs est iste egyptiis. Et idcirco vocatũ est nomen eius luctus egypti qui est trans iordanẽ. Fecerũtq; filii eius sicut preceperat eis. Portauerũtq; eum filii sui in terram chanaã: τ sepelierũt eum in spelũca duplici que est in agro: qui est cõtra faciẽ mãre. quẽ agrũ emit abrahã in possessionem sepulchri a filiis heth. Reuersusq; est ioseph in egyptũ: ipse τ fratres eius τ oẽs qui ascenderũt cuz eo vt sepelirent patrẽ eius: postq̃ sepeliuit patrẽ suũ. Viderũtq; frẽs ioseph q mortuus esset pr̃ eoꝝ: τ dixerũt. Forte obseruabit nobis ioseph inimicitiã: τ reddet nobis oẽ malũ qđ tribuimus ei. Mandauerũtq; ad ioseph: dicẽtes. Pater tuꝰ precepit ãte mortẽ suam: dicẽs. sic dicetis ad ioseph. Obsecro vt dimittas delicta fratrum tuorum τ peccata:

Primitiua chal.

טפל · הוה · סגא · בנן · חסן · תוב · תוב · חזא · מות · נטר · תוב · אמר · בעא

Priuia heb. | Ter. Heb. | Gen. | Ca. l. | Trãsla. B. Hiero. | Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

כי רעה גמלוך ועתה שא נא לפשע עבדי אלהי אביך ויבך יוסף בדברם אליו: וילכו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו הננו לך לעבדים: ויאמר אלהם יוסף אל תיראו כי התחת אלהים אני: ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטבה למען עשה כיום הזה להחית עם רב: ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על לבם: וישב יוסף במצרים הוא ובית אביו ויחי יוסף מאה ועשר שנים: וירא יוסף לאפרים בני שלשים גם בני מכיר בן מנשה ילדו על ברכי יוסף: ויאמר יוסף אל אחיו אנכי מת ואלהים פקד יפקד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב: וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתכם והעלתם את עצמתי מזה: וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנטו אתו ויישם בארון במצרים:

בכה · אמר · ירא · חשב · כול · נחם דבר · חיה · שנה · מות · פקד עלה · שבע · חנט שום ארן

malicie quã exercuerũt in te. Nos quoq; oramus vt seruis dei pris tui dimittas iniquitatẽ hãc. Quibus auditis fleuit ioseph: veneruntq; ad eũ frẽs sui: & proni adorantes in terrã dixerũt. Serui tui sumus. Quibus ille rñdit: Nolite timere. Nũ dei possumus resistere volũtati? Vos cogitastis de me malum: sed deus vertit illud in bonum: vt exaltaret me sicut in presentiarũ cernitis: & saluos faceret multos populos. Nolite timere. Ego pascã vos & paruulos vros. Cõsolatusq; est eos: & blãde & leniter ẽ locutus: & hitauit in egypto cũ oĩ domo pris sui. Vixitq; cẽtũ decem annis: & vidit effraim filios vsq; ad tertiã gñationẽ. Filii quoq; machir filii manasse nati sunt ĩ genibus ioseph. Quibus trãsactis locutus ẽ fratribus suis. Post mortem meã deus visitabit vos & ascẽdere vos faciet de terra ista: ad terrã quam iurauit abraam isaac & iacob. Cumq; adiurasset eos: atq; dixisset: deus visitabit vos: asportatẽ ossa mea vobiscũ d loco isto: mortuus est expletis cẽtũ decẽ vite sue annis: & conditus aromatibus repositus est in loculo in egypto.

Explicit liber Genesis.

qr mala tibi oñderũt. et nũc suscipe iniqtatẽ seruoꝝ dei pris tui. et fleuit ioseph: loqntibus illis ad eũ. et venĩẽtes ad eũ dixerũt: ecce nos tibi serui. et dixit illis ioseph: ne timeatis: nã dei sum ego. vos cogitastis cõtra me mala: at deꝰ cogitauit de me in bona: vt fieret sicut hodie: vt aleretur ppls multus. et ait illis: ne timeatis. ego pascã vos: et domos vras. et cõsolatꝰ est eos: et locutus ẽ in cor eoꝝ. et habitauit ioseph in egypto: ipse et oĩs domus pris eius. et vixit ioseph ãnos cẽtũ decẽ. et vidit ioseph ephraim filios: vsq; ad tertiã gñationẽ. et filij machir filij manasse nati sũt in femorbꝰ ioseph. et ait ioseph fribus suis: dicẽs: ecce ego morior: visitatiõe ãt visitabit vos deus: et reducet vos de tra ista in trã: quã iurauit deus patribus nris: abraam isaac et iacob. et adiurauit ioseph filios israel: dicẽs: in visitatione qua visitabit vos deus: et simul portabitis ossa mea hinc vobiscũ. et mortuꝰ est ioseph: ãnoꝝ existẽs cẽtũ decẽ. et sepelierũt eũ: et posuerũt in area in egypto.

ὅτι πονηρά σοι ἐνεδείξαντο. καὶ νῦν δέξαι τὴν ἀδικίαν τῶν θεραπόντων τοῦ θεοῦ τοῦ πατρός σου. καὶ ἔκλαυσεν ἰωσὴφ, λαλούντων αὐτῶν πρὸς αὐτόν. καὶ ἐλθόντες πρὸς αὐτόν, εἶπαν, ἰδὲ ἡμεῖς σοι οἰκέται. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰωσὴφ, μὴ φοβεῖσθε, τοῦ γὰρ θεοῦ εἰμὶ ἐγώ. ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε κατ' ἐμοῦ πονηρά, ὁ δὲ θεὸς ἐβουλεύσατο περὶ ἐμοῦ εἰς ἀγαθά, ὅπως ἂν γενηθῇ ὡς σήμερον, ἵνα διατραφῇ λαὸς πολύς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε. ἐγὼ διαθρέψω ὑμᾶς, καὶ τὰς οἰκίας ὑμῶν. καὶ παρεκάλεσεν αὐτούς, καὶ ἐλάλησεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν. καὶ κατῴκησεν ἰωσὴφ ἐν αἰγύπτῳ, αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ πανοικία τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔζησεν ἰωσὴφ ἔτη ἑκατὸν δέκα. καὶ ἴδεν ἰωσὴφ ἐφραὶμ παιδία, ἕως τρίτης γενεᾶς. καὶ υἱοὶ μαχεὶρ τοῦ υἱοῦ μανασσῆ ἐτέχθησαν ἐπὶ μηρῶν ἰωσήφ. καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, λέγων, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, ἐπισκοπῇ δὲ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ θεός, καὶ ἀνάξει ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς ταύτης εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν ὁ θεὸς τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἀβραὰμ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. καὶ ὥρκισεν ἰωσὴφ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, λέγων, ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ἡ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ θεός, καὶ συνανοίσετε τὰ ὀστᾶ μου ἐντεῦθεν μεθ' ὑμῶν. καὶ ἐτελεύτησεν ἰωσήφ, ἐτῶν ὢν ἑκατὸν δέκα. καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἔθηκαν ἐν τῇ σορῷ ἐν αἰγύπτῳ.

D

Priuia chal. | Transla. Chal.

בכה · דחל · חשב · טוב · עבד · קום · זון · נחם · חיה · ילד · רבב · מות · דכר · נסק · קום · אמר · נסק · מות · שום

quia malum retribuerũt tibi: ꝛ nunc dimitte obsecro delicta seruoꝝ dei patris tui. Et fleuit ioseph cum loquerentur cum eo. Jerunt quoq; fratres sui ꝛ ceciderunt coram eo atq; dixerunt. Ecce nos sumus serui tui. Dixitq; eis ioseph ne timeatis: quoniã ego timeo a facie dei. vos autẽ cogitastis contra me malum: sed coraʒ deo reputatũ est in bonũ: vt faceret sicut in die hac: vt sustentaret populũ multũ. Et nunc nolite timere: ego pascã vos ꝛ familiã vestrã. Et consolatus est eos. et locutus est cõsolationẽ ad cor eorũ. Et habitauit ioseph in egypto ipse ꝛ domus patris sui. Et vixit ioseph centũ ꝛ decem annis. et vidit ioseph de ephraim filios tertios: filij quoq; machir filij manasse nati sunt: quos nutriuit ioseph. Dixitq; ioseph fratribus suis. Ego morior. et deus recordans recordabitur vestri: ꝛ leuabit vos de terra hac in terram quã iurauit abrahe ꝛ isaac ꝛ iacob. et adiurauit ioseph filios israel: dicens. Memoria memor erit vestri deus. ꝛ leuabitis ossa mea hinc. Mortuusq; est ioseph cum esset etatis centũ ꝛ decem annoꝝ: et condierũt eum aromatibus: ꝛ posuerũt eum in arca in egypto.

Explicit liber genesis.

Interp. chal.

ארי בישא גמלוך וכען שבוק כען לחובי עבדי אלהיה דאבוך ובכא יוסף במללותהון עמיה: ואזלו אף אחוהי ונפלו קדמוהי ואמרו הא אנחנא לך לעבדין: ואמר להון יוסף לא תדחלון ארי דחיל מן קדם יי אנא: ואתון חשבתון עלי בישא מן קדם יי אתחשיבת לטבא בדיל למעבד כיומא הדין לקימא עם סגיא: וכען לא תדחלון אנא איזון יתכון וית טפלכון ונחים יתהון ומליל תנחומין על לבהון: ויתיב יוסף במצרים הוא ובית אבוהי וחיא יוסף מאה ועשר שנין: וחזא יוסף לאפרים בנין תליתאין אף בני מכיר בר מנשה אתילידו ורבי יוסף: ואמר יוסף לאחוהי אנא מאית ויי מדכר דכיר יתכון ויסק יתכון מן ארעא הדא לארעא דקיים לאברהם ליצחק וליעקב: ואומי יוסף ית בני ישראל למימר מדכר דכיר יי יתכון ותסקון ית גרמי מכא: ומית יוסף בר מאה ועשר שנין וחנטו יתיה ושוהי בארונא במצרים:

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina. | Trãsla. B. Hiero. | Ter. Heb. | Exo. | Ca. j. | Priuia heb.

A Gen. 46. a.

Hec noĩa filioꝝ israel: qui ingressi sunt in egyptũ cũ iacob pre eoꝝ: vnusq; cũ domibꝰ suis introierũt: rubẽ: symeõ: leui: iudas: isachar: zabulõ: ꝛ beniamin: dã: et nephthali: gad: ꝛ aser. ioseph ãt erat in egypto. erãt ãt oẽs aie q egresse sũt ex iacob: quinq; ꝛ septuaginta. mortuus ẽ ãt ioseph ꝛ oẽs fratres eius: ꝛ oĩs gñatio illa. at filij israel creuerũt: ꝛ multiplicati sũt: ꝛ abũdãtes fuerũt: ꝛ inualuerũt valde nimis. multiplicauit ãt tra illos. surrexit ãt rex alter sup egyptũ: q nõ cognoscebat ioseph. dixit ãt genti sue: ecce gens filioꝝ israel magna valde multitudo: ꝛ pualet sup nos. venite ergo sapiẽter opprimamꝰ eos: ne forte multiplicẽt: ꝛ qñ acciderit nobis bellũ: addẽtur ꝛ isti ad aduersarios. ꝛ debellantes nos: egrediẽtur de tra. ꝛ prefecit eis pfectos operũ: vt affligerẽt eos in operibꝰ. ꝛ edificauerũt ciuitates munitas pharaõi: et phithõ et ramesses: ꝛ on: q̃ est heliopolis. quãto ãt eos humiliabãt: tãto plures fiebant. ꝛ inualuerũt valde. ꝛ abhominatio ne hñerũt egyptij a filijs israel. ꝛ oppresserũt egyptij filios israel vi: ꝛ afflixerũt eoꝝ vitã in operibꝰ duris in luto ꝛ lateritio: ꝛ oĩbꝰ operibꝰ q̃ in agris: sm oĩa opera: qbꝰ in fuitutẽ redegerũt eos

Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραήλ, τῶν εἰσπεπορευμένων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν, ἕκαστος πανοικὶ αὐτῶν εἰσήλθοσαν, ῥουβίν, συμεών, λευί, ἰούδας, ἰσάχαρ, ζαβουλών, καὶ βενιαμίν, δάν, καὶ νεφθαλί, γάδ, καὶ ἀσήρ. ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐν αἰγύπτῳ. ἦσαν δὲ πᾶσαι ψυχαὶ αἱ ἐξελθοῦσαι ἐξ ἰακώβ, πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. ἐτελεύτησε δὲ ἰωσὴφ καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ηὐξήθησαν, καὶ ἐπληθύνθησαν, καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο, καὶ κατίσχυον σφόδρα σφόδρα. ἐπλήθυνε δὲ ἡ γῆ αὐτούς. ἀνέστη δὲ βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν ἰωσήφ. εἶπε δὲ τῷ ἔθνει αὐτοῦ, ἰδοὺ τὸ ἔθνος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ μέγα πολὺ πλῆθος, καὶ ἰσχύει ὑπὲρ ἡμᾶς. δεῦτε οὖν κατασοφισώμεθα αὐτούς, μή ποτε πληθυνθῇ, καὶ ἡνίκα ἂν συμβῇ ἡμῖν πόλεμος, προστεθήσονται καὶ αὐτοὶ πρὸς τοὺς ὑπεναντίους, καὶ ἐκπολεμήσαντες ἡμᾶς, ἐξελεύσονται ἐκ τῆς γῆς. καὶ ἐπέστησεν αὐτοῖς ἐπιστάτας τῶν ἔργων, ἵνα κακώσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις. καὶ ᾠκοδόμησαν πόλεις ὀχυρὰς τῷ φαραώ, τήν τε πιθὼμ καὶ ῥαμεσσῆ, καὶ ὤν, ἥ ἐστιν ἡλιούπολις. καθ' ὅτι δὲ αὐτοὺς ἐταπείνουν, τοσούτῳ πλείους ἐγίνοντο. καὶ ἴσχυον σφόδρα. καὶ ἐβδελύσσοντο οἱ αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ κατεδυνάστευον οἱ αἰγύπτιοι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ βίᾳ, καὶ κατωδύνων αὐτῶν τὴν ζωὴν ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς σκληροῖς, ἐν τῷ πηλῷ καὶ τῇ πλινθίᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, κατὰ πάντα τὰ ἔργα, ὧν κατεδουλοῦντο αὐτούς

D

B

Incipit liber hellesmoth quẽ nos Exodi dicimus.

Hec sũt noĩa fi. ca. i. liorũ israel: qui ingressi sunt i egyptũ cũ iacob. Singuli cũ domibus suis introierunt. Rubẽ: Symeon: Leui Iudas: isachar: zabulõ & Beniamin. Dã Neptalim. Gad: & Aser. Erãt igitur oẽs aie eorũ q egressi sunt de femore iacob septuagĩta. Ioseph ãt in egypto erat. Quo mortuo & vniuersis fribus eius oĩq; cognatiõe sua: filii israel creuerũt: & quasi germinãtes multiplicati sunt: ac roborati nimis ĩpleuerũt terram. Surrexit interea rex nouus sup egyptum: qui ignorabat ioseph. & ait ad populũ suũ. Ecce ppls filiorũ isrl multus & fortior nobis est. Venite sapiẽter opprimamus eũ: ne forte mltiplicetur: & si ingruerit cõtra nos bellũ: addatur inimicis nris: expugnatisq; nobis egrediatur de terra. Prepo suit itaq; eis magistros opuꝫ: vt affligerẽt eos oneribus. Edificauerũt q; vrbes tabernaculorum pharaõi phiton & ramesses. quãtoq; opprimebãt eos: tãto magis multiplicabãtur: & crescebant. Oderãtq; filios israel egyptii: & affligebant illudentes & inuidentes eis: atq; ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti & lateris: omniq; famulatu quo in terre operibus

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו: ראובן שמעון לוי ויהודה: יששכר זבולן ובנימן: דן ונפתלי גד ואשר: ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים: וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא: ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם: ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף: ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו: הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ: וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס: וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני ישראל: ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך: וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם

בוא · איש · בית · היה · ירך · מות · פרה · שרץ רבה עצם · מלא · קום · אמר · עצם רבב · חכם · קרא · לחם יסף · שנא · לחם · שום · שור · מסס · ענה · בנה · עיר · סכן · רבה · פרץ · קוץ · עבד · פרך · מרר · חיה

Inter p. Chal. | Ca. j.

ואלין שמהת בני ישראל דעלו למצרים עם יעקב גבר ואנש ביתיה עלו: ראובן שמעון לוי ויהודה: יששכר זבולון ובנימין: דן ונפתלי גד ואשר: והוה כל נפשתא נפקי ירכא דיעקב שבעין נפשן עם יוסף דהוה במצרים: ומית יוסף וכל אחוהי וכל דרא ההוא: ובני ישראל נפישו ואתילידו וסגיאו ותקיפו במלחדא לחדא ואתמליאת ארעא מנהון: וקם מלכא חדתא על מצרים דלא מקיים גזירת יוסף: ואמר לעמיה הא עמא דבני ישראל סגן ותקיפין מננא: הבו נתחכם להון דילמא יסגון ויהי ארי יערעננא קרבא ויתוספון אף אינון על בעלי דבבנא ויגיחון בנא קרב ויסקון מן ארעא: ומנו עליהון שלטונין מבאישין בדיל לענאיהון בפולחנהון ובנו קרוי בית אוצרא לפרעה ית פיתום וית רעמסס: וכמא דמענן להון כן סגן וכן תקפין ועקת למצראי מן קדם בני ישראל: ואפלחו מצראי ית בני ישראל בקשיו: ואמררו ית חייהון בפולחנא קשיא בטינא ובליבנין ובכל פולחנא בחקלא ית כל פולחנהון דאפלחו בהון

Priuia chal.

אזל · עלל · מות · דור · ילד · סגא · קום · סגא · תקף · חכם · יסף · ערע · נסק · מנה · ענה · בנה · אצר · עקק · פלח · מרר

Transla. Chal.

Incipit liber Exodus. Cap. i.

Et hec sunt nomina filioꝝ israel: qui ingressi sunt in egyptũ cum iacob: singuli cum viris domus sue introierũt. Ruben: symeon: leui: et iudas: isachar: zabulon: ꝛ beniamin: dan: ꝛ neptali: gad: ꝛ aser. Erantq; oẽs aie egredientiũ de femore iacob septuaginta anime: cum ioseph qui erat in egypto. Mortuusq; est ioseph ꝛ oẽs fratres eius: et oĩs gñatio illa. Filij autẽ israel creuerunt: ꝛ nati sunt in multitudinẽ: ꝛ roborati sunt vehementer nimis: ꝛ impleta est terra ex eis. Et surrexit rex nouus in egypto qui non cõfirmabat decreta ioseph. Et ait ad populũ suũ. Ecce populꝰ filioꝝ israel multus ꝛ fortior nobis. Venite sapiẽter agamus cõtra eos: ne forte multiplicent: ꝛ qñ acciderit nobis bellũ addantur quoq; ipsi inimicis nris: ꝛ inient contra nos bellũ. ꝛ ascendent de terra. Et cõstituerũt sup eos principes malefacientes: vt affligerẽt eos in operibꝰ suis. Edificauerũtq; vrbes thesauroꝝ pharaoni: phitõ ꝛ rameses. Et q̃nto affligebãt eos: tãto multiplicabant ꝛ tãto roborabãt. Et tribulatio erat egyptijs ppter filios israel. ꝛ fuire fecerũt egyptij filios isrl dure: ꝛ ad amaritudinẽ pduxerũt vitã eoꝝ in fuitute dura: in luto ꝛ in lateribꝰ ꝛ in oĩ fuitute in agro in oĩbus opibus suis: qbus eos

ויאמר מלך מצרים למילדת העברית אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה: ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא והמתן אתו ואם בת הוא וחיה: ותיראן המילדת את האלהים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיין את הילדים: ויקרא מלך מצרים למילדת ויאמר להן מדוע עשיתן הדבר הזה ותחיין את הילדים: ותאמרן המילדת אל פרעה כי לא כנשים המצרית העברית כי חיות הנה בטרם תבוא אלהן המילדת וילדו: וייטב אלהים למילדת וירב העם ויעצמו מאד: ויהי כי יראו המילדת את האלהים ויעש להם בתים: ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיון:

Cap. ii.

וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי: ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו שלשה ירחים: ולא יכלה עוד הצפינו ותקח לו

premebātur. Dixit autem rex egypti obstetricibus hebreorū: quarum vna vocabatur sephora; altera phua: pcipiēs eis. Quādo obstetricabitis hebreas: & partus tēpus aduenerit: si masculus fuerit: interficite eū: si femina reseruate. Timuerunt autem obstetrices deum: & non fecerunt iuxta preceptū regis egypti: sed conseruabant mares. Quibus accersitis ad se rex ait. Quidnā est hoc qđ facere voluistis: vt pueros seruaretis? Que responderunt. Nō sunt hebree sicut egyptie mulieres. Ipse enim obstetricādi hñt sciētiā: & priusq̄ veniamus ad eas pariunt. Bñ ergo fecit deus obstetricibus: & creuit populus cōfortatusq̄ȝ ē nimis. Et quia timuerūt obstetrices deū: edificauit eis domos. Precepit ergo pharao omni populo suo dicens. Quicquid masculini sexus natū fuerit: ī flumen proiicite: quicqđ feminini reseruate. Ca. 2

Egressus ē post hec vir de domo leui: & accepit vxorē stirpis sue. que concepit & peperit filiū: & vidēs eum elegantem: abscondit tribus mēsibus. Cumq̄ȝ iam celare non posset: sumpsit

μετὰ βίας. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων ταῖς μαίαις τῶν ἑβραίων, τῇ μιᾷ αὐτῶν ἦν ὄνομα σεφώρα, καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας φουά, καὶ εἶπεν αὐταῖς, ὅταν μαιοῦσθε τὰς ἑβραίας, καὶ ὦσι πρὸς τὸ τίκτειν, ἐὰν μὲν ἄρσεν ᾖ, ἀποκτείνατε αὐτό, ἐὰν δὲ θῆλυ, περιποιήσασθε αὐτό. ἐφοβήθησαν δὲ αἱ μαῖαι τὸν θεόν, καὶ οὐκ ἐποίησαν καθότι συνέταξεν αὐταῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου. καὶ ἐζωογόνουν τὰ ἄρρενα. ἐκάλεσε δὲ ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου τὰς μαίας, καὶ εἶπεν αὐταῖς, τί ὅτι ἐποιήσατε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ἐζωογονεῖτε τὰ ἄρσενα; εἶπαν δὲ αἱ μαῖαι τῷ φαραώ, οὐχ ὡς αἱ γυναῖκες αἰγύπτιαι, αἱ ἑβραῖαι, τίκτουσι γὰρ πρὶν ἢ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς τὰς μαίας, καὶ ἔτικτον. εὖ δὲ ἐποίει ὁ θεὸς ταῖς μαίαις. καὶ ἐπλήθυνεν ὁ λαός, καὶ ἴσχυεν σφόδρα. ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο αἱ μαῖαι τὸν θεόν, ἐποίησεν ἑαυταῖς οἰκίας. συνέταξε δὲ φαραὼ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέγων, πᾶν ἄρσεν ὃ ἂν τεχθῇ τοῖς ἑβραίοις, εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψατε, καὶ πᾶν θῆλυ ζωογονεῖτε αὐτό.

cū vi. et ait rex egyptiorū obstetricib⁹ hebreorū: vni earū erat nomē sephora: et nomē scđe phua: et ait illis: qñ obstetricabitis hebreas: et fuerit ad pariēdū: si qđē mascul⁹ fuerit: interficite illū: si āt femina: reseruate illā. timuerunt āt obstetrices deū: et nō fecerunt sicut precepit illis rex egypti. et viuificabāt masculos. vocauit āt rex egypti obstetrices: et ait illis: q̄re fecistis rem hanc: et viuificastis masculos? dixerūt āt obstetrices pharaōi: nō sicut mulieres egyptie: hebree: pariunt .n. pri⁹ quā ingrediātur ad eas obstetrices: et pepererūt. bñ āt faciebat deus obstetricib⁹. et creuit ppls: et inualuit valde. qm̄ timuerūt obstetrices deū: fecit sibi ipsis domos. precepit āt pharao oī pupulo suo: dicens: oē masculū qđ natū fuerit hebreis: in flumē proiicite: et oēm feminā viuificate illam.

Ca. z.

Ἦν δέ τις ἐκ τῆς φυλῆς λευΐ, καὶ ἔλαβεν ἐκ τῶν θυγατέρων λευΐ, καὶ ἔσχεν αὐτήν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν, καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. ἰδόντες δὲ αὐτὸ ἀστεῖον, ἐσκέπασαν αὐτὸ μῆνας τρεῖς. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἠδύναντο ἔτι κρύπτειν αὐτό, ἔλαβεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ

Erat āt qdā de tribu leui: et accepit de filiabus leui: et habuit eā: et in vētre cōcepit: et pepit masculū. vidētes āt illū elegātē: abscōderūt illū mēsib⁹ tribus. qñ āt nō poterāt ampli⁹ abscōdere illū: accepit illi mater eius

Interp. chal.

בקשיו: ואמר מלכא דמצרים לחייתא יהודיתא דשום חדא שפרה ושום תניתא פועה: ואמר כד תהוין מילדן ית יהודיתא ותחזין על מתברא אם ברא הוא ותקטלון יתיה ואם ברתא היא תקימונה: ודחילא חייתא מן קדם יי ולא עבדא כמא דמליל להון מלכא דמצרים וקימא ית בניא: וקרא מלכא דמצרים לחייתא ואמר להון מה דין עבדתון פתגמא הדין וקימתון ית בניא: ואמרת חייתא לפרעה ארי לא כנשיא מצריתא יהודיתא ארי חכימן אנין עד לא עלת לותהן חייתא וילדן: ואוטיב יי לחייתא וסגי עמא ותקיפו לחדא: והוה כד דחילא חייתא מן קדם יי ועבד להון בתין: ופקיד פרעה לכל עמיה למימר כל ברא דיתיליד ליהודאי לנהרא תרמוניה וכל ברתא תקימון:

Ca. ij.

ואזל גברא מבית לוי ונסיב ית בת לוי: ועדיאת אתתא וילידת בר וחזת יתיה ארי טב הוא וטשיתיה תלתא ירחין: ולא יכילת עוד לאטמרותיה ונסיבת ליה

Transla. Chal.

grauiter seruire fecerūt. Dixitq̄ȝ rex egypti obstetricibus iudeorū: nomen vnius sephora: et nomē alteri⁹ phua: et ait. Quando obstetricabitis iudeas: videbitis in partu: si filius fuerit: interficietis euȝ: et si filia fuerit reseruabitis eam. Timuerūtq̄ȝ obstetrices a facie dei: et non fecerūt sicut locutus fuerat eis rex egypti: sed cōseruabant filios. Uocauitq̄ȝ rex egypti obstetrices: et ait. Cur fecistis hanc rem: et reseruatis filios? Et dixerūt obstetrices ad pharaonē. Quia non sunt sicut mulieres egyptie mulieres iudee: quia ipse sapientes sunt: et antequā veniat ad eas obstetrix pariunt. Et benefecit deus obstetricibus: et creuit populus: confortatiq̄ȝ sunt nimis. Et factū est cum obstetrices timuissent a facie dei: fecit eis domos. Et precepit pharao omni populo suo: dicens. Omnis fili⁹ qui natus fuerit ex iudeis: in flumen proiicite eum: et omnem filiam reseruabitis. Ca. 2.

Et abijt vir de domo leui: et accepit filiam leui. Et concepit mulier: et peperit filium. Et vidit eum q̄ esset bonus: et abscondit eum tribus mēsibus. Et non potuit vltra abscondere eum: et accepit ei

תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את הילד ותשם בסוף על שפת היאר: ותתצב אחתו מרחק לדעה מה יעשה לו: ותרד בת פרעה לרחץ על היאר ונערתיה הלכת על יד היאר ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה: ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה: ותאמר אחתו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותינק לך את הילד: ותאמר לה בת פרעה לכי ותלך העלמה ותקרא את אם הילד: ותאמר לה בת פרעה היליכי את הילד הזה והינקהו לי ואני אתן את שכרך ותקח האשה הילד ותניקהו: ויגדל הילד ותבאהו לבת פרעה ויהי לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתהו: ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלתם וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו: ויפן כה וכה וירא

θήκην, καὶ κατέχρισεν αὐτὴν ἀσφαλτοπίσσῃ, καὶ ἐνέβαλε τὸ παιδίον εἰς αὐτήν, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν εἰς τὸ ἕλος παρὰ τὸν ποταμόν. καὶ κατεσκόπευεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ μακρόθεν, μαθεῖν, τί τὸ ἀποβησόμενον αὐτῷ. κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ φαραὼ λούσασθαι ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ αἱ ἅβραι αὐτῆς παρεπορεύοντο ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ ἰδοῦσα τὴν θήκην ἐν τῷ ἕλει, ἀποστείλασα τὴν ἅβραν, ἀνείλετο αὐτήν. ἀνοίξασα δέ, ὁρᾷ παιδίον κλαῖον ἐν τῇ θήκῃ. καὶ ἐφείσατο αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ φαραώ. καὶ ἔφη, ἀπὸ τῶν παιδίων τῶν ἑβραίων τοῦτο. καὶ εἶπεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ φαραώ, θέλεις καλέσω σοι γυναῖκα τροφεύουσαν ἐκ τῶν ἑβραίων, καὶ θηλάσει σοι τὸ παιδίον. εἶπε δὲ αὐτῇ ἡ θυγάτηρ φαραώ, πορεύου. ἀπελθοῦσα δὲ ἡ νεᾶνις, ἐκάλεσε τὴν μητέρα τοῦ παιδίου. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὴν ἡ θυγάτηρ φαραώ, διατήρησόν μοι τὸ παιδίον τοῦτο, καὶ θήλασόν μοι αὐτό, ἐγὼ δὲ δώσω σοι τὸν μισθόν. ἔλαβε δὲ ἡ γυνὴ τὸ παιδίον καὶ ἐθήλαζεν αὐτό. ἀνδρυνθέντος δὲ τοῦ παιδίου, εἰσήγαγεν αὐτὸ πρὸς τὴν θυγατέρα φαραώ. καὶ ἐγενήθη αὐτῇ εἰς υἱόν. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μωυσῆν. λέγουσα, ὅτι ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνειλόμην. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πολλαῖς ἐκείναις, μέγας γενόμενος μωυσῆς, ἐξῆλθε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, κατανοήσας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν, ὁρᾷ ἄνθρωπον αἰγύπτιον τύπτοντά τινα ἑβραῖον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. περιβλεψάμενος δὲ ὧδε καὶ ὧδε, οὐχ ὁρᾷ

arculā: et liniuit eā bitumine et pice: et imposuit puerū in ea: et posuit eā in palude iuxta flumē. et speculabatur soror ei⁹ delōge: vt disceret qđ accideret illi. descēdit āt filia pharaōis vt lauaret ad flumen. et ancille eius gradiebātur sup flumē. et vidēs arculā in palude: mittēs ancillā: accepit illā. apertēs āt: cernit paruulū vagiētē in arcula. et miserta ē illius filia pharaōis. et dixit: de infātib⁹ hebreorū hic. et dixit soror eius filie pharaōis: vis vocē tibi mulierē q̄ nutriat ex hebreis: et lactabit tibi infantulū. ait āt illi filia pharaōis: vade. pergēs āt puella: vocauit matrē pueri. dixit āt ad illā filia pharaōis: serua mihi puerū istū: et lacta mihi illū: ego āt dabo tibi mercedē. accepit āt mulier infantē et lactauit illū. adulto āt puero: attulit illū ad filiā pharaōis. et fact⁹ ē illi in filiū. vocauit āt nomē illi⁹ moysen. dicēs: qm̄ ex aqua illū tuli. factū ē āt in diebus multis illis: magnus factus moyses: egressus ē ad frēs suos filios israel. cogitans āt afflictionē illorū: aspicit hoīeȝ egyptiū pcutiētē q̄ndā hebreū de fratrib⁹ suis filijs israel. cū circūspexisset āt huc et illuc: nō videt

fiscellam scirpeam: & liniuit eam bitumine ac pice: posuitq̄ȝ intus infantulum: & exposuit eum in carecto ripe fluminis stante procul sorore eius: & considerante euentum rei. Ecce autem descendebat filia pharaonis: vt lauaretur in flumine: & puelle eius gradiebantur per crepidinem aluei. Que cū vidisset fiscellam in papyriōe: misit vnam e famulabus suis: & allatā aperiens: cernensq̄ȝ in ea paruulum vagientem miserta eius ait. De īfantibus hebreorum est hic. Cui soror pueri. Vis inquit vt vadam: & vocē tibi mulierem hebreā: que nutrire possit infantulum. Respondit. Vade. Perrexit puella: & vocauit matrem suam. Ad quam locuta filia pharaōis: accipe ait puerum istum: & nutri mihi: ego dabo tibi mercedem tuam. Suscepit mulier & nutriuit puerum: adultumq̄ȝ tradidit filie pharaonis. Quem illa adoptauit ī locū filii: vocauitq̄ȝ nomē ei⁹ moyses dicens: quia de aqua tuli eum. In diebus illis postq̄ȝ creuerat moyses: egressus est ad frēs suos: viditq̄ȝ afflictionē eorū: & virū egyptiū pcutiētē q̄ndā de hebreis fribus suis. Cūq̄ȝ circūspexisset huc atq̄ȝ illuc: & nullum adesse vidisset:

Interp. chal.

תיבותא דגומא וחפתה בחמרא ובזפתא ושויאת בה ית רביא ושויתה בירעא על כיף נהרא: ואתעתדת אחתיה מרחיק למדע מה יתעביד ליה: ונחתת בת פרעה למסחי על נהרא ועולימתהא מהלכן על כיף נהרא וחזת ית תיבותא בגו ירעא ואושיטת ית אמתה ונסיבתה: ופתחת וחזת ית רביא והא עולימא בכי וחסת עלוהי ואמרת מבני יהודאי דין: ואמרת אחתיה לבת פרעה האיזיל ואקרי ליך אתתא מיניקתא מן יהודיתא ותוניק ליך ית רביא: ואמרת לה בת פרעה איזילי ואזלת עולימתא וקרת ית אמיה דרביא: ואמרת לה בת פרעה אוליכי ית רביא הדין ואוניקיהי לי ואנא אתין ית אגריך ונסיבת אתתא ית רביא ואוניקתיה: ורבא רביא ואיתיתיה לבת פרעה והוה לה לבר וקרת שמיה משה ואמרת ארי מן מיא שחילתיה: והוה ביומיא האנון ורבא משה ונפק לות אחוהי וחזא בפולחנהון וחזא גבר מצראי מחי גבר יהודאי מאחוהי: ואתפני לכא ולכא

Transla. Chal.

arcam scirpeā: et liniuit eam bitumine ac pice: posuitq̄ȝ in ea infantē: et posuit eam in carecto: quod erat in ripa fluminis. Et stetit soror eius pcul: vt sciret qđ fieret de eo. Et descēdit filia pharaonis vt lauaretur in flumine: et puelle eius gradiebātur iuxta ripam fluminis: et vidit arcaȝ in medio carecti: et extendit brachium suū et tulit eam. et aperuit eam: et vidit puerū: et ecce puer plorabat: et misertus est eius. et ait. De filijs iudeorū est iste. Dixitq̄ȝ soror eius ad filiā pharaonis: nūquid ibo et vocabo tibi mulierē nutricem de iudeis? et lactabit tibi puerū? Et dixit ei filia pharaonis. Uade. Et abijt puella: et vocauit matrē eiusdē pueri. et dixit ei filia pharaonis. Tolle puerū hunc: et lacta eum mihi: et ego dabo mercedeȝ tuā. Et suscepit mulier puerū: et lactauit euȝ. Et creuit puer: et tradidit eum filie pharaonis: et fuit ei in filiū: et vocauit nomen eius moysen: dicens. quoniā de aquis extraxi eum. Et factum est in diebus illis: et creuit moyses: et egressus est cuȝ fratribus suis: et vidit seruitutē eorum. Uiditq̄ȝ virum egyptium percutientem virum iudeum de fratribus suis. Et aspexit huc et illuc: et vidit q̄ nullus vir aderat:

נכה טמן שנה נצה רעה שום שור שפט הרג ירא ידע שמע בקש ברח פנה ישב בוא דלה מלא שקה בוא רעה גרש קום ישע מהר בוא אמר נצל דלה שקה אכל ישב נתן ילד קרא גור היה

כִּי אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל: וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִבְרִים נִצִּים וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ: וַיֹּאמֶר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שַׂר וְשֹׁפֵט עָלֵינוּ הַלְהָרְגֵנִי אַתָּה אֹמֵר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ אֶת הַמִּצְרִי וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמַר אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר: וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיְבַקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת מֹשֶׁה וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַרְעֹה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר: וּלְכֹהֵן מִדְיָן שֶׁבַע בָּנוֹת וַתָּבֹאנָה וַתִּדְלֶנָה וַתְּמַלֶּאנָה אֶת הָרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן: וַיָּבֹאוּ הָרֹעִים וַיְגָרְשׁוּם וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשִׁעָן וַיַּשְׁקְ אֶת צֹאנָם: וַתָּבֹאנָה אֶל רְעוּאֵל אֲבִיהֶן וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ מִהַרְתֶּן בֹּא הַיּוֹם: וַתֹּאמַרְןָ אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרֹעִים וְגַם דָּלֹה דָלָה לָנוּ וַיַּשְׁקְ אֶת הַצֹּאן: וַיֹּאמֶר אֶל בְּנֹתָיו וְאַיּוֹ לָמָּה זֶּה עֲזַבְתֶּן אֶת הָאִישׁ קִרְאֶן לוֹ וְיֹאכַל לָחֶם: וַיּוֹאֶל מֹשֶׁה לָשֶׁבֶת אֶת הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת צִפֹּרָה בִתּוֹ לְמֹשֶׁה: וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה:

percussum egyptium abscondit sabulo. Et egressus die altero conspexit duos hebreos rixantes: dixitque ei qui faciebat iniuriam: Quare percutis proximum tuum? Qui respondit. Quis constituit te principem & iudicem super nos? Num occidere me tu vis sicut heri occidisti egyptium? Timuit moyses & ait. Quomodo palam factum est verbum istud. Audiuitque pharao sermonem hunc: & querebat occidere moysen. Qui fugiens de conspectu eius moratus est in terra madian: & sedit iuxta puteum. Erant autem sacerdoti madian septem filie: que venerunt ad hauriendam aquam: & impletis canalibus adaquare cupiebant greges patris sui. Superuenere pastores: & eiecerunt eas. Surrexitque moyses: & defensis puellis adaquauit oues earum. Que cum reuertissent ad Raguel patrem suum: dixit ad eas. Cur velocius venistis solito? Responderunt. Vir egyptius liberauit nos de manu pastorum. Insuper & hausit aquam nobiscum: potumque dedit ouibus. At ille. Vbi est inquit. Quare dimisistis hominem? Vocate eum vt comedat panem. Iurauit ergo Moyses quod habitaret cum eo. Accepitque sephoram filiam eius vxorem. que peperit ei filium: quem vocauit gersam dicens. Aduena fui in terra aliena. Alterum vero peperit: quem vocauit eliezer: dicens.

οὐδένα, καὶ πατάξας τὸν αἰγύπτιον, ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ. ἐξελθὼν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, ὁρᾷ δύο ἄνδρας ἑβραίους διαπληκτιζομένους· καὶ λέγει τῷ ἀδικοῦντι, διατί σὺ τύπτεις τὸν πλησίον; ὁ δὲ εἶπεν, τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ᾽ ἡμᾶς; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν αἰγύπτιον; ἐφοβήθη δὲ μωυσῆς, καὶ εἶπεν, εἰ οὕτως ἐμφανὲς γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἤκουσε δὲ φαραὼ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐζήτει ἀνελεῖν τὸν μωυσῆν. ἀνεχώρησε δὲ μωυσῆς ἀπὸ προσώπου φαραώ, καὶ κατῴκησεν ἐν γῇ μαδιάμ. ἐλθὼν δὲ εἰς γῆν μαδιάμ, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ φρέατος. τῷ δὲ ἱερεῖ μαδιὰμ ἦσαν ἑπτὰ θυγατέρες, ποιμαίνουσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ. παραγενόμεναι δὲ ἤντλουν ἕως ἔπλησαν τὰς δεξαμενάς, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ. παραγενόμενοι δὲ οἱ ποιμένες ἐξέβαλον αὐτάς. ἀναστὰς δὲ μωυσῆς ἐρρύσατο αὐτάς, καὶ ἐπότισεν τὰ πρόβατα αὐτῶν. παρεγένοντο δὲ πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν αὐταῖς, τί ὅτι ἐταχύνατε τοῦ παραγενέσθαι σήμερον; αἱ δὲ εἶπαν, ἄνθρωπος αἰγύπτιος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ποιμένων, καὶ ἤντλησεν ἡμῖν, καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα ἡμῶν. ὁ δὲ εἶπε ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ, καὶ ποῦ ἐστί; καὶ ἵνα τί οὕτως καταλελοίπατε τὸν ἄνθρωπον; καλέσατε οὖν αὐτὸν ὅπως φάγῃ ἄρτον. κατῳκίσθη δὲ μωυσῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ ἐξέδοτο σεπφώραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ μωυσῇ γυναῖκα. ἐν γαστρὶ δὲ λαβοῦσα ἡ γυνή, ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐπωνόμασε μωυσῆς τὸ ὄνομα αὐτοῦ γηρσάμ, λέγων, ὅτι πάροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ.

nullum: et percutiens egyptium abscondit eum in sabulo. egressus autem die secundo: videt duos viros hebreos rixantes. et dicit facienti iniuriam: cur tu percutis proximum? ille autem dixit: quis te constituit principem et iudicem super nos? nunquid occidere me tu vis: quemadmodum occidisti heri egyptium? timuit autem moyses. et ait: si sic manifestum factum est verbum hoc. audiuit autem pharao verbum hoc: et querebat occidere moysen. recessit autem moyses a conspectu pharaonis: et habitauit in terra madian. cum venisset autem in terram madian: sedit iuxta puteum. at sacerdoti madian erant septem filie: pascentes oues patris sui iethro. cum venissent autem hauriebant quousque implerent canales: vt adaquarent oues patris sui iethro. superuenientes autem pastores eiecerunt eas. surgens autem moyses liberauit illas: et adaquauit oues earum. reuerse sunt autem ad raguel patrem suum. ille autem dixit eis: quare festinastis aduenire hodie? ille autem dixerunt: homo egyptius liberauit nos a pastoribus: et hausit aquam nobis: et adaquauit oues nostras. ille autem dixit filiabus suis: et vbi est? et vt quid sic dimisistis hominem? vocate igitur eum: vt comedat panem. habitauit autem moyses apud hominem. et dedit sephoram filiam suam moysi vxorem. in ventre autem habens mulier: peperit filium. et vocauit moyses nomen illius gersam. dicens: quia aduena sum in terra aliena.

Actuum. 7.d.

Primitiua chal. | Transla. Chal. | Interp. chal.

et percussit egyptium: et abscondit eum in arena. Et egressus est in die altera: et ecce duo viri iudei rixabant. Et ait impio. Cur tu percutis proximum tuum. Et dixit. Quis te posuit virum principem et iudicem super nos: nunquid vt occidas me tu dicis: sicut occidisti egyptium. Et timuit moyses: et ait. Vere notum factum est verbum. Et audiuit pharao sermonem hunc: et querebat occidere moysen: et fugit moyses a facie pharaonis: et habitauit in terra madian: et sedebat iuxta puteum. Principi autem madian erant septem filie: et veniebant et hauriebant: et implebant canales: vt adaquarent oues patris sui. Veneruntque pastores et eiiciebant eas: et surrexit moyses et liberauit eas: et adaquauit oues eorum. Et venerunt ad raguel patrem suum: qui ait. Quid est hoc quod velocius solito hodie venistis? et dixerunt. Vir egyptius liberauit nos de manu pastorum: et insuper hauriendo hausit nobis: et adaquauit oues. Et dixit filiabus suis. Et vbi est ille? quare ergo reliquistis virum? vocate eum vt comedat panem. Et voluit moyses habitare cum illo: et dedit sephoram filiam suam moysi. Et peperit filium: et vocauit nomen eius gersom: quia dixit: aduena fui in terra aliena.

אֲרֵי לֵית גְּבַר וּמְחָא יָת מִצְרָאָה וְאַטְמְרֵיהּ בְּחָלָא: וּנְפַק בְּיוֹמָא תִנְיָנָא וְהָא תְּרֵין גֻּבְרִין יְהוּדָאִין נָצַן וַאֲמַר לְחַיָּבָא לְמָא אַתְּ מָחֵי לְחַבְרָךְ: וַאֲמַר מַן שַׁוְיָךְ לִגְבַר רַב וְדַיָּן עֲלַנָא הַלְמִקְטְלִי אַתְּ אָמַר כְּמָא דִי קְטַלְתָּא יָת מִצְרָאָה וּדְחֵיל מֹשֶׁה וַאֲמַר בְּקֻשְׁטָא אִתְיְדַע פִּתְגָמָא: וּשְׁמַע פַּרְעֹה יָת פִּתְגָמָא הָדֵין וּבְעָא לְמִקְטַל יָת מֹשֶׁה וַעֲרַק מֹשֶׁה מִן קֳדָם פַּרְעֹה וִיתֵיב בְּאַרְעָא דְמִדְיָן וִיתֵיב עַל בֵּירָא: וּלְרַבָּא דְמִדְיָן שְׁבַע בְּנָן וַאֲתָאָה וּדְלָאָה וּמְלָאָה יָת רָטַיָּא לְאַשְׁקָאָה עָנָא דַאֲבוּהֶן: וַאֲתוֹ רָעַיָּא וְטָרְדוּנִין וְקָם מֹשֶׁה וּפְרַקִינִין וְאַשְׁקֵי יָת עָנְהֶן: וַאֲתָאָה לְוָת רְעוּאֵל אֲבוּהֶן וַאֲמַר מָה דֵין אוֹחִיתוּן לְמֵיתֵי יוֹמָא דֵין: וַאֲמַרָא גַּבְרָא מִצְרָאָה שֵׁיזְבַנָא מִידָא דְרָעַיָּא וְאַף מִדְלָא דְלָא לָנָא וְאַשְׁקִי יָת עָנָא: וַאֲמַר לִבְנָתֵיהּ וְאָן הוּא לְמָה דְנַן שְׁבַקְתּוּן יָת גַּבְרָא קְרַן לֵיהּ וְיֵיכוּל לַחְמָא: וּצְבִי מֹשֶׁה לְמִתַּב עִם גַּבְרָא וִיהַב יָת צִפּוֹרָה בְרַתֵּיהּ לְמֹשֶׁה: וִילִידַת בַּר וּקְרָא יָת שְׁמֵיהּ גֵּרְשׁוֹם אֲרֵי אֲמַר דַּיָּר הֲוֵיתִי בְּאַרְעָא נֻכְרָאָה:

τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν ἐλιέζερ· ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐρρύσατό με ἐκ χειρὸς φαραώ. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου. καὶ κατεστέναξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἔργων, καὶ ἀνεβόησαν. καὶ ἀνέβη ἡ βοὴ αὐτῶν πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν ἔργων. καὶ εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τὸν στεναγμὸν αὐτῶν, καὶ ἐμνήσθη ὁ θεὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. καὶ ἐπεῖδεν ὁ θεὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐγνώσθη αὐτοῖς. Ca. 3. Καὶ μωυσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα ἰοθὸρ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως μαδιάμ. καὶ ἤγαγεν τὰ πρόβατα εἰς ἔρημον. καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ χωρήβ. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς ἐκ τοῦ βάτου, καὶ ὁρᾷ ὅτι ἡ βάτος καίεται πυρί, ἡ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο. εἶπε δὲ μωυσῆς, παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα τοῦτο, τί ὅτι οὐ κατακαίεται ἡ βάτος. ὡς δὲ ἴδε κύριος ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ἐκ τῆς βάτου, καὶ εἶπεν, μωυσῆ μωυσῆ. ὁ δὲ εἶπεν, τί ἐστιν; ὁ δὲ εἶπεν, μὴ ἐγγίσῃς ὧδε. λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου. ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστί. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου, ὁ θεὸς ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. ἀπέστρεψε δὲ μωυσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· εὐλαβεῖτο γὰρ καταβλέψαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδὼν

at nomen secundi vocauit eliezer. et nam deus patris mei adiutor meus: et eripuit me de manu pharaonis. post autem dies multos illos: mortuus est rex egypti. et ingemuerunt filii israel propter opera: et exclamauerunt. et ascendit clamor eorum ad deum ab operibus. et audiuit deus gemitum eorum: et recordatus est federis sui quod ad abraam et isaac et iacob. et respexit deus filios israel: et cognitus est eis. Ca. 3. Et moyses erat pascens oues iethro soceri sui sacerdotis madian. et duxit oues in desertum. et venit ad montem dei oreb. apparuit autem ei angelus domini in flamma ignis ex rubo: et videt quia rubus ardebat igne: at rubus non comburebatur. dixit autem moyses: accedens videbo visionem magnam hanc. quare non comburitur rubus. postquam autem vidit dominus quia pergit ad videndum: vocauit eum dominus de rubo. et dixit: moyses moyses. ille autem dixit: quid est? ille autem dixit: ne appropinques huc. solue calciamentum de pedibus tuis. etenim locus in quo tu stas: terra sancta est. et dixit ei: ego sum deus patris tui: deus abraam: et deus isaac: et deus iacob. auertit autem moyses faciem suam. timuit enim aspicere contra deum. dixit autem dominus ad moysen: videns

D — Infra. 18.a. — A — C — Iosue. 5.d. Actuum. 7.d.

Deus enim patris mei adiutor meus: & eripuit me de manu pharaonis. Post multum vero temporis mortuus est rex egypti. Et ingemiscentes filii israel propter opera vociferati sunt. Ascendit que clamor eorum ad deum ab operibus: & audiuit gemitum eorum: ac recordatus est federis quod pepigit cum abraam isaac & iacob. Et respexit deus filios israel: & liberauit eos. Ca. 3.

Moyses autem pascebat oues iethro soceri sui sacerdotis madian. Cumque minasset gregem ad interiora deserti: venit ad montem dei oreb. Apparuitque ei dominus in flamma ignis de medio rubi: & videbat quod rubus arderet: & non combureretur. Dixit ergo Moyses. Vadam & videbo visionem hanc magnam: quare non comburatur rubus. Cernens autem dominus quod pergeret ad videndum: vocauit eum de medio rubi: & ait. Moyses moyses. qui respondit. Adsum. At ille. Non appropies inquit huc. Solue calciamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo stas terra sancta est. Et ait. Ego sum deus patris tui: deus abraam: deus isaac: & deus iacob. Abscondit moyses faciem suam: non enim audebat aspicere contra deum. Cui ait

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב: וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים:

Cap. iij.

וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה: וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְהוָה אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אָסֻרָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה: וַיַּרְא יְהוָה כִּי סָר לִרְאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי: וַיֹּאמֶר אַל תִּקְרַב הֲלֹם שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא: וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב וַיַּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרֵא מֵהַבִּיט אֶל הָאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר יְהוָה רָאֹה

יום רבה מות אנח זעק עלה שמע זכר ברית ראה נהג דבר בוא לבב סור ראה ידע בער סור קרא קרב נעל קום עמד סתר פנה נבט

Transla. Chal. | Primitiua chal.

Et factum est post multos dies: et mortuus est rex egypti: et gemuerunt filii israel propter duram seruitutem que erat super eos: et clamauerunt. Et ascendit clamor eorum coram deo propter seruitutes. Et audiuit coram deo clamor eorum: et recordatus est deus pacti sui quod pepigit cum abraham et cum isaac et cum iacob. Et nota fuit coram deo subiectio filiorum israel. Et dixit in verbo suo et liberaret eos. Cap. 3.

Moyses autem pascebat oues iethro principis madian soceri sui. Et minauit oues ad locum optimi pastus in deserto: et venit in montem oreb: vbi reuelata est gloria dei. Et apparuit et angelus domini in flamma ignis de medio rubi: et vidit: et ecce rubus ardebat igni: et rubus non consumebatur. Et dixit moyses. Declinabo nunc: et videbo visionem hanc magnam: quare non comburatur rubus. Et reuelatum est coram domino quod declinaret ad videndum. Et vocauit eum deus de medio ignis: et ait. Moyses moyses. Qui dixit. Ecce ego. Et dixit ei. Non appropinques huc: solue calciamentum de pedibus tuis: quia locus super quem tu stas terra sancta est. Et ait. Ego sum deus patris tui: deus abraham: deus isaac: et deus iacob. Et inclinauit moyses vultum suum: quoniam timuit intueri versus gloriam dei. Et dixit dominus. Reuelata

וַהֲוָה בְּיוֹמַיָּא סַגִּיאַיָּא הָאִנּוּן וּמִית מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וְאִתְאַנַּחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן פֻּלְחָנָא דַּהֲוָה קְשֵׁי עֲלֵיהוֹן וּזְעִיקוּ וּסְלֵיקַת קְבִילַתְהוֹן לִקְדָם יְיָ מִן פֻּלְחָנָא: וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ יָת קְבִילַתְהוֹן וּדְכִיר יְיָ יָת קְיָמֵיהּ דְּעִם אַבְרָהָם דְּעִם יִצְחָק וּדְעִם יַעֲקֹב: וּגְלֵי קֳדָם יְיָ שִׁעְבּוּדָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר בְּמֵימְרֵיהּ לְמִפְרְקְהוֹן יְיָ: Ca.iij. וּמֹשֶׁה הֲוָה רָעֵי יָת עָנָא דְיִתְרוֹ חֲמוּהִי רַבָּא דְמִדְיָן וּדְבַר יָת עָנָא לַאֲתַר שְׁפַר רַעְיָא לְמַדְבְּרָא וַאֲתָא לְטוּרָא דְאִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יְקָרָא דַיְיָ לְחוֹרֵב: וְאִתְגְּלִי מַלְאֲכָא דַיְיָ לֵיהּ בְּשַׁלְהוֹבִית אֶשָּׁתָא מִגּוֹ אַסְנָא וַחֲזָא וְהָא אַסְנָא בָּעַר בְּאֶשָּׁתָא וְאַסְנָא לֵיתוֹהִי מִתְאֲכֵל: וַאֲמַר מֹשֶׁה אִתְפְּנֵי כְעַן וְאֶחֱזֵי יָת חֶזְוְתָא רַבָּא הָדָא מָה דֵין לָא מִתּוֹקַד אַסְנָא: וּגְלֵי קֳדָם יְיָ אֲרֵי אִתְפְּנֵי לְמִחְזֵי וּקְרָא לֵיהּ יְיָ מִגּוֹ אַסְנָא וַאֲמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַאֲמַר הָא אֲנָא: וַאֲמַר לָא תִקְרַב הַלְכָא שְׁרֵי סֵינָךְ מֵעַל רַגְלָךְ אֲרֵי אַתְרָא דְּאַתְּ קָאֵים עֲלוֹהִי אַתְרָא קַדִּישׁ הוּא: וַאֲמַר אֲנָא אֱלָהֵיהּ דַּאֲבוּךְ אֱלָהֵיהּ דְּאַבְרָהָם אֱלָהֵיהּ דְּיִצְחָק וֵאלָהֵיהּ דְּיַעֲקֹב וְכַסִּי מֹשֶׁה אַפּוֹהִי אֲרֵי דָּחֵיל מִלְּאִסְתַּכָּלָא בְּצֵית יְקָרָא דַיְיָ: וַאֲמַר יְיָ מִגְלָא

ראיתי את עני עמי אשר
במצרים ואת צעקתם שמעתי
מפני נגשיו כי ידעתי את
מכאביו: וארד להצילו מיד
מצרים ולהעלתו מן הארץ ההוא
אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ
זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני
והחתי והאמרי והפרזי והחוי
והיבוסי: ועתה הנה צעקת בני
ישראל באה אלי וגם ראיתי את
הלחץ אשר מצרים לחצים
אתם: ועתה לכה ואשלחך אל
פרעה והוצא את עמי בני ישראל
ממצרים: ויאמר משה אל
האלהים מי אנכי כי אלך אל
פרעה וכי אוציא את בני ישראל
ממצרים: ויאמר כי אהיה עמך
וזה לך האות כי אנכי שלחתיך
בהוציאך את העם ממצרים
תעבדון את האלהים על ההר
הזה: ויאמר משה אל האלהים
הנה אנכי בא אל בני ישראל
ואמרתי להם אלהי אבותיכם
שלחני אליכם ואמרו לי מה
שמו מה אמר אלהם: ויאמר
אלהים אל משה אהיה אשר
אהיה ויאמר כה תאמר לבני

ענה · כאב ירד נצל · עלה · זוב קום · בוא ראה · הלך שלח · יצא · אמר היה · עבד · בוא · אמר

dñs. Vidi afflictionem populi mei in egypto: & clamorē eius audiui pp duritiā eorū q p̄sūt operibus. Et sciens dolorē eius descēdi: vt liberē eum de manibus egyptiorum: & educā de terra illa in terrā bonam & spaciosam: in terram que fluit lacte & melle: ad loca chananei & ethei & ammorrei & pherezei & euei & iebusei. Clamor ergo filiorum israel venit ad me: vidiq; afflictionē eorū: qua ab egyptiis opprimuntur. Sed veni: & mittā te ad pharaonem: vt educas populū meū filios israel de egypto. Dixitq; moyses ad deum. Quis sum ego: vt vadam ad pharaonem: & educā filios israel de egypto? Qui dixit ei: Ego ero tecum: & hoc habebis signū: q miserim te. Cū eduxeris populū de egypto: immolabis deo super montem istum. Ait moyses ad deum: Ecce ego vadam ad filios israel: & dicam eis. Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint mihi quod est nomen eius: quid dicā eis? Dixit deus ad moysen. Ego sum qui sum. Ait. Sic dices filiis

vidi afflictionē ppl̄i mei q̄ in egypto:
ἴδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν αἰγύπτῳ,
et clamorē eoꝝ audiui ppt̄ operū pfe
καὶ τῆς κραυγῆς αὐτῶν ἀκήκοα ἀπὸ τῶν ἐργοδιω-
ctos. scio .n. dolorē eoꝝ: et descēdi vt
κτῶν. οἶδα γὰρ τὴν ὀδύνην αὐτῶν, καὶ κατέβην ἐξε-
liberē eos ex manu egyptioꝝ: et educam
λέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς αἰγυπτίων, καὶ ἐξαγαγεῖν
eos ex t̄ra illa: et inducā eos:
αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς
in t̄rā bonā et multā: in t̄rā manātē lac
εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα
et mel: in locū chananeoꝝ: et hethe-
καὶ μέλι, εἰς τὸν τόπον τῶν χαναναίων, καὶ χετται-
oꝝ: et amorreorū: et pherezeoꝝ: et eueoꝝ: et
ων, καὶ ἀμορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ εὐαίων, καὶ
gergeseoꝝ: et iebuseoꝝ. et nūc ecce clamor
γεργεσαίων, καὶ ἰεβουσαίων. καὶ νῦν ἰδοὺ ἡ κραυ-
filioꝝ israel venit ad me. et ego vidi
γὴ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἥκει πρός με. κἀγὼ ἑώρακα
afflictionē: qua egyptii opprimūt eos. et
τὸν θλιμμόν, ὃν οἱ αἰγύπτιοι θλίβουσιν αὐτούς. καὶ
nūc veni mittam te ad pharaonē regem egy
νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύ-
pti. et educes ppl̄m meū filios israel
πτου. καὶ ἐξάξεις τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ
ex t̄ra egypti. et dixit moyses ad deū:
ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ εἶπεν μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν,
q̄s sum ego: vt vadā ad pharaonē regem
τίς εἰμι ἐγώ, ὅτι πορεύομαι πρὸς φαραὼ βασιλέα
egypti: et vt educā filios israel ex t̄ra
αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐξάξω τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς
egypti. dixit āt deus ad moysen: dicēs: q: ero
αἰγύπτου. εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν, λέγων, ὅτι ἔσο-
tecū et hoc tibi signū: q
μαι μετὰ σοῦ. καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον, ὅτι
ego te mitto vt educas tu ppl̄m meū
ἐγώ σε ἀποστέλλω ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν σε τὸν λαόν μου
ex egypto: et seruietis deo in mōte hoc.
ἐξ αἰγύπτου, καὶ λατρεύσετε τῷ θεῷ ἐν τῷ ὄρει τού-
et dixit moyses ad deū: ecce ego va-
τῳ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐλεύσο-
dā ad filios israel: et dicā ad eos:
μαι πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτούς,
deus pātrū vr̄oꝝ misit me ad vos.
ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς.
et si interrogauerit me. qd̄ nomē ei? qd
καὶ ἐὰν ἐρωτήσωσί με, τί τὸ ὄνομα αὐτῷ; τί
dicā ad eos. et dixit dñs ad moy-
ἐρῶ πρὸς αὐτούς. καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς μωυ-
sen. ego sū q̄ sū. et dixit: sic dices filiis
σῆν. ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. καὶ εἶπεν, οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς

B

C

Interp̄. chal.

גלי קדמי ית שעבוד עמי די במצרים וית קבילתהון שמיע קדמי מן קדם שלטוניהון
ארי גלי קדמי כיביהון: ואתגליתי לשיזבותהון מידא דמצראי ולאסקותהון מן
ארעא ההיא לארעא טבא ופתיא לארעא עבדא חלב ודבש לאתר כנענאי וחתאי
ואמוראי ופריזאי וחיואי ויבוסאי: וכען הא קבילת בני ישראל עלת לקדמי ואף
גלי קדמי ית דוחקא דמצראי דחקין להון: וכען איתא ואשלחינך לות פרעה
ואפיק ית עמי בני ישראל ממצרים: ואמר משה קדם יי מן אנא ארי איזיל לות
פרעה וארי אפיק ית בני ישראל ממצרים: ואמר ארי יהא מימרי בסעדך ודין לך
אתא ארי אנא שלחתך באפקותך ית עמא ממצרים תפלחון קדם יי על טורא הדין:
ואמר משה קדם יי הא אנא אתי לבני ישראל ואימר להון אלהא דאבהתכון
שלחני לותכון ויימרון לי מה שמיה מה איימר להון: ואמר יי למשה אהיה אשר
אהיה ואמר כדנן תימר לבני

Primitiua chal.

כאב גלה נסק · טוב פתה · על · שלח · נפק · הוה אמר · נפק · אתא · אמר הוה

Transla. Chal.

est corā me subiectio populi mei q est in egypto: et clamor eorū auditus est in conspectu meo ppter exactores eorū: quoniā reuelati sunt coraz me dolores eoꝝ. Et apparui vt liberarez eos de manu egyptiorū: et vt ascendere faciam eos de terra hac ad terrā bonam et spaciosam: ad terrā fluentē lacte et melle: ad locū chananei et ethei et amorrei et pherezei et euei et iebusei. Et nunc clamor filiorū israel venit coram me: manifesta est etiam corā me tribulatio qua egyptii tribulant eos. Et nunc veni et mittā te ad pharaonē: et educ populū meū filios israel de egypto. Et dixit moyses coram deo. Quis ego sum vt vadam ad pharaonē: et vt educam filios israel de egypto? Et dixit ei. Quia erit verbum meum in adiutoriū tuum. et hoc tibi signum quod ego mitto te. Cum eduxeris populū de egypto: seruietis coraz dño super montē hūc. Et dixit moyses coram deo. Ecce ego vadam ad filios israel: et dicam eis: deus patrum vestrorū misit me ad vos: et dicent mihi. Quod est nomē eius: quid dicam eis. Et dixit deus ad moysen. Ero qui ero. Et dixit. Sic dices filiis

israel: q̄ est misit me ad vos. et dixit
ἰσραήλ, ὁ ὢν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. καὶ εἶπεν
deus rursus ad moysen: sic dices filiis
ὁ θεὸς πάλιν πρὸς μωυσῆν, οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς
israel: dñs deus patrū vr̄oꝝ: deus abra-
ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν, ὁ θεὸς ἀβρα-
am: et deus isaac: et deus iacob: misit me
άμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ, ἀπέσταλκέ με
ad vos. hoc meū est nomē sempiternū: et
πρὸς ὑμᾶς. τοῦτό μου ἐστὶ τὸ ὄνομα αἰώνιον, καὶ
memoriale gn̄ationū gn̄ationib. vadēs igr̄ cōgrega
μνημόσυνον γενεῶν γενεαῖς. ἐλθὼν οὖν συνάγαγε
seniores filioꝝ israel: et dices ad
τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς
eos: dñs deus patrū vr̄oꝝ apparuit mihi:
αὐτούς, κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ὦπταί μοι,
deus abraam: et deus isaac: et deus iacob:
ὁ θεὸς ἀβραάμ, καὶ θεὸς ἰσαάκ, καὶ θεὸς ἰακώβ,
dicēs: visitatione visitaui vos. et q̄cūq; con
λέγων, ἐπισκοπῇ ἐπέσκεμμαι ὑμᾶς. καὶ ὅσα συμ-
tigerūt vob in egypto vidi. et dixi:
βέβηκεν ὑμῖν ἐν αἰγύπτῳ, ἑώρακα. καὶ εἶπα,
reducam vos ex afflictione egyptio-
ἀναβιβάσω ὑμᾶς ἐκ τῆς κακώσεως τῶν αἰγυπτί-
rūz in terrā chananeorū: et etheorū: et a-
ων εἰς τὴν γῆν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ ἀ-
morreorū: et pheresceorū: et gergeseorū: et e-
μορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ εὐ-
ueorū: et iebuseorū: in terrā manātē lacte et
αίων, καὶ ἰεβουσαίων, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ
melle. et audiēt tuā vocē et in-
μέλι. καὶ εἰσακούσονταί σου τῆς φωνῆς. καὶ εἰ-
gredieris tu: et seniores israel ad pharaonē re
σελεύσῃ σύ, καὶ ἡ γερουσία ἰσραὴλ πρὸς φαραὼ βα-
gem egypti. et dices ad eū: dñs deus he
σιλέα αἰγύπτου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, κς ὁ θεὸς τῶν ἑ-
breorū vocauit nos. ibimus igit̄ viā
βραίων προσκέκληται ἡμᾶς. πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν
triū dieꝝ in solitudinē: vt sacrificem dño deo
τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ἵνα θύσωμεν κῷ τῷ θεῷ
nr̄o. ego vero scio: q nō dimittet vos rex
ἡμῶν. ἐγὼ δὲ οἶδα, ὅτι οὐ προήσεται ὑμᾶς βασι-
egypti ire: nisi cū manu va-
λεὺς αἰγύπτου πορευθῆναι, ἐὰν μὴ μετὰ χειρὸς κρα-
lida. et extēdēs manū meā pcutiā
ταιᾶς. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρά μου πατάξω τοὺς
egyptios in oib mirabilib meis: q̄ fa-
αἰγυπτίους ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις μου, οἷς ποι-
ciā in eis. et post hec dimittet vos.
ήσω ἐν αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς.
et dabo grāz populo huic corā egy-
καὶ δώσω χάριν τῷ λαῷ τούτῳ ἐνώπιον τῶν αἰ-
ptios. qn̄ āt egressi fueritis: nō
γυπτίων. ὅταν δὲ ἀποτρέχητε, οὐκ.

Infra. 8. g.

Infra. 11. a. et infra. 12. g.

D

C

israel. Qui est: misit me ad vos. Dixitq; iterum deus ad moysen. Hec dices filiis israel. Dominus deus patrū vestrorū deus abraam & deus isaac & deus iacob misit me ad vos. Hoc nomē mihi est in eternū: & hoc memoriale meū i gn̄atiōe & gn̄ationē. Vade cōgrega seniores israel: & dices ad eos. Dñs deus patrū vestrorum apparuit mihi: deus abraā & deus isaac & deus iacob dicēs. Visitans visitaui vos & vidi oīa que acciderūt vobis in egypto: & dixi vt educam vos de afflictione egypti in terrā chananei: & ethei & ammorrei: & pherezei & euei & iebusei: ad terrā fluētē lacte & melle: & audiēt vocē tuā. Ingredierisq; tu & seniores israel ad regē egypti: & dices ad eum. Dñs deus hebreorum vocauit nos. Ibimus viā triū dierū in solitudinē: vt immolemus domino deo nr̄o. Sed ego scio q non dimittet vos rex egypti vt eatis nisi per manum validam. Extēdāq; manum meam: & percutiā egyptū in cūctis mirabilibus meis que facturus sum in medio eorū. Post hoc dimittet vos: daboq; gratiā populo huic corā egyptiis. Et cum egrediemini: non

ישראל אהיה שלחני אליכם:
ויאמר עוד אלהים אל משה כה
תאמר אל בני ישראל יהוה
אלהי אבתיכם אלהי אברהם
אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני
אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי
לדר דר: לך ואספת את זקני
ישראל ואמרת אלהם יהוה אלהי
אבתיכם נראה אלי אלהי
אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד
פקדתי אתכם ואת העשוי לכם
במצרים: ואמר אעלה אתכם
מעני מצרים אל ארץ הכנעני
והחתי והאמרי והפרזי והחוי
והיבוסי אל ארץ זבת חלב ודבש:
ושמעו לקלך ובאת אתה וזקני
ישראל אל מלך מצרים ואמרתם
אליו יהוה אלהי העבריים נקרה
עלינו ועתה נלכה נא דרך שלשת
ימים במדבר ונזבחה ליהוה
אלהינו: ואני ידעתי כי לא יתן
אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד
חזקה: ושלחתי את ידי והכיתי
את מצרים בכל נפלאתי אשר
אעשה בקרבו ואחרי כן ישלח
אתכם: ונתתי את חן העם הזה
בעיני מצרים והיה כי תלכון לא

דור זכר · ראה · עשה · עלה · ענה · זוב · קול בוא · קרה · ילך · יום דבר זבח · נתן · נכה · פלא · עשה שלח · נתן חנן

Interp̄. chal.

ישראל אהיה שלחני לותכון: ואמר עוד יי למשה כדנן תימר לבני ישראל יי אלהא
דאבהתכון אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב שלחני לותכון דין שמי
לעלם ודין דוכרני לכל דר ודר: איזיל ותכנוש ית סבי ישראל ותימר להון יי
אלהא דאבהתכון אתגלי לי אלהיה דאברהם יצחק ויעקב למימר מדכר דכירנא
יתכון וית דאתעביד לכון במצרים: ואמרית אסיק יתכון משעבוד מצראי לארע
כנענאי וחתאי ואמוראי ופריזאי וחיואי ויבוסאי לארעא עבדא חלב ודבש: ויקבלון
מינך ותיתי את וסבי ישראל למלכא דמצרים ותימרון ליה יי אלהא דיהודאי
איתקרי עלנא וכען ניזיל כען מהלך תלתא יומין במדברא ונדבח קדם יי אלהנא:
וקדמי גלי ארי לא ישבוק יתכון מלכא דמצרים למהך אלהין מן קדם חילא תקיפא:
ואשלח פון ית מחת גבורתי ואמחי ית מצראי בכל פרישותי דאעביד ביניהון
ובתר כן ישלח יתכון: ואתן ית עמא הדין לרחמין בעיני מצראי ויהי ארי תהכון לא

Transla. Chal.

israel. qui ero misit me ad vos. Dixitq; iterū deus ad moysen: hec dices filiis israel. Dñs deus patrum vestroꝝ deus abrahā: deus isaac et deus iacob misit me ad vos. hoc est nomē meū in eternū: et hoc est memoriale meū in omni generatione et generationē. Uade et cōgrega seniores israel: et dices eis. Dñs deus patrum vestrorū apparuit mihi: deus abraham isaac et iacob: dicens. Recordans recordatus sum vestri: et omniū que facta sunt vobis in egypto. et dixi: ascendere faciā vos de subiectione egyptioꝝ ad terrā chananei et ethei et amorrei et pherezei et euei et iebusei: ad terram fluentē lacte et melle. Et obedient tibi: et venies tu et seniores israel ad regem egypti: dicetisq; ei. Dñs deus iudeorū inuocatus est super nos. Et nunc eamus obsecro itinere trium dierū per desertum: vt immolemus dño deo nostro. Et in conspectu meo manifestuz est q nō dimittet vos rex egypti vt eatis: nisi propter timorem fortem. Mittāq; statim plagam fortitudinis mee: et percutiā egyptios in cunctis mirabilibus meis: q̄ facturus sum in medio eoꝝ: et post hec mittet vos. Et dabo populū hunc in gratiam in oculis egyptiorum. Et quando ieritis: non

Primitiua chal.

דור כנש שוב · אמר גלה דכר · עבד נסק · קבל · אתא אמר · זוד קרא אזל · הלך דבר דבח · גלה שבק הלך · שלח מחא עבד · נתן הוה רחם

Primitiua heb.

הלך ריק / שאל אשה / גור כלה / שום / ענה אמן שמע / קול אמר ראה / נטה / שלך היה / נוס פנה / שלח אחז / כפף / בוא / יצא / צרע / שוב / קול אות / שנה שמע / קול

Ter. Heb.

תלכו ריקם׃ ושאלה אשה
משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף
וכלי זהב ושמלת׃ ושמתם על
בניכם ועל בנתיכם׃ ונצלתם את
מצרים׃ ויען משה ויאמר

Cap. iiij.

והן לא יאמינו לי ולא ישמעו
בקלי כי יאמרו לא נראה אליך
יהוה׃ ויאמר אליו יהוה מזה בידך
ויאמר מטה׃ ויאמר השליכהו
ארצה וישליכהו ארצה ויהי
לנחש וינס משה מפניו׃ ויאמר
יהוה אל משה שלח ידך ואחז
בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי
למטה בכפו׃ למען יאמינו כי נראה
אליך יהוה אלהי אבתם אלהי
אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב׃
ויאמר יהוה לו עוד הבא נא ידך
בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה
והנה ידו מצרעת כשלג׃ ויאמר
השב ידך אל חיקך וישב ידו
אל חיקו ויוצאה מחיקו והנה
שבה כבשרו׃ והיה אם לא יאמינו
לך ולא ישמעו לקל האת
הראשון והאמינו לקל האת
האחרון׃ והיה אם לא יאמינו גם
לשני האתות האלה ולא ישמעון
לקלך ולקחת ממימי היאר

Trāsla. B. Hiero.

exibitis vacui: sed postulabit mulier a vicina sua & ab hospita sua vasa argentea & aurea ac vestes: ponetisq; eas super filios & filias vestras: & spoliabitis egyptum. Ca.4.

Respondēs moyses ait. Non credent mihi: neq; audient vocē meā: sed dicent: non apparuit tibi dñs. Dixit ergo ad eū. Quid est quod tenes i manu tua. Rñdit. Virga. Dixitq; dñs. Proiice eā in terrā. Proiecit: & versa est in colubrū: ita vt fugeret moyses. Dixitq; dñs. Extende manū tuā: & apprehende caudam eius. Extendit & tenuit: versaq; est in virgam. Vt credant inquit q' apparuerit tibi dñs deus patrum suorum: deus abraam & deus isaac & deus iacob. Dixitq; dñs rursum. Mitte manum tuam in sinū tuū. Quā cum misisset in sinum ꝓtulit leprosam instar niuis. Retr. he ait manū tuam in sinū tuum. Retraxit & protulit iterū: & erat similis carni reliq. Si non crediderint inquit tibi: neq; audierint sermonem signi prioris: credent verbo signi sequētis. q' si nec duobus quidem his signis crediderint: neq; audierint vocē tuā: sume aquas fluminis

Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina.

recedetis vacui: sed postulabit mulier a vicino
ἀπελεύσεσθε κενοί, ἀλλὰ αἰτήσει γυνὴ παρὰ γείτονος
et cohabitatore suo vasa argētea: et aureā: et vestes. et imponetis sup filios vros: et sup
καὶ συσκήνου αὐτῆς σκεύη ἀργυρᾶ, καὶ χρυσᾶ, καὶ ἱματισμόν· καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς
filias vras: et spoliate egyptios.
θυγατέρας ὑμῶν, καὶ ἐπισυσκευάσατε τοὺς αἰγυπτίους

Cap. 4.

Respōdit aūt moyses: et dixit: si igit nō crediderit mihi: neq; audiuerit vocē meā. dicēt .n.
ἀπεκρίθη δὲ μωυσῆς, καὶ εἶπεν, ἐὰν οὖν μὴ πιστεύσωσί μοι, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς μου· ἐροῦσι γάρ,
q' nō apparuit tibi de⁹: qd dicā ad eos? dixit āt ei
ὅτι οὐκ ὦπταί σοι ὁ θεός, τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς; εἶπε δὲ αὐ-
dñs: qd hoc ē qd in manu tua. ille āt dixit: virga.
τῷ κύριος, τί τοῦτό ἐστι τὸ ἐν χειρί σου· ὁ δὲ εἶπεν, ῥάβδος.
et dixit: proiice eā in terrā. et piecit eā
καὶ εἶπε, ῥίψον αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἔρριψεν αὐτὴν
in trrā: et facta ē coluber. et fugit moyses ab
ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ὄφις, καὶ ἔφυγε μωυσῆς ἀπ᾽
eo. et dixit dñs ad moysen: extēde manū tuā
αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου
et apprehēde caudā. extēdēs igit manū apprehēdit caudā. et facta ē virga in manu sua:
καὶ ἐπιλαβοῦ τῆς κέρκου. ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα ἐπελάβετο τῆς κέρκου. καὶ ἐγένετο ῥάβδος ἐν τῇ χειρὶ αὐ-
vt credant tibi: q' apparuit tibi dñs de⁹ patrum suorum: de⁹ abraā: et de⁹ isaac: et de⁹ iacob. dixit āt ei dñs rursus: mitte manū tuā in
τοῦ, ἵνα πιστεύσωσί σοι, ὅτι ὦπταί σοι κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν, ὁ θεὸς ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος πάλιν, εἰσένεγκε τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν
sinū tuū. et misit manū in sinū suū: et eduxit eā ex sinu suo: et facta ē
κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ ἐγενήθη
man⁹ eius leprosa sicut nix. et dixit rursus: mitte
ἡ χεὶρ αὐτοῦ λεπρὸς ὡσεὶ χιών. καὶ εἶπε πάλιν, εἰσένεγ-
manū tuā in sinū tuū. et misit
κε τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν
manū in sinū suū: et eduxit eam de sinu suo: et rursus restituta ē in colorē
χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀπεκατέστάθη εἰς τὴν χρόαν τῆς
carnis sue. si vo nō crediderit tibi: neq; audiuerit
σαρκὸς αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ πιστεύσωσί σοι, μηδὲ εἰσακού-
vocē signi pmi: credent tibi
σωσι τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ πρώτου, πιστεύσωσί σοι
vocē signi sc̄di. et erit si nō crediderit duob⁹ signis his: neq; audiuerit
τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ δευτέρου. καὶ ἔσαι ἐὰν μὴ πιστεύσωσί σοι τοῖς δυσὶ σημείοις τούτοις, μηδὲ εἰσα-
vocē tuā: accipies ab aqua fluminis:
κούσωσι τῆς φωνῆς σου, λήψῃ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ,

Primitiua chal.

שאל את מאן / שוה ריק / תוב המן קבל / אמר גלה / חזה / תקף / עול נפק / תוב היה / קול אות / אות נסב / מי

Interp. chal.

תהכון ריקנין׃ ותשאל אתתא משבבתה ומקריבת ביתה מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין ותשוון על בניכון ועל בנתיכון ותרוקנון ית מצראי׃

Ca. iiij.

ואתיב משה ואמר והא לא יהימנון לי ולא יקבלון מני ארי יימרון לא אתגלי לך יי׃ ואמר ליה יי מה דין בידך ואמר חוטרא׃ ואמר רמהי לארעא ורמהי לארעא והוה לחויא וערק משה מן קדמוהי׃ ואמר יי למשה אושיט ידך ואחוד בדנביה ואושיט ידיה ואתקיף ביה והוה לחוטרא בידיה׃ בדיל דיהימנון ארי אתגלי לך יי אלהא דאבהתהון אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב׃ ואמר יי ליה עוד אעיל כען ידך בעטפך ואעיל ידיה בעטפיה ואפקה והא ידיה חורא כתלגא׃ ואמר אתיב ידך לעטפך ואתיב ידיה לעטפיה ואפקה מעטפיה והא תבת הות כבסריה׃ ויהי אם לא יהימנון לך ולא יקבלון לקל אתא קדמאה ויהימנון לקל אתא בתראה׃ ויהי אם לא יהימנון אף לתרין אתיא האלין ולא יקבלון מנך ותיסב ממיא די בנהרא

Transla. Chal.

ibitis vacui. Sed postulabit mulier a vicina sua et a propinqua domus sue vasa argentea et vasa aurea et vestes: ponetisq; sup filios vestros et sup filias vras: et vacuos relinquetis egyptios. Ca.4.

Respondit moyses: et ait. Ecce non credēt mihi: nec obedient mihi: quia dicent. Non apparuit tibi dñs. Dixitq; ei dñs. Quid est hoc qd tenes in manu tua. et ait. Virga. Et dixit ei. Proiice eā in terrā. Et proiecit eam in terrā: et versa est in colubrū: et fugit moyses a facie eius. Et dixit dñs ad moysen. Extende manū tuam: et apprehende caudam eius. Et extendit manū suam et tenuit eum: versaq; est in virgam in manu eius. vt credant q' apparuerit tibi dñs deus patrū suoꝝ: deus abrahām: deus isaac: et deus iacob. Dixitq; rursum dñs ei. Mitte nunc manū tuā in sinum tuū. Et misit manum suam in sinum suū: et eduxit eam: et ecce manus eius erat alba sicut nix. Et dixit. Reduc manum tuam in sinū tuū: et reduxit manum suam in sinum suū: et eduxit eam de sinu suo: et ecce reuersa est sicut caro eius. Et erit si non crediderint tibi: neq; obedierint voci signi prioris: credent voci signi posterioris. Et erit si nō crediderint etiā duobus signis: neq; obedierint tibi: tolles de aquis que sunt in flumine:

Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina.

et effūdes sup aridā. et erit aqua quā accepies a flumine sanguis sup aridā. dixit āt
καὶ ἐκχεεῖς ἐπὶ τὸ ξηρόν. καὶ ἔσαι τὸ ὕδωρ ὃ ἂν λάβῃς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ αἷμα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ. εἶπε δὲ
moyses ad dñm: oro dñe: nō eloquēs sū ante
μωυσῆς πρὸς κύριον, δέομαι κύριε, οὐχ εὔλαλός εἰμι πρὸ τῆς
heri neq; ante tertiā diem: neq; ex q̄ cepisti loqui seruo tuo. gracili voce et tarda lingua ego sū. dixit āt dñs moysi: qs dedit os
ἐχθὲς οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδὲ ἀφ᾽ οὗ ἤρξω λαλεῖν τῷ θεράποντί σου. ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγώ εἰμι. εἶπε δὲ κύριος τῷ μωυσῇ, τίς ἔδωκε στόμα
hoi: et qs fecit mutum et surdū: videtem et cecū? nō ego dñs deus? et nūc vade
ἀνθρώπῳ, καὶ τίς ἐποίησε δύσκωφον καὶ κωφόν, βλέποντα καὶ τυφλόν; οὐκ ἐγὼ κύριος ὁ θεός; καὶ νῦν πορεύου,
et ego aperiā os tuū: et instruā te q̄ debes loqui. et dixit moyses: obsecro dñe: elige potētē aliū: quē mittes. et iratus ira dñs cōtra moysen: dixit: nō ecce aarō frater tu⁹ leuita: scio: q' loqns loqtur ipe tibi. et ecce ipe egrediet in occursum tibi. et vidēs te letabitur in seipso. et dices ad eū: et dabis vba mea
καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, καὶ συμβιβάσω σε ὃ μέλλεις λαλῆσαι. καὶ εἶπε μωυσῆς, δέομαι κύριε, προχείρισαι δυνάμενον ἄλλον, ὃν ἀποστελεῖς. καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ κύριος ἐπὶ μωυσῆν, εἶπεν, οὐκ ἰδοὺ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ὁ λευίτης, ἐπίσαμαι, ὅτι λαλῶν λαλήσει αὐτός σοι. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται εἰς συνάντησίν σοι. καὶ ἰδών σε χαρήσεται ἐν ἑαυτῷ. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, καὶ δώσεις τὰ ῥήματά μου
in os ei⁹. et ego aperiā os tuū et os ei⁹: et instruā vos: q̄ facietis. et ipse loquet q̄ ad pplm: et ipse erit tuū os. tu vo illi eris q̄ ad deū: et virgam hanc versam in colubrū: accipies i manu tua: in q̄ facies in ea signa. habiit āt moyses: et reuersus ē ad iethro socerū suū: et dicit: ibo: et reuertar ad fratres meos q̄ sūt in egypto: et videbo: si adhuc viuūt.
εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ. καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ συμβιβάσω ὑμᾶς, ἃ ποιήσετε. καὶ αὐτός σοι λαλήσει τὰ πρὸς λαόν, καὶ αὐτὸς ἔσαι σου στόμα. σὺ δὲ αὐτῷ ἔσῃ τὰ πρὸς τὸν θεόν. καὶ τὴν ῥάβδον ταύτην τὴν στραφεῖσαν εἰς ὄφιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου, ἐν ᾗ ποιήσεις ἐν αὐτῇ τὰ σημεῖα. ἐπορεύθη δὲ μωυσῆς, καὶ ἀπέστρεψε πρὸς ἰοθὸρ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ. καὶ λέγει, πορεύσομαι, καὶ ἀποστρέψω πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὄψομαι, εἰ ἔτι ζῶσιν.

Trāsla. B. Hiero.

& effunde eā sup aridā: & quicquid hauseris de fluuio: vertetur in sanguinem. Ait moyses. Obsecro domine nō sum eloquēs ab heri & nudiustertius: & ex quo locutus es ad seruū tuū: impeditioris & tardioris lingue sum. Dixit dñs ad eū. Quis fecit os hois. Aut quis fabricatus est mutum & surdum videntē & cecum. Nōnne ego? Perge igitur: & ego ero in ore tuo: doceboq; qd loquaris. At ille. Obsecro dñe inquit: mitte quem missurus es. Iratus dominus in moysen ait. Aaron frater tuus leuites scio q' eloquens sit. Ecce ipse egredietur i occursū tuū: vidensq; te letabitur corde. Loqre ad eum: & pone verba mea in ore eius: & ego ero in ore tuo & in ore illius: & ostendā vobis quid agere debeatis. & ipse loquetur pro te ad populū & erit os tuum: tu āt eris ei in his que ad deū ptinēt. Virgam quoq; hāc sume in manu tua: in qua facturus es signa. Abiit moyses & reuersus ē ad iethro socerum suum. Dixitq; ei. Vadā & reuertar ad fratres meos in egyptum: vt videam si adhuc viuant.

Ter. Heb.

ושפכת היבשה והיו המים אשר
תקח מן היאר והיו לדם ביבשת׃
ויאמר משה אל יהוה בי אדני
לא איש דברים אנכי גם מתמול
גם משלשם גם מאז דברך אל
עבדך כי כבד פה וכבד לשון
אנכי׃ ויאמר יהוה אליו מי שם
פה לאדם או מי ישום אלם או
חרש או פקח או עור הלא אנכי
יהוה׃ ועתה לך ואנכי אהיה עם
פיך והוריתיך אשר תדבר׃
ויאמר בי אדני שלח נא ביד
תשלח׃ ויחר אף יהוה במשה
ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי
ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם
הנה הוא יצא לקראתך וראך
ושמח בלבו׃ ודברת אליו ושמת
את הדברים בפיו ואנכי אהיה
עם פיך ועם פיהו והוריתי אתכם
את אשר תעשון׃ ודבר הוא לך
אל העם והיה הוא יהיה לך לפה
ואתה תהיה לו לאלהים׃ ואת
המטה הזה תקח בידך אשר
תעשה בו את האתת׃ וילך משה
וישב אל יתר חתנו ויאמר לו
אלכה נא ואשובה אל אחי אשר
במצרים ואראה העודם חיים

Primitiua heb.

לקח / תמל / לשון / שום / ילך היה / פה ירה דבר / חרה / ראה / עשה / נטה לקח / עשה אות / שוב / באר חיה

Interp. chal.

ותישוד ליבשתא ויהון מיא דתיסב מן נהרא ויהון לדמא ביבשתא׃ ואמר משה קדם יי בבעו יי לא גבר דמלול אנא אף מתמלי אף מדקדמוהי אף מעדן דמלילתא עם עבדך ארי יקיר ממלל ועמיק לישן אנא׃ ואמר יי ליה מן שוי פומא לאנשא או מן שוי אלמא או חרשא או פתיחא או עוירא הלא אנא יי׃ וכען איזיל ומימרי יהי עם פומך ואלפינך דתמליל׃ ואמר בבעו יי שלח כען ביד מן דכשר למשלח׃ ותקיף רוגזא דיי במשה ואמר הלא אהרן אחוך ליואה גלי קדמי ארי מללא ימליל הוא ואף הא הוא נפיק לקדמותך ויחזינך ויחדי בליביה׃ ותמליל עמיה ותשוי ית פתגמיא בפומיה ומימרי יהי עם פומך ועם פומיה ואליף יתכון ית דתעבדון׃ וימליל הוא לך עם עמא ויהי הוא יהי לך למתורגמן ואת תהי ליה לרב׃ וית חוטרא הדין תיסב בידך דתעביד ביה ית אתיא׃ ואזל משה ותב לות יתר חמוהי ואמר ליה איזיל כען ואיתוב לות אחי די במצרים ואחזי העד כען אינון קיימין׃

Transla. Chal.

et effundes in aridā. et aque quas tuleris de flumine vertētur in sanguinē in arida. Dixitq; moyses coram dño. Obsecro dñe nō sum vir eloquēs etiā ab heri et nudius tertius: et ex tēpore quo locutus fuisti cum seruo tuo: qm̄ grauis loquele et lingue profunde ego sum. Dixitq; dñs ad eū. Quis posuit os hominis: aut quis posuit mutum aut surdū aut videntē aut cecum: nōne ego dñs? Et nunc vade et verbū meū erit in ore tuo: et docebo te quid loquaris. Et ait. Obsecro dñe mitte nunc per manū illius qui dignus est vt mittat. Iratusq; est furor dñi in moysen: et ait. ecce aaron fr̄ tuus leuita. Notū est coram me q' ipse loquēs loqtur. et ecce ipe quoq; egredietur in occursum tuū: et videbit te: et letabitur in corde suo. Et loqris cū eo: et pones sermones in ore suo: et verbū meū erit cū ore tuo et cū ore ei⁹: et docebo vos qd acturi estis. Loqturq; ipse ꝓ te cū pplo: et ipse erit interpres tu⁹: et tu eris ei in principē. virgam quoq; hanc sume in manu tua: in qua facturus es signa. Abijtq; moyses et reuersus est ad iethro socerum suū: et dixit ei. Vadā nunc et reuertar ad fratres meos qui sunt in egypto: et videbo si adhuc ipsi viuāt.

Primitiua chal.

אשד הוה / בעה מלל תמל / שוה / אמר הוה מלל / שלח גלה / חזא חדה / שוה אמר הוה / עבד תרגם הוה / רבב נסב תוב / חזא קום

Tex. Heb. (Exo. 4)

ויאמר יתרו למשה לך לשלום:
ויאמר יהוה אל משה במדין לך
שב מצרים כי מתו כל האנשים
המבקשים את נפשך: ויקח משה
את אשתו ואת בניו וירכבם על
החמר וישב ארצה מצרים ויקח
משה את מטה האלהים בידו:
ויאמר יהוה אל משה בלכתך
לשוב מצרימה ראה כל המפתים
אשר שמתי בידך ועשיתם לפני
פרעה ואני אחזק את לבו ולא
ישלח את העם: ואמרת אל
פרעה כה אמר יהוה בני בכרי
ישראל: ואמר אליך שלח את
בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה
אנכי הרג את בנך בכרך: ויהי
בדרך במלון ויפגשהו יהוה
ויבקש המיתו: ותקח צפרה צר
ותכרת את ערלת בנה ותגע
לרגליו ותאמר כי חתן דמים
אתה לי: וירף ממנו אז אמרה
חתן דמים למולת: ויאמר יהוה
אל אהרן לך לקראת משה
המדברה וילך ויפגשהו בהר
האלהים וישק לו: ויגד משה
לאהרן את כל דברי יהוה אשר
שלחו ואת כל האתת אשר צוהו:

Primitiua heb.: שלם · מות · בקש · איש רכב · שוב · נטה · הלך · יפת · שום עשה פנה · חזק · שלח · עבד מאן · הרג · היה · ילן פגש · בקש מות לקח · צור כרת נגע · אמר · רפה · נמל · אמר · הלך · קרא · ילך · נשק נגד

Trāsla. B. Hiero.

Cui ait iethro: Vade in pace. Dixit ergo dñs ad moysen in madian. Vade & reuertere in egyptum. Mortui sunt ei omnes qui quērebāt aīam tuā. Tulit ergo moyses vxorē suā & filios suos & imposuit eos super asinū: reuersusq; est in egyptum portans virgam dei in manu sua. Dixitq; ei dominus reuertenti in egyptū. Vide vt oīa ostenta que posui in manu tua facias coram pharaōe. Ego indurabo cor eius: & non dimittet populū. Dicesq; ad eum. Hec dicit dñs. Filius meus primogenitus israel. Dixi tibi. Dimitte filiū meū: vt seruiat mihi: & noluisti dimittere eū. Ecce ego interficiā filiū tuū primogēitū. Cūq; eēt in itinere in diuersorio: occurrit ei dñs: & volebat occidere eū. Tulit ilico sephora acutissimā petrā: & circūcidit preputiū filii sui. Tetigitq; pedes ei9 & ait: Sponsus sāguinū tu mihi es. Et dimisit eū postq; dixerat: sponsus sāguinū tu mihi es ob circūcisionē. Dixitq; dñs ad aarō. Vade in occursū moysi in desertū. Qui perrexit obuiam ei in montem dei: & osculatus est eū. Narrauitq; moyses aaron oīa verba domini: pro quibus miserat eum: & signa que mandauerat.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et dixit iethro moysi: vade sanus. post āt
καὶ εἶπεν ἰοθὸρ τῷ μωυσῇ, βάδιζε ὑγιαίνων. μετὰ δὲ
dies multos illos: mortu9 ē rex
τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βα-
egypti. dixit x°o dñs ad moysen in terra
σιλεὺς αἰγύπτου. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν γῇ
madiā: vade: pficiscere in egyptū. mortui sunt
μαδιὰν, βάδιζε, ἄπελθε εἰς αἴγυπτον. τεθνήκασι
eñi oēs qrētes aīaz tuā. accipiēs
γὰρ πάντες οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν σου. ἀναλαβὼν
āt moyses vxorē et filios: impo-
δὲ μωυσῆς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, ἀνεβίβα-
suit eos sup subiugalia: ꝛ reuersus ē in egy-
σεν αὐτὰ ἐπὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς αἴγυ-
ptū. accepit āt moyses x°gam quā a deo
πτον. ἔλαβε δὲ μωυσῆς τὴν ῥάβδον τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ
in manu sua: dixit āt dñs ad moysen: abeūte
ἐν χειρὶ αὐτοῦ. εἶπε δὲ κς πρὸς μωυσῆν, πορευομένου
te et reuertēte in egyptū: vide oīa
σου καὶ ἀποστρέφοντος εἰς αἴγυπτον, ὅρα πάντα τὰ
portēta: q̄ dedi in manu tua: facies ea co-
τέρατα, ἃ ἔδωκα ἐν τῇ χειρί σου, ποιήσεις αὐτὰ ἐναν-
ram pharaōe. ego x°o indurabo illius cor: et
τίον φαραώ. ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ
nō dimittet pplm. tu āt dices pharaōi: hec
οὐ μὴ ἐξαποστείλῃ τὸν λαόν. σὺ δὲ ἐρεῖς τῷ φαραώ, τά-
dicit dñs: fili9 priogenitus me9 israel. dixi āt
δε λέγει κς, υἱὸς πρωτότοκός μου ἰσραήλ. εἶπα δέ
tibi: dimitte pplm meū: vt mihi seruiat. si
σοι, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσῃ. εἰ
q̄dē igit nō volueris dimittere ipos: vide igt ego
μὲν οὖν μὴ βούλῃ ἐξαποστεῖλαι αὐτούς, ὅρα οὖν ἐγὼ
interficiā filiū tuū primogenitū. factū ē āt in via
ἀποκτενῶ τὸν υἱόν σου τὸν πρωτότοκον. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ὁδῷ
in diuersorio: occurrit illi angelus dñi. et
ἐν τῷ καταλύματι, συνήντησεν αὐτῷ ἄγγελος κυρίου. καὶ
q̄rebat interficere illū: et accipiens sephora petrā: cir-
ἐζήτει ἀποκτεῖναι αὐτόν, καὶ λαβοῦσα σεπφώρα ψῆφον, πε-
cūcidit preputiū filij sui. et pcidit ad
ριέτεμε τὴν ἀκροβυστίαν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. καὶ προσέπεσε πρὸς τοὺς
pedes suos. et dixit: stetit sanguis circūcisionis fi-
πόδας αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ἔστη τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παι-
lij mei. et abijt ab eo angel9. qm dixit: stetit
δίου μου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ὁ ἄγγελος. διότι εἶπεν, ἔστη
sanguis circūcisionis filij mei. dixit āt dñs ad aaron:
τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου. εἶπε δὲ κς πρὸς ἀαρών,
abi in occursum moysi in desertū. et abijt:
πορεύθητι εἰς συνάντησιν μωυσῇ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἐπορεύθη,
et obuiauit illi in mōte dei: et osculati sūt ad-
καὶ συνήντησεν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τοῦ θεοῦ, καὶ κατεφίλησαν ἀλ-
inuicē. et narrauit moyses aaron: oēs sermones dñi:
λήλους. καὶ ἀνήγγειλε μωυσῆς ἀαρών, πάντας τοὺς λόγους κυ,
q̄s misit ad eū: et oīa signa q̄ mādauit
οὓς ἀπέστειλε πρὸς αὐτόν, καὶ πάντα τὰ σημεῖα ἃ ἐνετείλατο

Math. 2.b. D

Interp. chal.

Dixitq; iethro ad moysen. Uade in pace. Dixitq; dñs ad moysen in madian. Uade reuertere in egyptū: qr mortui sunt oēs viri qui querebāt interficere te. Et tulit moyses vxorē suā ꝛ filios suos: ꝛ imposuit eos sup asinuz: ꝛ reuersus est in terrā egypti. Et tulit moyses virgaz: qua miracula fierent a facie dei in manu sua. Dixitq; dñs ad moysen. Cū ieris vt reuertaris in egyptum: vide oīa portenta que posui in manu tua: et facies ea corā pharaone: et ego indurabo cor eius: ꝛ nō dimittet pplm. Et dices ad pharaonē: hec dicit dñs. Filius meus primogenitus me9 israel. Dixiq; tibi. Dimitte filiū meū: vt seruiat corā me in deserto. Et si noles dimittere eum: ecce ego interficiā filiū tuū primogenitū tuū. Et factū est cū esset in via in diuersorio occurrit ei angelus dñi: ꝛ querebat interficere eum. Tulitq; sephora petrā: ꝛ circūcidit pputiū filij sui: et obtulit corā eo, et ait. Propter sanguinē circūcisionis huius detur mihi sponsus meus. ꝛ cuz dimisisset eum: tunc dixit. nisi propter sanguinem circūcisionis hui9: pdēnat9 erat ad mortē sponsus me9. Dixitq; dñs ad aarō. Uade in occursuz moysi in desertū. Et abijt: ꝛ occurrit ei ī monte vbi reuelata fuerat gloria dei: ꝛ osculat9 est euz. Narrauitq; moyses aaron oīa verba dñi pro q̄bus misit euz: ꝛ oīa signa q̄ mandauerat ei.

Primitiua chal.: מות · אנש · נסס · חזא · תקף · פלח · בית · לאה · יהב · חוב · דבר · אות

Transla. Chal.

ואמר יתרו למשה איזל לשלם: ואמר יי למשה במדין איזל תוב למצרים ארי
מיתו כל גובריא דבעו למקטלך: ודבר משה ית אתתיה וית בנוהי וארכבינון על
חמרא ותב לארעא דמצרים ונסיב משה ית חוטרא דאתעבידו ביה ניסין מן קדם יי
בידיה: ואמר יי למשה במהכך למיתב למצרים חזי כל מופתיא דשויתי בידך
ותעבדינון קדם פרעה ואנא אתקיף ית ליביה ולא ישלח ית עמא: ותימר לפרעה
כדנן אמר יי ברי בוכרי ישראל: ואמרית לך שלח ית ברי ויפלחון קדמי ואם סריב
את לשלחותיה הא אנא קטיל ית ברך בוכרך: והוה בארחא בבית מבתא וערע ביה
מלאכא דיי ובעא למקטליה: ונסיבת צפרה טינרא וגזרת ית ערלת ברה וקריבת
לקדמוהי ואמרת בדמא דמהולתא הדין איתיהב חתנא לי: ונח מיניה בכין אמרת
אלולי דמא דמהולתא הדין איתחייב חתנא קטול: ואמר יי לאהרן איזיל לקדמות
משה למדברא ואזל וערעיה בטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי ונשיק ליה: וחוי
משה לאהרן ית כל פתגמיא דיי דשלחיה וית כל אתיא דפקדיה:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ei. abijt āt moyses ꝛ aaron: ꝛ cōgregauerūt
αὐτῷ. ἐπορεύθη δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρών, καὶ συνήγαγον
seniores filiorū israel. et locutus ē aarō
τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησεν ἀαρὼν
omnia verba: q̄ locut9 ē deus ad moysen. et
πάντα τὰ ῥήματα, ἃ ἐλάλησεν ὁ θς πρὸς μωυσῆν. καὶ
fecit signa corā populo. et credidit
ἐποίησε τὰ σημεῖα ἐναντίον τοῦ λαοῦ. καὶ ἐπίστευσεν
populus ꝛ letat9 ē: q2 visitauit dñs filios
ὁ λαὸς καὶ ἐχάρη, ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ κύριος τοὺς υἱοὺς
israel: ꝛ q2 vidit eoꝝ tribulationē. inclinatus āt po-
ἰσραήλ, καὶ ὅτι εἶδεν αὐτῶν τὴν θλῖψιν. κύψας δὲ ὁ λα-
pulus adorauerūt.
ὸς προσεκύνησαν.

Ca. 5.

A

ET post hec ingressus ē moyses et aaron
καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν
ad pharaonē: ꝛ dixerūt ei: hec dicit dñs de9
πρὸς φαραώ, καὶ εἶπαν αὐτῷ, τάδε λέγει κς ὁ θεὸς
israel. dimitte populū meū: vt festū agāt
ἰσραήλ. ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα ἑορτάσωσι
in deserto. ꝛ dixit pharao: q̄s est: cui9 audiā
ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶπε φαραώ, τίς ἐστιν, οὗ εἰσακούσο-
vocē ei9: vt dimittā filios isra-
μαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσρα-
el? nō noui dñm: et israel nō dimittā.
ήλ; οὐκ οἶδα τὸν κν, καὶ τὸν ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστελῶ.
et dicūt ei: de9 hebreorū vocauit
καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων προσκέκληται
nos. ibimus igt viā triū dierū in
ἡμᾶς. πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν
desertū: vt sacrificem9 deo nr̄o: ne forte occur-
ἔρημον, ὅπως θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν, μήποτε συ-
rat nobis mors vel cedes. et dixit eis rex
ναντήσῃ ἡμῖν θάνατος ἢ φόνος. καὶ εἶπεν αὐτοῖς βα-
egypti: cur moyses et aaron auertitis
σιλεὺς αἰγύπτου, ἵνα τί μωυσῆ καὶ ἀαρὼν διαστρέφετε
populū ab operib9? recedite vnusq̄sq; vr̄m
τὸν λαὸν ἀπὸ τῶν ἔργων; ἀπέλθετε ἕκαστος ὑμῶν
ad opa sua. ꝛ dixit pharao: ecce nunc
πρὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ. καὶ εἶπεν φαραώ, ἰδοὺ νῦν
multiplicat popul9 t're: nō igt cessare faciam9
πολυπληθεῖ ὁ λαὸς τῆς γῆς, μὴ οὖν καταπαύσω-
eos ab opib9. pcepit āt pharao
μεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔργων. συνέταξε δὲ φαραὼ
pfectis opeꝝ populi et scribis
τοῖς ἐργοδιώκταις τοῦ λαοῦ καὶ τοῖς γραμματεῦ-
dicēs: nō ampli9 adijcietis dare stipulā
σι, λέγων, οὐκ ἔτι προσθήσετε διδόναι ἄχυρον
populo in laterificiū: sicut heri et
τῷ λαῷ εἰς τὴν πλινθουργίαν, καθάπερ ἐχθὲς καὶ
tertia die. ipsi vadant et colligāt
τρίτην ἡμέραν. αὐτοὶ πορευέσθωσαν καὶ συναγαγέ-
sibi stipulas
τωσαν ἑαυτοῖς τὰ ἄχυρα,

B

Trāsla. B. Hiero.

Veneruntq; simul: & cōgregauerunt cunctos seniores filiorum israel. Locutusq; est aaron omnia verba que dixerat dominus ad moysen: & fecit signa coram populo: & credidit populus. Audieruntq; q2 visitasset dñs filios israel: & q2 respexisset afflictionē illorū & pni adorauerunt.

Ca. 5.

Post hec ingressi sūt moyses & aarō: & dixerunt pharaōi. Hec dicit dominus deus israel. Dimitte populū meū vt sacrificet mihi in deserto. At ille rñdit. Quis est dominus: vt audiam vocem eius: & dimittam israel? Nescio dñm: & israel non dimittam. Dixeruntq;. Deus hebreorum vocauit nos: vt eamus viam trium dierum in solitudinem: & sacrificemus domino deo nr̄o: ne forte accidat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos rex egypti. Quare moyses & Aaaron solicitatis populū ab operibus suis? Ite ad onera vestra. Dixitq; pharao. Multus est populus terre. Videtis q2 turba succreuerit: q̄nto magis si dederitis eis requiē ab opibus. Precepit ergo in die illo pfectis operū & exactoribus ppl'i dicēs: Nequaquā vltra dabitis paleas pplo ad cōficiēdos lateres sicut prius: sed ipsi vadant & colligāt stipulas:

Tex. Heb. (Exo. 4–5)

וילך משה ואהרן ויאספו את כל
זקני בני ישראל: וידבר אהרן
את כל הדברים אשר דבר יהוה
אל משה ויעש האתת לעיני
העם: ויאמן העם וישמעו כי פקד
יהוה את בני ישראל וכי ראה
את ענים ויקדו וישתחוו:
ואחר באו משה ואהרן ויאמרו
אל פרעה כה אמר יהוה אלהי
ישראל שלח את עמי ויחגו לי
במדבר: ויאמר פרעה מי יהוה
אשר אשמע בקלו לשלח את
ישראל לא ידעתי את יהוה וגם
את ישראל לא אשלח: ויאמרו
אלהי העברים נקרא עלינו נלכה
נא דרך שלשת ימים במדבר
ונזבחה ליהוה אלהינו פן יפגענו
בדבר או בחרב: ויאמר אלהם
מלך מצרים למה משה ואהרן
תפריעו את העם ממעשיו לכו
לסבלתיכם: ויאמר פרעה הן רבים
עתה עם הארץ והשבתם אתם
מסבלתם: ויצו פרעה ביום ההוא
את הנגשים בעם ואת שטריו
לאמר: לא תאספון לתת תבן לעם
ללבן הלבנים כתמול שלשם
הם ילכו וקששו להם תבן:

Primitiua heb.: אסף · דבר · עשה · אמן שמע · ענה קדד שחה · Cap. v. · בוא · חגג · קול · קרא הלך · יום דבר · זבח פגע · פרע עשה הלך · רבה · שבת · צוה · יסף נתן · תמל

Transla. Chal.

ואזל משה ואהרן וכנשו ית כל סבי בני ישראל: ומליל אהרן ית כל פתגמיא
דמליל יי למשה ועבד אתיא לעיני עמא: והימן עמא ושמעו ארי דכיר יי ית בני
ישראל וארי גלי קדמוהי ית שעבודהון וכרעו וסגידו: Ca. v. ובתר כן
עלו משה ואהרן ואמרו לפרעה כדנן אמר יי אלהא דישראל שלח ית עמי ויחגון
קדמי במדברא: ואמר פרעה שמא דיי לא מתגלי לי דאקביל במימריה לשלחא
ית ישראל לא מתגלי לי שמא דיי ואף ית ישראל לא אשלח: ואמרו אלהא
דיהודאי איתקרי עלנא נזיל כען מהלך תלתא יומין במדברא ונדבח קדם יי
אלהנא דילמא יערעננא במות או בקטול: ואמר להון מלכא דמצרים למה משה
ואהרן תבטלון ית עמא מעבידתהון איזילו לפולחנכון: ואמר פרעה הא סגיאין
כען עמא דארעא ותבטלון יתהון מפולחנהון: ופקיד פרעה ביומא ההוא ית שלטוני
עמא וית סרכוהי למימר: לא תוספון למתן תיבנא לעמא למרמי לבנין כמאתמלי
ומדקדמוהי איתון יזלון ויתבנון להון תיבנא:

Interp. chal.

Et abijt moyses ꝛ aaron: ꝛ cōgregauerunt omnes seniores filioꝝ israel: ꝛ locutus est aaron omnia verba que locutus fuerat dominus ad moysen: ꝛ fecit signa coram populo. Et credidit populus: et audierunt q2 recordatus fuisset dominus filiorum israel: ꝛ q2 nota esset coram eo afflictio eoruz. Et incuruati sunt: ꝛ adorauerunt.

Cap. 5.

ET post hec ingressi sunt moyses ꝛ aaron ꝛ dixerūt ad pharaonē. hec dicit dñs deus israel. Dimitte populū meū vt sacrificent coraz me in deserto. Et dixit pharao. Nomen dñi non est reuelatū mihi: vt obediam verbo eius ꝛ vt dimittā israel. non est reuelatū mihi nomen dñi: israel quoq; non dimittam. Dixeruntq; deus iudeorum inuocatus est super nos: eamus nunc viam trium dierum in solitudinem: et sacrificemus coram dño deo nostro: ne forte accidat nobis mors aut occisio. Dixitq; eis rex egypti. Ut quid moyses ꝛ aaron cessare facitis populū ab operibus suis? ite ad seruitutē vestram. Dixitq; pharao. Ecce nunc multus est populus terre: et cessare facitis eos ab operibus suis. Et precepit pharao in die illo prefectis populi ꝛ exactoribus eius: dicēs. Nolite dare vltra paleas populo: vt conficiant lateres sicut heri et nudius tertius. Ipsi vadant: ꝛ colligāt sibi paleas.

Primitiua chal.: שוב

Tex. Heb. Exo. Ca. v.

ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה לאלהינו׃ תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר׃ ויצאו נגשי העם ושטריו ויאמרו אל העם לאמר כה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן׃ אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו כי אין נגרע מעבדתכם דבר׃ ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקשש קש לתבן׃ והנגשים אצים לאמר כלו מעשיכם דבר יום ביומו כאשר בהיות התבן׃ ויכו שטרי בני ישראל אשר שמו עלהם נגשי פרעה לאמר מדוע לא כליתם חקכם ללבן כתמול שלשם גם תמול גם היום׃ ויבאו שטרי בני ישראל ויצעקו אל פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדיך׃ תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים לנו עשו והנה עבדיך מכים וחטאת עמך׃ ויאמר נרפים אתם נרפים על כן אתם אמרים נלכה נזבחה ליהוה׃

Trāsla. B. Hiero.

Et mensuram laterum quā prius faciebant imponetis sup eos: nec minuetis quicq̄. Vacant eni: & idcirco vociferātur dicentes. Eamus & sacrificemus deo nr̄o. Opprimantur operibus: & expleant ea: vt nō acqescant verbis mendacibus. Igitur egressi prefecti opum & exactores ad populum dixerūt. Sic dicit pharao. Non do vobis paleas. Ite & colligite sicubi inuenire poteritis: nec minuetur quicq̄ de ope vestro. Dispersusq3 est populus in omnē terrā egypti ad colligēdas paleas. Prefecti quoq3 operū instabant dicentes. Complete opus vestrum quottidie: vt prius facere solebatis: qn̄ dabantur vobis palee. Flagellatiq3 sūt: q p̄erāt opibus filiorū israel ab exactoribus pharaonis dicentibus. Quare non implestis mēsuram laterū sicut prius: nec heri nec hodie. Veneruntq3 prepositi filiorū israel: & vociferati sunt ad pharaonē dicētes. cur ita agis contra seruos tuos? Palee non dantur nobis: & lateres similiter imperantur. En famuli tui flagellis cedimur: & iniuste agitur cōtra populū tuū. qui ait. Vacatis ocio: & idcirco dicitis. Eamus & sacrificemus domino.

Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina

καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πλινθουργίας, ἧς αὐτοὶ ποιοῦσι καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ἐπιβαλεῖτε αὐτοῖς· οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ᾽ αὐτῶν οὐδέν. σχολάζουσι γάρ. διὰ τοῦτο κεκράγασι, λέγοντες, πορευθῶμεν, καὶ θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν. βαρυνέσθωσαν τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ μεριμνάτωσαν ταῦτα, καὶ μὴ μεριμνάτωσαν ἐν λόγοις κενοῖς. κατέσπευδον δὲ αὐτοὺς οἱ ἐργοδιῶκται, καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ. καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν λαόν, λέγοντες, τάδε λέγει φαραώ, οὐκ ἔτι δίδωμι ὑμῖν ἄχυρα. αὐτοὶ ὑμεῖς πορευόμενοι συλλέγετε ἑαυτοῖς ἄχυρα, ὅθεν ἂν εὕρητε. οὐ γὰρ ἀφαιρεῖται ἀπὸ τῆς συντάξεως ὑμῶν οὐδέν. καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου συναγαγεῖν καλάμην εἰς ἄχυρα. οἱ δὲ ἐργοδιῶκται κατέσπευδον αὐτούς, λέγοντες, συντελεῖτε τὰ ἔργα τὰ καθήκοντα καθ᾽ ἡμέραν, καθάπερ καὶ ὅτε τὸ ἄχυρον ἐδίδοτο ὑμῖν. καὶ ἐμαστιγώθησαν οἱ γραμματεῖς τοῦ γένους τῶν υἱῶν ἰσραήλ, οἱ κατασταθέντες ἐπ᾽ αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ἐπιστατῶν τοῦ φαραώ, λέγοντες, διατί οὐ συνετελέσατε τὰς συντάξεις ὑμῶν τῆς πλινθείας, καθάπερ καὶ ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν, καὶ τὸ τῆς σήμερον. εἰσελθόντες δὲ οἱ γραμματεῖς τῶν υἱῶν ἰσραήλ, κατεβόησαν πρὸς φαραώ, λέγοντες, ἵνα τί οὕτω ποιεῖς τοῖς σοῖς οἰκέταις, ἄχυρον οὐ δίδοται τοῖς οἰκέταις σου, καὶ τὴν πλινθείαν λέγουσιν ἡμῖν, ποιεῖτε. ἰδοὺ οἱ παῖδές σου μεμαστίγωνται. ἀδικήσεις οὖν τὸν λαόν σου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, σχολάζετε, σχολασταί ἐστε. διὰ τοῦτο λέγετε, πορευθῶμεν, θύσωμεν τῷ κυρίῳ

et constructionē laterificij: quod ipsi faciūt p singulos dies: imponetis ipsis. nō auferetis ab eis q̄cq̄. vacant .n. ppt hoc clamauerūt: dicentes: eamus: et sacrificem⁹ deo nro. aggrauent opa hoim hor: et curent hec: ⁊ nō curent in v̄bis vanis. vrgebāt āt eos p̄fecti operū: ⁊ scribe populi. et locuti sūt ad populū: dicentes: hec dicit pharao: nō ąplı⁹ do vobis paleas. ipsi vos euntes colligite vobis ipsis paleas: vnde inueneritis. nō .n. auferf ą cōstructiōe vra q̄cq̄. ⁊ dispsus ē popul⁹ i tota t̄ra egypti vt cōgregaret stipulā in paleas. at p̄fecti operū vrgebant ipsos: dicentes: cōplete opa pertinētia p dié: sicut et qn̄ palea dabaf vobis. ⁊ flagellati sūt scribe generis filiorū israel: cōstituti sup ipsos a prefectis pharaōis: dicentes q̄re nō cōplestis cōstructiōes vras lateritij: sicut et heri ⁊ tertia die: ⁊ qd hodie. ingredientes āt scribe filiorū israel: exclamauerūt ad pharaonē: dicētes: q̄re sic facis tuis seruis: palea nō datur seruis tuis: ⁊ lateritiū dicūt nobis: facite. ecce famuli tui flagellati sūt. iniuria afficies ergo populū tuū. et dixit eis: vacatis: ociosi estis. ppt hoc dicitis: eamus: sacrificem⁹ dño

Transla. Chal.

ית סכום לבניא דאינון עבדין מאתמלי ומדקדמוהי תמנון עליהון לא תמנעון מניה ארי בטלנין אינון על כן אינון צוחין למימר ניזיל נדבח קדם אלהנא׃ תתקף פולחנא על גבריא ויתעסקון בה ולא יתעסקון בפתגמין בטלין׃ ונפקו שלטוני עמא וסרכוהי ואמרו לעמא למימר כדנן אמר פרעה לית אנא יהיב לכון תבנא׃ אתון איזילו סבו לכון תיבנא מאתר דתשכחון ארי לא מתמנע מפולחנכון מדעם׃ ובדר עמא בכל ארעא דמצרים לגבבא גילי לתיבנא׃ ושלטוניא דחקין למימר אשלימו עבידתכון פתגם יום ביומיה כמא דהויתון עבדין כד הוה מתיהיב לכון תיבנא׃ ולקו סרכי בני ישראל דמנו עליהון שלטוני פרעה למימר מה דין לא אשלמתון גזירתכון למרמי לבנין כמאתמלי ומדקדמוהי אף תמלי אף יומא דין׃ ואתו סרכי בני ישראל וצוחו קדם פרעה למימר למה תעביד כדין לעבדך׃ תיבנא לא מתיהיב לעבדך ולבנין אמרין לנא עבידו והא עבדך לקן וחטן עלוהון עמך׃ ואמר בטלנין אתון בטלנין על כן אתון אמרין ניזיל נדבח קדם יי׃

Interp. chal.

et numerum laterum quez ipsi faciebant heri ⁊ nudius tertius imponetis super eos: nec minuetis ab eo: quoniam ociosi sunt. propterea clamant dicentes. Eamus ⁊ sacrificemus coram deo nostro. aggrauetur opus super viros: ⁊ occupentur in eo: ⁊ non occupentur in verbis ociosis. Et egressi sunt prefecti populi ⁊ exactores eius: ⁊ dixerunt populo. Hec dicit pharao: non ego dabo vobis paleas. Vos ite ⁊ tollite vobis paleas de loco in quo inueneritis: quoniā non minuetur quicq̄ de operibus vestris. Et dispersus est populus in omnem terram egypti ad colligendas stipulas ⁊ paleas. Prefecti autem instabant: dicentes. Implete opus vestrum per singulos dies: sicut faciebatis quando dabantur vobis palee. Percussiq3 sunt prepositi filiorum israel quos constituerant sup eos prefecti pharaonis dicētes. quare non complestis numerum vestrū: vt conficeretis lateres: sicut nudiustertius: nec heri nec hodie. Et venerunt prefecti filiorum israel: ⁊ clamauerūt coram pharaone: dicentes. Quare sic facis seruis tuis? palee non dantur seruis tuis: ⁊ dicunt nobis facite lateres. Et ecce serui tui percutiuntur: ⁊ peccat super eos populus tuus. Et ait. Ociosi estis ociosi: idcirco vos dicitis eamus ⁊ sacrificemus coram domino:

Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina.

ἡμῶν. νῦν οὖν πορευθέντες ἐργάζεσθε. τὸ γὰρ ἄχυρον ὑμῖν οὐ δοθήσεται, καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πλινθείας ἀποδώσετε. ἑώρων δὲ οἱ γραμματεῖς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἑαυτοὺς ἐν κακοῖς, λέγοντες, οὐκ ἀπολείψετε ἀπὸ τῆς πλινθείας τὸ καθῆκον τῇ ἡμέρᾳ. συνήντησαν δὲ μωυσῇ καὶ ἀαρὼν ἐρχομένοις εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ φαραώ. καὶ εἶπον αὐτοῖς, ἐπίδοι ὁ θεὸς ὑμᾶς καὶ κρίναι, ὅτι ἐβδελύξατε τὴν ὀσμὴν ἡμῶν ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, δοῦναι ῥομφαίαν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, τοῦ ἀποκτεῖναι ἡμᾶς. ἐπέστρεψε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, καὶ εἶπε, κύριε, διατί ἐκάκωσας τὸν λαὸν τοῦτον; καὶ ἵνα τί ἀπέσταλκάς με. καὶ ἀφ᾽ οὗ εἰσπεπόρευμαι πρὸς φαραὼ λαλῆσαι ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι, ἐκάκωσε τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ οὐκ ἐρρύσω τὸν λαόν σου. Ca. 6.

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἤδη ὄψει ἃ ποιήσω τῷ φαραώ. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξαποστελεῖ αὐτούς, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ ἐκβαλεῖ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. ἐλάλησε δὲ ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἐγὼ κύριος. καὶ ὤφθην πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ, θεὸς ὢν αὐτῶν. καὶ τὸ ὄνομά μου κύριος οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς. καὶ ἔστησα τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτούς, ὥστε δοῦναι αὐτοῖς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, τὴν γῆν ἣν παρῳκήκασιν, ἐν ᾗ καὶ παρῴκησαν ἐπ᾽ αὐτῆς. καὶ ἐγὼ εἰσήκουσα τὸν στεναγμὸν τῶν υἱῶν

nro. nūc igr euntes laborate. nā palea vobis nō dabif: et cōstructionē lateritij reddetis. videbāt āt scribe filiorū israel seipsos in malis: dicentes: nō relinquetis a lateritio qd ptinet ad diē. occurrerūt āt moysi et aarō venientib⁹ in occursum eis. exeūtibus illis a pharaōe. ⁊ dixerūt eis: videat deus vos ⁊ iudicet: q abominati estis odorē nostrū corā pharaōe: ⁊ corā seruis ei⁹: vt daret gladiū in man⁹ ei⁹: vt occidat nos. cōuersus ē āt moyses ad deū: ⁊ dixit: dñe: quare afflixisti populū hūc? et cur misisti me? et ex quo ingressus sum ad pharaonē vt loquerer i tuo nomine: afflixit pplm hunc: ⁊ nō liberasti populū tuū. Ca. 6.

Et dixit dñs ad moysen: iā videbis q̄ faciā pharaōi. in .n. manu valida dimittet eos: et in brachio excelso eiiciet eos de terra sua. locut⁹ ē āt de⁹ ad moysen: et dixit ad eum: ego dñs. et apparui ad abraam ⁊ isaac ⁊ iacob: de⁹ exīs eoꝝ. et nomē meū dñs nō manifestaui eis. et cōstitui fedus meū cū eis: vt darē eis terrā chananeoꝝ: terrā quā habitauerūt. in q̄ ⁊ habitauerūt in ea. ⁊ ego audiui gemitū filiorū

Trāsla. B. Hiero.

Ite ergo & opamini. Palee non dabuntur vobis: & reddetis cōsuetū numerū laterum. Videbātq3 se prepositi filiorum israel in malū: eo q diceretur eis: nō minuetur quicq̄ opis de lateribus p singulos dies. Occurreruntq3 moysi & aarō q stabāt ex aduerso egrediētes a pharaone: & dixerūt ad eos. Videat dn̄s & iudicet: quoniā fetere fecistis odorem nostrū corā pharaōe & seruis eius: & prebuistis ei gladiū: vt occideret nos. Reuersusq3 est moyses ad dn̄m & ait. Dn̄e cur afflixisti populum istum? Quare misisti me? Ex eo enim quo ingressus sum ad pharaonē: vt loquerer ex noīe tuo: afflixit pplm tuū: & non liberasti eos.

Ca. 6.

Dixitq3 dominus ad moysen. Nūc videbis: que facturus sum pharaoni. Per manum enī forte dimittet eos: & in manu robusta eiiciet illos de terra sua. Locutusq3 est deus ad moysen dicens. Ego dominus qui apparui abraam isaac & iacob in deo oīpotente: & nomen meū adonai non indicaui eis. Pepigiq3 fedus cū eis: vt darem eis terrā chanaan: terrā peregrinatōis eorum in qua fuerūt aduene. Ego audiui gemitum filiorum

Tex. Heb. Exo. Ca. vi.

ועתה לכו עבדו ותבן לא ינתן לכם ותכן לבנים תתנו׃ ויראו שטרי בני ישראל אתם ברע לאמר לא תגרעו מלבניכם דבר יום ביומו׃ ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה׃ ויאמרו אלהם ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו׃ וישב משה אל יהוה ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני׃ ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך׃

Cap. vi.

ויאמר יהוה אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו׃ וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני יהוה׃ וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יהוה לא נודעתי להם׃ וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגריהם אשר גרו בה׃ וגם אני שמעתי את נאקת בני

Transla. Chal.

וכען איזילו פלחו ותיבנא לא מתיהב לכון וסכום לבניא תתנון׃ וחזו סרכי בני ישראל יתהון בביש למימר לא תמנעון מלבניכון פתגם יום ביומיה׃ וארעו ית משה וית אהרן קיימין לקדמותהון במפקהון מלות פרעה׃ ואמרו להון יתגלי יי עליכון ויתפרע דאבאשתון ית ריחנא בעיני פרעה ובעיני עבדוהי למיתן חרבא בידיהון למקטלנא׃ ותב משה קדם יי ואמר יי למה אבאשתא לעמא הדין למה דנן שלחתני׃ ומעידן דעלית לות פרעה למללא בשמך אבאיש לעמא הדין ושיזבא לא שיזבתא ית עמך׃

Ca. vi.

ואמר יי למשה כען תחזי דאעביד לפרעה ארי בידא תקיפא ישלחינון ובידא תקיפא יתרכינון מארעיה׃ ומליל יי עם משה ואמר ליה אנא יי׃ ואתגליתי לאברהם ליצחק וליעקב באל שדי ושמי יי לא אודעית להון׃ ואף אקימית ית קימי עמהון למיתן להון ית ארעא דכנען ית ארע תותבותהון דאיתותבו בה׃ ואף קדמי שמיע ית קבילת בני

Interp. chal.

et nūc ite ⁊ operamini: ⁊ palee nō dabunf vobis: ⁊ summam laterum reddetis. Videbātq3 se prefecti filiorū israel in malū: eo q diceretur eis nō minuatis quicq̄ de lateribus vestris per singulos dies: occurrerūtq3 moysi ⁊ aaron: qui stabant in cōspectu eoꝝ cum egrederētur a pharaōe: dixerūtq3 eis. Appareat dñs sup vos ⁊ vindictā sumat: eo q fetere fecistis odorē nrm in oculis pharaonis ⁊ in oculis seruoꝝ eius: vt daretis gladiū in manib⁹ suis: vt occiderēt nos. Et reuersus est moyses corā dño: ⁊ ait. Dñe quare malefecisti huic pplo? vt qd misisti me? et ex eo tpe quo ingressus suz ad pharaonē vt loqrer i noie tuo: malefecit populo huic: ⁊ liberans nō liberasti populū tuū. Ca. 6.

Dixitq3 dñs ad moysen. Nunc videbis qd facturus sum pharaoni: qm̄ per manū fortē dimittet eos: ⁊ per manū validā eijciet eos de terra sua. Locutusq3 est dñs cū moyse: ⁊ dixit ei. Ego dñs. Reuelatusq3 fui abrahe isaac ⁊ iacob in deo oipotenti: ⁊ nomen meū Adonai nō indicaui eis. et etiā statui pactū meū cum eis: vt darem eis terrā chanaā: terrā peregrinationis eorum in qua peregrinati sunt. Et in conspectu meo auditus est clamor filiorum

Primitiua heb. | Tex. Heb. | Exo. | Ca. vi. | Trãsla. B. Hiero. | Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

Tex. Heb.

ישראל אשר מצרים מעבדים
אתם ואזכר את בריתי: לכן אמר
לבני ישראל אני יהוה והוצאתי
אתכם מתחת סבלת מצרים
והצלתי אתכם מעבדתם
וגאלתי אתכם בזרוע נטויה
ובשפטים גדלים: ולקחתי אתכם
לי לעם והייתי לכם לאלהים
וידעתם כי אני יהוה אלהיכם
המוציא אתכם מתחת סבלות
מצרים: והבאתי אתכם אל הארץ
אשר נשאתי את ידי לתת אתה
לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי
אתה לכם מורשה אני יהוה: וידבר
משה כן אל בני ישראל ולא
שמעו אל משה מקצר רוח
ומעבדה קשה: וידבר יהוה אל
משה לאמר: בא דבר אל פרעה
מלך מצרים וישלח את בני
ישראל מארצו: וידבר משה
לפני יהוה לאמר הן בני ישראל
לא שמעו אלי ואיך ישמעני
פרעה ואני ערל שפתים: וידבר
יהוה אל משה ואל אהרן ויצום
אל בני ישראל ואל פרעה מלך
מצרים להוציא את בני יי
ישראל מארץ מצרים: אלה

Primitiua heb.: עבד · זכר · יצא · נצל · זרע נטה · היה · יצא · בוא · נתן · ירש דבר · בוא · שלח · פנה · שפה · צוה · יצא

Trãsla. B. Hiero.

israel: quo egiptii oppresserunt eos: & recordatus sum pacti mei. Ideo dic filiis israel. ego dominus qui educam vos de ergastulo egyptiorũ: & eruam de seruitute: ac redimam in brachio excelso & iudiciis magnis: & assumam vos mihi in populum: & ero vester deus. Et scietis quia ego sũ dominus deus vester: qui eduxerim vos de ergastulo egyptiorũ: & induxerim vos in terram super quã leuaui manũ meã: vt darem eam abraam isaac & iacob. daboq; illam possidendã vobis ego dñs. Narrauit ergo moyses omnia filiis israel: qui non acquieuerunt ei ppter angustiam spiritus & opus durissimũ. Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Ingredere & loquere ad pharaonẽ regẽ egypti: vt dimittat filios israel de terra sua. Respondit moyses coram dño. Ecce filii israel non audiunt me: & quomodo audiet pharao: pſertim cũ incircuncisus sim labiis. locutusq; est dñs ad moysen & aarõ: & dedit mãdatũ ad filios israel & ad pharaonẽ regẽ egypti: vt educerẽt filios israel de terra egypti. Isti sunt

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

Ἰσραήλ, ἃ οἱ αἰγύπτιοι κατεδουλοῦντο αὐτούς. καὶ ἐμνήσθην τῆς διαθήκης μου. βάδιζε, εἶπον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, λέγων, ἐγὼ κύριος, καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἀπὸ δουλείας τῶν αἰγυπτίων. καὶ ῥύσομαι ὑμᾶς ἐκ τῆς δυναστείας αὐτῶν, καὶ λυτρώσομαι ὑμᾶς ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ κρίσει μεγάλῃ. καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἐμαυτῷ εἰς λαόν. καὶ ἔσομαι ὑμῶν θεός. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ τῆς δυναστείας τῶν αἰγυπτίων. καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, ἐφ᾽ ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖρά μου, δοῦναι αὐτὴν τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ Ἰσαὰκ καὶ τῷ Ἰακώβ. καὶ δώσω αὐτὴν ὑμῖν ἐν κλήρῳ. ἐγὼ κύριος. ἐλάλησε δὲ Μωυσῆς οὕτως τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ οὐκ εἰσήκουσαν Μωυσῆ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας, καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν σκληρῶν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, εἴσελθε, λάλησον πρὸς Φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ἵνα ἐξαποστείλῃ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. ἐλάλησε δὲ Μωυσῆς ἔναντι κυρίου, λέγων, ἰδοὺ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οὐκ εἰσήκουσάν μου, καὶ πῶς Φαραὼ εἰσακούσεταί μου, ἐγὼ δὲ ἄλογός εἰμι. εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρών, καὶ συνέταξεν αὐτοῖς πρὸς Φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ἵνα ἐξαγάγῃ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου. καὶ οὗτοι

israel. que egyptii in seruitutẽ redegerãt eos. et recordat⁹ sũ federis mei. vade: loqre filiis israel: dicens: ego dñs: et educã vos a seruitute egyptiorũ. & liberabo vos de potẽtia eoꝝ: & redimã vos in brachio excelso: & iudicio magno. et accipiã vos mihi ipsi in pplm. et ero vester de⁹. et cognoscetis: qꝛ ego dñs de⁹ vester: educẽs vos de potentia egyptiorũ. et adducã vos in terrã: i quã extendi manũ meã: vt darẽ eã abraam et isaac et iacob. et dabo eam vobis in sorte. ego dñs. locut⁹ ẽ aũt moyses sic filiis israel: et nõ audierũt moysẽ pre pusillanimitate: et pre operib⁹ duris. ait aũt dñs ad moysen: dicens: ingredere: loquere ad pharaonẽ regẽ egypti: vt dimittat filios israel de terra sua. locut⁹ ẽ aũt moyses corã dño: dicẽs: ecce filii israel nõ audierũt me: et quõ pharao audiet me: ego aũt balb⁹ sũ. dixit aũt dñs ad moysen et aaron: et mandauit eis ad pharaonẽ regem egypti: vt educat filios israel de terra egypti. et hi

B

Transla. Chal.

ישראל דמצראי מפלחין בהון ודכירנא ית קימי: בכין אימר לבני ישראל אנא ייי ואפיק יתכון מגו דחוק פולחן מצראי ואשיזיב יתכון מפולחנהון ואפרוק יתכון בדרעא מרממא ובדינין רברבין: ואקרב יתכון קדמי לעם ואהא לכון לאלהא ותדעון ארי אנא ייי אלהכון דאפיקית יתכון מגו דחוק פולחן מצראי: ואעיל יתכון לארעא דקיימית במימרי למתן יתה לאברהם ליצחק וליעקב ואתן יתה לכון ירותא אנא ייי: ומליל משה כן לבני ישראל ולא קבילו מן משה מעיק רוחא ומפולחנא דהות קשיא עליהון: ומליל ייי עם משה למימר: עול מליל עם פרעה מלכא דמצרים וישלח ית בני ישראל מארעיה: ומליל משה קדם ייי למימר הא בני ישראל לא קבילו מני ואכדין יקביל מני פרעה ואנא יקיר ממלל: ומליל ייי עם משה ועם אהרן ופקידינון לבני ישראל ולות פרעה מלכא דמצרים לאפקא ית בני ישראל מארעא דמצרים: אילין

Interp. chal.

israel: eo q egyptii seruire faciunt eos: & recordatus sum pacti mei. Ideo dic filiis israel: ego dominus. et educã vos de medio tribulationis seruitutis egyptiorum. et liberabo vos de seruitute eoꝝ: et redimã vos in brachio excelso et iudiciis magnis. Et applicabo vos coram me in populũ: & ero vobis in deũ: & scietis quia ego dñs deus vester: qui eduxi vos de medio tribulationis seruitutis egyptioꝝ. et inducã vos in terram: pro qua iuraui in verbũ meũ: vt darẽ eam abrahe isaac & iacob: & dabo eas vobis in hereditatẽ: ego dñs. Locutusq; est moyses filiis israel: & nõ acquieuerunt moysi propter angustiã spiritus & duram seruitutem que erat super eos. Locutusq; est dominus cũ moyse: dicens. Ingredere loquere cum pharaone rege egypti: vt mittat filios israel de tra sua. Et locutus est moyses coram domino: dicẽs. Ecce filii israel non acquieuerũt mihi. quomodo ergo acquiescet mihi pharao: & ego sum grauis loquele. Locutusq; est dominus cũ moyse & cum aaron: et dedit eis mandatum ad filios israel & ad pharonem regem egypti: vt educerent filios israel de terra egypti. Isti sunt

Primitiua chal.: פלח · נפק · רמם · קרב · נפק · אמר · הוה · שלח · קבל · נפק · אל

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina | Trãsla. B. Hiero. | Tex. Heb. | Exo. | Ca. vi. | Primitiua heb.

C

Gen. 46.b. Numeri. 26.a. 1. Para. 5.b.

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

οἱ ἀρχηγοὶ οἴκων πατριῶν αὐτῶν. υἱοὶ Ῥουβὴν πρωτοτόκου Ἰσραήλ, Ἑνώχ, καὶ Φαλλού, Ἀσρὼμ καὶ Χαρμί, αὕτη ἡ συγγένεια Ῥουβήν. καὶ υἱοὶ Συμεών, Ἰεμουήλ, καὶ Ἰαμίν, καὶ Ἀώδ, καὶ Ἰαχείν, καὶ Σαάρ, καὶ Σαοὺλ ὁ ἐκ τῆς φοινίσσης. αὗται αἱ πατριαὶ τῶν υἱῶν Συμεών. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Λευί κατὰ συγγενείας αὐτῶν, Γεδσών, Καάθ, καὶ Μεραρεί. καὶ ταῦτα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς Λευί, ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη. καὶ οὗτοι υἱοὶ Γεδσών. Λοβενί καὶ Σεμεί. οἶκοι πατριῶν αὐτῶν, καὶ οἱ υἱοὶ Καάθ, Ἀβράμ, καὶ Ἰσαάρ, καὶ Χεβρών, καὶ Ὀζιήλ. καὶ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς Καὰθ ἑκατὸν τριακοντατρία ἔτη. καὶ υἱοὶ Μεραρεί, Μοολί, καὶ Ὁμουσί. οὗτοι οἶκοι πατριῶν Λευί, κατὰ συγγενείας αὐτῶν. καὶ ἔλαβεν Ἀβρὰμ τὴν Ἰωχαβὲδ θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἐγέννησεν αὐτῷ τόν τε Ἀαρὼν καὶ Μωυσῆν καὶ Μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. τὰ δὲ ἔτη τῆς ζωῆς Ἀμρὰμ ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη. καὶ υἱοὶ Ἰσαάρ, Κορέ, καὶ Ναφέκ, καὶ Ζεχρί. καὶ υἱοὶ Ὀζιήλ, Μισαήλ, καὶ Ἐλισαφάν, καὶ Ζεχρί. ἔλαβε δὲ Ἀαρὼν τὴν Ἐλισάβεθ θυγατέρα Ἀμιναδὰβ ἀδελφὴν Ναασσὼν ἑαυτῷ γυναῖκα. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τόν τε Ναδάμ, καὶ Ἀβιούδ, καὶ Ἐλεάζαρ, καὶ Ἰθάμαρ. υἱοὶ δὲ Κορέ, Ἀσείρ, καὶ Ἐλκανά, καὶ Ἀβιάσαφ. αὗται αἱ γενέσεις Κορέ. καὶ Ἐλεάζαρ ὁ τοῦ Ἀαρών, ἔλαβε τὴν θυγατέρα Φουτιὴλ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἔτεκεν

principes domoꝝ familiaꝝ eoꝝ. filii rubẽ primogeniti israel: enoch: & phallu: esrom et charmi: hec cognatio ruben. & filii symeõ: iemuel: & iamin: & aod: & iachin: & sear: et saul q ex phenissa. hec familie filioꝝ symeõ. et hec noia filioꝝ leui per cognatiões eoꝝ: gerson: caath: & merari. & hi ãni vite leui: cẽtũ triginta septẽ ãni. & hi filii gerson. lobeni. et semei. dom⁹ familiarũ eoꝝ: et filii caath: amram: et isuar: et hebron: et oziel. et ãni vite caath cẽtũ triginta tres ãni. et filii merari: mooli: & musi. he dom⁹ familiarũ leui: p cognatiões eoꝝ. et accepit amrã iochabed filiã fratris patris sui sibi in vxorẽ. et genuit ei et aaron et moysen et mariã sororẽ eorũ. at ãni vite amrã centũ triginta septẽ ãni. et filii isuar: chore: et napheg: et zechri. et filii oziel: misael: et elisaphan: et zechri. accepit aũt aarõ elisabeth filiã aminadab sororẽ naason sibi vxorẽ. et pepit ei ipmq; nadab: et abiu: et eleazar: et ithamar. filii aũt chore: aser: et elcana: et abiasab. he gñatiões chore. et eleazar aaron: accepit filiã phutiel sibi vxorẽ: et pepit

1. Para. 23.a

B

Numeri. 26.

D

Trãsla. B. Hiero.

principes domorũ p familias suas. Filii ruben primogeniti israelis: enoch & phallu esron & charmi. He cognationes ruben. Filii symeon iamuel & iamin & ahod & iachin & saher & saul filius chananitidis. He progenies symeõ. Et hec noia filiorũ leui p cognatiões suas: gerson & caath & merari. Anni aũt vite leui fuerunt centum triginta septẽ. Filii gerson lobni & semei per cognationes suas. Filii caath amram & isuar & hebron & oziel. Anni quoq; vite caath centum triginta tres. filii merari mooli & musi: He cognationes leui p familias suas. Accepit aũt amrã vxorẽ iochabet patruelẽ suã: q peperit ei aaron & moysen & mariã. Fueruntq; anni vite amrã cẽtũ triginta septem. filii quoq; isuar: chore & napheg & zechri. filii quoq; oziel misael & elisaphan & sechri. Accepit autem aarõ vxorem elisabeth filiam aminadab sororem naason: q peperit ei nadab & abiu & eleazar & ithamar. filii quoq; chore: aser & helcana & abiasaph. He sunt cognationes choritarũ. At vero eleazar filius Aarõ accepit vxorẽ de filiabus phutiel: que peperit

Tex. Heb.

ראשי בית אבתם בני ראובן
בכר ישראל חנוך ופלוא חצרן
וכרמי אלה משפחת ראובן:
ובני שמעון ימואל וימין ואהד
ויכין וצחר ושאול בן הכנענית
אלה משפחת שמעון: ואלה
שמות בני לוי לתלדתם גרשון
וקהת ומררי ושני חיי לוי שבע
ושלשים ומאת שנה: בני
גרשון לבני ושמעי למשפחתם:
ובני קהת עמרם ויצהר וחברון
ועזיאל ושני חיי קהת שלש
ושלשים ומאת שנה: ובני מררי
מחלי ומושי אלה משפחת הלוי
לתלדתם: ויקח עמרם את יוכבד
דדתו לו לאשה ותלד לו את אהרן
ואת משה ושני חיי עמרם שבע
ושלשים ומאת שנה: ובני יצהר
קרח ונפג וזכרי: ובני עזיאל
מישאל ואלצפן וסתרי: ויקח
אהרן את אלישבע בת עמינדב
אחות נחשון לו לאשה ותלד לו
את נדב ואת אביהוא את אלעזר
ואת איתמר: ובני קרח אסיר
ואלקנה ואביאסף אלה משפחת
הקרחי: ואלעזר בן אהרן לקח לו
מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד

Primitiua heb.: שפחה · ילד · שנה חיה · לקח · דוד איש ילד

Transla. Chal.

רישי בית אבהתהון בני ראובן בוכרא דישראל חנוך ופלוא חצרון וכרמי אלין זרעית ראובן: ובני שמעון ימואל וימין ואוהד ויכין וצוחר ושאול בר כנעניתא אלין זרעית שמעון: ואלין שמהת בני לוי לתולדתהון גרשון וקהת ומררי ושני חיי לוי מאה ותלתין ושבע שנין: בני גרשון לבני ושמעי לזרעיתהון: ובני קהת עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל ושני חיי קהת מאה ותלתין ותלת שנין: ובני מררי מחלי ומושי אלין זרעית לוי לתולדתהון: ונסיב עמרם ית יוכבד בת אחת אבוהי ליה לאנתו וילידת ליה ית אהרן וית משה ושני חיי עמרם מאה ותלתין ושבע שנין: ובני יצהר קרח ונפג וזכרי: ובני עוזיאל מישאל ואלצפן וסתרי: ונסיב אהרן ית אלישבע בת עמינדב אחתיה דנחשון ליה לאנתו וילידת ליה ית נדב וית אביהוא ית אלעזר וית איתמר: ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף אלין זרעית קרח: ואלעזר בר אהרן נסיב ליה מבנת פוטיאל ליה לאנתו וילידת

Interp. chal.

principes domus patrũ suoꝝ. filii rubẽ primogeniti israel: enoch: & phallu: esron & charmi. He cognationes ruben. Filii aũt symeõ: iamuel: & iamin: & ahod: et iachin & saher: & saul fili⁹ chananitidis. He cognationes symeõ. Et hec noia filioꝝ leui p cognationes suas: gerson: & caath: & merari. Anni aũt vite leui fuerunt centũ triginta septẽ. Filii autẽ gerson: lobni et semei per cognationes suas. Filii aũt caath: amram et isaar: & hebron: et oziel. Anni aũt vite caath centũ & triginta & tres anni. Filii aũt merari: mooli & musi. He sunt cognationes leui p familias suas. Et accepit amrã iochebed filiam sororis pris sui sibi in vxorẽ: & pepit ei aaron & moysen. Anni autẽ vite amram fuerunt centum & triginta & septẽ anni. Filii autem isaar: chore: & napheg: & zechri. Et filii oziel. Misael: & helisaphan & sethri. Accepitq; aarõ sibi helisabee filiã aminadab sororem naason in vxorẽ: et peperit ei nadab & abiu et eleazar & ithamar. Filii quoq; chore: aser: & elchana: & abiasaph. He sunt generatiões chore. Eleazar autẽ filius aaron accepit sibi de filiabus futiel vxorem: & peperit

Primitiua chal.: ראש · ילד שנה חיה

לו את פינחס אלה ראשי אבות
הלוים למשפחתם: הוא אהרן
ומשה אשר אמר יהוה להם
הוציאו את בני ישראל מארץ
מצרים על צבאתם: הם המדברים
אל פרעה מלך מצרים להוציא
את בני ישראל ממצרים הוא
משה ואהרן: ויהי ביום דבר יהוה
אל משה בארץ מצרים: וידבר
יהוה אל משה לאמר אני יהוה
דבר אל פרעה מלך מצרים את
כל אשר אני דבר אליך: ויאמר
משה לפני יהוה הן אני ערל
שפתים ואיך ישמע אלי פרעה:

Cap. vij.

ויאמר יהוה אל משה
ראה נתתיך אלהים לפרעה
ואהרן אחיך יהיה נביאך: אתה
תדבר את כל אשר אצוך ואהרן
אחיך ידבר אל פרעה ושלח את
בני ישראל מארצו: ואני אקשה
את לב פרעה והרביתי את אתתי
ואת מופתי בארץ מצרים: ולא
ישמע אליכם פרעה ונתתי את
ידי במצרים והוצאתי את
צבאתי את עמי בני ישראל מארץ
מצרים בשפטים גדלים: וידעו
מצרים כי אני יהוה בנטתי את

(Primitiua heb.: לוה שפחה · יצא · דבר · היה · דבר · שפה שמע · נתן · נבא · דבר צוה · קשה · רבה אות · יפת · שמע · יצא · נטה)

ei phinees. Hi sūt principes familiarum leuiticarū p cognationes suas. Iste est aaron & moyses quibus precepit dominus vt educerent filios israel de terra egypti per turmas suas. Hi sūt qui loquūtur ad pharaonē regē egypti: vt educant filios israel de egypto. Iste est moyses & aarō in die q̄ locutus est dominus ad moysen in terra egypti. Et locutus est dn̄s ad moysen dicēs. Ego dominus. Loquere ad pharaonē regem egypti: omnia que loquor tibi. Et ait moyses corā domino. En incircuncisus labiis sum. Quō audiet me pharao? Ca. 7.

Dixitq̄ dominus ad moysen. Ecce constitui te deum pharaonis: & aarō frater tuus erit propheta tuus. Tu loqueris ei oīa q̄ mando tibi: & ille loquetur ad pharaonē vt dimittat filios israel d̄ terra sua. Sed ego indurabo cor eius: & multiplicabo signa & ostenta mea in terra egypti: & non audiet vos. Immittāq̄ manū meā super egyptum: & educam exercitū & populū meum filios israel de terra egypti per iudicia maxima. Et scient egyptii: quia ego sum dominus: qui extēderim

et phinees. hi pncipat⁹ familie leuitaꝝ:
αὐτῷ τὸν φινεές. αὗται αἱ ἀρχαὶ πατριᾶς λευιτῶν,
per gnatiōes coꝝ. hic aaron ꝛ moyses:
κατὰ γενέσεις αὐτῶν. οὗτος ἀαρὼν καὶ μωυσῆς,
qb⁹ dixit ipis deus vt educerēt filios isra
οἷς εἶπεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐξαγαγεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσρα
el ex egypto: cū exercitu coꝝ. hi sūt
ὴλ ἐξ αἰγύπτου, σὺν δυνάμει αὐτῶν. οὗτοί εἰσιν
q̄ loquūtur ad pharaōez regem egypti:
οἱ διαλεγόμενοι πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου,
vt educerēt filios israel ex egypto. hic
ὥστε ἐξαγαγεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου. αὐτὸς
moyses ꝛ aaron: qua die locut⁹ ē dn̄s moy
μωυσῆς καὶ ἀαρών, ᾗ ἡμέρᾳ ἐλάλησε κύριος μωυ
si in t̄ra egypti. ꝛ locut⁹ ē dn̄s ad moy
σῇ ἐν γῇ αἰγύπτου. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ
sen: dicēs: ego dn̄s: loq̄re ad pharaōez
σῆν, λέγων, ἐγὼ κύριος, λάλησον πρὸς φαραὼ
regē egypti: q̄cūq̄ ego dico ad te. ꝛ
βασιλέα αἰγύπτου, ὅσα ἐγὼ λέγω πρὸς σε. καὶ
dixit moyses corā dn̄o: ecce ego graci-
εἶπε μωυσῆς ἐναντίον κυρίου, ἰδοὺ ἐγὼ ἰσχνόφω
li voce sū: ꝛ quō audiet me pharao.
νός εἰμι, καὶ πῶς εἰσακούσεταί μου φαραώ. Ca. 7.

Et ait dn̄s ad moysen: dicēs: ecce
καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἰδοὺ δέ
dedi te deū pharaōis. ꝛ aaron frater tuus
δωκά σε θεὸν φαραώ. καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου
erit tuus ꝑpheta. tu v̄o loq̄ris ei om-
ἔσαι σου προφήτης. σὺ δὲ λαλήσεις αὐτῷ πάν-
nia q̄cūq̄ tibi p̄cipio. at aaron fra-
τα ὅσα σοι ἐντέλλομαι. ὁ δὲ ἀαρὼν ὁ ἀδελ
ter tuus loq̄tur ad pharaonē: vt dimit-
φός σου λαλήσει πρὸς φαραώ, ὥστε ἐξαποστεῖ-
tat filios israel de t̄ra sua. ego āt
λαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ
indurabo cor pharaōis: ꝛ multiplicabo
σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ πληθυνῶ τὰ
signa mea: ꝛ portēta mea in t̄ra egy-
σημεῖά μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν γῇ αἰγύ
pti: ꝛ nō audiet vos pharao: ꝛ
πτου, καὶ οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν φαραώ, καὶ
iniiciā manū meā in egyptum: ꝛ edu
ἐπιβαλῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξά
cā cū potētia mea populū meū fi-
ξω σὺν δυνάμει μου τὸν λαόν μου τοὺς υἱ-
lios israel de t̄ra egypti cū vltione
οὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν ἐκδικήσει
magna. ꝛ cognoscent egyptij: q̄ ego
μεγάλῃ. καὶ γνώσονται οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ
sum dn̄s: extēdēs
εἰμι κύριος, ἐκτείνων

Transla. Chal.

ליה ית פינחס אלין רישי אבהת ליואי לזרעיתהון: הוא אהרן ומשה דאמר יוי
להון אפיקו ית בני ישראל מארעא דמצרים על חיליהון: אינון דממללין עם פרעה
מלכא דמצרים לאפקא ית בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן: והוה ביומא
דמליל יוי עם משה בארעא דמצרים: ומליל יוי עם משה למימר אנא יוי
מליל עם פרעה מלכא דמצרים ית כל דאנא ממליל לך: ואמר משה קדם יוי הא
אנא יקיר ממלל ואיכדין יקביל מני פרעה: ואמר יוי למשה

Ca. vij.

חזי דמניתך רב לפרעה ואהרן אחוך יהי מתורגמנך: את תמליל ית כל דאפקדינך
ואהרן אחוך ימליל עם פרעה וישלח ית בני ישראל מארעיה: ואנא אקשי ית לבא
דפרעה ואסגי ית אתותי וית מופתי בארעא דמצרים: ולא יקביל מנכון פרעה
ואתן ית מחת גבורתי על מצרים ואפיק ית חילותי ית עמי בני ישראל מארעא דמצרים
בדינין רברבין: וידעון מצראי ארי אנא יוי כד ארים ית

Interp. chal.

et phinees. Hi sunt principes patꝝ leuitarū p cognationes suas. Ipse est aaron ꝛ moyses: qbus dixit dn̄s educite filios israel de terra egypti p turmas suas. Ipsi sunt qui locuti sunt cum pharaone rege egypti: vt educerent filios israel de egypto: ipse est moyses ꝛ aaron. Et factū est in die qua locutus est dn̄s cuꝫ moyse in terra egypti. Locutusq̄ ē dn̄s cum moyse dicēs. Ego dn̄s. Loquere cuꝫ pharaone rege egypti oīa que ego loquor tibi. Et ait moyses corā dn̄o. Ecce ego sum grauis loquele: ꝛ quō acq̄escet mihi pharao. Ca. 7.

Dixitq̄ dn̄s ad moysen. Vide q̄ cōstitui te principē pharaoni: et aaron frater tu⁹ erit interpres tuus. Tu loqueris omnia que mando tibi: et aaron frater tuus loq̄tur cum pharaone: vt dimittat filios israel de terra sua. Et ego indurabo cor pharaonis: et multiplicabo signa mea et portenta mea in terra egypti. Et nō acquiescet vobis pharao: ꝛ ponam plagam fortitudinis mee super egyptuꝫ: ꝛ educam exercitum meum: populum meum filios israel de terra egypti per iudicia magna. Et scient egyptij quia ego dominus: cum leuauero

(Primitiua chal.: אל ראש · נפק מלל · אמר · קבל · חזא מנה רבב · הוה תרגם פקד · שלח קשה סגא · אות יפת · נתן מחא נפק · דון רבב רום)

manū meā cōtra egyptū: ꝛ educā filios
τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω τοὺς υἱοὺς
israel de medio coꝝ. fecit v̄o moyses ꝛ
ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν. ἐποίησε δὲ μωυσῆς καὶ
aaron sicut precepit eis dn̄s: sic
ἀαρὼν καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος, οὕτως
fecerūt. moyses āt erat ānoꝝ octoginta: aaron
ἐποίησαν. μωυσῆς δὲ ἦν ἐτῶν ὀγδοήκοντα, ἀαρὼν
āt octoginta triū ānoꝝ: qū locuti sūt ad
δὲ ὀγδοηκοντατριῶν ἐτῶν, ἡνίκα ἐλάλησαν πρὸς
pharaōez. ꝛ ait dn̄s ad moysen ꝛ aaron:
φαραώ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών,
dicēs: ꝛ si loq̄tur ad vos pharao: dicēs:
λέγων, καὶ ἐὰν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς φαραώ, λέγων,
date nobis signū vel portētū: ꝛ dices aaron fra-
δότε ἡμῖν σημεῖον ἢ τέρας, καὶ ἐρεῖς ἀαρὼν τῷ ἀδελ
tri tuo: accipe v̄gam ꝛ pijce cā corā
φῷ σου, λάβε τὴν ῥάβδον καὶ ῥῖψον αὐτὴν ἐναντίον
pharaone: ꝛ corā seruis eius: ꝛ
φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ
erit draco. igressus ē āt moyses ꝛ aaron corā
ἔσαι δράκων. εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐναντίον
pharaōe: ꝛ seruis eius. ꝛ fecerūt
φαραώ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν
sic: sicut p̄cepit eis dn̄s. ꝛ p̄iecit
οὕτως, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. καὶ ἔῤ-
āt aarō v̄gam corā pharaōe: ꝛ co-
ριψεν ἀαρὼν τὴν ῥάβδον ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντί
rā seruis eius. ꝛ facta ē draco. cōuo
ον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο δράκων. συνε
cauit āt pharao sapiētes: ꝛ veneficos:
κάλεσε δὲ φαραὼ τοὺς σοφιςὰς, καὶ τοὺς φαρμακούς,
ꝛ fecerūt ꝛ incātatores egyptioꝝ incanta
καὶ ἐποίησαν καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρ
tionibus suis similiter. ꝛ p̄iecerūt vnusq̄sq̄ vir-
μακίαις αὐτῶν ὡσαύτως. καὶ ἔῤῥιψαν ἕκασος τὴν ῥάβ
gam suā: ꝛ facte sūt dracones. ꝛ deuorauit vir-
δον αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο δράκοντες. καὶ κατέπιεν ἡ ῥάβ
ga aaron illoꝝ virgas. ꝛ induratū ē cor
δος ἀαρὼν τὰς ἐκείνων ῥάβδους. καὶ κατίσχυσεν ἡ καρ
pharaōis. ꝛ nō audiuit illos: sicut locu-
δία φαραώ. καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλά-
tus ē eis dn̄s. dixit āt dn̄s ad moysē: aggrauatū ē
λησεν αὐτοῖς κς. εἶπε δὲ κς πρὸς μωυσῆν, βεβάρυνται
cor pharaōis: vt nō dimittat populū. vade
ἡ καρδία φαραὼ τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν. βάδισον
ad pharaonē mane: ecce ipse egreditur ad
πρὸς φαραὼ τὸ πρωΐ, ἰδοὺ αὐτὸς ἐκπορεύεται ἐπὶ τὸ
aquā. ꝛ stabis obuiā ei sup labiū fluminis: et
ὕδωρ. καὶ ςήσῃ συναντῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, καὶ
virgā cōuersam in colubrū: accipies in manu tua. ꝛ
τὴν ῥάβδον τὴν ςραφεῖσαν εἰς ὄφιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου. καὶ
dices ad eum: dn̄s de⁹ hebreoꝝ misit me ad te:
ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, κς ὁ θς τῶν ἑβραίων ἀπέςαλκέ με πρὸς σε,

manū meā sup egyptū & eduxerim filios israel de medio eorū. Fecit itaq̄ moyses & aarō sicut preceperat dominus: ita egerunt. Erat aūt moyses octoginta annorū: & aaron octoginta trium qn̄ locuti sūt ad pharaonē. Dixitq̄ dominus ad moysē & aarō. Cū dixerit vobis pharao: ostendite signa: dices ad aaron. Tolle virgā tuā: & proiice eam coram pharaone: ac vertatur in colubrū. Ingressi itaq̄ moyses & aaron ad pharaonē: fecerūt sicut p̄ceperat dn̄s. Tulitq̄ aaron virgam corā pharaone & seruis eius: que versa est in colubrū. Vocauit āt pharao sapientes & maleficos: & fecerūt ēt ipsi p incātatiōes egyptiacas & arcana q̄dā similiter. Proiecerūtq̄ singuli virgas suas: q̄ verse sūt in dracones. Sed deuorauit virga aarō virgas eorū. Induratūq̄ ē cor pharaōis: & nō audiuit eos sicut p̄ceperat dn̄s. Dixit āt dn̄s ad Moysen. Ingrauatū est cor pharaōis: & nō vult dimittere pp̄lm. Vade ad eū māe. Ecce egredietur ad aq̄s. Et stabis in occursum eius sup ripā fluminis: & virga q̄ cōuersa est in draconem: tolles in manu tua. Et dicesq̄ ad eum. Dominus deus hebreorum misit me ad te

ידי על מצרים והוצאתי את בני
ישראל מתוכם: ויעש משה
ואהרן כאשר צוה יהוה אתם כן
עשו: ומשה בן שמנים שנה
ואהרן בן שלש ושמנים שנה
בדברם אל פרעה: ויאמר יהוה
אל משה ואל אהרן לאמר: כי
ידבר אלכם פרעה לאמר תנו
לכם מופת ואמרת אל אהרן
קח את מטך והשלך לפני פרעה
יהי לתנין: ויבא משה ואהרן אל
פרעה ויעשו כן כאשר צוה
יהוה וישלך אהרן את מטהו
לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי
לתנין: ויקרא גם פרעה לחכמים
ולמכשפים ויעשו גם הם חרטמי
מצרים בלהטיהם כן: וישליכו
איש מטהו ויהיו לתנינם ויבלע
מטה אהרן את מטתם: ויחזק לב
פרעה ולא שמע אלהם כאשר
דבר יהוה: ויאמר יהוה אל משה
כבד לב פרעה מאן לשלח העם:
לך אל פרעה בבקר הנה יצא
המימה ונצבת לקראתו על שפת
היאר והמטה אשר נהפך לנחש
תקח בידך: ואמרת אליו יהוה
אלהי העברים שלחני אליך

(Primitiua heb.: עשה · נתן · לקח נטה שלך · היה תנן בוא · פנה · קרא · כשף · בלע · חזק · לך · יצב שפה · הפך · לקח)

Transla. Chal.

מחת גבורתי על מצרים ואפיק ית בני ישראל מביניהון: ועבד משה ואהרן כמא
דפקיד יוי יתהון כן עבדו: ומשה בר תמנן שנין ואהרן בר תמנן ותלת שנין
במללותהון עם פרעה: ואמר יוי למשה ולאהרן למימר: ארי ימליל עמכון פרעה
למימר הבו לכון מופת ותימר לאהרן סב ית חוטרך ורמי קדם פרעה יהי לתנינא:
ועל משה ואהרן לות פרעה ועבדו כן כמא דפקיד יוי ורמא אהרן ית חוטריה קדם
פרעה וקדם עבדוהי והוה לתנינא: וקרא אף פרעה לחכימיא ולחרשיא ועבדו אף
אינון חרשי מצראי בלחשיהון כן: ורמו גבר חוטריה והוו לתנינין ובלע חוטרא
דאהרן ית חוטריהון: ואתקף לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יוי: ואמר
יוי למשה אתיקר לבא דפרעה סריב לשלחא עמא: איזיל לות פרעה בצפרא הא
נפיק למיא ותתעתד לקדמותיה על כיף נהרא וחוטרא דאתהפך לחויא תסב בידך:
ותימר ליה יוי אלהא דיהודאי שלחני לותך

Interp. chal.

plagam fortitudinis mee sup egyptum: ꝛ eduxero filios israel de medio eorū. Fecitq̄ moyses ꝛ aaron sicut preceperat eis dn̄s: ita fecerunt. Moyses auteꝫ erat etatis octoginta annoꝝ. Et aaron octoginta ꝛ trium annoꝝ erat: qū locuti sunt cum pharaone. Et ait dn̄s ad moysen ꝛ aaron: dicēs. Cum locutus fuerit vobiscum pharao: dicens. Date signū: ꝛ dices ad aaron: tolle virgam tuā ꝛ proijce corā pharaone: ꝛ vertetur in colubrū. Et ingressus est moyses ꝛ aaron ad pharaonē: ꝛ fecerūt sicut eis preceperat dn̄s. Et proiecit aaron virgam suā coraꝫ pharaone ꝛ corā seruis suis: et versa est in colubrū. Vocauit quoq̄ pharao sapientes ꝛ maleficos: ꝛ fecerūt etiā ipsi malefici egyptioꝝ per incantatiōes suas similiter. Proiecerūtq̄ vnusquisq̄ virgā suā: ꝛ verse sunt in colubros: ꝛ deuorauit virga aaron virgas eorū. Et induratū ē cor pharaōis: et nō acq̄euit eis sicut locut⁹ fuerat dn̄s. Dixitq̄ dn̄s ad moysen. Ingrauatū est cor pharaonis: noluit dimittere populū. Vade ad pharaonē mane: ecce egredieē ad aq̄s: ꝛ stabis obuiā ei sup ripā fluminis: ꝛ virgam q̄ versa est in colubrū tolles in manu tua: dicesq̄ ei. Dn̄s deus iudeoꝝ misit me ad te:

(Primitiua chal.: מחא נפק · תמנא · אמר מלל · יהב יפת נסב · רמה הוה עול · הוה · תקף יקר אזל · עתד הפך חוה · נסב אשר ידה)

Ter. Heb.

לאמר שלח את עמי ויעבדני במדבר והנה לא שמעת עד כה: כה אמר יהוה בזאת תדע כי אני יהוה הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאר ונהפכו לדם: והדגה אשר ביאר תמות ובאש היאר ונלאו מצרים לשתות מים מן היאר: ויאמר יהוה אל משה אמר אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים על נהרתם על יאריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים: ויעשו כן משה ואהרן כאשר צוה יהוה וירם במטה ויך את המים אשר ביאר לעיני פרעה ולעיני עבדיו ויהפכו כל המים אשר ביאר לדם: והדגה אשר ביאר מתה ויבאש היאר ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאר ויהי הדם בכל ארץ מצרים: ויעשו כן חרטמי מצרים בלטיהם ויחזק לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דבר יהוה: ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת: ויחפרו כל מצרים סביבת היאר מים לשתות

Primitiua heb.

עבד · דבר · ידע · נכה · נטה · מות · לאה · שתה · קוה · היה · עשה · רום · נכה · הפך · מות · באש · היה · עשה · להט · חזק · פנה · בוא · שית · חפר · סבב · שתה

Trāsla. B. Hiero.

dicens. Dimitte populū meū: vt sacrificet mihi in deserto: & vsq; ad pn̄s audire noluisti. Hec igitur dicit dn̄s. In hoc scies q sim dominus. Ecce percutiam virga que in manu mea est aquā fluminis. & vertetur in sanguinē. Pisces quoq; qui sunt in fluuio morietur: & cōputrescēt aque: & affligentur egyptii bibētes aquam fluminis. Dixit quoq; dn̄s ad moysen. dic ad aarō. Tolle virgā tuā: & extēde manū tuā super aquas egypti: & super fluuios eorum: & riuos & paludes: & oēs lacus aquarum: vt vertātur in sāguinē: & sit cruor in oī terra egypti tā in ligneis vasis q; in saxeis. Fecerūt q; Moyses & aaron sicut preceperat dominus. Et eleuans virgā percussit aquam fluminis corā pharaōe & seruis eius: que versa ē in sāguinē: & pisces q erant in fluminē mortui sunt. Computruitq; fluuius: & non poterāt egiptii bibere aquā fluminis: & fuit sāguis in tota terra egypti. Fecerūtq; similiter malefici egyptiorū incātatiōibus suis. Et indur atum est cor pharaonis: nec audiuit eos sicut preceperat dominus. Auertitq; se: & ingressus est domū suam: nec apposuit cor etiā hac vice. Foderunt autē oēs egyptii per circuitū fluminis aquā vt biberent.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

dicens: dimitte populum meum: vt seruiat mihi in deserto: et ecce non audisti vsq; huc. hec dicit dn̄s: in hoc cognosces q ego dn̄s: ecce ego percutio virga que in manu mea super aquam que in fluuio: et vertetur in sanguinē. et pisces qui in flumine morientur. et fetebit flumen: et non poterunt egypti bibere aquā a flumine. dixit autē dn̄s ad moysen: dic aaron fratri tuo: accipe virgā tuā: et extende manū tuā sup aquas egypti: et sup flumina eorū: et sup riuos: et sup paludes eorū. et sup omnē congregatā aquā eorū: et erit sanguis. et fuit sanguis in omni terra egypti: in qs lignis et lapidibus. et fecerunt sic moyses et aaron: sicut precepit eis dn̄s. et eleuans aaron virgam suā: percussit aquā in flumine coram pharaone: et coram seruis eius: et conuersa est tota aqua que in flumine in sanguinē. et pisces qui in flumine mortui sunt. et cōputruit flumen. et nō poterunt egypti bibere aquā a flumine: et erat sanguis in omni terra egypti. fecerunt autē similiter et incātatores egyptiorū incātatiōibus suis: et induratū ē cor pharaonis: et nō audiuit eos: sicut dixit dn̄s. cōuersus autē pharao: ingressus ē in domū suā: et nō apposuit mentē suā neq; in hoc. foderunt autē oēs egypti p circuitū fluminis: vt biberēt aquā.

λέγων, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἰδοὺ οὐκ εἰσήκουσας ἕως τούτου. τάδε λέγει κύριος, ἐν τούτῳ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ τύπτω τῇ ῥάβδῳ τῇ ἐν τῇ χειρί μου ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ μεταβαλεῖ εἰς αἷμα. καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ τελευτήσουσι· καὶ ἐποζέσει ὁ ποταμός, καὶ οὐ δυνήσονται οἱ αἰγύπτιοι πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἰπὸν ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, λάβε τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὰ ὕδατα αἰγύπτου, καὶ ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη αὐτῶν, καὶ ἐπὶ πᾶν συνεστηκὸς ὕδωρ αὐτῶν, καὶ ἔσται αἷμα, καὶ ἐγένετο αἷμα ἐν πάσῃ τῇ γῇ αἰγύπτου, ἔν τε τοῖς ξύλοις καὶ τοῖς λίθοις. καὶ ἐποίησαν οὕτως μωυσῆς καὶ ἀαρών, καθὰ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος· καὶ ἐπάρας ἀαρὼν τῇ ῥάβδῳ αὐτοῦ, ἐπάταξε τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ μετέβαλε πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ εἰς αἷμα. καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ ἐτελεύτησαν· καὶ ἐπώζεσεν ὁ ποταμός, καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ αἰγύπτιοι πιεῖν ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἦν τὸ αἷμα ἐν πάσῃ τῇ γῇ αἰγύπτου. ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν, καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ εἶπε κύριος. ἐπιστραφεὶς δὲ φαραώ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέστησε τὸν νοῦν αὐτοῦ οὐδὲ ἐπὶ τούτῳ. ὤρυξαν δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ, ὥστε πιεῖν ὕδωρ,

Primitiua chal.

פלח · דבר · ידע · מות · שתה · נסב · רום · מי · הפך · מות · סרא · שתה · תקף · פנה · עול · שוה

Interp. chal.

dicens. Dimitte populū meū: vt seruiant corā me in deserto. Et ecce non acquieuisti hucusq;. Hec dicit dn̄s. In hoc scies q ego dn̄s: ecce ego percutio virga que est in manu mea sup aquas que sunt in flumine: & vertentur in sanguinē. Et pisces qui sunt in flumine morientur: & cōputrescet fluuius: & laborabūt egyptii vt bibāt aquas de flumine. Dixitq; dn̄s ad moysen. Dic ad aaron. Tolle virgā tuam: & leua manū tuam super aquas egypti sup fluuios eorū & super riuos eorū & super paludes eorū & super omnē locū congregationis aquarū eorum: vt vertātur in sanguinē: & sit sanguis in vniuersa terra egypti: in vasis quoq; ligneis & in vasis lapideis. Feceruntq; ita moyses & aaron: sicut precepat dn̄s. Et leuauit virgā & percussit aquas q erāt in flumine ante oculos pharaonis & ante oculos seruorū eius: & verse sunt oēs aque q erant in flumine in sanguinē. pisces quoq; q erāt in flumine mortui sunt. Et putruit flumē: & nō poterant egyptii bibere aquas de flumine: et fuit sanguis in vniuersa terra egypti. Feceruntq; silr malefici egyptiorū p incantatiōes suas. Et induratū est cor pharaonis: & nō acquieuit eis: sicut locut fuerat dn̄s. Auertitq; se pharao: & ingressus ē in domū suā: & nō posuit cor suū etiā ad hoc. Foderūtq; oēs egyptii p circuitū fluminis: vt biberēt aquas:

Transla. Chal.

לממר שלח ית עמי ויפלחון קדמי במדברא והא לא קבילתא עד כען: כדנן אמר יי בדא תידע ארי אנא יי הא אנא מחי בחוטרא די בידי על מיא די בנהרא ויתהפכון לדמא: ונוני די בנהרא ימותון ויסרי נהרא וילאון מצראי למשתי מיא מן נהרא: ואמר יי למשה אימר לאהרן סב חוטרך וארים ידך על מיא דמצראי על נהרותהון על אריתהון ועל אגמיהון ועל כל בית כנישת מיהון ויהון דמא ויהי דמא בכל ארעא דמצרים ובמאני דאעא ובמאני דאבנא: ועבדו כן משה ואהרן כמא דפקיד יי וארים בחוטרא ומחא ית מיא די בנהרא לעיני פרעה ולעיני עבדוהי ואתהפיכו כל מיא די בנהרא לדמא: ונוני די בנהרא מיתו וסרי נהרא ולא יכילו מצראי למשתי מיא מן נהרא והוה דמא בכל ארעא דמצרים: ועבדו כן חרשי מצרים בלחשיהון ואתקף לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי: ואתפני פרעה ועאל לביתיה ולא שוי לביה אף לדא: וחפרו כל מצראי סחרנות נהרא מיא

Ter. Heb.

כי לא יכלו לשתת ממימי היאר: וימלא שבעת ימים אחרי הכות יהוה את היאר:

Cap. viij.

ויאמר יהוה אל משה בא אל פרעה ואמרת אליו כה אמר יהוה שלח את עמי ויעבדני: ואם מאן אתה לשלח הנה אנכי נגף את כל גבולך בצפרדעים: ושרץ היאר צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך ובבית עבדיך ובעמך ובתנוריך ובמשארותיך: ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים: ויאמר יהוה אל משה אמר אל אהרן נטה את ידך במטך על הנהרת על היארים ועל האגמים והעל את הצפרדעים על ארץ מצרים: ויט אהרן את ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים: ויעשו כן החרטמים בלטיהם ויעלו את הצפרדעים על ארץ מצרים: ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמר העתירו אל יהוה ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלחה את העם ויזבחו ליהוה: ויאמר משה לפרעה

Primitiua heb.

יכל · מלא · נכה · בוא · עבד · מאן · נגף · עלה · בוא · שכב · נטה · תנר · שאר · עלה · נטה · עלה · נטה · כסה · עשה · להט · קרא · עתר · סור · שלח · זבח

Trāsla. B. Hiero.

Non ei poterant bibere aquam fluminis. Impletiq; sunt septem dies postq; percussit dominus fluuium.

Cap. 8.

Dixit quoq; dn̄s ad Moysen. Ingredere ad pharaonē: & dices ad eū. Hec dicit dn̄s. Dimitte populū meū: vt sacrificet mihi. Si autem nolueris dimittere: ecce ego percutiam oēs terminos tuos ranis: & ebulliet fluuius ranas: que ascendent & ingredientur domū tuam & cubiculū lectuli tui: & sup stratū tuum: & in domos seruorum tuorū: & in populū tuū & in furnos tuos: & in reliquias ciborū tuorū. & ad te & ad populū tuū: & ad oēs seruos tuos intrabūt rane. Dixitq; dominus ad moysen: Dic ad aaron. Extende manum tuam super fluuios & super riuos & paludes: & educ ranas super terram egypti. Extendit aaron manū super aquas egypti & ascenderūt rane: operueruntq; terram egypti. Fecerunt autē & malefici p incātationes suas similiter: eduxeruntq; ranas super terram egypti. Vocauit autem pharao moysen & aaron: & dixit eis. Orate dn̄m vt auferat ranas a me & a populo meo. & dimittam populum vt sacrificet dn̄o. Dixitq; moyses ad pharaōem.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et nō poterāt bibere aquā a flumine. et impleti sūt septē dies: postq percussit dn̄s flumē.

Ca. 8.

Dixit autē dn̄s ad moysē: ingredere ad pharaōē, et dices ad eum: hec dicit dn̄s: dimitte populū meū: vt seruiant mihi. si aut nō volueris tu dimittere: ecce ego percutio oēs terminos tuos ranis. et eructabit fluuius ranas. et ascendētes ingredientur in domos tuas: et in penetralia cubiculorū tuorū: et in lectos tuos: et in domos seruorū tuorū: et populi tui: et in massis tuis: et in furnis tuis. et in te: et in populū tuū: et in seruos tuos ascendēt rane. dixit autē dn̄s ad moysen: dic aaron fratri tuo: extēde manu tua virgā sup flumina: et sup riuos: et sup paludes: et educ ranas. et extendit aaron manū sup aquas egypti: et eduxit ranas. et ascēdit rana: et operuit totā terrā egypti. fecerunt aūt similiter et incātatores egyptiorū incātatiōibus suis: et eduxere ranas sup terrā egypti. et vocauit pharao moysē et aaron: et dixit: orate pro me ad dn̄m: et auferat ranas a me et a populo meo: et dimittam populū: et sacrificabūt dn̄o. dixit aūt moyses ad pharaōē:

καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. καὶ ἀνεπληρώθησαν ἑπτὰ ἡμέραι, μετὰ τὸ πατάξαι κύριον τὸν ποταμόν.

εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἴσελθε πρὸς φαραώ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν. εἰ δὲ μὴ βούλει σὺ ἐξαποστεῖλαι, ἰδοὺ ἐγὼ τύπτω πάντα τὰ ὅριά σου βατράχοις, καὶ ἐξερεύξεται ὁ ποταμὸς βατράχους, καὶ ἀναβάντες, εἰσελεύσονται εἰς τοὺς οἴκους σου, καὶ εἰς τὰ ταμεῖα τῶν κοιτώνων σου, καὶ ἐπὶ τῶν κλινῶν σου, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἐν τοῖς φυράμασί σου, καὶ ἐν τοῖς κλιβάνοις σου. καὶ ἐπὶ σὲ, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου ἀναβήσονται οἱ βάτραχοι. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἰπὸν ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, ἔκτεινον τῇ χειρί σου τὴν ῥάβδον ἐπὶ τοὺς ποταμούς, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη, καὶ ἀνάγαγε τοὺς βατράχους. καὶ ἐξέτεινεν ἀαρὼν τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ ὕδατα αἰγύπτου, καὶ ἀνήγαγε τοὺς βατράχους. καὶ ἀνεβιβάσθη ὁ βάτραχος, καὶ ἐκάλυψε τὴν γῆν αἰγύπτου. ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν, καὶ ἀνήγαγον τοὺς βατράχους ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου. καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρών, καὶ εἶπεν, εὔξασθε περὶ ἐμοῦ πρὸς κύριον, καὶ περιελέτω τοὺς βατράχους ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐξαποστελῶ τὸν λαόν, καὶ θύσωσι κυρίῳ. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς φαραώ,

Transla. Chal.

ארי לא יכילו למשתי מן מיא די בנהרא: ושלימו שבעא יומין בתר דמחא יי ית נהרא:

Ca. viij.

ואמר יי למשה עול לות פרעה ותימר ליה כדנן אמר יי שלח ית עמי ויפלחון קדמי: ואם מסרב את לשלחא הא אנא מחי ית כל תחומך בעורדעניא: וירבי נהרא עורדעניא ויסקון ויעלון בביתך ובאידרון בית משכבך ועל ערסך ובבית עבדך ובעמך ובתנורך ובאצותך: ובך ובעמך ובכל עבדך יסקון עורדעניא: ואמר יי למשה אימר לאהרן ארים ית ידך בחוטרך על נהרותא על אריתא ועל אגמיא ואסיק ית עורדעניא על ארעא דמצרים: וארים אהרן ית ידיה על מיא דמצרים וסליקו עורדעניא וחפו ית ארעא דמצרים: ועבדו כן חרשיא בלחשיהון ואסיקו ית עורדעניא על ארעא דמצרים: וקרא פרעה למשה ולאהרן ואמר צלו קדם יי ויעדי עורדעניא מני ומעמי ואשלח ית עמא וידבחון קדם יי: ואמר משה לפרעה

Interp. chal.

quia non poterant bibere ex aquis que erant in flumine. Impletiq; sunt septem dies: postq; percussit dominus fluuium.

Ca. 8.

Dixitq; dn̄s ad moysen. Ingredere ad pharaonem: & dices ei. Hec dicit dn̄s. Dimitte populū meū vt seruiant coram me. Et si nolueris dimittere: ecce ego percutiam omnem terminū tuum ranis. Et producet fluuius ranas: & ascendent & ingredientur in domum tuam & in cubiculū domus strati tui: & super lectulum tuum: & in domum seruorū tuorū & in populum tuum & in furnos tuos et in panaria tua. In te quoq; & in populum tuū & in omnes seruos tuos ascendent rane. Dixitq; dn̄s ad moysen. Dic ad aaron: leua manū tuā cum virga tua sup fluuios & sup riuulos et sup paludes: & ascendere fac ranas sup terrā egypti. Et leuauit aarō manū suā super aquas egypti: & ascenderūt rane & operuerūt terrā egypti. Et fecerūt similiter malefici per incātationes suas: & ascendere fecerūt ranas sup terrā egypti. Vocauit autē pharao moysen & aaron: & ait. Orate corā dn̄o vt auferat ranas a me & a populo meo: & dimittā populū: & imolabunt coram domino. Dixitq; moyses ad pharaonem

Primitiua chal.

אמר · פלח · סרב · מחא · רבא · נסק · עול · שכב · רום · נסק · חפא · צלא · עדא · שלח · דבח

התפאר עלי למתי אעתיר לך
ולעבדיך ולעמך להכרית
הצפרדעים ממך ומבתיך רק
ביאר תשארנה: ויאמר למחר
ויאמר כדברך למען תדע כי אין
כיהוה אלהינו: וסרו הצפרדעים
ממך ומבתיך ומעבדיך ומעמך
רק ביאר תשארנה: ויצא משה
ואהרן מעם פרעה ויצעק משה
אל יהוה על דבר הצפרדעים
אשר שם לפרעה: ויעש יהוה
כדבר משה וימתו הצפרדעים
מן הבתים מן החצרת ומן השדת:
ויצברו אתם חמרם חמרם
ותבאש הארץ: וירא פרעה כי
היתה הרוחה והכבד את לבו ולא
שמע אלהם כאשר דבר יהוה:
ויאמר יהוה אל משה אמר אל
אהרן נטה את מטך והך את עפר
הארץ והיה לכנם בכל ארץ
מצרים: ויעשו כן ויט אהרן את
ידו במטהו ויך את עפר הארץ
ותהי הכנם באדם ובבהמה כל
עפר הארץ היה כנים בכל ארץ
מצרים: ויעשו כן החרטמים
בלטיהם להוציא את הכנים ולא
יכלו ותהי הכנם באדם ובבהמה:

Trāsla. B. Hiero.

Constitue mihi qn̄ deprecer pro te & p seruis tuis & p populo tuo: vt abigantur rane a te: & a domo tua & a seruis tuis & a populo tuo: & tm̄ i flumine remaneāt: qui rn̄dit Cras. At ille iuxta inquit verbū tuū faciam: vt scias qm̄ nō ē sicut dn̄s deus nr̄: & recedēt rane a te: & a domo tua: & a seruis tuis: & a populo tuo: & tm̄ i flumine remanēbūt. Egressiq; sūt Moyses & aarō a pharaōe: & clamauit moyses ad dn̄z p spōsione ranarum: quā cōdixerat pharaoni. Fecitq; dominus iuxta verbum moysi: & mortue sunt rane de domibus & de villis & de agris. Cōgregauerūtq; eas i imensos aggeres & cōputruit terra. Vidēs āt pharao q̄ data esset requies: ingrauauit cor suum: & non audiuit eos sicut preceperat dominus. Dixitq; dn̄s ad moysen. Loquere ad aaron. Extende virgā tuam & percute puluerē terre: & sint cinifes in vniuersa terra egypti. Feceruntq; ita. Extendit aaron manū virgā tenēs: p cussitq; puluerē terre: & facti sunt cinifes in hominibus & iumentis. Oīs puluis terre versus est in cinifes p totā terrā egypti. fecerūtq; similiter malefici incātatiōibus suis: vt educerēt cinifes: & non potuerūt. Erātq; cinifes tā in hoībus q̄ i iu-

Interp. chal.

pete tibi portentū: & cōstitue tibi tp̄s qn̄ deprecer pro te: & pro seruis tuis & pro populo tuo: vt cōsumātur rane a te & a domo tua: tantūmodo in flumine remanebūt. Dixitq;. Cras: & ait. Iuxta verbū tuū: vt scias q; nullus est sicut dn̄s deus noster. Et auferent rane a te & a domo tua & a seruis tuis & a populo tuo: tātū in flumine remanebūt. Egressusq; est moyses & aaron a pharaone: & orauit moyses corā dn̄o sup negociū ranarū q; imposuerat pharaoni. fecitq; dn̄s iuxta verbū moysi: & mortue sunt rane de domib⁹ & de atrijs & de agris. Et cōgregauerūt eas i aggeres: aggeres. & cōputruerūt sup terrā. Viditq; pharao q; erat requies: & aggrauauit cor suū: & nō acqeuit eis: sicut locut⁹ fuerat dn̄s. Dixitq; dn̄s ad moysen. dic ad aarō: leua virgam tuā: & pcute puluerē terre: & erit in cinifes in vniuersa terra egypti. Fecerūtq; ita: & leuauit aaron manum suā cū virga sua & pcussit puluerē terre: & fuerūt cinifes in hoībus & in iumētis: oīs puluis terre versus est in cinifes in vniuersa terra egypti. Fecerūtq; similiter malefici per incātationes suas: vt educerēt cinifes: et non potuerunt. Erātq; cinifes in hominibus & in iumentis:

ויאמרו החרטמים אל פרעה
אצבע אלהים הוא ויחזק לב
פרעה ולא שמע אלהם כאשר
דבר יהוה: ויאמר יהוה אל משה
השכם בבקר והתיצב לפני פרעה
הנה יוצא המימה ואמרת אליו
כה אמר יהוה שלח עמי ויעבדני:
כי אם אינך משלח את עמי
הנני משליח בך ובעבדיך ובעמך
ובבתיך את הערב ומלאו בתי
מצרים את הערב וגם האדמה
אשר הם עליה: והפליתי ביום
ההוא את ארץ גשן אשר עמי
עמד עליה לבלתי היות שם ערב
למען תדע כי אני יהוה בקרב
הארץ: ושמתי פדת בין עמי ובין
עמך למחר יהיה האת הזה: ויעש
יהוה כן ויבא ערב כבד ביתה
פרעה ובית עבדיו ובכל ארץ
מצרים תשחת הארץ מפני
הערב: ויקרא פרעה אל משה
ולאהרן ויאמר לכו זבחו
לאלהיכם בארץ: ויאמר משה לא
נכון לעשות כן כי תועבת מצרים
נזבח ליהוה אלהינו הן נזבח את
תועבת מצרים לעיניהם ולא
יסקלנו: דרך שלשת ימים נלך

Trāsla. B. Hiero.

mentis. Et dixerūt malefici ad pharaonem. Digitus dei est hic. Induratumq; est cor pharaonis: & non audiuit eos sicut p̄cepat dn̄s. Dixit quoq; dominus ad moyse. Consurge diluculo & sta coram pharaone. Egredietur ei ad aq̄s. Et dices ad eum. hec dicit dn̄s. Dimitte populū meū vt sacrificet mihi. q; si non dimiseris eum: ecce ego mittā in te & in seruos tuos & ī pplm tuū & in domos tuas oē genus muscarū: & iplebūtur oēs domus egyptiorum muscis diuersi gn̄is: & vniuersa terra i qua fuerint. Faciāq; mirabilē in die illa terrā gessen in qua populus meus est: vt non sint ibi musce: vt scias quoniam ego dominus in medio terre. ponāq; diuisionē inter pplm meū & populum tuum. Cras erit signū istud. Fecitq; dn̄s ita. Et venit musca grauissima ī domos pharaonis & seruorū eius & in oēm terram egypti: corruptaq; est terra ab huiuscemodi muscis. Vocauitq; pharao moysen & aaron: & ait eis. Ite & sacrificate deo vestro in terra hac. Et ait moyses. Non pōt ita fieri. Abominationes enim egyptiorū imolabim⁹ dn̄o deo nr̄o. q; si mactauerim⁹ ea q̄ colūt egyptii coram eis: lapidibus nos obruent. Viā triū dierū pgem⁹.

Transla. Chal.

Interp. chal.

Dixeruntq; malefici ad pharaonē plaga a facie dei ē. et induratū est cor pharaonis: & nō acqeuit eis: sicut locutus fuerat dn̄s. Dixitq; dn̄s ad moysen. Surge diluculo: & sta corā pharaone. Ecce egredietur ad aq̄s: et dices ei. Hec dicit dn̄s. Dimitte populū meum: vt seruiāt corā me. q; si nō tu dimiseris pplm meū. Ecce ego mittā in te & in seruos tuos & in populū tuū & in domos tuas mixtionē bestiarū: & implebūtur domus egyptiorū mixtiōe: vniuersa quoq; terra i qua ipsi fuerint. Diuidamq; in die illa terrā gessen in qua populus meus habitat: vt non sit ibi mixtio: vt scias quoniam ego dn̄s dominator in medio terre. Ponāq; redemptionē populo meo: et super populū tuum inducam plagam: cras erit hoc signum. Fecitq; dn̄s ita. Et venit mixtio grauissima in domus pharaonis & in domum seruorū eius & in omnē terram egypti. Corruptaq; est terra propter mixtionem. Vocauitq; pharao moysen & aaron: et ait. Ite sacrificate coram deo vestro in terra. Dixitq; moyses nō decet ita fieri: quoniam animal quod egyptij colunt nos imolabimus: vt sacrificemus corā dn̄o deo nr̄o. q; si imolauerimus animal quod ipsi colunt ipsis videntibus: nonne lapidabunt nos? Viam trium dierum ibimus

במדבר ונזבחנו ליהוה אלהינו כאשר יאמר אלינו: ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתם ליהוה אלהיכם במדבר רק הרחק לא תרחיקו ללכת העתירו בעדי: ויאמר משה הנה אנכי יוצא מעמך והעתרתי אל יהוה וסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו מחר רק אל יסף פרעה התל לבלתי שלח את העם לזבח ליהוה: ויצא משה מעם פרעה ויעתר אל יהוה: ויעש יהוה כדבר משה ויסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו לא נשאר אחד: ויכבד פרעה את לבו גם בפעם הזאת ולא שלח את העם:

Cap. ix.

ויאמר יהוה אל משה בא אל פרעה ודברת אליו כה אמר יהוה אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני: כי אם מאן אתה לשלח ועודך מחזיק בם: הנה יד יהוה הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאד: והפלה יהוה בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים ולא ימות מכל לבני ישראל דבר: וישם יהוה מועד לאמר מחר יעשה יהוה

in solitudinem: & sacrificabimus dño deo nostro: sicut precepit nobis. Dixitq; Pharao. Ego dimittam vos vt sacrificetis dño deo vestro in deserto: veruntamen longius ne abeatis. Rogate pro me. Et ait moyses. Egressus a te orabo dominum: & recedet musca a pharaõe & a seruis suis & a pplo eius cras. Verũtamen noli vltra fallere: vt non dimittas populũ sacrificare domino. Egressusq; moyses a pharaone orauit dñm. Qui fecit iuxta verbũ illius: & abstulit muscas a pharaõe & a seruis suis & a populo eius. Nõ superfuit nec vna quidẽ. Et ingrauatũ ẽ cor pharaõis: ita vt nec hac quidẽ vice dimitteret populum. Cap. 9.

Dixit autẽ dominus ad moysen ingredere ad pharaonẽ & loqre ad eũ. Hec dicit dñs deus hebreorũ. Dimitte populũ meũ vt sacrificet mihi. Quod si adhuc renuis: & retines eos: ecce manus mea erit super agros: & super equos & asinos & camelos & oues & boues: pestis valde grauis. Et faciet dñs mirabile inter possessiões israel & possessiões egyptiorũ: vt nil oino pereat ex his q̃ ptinẽt ad filios israel. Cõstituitq; dñs tempus dicens. Cras faciet dominus

εἰς τὴν ἔρημον, καὶ θύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, καθά περ εἶπεν ἡμῖν. καὶ εἶπε φαραώ, ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμᾶς, καὶ θύσατε τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀλλ' οὐ μακρὰν ἀποτενεῖτε πορευθῆναι. εὔξασθε οὖν περὶ ἐμοῦ πρὸς κύριον. εἶπε δὲ μωυσῆς, ὅδε ἐγὼ ἐξελεύσομαι ἀπὸ σοῦ, καὶ εὔξομαι πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἀπελεύσεται ἡ κυνόμυια ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου αὔριον. μὴ προσθῇς ἔτι φαραὼ ἐξαπατῆσαι, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαὸν θῦσαι κυρίῳ. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραώ, καὶ προσηύξατο πρὸς τὸν θεόν. ἐποίησε δὲ κύριος καθάπερ εἶπε μωυσῆς, καὶ περιεῖλε τὴν κυνόμυιαν ἀπὸ φαραώ, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ κατελείφθη οὐδεμία. καὶ ἐβάρυνε φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ καιροῦ τούτου, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν. Ca. 9.

Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἴσελθε πρὸς φαραώ, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν. εἰ μὲν οὖν μὴ βούλῃ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἀλλ' ἔτι ἐγκρατεῖς αὐτοῦ, ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἔσται ἐν τοῖς κτήνεσί σου τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, ἔν τε τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ὑποζυγίοις, καὶ ταῖς καμήλοις, καὶ βουσί, καὶ προβάτοις θάνατος μέγας σφόδρα. καὶ παραδοξάσω ἐγὼ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν αἰγυπτίων καὶ ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ οὐ τελευτήσει ἀπὸ πάντων τῶν τοῦ ἰσραὴλ υἱῶν ῥητόν. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς ὅρον, λέγων, ἐν τῇ αὔριον ποιήσει

in deserto. & sacrificabim⁹ dño deo nřo: sicut dixit nobis. & dixit pharao: ego dimittã vos: et sacrificate dño deo vestro in deserto: sed nõ longe procedetis ire. orate igit p me ad dñm. dixit ãt moyses: ecce ego egrediar a te: & orabo ad deũ: et recedet musca canina a te: et a seruis tuis: & a populo tuo cras. nõ addas vltra pharao decipere: vt nõ dimittas pplm sacrificare dño. egressus ãt moyses a pharaõe: & orauit ad deũ. fecit ãt dñs sicut dixit moyses: & abstulit muscã caninã a pharaõe: & a seruis eius: et populo ei⁹: et nõ relicta e neq; vna. & ingrauauit pharao cor suum: & in tẽpore hoc: et nõ voluit dimittere populũ. Ca. 9.

Dixit ãt dñs ad moysen: ingredere ad pharaonẽ: & dices ei: hec dicit dñs de⁹ hebreorũ. dimitte populũ meũ: vt mihi seruiãt. si quidẽ igit nõ volueris dimittere populũ meũ, sed adhuc retines eos: ecce man⁹ dñi erit in iumẽtis tuis q̃ in campis: in equis & in subiugalib⁹: & camelis: & bob⁹: & ouibus mors magna valde. & mirabilia faciã ego in die illa inter iumẽta egyptiox & inter iumẽta filiox israel. & nõ morietur ab oib⁹ filiox israel filijs dicibile. et dedit de⁹ finiũ: dicẽs: in crastinũ faciet dñs

Primitiua heb.: אמר שלח זבח רחק עתר יצא סור אסף תלל שלח עשה סור שאר כבד עבד חזק היה כנה פלה מות שום

Transla. Chal.

במדברא ונדבח קדם יי אלהנא כמא דיימר לנא: ואמר פרעה אנא אשלח יתכון ותדבחון קדם יי אלהכון במדברא לחוד ארחקא לא תרחקון למיזל צלו אף עלי: ואמר משה הא אנא נפיק מעמך ואצלי קדם יי ויעדי ערובא מפרעה מעבדוהי ומעמיה מחר לחוד לא יוסיף פרעה לשקרא בדיל דלא לשלחא ית עמא לדבחא קדם יי: ונפק משה מלות פרעה וצלי קדם יי: ועבד יי כפתגמא דמשה ואעדי ערובא מפרעה מעבדוהי ומעמיה לא אשתאר חד: ויקר פרעה ית ליביה אף בזמנא הדא ולא שלח ית עמא:

Ca. ix.

ואמר יי למשה עול לות פרעה ותמליל עמיה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחון קדמי: ארי אם מסרב את לשלחא ועד כען את מתקיף בהון: הא מחא מן קדם יי הויא בגיתך די בחקלא בסוסותא בחמרי בגמלי בתורי ובענא מותא סגי לחדא: ויפרש יי בין בעירא דישראל ובין בעירא דמצראי ולא ימות מכל לבני ישראל מדעם: ושוי יי זמנא למימר מחר יעביד יי

Interp. chal.

in solitudinẽ: & sacrificabimus corã dño deo nostro: sicut precepit nobis. Dixitq; pharao. Ego dimittam vos: vt sacrificetis coram dño deo vestro in deserto. Veruntamen longius non recedatis: orate etiam pro me. Et ait moyses. Ecce ego egrediar a te & orabo coram dño: & auferet mixtionem a pharaone & a seruis suis & a populo suo cras. veruntamen nõ addat pharao vltra mentiri: vt non dimittat populũ ad sacrificandũ coram dño. Egressusq; est moyses a pharaone: et orauit coram dño. Et fecit dñs iuxta verbum moysi: & abstulit mixtionem a pharaone & a seruis suis: & a populo suo: nec vna quidẽ remansit. & ingrauauit pharao cor suũ etiã hac vice: & nõ dimisit populum. Dixit dñs ad moysen. Ingredere ad Ca. 9. pharaonẽ & loquere ei. Hec dicit dominꝰ deus iudeorũ. Dimitte populũ meũ: vt seruiant coram me. q si nolueris dimittere eos: & adhuc tu retines eos: ecce plaga a facie dñi erit in pecoribus tuis que sunt in agro: in equis: in asinis: in camelis: in bobus & in ouibus: pestis grãdis nimis. Et diuidet dñs inter pecora israel & inter pecora egyptiorum: & nihil morietur ex omnibus que possident filij israel. Posuitq; dñs terminum: dicens. Cras faciet dñs

Primitiua chal.: דבר אמר שלח דבח רחק אזל צלא עדה יסף עדא שאר אחד מלל ידא פלח סרב תקף נתא עין פרש מות שוה אמר עבד

τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησε κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο τῇ ἐπαύριον, καὶ ἐτελεύτησε πάντα τὰ κτήνη τῶν αἰγυπτίων, ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐκ ἐτελεύτησεν οὐδέν. ἰδὼν δὲ φαραώ, ὅτι οὐκ ἐτελεύτησεν ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐδέν, ἐβαρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τὸν λαόν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, λάβετε ὑμεῖς πλήρεις τὰς χεῖρας αἰθάλης καμιναίας, καὶ πασάτω μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ γενηθήτω κονιορτὸς ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου, καὶ ἔσται ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ τὰ τετράποδα ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι, καὶ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἔλαβε τὴν αἰθάλην τῆς καμιναίας ἐναντίον φαραώ, καὶ ἔπασεν αὐτὴν μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐγένετο ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἐν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι. καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ φαρμακοὶ στῆναι ἐναντίον μωυσῆ διὰ τὰ ἕλκη. ἐγένετο γὰρ τὰ ἕλκη ἐν τοῖς φαρμακοῖς, καὶ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθὰ συνέταξε κύριος. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ὄρθρισον τὸ πρωΐ, καὶ στῆθι ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί μοι. ἐν τῷ νῦν καιρῷ ἐγὼ ἐξαποστέλλω

hoc verbum in terra. et fecit dñs verbũ hoc crastina. & mortua sũt oĩa iumẽta egyptiox. ab ãt iumẽtis filiox israel nõ mortuũ est quicq;. videõs ãt pharao: q nõ mortuũ ẽ a iumẽtis filiox israel quicq;: ingrauatũ ẽ cor pharaõis: et nõ dimisit populũ. dixit ãt dñs ad moysen & aaron: dicẽs: tollite vobis plenas manus cineris camini: et spargat moyses in celum corã pharaõe: & corã seruis eius: & fiat puluis sup oẽm terrã egypti. & erit sup hoĩes: et sup quadrupedia vlcera vesice feruentes in ꝗ hoib⁹: & in quadrupedib⁹: et in oĩ tra egypti. et accepit cinerẽ camini corã pharaõe: & sparsit eũ moyses in celũ. & facta sũt vlcera vesice ferũtes in ꝗ hoib⁹: et in quadrupedib⁹. & nõ potuerũt incãtatores stare corã moyse pp̃ vlcera. facta sũt .n. vlcera in incantatorib⁹: et in oĩ tra egypti. indurauit ãt dñs cor pharaõis: & nõ audiuit eos sicut cõstituit dñs. dixit ãt dñs ad moysen: surge mane: et sta corã pharaõe: & dices ad eũ: hec dicit dñs de⁹ hebreox: dimitte populũ meũ: vt seruiãt mihi. in .n. nũc tẽpore ego mitto

verbũ istud in terra. Fecit ergo dominus verbum hoc altera die: & mortua sũt oĩa aĩantia egyptiorũ. De aĩalibus vero filiorũ israel nihil oino periit. Et misit pharao ad videndũ: nec erat quicq; mortuũ de his q̃ possidebat israel. Ingrauatũq; est cor pharaõis: & nõ dimisit populũ. Et dixit dominus ad moysen & aaron. Tollite plenas manus cineris de camino: & spargat illũ moyses in celum corã pharaone: sitq; puluis sup oẽm terrã egypti. Erunt enim in hominibus & iumẽtis vlcera & vesice turgentes in vniuersa terra egypti. Tulerũtq; cinerẽ de camino: & steterunt corã pharaone: & sparsit illum moyses in celũ. Factaq; sunt vlcera vesicarum turgẽtiũ in hoĩbus & iumentis: nec poterãt malefici stare coram moyse propter vlcera que in illis erant & in omni terra egypti. Indurauitq; dñs cor pharaonis: & non audiuit eos sicut locutus ẽ dominus ad moysen. Dixitq; dñs ad moysen. Mane consurge & sta coram pharaone: & dices ad eũ. Hec dicit dominus deus hebreorũ. Dimitte populũ meũ: vt sacrificet mihi: quia in hac vice mittam

הדבר הזה בארץ: ויעש יהוה את הדבר הזה ממחרת וימת כל מקנה מצרים וממקנה בני ישראל לא מת אחד: וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד ויכבד לב פרעה ולא שלח את העם: ויאמר יהוה אל משה ואל אהרן קחו לכם מלא חפניכם פיח כבשן וזרקו משה השמימה לעיני פרעה: והיה לאבק על כל ארץ מצרים והיה על האדם ועל הבהמה לשחין פרח אבעבעת בכל ארץ מצרים: ויקחו את פיח הכבשן ויעמדו לפני פרעה ויזרק אתו משה השמימה ויהי שחין אבעבעת פרח באדם ובבהמה: ולא יכלו החרטמים לעמד לפני משה מפני השחין כי היה השחין בחרטמם ובכל מצרים: ויחזק יהוה את לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דבר יהוה אל משה: ויאמר יהוה אל משה השכם בבקר והתיצב לפני פרעה ואמרת אליו כה אמר יהוה אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני: כי בפעם הזאת אני שלח את

Primitiua heb.: עשה מות שלח כבד לקח פוח שחן לקח עמד זרק חזק שכם יצב עבד

Transla. Chal.

פתגמא הדין בארעא: ועבד יי ית פתגמא הדין ביומא דבתרוהי ומית כל בעירא דמצראי ומבעירא דבני ישראל לא מית חד: ושלח פרעה והא לא מית מבעירא דישראל עד חד ואתיקר לבא דפרעה ולא שלח ית עמא: ואמר יי למשה ולאהרן סבו לכון מלי חפניכון פיחא דאתונא וידרקיניה משה לצית שמיא לעיני פרעה: ויהי לאבקא על כל ארעא דמצרים ויהי על אנשא ועל בעירא לשחנא סגי אבעבועין בכל ארעא דמצרים: ונסיבו ית פיחא דאתונא וקמו קדם פרעה וזרק יתיה משה לצית שמיא והוה שחנא סגי אבעבועין באנשא ובבעירא: ולא יכילו חרשיא למיקם קדם משה מן קדם שחנא ארי הוה שחנא בחרשיא ובכל מצראי: ותקיף יי ית לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי עם משה: ואמר יי למשה אקדים בצפרא ואתעתד קדם פרעה ותימר ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחון קדמי: ארי בזמנא הדא אנא שלח ית

Interp. chal.

verbum istud in terra. Fecitq; dñs verbũ hoc sequẽti die: & mortuũ est omne aĩal egyptiorũ: & de aialibus filiox israel nec vnum mortuũ est. Misitq; pharao: & ecce de aialibus filiox israel nec vnum quidẽ mortuũ erat. Et ingrauatũ est cor pharaonis: & nõ dimisit populũ. Et dixit dñs ad moysen & aaron. Tollite vobis plenos pugillos vestros fauille fornacis: & spargat illam moyses versus celũ ante oculos pharaonis. et erit in puluerẽ tenuissimũ sup omnẽ terrã egypti. Et erit in hoĩbus & in iumẽtis & pecoribus scabies germinans vesicas in vniuersa terra egypti. Et tulerũt fauillã fornacis: & steterunt corã pharaone. et sparsit illam moyses versus celum. Et fuit scabies et vesice multe in hominibus & in pecoribus. et non poterant malefici stare coram moyse propter scabiẽ: quia erat scabies in maleficis & in omnibus egyptijs. Et ingrauauit dñs cor pharaonis: et non acquieuit eis: sicut locutus fuerat dominus cum moyse. Dixitq; dominꝰ ad moysen. Consurge mane: & sta coram pharaone: dicesq; ei. Hec dicit dñs deus iudeorũ. Dimitte populum meum: vt seruiant coram me. quia in hac vice ego mitto

Primitiua chal.: מות יקר נסב מלא פוח זרק קום כהל תקף קדם עתד אמר פלח

Tex.Heb.

Tex.Heb.	Primitiua heb.
כָּל מַגֵּפֹתַי אֶל לִבְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ	נָגַף
וּבְעַמֶּךָ בַּעֲבוּר תֵּדַע כִּי אֵין כָּמֹנִי	עָבַר יָדַע כְּמוֹ
בְּכָל הָאָרֶץ׃ כִּי עַתָּה שָׁלַחְתִּי אֶת	
יָדִי וָאַךְ אוֹתְךָ וְאֶת עַמְּךָ בַּדָּבֶר	נָכָה
וַתִּכָּחֵד מִן הָאָרֶץ׃ וְאוּלָם בַּעֲבוּר	כָּחַד אָלַם
זֹאת הֶעֱמַדְתִּיךָ בַּעֲבוּר הַרְאֹתְךָ	עָמַד רָאָה
אֶת כֹּחִי וּלְמַעַן סַפֵּר שְׁמִי בְּכָל	כֹּחַ
הָאָרֶץ׃ עוֹדְךָ מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי לְבִלְתִּי	סָלַל
שַׁלְּחָם׃ הִנְנִי מַמְטִיר כָּעֵת מָחָר	מָטַר
בָּרָד כָּבֵד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא הָיָה	
כָמֹהוּ בְּמִצְרַיִם לְמִן הַיּוֹם הִוָּסְדָה	כְּמוֹ יָסַד
וְעַד עָתָּה׃ וְעַתָּה שְׁלַח הָעֵז	עָזַז
אֶת מִקְנְךָ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לְךָ	קָנָה
בַּשָּׂדֶה כָּל הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר	
יִמָּצֵא בַשָּׂדֶה וְלֹא יֵאָסֵף	מָצָא אָסַף
הַבַּיְתָה וְיָרַד עֲלֵהֶם הַבָּרָד	
וָמֵתוּ׃ הַיָּרֵא אֶת דְּבַר יְהוָה	מוּת
מֵעַבְדֵי פַּרְעֹה הֵנִיס אֶת עֲבָדָיו	נוּס
וְאֶת מִקְנֵהוּ אֶל הַבָּתִּים׃ וַאֲשֶׁר	בַּיִת
לֹא שָׂם לִבּוֹ אֶל דְּבַר יְהוָה	שׂוּם
וַיַּעֲזֹב אֶת עֲבָדָיו וְאֶת מִקְנֵהוּ	עָזַב
בַּשָּׂדֶה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה	
נְטֵה אֶת יָדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם וִיהִי	הָיָה
בָרָד בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם עַל הָאָדָם	
וְעַל הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה	
בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת	נָטָה
מַטֵּהוּ עַל הַשָּׁמַיִם וַיהוָה	נָטָה

Trāsla.B.Hiero.

omnes plagas meas super cor tuū & super seruos tuos & sup populū tuū: vt scias q nō sit similis mei in omni terra. Nunc eī extendens manū: percutiā te & populū tuum peste: peribisq̧ de terra. Idcirco autem posui te vt ostēdam in te fortitudiem meam: & narretur nomē meū in oī terra. Adhuc retīes populū meū: & nō vis eū dimittere. En pluā cras hac ipsa hora grādinē multā nimis: qualis non fuit in egypto a die qua fūdata est vsq̧ in pn̄s tp̄s. Mitte ergo iam nunc & cōgrega iumenta tua: & omnia que habes in agro. Hoīes eī & iumēta & vniuersa que inuenta fuerint foris: nec congregata de agris: cecideritq̧ sup ea grādo: morientur. qui timuit verbum domini de seruis pharaōis: fecit cōfugere seruos suos: & iumenta in domos. qui autem neglexit sermonē dn̄i: dimisit seruos suos & iumenta in agris. Et dixit dn̄s ad moysen. Extēde manū tuā in celum vt fiat grando in vniuersa terra egypti super homines & sup iumēta & super omnem herbā agri in terra egypti. Extēditq̧ moyses virgam in celū: & dominus

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina

oia occurrētia mea in cor
πάντα τὰ συναντήματά μου εἰς τὴν καρδίαν
tuū: et seruoꝝ tuoꝝ: et ppl'i tui
σου, καὶ τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου.
vt videas: q nō est alius: sicut ego in oī
ἵνα ἴδῃς, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος, ὡς ἐγὼ ἐν πάσῃ τῇ
tra. nūc .n. mittens manū meā pcutiā
γῇ. νῦν γὰρ ἀποστείλας τὴν χεῖρά μου πατάξω
te: et pplm tuū interficiā: et delebe-
σε, καὶ τὸν λαόν σου θανατώσω, καὶ ἐκτριβή-
ris a tra. et ppt hoc seruatus es:
σῃ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἕνεκα τούτου διετηρήθης,
vt ondā in te fortitudinē meā: et vt
ἵνα ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν ἰσχύν μου. καὶ ὅπως Roma 9.c.
narret nomē meū in oī tra. adhuc igr tu
διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἔτι οὖν σὺ
retines populū meū: vt nō dimittas eos:
ἐμποιῇ τοῦ λαοῦ μου, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι αὐ-
ecce ego pluo hac hora cras
τούς, ἰδοὺ ἐγὼ βρέχω ταύτην τὴν ὥραν αὔριον
grādinē multā valde: que talis nō fuit
χάλαζαν πολλὴν σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγο-
in egypto: ex qua die cōdita ē: et vsq ad
νεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔκτισαι, καὶ ἕως τῆς
diem hanc. nūc igr festina cōgrega-
ἡμέρας ταύτης. νῦν οὖν κατάσπευσον συναγα-
re iumēta tua: et q̄cūq tibi sūt in agro.
γεῖν τὰ κτήνη σου, καὶ ὅσα σοί ἐστιν ἐν τῷ πεδίῳ.
oēs .n. hoies: et iumēta: q̄cūq inuē-
πάντες γὰρ οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ κτήνη, ὅσα ἂν εὑ-
ta fuerit in agris: et nō ingredietur i domū: ceci-
ρεθῇ ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ μὴ εἰσέλθῃ εἰς οἰκίαν, πέ-
derit āt sup ea grādo: morietur. qui ti-
σῃ δὲ ἐπ' αὐτὰ ἡ χάλαζα, τελευτήσει. ὁ φοβούμε-
met vbū dn̄i seruoꝝ pharaōis:
νος τὸ ῥῆμα κυρίου τῶν θεραπόντων φαραώ,
cōgregauit iumēta sua in domos. qui
συνήγαγε τὰ κτήνη αὐτοῦ εἰς τοὺς οἴκους. ὃς
āt nō attēdit mēte ad vbū dn̄i:
δὲ μὴ προσέσχεν τῇ διανοίᾳ εἰς τὸ ῥῆμα κυρίου,
dimisit iumēta in agris. dixit āt dn̄s
ἀφῆκε τὰ κτήνη ἐν τοῖς πεδίοις. εἶπε δὲ κύριος
ad moysen: extēde manū tuā in ce-
πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν οὐ-
lum: et erit grādo sup oēm trā egy-
ρανόν, καὶ ἔσται χάλαζα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν αἰ-
pti: sup q̧ hoies et iumē-
γύπτου, ἐπί τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ κτή-
ta: et sup oēm herbā q̄ in tra.
νη, καὶ ἐπὶ πᾶσαν βοτάνην τὴν ἐπὶ τῆς γῆς.
extendit āt moyses manū in celū:
ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸν οὐρανόν,
et dn̄s
καὶ κύριος

C

Primitiua chal.

מְחָא יְדַע
שְׁלַח מְחָא שְׁצָא
קוּם חֲזָא הֲוָה
שְׁעָה
נְחַת
שַׁכְלֵל נְתָא
שְׁכַח כְּנַשׁ נְחַת
מוּת שְׁוָה
רוּם
הֲוָה

Interp.chal.

omnes plagas meas in cor tuū ꝛ in seruos tuos ꝛ in populū tuū: vt scias q̄m non est similis mei dn̄ator in vniuersa terra. q̄m nunc prope est corā me: vt mittā plagā fortitudinis mee: ꝛ percutiā te ꝛ populū tuū peste: cōsumaberisq̧ de terra. Uerūtamē ppter hoc sustinui te: vt ostenderē tibi fortitudinē meā. ꝛ vt narrēt potentiā nois mei in vniuersa terra. Adhuc tu subiectum retines populū meū: vt non dimittas eos? Ecce ego descendere faciā cras hac ipsa hora grandinē fortē nimis: cui similis nō fuit in egypto: a die qua fundata est vsq̧ nunc. Nunc autē mitte cōgrega pecora tua que sunt in agro: oēs enim hoies ꝛ iumenta que inuenta fuerint in agro: ꝛ nō fuerint cōgregata in domū: descenderitq̧ sup ea grando: morientur. Qui timuit verbū dn̄i de seruis pharaonis congregauit seruos suos ꝛ pecora sua in domos. Et qui nō apposuit cor suū verbo dn̄i: dimisit seruos suos ꝛ pecora sua in agro. Dixitq̧ dn̄s ad moysen. Leua manū tuam versus celum: vt sit grando in vniuersa terra egypti: sup homines ꝛ super iumenta ꝛ super omnē herbā agri in terra egypti. Eleuauitq̧ moyses virgam suā versus celum: ꝛ dn̄s

Transla.Chal.

כָּל מַחָתַי לְלִבָּךְ וּבְעַבְדָךְ וּבְעַמָּךְ בְּדִיל דְּתִידַע אֲרֵי לֵית דִּכְוָתִי שַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא׃ אֲרֵי
כְּעַן קָרִיב קֳדָמַי דְּאֶשְׁלַח פּוֹן יָת מַחַת גְּבוּרְתִּי וְאֶמְחֵי יָתָךְ וְיָת עַמָּךְ בְּמוֹתָא וְאִשְׁתֵּיצֵית
מִן אַרְעָא׃ וּבְרַם בְּדִיל דָּא קַיֵּימְתָּךְ בְּדִיל לְאַחְזָיוּתָךְ יָת חֵילִי וּבְדִיל דִּיהוֹן מִשְׁתָּעַן
גְּבוּרַת שְׁמִי בְּכָל אַרְעָא׃ עַד כְּעַן אַתְּ כָּבֵישׁ לֵיהּ לְעַמִּי בְּדִיל דְּלָא לְשַׁלָּחוּתְהוֹן׃ הָא
אֲנָא מַחֵית בְּעִידָּנָא הָדֵין מְחַר בַּרְדָּא תַּקִּיף לַחֲדָא דְּלָא הֲוָה דִּכְוָתֵיהּ בְּמִצְרַיִם לְמִן
יוֹמָא דְּאִשְׁתַּכְלָלַת וְעַד כְּעַן׃ וּכְעַן שְׁלַח כְּנוֹשׁ יָת גֵּיתָךְ וְיָת כָּל דִּלָךְ בְּחַקְלָא כָּל אֱנָשָׁא
וּבְעִירָא דְּיִשְׁתְּכַח בְּחַקְלָא וְלָא יִתְכְּנֵישׁ לְבֵיתָא וְיֵחוֹת עֲלֵיהוֹן בַּרְדָּא וִימוּתוּן׃ דְּדָחֵיל
מִן פִּתְגָמָא דַּייָ מֵעַבְדֵי פַרְעֹה כְּנֵישׁ יָת עַבְדוֹהִי וְיָת גֵּיתֵיהּ לְבֵיתָא׃ וּדְלָא שַׁוִּי לִבֵּיהּ
לְפִתְגָמָא דַּייָ שְׁבַק יָת עַבְדוֹהִי וְיָת בְּעִירֵיהּ בְּחַקְלָא׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲרֵים יָת יְדָךְ
עַל צֵית שְׁמַיָּא וִיהֵי בַרְדָּא בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם עַל אֱנָשָׁא וְעַל בְּעִירָא וְעַל כָּל
עִסְבָּא דְּחַקְלָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם׃ וַאֲרֵים מֹשֶׁה יָת חוּטְרֵיהּ עַל צֵית שְׁמַיָּא וַייָ

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina.

dedit voces et grādinē. et discurrit ignis
ἔδωκε φωνὰς καὶ χάλαζαν. καὶ διέτρεχε τὸ πῦρ
ps.77. ps.104 sup trā. et pluit dn̄s grādinē sup om-
ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔβρεξε κύριος χάλαζαν ἐπὶ πᾶ-
nē trā egypti. erat āt grādo et ignis
σαν γῆν αἰγύπτου. ἦν δὲ ἡ χάλαζα καὶ τὸ πῦρ
ardens in grādine. at grādo multa val-
φλογίζον ἐν τῇ χαλάζῃ. ἡ δὲ χάλαζα πολλὴ σφό-
de: que talis nō fuit in egypto: ex q̄ fa-
δρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς γε-
cta fuit in ipa gens. pcussit āt grādo in om
γένηται ἐπ' αὐτῆς ἔθνος. ἐπάταξε δὲ ἡ χάλαζα ἐν πά-
ni tra egypti oia q̄cūq erāt in agro: ab
σῃ γῇ αἰγύπτου πάντα ὅσα ἦν ἐν τῷ πεδίῳ, ἀπὸ
hoie vsq ad iumētū. et oēm herbā q̄ erāt in
ἀνθρώπου ἕως κτήνους. καὶ πᾶσαν βοτάνην τὴν ἐν
agro pcussit grādo. et oia li-
τῷ πεδίῳ ἐπάταξεν ἡ χάλαζα. καὶ πάντα τὰ ξύ-
gna q̄ in agris cōfregit. sed in tra
λα τὰ ἐν τοῖς πεδίοις συνέτριψεν. πλὴν ἐν γῇ
gesem: vbi erāt filij israel: nō fuit gran-
γεσέμ, οὗ ἦσαν υἱοὶ ἰσραήλ, οὐκ ἐγένετο ἡ χάλα-
do. mittens āt pharao: vocauit moysen et
ζα. ἀποστείλας δὲ φαραώ, ἐκάλεσε τὸν μωυσῆν καὶ
aaron: et dixit eis: peccaui nūc: do-
ἀαρών, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἡμάρτηκα τὸ νῦν, ὁ κύ-
min' iustus: ego āt et ppls me' impij. ora-
ριος δίκαιος, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ λαός μου ἀσεβεῖς. προ-
te ergo ad dn̄m: et cessent fi-
σεύξασθε οὖν πρὸς κύριον, καὶ παυσάσθω τοῦ γε-
eri voces dei: et grādo: et ignis: et di-
νηθῆναι φωνὰς θεοῦ, καὶ χάλαζαν, καὶ πῦρ, καὶ ἐ-
mittam vos: et nō ampli' addetis manere.
ξαποστελῶ ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔτι προστεθήσεσθε μένειν.
dixit āt ei moyses: cū egrediar ciuitatē. ex-
εἶπε δὲ αὐτῷ μωυσῆς, ὡς ἂν ἐξέλθω τὴν πόλιν, ἐκ-
tendam manus meas ad dn̄m. et voces
πετάσω τὰς χεῖράς μου πρὸς κύριον. καὶ αἱ φωναὶ
cessabūt: et grādo: et pluuia nō erit
παύσονται, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ ἔσται
ampli'. vt scias: q dn̄i tra: et tu et ser-
ἔτι. ἵνα γνῷς, ὅτι τοῦ κυρίου ἡ γῆ, καὶ σὺ καὶ οἱ θε-
ui tui. scio. q nūquā timetis
ράποντές σου. ἐπίσταμαι ὅτι οὐδέποτε φοβεῖ-
dn̄m. at linū et hordeū pcussū ē.
σθε τὸν κύριον. τὸ δὲ λίνον καὶ ἡ κριθὴ ἐπλήγη. ἡ
nā hordeū germinauerat: at linū seminificans.
γὰρ κριθὴ παρεστηκυῖα, τὸ δὲ λίνον σπερματίζον.
et triticū et far nō pcussū ē: serotina .n. erāt.
ὁ δὲ πυρὸς καὶ ἡ ὀλύρα οὐκ ἐπλήγη, ὄψιμα γὰρ ἦν.
egressus ē moyses
ἐξῆλθε μωυσῆς

C

D

Trāsla.B.Hiero.

dedit tonitrua & grandinē ac discurrētia fulgura sup terrā. Pluitq̧ dn̄s grandinē sup terrā egypti: & grādo & ignis mixta pariter ferebātur. Tanteq̧ fuit magnitudinis: q̄ta añ nūquam apparuit in vniuersa terra egypti: ex quo gens illa cōdita est. Et pcussit grādo in oī terra egypti cuncta q̄ fuerunt in agris ab hoīe vsq̧ ad iumentū. Cunctāq̧ herbā agri pcussit grando: & oē lignum regionis cōfregit. Tantum in terra gessen vbi erāt filii israel: grādo non cecidit. Misitq̧ pharao & vocauit moysen & aarō: dicens ad eos. Peccaui etiam nūc. Dominus iustus: & ego & populus meus impii. Orate dn̄m vt desinant tonitrua dei & grando vt dimittam vos: & nequaq̄ hic vltra maneatis. Ait moyses. Cum egressus fuero de vrbe: extendam palmas meas ad dn̄m: & cessabunt tonitrua: & grando non erit. vt scias quia domini est terra. Noui autē q & tu & serui tui necdum timeatis dn̄m deum. Linum ergo & hordeum lesum est: eo q hordeum esset virens: & linum iam folliculos germinaret. Triticū aūt & far non sunt lesa: q̄a serotina erāt. Egressusq̧ Moyses

Tex.Heb. Exo. Ca.ix.

Tex.Heb.	Primitiua heb.
נָתַן קֹלֹת וּבָרָד וַתִּהֲלַךְ אֵשׁ	קוֹל הָלַךְ
אַרְצָה וַיַּמְטֵר יְהוָה בָּרָד עַל אֶרֶץ	מָטַר
מִצְרָיִם׃ וַיְהִי בָרָד וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת	הָיָה לָקַח
בְּתוֹךְ הַבָּרָד כָּבֵד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא	
הָיָה כָמֹהוּ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָז	
הָיְתָה לְגוֹי׃ וַיַּךְ הַבָּרָד בְּכָל אֶרֶץ	הָיָה נָכָה
מִצְרַיִם אֵת כָּל אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה	
מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וְאֵת כָּל עֵשֶׂב	
הַשָּׂדֶה הִכָּה הַבָּרָד וְאֶת כָּל עֵץ	נָכָה
הַשָּׂדֶה שִׁבֵּר׃ רַק בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן	
אֲשֶׁר שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה	
בָּרָד׃ וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה	שָׁלַח קָרָא
וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חָטָאתִי	
הַפָּעַם יְהוָה הַצַּדִּיק וַאֲנִי	צָדַק
וְעַמִּי הָרְשָׁעִים׃ הַעְתִּירוּ אֶל	עָתַר
יְהוָה וְרַב מִהְיֹת קֹלֹת אֱלֹהִים	רָבָה הָיָה
וּבָרָד וַאֲשַׁלְּחָה אֶתְכֶם וְלֹא תֹסִפוּן	יָסַף
לַעֲמֹד׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֹשֶׁה כְּצֵאתִי	יָצָא
אֶת הָעִיר אֶפְרֹשׂ אֶת כַּפַּי אֶל	פָּרַשׂ
יְהוָה הַקֹּלוֹת יֶחְדָּלוּן וְהַבָּרָד לֹא	חָדַל
יִהְיֶה עוֹד לְמַעַן תֵּדַע כִּי לַיהוָה	הָיָה יָדַע
הָאָרֶץ׃ וְאַתָּה וַעֲבָדֶיךָ יָדַעְתִּי	
כִּי טֶרֶם תִּירְאוּן מִפְּנֵי יְהוָה	יָרֵא פָּנָה
אֱלֹהִים׃ וְהַפִּשְׁתָּה וְהַשְּׂעֹרָה נֻכָּתָה	נָכָה
כִּי הַשְּׂעֹרָה אָבִיב וְהַפִּשְׁתָּה	אָבַב
גִּבְעֹל׃ וְהַחִטָּה וְהַכֻּסֶּמֶת לֹא נֻכּוּ	תָּמַם
כִּי אֲפִילֹת הֵנָּה׃ וַיֵּצֵא מֹשֶׁה	אָפַל

Transla.Chal.

יְהַב קָלִין וּבַרְדָּא וּמְהַלְּכָא אִישָּׁתָא עַל אַרְעָא וְאַמְטַר יְיָ בַּרְדָּא עַל אַרְעָא דְּמִצְרָיִם׃
וַהֲוָה בַרְדָּא וְאִישָּׁתָא מִשְׁתַּלְהֲבָא בְּגוֹ בַרְדָּא תַּקִּיף לַחֲדָא דְּלָא הֲוָה דִּכְוָתֵיהּ בְּכָל אַרְעָא
דְּמִצְרַיִם מֵעִידָּן דַּהֲוַת לְעַמָּא׃ וּמְחָא בַרְדָּא בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם יָת כָּל דִּי בְּחַקְלָא
מֵאֱנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא וְיָת כָּל עִסְבָּא דְּחַקְלָא מְחָא בַרְדָּא וְיָת כָּל אִילָנֵי חַקְלָא תַּבַּר׃
לְחוֹד בְּאַרְעָא דְּגֹשֶׁן דְּתַמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא הֲוָה בַּרְדָּא׃ וּשְׁלַח פַּרְעֹה וּקְרָא לְמֹשֶׁה
וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר לְהוֹן חֲבֵית זִמְנָא הָדָא יְיָ זַכָּאָה וַאֲנָא וְעַמִּי חַיָּבִין׃ צַלּוֹ קֳדָם יְיָ
וְסַגִּי קֳדָמוֹהִי רְוַח דְּלָא יְהוֹן עֲלָנָא קָלִין דִּלְוָט כְּאִלֵּין מִן קֳדָם יְיָ וּבַרְדָּא וְאֶשְׁלַח
יָתְכוֹן וְלָא תּוֹסְפוּן לְאִתְעַכָּבָא׃ וַאֲמַר לֵיהּ מֹשֶׁה כְּמִפְּקִי מִן קַרְתָּא אֶפְרוֹשׂ יָת יְדַי
בִּצְלוֹ קֳדָם יְיָ קָלַיָּא יִתְמַנְעוּן וּבַרְדָּא לָא יְהֵא עוֹד בְּדִיל דְּתִידַע אֲרֵי דַּייָ אַרְעָא׃ וְאַתְּ
וְעַבְדָךְ יְדַעְנָא אֲרֵי עַד כְּעַן לָא אִתְכְּנַעְתּוּן מִן קֳדָם יְיָ אֱלֹהִים׃ וְכִתָּנָא וְסַעֲרֵי לְקוֹ אֲרֵי
שְׂעָרַיָּא אֲבִיב וְכִתָּנָא גַּבְעוֹלִין׃ וְחִטַּיָּא וְכֻנְתַּיָּא לָא לְקוֹ אֲרֵי אַפְלָתָא אִינּוּן׃ וּנְפַק מֹשֶׁה

Interp.chal.

dedit voces ꝛ grandinē: ꝛ discurrebat ignis sup terram. Pluitq̧ dn̄s grandinē super terrā egypti. Fuitq̧ grando ꝛ ignis discurrens in medio grandinis nimis validus: cuius similis non fuit in vniuersa terra egypti a tēpore quo fuit in ea populus. Et percussit grando in omni terra egypti oīa que erāt in agro ab homine vsq̧ ad iumentū: ꝛ omnē herbā agri percussit grando: omnesq̧ arbores agri cōfregit. Tamē in terra gessen vbi erant filij israel non fuit grando. Misitq̧ pharao ꝛ vocauit moysen ꝛ aaron: et dixit eis. Peccaui hac vice: dn̄s iustus: ꝛ ego ꝛ populus meus impij. Orate corā dn̄o: vt sit a facie eius refrigerium multū: ꝛ non sint sup nos tonitrua maledictionis huiuscemodi a facie dn̄i neq̧ grando: ꝛ dimittā vos: nec vltra retinebo vos. Dixitq̧ ei moyses. Cum egressus fuero de vrbe: extendā manus meas in oratione corā dn̄o. tonitrua cessabūt: ꝛ grando nō erit amplius: vt scias q̄ dn̄i est terra. Noui enī q tu ꝛ serui tui adhuc non humiliamini a facie dn̄i dei. Linū autē ꝛ ordeū percussa sunt: eo q ordeū erat virens ꝛ linū iam folliculos germinarat. Triticū aūt ꝛ far nō sunt percussa: quia serotina erant. Egressusq̧ est moyses

Primitiua chal.

קוּל הֲלַךְ מְטַר
שַׁלְהֵב
הֲוָה
חוּב זְכָה צְלָא
סְנָא הֲוָה קוּל
שְׁלַח יְסַף עֲכַב
נְפַק קְרָה פְּרַשׂ
קוּל מְנַע הֲוָה
יְדַע כְּנַע לְקָה
חֲנַט כִּתָּא

Ter. Heb. (Exo. Ca. ix–x)

מעם פרעה את העיר ויפרש כפיו אל יהוה ויחדלו הקלות והברד ומטר לא נתך ארצה
וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלת ויסף לחטא ויכבד לבו הוא ועבדיו ויחזק לב פרעה ולא שלח את בני ישראל כאשר דבר יהוה ביד משה

Cap. x.

ויאמר יהוה אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם וידעתם כי אני יהוה ויבא משה ואהרן אל פרעה ויאמרו אליו כה אמר יהוה אלהי העברים עד מתי מאנת לענת מפני שלח עמי ויעבדני כי אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא מחר ארבה בגבלך וכסה את עין הארץ ולא יוכל לראת את הארץ ואכל את יתר הפלטה הנשארת לכם מן הברד ואכל את כל העץ הצמח לכם מן השדה ומלאו בתיך ובתי כל עבדיך ובתי כל מצרים אשר לא ראו

Priitiua heb.: חדל קול · ראה · כבד · חזק · אמר בוא · שות את · ספר · עלל · את שום · בוא · ענה · מאן עבד · בוא רבה · כלה ראה · שאר · בית · ראה

Trãsla. B. Hiero.

a Pharaone ex vrbe tetendit manus ad dominũ: & cessauerunt tonitrua & grãdo: nec vltra stillauit pluuia sup terrã. Vides aũt pharao q̃ cessasset pluuia & grando & tonitrua: auxit peccatũ: & ingrauatũ ẽ cor eius & seruorũ illius: & induratum nimis: nec dimisit israel sicut preceperat dñs per manum moysi. Ca. 10.

Et dixit dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonẽ. Ego enim induraui cor eius & seruorum illius: vt faciam signa mea hec in eo: & narres in auribus filii tui & nepotũ tuorum: quotiens cõtriuerim egyptios: & signa fecerim in eis: & sciatis quia ego dominus. Introierũt ergo moyses & aaron ad pharaonem: & dixerunt ei. Hec dicit dominus deus hebreorũ. Vsq; quo nõ vis subiici mihi. Dimitte populũ meũ vt sacrificet mihi. Sin autẽ resistis: & non vis dimittere eum: ecce ego inducã cras locustam in fines tuos: q̃ operiet superficiem terre: ne quicq̃ eius appareat sed comedatur quod residuum fuerit grandini. Corrodet enim omnia ligna que germinant in agris: & implebũt domos tuas & seruorum tuorum & omniũ egyptiorũ: quantam non viderũt

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

a pharaõe extra ciuitatẽ: ꝛ extendit man⁹
ἀπὸ φαραὼ ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐξεπέτασε τὰς χεῖρας
ad dñm: et voces cessauerũt: et grando: et
πρὸς κν̄, καὶ αἱ φωναὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ
pluuia nõ stillauit sup t̃rã. vidẽs ãt pharao: q̃ cessa
ὑετὸς οὐκ ἔσταξεν ἐπὶ τὴν γῆν. ἰδὼν δὲ φαραὼ, ὅτι πέ
uit pluuia: et grando: et voces: addidit
παυται ὁ ὑετὸς, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ αἱ φωναὶ, προσέθετο
ad peccãd. et ingrauatũ ẽ ei⁹ cor: ꝛ
τοῦ ἁμαρτάνειν. καὶ ἐβάρυνεν αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ τῶν
seruorũ suoꝝ: ꝛ induratũ ẽ cor pharaõis. ꝛ
θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ. καὶ
nõ dimisit filios israel: sicut locut⁹
οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, καθάπερ ἐλάλη
est dñs moysi
σε κύριος τῷ μωυσῇ. Ca. 10.

Dixit ãt dñs ad moysen: dicens: Ingredere ad
Εἶπε δὲ κς̄ πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἴσελθε πρὸς
pharaonẽ. ego.n. aggrauaui ei⁹ cor: et cor
φαραώ. ἐγὼ γὰρ ἐβάρυνα αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ τὴν καρ
seruoꝝ suoꝝ: vt deinceps superueniãt si
δίαν τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἵνα ἑξῆς ἐπέλθῃ τὰ ση
gna mea hec sup eos. vt narretis in
μεῖά μου ταῦτα ἐπ' αὐτούς. ὅπως διηγήσησθε εἰς τὰ
aures filioꝝ vroꝝ: et filijs filioꝝ
ὦτα τῶν τέκνων ὑμῶν, καὶ τοῖς τέκνοις τῶν τέκνων
vroꝝ: q̃cunq; illusi egyptijs: et si
ὑμῶν, ὅσα ἐμπέπαιχα τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ τὰ ση
gna mea: q̃ feci in eis. et scietis q̃ ego
μεῖά μου, ἃ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ
dñs. ingressus ẽ ãt moyses et aarõ coram pharaõe: et
κς̄. εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐναντίον φαραώ, καὶ
dixerũt ei: hec dicit dñs de⁹ hebreorũ: vsq;
εἶπαν αὐτῷ, τάδε λέγει κς̄ ὁ θς̄ τῶν ἑβραίων, ἕως
quo nõ vis reuereri me: dimitte po
τίνος οὐ βούλει ἐντραπῆναί με, ἐξαπόστειλον τὸν λα
pulũ meũ: vt seruiãt mihi. si ãt nõ volueris tu di
όν μου, ἵνα λατρεύσωσί μοι. ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς σὺ ἐξα
mittere pplm meũ: ecce ego inducã hac
ποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ταύτῃ τῇ
hora cras locustã multã in oẽs fines tuos:
ὥρᾳ αὔριον ἀκρίδα πολλὴν ἐπὶ πάντα τὰ ὅριά σου,
et operiet supficiẽ t̃re: et nõ poteris videre
καὶ καλύψει τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ οὐ δυνήσῃ κατιδεῖν
terrã: et comedet oẽ residuũ qđ relictũ
τὴν γῆν, καὶ κατέδεται πᾶν τὸ περισσὸν τὸ καταλειφ
est: qđ reliquit vobis grãdo: et comedet oẽ
θὲν, ὃ κατέλιπεν ὑμῖν ἡ χάλαζα, καὶ κατέδεται πᾶν
lignũ germinãs vobis in t̃ra. ꝛ implebũtur tue
τὸ ξύλον τὸ φυόμενον ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ πλησθήσονταί σου
domus: et dom⁹ seruoꝝ tuoꝝ: et omnes do
αἱ οἰκίαι, καὶ αἱ οἰκίαι τῶν θεραπόντων σου, καὶ πᾶσαι αἱ οἰ
mus q̃ in oĩ t̃ra egyptioꝝ. q̃ nũq̃ viderũt
κίαι αἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῶν αἰγυπτίων. ἃ οὐδέποτε ἑωράκασιν

Transla. Chal.

מלות פרעה ית קרתא ופרש ידוהי בצלו קדם יי ואתמנעו קליא וברדא ומטרא דהוה נחית לא מטא על ארעא: וחזא פרעה ארי אתמנע מטרא וברדא וקליא ואוסיף למחטי ויקר לביה הוא ועבדוהי: ואתקף לבא דפרעה ולא שלח ית בני ישראל כמא דמליל יי בידא דמשה: **Ca. x.** ואמר יי למשה עול לות פרעה ארי אנא יקרית ית לביה וית לבא דעבדוהי בדיל לשואה אתותי אלין ביניהון: ובדיל דתשתעי קדם ברך ובר ברך ית נסין דעבדית במצרים וית אתותי דשויתי בהון ותדעון ארי אנא יי: ועל משה ואהרן לות פרעה ואמרו ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי עד אימתי מסרב את לאתכנעא מן קדמי שלח עמי ויפלחון קדמי: ארי אם מסרב את לשלחא ית עמי הא אנא מיתי מחר גובא בתחומך: ויחפי ית עין שמשא דארעא ולא יכול למחזי ית ארעא ויכול ית שאר שיזבתא דאשתארת לכון מן ברדא ויכול ית כל אילנא דצמח לכון מן חקלא: ויתמלון בתך ובתי כל עבדך ובתי כל מצראי דלא חזו

Priitiua chal.

צלא קבע קול · יסף · חטא תקף · שוה את · שעה נסס · שוה ידע על · ידה סרב כנע · פלח אתא חפה · חזא אכל שאר · צמח מלא בית · חזא

Interp. chal.

a pharaone ex vrbe. Et extendit manũ suam in oratione coram dño: et cessauerũt tonitrua: ꝛ grando ꝛ pluuia que descendebat non peruenit ad terrã. Viditq; pharao q̃ cessasset pluuia ꝛ grando ꝛ tonitrua ꝛ auxit peccatũ: ꝛ ingrauauit cor suũ ipse ꝛ serui eius. Ingrauatũq; est cor pharaonis: ꝛ nõ dimisit filios israel: sicut locutus fuerat dñs p manũ moysi. Ca. 10.

Dixitq; dñs ad moysen. Ingredere ad pharaonẽ quia ego ingrauaui cor eius: ꝛ cor seruorũ suorum: vt ponerem signa mea hec in medio eorũ. Et vt narres coram filio tuo: ꝛ coram filio filij tui miracula que feci in egypto: ꝛ signa mea que posui in ea: et sciatis quia ego dñs. Ingressusq; est moyses ꝛ aaron ad pharaonem: ꝛ dixerunt ei. Hec dicit dñs deus iudeorum. Usquequo non vis humiliari coram me. dimitte populum meum vt seruiant coram me. Quod si non vis dimittere populũ meũ: ecce ego adducam cras locustam in terminos tuos. et cooperiet terram ita vt solis radij nõ possint ad eam penetrare: ꝛ cõsumet reliqua que reseruata et relicta fuerant vobis a grandine: ꝛ comedet omnes arbores que germinant vobis in agro: implebũtq; domos tuas ꝛ domos omnium seruorum tuorũ ꝛ domos omnium egyptiorum: quantam non viderunt

---

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

pres tui: neq; proaui ipsoꝝ: ex qua
οἱ πατέρες σου, οὐδ' οἱ πρόπαπποι αὐτῶν, ἀφ' ἧς ἡ
die facti sũt in t̃ra vsq; ad diẽ hãc:
μέρας γεγόνασιν ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης,
ꝛ declinãs moyses egressus ẽ a pharaõe. ꝛ di
καὶ ἐκκλίνας μωυσῆς ἐξῆλθεν ἀπὸ φαραώ. καὶ λέγου
cũt serui pharaõis ad eũ: vsq; q̃ erit
σιν οἱ θεράποντες φαραὼ πρὸς αὐτόν, ἕως τίνος ἔσαι
hoc nobis scãdalũ: dimitte hoĩes vt
τοῦτο ἡμῖν σκῶλον, ἐξαπόστειλον τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως
seruiãt dño deo suo. an scire vis: q̃
λατρεύσωσι κῳ̄ τῷ θεῷ αὐτῶν. ἢ εἰδέναι βούλει, ὅτι
periit egyptus. ꝛ reuocauerũt ꝛ moysen
ἀπόλωλεν αἴγυπτος. καὶ ἀπέστρεψαν τόν τε μωυσῆν
ꝛ aaron ad pharaonẽ: ꝛ dixit eis: ite
καὶ ἀαρὼν πρὸς φαραώ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πορεύεσθε
et seruite dño deo vro. qui ãt ꝛ
καὶ λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. τίνες δὲ καὶ τί
qui sũt ituri? et ait moyses: cũ
νές εἰσιν οἱ πορευόμενοι; καὶ λέγει μωυσῆς, σὺν τοῖς
iuuenibus ꝛ senioribus ibimus:
νεανίσκοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις πορευσόμεθα,
cũ filijs: et filiabus: et ouibus:
σὺν τοῖς υἱοῖς, καὶ θυγατράσι, καὶ προβάτοις,
et bobus nřis. est .n. festũ dñi dei
καὶ βουσὶν ἡμῶν. ἔστι γὰρ ἑορτὴ κυρίου τοῦ θε
nři. et dixit ad eos: sit sic: do
οῦ ἡμῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἔστω οὕτως, κύ
min⁹ vobiscũ: sicut dimitto vos. nũqđ etiã
ριος μεθ' ὑμῶν, καθότι ἀποστέλλω ὑμᾶς. μὴ καὶ τὴν
supellectilẽ vrãm? videte: q̃ nequitia inest
ἀποσκευὴν ὑμῶν; ἴδετε, ὅτι πονηρία πρόκειται ὑ
vobis: nõ sic: ite ãt viri: et serui
μῖν, μὴ οὕτως, πορεύεσθε δὲ οἱ ἄνδρες, καὶ λατρεύ
te deo: hoc .n. ipi q̃ritis. eiece
σατε τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτοὶ ἐκζητεῖτε. ἐξέβα
rũt ãt eos a facie pharaõis. ꝛ dixit do
λον δὲ αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου φαραώ. καὶ εἶπε κύ
min⁹ ad moysen: extẽde manũ tuã sup
ριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν
t̃rã egypti: ꝛ ascẽdat locusta sup t̃rã egy
γῆν αἰγύπτου, καὶ ἀναβήτω ἀκρὶς ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύ
pti: et comedet oẽm herbã t̃re:
πτου, καὶ κατέδεται πᾶσαν τὴν βοτάνην τῆς γῆς,
et oẽm fructũ lignoꝝ: que reli
καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὧν ὑπελίπε
quit grãdo. et extẽdit moyses virgã in
το ἡ χάλαζα. καὶ ἐξέτεινε μωυσῆς τὴν ῥάβδον εἰς
celũ: et dñs induxit vẽtũ austrũ
τὸν οὐρανόν, καὶ κύριος ἐπήγαγεν ἄνεμον νότον
sup t̃rã: tota die illa: ꝛ tota
ἐπὶ τὴν γῆν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὅλην τὴν
nocte. mane factũ ẽ: et vẽtus
νύκτα. τὸ πρωῒ ἐγενήθη, καὶ ὁ ἄνεμος

Apoc. 9. a.

Trãsla. B. Hiero.

patres tui & aui ex quo orti sunt sup terrã vsq; in presentem diem. Auertitq; se & egressus est a pharaone. Dixerũt aũt serui pharaonis ad eũ. Vsquequo patiemur hoc scãdalum. Dimitte homines vt sacrificent domino deo suo. Nonne vides q̃ perierit egyptus? Reuocaueruntq; moysen & aaron ad pharaonem: qui dixit eis. Ite sacrificate domino deo vestro. Qui nã sũt qui ituri sunt? Ait moyses: cũ puulis nřis & senioribus pgemus cum filiis & filiabus cũ ouibus & armentis. Est enim solẽnitas dñi dei nři. Et respondit pharao. Sic dñs sit vobiscum: quõ ego dimittã vos & paruulos vřos. cui dubium est q̃ pessime cogitetis? Nõ fiat ita: sed ite tantum viri: & sacrificate domino. Hoc enim & ipsi petistis. Statimq; eiecti sunt de cõspectu pharaõis. Dixit aũt dñs ad moysen. Extende manum tuã super terram egypti ad locustam: vt ascendat super terrã: & deuoret omnem herbam: que residua fuerit grandini. Et extendit moyses virgam super terram egypti: & dñs induxit ventum vrentem tota die illa & nocte. Et mane facto ventus

Ter. Heb.

אבתיך ואבות אבתיך מיום היותם על האדמה עד היום הזה ויפן ויצא מעם פרעה ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את יהוה אלהיהם הטרם תדע כי אבדה מצרים ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אלהם לכו עבדו את יהוה אלהיכם מי ומי ההלכים ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג יהוה לנו ויאמר אלהם יהי כן יהוה עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם לא כן לכו נא הגברים ועבדו את יהוה כי אתה אתם מבקשים ויגרש אתם מאת פני פרעה ויאמר יהוה אל משה נטה ידך על ארץ מצרים בארבה ויעל על ארץ מצרים ויאכל את כל עשב הארץ את כל אשר השאיר הברד ויט משה את מטהו על ארץ מצרים ויהוה נהג רוח קדים בארץ כל היום ההוא וכל הלילה הבקר היה ורוח

Priitiua heb.: היה · פנה · היה · יקש · עבד · ידע שוב · הלך · הלך · חגג · היה שלח · ראה · בקש גרש · אמר · נטה עלה · אכל · שאר · נטה נטה · קדם

Transla. Chal.

אבהתך ואבהת אבהתך מיום מהויהון על ארעא עד יומא הדין ואתפני ונפק מלות פרעה: ואמרו עבדי פרעה ליה עד אימתי יהי דין לנא לתקלא שלח ית גבריא ויפלחון קדם יי אלההון העד כען לא ידעת ארי אבדת מצרים: ואתתב ית משה וית אהרן לות פרעה ואמר להון איזילו פלחו קדם יי אלהכון מאן ומאן דאזלין: ואמר משה בעולימנא ובסבנא נזיל בבננא ובבנתנא בענאנא ובתורנא נזיל ארי חגא קדם יי לנא: ואמר להון יהי כן מימרא דיי בסעדכון כד אשלח יתכון וית טפלכון חזו ארי בישא דאתון סבירין למעבד לקביל אפיכון: לא כן איזילו כען גבריא ופלחו קדם יי ארי יתה אתון בען ותריך יתהון מן קדם פרעה: ואמר יי למשה ארים ידך על ארעא דמצרים בגובא ויסק על ארעא דמצרים וייכול ית כל עשבא דארעא ית כל דאשאר ברדא: וארים משה ית חוטריה על ארעא דמצרים ויי דבר רוח קדומא בארעא כל יומא ההוא וכל ליליא צפרא הוה ורוח

Interp. chal.

patres tui ꝛ patres patrũ tuoꝝ a die quo fuerunt sup terrã vsq; in diem hanc. Auertitq; se ꝛ egressus est a pharaone. Dixeruntq; serui pharaonis ad eũ. Vsquequo erit hoc nobis in scandalũ. dimitte viros vt seruiant corã dño deo suo: nunqđ adhuc nescis q̃ perierit egyptus. Reductiq; sunt moyses ꝛ aaron ad pharaonẽ. et dixit eis. Ite suite corã dño deo vestro. qui ituri sunt? Dixitq; moyses. Cum paruulis nřis ꝛ cum senioribus nřis ibimus: cum filijs nostris ꝛ cum filiabus nostris: cum ouibus nřis ꝛ cum bobus nřis ibimus: quia solẽnitas est nobis corã dño. Dixitq; eis. Sic sit verbũ dñi in adiutoriũ vestrũ: sicut dimittam vos ꝛ familiã vestrã: videte quõ malũ qđ vos putatis facere: contra faciẽ vestrã stat. Non sic: sed ite nunc viri: ꝛ seruite corã dño deo vestro: quĩ hoc ipsum vos petistis. eiecitq; eos a cõspectu pharaõis. Dixitq; dñs ad moysen. Leua manũ tuã sup terrã egypti: vt veniat locusta ꝛ ascendat sup terraꝫ egypti: ꝛ comedat oẽm herbã terre: oĩa que reliquit grando. Et leuauit moyses virgam suam super terram egypti: et dñs induxit ventum orientalem in terram tota die illa ꝛ tota nocte. Factoq; mane ventus

Priitiua chal.

הוה פנה · הוה · תוב · שוב אזל בנה · עאן חגג אמר · שלח טוף חזא · עבד סחר בעה · רום אתא נסק · אכל שאר · קדם

הקדים נשא את הארבה: ויעל
הארבה על כל ארץ מצרים וינח
בכל גבול מצרים כבד מאד
לפניו לא היה כן ארבה כמהו
ואחריו לא יהיה כן: ויכס את עין
כל הארץ ותחשך הארץ ויאכל
את כל עשב הארץ ואת כל פרי
העץ אשר הותיר הברד ולא
נותר כל ירק בעץ ובעשב השדה
בכל ארץ מצרים: וימהר פרעה
לקרא למשה ולאהרן ויאמר
חטאתי ליהוה אלהיכם ולכם:
ועתה שא נא חטאתי אך הפעם
והעתירו ליהוה אלהיכם ויסר
מעלי רק את המות הזה: ויצא
מעם פרעה ויעתר אל יהוה:
ויהפך יהוה רוח ים חזק מאד
וישא את הארבה ויתקעהו ימה
סוף לא נשאר ארבה אחד בכל
גבול מצרים: ויחזק יהוה את לב
פרעה ולא שלח את בני ישראל:
ויאמר יהוה אל משה נטה ידך על
השמים ויהי חשך על ארץ
מצרים וימש חשך: ויט משה
את ידו על השמים ויהי חשך
אפלה בכל ארץ מצרים שלשת
ימים: לא ראו איש את אחיו

vrens leuauit locustas. Que ascenderunt super vniuersam terrā egypti: & sederunt in cunctis finibus egyptiorū innumerabiles: quales ante illud tēpus non fuerant: nec postea future sunt. Operuitq3 vniuersā superficiē terre vastantes oīa. Deuorata est igitur herba terre: & quicquid pomorum in arboribus fuit: q̄ grando dimiserat. Nihil quoq3 oīno virens relictū ē in lignis & in herbis terre in cūcta egypto. Quāobrē festinus pharao vocauit moysē & aaron: & dixit eis. Peccaui ī dn̄m deū vestrum & in vos. Sed nūc dimittite peccatū mihi ēt hac vice: & rogate dn̄m deum vestrum vt auferat a me mortē istā. Egressusq3 est moyses de conspectu pharaonis: & orauit dn̄m. qui flare fecit vētū ab occidente vehementissimū: & arreptam locustā ꝓiecit in mare rubrū. Nō remāsit nec vna quidem in cunctis finibus egypti. Et indurauit dominus cor pharaonis: nec dimisit filios israel. Dixit āt dn̄s ad moysē. Extēde manum tuā in celum: & sint tenebre super terram egypti tā dense vt palpari queāt. Extēditq3 moyses manū in celū. Et facte sunt tenebre horribiles in vniuersa terra egypti. Tribus diebus nemo vidit fratrem suum:

ὁ νότος ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα, καὶ ἀνήγαγεν αὐτὴν ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου, καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ πάντα τὰ ὅρια αἰγύπτου πολλὴ σφόδρα. προτέρα αὐτῆς οὐ γέγονε τοιαύτη ἀκρὶς, καὶ μετὰ ταύτην οὐκ ἔσται οὕτως. καὶ ἐκάλυψε τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ ἐφθάρη ἡ γῆ. καὶ κατέφαγε πᾶσαν τὴν βοτάνην τῆς γῆς, καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὃς ὑπελείφθη ἀπὸ τῆς χαλάζης. οὐχ ὑπελείφθη χλωρὸν οὐδὲν ἐν τοῖς ξύλοις, καὶ ἐν πάσῃ βοτάνῃ τοῦ πεδίου, ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. κατέσπευσε δὲ φαραὼ καλέσαι μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων, ἡμάρτηκα ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ εἰς ὑμᾶς. προσδέξασθε οὖν μου τὴν ἁμαρτίαν ἔτι νῦν, καὶ προσεύξασθε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ περιελέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸν θάνατον τοῦτον. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ, καὶ ηὔξατο πρὸς τὸν θεόν. καὶ μετέβαλε κύριος ἄνεμον ἀπὸ θαλάσσης σφοδρὸν, καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. καὶ οὐχ ὑπελείφθη ἀκρὶς μία ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ γενηθήτω σκότος ἐπὶ γῆν αἰγύπτου, ψηλαφητὸν σκότος. ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐγένετο σκότος, γνόφος, θύελλα ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου τρεῖς ἡμέρας, καὶ οὐκ εἶδεν οὐδεὶς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,

Sapi. 17.a.c 18.a

Primitiua chal. Interp. chal.

orientalis leuauit locustā. Ascenditq3 locusta sup vniuersam terrā egypti ꝛ māsit in vniuerso termino egypti nimis valida: qualis antea non fuerat similis ei: nec postea erit talis. Cooperuitq3 terraꝫ: ita vt radij solis nō possint ad eam puenire. et obscurata ē terra: et deuorauit oēm herbā terre ꝛ oēs fructus arborꝫ quos reliquit grando: nihilq3 viride remāsit in arboribus ꝛ in herba agri in vniuersa terra egypti. Festinauitq3 pharao: et vocauit moysen ꝛ aaron: et ait. Peccaui coram dn̄o deo vestro ꝛ vobis. ꝛ nunc dimitte obsecro peccatū meuꝫ tantūmodo hac vice: ꝛ orate coram dn̄o deo vestro: vt auferat a me solūmodo mortem istam. Egressusq3 est a pharaone: ꝛ orauit coram dn̄o. ꝛ conuertit dn̄s ventū occidentalē nimis validū et tulit locustā ꝛ proiecit eam in mare rubrū: nec vna quideꝫ locusta remansit in vniuerso termino egypti. Et indurauit dn̄s cor pharaonis: ꝛ non dimisit filios israel. Dixitq3 dn̄s ad moysen. Leua manum tuā versus celum: vt sint tenebre sup terrā egypti: etiā postq̄ recesserit obscuritas noctis. Et leuauit moyses manū suā versus celū. ꝛ fuerūt tenebre obscure in vniuersa terra egypti tribus dieb⁹. nullus vir vidit fratrē suū:

καὶ οὐκ ἐξανέστη οὐδεὶς ἐκ τῆς κοίτης αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας. πᾶσι δὲ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἦν φῶς ἐν πᾶσιν οἷς κατεγίνοντο. καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων, βαδίζετε, λατρεύετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, πλὴν τῶν προβάτων καὶ τῶν βοῶν ὑπολείπεσθε. καὶ ἡ ἀποσκευὴ ὑμῶν ἀποτρεχέτω μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ εἶπε μωυσῆς, ἀλλὰ καὶ σὺ δώσεις ἡμῖν ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας, ἃ ποιήσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν πορεύσεται μεθ᾽ ἡμῶν, καὶ οὐχ ὑπολειψόμεθα ὁπλήν. ἀπ᾽ αὐτῶν γὰρ λειψόμεθα λατρεῦσαι κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ οὐκ οἴδαμεν τί λατρεύσομεν κυρίῳ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐκεῖ. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ οὐκ ἐβουλήθη ἐξαποστεῖλαι αὐτούς. καὶ λέγει φαραὼ, ἄπελθε ἀπ᾽ ἐμοῦ, πρόσεχε σεαυτῷ ἔτι μὴ προσθεῖναι ἰδεῖν μου τὸ πρόσωπον. ᾗ δ᾽ ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇς μοι, ἀποθανῇ. λέγει δὲ μωυσῆς, οὕτως εἴρηκας, οὐκέτι ὀφθήσομαί σοι εἰς πρόσωπον.

Ca. 11 A

Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔτι μίαν πληγὴν ἐπάξω ἐπὶ φαραὼ, καὶ ἐπ᾽ αἴγυπτον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς ἐντεῦθεν. ὅταν δὲ ἐξαποστέλλῃ ὑμᾶς, σὺν παντὶ ἐκβολῇ ἐκβαλεῖ ὑμᾶς. λάλησον οὖν κρυφῇ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, καὶ αἰτησάτω ἕκαστος παρὰ τοῦ πλησίον, καὶ γυνὴ παρὰ τῆς πλησίον σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν. κύριος δὲ ἔδωκε χάριν τῷ λαῷ ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἔχρησαν αὐτοῖς. καὶ ὁ ἄνθρωπος μωυσῆς μέγας ἐγενήθη σφόδρα, ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων,

D

nec mouit se de loco in quo erat. Vbicūq3 āt habitabant filii israel lux erat. Vocauitq3 pharao moysen & aaron: & dixit eis. Ite sacrificate dn̄o. Oues tātū vestre & armenta remaneant: paruuli vestri eant vobiscum. Ait moyses. Hostias quoq3 & holocausta dabis nobis: q̄ offeramus dn̄o deo nostro. Cuncti greges ꝑgēt nobiscū. Nō remanebit ex eis vngula: que necessaria sunt in cultum domini dei nr̄i: ꝑsertim cū ignoremus quid debeat immolari: donec ad ipsum locū ꝑueniamus. Indurauit aūt dn̄s cor pharaonis: & noluit dimittere eos. Dixitq3 pharao ad moysen. Recede a me: & caue ne vltra videas faciē meā. quocūq3 die apparueris mihi morieris. Rn̄dit Moyses. Ita fiat vt locutus es. Non videbo vltra faciē tuā.

Cap. 11.

Et dixit dn̄s ad Moysen. Adhuc vna plaga tangam pharaonem & egyptum: & post hec dimittet vos: & exire compellet. Dices ergo omni plebi vt postulet vir ab amico suo: & mulier a vicina sua vasa argētea & aurea. Dabit aūt dominus gratiā populo suo corā egyptiis. Fuitq3 moyses vir magnus valde in terra egypti

ולא קמו איש מתחתיו שלשת
ימים ולכל בני ישראל היה אור
במושבתם: ויקרא פרעה אל
משה ויאמר לכו עבדו את יהוה
רק צאנכם ובקרכם יצג גם
טפכם ילך עמכם: ויאמר משה גם
אתה תתן בידנו זבחים ועלת
ועשינו ליהוה אלהינו: וגם מקננו
ילך עמנו לא תשאר פרסה כי
ממנו נקח לעבד את יהוה
אלהינו ואנחנו לא נדע מה נעבד
את יהוה עד באנו שמה: ויחזק
יהוה את לב פרעה ולא אבה
לשלחם: ויאמר לו פרעה לך
מעלי השמר לך אל תסף ראות
פני כי ביום ראתך פני תמות:
ויאמר משה כן דברת לא אסף
עוד ראות פניך: Cap. xi. ויאמר
יהוה אל משה עוד נגע אחד
אביא על פרעה ועל מצרים אחרי
כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה
גרש יגרש אתכם מזה: דבר נא
באזני העם וישאלו איש מאת
רעהו ואשה מאת רעותה כלי
כסף וכלי זהב: ויתן יהוה את חן
העם בעיני מצרים גם האיש
משה גדול מאד בארץ מצרים

Transla. Chal. Interp. chal. Primitiua chal.

neq3 surrexerunt singuli de locis suis tribus diebus. Oībus aūt filijs israel erat lux in habitationib⁹ suis. Vocauitq3 pharao moysen: ꝛ ait. Ite colite corā dn̄o: oues tantū vestras ꝛ boues relinquite: familia quoq3 vestra eat vobiscū. Et ait moyses. Tu quoq3 dabis in manibus nr̄is hostias sanctas ꝛ holocausta: vt faciamus corā dn̄o deo nostro. Pecora quoq3 nr̄a pergent nobiscū: non dimittemus quicq̄: qm̄ ex eis debemus accipere vt seruiamus corā dn̄o deo nr̄o. Nos aūt nescimus in quo seruituri simus coram dn̄o deo nr̄o: donec veniamus illuc. Indurauit aūt dn̄s cor pharaonis: ꝛ noluit dimittere eos. Dixitq3 ei pharao. Recede a me: caue tibi ne vltra videas faciem meam: quoniam in die in quo videris faciem meam morieris. Dixitq3 moyses. Recte locutus es: non addam vltra videre faciem tuam. Ca. 11.

Et dixit dn̄s ad moysen. Adhuc plagā vnā inducaꝫ sup pharaonē ꝛ sup egyptū: postea dimittet vos hinc. cūq3 dimiserit: oīno proijciet vos hinc. Loquere nūc corā populo: vt postulet vir ab amico suo ꝛ mulier ab amica suā vasa argentea ꝛ vasa aurea. Deditq3 dn̄s gratiā populo in oculis egyptiorꝫ: vir quoq3 moyses erat magnus valde in terra egypti:

Tex. Heb.

בעיני עבדי פרעה ובעיני העם׃
ויאמר משה כה אמר יהוה
כחצת הלילה אני יוצא בתוך
מצרים׃ ומת כל בכור בארץ
מצרים מבכור פרעה הישב על
כסאו עד בכור השפחה אשר אחר
הרחים וכל בכור בהמה׃ והיתה
צעקה גדלה בכל ארץ מצרים
אשר כמהו לא נהיתה וכמהו לא
תסף׃ ולכל בני ישראל לא יחרץ
כלב לשנו למאיש ועד בהמה
למען תדעון אשר יפלה יהוה בין
מצרים ובין ישראל׃ וירדו כל
עבדיך אלה אלי והשתחוו לי
לאמר צא אתה וכל העם אשר
ברגליך ואחרי כן אצא ויצא
מעם פרעה בחרי אף׃ ויאמר יהוה
אל משה לא ישמע אליכם
פרעה למען רבות מופתי בארץ
מצרים׃ ומשה ואהרן עשו את
כל המפתים האלה לפני פרעה
ויחזק יהוה את לב פרעה ולא
שלח את בני ישראל מארצו׃

Cap. xii.

ויאמר יהוה אל משה
ואל אהרן בארץ מצרים לאמר׃
החדש הזה לכם ראש חדשים
ראשון הוא לכם לחדשי השנה׃

Primitiua heb.: אמר · חצה יצא · מות בכר · היה · כמה היה · יסף חרץ · ידע פלה · שחה · יצא · חרה · שמע · רבה פתה · עשה · חזק · אמר

Trāsla. B. Hiero.

coram seruis pharaonis & omni populo. Et ait. Hec dicit dominus. Media nocte igrediar in egyptum: & morietur oē primogeitū i terra egyptiorū a primogenito Pharaōis qui sedet in solio eius: vsq3 ad primogeitū ancille q̄ est ad molā: & oīa primogenita iumentorū. Eritq3 clamor magnus in vniuersa terra egypti qualis nec ante fuit nec postea futurus est. Apud oēs aūt filios israel nō mutiet cāis ab homine vsq3 ad pecus: vt sciatis quanto miraculo diuidet dominus egyptios & israel. Descendentq3 omnes serui tui isti ad me: & adorabunt me dicētes. Egredere tu & omnis populus qui subiectus est tibi. Post hec egrediemur. Et exiuit a pharaōe iratus nimis. Dixit aūt dñs ad moysen. Non audiet vos pharao: vt multa signa fiant in terra egypti. Moyses āt & aaron fecerunt oia signa & ostētaq̄ scripta sunt corā pharaōe. & indurauit dñs cor pharaonis: nec dimisit filios israel de terra sua. Cap. 12.

Dixit quoq3 dominus ad moysen & Aaron in terra egypti. Mensis iste vobis principium mensium: primus erit in mensibus anni.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

καὶ ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντίον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ εἶπε μωυσῆς, τάδε λέγει κύριος. περὶ μέσας νύκτας ἐγὼ εἰσπορεύομαι εἰς μέσον αἰγύπτου, καὶ τελευτήσει πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἀπὸ πρωτοτόκου φαραώ, ὃς κάθηται ἐπὶ θρόνου, καὶ ἕως τοῦ πρωτοτόκου τῆς θεραπαίνης τῆς παρὰ τὸ μύλον, καὶ ἕως πρωτοτόκου παντὸς κτήνους. καὶ ἔσται κραυγὴ μεγάλη κατὰ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν, καὶ τοιαύτη οὐκ ἔτι προστεθήσεται. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ὅπως εἰδῇς ὅσα παραδοξάσει κύριος ἀναμέσον τῶν αἰγυπτίων καὶ τοῦ ἰσραήλ. καὶ καταβήσονται πάντες οἱ παῖδές σου οὗτοι πρός με, καὶ προσκυνήσουσί με, λέγοντες, ἔξελθε σύ, καὶ πᾶς ὁ λαός σου οὗ σὺ ἀφηγῇ. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσομαι. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ μετὰ θυμοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν φαραώ, ἵνα πληθύνω τὰ σημεῖά μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν τῇ γῇ αἰγύπτου. μωυσῆς δὲ καὶ ἀαρὼν ἐποίησαν πάντα τὰ τέρατα ταῦτα ἐν γῇ αἰγύπτου ἐναντίον φαραώ. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αὐτοῦ.

Ca. 12.

Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν γῇ αἰγύπτου, λέγων, ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτός ἐστιν ὑμῖν ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ.

et corā pharaōe: et corā oib⁹ seruis eius. et dixit moyses: hec dicit dñs. circa mediā noctē ego ingredior in mediū egypti: et morietur oē primogenitū in t̃ra egypti: a primogenito pharaōis: q̄ sedet in throno: et vsq3 ad primogenitū ancille que ē ad molā: et vsq3 ad primogenitū oīs iumēti. et erit clamor magnus p oēm t̃rā egypti: qui talis nō fact⁹ fuit: ⁊ talis nō ampli⁹ apponetur. ⁊ in oib⁹ filijs israel nō mutiet canis lingua sua: ab hoīe vsq3 ad pecus: vt scias quāta mirificabit dñs inter egyptios et israel. et descendent oēs serui tui isti ad me: ⁊ adorabūt me: dicentes: egredere tu: ⁊ ois ppls tu⁹ quē tu ducis. et post hec egrediar. egressus ē āt moyses a pharaone cū ira: et dixit dñs ad moysen. nō audiet vos pharao: vt multiplicē signa mea: et prodigia mea in t̃ra egypti. moyses āt et aaron fecerūt oia ostenta hec in t̃ra egypti corā pharaōe. indurauit āt dñs cor pharaōis: ⁊ nō voluit dimittere filios israel ex t̃ra sua.

Ca. 12.

Dixit āt dñs ad moysen et aaron in t̃ra egypti: dicēs: mēsis iste vobis pricipiū mēsiū: primus est vobis in mēsib⁹ anni.

Transla. Chal.

בעיני עבדי פרעה ובעיני עמא ואמר משה כדנן אמר יי כפלגות ליליא אנא מתגלי בגו מצראי׃ וימות כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דפרעה דעתיד למיתב על כורסי מלכותיה עד בוכרא דאמתא די בבית רחיא וכל בוכרא דבעירא׃ ותהי צוחתא רבתא בכל ארעא דמצרים דכותה לא הות ודכותה לא תוסיף׃ ולכל בני ישראל לא יניק כלבא בלישניה למנבח לאנשא ועד בעירא בדיל דתדעון ארי אפריש יי בין מצראי ובין ישראל׃ ויחתון כל עבדך אלין לותי ויבעון מני למימר פוק את וכל עמא דעמך ובתר כן אפוק ונפק מן קדם פרעה בתקוף רגז׃ ואמר יי למשה לא יקביל מנכון פרעה בדיל לאסגאה מופתי בארעא דמצרים׃ ומשה ואהרן עבדו ית כל מופתיא האלין קדם פרעה ואתקיף יי ית לבא דפרעה ולא שלח ית בני ישראל מארעיה׃

Ca. xii.

ואמר יי למשה ולאהרן בארעא דמצרים למימר׃ ירחא הדין לכון ריש ירחיא קדמאי הוא לכון לירחי שתא׃

Primitiua chal.: גלה · מות תבר · אמה הוה · רבב יסף נזק · נבח ידע פרש · נחת נגד · אמר נפק · קבל סגא נפק · אל תקף · אמר · ראש

Interp. chal.

in oculis seruorū pharaonis ⁊ in oculis populi. et ait moyses. Hec dicit dñs. Media nocte ego apparebo in medio egypti. et morietur omne primogenitū in terra egypti: a primogenito pharaonis qui futurus est vt sedeat sup solium regni eius: vsq3 ad primogenitum ancille que est in domo molarū: ⁊ omne primogenitū iumentorū. Et erit clamor magnus in vniuersa terra egypti: qualis nunq̄ fuit: ⁊ similis ei nō erit vltra. Nullumq3 filiorū israel ledet canis latrans lingua sua ab hoīe vsq3 ad iumentū: vt sciatis q̄ diuiserit domin⁹ inter egyptios ⁊ inter israel. Descendētq3 omnes serui tui isti ad me: ⁊ rogabunt me: dicentes. Egredere tu ⁊ ois populus qui tecum est: ⁊ post hec egrediar. Et egressus est a facie pharaonis cum ira furoris. Dixit aūt dñs ad moysen. Non acquiescet vobis pharao: vt multiplicē portenta mea in terra egypti. Moyses autē ⁊ aaron fecerunt oia portenta hec coram pharaone. Et indurauit dñs cor pharaonis: ⁊ non dimisit filios israel de terra sua.

Ca. 12.

Dixitq3 dominus ad moysen ⁊ aarō in terra egypti dicens. Mensis iste erit vobis principium mensium: primus erit vobis in mensibus anni:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

λάλησον πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, λέγων, τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον κατ' οἴκους πατριῶν, πρόβατον κατ' οἰκίαν. ἐὰν δὲ ὀλίγοι ὦσιν οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὥστε μὴ ἱκανοὺς εἶναι εἰς τὸ πρόβατον, προσλήψεται μεθ' ἑαυτοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν, ἕκαστος τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συναριθμηθήσεται εἰς πρόβατον. πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἄμωμον, ἐνιαύσιον ἔσται ὑμῖν. ἀπὸ τῶν ἀρνῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐρίφων λήψεσθε. καὶ ἔσται ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τέσσαρες καὶ δεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου. καὶ σφάξουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος συναγωγῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρὸς ἑσπέραν. καὶ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν, καὶ ἐπὶ τὴν φλιάν, ἐν τοῖς οἴκοις ἐν οἷς ἂν φάγωσιν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς. καὶ φάγονται τὰ κρέα ταύτῃ τῇ νυκτὶ ὀπτὰ πυρί, καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἔδονται. οὐκ ἔδεσθε ἀπ' αὐτῶν ὠμὸν οὐδὲ ἡψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ' ἢ ὀπτὰ πυρί, κεφαλὴν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσθίοις. οὐ καταλείψετε ἀπ' αὐτῶν ἕως πρωΐ. καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε ἀπ' αὐτοῦ. τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ, ἐν πυρὶ κατακαύσετε. οὕτως δὲ φάγεσθε αὐτό, αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, καὶ αἱ βακτηρίαι ὑμῶν ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. καὶ ἔδεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς, πάσχα ἐστὶ κυρίου. καὶ διελεύσομαι ἐν γῇ αἰγύπτου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, καὶ πατάξω πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως

loq̄re ad oēm cōgregationē filiorū israel: dicēs: decima mēsis huius accipiāt vnusq̄sq3 agnū p domos familiarū: agnum p domū. si āt pauci fuerit q̄ in domo: vt nō sufficiētes sint ad agnū: assumet secū vicinū proximū suū iuxta numerū animarū: vnusq̄sq3 q̄d sufficit sibi connumerabit in agnū. agn⁹ pfect⁹: mascul⁹: imaculat⁹: anicul⁹ erit vobis. ab agnis et ab hedis accipietis. ⁊ erit vobis seruatū vsq3 ad quartā ⁊ decimā mēsis huius. ⁊ immolabūt eū oīs multitudo cōgregatiōis filiorū israel ad vesperā. ⁊ accipiēt de sanguine: ⁊ ponēt in duob⁹ postib⁹: et sup limē: in domib⁹ in q̄b⁹ comederit illa in ipsis. et comedēt carnes hac nocte assas igne: et azyma cū herb amaris comedēt. nō comedetis ab eis crudū neq3 coctū in aqua: sz assa igne caput cū pedib⁹ et intestinis. nō relinquetis ex ipis vsq3 ad mane. et os nō cōfringetis ab eo. at relicta ex eo vsq3 ad mane: i igne cōburetis. sic āt comedetis eū: lūbi vr̄i accincti: et calciamēta in pedib⁹ vr̄is: et baculi vr̄i in manib⁹ vr̄is. et comedetis eū cū festinatiōe: pascha est dñi. et trāsibo in t̃ra egypti in nocte hac: et pcutiā oē primogenitū in t̃ra egypti ab hoīe vsq3 ad

Trāsla. B. Hiero.

Loquimini ad vniuersum cetum filiorum israel: & dicite eis. Decima die mensis huius tollat vnusquisq3 agnū p familias & domos suas. Sin āt minor ē nūerus vt sufficere possit ad vescēdū agnū: assumet vicinū suū q coiūctus ē domui eius iuxta nūerū aiarū q̄ sufficere pnt ad esum agni. Erit aūt agnus absq3 macula masculus anniculus. Iuxta quem ritum tolletis & hedū: & seruabitis eū vsq3 ad q̄rtā decimam diem mensis huius. Immolabitq3 eū vniuersa multitudo filiorū israel ad vesperam: & sument de sanguie eius: ac ponent super vtrumq3 postem: & in superliminaribus domorum in quibus comedent illum. Et edent carnes nocte illa assas igni: & azymos panes cum lactucis agrestibus. nō comedetis ex eo crudū quid: nec coctū aqua: sed assum tm̄ igni. Caput cum pedibus ejus & itestinis vorabitis: nec remanebit quicq̄ ex eo vsq3 mane. Si quid residuum fuerit: igne cōburetis. Sic āt comedetis illū. Renes vr̄os accigetis: & calciaméta hēbitis i pedibus: tenentes baculos in māibus: & comedetis festinanter. Est eī phase. i. trāsitus dñi. Et trāsibo per terrā egypti nocte illa: percutiamq3 omne primogenitū in terra egypti ab hoie vsq3 ad

Tex. Heb.

דברו אל כל עדת ישראל לאמר
בעשר לחדש הזה ויקחו להם
איש שה לבית אבת שה לבית׃
ואם ימעט הבית מהיות משה
ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו
במכסת נפשת איש לפי אכלו
תכסו על השה׃ שה תמים זכר
בן שנה יהיה לכם מן הכבשים
ומן העזים תקחו׃ והיה לכם
למשמרת עד ארבעה עשר יום
לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל
עדת ישראל בין הערבים׃ ולקחו
מן הדם ונתנו על שתי המזוזת
ועל המשקוף על הבתים אשר
יאכלו אתו בהם׃ ואכלו את הבשר
בלילה הזה צלי אש ומצות על
מררים יאכלהו׃ אל תאכלו ממנו
נא ובשל מבשל במים כי אם
צלי אש ראשו על כרעיו ועל
קרבו׃ ולא תותירו ממנו עד בקר
והנתר ממנו עד בקר באש
תשרפו׃ וככה תאכלו אתו מתניכם
חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם
בידכם ואכלתם אתו בחפזון
פסח הוא ליהוה׃ ועברתי בארץ
מצרים בלילה הזה והכיתי כל
בכור בארץ מצרים מאדם ועד

Primitiua heb.: עדה · לקח · מעט היה · כסס · תמם · לקח · שמר · שנה זוז · שקף בית · אכל · צלה מן · אכל · יתר · שרף אכל · נכה · בכר

Transla. Chal.

מלילו עם כל כנשתא דישראל למימר בעשרא לירחא הדין ויסבון להון גבר אימר לבית אבא אימרא לביתא׃ ואם יזער ביתא מלאתמנאה על אימרא ויסב הוא ושבביה דקריב לביתיה במנין נפשתא גבר לפום מיכליה תתמנון על אימרא׃ אימר שלים דכר בר שתא יהא לכון מן אמריא ומן בני עזיא תסבון׃ ויהי לכון למטרא עד ארבעה עשר יומא לירחא הדין ויכסון יתיה כל קהל כנשתא דישראל בין שמשיא׃ ויסבון מן דמא ויתנון על תרין ספיא ועל שקפא על בתיא דיכלון יתיה בהון׃ ויכלון ית בשרא בליליא הדין טוי נור ופטיר על מררין יכלוניה׃ לא תיכלון מניה כד חי ואף לא כד בשיל מבשל במיא אלהין טוי נור רישיה על כרעוהי ועל גויה׃ ולא תשארון מניה עד צפרא ודישתאר מניה עד צפרא בנורא תוקדון׃ וכדין תיכלון יתיה חרציכון יהון אסירין מסניכון ברגליכון וחוטריכון בידיכון ותיכלון יתיה בבהילו פסחא הוא קדם יי׃ ואתגלי בארעא דמצרים בליליא הדין ואקטול כל בוכרא בארעא דמצרים מאנשא ועד

Interp. chal.

Loq̄mini cū oī cetu filiorū israel dicētes. In decima die mēsis hui⁹ tollat vnusq̄sq3 sibi agnū pro domo prīa: agnū pro domo. Si aūt pauci nūero fuerint vt nō possint sufficere ad vescendū agnū: tollat ipse ⁊ vicin⁹ eius qui propinqu⁹ est domui sue iuxta numerū aiarū: singuli iuxta q̄d possint sufficere ad vescendum: numerabimini ad vescendū agnū. Agnus imaculatus masculus anniculus erit vobis: de agnis ⁊ de filijs caprarum accipietis. Et erit vobis in custodiā vsq3 ad quartādecimam diem mensis huius. Immolabūtq3 eum omnis ecclesia filiorū israel ad vesperā. ⁊ sument de sanguine; ⁊ ponent sup duos postes ⁊ in superliminare sup domibus: in quibus comedent illum. Et comedent carnē in nocte illa assam igni: ⁊ azymū panem cum amaris herbis comedent illū. Non comedetis ex eo crudū neq3 coctum aqua: sed assum igni: caput eius cū cruribus ⁊ intestinis eius comedetis. Et non relinq̄tis ex eo vsq3 mane: ⁊ q̄d residuū fuerit vsq3 mane igne comburetis. Sic enī comedetis illū: lumbi vestri sint accincti: calciamēta vestra in pedib⁹ vr̄is: ⁊ baculi vestri sint in manibus vr̄is. Et comedetis eum festināter: est enim phase corā dño. Et apparebo in terra egypti in nocte illa: interficiāq3 omne primogenitū in terra egypti ab homine vsq3 ad

Primitiua chal.: אמר · זער מנה · מנה אכל · הוה נטר · רבע נכס · נסב נתן ספף · אכל טוה חיה · בשל ראש · שאר יקד אכל · הוה סגא · גלה קטל

Primitiua heb. עשה · אות · בית · ראה · היה · שחת · נכה · חגג · דור · עלם · יום · אכל · שבת · כרת · קרא · לא עשה · אכל · בדד · יצא · רבע · אכל · מצא · חמץ · כרת · עדה

Ter. Heb.

בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה
שפטים אני יהוה: והיה הדם לכם
לאת על הבתים אשר אתם שם
וראיתי את הדם ופסחתי עלכם
ולא יהיה בכם נגף למשחית
בהכתי בארץ מצרים: והיה היום
הזה לכם לזכרון וחגתם אתו
חג ליהוה לדרתיכם חקת עולם
תחגהו: שבעת ימים מצות תאכלו
אך ביום הראשון תשביתו שאר
מבתיכם כי כל אכל חמץ ונכרתה
הנפש ההוא מישראל מיום
הראשן עד יום השבעי: וביום
הראשון מקרא קדש וביום
השביעי מקרא קדש יהיה לכם
כל מלאכה לא יעשה בהם אך
אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו
יעשה לכם: ושמרתם את המצות
כי בעצם היום הזה הוצאתי את
צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם
את היום הזה לדרתיכם חקת עולם:
בראשן בארבעה עשר יום לחדש
בערב תאכלו מצת עד יום האחד
ועשרים לחדש בערב: שבעת
ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי
כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש
ההוא מעדת ישראל בגר

Trãsla. B. Hiero.

pecus: & in cunctis dis egypti faciam iudicia: ego dominus. Erit aũt sãguis vobis in signum in edibus in quibus eritis: & videbo sanguinẽ: & transibo vos: nec erit in vobis plaga disperdens: qñ pcussero terrã egypti. Habebitis aũt hũc diem in monimẽtũ: & celebrabitis eum solẽnẽ dño in gñatiõibus vrĩs cultu sempiterno. Septẽ diebus azyma comedetis. In die primo non erit fermentum in domibus vrĩs. Quicunq3 comederit fermẽtũ: pibit aĩa illa de israel a primo die vsq3 ad diem septimũ. Dies prima erit scta ac solẽnis: & dies septima eadẽ festiuitate venerabilis. Nihil operis facietis ĩ eis: exceptis his que ad vescendum pertinent: & obseruabitis azyma. In eadẽ enim ipsa die educam exercitũ vrm̃ de terra egypti: & custodietis diem istũ in generationes vestras ritu ppetuo. Primo mense quarta decima die mensis ad vesperã comedetis azyma vsq3 ad diẽ vicesimã primã eiusdẽ mẽsis ad vesperam. Septẽ diebus fermẽtatũ non inuenietur in domibus vrĩs. Qui comederit fermentatum: peribit aĩa eius de cetu israel tam de aduenis q3

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

pecus: et in oib9 dijs egyptiorum faciam vltionẽ. ego dñs. et erit sanguis vobis in signo in domib9: in qb9 vos eritis illic:
κτήνους, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν αἰγυπτίων ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν. ἐγὼ κύριος. καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῖν ἐν σημείῳ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς ἔσεσθε ἐκεῖ,

et videbo sanguinẽ: et protegã vos: et nõ erit in vobis plaga vt deleamini: qñ pcussero in tra egypti. et erit dies hec vobis in memoriale: et celebrabitis eã festũ dño in gñatiões vrãs: legitimũ sẽpiternũ. celebrate eã septẽ dies. azyma comedetis. ab ãt die prima expelletis fermẽtũ ex domib9 vrĩs. ois q̃ comederit fermẽtũ: peribit aĩa illa ex israel: a die prima vsq3 ad diem septimã. et dies pma vocabitur sancta. et dies septia vocata sancta erit vobis. oẽ opus seruile nõ facietis in eis: preter q̃ fient oĩ aĩe: hoc solũ fiet vobis. et custodietis mandatũ hoc. in .n. hac die educã exercitũ vrm̃ ex tra egypti. et facietis diem hanc in gñatiões vrãs legitimũ sẽpiternũ. incipiẽte quarta decima die mẽsis primi a vespera comedetis azyma vsq3 ad diẽ vnã et vigesimã mẽsis: vsq3 ad vesperã. septẽ dies fermẽtũ nõ inuenietur in domib9 vrĩs. ois q̃ comederit fermẽtatũ: peribit aĩa illa ex cõgregatiõe israel in q3 aduenis et in

καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα, καὶ σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι, ὅταν παίω ἐν γῇ αἰγύπτου. καὶ ἔσται ἡ ἡμέρα αὕτη ὑμῖν εἰς μνημόσυνον, καὶ ἑορτάσετε αὐτὴν ἑορτὴν κυρίῳ εἰς γενεὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον. ἑορτάσατε αὐτὴν ἑπτὰ ἡμέρας. ἄζυμα φάγεσθε. ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἀφανιεῖτε ζύμην ἐκ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζύμην, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ ἰσραήλ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας πρώτης ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἑβδόμης. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κεκλήσεται ἁγία. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ, τοῦτο μόνον ποιηθήσεται ὑμῖν. καὶ φυλάξασθε τὴν ἐντολὴν ταύτην. ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐξάξω τὴν δύναμιν ὑμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ποιήσετε τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς γενεὰς ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον. ἐναρχόμενοι τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου ἀφ᾽ ἑσπέρας ἔδεσθε ἄζυμα ἕως ἡμέρας μιᾶς καὶ εἰκάδος τοῦ μηνός, ἕως ἑσπέρας. ἑπτὰ ἡμέρας ζύμη οὐχ εὑρεθήσεται ἐν ταῖς οἰκίαις ὑμῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζυμωτόν, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ συναγωγῆς ἰσραήλ, ἔν τε τοῖς γειώραις καὶ ἐν τοῖς

C

Leui. 23.a. Numeri. 26.c.

D

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

indigenis tre. oẽ fermẽtatũ nõ comedetis. in oĩ habitaculo vrõ comedetis azyma. vocauit ãt moyses oẽm senatũ israel: et dixit ad eos: euntes accipite vobis ipis agnũ p cognationes vrãs: et sacrificate pascha. accipietis ãt fasciculũ hyssopi: et tingentes ex sanguine qui apud ianuã: et tangetis limẽ: et vtrosq3 postes a sanguine qui apud ianuã. vos ãt nõ egrediemini vnusq̃sq3 ianuã domus sue vsq3 ad mãe: et transibit dñs ad pcutiẽdũ egyptios et videbit sanguinẽ in limine: et sup vtrosq3 postes. et trãsibit dñs ianuã: et nõ sinet exterminatorẽ ingredi in domos vrãs ad pcutiẽdũ. et seruabitis verbũ hoc legitimũ tibi: et filijs tuis vsq3 ad sclm. si ãt ingressi fueritis ĩ trã: quã dederit dñs vobis sicut locut9 est: seruabitis cultũ hũc. et erit si dixerit ad vos filij vrĩ q̃s cultus hic? et dicetis eis: victima pascha hoc dño: q̃ protexit domos filiorũ israel in egypto: qñ pcussit egyptios: at domos nrãs liberauit. et icuruat9 popul9 adorauit. et euntes fecerũt filij israel sicut precepit dñs moysi et aaron:

αὐτόχθοσι τῆς γῆς. πᾶν ζυμωτὸν οὐκ ἔδεσθε. ἐν παντὶ κατοικητηρίῳ ὑμῶν ἔδεσθε ἄζυμα. ἐκάλεσε δὲ μωυσῆς πᾶσαν τὴν γερουσίαν ἰσραήλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἀπελθόντες λάβετε ὑμῖν αὐτοῖς πρόβατον κατὰ συγγενείας ὑμῶν, καὶ θύσατε τὸ πάσχα. λήψεσθε δὲ δέσμην ὑσσώπου, καὶ βάψαντες ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν, καὶ θίξετε τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε ἕκαστος τὴν θύραν τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἕως πρωΐ, καὶ παρελεύσεται κύριος πατάξαι τοὺς αἰγυπτίους, καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν. καὶ παρελεύσεται κύριος τὴν θύραν, καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι. καὶ φυλάξεσθε τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ νόμιμον σεαυτῷ, καὶ τοῖς υἱοῖς σου ἕως αἰῶνος. ἐὰν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν δῷ κύριος ὑμῖν καθότι ἐλάλησε, φυλάξεσθε τὴν λατρείαν ταύτην. καὶ ἔσται ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν τίς ἡ λατρεία αὕτη; καὶ ἐρεῖτε αὐτοῖς, θυσία τὸ πάσχα τοῦτο κυρίῳ, ὃς ἐσκέπασε τοὺς οἴκους τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν αἰγύπτῳ, ἡνίκα ἐπάταξε τοὺς αἰγυπτίους, τοὺς δὲ οἴκους ἡμῶν ἐρρύσατο. καὶ κύψας ὁ λαὸς προσεκύνησε. καὶ ἀπελθόντες ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ καὶ ἀαρών,

E

Trãsla. B. Hiero.

de indigenis terre. Oẽ fermentatum non comedetis. In cunctis hĩtaculis vrĩs edetis azyma. Vocauit autẽ moyses oẽs seniores filiorũ israel: & dixit ad eos. Ite tollentes animal per familias vestras: & immolate phase. Fasciculũq3 hysopi tingite in sanguiẽ qui est in limine: & aspergite ex eo superliminare & vtrumq3 postem. Nullus vestrum egrediatur ostium domus sue vsq3 mane. Transibit enim dominus percutiens egyptios. Cũq3 viderit sãguinẽ in superliminari & in vtroq3 poste: transcendet ostium domus: & non sinet percussorẽ igredi domos vrãs & ledere. Custodi verbũ istud legitimũ tibi & filiis tuis vsq3 in eternum. Cunq3 introieritis terram quã dñs daturus ẽ vobis vt pollicitus est: obseruabitis cerimonias istas. Et cũ dixerint vobis filii vestri: que est ista religio: dicetis eis. Victima transitus domini est: quando transiuit sup domos filiorũ israel in egypto percutiens egyptios & domos nostras liberãs. Incuruatusq3 populus adorauit. Et egressi filii israel fecerunt sicut preceperat dominus moysi & aaron.

Ter. Heb. Exo. Ca. xii.

ובאזרח הארץ: כל מחמצת לא
תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו
מצות: ויקרא משה לכל זקני
ישראל ויאמר אלהם משכו וקחו
לכם צאן למשפחתיכם ושחטו
הפסח: ולקחתם אגדת אזוב ״
וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם
אל המשקוף ואל שתי המזוזת
מן הדם אשר בסף ואתם לא
תצאו איש מפתח ביתו עד בקר:
ועבר יהוה לנגף את מצרים
וראה את הדם על המשקוף ועל
שתי המזוזת ופסח יהוה על
הפתח ולא יתן המשחית לבא אל
בתיכם לנגף: ושמרתם את ״
הדבר הזה לחק לך ולבניך עד
עולם: והיה כי תבאו אל הארץ
אשר יתן יהוה לכם כאשר דבר
ושמרתם את העבדה הזאת: והיה
כי יאמרו אליכם בניכם מה
העבדה הזאת לכם: ואמרתם
זבח פסח הוא ליהוה אשר
פסח על בתי בני ישראל במצרים
בנגפו את מצרים ואת בתינו
הציל ויקד העם וישתחוו: וילכו
ויעשו בני ישראל כאשר
צוה יהוה את משה ואהרן

Primitiua heb. זרח · אכל · ישב · משך · קרא · אמר · לקח · שפחה · אזב · נגע · שקף · שנה · זוז · יצא · נתן · שחת · בוא · בית · עלם · נצל · קדד · שחה · עשה

Primitiua chal. עבד · דון · הוה · אות · בית · חזא · חוס · קטל · חגג · דור · קום · בטל · בית · אכל · שצא · ערע · עבד · אכל · נטר · נפק · דור · קום · רמש · אכל · שכח · חמע · שצא · גור

Interp. chal.

pecus: τ in cunctis idolis egyptiorũ faciam iudicia: ego dñs. Erit aũt sanguis vobis in signũ in domibus in quibus eritis. et videbo sanguinẽ τ miserebor vrĩ: et non erit in vobis mors disperdẽs: cũ interfecero in terra egypti. Et erit hic dies vobis in memoriã: et celebrabitis eum solẽnem corã dño in generationib9 vrĩs: federe sempiterno celebrabitis eũ. Septẽ diebus azyma comedetis: in die autẽ primo auferetis fermentũ de domibus vestris. ois enim qui comederit fermentatũ: peribit homo ille de israel: a die primo vsq3 in diem septimũ. In die aũt primo solẽnitas sancta erit vobis: in die quoq3 septimo solẽnitas sancta erit vobis: nullũ opus fiet in eis: sed id qđ ptinet ad vescendũ omni anime illud solũmodo fiet vobis. Et obfuabitis azyma: qr in hãc eadẽ die eduxi exercitus vrõs de terra egypti: obseruabitisq3 diẽ hãc in gñationibus vrĩs federe sempiterno. In mẽse nisan in quartadecima die mensis ad vesperam comedetis azyma: vsq3 ad diem vicesimã primã mensis ad vesperam. Septem diebus fermentũ non inuenietur in domib9 vrĩs: qr ois qui comederit fermentatũ: pibit homo ille de cetu israel tam de aduenis quam de

Transla. Chal.

בעירא ובכל טעות מצראי אעביד דינין אנא יי: ויהי דמא לכון לאת על בתיא
דאתון תמן ואחזי ית דמא ואחוס עליכון ולא יהא לכון מותא לחבלא במקטלי
בארעא דמצרים: ויהי יומא הדין לכון לדוכרנא ותחגון יתיה חגא קדם יי לדריכון
קים עלם תחגניה: שבעא יומין פטירא תיכלון ברם ביומא קדמאה תבטלון חמירא
מבתיכון ארי כל דיכול חמיע וישתיצי אנשא ההוא מישראל מיומא קדמאה עד
יומא שביעאה: וביומא קדמאה מערע קדיש וביומא שביעאה מערע קדיש יהי לכון
כל עבידא לא יתעביד בהון ברם דמתאכיל לכל נפש הוא בלחודוהי יתעביד לכון:
ותטרון ית פטיריא ארי בכרן יומא הדין אפיקית ית חיליכון מארעא דמצרים ותטרון
ית יומא הדין לדריכון קים עלם: בניסן בארבעת עשרא יומא לירחא ברמשא
תיכלון פטירא עד יומא חד ועשרין לירחא ברמשא: שבעא יומין חמיר לא ישתכח
בבתיכון ארי כל דיכול מחמעא וישתיצי אנשא ההוא מכנשתא דישראל בגיוריא

Transla. Chal.

וביציבי ארעא: כל מחמעא לא תיכלון בכל מותבניכון תיכלון פטירן וקרא משה
לכל סבי ישראל ואמר להון אתנגידו וסבו לכון מן בני ענא לזרעיתכון וכוסו פסחא:
ותסבון אסרת איזובא ותטבלון בדמא די במנא ותדון לשקפא ולתרין ספיא מן
דמא די במנא ואתון לא תפקון אנש מתרע ביתיה עד צפרא: ויתגלי יי למחמי
ית מצראי ויחזי ית דמא על שקפא ועל תרין ספיא ויחוס יי על תרעא ולא
ישבוק מחבלא למיעל לבתיכון למחמי: ותטרון ית פתגמא הדין לקים לך ולבנך
עד עלמא: ויהי ארי תיעלון לארעא דיתן יי לכון כמא דמליל ותטרון ית פלחנא
הדין: ויהי ארי יימרון לכון בניכון מה פלחנא הדין לכון: ותימרון דבח חיס הוא קדם
יי דחס על בתי בני ישראל במצרים כד מחא ית מצראי וית בתנא שיזיב וכרע עמא
וסגידו: ואזלו ועבדו בני ישראל כמא דפקיד יי ית משה ואהרן

Interp. chal.

indigenis terre. Nihil fermentatum comedetis: in cunctis habitatiõibus vrĩs comedetis azyma. Vocauit aũt moyses omnes seniores israel: τ dixit ad eos. Capite τ tollite vobis de filijs ouiũ per familias vestras: τ imolate phase. Collectisq3 manipulũ hysopi: τ tingetis in sanguine qui est in vase: τ aspergetis superliminare τ duos postes de sanguie qui ẽ in vase. Nullusq3 vestrũ egrediatur ab ostio domus sue vsq3 mane. Et reuelabitur dñs vt percutiat egyptios: videbitq3 sanguinem in superliminare τ sup duo limina: et miserebitur dñs super ostiuz. Et nõ sinet vastatorẽ ingredi domos vrãs ad percutiendũ. et obseruabis verbũ istud in pactuz tibi τ filijs tuis vsq3 in eternũ. Eritq3 qñ introieritis terrã quã dñs datur9 est vobis: sicut locut9 est: obseruabitis cultũ hũc. τ erit cũ dixerint vobis filij vrĩ. Quid ẽ cult9 hic vobis? τ dicetis. Sacrificiũ pro mĩa est corã dño: eo q̃ misert9 est sup domos filiorũ isrl̃ in egypto: qñ pcussit egyptios: τ domos nrãs liberauit. Incuruatusq3 ẽ pplũs τ adorauit. reuersiq3 filij isrl̃ τ fecerũt sicut p̃cepat dñs moysi τ aarõ

Primitiua chal. יתב · שוב · נגד · נסב · עאן · נכס · נסב · טבל · מאן · דדי · נפק · צלה · מחא · חזא · חוס · שבק · חבל · עול · בית · נטר · קום · הוא · עול · נתן · אמר · חוס · בית

Tex. Heb.

כן עשו׃ ויהי בחצי הלילה ויהוה הכה כל בכור בארץ מצרים מבכר פרעה הישב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה׃ ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדלה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת׃ ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל ולכו עבדו את יהוה כדברכם׃ גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם אתי׃ ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ כי אמרו כלנו מתים׃ וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארתם צררת בשמלתם על שכמם׃ ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלת׃ ויהוה נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים׃ ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף׃ וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד׃ ויאפו את הבצק אשר

Trāsla. B. Hiero.

Factū ē aūt in noctis medio percussit dominus omne primogenitum in terra egypti: a primogenito pharaonis qui in solio eius sedebat: vsqꝫ ad primogenitū captiue que erat in carcere: & oē primogenitū iumentorum. Surrexit pharao nocte & omnes serui eius cūctaqꝫ egyptus: & ortus ē clamor magnus in egypto. nec ei erat domus in qua non iaceret mortuus. Vocatisqꝫ pharao moysi & aarō nocte ait. Surgite: egredimini a pplo meo vos & filii israel. Ite & immolate domino sicut dicitis. Oues vras & armēta assumite vt petieratis: & abeuntes benedicite mihi. Vrgebantqꝫ egyptii populum israel de terra exire velociter dicentes. Omnes moriemur. Tulit igit populus conspersā farinā anteqꝫ fermentaretur: & ligans in palliis posuit sup humeros suos. Feceruntqꝫ filii israel sicut preceperat dominus moysi: & petierūt ab egyptiis vasa argentea & aurea: vestesqꝫ plurimam. Dñs aūt dedit gratiā populo corā egyptiis: vt cōmodarēt eis: & spoliauerunt egyptios. Profectiqꝫ sunt filii israel de ramesse in sochot sexcenta fere millia peditum virorum absqꝫ paruulis & mulieribus: sed & vulgus pmiscuū innumerabile ascēdit cū eis oues & armēta: aiantia diuersi gñis multa nimis. Coxerūtqꝫ farinā

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

Interp. chal.

ita fecerunt. Factūqꝫ est in noctis medio: t dñs occidit omne primogenitū in terra egypti: a primogenito pharaonis qui sessurus erat sup soliū regni eius: vsqꝫ ad primogenitum captiue que erat in domo vinctorum: t omne primogenitū iumentorū. Surrexitqꝫ pharao in nocte ipse t oēs serui eius t oēs egypti: et fuit clamor magnus in egypto: qz nulla domus erat in qua non esset aliquis mortuus. Uocauitqꝫ moysen et aaron nocte: t ait. Surgite: egredimini de medio populi mei tam vos qꝫ filij israel: t ite seruite coram dño sicut dicebatis. Oues quoqꝫ vestras t boues assumite: sicut loquebamini: t ite orate etiā p me. Preualescebantqꝫ egyptij super populū vt cito mitterent eos de terra: quia dixerūt omnes nos mortui sumus. Tulitqꝫ populus massam suā anteqꝫ fermētaret: sicut erat in panariis suis: ligatā in palliis suis sup humeros suos ipsorū. Filij aūt israel fecerūt iuxta verbū moysi: t petierūt ab egyptiis vasa argētea t vasa aurea t vestes. Dñs aūt dedit populo gratiā in oculis egyptiorū: t cōmodauerūt eis: t vacuos reliquerunt egyptios. Profecti sunt filij israel de ramesses in sochoth: qsi sexcēta millia peditū pter familiā. extranei quoqꝫ multi ascenderūt cū eis: t oues t boues t pecora multa nimis. Et coxerunt massam

Transla. Chal.

Trāsla. B. Hiero.

quam dudum de egypto conspersā tulerāt: & fecerunt subcinericios panes azymos. Neqꝫ enī poterāt fermētari cogētibus exire egyptiis: & nullā facere sinētibus morā: nec pulmēti qcqꝫ occurrerat pparare. Habitatio aūt filiorū israel qua manserūt in egypto fuit quadrigētorū triginta annorū. Quibus expletis eadem die egressus est omnis exercitus domini de terra egypti. Nox ista est obseruabilis domini: quando eduxit eos de terra egypti. hāc obseruare debent oēs filii israel in generationibus suis. Dixitqꝫ dñs ad moysē & aaron. Hec est religio phase. Omnis alienigena nō comedet ex eo. Ois aūt seruus empticius circūcidetur & sic comedet. Aduena & mercenarius non edet ex eo. In vna domo comedetur: nec efferetis de carnibus eius foras: nec os illius confringetis. Omnis cetus filiorū israel faciet illud. Qꝫ si qs peregrinorū in vram voluerit trāsire coloniam: & facere phase dñi: circumcidetur prius oē masculinū eius: & tūc rite celebrabit: eritqꝫ sicut idigena terre. Si quis aūt circūcisus no fuerit: nō vescetur ex eo. Eadē lex erit idigene & colono: q pegrinatur apd vos. Feceruntqꝫ omnes filii israel sicut preceperat dominus moysi & aarō.

Tex. Heb.

הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם׃ ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה׃ ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות יהוה מארץ מצרים׃ ליל שמרים הוא ליהוה להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה ליהוה שמרים לכל בני ישראל לדרתם׃ ויאמר יהוה אל משה ואהרן זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו׃ וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אתו אז יאכל בו׃ תושב ושכיר לא יאכל בו׃ בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה ועצם לא תשברו בו׃ כל עדת ישראל יעשו אתו׃ וכי יגור אתך גר ועשה פסח ליהוה המול לו כל זכר ואז יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל ערל לא יאכל בו׃ תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוככם׃ ויעשו כל בני ישראל כאשר צוה יהוה את משה ואת אהרן כן עשו׃

Interp. chal.

quam eduxerant de egypto. Fecerūtqꝫ placentas azymas: quia nō erat fermentatū: eo qꝫ electi fuerant de egypto: t non poterant immorari: vialicū quoqꝫ non parauerūt sibi. Habitatio aūt filiorū israel qua habitauerūt in egypto fuit quadringentorū t triginta annorū. Et factum est post quadringētos t triginta annos in hac eadē die: egressi sunt oēs exercitus dñi de terra egypti. Nox obseruabilis est coram dño: vt educeret eos de terra egypti: hec est nox illa coram dño: obseruanda filijs israel in generationibus suis. Dixitqꝫ dñs ad moysen t aaron. Hec est ritus phase: ois filius israel qui fuerit apostata: non comedat ex eo. Omnis autē seruus alicuius emptus argento si circūciderit eum: tunc comedet ex eo. Aduena t mercenarius nō comedet ex eo. In societate vna comedetis: non efferetis de carnibus eius de domo foras: t os non cōfringetis in eo. Omnis cetus israel faciet illud. Et quando transierit ad vestram religionē aliquis proselytus t fecerit phase coram domino: circumcidetur omnis masculus eius: t tunc accedet vt faciat illud: t erit sicut indigena terre: t omnis profanus nō comedet ex eo. Lex vna erit indigene t proselyto qui morabitur vobiscum. Feceruntqꝫ filij israel sicut preceperat dñs moysi t aaron: ita fecerunt.

Priūtiua chal.

Cap. x iii.

וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא יְהוָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל צִבְאֹתָם: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ: הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב: וְהָיָה כִי יְבִיאֲךָ יְהוָה אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לַיהוָה: מַצּוֹת יֵאָכֵל אֵת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל גְּבֻלֶךָ: וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם: וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְּיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְהוָה מִמִּצְרָיִם: וְשָׁמַרְתָּ אֶת הַחֻקָּה

& eadem die eduxit dominus filios israel de terra egypti per turmas suas. Ca. 13.

Locutusq; est dn̄s ad moysen dicens. Sanctifica mihi omne primogenitū: quod aperit vuluā in filiis israel tā de hoībus q̄ȝ de iumētis. Mea s̄ūt eī oīa. Et ait moyses ad populum. Memētote diei huius in qua egressi estis de egypto & de domo seruitutis: quoniam in manu forti eduxit vos dn̄s de loco isto: vt nō comedatis fermētatū panē. Hodie egredimini mense nouarū frugū. Cūq; introduxerit te dn̄s in terram chananei: & ethei & amorrei: & euei & iebusei: quā iurauit pr̄ibus tuis vt daret tibi terrā fluentem lacte & melle: celebrabis hunc morem sacrorū mense isto. Septē diebus vesceris azymis: & in die septimo erit solēnitas dn̄i. Azyma comedetis septem diebus. Nō apparebit apud te aliquid fermētatū: nec in cūctis finibus tuis. Narrabisq; filio tuo in die illo dicēs. Hoc est quod fecit mihi dn̄s: q̄n egressus sum de egypto. Et erit quasi signū in manu tua & q̄si monimentū ante oculos tuos: & vt lex domini sp sit in ore tuo. In mānu enī forti eduxit te dn̄s de egypto. Custodies huiuscemodi cultum

et factū ē in die illa: eduxit dn̄s filios israel ex terra egypti cū exercitu eoꝝ.

καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξήγαγε κύριος τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν. Ca. 13.

Ait āt dn̄s ad moysen: dicens: sctifica mihi oē primogenitū primogn̄atū apriēs oēm vuluā in filijs israel ab hoīe vsq; ad iumētū: meū est. dixit āt moyses ad populū. recordamini diei huius: in q̄ egressi estis ex egypto: ex domo seruitutis. in .n. manu forti eduxit dn̄s vos hinc. ⁊ nō comedet fermētū. i. n. hodierna die vos egredimini in mēse nouoꝝ. ⁊ erit qn̄ introduxerit te dn̄s de⁹ tuus in trā chananeoꝝ: ⁊ etheoꝝ: et eueoꝝ: ⁊ gergeseoꝝ: et amorreoꝝ: et phereseoꝝ: ⁊ iebuseoꝝ: quā iurauit patrib⁹ tuis dare tibi: trā fluentē lacte ⁊ melle. et facies seruitutē hanc in mēse hoc. sex dies comedetis azyma: at die septima festū dn̄o: azyma comedetis septē dies. nō apparebit tibi fermētatū: neq; erit tibi fermētū oīb⁹ terminis tuis. ⁊ narrabis filio tuo in die illa: dicēs: ppt̄ hoc fecit dn̄s de⁹ me⁹: q̄ egress⁹ sū ex egypto. et erit tibi in signū in manu tua: et memoriale ante oculos tuos: vt sit lex dn̄i in ore tuo. in .n. manu forti eduxit te dn̄s ex egypto.

Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ἁγίασόν μοι πᾶν πρωτότοκον πρωτογενὲς διανοῖγον πᾶσαν μήτραν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ἐμόν ἐστιν. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν, μνημονεύετε τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐν ᾗ ἐξήλθετε ἐξ αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας· ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγε κύριος ὑμᾶς ἐντεῦθεν· καὶ οὐ βρωθήσεται ζύμη· ἐν γὰρ τῇ σήμερον ὑμεῖς ἐκπορεύεσθε ἐν μηνὶ τῶν νέων· καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, καὶ γετταίων, καὶ εὐαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ ἰεβουσαίων, ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· καὶ ποιήσεις τὴν λατρείαν ταύτην ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ. ἓξ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἑορτὴ κυρίῳ, ἄζυμα ἔδεσθε ἑπτὰ ἡμέρας· οὐκ ὀφθήσεται σοι ζυμωτόν, οὐδὲ ἔσται σοι ζύμη πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου· καὶ ἀναγγελεῖς τῷ υἱῷ σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, διὰ τοῦτο ἐποίησε κύριος ὁ θεός μου, ὡς ἐξεπορευόμην ἐξ αἰγύπτου· καὶ ἔσται σοι εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ μνημόσυνον πρὸ ὀφθαλμῶν σου, ὅπως ἂν γένηται ὁ νόμος κυρίου ἐν τῷ στόματί σου· ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύριος ἐξ αἰγύπτου.

Infra. 34. c. Nūeri. 8. c. Luce. 2. d.

A

B

Primitiua chal. Interp̄. chal.

et factum est in ipsa die: eduxit dominus filios israel de terra egypti per turmas suas: Ca. 13.

Locutusq; est dn̄s cū moyse: dicens. Sanctifica mihi omne primogenitū qd̄ aperit oēm vuluam in filijs israel in hoībus ⁊ in iumētis meum est. Dixitq; moyses ad populū. Memētote diei huius in qua egressi estis de egypto de domo seruitutis: qm̄ in manu forti eduxit vos dn̄s de loco isto: ⁊ non comedetur fermentatū. Hodie vos egredimini in mense nouarum frugum. Et erit quando introduxerit te dn̄s in terram chananei ⁊ ethei ⁊ amorrei ⁊ euei ⁊ iebusei: pro qua iurauit patribus tuis vt daret tibi terrā fluentē lacte ⁊ melle: celebrabis cultū istum in mense isto. Septē diebus comedes azyma: ⁊ in die septima erit solēnitas corā dn̄o. Azymū comedetur septē diebus: ⁊ nō apparebit tibi fermētatū neq; apparebit tibi fermētū in omni termino tuo. Narrabisq; filio tuo in die illo: dicens. Propter hoc fecit mihi dn̄s: quando egressus sum de egypto. Et erit tibi in signum in manu tua: ⁊ in memoriale inter oculos tuos: vt sit lex domini in ore tuo: quia in manu forti eduxit te domin⁹ de egypto. Et custodies pactum

Transla. Chal.

והוה בכרן יומא הדין אפיק יי ית בני ישראל מארעא דמצרים על חיליהון: ומליל יי עם משה למימר: אקדיש קדמי כל בוכרא פתח כל ולדא בבני ישראל באנשא ובבעירא דילי הוא: ואמר משה לעמא הוו דכירין ית יומא הדין דנפקתון ממצרים מבית עבדותא ארי בתקוף ידא אפיק יי יתכון מכא ולא יתאכל חמיע: יומא דין אתון נפקין בירחא דאביבא: ויהי ארי יעלינך יי לארע כנענאי וחתאי ואמוראי וחואי ויבוסאי דקיים לאבהתך למתן לך ארע עבדא חלב ודבש ותפלח ית פולחנא הדא בירחא הדין: שבעא יומין תיכול פטירא וביומא שביעאה חגא קדם יי: פטיר יתאכל ית שבעא יומין ולא יתחזי לך חמיע ולא יתחזי לך חמירא בכל תחומך: ותחוי לברך ביומא ההוא למימר בדיל דא עבד יי לי כד נפקית ממצרים: ויהי לך לאת על ידך ולדכרן בין עינך בדיל דתהי אוריתא דיי בפומך ארי בידא תקיפא אפקך יי ממצרים: ותיטר ית קימא Ca. xiii.

הדא לזמנה מזמן לזמן: ויהי ארי יעלינך יי לארע כנענאה כמא דקיים לך ולאבהתך ויתננה לך: ותעבר כל פתח ולדא קדם יי וכל פתח ולד בעירא דיהון לך דכרין תקדיש קדם יי: וכל בוכרא דחמרא תפרוק באמרא ואם לא תפרוק ותקפיה וכל בוכרא דאנשא בבנך תפרוק: ויהי ארי ישאלנך ברך מחר למימר מה דא ותימר ליה בתקוף ידא אפקנא יי ממצרים מבית עבדותא: והוה כד אקשי פרעה לשלחותנא וקטל יי כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דאנשא ועד בוכרא דבעירא על כן אנא דבח קדם יי כל פתח ולדא דוכריא וכל בוכרא דבני אפרוק: ויהי לאת על ידך ולתפלין בין עינך ארי בתקוף ידא אפקנא יי ממצרים: והוה כד שלח פרעה ית עמא ולא דברינון יי ארח ארע פלשתאי ארי קריב הוא ארי אמר יי דלמא יתוון עמא במחזיהון קרבא ויתובון למצרים: ואסחר יי ית עמא ארח מדברא ימא דסוף ומזרזין סליקו בני ישראל מארעא דמצרים: ונסיב משה ית

⁊ serua legem hanc secūdū tēpora annoꝝ: a diebꝰ in dies. ⁊ erit cū introduxerit te dn̄s de⁹ tuus in terrā chananeoꝝ: quēadmodū iurauit patribus tuis: ⁊ dabit tibi eā. ⁊ separabis oē aperiēs vuluā: masculina dn̄o: ⁊ oē apiens vuluā ex armentis in iumētis tuis. q̄cunq; fuerit tibi: masculina dn̄o. oē apiens vuluā asine mutabis oue. si āt nō mutaueris: redimes illud. oē primogenitū hoīs filioꝝ tuoꝝ redimes. si āt iterrogauerit te fili⁹ tu⁹ post hec: dicēs: qd̄ hoc? ⁊ dices ei: q̄ in manu forti eduxit nos dn̄s de trā egypti: ex domo seruitutis. qū āt indurauit pharao ad dimittēdū nos: occidit dn̄s oē p̄mogenitū in trā egypti: a primogenitis hoim vsq; ad primogenita iumētoꝝ. ppt̄ hoc ego sacrifico dn̄o oē apiēs vuluā: masculina: et oē primogenitū filioꝝ meoꝝ redimā. ⁊ erit in signū in manu tua: et imobile an̄ oculos tuos. in .n. manu forti eduxit te dn̄s ex egypto. vt āt dimisit pharao populū: nō pduxit eos deus viā t̄re philistijm: q̄ ppe erat. dixit .n. deus ne forte peniteret populū videtē bellū ⁊ reuertat̄ in egyptū. et circūduxit deus populū viā q̄ in desertū: in rubrū mare. quinta āt gn̄atiōe ascēderūt filij israel ex terra egypti. et accepit moyses

καὶ φυλάξεσθε τὸν νόμον τοῦτον κατὰ καιροὺς ὡρῶν, ἀφ᾽ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας. καὶ ἔσται ὡς ἂν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δώσει σοι αὐτήν· καὶ ἀφοριεῖς πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ, καὶ πᾶν διανοῖγον μήτραν ἐκ τῶν βουκολίων ἐν τοῖς κτήνεσί σου· ὅσα ἂν γένηταί σοι, τὰ ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ· πᾶν διανοῖγον μήτραν ὄνου ἀλλάξεις προβάτῳ· ἐὰν δὲ μὴ ἀλλάξῃς, λυτρώσῃ αὐτό· πᾶν πρωτότοκον ἀνθρώπου τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ. ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου μετὰ ταῦτα, λέγων, τί τοῦτο; καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, ὅτι ἐν χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας· ἡνίκα δὲ ἐσκλήρυνε φαραὼ ἐξαποστεῖλαι ἡμᾶς, ἀπέκτεινε κύριος πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἀπὸ πρωτοτόκων ἀνθρώπων ἕως πρωτοτόκων κτηνῶν· διὰ τοῦτο ἐγὼ θύω τῷ κυρίῳ πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ ἀρσενικά, καὶ πᾶν πρωτότοκον τῶν υἱῶν μου λυτρώσομαι· καὶ ἔσται εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ ἀσάλευτον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου· ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύριος ἐξ αἰγύπτου. ὡς δὲ ἐξαπέστειλε φαραὼ τὸν λαόν, οὐχ ὡδήγησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ὁδὸν γῆς φιλιστιείμ, ὅτι ἐγγὺς ἦν· εἶπε γὰρ ὁ θεὸς μήποτε μεταμελήσει τῷ λαῷ ἰδόντι πόλεμον, καὶ ἀποστρέψῃ εἰς αἴγυπτον· καὶ ἐκύκλωσεν ὁ θεὸς τὸν λαὸν ὁδὸν τὴν εἰς τὴν ἔρημον, εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν· πέμπτῃ δὲ γενεᾷ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου· καὶ ἔλαβε μωυσῆς

C

D

statuto tempore a diebus in dies. Cumq; introduxerit te dn̄s in terram chananei sicut iurauit tibi & patribus tuis: & dederit tibi eā: separabis oē qd̄ aperit vuluā dn̄o: & quod primitiuū est in pecoribus tuis. Quicqd̄ hūeris masculini sexus: cōsecrabis dn̄o. Primogenitū asini mutabis oue: qd̄ si nō redemeris interficies. Oē āt primogenitū hoīs de filiis tuis p̄cio redimes. Cūq; iterrogauerit te filius tuus cras dicēs: qd̄ est hoc? Rn̄debis ei In manu forti eduxit nos dn̄s de terra egypti de domo seruitutis. Nā cum īduratus eēt pharao: & nollet nos dimittere: occidit dn̄s oē primogenitū ī terra egypti a primogenito hoīs vsq; ad primogeītū iumētorū. Idcirco īmolo dn̄o oē quod aperit vuluā masculini sexus: & oīa primogeīta filiorū meorū redimo. Erit igr̄ q̄si signū ī māu tua: & q̄si appēsū quid ob recordatione ān oc̄los tuos: eo quod ī māu forti eduxit nos dn̄s de egypto. Igr̄ cum emisisset pharao ppl̄m: nō eos duxit deus per viā terre philistiim que vicina ē: reputās ne forte peniteret eū si vidisset aduersū se bella cōsurgere & reuerteretur egyptū: sed circūduxit per viā deserti: q̄ ē iuxta mare rubrū. Et armati ascēderunt filii israel de terra egypti. Tulit quoq; moyses

הַזֹּאת לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים יָמִימָה: וְהָיָה כִּי יְבִאֲךָ יְהוָה אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וְלַאֲבֹתֶיךָ וּנְתָנָהּ לָךְ: וְהַעֲבַרְתָּ כָל פֶּטֶר רֶחֶם לַיהוָה וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיהוָה: וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה: וְהָיָה כִּי יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה זֹּאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: וַיְהִי כִּי הִקְשָׁה פַרְעֹה לְשַׁלְּחֵנוּ וַיַּהֲרֹג יְהוָה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר אָדָם וְעַד בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל כֵּן אֲנִי זֹבֵחַ לַיהוָה כָּל פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל בְּכוֹר בָּנַי אֶפְדֶּה: וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה וּלְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרָיִם: וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם וְלֹא נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן יִנָּחֵם הָעָם בִּרְאֹתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיְמָה: וַיַּסֵּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם סוּף וַחֲמֻשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת

Interp̄. chal. Primitiua chal.

hoc in tēpore suo a tp̄e in tp̄s. Et erit cū introduxerit te dn̄s in terrā chananei sicut iurauit tibi ⁊ patribus tuis: ⁊ dederit eā tibi: transire facies oīe qd̄ aperit vuluā corā dn̄o: ⁊ oēs masculos qui aperiūt vuluā in aīalibus quos habueris sanctificabis corā dn̄o. Et omne p̄rimogenitū asini redimes agno. Et si nō redemeris: mactabis eū. Oēmq; p̄mogenitū in filiis tuis redimes. Et erit cū interrogauerit te filius tu⁹ cras: dicens. Quid est hoc? dices ei. In manu forti eduxit nos dn̄s de egypto de domo seruitutis. Et factū est cū induratus esset pharao: ⁊ nollet dimittere nos: interfecit dn̄s oē p̄mogenitū in terra egypti: a primogenito hoīs vsq; ad primogenitū aīalis. Idcirco ego sacrifico omne masculū qd̄ aperit vuluā: ⁊ oēm p̄mogenitum filiorū meoꝝ redimā. Eritq; in signū in manu tua: ⁊ in appensum quoddā inter oculos tuos: qm̄ in manu forti eduxit nos dn̄s de egypto. Et factū est cū emisisset pharao ppl̄m: nō duxit eos de⁹ p viā t̄re philistinoꝝ: q̄ ppinq̄ erat: q̄ dixit de⁹ ne forte formidet ppl̄s cū viderit preliū: ⁊ reuertatur in egyptū. Et circūduxit deus ppl̄m p viā deserti maris rubri: ⁊ armati ascenderūt filij israel de t̄ra egypti. Tulit aūt moyses

עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם: ויסעו מסכת ויחנו באתם בקצה המדבר: ויהוה הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה: לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם:

Cap. xiiii.

וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירת בין מגדל ובין הים לפני בעל צפן נכחו תחנו על הים: ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם בארץ סגר עליהם המדבר: וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני יהוה ויעשו כן: ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו: ויאסר את רכבו ואת עמו לקח עמו: ויקח שש מאות רכב

(Primitiva heb.: שבע · נסע חנה · פנה · עמד נחה · אור הלך · מוש · פנה · דבר · שוב · נבך · כבד · עשה נגד · הפך · אסר)

Ossa Ioseph secum: eo quod adiurasset filios israel dicens. Visitabit vos deus: efferte ossa mea hinc vobiscum. Profectique de sochot castrametati sunt in etham in extremis finibus solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad ostendendam viam per diem in columna nubis: & per noctem in columna ignis: ut dux esset itineris utroque tempore. Nunquam defuit columna nubis per diem, nec columna ignis per noctem coram populo. Ca. 14.

Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Reuersi castrametentur e regione phiairoth: que est inter magdalum & mare contra beelsephon. In conspectu eius castra ponetis super mare. Dicturusque est Pharao super filiis israel. coartati sunt in terra. conclusit eos desertum. Et indurabo cor eius ac persequetur vos: & glorificabor in pharaone & in omni exercitu eius: scientque egyptii: quia ego sum dominus. Feceruntque ita. Et nunciatum est regi egyptiorum quod fugisset populus: immutatumque est cor pharaonis & seruorum eius super populum: & dixerunt. Quid voluimus facere ut dimitteremus israel ne seruiret nobis? Iunxit ergo currum: & omnem populum suum assumpsit secum. Tulitque sexcentos currus

ossa ioseph secū: iuramēto .n. adiurauit ioseph
τὰ ὀστᾶ ἰωσὴφ μεθ᾽ ἑαυτοῦ, ὅρκῳ γὰρ ὥρκισεν ἰωσὴφ τοὺς
filios israel. dicēs: visitatiōe visitabit vos dñs:
υἱοὺς ἰσραήλ, λέγων, ἐπισκοπῇ ἐπισκέψεται ὑμᾶς κύριος,
et auferetis ossa mea hinc vobiscū. pfe
καὶ συνανοίσετε τὰ ὀστᾶ μου ἐντεῦθεν μεθ᾽ ὑμῶν. ἐξά-
cti āt filij israel ex sochoth: castrametati sūt
ραντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ σοχώθ, ἐστρατοπέδευσαν
in ethā circa desertū. at de⁹ pcedebat eos: die
ἐν ὀθὼμ παρὰ τὴν ἔρημον. ὁ δὲ θεὸς ἡγεῖτο αὐτῶν, ἡμέ-
quidē in colūna nubis: ad ostēdēdū eis viā
ρας μὲν ἐν στύλῳ νεφέλης, δεῖξαι αὐτοῖς τὴν ὁδόν, τὴν
at nocte: in colūna ignis: et nō defecit colūna
δὲ νύκτα, ἐν στύλῳ πυρός. καὶ οὐκ ἐξέλιπεν ὁ στῦλος
nubis die: et colūna ignis no-
τῆς νεφέλης ἡμέρας, καὶ ὁ στῦλος τοῦ πυρὸς νυ-
cte corā oī populo.
κτὸς ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ. Ca. 14.

Et locut⁹ ē dñs ad moysen: dicēs: loq̄re
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον
filiis israel: et reuersi castrameten-
τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἀποστρέψαντες στρατοπεδευ-
tur corā suburbio: inter mag
σάτωσαν ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως, ἀναμέσον μαγ-
dalum et inter mare: eregione beel
δώλου καὶ ἀναμέσον τῆς θαλάσσης, ἐξεναντίας βεελ-
sephon. corā eis castrametaberis in ma
σεπφῶν. ἐνώπιον αὐτῶν στρατοπεδεύσεις ἐπὶ τῆς θα-
ri. et dicet pharao de filiis israel: er-
λάσσης. καὶ ἐρεῖ φαραὼ περὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, πλα-
rant isti in terra: cōclusit .n. eos deser
νῶνται οὗτοι ἐν τῇ γῇ. συγκέκλεικε γὰρ αὐτοὺς ἡ ἔρη-
tū. ego āt indurabo cor pharaōis: et psequē-
μος. ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ κατα-
tur post eos: et glorificabor in pharaōe:
διώξεται ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν φαραώ,
et in oī exercitu eius. et cognoscēt oēs
καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ. καὶ γνώσονται πάντες οἱ
egyptij: q ego dñs. et fecerūt sic. et nū-
αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἀ-
ciatū ē regi egyptiorū: q fugit
νηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν αἰγυπτίων, ὅτι πέφευγεν ὁ
popul⁹. et mutatū ē cor pharaōis: et seruo
λαός. καὶ μετεστράφη ἡ καρδία φαραώ, καὶ τῶν θερα-
rum eius cōtra ppl̄m. et dixerūt: qd hoc fe-
πόντων αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λαόν. καὶ εἶπαν, τί τοῦτο πε-
cimus: vt dimitterem⁹ filios israel: vt nō
ποιήκαμεν, τοῦ ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, τοῦ μὴ
seruirēt nobis. iunxit igr̄ pharao currus suos:
δουλεύειν ἡμῖν. ἔζευξεν οὖν φαραὼ τὰ ἅρματα αὐτοῦ,
et oēm populū suū cōgregauit secū:
καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ συναπήγαγε μεθ᾽ ἑαυτοῦ,
et accepit sexcentos curr⁹ electos:
καὶ ἔλαβεν ἑξακόσια ἅρματα ἐκλεκτά,

(Margin: Gen. 50.d. Josue. 24.g. · Aber. 14.c. · 1. Co. 10.a. Mee. 6.a. · A · B)

Transla. Chal.

גרמי יוסף עמיה ארי אומאה אומי ית בני ישראל למימר מדכר דכיר יי יתכון ותסקון ית גרמי מכא עמכון: ונטלו מסכות ושרו באיתם דבסטר מדברא: ויי מדבר קדמיהון ביממא בעמודא דעננא לאשרויתהון בארחא ובליליא בעמודא דאשתא לאנהרא להון למיזל ביממא ובליליא: לא עדי עמודא דעננא ביממא ועמודא דאשתא בליליא קדם עמא:

Ca. xiiii.

ומליל יי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל ויתובון וישרון קדם פום חירתא בין מגדול ובין ימא קדם בעל צפון לקבליה תשרון על ימא: ויימר פרעה על בני ישראל מערבלין אינון בארעא אחד עליהון מדברא: ואתקיף ית לבא דפרעה וירדוף בתריהון ואתיקר בפרעה ובכל משיריתיה וידעון מצראי ארי אנא יי ועבדו כן: ואתחוא למלכא דמצרים ארי אפך עמא ואתהפיך לבא דפרעה ועבדוהי לעמא ואמרו מה דא עבדנא ארי שלחנא ית ישראל מפלחנא: ואטקיס ית רתיכוהי וית עמיה דבר עמיה: ודבר שית מאה רתיכין

(Primitiva chal.: אמר דבר · שרא דבר · שרא נהר · אזל יום עדה · אמר תוב שרא · אמר ערבל · תקף רדף יקר · שרא חוה · הפך · פלח)

Interp. chal.

ossa ioseph secum: eo quod iuramento adiurasset filios israel: dicens. Recordans recordabitur vestri deus: et efferetis ossa mea vobiscum hinc. Profectique sunt de socoth et castrametati sunt in ethan: quod est in latere deserti. Dominus autem precedebat eos per diem in columna nubis: ut pararet eis locum mansionis in via: et in nocte in columna ignis: ut illuminaret eis ut ambularent die ac nocte. nunquam deficiebat columna nubis per diem neque columna ignis per noctem coram populo.

Locutusque est dominus cum moyse: dicens. Ca. 14. Loquere cum filiis israel: ut reuertantur et castrametentur coram phiairoth inter magdalum et mare coram beelsephon: e regione eorum castrametabimur super mare. Dicetque pharao super filiis israel: coartati sunt in terra: conclusit eos desertum. Et indurabo cor pharaonis et persequetur eos: et glorificabor in pharaone et in omni exercitu suo: et scient egyptij quia ego dominus. Feceruntque ita. Et nunciatum est regi egypti quod abiisset populus: et conuersum est cor pharaonis et seruorum eius in populum: et dixerunt. Quid est hoc quod fecimus: ut dimitteremus israel: ne seruiret nobis? Iunxitque currum suum: et populum suum tulit secum. Tulitque sexcentos currus

---

בחור וכל רכב מצרים ושלשם על כלו: ויחזק יהוה את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחרי בני ישראל ובני ישראל יצאים ביד רמה: וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חנים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו על פי החירת לפני בעל צפן: ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל יהוה: ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים: הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו עבד את מצרים ממתנו במדבר: ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת יהוה אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם: יהוה ילחם לכם ואתם תחרשון: ויאמר יהוה אל משה מה תצעק

(Primitiva heb.: בחר · חזק · רדף · רום · נשג חנה · פנה · קרב נשא · ירא צעק · בל · עשה יצא · עבד · מות · ירא יצב ראה · ישע · ראה · יסף · עלם לחם · חרש · צעק)

electos & quicquid in egypto curruum fuit: & duces totius exercitus. Indurauitque dominus cor pharaonis regis egypti: & persecutus est filios israel. At illi egressi erant in manu excelsa. Cumque persequerentur egyptii vestigia precedentium: reperunt eos in castris super mare. Omnisque equitatus & currus pharaonis & uniuersus exercitus erant in phiairoth contra beelsephon. Cumque appropinquasset pharao: leuantes filii israel oculos viderunt egyptios post se. Et timuerunt valde. Clamaueruntque ad dominum: & dixerunt ad moysen. Forsitan non erant sepulchra in egypto: ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine? Quid hoc facere voluisti: ut educeres nos ex egypto? Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in egypto dicentes: recede a nobis ut seruiamus egyptiis. Multo enim melius erat seruire eis: quam mori in solitudine. Et ait moyses ad populum. Nolite timere. State & videte magnalia domini: que facturus est hodie. Egyptios enim quos nunc videtis: nequaquam ultra videbitis usque in sempiternum. Dominus pugnabit pro vobis: & vos tacebitis. Dixitque dominus ad moysen. Quid clamas

et oēm equitatū egyptiorū: et duces
καὶ πᾶσαν τὴν ἵππον τῶν αἰγυπτίων, καὶ τριστάτας
sup oēs. et indurauit dñs cor pha
ἐπὶ πάντων. καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν φα-
raōis regis egypti: et psecutus ē post
ραὼ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω τῶν
filios israel. at filij israel egressi fuerāt in manu
υἱῶν ἰσραήλ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐξεπορεύοντο ἐν χειρὶ
excelsa: et psecuti sūt egyptij post eos.
ὑψηλῇ, καὶ κατεδίωξαν οἱ αἰγύπτιοι ὀπίσω αὐτῶν.
et inuenerūt eos castra habentes apd ma
καὶ εὗρον αὐτοὺς παρεμβεβληκότας παρὰ τὴν θά-
re. et ois equitat⁹ et currus pharaōis:
λασσαν. καὶ πᾶσα ἡ ἵππος καὶ τὰ ἅρματα φαραώ,
et exercitus ei⁹: et equites eius: corā
καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτοῦ, ἀπέναντι τῆς
suburbio: eregione beelsephon: et pharao pce-
ἐπαύλεως, ἐξεναντίας βεελσεπφῶν, καὶ φαραὼ προσή-
debat. et respiciētes filij israel oculis:
γεν. καὶ ἀναβλέψαντες υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς ὀφθαλμοῖς,
vident. et ecce egyptij castrametati sūt post
ὁρῶσι. καὶ ἰδοὺ οἱ αἰγύπτιοι ἐστρατοπέδευσαν ὀπί-
eos. et timuerūt valde. clamauerūt āt
σω αὐτῶν. καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. ἀνεβόησαν δὲ οἱ
filij israel ad dñm. et dixerūt ad moysen: eo qd
υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον. καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν, παρὰ
nō essent sepulchra in egypto eduxisti nos
τὸ μὴ ὑπάρχειν μνήματα ἐν αἰγύπτῳ, ἐξήγαγες ἡμᾶς
vt moreremur in deserto. qd hoc fecisti nobis
θανατῶσαι ἐν τῇ ἐρήμῳ. τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν
educens ex egypto? nō istud fuit vbū qd lo-
ἐξαγαγὼν ἐξ αἰγύπτου; οὐ τοῦτο ἦν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλα-
cuti sum⁹ ad te in egypto: dicentes: dimitte
λήσαμεν πρὸς σὲ ἐν αἰγύπτῳ, λέγοντες, πάρες
nos: vt seruiam⁹ egyptijs.
ἡμᾶς, ὅπως δουλεύσωμεν τοῖς αἰγυπτίοις.
melius .n. erat nos seruire egyptijs:
κρεῖσσον γὰρ ἦν ἡμᾶς δουλεύειν τοῖς αἰγυπτίοις,
q̄ mori in deserto hoc. dixit āt moy
ἢ ἀποθανεῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ. εἶπε δὲ μωυ-
ses ad populū: cōfidite state: et videte
σῆς πρὸς τὸν λαόν, θαρσεῖτε στήκετε, καὶ ὁρᾶτε
saluationē que a dño: quā faci-
τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ κυρίου, ἣν ποιή-
et nobis hodie. quēadmodū .n. vidistis
σει ἡμῖν σήμερον. ὃν τρόπον γὰρ ἑωράκατε
egyptios hodie: nō adijcietis vltra
τοὺς αἰγυπτίους σήμερον, οὐ προσθήσεσθε ἔτι
videre eos in eternū temp⁹. dñs pugna
ἰδεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. κύριος πολε-
bit pro vobis: et vos tacebitis. dixit āt
μήσει ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς σιγήσεσθε. εἶπε δὲ
dñs ad moysen: qd clamas
κύριος πρὸς μωυσῆν, τί βοᾷς

(Margin: C · Josue. 14.a. · D)

Transla. Chal.

בחירין וכל רתיכי מצראי וגברין ממנן על כולהון: ואתקיף יי ית לבא דפרעה מלכא דמצרים ורדף בתר בני ישראל ובני ישראל נפקין בריש גלי: ורדפו מצראי בתריהון ואדביקו יתהון כד שרן על ימא כל סוסות רתיכי פרעה ופרשוהי ומשיריתיה על פום חירתא קדם בעל צפון: ופרעה קריב וזקפו בני ישראל ית עיניהון והא מצראי נטלין בתריהון ודחילו לחדא וזעיקו בני ישראל קדם יי: ואמרו למשה המדלית קברין במצרים דברתנא לממת במדברא מה דא עבדתא לנא לאפקותנא ממצרים: הלא דין פתגמא דמלילנא עמך במצרים למימר פסק מננא ונפלח ית מצראי ארי טב לנא דנפלח ית מצראי מדנמות במדברא: ואמר משה לעמא לא תדחלון אתעתדו וחזו ית פורקנא דיי דיעביד לכון יומא דין ארי כמא דחזיתון ית מצראי יומא דין לא תוספון למחזיהון עוד עד עלמא: יי יגיח לכון קרבא ואתון תשתקון: ואמר יי למשה קבילית צלותך

(Primitiva chal.: מנה תקף · ראש גלה · דבק שרא אשרא · מות דבר נפק · אמר פלח · טוב מות דחל · עתד חזא עבד · חזא יסף חזא · גוח שתק צלא)

Interp. chal.

electos et omnes currus egyptiorum: et fortissimos viros constituit super omnes. Indurauitque dominus cor pharaonis regis egypti: et secutus est post filios israel. Filij autem israel egrediebantur capite discooperto. Et secuti sunt egyptij post eos: et comprehenderunt eos castrametantes super mare: omnesque equi curruum pharaonis et equites eius et exercitus eius erant super phiarioth coram beelsephon. Pharao autem appropinquauit: et leuauerunt filij israel oculos suos: et ecce egyptij mouebantur post eos: et timuerunt valde. clamaueruntque filij israel coram domino. Et dixerunt ad moysen. Nunquid quia non erant sepulchra in egypto tulisti nos ut moreremur in solitudine? Quid est hoc quod fecisti nobis: ut educeres nos de egypto? nonne hic est sermo quem loquebamur tecum in egypto dicentes: recede a nobis ut seruiamus egyptijs: quia melius est nobis ut seruiamus egyptijs: quam ut moriamur in solitudine. Dixitque moyses ad populum. Ne timeatis: state et videte redemptionem domini: quam faciet vobis hodie: quia sicut egyptios vidistis hodie: non videbitis eos vltra usque in sempiternum. Dominus pugnabit pro vobis: et vos tacebitis. Dixitque dominus ad moysen. Suscepi orationem tuam.

אלי דבר אל בני ישראל ויסעו: ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה: ואני הנני מחזק את לב מצרים ויבאו אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו ברכבו ובפרשיו: וידעו מצרים כי אני יהוה בהכבדי בפרעה ברכבו ובפרשיו: ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם: ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה: ויט משה את ידו על הים ויולך יהוה את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים: ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם: וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים: ויהי באשמרת הבקר וישקף יהוה אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה

סור · רום נטה · בוא · חזק · כבד · נטה · פנה · נוס · בוא · היה · אור · הלך · קדם עזז · שום בקע · חמה · ימן רדף · בוא · הרה שמר שקף · חנה עמד · הום

ad me. Loquere filiis israel vt proficiscantur. Tu autem eleva virgam tuam & extende manum tuam super mare & divide illud: vt gradiantur filii israel in medio mari per siccum. Ego autem indurabo cor egyptiorum: vt persequantur vos: & glorificabor in pharaone: & in omni exercitu eius & in curribus & in equitibus illius. Et scient egyptii quia ego sum dominus: cum glorificatus fuero in pharaone: & in curribus atque in equitibus eius. Tollensque se angelus dei qui precedebat castra israel: abiit post eos: & cum eo pariter columna nubis priora dimittens: post tergum stetit inter castra egyptiorum & castra israel. Et erat nubes tenebrosa & illuminans noctem: ita vt ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque extendisset moyses manum super mare: abstulit illud dominus flante vento vehementi & urente tota nocte & vertit in siccum. Divisaque est aqua: & ingressi sunt filii israel per medium sicci maris. Erat enim aqua quasi murus a dextra eorum & leva. Persequentesque egyptii ingressi sunt post eos: & omnis equitatus pharaonis currus eius & equites per medium maris. Iamque advenerat vigilia matutina: & respiciens dominus super castra egyptiorum per columnam ignis & nubis interfecit exercitum

πρός με, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἀναζευξάτωσαν. καὶ σὺ ἔπαρον τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ῥῆξον αὐτήν, καὶ εἰσελθέτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ τῶν αἰγυπτίων πάντων, καὶ εἰσελεύσονται ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν φαραώ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ, καὶ γνώσονται πάντες οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ κύριος, ἐνδοξαζομένου μου ἐν φαραώ, καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ. ἐξῆρε δὲ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ὁ προπορευόμενος τῆς παρεμβολῆς τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθη ἐκ τῶν ὄπισθεν. ἐξῆρε δὲ καὶ ὁ στύλος τῆς νεφέλης ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἔστη ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθεν ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς ἰσραήλ, καὶ ἔστη. καὶ ἐγένετο γνόφος καὶ σκότος. καὶ διῆλθεν ἡ νύξ. καὶ οὐ συνέμιξαν ἀλλήλοις ὅλην τὴν νύκτα. ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ἐπήγαγε κύριος τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηράν, καὶ διεσχίσθη τὸ ὕδωρ, καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν. καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων. κατεδίωξαν δὲ οἱ αἰγύπτιοι, καὶ εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτῶν πᾶσα ἡ ἵππος φαραώ, καὶ τὰ ἅρματα, καὶ οἱ ἀναβάται εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. ἐγενήθη δὲ ἐν τῇ φυλακῇ τῇ ἑωθινῇ, καὶ ἐπέβλεψε κύριος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν αἰγυπτίων ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης, καὶ συνετάραξε τὴν παρεμβολὴν

ad me: loquere filiis israel: et proficiscantur. et tu tolle virgam tuam: et extende manum tuam super mare: et divide illud: et ingrediantur filii israel in medium maris per siccum. et ecce ego indurabo cor pharaonis: et egyptiorum omnium: et ingredientur post eos: et glorificabor in pharaone: et in omni exercitu eius: et in curribus: et in equitibus eius: et cognoscent omnes egyptii: quia ego dominus: glorificato me in pharaone: et in curribus: et in equitibus eius. sustulit se autem angelus dei precedens castra filiorum israel: et abiit ex retro. sustulit se autem et columna nubis a facie eorum: et stetit post eos. et ingressa est inter castra egyptiorum: et inter castra israel: et stetit. et facta est caligo et tenebre. et venit nox. et non commiscuerunt se adinvicem tota nocte. extendit autem moyses manum super mare. et induxit dominus mare in vento austro forti tota nocte: et fecit mare siccum: et divisa est aqua: et ingressi sunt filii israel in medium maris per siccum. et aqua eis murus a dextris et murus a sinistris. persecuti sunt autem egyptii: et ingressi sunt post eos omnis equitatus pharaonis: et currus: et ascensores in medium maris. factum est autem in custodia matutina. et respexit dominus in castra egyptiorum in columna ignis et nubis: et conturbavit castra

Thee. 9. b.

Transla. Chal.

מליל עם בני ישראל ויטלון: ואת טול ית חוטרך וארים ית ידך על ימא ובזעהי ויעלון בני ישראל בגו ימא ביבשתא: ואנא הא אנא מתקיף ית לבא דמצראי ויעלון בתריהון ואתיקר בפרעה ובכל משריתיה ברתכוהי ובפרשוהי: וידעון מצראי ארי אנא יי באתיקרותי בפרעה ברתכוהי ובפרשוהי: ונטל מלאכא דיי דמדבר קדם משריתא דישראל ואזל מבתריהון ונטל עמודא דעננא מן קדמיהון ושרא מבתריהון: ועאל בין משריתא דמצראי ובין משריתא דישראל והוה עננא וחשוכא למצראי ולישראל נהר כל ליליא ולא אתקריבו דין לות דין כל ליליא: וארים משה ית ידיה על ימא ודבר יי ית ימא ברוח קדומא תקיף כל ליליא ושוי ית ימא ליבשתא ואתבזעו מיא: ועלו בני ישראל בגו ימא ביבשתא ומיא להון שורין מימינהון ומסמאלהון: ורדפו מצראי ועלו בתריהון כל סוסות פרעה רתכוהי ופרשוהי לגו ימא: והוה במטרת צפרא ואסתכי יי למשריתא דמצראי בעמודא דאשתא ועננא ושגיש ית משריתא

Primitiua chal.: כתל רום · עול · תקף · יקר · לאר · שרא · עול · קרב · שנה · בזע עול · נהר

Interp. chal.

loquere filiis israel: et proficiscantur. Tu autem tolle virgam tuam: et leva manum tuam super mare: et divide illud: et ingredientur filii israel in medium maris per siccum. ego autem indurabo cor egyptiorum: et ingredientur post eos: et glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius: in curribus eius et in equitibus illius. Et scient egyptii quia ego dominus: cum glorificatus fuero in pharaone in curribus suis et in equitibus suis. Et recessit angelus domini qui gradiebatur coram castris israel: et abiit post eos: et recessit columna nubis a facie eorum: et stetit post tergum eorum. et ingressa est inter castra egyptiorum et inter castra israel: et erat nubes et obscuritas egyptiis. Israeli autem erat lux tota nocte: et non accesserunt ad se invicem tota nocte. Et levavit moyses manum suam super mare: et dominus abstulit mare vento orientali vehementi tota nocte: et posuit mare in siccum: et divise sunt aque. Ingressique sunt filii israel in medium maris per siccum: et aque erant eis muri a dextris et a sinistris eorum. Et persecuti sunt egyptii: et ingressi sunt post eos omnes equi pharaonis currus eius et equites eius per medium maris. Factumque est in custodia matutina: et respexit dominus castra egyptiorum in columna ignis et nubis: et conturbavit castra

των αἰγυπτίων, καὶ συνέδησε τοὺς ἄξονας τῶν ἁρμάτων αὐτῶν, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς μετὰ βίας. καὶ εἶπαν οἱ αἰγύπτιοι, φύγωμεν ἀπὸ προσώπου ἰσραήλ. ὁ γὰρ κύριος πολεμεῖ ὑπὲρ αὐτῶν τοὺς αἰγυπτίους. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποκαταστήτω τὸ ὕδωρ καὶ ἐπικαλυψάτω τοὺς αἰγυπτίους, ἐπί τε τὰ ἅρματα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀναβάτας. ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπεκατεστάθη τὸ ὕδωρ πρὸς ἡμέραν ἐπὶ χώρας. οἱ δὲ αἰγύπτιοι ἔφυγον ἐπὶ τὸ ὕδωρ. καὶ ἐξετίναξε κύριος τοὺς αἰγυπτίους εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπαναστραφὲν τὸ ὕδωρ ἐκάλυψε τὰ ἅρματα καὶ τοὺς ἀναβάτας, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν φαραώ, τοὺς εἰσπεπορευμένους ὀπίσω αὐτῶν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. τὸ δὲ ὕδωρ αὐτοῖς τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἐρρύσατο κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων. καὶ ἴδεν ἰσραὴλ τοὺς αἰγυπτίους τεθνηκότας παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. καὶ ἴδεν ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν μεγάλην, ἃ ἐποίησε κύριος τοῖς αἰγυπτίοις. ἐφοβήθη δὲ ὁ λαὸς τὸν κύριον, καὶ ἐπίστευσαν τῷ θεῷ, καὶ μωυσῇ τῷ θεράποντι αὐτοῦ.

Ca. 15.

Τότε ᾖσαν μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὴν ᾠδὴν ταύτην τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπαν, ᾄσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό

egyptiorum: et colligavit axes curruum eorum: et fregit eos cum vi. et dixerunt egyptii: fugiamus a facie israel. et enim dominus oppugnat pro eis egyptios. dixit autem dominus ad moysen: extende manum tuam super mare: et revertatur aqua et cooperiat egyptios: super quoque currus: et super ascensores. extendit autem moyses manum super mare: et reversa est aqua ad diem ad locum. at egyptii: fugierunt ad aquam. et excussit dominus egyptios in medium maris. et reversa aqua cooperuit currus et ascensores: et omnem exercitum pharaonis: qui ingressi fuerunt post eos in mare. et non relictus est ex eis vllus. at filii israel perrexerunt per siccum in medio maris. at aqua eis murus a dextris et murus a sinistris. et liberavit dominus israel in die illa de manu egyptiorum. et vidit israel egyptios mortuos apud littus maris. et vidit israel manum magnam: quam fecit dominus egyptiis. timuit autem populus dominum: et crediderunt deo: et moysi servo eius.

Tunc cecinerunt moyses et filii israel canticum hoc domino: et dixerunt: cantemus domino: gloriose enim glorificatus est. equum et ascensorem deiecit in mare. auxiliator et protector factus est

G · Sapi. 10. d. · Psal. 105. &c. 11. d. · A · Infra. co. ps. 137 &c. 12. 8.

eorum: & subvertit rotas curruum: ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo egyptii. Fugiamus israelem: dominus enim pugnat pro eis contra nos. Et ait dominus ad moysen. Extende manum tuam super mare: vt revertantur aque ad egyptios super currus & equites eorum. Cumque extendisset moyses manum contra mare: reversum est primo diluculo ad priorem locum. Fugientibusque egyptiis occurrerunt aque: & involuit eos dominus in mediis fluctibus. Reverseque sunt aque & operuerunt currus & equites cuncti exercitus pharaonis: qui sequentes ingressi fuerant mare: nec vnus quidem superfuit ex eis. Filii autem israel perrexerunt per medium sicci maris: & aque eis erant quasi pro muro a dextris & a sinistris. Liberavitque dominus in die illo israel de manu egyptiorum. Et viderunt egyptios mortuos super littus maris & manum magnam quam exercuerat dominus contra eos. Timuitque populus dominum: & crediderunt domino & moysi servo eius. Ca. 15.

Tunc cecinit moyses & filii israel carmen hoc domino: & dixerunt. Cantemus domino. Gloriose enim magnificatus est: equum & ascensorem deiecit in mare. Fortitudo mea & laus mea dominus: & factus e

מצרים: ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדת ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי יהוה נלחם להם במצרים: ויאמר יהוה אל משה נטה את ידך על הים וישבו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו: ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער יהוה את מצרים בתוך הים: וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד: ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם: ויושע יהוה ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים: וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה יהוה במצרים וייראו העם את יהוה ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו:

Cap. xv.

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליהוה ויאמרו לאמר אשירה ליהוה כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: עזי וזמרת יה ויהי

סור רכב · נהג · נוס פנה · לחם · שוב · נטה · פנה · נוס · נער · כסה · בוא שאר · ימן ישע · ראה · מות שפה · ירא · אמן · שיר · אמר · עזז היה

Transla. Chal.

דמצראי: ואעדי ית גלגלי רתכוהי ומדברין להון בתקוף ואמרו מצראי נערוק מן קדם ישראל ארי דא היא גבורתא דיי דעבד להון קרבין במצרים: ואמר יי למשה ארים ית ידך על ימא ויתובון מיא על מצראי על רתכיהון ועל פרשיהון: וארים משה ית ידיה על ימא ותב ימא לעדן צפרא לתקפיה ומצראי ערקין לקדמותיה ושניק יי ית מצראי בגו ימא: ותבו מיא וחפו ית רתכיא וית פרשיא לכל משרית פרעה דעלו בתריהון בימא לא אשתאר בהון עד חד: ובני ישראל הליכו ביבשתא בגו ימא ומיא להון שורין מימינהון ומסמאלהון: ופרק יי ביומא ההוא ית ישראל מידא דמצראי וחזו ישראל ית מצראי מיתין על כיף ימא: וחזו ישראל ית גבורת ידא רבתא דעבד יי במצראי ודחילו עמא מן קדם יי והימינו במימרא דיי ובנבואת משה עבדיה:

Ca. xv.

בכן שבח משה ובני ישראל ית תושבחתא הדא קדם יי ואמרו למימר נשבח ונודי קדם יי ארי אתגאי על גותניא וגאותא דיליה היא סוסיא ורכביה רמא בימא: תוקפי ותושבחתי דחילא יי אמר במימריה והוה

Interp. chal.

egyptiorum. Et abstulit rotas curruum eorum: et ducebant eos graviter. Dixeruntque egyptii. Fugiamus a facie israel: quia hec est potentia domini que pugnabat pro eis in egypto. Et dixit dominus ad moysen. Leva manum tuam super mare: et revertentur aque super egyptios et super currus eorum et super equites eorum. Et levavit moyses manum suam super mare: et reversum est mare in tempore matutino ad vigorem suum. Egyptii autem fugiebant in occursum eius: et suffocavit dominus egyptios in medio maris. Et reverse sunt aque et operuerunt currus et equites et omnes exercitus pharaonis: qui ingressi fuerant post eos in mare: non remansit in eis vsque ad vnum. Filii autem israel ambulabant per siccum in medio maris: et aque erant eis muri a dextris et a sinistris eorum. Liberavitque dominus in die illo israel de manu egyptiorum: et viderunt israelite egyptios mortuos in littore maris. Viditque israel potentiam manus magne quam fecit dominus in egyptios: et timuit populus a facie domini: et crediderunt in verbum domini et prophetie moysi servi eius. Cap. 15.

Tunc cecinit moyses et filii israel carmen hoc coram domino: et dixerunt. Cantemus et laudemus coram domino: qui magnificatus est super magnificos: et magnificentia illius est equum et ascensorem eius proiecit in mare. Fortitudo mea et canticum meum dominus terribilis: dixit in verbo suo: et fuit

Primitiua chal.: עדה דבר ערק · רום תוב · תוב חפה שרא · עול שאר אחד · חזא מות · רבב הימן אמר · שבח · שבח ידה גאה · רמה

לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו׃ יהוה איש מלחמה יהוה שמו׃ מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף׃ תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו אבן׃ ימינך יהוה נאדרי בכח ימינך יהוה תרעץ אויב׃ וברב גאונך תהרס קמיך תשלח חרנך יאכלמו כקש׃ וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נזלים קפאו תהמת בלב ים׃ אמר אויב ארדף אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי׃ נשפת ברוחך כסמו ים צללו כעופרת במים אדירים׃ מי כמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא׃ נטית ימינך תבלעמו ארץ׃ נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעזך אל נוה קדשך׃ שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישבי פלשת׃ אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל ישבי כנען׃ תפל עליהם אימתה ופחד

ישע · רום · לחם · רכב · בחר · כסה · צול · ימן · אדר · כח · רעץ · איב · רצה · גאה · הרס · קום · שלח · חרה · אכל · ערם · צבא · נזל · רדף · נשג · חלק · מלא · ריק · ירש · כסה · עפר · אדר · כמה · אלה · אדר · ירא · הלל · נטה · ימן · בלע · נחה · גאל · נהל · עזז · נוה · רגז · אחז · בהל · אול · אחז · כנע · נפל

b mihi c in salutē. d Iſte e deus meus f & glorificabo eum: g deus h pr̄is mei i & exaltabo eū. k Dn̄s quaſi l vir m pugnator: n op̄s o nomen eius. p currus q pharaonis r & exercitū eius s proiecit t in mare. u Electi x pricipes eius y ſubmerſi ſūt z in mari a rubro: b abyſſi c opuerūt eos: d deſcenderūt e in pfundū f quaſi g lapis. h Dextera tua i dn̄e k magnificata eſt l in fortitudie. m dextera tua n dn̄e o pcuſſit p inimicū: q & in multitudine r glorie tue s depoſuiſti t aduerſarios tuos. u Miſiſti x iram tuam que y deuorauit eos z ſicut ſtipulam: a & in ſpū b furoris tui c cōgregate ſūt d aque. e Stetit vnda h fluēs: i cōgregati ſunt k abyſſi l in medio m mari. n Dixit o inimicus. p Perſequar & q cōprehēdā: r diuidā s ſpolia: t īplebitur u aīa mea. x Euaginabo y gladiū meū: z īterficiet eos a manus mea. b Flauit c ſpūs tuus & d opuit eos e mare: f ſubmerſi ſunt g q̄ſi plūbū h ī aquis i vehemētibus. k Quis l ſilis tui m ī fortibus n dn̄e. o Quis p ſimilis tui? q magnificus r in ſctitate s terribilis atq; t laudabilis & u faciens x mirabilia. y Extendiſti z manū tuā: & a deuorauit eos b terra. c Dux fuiſti d in mia tua e pplo: f quē g redemiſti. Et h portaſti eū i ī fortitudie tua k ad l hītaculū m ſctm̄ tuū. n Aſcenderūt o populi & p iratiſūt: q dolores r obtinuerūt s hītatores t philiſtiim. u Tūc x conturbati ſūt y pricipes z edō a robuſtos b moab c obtinuit d tremor: e obriguerūt f oēs g hītatores h chanaā. i Irruat k ſup eos l formido

mihi in ſalutē. hic meꝰ dn̄s et glorificabo eū: deꝰ patris mei: et exaltabo eū. dn̄s cōfringēs bella: dn̄s nomē illi: currꝰ pharaōis: et exercitū eius deiecit in mare. electos aſcēſores duces ſubmerſit in rubro mari. ponto cooperuit eos: deſcēderūt in pfundū ſicut lapis. dextera tua dn̄e glorificata ē in fortitudine. dextera tua manus dn̄e fregit inimicos: et multitudine glorie tue cōtriuiſti aduerſarios. miſiſti irā tuā et deuorauit eos tanq̄ ſtipulā. et p ſpūm furoris tui diuiſa ē aq̄. cōglutinate ſūt ſicut murꝰ aque: cōglutinate ſūt et vnde in medio maris. dixit inimicꝰ pſequēs cōprehendā: diuidā ſpolia: ſaturabo aiaz meā: interficiā gladio meo: dn̄abit manꝰ mea. miſiſti ſpm̄ tuū: co operuit eos mare: ſubmerſi ſūt tanq̄ plūbū in aqua vehemēti. qs ſimilis tibi in diis dn̄e: qs ſimilis tibi glorificatꝰ in ſctis: mirabiliter glorioſe faciēs miracula? extēdiſti dexterā tuā: abſorbuit eos terra. deduxiſti iuſtitia tua populū tuū hūc: quē redemiſti. aduocaſti fortitudine tua in diuerſoriū ſctm̄ tuū. audiuerūt gētes et irate ſūt: dolores ceperūt habitātes philiſtijm. tūc feſtinauerūt duces edom: et principes moabitaꝝ: accepit eos tremor. liqueficti ſūt oēs habitātes chanaā. irruat ſup eos timor et tremor.

μοι εἰς σωτηρίαν. οὗτός μου θεός, καὶ δοξάσω αὐτόν, θεὸς τοῦ πατρός μου, καὶ ὑψώσω αὐτόν. κύριος συντρίβων πολέμους, κύριος ὄνομα αὐτῷ. ἅρματα φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. ἐπιλέκτους ἀναβάτας τριστάτας κατεπόντισεν ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτούς. κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος. ἡ δεξιά σου κύριε δεδόξασται ἐν ἰσχύι. ἡ δεξιά σου χείρ κύριε ἔθραυσεν ἐχθρούς, καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίους. ἀπέστειλας τὴν ὀργήν σου καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς ὡσεὶ καλάμην. καὶ διὰ πνεύματος τοῦ θυμοῦ σου διέστη τὸ ὕδωρ. ἐπάγησεν ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕδατα, ἐπάγη καὶ τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. εἶπεν ὁ ἐχθρὸς διώξας καταλήψομαι, μεριῶ σκῦλα, ἐμπλήσω ψυχήν μου, ἀνελῶ τῇ μαχαίρᾳ μου, κυριεύσει ἡ χείρ μου. ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, ἐκάλυψεν αὐτοὺς θάλασσα, ἔδυσαν ὡσεὶ μόλιβδος ἐν ὕδατι σφοδρῷ. τίς ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς κύριε; τίς ὅμοιός σοι δεδοξασμένος ἐν ἁγίοις, θαυμαστὸς ἐν δόξαις, ποιῶν τέρατα; ἐξέτεινας τὴν δεξιάν σου, κατέπιεν αὐτοὺς γῆ. ὡδήγησας τῇ δικαιοσύνῃ σου τὸν λαόν σου τοῦτον, ὃν ἐλυτρώσω, παρεκάλεσας τῇ ἰσχύι σου εἰς κατάλυμα ἅγιόν σου. ἤκουσαν ἔθνη καὶ ὠργίσθησαν, ὠδῖνες ἔλαβον κατοικοῦντας φυλιστιείμ. τότε ἔσπευσαν ἡγεμόνες ἐδώμ, καὶ ἄρχοντες μωαβιτῶν, ἔλαβεν αὐτοὺς τρόμος, ἐτάκησαν πάντες οἱ κατοικοῦντες χαναάν. ἐπιπέσοι ἐπ᾽ αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος.

B

Primitiua chal.

Interp. chal.

mihi in redēptorē. Hic ē deꝰ meꝰ: et edificabo ei ſāctuariū: deꝰ pſm meoꝝ et ſuiā corā eo. Dn̄s eſt victor belloꝝ: dn̄s nomē eius. Currus pharaōis et exercitus eiꝰ piecit in mare: et electi fortes eiꝰ ſubmerſi ſunt i mari rubro. Abyſſi coopuerūt eos: deſcenderūt in pfundū q̄ſi lapis. Dextera tua dn̄e fortiſſima ē in virtute: dextera tua dn̄e ꝯfregit inimicū. Et i mltitudie fortitudinis tue ꝯfregiſti eos q̄ cōſurrexerūt cōtra pplm tuū: miſiſti irā tuā et cōſumpſit eos ſic ignis ſtipulā. Et in verbo oris tui ſapiēter ꝯgregate ſunt aq̄: ſteterūt fluētes ſic murꝰ: coagulati ſunt abyſſi in corde maris. dicebat ei inimicꝰ pſequar: cōprehēdā: diuidā ſpolia: ſaturabit ex eis aīa mea: euaginabo gladiū meū: ꝯſumet eos manꝰ mea. Dixiſti in verbo tuo: et cooperuit eos mare: ſubmerſi ſunt ſic plūbuꝫ in aq̄s validis. Nō eſt abſq; te: qm̄ tu es deꝰ dn̄s: nullꝰ eſt p̄ter te deꝰ fortis in ſanctitate: terribilis laudabilis faciēs mirabilia. Leuaſti dexterā tuā deuorauit eos terra: deduxiſti in bonitate tua pplm tuū hūc quē redemiſti. Portaſti eūꝫ in fortitudie tua ad hītaculū ſctitatis tue. Audierūt ppli: cōmoti ſūt: tremor apphēdit oēs q̄ habitāt in paleſtina. Tūc ꝯturbati ſunt pncipes edō robuſti moab: apprehēdit eos tremor: cōtriti ſunt oēs q̄ habitabāt in chanaan. Irruat ſuper eos terror et timor:

Tranſla. Chal.

---

m & pauor n in magnitudie o brachij tui. p Fiāt immobiles q q̄ſi lapis: r donec s ptrāſeat t populus tuꝰ u dn̄e x donec y ptranſeat z populus tuus a iſte quē b poſſediſti. b Introduces eos: c & plātabis d ī mōte e hereditatis tue f firmiſſimo g hītaculo tuo: quod h operatus es i dn̄e. k Sāctuariū tuū l dn̄e: quod m firmauerūt n manus tue. o Dn̄s p regnabit q ī eternū r & vltra. s igreſſus ē t eī u eq̄s x pharao y cū curribus z & eq̄tibus eius a ī mare: b & reduxit c ſuper eos d dn̄s e aq̄s g maris. h Filii āt i iſrael k ambulauerūt l p ſiccū m ī medio eiꝰ. o Sūpſit ergo p maria q pphetiſſa r ſoror s aarō t tympanū x ī māu ſua: y egreſſeq; ſūt z oēs a mulieres b pꝰ eā c cū tympāis d & choris: f q̄bus g p̄cinebat dicēs. h Cantemus i dn̄o: l glorioſe k eī m magnificatus ē: n equū o & aſceſorē eius p deiecit q ī mare. r Tulit āt s moyſes u iſrael x de mari y rubro: z & egreſſi ſūt a in b deſertū c ſur. d Ambulaueruntq; e tribus f diebus g per ſolitudinē: h & nō i inueniebāt k aquā. l Et venerūt m ī marath: n nec o poterāt p bibere q aq̄s r de marath: s eo q u eēnt t amare. x Vn̄ & cōgruū loco a nomē impoſuit y vocās illum b marath. i. amaritudinē. c Et murmurauit d populus e cōtra f moyſen g dicēs. h Quid i bibemus: k At ille clamauit l ad m dn̄m. o Qui n oſtēdit ei p lignū: qd̄ cū q miſiſſet r in s aq̄s t ī dulcedinē verſe ſūt. x Ibi y cōſtituit z ei a p̄cepta b atq; iudicia: c & ibi d tentauit eū e dicēs. f Si h audieris i vocē k dn̄i l dei tui: m & quod rectum eſt n corā eo o feceris

C

D

Iudith 5. c. Eccle. 38. a.

בגדל זרועך ידמו כאבן עד יעבר עמך יהוה עד יעבר עם זו קנית׃ תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת יהוה מקדש אדני כוננו ידיך׃ יהוה ימלך לעלם ועד׃ כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יהוה עלהם את מי הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים׃ ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלת׃ ותען להם מרים שירו ליהוה כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים׃ ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים׃ ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה׃ וילנו העם על משה לאמר מה נשתה׃ ויצעק אל יהוה ויורהו יהוה עץ וישלך אל המים וימתקו המים שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו׃ ויאמר אם שמוע תשמע לקול יהוה אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת

זרע · דמה · עבר · קנה · בוא · נטע · כון · ישב · קדש · מלך · בוא · שוב · לקח · יצא · חלל · ענה · שור · נסע · בוא · שתה · לין · שתה · צעק · ירה · שלך · מתק · שום · שפט · נסה · שמע · עשה · אזן

Tranſla. Chal.

Primitiua chal.

Interp. chal.

in multitudine fortitudinis tue taceāt ſicut lapis: donec trāſeat populus tuus dn̄e: donec trāſeat ppls hic quem redemiſti. Introduces eos et collocabis eos in mōte hereditatis tue, locū domus maieſtatis tue preparaſti dn̄e: ſanctuariū dn̄i p̄parauerūt manus tue. Regnū dn̄i in ſeculū et in ſcl̄a ſeculoꝝ. Qn̄ ingreſſus ē eq̄tatus pharaonis cuꝫ curribus ſuis et eq̄tibus ſuis in mare: reduxit dn̄s ſup eos aq̄s maris. filij aūt iſrael ambulauerūt p ſiccū in medio maris. Et tulit maria prophetiſſa ſoror aaron tympanū in manu ſua: et egreſſe ſunt oēs mulieres poſt eā cū tympanis et choris. Et reſpōdebat eis maria. Cantate et laudate corā dn̄o: qm̄ magnificatus eſt ſup magnificos: et magnificentia eius eſt: equū et aſcenſorē eius piecit in mare. Tulit aūt moyſes iſrael de mari rubro: et egreſſi ſunt per deſertū agra. Et ambulauerūt tribus diebus per deſertū: et nō inuenerūt aq̄s. et venerūt in mara: et nō potuerūt bibere aq̄s de mara: eo q amare eēnt: ppterea vocauit nomē eiuſdē loci mara. Et conq̄ſtꝰ eſt populus ꝯtra moyſen: dicēs. Quid bibemus. Et orauit corā dn̄o: et oſtendit ei dn̄s lignū: et proiecit in aquā: et dulces facte ſunt aque. Ibi cōſtituit ei pactum et iudiciū: et ibi tētauit eū: et ait. Si obediēs obedieris verbo dn̄i dei tui: et qd̄ rectū eſt coram eo feceris: et audieris

למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני יהוה רפאך׃ ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם על המים׃

Cap. xvi.

ויסעו מאילם ויבאו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים׃ וילינו כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן במדבר׃ ויאמרו אלהם בני ישראל מי יתן מותנו ביד יהוה בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב׃ ויאמר יהוה אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא׃ והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום׃ ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל

Primitiua heb.: צוה · חלה שום · בוא · חנה · נסע יעד · דבר · שנה יצא · לון · דבר אמר · נתן מות · ישב · יצא · מות · מטר · נסה ירה · כון · בוא שנה · לקט

& obedieris mādatis eius: custodierisq; oia p̄cepta illius: cūctū languorē quē posui i egypto non inducam sup te. Ego enim sum dn̄s deus saluator tuus. Venerunt aūt in helim filii israel: vbi erant duodeci fontes aquarū & septuaginta palme: & castrametati sūt iuxta aquas. Ca. 16.

Profectiq; de helim vēit ois multitudo filiorum israel in desertum sin quod est inter helim & sinai quītadecima die mensis scd̄i: postq̄ egressi sunt de terra egypti. Et murmurauit ois cōgregatio filiorū israel contra moysen & aarō i solitudine. Dixeruntq; filii israel ad eos. Vtinā mortui essemus per manum domini in terra egypti: qn̄ sedebamus super ollas carniū: & comedebamus panē in saturitate: Cur induxistis nos in desertum istud: vt occideretis omnē multitudinē fame? dixit aūt dn̄s ad moysen Ecce ego pluam vobis panes de celo. Egrediatur populus & colligat q̄ sufficiūt p singulos dies: vt tētē eū: vtrū ābulet i lege meā an non. Die aūt sexto parent qd inferant: & sit duplum quā colligere solebant p singulos dies. Dixerūtq; moyses & aaron ad omnes filios israel.

mādata eius: et seruaueris oēs iusti
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ φυλάξῃς πάντα τὰ δικαι-
tias eius: oēm morbū quē induxi
ώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νόσον ἣν ἐπήγαγον τοῖς
egyptiis: nō inducā sup te. ego .n. sum domi
αἰγυπτίοις, οὐκ ἐπάξω ἐπὶ σέ. ἐγὼ γάρ εἰμι κύρι-
nus sanans te. et .n. venerūt in elim: et erāt
ος ὁ ἰώμενός σε. καὶ γὰρ ἦλθον εἰς ἐλείμ, καὶ ἦσαν
illic duodeci fontes aquaꝝ: et septuagin
ἐκεῖ δώδεκα πηγαὶ ὑδάτων, καὶ ἑβδομήκον-
ta trūci palmaꝝ. castrametati sūt āt illic apd
τα στελέχη φοινίκων. παρενέβαλον δὲ ἐκεῖ πα-
aquas.
ρὰ τὰ ὕδατα. Ca. 16.

Profecti sūt āt ex elim: et venit oīs cōgrega
ἀπῆραν δὲ ἐξ ἐλείμ, καὶ ἦλθε πᾶσα συναγω-
tio filioꝝ israel in desertū sin: qd est inter
γὴ υἱῶν ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον σίν, ὅ ἐστιν ἀναμέσον
elim: ꝛ inter sina. at quīta et deci-
ἐλείμ, καὶ ἀναμέσον σινά. τῇ δὲ πέντε καὶ δεκά-
ma die: mēse scdo egressis ip
τῃ ἡμέρᾳ, τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἐξεληλυθότων αὐ-
sis ex t̄ra egypti: murmurauit oīs cōgrega
τῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, διεγόγγυζε πᾶσα ἡ συναγω-
tio filioꝝ israel cōtra moysen et aaron. ꝛ di
γὴ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρών. καὶ εἶ-
xerūt ad eos filii israel: vtinā mortui essem⁹
παν πρὸς αὐτοὺς οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, ὄφελον ἀπεθάνομεν
percussi a dn̄o in t̄ra egypti: qn̄ sede-
πληγέντες ὑπὸ κυρίου ἐν γῇ αἰγύπτου, ὅταν ἐκα-
bam⁹ sup ollas carniū: ꝛ comedebam⁹ pa
θίσαμεν ἐπὶ τῶν λεβήτων τῶν κρεῶν, καὶ ἠσθίομεν ἄρ-
nes ad sacietatē: q̄ eduxistis nos in
τους εἰς πλησμονήν, ὅτι ἐξηγάγετε ἡμᾶς εἰς τὴν
desertū hoc: vt occideretis oēm cōgrega
ἔρημον ταύτην, ἀποκτεῖναι πᾶσαν τὴν συναγω-
tionē hanc in fame. dixit āt dn̄s ad moysen:
γὴν ταύτην ἐν λιμῷ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν,
ecce ego pluā vobis panes ex celo. et egre
ἰδοὺ ἐγὼ ὕω ὑμῖν ἄρτους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐξε-
dietur popul⁹: ꝛ colligent qd diei in
λεύσεται ὁ λαός, καὶ συλλέξουσι τὸ τῆς ἡμέρας εἰς
diem: vt tentem eos si ambulabūt
ἡμέραν, ὅπως πειράσω αὐτοὺς εἰ πορεύσονται
in lege mea vel nō. et erit die sexta:
τῷ νόμῳ μου ἢ οὔ. καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ,
et preparabūt qd inferāt. ꝛ erit
καὶ ἑτοιμάσουσιν ὃ ἂν εἰσενέγκωσιν. καὶ ἔσται
duplū qd cōgregauerit qd p diem in di
διπλοῦν ὃ ἂν συναγάγωσι τὸ καθ' ἡμέραν εἰς ἡ-
em. dixit āt moyses et aaron ad oēm
μέραν. εἶπε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν πρὸς πᾶσαν
cetū filioꝝ israel:
συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ,

Aben 33. b. · A · B

Trāsla. Gre. lxx. cū interp̄. latina. | Trāsla. B. Hiero. | Tex. Heb. | Exo. | Ca. xvi. | Primitiua heb.

vespere scietis: q dn̄s eduxit vos de
ἑσπέρας γνώσεσθε, ὅτι κύριος ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ
terra egypti: ꝛ mane videbitis gloriā dn̄i
γῆς αἰγύπτου, καὶ πρωῒ ὄψεσθε τὴν δόξαν κυρίου
qn̄ audiuit murmur vr̄m cōtra de
ἐν τῷ εἰσακοῦσαι τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν ἐπὶ τῷ θε-
um. nos āt qd sum⁹: q murmuratis cōtra nos?
ῷ. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμέν, ὅτι διαγογγύζετε καθ' ἡμῶν;
et dixit moyses cū dederit dn̄s vobis vespe
καὶ εἶπε μωυσῆς ἐν τῷ διδόναι κύριον ὑμῖν ἑσπέ-
re carnes comedere: ꝛ panes mane in satu-
ρας κρέα φαγεῖν, καὶ ἄρτους τὸ πρωῒ εἰς πλησ-
ritatē: qn̄ audiuit dn̄s murmur ve
μονήν, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι κύριον τὸν γογγυσμὸν ὑ-
strū: qd vos murmuratis cōtra nos. nos āt qd
μῶν, ὃν ὑμεῖς διαγογγύζετε καθ' ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ τί
sum⁹: nō .n. cōtra nos murmur vr̄m est:
ἐσμέν, οὐ γὰρ καθ' ἡμῶν ὁ γογγυσμὸς ὑμῶν ἐστιν,
sed cōtra deū. dixit āt moyses ad aa-
ἀλλ' ἢ κατὰ τοῦ θεοῦ. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς ἀα-
ron: dic oi cetui filioꝝ israel: accedi
ρών, εἶπον πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραήλ, προσέλ-
te corā deo. audiuit .n. vr̄m mur
θετε ἐναντίον τοῦ θεοῦ. εἰσακήκοε γὰρ ὑμῶν τὸν γογ-
mur. qn̄ āt locut⁹ ē aaron oi cōgregatiōi fi
γυσμόν. ἡνίκα δὲ ἐλάλει ἀαρὼν πάσῃ συναγωγῇ υἱ-
lioꝝ israel: et cōuersi sūt in desertū: et
ῶν ἰσραήλ, καὶ ἐπεστράφησαν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ
gloria dn̄i apparuit in nube. et locut⁹ est dn̄s
ἡ δόξα κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ. καὶ ἐλάλησε κύριος
ad moysen: dicens: audiui murmur
πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἰσακήκοα τὸν γογγυσμὸν
filioꝝ israel. loquere ad eos: dicēs:
τῶν υἱῶν ἰσραήλ. λάλησον πρὸς αὐτούς, λέγων, τὸ
ad vesp̄az comedetis carnes: ꝛ mane saturabi-
πρὸς ἑσπέραν ἔδεσθε κρέα, καὶ τὸ πρωῒ πλησθή-
mini panib⁹. et scietis: q ego sū do
σεσθε ἄρτων. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγώ εἰμι κύ-
min⁹ de⁹ vr̄. factū ē āt vespe. et ascen-
ριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐγένετο δὲ ἑσπέρα. καὶ ἀνέ-
dit coturnix: et cooperuit ca
βη ἡ ὀρτυγομήτρα, καὶ ἐκάλυψε τὴν παρεμ-
stra. mane āt factū ē cū cessasset
βολήν. τὸ πρωῒ δὲ ἐγένετο καταπαυομένης τῆς
ros in circuitu castroꝝ: ꝛ ecce sup
δρόσου κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἰδοὺ ἐπὶ
sup̄ficiem deserti subtile vt coriādrū al
πρόσωπον τῆς ἐρήμου λεπτὸν ὡσεὶ κόριον λευ-
bū: vt pruina sup t̄rā. vidētes āt fi-
κόν, ὡσεὶ πάγος ἐπὶ τῆς γῆς. ἰδόντες δὲ οἱ υἱ-
lii israel: dixerūt alter alteri: qd est
οὶ ἰσραήλ, εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, τί ἐστι
hoc? nō .n. sciebāt
τοῦτο; οὐ γὰρ εἴδεισαν

C

Vespere scietis q dominus eduxerit vos de terra egypti: & mane videbitis gloriam domini. Audiui enim murmur vestrum contra dominum. Nos vero quid sumus: quia mussitastis cōtra nos? Et ait moyses. Dabit vobis dn̄s vespe carnes edere: Et mane panes in saturitate: eo q audierit murmurationes vestras: quib⁹ murmurati estis contra eū. Nos ei quid sumus? Nec cōtra nos est murmur vr̄m sed cōtra dn̄m. Dixit quoq; moyses ad Aarō. Dic vniuerse cōgregatiōi filiorū israel. Accedite corā domino. Audiuit ei murmur vr̄m. Cūq; loq̄retur aaron ad oēm cetum filiorum israel: respexerūt ad solitudinē. Et ecce gloria dn̄i appuit i nube. Locutus est aūt dn̄s ad moysen dicēs. Audiui murmurationes filiorum israel. Loquere ad eos. Vespere comedetis carnes: & mane saturabimini panibus. scietisq; q ego sum dn̄s deus vr̄. Factū est ergo vespe: & ascēdens coturnix cooperuit castra. mane quoq; ros iacuit per circuitū castrorū. Cumq; opuisset supficiem terre: apparuit in solitudine minutū & q̄si pilo tusū in similitudinē pruine sup terrā. Quod cū vidisset filii israel: dixerūt ad inuicē: Man hu. quod significat qd ē hoc? Igno

ערב וידעתם כי יהוה הוציא אתכם מארץ מצרים׃ ובקר וראיתם את כבוד יהוה בשמעו את תלנתיכם על יהוה ונחנו מה כי תלינו עלינו׃ ויאמר משה בתת יהוה לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע בשמע יהוה את תלנתיכם אשר אתם מלינם עליו ונחנו מה לא עלינו תלנתיכם כי על יהוה׃ ויאמר משה אל אהרן אמר אל כל עדת בני ישראל קרבו לפני יהוה כי שמע את תלנתיכם׃ ויהי כדבר אהרן אל כל עדת בני ישראל ויפנו אל המדבר והנה כבוד יהוה נראה בענן׃ וידבר יהוה אל משה לאמר׃ שמעתי את תלונת בני ישראל דבר אלהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם וידעתם כי אני יהוה אלהיכם׃ ויהי בערב ותעל השלו ותכס את המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה׃ ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחספס דק ככפר על הארץ׃ ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה

Primitiua heb.: יצא · ראה כבד · לון · נתן · לון · אמר · יעד קרב · היה · פנה דבר כבד · ראה דבר · אכל · שבע · עלה · כסה חנה היה · סבב · דקק חספס · ראה · מנה

Primitiua chal.: נטר שוה אסא · אתא תרי נבע · מר שרא אתא · דבר תנא נפק · רעם · מות אמר הוה · נפק · נחת · נפק לקט נסה · ירה הוה שות · תקן אתא

Interp̄. chal.

precepta eius ꝛ custodieris omnia pacta eius: omnes languores quos posui in egypto non ponam eos super te: qr ego dn̄s medicus tuus. Veneruntq; in elim: vbi erant duodecim fontes aquarum ꝛ septuaginta palme. et castrametati sunt ibi iuxta aquas. Ca. 16.

Profectiq; sunt de elim: ꝛ venit omnis cetus filiorum israel in desertū sin: quod est inter elim ꝛ inter sinai: quintadecima die mensis secundi postquā egressi sunt de terra egypti. Murmurauitq; ois congregatio filiorū israel contra moysen ꝛ contra aaron in solitudine: et dixerūt eis filii israel. Utinā mortui essemus per verbum domini in terra egypti: quando sedebamus super ollas carnis: quando comedebamus panē ꝛ saturabamur. quare eduxistis nos in desertum istud? vt occideretis oēm populū hunc fame? Dixitq; dn̄s ad moysen. Ecce ego descendere faciam vobis panem de celo: ꝛ egredietur populus: ꝛ colliget per singulos dies. Ut tentem eum: vtrum ambulent in lege mea: an non. Et erit in die sexto ꝛ preparabunt que attulerint: et erit duplum ad illud quod colligerint per singulos dies. Dixitq; moyses ꝛ aarō ad omnes filios israel.

Transla. Chal.

לפקודוהי ותטר כל קימוהי כל מרעין דשויתי במצראי לא אשוינון עלך ארי אנא יי אסך׃ ואתו לאילים ותמן תרתא עשרה מבועין דמיין ושבעין דקלין ושרו תמן על מיא׃ Ca. xvi. ונטלו מאילים ואתו כל כנשתא דבני ישראל למדברא דסין דבין אילים ובין סיני בחמשה עשר יומא לירחא תנינא למפקהון מארעא דמצרים׃ ואתרעמו כל כנשתא דבני ישראל על משה ועל אהרן במדברא׃ ואמרו להון בני ישראל לוי דמיתנא על מימרא דיי בארעא דמצרים כד הוינא יתבין על דודי בסרא כד הוינא אכלין לחמא ושבעין ארי אפקתון יתנא למדברא הדין לקטלא ית כל קהלא הדין בכפנא׃ ואמר יי למשה הא אנא מחית לכון לחמא מן שמיא ויפקון עמא וילקטון פתגם יום ביומיה בדיל דאנסינון היהכון באוריתי אם לא׃ ויהי ביומא שתיתאה ויתקנון ית דייתון ויהי על חד תרין על דילקטון יום יום׃ ואמר משה ואהרן לכל בני ישראל

Transla. Chal.

ברמשא ותדעון ארי יי אפיק יתכון מארעא דמצרים׃ ובצפרא ותחזון ית יקרא דיי כד שמיע קדמוהי ית תורעמתכון על יי ונחנא מה ארי אתרעמתון עלנא׃ ואמר משה בדיתן יי לכון ברמשא בסרא למיכל ולחמא בצפרא למסבע כד שמיע קדם יי ית תורעמתכון דאתון מתרעמין עלוהי ונחנא מה לא עלנא תורעמתכון אלהין על מימרא דיי׃ ואמר משה לאהרן אימר לכל כנשתא דבני ישראל קרובו קדם יי ארי שמיע קדמוהי ית תורעמתכון׃ והוה כד מליל אהרן לכל כנשתא דבני ישראל ואתפניאו למדברא והא יקרא דיי אתגלי בעננא׃ ומליל יי עם משה למימר׃ שמיע קדמי ית תורעמת בני ישראל מליל עמהון למימר בין שמשיא תיכלון בסרא ובצפרא תסבעון לחמא ותדעון ארי אנא יי אלהכון׃ והוה ברמשא וסליקת שלוי וחפת ית משריתא ובצפרא הות נחתת טלא סחור סחור למשריתא׃ וסליקת נחתת טלא והא על אפי מדברא דעדק מקלף דעדק כגלידא על ארעא׃ וחזו בני ישראל ואמרו גבר לאחוהי מנא הוא ארי לא ידעו מה

Interp̄. chal.

Vespere scietis q dn̄s eduxerit vos de terra egypti: et mane videbitis gloriā domini: eo q auditū sit murmur vestrum corā dn̄o: nos enim quid sumus quia murmurastis contra nos? Dixitq; moyses cum dederit vobis dn̄s vespere carnem ad comededum: ꝛ mane panem in saturitatem: cum auditū sit corā dn̄o murmur vestrum: quod vos murmurastis cōtra eū. Nos enim quid sumus? non est contra nos murmur vestrum: sed contra verbum domini. Dixitq; moyses ad aaron. Dic vniuerse congregationi filiorū israel. Accedite corā dn̄o: quia auditum est corā eo murmur vestrū. Et factum est cum loqueretur aaron ad omnē congregationē filiorū israel: ꝛ respexerunt ad solitudinem: et ecce gloria dn̄i reuelata erat in nube. Locutusq; est dn̄s ad moysen: dicens. Auditū est corā me murmur filiorū israel: loquere cum eis: dicens. Vespere comedetis carnem: ꝛ mane saturabimini pane: ꝛ scietis q ego dn̄s deus vester. Factusq; est vespere ꝛ ascendit coturnix: ꝛ operuit castra. et mane ros descendit per circuitum castrorum. ꝛ sublatus est ros qui descenderat: ꝛ ecce super faciem deserti minutū quasi decorticatum: minutum aceruatum: q̄si pruina super terram. Et viderunt filii israel: ꝛ dixerūt vnusquisq; fratri suo. Quid est hoc? Nesciebāt enim qd

הוא ויאמר משה אלהם הוא
הלחם אשר נתן יהוה לכם לאכלה
זה הדבר אשר צוה יהוה
לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר
לגלגלת מספר נפשתיכם איש
לאשר באהלו תקחו ויעשו כן
בני ישראל וילקטו המרבה
והממעיט וימדו בעמר ולא העדיף
המרבה והממעיט לא החסיר
איש לפי אכלו לקטו ויאמר
משה אלהם איש אל יותר ממנו
עד בקר ולא שמעו אל משה
ויותרו אנשים ממנו עד בקר
וירם תולעים ויבאש ויקצף
עלהם משה וילקטו אתו בבקר
בבקר איש כפי אכלו וחם
השמש ונמס ויהי ביום הששי
לקטו לחם משנה שני העמר
לאחד ויבאו כל נשיאי העדה
ויגידו למשה ויאמר אלהם
הוא אשר דבר יהוה שבתון
שבת קדש ליהוה מחר את אשר
תאפו אפו ואת אשר תבשלו
בשלו ואת כל העדף הניחו
לכם למשמרת עד הבקר ויניחו
אתו עד הבקר כאשר צוה
משה ולא הבאיש ורמה לא

כפר · גלל ספר · לקח עשה · לקט רבה · מעט מדד עדף · חסר · יתר · רום תלע באש קצף · לקט · חמם · נמס היה · שנה · בוא נשא עדד · נגד · אפה בשל · נוח · שמר · באש

rabãt ei quid eẽt. Quibus ait moyses. Iste est panis quẽ dñs dedit vobis ad vescẽdũ. Hic est sermo quem precepit vobis dominus. Colligat vnusquisq; ex eo quãtũ sufficit ad vescẽdũ: gomor p singula capita. Iuxta nũerũ aĩarũ vr̃arũ q̃ hitãt ĩ tabernaculo sic tolletis. Feceruntq; ita filii israel: & collegerunt alius plus alius minus: & mẽsi sunt ad mẽsuram gomor. Nec qui plus collegerat: habuit ãplius: nec qui minus parauerat: repit minus: sed singuli iuxta id qđ edere poterãt: congregauerunt. Dixitq; moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo ĩ mãe. Qui nõ audierũt eũ: sed dimiserũt quidã ex eis vsq; mane: & scatere cepit vermibus atq; cõputruit. Et iratus ẽ cõtra eos Moyses. Colligebãt ãt mãe singuli quãtũ sufficere poterat ad vescẽdũ. Cũ q; incaluisset sol liq̃fiebat. In die autem sexta collegerunt cibos duplices. idest duo gomor p singulos hoĩes. Venerũt ãt oẽs pricipes multitudinis: & narrauerũt Moysi. Qui ait eis. Hoc est q̃ locutus est dominus. Requies sabbati sctĩficata ẽ dño. Cras quodcũq; operandum est: facite. & q̃ coquenda sunt: coquite. Quicquid ãt reliquum fuerit: reponite vsq; in mane. Feceruntq; ita vt preceperat moyses: & non cõputruit neq; vermis

q̃d erat. dixit ãt moyses ad eos: hic panis: quẽ dedit dñs vobis ad comedẽdũ: hoc
τί ἦν. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς αὐτούς, οὗτος ὁ ἄρτος, ὃν ἔδωκε κύριος ὑμῖν φαγεῖν, τοῦτο τὸ
verbũ qđ cõstituit dñs. congregate ex eo vnusquisq; ad proximos gomor: scdm caput iuxta numerũ aiarũ vr̃arũ: vnusquisq; in tabernaculis vr̃is colligite. fecerũt ãt sic
ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος. συναγάγετε ἀπ' αὐτοῦ ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας γόμορ, κατὰ κεφαλὴν κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν ὑμῶν, ἕκαστος ἐν ταῖς σκηναῖς ὑμῶν συλλέξατε. ἐποίησαν δὲ οὕτως
filij israel et collegerũt: q̃ multũ & q̃ minus. & metientes gomor: nõ
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ συνέλεξαν, ὁ τὸ πολὺ καὶ ὁ τὸ ἔλαττον. καὶ μετρήσαντες τὸ γόμορ, οὐκ
abundauit q̃ multũ et q̃ minus. nõ minus habuit vnusquisq; ad proximos apud se collegerũt. dixit ãt moyses ad eos: nullus relinquat ex eo in mane. et
ἐπλεόνασεν ὁ τὸ πολύ, καὶ ὁ τὸ ἔλαττον οὐκ ἠλαττόνησεν ἕκαστος, εἰς τοὺς καθήκοντας παρ' ἑαυτῷ συνέλεξαν. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς αὐτούς, μηδεὶς καταλιπέτω ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. καὶ
nõ audierũt moysen: sed reliquerũt quidã ex eo in mane. et efferbuit vermes et cõputruit. et indignatus ẽ cõtra eos moyses. et collegerũt illud mane mane: vnusquisq;
οὐκ ἤκουσαν μωυσῆν, ἀλλὰ κατέλιπόν τινες ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. καὶ ἐξέζεσεν σκώληκας, καὶ ἐπώζεσεν. καὶ ἐπικράνθη ἐπ' αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ συνέλεξαν αὐτὸ πρωῒ πρωΐ, ἕκαστος
sufficiens sibi. qñ ãt incaluisset sol liq̃fiebat. factũ ẽ ãt die sexta: collegerũt necessaria dupla: duo gomor vni. ingressi sũt ãt oẽs principes cõgregatiõis: et narrauerũt moysi. dixit ãt ad eos: hoc verbũ est: qđ locutus ẽ dñs. sabbata requies scta
τὸ καθῆκον αὐτῷ. ἡνίκα δὲ διεθέρμανεν ὁ ἥλιος, ἐτήκετο. ἐγένετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ, συνέλεξαν τὰ δέοντα διπλᾶ, δύο γόμορ τῷ ἑνί. εἰσῆλθοσαν δὲ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀνήγγειλαν μωυσῆ. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, τοῦτο τὸ ῥῆμά ἐστιν, ὃ ἐλάλησε κύριος. σάββατα ἀνάπαυσις ἁγία
dño. cras q̃cũq; coxeritis: coquite. & q̃cũq; elixaueritis: elixate. & oẽ supfluũ relinquite illud in repositiões in mane. & reliquerũt ex eo in mane: sicut precepit eis moyses. & nõ cõputruit: neq; vermis
τῷ κυρίῳ. αὔριον ὅσα ἐὰν πέσσητε, πέσσετε. καὶ ὅσα ἐὰν ἕψητε, ἕψετε. καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον καταλίπετε αὐτὸ εἰς ἀποθήκην εἰς τὸ πρωΐ. καὶ κατέλιπον ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ, καθάπερ συνέταξεν αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ οὐκ ἐπώζεσεν, οὐδὲ σκώληξ

Ps. 77. Sapie. 16. c. · 1. Co. 8. c. · D · E

Privativa chal.

אכל · מנה · סגא · צנע · שאר · סרא · חמם · אתא · חדר

Interp. chal.

esset. Dixitq; eis moyses. Hic ẽ panis quẽ dedit vobis dñs ad vescẽdũ. hoc ẽ verbũ qđ p̃cepit dñs. Colligite ex eo vnusquisq; q̃tũ sufficit ad vescẽdũ: gomor p singula capita: iuxta nũerũ aiarũ vr̃arũ: vnusquisq; p his q̃ habitãt in tabernaculo suo tollat. Feceruntq; ita filij isr̃l: & collegerũt quidã plus & q̃dã minus: & mẽsi sunt ad mẽsurã gomor: & nihil supfluit ei q̃ plus collegit: nec defuit ei q̃ minus collegerat. Unusquisq; iuxta id qđ poterat comedere collegerũt. Dixitq; eis moyses. Nullus reponat ex eo vsq; mane. & nõ acq̃euerũt moysi: & dimiserũt q̃dã viri ex eo vsq; mane: & scaturiuit vermibus & cõputruit: & iratus est cõtra eos moyses. Colligebãt illud mane: singuli q̃tũ sufficere poterãt ad vescẽdũ. et qđ remanebat ex eo sup faciẽ agri: cũ incaluisset sol liq̃fiebat. Et factũ est in die sexto collegerũt panẽ duplicẽ: duo gomor vnicuiq;: & venerũt oẽs p̃ncipes cõgregationis & narrauerũt moysi: & ait eis. Hoc est qđ locutus est dñs: requies sabbati sctĩficati est corã dño cras qđ cocturi estis: coq̃te. & qđ cõdituri estis: cõdite. Et qđ reliquũ fuerit: reponite vobis in custodiã vsq; mane. Et reposuerũt illud vsq; in mane: sicut preceperat moyses: & non computruit neq; vermis

Transla. Chal.

הוא ואמר משה להון הוא לחמא דיהב יי לכון למיכל: דין פתגמא דפקיד יי
לקוטו מניה גבר לפום מיכליה עומרא לגלגלתא מנין נפשתיכון גבר לדי במשכניה
תסבון: ועבדו כן בני ישראל ולקטו דאסגי ודאזער: וכלו בעומרא ולא אותר
דאסגי ודאזער לא חסר גבר לפום מיכליה לקטו: ואמר משה להון גבר לא ישאר
מניה עד צפרא: ולא קבילו מן משה ואשארו גוברין מניה עד צפרא ורחש רחשא
וסרי ורגיז עליהון משה: ולקטו יתיה בצפר בצפר גבר כפום מיכליה ומא דמשתאר
מיניה על אפי חקלא כד חמא עלוהי שמשא פשר: והוה ביומא שתיתאה לקטו לחמא
על חד תרין תרין עומרין לחד ואתו כל רברבי כנשתא וחויאו למשה: ואמר להון
הוא דמליל יי נייח שבתא קודשא קדם יי מחר ית דאתון עתידין למיפא אפו וית
דאתון עתידין לבשלא בשילו וית כל מותרא אצנעו לכון למטרא עד צפרא: ואצנעו
יתיה עד צפרא כמא דפקיד משה ולא סרי ורחשא לא

היתה בו ויאמר משה אכלהו
היום כי שבת היום ליהוה היום
לא תמצאהו בשדה ששת ימים
תלקטהו וביום השביעי שבת
לא יהיה בו ויהי ביום השביעי
יצאו מן העם ללקט ולא
מצאו ויאמר יהוה אל משה עד
אנה מאנתם לשמר מצותי
ותורתי ראו כי יהוה נתן לכם
השבת על כן הוא נתן לכם ביום
הששי לחם יומים שבו איש
תחתיו אל יצא איש ממקמו
ביום השביעי וישבתו העם ביום
השבעי ויקראו בית ישראל את
שמו מן והוא כזרע גד לבן
וטעמו כצפיחת בדבש ויאמר
משה זה הדבר אשר צוה יהוה
מלא העמר ממנו למשמרת
לדרתיכם למען יראו את הלחם
אשר האכלתי אתכם במדבר
בהוציאי אתכם מארץ מצרים
ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת
אחת ותן שמה מלא העמר מן
והנח אתו לפני יהוה למשמרת
לדרתיכם כאשר צוה יהוה
אל משה ויניחהו אהרן לפני
העדת למשמרת ובני ישראל

היה · מצא · לקט · היה · צוה · ראה · ישב · קום שנת · קרא · צפחת · אכל דבר · יצא · אמר לקח · נתן מנה · נוח כנה · עוד

invẽtus est in eo. Dixitq; moyses. Comedite illud hodie: quia sabbatum est domino: non inuenietur hodie in agro. Sex diebus colligite: in die aũt septimo sabbatũ ẽ dño: idcirco nõ iueniẽtur. Venitq; septima dies: & egressi de populo vt colligerẽt: nõ inuenerunt. Dixit autem dominus ad moysen. Vsq; quo nõ vultis custodire mandata mea & legem meã? Videte q̃ dñs dederit vobis sabbatũ: & pp̃ter hoc die sexta tribuit vobis cibos duplices. Maneat vnusquisq; apud semetipsũ: & nullus egrediatur de loco suo die septimo. & sabbatizauit populus die septimo. Appellauitq; domus israel nomen eius man: qđ erat quasi semen coriãdri albũ: gustusq; eius quasi simile cũ melle. Dixit ãt moyses. Iste est sermo quem p̃cepit dñs. Imple gomor ex eo: & custodiatur in futuras retro gñationes: vt nouerint panẽ: quo alui vos in solitudine: quando educti estis de terra egypti: dixitq; moyses ad aaron. Sume vas vnũ: & mitte ibi man: q̃ntũ põt cape gomor: & repone corã domino ad seruandum in gñatiões vr̃as: sicut preceperat dominus moysi. Posuitq; illud aaron in tabernaculo reseruandum. Filij autem israel

factũ ẽ in eo. dixit ãt moyses: comedite hodie illud: ẽ .n. sabbatũ dño: hodie nõ inuenietur in agro. sex dies colligetis. at die
ἐγένετο αὐτῷ. εἶπε δὲ μωυσῆς, φάγετε σήμερον αὐτό, ἔστι γὰρ σάββατον τῷ κυρίῳ, σήμερον οὐχ εὑρεθήσεται ἐν πεδίῳ. ἓξ ἡμέρας συλλέξετε. τῇ δὲ ἡμέρᾳ
septima sabbatũ: q̃ nõ erit in eo. factũ ẽ ãt in die septima: egressi sũt q̃dã ex populo ad colligẽdũ: & nõ inuenerũt. dixit ãt dñs ad moysen: vsq; quo nõ vultis audire mandata mea: et legẽ meã? videte: .n. dñs dedit vobis diem hanc sabbata: pp hoc ipse dedit vobis die sexto panes duorũ dierũ. sedete vnusquisq; in domibus vr̃is apd semetipsos: nullus vr̃m egrediatur ex loco suo die septima. et sabbatizauit pp̃ls die septima. & vocauerũt illud filij israel nomen eius: man. erat ãt q̃si semẽ coriãdri albũ.
τῇ ἑβδόμῃ σάββατον, ὅτι οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, ἐξήλθοσάν τινες ἐκ τοῦ λαοῦ συλλέξαι, καὶ οὐχ εὗρον. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἕως τίνος οὐ βούλεσθε εἰσακούειν τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὸν νόμον μου; ἴδετε, ὁ γὰρ κύριος ἔδωκεν ὑμῖν τὴν ἡμέραν ταύτην σάββατα, διὰ τοῦτο αὐτὸς ἔδωκεν ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρτους δύο ἡμερῶν. καθίσεσθε ἕκαστος εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ, μηδείς ὑμῶν ἐκπορευέσθω ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. καὶ ἐσαββάτισεν ὁ λαὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. καὶ ἐπωνόμασαν αὐτὸ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μάν. ἦν δὲ ὡς σπέρμα κορίου λευκόν.
at gustus eius vt simila in melle. dixit ãt moyses: hoc verbũ: qđ p̃cepit dñs: implete gomor man: ad repositionẽ in gñationes vr̃as: vt videant panẽ: quẽ comedistis vos in deserto: qñ eduxit vos dñs de terra egypti. & dixit moyses aaron: accipe vas aureũ vnũ: et imitte in illud plenũ gomor man: & repones illud corã deo in custodiã in gñatiões vr̃as: queadmodũ p̃cepit dñs moysi. et reposuit illud aaron coram testimonio in custodiam. at filij israel
τὸ δὲ γεῦμα αὐτοῦ ὡς ἐγκρὶς ἐν μέλιτι. εἶπε δὲ μωυσῆς, τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, πλήσατε τὸ γόμορ τοῦ μάν, εἰς ἀποθήκην εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἵνα εἴδωσι τὸν ἄρτον, ὃν ἐφάγετε ὑμεῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς ἐξήγαγεν ὑμᾶς κύριος ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρών, λάβε στάμνον χρυσοῦν ἕνα, καὶ ἔμβαλε εἰς αὐτὸν πλῆρες τὸ γόμορ τοῦ μάν, καὶ ἀποθήσεις αὐτὸ ἐναντίον τοῦ θεοῦ εἰς διατήρησιν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἀπέθηκεν αὐτὸ ἀαρὼν ἐναντίον τοῦ μαρτυρίου εἰς διατήρησιν. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ

Exe. 10. b. · F · G · Nu. 11. b. · Judith 5. d.

Transla. Chal.

הוה ביה: ואמר משה אכלוהי יומא דין ארי שבתא יומא דין קדם יי יומא דין לא
תשכחוניה בחקלא: שיתא יומין תלקטוניה וביומא שביעאה שבתא לא יהא ביה:
והוה ביומא שביעאה נפקו מן עמא למלקט ולא אשכחו: ואמר יי למשה עד אימתי
אתון מסרבין למטר פקודי ואוריתי: חזו ארי יי יהב לכון שבתא על כן הוא יהיב
לכון ביומא שתיתאה לחם תרין יומין תיבו אינש תחותוהי לא יפוק אינש מאתריה
ביומא שביעאה: ונחו עמא ביומא שביעאה: וקרו בית ישראל ית שמיה מנא והוא
כבר זרע גדא חיור וטעמיה כאסקריטוון בדבש: ואמר משה דין פתגמא דפקיד יי
מלי עומרא מניה למטרא לדריכון בדיל דיחזון ית לחמא דאוכלית יתכון במדברא
באפקותי יתכון מארעא דמצרים: ואמר משה לאהרן סב צלוחית חדא והב תמן
מלי עומרא מנא ואצנע יתיה קדם יי למטרא לדריכון: כמא דפקיד יי ית משה
ואצנעיה אהרן קדם סהדותא למטרא: ובני ישראל

Privativa chal.

שמש לקט הוה · שכח · סרב נטר ירה · חזא יהב · נפק נוח קרא · מלא נטר דור · חזא דבר נפק · נסב יהב צנע · נטר

Interp. chal.

fuit in eo. Dixitq; moyses. Comedite illud hodie: qr sabbatũ est hodie corã dño: hodie nõ inuenietis illud in agro. Sex diebus colligetis illud: & in die septimo sabbatũ est: nõ erit in eo. Et factũ est in die septimo: egressi sunt de populo vt colligerent: & nõ inuenerũt. Dixitq; dñs ad moysen: vsquequo nõ vultis custodire mandata mea & leges meas? videte q̃ dñs dederit vobis sabbatũ: propterea dat vobis in die sexto panem duorum dierũ. Sedete vnusquisq; in loco suo: nullus egrediatur de loco suo in die septimo. Quieuitq; populus in die septimo. Appellauitq; domus israel nomẽ eius mãna: & erat quasi semẽ coriãdri albũ: gustusq; eius quasi lagana frixa cũ melle. Dixitq; moyses. Hic est sermo quẽ precepit dñs: plenum gomor ex eo seruate in generationes vestras. vt videant panem quẽ comedere feci vos in deserto: quando eduxi vos de terra egypti. Dixitq; moyses ad aaron. Tolle laguncula vnã: & mitte ibi mãna plenũ gomor: & repone illam coram domino: vt seruetur in generationes vestras. sicut precepit dominus moysi: ita reposuit illud aaron coram testamento in custodiam. Filij autem israel

אכלו את המן ארבעים שנה עד באם אל ארץ נושבת את המן אכלו עד באם אל קצה ארץ כנען׃ והעמר עשרית האיפה הוא׃

Cap.xvij.

ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סין למסעיהם על פי יהוה ויחנו ברפידים ואין מים לשתת העם׃ וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה ויאמר להם משה מה תריבון עמדי מה תנסון את יהוה׃ ויצמא שם העם למים וילן העם על משה ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אתי ואת בני ואת מקני בצמא׃ ויצעק משה אל יהוה לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלני׃ ויאמר יהוה אל משה עבר לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטך אשר הכית בו את היאר קח בידך והלכת׃ הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל׃ ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני

comederũt man quadraginta annis: donec venirẽt in terrã habitabilem. Hoc cibo aliti sũt vsq quo tangerent fines terre chanaã. Gomor autẽ decima ps est ephi. Ca.17.

Igitur profecta omnis multitudo filiorũ israel de deserto sin per mãsiões suas, iuxta sermonem dñi: castrametati sũt in raphidim: vbi nõ erat aq ad bibẽdũ populo. Qui iurgatus contra moysen ait: Da nobis aquam vt bibamus. Quibus respondit moyses. Quid iurgamini contra me? Cur tẽtatis dominum? Sitiuit ergo ibi pp̃s pre aque penuria & murmurauit contra moysen dicẽs. Cur fecisti nos exire de egypto: vt occideres nos & liberos nostros ac iumenta fame? Clamauit autem moyses ad dñm dicens. Quid faciam populo huic. Adhuc paululũ & lapidabit me. Et ait dñs ad moysen. Antecede populum: & sume tecũ de senioribus israel: & virgã qua percussisti fluuiũ tolle in manu tua & vade. En ego stabo ibi corã te supra petram oreb: percutiesq petram & exibit ex ea aqua: vt bibat populus. Fecit moyses ita coram senioribus israel. Et vocauit nomen loci illius tentatio: propter iurgium filiorum

cõmederũt man annos quadraginta: donec venerũt in terrã habitabilẽ. man comederũt donec venerũt ptẽ phenicie. at gomor decima triũ mensurarũ erat. Ca.17.

ἔφαγον τὸ μὰν ἔτη τεσσαράκοντα, ἕως ἦλθον εἰς γῆν οἰκουμένην. τὸ μὰν ἔφαγον ἕως παρεγένοντο εἰς μέρος τῆς φοινίκης. τὸ δὲ γόμορ τὸ δέκατον τῶν τριῶν μέτρων ἦν.

Et pfecta ẽ ois cõgregatio filiorũ israel ex deserto sin sc̃dm castra sua: sc̃dm verbum dñi. et castrametati sũt i raphidin. nõ erat aũt aq ppl̃o ad bibẽdũ. et cõuiciabat populus ad moysen: dicẽtes: da nobis aquã: vt bibamus. et dixit eis moyses: qd cõuiciamini me: et qd tentatis dñm: sitiuit at illic populus aqua. et murmurauit pp̃ls cõtra moysen: dicẽtes: qd hoc: q eduxisti nos ex egypto vt occideres nos: et filios nros: et iumẽta siti. clamauit at moyses ad dñm: dicẽs: qd faciã populo huic. adhuc paululũ: et lapidabũt me. et dixit dñs ad moysen: antecede ppl̃m istũ. accipe at tecũ a senioribus populi: et virgã: in q̃ percussisti flumẽ: accipe in manu tua et vade. ecce ego stabo illic: anteq̃ tu accedas sup petrã in oreb. et percuties petrã: et exibit ex ea aqua: et bibet populus. fecit at moyses sic corã filijs israel. et vocauit nomẽ loci illius tentatio et iurgiũ pp̃ obiurgationẽ filiorum

Καὶ ἀπῆρε πᾶσα ἡ συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῆς ἐρήμου σὶν κατὰ παρεμβολὰς αὐτῶν, διὰ ῥήματος κυρίου. καὶ παρενέβαλον ἐν ῥαφιδείν. οὐκ ἦν δὲ ὕδωρ τῷ λαῷ ὥστε πιεῖν. καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, λέγοντες, δὸς ἡμῖν ὕδωρ, ἵνα πίωμεν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς, τί λοιδορεῖσθέ μοι; καὶ τί πειράζετε κύριον; ἐδίψησε δὲ ἐκεῖ ὁ λαὸς ὕδατι. καὶ ἐγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ μωυσῆν, λέγοντες, τί τοῦτο, ὅτι ἀνεβίβασας ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ τὰ κτήνη τῷ δίψει. ἐβόησε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον, λέγων, τί ποιήσω τῷ λαῷ τούτῳ; ἔτι μικρὸν, καὶ καταλιθοβολήσουσί με. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, προπορεύου τοῦ λαοῦ τούτου, λαβὲ δὲ μετὰ σεαυτοῦ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν ῥάβδον, ἐν ᾗ ἐπάταξας τὸν ποταμὸν, λαβὲ ἐν τῇ χειρί σου, καὶ πορεύου. ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ, πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν ἐπὶ τῆς πέτρας ἐν χωρήβ. καὶ πατάξεις τὴν πέτραν, καὶ ἐξελεύσεται ἐξ αὐτῆς ὕδωρ, καὶ πίεται ὁ λαός. ἐποίησε δὲ μωυσῆς οὕτως ἐναντίον τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου πειρασμὸς καὶ λοιδόρησις διὰ τὴν λοιδορίαν τῶν υἱῶν

Numeri.20.b. Psal.77. 1.Cor.10.a.

Primitiua chal. **Interp. chal.** **Transla. Chal.**

comederũt mãna quadraginta annis: donec venerũt in terrã habitabilẽ: mãna comederũt: donec venirẽt ad cõfinia terre chanaã. Gomor autem erat decima pars trium satorum. Ca.17.

Et profecta est ois cõgregatio filiorũ israel a deserto sin per mansiones suas iuxta verbũ dñi: et castrametati sunt in raphidim. Et non erant aque vt populus biberet: et obiurgatus est pp̃s cõtra moysen atq; dixerũt. Date nobis aquas vt bibamus. Dixitq; eis moyses. Quid iurgamini cõtra me: quid tentatis corã dño? Sitiuitq; ibi pp̃s propter aquarũ penuriã: et murmurauit populus cõtra moysen: et ait. Cur fecisti nos ascẽdere de egypto: vt interficeres me et filios meos et pecora mea siti? Orauitq; moyses corã dño: dicẽs. Quid faciã populo huic: adhuc paululũ et lapidabunt me. Dixitq; dñs ad moysen. Transi corã populo: et tolle tecũ de senioribus israel: et virgã tuã qua percussisti fluuiũ tolle in manu tua: et vade. Ecce ego stabo ante te ibi supra petrã in oreb: et percuties petrã: et exibunt ex ea aque: vt bibat populus. Fecitq; moyses ita corã senioribus israel. Uocauitq; nomen loci tentatio et iurgium: eo q obiurgati sunt filij

אכלו ית מנא ארבעין שנין עד מיתיהון לארעא יתבתא ית מנא אכלו עד מיתיהון לסיפי ארעא דכנען׃ ועמרא חד מן עסרא בתלת סאין הוא׃

Ca.xvij.

ונטלו כל כנשתא דבני ישראל ממדברא דסין למטלניהון על מימרא דיי ושרו ברפידים ולית מיא למשתי עמא׃ ונצא עמא עם משה ואמרו הבו לנא מיא ונשתי ואמר להון משה מה נצן אתון עמי מה מנסן אתון קדם יי׃ וצחי תמן עמא למיא ואתרעם עמא על משה ואמר למא דנן אסקתנא ממצרים לקטלא יתי וית בני וית בעירי בצחותא׃ וצלי משה קדם יי למימר מה אעביד לעמא הדין עוד זעיר פון וירגמנני׃ ואמר יי למשה עבר קדם עמא ודבר עמך מסבי ישראל וחטרך דמחיתא ביה ית נהרא סב בידך ותיזיל׃ האנא קאים קדמך תמן על טנרא בחורב ותמחי בטנרא ויפקון מניה מיא וישתי עמא ועבד כן משה לעיני סבי ישראל׃ וקרא שמא דאתרא נסתא ומצותא על דנצו בני

israel: et ppterea q tẽtant dñm: dicentes: si est dñs in nobis an nõ: venit at amalech et oppugnabat israel in raphidim. dixit at moyses iosue: elige tibi viros potentes et egressus cõgredere cũ amalech cras. et ecce ego stabo in vertice collis: et virga dei in manu mea. et fecit iosue sicut dixit ei moyses: et egressus cõgressus est cũ amalech. et moyses et aaron et hur ascẽderũt in verticẽ collis. et factũ est qñ eleuabat moyses manus: preualebat israel. qñ aũt remittebat manus: preualebat amalech. at manus moysi graues. et accipiẽtes lapidẽ supposuerũt sub eũ: et sedit sup eũ. et aaron et hur sustentabant manus eius hinc vnus et hinc vnus. et fuerũt manus moysi sustentate vsq ad occasum solis. et fugauit iosue amalech: et oẽm populũ eius in occisiõe gladij. dixit at dñs ad moysen: scribe hoc ad memoriã in libro. et dabis in aures iosue: qm̃ deletione delebo memoriã amalech de sub celo. et edificauit moyses altare dño: et vocauit nomẽ eius dñs refugiũ meũ: qm̃ in manu occulta pugnat dñs cõtra amalech a gñatiõibus in gñatiões. Ca.18.

ἰσραὴλ, καὶ διὰ τὸ πειράζειν κύριον, λέγοντας, εἰ ἔστι κύριος ἐν ἡμῖν ἢ οὔ. ἦλθε δὲ ἀμαλὴκ καὶ ἐπολέμει ἰσραὴλ ἐν ῥαφιδείν. εἶπε δὲ μωυσῆς τῷ ἰησοῦ, ἐπίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας δυνατοὺς, καὶ ἐξελθὼν παράταξαι τῷ ἀμαλὴκ αὔριον. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ θεοῦ ἐν τῇ χειρί μου. καὶ ἐποίησεν ἰησοῦς καθάπερ εἶπεν αὐτῷ μωυσῆς, καὶ ἐξελθὼν παρετάξατο τῷ ἀμαλήκ. καὶ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ ὢρ ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ. καὶ ἐγένετο ὅταν ἐπῆρε μωυσῆς τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἰσραήλ. ὅταν δὲ καθῆκε τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἀμαλήκ. αἱ δὲ χεῖρες μωυσῆ βαρεῖαι. καὶ λαβόντες λίθον ὑπέθηκαν ὑπ᾽ αὐτόν, καὶ ἐκάθητο ἐπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀαρὼν καὶ ὢρ ἐστήριζον τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐντεῦθεν εἷς καὶ ἐντεῦθεν εἷς. καὶ ἐγένοντο αἱ χεῖρες μωυσῆ ἐστηριγμέναι ἕως δυσμῶν τοῦ ἡλίου. καὶ ἐτρέψατο ἰησοῦς τὸν ἀμαλὴκ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν φόνῳ μαχαίρας. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, κατάγραψον τοῦτο εἰς μνημόσυνον ἐν βιβλίῳ. καὶ δὸς εἰς τὰ ὦτα ἰησοῦ, ὅτι ἀλοιφῇ ἐξαλείψω τὸ μνημόσυνον ἀμαλὴκ ἐκ τῆς ὑπ᾽ οὐρανόν. καὶ ᾠκοδόμησε μωυσῆς θυσιαστήριον κυρίῳ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ κύριος καταφυγή μου, ὅτι ἐν χειρὶ κρυφαίᾳ πολεμεῖ κύριος ἐπὶ ἀμαλὴκ ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς.

Audiuit at iethro sacerdos madiã socer moysi

Ἤκουσε δὲ ἰοθὸρ ὁ ἱερεὺς μαδιὰν ὁ γαμβρὸς μωυσῆ

Iudith 4.d. Sapiẽ.11.a.

israel & quia tentauerunt dominum dicentes. Est ne dominus in nobis an non? Venit aũt amalech: & pugnabat contra filios israel in raphidim. Dixitq moyses ad iosue. Elige viros: & egressus pugna contra amalech cras. Ego stabo in vertice collis habens virgam dei in manu mea. Fecit iosue vt locutus erat moyses & pugnauit cõtra amalech. Moyses aũt & aarõ & hur ascẽderũt sup verticem collis. Cunq; leuaret Moyses manus: vincebat israel. Sin autẽ paululũ remisisset: supabat amalech. Manus autẽ moysi erãt graues. Sumẽtes igr lapidẽ posuerũt subter eũ: in quo sedit. Aarõ atẽ & hur sustẽtabant manus eius ex vtraq pte. Et factũ est vt manus illius non lassarentur vsq ad occasũ solis. Fugauitq; Iosue amalech & populũ eius in ore gladii. Dixit autẽ dñs ad moysen. Scribe hoc ob monimentum in libro: & trade auribus Iosue. Delebo enim memoriam amalech sub celo. Edificauitq; moyses altare: & vocauit nomen eius: dñs exaltatio mea dicẽs. Quia manus solii domini & bellũ dñi erit cõtra amalech: a generatione in generationem. Ca.18.

Cumq; audisset ietro sacerdos madian cognatus moysi

ישראל ועל נסתם את יהוה לאמר היש יהוה בקרבנו אם אין׃ ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם׃ ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי׃ ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה׃ והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק׃ וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה עד בא השמש׃ ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב׃ ויאמר יהוה אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים׃ ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהוה נסי׃ ויאמר כי יד על כס יה מלחמה ליהוה בעמלק מדר דר׃

Cap.xviij.

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את

Transla. Chal.

ישראל ועל דנסיאו קדם יי למימר האית שכינתא דיי בינגא אם לא׃ ואתא עמלק ואגיח קרבא עם ישראל ברפידים׃ ואמר משה ליהושע בחר לנא גברין ופוק אגח קרבא בעמלק מחר אנא קאים על ריש רמתא וחטרא דאתעבידו ביה נסין מן קדם יי בידי׃ ועבד יהושע כמא דאמר ליה משה לאגחא קרבא בעמלק ומשה אהרן וחור סליקו לריש רמתא׃ והוי כד מרים משה ידוהי ותקפין דבית ישראל וכד מנח ידוהי ותקפין דבית עמלק׃ וידי משה יקרן ונסיבו אבנא ושויאו תחותוהי ויתיב עלה ואהרן וחור סמיכו בידוהי מכא חד ומכא חד והואה ידוהי פרישן בצלו עד דעל שמשא׃ ותבר יהושע ית עמלק וית עמיה לפתגם דחרב׃ ואמר יי למשה כתוב דא דוכרנא בספרא ושוי קדם יהושע ארי ממחא אמחי ית דוכרניה דעמלק מתחות שמיא׃ ובנא משה מדבחא ופלח עלוהי קדם אלהא דעבד ליה נסין׃ ואמר בשבועא אמירא דא מן קדם דחילא דשכינתיה על כורסי יקרא דעתיד לאגחא קרבא קדם יי בעמלק לשיציותהון מדרי עלמא׃

Ca.18. ושמע יתרו רבא דמדין חמוהי דמשה ית

Interp. chal.

israel: et q tẽtauerũt corã dño: dicẽtes. Un si maiestas dñi in medio nrm̃ habitat an nõ? Uenit aũt amalech: et iniit prelium cõtra isrl̃ in raphidim. Dixitq; moyses ad iosue. Elige nob viros: et egredere pugna cõ amalech cras. Ego stabo in vertice collis: et virga qua facta sunt miracula a facie dei erit in manu mea. Fecitq; iosue sic̃ dixerat ei moyses: vt pugnaret cõtra amalech. Moyses aũt aaron et hur ascẽderũt ad verticẽ collis. Et factũ est cum eleuaret moyses manus suas: preualebãt viri domus israel: et cũ dimitteret manus: preualebãt viri domus amalech. Manus autẽ moysi erãt graues: et tulerũt lapidẽ et posuerũt sub eo: seditq; sup eum. Aaron aũt et hur sustentabãt manus eius: hinc vnus et inde alter. Fueruntq; manus moysi extente in oratione vsq; ad occasum solis. Et cõtriuit iosue amalech et populũ eius in ore gladij. Dixitq; dñs ad moysen. Scribe hoc memoriale in libro: et pone corã iosue: qm̃ delẽs delebo memoriã amalech sub celo. Edificauitq; moyses altare et inmolauit sup eo corã deo: q fecit sibi miracula. Et ait. Cum iuramẽto dictũ est hoc a facie terribilis: cuius maiestas est sup soliũ glorie vt cõmitat pliũ a facie dñi cõtra viros domus amalech: et cõsumat eos a gñationib seculi. Ca.18.

Et audiuit iethro princeps madian socer moysi

Ter. Heb.

כל אשר עשה אלהים למשה
ולישראל עמו כי הוציא יהוה את
ישראל ממצרים: ויקח יתרו חתן
משה את צפרה אשת משה אחר
שלוחיה: ואת שני בניה אשר
שם האחד גרשם כי אמר גר
הייתי בארץ נכריה: ושם האחד
אליעזר כי אלהי אבי בעזרי
ויצלני מחרב פרעה: ויבא יתרו
חתן משה ובניו ואשתו אל משה
אל המדבר אשר הוא חנה שם
הר האלהים: ויאמר אל משה
אני חתנך יתרו בא אליך
ואשתך ושני בניה עמה: ויצא
משה לקראת חתנו וישתחו
וישק לו וישאלו איש לרעהו
לשלום ויבאו האהלה: ויספר
משה לחתנו את כל אשר עשה
יהוה לפרעה ולמצרים על אודת
ישראל את כל התלאה אשר
מצאתם בדרך ויצלם יהוה: ויחד
יתרו על כל הטובה אשר עשה
יהוה לישראל אשר הצילו מיד
מצרים: ויאמר יתרו ברוך יהוה
אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד
פרעה אשר הציל את העם מתחת
יד מצרים: עתה ידעתי כי גדול

Primitiua heb.: יצא, לקח, איש, שלח, שנה, בנה, גור, היה, נצל, בוא, איש, דבר, אמר, בוא, איש, שנה, יצא, שחה, נשק, שאל, שלם, ספר, לאה, נצל, חדה, ברך, גדל

Trāsla. B. Hiero.

omnia que fecerat deus moysi & israel populo suo: & ꝙ eduxisset dominus israel de egypto: tulit sephoram vxorē moysi quam remiserat: & duos filios eius: quorum vnus vocabatur gersan: dicente patre aduena fui in terra aliena: alter vero eliezer. deus enim ait patris mei adiutor meus: & eruit me de gladio pharaonis. venit ergo ietro cognatꝰ moysi & filii eius & vxor eius ad moysen in desertū: vbi erat castrametatus iuxta mōtē dei: & mādauit moysi dicens. Ego ietro cognatus tuus venio ad te: & vxor tua & duo filii tui cum ea. Qui egressus in occursum cognati sui adorauit: & osculatus est eū. Salutaueruntq; se mutuo verbis pacificis. Cūq; intrasset tabernaculū narrauit moyses cognato suo cuncta q̄ fecerat dn̄s pharaoni & egyptiis propter israel: vniuersūq; laborē qui accidisset eis in itinere: & ꝙ liberauerat eos dominus. Letatusq; est ietro super oībus bōis q̄ fecerat dn̄s israeli: eo ꝙ eruisset eum de manu egyptiorū. Et ait. Benedictus dominus qui liberauit vos de manu egyptiorum: & de manu pharaōis qui eruit populum suum de manu egypti. Nūc cognoui quia magnus

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

oīa q̄cūq; fecit dn̄s israel suo populo: eduxit .n. dn̄s israel ex egypto. accepit āt iethro socer moysi sephorā vxorē moysi post dimissionē eiꝰ: & duos filios eius: nomē vni eorū gersam: dicens: aduena fui in t̄ra aliena: et nomē secūdi eliezer: dicens: d.n. deꝰ patris mei auxiliator meꝰ: & eruit me de manu pharaōis: & venit iethro socer moysi et filij et vxor ad moysen in desertū vbi castrametatꝰ ē in mōte dei. nūciatū ē āt moysi: dicētes: ecce socer tuꝰ iethro venit ad te et vxor tua et filij tui cū eo. egressus ē āt moyses in occursum socero suo: et adorauit eū: et osculatꝰ ē eū: et amplexi sūt adinuicē: et introduxit eos in tabernaculū. & narrauit moyses socero suo omnia q̄cūq; fecit dn̄s pharaōi et egyptijs ppter israel: et oēm laborē q̄ accidit eis in via: & ꝙ eruit eos dn̄s de manu pharaōis: & de manu egyptiorū. obstupuit āt iethro sup oībꝰ bonis q̄ fecit eis dn̄s: et ꝙ eruit eos dn̄s de manu egyptiorū et de manu pharaōis. & dixit iethro bn̄dictꝰ dn̄s: ꝙ eruit populū suū de manu egyptiorū: et de manu pharaōis. nūc cognoui: ꝙ magnꝰ

πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ἰσραὴλ τῷ ἑαυτοῦ λαῷ, ἐξήγαγε γὰρ κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου. ἔλαβε δὲ ἰοθὼρ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ σεπφώραν τὴν γυναῖκα μωυσῆ μετὰ τὴν ἄφεσιν αὐτῆς καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, ὄνομα τῷ ἑνὶ αὐτῶν γηρσάμ, λέγων, πάροικος ἤμην ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐλιέζερ, λέγων, ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς φαραώ, καὶ ἦλθεν ἰοθὼρ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ καὶ οἱ υἱοὶ καὶ ἡ γυνὴ πρὸς μωυσῆν εἰς τὴν ἔρημον οὗ παρενέβαλεν ἐπ᾽ ὄρους τοῦ θεοῦ. ἀνηγγέλη δὲ μωυσῆ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ γαμβρός σου ἰοθὼρ παραγίνεται πρὸς σὲ καὶ ἡ γυνή σου καὶ οἱ υἱοί σου μετ᾽ αὐτοῦ. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς εἰς συνάντησιν τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἐφίλησεν αὐτόν, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν σκηνήν. καὶ διηγήσατο μωυσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ πάντα ὅσα ἐποίησε κς τῷ φαραὼ καὶ τοῖς αἰγυπτίοις ἕνεκεν τοῦ ἰσραήλ, καὶ πάντα τὸν μόχθον τὸν γενόμενον αὐτοῖς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς κς ἐκ χειρὸς φαραώ, καὶ ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων. ἐξέστη δὲ ἰοθὼρ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησεν αὐτοῖς κς, καὶ ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς κς ἐκ χειρὸς αἰγυπτίων καὶ ἐκ χειρὸς φαραώ. καὶ εἶπεν ἰοθώρ, εὐλογητὸς κς, ὅτι ἐξείλατο τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἐκ χειρὸς φαραώ. νῦν ἔγνων, ὅτι μέγας

B

Transla. Chal.

כל דעבד יי למשה ולישראל עמיה ארי אפיק יי ית ישראל ממצרים: ודבר יתרו
חמוהי דמשה ית צפורה איתת משה בתר דפטרה: וית תרין בנהא דשום חד גרשם
ארי אמר דייר הויתי בארעא נוכראה: ושום חד אליעזר ארי אלהא דאבא במימריה
הוה בסעדי ושזבני מחרבא דפרעה: ואתא יתרו חמוהי דמשה ובנוהי ואתתיה לות
משה למדברא דהוא שרי תמן לטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי: ואמר למשה
אנא חמוך יתרו אתי לותך ואתתך ותרין בנהא עמה: ונפק משה לקדמות חמוהי וסגיד
ונשיק ליה ושאילו גבר לחבריה לשלם ואתו למשכנא: ואשתעי משה לחמוהי ית
כל דעבד יי לפרעה ולמצראי על עיסק ישראל ית כל עקתא דאשכחתנון בארחא
ושיזבינון יי: וחדי יתרו על כל טבתא דעבד יי לישראל דשיזבינון מידא
דמצראי: ואמר יתרו בריך יי דשיזיב יתכון מידא דמצראי ומידא דפרעה דשזיב ית
עמא מגו שעבוד מצראי: כען ידענא ארי רב

Interp. chal.

omnia que fecerat dn̄s moysi & israel populo suo: & ꝙ eduxisset dn̄s isrl' de egypto. Tulitq; iethro socer moysi sephorā vxorē moysi: postq̄ remiserat eam: et duos filios eius quorū nomē vnius erat gerson: quia dixit aduena fui in terra aliena. Et nomē alterius eliezer: quia verbū dei patris mei fuit in adiutoriū meum: & eruit me de gladio pharaonis. Venitq; iethro socer moysi & filij eius & vxor eius ad moysen in desertū in quo ipse manebat: in montē sup quē reuelata est gloria dn̄i. Dixitq; ad moysen. Ego socer tuus iethro venio ad te & vxor tua & duo filij sui cum ea. Egressusq; est moyses in occursum soceri sui: & adorauit: et osculatus est eum: & salutauerūt se mutuo pacifice: & venerunt in tabernaculū. Et narrauit moyses socero suo oīa q̄ fecerat dn̄s pharaoni & egyptijs ꝓpter israel: omnē tribulationē que inuenit eos in via: & quō liberasset eos dn̄s. Letatusq; est iethro sup oībus bonis q̄ fecerat dn̄s israeli: ꝙ eruisset eos de manu egyptiorum. Et ait iethro. Benedictus dn̄s qui liberauit vos de manu egyptiorū & de manu pharaonis: qui liberauit populum de medio angustie dominij egyptiorum. Nunc cognoui quoniam magnus

Primitiua chal.: נפק, אנת, דור, דבר, חמה, שכן, עיק, חדה, מרה

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

dn̄s sup oēs deos ꝓpter hoc: ꝙ supbe egeit eis: & accepit iethro socer moysi holocausta & victimas deo. venit āt aaron & oēs seniores israel ad comedendū panē cū socero moysi corā deo. et factū ē postcrastinū cōsedit moyses ad iudicādū populū: assistebat āt oīs ppls moysi a mane vsq; ad vesperā: et vidēs iethro oīa q̄cūq; faciebat populo: dicit ei: qd hoc q̄d tu facis populo? quare tu sedes solus: oīs āt populꝰ assistit tibi a mane vsq; ad crepusculū? & dicit moyses socero suo: ꝙ venit ad me populꝰ q̄rere iudiciū a deo: qn̄ .n. fuerit eis disceptatio & venerit ad me: diiudico quēlibet: et instruo illos mandata dei & legem eius. dixit āt socer moysi ad eū: nō recte tu facis v̄bū hoc: corruptione cōsumeris intolerabili & tu: & oīs populꝰ hic: q̄ est tecū. graue tibi v̄bū hoc: nō poteris facere tu solꝰ. nūc igr̄ audi me et consulā tibi: & erit deus tecū. esto tu populo q̄ ad deū: & referes sermones eorū ad deū: et testificare eis precepta dei et

κύριος παρὰ πάντας τοὺς θεοὺς ἕνεκεν τούτου, ὅτι ἐπέθεντο αὐτοῖς, καὶ ἔλαβεν ἰοθὼρ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας τῷ θεῷ. παρεγένετο δὲ ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ τοῦ συμφαγεῖν ἄρτον μετὰ τοῦ γαμβροῦ μωυσῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ. καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν ἐπαύριον συνεκάθισε μωυσῆς κρίνειν τὸν λαόν, παρειστήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς μωυσῆ ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας. καὶ ἰδὼν ἰοθὼρ πάντα ὅσα ἐποίει τῷ λαῷ, λέγει αὐτῷ, τί τοῦτο ὃ σὺ ποιεῖς τῷ λαῷ; διατί σὺ κάθησαι μόνος, πᾶς δὲ ὁ λαὸς παρέστηκέ σοι ἀπὸ πρωῒ ἕως δείλης; καὶ λέγει μωυσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ, ὅτι παραγίνεται πρός με ὁ λαὸς ἐκζητῆσαι κρίσιν παρὰ τοῦ θεοῦ. ὅταν γὰρ γένηται αὐτοῖς ἀντιλογία καὶ ἔλθωσι πρός με, διακρίνω ἕκαστον, καὶ συμβιβάζω αὐτοὺς τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ. εἶπε δὲ ὁ γαμβρὸς τῷ μωυσῆ πρὸς αὐτόν, οὐκ ὀρθῶς σὺ ποιεῖς τὸ ῥῆμα τοῦτο, φθορᾷ καταφθαρήσῃ ἀνυπομονήτῳ καὶ σύ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος, ὅς ἐστι μετὰ σοῦ. βαρύ σοι τὸ ῥῆμα τοῦτο, οὐ δυνήσῃ ποιεῖν σὺ μόνος. νῦν οὖν ἄκουσόν μου καὶ συμβουλεύσω σοι, καὶ ἔσται ὁ θεὸς μετὰ σοῦ. γίνου σὺ τῷ λαῷ τὰ πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἀνοίσεις τοὺς λόγους αὐτῶν πρὸς τὸν θεόν, καὶ διαμαρτύρει αὐτοῖς τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ

C

Deut. 1.b.

Trāsla. B. Hiero.

dominus super omnes deos: eo ꝙ superbe egerint contra eos. Obtulit ergo ietro cognatus moysi holocausta & hostias deo. Veneruntq; aarō & oēs seniores filiorum israel vt comederēt panē cū eo coram deo. Altera autem die sedit moyses: vt iudicaret populū: qui assistebat moysi a mane vsq; ad vesperam. Quod cū vidisset cognatus eius omnia scilicet que agebat in populo: ait. Quid est quod facis in plebe? Cur solus sedes: & oīs populus prestolatur de mane vsq; ad vesperam? Cui respondit moyses. Venit ad me populus querens sententiam dei. cūq; acciderit eis aliq̄ disceptatio: veniūt ad me vt iudicem inter eos: & ostendam precepta dei & leges eius. At ille. Non bonam inquit rē facis. Stulto labore cōsumeris: & tu & populus iste qui tecū est. Vltra vires tuas est negotiū. Solus illud non poteris sustinere. sed audi verba mea atq; consilia: & erit deus tecum. Esto tu populo in his que ad deū pertinent: vt referas que dicuntur ad eum: ostendasq; populo cerimonias & ritum colendi:

Ter. Heb.

יהוה מכל האלהים כי בדבר
אשר זדו עליהם: ויקח יתרו חתן
משה עלה וזבחים לאלהים
ויבא אהרן וכל זקני ישראל
לאכל לחם עם חתן משה לפני
האלהים: ויהי ממחרת וישב
משה לשפט את העם ויעמד
העם על משה מן הבקר עד הערב:
וירא חתן משה את כל אשר הוא
עשה לעם ויאמר מה הדבר
הזה אשר אתה עשה לעם מדוע
אתה יושב לבדך וכל העם נצב
עליך מן בקר עד ערב: ויאמר
משה לחתנו כי יבא אלי העם
לדרש אלהים: כי יהיה להם
דבר בא אלי ושפטתי בין איש
ובין רעהו והודעתי את חקי
האלהים ואת תורתיו: ויאמר חתן
משה אליו לא טוב הדבר אשר
אתה עשה: נבל תבל גם אתה גם
העם הזה אשר עמך כי כבד
ממך הדבר לא תוכל עשהו
לבדך: עתה שמע בקלי איעצך
ויהי אלהים עמך היה אתה לעם
מול האלהים והבאת אתה את
הדברים אל האלהים: והזהרתה
אתהם את החקים ואת

Primitiua heb.: זוד, לקח, בוא, פנה, היה, עמד, ראה, מדע, ישב נצב, היה, בוא, ידע, ידה, נבל, עצה, היה, בוא, זהר

Transla. Chal.

יי ולית אלהא בר מניה ארי בפתגמא דחשיבו מצראי למידן ית ישראל ביה
דנינון: וקריב יתרו חמוהי דמשה עלוון ונכסת קודשין קדם יי ואתא אהרן וכל סבי
ישראל למיכל לחמא עם חמוהי דמשה קדם יי: והוה מיומא דבתרוהי ויתיב משה
למידן ית עמא וקם עמא עלוהי דמשה מן צפרא עד רמשא: וחזא חמוהי דמשה ית
כל דהוא עביד לעמא ואמר מה פתגמא הדין דאת עביד לעמא מדין את יתיב בלחודך
וכל עמא קיימין עלוך מן צפרא עד רמשא: ואמר משה לחמוהי ארי אתן לותי
עמא למתבע אולפן מן קדם יי: כד הוי להון דינא אתן לותי ודאין אנא בין גברא
ובין חבריה ומהודענא להון ית קימיא דיי וית אורייתיה: ואמר חמוהי דמשה ליה
לא תקין פתגמא דאת עביד: מלאה תלאי אף את אף עמא הדין דעמך ארי יקיר מנך
פתגמא לא תיכול למעבדיה בלחודך: כען קביל מני אמלכינך ויהי מימרא דיי
בסעדך הוי את לעמא תבע אולפן מן קדם יי ותיתי את ית פתגמיהון קדם יי:
ותזהר יתהון ית קימיא וית

Interp. chal.

dominus: neq; enī est deus preter eum: quia eadem re qua cogitauerunt egyptij iudicare israel: in ipsa iudicati sunt. Obtulitq; iethro socer moysi holocausta et sacrificia sanctificata corā domino: & venit aaron & omnes seniores israel vt comederent panem cum socero moysi corā deo. Factumq; est sequenti die: et sedit moyses vt iudicaret populum. Stetitq; populus apud moysen a mane vsq; ad vesperam. Viditq; socer moysi omnia que ipse faciebat in populo: & ait. Quid est verbum hoc ꝙ tu facis in populo? cur tu solus sedes: & omnis populus stat apud te a mane vsq; ad vesperam? Et ait moyses socero suo. Venit enim ad me populus vt querat doctrinam a facie domini. Cumq; est eis iudicium veniunt ad me: & iudico inter virum & proximum suum: & doceo eos precepta dei & legem eius. Dixitq; socer moysi ei. Non rectam rem tu facis: fatigatione fatigaberis tam tu q̄ populus hic qui tecū est: quia grauis tibi est res ista: non poteris facere eam tu solus. Nunc acquiesce mihi: & dabo tibi cōsilium: & erit verbum domini in adiutoriū tui: esto tu populo querens doctrinam a facie dei. Et tu referes verba eorum in conspectū domini. & admonebis eos preceptis et

Primitiua chal.: דון, עלה, שוב, אכל, קום, קום, אתא, תבע, הוה, דון, ידע, ירה, לאה, יכל, עבד, מלך, הוה, אמר, הוה, אתא, זהר

התורת והודעת להם את הדרך
ילכו בה ואת המעשה אשר
יעשון: ואתה תחזה מכל העם
אנשי חיל יראי אלהים אנשי
אמת שנאי בצע ושמת עלהם
שרי אלפים שרי מאות שרי
חמשים ושרי עשרת: ושפטו
את העם בכל עת והיה כל
הדבר הגדל יביאו אליך וכל
הדבר הקטן ישפטו הם והקל
מעליך ונשאו אתך: אם את
הדבר הזה תעשה וצוך אלהים
ויכלת עמד וגם כל העם הזה על
מקמו יבא בשלום: וישמע משה
לקול חתנו ויעש כל אשר אמר:
ויבחר משה אנשי חיל מכל
ישראל ויתן אתם ראשים על
העם שרי אלפים שרי מאות
שרי חמשים ושרי עשרת: ושפטו
את העם בכל עת את הדבר
הקשה יביאון אל משה וכל
הדבר הקטן ישפוטו הם: וישלח
משה את חתנו וילך לו אל ארצו:

Cap. xix.

בחדש השלישי
לצאת בני ישראל מארץ מצרים
ביום הזה באו מדבר סיני:
ויסעו מרפידים ויבאו מדבר

Primitiua heb.: ידע · עשה · חזה · שום · שור · בוא · שפט קלל · עשה צוה · קום שלם שמע · בחר · נתן · בוא · שפט שלח · יצא · בוא דבר · נסע

viamque per quam ingredi debeant: & opus quod facere debeant. Prouide autem de omni plebe viros potentes & timentes deum in quibus sit veritas: & qui oderint auaritiā: & cōstitue ex eis tribunos & cēturiones & quinquagenarios & decanos: qui iudicent populum omni tēpore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te: & ipsi minora tātūmodo iudicent: leuiusque sit tibi: partito in alios onere. Si hoc feceris implebis imperium dei: & precepta eius poteris sustētare: & omnis hic populus reuertetur ad loca sua cū pace. Quibus auditis moyses fecit omnia que ille suggesserat. Et electis viris strenuis de cuncto israel cōstituit eos principes populi tribunos & cēturiones & quinquagenarios & decanos: qui iudicabant plebem omni tēpore. Quicquid autem grauius erat: referebāt ad eum: faciliora tantummodo iudicantes. Dimisitque cognatū suū: qui reuersus abiit in terram suā.

Mense tertio Ca.19.

egressiōis israel de terra egypti: in die hac venerunt in solitudinem sinai. Nā profecti de raphidim & peruenientes usque in deser

lege eius: ⁊ ostēdes eis vias:
τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ σημανεῖς αὐτοῖς τὰς ὁδούς,
in quib⁹ ambulabūt in ipsis: ⁊ opera q̃ fa
ἐν αἷς πορεύσονται ἐν αὐταῖς, καὶ τὰ ἔργα ἃ ποι
cient. et tu tibi prouide ab oī
ήσουσιν. καὶ σὺ σεαυτῷ σκέψαι ἀπὸ παντὸς τοῦ
pp̃lo viros potentes et pios: viros iu
λαοῦ ἄνδρας δυνατοὺς καὶ θεοσεβεῖς, ἄνδρας δικαί
stos odio hñtes supbiā: ⁊ cōstitues eos
ους μισοῦντας ὑπερηφανίαν, καὶ καταστήσεις αὐ
sup ipsos milenarios ⁊ centuriones et
τοὺς ἐπ' αὐτοῖς χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ
quīquagenarios ⁊ decuriones: ⁊ iudicabūt
πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους, καὶ κρινοῦσι τὸν
populū oī tēpore. at vbū graue referēt
λαὸν πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπέρογκον ἀνοίσου
ad te: at leuia iudicioꝝ iudicabūt
σιν ἐπὶ σέ, τὰ δὲ βραχέα τῶν κριμάτων κρινοῦσιν
ipsi: ⁊ alleuiabūt a te: ⁊ auxiliabūtur
αὐτοί, καὶ κουφιοῦσιν ἀπὸ σοῦ, καὶ συναντιλήψον
tibi. si āt vbū hoc facies: ⁊ fortifica
ταί σου. ἐὰν δὲ τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσῃς, καὶ κατισχύ
bit te deus: et poteris astare: ⁊ oīs popu
σει σε ὁ θεός, καὶ δυνήσῃ παραστῆναι, καὶ πᾶς ὁ λα
lus hic veniet ad suū locū cū pace. au
ὸς οὗτος ἥξει εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον μετ' εἰρήνης. ἤ
diuit āt moyses vocem soceri sui:
κουσε δὲ μωυσῆς τῆς φωνῆς τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ,
⁊ fecit q̃cūq dixit ei: ⁊ elegit moy
καὶ ἐποίησεν ὅσα εἶπεν αὐτῷ, καὶ ἐπέλεξεν μωυ
ses viros potentes ex oī israel: et
σῆς ἄνδρας δυνατοὺς ἀπὸ παντὸς ἰσραήλ, καὶ
fecit eos sup eos milenarios ⁊ cen
ἐποίησεν αὐτοὺς ἐπ' αὐτῶν χιλιάρχους καὶ ἑκα
turiones ⁊ quinquagenarios ⁊ decuriōes:
τοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους,
et scribas: ⁊ iudicabāt populū
καὶ γραμματοεισαγωγεῖς, καὶ ἔκρινον τὸν λαὸν
oī tēpore. at verbū graue referebāt
πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπέρογκον ἀνέφερον
ad moysen: oē āt verbū leue iudicabāt ip
πρὸς μωυσῆν, πᾶν δὲ ῥῆμα ἐλαφρὸν ἔκρινον αὐ
si. dimisit āt moyses suū soce
τοί. ἐξαπέστειλε δὲ μωυσῆς τὸν ἑαυτοῦ γαμ
rū: ⁊ abijt in ťrā suā.
βρόν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Ca.19.
Et mēse tertio egressiōis
Τοῦ δὲ μηνὸς τοῦ τρίτου τῆς ἐξόδου τῶν
filioꝝ israel de ťra egypti die hac
υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ
venerūt in desertū sinai: et pfe
ἤλθοσαν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ σινά, καὶ ἐξῆ
cti sūt ex raphidim: ⁊ venerūt in desertū
ραν ἐξ ῥαφιδείμ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον

D

A

Transla. Chal.

אוריתא ותהודע להון ית ארחא דיהכון בה וית עובדא דיעבדון: ואת תחזי מכל עמא
גוברין דחילא דחלין דיי גוברין דקשוט דסנן לקבלא ממון ותמני עליהון רבני
אלפין רבני מאותא רבני חמשין ורבני עשורייתא: וידינון ית עמא בכל עידן ויהי
כל פתגם רב ייתון לותך וכל פתגם זעיר ידינון אינון ויקילון מינך ויסוברון עמך:
אם ית פתגמא הדין תעביד ויפקדינך יי ותיכול למיקם ואף כל עמא הדין על
אתריה יהך בשלם: וקביל משה למימר חמוהי ועבד כל דאמר: ובחר משה גוברין
דחילא מכל ישראל ומני יתהון רישין על עמא רבני אלפין רבני מאותא רבני
חמשין ורבני עשורייתא: ודיינין ית עמא בכל עידן ית פתגם קשי מיתן לות משה
וכל פתגם זעיר דיינין אינון: ושלח משה ית חמוהי ואזל ליה לארעיה: Ca.xix.
בירחא תליתאה למפק בני ישראל מארעא דמצרים ביומא הדין
אתו למדברא דסיני: ונטלו מרפידים ואתו למדברא

Interp. chal.

legibus: ⁊ ostendes eis viam per quā ambulēt ⁊ opera que facturi sunt. Tu autē videbis ex omni populo viros virtutis timentes deū: viros veraces qui oderint accipere pecuniā. ⁊ cōstitue super eos tribunos et centuriones ⁊ quinquagenarios ⁊ decanos, vt iudicent populū in omni tēpore: ⁊ omne negotiū quod fuerit magnū referent ad te. Omne autē negotium paruū ipsi iudicabunt: ⁊ alleuiabunt a te onus: ⁊ supportabunt tecum. Si verbū hoc feceris: ⁊ preceperit tibi dñs: poteris stare: oīs quoque popl's hic ibunt ad locū suū in pace. Acquieuitque moyses verbo soceri sui: et fecit oīa q̃ dixit. Elegitque moyses viros virtutis ex omī israel: ⁊ constituit eos principes sup populū: tribunos: centuriones; quinquagenarios: decanos. Et iudicabant populū omni tempore: negotium quod erat graue referebant ad moysen: ⁊ omne negotium quod erat paruū iudicabant ipsi. Dimisitque moyses socerum suum: ⁊ abijt in terram suam. Ca.19.

Mense tertio egressiōis filioꝝ israel de terra egypti in die hac venerūt in solitudinē sinai. Profectique sunt de raphidim: ⁊ venerūt in desertum

Primitiua chal.: ידע עבד · שנא מנה רבב · מאה דון · אתא קלל סבר · עבד פקד יכל · קום אמר · מנה ראש · דון קשה אתא · נפק · אתא דבר

finai: ⁊ castrametat⁹ ē illic israel eregione
τοῦ σινά, καὶ παρενέβαλεν ἐκεῖ ἰσραὴλ κατέναν
montis. ⁊ moyses ascēdit in mōtē
τι τοῦ ὄρους. καὶ μωυσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τοῦ
dei. ⁊ vocauit eū dñs de⁹ de
θεοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ
mōte: dicens: hec dices domui iacob: et
ὄρους, λέγων, τάδ' ἐρεῖς τῷ οἴκῳ ἰακώβ, καὶ
annūciabis filijs israel: ipsi vidistis q̃
ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, αὐτοὶ ἑωράκατε ὅ
cūq fecī egyptijs: et portaui vos
σα ἐποίησα τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ ἀνέλαβον ὑμᾶς
q̃si sup alas aquilaꝝ: et adduxi vos
ὡσεὶ ἐπὶ πτερύγων ἀετῶν, καὶ προσήγαγον ὑμᾶς
ad me. et nūc si audieritis meā vo
πρὸς ἐμαυτόν. καὶ νῦν ἐὰν ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φω
cē: et seruaueritis fedus meū: eritis mihi
νῆς, καὶ φυλάξητε τὴν διαθήκην μου, ἔσεσθέ μοι
pp̃ls peculiaris ex oīb⁹ gētib⁹. mea. n.
λαὸς περιούσιος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. ἐμὴ γάρ
est oīs ťra. vos āt eritis mihi regale sa
ἐστι πᾶσα ἡ γῆ. ὑμεῖς δὲ ἔσεσθέ μοι βασίλειον ἱε
cerdociū ⁊ gēs sancta. hec verba di
ράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐ
ces filijs israel. venit āt moyses: et vo
ρεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ἦλθε δὲ μωυσῆς, καὶ ἐκά
cauit seniores populi: et expo
λεσε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, καὶ παρέ
suit eis oēs sermones hos:
θηκεν αὐτοῖς πάντας τοὺς λόγους τούτους,
q̃s p̃cepit ei deus. rñdit āt oīs
οὓς συνέταξεν αὐτῷ ὁ θεός. ἀπεκρίθη δὲ πᾶς
populus vnanimiter: ⁊ dixerūt: oīa q̃cūq
ὁ λαὸς ὁμοθυμαδόν, καὶ εἶπαν, πάντα ὅσα
dixit de⁹: faciem⁹: ⁊ audiem⁹. retu
εἶπεν ὁ θεός, ποιήσομεν, καὶ ἀκουσόμεθα. ἀνή
lit āt moyses oēs sermones po
νεγκε δὲ μωυσῆς πάντας τοὺς λόγους τοῦ λα
puli ad deū. dixit āt dñs ad moysen:
οῦ πρὸς τὸν θεόν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν,
ecce ego venio ad te in colūna nu
ἰδοὺ ἐγὼ παραγίνομαι πρὸς σὲ ἐν στύλῳ νεφέ
bis: vt audiat popul⁹ loquētē me ad
λης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαὸς λαλοῦντός μου πρὸς
te: ⁊ tibi credant in sempiternū. nūcia
σέ, καὶ σοὶ πιστεύσωσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ἀνήγγει
uit āt moyses vba populi ad do
λε δὲ μωυσῆς τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ πρὸς κύ
minū. dixit āt dñs ad moysen: descendēs te
ριον. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, καταβὰς δια
stificare populo: et sanctifica eos hodie et
μάρτυραι τῷ λαῷ, καὶ ἅγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ
cras: et lauent vestimēta sua: ⁊ sint
αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἔσωσαν

1. Pe. 2.b.

Infra. 14.a.

B

tum sinai castrametati sunt in eodē loco: ibique israel fixit tentoria e regione mōtis. Moyses aūt ascēdit ad deū. Vocauitque eū dominus de monte & ait. Hec dices domui iacob: & annūciabis filiis israel. Vos ipsi vidistis que fecerim egyptiis: quomodo portauerim vos super alas aquilarum: & assumpserim mihi. Si ergo audieritis vocem meam & custodieritis pactū meū: eritis mihi in peculium de cunctis populis. Mea est enim omnis terra: & vos eritis mihi in regnū sacerdotale & gēs sancta. Hec sūt verba que loqueris ad filios israel. Vēit moyses: & conuocatis maioribus natu populi exposuit oēs sermones: quos mandauerat dominus. Respōditque omnis populus simul. Cuncta que locutus ē dominus: faciemus. Cūque retulisset moyses verba populi ad dñm: ait ei dominus. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis: vt audiat me populus loquentem ad te: & credat tibi in perpetuum. Nunciauit ergo moyses verba populi ad dominum. Qui dixit ei. Vade ad populū & sāctifica illos hodie & cras: lauentque vestimenta sua: & sint

סיני ויחנו במדבר ויחן שם
ישראל נגד ההר: ומשה עלה אל
האלהים ויקרא אליו יהוה מן
ההר לאמר כה תאמר לבית
יעקב ותגיד לבני ישראל: אתם
ראיתם אשר עשיתי למצרים
ואשא אתכם על כנפי נשרים
ואבא אתכם אלי: ועתה אם
שמוע תשמעו בקלי ושמרתם
את בריתי והייתם לי סגלה מכל
העמים כי לי כל הארץ: ואתם
תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש
אלה הדברים אשר תדבר אל
בני ישראל: ויבא משה ויקרא
לזקני העם וישם לפניהם את
כל הדברים האלה אשר צוהו
יהוה: ויענו כל העם יחדו
ויאמרו כל אשר דבר יהוה
נעשה וישב משה את דברי
העם אל יהוה: ויאמר יהוה אל
משה הנה אנכי בא אליך בעב
הענן בעבור ישמע העם בדברי
עמך וגם בך יאמינו לעולם
ויגד משה את דברי העם אל
יהוה: ויאמר יהוה אל משה
לך אל העם וקדשתם היום
ומחר וכבסו שמלתם: והיו

Primitiua heb.: חנה · קרא · אמר · נגד · ראה עשה · נשא · בוא · שמע קול · ברת היה · סגל קדש · דבר · בוא · שום פנה · צוה · ענה · אמר · עשה · בוא · עבר שמע · אמן עלם · נגד · היה

Transla. Chal.

דסיני ושרו במדברא ושרא תמן ישראל לקביל טורא: ומשה סליק לקדם יי וקרא
ליה יי מן טורא למימר כדנן תימר לבית יעקב ותחוי לבני ישראל:
אתון חזיתון דעבדית למצראי ואטלית יתכון כד על גדפי נשרין וקריבית יתכון
לפולחני: וכען אם קבלא תקבלון למימרי ותטרון ית קימי ותהון קדמי חביבין מכל
עממיא ארי דילי כל ארעא: ואתון תהון קדמי מלכין כהנין ועם קדיש אלין פתגמיא
דתמליל עם בני ישראל: ואתא משה וקרא לסבי עמא וסדר קדמיהון ית כל פתגמיא
האלין דפקדיה יי: ואתיבו כל עמא כחדא ואמרו כל דמליל יי נעביד ואתיב משה
ית פתגמי עמא קדם יי: ואמר יי למשה הא אנא מתגלי לך בעיבא דעננא בדיל
דישמע עמא במללותי עמך ואף בך יהימנון לעלם וחוי משה ית פתגמי עמא
קדם יי: ואמר יי למשה איזיל לות עמא ותזמנינון יומא דין ומחר ויחוורון
לבושיהון: והיון

Interp. chal.

sinai: ⁊ castrametati sunt in deserto: castrametatusque est ibi israel e regione montis. Moyses autē ascendit in conspectū verbi dei. Vocauitque eū dñs de monte: dicēs. Hec dices domui iacob: ⁊ annūciabis filijs israel. Vos vidistis q̃ fecerim egyptijs: ⁊ portaui vos quasi super alas aquile: ⁊ applicaui vos ad seruitutē meam. Et nunc si obedieritis verbo meo: ⁊ custodieritis pactum meum: eritis corā me dilecti pre omnibus populis: quoniā mea est omnis terra. Vos autē eritis corā me reges et sacerdotes ⁊ populus sanctus. Hec sunt verba que loqueris cum filijs israel. Venitque moyses ⁊ vocauit seniores populi: ⁊ exposuit corā eis omnia verba hec que preceperat ei dominus. Respōditque oīs populus simul: atque dixerunt. Omnia que locutus est domin⁹ faciemus. Et retulit moyses verba populi corā domino. Dixitque dñs ad moysen. Ecce ego apparebo tibi in caligine nubis: vt audiat populus cum loquar tecū: tibi quoque credent in perpetuum. Nunciauitque moyses verba populi corā domino. Dixitque dominus ad moysen. vade ad populum: ⁊ preparabis eos hodie ⁊ cras. Lauentque vestimenta sua: ⁊ sint

Primitiua chal.: שרא אמר · אמר חוה · אתא נטל · קבל נטר קום · הוה אל · מלל שוב · תוב עבד · גלה · שמע המן חוה · זמן חור · הוה

Primitiua heb. | **Tex. Heb.** | **Exo.** | **Ca. xix.**

כון שלש · ירד · גבל · סבב אמר שמר עלה · נגע סקל · ירה · חיה · משך · קדש כבס · יום נגש · איש היה · שלש קול · חרד חנה · יצא · יצב · פנה · עלה · הלך דבר · ענה · קרא · אמר ירד

נכנים ליום השלשי כי ביום
השלשי ירד יהוה לעיני כל העם
על הר סיני: והגבלת את העם
סביב לאמר השמרו לכם עלות
בהר ונגע בקצהו כל הנגע בהר
מות יומת: לא תגע בו יד כי סקול
יסקל או ירה יירה אם בהמה
אם איש לא יחיה במשך היבל
המה יעלו בהר: וירד משה מן ההר
אל העם ויקדש את העם ויכבסו
שמלתם: ויאמר אל העם היו
נכנים לשלשת ימים אל תגשו
אל אשה: ויהי ביום השלישי
בהית הבקר ויהי קלת וברקים
וענן כבד על ההר וקל שפר חזק
מאד ויחרד כל העם אשר במחנה
ויוצא משה את העם לקראת
האלהים מן המחנה ויתיצבו
בתחתית ההר: והר סיני עשן כלו
מפני אשר ירד עליו יהוה באש
ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד
כל ההר מאד: ויהי קול השפר
הולך וחזק מאד משה ידבר
והאלהים יעננו בקול: וירד יהוה
על הר סיני אל ראש ההר ויקרא
יהוה למשה אל ראש ההר ויעל
משה: ויאמר יהוה אל משה רד

Trāsla. B. Hiero.

pati i diē tertiū. In die enim tertio descendet dñs corā omni plebe super mōtē sinai. Cōstituesqȝ terminos populo per circuitū: & dices ad eos. Cauete ne ascēdatis in mōtē: nec tāgatis fines illius. Omnis qui tetigerit montem: morte morietur. Manus non tāget eum: sed lapidibus opprimetur: aut cōfodietur iaculis: siue iumētū fuerit siue hō nō viuet. Cū cepit clāgere buccina: tūc ascēdāt in mōtē. Descēditqȝ Moyses de mōte ad populū & sctificauit eū. Cūqȝ lauissent vestimēta sua: ait ad eos. Estote parati in diē tertiū: & ne appropīquetis vxoribus vrīs. Iāqȝ aduenerat tertius dies: & mane in clarueral. Et ecce ceperūt audiri tonitrua: ac micare fulgura: & nubes dēsissima operire mōtē. Clangorqȝ buccine vehementius pstrepebat: & timuit pp̄ls qui erat in castris. Cūqȝ eduxisset eos moyses in occursum dei de loco castrorū: steterūt ad radices mōtis. Totus aūt mōs sinai fumabat: eo q descendisset dñs deus super eū in igne: & ascēderet fumus ex eo quasi de fornace. Eratqȝ omnis mōs terribilis: & sonitus buccine paulatī crescebat in maius: & prolixius tēdebatur. Moyses loqbatur: & deus rñdebat ei. Descēditqȝ dominus super mōtē sinai in ipso mōtis vertice: & vocauit moysen in cacumē eius. Quo cū ascēdisset: dixit ad eū. descē

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

parati in diem tertiū. nā die
ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ
tertio descendet dñs in mōtē si-
τῇ τρίτῃ καταβήσεται κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σι-
na: corā oī populo: τ segregabis
νά, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ἀφοριεῖς τὸν
populū in circuitu: dicēs: cauete vobis ne
λαὸν κύκλῳ, λέγων προσέχετε ὑμῖν ἑαυτοῖς τοῦ
ascēdatis in mōtē: et tāgatis qd illi9. ois q
ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος, καὶ θίγειν τι αὐτοῦ. πᾶς ὁ ἁ-
tetigerit mōtē. morte morietur. nō tāget il
ψάμενος τοῦ ὄρους, θανάτῳ τελευτήσει. οὐχ ἅψεται αὐ-
lū man9. i.n. lapidib9 lapidabitur vel iaculo cōfo-
τοῦ χείρ. ἐν γὰρ λίθοις λιθοβοληθήσεται ἢ βολίδι κατα-
dief: siue hō siue iumētū: nō viuet. quā
τοξευθήσεται, ἐάν τε ἄνθρωπος ἐάν τε κτῆνος, οὐ ζήσεται. ὅτ-
do āt voces τ tube recesserit de mōte:
αν δὲ αἱ φωναὶ καὶ αἱ σάλπιγγες ἀπέλθῃ ἀπὸ τοῦ ὄρους,
illi ascendēt in mōtē. τ descendit moyses
ἐκεῖνοι ἀναβήσονται ἐπὶ τὸ ὄρος. καὶ κατέβη μωυσῆς
de mōte ad populū τ sanctificauit eos. τ laue-
ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν λαὸν καὶ ἡγίασεν αὐτούς. καὶ ἔπλυ-
rūt vestimēta sua. τ dixit populo: estote pa-
ναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν. καὶ εἶπεν τῷ λαῷ, γίνεσθε ἕτοι-
ti: tres dies nō accedatis vxori. factū ē āt
μοι, τρεῖς ἡμέρας μὴ προσέλθητε γυναικί. ἐγένετο δὲ
die tertio facto ad mane: et facte sūt
τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γενηθέντος πρὸς ὄρθρον, καὶ ἐγίνοντο
voces τ fulgura et nubes caliginose in mōte
φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι γνοφώδεις ἐπ' ὄρους
sinai. vox tube sonabat valde. τ timuit
σινά. φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἤχει μέγα. καὶ ἐπτοήθη
ois popul9: q erat in castris. et eduxit moy-
πᾶς ὁ λαός, ὁ ἦν ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἐξήγαγε μωυ-
ses pplm in occursum dei ex ca-
σῆς τὸν λαὸν εἰς τὴν συνάντησιν τοῦ θεοῦ ἐκ τῆς παρεμ-
stris. et astiterūt in mōte sinai: at mōs
βολῆς. καὶ παρέστησαν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινά, τὸ δὲ ὄρος
sinai fumabat tot9: qz descēderat deus in
τὸ σινὰ ἐκαπνίζετο ὅλον, διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν θεὸν ἐπ'
illū in igne. ascēdebat āt fum9 tāq̄ fum9 fornacis. et
αὐτὸ ἐν πυρί. ἀνέβαινε δὲ ὁ καπνὸς ὡσεὶ καπνὸς καμίνου. καὶ
stupuit ois popul9 valde. facte sūt āt voces tube
ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα. ἐγίνοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος
procedentes fortiores valde. moyses loq̄bat. at de9
προβαίνουσαι ἰσχυρότεραι σφόδρα. μωυσῆς ἐλάλει. ὁ δὲ θεὸς
respondebat ei voce. descēdit āt dñs in mōtē
ἀπεκρίνατο αὐτῷ φωνῇ. κατέβη δὲ ὁ κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ
sinai in vertice mōtis: et vocauit dñs moy-
σινὰ ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἐκάλεσεν κύριος μωυ-
sen in vertice mōtis. et ascēdit moyses. et
σῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄρους. καὶ ἀνέβη μωυσῆς. καὶ
ait dñs ad moysen: dicēs: descēdes
εἶπεν ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, καταβὰς

Deb. 11. e. · C

Transla. Chal.

זמינין ליומא תליתאה ארי ביומא תליתאה יתגלי יוי לעיני כל עמא על טורא דסיני:
ותתחים ית עמא סחור סחור למימר אסתמרו לכון מלמיסק לטורא ולמקרב בסופיה
כל דיקרב בטורא אתקטלא יתקטיל: לא תקרב ביה ידא ארי אתרגמא יתרגם או
אשתדאה ישתדי אם בעירא אם אנשא לא יתקיים במיגד שופרא אנון מרשן
למיסק לטורא: ונחת משה מן טורא לות עמא וזמין ית עמא וחוורו לבושיהון: ואמר
לעמא הוו זמינין לתלתא יומין לא תקרבון לצד איתתא: והוה ביומא תליתאה
במהויהון בצפרא והוו קלין וברקין ועננא תקיף על טורא וקל שופרא תקיף לחדא
וזע כל עמא די במשריתא: ואפיק משה ית עמא לקדמות מימרא דיוי מן משריתא
ואתעתדו בשפולי טורא: וטורא דסיני תנן כוליה מן קדם דאתגלי עלוהי יוי
באשתא וסליק תנניה כתננא דאתונא וזע כל טורא לחדא: והוה קל שופרא אזיל
ותקיף לחדא משה ממליל ומן קדם יוי מתעני ליה בקל: ואתגלי יוי על טורא
דסיני לריש טורא וקרא יוי למשה לריש טורא וסליק משה: ואמר יוי למשה חות

Primitiua chal.

תחם אמר ספר · נסק קרב קטל · רגם שדא קום · נגד רשה נסק · הוה קרב אתת · הוה קול · זוע שרא נפק · אמר עתד תנא · צלה קול · מלל ענה · ראש נחת

Interp. chal.

parati in diem tertiū: qm̄ in die tertio reuelabitur dominus in oculis ois populi sup montē sinai. Constituesqȝ terminos populo per circuitū: dicens. Cauete vobis ne ascēdatis in montē: neqȝ accedatis ad finē eius. Ois qui accesserit ad montē: occisione occidetur. non tangat eum manus: qm̄ lapidatione lapidabitur: aut iaculis cōfodietur: siue iumentū siue homo nō viuet. Quādo tuba subtracta fuerit: ipsi habebūt facultatē ascendēdi in montē. Descēditqȝ moyses de monte ad populū: τ preparauit eos: τ lauauerunt vestimēta sua: τ ait ad populū. Estote parati in diē tertiū: nō appropinqūtis vxorib9. Et factū est i die tertio cū esset mane: τ fuerūt voces τ fulgura τ nubes grauis sup montē τ vox tube fortis nimis: τ cōmotus est ois populus qui erat in castris. Eduxitqȝ moyses populū de castris in occursum verbi dei: τ steterunt ad radices mōtis. Mons aūt sinai fumabat totus: eo q reuelatus erat dñs sup eum in igne. Et ascendit fum9 eius quasi fumus fornacis: τ cōtremuit ois mons valde. Vox aūt tube ibat τ cōualescebat nimis: moyses loquebatur: et a facie dei respondebatur ei voce. Et reuelatus est dñs sup montē sinai in vertice montis: et vocauit dñs moysen ad verticē montis: τ ascendit moyses. Dixitqȝ dñs ad moysen. Descende

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

D

cōtestare populū: ne forte appropiquēt ad
διαμάρτυραι τῷ λαῷ, μήποτε ἐγγίσωσι πρὸς τὸν
deū ad videndū: et cadant ab eis multitudo.
θεὸν κατανοῆσαι, καὶ πέσωσιν ἀπ' αὐτῶν πλῆθος.
et sacerdotes appropiquātes dño sanctificē-
καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες τῷ κυρίῳ ἁγιασθήτω-
tur: ne forte recedat ab eis dñs. et di-
σαν, μήποτε ἀπαλλάξῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. καὶ εἶ-
xit moyses ad deū: nō poterit popul9
πεν μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, οὐ δυνήσεται ὁ λαὸς
ascendere in mōtē sinai: tu .n. testificatus
ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος τὸ σινά, σὺ γὰρ διαμεμαρτύ-
es nobis: dicens: determina mōtē τ sctifica
ρησαι ἡμῖν, λέγων, ἀφόρισαι τὸ ὄρος καὶ ἁγίασαι
eū. dixit āt ipsi dñs: vade: descēde:
αὐτό. εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος, βάδιζε, κατάβηθι,
τ ascende tu τ aaron tecum: at sacerdotes
καὶ ἀνάβηθι σὺ καὶ ἀαρὼν μετὰ σοῦ, οἱ δὲ ἱερεῖς
et popul9 nō vadant ad ascēdēdū ad de-
καὶ ὁ λαὸς μὴ βιαζέσθωσαν ἀναβῆναι πρὸς τὸν θε-
um: ne forte pdat ex eis dñs. descen-
όν, μήποτε ἀπολέσῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. κα-
dit āt moyses ad populū: τ dixit
τέβη δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν, καὶ εἶπεν αὐ-
eis.
τοῖς.

C

Ca. 20.

A

Et locut9 ē dñs omnes sermones
Καὶ ἐλάλησε κύριος πάντας τοὺς λόγους
hos: dicens: ego sum dñs deus tuus:
τούτους, λέγων, ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου,
q eduxi te de fra egypti de domo ser-
ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δου-
uitutis: nō erūt tibi dei alij pter me:
λείας, οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ,
nō facies tibi idolū: neqȝ vllius
οὐ ποιήσεις ἑαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς
simulachrū: q̄cūqȝ in celo sursū τ q̄cūqȝ in
ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ
fra deorsū τ q̄cūqȝ in aquis sub
γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς
fra: nō adorabis eos: neqȝ seruies
γῆς, οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις
eis. ego .n. sū dñs de9 tuus: de9 zelotes red-
αὐτοῖς. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζηλωτὴς ἀπο-
dens peccata prm in filios in tertiā τ
διδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ
quartā gñationē odio habētib9 me: τ faciēs miaz
τετάρτην γενεὰν τοῖς μισοῦσί με, καὶ ποιῶν ἔλεος
in milliaria diligentib9 me: et seruātib9
εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς φυλάσσουσι
precepta mea. nō accipies nomē dñi dei tui
τὰ προστάγματά μου. οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου
in vano. nō .n. mūdabit dñs accipientē
ἐπὶ ματαίῳ. οὐ γὰρ μὴ καθαρίσει κύριος τὸν λαμβάνοντα

Deut. 5. a. ps. 80

Trāsla. B. Hiero.

de & contestare populum: ne forte velit trāscēdere terminos ad videndū dñm: & pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoqȝ qui accedūt ad dñm: sctificētur ne percutiat eos. Dixitqȝ moyses ad dominū. Nō poterit vulgus ascendere in montem sinai: tu enim testificatus es & iussisti dicēs. Pōe termios circa mōtem: & sanctifica illum. Cui ait dominus. Vade descēde: ascendesqȝ tu & aaron tecum. Sacerdotes autē & populus nō trāseāt termios: nec ascendāt ad dñm: ne forte iterficiat illos. Descēditqȝ moyses ad pplm: & oīa narrauit eis.

Ca. 20

Locutusqȝ est deus cunctos sermones hos. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo seruitutis. Non habebis deos alienos corā me. Non facies tibi sculptile neqȝ oēm similitudinē que est in celo desup: & que in terra deorsum: nec eorū q̄ sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neqȝ coles. Ego sū dominus deus tuus fortis zelotes visitās iniqtatē patrū in filios in tertiam & quartā generationē eorū q oderūt me: & faciens miam in millia his q diligūt me: & custodiūt pcepta mea. nō assumes nomē dñi dei tui in vanum. Nec enī habebit insontem dñs eum: q assumpserit

Tex. Heb. | **Exo.** | **Ca. xx.** | **Primitiua heb.**

העד בעם פן יהרסו אל יהוה
לראות ונפל ממנו רב: וגם
הכהנים הנגשים אל יהוה
יתקדשו פן יפרץ בהם יהוה:
ויאמר משה אל יהוה לא יוכל
העם לעלת אל הר סיני כי אתה
העדתה בנו לאמר הגבל את ההר
וקדשתו: ויאמר אליו יהוה לך
רד ועלית אתה ואהרן עמך
והכהנים והעם אל יהרסו לעלת
אל יהוה פן יפרץ בם: וירד משה
אל העם ויאמר אלהם:

Cap. xx.

וידבר אלהים את כל הדברים
האלה לאמר: אנכי יהוה אלהיך
אשר הוצאתיך מארץ מצרים
מבית עבדים: לא יהיה לך
אלהים אחרים על פני: לא תעשה
לך פסל וכל תמונה אשר בשמים
ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר
במים מתחת לארץ: לא תשתחוה
להם ולא תעבדם כי אנכי יהוה
אלהיך אל קנא פקד עון אבת
על בנים על שלשים ועל רבעים
לשנאי: ועשה חסד לאלפים
לאהבי ולשמרי מצותי: לא תשא
את שם יהוה אלהיך לשוא כי
לא ינקה יהוה את אשר ישא את

עוד הרס · ראה · נפל · קדש פרץ · יכל · עלה · גבל · דבר · יצא · היה · פנה עשה · סמן · עלה · שחה · עבד · צוה נשא · נקה

Transla. Chal.

אסהיד בעמא דלמא יפגרון קדם יוי למחזי ויפל מנהון סגי: ואף כהניא דקריבין
לשמשא קדם יוי יתקדשון דלמא יתקוף בהון יוי: ואמר משה קדם יוי לא יכול עמא
למיסק לטורא דסיני ארי את אסהדת בנא למימר תחים ית טורא וקדשיה: ואמר
ליה יוי איזיל חות ותיסק את ואהרן עמך וכהניא ועמא לא יפגרון למיסק לקדם
יוי דלמא יתקוף בהון: ונחת משה לעמא ואמר להון:

Ca. xx.

ומליל יוי ית כל פתגמיא האלין למימר: אנא יוי אלהך דאפקתך מארעא דמצרים
מבית עבדותא: לא יהא לך אלהא אחרן בר מני: לא תעביד לך צלם וכל דמו
דבשמיא מלעילא ודי בארעא מלרע ודי במיא מלרע לארעא: לא תסגוד להון ולא
תפלחינון ארי אנא יוי אלהך אל קנא מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר
תליתאי ועל דר רביעאי לשנאי כד משלמין בניא למחטי בתר חובי אבהתהון:
ועביד טיבו לאלפי דרין לרחמי ולנטרי פקודי: לא תימי ית שמא דיוי אלהך
למגנא ארי לא יזכי יוי ית דימי

Interp. chal.

contestare populū: ne forte transgrediātur vt videant dñm: et cadat ex eis multitudo. Sacerdotes quoqȝ q accedunt ad ministrandū coram dño sanctificētur: ne forte irascatur cōtra eos dñs. Dixitqȝ moyses coraz dño. Non poterit populus ascēdere in montē sinai: quoniā tu cōtestatus es nos: dicens. Pone terminū circa montem τ sanctifica eum. Dixitqȝ ei dñs. Vade descende: ascendesqȝ tu τ aaron tecū. Sacerdotes aūt et populus non transgrediātur vt ascendāt in cōspectū domini: ne forte irascatur cōtra eos. Descēditqȝ moyses ad populum: τ narrauit eis.

Ca. 20.

Locutusqȝ est de9 cunctos sermones hos: dicēs. Ego dñs deus tu9: qui eduxi te de terra egypti de domo seruitutis. Non erit tibi deus alius preter me. Non facies tibi imaginē neqȝ omnē similitudinē eoꝝ que in celo sunt desup: neqȝ eoꝝ que in terra sunt deorsum: neqȝ eoꝝ q̄ in aquis sunt sub terra. Non adorabis ea neqȝ seruies eis: qm̄ ego dñs deus tuus de9 zelotes: visitans peccata patrū super filios transgressores in tertiā τ in quartaz generationē: his qui oderunt me: quādo filij sequūtur peccata patrum. Et faciens misericordiā in mille generatiōes diligentibus me τ custodiētib9 precepta mea. Non iurabis in noīe dei tui frustra: qz nō iustificabit dñs illū q iurauerit

Primitiua chal.

פגר חזא נפל · סגא קדש · נסק סהד אמר · עתת נסק · תקף · אמר נפק · הוה עבד דמה · עלה ארע סגד · פלח סער דור · שלם חטא · טוב אום · זכה

שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃ זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ׃ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃ כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ׃ כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ לֹא תִרְצָח׃ לֹא תִנְאָף׃ לֹא תִגְנֹב׃ לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׃ לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ לֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׃ וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק׃ וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירָאוּ כִּי לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל

זָכַר יוֹם עָבַד עָשָׂה לָאַךְ שָׁבַע אָמָה גּוּר נוּחַ קָדַשׁ כָּבַד אָרַךְ רָצַח נָאַף גָּנַב עָנָה עוּד חָמַד אִישׁ אָמָה רָאָה לָפַד קָרָא נוּעַ עָמַד אָמַר שָׁמַע דָּבַר מוּת יָרֵא עָבַר נָסָה בּוֹא הָיָה

nomē dñi dei sui frustra. Memento vt diē sabbati sctifices. Sex diebus operaberis: & facies omnia opera tua: septimo autem die sabbatū dñi dei tui est. Non facies oē opus in eo tu & filius tuus & filia tua: seruus tuus & ancilla tua: iumētū tuū & aduena qui est intra portas tuas. Sex enī diebus fecit dñs celum & terrā & mare & oia q̄ in eis sunt: & requieuit ī die septimo. Idcirco bñdixit dominus diei sabbati: & sanctificauit eum. Honora patrē tuum & matrem tuā: vt sis longeuus super terram: quam dñs deus tuus dabit tibi. Nō occides. Nō mechaberis. Non furtū facies. Nō loqris cōtra proximū tuū falsū testimonium. Nō cōcupisces domū pximi tui. Nec desiderabis vxorē ei⁹: nō seruū. nō ancillā. nō bouē. nō asinū. nec oia q̄ illius sūt. Cūctus āt populus videbat voces & lampades & sonitum buccine mōtēq₃ fumātē: & perteriti ac pauore concussi: steterunt procul dicētes moysi. Loquere tu nobis & audiemus: Non loquatur nobis deus ne forte moriamur. Et ait moyses ad populum. Nolite timere. Vt enim pbaret vos venit deus: & vt terror illius esset in

nomen ei⁹ in vano. memēto diē
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ. μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν
sabbatorū sctificare eā. sex diebus opaberis & fa
σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν. ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, καὶ ποιή
cies oia opera tua. at die septima sab
σεις πάντα τὰ ἔργα σου. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάβ
bata dño deo tuo. nō facies in ea oē o
βατα κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔρ
pus tu & fili⁹ tuus et filia tua seru⁹ tuus &
γον σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου ὁ παῖς σου καὶ ἡ
serua tua: bos tu⁹ et subiugale tuū: &
παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ
oē iumētū tuū: et aduena habitans in te.
πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί.
in.n. sex diebus fecit dñs celū & trā &
ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ
mare & oia q̄ in eis & requie
τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέ
uit die septima. pp hoc bñdixit dñs
παυσεν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. διὰ τοῦτο ηὐλόγησε κς
diē septimā: et sctificauit eā. honora
τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. τίμα τὸν
pře₃ tuū & mře₃ tuā: vt bene tibi sit et vt lon
πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μα
geu⁹ sis sup terrā bonā: q̄ dñs de⁹ tuus
κροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς κς ὁ θεός σου
dat tibi. nō occides. nō mechaberis. nō furaberis.
δίδωσί σοι. οὐ φονεύσεις. οὐ μοιχεύσεις. οὐ κλέψεις.
nō falso testificaberis cōtra pximū tuū testimoniū
οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρί
falsū. nō cōcupisces vxorē pximi
αν ψευδῆ. οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον
tui. nō cōcupisces domū pximi tui:
σου. οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου,
neq₃ agrū eius: neq₃ seruū ei⁹: neq₃
οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὐδὲ
ancillā eius. neq₃ bouē eius: neq₃ subiu
τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυ
gale eius: neq₃ oē₃ supellectilē eius: neq₃ q̄cūq₃ pxi
γίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς σκεύους αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τῷ πλη
mi tui sūt. et ois popul⁹ videbat vocē: et
σίον σου ἐστί. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἑώρα τὴν φωνήν, καὶ τὰς
lampades: & vocē tube: & mōtē
λαμπάδας, καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, καὶ τὸ ὄρος
fumātē. perterriti āt ois populus steterūt a
τὸ καπνίζον. φοβηθέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔστησαν μα
longe: & dixerūt ad moysen: loquere tu nobis: et
κρόθεν, καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν, λάλησον σὺ ἡμῖν, καὶ
nō loquat ad nos deus: ne forte moriamur. et ait
μὴ λαλείτω πρὸς ἡμᾶς ὁ θεός, μή ποτε ἀποθάνωμεν. καὶ λέγει
illis moyses: cōfidite. causa .n. tentandi vos ve
αὐτοῖς μωυσῆς, θαρσεῖτε. ἕνεκεν γὰρ τοῦ πειράσαι ὑμᾶς παρέ
nit deus ad vos: vt sit timor eius in
γενήθη ὁ θεὸς πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἂν γένηται ὁ φόβος αὐτοῦ ἐν

Infra. 31.c. Eze. 20.b. Gen. 2.a. Deut. 5.b. Math. 5.a. Marc. 7.b. Ephe. 6.a. Roma. 13.b. Deut. 18.c. Hebre. 12.c.

Primitiua chal.

הֲוָה שׁוּת פְּלַח עֲבַד גּוּר קְרָה נוּחַ אֲבַר קְטַל גּוּף גְּנַב סְהַד חֲמַד אֲתַת אֲמַר חֲזָא קָל תְּנָא זוּעַ קוּם קְבַל מַלַּל אֲמַר מוּת דְּחַל נְסָה גְּלָה הֲוָה

Interp. chal.

in noie suo in vanū. Memēto diei sabbati vt sanctifices eū. Sex dieb⁹ opaberis: & facies oia opera tua: die aūt septimo sabbatū est corā dño deo tuo. Non facies in eo oē opus tu & filius tu⁹ & filia tua: seruus tuus & ancilla tua & iumentū tuū: & peregrinus qui est in vrbe tua. q: sex diebus fecit dñs celū & terrā mare & oia que in eis sunt: & requieuit in die septimo. Idcirco benedixit dñs diei sabbati & sanctificauit eum. Honora patrē tuū & matrē tuā: vt plongētur dies tui sup terrā: quā dñs deus tu⁹ dabit tibi. Non occides aiam. Non mechaberis. Non furaberis. Nō testificaberis ɔtra pximū tuū falsum testimoniū. Nō cōcupisces domū pximi tui. Non cōcupisces vxorē pximi tui: neq₃ seruū eius neq₃ ancillā eius neq₃ bouē neq₃ asinū eius: neq₃ oia q̄ sunt pximi tui. Oisq₃ populus videbat voces & lāpades & vocē tube & montē fumantem. Viditq₃ populus & cōtremuerūt: & steterūt procul. Dixerūtq₃ ad moysen. Loquere tu nobiscū & obediemus: & nō loquatur nobiscū verbū a facie dñi: ne forte moriamur. Dixitq₃ moyses ad pplm. Ne timeatis: quia vt probaret vos dñs: reuelata est gloria dei: et vt sit timor eius super

Transla. Chal.

בִּשְׁמֵיהּ לְשִׁקְרָא׃ הֱוֵי דְּכִיר יָת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְקַדָּשׁוּתֵיהּ׃ שִׁתָּא יוֹמִין תִּפְלַח וְתַעְבֵּיד כָּל עֲבִידְתָּךְ׃ וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבְּתָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תַעְבֵּיד כָּל עֲבִידָא אַתְּ וּבְרָךְ וּבְרַתָּךְ עַבְדָּךְ וְאַמְתָךְ וּבְעִירָךְ וְגִיּוֹרָךְ דִּי בְקִרְוָךְ׃ אֲרֵי שִׁתָּא יוֹמִין עֲבַד יְיָ יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא יָת יַמָּא וְיָת כָּל דִּי בְהוֹן וְנָח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה עַל כֵּן בָּרֵיךְ יְיָ יָת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְקַדְּשֵׁיהּ׃ יַקַּר יָת אֲבוּךְ וְיָת אִמָּךְ בְּדִיל דְּיוֹרְכוּן יוֹמָךְ עַל אַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ׃ לָא תִקְטוֹל נְפָשׁ׃ לָא תְגוּף׃ לָא תִגְנוּב׃ לָא תַסְהֵיד בְּחַבְרָךְ סַהֲדוּתָא דְשִׁקְרָא׃ לָא תַחְמֵיד בֵּיתָא דְחַבְרָךְ לָא תַחְמֵיד אִתַּת חַבְרָךְ וְעַבְדֵּיהּ וְאַמְתֵיהּ וְתוֹרֵיהּ וַחֲמָרֵיהּ וְכֹל דִּי לְחַבְרָךְ׃ וְכָל עַמָּא חָזַן יָת קָלַיָּא וְיָת בְּעוֹרַיָּא וְיָת קָל שׁוֹפָרָא וְיָת טוּרָא תָּנַן וַחֲזָא עַמָּא וְזָעוּ וְקָמוּ מֵרָחִיק׃ וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה מַלֵּיל אַתְּ עִמַּנָא וּנְקַבֵּיל וְלָא יִתְמַלַּל עִמַּנָא מִן קֳדָם יְיָ דִּלְמָא נְמוּת׃ וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא לָא תִדְחֲלוּן אֲרֵי בְּדִיל לְנַסָּאָה יָתְכוֹן אִתְגְּלִי לְכוֹן יְקָרָא דַּייָ וּבְדִיל דִּתְהֵי דַחַלְתֵּיהּ עַל

vobis: vt nō peccetis. stetit āt ois pplus
ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμαρτάνητε. εἱστήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς
a longe: moyses āt venit ad caliginē: vbi erat
μακρόθεν, μωυσῆς δὲ ἦλθεν εἰς τὸν γνόφον, οὗ ἦν ὁ
de⁹. dixit āt dñs ad moysen: hec dices
θεός. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, τάδε ἐρεῖς τῷ
domui iacob: et annūciabis filijs israel:
οἴκῳ ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ,
vos vidistis: q̄ de celo locut⁹ sū
ὑμεῖς ἑωράκατε, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λελάληκα
ad vos. nō facietis vobis deos argēteos:
πρὸς ὑμᾶς. οὐ ποιήσετε ἑαυτοῖς θεοὺς ἀργυροῦς,
et deos aureos: nō facietis vobis ipsis altare.
καὶ θεοὺς χρυσοῦς, οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς θυσιαστήριον.
de tra facietis mihi: & sacrificabitis ī ipso
ἐκ γῆς ποιήσετέ μοι, καὶ θύσετε ἐπ' αὐτοῦ
holocausta: et salutaria vra: o
τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ σωτήρια ὑμῶν, τὰ πρό
ues & vitulos vros in oī loco: vbi
βατα καὶ τοὺς μόσχους ὑμῶν ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἐὰν
innocauero nomē meū illic, & veniā ad te & be
ἐπονομάσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ ἥξω πρὸς σὲ καὶ εὐ
nedicā tibi. si āt altare de lapidib⁹ facies mihi:
λογήσω σε. ἐὰν δὲ θυσιαστήριον ἐκ λίθων ποιῇς μοι,
nō edificabis eos sectos. & .n. cultrū
οὐκ οἰκοδομήσεις αὐτοὺς τμητούς. τὸ γὰρ ἐγχειρίδιόν
tuū iniecisti sup eos: et polluti sūt. nō a
σου ἐπιβέβληκας ἐπ' αὐτούς, καὶ μεμίανται. οὐκ ἀ
scendes in gradib⁹ in altare meū: vt
ναβήσῃ ἐν ἀναβαθμίσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, ὅπως
nō reueles turpitudinē tuā in eo.
ἂν μὴ ἀποκαλύψῃς τὴν ἀσχημοσύνην σου ἐπ' αὐτοῦ.

Ca.21 A

Et hec iudicia: q̄ ppones corā eis. si possideris seruū hebreū: sex ānos seruiet tibi: at septimo abibit liber
Καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα, ἃ παραθήσεις ἐνώπιον αὐτῶν. ἐὰν κτήσῃ παῖδα ἑβραῖον, ἓξ ἔτη δουλεύσει σοι, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἀπελεύσεται ἐλεύθερος
gratis. si ipse solus intrauerit: & solus egredietur, si āt vxor simul itrauerit cū eo: & vxor
δωρεάν. ἐὰν αὐτὸς μόνος εἰσέλθῃ, καὶ μόνος ἐξελεύσεται. ἐὰν δὲ γυνὴ συνεισέλθῃ μετ' αὐτοῦ, καὶ γυνὴ
egredief cū eo. si āt dñs eius dederit ei vxorē: & peperit ei filios vel filias:
ἐξελεύσεται μετ' αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ δῷ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ τέκῃ αὐτῷ υἱοὺς ἢ θυγατέρας,
vxor & liberi sint dño illi⁹.
ἡ γυνὴ καὶ τὰ παιδία ἔστωσαν τῷ κυρίῳ αὐτῆς,
ipse āt sol⁹ egredief. si āt rūdens dixerit seru⁹: dilexi dñm meū: & vxorem meā et liberos: nō
αὐτὸς δὲ μόνος ἐξελεύσεται. ἐὰν δὲ ἀποκριθεὶς εἴπῃ ὁ παῖς, ἠγάπηκα τὸν κύριόν μου, καὶ τὴν γυναῖκά μου καὶ τὰ παιδία, οὐκ

Deut. 27.a. Josue. 8.g. Deut. 15.c. Hiere. 34.c.

vobis: & nō peccaretis. Stetitq₃ populus de longe: moyses autē accessit ad caliginē in qua erat deus. Dixitq₃ preterea dominus ad moysen. Hec dices filiis israel. Vos vidistis q̄ de celo locutus sim vobis. Non facietis deos argenteos nec deos aureos facietis vobis. Altare de terra facietis mihi: & offeretis sup eo holocausta & pacifica vestra: oues vestras & boues: in omni loco in quo memoria fuerit nois mei. Veniā ad te & bñdicam tibi. Qd si altare lapideū feceris mihi: non edificabis illud de sectis lapidibus Si enim leuaueris cultrū sup eo: polluetur. Nō ascēdes p gradus ad altare meū: ne reueletur turpitudo tua.

Cap. 21.

Hec sunt iudicia que propones eis. Si emeris seruum hebreum: sex annis seruiet tibi: in septimo egredietur liber gratis. Cū qli veste intrauerit: cū tali exeat. si habēs vxorē & vxor egredietur simul. Sin autem dñs dederit illi vxorē: & peperit filios & filias: mulier & liberi eius erunt domini sui. Ipse vero exibit cū vestitu suo. q̄ si dixerit seruus diligo dñm meum & vxorem ac liberos: non

פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ׃ וַיַּעֲמֹד הָעָם מֵרָחֹק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם׃ לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם׃ מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ אֶת צֹאנְךָ וְאֶת בְּקָרֶךָ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ׃ וְאִם מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִּי לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְלֶהָ׃ וְלֹא תַעֲלֶה בְמַעֲלֹת עַל מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא תִגָּלֶה עֶרְוָתְךָ עָלָיו׃

Cap. xxi.

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם׃ כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם׃ אִם בְּגַפּוֹ יָבֹא בְּגַפּוֹ יֵצֵא אִם בַּעַל אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ׃ אִם אֲדֹנָיו יִתֶּן לוֹ אִשָּׁה וְיָלְדָה לוֹ בָנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְגַפּוֹ׃ וְאִם אָמֹר יֹאמַר הָעֶבֶד אָהַבְתִּי אֶת אֲדֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בָּנָי לֹא

פָּנָה חָטָא עָמַד רָחַק נָגַשׁ עָרַף אָמַר רָאָה עָשָׂה זָהַב זָבַח קוּם זָכַר בּוֹא בָּנָה גָּזַז נוּף חָלַל עָלָה גָּלָה עָרָה שָׁפַט שׂוּם פָּנָה קָנָה שָׁנָה עָבַד חָנַן גּוּף בּוֹא אִישׁ נָתַן הָיָה אִישׁ

Transla. Chal.

אַפֵּיכוֹן בְּדִיל דְּלָא תְחוּבוּן׃ וְקָם עַמָּא מֵרָחִיק וּמֹשֶׁה קְרֵיב לְצֵית אַמִּטְתָּא דְּתַמָּן יְקָרָא דַּייָ׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כִּדְנַן תֵּימַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַתּוּן חֲזֵיתוּן אֲרֵי מִן שְׁמַיָּא מַלֵּילִית עִמְּכוֹן׃ לָא תַעְבְּדוּן קֳדָמַי דַּחֲלָן דִּכְסַף וְדַחֲלָן דִּדְהַב לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן׃ מַדְבַּח אַדְמְתָא תַּעְבֵּיד קֳדָמַי וּתְהֵי דָבַח עֲלוֹהִי יָת עֲלָוָתָךְ וְיָת נִכְסַת קוּדְשָׁךְ מִן עָנָךְ וּמִן תּוֹרָךְ בְּכָל אַתְרָא דְּאַשְׁרֵי שְׁכִנְתִּי תַּמָּן אֶשְׁלַח בִּרְכְתִי לָךְ וַאֲבָרְכִנָּךְ׃ וְאִם מַדְבַּח אַבְנִין תַּעְבֵּיד קֳדָמַי לָא תִבְנֵי יָתְהוֹן פְּסִילָן דִּלְמָא תְּרִים חַרְבָּךְ עֲלַהּ וְתַחֲלִינַּהּ׃ וְלָא תִסַּק בְּדַרְגִּין עַל מַדְבְּחִי דְּלָא תִתְגְּלֵי עֶרְיְתָךְ עֲלוֹהִי׃

Ca.xxi.

וְאִלֵּין דִּינַיָּא דְּתַסְדַּר קֳדָמֵיהוֹן׃ אֲרֵי תִזְבַּן עַבְדָּא בַּר יִשְׂרָאֵל שִׁית שְׁנִין יִפְלַח וּבִשְׁבִיעֵתָא יִפּוֹק לְבַר חוֹרִין מַגָּן׃ אִם בִּלְחוֹדוֹהִי יֵיעוֹל בִּלְחוֹדוֹהִי יִפּוֹק אִם בְּעֵיל אִתְּתָא הוּא וְתִפּוֹק אִתְּתֵיהּ עִמֵּיהּ׃ אִם רִבּוֹנֵיהּ יִתֵּן לֵיהּ אִתְּתָא וּתְלִיד לֵיהּ בְּנִין אוֹ בְנָן אִתְּתָא וּבְנַהָא תְּהֵי לְרִבּוֹנַהּ וְהוּא יִפּוֹק בִּלְחוֹדוֹהִי׃ וְאִם מֵימַר יֵימַר עַבְדָּא רְחֵימְנָא יָת רִבּוֹנִי יָת אִתְּתִי וְיָת בְּנַי לָא

Interp. chal.

faciē vestrā: vt non peccetis. Stetitq₃ populus a longe: & moyses accessit versus caliginē: vbi erat gl'ia dei. Dixitq₃ dñs ad moysen. Hec dices filiis israel: vos vidistis qd de celo locutus sum vobiscū. Non facietis coram me deos argenteos: neq₃ deos aureos facietis vobis. altare de terra facies corā me: & imolabis sup eo holocausta tua & sacrificia sanctificata tua de ouibus tuis & de bobus. In omi loco in quo habitare fecero gloriam meā: ibi mittā benedictionē meam & benedicā tibi. Si autē altare ex lapidibus feceris coram me: non edificabis sectos lapides: ne forte leues gladium tuū sup illo: & profanes eum. Et non ascendes per gradus sup altare meum: vt non reueletur turpitudo tua super eo.

Ca. 21.

Et hec sunt iudicia q̄ ppones coram eis. Quādo emeris seruū filiū israel: sex annis seruiet: & in anno septimo egredief liber gratis. Si solus intrauerit: solus egredief. Si marit⁹ vxoris est: egredief vxor eius cū eo. Si dñs ei⁹ dederit ei vxorē: & pepit ei filios aut filias: vxor & filij ei⁹ erūt dñi sui: & ipse egredietur solus. Si autem dicens dixerit seruus. Diligo dominum meum vxorem meam & liberos meos: non

Primitiua chal.

חוּב אֲמַר חֲזָא עֲבַד דְּהַב נְכַס עֲלָה עָאן שְׁרָא שְׁלַח בְּרַךְ בְּנָה רוּם חֲלַל נְסַךְ גְּלָה עֲרָה אֲזַל דִּין סְדַר זְבַן שְׁנָה פְּלַח נְפַק עוּל אִנְתְּ רְבַב נְתַן יְלַד הֲוָה אֲמַר

יצא חפשי׃ והגישו אדניו אל
האלהים והגישו אל הדלת או
אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו
במרצע ועבדו לעלם׃ וכי ימכר
איש את בתו לאמה לא תצא
כצאת העבדים׃ אם רעה בעיני
אדניה אשר לא יעדה והפדה
לעם נכרי לא ימשל למכרה
בבגדו בה׃ ואם לבנו ייעדנה
כמשפט הבנות יעשה לה׃ אם
אחרת יקח לו שארה כסותה
ועונתה לא יגרע׃ ואם שלש אלה
לא יעשה לה ויצאה חנם אין
כסף׃ מכה איש ומת מות יומת׃
ואשר לא צדה והאלהים אנה
לידו ושמתי לך מקום אשר ינוס
שמה׃ וכי יזד איש על רעהו
להרגו בערמה מעם מזבחי
תקחנו למות׃ ומכה אביו ואמו
מות יומת׃ וגנב איש ומכרו
ונמצא בידו מות יומת׃ ומקלל
אביו ואמו מות יומת׃ וכי יריבן
אנשים והכה איש את רעהו
באבן או באגרף ולא ימות ונפל
למשכב׃ אם יקום והתהלך בחוץ
על משענתו ונקה המכה רק

egrediar liber: offerat eū dñs diis: & applicabitur ad ostiū & postes perforabitq̃ aurē eius subula: & erit ei seruus in seculum. Si quis vēdiderit filiā suā in famulam: non egredietur sicut ancille exire consueuerūt. Si displicuerit oculis dñi sui cui tradita fuerat: dimittet eā. populo āt alieno vēdēdi nō habebit ptātem: si spreuerit eam. Si aūt filio suo despōderit eā: iuxta morem filiarum faciet illi. q̄ si alteram ei acceperit: prouidebit puelle nuptias & vestimēta: & pciū pudicicie nō negabit. Si tria ista non fecerit: egredietur gratis absq̃ pecunia. Qui percusserit hominem volens occidere: morte moriatur. Qui āt nō ē isidiatus: sed deus illum tradidit in manus eius: cōstituā tibi locū in quo fugere debeat. Si qs p industriā occiderit pximū suū & p insidias: ab altari meo euelles eum vt moriatur. Qui pcusserit patrē suū aut matrē: morte moriatur. Qui furatus fuerit hominē: & vēdiderit eum: cōuictus noxe morte moriatur. Qui maledixerit patri suo vl' matri morte moriatur. Si rixati fuerit viri & pcusserit alter pximū suū lapide vel pugno: & ille mortuus nō fuerit: sed iacuerit i lectulo: si surrexerit & ambulauerit foris sup baculū suū: inocēs erit q pcusserit:

Interp. chal.

egrediar liber. Applicabitq̃ eum dñs eius corā iudicibus: ꝛ applicabit eum ad ostium aut ad postē. ꝛ perforabit dñs eius aurem eius subula: ꝛ erit ei seruus seruiēs ei in seculū. Si aūt vir vendiderit filiā suam in ancillam: nō egredietur sicut egrediūtur serui. Si displicuerit in oculis dñi sui: quā sibi desponderat: liberam faciat eam. Non habebit facultatē vt vendat eam viro alio: cum dñatus fuerit eius. Si autē filio suo desponderit eam: iuxta cōsuetudinē filiarū israel faciet ei. Si alterā acceperit sibi: nutrimentū eius vestimentūq̃ ꝛ ꝯcubitū ei᷒ nō ꝓhibebit. Et si tria hec nō fecerit ei: egredietur gratis absq̃ argento. Qui percusserit virū: ꝛ mortuus fuerit: occisione occidatur. Qui autē nō est insidiatus: sed a facie dei traditus est manui eius: constituā tibi locū ad quē fugiat. Et qū impie egerit vir cōtra proximū suum: vt interficiat eum per insidias: de cōspectu altaris mei tolles eum: vt interficiatur. Qui autē percusserit patrē suū aut matrē suam: morte moriatur. Qui furatus fuerit animā de filijs israel: ꝛ vendiderit eam: inuētaq̃ fuerit in manu eius: morte moriatur. Qui aūt maledixerit patri suo vel matri sue: morte moriat᷑. Et qū rixati fuerint viri: ꝛ percusserit vir proximū suū lapide aut pugno: et nō fuerit mortuus: sed ceciderit in lectulo ꝛ fuerit ociosus. si surrexerit ꝛ ambulauerit foris sup baculū suum: erit innocens percussor: sed

Transla. Chal.

שבתו יתן ורפא ירפא׃ וכי יכה
איש את עבדו או את אמתו
בשבט ומת תחת ידו נקם ינקם׃
אך אם יום או יומים יעמד לא
יקם כי כספו הוא׃ וכי ינצו
אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו
ילדיה ולא יהיה אסון ענוש
יענש כאשר ישית עליו בעל
האשה ונתן בפללים׃ ואם אסון
יהיה ונתתה נפש תחת נפש׃ עין
תחת עין שן תחת שן יד תחת יד
רגל תחת רגל׃ כויה תחת כויה
פצע תחת פצע חבורה תחת
חבורה׃ וכי יכה איש את עין עבדו
או את עין אמתו ושחתה לחפשי
ישלחנו תחת עינו׃ ואם שן עבדו
או שן אמתו יפיל לחפשי
ישלחנו תחת שנו׃ וכי יגח
שור את איש או את אשה ומת
סקול יסקל השור ולא יאכל
את בשרו ובעל השור נקי׃ ואם
שור נגח הוא מתמל שלשם והועד
בבעליו ולא ישמרנו והמית איש
או אשה השור יסקל וגם בעליו
יומת׃ אם כפר יושת עליו ונתן
פדין נפשו ככל אשר יושת עליו׃
או בן יגח או בת יגח כמשפט הזה

ita tñ vt opas eius & ipēsas i medicos restituat. Qui percusserit seruum suū vel ancillam virga: & mortui fuerit in manibus eius: criminis reus erit. Si āt vno die vel duobus supuixerit: nō subiacebit pene: quia pecunia illius ē. Si rixati fuerit viri & pcusserit quis mulierē pgnātē: & abortiuū quidē fecerit: sed ipsa vixerit: subiacebit dāno quantum maritus mulieris expetierit: & arbitri iudicauerit. Si autē mors eius fuerit subsecuta: reddet aiam p anima: oculū pro oculo: dētē p dēte: manū p manu: pedē pro pede adustionē pro adustione: vulnus pro vulnere: liuorē pro liuore. Si percusserit quispiā oculū serui sui aūt ācille: & luscos eos fecerit: dimittet eos liberos p oculo quē eruit. Dētē quoq̃ si excusserit seruo vel ancille sue: sil'r dimittet eos liberos. Si bos cornu percusserit virum aut mulierem: & mortui fuerint: lapidibus obruetur: & non comedentur carnes eius. dñs quoq̃ bouis innocens erit. & si bos cornupeta fuerit ab heri & nudiustertius & cōtestati sūt dñm ei᷒ nec recluserit eū: occideritq̃ virū aut mulierē: & bos lapidibus obruetur: & dñm eius occidēt. Qđ si pciū fuerit ei ipositū: dabit p aīa sua quicquid fuerit postulatus. Filiū quoq̃ & filiā si cornu percusserit: simili snīe subiacebit.

Transla. Chal.

Interp. chal.

restituet id qđ fuit ociosus ab opere: ꝛ mercedē medici soluet. Et qū pcusserit vir seruū suū aut ancillā suā virga: ꝛ mortuus fuerit sub manu eius: iudicio iudicabitur. Sed si die vno aut duobus diebus supuixerit: non iudicabitur: qm argentū suū est. Et qū rixati fuerit viri: ꝛ pcusserint mulierē pgnantē: ꝛ egressus fuerit fetus eius: ꝛ nō fuerit mors: condēnatione condēnabit: sicut posuerit sup eum maritus mulieris: ꝛ dabit per sententiā iudicū. Si aūt mortua fuerit: reddet animā pro aīa: oculū pro oculo: dentē pro dente manū pro manu: pedē pro pede: adustionē p adustione: vulnus pro vulnere: liuorē p liuore. Et qū pcusserit vir oculū serui sui aut oculū ancille sue ꝛ corruperit eū: liberū dimittet eū pro oculo eius. Et si dentē serui sui aut ancille sue cadere fecerit: liberū dimittet eum pro dente ei᷒. Et qū bos viri cornu pcusserit virū aut mulierē: ꝛ mortu᷒ fuerit: lapidatione lapidabitur bos: ꝛ nō comedetur caro eius: dñs autē bouis erit innocēs. Si autē bos cornupeta fuerit ab heri ꝛ nudiustertius: ꝛ ꝯtestati sunt dñm eius: ꝛ nō seruauerit eū: ꝛ interfecerit virū aut mulierē: bos lapidabitur: dñs quoq̃ ei᷒ interficiet᷑. Si pecuniā iposuerint sup eum: dabit redemptionē aīe sue: iuxta oīa que imposuerint sup eū. Si aūt filiū israel cornu pcusserit bos aut filiam israel cornu percusserit: iuxta iudiciū hoc

Ter. Heb.

יַעָשֶׂה לּוֹ׃ אִם עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר אוֹ אָמָה כֶּסֶף שְׁלשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל׃ וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בֹּר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר׃ בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה לּוֹ׃ וְכִי יִגֹּף שׁוֹר אִישׁ אֶת שׁוֹר רֵעֵהוּ וָמֵת וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ וְגַם אֶת הַמֵּת יֶחֱצוּן׃ אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמֵּת יִהְיֶה לּוֹ׃

Cap. xxii.

כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה׃ אִם בַּמַּחְתֶּרֶת יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְהֻכָּה וָמֵת אֵין לוֹ דָּמִים׃ אִם זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו דָּמִים לוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם אִם אֵין לוֹ וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ׃ אִם הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד חֲמוֹר עַד שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם׃ כִּי יַבְעֶר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירֹה וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם׃ כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים

Primitiua heb.

פָּתַח · כָּרָה · בּוֹר · כָּסָה · שָׁלַם · שׁוּב · מוּת · הָיָה · נָגַף · חָיָה · חָצָה · יָדַע · שָׁמַר · נָגַב · מָכַר · רָבַע · חָתַר · מָצָא · נָכָה · מוּת · זָרַח · מָכַר · חָיָה · שָׁנָה · בָּעַר · יָטַב · יָצָא · קוּץ

Trãsla. B. Hiero.

Si seruum ancillamq; inuaserit: triginta siclos argẽti dño dabit: bos vero lapidibus opprimetur. Si quis aperuerit cisternã & foderit & nõ operuerit eã: ceciderit q; bos aut asinus in eã: reddet dominus cisterne preciũ iumẽtorũ: quod autem mortuum est ipsius erit. Si bos alienus bouem alterius vulnerauit: & ille mortuus fuerit: vẽdẽt bouẽ viuũ & diuident preciũ: cadauer aũt mortui inter se dispertient. Si aũt sciebat q bos cornupeta eẽt ab heri & nudiustertius: & nõ custodiuit eũ dñs suus: reddet bouẽ p boue: & cadauer integrũ accipiet. Ca. 22.

Si quis furatus fuerit bouem aut ouẽ: & occiderit vel vendiderit: quinq; boues pro vno boue restituet: & qttuor oues p vna oue. Si effrigẽs fur domũ siue suffodiẽs fuerit inuẽtus: & accepto vulnere mortuus fuerit: pcussor nõ erit reus sanguinis. Q si orto sole hoc fecerit: homicidiũ ppetrauit: & ipse morietur. Si nõ hũerit qđ p furto reddat: ipse venũdabitur. Si inuẽtũ fuerit apud eũ qđ furatus ẽ viuẽs siue bos siue asinus siue ouis: duplũ restituet. Si leserit quispiam agrũ vel vineã: & dimiserit iumentũ suũ: vt depascatur aliena: qcquid optimũ habuerit i agro suo vel in vinea p dãni estimatione restituet. Si egressus ignis inuenerit spinas:

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

faciẽt ei. si aũt seruũ cornupercusserit taurus vel ancillã: argẽti triginta didragmas dabit dño eoꝝ: ⁊ taurus lapidabitur. si aũt aliqs aperuerit cisternã vel exciderit cisternã: ⁊ nõ cooperuerit eã: ⁊ inciderit illic vitulus vel asinus: dñs cisterne soluet: pecuniã dabit dño eoꝝ: at mortuũ ei erit. si aũt cornupercusserit alicuius taurus taurũ proximi: ⁊ mortuus fuerit: vendent taurũ viuũ: et diuidẽt preciũ eius: ⁊ taurũ mortuũ diuident. si aũt cognoscit taurus q cornupeta est ante heri ⁊ ante tertiũ diẽ: ⁊ cõtestati fuerint dño eius: ⁊ nõ clauserit eũ: soluet taurũ pro tauro: at mortuus illi erit.

ποιήσουσιν αὐτῷ. ἐὰν δὲ παῖδα κερατίσῃ ὁ ταῦρος ἢ παιδίσκην, ἀργυρίου τριάκοντα δίδραγμα δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν, καὶ ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται. ἐὰν δέ τις ἀνοίξῃ λάκκον ἢ λατομήσῃ λάκκον, καὶ μὴ καλύψῃ αὐτόν, καὶ ἐμπέσῃ ἐκεῖ μόσχος ἢ ὄνος, ὁ κύριος τοῦ λάκκου ἀποτίσει, ἀργύριον δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν, τὸ δὲ τετελευτηκὸς αὐτῷ ἔσται. ἐὰν δὲ κερατίσῃ τινὸς ταῦρος τὸν ταῦρον τοῦ πλησίον, καὶ τελευτήσῃ, ἀποδώσονται τὸν ταῦρον τὸν ζῶντα, καὶ διελοῦνται τὸ ἀργύριον αὐτοῦ, καὶ τὸν ταῦρον τὸν τεθνηκότα διελοῦνται. ἐὰν δὲ γνωρίζηται ὁ ταῦρος ὅτι κερατιστής ἐστι πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, καὶ διαμεμαρτυρημένοι ὦσι τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν, ἀποτίσει ταῦρον ἀντὶ ταύρου, ὁ δὲ τετελευτηκὼς αὐτῷ ἔσται.

Ca. 22.

Si aũt aliqs furat fuerit vitulũ vel ouẽ ⁊ occiderit illã: vel vẽdiderit: qnq; vitulos soluet p vitulo: ⁊ qttuor oues p oue. si aũt in effossione inuẽt fuerit fur: ⁊ vulneratus mortuus fuerit: nõ est illi cedes. si aũt ortus fuerit sol sup eũ: reus est: simul morietur. si aũt nõ est ipsi illi: venundabitur p furto suo. si aũt dephẽsũ fuerit ⁊ inuẽtũ fuerit i manu ei furtũ ab asino vsq; ad ouẽ viuentia: dupla ipsa soluet. si aũt depasci fecerit qs agrũ vel vineã: ⁊ dimiserit iumẽtũ suũ vt depascat agrũ alienũ: soluet ex agro suo iuxta fructũ eius. si aũt oẽm agrũ depasci fecerit: optima agri sui vel optima vinee sue soluet. si aũt egressus ignis inuenerit spinas,

ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἢ πρόβατον καὶ σφάξῃ αὐτό, ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου, καὶ τέσσαρα πρόβατα ἀντὶ τοῦ προβάτου. ἐὰν δὲ ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ ὁ κλέπτης, καὶ πληγεὶς ἀποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φόνος. ἐὰν δὲ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτῷ, ἔνοχός ἐστιν, ἀνταποθανεῖται. ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ αὐτῷ, πραθήτω ἀντὶ τοῦ κλέμματος αὐτοῦ. ἐὰν δὲ καταλημφθῇ καὶ εὑρεθῇ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα ἀπὸ τε ὄνου ἕως προβάτου ζῶντα, διπλᾶ αὐτὰ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ καταβοσκήσῃ τις ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα, καὶ ἀφῇ τὸ κτῆνος αὐτοῦ καταβοσκῆσαι ἀγρὸν ἕτερον, ἀποτίσει ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ γένημα αὐτοῦ· ἐὰν δὲ πάντα τὸν ἀγρὸν καταβοσκήσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ καὶ τὰ βέλτιστα τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ ἐξελθὸν πῦρ εὕρῃ ἀκάνθας,

Primitiua chal.

עֲבַד · אֲמָה · פְּתַח · כְּרָה · כְּסָה · נְפַל · שְׁלַם · תּוּב · הֲוָת · נְגַף · זְבַן · חֲיָא · פְּלַג · יְדַע · אֶתְמָל · מוּת · גְּנַב · נְכַס · זְבַן · רְבַע · עָאן · חְתַר · שְׁכַח · מָחָא · מוּת · חֲזָה · אֲכַל · שְׁלַח · נְפַק · שְׁכַח

Interp. chal.

fiet ei. Si autẽ seruũ aut ancillam cornu percusserit bos: triginta siclos argenti dabit dño suo: bos autem lapidabitur. Et qñ aliquis aperuerit cisternã: aut qñ aliqs vir foderit cisternã: ⁊ nõ operuerit eam: et ceciderit ibi bos aut asinus: dñs cisterne soluet argentũ: qđ reddet dño eius: ⁊ qđ mortuũ est ipsi erit. Qñ aũt percusserit bos viri bouẽ pximi sui: ⁊ mortuus fuerit: vẽdẽt bouẽ viuũ: ⁊ diuidẽt preciũ eius: ⁊ etiã mortuũ diuidẽt. Si aũt notũ fuerit q bos cornupeta est ab heri ⁊ nudiustertius: ⁊ nõ custodiuit eũ dñs eius: soluet bouẽ pro boue: ⁊ mortuus aũt ipsius erit. Ca. 22. Quando furatus fuerit vir bouem aut agnum et occiderit eum: aut vendiderit: soluet quinq; boues pro boue: ⁊ qttuor oues p agno. Si autẽ suffodiẽs domũ inuẽtus fuerit latro ⁊ percussus fuerit et mortuus fuerit: pcussor nõ erit reus sanguinis. Si oculus testiũ fuerit sup eũ: sanguis reus erit pcussori: soluẽs soluet fur: ⁊ si nõ habuerit: vendetur p furto suo. Si aũt inuentũ fuerit in manu eius qđ furto sublatũ fuerat: a boue vsq; ad asinũ ⁊ vsq; ad agnũ: si fuerint viui: dupla restituet. Qñ pascẽ fecerit vir agrũ aut vineã: ⁊ dimiserit iumẽtũ suũ ⁊ pascet in agro alieno: qđ melius est in agro suo aut qđ optimũ est in vinea sua restituet. Qñ egressus fuerit ignis ⁊ inuenerit spinas:

Transla. Chal.

יִתְעֲבִיד לֵיהּ׃ אִם עַבְדָּא יְנַח תּוֹרָא אוֹ אַמְתָא כְּסַף תְּלָתִין סִלְעִין יִתֵּן לְרִבּוֹנֵיהּ וְתוֹרָא יִתְרְגֵם׃ וַאֲרֵי יִפְתַּח גְּבַר גּוּב אוֹ אֲרֵי יִכְרֵה גְּבַר גּוּב וְלָא יְכַסִּנֵּיהּ וְיִפּוֹל תַּמָּן תּוֹרָא אוֹ חֲמָרָא׃ מָרֵיהּ דְּגוּבָא יְשַׁלֵּם כַּסְפָּא יָתִיב לְמָרוֹהִי וּמִיתָא יְהֵי דִּילֵיהּ׃ וַאֲרֵי יִגּוֹף תּוֹר דִּגְבַר יָת תּוֹרָא דְחַבְרֵיהּ וִימוּת וִיזַבְּנוּן יָת תּוֹרָא חַיָּא וְיִפְלְגוּן יָת דְּמֵיהּ וְאַף יָת דְּמִיתָא יִפְלְגוּן׃ אוֹ אִתְיְדַע אֲרֵי תוֹר נַגָּח הוּא מֵאִתְמָלִי וּמִדְּקַדְמוֹהִי וְלָא נַטְרֵיהּ מָרֵיהּ שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם תּוֹרָא חֲלַף תּוֹרָא וּמִיתָא יְהֵי דִּילֵיהּ׃

Ca. xxii.

אֲרֵי יִגְנוֹב גְּבַר תּוֹר אוֹ אִמַּר וְיִכְּסִנֵּיהּ אוֹ יְזַבְּנִנֵּיהּ חַמְשָׁא תוֹרִין יְשַׁלֵּם חֲלַף תּוֹרָא וְאַרְבַּע עָנָא חֲלַף אִמְּרָא׃ אִם בְּמַחְתַּרְתָּא יִשְׁתְּכַח גַּנָּבָא וְיִתְמְחֵי וִימוּת לֵית לֵיהּ דְּמָא׃ אִם עֵינָא דְסָהֲדַיָּא נְפַלַת עֲלוֹהִי דְּמָא לֵיהּ שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם אִם לֵית לֵיהּ וְיִזְדַּבַּן בִּגְנֻבְתֵּיהּ׃ אִם אִשְׁתְּכָחָא תִשְׁתְּכַח בִּידֵיהּ גְּנֵבְתָּא מִתּוֹר עַד חֲמָר עַד אִמַּר כַּד אִינּוּן קַיָּמִין עַל חַד תְּרֵין יְשַׁלֵּם׃ אֲרֵי יוֹכֵל גְּבַר חֲקַל אוֹ כְרַם וִישַׁלַּח יָת בְּעִירֵיהּ וְיֵיכוֹל בַּחֲקַל אָחֳרָן שְׁפַר חַקְלֵיהּ וּשְׁפַר כַּרְמֵיהּ יְשַׁלֵּם׃ אֲרֵי תִפּוֹק נוּר וְתַשְׁכַּח כּוּבִין

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

et adusserit areas vel spicas aut campũ: soluet qui ignẽ incẽdit. si aũt aliqs dederit pximo argẽtũ vel vasa ad custodiẽdũ: et furatũ fuerit de domo hoĩs: si inuẽt fuerit q furat: soluet duplũ. si aũt nõ inuẽt fuerit q furat: accedet dñs domus corã deo: et iurabit pfecto nõ ipm malignatũ fuisse in oĩ deposito pximi iuxta oẽ dicibile delictũ: de vitulo: et subiugali: et oue: et veste: et oĩ amissione accusata: qđqđ igr sit corã deo ingredietur iudiciũ amboꝝ: et captus p deũ soluet duplũ pximo suo. si aũt aliqs dederit pximo subiugale vel ouem vel vitulũ vel oẽ iumẽtũ ad custodiẽdũ: ⁊ debilitatũ fuerit vel mortuũ fuerit vel captiuũ fuerit: et nullus nouerit: iuramentũ erit dei inter amboꝝ: pfecto nõ ipm neq; fuisse in toto deposito pximi: et sic accipiet dñs eius: et nõ soluet. si aũt furatũ fuerit ab eo: soluet dño eius. si aũt a bestia comestũ fuerit: ducet illũ ad venationẽ: et nõ soluet. si aũt petierit qs a pximo: et debilitatũ fuerit vel mortuũ fuerit vel captiuũ fuerit: at dñs eius nõ fuerit cũ eo: soluet. si aũt dñs eius fuerit cũ eo: nõ reddet. si aũt mercenarius fuerit: erit ei p mercede sua. si aũt deceperit

καὶ συμπρήσῃ ἅλωνας ἢ στάχυς ἢ πεδίον, ἀποτίσει ὁ τὸ πῦρ ἐκκαύσας. ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλησίον ἀργύριον ἢ σκεύη φυλάξαι, καὶ κλαπῇ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν εὑρεθῇ ὁ κλέψας, ἀποτίσει διπλοῦν. ἐὰν δὲ μὴ εὑρεθῇ ὁ κλέψας, προσελεύσεται ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ὀμεῖται ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι ἐφ' ὅλης τῆς παρακαταθήκης τοῦ πλησίον κατὰ πᾶν ῥητὸν ἀδίκημα, περί τε μόσχου, καὶ ὑποζυγίου, καὶ προβάτου, καὶ ἱματίου, καὶ πάσης ἀπωλείας τῆς ἐγκαλουμένης, ὅ τι οὖν ἂν ᾖ, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐλεύσεται ἡ κρίσις ἀμφοτέρων, καὶ ὁ ἁλοὺς διὰ τοῦ θεοῦ ἀποτίσει διπλοῦν τῷ πλησίον. ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλησίον ὑποζύγιον ἢ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ πᾶν κτῆνος φυλάξαι, καὶ συντριβῇ ἢ τελευτήσῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, καὶ μηδεὶς γνῷ, ὅρκος ἔσται τοῦ θεοῦ ἀναμέσον ἀμφοτέρων, ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι καθ' ὅλης τῆς παρακαταθήκης τοῦ πλησίον, καὶ οὕτως προσδέξεται ὁ κύριος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ κλαπῇ παρ' αὐτοῦ, ἀποτίσει τῷ κυρίῳ. ἐὰν δὲ θηριάλωτον γένηται, ἄξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν θήραν, καὶ οὐκ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ αἰτήσῃ τις παρὰ τοῦ πλησίον, καὶ συντριβῇ ἢ ἀποθάνῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, ὁ δὲ κύριος αὐτοῦ μὴ ᾖ μετ' αὐτοῦ, ἀποτίσει. ἐὰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ ᾖ μετ' αὐτοῦ, οὐκ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ μισθωτὸς ᾖ, ἔσται αὐτῷ ἀντὶ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ἀπατήσῃ

Trãsla. B. Hiero.

& comprehẽderit acervos frugũ siue stãtes segetes in agris: reddet dãnũ qui ignẽ succẽderit. Si quis commendauerit amico pecuniã aut vas in custodiam: & ab eo q suscepat furto ablata fuerint: si inuenitur fur duplum reddet. si latet fur: dñs domus applicabitur ad deos: & iurabit q non extenderit manũ in rem proximi sui ad ppetrãdũ fraudem tam in boue q; in asino & oue ac vestimento: & quicquid dãnũ inferre potest. ad deos vtriusq; cã perueniet. & si illi iudicauerint: duplũ restituet proxĩo suo. si quis commẽdauerit proximo suo bouẽ: asinũ: ouẽ: & oẽ iumẽtũ ad custodiã: & mortuũ fuerit aut debilitatum vel captũ ab hostibus: nullusq; hoc viderit: iusiurãdũ erit ĩ medio q nõ extẽderit manũ ad rẽ pximi sui: suscipietq; dñs iuramẽtũ: & ille reddere nõ cogetur. & si furto ablatũ fuerit: restituet dãnũ dño. si comestũ a bestia: deferat ad eũ qđ occisũ ẽ: & nõ restituet. Qui a pximo suo quicquid horũ mutuo postulauerit: & debilitatũ aut mortuũ fuerit dño nõ pñte reddere cõpelletur: & si in pñtiarũ dñs fuerit: nõ restituet: maxime si cõductũ venerat p mercede opis sui. si seduxerit

Ter. Heb.

וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִר אֶת הַבְּעֵרָה׃ כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם׃ אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ׃ עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ׃ כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וּמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אֵין רֹאֶה׃ שְׁבֻעַת יְהוָה תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם׃ וְאִם גָּנֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם לִבְעָלָיו׃ אִם טָרֹף יִטָּרֵף יְבִאֵהוּ עֵד הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם׃ וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם׃ אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם אִם שָׂכִיר הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ׃ וְכִי יְפַתֶּה

Primitiua heb.

אָכַל · גָּדִישׁ · נָתַן · כָּלָה · שָׁלַם · שָׁנָה · קָרַב · יָד · לָאַךְ · חָמַר · אָמַר · בּוֹא · שָׁנָה · רָשַׁע · נָתַן · מוּת · שָׁבַר · שָׁבָה · הָיָה · שָׁנָה · בּוֹא · שָׁאַל · שָׂכַר · בּוֹא · פָּתָה

Interp. chal.

et succenderit aceruos aut segetẽ aut agrum integrũ: reddet qui succenderit ignẽ id qđ succensum est. Qñ dederit vir pximo suo argentũ aut vasa in custodiã: ⁊ furto sublata fuerint de domo viri: si inuẽtus fuerit fur restituet duplũ. Si aũt fur nõ fuerit inuẽtus: accedet dñs domus in cõspectus iudicũ: si nõ extenderit manũ suã in illud qđ tradidit illi pximus suꝰ. Sup oẽm rem delicti: sup bouẽ super asinũ sup agnũ sup vestimentũ sup oẽm rem perditã qđ dixerit q hec est: in cõspectu iudicũ veniat causa amboꝝ: ⁊ quẽ cõdẽnauerĩt iudices reddet duplũ pximo suo. Qñ dederit vir pximo suo asinũ aut bouẽ aut agnũ ⁊ oẽ iumentum in custodiã ⁊ mortuũ fuerit aut cõfractũ aut ductus in predã: nullo vidẽte: iuramentũ dñi erit inter ambos qđ nõ extẽdit manũ suã i illud qđ tradidit ei pximꝰ suꝰ. et suscipiet dñs eiꝰ ab eo iuramẽtũ: ⁊ nihil restituet. Si furto sublatus fuerit ab eo restituet dño suo. Si dilaceratũ fuerit: afferat qđ dilaceratũ est i testimoniũ: ⁊ nõ restituet. Et qñ mutuo acceperit vir a pximo suo: ⁊ cõfractũ fuerit siue mortuũ dño suo nõ existẽte cũ eo: restituẽs reddet. Si dñs eiꝰ fuerit cũ eo nõ restituet. Si conductũ fuerit: cõputet p mercede eiꝰ. Et qñ seduxerit

Transla. Chal.

וְתֵיכוֹל גְּדִישִׁין אוֹ קָמָתָא אוֹ חַקְלָא שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם דְּאַדְלֵיק יָת דְּלֵיקְתָא׃ אֲרֵי יִתֵּן גְּבַר לְחַבְרֵיהּ כְּסַף אוֹ מָנִין לְמִטַּר וְיִתְגְּנִיב מִבֵּית גַּבְרָא אִם יִשְׁתְּכַח גַּנָּבָא יְשַׁלֵּם עַל חַד תְּרֵין׃ אִם לָא יִשְׁתְּכַח גַּנָּבָא וְיִתְקְרֵיב מָרֵיהּ דְּבֵיתָא לִקְדָם דַּיָּנַיָּא אִם לָא אוֹשֵׁיט יְדֵיהּ בְּמָא דְמָסַר לֵיהּ חַבְרֵיהּ׃ עַל כָּל פִּתְגַּם דְּחוֹב עַל תּוֹר עַל חֲמָר עַל אִמַּר עַל כְּסוּ עַל כָּל אֲבֵידְתָא דְּיֵימַר אֲרֵי הוּא דֵין לִקְדָם דַּיָּנַיָּא יֵיעוֹל דִּין תַּרְוֵיהוֹן דִּיחַיְּבוּן דַּיָּנַיָּא יְשַׁלֵּם עַל חַד תְּרֵין לְחַבְרֵיהּ׃ אֲרֵי יִתֵּן גְּבַר לְחַבְרֵיהּ חֲמָר אוֹ תוֹר אוֹ אִמַּר וְכָל בְּעִירָא לְמִטַּר וִימוּת אוֹ יִתְּבַר אוֹ יִשְׁתְּבֵי לֵית דְּחָזֵי׃ מוֹמָתָא דַּייָ תְּהֵי בֵּין תַּרְוֵיהוֹן אִם לָא אוֹשֵׁיט יְדֵיהּ בְּמָא דְמָסַר לֵיהּ חַבְרֵיהּ וִיקַבֵּל מָרֵיהּ מִנֵּיהּ מוֹמָתָא וְלָא יְשַׁלֵּם׃ וְאִם אִתְגְּנָבָא יִתְגְּנִיב מִנֵּיהּ יְשַׁלֵּם לְמָרוֹהִי׃ אִם אִתְבְּרָא יִתְבַּר יַיְתֵי לֵיהּ סָהֲדִין תְּבִירָא לָא יְשַׁלֵּם׃ וַאֲרֵי יִשְׁאַל גְּבַר מִן חַבְרֵיהּ וְיִתְּבַר אוֹ יְמוּת מָרֵיהּ לֵית עִמֵּיהּ שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם׃ אִם מָרֵיהּ עִמֵּיהּ לָא יְשַׁלֵּם אִם אֲגִירָא הוּא עַל בְּאַגְרֵיהּ׃ וַאֲרֵי יְשַׁדֵּיל

Primitiua chal.

אֲכַל · דְּלַק · נְתַן · מָאן · נְטַר · גְּנַב · אַחַד · קְרַב · יְשַׁט · כְּסָה · אֲמַר · עוּל · חוּב · תְּבַר · שְׁבָא · חֲזָא · אוֹם · הֲוָה · קְבַל · שְׁלַם · גְּנַב · אֲתָא · שְׁאַל · שְׁדַל

Trāsla. B. Hiero.

quis virginem necdū desponsatam dormieritq; cū ea: dotabit eā & habebit eam vxorem. Si pater virginis dare noluerit: reddet pecuniā iuxta modum dotis quam virgines accipe cōsueuerunt. Maleficos non patieris viuere. Qui coierit cū iumēto: morte moriatur. Qui imolat diis occidetur: pter dño soli. Aduenā non cōtristabis: neq; affliges eū. Aduene ei & ipsi fuistis in terra egypti. Vidue & pupillo non nocebitis. Si leseritis eos: vociferabuntur ad me: & ego audiā clamorē eorū: & indignabitur furor meus pcutiamq; vos gladio: & erūt vxores vrē vidue & filii vestri pupilli. Si pecuniā mutuā dederis populo meo paupi qui habitat tecū non vrgebis eum quasi exactor: nec vsuris opprimes. Si pignus a pximo tuo accepis vestimētū: ān solis occasum reddes ei. Ipsum enim est solū quo operitur idumētū carnis eius: nec habet aliud in quo dormiat. Si clamauerit ad me exaudiā eū: quia misericors sum. Diis nō detrahes: & principi populi tui nō maledices. Decimas & primitias tuas nō tardabis offerre. Primogenitū filiorū tuorum dabis mihi. De bobus quoq; & ouibus sil'r facies. Septē diebus sit cū mře sua: die octaua reddes cū mihi

Interp. chal.

vir virginē que non est desponsata & cōcubuerit cum ea: desponsabit eam sibi in vxorē. Quod si noluerit pater eius tradere ei illam: argentū in pondere reddet iuxta dotem virginū. Malefica non viuat. Omnis qui concubuerit cum iumento morte moriatur. Qui immolauerit idolis populoꝝ occidatur, pręter nomini dñi soli. Aduenā autē non decipietis neq; affligetis. quoniā aduene fuistis in terra egypti. Nullam viduam neq; pupillū affligetis: q si affligens affligeris eum: & clamans clamauerit corā me: suscipiens suscipiā clamorē eius. et indignabitur furor meus: interficiāq; vos gladio: & erunt vxores vestre vidue: et filij vestri pupilli. Si argentū cōmodaueris populo meo paupi q habitat tecū: nō eris ei quasi fenerator: nec iponetis sup eum vsurā. Si pro pignore acceperis cooptoriū pximi tui: ante solis occasum reddes illud ei. qm ipsum est cooptoriū eius: & ipm est indumentū cutis ei9: in quo cubabit: eritq; qn clamauerit corā me: suscipiā clamorē eius: qr misericors ego sū. Iudices nō villpendes: & principi in populo tuo nō maledices. Primitias frumēti tui & vini nō tardabis reddere. Primogenitus filioꝝ tuoꝝ reseruabis corā me. sic facies de bob9 tuis & de ouib9: septē dieb9 erit cū matre sua: & in die octauo separabis eū corā me.

Trāsla. B. Hiero.

Viri sancti eritis mihi. Carnem q a bestiis fuerit pgustata nō comedetis: sed piicietis canibus. Ca.23

Non suscipies vocē mēdacii: nec iunges manū tuā vt p impio dicas falsū testimoniū. Nō sequeris turbā ad faciendū malū: nec in iudicio plurimorū acquiesces sententie: vt a vero deuies. Paupis quoq; nō misereberis in iudicio. Si occurreris boui inimici tui aut asino erranti: reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacere sub onere: nō ptrāsibis sed subleuabis cū eo. Non declinabis in iudicium pauperis. Mendaciū fugies. Insontem & iustum non occides: quia auersor impium. Nec accipies munera: que etiam excecant prudētes: & subuertūt verba iustorum. Peregrino molestus non eris. Scitis enim aduenarū aīas: quia & ipsi peregrini fuistis in terra egypti. Sex ānis seminabis terram tuam: & cōgregabis fruges eius. anno āt septimo dimittes eā & requiescere facies: vt comedāt pauperes populi tui: & qcqd reliquū fuerit: edāt bestie agri. ita facies ī vinea & in oliueto tuo. Sex diebus opaberis: septima die cessabis: vt reqescat bos & asin9 tu9: & refrigeretur fili9

Trāsla. Chal. Ca.xxiii.

Interp. chal.

Et viri sancti eritis corā me: & carnē dilaceratā a bestia agri nō comedetis: canibus piicietis eā. Ca.23.

Non suscipies vocem mēdacij: nec pones manū tuā cuz iniquo vt sis ei testis falsus. Non sequeris multos ad malefaciendum: neq; desinas docere quod tibi videtur in iudicio. Iuxta sententiā plurimorum perfice iudiciū. Et pauperis nō miserearis in iudicio. Si occurreris boui inimici tui aut asino errantibus: reducens reduces eos illi. Quādo videris asinum odientis te iacentē sub onere suo: & desieris adiuuare eū: dimittens dimittes odiū qd erat in corde tuo cōtra eū: & subleuabis cū eo. Non declinabis iudiciū pauperis tui in causa ei9. a verbis ociosis pcul eris: & eū q fuerit iustificatus & exierit iustus a iudicio non occides: qr nō iustificabo impiū. Et munera nō accipies: qr munus excecat oculos sapiētū: & peruertit verba iustoꝝ. Et aduenā nō angustiabitis: vos enī scitis aīam pegrini: qr aduene fuistis in terra egypti. Et sex ānis seminabis terrā tuā: & cōgregabis fructū ei9. Septio aūt āno dimittes eā: & relinques eā & comedēt paupes ppli tui: & qd illi reliqrint comedet bestia agri: sic facies vinee tue & oliueto tuo. Sex diebus facies opera tua: in die autē septimo requiesces vt qescat bos tuus & asinus tuus: & quiescat filius.

Trāſla. B. Hiero.

ancille tue: & aduena. Omnia que dixi vobis cuſtodite: & per nomē externorū deorum non iurabitis: neqȝ audietur ex ore vr̄o. Tribus vicib⁹ per ſingulos annos mihi feſta celebrabitis. Solēnitatē quoqȝ azymorū cuſtodies. Septē diebus comedetis azyma: ſicut p̄cepi tibi tēpore mēſis nouorū quando egreſſus es de egypto. Nō appebis in cōſpectu meo vacuus. Et ſolēnitatē meſſis primitiuorū opis tui q̄cūqȝ ſeminaueris in agro: ſolēnitatē quoqȝ i exitu anni q̄ñ cōgregaueris oēs fruges tuas de agro. Ter in anno apparebit oē maſculinū tuū corā dñō deo tuo. Non immolabis ſup fermēto ſanguinē victime tue: nec remāebit adeps ſolēnitatis mee vſqȝ mãe. Primitias frugū terre tue deferes ī domū dñi dei tui. Nō coques hedū in lacte matris ſue. Ecce ego mittā angelum meum: qui p̄cedat te & cuſtodiat in via: & introducat in locum quem preparaui tibi. Obſerua eum & audi vocē eius: nec cōtēnēdū putes: quia nō dimittet cū peccaueris: & eſt nomē meū in illo. Qđ ſi audieris vocē eius & feceris oīa que loquor: inimicus ero inimicis tuis: & affligā affligentes te. Precedetqȝ te angelus meus: & introducet te ad amorreū & etheū & pherezeū chananeū

Interp. chal.

ancille tue ꝛ peregrinus. Et in oībus que dixi vobis eſtote admoniti: ꝛ nois idolorū populoꝝ nō recordabimini: neqȝ audietur in ore vr̄o. Tribus vicibus in anno celebrabitis feſta corā me. Solēnitatē azymoꝝ cuſtodies: ſeptē diebus comedes azyma: ſicut precepi tibi in tēpore menſis nouaꝝ frugū: q̄ñ in eo egreſſus es de egypto: ꝛ nō appareas in cōſpectu meo vacuus. Solēnitatē quoqȝ meſſis primitiuoꝝ operis tui que ſeminaſti in agro. Et ſolennitatē cōgregationis in exitu anni: q̄ñ congregaueris opera tua de agro. Tribus vicibus in anno apparebūt oēs maſculi tui corā dñatore ſeculi dño. Non imolabis ſup fermento ſanguinem victime mee: neqȝ manebūt extra altare adipes ſacrificij ſolēnitatis vſqȝ mane. Principium p̄mitiaꝝ terre tue afferes in ſāctuariū dñi dei tui. Nō comedes carnē cum lacte. Ecce ego mitto angelū meū ante te: vt cuſtodiat te in via: ꝛ introducat te in locū quē p̄parauí. Obſerua te a facie eius: ꝛ acquieſce verbo ei⁹ ne ſis rebellis in cōſpectu ei⁹: qꝛ non dimittet pc̄ta vr̄a: q̄ꝛ in noīe meo eſt verbū eius. Quod ſi ſuſcipiēs ſuſcepis verbū eius: ꝛ feceris oīa que locut⁹ fuero: odio habebo inimicos tuos: ꝛ tribulabo tribulātes te: qꝛ ibit angel⁹ me⁹ ante faciē tuā: ꝛ introducet te ad amorreos ꝛ etheos ꝛ pherezeos ꝛ chanāeos

Trāſla. B. Hiero.

qȝ & eueū & iebuſeum: quos ego conterā. Nō adorabis deos eorum: neqȝ coles eos. Non facies opera eorum: ſed deſtrues eos: & cōfringes ſtatuas eorum. Seruietiſqȝ dñō deo veſtro: vt bñdicā panibus tuis & aquis: & auferā īfirmitatē de medio tui. Non erit infecunda nec ſterilis ī terra tua. Numerū dierū tuorū implebo. Terrorē meum mittā in p̄curſū tuum: & occidā omnem populū ad quē ingredieris. Cūctorūqȝ inimicorū tuorū corā te terga vertā: emittens ſcrabrones prius: qui fugabunt eueum & chananeū & etheum anteq̄ȝ introeas. Non eiiciam eos a facie tua āno vno: ne terra in ſolitudinē redigatur: & creſcāt contra te beſtie. Paulatim expellā eos de conſpectu tuo: donec augearis & poſſideas terrā. Ponam āt terminos tuos a mari rubro vſqȝ ad mare paleſtinorū: & a deſerto vſqȝ ad fluuiū. Tradā ī manibus veſtris habitatores terre: & eiiciā eos de cōſpectu veſtro. Nō inibis cū eis fedus: nec cū diis eorū. non habitent in terra tua: ne forte peccare te faciāt ī me ſi ſeruieris diis eorum: quod tibi certe erit in ſcandalum.

Interp. chal.

et eueos ꝛ iebuſeos: ꝛ diſperdaȝ eos. Non adorabis idola eorū neqȝ coles ea: neqȝ facies ſm opera eoꝝ. ſed deſtruēs deſtrues eos ꝛ cōfringēs cōfringes ſtatuas eorū. Seruietiſqȝ coram dño deo veſtro: ꝛ benedicet cibum tuū ꝛ potuȝ tuū: ꝛ auferam infirmitates peſſimas de medio tui. Non erit orbata ꝛ ſterilis in terra tua: numerum dierum tuoꝝ perficiam. Terrorem meū mittam ante te: ꝛ conteram omnē populuȝ ad quē tu ingredieris vt pugnes cōtra eum. Et ponā oēs inimicos tuos corā te terga vertentes. Mittāqȝ veſpam ante faciem tuā: ꝛ eiiciet eueos: chananeos: et etheos a facie tua. Non eiiciam eos a facie tua in anno vno: ne terra ſit deſerta: ꝛ multiplicētur contra te beſtie agri. Paulatim eiiciam eos a facie tua: donec augearis ꝛ poſſideas terram. Ponāqȝ terminuȝ tuum a mari rubro vſqȝ ad mare philiſtinorum ꝛ a deſerto vſqȝ ad euphratem: quoniā tradam in manibus veſtris habitatores terre: ꝛ eiiciam eos a facie tua. Non inibis cum eis pactum nec cuȝ idolis ſuis. non habitent in terra tua: ne forte peccare te faciant coram me: neqȝ ſeruias idolis eorum: quia in ſcandalum erunt tibi.

Ca. xxiiij.

Cap.xxiiii.

ואל משה אמר עלה אל יהוה אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל והשתחויתם מרחק: ונגש משה לבדו אל יהוה והם לא יגשו והעם לא יעלו עמו: ויבא משה ויספר לעם את כל דברי יהוה ואת כל המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר יהוה נעשה: ויכתב משה את כל דברי יהוה וישכם בבקר ויבן מזבח תחת ההר ושתים עשרה מצבה לשנים עשר שבטי ישראל: וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים ליהוה פרים: ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על המזבח: ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר יהוה נעשה ונשמע: ויקח משה את הדם ויזרק על העם ויאמר הנה דם הברית אשר כרת יהוה עמכם על כל הדברים האלה: ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל: ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר

Moysi quoqꝫ Ca.24 dixit. Ascēde ad dn̄m tu & aarō nadab & abiu & septuaginta senes ex israel: & adorabitis procul. Solusqꝫ moyses accēdet ad dominū & illi nō appropinquabūt: nec populus ascēdet cū eo. Venit ergo moyses & narrauit plebi omnia verba dn̄i atqꝫ iudicia. Rn̄ditqꝫ ois populus vna voce. Omnia verba domini que locutus est faciemus. Scripsit autē moyses vniuersos sermões dn̄i: & mane cōsurgens edificauit altare ad radices montis: & duodecim titulos per duodecim tribus israel. Misitqꝫ iuuenes de filiis israel: & obtulerunt holocausta immolaueruntqꝫ victimas pacificas dn̄o vitulos. Tulit itaqꝫ moyses dimidiā ptē sanguinis: & misit in crateras: partē āt residuam fudit sup altare. Assumensqꝫ volumē federis legit audiēte populo. Qui dixerūt. Oīa que locutus est dn̄s faciemus: & erimus obedientes. Ille vero sūptū sanguinem respsit in populū. Et ait. Hic est sanguis federis quod pepigit dn̄s vobiscum super cūctis sermonibus his. Ascēderuntqꝫ moyses & aaron: nadab & abiu & septuaginta de senioribus israel: & viderunt deum israel. Sub pedibus eius qꝫsi opus lapidis saphirini:

Pritiua chal.

Interp. chal.

Moysi autem dixit. Ascende in cōspectū dn̄i tu & aaron nadab & abiu & septuaginta de senioribꝰ israel: et adorabitis a longe. & accedet moyses solus corā dn̄o: & illi non accedant: & populus non ascendat cum eo. Venitqꝫ moyses & narrauit populo oīa verba dn̄i & omnia iudicia. Et responderūt oīs populus simul atqꝫ dixerūt. Oīa verba que locutus est dn̄s faciemꝰ. Scripsitqꝫ moyses oīa verba dn̄i: & surrexit mane: & edificauit altare in humiliori loco montis & duodecim titulos per duodecim tribus israel. Misitqꝫ primogenitos filiorū israel: & obtulerunt holocausta: immolaueruntqꝫ victimas sanctificatas corā dn̄o boues. Tulitqꝫ moyses dimidiā partē sanguinis: et posuit in crateras: & dimidiā partē sanguinis aspersit sup altare. Assumpsitqꝫ librū federis: & legit corā populo: & dixerunt. Omnia que locutus est dn̄s faciemus & obediemus. Tulitqꝫ moyses sanguinē & aspsit sup altare vt ppiciaret pro populo: & dixit. Ecce sanguis federis quod pepigit dn̄s vobiscū sup oīa verba hec. Ascenditqꝫ moyses & aaron & nadab & abiū & septuaginta de senioribꝰ israel. et viderūt gloriā dei israel: & sub throno glorie eiꝰ qꝫsi opus lapidis preciosi

וכעצם השמים לטהר: ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו: ויאמר יהוה אל משה עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם: ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר האלהים: ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה עד אשר נשוב אליכם והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אלהם: ויעל משה אל ההר ויכס הענן את ההר: וישכן כבוד יהוה על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן: ומראה כבוד יהוה כאש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל: ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה:

Cap.xxv.

וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי: וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת:

& quasi celū cū serenū est. Nec nō super eos qui pcul recesserāt de filiis israel misit manū suā. Viderūtqꝫ deū & comederūt ac biberūt. Dixit autē dn̄s ad Moysen. ascēde ad me in montem: & esto ibi: daboqꝫ tibi tabulas lapideas & legē ac mandata que scripsi: vt doceas filios israel. Surrexerūt moyses & iosue minister eiꝰ: ascēdēsqꝫ moyses in montē dei senioribus ait. Expectate hic donec reuertamur ad vos. Habetis aaron & hur vobiscum: si qd natū fuerit qꝫstiōis referetis ad eos. Cūqꝫ ascendisset moyses: operuit nubes montem: & habitauit gloria dn̄i super sinai tegens illum nube sex diebus. Septimo āt die vocauit eū dn̄s de medio caliginis. erat autē species glorie dn̄i qꝫsi ignis ardēs sup verticē montis: i cōspectu filiorū israel. Ingressusqꝫ moyses medium nebule ascēdit in montem: & fuit ibi qꝫdragīta diebꝰ & qꝫdraginta noctibus. Ca.25.

Locutusqꝫ est dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis israel: vt tollant mihi primitias. Ab omni homine qui offert vltroneus accipietis eas. Hec sunt autem que accipere debetis. Aurū & argentum & es

Interp. chal.

et quasi aspectus celi cum serenus est. Principibus autē filiorū israel nullū incōmodū fuit: & viderūt gloriam dei: & gauisi sunt in sacrificijs suis que accepta fuerāt: quasi comedissent & bibissent. Dixitqꝫ dn̄s ad moysen ascende in cōspectu meo in montē: & esto ibi: et dabo tibi tabulas lapideas & legem & mādata que scripsi vt doceas eos. surrexitqꝫ moyses & iosue minister eius: & ascendit moyses in montē in quo reuelata fuerat gloria dn̄i. senioribus autē dixit. Expectate nos hic: donec reuertamur ad vos. Et ecce aaron et hur vobiscū: quicūqꝫ habuerit iudiciū accedat coram eis. Ascenditqꝫ moyses in montē: & cooperuit nubes montē: & habitauit gloria dn̄i sup monte sinai: cooperuitqꝫ eū nubes sex diebus: & vocauit moysen in die septimo de medio nubis. & visio glorie dn̄i erat sicut visio ignis ardentis in vertice montis in oculis filiorum israel. Et ingressus est moyses in medio nubis: ascenditqꝫ in montē: & fuit moyses in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus. Ca.25.

Locutusqꝫ est dominus cum moyse dicens. Loquere cum filijs israel: vt separent corā me separationē primitiarū: ab omni viro q voluerit ex corde suo accipietis separationem meam. Hec est autem separatio quam tolletis ab eis. aurū & argentum & es

Pritiua chal.

Ter. Heb.

ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים: וערת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: שמן למאר בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים: אבני שהם ואבני מלאים לאפד ולחשן: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו: ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו: וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ועשית עליו זר זהב סביב: ויצקת לו ארבע טבעת זהב ונתתה על ארבע פעמתיו ושתי טבעת על צלעו האחת ושתי טבעת על צלעו השנית: ועשית בדי עצי שטים וצפית אתם זהב: והבאת את הבדים בטבעת על צלעת הארן לשאת את הארן בהם: בטבעת הארן יהיו הבדים לא יסרו ממנו: ונתת אל הארן את העדת אשר אתן אליך: ועשית כפרת זהב טהור אמתים וחצי ארכה ואמה וחצי רחבה: ועשית שנים כרבים זהב מקשה

Trāsla. B. Hiero.

Et hyacinthū & purpurā: coccūq; bis tinctum & byssū & pilos caprarū & pelles arietum rubricatas: pellesq; hyacinthinas & ligna sethim: oleū ad luminaria cōcinnāda: aromata ī vnguētū & thymiamata boni odoris: lapides onychinos & gēmas ad ornandū ephot & rōnale. Facietq; mihi sanctuariū: & habitabo ī medio eorū: iuxta oēm similitudinē tabernaculi qd' oñdā tibi: & oim vasorū ī cultum eius. Sicq; facietis illud. Arcā de lignis sethim compingite: cuius lōgitudo habeat duos & semis cubitos: latitudo cubitū & dimidiū: altitudo cubitum sili' ac semissem. Et deaurabis eā auro mūdissimo ītus & foris. Faciesq; supra coronā auream p circuitū & quattuor circulos aureos: quos pones per quattuor arce āgulos. Duo circuli sint in latere vno & duo in altero. Facies quoq; vectes de lignis sethim & operies eos auro: Inducesq; p circulos qui sunt in arce lateribus: vt portetur in eis. qui semper erūt in circulis: nec vnq; extrahentur ab eis. Ponesq; in arca testificationē quā dabo tibi. Facies & ppiciatoriū de auro mūdissimo. duos cubitos & dimidiū tenebit lōgitudo eius: & cubitū ac semisse latitudo. Duos quoq; cherubim aureos & pductiles facies ex vtraq; pte oraculi. cherub vnus sit in latere vno: & alter in altero. Vtrū q; latus propiciatorii tegant expandentes alas & operientes oraculū: respiciātq; se mutuo versis vultibus ī propiciatorium quo operienda est arca: in qua pones testimonium quod dabo tibi. Inde precipiam & loquar ad te supra ppiciatoriū. sac de medio duorū cherubim qui erunt sup arcam testimonii cuncta que mandabo per te filiis israel. Facies & mēsam de lignis sethim habentē duos cubitos lōgitudinis: & in latitudine cubitū: & ī altitudie cubitū ac semissem: & inaurabis eā auro purissimo. Faciesq; illi labiū aureū p circuitū. & ipi labio coronā īterrasilē altā quattuor digitis: & sup illā alterā coronā aureolā. quattuor quoq; circulos aureos preparabis: & pones eos in quattuor angulis eiusdē mense per singulos pedes. Subter coronam erūt circuli aurei: vt mittātur vectes per eos: & possit mēsa portari. Ipsos quoq; vectes facies de lignis sethim: & circundabis

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

hyacinthū: purpurā: coccinū duplū: et byssū retortā: et pilos caprinos: et pelles arietū rubricatas: et pelles hyacinthinas: et ligna īputribilia: et lapides sardios: et oleū in illuminationē: thymiamata ī oleū vnctionis: et in cōpositionē thymiamatis: et lapides in sculpturam ad suphumerale: et tunicā talarē. et facies mihi sanctuariū: et videbor in vobis. et facies mihi scdm oīa que ego ondo tibi in mōte: exēplū tabernaculi: et exēplū omniū vasoꝝ eius: et sic facies. et facies arcā testimonij ð lignis īputribilib⁹: duoꝝ cubitoꝝ et dimidij lōgitudo: et cubiti et dimidij latitudo: et cubiti et dimidij altitudo. et deaurabis eā auro puro: intus et extra deaurabis eā: et facies ei vndulas aureas tortibiles ī circuitu. et imittes ei quattuor anulos aureos: et impones sup quattuor latera: duos anulos sup latus vnū: et duos anulos sup latus scdm. facies āt vectes de lignis imputribilib⁹: et deaurabis eos auro. et induces vectes in anulos q̄ in lateribus arce: ad portādū arcā in eis. in anulis arce testamēti erūt vectes immobiles. et impones in arcā testimonia: q̄ dedero tibi. et facies ppiciatoriū suppositiōcꝫ auri puri: duoꝝ cubitoꝝ et dimidij longitudo: et cubiti et dimidi latitudo. et facies duos cherubiꝫ aureos tornatiles: τ impones eos ex vtrisq; laterib⁹ ppiciatorij. fient cherubim: vn⁹ ex latere hoc: τ cherub vn⁹ ex latere scdo ppiciatorij. τ facies duos cherubim sup duo latera. erūt duo cherubim extēdētes alas desup: obūbrātes alis suis in ppiciatorio: τ vultus eoꝝ ad se inuicē: ad ppiciatoriū erūt vultus cherubim. τ sup īpones ppiciatoriū sup arcā desup. τ in arcā impones testimonia q̄ dabo tibi. τ cognoscar tibi illinc: τ loq̄r tibi de supiori pte ppiciatorij inter duos cherubim: existēs in arcā testimonij: iuxta oīa q̄ pcipio tibi ad filios israel. τ facies mēsā ex lignis imputribilib⁹: duoꝝ cubitoꝝ lōgitudo: et cubiti latitudo: τ cubiti τ dimidij altitudo. τ deaurabis eā auro puro. τ facies ei tortibiles vndulas aureas in circuitu. τ facies ei coronā pugilli in circuitu. τ facies tortibilē vndulā in circuitu corone: τ facies ei quattuor anulos aureos. τ impones quattuor anulos sup quattuor ptes pedū illius sub tortibilē coronā. et erunt anuli in positiōes vectibus: ad portādū mensam. et facies vectes de lignis īputribilib⁹. τ deaurabis eos

ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον διπλοῦν, καὶ βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας αἰγείας, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ ξύλα ἄσηπτα, καὶ λίθους σαρδίου, καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, θυμιάματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος, καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφὴν εἰς τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη. καὶ ποιήσεις μοι ἁγίασμα, καὶ ὀφθήσομαι ἐν ὑμῖν. καὶ ποιήσεις μοι κατὰ πάντα ὅσα ἐγὼ δεικνύω σοι ἐν τῷ ὄρει, τὸ παράδειγμα τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ παράδειγμα πάντων τῶν σκευῶν αὐτῆς, καὶ οὕτω ποιήσεις. καὶ ποιήσεις κιβωτὸν μαρτυρίου ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν χρυσώσεις αὐτήν, καὶ ποιήσεις αὐτῇ κυμάτια χρυσᾶ στρεπτὰ κύκλῳ. καὶ ἐλάσεις αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη, δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον. ποιήσεις δὲ ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ. καὶ εἰσάξεις τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς δακτυλίους τοὺς ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς κιβωτοῦ, αἴρειν τὴν κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. ἐν τοῖς δακτυλίοις τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης ἔσονται οἱ ἀναφορεῖς ἀκίνητοι. καὶ ἐμβαλεῖς εἰς τὴν κιβωτὸν τὰ μαρτύρια, ἃ ἂν δῶ σοι. καὶ ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσίου καθαροῦ, δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος. καὶ ποιήσεις δύο χερουβὶμ χρυσᾶ τορευτά, καὶ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου. ποιηθήσονται χερουβὶμ, εἷς ἐκ τοῦ κλίτους τούτου, καὶ χερουβεὶς ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου. καὶ ποιήσεις τοὺς δύο χερουβὶμ ἐπὶ τὰ δύο κλίτη. ἔσονται οἱ δύο χερουβὶμ, ἐκτείνοντες τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλληλα, εἰς τὸ ἱλαστήριον ἔσονται τὰ πρόσωπα τῶν χερουβίμ. καὶ ἐπιθήσεις τὸ ἱλαστήριον ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἄνωθεν. καὶ εἰς κιβωτὸν ἐμβαλεῖς τὰ μαρτύρια ἃ δώσω σοι. καὶ γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, καὶ λαλήσω σοι ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου ἀναμέσον τῶν δύο χερουβίμ, τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐντέλλομαί σοι πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ποιήσεις τράπεζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πηχέων τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖρος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ ποιήσεις αὐτῇ στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ κύκλῳ. καὶ ποιήσεις αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ. καὶ ποιήσεις στρεπτὸν κυμάτιον κύκλῳ τῇ στεφάνῃ, καὶ ποιήσεις αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις τοὺς τέσσαρας δακτυλίους ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐτῆς ὑπὸ τὴν στεφάνην. καὶ ἔσονται οἱ δακτύλιοι εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, ὥστε αἴρειν τὴν τράπεζαν. καὶ ποιήσεις τοὺς ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτοὺς

Ter. Heb.

תעשה אתם משני קצות הכפרת: ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה מן הכפרת תעשו את הכרבים על שני קצותיו: והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על הכפרת ופניהם איש אל אחיו אל הכפרת יהיו פני הכרבים: ונתת את הכפרת על הארן מלמעלה ואל הארן תתן את העדת אשר אתן אליך: ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרבים אשר על ארון העדת את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל: ועשית שלחן עצי שטים אמתים ארכו ואמה רחבו ואמה וחצי קמתו: וצפית אתו זהב טהור ועשית לו זר זהב סביב: ועשית לו מסגרת טפח סביב ועשית זר זהב למסגרתו סביב: ועשית לו ארבע טבעת זהב ונתת את הטבעת על ארבע הפאת אשר לארבע רגליו: לעמת המסגרת תהיין הטבעת לבתים לבדים לשאת את השלחן: ועשית את הבדים עצי שטים וצפית אתם

Transla. Chal.

ותכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ ומעזי: ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא ואעי שטין: משחא לאנהורא בוסמיא למשח רבותא ולקטורת בוסמיא: אבני בורלא ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא: ויעבדון קדמי מקדשא ואשרי שכנתי ביניהון: ככל דאנא מחזי יתך ית דמות משכנא וית דמות כל מנוהי וכן תעבדון: ויעבדון ארונא דאעי שטין תרתין אמין ופלגא אורכיה ואמתא ופלגא פותיה ואמתא ופלגא רומיה: ותחפי יתיה דהב דכי מגו ומברא תחפיניה ותעביד עלוהי זיר דדהב סחור סחור: ותתיך ליה ארבע עזקן דדהב ותתין על ארבע זויתיה ותרתין עזקן על סטריה חד ותרתין עזקן על סטריה תנינא: ותעביד אריחי דאעי שטין ותחפי יתהון דהבא: ותעיל ית אריחיא בעזקתא על סטרי ארונא למטל ית ארונא בהון: בעזקתא דארונא יהון אריחיא לא יעדון מניה: ותתן בארונא ית סהדותא דאתן לך: ותעביד כפורתא דדהב דכי תרתין אמין ופלגא אורכה ואמתא ופלגא פותיה: ותעביד תרין כרובין דדהב נגיד

תעביד יתהון מתרין סטרי כפורתא: ועביד כרובא חד מסטרא מכא וכרובא חד מסטרא מכא מן כפורתא תעבדון ית כרוביא על תרין סטרוהי: ויהון כרוביא פרישן גדפיהון לעילא מטלין בגדפיהון על כפורתא ואפיהון חד לקבל חד לקבל כפורתא יהון אפי כרוביא: ותתן ית כפורתא על ארונא מלעילא ובארונא תתן ית סהדותא דאתן לך: ואזמן מימרי לך תמן ואמליל עמך מעל כפורתא מבין תרין כרוביא דעל ארונא דסהדותא ית כל דאפקד יתך לות בני ישראל: ותעביד פתורא דאעי שטין תרתין אמין אורכיה ואמתא פותיה ואמתא ופלגא רומיה: ותחפי יתיה דהב דכי ותעביד ליה זיר דדהב סחור סחור: ותעביד ליה גדנפא רומיה פושכא סחור ותעביד זיר דדהב לגדנפיה סחור סחור: ותעביד ליה ארבע עזקן דדהב ותתן ית עזקתא על ארבע זויתא דלארבע רגלוהי: לקבל גדנפא יהוין עזקתא לאתרא לאריחיא למטל ית פתורא: ותעביד ית אריחיא דאעי שטין ותחפי יתהון

Interp. chal.

et hyacinthum τ purpurā τ coccinū τ byssum τ pilos caprarū: τ pelles arietum rubricatas pellesq; taxonum τ ligna setim: oleum ad luminaria: aromata in oleum vnctionis τ incensum aromatū: lapides onychinos τ lapides vt impleant celaturas ephod τ rationalis. Et faciant coram me sanctuariū: τ habitare faciam maiestatē meam in medio eorū. iuxta oīa que ego ostendo tibi similitudinē tabernaculi τ similitudinem omniū vasorum eius sic facietis. Facientq; arcam de lignis setim: duorū cubitorum τ dimidij erit longitudo eius: τ cubiti τ dimidij latitudo eius: τ cubiti τ dimidij altitudo eius. Cooperiesq; eam auro mundissimo intus τ foris. Faciesq; super eā circulū aureum per circuitum. Et effundes ei quattuor anulos aureos: τ pones sup q̄ttuor angulos eius: duoq; anuli in latere vno: τ duo anuli in latere altero. Faciesq; vectes ex lignis setim: τ operies eos auro. Inducesq; vectes p anulos ī laterib⁹ arce: vt portet arca in eis. In anulis arce erunt vectes: non auferantur ab ea. Ponesq; in arca testamentū quod dabo tibi. Faciesq; propiciatoriū ex auro purissimo: duos cubitos τ dimidiū hēbit lōgitudo ei⁹: τ cubitū τ dimidiū latitudo eius. Faciesq; duos cherubiꝫ de auro ductili

facies eos ex duobus lateribus ppiciatorij: faciesq; vnū cherub ex latere ei⁹ hinc: τ cherub vnū ex latere eius inde. Ex ppiciatorio facietis cherubiꝫ sup duo latera eius. Erītq; cherubim expandētes alas suas sursum obūbrantes alis suis sup propiciatoriū: τ facies vniuscuiusq; e regione alterius: cōtra propiciatorium erunt facies cherubim. Ponesq; propiciatorium sup arcam desuper: τ in arca pones testimoniū quod dabo tibi. τ statuam ibi verbum meū tibi: τ loquar tecum desuper propiciatorij de medio duorum cherubim qui sunt sup arcam testimonij oīa que mādabo tibi ad filios israel. Faciesq; mēsaꝫ de lignis setim: duos cubitos habebit longitudo eius: τ cubitum vnum latitudo eius: τ cubitum τ dimidium altitudo eius. Cooperiesq; eam auro mundissimo: τ facies ei circulum aureum per circuitum: faciesq; ei coronam interrasilē altā pugillo per circuitū. Et facies circulū aureum ipsi corone interrasili p circuitū. Faciesq; ei q̄ttuor anulos aureos: τ pones eos sup q̄ttuor angulos q̄ sunt ad q̄ttuor pedes eius. cōtra coronā interrasilē erunt anuli vt mittātur per eos vectes vt portetur mensa. Faciesq; vectes ex lignis setim: τ coopies eos

Tex. Heb.

זָהָב וְנִשָּׂא בָם אֶת הַשֻּׁלְחָן׃ וְעָשִׂיתָ
קְעָרֹתָיו וְכַפֹּתָיו וּקְשׂוֹתָיו
וּמְנַקִּיֹּתָיו אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֵן זָהָב
טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃ וְנָתַתָּ עַל
הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד׃
וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה
תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ
גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה
יִהְיוּ׃ וְשִׁשָּׁה קָנִים יֹצְאִים
מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ
הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ
הַשֵּׁנִי׃ שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים
בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפֶרַח וּשְׁלֹשָׁה
גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד
כַּפְתֹּר וָפָרַח כֵּן לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים
הַיֹּצְאִים מִן הַמְּנֹרָה׃ וּבַמְּנֹרָה
אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפְתֹּרֶיהָ
וּפְרָחֶיהָ׃ וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים
מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים
מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים
מִמֶּנָּה לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים
מִן הַמְּנֹרָה׃ כַּפְתֹּרֵיהֶם וּקְנֹתָם
מִמֶּנָּה יִהְיוּ כֻּלָּהּ מִקְשָׁה אַחַת
זָהָב טָהוֹר׃ וְעָשִׂיתָ אֶת נֵרֹתֶיהָ
שִׁבְעָה וְהֶעֱלָה אֶת נֵרֹתֶיהָ וְהֵאִיר
עַל עֵבֶר פָּנֶיהָ׃ וּמַלְקָחֶיהָ וּמַחְתֹּתֶיהָ
זָהָב טָהוֹר׃ כִּכָּר זָהָב טָהוֹר

Primitiua heb.: קשה · נקה נסך · עשה · פנה תמד · עשה נור קשה · גבע · היה קנה · צדד · שנה שקד · רבע · שנה · טהר נור · עלה אור · פנה לקח חתה

Trāsla. B. Hiero.

auro ad subuehendā mēsam. Parabis & acetabula ac phialas thuribula & cyathos i quibus offerenda sūt libamina ex auro purissimo: & pones super mēsam panes propositiōis in conspectu meo semper. Facies & cādelabrū ductile de auro mundissimo hastile eius & calamos cyphos & spherulas ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus: tres ex vno latere & tres ex altero. Tres cyphi quasi in nucis modum per calamos singulos spheruleq; simul & lilia: & tres similiter cyphi instar nucis in calamo altero: spheruleq; simul & lilia. Hoc erit opus sex calamorū: qui producēdi sunt de hastili. In ipso aūt candelabro erūt quattuor cyphi ī nucis modū spheruleq; p singulos & lilia. Sphe-rule sub duobus calamis per tria loca que simul sex fiūt procedētes de hastili vno. Et spherule igitur & calami ex ipso erunt vniuersa ductilia ex auro purissimo. facies & lucernas septē: & pōes eas sup cādelabrū: vt luceant ex aduerso. Emunctoria quoq; & vbi ea q̄ emūcta sūt extiguātur fiant de auro purissimo. Oē pōdus cādelabri cū vniuersis vasis suis hēbit talētū auri purissi-

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

auro puro. & subuehet in ipsis mensa
χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ ἀρθήσεται ἐν αὐτοῖς ἡ τράπε-
sa. & facies catinos eius: & mortariola:
ζα. καὶ ποιήσεις τὰ τρύβλια αὐτῆς, καὶ τὰς θυΐσκας,
& libatoria: & cyathos: in quibus libabis in
καὶ τὰ σπόνδια, καὶ τοὺς κυάθους, ἐν οἷς σπείσεις ἐν
ipsis: ex auro puro facies ea. & impones
αὐτοῖς, χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις αὐτά. καὶ ἐπιθήσεις
sup mēsā panes ppositiōis corā me sem
ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἄρτους ἐνωπίους ἐνώπιόν μου δια
per. & facies cādelabrū: ex auro puro
παντός. καὶ ποιήσεις λυχνίαν, ἐκ χρυσίου καθαροῦ
tornatile facies cādelabrū. hastile eius: &
τορευτὴν ποιήσεις τὴν λυχνίαν. ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ οἱ
calami: & cyphi: & spherule: &
καλαμίσκοι, καὶ οἱ κρατῆρες, καὶ οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ
lilia ex ipso erūt. sex aūt calami egredien-
τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς ἔσται. ἓξ δὲ καλαμίσκοι ἐκπορευόμε-
tes ex lateribus: tres calami cādelabri de
νοι ἐκ πλαγίων, τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ
latere ipsius vnius: & tres calami cādelabri
κλίτους αὐτῆς τοῦ ἑνός, καὶ τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας
de latere scdo. & tres cyphi figu
ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου. καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυ-
rati i modū nucis. in vno calamo: sphe-
πωμένοι καρυΐσκους. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ. σφαιρω-
rula & liliū. & tres cyphi figurati in
τὴρ καὶ κρίνον. καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι κα-
nucis modū. in vno calamo sphaerula & liliū.
ρυΐσκους. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον.
sic sex calamis egredientibus de
οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς
cādelabro. & in cādelabro quattuor crateres figu-
λυχνίας. καὶ ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυ-
rati in modū nucis. in vno calamo sphe-
πωμένοι καρυΐσκους. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ οἱ σφαιρω-
rule. & lilia eius vt sphaerula sub duob⁹
τῆρες. καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς ὡς σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο
calamis ex eo. & sphaerula sub duobus
καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς. καὶ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο κα-
calamis ex eo: sic sex calamis
λαμίσκους ἐξ αὐτῆς, οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις
egredientibus de cādelabro. & cala-
τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. καὶ οἱ καλαμί-
mi et spherule ex eo sint oīno tornati-
σκοι καὶ οἱ σφαιρωτῆρες ἐξ αὐτῆς ἔστωσαν ὅλοι τορευ-
les ex eodē auro puro. et facies lucernas eius
τοὶ ἐξ ἑνὸς χρυσίου καθαροῦ. καὶ ποιήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς
septē. et impones lucernas eius. et lucebūt ab vna
ἑπτά. καὶ ἐπιθήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ φανοῦσιν ἐκ τοῦ ἑνὸς
facie eius. et emunctoriū eius: et suppositoria
προσώπου αὐτῆς. καὶ τὸν ἐπαρυστῆρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὑποθέματα αὐ-
eius de auro puro. talētū auri puri
τῆς ἐκ χρυσίου καθαροῦ. τάλαντον χρυσίου καθαροῦ

Transla. Chal.

דדהב ויהון נטלין בהון ית פתורא׃ ותעביד מגיסוהי ובזיכוהי וקסותיה ומכילתיה
דיתנסך בהון דהב דכי תעביד יתהון׃ ותתין על פתורא לחם אפיא קדמי תדירא׃
ותעביד מנרתא דדהב דכי נגיד תתעביד מנרתא שדהא וקנהא כלידהא חזורהא
ושושנהא מנה יהון׃ ושתא קנין נפקין מסטרהא תלתא קני מנרתא מסטרה חד
ותלתא קני מנרתא מסטרה תנינא׃ תלתא כלידין מצירין בקניא חד חיזור ושושן
ותלתא כלידין מצירין בקניא חד חיזור ושושן כן לשתא קנין דנפקין מן מנרתא׃
ובמנרתא ארבעא כלידין מצירין חזורהא ושושנהא׃ וחיזור תחות תרין קנין מנה
וחיזור תחות תרין קנין מנה וחיזור תחות תרין קנין מנה לשתא קנין דנפקין
מן מנרתא׃ חיזוריהון וקניהון מנה יהון כלה נגידא חדא דדהב דכי׃ ותעביד ית
בוצינהא שבעא ותדליק ית בוצינהא ויהון מנהרין לקביל אפהא׃ וצבתהא
ומחתיתהא דדהב דכי׃ ככרא דדהב דכי

Primitiua chal.: הוה זבן נסך · כול נסך דכה · נתן נור חזר · הוה קנה · צור קנה · שות · נור דכה עבד · דלק נצן נהר · חתה דכה

Interp. chal.

auro: & portabunt cum eis mensam. Faciesq; acetabula ei⁹ & phialas ei⁹ & thuribula ei⁹ & cyathos: in quibus offerēda sunt libamia: ex auro purissimo facies ea. & pones sup mensam panem propositionis in conspectu meo semp. Faciesq; candelabrū de auro mundissimo: ductile facies candelabrū: hastile eius & calamus eius: cyphiq; eius spherule eius & lilia eius ex ipso erunt. & sex calami egredientur de laterib⁹ eius: tres calami ex vno latere candelabri: et tres calami ex secundo latere candelabri. Tres cyphi figurati in calamo vno: spherula & lilium: & tres cyphi figurati in calamo vno: spherula & liliū. Sic facies in sex calamis qui egrediuntur de candelabro. Et in candelabro erunt quattuor cyphi figurati: spherule eius & lilia eius. Spherulaq; sub duob⁹ calamis eius: & spherula sub duobus calamis eius: et spherula sub duobus calamis eius. sic facies sex calamis qui egrediūtur de candelabro. Spherule eorum & calami ex ipso erunt omnia ductilia ex auro mundissimo. faciesq; septem lucernas eius: & incendes lucernas vt luceant contra faciē eius. Et forcipes eius & turibula eius ex auro mundissimo. Ex talento auri mundissimi

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

Hebre. 8.b. Renu. 7.b.

facies oīa vasa hec. vide facias iux
ποιήσεις πάντα τὰ σκεύη ταῦτα. ὅρα ποιήσῃς κα-
ta figurā ostēsam tibi in mōte.
τὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. Ca.26.
Et tabernaculū facies: decē cortinas de
Καὶ τὴν σκηνὴν ποιήσεις, δέκα αὐλαίας ἐκ
bysso retorta: & hyacintho: & purpu-
βύσσου κεκλωσμένης, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύ-
ra: coccino retorto cherubim. ope-
ρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου χερουβίμ. ἐρ-
re textoris facies eas. lōgitudo cor
γασίᾳ ὑφάντου ποιήσεις αὐτάς. μῆκος τῆς αὐ-
tine vni⁹ octo & viginti cubitorū: & lati
λαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχῶν, καὶ εὖ-
tudo quattuor cubitorū cortina vna erit.
ρος τεσσάρων πηχῶν ἡ αὐλαία ἡ μία ἔσται.
mēsura eadē erit oib⁹ cortinis.
μέτρον τὸ αὐτὸ ἔσται πάσαις ταῖς αὐλαίαις.
quinq; aūt cortine erūt mutuo cōiun-
πέντε δὲ αὐλαῖαι ἔσονται ἐξ ἀλλήλων συνεχό-
cte altera ex altera. & quinq; cor
μεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. καὶ πέντε αὐ-
tine erūt mutuo cōiūcte: altera
λαῖαι ἔσονται ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι, ἡ ἑτέρα
ex altera. & facies ansulas hyacinthi-
ἐκ τῆς ἑτέρας. καὶ ποιήσεις ἀγκύλας ὑακινθί-
nas in labio cortine vni⁹: ex
νας ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ
vna pte ad copulationē. & sic
τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὴν συμβολήν. καὶ οὕτω
facies in labio cortine exte-
ποιήσεις ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξω-
rioris ad copulationē scdam. quinqua
τέρας πρὸς τῇ συμβολῇ τῇ δευτέρᾳ. πεν-
ginta aūt ansulas facies cortine
τήκοντα δὲ ἀγκύλας ποιήσεις τῇ αὐλαίᾳ τῇ
vni: & quinquaginta ansulas facies ex
μιᾷ, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις ἐκ τοῦ
pte cortine iuxta copulationē secū
μέρους τῆς αὐλαίας κατὰ τὴν συμβολὴν τῆς δευ-
de: cōtrarie cōtracadētes ad in
τέρας, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι εἰς ἀλλή-
uicē vnicuiq;. facies fibulas quinquaginta au
λας ἑκάστῃ. ποιήσεις κρίκους πεντήκοντα χρυ-
reas. & cōiūges cortinas alterā alteri
σοῦς. καὶ συνάψεις τὰς αὐλαίας ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ
fibulis. & erit tabernaculū vnū. & fa-
τοῖς κρίκοις. καὶ ἔσται ἡ σκηνὴ μία. καὶ ποι-
cies saga cilicina coopertimētū sup taber
ήσεις δέρρεις τριχίνας σκέπην ἐπὶ τῆς σκη-
naculo: vndecim saga facies ea. lōgi
νῆς, ἕνδεκα δέρρεις ποιήσεις αὐτάς. τὸ μῆ-
tudo sagi
κος τῆς δέρρεως τῆς

Trāsla. B. Hiero.

mi. Inspice & fac secundum exemplar quod tibi in mōte mōstratum est. Ca.26.

Tabernaculum vero ita facies. Decem cortinas de bysso retorta & hyacintho ac purpura coccoq; bis tincto: variatas opere plumario facies. Longitudo cortine vnius habebit viginti octo cubitos: latitudo quattuor cubitorum erit. Vnius mensure fient vniuersa tentoria. Quinq; cortine sibi iūgentur mutuo: & alie quinq; nexu simili coherebunt. Ansulas hyacinthinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum: vt possint inuicē copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in vtraq; parte ita insertas: vt ansa contra ansam veniat: & altera alteri possit adaptari. Facies & quinquaginta circulos aureos quibus cortinarū vela iungenda sunt: vt vnum tabernaculū fiat. Facies & saga cilicina vndecim: ad operiendū tectum tabernaculi. Longitudo sagi

Tex. Heb.

תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ אֵת כָּל הַכֵּלִים
הָאֵלֶּה׃ וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם
אֲשֶׁר אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר׃
וְאֶת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר
יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה
חֹשֵׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃ אֹרֶךְ הַיְרִיעָה
הָאַחַת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה
וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה
הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְכָל הַיְרִיעֹת׃
חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת תִּהְיֶיןָ חֹבְרֹת
אִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ וְחָמֵשׁ יְרִיעֹת
חֹבְרֹת אִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ׃ וְעָשִׂיתָ
לֻלְאֹת תְּכֵלֶת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה
הָאֶחָת מִקָּצָה בַּחֹבָרֶת וְכֵן תַּעֲשֶׂה
בִּשְׂפַת הַיְרִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת
הַשֵּׁנִית׃ חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת תַּעֲשֶׂה
בַּיְרִיעָה הָאֶחָת וַחֲמִשִּׁים
לֻלָאֹת תַּעֲשֶׂה בִּקְצֵה הַיְרִיעָה
אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית
מַקְבִּילֹת הַלֻּלָאֹת אִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ׃
וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב וְחִבַּרְתָּ
אֶת הַיְרִיעֹת אִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ
בַּקְּרָסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד׃
וְעָשִׂיתָ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל
הַמִּשְׁכָּן עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת
תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃ אֹרֶךְ הַיְרִיעָה

Primitiua heb.: עשה כלה · בנה · ראה · Cap. xxvi. · שכן ירע שזר · שנה · אחד · רבע · מדד · היה · איש · לול שפה · קצה חבר · שנה · קבל · עשה

Transla. Chal.

תעביד יתה ית כל מניא האלין׃ וחזי ועביד בדמותהון דאת מתחזי בטורא׃

Ca.xxvi.

וית משכנא תעביד עשר יריען דבוץ שזיר ותכלא וארגונא
וצבע זהורי צורת כרובין עובד אומן תעביד יתהון׃ אורכא דיריעתא חדא עשרין
ותמני אמין ופותיא ארבע אמין דיריעתא חדא משחתא חדא לכל יריעתא׃
חמש יריען יהון מלפפן חדא עם חדא וחמש יריען מלפפן חדא עם חדא׃ ותעביד
ענובין דתכלא על שפתא דיריעתא חדא מסטרא בית לופי וכן תעביד בשפתא
דיריעתא בית לופי תנינא׃ חמשין ענובין תעביד ביריעתא חדא וחמשין ענובין
תעביד בסטר יריעתא דבית לופי תנינא מכונן ענוביא חדא לקביל חדא׃ ותעביד
חמשין פורפין דדהב ותלפיף ית יריעתא חדא עם חדא בפורפיא ויהי משכנא חד׃
ותעביד יריען דמעזי לפרסא על משכנא חדא עשרי יריען תעביד יתהון׃ אורכא
דיריעתא

Primitiua chal.: עבד אל חזא · דמה שכן · עבד ירע תכלא · אמה פתה רבע · הוה לפף עבד · שפה · כון · פרף הוה שכן · עז

Interp. chal.

facies illud & oīa vasa hec. Inspiceq; & fac iuxta similitudinem eorum que monstrata sunt tibi in monte.

Ca.26. Tabernaculum vero facies decem cortinas de bysso retorta & hyacintho & purpura & coccino: figuras cherubim facies: opere artificis facies eas. Longitudo cortine vnius erit viginti & octo cubitorum & latitudo eiusdem cortine quattuor cubitorum: Mensura vna erit omnium cortinarum. Quinq; cortine erunt cōiuncte vna cum alia: & quinq; cortine erūt coniuncte vna cum alia. Faciesq; ansulas ex hyacintho super ora cortine vnius in latere quo iungenda est: & similiter facies in ora secūde cortine in loco quo iungenda est. Quinquaginta ansulas facies in cortina vna: & quinquaginta ansulas facies in latere cortine secunde in loco quo iungenda est: respicientibus se mutuo ansulis: ita vt ansula sit e regione alterius. Faciesq; quinquaginta fibulas ex auro: & coniunges vnāquāq; cortinam cum altera fibulis: & erit tabernaculum vnum. Faciesq; cortinas de pilis caprarum: vt extendantur super tabernaculum: vndecim cortinas facies. longitudo cortine

הָאַחַת שְׁלשִׁים בָּאַמָּה וְרֹחַב
אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה
אַחַת לְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת׃
וְחִבַּרְתָּ אֶת חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד
וְאֶת שֵׁשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד וְכָפַלְתָּ
אֶת הַיְרִיעָה הַשִּׁשִּׁית אֶל מוּל פְּנֵי
הָאֹהֶל׃ וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עַל
שְׂפַת הַיְרִיעָה הָאֶחָת הַקִּיצֹנָה
בַּחֹבָרֶת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עַל
שְׂפַת הַיְרִיעָה הַחֹבֶרֶת הַשֵּׁנִית׃
וְעָשִׂיתָ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים
וְהֵבֵאתָ אֶת הַקְּרָסִים בַּלֻּלָאֹת
וְחִבַּרְתָּ אֶת הָאֹהֶל וְהָיָה אֶחָד׃
וְסֶרַח הָעֹדֵף בִּירִיעֹת הָאֹהֶל
חֲצִי הַיְרִיעָה הָעֹדֶפֶת תִּסְרַח
עַל אֲחֹרֵי הַמִּשְׁכָּן׃ וְהָאַמָּה
מִזֶּה וְהָאַמָּה מִזֶּה בָּעֹדֵף בְּאֹרֶךְ
יְרִיעֹת הָאֹהֶל יִהְיֶה סָרוּחַ
עַל צִדֵּי הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה וּמִזֶּה לְכַסֹּתוֹ׃
וְעָשִׂיתָ מִכְסֶה לָאֹהֶל עֹרֹת
אֵילִם מְאָדָּמִים וּמִכְסֵה עֹרֹת
תְּחָשִׁים מִלְמָעְלָה׃ וְעָשִׂיתָ
אֶת הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי
שִׁטִּים עֹמְדִים׃ עֶשֶׂר אַמּוֹת
אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה
רֹחַב הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ שְׁתֵּי
יָדוֹת לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת

Primitiua heb.: בדד · כפל · פנה · בוא · ירע · חצה סרח · שכן · היה · צדד כסה · עור · אדם · עלה עשה · שוט אמה · שנה · שלב

Trāsla. B. Hiero.: vnius habebit triginta cubitos: & latitudo quattuor. Equa erit mensura sagorum omniū. E quibus quinq iunges seorsū: & sex sibi mutuo copulabis: ita vt sextum sagum in fronte tecti duplices. Facies & quiquaginta ansas in ora sagi vnius: vt coniūgi cū altero queat: & quinquaginta ansas in ora sagi alterius vt cum altero copuletur. Facies & quinquaginta fibulas eneas quibus iungātur anse: vt vnum ex omnibus operimentum fiat. Quod aūt superfuerit in sagis q parātur tecto idest vnū sagū qd āplius est: ex medietate eius opies tabernaculi posteriora: & cubitus ex vna parte pēdebit: & alter ex altera q plus est in sagorū longitudine vtrumq latus tabernaculi protegens. Facies & operimētū aliud tecto de pellibus arietū rubricatis: & super hoc rursum aliud operimētū de hyacinthinis pellibus. Facies & tabulas stantes tabernaculi de lignis sethim: que singule denos cubitos in lōgitudine habeant: & in latitudine singulos ac semissem. In lateribus tabule due incastrature fient: quibus

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina:
μιᾶς ἔσαι τριάκοντα πήχεων, καὶ τεσσάρων πήχεων τὸ εὖρος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, μέτρον τὸ αὐτὸ ἔσαι ταῖς ἕνδεκα δέρρεσι. καὶ συνάψεις τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰς ἓξ δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐπιδιπλώσεις τὴν δέρριν τὴν ἕκτην κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς. καὶ ποιήσεις ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, τῆς ἀνὰ μέσον κατὰ τὴν συμβολήν. καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως, τῆς συναπτούσης τῆς δευτέρας. καὶ ποιήσεις κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα. καὶ συνάψεις τοὺς κρίκους ἐκ τῶν ἀγκύλων, καὶ συνάψεις τὰς δέρρεις, καὶ ἔσαι ἕν. καὶ ὑποθήσεις τὸ πλεονάζον ἐν ταῖς δέρρεσι τῆς σκηνῆς, τὸ ἥμισυ τῆς δέρρεως τὸ ὑπολειπόμενον ὑποκαλύψεις, τὸ πλεονάζον τῶν δέρρεων τῆς σκηνῆς. ἐπικαλύψεις ὀπίσω τῆς σκηνῆς, πῆχυν ἐκ τούτου, καὶ πῆχυν ἐκ τούτου, ἐκ τοῦ ὑπερέχοντος τῶν δέρρεων, ἐκ τοῦ μήκους τῶν δέρρεων τῆς σκηνῆς. καὶ ἔσαι συγκαλύπτων ἐπὶ τὰ πλάγια τῆς σκηνῆς ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα καλύπτῃ. καὶ ποιήσεις κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπικαλύμματα δέρματα ὑακίνθινα ἐπάνωθεν. καὶ ποιήσεις στύλους τῆς σκηνῆς ἐκ ξύλων ἀσήπτων. δέκα πήχεων ποιήσεις τὸν στῦλον τὸν ἕνα, καὶ πήχεως ἑνὸς καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός, δύο ἀγκωνίσκους τῷ στύλῳ τῷ

vnius erit triginta cubitorū: et quattuor cubitorum latitudo sagi vnius: mēsura eadem erit vndecim sagis. et cōiunges quinq saga simul: et sex saga simul. et duplicabis sagū sextū ante faciē tabernaculi. et facies ansulas quinquaginta in labio sagi vnius: qd in medio scdm copulationē. et quinquaginta ansas facies in labio sagi: cōiungētis scdi. et facies fibulas eneas quinquaginta. et copulabis fibulas ex ansis: et copulabis saga: et erit vnū. et suppones superfluū in sagis tabernaculi dimidiū sagi reliquū cooperies residuū sagorū tabernaculi. cooperies post tabernaculū: cubitū ex hoc: et cubitū ex hoc: ex supereminēti sagorū: de lōgitudinē sagorū tabernaculi. et erit cooperiēs sup latera tabernaculi hic et inde: vt cooperiat. et facies operimētū tabernaculi pelles arietū rubricatas: et supopertimēta pelles hyacinthinas desup. et facies colūnas tabernaculi de lignis iputribilib9. decē cubitorū facies colūnā vnā: et cubiti vni9 et dimidij latitudo colūne vni9: duos cubitulos colūne

Primitiua chal.: אמה פתה · עיף שית · עבד · לפף · עול שכן הות · סרח אמה · כסה עבד · חפא שכן ססמן · אע קום אמה · פתח תרי שלב

Interp. chal.: vnius hēbit triginta cubitos: et latitudo eiusdē cortine habebit quattuor cubitos: mensura vna erit vndecim cortinis. Et iunges quinq cortinas seorsum et sex cortinas seorsum. et duplicabis cortinam sextam que est super faciem tabernaculi. Et facies quinquaginta ansulas in ora cortine vnius in latere quo iungenda est: et quinquaginta ansas in ora cortine secunde in loco quo iungenda est. Faciesq quinquaginta fibulas ex ere: et induces fibulas in ansulis: et coniunges tabernaculum vt sit vnū. Et quod superest ex cortinis tabernaculi: dimidium. s. cortine que superest: extendes super posteriora tabernaculi. Et cubitus hinc et cubitus inde qui superest in longitudine cortinarum tabernaculi: extendatur super latera tabernaculi hinc et inde vt cooperiat illud. Faciesq coopertoriū tabernaculi de pellibus arietum rubricatis: et aliud coopertorium de pellibus taxonum desuper. Faciesq tabulas stantes tabernaculo de lignis setim. decem cubitos habebit longitudo tabule: et cubitum et dimidium latitudo tabule vnius. Duos cardines habebit vnaqueq tabula: et duabus incastraturis erūt coniuncte

Transla. Chal.:
חֲדָא תְּלָתִין אַמִּין וּפוּתְיָא אַרְבַּע אַמִּין דִּירִיעֲתָא חֲדָא מְשׁוּחְתָּא חֲדָא לְחַד עַשְׂרֵה יְרִיעָן׃ וּתְלַפֵּיף יָת חֲמֵשׁ יְרִיעָן לְחוֹד וְיָת שִׁית יְרִיעָן לְחוֹד וְתֵיעוּף יָת יְרִיעֲתָא שְׁתִיתָאָה לָקֳבֵיל אַפֵּי מַשְׁכְּנָא׃ וְתַעֲבֵיד חַמְשִׁין עֲנוּבִין עַל שִׂפְתָּא דִּירִיעֲתָא חֲדָא מִסִּטְרָא דְּבֵית לוֹפֵי וְחַמְשִׁין עֲנוּבִין עַל שִׂפְתָּא דִּירִיעֲתָא דְּבֵית לוֹפֵי תִנְיָתָא׃ וְתַעֲבֵיד פּוּרְפִּין דִּנְחָשׁ חַמְשִׁין וְתָעֵיל יָת פּוּרְפַּיָּא בַּעֲנוּבַיָּא וּתְלַפֵּיף יָת מַשְׁכְּנָא וִיהֵי חַד׃ וּסְרַחָא דְּיָתִיר בִּירִיעָת מַשְׁכְּנָא פַּלְגוּת יְרִיעֲתָא דְּיָתִירָא תִּסְרַח עַל אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא׃ וְאַמְּתָא מִכָּא וְאַמְּתָא מִכָּא בִּדְיָתִיר בְּאוֹרֶךְ יְרִיעָת מַשְׁכְּנָא יְהֵי סְרִיחַ עַל סִטְרֵי מַשְׁכְּנָא מִכָּא וּמִכָּא לְכַסָּיוּתֵיהּ׃ וְתַעֲבֵיד חוֹפָאָה לְמַשְׁכְּנָא דְּמַשְׁכֵי דִּדְכְרֵי מְסַמְּקֵי וְחוֹפָאָה דְּמַשְׁכֵי דְּסַסְגּוֹנָא מִלְּעֵילָּא׃ וְתַעֲבֵיד יָת דַּפַּיָּא לְמַשְׁכְּנָא דְּאָעֵי שִׁטִּין קָיְמִין׃ עֲשַׂר אַמִּין אוּרְכָּא דְּדַפָּא וְאַמְּתָא וּפַלְגוּת אַמְּתָא פּוּתְיָא דְּדַפָּא חַד׃ תַּרְתֵּין צִירִין לְדַפָּא חַד מְשַׁלְּבִין

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.:
ἑνί, ἀντιπίπτοντας ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. οὕτω ποιήσεις πᾶσι τοῖς στύλοις τῆς σκηνῆς. καὶ ποιήσεις τοὺς στύλους τῆς σκηνῆς εἴκοσι στύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς νότον. καὶ τεσσαράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ποιήσεις τοῖς εἴκοσι στύλοις. δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον πρὸς βορρᾶν, εἴκοσι στύλους καὶ τεσσαράκοντα βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς. δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς θάλασσαν ποιήσεις ἓξ στύλους. καὶ δύο στύλους ποιήσεις ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ τῶν ὀπισθίων. καὶ ἔσονται ἐξ ἴσου κάτωθεν. καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔσονται ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς σύμβλησιν μίαν. οὕτω ποιήσεις ἀμφοτέραις ταῖς γωνίαις ταῖς δυσίν. ἴσαι ἔστωσαν. καὶ ἔσονται ὀκτὼ στῦλοι, καὶ βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δεκαέξ. καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τοῖς στύλοις ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς σκηνῆς. καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ δευτέρῳ,

vni: cōcurrētes alter alteri. sic facies oib9 colūnis tabernaculi. et facies colūnas tabernaculi viginti colūnas ex latere qd ad austrū. et quadraginta bases argēteas facies viginti colūnis. duas bases colūne vni in ambas ptes eius: et duas bases colūne vni in vtrasq ptes eius. et latus scdm ad aquilonē: viginti colūnas et quadraginta bases earū argēteas. duas bases colūne vni in ambas ptes eius: et duas bases colūne vni in ambas ptes eius. et a tergo tabernaculi scdm ptē que ad mare facies sex colūnas. et duas colūnas facies in angulis tabernaculi a tergo. et erūt ex equo ab infra. et in idipm erūt equales a capitib9 in copulationē vnā. sic facies vtrisq angulis duo: equales sint. et erūt octo colūne. et bases earū argētee decē et sex. et due bases colūne vni: et due bases colūne vni: et due bases colūne vni in ambas ptes eius. et facies vectes ex lignis iputribilib9 quinq colūnis ex vna pte tabernaculi. et quinq vectes colūnis lateri tabernaculi scdo:

Trāsla. B. Hiero.: tabula alteri tabule connectatur. Atq in hunc modū cūcte tabule parabuntur. Quarum viginti erunt in latere meridiano qd vergit ad austrū: quibus quadraginta bases argenteas fundes vt bine bases singulis tabulis per duos angulos subiiciantur. In latere quoq secundo tabernaculi quod vergit ad aquilonem: vigīti tabule erūt: quadraginta hītes bases argenteas. Bine bases singulis tabulis supponentur. Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies sex tabulas & rursum alias duas que in angulis erigantur post tergum tabernaculi. Erūtq sibi coniūcte a deorsum vsq ad sursum: & vna omnes compago retinebit. Duabus quoq tabulis que in angulis ponēde sūt: similis iunctura seruabitur. Et erūt simul tabule octo bases earum argentee sedecim: duabus basibus per vnam tabulā suppor tatis. Facies & vectes de lignis sethim quinq ad cōtinendas tabulas in vno latere tabernaculi: & quinq alios in altero

Ter. Heb.:
אִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכֹל
קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן׃ וְעָשִׂיתָ אֶת
הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קֶרֶשׁ
לִפְאַת נֶגְבָּה תֵימָנָה׃ וְאַרְבָּעִים
אַדְנֵי כֶסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת עֶשְׂרִים
הַקָּרֶשׁ שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת
הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו
וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד
לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו׃ וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן
הַשֵּׁנִית לִפְאַת צָפוֹן עֶשְׂרִים
קָרֶשׁ׃ וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם כָּסֶף
שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד
וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ
הָאֶחָד׃ וּלְיַרְכְּתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָּה
תַּעֲשֶׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים׃ וּשְׁנֵי
קְרָשִׁים תַּעֲשֶׂה לִמְקֻצְעֹת הַמִּשְׁכָּן
בַּיַּרְכָתָיִם׃ וְיִהְיוּ תֹאֲמִם מִלְּמַטָּה
וְיַחְדָּו יִהְיוּ תַמִּים עַל רֹאשׁוֹ אֶל
הַטַּבַּעַת הָאֶחָת כֵּן יִהְיֶה לִשְׁנֵיהֶם
לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת יִהְיוּ׃ וְהָיוּ שְׁמֹנָה
קְרָשִׁים וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשָּׁה
עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת
הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת
הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ וְעָשִׂיתָ בְרִיחִם
עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע
הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד׃ וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם
לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית

Primitiua heb.: אחה · שכן · פאה ימן רבע · שנה · שנה פאה צפן · עשה · קצה · היה תאם · תמם · היה · ברח · שוט

Transla. Chal.:
חֲדָא עִם חֲדָא כֵּן תַּעֲבֵיד לְכָל דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא׃ וְתַעֲבֵיד יָת דַּפַּיָּא לְמַשְׁכְּנָא עַשְׂרִין דַּפִּין לְרוּחַ עִבַר דָּרוֹמָא׃ וְאַרְבְּעִין סַמְכִין דִּכְסַף תַּעֲבֵיד תְּחוֹת עַשְׂרִין דַּפִּין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לִתְרֵין צִירוֹהִי וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לִתְרֵין צִירוֹהִי׃ וְלִסְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָנָא לְרוּחַ צִיפּוּנָא עַשְׂרִין דַּפִּין׃ וְאַרְבְּעִין סַמְכֵיהוֹן דִּכְסַף תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חֲדָא וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃ וְלִסְיָפֵי מַשְׁכְּנָא מַעַרְבָא תַּעֲבֵיד שִׁתָּא דַּפִּין׃ וּתְרֵין דַּפִּין תַּעֲבֵיד לְזָוְיָת מַשְׁכְּנָא בְּסוֹפֵיהוֹן׃ וִיהוֹן מְכַוְּנִין מִלְּרַע וְכַחֲדָא יְהוֹן מְכַוְּנִין בְּרֵישֵׁיהוֹן לְעִזְקְתָא חֲדָא כֵּן יְהֵי לְתַרְוֵיהוֹן לִתְרֵין זָוְיָן יְהוֹן׃ וִיהוֹן תְּמַנְיָא דַּפִּין וְסַמְכֵיהוֹן כְּסַף שִׁתָּא עֲשַׂר סַמְכִין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃ וְתַעֲבֵיד עַבְרִין דְּאָעֵי שִׁטִּין חַמְשָׁא לְדַפֵּי סְטַר מַשְׁכְּנָא חַד׃ וְחַמְשָׁא עַבְרִין לְדַפֵּי סְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָנָא

Interp. chal.: vna cum alia: sic facies in omnibus tabulis tabernaculi. Faciesq viginti tabulas tabernaculo ad latus meridianū: et quadraginta bases argēteas facies sub viginti tabulis. Due bases erunt sub tabula vna in duobus cardinibus eius: et due bases sub tabula alia in duobus cardinibus eius. Et in latere secundo tabernaculi ad plagam aquilonarē erunt viginti tabule: et quadraginta bases argētee: due bases sub vna tabula: et due bases sub alia tabula. et ad posteriorē partem occidentalē tabernaculi facies sex tabulas. et duas tabulas facies ad angulos tabernaculi in extremitate eius. Et erunt coniuncte ab inferiori parte: simulq erunt cōiuncte in capite suo in anulo vno: sic erit ambobus: hoc est duobus angulis. Eruntq octo tabule et bases earum sedecim argentee: due bases sub vna tabula et due bases sub alia tabula. Et facies quinq vectes de lignis setim ad continendas tabulas vnius lateris tabernaculi. Et quinq alios vectes ad continendas tabulas lateris secundi tabernaculi:

Primitiua chal.: רבע דפא · סוף ערב עבד · זוה הוה כון · ארע תרי זוה · דפא שית עבד · אע שכן

Tex. Heb. Exo. Ca. xxvi.

וחמשה בריחם לקרשי צלע
המשכן לירכתים ימה: והבריח
התיכן בתוך הקרשים מברח מן
הקצה אל הקצה: ואת הקרשים
תצפה זהב ואת טבעתיהם תעשה
זהב בתים לבריחם וצפית את
הבריחם זהב: והקמת את
המשכן כמשפטו אשר הראית
בהר: ועשית פרכת תכלת
וארגמן ותולעת שני ושש
משזר מעשה חשב יעשה אתה
כרבים: ונתתה אתה על ארבעה
עמודי שטים מצפים זהב וויהם
זהב על ארבעה אדני כסף:
ונתתה את הפרכת תחת הקרסים
והבאת שמה מבית לפרכת את
ארון העדות והבדילה הפרכת לכם
בין הקדש ובין קדש הקדשים:
ונתת את הכפרת על ארון העדת
בקדש הקדשים: ושמת את השלחן
מחוץ לפרכת ואת המנרה נכח
השלחן על צלע המשכן תימנה
והשלחן תתן על צלע צפון:
ועשית מסך לפתח האהל תכלת
וארגמן ותולעת שני ושש
משזר מעשה רקם: ועשית
למסך חמשה עמודי שטים

Primitiua heb.: תוך · צפה עשה · בית · קום · שפט ראה · תלע שנה · שזר עשה · נתן רבע · עמד · בוא · ארן עוד בדל · שום · שכן ימן · נתן צפן · עשה סכך · עמד

Trãsla. B. Hiero.

& eiusdem numeri ad occidentalem plagã qui mittentur per medias tabulas a summo vsqȝ ad summũ. Ipsas quoqȝ tabulas deaurabis: & fundes in eis anulos aureos p quos vectes tabulata cõtineãt: quos operies laminis aureis. Et eriges tabernaculũ iuxta exẽplar: qđ tibi in monte mõstratũ est. Facies & velum de hyacintho & purpura coccoqȝ bis tincto & bysso retorta opere plumario: & pulchra varietate contextum: quod appẽdes ante quattuor colũnas de lignis sethĩ que ip̃e quidẽ deaurate erũt & habebũt capita aurea & bases argẽteas. Inseretur autem velum per circulos: intra quod pones arcam testimonii: quo & sanctuarium & sanctuarii sanctuaria diuidẽtur. Pones & ppiciatoriũ sup arca testimonii in sctã sctõrũ: mensamqȝ extra velum: & cõtra mensam cãdelabrũ in latere tabernaculi meridiano. Mensa eñ stabit in parte aquilonis. Facies & tentoriũ in introitu tabernaculi de hyacintho & purpura coccoqȝ bis tincto & bysso retorta ope plumario: & quinqȝ columnas

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ ὀπισθίῳ κλίτει τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς θάλασσαν. καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀναμέσον τῶν στύλων διικνείσθω ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλίτος. καὶ τοὺς στύλους καταχρυσώσεις χρυσίῳ. καὶ τοὺς δακτυλίους ποιήσεις χρυσοῦς, εἰς οὓς εἰσάξεις τοὺς μοχλούς. καὶ καταχρυσώσεις τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. καὶ ἀναστήσεις τὴν σκηνὴν κατὰ τὸ εἶδος τὸ δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει. καὶ ποιήσεις καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου νενησμένης· ἔργον ὑφαντὸν ποιήσεις αὐτὸ χερουβίμ. καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ τεσσάρων στύλων ἀσήπτων κεχρυσωμένων χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ. καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ. καὶ θήσεις τὸ καταπέτασμα ἐπὶ τοὺς στύλους. καὶ εἰσοίσεις ἐκεῖ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου. καὶ διοριεῖ τὸ καταπέτασμα ὑμῖν ἀναμέσον τοῦ ἁγίου καὶ ἀναμέσον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων. καὶ κατακαλύψεις τῷ καταπετάσματι τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων. καὶ θήσεις τὴν τράπεζαν ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος, καὶ τὴν λυχνίαν ἀπέναντι τῆς τραπέζης ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον. καὶ τὴν τράπεζαν θήσεις ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς βορρᾶν. καὶ ποιήσεις ἐπίσπαστρον ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποικιλτοῦ. καὶ ποιήσεις τῷ καταπετάσματι πέντε στύλους, καὶ χρυσώσεις

et quinqȝ vectes colũnis posteriori lateri tabernaculi qđ ad mare. et vectis medius inter colũnas pueniat ab vno latere in alterũ latus. et colũnas deaurabis auro. et anulos facies aureos: in quos immittes vectes. et deaurabis vectes auro. et eriges tabernaculũ iuxta formã ostensam tibi in mõte. et facies velũ ex hyacintho et purpura: et coccino retorto: et bysso filata. opꝰ textũ facies illud cherubim. et impones illud sup quattuor colũnas imputribiles deauratas auro. et capitula eorũ aurea. et bases eorũ quattuor argẽtee. et pones velũ sup colũnas. et inferes illic intra velũ arcã testimonii. et diuidet velũ vobis inter sãctuariũ et inter sanctũ sanctorũ. et operies velo arcã testimonii in sancto sanctorũ. et pones mensam extra velũ: et cãdelabrũ e regione mẽse in parte tabernaculi q̃ ad austrũ. et mẽsam pones in parte tabernaculi q̃ ad aquilonẽ. et facies tẽtoriũ ex hyacintho et purpura: et coccino retorto: et bysso retorta: opꝰ variegatũ. et facies velo quinqȝ colũnas: et deaurabis

F

G

Transla. Chal.

וחמשא עברין לדפי סטר משכנא לסופיהון מערבא: ועברא מציעאה בגו דפיא מעבר מן סיפי לסיפי: וית דפיא תחפי דהבא וית עזקתהון תעביד דהבא אתרא לעבריא ותחפי ית עבריא דהבא: ותקים ית משכנא כהלכתיה דאתחזיתא בטורא: ותעביד פרוכתא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד אומן צורת כרובין: ותתן יתה על ארבעא עמודי שטין מחפן דהבא וויהון דהבא על ארבעא סמכין דכסף: ותתן ית פרוכתא תחות פורפיא ותעיל לתמן מגיו לפרוכתא ית ארונא דסהדותא ותפריש פרוכתא לכון בין קודשא ובין קדש קודשיא: ותתן ית כפורתא על ארונא דסהדותא בקדש קודשיא: ותשוי ית פתורא מברא לפרוכתא וית מנרתא לקביל פתורא על סטר משכנא דרומא ופתורא תתן על סטר ציפונא: ותעביד פרסא לתרע משכנא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד ציור: ותעביד לפרסא חמשא עמודי שטין

Primitiua chal.: עבר · חפה · קום · נתן · רבע · פרס · שוה · שכן · צור

Interp. chal.

et quinqȝ vectes ad continendas tabulas posterioris partis tabernaculi ad occidentem. Et vectis medius qui mittetur per medias tabulas transiet a summo vsqȝ ad summũ. Tabulas autẽ cooperies auro: et anulos earum facies aureos: vt sint loca vectibus: vectes quoqȝ cooperies auro. Et eriges tabernaculum iuxta exemplar quod tibi in monte monstratũ est. Faciesqȝ velũ de hyacintho et purpura et coccino et bysso retorta opere artificis facies illud figuris cherubim. et pones illud super quattuor colũnas de lignis setim coopertas auro: capita earum aurea: super quattuor bases argenteas. Et pones velum sub fibulis: et introduces ibi vltra velũ arcam testimonij: vt diuidat velum vobis inter sanctum et inter sanctum sanctorum. Ponesqȝ propiciatorium super arcam testimonij in sancto sanctorum. Ponesqȝ mensam extra velum: et candelabrum e regione mense in latere meridionali tabernaculi. et mensam pones in latere aquilonari. Faciesqȝ velum in ostio tabernaculi ex hyacintho et purpura et coccino et bysso retorta opere polymitarij. Et facies velo quinqȝ colũnas de lignis setim:

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

αὐτοὺς χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ. καὶ χωνεύσεις αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς. Ca. 27.

A

Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον ἐκ ξύλων ἀσήπτων, πέντε πηχῶν τὸ μῆκος, καὶ πέντε πηχῶν τὸ εὖρος. τετράγωνον ἔσται τὸ θυσιαστήριον, καὶ τριῶν πηχῶν τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν· ἐξ αὐτοῦ ἔσται τὰ κέρατα. καὶ καλύψεις αὐτὰ χαλκῷ. καὶ ποιήσεις στεφάνην τῷ θυσιαστηρίῳ. καὶ τὸν καλυπτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιάλας αὐτοῦ, καὶ τὰς κρεάγρας αὐτοῦ, καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ ποιήσεις χαλκᾶ. καὶ ποιήσεις αὐτῷ ἐσχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκῆν. καὶ ποιήσεις τῇ ἐσχάρᾳ τέσσαρας δακτυλίους χαλκοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη. καὶ ὑποθήσεις αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐσχάραν τοῦ θυσιαστηρίου κάτωθεν. ἔσται δὲ ἡ ἐσχάρα ἕως τοῦ ἡμίσους τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ποιήσεις ἀναφορεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ περιχαλκώσεις αὐτοὺς χαλκῷ. καὶ εἰσάξεις τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς δακτυλίους. καὶ ἔστωσαν οἱ ἀναφορεῖς κατὰ τὰ πλευρὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ αἴρειν αὐτό. κοῖλον σανιδωτὸν ποιήσεις αὐτό. κατὰ τὸ παραδειχθέν σοι ἐν τῷ ὄρει, οὕτω ποιήσεις αὐτό. καὶ ποιήσεις αὐλὴν τῇ σκηνῇ. εἰς τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα ἱστία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης· μῆκος ἑκατὸν πηχῶν τῷ ἑνὶ κλίτει. καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι,

B

eas auro. et capitula eaꝝ aurea. et cõflabis eis quinqȝ bases eneas. Ca. 27. Et facies altare ex lignis imputribilibꝰ: quinqȝ cubitoꝝ lõgitudo: et quinqȝ cubitoꝝ latitudo. quadrãgulũ erit altare: et triũ cubitoꝝ altitudo eiꝰ. et facies cornua supra quattuor angulos. ex eo erũt cornua. et cooperies ea ere. et facies coronã altari. et coopertimentũ eius: et phialas eius: et fuscinulas eius: et focũ eius: et oĩa vasa eius facies enea. et facies ei craticulã ope e reticulato eneã. et facies craticule quattuor anulos eneos ad quattuor latera. et suppones eos sub craticula altaris ab infra. erit aũt craticula vsqȝ ad dimidiũ altaris. et facies vectes altari ex lignis imputribilibꝰ: et incrabis eos ere. et immittes vectes in anulos. et sint vectes fm latera altaris in leuãdo illud. cõcauũ tabulatũ facies illud. iuxta demõstratũ tibi in mõte: sic facies illud. et facies atriũ tabernaculo. ad latꝰ qđ ad austꝝ vela atrij ex bysso retorta. lõgitudo cẽtũ cubitoꝝ vni lateri. et colũne eaꝝ viginti:

Trãsla. B. Hiero.

deaurabis lignorum sethim: ante qs ducetur tẽtoriũ: quarũ erũt capita aurea & bases enee. Ca. 27. Facies & altare de lignis sethim quod habebit quinqȝ cubitos in lõgitudiẽ & totidẽ in latitudine: idest quadrũ & tres cubitos in altitudine. Cornua aũt per quattuor angulos ex ipso erunt: & operies illud ere. Faciesqȝ in vsus eiꝰ lebetes ad suscipiẽdos cineres & forcipes atqȝ fuscinulas & ignium receptacula. Oĩa vasa ex ere fabricabis: craticulamqȝ in modum retis eneam per cuius quattuor angulos erũt quattuor anuli enei: quos pones subter arulam altaris. Eritqȝ craticula vsqȝ ad altaris medium. Facies & vectes altaris de lignis sethim duos: quos opies laminis eneis: & induces per circulum: eruntqȝ ex vtroqȝ latere altaris ad portãdũ. Nõ solidũ: sed inane & cauũ intrinsecus facies illud: sicut tibi in monte monstratum est. Facies & atrium tabernaculi: in cuius australi plaga contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta. Centum cubitos vnum latus tenebit in longitudine: & columnas viginti cũ basibus totidem

Tex. Heb. Exo. Ca. xxvij.

וצפית אתם זהב וויהם זהב
ויצקת להם חמשה אדני נחשת:

Cap. xxvij.

ועשית את המזבח עצי
שטים חמש אמות ארך וחמש
אמות רחב רבוע יהיה המזבח
ושלש אמות קמתו: ועשית
קרנתיו על ארבע פנתיו ממנו
תהיין קרנתיו וצפית אתו
נחשת: ועשית סירתיו לדשנו
ויעיו ומזרקתיו ומזלגתיו
ומחתתיו לכל כליו תעשה
נחשת: ועשית לו מכבר מעשה
רשת נחשת ועשית על הרשת
ארבע טבעת נחשת על ארבע
קצותיו: ונתתה אתה תחת
כרכב המזבח מלמטה והיתה
הרשת עד חצי המזבח: ועשית
בדים למזבח בדי עצי שטים
וצפית אתם נחשת: והובא את
בדיו בטבעת והיו הבדים על שתי
צלעת המזבח בשאת אתו: נבוב
לחת תעשה אתו כאשר הראה
אתך בהר כן יעשו: ועשית את
חצר המשכן לפאת נגב תימנה
קלעים לחצר שש משזר מאה
באמה ארך לפאה האחת: ועמדיו
עשרים ואדניהם עשרים

Primitiua heb.: צפה · שוט אמר · רבע · היה · עשה · יעה זרק זלג · חתה כלה · כבר · רבע · קצה נתן · היה · חצה · בוא · היה שנה · נשא נבב · לוח ראה · שכן פאה ימן · שזר · אחד

Transla. Chal.

ותחפי יתהון דהבא וויהון דהבא ותתיך להון חמשא סמכין דנחשא:

Ca. xxvii.

ותעביד ית מדבחא דאעי שטין חמש אמין אורכא וחמש אמין פותיא מרבע יהי מדבחא ותלת אמין רומיה: ותעביד קרנוהי על ארבע זויתיה מיניה יהוין קרנוהי ותחפי יתיה דנחשא: ותעביד פסכתריתיה למספי קטמיה ומגרופיתיה ומזרקוהי וצנוריתיה ומחתיתיה לכל מנוהי תעביד נחשא: ותעביד ליה סרדא עובד מצדתא דנחשא ותעביד על מצדתא ארבע עזקן דנחשא על ארבע סטרוהי: ותתן יתה תחות סובבא דמדבחא מלרע ותהי מצדתא עד פלגות מדבחא: ותעביד אריחיא למדבחא אריחי דאעי שטין ותחפי יתהון נחשא: ויתעלון ית אריחוהי בעזקתא ויהון אריחיא על תרין סטרי מדבחא במיטל יתיה: חליל לוחין תעביד יתיה כמא דאחזי יתך בטורא כן יעבדון: ותעביד ית דרת משכנא לרוח עיבר דרומא סרדין לדרתא דבוץ שזיר מאה אמין אורכא לרוחא חדא: ועמודוהי עשרין וסמכיהון עשרין

Interp. chal.

et cooperies eas auro: capita earũ erunt ex auro: et fundes eis quinqȝ bases eneas. Ca. 27.

Faciesqȝ altare de lignis setim. quinqȝ cubitos habebit longitudo eius: et quinqȝ cubitos latitudo: quadratũ erit altare: et tres cubitos habebit altitudo eius. Faciesqȝ cornua eius super angulos eius: ex ipso erunt cornua eius: et operies illud ere. Et facies lebetes vt colligatur cinis: et batilia eius: et acetabula et fuscinulas: et turibula eius: oĩa vasa eius facies ex ere. Et facies ei craticulaȝ ope retis ex ere. Et facies super rete quattuor anulos ex ere super quattuor lateribus eius: et pones eam sub circulo altaris deorsum: et erit rete vsqȝ ad dimidium altaris. Et facies vectes altaris de lignis setim: et cooperies eos ere. et inducentur vectes per anulos: et erunt vectes in duobus lateribus altaris qñ portabũt illud. Concauum ex tabulis facies illud: sicut ostensum est tibi in monte sic facient. Faciesqȝ atrium tabernaculi: in cuius australi plaga erunt cortine de bysso retorta centum cubitorum longitudinis in plaga vna. Et columne eius viginti: et bases earum viginti

Primitiua chal.: חפא נתך · דבח אע אמה · פתה רבע הוה · חפא · זרק · צור · דבח · חפא · נטל · דור · אמה

נחשת ווי העמדים וחשקיהם
כסף׃ וכן לפאת צפון בארך קלעים
מאה ארך ועמדו עשרים
ואדניהם עשרים נחשת ווי
העמדים וחשקיהם כסף׃ ורחב
החצר לפאת ים קלעים חמשים
אמה עמדיהם עשרה ואדניהם
עשרה׃ ורחב החצר לפאת
קדמה מזרחה חמשים אמה׃
וחמש עשרה אמה קלעים לכתף
עמדיהם שלשה ואדניהם
שלשה׃ ולכתף השנית חמש
עשרה קלעים עמדיהם שלשה
ואדניהם שלשה׃ ולשער החצר
מסך עשרים אמה תכלת וארגמן
ותולעת שני ושש משזר מעשה
רקם עמדיהם ארבעה
ואדניהם ארבעה׃ כל עמודי
החצר סביב מחשקים כסף
וויהם כסף ואדניהם נחשת׃
ארך החצר מאה באמה
ורחב חמשים בחמשים
וקמה חמש אמות שש משזר
ואדניהם נחשת׃ לכל כלי
המשכן בכל עבדתו וכל
יתדתיו וכל יתדת החצר נחשת׃
ואתה תצוה את בני ישראל

eneis: que capita cū celaturis suis habebunt argētea. Similiter & in latere aquilonis p lōgū erūt tētoria centū cubitorum: columne vigītí: & bases enee eiusdē numeri & capita earū cū celaturis suis argētea. In latitudīe vero atrii qđ respicit ad occidēte erūt tētoria p quinquagīta cubitos: & colūne decē: basesq; totidē. In ea quoq; atrii latitudine q̄ respicit ad oriētem: quiquaginta cubiti erunt: in quibus quindecī cubitorū tētoria lateri vno deputabuntur: colūneq; tres & bases totidē. & in latere altero erūt tētoria: cubitos obtinentia quindecim: columne tres & bases totidem. In introitu vero atrii fiet tentoriū cubitorū viginti ex hyacintho & purpura coccoq; bis tīcto & bysso retorta opere plumario. Columnas habebit quattuor: cum basibus totidem. Omnes columne atrii per circuitū vestite erunt argenteis laminis: capitibus argenteis: & basibus eneis. In lōgitudine occupabit atrium cubitos cētū: in latitudine quinquaginta. altitudo quinq; cubitorū erit. Fietq; de bysso retorta: & habebit bases eneas. Cūcta vasa tabernaculi in oīs vsus & cerimonias tā paxillos eius q̄; atrii ex ere facietis. Precipe filiis israel

καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ· καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ. οὕτω τῷ κλίτει τῷ πρὸς βορρᾶν ἱστία ἑκατὸν πηχέων μῆκος· καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ· καὶ οἱ κρίκοι καὶ αἱ ψαλίδες τῶν στύλων καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ. τὸ δὲ εὖρος τῆς αὐλῆς κατὰ θάλασσαν ἱστία πεντήκοντα πηχέων· στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ εὖρος τῆς αὐλῆς πρὸς ἀνατολὰς ἱστία πεντήκοντα πηχέων· στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ πεντεκαίδεκα πηχέων τὸ ὕψος τῶν ἱστίων τῷ κλίτει τῷ ἑνί· στῦλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον δέκα πέντε πηχέων τῶν ἱστίων τὸ ὕψος· στῦλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. καὶ τῇ πύλῃ τῆς αὐλῆς κάλυμμα εἴκοσι πηχέων τὸ ὕψος ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης τῇ ποικιλίᾳ τοῦ ῥαφιδευτοῦ· καὶ στῦλοι αὐτῶν τέσσαρες, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες. πάντες οἱ στῦλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ κατηργυρωμένοι ἀργυρίῳ· καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ· καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. τὸ δὲ μῆκος τῆς αὐλῆς ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν· καὶ εὖρος πεντήκοντα ἐπὶ πεντήκοντα· καὶ ὕψος πέντε πηχέων ἐκ βύσσου κεκλωσμένης· καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. καὶ πᾶσα ἡ κατασκευὴ καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα καὶ οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς χαλκοῖ. καὶ σὺ σύνταξον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ,

Leui. 7. b.

Interp. chal.

ex ere: capita colūnarum τ celature eaꝝ erunt de argento. Et similiter in latere aquilonis erunt cortine longitudinis centum cubitoꝝ: τ bases earum viginti ex ere: capita colūnarum τ celature earum erunt de argento. Et in latitudine atrij ad latus occidentale erunt cortine longitudinis quinquaginta cubitorū: colūne earum decem τ bases earum decem. Et latitudo atrij ad latus orientale erit quinquaginta cubitorum: τ cortine quindecim cubitorum erunt in vno latere: colūne earum tres: τ bases earum tres. τ in secundo latere cortine quindecim cubitorum erunt: columne earum tres: et bases earum tres. Et in hostio atrij erit cētoriū viginti cubitorū ex hyacintho τ purpura τ coccino τ bysso retorta opere polymitario: columne eius quattuor: τ bases eius quattuor. omnes colūne atrij per circuitū celate erunt argento: capita earū erunt argentea: τ bases earū erunt ex ere. Longitudo aūt atrij erit centum cubitoꝝ: τ latitudo quinquaginta. Et altitudo cortinarum quinq; cubitoꝝ ex bysso retorta: τ bases earū ex ere. Omnia vasa tabernaculi in omne ministeriū eius τ oēs paxilli eius τ oēs paxilli atrij erunt ex ere. Tu aūt precipe filijs israel

λαβέτωσάν σοι ἔλαιον ἐξ ἐλαιῶν ἄτρυγον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς, ἵνα καίηται λύχνος διαπαντὸς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου· ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης καύσει αὐτὸ ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ' ἑσπέρας ἕως πρωΐ, ἐναντίον κυρίου, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.

Ca. 28.

Καὶ σὺ προσαγάγου πρὸς σεαυτὸν, τόν τε ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ἱερατεύειν μοι, ἀαρὼν καὶ ναδὰβ, καὶ ἀβιούδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ υἱοὺς ἀαρών. καὶ ποιήσεις στολὴν ἁγίαν ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου εἰς τιμὴν καὶ δόξαν. καὶ σὺ λάλησον πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῇ διανοίᾳ, οὓς ἐνέπλησα πνεύματος σοφίας καὶ αἰσθήσεως, καὶ ποιήσουσι τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν ἀαρὼν εἰς τὸ ἅγιον, ἐν ᾗ ἱερατεύσει μοι. καὶ αὗται αἱ στολαί, ἃς ποιήσουσι, τὸ περιστήθιον, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη, καὶ χιτῶνα κοσυμβωτόν, καὶ κίδαριν, καὶ ζώνην. καὶ ποιήσουσι στολὰς ἁγίας ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν μοι. καὶ αὐτοὶ λήψονται τὸ χρυσίον, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον. καὶ ποιήσουσι τὴν ἐπωμίδα ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ὑφαντὸν ποικιλτοῦ. δύο ἐπωμίδες ἔσονται αὐτῷ συνέχουσαι ἑτέρα τὴν ἑτέραν, ἐπὶ τοῖς δυσὶ μέρεσιν ἐξηρτισμέναι. καὶ τὸ ὕφασμα τῶν ἐπωμίδων

vt afferāt tibi oleū de arboribus oliuarū purissimū piloq; cōtusum: vt ardeat lucerna sēper ī tabernaculo testimonii extra velum: quod oppāsū est testimonio: & collocabunt eā aarō & filii eius & vsq; mane luceat coram dño. Perpetuus erit cult⁹ p successiōes corū corā filiis israel. Ca. 28.

Applica quoq; ad te aaron fratrē tuum cum filiis suis de medio filiorum israel: vt sacerdotio fūgātur mihi. Aarō: nadab: & abiu: eleazar: & Ithamar. facies q; vestem sanctā Aaron fratri tuo in gloriā & decorem. Et loqueris cunctis sapientibus corde quos repleui spiritu prudentie: vt faciant vestes aarō fratri tuo ī quibus sctificatus ministret mihi. Hec aūt erūt vestimēta que facient. Rōnale & suphumerale: tunicā & lineā strictā: cidarim & balteū. Facient fratri tuo aarō & filiis eius vestimēta sancta: vt sacerdotio fungātur mihi. Accipientq; aurū & hyacīthū & purpuram coccūq; bis tinctum & byssum. Facient aūt superhumerale de auro & hyacintho & purpura coccoq; bis tīcto & bysso retorta opere polymito. Duas oras iunctas habebit in vtroq; latere summitatū: vt in vnū redeāt. Ipsa quoq;

ויקחו אליך שמן זית זך כתית
למאור להעלת נר תמיד׃ באהל
מועד מחוץ לפרכת אשר
על העדת יערך אתו אהרן
ובניו מערב עד בקר לפני
יהוה חקת עולם לדרתם מאת
בני ישראל׃

Cap. xxviij.

ואתה
הקרב אליך את אהרן אחיך
ואת בניו אתו מתוך בני
ישראל לכהנו לי אהרן נדב
ואביהוא אלעזר ואיתמר בני
אהרן׃ ועשית בגדי קדש לאהרן
אחיך לכבוד ולתפארת׃
ואתה תדבר אל כל חכמי לב
אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו
את בגדי אהרן לקדשו לכהנו
לי׃ ואלה הבגדים אשר יעשו
חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ
מצנפת ואבנט ועשו בגדי קדש
לאהרן אחיך ולבניו לכהנו לי׃
והם יקחו את הזהב ואת התכלת
ואת הארגמן ואת תולעת השני
ואת השש׃ ועשו את האפד זהב
תכלת וארגמן תולעת שני ושש
משזר מעשה חשב׃ שתי
כתפת חברת יהיה לו אל שני
קצותיו וחבר׃ וחשב אפדתו

Interp. chal.

vt afferant tibi oleum mundissimū de oliuis cōtusis vt luceat: vt incendantur lucerne semper. In tabernaculo federis extra velum quod est ante testamentū ordinabit eas aaron a vespere vsq; ad mane coram domino: ritu perpetuo in generationibus suis a filijs israel. Cap. 28.

Tu autem applica ad te aaron fratrē tuum: τ filios eius cum eo de medio filioꝝ israel: vt ministrent coram me aaron nadab τ abiu eleazar τ ithamar filij aaron. Faciesq; vestes sanctas aaron fratri tuo in gloriā τ decorem. Et tu loquere cum oībus sapientibus corde: quos impleui spiritu sapientie: vt faciant vestes aaron: vt sanctificetur ad ministrandū coram me. Et he sunt vestes quas facient: rationale τ suphumerale: pallium τ tunicas strictas: cidarim τ baltea. Facientq; vestes sanctas aaron τ filijs eius: vt ministrent coram me. Et illi accipient aurū τ hyacinthum τ purpuram τ coccinum τ byssum. τ facient suphumerale ex auro τ argento τ purpura τ coccino τ bysso retorta opere artificis. Duo humeruli coniuncti erunt ei: in duobus lateribus eius coniungentur. et balteus ornatus eius

Ter. Heb.

אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה
זהב תכלת וארגמן ותולעת שני
ושש משזר׃ ולקחת את שתי
אבני שהם ופתחת עליהם
שמות בני ישראל׃ ששה
משמתם על האבן האחת ואת
שמות הששה הנותרים על האבן
השנית כתולדתם׃ מעשה
חרש אבן פתוחי חתם תפתח את
שתי האבנים על שמת בני
ישראל מסבת משבצות זהב
תעשה אתם׃ ושמת את שתי
האבנים על כתפת האפד אבני
זכרן לבני ישראל ונשא אהרן
את שמותם לפני יהוה על שתי
כתפיו לזכרן׃ ועשית משבצת
זהב׃ ושתי שרשרת זהב טהור
מגבלת תעשה אתם מעשה עבת
ונתתה את שרשרת העבתת על
המשבצת׃ ועשית חשן משפט
מעשה חשב כמעשה אפד
תעשנו זהב תכלת וארגמן
ותולעת שני ושש משזר
תעשה אתו׃ רבוע יהיה כפול זרת
ארכו וזרת רחבו׃ ומלאת בו
מלאת אבן ארבעה טורים אבן
טור אדם פטדה וברקת הטור

Primitiua heb.

אחד · יתר · שנה ילד עשה · פתח · סבב שבץ · עשה שום · בנה · טהר · גבל · נתן · שפט · רבע היה כפל

Trãsla. B. Hiero.

textura & cuncta opis varietas erit ex auro & hyacitho & purpura cocco[que] bis ticto & bysso retorta. Sumes[que] duos lapides onychinos: & sculpes in eis nomia filiorum israel. sex nomia in lapide vno: & sex reliqua in altero iuxta ordinē natiuitatis eorum. Opere sculptoris & celatura gēmarii sculpes eos nominibus filiorum israel inclusos auro at[que] circūdatos: & pones in vtro[que] latere suphumeralis: memoriale filiis israel: portabit[que] aaron noia corū corā dño super vtrum[que] humerū ob recordationē. Facies & vncinos ex auro: & duas catenulas auri purissimi sibiinuicem coherētes: quas inseres vncinis. Ratiōale quo[que] iudicii facies ope polymito iuxta texturā suphumeralis ex auro hyacintho & purpura cocco[que] bis tincto & bysso retorta. Quadrāgulū erit & duplex. Mēsurā palmi habebit tā in lōgitudie q[uam] ī latitudie. ponesq[ue] ī eo quattuor ordines lapidum. In primo versu erit lapis sardius & topazius &

Trãsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ὅ ἐστιν ἐπ᾽ αὐτῷ, κατὰ τὴν ποίησιν ἐξ αὐτοῦ ἔσται ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης. καὶ λήψῃ δύο λίθους σμαράγδους, καὶ γλύψεις ἐν αὐτοῖς τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ἓξ ὀνόματα ἐπὶ τὸν λίθον ἕνα. καὶ ἓξ ὀνόματα τὰ λοιπὰ ἐπὶ τὸν λίθον τὸν δεύτερον κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν, ἔργον λιθουργικῆς τέχνης. γλύμμα σφραγῖδος διαγλύψεις τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ θήσεις τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἐπωμίδος. λίθοι μνημοσυνόν εἰσι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἀναλήψεται ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐναντίον κυρίου ἐπὶ τῶν δύο ὤμων αὐτοῦ, μνημόσυνον περὶ αὐτῶν. καὶ ποιήσεις ἀσπιδίσκας ἐκ χρυσίου καθαροῦ. καὶ ποιήσεις δύο κροσσωτὰ ἐκ χρυσίου καθαροῦ, καταμεμιγμένα ἐν ἄνθεσιν ἔργον πλοκῆς. καὶ ἐπιθήσεις τὰ κροσσωτὰ τὰ πεπλεγμένα ἐπὶ τὰς ἀσπιδίσκας, κατὰ τὰς παρωμίδας αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμπροσθίων. καὶ ποιήσεις λόγιον τῶν κρίσεων ἔργον ποικιλτοῦ. κατὰ τὸν ῥυθμὸν τῆς ἐπωμίδος ποιήσεις αὐτὸ ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης ποιήσεις αὐτό. τετράγωνον ἔσται διπλοῦν, σπιθαμῆς τὸ μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος. καὶ καθυφανεῖς ἐν αὐτῷ ὕφασμα κατάλιθον τετράστιχον. στίχος λίθων ἔσται σάρδιον, τοπάζιον, καὶ σμάραγδος, ὁ στίχος

qđ est in ipso: scđm factionē ex ipso erit ex auro: et hyacintho: et purpura: et coccino filato: et bysso retorta. et accipies duos lapides smaragdos: et sculpes in ipsis nomina filioꝝ israel. sex nomina sup lapidē vnū. et sex noia reliqua sup lapidē secūdū iuxta gñationes eoꝝ: opus lapidarie artis. sculptura sigilli sculpes duos lapides in noib[us] filiorū israel. et pones duos lapides sup humeros suphumeralis. lapides memoriale sūt filiis israel. et portabit aaron noia filioꝝ israel corā domino sup duos humeros ei[us]: memoriale de ipsis. et facies vncinos ex auro puro. et facies duas catenulas ex auro puro: cōmixtas in florib[us] opus contexture. et impones catenulas coherentes sup vncinos: scđm suphumeralis eorū ex anterioib[us]. et facies rōnale iudicioꝝ op[us] variegatoris. scđm numeꝝ suphumeralis facies illud ex auro: et hyacintho: et purpura: et coccino filato: et bysso retorta facies illud: q̃drāgulū erit duplū: palmi lōgitudo: et palmi latitudo. et texes in eo texturā scđm lapidē q̃drioꝛdinē. ordo lapidū erit sardi[us]: topazi[us]: et smaragdus: ordo

C

Transla. Chal.

ודהמין תקוני דעלוהי כעובדיה מניה יהי דדהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר׃ ותסב ית
תרתין אבני בורלא ותגלוף עליהון שמהת בני ישראל׃ שתא משמהתהון על אבנא
חדא וית שמהת שתא דאשתארו על אבנא תניתא כתולדתהון׃ עובד אומן דאבן
טבא כתב מפרש כגלוף דעזקא תגלוף ית תרתין אבניא על שמהת בני ישראל משקען
מרמצן דדהב תעביד יתהון׃ ותשוי ית תרתין אבניא על כתפי אפודא אבני דוכרנא
לבני ישראל ויטול אהרן ית שמהתהון קדם יי על תרתין כתפוהי לדוכרנא׃ ותעביד
מרמצן דדהבא׃ ותרתין תכין דדהב דכי מתחמן תעביד יתהון עובד גדילו ותתן ית תכיא
גדילתא על מרמצתא׃ ותעביד חשן דינא עובד אומן כעובד אפודא תעבדיניה דדהבא
תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר תעביד יתיה׃ מרבע יהי עיף זרתא אורכיה
וזרתא פותיה׃ ותשלים ביה אשלמות אבן טבא ארבעה סדרין דאבן טבא סדרא
קדמאה סמקן ירקן וברקן סדרא

Primitiua chal.

גלף · שאר תנה יליד · טוב פרש גלף · שקע רמץ שוה · תרי נטל תכן · דכה תחם עבד · תכן דון עבד · רבע הוה פתה · שלם טוב רבע

Interp. chal.

qui est super illud sicut opus eius ex ipso erit ex auro hyacintho et purpura et coccino et bysso retorta. Tollesq[ue] duos lapides onychinos: et sculpes sup eos nomina filioꝝ israel. Sex noia super lapide vno: et reliqua sex noia sup lapide secūdo iuxta ordinē natiuitatis eoꝝ. Opere artificis lapidis preciosi scriptura distincta sicut sculptura que fit in anulis sculpes duos lapides per noia filiorum israel: circundatos et inclusos auro facies eos. Ponesq[ue] duos lapides sup humerulos suphumeralis: lapides memoriales filiis israel: portabitq[ue] aaron nomina eorum coram dño super duos humeros eius ob recordationem. Faciesq[ue] vncinos ex auro et duas catenulas auri mūdissimi sibi inuicem cohērentes: facies eas opere fimbriarum. et pones catenulas fimbriatas sup vncinos. Faciesq[ue] rationale iudicij opere artificis: iuxta opus superhumeralis facies illud: ex auro hyacintho et purpura et coccino et bysso retorta facies illud. Quadratū erit et duplicatū: mēsurā palmi habebit in longitudine ei[us]: et mēsurā palmi habebit in latitudine ei[us]. Et iplebis in eo ipletionē lapidis p̃ciosi: q̃ttuor ordines lapidū p̃ciosoꝝ. In p̃mo ordie erit sardi[us] topasi[us] et smaragd[us].

Trãsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ὁ εἷς. καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος, ἄνθραξ, καὶ σάπφειρος, καὶ ἴασπις. καὶ ὁ στίχος ὁ τρίτος, λιγύριον, καὶ ἀχάτης, καὶ ἀμέθυστος. καὶ ὁ στίχος ὁ τέταρτος, χρυσόλιθος, καὶ βήρυλλος, καὶ ὀνύχιον, περικεκαλυμμένα χρυσίῳ, καὶ συνδεδεμένα ἐν χρυσίῳ. ἔστωσαν κατὰ στίχον αὐτῶν, καὶ οἱ λίθοι ἔστωσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, δεκαδύο κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν. γλυφαὶ σφραγίδων ἑκάστου κατ᾽ ὄνομα ἔστωσαν εἰς τὰς δώδεκα φυλάς. καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον κροσσοὺς συμπεπλεγμένους, ἔργον ἁλυσιδωτὸν ἐκ χρυσίου καθαροῦ. καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον δύο δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπιθήσεις τοὺς δύο δακτυλίους τοὺς χρυσοῦς ἐπ᾽ ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τοῦ λογείου. καὶ ἐπιθήσεις τοὺς κροσσοὺς καὶ τὰ ἁλυσιδωτὰ τὰ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ λογείου. καὶ δύο κλίτη τῶν δύο κροσσῶν ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο ἐμπλόκια. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον. καὶ ποιήσεις δύο δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο πτερύγια τοῦ λογείου, ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀπ᾽ ἄκρου τοῦ ὀπισθίου τῆς ἐπωμίδος ἔσωθεν. καὶ ποιήσεις δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτοῦ, κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμβολὴν ἄνωθεν τῆς συνυφῆς τῆς ἐπωμίδος. καὶ σφίγξεις τὸ λογεῖον ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ᾽ αὐτοῦ εἰς τοὺς δακτυλίους τῆς ἐπωμίδος συνεχομένους ἐκ τῆς ὑακίνθου;

vn[us]. et ordo secūd[us]: carbūcul[us]: et saphirus: et iaspis. et ordo terti[us]: ligurius: et achates: et amethyst[us]: et ordo quartus: chrysolith[us]: et berill[us]: et onychin[us]: circūtecti auro: et colligati in auro. sint secūdū ordinē eoꝝ: et lapides sint ex noibus filioꝝ israel: duodeci scđm noia eoꝝ: sculpture sigilloꝝ cuiuslibet scđm nomē sint in duodeci trib[us]. et facies sup rōnale catenas cōnexas: opus catenarū ex auro puro. et facies sup rōnali duos anulos aureos. et impones duos anulos aureos sup vtraq[ue] initia rōnalis. et impones catenas et catenata auri sup duos anulos sup vtraq[ue] latera rōnalis. et duo latera duaꝝ catenaꝝ impones sup duas cōnexiōes. et impones sup humeros suphumeralis ex aduerso scđm faciem. et facies duos anulos aureos. et impones sup duas alas rōnalis: in sūmitatē a sūmitate posteriori suphumeralis intrinsec[us]. et facies duos anulos aureos: et impones sup vtrosq[ue] humeros suphumeralis ab infra ei[us]: scđm faciem scđm copulationē desup cōtexture suphumeralis. et cōstriges rōnale ab anulis qui in eo ad anulos suphumeralis cōstrictos et hyacintho:

D

E

Trãsla. B. Hiero.

smaragdus. In secundo carbūculus & saphirus & iaspis. In tertio ligurius achates & amethystus. In quarto chrysolithus onychinus & berillus. Inclusi auro erunt per ordines suos: habebunt[que] noia filiorum israel: duodecim nominibus celabuntur singuli lapides nominibus singulorum per duodecim tribus. Facies in rationali catenas sibiinuicem coherentes ex auro purissimo & duos anulos aureos: quos pones in vtra[que] rationalis sūmitate: catenas[que] aureas iunges anulis qui sūt in marginibus eius: & ipsarum catenarum extrema duobus copulabis vncinis in vtro[que] latere suphumeralis qđ rōnale respicit. Facies & duos anulos aureos: quos pōes in summitatibus rationalis & in oris: que e regiōe sūt suphumeralis & posteriora eius aspiciūt: necnō & alios duos anulos aureos: q ponendi sunt in vtro[que] latere suphumeralis deorsū: qđ respicit cōtra faciē iūcture iferioris: vt aptari possit cū suphumerali: & strigatur rōnale anulis suis cum anulis suphumeralis vitta hyacinthina:

Ter. Heb.

האחד׃ והטור השני נפך ספיר
ויהלם׃ והטור השלישי לשם
שבו ואחלמה׃ והטור הרביעי
תרשיש ושהם וישפה משבצים
זהב יהיו במלואתם׃ והאבנים
תהיין על שמת בני ישראל
שתים עשרה על שמתם פתוחי
חותם איש על שמו תהיין לשני
עשר שבט׃ ועשית על החשן
שרשת גבלת מעשה עבת זהב
טהור׃ ועשית על החשן שתי
טבעות זהב ונתת את שתי
הטבעות על שני קצות החשן׃
ונתתה את שתי עבתת הזהב על
שתי הטבעת אל קצות החשן׃
ואת שתי קצות שתי העבתת
תתן על שתי המשבצות ונתתה
על כתפות האפוד אל מול פניו׃
ועשית שתי טבעות זהב ושמת
אתם על שני קצות החשן על
שפתו אשר אל עבר האפוד
ביתה׃ ועשית שתי טבעות זהב
ונתתה אתם על שתי כתפות
האפוד מלמטה ממול פניו לעמת
מחברתו ממעל לחשב האפוד׃
וירכסו את החשן מטבעתו אל
טבעת האפוד בפתיל תכלת

Primitiua heb.

ספר · הלם שלש · שבה חלם · שבץ · היה מלא · פתח · חתם שנה · עשה · טהר שנה · נתן · קצה · נתן · בנה · עשה שום · שפה אפד · חבר עלה · רכס · פתל

Transla. Chal.

חד׃ וסדרא תנינא אזמרגדין ושבזיז וסבהלום׃ וסדרא תליתאה קנכירי טרקיא ועין
עגלא׃ וסדרא רביעאה כרום ימא ובורלא ופנתירי מרמצן בדהב יהון באשלמותהון׃
ואבניא יהוין על שמהת בני ישראל תרתא עשרה על שמהתהון כתב מפרש כגלוף
דעזקא גבר על שמיה יהוין לתריסר שבטין׃ ותעביד על חושנא תכין מתחמן
עובד גדילו דדהב דכי׃ ותעביד על חושנא תרתין עזקן דדהב ותתן ית תרתין עזקתא
על תרין סטרי חושנא׃ ותתן ית תרתין גדילן דדהב על תרתין עזקתא בסטרי חושנא׃
וית תרתין גדילן דעל תרתין סטרוהי תתן על תרתין מרמצתא ותתן על כתפי אפודא
לקביל אפוהי׃ ותעביד תרתין עזקן דדהב ותשוי יתהון על תרין סטרי חושנא על
שפתיה די לעברא דאפודא מלגיו׃ ותעביד תרתין עזקן דדהב ותתן יתהון על תרין
כתפי אפודא מלרע מלקביל אפוהי לקביל בית לופי מעילוי להמין אפודא׃
ויחדון ית חושנא מעזקתיה לעזקת אפודא בחוטא דתכלתא

Interp. chal.

Et in secūdo ordine carbunculus saphirus et iaspis. In tertio ordine ligurius achates et amethystus. In quarto autē ordine chrysolithus onychinus et berillus: inclusi auro erunt in celaturis suis. Lapides autē erunt duodecim iuxta nomina filioꝝ israel: sculpti scriptura distincta sicut sculptura anuli: singuli lapides per nomina singuloꝝ erunt per duodecim tribus. Faciesq[ue] in rationali catenulas sibi inuicem coherentes opere fimbriarum ex auro mundissimo. et facies super rationale duos anulos ex auro: et pones duos anulos in duobus lateribus rationalis. Et pones duas fimbrias aureas in duobus anulis in lateribus rationalis: et duas fimbrias que sunt in duob[us] lateribus eius pones super duos vncinos: et pones in humerulis suphumeralis contra faciē eius. Et facies duos anulos aureos: et pones eos in duobus lateribus rationalis que sunt in ore eius: q̃ est e regiōe suphūeralis intrinsec[us]. Faciesq[ue] duos anulos aureos et pones eos in duob[us] hūerulis suphumeralis inferius cōtra faciē suā e regione iūcture eius super balteū suphumeralis. et cōiungēt rōnale ex anulis suis ad anulos suphumeralis vitta hyacinthina

Primitiua chal.

רמץ היה שלם · הוה תרי פרש · גלף עבד תכן · תחם דכה נתן · רמץ · עבד שוה · שפה · ארע לפף עלה · אחד

vt maneat iũctura fabrefacta: & a seiuicẽ rõnale & suphumerale nequeant separari. Portabitq; aarõ noĩa filiorũ israel in rationali iudicii super pectus suum: qñ igredietur sanctuariũ memoriale corã dño in eternũ. Pões autem in rationali iudicii doctrinam & veritatem: que erũt in pectore Aaron qñ ingredietur coram domino: & gestabit iudicium filiorum israel in pectore suo in cõspectu dñi semp. Facies & tunicã suphumeralis totã hyacinthinã: i cuius medio supra erit capitiũ & ora per gyrum eius textilis: sicut fieri solet i extremis vestiũ partibus: ne facile rumpantur. Deorsũ vero ad pedes eiusdẽ tunice p circuitũ quasi malapunica facies ex hyacintho & purpura & cocco bis tincto & bysso retorta: mixtis in medio tintinabulis: ita vt tintinabulũ sit aureũ & malũpunicũ: rursũq; tintinabulũ aliud aureũ & malũpunicũ. Et vestietur ea aarõ in officio misterii vt audiatur sonit' qñ igreditur & egreditur sãctuariũ i cõspectu dñi: & non moriatur. Facies & laminã d' auro purissimo i q' sculpes ope celatoris sctm' dño. Ligabisq; eam vitta hyacinthina: & erit super tiaram imminens fronti pontificis. Portabitq; aaron iniquitates

Interp. chal.

vt sit super balteũ superhumeralis: & nõ auferat rationale a superhumerali. Et portabit aaron nomina filiorũ israel in rationali iudicii super cor suũ: cum ingressus fuerit in sanctuarium in memoriã corã dño semp. Ponesq; in rationale iudicii vrim & thumim: et erunt sup cor aaron cum ingressus fuerit corã dño. Portabitq; aaron iudiciũ filiorũ isrl' sup cor suũ corã dño semper. Faciesq; palliũ superhumeralis totum hyacinthinũ: & erit capitium eius duplicatum intrinsecus. Ora erit capitio: eius per gyrum opere textoris: sicut os lorice erit ei: vt non rũpatur. Faciesq; in inferiori parte p circuitũ malagranata ex hyacintho et purpura & coccino: & tintinabula aurea in medio eorũ p circuitũ. Tintinabulũ aureũ & malũgranatũ: tintinabulũ aureũ & malũgranatũ in iferiori pte pallii per circuitũ. Eritq; sup aarõ qñ ministrauerit: & audietur sonit' eius qñ ingredietur in sanctuariũ corã dño & qñ egressus fuerit: & nõ morietur. Faciesq; laminã ex auro mũdissimo: & sculpes sup ea scriptura distincta: sanctũ dño. Ponesq; eã sup vittã hyacinthinã: & erit sup tiarã: e regione tiare erit. Eritq; sup frontẽ aarõ imminẽs oculis: & portabit aaron iniquitates coꝝ

eorũ que obtulerũt: & sanctificauerũt filii israel in cunctis muneribus & donariis suis. Erit aũt lamina sp' i' fronte eius: vt placatus sit ei dñs. Stringesq; tunicã bysso: & tiaram byssinam facies & balteum opere plumarii. Porro filiis aaron tunicas lineas parabis & balteos ac tiaras in gloriam & decorem: vestiesq; his omnibus aaron fratrem tuum & filios eius cum eo: & cũctorum consecrabis manus: sctificabisq; illos: vt sacerdotio fũgãtur mihi. Facies & feminalia linea: vt operiãt carnem turpitudinis sue a renibus vsq; ad femora: & vtẽtur eis aaron & filii eius quando ingredientur tabernaculũ testimonii: vel qñ appropiquãt ad altare: vt ministrent in sanctuario: ne iniqtatis rei moriãtur. Legitimũ sepiternũ erit aarõ & semi ei' p' eũ.

Ca. 29.

Sed & hoc fa cies vt mihi i sacerdotio cõsecrẽtur. Tolle vitulum de armento & arietes duos immaculatos panesq; azymos & crustulã absq; fermẽto: q' cõspsa sint oleo: lagana quoq; azyma oleo lita. De simila triticea cuncta facies: & posita in canistro offeres. vitulum autem & duos arietes &

Interp. chal.

que sanctificauerũt filii israel in cunctis muneribus sanctificationũ eoꝝ. Eritq; semp sup frontẽ eius imminẽs oculis: in beneplacitũ eis corã dño. Stringesq; tunicã bysso: & facies tiarã de bysso: & balteum facies opere polymitarii. Et filiis aarõ facies tunicas: et facies eis baltea: & mitras facies eis in honorẽ et decorẽ. Induesq; ea aaron fratrẽ tuũ & filios eius cũ eo: & vnges eos & offeres oblationes eoꝝ: sanctificabisq; illos vt ministrent corã me. Et facies eis femoralia ex bysso vt operiãt carnẽ turpitudinis sue: a lũbis vsq; ad femora erunt. Eruntq; sup aaron & super filios eius qñ ingredientur in tabernaculũ federis: aut qñ accedent ad altare vt ministrẽt in sanctuario: et nõ suscipient peccatũ ne moriãtur. Legitimũ sempiternũ erit ei & filiis eius post eum. Ca. 29.

Et hoc est verbum quod facies eis: vt sanctifices eos ad ministrandum coram me. Tolle vitulum vnum de armento & arietes duos immaculatos: panemq; azymum & placentas azymas cõspersas oleo et lagana azyma lita oleo de simila tritici facies ea. Ponesq; ea in canistro vno & offeres ea in canistro: et vitulum & duos arietes &

וְאֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו תַּקְרִיב אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְרָחַצְתָּ אֹתָם בַּמָּיִם׃ וְלָקַחְתָּ אֶת הַבְּגָדִים וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת אַהֲרֹן אֶת הַכֻּתֹּנֶת וְאֵת מְעִיל הָאֵפֹד וְאֶת הָאֵפֹד וְאֶת הַחֹשֶׁן וְאָפַדְתָּ לוֹ בְּחֵשֶׁב הָאֵפֹד׃ וְשַׂמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וְנָתַתָּ אֶת נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ עַל הַמִּצְנָפֶת׃ וְלָקַחְתָּ אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְיָצַקְתָּ עַל רֹאשׁוֹ וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ׃ וְאֶת בָּנָיו תַּקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּם כֻּתֳּנֹת׃ וְחָגַרְתָּ אֹתָם אַבְנֵט אַהֲרֹן וּבָנָיו וְחָבַשְׁתָּ לָהֶם מִגְבָּעֹת וְהָיְתָה לָהֶם כְּהֻנָּה לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִלֵּאתָ יַד אַהֲרֹן וְיַד בָּנָיו׃ וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַפָּר לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְסָמַךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּר׃ וְשָׁחַטְתָּ אֶת הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְלָקַחְתָּ מִדַּם הַפָּר וְנָתַתָּה עַל קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעֶךָ וְאֶת כָּל הַדָּם תִּשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃ וְלָקַחְתָּ אֶת כָּל הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֵת הַיֹּתֶרֶת עַל הַכָּבֵד וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחָה׃ וְאֶת בְּשַׂר הַפָּר וְאֶת עֹרוֹ וְאֶת פִּרְשׁוֹ תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ מִחוּץ

aaron ac filios eius applicabis ad ostium tabernaculi testimonii. Cumque laueris patrē cū filiis suis aqua: indues aaron vestimētis suis. i. linea & tunica & superhumerali & rōnali quod constringes balteo: & pones tiaram in capite eius & laminam sanctam sup tiaram: & oleum vnctiōis fundes super caput eius: atq; hoc ritu cōsecrabitur. Filios quoq; illius applicabis: & indues tunicis lineis: cingesq; balteo aaron scilicet & liberos eius: & impones eis mitras. eruntq; sacerdotes mihi religione perpetua. Postq̄ initiaueris manꝰ eorū: applicabis & vitulum coram tabernaculo testimonii. Imponētq; aarō & filii eius manus sup caput illius: & mactabis eum in conspectu dñi iuxta ostiū tabernaculi testimonii: sumptūq; de sāguine vituli pones sup cornua altaris digito tuo: reliquum autem sanguinē fundes iuxta basim eius. Sumes & adipem totū qui operit intestina & reticulū iecoris ac duos renes & adipem qui sup eos ē: & offeres incensum super altare: carnes vero vituli & corium & fimum cōbures foris extra

Interp. chal.

Aaron quoq; et filios eius applicabis ad hostium tabernaculi federis: et lauabis eos aquis: et tolles vestimenta: induesq; aaron tunica et pallio superhumeralis et superhumerali et rationali: et ornabis eū balteo superhumeralis. et pones tiaram sup caput eius: et pones coronam sanctā super tiaram. Tollesq; oleū vnctionis et fundes super caput eius: et vnges eum. Filios quoq; eius applicabis et indues eos tunicis: et cinges balteis aaron et filios eius. Et ornabis eos mitris: et erit eis sacerdotium in pactum perpetuū. Et offeres oblationem aaron et oblationem filiorum eius: offeresq; vitulum coram tabernaculo federis: et imponent aaron et filii eius manus suas super caput vituli. Immolabisq; vitulū coram domino in hostio tabernaculi federis. et tolles de sanguine vituli et pones super cornua altaris digito tuo: et totum sanguinem effundes ad fundamentum altaris. Collesq; omnem adipem qui operit intestina et reticulum qđ est sup iecur: et duos renes et adipē qui est sup eos: et incendes sup altare. Et carnes vituli et pellem eius et fimum eius combures igni extra

Transla. Chal.

לַמַּחֲנֶה חַטָּאת הוּא׃ וְאֶת הָאַיִל הָאֶחָד תִּקָּח וְסָמְכוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאָיִל׃ וְשָׁחַטְתָּ אֶת הָאָיִל וְלָקַחְתָּ אֶת דָּמוֹ וְזָרַקְתָּ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְאֶת הָאַיִל תְּנַתֵּחַ לִנְתָחָיו וְרָחַצְתָּ קִרְבּוֹ וּכְרָעָיו וְנָתַתָּ עַל נְתָחָיו וְעַל רֹאשׁוֹ׃ וְהִקְטַרְתָּ אֶת כָּל הָאַיִל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא לַיהוָה רֵיחַ נִיחוֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה הוּא׃ וְלָקַחְתָּ אֵת הָאַיִל הַשֵּׁנִי וְסָמַךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאָיִל׃ וְשָׁחַטְתָּ אֶת הָאַיִל וְלָקַחְתָּ מִדָּמוֹ וְנָתַתָּה עַל תְּנוּךְ אֹזֶן אַהֲרֹן וְעַל תְּנוּךְ אֹזֶן בָּנָיו הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וְזָרַקְתָּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְלָקַחְתָּ מִן הַדָּם אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ וּמִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְהִזֵּיתָ עַל אַהֲרֹן וְעַל בְּגָדָיו וְעַל בָּנָיו וְעַל בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ וְקָדַשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבָנָיו וּבִגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ׃ וְלָקַחְתָּ מִן הָאַיִל הַחֵלֶב וְהָאַלְיָה וְאֶת הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין

castra: eo q̄ p peccato sit. Vnū quoq; arietē sumes: super cuius caput ponent aaron & filii eius manus. quē cū mactaueris tolles de sanguine eius & fundes circa altare: ipsum āt arietem secabis in frusta: lotaq; intestina eius & pedes pones sup cōcisas carnes & super caput illius: & offeres totū arietē in incensum sup altare: oblatio est domino odor suauissimus victime domini. Tolles quoq; arietem alterum: super cuius caput Aaron & filii eius ponent manus. Quem cū immolaueris: sumes de sanguie eius: & pones super extremum auricule dextre aaron & filiorum eius: & super pollices manus eorum ac pedis dextri: fundesq; sanguinē sup altare per circuitum. Cūq; tuleris de sāguine qui est super altare & de oleo vnctiōis: asperges aaron & vestes eius filios & vestimenta eorum. Consecratisq; ipsis & vestibus tolles adipem de ariete & caudam & aruinā: que operit vitalia: ac reticulū iecoris & duos renes atq; adipem qui super eos ē: armūq; dextrum:

Interp. chal.

castra: expiatio enim est. et arietem vnum tolles: et imponent aaron et filii eius manus suas super caput arietis. Et immolabis arietē: et tolles sanguinē eius et asperges sup altare p circuitū. et arietē diuides per membra eius: et lauabis intestina eius et genua eius: et pones sup membra eius et sup caput eius. Et incendes totum arietē sup altare: holocaustū est corā dño: vt suscipiatur cum beneplacito: oblatio est corā dño. Tollesq; arietē scdm: et iponēt aaron et filii eius manꝰ suas sup caput arietis. et immolabis arietem: tollesq; de sanguine eius et pones in superiori parte auris aaron: et in superiori parte auris dextere filioꝝ eiūs: et super pollicem dextere manus eorum et super pollicem pedis dexteri eorum. Aspergesq; sanguinem super altare per circuitū. Et tolles de sanguine qui est super altare et de oleo vnctionis: et asperges super aaron et super vestes eius et super filios eius et super vestes filiorum eius cum eo. Et sanctificabitur ipse et vestes eius: et filii eius et vestes filiorum eius cū eo. Tollesq; de ariete adipem et caudam: et adipem qui operit intestina et reticulum iecoris et duos renes et adipem qui est super eos et armum dexterum:

Transla. Chal.

כי איל מלאים הוא׃ וככר לחם אחת וחלת לחם שמן אחת ורקיק אחד מסל המצות אשר לפני יהוה׃ ושמת הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו והנפת אתם תנופה לפני יהוה׃ ולקחת אתם מידם והקטרת המזבחה על העלה לריח ניחוח לפני יהוה אשה הוא ליהוה׃ ולקחת את החזה מאיל המלאים אשר לאהרן והנפת אתו תנופה לפני יהוה והיה לך למנה׃ וקדשת את חזה התנופה ואת שוק התרומה אשר הונף ואשר הורם מאיל המלאים מאשר לאהרן ומאשר לבניו׃ והיה לאהרן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל כי תרומה הוא ותרומה יהיה מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם תרומתם ליהוה׃ ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למשחה בהם ולמלא בם את ידם׃ שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבא אל אהל מועד לשרת בקדש׃ ואת איל המלאים תקח ובשלת את בשרו במקם קדש׃ ואכל אהרן ובניו את בשר האיל

eo q̃ sit aries consecratiõis: tortã q̃ panis vnius crustulã cõspersã oleo: laganum de canistro azymorum quod positũ ẽ in cõspectu dñi: pones q̃ oĩa super manus aaron & filiorũ eius: & sanctificabis eos eleuans corã dño. Suscipies q̃ vniuersa de mãib9 eorũ: & incẽdes sup altare in holocaustũ: odorẽ suauissimũ in cõspectu dñi: qa oblatio eius est. Sumes quoq̃ pectusculũ de ariete quo initiatus ẽ aaron: sanctificabis q̃ illud eleuatum corã domino: & cedet in partem tuam. Sctificabis q̃ & pectusculũ consecratum & armum: quem de ariete separasti: quo initiatus est aaron & filii eius. cedẽtq̃ in ptẽ aarõ & filiorũ eius iure ppetuo a filiis israel: quia primitiua sunt & initia de victimis eorũ pacificis que offerunt dño. Vestẽ aũt sctãm qua vtetur aaron habebunt filii eius post eũ: vt vngãtur in ea: & cõsecrentur manus eorum. Septem diebus vtetur illa q pôtifex p eo fuerit cõstitutus de filiis eius: & qui ingredietur tabernaculum testimonii: vt ministret i sãctuario. Arietẽ aũt consecratiõis tolles: & coques carnes eius i loco sãcto: quibus vescetur aaron & filii eius.

Primitiua chal. Interp. chal.

quoniã aries oblationũ est. et tortã panis vnã: τ placentã panis olei vnã: τ laganũ vnũ de canistro azymorũ qd est corã dño. Pones q̃ oĩa sup manus aaron et sup manus filiorũ eius. et eleuabis oĩa eleuatione corã dño. Et tolles ea de manibus eorũ: τ incendes in altari sup holocaustũ: vt suscipiatur cũ beneplacito coram dño: oblatio est corã dño. Sumes q̃ pectus de ariete oblationis aaron: τ eleuabis eum eleuatione corã dño: τ erit tibi in portionẽ. Sanctificabis q̃ pectus eleuationis τ armũ separationis: qd eleuatũ est τ qd separatũ de ariete oblationis aaron τ filiorũ eius. Eritq̃ aaron τ filiis eius in statutũ eternum a filiis israel: qz separatio est: et separatio erit a filiis israel de victimis sanctificationũ suarũ: separatio eorum corã dño. Uestimẽta aũt sancta que sunt aaron: erunt filiis eius post eum: vt vnguantur in eis: τ offerãtur in eis oblationes eorũ. Septẽ diebus induetur eis sacerdos qui vngẽdus est pro eo de filiis eius. qui intrabit in tabernaculum federis vt ministret in sanctuario. Arietem autẽ oblationum tolles: τ coques carnem eius in loco sancto. et comedent aaron τ filii eius carnem arietis

ואת הלחם אשר בסל פתח אהל מועד׃ ואכלו אתם אשר כפר בהם למלא את ידם לקדש אתם וזר לא יאכל כי קדש הם׃ ואם יותר מבשר המלאים ומן הלחם עד הבקר ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא׃ ועשית לאהרן ולבניו ככה ככל אשר צויתי אתכה שבעת ימים תמלא ידם׃ ופר חטאת תעשה ליום על הכפרים וחטאת על המזבח בכפרך עליו ומשחת אתו לקדשו׃ שבעת ימים תכפר על המזבח וקדשת אתו והיה המזבח קדש קדשים כל הנגע במזבח יקדש׃ וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה שנים ליום תמיד׃ את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים׃ ועשרן סלת בלול בשמן כתית רבע ההין ונסך רביעת ההין יין לכבש האחד׃ ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר וכנסכה תעשה לה לריח ניחח אשה ליהוה׃ עלת תמיד לדרתיכם פתח

Panes quoq̃ qui sunt in canistro in vestibulo tabernaculi testimonii comedent: vt sit placabile sacrificium: & sãctificẽtur offerentiũ manus. Alienigena nõ vescetur ex eis: qa sancti sũt. Et si remãserit de carnibus consecratis siue de panibus vsq̃ mane: cõbures reliquias igni. Non comedentur: quia sanctificata sunt. Omnia que precepi tibi facies sup Aaron & filiis eius. Septẽ diebus cõsecrabis manus eorũ. & vitulũ pro pctõ offeres p singulos dies ad expiandum. Mũdabis q̃ altare cũ immolaueris expiatiõis hostiã: & vnges illud in sctificationẽ. Septẽ diebus expiabis altare & sanctificabis: & erit sanctum sanctorum. Ois qui tetigerit illud sanctificabitur. Hoc ẽ quod facies in altari. Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter: vnũ agnum mane & alterum vespe: decimã partẽ simile cõsperse oleo tuso: qd hẽat mẽsuram quartã ptẽ hin: & vinũ ad libãdũ eiusdẽ mẽsure in agno vno. Alterũ vero agnũ offeres ad vesperam iuxta ritum matutine oblationis: iuxta ea que diximus in odorem suauitatis. Sacrificium est domino deo oblatiõe perpetua in generationes vestras ad ostium

Trãsla. Chal. Interp. chal. Primitiua chal.

et panẽ qui est in canistro in ostio tabernaculi federis. Et comedẽt ea q̃bus placabiles erunt: vt offerantur oblationes eorũ: vt sanctificentur. alienus aũt nõ vescetur eis: qz sanctificata sunt. et si remanserit de carne oblationũ τ de pane vsq̃ mane: cõburetur qd remanserit igni. Non comedetur: qz sanctificatũ est. Facies q̃ aaron τ filiis eius iuxta oĩa q̃ precepi tibi. septẽ diebus offeres oblationes eorũ. Uitulũ autẽ qd est p̃ peccato facies cotidie pro expiationib9. et mũdabis altare cum expiaueris sup illud: τ vnges illud vt sanctificetur. Septẽ diebus expiabis sup altare: τ sanctificabis illud: τ erit altare sanctus sanctorũ: oĩs qui tetigerit altare sanctificabitur. Et hoc est qd facies in altari. agnos anniculos duos p singulos dies iugiter. Agnũ vnũ facies mane: τ agnum secundũ facies in vespere: τ decimã partẽ simile cõsperse oleo contuso qd habeat quartã partẽ hin. Et vinum pro libamine quartã partẽ hin in agnũ vnũ. Et alterum agnum facies ad vesperam: sicut sacrificiũ matutinũ et sicut libamen eius facies ei: vt oblatio suscipiatur cum beneplacito coram domino: holocaustus iugis in generationibus vestris in ostio

אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר
אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה לְדַבֵּר אֵלֶיךָ
שָׁם׃ וְנֹעַדְתִּי שָׁמָּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְנִקְדַּשׁ בִּכְבֹדִי׃ וְקִדַּשְׁתִּי אֶת
אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת
אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו אֲקַדֵּשׁ לְכַהֵן לִי׃
וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי
לָהֶם לֵאלֹהִים׃ וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי
אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשָׁכְנִי
בְתוֹכָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃

Cap. xxx.

וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר קְטֹרֶת עֲצֵי
שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ׃ אַמָּה אָרְכּוֹ
וְאַמָּה רָחְבּוֹ רָבוּעַ יִהְיֶה וְאַמָּתַיִם
קֹמָתוֹ מִמֶּנּוּ קַרְנֹתָיו׃ וְצִפִּיתָ
אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת גַּגּוֹ וְאֶת
קִירֹתָיו סָבִיב וְאֶת קַרְנֹתָיו
וְעָשִׂיתָ לּוֹ זֵר זָהָב סָבִיב׃ וּשְׁתֵּי
טַבְּעֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה לּוֹ מִתַּחַת לְזֵרוֹ
עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו תַּעֲשֶׂה עַל שְׁנֵי
צִדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים לְבַדִּים
לָשֵׂאת אֹתוֹ בָּהֵמָּה׃ וְעָשִׂיתָ אֶת
הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם
זָהָב׃ וְנָתַתָּה אֹתוֹ לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת
אֲשֶׁר עַל אֲרֹן הָעֵדֻת לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת
אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ
שָׁמָּה׃ וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן

tabernaculi testimonii coram domino: vbi constituam vt loqr ad te: Ibiq; precipiam filiis israel: & sctificabitur altare in gloria mea. Sanctificabo & tabernaculũ testimonii cum altari & aarõ cũ filiis suis: vt sacerdotio fungãtur mihi. Et habitabo in medio filiorum israel: eroq; eis deus: & scient q̃ ego dominus deus eorum: qui eduxi eos de terra egypti: vt manerem inter illos: ego dñs deus ipsorum. Ca. 30.

Facies quoq; altare ad adolẽdũ thymiama de lignis sethim: habẽs cubitũ lõgitudinis & alterũ latitudinis .i. quadrãgulũ & duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipso pcedẽt: vestiesq; illud auro purissimo: tam craticulã eius q̃ parietes per circuitum & cornua. Faciesq; ei coronã aureolã p gyrum: & duos anulos aureos sub corona per singula latera vt mittantur in eos vectes: & altare portetur. Ipsos quoq; vectes facies de lignis sethim: & inaurabis. Ponesq; altare contra velum quod ante arcã pẽdet testimonii corã ppiciatorio quo tegitur testimonium: vbi loquar tibi: & adolebit incensũ super eo aaron

τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔναντι κυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ, ὥστε λαλῆσαί σοι. καὶ τάξομαι ἐκεῖ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν δόξῃ μου. καὶ ἁγιάσω τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀαρών, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἁγιάσω, ἱερατεύειν μοι. καὶ ἐπικληθήσομαι ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός, καὶ γνώσονται, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, ὁ ἐξαγαγὼν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐπικληθῆναι αὐτοῖς, καὶ θεὸς εἶναι αὐτῶν. Ca. 30.

Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον θυμιάματος, ἐκ ξύλων ἀσήπτων ποιήσεις αὐτό, πήχεος τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖρος, τετράγωνον ἔσται, καὶ δύο πήχεων τὸ ὕψος· ἐξ αὐτοῦ ἔσται τὰ κέρατα αὐτοῦ. καὶ καταχρυσώσεις αὐτὸ χρυσίῳ καθαρῷ, τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ, καὶ τοὺς τοίχους αὐτοῦ κύκλῳ, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις αὐτῷ στεφάνην στρεπτὴν χρυσῆν κύκλῳ, καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς καθαροὺς ποιήσεις αὐτῷ ὑπὸ τὴν στεφάνην τὴν στρεπτὴν αὐτοῦ, εἰς τὰ δύο κλίτη ποιήσεις ἐν τοῖς δυσὶ πλευροῖς. καὶ ἔσονται ψαλίδες ταῖς σκυτάλαις, ὥστε αἴρειν αὐτὸ ἐν αὐταῖς. καὶ ποιήσεις σκυτάλας ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτὰς χρυσίῳ. καὶ θήσεις αὐτὸ ἀπέναντι τοῦ καταπετάσματος, τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ. καὶ θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ ἀαρὼν

Privitiua chal. — Interp. chal.

tabernaculi federis coram dño: vbi constituam verbum meuz vobis: vt loquatur ibi tecum. Et constituã verbum meum ibi filiis israel: & sanctificabor in gloria mea. sanctificaboq; tabernaculum federis & altare. Aaron quoq; & filios eius sanctificabo: vt ministrent coram me. Et habitare faciam maiestatẽ meam in medio filiorum israel: & ero eis in deum. Et scient quia ego dñs deus eorum: qui eduxi eos de terra egypti: vt maneret maiestas mea inter illos: ego dominus deus eorum. Ca. 30.

Et facies altare ad adolenduz super illo incensum aromatum: de lignis setim facies illud. Longitudo eius erit vnius cubiti: & latitudo eius vnius cubiti: quadrangulũ erit: & duos cubitos habebit in altitudine: ex ipso erunt cornua eius. Cooperiesq; illud auro mundissimo tectuz eius & parietes per circuitum & cornua eius. Faciesq; ei circulum aureũ per gyrum. et duos anulos aureos facies ei sub circulo eius in duobus angulis eius et in duobus lateribus eius: eruntq; loca vectibus: vt portetur in eis. Faciesq; vectes de lignis setim: et cooperies eos auro. ponesq; illud ante velũ qđ est iuxta arcam testimonij coram propiciatorio qđ est sup testamentũ: vbi constituam verbum meuz tibi. Et adolebit super eo aaron

Transla. Chal. Ca. xxx.

θυμίαμα σύνθετον λεπτὸν τὸ πρωῒ πρωΐ· ὅταν ἐπισκευάζῃ τοὺς λύχνους, θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ὅταν ἐξάπτῃ ἀαρὼν τοὺς λύχνους ὀψέ, θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ. θυμίαμα ἐνδελεχισμοῦ διαπαντὸς ἔναντι κυρίου εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. καὶ οὐκ ἀνοίσετε ἐπ' αὐτοῦ θυμίαμα ἕτερον, κάρπωμα καὶ θυσίαν, καὶ σπονδὴν οὐ σπείσετε ἐπ' αὐτοῦ. καὶ ἐξιλάσεται ἀαρὼν ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ· ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἐξιλασμοῦ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ καθαριεῖ αὐτὸ εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν· ἅγιον τῶν ἁγίων ἐστὶ τῷ κυρίῳ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἐὰν λάβῃς συλλογισμὸν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν, καὶ δώσουσιν ἕκαστος λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται ἐν αὐτοῖς πτῶσις ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν. καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ δώσουσιν ὅσοι ἂν παραπορεύωνται τὴν ἐπίσκεψιν, τὸ ἥμισυ τοῦ διδράχμου, ὅ ἐστι κατὰ τὸ δίδραχμον τὸ ἅγιον· εἴκοσι ὀβολοὶ τὸ δίδραχμον, τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ διδράχμου εἰσφορὰ κυρίῳ. πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, δώσουσι τὴν εἰσφορὰν τῷ κυρίῳ. ὁ πλουτῶν οὐ προσθήσει, καὶ ὁ πενόμενος οὐκ ἐλαττονήσει ἀπὸ τοῦ ἡμίσους τοῦ διδράχμου ἐν τῷ διδόναι τὴν εἰσφορὰν κυρίῳ ἐξιλάσασθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. καὶ λήψῃ τὸ ἀργύριον τῆς εἰσφορᾶς παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ δώσεις αὐτὸ εἰς τὸ κάτεργον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἔσται τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ

Leui. 17. c. Infer. 1. a. Infer. 38. g. Eze. 45. d.

suaue fragrans. Mane qñ cõponet lucernas incendet illud: & quando collocat eas ad vesperum vret thymiama sempiternum corã dño in gñationes vestras. Non offeretis sup eo thymiama compositionis alterius nec oblationẽ & victimam: nec libabitis. Et deprecabitur aarõ sup cornua eius semel p annũ in sanguine qđ oblatum est pro peccato: & placabit super eo ĩ generationibus vestris. Sãctum sanctorũ erit dño. Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Quando tuleris summam filiorũ israel iuxta numerum: dabunt singuli preciũ pro animabus suis dño & nõ erit plaga in eis cũ fuerĩt recẽsiti. Hoc aũt dabit oĩs qui transit ad nomen: dimidiũ sicli iuxta mensurã tẽpli. Siclus viginti obolos habet. Media pars sicli offeretur domino. Qui habetur in numero a viginti annis & supra: dabit preciũ. Diues non addet ad mediũ sicli: & pauper nihil minuet. Susceptãq; pecuniam que collata est a filiis israel: trades in vsus tabernaculi testimonii:

קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר
בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה׃
וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרֹת בֵּין
הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד
לִפְנֵי יְהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם׃ לֹא תַעֲלוּ
עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה
וְנֶסֶךְ לֹא תִסְּכוּ עָלָיו׃ וְכִפֶּר אַהֲרֹן
עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם
חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה
יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה׃ וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ כִּי תִשָּׂא
אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם
וְנָתְנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לַיהוָה
בִּפְקֹד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף
בִּפְקֹד אֹתָם׃ זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֹבֵר
עַל הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל
מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיהוָה׃ כֹּל
הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
וָמַעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת יְהוָה׃ הֶעָשִׁיר
לֹא יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט
מִמַּחֲצִית הַשָּׁקֶל לָתֵת אֶת
תְּרוּמַת יְהוָה לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם׃
וְלָקַחְתָּ אֶת כֶּסֶף הַכִּפֻּרִים מֵאֵת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל עֲבֹדַת
אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל

Transla. Chal. — Interp. chal. — Privitiua chal.

incensum thymiamatũ mane mane: quando cõponet lucernas incendet illud: & quando accenderit aaron lucernas ad vesperũ incendet illud incensum thymiamatuz iugiter coram dño in generationibus vestris. Non incendetis super eo incensum aromatũ extero ruz: neq; holocaustũ neq; munus: neq; libamen libabitis sup eo. Et propiciabit aaron sup cornua ei᷒ semel in anno de sanguine sacrificij quod fit pro expiatione peccati. Semel in anno ppiciabitur sup eo in gñationibus vr̃is: sanctũ sctõꝝ est corã dño. Locutusq; est dñs cuz moyse: dicens. Qñ susceperis summã filioꝝ israel iuxta numerũ eoꝝ: dabũt singuli redemptionẽ aĩe sue corã dño: qñ numerabis eos. et nõ erit in eis mors: cũ recẽsueris eos. Hoc dabũt oẽs q̃ transibũt ad numerũ: dimidiũ sicli iuxta siclũ sanctuarij: viginti obolos habet siclus. dimidiũ sicli separabit corã dño. Ois q̃ transierit ad numerũ a viginti annis et supra dabit separationẽ coram dño. qui diues est non addet: & pauper nõ minuet a dimidio sicli: vt det separationẽ dñi ad placandum pro aĩabus vestris. Tollesq; argẽtũ ppiciationũ a filijs isr̃l: & trades illũ in ministeriũ tabernaculi federis: vt sit filiis israel

Trāsla. B. Hiero.

monimētū eorū corā domino: & propicietur aīabus eorū. Locutusq̧ est dñs ad moysen dicēs. Facies & labiū eneum cum basi sua ad lauandum: ponesq̧ illud inter tabernaculū testimonii & altare. Et missa aqua lauabūt in ea aaron & filii eius manus suas ac pedes: qn̄ ingressuri sunt tabernaculū testimonii: & quando accessuri sunt ad altare: vt offerant in eo thymiama domino ne forte moriantur. Legitimū sempiternū erit ipsi & semini eius p successiōes. locutusq̧ ē dominus ad moysen dicēs. Sume tibi aromata prime myrrhe & electe quingentos siclos: & cinamomi mediū.i. ducētos quinquaginta siclos: calami similiter ducentos quīquaginta siclos: casie aūt quingētos siclos in pondere sanctuarii: oleū de oliuetis mēsurā hin. Faciesq̧ vnctionis oleū sanctū vnguētū compositum opere vnguentarii: & vnges ex eo tabernaculum testimonii & arcā testamenti: mensamq̧ cum vasis suis: candelabrum & vtensilia eius: altaria thymiamatis & holocausti:

Interp. chal.

in memoriale coram dño: vt propicietur pro aīabus vestris. Locutusq̧ est dñs ad moysen dicēs. Faciesq̧ luterē ex ere & basim eius ex ere ad lauandū. & pones eum inter tabernaculū federis & altare: et pones ibi aquas: & sanctificabūt aaron & filii eius ex eo manus suas & pedes suos. Quādo ingressuri sunt tabernaculum federis sanctificabūtur aquis: & non morientur: aut quando accedent ad altare ad ministrandū: vt incendatur oblatio corā dño. Sanctificabūtq̧ pedes suos & manus suas: & non morientur. Et erit pactum legitimum ipsi et filiis eius per generationes suas. Locutusq̧ est dñs cum moyse dicens. Tu autē sume tibi aromata prime myrrhe mundissime quingentos siclos: & cinamomi aromatici dimidium.i. ducentos et quinquaginta siclos: & calami aromatici ducentos et quinquaginta siclos: & casie quingentos siclos in siclis sanctuarii: & oleum oliuarū mensurā hin plenā. Faciesq̧ illud oleum vnctionis sancte aromatizans opere aromatarii: oleum vnctionis sancte erit. Et vnges ex eo tabernaculum federis & arcam testamenti et mensam & oīa vasa eius: & candelabrū & vasa eius: et altare incensi aromatū: & altare holocausti

Trāsla. B. Hiero.

& vniuersā supellectilē: q̄ ad cultū eorū pertinet: sanctificabisq̧ oīa: & erunt sancta sctōrū. Qui tetigerit ea: sanctificabitur. Aaron & filios eius vnges: sanctificabisq̧ eos vt sacerdotio fungātur mihi. Filiis quoq̧ israel dices. Hoc oleū vnctionis sanctum erit mihi in generationes vestras. Caro hoīs nō vngetur ex eo & iuxta cōpositionē eius non facietis aliud: quia sctificatū est: & sanctū erit vobis. Homo quicunq̧ tale cōposuerit: & dederit ex eo alieno: exterminabitur de populo suo. Dixitq̧ dñs ad moysen. Sume tibi aromata: stacten & onychā: galbanum boni odoris: & thus lucidissimū: equalis ponderis erunt oīa. Faciesq̧ thymiama cōpositum opere vnguentarii mixtū diligēter & purum & sctificatiōe dignissimū. Cumq̧ in tenuissimum puluerē vniuersa contuderis: pones ex eo corā tabernaculo testimonii: in quo loco appebo tibi. Sctūm sanctorum erit vobis thymiama. Talem compositionē non facietis in vsus vestros: quia sanctum est dño. Homo quicunq̧ fecerit simile vt odore illius pfruatur: peribit de populis suis. Ca.31.

Locutusq̧ est dñs ad moysen dicens. Ecce vocaui ex nomine beseleel filium

Interp. chal.

et omnia vasa eius: et luterem & basim eius. Sanctificabisq̧ ea: & erunt sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit ea sanctificabit. Aaron quoq̧ & filios eius vnges: & sanctificabis eos vt ministrent coram me. Et cum filiis israel loqueris dicens. Oleum vnctionis sancte erit hoc corā me in generationes vestras. super carnem hominis non vngetur: & iuxta similitudinem eius non facietis aliud sicut illud: sanctum est: sanctumq̧ erit vobis. Vir qui tale cōposuerit: & qui dederit ex eo alieno: exterminabitur de populo suo. Dixitq̧ dñs ad moysen. Tolle tibi aromata: stacten et onychā & galbanū aromatizās & thus mundissimū equalis pōderis erūt. Faciesq̧ thymiama aromatū aromatizās opere aromatarii mixtū mūdissimū in sanctificatione. & cōtundes ex eo & cōminues: & pones ex eo corā testimonio in tabernaculo federis: vbi cōstituā verbum meū tibi. Sanctū sanctorū erit vobis: & thymiama aromatū qd̄ facies: non facietis vobis simile ei: sanctū erit tibi corā dño. Quicūq̧ fecerit tale ad odorandū in eo: exterminabit de pplo suo. Ca.31.

Locutusq̧ est dñs cum moyse: dicēs. Vide q̄ vocaui ex nomine beseleel filiū

Ter. Heb.

אורי בן חור למטה יהודה: ואמלא אתו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה: לחשב מחשבת לעשות בזהב ובכסף ובנחשת: ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עץ לעשות בכל מלאכה: ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן אחיסמך למטה דן ובלב כל חכם לב נתתי חכמה ועשו את כל אשר צויתך: את אהל מועד ואת הארן לעדת ואת הכפרת אשר עליו ואת כל כלי האהל: ואת השלחן ואת כליו ואת המנרה הטהרה ואת כל כליה ואת מזבח הקטרת: ואת מזבח העלה ואת כל כליו ואת הכיור ואת כנו: ואת בגדי השרד ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן: ואת שמן המשחה ואת קטרת הסמים לקדש ככל אשר צויתך יעשו: ויאמר יהוה אל משה לאמר: ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת כי אני יהוה מקדשכם: ושמרתם את השבת כי קדש הוא

Primitiua heb.: נטה · מלא · בין ידע לאך · עשה · נתן · צוה · יעד · כלה · נור · זבח · כון שרד · כהן · משח · צוה עשה · אמר · שמר · אות · דור · ידע קדש

Trāsla. B. Hiero.

huri filii hur de tribu iuda: & impleui eum spiritu dei: sapientia & intelligentia & scia in omni opere ad excogitādū quicqd fabrefieri potest ex auro & argēto & ere marmore & gemmis & diuersitate lignorū: dediq; ei socium ooliab filium achisamech de tribu dan. Et in corde ois eruditi posui sapientiā: vt faciant cuncta que precepi tibi: tabernaculū federis & arcam testimonii & ꝓpitiatoriū quod sup eam est: & cuncta vasa tabernaculi mēsamq; & vasa eius: candelabrum purissimum cum vasis suis: & altare thymiamatis & holocausti & oīa vasa eorū: labium cum basi sua: vestes sanctas in ministerio aaron sacerdoti & filiis eius: vt fūgantur officio suo in sacris: oleū vnctionis & thymiama aromatum in sanctuario. Omnia q̄ precepi tibi facient. Et locutus est dn̄s ad moysen dicens. Loquere filiis israel & dices ad eos. Videte vt sabbatum meum custodiatis: quia signum est inter me & vos in generationibus vestris: vt sciatis quia ego dominus: qui sctīfico vos. Custodite sabbatum. Sanctum est enim

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ὀυρὶ υἱοῦ ὤρ, τῆς φυλῆς ἰούδα, καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης ἐν παντὶ ἔργῳ διανοεῖσθαι, καὶ ἀρχιτεκτονεῖν ἐργάζεσθαι τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλκόν, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον τὸ νηστόν, καὶ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην, καὶ εἰς τὰ λιθουργικὰ ἔργα, καὶ εἰς τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύλων, ἐργάζεσθαι κατὰ πάντα τὰ ἔργα. καὶ ἐγὼ δέδωκα αὐτὸν καὶ τὸν ἐλιὰβ τὸν τοῦ ἀχισαμὰχ ἐκ φυλῆς δάν, καὶ παντὶ συνετῷ καρδίᾳ δέδωκα σύνεσιν, καὶ ποιήσουσι πάντα ὅσα συνέταξά σοι. τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, καὶ τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπ' αὐτῆς, καὶ τὴν διασκευὴν τῆς σκηνῆς, καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαράν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τὰς λειτουργικὰς ἀαρών, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἱερατεύειν μοι, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως τοῦ ἁγίου, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετειλάμην σοι, ποιήσουσι. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, καὶ σὺ λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, ὁρᾶτε, καὶ τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε· ἔστι γὰρ σημεῖον παρ' ἐμοὶ καὶ ἐν ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς· καὶ φυλάξεσθε τὸ σάββατον, ὅτι ἅγιον ἐστιν

B

C

E.20.b

Primitiua chal.

שלם · ידע · שלם · שכן · נור דהב · עלה · רבב עבד אמר · שבת נטר אות · דור ידע קדש · נטר

Transla. Chal.

אורי בר חור לשבטא דיהודה: ואשלמית עמיה רוח מן קדם יי בחכמתא ובסכלתנו ובמדע ובכל עבידא: לאלפא אומנון למעבד בדהבא ובכספא ובנחשא: ובאומנות אבן טבא לאשלמא ובנגרות אעא למעבד בכל עבידתא: ואנא הא יהבית עמיה ית אהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן ובלב כל חכימי לבא יהבית חכמתא ויעבדון ית כל דפקדתך: ית משכן זמנא וית ארונא לסהדותא וית כפורתא דעלוהי וית כל מני משכנא: וית פתורא וית מנוהי וית מנרתא דכיתא וית כל מנהא וית מדבחא דקטרת בוסמיא: וית מדבחא דעלתא וית כל מנוהי וית כיורא וית בסיסיה: וית לבושי שמושא וית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנוהי לשמשא: וית משחא דרבותא וית קטרת בוסמיא לקודשא ככל דפקדתך יעבדון: ואמר יי למשה למימר: ואת מליל עם בני ישראל למימר ברם ית יומי שביא דילי תטרון ארי את היא בין מימרי וביניכון לדריכון למדע ארי אנא יי מקדשכון: ותטרון ית שבתא ארי קודשא היא

Interp. chal.

huri filii hur de tribu iuda. et impleui eum spū a facie dei in sapientia in intellectu et in scientia ⁊ in omni opere: ad docendū artifices: vt faciant in auro ⁊ in argento ⁊ in ere: ⁊ in arte lapidis preciosi ad implendū celaturas ⁊ in arte fabri lignorū: vt faciant in omni opere. Ego autē ecce dedi cum eo ooliab filiū achisamech de tribu dan. Et in corde omniū sapientū corde dedi sapientiā: vt faciant omnia que precepi tibi. Tabernaculū federis ⁊ arcam ꝓ testimonio ⁊ propiciatoriū qđ est sup eam ⁊ oia vasa tabernaculi ⁊ mensam ⁊ vasa eius: ⁊ candelabrū mundissimum ⁊ omnia vasa eius: ⁊ altare incensi aromatū ⁊ altare holocausti ⁊ omnia vasa eius: ⁊ luterem ⁊ basim eius: ⁊ vestes ministerii ⁊ vestes sanctas aaron sacerdotis: ⁊ vestes filioꝝ eius vt ministrent: ⁊ oleum vnctionis ⁊ thymiama aromatū in sanctuario: iuxta omnia que precepi tibi facient. Aitq; dominus ad moysen dicens. Et tu loquere cum filiis israel dicens. Uerūtamen dies sabbatorum meorum custodite: quoniā signum est inter verbum meum ⁊ vos in generationes vestras: vt sciatis quia ego dominus qui sanctifico vos. Custodietisq; sabbatum: sanctum est enim

---

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ὑμῖν. ὁ βεβηλῶν αὐτό, θανάτῳ θανατωθήσεται· πᾶς ὅστις ποιήσει ἐν αὐτῷ ἔργον, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ αὐτῆς. ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ. πᾶς ὅστις ποιήσει ἔργον τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, θανατωθήσεται. καὶ φυλάξουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰ σάββατα ποιεῖν αὐτὰ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. διαθήκη αἰώνιος ἐν ἐμοὶ καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, σημεῖον ἐστιν αἰώνιον· ὅτι ἐν ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐπαύσατο καὶ κατέπαυσε. καὶ ἔδωκε μωυσῇ ἡνίκα κατέπαυσε λαλῶν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τῷ σινᾶ τὰς δύο πλάκας τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας γεγραμμένας τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ.

Ca. 32.

Καὶ ἰδὼν ὁ λαός, ὅτι κεχρόνικε μωυσῆς καταβῆναι ἐκ τοῦ ὄρους, συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ ἀαρών, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἀνάστηθι, καὶ ποίησον ἡμῖν θεούς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ μωυσῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. καὶ λέγει αὐτοῖς ἀαρών, περιέλεσθε τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν γυναικῶν ὑμῶν καὶ θυγατέρων, καὶ ἐνέγκατε πρός με. καὶ περιείλαντο πᾶς ὁ λαὸς τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν, καὶ ἤνεγκαν πρὸς ἀαρών. καὶ ἐδέξατο ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν

D · Deu. 5.c · E.14.c · Infra. 32.d · A · Actu. 7.c

Trāsla. B. Hiero.

vobis. Qui polluerit illud: morte moriatur. Qui fecerit in eo opus: peribit anima illius de medio populi sui. Sex diebus facietis opus: in die septimo sabbatum est requies sancta dn̄o. Omnis qui fecerit opus in hac die: morietur. Custodiant filii israel sabbatum: & celebrēt illud in gn̄atiōibus suis. Pactū est sempiternū inter me & filios israel: signūq; perpetuum. sex enim diebus fecit dominus celum & terram: & in septimo ab omni opere cessauit. Deditq; dominus moysi cōpletis huiuscemodi sermonibus in mōte sinai duas tabulas testimōii lapideas: scriptas digito dei. Ca. 32.

Uides āt ppl's q̄ moram faceret moyses descendēdi de monte: congregatus aduersus aaron dixit. Surge fac nobis deos qui nos precedant. Moysi enim huic viro qui nos eduxit de terra egypti: ignoramus quid acciderit. Dixitq; ad eos aaron. Tollite inaures aureas de vxorū filiorūq; & filiarū vestrarū auribus: & afferte ad me. Fecit populus q̄ iusserat deferēs inaures ad aarō. Quas cū ille accepisset: formauit

Ter. Heb.

לכם מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה: ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קדש ליהוה כל העשה מלאכה ביום השבת מות יומת: ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם: ביני ובין בני ישראל אות הוא לעלם כי ששת ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש: ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לחת העדת לחת אבן כתבים באצבע אלהים:

Cap. xxxii.

וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו: ויאמר אלהם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם בניכם ובנתיכם והביאו אלי: ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם ויביאו אל אהרן: ויקח מידם ויצר

Primitiua heb.: חלל · כרת · יום · שבע · דור ברית עלם · נפש · יום · כלה נתן · כלה שנה · לוח עוד · אצבע · ראה ירד · קהל אמר · הלך · עלה · נשא בוא · פרק · לקח

Transla. Chal.

לכון דיחללינה אתקטלא יתקטיל ארי כל דיעביד בה עבידתא וישתיצי אנשא ההוא מגו עמיה: שתא יומין תתעביד עבידתא וביומא שביעאה שבת שבתא קודשא קדם יי כל דיעביד עבידתא ביומא דשבתא אתקטלא יתקטיל: ויטרון בני ישראל ית שבתא למעבד ית שבתא לדריהון קים עלם: בין מימרי ובין בני ישראל את היא לעלם ארי שתא יומין עבד יי ית שמיא וית ארעא וביומא שביעאה שבת ונח: ויהב למשה כד שיצי למללא עמיה בטורא דסיני תרין לוחי סהדותא לוחי אבנא כתיבין באצבעא דיי:

Ca. xxxii.

וחזא עמא ארי אוחר משה למיחת מן טורא ואתכניש עמא על אהרן ואמרו ליה קום עביד לנא דחלן דיהכון קדמנא ארי דין משה גברא דאסקנא מארעא דמצרים לא ידענא מה הוה ליה: ואמר להון אהרן פריקו קדשי דדהבא די באודני נשיכון בניכון ובנתיכון ואיתיאו לותי: ואתפריקו כל עמא ית קדשי דדהבא די באודניהון ואיתיאו לות אהרן: ונסיב מידיהון וצר

Interp. chal.

vobis: qui prophanauerit illud morte moriatur: qm̄ ois qui fecerit in eo opus exterminabitur homo ille de medio populi sui. Sex diebus fiet opus: in die autem septimo sabbatū est redes sancta corā dn̄o. Quicūq; fecerit opus in die sabbati: morte moriatur. Custodiantq; filii israel sabbatū: vt celebrent sabbatū in gn̄ationibus suis. Pactū eternū est īter verbū meū et inter filios israel: signū est in eternū: qm̄ in sex diebus fecit dn̄s celum ⁊ terrā: ⁊ in die septimo quieuit et requieuit. Deditq; moysi cum cōsumasset loqui cum eo in monte sinai duas tabulas testimonii tabulas lapideas scriptas digito dei. Ca. 32.

Uiditq; populus q̄ moram faceret moyses vt descenderet de monte: ⁊ congregatus est ppl's ad aarō: ⁊ dixerūt ei. Surge fac nobis deos q̄ gradiant ante nos. Moysi enim huic viro q̄ eduxit nos de terra egypti nescim⁹ qđ acciderit. Dixitq; eis aaron. Tollite inaures aureas q̄ sunt in auribus vxoꝝ vestrarū: filioꝝ ⁊ filiarū vr̄aꝝ ⁊ afferte ad me. Tuleruntq; ois popul⁹ inaures aureas q̄ erant in auribus suis: ⁊ detulerūt ad aaron. et tulit de manib⁹ eoꝝ: ⁊ formauit

Primitiua chal.: חלל קטל · שצא שית · נטר · עבד קום אמר · נוח · אצבע אחר נחת · פרק · נסב · נשא בנה אתא · פרק צור

אתו בחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים: וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא אהרן ויאמר חג ליהוה מחר: וישכימו ממחרת ויעלו עלת ויגשו שלמים וישב העם לאכל ושתו ויקמו לצחק: וידבר יהוה אל משה לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים: סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים: ויאמר יהוה אל משה ראיתי את העם הזה והנה עם קשה ערף הוא: ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול: ויחל משה את פני יהוה אלהיו ויאמר למה יהוה יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה: למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך: זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר

opere fusorio: & fecit ex eis vitulū conflatilē. Dixeruntq̃. Hi sūt dii tui israel: qui te eduxerūt de terra egypti. Quod cū vidisset aarō: edificauit altare corā eo: & p̄conis voce clamauit dicens. Cras solēnitas dn̄i est. Surgētesq̃ mane obtulerūt holocausta & hostias pacificas: & sedit populus mānducare & bibere: & surrexerunt ludere. Locutus ē aūt dn̄s ad moysen dicēs. Vade & descende: peccauit ppl's tu⁹ quē eduxisti de terra egypti: recesserunt cito de via quā ōndisti eis. Feceruntq̃ sibi vitulū conflatilē: & adorauerūt atq̃ imolātes ei hostias dixerunt. Isti sunt dii tui israel: qui te eduxerūt de terra egypti. Rursumq̃ ait dn̄s ad moysen. Cerno q̄ populus iste dure ceruicis sit. Dimitte me vt irascatur furor meus cōtra eos: & deleam eos: faciamq̃ te in gētem magnam. Moyses autem orabat dn̄m deum suum dicens. Cur dn̄e irascitur furor tuus contra populū tuū: quē eduxisti d̄ terra egypti in fortitudīe magna & in manu robusta. Ne queso dicant egyptii: callide eduxit eos vt interficeret in mōtibus: & deleret e terra. quiescat ira tua: & esto placabilis super nequitia populi tui. Recordare abraam & isaac & israel seruorū tuorum: quibus

1.Co. 10.b. Deut. 9.b. 3.Reg. 12.g. Psal. 105.c.

καὶ ἔπλασεν αὐτὸ ἐν τῷ γραφίδι. καὶ ἐποίησεν αὐτὸ μόσχον χωνευτόν. καὶ εἶπαν, οὗτοι οἱ θεοί σου ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἰδὼν ἀαρὼν ᾠκοδόμησεν θυσιαστήριον κατέναντι αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν ἀαρὼν, λέγων, ἑορτὴ τοῦ κυρίου αὔριον. καὶ ὀρθρίσας τῇ ἐπαύριον ἀνεβίβασεν ὁλοκαυτώματα. καὶ προσήνεγκε θυσίαν σωτηρίου. καὶ ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. καὶ ἐλάλησεν ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, βάδιζε τὸ τάχος κατάβηθι. ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου. παρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς. ἐποίησαν ἑαυτοῖς μόσχον καὶ προσκεκυνήκασιν αὐτῷ, καὶ τεθύκασιν αὐτῷ. καὶ εἶπαν, οὗτοι θεοί σου ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ νῦν ἔασόν με, καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ εἰς αὐτοὺς, ἐκτρίψω αὐτούς. καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. καὶ ἐδεήθη μωυσῆς ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ. καὶ εἶπεν, ἱνατί κύριε θυμοῖ ὀργῇ εἰς τὸν λαόν σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν ἰσχύϊ μεγάλῃ καὶ ἐν τῷ βραχίονι τῷ ὑψηλῷ; μήποτε εἴπωσιν οἱ αἰγύπτιοι, λέγοντες, μετὰ πονηρίας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀποκτεῖναι ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς. παῦσαι τῆς ὀργῆς τοῦ θυμοῦ σου, καὶ ἵλεως γίνου ἐπὶ τῇ κακίᾳ τοῦ λαοῦ σου, μνησθεὶς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν σῶν οἰκετῶν, οἷς

Primitiua chal.

Interp. chal.

תתיה בזיפא ועבדיה עגל מתכא ואמרו אלין דחלתך ישראל דאסקוך מארעא דמצרים: וחזא אהרן ובנא מדבחא קדמוהי וקרא אהרן ואמר חגא קדם יי מחר: ואקדימו ביומא דבתרוהי ואסיקו עלון וקריבו נכסין ואסחר עמא למיכל ולמשתי וקמו לחייכא: ומליל יי עם משה איזיל חות ארי חביל עמך דאסקתא מארעא דמצרים: סטו בפריע מן אורחא דפקידתינון עבדו להון עגל מתכא וסגידו ליה ודבחו ליה ואמרו אלין דחלתך ישראל דאסקוך מארעא דמצרים: ואמר יי למשה גלי קדמי עמא הדין והא עמא קשי קדל הוא: וכען אנח בעותך מן קדמי ויתקף רוגזי בהון ואשיצינון ואעביד יתך לעם סגי: וצלי משה קדם יי אלהיה ואמר למא יי יתקף רוגזך בעמך דאפיקתא מארעא דמצרים בחיל רב ובידא תקיפא: למא יימרון מצראי למימר בבישא אפיקינון לקטלא יתהון ביני טוריא ולשיציותהון מעל אפי ארעא תוב מתקוף רוגזך ואתיב מן בישתא דמלילתא למעבד לעמך: הוי דכיר לאברהם ליצחק ולישראל עבדך

illud circino: ⁊ fecit vitulū ꝯflatilē. Et dixerūt. isti sūt dii tui israel: q̄ ascēdere te fecerūt de t̄ra egypti. Uiditq̄ aaron et edificauit altare corā eo: clamauitq̄ ⁊ ait. Solēnitas corā dn̄o erit cras. Et surrexerūt mane sequēti die. Et imolauerūt holocausta: ⁊ obtulerūt hostias. Seditq̄ ppl's vt māducaret ⁊ biberet: ⁊ surrexerunt ad ludendū. Locutusq̄ est dn̄s ad moysen. Uade descende: q̄r corruptus est populus tu⁹: quē ascendere fecisti de terra egypti: recesserūt cito a via quā precepisti eis. Fecerūt sibi vitulū conflatilē: ⁊ adorauerunt eū ⁊ sacrificauerūt ei atq̄ dixerunt. Isti sunt dii tui israel: q̄ te ascēdere fecerūt de terra egypti. Dixitq̄ dn̄s ad moysen. Notū est corā me q̄ populus iste sit dure ceruicis. et nunc dimitte deprecationē tuam a facie mea: ⁊ irascetur furor meus cōtra eos: ⁊ cōsumā eos: faciāq̄ te in gentem magnā. Et orauit moyses corā dn̄o deo suo: ⁊ ait. Cur dn̄e irascit̄ furor tu⁹ cōtra populū tuū quē eduxisti de terra egypti in fortitudine magna ⁊ in manu valida: quare loquētur egyptii dicētes. Cum malignitate eduxit eos: vt interficeret eos in montibus: ⁊ vt consumeret eos de supficie terre. Reuertere ab ira furoris tui: ⁊ conuertere a malo quod cogitasti facere populo tuo. Memor esto abraham isaac ⁊ israel seruoꝝ tuorum:

ὤμοσας αὐτοῖς κατὰ σεαυτοῦ. καὶ ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς, λέγων, πολυπληθυνῶ τὸ σπέρμα ὑμῶν ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει. καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην ἣν εἶπας δοῦναι τῷ σπέρματι αὐτῶν, καὶ καθέξουσιν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἱλάσθη κύριος περὶ τῆς κακίας, ἧς εἶπε ποιῆσαι πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐπιστρέψας μωυσῆς, κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄρους. καὶ αἱ δύο πλάκες τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, πλάκες λίθιναι ἐγγεγραμμέναι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν αὐτῶν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἦσαν γεγραμμέναι, καὶ αἱ πλάκες ἔργον θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ γραφὴ γραφὴ θεοῦ ἐστι κεκολαμμένη ἐν ταῖς πλαξίν. καὶ ἀκούσας ἰησοῦς τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ κραζόντων, λέγει πρὸς μωυσῆν, φωνὴ πολέμου ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ λέγει, οὐκ ἔστι φωνὴ ἐξαρχόντων κατ᾽ ἰσχὺν, οὐδὲ φωνὴ ἐξαρχόντων τροπῆς, ἀλλὰ φωνὴν ἐξαρχόντων οἴνου ἐγὼ ἀκούω. καὶ ἡνίκα ἤγγιζε τῇ παρεμβολῇ, ὁρᾷ τὸν μόσχον καὶ τοὺς χορούς. καὶ ὀργισθεὶς θυμῷ μωυσῆς, ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτὰς ὑπὸ τὸ ὄρος. καὶ λαβὼν τὸν μόσχον ὃν ἐποίησαν, κατέκαυσεν αὐτὸν πυρὶ, καὶ κατήλεσεν αὐτὸν λεπτὸν, καὶ ἔσπειρεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπότισεν αὐτὸ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρὼν, τί ἐποίησέ σοι ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ᾽ αὐτοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην; καὶ εἶπεν ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν, μὴ ὀργίζου κύριε. σὺ γὰρ οἶδας τὸ ὅρμημα τοῦ λαοῦ τούτου. λέγουσι γάρ μοι

C B D 3.Co.

iurasti p temetipsum dicens. Multiplicabo semē vestrū sicut stellas celi: & vniuersam terrā hāc de qua locutus sum: dabo semī vr̄o: & possidebitis eam semp. placatusq̃ est dn̄s ne faceret malū: qd̄ locutus fuerat aduersus populū suū. Et reuersus ē moyses de mōte portās duas tabulas testimōii in manu sua scriptas ex vtraq̃ pte & factas opere dei. Scriptura quoq̃ dei erat sculpta in tabulis. Audiens autem iosue tumultū populi vociferātis: dixit ad moysen. Vlulatus pugne auditur in castris. Qui rn̄dit. Nō est clamor adhortantiū ad pugnam: neq̃ vociferatio cōpellētiū ad fugā: sed vocē cātantiū ego audio. Cūq̃ appropīquasset ad castra: vidit vitulū & choros: iratusq̃ valde p̄iecit de manu tabulas: & confregit eas ad radicem montis. Arripiensq̃ vitulum quē fecerant: cōbussit & cōtriuit vsq̃ ad puluerem: quem sparsit in aquam: & dedit ex eo potum filiis israel. Dixitq̃ ad aarō. Quid tibi fecit hic populus: vt induceres sup eū pctm̄ maximū. Cui ille respondit. Ne indignetur dn̄s meus. Tu enim nosti populū istū: q̄ p̄nus sit ad malū. Dixerūt mi

נשבעת להם בך ותדבר אלהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעלם: וינחם יהוה על הרעה אשר דבר לעשות לעמו: ויפן וירד משה מן ההר ושני לחת העדת בידו לחת כתבים משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים: והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת: וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה: ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע: ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחלת ויחר אף משה וישלך מידו את הלחת וישבר אתם תחת ההר: ויקח את העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים וישק את בני ישראל: ויאמר משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדלה: ויאמר אהרן אל יחר אף אדני אתה ידעת את העם כי ברע הוא: ויאמרו לי

Trāsla. Chal.

דקיימתא להון במימרך ומלילתא עמהון אסגי ית בניכון ככוכבי שמיא וכל ארעא הדא דאמרית אתין לבניכון ויחסנון לעלם: ותב יי מן בישתא דמליל למעבד לעמיה: ואתפני ונחת משה מן טורא ותרין לוחי סהדותא בידיה לוחין כתיבין מתרין עבריהון מכא ומכא אינון כתיבין: ולוחיא עובדא דיי אינון וכתבא כתבא דיי הוא מפרש על לוחיא: ושמע יהושע ית קל עמא כד מיבבין ואמר למשה קל קרבא במשריתא: ואמר לא קל גברין דנצחין בקרבא ואף לא קל חלשין דמתברין קל דמחייכין אנא שמע: והוה כד קריב למשריתא וחזא ית עגלא וחנגין ותקיף רוגזא דמשה ורמא מידוהי ית לוחיא ותבר יתהון בשפולי טורא: ונסיב ית עגלא דעבדו ואוקיד בנורא ושף עד דהוה דקיק ודרא על אפי מיא ואשקי ית בני ישראל: ואמר משה לאהרן מה עבד לך עמא הדין ארי אתיתא עלוהי חובא רבא: ואמר אהרן לא יתקף רוגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא: ואמרו לי

Interp. chal.

quibus iurasti in verbū tuū: ⁊ cum q̄bus locutus es: dicens. Multiplicabo filios vestros sicut stellas celi: et vniuersam terrā hanc quā dixi dabo filiis vestris: et possidebūt eam in eternū. Reuersusq̄ est dn̄s a malo qd̄ cogitauit facere populo suo. Respexitq̄ moyses et descendit de monte: ⁊ duas tabulas testimonii portabat in manu sua scriptas ex vtraq̄ parte: hinc ⁊ inde erant scripte. Tabule aūt erant opere dei facte: ⁊ scriptura erat scripta a facie dei sculpta sup tabulas. Audiuitq̄ iosue vocē populi qñ vociferabātur: ⁊ dixit ad moysen. Uox pugne auditur in castris. et ait. Non est vox fortium preualentiū in pugna: neq̄ vox imbecilliū qui superātur: sed vocem ludentiū ego audio. Et factū est cū appropinquasset ad castra ⁊ vidisset vitulū ⁊ choros: iratus est furor moysi: ⁊ proiecit de manib⁹ suis tabulas: ⁊ cōfregit eas in humiliorib⁹ locis montis. Arripuitq̄ vitulū quē fecerāt: ⁊ cōbussit igne ⁊ cōtriuit donec fuit cōminutū: ⁊ exparsit sup faciē aque: ⁊ dedit bibere filiis isrl'. Dixitq̄ moyses ad aaron. Quid fecit tibi hic popul⁹ q̄r induxisti sup eū peccatū: ⁊ ait aaron. Ne irascatur furor dn̄i mei: tu nosti populū q̄ p̄nus sit ad malū: dixerūtq̄ mihi:

Primitiua chal.

עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו: ויאמר להם למי זהב התפרקו ויתנו לי ואשלכהו באש ויצא העגל הזה: וירא משה את העם כי פרע הוא כי פרעה אהרן לשמצה בקמיהם: ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי ליהוה אלי ויאספו אליו כל בני לוי: ויאמר להם כה אמר יהוה אלהי ישראל שימו איש חרבו על ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרבו: ויעשו בני לוי כדבר משה ויפל מן העם ביום ההוא כשלשת אלפי איש: ויאמר משה מלאו ידכם היום ליהוה כי איש בבנו ובאחיו ולתת עליכם היום ברכה: ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם אתם חטאתם חטאה גדלה ועתה אעלה אל יהוה אולי אכפרה בעד חטאתכם: וישב משה אל יהוה ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם אלהי זהב: ועתה אם תשא

Primitiua: עלה | פרק נתן שלך | קום | עמד | אסף | שום | עשה | נפל | נתן | היה | עלה | כפר | נשא

hi. Fac nobis deos qui nos precedant. Huic enim moysi qui nos eduxit de terra egypti: nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi. Quis vestrum habet aurum? Tulerunt & dederunt mihi: & proieci illud in ignem: egressusque est hic vitulus. Videns ergo moyses populum quod esset nudatus: spoliauerat enim eum aaron propter ignominiam sordis: & inter hostes nudum constituerat: & stans in porta castrorum ait. Si quis est domini iungatur mihi. Congregatique sunt ad eum omnes filii leui. Quibus ait. Hec dicit dominus deus israel. Ponat vir gladium super femur suum. Ite & redite de porta vsque ad portam per medium castrorum: & occidat vnusquisque fratrem suum & amicum & proximum suum. Feceruntque filii leui iuxta sermonem moysi: cecideruntque in die illa quasi tria millia hominum. Et ait moyses. Consecrastis manus vestras hodie domino vnusquisque in filio & in fratre suo: vt detur vobis benedictio. Facto autem altero die: locutus est moyses ad populum. Peccastis peccatum maximum. Ascendam ad dominum: si quo modo quiuero eum deprecari pro scelere vestro. reuersusque ad dominum ait. Obsecro: peccauit populus iste peccatum maximum: feceruntque sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc

ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ μωυσῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. καὶ εἶπα αὐτοῖς, τίνι ὑπάρχει χρυσίον, περιέλεσθε. καὶ ἔδωκάν μοι, καὶ ἔρριψα εἰς τὸ πῦρ, καὶ ἐξῆλθεν ὁ μόσχος οὗτος. καὶ ἰδὼν μωυσῆς τὸν λαὸν ὅτι διεσκέδασται, διεσκέδασε γὰρ αὐτοὺς ἀαρὼν ἐπίχαρμα τοῖς ὑπεναντίοις αὐτῶν, ἔστη μωυσῆς ἐπὶ τῆς πύλης τῆς παρεμβολῆς. καὶ εἶπεν, εἴ τις πρὸς κύριον, ἴτω πρός με. συνῆλθον οὖν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ λευί. καὶ λέγει αὐτοῖς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, θέτε ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ῥομφαίαν ἐπὶ τὸν μηρόν, καὶ διέλθετε καὶ ἀνακάμψατε ἀπὸ πύλης εἰς πύλην διὰ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἀποκτείνατε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἔγγιστα αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ λευὶ καθὰ ἐλάλησεν αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ ἔπεσον ἐκ τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τρεῖς χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς, ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν σήμερον κυρίῳ ἕκαστος ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ ἀδελφῷ, δοθῆναι ἐφ᾽ ὑμᾶς εὐλογίαν. καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὔριον, εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν, ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἁμαρτίαν μεγάλην. καὶ νῦν ἀναβήσομαι πρὸς τὸν θεόν, ἵνα ἐξιλάσωμαι περὶ τῆς ἁμαρτίας ὑμῶν. ὑπέστρεψε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον. καὶ εἶπε, δέομαι κύριε, ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς. καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφίης αὐτοῖς

fac nobis deos qui precedant nos: nam moyses hic homo: qui eduxit nos ex egypto: non scimus quid factum est illi. et dixi eis: cui est aurum: auferte. et dederunt mihi: et conieci in ignem: et exiit vitulus hic. et videns moyses populum quod dispersus erat: disperserat enim eos aaron ludibrium aduersariis suis: stetit moyses in porta castrorum. et dixit: si quis a domino: veniat ad me. congregati sunt igitur ad eum omnes filii leui. et dixit illis: hec dicit dominus deus israel: ponite vnusquisque suum ensem super femur: et transite et redite a porta in portam per castra: et occidite vnusquisque fratrem suum: et vnusquisque proximum suum: et vnusquisque amicum suum. et fecerunt filii leui secundum quod locutus est eis moyses. et ceciderunt ex populo in die illa tria millia virorum. et dixit eis moyses: impleuistis manus vestras hodie domino vnusquisque in filio et in fratre: vt daretur super vos benedictio. et factum est post crastinum: dixit moyses ad populum: vos peccastis peccatum magnum. et nunc ascendam ad deum: vt deprecer pro peccato vestro. reuersus est autem moyses ad dominum. et dixit: rogo domine: peccauit populus hic peccatum magnum: et fecerunt sibi ipsis deos aureos. et nunc si quidem dimittis eis

E

Misseri 25. a.

F

Transla. Chal.

עבד לנא דחלן דיהכון קדמנא ארי דין משה גברא דאסקנא מארעא דמצרים לא ידענא מה הוה ליה: ואמרית להון למן דהבא פריקו ויהבו לי ורמיתיה בנורא ונפק עגלא הדין: וחזא משה ית עמא ארי בטיל הוא ארי בטלינון אהרן לאסבותהון שום ביש לדריהון: וקם משה בתרע משריתא ואמר מן דחליא דיי ייתון לותי ואתכנשו לותיה כל בני לוי: ואמר להון כדנן אמר יי אלהא דישראל שוו גבר חרביה על ירכיה עברו ותובו מתרע לתרע במשריתא וקטולו גבר ית אחוהי וגבר ית חבריה וגבר ית קריביה: ועבדו בני לוי כפתגמא דמשה ונפל מן עמא ביומא ההוא כתלתא אלפין גברא: ואמר משה קריבו קורבניכון יומא דין קדם יי ארי גבר בבריה ובאחוהי ולאיתאה עליכון יומא דין ברכן: והוה ביומא דבתרוהי ואמר משה לעמא אתון חבתון חובא רבא וכען איסק לקדם יי מאים אכפר על חוביכון: ותב משה לקדם יי ואמר בבעו חב עמא הדין חובא רבא ועבדו להון דחלן דדהב: וכען אם תשבוק

Primitiua chal.

נסך | רמה | סאב דור קום | שבראנא כנש | שוה | נתן חוב | רבב נסך כפר | תוב בעה שבק

Interp. chal.

Fac nobis deos qui ambulent ante nos: Quoniam huic viro moysi qui ascendere nos fecit de terra egypti nescimus quid acciderit. Dixique eis. quis habet aurum: tollite et adducite mihi: et proieci illud in ignem: et egressus est vitulus iste. Viditque moyses populum quod ociosus esset: ociosum enim fecerat eum aaron: vt contaminaret eos nomine pessimo in generationes suas. Stetitque moyses in porta castrorum: et ait. Qui timent dominum veniant ad me. congregatique sunt ad eum omnes filii leui. et ait eis. Hec dicit dominus deus israel: ponat vnusquisque gladium suum super femur suum: et pertransite et redite de porta vsque ad portam in castris: et occidat vnusquisque fratrem suum: et vnusquisque proximum suum: et vnusquisque consanguineum suum. Et fecerunt filii leui iuxta verbum moysi: cecideruntque ex populo quasi tria millia virorum. Et dixit moyses. Obtulistis oblationes vestras hodie coram domino vnusquisque in filio suo et fratre suo: vt detur hodie super vos benedictio. Et factum est in die sequenti: et dixit moyses populo. Vos peccastis peccatum grande. et nunc ascendam coram domino: si forte placabo pro peccato vestro. Reuersusque est moyses in conspectum domini: et ait. Obsecro: peccauit populus iste peccatum grande, feceruntque sibi deos ex auro, et nunc si dimittis

חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת: ויאמר יהוה אל משה מי אשר חטא לי אמחנו מספרי: ועתה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך הנה מלאכי ילך לפניך וביום פקדי ופקדתי עלהם חטאתם: ויגף יהוה את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן:

Cap. xxxiii.

וידבר יהוה אל משה לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים אל הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה: ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי את הכנעני האמרי והחתי והפרזי החוי והיבוסי: אל ארץ זבת חלב ודבש כי לא אעלה בקרבך כי עם קשה ערף אתה פן אכלך בדרך: וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו ולא שתו איש עדיו עליו: ויאמר יהוה אל משה אמר אל בני ישראל אתם עם קשה ערף רגע אחד אעלה בקרבך וכליתיך ועתה הורד עדיך מעליך ואדעה מה אעשה לך: ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב: ומשה

Primitiua: מחה | כתב | נחה | פקד | נגף | דבר | עלה | שבע | נתן | גרש | זוב עלה | כלה | שמע | אבל שית | צוה | כלה | ירד ידע | עשה נצל

noxam: aut si non facis dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui respondit dominus. Qui peccauerit mihi: delebo eum de libro meo. Tu autem vade: & duc populum istum quo locutus sum tibi. Angelus meus precedet te. Ego autem in die vltionis visitabo & hoc peccatum eorum. Percussit autem dominus populum pro reatu vituli: quem fecerat aaron.

Locutusque est Ca. 33 dominus ad moysen dicens. Vade ascende de loco isto tu & populus tuus: quem eduxisti de terra egypti: in terram quam iuraui abraam isaac & iacob dicens. Semini tuo dabo eam. & mittam precursorem tui angelum vt eiiciam chananeum & ammorreum & etheum & pherezeum & eueum & iebuseum: & intres in terram fluentem lacte & melle. Non enim ascendam tecum: quia populus dure ceruicis est: ne forte disperdam te in via. Audiensque populus sermonem hunc pessimum luxit: & nullus ex more indutus est cultu suo. Dixitque dominus ad moysen. Loquere filiis israel. Populus dure ceruicis es: semel ascendam in medio tui & delebo te. Iam nunc depone ornatum tuum: vt sciam quid faciam tibi. Deposuerunt ergo filii israel ornatum suum a monte oreb. Moyses quoque

τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες. εἰ δὲ μή, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου ἧς ἔγραψας. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, εἴ τις ἡμάρτηκεν ἐνώπιόν μου, ἐξαλείψω αὐτὸν ἐκ τῆς βίβλου μου. νῦν δὲ βάδιζε, καὶ ὁδήγησον τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὸν τόπον, ὃν εἶπά σοι, ἰδοὺ ἄγγελός μου προπορεύσεται πρὸ προσώπου σου. ᾗ δ᾽ ἂν ἡμέρᾳ ἐπισκέπτωμαι, καὶ ἐπάξω ἐπ᾽ αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν. καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου, οὗ ἐποίησεν ἀαρών. Ca. 33

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, πορεύου καὶ ἀνάβηθι ἐντεῦθεν σὺ καὶ ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου, εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραὰμ καὶ τῷ ἰσαὰκ καὶ τῷ ἰακώβ. λέγων, τῷ σπέρματι ὑμῶν δώσω αὐτήν. καὶ συναποστελῶ τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου. καὶ ἐκβαλεῖ τὸν ἀμορραῖον, καὶ χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ γεργεσαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ χαναναῖον. καὶ εἰσάξω σε εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. οὐ γὰρ μὴ συναναβῶ μετὰ σοῦ, διὰ τὸ λαὸν σκληροτράχηλόν σε εἶναι, ἵνα μὴ ἐξαναλώσω σε ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἀκούσας ὁ λαὸς τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, κατεπένθησαν ἐν πενθικοῖς. καὶ εἶπε κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ὑμεῖς λαὸς σκληροτράχηλος, ὁρᾶτε μὴ πληγὴν ἄλλην ἐπάγω ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ ἐξαναλώσω ὑμᾶς. νῦν οὖν ἀφέλεσθε τὰς στολὰς τῶν δοξῶν ὑμῶν, καὶ τὸν κόσμον, καὶ δείξω σοι ἃ ποιήσω σοι. καὶ περιείλαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν κόσμον αὐτῶν, καὶ τὴν στολὴν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ χωρήβ.

peccatum eorum: dimitte. si autem non: dele me de libro tuo quem scripsisti. et dixit dominus ad moysen: si quis peccauit coram me: delebo eum de libro meo. nunc autem vade: et duc populum hunc in locum: quem dixi tibi: ecce angelus meus precedet ante faciem tuam. qua autem die visitauero: et inducam super eos peccatum eorum. et percussit dominus populum pro factura vituli: quem fecit aaron. Ca. 33

Et dixit dominus ad moysen: vade et ascende hinc tu et populus tuus: quos eduxisti de terra egypti: in terram quam iuraui abraam et isaac et iacob. dicens: semini vestro dabo eam. et mittam angelum meum ante faciem tuam. et eiiciet amorreum: et etheum: et pherezeum: et gergeseum: et eueum: et iebuseum: et chananeum. et introducam te in terram manantem lacte et melle. non enim coascendam tecum: quia populus dure ceruicis tu es: vt non disperdam te in via. et audiens populus verbum malum hoc: luxerunt in luctibus. et dixit dominus filiis israel: vos populus dure ceruicis: videte ne plagam aliam inducam super vos: et disperdam vos. nunc igitur deponite vestes gloriarum vestrarum: et ornatum: et ostendam tibi que faciam tibi. et deposuerunt filii israel ornamentum suum: et vestem a monte oreb.

8.13.c

A

Transla. Chal.

לחוביהון ואם לא מחני כען מספרך דכתבתא: ואמר יי למשה מן דחב קדמי אמחיניה מספרי: וכען איזל דבר ית עמא לאתרא דמלילית לך הא מלאכי יהך קדמך וביום אסערותי ואסער עליהון חוביהון: ומחא יי ית עמא על דאשתעבדו לעגלא דעבד אהרן:

Ca. xxxiii.

ומליל יי עם משה איזל סק מכא את ועמא דאסקתא מארעא דמצרים לארעא דקיימית לאברהם ליצחק וליעקב למימר לבנך אתנינה: ואשלח קדמך מלאכא ואתריך ית כנענאי אמוראי וחתאי ופריזאי חואי ויבוסאי: לארעא עבדא חלב ודבש ארי לא אסלק שכינתי ביניך ארי עם קשי קדל את דילמא אשיציניך באורחא: ושמע עמא ית פתגמא בישא הדין ואתאבלו ולא שוו גבר תקון זיניה עלוהי: ואמר יי למשה אימר לבני ישראל אתון עם קשי קדל שעה חדא אסליק שכינתי מבינך ואשיצינך וכען אעדי תקון זינך מנך גלי קדמי מה אעביד לך: ואעדיו בני ישראל ית תקון זיניהון מטורא דחורב: ומשה

Interp. chal.

peccata eorum: si autem non: dele me nunc de libro tuo quem scripsisti. Dixitque dominus ad moysen. Qui peccauerit coram me: delebo eum de libro meo. Nunc autem vade duc populum in locum quem locutus sum tibi: ecce angelus meus ibit ante te. Et in die visitationis mee visitabo super eos peccata eorum. Et percussit dominus populum: eo quod coluerant vitulum: quem fecerat aaron. Ca. 33.

Locutusque est dominus cum moyse. Vade descende hinc tu et populus quem ascendere fecisti de terra egypti in terram quam iuraui abraham isaac et iacob: dicens. Filiis tuis dabo eam terram fluentem lacte et melle. mittamque angelum ante te: et eiiciam chananeos et amorreos et etheos et pherezeos et eueos et iebuseos. Non enim ascendere faciam maiestatem meam in medio tui: quia populus dure ceruicis tu es: ne forte disperdam te in via. Audiuitque populus sermonem hunc pessimum: et luxerunt: et nullus posuit ornatum cultus sui super se. Dixitque dominus ad moysen. dic filiis israel: vos estis populus dure ceruicis: si vna hora abstulero maiestatem meam a te: disperdam te. Et nunc aufer ornatum cultus tui a te. Notum est enim coram me quod facturus sum tibi. Et deposuerunt filii israel ornatum cultus sui de monte oreb. Moyses autem

Primitiua chal.

מחה מחא | לאזל | סער שעבד | נסך | קום אמר נתן | שלח תרך | קשה | שיצא אבל | שוה | סלק עדה גלה | עבד

יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש יהוה יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה׃ והיה כצאת משה אל האהל יקומו כל העם ונצבו איש פתח אהלו והביטו אחרי משה עד באו האהלה׃ והיה כבא משה האהלה ירד עמוד הענן ועמד פתח האהל ודבר עם משה׃ וראה כל העם את עמוד הענן עמד פתח האהל וקם כל העם והשתחוו איש פתח אהלו׃ ודבר יהוה אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל׃ ויאמר משה אל יהוה ראה אתה אמר אלי העל את העם הזה ואתה לא הודעתני את אשר תשלח עמי ואתה אמרת ידעתיך בשם וגם מצאת חן בעיני׃ ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה׃

לקח נטה רחק קרא בקש יצא קום נצב נבט בוא ירד עמד דבר ראה קום שחה פנה דבר שוב שרת נער מוש אמר עלה ידע שלח מצא

tollēs tabernaculū tetendit extra castra procul: vocauitq̃ nomen eius tabernaculū federis. Et oīs populus qui hēbat aliq̄ q̄stionē egrediebatur ad tabernaculū federis extra castra. Cūq̃ egrederetur moyses ad tabernaculū surgebat vniuersa plebs: & stabat vnusquisq̃ in ostio papiliōis sui: respiciebātq̃ tergū moysi donec īgrederetur tētoriū. Ingresso āt illo tabernaculū federis descēdebat colūna nubis: & stabat ad ostiū: loq̄baturq̃ dñs cū moyse cernētibus vniuersis: q colūna nubis staret ad ostium tabernaculi. Stabantq̃ & ipsi & adorabant per fores tabernaculorum suorum. Loq̄batur aūt dñs ad moysen facie ad faciem: sicut solet loqui hō ad amicū suum. Cunq̃ ille reuerteretur in castra: minister eius iosue filius nun puer nō recedebat de tabernaculo. Dixit autem moyses ad dominum. Precipis vt educā populum istum: & non indicas mihi quē missurus sis mecū: p̄sertim cum dixeris: noui te ex noīe: & inuenisti gratiam coram me. Si ergo inueni gratiā in cōspectu tuo: ostende mihi faciē tuā: vt sciā te & inueniā gratiā ante oculos tuos. Respice populum tuum gentē hanc.

τ accipiēs moyses tabnaculū: fixit extra
καὶ λαβὼν μωυσῆς τὴν σκηνήν, ἔπηξεν ἔξω τῆς
castra procul a castris.
παρεμβολῆς μακρὰν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς.
τ vocatū ē tabnaculū testimonij. τ factū ē:
καὶ ἐκλήθη σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγένετο,
oīs q̄rēs dñm: τ egrediebat in
πᾶς ὁ ζητῶν τὸν κύριον, καὶ ἐξεπορεύετο εἰς τὴν
tabnaculū extra castra. qñ āt ingredieba
σκηνὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς. ἡνίκα δ' ἂν εἰσεπορεύε
tur moyses in tabnaculū qd extra castra:
το μωυσῆς εἰς τὴν σκηνὴν τὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς,
stabat oīs ppls cōsiderātes vnusq̄sq̃ apd
εἱστήκει πᾶς ὁ λαὸς σκοπεύοντες ἕκαστος παρὰ τὰς
hostiū tabnacli sui. τ aspiciebāt abeū
θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ κατενοοῦσαν ἀπιόν
te moyse q̄ad ingrederet ille in tabna
τος μωυσῆ ἕως τοῦ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν σκη
culū. vt āt ingressus ē moyses in tabnacl̄: desce
νήν. ὡς δὲ εἰσῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν σκηνήν, κατέ
debat colūna nubis: τ stabat ad
βαινεν ὁ στῦλος τῆς νεφέλης, καὶ ἵστατο ἐπὶ τὴν
hostiū tabnaculi: τ loq̄bat moysi. τ videbat
θύραν τῆς σκηνῆς, καὶ ἐλάλει μωυσῆ. καὶ ἑώρα
oīs populus colūnā nubis stātē ad
πᾶς ὁ λαὸς τὸν στῦλον τῆς νεφέλης ἑστῶτα ἐπὶ
hostiū tabernaculi. τ stabat oīs popul⁹.
τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. καὶ ἵστατο πᾶς ὁ λαός.
τ adorauerūt vnusq̄sq̃ ab hostio taber
καὶ προσεκύνησαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκη
naculi sui. τ locut⁹ ē dñs ad moysen: pre
νῆς αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἐνώ
sens presenti: vt q̄spiā loq̄ret ad suū
πιος ἐνωπίῳ, ὡσεί τις λαλήσαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ
amicū. τ reuertebat in castra.
φίλον. καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν.
at seruus iosue fili⁹ naue iuuenis nō
ὁ δὲ θεράπων ἰησοῦς ὁ υἱὸς ναυὴ νέος οὐκ ἐξε
recedebat de tabernaculo. τ dixit moyses
πορεύετο ἐκ τῆς σκηνῆς. καὶ εἶπε μωυσῆς
ad dñm: ecce tu mihi dicis: deduc populū
πρὸς κύριον, ἰδοὺ σύ μοι λέγεις, ἀνάγαγε τὸν λαὸν
hunc: tu āt nō indicasti mihi: quē simul mittes me
τοῦτον, σὺ δὲ οὐκ ἐδήλωσάς μοι, ὃν συναποστελεῖς με
cum. tu āt mihi dixisti: noui te preter oēs: τ
τ' ἐμοῦ. σὺ δέ μοι εἶπας, οἶδά σε παρὰ πάντας, καὶ
grām habes apd me. si igr̄ inueni grām corā
χάριν ἔχεις παρ' ἐμοί. εἰ οὖν εὕρηκα χάριν ἐναντίον
te: ostēde mihi teipm manifeste: vt videā te:
σου, ἐμφάνισόν μοι σεαυτὸν γνωστῶς, ἵνα ἴδω σε, ὅ
vt sim inueniēs grās corā te: τ vt sciā:
πως ἂν ὦ εὑρηκὼς χάριν ἐναντίον σου, καὶ ἵνα γνῶ,
q popul⁹ tu⁹ gēs magna hec.
ὅτι λαός σου τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο.

B

Math. 11.b.

C

Transla. Chal.

ומשה נסיב ית משכנא ופרסיה ליה מברא למשריתא ארחיק מן משריתא וקרי ליה משכן בית אולפנא ויהי כל דתבע אולפן מן קדם יי נפיק למשכן בית אולפנא דמברא למשריתא׃ והוה כד נפיק משה למשכנא קימין כל עמא ומתעתדין גבר בתרע משכניה ומסתכלין אחורי משה עד דעליל למשכנא׃ והוה כד עליל משה למשכנא נחית עמודא דעננא וקאים בתרע משכנא ומתמלל עם משה׃ וחזן כל עמא ית עמודא דעננא קאים בתרע משכנא וקימין כל עמא וסגדין גבר בתרע משכניה׃ ומתמלל יי עם משה ממלל עם ממלל כמא דממליל גבר עם חבריה ותאיב למשריתא ומשמשניה יהושע בר נון עולימא לא עדי מגו משכנא׃ ואמר משה קדם יי חזי דאת אמר לי אסיק ית עמא הדין ואת לא הודעתני ית דתשלח עמי ואת אמרת רביתך בשום ואף אשכחתא רחמין קדמי׃ וכען אם כען אשכחית רחמין קדמך הודעני כען ית אורח טובך ואדע רחמך בדיל דאשכח רחמין קדמך וגלי קדמך ארי עמך עמא הדין׃

Primitiua chal.

שכן פרס רחק קרא קום שכן קום מלל שמש נסק רבב ידע

Interp. chal.

tulit tabernaculū. et tetendit illud extra castra procul a castris: τ vocauit illud tabernaculū dom⁹ doctrine. Et oīs qui querebat doctrinā a facie dñi egrediebat ad tabernaculū domus doctrine: qd erat extra castra. Et cū egrediebat moyses ad tabernaculū: surgebat oīs ppls: τ stabat vnusq̄sq̃ in ostio tabernaculi sui: et respiciebāt post moysen: donec īgrederet in tabernaculū. τ cū ingrederet tabernaculū: descēdebat colūna nubis: τ stabat ī ostio tabernaculi: τ loq̄bat cū moyse. videbatq̃ oīs ppls colūnā nubis stantē in ostio tabernaculi: surgebatq̃ oīs populus: τ adorabāt vnusq̄sq̃ in ostio tabernaculi sui. Loquebaturq̃ dñs cū moyse verbū ad verbū: sicut loquitur vir cum p̄ximo suo. Et reuertebatur in castra. Minister q̃ eius iosue filius nun puer nō recedebat de tabernaculo. Dixitq̃ moyses corā dño. Uide quod tu dicis mihi ascendere fac populū istum: τ tu nō indicasti mihi quē missurus sis mecū. tu enim dixisti: vocaui te ex noīe τ etiā inuenisti gratiā corā me. Et nunc si inueni obsecro gratiā in conspectu tuo: ostende mihi viam bonitatis tue: vt cognoscā misericordiā tuā: vt inueniā gratiā in cōspectu tuo. notūq̃ est corā te q populꝰ iste est ppls tuus.

et dicit: ipse p̄cedā te: et requiescere fa
καὶ λέγει, αὐτὸς προπορεύσομαί σου, καὶ καταπαύ
ciā te. et dicit ad eū: si nō tu ipse meris
σω σε. καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, εἰ μὴ σὺ αὐτὸς πορεύῃ
nobiscū: ne me deducas hinc. et quō notū
μεθ' ἡμῶν, μή με ἀναγάγῃς ἐντεῦθεν. καὶ πῶς γνωστὸν ἔ
erit vere: q inueni grām apd te ego q̃ et
σται ἀληθῶς, ὅτι εὕρηκα χάριν παρὰ σοί ἐγώ τε καὶ
ppls tu⁹. sed coambulāte te nobiscū: et
ὁ λαός σου. ἀλλ' ἢ συμπορευομένου σου μεθ' ἡμῶν, καὶ
glorificabimur ego q̃ et ppls tu⁹ sup om
ἐνδοξασθησόμεθα ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου παρὰ πάν
nes gētes: q̄ sup terrā sūt. et dixit dñs ad
τα τὰ ἔθνη, ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς ἐστιν. καὶ εἶπε κς πρὸς
moysen: et hunc tibi s̄monē: quē dixisti: faci
μωυσῆν, καὶ τοῦτόν σοι τὸν λόγον, ὃν εἴρηκας, ποιή
am. inuenisti .n. grām corā me: et noui te pre
σω. εὕρηκας γὰρ χάριν ἐνώπιόν μου, καὶ οἶδά σε πα
ter oēs. et dicit: ostēde mihi tuā gloriā. et
ρὰ πάντας. καὶ λέγει, δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν. καὶ
dixit: ego preibo prior te gloria mea:
εἶπεν, ἐγὼ παρελεύσομαι πρότερός σου τῇ δόξῃ μου,
et vocabo in noīe meo: dñs corā te. et mi
καὶ καλέσω ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, κς ἐναντίον σου. καὶ
serebor: cui miser⁹ fuero et clemēs ero cui clemēs fuero. τ
ἐλεήσω, ὃν ἂν ἐλεῶ. καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. καὶ
dixit: nō poteris videre faciē meā. nō .n.
εἶπεν, οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. οὐ γὰρ μὴ
videbit hō faciē meā: et viuet. τ
ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ζήσεται. καὶ
dixit dñs: ecce locus apud me: τ stabis supra
εἶπε κς, ἰδοὺ τόπος παρ' ἐμοί, καὶ στήσεις ἐπὶ τῆς
petrā. qñ āt trāsierit gloria mea: τ
πέτρας. ἡνίκα δ' ἂν παρέλθῃ ἡ δόξα μου, καὶ
ponā te in foramē petre: et p̄tegā
θήσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας, καὶ σκεπάσω τῇ
manu mea sup te: quo ad trāsiero. et aufe
χειρί μου ἐπὶ σέ, ἕως ἂν παρέλθω. καὶ ἀφε
rā manū meā. et tunc videbis q̄ post
λῶ τὴν χεῖρά μου. καὶ τότε ὄψει τὰ ὀπίσω
me: at facies mea nō videbitur
μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεταί
tibi.
σοι.

Ca. 34.

Et dixit dñs ad moysen: p̄cide ti
Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λάξευσον σε
bi ipsi duas tabulas lapideas: sicut et pri
αυτῷ δύο πλάκας λιθίνας, καθάπερ καὶ αἱ πρῶ
me: et ascēde ad me in mōtē: et scri
ται, καὶ ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ ὄρος, καὶ γρά
bam in tabulis v̄ba: q̄ fuerūt in
ψω ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα, ἃ ἦν ἐν ταῖς
tabulis primis:
πλαξὶν ταῖς πρώταις.

D

Roma. 9.c.

A

Dixitq̃ dñs. Facies mea p̄cedet te & requiem dabo tibi. Et ait moyses. Si non tu ipse p̄cedas: ne educas nos de loco isto. In quo eñ scire poterimus ego & populus tuus inuenisse nos grām in cōspectu tuo: nisi ābulaueris nobiscū: vt glorificemur ab oībus populis: qui habitant super terram. Dixit autem dominus ad moysen. Et verbū istud qd locutus es faciā. Inuenisti enim gratiam corā me: & teipsū noui ex nomine. Qui ait. ostende mihi gloriam tuam. Rñdit. Ego ostendā oē bonū tibi: & vocabor in nomine domini coram te: & miserebor cui voluero: & clemens ero in quē mihi placuerit. Rursumq̃ ait. Nō poteris videre faciē meam. Non enim videbit me homo: & viuet. Et iterum. Ecce inquit est locus apud me: & stabis supra petram. Cūq̃ trāsibit glīa mea: ponam te in foramine petre: & protegā dextera mea donec transeā. Tollāq̃ manū meam: & videbis posteriora mea: faciem aūt meā videre nō poteris. Ca. 34.

Hc deinceps p̄cide ait tibi duas tabulas lapideas instar priorum: & scribam super eas verba que habuerunt tabule

ויאמר פני ילכו והנחתי לך׃ ויאמר אליו אם אין פניך הלכים אל תעלנו מזה׃ ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה׃ ויאמר יהוה אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם׃ ויאמר הראני נא את כבדך׃ ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם יהוה לפניך וחנתי את אשר אחן ורחמתי את אשר ארחם׃ ויאמר לא תוכל לראת את פני כי לא יראני האדם וחי׃ ויאמר יהוה הנה מקום אתי ונצבת על הצור׃ והיה בעבר כבדי ושמתיך בנקרת הצור ושכתי כפי עליך עד עברי׃ והסרתי את כפי וראית את אחרי ופני לא יראו׃

Cap. xxxiiii.

ויאמר יהוה אל משה פסל לך שני לחת אבנים כראשנים וכתבתי על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים

נוח עלה ידע אפה הלך פלה עשה ראה עבר פנה חנן יכל ראה חיה קום נצב שום סכך סור פסל לוח היה

Transla. Chal.

ואמר שכינתי תהך ואניח לך׃ ואמר קדמוהי אם לית שכינתך מהלכא בינגא לא תסקיננא מכא׃ ובמא יתידע הכא ארי אשכחית רחמין קדמך אנא ועמך הלא בהליכות שכינתך עמנא ויתעבדן לנא פרישן לי ולעמך מכל עמא דעל אפי ארעא׃ ואמר יי למשה אף ית פתגמא הדין דמללתא אעביד ארי אשכחתא רחמין קדמי ורביתך בשום׃ ואמר אחזני כען ית יקרך׃ ואמר אנא אעבר כל טובי על אפך ואקרי בשמא דיי קדמך ואחון למן דאחון וארחם על מן דארחם׃ ואמר לא תכול למחזי ית אפי יקרי ארי לא יחזינני אנשא ויתקים׃ ואמר יי הא אתר מתקן קדמי ותתעתד על טינרא׃ ויהי במעבר יקרי ואשוינך במערת טינרא ואגין במימרי עלך עד דאעבר׃ ואעדי ית דברת יקרי ותחזי ית דבתרי ודקדמי לא יתחזון׃

Ca. xxxiiii.

ואמר יי למשה פסל לך תרין לוחי אבניא כקדמאי ואכתוב על לוחיא ית פתגמיא דהוו על לוחיא קדמאי

Interp. chal.

Et ait. Maiestas mea ibit τ requiē dabo tibi. Et dixit corā eo. Si nō preierit maiestas tua nobiscū: ne ascēdere facias nos hinc. In quo enī scietur hic q inuenimus gratiā corā te ego τ populus tuus: nisi cū ambulauerit maiestas tua nobiscū: vt fiant nobis miracula: τ diuidamur ego τ populus tu⁹ ab omī populo qui est sup faciē terre. Dixitq̃ dñs ad moysen. Uerbū quoq̃ istud quod locutus es faciā: quia inuenisti gratiā coram me: τ vocaui te ex noīe: τ ait. Ostende mihi obsecro gloriā tuā: τ dixit. Ego transire faciam omnē gloriā meā sup faciē tuā: τ vocabo in noīe dñi corā te. et miserebor cui miserebor: τ clemēs ero: cui clemēs ero. Et dixit. Non poteris videre faciē glorie mee: nō enī videbit me homo τ viuet. dixitq̃ domin⁹. Ecce locus est paratus in cōspectu meo τ stabis supra petram. Eritq̃ cum transierit gloria mea: ponā te in cauerna petre: τ protegā te verbo meo donec transeā. et auferam verbū glorie mee: τ videbis id qd est post me. Et que sunt coram me non apparebunt. Ca. 34.

Dixitq̃ dñs ad moysen. Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores: τ scribam super tabulas verba que erant super tabulas priores

Primitiua chal.

נוח הלך נסק יתב עבד שכח רבב חזא עבר קרא חנן רחם קום תקן יהב עבר עדי חזי

אשר שברת׃ והיה נכון לבקר ועלית בבקר אל הר סיני ונצבת לי שם על ראש ההר׃ ואיש לא יעלה עמך וגם איש אל ירא בכל ההר גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא׃ ויפסל שני לחת אבנים כראשנים וישכם משה בבקר ויעל אל הר סיני כאשר צוה יהוה אתו ויקח בידו שני לחת אבנים׃ וירד יהוה בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם יהוה׃ ויעבר יהוה על פניו ויקרא יהוה יהוה אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת׃ נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא ינקה פקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים׃ וימהר משה ויקד ארצה וישתחו׃ ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אדני ילך נא אדני בקרבנו כי עם קשה ערף הוא וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו׃ ויאמר הנה אנכי כרת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאת אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים

quas fregisti. Esto paratus mane, ut ascendas statim in montem Synai: stabisque mecum super verticem montis. Nullus ascendat tecum: nec videatur quispiam per totum montem: boves quoque et oves non pascantur econtra. Excidit ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant: et de nocte consurgens ascendit in montem Synai sicut preceperat ei dominus, portans secum tabulas. Cumque descendisset dominus per nubem, stetit moyses cum eo invocans nomen domini. Quo transeunte coram eo, ait: Dominator domine deus misericors et clemens, patiens et multae miserationis ac verax: qui custodis misericordiam in millia: qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata: nullusque apud te per se innocens est: qui reddis iniquitatem patrum filiis ac nepotibus in tertiam et quartam progeniem. Festinusque moyses curvatus est pronus in terram: et adorans ait: Si inveni gratiam in conspectu tuo domine: obsecro ut gradiaris nobiscum: populus enim durae cervicis est: et auferas iniquitates nostras atque peccata: nosque possideas. Respondit dominus: Ego inibo pactum videntibus cunctis: signa faciam quae numquam visa sunt super terram, nec in ullis gentibus:

ἃς συνέτριψας, καὶ γίνου ἕτοιμος εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ἀναβήσῃ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινά, καὶ στήσῃ μοι ἐκεῖ ἐπ᾽ ἄκρου τοῦ ὄρους. καὶ μηδεὶς ἀναβήτω μετὰ σοῦ, μηδὲ ὀφθήτω ἐν παντὶ τῷ ὄρει. καὶ τὰ πρόβατα καὶ οἱ βόες μὴ νεμέσθωσαν πλησίον τοῦ ὄρους ἐκείνου. καὶ ἐλάξευσε δύο πλάκας λιθίνας, καθάπερ καὶ αἱ πρῶται. καὶ ὀρθρίσας μωυσῆς τὸ πρωΐ, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τὸ σινά, καθότι συνέταξεν αὐτῷ κύριος. καὶ ἔλαβε μωυσῆς μεθ᾽ ἑαυτοῦ τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας. καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκεῖ, καὶ ἐκάλεσε τῷ ὀνόματι κυρίου. καὶ παρῆλθε κύριος πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσε κύριος κύριος ὁ θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός, καὶ δικαιοσύνην διατηρῶν, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας, ἀφαιρῶν ἀνομίας καὶ ἀδικίας καὶ ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἔνοχον οὐ καθαριεῖ, ἐπάγων ἀνομίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἐπὶ τέκνα τέκνων ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν. καὶ σπεύσας μωυσῆς κύψας ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνησε τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπεν, εἰ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, συμπορευθήτω ὁ κύριός μου μεθ᾽ ἡμῶν. ὁ λαὸς γὰρ σκληροτράχηλός ἐστι, καὶ ἀφελεῖς σὺ τὰς ἀνομίας ἡμῶν καὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα σοί. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ ἐγὼ τίθημί σοι διαθήκην ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ σου, καὶ ποιήσω ἔνδοξα, ἃ οὐ γέγονεν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ ἐν παντὶ ἔθνει.

Transla. Chal.

תברתא והוי זמין לצפרא ותסק בצפרא לטורא דסיני ותתעתד קדמי תמן על ריש טורא׃ ואנש לא יסק עמך ואף אינש לא יתחזי בכל טורא אף ענא ותורי לא ירעון לקביל טורא ההוא׃ ופסל תרין לוחי אבניא כקדמאי ואקדים משה בצפרא וסליק לטורא דסיני כמא דפקיד יי יתיה ונסיב בידיה תרין לוחי אבניא׃ ואתגלי יי בעננא ואתעתד עמיה תמן וקרא בשמא דיי׃ ואעבר יי שכינתיה על אפוהי וקרא יי יי אלהא רחמנא וחננא מרחיק רגז ומסגי למעבד טבון וקשוט׃ נטיר טיבו לאלפי דרין שביק לעוין ולמרוד ולחובין סלח לדתיבין לאוריתיה ודלא תיבין לא מזכי מסער חובי אבהן על בנין ועל בני בנין מרדין על דר תליתאי ועל דר רביעאי׃ ואוחי משה ותרע על ארעא וסגיד׃ ואמר אם כען אשכחית רחמין קדמך יי תהך כען שכינתא דיי ביננא ארי עם קשי קדל הוא ותשבוק לעוינא ולחובנא ותחסיננא׃ ואמר הא אנא גזר קים קדם כל עמך אעביד פרישן דלא אתבריאו בכל ארעא ובכל עממיא

Interp. chal.

quas confregisti: et esto paratus mane: et ascendes mane in montem Sinai: stabisque coram me ibi super verticem montis. nullusque vir ascendat tecum: neque videatur vir per totum montem: oves quoque et boves non pascantur e regione montis illius. Dolavit duas tabulas lapideas sicut priores: et surrexit moyses mane: et ascendit in montem Sinai sicut preceperat ei dominus: et tulit in manu eius duas tabulas lapideas. Et revelavit se dominus in nube: et stetit cum eo ibi: et invocavit in nomine domini. Et transire fecit dominus maiestatem suam super faciem eius: et invocavit. Dominus dominus deus misericors et clemens: patiens et multa faciens bona et veritatem: custodiens bonitatem in mille generationes: dimittens iniquitatem et scelera et peccata: parcens eis qui convertuntur ad legem suam: et non iustificans eos qui non convertuntur: visitans peccata patrum in filios et in filios filiorum sceleratorum in generationem tertiam et in generationem quartam. Festinavitque moyses et incurvatus est super terram et adoravit: et ait. Si inveni nunc gratiam in conspectu tuo domine: ambulet nunc maiestas domini inter nos: quia populus durae cervicis est. Et dimittes delicta nostra et peccata nostra: et possidebis nos. Et ait. Ecce ego inibo pactum: coram omni populo tuo faciam mirabilia: que numquam fuerunt creata in universa terra et in omnibus populis.

καὶ ὄψεται πᾶς ὁ λαός, ἐν οἷς εἶ σύ, τὰ ἔργα κυρίου, ὅτι θαυμαστά ἐστιν, ἃ ἐγὼ ποιήσω σοι ἐκεῖ. πρόσεχε σὺ πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι. ἰδοὺ ἐγὼ ἐκβάλλω πρὸ προσώπου ὑμῶν τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν χαναναῖον, καὶ τὸν χετταῖον, καὶ τὸν φερεζαῖον, καὶ τὸν εὐαῖον, καὶ τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον. πρόσεχε σεαυτῷ, μή ποτε θῇς διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ εἰς αὐτήν, μή ποτε γένηται πρόσκομμα ἐν ὑμῖν. τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καθελεῖτε, καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συντρίψετε, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρί. οὐ γὰρ μὴ προσκυνήσετε θεῷ ἑτέρῳ. ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ζηλωτὸν ὄνομα, θεὸς ζηλωτής ἐστι. μή ποτε θῇς διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκπορνεύσωσιν ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ θύσωσι τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καὶ καλέσωσί σε, καὶ φάγῃς τῶν θυσιῶν αὐτῶν, καὶ λάβῃς τῶν θυγατέρων αὐτῶν τοῖς υἱοῖς σου, καὶ τῶν θυγατέρων σου δῷς τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ ἐκπορνεύσωσιν αἱ θυγατέρες σου ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ ἐκπορνεύσωσι τοὺς υἱούς σου ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν. καὶ θεοὺς χωνευτοὺς οὐ ποιήσεις σεαυτῷ. καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων φυλάξῃ. ἑπτὰ ἡμέρας φάγῃ ἄζυμα, καθάπερ ἐντέταλμαί σοι, εἰς τὸν καιρὸν ἐν μηνὶ τῶν νέων. ἐν γὰρ μηνὶ τῶν νέων ἐξῆλθες ἐξ αἰγύπτου. πᾶν διανοῖγον μήτραν, ἐμοὶ τὰ ἀρσενικά, πᾶν πρωτότοκον μόσχου καὶ προβάτου. καὶ πρωτότοκον ὑποζυγίου λυτρώσῃ προβάτῳ. ἐὰν δὲ

ut cernat populus iste in cuius es medio opus domini terribile quod facturus sum. Observa cuncta que hodie mandavi tibi. Ego ipse eiiciam ante faciem tuam ammorreum et chananeum et etheum pherezeum quoque et eveum et iebuseum. Cave ne umquam cum habitatoribus terrae illius iungas amicitias: que sint tibi in ruinam: sed et aras eorum destrue: confringe statuas: lucosque succide. Noli adorare deum alienum. Dominus zelotes nomen eius: deus est emulator. Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum: ne cum fornicati fuerint cum diis suis: et adoraverint simulachra eorum: vocet te quispiam ut comedas de immolatis. Nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis: ne postquam ipse fuerint fornicatae: fornicari faciant et filios tuos in deos suos. Deos conflatiles non facies tibi. Solemnitatem azymorum custodies. Septem diebus vesceris azymis sicut praecepi tibi in tempore mensis novorum. Mense enim verni temporis egressus es de egypto. Omne quod aperit vulvam generis masculini meum erit. De cunctis animantibus tam de bobus quam de ovibus meum erit. Primogenitum asini redimes ove. Si autem

ויראה כל העם אשר אתה בקרבו את מעשה יהוה כי נורא הוא אשר אני עשה עמך׃ שמר לך את אשר אנכי מצוך היום הנני גרש מפניך את האמרי והכנעני והחתי והפרזי והחוי והיבוסי׃ השמר לך פן תכרת ברית ליושב הארץ אשר אתה בא עליה פן יהיה למוקש בקרבך׃ כי את מזבחתם תתצון ואת מצבתם תשברון ואת אשריו תכרתון׃ כי לא תשתחוה לאל אחר כי יהוה קנא שמו אל קנא הוא׃ פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחו׃ ולקחת מבנתיו לבניך וזנו בנתיו אחרי אלהיהן והזנו את בניך אחרי אלהיהן׃ אלהי מסכה לא תעשה לך׃ את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות אשר צויתך למועד חדש האביב כי בחדש האביב יצאת ממצרים׃ כל פטר רחם לי וכל מקנך תזכר פטר שור ושה׃ ופטר חמור תפדה בשה ואם

Transla. Chal.

ויחזי כל עמא דאת ביניהון ית עובדא דיי ארי דחיל הוא דאנא עביד עמך׃ טר לך ית דאנא מפקדך יומא דין הא אנא מתריך מן קדמך ית אמוראי וכנענאי וחתאי ופריזאי וחוואי ויבוסאי׃ אסתמר לך דילמא תגזר קים ליתבי ארעא דאת עליל עלהא דילמא יהי לתקלא ביניך׃ ארי ית אגוריהון תתרעון וית קמתהון תתברון וית אשריהון תקצצון׃ ארי לא תסגוד לטעות עממיא ארי יי קנא שמיה אל קנא הוא׃ דילמא תגזר קים ליתבי ארעא ויטעון בתר טעותהון וידבחון לטעותהון ויקרון לך ותיכול מדבחיהון׃ ותיסב מבנתיה לבנך ויטעון בנתיה בתר טעותהן ויטעיין ית בנך בתר טעותהן׃ דחלן דמתכא לא תעביד לך׃ ית חגא דפטיריא תיטר שבעא יומין תיכול פטירן כמא דפקדתך לזמן ירחא דאביבא ארי בירחא דאביבא נפקתא ממצרים׃ כל פתח ולדא דילי וכל בעירך תקדיש דיכרין בכור תור ואמר׃ ובוכרא דחמרא תפרוק באימרא ואם

Interp. chal.

Videbitque omnis populus in cuius medio tu es opus domini quia terribile est: quod ego facio tecum. Observa tibi quod ego precipio tibi hodie. ecce ego eiiciam a facie tua amorreos et chananeos et etheos et pherezeos et eveos et iebuseos. Cave tibi ne forte ineas pactum cum habitatoribus terrae ad quam tu ingredieris: ne forte sit in scandalum in medio tui. sed aras eorum destruetis: et statuas eorum confringetis: et lucos eorum succidetis. non enim adorabis idola populorum: quia dominus zelotes nomen eius: deus zelotes est. ne forte ineas pactum cum habitatoribus terrae. Et errabunt post idola sua et sacrificabunt idolis suis: et vocabit te et comedas de sacrificiis eorum: et tollas de filiabus suis filiis tuis: et errabunt filiae suae post idola sua: et errare facient filios tuos post idola sua. Deos conflatiles non facies tibi. Solemnitatem azymorum custodies: septem diebus comedes azyma sicut precepi tibi: in tempore mensis novarum frugum. Quoniam in mense novarum frugum egressus es de egypto. Omne quod aperit vulvam meum est: et omnes masculos primogenitos in pecoribus tuis sanctificabis: primogenitum bovis et agni. Primogenitum autem asini redimes pro agno: et si

nec pretium pro eo dederis: occidetur. Primogenitum filiorum tuorum redimes: nec apparebis in conspectu meo vacuus. Sex diebus operaberis: die septimo cessabis arare et metere. Solemnitatem hebdomadarum facies tibi in primitiis frugum messis tue tritice: et solemnitatem quando redeunte anni tempore cuncta conduntur. Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis domini dei israel. Cum enim tulero gentes a facie tua: et dilatavero terminos tuos: nullus insidiabitur terre tue: ascendente te et apparente in conspectu domini dei tui ter in anno. Non immolabis super fermento sanguinem hostie mee: neque residebit mane de victimis solemnitatis phase. Primitias frugum terre tue offeres in domo domini dei tui. Non coques hedum in lacte matris sue. Dixitque dominus ad moysen. Scribe tibi verba hec quibus et tecum et cum israel pepigi fedus. Fuit ergo ibi cum domino moyses quadraginta dies et quadraginta noctes: panem non comedit et aquam non bibit: et scripsit in tabulis verba federis decem. Cumque descenderet moyses de monte sinai: tenebat duas tabulas lapideas testimonii: et ignorabat

Primitiua chal.

Interp. chal.

non redemeris: truncabis caput illius: et omne primogenitum filiorum tuorum redimes: et non apparebit coram me vacui. Sex diebus operaberis: in die autem septimo requiesces: in seminationis tempore et messis quiesces. Solemnitatem quoque hebdomadarum facies tibi in primitiis messis tritici: et solemnitatem quando egreditur annus fructum congregatur. Tribus temporibus in anno apparebit omnis masculus tuus coram dominatore seculi deo israel. Eiciam enim populos a facie tua: et dilatabo terminum tuum: neque concupiscet homo terram tuam cum ascenderis et appareas coram deo tuo tribus temporibus in anno. Non immolabis super fermento sanguinem phase mei: neque manebunt extra altare adipes victime solemnitatis usque mane. Primitias terre tue offeres in domum sanctuarij dei tui. Non comedes carnem cum lacte. Dixitque dominus ad moysen. Scribe tibi verba hec: quia per sermonem horum verborum pepigi tecum fedus et cum israel. Fuitque ibi cum domino quadraginta diebus et quadraginta noctibus: panem non comedit et aquam non bibit. Et scripsit super tabulis decem verba federis. Et factum est cum descendisset moyses de monte sinai: due tabule testimonii erant in manibus moysi cum descendisset de monte. Moyses autem ne

Transla. Chal.

quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis domini. Videntes autem aaron et filii israel cornutam moysi faciem: timuerunt prope accedere. Vocatique ab eo reversi sunt tam aaron quam principes synagoge. Et postquam locutus est ad eos: venerunt ad eum et omnes filii israel. Quibus precepit cuncta que audierat a domino in monte sinai. Impletisque sermonibus: posuit velamen super faciem suam. Quam ingressus ad dominum et loquens cum eo auferebat donec exiret: et tunc loquebatur ad filios israel omnia que sibi fuerant imperata. Qui videbant faciem egredientis moysi esse cornutam: sed operiebat ille rursus faciem suam: si quando loquebatur ad eos. Ca. 35

Igitur congregata omni turba filiorum israel: dixit ad eos. Hec sunt que iussit dominus fieri. Sex diebus facietis opus. Septimus dies erit vobis sanctus: sabbatum et requies domini. Qui fecerit opus in eo: occidetur. Non succendetis ignem in omnibus habitaculis vestris per diem sabbati. Et ait moyses ad omnem catervam filiorum israel. Iste est sermo quem precepit dominus dicens. Separate

Cap. xxxv.

Transla. Chal.

Interp. chal.

sciebat quod multiplicatus esset splendor glorie vultus sui cum loqueretur cum eo. Viditque aaron et omnes filii israel moysen: et ecce multiplicatus erat splendor glorie vultus eius: timueruntque accedere ad eum. Et vocavit eos moyses: et reversi sunt ad eum aaron et omnes principes congregationis. et locutus est moyses cum eis: et postea accesserunt omnes filii israel: et precepit eis omnia que locutus est dominus cum eo in monte sinai. Cumque consummasset moyses loqui cum eis: posuit super faciem suam velamen. Et cum ingrediebatur moyses in conspectu domini ut loqueretur cum eo: auferebat velamen donec exiret: et egrediebatur et loquebatur cum filiis israel quod preceptum erat. Videbantque filii israel aspectum vultus moysi: quia multus erat splendor glorie vultus moysi. Et reducebat moyses velamen super faciem suam: donec ingrederetur ad loquendum cum eo. Ca. 35.

Congregavit moyses omnem cetum filiorum israel: et ait eis. Hec sunt verba que precepit deus ut faciatis ea. Sex diebus fiet opus: in die autem septimo erit vobis requies sabbati sancti coram domino. omnis qui fecerit in eo opus occidetur. Non succendetis ignem in omnibus habitationibus vestris in die sabbati. Et ait moyses ad omnem congregationem filiorum israel: dicens. Iste est sermo quem precepit dominus: dicens. Tollite coo

Primitiua chal.

מאתכם תרומה ליהוה כל נדיב לבו יביאה את תרומת יהוה זהב וכסף ונחשת׃ ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים׃ ועורת אילם מאדמים ועורת תחשים ועצי שטים׃ ושמן למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים׃ ואבני שהם ואבני מלאים לאפוד ולחשן׃ וכל חכם לב בכם יבאו ויעשו את כל אשר צוה יהוה׃ את המשכן את אהלו ואת מכסהו את קרסיו ואת קרשיו את בריחו את עמדיו ואת אדניו׃ את הארן ואת בדיו את הכפרת ואת פרכת המסך׃ את השלחן ואת בדיו ואת כל כליו ואת לחם הפנים׃ ואת מנרת המאור ואת כליה ואת נרתיה ואת שמן המאור׃ ואת מזבח הקטרת ואת בדיו ואת שמן המשחה ואת קטרת הסמים ואת מסך הפתח לפתח המשכן׃ את מזבח העלה ואת מכבר הנחשת אשר לו את בדיו ואת כל כליו את הכיר ואת כנו׃ את קלעי החצר את עמדיו ואת אדניה ואת מסך שער החצר׃ את יתדת

apud vos primitias dño. Oīs volūtarius & pno aīo offerat eas domino. Aurum & argētū & es: hyacinthum & purpuram: coccūq; bis tinctū & byssum: pilos caprarū: pellesq; arietū rubricatas & hyacinthinas: ligna sethim & oleum ad luminaria cōcināda: & vt cōficiatur vnguētum & thymiama suauissimū: lapides onychinos & gemmas ad ornatū suphumeralis & rōnalis. Quisquis vestrum sapiens ē: veniat & faciat quod dñs imperauerat: tabernaculū s. & tectū ei⁹ atq; operimentū anulos & tabulata cū vectibus: paxillos & bases: arcā & vectes: propitiatoriū & velū: quod ante illud oppanditur: mēsam cū vectibus & vasis & propositionis panibus: candelabrum ad luminaria sustētāda. vasa illius & lucernas & oleū ad nutrimenta ignium: altare thymiamatis: & vectes & oleum vnctionis & thymiama ex aromatibus: tentorium ad ostiū tabernaculi: altare holocausti & craticulam eius eneam cum vectibus & vasis suis. labrum & basim eius: cortinas atrii cum columnis & basibus: tentorium in foribus vestibuli: paxillos

a vobis ipsis separationē dño. ois suscipiens corde ferent primitias dño: aurū: argētū: es: hyacinthū purpurā: coccinū duplū filatum: ꝛ byssū retortā: ꝛ pilos caprinos: ꝛ pelles arietū rubricatas: ꝛ pelles hyacithinas: ꝛ ligna ī putribilia: et oleum ad illumiatiōes: et thymiama ad oleū vnctionis et ad cōpositionē thymiamatis: et lapides sardios: ꝛ lapides in sculpturā: ad suphumerale: ꝛ in rōnale. ꝛ ois sapiēs mēte ī vobis: veniēs operetur oia q̄ p̄cepit dñs. tabnaculū: ppugnacula: ꝛ operimēta: ꝛ fibulas: ꝛ colūnas: ꝛ vectes: ꝛ paxillos: et bases: arcam: ꝛ vectes eius: ꝛ ppitiatoriū: ꝛ velū: et mēsam: et vectes eius: et oia vasa eius: et panes ppositiōis: et cādelabrū luminis: et oia vasa eius: et lucernas ei⁹: et oleū luminis. et altare thymiamatis: et vectes eius: et oleū vnctionis: et thymiama cōpositiōis: et velū porte tabnacli: et altare holocausti: ꝛ craticulā ei⁹ eneā: ꝛ vectes eius: et oia vasa eius: et labrū: et basim eius. ꝛ cortinas atrij: ꝛ colūnas eius: ꝛ bases eius. ꝛ velū porte atrij: et paxillos tabnacli:

παρ' ὑμῶν αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ. πᾶς ὁ καταδεχόμενος τῇ καρδίᾳ οἴσουσι τὰς ἀπαρχὰς κυρίῳ, χρυσίον, ἀργύριον, χαλκόν, ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον διπλοῦν διανενησμένον, καὶ βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας αἰγείας, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ ξύλα ἄσηπτα, καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, καὶ θυμίαμα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος, καὶ λίθους σαρδίους, καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφήν, εἰς τὴν ἐπωμίδα, καὶ εἰς τὸ λογεῖον. καὶ πᾶς ὁ σοφὸς τῇ διανοίᾳ ἐν ὑμῖν, ἐλθὼν ἐργαζέσθω πάντα ὅσα συνέταξε κύριος. τὴν σκηνήν, τὰ παραρύματα, καὶ τὰ καταλύματα, καὶ τὰ διατόνια, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τοὺς μοχλούς, καὶ τοὺς πασσάλους, καὶ τὰς βάσεις, τὴν κιβωτόν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον, καὶ τὸ καταπέτασμα, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως, καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτός, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ φωτός. καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ ὁλοκαυτώματος, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ, τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς. καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς,

C

Transla. Chal.

מנכון אפרשותא קדם יי כל דיתרעי לביה ייתי ית אפרשותא קדם יי דהבא וכספא ונחשא׃ ותכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ ומעזי׃ ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא ואעי שטין׃ ומשחא לאנהרותא בוסמיא למשח רבותא ולקטרת בוסמיא׃ ואבני בורלא ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא׃ וכל חכימי לבא דבכון ייתון ויעבדון ית כל דפקיד יי׃ ית משכנא ית פרסיה וית חופאיה ית פורפוהי וית דפוהי ית עברוהי ית עמודוהי וית סמכוהי׃ ית ארונא וית אריחוהי ית כפורתא וית פרכתא דפרסא׃ ית פתורא וית אריחוהי וית כל מנוהי וית לחם אפיא׃ וית מנרתא דאנהורי וית מנהא וית בוציניהא וית משחא דאנהרותא׃ וית מדבחא דקטרת בוסמיא וית אריחוהי וית משחא דרבותא וית קטרת בוסמיא וית פרסא דתרעא לתרע משכנא׃ ית מדבחא דעלתא וית סרדא דנחשא דיליה ית אריחוהי וית כל מנוהי ית כיורא וית בסיסיה׃ ית סרדי דרתא ית עמודוהי וית סמכהא וית פרסא דתרע דרתא׃ ית סכי

Interp̄. chal.

ex vobis primitias coram dño. Ois qui fuerit voluntarius ex corde suo afferat primitias corā dño: aurū et argentū ꝛ es ꝛ hyacinthū ꝛ purpurā ꝛ coccinum et byssum ꝛ pilos caprarū: ꝛ pelles arietū rubricatas et pelles hyacinthinas ꝛ ligna setim: ꝛ oleū ad luminaria: aromata in vnguētum vnctionis ꝛ in thymiama aromatū. Et lapides onychinos ꝛ lapides vt impleāt celaturas que sunt in superhumerali ꝛ in rationali. Oēsq; sapientes corde qui sunt in vobis veniāt ꝛ faciant oīa que precepit dñs: tabernaculū ꝛ tentorium eius: ꝛ operimentū eius: fibulas eius ꝛ tabulas ei⁹: et vectes eius: columnas eius: et bases eius: arcam ꝛ vectes eius: ꝛ propitiatoriū ꝛ veluꝫ quod extendit. Mensam ꝛ vectes eius ꝛ omnia vasa eius: ꝛ panem ppositionis: ꝛ cādelabrū illuminationis ꝛ vasa ei⁹ ꝛ lucernas eius: ꝛ oleum ad illuminandū: altareq; incensi aromatum ꝛ vectes eius: ꝛ oleum vnctionis: et thymiama aromatū. Et tentorium ostij ad portam tabernaculi. altare holocausti ꝛ rete eneū eius ꝛ vectes eius ꝛ omnia vasa eius: labrum ꝛ basim eius. Cortinas atrij columnasq; eius ꝛ bases eius et tentorium porte atrij: paxillos

et paxillos atrij: et funiculos eoꝝ: et vestes sctās aarō sacerdotis: et vestes: in qbus ministrabūt in ipsis in sāctuario: et tunicas filijs aaron sacerdotij: et oleū vnctiōis: et thymiama cōpositiōis. et exijt ois multitudo filioꝝ israel a moyse: et adduxit vnusq̄sq; q̄ tulit coꝝ cor: et qb⁹ visū ē aīe coꝝ: obtulerūt segregationē dño ad oīa opa tabnacli testimonij: et ad oia accessoria eius: et ad omnes vestes sāctuarij. et obtulerūt viri de vxorib⁹ oīb⁹: qb⁹ visū ē ī mēte: obtulerūt sigilla: et inaures: et anulos: et torq̄s: et dextralia: et oē vas aureū. et oēs q̄ obtulerūt segregationē auri dño. et ois cui inētū ē apd eū hyacithus: et purpura: et coccinū: et byssus: et pelles arietū rubricate: et pelles hyacithine: obtulerūt. et ois separās separationē: argētū et es obtulerūt separatiōes dño. et apd q̄s inventa sūt ligna īputribilia ī oia opera fabricatiōis: obtulerūt. et ois mulier sapiēs mēte māib⁹ ad filādū: obtulerūt filata hyacinthū: et purpurā: et coccinū: et byssuꝫ. et oēs mulieres: qb⁹ visū ē in mēte eaꝝ in sapiētia neuerūt pilos caprinos. et principes obtulerūt lapides smaragdi: et lapides

καὶ τοὺς πασσάλους τῆς αὐλῆς, καὶ τὰ σχοινία αὐτῶν, καὶ τὰς στολὰς τὰς ἁγίας ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ τὰς στολάς, ἐν αἷς λειτουργήσουσιν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ τοὺς χιτῶνας τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τῆς ἱερατείας, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως. καὶ ἐξῆλθε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μωυσῆ, καὶ ἤνεγκεν ἕκαστος ὧν ἔφερεν αὐτῶν ἡ καρδία, καὶ οἷς ἔδοξε τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ἤνεγκαν ἀφαίρεμα κυρίῳ εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἰς πάντα τὰ κάτεργα αὐτῆς, καὶ εἰς πάσας τὰς στολὰς τοῦ ἁγίου. καὶ ἤνεγκαν οἱ ἄνδρες παρὰ τῶν γυναικῶν πασῶν, ὧν ἔδοξε τῇ διανοίᾳ, ἤνεγκαν σφραγῖδας, καὶ ἐνώτια, καὶ δακτυλίους, καὶ ἐμπλόκια, καὶ περιδέξια, καὶ πᾶν σκεῦος χρυσοῦν. καὶ πάντες ὅσοι ἤνεγκαν ἀφαίρεμα χρυσίου κυρίῳ. καὶ πᾶς ᾧ εὑρέθη παρ' αὐτῷ ὑάκινθος, καὶ πορφύρα, καὶ κόκκινον, καὶ βύσσος, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, ἤνεγκαν. καὶ πᾶς ὁ ἀφαιρῶν τὸ ἀφαίρεμα, ἀργύριον καὶ χαλκὸν ἤνεγκαν τὰ ἀφαιρέματα τῷ κυρίῳ. καὶ παρ' οἷς εὑρέθη ξύλα ἄσηπτα εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς κατασκευῆς, ἤνεγκαν. καὶ πᾶσα γυνὴ σοφὴ τῇ διανοίᾳ ταῖς χερσὶν νήθειν, ἤνεγκαν νενησμένα τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον. καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες, αἷς ἔδοξε τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐν σοφίᾳ, ἔνησαν τὰς τρίχας τὰς αἰγείας. καὶ οἱ ἄρχοντες ἤνεγκαν τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου, καὶ τοὺς λίθους τῆς

D

tabernaculi atrii cum funiculis suis: vestimēta quorū vsus est in misterio sāctuarii. Vestes aaron pōtificis ac filiorū eius vt sacerdotio fungātur mihi. Egressaq; omnis multitudo filiorū israel de cōspectu moysi: obtulerunt mēte prōptissima atq; deuota primitias domino: ad faciendum opus tabernaculi testimonii. Quicquid ad cultū & ad vestes sanctas necessarium erat: viri cum mulieribus prebuerūt armillas & inaures anulos & dextralia. Oē vas aureum in donaria dñi sepatū est. Si quis habebat aurum: hyacinthū & purpurā: coccūq; bis tinctum: byssum & pilos caprarū: pelles arietū rubricatas & hyacinthinas: argenti erisq; metalla obtulerunt domino: lignaq; sethim in varios vsus. Sed & mulieres docte que neuerant dederūt hyacinthum purpurā ac vermiculum ac byssum & pilos caprarū: spōte ppria cuncta tribuentes. Principes vero obtulerunt lapides onychinos: & gemmas

המשכן ואת יתדת החצר ואת מיתריהם׃ את בגדי השרד לשרת בקדש את בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן׃ ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה׃ ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת יהוה למלאכת אהל מועד ולכל עבדתו ולבגדי הקדש׃ ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו חח ונזם וטבעת וכומז כל כלי זהב וכל איש אשר הניף תנופת זהב ליהוה׃ וכל איש אשר נמצא אתו תכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים ועורת אילם מאדמים ועורת תחשים הביאו׃ כל מרים תרומת כסף ונחשת הביאו את תרומת יהוה וכל אשר נמצא אתו עצי שטים לכל מלאכת העבדה הביאו׃ וכל אשה חכמת לב בידיה טוו ויביאו מטוה את התכלת ואת הארגמן את תולעת השני ואת השש׃ וכל הנשים אשר נשא לבן אתנה בחכמה טוו את העזים׃ והנשאם הביאו את אבני השהם ואת אבני המלאים

Transla. Chal.

משכנא וית סכי דרתא וית אטוניהון׃ ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא ית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנוהי לשמשא׃ ונפקו כל כנשתא דבני ישראל מן קדם משה׃ ואתו כל גבר דאתרעי לביה וכל דאשלמת רוחיה עמיה איתיו ית אפרשותא קדם יי לעבידת משכן זמנא ולכל פולחניה וללבושי קודשא׃ ומיתן גובריא עם נשיא כל דאתרעי לביה איתיו שירין ושבבין עזקן ומחוך כל מאן דדהב וכל גבר דארים ארמות דהבא קדם יי׃ וכל גבר דאשתכח עמיה תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ ומעזי ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא איתיו׃ כל דארים ארמות כספא ונחשא איתיו ית אפרשותא קדם יי וכל דאשתכח עמיה אעי שטין לכל עבידת פולחנא איתיו׃ וכל אתתא חכימת לבא בידהא עזלא ומיתן כד עזיל ית תכלא וית ארגונא ית צבע זהורי וית בוצא׃ וכל נשיא דאתרעי לבהון יתהן בחכמתא עזלן ית מעזיא׃ ורברביא איתיו ית אבני בורלא וית אבני אשלמותא

Interp̄. chal.

tabernaculi ꝛ paxillos atrij ꝛ funiculos eius: vestes ministerij vt ministrēt in sanctuario: vestesq; sanctas aaron sacerdotis: ꝛ vestes filioꝝ eius vt ministrent. Egressaq; est ois cōgregatio filioꝝ israel de cōspectu moysi. Et venerūt oēs viri qui ex corde suo se obtulerūt: ꝛ ois qui habuit spiritū perfectū obtulit p̄mitias coram dño in opus tabernaculi federis ꝛ ad oēm cultum eius ꝛ ad vestes sanctas. Obtulerūtq; viri cum mulieribus oēs ex corde volūtario obtulerunt armillas ꝛ inaures: anulos ꝛ dextralia: ꝛ omne vas aureū. Et ois vir qui separauit primitias auri coram dño: omnisq; apud quē inuentus est hyacinthus ꝛ purpura ꝛ coccinuꝫ ꝛ byssus retorta ꝛ pili caprarū ꝛ pelles arietū rubricate ꝛ pelles hyacinthine: obtulerūt. ois q̄ separauit primitias argenti ꝛ eris: obtulerūt primitias coram dño. Et ois apud quē inuenta sunt ligna setim ad omne opus ministerij obtulerūt. Oisq; mulier sapiens corde manibus suis nebat: ꝛ adducebāt hyacinthū ꝛ purpuram ꝛ coccinū ꝛ byssum que neuerant. Et omnes mulieres que volebant cum sapientia cordis earū nebant pilos caprarum. Principes autē obtulerūt lapides onychinos ꝛ lapides ad implēdas

לאפוד ולחשן׃ ואת הבשם ואת
השמן למאור ולשמן המשחה
ולקטרת הסמים׃ כל איש ואשה
אשר נדב לבם אתם להביא לכל
המלאכה אשר צוה יהוה לעשות
ביד משה הביאו בני ישראל
נדבה ליהוה׃ ויאמר משה אל
בני ישראל ראו קרא יהוה בשם
בצלאל בן אורי בן חור למטה
יהודה׃ וימלא אתו רוח אלהים
בחכמה בתבונה ובדעת ובכל
מלאכה׃ ולחשב מחשבת לעשת
בזהב ובכסף ובנחשת׃ ובחרשת
אבן למלאת ובחרשת עץ לעשות
בכל מלאכת מחשבת׃ ולהורת
נתן בלבו הוא ואהליאב בן
אחיסמך למטה דן׃ מלא אתם
חכמת לב לעשות כל מלאכת
חרש וחשב ורקם בתכלת
ובארגמן בתולעת השני ובשש
וארג עשי כל מלאכה וחשבי

Cap. xxxvi.

מחשבת׃ ועשה בצלאל
ואהליאב וכל איש חכם לב אשר
נתן יהוה חכמה ותבונה בהמה
לדעת לעשת את כל מלאכת
עבדת הקדש לכל אשר צוה
יהוה׃ ויקרא משה אל בצלאל

אפד · אור · בוא · עשה · אמר · נסה · מלא · בין ידע · חשב ירה · עשה · בין · ידע · צוה · קרא

ad suphumerale & rõnale. Aromataq & oleũ ad luminaria cõcinnãda & ad pparãdũ vnguẽtũ ac thymiama odoris suauissimi cõponẽdũ, Oẽs viri & mulieres mente deuota obtulerũt donaria: vt fierent opa que iusserat dñs p manũ moysi. Cũcti filii israel voluntaria dño dedicauerũt. Dixitq moyses ad filios israel. ecce vocauit dñs ex nomine beselcel filium huri filii hur de tribu iuda: ĩpleuitq eũ spiritu dei: sapientia & intelligentia & sciẽtia & omni doctrina: ad excogitãdũ & faciendũ opus ĩ auro & argẽto & ere sculpendisq lapidibus & opere carpẽtario. Quicquid fabre adinueniri potest dedit ĩ corde eius. Ooliab quoq filium achisamech de tribu dan: ambos erudiuit sapiẽtia: vt faciãt opa abietarii polymitarii ac plumarii de hyacintho & purpura coccoq bis tincto & bysso: & texãt oĩa: ac noua qq reperiant. Ca. 36.

Fecit ergo beselcel & ooliab & omnis vir sapiens quibus dedit dominus sapientiam & ĩtellectũ: vt scirent fabre operari que in vsu sanctuarii necessaria sunt & que precepit dominus. Cumq vocasset eos moyses

πληρώσεως εἰς τὴν ἐπωμίδα, καὶ εἰς τὸ λόγιον, καὶ τὰς συνθέσεις, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος. καὶ πᾶς ἀνὴρ καὶ γυνὴ ὧν ἔφερεν ἡ διάνοια αὐτῶν, εἰσελθόντας ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα, ὅσα συνέταξε κύριος ποιῆσαι αὐτὰ διὰ μωυσῆν, ἤνεγκαν ἀφαίρεμα οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κυρίῳ. καὶ εἶπε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἀνακέκληκεν ὁ θεὸς ἐξ ὀνόματος τὸν βεσελεὴλ τὸν τοῦ οὐρὶ υἱοῦ ὤρ, ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ ἐνέπλησεν αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης πάντα ἀρχιτεκτονεῖν κατὰ πάντα τὰ ἔργα τῆς ἀρχιτεκτονίας ποιεῖν τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸν χαλκόν, καὶ λιθουργῆσαι τὸν λίθον, καὶ κατεργάζεσθαι τὰ ξύλα, καὶ ποιεῖν ἐν παντὶ ἔργῳ σοφίας. καὶ προβιβάσαι γε ἔδωκεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῷ τε καὶ ἐλιὰβ τῷ τοῦ ἀχισαμὰχ ἐκ τῆς φυλῆς δάν. καὶ ἐνέπλησεν αὐτοὺς σοφίας καὶ συνέσεως καὶ διανοίας, συνιέναι ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, τὰ ὑφαντὰ τὰ ποικιλτά, ὑφᾶναι τῷ κοκκίνῳ καὶ τῇ βύσσῳ, καὶ ποιεῖν πᾶν ἔργον ἀρχιτεκτονίας ποικιλίας. Ca. 36.

Καὶ ἐποίησε βεσελεὴλ καὶ ἐλιὰβ καὶ πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ, ᾧ ἐδόθη σοφία καὶ ἐπιστήμη ἐν αὐτοῖς, συνιέναι ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα κατὰ τὰ ἅγια καθήκοντα, κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος. καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς τὸν βεσελεὴλ

plenitudinis ad suphumerale: et ad rõnale et cõpositiões: et oleũ vnctiõis: et cõpositiões thymiamatis. et ois vir et mulier qs tulit mens eorũ: ingredientes facere oia opa q pcepit dñs facere ea p moysen: obtulerũt segregatiõne filii israel dño. et dixit moyses filiis israel: ecce vocauit deus ex nomine beseleel filiũ vri filii vr: ex tribu iuda: et impleuit eũ spiritu diuino sapiẽtie et intellect9 et sciẽtie oia fabricandi scdm oia opa architecture facere aurũ et argẽtũ et es: et sculpere lapidẽ: et elaborare ligna: et facere in omni ope sapiẽtie. et instruere dedit in mente. et ipsi et ooliab filio achisamech ex tribu dan. et impleuit eos sapiẽtia et intellectu et mente: sciendi facere oia opa sanctuarii: textoria et variegata: texere coccino et bysso: et facere oẽ op9 architecture variegationis. Ca. 36.

Et fecit beseleel et ooliab et ois sapiẽs mẽte: cui data fuit sapiẽtia et sciẽtia in ipsis: intelligẽdi facere oia opa q ad sctuarii ptinẽtia: scdm oia q̃cũq pcepit dñs. et vocauit moyses beseleel

Transla. Chal.

לשמשא באפודא ובחושנא׃ וית בושמא וית משחא לאנהרותא ולמשח רבותא
ולקטורת בוסמיא׃ כל גבר ואתתא דאתרעי לבהון עמהון לאיתאה לכל עבידתא
דפקיד יי למעבד בידא דמשה איתיו בני ישראל נדבתא קדם יי׃ ואמר משה לבני
ישראל חזו דרבי יי בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה׃ ואשלים עמיה
רוחא מן קדם יי בחכמתא ובסכלתנו ובמדע ובכל עבידתא׃ ולאלפא אומנון למעבד
בדהבא ובכספא ובנחשא׃ ובאומנות אבן טבא לאשלמא ובנגרות אעא למעבד בכל
עבידת אומנון׃ ולאלפא יהב בלביה הוא ואהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן׃ אשלים
עמהון חכימות לבא למעבד כל עבידת נגר ואומן וצייר בתכלא ובארגונא בצבע זהורי
ובבוצא ומחי עבדי כל עבידתא ומלפי אומנון׃

Ca. xxxvi.

ועבד בצלאל
ואהליאב וכל גבר חכים לבא דיהב יי חכמתא וסכלתנו בהון למידע למעבד ית כל
עבידת פולחן קודשא לכל דפקיד יי׃ וקרא משה לבצלאל

Primitiua chal.

נהר רבב · אנתא רעה · עבד · חזא רבב שלם · ידע עבד · שלם · צור · מרא אלף · ידע עבד

Interp. chal.

celaturas q erãt in suphumerali et in rationali. et aromata et oleum ad luminaria et ad oleũ vnctionis et ad thymiama aromatũ. Oĩs vir et mulier q voluerunt ex corde suo vt offerent ad oĩe opus qd pceperat dñs fieri p manũ moysi: obtulerũt filii israel volũtarie coram dño. Dixitq moyses filiis israel. Uidete q vocauit dñs ex noie beseleel filiũ vri filii hur de tribu iuda. et impleuit eũ spũ a facie dñi: sapiẽtia et intelligẽtia et scientia ĩ oĩ opere. Et vt discat artes: vt faciat in auro et argento et ere et in arte gẽmaria: vt gẽmis celaturas impleat. Et in opere fabri lignarii vt faciat in oĩ opere artificis. et vt doceat dedit in corde eius ipse et oliab filius achisamech de tribu dan: impleuit eos sapientia cordis: vt faciant in oĩ opere carpentarii et artificis et polymitarii in hyacintho et purpura in coccino et in bysso et in omni opere textoris: et doceant artifices. Ca. 36.

Fecitq beseleel et ooliab et omnis vir sapiẽs corde quibus dedit dominus sapientiam et intelligentiam: vt facerent omne opus ministerii sanctuarii iuxta omnia que precepit dominus. Uocauitq moyses beseleel

ואל אהליאב ואל כל איש חכם
לב אשר נתן יהוה חכמה בלבו
כל אשר נשאו לבו לקרבה אל
המלאכה לעשת אתה׃ ויקחו
מלפני משה את כל התרומה
אשר הביאו בני ישראל למלאכת
עבדת הקדש לעשת אתה והם
הביאו אליו עוד נדבה בבקר
בבקר׃ ויבאו כל החכמים העשים
את כל מלאכת הקדש איש איש
ממלאכתו אשר המה עשים׃
ויאמרו אל משה לאמר מרבים
העם להביא מדי העבדה ייי
למלאכה אשר צוה יהוה לעשת
אתה׃ ויצו משה ויעבירו קול
במחנה לאמר איש ואשה אל
יעשו עוד מלאכה לתרומת ׳
הקדש ויכלא העם מהביא׃
והמלאכה היתה דים לכל המלאכה
לעשות אתה והותר׃ ויעשו כל
חכם לב בעשי המלאכה את
המשכן עשר יריעת שש משזר
ותכלת וארגמן ותולעת שני כרבים
מעשה חשב עשה אתם׃ ארך
היריעה האחת שמנה ועשרים
באמה ורחב ארבע באמה היריעה
האחת מדה אחת לכל היריעת׃

& omnem eruditũ virum cui dederat dñs sapiẽtiam & qui sponte sua obtulerant se ad faciendum opus: tradidit eis omnia donaria filiorũ israel. Qui cũ instarẽt operi quotidie: mane vota populus offerebat. Vñ artifices venire cõpulsi dixerunt moysi. Plus offert populus q̃ necessariũ est. Iussit ergo moyses preconis voce cantari. Nec vir nec mulier qcquam offerat vltra in opere sanctuarii. Sicq cessatũ est a muneribus offerendis: eo q oblata sufficerent: & supabũdarent. Fecerũtq omnes corde sapientes ad explendum opus tabernaculi: cortinas decem de bysso retorta & hyacitho & purpura: coccoq bis tincto: opere vario & arte polymita. Quarũ vna habebat in longitudine viginti octo cubitos: & in latitudĩe quattuor. Vna mensura erat oĩm cortinarum.

καὶ ἐλιὰβ καὶ πάντας τοὺς ἔχοντας τὴν σοφίαν, οἷς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἐπιστήμην ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ πάντας τοὺς ἑκουσίως βουλομένους προσπορεύεσθαι πρὸς τὰ ἔργα, ὥστε συντελεῖν αὐτά. καὶ ἔλαβον παρὰ μωυσῆ πάντα τὰ ἀφαιρέματα, ἃ ἤνεγκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου ποιεῖν αὐτά. καὶ αὐτοὶ προσεδέχοντο ἔτι τὰ προσφερόμενα παρὰ τῶν φερόντων πρωῒ πρωΐ. καὶ παρεγίνοντο πάντες οἱ σοφοὶ οἱ ποιοῦντες πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, ἕκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, ὃ αὐτοὶ εἰργάζοντο. καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν, ὅτι πλῆθος φέρει ὁ λαὸς παρὰ τὰ ἔργα ὅσα συνέταξε κύριος ποιῆσαι. καὶ προσέταξε μωυσῆς, καὶ ἐκήρυξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ, λέγων, ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηκέτι ἐργαζέσθωσαν εἰς τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἁγίου. καὶ ἐκωλύθη ὁ λαὸς ἔτι προσφέρειν. καὶ τὰ ἔργα ἦν αὐτοῖς ἱκανά, εἰς τὴν κατασκευὴν ποιῆσαι αὐτά, καὶ προσκατέλειπον. καὶ ἐποίησε πᾶς σοφὸς ἐν τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἐργαζομένοις τὴν σκηνὴν δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, χερουβὶμ ἐργασίᾳ ὑφάντου ἐποίησεν αὐτάς. μῆκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχέων, καὶ εὖρος τεσσάρων πηχέων ἡ αὐλαία ἡ μία ἦν. μέτρον τὸ αὐτὸ ἦν πάσαις ταῖς αὐλαίαις.

B

et ooliab et oes habẽtes sapiẽtiã: qb9 dedit deus sciẽtiã in corde: et oes spõtanee volẽtes accedere ad opa: vt pficerẽt illa: et acceperũt a moyse oẽs separatiões: q̃s attulerũt filii israel ad oia opa sctuarii ad faciẽdũ illa. et ipsi recipiebãt adhuc oblata a ferẽtib9 mane mane. et veneruñt oẽs sapiẽtes faciẽtes oia opa sctuarii: vnusqsq fm suũ op9: qd ipsi opabãtur. et dixerũt ad moysẽ: qm multũ fert popul9 vltra opa q̃cũq pcepit dñs facere. et pcepit moyses et pdicauit in castris: dicẽs: vir et mulier nõ ãpli9 laborẽt in primitias sanctuarii. et phibit9 ẽ popul9 ãpli9 offerre. et opa erãt eis sufficiẽtia: ad fabricationẽ ad faciẽdũ ea: et supfuerũt. et fecit ois sapiẽs mẽte in opantib9 tabernaculũ decẽ cortinas de bysso retorta: et hyacintho: et purpura: et coccino retorto: cherubim ope textorio fecit illas. lõgitudo cortine vni9 octo et viginti cubitorũ: et latitudo quattuor cubitorũ cortina vna erat. mẽsura ea de erat oĩb9 cortinis.

A

Transla. Chal.

ולאהליאב ולכל גבר חכים לבא דיהב יי חכמתא בליביה כל דאתרעי לביה למקרב
לעבידתא למעבד יתה׃ ונסיבו מן קדם משה ית כל אפרשותא דאיתיו בני ישראל
לעבידת פולחן קודשא למעבד יתה ואינון איתיו לותיה עוד נדבתא בצפר בצפר׃
ואתו כל חכימיא דעבדין ית כל עבידת קודשא גבר גבר מעבידתיה דאינון עבדין׃
ואמרו למשה למימר מסגן עמא לאיתאה מיסת פולחנא לעבידתא דפקיד יי למעבד
יתה׃ ופקיד משה ואעברו כרוזא במשריתא למימר גבר ואתתא לא יעבדון עוד
עבידתא לאפרשות קודשא ופסק עמא מלאיתאה׃ ועבידתא הות מיסת לכל עבידתא
למעבד יתה ואשתאר׃ ועבדו כל חכימי לבא בעבדי עבידתא ית משכנא עשר יריען
דבוץ שזיר ותכלא וארגונא וצבע זהורי צורת כרובין עובד אומן עבד יתהון׃ אורכא
דיריעתא חדא עשרין ותמני אמין ופותיא ארבע אמין דיריעתא חדא משחתא
חדא לכל יריעתא׃

Primitiua chal.

רעה קרב · פרש אתא · עבד · אמר סגא · שרא אנתא · עבד · שאר · אמר פתה רבע

Interp. chal.

et ooliab et oẽm virũ sanpientẽ corde: in cuius corde dedit dñs sapientiã: et oẽm qui sponte se obtulit ad faciendũ opus. Et tulerunt de cõspectu moysi oẽs primitias quas obtulerãt filii israel ad opus ministerii sanctuarii vt facerent illud: ipsi quoq offerebant ei munera volũtaria mane mane. Uenerũtq oẽs sapiẽtes qui faciebãt omne opus sanctuarii vnusquisq ab opere suo qd ipsi faciebãt: et locuti sunt ad moysen: dicentes. Plus offert populus q̃ necessarium est ad opus ministerii quod precepit dñs vt facerent illud. Preceptq moyses et transire fecerunt precones per castra: dicentẽ. Uir et mulier nõ faciant vltra opus ad primit[ias] sanctuarii. Cessauitq populus a muneribus offerendis: et quod factũ erat sufficiebat ad oĩe opus quod faciendum erat: et superabundabat. Feceruntq omnes sapientes corde de his qui faciebant opus tabernaculi: decem cortinas de bysso retorta et hyacintho et purpura et coccino cũ figuris cherubiz: opere artificis fecit eas. Longitudo vnius cortine viginti et octo cubitorum erat: et latitudo quattuor cubitorũ: mensura vna erat omnium cortinarum.

חבר · עשה לול · שפה אחד · חבר · קצץ שנה · קבל · היה שכן · אמה · בדד · היה · כסה

ויחבר את חמש היריעת אחת אל
אחת וחמש יריעת חבר אחת אל
אחת: ויעש ללאת תכלת על
שפת היריעה האחת מקצה
במחברת כן עשה בשפת היריעה
הקיצונה במחברת השנית:
חמשים ללאת עשה ביריעה
האחת וחמשים ללאת עשה
בקצה היריעה אשר במחברת
השנית מקבילת הללאת אחת אל
אחת: ויעש חמשים קרסי זהב
ויחבר את היריעת אחת אל אחת
בקרסים ויהי המשכן אחד: ויעש
יריעת עזים לאהל על המשכן
עשתי עשרה יריעת עשה אתם:
ארך היריעה האחת שלשים
באמה וארבע אמות רחב היריעה
האחת מדה אחת לעשתי
עשרה יריעת: ויחבר את חמש
היריעת לבד ואת שש היריעת
לבד: ויעש ללאת חמשים על
שפת היריעה הקיצנה במחברת
וחמשים ללאת עשה על
שפת היריעה החברת
השנית: ויעש קרסי נחשת
חמשים לחבר את האהל להית
אחד: ויעש מכסה לאהל

Cōiunxitq; cortinas quinq; alteram alteri: & alias quinq; sibi inuicem copulauit. Fecit & ansas hyacinthinas in ora cortine vnius ex vtroq; latere & in ora cortine alterius similiter: vt contra seinuicē venirēt anse: & mutuo iūgerētur. Vñ & quinq̄gita fudit circulos aureos, q morderēt cortiarum ansas: & fieret vnum tabernaculum. Fecit & saga vndecī de pilis caprarū ad opiēdū tectū tabernaculi. vnum sagū in lōgitudine habebat cubitos triginta: & in latitudie cubitos quattuor. Vnius mensure erant omnia saga. Quorum quinq; iunxit seorsum: & sex alia seꝑatim. Fecitq; ansas quinquaginta in ora sagi vnius: & quinquaginta in ora sagi alterius: vt sibiinuicem iungerētur: & fibulas eneas quinquaginta quibus necteretur tectum vt vnum pallium ex omnibus sagis fieret. Fecit & opertorium tabernaculi de

quinq; aūt cortine erant adinuicē cōiuncte
πέντε δὲ αὐλαῖαι ἦσαν ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι
altera ex altera. et quinq; cortine erāt
ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. καὶ πέντε αὐλαῖαι ἦσαν
adinuicē cōiūcte altera ex altera.
ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας.
et fecit ansulas hyacithinas sup labio
καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τοῦ χείλους
cortine vni⁹: ex vna parte ad
τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς
copulationē. et sic fecit in la-
τὴν συμβολήν. καὶ οὕτως ἐποίησε ἐπὶ τοῦ χεί-
bio cortine exterioris ad copulatio-
λους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξωτέρας πρὸς τῇ συμβο-
nē secūdā. quinquagita aūt ansulas fecit
λῇ τῇ δευτέρᾳ. πεντήκοντα δὲ ἀγκύλας ἐποίη-
cortine vni: et quinquaginta ansulas fe-
σε τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ἐ-
cit ex parte cortine iuxta copu-
ποίησε ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας κατὰ τὴν συμ-
lationē secūde: cōtrarie ꝯcadētes
βολὴν τῆς δευτέρας, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτου-
ad inuicē vnaq̄q;. et fecit fibulas qui-
σαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστη. καὶ ἐποίησε κρίκους πεν-
q̄ginta aureas. et cōiunxit cortinas alte-
τήκοντα χρυσοῦς. καὶ συνῆψε τὰς αὐλαίας ἑτέ-
rā alteri fibulis. et fuit tabnaclꝫ vnū.
ραν τῇ ἑτέρᾳ τοῖς κρίκοις. καὶ ἐγένετο ἡ σκηνὴ μία.
et fecit saga cilicina ad coopiēdū sup
καὶ ἐποίησε δέρρεις τριχίνας σκέπειν ἐπὶ τὴν
tabernaculo. vndeci saga fecit ea. lōgitudo
σκηνήν. ἕνδεκα δέρρεις ἐποίησεν αὐτάς. τὸ μῆκος
sagi vni⁹ erat triginta cubitoꝝ: et
τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς ἦν τριάκοντα πηχέων, καὶ
quattuor cubitoꝝ latitudo sagi vni⁹.
τεσσάρων πηχέων τὸ εὖρος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς.
mensura eadē erat vndecim sagis. et cōiūxit
μέτρον τὸ αὐτὸ ἦν τοῖς ἕνδεκα δέρρεσι. καὶ συνῆψε
q̄nq; saga in idipm: et sex saga in
τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰς ἓξ δέρρεις ἐπὶ
idipm. et fecit ansulas q̄nq̄ginta in la-
τὸ αὐτό. καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ χεί-
bio sagi vni⁹: qd in medio fm copu-
λους τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, τῆς ἀναμέσον κατὰ τὴν συμ-
latione. et quinq̄gita ansulas fecit in la-
βολήν. καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ἐποίησεν ἐπὶ τοῦ χεί-
bio sagi cōiūgētis scdi. et
λους τῆς δέρρεως τῆς συναπτούσης τῆς δευτέρας. καὶ
fecit fibulas eneas q̄nq̄ginta. et cōiūxit
ἐποίησε κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα. καὶ συνῆψε
fibulas ex ansulis: et cōiūxit saga:
τοὺς κρίκους ἐκ τῶν ἀγκυλῶν, καὶ συνῆψε τὰς δέρρεις,
et fuit vnū. et fecit opimētū tabnaculi
καὶ ἐγένετο ἕν. καὶ ἐποίησε κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς

Transla. Chal.

ולפיף ית חמש יריען חדא עם חדא וחמש יריען לפיף חדא עם חדא: ועבד ענובין דתכלא על שפתא דיריעתא חדא מסטרא דבית לופי כן עבד בשפתא דיריעתא בסיטרא דבית לופי תנינא: חמשין ענובין עבד ביריעתא חדא וחמשין ענובין עבד בסיטרא דיריעתא דבית לופי תנינא מכוונן ענוביא חדא לקביל חדא: ועבד חמשין פורפין דדהב ולפיף ית יריעתא חדא עם חדא בפורפיא והוה משכנא חד: ועבד יריען דמעזי למפרס על משכנא חדסרי יריען עבד יתהון: ארכא דיריעתא חדא תלתין אמין וארבע אמין פותיא דיריעתא חדא משחתא חדא לחדסרי יריען: ולפיף ית חמש יריען לחוד וית שית יריען לחוד: ועבד ענובין חמשין על שפתא דיריעתא בסיטרא דבית לופי וחמשין ענובין עבד על שפתא דיריעתא דבית לופי תנינתא: ועבד פורפין דנחשא חמשין ללפפא ית משכנא למהוי חד: ועבד חופאה למשכנא

Prĭtiua chal.

לפף · שפה · תנה · כון · פרפא שכן · עז שכן · רבע אמה · שפה · שכן היה

Interp. chal.

Coniunxitq; quinq; cortinas vnā cum alia: et quinq; cortinas alias cōiunxit vnaꝫ cum alia. Fecitq; ansas ex hyacintho in ora cortine vnius in latere quo iungēda erat: et sic fecit in ora cortine alterius in latere quo iungenda erat. Quinquaginta ansas fecit in cortina vna: et quinquaginta ansas fecit in latere cortine alterius quo iungenda erat. Erant enim anse vnā e regione alterius. Fecitq; quinq̄ginta fibulas aureas: et cōiunxit cortinas vnam cum alia fibulis: et factum est tabernaculum vnum. Fecitq; cortinas de pilis caprarum ad extendendum super tabernaculum: vndecim cortinas fecit. Longitudo cortine vnius triginta cubitorum erat. et quattuor cubitorum erat latitudo vnius cortine. vnius mensure erant vndeciꝫ cortine. Et coniunxit quinq; cortinas seorsum: et sex cortinas seorsum. Fecitq; ansas quinquaginta in ora cortine in latere quo iungenda erat: et quinquaginta ansas fecit in ora cortine alterius in loco quo iungenda erat. Fecitq; fibulas eneas quinquaginta: vt coniungeretur tabernaculū vt esset vnum. Et fecit coopertorium tabernaculi

pelles arietū rubricatas: et sup-
δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπι-
opimēta pelles hyacinthinas desup. et
καλύμματα δέρματα ὑακίνθινα ἐπάνωθεν. καὶ
fecit colūnas tabnaculi ex lignis īputribilib⁹:
ἐποίησε στύλους τῆς σκηνῆς ἐκ ξύλων ἀσήπτων,
decē cubitoꝝ colūnā vnā: et cubiti
δέκα πηχέων τὸν στύλον τὸν ἕνα, καὶ πήχεος
vni⁹ et dimidij latitudo colūne
ἑνὸς καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος τοῦ στύλου τοῦ
vni⁹. duo cubituli colūne vni cōtraca-
ἑνός. δύο ἀγκωνίσκοι τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ ἀντιπί-
dētes alter alteri: sic fecit om-
πτοντες ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, οὕτως ἐποίησε πᾶ-
nib⁹ colūnis tabnacli. et fecit colūnas
σι τοῖς στύλοις τῆς σκηνῆς. καὶ ἐποίησε τοὺς στύλους
tabnacli viginti colūnas ex latere qd ad
τῆς σκηνῆς εἴκοσι στύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς
austꝝ. et q̄dragita bases argēteas fe-
νότον. καὶ τεσσαράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ἐποί-
cit viginti colūnis. duas bases co-
ησε τοῖς εἴκοσι στύλοις. δύο βάσεις τῷ στύ-
lūne vni: in ambas ptes eius.
λῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
et duas bases colūne vni: in am-
καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφό-
bas ptes eius. et lat⁹ scdm qd
τερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον τὸ
ad aqlonē vigiti colūnas et quadraginta
πρὸς βορρᾶν εἴκοσι στύλους καὶ τεσσαράκοντα
bases eaꝝ argēteas. duas bases colū-
βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς. δύο βάσεις τῷ στύ-
ne vni: in vtrasq; ptes eius.
λῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
et duas bases colūne vni: in vtras-
καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφό-
q; ptes eius. et a tergo
τερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς
tabnacli fm ptē q ad mare: fe-
σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς θάλασσαν, ἐποί-
cit sex colūnas. et duas colūnas fecit
ησεν ἓξ στύλους. καὶ δύο στύλους ἐποίησεν ἐ-
in angulis tabernaculi a tergo.
πὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ τῶν ὀπισθίων.
et erāt ex equo ab infra. et fm idipm
καὶ ἦσαν ἐξ ἴσου κάτωθεν. καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ
erāt eq̄les ex capitib⁹ in copulationē vnā.
ἦσαν ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς σύμβλησιν μίαν.
sic fecit vtrisq; angulis
οὕτως ἐποίησεν ἀμφοτέραις ταῖς γωνίαις ταῖς
duob⁹. et erāt octo colūne:
δυσί. καὶ ἦσαν ὀκτὼ στύλοι,

pellibus arietū rubricatis: aliudq; desuper velamen de pellibus hyacinthinis. Fecit & tabulas tabernaculi de lignis sethim stātes. Decē cubitorū erat longitudo tabule vnius: & vnū ac semis cubitum latitudo retinebat. Bine incastraturę erant per singulas tabulas: vt altera alteri iungeretur. Sic fecit in omnibus tabernaculi tabulis. E quibus viginti ad plagam meridianā erāt cōtra austrū cū q̄dragita basib⁹ argenteis. Due bases sub vna tabula ponebantur ex vtraq; parte angulorum: vbi incastrature laterum in angulis terminātur. Ad plagam quoq; tabernaculi que respicit ad aquilonem fecit viginti tabulas cum quadraginta basibus argenteis duas bases per singulas tabulas. Contra occidentem vero, idest ad eam partem tabernaculi que mare respicit: fecit sex tabulas & duas alias per singulos angulos tabernaculi retro: que iuncte erant a deorsum vsq; sursum: & in vnā compaginē pariter ferebātur. Ita fecit ex vtraq; parte per angulos: vt octo essent simul tabule:

עור אדם · עלה · שוט · אמה · חצה · שנה · שלב · פאה · ימן · שנה · קצע · היה תאם · נטה היה תמם

ערת אילם מאדמים ומכסה
ערת תחשים מלמעלה: ויעש
את הקרשים למשכן עצי שטים
עמדים: עשר אמת ארך הקרש
ואמה וחצי האמה רחב הקרש
האחד: שתי ידת לקרש
האחד משלבת אחת אל
אחת כן עשה לכל קרשי
המשכן: ויעש את הקרשים
למשכן עשרים קרשים לפאת
נגב תימנה: וארבעים אדני כסף
עשה תחת עשרים הקרשים
שני אדנים תחת הקרש האחד
לשתי ידתיו ושני אדנים תחת
הקרש האחד לשתי ידתיו: ולצלע
המשכן השנית לפאת צפון
עשה עשרים קרשים: וארבעים
אדניהם כסף שני אדנים תחת
הקרש האחד ושני אדנים
תחת הקרש האחד: ולירכתי
המשכן ימה עשה ששה קרשים:
ושני קרשים עשה למקצעת
המשכן בירכתים: והיו תואמם
מלמטה ויחדו יהיו תמים
אל ראשו אל הטבעת האחת
כן עשה לשניהם לשני
המקצעת: והיו שמנה קרשים

Transla. Chal.

דמשכי דדכרי מסמקי וחופאה דמשכי ססגונא מלעילא: ועבד ית דפיא למשכנא דאעי שטין קימין: עשר אמין אורכא דדפא ואמתא ופלגות אמתא פותיא דדפא חד: תרתין צירין לדפא חד משלבן חד לקביל חד כן עבד לכל דפי משכנא: ועבד ית דפיא למשכנא עשרין דפין לרוח עבר דרומא: וארבעין סמכין דכסף עבד תחות עשרין דפין תרין סמכין תחות דפא חד לתרין צירוהי ותרין סמכין תחות דפא חד לתרין צירוהי: ולסטר משכנא תנינא לרוח צפונא עבד עשרין דפין: וארבעין סמכיהון דכסף תרין סמכין תחות דפא חד ותרין סמכין תחות דפא חד: ולסיפי משכנא מערבא עבד שתא דפין: ותרין דפין עבד לזוית משכנא בסופיהון: והוו מכוונין מלרע וכחדא הוו מכוונין ברישיהון לעזקתא חדא כן עבד לתרויהון לתרתין זויין: והוו תמניא דפין

Interp. chal.

de pellib⁹ arietū rubricatis. Coopertoriūq; aliud de pellibus hyacitinis desup. Fecitq; tabulas tabernaculi de lignis setiꝫ stātes. decē cubitoꝝ erat lōgitudo tabule: et cubiti et dimidij erat latitudo tabule vnius. Duos cardines fecit in vnaquaq; tabula et duabus incastraturis erant cōiuncte vna cum alia. sic fecit in oibus tabulis tabernaculi. Et fecit tabulas tabernaculi viginti ad latus meridianū: et quadragita bases argenteas fecit sub viginti tabulis: due bases sub tabula vna in duobus cardinibus eius: et due bases sub tabula alia in duobus cardinibus eius. Et in latere secūdo tabernaculi ad plagam septētrionalē fecit viginti tabulas: et quadraginta bases de argento. due bases erant sub tabula vna: et due bases sub alia tabula. Et in posteriori parte occidentali tabernaculi fecit sex tabulas. et duas tabulas fecit in angulis tabernaculi extremis. Et erant coniuncte ab inferiori parte: similiq; erant cōiuncte in capite suo in anulo vno: sic fecit in duobus angulis. Fueruntq; octo tabule

Prĭtiua chal.

סמק עלה · שוט קום פתה · שלב שכן · תנה רבע · סוף · ערב שית זוה · הוה כון ארע · ראש תרי זוה

Ter. Heb.

ואדניהם כסף עשה עשר אדנים
שני אדנים שני אדנים תחת
הקרש האחד: ויעש בריחי עצי
שטים חמשה לקרשי צלע
המשכן האחת: וחמשה בריחם
לקרשי צלע המשכן השנית
וחמשה בריחם לקרשי המשכן
לירכתים ימה: ויעש את הבריח
התיכן לברח בתוך הקרשים מן
הקצה אל הקצה: ואת הקרשים
צפה זהב ואת טבעתם עשה זהב
בתים לבריחים ויצף את
הבריחם זהב: ויעש את
הפרכת תכלת וארגמן ותולעת
שני ושש משזר מעשה חשב
עשה אתה כרבים: ויעש לה
ארבעה עמודי שטים
ויצפם זהב וויהם זהב ויצק
להם ארבעה אדני כסף:
ויעש מסך לפתח האהל
תכלת וארגמן ותולעת שני
ושש משזר מעשה רקם:
ואת עמודיו חמשה ואת וויהם
וצפה ראשיהם וחשקיהם
זהב ואדניהם חמשה נחשת:

Cap. xxxvii.

ויעש בצלאל את
הארן עצי שטים אמתים וחצי

Primitiua heb.: עשה ברח · שוט · שכן · תוך · בית ברח צפה · תלע · שנה שזר עשה · עמד · סכך · אמר חצה

Trāsla.B.Hiero.

& hērent bases argēteas sedecim: binas scilicet bases sub singulis tabulis. Fecit & vectes de lignis sethim quinq ad cōtinēdas tabulas vni9 lateris tabernaculi. & quinq alios ad alteri9 lateris coaptādas tabulas: & extra hos quinq alios vectes ad occidētalē plagā tabernaculi cōtra mare. Fecit quoq vectē aliū qui p medias tabulas ab angulo vsq ad angulū pueniret. Ipa aūt tabulata deaurauit fusis basibus earū argenteis. Et circulos eorū fecit aureos: per quos vectes īduci possēt: quos & ipsos laminis aureis opuit. Fecit & velū de hyacintho & purpura: vermiculo ac bysso retorta opere polymitario. varium atq distictū: & quattuor colūnas de lignis sethim: quas cum capitibus deaurauit: fusis basibus earum argenteis. Fecit & tentoriū in introitu tabernaculi ex hyacitho purpura vermiculo byssoq retorta opere plumarii & columnas quinq cū capitibus suis quas operuit auro: basesq earum fudit eneas: quas & operuit auro.

Cap.37.

Fecit aūt beseleel & arcam de lignis sethim habentem duos & semis cubitos

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina

τ bases eap argētee decē τ sex. due bases
καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δέκα ἕξ. δύο βάσεις
colūne vni: τ due bases colūne vni:
τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί,
in vtrasq ptes eius. τ fecit vectes
εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ ἐποίησε μοχλοὺς
ex lignis ïputribilib9 quinq colūnis ex vna
ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τοῖς στύλοις ἐκ τοῦ ἑνὸς
pte tabnacli. τ quinq vectes colūnis
μέρους τῆς σκηνῆς. καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ
lateri tabnaculi scdo. τ quinq vectes
κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ δευτέρῳ. καὶ πέντε μοχλοὺς
colūnis posteriori lateri tabnaculi: qd ad
τοῖς στύλοις τῷ ὀπισθίῳ κλίτει τῆς σκηνῆς, τῷ πρὸς
mare. τ vectis medius inter co-
θάλασσαν. καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀναμέσον τῶν στύ-
lūnas puenìebat ab vno latere in aliud la
λων διικνεῖτο ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλί-
tus. τ colūnas deaurauit auro: τ
τος. καὶ τοὺς στύλους κατεχρύσωσεν χρυσίῳ, καὶ
anulos eap fecit aureos in repositoria
τοὺς δακτυλίους αὐτῶν ἐποίησε χρυσοῦς εἰς θήκας
vectib9. τ deaurauit vectes
τοῖς ἀναφορεῦσι. καὶ κατεχρύσωσε τοὺς μοχλοὺς
auro: τ fecit velū ex hyacitho:
χρυσίῳ, καὶ ἐποίησε καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου,
τ purpura: τ coccino retorto: τ bys-
καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσ-
so filata. op9 textile fecit illud cheru
σου νενησμένης. ἔργον ὑφαντὸν ἐποίησεν αὐτὸ χερου-
bim. τ imposuit illud sup quattuor colūnas impu
βίμ. καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τεσσάρων στύλων ἀση-
tribiles deauratas auro. τ capita ea-
πτων κεχρυσωμένων χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐ-
rum aurea: τ bases eap quattuor argen-
τῶν χρυσαῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυ-
tee. τ fecit tētoriū porte tabnaculi ex hya
ραῖ. καὶ ἐποίησεν ἐπίσπαστρον τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐξ ὑα-
cintho: τ purpura: τ coccino retorto:
κίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου,
τ bysso retorta: op9 variegatoris. τ
καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποικιλτοῦ. καὶ
colūnas eius quinq: τ capita
τοὺς στύλους αὐτοῦ πέντε, καὶ τὰς κεφαλίδας
eap. τ deaurauit capita ea-
αὐτῶν. καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐ-
rū auro. τ fudit eis quinq ba
τῶν χρυσίῳ. καὶ ἐχώνευσεν αὐτοῖς πέντε βά-
ses eneas:
σεις χαλκᾶς,

Ca.37.

Et fecit beseleel arcā de lignis
καὶ ἐποίησε Βεσελεὴλ τὴν κιβωτὸν ἐκ ξύλων
ïputribilib9: duop cubitop τ dimidij
ἀσήπτων, δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ

Transla.Chal.

ושמכיהון דכסף עבד שתא עשר סמכין תרין סמכין תחות דפא חד ותרין סמכין תחות דפא חד: ועבד עברי
דאעי שטין חמשא לדפי סטר משכנא חד: וחמשא עברין לדפי סטר משכנא תנינא
וחמשא עברין לדפי סטר משכנא לסופיהון מערבא: ועבד ית עברא מציעאה
לאעברא בגו דפיא מן סיפי לסיפי: וית דפיא חפא דהבא וית עזקתהון עבד דהבא
אתרא לעבריא וחפא ית עבריא דהבא: ועבד ית פרכתא תכלא וארגונא וצבע זהורי
ובוץ שזיר עובד אומן עבד יתה צורת כרובין: ועבד לה ארבעה עמודי שטין
וחפנון דהבא וויהון דהבא ואתיך להון ארבעה סמכין דכסף: ועבד פרסא לתרע
משכנא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד צייר: וית עמודוהי חמשא
וית וויהון וחפא רישיהון וכבושיהון דהבא וסמכיהון חמשא דנחשא:
ועבד בצלאל ית ארונא דאעי שטין תרתין אמין ופלגא

Ca.xxxvii.

Primitiua chal.: שוט · ערב · עבר סוף · רבע · חפא נתך · שכן צור · שוט אמה

Interp. chal.

et bases earū argentee sedecim bases erant: bine bases sub vnaquaq tabula. Et fecit quinq vectes de lignis setim ad ɔtinēdas tabulas vni9 lateris tabernaculi: τ quinq vectes fecit ad cōtinēdas tabulas alteri9 lateris tabernaculi: τ quinq vectes fecit ad cōtinēdas tabulas partis posterioris tabernaculi ad occidentē. Et fecit vectem mediū vt mitteretur per medias tabulas a summo vsq ad summū. Tabulasq cooperuit auro: τ anulos eap fecit ex auro vt essent loca vectibus: vectes quoq cooperuit auro. Fecitq velum de hyacintho τ purpura τ coccino τ bysso retorta: opere artificis fecit illud cū figuris cherubim. Et fecit ei quattuor colūnas de lignis setim: τ coopuit eas auro: et capita eap erāt ex auro: τ effudit eis quattuor bases de argēto. Fecitq tētoriū in ostio tabernaculi de hyacintho τ purpura τ coccino τ bysso retorta ope polymitarij: τ colūne ei9 quinq cū capitib9 suis. τ coopuit capita eap τ celaturas eap auro. basesq eap fec quinq ex ere.

Ca.37.

Et fecit beseleel arcam de lignis setim duorum cubitorum τ dimidij erat

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina.

lōgitudo: τ cubiti τ dimidij latitudo: τ cubi-
μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος, καὶ πήχε-
ti τ dimidij altitudo: τ deaurauit eā
ος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὴν
auro puro intrīsec9 τ extrīsec9. τ fecit ei
χρυσίῳ καθαρῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. καὶ ἐποίησεν αὐτῇ
vndulā ɔtibilē aureā in circuitu. τ fudit ei
κυμάτιον στρεπτὸν χρυσοῦν κύκλῳ. καὶ ἐχώνευσεν αὐ-
quattuor anulos aureos sup quattuor
τῇ τέσσαρας δακτυλίους χρυσοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα
latera ei9. duos anulos sup latus vnū: τ
κλίτη αὐτῆς. δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ
duos anulos sup latus scdm. τ fe-
δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον. καὶ ἐποί-
cit vectes de lignis ïputribilib9: τ deaura-
ησεν ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ κατεχρύσω-
uit eos auro. τ induxit vectes in
σεν αὐτοὺς χρυσίῳ. καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς
anulos qui in lateribus arce: ad leuādū
δακτυλίους τοὺς ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς κιβωτοῦ, αἴρειν
arcā in eis. τ fecit ppitiatoriū suppositione
τὴν κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐποίησε τὸ ἱλαστήριον ἐπίθε-
tionē auri puri duop cubitop τ dimidij lō-
μα χρυσίου καθαροῦ δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ μῆ-
gitudo: τ cubiti τ dimidij latitudo. τ fecit
κος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος. καὶ ἐποίησε
duos cherubim aureos tornatiles: τ iposuit eos ex
δύο χερουβὶμ χρυσᾶ τορευτά, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὰ ἐξ
vtrisq lateribus ppitiatorij. cherub vn9 ex
ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου. χερουβεὶς ἐκ
latere hoc. τ cherub vnus ex latere
τοῦ κλίτους τούτου, καὶ χερουβεὶς ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ
scdo ppitiatorij. τ fecit duos cherubim
δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου. καὶ ἐποίησε τοὺς δύο χερουβὶμ
sup duo latera eius. τ erāt duo cherubim ex-
ἐπὶ τὰ δύο κλίτη αὐτοῦ. καὶ ἦσαν οἱ δύο χερουβὶμ ἐκ-
tēdētes alas desup: obūbrātes
τείνοντες τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες ταῖς
alis suis sup ppitiatoriū. τ facies eo-
πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐ-
rum ad inuicē ad ppitiatoriū erāt. facies
τῶν εἰς ἄλληλα εἰς τὸ ἱλαστήριον ἦσαν τὰ πρόσωπα
cherubim. τ fecit mēsam ex lignis ïputribi
τῶν χερουβίμ. καὶ ἐποίησε τράπεζαν ἐκ ξύλων ἀσή-
lib9: duop cubitop lōgitudo: τ cubiti latitudo: τ cubi
πτων, δύο πηχέων τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖρος, καὶ πήχε-
ti τ dimidij altitudo. τ deaurauit eā auro pu-
ος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὴν χρυσίῳ κα-
ro. et fecit ei ɔtibilē vndulā aureā i circuitu. et
θαρῷ. καὶ ἐποίησεν αὐτῇ στρεπτὸν κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ. καὶ
fecit ei coronā pugilli in circuitu. et fecit ɔtibilē
ἐποίησεν αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ. καὶ ἐποίησε στρεπτὸν
vndulā in circuitu corone. et fudit ei quattuor
κυμάτιον κύκλῳ τῇ στεφάνῃ. καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσσαρας

Trāsla.B.Hiero.

in lōgitudie: & cubitū ac semissem in latitudine: altitudo quoq vni9 cubiti fuit & dimidii: vestiuitq eā auro purissimo intus & foris. Et fecit illi coronā aureā p gyrū cōflās quattuor anulos aureos p quattuor angulos eius: duos anulos in latere vno: & duos in altero. Vectes quoq fecit de lignis sethim: quos vestiuit auro: & quos misit in anulos qui erant in lateribus arce ad portandū eā. Fecit & propiciatoriū. i. oraculū d' auro mūdissimo duorū cubitorum & dimidii in lōgitudie: & cubiti ac semis in latitudine. Duos ēt cherubim ex auro ductili: quos posuit ex vtraq pte ppiciatorii: cherub vnū in summitate vnius ptis: & cherub alterum in sūmitate partis alterius. Duos cherubim in singulis summitatibus propiciatorii extendentes alas & tegentes ppiciatoriū: seq mutuo & illud respicientes. Fecit & mēsā de lignis sethī in lōgitudie duorū cubitorū & in latitudie vnius cubiti: q̄ hēbat ī altitudie cubitū ac semisse. Circūdeditq eā auro mūdissimo: & fecit illi labiū aureū p gyrū ipsi quoq labio coronā aureā interrasilē quattuor digitorū: & sup eā dē alterā coronā aureā. Fudit & quattuor

Ter. Heb.

ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה
וחצי קמתו: ויצפהו זהב טהור
מבית ומחוץ ויעש לו זר זהב
סביב: ויצק לו ארבע טבעת זהב
על ארבע פעמתיו ושתי טבעת
על צלעו האחת ושתי טבעת על
צלעו השנית: ויעש בדי עצי
שטים ויצף אתם זהב: ויבא את
הבדים בטבעת על צלעת הארן
לשאת את הארן: ויעש כפרת
זהב טהור אמתים וחצי ארכה
ואמה וחצי רחבה: ויעש שני
כרבים זהב מקשה עשה אתם
משני קצות הכפרת: כרוב אחד
מקצה מזה וכרוב אחד
מקצה מזה מן הכפרת עשה
את הכרבים משני קצותיו:
ויהיו הכרבים פרשי כנפים
למעלה סככים בכנפיהם על
הכפרת ופניהם איש אל אחיו
אל הכפרת היו פני הכרבים: ויעש
את השלחן עצי שטים אמתים
ארכו ואמה רחבו ואמה וחצי
קמתו: ויצף אתו זהב טהור ויעש
לו זר זהב סביב: ויעש לו מסגרת
טפח סביב ויעש זר זהב
למסגרתו סביב: ויצק לו ארבע

Primitiua heb.: קום צפה טהר · עשה · סבב · שנה · שנה · בוא · נשא · קשה · שנה קצה · כרב · היה · עלה · פנה · עשה · שוט אמה · חצה · קום · סגר

Transla.Chal.

אורכיה ואמתא ופלגא פותיה ואמתא ופלגא רומיה: וחפהי דהב דכי מגו ומברא
ועבד ליה זיר דדהב סחור סחור: ואתיך ליה ארבע עזקן דדהב על ארבע זויתיה
ותרתין עזקן על סטריה חד ותרתין עזקן על סטריה תנינא: ועבד אריחי דאעי שטין
וחפא יתהון דהבא: ואעיל ית אריחיא בעזקתא על סטרי ארונא למטול ית ארונא:
ועבד כפורתא דדהב דכי תרתין אמין ופלגא אורכיה ואמתא ופלגא פותיה: ועבד
תרין כרובין דדהב נגיד עבד יתהון מתרין סטרי כפורתא: כרובא חד מסטרא מכא
וכרובא חד מסטרא מכא מן כפורתא עבד ית כרוביא מתרין סטרוהי: והוו כרוביא
פריסן גדפיהון לעילא מטלין בגדפיהון על כפורתא ואפיהון חד לקביל חד לקביל
כפורתא הוו אפי כרוביא: ועבד ית פתורא דאעי שטין תרתין אמין אורכיה ואמתא
פותיה ואמתא ופלגא רומיה: וחפא יתיה דהב דכי ועבד ליה זיר דדהב סחור סחור:
ועבד ליה גדנפא רומיה פושכא סחור סחור ועבד זיר דדהב לגדנפיה סחור סחור:
ואתיך ליה ארבע

Interp. chal.

longitudo eius: τ latitudo eius cubiti τ dimidij: τ altitudo cubiti τ dimidij. et cooperuit eā auro mūdissimo intus τ foris: fecitq illi circulū aureū per circuitum. Et effudit ei quattuor anulos aureos sup quattuor angulos eius: duo anuli in latere vno: τ duo anuli in latere altero. Et fecit vectes de lignis setim: τ coopuit eos auro. et induxit vectes per anulos qui erant in lateribus arce. Fecitq propiciatoriū ex auro mundissimo. duop cubitop τ dimidij erat longitudo eius: τ latitudo cubiti τ dimidij. Fecitq duos cherubī de auro ductili fecit eos ex duobus lateribus ppiciatorij: cherub vnū in latere vno hinc: τ cherub alterū in latere altero illinc. Ex ppiciatorio fecit churubim ex duob9 lateribus eius. Et erant cherubim extendentes alas suas sursum: tegentes alis suis sup ppiciatoriū: τ facies vniuscuiusq eorū erat e regione alterius: cōtra propiciatoriū erant facies cherubim. Fecitq mensā de lignis setim. duorū cubitop longitudo eius: τ cubiti vnius latitudo eius: τ cubiti et dimidij altitudo eius. Et operuit eam auro mundissimo: fecitq ei circulum aureū per gyrum. Et fecit ei coronā interrasilē altam pugillo per circuitum: τ fecit circulū aureum ipsi corone interrasili per gyrum. et fudit ei quattuor

Primitiua chal.: פתה · תור רבע זוה · תרי תנה · עול נטל · דכה תרי אמה · פתה · הוה · גדף טלל אף · אע תרי אמה

circulos aureos quos posuit in quattuor angulis per singulos pedes mense contra coronā: misitq́ʒ in eos vectes: vt possit mensa portari. ipsos quoq́ʒ vectes fecit de lignis sethim: & circumdedit eos auro. Et vasa ad diuersos vsus mense: acetabula: phialas & cyathos & thuribula ex auro puro: in quibus offerēda sūt libamīa. Fecit & cādelabrū ductile d' auro mundissimo. De cuius vecte calami cyphi spheruleq́ʒ ac lilia procedebāt: sex in vtroq́ʒ latere. Tres calami ex pte vna: & tres ex altera. Tres cyphi in nucis modū p calamos singulos: spheruleq́ʒ simul & lilia: & tres cyphi instar nucis ī calamo altero: spheruleq́ʒ simul & liliā. Eq́uū erat opus sex calamorū q pcedebāt de stipite candelabri. In ipso āt vecte erāt q̄ttuor cyphi ī nucis modū. Spheruleq́ʒ per singulos & lilia: & sphere sub duobus calamis per loca tria: qui simul sex fiunt calami procedentes de vecte vno. & sphe rule igitur

Interp. chal.

anulos aureos: & posuit anulos sup q̄ttuor angulos eius qui erāt ad quattuor pedes eius. Contra coronā interrasilem fuerūt anuli: vt per eos mitterētur vectes vt portaretur mensa. Fecitq́ʒ vectes de lignis setim & operuit eos auro: vt in eis portaretur mēsa. Et fecit vasa q̄ erant sup mensa: acetabula eius & phialas & thuribula & cyathos in quibus offerēda erant libamina de auro mundissimo fecit ea. Fecitq́ʒ candelabrum de auro mundissimo: ductile fecit illud: hastile & calamuz eius: cyphi eius spherule & lilia eius ex ipso erāt. Et sex calami egrediebant de laterib' eius: tres calami ex latere vno candelabri: & tres calami ex latere altero. Tres cyphi figurati erant in calamo vno: spherula & liliū: & tres cyphi figurati in calamo alio: spherula & liliū. sic fecit in sex calamis qui egrediebant de candelabro. Et in candelabro erant quattuor cyphi figurati spherule eius & lilia: spherulaq́ʒ sub duob' calamis eius: & spherula sub duobus calamis eius: & spherula sub duobus calamis eius. sic fecit in sex calamis q̄ egrediebātur ex eo. Spherule eius

Transla. Chal.

& calami ex ipso erant. vniuersa ductilia ex auro purissimo. Fecit & lucernas septē cū emunctoriis suis: & vasa vbi ea q̄ emūcta sunt extinguātur de auro mūdissimo. Talētū auri appēdebat candelabrū cū oībus vasis suis. Fecit & altare thymiamatis de lignis sethim per q̄drū singulos hn̄s cubitos: & in altitudīe duos: e cuius angulis procedebant cornua: vestiuitq́ʒ illud auro purissimo cū craticula ac parietibus & cornib'. Fēcitq́ʒ ei coronam aureolā p gyrū: & duos anulos aureos sub corona per singula latera: vt mittantur in eos vectes: & possit altare portari. Ipsos āt vectes fecit de lignis sethim: & operuit laminis aureis. Composuit & oleum ad sanctificationis vnguentum & thymiamata de aromatib' mūdissimis opere pigmentarii. Ca. 38.

Fecit & altare holocausti de lignis sethim: quinq́ʒ cubitorum per quadrum: & trium in altitudine: cuius cornua de angulis pcedebāt. opuitq́ʒ illud laminis eneis. Et ī vsus eius parauit ex ere vasa diuersa: lebetes: forcipes: fuscinulas: vncinos:

Cap. xxxviij.

Interp. chal.

et calami eius ex ipso erāt: oīa simul ductilia ex auro mūdissimo. Fecitq́ʒ septē lucernas ei' & forcipes ei' et thuribula eius ex auro mūdissimo. ex talento auri mundissimi fecit illud & oīa vasa eius. Fecitq́ʒ altare incensi aromatū de lignis setim. longitudo eius erat cubiti vnius: & latitudo eius cubiti vnius: quadrāgulum erat: & duorūʒ cubitoꝝ erat altitudo eius: ex ipso fuerunt cornua eius. Operuitq́ʒ illud auro mundissimo: tectū eius & parietes eius per gyruʒ & cornua ei'. Et fecit circulū aureū per circuitū: & duos anulos aureos fecit ei subter circulum eius in duobus angulis eius sup duo latera eius: vt per eos inducerētur vectes: vt portaretur in eis. Fecitq́ʒ vectes de lignis setim: & operuit eos auro. Et fecit oleum sancte vnctionis & thymiama aromatum mundissimum opere aromatarii. Ca. 38.

Fecitq́ʒ altare holocausti de lignis setim: quinq́ʒ cubitoꝝ erat longitudo eius: & quinq́ʒ cubitorū latitudo eius: quagdrangulū erat. & triū cubitoꝝ altitudo ei'. Fecitq́ʒ cornua eius sup q̄ttuor angulos ei'. ex ipso erāt cornua ei': & cooperuit illud ere. et fecit oīa vasa altaris: lebetes & batilla & acetabula & fuscinulas

Pritiua chal.

ואת המחתת כל כליו עשה
נחשת׃ ויעש למזבח מכבר
מעשה רשת נחשת תחת כרכבו
מלמטה עד חציו׃ ויצק ארבע
טבעת בארבע הקצות למכבר
הנחשת בתים לבדים׃ ויעש
את הבדים עצי שטים ויצף
אתם נחשת׃ ויבא את הבדים
בטבעת על צלעת המזבח לשאת
אתו בהם נבוב לחת עשה
אתו׃ ויעש את הכיור נחשת ואת
כנו נחשת במראת הצבאת
אשר צבאו פתח אהל מועד׃
ויעש את החצר לפאת נגב
תימנה קלעי החצר שש
משזר מאה באמה׃ עמודיהם
עשרים ואדניהם עשרים נחשת
ווי העמודים וחשקיהם כסף׃
ולפאת צפון מאה באמה עמודיהם
עשרים ואדניהם עשרים נחשת
ווי העמודים וחשקיהם כסף׃
ולפאת ים קלעים חמשים
באמה עמודיהם עשרה
ואדניהם עשרה ווי העמדים
וחשוקיהם כסף׃ ולפאת קדמה
מזרחה חמשים אמה׃ קלעים
חמש עשרה אמה אל הכתף

Primitiua heb.: כבר · עשה · חצה · קצה · בית · בוא · נשא · נבב לוח · עשה כיר · כון ראה · יעד · פאה · ימן · שזר עמד · חשק · זרח

Trāsla. B. Hiero.

&ignium receptacula. Craticulamq3 eius in modū retis fecit eneam: & subtēr eā in altaris medio arulam: fusis quattuor anulis per totidem retiaculi summitates: ad immittēdos vectes ad portādū. Quos & ipsos fecit de lignis sethim: & operuit laminis eneis: induxitq3 in circulos qui in lateribus altaris eminebant. Ipsū aūt altare nō erat solidū: sed cauū ex tabulatis & ītus vacuū. Fecit & labrū eneū cum basi sua de speculis mulierum: que excubabant in ostio tabernaculi. Fecit & atriū in cuius australi plaga erant tentoria de bysso retorta cubitorum cētum: columne enee viginti cū basib⁹ suis: capita colūnarū & tota opis celatura argētea. Eque ad septētrionalem plagam tentoria colūne basesq3 & capita colūnarū eiusdē mēsure & opis ac metalli erāt. In ea vero plaga q̄ ad occidētē respicit: fuerūt tentoria cubitorū quīquagīta: colūne decē cū basibus suis enee: & capita colūnarū & tota opis celatura argentea. Porro contra oriētē quīquagīta cubitorum parauit tentoria: e quibus quindecim cubitos

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

et oia vasa eius fecit enea. et fe=
καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐποίησε χαλκᾶ. καὶ ἐποί
cit et craticulā ope retiario eneā. et fe=
ησεν αὐτῷ ἐσχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκῆν. καὶ ἐποί
cit craticule quattuor anulos eneos ad
ησε τῇ ἐσχάρᾳ τέσσαρας δακτυλίους χαλκοῦς ἐπὶ τὰ
quattuor latera. et supposuit eos sub crati
τέσσαρα κλίτη. καὶ ὑπέθηκεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐσχά
cula altaris ab infra. et erat craticula vsq3 ad
ραν τοῦ θυσιαστηρίου κάτωθεν. καὶ ἦν ἡ ἐσχάρα ἕως
dimidiū altaris. et fecit ve=
ἡμίσους τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐποίησε τοὺς ἀναφο
ctes altari et lignis īputribilib⁹: et obe
ρεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ περιε
rauit eos ere. et induxit ve=
χάλκωσεν αὐτοὺς χαλκῷ. καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀνα
ctes per latera altaris in ele=
φορεῖς κατὰ τὰ πλευρὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ αἴ
uādo illō. cōcauū tabulatū fecit illud. et
ρειν αὐτό. κοῖλον σανιδωτὸν ἐποίησεν αὐτό. καὶ
fecit labrū eneū: et ba=
ἐποίησε τὸν λουτῆρα τὸν χαλκοῦν, καὶ τὴν βά
sin eius eneā de speculis ieiunan=
σιν αὐτοῦ χαλκῆν ἐκ τῶν κατόπτρων τῶν νηστευσα
tiū: q̄ ieiunauerūt apō hostia tabernaculi
σῶν, αἳ ἐνήστευσαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
testimonij. et fecit atriū ad austrū:
μαρτυρίου. καὶ ἐποίησε τὴν αὐλὴν τὰ πρὸς λίβα,
cortinas atrij ex bysso retorta cētū
ἱστία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης ἑκατὸν
ad cētū. et colūne eaꝝ viginti: et ba=
ἐφ' ἑκατόν. καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βά
ses eaꝝ viginti enee. et fibule eaꝝ et
σεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ
forcipes eaꝝ argētee. et latus qđ ad aqlo=
ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ. καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς βορ
nē cētū ad cētū. et colūne eaꝝ vigiti: et
ρᾶν ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν. καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ
bases eaꝝ viginti enee. et fibule eaꝝ
αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν
et forcipes eaꝝ argētee. et latus qđ
καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ. καὶ τὸ κλίτος τὸ
ad mare cortine qnqginta cubitoꝝ: co
πρὸς θάλασσαν αὐλαῖαι πεντήκοντα πηχέων, στῦ
lūne eaꝝ decē: et bases eaꝝ decē. et
λοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ
fibule eaꝝ et forcipes eaꝝ argētee. et
οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ. καὶ
latus qđ ad oriētē qnqginta cubito=
τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολὰς πεντήκοντα πηχέ
rū cortine: quīq3 et decē cubitoꝝ iuxta dorsū.
ων ἱστία, πέντε καὶ δέκα πηχέων τὸ κατὰ νώτου.

Transla. Chal.

וית מחתיתא כל מנוהי עבד נחשא׃ ועבד למדבחא סרדא עובד מצדתא דנחשא
תחות סובביה מלרע עד פלגיה׃ ואתיך ארבע עזקתא בארבע זויתא לסרדא
דנחשא אתרא לאריחיא׃ ועבד ית אריחיא דאעי שטין וחפא יתהון דנחשא׃
ואעיל ית אריחיא בעזקתא על סטרי מדבחא למיטל יתיה בהון חליל לוחין
עבד יתיה׃ ועבד ית כיורא דנחשא וית בסיסיה דנחשא במחזית נשיא
דאתין לצלאה בתרע משכן זמנא׃ ועבד ית דרתא לרוח עיבר דרומא סרדי דרתא
דבוץ שזיר מאה אמין׃ עמודיהון עשרין וסמכיהון עשרין דנחשא ווי עמודיא
וכיבושיהון דכסף׃ ולרוח ציפונא מאה אמין עמודיהון עשרין וסמכיהון עשרין
דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף׃ ולרוח מערבא סרדין חמשין אמין עמודיהון
עשרא וסמכיהון עשרא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף׃ ולרוח קידומא מדינחא
חמשין אמין׃ סרדין חמש עשרה אמין לעיברא

Primitiua chal.: חתה צור · ארע נתר זוה · עלל נטל · חזא נשה · שכן דור · אמה · ערב · דנח

Interp. chal.

et thuribula: omnia vasa eius fecit ex ere. Fecitq3 et craticulam opere retis ex ere sub circulo eius deorsum vsq3 ad dimidiū eius. Et fudit ei quattuor anulos in quattuor angulis craticule enee: vt p eos inducerent vectes. Fecitq3 vectes de lignis setim: et operuit eos ere. Et induxit vectes per anulos in laterib⁹ altaris: vt portaretur cum eis: concauū ex tabulis fecit illud. Et fecit labrū ex ere et basim eius ex ere de speculis mulierū qui veniebāt vt orarent in ostio tabernaculi federis. Fecitq3 atriū: in cuius australi plaga erant cortine de bysso retorta centū cubitoꝝ. Colūne earuz erant viginti: et basses earū vingindi ex ere. capita columnarū et celature earū erant ex argento. Et in plaga septētrionali erant cortine centuz cubitoꝝ: colūne earū viginti et bases eaꝝ viginti ex ere. capita colūnarum et celature erant de argento. Et in plaga occidētali fuerunt cortine quinquaginta cubitoꝝ: columne earum decem: et bases earum decem. capita columnarum et celature earum ex argento. Et in plaga orientali erat spacium quinquaginta cubitorum: quindecim cubitorum cortine erant in vno latere:

עמודיהם שלשה ואדניהם
שלשה׃ ולכתף השנית מזה ומזה
לשער החצר קלעים חמש עשרה
אמה עמדיהם שלשה ואדניהם
שלשה׃ כל קלעי החצר סביב
שש משזר׃ והאדנים לעמדים
נחשת ווי העמודים וחשוקיהם
כסף וצפוי ראשיהם כסף והם
מחשקים כסף כל עמדי החצר׃
ומסך שער החצר מעשה רקם
תכלת וארגמן ותולעת שני ושש
משזר ועשרים אמה ארך וקומה
ברחב חמש אמות לעמת קלעי
החצר׃ ועמדיהם ארבעה ואדניהם
ארבעה נחשת וויהם כסף וצפוי
ראשיהם וחשקיהם כסף׃ וכל
היתדת למשכן ולחצר סביב
נחשת׃ אלה פקודי המשכן משכן
העדת אשר פקד על פי משה
עבדת הלוים ביד איתמר בן
אהרן הכהן׃ ובצלאל בן אורי בן
חור למטה יהודה עשה את כל
אשר צוה יהוה את משה׃ ואתו
אהליאב בן אחיסמך למטה דן
חרש וחשב ורקם בתכלת
ובארגמן ובתולעת השני ובשש׃
כל הזהב העשוי למלאכה בכל

Primitiua. heb.: צפה · סכך עשה · תלע שנה · אמה · שכן סבב · פקד · עוד פה · נטה · עשה לאך

Trāsla. B. Hiero.

columnarum triū cum basib⁹ suis vnū tenebat latus: & in parte altera: quia inter vtraq3 introitum tabernaculi fecit: quindecim eque cubitorū erāt tētoria: colūneq3 tres & bases totidē. Cūcta atrii tentoria byssus retorta texuerat. Bases colūnarū fuere enee. capita aūt earū cum cunctis celaturis suis argētea: sed & ipsas colūnas atrii vestiuit argento. Et in introitu eius opere plumario fecit tētorium ex hyacintho: purpura: vermiculo ac bysso retorta: qđ habebat vigiti cubitos in lōgitudine: altitudo vero quiq3 cubitorū erat: iuxta mēsurā quā cuncta atrii tētoria hēbāt. Colūne āt ī igressu fuere q̄ttuor cū basibus eneis: capitaq3 earū & celature argentee. Paxillos quoq3 tabernaculi & atrii per gyrum fecit eneos. Hec sunt instrumenta tabernaculi testimonii: que enūcerata sunt iuxta p̄ceptū moysi in cerimoniis leuitarū p manum ithamar filii aarō sacerdotis: q̄ beseleel filius huri filii hur d̄ tribu iuda dn̄o per moysen iubēte cōpleuerat: iūcto sibi socio ooliab filio achisamech de tribu dā: qui & ipse artifex lignorū egregius fuit: & polymitarius atq3 plumarius ex hyacītho: purpura: vermiculo & bysso. Oē aurū qđ expensum est in opere

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et colūne eaꝝ tres: et bases eaꝝ
καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν
tres. et in dorso scdō hinc et
τρεῖς. καὶ ἐπὶ τοῦ νώτου τοῦ δευτέρου ἔνθεν καὶ
inde fm portā atrij: cortine quīq3
ἔνθεν κατὰ τὴν πύλην τῆς αὐλῆς, αὐλαῖαι πέντε
et decē cubitoꝝ. et colūne eaꝝ tres: et
καὶ δέκα πηχέων. καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ
bases eaꝝ tres. oēs cortine taber=
αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. πᾶσαι αἱ αὐλαῖαι τῆς σκη
naculi ex bysso retorta. et bases colū
νῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης. καὶ αἱ βάσεις τῶν στύ
narū eaꝝ enee: et vncini eaꝝ argētei:
λων αὐτῶν χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ,
et capita eaꝝ deargētata argēto:
καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ,
et colūne deargētate argēto oēs
καὶ οἱ στῦλοι περιηργυρωμένοι ἀργυρίῳ πάντες οἱ
colūne atrij. et velū hostij
στῦλοι τῆς αὐλῆς. καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης
atrij op⁹ variegatoris ex hyacintho: et pur=
τῆς αὐλῆς ἔργον ποικιλτοῦ ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορ
pura: et coccino filato: et bysso re=
φύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσ
torta viginti cubitoꝝ lōgitudo: et altitudo et lati=
μένης εἴκοσι πηχέων τὸ μῆκος, καὶ τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖ
tudo quīq3 cubitoꝝ adequata cortinis a=
ρος πέντε πηχέων ἐξισούμενον τοῖς ἱστίοις τῆς αὐ
trij. et colūne coꝝ q̄ttuor: et bases co
λῆς. καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν τέσσαρες, καὶ αἱ βάσεις αὐ
rū q̄ttuor enee: et vncini coꝝ argē
τῶν τέσσαρες χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυ
tei: et capita coꝝ deargentata argē
ραῖ, καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυ
to. et oēs paxilli atrij incircuitu e=
ρίῳ. καὶ πάντες οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ χαλ
nei. et hec cōstructio tabernaculi testimo=
κοῖ. καὶ αὕτη ἡ σύνταξις τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρί
nij sicut p̄ceptū fuit moysi: ministeriū eē
ου καθὰ συνετάγη μωυσῇ, τὴν λειτουργίαν εἶναι
leuitarū p ithamar filiū aarō sacerdotis.
τῶν λευιτῶν διὰ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως.
et beseleel fili⁹ vri ex tribu iuda fecit
καὶ βεσελεὴλ ὁ τοῦ οὐρὶ ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα ἐποίη
sicut precepit dn̄s moysi. et ooliab fili⁹
σε καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐλιὰβ ὁ τοῦ
achisamech ex tribu dan: q̄ fabricauit
ἀχισαμὲχ ἐκ τῆς φυλῆς δάν, ὃς ἠρχιτεκτόνευσε τὰ
textilia et acupicta et variegata: texuit
ὑφαντὰ καὶ τὰ ῥαφιδευτὰ καὶ τὰ ποικιλτά, ὑφᾶναι
iacintho et purpura: et coccino filato et
τῷ ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ, καὶ κοκκίνῳ νενησμένῳ καὶ
bysso. oē aurū qđ opatū ē in
βύσσῳ. πᾶν τὸ χρυσίον ὃ κατειργάσθη εἰς τὰ

Transla. Chal.

עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא׃ ולעיברא תניתא מיכא ומיכא לתרע דרתא סרדין
חמש עשרה אמין עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא׃ כל סרדי דרתא סחור סחור דבוץ
שזיר׃ וסמכיא לעמודיא דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף וחפא רישיהון דכסף
ואינון מכבשין דכסף כל עמודי דרתא׃ ופרסא דתרע דרתא עובד צייר תכלא
וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר ועשרין אמין אורכיה ורומיה בפותיה חמש אמין
לקביל סרדי דרתא׃ ועמודיהון ארבעה וסמכיהון ארבעה דנחשא וויהון דכסף וחפא
רישיהון וכיבושיהון דכסף׃ וכל סיכיא למשכנא ולדרתא סחור סחור דנחשא׃
אלין מנייני משכנא משכנא דסהדותא דאתמניא על מימרא דמשה על פולחן ליואי
בידא דאיתמר בר אהרן כהנא׃ ובצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה עבד ית
כל דפקיד יי ית משה׃ ועימיה אהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן נגר ואומן וצייר
בתכלא ובארגונא ובצבע זהורי ובוצא׃ כל דהבא דאתעביד לעבדתא בכל

Primitiua chal.: תנה דור · ראש · כבש צור · פתה · רבע · סכא שכן · אלף מנה אמר · עבד

Interp. chal.

colūne earū tres et bases earū tres. et in latere secūdo ostij atrij hinc et inde erant cortine quindecim cubitorum: colūne earū tres et bases earū tres. Omnes cortine atrij per circuitū erant de bysso retorta: et bases columnarū erant ex ere. capita colūnarum et celature earuz fuerūt de argento. et cooperuit argento capita earum. Ille quoq3 omnes colūne atrij celate erant argento. et tentoriū ostij atrij fecit opere polymitarij ex hyacintho et purpura et coccino et bysso retorta. viginti cubitoꝝ erat lōgitudo eius: et altitudo eius sicut latitudo eius: quīq3 cubitoꝝ erat: iuxta altitudinē cortinarū atrij: et colūne ei⁹ quattuor et bases earū quattuor ex ere: vncini earum erant ex argento: et operuit capita earum et celaturas earum argento. Omnesq3 paxilli tabernaculi et atrij per circuitū erant ex ere. He sunt numeratōes tabernaculi testimonij q̄ enumerate sunt iuxta p̄ceptū moysi p ministeriū leuitarū p manū ithamar filij aarō sacerdotis. Beseleel enī fili⁹ vri filij hur de tribu iuda fecit oīa q̄ precepit dn̄s ad moysen. Et cū eo ooliab fili⁹ achisamech de tribu dan faber lignari⁹ et artifex et polymitari⁹ in hyacintho et purpura et coccino et bysso. oē auꝝ qđ factū est in o

מלאכת הקדש ויהי זהב התנופה
תשע ועשרים ככר ושבע מאות
ושלשים שקל בשקל הקדש׃
וכסף פקודי העדה מאת ככר
ואלף ושבע מאות וחמשה ׳׳
ושבעים שקל בשקל הקדש׃
בקע לגלגלת מחצית השקל
בשקל הקדש לכל העבר על
הפקדים מבן עשרים שנה ׳
ומעלה לשש מאות אלף ושלשת
אלפים וחמש מאות וחמשים׃
ויהי מאת ככר הכסף לצקת את
אדני הקדש ואת אדני הפרכת
מאת אדנים למאת הככר ככר
לאדן׃ ואת האלף ושבע המאות
וחמשה ושבעים עשה ווים
לעמודים וצפה ראשיהם וחשק
אתם׃ ונחשת התנופה שבעים
ככר ואלפים וארבע מאות שקל׃
ויעש בה את אדני פתח אהל
מועד ואת מזבח הנחשת ואת
מכבר הנחשת אשר לו ואת כל
כלי המזבח׃ ואת אדני החצר סביב
ואת אדני שער החצר ואת כל
יתדת המשכן ואת כל יתדת
החצר סביב׃ ומן התכלת
והארגמן ותולעת השני עשו

Primitiua heb.: היה נוף · עוד ספה · גלל חצה · עלה · יצק · עמד · עשה · צעד זבח · כבר · כלל סבב · שכן

Cap. xxxix. תלע שנה · עשה

psanctuarii: q& quod oblatum est in donariis: uviginti & tnouem xtalentorum fuit: y& septingentorum atriginta bsiclorum cad mensuram dsanctuarii. Oblatum est autem aab hisbqui transierunt cad dnumerum ea fviginti ganniis h& supra: ide sexcentis mtribus nmilibus o& quingentis qquinquaginta armatorum. rFuerunt preterea scentum ttalenta uargenti: e quibus xconflate sunt ybases zsanctuarii b& introitus ubi dvelum pendet. eCentum fbases facte sunt gde htalentis gcentum: singulis italentis kper bases singulas supputatis. lDe mmille autem nseptingentis q& septuaginta pquinque siclis rfecit ucapita tcolumnarum: quas u& ipsas uvestiuit argento. aEris quoque boblata sunt ctalenta cseptuaginta cduo milia: f& quadringenti supra hsicli. kex quibus lfuse sunt mbases in nintroitu otabernaculi ptestimonii: q& raltare seneum tcum ucraticula zsua: bomniaque cvasa que ad usum eius pertinent. e& fbases gatrii tam hin circuitu quam in lingressu eius n& ppaxilli qtabernaculi ratque uatrii xper gyrum. Ca. 39.

DE bhyacintho vero c& purpura: overmiculo ac bysso ffecit

opera secundum omnem operationem sanctuarii: fuit
ἔργα κατὰ πᾶσαν τὴν ἐργασίαν τῶν ἁγίων, ἐγένετο
auri quod primitiarum: nouem et viginti talenta:
χρυσίου τοῦ τῆς ἀπαρχῆς, ἐννέα καὶ εἴκοσι τάλαντα,
et septingenti et triginta sicli secundum siclum
καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα σίκλα κατὰ τὸν σίκλον
sanctum. et argenti et separatio a recensitis
τὸν ἅγιον. καὶ ἀργυρίου καὶ ἀφαίρεμα παρὰ τῶν ἐπεσκεμμένων
viris congregationis centum talenta: et
ἀνδρῶν τῆς συναγωγῆς ἑκατὸν τάλαντα, καὶ
mille septingenti septuaginta quinque sicli.
χίλιοι ἑπτακόσιοι ἑβδομηκονταπέντε σίκλοι.
dragma vna capiti dimidium sicli: secundum
δραχμὴ μία τῇ κεφαλῇ τὸ ἥμισυ τοῦ σίκλου, κατὰ
siclum sanctum. omnis pertransiens in
τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰς τὴν
censum a viginti annis et supra in sexa-
ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἑξή-
ginta myriadas et tres mille et quingentos
κοντα μυριάδας καὶ τρισχιλίους καὶ πεντακοσίους
quinquaginta. et facta sunt centum talenta
πεντήκοντα. καὶ ἐγενήθη τὰ ἑκατὸν τάλαντα τοῦ
argenti in conflationem capitum tabernaculi:
ἀργυρίου εἰς τὴν χώνευσιν τῶν κεφαλίδων τῆς σκηνῆς,
et in capita veli. centum
καὶ εἰς τὰς κεφαλίδας τοῦ καταπετάσματος. ἑκατὸν
capita in centum talenta: talentum
κεφαλίδες εἰς τὰ ἑκατὸν τάλαντα, τάλαντον τῇ
capiti. et mille septingentos septuaginta
κεφαλίδι. καὶ τοὺς χιλίους ἑπτακοσίους ἑβδομήκοντα
quinque siclos fecit ad uncinos columnarum.
πέντε σίκλους ἐποίησεν εἰς τὰς ἀγκύλας τῶν στύλων.
et deaurauit capita eorum: et
καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ
ornauit eas. et es separationis
κατεκόσμησεν αὐτούς. καὶ ὁ χαλκὸς τοῦ ἀφαιρέματος
trecenta septuaginta talenta: et duo mille et
τριακόσια ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ δισχίλιοι καὶ
quadringenti sicli. et fecerunt ex ipso bases
τετρακόσιοι σίκλοι. καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτοῦ τὰς βάσεις
hostii tabernaculi testimonii: et altare
τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον
eneum cum craticula sua: et omnia vasa
τὸ χαλκοῦν σὺν τῇ ἐσχάρᾳ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ
altaris: et bases atrii in circuitu: et
θυσιαστηρίου, καὶ τὰς βάσεις τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς
bases hostii atrii: et paxillos
βάσεις τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς
tabernaculi: et paxillos atrii in circuitu.
σκηνῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ. Ca. 39.

ET receptam hyacinthum et purpuram et coccinum fecerunt
καὶ τὴν καταλειφθεῖσαν ὑάκινθον καὶ πορφύραν καὶ τὸ κόκκινον ἐποίησαν

Interp. chal.

opere sanctuarii et quod oblatum est fuit viginti et nouem talentorum et septingentorum et triginta siclorum in pondere sanctuarii. Argentum autem numeratorum congregationis fuit centum talentorum: et mille et septingentorum et septuaginta et quinque siclorum in pondere sanctuarii. Unum pondus oblatum est per singula capita: quod est dimidium sicli in pondere sanctuarii: quod oblatum est ab omnibus qui transierunt ad numeros a viginti annis et supra de sexcentis et tribus millibus et quingentis et quinquaginta. Fueruntque centum talenta argenti ex quo conflate sunt bases sanctuarii et basses tentorii: centum talenta pro centum basibus: talentum pro base. De mille autem et septingentis et septuaginta et quinque siclis fecit uncinos columnarum: et operuit capita earum: et fecit celaturas earum. Es quoque oblationis fuit septuaginta talentorum et duo milia et quadrigentorum siclorum: ex quo fecit bases ostii tabernaculi federis et altare eneum et craticulam eius eneam et omnia vasa altaris et bases atrii per circuitum et bases ostii atrii et omnes paxillos tabernaculi et omnes paxillos atrii per circuitum. Ca. 39.

DE hyacintho autem et purpura et coccino fecerunt

Primitiua chal.: רום · מנה מאה · שנה עלה · נתך · ראש רום רבע · שכן דבח · דור · סבא

Transla. Chal.

עבידת קודשא והוה דהב ארמותא עשרין ותשע ככרין ושבע מאה ותלתין סלעין
בסלעי קודשא׃ וכסף מניני כנשתא מאת ככרין ואלף ושבע מאה ושבעין וחמש
סלעין בסלעי קודשא׃ תקלא לגולגלתא פלגות סלעא בסלעי קודשא לכל דעבר על
מנינא מבר עשרין שנין ולעילא לשית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין׃ והוה
מאת ככרי דכספא לאתכא ית סמכי קודשא וית סמכי פרוכתא מאת סמכין למאת
ככרין ככרא לסמכא׃ וית אלפא ושבע מאה ושבעין וחמש עבד ווין לעמודיא וחפא
רישיהון וכבש יתהון׃ ונחשא דארמותא שבעין ככרין ותרין אלפין וארבע מאה
סלעין׃ ועבד בה ית סמכי תרע משכן זימנא וית מדבחא דנחשא וית סרדא דנחשא
דליה וית כל מאני מדבחא׃ וית סמכי דרתא סחור סחור וית סמכי תרע דרתא
וית כל סיכי משכנא וית כל סיכי דרתא סחור סחור׃

Ca. xxxix.

ומן תכלא וארגונא וצבע זהורי עבדו ׳׳׳׳׳׳׳׳׳

vestes ministratorias aaron: ad ministrandum in
στολὰς λειτουργικὰς ἀαρών, εἰς τὸ λειτουργεῖν ἐν
eis in sanctuario: sicut precepit dominus moysi.
αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
et fecerunt superhumerale ex auro: et hyacintho: et purpura: et coccino filato: et
καὶ ἐποίησαν τὴν ἐπωμίδα ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ
bysso retorta. et excise sunt lamine auri pili: ad contexendum cum hyacintho et purpura: et cum coccino filato: et
βύσσου κεκλωσμένης. καὶ ἐτμήθη τὰ πέταλα τοῦ χρυσίου τρίχες, ὥστε συνυφᾶναι σὺν τῇ ὑακίνθῳ καὶ τῇ πορφύρᾳ, καὶ σὺν τῷ κοκκίνῳ τῷ διανενησμένῳ, καὶ
cum bysso retorta: opus textile fecerunt illud superhumeralia coniuncta ex utrisque
σὺν τῇ βύσσῳ τῇ κεκλωσμένῃ, ἔργον ὑφαντὸν ἐποίησαν αὐτὸ ἐπωμίδας συνεχούσας ἐξ ἀμφοτέρων
partibus. opus textile adinuicem connexum
τῶν μερῶν, ἔργον ὑφαντὸν εἰς ἄλληλα συμπεπλεγμένον
ad seipsum. ex ipso fecerunt secundum suam facturam ex auro et hyacintho: et purpura:
καθ᾽ ἑαυτό. ἐξ αὐτοῦ ἐποίησαν κατὰ τὴν αὐτοῦ ποίησιν ἐκ χρυσίου καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας,
et coccino filato: et bysso retorta:
καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης,
sicut precepit dominus moysi. et fecerunt
καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν ἀμ-
utrosque lapides smaragdi astrictos
φοτέρους τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου συμπεπορπη-
et inclusos auro: sculptos
μένους καὶ περισιαλωμένους χρυσίῳ, γεγλυμμένους
et incisos incisione sigilli de nominibus filiorum israel: et posuerunt eos in
καὶ κεκολαμμένους ἐκκόλαμμα σφραγῖδος ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐπέθηκαν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς
humeris superhumeralis: lapides memoriales sunt filiorum
ὤμους τῆς ἐπωμίδος, λίθοι μνημοσύνου εἰσὶν τῶν υἱῶν
israel: sicut precepit dominus moysi. et fecerunt
ἰσραήλ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν
rationale: opus textile variegatione: secundum opus
λόγιον, ἔργον ὑφαντὸν τῇ ποικιλίᾳ, κατὰ τὸ ἔργον τῆς
superhumeralis: ex auro: et hyacintho: et purpura:
ἐπωμίδος, ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας,
et coccino filato: et bysso retorta:
καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης,
quadrangulum duplex fecerunt rationale: palmi longitudo:
τετράγωνον διπλοῦν ἐποίησαν τὸ λόγιον. σπιθαμῆς τὸ μῆκος,
et palmi latitudo duplex. et contextum est in eo textura lapidum quattuor ordinum. ordo lapidum: sardius et topazius et smaragdus ordo vnus. et ordo secundus: carbunculus
καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος διπλοῦν. καὶ συνυφάνθη ἐν αὐτῷ ὕφασμα κατὰ λίθων τετράστιχον. στίχος λίθων, σάρδιον καὶ τοπάζιον καὶ σμάραγδος ὁ στίχος ὁ εἷς. καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος, ἄνθραξ

B

gvestes pquibus indueretur qaaron: qui ministrabat kin sectis: rsicut uprecepit tdominus xmoysi. yFecit igitur asuperhumerale de bauro chyacintho e& purpura ccoccoque fbis tincto g& bysso bretorta: bopere cpolymitario. lIncidit que lbracteas maureas n& extenuauit in ofila: put possent torqueri cum priorum colorum subtegmine: duasque ooras sibimet g copulatas hin iutroque klatere summitatum: m& baltheum ex eisdem coloribus: csicut opreceperat edominus gmoysi. hParauit & duos klapides lonychinos mastrictos & ninclusos oauro & psculptos arte gemmaria tnominibus ufiliorum aisrael. rPosuitque seos ain blateribus csuperhumeralis in cmonimentum ffiliorum gisrael. hsicut ipreceperat kdominus mmoysi. nFecit & prationale qopere rpolymito ciuxta opus tsuperhumeralis ex uauro: xhyacintho: ypurpura: zcoccoque abis tincto: b& bysso cretorta: oquadrangulum fduplex mensure kpalmi: p& posuit qin eo rgemmarum ordines tquattuor. In bprimo versu erat csardius: ytopazius: smaragdus. In osecundo ccarbunculus:

בגדי שרד לשרת בקדש ׳׳
ויעשו את בגדי הקדש אשר
לאהרן כאשר צוה יהוה את
משה׃ ויעש את האפד זהב תכלת
וארגמן ותולעת שני ושש משזר׃
וירקעו את פחי הזהב וקצץ
פתילם לעשות בתוך התכלת
ובתוך הארגמן ובתוך תולעת
השני ובתוך השש מעשה חשב׃
כתפת עשו לו חברת על שני
קצותו חבר׃ וחשב אפדתו אשר
עליו ממנו הוא כמעשהו זהב
תכלת וארגמן ותולעת שני ושש
משזר כאשר צוה יהוה את
משה׃ ויעשו את אבני השהם
מסבת משבצת זהב מפתחת
פתוחי חותם על שמות בני
ישראל׃ וישם אתם על כתפת
האפד אבני זכרון לבני ישראל
כאשר צוה יהוה את משה׃ ויעש
את החשן מעשה חשב כמעשה
אפד זהב תכלת וארגמן ותולעת
שני ושש משזר׃ רבוע היה כפול
עשו את החשן זרת ארכו וזרת
רחבו כפול׃ וימלאו בו ארבעה
טורי אבן טור אדם פטדה וברקת
הטור האחד׃ והטור השני נפך

Primitiua heb.: רקע פחח · פתל · שנה · קצה · עשה · שזר · סבב שבץ פתח · חתם · שום · בנה · רבע כפל · עשה · מלא · שנה

A

Transla. Chal.

לבושי שמושא לשמשא בקודשא ועבדו ית לבושי קודשא די לאהרן כמא ׳׳׳
דפקיד יי ית משה׃ ועבד ית אפודא דדהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר׃
ורדידו ית טסי דדהבא וקציצו חוטין למעבד בגו תכלא ובגו ארגונא ובגו צבע ׳׳
זהורי ובגו בוצא עובד אומן׃ כתפין עבדו ליה מלפפן על תרין סטרוהי מלפף׃
והמין תקוניה דעלוהי מיניה הוא כעובדוהי דדהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ
שזיר כמא דפקיד יי ית משה׃ ועבדו ית אבני בורלא משקען מרמצן דדהב כתב
מפרש כגלוף דעזקא על שמהת בני ישראל׃ ושוי יתהון על כתפי אפודא אבני
דוכרנא לבני ישראל כמא דפקיד יי ית משה׃ ועבד ית חושנא עובד אומן כעובד
אפודא דדהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר׃ מרבע הוה עיף עבדו ית
חושנא זרתא אורכיה וזרתא פותיה עיף׃ ואשלימו ביה ארבעה סדרין דאבן טבא
סידרא קדמאה סמקן ירקן וברקן סידרא חד׃ וסידרא תנינא איזמרגדין ׳׳׳׳׳

Interp. chal.

vestes ministerii ad ministrandum in sanctuario: feceruntque vestes sanctas aaron: sicut precepit dominus moysi. Fecitque superhumerale ex auro et hyacintho et purpura et coccino et bysso retorta: extenderuntque bracteas aureas et inciderunt fila: ut facerent in medio hyacinthi et in medio purpure et in medio coccini et in medio byssi opere artificis. humerulos fecerunt ei coniunctos: in duobus lateribus eius iungebantur. Et baltheus ornamenti sui quod erat iuxta illud ex ipso erat iuxta opus eius ex auro hyacintho et purpura et bysso retorta: sicut precepit dominus moysi. Feceruntque duos lapides onychinos inclusos in celaturis aureis scriptos distincte quasi sculptura anuli per nomina filiorum israel. Et posuit eos in humerulis superhumeralis in lapides memoriales filiis israel: sicut preceperat dominus moysi. fecitque rationale opere artificis iuxta opus superhumeralis ex auro hyacintho et purpura et coccino et bysso retorta: quadratus erat: duplicatum fecerunt rationale: palmi vnius erat longitudo eius: et latitudo eius palmi vnius: duplicatum erat. Et impleuerunt in eo quattuor ordines lapidis preciosi. in primo ordine erat sardius topazius et carbunculus. Et in secundo ordine smaragdus

Primitiua chal.: מסס קצץ עבד · אפד לבף · חבן · שקע רמין · פרש שוה · רבע עוף · פתח שלם רבע

Primitiua heb. | Tex. Heb. | Exo. Ca. xxxix | Trāsla. B. Hiero. | Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ספיר ויהלם: והטור השלישי
לשם שבו ואחלמה: והטור
הרביעי תרשיש שהם וישפה
מוסבת משבצת זהב במלאתם:
והאבנים על שמת בני ישראל
הנה שתים עשרה על שמתם
פתוחי חתם איש על שמו
לשנים עשר שבט: ויעשו על
החשן שרשרת גבלת מעשה עבת
זהב טהור: ויעשו שתי משבצת
זהב ושתי טבעת זהב ויתנו את
שתי הטבעת על שני קצות
החשן: ויתנו שתי העבתת הזהב
על שתי הטבעת על קצות החשן:
ואת שתי קצות שתי העבתת
נתנו על שתי המשבצת ויתנם
על כתפת האפד אל מול פניו:
ויעשו שתי טבעת זהב וישימו
על שני קצות החשן על שפתו
אשר אל עבר האפד ביתה:
ויעשו שתי טבעת זהב ויתנם על
שתי כתפת האפד מלמטה ממול
פניו לעמת מחברתו ממעל לחשב
האפד: וירכסו את החשן מטבעתיו
אל טבעת האפד בפתיל תכלת
להית על חשב האפד ולא יזח
החשן מעל האפד כאשר צוה

saphirus: iaspis. In tertio ligurius: achates: & amethystus. In quarto chrysolithus onychinus: & berillus circūdati & inclusi auro per ordines suos. Ipsiq; lapides duodecim sculpti erant noībus duodecī tribuū israel: singuli per noīa singulorum. Fecerunt in rōnali & catenulas sibiinuicem coherētes de auro purissimo: & duos vncinos totidem anulos aureos. Porro anulos posuerunt in vtroq; latere rōnalis: ex qbus penderent due catene auree: quas inseruerunt vncinis qui in superhumeralis angulis eminebant. Hec & ante & retro ita couenicbāt sibi: vt superhumerale & rōnale mutuo necterētur: stricta ad balteū & anulis fortius copulata: quos iūgebat vitta hyacīthina: ne laxa fluerent: & a seinuicem mouerētur: sicut precepit

Interp. chal.

saphirus & iaspis. In tertio aūt ordine ligurius achates & amethystus. In q̄rto autē ordine chrysolithus: onychinus & berillus: inclusi strictiq; auro fuerunt in impletionibus suis. Ipsi aūt lapides duodecim erāt iuxta noīa filiorū israel: scripti scriptura distincta q̄si sculptura anuli singuli lapides p̄ noīa singulorū per duodecim tribus. Feceruntq; in rationali catenulas sibi inuicē coherētes opere fimbrie ex auro mūdissimo. Et fecerūt duos vncinos aureos & duos anulos aureos: & posuerūt duos anulos in duobus lateribus rationalis. posuerūtq; duas fimbrias aureas in duobus anulis qui erāt in lateribus rationalis. Et duas fimbrias q̄ erant in duobus laterib9 eius posuerūt in duob9 vncinis. posuerūtq; eas in humerulis superhumeralis cōtra faciē eius. Fecerūtq; duos anulos aureos & posuerūt eos in duob9 lateribus rationalis q̄ erant in ora eius q̄ est e regione superhumeralis intrinsecus. Fecerūtq; duos anulos ex auro & posuerūt eos ī duobus humerulis superhumeralis inferius cōtra faciem eius e regione iuncture eius supra balteū superhumeralis. Et cōiunxerūt rōnale ex anulis suis ad anulos superhumeralis vitta hyacinthina: vt esset sup balteū superhumeralis: vt non recederet rationale a superhumerali: sicut preceperat

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina. | Trāsla. B. Hiero. | Tex. Heb. | Exo. Ca. xxxix. | Primitiua. heb.

יהוה את משה: ויעש את מעיל
האפד מעשה ארג כליל תכלת:
ופי המעיל בתוכו כפי תחרא שפה
לפיו סביב לא יקרע: ויעשו על
שולי המעיל רמוני תכלת וארגמן
ותולעת שני משזר: ויעשו
פעמני זהב טהור ויתנו את
הפעמנים בתוך הרמנים על שולי
המעיל סביב בתוך הרמנים: פעמן
ורמן פעמן ורמן על שולי המעיל
סביב לשרת כאשר צוה יהוה
את משה: ויעשו את הכתנת שש
מעשה ארג לאהרן ולבניו: ואת
המצנפת שש ואת פארי המגבעת
שש ואת מכנסי הבד שש
משזר: ואת האבנט שש משזר
ותכלת וארגמן ותולעת שני
מעשה רקם כאשר צוה יהוה
את משה: ויעשו את ציץ נזר
הקדש זהב טהור ויכתבו עליו
מכתב פתוחי חותם קדש ליהוה:
ויתנו עליו פתיל תכלת לתת על
המצנפת מלמעלה כאשר צוה
יהוה את משה: ותכל כל עבדת
משכן אהל מועד ויעשו בני
ישראל ככל אשר צוה יהוה את
משה כן עשו: ויביאו את המשכן

dn̄s moysi. Fecerūtq; tunicam superhumeralis totā hyacinthinam: & capitiū in supiori pte contra mediū: orāq; per gyrum capitii textilem. deorsū āt ad pedes mala punica ex hyacintho: purpura: vermiculo ac bysso retorta. & tītinabula de auro purissimo: que posuerunt inter malogranata in extrema parte tunice per gyrū. tītinabulum autem aureum & malūpunicū: quibus ornatus icedebat pontifex q̄n ministerio fūgebatur: sicut p̄cepit dn̄s moysi. Fecerunt tunicas byssinas opere textili aaron & filiis eius: & mitras cum coronulis suis ex bysso. feminalia quoq; linea byssina. cingulum vero de bysso retorta: hyacītho: purpura ac vermiculo bis tincto arte plumaria. sicut p̄ceperat dominus moysi. Fecerunt & laminā sacre venerationis de auro purissimo: scripseruntq; in ea opere gemmario sanctum domini: & strīxerūt eā cū mitra vitta hyacinthina: sicut preceperat dn̄s moysi. Perfectū ē igitur omne opus tabernaculi & tecti testimonii. Fecerūtq; filii israel cuncta que preceperat dominus moysi: & obtulerūt tabernaculum

Interp. chal.

dn̄s moysi. Feceruntq; palliū superhumeralis opere textoris totum hyacinthinum. Et os pallij in medio eius: sicut os lorice. Ora erat per circuitū oris eius vt nō rūperet. Fecerūtq; in iferiori pte pallij malogranata ex hyacintho & purpura & coccino retorto. Fecerūtq; tintinabula de auro mūdissimo: & posuerūt tintinabula in medio malorūgranatorū in iferiori parte pallij p̄ circuitū in medio malorūgranatorū. Tintinabulū & malūgranatū: tintinabulū & malū granatū: in inferiori parte pallij per circuitū: ad ministrandū: sicut preceperat dn̄s moysi. Fecerūtq; tunicā ex bysso opere textoris aaron & filijs eius. Et tiarā ex bysso & pileos in decorē ex bysso. Et femoralia ex bysso retorta: balteum quoq; ex bysso retorta & hyacintho & purpura & coccino opere polymitarij: sicut p̄ceperat dn̄s moysi. Et fecerūt laminā coronā sanctitatis ex auro mūdissimo: & scripserūt sup eam scriptura distincta: sanctū dn̄o. Et posuerūt in ea vittam hyacinthinā: vt poneretur super mitram: sicut preceperat dn̄s moysi. Perfectūq; est omne opus tabernaculi federis. feceruntq; filij israel iuxta oīa que preceperat dn̄s moysi: ita fecerunt. Adduxeruntq; tabernaculum

Prima pagina (Exodus Ca. xxxix)

Primitiua heb.	Text. Heb. Exo. Ca. xxxix
	אל משה את האהל ואת כל
כלה נרה	כליו קרסיו קרשיו בריחו ועמדיו
כסה	ואדניו: ואת מכסה עורת האילם
אדם עור	המאדמים ואת מכסה ערת
סכך	התחשים ואת פרכת המסך: את
ארן עוד	ארון העדת ואת בדיו ואת
	הכפרת: את השלחן את כל כליו
פנה נור	ואת לחם הפנים: את המנרה
ערך	הטהרה את נרתיה נרת המערכה
אור	ואת כל כליה ואת שמן המאור:
זבח	ואת מזבח הזהב ואת שמן המשחה
	ואת קטרת הסמים ואת מסך
	פתח האהל: את מזבח הנחשת
כבר	ואת מכבר הנחשת אשר לו את
	בדיו ואת כל כליו את הכיר ואת
	כנו את קלעי החצר את עמדיה
	ואת אדניה ואת המסך לשער
יתר	החצר את מיתריו ויתדתיה ואת
	כל כלי עבדת המשכן לאהל מועד:
	את בגדי השרד לשרת בקדש
	את בגדי הקדש לאהרן הכהן
	ואת בגדי בניו לכהן: ככל אשר
עשה	צוה יהוה את משה כן עשו בני
ראה	ישראל את כל העבדה: וירא
לאך	משה את כל המלאכה והנה
	עשו אתה כאשר צוה יהוה כן
ברך	עשו ויברך אתם משה:

Trãsla. B. Hiero.

&. tectũ & vniuersam supellectilem: anulos tabulas: vectes: columnas: ac bases: opertorium de pellibus arietum rubricatis: & aliud operimentum de yacinthinis pellibus: velum: arcam: vectes: propiciatorium: mensam cum vasis suis: & propositionis panibus: candelabrum: lucernas. & vtensilia earum cum oleo: altare aureum & vnguentum & thymiama ex aromatibus: & tentorium in introitu tabernaculi: altare eneum: retiaculum: vectes: & vasa eius omnia. labrum cum basi sua: tentoria atrii & columnas cum basibus suis. tentorium in introitu atrii: funiculosq́ꝫ illius & paxillos. Nihil ex vasis defuit que in ministeriũ tabernaculi & in tectũ federis iussa sũt fieri. Vestes quoq́ꝫ quibus sacerdotes vtuntur in sanctuario aarõ scilicet & filii eius: obtulerunt filii israel: sicut preceperat dominus. Que postq̃ moyses cũcta vidit cõpleta: benedixit eis.

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

ad moysen: ꝛ oia vasa eius: ꝛ
πρὸς μωυσῆν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ
anulos eius: et colũnas eius: ꝛ
τοὺς δακτυλίους αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ
vectes eius: ꝛ paxillos eius:
τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῆς,
ꝛ bases eius: ꝛ opimẽta pelles
καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τὰς διφθέρας δέρματα
arietũ rubricatas: ꝛ coopto͂ria pelles
κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ τὰ κατακαλύμματα δέρ-
hyacinthinas: ꝛ velũ: ꝛ ar-
ματα ὑακίνθινα, καὶ τὸ καταπέτασμα, καὶ τὴν κι-
cam testimonij: ꝛ vectes eius: ꝛ
βωτὸν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τοὺς διωστῆρας αὐτῆς, καὶ
ppiciatoriũ: ꝛ mẽsam: ꝛ oia vasa
τὸ ἱλαστήριον, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ σκεύη
eius: ꝛ panes ppositiõis: ꝛ cãde-
αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως, καὶ τὴν λυ-
labrũ purũ: ꝛ lucernas eius lucernas
χνίαν τὴν καθαράν, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς λύχνους
incẽdij: ꝛ oia vasa eius: et ole-
τῆς καύσεως, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ ἔλαι-
um luminis: et altare aureũ: et
ον τοῦ φωτός, καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ
oleũ vnctiõis: et thymiama cõpositio-
τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσε-
nis: et velũ porte tabnaculi: et
ως, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ
altare eneũ: et craticulã eius
θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ τὴν
eneã: et vectes eius: et oia
χαλκῆν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ
vasa eius: et labrũ: et basim eius: et
σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ
cortinas atrij: et colũnas et bases eius: et
τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς στύλους καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ
velum porte atrij: et funiculos eius: et
ἐπίσπαστρον τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τὰ σχοινία αὐτῆς, καὶ τοὺς
paxillos eius: et oia instrumẽta q̃ ad opa
πασσάλους αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα τὰ εἰς τὰ ἔργα τῆς
tabernaculi testimonij: et vestes ministratorias ad
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰς στολὰς τὰς λειτουργικὰς εἰς τὸ
ministrandũ in eis in scĩuario: vestes scĩuarij: q̃ sũt aa-
λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, στολὰς τοῦ ἁγίου, αἵ εἰσιν ἀα-
ron: et vestes filioꝝ eius in sacerdotiũ. fm om-
ρών, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς τὴν ἱερατείαν. κατὰ πά-
nia q̃cũq꜄ p̃cepit dñs moysi: sic fecerũt filij Isra-
τα ὅσα συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσρα-
el oẽs apparatũ. et vidit moyses oia opa:
ὴλ πᾶσαν τὴν παρασκευήν. καὶ ἴδε μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα,
et fuerũt facientes ea quẽadmodũ p̃cepit dñs moy-
καὶ ἦσαν πεποιηκότες αὐτὰ ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυ-
si: sic fecerũt ea: et bñdixit eis moyses.
σῇ, οὕτως ἐποίησαν αὐτά, καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς μωυσῆς.

Transla. Chal.

לות משה ית משכנא וית כל מנוהי פורפוהי דפוהי עברוהי ועמודוהי וסמכוהי: וית חופאה דמשכי דדיכרי מספקי וית חופאה דמשכי דססגונא וית פרוכתא דפרסא: ית ארונא דסהדותא וית אריחוהי וית כפורתא: ית פתורא וית כל מנוהי וית לחם אפיא: ית מנרתא דכיתא וית בוציניהא בוציני סידרא וית כל מנהא וית משחא דאנהרותא: וית מדבחא דדהבא וית משחא דרבותא וית קטורת בוסמיא וית פרסא דתרע משכנא: ית מדבחא דנחשא וית סרדא דנחשא דיליה ית אריחוהי וית כל מנוהי ית כיורא וית בסיסיה: ית סרדי דרתא ית עמודהא וית סמכהא וית פרסא לתרע דרתא ית אטונוהי וסיכהא וכל מאני פולחן משכנא למשכן זמנא: ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא ית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנוהי לשמשא: ככל דפקיד יי ית משה כן עבדו בני ישראל ית כל פולחנא: וחזא משה ית כל עבידתא והא עבדו יתה כמא דפקיד יי כן עבדו וברך יתהון משה:

Ca. xl.

Primitiua chal.	
מנא פרפא	
ספק	
נור דכה נהר	
דבח	
מאן	
סבא	

Interp. chal.

ad moysen ꝛ omnia vasa eiusdẽ tabernaculi: fibulas eius: tabulas eius: vectes eius: ꝛ colũnas eius: ꝛ bases eius: ꝛ opertoriũ de pellibus arietum rubricatis: et opertoriũ de pellibus hyacinthinis: velũ q̃q꜄ qđ extenditur: arcam testimonij ꝛ vectes eiꝰ: ꝛ propiciatorium: mensam ꝛ oĩa vasa eius: ꝛ panẽ propositionis: candelabrũ mundissimũ: ꝛ lucernas que ordinantur et omnia vasa eius: ꝛ oleum ad illuminandum: altare aureũ ꝛ oleum vnctionis: thymiama aromatũ. Tentoriũq꜄ quod erat in ostio tabernaculi: altare eneum: et retiaculũ eius eneum: vectes eius ꝛ oĩa vasa eius. Labrum ꝛ basim eius: cortinas atrij cum colũnis suis et cum basibus suis: velum quoq꜄ ad ostium atrii: funiculos eius ꝛ paxillos eius ꝛ omnia vasa ministerij tabernaculi federis: vestes quoq꜄ ministerij ad ministrandum in sanctuario: vestes sanctas aaron sacerdotis ꝛ vestes filiorũ eius vt ministrent. iuxta omnia que precepit dñs moysi: ita fecerunt filij israel omne opus. Viditq꜄ moyses omne opus ꝛ ecce fecerant illud sicut preceperat dominus ita fecerunt: benedixitq꜄ eis moyses.

Ca. 40.

Secunda pagina (Exodus Ca. xl)

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

C. 40 A

Et locutꝰ ẽ dñs ad moysen: dicẽs: in die
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἐν ἡμέ-
vna mẽsis pmi pma die mẽsis: eriges tabna
ρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου νουμηνίᾳ, στήσεις τὴν σκη-
culũ testimonij: ꝛ pones ibi arcã
νὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ θήσεις ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν τοῦ
testimonij: ꝛ coopies arcã
μαρτυρίου, καὶ σκεπάσεις τὴν κιβωτὸν τῷ κα-
velo. ꝛ inferes mẽsam: ꝛ ap
ταπετάσματι. καὶ εἰσοίσεις τὴν τράπεζαν, καὶ προ-
pones ppositionẽ eiꝰ. ꝛ inferes cãdelabrũ:
θήσεις τὴν πρόθεσιν αὐτῆς. καὶ εἰσοίσεις τὴν λυχνίαν,
ꝛ impones lucernas eiꝰ. ꝛ pones al-
καὶ ἐπιθήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς. καὶ θήσεις τὸ θυσια-
tare aureũ ad incẽsandũ corã ar-
στήριον τὸ χρυσοῦν εἰς τὸ θυμιᾶσαι ἐναντίον τῆς κιβω-
ca testimonij. ꝛ impones coopimẽtũ
τοῦ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσεις κάλυμμα τοῦ
veli sup hostiũ tabnaculi. ꝛ
καταπετάσματος ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς. καὶ τὸ
altare holocaustoꝝ pones iuxta ho-
θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων θήσεις παρὰ τὴν θύ-
stiũ tabnaculi testimonij. ꝛ pones la-
ραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ θήσεις τὸν λου-
brũ inter tabernaculũ testimonij ꝛ in-
τῆρα ἀναμέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ ἀνα-
ter altare: ꝛ pones in eo aquã.
μέσον τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ θήσεις ἐν αὐτῷ ὕδωρ.
ꝛ pones atriũ in circuitu. ꝛ pones ve-
καὶ θήσεις τὴν αὐλὴν κύκλῳ. καὶ θήσεις τὸ κατα-

B

lum porte atrij. ꝛ assumes
πέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς. καὶ λήψῃ τὸ ἔ-
oleũ vnctionis: ꝛ vnges tabnaculũ: ꝛ
λαιον τοῦ χρίσματος, καὶ χρίσεις τὴν σκηνήν, καὶ
oia q̃ in eo. ꝛ scĩficabis illũ ꝛ om-
πάντα τὰ ἐν αὐτῇ. καὶ ἁγιάσεις αὐτὴν καὶ πάν-
nia vasa eius. et erũt scĩa. ꝛ vnges
τα τὰ σκεύη αὐτῆς. καὶ ἔσται ἅγια. καὶ χρίσεις τὸ
altare holocaustoꝝ: ꝛ oia
θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων, καὶ πάντα τὰ
vasa eius. ꝛ vnges labrũ: ꝛ basiꝫ
σκεύη αὐτοῦ. καὶ χρίσεις τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν
eius: ꝛ scĩficabis illud. ꝛ scĩficabis al-
αὐτοῦ, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν. καὶ ἁγιάσεις τὸ θυσια-
tare. ꝛ erit altare scĩm scĩoꝝ. ꝛ
στήριον. καὶ ἔσται τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τῶν ἁγίων. καὶ

ō. 30. c

applicabis aarõ et filios eius ad
προσάξεις ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τὰς
hostia tabernaculi testimonij: et lauabis
θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λούσεις
eos aqua. et indues aaron vestes
αὐτοὺς ὕδατι. καὶ ἐνδύσεις ἀαρὼν τὰς στολὰς
scĩas: et vnges eũ: et scĩficabis eũ:
τὰς ἁγίας, καὶ χρίσεις αὐτόν, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν,

Trãsla. B. Hiero.

Locutusq́ꝫ ẽ. Ca. 40. dominus ad moysen dicens. Mense primo prima die mensis eriges tabernaculum testimõii: & pones in eo arcam. dimittesq́ꝫ ante illam velum: & illata mensa pones super eam que rite precepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis: & altare aureum in quo adoletur incẽsũ corã arca testimonii. Tentorium in introitu tabernaculi testimonii pones: & ante illud altare holocausti: Labrum inter altare & tabernaculũ: qđ iplebis aqua. Circũdabisq́ꝫ atrium tentoriis & ingressum eius. Et assũpto vnctionis oleo: vnges tabernaculum cũ vasis suis vt sanctificentur: altare holocausti & oĩa vasa eius labrum cum basi sua. Oĩa vnctiõis oleo cõsecrabis: vt sint sancta sanctorũ. Applicabisq́ꝫ aarõ & filios eius ad fores tabernaculi testimonii: & lotos aqua indues sanctis vestibus

Text. Heb. Exo. Ca. xl.	Primitiua heb. Cap. xl.
וידבר יהוה אל משה	דבר
לאמר: ביום החדש הראשון	
באחד לחדש תקים את משכן	קום
אהל מועד: ושמת שם את ארון	שום
העדות וסכת על הארן את הפרכת:	סכך
והבאת את השלחן וערכת את	בוא
ערכו והבאת את המנרה והעלית	עלה
את נרתיה: ונתתה את מזבח	נתן
הזהב לקטרת לפני ארון העדת	פנה
ושמת את מסך הפתח למשכן:	
ונתתה את מזבח העלה לפני פתח	
משכן אהל מועד: ונתת את הכיר	
בין אהל מועד ובין המזבח ונתת	
שם מים: ושמת את החצר סביב	
ונתת את מסך שער החצר:	
ולקחת את שמן המשחה ומשחת	
את המשכן ואת כל אשר בו	שכן
וקדשת אתו ואת כל כליו	כלה
והיה קדש: ומשחת את מזבח	זבח
העלה ואת כל כליו וקדשת	
את המזבח והיה המזבח קדש	
קדשים: ומשחת את הכיר ואת	
כנו וקדשת אתו: והקרבת את	מן קרב
אהרן ואת בניו אל פתח אהל	
מועד ורחצת אתם במים:	עד לבש
והלבשת את אהרן את בגדי	
הקדש ומשחת אתו וקדשת אתו	

Transla. Chal.

ומליל יי עם משה למימר: ביומא דירחא קדמאה בחד לירחא תקים ית משכנא דמשכן זמנא: ותשוי תמן ית ארונא דסהדותא ותחפי על ארונא ית פרוכתא: ותעיל ית פתורא ותסדר ית סידריה ותעיל ית מנרתא ותדליק ית בוציניהא: ותתן ית מדבחא דדהבא לאסקא קטורת בוסמין קדם ארונא דסהדותא ותשוי ית פרסא דתרעא למשכנא: ותתן ית מדבחא דעלתא קדם תרע משכנא דמשכן זמנא: ותתן ית כיורא בין משכן זמנא ובין מדבחא ותתן תמן מיא: ותשוי ית דרתא סחור סחור ותתן ית פרסא דתרע דרתא: ותיסב ית משחא דרבותא ותרבי ית משכנא וית כל דביה ותקדיש יתיה וית כל מאנוהי ויהא קודשא: ותרבי ית מדבחא דעלתא וית כל מנוהי ותקדיש ית מדבחא ויהא מדבחא קדש קודשין: ותרבי ית כיורא וית בסיסיה ותקדיש יתיה: ותקריב ית אהרן וית בנוהי לתרע משכן זמנא ותסחי יתהון במיא: ותלביש ית אהרן ית לבושי קודשא ותרבי יתיה ותקדיש יתיה

Interp. chal.

Locutusq꜄ est dominus cum moyse: dicens. In mense primo: prima die mensis eriges tabernaculum federis: ꝛ pones ibi arcam testimonij. Et cooperies super arcam velamine. Et inferes mensam: et ordinabis ordinem eius. et inferes candelabrũ: ꝛ incendes lucernas eius. Ponesq꜄ altare aureũ: in quo adoletur thymiama aromatuꝫ coram arca testimonij. Ponesq꜄ velum in ostio tabernaculi: ꝛ pones altare holocausti ante ostiũ tabernaculi federis. Et pones labrum inter tabernaculum federis ꝛ altare: et pones ibi aquam. Ponesq꜄ atrium per circuitum: ꝛ pones tentorium ostij atrij. Tollesq꜄ oleum vnctionis: et vnges tabernaculũ ꝛ omnia que in eo sunt: ꝛ sanctificabis illud ꝛ omnia vasa eius: ꝛ erit sanctum. et vnges altare holocausti ꝛ omnia vasa eius: sanctificabisq꜄ altare: ꝛ erit altare sanctum sanctorũ. Et vnges labrum ꝛ basim eius: et sanctificabis illud. Applicabisq꜄ aaron ꝛ filios eius ad ostium tabernaculi federis: ꝛ lauabis eos aquis. Et indues aaron vestibus sanctis: ꝛ vnges eum: sanctificabisq꜄ illum

Primitiua chal.
אמר קום שכן
שוה חפה
עול סדר נור
ילק נתן נסק
דור
נסב רבב
קדש הוה עלה
קרב שכן סחא
לבש

וכהן לי׃ ואת בניו תקריב
והלבשת אתם כתנת׃ ומשחת
אתם כאשר משחת את אביהם
וכהנו לי והיתה להית להם
משחתם לכהנת עולם לדרתם׃
ויעש משה ככל אשר צוה יהוה
אתו כן עשה׃ ויהי בחדש
הראשון בשנה השנית באחד
לחדש הוקם המשכן׃ ויקם
משה את המשכן ויתן את
אדניו וישם את קרשיו ויתן
את בריחיו ויקם את עמודיו׃
ויפרש את האהל על המשכן
וישם את מכסה האהל עליו
מלמעלה כאשר צוה יהוה את
משה׃ ויקח ויתן את העדת אל
הארן וישם את הבדים על הארן
ויתן את הכפרת על הארן מלמעלה׃
ויבא את הארן אל המשכן וישם
את פרכת המסך ויסך על ארון
העדות כאשר צוה יהוה את
משה׃ ויתן את השלחן באהל
מועד על ירך המשכן צפנה
מחוץ לפרכת׃ ויערך עליו ערך
לחם לפני יהוה כאשר צוה
יהוה את משה׃ וישם את המנרה
באהל מועד נכח השלחן

היה · עלם דור · עשה · היה · שנה · קום · נתן · שום · ברח קום עמד · פרש · כסה · עלה · לקח עדד · בוא · סכך ארן · צפן · ערך · פנה · נור

vt ministrent mihi: & vnctio eorū in sacerdotiū sempiternū pficiat. Fecitq́ moyses omnia que preceperat dn̄s. Igitur mense primo anni secūdi: prima die mensis collocatū est tabernaculū. Erexitq́ moyses illud & posuit tabulas ac bases & vectes: statuitq́ colūnas: & expandit tectum super tabernaculum imposito desuper operimento: sicut dominus imperauerat. Posuit & testimoniū in arca subditis infra vectibus: & oraculum desuper. Cūq́ intulisset arcā in tabernaculū testimōii: appendit ante eā velū: vt expleret dn̄i iussionē. Posuit & mēsā in tabernaculo testimonii ad plagam septentrionalem extra velum: ordinatis corā ppositionis panibus: sicut preceperat dominus moysi. Posuit & candelabrum in tabernaculo testimonii e regione mense

τ sacerdotio fūget mihi. τ filios eius appli-
καὶ ἱερατεύσει μοι. καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσά-
cabis τ indues eos tunicas: τ vnges eos
ξεις καὶ ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶνας, καὶ ἀλείψεις αὐ-
sicut vnxisti prem eoꝝ: τ
τοὺς ὃν τρόπον ἤλειψας τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ
sacerdotio fūgētur mihi. τ erit: vt sit illis
ἱερατεύσουσί μοι. καὶ ἔσται, ὥστε εἶναι αὐτοῖς
vnctio sacerdotij in eternū: in gñatiões
χρίσμα ἱερατείας εἰς τὸν αἰῶνα, εἰς τὰς γενεὰς
eorū. τ fecit moyses oīa quecūq; pce-
αὐτῶν. καὶ ἐποίησε μωυσῆς πάντα ὅσα ἐνετεί-
pit illi dn̄s: sic fecit. τ factū ē
λατο αὐτῷ κύριος, οὕτως ἐποίησε. καὶ ἐγένετο
in mēse pmo scd̄o āno egresso
ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐκπορευο-
rum eorū ex egypto pma die mēsis: erectū ē tabna
μένων αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου νουμηνία, ἐστάθη ἡ σκη-
clm. τ erexit moyses tabernaculū: τ imposuit
νή. καὶ ἔστησε μωυσῆς τὴν σκηνήν, καὶ ἐπέθηκε τὰς
capita: τ immisit vectes: τ
κεφαλίδας, καὶ διενέβαλε τοὺς μοχλούς, καὶ
erexit colūnas eius: τ extēdit cor-
ἔστησεν τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ ἐξέτεινε τὰς αὐ-
tinas sup tabernaculū: τ imposuerūt opimētū
λαίας ἐπὶ τὴν σκηνήν, καὶ ἐπέθηκαν τὸ κάλυμμα
tabernaculi sup illd̄ desup: sicut pcepit dn̄s
τῆς σκηνῆς ἐπ' αὐτὴν ἄνωθεν, καθὰ συνέταξε κύριος
moysi. τ accipiēs testimonia imposuit in
τῷ μωυσῇ. καὶ λαβὼν τὰ μαρτύρια ἐνέβαλεν εἰς
arcā: τ supposuit vectes sub
τὴν κιβωτόν, καὶ ὑπέθηκεν τοὺς διωστῆρας ὑπὸ
arca: τ imposuit ppitiatoriū sup ar-
τὴν κιβωτόν, καὶ ἐπέθηκεν τὸ ἱλαστήριον ἐπάνω τῆς κι-
cam. τ intulit arcā in tabernacl'z:
βωτοῦ. καὶ εἰσήνεγκε τὴν κιβωτὸν εἰς τὴν σκηνήν,
τ imposuit opimētū veli:
καὶ ἐπέθηκε τὸ κατακάλυμμα τοῦ καταπετάσματος
τ operuit arcā testimonij: si-
τος, καὶ ἐσκέπασε τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, ὃν
cut pcepit dn̄s moysi. τ imposuit
τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐπέθηκε
mēsam in tabernaculū testimonij: ad
τὴν τράπεζαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἐπὶ τὸ
latus tabernaculi testimonij qd̄ ad aqlonē ex-
κλίτος τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου τὸ πρὸς βορρᾶν ἔξω-
tra velū tabernaculi. τ appo-
θεν τοῦ καταπετάσματος τῆς σκηνῆς. καὶ προσέθη-
suit in ea panes ppositiōis corā dn̄o: si-
κεν ἐπ' αὐτῆς τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔναντι κυρίου, ὃν
cut pcepit dn̄s moysi. τ posuit cādelabrū
τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἔθηκε τὴν λυχνίαν
in tabernaculū testimonij eregiōe mēse:
εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἐναντίον τῆς τραπέζης,

Nūeri. 7. a.

C

Primitiua chal.

שמש · הוה רבב דור · תנה · קום שנה · חפה · עלה · עול · טלל · צדד · סדר · נור

Interp. chal.

vt ministret coram me. Filios quoq; eius applicabis & indues eos tunicis. et vnges eos sicut vnxisti patrē eorum: & ministrabunt coram me: & vt sit eis vnctio sua in sacerdotiū sempiternū in generationibus suis. Fecitq; moyses iuxta omnia que preceperat ei dominus ita fecit. Factumq; est in mense primo in anno secundo prima die mensis erectum est tabernaculum. Erexitq; moyses tabernaculum: & posuit bases eius: et imposuit tabulas eius: & posuit vectes eius: & erexit columnas eius: & expandit tentorium super tabernaculum: et posuit coopertorium tabernaculi super illud desuper: sicut preceperat dominus moysi. Tulitq; & posuit testimonium in arca: & posuit in arca vectes: & posuit propiciatorium super arcam desuper. et intulit arcam in tabernaculum: & posuit velum extentum: vt protegeret super arcam testimonii sicut preceperat dominus moysi. Posuitq; mensam in tabernaculo federis in latere tabernaculi ad aquilonē extra velum: et ordinauit super ea ordines panum coram domino: sicut preceperat dominus moysi. Posuitq; candelabrum in tabernaculo federis e regione mense

Transla. Chal.

וישמש קדמי׃ וית בנוהי תקריב ותלביש יתהון כתונין׃ ותרבי יתהון כמא דרבית
ית אבוהון וישמשון קדמי ותהי למהוי להון רבותהון לכהנות עלם לדריהון׃ ועבד
משה ככל דפקיד יי יתיה כן עבד׃ והוה בירחא קדמאה בשתא תניתא בחד יומא
לירחא איתקם משכנא׃ ואקים משה ית משכנא ויהב ית סמכוהי ושוי ית דפוהי
ויהב ית עברוהי ואקים ית עמודוהי׃ ופרש ית פרסא על משכנא ושוי ית חופאה
דמשכנא עלוהי מלעילא כמא דפקיד יי ית משה׃ ונסיב ויהב ית סהדותא בארונא
ושוי ית אריחיא על ארונא ויהב ית כפורתא על ארונא מלעילא׃ ואעיל ית ארונא
למשכנא ושוי ית פרוכתא דפרסא ואטיל על ארונא דסהדותא כמא דפקיד יי
ית משה׃ ויהב ית פתורא במשכן זמנא על צדא דמשכנא ציפונא מברא לפרוכתא׃
ואסדר עלוהי סידרין דלחם קדם יי כמא דפקיד יי ית משה׃ ושוי ית מנרתא
במשכן זמנא לקביל פתורא

ad latus tabnaculi qd̄ ad austrū. τ imposuit
εἰς τὸ κλίτος τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον. καὶ ἐπέθηκεν
lucernas illius corā dn̄o: sicut pre-
τοὺς λύχνους αὐτῆς ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον συ-
cepit dn̄s moysi. τ posuit altare
νέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἔθηκε τὸ θυσιαστήριον τὸ
aureū in tabnaclo testimonij cōtra ve-
χρυσοῦν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἀπέναντι τοῦ κα-
lum. τ adoleuit sup illud thymia
ταπετάσματος. καὶ ἐθυμίασεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ θυμία-
ma cōpositiōis: sicut pcepit dn̄s moy-
μα τῆς συνθέσεως, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυ-
si. τ posuit tētoriū porte tabnaculi: τ al-
σῇ. καὶ ἔθηκε τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ
tare holocaustoꝝ posuit iuxta hostia
θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων ἔθηκε παρὰ τὰς θύρας
tabnaculi testimonij. τ obtulit in eo holo-
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἀνήνεγκεν ἐν αὐτῷ ὁλοκαύ-
caustū τ sacrificiū: sicut pcepit dn̄s moysi.
τωμα καὶ θυσίαν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
τ fecit labrū inter tabernaculū
καὶ ἐποίησε τὸν λουτῆρα ἀναμέσον τῆς σκηνῆς τοῦ
testimonij: τ inter altare. τ
μαρτυρίου, καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ
imposuit in eo aquā: vt lauētur ex eo
ἐπέθηκεν ἐν αὐτῷ ὕδωρ, ἵνα νίπτωνται ἐξ αὐτοῦ
moyses τ aarō τ filij ei' manus
μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας
suas τ pedes: ingrediētib' illis in
αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας, εἰσπορευομένων αὐτῶν εἰς
tabnaculū testimonij: aut qn̄ accederēt
τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ ὅταν προπορεύωνται
ad altare ad ministrādū: lauabātur ex eo:
πρὸς τὸ θυσιαστήριον λειτουργεῖν, ἐνίπτοντο ἐξ αὐ-
sicut pcepit dn̄s moysi. et erexit
τοῦ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἔστησε τὴν
atriū icircuitu tabernaculi τ testimonij: τ po-
αὐλὴν κύκλῳ τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔθη-
suit tētoriū porte atrij. τ per-
κε τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς αὐλῆς. καὶ συνε-
fecit moyses oīa opa. τ opuit nu-
τέλεσε μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα. καὶ ἐκάλυψεν ἡ νε-
bes tabernaculū testimonij: τ gl'ia dn̄i
φέλη τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ δόξης κυρίου
repletū ē tabnaclm. τ nō potuit moyses in-
ἐπλήσθη ἡ σκηνή. καὶ οὐκ ἠδυνήθη μωυσῆς εἰσ-
gredi in tabernaculū testimonij: qm̄ obū-
ελθεῖν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ὅτι ἐπε-
brauit sup illud nubes: τ gl'ia dn̄i
σκίασεν ἐπ' αὐτὴν ἡ νεφέλη, καὶ δόξης κυρίου
repletū ē tabnaculū. qn̄ āt ascēderet nubes a
ἐπλήσθη ἡ σκηνή. ἡνίκα δ' ἂν ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς

ū. 30. c

D

Nūeri 9. c.

in parte australi: locatis per ordinem lucernis iuxta preceptum domini. Posuit & altare aureum sub tecto testimonii contra velum: & adoleuit super eo incensum aromatum: sicut iusserat dominus moysi. Posuit & tentorium in introitu tabernaculi testimonii: & altare holocausti in vestibulo testimonii offerens in eo holocaustum & sacrificia: vt dominus imperauerat. Labrum quoq; statuit inter tabernaculum testimonii & altare implens illud aqua. Laueruntq; in eo moyses & aaron ac filii eius manus suas & pedes: cum ingrederentur tectū federis: & accederent ad altare: sicut preceperat dominus moysi. Erexit & atrium per gyrū tabernaculi & altaris ducto in introitu eius tētorio. Postquā omnia perfecta sunt: operuit nubes tabernaculum testimonii: & gloria domini impleuit illud. Nec poterat Moyses ingredi tectum federis nube operiente omnia: & maiestate dn̄i coruscante: quia cūcta nubes operuerat. Si quā nubes

על ירך המשכן נגבה׃ ויעל
הנרת לפני יהוה כאשר צוה
יהוה את משה׃ וישם את
מזבח הזהב באהל מועד לפני
הפרכת׃ ויקטר עליו קטרת
סמים כאשר צוה יהוה את
משה׃ וישם את מסך הפתח
למשכן׃ ואת מזבח העלה שם
פתח משכן אהל מועד ויעל
עליו את העלה ואת המנחה
כאשר צוה יהוה את משה׃
וישם את הכיר בין אהל מועד
ובין המזבח ויתן שמה מים
לרחצה׃ ורחצו ממנו משה ואהרן
ובניו את ידיהם ואת רגליהם׃
בבאם אל אהל מועד ובקרבתם
אל המזבח ירחצו כאשר
צוה יהוה את משה׃ ויקם את
החצר סביב למשכן ולמזבח
ויתן את מסך שער החצר
ויכל משה את המלאכה׃
ויכס הענן את אהל מועד
וכבוד יהוה מלא את
המשכן׃ ולא יכל משה לבוא
אל אהל מועד כי שכן עליו
הענן וכבוד יהוה מלא את
המשכן׃ ובהעלות הענן מעל

שכן עלה · ערך · קטר · שום · שום · נתן · בוא · רחץ · קום · סבב · כלה לאך · כסה · כבד · עלה

Transla. Chal.

על צידא דמשכנא דרומא׃ ואדליק בוציניא קדם יי כמא דפקיד יי ית משה׃ ושוי
ית מדבחא דדהבא במשכן זמנא קדם פרוכתא׃ ואסיק עלוהי קטורת בוסמין כמא
דפקיד יי ית משה׃ ושוי ית פרסא דתרעא למשכנא׃ וית מדבחא דעלתא שוי
בתרע משכנא דמשכן זמנא ואסיק עלוהי ית עלתא וית מנחתא כמא דפקיד יי ית
משה׃ ושוי ית כיורא בין משכן זמנא ובין מדבחא ויהב תמן מיא לקדוש׃ ויקדשון
מניה משה ואהרן ובנוהי ית ידיהון וית רגליהון׃ במיעלהון למשכן זמנא
ובמקרבהון למדבחא מקדשין כמא דפקיד יי ית משה׃ ואקים ית דרתא סחור
סחור למשכנא ולמדבחא ויהב ית פרסא דתרע דרתא ושצי משה ית עבידתא׃
וחפא ענגא ית משכן זמנא ויקרא דיי איתמלי ית משכנא׃ ולא יכיל משה
למיעל למשכן זמנא ארי שרא עלוהי ענגא ויקרא דיי איתמלי ית משכנא׃
ובאסתלקות ענגא מעילוי

Interp. chal.

in latere australi tabernaculi. Et incendit lucernas coram domino: sicut preceperat dominus moysi. Et posuit altare aureum in tabernaculo federis coram velo. Et adoleuit sup eo incensum aromatū: sicut preceperat dominus moysi. Et posuit tentorium in ostio tabernaculi. Et altare holocausti posuit in ostio tabernaculi federis: et obtulit super eo holocaustum & munus: sicut preceperat domin' moysi. Posuitq; labrum inter tabernaculum federis & inter altare: et posuit ibi aquā ad lauandum. Laueruntq; ex eo moyses & aaron & filij eius manus suas & pedes suos: cū ingrederentur tabernaculum federis: et cum accederent ad altare lauabantur: sicut preceperat dominus moysi. Erexitq; atrium per circuitum tabernaculi et altaris & posuit velum in ostio atrij. Et perfecit moyses omne opus. Et operuit nubes tabernaculū federis: & gloria domini impleuit tabernaculum. Et non poterat moyses ingredi tabernaculum federis: eo q' manebat super illud nubes: & gloria domini impleuerat tabernaculum. Et cum eleuabat nubes desuper

Primitiua chal.

דלק · דנח נסך · שכן עלה · נסך · קדש · עול · קרב קום דור · דנח צצא · מלא · עול סלק עלה

Ter. Heb.

המשכן יסעו בני ישראל בכל
מסעיהם: ואם לא יעלה הענן
ולא יסעו עד יום העלתו: כי ענן
יהוה על המשכן יומם ואש
תהיה לילה בו לעיני כל בית
ישראל בכל מסעיהם:

Cap. i.

ויקרא אל משה וידבר יהוה
אליו מאהל מועד לאמר: דבר
אל בני ישראל ואמרת אלהם
אדם כי יקריב מכם קרבן ליהוה
מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן
תקריבו את קרבנכם: אם עלה
קרבנו מן הבקר זכר תמים
יקריבנו אל פתח אהל מועד
יקריב אתו לרצנו לפני יהוה:
וסמך ידו על ראש העלה ונרצה
לו לכפר עליו: ושחט את
בן הבקר לפני יהוה והקריבו
בני אהרן הכהנים את הדם
וזרקו את הדם על המזבח
סביב אשר פתח אהל מועד:
והפשיט את העלה ונתח
אתה לנתחיה: ונתנו בני אהרן
הכהן אש על המזבח וערכו
עצים על האש: וערכו בני אהרן
הכהנים את הנתחים את ״

Primitiua heb.: נסע היה · קרא דבר · ועד · קרב · תמם · רצה פנה · זרק · סבב · פשט

Trāsla. B. Hiero.

tabernaculū deferebat pficiscebātur filii isrl' p turmas suas. Si pēdebat desup: manebāt i eodē loco. Nubes quippe dn̄i incubebat per diē tabernaculo & ignis in nocte: videntibus cunctis populis israel per cunctas mansiones suas.

Explicit liber Exodi.

Incipit vaiecbra. i. liber Leuiticus. Cap. i.

Uocauit autē moysen & locutus ē ei dn̄s de tabernaculo testimonii: dicēs. Loquere filiis israel: & dices ad eos. Hō qui obtulerit ex vobis hostiam domino de pecoribus idest de bobus & ouibus offerens victimas: si holocaustum fuerit eius oblatio ac de armēto: masculū immaculatū offeret ad ostiū tabernaculi testimonii ad placandum sibi dominum. Ponetq; sup caput hostie manus & acceptabilis erit: atq; in expiatione eius pficiēs. Immolabitq; vitulum coram domino: & offerent filii aaron sacerdotes sanguinem eius fundentes per altaris circuitum: quod est ante ostium tabernaculi. Detractaq; pelle hostie artus in frusta concident: & subiicient in altari ignem strue lignorum ante composita: & membra que sunt cesa desuper ordinātes:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

tabnaculi: pficiscebātur filii israel cū sarcina
σκηνῆς, ἀνεζεύγνυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σὺν τῇ ἀπαρτίᾳ
sua. si āt nō ascēdebat nubes: nō pficiscebātur vsq; ad
αὐτῶν. εἰ δὲ μὴ ἀνέβη ἡ νεφέλη, οὐκ ἀνεζεύγνυσαν ἕως
diē qua ascēdebat nubes. nubes eīn erat sup
τῆς ἡμέρας ἧς ἀνέβη ἡ νεφέλη. νεφέλη γὰρ ἦν ἐπὶ τῆς
tabnaclo die: τ ignis erat sup illud nocte co=
σκηνῆς ἡμέρας, καὶ πῦρ ἦν ἐπ' αὐτῆς νυκτὸς ἐναν=
ram oī israel in oib' pfectio=
τίον παντὸς ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς ἀναζυ=
nib' eorū.
γαῖς αὐτῶν.

Explicit liber Exodus.

Incipit liber Leuiticus.

Et reuocauit moysen: τ locut' ē dñs ei de
Καὶ ἀνεκάλεσε μωυσῆν, καὶ ἐλάλησε κς αὐτῷ ἐκ
tabnaclo testimonii: dicēs: loq̄re filiis
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς
israel: τ dices ad eos: hō si obtulerit ex
ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπος ἐὰν προσαγάγῃ ἐξ
vobis dona dño de iumētis: τ de
ὑμῶν δῶρα τῷ κυρίῳ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ τῶν
bob': τ de ouibus offeretis dona
βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων προσοίσετε δῶρα ὑ=
vra: si holocaustū donū ei': ex bob' mas
μῶν, ἐὰν ὁλοκαύτωμα τὸ δῶρον αὐτοῦ, ἐκ τῶν βοῶν ἄρ
culū imaculatū offeret illud ad hostiū tabna
σεν ἄμωμον προσάξει αὐτὸ πρὸς τὴν θύραν τῆς σκη=
culi testimonii. offeret illō acceptabile corā do
νῆς τοῦ μαρτυρίου. προσοίσει αὐτὸ δεκτὸν ἐναντίον κυ=
mino. τ imponet manū sup caput
ρίου. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ
hostie acceptabile ei: ad ppitiādū p eo.
καρπώματος δεκτὸν αὐτῷ, ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ.
τ imolabūt vitulū corā dño. τ offe=
καὶ σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι κυρίου. καὶ προσοί
rent filii aarō sacerdotes sanguinē. τ effundēt
σουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα. καὶ προσχεοῦσι τὸ
sāguinē sup altare in circuitu qd āte hostiū
αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ τὸ ἐπὶ τῶν θυρῶν
tabnaculi testimonii. τ excoriātes
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐκδείραντες τὸ ὁ=
hostiam: cōcidēt illā per mēbra. τ im=
λοκαύτωμα, μελιοῦσι αὐτὸ κατὰ μέλη. καὶ ἐπι=
ponent filii aaron sacerdotes ignē sup al
θήσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς πῦρ ἐπὶ τὸ θυ=
tare. τ exaggerabūt ligna sup ignē.
σιαστήριον. καὶ στοιβάσουσι ξύλα ἐπὶ τὸ πῦρ.
τ imponent filii aarō sacerdotes mem
καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὰ διχο=
bra scissa:
τομήματα,

Exod. 19. b.

Transla. Chal.

משכנא נטלין בני ישראל בכל מטלניהון: ואם לא מסתלק ענגא ולא נטלין עד יומא
דאיסתלקותיה: ארי ענגא דיי על משכנא ביממא ואישתא תהי בליליא ביה לעיני
כל בית ישראל בכל מטלניהון:

Ca. i.

וקרא למשה ומליל יי עימיה ממשכן זמנא למימר: מליל עם
בני ישראל ותימר להון אינש ארי יקרב מנכון קורבנא קדם יי מן בעירא מן תורי
ומן ענא תקרבון ית קורבנכון: אם עלתא קורבניה מן תורי דכר שלים יקרביניה
לתרע משכן זמנא יקרב יתיה לרעוא ליה קדם יי: ויסמוך ידיה על ריש עלתא
ויתרעי ליה לכפרא עלוהי: ויכוס ית בר תורי קדם יי ויקרבון בני אהרן כהניא ית
דמא ויזרקון ית דמא על מדבחא סחור סחור דבתרע משכן זמנא: וישלח ית עלתא
ויפלג יתה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנא אישתא על מדבחא ויסדרון אעיא על
אישתא: ויסדרון בני אהרן כהניא ית איבריא ית

Primitiua chal.: נטל סלק · שכן יום היה · אמר · קרב · עאן עלה · רעה ספר ראש · רעה נכס · זרק דבח שכן · שלח פלג נתח · סדר

Interp. chal.

tabernaculū proficiscebātur filii israel per oēs mansiones suas. Et si nō eleuabat nubes: nō proficiscebātur vsq; in diē qua eleuabatur. Nubes enim dñi erat sup tabernaculū per diē: τ ignis erat in eo p noctē in oculis oīs domus israel in oībus mansionibus suis.

Explicit liber exodi.

Incipit liber leuiticus. Ca. i.

Uocauit aūt moysen τ locutus est dñs cum eo de tabernaculo federis: dicens. Loquere cū filiis israel: τ dices eis. Homo q obtulerit ex vobis oblationē corā dño: de pecoribus de bobus τ de ouibus offeretis oblationes vras. Si holocaustū fuerit ei' oblatio de bobus: masculū integrū offerat: ad ostiū tabernaculi federis offerat illū: vt sit ei placabile corā dño. Imponetq; manū suā sup caput holocausti: τ acceptabile erit ei ad ppiciandū p eo. Imolabitq; vitulū corā dño: τ offerēt filii aaron sacerdotes sanguinē: τ aspgent sanguinē sup altare p circuitū qd est in ostio tabernaculi federis. τ detrahet pellē holocausti: τ diuidet illud per membra eius: τ ponēt filii aaron sacerdotis ignē sup altare: τ ordinabūt ligna super ignē. Ordinabuntq; filii aaron sacerdotes membra

---

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

τ caput: τ adipē sup ligna: q̄ sup
καὶ τὴν κεφαλήν, καὶ τὸ στέαρ ἐπὶ τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ
ignē: existētia sup altare. q̄ āt in vētre
πυρός, τὰ ὄντα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. τὰ δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ
τ pedes lauabūt aqua. τ imponet sacer
καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι. καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱε=
dos oīa sup altare. holocaustū est sacri
ρεὺς τὰ πάντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. κάρπωμά ἐστι θυ=
ficiū odor suauitatis dño. si āt ab ouib'
σία ὀσμὴ εὐωδίας κῳ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ
oblatio ei' dño. ab q; agnis: τ hedis
δῶρον αὐτοῦ τῷ κῳ. ἀπό τε τῶν ἀρνῶν, καὶ τῶν ἐρίφων
in holocaustū: masculū imaculatū offeret illud. τ
εἰς ὁλοκαύτωμα, ἄρσεν ἄμωμον προσάξει αὐτό. καὶ
imponet manū sup caput eius: τ immolabūt illō a latere altaris: ad aqlonē co=
ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ σφάξου
σιν αὐτὸ ἐκ πλαγίων τοῦ θυσιαστηρίου, πρὸς βορρᾶν ἐναν
rā dño. τ effundēt filii aarō sacerdotes sāguinē
τίον κῦ. καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα
ei' sup altare in circuitu. τ diuidēt illud per
αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ διελοῦσιν αὐτὸ κα
mēbra: τ caput eius: τ adipē ei'. τ
τὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ στέαρ αὐτοῦ. καὶ
coacernabūt sacerdotes illa sup ligna: q̄ sup
ἐπιστοιβάσουσιν οἱ ἱερεῖς αὐτὰ ἐπὶ τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ
ignē: existētia sup altare. τ q̄ in vē
τοῦ πυρός, τὰ ὄντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ τὰ ἐν κοι
tre: τ pedes lauabūt aqua. τ offe
λίᾳ, καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι. καὶ προ=
ret sacerdos oīa: τ imponet sup al
σοίσει ὁ ἱερεὺς τὰ πάντα, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυ
tare. holocaustū est sacrificii odor suauitatis
σιαστήριον. κάρπωμά ἐστι θυσίας ὀσμὴ εὐωδίας τῷ
dño. si āt ab auib' holocaustū of=
κυρίῳ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν πετεινῶν ὁλοκάρπωμα προ
ferat donū suū dño: τ offerat de
σφέρῃ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσῃ ἀπὸ
turturib': vl' de colūbis oblationē suā:
τῶν τρυγόνων, ἢ ἀπὸ τῶν περιστερῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ,
τ offeret eā sacerdos ad altare: τ
καὶ προσοίσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ
retorquebit caput ei': τ sacrificabit sacerdos
ἀποκνίσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπιθύσει ὁ ἱερεὺς
sup altare: τ effundet sanguinē ad basem altaris. τ auferet vesiculā cū
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ στραγγιεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὴν βά
σιν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀφελεῖ τὸν πρόλοβον σὺν τοῖς
plumis: τ piiciet ea apd altare ver
πτεροῖς, καὶ ἐκβαλεῖ αὐτὰ παρὰ τὸ θυσιαστήριον κατ'
sus oriētē ad locū cineris. τ cōfringet il=
ἀνατολὰς εἰς τὸν τόπον τῆς σποδοῦ. καὶ ἐκκλάσει αὐ
lam ab alis: τ nō diuidet. τ sacrificabit
τὸ ἐκ τῶν πτερύγων, καὶ οὐ διελεῖ. καὶ ἐπιθύσει

Trāsla. B. Hiero.

caput videlicet & cuncta que adherēt iecori: intestinis & pedibus lotis aqua: adolebitq; ea sacerdos super altare in holocaustū & suauē odorem domino. Quod si de pecoribus oblatio est: de ouibus siue de capris holocaustū: masculū absq; macula offeret: immolabitq; ad latus altaris: qd respicit ad aquilonē corā domino. Sanguinē vero illius fundent super altare filii aarō p circuitū: diuidētq; mēbra caput & oīa que adherent iecori: & imponēt super ligna quibus subiiciendus est ignis. Intestina vero & pedes lauabunt aqua: & oblata omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum & odorem suauissimū dño. Si aūt de auibus holocausti oblatio fuerit domīo de turturibus & pullis columbe: offeret eam sacerdos ad altare: & retorto ad collū capite ac rupto vulneris loco: decurrere faciet sanguinē sup crepidinem altaris. vesiculam vero gutturis & plumas piiciet ppe altare ad orientalē plagā: i loco in quo cineres effūdi solēt. cōfringetq; ascellas ei' : & nō secabit: neq; ferro diuidet eā: & adolebit

Ter. Heb.

הראש ואת הפדר על העצים
אשר על האש אשר על המזבח:
וקרבו וכרעיו ירחץ במים
והקטיר הכהן את הכל המזבחה
עלה אשה ריח ניחוח ליהוה:
ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים
או מן העזים לעלה זכר תמים
יקריבנו: ושחט אתו על ירך
המזבח צפנה לפני יהוה וזרקו
בני אהרן הכהנים את דמו על
המזבח סביב: ונתח אתו לנתחיו
ואת ראשו ואת פדרו וערך
הכהן אתם על העצים אשר
על האש אשר על המזבח:
והקרב והכרעים ירחץ במים
והקריב הכהן את הכל והקטיר
המזבחה עלה הוא אשה ריח
ניחח ליהוה: ואם מן העוף עלה
קרבנו ליהוה והקריב מן התרים
או מן בני היונה את קרבנו:
והקריבו הכהן אל המזבח
ומלק את ראשו והקטיר ״
המזבחה ונמצה דמו על קיר
המזבח: והסיר את מראתו בנצתה
והשליך אתה אצל המזבח ״
קדמה אל מקום הדשן: ושסע
אתו בכנפיו לא יבדיל והקטיר

Primitiua heb.: רחץ · קטר · נוח · רחץ · קרב קטר · נוח · תור · זרק · מצה · סור ראה נצה · שלך · קום · בדל

Transla. Chal.

רישא וית תרבא על אעיא דעל אישתא דעל מדבחא: וגויה וכרעוהי יחלל במיא
ויסק כהנא ית כולא למדבחא עלתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ואם מן בני ענא
קורבניה מן אמריא או מן בני עזיא לעלתא דכר שלים יקרביניה: ויכוס יתיה על
שידא דמדבחא ציפונא קדם יי ויזרקון בני אהרן כהניא ית דמיה על מדבחא סחור
סחור: ויפליג יתיה לאיברוהי ית רישיה וית תרביה ויסדר כהנא יתהון על אעיא
דעל אישתא דעל מדבחא: וגוא וכרעיא יחלל במיא ויקריב כהנא ית כולא ויסק
למדבחא עלתא הוא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ואם מן עופא עלתא קורבניה
קדם יי ויקריב מן שפניניא או מן בני יונה ית קורבניה: ויקרביניה כהנא למדבחא
ויחלוק ית רישיה ויסק למדבחא ויתמצי דמיה על כותל מדבחא: ויעדי ית זפקיה
באוכליה וירמי יתיה בסטר מדבחא קידומא לאתר דמושדין קיטמא: ויפריק
יתיה בגדפוהי לא יפריש ויסיק

Interp. chal.

caput τ adipē sup ligna que sunt sup ignē qui est sup altare. Interiora aūt eius τ pedes ei' lauabit aqua: et incēdet sacerdos oīa sup altari: holocausti oblatio est: q̄ suscipitur cum beneplacito corā dño. Si aūt de filiis ouiū fuerit oblatio eius de arietib' aut de filiis caprarū in holocaustū: masculū integrū offeret. immolabitq; eum ad latus aquilonis altaris corā dño. Et spargēt filii aaron sacerdotes sanguinē illius sup altare per circuitū. Diuidetq; illuz per mēbra eius caput ei' τ adipē eius: τ ordinabit sacerdos mēbra sup ligna q̄ sunt sup ignē qui est sup altare. Intestina aūt et pedes lauabit aqua: τ offeret sacerdos oīa: τ adolebit in altari: holocausti oblatio est q̄ suscipitur cum beneplacito corā dño. Si aūt de auibus fuerit holocaustum oblationis eius corā dño: offeret de turturibus aut de filiis colūbe oblationē suā: offeretq; eam sacerdos ad altare: τ retorquebit ad collū caput eius: τ adolebit in altare: τ decurrere faciet sanguinē eius sup parietē altaris. Et auferet vesiculā gutturis cum fimo suo: et proiiciet illam ad latus altaris ad orientalem plagam in locū in quo effundunt cineres. Confringatq; illud per alas suas: nō diuidat. Et adolebit

Primitiua chal.: חלל נסך דבח · עלה קבל רעה · קרב נכס · צפן זרק · פלג ראש סדר · עלה קרב דבח · מלק נסך · מצה עצר רמה · קדם אשד · פרק רכש

אתו הכהן המזבחה על העצים
אשר על האש עלה הוא אשה
ריח ניחח ליהוה׃ ונפש
Cap. ii.
כי תקריב קרבן מנחה ליהוה סלת
יהיה קרבנו ויצק עליה שמן
ונתן עליה לבנה׃ והביאה אל
בני אהרן הכהנים וקמץ משם
מלא קמצו מסלתה ומשמנה על
כל לבנתה והקטיר הכהן את
אזכרתה המזבחה אשה ריח
ניחח ליהוה׃ והנותרת מן המנחה
לאהרן ולבניו קדש קדשים
מאשי יהוה׃ וכי תקרב קרבן
מנחה מאפה תנור סלת חלות
מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות
משחים בשמן׃ ואם מנחה על
המחבת קרבנך סלת בלולה
בשמן מצה תהיה׃ פתות אתה
פתים ויצקת עליה שמן מנחה
הוא׃ ואם מנחת מרחשת קרבנך
סלת בשמן תעשה׃ והבאת את
המנחה אשר יעשה מאלה
ליהוה והקריבה אל הכהן
והגישה אל המזבח׃ והרים הכהן
מן המנחה את אזכרתה והקטיר
המזבחה אשה ריח ניחח ליהוה׃
והנותרת מן המנחה לאהרן

super altare lignis igne supposito. Holocaustum est & oblatio suauissimi odoris dño.

Anima Ca. 2.
cū obtulerit oblationē sacrificii dño: simila erit eius oblatio. Fundetq; super eā oleum: & ponet thus: ac deferet ad filios aarō sacerdotis. Quorū vnus tollet pugillum plenum simile & olei ac totū thus & ponet memoriale super altare in odorem suauissimū dño. Qd āt reliquū fuerit de sacrificio: erit aaron & filiorū eius sanctū sctōrū de oblatiōib9 dñi. Cū aūt obtuleris sacrificiū coctum ī clibano de simila: panes scilicet absq; fermēto cōspsos oleo: & lagana azyma oleo lita. Si oblatio tua fuerit de sartagine simile cōspersē oleo & absq; fermēto: diuides eam minutatim: & fūdes super eam oleum. Si āt de craticula fuerit sacrificium: eque simila oleo conspergetur: quam offerens domino trades manibus sacerdotis. Qui cum obtulerit eam: tollet memoriale de sacrificio: & adolebit super altare in odorem suauitatis domino. Quidquid autem reliquum est: erit aaron

cum sacerdos in altari sup ligna que sunt sup ignem: holocaustum est oblatio que suscipitur cum beneplacito coram domino. Ca. 2.

Homo asit cuz obtulerit oblationē muneris corā dño: simila erit eius oblatio: fundetq; sup eam oleū: τ ponet sup eā thus. et afferet eā ad filios aarō sacerdotis: τ tollet inde sacerdos plenū pugillū suum de simila eius τ de oleo eius cum toto thure eius. Et adolebit memoriale ei9 in altari. oblatio est. q̄ suscipitur cum beneplacito corā dño. Quod aūt reliquū fuerit de munere: erit aaron τ filijs eius: sanctū sanctoꝝ est de oblationibus dñi. Et qñ obtuleris oblationem muneris cocti in clibano de simila: placētas azymas conspersas oleo τ lagana azyma que vncta sint oleo. Si aūt sacrificiū de sartagine fuerit oblatio tua: simila cōspersa oleo azyma erit: diuides eam minutatim: et effundes sup eam oleū: munus est. Si autē sacrificiū de craticula fuerit oblatio tua: ex simila cum oleo fiat: τ afferes sacrificiū qđ fit ex his corā dño: et offeres illud ad sacerdotē: offeretq; illđ ad altare. τ separabit sacerdos de sacrificio memoriale eius. τ adolebit in altari: oblatio est que suscipitur cum beneplacito corā dño. Quod autē reliquum fuerit de sacrificio: erit aaron

& filiorū eius sctūm sāctorū de oblationibus domini. Omnis oblatio que offertur dño absq; fermēto fiet: nec quicq̄ fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini. Primitias tantum eorū offeretis ac mūera: super altare vero nō īponentur in odorē suauitatis. Quidquid obtuleris sacrificii sale cōndies: nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatiōe offeres sal. Si autem obtuleris munus primitiarū frugū tuarū domīo de spicis adhuc virentibus: torrebis eas igni: & cōfringes in morē farris: & sic offeres primitias tuas dño fūdens sup ea oleū & th9 īpones: qa oblatio dñi est. de qua adolebit sacerdos in memoriā muneris: ptē farris fracti & olei ac totū thus.

Quod si Cap. 3.
hostia pacificorū fuerit eius oblatio: & de bobus voluerit offerre marem siue feminam: immaculata offeret coram domio. Ponet manū sup caput victime sue: que imolabitur in introitu tabernaculi testimōii. Fūdētq; filii aaron sacerdotis sāguinem per altaris circuitum: & offerent de hostia pacificorū in oblationem domino adipem qui operit vitalia: & quicquid pīguedinis est intrinsecus: duos renes cum

ולבניו קדש קדשים מאשי
יהוה׃ כל המנחה אשר תקריבו
ליהוה לא תעשה חמץ כי כל
שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו
אשה ליהוה׃ קרבן ראשית
תקריבו אתם ליהוה ואל המזבח
לא יעלו לריח ניחח׃ וכל קרבן
מנחתך במלח תמלח ולא תשבית
מלח ברית אלהיך מעל מנחתך
על כל קרבנך תקריב מלח׃ ואם
תקריב מנחת בכורים ליהוה
אביב קלוי באש גרש כרמל
תקריב את מנחת בכוריך׃ ונתת
עליה שמן ושמת עליה לבנה
מנחה הוא׃ והקטיר הכהן את
אזכרתה מגרשה ומשמנה על כל
לבנתה אשה ליהוה׃ ואם
Cap. iii.
זבח שלמים קרבנו אם מן הבקר
הוא מקריב אם זכר אם נקבה
תמים יקריבנו לפני יהוה׃ וסמך
ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח
אהל מועד וזרקו בני אהרן
הכהנים את הדם על המזבח
סביב׃ והקריב מזבח השלמים
אשה ליהוה את החלב המכסה
את הקרב ואת כל החלב אשר
על הקרב׃ ואת שתי הכלית ואת

et filijs eius. Sanctū sctōꝝ erit de oblationibus dñi. ōne munus qđ offert corā dño nō fiet fermētatū: qñ ōne fermentū τ oē mel nō adolebitis ex eo oblationē corā dño. In oblationē primitiarū offeretis ea coraz dño: τ in altare nō incēdant: vt suscipiātur cum beneplacito. oēm ei oblationē sacrificij tui sale salies: nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo: sup oēm oblationē tuā offeres sal. Si autez obtuleris munus primitiarū corā dño: de spicis virentibus torrefactis igne cōfractis ac teneris offeres munus primitiaruz tuaꝝ. Et pones sup illud oleū: ponesq; sup illud thus: munus est. et adolebit sacerdos memoriale ei9 de granis eius cofractis τ de oleo eius cuz toto thure eius. oblatio est coram domino. Ca. 3.

Et si hostia sanctificationū fuerit oblatio eius: si de bob9 ipse obtulerit siue masculū siue feminā: itegrū offeret corā dño. Iponetq; manū suā sup caput oblationis sue: τ imolabit eaz in ostio tabernaculi federis. τ aspgent filij aaron sacerdotes sanguinē p circuitū altaris. τ offeret de hostia sanctificationū oblationē corā dño adipē qui opit intestina τ totū adipē qui est sup intestina: et duos renes

החלב אשר עלהן אשר על
הכסלים ואת היתרת על הכבד
על הכליות יסירנה׃ והקטירו
אתו בני אהרן המזבחה על העלה
אשר על העצים אשר על האש
אשה ריח ניחח ליהוה׃ ואם מן
הצאן קרבנו לזבח שלמים
ליהוה זכר או נקבה תמים
יקריבנו׃ אם כשב הוא מקריב
את קרבנו והקריב אתו לפני
יהוה׃ וסמך את ידו על ראש
קרבנו ושחט אתו לפני אהל
מועד וזרקו בני אהרן את דמו
על המזבח סביב׃ והקריב מזבח
השלמים אשה ליהוה חלבו
האליה תמימה לעמת העצה
יסירנה ואת החלב המכסה את
הקרב ואת כל החלב אשר על
הקרב׃ ואת שתי הכלית ואת
החלב אשר עלהן אשר
על הכסלים ואת היתרת על
הכבד על הכלית יסירנה׃
והקטירו הכהן המזבחה לחם
אשה ליהוה׃ ואם עז קרבנו
והקריבו לפני יהוה׃ וסמך את
ידו על ראשו ושחט אתו לפני
אהל מועד וזרקו בני אהרן

סור'קטר | נוח | קרב | סמך | סור | קטר | קרב | יעד

adipe quo teguntur ilia: & reticulū iecoris cum renunculis: adolebuntq; ea super altare in holocaustum lignis igne supposito in oblationē suauissimi odoris dño. Si vero de ouibus fuerit eius oblatio & pacificorū hostia, siue masculū obtulerit siue feminā: immaculata erunt omnia. Si agnum obtulerit coram dño, ponet manū suā super caput victime sue: q̄ immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii. Fundentq; filii aarō sanguinē eius p circuitū altaris: & offerent de pacificorū hostia sacrificium domino: adipē & caudā totā cum renibus & pinguedinem que operit vētrē atq; vniuersa vitalia: & vtrumq; renunculum cum adipe qui est iuxta ilia: reticulumq; iecoris cum renunculis: & adolebit ea sacerdos super altare in pabulū ignis & oblationis domini. Si capra fuerit eius oblatio: & obtulerit eam domino: ponet manū suā super caput eius: immolabitq; eā in introitu tabernaculi testimoñii. Et fūdēt filii aa-

adipē q̃ sup ipsos: q̃ sup femora. et reti-
τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρῶν. καὶ τὸν λο-
culū: q͛ sup iecur cū renib⁹ aufe-
βὸν, τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιε-
ret. et referēt ea filij aaron sacerdotes
λεῖ. καὶ ἀνοίσουσιν αὐτὰ οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς
sup altare sup holocausta: sup
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, ἐπὶ
ligna: q̃ sup ignē oblationē odorē
τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς κάρπωμα ὀσμὴν
suauitatis dño. si aūt de ouib⁹
εὐωδίας τῷ κυρίῳ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν προβάτων
oblatio eius sacrificiū salutaris dño: ma-
τὸ δῶρον αὐτοῦ θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ, ἄρ-
sculū vel feminā imaculatū offeret illud. si agnū
σεν ἢ θῆλυ, ἄμωμον προσοίσει αὐτό. ἐὰν ἄρνα
obtulerit mun⁹ eius: offeret illud co-
προσαγάγῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ, προσάξει αὐτὸ ἔναν-
rā dño. et supponet manū sup ca-
τι κυρίου. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφα-
put doni sui: et imolabit illud apud ho-
λὴν τοῦ δώρου αὐτοῦ, καὶ σφάξει αὐτὸ παρὰ τὰς θύ-
stiū tabernaculi testimonij: et infundēt
ρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ προχεοῦσιν οἱ
filij aaron sacerdotes sanguinē sup altare in cir-
υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύ-
cuitu: et offeret a sacrificio salutaris
κλῳ, καὶ προσοίσει ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου
oblationē dño adipē et lūbū ima-
κάρπωμα τῷ κυρίῳ τὸ στέαρ καὶ τὴν ὀσφὺν ἄμω-
culatū cū ilib⁹ diuidet illud. et adipē
μον σὺν ταῖς ψόαις περιελεῖ αὐτό. καὶ τὸ στέαρ
coopientē ventrē: et oēs adipē
τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ
q̃ sup ventrē: et vtrosq͛ renes
τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ ἀμφοτέρους τοὺς νεφρούς,
et adipē q̃ sup ipsos q̃ sup ilia: et
καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ
reticulū q͛ sup iecur cū renib⁹
τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς
auferēs: offeret sacerdos sup altare.
περιελὼν, ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
odor suauitatis oblatio dño. si aūt de
ὀσμὴ εὐωδίας κάρπωμα τῷ κυρίῳ. ἐὰν δὲ ἀπὸ
capris donū eius: et adducet illud
τῶν αἰγῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ, καὶ προσάξει αὐτὸ
coram dño: et imponet manus sup
ἐναντίον κυρίου, καὶ ἐπιθήσει τὰς χεῖρας ἐπὶ
caput eius. et imolabūt illud co-
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ σφάξουσιν αὐτὸ ἔναν-
ram dño apud hostiū tabernaculi
τίον κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
testimonij. et effundent filij aaron
μαρτυρίου. καὶ προχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν

B | ā. eo. τ ifra eo. | C

Primitiua chal. | Interp. chal.

על'עדה'נסק | דבח'עלה'קבל | רעה'ען | כרב'סמך | ראש'נכס'שכן | זרק'דבח | עדה'תרי | כלה'נסק | נסק'עד | נכס'שכן'זרק

et adipem qui est sup eos: τ qui est sup ilia: τ reticulū q͛ est sup iecur cuz renibus auferet illud. Adolebūt qꝫ ea filij aaron sup altare in holocaustū quod est sup ligna que sunt sup ignem. Oblatio est que suscipitur cum beneplacito coram dño. Si aūt de ouibus fuerit oblatio eius in hostiam sanctificationū coram dño: masculum aut feminā integrū offeret. Si agnuz ipse obtulerit in oblationē suam: offeret eum coram dño. et imponet manum suam super caput oblationis sue et immolabit eam ante tabernaculū federis. τ aspergent filij aaron sanguinē eius per circuitum altaris. Offeretqꝫ de hostia sanctificationū oblationē coram domino: adipem eius: caudam integram: contra dorsum auferet eam: τ totum adipem qui est super intestina τ duos renes: τ adipez qui est super eos: qui est iuxta ilia: et reticulū quod est super iecur cum renunculis auferet illud. Et adolebit ea sacerdos in altari: pabulum oblationis est coram dño. Si autem de capris fuerit oblatio eius: offeret eam coram domino. et imponet manum suam super caput eius: immolabitqꝫ eam ante tabernaculum federis. et aspergent filij aaron

Transla. Chal.

תרבא דעליהן דעל גססיא וית חצרא דעל כבדא על כוליתא יעדינה׃ ויסקון יתיה
בני אהרן למדבחא על עלתא דעל אעיא דעל אשתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם
יי׃ ואם מן בני ענא קורבניה לנכסת קודשיא קדם יי דכר או נוקבא שלים
יקריביניה׃ אם אמר הוא מקריב ית קורבניה ויקריב יתיה קדם יי׃ ויסמוך ית ידיה
על ריש קורבניה ויכוס יתיה קדם משכן זמנא ויזרקון בני אהרן ית דמיה על
מדבחא סחור סחור׃ ויקרב מנכסת קודשיא קורבנא קדם יי תרביה אליתא שלמתא
לקבל שדרתא יעדינה וית תרבא דחפי ית גווא וית כל תרבא דעל גווא׃ וית תרתין
כוליין וית תרבא דעליהן דעל גססיא וית חצרא דעל כבדא על כוליתא יעדינה׃
ויסקיניה כהנא למדבחא לחם קורבנא קדם יי׃ ואם מן בני עזיא קורבניה
ויקריביניה קדם יי׃ ויסמוך ית ידיה על רישיה ויכוס יתיה קדם משכן זמנא
ויזרקון בני אהרן

ית דמיה על מדבחא סחור סחור׃ ויקריב מניה קורבניה קורבנא קדם יי ית תרבא
דחפי ית גווא וית כל תרבא דעל גווא׃ וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהן דעל
גססיא וית חצרא דעל כבדא על כוליתא יעדינה׃ ויסקינון כהנא למדבחא לחם
קורבנא לאתקבלא ברעוא כל תרבא קדם יי׃ קים עלם לדריכון בכל מותבניכון
כל תרבא וכל דמא לא תיכלון׃ **Ca. iiii.** ומליל יי עם משה למימר׃
מליל עם בני ישראל למימר אנש ארי יחוב בשלו מכל פקודיא דיי דלא כשרין
לאתעבדא ויעבד מן חד מנהון׃ אם כהנא רבא יחוב לחובת עמא ויקרב על חוביה
דחב תור בר תורי שלים קדם יי לחטאתא׃ ויעיל ית תורא לתרע משכן זמנא
קדם יי ויסמוך ית ידיה על ריש תורא ויכוס ית תורא קדם יי׃ ויסב כהנא רבא
מן דמא דתורא ויעיל יתיה למשכן זמנא׃ ויטבול כהנא ית אצבעיה בדמא וידי מן דמא
שבע זמנין קדם יי קדם פרוכתא דקודשא׃ ויתן כהנא

sacerdotes sanguinē sup altare circuitu. τ offe-
οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ ἀνοί-
ret ex eo oblationē dño adipē ope-
σει ἀπ' αὐτοῦ κάρπωμα τῷ κυρίῳ τὸ στέαρ τὸ κα-
rietē vētrē: τ oēm adipē q̃ ē
τακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ
sup vētrē: et duos renes: et adi-
ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέ-
pē q̃ sup illos q̃ sup ilia: τ reticulū
αρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν
q͛ sup iecur cū renib⁹ auferet:
τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ,
et offeret sacerdos sup altare oblationē
καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα
odorē suauitatis dño. oēs adipē dño le-
ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ. πᾶν στέαρ τῷ κυρίῳ νό-
gitimū sēpiternū in gñatiōes vras: in oī
μιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἐν πάσῃ τῇ
habitatiōe vra oēs adipē τ oēs sanguinē nō
κατοικίᾳ ὑμῶν πᾶν στέαρ καὶ πᾶν αἷμα οὐκ
comedetis.
ἔδεσθε.

Ca. 4.

Et locut⁹ ē dñs ad moysen: dicens: loq-
καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλη-
re filijs israel: dicēs: aīa si peccauerit nō
σον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ψυχὴ ἐὰν ἁμάρτῃ ἀκου-
spōte in oīb⁹ preceptis dñi: q̃ nō opz
σίως ἀπὸ πάντων τῶν προσταγμάτων κυ, ὧν οὐ δεῖ
facere: et faciet aliq̃d ex illis: si q̃dē sacer-
ποιεῖν, καὶ ποιήσει ἕν τι ἀπ' αὐτῶν, ἐὰν μὲν ὁ ἀρχι-
dos pm⁹ vnct⁹ peccauerit vt popul⁹ peccet:
ερεὺς ὁ κεχρισμένος ἁμάρτῃ τοῦ τὸν λαὸν ἁμαρτεῖν,
et offeret pro peccato suo: q͛ peccauit: vi-
καὶ προσάξει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτε, μό-
tulū ex bob⁹ imaculatū dño pro peccato. et
σχον ἐκ βοῶν ἄμωμον τῷ κυρίῳ περὶ τῆς ἁμαρτίας. καὶ
adducet vitulū ad hostiū tabernaculi
προσάξει τὸν μόσχον παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
testimonij corā dño: et imponet manū suā
μαρτυρίου ἔναντι κυ, καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ
sup caput vituli coram dño: τ imolabit
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου ἔναντι κυ, καὶ σφάξει
vitulū corā dño. τ accipiēs sacerdos vnct⁹ cō-
τὸν μόσχον ἐνώπιον κυ. καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ὁ χριστὸς ὁ τε-
secrat⁹ manus: de sanguine vituli:
τελειωμένος τὰς χεῖρας, ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου,
et inferet illū in tabernaculū testimonij. et inti-
καὶ εἰσοίσει αὐτὸ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ βά-
get sacerdos digitū in sanguinē: et asper-
ψει ὁ ἱερεὺς τὸν δάκτυλον εἰς τὸ αἷμα, καὶ προσρα-
get a sanguine septies digito corā dño:
νεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἑπτάκις τῷ δακτύλῳ ἔναντι κυ,
iuxta velum sctm. et iponet
κατὰ τὸ καταπέτασμα τὸ ἅγιον. καὶ ἐπιθήσει ὁ

Infra. 4.b. | A | 3.1.b. τ.5.a. | B

ron sanguinē eius per altaris circuitū: tollētq; ex ea in pastū ignis dominici adipem qui operit ventrem: & qui tegit vniuersa vitalia: duos renunculos cum reticulo quod est super eos iuxta ilia: & aruinam iecoris cum renunculis: adolebitq; ea super altare sacerdos in alimoniā ignis & suauissimi odoris. Ois adeps domini erit iure ppetuo i gñatiōibus & cunctis habitaculis vestris: nec sanguinē nec adipem oīno comedetis. Ca. 4.

Locutusq; ē dñs ad Moysen: dicens. Loquere filiis israel. Anima que peccauerit per ignorantiam: & de vniuersis mandatis dñi q̄ precepit vt nō fierēt quippiā fecerit: si sacerdos q vnctus est peccauerit delinq̄re faciēs populum: offeret pro pctō suo vitulum immaculatū domino. Et adducet illum ad ostium tabernaculi testimonii corā dño: ponetq; manum super caput eius: & immolabit eum domino. Hauriet quoq; de sanguine vituli inferēs illū i tabernaculū testimonii. Cūq; intinxerit digitū in sanguine: aspget eū septies coram domio contra velum sanctuarii: ponetq;

את דמו על המזבח סביב׃ והקריב
ממנו קרבנו אשה ליהוה את
החלב המכסה את הקרב ואת כל
החלב אשר על הקרב׃ ואת שתי
הכלית ואת החלב אשר עלהן
אשר על הכסלים ואת היתרת
על הכבד על הכלית יסירנה׃
והקטירם הכהן המזבחה לחם
אשה לריח ניחח כל חלב ליהוה׃
חקת עולם לדרתיכם בכל
מושבתיכם כל חלב וכל דם לא
תאכלו׃ וידבר יהוה אל
משה לאמר׃ דבר אל בני ישראל
לאמר נפש כי תחטא בשגגה
מכל מצות יהוה אשר לא
תעשינה ועשה מאחת מהנה׃ אם
הכהן המשיח יחטא לאשמת העם
והקריב על חטאתו אשר חטא
פר בן בקר תמים ליהוה לחטאת׃
והביא את הפר אל פתח אהל
מועד לפני יהוה וסמך את ידו על
ראש הפר ושחט את הפר לפני
יהוה׃ ולקח הכהן המשיח מדם
הפר והביא אתו אל אהל מועד׃
וטבל הכהן את אצבעו בדם והזה
מן הדם שבע פעמים לפני יהוה
את פני פרכת הקדש׃ ונתן הכהן

סבב | כסה | שנה | כלה | לחם | עלם'דור | ישב | אכל | Cap. iiii. | דבר'בנה | חטא | צוה | עשה | משח | קרב | תמם | בוא | יעד'פנה | צבע'נזה

Interp. chal. | Primitiua chal.

sanguinē eius per circuitum altaris. Offeretqꝫ ex eo oblationē eius corā dño: adipē qui operit intestina τ totū adipē qui est sup intestina τ duos renes τ adipē qui est sup eos: q̃ est iuxta ilia: τ reticulū q͛ est sup iecur cum renūculis auferet illud. Adolebitqꝫ ea sacerdos in altari: pabulū oblationis est: vt suscipiatur cū beneplacito. oīs adeps corā dño offeret. Pacto sempiterno in gñationibus vris in cūctis habitationib⁹ vestris: oēm adipem τ oēm sanguinē nō comedetis.

Locutusqꝫ est dñs cum moyse: dicens. Ca. 4. Loquere cum filijs israel dicēs. Homo qui peccauerit per ignorantiā de vniuersis mādatis dñi que nō decent fieri: τ fecerit vnū ex eis. Si sacerdos magnus peccauerit pro delicto populi: offeret pro pcto suo q͛ peccauit vitulū integrū corā dño pro pctō. τ adducet vitulū ad ostiū tabernaculi federis in cōspectu dñi: τ imponet manū eius sup caput vituli: τ immolabit vitulū corā dño. Et tollet sacerdos magnus de sanguine vituli: τ inferet eum in tabernaculū federis. Et tinget sacerdos digitū suum in sanguine: τ asperget de sanguine septies coram domino contra velum sanctuarij. Ponetqꝫ sacerdos

דבח'קרב | חפה'כלה | עדה'נסק | קבל'רעה'קום | דור'יתב'אכל | אמר'חוב'שלה | עבד'אחד'רבב | קרב'אתא'שכן | סמך'נכס'נסב | טבל'צבע'ידד | נתן

מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְאֶת כָּל חֵלֶב פַּר הַחַטָּאת יָרִים מִמֶּנּוּ אֶת הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה עַל הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב׃ וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן אֲשֶׁר עַל הַכְּסָלִים וְאֶת הַיֹּתֶרֶת עַל הַכָּבֵד עַל הַכְּלָיוֹת יְסִירֶנָּה׃ כַּאֲשֶׁר יוּרַם מִשּׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן עַל מִזְבַּח הָעֹלָה׃ וְאֶת עוֹר הַפָּר וְאֶת כָּל בְּשָׂרוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל כְּרָעָיו וְקִרְבּוֹ וּפִרְשׁוֹ׃ וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מָקוֹם טָהוֹר אֶל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל עֵצִים בָּאֵשׁ עַל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף׃ וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁמוּ׃ וְנוֹדְעָה הַחַטָּאת אֲשֶׁר חָטְאוּ עָלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ הַקָּהָל פַּר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְהֵבִיאוּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְסָמְכוּ זִקְנֵי הָעֵדָה אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּר

de eodē sanguine super cornua altaris thymiamatis gratissimi domino: qđ est in tabernaculo testimonii. Omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris holocausti in introitu tabernaculi. Et adipē vituli offeret pro peccato: tam eum qui vitalia operit: quā omnia que intrinsecus sunt: duos renunculos & reticulum quod est super eos iuxta ilia: & adipem iecoris cum renunculis: sicut offertur de vitulo hostie pacificorum: & adolebit ea super altare holocausti. Pellem vero & omnes carnes cum capite & pedibus & intestinis & fimo & reliquo corpore efferet extra castra in locum mundum: vbi cineres effundi solent: incendetque ea super lignorū struem: que in loco effusorū cinerū cremabuntur. Quod si omnis turba filiorum israel ignorauerit: & per imperitiam fecerit quod cōtra mandatum domini est: & postea intellexerit peccatum suum: offeret pro peccato suo vitulum: Adducetque eum ad ostium tabernaculi: & ponent seniores populi manus super caput eius

sacerdos de sanguine vituli sup cornua altaris thymiamatis cōpositiōis corā dño: qđ ē in tabernaculo testimonij. et oēm sanguinē vituli effundet in basim altaris holocausti: qđ ē apud hostia tabernaculi testimonij. τ oēm adipē vituli q̄ pcti. τ auferet ab eo adipē cooperiētē intestina: τ oēm adipē q̄ sup intestina: τ duos renes: τ adipē q̄ in ipsis: q̄ sup illa: τ reticulū q̄ sup iecur cū renib⁹ auferet illud: quēadmodū aufert a vitulo sacrificij salutaris. et offeret sacerdos sup altare holocausti: τ pellē vituli: τ oēm carnē eius cū capite τ extremitatib⁹ τ vētre τ fimo. τ efferet totū vitulū extra castra ad locū mundū: vbi effundūt cinerē. τ cōburēt illū sup ligna in igne: in effusione cineris cremabit. si āt ois cōgregatio israel ignorauerit inuite: τ latuerit v̄bū ab oculis cōgregatiōis: τ facient vnū de oib⁹ mādatis dñi: q̄ nō opz facere: τ peccauerit: τ cognitū fuerit illis pctm: qđ peccauerit in eo: et adducet cōgregatio vitulū ex bob⁹ imaculatū pro peccato: et adducet illū ad hostia tabernaculi testimonij. et imponent seniores congregatiōis man⁹ suas sup caput vituli

ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος τῆς συνθέσεως ἐναντι κυρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ πᾶν τὸ αἷμα τοῦ μόσχου ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως, ὅ ἐστι παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ πᾶν τὸ στέαρ τοῦ μόσχου τοῦ τῆς ἁμαρτίας περιελεῖ ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὰ ἐνδόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ αὐτὸ, ὃν τρόπον ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ μόσχου τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς καρπώσεως. καὶ τὸ δέρμα τοῦ μόσχου, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν σάρκα σὺν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς ἀκρωτηρίοις καὶ τῇ κοιλίᾳ καὶ τῇ κόπρῳ, καὶ ἐξοίσουσι ὅλον τὸν μόσχον ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρὸν, οὗ ἐκχέουσι τὴν σποδιὰν, καὶ κατακαύσουσιν αὐτὸν ἐπὶ ξύλων ἐν πυρί· ἐπὶ τῆς ἐκχύσεως τῆς σποδιᾶς καυθήσεται. ἐὰν δὲ πᾶσα συναγωγὴ ἰσραὴλ ἀγνοήσῃ ἀκουσίως, καὶ λάθῃ ῥῆμα ἐξ ὀφθαλμῶν τῆς συναγωγῆς, καὶ ποιήσωσι μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ἣ οὐ ποιηθήσεται, καὶ πλημμελήσωσι, καὶ γνωσθῇ αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτον ἐν αὐτῇ, καὶ προσάξει ἡ συναγωγὴ μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ προσάξει αὐτὸν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου

Primitiua chal. Interp. chal. Transla. Chal.

de sanguine sup cornua altaris thymiamatis aromatum corā dño: qđ est in tabernaculo federis. oēm autē sanguinē vituli fundet in fundamēto altaris holocausti qđ est in ostio tabernaculi federis. Et totū adipem bouis qui offertur pro peccato separabit ab eo: adipē qui opit intestina τ oēm adipē qui est sup intestina τ duos renes τ adipē q̄ est sup eos τ q̄ est sup ilia: τ reticulū qđ est sup iecur cū renibus auferat illud: sicut separatū est de vitulo hostie sanctificationū. Et adolebit ea sacerdos sup altare holocausti: et pellē vituli τ omnē carnē eius cū capite τ cū pedibus τ cū intestinis τ fimo eius. Efferetq; oēm vitulū extra castra in locū mundū in locū vbi cinis funditur. Incēdetq; eū igne sup ligna: in loco vbi cinis funditur cōburetur. Si aūt ois ɔgregatio israel ignorauerit τ occultū fuerit verbū ab oculis ecclesie: τ fecerint ɔtra vnū de oibus preceptis dñi qđ nō decet fieri τ peccauerint: et postea notū fuerit pctm in quo peccauerūt: offeret ecclesia vitulum de bobus pro peccato: τ adducent eū coram tabernaculo federis: imponentq; seniores cōgregationis manus suas super caput vituli

מִן דְּמָא עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא דִּקְטֹרֶת בּוּסְמַיָּא קֳדָם יְיָ דִּי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת כָּל דְּמָא דְתוֹרָא יֵשׁוֹד לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא דִּבְתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְתוֹרָא דְּחַטָּאתָא יַפְרֵשׁ מִנֵּיהּ יָת תַּרְבָּא דְּחָפֵי יָת גַּוָּא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל גַּוָּא׃ וְיָת תַּרְתֵּין כּוֹלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהֶן דִּי עַל גִּסְסַיָּא וְיָת חַצְרָא דְּעַל כַּבְדָּא עַל כּוֹלְיָתָא יֶעְדִּינַהּ׃ כְּמָא דְּמִתַּפְרַשׁ מִתּוֹר נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא וְיַסְּקִנּוּן כַּהֲנָא עַל מַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא׃ וְיָת מְשַׁךְ תּוֹרָא וְיָת כָּל בִּסְרֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ וְעַל כְּרָעוֹהִי וְגַוֵּיהּ וְאוּכְלֵיהּ׃ וְיַפֵּק יָת כָּל תּוֹרָא לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא לַאֲתַר דְּכֵי לַאֲתַר בֵּית מֵישַׁד קִטְמָא וְיוֹקֵד יָתֵיהּ עַל אָעַיָּא בְּנוּרָא עַל אֲתַר בֵּית מֵישַׁד קִטְמָא יִתּוֹקַד׃ וְאִם כָּל כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל יִשְׁתְּלוּן וִיהֵא מְכַסָּא פִתְגָמָא מֵעֵינֵי קְהָלָא וְיַעְבְּדוּן חַד מִכָּל פִּקּוּדַיָּא דַיְיָ דְּלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וִיחוּבוּן׃ וְתִתְיְדַע חוֹבְתָא דְּחָבוּ עֲלַהּ וִיקָרְבוּן קְהָלָא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי לְחַטָּאתָא וְיַיְתוּן יָתֵיהּ קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ וְיִסְמְכוּן סָבֵי כְנִשְׁתָּא יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרָא

corā dño. τ imolabūt vitulū corā dño. τ inducet pnceps sacerdotū vnct⁹ de sanguine vituli in tabernaculū testimonij. τ tinget pnceps sacerdotū digitū de sanguine vituli: τ aspget septies corā dño: eregione veli sctuarij. τ de sanguine imponet sacerdos sup cornua altaris thymiamatū cōpositiōis: qđ ē corā dño: qđ ē in tabernaculo testimonij. τ oēm sanguinē effundet sup basim altaris holocaustoꝝ: existis ppe hostiū tabernaculi testimonij. τ oēm adipē ei⁹ auferet ab eo: et offeret sup altare. et faciet vitulū: quēadmodū fecit vitulū q̄ peccati: sic fiet. et ppitiabit pro illis sacerdos: et dimittet illis peccatum. et educent vitulū totū extra castra: et cremabūt vitulū: quēadmodū cōbusserūt vitulū priorē. pctm cōgregatiōis est. si āt pnceps peccauerit: et fecerit vnū de omnib⁹ pceptis dñi dei sui: qđ nō fiet inuite: et peccauerit et deliquerit: et cognitū fuerit illi pctm qđ peccauit in ipso: et offeret donū ei⁹ hircum ex capris masculū imaculatū. τ ponet manū suā sup caput hirci: et imolabūt illū in loco: vbi imolabūt holocausta corā dño: pctm est. et ponet sacerdos de sanguine q̄ peccati digito sup cornua altaris holocaustoꝝ. et

ἔναντι κυρίου, καὶ σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι κυρίου. καὶ εἰσοίσει ὁ ἀρχιερεὺς ὁ χριστὸς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ βάψει ὁ ἀρχιερεὺς τὸν δάκτυλον ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ῥανεῖ ἑπτάκις ἔναντι κυρίου κατενώπιον τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἁγίου. καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων τῆς συνθέσεως, ὅ ἐστιν ἐνώπιον κυρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ πᾶν αἷμα ἐκχεεῖ πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν καρπώσεων, τοῦ ὄντος πρὸς τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ πᾶν στέαρ αὐτοῦ περιελεῖ ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ποιήσει τὸν μόσχον ὃν τρόπον ἐποίησε τὸν μόσχον τὸν τῆς ἁμαρτίας, οὕτως ποιηθήσεται. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῶν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία. καὶ ἐξοίσουσι τὸν μόσχον ὅλον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κατακαύσουσι τὸν μόσχον, ὃν τρόπον κατέκαυσαν τὸν μόσχον τὸν πρότερον· ἁμαρτία συναγωγῆς ἐστιν. ἐὰν δὲ ὁ ἄρχων ἁμάρτῃ, καὶ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ἣ οὐ ποιηθήσεται ἀκουσίως, καὶ ἁμάρτῃ καὶ πλημμελήσῃ, καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ προσοίσει τὸ δῶρον αὐτοῦ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἄρσεν ἄμωμον. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου, καὶ σφάξουσιν αὐτὸν ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα ἐνώπιον κυρίου· ἁμαρτία ἐστί. καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων· καὶ

corā dño. Immolatoque vitulo in conspectu dñi: inferet sacerdos qui vnctus est de sanguine eius in tabernaculū testimonii: tinctoque digito aspergens septies contra velū. Ponetque de eodē sanguine in cornibus altaris quod est coram domino in tabernaculo testimonii. Reliquū autē sanguinē fundet iuxta basim altaris holocaustorum: quod est in ostio tabernaculi testimonii. Omneque eius adipē tollet & adolebit super altare: sic faciens & de hoc vitulo quomodo fecit & prius. & rogāte pro eis sacerdote, ppitius erit eis dñs. Ipsum autē vitulum efferet extra castra, atque comburet sicut & priorem vitulū: quia est pro pctō multitudinis. Si peccauerit princeps: & fecerit vnū e pluribus per ignorātiā quod domini lege prohibetur: & postea intellexerit peccatū suum: offeret hostiā corā dño hircū de capris immaculatū: ponetque manū suā super caput eius. Cūque immolauerit eū in loco vbi solet mactari holocaustū corā dño: quia pro pctō est: tinget sacerdos digitū in sanguine hostie pro pctō tāgens cornua altaris holocausti: & reliquum

לִפְנֵי יְהוָה וְשָׁחַט אֶת הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה׃ וְהֵבִיא הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר אֶל אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶצְבָּעוֹ מִן הַדָּם וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֵת פְּנֵי הַפָּרֹכֶת׃ וּמִן הַדָּם יִתֵּן עַל קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל הַדָּם יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְאֵת כָּל חֶלְבּוֹ יָרִים מִמֶּנּוּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה׃ וְעָשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת כֵּן יַעֲשֶׂה לּוֹ וְכִפֶּר עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם׃ וְהוֹצִיא אֶת הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרַף אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר שָׂרַף אֵת הַפָּר הָרִאשׁוֹן חַטַּאת הַקָּהָל הוּא׃ אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם׃ אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים׃ וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה לִפְנֵי יְהוָה חַטָּאת הוּא׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת

Interp. chal. Primitiua chal.

קֳדָם יְיָ וְיִכּוֹס יָת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ׃ וְיָעֵיל כַּהֲנָא רַבָּא מִדְּמָא דְתוֹרָא לְמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ וְיִטְבּוֹל כַּהֲנָא אֶצְבְּעֵיהּ מִן דְּמָא וְיַדֵּי שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ קֳדָם פָּרֻכְתָּא׃ וּמִן דְּמָא יִתֵּן עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא דִּי קֳדָם יְיָ דִּי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת כָּל דְּמָא יֵשׁוֹד לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא דִּבִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ וְיָת כָּל תַּרְבֵּיהּ יַפְרֵשׁ מִנֵּיהּ וְיַסֵּק לְמַדְבְּחָא׃ וְיַעְבֵּד לְתוֹרָא כְּמָא דַּעֲבַד לְתוֹרָא דְּחַטָּאתָא כֵּן יַעְבֵּד לֵיהּ וִיכַפַּר עֲלֵיהוֹן כַּהֲנָא וְיִשְׁתְּבֵק לְהוֹן׃ וְיַפֵּק יָת תּוֹרָא לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא וְיוֹקֵד יָתֵיהּ כְּמָא דְאוֹקֵיד יָת תּוֹרָא קַדְמָאָה חַטַּאת קְהָלָא הוּא׃ אִם רַבָּא יֵחוֹב וְיַעְבֵּד חַד מִכָּל פִּקּוּדַיָּא דַיְיָ אֱלָהֵיהּ דְּלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא בְּשָׁלוּ וְיֵחוֹב׃ אוֹ אִתְיְדַע לֵיהּ חוֹבְתֵיהּ דְּחָב בַּהּ וְיַיְתֵי יָת קֻרְבָּנֵיהּ צְפִיר בַּר עִזֵּי דְּכַר שְׁלִים׃ וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ צְפִירָא וְיִכּוֹס יָתֵיהּ בְּאַתְרָא דְּיִכּוֹס יָת עֲלָתָא קֳדָם יְיָ חַטָּאתָא הוּא׃ וְיִסַּב כַּהֲנָא מִדְּמָא דְּחַטָּאתָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּן עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא וְיָת

corā dño: τ imolabit vitulū corā dño. Et inferet sacerdos magnus de sanguine vituli in tabernaculū federis: τ tinget sacerdos digitū suū in sanguine: et aspget septies corā dño contra velū. τ de sanguine ponet sup cornua altaris qđ est in tabernaculo federis corā dño. Et totus sanguinē fundet in fundamēto altaris holocausti qđ est in ostio tabernaculi federis. et totū adipē separabit ex eo: τ adolebit in altari. Faciet que de hoc vitulo sicut fecit de vitulo pro peccato: ita faciet ei: τ ppitiabit pro eis sacerdos: τ dimittetur eis. educetq; vitulū extra castra: et cōburet eū sicut cōbussit vitulū priorē: quia pro peccato cōgregationis est. Qđ si princeps peccauerit p ignorātiā τ fecerit cōtra vnū de oibus preceptis dñi dei sui: qđ nō decet fieri: τ deliquerit: si notū fuerit ei pctm suū in quo peccauit: afferet oblationē suam hircū de capris masculū integrū. Imponetq; manū suā sup caput hirci: et imolabit eum in loco vbi imolat holocaustū corā domino: pro peccato enim est. Colletq; sacerdos de sanguine hostie pro peccato digito suo: τ ponet super cornua altaris holocausti: et

דמו ישפך אל יסוד מזבח העלה
ואת כל חלבו יקטיר המזבחה
כחלב זבח השלמים וכפר עליו
הכהן מחטאתו ונסלח לו ואם
נפש אחת תחטא בשגגה מעם
הארץ בעשתה אחת ממצות
יהוה אשר לא תעשינה ואשם
או הודע אליו חטאתו אשר חטא
והביא קרבנו שעירת עזים תמימה
נקבה על חטאתו אשר חטא
וסמך את ידו על ראש החטאת
ושחט את החטאת במקום
העלה ולקח הכהן מדמה
באצבעו ונתן על קרנת מזבח
העלה ואת כל דמה ישפך אל
יסוד המזבח ואת כל חלבה
יסיר כאשר הוסר חלב מעל זבח
השלמים והקטיר הכהן המזבחה
לריח ניחח ליהוה וכפר עליו
הכהן ונסלח לו ואם כבש יביא
קרבנו לחטאת נקבה תמימה
יביאנה וסמך את ידו על
ראש החטאת ושחט אתה לחטאת
במקום אשר ישחט את העלה
ולקח הכהן מדם החטאת
באצבעו ונתן על קרנת מזבח
העלה ואת כל דמה ישפך

fundens ad basim eius. adipem vero adolebit supra. sicut in victimis pacificorū fieri solet. Rogabitq; pro eo sacerdos & pro peccato eius: & dimittetur ei. Quod si peccauerit anima per ignorantiā de populo terre: vt faciat quicq; de his que dñi lege prohibentur atq; deliquat & cognouerit peccatum suum: offeret caprā immaculatam: ponetq; manus super caput hostie que pro peccato est: & immolabit eā in loco holocausti. Tolletq; sacerdos de sanguine in digito suo & tāgens cornua altaris holocausti: Reliquum fundet ad basim eius. Omnē autem adipem auferens sicut auferri solet de victimis pacificorum: adolebit super altare in odorē suauitatis domino: rogabitq; pro eo: & dimittetur ei. Si autē de pecoribus obtulerit victimā pro peccato: ouē scilicet imaculatā: ponet manum super caput eius: & immolabit eam in loco vbi solent cedi holocaustorum hostie. Sumetq; sacerdos de sanguine eius digito suo: & tangens cornua altaris holocausti: reliquū fundet

Primitiua chal.

Interp. chal.

sanguinē eius effundet ad fundamentū altaris holocausti. Et totū adipē ei9 adolebit in altari sicut adipē hostie sanctificationū. et propiciabit pro eo sacerdos sup peccato eius: ⁊ dimittet ei. Si aūt vir vnus de populo terre peccauerit per ignorantiā: vt faciat cōtra vnū de preceptis dñi qd nō decet fieri: ⁊ deliquerit. si notum fuerit ei peccatū suū in quo peccauit: adducet oblationē suā, caprā feminā integrā pro pctō suo qd peccauit. Imponetq; manū suā sup caput hostie q̄ est pro pctō: ⁊ imolabit eam in loco holocausti. Tolletq; sacerdos de sanguine eius in digito suo: ⁊ ponet sup cornua altaris holocausti: ⁊ totū sanguinē fundet ad fundamentū altaris. et oēm adipē eius auferet: sicut aufert adeps de hostia sctificationū: adolebitq; sacerdos in altari: vt suscipiat cū bñplacito corā dño. ⁊ propiciabit pro eo sacerdos: ⁊ dimittet ei. Et si de ouib9 adduxerit in oblationē pro pctō: feminā integrā offerat. Iponetq; manū suā sup caput victime pro pctō et immolabit eā, p expiatiōe in loco vbi imolatur holocaustū. Tolletq; sacerdos de sanguine victime que fit pro peccato in digito suo: ⁊ ponet sup cornua altaris holocausti: ⁊ omnē sanguinem fundet

ad basim eius. Omnē quoq; adipem auferens sicut auferri solet adeps arietis qui imolatur pro pacificis cremabit super altare incensum domini: rogabitq; pro eo & pro peccato eius: & dimittetur ei. Ca. 5.

Si peccauerit aia & audierit vocem iurātis: testisq; fuerit quod ipse vidit: aut conscius est: nisi īdicauerit portabit iniquitatē suam. Aīa que tetigerit aliquid immūdū: siue quod occisū a bestia est: aut per se mortuum aut quodlibet aliud reptile: & oblita fuerit imūdicie sue: rea est & deliquit. & si tetigerit quicq; de imūdicia hoīs iuxta oēz impuritatem qua pollui solet: oblitaq; cognouerit postea: subiacebit delicto. Anima que iurauerit & protulerit labiis suis: vt vel male quid faceret: vel bene: & idipsum iuramento & sermōe firmauerit: oblitaq; postea intellexerit delictū suū: agat penitentiam pro peccato: & offerat de gregibus agnam siue capram: orabitq; pro ea sacerdos & pro peccatis eius. Sin autē nō potuerit offerre

אל יסוד המזבח ואת כל חלבה
יסיר כאשר יוסר חלב הכשב
מזבח השלמים והקטיר הכהן
אתם המזבחה על אשי יהוה
וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר
חטא ונסלח לו

Cap. v.

ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה והוא
עד או ראה או ידע אם לוא
יגיד ונשא עונו או נפש אשר
תגע בכל דבר טמא או בנבלת
חיה טמאה או בנבלת בהמה
טמאה או בנבלת שרץ טמא
ונעלם ממנו והוא טמא ואשם
או כי יגע בטמאת אדם לכל
טמאתו אשר יטמא בה
ונעלם ממנו והוא ידע ואשם
או נפש כי תשבע לבטא
בשפתים להרע או להיטיב
לכל אשר יבטא האדם
בשבעה ונעלם ממנו והוא ידע
ואשם לאחת מאלה והיה כי
יאשם לאחת מאלה והתודה
אשר חטא עליה והביא את
אשמו ליהוה על חטאתו אשר
חטא נקבה מן הצאן כשבה או
שעירת עזים לחטאת וכפר עליו
הכהן מחטאתו ואם לא תגיע ידו

Interp. chal.

ad fundamentū altaris. Et totū adipē eius auferet: sicut ablatus est adeps arietis hostie sanctificationū. Adolebitq; ea sacerdos in altari sup oblationes dñi: et propiciabit pro eo sacerdos pro peccato suo qd peccauit: ⁊ dimittetur ei. Ca. 5.

Et si hō peccauerit ⁊ audierit vocē adiurantis: ⁊ ipse fuerit testis aut vidit aut ɔscius est: si nō indicauerit: portabit iniqtatē suā. Aut hō qui tetigerit in oēm rem inmundā aut in cadauer bestie inmunde aut in cadauer inmēti imundi aut in cadauer reptilis inmūdi: ⁊ fuerit celatū ab eo: ⁊ postea ipse sciuit q peccauit: aut cum tetigerit inmundiciā hoīs iuxta oēm inmūdiciā eius qua inmūdus fit: ⁊ fuerit celatū ab eo: et postea ipse scierit q peccauit: aut hō qui iurauerit proferēs labiis suis vt male faciat aut bene: iuxta oīa que profert homo cum iuramēto: et occultatū fuerit: et postea ipse scierit q peccauit in vno ex his: confitebitur peccatū in quo peccauit: ⁊ afferet pro peccato suo in cōspectu dñi pro pctō suo quo peccauit feminam de ouibus aut capram de capris: ⁊ propiciabit pro eo sacerdos ⁊ pro peccato suo. Si autē non suffecerit manus eius vt possit offerre

Primitiua chal.

Tex. Heb.

די שה והביא את אשמו אשר
חטא שתי תרים או שני בני יונה
ליהוה אחד לחטאת ואחד לעלה
והביא אתם אל הכהן והקריב
את אשר לחטאת ראשונה ומלק
את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל
והזה מדם החטאת על קיר
המזבח והנשאר בדם ימצה אל
יסוד המזבח חטאת הוא ואת
השני יעשה עלה כמשפט וכפר
עליו הכהן מחטאתו אשר חטא
ונסלח לו ואם לא תשיג ידו
לשתי תרים או לשני בני יונה
והביא את קרבנו אשר חטא
עשירת האפה סלת לחטאת לא
ישים עליה שמן ולא יתן עליה
לבנה כי חטאת הוא והביאה
אל הכהן וקמץ הכהן ממנה
מלוא קמצו את אזכרתה
והקטיר המזבחה על אשי
יהוה חטאת הוא וכפר עליו
הכהן על חטאתו אשר חטא
מאחת מאלה ונסלח לו
והיתה לכהן כמנחה וידבר
יהוה אל משה לאמר נפש כי
תמעל מעל וחטאה בשגגה
מקדשי יהוה והביא את אשמו

Primitiua heb.: שנה · קרב · בדל · נזה · זבח שאר · מצה יסד · שנה עשה שפט · סלח נשג · תור · עשר איפה · שום נתן · בוא · מלא זכר · קטר · היה דבר · מעל

Trāsla. B. Hiero.

pecus: offerat duos turtures vel duos pullos columbarum dño: vnū pro pctō: & alterum in holocaustū: dabitq; eos sacerdoti. Qui primum offerens pro peccato retorquebit caput eius ad pēnulas ita vt collo adhereat: & nō penitus abrūpatur: & aspget de sāguie eius pariete altaris. Quicqd āt reliquū fuerit: faciet distillare ad fūdamētū eius: qa p pctō est. Alterū vero i holocaustū adolebit vt fieri solet: rogabitq; p eo sacerdos & p pctō eius: & dimittetur ei. Et si non quiuerit manus eius duos offerre turtures aut duos pullos columbarum: offeret pro peccato suo similē partem ephi decimam. Non mittet in eam oleum nec thuris aliqd īpōet: quia pro peccato est. tradetq; eam sacerdoti qui plenū ex ea pugillum hauriens cremabit super altare in monimētū eius qui obtulerit: rogans pro illo & expians: reliquam vero partem ipse habebit in mūere. Locutusq; est dñs ad moysen dicēs. Aīa si preuaricans cerimonias per errorem in his que domino sunt sāctificata peccauerit: offeret p delicto suo

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

ouem: feret pro pctō suo: qđ peccauit:
πρόβατον, οἴσει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν,
duas turtures: vel duos pullos colūbaꝝ dño: vnū
δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν τῷ κυρίῳ, ἕνα
pro pctō: ⁊ vnū in holocaustū. ⁊ feret ea
περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ οἴσει αὐ-
ad sacerdotē. ⁊ adducet sacerdos qđ pro
τὰ πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ προσάξει ὁ ἱερεὺς τὸ περὶ τῆς ἁ-
peccato prius. ⁊ retorquebit sacerdos ca-
μαρτίας πρότερον. καὶ ἀποκνίσει ὁ ἱερεὺς τὴν κεφα-
put eius a vrticulo: ⁊ nō diuidet. ⁊
λὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σφονδύλου, καὶ οὐ διελεῖ. καὶ
aspget de sanguine qui pro pctō sup
ῥανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐπὶ
parietē altaris. at reliquū san-
τὸν τοῖχον τοῦ θυσιαστηρίου. τὸ δὲ κατάλοιπον τοῦ αἵ-
guinis aspget sup basim altaris.
ματος καταστραγγιεῖ ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρί-
peccati eñi est. ⁊ scdm faciet ho
ου. ἁμαρτίας γάρ ἐστι. καὶ τὸ δεύτερον ποιήσει ὁλο-
locaustū: vt decet. ⁊ ppitiabit pro eo
κάρπωμα, ὡς καθήκει. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ
sacerdos pro pctō suo: qđ peccauit. ⁊ remit
ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν. καὶ ἀφε-
tetur ei. si āt nō inuenerit manꝰ eius par
θήσεται αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ζεῦ-
turturū: vel duos pullos colūbaꝝ: ⁊ feret
γος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει
oblationē suā pro quo peccauit decimā ptē
τὸ δῶρον αὐτοῦ περὶ οὗ ἥμαρτεν τὸ δέκατον τοῦ οἰ-
ephi simillā pro pctō. nō effundet sup il-
φὶ σεμιδάλιν περὶ ἁμαρτίας. οὐκ ἐπιχεεῖ ἐπ᾽ αὐ-
lud oleū: neq; imponet sup illud incēsum: qm pro
τὸ ἔλαιον, οὐδὲ ἐπιθήσει ἐπ᾽ αὐτὸ λίβανον, ὅτι περὶ
peccato est. ⁊ feret illā ad sacerdotē. ⁊ ac-
ἁμαρτίας ἐστί. καὶ οἴσει αὐτὴν πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ δρα-
cipiēs ab ea sacerdos plenū pugillū suū:
ξάμενος ἀπ᾽ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς πλήρη τὴν δράκα αὐτοῦ,
memoriale eius imponet sup altare in
τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ
holocaustis dño. pcti .n. est. ⁊
τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῷ κυρίῳ. ἁμαρτίας γάρ ἐστι. καὶ
ppitiabit pro eo sacerdos p pctō eius:
ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ,
qđ peccauit ab vno hoꝝ. ⁊ dimittet ei.
ἧς ἥμαρτεν ἀφ᾽ ἑνὸς τούτων. καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. τὸ
at reliquū erit sacerdoti: vt sacrificiū si-
δὲ καταλειφθὲν ἔσται τῷ ἱερεῖ, ὡς ἡ θυσία τῆς σεμι-
mile. ⁊ locutꝰ ē dñs ad moysem: dicēs: aia
δάλεως. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ψυχὴ
si latuerit eā obliuione: ⁊ peccauerit inuite de
ἐὰν λάθῃ αὐτὴν λήθη, καὶ ἁμάρτῃ ἀκουσίως ἀπὸ τῶν
sctis dñi: ⁊ feret p delicto suo
ἁγίων κυρίου, καὶ οἴσει τῆς πλημμελείας αὐτοῦ

Deut. 18. c. Luce. 2. d.

C

D

Primitiua chal. / Interp. chal.

agnā: adducat pro delicto suo quo peccauit duos turtures aut duos filios colūbe corā dño vnum pro peccato ⁊ vnū in holocaustū: afferatq; eos ad sacerdotē. Et offerat primū illuz qui est pro peccato: ⁊ retorquebit caput eius cōtra dorsum eius: ⁊ nō diuidat. Et aspergat de sanguine hostie pro peccato super parietes altaris: ⁊ decurrere faciet quod reliquū est de sanguine ad fundamentū altaris: pro peccato eñi est. Et alterum faciet holocaustū sicut decet: ⁊ ppitiabit pro eo sacerdos pro pctō suo quo peccauit: ⁊ dimittetur ei. Et si nō suffecerit manꝰ eius ad duos turtures aut ad duos filios colūbe: offerat oblationē suā p pctō suo quo peccauit decimā partē triū satoꝝ simile pro pctō. Non ponet sup eam oleū: neq; dabit super eā thus: quia pro peccato est. Tradetq; eam sacerdoti: ⁊ tollet ex ea sacerdos plenū pugillum suum in monimentū eius: ⁊ adolebit in altari sup oblatiōes dñi: pro pctō enim ēst. Propitiabitq; pro eo sacerdos pro pctō suo quo peccauit in vno ex his. Et dimittetur ei: ⁊ erit sacerdoti sicut munꝰ. Locutusq; est dñs cū moyse dicēs. Hō qui puaricatꝰ fuerit puaricationē: ⁊ peccauerit p ignorātiā i his q̄ sctificata sūt dño: afferat p pctō suo

Primitiua chal.: שוה חוב · תרי אחד עלה · קרב מלק ראש · פרש ידי דמא · שאר מצה תנה · עבד חזי כפר · דבק אתא שוה · ספר · קמץ · נסק · אמר שקר

Transla. Chal.

כמיסת שיתא וייתי ית אשמיה דחב תרתין שפנינין או תרין בני יונה קדם יי חד
לחטאתא וחד לעלתא וייתי יתהון לות כהנא ויקריב ית די לחטאתא קדמיתא
וימלוק ית רישיה מקבל קדליה ולא יפריש ויַדי מדמא דחטאתא על כותל
מדבחא ודישתאר בדמא יתמצי ליסודא דמדבחא חטאתא הוא וית תניתא יעבד
עלתא כחזי ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה דחב וישתביק ליה ואם לא תדביק ידיה
לתרתין שפנינין או לתרין בני יונה וייתי ית קורבניה דחב חד מן עשרא בתלת
סאין סולתא לחטאתא לא ישוי עלה משחא ולא יתן עלה לבונתא ארי חטאתא
הוא וייתינה לות כהנא ויקמוץ כהנא מינה מלי קומציה ית אדכרתה ויסק למדבחא
על קורבניא דיי חטאתא היא ויכפר עלוהי כהנא על חובתיה דחב מחדא מאלין
וישתביק ליה ותהי לכהנא כמנחתא ומליל יי עם משה למימר אנש ארי ישקר
שקר ויחוב בשלו מקודשיא דיי וייתי ית אשמיה

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

dño arietē imaculatū ex ouibꝰ: pcii
τῷ κυρίῳ κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων, τιμῆς
argēti sicloꝝ: siclo sctō: pro quo
ἀργυρίου σίκλων, τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ, περὶ οὗ ἐ-
deliquit: ⁊ qđ peccauit de sctis sol-
πλημμέλησεν, καὶ ὃ ἥμαρτεν ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀπο-
uet ⁊ qntā ptē apponet sup illud. ⁊
τίσει καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προσθήσει ἐπ᾽ αὐτό. καὶ
dabit illud sacerdoti. ⁊ sacerdos ppitiabit pro
δώσει αὐτὸ τῷ ἱερεῖ. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐξιλάσεται περὶ
eo in ariete delicti. ⁊ dimittet
αὐτοῦ ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμελείας. καὶ ἀφεθήσεται
ei. ⁊ aīa q̄ peccauerit: ⁊ fecerit vnū de
αὐτῷ. καὶ ψυχὴ ἣ ἂν ἁμάρτῃ, καὶ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ
oībus mādatis dñi: q̄ nō opꝫ facere: ⁊
πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ
nō cognouit: ⁊ peccauerit: ⁊ acceperit pctm
οὐκ ἔγνω, καὶ πλημμελήσῃ, καὶ λάβῃ τὴν ἁμαρτίαν
suū: ⁊ offeret arietē imaculatū ex ouibus: p̄-
αὐτοῦ, καὶ οἴσει κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων, τι-
cij argēti in pctm ad sacerdotē. ⁊ p-
μῆς ἀργυρίου εἰς πλημμέλειαν πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ ἐξι-
pitiabit pro eo sacerdos pro ignorātia eiꝰ
λάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἀγνοίας αὐ-
quā ignorauit: ⁊ ipse nō nouerat. ⁊ dimittetur
τοῦ, ἧς ἠγνόησε, καὶ αὐτὸς οὐκ ᾔδει. καὶ ἀφεθήσε-
ei. peccauit .n. pctm: iniqui-
ται αὐτῷ. ἐπλημμέλησε γὰρ πλημμέλειαν, πλημ-
tatē corā dño.
μέλησιν ἔναντι κυρίου.

C.6.

A

Et locutꝰ ē dñs ad moysen: dicēs: ani-
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ψυ-
ma q̄ peccauerit: ⁊ cōtēnēs cōtēpserit man-
χὴ ἐὰν ἁμάρτῃ, καὶ παριδὼν παρίδῃ τὰς ἐντο-
data dñi: ⁊ mētita fuerit cōtra pximū in de
λὰς κυρίου, καὶ ψεύσηται πρὸς τὸν πλησίον ἐν πα-
posito: vel de societate: vel de rapina: vel le
ραθήκῃ, ἢ περὶ κοινωνίας, ἢ περὶ ἁρπαγῆς, ἢ ἠ-
sit aliqd pximū: vel iuenit pditū: ⁊
δίκησέ τι τὸν πλησίον, ἢ εὗρεν ἀπώλειαν, καὶ
mētiatur de eo: ⁊ iurauerit iniuste de
ψεύσηται περὶ αὐτῆς, καὶ ὀμόσῃ ἀδίκως περὶ ἑ-
vno ex oībꝰ: q̄ faciet hō: ita vt
νὸς ἀπὸ πάντων, ὧν ἂν ποιήσει ἄνθρωπος, ὥστε
peccet i his: ⁊ erit qñ peccauerit:
ἁμαρτεῖν ἐν τούτοις, καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν ἁμάρτῃ,
⁊ deliquerit: ⁊ reddat: rapinā: quā
καὶ πλημμελήσῃ, καὶ ἀποδῷ τὸ ἅρπαγμα, ὃ ἥρ-
rapuit: vel offensam: quā offendit: vel depo
πασεν, ἢ τὸ ἀδίκημα, ὃ ἠδίκησεν, ἢ τὴν παρα-
sitū: qđ creditū ē ei: vel pditionē: quā
θήκην, ἥτις παρετέθη αὐτῷ, ἢ τὴν ἀπώλειαν, ἣν
inuenit de oī re:
εὗρεν ἀπὸ παντὸς πράγματος,

Trāsla. B. Hiero.

arietem immaculatum de gregibus. Qui emi potest duobus siclis iuxta pondus sāctuarii. Ipsumq; qđ intulit damni restituet: & quintam partem ponet supra: tradens sacerdoti. qui rogabit pro eo offerens arietem: & dimittetur ei. Aīa q̄ peccauerit p ignorātiā: Feceritq; vnum ex his que domini lege prohibentur: & pcti rea itellexerit iniquitatē suā: offeret arietē imaculatū de gregibꝰ sacerdoti iuxta mēsuram estimationēq; peccati: qui orabit pro eo: quia nesciens fecerit. & dimittetur ei. Quia per errorem deliquit in dño. Ca.6.

Locutusq; est dñs ad moysē: dicēs. Aīa que peccauerit: & contempto dño negauerit pximo suo dpositū qđ fidei eiꝰ creditū fuerat: vel vi aliqd extorserit: aut calumniam fecerit. siue rem perditā inuenerit: & īficiās insup peierauerit: & quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus solēt peccare homines: conuicta delicti reddet omnia que per fraudem voluit obtinere

Tex. Heb. Leui. Ca.vi.

ליהוה איל תמים מן הצאן
בערכך כסף שקלים בשקל
הקדש לאשם ואת אשר חטא
מן הקדש ישלם ואת חמישתו
יוסף עליו ונתן אתו לכהן
והכהן יכפר עליו באיל האשם
ונסלח לו ואם נפש כי תחטא
ועשתה אחת מכל מצות יהוה
אשר לא תעשינה ולא ידע
ואשם ונשא עונו והביא איל
תמים מן הצאן בערכך לאשם
אל הכהן וכפר עליו הכהן על
שגגתו אשר שגג והוא לא
ידע ונסלח לו אשם הוא אשם
אשם ליהוה וידבר

Cap. vi.

יהוה אל משה לאמר נפש כי
תחטא ומעלה מעל ביהוה וכחש
בעמיתו בפקדון או בתשומת יד
או בגזל או עשק את עמיתו
או מצא אבדה וכחש בה ונשבע
על שקר על אחת מכל אשר
יעשה האדם לחטא בהנה
והיה כי יחטא ואשם והשיב
את הגזלה אשר גזל או את
העשק אשר עשק או את
הפקדון אשר הפקד אתו או את
האבדה אשר מצא או מכל

Primitiua heb.: תמם · שלם חמש · יסף · כפר · חטא · עשה צוה · ענה בוא · תמם · סלח · דבר · עמת שום · שבע · עשה · שוב · פקד

Transla. Chal.

לקדם יי דכר שלים מן ענא בפורסניה כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא וית דחב
מן קודשא ישלים וית חומשיה יוסף עלוהי ויתן יתיה לכהנא וכהנא יכפר עלוהי
בדיכרא דאשמא וישתביק ליה ואם אנש ארי יחוב ויעבד חדא מכל פיקודיא
דיי דלא כשרין לאתעבדא ולא ידע וחב ויקביל חוביה וייתי דכר שלים מן ענא
בפורסניה לאשמא לות כהנא ויכפר עלוהי כהנא על שלותיה דאישתלי והוא
לא ידע וישתביק ליה אשמא הוא על חובתיה דהוא חב אשמא יקריב קדם יי
ומליל יי עם משה למימר אנש ארי יחוב וישקר שקר קדם

Ca.vj.

יי ויכדב בחבריה בפוקדנא או בשותפות ידא או בגזילא או עשק ית חבריה או
אשכח אבידתא וכדיב בה ואישתבע על שקרא על חדא מכל דיעבד אנשא למיחטי
בהון ויהי ארי יחטי ויחוב ויתיב ית גזילא דגזל או ית עושקא דעשק או ית פיקדונא
דאתפקד לותיה או ית אבידתא דאשכח או מכל

Interp. chal.

corā dño arietē integrū de ouibus estimationis duoꝝ sicloꝝ argenti in siclis sanctuarij pro delicto: ⁊ id qđ peccauit in sancto restituet: ⁊ qntam partē addet sup illud: ⁊ dabit illud sacerdoti: ⁊ sacerdos propiciabit pro eo in ariete q̄ offert pro delicto: dimittetur q; ei. Homo aūt qui peccauerit ⁊ fecerit ɔtra vnū ex oībus preceptis dñi qđ nō decet fieri: ⁊ p ignorantiā peccauerit: suscipiet iniqtatē suā. ⁊ afferet masculū integrū de ouibꝰ iuxta estimationē delicti ad sacerdotē: ⁊ ppiciabit p eo sacerdos p errore suo quo errauit: ⁊ ipse ignorauit. dimitteturq; ei. Pro delicto eni est ⁊ pro pctō suo quo ipe peccauit: p delicto offerat corā dño.

Locutusq; ē dñs cū moyse dicēs. Hō qui Ca.6. peccauerit ⁊ preuaricatꝰ fuerit corā dño: ⁊ mētitus fuerit cōtra pximū suū in deposito aut cōmertio manus aut in rapina: aut vim fecerit pximo suo: aut inuenit rem pditā ⁊ negauit eam: ⁊ iurauit falso sup vnū ex oībus q̄ facit hō vt peccet in eis. Eritq; qñ peccauerit ⁊ deliquerit: restituat rapinā quā rapuit: aut violentiam quā intulit: aut depositū quod cōmendatum fuit apud eum: aut rem perditā quā inuenit: aut quicquid ex omnibus

Primitiua chal.: ענן חוב · שלם יסף נתן · שבק עבד פקד · חוב קרב · אמר חוב שקר · כדב · שכח שבע עבד · חטא חוב · תוב פקד

אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשֶּׁקֶר וְשִׁלַּם עָלָה
אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָיו יֹסֵף
עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם
אַשְׁמָתוֹ: וְאֶת אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַיהוָה
אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ
לְאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן: וְכִפֶּר עָלָיו
הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וְנִסְלַח לוֹ עַל
אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לְאַשְׁמָה
בָהּ: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
לֵּאמֹר: צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו
לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה
הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל
הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר
וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: וְלָבַשׁ
הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד
יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן
אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה
עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ:
וּפָשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים
אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן אֶל
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מָקוֹם טָהוֹר:
וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא
תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים
בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה
וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים:
אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא
תִכְבֶּה: וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב

integra: & quintā inſuper partem domino cui damnum intulerat. Pro peccato autē ſuo offeret arietem immaculatum de grege: & dabit eum ſacerdoti iuxta eſtimatione mēſuraq; delicti: q rogabit pro eo corā domino: & dimittetur illi pro ſingulis q̄ faciendo peccauit. Locutuſq; eſt dominus ad moyſen dicens. Precipe aaron & filiis eius. Hec eſt lex holocauſti. Cremabitur in altari tota nocte vſq; mane. Ignis ex eodem altari erit. Veſtietur tunica ſacerdos & feminalibus lineis: tolletq; cineres quos vorans ignis exuſſit: & ponens iuxta altare ſpoliabitur prioribus veſtimentis: indutiſq; aliis efferet eos extra caſtra in loco mundiſſimo. Ignis autem in altari ſemper ardebit: quem nutriet ſacerdoſ ſubiiciens ligna mane p ſingulos dies: & impoſito holocauſto deſuper adipes adolebit pacificorum. Ignis ē iſte ppetuus: q nūq; deficiet i altari. Hec ē lex ſacrificii & libamentorum q̄ offerēt

quā iurauit pro ea iniuſte: τ ſoluet ipſum …
οὗ ὤμοσε περὶ αὐτοῦ ἀδίκως, καὶ ἀποτίσει αὐτὸ …
… Hec lex holocauſti … μος τῆς θυσίας, ἣν προσάξουσιν αὐτὴν οἱ

Pritiua chal. Interp. chal.

quibus falſo iurauit. Reddetq; illud integrū: τ quintam partem addet ſuper illud: illi cui pertinet dabit illud in die delicti ſui. Pro delicto autem ſuo afferat corā domino arietem integrū de ouibus iuxta eſtimationem delicti: tradatq; eum ſacerdoti. Et propiciabit pro eo ſacerdos corā domino: τ dimittetur ei pro vnoquoq; ex omnibus que faciendo peccauit in eo. Locutuſq; eſt dominus cum moyſe dicens. precipe aaron τ filijs eius dicens. hec eſt lex holocauſti: quod holocauſtū cremabitur in altari tota nocte vſq; mane: τ ignis altaris erit incēſus in eo. Veſtieturq; ſacerdos veſtimentis de byſſo: τ femoralibus de byſſo veſtietur ſuper carnem ſuam: τ ſeparabit cinerez quem exuſſit ignis holocauſti ſuper altare: τ ponet eū in latere altaris. Spoliabiturq; veſtimētis ſuis: τ veſtietur alijs veſtibus: edducetq; cinerem extra caſtra in loco mūdiſſimo. Ignis autem erit incenſus in eodē altari: nunq; extingetur: τ incēdet in eo ſacerdos ligna mane mane: τ ordinabit ſuper eo holocauſtū. Adolebitq; ſup eo adipes hoſtie ſcificacionū. Ignis ſemper erit ardens ſuper altare: τ nunquā extinguetur. Et hec eſt lex muneris quod offerent

Trāſla. Chal.

דְּאִשְׁתְּבַע עֲלוֹהִי לְשִׁקְרָא וִישַׁלֵּים יָתֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְחֻמְשֵׁיהּ יוֹסֵף עֲלוֹהִי לִדְהוּא דִּילֵיהּ …
… דִּמְקָרְבוּן

filij aarō corā dño corā altari. τ tollet ab eo pugillo de ſimila ſacrificij …
υἱοὶ ἀαρὼν ἔναντι κυρίου ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου …
… καὶ οὗτος ὁ νόμος

filii aaron corā domino & coram altari. Tollet ſacerdos pugillum ſimile que conſperſa eſt oleo: & totum thus quod ſuper ſimila eſt: adolebitq; illud in altari in monimētū odoris ſuauiſſimi dño. Reliquā aūt ptem ſimile comedet aaron cum filiis ſuis abſq; fermento: & comedet ī loco ſancto in atrio tabernaculi. Ideo autem non fermētabitur: qa pars eius in dñi offertur incēſum. Sactum ſanctorū erit ſicut p pctō atq; delicto. Mares tm̄ ſtirpis aarō comedēt illū. Legitimū ac ſepiternū erit in gn̄atioībus vr̄is de ſacrificiis dñi. Oīs q te tigerit illa: ſāctificabitur. Locutuſq; ē dñs ad moyſen dicēs. Hec eſt oblatio Aarō & filiorū eius: quā offerre debēt dño ī die vnctiōis ſue. Decimā partē ephi offerēt ſimile ī ſacrificio ſepiterno. Mediū eius mane & medium eius veſpe: q̄ in ſartagie oleo cōſpſa frigetur. Offeret āt eā calidā in odorē ſuauiſſimum dño ſacerdos qui iure patri ſucceſſerit. Et tota cremabitur ī altari. Oē ei ſacrificiū ſacerdotū igne conſumetur: nec quiſq; comedet ex eo. Locutus eſt autem dominus ad moyſen dicens. loquere aaron & filiis eius. Iſta ē lex

C

אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֶל
פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְּקֻמְצוֹ
מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל
הַלְּבֹנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר
הַמִּזְבֵּחַ רֵיחַ נִיחֹחַ אַזְכָּרָתָהּ לַיהוָה:
וְהַנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אַהֲרֹן
וּבָנָיו מַצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ
בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ: לֹא
תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ
מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא
כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: כָּל זָכָר בִּבְנֵי
אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה חָק עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
מֵאִשֵּׁי יְהוָה כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בָּהֶם
יִקְדָּשׁ: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
לֵּאמֹר: זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר
יַקְרִיבוּ לַיהוָה בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ
עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה
תָּמִיד מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ
בָּעָרֶב: עַל מַחֲבַת בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה
מֻרְבֶּכֶת תְּבִיאֶנָּה תֻּפִינֵי מִנְחַת
פִּתִּים תַּקְרִיב רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ תַּחְתָּיו מִבָּנָיו
יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חָק עוֹלָם לַיהוָה
כָּלִיל תָּקְטָר: וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל
תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל: וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן
וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת

Trāſla. Chal.

יָתַהּ בְּנֵי אַהֲרֹן קֳדָם יְיָ לִקֳדָם מַדְבְּחָא …
… בְּנוֹהִי לְמֵימַר דָּא אוֹרָיְתָא

Interp. chal. Pritiua chal.

filij aaron in conſpectu domini corā altari. Separabitq; ex eo pugillo ſuo de ſimila muneris τ de oleo eius et totū thus qđ eſt ſup munus: τ adolebit illud in altari: vt memoriale eius ſuſcipiatur cum beneplacito coram dño. Quod autē reliquū fuerit ex eo: comedent aaron τ filij eius. Azymū comedetur in loco ſancto: in atrio tabernaculi federis comedent illud. Non coquetur fermentatū: partē enim eoꝝ dedi eis de oblationibus meis. Sanctū ſanctoꝝ erit: ſicut hoſtia q̄ fit pro pctō τ pro delicto. Oīs maſculus de filijs aaron comedet illud: legitimū ſempiternū erit in gn̄atiōibus veſtris de oblationib9 dñi. oīs qui tetigerit illud: ſanctificabit. Locutuſq; eſt dñs cū moyſe dicēs. Hec eſt oblatio aaron τ filioꝝ eius: quā offerent corā dño in die vnctionis ſue: decimā partē trium ſatoꝝ ſimile in munere ppetuo. dimidiā partē eius mane τ dimidiā ptē ei9 veſpi: in ſartagine cū oleo fiet tenera: offerat eā coctā: atq; ī fruſta cōciſa offerat: vt ſuſcipiat mun9 cū beneplacito corā dño. Sacerdos aūt de filijs ſuis qui vngedus eſt pro eo faciet illud: legitimū ſempiternum erit corā dño: totū cremabitur. Oēq; munus ſacerdotis totū cremabit: nō comedatur. Locutuſq; eſt dñs cum moyſe: dicens. Loquere cum aaron τ cū filijs eius: dicens. Hec eſt lex

הַחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוא׃ הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד׃ כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ׃ וּכְלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם בִּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשָּׁלָה וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמָּיִם׃ כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוא׃ וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃

Cap. vij.

וְזֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוא׃ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחֲטוּ אֶת הָעֹלָה יִשְׁחֲטוּ אֶת הָאָשָׁם וְאֶת דָּמוֹ יִזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְאֵת כָּל חֶלְבּוֹ יַקְרִיב מִמֶּנּוּ אֵת הָאַלְיָה וְאֶת הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב׃ וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן אֲשֶׁר עַל הַכְּסָלִים וְאֶת הַיֹּתֶרֶת עַל הַכָּבֵד עַל הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה׃ וְהִקְטִיר אֹתָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה לַיהוָה אָשָׁם

hostie pro peccato. In loco vbi offertur holocaustum: immolabitur coram domino. Sanctum sanctorum est. Sacerdos qui offert eam comedet eam in loco sancto in atrio tabernaculi. Quicquid tetigerit carnes eius sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa: lauabitur in loco sancto. Vas autem fictile in quo cocta est confringetur. Quod si vas eneum fuerit: defricabitur, & lauabitur aqua. Omnis masculus de genere sacerdotali vescetur de carnibus eius: quia sanctum sanctorum est. Hostia enim que ceditur pro peccato: cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonii ad expiandum in sanctuario: non comedetur sed comburetur igni. Ca. 7.

Hec quoque est lex hostie pro delicto. Sancta sanctorum est. Idcirco vbi immolabitur holocaustum: mactabitur & victima pro delicto. Sanguis eius per gyrum altaris fundetur. Offerent ex ea caudam & adipem qui operit vitalia: duos renunculos & pinguedinem que iuxta ilia est: reticulumque iecoris cum renunculis: & adolebit ea sacerdos super altare. Incensum est domini pro delicto.

τῆς ἁμαρτίας, ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα, σφάξουσι καὶ τὸ τῆς ἁμαρτίας ἔναντι κυρίου· ἅγια ἁγίων ἐστίν. ὁ ἱερεὺς ὁ ἀναφέρων αὐτήν, ἔδεται αὐτήν, ἐν τόπῳ ἁγίῳ βρωθήσεται, ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν κρεῶν αὐτῆς, ἁγιασθήσεται· καὶ ᾧ ἂν ἐπιρραντισθῇ ἐκ τοῦ αἵματος αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἱμάτιον, ὃ ἐὰν ῥαντισθῇ ἐπ' αὐτό, πλυθήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ. καὶ σκεῦος ὀστράκινον οὗ ἐὰν ἑψηθῇ ἐν αὐτῷ, συντριβήσεται· ἐὰν δὲ ἐν σκεύει χαλκῷ ἑψηθῇ, ἐκτρίψει αὐτὸ, καὶ κλύσει ὕδατι. πᾶς ἄρσην ἐν τοῖς ἱερεῦσι φάγεται αὐτά· ἅγια ἁγίων ἐστὶ κυρίου. καὶ πάντα τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας ὧν ἂν εἰσενεχθῇ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, οὐ βρωθήσεται, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. Ca. 7.

Καὶ οὗτος ὁ νόμος τοῦ κριοῦ τοῦ περὶ τῆς πλημμελείας· ἅγια ἁγίων ἐστίν. ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι τὸ ὁλοκαύτωμα, σφάξουσι τὸν κριὸν τῆς πλημμελείας ἔναντι κυρίου· καὶ τὸ αἷμα προσχεεῖ ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ. καὶ πᾶν τὸ στέαρ αὐτοῦ προσοίσει ἀπ' αὐτοῦ, καὶ τὴν ὀσφὺν καὶ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὰ ἐνδόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς, περιελεῖ αὐτά· καὶ ἀνοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα τῷ κυρίῳ, περὶ πλημμελείας

Infra. ii. c. et 15. b.

Primitiua chal. Interp. chal.

sacrificii pro peccato: in loco vbi imolabitur holocaustum: imolabitur hostia pro peccato coram dño: sanctū sctōr est. Sacerdos qui propiciat in sanguine eius: comedet eam: in loco scto comedetur in atrio tabernaculi federis. Omnis qui tetigerit carnē eius sctificabit. Et qui asperserit de sanguine eius sup vestimēta sua: illud quod asperserit sup ea lauabit in loco sctō. Vas autem fictile in quo cocta est cōfringetur. Si autem in vase eneo fuerit cocta defricabitur et lauabitur aqua: ois masculus de sacerdotibus comedet illā: sanctū sctōr est. Ois autem hostia pro pctō cuius sanguis infertur in tabernaculū federis ad expiandū in sanctuario: non comedetur: sed igni cōburetur. Ca. 7.

Et hec est lex hostie pro delicto: sanctū sctōr est. In loco vbi imolāt holocaustū imolabūt hostiā p delicto: sanguinē autem eius sparget p circuitū altaris. et totū adipē eius offeret ex eo: caudā et adipē qui operit intestina et duos renes et adipē qui est sup eos: qui est iuxta ilia et reticulū qd est sup iecur cū renibus auferet eum. Et adolebit ea sacerdos in altari in oblationes coram domino. pro delicto enim

Transla. Chal.

חַטָּאתָא בְּאַתְרָא דִּי תִתְנְכֵס עֲלָתָא תִּתְנְכֵס חַטָּאתָא קֳדָם יְיָ קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הִיא׃ כַּהֲנָא דִּמְכַפַּר בִּדְמַהּ יֵיכְלִנַּהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ תִּתְאֲכֵל בְּדָרַת מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ ... **Ca. vij.** וְדָא אוֹרָיְתָא דַּאֲשָׁמָא קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הוּא׃ ...

πᾶς ἄρσην ἐκ τῶν ἱερέων ἔδεται αὐτά, ἐν τόπῳ ἁγίῳ βρωθήσεται· ἅγια ἁγίων ἐστίν. ὥσπερ τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας, οὕτως καὶ τὸ τῆς πλημμελείας, νόμος εἷς αὐτῶν. ὁ ἱερεὺς ὅστις ἐξιλάσεται ἐν αὐτῷ, αὐτῷ ἔσται. καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ προσάγων ὁλοκαύτωμα ἀνθρώπου, τὸ δέρμα τῆς ὁλοκαυτώσεως, ἧς προσφέρει αὐτός, αὐτῷ ἔσται. καὶ πᾶσα θυσία ἥτις ποιηθήσεται ἐν κλιβάνῳ, καὶ πᾶσα ἥτις ποιηθήσεται ἐπ' ἐσχάρας, ἢ ἐπὶ τηγάνου, τοῦ ἱερέως τοῦ προσφέροντος αὐτήν, αὐτοῦ ἔσται. καὶ πᾶσα θυσία ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ, καὶ μὴ ἀναπεποιημένη, πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ἔσται, ἑκάστῳ τὸ ἴσον. οὗτος ὁ νόμος τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, ἣν προσοίσουσι τῷ κυρίῳ. ἐὰν μὲν περὶ αἰνέσεως προσφέρῃ αὐτήν, καὶ προσοίσει ἐπὶ τῆς θυσίας τῆς αἰνέσεως ἄρτους ἀπὸ σεμιδάλεως ἀναπεποιημένους ἐν ἐλαίῳ, λάγανα ἄζυμα διακεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, καὶ σεμίδαλιν πεφυραμένην ἐν ἐλαίῳ. ἐπ' ἄρτοις ζυμίταις προσοίσει τὰ δῶρα αὐτοῦ ἐπὶ θυσίᾳ αἰνέσεως σωτηρίου αὐτοῦ. καὶ προσάξει ἓν ἀπὸ πάντων τῶν δώρων αὐτοῦ, ἀφαίρεμα κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ τῷ προσχέοντι τὸ αἷμα τοῦ σωτηρίου, αὐτῷ ἔσται. καὶ τὰ κρέα θυσίας αἰνέσεως σωτηρίου, αὐτῷ ἔσται, καὶ ἐν ᾗ ἡμέρᾳ δωρεῖται, βρωθήσεται· οὐ καταλείψουσιν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. κἂν εὐχὴ ἢ ἑκούσιον θυσιάζῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ προσαγάγῃ τὴν θυσίαν αὐτοῦ

B

Omnis masculus de sacerdotali genere in loco sancto vescetur his carnibus: quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia: ita & pro delicto. Vtriusque hostie lex vna erit. Ad sacerdotem qui eam obtulerit pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti victimam: habebit pellem eius. Et omne sacrificium simile quod coquitur in clibano: & quicquid in craticula vel in sartagine preparatur: eius erit sacerdotis a quo offertur: siue oleo conspersa siue arida fuerint. Cunctis filiis aaron mensura equa per singulos diuidetur. Hec est lex hostie pacificorum que offertur domino. Si pro gratiarum actione oblatio fuerit: offerent panes absque fermento conspersos oleo: & laganą azyma vncta oleo, coctamque similam & collyridas olei admixtione conspersas: panes quoque fermentatos cum hostia gratiarum que imolatur pro pacificis: ex quibus vnus pro primitiis offertur dño & erit sacerdotis qui fundet hostie sanguinem. Cuius carnes eadem comedentur die: nec remanebit ex eis quicquam vsque mane. Si voto vel sponte quispiam obtulerit hostiam: eadem similiter

הוא׃ כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכְלֶנּוּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ יֵאָכֵל קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא׃ כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם תּוֹרָה אַחַת לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ לוֹ יִהְיֶה׃ וְהַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֶת עֹלַת אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה׃ וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תֵּאָפֶה בַּתַּנּוּר וְכָל נַעֲשָׂה בַמַּרְחֶשֶׁת וְעַל מַחֲבַת לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִהְיֶה׃ וְכָל מִנְחָה בְלוּלָה בַשֶּׁמֶן וַחֲרֵבָה לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו׃ וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יַקְרִיב לַיהוָה׃ אִם עַל תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חַלּוֹת מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וְסֹלֶת מֻרְבֶּכֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן׃ עַל חַלֹּת לֶחֶם חָמֵץ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו׃ וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַיהוָה לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה׃ וּבְשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר׃ וְאִם נֶדֶר אוֹ נְדָבָה זֶבַח קָרְבָּנוֹ בְּיוֹם הַקְרִיבוֹ

Transla. Chal.

הוּא׃ כָּל דְּכוּרָא בְּכַהֲנַיָּא יֵיכְלִנֵּיהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ יִתְאֲכֵל קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הוּא׃ ...

Interp. chal.

est. Omnis masculus ex sacerdotibus comedet eam: in loco sancto comedet: sanctū sanctor est. Sicut hostia que offertur pro peccato sicerit hostia que offert pro delicto: lex vna erit eis. sacerdos qui ppiciat cum ea: ipsius erit. Sacerdos autem qui offert holocaustū viri: pellis holocausti erit eius qui offert illud. Et omne munus quod coquitur in clibano et omne quod fit in craticula et in sartagine ad sacerdotē qui offert illud ptinebit. et omne munus cōspersum oleo et quod nō est cōspersum: omnibus filiis aaron erit: equaliter vnicuique inter fratres. Et hec est lex hostie sanctificationū que offert corā dño. Si pro gratiarum actione obtulerit eā: offeret pro hostia gratiarū actionis placentas azymas cōspersas oleo: et lagana azyma vncta oleo: et collyridas simile conspersas oleo: cum placētis panis fermētati offeret oblationes suas pro hostia gratiarū actionis sanctificationū suarum. et offeret ex eo vnū ex omi oblatione separatū corā dño: et illius sacerdotis erit qui asperserit sanguinē hostie sanctificationū. Caro aūt hostie gratiarum actionis sanctificationū eius eadē die qua offert comedetur: nō remanebit ex ea quicquā vsque mane. Si aūt voto vel sponte obtulerit hostiā: eadē die qua offert

את זבחו יאכל וממחרת והנותר
ממנו יאכל: והנותר מבשר
הזבח ביום השלישי באש
ישרף: ואם האכל יאכל מבשר
זבח שלמיו ביום השלישי
לא ירצה המקריב אתו לא
יחשב לו פגול יהיה והנפש
האכלת ממנו עונה תשא: והבשר
אשר יגע בכל טמא לא יאכל
באש ישרף והבשר כל טהור
יאכל בשר: והנפש אשר תאכל
בשר מזבח השלמים אשר
ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה
הנפש ההוא מעמיה: ונפש כי
תגע בכל טמא בטמאת אדם או
בבהמה טמאה או בכל שקץ טמא
ואכל מבשר זבח השלמים אשר
ליהוה ונכרתה הנפש ההוא
מעמיה: וידבר יהוה אל משה
לאמר: דבר אל בני ישראל
לאמר כל חלב שור וכשב ועז
לא תאכלו: וחלב נבלה וחלב
טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל
לא תאכלהו: כי כל אכל חלב מן
הבהמה אשר יקריב ממנה
אשה ליהוה ונכרתה הנפש
האכלת מעמיה: וכל דם לא

יתר שלש שרף רצה חשב פגל עון נשא נגע טהר כרת דבר עשה לאך קרב

edetur die. Sed & si qd in crastinū remāserit: vesci licitum est. Quicquid autem tertius inuenerit dies: ignis absumet. Si quis de carnibus victime pacificorū die tertio comederit: irrita fiet eius oblatio: nec proderit offerēti: quin potius quecunq; anima tali se edulio cōtaminauerit: p̄uaricatiōis rea erit. Caro q̄ aliqd tetigerit imūdū: nō comedetur: sed cōburetur igni. Qui fuerit mūdus vescetur ex ea. Anima polluta que ederit de carnibus hostie pacificorū que oblata est domino: peribit de populis suis: & que tetigerit immūdiciam hominis vel iumenti siue omnis rei que polluere potest: & comederit de huiuscemodi carnibus: interibit de populis suis. Locutusq; est dn̄s ad moysē dicens. Loquere filiis israel. Adipem ouis & bouis & capre nō comedetis. Adipē cadaueris morticini & eius aialis qd̄ a bestia captū ē: habebitis in varios vsus. Si quis adipem qui offerri debet in incensum domini comederit: peribit de populo suo. Sanguinem quoq; omnis

sacrificij sui: comedetur τ cras: τ reli-
θυσίαν αὐτοῦ, βρωθήσεται καὶ τῇ αὔριον, καὶ τὸ κα-
quum a carnibus sacrificij vsq; ad diē
ταλειφθὲν ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας ἕως ἡμέρας
tertiū: in igni cōburetur. si āt cōedēs
τρίτης, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ἐὰν δὲ φαγὼν
cōederit de carnibus die tertio: nō acci-
φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, οὐ δεχ-
pietur offerēti illud: nō cōnumerabit ei
θήσεται τῷ προσφέροντι αὐτό, οὐ λογισθήσεται αὐ-
pollutio est. at aīa: q̄ comederit ab
τῷ, μίασμά ἐστιν. ἡ δὲ ψυχή, ἥτις ἂν φάγῃ ἀπ᾽
eo: peccātū portabit. τ carnes q̄scūq;
αὐτοῦ, τὴν ἁμαρτίαν λήψεται. καὶ κρέα ὅσα ἂν
tetigerit ois immūdi: nō cōedētur. in i-
ἅψηται παντὸς ἀκαθάρτου, οὐ βρωθήσεται, ἐν πυ-
gne cōburētur. ois mūdus cōedet carnes.
ρὶ κατακαυθήσεται. πᾶς καθαρὸς φάγεται κρέα.
at aīa q̄ comederit de carnibus sacri
ἡ δὲ ψυχὴ ἥτις ἂν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυ-
ficij salutaris: qd̄ est dn̄o: τ immūdi
σίας τοῦ σωτηρίου, ὅ ἐστι κυρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρ-
tia eius in eo: exterminabit aīa il-
σία αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκεί-
la de pplo suo. τ aīa: q̄ tetigerit om
νη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ ἡ ψυχή, ἣ ἂν ἅψηται παν-
nē rem immūdā: vel de immūditia ho
τὸς πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀν-
minis: vel quadrupedū immūdoꝝ: vel om
θρώπου, ἢ τῶν τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων, ἢ παν-
nis abominatiōis immūde: τ cōederit de
τὸς βδελύγματος ἀκαθάρτου, καὶ φάγῃ ἀπὸ τῶν
carnibus sacrificij pacificoꝝ: qd̄ est dn̄i:
κρεῶν τῆς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν, ὅ ἐστι τοῦ κυρίου,
peribit aīa illa de pplo suo. τ
ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ
locutus ē dn̄s ad moysen: dicēs: loq̄re
ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον
filijs israel: dicēs: oēm adipē boū τ
τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, πᾶν στέαρ βοῶν καὶ
ouium τ capraꝝ nō comedetis, τ adeps morticī
προβάτων καὶ αἰγῶν οὐκ ἔδεσθε. καὶ στέαρ θνησιμαί-
moꝝ: τ a bestia occisoꝝ fiet in oē opus:
ων, καὶ θηριαλώτων ποιηθήσεται εἰς πᾶν ἔργον,
τ comestione nō comedet. qꝛ ois comedēs
καὶ βρώσει οὐ βρωθήσεται. ὅτι πᾶς ὁ ἐσθίων
adipē de iumētis: quoꝝ offeret ab illis
στέαρ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, ὧν προσάξει ἀπ᾽ αὐτῶν
holocaustū dn̄o: peribit aīa illa de
κάρπωμα κυρίῳ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ
pplo suo. oēm sanguinē nō
τοῦ λαοῦ αὐτῆς. πᾶν αἷμα οὐκ

C

Primitiua chal.

שאר יקד רעה חשב רחק אכל קבל סאב דכה שצא קרב אמר עבד אכל קרב דם

Interp. chal.

hostia comedet: τ in die quoq; crastina si qd remanserit ex ea comedet. Et qd̄ remanserit de carne hostie in die tertiā: igni cōburet. Si aūt comestū fuerit quicq̄ de carne hostie sctificationū in die tertia: nō erit in beneplacito neq; existimabit ei q̄ offeret eam: abominabile erit: τ homo qui comederit ex ea peccatū suscipiet. Caro aūt sanctificata q̄ tetigerit oīe imundū: nō comedet: sed igni cōburet. Et quicūq; fuerit mūdus ad comedendū carnē sanctificatā: comedat carnē sanctificatā. Homo aūt q̄ comederit carnē hostie sanctificationū q̄ est corā dn̄o: τ imunditia eius fuerit in eo: exterminabit hō ille de populo suo. Et hō qui tetigerit oīe imundū siue immūditiā hoīs: aut iumentū imundum: aut oēm abominationē immūdā: τ comederit de carne hostie sctificationū q̄ est corā dn̄o: exterminabit hō ille de pplo suo. Locutusq; est dn̄s cū moyse dicēs. Loq̄re cū filijs israel dicēs. Oēm adipē bouis τ agni τ capre nō comedetis. adeps aūt cadaueris morticini τ adeps aialis cōfracti a bestia fiet in oē opus: et nequaq̄ comedetis eū. qꝛ ois q̄ comederit adipē pecoris ex quo offert oblatio corā dn̄o: exterminabit homo qui comederit de populo suo. et oēm sanguinē nō

Transla. Chal.

ית נכסתיה יתאכל וביומא דבתרוהי ודאישתאר מניה יתאכל: ודאישתאר מבשר
נכסתא ביומא תליתאה בנורא יתוקד: ואם איתאכלא יתאכל מבשר נכסת קודשוהי
ביומא תליתאה לא יהי לרעוא די מקרב יתיה לא יתחשב ליה מרחק יהי ואינש
דייכול מניה חוביה יקבל: ובשר קודשא דיקרב בכל מסאב לא יתאכל בנורא יתוקד
ובשר קודשא כל דידכי לקודשא ייכול בשר קודשא: ואינש דייכול בשרא מנכסת
קודשיא די קדם יי וסובתיה עלוהי וישתיצי אינשא ההוא מעמיה: ואינש ארי יקרב
בכל מסאב בסאבת אינשא או בבעירא מסאבא או בכל שקץ מסאב וייכול מבשר נכסת
קודשיא די קדם יי וישתיצי אינשא ההוא מעמיה: ומליל יי עם משה למימר:
מליל עם בני ישראל למימר כל תרב תור ואימר ועז לא תיכלון: ותרב נבילא ותרב
תבירא יתעבד לכל עבידתא ומיכל לא תיכלוניה: ארי כל דייכול תרבא מן בעירא
דיקרב מינה קורבנא קדם יי וישתיצי אינשא דייכול מעמיה: וכל דמא לא

comedetis in oi habitatiōe vr̄a de qs tūmē
ἔδεσθε ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν ἀπό τε τῶν κτη-
tis τ de auibus. ois aīa q̄ cōederit
νῶν καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν. πᾶσα ψυχὴ ἣ ἂν φάγῃ
sāguinē: peribit aīa illa de pplo
αἷμα, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐ-
suo. τ locutus ē dn̄s ad moysem: dicēs: lo
τῆς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λά-
quere filijs israel: dicēs: q̄ obtulerit sacri
λησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, ὁ προσφέρων θυ-
ficiū pacificoꝝ suoꝝ dn̄o: feret do
σίαν τῶν εἰρηνικῶν αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, οἴσει τὸ δῶ-
nū suū dn̄o: de sacrificio salu-
ρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ σωτη-
taris eius. manus eius offerent obla-
ρίου αὐτοῦ. αἱ χεῖρες αὐτοῦ προσοίσουσι τὰ καρ-
tiones dn̄o. adipē q̄ in pectusculo:
πώματα τῷ κυρίῳ. τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου,
τ reticulū qd̄ in iecore offeret ip-
καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος προσάξει αὐ-
sa: vt īponat donū corā dn̄o, et tol
τά, ὥστε ἐπιθῆναι δόμα ἔναντι κυρίου. καὶ ἀνοί-
let sacerdos adipē sup altare. τ erit
σει ὁ ἱερεὺς τὸ στέαρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἔσται
pectusculū aaron τ filijs eius. τ bra-
τὸ στηθύνιον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ τὸν βρα-
chiū dextrū dabitis sepationē sacerdoti de
χίονα τὸν δεξιὸν δώσετε ἀφαίρεμα τῷ ἱερεῖ ἀπὸ
sacrificiis salutaris vr̄i. q̄ obtulerit
τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν. ὁ προσφέρων τὸ
sāguinē salutaris τ adipē de filijs aarō:
αἷμα τοῦ σωτηρίου καὶ τὸ στέαρ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀαρών,
illi erit brachiū dextrū in pte. nā pe
αὐτῷ ἔσται ὁ βραχίων ὁ δεξιὸς ἐν μερίδι. τὸ γὰρ στη-
ctusculū impositionis τ brachiū se-
θύνιον τοῦ ἐπιθέματος καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαι-
parationis: accepi a filijs israel de
ρέματος, εἴληφα παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν
sacrificijs salutaris vr̄i: τ dedi illa aarō sacer
θυσιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν, καὶ ἔδωκα αὐτὰ ἀαρὼν τῷ ἱε-
doti: τ filijs eius: legitimū sēpiternū a
ρεῖ, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, νόμιμον αἰώνιον παρὰ τῶν
filijs israel. hec vnctio aaron: τ vnctio filii
υἱῶν ἰσραήλ. αὕτη ἡ χρίσις ἀαρών, καὶ ἡ χρίσις τῶν υἱ-
orū eius de oblatiōibus dn̄i: in qua
ῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου, ἐν ᾗ
die applicauit illos vt sacerdotio fūgerētur do
ἡμέρᾳ προσηγάγετο αὐτοὺς εἰς τὸ ἱερατεύειν κυ-
mino. sicut p̄cepit dn̄s dare illis qua
ρίῳ. καθότι ἐνετείλατο κύριος δοῦναι αὐτοῖς ᾗ ἡ-
die vnxit illos de filijs israel: legitimū
μέρᾳ ἔχρισεν αὐτοὺς παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, νόμιμον
sēpiternū in gn̄atiōes coꝝ. hec lex
αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. οὗτος ὁ νόμος

D

aialis non sumetis in cibo tam de auibus q̄ de pecoribus. Ois anima que ederit sanguinē: pibit de populis suis. Locutusq; est dn̄s ad moysē dicens. loquere filiis israel dicens. Qui offert victimam pacificorum dn̄o: offerat simul & sacrificiū. i. libamēta eius. Tenebit manibus adipē hostie & pectusculū. Cūq; ambo oblata dn̄o cōsecrauerit: tradet sacerdoti: qui adolebit adipē super altare: pectusculum autem erit aaron & filiorum eius. Armus quoq; dexter de pacificorū hostiis cedet in primitias sacerdotis. Qui obtulerit sāguinem & adipem filiorum aaron: ipse hēbit & armū dextrū in portiōe sua. Pectusculū enim eleuationis & armum separationis tuli a filiis israel de hostiis eorum pacificis: & dedi aaron sacerdoti & filiis eius in lege perpetua ab omni populo israel. Hec est vnctio aaron & filiorum eius in cerimoniis domini: die quo obtulit eos moyses vt sacerdotio fūgerentur: & que precepit eis dari dominus a filiis israel religiōe ppetua in gn̄ationibus suis. Ista ē lex

תאכלו בכל מושבתיכם לעוף
ולבהמה: כל נפש אשר תאכל
כל דם ונכרתה הנפש ההוא
מעמיה: וידבר יהוה אל משה
לאמר: דבר אל בני ישראל
לאמר המקריב את זבח שלמיו
ליהוה יביא את קרבנו ליהוה
מזבח שלמיו: ידיו תביאינה את
אשי יהוה את החלב על החזה
יביאנו את החזה להניף אתו
תנופה לפני יהוה: והקטיר הכהן
את החלב המזבחה והיה החזה
לאהרן ולבניו: ואת שוק הימין
תתנו תרומה לכהן מזבחי
שלמיכם: המקריב את דם
השלמים ואת החלב מבני אהרן
לו תהיה שוק הימין למנה: כי
את חזה התנופה ואת שוק
התרומה לקחתי מאת בני ישראל
מזבחי שלמיהם ואתן אתם
לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם
מאת בני ישראל: זאת משחת
אהרן ומשחת בניו מאשי יהוה
ביום הקריב אתם לכהן ליהוה:
אשר צוה יהוה לתת להם ביום
משחו אתם מאת בני ישראל
חקת עולם לדרתם: זאת התורה

אכל ישב טא נוף קטר זהה ימן נתן רום היה נתן עלם קרב נתן דור ירה

Transla. Chal.

תיכלון בכל מותבניכון לעופא ולבעירא: כל אינש דייכול כל דמא וישתיצי אינשא
ההוא מעמיה: ומליל יי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל למימר דמקריב
ית נכסת קודשוהי קדם יי יתי ית קורבניה קדם יי מנכסת קודשוהי: ידוהי יתין
ית קורבניא דיי ית תרבא על חדיא ייתיניה ית חדיא לארמא יתיה ארמא קדם יי:
ויסק כהנא ית תרבא למדבחא ויהא חדיא לאהרן ולבנוהי: וית שוקא דימינא
תתנון אפרשותא לכהנא מנכסת קודשיכון: דמקריב ית דם נכסת קודשיא וית
תרבא מבני אהרן דיליה תהי שוקא דימינא לחולק: ארי ית חדיא דארמותא וית
שוקא דאפרשותא נסיבית מן בני ישראל מנכסת קודשיהון ויהבית יתהון לאהרן
כהנא ולבנוהי לקיים עלם מן בני ישראל: דא רבות אהרן ורבות בנוהי מקורבניא
דיי ביומא דיקרבון יתהון לשמשא קדם יי: דפקיד יי למתן להון ביומא דרבי
יתהון מן בני ישראל קיים עלם לדריהון: דא אוריתא

Interp. chal.

comedetis in oībus habitatiōibus vr̄is tam de auibus q̄ de pecoribus. Ois homo q̄ comederit oēm sanguinē: exterminabit hō ille de populo suo. Locutusq; est dn̄s cum moyse dicēs. Loq̄re cū filijs israel dicens. Qui offert victimā sanctificationū eius coram dn̄o: afferat oblationē suā corā dn̄o de hostia sanctificationū eius. Manus eius afferāt oblationes dn̄i: adipē cum pectusculo afferat: vt eleuet pectusculū eleuatione corā dn̄o. Et adolebit sacerdos adipē in altari: erit q; pectusculū aarō τ filijs eius. armū quoq; dexterū dabitis p primitijs sacerdoti de hostia sanctificationū vestraꝝ. Qui obtulerit sanguinē hostie sanctificationū τ adipē de filijs aaron: ipsius erit armus dexter in portionē suā. quia pectusculū eleuationis τ armum seperationis tuli a filijs israel de hostia pacificoꝝ suoꝝ: τ dedi ea aaron sacerdoti τ filijs eius pacto sempiterno a filijs israel. Hec est vnctio aaron et vnctio filioꝝ eius de oblationibus dn̄i: in die qua obtulerūt eos vt ministrarent coram dn̄o. Que precepit dominus dari eis a filijs israel in die qua vnxerūt eos federe sempiterno in generatiōibus suis. Hec est lex

Primitiua chal.

יתב קרב אתא חדה רום נסק דבח הוה נתן פרש בנה הוה רום קום רבב נתן רבב דור

Tex. Heb.

לעלה למנחה ולחטאת ולאשם
ולמלואים ולזבח השלמים׃ אשר
צוה יהוה את משה בהר סיני
ביום צותו את בני ישראל
להקריב את קרבניהם ליהוה
במדבר סיני׃ וידבר
Cap. viii.
יהוה אל משה לאמר׃ קח את
אהרן ואת בניו אתו ואת
הבגדים ואת שמן המשחה
ואת פר החטאת ואת שני
האילים ואת סל המצות׃ ואת כל
העדה הקהל אל פתח אהל
מועד׃ ויעש משה כאשר צוה
יהוה אתו ותקהל העדה אל
פתח אהל מועד׃ ויאמר משה אל
העדה זה הדבר אשר צוה יהוה
לעשות׃ ויקרב משה את אהרן
ואת בניו וירחץ אתם במים׃
ויתן עליו את הכתנת ויחגר אתו
באבנט וילבש אתו את המעיל
ויתן עליו את האפד ויחגר אתו
בחשב האפד ויאפד לו בו׃
וישם עליו את החשן ויתן
אל החשן את האורים ואת
התמים׃ וישם את המצנפת
על ראשו וישם על המצנפת
אל מול פניו את ציץ הזהב

Primitiua heb.

סלא · צוה · דבר · דבר · לקח · שנה · יעד · יעד עשה · קהל · אמר · רחץ · נתן חגר · לבש מעל · אפד · שום · תמם צנף

Trãsla. B. Hiero.

holocausti & sacrificii p peccato atq; delicto: & p cõsecratiõe & pacificorũ victimis: quã constituit dñs moysi in monte synai quando mandauit filiis israel vt offerent oblationes suas domino in deserto synai. Ca. 8.

Locutusq; est dñs ad moysẽ dicens. Tolle aaron cum filiis suis: vestesq; eorũ & vnctionis oleum: vitulum pro peccato: duos arietes: canistrum cũ azymis: & congregabis omnem cetum israel ad ostium tabernaculi. Fecitq; moyses vt dñs imperauerat: congregataq; oĩ turba ante fores tabernaculi: ait. Iste est sermo quẽ iussit dominus fieri. Statimq; obtulit aaron & filios eius. Cũq; lauisset eos: vestiuit pontificem subucula linea accingens eum balteo: & induens eũ tunica hyacinthina: & desup humerale imposuit. quod astringẽs cingulo aptauit rationali: in quo erat doctrina & veritas. Cidari quoq; texit caput: & super eam contra frontem posuit laminam auream

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

holocaustorum: et sacrificij: et pro pec-
τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ θυσίας, καὶ περὶ ἁμαρτί-
cato: et delicto: et cõsecratione: et
ας, καὶ τῆς πλημμελείας, καὶ τῆς τελειώσεως, καὶ
sacrificio salutaris: sicut pcepit do-
τῆς θυσίας σωτηρίου, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύ-
minus moysi in mõte sinai: qua die pce-
ριος τῷ μωυσῇ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, ᾗ ἡμέρᾳ ἐνετεί-
pit filijs israel: offerre dona sua
λατο τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, προσφέρειν τὰ δῶρα αὐ-
corã dño in deserto sinai.
τῶν ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ. Ca. 8.
Et locutus est dñs ad moysen: dicẽs: accipe
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάβε
aaron et filios eius: et vestes: et ole-
τὸν ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολάς, καὶ τὸ ἔλαι-
um vnctiõis: et vitulũ q pro peccato:
ον τῆς χρίσεως, καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας,
et duos arietes: et canistrũ azymorum: et om-
καὶ τοὺς δύο κριούς, καὶ τὸ κανοῦν τῶν ἀζύμων, καὶ πᾶ-
nẽ cetũ cõgrega ad hostiũ
σαν τὴν συναγωγὴν ἐκκλησίασον ἐπὶ τὴν θύραν τῆς
tabernaculi testimonij. et fecit moyses sicut
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐποίησε μωυσῆς ὃν τρόπον
precepit ei dñs. et cõgregauit cetũ
συνέταξεν αὐτῷ κύριος. καὶ ἐξεκκλησίασεν τὴν συναγωγὴν
ad hostiũ tabernaculi testimonij et di-
ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ εἶ-
xit moyses cetui: hoc est verbũ:
πε μωυσῆς τῇ συναγωγῇ, τοῦτό ἐστι τὸ ῥῆμα,
qđ precepit dñs facere. et adduxit
ὃ ἐνετείλατο κύριος ποιῆσαι. καὶ προσήγαγε
moyses aaron: et filios eius: et
μωυσῆς τὸν ἀαρών, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ
lauit eos aqua. et induit eũ tu-
ἔλουσεν αὐτοὺς ὕδατι. καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν χι-
nicã: et cinxit eũ zonã: et vestiuit
τῶνα, καὶ ἔζωσεν αὐτὸν τὴν ζώνην, καὶ ἐνέδυσεν
eum tunicã: et imposuit sup eũ
αὐτὸν τὸν ὑποδύτην· καὶ ἐπέθηκεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὴν
suphumerale: et pcinxit illũ scđm factu-
ἐπωμίδα, καὶ συνέζωσεν αὐτὸν κατὰ τὴν ποίη-
rã suphumeralis: et astrinxit illũ in
σιν τῆς ἐπωμίδος, καὶ συνέσφιγξεν αὐτὴν ἐν
eo: et imposuit sup eũ rõnale: et impo-
αὐτῷ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ λόγιον, καὶ ἐπέ-
suit sup rõnale manifestationẽ et verita-
θηκεν ἐπὶ τὸ λόγιον τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθει-
tẽ: et imposuit mitrã sup caput
αν, καὶ ἐπέθηκε τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
eius: et imposuit sup mitrã scđm fa-
αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τῆς μίτρας κατὰ πρό-
ciem eius laminã aureã
σωπον αὐτοῦ τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν

Transla. Chal.

לעלתא ולמנחתא ולחטאתא ולאשמא ולקורבניא ולנכסת קודשיא׃ דפקיד יי ית
משה בטורא דסיני ביומא דפקיד ית בני ישראל לקרבא ית קורבניהון קדם יי
במדברא דסיני׃ Ca. viii. ומליל יי עם משה למימר׃ קריב ית
אהרן וית בנוהי עמיה וית לבושיא וית משחא דרבותא וית תורא דחטאתא וית
תרין דכרין וית סלא דפטיריא׃ וית כל כנשתא כנוש לתרע משכן זמנא׃ ועבד
משה כמא דפקיד יי יתיה ואתכנישת כנשתא לתרע משכן זמנא׃ ואמר משה
לכנשתא דין פתגמא דפקיד יי למעבד׃ וקריב משה ית אהרן וית בנוהי ואסחי
יתהון במיא׃ ויהב עלוהי ית כתונא וזריז יתיה בהמינא ואלביש יתיה ית מעילא
ויהב עלוהי ית אפודא וזריז יתיה בהמין אפודא ואתקין ליה ביה׃ ושוי עלוהי
ית חושנא ויהב בחושנא ית אוריא וית תומיא׃ ושוי ית מצנפתא על רישיה ושוי
על מצנפתא לקבל אפוהי ית ציצא דדהבא

Primitiua chal.

עלה · דבר אמר · רבב · כנש שכן · כנש · עבד סחא · כתן המן לבש · תקן שוה · תמם צנף

Interp. chal.

holocausti et muneris et sacrificij pro peccato et pro delicto: et oblationum et hostie sanctificationum: quam precepit dominus moysi in monte sinai: in die qua mandauit filijs israel vt offerent oblationes suas coram domino in deserto sinai. Ca. 8.

Locutusq; est dñs cum moyse dicens. Applica aaron et filios eius cum eo et vestes et oleum vnctionis et vitulũ pro peccato et duos arietes et canistrũ azymorum. Omnẽq; cetum congega ad ostium tabernaculi federis. Fecitq; moyses sicut preceperat ei dominus. Et congregatus est cetus ad ostium tabernaculi federis. Dixitq; moyses congregationi. Iste est sermo quem iussit dominus fieri. Applicauitq; moyses aaron et filios eius: et lauauit eos aqua: et posuit super eum tunicam. et accinxit eum balteo. et induit eum pallio: et posuit super eum superhumerale: et accinxit eum balteo superhumeralis: ornauitq; eum in eo. Et posuit super eum rationale: et posuit in rationale vrim et thumim. Et posuit cidarim super caput eius: et super cidarim contra faciem eius posuit laminam auream

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

cõsecratã sctãz: queadmodũ pcepit dñs
τὸ καθηγιασμένον ἅγιον, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ
moysi. et accepit moyses de oleo vnctionis:
μωυσῇ. καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως,
et vnxit tabnaculũ et oia vasa eius: et
καὶ ἔχρισε τὴν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ
sctificauit illud. et aspsit de eo sup altare
ἡγίασεν αὐτήν. καὶ ἔρρανεν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον
septies. et vnxit altare: et sctificauit il-
ἑπτάκις. καὶ ἔχρισε τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἡγίασεν αὐ-
lud: et oia vasa ei9: et peluim: et
τό, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ
basim eius sctificare illa. et effudit moy-
τὴν βάσιν αὐτοῦ ἁγιάσαι αὐτά. καὶ ἐπέχεεν μωυ-
ses de oleo vnctiõis sup caput aa-
σῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀα-
ron. et vnxit illũ: et sctificauit illũ. et addu-
ρών, καὶ ἔχρισεν αὐτόν, καὶ ἡγίασεν αὐτόν. καὶ προσή-
xit moyses filios aaron: et vestiuit eos tu-
γαγε μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρών, καὶ ἐνέδυσεν αὐτοὺς χι-
nicas: et cinxit eos zonis: et circũposuit illis
τῶνας, καὶ ἔζωσεν αὐτοὺς ζώνας, καὶ περιέθηκεν αὐτοῖς
cidares: sicut pcepit dñs moysi. et attu-
κιδάρεις, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσή-
lit vitulũ q pro pctõ. et imposuit
γαγε τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας. καὶ ἐπέθηκεν
aaron et filij ei9 manus suas sup ca-
ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφα-
put vituli pcti: et imolauit eũ. et
λὴν τοῦ μόσχου τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἔσφαξεν αὐτόν. καὶ
accepit moyses de sanguine: et imposuit sup
ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ
cornua altaris in circuitu digito suo: et
κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ, καὶ
mũdauit altare. et sanguinẽ effudit sup
ἐκαθάρισε τὸ θυσιαστήριον. καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν
basim altaris: et sctificauit illud: ad propi-
βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἡγίασεν αὐτό, τοῦ ἐξιλάσα-
tiãdũ sup eo. et accepit moyses oẽm adipẽ q in
σθαι ἐπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε μωυσῆς πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ
intestinis: et reticulũ q in iecore: et
τῶν ἐνδοσθίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, καὶ
vtrosqz renes et adipẽ q in ipsis: et
ἀμφοτέρους τοὺς νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ
obtulit moyses sup altare. et vitulũ: et pel-
ἀνήνεγκε μωυσῆς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ τὸν μόσχον, καὶ τὴν βύρ-
lem ei9: et carnes ei9: et fimũ eius cõbus-
σαν αὐτοῦ, καὶ τὰ κρέα αὐτοῦ, καὶ τὴν κόπρον αὐτοῦ κατέκαυ-
sit igne extra castra: sicut pcepit dñs
σεν πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος
moysi. et attulit moyses arietẽ q ad holocau-
τῷ μωυσῇ. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν τὸν εἰς ὁλοκαύτω-
stum. et imposuit aarõ et filij ei9 manus suas sup
μα. καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ

Trãsla. B. Hiero.

consecratam in sctificatione: sicut preceperat ei dominus. Tulit & vnctionis oleum: quo liniuit tabernaculũ cũ oĩ supellectili sua. Cũq; sanctificans aspersisset altare septem vicib9 vnxit illud & omnia vasa eius: labrũq; cũ basi sua sanctificauit oleo. Qđ fundens super caput aarõ: vnxit eũ & cõsecrauit. Filios quoq; eius oblatos vestiuit tunicis lineis: & cinxit balteis: imposuitq; mitras vt iusserat dominus. Obtulit & vitulũ pro peccato. Cũq; sup caput eius posuisset aarõ & filii eius manus suas: imolauit eũ hauriẽs sanguinẽ: & tincto digito tetigit cornua altaris p gyrum. Quo expiato & sctificato: fudit reliquum sanguinẽ ad fundamenta eius. Adipem vero qui erat super vitalia & reticulũ iecoris duosq; renunculos cum aruinulis suis adoleuit super altare: vitulũ cũ pelle & carnibus & fimo cremans extra castra: sicut preceperat dominus. Obtulit & arietem in holocaustum. Super cuius caput cũ imposuissent aaron & filii ei9 ma

Tex. Heb.

נזר הקדש כאשר צוה יהוה
את משה׃ ויקח משה את שמן
המשחה וימשח את המשכן ואת
כל אשר בו ויקדש אתם׃ ויז
ממנו על המזבח שבע פעמים
וימשח את המזבח ואת כל כליו
ואת הכיר ואת כנו לקדשם׃ ויצק
משמן המשחה על ראש אהרן
וימשח אתו לקדשו׃ ויקרב משה
את בני אהרן וילבשם כתנת
ויחגר אתם אבנט ויחבש להם
מגבעות כאשר צוה יהוה את
משה׃ ויגש את פר החטאת
ויסמך אהרן ובניו את ידיהם על
ראש פר החטאת׃ וישחט ויקח
משה את הדם ויתן על קרנות
המזבח סביב באצבעו ויחטא את
המזבח ואת הדם יצק אל יסוד
המזבח ויקדשהו לכפר עליו׃
ויקח את כל החלב אשר על הקרב
ואת יתרת הכבד ואת שתי
הכלית ואת חלבהן ויקטר משה
המזבחה׃ ואת הפר ואת ערו ואת
בשרו ואת פרשו שרף באש
מחוץ למחנה כאשר צוה יהוה
את משה׃ ויקרב את איל העלה
ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם על

Primitiua heb.

לקח · משח שכן · קדש נזה · זבח · כלה · כון · קרב · חבש · גבע · נגש · סמך · שחט · סבב צבע חטא · יסד · שנה · כלה קטר · עור · חנה

Transla. Chal.

כלילא דקודשא כמא דפקיד יי ית משה׃ ונסיב משה ית משחא דרבותא ורבי ית
משכנא וית כל דביה וקדיש יתהון׃ ואדי מניה על מדבחא שבע זמנין ורבי ית מדבחא
וית כל מנוהי וית כיורא וית בסיסיה לקדשותהון׃ ואריק ממשחא דרבותא על ריש
אהרן ורבי יתיה לקדשותיה׃ וקריב משה ית בני אהרן ואלבישנון כתונין וזריז
יתהון המיינין ואתקין להון כובעין כמא דפקיד יי ית משה׃ וקריב ית תורא דחטאתא
וסמך אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש תורא דחטאתא׃ ונכס ונסיב משה ית דמא
ויהב על קרנת מדבחא סחור סחור באצבעיה ודכי ית מדבחא וית דמא אריק
ליסודא דמדבחא וקדשיה לכפרא עלוהי׃ ונסיב ית כל תרבא דעל גווא וית חצר
כבדא וית תרתין כוליין וית תרבהון ואסיק משה למדבחא׃ וית תורא וית משכיה
וית בשריה וית אוכליה אוקיד בנורא מברא למשריתא כמא דפקיד יי ית משה׃
וקריב ית דכרא דעלתא וסמכו אהרן ובנוהי ית ידיהון על

Interp. chal.

coronã sanctitatis: sicut preceperat dñs moysi. Tulitq; moyses oleum vnctionis: et vnxit tabernaculũ et oia que in eo erant: et sanctificauit ea. Aspersitq; ex eo super altare septies. Et vnxit altare et oia vasa eius et labrũ et basim eius: vt sanctificaret ea. Effuditq; de oleo vnctionis sup caput aaron: et vnxit eum vt sanctificaret eum. Applicauitq; moyses filios aarõ: et vestiuit eos tunicis: et cinxit eos balteis: et ornauit eos mitris: sicut preceperat dñs moysi. Et obtulit vitulũ pro peccato: et imposuit aaron et filij eius manus suas super caput vituli qui offerebatur pro peccato: immolauitq; eum. Et tulit moyses sanguinẽ: et posuit super cornua altaris per circuitum digito suo: et mundauit altare. Reliquũ autem sanguinem fudit ad fundamentũ altaris: et sanctificauit illud vt expiaret illud. Tulitq; omnẽ adipem qui erat super intestina et reticulum iecoris et duos renes et adipem eorum: et adoleuit moyses in altari. Vitulum autem et pellem eius et carnem eius et fimum eius combussit igni extra castra: sicut preceperat dominus moysi. Et obtulit arietem holocausti: et imposuerunt aaron et filij eius manus suas super

Primitiua chal.

רבב · אדי רבה · צאן ריק ראש · לבש · צבע דבה · תרי כלה נסק · מבר שרא · עלה

Primitiua heb.: זרק · נוח · קרב · שנה · לקח · נתן תנך · זרק · שנה · כלה · ימן · פנה · אחד

ראש האיל: וישחט ויזרק משה
את הדם על המזבח סביב: ואת
האיל נתח לנתחיו ויקטר משה
את הראש ואת הנתחים ואת
הפדר: ואת הקרב ואת הכרעים
רחץ במים ויקטר משה את כל
האיל המזבחה עלה הוא
לריח ניחח אשה הוא ליהוה
כאשר צוה יהוה את משה: ויקרב
את האיל השני איל המלאים
ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם
על ראש האיל: וישחט ויקח
משה מדמו ויתן על תנוך אזן
אהרן הימנית ועל בהן ידו
הימנית ועל בהן רגלו הימנית:
ויקרב את בני אהרן ויתן
משה מן הדם על תנוך אזנם
הימנית ועל בהן ידם הימנית
ועל בהן רגלם הימנית ויזרק
משה את הדם על המזבח סביב:
ויקח את החלב ואת האליה
ואת כל החלב אשר על הקרב
ואת יתרת הכבד ואת שתי
הכלית ואת חלבהן ואת שוק
הימין: ומסל המצות אשר
לפני יהוה לקח חלת מצה
אחת וחלת לחם שמן אחת

nus suas: imolauit eū: & fudit sanguinē eius per circuitū altaris. Ipsumq; arietē ī frusta cōcidēs: Caput eius & artus & adipē adoleuit igni: lotis prius intestinis & pedibus. Totumq; simul arietem incendit super altare: eo q̄ esset holocaustum suauissimi odoris domino: sicut p̄ceperat ei. Obtulit & arietem secundū cōsecrationem sacerdotum: posuerūtq; sup caput ei⁹ aarō & filii eius manus suas. Quem cū immolasset moyses sumēs de sanguine eius tetigit extremū auricule dextre aarō: & pollicē manus eius dextre: similiter & pedis. Obtulit & filios aarō. Cumq; de sanguine arietis imolati tetigisset extremū auricule singulorū dextre: pollices manus ac dextri pedis: reliquum fudit super altare per circuitum. Adipem vero & caudā omnemq; pinguedinē que operit intestina: reticulumq; iecoris & duos renes cum adipibus suis & armo dextro separauit. Tollēs autē de canistro azymoꝝ quod erat coram dño panem absq; fermento vnum: & collyridam cōspersam oleo

caput arietis. et immolauit moyses
τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. καὶ ἔσφαξε μωυσῆς τὸν
arietē. et effudit moyses sanguinē sup al-
κριόν. καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσια
tare in circuitu. et arietē in frusta cōcidit et mē-
στήριον κύκλῳ. καὶ τὸν κριὸν ἐκρεοτόμησε καὶ τὰ μέ
bra eius. et obtulit moyses caput: et
λη αὐτοῦ. καὶ ἀνήνεγκε μωυσῆς τὴν κεφαλὴν, καὶ
mēbra: et adipē: et vētrē et pe-
τὰ μέλη, καὶ τὸ στέαρ, καὶ τὴν κοιλίαν καὶ τοὺς πό
des lauit aqua. et obtulit moyses totū
δας ἔπλυνεν ὕδατι. καὶ ἀνήνεγκε μωυσῆς ὅλον τὸν
arietē sup altare. holocaustū est in odorē
κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ὁλοκαύτωμά ἐστιν εἰς ὀσμὴν
suauitatis. oblatio est dño: sicut p̄cepit
εὐωδίας. κάρπωμά ἐστι κυρίῳ, καθάπερ ἐνετείλατο
dñs moysi. et adduxit moyses arietē
κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν
scdm cōsecrationis. et imposuit aarō et
τὸν δεύτερον τῆς τελειώσεως. καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ
filii ei⁹ man⁹ suas sup caput arie
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κρι-
tis: et imolauit eū. et accepit moyses de
οῦ, καὶ ἔσφαξεν αὐτόν. καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ
sanguine ei⁹: et iposuit sup extremū auris
αἵματος αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς
aaron dextre: et sup sūmitatē man⁹ eius
ἀαρὼν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ
dextre: et sup sūmitatē pedis eius
τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ
dextri. et adduxit moyses filios aarō. et
δεξιοῦ. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρών. καὶ
imposuit moyses de sanguine sup extremū
ἐπέθηκε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπὶ τὸν λοβὸν
auris eoꝝ dextre: et sup sūmitatē
τοῦ ὠτὸς αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς
man⁹ eoꝝ dextre: et sup sūmitatē pe-
χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ πο
dis eoꝝ dextri: et effudit moyses
δὸς αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ. καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ
sanguinē sup altare in circuitu. et accepit adi
αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ ἔλαβε τὸ στέ
pē et lūbos: et oēs adipē q̄ in ven
αρ καὶ τὴν ὀσφύν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοι
tre: et reticulū iecoris: et duos re
λίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νε
nes: et adipē q̄ in illis: et brachiū
φρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν βραχίο
dextrū. et de canistro cōsecrationis
να τὸν δεξιόν. καὶ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς τελειώσεως,
existētē corā dño: accepit collyrā azy
τοῦ ὄντος ἀναντίον κυρίου, ἔλαβε κολλύραν ἄζυ
mā vnā et collyrā panis ex oleo vnā:
μον μίαν καὶ κολλύραν ἄρτου ἐξ ἐλαίου μίαν,

Primitiua chal.: ראש דבח · קבל רעה · תנה · נכס · ימן · דבח · תרי כלה

Interp. chal.

caput arietis. Immolauitq; eum: et aspersit moyses sanguinē eius per circuitū altaris. Arietē quoq; diuisit per mēbra ei⁹ et adoleuit moyses caput et mēbra et adipē: et intestina et genua lauit aq̄: adoleuitq; moyses totū arietē in altari. holocaustū est vt suscipiat cū beneplacito. oblatio est corā dño: sicut preceperat dñs moysi. Obtulitq; arietem secundū oblationū: et imposuerunt aaron et filii eius manus suas sup caput arietis: imolauitq; eū. Et tulit moyses de sanguine eius: et posuit super extremū auricule dextere aaron et super pollicem manus eius dextre et super pollicē pedis eius dextri. Obtulitq; filios aaron: et posuit moyses de sanguine super extremū auricule eorū dextre et super pollicem manus eorum dextre et super pollicem pedis eorum dextri. Aspersitq; moyses sanguinem per circuitum altaris. Tulitq; adipem et caudā et totum adipem qui est super intestina et reticulum iecoris et duos renes et adipem eorum et armum dextrum. De canistro quoq; azymorum quod erat coram domino tulit placentam azymam vnam et collyridam panis oleati vnam

Transla. Chal.

ריש דיכרא: ונכיס וזרק משה ית דמא על מדבחא סחור סחור: וית דיכרא פליג
לאיברוהי ואסיק משה ית רישא וית איבריא וית תרבא: וית גוא וית כרעיא חליל
במיא ואסיק משה ית כל דיכרא למדבחא עלתא הוא לאתקבלא ברעוא קורבנא
הוא קדם יי כמא דפקיד יי ית משה: וקריב ית דיכרא תנינא דכר קורבניא וסמכו
אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש דיכרא: ונכיס ונסיב משה מדמיה ויהב על רום
אודנא דאהרן דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא: וקריב
ית בני אהרן ויהב משה מן דמא על רום אודניהון דימינא ועל אליון ידיהון דימינא
ועל אליון רגליהון דימינא וזרק משה ית דמא על מדבחא סחור סחור: ונסיב ית
תרבא וית אליתא וית כל תרבא דעל גוא וית חצר כבדא וית תרתין כוליין וית
תרביהן וית שקא דימינא: ומסלא דפטיריא די קדם יי נסיב גריצתא פטירתא חדא
וגריצתא דלחם משח חדא

et laganū vnū. et imposuit sup adipes: et sup
καὶ λάγανον ἕν. καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ στέατα, καὶ ἐπὶ
brachiū dextrū. et imposuit oīa sup
τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. καὶ ἐπέθηκε τὰ πάντα ἐπὶ
man⁹ aarō: et sup man⁹ filioꝝ ei⁹.
τὰς χεῖρας ἀαρών, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ.
et obtulit ipa separatione corā dño. et accepit
καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ ἀφαίρεμα ἔναντι κυρίου. καὶ ἔλαβε
moyses de manib⁹ eoꝝ: et obtulit ipa
μωυσῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ
sup altare: sup holocaustū cōsecra
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς τελειώ-
tionis: qđ est odor suauitatis: oblatio est dño. et acci
σεως, ὅ ἐστιν ὀσμὴ εὐωδίας, κάρπωμά ἐστι κυρίῳ. καὶ λα
piēs moyses pectusculū abstulit illd impositionē corā
βὼν μωυσῆς τὸ στηθύνιον ἀφεῖλεν αὐτὸ ἐπίθεμα ἔναντι
dño: de ariete cōsecrationis. et factū est moy-
κυρίου, ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως. καὶ ἐγένετο μωυ-
si in pte: sicut p̄cepit dñs moysi. et acce
σῇ ἐν μερίδι, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἔλα
pit moyses de oleo vnctionis: et de
βε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ἀπὸ
sanguine q̄ sup altare: et sparsit
τοῦ αἵματος τοῦ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ προσέρραvεν
sup aarō: et sup vestes eius: et sup fili
ἐπὶ ἀαρών, καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱ
os eius: et sup vestes filioꝝ eius cū
οὺς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐ
eo. et sctificauit aarō: et vestes eius: et
τοῦ. καὶ ἡγίασεν ἀαρών, καὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ τοὺς
filios ei⁹: et vestes filioꝝ eius cū eo.
υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.
et dixit moyses ad aarō et filios eius: coq
καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἑψή
te carnes apd hostiū tabnaculi testimo
σατε τὰ κρέα παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυ
nii in loco scō. et illic comedetis eas: et
ρίου ἐν τόπῳ ἁγίῳ. καὶ ἐκεῖ φάγεσθε αὐτά, καὶ τοὺς
panes q̄ sūt in canistro cōsecrationis: sicut
ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ τῆς τελειώσεως, ὃν τρόπον
preceptū ē mihi. dicēs: aarō et filii ei⁹ comē
συντέτακταί μοι λέγων, ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ φάγον
dēt eas. et qđ reliquū fuerit carniū et panū
ται αὐτά. καὶ τὸ καταλειφθὲν τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων
in igne cōburetur. et ab hostio tabna
ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκη
culi testimonii nō egrediemini septē dieb⁹:
νῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε ἑπτὰ ἡμέρας,
vsq; ad diē plenitudinis dieꝝ cōsecrationis vre.
ἕως ἡμέρας πληρώσεως ἡμερῶν τελειώσεως ὑμῶν,
septē eīm dies cōsecrabit man⁹ vras: si
ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας τελειώσει τὰς χεῖρας ὑμῶν, κα-
cut fecit in die hac: qua p̄cepit
θάπερ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἣ ἐνετείλατο

laganumq; posuit sup adipes & armū dextrum: tradens simul omnia aarō & filiis eius. Qui postq̄ leuauerunt ea coram domino: rursum suscepta de manibus eorum adoleuit super altare holocausti. eo q̄ cōsecrationis eēt oblatio in odorem suauitatis sacrificii domino. Tulitq; pectusculū eleuans illud corā dño de ariete consecrationis in partem suam: sicut preceperat ei dominus. Assumensq; vnguentum & sanguinem qui erat in altari aspersit super aaron & vestimenta eius & super filios illius ac vestes eorum. Cūq; sanctificasset eos in vestitu suo: precepit eis dicens. Coquite carnes ante fores tabernaculi: & ibi comedite eas. Pāes quoq; cōsecrationis cōedite q̄ positi sūt ī canistro: sicut p̄cepit mihi dñs dicēs. Aarō & filii ei⁹ cōedēt eos. Quicqd autē reliquū fuerit d̄ carne & panib⁹: ignis absumet. De ostio quoq; tabernaculi non exibitis septē diebus vsq; ad diē quo cōplebitur tēp⁹ cōsecrationis vestre. Septem enim diebus finitur consecratio: sicut in presentiarum factum est:

ורקיק אחד וישם על החלבים
ועל שוק הימין: ויתן את הכל
על כפי אהרן ועל כפי בניו וינף
אתם תנופה לפני יהוה: ויקח
משה אתם מעל כפיהם ויקטר
המזבחה על העלה מלאים הם
לריח ניחח אשה הוא ליהוה:
ויקח משה את החזה ויניפהו
תנופה לפני יהוה מאיל המלאים
למשה היה למנה כאשר צוה
יהוה את משה: ויקח משה
משמן המשחה ומן הדם אשר על
המזבח ויז על אהרן על בגדיו
ועל בניו ועל בגדי בניו
אתו ויקדש את אהרן את
בגדיו ואת בניו ואת בגדי בניו
אתו: ויאמר משה אל אהרן ואל
בניו בשלו את הבשר פתח אהל
מועד ושם תאכלו אתו ואת
הלחם אשר בסל המלאים
כאשר צויתי לאמר אהרן ובניו
יאכלהו: והנותר בבשר ובלחם
באש תשרפו: ומפתח אהל
מועד לא תצאו שבעת ימים
עד יום מלאת ימי מלאיכם כי
שבעת ימים ימלא את ידכם:
כאשר עשה ביום הזה צוה

Primitiua heb.: רקק שום · נוף · קטר · נזה · קדש · אמר · יעד אכל · צוה · יתר · שרף · יצא יום · מלא

Transla. Chal.

ואספוג חד ושוי על תרביא ועל שקא דימינא: ויהב ית כולא על ידי אהרן ועל ידי
בנוהי וארים יתהון ארמא קדם יי: ונסיב משה יתהון מעל ידיהון ואסיק למדבחא על
עלתא קורבניא אינון לאתקבלא ברעוא קורבנא הוא קדם יי: ונסיב משה ית חדיא
וארמיה ארמא קדם יי מדכר קורבניא למשה הוה לחולק כמא דפקיד יי ית
משה: ונסיב משה ממשחא דרבותא ומן דמא דעל מדבחא ואדי על אהרן ועל
לבושוהי ועל בנוהי ועל לבושי בנוהי עמיה וקדיש ית אהרן ית לבושוהי וית בנוהי
וית לבושי בנוהי עמיה: ואמר משה לאהרן ולבנוהי בשילו ית בישרא בתרע משכן
זמנא ותמן תיכלון יתיה וית לחמא די בסל קורבניא כמא דפקידית למימר אהרן
ובנוהי ייכלוניה: ודאשתאר בבשרא ובלחמא בנורא תוקדון: ומתרע משכן זימנא
לא תפקון שבעא יומין עד יום משלם יומי קורבניכון ארי שבעא יומין יקריב ית
קורבניכון: כמא דעבד ביומא הדין פקיד

Interp. chal.

et laganū vnū: et posuit sup adipes et sup armū dextrū. Posuitq; oia in manibus aarō et in manib⁹ filiorū eius: et eleuauit ea eleuatione corā dño. Tulitq; ea moyses de manibus eoꝝ et adoleuit in altari sup holocaustū: oblationes enī sunt vt suscipiātur cū beneplacito: oblatio est corā dño. Tulitq; moyses pectusculū et eleuauit illud eleuatione corā dño de ariete oblationū: fuitq; in portionē moysi sicut preceperat ei dñs. Et tulit moyses de oleo vnctionis et de sanguine qui erat sup altare: et aspersit sup aaron et sup vestimenta eius et sup filios eius et sup vestes filioꝝ eius cum eo. Sanctificauitq; aaron et vestimēta eius et filios eius et vestes filioꝝ eius cū eo. Dixitq; moyses ad aaron et ad filios eius. Coquite carnes in ostio tabernaculi federis: et ibi comedetis eam et panē qui est in canistro oblationum: sicut precepi dicens. Aaron et filii eius comedent eā. quod autē reliquū fuerit de carne et pane igni cōburetis. et de ostio tabernaculi federis non exibitis septem diebus: vsquequo compleantur dies oblationis vestre: quia septem diebus offeretur oblatio vestra: sicut factum est hodie: precepit

Primitiua chal.: ספג שוה · רום נסך · עלה קבל רעה · חדה · [illegible] נדד · שכן · אכל אמר · שאר יקד · נפק שלם קרב

Ter. Heb.

יהוה לעשת לכפר עליכם: ופתח
אהל מועד תשבו יומם ולילה
שבעת ימים ושמרתם את
משמרת יהוה ולא תמותו כי כן
צויתי: ויעש אהרן ובניו את כל
הדברים אשר צוה יהוה ביד
משה: ויהי ביום

Cap. ix.

השמיני קרא משה לאהרן
ולבניו ולזקני ישראל: ויאמר
אל אהרן קח לך עגל בן בקר
לחטאת ואיל לעלה תמימם
והקרב לפני יהוה: ואל בני
ישראל תדבר לאמר קחו שעיר
עזים לחטאת ועגל וכבש בני
שנה תמימם לעלה: ושור ואיל
לשלמים לזבח לפני יהוה
ומנחה בלולה בשמן כי היום
יהוה נראה אליכם: ויקחו את
אשר צוה משה אל פני אהל
מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו
לפני יהוה: ויאמר משה זה
הדבר אשר צוה יהוה תעשו
וירא אליכם כבוד יהוה: ויאמר
משה אל אהרן קרב אל המזבח
ועשה את חטאתך ואת עלתך
וכפר בעדך ובעד העם ועשה
את קרבן העם וכפר בעדם

Privitiua heb.: עשה · ישב · שמר מות · צוה · היה שמן · לקח · תמם · קרב פנה · דבר שער · בלל · ראה · יעד קרב עמד · אמר · עשה · ראה כבד · זבח · עלה

Trāsla. B. Hiero.

vt ritus sacrificii cōpleretur. Die ac nocte manebitis in tabernaculo obseruantes custodias domini: ne moriamini. Sic enim mihi preceptū est. Feceruntq; aaron & filii eius cūcta que locutus est dominus per manū moysi. Ca. 9.

Facto aūt octauo die vocauit moyses aaron & filios eius ac maiores natu israel: dixitq; ad aaron. Tolle de armento vitulum pro pctō & arietē ī holocaustū vtrūq; īmaculatū: & offer illos coram domino: & ad filios israel loqueris. Tollite hircum pro peccato & vitulum atq; agnū āniculū & sine macula in holocaustum: bouē & arietem pro pacificis: & immolate eos coram domino: in sacrificio singulorū similā cōspersam oleo offerētes. Hodie enī dñs apparebit vobis. Tulerūt ergo cūcta q̄ iusserat moyses ad ostiū tabernaculi: vbi cū omnis multitudo astaret: ait moyses. Iste est sermo quem precepit dominus facite: & apparebit vobis gloria eius. Et dixit ad aaron. Accede ad altare: & imola pro pctō tuo. Offer holocaustum: & deprecare pro te & pro populo. Cumq; mactaueris hostiam populi: ora pro eis

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

dñs facere: ad ppitiādū pro vobis. τ
κύριος τοῦ ποιῆσαι, ὥστε ἱλάσασθαι περὶ ὑμῶν. καὶ
ad hostiū tabnaculi testimonij sedebitis
ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καθήσεσθε
septē dies: die τ nocte: τ custodiens
ἑπτὰ ἡμέρας, ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ φυλάξετε τὰ
custodias dñi. τ nō moriemini. sic
φυλάγματα κυρίου. καὶ οὐκ ἀποθανεῖσθε. οὕτως
enī pcepit mihi dñs. τ fecit aarō τ
γὰρ ἐνετείλατό μοι κύριος. καὶ ἐποίησεν ἀαρὼν καὶ
filij eius oēs sermōes: q̄s pcepit
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πάντας τοὺς λόγους, οὓς συνέταξε
dñs in manu moysi.
κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ. Ca. 9.

Et factū ē die octaua: vocauit moy-
Καὶ ἐγενήθη τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐκάλεσε μωυ-
ses aarō: τ filios ei⁹: τ seniores
σῆς ἀαρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὴν γερουσίαν
israel. τ dixit moyses ad aarō: accipe tibi
ἰσραήλ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, λάβε σεαυ-
vitulū de bob⁹ pro pctō: τ arietē in
τῷ μοσχάριον ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν εἰς
holocaustū imaculatū: τ offer ea corā
ὁλοκαύτωμα ἄμωμον, καὶ προσένεγκε αὐτὰ ἔναντι
dño. τ seniorib⁹ israel loqris: dicēs:
κυρίου. καὶ τῇ γερουσίᾳ ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων,
accipite hedū ex capris vnū pro pctō: τ
λάβετε χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ
vitulū: τ agnū āniculū ad holocaustū: im-
μοσχάριον, καὶ ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἄ-
maculata: τ vitulū: τ arietē in sacrificiū salutaris:
μωμα, καὶ μόσχον, καὶ κριὸν εἰς θυσίαν σωτηρίου,
corā dño. τ similā cōspsam in
ἔναντι κυρίου, καὶ σεμίδαλιν ἀναπεφυραμένην ἐν
oleo. qm̄ hodie dñs appebit in vobis. τ acce-
ἐλαίῳ. ὅτι σήμερον κύριος ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν. καὶ ἔλα-
perūt sicut pcepit moyses cōtra tabnaculū
βον καθότι ἐνετείλατο μωυσῆς ἀπέναντι τῆς σκηνῆς
testimonij. τ accessit oīs cōgregatio:
τοῦ μαρτυρίου. καὶ προσῆλθε πᾶσα ἡ συναγωγή,
τ stetersit corā dño. τ dixit moyses: hoc
καὶ ἔστησαν ἔναντι κυρίου. καὶ εἶπε μωυσῆς, τοῦτο
vbū: qđ pcepit dñs: facite. τ appare-
τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, ποιήσατε. καὶ ὀφθήσε-
bit in vobis gloria dñi. τ dixit moyses aaron:
ται ἐν ὑμῖν ἡ δόξα κυρίου. καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρὼν,
accede ad altare: τ fac qđ pro
πρόσελθε πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ποίησον τὸ περὶ τῆς
pctō tuo: τ holocaustū tuū. τ ppitia-
ἁμαρτίας σου, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμά σου. καὶ ἐξίλα-
re pro te: τ pro domo tua. τ fac
σαι περὶ σεαυτοῦ, καὶ περὶ τοῦ οἴκου σου. καὶ ποί-
donū ppl̄i: τ ppitia pro eis:
ησον τὸ δῶρον τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν,

A · B

Transla. Chal.

יי למעבד לכפרא עליכון: ובתרע משכן זמנא תתבון יממם ולילי שבעא יומין ותטרון ית מטרת מימרא דיי ולא תמותון ארי כן אתפקדית: ועבד אהרן ובנוהי ית כל פתגמיא דפקיד יי בידא דמשה: והוה ביומא תמינאה

Ca. ix.

קרא משה לאהרן ולבנוהי ולסבי ישראל: ואמר לאהרן סב לך עגל בר תורי לחטאתא ודכר לעלתא שלמין וקריב קדם יי: ועם בני ישראל תמליל למימר סבו צפיר בר עזי לחטאתא ועגלא ואמר בני שנא שלמין לעלתא: ותור ודכר לנכסת קודשיא לדבחא קדם יי ומנחתא דפילא במשח ארי יומא דין יקרא דיי מתגלי לכון: וקריבו ית דפקיד משה לקדם משכן זמנא וקריבו כל כנשתא וקמו קדם יי: ואמר משה דין פתגמא דפקיד יי תעבדון ויתגלי לכון יקרא דיי: ואמר משה לאהרן קרב למדבחא ועביד ית חטאתך וית עלתך וכפר עלך ועל עמא ועביד ית קורבן עמא וכפר עליהון

Privitiua chal.: עבד שכן יתב · יום נטר אמר · מות פקד · שוב נסב · עלה סלל · עז · גלה · קום · עבד · דבח

Interp. chal.

dñs fieri ad propiciandū pro vobis. Et in ostio tabernaculi federis manebitis die ac nocte septē diebus: et custodietis custodiā verbi dñi: τ nō moriemini: sic enī preceptū est mihi. Feceritq; aaron τ filij eius iuxta oīa verba q̄ precepit dñs per manū moysi. Ca. 9.

Et factū est in die octauo: vocauit moyses aaron τ filios eius τ seniores israel. dixitq; ad aaron. Tolle tibi vitulū de bobus p̄ peccato: τ arietē in holocaustū integros: τ offer corā dño. et cum filijs israel loq̄ris dicens. Tollite hircū de capris pro pctō τ vitulum τ agnū āniculos integros in holocaustū: τ bouē τ arietē pro hostia sanctificationū ad sacrificandū coram dño: τ munus simile conspersē oleo: qm̄ hodie reuelabit vobis gloria dñi. Obtuleruntq; ea q̄ iusserat moyses ante tabernaculū federis: accessitq; oīs congregatio τ stetit coram dño, et ait moyses. Hoc verbum qđ precepit dñs facite: τ reuelabit vobis gloria dñi. Dixitq; moyses ad aarō. Accede ad altare: τ fac sacrificium tuum pro peccato τ holocaustū tuum: τ propicia pro te τ pro populo: τ fac oblationē populi: et propicia pro eis

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

sicut pcepit dñs moysi. τ acces-
καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσῆλ-
sit aarō ad altare: τ imolauit vitu-
θεν ἀαρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἔσφαξε τὸ μοσχά-
lum q̄ pro pctō suo. τ obtule-
ριον τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. καὶ προσήνεγ-
rūt filij aarō sāguinē ad ipm. τ tinxit
καν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτόν. καὶ ἔβαψε τὸν
digitū suū in sāguine: τ imposuit sup
δάκτυλον αὐτοῦ εἰς τὸ αἷμα, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ
cornua altaris. τ sāguinē effudit iuxta
κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ
basiʒ altaris. τ adipē τ
τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ τὸ στέαρ καὶ τοὺς
renes τ reticulū iecoris pro
νεφροὺς καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος τοῦ περὶ τῆς
pctō leuauit in altare: sicut
ἁμαρτίας ἀνήνεγκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὃν τρόπον
precepit dñs moysi. τ carnes τ
ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ τὰ κρέα καὶ τὴν
coriū cōbussit in igne: extra ca-
βύρσαν κατέκαυσεν ἐν πυρί, ἔξω τῆς παρεμβο-
stra. τ imolauit holocaustū. τ attule-
λῆς. καὶ ἔσφαξε τὸ ὁλοκαύτωμα. καὶ προσήνεγ-
rūt filij aarō sāguinē ad eū. τ effudit
καν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτόν. καὶ προσέχεεν
illū ad altare i circuitu. τ holocau-
αὐτὸ πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ τὸ ὁλοκαύτω-
stū obtulerūt illud per mēbra: τ ca-
μα προσήνεγκαν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφα-
put: τ imposuit sup altare. τ lauit
λήν, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἔπλυνε
vētrē τ pedes aqua. τ impo-
τὴν κοιλίαν καὶ τοὺς πόδας ὕδατι. καὶ ἐπέθη-
suit sup holocaustū sup altare. τ
κεν ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ
attulit donū ppl̄i. τ accepit hir-
προσήνεγκε τὸ δῶρον τοῦ λαοῦ. καὶ ἔλαβε τὸν χί-
cum q̄ pro pctō ppl̄i. τ im-
μαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. καὶ ἔσ-
molauit illū: τ purificauit illū: sicut τ
φαξεν αὐτόν, καὶ ἐκαθάρισεν αὐτόν, καθὰ καὶ
primū. τ obtulit holocaustū. τ
τὸν πρῶτον. καὶ προσήνεγκε τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ
fecit illud vt decet. τ obtulit
ἐποίησεν αὐτὸ ὡς καθήκει. καὶ προσήνεγκε τὴν
sacrificiū: τ impleuit manū ab eo. τ
θυσίαν, καὶ ἔπλησε τὴν χεῖρα ἀπ' αὐτῆς. καὶ
imposuit sup altare absq; holocau-
ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον χωρὶς τοῦ ὁλοκαυτώ-
sto matutino. τ imolauit vitulū τ
ματος τοῦ πρωϊνοῦ. καὶ ἔσφαξε τὸν μόσχον καὶ τὸν
arietē sacrificij salutaris qđ ppl̄i.
κριὸν τῆς θυσίας σωτηρίου τῆς τοῦ λαοῦ.

A · C · B

Trāsla. B. Hiero.

sicut p̄cepit dñs. Statimq; aaron accedens ad altare īmolauit vitulum pro peccato suo: cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui. In quo tingens digitū tetigit cornua altaris: & fudit residuum ad basim eius. Adipemq; & renunculos ac reticulum iecoris q̄ sunt pro peccato adoleuit super altare: sicut preceperat dominus moysi. Carnes vero & pellem eius extra castra combusit igni. Imolauit & holocausti victimā. Obtulerūtq; ei filii sui sanguinē eius quē fudit p altaris circuitum. Ipsam etiam hostiam in frusta concisam cū capite & mēbris singulis obtulerunt: q̄ oīa sup altare cremauit igni: lotis aqua prius intestinis & pedibus. Et pro peccato populi offerens mactauit hircum: expiatoq; altari fecit holocaustum addens in sacrificio libamēta que pariter offeruntur: & adolēs ea super altare absq; cerimoniis holocausti matutini. Immolauit & bouem atq; arietem hostias pacificas populi.

Ter. Heb.

כאשר צוה יהוה: ויקרב אהרן
אל המזבח וישחט את עגל
החטאת אשר לו: ויקרבו בני
אהרן את הדם אליו ויטבל
אצבעו בדם ויתן על קרנות
המזבח ואת הדם יצק אל יסוד
המזבח: ואת החלב ואת הכלית
ואת היתרת מן הכבד מן החטאת
הקטיר המזבחה כאשר צוה
יהוה את משה: ואת הבשר
ואת העור שרף באש מחוץ
למחנה: וישחט את העלה וימצאו
בני אהרן אליו את הדם
ויזרקהו על המזבח סביב: ואת
העלה המציאו אליו לנתחיה
ואת הראש ויקטר על המזבח:
וירחץ את הקרב ואת
הכרעים ויקטר על העלה
המזבחה: ויקרב את קרבן העם
ויקח את שעיר החטאת אשר
לעם וישחטהו ויחטאהו
כראשון: ויקרב את העלה
ויעשה כמשפט: ויקרב את
המנחה וימלא כפו ממנה
ויקטר על המזבח מלבד עלת
הבקר: וישחט את השור ואת
האיל זבח השלמים אשר לעם

Privitiua heb.: שחט · טבל · צבע נתן · יסד · כלה · קטר · חנה מצא · זרק סבב · נתח · רחץ · קרב · לקח שער · חטא · עשה שפט · מלא · בדד

Transla. Chal.

כמא דפקיד יי: וקריב אהרן למדבחא ונכס ית עגלא דחטאתא דיליה: וקריבו בני אהרן ית דמא ליה וטבל אצבעיה בדמא ויהב על קרנת מדבחא וית דמא אריק ליסודא דמדבחא: וית תרבא וית כוליתא וית חצרא מן כבדא מן חטאתא אסיק למדבחא כמא דפקיד יי ית משה: וית בשרא וית משכא אוקיד בנורא מברא למשריתא: ונכס ית עלתא ואמטיו בני אהרן ית דמא ליה וזרקיה על מדבחא סחור סחור: וית עלתא אמטיו ליה לאברהא וית רישא ואסיק על מדבחא: וחליל ית גוא וית כרעיא ואסיק על עלתא למדבחא: וקריב ית קורבן עמא ונסיב ית צפירא דחטאתא דלעמא ונכסיה וכפר בדמיה כקדמאה: וקריב ית עלתא ועבדה כדחזי: וקריב ית מנחתא ומלא ידיה מנה ואסיק על מדבחא בר מעלת צפרא: ונכס ית תורא וית דכרא נכסת קודשיא די לעמא

Privitiua chal.: צבע ריק · כלה נסק · יקד משרא · מטא · עלה · רבח · חזא · עלה

Interp. chal.

sicut precepit dñs. Accessitq; aaron ad altare: τ immolauit vitulum pro peccato suo. Obtuleruntq; filij aaron ei sanguinē. Et tinxit digitū suū in sanguine: et posuit sup cornua altaris: τ reliquū sanguinē fudit ad fundamentū altaris. Adipem autē τ renes τ reticuluʒ iecoris de sacrificio pro peccato adoleuit in altari: sicut preceperat dñs moysi. Carnem autē τ pellem cōbusit igni extra castra. Immolauitq; holocaustum: τ applicauerūt filij aaron ei sanguinē: τ aspersit eum per circuitū altaris. Holocaustum autē applicauerūt ei per membra eius diuisum: τ caput: τ adoleuit sup altare. Lauauitq; intestina τ pedes: τ adoleuit in altari sup holocaustū. Et obtulit oblationē populi. Et tulit hircuʒ pro peccato populi: τ immolauit eum: τ expiauit in sanguine eius: sicut ante fecerat. Et obtulit holocaustū: τ fecit illud sicut decebat. Obtulitq; munus: τ impleuit manuʒ suam ex eo: τ adoleuit super altare: absq; holocausto matutino. Immolauitq; bouem τ arietem hostie sanctificationum populi:

Ter. Heb.

וימצאו בני אהרן את הדם אליו
ויזרקהו על המזבח סביב: ואת
החלבים מן השור ומן האיל
האליה והמכסה והכלית ויתרת
הכבד: וישימו את החלבים על
החזות ויקטר החלבים
המזבחה: ואת החזות ואת שוק
הימין הניף אהרן תנופה לפני
יהוה כאשר צוה משה: וישא
אהרן את ידו אל העם ויברכם
וירד מעשת החטאת והעלה
והשלמים: ויבא משה ואהרן
אל אהל מועד ויצאו ויברכו
את העם וירא כבוד יהוה אל
כל העם: ותצא אש מלפני יהוה
ותאכל על המזבח את העלה
ואת החלבים וירא כל העם
וירנו ויפלו על פניהם:

Cap. x.

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא
איש מחתתו ויתנו בהן אש
וישימו עליה קטרת ויקריבו
לפני יהוה אש זרה אשר לא צוה
אתם: ותצא אש מלפני יהוה
ותאכל אותם וימתו לפני יהוה:
ויאמר משה אל אהרן הוא אשר
דבר יהוה לאמר בקרבי אקדש
ועל פני כל העם אכבד וידם

Primitiua heb.

כסה כלה
שום
חזה
ימן נוף פנה
נשא
ברך
עשה
בוא
יצא
ראה כבד
יצא
אכל זבח
רנן נפל
לקח
חתה נתן
שום קרב
את מות
אמר
קדש
כבד דמם

Trāsla. B. Hiero.

Obtuleruntq́ & filii sui sanguinem quem fudit super altare in circuitu. Adipem autem bouis & caudam arietis renunculosq́ cū adipibus suis & reticulū iecoris posuerunt sup pectora. Cūq́ cremati essent adipes sup altare: pectora eorum & armos dextros separauit aaron eleuans coram dño: sicut preceperat moyses. Et extendēs manum ad populū benedixit ei. Sicq́ cōpletis hostiis p peccato & holocaustis & pacificis descēdit. Ingressi aūt moyses & aaron in tabernaculū testimonii & deinceps egressi bñdixerūt populo. Apparuitq́ gloria dñi oī multitudini: & ecce egressus ignis a domino deuorauit holocaustum & adipes q erāt super altare. quod cū vidissent turbe laudauerunt dñm ruentes in facies suas. Ca. 10.

ReptisQ́ Nadab & abiu filii aaron: thuribulis imposuerūt ignē & īcēsū: desuper offerentes coram domino ignem alienum quod eis preceptum non erat. Egressusq́ ignis a domino deuorauit eos: & mortui sunt coram domio. Dixitq́ moyses ad aaron. Hoc est quod locutus est dñs. Sctificabor i his q appꝓpiqnt mihi & in cōspectu omnis populi glorificabor Quod audiens tacuit

Trāsla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

τ obtulerūt filii aarō sanguinē ad ipm. τ
καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτόν. καὶ
effudit illū sup altare i circuitu: τ adipē
προσέχεεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ, καὶ τὸ στέαρ
q a vitulo: τ ab ariete: τ lūboꝝ
τὸ ἀπὸ τοῦ μόσχου, καὶ ἀπὸ τοῦ κριοῦ, καὶ τὴν ὀσφύν,
τ adipē q cooperit in vētre: τ
καὶ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τοὺς
duos renes: τ adipē q in ipis: τ reticlꝫ
δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὸν λοβὸν
qd in iecore. τ imposuit adipes sup pectuscula. τ obtulit adipes sup altare. τ
τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος. καὶ ἐπέθηκε τὰ στέατα ἐπὶ τὰ στηθύνια. καὶ ἀνήνεγκεν τὰ στέατα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ τὸ
pectusculū: τ brachiū dextrū abstulit aarō
στηθύνιον, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν ἀφεῖλεν ἀαρὼν ἀ
sepatione corā dño: sicut pcepit moyses.
φαίρεμα ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε μωυσῆς.
τ eleuās aarō man⁹ suas ad ppl'ꝫ: bñe
καὶ ἐξάρας ἀαρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λαόν, εὐλό
dixit eis. τ descēdit cū fecisset qd pro peccato: τ holocausta: τ qd salutaris. τ ingressus ē moyses τ aarō in tabnaculū testimonij. τ egressi bñdixerūt pplo. τ appuit glīa dñi
γησεν αὐτούς. καὶ κατέβη ποιήσας τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὸ τοῦ σωτηρίου. καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐξελθόντες ηὐλόγησαν τὸν λαόν. καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου
oī pplo. τ egressus ē ignis a dño: τ deuorauit q̄ in altari: et holocausta: τ adipes. τ vidit oīs pplꝯ: τ obstupuit.
παντὶ τῷ λαῷ. καὶ ἐξῆλθε πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε τὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, τά τε ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ στέατα. καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαός, καὶ ἐξέστη.
τ ceciderūt in faciē suam.
καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. C. 10.

ET accipiētes duo filii aaron nadab τ abiud: vnusquisq́ thuribulū suū: imposuerūt in eis
Καὶ λαβόντες οἱ δύο υἱοὶ ἀαρὼν ναδὰβ καὶ ἀβιούδ, ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, ἐπέθηκαν ἐπ᾽ αὐ
ignē: τ iniecerūt sup ea thymiama: τ obtulerūt corā dño ignē alienū: qd nō preceperat dñs eis.
τὰ πῦρ, καὶ ἐπέβαλον ἐπ᾽ αὐτὰ θυμίαμα, καὶ προσήνεγκαν ἔναντι κυρίου πῦρ ἀλλότριον, ὃ οὐ προσέταξε κύριος αὐτοῖς.
τ egressus ē ignis a dño: τ deuorauit eos: τ mortui sūt corā dño. τ
καὶ ἐξῆλθε πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγεν αὐτούς, καὶ ἀπέθανοσαν ἔναντι κυρίου. καὶ
dixit moyses ad aaron: hoc est qd locut⁹ ē dñs:
εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, τοῦτό ἐστιν ὃ ἐλάλησε κύριος,
dicēs: in appinqntib⁹ mihi sctificabor: τ in omni cōgregatiōe glorificabor. τ cōpūctus est
λέγων, ἐν τοῖς ἐγγίζουσί μοι ἁγιασθήσομαι, καὶ ἐν πάσῃ συναγωγῇ δοξασθήσομαι. καὶ κατενύχθη

Trāsla. Chal.

ואקריבו בני אהרן ית דמא ליה וזרקיה על מדבחא סחור סחור: וית תרביא מן תורא ומן דיכרא אליתא וחפי גוא וכוליתא וחצר כבדא: ושויאו ית תרביא על חדיא ואסיק תרביא למדבחא: וית חדיא וית שוקא דימינא ארים אהרן ארמא קדם יי כמא דפקיד משה: וזקף אהרן ית ידוהי לעמא ובריכנון ונחת מלמעבד חטאתא ועלתא ונכסת קודשיא: ועאל משה ואהרן למשכן זמנא ונפקו ובריכו ית עמא ואתגלי יקרא דיי לכל עמא: ונפקת אישתא מן קדם יי ואכלת על מדבחא ית עלתא וית תרביא וחזא כל עמא ושבחו ונפלו על אפיהון:

Ca. x.

ונסיבו בני אהרן נדב ואביהוא גבר מחתיתיה ויהבו בהון אישתא ושויאו עלה קטרת בוסמין וקריבו קדם יי אישתא נוכריתא דלא פקיד יתהון: ונפקת אישתא מן קדם יי ואכלת יתהון ומיתו קדם יי: ואמר משה לאהרן הוא דמליל יי למימר בדקריבין קדמי אתקדש ועל אפי כל עמא אתיקר ושתיק

Primitiua chal.

מטא
חפה שוה חדה
נסק רום
עול שכן
גלה דבר
עלה חזה
יהב אש שוה
מות קדש
יקר

Interp̄. chal.

et applicauerūt filij aaron sanguinē: τ aspersit eū p altaris circuitū: adipes quoq́ de boue τ ariete: caudam τ qd operit intestina τ renes τ reticulū iecoris: τ posuerunt adipes sup pectora: adoleuitq́ adipes in altari. Pectora aūt τ femur dextrū eleuauit aarō eleuatione coram dño: sicut preceperat moyses. Leuauitq́ aaron man⁹ suas ad populū: τ bñdixit eis. Et descendit postq̄ fecerat hostiā pro pctō τ holocaustū τ victimā sanctificationū. Et ingressus ē moyses τ aaron in tabernaculū federis: τ egressi sunt τ benedixerūt populo: τ reuelata est gloria dñi omni populo. Egressusq́ ē ignis a facie dñi τ ɔsumpsit holocaustū τ adipes qui erant super altare. Viditq́ omnis populus et laudauerūt: τ ceciderunt super facies suas. Ca. 10.

Tulerunt filij aaron nadab τ abiu vnusquisq́ thuribulū suū: τ dederūt in eis ignē: τ posuerūt sup eum incēsum aromatū: τ obtulerūt corā dño ignē alienū: qd nō preceperat eis. Egressusq́ ē ignis a facie dñi: τ deuorauit eos: τ mortui sunt corā dño. Dixitq́ moyses ad aaron. Hoc est qd locutus est dñs dicens. In his qui appropinquāt mihi sanctificabor: τ in cōspectu omnis populi glorificabor: τ tacuit

Trāsla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

aaron. τ vocauit moyses misael τ elisaphā: filios oziel fratris pris aarō. τ dixit
ἀαρών. καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς τὸν μισαὴλ καὶ τὸν ἐλισαφάν, υἱοὺς ὀζιὴλ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς ἀαρών. καὶ εἶπεν
eis: accedite τ tollite fres
αὐτοῖς, προσέλθατε καὶ ἄρατε τοὺς ἀδελφοὺς
vros de facie sctuarij extra castra.
ὑμῶν ἐκ προσώπου τῶν ἁγίων ἔξω τῆς παρεμβολῆς.
τ accesserūt: τ tulerūt eos in tunicis suis extra castra: quēadmodū locut⁹ ē moyses.
καὶ προσῆλθον, καὶ ἦραν αὐτοὺς ἐν τοῖς χιτῶσιν αὐτῶν ἔξωθεν τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε μωυσῆς.
τ dixit moyses ad aarō: τ eleazar τ ithamar filios eius relictos:
καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, καὶ ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς καταλελειμμένους, τὰς
capita vra cidara nō denudabitis: τ vestes
κεφαλὰς ὑμῶν οὐκ ἀποκιδαρώσετε, καὶ τὰ ἱμάτια
vras nō scindetis: vt nō moriamini: τ sup omnē cetū erit furor. fratres vri
ὑμῶν οὐ διαρρήξετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἔσται θυμός. οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν
oīs dom⁹ israel lugebūt incēdiū: qd
πᾶς ὁ οἶκος ἰσραὴλ κλαύσονται τὸν ἐμπυρισμόν, ὃν
incēdit dñs: τ ab hostio tabnaculi
ἐνεπύρισεν κύριος. καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
testimonij nō egrediemini: vt nō moriamini.
μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. τὸ
oleū eni vnctiōis qd a dño in vobis
ἔλαιον γὰρ τῆς χρίσεως τὸ παρὰ τοῦ κυρίου ἐφ᾽ ὑμῖν
est. τ fecerūt scḋm v̄bū moysi. τ locut⁹ est
ἐστίν. καὶ ἐποίησαν κατὰ τὸ ῥῆμα μωυσῆ. καὶ ἐλάλησε
dñs aarō. dicēs: vinū τ siceră nō bibetis tu
κύριος τῷ ἀαρών, λέγων, οἶνον καὶ σίκερα οὐ πίεσθε σὺ
τ filij tui tecū: qn̄ ingressi fueritis in
καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ, ἡνίκα ἂν εἰσπορεύησθε εἰς τὴν
tabnaculū testimonij: vel accedētib⁹ vobis
σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ προσπορευομένων ὑμῶν
ad altare: τ nō peccatis. legitimū
πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνητε. νόμιμον
sēpiternū in gñatiōes vras: ad discernēdū inter
αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν
scta τ pfana: τ inter immūda τ mūda: τ ad docēdū
ἁγίων καὶ τῶν βεβήλων, καὶ ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων καὶ τῶν καθαρῶν, καὶ συμβιβάζειν τοὺς
filios israel oīa legitima: q̄ locut⁹ ē dñs
υἱοὺς ἰσραὴλ πάντα τὰ νόμιμα, ἃ ἐλάλησε κύριος
ad eos per manū moysi. τ dixit moyses ad
πρὸς αὐτοὺς διὰ χειρὸς μωυσῆ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς
aarō: τ ad eleazar τ ad ithamar filios eius relictos: accipite
ἀαρών, καὶ πρὸς ἐλεάζαρ καὶ πρὸς ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς καταλειφθέντας, λάβετε τὴν

Trāsla. B. Hiero.

aarō. Vocatis aūt moyses misahele & elisaphan filiis oziel patrui aaron: ait ad eos. Ite & tollite fratres vros de cōspectu sanctuarii: & asportate extra castra. Cōfestimq́ pgētes tulerūt eos sicut iacebāt vestitos lineis tunicis: & eiecerunt foras: vt sibi fuerat imperatū. Locutusq́ est moyses ad aaron & ad eleazar & ithamar filios eius. Capita vestra nolite nudare: & vestimēta nolite scindere: ne forte moriāmini: & sup oēm cetū oriatur indignatio. Frēs vestri & omnis domus isral plāgant incendium qd dñs suscitauit. Vos āt nō egrediamini fores tabernaculi: alioqui peribitis. Oleū qppe scte vnctionis ē sup vos. Qui fecerūt omnia iuxta preceptum moysi. Dixitq́ dñs ad aarō. Vinum & omne qd inebriare potest non bibetis tu & filii tui: quando intrabitis in tabernaculū testimōii: ne moriamini: qa p̄ceptū sēpiternū ē in gñatiōes vras: & vt habeatis scientiā discernēdi inter sctm̄ & profanū: inter pollutum & mundum: doceatisq́ filios israel omnia legitima mea q̄ locutus sum ad eos per manū moysi. Locutusq́ est moyses ad aaron & ad eleazar & ithamar filios eius qui erant residui. Tollite

Ter. Heb.

אהרן: ויקרא משה אל מישאל
ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן
ויאמר אלהם קרבו שאו את
אחיכם מאת פני הקדש אל
מחוץ למחנה: ויקרבו וישאם
בכתנתם אל מחוץ למחנה
כאשר דבר משה: ויאמר משה
אל אהרן ולאלעזר ולאיתמר
בניו ראשיכם אל תפרעו
ובגדיכם לא תפרמו ולא תמתו
ועל כל העדה יקצף ואחיכם
כל בית ישראל יבכו את השרפה
אשר שרף יהוה: ומפתח אהל
מועד לא תצאו פן תמתו כי
שמן משחת יהוה עליכם ויעשו
כדבר משה: וידבר יהוה אל
אהרן לאמר: יין ושכר אל
תשת אתה ובניך אתך
בבאכם אל אהל מועד ולא
תמתו חקת עולם לדרתיכם:
ולהבדיל בין הקדש ובין החל
ובין הטמא ובין הטהור:
ולהורת את בני ישראל את
כל החקים אשר דבר יהוה
אליהם ביד משה: וידבר משה
אל אהרן ואל אלעזר ואל
איתמר בניו הנותרים קחו את

Primitiua heb.

קרא
נשא
חנה קרב
פרע
פרם
עדה קצף
בכה
יצא
משח
עשה
דבר
שתה
בוא
מות עלם דור
בדל חלל
טהר
ירה ענה
יתר לקח

Trāsla. Chal.

אהרן: וקרא משה למישאל ולאלצפן בני עזיאל אחבוהי דאהרן ואמר להון קריבו טולו ית אחיכון מן קדם אפי קודשא למברא למשריתא: וקריבו ונטלונון בכתונהון למברא למשריתא כמא דמליל משה: ואמר משה לאהרן ולאלעזר ולאיתמר בנוהי רישיכון לא תרבון פרוע ולבושיכון לא תבזעון ולא תמותון ועל כל כנשתא יהי רוגזא ואחיכון כל בית ישראל יבכון ית יקידתא דאוקיד יי: ומתרע משכן זמנא לא תפקון דלמא תמותון ארי משח רבות קודשא דיי עליכון ועבדו כפתגמא דמשה: ומליל יי עם אהרן למימר: חמר ומרוי לא תשתי את ובנך עמך במיעלכון למשכן זמנא ולא תמותון קיים עלם לדריכון: ולאפרשא בין קודשא ובין חולא ובין מסאבא ובין דכיא: ולאלפא ית בני ישראל ית כל קימיא דמליל יי להון בידא דמשה: ומליל משה עם אהרן ועם אלעזר ועם איתמר בנוהי דאשתארו סבו ית

Interp̄. chal.

aarō. Vocauitq́ moyses misael τ elisaphā filios oziel patrui aarō: τ ait ad eos. Accedite τ tollite frēs vros de cōspectu sanctuarij: τ asportate extra castra. Accesserūtq́ τ asportauerūt eos cū tunicis suis extra castra: sicut locut⁹ fuerat moyses. Dixitq́ moyses ad aarō τ ad eleazar τ ithamar filios ei⁹. Nolite nutrire comā capitis vri: nec scidatis vestimēta vra vt nō moriamini: τ sup oēm cetū sit idignatio: τ frēs vri τ oīs dom⁹ israel plangēt incendiū qd succendit dñs. Et de ostio tabernaculi federis nō egrediamini: ne forte moriamini: qm̄ oleū vnctionis scte dñi est sup vos. Fecerūtq́ iuxta verbū moysi. Locutusq́ ē dñs cū aarō dicēs. Vinū τ quicqd inebriare potest nō bibas tu τ filij tui tecū qn̄ ingrediminī in tabernaculū federis: vt nō moriamini. Preceptū sempiternū erit in gñationes vestras: τ ad diuidendū inter sanctū τ pphanū τ inter pollutū τ mundū: τ vt doceatis filios israel oīa legitima que locutus est eis dñs per manuꝫ moysi. Locutusq́ est moyses cum aaron τ cum eleazar τ cum ithamar filijs eius qui residui fuerant. Tollite

Primitiua chal.

אח
נטל שרא
ראש רבה בזע
מות רוח בכה
יקד נפק רבב
אמר רוה שתה
עול שכן קום
דור פרש סאב
דכא שאר נסב

Privativa hebr. — Tex. Heb. Levi. Ca. x. — Trāsla. B. Hiero. — Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

Tex. Heb.

המנחה הנותרת מאשי יהוה
ואכלוה מצות אצל המזבח כי
קדש קדשים הוא: ואכלתם
אתה במקום קדוש כי חקך
וחק בניך הוא מאשי יהוה כי
כן צויתי: ואת חזה התנופה ואת
שוק התרומה תאכלו במקום
טהור אתה ובניך ובנתיך
אתך כי חקך וחק בניך נתנו
מזבחי שלמי בני ישראל: שוק
התרומה וחזה התנופה על אשי
החלבים יביאו להניף תנופה
לפני יהוה והיה לך ולבניך
אתך לחק עולם כאשר צוה
יהוה: ואת שעיר החטאת דרש
דרש משה והנה שרף ויקצף על
אלעזר ועל איתמר בני אהרן
הנותרים לאמר: מדוע לא
אכלתם את החטאת במקום
הקדש כי קדש קדשים הוא
ואתה נתן לכם לשאת את עון
העדה לכפר עליהם לפני יהוה:
הן לא הובא את דמה אל הקדש
פנימה אכול תאכלו אתה בקדש
כאשר צויתי: וידבר אהרן
אל משה הן היום הקריבו את
חטאתם ואת עלתם לפני יהוה

Privativa hebr.: זבח · קום · חקק · צוה · נוף · רום · אכל · קום · טהר · בוא · פנה · עלם · צוה · שער · קצף · יתר · ידע · נשא · יעד · בוא · פנה · אכל · דבר · קרב · עלה

Trāsla. B. Hiero.

sacrificium quod remāsit de oblatione dn̄i: & comedite illud absq; fermento iuxta altare: quia sanctum sanctorum est, comedetis aūt in loco sancto quod datum est tibi & filiis tuis de oblationibus domini: sicut p̄ceptū est mihi. pectusculū quoq; qd oblatum est: & armū q separatus est: edetis in loco mundissimo tu & filii tui & filie tue tecum. Tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutarib⁹ filiorū israel: eo q armū & pectus & adipes qui cremantur in altari. eleuauerūt coram domino: & pertineant ad te & ad filios tuos lege perpetua: sicut precepit dn̄s. Inter hec hircum qui oblat⁹ fuerat p̄ peccato cū q̄reret moyses adustū rep̄pit: iratusq; contra eleazar & ithamar filios aaron qui remanserant: ait. Cur non comedistis hostiā pro peccato in loco sancto que sancta sanctorum est: & data vobis vt portetis iniquitatem multitudinis: & rogetis pro ea in cōspectu dn̄i: p̄sertim cū de sanguine illius nō sit illatū intra scta: & comedere debueratis eā in sāctuario sicut preceptū ē mihi. Respondit aaron. Oblata est hodie victima p̄ pctō & holocaustum corā dn̄o:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

sacrificiū relictū ab oblatiōib⁹
θυσίαν τὴν καταλειφθεῖσαν ἀπὸ τῶν καρπωμάτων
dn̄i: & comedite illud azyma iuxta altare: qm̄
κῦ, καὶ φάγετε αὐτὴν ἄζυμα παρὰ τὸ θυσιαστήριον, ὅτι.
scta. sctōꝝ est. & comedite illud in loco sctō. legi
ἅγια ἁγίων ἐστίν. καὶ φάγεσθε αὐτὴν ἐν τόπῳ ἁγίῳ. νό
timū em̄ tibi est: & legitimū filiis tuis hoc ab
μιμον γάρ σοι ἐστί, καὶ τὸ μιμον τοῖς υἱοῖς σου τοῦτο ἀπὸ
oblatiōib⁹ dn̄i. sic em̄ p̄ceptū est
τῶν καρπωμάτων κυρίου. οὕτως γὰρ ἐντέταλταί
mihi. & pectusculū segregatiōis: & brachi
μοι. καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος, καὶ τὸν βραχί
um separatiōis comedetis ī loco sctō: tu &
να τοῦ ἀφαιρέματος φάγεσθε ἐν τόπῳ ἁγίῳ, σὺ καὶ
filii tui & dom⁹ tua tecū. legitimū tibi: & le
οἱ υἱοί σου καὶ ὁ οἶκός σου μετὰ σοῦ. νόμιμόν σοι, καὶ νό
gitimū filiis tuis datū est de sacrificiis salu
μιμον τοῖς υἱοῖς σου ἐδόθη ἀπὸ τῶν θυσιῶν τῶν σω
taribus filioꝝ israel. brachiū sepa
τηρίων τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαι
ratiōis & pectusculū segregatiōis in
ρέματος καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος ἐπὶ τῶν
oblatiōib⁹ adipū offerēt segregare
καρπωμάτων τῶν στεάτων προσοίσουσιν ἀφορίσαι
segregationē corā dn̄o. & erit tibi & filiis
ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου. καὶ ἔσται σοι καὶ τοῖς υἱοῖς
tuis & filiab⁹ tuis tecū legitimū eter
σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώ
nū: quēadmodū p̄cepit dn̄s moysi. & hir
νιον, ὃν τρόπον συνέταξε κς͂ τῷ μωυσῇ. καὶ τὸν χίμα
cū q̄ pro pctō q̄rēs q̄siuit moyses:
ρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας ζητῶν ἐξεζήτησε μωυσῆς.
& hic cōbust⁹ fuerat. & irat⁹ ē moyses ɔtra elea
καὶ ἰδὲ ἐμπεπύριστο. καὶ ἐθυμώθη μωυσῆς ἐπὶ ἐλεά
zar & ithamar filios aarō: relictos.
ζαρ καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς ἀαρών, τοὺς καταλελειμμένους.
dicēs: cur nō comedistis qd pro pctō i lo
λέγων, διατί οὐκ ἐφάγετε τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐν τό
co sctō. qr em̄ scta sctōꝝ est. hoc dedit vob
πῳ ἁγίῳ. ὅτι γὰρ ἅγια ἁγίων ἐστίν. τοῦτο ἔδωκεν ὑμῖν
comedere: vt auferatis pctm̄ cetus: et
φαγεῖν, ἵνα ἀφέλητε τὴν ἁμαρτίαν τῆς συναγωγῆς, καὶ
p̄pitietis pro eis corā dn̄o: nō em̄ illatū est
ἐξιλάσησθε περὶ αὐτῶν ἔναντι κῦ. οὐ γὰρ εἰσηνέχθη
de sanguine ei⁹ in sctuariū. iuxta faciē
ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον. κατὰ πρόσωπον
intra comedite illō in loco sctō: quēadmodū p̄ce
ἔσω φάγεσθε αὐτὸ ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὃν τρόπον συνέ
ptū ē mihi. & locut⁹ ē aarō ad moysen: dicēs:
ταγή μοι. καὶ ἐλάλησεν ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν, λέγων,
si hodie obtulerūt q̄ pro pctō suo:
εἰ σήμερον προσαγηόχασι τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐ
& holocausta sua corā dn̄o:
τῶν καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα αὐτῶν ἔναντι κυρίου,

Transla. Chal.

מנחתא דאשתארת מקורבניא דיי ואכלוה פטיר בסטר מדבחא ארי קדש קודשין
הוא: ותיכלון יתה באתר קדיש ארי חולקך וחולק בנך הוא מקורבניא דיי ארי כן
אתפקדית: וית חדיא דארמותא וית שוקא דאפרשותא תיכלון באתר דכי את
ובנך ובנתך עמך ארי חולקך וחולק בנך אתיהיבו מנכסת קודשיא דבני ישראל: שוקא
דאפרשותא וחדיא דארמותא על קורבני תרביא ייתון לארמא ארמא קדם יי
ויהי לך ולבנך עמך לקים עלם כמא דפקיד יי: וית צפירא דחטאתא מתבע תבעיה
משה והא איתוקד ורגיז על אלעזר ועל איתמר בני אהרן דאשתארו למימר: מדין
לא אכלתון ית חטאתא באתר קדיש ארי קדש קודשין הוא ויתה יהב לכון לסלחא
על חובי כנשתא לכפרא עליהון קדם יי: הא לא איתעל מדמה לבית קודשא גואה
מיכל תיכלון יתה בקודשא כמא דפקדית: ומליל אהרן עם משה הא יומא דין
קריבו ית חטאתהון וית עלתהון קדם יי

Interp. chal.

munus qd remāsit de oblationibus dn̄i: & comedite illud azymū in latere altaris: quia sctm̄ sctōꝝ est. Comedetisq; illud in loco sancto: qr portio tua et portio filiorū tuorū est de oblatiōibus dn̄i: sic em̄ mihi preceptū est. pectusculū quoq; eleuatiōis & femur qd separatū est edetis in loco mundo tu et filii tui et filie tue tecū: qm̄ portio tua et portio filioꝝ tuoꝝ est: q̄ data sunt de hostia sctificationū filioꝝ israel. Femur qd separatū est et pectus eleuatiōis cū oblatiōibus adipū offerēt: vt eleuētur eleuatione corā dn̄o. eritq; tibi et filiis tuis tecū in pactum sempiternū: sicut precepit dominus. Hircū autem qui oblatus fuerat pro peccato requirēs requisiuit moyses: & ecce exustus erat. Et iratus est ɔtra eleazar et contra ithamar filios aaron qui remanserant: dicens. Quare non comedistis hostiam pro peccato in loco sctō? sanctū em̄ sctōꝝ est: et eam tradidit vobis ad parcendum super peccata congregatiōis: ad propitiandū pro eis corā dn̄o. Ecce nō est illatū de sanguine illi⁹ in domū sāctuarii intrinsec⁹: et ideo debueratis eā comedere in sctuario: sicut p̄ceptū ē mihi. Locutusq; ē aarō cū moyse. Ecce hodie obtulerūt hostias p̄ pctis suis et holocausta sua corā dn̄o

Privativa chal.: רבח · אכל · פקד · רום · פרש · דכה · רבב · חדה · אתא · הוה · קום · עצה · יקד · שאר · אמר · עול · דם · אכל · עלה

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina — Trāsla. B. Hiero. — Tex. Heb. Levi. Ca. xi. — Privativa hebr.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

& cōtigerūt mihi hec: & comedā qd pro
καὶ συμβέβηκέ μοι ταῦτα, καὶ φάγομαι τὸ περὶ τῆς
pctō hodie: nūqd placitū erit dn̄o: & au
ἁμαρτίας σήμερον, μὴ ἀρεστὸν ἔσται τῷ κυρίῳ; καὶ ἤ
diuit moyses: & placuit illi.
κουσε μωυσῆς, καὶ ἤρεσεν αὐτῷ. Ca. 11.

Et locutus ē dn̄s ad moysen & aarō: di
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέ
cēs: loq̄mini filiis israel: dicētes: hec
γων, λαλήσατε τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, λέγοντες, ταῦ (Deut. 14. a.)
aīalia: q̄ comedetis de oīb⁹ aīalib⁹
τα τὰ κτήνη, ἃ φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν
q̄ sup trā: oē aīal diuidēs vngulā &
τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, πᾶν κτῆνος διχηλοῦν ὁπλὴν καὶ
vngues diuidēs duaꝝ vngulaꝝ: & reducēs rumi
ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζον δύο χηλῶν, καὶ ἀνάγων μηρυ
nationē ī aīalib⁹: hec comedetis. sed
κισμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα φάγεσθε. πλὴν
ab his nō comedetis ab reducētibus rumi
ἀπὸ τούτων οὐ φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυ
nationē & a diuisas hn̄tib⁹ vngulas &
κισμὸν καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὁπλὰς καὶ
diuidētibus vngues. camelū: qm̄ reducit
ὀνυχιζόντων ὀνυχιστῆρας. τὸν κάμηλον, ὅτι ἀνάγει
ruminationē hoc: & vngulā nō diuidit. immū
μηρυκισμὸν τοῦτο, καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ. ἀκάθαρ
dus hoc vobis. & chirogryllū: qm̄ reducit
τον τοῦτο ὑμῖν. καὶ τὸν χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀνάγει
ruminationē hoc & vngulā nō diuidit: immū
μηρυκισμὸν τοῦτο καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρ
dus hoc vobis. & leporē: qm̄ reducit ru
τον τοῦτο ὑμῖν. καὶ τὸν δασύποδα, ὅτι ἀνάγει μη
minationē hoc & vngulā nō diuidit. immūdus hoc
ρυκισμὸν τοῦτο καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ. ἀκάθαρτον τοῦτο
vobis. & suē: qm̄ diuidit vngulā hoc: & diui
ὑμῖν. καὶ τὸν ὗν, ὅτι διχηλεῖ ὁπλὴν τοῦτο, καὶ ὀνυχί
dit vngues vngule: & hoc nō reducit ruminatiōes.
ζει ὄνυχας ὁπλῆς, καὶ τοῦτο οὐκ ἀνάγει μηρυκισμόν.
immūdū hoc vobis. a carnib⁹ ipoꝝ nō come
ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. ἀπὸ κρεῶν αὐτῶν οὐ φάγε
detis. & p se mortua ipa nō tāgetis. immun
σθε. καὶ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν οὐχ ἅψεσθε. ἀκάθαρ
da hec vob. & hec comedetis ab oīb⁹
τα ταῦτα ὑμῖν. καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ πάντων
q̄ in aquis: oīa q̄ sunt in eis ale
τῶν ἐν τοῖς ὕδασιν, πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς πτερύ
& squame in aquis: & in maribus:
για καὶ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι, καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις,
& in torrentibus: hec comedetis. & oīa
καὶ ἐν τοῖς χειμάρροις, ταῦτα φάγεσθε. καὶ πάντα
q̄ nō sunt illis ale: neq; squame
ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτερύγια, οὐδὲ λεπίδες

Trāsla. B. Hiero.

mihi autem accidit qd vides. Quō potui comedere eam: aut placere dn̄o in cerimōiis mēte lugubri? Qd cū audisset moyses: recepit satisfactionem. Ca. 11.

Locutusq; ē dn̄s ad moysen & aarō dicēs. Dicite filiis israel. Hec sunt animalia que comedere debetis de cunctis animātibus terre. Oē qd habet diuisam vngulam & ruminat in pecoribus: comedetis. Quicquid autem ruminat & habet vngulā: sed nō diuidit eā: sicut camelus & cetera: non comedetis illud: & inter immunda reputabitis. Chirogryllus qui ruminat vngulamq; non diuidit: immūdus est: lepus quoq; nam & ipse ruminat sed vngulam non diuidit. & sus que cum vngulam diuidat non ruminat. horū carnibus non vescemini: nec cadauera cōtingetis, quia immūda sūt vobis. Hec etiā sunt que gignuntur in aquis: & vesci licitum ē. Oē quod habet pennulas & squamas tā ī mari q̄ in fluminib⁹ & stagnis: comedetis. Quicqd āt pēnulas & squāmas nō h̄z

Tex. Heb. Cap. xi.

ותקראנה אתי כאלה ואכלתי
חטאת היום הייטב בעיני יהוה:
וישמע משה וייטב בעיניו:
וידבר יהוה אל משה ואל
אהרן לאמר אלהם: דברו אל
בני ישראל לאמר זאת החיה
אשר תאכלו מכל הבהמה אשר
על הארץ: כל מפרסת פרסה
ושסעת שסע פרסת מעלת גרה
בבהמה אתה תאכלו: אך את
זה לא תאכלו ממעלי הגרה
וממפריסי הפרסה את הגמל כי
מעלה גרה הוא ופרסה איננו
מפריס טמא הוא לכם: ואת
השפן כי מעלה גרה הוא ופרסה
לא יפריס טמא הוא לכם: ואת
הארנבת כי מעלת גרה הוא
ופרסה לא הפריסה טמאה הוא
לכם: ואת החזיר כי מפריס
פרסה הוא ושסע שסע פרסה
והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם:
מבשרם לא תאכלו ובנבלתם
לא תגעו טמאים הם לכם: את
זה תאכלו מכל אשר במים כל
אשר לו סנפיר וקשקשת במים
בימים ובנחלים אתם תאכלו:
וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת

Privativa hebr.: קרא · טוב · שמע · אכל · פרס · עלה · רגב · חזר · גרר · אכל · נגע · סנפר

Transla. Chal.

וערען יתי עקן כאלין ואילו אכלית חטאתא יומא דין התקבלון קדם יי: ושמע
משה ושפר בעינוהי: Ca. xi. ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר
להון: מלילו עם בני ישראל למימר דא חיתא דתיכלון מכל בעירא דעל ארעא: כל
דסדיקא פרסתא ומטלפא טלפין פרסתא מסקא פשרא בבעירא יתה תיכלון:
ברם ית דין לא תיכלון ממסקי פשרא וממסדיקי פרסתא ית גמלא ארי מסיק
פשרא הוא ופרסתא לא סדיקא מסאב הוא לכון: וית טפזא ארי מסיק פשרא
הוא ופרסתא לא סדיקא מסאב הוא לכון: וית ארנבא ארי מסקא פשרא היא
ופרסתא לא סדיקא מסאבא היא לכון: וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ומטלפא
טלפין פרסתא והוא פשרא לא פשר מסאב הוא לכון: מבשריהון לא תיכלון
ובנבלתהון לא תקרבון מסאבין אינון לכון: ית דין תיכלון מכל די במיא כל דליה
ציצין וקלפין במיא בימיא ובנחליא יתהון תיכלון: וכל דלית ליה ציצין וקלפין

Interp. chal.

et acciderūt mihi tales tribulatiōes: & si comedissem hodie hostiā pro peccato: nunqd rectū esset corā dn̄o? Audiuitq; moyses: & placuit in oculis eius. Ca. 11

Locutusq; est dn̄s cū moyse & cū aaron: dicens eis. Loquimini cū filiis israel dicētes. Hec sunt aīalia que comedere debetis de cunctis aīalibus que sunt sup terram. Omne qd diuidit plantam in duas vngulas & ruminat in animalibus: illud comedetis. Veruntamen hec non comedetis de ruminātibus et de diuidētibus vngulā: camelū qui ruminat & vngulā nō diuidit: immūdus erit vobis. Chirogryll⁹ quoq; qui ruminat & vngulam nō diuidit: immundus erit vobis. Et lepus qui ruminat & vngulā nō diuidit: immūdus erit vobis. Et sus qui diuidit vngulaz & in duas vngulas plantā diuidit: sz ipse nō ruminat: immūdus erit vobis. de carnibus eorum nō comedetis: & cadauera eorum non tangetis: immunda erūt vobis. Hec autem comedetis de omnibus que sunt in aquis: oīa que habent pennulas & squamas in aquis in mari et in torrentibus ea comedetis. Et quod non habet pennulas & squamas

Privativa chal.: ערע · אמר · חיה · אכל · טלף · נסק · סדק · סאב · קרב · ים

בימים ובנחלים מכל שרץ המים ומכל נפש החיה אשר במים שקץ הם לכם: ושקץ יהיו לכם מבשרם לא תאכלו ואת נבלתם תשקצו: כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים שקץ הוא לכם: ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו שקץ הם את הנשר ואת הפרס ואת העזניה: ואת הדאה ואת האיה למינה: את כל ערב למינו: ואת בת היענה ואת התחמס ואת השחף ואת הנץ למינהו: ואת הכוס ואת השלך ואת הינשוף: ואת התנשמת ואת הקאת ואת הרחם: ואת החסידה האנפה למינה ואת הדוכיפת ואת העטלף: כל שרץ העוף ההלך על ארבע שקץ הוא לכם: אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף ההלך על ארבע אשר לא כרעים ממעל לרגליו לנתר בהן על הארץ: את אלה מהם תאכלו את הארבה למינו ואת הסלעם למינהו ואת החרגל למינהו ואת החגב למינהו: וכל שרץ העוף אשר לו ארבע רגלים שקץ הוא לכם: ולאלה תטמאו כל הנגע בנבלתם

corum que in aquis mouentur & viuunt: abominabile vobis execrandumq; erit. Carnes eorum non comedetis: & morticina vitabitis. Cuncta q̄ nō habent pennulas & squamas ī aquis: polluta erunt. Hec sunt que de auibus comedere nō debetis: & vitanda sunt vobis. Aquilam & gryphum & halietum & miluum ac vulturē iuxta genus suum: & oē coruini gn̄is in similitudinē suā. Struthionem & noctuam & larum & accipitrem iuxta genus suum: bubonem & mergulum & ibin & cygnum & onocrotalum & porphyrionem: herodionem & caradrion iuxta genus suum. Vpupā quoq; & vesptilionē. Oē de volucribus qd̄ graditur sup q̄ttuor pedes abomiabile erit vobis. Quicquid autem ambulat quidem sup q̄ttuor pedes: sed habet longiora retro crura per que salit super terram comedere debetis. Vt ē bruchus in genere suo: & attacus atq; ophimach⁹ atq; locusta singula iuxta genus suū. Quicquid autē ex volucribus q̄ttuor tm̄ habet pedes: execrabile erit vobis. & quicūq; morticina eorū tetigerit

ἐν τοῖς ὕδασι καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις καὶ ἐν τοῖς χειμάρροις, ἀπὸ πάντων ὧν ἐρεύγεται τὰ ὕδατα, καὶ ἀπὸ πάσης ψυχῆς ζώσης τῆς ἐν τῷ ὕδατι, βδέλυγμά ἐστι, καὶ βδελύγματα ἔσονται ὑμῖν· ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐκ ἔδεσθε· καὶ τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν βδελύξεσθε. καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτερύγια, οὐδὲ λεπίδες τῶν ἐν τοῖς ὕδασι, βδέλυγμά τοῦτό ἐστιν ὑμῖν. καὶ ταῦτα βδελύξεσθε ἀπὸ τῶν πετεινῶν, καὶ οὐ βρωθήσεται, βδέλυγμά ἐστι· τὸν ἀετόν, καὶ τὸν γρύπα, καὶ τὸν ἁλιάετον, καὶ τὸν γύπα, καὶ τὴν ἰκτῖνα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ πάντα κόρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, καὶ στρουθόν, καὶ γλαῦκα, καὶ λάρον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, καὶ ἱέρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, καὶ νυκτικόρακα, καὶ καταρράκτην, καὶ ἶβιν, καὶ πορφυρίωνα, καὶ πελεκᾶνα, καὶ κύκνον, καὶ ἐρωδιόν, καὶ χαλαδριόν, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, καὶ ἔποπα, καὶ νυκτερίδα, καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ τέσσαρα, βδέλυγμά ἐστιν ὑμῖν. ἀλλὰ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἑρπετῶν τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ τέσσαρα, ἃ ἔχει σκέλη ἀνώτερον τῶν ποδῶν αὐτῶν, πηδᾶν ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν, τὸν βροῦχον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, καὶ τὸν ἀττάκην, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, καὶ τὸν ὀφιομάχην, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, καὶ τὴν ἀκρίδα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῇ. πᾶν ἑρπετὸν ἀπὸ τῶν πετεινῶν, οἷς εἰσι τέσσαρες πόδες, βδέλυγμά ἐστιν ὑμῖν, καὶ ἐν τούτοις μιανθήσεσθε. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν,

ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ πᾶς ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς κτήνεσιν, ὅ ἐστι διχηλοῦν ὁπλήν, καὶ ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζει, καὶ μηρυκισμὸν οὐ μαρυκᾶται, ἀκάθαρτα ἔσονται ὑμῖν· πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶς ὃ πορεύεται ἐπὶ χειρῶν αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς θηρίοις, ἃ πορεύεται ἐπὶ τέσσαρα, ἀκάθαρτα ἔσται ὑμῖν. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν. καὶ ταῦτα ὑμῖν ἀκάθαρτα ἀπὸ τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ γαλῆ, καὶ ὁ μῦς, καὶ ὁ κροκόδειλος ὁ χερσαῖος, μυγαλῆ, καὶ χαμαιλέων, καὶ χαλαβώτης, καὶ σαύρα, καὶ ἀσπάλαξ. ταῦτα ἀκάθαρτα ὑμῖν ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς· πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶν ἐφ' ὃ ἂν ἐπιπέσῃ ἀπ' αὐτῶν τεθνηκότων αὐτῶν, ἀκάθαρτον ἔσται ἀπὸ παντὸς σκεύους ξυλίνου, ἢ ἱματίου, ἢ δέρματος, ἢ σάκκου· πᾶν σκεῦος, ὃ ἐὰν ποιηθῇ ἔργον ἐν αὐτῷ, εἰς ὕδωρ βαφήσεται, καὶ ἀκάθαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας, καὶ καθαρὸν ἔσται. καὶ πᾶν σκεῦος ὀστράκινον, εἰς ὃ ἂν ἐμπέσῃ ἀπὸ τούτων ἔνδον, ὅσα ἂν ἔνδον ᾖ, ἀκάθαρτα ἔσται, καὶ αὐτὸ συντριβήσεται. καὶ πᾶν βρῶμα ὃ ἔσθεται, εἰς ὃ ἐὰν ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὸ ὕδωρ, ἀκάθαρτον ἔσται ὑμῖν. καὶ πᾶν ποτόν, ὃ

pollluetur: & erit immūdus vsq; ad vesperum. & si necesse fuerit vt portetur qdpiā horum mortuū: lauabit vestimēta sua & īmūdus erit vsq; ad occasum solis. Oē aīal qd̄ habet quidē vngulā: sed nō diuidit eā nec ruminat: immūdū erit. & quicquid tetigerit illud: cōtaminabitur. Quod ambulat sup manus ex cūctis aīantibus q̄ incedunt quadrupedia īmūdū erit. Qui tetigerit morticina eorum polluetur vsq; ad vesperū: & qui portauerit hmōi cadauera: lauabit vestimēta sua & īmūd⁹ erit vsq; ad vesperū: qa oīa hec imūda sunt vobis. Hec quoq; iter polluta reputabūtur de his q̄ mouētur in terra. mustela & mus & crocodilus. singula iuxta genus suū: mygale: chameleon: & stellio & lacerta & talpa. oīa hec īmunda sunt: Qui tetigerit morticina eorū: immūdus erit vsq; ad vesperū & super qd̄ ceciderit quicq; de morticinis eorū polluetur tā vas ligneū & vestimētū quā pelles & cilicia & ī quocunq; fit opus: tingētur aqua & polluta erunt vsq; ad vesperū: & sic postea mūdabūtur. Vas aūt fictile ī quod horum quicq; intro ceciderit: polluetur: & idcirco frāgēdū est. Oīs cibus quem comedetis: si fusa fuerit super eum aqua: immundus erit. & omne liquens quod

יטמא עד הערב: וכל הנשא מנבלתם יכבס בגדיו וטמא עד הערב: לכל הבהמה אשר הוא מפרסת פרסה ושסע איננה שסעת וגרה איננה מעלה טמאים הם לכם כל הנגע בהם יטמא: וכל הולך על כפיו בכל החיה ההלכת על ארבע טמאים הם לכם כל הנגע בנבלתם יטמא עד הערב: והנשא את נבלתם יכבס בגדיו וטמא עד הערב טמאים המה לכם: וזה לכם הטמא בשרץ השרץ על הארץ החלד והעכבר והצב למינהו: והאנקה והכח והלטאה והחמט והתנשמת: אלה הטמאים לכם בכל השרץ כל הנגע בהם במתם יטמא עד הערב: וכל אשר יפל עליו מהם במתם יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם במים יובא וטמא עד הערב וטהר: וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשברו: מכל האכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר

Pritiua chal. Transla. Chal. Interp. chal.

in mari ꝛ in torrētib⁹ de oīm reptili aquaꝝ ꝛ oī aīa viuēti eoꝝ que sunt in aq̄s: abominabile erit vobis. De carnib⁹ eoꝝ nō comedetis: ꝛ cadauera eoꝝ vitabitis. Omne qd̄ nō habet pēnulas ꝛ squamas in aq̄s abominabile erit vobis. Hec quoq; vitabitis de auib⁹: nō comedētur: q2 vitāda sunt: aquilā ꝛ gryphū: ꝛ halietū et miluū ac vulturē iuxta genus suū: ꝛ oēm coruū in genere suo: ꝛ filiā struthionis ꝛ noctuā ꝛ larū ꝛ accipitrē iuxta genus suū: bubonē ꝛ mergulū ꝛ ibin ꝛ cignum ꝛ onocrotalum ꝛ porphyrionē ꝛ herodionē ꝛ caradrion iuxta genus suū: ꝛ vpupam ꝛ vespertilionem. Oīe reptile de volucrib⁹ qd̄ graditur sup quattuor pedes: abominabile erit vobis. Veruntamē hec comedetis de oībus reptilibus auiū gradientiū sup q̄ttuor pedes: quicq̄d habet genua desup pedes eius per q̄ salit sup terrā. Hec sunt q̄ ex eis comedetis: locustā iuxta genus suū: ꝛ attacū atq; ophimachū in genere suo: ꝛ bruchū in genere suo: oē aūt reptile auiū qd̄ habet q̄ttuor pedes abominabile erit vobis. ꝓpter hec q̄q; immundi eritis oīs q̄ tetigerit morticina eoꝝ:

erit imundus vsq; ad vesperā. et q̄ portauerit de morticinijs eoꝝ lauabit vestimēta sua: ꝛ erit imūdus vsq; ad vesperā. Oīe aīal qd̄ diuidit vngulā: ꝛ plantā nō diuidit nec ruminat imundū est vobis: oīs qui tetigerit morticinia eoꝝ: erit immūdus. Et oē qd̄ ambulat sup man⁹ suas ex oībus aīantib⁹ q̄ gradiūtur sup quattuor pedes imundū erit vobis. oīs q̄ tetigerit cadauera eoꝝ erit imundus vsq; ad vesperā. Et q̄ portauerit cadauera eoꝝ lauabit vestimēta sua: ꝛ erit immūdus vsq; ad vesperā: imunda enim erūt vobis. Hec quoq; erunt vobis polluta in reptilibus q̄ reptāt sup terrā. Mustela ꝛ mus ꝛ crocodil⁹ iuxta gen⁹ suū: ꝛ mygale ꝛ cameleō ꝛ stellio ꝛ lacerta ꝛ talpa. Hec imunda sunt vobis ex oībus reptilib⁹. Oīs q̄ tetigerit morticinia eoꝝ erit imundus vsq; ad vesperā. et oīs sup quē ceciderit de morticinis eoꝝ erit imundus: vas aūt ligneū et vestis aut pellis aut saccus oē vas in quo fit opus immitet in aq̄s: ꝛ erit imundū vsq; ad vesperā: ꝛ postea erit mundū. Oīe aūt vas fictile in quo aliq̄d horū intro ceciderit oīa q̄ sunt ī eo polluta erūt: illud aūt frangetis. ꝛ oīs cibus q̄ comedit sup quo effusa fuerit aqua ꝛ aliq̄d horū tetigerit: imūdus erit: ꝛ oīs potus

Ter. Heb. (Leui. Ca.xi.)

יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא׃ וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עָלָיו יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ טְמֵאִים הֵם וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם׃ אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא׃ וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זֵרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר הוּא׃ וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם׃ וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב׃ וְהָאֹכֵל מִנִּבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב וְהַנֹּשֵׂא אֶת נִבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב׃ וְכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל׃ כֹּל הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן וְכֹל הוֹלֵךְ עַל אַרְבַּע עַד כָּל מַרְבֵּה רַגְלַיִם לְכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי שֶׁקֶץ הֵם׃ אַל תְּשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם׃ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ׃ כִּי אֲנִי יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיֹת לָכֶם

Trásla. B. Hiero.

bibitur de vniuerso vase immundū erit. Et quicquid de morticinis huiuscemodi ceciderit super illud: immundū erit: siue clibani siue chytropodes destruetur: & immundi erūt. Fontes vero & cisterne & omnis aquarū congregatio munda erit. Qui morticina eorū tetigerit: polluetur. Si ceciderit super sementem non polluet eam. Si aūt quispiā aqua sementē perfuderit: & postea morticinis tacta fuerit: illico polluetur. Si mortuū fuerit animal quod licet vobis comedere. qui cadauer eius tetigerit: immūdus erit vsq ad vesperū. Et qui comederit ex eo quippiā: siue portauerit: lauabit vestimenta sua: & immūdus erit vsq ad vesperum. Omne quod reptat super terrā: abominabile erit: nec assumetur in cibū. Quicquid super pectus quadrupes graditur: & multos habet pedes siue per humum trahitur: non comedetis: quia abominabile est. Nolite contaminare animas vestras nec tangatis quicquā eorū: ne immundi sitis. Ego sum .n. dominus deus vester. Sancti estote: quia ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras in omni reptili quod mouetur super terram. Ego enim sum dominus qui eduxi vos de terra egypti: vt essem vobis

Trásla. Gre. lxx. cū interp. latina.

[illegible]

Interp. chal.

qui bibitur in omni vase erit immundus. Et oia super q de his morticinijs aliqd ceciderit erūt immūda: clibanus et chytropodes frāgentur. Immūda sunt: et immūda erūt vobis. Verūtamē fons et cisterna vbi aque cōgregantur erūt mūda. Qui aūt tetigerit morticinia eorū: erit immūdus. Et si ceciderit de morticinijs eorū super oēm sementē seminatā q seminatur: mūda erit. Et si effusa fuerit aq super sementē: et ceciderit de morticinijs eorū super eā: imūda erit vobis. Et qū mortuū fuerit aial qd licet vobis comedere: q tetigerit cadauer eius erit immūdus vsq ad vesperā. Et q comederit de eius cadauere lauabit vestimēta sua: et erit imūdus vsq ad vesperā. Et q portauerit cadauer eius: lauabit vestimēta sua: et erit imūdus vsq ad vesperā. Et oē reptile qd reptat super terrā abominabile est: nō comedatur. Oē qd graditur super vētrē suū et oē qd gradit super quattuor pedes oē quoq qd hēt multos pedes ex oī reptili qd reptat super terrā nō comedent: qr abomiabilia sunt. Nō cōtaminabitis aīas vrās in oī reptili qd reptat: nec polluamini in eis: ne sitis imūdi in eis. Quoniā ego dominus deus vester: scificamini et eritis sancti: quia ego sanctus sum. Et non polluatis animas vestras in omni reptili qd reptat super terrā. Quia ego dñs q eduxi vos de terra egypti: vt sim vobis

Transla. Chal.

[illegible]

Trásla. Gre. lxx. cū interp. latina.

[illegible]

Trásla. B. Hiero.

in deum. Sancti eritis: quia ego sanctus sum. Ista est lex animantium ac volucrum & omnis anime viuentis: q mouetur in aqua & reptat in terra: vt differentias noueritis mundi & immundi: & sciatis quid comedere & respuere debeatis. Ca.12.

Locutusq est dñs ad moysen dicēs. Loquere filiis israel: & dices ad eos. Mulier si suscepto semine pepererit masculum: immunda erit septē diebus iuxta dies separatiōis menstrue: & die octauo circūcidetur infantulus. ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis sue. Omne sctūm nō tanget nec ingredietur in sāctuariū donec impleatur dies purgatiōis sue. Si aūt feminā pepererit: immūda erit duabus hebdomadibus iuxta ritum fluxus mēstrui: & sexaginta sex diebus manebit in sāguine purificationis sue. Cumq expleti fuerint dies purificatiōis sue pro filio siue pro filia deferet agnū anniculū in holocaustū & pullū columbe siue turturē pro pctō ad ostiū tabernaculi testimonii: & tradet sacerdoti qui offeret illa corā dño: & orabit pro ea: & sic mūdabitur a profluuio sāguinis sui. Ista est lex parientis masculū aut feminā. Quod si nō inuenerit manus eius: nec potuerit offerre agnum: sumet duos turtures vel duos pullos colūbarum

Ter. Heb. (Leui. Ca.xij.)

לֵאלֹהִים וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי׃ זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכֹל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם וּלְכָל נֶפֶשׁ הַשֹּׁרֶצֶת עַל הָאָרֶץ׃ לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֶּאֱכֶלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל׃

Cap. xij.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי נִדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא׃ וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃ וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי טָהֳרָה בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ׃ וְאִם נְקֵבָה תֵלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָה׃ וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן׃ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְכִפֶּר עָלֶיהָ וְטָהֲרָה מִמְּקֹר דָּמֶיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת לַזָּכָר אוֹ לַנְּקֵבָה׃ וְאִם לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד

Interp. chal.

in deū: eritisq sancti: qr ego scūs sum. Ista ē lex aīantium et volucrū et oīs aīe viuētis q mouet in aquis et oīs animātis qd reptat sup terram. ad diuidendū inter immundū et mūdum et inter aīal qd comeditur et inter animal qd non comeditur. Ca.12.

Locutusq est dñs cum moyse dicēs. Loquere cū filijs israel dicēs. Mulier qū cōcepit et pepererit masculū: erit imunda septē diebus: iuxta dies separationis mēstrui eius erit imunda. Et in die octauo circūcidet caro preputij eius. Et triginta et tribus diebus manebit in sanguine purificationis: oē scūm nō tāget: et in sanctuariū nō igredietur: donec cōpleant dies purificatiōis eius. Si aūt feminā pepererit: erit imunda quattuordecim diebus iuxta ritū separationis mēstrui. Et sexaginta et sex dieb manebit in sanguine purificationis. et cum cōpleti fuerint dies purificatiōis sue pro filio siue pro filia: afferet agnū anniculū in holocaustū: et filiū colūbe aut turturē pro peccato ad ostiū tabernaculi federis ad sacerdotē. Offeretq illū corā dño. et ppiciabit pro ea: et mundabitur ab imunditia sanguinis sui. Hec est lex parientis masculum aut feminam. Si autē non inuenerit manus eius precium quod possit sufficere ad emendū agnum: sumet duos turtures aut duos filios columbe vnum

Transla. Chal.

[illegible]

[illegible]

לעלה ואחד לחטאת וכפר עליה
הכהן וטהרה׃ וידבר
Cap. xiii.
יהוה אל משה ואל אהרן לאמר׃
אדם כי יהיה בעור בשרו שאת
או ספחת או בהרת והיה בעור
בשרו לנגע צרעת והובא אל
אהרן הכהן או אל אחד מבניו
הכהנים׃ וראה הכהן את הנגע
בעור הבשר ושער בנגע הפך
לבן ומראה הנגע עמק מעור
בשרו נגע צרעת הוא וראהו
הכהן וטמא אתו׃ ואם בהרת
לבנה הוא בעור בשרו ועמק אין
מראה מן העור ושערה לא הפך
לבן והסגיר הכהן את הנגע
שבעת ימים׃ וראהו הכהן ביום
השביעי והנה הנגע עמד בעיניו
לא פשה הנגע בעור והסגירו
הכהן שבעת ימים שנית׃ וראה
הכהן אתו ביום השביעי שנית
והנה כהה הנגע ולא פשה הנגע
בעור וטהרו הכהן מספחת הוא
וכבס בגדיו וטהר׃ ואם פשה
תפשה המספחת בעור אחרי
הראתו אל הכהן לטהרתו ונראה
שנית אל הכהן׃ וראה הכהן והנה
פשתה המספחת בעור וטמאו

(margin: נשא · בוא · ראה · סגר · ישב · שנה · ספח · ראה · פשה)

vnū in holocaustū: & alterū p pctō. Orabitq́ꝫ p ea sacerdos: & sic mundabitur. Ca. 13.

Locutusq́ꝫ ē dn̄s ad moysen & aarō dicens. Hō ī cuius cute & carne ortus fuerit diuersus color siue pustula: aut quasi lucēs qppiam id est plaga lepre: adducetur ad aarō sacerdotē vel ad vnū quēlibet filiorū eius. Qui cū viderit lepram in cute & pilos in albū mutatos colorē: ipsamq́ꝫ speciē lepre humiliorē cute & carne reliqua: plaga lepre est: & ad arbitriū eius separabitur. Si aūt lucis candor fuerit in cute: nec humilior carne reliqua & pili coloris pristini: recludet eum sacerdos septem diebus: & considerabit die septimo. Et siquidē lepra vltra non creuerit: nec transierit in cute priores terminos: rursū recludet eū septē diebus aliis: & die septimo contēplabitur. Si obscurior fuerit lepra: & non creuerit in cute: mūdabit eū: quia scabies est: lauabitq́ꝫ hō vestimēta sua: & mūdus erit. Qđ si postq̃ a sacerdote visus est & redditus mundicie: iterum lepra creuerit: adducetur ad eū: & imūdicie cō

vnā in holocaustū: ꝛ vnā pro pctō: ꝛ
μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ
ꝓpitiabit pro ea sacerdos: ꝛ purgabitur.
ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαρισθήσεται.
Et locut⁹ ē dn̄s ad moysen ꝛ aarō: di
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέ
cēs: hoi si alicui fiat in cute corporis ei⁹
γων, ἀνθρώπῳ ἐάν τινι γένηται ἐν δέρματι χρωτὸς αὐ
cicatrix significatiōis vl' lucēs: ꝛ fiat in cute
τοῦ οὐλὴ σημασίας ἢ τηλαυγὴς, καὶ γένηται ἐν δέρμα
corporis eius tactus lepre: ducetur ad aarō
τι χρωτὸς αὐτοῦ ἁφὴ λέπρας, ἀχθήσεται πρὸς ἀαρὼν
sacerdotē: vel vnū filioꝝ eius sacerdotū: ꝛ videbit
τὸν ἱερέα, ἢ ἕνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ τῶν ἱερέων, καὶ ὄψεται
sacerdos tactū in cute corporis eius: ꝛ si
ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἐν δέρματι τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ ἡ
capillus in tactu mutauerit albū: ꝛ aspectus tactus
θρὶξ ἐν τῇ ἁφῇ μεταβάλλῃ λευκήν, καὶ ἡ ὄψις τῆς ἁφῆς
humilis a cute corporis eius: tactus
ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, ἁφὴ
lepre est. ꝛ videbit sacerdos: ꝛ polluet illū. si
λέπρας ἐστίν. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ μιανεῖ αὐτόν. ἐὰν
āt clara alba fuerit in cute corporis
δὲ τηλαυγὴς λευκὴ ᾖ ἐν τῷ δέρματι τοῦ χρωτὸς
eius et humilis nō fuerit aspectus eius a cute:
αὐτοῦ καὶ ταπεινὴ μὴ ᾖ ἡ ὄψις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ δέρμα
et capillus eius nō mutauit pilū albū:
τος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτοῦ οὐ μετέβαλεν τρίχα λευκήν,
ipa āt est obscura: et segregabit sacerdos tactū
αὐτὴ δέ ἐστιν ἀμαυρά, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν
septē dies. et videbit sacerdos tactū die
ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
septima: et ecce tactus manet corā eo: nō cre
ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ ἡ ἁφὴ μένει ἐναντίον αὐτοῦ, οὐ με
uit tactus in cute: et segregabit sacerdos
τέπεσεν ἡ ἁφὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς
eū septē dies scdo. et videbit sacerdos eū
αὐτὸν ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς αὐ
die septima scdo: et ecce obscurus
τὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ τὸ δεύτερον, καὶ ἰδοὺ ἀμαυρὰ
tactus: nō creuit tactus ī cute: et mūdabit
ἡ ἁφή, οὐ μετέπεσεν ἡ ἁφὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ κα
dabit eū sacerdos: significatio eī est. et cū lauane
θαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, σημασία γάρ ἐστιν. καὶ πλυνάμε
rit vestimēta sua: mūdus erit. si āt comu
νος τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καθαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ μεταβα
tata creuerit significatiō ī cute: postq̃
λοῦσα μεταπέσῃ ἡ σημασία ἐν τῷ δέρματι, μετὰ τὸ
vidit eū sacerdos vt mūdaret eū: et visus fue
ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἱερέα τοῦ καθαρίσαι αὐτόν, καὶ ὀφθήσε
rit scdo a sacerdote: et videbit sacerdos: et ecce
ται τὸ δεύτερον τῷ ἱερεῖ, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ με
creuit significatio in cute: et polluet eū
τέπεσεν ἡ σημασία ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ αὐτὸν

C. 13. A B

Transla. Chal.

Ca. xiiii.

לעלתא וחד לחטאתא ויכפר עלה כהנא ותדכי׃ ומליל יי עם משה
ועם אהרן למימר׃ אינש ארי יהי במשך בשריה עמקא או עדיא או בהרא ויהי
במשך בשריה למכתש סגירו ויתיתי לות אהרן כהנא או לות חד מבנוהי כהניא׃
ויחזי כהנא ית מכתשא במשך בשרא ושערא במכתשא אתהפך למחור ומחזי מכתשא
עמיק ממשך בסריה מכתש סגירותא הוא ויחזיניה כהנא ויסאיב יתיה׃ ואם בהרא
חורא היא במשך בסריה ועמיק לית מחזהא מן משכא ושערה לא אתהפך למחור
ויסגר כהנא ית מכתשא שבעא יומין׃ ויחזיניה כהנא ביומא שביעאה והא מכתשא
קם כד הוה לא אוסיף מכתשא במשכא ויסגריניה כהנא שבעא יומין תנינות׃
ויחזי כהנא יתיה ביומא שביעאה תנינות והא עמא מכתשא ולא אוסיף מכתשא
במשכא וידכיניה כהנא עדיתא היא ויצבע לבושוהי וידכי׃ ואם אוספא תוסיף
עדיתא במשכא בתר דאתחזי לכהנא לדכיותיה ויתחזי תנינות לכהנא׃ ויחזי כהנא
והא אוסיפת עדיתא במשכא ויסאיביניה

Interp. chal.

in holocaustum et vnū pro peccato: ꝛ propiciabit pro ea sacerdos: ꝛ munda erit. Ca. 13.

Locutusq́ꝫ est dn̄s cum moyse ꝛ aaron: dicens. Homo in cui⁹ cute carnis fuerit diuersus color aut pustula aut lucēs aliquid: et fuerit in cute carnis eius in plagam lepre: adducetur ad aaron sacerdotē: aut ad vnuꝫ de filijs suis sacerdotib⁹. Et videbit sacerdos plagam in cute carnis: ꝛ si capillus plage versus est in albedinem ꝛ aspectus plage profundior est cute carnis ei⁹: plaga lepre est: videbitq́ꝫ eam sacerdos: et immundū iudicabit eum. Si autē macula alba est in cute carnis eius: ꝛ aspectus eius non est profundior cute: ꝛ capillus nō est versus in album: recludet sacerdos eū q̄ habet plagā septē diebus. Videbitq́ꝫ eaꝫ sacerdos in die septimo: ꝛ si plaga stetit sicut erat: ꝛ nō creuit plaga in cute: recludet eum sacerdos septē diebus alijs. Videbitq́ꝫ eū sacerdos iterū in die septimo: ꝛ si obscura fuerit plaga ꝛ non creuit plaga in cute: mundū iudicabit eum sacerdos: pustula enī est. Et lauabit vestimēta sua ꝛ mūdabitur. Si autē rursus creuerit pustula in cute: postq̄ visa est a sacerdote vt mūdaret eum: ostendetur iterū sacerdoti: ꝛ videbit sacerdos: ꝛ si creuit pustula in cute: īmundū iudicabit euꝫ

sacerdos: lepra est. ꝛ tact⁹ lepre si fiat in ho
ὁ ἱερεύς. λέπρα ἐστίν. καὶ ἁφὴ λέπρας ἐὰν γένηται ἐν ἀν
mine: ꝛ veniet ad sacerdotē: ꝛ videbit sa
θρώπῳ, καὶ ἐλεύσεται πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ ὄψεται ὁ ἱε
cerdos: ꝛ ecce cicatrix alba in cute: ꝛ ipa mu
ρεύς, καὶ ἰδοὺ οὐλὴ λευκὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ αὐτὴ με
tauit pilū albū: ꝛ a sano car
τέβαλε τρίχα λευκήν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς τῆς σαρ
nis viue in cicatrice: lepra antiqua est in
κὸς τῆς ζώσης ἐν τῇ οὐλῇ, λέπρα παλαιουμένη ἐστὶν ἐν
cute corporis eius: ꝛ polluet eū sacer
τῷ δέρματι τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱε
dos: nō segregabit eū: qm̄ immūdus est. si āt flo
ρεύς, οὐκ ἀφοριεῖ αὐτόν, ὅτι ἀκάθαρτός ἐστιν. ἐὰν δὲ ἐξαν
rens floruerit lepra in cute: ꝛ coopuerit
θοῦσα ἐξανθήσει λέπρα ἐν τῷ δέρματι, καὶ καλύψει
lepra oēm cutē tact⁹: a capite e
ἡ λέπρα πᾶν τὸ δέρμα τῆς ἁφῆς, ἀπὸ κεφαλῆς αὐ
ius vsq́ꝫ ad pedes eius: scdm totā visionē sacer
τοῦ ἕως ποδῶν αὐτοῦ, καθ' ὅλην τὴν ὅρασιν τοῦ ἱε
dotis: ꝛ videbit sacerdos: ꝛ ecce coopuit le
ρέως, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἐκάλυψεν ἡ λέ
pra oēm cutē corporis eius: ꝛ mūdabit
πρα πᾶν τὸ δέρμα τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ καθα
tactū: qm̄ totū cōmutauit albū: mūdus
ριεῖ τὴν ἁφήν, ὅτι πᾶν μετέβαλεν λευκόν, καθαρός
est. ꝛ qua die visū fuerit in eo corpus viuēs: cōta
ἐστιν. καὶ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇ ἐν αὐτῷ χρὼς ζῶν, μιανθή
minabit. ꝛ videbit sacerdos corpus sanū: ꝛ
σεται. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὸν χρῶτα τὸν ὑγιῆ, καὶ
cōtaminabit eū corpus sanū: immūdus est: le
μιανεῖ αὐτὸν ὁ χρὼς ὁ ὑγιής, ἀκάθαρτός ἐστιν, λέ
pra est. si āt cōuersū fuerit corpus sanū: ꝛ
πρα ἐστίν. ἐὰν δὲ ἀποκατασταθῇ ὁ χρὼς ὁ ὑγιής, καὶ
mutatū fuerit albū: ꝛ veniet ad sacerdotē:
μεταβάλῃ λευκόν, καὶ ἐλεύσεται πρὸς τὸν ἱερέα,
ꝛ videbit eū sacerdos: ꝛ ecce mutauit tactus
καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ μετέβαλεν ἡ ἁφὴ
in albū: ꝛ mūdabit sacerdos tactū: mūdus est.
εἰς τὸ λευκόν, καὶ καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφήν, καθα
ꝛ caro si fiat in cute e
ρός ἐστι. καὶ σὰρξ ἐὰν γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐ
ius cicatrix: ꝛ sanauerit: ꝛ fiat in loco
τοῦ ἕλκος, καὶ ὑγιασθῇ, καὶ γένηται ἐν τῷ τόπῳ τοῦ
vlceris cicatrix alba: vel clara albescēs: vel
ἕλκους οὐλὴ λευκή, ἢ τηλαυγὴς λευκαίνουσα, ἢ
rubescēs: ꝛ videbit a sacerdote: ꝛ videbit
πυρρίζουσα, καὶ ὀφθήσεται τῷ ἱερεῖ, καὶ ὄψεται ὁ
sacerdos: ꝛ ecce aspectus ei⁹ humilior cu
ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις αὐτῆς ταπεινοτέρα τοῦ δέρ
te: ꝛ pilus ei⁹ versus est in albū: ꝛ
ματος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτῆς μετέβαλεν εἰς λευκήν, καὶ
polluet eū sacerdos: qm̄ lepra est: in vlcere
μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ὅτι λέπρα ἐστίν, ἐν τῷ ἕλκει

C

demnabitur. Plaga lepre si fuerit in homie: adducetur ad sacerdotem: & videbit eum. Cumq́ꝫ color albus in cute fuerit: & capillorū mutauerit aspectū ipsa quoq́ꝫ caro viua apparuerit: lepra vetustissima iudicabitur atq́ꝫ inolita cuti. Cōtaminabit itaq́ꝫ eū sacerdos & non recludet: q̄a pspicue imūdicie ē. Sin aūt effloruerit discurrēs lepra in cute: & operuerit omnem carnem a capite vsq́ꝫ ad pedes: quicquid sub aspectu oculorum cadit: considerabit eū sacerdos: & teneri lepra mundissima iudicabit: eo q̄ omnis in candorē versa sit: & idcirco hō mundus erit. Quando vero caro viuens in ea apparuerit: tūc sacerdotis iudicio polluetur: & inter imundos reputabitur. Caro enim viua si lepra aspgitur: imūda ē. Quod si rursum versa fuerit in alborē: & totū hoīem operuerit: considerabit eum sacerdos: & mundum esse decernet. Caro autem & cutis in qua vlcus natum est & sanatum: & in loco vlceris cicatrix alba apparuerit siue subrussa: adducetur hō ad sacerdotē: q̄ cum viderit locum lepre humiliorem carne reliqua & pilos versos in candorem: contaminabit eum. Plaga enim lepre

הכהן צרעת הוא׃ נגע צרעת כי
תהיה באדם והובא אל הכהן׃
וראה הכהן והנה שאת לבנה
בעור והיא הפכה שער לבן
ומחית בשר חי בשאת׃ צרעת
נושנת הוא בעור בשרו וטמאו
הכהן לא יסגרנו כי טמא הוא׃
ואם פרוח תפרח הצרעת בעור
וכסתה הצרעת את כל עור הנגע
מראשו ועד רגליו לכל מראה
עיני הכהן׃ וראה הכהן והנה
כסתה הצרעת את כל בשרו וטהר
את הנגע כלו הפך לבן טהור
הוא׃ וביום הראות בו בשר חי
יטמא׃ וראה הכהן את הבשר החי
וטמאו הבשר החי טמא הוא
צרעת הוא׃ או כי ישוב הבשר החי
ונהפך ללבן ובא אל הכהן׃ וראהו
הכהן והנה נהפך הנגע ללבן
וטהר הכהן את הנגע טהור הוא׃
ובשר כי יהיה בו בעורו שחין
ונרפא׃ והיה במקום השחין
שאת לבנה או בהרת לבנה
אדמדמת ונראה אל הכהן׃ וראה
הכהן והנה מראה שפל מן
העור ושערה הפך לבן וטמאו
הכהן נגע צרעת הוא בשחין

(margin: היה · בוא · נשא · ישן · סגר · פרח · כסה · ראה · טהר · טמא · שוב · הפך · בוא · היה · עור · שחן · רפא · קום · ראה · ראה)

Transla. Chal.

כהנא סגירותא הוא׃ מכתש סגירו ארי תהי באינשא ויתיתי לות כהנא׃ ויחזי
כהנא והא עמיק חורא במשכא והיא הפכת שערא למחור ורושם בשרא חיא
בעמיקתא׃ סגירות עתיקא היא במשך בשריה ויסאיביניה כהנא לא יסגריניה ארי
מסאב הוא׃ ואם מסנא תסגי סגירותא במשכא ותחפי סגירותא ית כל משך מכתשא
מרישיה ועד רגלוהי לכל חיזו עיני כהנא׃ ויחזי כהנא והא חפת סגירותא ית כל
בשריה וידכי ית מכתשא כוליה אתהפך למחור דכי הוא׃ וביומא דאתחזי ביה
בשרא חיא יהי מסאב׃ ויחזי כהנא ית בשרא חיא ויסאיביניה בשרא חיא מסאב
הוא סגירותא הוא׃ או ארי יתוב בשרא חיא ויתהפך למחור וייתי לות כהנא׃
ויחזיניה כהנא והא אתהפך מכתשא למחור וידכי כהנא ית מכתשא דכי הוא׃
ואינש ארי יהי ביה במשכיה שחנא ויתסי׃ ויהי באתר שחנא עמקא חורא או בהרא
חורא סמקא ויתחזי לכהנא׃ ויחזי כהנא והא מחזהא מכיך מן משכא ושערה אתהפך
למחור ויסאביניה כהנא מכתש סגירותא הוא בשחנא

Interp. chal.

sacerdos: lepra enī est. Plaga lepre si fuerit in hoie: adducetur ad sacerdotē. Et videbit sacerdos ꝛ si macula alba est in cute: ꝛ capillus eius versus est in albedinē: ꝛ signū viue carnis fuerit in macula: lepra vetustissima ē in cute carnis sue: ꝛ ꝯtaminabit eū sacerdos: non recludet eum: q̄r immūdus est. Et si crescens creuerit lepra in cute: ꝛ operuerit lepra omnē cutē plage a capite eius vsq́ꝫ ad pedes eius oīa que oculi sacerdotis possunt videre: videbit sacerdos: ꝛ si operuit lepra omnē carnē eius: mundā iudicabit plagam: tota enim versa est in albedinē: ꝛ ideo mūdus est homo. In die autem quo apparuerit in ea caro viua: erit immūdus. Videbitq́ꝫ sacerdos carnem viuā: ꝛ contaminabit eam: caro enim viua leprosa imūda est. Si enim caro viua versa fuerit in albedinem: adducetur ad sacerdotē. videbitq́ꝫ eam sacerdos: ꝛ si versa est plaga in albedinē: mundam iudicabit plagā sacerdos: mundus enī est. Homo autem in cuius cute fuerit scabies: et sanata est: ꝛ in loco vlceris fuerit macula alba aut macula subrussa: videbit a sacerdote. Videbitq́ꝫ sacerdos: ꝛ si aspectus eius humilior est cute: ꝛ capilli eius versi sunt in albedinem: contaminabit eum sacerdos: quia plaga lepre est crescens in vlcere.

Trāſla. B. Hiero.

orta eſt ī vlcere. Quod ſi pilus coloris eſt priſtini: & cicatrix ſubobſcura & vicina carne non eſt humilior: recludet eum ſeptē diebus. Et ſiquidem creuerit: adiudicabit eū lepre: ſin autem ſteterit in loco ſuo: vlceris eſt cicatrix: & homo mundus erit. Caro autē & cutis quā ignis exuſſerit: & ſanata albam ſiue ruffam habuerit cicatricem: conſiderabit eam ſacerdos. Et ecce ſi verſa eſt in alborem: locus eius reliqua cute eſt humilior: contaminabit eum: quia plaga lepre in cicatrice orta ē. Q͂d ſi pilorū color nō fuerit īmutatus: nec hūilior plaga carne reliqua: & ipſa lepre ſpēs fuerit ſubobſcura: recludet eū ſeptē diebus. & die ſeptimo contemplabitur. Si creuerit in cute lepra: contaminabit eum. Sin autem in loco ſuo cādor ſteterit non ſatis clarus: plaga conbuſtionis eſt: & idcirco mundabitur: quia cicatrix eſt combuſture. Vir ſiue mulier in cuius capite vel barba germinauerit lepra: videbit eos ſacerdos.

Interp. chal.

Si aūt viderit eam ſacerdos: & ſi nō eſt in ea capillus albus neq; eſt humilior cute: et ipſa eſt obſcura: recludet eum ſacerdos ſeptē diebus. Si aūt rurſus creuerit in cute: cōtaminabit eum ſacerdos: quia plaga lepre eſt. Et ſi in loco ſuo ſteterit macula nec creuit: cicatrix vlceris eſt: & mūdabit eum ſacerdos. Homo aūt in cuius cute fuerit exuſtio ignis: & fuerit cicatrix cōbuſtionis macula alba ſubruffa aut totaliter alba: videbit eam ſacerdos: & ſi pilus eiuſdē macule verſus eſt in albedinē: & aſpectus eius profundior eſt cute: lepra eſt creſcens in cōbuſtione. Et contaminabit eum ſacerdos: quia plaga lepre eſt. Si autem viderit eam ſacerdos & non eſt pilus albus in macula illa: neq; eſt humilior cute: & eſt ſubobſcura: recludet eū ſacerdos ſeptem diebus. Et videbit eum ſacerdos in die ſeptimo: ſi creſcens creuerit in cute: contaminabit eum ſacerdos: quia plaga lepre eſt. Si autē in loco ſuo ſtetit macula nec creuit in cute: et ipſa eſt obſcura: macula combuſtionis eſt. Et mundabit eum ſacerdos: quia cicatrix combuſtionis eſt. Vir autem ſiue mulier in cuius capite aut barba fuerit plaga: videbit ſacerdos plagam

Trāſla. B. Hiero.

Et ſiquidē humilior fuit loc⁹ carne reliqua: & capillus flauus ſolitoq; ſubtilior: cōtaminabit eos: quia lepra capitis ac barbe eſt. Sin autem viderit locum macule equalem vicine carni & capillum nigrum: recludet eū ſeptem diebus: & die ſeptimo intuebitur. Si non creuerit macula & capillus ſui coloris ē: & locus plage carni reliqua eq̄lis: radetur homo abſq; loco macule: & recludetur ſeptem diebus aliis. Si die ſeptimo viſa fuerit ſtetiſſe plaga ī loco ſuo: nec humilior carne reliqua: mundabit eum: lotiſq; veſtibus ſuis mūdus erit. Sin autem poſt emundationem rurſus creuerit macula in cute: non q̄ret amplius vtrū capillus in flauū colorē ſit commutatus: quia aperte īmundus eſt. Porro ſi ſteterit macula: & capilli nigri fuerint: nouerit hominem ſanatum eē: & confidenter eū pronunciet mundum. Vir ſiue mulier in cuius cute cādor apparuerit: ītuebitur eos ſacerdos: Si deprehenderit

Interp. chal.

et ſi aſpectus ei⁹ fuerit profundior cute: & in ipſa fuerit capillus flauus tenuiſſimus: cōtaminabit eū ſacerdos: quia lepra capitis ſiue barbe eſt. Et ſi viderit ſacerdos plagam lepre: & aſpectus eius non eſt profundior cute: & capillus niger non eſt in eo: recludet ſacerdos plagam lepre ſeptem diebus. et videbit ſacerdos plagam in die ſeptimo. Et ſi non creuit lepra nec eſt in ea capillus flauus: & aſpectus lepre non eſt profundior cute: tondebit in circuitu lepre: & lepram ipſā nō tondebit: & recludet ſacerdos leprā ſeptē diebus aliis. Et videbit ſacerdos leprā in die ſeptimo: et ſi non creuit lepra in cute: & aſpectus eius nō eſt profundior cute: mundum iudicabit eum ſacerdos. et lauabit veſtimenta ſua: & mundabitur. Si autē rurſus creuerit lepra in cute poſt emundationē ſuam videbit eum ſacerdos: & ſi creuit lepra in cute. nō curabit ſacerdos de capillo flauo: quia īmundus eſt. Si autē lepra ſtetit ſicut antea erat: & capillus niger ortus eſt in ea: ſanata eſt lepra: mundus eſt: & mundum iudicabit eum ſacerdos. Vir autem ſiue mulier in quorum cute carnis fuerint macule albe: videbit ſacerdos: et ſi in cute

בשרם בהרת כהות לבנת בהק הוא פרח בעור טהור הוא: ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא: ואם מפאת פניו ימרט ראשו גבח הוא טהור הוא: וכי יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם צרעת פרחת הוא בקרחתו או בגבחתו: וראה אתו הכהן והנה שאת הנגע לבנה אדמדמת בקרחתו או בגבחתו כמראה צרעת עור בשר: איש צרוע הוא טמא הוא טמא יטמאנו הכהן בראשו נגעו: והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא: כל ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו: והבגד כי יהיה בו נגע צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים: או בשתי או בערב לפשתים ולצמר או בעור או בכל מלאכת עור: והיה הנגע ירקרק או אדמדם בבגד או בעור או בשתי או בערב או בכל כלי עור נגע צרעת הוא והראה את הכהן: וראה הכהן את הנגע והסגיר

subobscurum alborẽ lucere in cute: sciat non esse leprã: sed maculam coloris cãdidi & hoiem mundũ. Vir de cuius capite capilli fluũt: caluus & mundus est. Et si a fronte ceciderit pili recaluaster & mundus est. Si autem in caluitio siue in recaluatione albus vel ruffus color fuerit exortus: & hoc sacerdos viderit: condẽnabit cũ haud dubi[e] lepre: que orta est in caluitio. Quicunq; ergo maculatus fuerit lepra: & separatus est ad arbitrium sacerdotis: habebit vestimẽta dissuta: caput nudum: os veste cõtectum: cõtaminatũ ac sordidũ se clamabit. Omni tẽpore quo leprosus est & immundus: solus habitabit extra castra. Vestis lanea siue linea que lepram habuerit in stamine atq; subtegmine aut certe pellis: vel quicquid ex pelle confectum est. si alba vel rufa macula fuerit infecta: lepra reputabitur: ostẽdeturq; sacerdoti. Qui consideratam recludet

τῆς σαρκὸς αὐτοῦ αὐγάσματα αὐγάζοντα λευκαθίζοντα, ἀλφός ἐστιν, ἐξανθεῖ ἐν τῷ δέρματι, καθαρός ἐστιν. ἐὰν δέ τινι μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ φαλακρός ἐστι, καθαρός ἐστιν. ἐὰν δὲ κατὰ πρόσωπον μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀναφάλαντός ἐστι, καθαρός ἐστι. ἐὰν δὲ γένηται ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ ἁφὴ λευκὴ ἢ πυρρίζουσα, λέπρα ἐξανθοῦσά ἐστιν ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ. καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις τῆς ἁφῆς λευκὴ πυρρίζουσα ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ ὡς εἶδος λέπρας ἐν τῷ δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ἄνθρωπος λεπρός ἐστιν, ἀκάθαρτός ἐστι. μιάνσει μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἡ ἁφὴ αὐτοῦ. καὶ ὁ λεπρὸς ἐν ᾧ ἐστιν ἡ ἁφή, τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔσται παραλελυμένα, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀκατακάλυπτος, καὶ περὶ τὸ στόμα αὐτοῦ περιβαλέσθω, καὶ ἀκάθαρτος κεκλήσεται πάσας τὰς ἡμέρας, ὅσας ἂν ᾖ ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἁφή, ἀκάθαρτος ὢν ἀκάθαρτος ἔσται, κεχωρισμένος καθήσεται, ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔσται αὐτοῦ ἡ διατριβή. καὶ ἱματίῳ ἐὰν γένηται ἐν αὐτῷ ἁφὴ λέπρας ἐν ἱματίῳ ἐρεῷ, ἢ ἐν ἱματίῳ στυππυίνῳ, ἢ ἐν στήμονι, ἢ ἐν κρόκῃ, ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν τοῖς ἐρέοις, ἢ ἐν δέρματι, ἢ ἐν παντὶ ἐργασίμῳ δέρματι, καὶ γένηται ἡ ἁφὴ χλωρίζουσα ἢ πυρρίζουσα ἐν τῷ δέρματι, ἢ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει ἐργασίμῳ δέρματος, ἁφὴ λέπρας ἐστίν, καὶ δείξει τῷ ἱερεῖ, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφήν, καὶ ἀφοριεῖ

carnis sue candores splendentes albescentes impetigo est: floret in cute: mundus est. si autem alicui caluus fuerit caput eius caluus est: mundus est. si autem ante faciem eius caluum fuerit caput eius recaluaster est: mundus est. si autem fuerit in caluitie eius: vel recaluatione eius tactus albus vel flauescens: lepra florens est in caluitie eius: vel recaluatione eius. et videbit eum sacerdos: et ecce aspectus tactus albus vel flauescens in caluitie eius: vel in recaluatione eius sicut species lepre in cute carnis sue: homo leprosus est: immundus est. pollutione polluet eum sacerdos: in capite suo tactus eius. et leprosus in quo est tactus: vestimenta eius erunt soluta: et caput eius nudum: et circa os eius cooperiatur: et immundus vocabitur omnes dies: quandiu fuerit in eo tactus: immundus existens immundus erit: segregatus sedebit: extra castra erit eius conuersatio. et vestis in qua fuerit in ipsa tactus lepre in veste lanea: vel in veste stuppea: vel in stamine: vel in subtegmine: vel in lineis: vel in laneis: vel in pelle: vel in omni operata pelle: et fuerit tactus virescens vel flauescens in pelle: vel in veste: vel in stamine: vel in subtegmine: vel in omni vase operario pellis: tactus lepre est. et ostendet sacerdoti: et videbit sacerdos tactum: et segregabit

Primitiua chal.

Interp. chal.

carnis eorum sunt macule subobscure albe: macula coloris candidi est crescẽs in cute: mũdusq; est. Uir autẽ cuius capilli capitis fluunt: caluus et mũdus est. Si autẽ cõtra faciẽ suam fluerint capilli capitis eius: recaluaster est: mũdusq; est. et si fuerit in caluitio aut in recaluatione plaga alba subruffa: lepra est crescẽs in caluitio eius aut in recaluatione eius. Uidebitq; eum sacerdos: et si macula plage alba fuerit et subruffa in caluitio eius aut in recaluatione eius sicut aspectus lepre cutis carnis: vir leprosus est: immundus est: contaminãs contaminabit eum sacerdos: in capite eius est plaga eius. Leprosus autẽ in quo fuerit plaga: vestimẽta eius erũt scissa: et caput eius erit nudũ: et os eius inuoluetur panno sicut lugẽs. Et non cõtaminemini neq; immundi sitis clamabit: cunctis diebus quibus habuerit plagã erit immũdus: immũdus enĩ est: solus habitabit: extra castra erit habitatio eius. Et vestis in qua fuerit plaga lepre in veste lanea aut in veste linea aut in stamine vel in subtegmine de lino aut de lana aut in pelle vel in quocunq; quod factum est ex pelle: si fuerit plaga pallida aut ruffa in veste aut in pelle vel in stamine aut in subtegmine aut in quacunq; veste pelliccea: plaga lepre est: ostendeturq; sacerdoti. Et videbit sacerdos plagam: et recludet

Transla. Chal.

בשר דיהון בהרן עמין חורן בוהקא הוא סגי במשכא דכי הוא: וגבר ארי יתר שער רישיה קרח הוא דכי הוא: ואם מלקבל אפוהי יתר שער רישיה גלוש הוא דכי הוא: וארי יהי בקרחותא או בגלושתא מכתש חיור סמוק סגירות סגיא היא בקרחותיה או בגלושתיה: ויחזי יתיה כהנא והא עמקא מכתשא חיור סמוק בקרחותיה או בגלושתיה כמחזי סגירותא משך בשרא: גבר סגיר הוא מסאב הוא סאבא יסאביניה כהנא ברישיה מכתשיה: וסגירא דביה מכתשא לבושוהי יהון מבזעין ורישיה יהי פריע ועל שפם כאבילא יתעטף ולא תסתאבון לא תסתאבון יקרי: כל יומין דמכתשא ביה יהי מסאב מסאב הוא בלחודוהי יתיב מברא למשריתא יהי מותביה: ולבושא ארי יהי ביה מכתש סגירו בלבוש עמר או בלבוש כיתן: או בשתיא או בערבא לכיתנא ולעמרא או במשכא או בכל עבידת משך: ויהי מכתשא ירוק או סמוק בלבושא או במשכא או בשתיא או בערבא או בכל מאן דמשך מכתש סגירותא הוא ויתחזי לכהנא: ויחזי כהנא ית מכתשא ויסגר

ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. ἐὰν δὲ διαχέηται ἡ ἁφὴ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν τῷ δέρματι, κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν ποιηθῇ δέρματα ἐν τῇ ἐργασίᾳ, λέπρα ἔμμονός ἐστιν ἡ ἁφή, ἀκάθαρτός ἐστι. κατακαύσει τὸ ἱμάτιον, ἢ τὸν στήμονα, ἢ τὴν κρόκην, ἐν τοῖς ἐρέοις, ἢ ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, ἐν ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ ἡ ἁφή, ὅτι λέπρα ἔμμονός ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ἐὰν δὲ ἴδῃ ὁ ἱερεύς, καὶ μὴ διαχέηται ἡ ἁφὴ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, καὶ συντάξει ὁ ἱερεύς, καὶ πλυνεῖ ἐφ' οὗ ἐὰν ᾖ ἐπ' αὐτῷ ἡ ἁφή, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς μετὰ τὸ πλυθῆναι τὴν ἁφήν, καὶ ἥδε μὴ μετέβαλεν ἡ ἁφὴ τὴν ὄψιν αὐτῆς, καὶ ἡ ἁφὴ οὐ διαχεῖται, ἀκάθαρτόν ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ἐστήρισται ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὁ ἱερεύς, καὶ ᾖ ἀμαυρὰ ἡ ἁφὴ μετὰ τὸ πλυθῆναι αὐτό, ἀπορρήξει αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, ἢ ἀπὸ τοῦ δέρματος, ἢ ἀπὸ τοῦ στήμονος, ἢ ἀπὸ τῆς κρόκης. ἐὰν δὲ ὀφθῇ ἔτι ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, λέπρα ἐξανθοῦσά ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται ἐν ᾧ ἐστιν ἡ ἁφή,

sacerdos tactum septem dies: et videbit sacerdos tactum die septima. si autem diffusus fuerit tactus in veste: vel in stamine: vel in subtegmine vel in pelle: iuxta omnia quecumque facta fuerint pelles in operatione: lepra perseuerans est tactus: immundus est. comburet vestem: vel subtegmine: vel in laneis: vel in lineis: vel in omni vase pelliceo: in quo fuerit in ipso tactus: quia lepra perseuerans est: in igne comburetur. si autem viderit sacerdos: et non diffusus fuerit tactus in veste: vel in stamine: vel in subtegmine: vel in omni vase pelliceo: et precipiet sacerdos: et lauabit in quo fuerit in ipso tactus: et segregabit sacerdos tactum septem dies secundo. et videbit sacerdos postquam lotus fuerit tactus: et si autem non mutauerit tactus aspectum suum: et tactus non diffundit: immundum est: in igne comburetur. firmatum est in veste: vel in stamine: vel in subtegmine. et si viderit sacerdos: et fuerit obscurus tactus postquam lotum fuerit ipsum: rumpet illud a veste: vel a pelle: vel a stamine: vel a subtegmine. si autem apparuerit adhuc in veste: vel in stamine: vel in subtegmine: vel in omni vase pelliceo: lepra florens est: in igne comburetur in quo est tactus:

septem diebus: & die septimo rursus aspiciens si deprehenderit creuisse: lepra perseuerans est. pollutum iudicabit vestimentum: & omne in quo fuerit inuenta: & idcirco comburetur flammis. Quod si eam viderit non creuisse: precipiet: & lauabunt id in quo lepra est: recludetq; illud septẽ diebus aliis. Et cum viderit faciem quidem pristinã non reuersam: nec tñ creuisse leprã: immundũ iudicabit: & igne comburet: eo q̃ infusa sit in superficie vestimenti vel per totũ lepra. Sin autem obscurior fuerit locus lepre postq̃ vestis est lota: abrũpet eum & a solido diuidet. Quod si vltra apparuerit in his locis que prius immaculata erant: lepra volatilis & vaga debet igne comburi.

את הנגע שבעת ימים: וראה את הנגע ביום השביעי כי פשה הנגע בבגד או בשתי או בערב או בעור לכל אשר יעשה העור למלאכה צרעת ממארת הנגע טמא הוא: ושרף את הבגד או את השתי או את הערב בצמר או בפשתים או את כל כלי העור אשר יהיה בו הנגע כי צרעת ממארת הוא באש תשרף: ואם יראה הכהן והנה לא פשה הנגע בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור: וצוה הכהן וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו שבעת ימים שנית: וראה הכהן אחרי הכבס את הנגע והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא פשה טמא הוא באש תשרפנו פחתת הוא בקרחתו או בגבחתו: ואם ראה הכהן והנה כהה הנגע אחרי הכבס אתו וקרע אתו מן הבגד או מן העור או מן השתי או מן הערב: ואם תראה עוד בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור פרחת הוא באש תשרפנו את אשר בו הנגע:

Transla. Chal.

ית מכתשא שבעא יומין: ויחזי ית מכתשא ביומא שביעאה ארי אוסיף מכתשא בלבושא או בשתיא או בערבא או במשכא לכל דיתעבד משכא לעבידתא סגירות מחסרא מכתשא מסאב הוא: ויוקיד ית לבושא או ית שתיא או ית ערבא בעמרא או בכיתנא או ית כל מאן דמשך דיהי ביה מכתשא ארי סגירות מחסרא הוא בנורא תתוקד: ואם יחזי כהנא והא לא אוסיף מכתשא בלבושא או בשתיא או בערבא או בכל מאן דמשך: ויפקיד כהנא ויחוורון ית דביה מכתשא ויסגריניה שבעא יומין תנינות: ויחזי כהנא בתר דחוורו ית מכתשא והא לא שנא מכתשא מן כד הוה ומכתשא לא אוסיף מסאב הוא בנורא תוקדוניה תברא הוא בשחקותיה או בחדתותיה: ואם חזא כהנא והא עמא מכתשא בתר דחוורו יתיה ויבזע יתיה מן לבושא או מן משכא או מן שתיא או מן ערבא: ואם תתחזי עוד בלבושא או בשתיא או בערבא או בכל מן דמשך סגיא היא בנורא תוקדוניה ית דביה מכתשא:

Interp. chal.

eam septẽ diebus: videbitq; plagam in die septimo: et si creuit in veste vel in stamine aut in pelle aut in quocũq; quod ex pelle fit: lepre corrodẽtis est plaga: immũdus erit. Et cõburet vestem aut stamen aut subtegmen laneum aut lineum aut quãcunq; vestem pelliceam in quibus fuerit plaga: quia lepra corrodens est: igne comburetur. Et si viderit sacerdos q̃ nõ creuit plaga in vestimẽto aut in stamine vel subtegmine aut in omni veste pelliccea: iubebit sacerdos et lauabũt illud in quo fuerit plaga: et recludet illud septem diebus aliis. videbitq; sacerdos postquam lauerunt locũ plage: et si non est mutata plaga ab eo quod erat: neq; creuit plaga: immũdum erit: igni combures illud: corrosio enim est in vetustate sua vel in nouitate sua. Et si viderit sacerdos q̃ plaga est subobscura postquã lauerunt eam: abrumpet eam a vestimento aut de pelle aut de stamine aut de subtegmine. Et si vltra apparuerit in vestimento aut in stamine vel in subtegmine aut in quacunq; veste pellicea multiplicata est: igni combures illud in quo est plaga.

Primitiua chal.

Trāsla. B. Hiero.

Si cessauerit: lauabit aqua ea que pura sunt secūdo: & mūdabuntur. Ista est lex lepre vestimenti lanei & linei staminis atqz subtegminis oīsqz supellectilis pellicee: quō mūdari debeat vel cōtamiārī. Ca. 14.

Locutusqz est dñs ad moysen. dicēs. Hic est ritus leprosi qñ mundandus est. Adducetur ad sacerdotē. Qui egressus de castris: cū inuenerit lepram esse mundatam: precipiet ei qui purificatur vt offerat duos passeres viuos p se: quos vesci licitū ē: & lignū cedrinum vermiculumqz & hyssopū. Et vnū ex passeribus immolari iubebit in vase fictili super aquas viuentes: aliū autem viuum cum ligno cedrino & cocco & hyssopo tinget in sanguine passeris immolati: quo asperget illum qui mūdandus est septies vt iure purgetur: & dimittet passerē viuū: vt in agrū auolet. Cūqz lauerit homo vestimēta sua: radet omnes pilos corporis: & lauabitur aqua: purificatusqz ingredietur

אֶת בְּגָדָיו וְגִלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ
וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר וְאַחַר יָבוֹא

Interp. chal.

Uestis autem aut stamen aut subtegmen aut omnis vestis pellicea que lota fuerit et recesserit ab eis plaga: lauabitur secundo: et sic mundabitur. Hec est lex plage lepre vestis lanee aut linee aut staminis vel subtegminis aut omnis supellectilis pellicee: quomodo mundari debeat vel contaminari. Cap. 14.

Locutusqz est dominus ad moysen dicens. Hec est lex leprosi: in die emundationis sue adducetur ad sacerdotem: et egredietur sacerdos extra castra: et videbit sacerdos: et si sanata fuerit lepra leprosi: precipiet sacerdos vt tollant et qui mundandus est duos passeres viuos mundos: et lignum cedri et coccinum et hyssopum. Precipietqz sacerdos vt immolent passerem vnum in vase fictili super aquas fontis. Passerem autem viuum tollet et lignū cedrinum et coccinum et hyssopum. Et tinget ea et passerem viuū in sanguine passeris immolati super aquas fontis: et asperget septies super illum qui mundandus est a lepra: et mundabit eum: et dimittet passerem viuum super faciem agri. Lauabitqz ille qui mūdandus est vestimēta sua: et tondebit oēs pilos suos: et lauabit aqua: et sic mūdabit. Et postea ingredietur

Transla. Chal.

Trāsla. B. Hiero.

castra: ita dumtaxat vt maneat extra tabernaculū suū septē diebus: & die septima radet capillos capitis barbamqz & supercilia ac totius corporis pilos. Et lotis rursum vestib9 & corpore: die octauo sumet duos agnos immaculatos: & ouem anniculam absqz macula: & tres decimas simile in sacrificiū que cōspersa sit oleo: & seorsū olei sextariū. Cūqz sacerdos purificans hoīem statuerit eū & hec omnia corā domino in ostio tabernaculi testimonii: tollet agnum & offeret eum pro delicto oleiqz sextarium. Et oblatis ante dominum omnibus: immolabit agnum vbi solet immolari hostia pro peccato & holocaustū. i. in loco sācto. Sicut eī p pctō ita & p delicto ad sacerdotē ptinet hostia. Sctā sāctorū ē. Assumēsqz sacerdos de sanguiē hostie q̄ īmolata est pro delicto: pōet super extremū auricule dextre ei9 q mūdatur: & sup pollices man9 dextre & pedis: & de olei sextario mittet in manum suā sinistram: tingetqz digitum dextrum ī eo: & asperget

אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר
עַל כַּפּוֹ הַשְּׂמָאלִית וְהִזָּה מִן

Interp. chal.

castra: et manebit extra tabernaculū suum septem diebus. Eritqz in die septimo tondebit oēs capillos capitis sui et barbe sue et palpebras oculorū eius oēsqz pilos suos tondebit: et lauabit vestimēta sua: lauabitqz carnem suā aquis. et sic mundabitur. In die autem octauo sumet duos agnos integros et agnā vnam anniculā integrā. et tres decimas simile in munus: que cōspersa sit oleo et sextariū vnum olei. Et statuet sacerdos qui emūdat virū qui mundādus est et ea corā dño in ostio tabernaculi federis. Et tollet sacerdos agnū vnum et offeret illū pro delicto et olei sextariū: et eleuabit ea eleuatione coram dño. Immolabitqz agnum in loco in quo immolatur hostia pro peccato et holocaustum in loco sancto. quia sicut pro pctō ita est pro delicto: ad sacerdotē pertinet: sanctū sanctorū est. Tolletqz sacerdos de sanguine hostie pro delicto: et ponet sacerdos sup extremū auricule dextre ei9 qui mūdat et sup pollicē manus eius dextre et sup pollicē pedis eius dextri. Tolletqz sacerdos de sextario olei: et fundet super manū sacerdotis sinistrā. et tinget sacerdos digitum manus sue dextre in oleo qui est in manu eius sinistra: et asperget de

השמן באצבעו שבע פעמים לפני
יהוה: ומיתר השמן אשר על כפו
יתן הכהן על תנוך אזן המטהר
הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל
בהן רגלו הימנית על דם האשם:
והנותר בשמן אשר על כף הכהן
יתן על ראש המטהר וכפר עליו
הכהן לפני יהוה: ועשה הכהן
את החטאת וכפר על המטהר
מטמאתו ואחר ישחט את העלה:
והעלה הכהן את העלה ואת
המנחה המזבחה וכפר עליו הכהן
וטהר: ואם דל הוא ואין ידו
משגת ולקח כבש אחד אשם
לתנופה לכפר עליו ועשרון
סלת אחד בלול בשמן למנחה
ולג שמן: ושתי תרים או שני
בני יונה אשר תשיג ידו והיה
אחד חטאת והאחד עלה: והביא
אתם ביום השמיני לטהרתו
אל הכהן אל פתח אהל
מועד לפני יהוה: ולקח הכהן
את כבש האשם ואת לג
השמן והניף אתם הכהן
תנופה לפני יהוה: ושחט את כבש
האשם ולקח הכהן מדם האשם
ונתן על תנוך אזן המטהר

נזה · יתר · נתן · שחט · עלה · זבח · נשג · נוף · בלל · לוג שנה תור · בוא · שמן · יעד פתח · טהר

coram dño septies. Qđ ãt reliquũ ẽ olei in leua manu: fundet sup extremũ auricule dextre eius qui mũdatur: & super pollices manus ac pedis dextri: & sup sãguinẽ qui effusus ẽ p delicto: & super caput ei9. Rogabitq; pro eo coram domino: & faciet sacrificiũ pro peccato. Tunc immolabit holocaustum: & ponet illud in altari cum libamentis suis: & homo rite mundabitur. Quod si pauper ẽ: & non põt manus eius inuenire que dicta sunt pro delicto: assumet agnũ ad oblationẽ: vt roget p eo sacerdos: decimãq; ptẽ simile cõspse oleo in sacrificiũ: & olei sextariũ duosq; turtures siue duos pullos columbe: quorum vnus sit pro peccato: & alter in holocaustũ: offeretq; ea die octauo purificationis sue sacerdoti ad ostium tabernaculi testimonii coram domino. Qui suscipiens agnum pro delicto & sextarium olei: leuabit simul: immolatoq; agno de sanguine eius ponet super extremũ auricule dextre eius qui mundatur:

oleo digito suo corã dño. at reliquũ oleũ qđ ẽ in manu ei9: imponet sacerdos sup extremũ auricule ei9 q̃ mũdat dextre: et sup extremũ manus eius dextre: et sup extremũ pedis eius dextri: sup locũ sanguinis q̃ p delicto. at reliquũ oleum qđ sup manũ sacerdotis: iponet sacerdos sup caput mundati. et ppitiabit p eo sacerdos corã dño: et faciet sacerdos qđ p peccato: τ ppiciabit sacerdos pro q̃ mundat a pctõ suo. τ post hoc immolabit sacerdos holocaustũ: τ sacrificiũ offeret sup altari corã dño. τ ppitiabit pro eo sacerdos: τ mũdabitur. si ãt paup fuerit: τ man9 eius nõ inuenerit: accipiet agnũ vnũ i qđ deliquit in segregationẽ: vt ppiciet pro eo: τ decimã simile vnã cõspse in oleo in sacrificiũ: τ sextariũ olei vnũ: τ duos turtures: vel duos pullos colũbarum: quecũq; inuenerit man9 eius. τ erit vnus pro pctõ: τ vnus in holocaustũ: τ offeret hec die octaua: ad mũdandũ se ad sacerdotẽ: iuxta portã tabernaculi testimonij: corã dño. τ accipiẽs sacerdos agnũ q̃ pro delicto: τ sextariũ olei: imponet hec impositionẽ corã dño. τ immolabit agnũ q̃ delicti: τ accipiet sacerdos de sanguie ei9 q̃ p delicto: τ imponet sup extremũ auricule ei9 q̃ mũdat

τοῦ ἐλαίου τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ ἔναντι κυρίου. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ὂν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ, ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καθαρισθέντος, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τοῦ καθαριζομένου ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. καὶ μετὰ τοῦτο σφάξει ὁ ἱερεὺς τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ τὴν θυσίαν ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἔναντι κυρίου. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεύς, καὶ καθαρισθήσεται. ἐὰν δὲ πένηται, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ μὴ εὑρίσκῃ, λήψεται ἀμνὸν ἕνα εἰς ὃ ἐπλημμέλησεν εἰς ἀφαίρεμα, ὥστε ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ δέκατον σεμιδάλεως πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν, καὶ κοτύλην ἐλαίου μίαν, καὶ δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, ὅσα ἂν εὕρῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ. καὶ ἔσται ἡ μία περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἡ μία εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ προσοίσει αὐτὰ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, εἰς τὸ καθαρίσαι αὐτὸν πρὸς τὸν ἱερέα, ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ἔναντι κυρίου. καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τὸν τῆς πλημμελείας, καὶ τὴν κοτύλην τοῦ ἐλαίου, ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου. καὶ σφάξει τὸν ἀμνὸν τὸν τῆς πλημμελείας, καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου

ẽ.s.b. ẽ.11.d.

D

Primitiua chal.

Translã. Chal.

משחא באצבעיה שבע זמנין קדם יי: ומשאר משחא דעל ידיה יתן כהנא על רום
אודנא דמידכי דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על דמא
דאשמא: ודאשתאר במשחא דעל ידא דכהנא יתן על רישא דמדכי ויכפר עלוהי
כהנא קדם יי: ויעבד כהנא ית חטאתא ויכפר על דמידכי מסואבתיה ובתר כן יכוס ית
עלתא: ויסק כהנא ית עלתא וית מנחתא למדבחא ויכפר עלוהי כהנא וידכי: ואם
מסכן הוא ולית ידיה מדבקא ויסב אמר חד אשמא לארמא לכפרא עלוהי
ועשרונא סלתא חד דפיל במשחא למנחתא ולוגא דמשחא: ותרין שפנינין או תרין
בני יונה די תדביק ידיה ויהי חד חטאתא וחד עלתא: וייתי יתהון ביומא תמינאה
לדכותיה לות כהנא לתרע משכן זמנא קדם יי: ויסב כהנא ית אמרא דאשמא וית
לוגא דמשחא וירים יתהון כהנא ארמא קדם יי: ויכוס ית אמרא דאשמא ויסב
כהנא מדמא דאשמא ויתן על רום אודנא דמדכי

נתן · שאר ראש · כפר עבד סאב · עלה נסק דבח · דכה סכן דבק · נסב רום תרי · דבק הוה אחד · אתא תנא · דכה שכן רום · נכס נתן דכה

Interp. chal.

oleo digito suo septies corã dño. τ de reliquo oleo qđ est in manu ei9 ponet sacerdos sup extremũ auricule dextre eius q̃ mundat: τ sup pollicẽ manus ei9 dextre et sup pollicẽ pedis eius dextri: sup sanguinẽ hostie q̃ offert pro delicto. Et qđ reliquũ est de oleo qđ est sup manũ sacerdotis: ponet sup caput eius q̃ mundat. Et ppiciabit pro eo sacerdos corã dño. facietq; sacerdos hostiã pro pctõ: τ ppiciabit pro eo q̃ mũdat ab immũditia sua: τ postea imolabit holocaustũ. Et adolebit sacerdos holocaustũ τ munus in altari: et ppiciabit pro eo sacerdos: τ sic mũdabit. Et si paup est τ man9 eius nõ sufficit: tollet agnũ vnũ pro delicto: vt eleuet ad pictandũ p eo: τ decimã vnã simile cõsperse oleo pro munere: τ sextariũ olei τ duos turtures aut duos filios colũbe quos iuenerit manus eius. Et erit vnus pro pctõ τ vnus in holocaustũ. Et adducet eos in die octauo emũdatõis sue ad sacerdotẽ ad ostiũ tabernaculi federis corã dño. et tollet sacerdos agnũ q̃ offert pro delicto τ sextariũ olei: τ eleuabit ea sacerdos eleuatione corã dño. Immolabitq; agnũ pro delicto. Et tollet sacerdos de sanguine hostie pro delicto: τ ponet sup extremũ auricule dextre eius qui mundatur

dextre: τ sup extremũ manus eius dextre: τ sup extremũ pedis eius dextri. τ ab oleo effundet sacerdos sup manũ sacerdotis sinistrã: τ aspget sacerdos digito suo dextro ab oleo qđ in manu eius sinistra septies corã dño. τ imponet sacerdos ab oleo qđ est in manu sua sup extremũ auricule ei9 q̃ mũdat dextre: τ sup extremũ manus eius dextre: τ sup extremũ pedis eius dextri: in loco sanguinis q̃ pro delicto. at reliquũ oleũ qđ ẽ in manu sacerdotis: iponet sup caput mũdati: τ ppitiabit pro eo sacerdos corã dño. τ faciet vnũ de turturib9 vel de pullis colũbarum: sm qđ inuenit eius manus: vnũ pro pctõ: τ vnũ in holocaustũ cũ sacrificio. τ ppitiabit sacerdos p eo q̃ mũdat corã dño. hec lex in quo ẽ tact9 lepre: τ nõ inuenientis manu sua in mũdationẽ eius. τ locut9 est dñs ad moysen τ aarõ: dicẽs: cũ igressi fueritis in terrã chananeorum: quã ego do vobis i sorte: τ dabo tactũ lepre in domib9 terre possesse vre. τ ibit cuius ipsius domus: τ nũciabit sacerdoti: dicẽs: q̃si tactus visus ẽ mihi in domo. τ iubebit sacerdos euacuare domũ: anteq̃ ingrediatur sacerdos

τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ. καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου ἐπιχεεῖ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν χεῖρα τοῦ ἱερέως τὴν ἀριστεράν, καὶ ῥανεῖ ὁ ἱερεὺς τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ τῷ δεξιῷ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τῇ ἀριστερᾷ ἑπτάκις ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ, ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ὂν ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως, ἐπιθήσει ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καθαρισθέντος, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου. καὶ ποιήσει μίαν ἀπὸ τῶν τρυγόνων ἢ ἀπὸ τῶν νεοσσῶν τῶν περιστερῶν, καθότι εὗρεν αὐτοῦ ἡ χείρ, τὴν μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα σὺν τῇ θυσίᾳ. καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τοῦ καθαριζομένου ἔναντι κυρίου. οὗτος ὁ νόμος ἐν ᾧ ἐστιν ἁφὴ τῆς λέπρας, καὶ τοῦ μὴ εὑρίσκοντος τῇ χειρὶ αὐτοῦ εἰς τὸν καθαρισμὸν αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, ὡς ἂν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν ἐν κλήρῳ, καὶ δώσω ἁφὴν λέπρας ἐν ταῖς οἰκίαις τῆς γῆς τῆς ἐγκτήτου ὑμῶν. καὶ ἥξει τίνος αὐτοῦ ἡ οἰκία, καὶ ἀναγγελεῖ τῷ ἱερεῖ, λέγων, ὥσπερ ἁφὴ ἑώραταί μοι ἐν τῇ οἰκίᾳ. καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς ἀποσκευάσαι τὴν οἰκίαν, πρὸ τοῦ εἰσελθόντα τὸν ἱερέα

E

& super pollices man9 eius ac pedis dextri. Olei vero partem mittet in manum suam sinistram: in quo tingens digitũ dextre manus asperget septies contra dominum: tangetq; extremũ dextre auricule illius qui mũdatur: & pollices manus ac pedis dextri in loco sanguinis qui effusus est p delicto. Reliquam aũt ptẽ olei que est i sinistra manu: mittet super caput purificati: vt placet pro eo dominum: & turturem siue pullum columbe offeret vnum pro delicto: & alterum in holocaustũ cum libamentis suis. Hoc est sacrificium leprosi q hẽc nõ põt oĩa in emũdationẽ sui. Locutusq; est dñs ad moysen & aron dicens. Cũq; ingressi fueritis terram chanaan: quã ego dabo vobis i possessionẽ: si fuerit plaga lepre in edibus: ibit cuius est domus nũcians sacerdoti & dicet. Quasi plaga lepre videtur mihi eẽ i domo mea. At ille p̃cipiet vt efferãtur vniuersa de domo priusq̃ ingrediatur eã:

הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל
בהן רגלו הימנית: ומן השמן יצק
הכהן על כף הכהן השמאלית:
והזה הכהן באצבעו הימנית מן
השמן אשר על כפו השמאלית
שבע פעמים לפני יהוה: ונתן
הכהן מן השמן אשר על כפו על
תנוך אזן המטהר הימנית ועל
בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו
הימנית על מקום דם האשם:
והנותר מן השמן אשר על כף
הכהן יתן על ראש המטהר לכפר
עליו לפני יהוה: ועשה את האחד
מן התרים או מן בני היונה
מאשר תשיג ידו: את אשר
תשיג ידו את האחד חטאת ואת
האחד עלה על המנחה וכפר
הכהן על המטהר לפני יהוה: זאת
תורת אשר בו נגע צרעת אשר
לא תשיג ידו בטהרתו: וידבר
יהוה אל משה ואל אהרן לאמר:
כי תבאו אל ארץ כנען אשר
אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע
צרעת בבית ארץ אחזתכם: ובא
אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר
כנגע נראה לי בבית: וצוה הכהן
ופנו את הבית בטרם יבא הכהן

נזה צבע · קום · יתר · נתן · נשג · ירה · דבר · בוא · נתן · נגד · ראה · פנה

Transla. Chal.

דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא: ומן משחא יריק כהנא על
ידא דכהנא שמאליתא: וידי כהנא באצבעיה דימינא מן משחא דעל ידיה
שמאליתא שבע זמנין קדם יי: ויתן כהנא מן משחא דעל ידיה על רום אודנא דמדכי
דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על אתר דמא דאשמא:
ודישתאר מן משחא דעל ידא דכהנא יתן על רישא דמדכי לכפרא עלוהי קדם יי:
ויעביד ית חד מן שפניניא או מן בני יונה מדתדביק ידיה: ית דתדביק ידיה ית חד
חטאתא וית חד עלתא על מנחתא ויכפר כהנא על דמדכי קדם יי: דא אוריתא
דביה מכתש סגירו דלא תדביק ידיה בדכותיה: ומליל יי עם משה ועם אהרן
למימר: ארי תיעלון לארעא דכנען דאנא יהיב לכון לאחסנא ואתן מכתש סגירו
בבית ארע אחסנתכון: וייתי דדיליה ביתא ויחוי לכהנא למימר כמכתשא אתחזי
לי בביתא: ויפקיד כהנא ויפנון ית ביתא עד לא יעול כהנא

Interp. chal.

et sup pollicẽ manus eius dextre τ sup pollicẽ pedis eius dextri: τ de oleo fundet sacerdos sup manũ sinistrã suã. Et asperget sacerdos digito suo man9 dextre de oleo qđ est in manu sinistra eius septies corã dño. Ponetq; sacerdos de oleo qđ est in manu eius sup extremũ auricule dextre eius qui mũdatur τ sup pollicem manus eius dextre τ sup pollicẽ pedis eius dextri in loco sanguinis qui effusus est pro delicto. qđ aũt reliquũ est de oleo qđ est sup manũ sacerdotis ponet sup caput eius qui mundatur: ad propiciandũ pro eo corã dño. Facietq; vnũ de turturibus aut de filijs columbe quẽ inuenerit manus eius vnũ pro pctõ τ vnũ in holocaustũ sup munus. Propiciabitq; sacerdos p eo qui mũdatur corã dño. Hec est lex eius in quo est plaga lepre cuius manus nõ inuenit ad mundationẽ suam. Locutusq; est dñs cum moyse τ aaron dicens. Quando ingressi fueritis terrã chanaan quã ego dabo vobis in possessionẽ: τ dedero plagam lepre in domo terre possessionis vre: veniet ille cuius est domus et nũciabit sacerdoti dicens. Quasi plaga visa est mihi in domo. Precipietq; sacerdos vt efferãtur omnia que sunt in domo: anteq̃ ingrediatur sacerdos

Primitiua chal.

ריק · ידד צבע · שאר נתן ראש · עבד דבק אחד · עלה · כתש דכה · אמר עול חסן · נתן אתא חוה · חזה פקד פנה

& videat vtrum leprosa sit: ne immũda fiant omnia que in domo sunt. Intrabitq; postea vt consideret lepram domus. & cum viderit in parietibus illius quasi valliculas pallore siue rubore deformes & humiliores superficie reliqua: egredietur ostium domus: & statim claudet illam septem diebus: reuersusq; die septimo considerabit eam. Si inuenerit creuisse lepram: iubebit erui lapides in quibus lepra est & proiici eos extra ciuitatem in locum immundum. domum autem ipsam radi intrinsecus per circuitum & spargi puluerem rasure extra vrbem in locum immundum lapidesq; alios reponi pro his qui ablati fuerant: & luto alio liniri domum. Si autem postq; eruti sunt lapides & puluis elatus & alia terra lita: ingressus sacerdos viderit reuersam lepram & parietes respersos maculis: lepra est perseuerans & immunda domus: quam statim destruent: & lapides eius ac ligna atq; vniuersum puluerem proiicient extra oppidum in locum immũdũ. Qui intrauerit

ad videndũ tactũ: et nõ immũda fiant q̃cũq; fuerit in domo. et post hec ingredietur sacerdos ad cõsiderãdũ domũ: et videbit tactũ: et ecce tactus in parietibus domus cõcauitates viridantes vel rubescẽtes: et aspectus eaꝝ humilior parietibus: et egrediẽs sacerdos de domo in hostiũ domus: et segregabit sacerdos domũ septẽ dies. et redibit sacerdos die septima: et videbit domũ: et ecce diffusus ẽ tactus in parietibus domus: et iubebit sacerdos: et eruẽt lapides in qb9 est tactus. et eiicient ipsos extra ciuitatẽ in locũ immũdũ. et domũ radẽt intrinsecus in circuitu: et effundẽt puluerẽ rasum extra ciuitatẽ in locũ immũdũ. et accipiẽt lapides politos alios: et ponẽt pro lapidibus. et puluerẽ aliũ accipiẽt: et linient domũ. Si aũt superuenerit iteꝝ tactus: et ortus fuerit in domo postq; eruerũt lapides: et postq; rasa fuit domus: et postquã linita fuerit: et ingredietur sacerdos: et videbit si diffusus ẽ tactus in domo: lepra pseuerãs est in domo: immũda est. et destruẽt domũ: et ligna eius: et lapides eius: et oẽm puluerẽ domus eferẽt extra ciuitatẽ in locũ immũdũ. et ingressus

Pritiua chal. Interp. chal.

ad videndam plagam et non contaminentur omnia que in domo sunt: et postea intrabit sacerdos ad videndam domum. videbitq; plagam: et si quidez plaga fuerit in parietibus domus: quasi vallicule pallide aut subrufe et aspectus earum fuerit humilior pariete: egredietur sacerdos de domo ad ostium domus: et claudet domum septem diebus. Reuertetur q; sacerdos in die septimo: et si viderit creuisse plagam in parietibus domus: iubebit sacerdos et eruent lapides in quibus fuerit plaga: et proiicient eos extra ciuitatem in locũ immundũ. Domum autẽ radent intrinsecus per circuitum: et proiicient puluerem quem raserunt extra ciuitatem in locũ immũdũ: tollentq; alios lapides et inducent eos in locum lapidum priorum: et alius puluis sumatur et liniatur domus. Et si reuersa fuerit plaga et creuerit in domo: postquã eruerit lapides et postquã raserunt domũ et postq; linita est: ingredietur sacerdos: et si viderit creuisse plagam in domo: lepra corrosiua est in domo: immunda erit. Et diruent domum: lapides eius et ligna eius: et omnẽ puluerem domus educent extra ciuitatem in locum immundum. Et quicunq; intrauerit

Transla. Chal.

in domũ oẽs dies: qb9 segregata est: immũdus erit vsq; ad vesperã. et dormiẽs in domo: lauabit vestes suas: et immũdus erit vsq; ad vesperã. et comedẽs in domo: lauabit vestes suas. Si aũt veniẽs ingressus fuerit sacerdos: et viderit: et ecce nõ diffusus ẽ tactus in domo postquã linita fuerit domus: et mũdabit sacerdos domũ: qz sanatus ẽ tactus. et accipiet ad purificãdũ domũ: duas auiculas viuas: et lignũ cedrinũ: et retortũ coccinũ: et hyssopũ. et immolabit auiculã vnã in vase fictili in aqua viuẽti: et accipiet lignũ cedrinũ: et retortũ coccinũ: et hyssopũ: et auiculã viuẽtẽ: et tinget ea in sanguine auicule immolate in aqua viua: et aspget in ipis sup domũ septies: et purificabit domũ in sanguine auicule: et in aqua viua: et in auicula viuẽte: et in ligno cedrino, et in hyssopo: et in retorto coccino. et dimittet auiculã viuẽtẽ extra ciuitatẽ in cãpũ. et ppitiabit pro domo: et mũdabitur. hec lex iuxta oẽm tactũ lepre: et fractionis: et lepre vestis: et domꝰ: et cicatricis: et significatiõis: et splẽdoris: vt declaretur qua die immũdũ: et qua die mundũ erit. hec lex lepre. Ca. 15.
Et locutus ẽ dñs ad moysen et aarõ: dicẽs loquere

domum quando clausa est: immũdus erit vsq; ad vesperũ: & q dormierit i ea & comederit quippiam lauabit vestimẽta sua. Quod si introiens sacerdos viderit leprã non creuisse in domo: postq; denuo lita fuerit: purificabit eam reddita sanitate. & in purificatione eius sumet duos passeres lignũq; cedrinum & vermiculum atq; hyssopũ: & immolato vno passere in vase fictili super aquas viuas: tollet lignum cedrinũ & hyssopum & coccum & passerem viuum: & tinget oia in sanguine passeris immolati atq; i aqs viuẽtibus: & asperget domũ septies: purificabitq; eam tam in sanguine passeris quã i aquis viuentibus: & in passere viuo lignoq; cedrino & hyssopo atq; vermiculo. Cumq; dimiserit passerem auolare in agrum libere: orabit pro domo & iure mũdabitur. Ista est lex ois lep & pcussure: lepre vestium & domos: cicatricis & erũpentiũ papularũ lucẽtis macle & i varias spẽs coloribꝰ imutatis vt possit scire quo tẽpore mũdũ qd vł immũdũ sit.

Locutusq; est Ca.15. dñs ad moysẽ & aaron: dicẽs. Loquimini

Ca.xv.

Transla. Chal.

Interp. chal. Pritiua chal.

domum omnibus diebus quibus clausa est erit immundus vsq; ad vesperam: et qui dormierit in domo: lauabit vestimenta sua: et qui comederit in domo lauabit vestimenta sua. Et si introiens intrauerit sacerdos et viderit: et ecce non creuit plaga in domo postq; linita fuerit domus: mundabit sacerdos domũ: quia sanata est plaga. Tollaturq; in emundatione domus duo passeres et lignum cedrinum et coccinum et hyssopum. Immolabitq; passerem vnum in vase fictili super aquas fontis: et tollet lignum cedrinum et hyssopum et coccinum et passerem viuum: et tinget ea in sanguine passeris immolati et in aquis fontis: et asperget domum septies. Purificabitq; domum in sanguine passeris et in aquis fontis et in passere viuo et in ligno cedrino et in hyssopo et in coccino. et dimittet passerem viuũ extra vrbem sup faciem agri. et expiabit domũ: et mũdabitur. Ista est lex omnis plage lepre et lepre capitis et vestis et domus et macule diuersi coloris et pustule et lucentis macule: et ad docendum qua die contaminanda est et qua die mundanda est. Ista est lex lepre. Ca.15.
Locutusq; est dñs cũ moyse et aarõ dicẽs. Loquimini

Ter. Heb.

אל בני ישראל ואמרתם אלהם
איש איש כי יהיה זב מבשרו זובו
טמא הוא: וזאת תהיה טמאתו
בזובו רר בשרו את זובו או
החתים בשרו מזובו טמאתו
הוא: כל המשכב אשר ישכב עליו
הזב יטמא וכל הכלי אשר ישב
עליו יטמא: ואיש אשר יגע
במשכבו יכבס בגדיו ורחץ במים
וטמא עד הערב: והישב על
הכלי אשר ישב עליו הזב יכבס
בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב:
והנגע בבשר הזב יכבס בגדיו
ורחץ במים וטמא עד הערב: וכי
ירק הזב בטהור וכבס בגדיו
ורחץ במים וטמא עד הערב: וכל
המרכב אשר ירכב עליו הזב
יטמא: וכל הנגע בכל אשר יהיה
תחתיו יטמא עד הערב והנושא
אותם יכבס בגדיו ורחץ במים
וטמא עד הערב: וכל אשר יגע בו
הזב וידיו לא שטף במים וכבס
בגדיו ורחץ במים וטמא עד
הערב: וכלי חרש אשר יגע בו
הזב ישבר וכל כלי עץ ישטף
במים: וכי יטהר הזב מזובו
וספר לו שבעת ימים לטהרתו

Trãsla. B. Hiero.

filiis israel: & dicite eis. Vir qui patitur fluxũ seminis: immundus erit: & tũc iudicabitur huic vicio subiacere: cũ p singula momenta adheserit carni eius: atq; concreuerit fedus humor. Omne stratum ĩ quo dormierit immundum erit: & vbicunq; sederit. Si quis hominum tetigerit lectũ eius: lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aq̃ imũdus erit vsq; ad vesperũ. Si sederit vbi ille sederat: & ip̃e lauabit vestimẽta sua: & lot⁹ aqua immundus erit vsq; ad vesperã. Qui tetigerit carnẽ eius: lauabit vestimẽta sua: & ipse lotus aqua imũd⁹ erit vsq; ad vesperã. Si saliuã huiuscemodi hõ iecerit sup eũ qui mundus est: lauabit vestimẽta sua: & lotus aqua immũdus erit vsq; ad vesperũ. Sagma sup qđ sederit: ĩmũdũ erit & qcquid sub eo fuerit q fluxũ semis patitur: pollutũ erit vsq; ad vesperũ. Qui portauerit horũ aliquid: lauabit vestimẽta sua: & ipse lotus aqua immũdus erit vsq; ad vesperũ. Oĩs quẽ tetigerit q talis ẽ nõ lotis añ mãibus: lauabit vestimẽta sua & lotus aq̃ ĩmũdus erit vsq; ad vesperum. Vas fictile qđ tetigerit cõfrigetur: vas ãt ligneũ lauabitur aq̃. Si sanatus fuerit q huiuscemõi sustĩet passionẽ: nũerabit septem dies p⁹ emũdationẽ sui.

Interp. chal.

cũ filiis israel ꝛ dicetis eis: vir vir qñ fluxerit de carne eius fluxus seminis: immund⁹ erit. ꝛ hec erit immũditia eius in fluxu suo: qñ liq̃ns humor fluit de carne ei⁹ aut qñ densus adheret carni eius: immũditia ei⁹ est. Omñe stratũ ĩ quo cubuerit q̃ fluxũ seminis patit̃: erit immũdũ: ꝛ oẽ vas in q̃ sederit erit immũdũ. Et vir q̃ tetigerit stratũ ei⁹: lauabit vestimẽta sua: ꝛ lauabit̃ aq̃s: ꝛ erit immũdus vsq; ad vesperã. et q̃cũq; sederit sup vas sup q̃ sederit ille q̃ fluxũ patit̃: lauabit vestimẽta sua: et lauabit̃ aq̃s: ꝛ erit immũdus vsq; ad vesperã. ꝛ q̃ tetigerit carnẽ illi⁹ q̃ fluxũ patit̃: lauabit vestimẽta sua: ꝛ lauabit̃ aq̃s: ꝛ erit immũd⁹ vsq; ad vesperã. Et qñ spuerit ille q̃ fluxũ patit̃ sup eũ q̃ mũdus ẽ: lauabit vestimẽta sua ꝛ lauabit̃ aq̃s ꝛ erit immũd⁹ vsq; ad vespã. ꝛ oĩs equitatura sup quã eq̃tauerit ille qui fluxũ patit̃: erit immũda. Et oĩs q̃ tetigerit oẽ qđ sub eo fuerit: erit immũdus vsq; ad vesperã. Et q̃ portauerit illđ lauabit vestimẽta sua: ꝛ lauabit̃ aq̃s: ꝛ erit immũdus vsq; ad vespã. Et oĩs quẽ tetigerit ille q̃ fluxũ patit̃: ꝛ man⁹ suas nõ abluerat aq̃s: lauabit vestimẽta sua: ꝛ lauabit̃ aq̃s: et erit immũdus vsq; ad vesperã. Uas aũt fictile qđ tetigerit ille q̃ patit̃ fluxũ: cõfringet̃. ꝛ oẽ vas ligneũ abluet̃ aquis. Et qñ ille q̃ fluxũ patitur mũdatus fuerit a fluxu suo: numerabũtur ei septẽ dies ab emũdatiõe sua.

Trãsla. B. Hiero.

& lotis vestibus & toto corpore in aquis viuentibus erit mũdus. Die autẽ octauo sumet duos turtures aut duos pullos columbe: & veniet ĩ cõspectu dñi ad ostium tabernaculi testimonii: dabitq; eos sacerdoti. Qui faciet vnũ p pctõ & alterum in holocaustũ: rogabitq; p eo corã dño vt emũdetur a fluxu seminis sui. Vir de quo egredictur semẽ coitus: lauabit aqua oẽ corpus suum; & imũdus erit vsq; ad vesperũ. Vestem & pellem quã habuerit: lauabit aqua: & imunda erit vsq; ad vesperum. Mulier cum qua coierit: lauabitur aq̃ & imũda erit vsq; ad vespũ. Mulier q̃ redeũte mẽse patitur fluxum sanguinis: septem diebus separabitur. Oĩs qui tetigerit eam immundus erit vsq; ad vesperũ: & locus ĩ quo dormierit vel sederit diebus sepationis sue: polluetur. Qui tetigerit lectũ suũ lauabit vestimẽta sua & ip̃e lotus aq̃ imũdus erit vsq; ad vesperum. Oẽ vas super quod illa sederit quisquis attigerit: lauabit vestimẽta sua: & ip̃e lotus aq̃ pollutus erit vsq; ad vesperum.

Ter. Heb.

וכבס בגדיו ורחץ בשרו במים
חיים וטהר: וביום השמיני יקח
לו שתי תרים או שני בני יונה
ובא לפני יהוה אל פתח אהל
מועד ונתנם אל הכהן: ועשה
אתם הכהן אחד חטאת והאחד
עלה וכפר עליו הכהן לפני יהוה
מזובו: ואיש כי תצא ממנו שכבת
זרע ורחץ במים את כל בשרו
וטמא עד הערב: וכל בגד וכל
עור אשר יהיה עליו שכבת
זרע וכבס במים וטמא עד
הערב: ואשה אשר ישכב
איש אתה שכבת זרע ורחצו
במים וטמאו עד הערב: ואשה כי
תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה
שבעת ימים תהיה בנדתה
וכל הנגע בה יטמא עד
הערב: וכל אשר תשכב עליו
בנדתה יטמא וכל אשר תשב
עליו יטמא: וכל הנגע במשכבה
יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא
עד הערב: וכל הנגע בכל כלי
אשר תשב עליו יכבס בגדיו
ורחץ במים וטמא עד הערב:
ואם על המשכב הוא או על
הכלי אשר הוא ישבת עליו

Interp. chal.

Et lauabit vestimenta sua: lauabitq; carnẽ suã aquis fontis: ꝛ sic mũdabitur. In die aũt octauo sumet sibi duos turtures aut duos filios columbe: ꝛ adducet in cõspectu dñi ad ostium tabernaculi federis. Dabitq; eos sacerdoti: ꝛ faciet sacerdos vnũ ex eis pro pctõ et vnũ in holocaustũ: ꝛ propiciabit pro eo sacerdos corã dño a fluxu suo. Uir aũt de quo egreditur semẽ coitus lauabit aquis oẽm carnẽ suã: ꝛ erit immũdus vsq; ad vesperã. Oĩs aũt vestis ꝛ oĩs pellis sup qua fuerit semen coitus lauabit̃ aquis: ꝛ erit immũda vsq; ad vesperã. Mulier aũt cuz q̃ vir cubuerit coitu semis: vterq; lauabitur aquis: ꝛ erunt immũdi vsq; ad vesperã. Mulier aũt q̃ patit̃ fluxũ sanguinis ĩ carne sua: septẽ diebus erit q̃sĩ mẽstruata. Et oĩs q̃ tetigerit eam erit immũdus vsq; ad vesperã. Et oĩs q̃ cubuerit cũ ea in mẽstruo suo erit immũdus. Et omñe sup quod sederit erit immundũ. Et oĩs q̃ tetigerit stratuz eius lauabit vestimẽta sua: ꝛ lauabitur aquis: ꝛ erit immundus vsq; ad vesperã. Et oĩs qui tetigerit omne vas sup qđ sederit: lauabit vestimenta sua: ꝛ lauabitur aquis: ꝛ erit immundus vsq; ad vesperam. Et si cubuerit ille in strato vel in vase in quo ipsa sedit:

Text. Heb.

בנגעו בו יטמא עד הערב: ואם
שכב ישכב איש אתה ותהי
נדתה עליו וטמא שבעת ימים
וכל המשכב אשר ישכב עליו
יטמא: ואשה כי יזוב זוב דמה
ימים רבים בלא עת נדתה או
כי תזוב על נדתה כל ימי זוב
טמאתה כימי נדתה תהיה טמאה
הוא: כל המשכב אשר תשכב
עליו כל ימי זובה כמשכב נדתה
יהיה לה וכל הכלי אשר תשב
עליו טמא יהיה כטמאת נדתה:
וכל הנוגע בם יטמא וכבס בגדיו
ורחץ במים וטמא עד הערב: ואם
טהרה מזובה וספרה לה שבעת
ימים ואחר תטהר: וביום השמיני
תקח לה שתי תרים או שני בני
יונה והביאה אותם אל הכהן אל
פתח אהל מועד: ועשה הכהן את
האחד חטאת ואת האחד עלה
וכפר עליה הכהן לפני יהוה מזוב
טמאתה: והזרתם את בני
ישראל מטמאתם ולא ימתו
בטמאתם בטמאם את משכני
אשר בתוכם: זאת תורת הזב
ואשר תצא ממנו שכבת זרע
לטמאה בה: והדוה בנדתה והזב

Trãsla. B. Hiero.

Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis: immundus erit septem diebus: & omne stratum in quo dormierit polluetur. Mulier que patitur multis diebus fluxum sanguinis non in tempore menstruali: vel que post menstruum sanguine fluere non cessat: quamdiu subiacet huic passioni: immunda erit quasi sit in tempore menstruo. Omne stratum in quo dormierit & vas in quo sederit: pollutum erit. Quicunque tetigerit ea: lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua immundus erit vsque ad vesperum. Si steterit sanguis & fluere cessauerit: numerabit septem dies purificationis sue: & die octauo offeret pro se sacerdoti duos turtures: aut duos pullos columbarum ad ostium tabernaculi testimonii: qui vnum faciet pro peccato & alterum in holocaustum: rogabitque pro ea coram domino: & pro fluxu immundicie eius. Docebitis ergo filios israel vt caueant immundicias: & non moriatur in sordibus suis: cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis: & que polluitur coitu: & que menstruis temporibus separatur: vel que fluxu

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

cum tangit ipse illam: immundus erit vsque ad vesperam.
ἐν τῷ ἅπτεσθαι αὐτὸν αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.
si autem cubatione dormierit quis cum ea: et fuerit immundicia eius super eum: immundus erit septem dies. et omnis lectus in quo dormierit in eo: immundus erit.
ἐὰν δὲ κοίτῃ κοιμηθῇ τις μετ᾽ αὐτῆς, καὶ γένηται ἡ ἀκαθαρσία αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτῷ, ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ πᾶσα κοίτη ἐφ᾽ ἧ ἂν κοιμηθῇ ἐπ᾽ αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται.

et mulier si fluxerit fluxu sanguinis sui dies plures: non in tempore menstrui sui: si et fluxerit post menstruum suum: omnes dies fluxus immunditie eius: sicut dies menstrui sui: erit immunda. et omnis lectus in quo dormierit in eo omnes dies fluxus eius: iuxta lectum menstrui eius erit illi. et omne vas in quo sederit super illud: immundum erit: iuxta immunditiam menstrui sui. et omnis tangens eam: immundus erit: et lauabit vestes suas: et lauabit aqua: et immundus erit vsque ad vesperam. si autem purgata fuerit a fluxu suo: et numerabit sibi septem dies: et post hec mundabit. et die octaua accipiet sibi duos turtures: vel duos pullos columbarum: et feret ea ad sacerdotem ad hostium tabernaculi testimonii. et faciet sacerdos vnum pro peccato: et vnum in holocaustum. et propitiabit pro ea sacerdos coram domino a fluxu immunditie eius. et cautos facietis filios israel ab immunditijs suis. et non morietur ob immunditiam suam: cum polluerint ipsi tabernaculum meum quod in ipsis. hec lex seminiflui. et si alicui exierit ex ipso cubatio seminis: vt polluatur in ipso: et sanguiniflue in menstruo eius: et seminifluus

καὶ γυνὴ ἐὰν ῥέῃ ῥύσει αἵματος αὐτῆς ἡμέρας πλείους, οὐκ ἐν καιρῷ τῆς ἀφέδρου αὐτῆς, ἐὰν καὶ ῥέῃ μετὰ τὴν ἄφεδρον αὐτῆς, πᾶσαι αἱ ἡμέραι ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς, καθάπερ αἱ ἡμέραι τῆς ἀφέδρου αὐτῆς, ἔσται ἀκάθαρτος. καὶ πᾶσα κοίτη ἐφ᾽ ἣν ἂν κοιμηθῇ ἐπ᾽ αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ῥύσεως αὐτῆς, κατὰ τὴν κοίτην τῆς ἀφέδρου αὐτῆς ἔσται αὐτῇ. καὶ πᾶν σκεῦος ἐφ᾽ ὧ ἂν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσται, κατὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ἀφέδρου αὐτῆς. καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ἐὰν δὲ καθαρισθῇ ἀπὸ τῆς ῥύσεως αὐτῆς, καὶ ἐξαριθμήσεται αὐτῇ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα καθαρισθήσεται. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψεται ἑαυτῇ δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει αὐτὰ πρὸς τὸν ἱερέα ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωσιν. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου ἀπὸ ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς. καὶ εὐλαβεῖς ποιήσετε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν. καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν, ἐν τῷ μιαίνειν αὐτοὺς τὴν σκηνήν μου τὴν ἐν αὐτοῖς. οὗτος ὁ νόμος τοῦ γονοῤῥυοῦς. καὶ ἐάν τινι ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, ὥστε μιανθῆναι ἐν αὐτῇ, καὶ τῇ αἱμοῤῥοούσῃ ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς, καὶ ὁ γονοῤῥυὴς

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

in fluxu eius masculo vel femine. et viro: si dormierit cum menstruata.
ἐν τῇ ῥύσει αὐτοῦ τῷ ἄρσενι ἢ τῇ θηλείᾳ. καὶ τῷ ἀνδρί, ἐὰν κοιμηθῇ μετὰ ἀποκαθημένης.

Ca.16.

Et locutus est dominus ad moysen postquam mortui sunt duo filij aaron quando obtulerunt ipsi ignem alienum coram domino: et mortui fuerunt. et dixit dominus ad moysen: loquere ad aaron fratrem tuum: et non intret omni hora in sanctuarium quod interius velo in faciem propitiatorij: quod est super arca testimonij: et non moriemini. in enim nube apparebo in propitiatorio: sic ingredietur aaron in sanctuarium: in vitulo ex bobus pro peccato et ariete in holocaustum: et tunicam lineam sanctificatam induet: et feminale lineum erit in corpore eius: et zona linea cinget: et cidarim lineam circumponet: vestes sancte sunt. et lauabit aqua omne corpus suum. et vestiet eas. et a multitudine filiorum israel accipiet duos hircos ex capris pro peccato: et arietem vnum in holocaustum: et adducet aaron vitulum qui pro peccato suo: et propitiabit pro se et domo sua. et accipiet duos hircos: et constituet eos coram domino iuxta hostium tabernaculi testimonij. et imponet aaron super duos hircos sortes: sortem vnam domino: et sortem vnam emissario. et adducet aaron hircum super quem superuenit super eum sors domini. et faciet pro peccato. et hircum super quem

Α
δ.10.α

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν μετὰ τὸ τελευτῆσαι τοὺς δύο υἱοὺς ἀαρὼν ἐν τῷ προσφέρειν αὐτοὺς πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυρίου, καὶ ἐτελεύτησαν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λάλησον πρὸς ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ μὴ εἰσπορευέσθω πᾶσαν ὥραν εἰς τὸ ἅγιον τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐκ ἀποθανεῖτε. ἐν γὰρ νεφέλῃ ὀφθήσομαι ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου, οὕτως εἰσελεύσεται ἀαρὼν εἰς τὸ ἅγιον, ἐν μόσχῳ ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας καὶ κριῷ εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ χιτῶνα λινοῦν ἡγιασμένον ἐνδύσεται, καὶ περισκέλιον λινοῦν ἔσται ἐπὶ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ,

Β

καὶ ζώνῃ λινῇ ζώσεται, καὶ κίδαριν λινῆν περιθήσεται, ἱμάτια ἅγιά ἐστι. καὶ λούσεται ὕδατι πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ. καὶ ἐνδύσεται αὐτά. καὶ παρὰ τῆς συναγωγῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ λήψεται δύο χιμάρους ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν ἕνα εἰς ὁλοκάρπωμα, καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ ἁμαρτίας τὸν ἑαυτοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καὶ λήψεται τοὺς δύο χιμάρους, καὶ παραστήσει αὐτοὺς ἔναντι κυρίου παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσει ἀαρὼν ἐπὶ τοὺς δύο χιμάρους κλήρους, κλῆρον ἕνα τῷ κυρίῳ, καὶ κλῆρον ἕνα τῷ ἀποπομπαίῳ. καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν χίμαρον, ἐφ᾽ ὃν ἐπῆλθεν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ κλῆρος τῷ κυρίῳ. καὶ ποιήσει περὶ ἁμαρτίας. καὶ τὸν χίμαρον, ἐφ᾽ ὃν

Trãsla. B. Hiero.

fluit sanguine: & hominis qui dormierit cum ea.

Ca.16.

Locutusque est dominus ad Moysen post mortem duorum filiorum aaron: quando offerentes ignem alienum interfecti sunt. Et precepit ei dicens. Loquere ad aaron fratrem tuum ne omni tempore ingrediatur sanctuarium: quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur arca: vt non moriatur: quia in nube apparebo super oraculum: nisi hec ante fecerit. Vitulum pro peccato offeret & arietem in holocaustum. tunica linea vestietur: feminalibus lineis verenda celabit. Accingetur zona linea. cidarim lineam imponet capiti. Hec enim vestimenta sunt sancta: quibus cunctis cum lotus fuerit induetur. Suscipietque ab vniuersa multitudine filiorum israel duos hircos pro peccato & vnum arietem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum: & orauerit pro se & pro domo sua: duos hircos stare faciet coram domino in ostio tabernaculi testimonii. mittensque super vtrumque sortem: vnam domino & alteram capro emissario. cuius exierit sors domino: offeret illum pro peccato. cuius autem

Text. Heb.

את זובו לזכר ולנקבה ולאיש
אשר ישכב עם טמאה:

Ca.xvi.

וידבר יהוה אל משה אחרי מות
שני בני אהרן בקרבתם לפני
יהוה וימתו: ויאמר יהוה אל
משה דבר אל אהרן אחיך
ואל יבא בכל עת אל הקדש
מבית לפרכת אל פני הכפרת
אשר על הארן ולא ימות כי
בענן אראה על הכפרת: בזאת
יבא אהרן אל הקדש בפר בן
בקר לחטאת ואיל לעלה: כתנת
בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו
על בשרו ובאבנט בד יחגר
ובמצנפת בד יצנף בגדי קדש
הם ורחץ במים את בשרו
ולבשם: ומאת עדת בני ישראל
יקח שני שעירי עזים לחטאת
ואיל אחד לעלה: והקריב אהרן
את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו
ובעד ביתו: ולקח את שני השעירם
והעמיד אתם לפני יהוה פתח אהל
מועד: ונתן אהרן על שני השעירם
גרלות גורל אחד ליהוה וגורל אחד
לעזאזל: והקריב אהרן את השעיר
אשר עלה עליו הגורל ליהוה
ועשהו חטאת: והשעיר אשר

Primitiua chal.

Interp. chal.

cum tetigerit illud immundus erit vsque ad vesperam. Et si cubans cubuerit vir cum ea et menstruum eius fuerit in ea: erit immundus septem diebus. Et omne stratum super quod cubuerit erit immundum. Et mulier cuius sanguis fluxerit diebus multis preter tempus menstrui sui: vel quando fluxerit post menstruum suum: cunctis diebus quibus fluxerit immunditia eius: sicut in diebus menstrui sui erit immunda. Omne stratum in quo cubuerit omnibus diebus fluxus sui: quasi stratum menstrui sui erit. Et omne vas in quo sederit immundum erit quasi immunditia menstrui sui: et omnis qui tetigerit illud erit immundus: et lauabit vestimenta sua: lauabiturque aquis: et erit immundus vsque ad vesperam. Si autem mundata fuerit a fluxu suo: numerabit sibi septem dies: et postea mundabitur: in die autem octauo tollet sibi duos turtures aut duos filios columbe: et adducet eos ad sacerdotem ad ostium tabernaculi federis: facietque sacerdos vnum pro peccato et vnum in holocaustum: et propitiabit pro ea sacerdos coram domino a fluxu immunditie sue. Et separabitis filios israel ab immunditijs suis: vt non moriantur in immunditijs suis: cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis: et a quo egreditur semen coitus vt polluatur in eo: et eius que est polluta menstruo: et illius a quo fluxus

Transla. Chal.

במקרביה ביה יהי מסאב עד רמשא: ואם משכב ישכוב גבר יתה ותהי ריחוקה עלוהי יהי מסאב שבעא יומין וכל משכבא דישכוב עלוהי יהי מסאב: ואתתא ארי ידוב דוב דמה יומין סגיאין בלא עידן ריחוקה או ארי תדוב על ריחוקה כל יומי דוב סואבתה כיומי ריחוקה תהי מסאבא היא: כל משכבא דתשכוב עלוהי כל יומי דובה כמשכב ריחוקה יהי לה וכל מנא דתתב עלוהי מסאב יהי כסואבת ריחוקה: וכל דיקרב בהון יהי מסאב ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: ואם דכאת מדובה ותמני לה שבעה יומין ובתר כן תדכי: וביומא תמינאה תסב לה תרתין שפנינין או תרין בני יונה ותיתי יתהון לות כהנא לתרע משכן זמנא: ויעביד כהנא ית חד חטאתא וית חד עלתא ויכפר עלה כהנא קדם יי מדוב סואבתה: ותפרשון ית בני ישראל מסואבתהון ולא ימותון בסואבתהון בסאוביהון ית משכני דביניהון: דא אוריתא דדובנא ודתפוק מניה שכבת זרעא לאסתאבא בה: ודריחוקה לסואבתה ודדאיב

Transla. Chal.

ית דוביה לדכר ולנוקבא ולגבר דישכוב עם מסאבא:

Ca.xvi.

ומליל יי עם משה בתר דמיתו תרין בני אהרן בקרוביהון אישתא נוכריתא קדם יי ומיתו: ואמר יי למשה מליל עם אהרן אחוך ולא יהי עליל בכל עידן לקודשא מגיו לפרוכתא לקדם כפורתא דעל ארונא ולא ימות ארי בעננא אנא מתגלי על בית כפורתא: בדא יהי עליל אהרן לקודשא בתור בר תורי לחטאתא ודכר לעלתא: כתונא דבוצא קודשא ילבש ומכנסין דבוץ יהון על בשריה ובהמינא דבוצא ייסר ומצנפתא דבוצא יחית ברישיה לבושי קודשא אנון ויסחי במיא ית בשריה וילבשנון: ומן כנשתא דבני ישראל יסב תרין צפירי עזין לחטאתא ודכר חד לעלתא: ויקריב אהרן ית תורא דחטאתא דיליה ויכפר עלוהי ועל אנש ביתיה: ויסב ית תרין צפירין ויקים יתהון קדם יי בתרע משכן זמנא: ויתן אהרן על תרין צפירין עדבין עדבא חד לשמא דיי ועדבא חד לעזאזל: ויקריב אהרן ית צפירא דסליק עלוהי עדבא לשמא דיי ויעבדניה חטאתא: וצפירא דסליק

Interp. chal.

fluit tam masculi quam femine et viri qui cubuerit cum immunda.

Ca.16.

Locutusque est dominus cum moyse postquam mortui sunt duo filij aaron: quando obtulerunt ignem alienum coram domino et mortui sunt. Dixitque dominus ad moysen. Loquere cum aaron fratre tuo vt non ingrediatur omni tempore ad sanctuarium intra velum coram propiciatorio quod est super arcam: vt non moriatur: quoniam in nube ego apparebo super propiciatorium. Cum hoc ingredietur aaron in sanctuarium: cum vitulo de bobus pro peccato et ariete in holocaustum. Tunica linea sancta vestietur: et feminalia linea erunt super carnem eius: et balteo lineo accingetur: et cidarim lineam ponet in capite suo: vestimenta sancta sunt. Et lauabit aquis carnem suam: et sic vestietur eis. et tollet a congregatione filiorum israel duos hircos caprarum pro peccato: et arietem vnum in holocaustum. Offeretque aaron vitulum suum quod est pro peccato: et propiciabit pro se et pro hominibus domus sue. Tolletque duos hircos: et stare faciet eos coram domino in ostio tabernaculi federis. Et mittet aaron super duos hircos sortes: sortem vnam nomini domini: et sortem vnam azazel. Offeretque aaron hircum cuius sors exierit in nomine domini: et faciet eum pro peccato. Hircum autem cuius sors exierit

in caprum emissarium: statuet eum viuū corā dño vt fundat pces sup eū: & emittat eū in solitudinē. His rite celebratis offeret vitulum: & rogans pro se & domo sua: immolabit eū. Assumptoq; thuribulo qd de prūis altaris impleuerit: & hauriēs manu cōpositū thymiama in incensum: vltra velum intrabit in sancta: vt positis super ignem aromatibus nebula eorum & vapor operiat oraculum quod est supra testimonium: & nō moriatur. tollet quoq; de sanguine vituli & asperget digito septies contra ppitiatoriū ad orientem. Cūq; mactauerit hircum pro peccato populi: inferet sanguinem eius intra velum: sicut preceptum est de sanguine vituli: vt aspergat e regione oraculi. & expiet sanctuariū ab immunditiis filiorū israel. & a preuaricatiōibus eorū: cūctisq; pctis. Iuxta hūc ritū faciet tabernaculo testimonii qd fixū ē inter eos in medio sordiū hītationis eorū. Nullus hominū sit in tabernaculo qn pontifex sanctuarium igreditur: vt roget pro se & p domo sua & pro vniuerso

Interp. chal.

azazel: statuet viuū corā dño: vt ppiciet in eo ꝛ vt mittat eū ad azazel in desertū. et offeret aarō vitulū pro pctō suo: ꝛ ppiciabit pro se ꝛ pro hoibus domus sue. Immolabitq; vitulū pro pctō suo: et tollet thuribulum plenū prunis ignis desuper altare de conspectu dñi et plenū pugillū suū thymiamatis aromatum minutorū: ꝛ igredietur intra velū. Et ponet thymiama aromatū super ignem corā dño: et cooperiet nebula incensi ppiciatoriū quod est supra testimoniū: vt non moriatur. tolletq; de sanguine vituli ꝛ asperget digito suo sup faciē propiciatorij ad oriētē: et corā propiciatorio asperget septies de sanguine digito suo. Immolabitq; hircū qd est pro pctō populi: ꝛ inferet sanguinē eius itra velū. Et faciet de sanguine ei⁹ sicut fecit de sanguine vituli: ꝛ asperget eum sup propiciatoriū et corā propiciatorio. Et expiabit sup sanctuariū ab immūditijs filiorꝫ israel ꝛ a preuaricationib⁹ eorꝫ cunctisq; pctis eorꝫ. Et sic faciet tabernaculo federis qd collocatū cum eis in medio cōtaminationū eorū. Nullusq; vir sit in tabernaculo federis qñ ingreditur vt propiciet in sanctuario donec egrediatur: ꝛ ppiciabit pro se ꝛ pro hominibus domus sue ꝛ pro omni

cetu israel: donec egrediatur tabernaculū. Cū aūt exierit ad altare qd corā dño est: oret p se. & sumptū sanguinē vituli atq; hirci fundat super cornua eius per gyrum: aspergensq; digito septies: expiet & sctificet illud ab immunditiis filiorumq; israel. Postq; emūdauerit sctūariū & tabernaculum & altare tunc offerat hircum viuentem. & posita vtraq; manu super caput eius: confiteatur omnes iniquitates filiorum israel & vniuersa delicta atq; pctā eorū: que īprecās capiti eius emittet illū per hoīem paratū in desertum. Cūq; portauerit hircus oēs iniquitates eorum in terrā solitariam & dimissus fuerit ī deserto: reuertetur in tabernaculū testimōii. & depositis vestibus quibus prius īdutus erat cum intraret sctūarium: relictisq; ibi: lauabit carnem suam ī loco sctō: induetur q; vestibus suis. et postq; egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis: rogabit tam pro se q̄ pro populo: & adipem qui oblatus est p peccatis adolebit sup altare. Ille vero qui dimiserit caprum emissarium lauabit vestimenta sua & corpus aqua & sic igredietur in castra.

Interp. chal.

ecclesia israel. Egredieturq; ad altare qd est corā dño: ꝛ expiabit illud: ꝛ tollet de sanguine vituli ꝛ de sanguine hirci: ꝛ ponet sup cornua altaris per circuitū: ꝛ asperget sup eū septies de sanguine cū digito suo: ꝛ mūdabit illud. Et sctificabit illud ab immūditijs filiorū israel. Et postq̄ cessauerit expiare sup sāctuariū ꝛ sup tabernaculū federis ꝛ sup altare: offeret hircū viuū. ponetq; aarō ambas man⁹ suas sup caput hirci viui: ꝛ cōfitebitur sup eū oēs iniquitates filiorꝫ israel: ꝛ oēs preuaricatiōes eorꝫ omniaq; pctā eorꝫ: ꝛ dabit ea super caput hirci: ꝛ mittet eum per manum viri parati vt eat in solitudinē. Portabitq; hircus sup se oēs iniquitates eorꝫ ad terrā inhabitabilē: ꝛ dimittet hircū p solitudinē. Et ingredietur aarō tabnaculū federis: ꝛ exuet vestimēta linea quib⁹ vestitus fuerat qñ ingressus est in sanctuarium: ꝛ reponet ea ibi. Lauabitq; carnē suam aquis in loco sctō: vestieturq; vestibus suis: et egredietur: ꝛ faciet holocaustū suū ꝛ holocaustū ppli. Et propitiabit pro se ꝛ pro populo. adipem aūt sacrificij pro pctō adolebit sup altare. Et qui duxerit hircū azazel: lauabit vestimēta suā: ꝛ lauabit carnem suam aquis: ꝛ postea ingredietur in castra.

וְאֵת פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת עֹרֹתָם וְאֶת בְּשָׂרָם וְאֶת פִּרְשָׁם׃ וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי כֵן יָבוֹא אֶל הַמַּחֲנֶה׃ וְהָיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תְּעַנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם׃ כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ׃ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הִיא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם׃ וְכִפֶּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמְשַׁח אֹתוֹ וַאֲשֶׁר יְמַלֵּא אֶת יָדוֹ לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו וְלָבַשׁ אֶת בִּגְדֵי הַבָּד בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ׃ וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל כָּל עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר׃ וְהָיְתָה זֹּאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה׃

Cap. xvij.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו

Vitulum autem & hircum qui pro peccato fuerant immolati: & quorum sanguis illatus est in sanctuarium vt expiatio compleretur: asportabunt foras castra: & comburent igni tam pelles quam carnes eorum ac fimum. & quicunque combusserit ea lauabit vestimenta sua & carnem aqua: & sic ingredietur castra. Eritque vobis hoc legitimum sempiternum. Mense autem septimo: decima die mensis affligetis animas vestras: nullumque opus facietis siue indigena siue aduena qui peregrinatur inter vos. In hac die expiatio erit vestri atque mundatio ab omnibus peccatis vestris. coram domino mundabimini. Sabbatum enim requietionis est: & affligetis animas vestras religione perpetua. Expiabit autem sacerdos qui vnctus fuerit: & cuius manus initiate sunt vt sacerdotio fungatur pro patre suo. Inducturque stola linea & vestibus sanctis: & expiabit sanctuarium & tabernaculum testimonii atque altare: sacerdotes quoque & vniuersum populum. Eritque vobis hoc legitimum sempiternum: vt oretis pro filiis israel & pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur sicut preceperat dominus moysi. Ca. 17.

Et locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron & filiis eius

Καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, ὧν τὸ αἷμα αὐτῶν εἰσηνέχθη ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, ἐξοίσουσιν αὐτὰ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κατακαύσουσιν αὐτὰ ἐν πυρί, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν καὶ τὰ κρέατα αὐτῶν καὶ τὴν κόπρον αὐτῶν. ὁ δὲ κατακαίων αὐτὰ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἔσται τοῦτο ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον· ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε, ὁ αὐτόχθων καὶ ὁ προσήλυτος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν. ἐν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐξιλάσεται περὶ ὑμῶν, καθαρίσαι ὑμᾶς ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, ἔναντι κυρίου καθαρισθήσεσθε. σάββατα σαββάτων ἀνάπαυσις αὕτη ἔσται ὑμῖν, καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον. ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς ὃν ἂν χρίσωσιν αὐτὸν, καὶ ὃν ἂν τελειώσωσι τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἱερατεύειν μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται τὴν στολὴν τὴν λινῆν, στολὴν ἁγίαν, καὶ ἐξιλάσεται τὸ ἅγιον τοῦ ἁγίου, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐξιλάσεται, καὶ περὶ τῶν ἱερέων καὶ περὶ πάσης συναγωγῆς ἐξιλάσεται. καὶ ἔσται τοῦτο ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ποιηθήσεται, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. Ca. 17.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, λάλησον πρὸς Ἀαρὼν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ

G

A

Interp. chal.

vitulū autem pro peccato et hircum qui offertur pro peccato quorum sanguis illatus est ad expiandum in sanctuario: efferēt extra castra: et comburēt igni pelles eorum et carnes & fimum eorū. Et qui combuserit ea lauabit vestimēta sua: lauabitque carnē suam aquis: & postea ingredietur in castra. Eritque vobis in legitimum sempiternum. In mense septimo in decima die mensis affligetis animas vestras: nullumque opus facietis: tam indigene quam aduene qui peregrinātur inter vos. Quia in hac die expiatio erit vestri: vt mūdemini ab omnibus peccatis vestris: coram domino mundabimini. Sabbatū requietionis erit vobis: affligetisque animas vestras. Legitimum sempiternum erit. propitiabitque sacerdos qui vnctus fuerit & cuius oblatio oblata est vt ministret pro patre suo: inducturque vestibus lineis vestibus sanctis: & expiabit super sanctuariū sanctitatis & super tabernaculum federis & super altare quoque expiabit: & super omnem populum ecclesie expiabit. Eritque vobis hoc legitimū sempiternū ad propiciandū pro filiis israel ab omnibus peccatis eorum semel in anno. fecitque sicut preceperat dominus moysi.

Locutusque est dominus cum moyse dicens. Loquere cum aaron & cum filiis eius Cap. 17.

Transla. Chal.

וְיַת תּוֹרָא דְחַטָּאתָא וְיַת צְפִירָא דְחַטָּאתָא דְּאִתָּעַל מִדְּמְהוֹן לְכַפָּרָא בְּקוּדְשָׁא, יַפְקוּן לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא וְיוֹקְדוּן בְּנוּרָא יַת מַשְׁכֵּיהוֹן וְיַת בִּשְׂרְהוֹן וְיַת אוּכְלֵיהוֹן׃ וּדְמוֹקֵיד יָתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיַסְחֵי יַת בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא וּבָתַר כֵּן יֵיעוֹל לְמַשְׁרִיתָא׃ וּתְהֵי לְכוֹן לִקְיָם עָלַם בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּעַשְׂרָא לְיַרְחָא תְּעַנּוֹן יַת נַפְשָׁתְכוֹן וְכָל עֲבִידָא לָא תַעְבְּדוּן יַצִּיבָא וְגִיּוֹרָא דְּיִתְגַּיַּר בֵּינֵיכוֹן׃ אֲרֵי בְיוֹמָא הָדֵין יְכַפַּר עֲלֵיכוֹן לְדַכָּאָה יָתְכוֹן מִכֹּל חוֹבֵיכוֹן קֳדָם יְיָ תִּדְכּוֹן׃ שְׁבַת שַׁבְּתָא הִיא לְכוֹן וּתְעַנּוֹן יַת נַפְשָׁתְכוֹן קְיָם עָלַם׃ וִיכַפַּר כָּהֲנָא דִּיְרַבֵּי יָתֵיהּ וְדִיקָרֵיב יַת קוּרְבָּנֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא תְּחוֹת אֲבוּהִי וְיִלְבַּשׁ יַת לְבוּשֵׁי בוּצָא לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא׃ וִיכַפַּר עַל מַקְדַּשׁ קוּדְשָׁא וְעַל מַשְׁכַּן זִמְנָא וְעַל מַדְבְּחָא יְכַפַּר וְעַל כָּהֲנַיָּא וְעַל כָּל עַמָּא דִקְהָלָא יְכַפַּר׃ וּתְהֵי דָא לְכוֹן לִקְיָם עָלַם לְכַפָּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חוֹבֵיהוֹן חֲדָא בְשַׁתָּא וַעֲבַד כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃

Ca. xvii. וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי

καὶ πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐνετείλατο κύριος, λέγων, ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὃς ἂν σφάξῃ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ αἶγα ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ ὃς ἂν σφάξῃ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ, ὥστε προσενέγκαι δῶρον τῷ κυρίῳ ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λογισθήσεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ αἷμα, αἷμα ἐξέχεεν, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ὅπως ἂν φέρωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὰς θυσίας αὐτῶν, ὅσα ἂν αὐτοὶ σφάξωσιν ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ οἴσουσιν αὐτὰ τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ θύσουσι θυσίας σωτηρίου τῷ κυρίῳ αὐτά. καὶ προσχεεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ ἀπέναντι κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀνοίσει τὸ στέαρ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ οὐ θύσουσιν ἔτι τὰς θυσίας αὐτῶν τοῖς ματαίοις, οἷς αὐτοὶ ἐκπορνεύουσιν ὀπίσω αὐτῶν. νόμιμον αἰώνιον ἔσται ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐρεῖς, ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν ποιήσῃ ὁλοκαύτωμα ἢ θυσίαν, καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ, ποιῆσαι αὐτὸ τῷ κυρίῳ, ἐξολοθρευθήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων

B

C

& cunctis filiis israel: dicens ad eos. Iste est sermo quem mandauit dominus dicens. Homo quilibet de domo israel si occiderit bouem aut ouem siue capram in castris vel extra castra: & non obtulerit ad ostium tabernaculi oblationem domino: sanguinis reus erit: quasi si sanguinem fuderit: sic peribit de medio populi sui. Ideo sacerdoti offerre debent filii israel hostias suas quas occidunt in agro vt sanctificentur domino ante ostium tabernaculi testimonii: & immolent eas hostias pacificas domino. Fundetque sacerdos sanguinem super altare domini ad ostium tabernaculi testimonii: & adolebit adipem in odorem suauitatis domino: & nequaquam vltra immolabunt hostias suas demonibus: cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempiternum erit illis & posteris eorum. Et ad ipsos dices. Homo de filiis israel & de aduenis qui peregrinantur apud vos: qui obtulerit holocaustum siue victimam: & ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam: vt offerat domino: interibit de populo suo. Homo quilibet de domo israel & de aduenis qui pere

וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר׃ אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ׃ לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וֶהֱבִיאֻם לַיהוָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַיהוָה אוֹתָם׃ וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה זֹּאת לָהֶם לְדֹרֹתָם׃ וַאֲלֵהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ זָבַח׃ וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֶנּוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמָּיו׃ וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר

Transla. Chal.

וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקֵּיד יְיָ לְמֵימַר׃ גְּבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל דְּיִכּוֹס תּוֹר אוֹ אִימַּר אוֹ עִזָּא בְּמַשְׁרִיתָא אוֹ דְיִכּוֹס מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא׃ וְלִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לָא אַיְתְיֵהּ לְקָרָבָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ קֳדָם מַשְׁכְּנָא דַייָ דְּמָא יִתְחַשַּׁב לְגַבְרָא הַהוּא דְּמָא אֲשַׁד וְיִשְׁתֵּיצֵי אֲנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמֵּיהּ׃ בְּדִיל דְּיַיְתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת דִּבְחֵיהוֹן דְּאִנּוּן דָּבְחִין עַל אַפֵּי חַקְלָא וְיַיְתוּנוּן קֳדָם יְיָ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לְוָת כָּהֲנָא וְיִכְּסוּן נִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ יָתְהוֹן׃ וְיִזְרוֹק כָּהֲנָא יַת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא דַייָ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיַסֵּיק תַּרְבָּא לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ וְלָא יְדַבְּחוּן עוֹד יַת דִּבְחֵיהוֹן לְשֵׁדִין דְּאִנּוּן טָעַן בָּתְרֵיהוֹן קְיָם עָלַם תְּהֵי דָא לְהוֹן לְדָרֵיהוֹן׃ וּלְהוֹן תֵּימַר גְּבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיהוֹן דְּיַסֵּיק עֲלָתָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשִׁין׃ וְלִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לָא יַיְתֵינֵהּ לְמֶעְבַּד יָתֵיהּ קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ׃ וּגְבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּרוּן

Interp. chal.

et cum omnibus filiis israel: et dices eis. Iste est sermo quē precepit dominus dicēs. Uir vir de domo israel qui occiderit bouē aut agnū siue caprā in castris: aut qui occiderit extra castra: & ad ostium tabernaculi federis nō adduxerit illud vt offeratur in oblationē corā domino coram tabernaculo domini: sanguis reputabitur illi viro: sanguinē fudit: & peribit homo ille de medio populi sui: vt afferant filii israel sacrificia sua que sacrificant super faciē agri: afferantque ea domino ad ostium tabernaculi federis ad sacerdotem: & immolent hostias sanctas coram domino: aspergetque sacerdos sanguinē super altare domini in ostio tabernaculi federis: & adolebit adipem: vt suscipiatur voluntarie coram domino. Et non sacrificabūt vltra sacrificia sua demonibus post quos ipsi errant. Legitimū sempiternū erit hoc illis in generationibus suis. & ad ipsos dices. Uir vir de domo israel & de aduenis qui peregrinantur inter vos qui obtulerit holocaustum siue victimā sanctificatam: et ad ostium tabernaculi federis non adduxerit eam: vt faciat eam coram domino: exterminabit homo ille de medio populi sui. Et vir vir de domo israel & de peregrinis qui peregrinantur

Tex. Heb.

בתוככם אשר יאכל כל דם ונתתי
פני בנפש האכלת את הדם
והכרתי אתה מקרב עמה: כי נפש
הבשר בדם הוא ואני נתתיו
לכם על המזבח לכפר על
נפשתיכם כי הדם הוא בנפש
יכפר: על כן אמרתי לבני ישראל
כל נפש מכם לא תאכל דם
והגר הגר בתוככם לא יאכל דם:
ואיש איש מבני ישראל ומן
הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד
חיה או עוף אשר יאכל ושפך
את דמו וכסהו בעפר: כי נפש
כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר
לבני ישראל דם כל בשר לא
תאכלו כי נפש כל בשר דמו הוא
כל אכליו יכרת: וכל נפש אשר
תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר
וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא
עד הערב וטהר: ואם לא יכבס
ובשרו לא ירחץ ונשא עונו:

Cap. xviii.

וידבר יהוה אל משה לאמר:
דבר אל בני ישראל ואמרת
אלהם אני יהוה אלהיכם:
כמעשה ארץ מצרים אשר
ישבתם בה לא תעשו וכמעשה
ארץ כנען אשר אני מביא

Priītiua heb.: אכל נתן · פנה · כרת · זבח · כפר · צוד · כרת · זרח · כבס · רחץ · דבר · עשה · בוא

Trāsla. B. Hiero.

grinantur inter vos: si comederit sanguinem: obfirmabo faciem meam contra aiam illius: & disperdā eā de populo suo: quia anima carnis in sanguine ē: & ego dedi illum vobis vt super altare ī eo expietis pro animabus vestris: & sanguis pro anime piaculo sit. Idcirco dixi filiis israel. Ois aīa ex vobis non comedet sanguinem: nec ex aduenis qui peregrinantur apud vos. Homo quicunq; de filiis israel & de aduenis qui peregrinā tur apud vos: si venatione atq; aucupio ceperit ferā vel auē quib⁹ vesci licitū est: fundat sanguinē eius: & opiat illū terra. Aīa enī ois carnis in sanguine est. Vn̄ dixi filiis israel. Sāguinē vniuerse carnis non comedetis: quia aīa carnis in sanguine est: & quicūq; comederit illū interibit. Aīa que comederit morticinū vel captū a bestia tā de īdigenis q̄ de aduenis: lauabit vestimenta sua & semetipsū aq̄ & cōtaminatus erit vsq; ad vesperū: & hoc ordie mūdus fiet. Q̄d si nō lauerit vestimēta sua vl corp⁹ portabit iniqtatē suā.

Locutusq; ē Ca. 18. dn̄s ad moysē dicēs. Loq̄re filiis isrl: & dices ad eos. Ego sum dn̄s deus vr̄. Iuxta cōsuetudinē terre egypti ī qua habitastis non facietis: & iuxta morem regiōis chanaā ad quā ego introducturus sū

Trāsla. Grec. lxx. cū interp̄. latina.

in vobis: q̄ comederit oēm sāguinē: ⁊ obfirmabo fa
ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν φάγῃ πᾶν αἷμα, καὶ ἐπιστήσω τὸ πρόσω
ciē meā cōtra aīas comedētē sāguinē: ⁊
πόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἐσθίουσαν τὸ αἷμα, καὶ
perdā eā de populo suo. ⁊ enī aīa ōis
ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. ἡ γὰρ ψυχὴ πάσης
carnis sāguis eius est. et ego dedi vobis illū su
σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστίν. καὶ ἐγὼ δέδωκα ὑμῖν αὐτὸ ἐ
p̄ altare ad ꝓpitiādū pro aīab⁹
πὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν ψυχῶν
vr̄is. ⁊ enī sāguis eius pro aīa ꝓpitiabit. ꝓpt̄ hoc
ὑμῶν. τὸ γὰρ αἷμα αὐτοῦ ἀντὶ ψυχῆς ἐξιλάσεται. διὰ τοῦ
dixi filiis israel: oīs aīa ex vobis nō
το εἴρηκα τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, πᾶσα ψυχὴ ἐξ ὑμῶν οὐ
comedet sāguinē. ⁊ aduena q̄ additus ī vobis
φάγεται αἷμα. καὶ ὁ προσήλυτος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν
nō comedet sāguinē. ⁊ hō hō filiorꝫ israel: vel
οὐ φάγεται αἷμα. καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἢ τῶν
aduenarꝫ additorꝫ in vobis: q̄ venabitur
προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν θηρεύσῃ
venationē ferā: vel auem: q̄ comedit: effundet sāguinē
θήρευμα θηρίον, ἢ πετεινόν, ὃ ἐσθίεται, ἐκχεεῖ τὸ αἷμα
suū: ⁊ cooperiet illū trā: ⁊ enī aīa oīs car
αὐτοῦ, καὶ καλύψει αὐτὸ τῇ γῇ, ἡ γὰρ ψυχὴ πάσης σαρ
nis sāguis eius est. ⁊ dixi filiis israel: sāguinē
κὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστίν. καὶ εἶπα τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, αἷμα
oīs carnis nō comedetis: qm̄ aīa oīs carnis sā
πάσης σαρκὸς οὐ φάγεσθε, ὅτι ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷ
guis eius est. oīs comedēs illū peribit. ⁊
μα αὐτοῦ ἐστίν. πᾶς ὁ ἐσθίων αὐτὸ ἐξολοθρευθήσεται. καὶ
oīs aīa: q̄ comederit morticiniū: vel a fera captū
πᾶσα ψυχή, ἥτις φάγεται θνησιμαῖον, ἢ θηριάλωτον
in īdigenis: vel ī aduenis: lauabit
ἐν τοῖς αὐτόχθοσιν, ἢ ἐν τοῖς προσηλύτοις, πλυνεῖ
vestes suas: ⁊ lauabit aqua: ⁊ immun
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρ
dus erit vsq; ad vesperaꝫ: ⁊ mūdus erit. si aūt nō
τος ἔσται ἕως ἑσπέρας, καὶ καθαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ μὴ
lauabit vestes suas: ⁊ corpus suū nō laua
πλύνῃ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ μὴ λού
bit aqua: ⁊ accipiet iniq̄tatē suā.
σηται ὕδατι, καὶ λήψεται ἀνόμημα αὐτοῦ. Ca. 18.
Et locut⁹ ē dn̄s ad moysen: dicēs: lo
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λά
quere filiis israel: ⁊ dices ad eos: ego
λησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐγὼ
dn̄s deus vr̄: scd̄ꝫ cōsuetudines
κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς
tre egypti: in qua habitastis in ipa: nō facie
γῆς αἰγύπτου, ἐν ᾗ παρῳκήσατε ἐν αὐτῇ, οὐ ποιή
tis: ⁊ scd̄m mores tre cha
σετε, καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς γῆς χα
naā: in qua ego induco vos
ναάν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς

D

s.7.c. Infra. 19.c.

A

Priītiua chal.: אכל נתן · כפר · גור · צוד חיה אכל · אשר כסה דם · שצא · רצב צבע סחא · הוה סאב דכה · קבל אסר · עבד עול

Interp̄. chal.

inter eos qui comederit oēm sanguinē: ponā furorē meū in hoīe qui comederit sanguinē: ⁊ disperdā cum de medio populi sui. Qm̄ aīa carnis in sanguine est: et ego dedi euꝫ vobis ad expiandū sup altarē pro aīabus vr̄is: quia sanguis pro aīa expiat. Idcirco dixi filiis israel. Oīs homo ex vobis nō comedet sanguinē. Et peregrini q̄ pegrināntur inter vos: nō comedēt sanguinē. Et vir vir de filiis israel ⁊ de pegrinis q̄ pegrinant inter eos q̄ venatus fuerit venationē bestie aut auis q̄bus vesci licitū est: fundet sanguinē ei⁹ ⁊ opiet euꝫ terra: aīa enī oīs carnis in sanguine eius est. Et ego dixi filiis isrl̄ sanguinē oīs carnis nō comedetis: qm̄ aīa oīs carnis in sanguine eius est: oīs q̄ comederit eum peribit. Et omnis qui comederit morticiniū vel ꝯfractū a bestia de indigenis vel aduenis: lauabit vestimēta sua: ⁊ lauabit aqua: ⁊ erit imundus vsq; ad vesperaꝫ: ⁊ erit mūd⁹. Si aūt nō lauauerit vestimēta neq; carnē suā lauauerit: suscipiet iniq̄tatē suā. Ca. 18.

Locutusq; est dn̄s cuꝫ moyse dicēs. Loq̄re cū filiis israel ⁊ dices ad eos. Ego sum dn̄s deus vr̄. Iuxta opera populi terre egypti ī qua habitastis nō facietis: et iuxta opera populi terre chanaan ad quā

Transla. Chal.

בניהון דיכול כל דמא ואתן רוגזי באנשא דייכול ית דמא ואשיצי יתיה מגו עמיה:
ארי נפש בשרא בדמא הוא ואנא יהבתיה לכון על מדבחא לכפרא על נפשתיכון
ארי דמא הוא על נפשא מכפר: על כן אמרית לבני ישראל כל אנש מנכון לא יכול
דמא וגיוריא דיתגיירון ביניכון לא ייכלון דמא: וגבר גבר מבני ישראל ומן גיוריא
דיתגיירון ביניהון דיצוד ציד חיתא או עופא דמתאכיל ויישוד ית דמיה ויכסיניה
בעפרא: ארי נפש כל בשרא דמיה בנפשיה הוא ואמרית לבני ישראל דם כל
בשרא לא תיכלון ארי נפש כל בשרא דמיה הוא כל דייכליניה ישתיצי: וכל אנש
דייכול נבילא ותבירא ביציביא ובגיוריא ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד
רמשא וידכי: ואם לא יצבע ובשריה לא יסחי ויקביל חוביה:

Ca. xviii.

ומליל ייי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל ותימר להון אנא ייי אלהכון: כעובדי
עמא דארעא דמצרים דיתבתון בה לא תעבדון וכעובדי עמא דארעא דכנען דאנא מעיל

Trāsla. Grec. lxx. cū interp̄. latina.

illuc nō facietis: ⁊ in legibus illorꝫ nō ambu
ἐκεῖ οὐ ποιήσετε, καὶ ἐν τοῖς νομίμοις αὐτῶν οὐ πορεύε
late. iudicia mea facietis: ⁊ p̄cepta
σθε. τὰ κρίματά μου ποιήσετε, καὶ τὰ προστάγματά
mea custodietis: ⁊ ambulate in illis: ego dn̄s de⁹
μου φυλάξεσθε, καὶ πορεύεσθε ἐν αὐτοῖς, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
vr̄. ⁊ custodietis p̄cepta mea: ⁊ oīa
ὑμῶν. καὶ φυλάξεσθε τὰ προστάγματά μου, καὶ πάντα
iudicia mea: ⁊ facietis illa. q̄ fecerit il
τὰ κρίματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά. ὁ ποιήσας αὐ
la hō: viuet in ipis: ego dn̄s deus vr̄. hō hō
τὰ ἄνθρωπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἄνθρωπος ἄνθρωπος
ad oēm p̄ximū carnis eius nō accedet
πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται
ad reuelādū turpitudinē: ego dn̄s. turpitudinē pa
ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην, ἐγὼ κύριος. ἀσχημοσύνην τοῦ πα
tris tui: ⁊ turpitudinē m̄ris tue nō reuela
τρός σου, καὶ ἀσχημοσύνην τῆς μητρός σου οὐκ ἀποκαλύ
bis: m̄r enī tua est. turpitudinē eius nō re
ψεις, μήτηρ γάρ σου ἐστίν. τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς οὐκ ἀπο
uelabis. turpitudinē vxoris p̄ris tui nō reue
καλύψεις. ἀσχημοσύνην γυναικὸς πατρός σου οὐκ ἀποκα
labis: turpitudo p̄ris tui est. turpitudinē so
λύψεις, ἀσχημοσύνη πατρός σου ἐστίν. ἀσχημοσύνην τῆς ἀ
roris tue ex p̄re tuo vel ex m̄re tua itrogenite vel ge
δελφῆς σου ἐκ πατρός σου ἢ ἐκ μητρός σου ἐνδογενοῦς ἢ γε
nite extra: nō reuelabis turpitudinē ea
γεννημένης ἔξω, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐ
rū. turpitudinē filie filii tui vel filie fi
τῶν. ἀσχημοσύνην θυγατρὸς υἱοῦ σου ἢ θυγατρὸς θυγα
lie tue nō reuelabis turpitudinē earꝫ: q̄m
τρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν, ὅτι
tua turpitudo est. turpitudinē filie vxoris
σὴ ἀσχημοσύνη ἐστίν. ἀσχημοσύνην θυγατρὸς γυναικὸς
p̄ris tui nō reuelabis: ex eodē p̄re soror
πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, ὁμοπατρία ἀδελφή
tua est: nō reuelabis turpitudinē eius. tur
σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. ἀ
pitudinē sororis p̄ris tui nō reuelabis: cō
σχημοσύνην ἀδελφῆς πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, οἰ
sāguinea enī p̄ris tui est. turpitudinē sororis m̄ris tue
κεία γὰρ πατρός σου ἐστίν. ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς μητρός σου
nō reuelabis: cōsanguinea enī m̄ris tue ē. turpitudi
οὐκ ἀποκαλύψεις, οἰκεία γὰρ μητρός σου ἐστίν. ἀσχημοσύ
nē fr̄is p̄ris tui nō reuelabis: ⁊ ad
νην ἀδελφοῦ τοῦ πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, καὶ πρὸς
vxorē illi⁹ nō ingredieris: cognata enī tua est. turpitu
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ οὐκ εἰσελεύσῃ, συγγενὴς γάρ σου ἐστίν. ἀσχημο
dinē nurus tue nō reuelabis: vxor enī filii tui est: nō
σύνην νύμφης σου οὐκ ἀποκαλύψεις, γυνὴ γὰρ υἱοῦ σου ἐστίν, οὐκ
reuelabis turpitudinē ei⁹. turpitudinē vxoris
ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. ἀσχημοσύνην γυναικὸς ἀ
fr̄is tui nō reuelabis: turpitudo fr̄is tui est.
δελφοῦ σου οὐκ ἀποκαλύψεις, ἀσχημοσύνη ἀδελφοῦ σου ἐστίν.

Roma. 10.a.

B

D

C

Trāsla. B. Hiero.

vos: non agetis: nec ī legitimis eorum ambulabitis. Facietis iudicia mea & p̄cepta mea seruabitis: & ambulabitis ī eis. Ego dominus deus vester. Custodite leges meas atq; iudicia: que faciens homo viuet in eis. Ego dominus. Omnis homo ad proximam sanguinis sui nō accedet vt reuelet turpitudinē eius. Ego dn̄s. Turpitudinē p̄ris tui & turpitudinē m̄ris tue nō discoopies. Mater tua ē: nō reuelabis turpitudinē eius. Turpitudinē vxoris patris tui nō discoopies. Turpitudo ei p̄ris tui ē. Turpitudinē sororis tue ex p̄re siue ex matre que domi vel foris genita est: non reuelabis. Turpitudinem filie filii tui vel neptis ex filia non reuelabis: quia turpitudo tua est. Turpitudinē filie vxoris patris tui quā peperit patri tuo: & est soror tua: nō reuelabis. Turpitudinem sororis patris tui nō discooperies: quia caro ē patris tui. Turpitudinē sororis matris tue nō reuelabis: eo q̄ caro sit matris tue. Turpitudinem patrui tui nō reuelabis nec accedes ad vxorē eius q̄ tibi affinitate cōiūgitur. Turpitudinem nurus tue nō reuelabis qa vxor filii tui ē: nec discoopies ignominiā eius. Turpitudinē vxoris fr̄is tui nō reuelabis: qa turpitudo fr̄is tui ē.

Tex. Heb.

אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם
לא תלכו: את משפטי תעשו
ואת חקתי תשמרו ללכת בהם
אני יהוה אלהיכם: ושמרתם את
חקתי ואת משפטי אשר יעשה
אתם האדם וחי בהם אני יהוה:
איש איש אל כל שאר בשרו
לא תקרבו לגלות ערוה אני
יהוה: ערות אביך וערות אמך
לא תגלה אמך הוא לא תגלה
ערותה: ערות אשת אביך לא
תגלה ערות אביך הוא: ערות
אחותך בת אביך או בת אמך
מולדת בית או מולדת חוץ לא
תגלה ערותן: ערות בת בנך או
בת בתך לא תגלה ערותן כי
ערותך הנה: ערות בת אשת
אביך מולדת אביך אחותך הוא
לא תגלה ערותה: ערות אחות
אביך לא תגלה שאר אביך הוא:
ערות אחות אמך לא תגלה כי
שאר אמך הוא: ערות אחי
אביך לא תגלה אל אשתו לא
תקרב דדתך הוא: ערות כלתך
לא תגלה אשת בנך הוא לא
תגלה ערותה: ערות אשת אחיך
לא תגלה ערות אחיך הוא:

Priītiua. heb.: הלך שפט · שמר · עשה · קרב גלה ערה · איש · בנה · ילד · דוד כלל

Transla. Chal.

יתכון לתמן לא תעבדון ובנימוסיהון לא תהכון: ית דיני תעבדון וית קימי תטרון
להלכא בהון אנא ייי אלהכון: ותטרון ית קימי וית דיני דיעביד יתהון אנשא ויחי
בהון לחיי עלמא אנא ייי: גבר גבר לכל קריב בשריה לא תקרבון לגלאה ערייא
אנא ייי: ערית אבוך וערית אמך לא תגלי אמך היא לא תגלי עריתה: ערית אתת
אבוך לא תגלי עריתא דאבוך הוא: ערית אחתך בת אבוך או בת אמך דילידא מן
אבוך מן איתא אוחרי או מן אימך מן גבר אוחרן לא תגלי עריתהן: ערית בת ברך או
בת ברתך לא תגלי עריתהן ארי עריתך אינין: ערית בת איתת אבוך דילידא מן אבוך
אחתך היא לא תגלי עריתה: ערית אחת אבוך לא תגלי קריבא דאבוך היא: ערית אחת
אמך לא תגלי ארי קריבא דאמך היא: ערית אחבוך לא תגלי לאיתתיה לא תקרב
איתת אחבוך היא: ערית כלתך לא תגלי איתת ברך היא לא תגלי עריתה: ערית
איתת אחוך לא תגלי עריתא דאחוך היא:

Interp̄. chal.

vos nō facietis: neq; in legitimis corꝫ ābuletis. Iudicia ei mea facietis: ⁊ pacta mea s̄uabitis vt ābuletis in eis: ego dn̄s de⁹ vr̄. Custodietisq; pacta mea ⁊ iudicia mea: q̄ faciēs hō viuet ī eis vita sēpit̄na: ego dn̄s. Vir vir ad oēꝫ p̄ximā carnis sue nō accedet vt reuelet turpitudinē: ego dn̄s. Turpitudinē p̄ris tui ⁊ turpitudinē m̄ris tue nō discoopies: m̄r tua ē: nō reuelabis turpitudinē ei⁹. Turpitudinē vxoris p̄ris tui nō discoopies: turpitudo enī p̄ris tui ē. Turpitudinē sororis tue filie p̄ris tui aut filie m̄ris tue: q̄ genita est a p̄re tuo ex alia vxore aut a m̄re tua ex alio viro: nō discoopies turpitudinē earꝫ. Turpitudinē filie filii tui aut filie filie tue: nō reuelabis turpitudinē earꝫ: q̄r turpitudo tua est. Turpitudinē filie vxoris p̄ris tui q̄ genita est a patre tuo nō reuelabis: q̄r soror tua est: nō reuelabis turpitudinē eius. Turpitudinē sororis p̄ris tui non discooperies: cōsanguinea enī patris tui est. Turpitudinē sororis m̄ris tue nō reuelabis: q̄r ꝯsanguinea m̄ris tue ē. Turpitudinē patrui tui nō reuelabis ad vxorē ei⁹ nō accedes: vxor ei patrui tui ē. Turpitudinē nurus tue nō reuelabis: vxor enī filii tui est: nō discooperies turpitudinē eius. Turpitudinē vxoris fratris tui nō reuelabis: q̄r turpitudo fr̄is tui est.

Priītiua chal.: רבר דון קום · נטר עבד חיה · קרב גלה ערה · אב אם אנתא · ילד · גלה בר · ערה · אח אנתא קרב · כלל גלה

עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֵּה אֶת בַּת בְּנָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שַׁאֲרָה הֵנָּה זִמָּה הִוא: וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ: וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ: וְאֶל אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ לֹא תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְזָרַע לְטָמְאָה בָהּ: וּמִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ וְלֹא תְחַלֵּל אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הִוא: וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטָמְאָה בָהּ וְאִשָּׁה לֹא תַעֲמֹד לִפְנֵי בְהֵמָה לְרִבְעָהּ תֶּבֶל הוּא: אַל תִּטַּמְּאוּ בְּכָל אֵלֶּה כִּי בְכָל אֵלֶּה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אֲנִי מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם: וַתִּטְמָא הָאָרֶץ וָאֶפְקֹד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ וַתָּקִא הָאָרֶץ אֶת יֹשְׁבֶיהָ: וּשְׁמַרְתֶּם אַתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם: כִּי אֶת כָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמָא הָאָרֶץ: וְלֹא תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמַּאֲכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם: כִּי

Turpitudinem uxoris tue & filie eius nō reuelabis. Filiā filii eius & filiā filie illi⁹ nō sumes vt reueles ignominiā eius: quia caro illius sūt: & talis coitus incestus est. Sororē vxoris tue in pellicatū illius non accipies: nec reuelabis turpitudinē ei⁹ adhuc illa viuēte. ad mulierē q̄ patitur mēstrua non accedes: nec reuelabis feditatē eius. Cū vxore proximi tui nō coibis: nec seminis cōmixtiōe macularis. De semine tuo nō dabis vt consecretur idolo moloch: nec pollues nomē dei tui. Ego dominus. Cū masculo nō cōmisceearis coitu femineo: qa abominatio est. Cū oī pecore nō coibis: nec macularis cū eo. Mulier nō succūbet iumēto: nec miscebitur ei: quia scelus est. Nec polluamini in omnibus his quibus cōtaminate sūt vniuerse gētes: quas ego eiciā ante cōspectū vr̄m: & quibus polluta est terra: cui⁹ ego scelera visitabo vt euomat habitatores suos. Custodite legitima mea atq; iudicia vt non faciatis ex omnibus abominatiōibus istis tā indigena q̄ colonus q peregrinatur apd̄ vos. Oēs eni execrationes istas fecerūt accole terre qui fuerunt añ vos: & polluerūt eā. Cauete ergo ne & vos silr̄ euomat cum paria feceritis. sicut euomuit gētē q̄ fuit ante vos.

Interp. chal.

Turpitudinē mulieris & filie eius nō reuelabis: filiā filij eius aut filiā filie eius nō accipies vt reueles turpitudinē eius: cōsanguinee eni sunt: cōsiliū peccatorū est. Et vxorē cum sorore sua nō accipies vt sit ei in tribulationē: nec discooperies turpitudinē illius: illa viuente. Et ad mulierē in mēstruo immūditie sue nō accedes ne reueles turpitudinē ei⁹. et cū vxore proximi tui nō cubabis vt seminis cōmixtione cōtamineris in ea. Et de semine tuo nō dabis vt trāsferas ad moloch: & nō violabis nomē dn̄i dei tui: ego dn̄s. Et cū masculo nō coibis coitu muliebri: abominatio eni est. Et cū oī iumēto nō coibis vt cōtamineris cū eo: neq; mulier stabit corā iumēto vt succūbat ei: scelus eni est. ne polluamini in oībus his: qr in oībus his cōtaminati sunt populi quos ego eijciam ante conspectū vr̄m. Et cōtaminata ē terra: & visitaui scel⁹ ei⁹ sup eā & euomuit: terra hītatores suos. Vos aūt custodietis legitīa mea & iudicia mea: & nō facietis ex oībus abomīationib⁹ istis: nec īdigene nec pegrini q pegrinant̄ inter vos. Oēs eni abominatiōes istas fecerūt viri t̄re q fuerūt añ vos: & polluta ē terra. & nō euomet vos t̄ra cū cōtaminaueritis eā: sicut euomuit pp̄los q fuerūt añ vos. qr

כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֵחֻקּוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

Cap. xix.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ: בְּיוֹם זִבְחֲכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף: וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה: וְאֹכְלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי אֶת קֹדֶשׁ יְהוָה חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: וּבְקֻצְרְכֶם אֶת קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט: וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי

Ois aīa q̄ fecerit de abominationibus his quippiam: peribit de medio populi sui. Custodite mādata mea. Nolite facere q̄ fecerūt hi qui fuerūt ante vos. Et ne polluamini i eis. Ego dn̄s deus vester.

Cap. 19.

Locutus est dn̄s ad moysen dicēs. Loq̄re ad oēm cetū filiorū israel: & dices ad eos. Sctī estote: qa ego sanctus sum dn̄s deus vr̄. Vnusquisq; matrem suam & patrē suū timeat. Sabbata mea custodite. Ego dn̄s deus vester. Nolite conuerti ad idola: nec deos conflatiles facietis vobis. Ego dominus deus vester. Si imolaueritis hōstiam pacificorum domino vt sit placabilis: eo die quo fuerit imolata: comedetis eā & die altero. Quicqd āt residuū fuerit in die tertium igne cōburetis. Si quis post biduū comederit ex ea: prophanus erit & impietatis reus: portabitq; iniquitatem suā: qa sanctum domini polluit: & pibit anima illius de populo suo. Cunq; messueris segetes terre tue: nō tōdebis vsq; ad solū supficiē terre: nec remanentes spicas colliges: neq; in vinea tua racemos & grana decidētia congregabis: sed paupibus & peregrinis carpēda dimittes. Ego

Interp. chal.

ois qui fecerit ex oībus abominationib⁹ istis: exterminabitur aīe q fecerint talia de medio popoli sui. Custodietisq; custodiā verbi mei: vt non faciatis de moribus abominabilibus qui facti sunt ante vos: et polluamini in eis. Ego dn̄s deus vester. Ca. 19. Locutusq; est dn̄s cum moyse dicēs. Loq̄re cum non pomni cetu filiorū israel & dices eis. Sancti eritis; qr ego sanctus sum dn̄s deus vester. Vnusquisq; matrē suā & patrē suū timebit: & dies sabbatorū meorum custodietis: ego dn̄s deus vester. Nolite respicere ad idola: neq; deos conflatiles facietis vobis: ego dn̄s deus vester. Et si immolaueritis hostiā sanctificatā corā dn̄o: voluntarie imolabitis eā. In die qua immolabitur comedetur & sequēti die. quod autē reliquū fuerit vsq; in diem tertiū: igni comburetur. Et si comestū fuerit in die tertio: abomīatio erit: nō erit placabile: & qui comederit ex eo suscipiet iniquitatē suam: quoniā sanctū dn̄i prophanabit: & exterminabitur homo ille de populo suo. Cunq; messueritis messem terre vestre: non consumabis metere angulum agri tui: neq; recolliges remanētes spicas messis tue. Neq; in vinea tua colliges racemos post vindemias remanentes. Neq; grana decidentia vinee tue cōgregabis: sed pauperibus & peregrinis dimittes ea: ego

יהוה אלהיכם: לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו: ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך אני יהוה: לא תעשק את רעך ולא תגזל לא תלין פעלת שכיר אתך עד בקר: לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני יהוה: לא תעשו עול במשפט לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך: לא תלך רכיל בעמיך לא תעמד על דם רעך אני יהוה: לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא: לא תקם ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני יהוה: את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך: ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה לא יומתו כי לא חפשה: והביא את אשמו ליהוה אל פתח אהל מועד איל אשם: וכפר עליו

ᵒdn̄sᵖdeus veſter. ᵠNon ʳfacietis furtum. ˢnon ᵗmentiemini: ᵘnec ˣdecipiet ʸvnuſquiſq; ᶻꝓximū ſuū. ᵃNō ᵇpiurabis ᶜin nomine meo: ᵉnec polluesᵍnomē ʰdei tui. ⁱEgo ᵏdominus. ˡNon ᵐfacies calūniā ᵒꝓximo tuo: ᵖnec ᵠvi opprimes eū. ʳNō ˢmorabitur ᵗop⁹ ᵘmercenarii tui ˣapud te ʸvſq; ᶻmane. ᵃNō ᵇmaledices ᶜſurdo: ᵈnec ᵉcoram ᶠceco ᵍpones ʰoffendiculū: ſed ⁱtimebis dn̄m ᵏdeum tuū: quia ˡego ſum ᵐdn̄s. ⁿNō ᵒfacies qd̄ ᵖini quū ē: nec iniuſte iudicabis. ʳNō ˢcōſideres ᵗpſonā ᵘpauperis: ˣnec ʸhonores ᶻvultū ᵃpotētis. ᵇIuſte ᶜiudica ᵈꝓximo tuo. ᵉNō ᶠeris criminator: nec ᵍſuſurro ʰin pplis. ⁱNō ᵏſtabis ˡcōtra ᵐſanguinē ⁿꝓximi tui. ᵒEgo ᵖdn̄s. ᵠNō ʳoderis ˢfrēm tuū ᵘin corde tuo: ſed publice ˣargue ʸeū: ᵇne ᶜhabeas ᵈſup illo ᵉpctūm. ᶠNō ᵍq̄ras vltionē: ʰnec ⁱmemor eris iniurie ˡciuiū tuorū. ⁿDiliges ᵒamicū tuū ᵖſicut teipm. ᵠEgo ʳdn̄s. ˢLeges meas ᵘcuſtodite. ˣIumenta tua ʸnō ᶻfacies coire ᵃcū alterius gn̄is aīantibus. ᵇAgrū tuū ᶜnō ᵈſeres ᵉdiuerſo ſemīe. ᶠVeſtē ᵍq̄ ex duobus texta eſt: ⁱnō ᵏindueris. ᵐHō ⁿſi ᵒdormierit ᵖcū ᵠmuliere ʳcoitu ˢſeminis ᵗque ſit ᵘancilla ē ˣnobilis: ʸ& tamen p̄cio ᵃnon ᵇredempta ᶜnec ᵈlibertati ᶠdonata: ʰvapulabunt ambo: & ᵏnon ˡmorientur: ᵐquia ⁿnon ᵒfuit libera. ᵠPro ʳdelicto autem ſuo ᵖofferet ᵗdn̄o ᵗad ᵘoſtium ˣtabernaculi ʸteſtimōii ᶻariete: ᵇorabitq; ᶜpro eo

ᵃſacerdos & ⁱpro ᵏpctō eius ᶠcorā ʰdn̄o: ⁿ& repropitiabitur ᵒei: dimitteturq; ᵖpctm̄. ᵘQn̄ ᵗingreſſi fueritis ˣterrā: ʸ& plātaueritis ī ea ᵃligna ᵇpomifera: ᶜauferetis p̄putia eorū. ᶠPoma q̄ germināt ˡimū da ⁱerūt ᵏvobis: ᵐnec ⁿedetis ex eis. ᵖQuarto autem ᵒanno ʳomnis ˢfructus eoꝝ ᵗſctificabitur ᵘlaudabilis ˣdomino. ᶻQuīto āt ʸāno ᵃcomedetis ᶜfructus: ᵈcōgregātes ᶠpoma q̄ proferūt. ᵍEgo ʰdominus ⁱdeus veſter. ᵏNō ˡcōedetis ᵐcū ⁿſaguine. ᵒNō ᵖaugurabimini: ᵠnec ʳobſeruabitiſ ſōnia: ˢNeq; ᵗirotūdū attōdebitis ᵘcomam: ʸnec ᶻradetis ᶜbarbā. ᵈEt ſup mortuo ᶠnon ᵍincidetis ʰcarnes vr̄as: ⁱneq; ᵏfiguras aliq̄s aut ſtigmata ᵐfacietis ⁿvobis. ᵒEgo ᵖdn̄s. ᵠNe ʳproſtituas ˢfiliā tuā: ˣne ʸcontaminetur ᶻterra: ᵃ& impleatur ᶜpiaculo. ᵉSabbata mea ᶠcuſtodite: ᵍ& ſctuariū meū ʰmetuite. ⁱEgo ᵏdominus. ˡNon ᵐdeclinetis ⁿad ᵒmagos: ᵖneq; ᵠab hariolis aliqd ˢſciſcitemini: ᵗvt polluamini ᵘper eos. ˣEgo ʸdn̄s ᶻdeus veſter. ᵃCorā ᵇcano capite ᶜconſurge: ᵈ& honora ᵉꝑſonā ᶠſenis: ᵍ& time dominum ʰdeū tuū. ⁱEgo ſum ᵏdomius. ˡSi ᵐhītauerit ᵒaduena ᵖin terra vr̄a & morat⁹ fuerit ᵘīter vos: ˣnō exp̄bretis ᵃei. Sʒ ˣſit īter vos ᵗq̄ſi idigēa ᶜ& diligetiſ ᵉeū ᵈq̄ſi voſ metipoſ. ʰFuiſtis ⁱei & voſ ᵍaduene ⁱin terra ᵏegypti.

הכהן באיל האשם לפני יהוה על חטאתו אשר חטא ונסלח לו מחטאתו אשר חטא: וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל: ובשנה הרביעת יהיה כל פריו קדש הלולים ליהוה: ובשנה החמישת תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו אני יהוה אלהיכם: לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו: לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך: ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתבת קעקע לא תתנו בכם אני יהוה: אל תחלל את בתך להזנותה ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה: את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה: אל תפנו אל האבת ואל הידענים אל תבקשו לטמאה בהם אני יהוה אלהיכם: מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני יהוה: וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אתו: כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים

Primitiua chal. Transla. Chal.

Interp̄. chal.

dn̄s deus veſter. Non facietis furtū: & nō negabitis: neq; mētiemini vnuſqſq; cōtra ꝓximū ſuū. Nec iurabitis in noie meo falſe: neq; ꝓphanabis nomen dn̄i dei tui: ego dn̄s. Non facies calūniā ꝓximo tuo: neq; vi aliqd ſuoꝝ accipies. Non manebit merces mercenarij apud te vſq; mane. Non maledicas ei qui nō audit: & corā nō vidēte nō ponas offendiculū: & timebis dn̄m deuʒ tuū: ego dn̄s. Non facietis falſitatē in iuditio: neq; accipies faciē paupis: nec honorabis facieʒ principis: in veritate iudicabis ꝓximū tuū. Non eris criminator in pplo tuo: neq; ſtabis cōtra ſanguinē ꝓximi tui: ego dn̄s. Nō oderis frēʒ tuū in corde tuo: arguēs argues ꝓximū tuū: & nō ſuſcipies ꝓ eo pctʒ. nō q̄ras vltionē: neq; obſuab inimicitias filijs ppl̄i tui. Diligeſq; ꝓximū tuū ſicͭ teipm̄: ego dn̄s. Pacta mea ſuabitis. iumēta tua nō facias coire cū alterius generis aiantib⁹. Agrū tuū nō feres cōmixtione ſeminū: & veſtimentū qd̄ ex cōmixtione lane & lini cōtextū eſt nō aſcēdat ſup te. Et ſi vir cubuerit cū muliere coitu ſeminis: & ipſa ē ancilla deſpōſata viro & redēptione nō ē redēpta argēto: neq; libellus libertatis datus eſt ei: vapulabit ipſa: nō morietur q̄ nō eſt redēpta. Adducetq; pro delicto ſuo corā dn̄o ad oſtium tabernaculi federis arietē pro delicto. Propiciabitq; pro eo

Interp̄. chal.

ſacerdos in ariete qui offertur pro delicto coraʒ dn̄o pro pctō ſuo: quo peccauit. Et dimittetur ei pctm̄ ei⁹ quo peccauit. Et quādo ingreſſi fueritis terraʒ: & plātaueritis oēm arborem pomiferā: fructus eius erit vobis prohibitus: tribus annis non comedatur. Anno autē quarto erit omnis fructus eius ſanctificatus laudātibus corā dn̄o. In anno aūt quinto comedetis fructū eius: vt addatur vobis fructus ei⁹: ego dn̄s de⁹ veſter. Nō comedetis ſup ſanguinē: nō augurabimini: neq; obſeruabitis horas. Neq; in rotundū attōdebitis comam capitis veſtri. Neq; ledes comā barbe tue: & leſionem ſuper mortuum non dabitis in carne vr̄a: & ſtigmata ſculpta nō facietis in vobis: ego dn̄s. Non prophanabis filiā tuā vt facias eam fornicari: & nō fornicabit terra: ne impleatur terra ſcelere. Dies autē ſabbatorū meoꝝ obſeruabitis: & domū ſanctuarij mei metuite: ego dn̄s. Nolite decliare ad magos: & hariolos nolite ſciſcitari vt polluamini i eis: ego dn̄s de⁹ vr̄. Coram eo qui eſt doctus in lege cōſurges: & honorabis faciem ſenis: & timebis deum tuum: ego dominus. Si peregrinat⁹ fuerit vobiſcū peregrinus in terra vr̄a: nō decipiatis eū. Sicut indigena ex vobis erit vobis peregrin⁹ q̄ peregrinabitur apd̄ vos: & diliges eū ſicut teipm̄: q: peregrini fuiſtis in terra egypti:

אני יהוה אלהיכם׃ לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה׃ מאזני צדק אבני צדק איפת צדק והין צדק יהיה לכם אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים׃ ושמרתם את כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם אני יהוה׃

Cap. xx.

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ ואל בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בישראל אשר יתן מזרעו למלך מות יומת עם הארץ ירגמהו באבן׃ ואני אתן את פני באיש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו כי מזרעו נתן למלך למען טמא את מקדשי ולחלל את שם קדשי׃ ואם העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם מן האיש ההוא בתתו מזרעו למלך לבלתי המית אתו׃ ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אתו ואת כל הזנים אחריו לזנות אחרי המלך מקרב עמם׃ והנפש אשר תפנה אל האבת ואל הידענים לזנות אחריהם ונתתי את פני בנפש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו׃ והתקדשתם והייתם קדשים כי אני יהוה אלהיכם׃ ושמרתם את חקתי

Ego dn̄s deus vester. Nolite facere iniquū aliquid in iudicio: in regula: in pōdere: in mensura. Statera iusta: & eq̄ sint pōdera: iustus modius: equusq; sextarius. Ego dominus deus vr̄ qui eduxi vos de terra egypti. Custodite oīa p̄cepta mea: & vniuersa iudicia & facite ea. Ego dn̄s. Ca. 20.

Locutusq; ē dn̄s ad moysen dicens. Hec loqueris filiis israel. Homo de filiis israel & de aduenis qui hītant in israel: si qs dederit de semie suo idolo moloch morte moriatur. populus terre lapidabit eū: & ego ponā faciē meā cōtra illū: succidāq; eū d̄ medio ppl̄i sui: eo q̄ dederit de semine suo moloch: & cōtaminauerit sctūariū meū: ac polluerit nomē sctūm meum. Q̄ si negligēs ppl̄s terre: & quasi paruipendens iperiū meū: dimiserit hoīem q̄ dedit de semie suo moloch: nec voluerit eum occidere: ponā faciē meā sup hominē illū & cognationē eius: succidāq; & ipsū & oēs q cōsēserūt ei vt fornicaretur cum moloch de medio ppl̄i sui. Anima que declinauerit ad magos & ariolos & fornicata fuerit cum eis: ponam faciem meam cōtra eā: & interficiam illā de medio populi sui. Sctificamini & estote scti: q̄a & ego sctūs sum dn̄s deus vr̄. Custodite precepta mea:

Pritiua chal. Interp. chal.

ego dn̄s deus vester. Non facietis falsitatē in iudicio: in regula: in pōdere ꝛ in mensura. Statera recta: pondera recta: mēsura recta: ꝛ modius rectus erunt vobis: ego dn̄s deus vr̄: qui edduxi vos de terra egypti. Custodietisq; omnia legitima mea ꝛ omnia iudicia mea: ꝛ facietis ea: ego dominus. Cap. 20.

Locutusq; est dn̄s cū moyse dicēs. ad filios autē israel dices. Vir vir de filiis israel ꝛ de aduenis qui perigrināt in israel: q̄ dederit de semine suo idolo moloch: occisione occidetur. Populus domus israel lapidabit eū lapidibus. Ego quoq; ponā iram meam in viro illo: ꝛ disperdam illum de medio populi sui. quoniā de semine suo dedit moloch vt contaminaret sanctuariū meū: ꝛ vt violaret nomē sanctū meū. Si aūt auertētes auerterit populus dom⁹ israel oculos suos a viro illo cū dederit de semie suo moloch vt non interficiant eum: ponam ego furorem meum contra illum virum ꝛ contra fautores eius ꝛ disperdam eum de medio populi sui ꝛ oēs qui errant post eum vt errarent post moloch. Homo aūt qui declinauerit ad magos ꝛ ariolos vt erret post eos: dabo furorem meum in homine illo ꝛ disperdam eum de medio populi sui. Et sanctificabimini: et eritis sancti: quia ego dn̄s deus vester. Custodietisq; legitima mea:

Transla. Chal. Ca. xx.

ועשיתם אתם אני יהוה מקדשכם׃ כי איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו׃ ואיש אשר ינאף את אשת איש אשר ינאף את אשת רעהו מות יומת הנאף והנאפת׃ ואיש אשר ישכב את אשת אביו ערות אביו גלה מות יומתו שניהם דמיהם בם׃ ואיש אשר ישכב את כלתו מות יומתו שניהם תבל עשו דמיהם בם׃ ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה תועבה עשו שניהם מות יומתו דמיהם בם׃ ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה הוא באש ישרפו אתו ואתהן ולא תהיה זמה בתוככם׃ ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת ואת הבהמה תהרגו׃ ואשה אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה אתה והרגת את האשה ואת הבהמה מות יומתו דמיהם בם׃ ואיש אשר יקח את אחתו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה והיא תראה את ערותו חסד הוא ונכרתו לעיני בני עמם ערות אחתו גלה

Exo. 21.b.

& facite ea. Ego dn̄s qui sctifico vos. Qui maledixerit patri suo aut matri: morte moriatur. Patri matriq; q maledixerit: sāguis eius sit sup eū. Si mechatus quis fuerit cū vxore alterius: & adulteriū ppetrauerit cū cōiuge pximi sui: morte moriatur & mechus & adultera. Qui dormierit cū nouerca sua: & reuelauerit ignominiā pris sui: morte moriātur ābo. Sāguis eorū sit sup eos. Si quis dormierit cū nuru sua: vterq; moriatur q̄a scelus opati sunt. Sāguis eorū sit sup eos. Qui dormierit cū masculo coitu femineo: vterq; opatus ē nephas: morte moriātur. Sit sāguis eorū sup eos. Qui supra vxorē filiā: duxerit matrē eius: scelus opatus est. Viuus ardebit cū eis: nec pmanebit tm̄ nefas in medio vr̄i. Qui cum iumento & pecore coierit: morte moriatur. pecus quoq; occidite. Mulier que succubuerit cuilibet iumento: simul interficietur cū eo. Sāguis eorū sit super eos. Qui acceperit sororem suam filiam pris sui vel filiā matris sue: & viderit turpitudinē eius: illaq; cōspexerit fris ignominiā: nefariā rē opati sūt occidētur in conspectu ppl̄i: eo q̄ turpitudinē suā mutuo reuelauerit: &

Leu. 19.c

Transla. Chal. Pritiua chal.

Interp. chal.

et facietis ea: ego dn̄s qui sctifico vos. vir enī q̄ male dixerit pr̄i suo ꝛ matri sue: occisione occidat. Patri enim suo ꝛ mr̄i sue maledixit: reus est mortis. Et vir qui fornicat⁹ fuerit cū vxore viri ꝛ q̄ mechatus fuerit cū vxore proximi sui: interfectiōe interficiētur adulter ꝛ adultera. Et vir qui coierit cū vxore pr̄is sui: turpitudinē pr̄is sui reuelauit: occisione occidētur ambo: rei sunt mortis. Vir aūt qui cōcubuerit cū nuru sua: occisiōe occidētur ambo: scelus opati sunt: rei sūt mortis. Et vir qui cōcubuerit cū masculo coitu mulicbri: abominationē fecerūt ambo: occisione occidētur: rei sunt mortis. Et vir qui acceperit vxorē cū mr̄e sua: scelus est: igni cōburēt eū ꝛ illas: et nō erit scelus inter vos. Vir autē qui coierit cū iumēto: occisione occidatur: iumētū quoq; occidite. Et mulier que accesserit ad omne iumentum vt succumbat ei: occides mulierem: iumentum quoq; occisione occidatur: rei occisionis sunt. Et vir qui acceperit sororem suam filiam patris sui aut filiam matris sue: ꝛ viderit turpitudinē eius: illa quoq; conspexerit turpitudinē illius: ignominia est: ꝛ exterminabuntur coram oculis filiorum populi sui. Turpitudinem sororis sue discooperuit:

עֲוֹנוֹ יִשָּׂא: וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת עֶרְוָתָהּ אֶת מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהִוא גִּלְּתָה אֶת מְקוֹר דָּמֶיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם: וְעֶרְוַת אֲחוֹת אִמְּךָ וַאֲחוֹת אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה כִּי אֶת שְׁאֵרוֹ הֶעֱרָה עֲוֹנָם יִשָּׂאוּ: וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת דֹּדָתוֹ עֶרְוַת דֹּדוֹ גִּלָּה חֶטְאָם יִשָּׂאוּ עֲרִירִים יָמֻתוּ: וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֵשֶׁת אָחִיו נִדָּה הִוא עֶרְוַת אָחִיו גִּלָּה עֲרִירִים יִהְיוּ: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת כָּל חֻקֹּתַי וְאֶת כָּל מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָקִיא אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לָשֶׁבֶת בָּהּ: וְלֹא תֵלְכוּ בְּחֻקֹּת הַגּוֹי אֲשֶׁר אֲנִי מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת כָּל אֵלֶּה עָשׂוּ וָאָקֻץ בָּם: וָאֹמַר לָכֶם אַתֶּם תִּירְשׁוּ אֶת אַדְמָתָם וַאֲנִי אֶתְּנֶנָּה לָכֶם לָרֶשֶׁת אֹתָהּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים: וְהִבְדַּלְתֶּם בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה לַטְּמֵאָה וּבֵין הָעוֹף הַטָּמֵא לַטָּהֹר וְלֹא תְשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף וּבְכֹל

portabũt iniquitatẽ suam. Qui coierit cũ muliere in fluxu mẽstruo: & reuelauerit turpitudinem eius: ipsaqꝫ aperuerit fontem sanguinis sui: interficientur ambo de medio populi sui. Turpitudinẽ materteræ & amitæ tuæ nõ discoperies. Qui hoc fecerit: ignominiam carnis suæ nudauit: portabũt ambo iniquitatẽ suã. Qui coierit cũ vxore patrui vel auunculi sui: & reuelauerit ignominiam cognationis suæ: portabunt ambo peccatũ suũ. Absqꝫ liberis morientur. Qui duxerit vxorẽ fris sui: rẽ facit illicitã: turpitudinẽ fris sui reuelauit absqꝫ filiis erit. Custodite leges meas atqꝫ iudicia & facite ea: ne & vos euomat terra quã intraturi estis & habitaturi. Nolite ambulare in legitimis nationũ: quas ego expulsurus sũ ante vos. Oĩa enim hec fecerũt: & abominatus sum eas. Vobis autem loquor. Possidete terram eorum quam dabo vobis in hereditatem: terram fluentem lacte & melle. Ego dominus deus vester: qui separaui vos a ceteris populis. Separate ergo & vos iumentum mundum ab immundo: & auem mundam ab immũda. ne polluetis animas vestras in pecore & auibus & cunctis

ἁμαρτίαν αὐτοῦ λήψεται. καὶ ἀνὴρ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς ἀποκαθημένης, καὶ ἀποκαλύψει τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς, τὴν πηγὴν αὐτῆς ἀπεκάλυψε, καὶ αὕτη ἀπεκάλυψε τὴν ῥύσιν τοῦ αἵματος αὐτῆς, ἐξολοθρευθήσονται ἀμφότεροι ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν. καὶ ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς τοῦ πατρός σου, καὶ ἀδελφῆς τῆς μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις. τὴν γὰρ οἰκειότητα ἀπεκάλυψαν, ἁμαρτίαν ἀποίσονται. καὶ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ τῆς συγγενοῦς αὐτοῦ, ἀσχημοσύνην τῆς συγγενείας αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται. καὶ ἀνὴρ ὃς ἂν λάβῃ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀκαθαρσία ἐστί, ἀσχημοσύνην τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται. καὶ φυλάξασθε πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰ κρίματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά, καὶ οὐ μὴ προσοχθίσῃ ὑμῖν ἡ γῆ, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ κατοικεῖν ἐπ᾽ αὐτῆς. καὶ οὐχὶ πορεύεσθε ἐν τοῖς νομίμοις τῶν ἐθνῶν, οὓς ἐξαποστέλλω ἀφ᾽ ὑμῶν, ὅτι ταῦτα πάντα ἐποίησαν, καὶ ἐβδελυξάμην αὐτούς. καὶ εἶπα ὑμῖν, ὑμεῖς κληρονομήσετε τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ ἐγὼ δώσω ὑμῖν αὐτὴν ἐν κτήσει, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὃς διώρισα ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. καὶ ἀφοριεῖτε ἑαυτοὺς ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν καὶ ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων, καὶ ἀναμέσον τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν καὶ τῶν ἀκαθάρτων. καὶ οὐ βδελύξετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν τοῖς κτήνεσι, καὶ ἐν τοῖς πετεινοῖς, καὶ ἐν

Primitiua chal.

Interp. chal.

iniquitatẽ suam suscipiet. Vir aũt qui coierit cum muliere immũda: & discooperuit turpitudinẽ eius: ignominia eius reuelauit: ipsa quoqꝫ discooperuit immũditiã sanguinis sui: & exterminabitur ambo de medio populi sui. turpitudinẽ sororis matris tue & sororis pris tui nõ discooperies: quia cognatã suam discooperuit: peccatũ suũ suscipient. vir autẽ qui coierit cũ vxore patrui sui: turpitudinẽ patrui sui discooperuit: iniquitates suam suscipient: absqꝫ liberis moriẽtur. Vir autẽ qui acceperit vxorẽ fratris sui: quasi mẽstruata est: turpitudinẽ fris sui discooperuit absqꝫ filiis erunt. Custodietisqꝫ oĩa legitima mea & oĩa iudicia mea: & facietis ea: vt nõ eiiciat vos terra ad quã ego introduco vos vt habitetis in ea. Et nõ ambuletis i legitimis populorũ: quos ego trãsmigrare faciã ante vos. Quia oĩa hec fecerũt: & abominatũ est eos verbũ meũ. Vobis autem dixi: vos possidebitis terrã eorũ: & ego dabo eã vobis vt possideatis eã: terrã fluẽtẽ lacte & melle: ego dñs deus vester: qui separaui vos de populis. Et separabitis inter animale mundum & imundum & inter aues immundã & mundam: & non contaminabitis animas vestras in animalibus & in auibus & in omni

Transla. Chal.

חוֹבֵיהּ יְקַבֵּל: וּגְבַר דְּיִשְׁכּוֹב יָת אִתְּתָא מְסָאֲבָא וִיגַלֵּי יָת עֶרְיְתַהּ יָת קְלָנַהּ גַּלִּי וְהִיא גַּלִּיאַת יָת סוֹאֲבַת דְּמַהָא וְיִשְׁתֵּיצוּן תַּרְוֵיהוֹן מִגּוֹ עַמְּהוֹן: וְעֶרְיַת אֲחָת אִמָּךְ וַאֲחָת אֲבוּךְ לָא תְגַלֵּי אֲרֵי יָת קָרִיבְתֵּיהּ גַּלִּי חוֹבֵיהוֹן יְקַבְּלוּן: וּגְבַר דְּיִשְׁכּוֹב יָת אִתַּת אַח אֲבוּהִי עֶרְיְתָא דַּאֲחָבוּהִי גַּלִּי חוֹבֵיהוֹן יְקַבְּלוּן דְּלָא וְלָד יְמוּתוּן: וּגְבַר דְּיִסַּב יָת אִתַּת אֲחוּהִי מְרַחֲקָא הִיא עֶרְיְתָא דַּאֲחוּהִי גַּלִּי דְּלָא וְלָד יְהוֹן: וְתִטְּרוּן יָת כָּל קְיָמַי וְיָת כָּל דִּינַי וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן וְלָא תְרוֹקֵין יָתְכוֹן אַרְעָא דַּאֲנָא מָעֵיל יָתְכוֹן לְתַמָּן לְמִתַּב בַּהּ: וְלָא תְהָכוּן בְּנִימוֹסֵי עַמְמַיָּא דַּאֲנָא מַגְלֵי מִן קֳדָמֵיכוֹן אֲרֵי יָת כָּל אִלֵּין עֲבַדוּ וְרָחֵיק מֵימְרִי יָתְהוֹן: וַאֲמָרִית לְכוֹן אַתּוּן תֵּירְתוּן יָת אַרְעֲהוֹן וַאֲנָא אֶתְּנִנַּהּ לְכוֹן לְמֵירַת יָתַהּ אֲרַע עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפְרֵשִׁית יָתְכוֹן מִן עַמְמַיָּא: וְתַפְרְשׁוּן בֵּין בְּעִירָא דָּכְיָא לִדְמְסָאַב וּבֵין עוֹפָא מְסָאֲבָא לִדְדָכֵי וְלָא תְשַׁקְּצוּן יָת נַפְשָׁתְכוֹן בִּבְעִירָא וּבְעוֹפָא וּבְכֹל

τοῖς ἑρπετοῖς τῆς γῆς, ἃ ἐγὼ ἀφώρισα ὑμῖν ἐν ἀκαθαρσίᾳ. καὶ ἔσεσθέ μοι ἅγιοι, ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἀφορίσας ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν, εἶναι ἐμοί. καὶ ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὃς ἂν γένηται αὐτῶν ἐγγαστρίμυθος ἢ ἐπαοιδός, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι, λίθοις λιθοβολήσατε αὐτούς, ἔνοχοί εἰσι.

Ca. 21.

A Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἶπον τοῖς ἱερεῦσιν υἱοῖς ἀαρών, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐν ταῖς ψυχαῖς οὐ μιανθήσονται ἐν τῷ ἔθνει αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἢ ἐν τῷ οἰκείῳ τῷ ἔγγιστα αὐτῶν ἐπὶ πατρὶ καὶ ἐπὶ μητρί, καὶ ἐπὶ υἱοῖς, καὶ ἐπὶ θυγατράσι, καὶ ἐπ᾽ ἀδελφῷ, καὶ ἐπ᾽ ἀδελφῇ αὐτῶν παρθένῳ τῇ ἐγγιζούσῃ αὐτῷ τῇ μὴ ἐκδεδομένῃ ἀνδρί, ἐπὶ τούτοις οὐ μιανθήσεται ἐξάπινα ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ εἰς βεβήλωσιν αὐτοῦ. καὶ φαλάκρωμα οὐ ξυρηθήσεσθε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ νεκρῷ, καὶ τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος οὐ ξυρήσονται, καὶ ἐπὶ τὰς σάρκας αὐτῶν οὐ κατατεμοῦσιν ἐντομίδας. ἅγιοι ἔσονται τῷ θεῷ αὐτῶν, καὶ οὐ βεβηλώσουσι τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτῶν. τὰς γὰρ θυσίας κυρίου δῶρα τῷ θεῷ αὐτῶν αὐτοὶ προσφέρουσι, καὶ ἔσονται ἅγιοι. B γυναῖκα πόρνην καὶ βεβηλωμένην οὐ λήψονται, καὶ γυναῖκα ἐκβεβλημένην ἀπὸ ἀνδρὸς αὐτῆς οὐ λήψονται, ὅτι ἅγιός ἐστι τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτοῦ. καὶ ἁγιάσεις αὐτόν. τὰ δῶρα κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν οὗτος προσφέρει, ἅγιος ἔσται. ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως ἐὰν βεβηλωθῇ τοῦ ἐκπορνεῦσαι, τὸ ὄνομα

que mouentur in terra: & que vobis ostendi esse polluta. Eritis sancti mihi: quia sanctus ego sum dominus: & separaui vos a ceteris populis: vt essetis mei. Vir siue mulier in quibus phythonicus vel diuinatiõis fuerit spiritus: morte moriatur: lapidibus obruẽt eos. Sanguis eorũ sit sup illos.

Ca. 21. Dixit quoqꝫ dñs ad moysẽ. Loqre ad sacerdotes filios aaron: & dices ad eos. Ne cõtaminetur sacerdos in mortibus ciuiũ suorũ: nisi tñ in cõsanguineis ac ppinquis. i. supra patre & matre & filiũ & filiã: fratre quoqꝫ & sorore virginem que non est nupta viro, sed nec in principe populi sui cõtaminabitur. Nec radent caput nec barbam: neqꝫ in carnibus suis facient incisuras. Sancti erunt deo suo: & non polluẽt nomen eius. Incensum enim dñi & panes dei sui offerunt: & io sancti erunt. Scortũ & vile pstibulũ non ducent vxorẽ: nec eã que repudiata est a marito: quia cõsecrati sunt deo suo: & panes propositiõis offert. Sit ergo sanctus: quia & ego sanctus sum dominus qui sctifico vos. Sacerdotis filia si dephẽsa fuerit in stupro: & violauerit nomen

אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לְטַמֵּא: וִהְיִיתֶם לִי קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה וָאַבְדִּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לִהְיוֹת לִי: וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בָהֶם אוֹב אוֹ יִדְּעֹנִי מוֹת יוּמָתוּ בָּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמֵיהֶם בָּם:

Ca. xxi.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו: כִּי אִם לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וְלִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו: וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטַּמָּא: לֹא יִטַּמָּא בַּעַל בְּעַמָּיו לְהֵחַלּוֹ: לֹא יִקְרְחָה קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת: קְדֹשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת אִשֵּׁי יְהוָה לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְהָיוּ קֹדֶשׁ: אִשָּׁה זֹנָה וַחֲלָלָה לֹא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ כִּי קָדֹשׁ הוּא לֵאלֹהָיו: וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה לָּךְ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם: וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תֵחֵל לִזְנוֹת אֶת

Transla. Chal.

דְּתָרְחֵשׁ אַרְעָא דְּאַפְרֵשִׁית לְכוֹן לְסָאָבָא: וּתְהוֹן קֳדָמַי קַדִּישִׁין אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ וְאַפְרֵשִׁית יָתְכוֹן מִן עַמְמַיָּא לְמֶהֱוֵי פָּלְחִין קֳדָמַי: וּגְבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרֵי יְהֵי בְהוֹן בִּדִּין אוֹ זְכוּרוּ אִתְקְטָלָא יִתְקַטְלוּן בְּאַבְנָא יִרְגְּמוּן יָתְהוֹן קְטָלָא חַיָּבִין:

Ca. xxi.

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱמַר לְכָהֲנַיָּא בְּנֵי אַהֲרֹן וְתֵימַר לְהוֹן עַל מִית לָא יִסְתָּאַב בְּעַמֵּיהּ: אֱלָהֵן לְקָרִיבֵיהּ דְּקָרִיב לֵיהּ לְאִמֵּיהּ וְלַאֲבוּהִי וְלִבְרֵיהּ וְלִבְרַתֵּיהּ וְלַאֲחוּהִי: וְלַאֲחָתֵיהּ בְּתֻלְתָּא דְּקָרִיבָא לֵיהּ דְּלָא הֲוָת לִגְבַר לַהּ יִסְתָּאַב: לָא יִסְתָּאַב רַבָּא בְּעַמֵּיהּ לְאַחָלוּתֵיהּ: לָא יִמְרְטוּן מְרַט בְּרֵישֵׁיהוֹן וּפָאתָא דִּדְקַנְהוֹן לָא יְגַלְּחוּן וּבְבִשְׂרְהוֹן לָא יְחַבְּלוּן חִבּוּל: קַדִּישִׁין יְהוֹן קֳדָם אֱלָהֲהוֹן וְלָא יְחַלְּלוּן שְׁמָא דֶּאֱלָהֲהוֹן אֲרֵי יָת קֻרְבָּנַיָּא דַּיְיָ קֻרְבַּן אֱלָהֲהוֹן אִנּוּן מְקָרְבִין וִיהוֹן קַדִּישִׁין: אִתְּתָא מַטְעֲיָא וּמְחַלְּלָא לָא יִסְּבוּן וְאִתְּתָא דְּתִרִיכָא מִבַּעְלַהּ לָא יִסְּבוּן אֲרֵי קַדִּישׁ הוּא קֳדָם אֱלָהֵיהּ: וּתְקַדְּשִׁנֵּיהּ אֲרֵי יָת קֻרְבַּן אֱלָהָךְ הוּא מְקָרֵב קַדִּישׁ יְהֵי לָךְ אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ מְקַדִּשְׁכוֹן: וּבַת גְּבַר כָּהֵן אֲרֵי תִתַּחֵל לְמִטְעֵי מִקַּדְּשׁוּת

Interp. chal.

quod repat in terra: que separaui vt essent vobis immunda. Eritisqꝫ coraz me sancti: qꝛ sanctus ego dñs: et separaui vos de populis vt seruiatis corã me. Vir autẽ aut mulier in quibus fuerint phitones vel diuinationes: occisione occidentur: lapidibus obruent eos. rei mortis sunt. Ca. 21.

Dixitqꝫ dñs ad moysen. Loquere ad sacerdotes filios aaron: dicesqꝫ eis. Nullus cõtaminet se sup mortuus in ppło suo: nisi pro cõsanguineis suis qui propinqui sunt ei. Pro matre sua & pro patre suo et pro filio suo & pro filia sua & pro fratre suo & p sorore sua virgine q propinqua est ei que nõ est nupta viro: pro his contaminabitur. Non cõtaminetur princeps in ppło suo: vt nõ prophanet se. Non deplabũt caput suũ: & colnam barbe sue non tondebunt: & in carne sua non incidant incisionẽ. Sancti erunt in cõspectu dei sui. et non violabunt nomen dei sui: quia oblationes domini dei sui ipsi offerunt: eruntqꝫ sancti. Mulierem meretricem & violatam non accipiẽt in vxorẽ: et mulierem que repulsa est a viro suo nõ accipient: qꝛ sanctus est corã deo suo. Sanctificabisqꝫ eum: quia oblationẽ dei tui ipse offert. sanctus erit tibi: qꝛ sanctus sum ego dñs qui sanctifico vos. Filia aũt viri sacerdotis q violata fuerit fornicatione: sctificationẽ

Primitiua chal.

אֲבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃
וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר יוּצַק
עַל רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת
יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת הַבְּגָדִים אֶת
רֹאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא
יִפְרֹם׃ וְעַל כָּל נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא
לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא׃ וּמִן
הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יְחַלֵּל אֵת
מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן
מִשְׁחַת אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה׃
וְהוּא אִשָּׁה בִבְתוּלֶיהָ יִקָּח׃
אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת
אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם בְּתוּלָה
מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה׃ וְלֹא יְחַלֵּל
זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְהוָה
מְקַדְּשׁוֹ׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר
אִישׁ מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר
יִהְיֶה בוֹ מוּם לֹא יִקְרַב לְהַקְרִיב
לֶחֶם אֱלֹהָיו׃ כִּי כָל אִישׁ
אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב אִישׁ
עִוֵּר אוֹ פִסֵּחַ אוֹ חָרֻם אוֹ שָׂרוּעַ׃
אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ שֶׁבֶר
רָגֶל אוֹ שֶׁבֶר יָד׃ אוֹ גִבֵּן אוֹ דַק
אוֹ תְּבַלֻּל בְּעֵינוֹ אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת
אוֹ מְרוֹחַ אָשֶׁךְ׃ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ
מוּם מִזֶּרַע אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֹא יִגַּשׁ

patris sui: flammis exuretur. Pōtifex .i. sacerdos maximus inter frēs sup cuius caput fusum est vnctionis oleū: & cuius manus in sacerdotio cōsecrate sunt: vestitusq; est sanctis vestibus: caput suū nō discooperiet: vestimēta nō scindet: & ad oēm mortuū nō ingredietur oino. Super pr̄e quoq; suo & matre nō cōtaminabitur: nec egredietur de sctis ne polluat sāctuariū dei, quia oleū sancte vnctiōis dei sui sup eū est. Ego dominus. Virginē ducet vxorē. Viduā aūt & repudiatā & sordidā atq; meretricem non accipiet: sed puellam de populo suo: ne cōmisceat stirpem gn̄is sui vulgo gentis sue: qa ego dn̄s qui sctifico eum. Locutusq; est dn̄s ad moysē dicens. Loquere ad aaron. Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculā: non offeret panes deo suo: nec accedet ad ministeriū eius. Si cecus fuerit: si claudus: si vel puo vel grādi vl' torto naso: si fracto pede: si manu: si gibbus: si lippus: si albuginē hn̄s in oculo: si iugē scabiē: si impetigine in corpore: vl' herniosus: ois q habuerit maculā de semīe aarō sacerdotis: nō acce-

ptis sui ipa pphanat: in igne cōburetur. τ sacerdos magnus de fribus su
τοῦ πρὸς αὐτῆς αὐτὴ βεβηλοῖ, ἐπὶ πυρὸς κατακαυθήσεται. καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ
is infuso sup caput suū oleo vnctiōis τ cōsecrato man⁹
τοῦ ἐπικεχυμένου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τοῦ ἐλαίου τοῦ χρίσματος καὶ τετελειωμένου τὰς χεῖρας
suas vt induat scta: caput nō cidaṙa nudabit: τ vestes suas nō scindet τ
αὐτοῦ ἐνδύσασθαι τὰ ἅγια, τὴν κεφαλὴν οὐκ ἀποκιδαρώσει, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ οὐ διαρρήξει, καὶ
sup oi aia mortua nō ingredietur.
ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσεται.
sup pr̄e suo τ sup mr̄e sua nō polluetur.
ἐπὶ πατρὶ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ μητρὶ αὐτοῦ οὐ μιανθήσεται,
τ ex sctis nō egredietur: τ nō pphanabit
καὶ ἐκ τῶν ἁγίων οὐκ ἐξελεύσεται, καὶ οὐ βεβηλώσει
sctificatū dei sui: qm̄ sctm̄ oleū vncti
τὸ ἡγιασμένον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι τὸ ἅγιον ἔλαιον τὸ χριστὸν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ. ἐγὼ κς. οὗτος γυναῖκα παρ-
ctū dei sui sup eo. ego dn̄s. hic mulierē vir-
ginē de gn̄e suo accipiet: viduā āt τ repudiatā τ pollutam τ meretricē: has nō accipiet:
θένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται, χήραν δὲ καὶ ἐκβεβλημένην καὶ βεβηλωμένην καὶ πόρνην, ταύτας οὐ λήψεται
sz v̄ginē de gn̄e suo accipiet vxorē. τ
ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται γυναῖκα. καὶ
nō polluet semē suū in pplo suo.
οὐ βεβηλώσει τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ.
ego dn̄s sctificās ipm: τ locutus ē dn̄s ad
ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτόν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
moysen: dicēs: loq̄re aarō: dicēs: hō de
μωυσῆν, λέγων, εἶπον ἀαρών, λέγων, ἄνθρωπος ἐκ
gn̄e tuo in gn̄atiōes vr̄as: cui fuerit in
τοῦ γένους σου εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, τίνι ἐὰν ᾖ ἐν
ipo macula: nō accedet offerre dona
αὐτῷ μῶμος, οὐ προσελεύσεται προσφέρειν τὰ δῶρα
dei sui. ois hō cui fuerit i ipo macula:
τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος,
nō accedet. hō cecus: vel claud⁹: vl
οὐ προσελεύσεται. ἄνθρωπος τυφλός, ἢ χωλός, ἢ
mancus: vel aure trūcat⁹ vel hō cui fuerit i
κολοβόχειρ, ἢ ὠτότμητος, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν
ipo fractio manus: vel fractio pedis: vel
αὐτῷ σύντριμμα χειρός, ἢ σύντριμμα ποδός, ἢ
gibbosus: vel lipp⁹ oculos: vel depalpebrat⁹
κυρτός, ἢ ἔφηλος τοὺς ὀφθαλμούς, ἢ πτίλλος τοὺς
oculos: vel hō cui fuerit i ipo scabies agrestis: vel i
ὀφθαλμούς, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ ψώρα ἀγρία, ἢ λι-
petigo: vel vni⁹ testiculi. ois hō cui ē in ipo macula de
χήν, ἢ μονόρχις. πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἐστιν ἐν αὐτῷ μῶμος ἐκ τοῦ
semine aarō sacerdotis: nō appinq̄bit
σπέρματος ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, οὐκ ἐγγιεῖ τοῦ

Eze. 44. d.

C

D

Interp. chal.

ptis sui ipa violauit: igni cōburetur. Sacerdos autē maxim⁹ q vnctus est de fratrib⁹ suis sup cui⁹ caput effusum est oleū vnctiōis: τ cui⁹ oblatio oblata est vt induat vestimētis: in capite suo nō nutriat comā: τ vestimēta sua nō scindat: τ sup oēm aiam mortui nō ingrediat: pro pr̄e suo τ p mr̄e sua nō cōtaminet. Et de sanctuario nō egrediatur: neq; prophanet sanctuariū dei sui: quia corona olei vnctionis dei sui est super eum: ego dominus. Ipse autem vxorem virginez accipiet: viduam autem τ repudiatam τ prophanatā meretricem non accipiet: nisi virginem de populo suo accipiet vxorem: τ non prophanabit semē suum in populo suo: quia ego dn̄s sanctifico eum. Locutusq; est dominus cum moyse dicens. Loquere cum aarō dicēs. Vir de filijs tuis in gn̄atiōib⁹ suis in quo fuerit macula: non accedet vt offerat oblationem dei sui. Omnis enim vir in quo fuerit macula: non accedet: vir cecus aut claudus aut diminutus aut superfluus: aut vir in quo fuerit fractura pedis aut fractura man⁹: aut gibbus aut lippus aut albuginē hn̄s in oculo: aut scabiē hn̄s vel īpetiginē aut hn̄s ɔtritos testiculos. Oīs vir de semīe aarō sacerdotis in quo ē macula nō accedat

Transla. Chal.

צְלוּתָא הִיא מַתְחַלָּא בְּנוּרָא תִּתּוֹקַד׃ וְכַהֲנָא דְּיִתְרַבָּא מֵאֲחוֹהִי דְּיִתְרַק עַל רֵישֵׁיהּ
מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא וְדִיקָרֵיב יָת קוּרְבָּנֵיהּ לְמִלְבַּשׁ יָת לְבוּשַׁיָּא יָת רֵישֵׁיהּ לָא יְרַבֵּי
פֵּרוּעַ וּלְבוּשׁוֹהִי לָא יִבְזַע׃ וְעַל כָּל נַפְשָׁת מֵיתָא לָא יֵיעוֹל לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ לָא
יִסְתָּאַב׃ וּמִן מַקְדְּשָׁא לָא יִפּוֹק וְלָא יַחֵיל יָת מַקְדְּשָׁא דֶּאֱלָהֵיהּ אֲרֵי כְלִיל מְשַׁח רְבוּת
אֱלָהֵיהּ עֲלוֹהִי אֲנָא יְיָ׃ וְהוּא אִתְּתָא בִּבְתוּלַהָא יִסַּב׃ אַרְמְלָא וּמְתָרְכָא וְחַלִּילָא
מַטְעֲיָא יָת אִלֵּין לָא יִסַּב אֱלָהֵן בְּתוּלְתָּא מֵעַמֵּיהּ יִסַּב אִתְּתָא׃ וְלָא יַחֵיל זַרְעֵיהּ
בְּעַמֵּיהּ אֲרֵי אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁיהּ׃ וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן לְמֵימַר
גְּבַר מִבְּנָךְ לְדָרֵיהוֹן דִּיהֵי בֵיהּ מוּמָא לָא יִקְרַב לְקָרָבָא קוּרְבַּן אֱלָהֵיהּ׃ אֲרֵי כָל גְּבַר
דְּבֵיהּ מוּמָא לָא יִקְרַב גְּבַר עֲוִיר אוֹ חֲגִיר אוֹ חֲרִים אוֹ שְׂרִיעַ׃ אוֹ גְבַר דִּיהֵי בֵיהּ תְּבַר
רַגְלָא אוֹ תְבַר יְדָא׃ אוֹ גְבִין אוֹ דוּקָא אוֹ חִלִּיז בְּעֵינֵיהּ אוֹ גַרְבָן אוֹ חֲזָזָן אוֹ מְרִיס
פַּחְדִּין׃ כָּל גְּבַר דְּבֵיהּ מוּמָא מִזַּרְעָא דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא לָא יִקְרַב

vt offerat sacrificia dn̄o: qm̄ macula in ipso: dona dei sui nō accedet vt
προσενεγκεῖν τὰς θυσίας κυρίῳ, ὅτι μῶμος ἐν αὐτῷ, τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται προσε-
offerat. scta sctōꝝ τ a sctis comedet: sz ad velū nō accedet
νεγκεῖν. τὰ ἅγια τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων φάγεται, πλὴν πρὸς τὸ καταπέτασμα οὐ προσελεύ-
det: τ ad altare nō appinq̄bit: qm̄ maculā hēt: τ nō pphanabit sctm̄ dei
σεται, καὶ πρὸς τὸ θυσιαστήριον οὐκ ἐγγιεῖ, ὅτι μῶμον ἔχει, καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ
sui: qm̄ ego dn̄s sctificās eos. τ locut⁹ ē moyses ad aarō τ filios eius: τ
αὐτοῦ, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ
ad oēs filios israel.
πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. Ca. 22.

A

Et locutus ē dn̄s ad moysen: dicēs loquere aarō τ filijs eius: τ caueant a sctis filioꝝ israel: τ nō prophanabūt nomē sctm̄ meū: q̄cūq; ipi sctificāt mihi. ego dn̄s. dic ipis: in gn̄atiōes vr̄as ois hō q accesserit ab oi semine vr̄o ad scta: q̄cūq; sctificant filij israel dn̄o: τ immūditia eius in ipo: peribit aia illa a me. ego dn̄s. τ hō de semine aarō sacerdotis: τ hic leprosus vel seminiflu⁹: de sctis nō comedet: vsq; q mūdet. τ q tetigerit oēm immūditiā aie: vel hō cui egressus fuerit ex ipo ɔcubit⁹ seminis: vel q̄cūq; tetigerit oē reptile immūdū: qd polluet ipm: vel sup hoiem in quo polluet illū iuxta oēm immūditiā eius: aia q̄cūq; tetigerit eū: immūda erit vsq; ad vespam: nō comedet de

καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἰπὸν ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ προσεχέτωσαν ἀπὸ τῶν ἁγίων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ οὐ βεβηλώσουσι τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου, ὅσα αὐτοὶ ἁγιάζουσί μοι. ἐγὼ κύριος. εἶπον αὐτοῖς, εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἂν προσέλθῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ σπέρματος ὑμῶν πρὸς τὰ ἅγια, ὅσα ἂν ἁγιάζωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἀπ' ἐμοῦ. ἐγὼ κύριος. καὶ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ οὗτος λεπρὸς ἢ γονορρυής, τῶν ἁγίων οὐκ ἔδεται, ἕως ἂν καθαρισθῇ. καὶ ὁ ἁπτόμενος πάσης ἀκαθαρσίας ψυχῆς, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἂν ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, ἢ ὅστις ἂν ἅψηται παντὸς ἑρπετοῦ ἀκαθάρτου, ὃ μιανεῖ αὐτόν, ἢ ἐπ' ἀνθρώπῳ ἐν ᾧ μιανεῖ αὐτὸν κατὰ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν αὐτοῦ, ψυχὴ ἥτις ἂν ἅψηται αὐτοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας, οὐκ ἔδεται ἀπὸ τῶν

det offerre hostias dn̄o: nec pāes deo suo. Vescetur tn̄ panibus q offerūtur in sctūario: ita dūtaxat vt intra velū non ingrediatur. nec accedet ad altare qui maculā habet: & cōtaminare nō debet sctūariū meū. Ego dn̄s q sctifico eos. locutus ē ergo moyses ad aaron & ad filios eius & ad oēm israel cūcta q̄ sibi fuerāt imperata. Cap. 22.

Locutus quoq; ē dominus ad moysē dicēs. loq̄re ad aarō & ad filios ei⁹: vt caueāt ab his q̄ cōsecrata sūt filiorū israel: & nō cōtaminēt nomē sctificatorū mihi q̄ ipsi offerunt. Ego dn̄s. Dic ad eos & ad posteros eorum. Oīs homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea q̄ cōsecrata sunt & que obtulerunt filij israel domino in quo est immundicia: peribit coram domio. Ego sum dominus. Homo de semine aarō qui fuerit leprosus aut patiens fluxū seminis: nō vescetur de his q̄ sctificata sūt mihi: dōec sanetur. Qui tetigerit imūdū sup mortuo: & ex quo egreditur semē quasi coitus: & q tāgit reptile & qd libet imūdū: cuius tactus est sordidus: immundus erit vsq; ad vesperū: & nō vescetur de

לְהַקְרִיב אֶת אִשֵּׁי יְהוָה מוּם בּוֹ
אֵת לֶחֶם אֱלֹהָיו לֹא יִגַּשׁ לְהַקְרִיב׃
לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים
וּמִן הַקֳּדָשִׁים יֹאכֵל׃ אַךְ אֶל הַפָּרֹכֶת
לֹא יָבֹא וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִגַּשׁ כִּי
מוּם בּוֹ וְלֹא יְחַלֵּל אֶת מִקְדָּשַׁי
כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל
מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל
בָּנָיו וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם
קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּשִׁים לִי
אֲנִי יְהוָה׃ אֱמֹר אֲלֵהֶם לְדֹרֹתֵיכֶם
כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִקְרַב מִכָּל זַרְעֲכֶם
אֶל הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִלְּפָנַי
אֲנִי יְהוָה׃ אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע
אַהֲרֹן וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים
לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ
בְּכָל טְמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר
תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע׃ אוֹ אִישׁ
אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל שֶׁרֶץ אֲשֶׁר יִטְמָא
לוֹ אוֹ בְאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ לְכֹל
טֻמְאָתוֹ׃ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בּוֹ
וְטָמְאָה עַד הָעֶרֶב וְלֹא יֹאכַל מִן

Cap. xxii.

Transla. Chal.

לְקָרָבָא יָת קוּרְבָּנַיָּא דַּייָ מוּמָא בֵיהּ יָת קוּרְבַּן אֱלָהֵיהּ לָא יִקְרַב לְקָרָבָא׃ קוּרְבַּן יְיָ
אֱלָהֵיהּ מִקּוּדְשֵׁי קוּדְשַׁיָּא וּמִן קוּדְשַׁיָּא יֵיכוּל׃ בְּרַם לְפָרוֹכְתָּא לָא יֵיעוֹל וּלְמַדְבְּחָא
לָא יִקְרַב אֲרֵי מוּמָא בֵיהּ וְלָא יַחֵיל יָת מַקְדְּשַׁי אֲרֵי אֲנָא יְיָ מְקַדְּשְׁהוֹן׃ וּמַלִּיל מֹשֶׁה
עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ Ca. xxii. וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃
מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי וְיִתְפָּרְשׁוּן מִקּוּדְשַׁיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא יַחֲלוּן יָת שְׁמָא
דְּקוּדְשִׁי דְּאִנּוּן מַקְדְּשִׁין קֳדָמַי אֲנָא יְיָ׃ אֵימַר לְהוֹן לְדָרֵיכוֹן כָּל גְּבַר דְּיִקְרַב מִכָּל
זַרְעֲכוֹן לְקוּדְשַׁיָּא דִּיקַדְּשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ וְסוֹבְתֵיהּ עֲלוֹהִי וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא
הַהוּא מִקֳּדָמַי אֲנָא יְיָ׃ גְּבַר גְּבַר מִזַּרְעָא דְּאַהֲרֹן וְהוּא סְגִיר אוֹ דָאֵיב בְּקוּדְשַׁיָּא לָא
יֵיכוּל עַד דְּיִדְכֵּי וּדְיִקְרַב בְּכָל טְמֵא נַפְשָׁא אוֹ גְבַר דְּתִפּוֹק מִנֵּיהּ שִׁכְבַת זַרְעָא׃ אוֹ
גְּבַר דְּיִקְרַב בְּכָל רִחְשָׁא דְּיִסְתָּאַב לֵיהּ אוֹ בֶאֱנָשָׁא דְּיִסְתָּאַב לֵיהּ לְכֹל סוֹבְתֵיהּ׃ אֱנָשׁ
דְּיִקְרַב בֵּיהּ וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וְלָא יֵיכוּל מִן

Interp. chal.

vt offerat oblatōes dn̄i. Macula enī est in eo: nō accedat vt offerat oblationē dei sui. De sanctificatis aūt q̄ offerūtur deo suo vescetur de sanctis sanctoꝝ. Verūtamē intra velū nō ingrediat neq; ad altare accedat: quia macula est in eo: nec violet sanctuaria mea: qr ego dn̄s sanctifico eos. Locutusq; est moyses cū aarō et cum filijs eius τ cum oibus filijs israel. Ca. 22.

Locutusq; est dn̄s cum moyse dicēs. Loquere cū aaron τ cū filijs eius: vt separētur ab his q̄ sanctificata sunt a filijs israel q̄ ipsi sctificāt in cōspectu meo: τ nō violabūt nomen sanctū meū: ego dn̄s. Dic eis. Oīs vir de omni semine vr̄o in generationibus vr̄is qui tetigerit ea q̄ sctificata sunt corā dn̄o a filijs israel: τ immunditia eius est in eo: peribit homo ille a cōspectu meo: ego dn̄s. Vir vir de semine aaron qui fuerit leprosus aut patiens fluxū seminis nō vescetur de his que sanctificata sunt: donec mūdetur. Et qui tetigerit omne immūdum anime: aut vir ex quo egreditur semē coitus: aut vir qui tetigerit oīe reptile quo immūdus fit: aut hoiem quo immūdus fit iuxta oēm immūditiam eius: homo qui tetigerit eum erit immundus vsq; ad vesperam. et non comedet de

Primitiua heb. | Tex. Heb. | Leui. | Ca. xxij. | Trāsla. B. Hiero. | Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

הקדשים כי אם רחץ בשרו
במים ובא השמש וטהר ואחר
יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא
נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה
בה אני יהוה ושמרו את
משמרתי ולא ישאו עליו חטא
ומתו בו כי יחללהו אני יהוה
מקדשם וכל זר לא יאכל קדש
תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש
וכהן כי יקנה נפש קנין כספו
הוא יאכל בו ויליד ביתו הם
יאכלו בלחמו ובת כהן כי תהיה
לאיש זר הוא בתרומת הקדשים
לא תאכל ובת כהן כי תהיה
אלמנה וגרושה וזרע אין לה
ושבה אל בית אביה כנעוריה
מלחם אביה תאכל וכל זר לא
יאכל בו ואיש כי יאכל קדש
בשגגה ויסף חמשיתו עליו ונתן
לכהן את הקדש ולא יחללו את
קדשי בני ישראל את אשר
ירימו ליהוה והשיאו אותם עון
אשמה באכלם את קדשיהם כי
אני יהוה מקדשם וידבר יהוה
אל משה לאמר דבר אל אהרן
ואל בניו ואל כל בני ישראל
ואמרת אלהם איש איש מבית

his q̄ sanctificata sunt: sed cum lauerit carnē suam aqua: & occubuerit sol: tunc mundatus vescetur de sctificatis: quia cibus illius est. Morticinū & captū a bestia nō comedet nec polluētur ī eis. Ego sū dominus. Custodiant precepta mea vt non subiaceant peccato: & moriātur ī sāctuario cū polluerīt illud. Ego dn̄s q scīfico eos. Oīs alīēgena nō comedet de sctificatis. Inquilin⁹ sacerdotis & mercēnarius nō vescētur ex eis. Quem autē sacerdos emerit: & qui vernaculus dom⁹ eius fuerit: hi comedēt ex eis. Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit: de his q̄ sctificata sunt & de primitiis nō vescetur. Sin autem vidua vel rēpudiata & absq; liberis reuersa fuerit ad domū patris sui: sicut puella cōsueuerat: aletur cibis patris sui. Oīs alienigena comedēdi ex eis nō habet potestatē. Qui comederit de sctificatis p ignorātiā: addet quītā ptē cū eo qd comedit & dabit sacerdoti ī sanctuariū: nec cōtaminabūt sctificata filiorū israel q̄ offerūtur dn̄o: ne forte sustineāt iniquitatem delicti sui cū sctificata comederint. Ego dn̄s qui sctifico eos. Locutusq; est dn̄s ad moysen dicens. Loquere ad aaron & filios eius & ad oēs filios israel. diceśq; ad eos. Homo de domo

sctis: si nō lauerit corp⁹ suū aq̄: & occiderit
ἁγίων, ἐὰν μὴ λούσηται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ δύῃ
sol & mūdus erit: & tūc comedet de
ὁ ἥλιος καὶ καθαρὸς ἔσται, καὶ τότε φάγεται ἀπὸ τῶν
sctis: q̄m panis eius est. morticinū & a fera captū
ἁγίων, ὅτι ἄρτος αὐτοῦ ἐστιν. θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον
nō comedet: vt polluat̄ in ipo. ego dn̄s. & custodi-
οὐ φάγεται, μιανθῆναι ἐν αὐτῷ. ἐγὼ κύριος. καὶ φυλάξον-
ent meas custodias vt nō accipiāt ppt ea
ταί μου τὰ φυλάγματα, ἵνα μὴ λάβωσι δι' αὐτὰ ἁ-
pctm: & moriātur ppt ea: si pphana
μαρτίαν, καὶ ἀποθάνωσιν δι' αὐτά, ἐὰν βεβηλώσου-
būt ea: ego dn̄s sctificās eos. & ois alienige
σιν αὐτά, ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ πᾶς ἀλλογε-
na nō comedet sctā: inqlin⁹ sacerdotis: & mercenari⁹
νὴς οὐκ ἔδεται ἅγια, πάροικος ἱερέως, καὶ μισθωτὸς
nō comedet sctā. si āt sacerdos possederit aiam em-
οὐκ ἔδεται ἅγια. ἐὰν δὲ ἱερεὺς κτήσηται ψυχὴν ἔγ-
ptā pecunia: ipe comedet panē ei⁹. &
κτητον ἀργυρίου, αὐτὸς φάγεται τὸν ἄρτον αὐτοῦ. καὶ οἱ οἱ-
vnaculi ei⁹: & ipi comedēt panē eius. & si
κογενεῖς αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ φάγονται τὸν ἄρτον αὐτοῦ. καὶ θυ-
lia hois sacerdotis si iūcta fuerit viro alienigene: ip-
γάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἀλλογενεῖ, αὐτὴ
sa de primitiis sctōꝝ nō comedet. & filia sacer
τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων οὐ φάγεται. καὶ θυγάτηρ ἱερέ-
dotis si fuerit vidua vł repudiata: semē āt nō fuerit il
ως ἐὰν γένηται χήρα ἢ ἐκβεβλημένη, σπέρμα δὲ μὴ ἦν αὐ-
li: & reuertat̄ ad domū pris sui
τῇ, καὶ ἐπαναστρέψῃ ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν πατρικὸν αὐ-
vt in iuuētute sua: de panib⁹ pa
τῆς κατὰ τὴν νεότητα αὐτῆς, ἀπὸ τῶν ἄρτων τοῦ πα-
tris sui comedet. & ois alienigena nō comedet
τρὸς αὐτῆς φάγεται. καὶ πᾶς ἀλλογενὴς οὐ φάγεται ἀ-
ab illis. & hō q̄ comederit sctā per ignorā
π' αὐτῶν. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν φάγῃ ἅγια κατὰ ἄγνοι-
tiā: & addet quītā ptē eius sup illō:
αν, καὶ προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ ἐπ' αὐτό,
& dabit sacerdoti sctm̄: & nō pollucēt
καὶ δώσει τῷ ἱερεῖ τὸ ἅγιον, καὶ οὐ βεβηλώσουσι
sctā filioꝝ israel: q̄ ipi offerūt
τὰ ἅγια τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἃ αὐτοὶ ἀναφέρουσι τῷ
dn̄o: & adducēt sup ipos scelus deli-
κυρίῳ, καὶ ἐπάξουσι ἐπ' αὐτοὺς ἀνομίαν πλημμε-
cti cū comederit ipi sctā eoꝝ: q̄m ego do-
λίας ἐν τῷ ἐσθίειν αὐτοὺς τὰ ἅγια αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ κύ-
min⁹ sctificās eos. & locut⁹ ē dn̄s ad moy
ριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ-
sen: dicēs: loq̄re aarō & filijs eius:
σῆν, λέγων, λάλησον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,
& ōi multitudini filioꝝ israel: & dices ad
καὶ πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς
eos: hō hō de filijs
αὐτούς, ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν υἱῶν

Exod. 22.d. Eze. 44.g.

Interp. chal.

sanctificatis: nisi lauerit carnē suā aq̄s. Et cū occubuerit sol & mūdatus fuerit comedet de his q̄ sanctificata sunt: q̄m cibus illi⁹ est. Morticiniū aūt & qd cōfractū ē a bestia nō comedet: ne immundus fiat in eo: ego dn̄s. Custodiētq; custodiā verbi mei: vt nō suscipiāt p eo pctm & moriant̄ in eo qn̄ pphanauerint illō: ego dn̄s qui sctifico eos. Ois aūt extraneus nō comedet id qd sanctificatū est: inqlinus sacerdotis & mercenarius eius nō comedet illud qd sctificatū est. Sacerdos aūt si emerit aiam p̄cio pecunie sue: ipsa comedet ex eo. Vernaculi aūt dom⁹ eius ipsi vescent̄ pane suo. Filia aūt sacerdotis si fuerit nupta viro alieno: ipsa nō comedet de his q̄ sctificata & sepata sunt. Et filia sacerdotis si fuerit vidua vel repudiata: & fili⁹ nō fuerit ei: et reuersa fuerit in domū pris sui: sicut erat in pueritia sua: de pane pris sui comedet. Ois aūt extraneus nō comedet ex eo. Vir aūt q̄ comederit id qd sctificatū ē p ignorantiā: addet q̄ntā partē sup illud qd sctificatū est: & dabit sacerdoti. et nō violabūt ea q̄ sanctificata sunt a filijs israel q̄ separata sunt corā dn̄o: & suscipiēt sup ea iniq̄tates & pctā cū comederint ea: & cū cōtaminauerint ea q̄ sctificata sunt: q̄r ego dn̄s sctifico eos. Locutusq; ē dn̄s cū moyse dicēs. Loq̄re cū aarō & cū filijs ei⁹ & cū oib⁹ filijs isrl̄: & dices eis. vir vir de domo

Transla. Chal.

קודשיא אלהין אסחי בשריה במיא ובמיעל שמשא וידכי ובתר כן ייכול מן קודשיא ארי לחמיה הוא נבילא ותבירא לא ייכול לאסתאבא בה אנא ייי ויטרון ית מטרת מימרי ולא יקבלון עלוהי חובא וימותון ביה ארי יחלוניה אנא ייי מקדשהון וכל חילוני לא ייכול קודשא תותב כהנא ואגירא לא ייכול קודשא וכהין ארי יקני נפש קנין כספיה הוא ייכול ביה ויליד ביתיה אנון ייכלון בלחמיה ובת כהין ארי תהי לגבר חילוני היא באפרשות קודשיא לא תיכול ובת כהין ארי תהי ארמלא ותריכא וולד לית לה ותתוב לבית אבוהא כרביותהא מלחמא דאבוהא תיכול וכל חילוני לא ייכול ביה וגבר ארי ייכול קודשא בשלו ויוסף חומשיה עלוהי ויתין לכהנא ית קודשא ולא יחלון ית קודשיא דבני ישראל ית דיפרשון קדם ייי ויקבלון עליהון עוין וחובין במיכלהון ית קודשיהון ארי אנא ייי מקדשהון ומליל ייי עם משה למימר מליל עם אהרן ועם בנוהי ועם כל בני ישראל ותימר להון גבר גבר מבית

Primitiua chal.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina. | Trāsla. B. Hiero. | Tex. Heb. | Leui. | Ca. xxij. | Primitiua heb.

israel: & de aduenis in israel: q̄
ἰσραήλ, καὶ ἀπὸ τῶν προσκειμένων ἐν ἰσραήλ, ὃς ἂν
obtulerit dona sua scdm oēm cōfessionē su
προσενέγκῃ τὰ δῶρα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν ὁμολογίαν αὐ-
am: vel scdz oēm electionē suā q̄cūq; obtule
τῶν, ἢ κατὰ πᾶσαν αἵρεσιν αὐτῶν ὅσα ἂν προσενέγ-
rint dn̄o in holocaustū: accepta vob masculū ima
κωσι τῷ κυρίῳ εἰς ὁλοκαύτωμα, δεκτὰ ὑμῖν ἄρσεν ἄμω-
culatū ex bobus & ex ouib⁹ & ex
μον ἐκ τῶν βουκολίων καὶ ἐκ τῶν προβάτων καὶ ἐκ
capris. oia q̄ habuerit maculā in se nō of
τῶν αἰγῶν. πάντα ὅσα ἂν ἔχῃ μῶμον ἐν αὐτοῖς οὐ προ-
ferēt dn̄o: q̄m nō acceptabit̄ erit vob. & hō q̄
σοίσουσι κυρίῳ, διότι οὐ δεκτὸν ἔσται ὑμῖν. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν
obtulerit sacrificiū salutaris dn̄o: soluēs votū vel
προσενέγκῃ θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ, διαστείλας εὐχὴν ἢ
per electionē vel in festis vrīs: ex q̄s bo
κατὰ αἵρεσιν ἢ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, ἔκ τε τῶν βουκο-
bus vel ex ouibus: imaculatū erit acceptabit̄:
λίων ἢ ἐκ τῶν προβάτων, ἄμωμον ἔσται εἰσδεκτόν,
ois macula nō erit in ipo. cecū: vel cōfra
πᾶς μῶμος οὐκ ἔσται ἐπ' αὐτῷ. τυφλόν, ἢ συντετριμ-
ctū: vel lingua scissuz: vel prurietia: vel scabio
μένον, ἢ γλωσσότμητον, ἢ μυρμηκιῶντα, ἢ ψωραγριῶν-
sa vel ipetigines habētia: nō adducēt ea deo:
τα ἢ λιχῆνας ἔχοντα, οὐ προσάξουσιν αὐτὰ τῷ θεῷ,
& in oblationē nō dabitis de eis sup al
καὶ εἰς κάρπωσιν οὐ δώσετε ἀπ' αὐτῶν ἐπὶ τὸ θυσιαστή-
tare dn̄o. & vitulū vel ouē aure scissuz: vel cau
ριον τῷ κυρίῳ. καὶ μόσχον ἢ πρόβατον ὠτότμητον, ἢ κολο-
da āputatū victimas imolabis ea tibi ipi: in āt votū
βόκερκον σφάγια ποιήσεις αὐτὰ ἑαυτῷ, εἰς δὲ εὐχὴν
tuū nō accipient̄. cōtritū: & cōfractū: &
σου οὐ δεχθήσεται. θλαδίαν, καὶ ἐκτεθλιμμένον, καὶ
excissum: & auulsum nō offeretis ea
ἐκτομίαν, καὶ ἀπεσπασμένον οὐ προσάξετε αὐτὰ τῷ
dn̄o. & in fra vrā nō facietis: & ex manu
κυρίῳ. καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν οὐ ποιήσετε, καὶ ἐκ χειρὸς
filij alienigene nō offeretis dona dei vrī:
υἱοῦ ἀλλογενοῦς οὐ προσοίσετε δῶρα τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἀ-
ab oib⁹ his. q̄m corruptiōes sūt in eis:
πὸ πάντων τούτων. ὅτι φθάρματά ἐστιν ἐν αὐτοῖς,
macula in eis: nō accipiētur hec vobis. & locu-
μῶμος ἐν αὐτοῖς, οὐ δεχθήσεται ταῦτα ὑμῖν. καὶ ἐλά-
tus ē dn̄s ad moysen: dicēs: vitulū vel ouē vel ca
λησεν κύριος πρὸς μωυσῆν λέγων, μόσχον ἢ πρόβατον ἢ αἶ-
prā: vt genita fuerit: & erit septē dies sub mre sua:
γα, ὡς ἂν τεχθῇ, καὶ ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας ὑπὸ τὴν μητέρα αὐ-
a die octaua & vltra accipiētur ad oblatiōes
τοῦ, τῇ δὲ ἡμέρᾳ ὀγδόῃ καὶ ἐπέκεινα δεχθήσεται εἰς δῶρον
sacrificiū dn̄o. & vitulū vel ouē ipaz & fi
κάρπωμα τῷ κυρίῳ. καὶ μόσχον ἢ πρόβατον αὐτὴν καὶ τὰ παι-
liū eius nō iugulabit die vna. si āt sacrificaueri sacrificiū votū
δίον αὐτῆς οὐ σφάξετε ἡμέρᾳ μιᾷ. ἐὰν δὲ θύσῃς θυσίαν εὐχὴν

israel: & de aduenis q̄ habitant apud vos: qui obtulerit oblationē suam: vel vota soluēs vel sponte offerēs: quicqd illud obtulerit in holocaustū dn̄i: vt offeratur p vos: masculus īmaculatus erit ex bobus & ouibus & ex capris. Si maculā habuerit: non offeretis: neq; erit acceptabile. Homo qui obtulerit victimam pacificorum domino: vel vota soluens vel spōte offerens tā de bobus q̄ de ouibus īmaculatū offeret: vt acceptabile sit. Oīs macula nō erit in eo. Si cecum fuerit. si fractū: si cicatricē h̄ns: si papulas aut scabiē aut ipetiginē non offeretis ea dn̄o: nec adolebitis ex eis super altare dn̄i. Bouem & ouem aure & cauda amputatis volūtarie offerre pōt. votū āt ex his solui nō p̄t. Oē aial qd vel cōtritis vel tūsis vł sectis: ablatisq; testiculis ē: nō offeretis dn̄o: & in terra vrā hoc oīno ne faciatis. De manu alīēgene nō offeretis panes deo vrō: & quicquid aliud dare voluerit q̄a corrupta & maculata sunt oīa: nō suscipietis ea. Locutusq; ē dn̄s ad moysen dicēs. bos ouis & capra cū genita fuerint: septē diebus erūt sub vbere matris sue: die aūt octauo & deinceps offerri poterūt domino. Siue illa bos siue ouis: nō immolabuntur vna die cū fetibus suis. Si imolaueritis hostiā p grarū actio

ישראל ומן הגר בישראל אשר
יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל
נדבותם אשר יקריבו ליהוה
לעלה לרצנכם תמים זכר בבקר
בכשבים ובעזים כל אשר בו
מום לא תקריבו כי לא לרצון
יהיה לכם ואיש כי יקריב זבח
שלמים ליהוה לפלא נדר או
לנדבה בבקר או בצאן תמים
יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו
עורת או שבור או חרוץ או יבלת
או גרב או ילפת לא תקריבו
אלה ליהוה ואשה לא תתנו
מהם על המזבח ליהוה ושור ושה
שרוע וקלוט נדבה תעשה אתו
ולנדר לא ירצה ומעוך וכתות
ונתוק וכרות לא תקריבו ליהוה
ובארצכם לא תעשו ומיד בן נכר
לא תקריבו את לחם אלהיכם
מכל אלה כי משחתם בהם מום
בם לא ירצו לכם וידבר יהוה
אל משה לאמר שור או כשב
או עז כי יולד והיה שבעת ימים
תחת אמו ומיום השמיני והלאה
ירצה לקרבן אשה ליהוה ושור
או שה אתו ואת בנו לא תשחטו
ביום אחד וכי תזבחו זבח תודה

Transla. Chal.

ישראל ומן גיוריא בישראל דיקריב קורבניה לכל נדריהון ולכל נדבתהון דיקרבון קדם ייי לעלתא לרעוא לכון שלים דכר בתורי באמריא ובעזיא כל דביה מומא לא תקרבון ארי לא לרעוא יהי לכון וגבר ארי יקריב נכסת קודשיא קדם ייי לפרשא נדרא או לנדבתא בתורי או בענא שלים יהי לרעוא כל מומא לא יהי ביה עויר או תביר או פסיק או יבלן או גרבן או חזזן לא תקרבון אלין קדם ייי וקורבנא לא תתנון מנהון על מדבחא קדם ייי ותור ואמר יתיר וחסיר נדבתא תעביד יתיה ולנדרא לא יהי לרעוא ודמריס ודדסיס ודשליף ודגזיר לא תקרבון קדם ייי ובארעכון לא תעבדון ומיד בר עממין לא תקרבון ית קורבן אלהכון מכל אלין ארי חבולהון בהון מומא בהון לא לרעוא יהון לכון ומליל ייי עם משה למימר תור או אמר או עז ארי יתיליד ויהי שבעא יומין בתר אמיה ומיומא תמינאה ולהלא יהי לרעוא לקרבא קורבנא קדם ייי ותורתא או שיתא לה ולברה לא תכסון ביומא חד וארי תכסון נכסת תודתא

Interp. chal.

israel & de pegrinis qui habitāt in israel: q̄ obtulerit oblationē suā oibus votis suis & oib⁹ oblatiōib⁹ spontaneis suis q̄ obtulerit corā dn̄o in holocaustū: vt placabile sit pro nobis: masculus integer erit ex bobus aut ex agnis vel capris. Omne in quo fuerit macula non offeretis: quia nō erit pro vobis placabile. Vir autē qui obtulerit victimā sanctificationū coram dn̄o vota soluēs aut sponte offerens de bobus aut de ouibus: integrum erit: vt sit placabile: ois macula nō erit in eo: si cecū fuerit aut cōfractū aut succisum: aut papulas habens aut scabiē aut impetiginē: non offeretis ea corā dn̄o: neq; oblationē pōetis ex eis sup altare corā dn̄o. Bos & agnus si fuerit supflu⁹ vł diminutus: volūtarie facies eum: & pro voto nō erit placabilis. Animal aūt quod habet cōtritos vel tusos aut sectos testiculos nō offeretis illud corā dn̄o: neq; in terra vestra hoc facietis. Et de manu filij populoꝝ non offeretis oblationē deo vestro ex oibus his: q̄r corruptio eoꝝ in eis est: macula est in eis: nō erit placabile vobis. Locutusq; ē dn̄s cū moyse dicēs. Bos aut agn⁹ aut capra cū nati fuerit: septē dieb⁹ erūt cū mre sua: a die aūt octauo & deinceps erūt acceptabiles vt offerāt in oblationē corā dn̄o. Bouē aut ouē nō imolabitis vna die cū filio suo. Cū aūt imolaueritis hostiā graꝝ

Primitiua chal.

ליהוה לרצנכם תזבחו: ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר אני יהוה: ושמרתם מצותי ועשיתם אתם אני יהוה: ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני יהוה מקדשכם: המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה:

Cap. xxiii.

וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם מועדי יהוה אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי: ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא ליהוה בכל מושבתיכם: אלה מועדי יהוה מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדם: בחדש הראשון בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח ליהוה: ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות ליהוה שבעת ימים מצות תאכלו: ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו: והקרבתם אשה ליהוה שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל

(Primitiua heb.: אכל יתר · צוה עשה · חלל · קדש · יצא · היה · דבר · עוד · קרא · יום עשה · לאך שבע · ישב · קרא · רבע · יום · אכל · היה · קרב · שבע)

ne domino: vt possit esse placabilis: eodē die comedetis eam. Non remanebit quicquam in mane alterius diei. Ego dñs. Custodite mandata mea & facite ea. Ego dominus. Ne polluatis nomen meū sanctū: vt sanctificer in medio filiorū israel. Ego dñs qui sanctifico vos & eduxi de terra egypti: vt essem vobis in deū. Ego dominus. Ca. 23.

Locutusq; ē dñs ad moysen dicens. Loquere filiis israel & dices ad eos. He sūt ferie domini quas vocabitis sanctas. Sex diebus facietis opus. dies septimus: quia sabbati requies ē: vocabitur sanctus. Omē opus non facietis in eo. Sabbatū dñi est in cūctis habitatiōibus vřis. He sunt ergo ferie dñi sancte quas celebrare debetis tpibus suis. Mense primo quarta decima die mēsis ad vesperū phase domini est. & quinta decima die mensis huius solēnitas azymorū dñi ē. Septem dieb⁹ azyma comedetis. Dies primus erit vobis celeberrim⁹ sanctusq;. Omne opus seruile nō facietis in eo: sed offeretis sacrificium in igne domino septem diebus. Dies aūt septimus erit celebrior & sāctior. nullūq; seruile opus facietis in eo. Locutusq; est dñs ad moysē dicens. Loquere filiis israel: & dices ad eos. Cum ingressi fueritis terrā quā ego dabo vobis & messueritis segetem: feretis manipulos spicarum primitias messis vestre ad sacerdotem. Qui eleuabit fasciculū corā dño vt acceptabile sit pro vobis altero die sabbati: & sāctificabit illum. Atq; in eodē die quo manipulus cōsecratur cedetur agnus īmaculatus āniculus ī holocaustū dñi: & libamēta offerētur cū eo due decime simile cōspse oleo in incēsū dñi: odorēq; suauissimū. liba quoq; vini quarta pars hin. Panē & polētam & pultes nō comedetis ex segete: vsq; ad diē q̄ offeretis ex ea deo vestro. Preceptū est sempiternum in gñatiōibus cūctisq; habitaculis vestris. Numerabitis ergo ab altero die sabbati ī quo obtulistis manipulum primitiarum septem hebdomadas plenas vsq; ad alterā diē expletionis hebdomade septime. i. quīquagīta dies. & sic offeretis sacrificium nouū dño ex oīb⁹ habitaculis vestris: panes primitiarū duos de duabus decimis simile fermētate: quos coquetis in primitias dñi. Offeretisq; cum panibus septem

gratiaꝝ dño acceptabile vobis sacrificabitis
χαρμοσύνης τῷ κυρίῳ εἰσδεκτὸν ὑμῖν θύσετε
illud: die illa comedet: nō relin-
αὐτό, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ βρωθήσεται, οὐκ ἀπο-
quetis de carnib⁹ ad mane: ego do-
λείψετε ἀπὸ τῶν κρεῶν εἰς τὸ πρωΐ, ἐγὼ κύ-
min⁹. seruate pcepta mea ꝛ fa-
ριος. φυλάξεσθε τὰς ἐντολάς μου καὶ ποιή-
cietis ea: ego dñs. ꝛ nō pollua-
σετε αὐτάς, ἐγὼ κύριος. καὶ οὐ μὴ βεβηλώ-
tis nomē sctī mei: ꝛ sctificabor
σητε τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου μου, καὶ ἁγιασθήσομαι
in medio filioꝝ israel: ego dñs sctificās
ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων
vos: q̄ eduxi vos de t̄ra egypti: vt
ὑμᾶς, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὥστε
essem vř de⁹: ego dñs.
εἶναι ὑμῶν θεός, ἐγὼ κύριος. Ca. 23

Et locutus ē dñs ad moysen: dicēs:
Καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων,
loq̄re filiis israel: ꝛ dices ad eos:
λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς,
festa dñi q̄ vocabitis ipa vocata sctā:
ἑορταὶ κυρίου ἃς καλέσετε αὐτὰς κλητὰς ἁγίας,
hec sūt festa mea. sex dies facies o-
αὗταί εἰσιν αἱ ἑορταί μου. ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔρ-
pera: at die septima sabbata reques
γα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα ἀνάπαυσις
vocata sctā dño: oē op⁹ nō facietis:
κλητὴ ἁγία τῷ κυρίῳ, πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε,
sabbata sunt dño. in oī hitatiōe ve-
σάββατά ἐστιν τῷ κυρίῳ. ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑ-
stra hec festa dño vocata sctā: q̄ voca-
μῶν αὗται αἱ ἑορταὶ τῷ κυρίῳ κληταὶ ἅγιαι, ἃς καλέ-
bitis ipa in tēporib⁹ suis. in primo
σετε αὐτὰς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. ἐν τῷ πρώτῳ
mēse in quarta decima die mēsis:
μηνὶ ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνός, ἀ-
inter vesptina phase dño. ꝛ in
νὰ μέσον τῶν ἑσπερινῶν πάσχα τῷ κυρίῳ. καὶ ἐν τῇ
quinta decima die mēsis hui⁹ fe-
πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορ-
stū azymoꝝ dño. septē dies come-
τὴ τῶν ἀζύμων τῷ κυρίῳ. ἑπτὰ ἡμέρας φάγε-
detis azyma. ꝛ dies pria vocata sctā e-
σθε ἄζυμα. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔ-
rit vobis. oē op⁹ seruile nō facietis.
σται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.
ꝛ offeretis holocaustū dño septē
καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἑπτὰ
dies. ꝛ dies septima vocata sctā
ἡμέρας. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία
erit vobis. oē
ἔσται ὑμῖν. πᾶν
opus seruile nō facietis. ꝛ locut⁹ est dñs
ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. καὶ ἐλάλησε κύριος
ad moysen: dicēs: loq̄re filiis israel: ꝛ di-
πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἰπὸν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐ-
ces ad eos: qñ ingressi fueritis in t̄rā: quā ego do
ρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δί-
vobis: ꝛ messueritis messem ipi⁹: ꝛ fe-
δωμι ὑμῖν, καὶ θερίσητε τὸν θερισμὸν αὐτῆς, καὶ οἴ-
retis manipulos pmitias messis vře ad
σετε δράγματα ἀπαρχὴν τοῦ θερισμοῦ ὑμῶν πρὸς τὸν
sacerdotē: ꝛ offeret manipulū corā dño acceptabile
ἱερέα, καὶ ἀνοίσει τὸ δράγμα ἔναντι κυρίου δεκτὸν
vobis: crastina die a pmo offeret illū sacer-
ὑμῖν, τῇ ἐπαύριον τῆς πρώτης ἀνοίσει αὐτὸ ὁ ἱε-
dos. ꝛ facietis in die qua tuleritis
ρεύς. καὶ ποιήσετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἂν φέρητε τὸ
manipulū: ouē imaculatā āniculā in holocaustū
δράγμα, πρόβατον ἄμωμον ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα
dño: ꝛ sacrificiū ei⁹ due decime si-
τῷ κυρίῳ, καὶ τὴν θυσίαν αὐτοῦ δύο δέκατα σεμι-
mile cōfecte ī oleo: sacrificiū do-
δάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ, θυσίαν τῷ κυ-
mino: ī odorē suauitatis dño: ꝛ libationē ei⁹ quartā
ρίῳ, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ σπονδὴν αὐτοῦ τέταρ-
ptē hin vini. ꝛ panē: ꝛ tosta far-
τον τοῦ ἳν οἴνου. καὶ ἄρτον, καὶ πεφρυγμένα χί-
ra noua nō comedetis vsq; ad ipaꝫ diē hāc:
δρα νέα οὐ φάγεσθε ἕως εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν ταύ-
quo ad obtuleritis dona dei vři. legiti-
την, ἕως ἂν προσενέγκητε τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ ὑμῶν. νόμι-
mū sēpitnū in gñatiōes vřas in oī hitatiōe
μον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ κατοικίᾳ
vřa. ꝛ numerabitis vobis a postero die
ὑμῶν. καὶ ἀριθμήσετε ὑμῖν ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῶν
sabbatoꝝ a die qua obtuleritis
σαββάτων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἂν προσενέγκητε τὸ
manipulū ipositiōis: septē hebdomadas inte-
δράγμα τοῦ ἐπιθέματος, ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλή-
gras numerabis vsq; ad crastinū vltime hebdo-
ρους ἀριθμήσεις ἕως τῆς ἐπαύριον τῆς ἐσχάτης ἑβδομά-
madis numerabitis qnq̄gīta dies: ꝛ offe-
δος ἀριθμήσετε πεντήκοντα ἡμέρας, καὶ προσοί-
retis sacrificiū nouū dño: ab hitatiōe
σετε θυσίαν νέαν τῷ κυρίῳ, ἀπὸ τῆς κατοικίας
vřa offeretis panes ipositionē: duos panes. ex
ὑμῶν προσοίσετε ἄρτους ἐπίθεμα, δύο ἄρτους. ἐκ
duab⁹ decimis simile erūt: fermētati co-
δύο δεκάτων σεμιδάλεως ἔσονται, ἐζυμωμένοι πεφ-
quētur pmitiaꝝ dño. ꝛ offe-
θήσονται πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ. καὶ προσά-
retis cū panib⁹ septē agnos imaculatos āni-
ξετε μετὰ τῶν ἄρτων ἑπτὰ ἀμνοὺς ἀμώμους ἐνιαυ-
culos: ꝛ vitulū vnū ex
σίους, καὶ μόσχον ἕνα ἐκ

(Marg.: A · B · Exod. 12.c. · Nume. 28.c. · C)

מלאכת עבדה לא תעשו: וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן: והניף את העמר לפני יהוה לרצנכם ממחרת השבת יניפנו הכהן: ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים בן שנתו לעלה ליהוה: ומנחתו שני עשרנים סלת בלולה בשמן אשה ליהוה ריח ניחח ונסכה יין רביעת ההין: ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלהיכם חקת עולם לדרתיכם בכל משבתיכם: וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהיינה: עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה ליהוה: ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים ליהוה: והקרבתם על הלחם שבעת

(Primitiua heb.: בוא · בוא · קצר נוף · פנה רצה · עשה · תמם שנה · שנה · בלל · נוח רבע · קלה אכל · בוא · עלם · דור ישב · נוף · היה · ספר · חמש · ישב בוא · שנה · היה אפה בכר · קרב)

Transla. Chal.

קדם יי לרעוא לכון תכסנון: ביומא ההוא יתאכיל לא תשארון מניה עד צפרא אנא יי: ותטרון פקודי ותעבדון יתהון אנא יי: ולא תחלון ית שמא דקודשי ואתקדש בגו בני ישראל אנא יי מקדשכון: דאפיק יתכון מארעא דמצרים למהוי לכון לאלהא אנא יי:

Ca. xxiii.

ומליל יי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל ותימר להון מועדיא דיי דתערעון יתהון מערעי קדיש אלין אנון מועדי: שתא יומין תתעביד עבידא וביומא שביעאה שבת שבתא מערע קדיש כל עבידא לא תעבדון שבתא היא קדם יי בכל מותבניכון: אלין מועדיא דיי מערעי קדיש דתערעון יתהון בזמניהון: בירחא קדמאה בארבעת עשרא לירחא בין שמשיא פסחא קדם יי: ובחמשת עשרא יומא לירחא הדין חגא דפטיריא קדם יי שבעא יומין פטירא תיכלון: ביומא קדמאה מערע קדיש יהי לכון כל עבידת פולחנא לא תעבדון: ותקרבון קורבנא קדם יי שבעא יומין ביומא שביעאה מערע קדיש כל

עבידת פולחנא לא תעבדון: ומליל יי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי תיעלון לארעא דאנא יהיב לכון ותחצדון ית חצדה ותיתון ית עומרא ריש חצדכון לות כהנא: וירים ית עומרא קדם יי לרעוא לכון מבתר יומא טבא ירימיניה כהנא: ותעבדון ביום ארמותכון ית עומרא אימר שלים בר שתיה לעלתא קדם יי: ומנחתיה תרין עשרונין סולתא דפילא במשח קורבנא קדם יי לאתקבלא ברעוא ונסכיה חמרא רבעות הינא: ולחם וקלי ופירוכין לא תיכלון עד כרן יומא הדין עד איתאיכון ית קורבן אלהכון קים עלם לדריכון בכל מותבניכון: ותמנון לכון מבתר יומא טבא מיום איתאיכון ית עומרא דארמותא שבע שבוען שלמן יהויין: עד מבתר שבועתא שביעיתא תמנון חמשין יומין ותקרבון מנחתא חדתא קדם יי: ממותבניכון תיתון לחים ארמותא תרתין גריצן תרין עשרונין סולתא יהויין חמיע יתאפין ביכורין קדם יי: ותקרבון על לחמא שבעא

Interp̄. chal.

actionis coram dño: vt sit pro vobis placabilis immolabitis eam. Eadem die comedatur: nō relinquatis ex ea vsq; mane: ego dñs. Custodietisq; precepta mea et facietis ea: ego dñs. Et non violabitis nomen sanctum meū: ꝛ sanctificabor in medio filioꝝ israel: ego dñs qui sanctifico vos: qui eduxi vos de terra egypti vt sim vobis in deum: ego dñs. Ca. 23.

Locutusq; est dñs cum moyse dicēs. Loquere cū filiis israel: ꝛ dices ad eos. Solemnitates dñi quas vocabitis inuocatione sancta: hec sunt solēnitates mee. Sex diebus facies opus: diē aūt septio sabbatū requiei est vocatione sancta: omne opus nō facietis in eo: sabbatū est corā dño in cunctis habitationibus vřis. He sunt solēnitates dñi quas vocabitis vocatione scta in tpibus suis. Mense pmo q̄rtadecima mēsis ad vesperā phase corā dño ē: q̄ntadecia aūt die mēsis huius solēnitas azymoꝝ est coram dño: septē diebus azyma comedetis. In die primo erit vobis vocatio sancta: omne opus seruile nō facietis. ꝛ offeretis oblationem coram domino septem diebus: in die septimo vocatio sancta erit vobis: omne

opus seruile nō facietis. Locutusq; est dñs cuꝫ moyse dicens. Loquere cū filiis israel: ꝛ dices ad eos. Cum ingressi fueritis terrā quā ego dabo vobis: ꝛ messueritis messem eius: afferetis manipulū primitiaꝝ messis vře ad sacerdotē. Et eleuabit sacerdos manipulū corā dño: vt acceptabile sit pro vobis. Post diē festiuitatis eleuabit eū sacerdos. Facietisq; ī die quo eleuatur manipulus agnū integrū anniculū in holocaustū corā dño. Munus aūt eius erit due decime simile conspersę oleo in oblationē corā dño: vt suscipiat cū beneplacito: ꝛ libamentū eius q̄rta pars hin vini. Panē aūt ꝛ grana torrefacta ꝛ polentā nō comedetis vsq; ad diē hanc: donec offeratis oblationē dei vři: legitimū sempiternū erit gñationibus vestris in cunctis habitationibus vřis. Et numerabitis vobis ab altero die festiuitatis a die in quo offeretis manipulū eleuationis septē hebdomadas integras: vsq; ad alterā diē expletionis hebdomade septie nūerabitis q̄nquaginta dies. et offeretis mun⁹ nouū corā dño. De habitatiōibus vřis afferetis panē eleuationis; due placente ex duabus decimis simile erūt: fermētate coq̄tur in primitias coram domino. Offeretisq; cum pane septem

(Primitiua chal.: אכל שאר · נטר חלל קדש · נפק היה · אמר · יעד ערע · שית עבד · תבר ערע · רבע · חגג · אכל היה · עבד קרב — עלה אמר · עול חצד · אתא ארא רום · רעה טוב · שתא · קלה · אכל אתא קום · דור יתב מנה · רום הוה קרב · חדה אתא · תרי אפה)

כבשים תמימם בני שנה ופר בן
בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה
ליהוה ומנחתם ונסכיהם אשה
ריח ניחח ליהוה: ועשיתם שעיר
עזים אחד לחטאת ושני כבשים
בני שנה לזבח שלמים: והניף
הכהן אתם על לחם הבכרים
תנופה לפני יהוה על שני כבשים
קדש יהיו ליהוה לכהן: וקראתם
בעצם היום הזה מקרא קדש
יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא
תעשו חקת עולם בכל מושבתיכם
לדרתיכם: ובקצרכם את קציר
ארצכם לא תכלה פאת שדך
בקצרך ולקט קצירך לא תלקט
לעני ולגר תעזב אתם אני יהוה
אלהיכם: וידבר יהוה אל משה
לאמר: דבר אל בני ישראל
לאמר בחדש השביעי באחד
לחדש יהיה לכם שבתון זכרון
תרועה מקרא קדש: כל מלאכת
עבדה לא תעשו והקרבתם אשה
ליהוה: וידבר יהוה אל משה
לאמר: אך בעשור לחדש השביעי
הזה יום הכפרים הוא מקרא
קדש יהיה לכם ועניתם את
נפשתיכם והקרבתם אשה

נוח עשה שער
נוף
פנה
קרא
לאך
עשה ישב
דור קצר
כלה פאה
לקט
ענה גור עזב
דבר
שבע
היה
רוע
קרב
עשר
ענה

agnos immaculatos anniculos: & vitulũ de armento vnũ: & arietes duos: & erũt in holocaustũ cum libamentis suis in odorem suauissimũ domino. Facietis & hircũ pro peccato. Duosq; agnos anniculos hostias pacificorũ. Cũq; eleuauerit eos sacerdos cum panibus primitiarum coram domino: cedẽt in vsum eius. Et vocabitis hũc diem celeberrimũ atq; sanctissimum. Omne opus seruile nõ facietis ĩ eo. Legitimũ sẽpiternũ erit in cũctis hitaculis & gñatioĩbus vris. Postq; ãt messueritis segetẽ terre vrẽ nõ secabitis eã vsq; ad solũ nec remanentes spicas colligetis. Sed pauperibꝰ & peregrinis dimittetis eas. Ego sũ dñs deus vr. Locutusq; est dñs ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Mense septimo: prima die mensis erit vobis sabbatum memoriale clãgẽtibꝰ tubis: & vocabitur sctm̃. Omẽ opus seruile nõ facietis in eo: & offeretis holocaustũ dño. Locutusq; ẽ dñs ad moysen dicẽs. Decimo die mensis huius septimi dies expiationũ erit celeberrimus: & vocabitur sctũs. Affligetisq; animas vestras in eo: & offeretis holocaustum

bobus: τ arietes duos imaculatos: τ erũt holo
βουκολίου, καὶ κριοὺς δύο ἀμώμους, καὶ ἔσονται ὁλο
caustũ dño. τ sacrificia eorũ τ
καύτωμα τῷ κυρίῳ. καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ
libatiões eorũ sacrificiũ odorꝭ suauitatis dño. τ facie
σπονδαὶ αὐτῶν θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κῷ. καὶ ποιή
tis hircũ ex capris vnũ pro pctõ: duos a
σετε χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ δύο ἀμ
gnos ãniculos in sacrificiũ salutaris cũ panibus
νοὺς ἐνιαυσίους εἰς θυσίαν σωτηρίου μετὰ τῶν ἄρτων
pmitiarũ. τ iponet ea sacerdos
τῶν πρωτογεννημάτων. καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς
cũ panibus pmitiarũ ipositiõez
μετὰ τῶν ἄρτων τῶν πρωτογεννημάτων ἐπίθεμα
corã dño cũ duobus agnis: sctã erũt
ἐναντίον κυρίου μετὰ τῶν δύο ἀμνῶν, ἅγια ἔσονται
dño. sacerdoti offerẽti ea ipsi erũt.
τῷ κυρίῳ. τῷ ἱερεῖ τῷ προσφέροντι αὐτὰ αὐτῷ ἔσται.
τ vocabitis hãc diẽ: vocata sctã e
καὶ καλέσετε ταύτην τὴν ἡμέραν, κλητὴ ἁγία ἔσ
rit vobis. oẽ opus seruile nõ facietis in
ται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν
ea. legitimũ sepitnũ in gñatiões vras in oi
αὐτῇ. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ
hitatiõe vra. τ qñ messueritis messẽ
κατοικίᾳ ὑμῶν. καὶ ὅταν θερίζητε τὸν θερισμὸν τῆς
tre vre: nõ pficietis reliquũ messis
γῆς ὑμῶν, οὐ συντελέσετε τὸ λοιπὸν τοῦ θερισμοῦ
agri tui cũ messueris tu: τ q̃ ceci
τοῦ ἀγροῦ σου ἐν τῷ θερίζειν σε, καὶ τὰ ἀποπί
derint messis tue nõ colliges: me
πτοντα τοῦ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις, τῷ πτω
dico τ aduene relinqs ea: ego
χῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ καταλείψεις αὐτά, ἐγὼ
dñs deus vr. τ locutus e dñs ad moy
κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ
sen: dicẽs: loqre filijs israel: dicẽs:
σῆν λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων,
mẽsis septimi vna mẽsis erit vobis re
τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου μιᾷ τοῦ μηνὸς ἔσται ὑμῖν ἀνά
quies: mẽoriale tubarũ vocata sctã
παυσις, μνημόσυνον σαλπίγγων κλητὴ ἁγία τῷ
dño: oẽ opus seruile nõ facietis. τ of
κυρίῳ, πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. καὶ προ
feretis holocaustũ dño. τ locutus ẽ do
σάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ. καὶ ἐλάλησε κύ
minus ad moysen: dicẽs: τ decima mẽsis
ριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς
septimi huius dies expiatiõis: vocata sã
τοῦ ἑβδόμου τούτου ἡμέρα ἐξιλασμοῦ, κλητὴ ἁ
cta erit vobis. τ humiliabitis aĩas vras:
για ἔσται ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν,
τ offeretis holocaustũ
καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ

D 8.19.b 8.19.f E

Transla. Chal.

אמרין שלמין בני שנה ותור בר תורי חד ודכרין תרין יהון עלתא קדם יי ומנחתהון
ונסכיהון קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ותעבדון צפיר בר עיזין חד לחטאתא
ותרין אמרין בני שנה לנכסת קודשיא: וירים כהנא יתהון על לחם ביכוריא ארמא
קדם יי על תרין אמרין קודשא יהון קדם יי לכהנא: ותערעון בכרן יומא הדין מערע
קדיש יהי לכון כל עבידת פולחנא לא תעבדון קים עלם בכל מותבניכון לדריכון:
ובמחצדכון ית חצדא דארעכון לא תשיצי פאתא דחקלך במחצדך ולקטא דחצדך לא
תלקט לעניי ולגיורי תשבוק יתהון אנא יי אלהכון: ומליל יי עם משה למימר:
מליל עם בני ישראל למימר בירחא שביעאה בחד לירחא יהי לכון נייחא דוכרן יבבא
מערע קדיש: כל עבידת פולחנא לא תעבדון ותקרבון קורבנא קדם יי: ומליל יי
עם משה למימר: ברם בעשרא לירחא שביעאה הדין יומא דכפוריא הוא מערע
קדיש יהי לכון ותענון ית נפשתכון ותקרבון קורבנא

Interp. chal.

agnos integros anniculos τ vitulũ de bobus vnũ: τ arietes duo erunt in holocaustũ corã dño: τ munera eorũ τ libamẽta eorũ: vt suscipiatur oblatio voluntarie corã dño. Facietisq; hircũ vnũ de capris pro peccato et duos agnos anniculos in hostiã sanctificationũ: et eleuabit eos sacerdos cum pane primitiarũ eleuatione corã dño cũ duobus agnis: sctificata erunt coram dño: τ sacerdoti pertinebũt. Et vocabitis huic eidem diẽ vocatione sancta: sanctus erit vobis: omne opus seruile nõ facietis: legitimũ sempiternũ erit in cunctis habitationibus vris τ generationibus vris. Et qñ messueritis segetẽ tre vre: nõ ɔsumabis metere angulũ agri tui cum messueris: neq; colliges decidentes spicas messis tue: sed pauperi τ peregrino dimittes eas: ego dñs deus vester. Locutusq; est dñs cum moyse dicens. Loquere cum filiis israel dicens. In mense septimo prima die mensis erit vobis requies: memoriale clangoris τ vocatio sancta: omne opus seruile nõ facietis: τ offeretis oblationẽ corã dño. Locutusq; est dñs cũ moyse dicẽs. Uerũtamẽ in decima die mensis huiꝰ septimi dies expiationũ erit: vocatio sctã erit vobis: τ affligetis aĩas vras: τ offeretis oblatõez

Pritiua chal.

בן עלה
קבל רעה עבד
עז אחד רום
ערע היה קום
יתב דור חצד
שצא פאה
לקט ענה גור
שבק אמר אחד
נוח עבד קרב
ערע
ענה קרב

dño. oẽ opus nõ facietis in ipa die
κυρίῳ. πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
hac: est em̃ dies expiatiõis hec vobis:
ταύτῃ, ἔστι γὰρ ἡμέρα ἐξιλασμοῦ αὕτη ὑμῖν,
ppitiare pro vobis corã dño deo
ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ
vro. ois aĩa: q̃ nõ humiliabit
ὑμῶν. πᾶσα ψυχή, ἥτις μὴ ταπεινωθήσεται
in ipa die hac: exterminabit ex
ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ
pplo suo. τ ois aĩa: q̃ faciet
τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ πᾶσα ψυχή, ἥτις ποιήσει
opꝰ in ipa die hac: peribit ani
ἔργον ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀπολεῖται ἡ ψυ
ma illa de pplo suo. oẽ opꝰ nõ fa
χὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. πᾶν ἔργον οὐ ποιή
cietis. legitimũ sepitnũ in gñatiões vras in
σετε. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν
oibꝰ hitatiõibꝰ vris: sabbata sab
πάσαις ταῖς κατοικίαις ὑμῶν, σάββατα σαβ
batorũ erũt vobis. τ humiliabitis ani
βάτων ἔσται ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυ
mas vras a nono mẽsis. a vespe
χὰς ὑμῶν ἀπὸ ἐννάτης τοῦ μηνός. ἀπὸ ἑσπέ
ra vsq ad vesparũ sabbatizabitis sab
ρας ἕως ἑσπέρας σαββατιεῖτε τὰ σάβ
bata vra. τ locutꝰ ẽ dñs ad moy
βατα ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ
sen: dicẽs: loqre filijs israel: di
σῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέ
cẽs: quinta decima mẽsis septi
γων, τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδό
mi huius festũ tabnaculorũ septẽ dies domi
μου τούτου ἑορτὴ σκηνῶν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ κυ
no. τ dies pria vocata sctã erit
ρίῳ. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται
vobis: oẽ opꝰ seruile nõ facietis.
ὑμῖν, πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.
septẽ dies offeretis holocaustũ dño.
ἑπτὰ ἡμέρας προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ.
τ dies octaua vocata sctã erit vobis.
καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὀγδόη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν.
τ offeretis holocaustũ dño: exodiũ
καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ, ἐξόδιόν
est. oẽ opus seruile nõ facietis. hec
ἐστι. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. αὗται αἱ
festa dñi: qua vocabitis ipa vocata san
ἑορταὶ κυρίου, ἃς καλέσετε αὐτὰς κλητὰς ἁ
cta: vt offeratis oblationẽ dño:
γίας, ὥστε προσενέγκαι κάρπωμα τῷ κυρίῳ,
holocaustũ τ sacrificia ipo꜡: τ libatiões
ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας αὐτῶν, καὶ σπονδὰς τὸ

domino. Oẽ opus seruile non facietis in tpe diei huius. quia dies propitiationis est. vt propitietur vobis dominus deus vester. Omnis anima que afflicta non fuerit die hac: peribit de populis suis: & que operis quippiam fecerit: delebo eam de populo suo. Nihil ergo operis facietis in eo. Legitimũ sẽpiternũ erit vobis in cũctis generationibus & habitationibus vestris. Sabbatũ requietiõis est: & affligetis aĩas vras. Die nono mẽsis septimi a vespere vsq; ad vesperũ celebrabitis sabbata vra. Et locutꝰ ẽ dñs ad moysen dicens. Loquere filiis israel. A quinto decimo die mensis huius septimi erunt ferie tabernaculorum septẽ diebus domino. Dies primus vocabitur celeberrimꝰ atq; sctissimus. Omne opus seruile non facietis in eo. & septem diebus offeretis holocausta dño. Dies quoq; octauus erit celeberrimꝰ atq; sanctissimus: & offeretis holocaustum dño. Est enim cetus atq; collecte. Omne opus seruile nõ facietis in ea. He sunt ferie dñi quas vocabitis celeberrimas atq; sanctissimas. & offeretisq; in eis oblatiões dño holocausta & libamenta iuxta ritũ vniuscuiusq;

ליהוה: וכל מלאכה לא תעשו
בעצם היום הזה כי יום כפרים
הוא לכפר עליכם לפני יהוה
אלהיכם: כי כל הנפש אשר לא
תענה בעצם היום הזה ונכרתה
מעמיה: וכל הנפש אשר תעשה
כל מלאכה בעצם היום הזה
והאבדתי את הנפש ההוא מקרב
עמה: כל מלאכה לא תעשו חקת
עולם לדרתיכם בכל משבתיכם:
שבת שבתון הוא לכם ועניתם את
נפשתיכם בתשעה לחדש בערב
מערב עד ערב תשבתו שבתכם:
וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר
אל בני ישראל לאמר בחמשה
עשר יום לחדש השביעי הזה
חג הסכות שבעת ימים ליהוה:
ביום הראשון מקרא קדש כל
מלאכת עבדה לא תעשו:
שבעת ימים תקריבו אשה
ליהוה ביום השמיני מקרא
קדש יהיה לכם והקרבתם אשה
ליהוה עצרת הוא כל מלאכת
עבדה לא תעשו: אלה מועדי
יהוה אשר תקראו אתם מקראי
קדש להקריב אשה ליהוה
עלה ומנחה זבח ונסכים דבר

פנה
כרת
עשה
אבד
דור ישב
שבת
סכך יום
קרא
לאך עשה
קרב
שמן
היה
יעד
קרא

F

Transla. Chal.

קדם יי: וכל עבידא לא תעבדון בכרן יומא הדין ארי יומא דכפוריא הוא לכפרא
עליכון קדם יי אלהכון: ארי כל אנש דלא מתעני בכרן יומא הדין וישתיצי מעמיה:
וכל אנש דיעבד כל עבידא בכרן יומא הדין ואוביד ית אנשא ההוא מגו עמיה:
כל עבידא לא תעבדון קים עלם לדריכון בכל מתבניכון: שבת שבתא היא לכון
ותענון ית נפשתיכון בתשעא לירחא ברמשא מרמשא עד רמשא תנוחון נייחכון:
ומליל יי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל למימר בחמשת עשרא יומא
לירחא שביעאה הדין חגא דמטליא שבעא יומין קדם יי: ביומא קדמאה מערע
קדיש כל עבידת פולחנא לא תעבדון: שבעא יומין תקרבון קורבנא קדם יי ביומא
תמינאה מערע קדיש יהי לכון ותקרבון קורבנא קדם יי כנישין תהון כל עבידת
פולחנא לא תעבדון: אילין מועדיא דיי דתערעון יתהון מערע קדיש לקרבא
קורבנא קדם יי עלתא ומנחתא נכסת קודשין ונסוכין פתגם

Interp. chal.

coram dño. Et omẽ opus nõ facietis in hac eadẽ die: quia dies expiationũ est ad ppiciandũ pro vobis coram dño deo vro. Ois enĩ homo qui non afflixerit se in hac eadẽ die: exterminabit de populo suo. Et ois homo qui fecerit omẽ opus in hac eadẽ die: disperdã hominẽ illũ de medio populi sui. Nullum opus facietis in eo: legitimũ sempiternũ erit generationibus vestris in cunctis habitationibus vris. Sabbatũ requietionis erit vobis: τ affligetis aĩas vestras in die nono mensis ad vesperã: a vespere vsq; ad vesperum requiescetis in requie vestra. Locutusq; est dñs cum moyse dicens. Loquere cum filiis israel dicens. In quintadecima die mensis septimi huius festiuitas vmbraculoꝝ erit septẽ diebus corã dño: in die primo vocatio sancta erit: omne opus seruile non facietis. Septẽ diebus offeretis oblationes coraz dño: in die octauo vocatio sctã erit vobis: τ offeretis oblationes corã dño: collecti enim eritis: omẽ opus seruile nõ facietis. He sunt solẽnitates dñi quas vocabitis vocatione sancta: vt offeratur oblatio coram domino holocaustum τ munus τ hostia sanctificationum τ libamenta iuxta ritum

Pritiua chal.

ענה שצא
עבד אבד
קום דור יתב
נוח
אמר
חגג טלל ערע
קרב תמנא
הוה קרב
יעד ערע
עלה

Ter. Heb.

יום ביומו: מלבד שבתת יהוה ומלבד מתנותיכם ומלבד כל נדריכם ומלבד כל נדבתיכם אשר תתנו ליהוה: אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג יהוה שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון: ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני יהוה אלהיכם שבעת ימים: וחגתם אתו חג ליהוה שבעת ימים בשנה חקת עולם לדרתיכם בחדש השביעי תחגו אתו: בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת: למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים אני יהוה אלהיכם: וידבר משה את מעדי יהוה אל בני ישראל:

Ca. xxiiii.

וידבר יהוה אל משה לאמר: צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד: מחוץ לפרכת העדת באהל מועד יערך אתו אהרן מערב עד

Trāfla. B. Hiero.

diei: exceptis sabbatis domini donisq; vestris: & que offeretis ex voto vel que sponte tribuetis dño. A quintodecimo ergo die mensis septimi qñ cōgregaueritis oēs fructus terre vestre celebrabitis ferias dñi septem diebus. Die primo & die octauo erit sabbatum.i. reqes. Sumetisq; vobis die primo fructus arboris pulcherrime. spatulasq; palmarū. & ramos ligni dēsarū frōdiū & salices de torrēte: & letabimini corā domino deo vestro: celebrabitisq; solēnitatē eius septem diebus p annū. Legitimū sēpiternū erit ī gñatiōib⁹ vestris. Mēse septimo festa celebrabitis: & habitabitis in vmbraculis septē diebus. Oīs qui de gñe est israel: manebit in tabernaculis: vt discāt posteri vri φ in tabernaculis hītare fecerim filios israel: cum educerem eos de terra egypti. Ego dominus deus vr. Locutusq; est moyses sup solēnitatibus dñi ad filios israel.

Et locut⁹ ē Ca. 24. dñs ad moysē dicens. Precipe filiis israel vt afferāt tibi oleum de oliuis purissimū ac lucidū ad cōcinādas lucernas iugiter extra velū testimōii in tabernaculo federis. Ponetq; eas aaron a vespere vsq;

Trāfla. Gre. lxx. cū interp. latina

καθ' ἡμέραν εἰς ἡμέραν, πλὴν τῶν σαββάτων κυρίου καὶ πλὴν τῶν δομάτων ὑμῶν, καὶ πλὴν πασῶν τῶν εὐχῶν ὑμῶν, καὶ πλὴν πάντων τῶν ἑκουσίων ὑμῶν, ἃ ἂν δῶτε τῷ κυρίῳ. καὶ ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου, ὅταν συντελέσητε τὰ γεννήματα τῆς γῆς, ἑορτάσατε τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας· τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἀνάπαυσις, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀνάπαυσις. καὶ λήψεσθε ἑαυτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ καρπὸν ξύλου ὡραῖον, καὶ κάλλυνθρα φοινίκων, καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς, καὶ ἰτέας, καὶ ἄγνου κλάδους ἐκ χειμάρρου, εὐφρανθῆναι ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἑορτάσετε αὐτὴν τὴν ἑορτὴν τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἑορτάσετε αὐτήν. ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἑπτὰ ἡμέρας. πᾶς ὁ αὐτόχθων ἐν Ἰσραὴλ κατοικήσουσιν ἐν σκηναῖς, ὅπως ἴδωσιν αἱ γενεαὶ ὑμῶν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατῴκισα τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς τὰς ἑορτὰς κυρίου τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. Ca. 24

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ λαβέτωσάν σοι ἔλαιον ἐλάϊνον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς, καῦσαι λύχνον διαπαντὸς ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου καύσουσιν αὐτὸν Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ' ἑσπέρας ἕως

Interp. chal.

vniusculusq; diei: exceptis sabbatis dñi et exceptis donis vrīs τ exceptis oib⁹ votis vrīs τ exceptis his q̄ sponte offeretis corā dño. Uerūtamen in quintadecima die mensis septimi quādo cōgregaueritis fructus terre: solēnizabitis solēnitatē corā dño septē diebus. in die primo erit requies: τ in die octauo erit reqes. Sumetisq; vobis in die primo fructus arboris citrei et spatulas palmarū, τ myrtū τ salices torrentis: τ letabimini coram dño deo vestro septem diebus. et solēnizabitis hanc solēnitatem coram dño septem diebus per annū: legitimū sempiternū erit generationibus vestris: in mense septimo celebrabitis eam. In vmbraculis habitabitis septem diebus: omnes indigene in israel habitabunt in vmbraculis. vt sciant generationes vestre quia in vmbraculo nubis mee habitare feci filios israel quādo eduxi eos de terra egypti: ego dñs deus vester. Locutusq; est moyses ordinē solēnitatū dñi: τ docuit eas filios israel. Ca. 24.

Locutusq; est dominus cum moyse dicens. Precipe filijs israel vt tollant tibi oleum de oliuis contusis purissimum: vt luceat: vt incendantur lucerne iugiter. extra velum testimonij in tabernaculo federis ordinabit eas aaron a vespere

Trāfla. Gre. lxx. cū interp. latina

πρωῒ ἔναντι κυρίου ἐνδελεχῶς, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἐπὶ τῆς λυχνίας τῆς καθαρᾶς καύσουσι τοὺς λύχνους ἔναντι κυρίου ἕως εἰς τὸ πρωΐ. καὶ λήψεσθε σεμίδαλιν, καὶ ποιήσετε αὐτὴν δώδεκα ἄρτους, δύο δεκάτων ἔσται ὁ ἄρτος ὁ εἷς. καὶ ἐπιθήσετε αὐτοὺς δύο θέματα, ἓξ ἄρτους τὸ ἓν θέμα ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν καθαρὰν ἔναντι κυρίου. καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὸ θέμα λίβανον καθαρὸν καὶ ἅλας, καὶ ἔσονται οἱ ἄρτοι εἰς ἀνάμνησιν προκείμενοι τῷ κυρίῳ. τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων προθήσετε ἔναντι κυρίου διαπαντὸς παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, διαθήκην αἰώνιον. καὶ ἔσται Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ φάγονται αὐτὰ ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ἔστι γὰρ ἅγια ἁγίων τοῦτο αὐτῷ ἀπὸ τῶν θυσιαζομένων τῷ κυρίῳ, νόμιμον αἰώνιον. καὶ ἐξῆλθεν υἱὸς γυναικὸς Ἰσραηλίτιδος, καὶ οὗτος ἦν υἱὸς Αἰγυπτίου ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐμαχέσαντο ἐν τῇ παρεμβολῇ ὁ ἐκ τῆς Ἰσραηλίτιδος, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ Ἰσραηλίτης. καὶ ἐπονομάσας ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς τῆς Ἰσραηλίτιδος τὸ ὄνομα κατηράσατο, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς Μωυσῆν. καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ Σαλωμὶθ θυγάτηρ Λαβεὶρ ἐκ τῆς φυλῆς Δάν. καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν εἰς φυλακὴν διακρῖναι αὐτὸν διὰ προστάγματος κυρίου. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, ἐξάγαγε τὸν καταρασάμενον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐπιθήσουσι πάντες οἱ ἀκούσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ,

Trāfla. B. Hiero.

in mane corā dño cultu rituq; perpetuo in gñatiōibus vrīs. Sup candelabrū mūdissimū ponentur semper ī conspectu domini. Accipies quoq; similā & coques ex ea duodecim panes: qui singuli hēbūt duas decimas. Quorum senos altrinsecus super mensam purissimam coram domino statues. & pones super eos thus lucidissimum: vt sit panis in monimētū oblationis dñi. Per singula sabbata mutabuntur corā domino suscepti a filiis israel federe sēpiterno. eruntq; aaron & filiorū eius vt comedant eos in loco sctō. quia sanctum sanctorum est de sacrificiis dñi iure ppetuo. Ecce āt egressus fili⁹ mulieris israelitidis quē peperat de viro egyptio inter filios israel: iurgatus est ī castris cum viro israelita. Cumq; blasphemasset nomen domini & maledixisset ei adductus est ad moysen. Vocabatur āt mater eius salumith filia dabri de tribu dan. Miserūtq; eū ī carcerē dōec noscēt qd iuberet dominus. Qui locutus est ad moysen dicens. Educ blasphemum extra castra: & ponāt omnes qui audierūt manus suas super caput eius;

Ter. Heb.

בקר לפני יהוה תמיד חקת עולם לדרתיכם: על המנרה הטהרה יערך את הנרות לפני יהוה תמיד: ולקחת סלת ואפית אתה שתים עשרה חלות שני עשרנים יהיה החלה האחת: ושמת אותם שתים מערכות שש המערכת על השלחן הטהר לפני יהוה: ונתת על המערכת לבנה זכה והיתה ללחם לאזכרה אשה ליהוה: ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני יהוה תמיד מאת בני ישראל ברית עולם: והיתה לאהרן ולבניו ואכלהו במקום קדש כי קדש קדשים הוא לו מאשי יהוה חק עולם: ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי: ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל ויביאו אתו אל משה ושם אמו שלמית בת דברי למטה דן: ויניחהו במשמר לפרש להם על פי יהוה: וידבר יהוה אל משה לאמר: הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה וסמכו כל השמעים את ידיהם על ראשו

Interp. chal.

vsq; mane corā dño iugiter: legitimū sempiternū erit in generatiōibus vrīs. Sup candelabrū mundissimū disponet lucernas corā dño semp. Tollesq; similā τ coques ex ea duodecim placentas: ex duabus decimis erit vnaqueq; placenta. Ponesq; eas duobus ordinibus: sex in ordine vno sup mēsam mundissimā coram dño: τ pones sup ordinē panis thus purissimū: τ erit in monimentū panis oblatiōis corā dño. per singula sabbata ordinabit eum corā dño iugiter a filijs israel pacto sempiterno. Eritq; aarō τ filijs ei⁹: vt comedāt eum in loco sctō: qr sanctū sanctoꝝ est ei de oblationibus dñi pacto sempiterno. Egressusq; ē filius mulieris israelitidis: ipse aūt erat filius viri egyptij in medio filioꝝ israel: τ rixati sunt in castris: filius mulieris israelitidis τ vir israelita. Et explanauit fili⁹ mulieris israelitidis nomē τ blasphemauit: τ adduxerūt eū ad moysen. Nomē aūt matris eius erat selomith filia dabri de tribu dan. ligauerūtq; eum in carcere: donec exponeretur eis per sententiaȝ verbi domini. Locutusq; ē dñs cū moyse dicens. Educ blasphemuȝ extra castra: τ imponant omnes qui audierūt manus suas super caput eius:

וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה׃ וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ׃ וְנֹקֵב שֵׁם יְהוָה מוֹת יוּמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ בוֹ כָּל הָעֵדָה כַּגֵּר כָּאֶזְרָח בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת׃ וְאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוּמָת׃ וּמַכֵּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ׃ וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לּוֹ׃ שֶׁבֶר תַּחַת שֶׁבֶר עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם כֵּן יִנָּתֶן בּוֹ׃ וּמַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה וּמַכֵּה אָדָם יוּמָת׃ מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כָּאֶזְרָח יִהְיֶה כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹצִיאוּ אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ אָבֶן וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה׃

Cap. xxv.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה׃ שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ׃

& lapidet eū populus vniuersus. Et ad filios israel loqueris. Homo qui maledixerit deo suo portabit pctūm suum. & qui blasphemauerit nomē dn̄i: morte moriatur. Lapidibus opprimet eū ōis multitudo populi. Siue ille ciuis siue pegrinus fuerit. Qui blasphemauerit nomē dn̄i: morte moriatur. Qui pcusserit & occiderit hoīem morte moriatur. Qui pcusserit aīal reddet vicariū. .i. aīam pro aīa. Qui irrogauerit maculam cuilibet ciuiū suorū: sicut fecit: sic fiet ei. Fracturā p fractura: oculū p oculo: dētē pro dēte restituet. Qualē inflixerit maculā: talē sustinere cogetur. Qui pcusserit iumētū reddet aliud. Qui percusserit hoīem pūietur. Equū iudiciū sit iter vos: siue pegrinus siue ciuis peccauerit. qa ego sum dn̄s deus vr̄. Locutusq̧ ē moyses ad filios israel & eduxerūt, eū qui blasphemauerat extra castra: ac lapidibꝰ oppresserūt. Feceruntq̧ filii israel sicut pceperat dn̄s moysi. Cap. 25.

Locutusq̧ ē dn̄s ad moysen in monte sinai dicēs. Loq̄re filiis israel: & dices ad eos. Qn̄ igressi fueritis terrā quam ego dabo vobis: sabbatizetis sabbatum dn̄o. Sex annis feres agrū tuū: & sex annis putabis vineam tuam: colligesq̧ fructus eius.

Interp. chal.

et lapidabūt eum oīs cōgregatio. Et cū filiis israel loqueris dicēs. Vir vir q̄ blasphemauerit corā deo suo: suscipiet in iq̄tatē suā. et q̄ explanauerit nomē dn̄i occisione occidet: lapidatione lapidabūt eū ois cōgregatio: tā aduena q̄ indigena cū explanauerit nomen interficiat. Vir aūt qui occiderit oēm aīam hoīs: occisione occidat. Et q̄ occiderit aīam aīalis soluet eā: animā pro aīa. Vir aūt qui posuerit maculā in proximo: sicut fecit sic fiet ei: fraturā p fratura: oculū pro oculo: dentē pro dente. qualē maculā posuerit in homine: talis fiet in eo. Et q̄ occiderit aīal restituet illō: & qui occiderit hominē occidatur: iudiciū vnū erit vobis: tam peregrino quā indigene: quia ego dn̄s deus vester. Locutusq̧ est moyses cum filiis israel: & eduxerūt eū q̄ blasphemauerat extra castra: & lapidauerunt eum lapidibus. Filii autē israel fecerunt sicut preceperat dn̄s moysi. Ca. 25.

Locutusq̧ est dn̄s cum moyse in monte sinai dicens. Loquere cum filiis israel & dices ad eos. Quando igressi fueritis in terram quā ego dabo vobis: dimittetur terra quiescere corā domino. Sex annis seminabis agrum tuum: et sex annis putabis vineam tuam: & colliges fructus eius.

וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר׃ אֵת סְפִיחַ קְצִירְךָ לֹא תִקְצוֹר וְאֶת עִנְּבֵי נְזִירֶךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ׃ וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ וְלִשְׂכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים עִמָּךְ׃ וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה כָל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל׃ וְסָפַרְתָּ לְךָ שֶׁבַע שַׁבְּתֹת שָׁנִים שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לְךָ יְמֵי שֶׁבַע שַׁבְּתֹת הַשָּׁנִים תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה׃ וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אַרְצְכֶם׃ וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הִוא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשֻׁבוּ׃ יוֹבֵל הִוא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרָעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת נְזִרֶיהָ׃ כִּי יוֹבֵל הִוא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ׃

Septimo autem anno sabbatum erit terre requietionis domini. Agrum non feres: & vineā nō putabis. Que spōte gignet humus non metes. & vuas primitiarū tuarū nō colliges quasi vindemiā. Annus enī requietiōis terre est. Sed erunt vobis in cibū: tibi & seruo tuo: ancille & mercenario tuo: & aduene q pegrinātur apud te. iumētis tuis & pecoribus omnia que nascūtur prebebunt cibum. Numerabis quoq̧ tibi septem hebdomadas ānorū. i. septies septē. que simul faciunt quadraginta nouē. & clanges buccina mense septimo: decima die mensis p pitiationis tempore in vniuersa terra vestra. Sanctificabisq̧ annum quinquagesimum & vocabis remissionē cūctis hītatoribus terre tue. Ipse est enim iubileus. Reuertetur hō ad possessionē suā: & vnusquisq̧ rediet ad familiā pristinā, qa iubileus est: & quinquagesimꝰ annus. Nō feretis atq̧ metetis spōte in agro nascētia. & primitias vindemie nō colligetis ob sctificationē iubilei: sed stati ablata comedetis.

Interp. chal.

Anno aūt septimo requies remissionis erit terre: remissio erit corā dn̄o: agrū tuū nō feres: & vineā tuā nō putabis. Que spōte nascūtur messis tue nō metes: & vuas quas tibi reliquisti nō vindemiabis: annus enī remissiōis erit terre. Eritq̧ remissio terre vobis in cibū tibi & seruo tuo & ancille tue & mercenario tuo & inquilino tuo qui habitāt tecū: iumētis quoq̧ tuis & bestiis q̄ sunt in terra tua erit omnis fructus eius in cibū. Numerabisq̧ tibi septē hebdomadas annorū septies septē annos: eruntq̧ tibi dies septē hebdomadarū annorū quadraginta & nouem anni. Et transire facies clangorem buccine per vniuersam terram tuam: in mēse septimo in decima die mēsis in die expiationū. Et sanctificabitis annū quīquagesimū: & vocabitis libertatē in terra cunctis habitatoribus eius. Iubileꝰ erit vobis: & reuertetur vnusquisq̧ homo ad hereditatem suam: & vnusq̄sq̧ reuertetur ad familiā suam. Iubileus est: annus quinquagesimus erit vobis. Non seminabitis neq̧ metetis que sponte nascuntur in terra: neq̧ putabitis reliquias eius. Quia iubileꝰ est: sanctus erit vobis: de agro comedetis fructꝰ eius.

בשנת היובל הזאת תשבו איש
אל אחזתו: וכי תמכרו ממכר
לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל
תונו איש את אחיו: במספר שנים
אחר היובל תקנה מאת עמיתך
במספר שני תבואת ימכר לך:
לפי רב השנים תרבה מקנתו
ולפי מעט השנים תמעיט מקנתו
כי מספר תבואת הוא מכר לך:
ולא תונו איש את עמיתו ויראת
מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם:
ועשיתם את חקתי ואת משפטי
תשמרו ועשיתם אתם וישבתם
על הארץ לבטח: ונתנה הארץ
פריה ואכלתם לשבע וישבתם
לבטח עליה: וכי תאמרו מה
נאכל בשנה השביעת הן לא
נזרע ולא נאסף את
תבואתנו: וצויתי את ברכתי
לכם בשנה הששית ועשת
את התבואה לשלש השנים:
וזרעתם את השנה השמינת
ואכלתם מן התבואה ישן עד
השנה התשיעת עד בוא
תבואתה תאכלו ישן: והארץ לא
תמכר לצמתת כי לי הארץ כי
גרים ותושבים אתם עמדי: ובכל

שוב · מכר · עמת · ינה ספר שנה · קנה · בוא מכר · פרה רבה · מעט · ספר · עשה מעט · שמר · פרה · אמר · אכל שבע · זרע אסף · צוה · עשה · שמן · תשע · אכל · מכר · גור ישב

Anno iubilei redient omnes ad possessiões suas. Qñ vẽdes quippiam ciui tuo: vel emes ab eo: ne cõtristes frẽm tuũ: sed iuxta numerũ annorũ iubilei emes ab eo: & iuxta supputationem frugum vendet tibi. Quãto plus anni remãserit post iubileũ: tãto crescet & pciũ: quãto minus tpis numeraueris: tãto minoris & emptio cõstabit. Tps enĩ frugũ vẽdet tibi. Noli te affligere cõtribulos vrõs: sed timeat vnusqſq; deũ suũ: quia ego dñs deus vr̃. Facite pcepta mea & iudicia custodite. & iplete ea: vt habitare possitis in terra absq; vllo pauore. & gignat vobis humus fructus suos qbus vescamini vsq; ad saturitatẽ: nullius impetũ formidantes. Qđ si dixeritis qđ comedemus ãno septimo si nõ seuerimus: neq; collegerimus fruges nostras: dabo bñdictionẽ meã vobis anno sexto & faciet fructus trium ãnorũ: seretisq; anno octauo & comedetis veteres fruges vsq; ad nonũ annum: donec noua nascantur edetis vetera. Terra quoq; non vendetur in perpetuũ quia mea est: & vos aduene & coloni mei estis. Vnde cuncta

in ãno remissiõis significatiõis ipi⁹ redibitis vnusqsq; in possessionẽ suã. si ãt vẽdideris vẽditionẽ pximo tuo: siue emeris a pximo tuo: nõ affligat hõ pximũ. scđm numerũ ãnorũ post significationẽ emes a pximo: iuxta numerũ ãnorũ fructuũ vẽdet tibi: scđm q̃ plus ãnorũ multiplicat emptionẽ suã: ⁊ scđm q̃ minus ãnorũ diminuet emptionẽ suã: qm̃ numerũ fructuũ hic vẽdet tibi: nõ affligat hõ pximũ suũ. ⁊ timebis dñm

ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς ἐπανελεύσεσθε ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ἀποδῷς πρᾶσιν τῷ πλησίον σου, ἐάν τε κτήσῃ παρὰ τοῦ πλησίον σου, μὴ θλιβέτω ἄνθρωπος τὸν πλησίον. κατὰ ἀριθμὸν ἐτῶν μετὰ τὴν σημασίαν κτήσῃ παρὰ τοῦ πλησίον, κατὰ ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν γεννημάτων ἀποδώσεταί σοι, καθότι ἂν πλεῖον τῶν ἐτῶν πληθύνει τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ καθότι ἂν ἔλαττον τῶν ἐτῶν ἐλαττονώσει τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, ὅτι ἀριθμὸν γεννημάτων οὗτος ἀποδώσεταί σοι. μὴ θλιβέτω ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ φοβηθήσῃ κύριον τὸν θεόν σου, ἐγὼ ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ποιήσετε πάντα τὰ δικαιώματά μου, καὶ πάσας τὰς κρίσεις μου, καὶ φυλάξεσθε καὶ ποιήσετε αὐτά, καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς πεποιθότες. καὶ δώσει ἡ γῆ τὰ ἐκφόρια αὐτῆς, καὶ φάγεσθε εἰς πλησμονήν, καὶ κατοικήσετε πεποιθότες ἐπ' αὐτῆς. ἐὰν δὲ λέγητε, τί φαγόμεθα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ τούτῳ, ἐὰν μὴ σπείρωμεν, μηδὲ συναγάγωμεν τὰ γεννήματα ἡμῶν, καὶ ἀποστελῶ τὴν εὐλογίαν μου ὑμῖν ἐν τῷ ἔτει τῷ ἕκτῳ, καὶ ποιήσει τὰ γεννήματα αὐτῆς εἰς τὰ τρία ἔτη. καὶ σπερεῖτε τὸ ἔτος τὸ ὄγδοον, καὶ φάγεσθε ἀπὸ τῶν γεννημάτων παλαιὰ ἕως τοῦ ἔτους τοῦ ἐννάτου· ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ γεννήματα αὐτῆς, φάγεσθε παλαιὰ παλαιῶν. καὶ ἡ γῆ οὐ πραθήσεται εἰς βεβαίωσιν, ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ γῆ, διότι προσήλυτοι καὶ πάροικοι ὑμεῖς ἐστὲ ἐναντίον ἐμοῦ. καὶ κατὰ πᾶσαν

C

D

Transla. Chal.

בשתא דיובלא הדא תתובון גבר לאחסנתיה: וארי תזבנון זבינין לחברך או תזבנון מן ידא דחברך לא תונון גבר ית אחוהי: במנין שניא בתר יובלא תזבנון מן חברך במנין שני עללתא יזבין לך: לפום סגיאות שניא תסגי זבינוהי ולפום זעירות שניא תזער זבינוהי ארי מנין עללתא הוא מזבין לך: ולא תונון גבר ית חבריה ותדחל מאלהך ארי אנא יי אלהכון: ותעבדון ית קימי וית דיני תטרון ותעבדון יתהון ותיתבון על ארעא לרחצן: ותתן ארעא איבה ותיכלון לשבע ותיתבון לרחצן עלה: וארי תימרון מה ניכול בשתא שביעתא הא לא נזרע ולא נכנוש ית עללתנא: ואפקיד ית ברכתי לכון בשתא שתיתיתא ותעביד ית עללתא לתלת שנין: ותזרעון ית שתא תמינתא ותיכלון מן עללתא עתיקא עד שתא תשיעתא עד מיעל עללתה תיכלון עתיקא: וארעא לא תזדבן לחלוטין ארי דילי ארעא ארי דיירין ותותבין אתון קדמי: ובכל

Priitiua chal.

זבן · זנה · סגא · עבד · נטר · אבב · אמר · פקד · עול · יתב

Interp. chal.

In anno iubilei huius reuertemini vnusquisq; ad possessionẽ suã: ⁊ qñ vendideris venditionẽ proximo tuo aut qñ emeris de manu pximi tui: nõ decipiat vir fratrem suũ. Iuxta numerũ annorũ post iubileũ emes a proximo tuo: iuxta numerũ annorũ frugũ vendet tibi. Secundũ multitudinẽ annorũ multiplicabis emptionem: ⁊ secundũ paucitatẽ annorũ minues emptionẽ: quia numerũ frugum vendit tibi. et non decipiet vir proximũ suũ. Timebisq; deũ tuũ: quia ego dñs deus vester. Et facietis legitima mea: ⁊ iudicia mea custodietis: facietisq; ea: ⁊ habitabitis cõfidẽter in terra. Dabitq; terra fructũ suũ: ⁊ comedetis in saturitatẽ: et habitabitis cõfidẽter in ea. Et si dixeritis qđ manducabimus in anno septimo: ecce non seminabimus nec colligemus fructus nr̃os. mãdabo benedictionẽ meã vobis in anno sexto: ⁊ faciet fructus pro tribus annis. seretisq; ãno octauo: ⁊ comedetis de fructu veteri vsq; ad annũ nonũ: donec veniãt fruct⁹ ei⁹ edetis vetera. Terra aũt nõ vẽdet in ppetuũ: qz mea est terra. Aduene enĩ ⁊ coloni estis vos corã me. et in omni

γῆν κατασχέσεως ὑμῶν λύτρα δώσετε τῆς γῆς. ἐὰν δὲ πένηται ὁ ἀδελφός σου ὁ μετὰ σοῦ, καὶ ἀποδῶται ἀπὸ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ ὁ ἀγχιστεύων ὁ ἐγγίζων αὐτῷ, καὶ λυτρώσεται τὴν πρᾶσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τινι ὁ ἀγχιστεύων, καὶ εὐπορηθῇ τῇ χειρὶ καὶ εὑρεθῇ αὐτῷ τὸ ἱκανὸν λύτρα αὐτοῦ, καὶ συλλογιεῖται τὰ ἔτη τῆς πράσεως αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσει ὃ ὑπερέχει τῷ ἀνθρώπῳ ᾧ ἀπέδοτο αὐτὸ ἑαυτῷ, καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν κατάσχεσιν αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ εὐπορηθῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τὸ ἱκανὸν ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ ἔσται ἡ πρᾶσις τῷ κτησαμένῳ αὐτὰ ἕως τοῦ ἔτους τῆς ἀφέσεως, καὶ ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει, καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν κατάσχεσιν αὐτοῦ. ἐὰν δέ τις ἀποδῶται οἰκίαν οἰκητὴν ἐν πόλει τετειχισμένῃ, καὶ ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς, ἕως πληρωθῇ ἐνιαυτὸς ἡμερῶν ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς. ἐὰν δὲ μὴ λυτρωθῇ ἕως ἂν πληρωθῇ αὐτῆς ἐνιαυτὸς ὅλος, κυρωθήσεται ἡ οἰκία ἡ οὖσα ἐν πόλει τῇ ἐχούσῃ τεῖχος βεβαίως τῷ κτησαμένῳ αὐτὴν εἰς τὰς γενεὰς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει. αἱ δὲ οἰκίαι αἱ ἐν ἐπαύλεσιν, αἷς οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς τεῖχος κύκλῳ, πρὸς τὸν ἀγρὸν τῆς γῆς λογισθήτωσαν. λυτρωταὶ διαπαντὸς ἔσονται, καὶ ἐν τῇ ἀφέσει ἐξελεύσονται. καὶ αἱ πόλεις τῶν Λευιτῶν, οἰκίαι τῶν πόλεων κατασχέσεως αὐτῶν λυτρωταὶ διαπαντὸς ἔσονται τοῖς Λευίταις. καὶ ὃς ἂν λυτρώσηται παρὰ τῶν Λευιτῶν, καὶ ἐξελεύσεται ἡ διάπρασις οἰκιῶν πόλεως κατασχέσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἀφέσει, ὅτι οἰκίαι τῶν πόλεων τῶν Λευιτῶν αὕτη κατάσχεσις αὐτῶν ἐν μέσῳ υἱῶν Ἰσραήλ.

E

regio possessionis vr̃e sub redẽptiõis cõditiõe vẽdetur. Si attenuatus frater tuus vẽdiderit possessiũculã suã & voluerit propiquus eius: potest redimere qđ ille vẽdiderat. Sin aũt nõ habuerit proximũ & ipse precium ad redimẽdũ potuerit inuenire: cõputabuntur fructus ex eo tpe quo vẽdidit: & qđ reliquũ ẽ reddet emptori: sicq; recipiet possessionẽ suã. Qđ si nõ inuenerit manus eius vt reddat pciũ habebit emptor quod emerat vsq; ad annum iubileũ. In ipso eñ oĩs vẽditio redibit ad dñm & ad possessorem pristinũ. Qui vẽdiderit domũ intra vrbis muros: habebit licẽtiã redimẽdi: donec vnus impleatur annus. Si nõ redemerit & anni circulus fuerit reuolut⁹: emptor possidebit eã: & posteri eius in ppetuũ & redimi ẽt nõ poterit ĩ iubileo. Sin autẽ in villa fuerit domus que muros nõ habet: agrorũ iure vendetur. Si ante redẽpta non fuerit: in iubileo reuertetur ad dñm suũ. Edes leuitarũ q̃ in vrbibus sũt: sp̃ possunt redimi. Si redẽpti nõ fuerint: in iubileo reuertẽtur ad dominos. quia domus vrbiũ leuitarum pro possessionibus sunt inter filios israel. Suburbana aũt eorum non veneant:

ארץ אחזתכם גאלה תתנו לארץ:
כי ימוך אחיך ומכר מאחזתו ובא
גאלו הקרב אליו וגאל את
ממכר אחיו: ואיש כי לא יהיה לו
גאל והשיגה ידו ומצא כדי
גאלתו: וחשב את שני ממכרו
והשיב את העדף לאיש אשר
מכר לו ושב לאחזתו: ואם לא
מצאה ידו די השיב לו והיה
ממכרו ביד הקנה אתו עד שנת
היובל ויצא ביבל ושב לאחזתו:
ואיש כי ימכר בית מושב עיר
חומה והיתה גאלתו עד תם שנת
ממכרו ימים תהיה גאלתו: ואם
לא יגאל עד מלאת לו שנה
תמימה וקם הבית אשר בעיר
אשר לא חמה לצמיתת לקנה אתו
לדרתיו לא יצא ביבל: ובתי
החצרים אשר אין להם חמה
סביב על שדה הארץ יחשב
גאלה תהיה לו וביבל יצא: וערי
הלוים בתי ערי אחזתם גאלת
עולם תהיה ללוים: ואשר יגאל
מן הלוים ויצא ממכר בית ועיר
אחזתו ביבל כי בתי ערי הלוים
הוא אחזתם בתוך בני ישראל:
ושדה מגרש עריהם לא ימכר

נתן · מוך נוא · מכר היה · נשג · שנה · שוב · שנה · ישב · חמה היה תמם · יום · גאל · קום · צמת · דור בית · סבב חשב · היה יצא · עלם גאל · גרש מכר

Transla. Chal.

ארע אחסנתכון פורקנא תתנון לארעא: ארי יתמסכן אחוך ויזבן מאחסנתיה וייתי פריקיה דקריב ליה ויפרוק ית זביני אחוהי: וגבר ארי לא יהי ליה פריק ותדבק ידיה וישכח כמסת פורקניה: ויחשב ית שני זביניה ויתיב ית מותרא לגברא דזבן ליה ויתוב לאחסנתיה: ואם לא תשכח ידיה כמסת דיתיב ליה ויהון זבינוהי ביד דזבן יתהון עד שתא דיובלא ויפוק ביובלא ויתוב לאחסנתיה: וגבר ארי יזבן בית מותב בקרתא מקפא שור ויהי פורקניה עד משלם שתא דזבינוהי עדן עדנין יהי פורקניה: ואם לא יתפריק עד משלם ליה שתא שלמתא ויקום ביתא דבקרתא דליה שורא לחלוטין לדזבן יתיה לדרוהי לא יפוק ביובלא: ובתי פצחיא דלית להון שור סחור סחור על חקל ארעא יתחשב פורקנא יהי להון וביובלא יפקון: וקרוי ליואי בתי קרוי אחסנתהון פורקן עלם יהי לליואי: ודיפרוק מן ליואי ויפוק זביני ביתא וקרית אחסנתיה ביובלא ארי בתי קרוי ליואי היא אחסנתהון בגו בני ישראל: וחקל רוח קרויהון לא יזדבן

Interp. chal.

terra possessionis vr̃e dabitis redẽptionẽ terre. Qñ paup factus fuerit frater tu⁹: ⁊ vẽdiderit de possessione sua: veniẽt redẽptor eius qui propinquus est ei: ⁊ redimet qđ frater suus vẽdidit. Vir aũt cui nõ fuerit redẽptor: ⁊ attigerit manus eius ⁊ inuenerit quantũ sufficit ad redẽptionẽ eius: cõputabit annos venditionis: et reddet qđ amplius fuerit viro cui vendidit: ⁊ reuertetur ad possessionẽ suã. Et si nõ inuenerit manus eius quantũ sufficit vt reddat ei: erit illud qđ vendidit in manu emptoris eius vsq; ad annũ iubilei: et egredietur in iubileo: ⁊ reuertet ad possessionẽ suã. Vir aũt qui vẽdiderit domũ habitatiõis intra vrbis murũ: erit redẽptio eius donec ipleat annus vẽditionis: tanto tpe erit redẽptio ei⁹. et si nõ fuerit redẽpta donec cõpleat ann⁹ integer: erit domus q̃ est in vrbe murata illius q̃ emit eã in ppetuũ in gñationib⁹ suis: nõ egrediet in iubileo. Edes ãt ruris qđ nõ habet murũ p circuitũ: sicut ager terre existimabũtur: redẽptio erit eis: ⁊ i iubileo egredient. et vrbes leuitarũ ⁊ dom⁹ vrbiũ possessionũ suarũ in eternũ pñt redimi: redẽptio enĩ sempiterna erit leuitis. Et q̃ de leuitis redimerit: egrediet vẽditio dom⁹ ⁊ vrbis possessionis ei⁹ in iubileo: qz dom⁹ vrbiũ leuitarũ sunt possessio eorũ i medio filiorũ israel. Ager aũt spacij vrbiũ suarũ nõ vẽdet:

Priitiua chal.

חסן נתן סכן · אתא פרק הוה · דבק שכח תוב · שנה יתר תוב · שכח תוב נפק · זבן תב קרה · נפק שלם פרק · קום חלט דור · בית נפק חשב · קרה חסן פרק · נפק · זבן

Trāsla. B. Hiero.

quia possessio sempiterna est. Si attenuatus fuerit frater tuus & infirmus manu: susceperis eū q̄si aduenā & pegrinū & vixerit tecū: ne accipias vsuras ab eo: nec āpliꝰ q̄ꝫ dedisti. Time deū vt viuere possit fr̄ tuus apd̄ te. Pecuniā tuā non dabis ei ad vsuram: & frugum superabundātiam non exiges. Ego dominus deus vester q eduxi vos de terra egypti: vt darem vobis terram chanaan vt essem vester deus. Si paupertate cōpulsus vēdiderit se tibi frater tuꝰ: nō eū oppries seruitute famulorꝶ. sed q̄si mercenarius & colonus erit. Vsqꝫ ad annū iubileū opabitur apd̄ te: & postea egredietur cū liberis suis: & reuertetur ad cognationem & ad possessionē p̄rm suorꝶ. Mei enim serui sunt: & ego eduxi eos d̄ terra egypti. Nō veneant cōditione seruorꝶ. Ne affligas eū p potētiam: sed metuito deū tuum. Seruus & ancilla sint vobis de nationibus que in circuitu vestro sunt & de aduenis qui peregrinantur apud vos: vel q ex his nati fuerīt i terra vr̄a. Hos habebitis famulos: & hereditario iure transmittetis ad posteros ac possidebitis

Interp. chal.

quia possessio sempiterna est eis. Et qñ paup factus fuerit fr̄ tuus ꝛ declinauerit manus eiꝰ ad te: suscipies eū q̄si aduenā ꝛ inquilinū: ꝛ viuet tecū. Non accipies ab eo vsurā neqꝫ fenus: ꝛ timebis deū tuū: ꝛ viuet fr̄ tuus tecū. Argentū tuū non dabis ei ad vsurā: et pro fenore nō dabis cibū tuū: ego dn̄s deus vr̄ qui eduxi vos de terra egypti: vt darem vobis terrā chanaan: vt essem vobis in deū. Si aūt paup factus fuerit frater tuus tecū: ꝛ vēdiderit se tibi: nō seruiat tibi seruitute famulorꝶ, quasi mercenarius ꝛ q̄si colonus erit tecū: vsqꝫ ad annū iubilei seruiet tibi. Egredietur qꝫ a te ipse ꝛ filij eius cū eo: ꝛ reuertetur ad cognationē suā: ꝛ ad possessionē patrū suorꝶ reuertet. qꝛ serui mei sunt q̄s eduxi de terra egypti: nō vēdant vēditiōe seruorꝶ. Non fuiat tibi seruitute dura: ꝛ timebis deū tuū. Seruus aūt tuus ꝛ ancilla tua sint tibi de filijs pplorꝶ q̄ sunt in circuitu vr̄o: ex eis possidebitis suos et ancillas. De filijs quoqꝫ incolarꝶ incircūcisorꝶ q̄ habitāt vobiscū ex eis possidebitis ꝛ de cognationibus suis que sunt vobiscū que nate sunt in terra vr̄a: erūt qꝫ vobis in possessionē. et dimittetis eos in possessionem filijs vestris post vos: vt possideant eos

Transla. Chal.

Trāsla. B. Hiero.

in eternum. fratres āt vestros filios israel ne opprimatis p potētiā. Si inualuerit apud vos manus aduenę atqꝫ peregrini & attenuatus frater tuus vendiderit se ei: aut cuiq̄ꝫ de stirpe eius: post vēditionē pōt redimi. Qui voluerit ex fr̄ibus suis redimet eū: & patruus & patruelis & consanguineus & affinis. Sin autem & ipse potuerit: redimet se: supputatis dumtaxat annis a tpe venditiōis sue vsqꝫ in annū iubileū: & pecunia qua vēditus fuerat iuxta annorū numerū: & ratione mercenarii supputata. Si plures fuerint anni qui remanēt vsqꝫ ad iubileum secūdū hos reddet & preciū. si pauci: ponet rationem cū eo iuxta annorum numerū: & reddet ēptori qd̄ reliquū ē annorū: quibus an̄ seruiuit mercedibus imputatis. Nō affliget eū violēter in cōspectu tuo. Quod si per hec redimi nō potuerit: anno iubileo egredietur cū liberis suis. Mei enim sunt serui filii israel: quos eduxi de terra egypti.

Cap. 26.

Ego dominus deus vester. Nō facietis vobis idolum & sculptile: nec titulos erigetis: nec insignem lapidem ponetis in terra vestra: vt adoretis eū. Ego enī sum

Transla. Chal.

Ca. xxvi.

Interp. chal.

in eternū ꝛ seruiant eis. Fratres aūt vestri filij israel non seruiāt seruitute dura: neqꝫ vir dn̄etur fr̄is sui grauiter. Et qñ inualuerit manus incircūcisi incole qui habitat apud te: ꝛ paup factus fuerit frater tuꝰ apud illum: ꝛ vendiderit se incircūciso incole q̄ est apud te aut cuiquā de cognatione peregrini: postq̄ venditus fuerit redēptio erit ei: vnꝰ de fr̄ibus suis redimet eū: aut patruꝰ eius aut filiꝰ patrui sui aut cōsanguineus carnis sue de cognatione sua redimet eū: aut si valuerit manꝰ eius redimet se. et cōputabit cū emptore suo ab anno quo vēdidit se ei vsqꝫ ad annū iubilei. et erit argentū venditionis sue iuxta numerū annorꝶ: iuxta dies mercenarij erit cū eo. Si plures fuerit anni: iuxta eos reddet redēptionē suā de argento emptionis sue. Et si pauci anni remāserint vsqꝫ ad annū iubilei: cōputabit ei: iuxta ānos eiꝰ reddet redēptionē suā. sicͤ mercenariꝰ singulorꝶ annorꝶ erit apud eū: nō dn̄etur ei violēter ante oculos tuos. Si aūt p hec nō fuerit redēptus: egredietur in anno iubilei ipse ꝛ filij eiꝰ cū eo: qꝛ serui mei sunt filij israel: q̄s eduxi de terra egypti.

Ca. 26.

Ego dn̄s deus vester. Non facietis vobis idola nec imaginē: ꝛ statuā non erigetis vobis. Et lapidē adorationis nō facietis in terra vr̄a vt adoretis super eum: quia ego

Primitiua chal.

יהוה אלהיכם: את שבתתי
תשמרו ומקדשי תיראו אני
יהוה: אם בחקתי תלכו ואת
מצותי תשמרו ועשיתם אתם:
ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה
הארץ יבולה ועץ השדה יתן
פריו: והשיג לכם דיש את בציר
ובציר ישיג את זרע ואכלתם
לחמכם לשבע וישבתם לבטח
בארצכם: ונתתי שלום בארץ
ושכבתם ואין מחריד והשבתי
חיה רעה מן הארץ וחרב לא
תעבר בארצכם: ורדפתם את
איביכם ונפלו לפניכם לחרב:
ורדפו מכם חמשה מאה ומאה
מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם
לפניכם לחרב: ופניתי אליכם
והפריתי אתכם והרביתי אתכם
והקימתי את בריתי אתכם:
ואכלתם ישן נושן וישן מפני
חדש תוציאו: ונתתי משכני
בתוככם ולא תגעל נפשי
אתכם: והתהלכתי בתוככם
והייתי לכם לאלהים ואתם
תהיו לי לעם: אני יהוה
אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים מהית להם

dñs deus vester. Custodite sabbata mea: & pauete ad sanctuarium meum. Ego dñs. Si in pceptis meis ambulaueritis: & mãdata mea custodieritis: & feceritis ea: dabo vobis pluuias tẽporibus suis: & terra gignet germẽ suũ: & pomis arbores replebuntur. Apphẽdet messiũ tritura vindemiam: & vindemia occupabit sementẽ: & comedetis panẽ vestrũ in saturitate: & absq̃ pauore habitabitis ĩ terra vr̃a. Dabo pacẽ in finibus vestris: dormietis & nõ erit qui exterreat. Auferam malas bestias: & gladius non transibit terminos vestros. Persequemini inimicos vr̃os & corruent coram vobis. Persequentur quinq̃ de vestris cẽtũ alienos: & cẽtũ de vobis decẽ millia. Cadent inimici vestri gladio in conspectu vestro. Respiciã vos & crescere faciam: multiplicabimini: & firmabo pactum meum vobiscum. Comedetis vetustissima veterum: & vetera nouis superuenientibus proiicietis. Ponã tabernaculũ meũ in medio vestri. & non abiiciet vos anima mea. Ambulabo inter vos: & ero deus vester: vosq̃ eritis populus meus. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra egyptiorum: ne seruiretis eis.

κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων μου φοβηθήσεσθε, ἐγὼ κύριος. ἐὰν ἐν τοῖς προστάγμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξησθε, καὶ ποιήσητε αὐτάς· καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων ἀποδώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν. καὶ καταλήψεται ὑμῖν ὁ ἀλωητὸς τὸν τρυγητόν, καὶ ὁ τρυγητὸς καταλήψεται τὸν σπόρον, καὶ φάγεσθε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς πλησμονήν. καὶ κατοικήσετε μετὰ ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ δώσω εἰρήνην ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, καὶ κοιμηθήσεσθε, καὶ οὐκ ἔσται ὑμᾶς ὁ ἐκφοβῶν. καὶ ἀπολῶ θηρία πονηρὰ ἐκ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ πόλεμος οὐ διελεύσεται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ διώξετε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ πεσοῦνται ἐνώπιον ὑμῶν ἐν φόνῳ. καὶ διώξονται ἐξ ὑμῶν πέντε ἑκατόν, καὶ ἑκατὸν ἐξ ὑμῶν διώξονται μυριάδας. καὶ πεσοῦνται οἱ ἐχθροὶ ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν μαχαίρᾳ. καὶ ἐπιβλέψω ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ αὐξανῶ ὑμᾶς, καὶ πληθυνῶ ὑμᾶς, καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μεθ᾽ ὑμῶν, καὶ φάγεσθε καὶ παλαιὰ παλαιῶν, καὶ παλαιὰ ἐκ προσώπου νέων ἐξοίσετε. καὶ θήσω τὴν σκηνήν μου ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ βδελύξεται ἡ ψυχή μου ὑμᾶς. καὶ ἐμπεριπατήσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἔσομαι ὑμῶν θεός, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὄντων ὑμῶν

dñs deus vr̃. sabbata mea seruabitis: & a sctuario meo timebitis: ego dñs. si in pceptis meis ãbulaueritis: & mãdata mea obseruaueritis: & feceritis ea: & dabo pluuiã vobis in tẽpore suo: & t̃ra dabit germina sua: & ligna cãpoꝝ reddent fructũ suũ. & apphẽdet vobis tritura vindemiã: & vindemia apphẽdet semẽtẽ. & comedetis panẽ vr̃m ad saturitatẽ. & hĩtabitis cũ securitate in t̃ra vr̃a: & dabo pacẽ in t̃ra vr̃a: & dormietis: & nõ erit vos exterrẽs. & perdã bestias malas ex t̃ra vr̃a: & bellũ nõ trãsibit p t̃rã vr̃aꝫ: & psequimini inimicos vr̃os: & cadẽt corã vobis in cede. & psequẽt ex vobis quinq̃ cẽtũ: & cẽtũ ex vobis psequẽt decẽ millia. & cadẽt inimici vr̃i corã vobis gladio. & respiciã sup vos: & crescere faciã vos: & multiplicabo vos: & statuã pactũ meũ vobiscũ: & comedetis & antiq̃ antiquoꝝ: & antiq̃ ex cõspectu nouoꝝ efferetis. & ponã tabnaculũ meũ in vobis: & nõ abominabit aĩa mea vos. & ambulabo inter vos: & ero vr̃ deus: & vos eritis mihi in pplm: ego sum dñs deus vr̃ q̃ eduxi vos ex t̃ra egypti: cũ essetis vos

Deut. 28.a. Job.11.d. B

Transla. Chal.

יהוה אלהכון: ית יומי שביא דילי תטרון ולבית מקדשי תהון דחלין אנא יהוה: אם בקימי תהכון וית פקודי תטרון ותעבדון יתהון: ואתן מטריכון בעדנהון ותתן ארעא עללתה ואילן חקלא יתן אביה: ויארע לכון דישא לקטפא וקטפא יארע לאפוקי בר זרעא ותיכלון לחמכון למשבע ותתבון לרחצן בארעכון: ואתן שלמא בארעא ותשרון ולית דמניד ואבטל חיתא בישתא מן ארעא ודקטלין בחרבא לא יעדון בארעכון: ותרדפון ית בעלי דבביכון ויפלון קדמיכון לחרבא: וירדפון מנכון חמשא למאה ומאה מנכון לרבותא ירדפון ויפלון בעלי דבביכון קדמיכון לחרבא: ואתפני במימרי לאוטבא לכון ואפיש יתכון ואסגי יתכון ואקים ית קימי עמכון: ותיכלון עתיקא דעתיק ועתיקא מן קדם חדתא תפנון: ואתן משכני ביניכון ולא ירחק מימרי יתכון: ואשרי שכינתי ביניכון ואהוי לכון לאלה ואתון תהון קדמי לעם: אנא יהוה אלהכון דאפקית יתכון מארעא דמצראי מלמהוי להון

Prĩitiua chal.

Interp. chal.

dñs deus vr̃. Dies sabbatoꝝ meoꝝ custodite: & domũ sanctuarij mei metuite: ego dñs. Si in legitimis meis ambulaueritis: & precepta mea custodieritis: & feceritis ea: dabo pluuiã vestrã in tẽporibus suis: & dabit terra fructuꝫ suũ: & arbor agri dabit poma sua. et apprehendet vobis tritura vindemiam: & vindemia apprehẽdet pullulationẽ sementis: & comedetis panẽ vestrũ in saturitate: & habitabitis confidẽter in terra vestra. Daboq̃ pacẽ in terra: & manebitis & nõ erit qui commoueat vos: & cessare faciã bestiam malã de terra: & occidentes gladio nõ transibũt per terrã vr̃am. Et persequemini inimicos vestros: & corruent corã vobis in gladio. Persequẽturq̃ quinq̃ ex vobis centum: & centum ex vobis fugabũt decem millia. Et cadent inimici vestri corã vobis in gladio. & aspiciam vos in verbo meo: vt benefaciã vobis: & crescere vos faciam: et multiplicabo vos: & statuam pactum meum vobiscum. Comedetisq̃ vetera veterum. & vetera propter noua efferetis. Daboq̃ tabnaculũ meũ inter vos: & nõ abiiciet vos v̄bũ meũ: & hĩtare faciã maiestatẽ meã ĩter vos: & ero vobis ĩ deũ: & vos eriti corã me in pplꝫ. Ego dñs de' vr̃: q̃ eduxi vos de t̃ra egypti: ne

δούλων. καὶ συνέτριψα τὸν δεσμὸν τοῦ ζυγοῦ ὑμῶν, καὶ ἤγαγον ὑμᾶς μετὰ παρρησίας. ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσητέ μου, μηδὲ ποιήσητε τὰ προστάγματά μου ταῦτα, ἀλλὰ ἀπειθήσητε αὐτοῖς, καὶ τοῖς κρίμασί μου προσοχθίσῃ ἡ ψυχὴ ὑμῶν, ὥστε ὑμᾶς μὴ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολάς μου, ὥστε διασκεδάσαι ὑμᾶς τὴν διαθήκην μου, καὶ ἐγὼ ποιήσω οὕτως ὑμῖν. καὶ ἐπιστήσω ἐφ᾽ ὑμᾶς σπουδήν, τήν τε ἀπορίαν, τήν τε ψώραν, καὶ τὸν ἴκτερον, σφακελίζοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ τὴν ψυχὴν ὑμῶν ἐκτήκουσαν. καὶ σπερεῖτε διὰ κενῆς τὰ σπέρματα ὑμῶν, καὶ ἔδονται αὐτὰ οἱ ὑπεναντίοι ὑμῶν. καὶ ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ πεσεῖσθε ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ διώξονται ὑμᾶς οἱ μισοῦντες ὑμᾶς, καὶ φεύξεσθε οὐδενὸς διώκοντος ὑμᾶς. καὶ ἐὰν ἕως τούτου μὴ ὑπακούσητέ μου, καὶ προσθήσω παιδεῦσαι ὑμᾶς πληγαῖς ἑπτάκις ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, καὶ συντρίψω τὴν ὕβριν τῆς ὑπερηφανίας ὑμῶν, καὶ θήσω τὸν οὐρανὸν ὑμῖν ὡς σιδηροῦν, καὶ τὴν γῆν ὑμῶν ὡσεὶ χαλκῆν, καὶ ἔσται εἰς κενὸν ἡ ἰσχὺς ὑμῶν. καὶ οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν τὸν σπόρον αὐτῆς, καὶ τὸ ξύλον τοῦ ἀγροῦ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτοῦ. καὶ ἐὰν μετὰ ταῦτα πορεύησθε πλάγιοι, καὶ μὴ βούλησθε ὑπακούειν μου, προσθήσω ὑμῖν πληγὰς ἑπτὰ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. καὶ ἀποστελῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς τὰ ἄγρια θηρία τῆς γῆς, καὶ κατέδεται ὑμᾶς, καὶ ἐξαναλώσει τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ ὀλιγοστοὺς ποιήσει ὑμᾶς. καὶ ἔρημοι ἔσονται αἱ ὁδοὶ ὑμῶν, καὶ ἐὰν

serui. & cõfregi vinculũ iugi vr̃i: et duxi vos cũ fiducia. si ãt nõ obedieritis mihi: neq̃ feceritis pcepta mea hec: sꝫ inobediẽtes fueritis ipsis: & iudicia mea spreuerit aĩa vr̃a: ita vt vos nõ faciatis oĩa mãdata mea: ita vt dissipetis vos pactũ meũ: & ego faciã sic vobis. & obfirmabo sup vos festinatiõẽ: & egestatẽ: et scabiẽ: & icterũ: cõsumẽtes oculos vr̃os: & aĩam vr̃aꝫ liquescẽtẽ. & semiabitis ĩ vanũ semina vr̃a: & comedẽt ea aduersarij vr̃i. & obfirmabo faciẽ meã cõ vos: & cadetis corã inimicis vr̃is: & psequẽt vos odiẽtes vos: & fugietis nullo psequẽte vos. & si vsq̃ ad hoc nõ obedieritis mihi: & addã castigare vos plagis septies pro peccatis vr̃is: & cõfringã supbiã arrogãtie vr̃e: & ponã celũ vobis sicut ferreũ: & t̃rã vr̃aꝫ sicut eneã: & erit in vanũ vis vr̃a. & nõ dabit t̃ra vr̃a semẽ suũ: & lignũ agri nõ dabit fructũ suũ. & si post hec ãbulaueritis obliqui: & nõ volueritis obedire mihi: addã vobis plagas septẽ iuxta pctã vr̃a. & mittã sup vos agrestes bestias t̃re: & comedẽt vos: & cõsumẽt iumẽta vr̃a: & paucos faciẽt vos. & solitarie erũt vie vr̃e: & si

Deut. 18.b. C D

& qui confregi catenas ceruicum vestrarũ vt incederetis erecti. Quod si non audieritis me: nec feceritis omnia mãdata mea: sed spreueritis leges meas: & iudicia mea contempseritis: vt non faciatis ea q̃ a me cõstituta sũt: & ad irritũ pducatis pactũ meum: ego quoq̃ hec faciã vobis. Visitabo vos velociter in egestate & ardore: qui cõficiat oculos vestros & consumat aĩas vr̃as. Frustra seretis semẽtẽ: que ab hostibus deuorabitur. Ponã faciẽ meã cõtra vos & corruetis coram hostibus vestris: & subiiciemini his q̃ oderunt vos. Fugietis nemine persequente. Sin autẽ nec sic obedieritis mihi: addã correptiones vestras septuplum propter peccata vr̃a: & conteram superbiã duricie vestre. Daboq̃ vobis celũ desup sicut ferrũ & terrã eneã. Cõsumetur in cassum labor vester. non proferet terra germen: nec arbores poma prebebunt. Si ãbulaueritis ex aduerso mihi: nec volueritis audire me: addam plagas vestras vsq̃ in septuplũ pp pctã vr̃a. Emittamq̃ in vos bestias agri: que cõsumant vos & pecora vestra: & ad paucitatẽ cuncta redeãt. deserteq̃ fient vie vr̃e. Quod si

עבדים ואשבר מטת עלכם
ואולך אתכם קוממיות: ואם לא
תשמעו לי ולא תעשו את כל
המצות האלה: ואם בחקתי
תמאסו ואם את משפטי תגעל
נפשכם לבלתי עשות את כל
מצותי להפרכם את בריתי: אף
אני אעשה זאת לכם והפקדתי
עליכם בהלה את השחפת ואת
הקדחת מכלות עינים ומדיבת
נפש וזרעתם לריק זרעכם
ואכלהו איביכם: ונתתי פני בכם
ונגפתם לפני איביכם ורדו בכם
שנאיכם ונסתם ואין רדף
אתכם: ואם עד אלה לא תשמעו
לי ויספתי ליסרה אתכם שבע
על חטאתיכם: ושברתי את גאון
עזכם ונתתי את שמיכם כברזל
ואת ארצכם כנחשה: ותם לריק
כחכם ולא תתן ארצכם את
יבולה ועץ הארץ לא יתן פריו:
ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו
לשמע לי ויספתי עליכם מכה
שבע כחטאתיכם: והשלחתי בכם
את חית השדה ושכלה אתכם
והכריתה את בהמתכם והמעיטה
אתכם ונשמו דרכיכם: ואם

Transla. Chal.

עבדין ותברית ניר עממיא מנכון ודברית יתכון בחירותא: ואם לא תקבלון למימרי ולא תעבדון ית כל פקודיא האלין: ואם בקימי תקוצון ואם ית דיני תרחיק נפשכון בדיל דלא למעבד ית כל פקודי לאשניותכון ית קימי: אף אנא אעביד דא לכון ואסער עליכון בהלא ית שחפתא וית קדחתא מחשכן עינין ומפחן נפש ותזרעון לריקנו זרעכון וייכלוניה בעלי דבביכון: ואתן רוגזי בכון ותתברון קדם בעלי דבביכון וירדון בכון סנאיכון ותערקון ולית דרדיף יתכון: ואם עד אלין לא תקבלון למימרי ואוסיף למרדי יתכון שבע על חוביכון: ואתבר ית יקר תקפכון ואתן ית שמיא די עלויכון תקיפין כפרזלא דלא מחתין מטרא וארעא די תחותיכון חסינא כנחשא דלא עבדא פירין: ויסוף לריקנו חילכון ולא תתן ארעכון ית עללתה ואילן ארעא לא יתן אביה: ואם תהכון קדמי בקשיו ולא תאבון לקבלא למימרי ואוסיף לאיתאה עליכון מחא שבע כחוביכון: ואגרי בכון ית חיות ברא ותתכיל יתכון ותשיצי ית בעירכון ותזער יתכון ויצדין אורחתכון: ואם

Interp. chal.

seruiretis eis. Et cõfregi iugũ populoꝝ ex vobis: et duxi vos in libertate. Si aũt non obedieritis verbo meo: nec feceritis oia precepta hec: & si legitima mea spreueritis: & iudicia mea abominata fuerit aĩa vr̃a: vt nõ faciatis oia precepta mea: vt imutetis pactum meũ: ego quoq̃ hec faciã vobis: visitaboq̃ vos in cõturbatione egestate & ardore: obscurãtib' oculos et expirare faciẽtib' aĩam. Seminabitisq̃ ĩ vanũ semẽ vestrũ: & comedẽt illud inimici vr̃i. Ponãq̃ irã meã cõtra vos: & cõteremini corã inimicis vr̃is: & dñabunt vestri q̃ oderũt vos. Et fugietis nemine persequẽte vos. & si in his nõ obedieritis verbo meo: addã corripere vos septies sup pctã vr̃a. et cõterã gloriã fortitudinis vr̃e: daboq̃ celos q̃ sunt sup vos fortes sicut ferrum vt nõ deferãt pluuiã: & terrã q̃ est subter vos fortem sicut es nec faciet fructus. cõsumeturq̃ in cassuꝫ fortitudo vestra: & nõ dabit terra germen suum: neq̃ arbor terre dabit fructũ suũ. Et si ambulaueritis corã me in duritia: & nolueritis obedire verbo meo: addam inducere sup vos percussionẽ septuplũ iuxta peccata vestra: Immittãq̃ in vos bestias agri: & absq̃ liberis facient vos: & consumabũt pecora vestra: & diminuent vos: & deserte erunt vie vestre. Et si

Prĩitiua chal.

Ter. Heb.

בְּאֵלֶּה לֹא תִוָּסְרוּ לִי וַהֲלַכְתֶּם
עִמִּי קֶרִי׃ וְהָלַכְתִּי אַף אֲנִי עִמָּכֶם
בְּקֶרִי וְהִכֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם אָנִי שֶׁבַע
עַל חַטֹּאתֵיכֶם׃ וְהֵבֵאתִי עֲלֵיכֶם
חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית וְנֶאֱסַפְתֶּם
אֶל עָרֵיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי דֶבֶר בְּתוֹכְכֶם
וְנִתַּתֶּם בְּיַד אוֹיֵב׃ בְּשִׁבְרִי לָכֶם
מַטֵּה לֶחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים
לַחְמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהֵשִׁיבוּ
לַחְמְכֶם בַּמִּשְׁקָל וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא
תִשְׂבָּעוּ׃ וְאִם בְּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ
לִי וַהֲלַכְתֶּם עִמִּי בְּקֶרִי׃ וְהָלַכְתִּי
עִמָּכֶם בַּחֲמַת קֶרִי וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם
אַף אָנִי שֶׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם׃
וַאֲכַלְתֶּם בְּשַׂר בְּנֵיכֶם וּבְשַׂר
בְּנֹתֵיכֶם תֹּאכֵלוּ׃ וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת
בָּמֹתֵיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת חַמָּנֵיכֶם
וְנָתַתִּי אֶת פִּגְרֵיכֶם עַל פִּגְרֵי
גִּלּוּלֵיכֶם וְגָעֲלָה נַפְשִׁי אֶתְכֶם׃
וְנָתַתִּי אֶת עָרֵיכֶם חָרְבָּה וַהֲשִׁמּוֹתִי
אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא אָרִיחַ בְּרֵיחַ
נִיחֹחֲכֶם׃ וַהֲשִׁמֹּתִי אֲנִי אֶת הָאָרֶץ
וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֹיְבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים
בָּהּ׃ וְאֶתְכֶם אֱזָרֶה בַגּוֹיִם
וַהֲרִיקֹתִי אַחֲרֵיכֶם חָרֶב וְהָיְתָה
אַרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ חָרְבָּה׃
אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת שַׁבְּתֹתֶיהָ

Primitiua heb.

יסר · קרה · נכה · בוא · כרת אסף · עיר · נתן איב · נטה אפה · נשה תנר · שוב שקל · שבע שמע · קרה · יחם · אכל שמד · במה כרת · נתן · גלל · עיר שמם · קדש · נוח · זרה · ריק היה · היה · רצה

Trãsla. B. Hiero.

nec sic volueritis recipere disciplinã: sed ambulaueritis ex aduerso mihi. ego quoq; contra vos aduersus incedam. & percutiã vos septies ppter pctã vestra. inducãq; super vos gladiũ vltorem federis mei: cũq; cõfugeritis in vrbes: mittã pestilẽtiam in medio vestri: & trademini in manib⁹ hostiũ. postq̃ cõfregero baculũ panis vr̃i: ita vt decem mulieres in vno clibano coq̃nt panes. & reddant eos ad pondus: & comedetis & nõ saturabimini. Sin autem nec p hec audieritis me: sed ambulaueritis cõtra me & ego incedã aduersus vos in furore cõtrario: & corripiam vos septẽ plagis propter peccata vestra: ita vt comedatis carnes filiorum vestrorum & filiarum vestrarũ. Destruam excelsa vestra: & simulacra confringam. Cadetis inter ruinas idolorũ vestrorũ. & abominabitur vos anima mea ĩ tm̃ vt vrbes vr̃as redigã in solitudinẽ. & deserta faciã sctũaria vestra. nec recipiã vltra odorẽ suauissimũ. dispdãq; terrã vestrã: & stupebunt sup ea inimici vestri cum habitatores illius fuerint. Vos aũt dispergam in gentes: & euaginabo post vos gladium. eritq; terra vestra deserta. & ciuitates vestre dirute. Tunc placebunt terre sabbata sua

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

post hec nõ correcti fueritis: s; ãbulaueritis
ἐπὶ τούτοις μὴ παιδευθῆτε, ἀλλὰ πορεύησθε
cõtra me obliq: ambulabo ⁊ ego vobiscũ furore obliquo: ⁊ pcutiã vos ⁊ ego septies pro pctis vr̃is: ⁊ inducã sup vos
πρός με πλάγιοι, πορεύσομαι κἀγὼ μεθ᾽ ὑμῶν θυμῷ πλαγίῳ, καὶ πατάξω ὑμᾶς καὶ ἐγὼ ἑπτάκις ἀντὶ τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, καὶ ἐπάξω ἐφ᾽ ὑμᾶς
gladiũ vlciscẽtẽ vltionẽ pacti. ⁊ confugietis in vrbes vr̃as: ⁊ mittã mortẽ ĩ vos: ⁊ trademini in manus
μάχαιραν ἐκδικοῦσαν δίκην διαθήκης. καὶ καταφεύξεσθε εἰς τὰς πόλεις ὑμῶν, καὶ ἐξαποστελῶ θάνατον ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ παραδοθήσεσθε εἰς χεῖρας τῶν
inimicoꝝ cũ tribulauero vos penuria panũ. coquẽt decẽ mulieres panes vr̃os in clibano vno: ⁊ reddẽt panes vobis in põdere:
ἐχθρῶν ἐν τῷ θλῖψαι ὑμᾶς σιτοδείᾳ ἄρτων. πέψουσι δέκα γυναῖκες τοὺς ἄρτους ὑμῶν ἐν κλιβάνῳ ἑνί, καὶ ἀποδώσουσι τοὺς ἄρτους ὑμῖν ἐν σταθμῷ,
⁊ comedetis: ⁊ nõ saturabimini. si aũt post hec nõ obedieritis mihi: s; ambulaueritis ȝ me obliq: ⁊ ego ambulabo vobiscũ
καὶ φάγεσθε, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῆτε. ἐὰν δὲ ἐπὶ τούτοις μὴ ὑπακούσητέ μου, ἀλλὰ πορεύησθε πρός με πλάγιοι, καὶ αὐτὸς πορεύσομαι μεθ᾽ ὑμῶν
in furore obliquo. ⁊ corripiã vos ego septies: iuxta peccata vr̃a: ⁊ comedetis carnes filioꝝ vr̃oꝝ: ⁊ carnes filiaꝝ vr̃aꝝ
ἐν θυμῷ πλαγίῳ. καὶ παιδεύσω ὑμᾶς ἐγὼ ἑπτάκις, κατὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν, καὶ φάγεσθε τὰς σάρκας τῶν υἱῶν ὑμῶν, καὶ τὰς σάρκας τῶν θυγατέρων ὑμῶν
comedetis. ⁊ desolabo statuas vr̃as: ⁊ destruam lignea simulacra vr̃a: ⁊ ponã cadauera vr̃a sup cadauera idoloꝝ vr̃oꝝ. ⁊ grauis erit
φάγεσθε. καὶ ἐρημώσω τὰς στήλας ὑμῶν, καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ ξύλινα χειροποίητα ὑμῶν, καὶ θήσω τὰ κῶλα ὑμῶν ἐπὶ τὰ κῶλα τῶν εἰδώλων ὑμῶν. καὶ προσοχθιεῖ
aĩa mea vobis. ⁊ ponã vrbes vr̃as solitarias: ⁊ desolabo scta vr̃a: ⁊ nõ olfaciã odorẽ sacrificioꝝ vr̃oꝝ. ⁊ desolabo ego trã
ἡ ψυχή μου ὑμῖν. καὶ θήσω τὰς πόλεις ὑμῶν ἐρήμους, καὶ ἐξερημώσω τὰ ἅγια ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ τῆς ὀσμῆς τῶν θυσιῶν ὑμῶν. καὶ ἐξερημώσω ἐγὼ τὴν γῆν
vr̃am. ⁊ admirabũtur sup illã inimici vr̃i: habitãtes in illa. ⁊ dispgã vos in gẽtes: ⁊ cõsumet vos penetrãs gladius: ⁊
ὑμῶν. καὶ θαυμάσονται ἐπ᾽ αὐτῇ οἱ ἐχθροὶ ὑμῶν, οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ. καὶ διασπερῶ ὑμᾶς εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἐξαναλώσει ὑμᾶς ἐπιπορευομένη μάχαιρα, καὶ
erit tra vr̃a deserta: ⁊ vrbes vr̃e erũt solitarie. tũc cõplacebũt tre sabbata sua
ἔσται ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος, καὶ αἱ πόλεις ὑμῶν ἔσονται ἔρημοι. τότε εὐδοκήσει ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς

Primitiua chal.

אתא פרע כנש · קרה אגר מסר · תבר אכל אפה · נשה אחד תוב · תקל שבע קבל · אמר קשה רגז · שיצא במה קצץ · נתן טעה רחק · צדה קדש · רעה בדר גרה · הוה רעה

Interp. chal.

in his nõ fueritis correpti verbo meo: ⁊ ãbulaueritis corã me in duritia: ãbulabo ego dure vobiscũ: et ego quoq; pcutiã vos septies pp pctã vr̃a. Et inducã sup vos occisores gladio: ⁊ vlciscent in vos vltionẽ pro eo q̃ trãsgressi fuistis verba legis: ⁊ ꝯgregabimini i vrbib⁹ vr̃is: ⁊ immittã pestilẽtiã in medio vr̃i: ⁊ trademini i manu hostis. Cũ ꝯfregero vobis sustẽtatiões cibi: ⁊ coquẽt decẽ mulieres panẽ vr̃m i vno clibano: ⁊ reducẽt panẽ vr̃m in põdere: ⁊ comedetis ⁊ nõ saturabimini. ⁊ si in hoc nõ obedieritis verbo meo: ⁊ ãbulaueritis corã me in duritia: ãbulabo vobiscũ in ira furoris: corripiãq; ego quoq; vos septies pp pctã vr̃a. Et comedetis carnẽ filioꝝ vr̃oꝝ: ⁊ carnẽ filiaꝝ vr̃aꝝ comedetis: ⁊ destruã excelsa vr̃a: ⁊ succidã simulachra vr̃a: ⁊ dabo cadauera vr̃a sup cadauera idoloꝝ vr̃oꝝ: ⁊ abominabitur vos verbũ meũ. et dabo ciuitates vr̃as in solitudinẽ ⁊ deserta faciã sctũaria vr̃a. Et nõ suscipiã volũtarie oblationẽ cõgregationis vr̃e. Et desertã ego faciã terrã: ⁊ deserti erũt sup ea inimici vr̃i q̃ habitãt in ea. Uos aũt dispgã inter ppłos: ⁊ immittã post vos occisores gladio: ⁊ erit terra vr̃a deserta: ⁊ ciuitates vr̃e erunt in solitudinẽ. Tunc cõplacebũt terre requietiones eius

Transla. Chal.

בְּאִלֵּין לָא תִתְרְדוּן לְמֵימְרִי וּתְהָכוּן קֳדָמַי בְּקַשְׁיוּ׃ וְאֵהָךְ אַף אֲנָא עִמְּכוֹן בְּקַשְׁיוּ וְאַלְקֵי
יָתְכוֹן אַף אֲנָא שְׁבַע עַל חוֹבֵיכוֹן׃ וְאַיְתֵי עֲלֵיכוֹן קָטְלֵי בְּחַרְבָּא דְּיִתְפַּרְעוּן מִנְּכוֹן
פּוּרְעָנוּתָא עַל דַּעֲבַרְתּוּן עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא וְתִתְכַּנְּשׁוּן לְקִרְוֵיכוֹן וַאֲגָרֵי מוֹתָנָא
בֵּינֵיכוֹן וְתִתְמַסְרוּן בְּיַד סָנְאָה׃ בְּדְאִתְבַּר לְכוֹן סְעִיד מֵיכְלָא וְיֵיפְיָין עֲשַׂר נְשִׁין לַחְמְכוֹן
בְּתַנּוּרָא חַד וִיתִיבוּן לַחְמְכוֹן בְּמַתְקְלָא וְתֵיכְלוּן וְלָא תִשְׂבְּעוּן׃ וְאִם בְּדָא לָא תְקַבְּלוּן
לְמֵימְרִי וּתְהָכוּן קֳדָמַי בְּקַשְׁיוּ׃ וְאֵהָךְ עִמְּכוֹן בִּתְקוֹף רְגַז וְאַרְדֵּי יָתְכוֹן אַף אֲנָא שְׁבַע עַל
חוֹבֵיכוֹן׃ וְתֵיכְלוּן בְּשַׂר בְּנֵיכוֹן וּבְשַׂר בְּנָתֵיכוֹן תֵּיכְלוּן׃ וְאֶשְׁצֵי יָת בָּמָתְכוֹן וַאֲקַצֵּץ יָת
חֲנִסְנֵיכוֹן וְאֶתֵּן יָת פִּגְרֵיכוֹן עַל פִּגְרֵי טַעֲוָתְכוֹן וִירַחֵק מֵימְרִי יָתְכוֹן׃ וְאֶתֵּן יָת קִרְוֵיכוֹן
חָרְבָּא וְאַצְדֵּי יָת מַקְדְּשֵׁיכוֹן וְלָא אֲקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֻרְבַּן כְּנִשְׁתְּכוֹן׃ וְאַצְדֵּי אֲנָא יָת אַרְעָא
וְיִצְדּוֹן עֲלַהּ בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן דְּיָתְבִין בַּהּ׃ וְיָתְכוֹן אֲבַדַּר בֵּינֵי עַמְמַיָּא וְאַגְרֵי בָּתְרֵיכוֹן
קָטְלֵי בְּחַרְבָּא וּתְהֵי אַרְעֲכוֹן צַדְיָא וְקִרְוֵיכוֹן יְהוֹן חָרְבָּא׃ בְּכֵן תִּרְעֵי אַרְעָא יָת שְׁמִטַּהָא

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

omnibus diebus desolatiõis sue: ⁊ vos eritis in tra inimicoꝝ vr̃oꝝ. tũc sabbatizabit tra: ⁊ cõplacebũt sabbata sua oĩb⁹ diebus desolatiõis
πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. τότε σαββατιεῖ ἡ γῆ, καὶ εὐδοκήσει τὰ σάββατα αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως
sue. sabbatizabit q̃ nõ sabbatizauit in sabbatis vr̃is: q̃n hitabatis ipam. ⁊ relictis ex vobis induca pauorẽ in corde illoꝝ in tra inimicoꝝ suoꝝ. ⁊ psequẽtur eos sonitus folij volãtis: ⁊
αὐτῆς. σαββατιεῖ ἃ οὐκ ἐσαββάτιζεν ἐν τοῖς σαββάτοις ὑμῶν, ἡνίκα κατῳκεῖτε αὐτήν. καὶ τοῖς καταλειφθεῖσιν ἐξ ὑμῶν ἐπάξω δειλίαν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. καὶ διώξεται αὐτοὺς φωνὴ φύλλου φερομένου, καὶ
fugiẽt vt fugiẽtes a bellõ: ⁊ cadẽt nullo psequẽte. ⁊ cõtẽnet frater frẽm suũ sicut in bello: nullo incurrẽte. ⁊ nõ poteritis resistere inimicis vr̃is. ⁊ pibitis in gẽtibus: ⁊
φεύξονται ὡς φεύγοντες ἀπὸ πολέμου, καὶ πεσοῦνται οὐθενὸς διώκοντος. καὶ ὑπερόψεται ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὡσεὶ ἐν πολέμῳ, οὐδενὸς κατατρέχοντος. καὶ οὐ δυνήσεσθε ἀντιστῆναι τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν. καὶ ἀπολεῖσθε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ
comedet vos tra inimicoꝝ vr̃oꝝ. ⁊ relicti ex vobis tabescẽt pp peccata sua in tra inimicoꝝ suoꝝ: ⁊ pp peccata patrũ suorũ tabescẽt. ⁊ cõfitebũtur peccata sua:
κατέδεται ὑμᾶς ἡ γῆ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. καὶ οἱ καταλειφθέντες ἀφ᾽ ὑμῶν καταφθαρήσονται διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν τακήσονται. καὶ ἐξαγορεύσουσι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν,
⁊ peccata patrũ suoꝝ: qm̃ trãsgressi sũt ⁊ ꝯtẽpserũt me: ⁊ qm̃ ambulauerũt corã me obliqui: ⁊ ego ambulaui cũ illis in furore obliquo. ⁊ pdã
καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅτι παρέβησαν καὶ ὑπερεῖδόν με, καὶ ὅτι ἐπορεύθησαν ἐναντίον μου πλάγιοι, καὶ ἐγὼ ἐπορεύθην μετ᾽ αὐτῶν ἐν θυμῷ πλαγίῳ. καὶ ἀπολῶ
illos in tra inimicoꝝ suoꝝ. tũc erubescet cor illoꝝ incircũcisum: ⁊ tũc ꝯplacebũt scelera sua. ⁊ recordabor federis iacob: ⁊
αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. τότε ἐντραπήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ἡ ἀπερίτμητος, καὶ τότε εὐδοκήσουσι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. καὶ μνησθήσομαι τῆς διαθήκης ἰακώβ, καὶ τῆς
federis isaac: ⁊ federis abraam recordabor. ⁊ tre recordabor. ⁊ derelinq̃tur tra ab eis. tũc expectabit tra sabbata sua: cũ deserta fuerit illa ppt eos. ⁊ ipi expectabũt sua
διαθήκης ἰσαὰκ, καὶ τῆς διαθήκης ἀβραὰμ μνησθήσομαι. καὶ τῆς γῆς μνησθήσομαι. καὶ ἐγκαταλειφθήσεται ἡ γῆ ἀπ᾽ αὐτῶν. τότε προσδέξεται ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς, ἐν τῷ ἐρημωθῆναι αὐτὴν δι᾽ αὐτούς. καὶ αὐτοὶ προσδέξονται τὰς ἑαυτῶν
peccata: eo q̃ iudicia mea spreuerũt: ⁊ precepta mea despexerũt aĩa sua.
ἀνομίας, ἀνθ᾽ ὧν τὰ κρίματά μου ὑπερεῖδον, καὶ τοῖς προστάγμασί μου προσώχθισαν τῇ ψυχῇ αὐτῶν.

Trãsla. B. Hiero.

cũctis diebus solitudinis sue. Qñ fueritis in terra hostili sabbatizabit & reqescet in sabbatis solitudinis sue. eo q̃ non reqeuerit i sabbatis vestris: qñ hitabatis in ea. Et q̃ de vobis remãserint: dabo pauorẽ in cordibus corũ in regionibus hostiũ. Terrebit eos sonitus folij volãtis: & ita fugiẽt quasi gladiũ. Cadẽt nullo psequẽte: & corruẽt singuli sup frẽs suos quasi bella fugientes. Nemo vestrũ inimicis audebit resistere. Peribitis inter gentes: & hostilis vos terra cõsumet. q̃ si & de his aliqui remãserit: tabescẽt in iniqtatibus suis in terra inimicorũ suorũ. & pp pctã patrum suorum & sua affligentur: donec cõfiteãtur iniquitates suas & maiorum suorũ quibus p̃uaricati sunt in me: & ambulauerũt ex aduerso mihi. Ambulabo igitur & ego contra eos: & inducã illos in terrã hostilẽ donec erubescat incircuncisa mẽs eorũ. Tũc orabũt pro ipietatib⁹ suis: & recordabor federis mei quod pepigi cũ iacob & isaac & abraam. Terre quoq; memor ero. q̃ cũ relicta fuerit ab eis: cõplacebit sibi in sabbatis suis patiẽs solitudinẽ pp illos. Ipsi vero rogabũt p pctis suis: eo q̃ abiecerit iudicia mea & leges meas despexerit.

Ter. Heb.

כָּל יְמֵי הָשַּׁמָּה וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ
אֹיְבֵיכֶם אָז תִּשְׁבַּת הָאָרֶץ
וְהִרְצָת אֶת שַׁבְּתֹתֶיהָ׃ כָּל יְמֵי
הָשַּׁמָּה תִּשְׁבֹּת אֵת אֲשֶׁר לֹא
שָׁבְתָה בְּשַׁבְּתֹתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם
עָלֶיהָ׃ וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם וְהֵבֵאתִי מֹרֶךְ
בִּלְבָבָם בְּאַרְצֹת אֹיְבֵיהֶם וְרָדַף
אֹתָם קוֹל עָלֶה נִדָּף וְנָסוּ מְנֻסַת
חֶרֶב וְנָפְלוּ וְאֵין רֹדֵף׃ וְכָשְׁלוּ אִישׁ
בְּאָחִיו כְּמִפְּנֵי חֶרֶב וְרֹדֵף אָיִן וְלֹא
תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃
וַאֲבַדְתֶּם בַּגּוֹיִם וְאָכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ
אֹיְבֵיכֶם׃ וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם יִמַּקּוּ
בַּעֲוֺנָם בְּאַרְצֹת אֹיְבֵיכֶם וְאַף בַּעֲוֺנֹת
אֲבֹתָם אִתָּם יִמָּקּוּ׃ וְהִתְוַדּוּ אֶת
עֲוֺנָם וְאֶת עֲוֺן אֲבֹתָם בְּמַעֲלָם
אֲשֶׁר מָעֲלוּ בִי וְאַף אֲשֶׁר הָלְכוּ
עִמִּי בְּקֶרִי׃ אַף אֲנִי אֵלֵךְ עִמָּם
בְּקֶרִי וְהֵבֵאתִי אֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם
אוֹ אָז יִכָּנַע לְבָבָם הֶעָרֵל וְאָז
יִרְצוּ אֶת עֲוֺנָם׃ וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי
יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת
בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר׃
וְהָאָרֶץ תֵּעָזֵב מֵהֶם וְתִרֶץ אֶת
שַׁבְּתֹתֶיהָ בָּהְשַׁמָּה מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ
אֶת עֲוֺנָם יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפָּטַי
מָאָסוּ וְאֶת חֻקֹּתַי גָּעֲלָה נַפְשָׁם׃

Primitiua heb.

יום שמם · שבת · ישב · שאר בוא רכך · נוס · פנה · היה קום · שאר מקק · ידה · קרה הלך · בוא · רצה כרת · זכר · עזב רצה · שמם · שפט

Transla. Chal.

כָּל יוֹמִין דְּצַדְיָאת וְאַתּוּן בַּאֲרַע בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן בְּכֵן תְּשַׁמֵּט אַרְעָא וְתַרְעֵי יָת שְׁמִטַּהָא׃
כָּל יוֹמִין דְּצַדְיָאת תִּשְׁמוֹט יָת דְּלָא שְׁמִיטַת בִּשְׁמִטֵּיכוֹן כַּד הֲוֵיתוֹן יָתְבִין עֲלַהּ׃
וּדְיִשְׁתָּאֲרוּן בְּכוֹן וְאָעֵיל תַּבְרָא בְּלִבְּהוֹן בְּאַרְעָתָא דְּסָנְאֵיהוֹן וְיִרְדּוֹף יָתְהוֹן קָל טַרְפָּא
דְּשָׁקִיף וְיַעְרְקוּן כְּמַעֲרַק מִן קֳדָם דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא וְיִפְּלוּן וְלֵית דְּרָדֵיף׃ וְיִתְקְלוּן גְּבַר
בְּאַחוּהִי כְּמִן קֳדָם דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא וְרָדֵיף לֵית וְלָא תְהֵי לְכוֹן תְּקוּמָא קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן׃
וְתֵיבְדוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא וּתְגַמַּר יָתְכוֹן אֲרַע בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן׃ וּדְיִשְׁתָּאֲרוּן בְּכוֹן יִתְמַסְמְסוּן
בְּחוֹבֵיהוֹן בְּאַרְעָתָא דְּסָנְאֵיהוֹן וְאַף בְּחוֹבֵי אֲבָהַתְהוֹן בִּישַׁיָּא דְּאַחֲדוּ בִידֵיהוֹן עִמְּהוֹן
יִתְמַסְמְסוּן׃ וִיוַדּוּן יָת חוֹבֵיהוֹן וְיָת חוֹבֵי אֲבָהַתְהוֹן בְּשִׁקְרְהוֹן דְּשַׁקַּרוּ בְמֵימְרִי וְאַף דְּהַלִּיכוּ
קֳדָמַי בְּקַשְׁיוּ׃ אַף אֲנָא אֵהָךְ עִמְּהוֹן בְּקַשְׁיוּ וְאָעֵיל יָתְהוֹן בַּאֲרַע בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן אוֹ בְכֵן
יִתְבַּר לִבְּהוֹן טַפְשָׁא וּבְכֵן יְרַעוּן יָת חוֹבֵיהוֹן׃ וּדְכִירְנָא יָת קְיָמִי דְּעִם יַעֲקֹב וְאַף יָת
קְיָמִי דְּעִם יִצְחָק וְאַף יָת קְיָמִי דְּעִם אַבְרָהָם אֲנָא דְכִיר וְאַרְעָא אֲנָא דְכִיר׃ וְאַרְעָא
תִּתְרְטֵישׁ מִנְּהוֹן וְתִרְעֵי יָת שְׁמִטַּהָא כַּד צַדְיָאת מִנְּהוֹן וְאִנּוּן יְרַעוּן יָת חוֹבֵיהוֹן לְוָטִין
חֲלָף בִּרְכָן אַיְתֵי עֲלֵיהוֹן דִּי בְדִינַי קָצוּ וְיָת קְיָמַי רְחֵיקַת נַפְשְׁהוֹן׃

Interp. chal.

cunctis diebus q̃bus fuerit deserta: ⁊ vos in terra inimicoꝝ vr̃oꝝ. Tunc dimittet terra q̃escere: ⁊ cõplacebũt ei reqetiones sue: cũctis dieb⁹ q̃bus fuerit deserta dimittet q̃escere: eo q̃ nõ dimittebat in ãnis reqetionis vr̃e qñ habitabatis in ea. et q̃ de vobis remãserit inducã pauorẽ in cordibus eoꝝ in terra hostiũ suoꝝ. Et psequẽtur eos sonitus folij decidẽtis: ⁊ fugient sicut fugiũt a facie occisorũ gladio: ⁊ corruent vnusq̃sq; in fratrẽ suũ: quasi fugientes a facie occisoꝝ gladio: nemine psequẽte. Et nõ erit vobis resistentia ante inimicos vr̃os: ⁊ peribitis iter populos: ⁊ cõsumet vos terra inimicoꝝ vr̃oꝝ. Et q̃ reliq̃ fuerint ex vobis tabescent iniqtatib⁹ suis in terra inimicoꝝ vr̃oꝝ: pp pctã quoq; pessima patrũ suoꝝ q̃ apprehẽderũt manibus suis tabescẽt. et cõfitebũtur pctã sua ⁊ pctã prm̃ suoꝝ ppter p̃uaricationẽ q̃ preuaricati sunt in verbũ meũ: ⁊ q̃ ambulauerũt corã me in duritia. Ego q̃q; incedã cũ eis i duritia ⁊ inducã eos in terrã inimicoꝝ suoꝝ: aut tũc ꝯteret insipiẽs cor eoꝝ: ⁊ tũc placabũt p iniq̃tatib⁹ suis. Recordaborq; federis mei q̃d pepigi cũ iacob: ⁊ pacti mei q̃d pepigi cũ isaac: ⁊ ẽt pacti mei q̃d pepigi cũ abraã ego recordabor: tre q̃q; ego recordabor. ⁊ tra relicta erit ab eis: ⁊ ꝯplacebit sibi reqetõib⁹ suis cũ deserta fuerit ab eis. Illi q̃q; placabũt p iniq̃tatib⁹ suis. maledictões p bñdictionib⁹ inducã sup eos: eo q̃ abiecerit legitia mea: ⁊ iudicia mea abolata sit aĩa eoꝝ.

Primitiua chal.

צדה שמט · הוה · שאר עול רדף · שקף ערק נפל · תקל הוה קום · אבד מסס · ידה אבר · קשה יחך · תבר רעה קום · רמש רעה צדה · אתא דון קוץ

וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ
אֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא
גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי
אִתָּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃
וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת
לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה׃ אֵלֶּה
הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד מֹשֶׁה׃

Cap. xxvii.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר
אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
אִישׁ כִּי יַפְלִא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נְפָשֹׁת
לַיהוָה׃ וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה
וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃ וְאִם נְקֵבָה הִוא
וְהָיָה עֶרְכְּךָ שְׁלֹשִׁים שָׁקֶל׃ וְאִם
מִבֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר עֶשְׂרִים
שְׁקָלִים וְלַנְּקֵבָה עֲשֶׂרֶת שְׁקָלִים׃
וְאִם מִבֶּן חֹדֶשׁ וְעַד בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים
וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים
כָּסֶף וְלַנְּקֵבָה עֶרְכְּךָ שְׁלֹשֶׁת
שְׁקָלִים כָּסֶף׃ וְאִם מִבֶּן שִׁשִּׁים
שָׁנָה וָמַעְלָה אִם זָכָר וְהָיָה

Primitiua heb.: כָּלָה פור · יָצָא · הָיָה · יָרָה · דָּבַר · פָּלָא · שָׁנָה · עָלָה

Attamen etiam cũ essent in terra hostili: non penitus abieci eos neq; sic despexi vt cõsumerentur: & irritũ facerẽ pactũ meum cũ eis. Ego enim sum dñs deus eorum: & recordabor federis mei pristini: quando eduxi eos de terra egypti in cõspectu gẽtium vt essem deus eorum. Ego dominus deus. Hec sunt iudicia atq; precepta & leges quas dedit dominus inter se & inter filios israel in mõte sinai per manũ moysi. Cap. 27.

Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel: & dices ad eos. Homo qui votum fecerit & spoponderit dño animam suã: sub estimatiõe dabit preciũ. Si fuerit masculus a vicesimo ãno vsq; ad sexagesimũ annũ: dabit quinquaginta siclos argenti ad mensuram sanctuarii. Si mulier: triginta. A quinto autem anno vsq; ad vicesimũ masculus dabit viginti siclos: femina decem. Ab vno mense vsq; ad annum quintum pro masculo dabuntur quinq; sicli. pro femina tres. Sexagenarius & vltra masculus dabit

τ sic existib' ipsis in terra inimicoꝝ suoꝝ:
καὶ οὕτως ὄντων αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν:
nõ cõtẽpsi eos: neq; despexi eos
οὐχ ὑπερεῖδον αὐτούς, οὐδὲ προσώχθισα αὐτοῖς
ita vt pderẽ illos vt annihilarẽ
ὥστε ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς τοῦ διασκεδάσαι
pactũ meũ qđ ad eos. ego eñi sum
τὴν διαθήκην μου τὴν πρὸς αὐτούς. ἐγὼ γάρ εἰμι
dñs deus illoꝝ. τ recordabor pacti
κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν. καὶ μνησθήσομαι διαθήκης
illoꝝ priois: qñ eduxi illos de tra e-
αὐτῶν προτέρας, ὅτε ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰ-
gypti: de domo seruitutis corã gẽtib': vt
γύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας ἐναντίον τῶν ἐθνῶν, τοῦ
essẽ illoꝝ de': ego dñs. hec iudicia
εἶναι αὐτῶν θεός, ἐγὼ κύριος. ταῦτα τὰ κρίματα
τ pcepta τ lex: quã dedit dñs
καὶ τὰ προστάγματα καὶ ὁ νόμος, ὃν ἔδωκε κύριος
inter se: τ inter filios israel: in
ἀναμέσον αὐτοῦ, καὶ ἀναμέσον τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐν
mõte sinai in manu moysi.
τῷ ὄρει σινᾶ ἐν χειρὶ μωυσῆ. Ca. 27.

Et locut' ẽ dñs ad moysen: dicẽs
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων,
loq̃re filiis israel: τ dices ad eos:
λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς,
hõ: q̃ vouerit votũ in pciũ
ἄνθρωπος, ὃς ἂν εὔξηται εὐχὴν εἰς τιμὴν τῆς
aĩe sue dño: erit pciũ mascu
ψυχῆς αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἔσαι ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσε-
li a vigiti ãnis vsq; ad sexagita ãnos: erit e-
νος ἀπὸ εἰκοσαέτους ἕως ἑξηκονταέτους, ἔσαι αὐ-
ius pciũ: quinq̃gita didragma argẽti
τοῦ ἡ τιμή, πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου
mẽsura scta. at femie erit p̃
τῷ σαθμῷ τῷ ἁγίῳ. τῆς δὲ θηλείας ἔσαι ἡ συν-
ciũ trigita didragma. si ãt a quĩ-
τίμησις τριάκοντα δίδραχμα. ἐὰν δὲ ἀπὸ πεν-
q̃ ãnis vsq; ad vigiti ãnos: erit p̃ciũ mas-
ταέτους ἕως εἰκοσαέτους, ἔσαι ἡ τιμὴ τοῦ ἄρ-
culi vigiti didragma. at femie: decẽ.
σενος εἴκοσι δίδραχμα. τῆς δὲ θηλείας, δέκα.
ab. ãt vno mẽse vsq; ad quinq; ãnos erit p̃ciũ
ἀπὸ δὲ μηνιαίου ἕως πενταέτους ἔσαι ἡ τιμὴ
masculi: quinq; didragma argẽti.
τοῦ ἄρσενος, πέντε δίδραχμα ἀργυρίου. τῆς
at femie: tria didragma argẽti. si ãt a
δὲ θηλείας, τρία δίδραχμα ἀργυρίου. ἐὰν δὲ ἀπὸ
sexagita ãnis τ supra: si qdẽ mascul' fuerit: erit
ἑξηκονταετῶν καὶ ἐπάνω, ἐὰν μὲν ἄρσεν ᾖ, ἔσαι

Interp. chal.

Attamen etiam cum essent in terra inimicoꝝ suorum non reliqui eos neq; abieci vt consumẽ eos vt immutem pactum meum cum eis: quia ego dñs deus eorũ. Et recordabor eis pacti priorum quos eduxi de terra egypti ante oculos populorum: vt essem eis in deum: ego dñs. Hec sunt pacta τ iudicia τ leges: que dedit dñs inter verbum eius τ inter filios israel in monte sinai per manũ moysi. Ca. 27.

Locutusq; est dñs cum moyse dicẽs. Loquere cũ filiis israel τ dices ad eos. Uir qui vouerit votũ in estimatione animaꝝ coram dño. si fuerit estimatio a viginti annis vsq; ad sexaginta annos: erit precium eius quinquaginta sicli argenti in siclis sanctuarii. Et si femina fuerit: erit precium eius triginta sicli. et ab etate quinq; annorum vsq; ad viginti annos erit precium masculi viginti sicli: τ femine decem sicli. Et si fuerit ab etate mensis vsq; ad etatem quinq; annorum erit precium masculi quinq; sicli τ femine tres sicli argenti. Si fuerit ab etate sexaginta annorum et deinceps: erit

Primitiua chal.: הוה רחק שצא · שנה קום נפק · קום · דון אמר · אמר · פרש הוה · שנה שית פרס · עלה

Transla. Chal.

וְאַף גְּרַם דָּא בְּמֶהֱוֵיהוֹן בְּאֲרַע בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן לָא אַרְטֵשׁנּוּן וְלָא אַרְחֵקִנּוּן לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן
לְאַשְׁנָאָה קְיָמִי עִמְּהוֹן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲהוֹן׃ וְאֶדְכַּר לְהוֹן קְיָם קַדְמָאֵי דְּאַפֵּקִית
יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְעֵינֵי עַמְמַיָּא לְמֶהֱוֵי לְהוֹן לֶאֱלָהּ אֲנָא יְיָ׃ אִלֵּין קְיָמַיָּא
וְדִינַיָּא וְאוֹרָיָתָא דִּיהַב יְיָ בֵּין מֵימְרֵיהּ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְסִינַי בִּידָא דְמֹשֶׁה׃
וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר Ca. xxvii.
לְהוֹן גְּבַר אֲרֵי יַפְרֵשׁ נְדַר בְּפוּרְסַן נַפְשָׁתָא קֳדָם יְיָ׃ וִיהֵי פוּרְסָנֵיהּ דִּדְכוּרָא מִבַּר
עֶשְׂרִין שְׁנִין וְעַד בַּר שִׁתִּין שְׁנִין וִיהֵי פוּרְסָנֵיהּ חַמְשִׁין סִלְעִין דִּכְסַף בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא׃
וְאִם נוּקְבָא הִיא וִיהֵי פוּרְסָנַהּ תְּלָתִין סִלְעִין׃ וְאִם מִבַּר חָמֵשׁ שְׁנִין וְעַד בַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין
וִיהֵי פוּרְסָנֵיהּ דִּדְכוּרָא עֶשְׂרִין סִלְעִין וּלְנוּקְבְּתָא עֲשַׂר סִלְעִין׃ וְאִם מִבַּר יַרְחָא וְעַד בַּר
חָמֵשׁ שְׁנִין וִיהֵי פוּרְסָנֵיהּ דִּדְכוּרָא חֲמֵשׁ סִלְעִין דִּכְסַף וּלְנוּקְבְּתָא פוּרְסָנַהּ תְּלָת סִלְעִין
דִּכְסַף׃ וְאִם מִבַּר שִׁתִּין שְׁנִין וּלְעֵילָא אִם דְּכוּרָא וִיהֵי

preciũ ei': quinq; τ decẽ didragma argẽ
ἡ τιμὴ αὐτοῦ, πέντε καὶ δέκα δίδραχμα ἀργυρί-
ti. at femine: decẽ didragma. si ãt pau
ου. τῆς δὲ θηλείας, δέκα δίδραχμα. ἐὰν δὲ ταπει-
per fuerit ad estimatõez: stabit corã sacerdote. τ ap-
νὸς ᾖ τῇ τιμῇ, σήσεται ἔναντι τοῦ ἱερέως. καὶ τι-
preciabit illũ sacerdos: queadmodũ põt man' e-
μήσεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καθάπερ ἰσχύει ἡ χεὶρ αὐ-
ius q̃ votũ fecit: sic appciabit illũ sacerdos.
τοῦ εὐξαμένου, οὕτως τιμήσεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς.
si ãt ab aialib' oblatis ab
ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν προσφερομένων ἀπ'
ipis donũ dño. q̃ dederit ab his
αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ. ὃς ἂν δῷ ἀπὸ τούτων τῷ
dño: erit sctm. nõ mutabit ipm bonũ ma
κυρίῳ, ἔσαι ἅγιον. οὐκ ἀλλάξει αὐτὸ καλὸν πονη-
lo: neq; malũ bono. si ãt mutãs mutaue
ρῷ, οὐδὲ πονηρὸν καλῷ. ἐὰν δὲ ἀλλάσσων ἀλλά-
rit illud aial aiali: erit ipm τ cõmutatio
ξῃ αὐτὸ κτῆνος κτήνει, ἔσαι αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλαγμα
sctm. si ãt oẽ aial immũdũ: a quib' nõ of-
ἅγιον. ἐὰν δὲ πᾶν κτῆνος ἀκάθαρτον, ἀφ' ὧν οὐ προσ-
ferẽ ab ipis donũ dño: statuet iumẽ
φέρεται ἀπ' αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ, σήσει τὸ κτῆ-
tũ corã sacerdote: τ appciabit illũ sacer
νος ἐναντίον τοῦ ἱερέως, καὶ τιμήσεται αὐτὸ ὁ ἱε-
dos inter bonũ τ inter malũ. sccũ
ρεὺς ἀναμέσον καλοῦ καὶ ἀναμέσον πονηροῦ. καθό-
dũ qđ appciabit illũ sacerdos: sic statuet. si
τι ἂν τιμήσεται αὐτὸ ὁ ἱερεύς, οὕτως σήσεται. ἐὰν
ãt redimẽs redemerit illud: reddet
δὲ λυτρούμενος λυτρώσηται αὐτό, προσθήσει τὸ
quitã pte ad pciũ ei'. τ ho
ἐπίπεμπτον πρὸς τὴν τιμὴν αὐτοῦ. καὶ ἄνθρω-
mo: q̃ sctificauerit domũ suã sctãm
πος, ὃς ἂν ἁγιάσῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἁγίαν τῷ
dño: τ appciabit illã sacerdos inter
κυρίῳ, καὶ τιμήσεται αὐτὴν ὁ ἱερεὺς ἀναμέσον
bonã τ iter malã: vt appciaue-
καλῆς καὶ ἀναμέσον πονηρᾶς, ὡς ἂν τιμήσῃ-
rit sacerdos illã: sic statuet. si ãt
ται ὁ ἱερεὺς αὐτήν, οὕτως σαθήσεται. ἐὰν δὲ ὁ
sctificãs illã redemerit domũ suã:
ἁγιάσας αὐτὴν λυτρώσηται τὴν οἰκίαν αὐτοῦ,
addet sup illã quitã pte argẽti
προσθήσει ἐπ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεμπτον τοῦ ἀργυρίου
pcij: τ erit illi. si ãt ab agro
τῆς τιμῆς, καὶ ἔσαι αὐτῷ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ
possessiõis sue sctificauerit hõ dño:
τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ ἁγιάσῃ ἄνθρωπος τῷ κυρίῳ,
τ erit pciũ sm semẽtẽ suã: p coro or-
καὶ ἔσαι ἡ τιμὴ κατὰ τὸν σπόρον αὐτοῦ, κόρου κρι-
dei quiquagita didragma argẽti. si ãt
θῶν πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου. ἐὰν δὲ

quindecim siclos: femina decem. Si pauper fuerit & estimationẽ reddere nõ valebit: stabit coram sacerdote: & quantum ille estimauerit & viderit eum posse reddere: tantum dabit. Animal autẽ quod immolari potest domino si quis vouerit: sanctum erit & mutari non poterit, id est, nec melius malo: nec peius bono. q' si mutauerit: & ipm quod mutatũ ẽ: & illud p quo mutatũ ẽ: cõsecratũ erit dño. Animal immũdũ qđ immolari domino non potest: si quis vouerit adducetur ante sacerdotem: qui diiudicans vtrum bonum an malum sit: statuet preciũ. q' si dare voluerit is qui offert: addet super estimationẽ quitã partẽ. Homo si vouerit domum suam & sanctificauerit domino: cõsiderabit eã sacerdos vtrũ bõa an mala sit: & iuxta p̃ciũ qđ ab eo fuerit cõstitutũ: venũdabitur. Si autẽ ille q vouerat voluerit redimere eã: dabit quintã partẽ estimationis supra: & habebit domũ. Qđ si agrũ possessiõis sue vouerit & cõsecrauerit dño: iuxta mẽsurã sementis estimabitur p̃ciũ. Si triginta modiis ordei seritur terra: qnq̃gita siclis venũdetur argenti. Si stati

עֶרְכְּךָ חֲמִשָּׁה עָשָׂר שָׁקֶל וְלַנְּקֵבָה
עֲשָׂרָה שְׁקָלִים׃ וְאִם מָךְ הוּא
מֵעֶרְכֶּךָ וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן
וְהֶעֱרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל פִּי אֲשֶׁר
תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן׃
וְאִם בְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה
קָרְבָּן לַיהוָה כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ
לַיהוָה יִהְיֶה קֹּדֶשׁ׃ לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ
וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע
בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה
בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה
קֹּדֶשׁ׃ וְאִם כָּל בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר
לֹא יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיהוָה
וְהֶעֱמִיד אֶת הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן׃
וְהֶעֱרִיךְ הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין טוֹב וּבֵין
רָע כְּעֶרְכְּךָ הַכֹּהֵן כֵּן יִהְיֶה׃ וְאִם
גָּאֹל יִגְאָלֶנָּה וְיָסַף חֲמִישִׁתוֹ
עַל עֶרְכֶּךָ׃ וְאִישׁ כִּי יַקְדִּשׁ
אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה
וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע
כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם׃
וְאִם הַמַּקְדִּישׁ יִגְאַל אֶת בֵּיתוֹ
וְיָסַף חֲמִישִׁית כֶּסֶף עֶרְכְּךָ עָלָיו
וְהָיָה לוֹ׃ וְאִם מִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ
יַקְדִּישׁ אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ
לְפִי זַרְעוֹ זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים
בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כָּסֶף׃ אִם

Primitiua heb.: מוּךְ · עָמַד פָּנָה · עָרַךְ פֶּה · נָשַׂג · קָרַב · נָתַן · הָיָה חָלַף · מוּר רוּעַ · קָרַב · גָּאַל חָמַשׁ · קָדַשׁ · קוּם

Transla. Chal.

פוּרְסָנֵיהּ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סִלְעִין וּלְנוּקְבְּתָא עֲשַׂר סִלְעִין׃ וְאִם מִסְכֵּן הוּא מִפּוּרְסָנֵיהּ
וִיקִימִנֵּיהּ קֳדָם כַּהֲנָא וִיפָרוֹס יָתֵיהּ כַּהֲנָא עַל מֵימַר דְּתַדְבֵּיק נָדְרָא יְפָרְסִנֵּיהּ כַּהֲנָא׃
וְאִם בְּעִירָא דִּיקָרְבוּן מִנַּהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם יְהוָה כֹּל דְּיִתֵּן מִנֵּיהּ קֳדָם יְהוָה יְהֵי קוּדְשָׁא׃
לָא יְחַלְּפִנֵּיהּ וְלָא יְעַבַּר יָתֵיהּ טָב בְּבִישׁ אוֹ בִישׁ בְּטָב וְאִם חַלָּפָא יְחַלֵּף בְּעִירָא בִּבְעִירָא
וִיהֵי הוּא וְחִלּוּפֵיהּ יְהֵי קוּדְשָׁא׃ וְאִם כָּל בְּעִירָא מְסָאֲבָא דְּלָא יְקָרְבוּן מִנַּהּ קוּרְבָּנָא
קֳדָם יְיָ וִיקִים יָת בְּעִירָא קֳדָם כַּהֲנָא׃ וִיפָרוֹס כַּהֲנָא יָתַהּ בֵּין טָב וּבֵין בִּישׁ כְּפוּרְסַן
כַּהֲנָא כֵּן יְהֵי׃ וְאִם מִפְרַק יִפְרְקִנַּהּ וְיוֹסֵף חוּמְשֵׁיהּ עַל פּוּרְסָנֵיהּ׃ וּגְבַר אֲרֵי יַקְדֵּשׁ
יָת בֵּיתֵיהּ קוּדְשָׁא קֳדָם יְהוָה וִיפָרְסִנֵּיהּ כַּהֲנָא בֵּין טָב וּבֵין בִּישׁ כְּמָא דִּיפָרוֹס יָתֵיהּ
כַּהֲנָא כֵּן יְקוּם׃ וְאִם דְּאַקְדֵּשׁ יִפְרוֹק יָת בֵּיתֵיהּ וְיוֹסֵף חוּמֵשׁ כְּסַף פּוּרְסָנֵיהּ עֲלוֹהִי
וִיהֵי לֵיהּ׃ וְאִם מֵחֲקַל אַחְסַנְתֵּיהּ יַקְדֵּשׁ גְּבַר קֳדָם יְיָ וִיהֵי פוּרְסָנֵיהּ לְפוּם זַרְעֵיהּ
בֵּית זְרַע כּוֹר שְׂעָרִין בְּחַמְשִׁין סִלְעִין דִּכְסַף׃ וְאִם

Interp. chal.

preciũ masculi quindecim sicli: τ femine decẽ sicli. Et si fuerit pauper τ nõ põt reddere estimationẽ suã: stabit corã sacerdote: τ estimabit eũ sacerdos: q̃tum valuerit manus vouẽtis estimabit eũ sacerdos. animal aũt qđ offerri potest in oblatione corã dño. si q̃s obtulerit illũ corã dño: erit sanctũ. Non immutabit eũ neq; pmutabit bonũ pro malo aut malũ p bono. Et si pmutans pmutauerit aial pro aiali: ipsum τ illud pro quo mutatũ est erit sanctũ. Et si oẽ aial immundũ fuerit qđ offerri non potest corã dño: statuet aial corã sacerdote: τ appreciabit eũ sacerdos siue sit bonũ siue malum: iuxta estimationẽ sacerdotis ita erit. Et si redimens redemerit illud: addet quintã partẽ sup estimationẽ eius. Uir aũt qui sanctificauerit domũ suã sanctificatione coram dño: estimabit eam sacerdos: siue sit mala siue bona: iuxta estimationẽ sacerdotis sic statuet. Et si ille qui sanctificauit redemerit domũ suã: addet quintã partem sup estimationẽ eius τ habebit eam. Et si de agro possessionis sue sactificauerit vir coram domino: erit precium eius iuxta mensuram sementis eius. Si coro ordei seminatur: estimabitur quinquaginta siclis ergenti.

Primitiua chal.: סכן · קום פרס אמר · דבק קרב מן · נתן הוה חלף · עבר טוב · סאב · קום · פרק יסף קדש · פרס · קום · חסן

Tex. Heb.

משנת היבל יקדיש שדהו
כערכך יקום: ואם אחר היבל
יקדיש שדהו וחשב לו הכהן את
הכסף על פי השנים הנותרת עד
שנת היבל ונגרע מערכך: ואם
גאל יגאל את השדה המקדיש
אתו ויסף חמשית כסף ערכך
עליו וקם לו: ואם לא יגאל את
השדה ואם מכר את השדה
לאיש אחר לא יגאל עוד:
והיה השדה בצאתו ביבל קדש
ליהוה כשדה החרם לכהן תהיה
אחזתו: ואם את שדה מקנתו
אשר לא משדה אחזתו
יקדיש ליהוה: וחשב לו הכהן
את מכסת הערכך עד שנת היבל
ונתן את הערכך ביום ההוא
קדש ליהוה: בשנת היובל ישוב
השדה לאשר קנהו מאתו
לאשר לו אחזת הארץ:
וכל ערכך יהיה בשקל הקדש
עשרים גרה יהיה השקל: אך
בכור אשר יבכר ליהוה בבהמה לא
יקדיש איש אתו אם שור אם שה
ליהוה הוא: ואם בבהמה הטמאה
ופדה בערכך ויסף חמשתו
עליו ואם לא יגאל ונמכר

Primitiua heb.

שנה · יתר · גרע · עלה קום · צאה · היה · קנה · כסס שנה · קנה שוב · בכר · קדש · מכר

Trāsla. B. Hiero.

ab anno incipiētis iubilei vouerit agrum: quāto valere pōt: tanto estimabitur. Sin autem post aliquātulum tpis: supputabit sacerdos pecuniā iuxta annorū qui reliqui sunt numerū vsq ad iubileū: & detrahetur ex precio. Quod si voluerit redimere agrū ille qui vouerat: addet quintā partē estimate pecunie & possidebit eū. Sin aūt noluerit redimere: sed alteri cuilibet fuerit venūdatus: vltra eū qui vouerat redimere nō poterit. quia cum iubilei venerit dies: sanctificatus erit dño. & possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum. Si ager emptus est & non de possessiōe maiorum sctificatus fuerit dño: supputabit sacerdos iuxta annorū numerū vsq ad iubileum preciū. & dabit ille qui vouerat eum domino. In iubileo āt reuertetur ad priorem dominum qui vendiderat eum & habuerat in sortem possessionis sue. Omnis estimatio siclo sanctuarii ponderabitur. Siclus viginti obolos habet. Primogenita que ad dñm ptinēt nemo sctificare poterit & vouere: siue bos siue ouis fuerit: dñi sunt. Qd si imūdum est aīal redimet qui obtulit iuxta estimationē suā: & addet quintā ptē pcii. Si redimere noluerit: vēdetur alteri

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

ab anno remissiōis sctificauerit agrū suū:
ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως ἁγιάσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ,
scdm preciū eius statuet. si aūt vltimo post
κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ στήσεται. ἐὰν δὲ ἔσχατον μετὰ τὴν
remissionē sctificauerit agrū suū: supputabit illi sa
ἄφεσιν ἁγιάσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, προσλογιεῖται αὐτῷ ὁ ἱε-
cerdos argētū ad ānos reliquos: vsq ad
ρεὺς τὸ ἀργύριον ἐπὶ τὰ ἔτη τὰ ἐπίλοιπα, ἕως εἰς τὸν
annū remissiōis: τ subducetur ab
ἐνιαυτὸν τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀνθυφαιρεθήσεται ἀπὸ τῆς
estimatiōe illius. si aūt redimēs redemerit
συντιμήσεως αὐτοῦ. ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρῶται
agrū sctificās illū: addet quintā p-
τὸν ἀγρὸν ὁ ἁγιάσας αὐτόν, προσθήσει τὸ ἐπίπεμ-
tem argēti ad preciū eius: τ erit ei.
πτον τοῦ ἀργυρίου πρὸς τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ ἔσται αὐ-
si aūt nō redemerit agrū: τ vēdiderit
τῷ. ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται τὸν ἀγρόν, καὶ ἀποδῶται τὸν
agrū hoī alteri: nō āplius nō redimat: sꝫ e-
ἀγρὸν ἀνθρώπῳ ἑτέρῳ, οὐκ ἔτι μὴ λυτρώσηται, ἀλλ' ἔ-
rit ager exeūte remissiōe sctūs dño: si-
σται ὁ ἀγρὸς ἐξεληλυθυίας τῆς ἀφέσεως ἅγιος τῷ κω, ὥσ-
cut terra sepata sacerdoti erit possessio illius.
περ ἡ γῆ ἡ ἀφωρισμένη τῷ ἱερεῖ ἔσται κατάσχεσις αὐτοῦ.
si aūt ab agro quē possedit: q nō est ab
ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ οὗ κέκτηται, ὅς οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ
agro possessiōis eius sctificabit dño:
ἀγροῦ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ ἁγιάσει τῷ κυρίῳ,
supputabit ad eū sacerdos finē precij ex
λογιεῖται πρὸς αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τὸ τέλος τῆς τιμῆς ἐκ
anno remissiōis: τ reddet p-
τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀποδώσει τὴν τι-
ciū in die illa sctūm dño. τ in an-
μὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἅγιον τῷ κυρίῳ. καὶ ἐν τῷ ἐνιαυ-
no remissiōis reddet ager homi
τῷ τῆς ἀφέσεως ἀποδοθήσεται ὁ ἀγρὸς τῷ ἀνθρώ-
ni a quo possedit illū ab eo cuius fuit pos
πῳ παρ' οὗ κέκτηται αὐτὸν παρ' αὐτοῦ, οὗ ἦν ἡ κα-
sessio terre. τ oē preciū erit mēsuris san
τάσχεσις τῆς γῆς. καὶ πᾶσα τιμὴ ἔσται σταθμοῖς ἁ-
ctis: viginti obolis erit didragma. oē primo
γίοις, εἴκοσι ὀβολοῖς ἔσται τὸ δίδραχμον. πᾶν πρω-
genitū qd fuerit in aīalibus tuis est
τότοκον ὃ ἐὰν γένηται ἐν τοῖς κτήνεσί σου ἔστι τῷ
dño. τ nō sctificabit vllus illud. siue vitulū:
κυρίῳ. καὶ οὐκ ἁγιάσει οὐδεὶς αὐτό. ἐάν τε μόσχον,
siue ouē dño est. si aūt quadrupe-
ἐάν τε πρόβατον τῷ κυρίῳ ἐστίν. ἐὰν δὲ τῶν τετραπό-
dū immūdorū: cōmutabit sm preciū illius: τ
δων τῶν ἀκαθάρτων, ἀλλάξει κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ
addet quintā ptē eius ad illud: τ
προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ πρὸς αὐτό, καὶ
erit illi. si aūt nō redimet: vēdetur
ἔσται αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται, πραθήσεται

Ero. 10.b. Nu. 3. g. Eze. 45. d.

Transla. Chal.

משתא דיובלא יקדיש חקליה כפורסניה יקום: ואם בתר יובלא יקדיש חקליה ויחשב ליה כהנא ית כספא על פום שניא דאשתארא עד שתא דיובלא ויתמנע מפורסניה: ואם מפרק יפרוק ית חקלא דאקדיש יתיה ויוסף חומש כסף פורסניה עלוהי ויקום ליה: ואם לא יפרוק ית חקלא ואם זבין ית חקלא לגבר אחרן לא יתפרק עוד: ויהי חקלא במפקיה ביובלא קודשא קדם יי כחקל חרמא לכהנא תהי אחסנתיה: ואם ית חקל זבינוהי דלא מחקל אחסנתיה יקדיש קדם יהוה: ויחשיב ליה כהנא ית סכום פורסניה עד שתא דיובלא ויתן ית פורסניה ביומא ההוא קודשא קדם יי: בשתא דיובלא יתוב חקלא לדזבניה מניה לדדיליה אחסנת ארעא: וכל פורסניה יהי בסלעי קודשא עשרין מעין יהי סלעא: ברם בוכרא דיתבכר קדם יי בבעירא לא יקדיש גבר יתיה אם תור אם אמר דיי הוא: ואם בבעירא מסאבא ויפרוק בפורסניה ויוסף חומשיה עלוהי ואם לא יתפרק ויזדבן

Primitiua chal.

חשב · שנה שאר · מנע פרק יסף · קום · נפק הוה חסן · נתן · תוב זבן · הוה מעה בכר · קדש סאב פרק · יסף

Interp. chal.

Si ab anno iubilei cōsecrauerit agrū suū: iuxta estimationē eius stabit. Et si post iubileū cōsecrauerit agrū suū: supputabit ei sacerdos argētū iuxta numerū annorū q reliqui sunt vsq ad annū iubilei: τ diminuetur ex pcio eius. Si aūt redimēs redemerit agrū ille q cōsecrauit illū: addet quintā ptem argēti sup estimationem eius: τ habebit eū. Et si nō redemerit agrū: τ vēdiderit agrū viro alteri: nō redimetur amplius. τ cuꝫ egressus fuerit ager in iubileo: erit cōsecratus corā dño: sicut ager anathematis in possessionē sacerdotis erit. Et si agrū aliquis cōsecrauerit corā domino: quē emerat: qui non est de agro possessionis sue: estimabit sacerdos summam precij eius vsq ad annum iubilei: τ dabit precium eius in die illa: sanctum erit corā domino. In anno autem iubilei reuertetur ager ei a quo emit euꝫ: cuius est possessio terre. Omnis aūt estimatio erit in siclis sanctuarij: viginti obolos hēt siclus. Verūtamē primogenitū qd ad dñm pertinet in pecoribus: nemo sctificabit illud: siue bos fuerit siue agnus: domini enim est. Et si de animalibus immundis est: redimetur iuxta estimationē eius τ addet quītam partē sup illud. Et si non fuerit redēptū: vēdetur

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

scdm estimationē illius. ois aūt cōsecratio: quā cōsecrauerit
κατὰ τὸ τίμημα αὐτοῦ. πᾶν δὲ ἀνάθημα, ὃ ἐὰν ἀναθῇ ἄν-
hō dño ab oibus que sibi sunt: ab ho
θρωπος τῷ κυρίῳ ἀπὸ πάντων ὅσα αὐτῷ ἐστίν, ἀπὸ ἀν-
mine: vsq ad pecus: τ ab agro possessionis
θρώπου, ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἀγροῦ κατασχέσεως
sue: nō vēdetur neq redimetur. ois cōsecra
αὐτοῦ, οὐκ ἀποδώσεται, οὐδὲ λυτρώσεται. πᾶν ἀνάθη-
tio scta sctōrum erit dño. τ ois cōsecratio q cō-
μα ἅγιον ἁγίων ἔσται τῷ κω. καὶ πᾶν ἀνάθημα ὃ ἂν ἀ-
secrata fuerit ab hoībus: nō redimetur: sꝫ mor-
νατεθῇ ἀπὸ τῶν ἀνων, οὐ λυτρωθήσεται, ἀλλὰ θανά-
te morietur. ois decima terre: a
τῳ θανατωθήσεται. πᾶσα δεκάτη τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ
semine terre: τ a fructu ligneo
σπέρματος τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τῷ
dño sctūm: dño est. si aūt redimēs re
κυρίῳ ἅγιον, τῷ κυρίῳ ἐστίν. ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυ-
demerit hō decimā suā: quintā ptē eius
τρῶται ἄνθρωπος τὴν δεκάτην αὐτοῦ, τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ
addet sup illud: τ erit illi. τ ois deci-
προσθήσει ἐπ' αὐτό, καὶ ἔσται αὐτῷ. καὶ πᾶσα δεκά-
ma boū: τ ouiū: τ oē qd venerit in
τη βοῶν, καὶ προβάτων, καὶ πᾶν ὃ ἂν διέλθῃ ἐν τῷ
numero sub virga: decima erit sctā
ἀριθμῷ ὑπὸ τὴν ῥάβδον, τὸ δέκατον ἔσται ἅγιον τῷ
dño. nō cōmutabis illā bonā mala: neq ma-
κυρίῳ. οὐκ ἀλλάξεις αὐτὸ καλὸν πονηρῷ, οὐδὲ πονη-
lā bona. si aūt cōmutās cōmutaueris illā: erit illa
ρὸν καλῷ. ἐὰν δὲ ἀλλάσσων ἀλλάξῃς αὐτό, ἔσται αὐτὸ
τ cōmutatio eius scta: nō redimetur. hec
καὶ τὸ ἄλλαγμα αὐτοῦ ἅγιον, οὐ λυτρωθήσεται. αὗταί εἰ-
precepta q precepit dñs moysi ad
σιν αἱ ἐντολαὶ ἃς ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ πρὸς τοὺς
filios israel in mōte sinai.
υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ὄρει σινά.

Explicit liber Leuiticus.

Incipit liber Numeri. Ca. i.

Et locutus ē dñs ad moysen in deserto
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῷ
sinai: in tabnaculo testimonij: in vna mēsis
σινᾷ, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ
scdi: anno scdo egressorū ipsorum de terra
δευτέρου, ἔτους δευτέρου ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς
egypti: dicēs: accipite sūmam ois cōgregatiōis
αἰγύπτου, λέγων, λάβετε ἀρχὴν πάσης συναγωγῆς
filiorum israel per cognatiões suas: per domos
υἱῶν ἰσραὴλ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατ' οἴκους
familiarum suarum: per numerū nominū ipsorum. oē
πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν. πᾶν
masculū sm caput eorū: a viginti ānis τ
ἄρσεν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ
supra ois egrediēs in exercitu
ἐπάνω πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει

D A Infra. 26.a.

Trāsla. B. Hiero.

quantūcūq fuerit ante estimatum. Oē qd dño consecratur siue homo fuerit siue animal: siue ager: non veneat nec redimi poterit. Quicquid semel fuerit cōsecratū: sctūm sctōrū erit dño. Et ois consecratio q offertur ab hoie nō redimetur: sed morte morietur. Oēs decime terre siue de pomis arborū: siue de frugibus: dñi sūt: & illi sctificātur. Si qs āt voluerit redimere decimas suas: addet quintam partem earū. Oim decimarū bouis & ouis que sub pastoris virga trāseunt: qcqd decimū venerit: sanctificabitur dño. Nō eligetur nec bonū nec malū: nec altero cōmutabitur. Si quis mutauerit: & qd mutatū est: & pro quo mutatū ē: sctificabitur dño: & nō redimetur. Hec sunt pcepta que mandauit dominus moysi ad filios israel in monte sinai.

Explicit liber Leuiticus. Incipit vaidaber. i. liber Numeri. Ca. i.

Locutusq; ē dñs ad moysen in deserto sinai in tabernaculo federis prima die mensis scdi āno altero egressiōis eorum ex egypto dicēs. Tollite summā vniuerse cōgregatiōis filiorū israel p cognatiōes & domos suas: & nomina singulorum quicquid sexus est masculini a vicesimo anno & supra: omniū virorum fortium

Tex. Heb.

בערכך: אך כל חרם אשר יחרם
איש ליהוה מכל אשר לו מאדם
ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר
ולא יגאל כל חרם קדש קדשים
הוא ליהוה: כל חרם אשר יחרם
מן האדם לא יפדה מות יומת:
וכל מעשר הארץ מזרע הארץ
מפרי העץ ליהוה הוא קדש
ליהוה: ואם גאל יגאל איש
ממעשרו חמשיתו יסף עליו:
וכל מעשר בקר וצאן כל אשר
יעבר תחת השבט העשירי יהיה
קדש ליהוה: לא יבקר בין טוב
לרע ולא ימירנו ואם המר
ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה
קדש לא יגאל: אלה המצות
אשר צוה יהוה את משה אל
בני ישראל בהר סיני:

וידבר יהוה אל משה במדבר סיני
באהל מועד באחד לחדש השני
בשנה השנית לצאתם מארץ
מצרים לאמר: שאו את ראש
כל עדת בני ישראל למשפחתם
לבית אבתם במספר שמות
כל זכר לגלגלתם: מבן עשרים
שנה ומעלה כל יצא צבא

Primitiua heb.

חרם · מכר · פדה · עשר · ברה · עלה · עבר עשר היה · בקר · רוע מור · היה · גאל צוה · בנה

Cap. i.

דבר דבר יעד · שנה · יצא · נשא · יעד שפחה · ספר · גלל · עלה

Transla. Chal.

בפורסניה: ברם כל חרמא דיחרים גבר קדם יי מכל דליה מאנשא ובעירא ומחקל אחסנתיה לא יזדבן ולא יתפרק כל חרמא קדש קודשין הוא קדם יהוה: כל חרמא דיתחרם מן אנשא לא יתפרק איתקטלא יתקטל: וכל מעשר ארעא מזרעא דארעא מפירי אילנא דיי הוא קודשא קדם יי: ואם מפרק יפרוק גבר ממעשריה חומשיה יוסיף עלוהי: וכל מעשר תורין ועאן כל דיעבר תחות חוטרא עשיראה יהי קודשא קדם יי: לא יבקר בין טב לביש ולא יחלפיניה ואם חלפא יחלפיניה ויהי הוא וחלופיה יהי קודשא לא יתפריק: אלין פקודיא דפקיד יי ית משה לות בני ישראל בטורא דסיני:

Ca. i.

ומליל יי עם משה במדברא דסיני במשכן זמנא בחד לירחא תנינא בשתא תנינתא למפקהון מארעא דמצרים למימר: קבילו ית חושבן כל כנשתא דבני ישראל לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן כל דכורא לגולגלתהון: מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא

Interp. chal.

iuxta estimationē suā. Uerumtamē oīe anathema qd anathematizauerit vir corā dño: de oibus q ad eum pertinēt ab hoīe τ iumēto τ ab agro possessionis sue: non vēdetur nec redimetur: omnē anathema sanctū sanctorum est corā dño. Omne anathema qd anathematizatum est ab hoīe nō redimetur: sed occisione occidetur. Et oēs decime terre de semine terre τ de fructu arboris: dñi sunt: sancte sunt corā dño. Et si redimēs redimerit vir de decimis suis: addet quintā partē super eas. Oisq decimatio boū τ ouium omne decimū qd transierit sub virga: erit sanctificatū corā dño. Non requirat inter bonū τ malū: neq cōmutet illud. Si aūt cōmutās cōmutauerit illud: illud τ id pro quo cōmutatū est erit sanctificatū: nō redimetur. Hec sunt precepta q mādauit dñs moysi ad filios israel in mōte sinai.

Explicit liber Leuiticus.

Incipit liber Numeri. Ca. i.

Locutusq est dominus cuꝫ moyse in deserto sinai in tabernaculo federis in prima die mensis secundi in anno scdo egressionis eorum de terra egypti: dicens. Suscipe summā ois cetus filiorum israel per cognationes suas τ p domos patrū suorum iuxta numerum nominū eorum: oīs masculini sexus per capita eorum a viginti annis τ supra oīm egredientiuꝫ ad exercitū

Primitiua chal.

חרם · קטל עשר · פרה · עבר הוה · בקר טוב חלף · פרק · דבר שכן · תנה נפק אמר · מנה · כל שנה עלה

בישראל תפקדו אתם לצבאתם אתה ואהרן: ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבתיו הוא: ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם לראובן אליצור בן שדיאור: לשמעון שלמיאל בן צורישדי: ליהודה נחשון בן עמינדב: ליששכר נתנאל בן צוער: לזבולן אליאב בן חלן: לבני יוסף לאפרים אלישמע בן עמיהוד למנשה גמליאל בן פדהצור: לבנימן אבידן בן גדעני: לדן אחיעזר בן עמישדי: לאשר פגעיאל בן עכרן: לגד אליסף בן דעואל: לנפתלי אחירע בן עינן: אלה קריאי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם: ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות: ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש השני ויתילדו על משפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם: כאשר צוה יהוה את משה ויפקדם במדבר סיני: ויהיו בני ראובן בכר ישראל תולדתם למשפחתם לבית אבתם

ex israel: & numerabitis eas per turmas suas tu & aaron: eruntque vobiscum principes tribuum ac domorum in cognationibus suis: quorum ista sunt nomina. De tribu ruben elisur filius sedeur. De tribu symeon: salamihel filius surisaddai. De tribu iuda: naason filius aminadab. De tribu isachar nathanael filius suar. De tribu zabulon: eliab filius helon. Filiorum autem ioseph de tribu effraim: elisama filius amiud. De tribu manasse: gamaliel filius phadassur. De tribu beniamin: abidan filius gedeonis. De tribu dan: abiezer filius amisaddai. De tribu aser: phegiel filius ochrã. De tribu gad: heliasaph filius duel. De tribu neptalĩ: ahira filius enã. Hi nobilissimi principes multitudinis per tribus & cognationes suas & capita exercitus israel: quos tulerunt moyses & aaron cum omni vulgi multitudine. & congregauerunt primo die mensis secundi recensentes eos per cognationes & domos ac familias & capita & nomina singulorum a vicesimo anno & supra. sicut preceperat dominus moysi. Numeratique sunt in deserto sinai: de ruben primogenito israelis per generationes & familias ac domos suas:

israel numerate eos cum exercitu eorum: tu & aaron. & vobiscum erunt quilibet per tribum vnusquisque principum: per domos familiarum erunt. & hec nomina virorum: qui aderunt vobiscum. ex ruben: elisur: filius sedeur. ex symeõ: salamiel: filius surisadai. ex iuda: naasson: filius aminadab. ex isachar: nathanael: filius suar. ex zabulõ: eliab: filius helon. ex filiis ioseph: ex ephraim: elisama: filius amiud. ex manasse: gamaliel: filius phadassur. ex beniamin: amidan: filius gedeonis. ex dan: abiezer: filius amisadai. ex aser: phegiel: filius ochrã. ex gad: elisaph: filius ragueل. ex neptalim: ahira: filius enan. hi nobiles congregationis: principes tribuum per familias suas: principes israel sunt. & accepit moyses & aarõ viros hos vocatos ex noie: & omnem congregationem congregauerunt in vna mensis secundi anni. & numerauerunt per cognationes suas: per familias suas: secundum numerum nominum eorum: a viginti annis & supra: omne masculinum secundum caput ipsorum: quemadmodum precepit dominus moysi. & numerati sunt in deserto sinai. & fuerunt filii ruben primogeniti israel per cognationes suas: per populos eorum: per domos familiarum suarum:

Ἰσραὴλ ἐπισκέψασθε αὐτοὺς σὺν τῇ δυνάμει αὐτῶν, σὺ καὶ ἀαρών. καὶ μεθ' ὑμῶν ἔσονται ἕκαστος κατὰ φυλὴν ἑκάστου ἀρχόντων, κατ' οἴκους πατριῶν ἔσονται. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες παραστήσονται μεθ' ὑμῶν. τῶν ῥουβὴν, ἐλισοὺρ, υἱὸς σεδιούρ. τῶν συμεὼν, σαλαμιὴλ, υἱὸς σουρισαδαΐ. τῶν ἰούδα, ναασσὼν, υἱὸς ἀμιναδάβ. τῶν ἰσσάχαρ, ναθαναὴλ, υἱὸς σωγάρ. τῶν ζαβουλὼν, ἐλιάβ, υἱὸς χελών. τῶν υἱῶν ἰωσήφ, τῶν ἐφραΐμ, ἐλισαμὰ, υἱὸς σεμιούδ. τῶν μανασσῆ, γαμαλιὴλ, υἱὸς φαδασσούρ. τῶν βενιαμὶν, ἀμιδὰν, υἱὸς γαδεωνί. τῶν δὰν, ἀχιεζὲρ, υἱὸς ἀμισαδαΐ. τῶν ἀσὴρ, φαγεὴλ, υἱὸς ἐχράν. τῶν γὰδ, ἐλισὰφ, υἱὸς ῥαγουήλ. τῶν νεφθαλὶμ, ἀχειρὲ, υἱὸς ἐνάν. οὗτοι οἱ ἐπίκλητοι τῆς συναγωγῆς, ἄρχοντες τῶν φυλῶν κατὰ πατριὰς αὐτῶν, χιλίαρχοι ἰσραήλ εἰσιν. καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν τοὺς ἄνδρας τούτους τοὺς ἀνακληθέντας ἐξ ὀνόματος, καὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν συνήγαγον ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους. καὶ ἐπεσκέψαντο κατὰ γενέσεις αὐτῶν, κατὰ πατριὰς αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαετοὺς καὶ ἐπάνω, πᾶν ἀρσενικὸν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐπεσκέπησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ σινά. καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραὴλ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν,

B

Primitiua chal.

Interp. chal.

in israel: numerabitis eos per turmas suas tu & aarõ. & vobiscum erunt vnus vir de vno quoque tribu: qui princeps sit domus patrum suorum. Et hec sunt nomina virorum qui stabunt vobiscum. De ruben: elisur filius sedeur. De symeon: selumiel filius surisaddai. De iuda: naason filius aminadab. De isachar: nathanael filius suar. De zabulon: eliab filius helon. Filiorum autem ioseph de ephraim: elisama filius amihud. De manase: gamaliel filius fadasur. De beniamin: abidan filius gedeonis. De dan: ahiezer filius amisaddai. De aser: fegiel filius ochran. De gad: eliasaph filius dehuel. De neptali: aira filius enan. Hi sunt nuncupati congregationis principes tribuum patrum suorum: capita sunt milium israel. Tulitque moyses & aaron viros istos quorum nomina exposita sunt: & omnem cetum congregauerunt in prima die mensis secundi & numerati sunt per genealogias & familias suas ac domos patrum suorum iuxta numerum nominum eorum a viginti annis & supra per capita eorum: sicut precepit dominus moysi: numeranitque eos in deserto sinai. Fueruntque filii ruben per generationes suas & familias suas per domos patrum suorum

Transla. Chal.

[illegible]

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina. Trãsla. B. Hiero. Tex. Heb. Nu. Ca. i. Primitiua heb.

במספר שמות לגלגלתם כל זכר מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא: פקדיהם למטה ראובן ששה וארבעים אלף וחמש מאות: לבני שמעון תולדתם למשפחתם לבית אבתם פקדיו במספר שמות לגלגלתם כל זכר מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא: פקדיהם למטה שמעון תשעה וחמשים אלף ושלש מאות: לבני גד תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא: פקדיהם למטה גד חמשה וארבעים אלף ושש מאות וחמשים: לבני יהודה תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא: פקדיהם למטה יהודה ארבעה ושבעים אלף ושש מאות: לבני יששכר תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא: פקדיהם למטה יששכר ארבעה וחמשים אלף וארבע מאות: לבני זבולן תולדתם למשפחתם לבית

& nomina capitum singulorum omne quod sexus est masculini a vicesimo anno & supra procedentium ad bellum quadraginta sex milia quingenti. De filiis symeon per generationes & familias ac domos cognationum suarum: recensiti sunt per nomina & capita singulorum: omne quod sexus est masculini a vicesimo anno & supra procedentium ad bellum quinquaginta nouem milia trecenti. De filiis gad: per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginti annis & supra: omnes qui ad bella procederent quadraginta quinque milia sexcenti quinquaginta. De filiis iuda per generationes & familias ac domos cognationum suarum per nomina singulorum a vicesimo anno & supra: omnes qui poterant ad bella procedere: recensiti sunt septuaginta quattuor milia sexcenti. De filiis isachar per generationes & familias ac domos cognationum suarum per nomina singulorum a vicesimo anno & supra: omnes qui ad bella procederent: recensiti sunt quinquaginta quattuor milia quadringenti. De filiis zabulõ per generationes & familias ac domos

secundum numerum nominum: secundum caput eorum: omne masculinum a viginti annis & supra: omnis egrediens in exercitu: numeratio eorum de tribu ruben sex & quadraginta milia & quingenti. filiis symeõ: per cognationes eorum: per populos eorum: per domos familiarum suarum: secundum numerum nominum: secundum caput eorum: omnes masculini a viginti annis & supra: omnis egrediens in exercitu: numeratio eorum de tribu symeõ: nouem & quinquaginta milia & trecenti. filiis gad secundum cognationes eorum: secundum populos eorum: secundum domos familiarum eorum: secundum numerum nominum: omnia masculina a viginti annis & supra: omnis egrediens in exercitu: numeratio eorum de tribu gad: quinque & quadraginta milia & sexcenti & quinquaginta. filiis iuda: per cognationes eorum: per populos eorum: per domos familiarum suarum: secundum numerum nominum eorum: omnes masculini a viginti annis & supra: omnis egrediens in exercitu: numeratio eorum de tribu iuda: quattuor & septuaginta milia & sexcenti. filiis isachar: per cognationes suas: per populos eorum: per domos familiarum suarum: secundum numerum nominum eorum: omnes masculina a viginti annis & supra: omnis egrediens in exercitu: numeratio eorum de tribu isachar: quattuor & quinquaginta milia & quadragenti. filiis zabulon: per cognationes suas: per populos eorum: per domos

κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ εἰκοσαετοὺς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ῥουβὴν ἓξ καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. τοῖς υἱοῖς συμεὼν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατ' ἀριθμὸν ὀνομάτων, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοὺς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς συμεὼν, ἐννέα καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. τοῖς υἱοῖς γὰδ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοὺς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς γὰδ, πέντε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι καὶ πεντήκοντα. τοῖς υἱοῖς ἰούδα, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοὺς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα, τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. τοῖς υἱοῖς ἰσσάχαρ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοὺς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰσσάχαρ, τέσσαρες καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. τοῖς υἱοῖς ζαβουλὼν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους

C

D

Transla. Chal.

[illegible]

Interp. chal.

per numerum nominum eorum per capita eorum omnes masculi a viginti annis & supra omnes egredientes ad exercitum: numeratique sunt de tribu rubẽ quadraginta & sex milia & quingenti. De filiis symeon per generationes suas & familias suas & per domos patrum suorum recensiti sunt iuxta numerum eorum per capita eorum. Omnes masculi a vicesimo anno & supra omnes egredientes in exercitum: recensitique sunt de tribu symeõ quinquaginta & nouem milia & trecenti. De filiis gad per generationes suas per familias suas per domos patrum suorum iuxta numerum nominum eorum a vicesimo anno & supra omnes egredientes in exercitum: numeratique sunt de tribu gad quadraginta quinque milia & sexcenti & quinquaginta. De filiis iuda per generationes suas per familias suas per domos patrum suorum iuxta numerum nominum eorum a vicesimo anno & supra omnes egredientes in exercitum: recensitique sunt de tribu iuda septuaginta quattuor milia & sexcenti. De filiis isachar per generationes suas & familias suas & domos patrum suorum iuxta numerum nominum eorum a vicesimo anno & supra omnes egredientes in exercitum: numeratique sunt de tribu isachar quinquaginta quattuor milia & quadringenti. De filiis zabulõ per generationes suas & per familias suas & domos

Primitiua chal.

אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃ פקדיהם למטה זבולן שבעה וחמשים אלף וארבע מאות׃ לבני יוסף לבני אפרים תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃ פקדיהם למטה אפרים ארבעים אלף וחמש מאות׃ לבני מנשה תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃ פקדיהם למטה מנשה שנים ושלשים אלף ומאתים׃ לבני בנימן תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃ פקדיהם למטה בנימן חמשה ושלשים אלף וארבע מאות׃ לבני דן תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃ פקדיהם למטה דן שנים וששים אלף ושבע מאות׃ לבני אשר תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃

cognationū suarū recēsiti sunt p noīa singulorū a vicesimo anno: & supra: oēs qui poterant ad bella procedere quinquagīta septē milia quadringenti. De filiis ioseph filiorū effraim p gñationes & familias ac domos cognationū suarū: recēsiti sunt per noīa singulorū a vicesimo anno & supra: oēs qui poterāt ad bella procedere. quadraginta milia quīgenti. Porro filiorum manasse per generationes & familias ac domos cognationū suarū: recensiti sunt per noīa singulorū a viginti annis & supra: oēs qui poterāt ad bella procedere: trigintaduo milia ducenti. De filiis beniamin per gñatiōes & familias ac domos cognationū suarū recēsiti sunt noībus singulorū a vicesimo anno & supra: oēs q poterāt ad bella procedere trigintaquinq; milia quadringenti. De filiis dan per gñationes & familias ac domos cognationū suarū recēsiti sunt noībus singulorū a vicesimo anno & supra: oēs qui poterāt ad bella pcedere sexagītaduo milia septīgēti. De filiis aser per generationes & familias ac domos cognationū suarū: recēsiti sunt per noīa singulorū a vicesimo āno & supra: oēs q poterant ad bella pro-

πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ζαβουλὼν, ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. Τοῖς υἱοῖς ἰωσὴφ υἱοῖ ἐφραὶμ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἐφραὶμ, τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. Τοῖς υἱοῖς μανασσῆ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν τῶν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς μανασσῆ, δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι. Τοῖς υἱοῖς βενιαμὶν κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς βενιαμὶν, πέντε καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. Τοῖς υἱοῖς δὰν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς δὰν, δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι. Τοῖς υἱοῖς ἀσὴρ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων,

Transla. Chal.

לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא׃ מנינהון לשבטא דזבולן חמשין ושבעא אלפין וארבע מאה׃ לבני יוסף לבני אפרים תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא׃ מניניהון לשבטא דאפרים ארבעין אלפין וחמש מאה׃ לבני מנשה תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא׃ מניניהון לשבטא דמנשה תלתין ותרין אלפין ומאתן׃ לבני בנימן תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא׃ מניניהון לשבטא דבנימן תלתין וחמשא אלפין וארבע מאה׃ לבני דן תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא׃ מניניהון לשבטא דדן שתין ותרין אלפין ושבע מאה׃ לבני אשר תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא׃

Interp. chal.

patrū suoꝝ p numerū nominū eoꝝ a vicesimo anno ꝛ sup oēs egrediētes in exercitū: nūerati sunt de tribu zabulon qnqginta septē milia ꝛ q̄drīgēti. De filiis ioseph de filiis ephraim p gñationes suas p familias suas p domos patrū suoꝝ iuxͣ nūerū nominū eoꝝ a vicesimo anno ꝛ supra oēs egrediētes in exercitū: nūerati sunt de tribu ephraī q̄dragīta milia ꝛ qngenti. de filiis manasse p gñatōes suas ꝛ familias suas ꝛ domos prm suoꝝ iuxͣ nūeꝝ nominū eoꝝ a vicesimo āno et sup oēs egrediētes in exercitū: nūerati sunt de tribu manasse trigīta duo milia ꝛ ducēti. De filiis beniamin p gñationes suas ꝛ familias suas ꝛ domos patruꝫ suoꝝ ꝛ nūerū nominū eoꝝ a vicesimo anno ꝛ sup oēs egrediētes in exercitū: recēsiti sunt de tribu beniamin triginta qnq; milia ꝛ q̄drīgēti. De filiis dan per gñationes suas ꝛ familias suas ꝛ domos patrū suorū iuxta numerū nominū eoꝝ a vicesimo anno ꝛ supra oēs egrediētes in exercitū: recēsiti sunt de tribu dan sexagita duo milia ꝛ septīgēti. De filiis aser per gñationes suas ꝛ familias suas ꝛ domos patruꝫ suoꝝ iuxta numeruꝫ nominū eoꝝ a vicesimo anno et supra omnes egredientes in exercititum.

פקדיהם למטה אשר אחד וארבעים אלף וחמש מאות׃ בני נפתלי תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃ פקדיהם למטה נפתלי שלשה וחמשים אלף וארבע מאות׃ אלה הפקדים אשר פקד משה ואהרן ונשיאי ישראל שנים עשר איש איש אחד לבית אבתיו היו׃ ויהיו כל פקודי בני ישראל לבית אבתם מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא בישראל׃ ויהיו כל הפקדים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים׃ והלוים למטה אבתם לא התפקדו בתוכם׃ וידבר יהוה אל משה לאמר׃ אך את מטה לוי לא תפקד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל׃ ואתה הפקד את הלוים על משכן העדת ועל כל כליו ועל כל אשר לו המה ישאו את המשכן ואת כל כליו והם ישרתהו וסביב למשכן יחנו׃ ובנסע המשכן יורידו אתו הלוים ובחנת המשכן יקימו אתו הלוים והזר

πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἀσὴρ, μία καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. Τοῖς υἱοῖς νεφθαλὶμ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς νεφθαλὶμ, τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. Αὕτη ἡ ἐπίσκεψις, ἣν ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ, δώδεκα ἄνδρες. ἀνὴρ εἷς κατὰ φυλὴν μίαν, κατὰ φυλὴν οἴκων πατριῶν ἦσαν. Καὶ ἐγένετο πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις υἱῶν ἰσραὴλ σὺν δυνάμει αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος παρατάξασθαι ἐν ἰσραὴλ, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ τρισχίλιοι πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. οἱ δὲ λευῖται ἐκ τῆς φυλῆς πατριᾶς αὐτῶν, οὐ συνεπεσκέπησαν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν λέγων, ὅρα τὴν φυλὴν τὴν λευὶ οὐ συνεπισκέψῃ, καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν οὐ λήψῃ ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. Καὶ σὺ ἐπίστησον τοὺς λευΐτας ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἐν αὐτῇ. αὐτοὶ ἀροῦσι τὴν σκηνὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς. καὶ αὐτοὶ λειτουργήσουσιν ἐν αὐτῇ, καὶ κύκλῳ τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσι. καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν σκηνὴν, καθελοῦσιν αὐτὴν οἱ λευῖται. καὶ ἐν τῷ παρεμβάλλειν τὴν σκηνὴν, ἀναστήσουσιν αὐτήν.

cedere: quadragīta milia & mille quingenti. De filiis neptalī: p gñatiōes & familias ac domos cognationū suarū: recensiti sūt noībus singulorū a vicesimo anno & supra oēs qui poterant ad bella procedere: quīquagintatria milia quadringenti. Hi sunt quos numerauerunt moyses & aaron & duodecim prīcipes israel: singulos p domos cognationum suarum. Fueruntq; omnes filii israel per domos & familiās suas: a vicesimo anno & supra: qui poterant ad bella procedere: sexcētatria milia virorum quingēti quinquaginta. Leuite aūt in tribubus familiarum suarū non sunt numerati cum eis. Locutusq; est dñs ad moysen dicens. Tribum leui noli numerare: neq; pones summam eorū cum filiis israel: sed constitues eos sup tabernaculū testimonii & cuncta vasa eius: & quicquid ad cerimonias pertinet. Ipsi portabūt tabernaculū & oīa vtensilia eius: & erūt ī ministerio ac per gyrū tabernaculi metabūtur. Cū pficiscēdū fuerit dponēt leuite tabernaculū: cū castrametāda erigēt. quis

Transla. Chal.

מניניהון לשבטא דאשר ארבעין וחד אלפין וחמש מאה׃ בני נפתלי תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא׃ מניניהון לשבטא דנפתלי חמשין ותלתא אלפין וארבע מאה׃ אלין מנינייא דמנא משה ואהרן ורברבי ישראל תרי עשר גברין גברא חד לבית אבהתהון הוו׃ והוו כל מניני בני ישראל לבית אבהתהון מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא בישראל׃ והוו כל מנינייא שית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין׃ וליואי לשבטא דאבהתהון לא אתמניאו בינתיהון׃ ומליל יי עם משה למימר׃ ברם ית שבטא דלוי לא תמני וית חושבנהון לא תקביל בגו בני ישראל׃ ואת מני ית ליואי על משכנא דסהדותא ועל כל מנוהי ועל כל דליה אינון יטלון ית משכנא וית כל מנוהי ואינון ישמשוניה וסחור סחור למשכנא ישרון׃ ובמיטל משכנא יפרקון יתיה ליואי ובמשרי משכנא יקימון יתיה ליואי וחלונאה

Interp. chal.

numerati sunt de tribu aser q̄draginta milia ꝛ mille ꝛ quingenti. Filii neptali per gñationes suas p familias suas ꝛ domos patrū suoꝝ iuxta numerū nominū eoꝝ a viginti annis ꝛ supra oēs egrediētes in exercitum: numerati sunt de tribu neptali qnquaginta tria milia ꝛ q̄dringenti. Hi sunt numerati q̄s numerauit moyses ꝛ aaron ꝛ duodecim p̄ncipes israel singuli p domos patrū suoꝝ. Fuerūtq; oēs q numerati sunt de filiis israel p domos patrū suoꝝ a vicesimo anno ꝛ supra oēs egrediētes in exercitū in israel: fuerūt oēs q numerati sunt sexcenta tria milia ꝛ qngenti ꝛ qnquaginta. Leuite aūt in tribu patrū suoꝝ nō sunt nūerati inter eos. Locutusq; est dñs cū moyse dicēs. Uerūntā tribū leui nō numerabis: ꝛ sūmā eoꝝ no suscipies in medio filioꝝ israel. Tu autē constitue leuitas sup tabernaculū testimonii ꝛ sup oīa vasa eius ꝛ sup omnia que ad illud pertinēt. Ipsi portabunt tabernaculum et omnia vasa eius: ꝛ ipsi ministrabūt in eo: ꝛ per gyrum tabernaculi metabūtur. Et cum proficiscetur tabernaculum: deponent illud leuite: ꝛ quando collocabitur tabernaculum erigent illud leuite. Extraneus

Primitiua heb. Tex. Heb. Nu. Ca. ij. Trāsla. B. Hiero. Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

Tex. Heb.

הקרב יומת: וחנו בני ישראל
איש על מחנהו ואיש על דגלו
לצבאתם: והלוים יחנו סביב
למשכן העדת ולא יהיה קצף
על עדת בני ישראל ושמרו
הלוים את משמרת משכן העדות:
ויעשו בני ישראל ככל אשר
צוה יהוה את משה כן עשו:

Ca. ii.

וידבר יהוה אל משה ואל
אהרן לאמר: איש על דגלו באתת
לבית אבתם יחנו בני ישראל
מנגד סביב לאהל מועד יחנו:
והחנים קדמה מזרחה דגל מחנה
יהודה לצבאתם ונשיא לבני
יהודה נחשון בן עמינדב: וצבאו
ופקדיהם ארבעה ושבעים אלף
ושש מאות: והחנים עליו מטה
יששכר ונשיא לבני יששכר
נתנאל בן צוער: וצבאו ופקדיו
ארבעה וחמשים אלף וארבע
מאות: מטה זבולן ונשיא לבני
זבולן אליאב בן חלון: וצבאו
ופקדיו שבעה וחמשים אלף
וארבע מאות: כל הפקדים
למחנה יהודה מאת אלף ושמנים
אלף וששת אלפים וארבע
מאות לצבאתם ראשנה יסעו:

Primitiua heb.: מות · חנה · היה · יעד · שמר · עשה · דבר · אות · יעד · זרח · חנה · נשא · רבע · עלה נטה · מאה · נסע

Trāsla. B. Hiero.

quis externorū accesserit occidetur. Metabūtur āt castra filii israel: vnusquisq; p turmas & cuneos atq; exercitū suū. Porro leuite p gyrū tabernaculi figēt tētoria: ne fiat īdignatio sup multitudinē filiorū israel: & excubabunt in custodiis tabernaculi testimonii. Fecerunt ergo filii israel iuxta omnia que preceperat dñs moysi.

Cap. 2.

Locutusq; est dominus ad moysen & aaron dicens. Singuli per turmas signa atq; vexilla & domos cognationū suarū castrametabūtur filii isrl per gyrum tabernaculi federis. Ad orientē iudas figet tētoria per turmas exercitus sui. eritq; princeps filiorū eius naason filius aminadab: & oīs de stirpe eius sūma pugnātiū septuaginta quattuor milia sexcenti. Iuxta eū castrametati sunt de tribu isachar: quorū priceps fuit nathanael filius suar: & oīs numerus pugnatorum eius: quinquaginta quattuor milia quadringenti. In tribu zabulon princeps fuit heliab filius helō. oīsq; de stirpe eius exercitus pugnatorū quinquaginta septem milia qdrigēti. Vniuersi qui in castris iude annumerati sunt: fuerunt centū octoginta sex milia quadringenti: & per turmas suas primi egredientur. In

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

& alienigena accedēs: moriatur. &
καὶ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος, ἀποθανέτω. καὶ
castrametabūtur filii israel: vir in suo or
παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ἀνὴρ ἐν τῇ ἑαυτοῦ τά
dine: & vir sm suū pncipatū: cū exercitu
ξει, καὶ ἀνὴρ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἡγεμονίαν, σὺν δυνάμει
suo. at leuite castrametētur eregiōe in
αὐτῶν. οἱ δὲ λευῖται παρεμβαλλέτωσαν ἐναντίοι κύ
circuitu tabnaculi testimonij: & nō erit pecca
κλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐκ ἔσται ἁμάρτη
tū in filijs israel. & custodiēt leuite ipsi
μα ἐν υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ φυλάξουσιν οἱ λευῖται αὐτοὶ
custodiā tabnaculi testimonij. & fecerūt
τὴν φυλακὴν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐποίησαν οἱ
filij israel: sm oīa qcūq; pcepit dñs
υἱοὶ ἰσραήλ, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ
moysi & aarō: sic fecerūt.
μωυσῇ καὶ ἀαρών, οὕτως ἐποίησαν. Ca. 2.

Et locut⁹ ē dñs ad moysen & aarō: dicēs:
Καὶ ἐλάλησε κς πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων,
hō pūct⁹ sm ordinē suū: sm signa: scdm
ἄνθρωπος ἐχόμενος κατὰ τάγμα αὐτοῦ, κατὰ σημασίας, κα
dū domos familiaꝝ suaꝝ: castrametētur fi
τ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, παρεμβαλλέτωσαν οἱ υ
lij israel eregiōe: icircuitu tabnaculi testimonij
ἱοὶ ἰσραὴλ ἐναντίοι, κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου
castrametabūtur filij israel. & castrame
παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ οἱ παρεμβάλ
tātes pmi v̄sus oriētē: ordo ca
λοντες πρῶτοι κατ' ἀνατολάς, τάγμα παρεμβο
stroꝝ iuda cū exercitu suo: & pnceps filioꝝ
λῆς ἰούδα σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν
iuda: naasson: fili⁹ aminadab. exercit⁹ eius q nu
ἰούδα, ναασσών, υἱὸς ἀμιναδάβ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπε
merati sūt: qttuor & septuagita milia &
σκεμμένοι, τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ
sexcēti. & castrametātes ɔtigui ex tribu isa
ἑξακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς ἰσ
char: & pnceps filioꝝ isachar: nathanael: fili⁹ suar.
σάχαρ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἰσσάχαρ, ναθαναήλ, υἱὸς σωγάρ.
exercit⁹ ei⁹ q numerati sūt: qttuor & quinqgita
δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες καὶ πεντήκοντα
milia & qdrigēti. & castrametātes cōtigui
χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι
ei⁹ ex tribu zabulō: & pnceps filioꝝ zabulō: eliab:
αὐτοῦ φυλῆς ζαβουλών, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ζαβουλών, ἐλιάβ,
fili⁹ chelō. exercit⁹ ei⁹ q numerati sūt: septē & quinqgin
υἱὸς χελών. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, ἑπτὰ καὶ πεντήκον
ta milia & qdrigēti. oēs q numerati sūt de
τα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι ἐκ τῆς
castris iuda: cētū & octogita milia & sex
παρεμβολῆς ἰούδα, ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακι
milia & qdrigēti: cū exercitu suo pmi pficiscētur.
σχίλιοι καὶ τετρακόσιοι, σὺν δυνάμει αὐτῶν πρῶτοι ἐξαροῦσι.

Transla. Chal.

קרב יתקטל: וישרון בני ישראל גבר על משריהי וגבר על טקסיה לחיליהון:
וליואי ישרון סחור סחור למשכנא דסהדותא ולא יהי רוגזא על כנשתא דבני
ישראל ויטרון ליואי ית מטרת משכנא דסהדותא: ועבדו בני ישראל ככל דפקיד
ייי ית משה כן עבדו: Ca. ii. ומליל ייי עם משה ועם אהרן למימר:
גבר על טקסיה באתון לבית אבהתהון ישרון בני ישראל מקבל סחור סחור למשכן
זמנא ישרון: ודשרן קידומא מדינחא טקס משרית יהודה לחיליהון ורבא לבני
יהודה נחשון בר עמינדב: וחיליה ומניניהון שבעין וארבעה אלפין ושית מאה:
ודשרן סמיכין עלוהי שבטא דיששכר ורבא לבני יששכר נתנאל בר צוער: וחיליה
ומנינוהי חמשין וארבעה אלפין וארבע מאה: שבטא דזבולן ורבא לבני זבולן אליאב
בר חלון: וחיליה ומנינוהי חמשין ושבעה אלפין וארבע מאה: כל מניניא למשרית
יהודה מאה ותמנן ושיתא אלפין וארבע מאה לחיליהון בקדמיתא נטלין:

Primitiua chal.: קטל · קרה · נטר · אמר · אות · דנח שרא רבב · מנה רבע · שרא

Interp. chal.

autē qui accesserit interficiat. Castrametabūtur aūt filij israel vnusqsq; p mansionē suā & vnusqsq; iuxta verillū suū per turmas eoꝝ. Leuite aūt metabūtur p gyrū tabernaculi testimonij: & nō erit indignatio sup cōgregationē filioꝝ israel: & custodiēt leuite custodiā tabernaculi testimonij. Feceruntq; filij israel iuxta oīa que preceperat dñs moysi: ita fecerūt. Ca. 2.

Locutusq; est dñs cū moyse & aaron dicens. Singuli iuxta verillū suū p signa & p domos patrū suoꝝ castrametabunt filij israel: p gyrū ɔtra tabernaculū federis castrametabūt. verillū castroꝝ iuda erit ad orientē p exercit⁹ suos: & pnceps filioꝝ iuda naason fili⁹ aminadab. & exercit⁹ eius & q nūerati sunt ex eo fuerūt septuagita qttuor milia & sexcēti. Et q castrametant iuxta eū erit trib⁹ isachar: & pnceps filioꝝ isachar nathanael fili⁹ suar. et exercitus eius & qui nūerati sunt ex eo fuerūt qnqginta qttuor milia & qdringēti. De tribu filioꝝ zabulō pnceps fuit eliab fili⁹ helon. & exercit⁹ eius & q nūerati sunt ex eo fuerūt qnqginta septē milia & qdringēti. Oēs q numerati sunt de castris iuda fuerūt centū & octoginta sex milia et qdringenti per turmas suas: primo proficiscantur.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina. Trāsla. B. Hiero. Tex. Heb. Nu. Ca. ij. Primitiua heb.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ordo castroꝝ filioꝝ rubē ad aphricū cū exer
τάγμα παρεμβολῆς υἱῶν ῥουβὴν πρὸς λίβα σὺν δυ
citu suo: & pnceps filioꝝ rubē: elisur: fili⁹
νάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ῥουβίν, ἐλισούρ, υἱὸς
sedeur: exercit⁹ eius q numerati sūt sex & qua
σεδιούρ, δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι ἓξ καὶ τεσσα
dragita milia & quingēti. & castra
ράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ οἱ παρεμ
metātes ɔtigui eius ex tribu symeō: & pn
βάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλῆς συμεών, καὶ ὁ ἄρ
ceps filioꝝ symeō: salamiel: fili⁹ surisadai:
χων τῶν υἱῶν συμεών, σαλαμιήλ, υἱὸς σουρισαδαΐ,
exercit⁹ eius q nūerati sūt nouē & quinqgin
δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι ἐννέα καὶ πεντήκον
ta milia & trecēti. & castrametā
τα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλον
tes ɔtigui eius tribus gad: & pnceps fi
τες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ γάδ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱ
lioꝝ gad: eliasaph: filius raguel: & exercitus eius q
ῶν γάδ, ἐλιασάφ, υἱὸς ῥαγουήλ, καὶ δύναμις αὐτοῦ οἱ
numerati sūt: qnq; & quadragita milia
ἐπεσκεμμένοι, πέντε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες
& sexcēti quinqginta. oēs q numerati sūt
καὶ ἑξακόσιοι πεντήκοντα. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι
castroꝝ rubē: cētū & quinqgita &
τῆς παρεμβολῆς ῥουβήν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα καὶ
vnū milia & qdrigēti & quinqgita cū
μία χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα σὺν
exercitu suo. & scdi pficiscētur. & leuabi
δυνάμει αὐτῶν. καὶ δεύτεροι ἐξαροῦσι. καὶ ἀρθήσε
tur tabnaculū testimonij & castra leuita
ται ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ ἡ παρεμβολὴ τῶν λευϊ
rū imedio castroꝝ: vt castrametabūtur
τῶν μέσον τῶν παρεμβολῶν, ὡς παρεμβαλοῦσιν
sic & pficiscētur qlibʒ ɔseqns iuxta pncipatū
οὕτως καὶ ἐξαροῦσιν ἕκαστος ἐχόμενος καθ' ἡγεμονίαν
suū: ordīes castroꝝ ephraim iuxta ma
αὐτῶν. τάγματα παρεμβολῆς ἐφραῒμ παρὰ θάλασ
re cū exercitu suo: & pnceps filioꝝ ephra
σαν σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἐφρα
im: elisama: fili⁹ amiud. exercitus eius q numera
ἰμ, ἐλισαμά, υἱὸς ἀμιούδ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμ
ti sūt quadragita milia & quingēti. &
μένοι τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ οἱ
castrametātes ɔtigui eius tribus manasse: &
παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ μανασσῆ, καὶ
pnceps filioꝝ manasse: gamaliel: filius phadasur:
ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαμαλιήλ, υἱὸς φαδασσούρ,
exercitus eius q numerati sūt duo & trigita mi
δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι δύο καὶ τριάκοντα χι
lia & ducēti. & castrametātes cōti
λιάδες καὶ διακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμε
gui eius tribus bēiamī: & pnceps filioꝝ bēiamī:
νοι αὐτοῦ φυλὴ βενιαμίν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν βενιαμίν,

Trāsla. B. Hiero.

castris filiorū rubē ad meridianam plagā erit princeps elisur filius sedeur. & cūctus exercitus pugnatorū eius qui nūerati sunt qdraginta sex milia quingēti. Iuxta eū castrametati sunt de tribu symeō: quorū princeps fuit salamihel filius surisaddai. & cūct⁹ exercitus pugnatorum eius qui nūerati sunt quinqginta noue milia trecēti. In tribu Gad princeps fuit heliasaph filius duel: & cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt quadraginta quinq; milia sexcēti quīquaginta. Omnes qui recēsiti sunt in castris rubē cētum quinquaginta milia & mille quadringenti quīquaginta: per turmas suas in secūdo loco proficiscētur. Leuabitur āt tabernaculum testimonii p officia leuitarum & turmas eorum. Quō erigetur: ita & deponetur. Singuli p loca & ordies suos pficiscētur. Ad occidentalē plagā erunt castra filiorū effrai: quorū princeps fuit helisama filius ammiud. Cunctus exercit⁹ pugnatorum eius qui numerati sunt qdragīta milia quīgēti. Et cū eis tribus filiorꝝ manasse: quorum princeps fuit gamaliel filius phadassur: cunctusq; exercitus pugnatorū ei⁹ qui nūerati sunt triginta duo milia ducenti. In tribu filiorum beniamin princeps fuit

Tex. Heb.

דגל מחנה ראובן תימנה לצבאתם
ונשיא לבני ראובן אליצור בן
שדיאור: וצבאו ופקדיו ששה
וארבעים אלף וחמש מאות:
והחונם עליו מטה שמעון ונשיא
לבני שמעון שלמיאל בן
צורישדי: וצבאו ופקדיהם
תשעה וחמשים אלף ושלש
מאות: ומטה גד ונשיא לבני גד
אליסף בן רעואל: וצבאו
ופקדיהם חמשה וארבעים אלף
ושש מאות וחמשים: כל
הפקדים למחנה ראובן מאת
אלף ואחד וחמשים אלף וארבע
מאות וחמשים לצבאתם ושנים
יסעו: ונסע אהל מועד מחנה
הלוים בתוך המחנת כאשר
יחנו כן יסעו איש על ידו
לדגליהם: דגל מחנה אפרים
לצבאתם ימה ונשיא לבני
אפרים אלישמע בן עמיהוד:
וצבאו ופקדיהם ארבעים אלף
וחמש מאות: ועליו מטה מנשה
ונשיא לבני מנשה גמליאל בן
פדהצור: וצבאו ופקדיהם
שנים ושלשים אלף ומאתים:
ומטה בנימן ונשיא לבני בנימן

Primitiua heb.: ימן · נשא · חנה · מאה · רבע · חנה · שנה · נסע צדד · ימה · מאה · נשה

Transla. Chal.

טקס משרית ראובן דרומא לחיליהון ורבא לבני ראובן אליצור בר שדיאור:
וחיליה ומנינוהי ארבעין ושיתא אלפין וחמש מאה: ודשרן סמיכין עלוהי שבטא
דשמעון ורבא לבני שמעון שלמיאל בר צורי שדי: וחיליה ומניניהון חמשין ותשעה
אלפין ותלת מאה: ושבטא דגד ורבא לבני גד אליסף בר רעואל: וחיליה ומניניהון
ארבעין וחמשא אלפין ושית מאה וחמשין: כל מניניא למשרית ראובן מאה וחמשין
וחד אלפין וארבע מאה וחמשין לחיליהון בתנייתא נטלין: ונטל משכן זמנא משרית
ליואי בגו משריתא כמא דשרן כן נטלין גבר על אתריה לטקסיהון: טקס משרית
אפרים לחיליהון מערבא ורבא לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד: וחיליה ומניניהון
ארבעין אלפין וחמש מאה: ודסמיכין עלוהי שבטא דמנשה ורבא לבני מנשה
גמליאל בר פדה צור: וחיליה ומניניהון תלתין ותרין אלפין ומאתן: ושבטא
דבנימן ורבא לבני בנימן

Primitiua chal.: שרא רבב · תנה שרא · ערב מנה · רבע

Interp. chal.

verillū castroꝝ ruben erit ad meridiē p turmas suas: et pnceps filioꝝ ruben elisur filius sedeur. Et exercitus eius & q numerati sunt ex eo qdraginta sex milia et qngenti. Et qui castrametātur iuxta eum sunt viri trib⁹ symeon: & pnceps filioꝝ symeon: salamiel fili⁹ surisaddai. Et exercit⁹ eius & q numerati sunt ex eo fuerūt quinqginta nouē milia & trecēti. et in tribu filioꝝ gad pnceps fuit eliasaph fili⁹ dehuel. Et exercit⁹ eius et q nūerati sunt ex eo fuerūt qdraginta qnq; milia & sexcēti & qnquagita. oēs qui recēsiti sunt in castris ruben fuerunt centuʒ quinquaginta milia & mille et quadringenti & quīquagita per turmas suas: secūdo proficiscātur. Et proficiscatur tabernaculū federis & castra leuitarū in medio castroꝝ. Quō castrametētur ita proficiscātur: singuli in loco suo p verilla sua. Verillum castroꝝ ephraim p exercitū suū erit ad occidēteʒ: & princeps filioꝝ ephraim elisama filius amiud: et exercitus eius & q numerati sunt ex eo qdraginta milia & quingēti. Et iuxta euʒ tribus manasse: & princeps filioꝝ manasse gamaliel fili⁹ phadasur. et exercitus eius & q numerati sunt ex eo triginta duo milia & ducenti. in tribu filiorum beniamin princeps fuit

אבידן בן גדעני: וצבאו ופקדיהם חמשה ושלשים אלף וארבע מאות: כל הפקדים למחנה אפרים מאת אלף ושמנת אלפים ומאה לצבאתם ושלשים יסעו: דגל מחנה דן צפנה לצבאתם ונשיא לבני דן אחיעזר בן עמישדי: וצבאו ופקדיהם שנים וששים אלף ושבע מאות: והחנים עליו מטה אשר ונשיא לבני אשר פגעיאל בן עכרן: וצבאו ופקדיהם אחד וארבעים אלף וחמש מאות: ומטה נפתלי ונשיא לבני נפתלי אחירע בן עינן: וצבאו ופקדיהם שלשה וחמשים אלף וארבע מאות: כל הפקדים למחנה דן מאת אלף ושבעה וחמשים אלף ושש מאות לאחרנה יסעו לדגליהם: אלה פקודי בני ישראל לבית אבתם כל פקודי המחנת לצבאתם שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים: והלוים לא התפקדו בתוך בני ישראל כאשר צוה יהוה את משה: ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה יהוה את משה כן חנו

abidan filius gedeōis: & cūctus exercitus pugnatorū eius qui recensiti sunt: trigintaquinq; milia quadringenti. Oēs qui nūerati sunt in castris effraim centum octo milia centum per turmas suas: tertii proficiscētur. Ad aquilonis partem castrametati sunt filii dan: quorū princeps fuit abiezer filius amisaddai. Cunctusq; exercitus pugnatorum eius qui nūerati sunt sexagitaduo milia septingēti. Iuxta eū fixere tētoria de tribu aser: quorum princeps fuit phegiel filius ochran. Cūctus exercit⁹ pugnatorū eius qui numerati sunt qdraginta milia & mille quigēti. De tribu filiorū neptalī prīceps fuit ahira filius enan. Cunctus exercitus pugnatorum eius quinqgintatria milia quadringenti. Omnes qui numerati sunt ī castris dan fuerunt centū quinquaginta septem milia sexcenti: & nouissimi proficiscentur. Hic numerus filiorū israel per domos cognationum suarum & turmas diuisi exercitus sexcentatria milia quingenti quinquaginta. Leuite autem nō sūt numerati inter filios israel. Sic enim preceperat dominus moysi. Feceruntq; filii israel iuxta omnia que mandauerat dn̄s. Castrametati sunt

Priitiua chal. Interp. chal.

Abidan filius gedeoni: ⁊ exercitus eius ⁊ q numerati sunt ex eo triginta qnq; milia ⁊ q̄dringēti. Oēs qui numerati sunt in castris ephraim fuerūt centū octoginta milia ⁊ centū: p turmas suas: tertio pficiscant. Vexillū castrorū dan erit ad aqlonē p turmas suas: et pnceps filiorū dan ahiezer fili⁹ ammisaddai. Et exercitus eius ⁊ q nūerati sunt ex eo fuerūt sexagintaduo milia ⁊ septingēti. Et q castrametātur iuxta eum tribus aser: ⁊ princeps filiorū aser fegiel filius ochran. et exercitus eius et q numerati sunt ex eo q̄draginta milia ⁊ mille ⁊ quingēti. Et iuxta eum tribus neptali: ⁊ princeps filiorū neptali haira fili⁹ enam. et exercitus eius ⁊ qui numerati sunt ex eo quinq̄ginta tria milia ⁊ quadringēti. Oēs q numerati sunt in castris dan fuerunt centū q̄nquaginta septē milia ⁊ sexcēti: nouissime pficiscantur. Hi sunt qui numerati sunt de filiis israel per domos patrū suorū. Oēs q numerati sunt in castris p exercitum suū sexcenta tria milia: et quingenti ⁊ quinquaginta. Leuite autē non sunt numerati iter filios israel: sicut preceperat dn̄s moysi. Feceruntq; filii israel iuxta omnia que precepit dn̄s moysi: ita castrametabantur

Transla. Chal.

לדגליהם וכן נסעו איש למשפחתיו על בית אבתיו: ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר יהוה את משה בהר סיני: ואלה שמות בני אהרן הבכר נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר: אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחים אשר מלא ידם לכהן: וימת נדב ואביהוא לפני יהוה בהקרבם אש זרה לפני יהוה במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם: וידבר יהוה אל משה לאמר: הקרב את מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו: ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה לפני אהל מועד לעבד את עבדת המשכן: ושמרו את כל כלי אהל מועד ואת משמרת בני ישראל לעבד את עבדת המשכן: ונתתה את הלוים לאהרן ולבניו נתונים נתונים המה לו מאת בני ישראל: ואת אהרן ואת בניו תפקד ושמרו את כהנתם והזר הקרב יומת:

per turmas suas & pfecti p familias ac domos patrū suorū. Cap. 3.

HE sūt generatiōes aaron & moysi in die qua locutus est dominus ad moysen ī mōte sinai. Et hec nomina filiorum aaron. Primogenitus ei⁹ nadab dein de abiu & eleazar & ithamar. Hec nomina filiorum aaron sacerdotū qui vncti sunt & quorum replete & cōsecrate manus: vt sacerdotio fungerētur. Mortui sūt ei nadab & abiu cū offerrēt ignē alienū in cōspectu domini in deserto sinai absq; liberis. functiq; sunt sacerdotio eleazar & ithamar corā aaron patre suo. locutusq; est dominus ad moysen dicens. Applica tribū leui & fac stare in conspectu aaron sacerdotis: vt ministrent ei: & excubent & obseruent quicquid ad cultū pertinet multitudinis corā tabernaculo testimōii: & custodiant vasa tabernaculi: seruientes in ministerio eius. Dabisq; dono leuitas aaron & filiis eius: quibus traditi sunt a filiis israel. Aaron aūt & filios eius cōstitues sup cultū sacerdotii. Extern⁹ q ad mīstrādū accesserit: morietur.

Transla. Chal. Interp. chal. Priitiua chal.

per vexilla sua: ⁊ ita proficiscebantur singuli per familias suas ⁊ per domum patrum suorū. Ca. 3.

ET he sunt generationes aaron ⁊ moysi: in die qua locutus est dn̄s ad moysen in monte sinai. Et hec sunt nomina filiorū aaron. primogenitus eius nadab ⁊ abiu eleazar ⁊ ithamar. Hec nomina filiorū aaron sacerdotū: qui vncti sunt: ⁊ quorū oblatio oblata est vt ministrarēt. Mortuusq; est nadab ⁊ abiu coram dn̄o: qn obtulerūt ignē alienū coram dn̄o in deserto sinai: ⁊ filii non fuerūt eis. et ministrauit eleazar et ithamar in cōspectu aaron patris sui. Locutusq; est dn̄s cū moyse dicens. Applica tribū leui ⁊ statue eum corā aaron sacerdote: ⁊ ministrabūt ei: ⁊ custodient custodiā eius ⁊ custodiā ois cōgregationis ante tabernaculū federis: vt seruiāt in ministerio tabernaculi: ⁊ custodiāt omnia vasa tabernaculi federis et custodiā filiorū israel: et vt seruiāt in ministerio tabernaculi federis. Dabisq; leuitas aaron ⁊ filiis eius: cui dati traditiq; sunt a filiis israel. Aaron autem et filios eius constitues vt custodiant sacerdotium suū. Alienus autem qui accesserit occidetur.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ וַאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם׃ כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי לֵאמֹר׃ פְּקֹד אֶת בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמַעְלָה תִּפְקְדֵם׃ וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה׃ וַיִּהְיוּ אֵלֶּה בְנֵי לֵוִי בִּשְׁמֹתָם גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי׃ וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לִבְנִי וְשִׁמְעִי׃ וּבְנֵי קְהָת לְמִשְׁפְּחֹתָם עַמְרָם וְיִצְהָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל׃ וּבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם׃ לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי׃ פְּקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמָעְלָה פְּקֻדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי

Locutuſq; eſt dominus ad moyſen dicens. Ego tuli leuitas a filiis iſrael pro omni primogenito qui aperit vuluam in filiis iſrael: eruntq; leuite mei. Meū eſt enim omne primogenitū: ex quo percuſſi primogenitos in terra egypti: ſanctificaui mihi quicquid primum naſcitur in iſrael. Ab homine vſq; ad pecus mei ſunt. ego dñs. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen in deſerto ſinai dicens. Numera filios leui per domos patrū ſuorū & familias: omnem maſculum ab vno menſe & ſupra. Numerauit moyſes vt preceperat dominus: & inuēti ſunt filii leui per nomina ſua gerſon & caath & merari. Filii gerſon: lebni & ſemei. Filii caath: amram & ieſſaar hebron & ozihel. Filii merari mooli & muſi. De gerſon fuere familie due: lebnitica & ſemeitica. quarum numeratus eſt populus ſexus maſculini ab vno menſe & ſupra. ſeptem milia quingenti. Hi

τ locutus ē dñs ad moyſen: dicēs: τ ego ecce
καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, καὶ ἐγὼ ἰδοὺ
accepi leuitas de medio filioꝝ iſrael pro
εἴληφα τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀν-
omni priogenito apiēte vuluā a
τὶ παντὸς πρωτοτόκου διανοίγοντος μήτραν παρὰ
filiis iſrael: redēptio eoꝝ erūt: τ erūt
τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, λύτρα αὐτῶν ἔσονται, καὶ ἔσονται
mihi leuite. mihi enī oē priogenitū. in qua
ἐμοὶ οἱ λευῖται. ἐμοὶ γὰρ πᾶν πρωτότοκον. ἐν ἧ ἡ-
die pcuſſi oē priogenitū in ťra egy-
μέρᾳ ἐπάταξα πᾶν πρωτότοκον ἐν τῇ γῇ αἰγύ-
pti: ſctificaui mihi oē priogenitū in iſrael: ab
πτου, ἡγίασα ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν ἰσραὴλ, ἀπὸ
hoie vſq; ad pecus mihi erūt. ego dñs. τ
ἀνθρώπου ἕως κτήνους ἐμοὶ ἔσονται. ἐγὼ κύριος. καὶ
locutus ē dñs ad moyſen in deſerto ſinai:
ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ σινά,
dicēs: numera filios leui per domos
λέγων, ἐπίσκεψαι τοὺς υἱοὺς λευὶ κατ᾽ οἴκους
familiaꝝ ſuaꝝ: p cognatiões ſuas: oē maſ-
πατριῶν αὐτῶν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, πᾶν ἀρ-
culinū ab vno mēſe τ ſupra numerate
σενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω ἐπισκέψασθε
eos. τ numerauit eos moyſes τ
αὐτούς. καὶ ἐπεσκέψατο αὐτοὺς μωυσῆς καὶ
aarō p vocē dñi: quēadmodū pcepit eo
ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύ-
minus eis. τ fuerūt filii leui ex noib᾽ ſu-
ριος αὐτοῖς. καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ λευὶ ἐξ ὀνομάτων αὐ-
is: gerſō: caath: τ merari. τ hec
τῶν, γερσών, καάθ, καὶ μεραρί. καὶ ταῦτα τὰ ὀ-
noia filioꝝ gerſon: p populos ſuos:
νόματα τῶν υἱῶν γερσών, κατὰ δήμους αὐτῶν,
lebni: τ ſemei. τ filii caath: per populos ſu-
λοβενί, καὶ σεμεΐ. καὶ υἱοὶ καάθ, κατὰ δήμους αὐ-
os: amrā: τ eſſaar hebrō τ oziel. τ
τῶν, ἀμράμ, καὶ ἰσαὰρ χεβρὼν καὶ ὀζιήλ. καὶ
filii merari: per populos ſuos: mooli: τ mu
υἱοὶ μεραρί, κατὰ δήμους αὐτῶν, μοολί, καὶ μου-
ſi. hi ſunt populi leuitaꝝ p domos fa-
σί. οὗτοί εἰσι δῆμοι τῶν λευιτῶν κατ᾽ οἴκους πα-
miliaꝝ ſuaꝝ. gerſō populus lebni: τ
τριῶν αὐτῶν. τῷ γερσὼν δῆμος τοῦ λοβενί, καὶ
populus ſemei. hi populi gerſō. nume
δῆμος τοῦ σεμεΐ. οὗτοι δῆμοι τοῦ γερσών. ἡ ἐπί-
ratio eoꝝ ſm numeꝝ oīs maſculini:
σκεψις αὐτῶν κατὰ ἀριθμὸν παντὸς ἀρσενικοῦ,
ab vno mēſe τ ſupra: numeratio eoꝝ ſe-
ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἑ-
ptē milia τ qngēti. τ filii gerſon
πτακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. καὶ υἱοὶ γερσών

Exo. 13.a. Infra. 8.c.

Interp̄. chal.

Locutuſq; eſt dñs cū moyſe dicēs. Ego aūt ecce applicaui leuitas ad me de medio filioꝝ iſrael p oī primogenito q̄ apit vuluā de filiis iſrl: miniſtrabūtq; leuite in ꝯſpectu meo. Meū eſt eni oē pmogenitū: i die quo occidi oēe primogenitū in terra egypti: ſctificaui coram me oē primogenitū in iſrael: ab hoīe vſq; ad pecus mei ſunt: ego dñs. Locutuſq; eſt dñs cū moyſe in deſerto ſinai dicēs. Numera filios leui p domos pfꝝ ſuoꝝ τ familias ſuas oēs maſculos ab vno mēſe τ ſupra nūerabitis eos. Numerauitq; eos moyſes iuxta verbum dñi: ſicut mandatū fuerat ei. Fuerunt autem hi filii leui per noīa ſua: gerſon τ caath τ merari. Et hec ſunt noīa filioꝝ gerſon per familias ſuas: lothni et ſemei. Et filii caath per familias ſuas amram et iſaar τ hebron τ oziel. Filii aūt merari per familias ſuas: mooli τ muſi. He ſunt familie leuitarum per domos patrum ſuorum. de gerſon fuit familia lobni τ familia ſemei. He ſunt familie gerſon. Numeratiq; ſunt ex eis iuxta numerum omniū maſculoꝝ ab vno menſe τ ſupra. Fuitq; numerus eorum ſeptem milia et quingenti. Familie gerſon

Tranſla. Chal.

ומליל יהוה עם משה למימר: ואנא הא קריבית ית ליואי מגו בני ישראל חלף כל בוכרא פתח ולדא מבני ישראל ויהון קדמי ליואי: ארי דילי כל בוכרא ביומא דקטלית כל בוכרא בארעא דמצרים אקדשית קדמי כל בוכרא בישראל מאנשא עד בעירא דילי יהון אנא יהוה: ומליל יהוה עם משה במדברא דסיני למימר: מני ית בני לוי לבית אבהתהון לזרעיתהון כל דכורא מבר ירחא ולעילא תמנינון: ומנא יתהון משה על מימרא דיהוה כמא דאתפקד: והוו אלין בני לוי בשמהתהון גרשון וקהת ומררי: ואלין שמהת בני גרשון לזרעיתהון לבני ושמעי: ובני קהת לזרעיתהון עמרם ויצהר חברון ועזיאל: ובני מררי לזרעיתהון מחלי ומושי אלין אנון זרעית ליואי לבית אבהתהון: לגרשון זרעית לבני וזרעית שמעי אלין אנון זרעית גרשון: מניניהון במנין כל דכורא מבר ירחא ולעילא מניניהון שבעא אלפין וחמש מאה: זרעית גרשון

אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ יָמָּה׃ וּנְשִׂיא בֵית אָב לַגֵּרְשֻׁנִּי אֶלְיָסָף בֶּן לָאֵל׃ וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מִכְסֵהוּ וּמָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְקַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת מָסַךְ פֶּתַח הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מֵיתָרָיו לְכֹל עֲבֹדָתוֹ׃ וְלִקְהָת מִשְׁפַּחַת הָעַמְרָמִי וּמִשְׁפַּחַת הַיִּצְהָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעָזִּיאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי׃ בְּמִסְפַּר כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמָעְלָה שְׁמֹנַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ׃ מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי קְהָת יַחֲנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה׃ וּנְשִׂיא בֵית אָב לְמִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי אֱלִיצָפָן בֶּן עֻזִּיאֵל׃ וּמִשְׁמַרְתָּם הָאָרֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמְּנֹרָה וְהַמִּזְבְּחֹת וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמָּסָךְ וְכֹל עֲבֹדָתוֹ׃ וּנְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן פְּקֻדַּת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ׃ לִמְרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת מְרָרִי׃ וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמָעְלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתָיִם׃

post tabnaculū caſtrametabūtur iuxta ma
ὀπίσω τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσιν παρὰ θάλασ-
re. τ pnceps dom᾽ familie ppli ger-
σαν. καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριᾶς τοῦ δήμου τοῦ γερ-
ſon: eliſaph: fili᾽ iael. τ cuſtodia filioꝝ gerſon
σών, ἐλισάφ, υἱὸς δαήλ. καὶ ἡ φυλακὴ υἱῶν γερσὼν
in tabnaculo teſtimonii: tabnaculū: τ opimē
ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἡ σκηνή, καὶ τὸ κατακάλυμ-
tū hoſtii tabnaculi teſtimonii: τ vela
μα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰ ἱστία
atrii: τ velū porte a
τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐ-
trii exūtis in tabnaculo: τ reliq̄
λῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ τὰ κατάλοιπα
oīum opuꝫ eius caath. pplꝫ amrā
πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ. τῷ καάθ. δῆμος ἀμρὰμ
vn᾽: τ popul᾽ ieſſar vn᾽: τ popul᾽ hebrō
εἷς, καὶ δῆμος τῶ ἰσαὰρ εἷς, καὶ δῆμος χεβρὼν
vn᾽: τ popul᾽ oziel vn᾽. hi ſūt populi ca
εἷς, καὶ δῆμος ὀζιὴλ εἷς. οὗτοί εἰσι δῆμοι τοῦ κα-
ath ſm numerū: oē maſculinū a mēſe vno τ
άθ κατὰ ἀριθμόν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ
ſupra: octo milia τ ſexcēti: cuſtodiētes
ἐπάνω ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, φυλάσσοντες
cuſtodias ſctōꝝ. populi filioꝝ caath
τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων. οἱ δῆμοι τῶν υἱῶν καὰθ
caſtrametabūtur ex obliq̄ tabnaculi ꝯ ſuū a
παρεμβαλοῦσιν ἐκ πλαγίων τῆς σκηνῆς κατὰ λί-
phricū. τ pnceps dom᾽ familiaꝝ populoꝝ
βα. καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριῶν τῶν δήμων τοῦ
caath: eliſaphan: fili᾽ oziel. τ cuſtodia eoꝝ
καάθ, ἐλισαφάν, υἱὸς ὀζιήλ. καὶ φυλακὴ αὐτῶν ἡ
arca: τ mēſa: τ cādelabrū: τ al
κιβωτός, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ λυχνία, καὶ τὰ θυ-
taria: τ vaſa ſctūarii: q̄cūq; mini
σιαστήρια, καὶ τὰ σκεύη τοῦ ἁγίου, ὅσα λειτουρ-
ſtrabūt in ipis: τ velū τ
γήσουσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὸ κατακάλυμμα, καὶ
oia opa eoꝝ. τ pnceps in
πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ ἄρχων ὁ ἐπὶ τῶν
pricipib᾽ leuitaꝝ: eleaſar fili᾽ aarō
ἀρχόντων τῶν λευιτῶν, ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν τοῦ
ſacerdotis ꝯſtitut᾽: ad cuſtodiēdū cuſtodias
ἱερέως καθεσταμένος, φυλάσσειν τὰς φυλακὰς τῶν
ſctōꝝ. merari popul᾽ mooli: τ populus
ἁγίων. τῷ μεραρὶ δῆμος ὁ μολί, καὶ δῆμος ὁ
muſi. hi ſūt populi merari: numera
μουσί. οὗτοί εἰσι δῆμοι τοῦ μεραρί, ἡ ἐπίσκε-
tio eoꝝ ſm numeꝝ: oē maſculinū ab vno
ψις αὐτῶν κατὰ ἀριθμόν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μη-
mēſe τ ſupra: ſex milia τ ducēti.
νιαίου καὶ ἐπάνω, ἑξακισχίλιοι καὶ διακόσιοι.

post tabernaculū metabūtur ad occidentem ſub principe heliaſaph filio iahel. & habebunt excubias in tabernaculo federis ipſum tabernaculum & opimētū eius: tētoriū qd trahitur añ fores tecti federis & cortinas atrii: tētoriū quoq; qd appēditur in introitu atrii tabernaculi: & quicquid ad ritū altaris ptinet: funes tabernaculi: & oīa vtēſilia eius. Cognatio caath hēbit populos amramitas & ieſſaaritas & hebrōitas & ozielitas. He ſunt familie caathitarum. recēſiti p noīa ſua oēs gñis maſculini ab vno mēſe & ſupra octo milia ſexcenti. Habebūt excubias ſanctuarii & caſtrametabūtur ad meridianam plagam. Princepſq; eorum erit eliſaphan filius oziel. & cuſtodiant arcam menſamq; & candelabrū: altaria & vaſa ſanctuarii in quibus miniſtratur & velū: cunctāq; huiuſcemodi ſupellectilē. Princeps aūt pricipū leuitarū eleazar filius aarō ſacerdotis erit ſup excubitores cuſtodie ſanctuarii. At vero de merari erunt populi moolite & muſite recenſiti per noīa ſua omnes generis maſculini: ab vno menſe & ſupra ſex mīlia ducenti.

Tranſla. Chal.

אחורי משכנא ישרון מערבא: ורב בית אבא לבית גרשון אליסף בר לאל: ומטרת בני גרשון במשכן זימנא משכנא ופרסא חופאיה ופרסא דתרע משכן זימנא: ווילוות דרתא וית פרסא דתרע דרתא דעל משכנא ועל מדבחא סחור סחור וית אטונוהי לכל פולחניה: ולקהת זרעית עמרם וזרעית יצהר וזרעית חברון וזרעית עזיאל אלין אנון זרעית קהת: במנין כל דכורא מבר ירחא ולעילא תמניא אלפין ושית מאה נטרי מטרת קודשא: זרעית בני קהת ישרון על שידא דמשכנא דרומא: ורב בית אבא לזרעית קהת אליצפן בר עזיאל: ומטרתהון ארונא ופתורא ומנרתא ומדבחיא ומאני קודשא דישמשון בהון ופרסא וכל פולחניה: ורבא דממנא על רברבי ליואי אלעזר בר אהרן כהנא דמתמני על נטרי מטרת קודשא: למררי זרעית מחלי וזרעית מושי אלין אנון זרעית מררי: ומניניהון במנין כל דכורא מבר ירחא ולעילא שתא אלפין ומאתן:

Interp̄. chal.

caſtrametabūtur poſt tabernaculū ad occidentem. Et pnceps domus patrū gerſonitarū eliaſaph fili᾽ iael. ſub cuſtodia aūt filioꝝ gerſon in tabernaculo federis erit tabernaculuꝫ τ opertimentū quo tegitur: tentoriūq; quod eſt in oſtio tabernaculi federis: τ cortine atrii: τ tētorium quod eſt in oſtio atrii quod circuit altare τ tabernaculū: τ funiculi eius iuxta oēm cultū eius. De caath aūt fuit familia amrā τ familia iſaar et familia hebron τ familia oziel. He ſunt familie caath iuxta numerū oīm maſculoꝝ ab vno menſe τ ſupra octo milia τ ſexcēti cuſtodientiū cuſtodiā ſanctuarii. Familie filioꝝ caath caſtrametabūtur ad meridianū latus tabernaculi. et princeps domus patrū familiarū caath: eliſaphan filius oziel. Eruntq; ſub cuſtodia eorū arca τ menſa τ candelabrū τ altaria τ vaſa qbus miniſtrat in ſanctuario: τ tentoriū τ oīe qd ad eius cultū pertinet. Prepoſitus aūt qui cōſtitut᾽ eſt ſup principes leuitaꝝ: eleazar fili᾽ aaron ſacerdotis: et ſub manu eius erunt cōſtituti illi q̄ cuſtodiūt cuſtodiā ſanctuarii. de merari fuit familia mooli τ familia muſi. He ſunt familie merari. Oēſq; maſculi q̄ numerati ſunt ex eo ab vno mēſe τ ſupra ſex milia τ ducēti.

ונשיא בית אב למשפחת מררי צוריאל בן אביחיל על ירך המשכן יחנו צפנה: ופקדת משמרת בני מררי קרשי המשכן ובריחיו ועמדיו ואדניו וכל כליו וכל עבדתו: ועמדי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם: והחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו שמרים משמרת המקדש למשמרת בני ישראל, והזר הקרב יומת: כל פקודי הלוים אשר פקד משה ואהרן על פי יהוה למשפחתם כל זכר מבן חדש ומעלה שנים ועשרים אלף: ויאמר יהוה אל משה פקד כל בכר זכר לבני ישראל מבן חדש ומעלה, ושא את מספר שמתם: ולקחת את הלוים לי אני יהוה תחת כל בכר בבני ישראל, ואת בהמת הלוים תחת כל בכור בבהמת בני ישראל: ויפקד משה כאשר צוה יהוה אתו את כל בכור בבני ישראל: ויהי כל בכור זכר במספר שמת מבן חדש ומעלה לפקדיהם, שנים ועשרים אלף

Princeps eorum suriel filius abiaiel in plaga septentrionali castrametabūtur. Erunt sub custodia eorum tabule tabernaculi & vectes & colūne ac bases earum: & oīa que ad cultū huiuscemodi pertinent: colūneq; atrii per circuitum cum basibus suis: & paxilli cū funibus. Castrametabūtur aūt tabernaculū federis, idest, ad orientalem plagam moyses & aaron cum filiis suis, hñtes custodiam sanctuarii in medio filiorum israel. Quisquis alien⁹ accesserit: morietur. Oēs leuite quos numerauerunt moyses & aaron iuxta preceptū dñi per familias suas in gñe masculino a mense vno & supra fuerunt viginti duo milia. Et ait dominus ad moysen. Numera primogenitos sexus masculini de filiis israel ab vno mense & supra: & habebis summā eorū. Tollesq; leuitas mihi pro oī primogenito filiorū israel. Ego sum dñs. Et pecora eorū pro vniuersis primogeītis pecorū filiorū israel: Recēsuit moyses sicut preceperat dñs primogenitos filiorum israel: & fuerunt masculi per nomina sua a mense vno & supra viginti duo milia

שלשה ושבעים ומאתים: וידבר יהוה אל משה לאמר: קח את הלוים תחת כל בכור בבני ישראל, ואת בהמת הלוים תחת בהמתם, והיו לי הלוים אני יהוה: ואת פדויי השלשה והשבעים והמאתים, העדפים על הלוים מבכור בני ישראל: ולקחת חמשת חמשת שקלים לגלגלת, בשקל הקדש תקח, עשרים גרה השקל: ונתתה הכסף לאהרן ולבניו, פדויי העדפים בהם: ויקח משה את כסף הפדיום מאת העדפים על פדויי הלוים: מאת בכור בני ישראל לקח את הכסף, חמשה ושׁשים ושלש מאות ואלף בשקל הקדש: ויתן משה את כסף הפדים לאהרן ולבניו על פי יהוה, כאשר צוה יהוה את משה:

Ca. iiii.

וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר: נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי, למשפחתם לבית אבתם: מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה, כל בא לצבא לעשות מלאכה באהל מועד: זאת עבדת בני קהת באהל מועד קדש הקדשים:

ducenti septuaginta tres. Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Tolle leuitas p primogeītis filiorum israel. & pecora leuitarū pro pecoribus eorum. Erūtq; leuite mei. Ego sum dominus. In precio aūt ducentorū septuagintatrium qui extendunt numerū leuitarum de primogeītis filiorū israel: accipies quinq; siclos per singula capita ad mensuram sctūarii. Siclus habet viginti obolos. Dabisq; pecuniā aarō & filiis eius preciū eorum q supra sunt. Tulit igitur moyses pecuniā eorum q fuerāt amplius & quos redemerat a leuitis pro primogenitis filiorum israel mille trecentorum sexagintaquinq; siclorum iuxta pōdus sanctuarii. & dedit eam aaron & filiis eius iuxta verbum quod preceperat sibi dominus. Cap. 4.

Locutusq; est dñs ad moysen & aarō dicens. Tolle summā filiorum caath de medio leuitarum p domos & familias suas a tricesimo anno & supra: vsq; ad quinqgesimū annum oīm qui ingrediūtur vt stēt & ministrēt in tabernaculo federis. Hic ē cultus filiorum caath. Tabernaculum federis & sanctum sanctorum

Trāsla. Chal.

Pritiua chal.

Interp. chal.

Et princeps domus patris familiaꝝ merari: suriel filius abihail: castrametabūturq; ad latus aqlonare tabernaculi. Hec aūt tradita sunt in custodiā filioꝝ merari: tabule tabernaculi τ vectes eius τ colūne ei⁹ et bases eius τ oīa vasa eius τ oīa q̄ ad cultū ei⁹ ptinent et colūne atrij per circuitū τ bases eaꝝ τ paxilli τ funes earū. Et q̄ castrametabūtur ante tabernaculū ad orientalē plagā ante tabernaculū federis erunt moyses τ aaron τ filij sui custodiētes custodiā sanctuarij in custodiā filioꝝ israel. Extraneus aūt qui accesserit occidet. Oēs q̄ numerati sunt de leuitis q̄s nūerauit moyses τ aaron iuxta verbū dñi p familias suas: oēs masculi ab vno mense τ supra fuerūt viginti duo milia. Dixitq; dñs ad moysen. Numera oēs primogenitos masculos de filijs israel ab vno mense τ supra et suscipe summā noīm eoꝝ. et applicabis leuitas in cōspectu meo: ego dñs: pro omni primogenito filiorū israel: τ pecora leuitarū pro vniuersis primogenitis pecoꝝ filioꝝ israel. Numerauitq; moyses oēs p̄mogenitos filiorū israel sicut preceperat ei dñs. Fueruntq; oēs masculi primogeniti iuxta numerū nominū eoꝝ q̄ nūerati sunt ab vno mense τ supra viginti duo milia

et ducenti τ septuaginta τ tres. Locutusq; est dñs cū moyse dicēs. Applica leuitas pro omi p̄mogenito filioꝝ israel τ pecora leuitarū p pecoribus eoꝝ: τ ministrabūt leuite corā me: ego dñs. Et a ducētis τ septuaginta τ trib⁹ q̄ excedūt numerū leuitarū q̄ redimēdi sunt de p̄mogenitis filioꝝ israel: tolles q̄nq; siclos p singula capita in siclis sanctuarij viginti obolos hñs siclus. Dabisq; argentū eoꝝ q̄ redimendi sunt q̄ excedūt leuitas aaron τ filijs ei⁹. Tulitq; moyses argētū eoꝝ q̄ fuerūt amplius quos redemerat a leuitis: pro primogenitis filioꝝ israel tulit argēti mille τ trecentos τ sexagita siclos i siclis sanctuarij. Deditq; moyses argētum redemptorū aarō τ filiis eius iuxta verbum dñi: sicut preceperat dominus moysi. Cap. 4.

Locutusq; est dominus cum moyse τ cum aaron dicens. Suscipe summā filioꝝ caath de medio filioꝝ leui per familias suas per domos patrum suorum: a triginta annis τ supra τ vsq; ad quinq̄ginta annos oīm qui veniūt vt per turmas ministrent ministerium in tabernaculo federis. Hic est cultus filiorum caath in tabernaculo federis: sanctum sanctorum.

ובא אהרן ובניו בנסע המחנה
והורדו את פרכת המסך וכסו בה
את ארן העדת: ונתנו עליו כסוי
עור תחש ופרשו בגד כליל
תכלת מלמעלה ושמו בדיו: ועל
שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת
ונתנו עליו את הקערת ואת
הכפת ואת המנקית ואת קשות
הנסך ולחם התמיד עליו יהיה:
ופרשו עליהם בגד תולעת שני
וכסו אתו במכסה עור תחש
ושמו את בדיו: ולקחו בגד
תכלת וכסו את מנרת המאור
ואת נרתיה ואת מלקחיה ואת
מחתתיה ואת כל כלי שמנה
אשר ישרתו לה בהם: ונתנו
אתה ואת כל כליה אל מכסה
עור תחש ונתנו על המוט:
ועל מזבח הזהב יפרשו בגד
תכלת וכסו אתו במכסה עור
תחש ושמו את בדיו: ולקחו
את כל כלי השרת אשר ישרתו
בם בקדש ונתנו אל בגד
תכלת וכסו אותם במכסה
עור תחש ונתנו על המוט:
ודשנו את המזבח ופרשו עליו
בגד ארגמן: ונתנו עליו את כל

חנה · ירד סכך כסה · עוד · כלל · עלה שום · פנה פרש · קשה · תמד היה · תלע שנה · כסה · נור אור · נור לקח · חתה כלה · שרת · זהב · שום · את

igredictur aaron & filii eius: qn̄ mouēda sūt castra: & deponēt velū qd pēdet añ fores: īuoluētq; eo arcam testimonii: & opient rursū velamine hyacinthinarū pelliū: extēdētq; desuper palliū totum hyacinthinū: & īducent vectes. Mēsā quoq; ppositiōis īuoluēt hyacinthino pallio: & ponēt cū eo thuribula ac mortariola cyathos & crateras ad liba fūdēda. panes semper in ea erunt. extendētq; desup palliū coccineum: qd rursū operiēt velamento hyacinthinarū pelliū: & inducent vectes. Sument & palliū hyacinthinū: quo opērient candelabrum cum lucernis & forcipibus suis: & emunctoriis & cunctis vasis olei: q ad cōcinnādas lucernas necessaria sunt. & super omnia ponent operimentum hyacinthinarū pellium: & inducent vectes. Nec non & altare aureū inuoluent hyacithino vestimēto: & extēdent desup opimētū hyacithinarum pellium: inducentq; vectes. omnia vasa quib9 ministratur in sctūario īuoluēt hyacinthino pallio: & extēdent desuper operimentum hyacinthinarū pelliū: inducētq; vectes. Sed & altare mūdabūt cinere: & īuolunet illud purpureo vestimento: ponētq; cū eo omnia

τ introibūt aarō τ filij ei9:: qñ leuāda
καὶ εἰσελεύσονται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν ἐξαίρῃ
fuerit castra: τ deponēt velū
ἡ παρεμβολή, καὶ καθελοῦσι τὸ καταπέτασμα
obūbrās: τ cōtegēt in eo ar
τὸ συσκιάζον, καὶ κατακαλύψουσιν ἐν αὐτῷ τὴν κιβω
cā testimōij. τ imponēt sup illō ve
τὸν τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ᾽ αὐτὸ κατακά
lamē pelliceū hyacithinū: τ inijciēt
λυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ ἐπιβαλοῦσιν
sup illā palliū totū hyacithinū desup. τ imit
ἐπ᾽ αὐτὴν ἱμάτιον ὅλον ὑακίνθινον ἄνωθεν. καὶ διεμβαλοῦ
tent vectes eius. τ sup mēsam pro
σι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς. καὶ ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν προ
positā immittēt sup eā palliū purpureū:
κειμένην ἐπιβαλοῦσιν ἐπ᾽ αὐτὴν ἱμάτιον πορφυροῦν,
τ discos: τ mortariola: τ cya
καὶ τὰ τρυβλία, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ τοὺς κυά
thos: τ libatoria in qb9 libat: τ panes
θους, καὶ τὰ σπονδεῖα ἐν οἷς σπένδει, καὶ οἱ ἄρτοι οἱ
sēpiterni in ea erūt. τ immittēt in
διαπαντὸς ἐπ᾽ αὐτῆς ἔσονται. καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ᾽ αὐ
eā palliū coccinū: τ coopiēt eā coop
τὴν ἱμάτιον κόκκινον, καὶ καλύψουσιν αὐτὴν καλύμ
culo pelliceo hyacithino: τ immittēt ve
ματι δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, καὶ ἐμβαλοῦσι τοὺς ἀνα
ctes eius: τ accipiēt palliū hyacithinū: τ coope
φορεῖς αὐτῆς, καὶ λήψονται ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ καλύ
riēt cādelabrū lucētē:: τ lucernas eius: τ
ψουσι τὴν λυχνίαν τὴν φωτίζουσαν, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ
emūctoria eius: τ forcipes eius: τ oia
τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῆς, καὶ τὰς λαβίδας αὐτῆς, καὶ πάντα
vasa olei eius: q̄cūq; ministrabūt in ipis.
τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐλαίου αὐτῆς, ὅσα λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς.
τ imittēt eā: τ oia vasa eius: ī coopimētū
καὶ ἐμβαλοῦσιν αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, εἰς κάλυμμα
pelliceū hyacithinū: τ imponēt eā sup vectes:
δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ ἐπιθήσουσιν αὐτὴν ἐπ᾽ ἀναφορέων,
τ sup altare aureū imponēt palliū hyaci
καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν ἐπιθήσουσιν ἱμάτιον ὑακίν
thinū: τ coopiēt illō coopimēto pelliceo hyaci
θινον, καὶ ἐπικαλύψουσιν αὐτὸ καλύμματι δερματίνῳ ὑακιν
thino: τ immittēt vectes eius: τ sumēt oia
θίνῳ, καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ λήψονται πάντα
vasa ministratoria: q̄cūq; ministrabūt in eis in
τὰ σκεύη τὰ λειτουργικά, ὅσα λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς ἐν
sctūarijs. τ immittēt in palliū hyacithinū: τ coope
τοῖς ἁγίοις. καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ καλύψου
riēt ea coopimēto pelliceo hyacithino: τ imponēt
σιν αὐτὰ καλύμματι δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, καὶ ἐπιθήσουσιν
sup vectes: τ cooptoriū imponēt sup altare.
ἐπ᾽ ἀναφορεῖς. καὶ τὸν καλυπτῆρα ἐπιθήσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον
τ coopiēt sup illō palliū totū purpureū τ impo
καὶ ἐπικαλύψουσιν ἐπ᾽ αὐτὸ ἱμάτιον ὁλοπόρφυρον. καὶ ἐπιθή

B

Transla. Chal.

ויעול אהרן ובנוהי במטל משריתא ויפרקון ית פרוכתא דפרסא ויכסון בה ית ארונא דסהדותא: ויתנון עלוהי חופאה דמשך ססגונא ויפרסון לבוש גמיר תכלא מלעלא וישוון אריחוהי: ועל פתורא דלחים אפיא יפרסון לבוש תכלא ויתנון עלוהי ית מגסיא וית בזיכיא וית מכילתא וית קסוות ניסוכא ולחים תדירא עלוהי יהי: ויפרסון עליהון לבוש צבע זהורי ויכסון יתיה בחופאה דמשך ססגונא וישוון ית אריחוהי: ויסבון לבוש תכלא ויכסון ית מנרתא דאנהורי וית בוצינהא וית מלקטהא וית מחתיתהא וית כל מני משחהא די ישמשון לה בהון: ויתנון יתה וית כל מנהא לחופאה דמשך ססגונא ויתנון על אריחא: ועל מדבחא דדהבא יפרסון לבוש תכלא ויכסון יתיה בחופאה דמשך ססגונא וישוון ית אריחוהי: ויסבון ית כל מני שמושא דישמשון בהון בקודשא ויתנון ללבוש תכלא ויכסון יתהון בחופאה דמשך ססגונא ויתנון על אריחא: ויספון ית קטמא דמדבחא ויפרסון עלוהי לבוש ארגונא: ויתנון עלוהי ית כל

Primitiua chal.

עול נטל שרא · פרק כסה נתן · חפה פרש שוה · אף עתן כול · קסוא יהב · נסב נור · חתה מאן שמש · רבח · כסה · ספה

Interp. chal.

Ingredieturq; aaron τ filij eius qñ mouēda sunt castra: τ deponēt velū qd pendet: τ cooperiēt eo arcā testimonij: τ ponēt sup illud velamē ex pellibus hyacinthinis: τ expādent desup palliū totū hyacinthinū: τ ponent vectes eius. Et sup mēsam panis ppositionis expandēt palliū hyacinthinū: τ ponēt sup eam thuribula τ mortariola τ cyathos τ crateras libamētoꝝ. τ panes erūt sup ea semp. τ expandēt sup eā palliū coccineū: τ cooperiēt eam coopto̾io de pellibus hyacinthinis: τ ponent vectes ei9. Tollentq; palliū hyacinthinū: τ cooperiēt candelabrū luminaris τ lucernas eius τ forcipes eius τ thuribula ei9 τ oia vasa ministerij eius quibus vtuntur in ministerio eius. Et ponent super illud τ sup omnia vasa eius coopertoriuʒ de pellibus hyacinthinis: et ponent sup vecteʒ. τ super altare aureū extendent palliū hyacinthinū: τ cooperient illud operimēto de pellibus hyacinthinis: et ponent vectes eius. Et tollent oia vasa ministerij eius quibus ministrant in sanctuario: τ ponent ea in pallio hyacinthino. Et cooperient illud coopertorio pelliuʒ hyacinthinarū: τ ponent super vectem. Colligentq; cinerem de altari et expandent super illud pallium purpureum: et ponent super illud omnia

nēt sup illō, oia vasa ei9: ī qb9 mini
σουσιν ἐπ᾽ αὐτὸ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, ἐν οἷς λειτουρ
strabūt in eis: τ thuribula τ fuscinulas
γήσουσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ πυρεῖα καὶ τὰς κρεάγρας
τ phialas τ oia vasa alta
καὶ τὰς φιάλας καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστη
ris: τ imittēt sup illō coopimētū pelli
ρίου. καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ᾽ αὐτὸ κάλυμμα δερμάτι
ceū hyacithinū. τ inmittēt vectes e
νον ὑακίνθινον. καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐ
ius τ cōsumabūt aarō τ filij eius: coope
τοῦ. καὶ συντελέσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καλύ
riētes sctūaria: τ oia vasa sctā: cū
πτοντες τὰ ἅγια, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια, ἐν τῷ
tollentur castra. τ post hec introi
ἐξαίρειν τὴν παρεμβολήν. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύ
būt filij caath ad tollēdū. τ nō tāgēt sctā:
σονται υἱοὶ καὰθ αἴρειν. καὶ οὐχ ἅψονται τῶν ἁγίων,
vt nō moriātur. hec tollēt filij caath in
ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν. ταῦτα ἀροῦσιν υἱοὶ καὰθ ἐν τῇ
tabnaculo testimonij: episcop9 eleazar fili9 aarō
σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἐπίσκοπος ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν
sacerdotis: oleū luminis τ incēsū
τοῦ ἱερέως, τὸ ἔλαιον τοῦ φωτὸς καὶ τὸ θυμίαμα τῆς
cōpositiōis: τ sacrificiū quottidianū: τ oleū
συνθέσεως, καὶ ἡ θυσία ἡ καθ᾽ ἡμέραν, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς
vnctiōis: cura tota tabnaculi τ q̄cūq; sūt ī eo
χρίσεως, ἡ ἐπισκοπὴ ὅλη τῆς σκηνῆς καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν αὐ
in sctūario: τ in oib9 opib9. τ locut9 est
τῇ ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις. καὶ ἐλάλησε
dñs ad moysen τ aarō: dicēs: nō pdatis
κς πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, μὴ ὀλοθρεύσητε τῆς
de tribu pplm caath de medio leuitaꝝ. τ
φυλῆς τὸν δῆμον τὸν καὰθ ἐκ μέσου τῶν λευιτῶν. καὶ
hoc facite illis: τ viuēt τ nō mo
τοῦτο ποιήσατε αὐτοῖς, καὶ ζήσονται καὶ οὐ μὴ
riētur: accedētibus illis ad sctā
ἀποθάνωσιν, προσπορευομένων αὐτῶν πρὸς τὰ ἅγια
sctōꝝ. aarō τ filij ei9 ingrediātur:
τῶν ἁγίων. ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰσπορευέσθωσαν,
τ cōstituēt eos qlibʒ ad portatiōeʒ
καὶ καταστήσουσιν αὐτοὺς ἕκαστος εἰς τὴν ἀναφορὰν
suā τ nō intrēt videre pfestim sctūariū:
αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εἰσέλθωσιν ἰδεῖν ἐξάπινα τὸ ἅγιον,
τ morientur. τ locut9 ē dñs ad moysen:
καὶ ἀποθανοῦνται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
dicēs: accipe sūmā filioꝝ gerson: τ
λέγων, λάβε τὴν ἀρχὴν τῶν υἱῶν γερσών, καὶ τοὺς
domesticos familiaꝝ suaꝝ: per ppros eoꝝ:
κατοίκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν,
a qnq; τ vigīti ānis τ supra vsq; ad qnq̄=
ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω ἕως πεντη
ginta ānos numerate eos:
κονταέτους ἐπισκέψασθε αὐτούς,

C

vasa quibus in ministerio eius vtūtur .i. igniū receptacula: fuscinulas ac tridentes vncinos & batilla. Cuncta vasa altaris opient simul velamine hyacinthinarū pellium: & inducēt vectes. Cūq; īuoluerit aaron & filii eius sanctuariū & omnia vasa eius in commotione castrorum: tunc intrabunt filii caath: vt portēt īuoluta: & nō tāgēt vasa sctūarii: ne moriantur. Ista sunt onera filiorū caath ī tabernaclo federis: sup quos erit eleazar filius aaro sacerdotis: ad cuius ptiet curā oleū ad cōcinādas lucernas & cōpositiōis in cēsum & sacrificiū qd sp offertur: & oleū vnctiōis: & quicquid ad cultū tabernaculi ptinet: oīmq; vasorū q in sanctuario sūt. Locutusq; ē dñs ad moysen & aaron dicēs. Nolite pdere populū caath de medio leuitarum: sed hoc facite eis: vt viuāt & nō moriātur si tetigerint sancta sctōrum. Aaron & filii eius intrabunt: ipsiq; dispo nēt onera singulorū: & diuident quid portare quis debeat. Alii nulla curiositate videāt q sūt in sanctuario: priusq; īuoluātur: alioquī morientur. Locutusq; ē dñs ad moysen dicēs. Tolle summā et filiorum gerson per domos ac familias & cognationes suas a triginta annis & supra vsq; ad annos quinquaginta. Numera

כליו אשר ישרתו עליו בהם את
המחתת את המזלגת ואת היעים
ואת המזרקת כל כלי המזבח
ופרשו עליו כסוי עור תחש
ושמו בדיו: וכלה אהרן ובניו
לכסת את הקדש ואת כל כלי
הקדש בנסע המחנה ואחרי כן
יבאו בני קהת לשאת ולא יגעו
אל הקדש ומתו אלה משא בני
קהת באהל מועד: ופקדת אלעזר
בן אהרן הכהן שמן המאור וקטרת
הסמים ומנחת התמיד ושמן
המשחה פקדת כל המשכן וכל
אשר בו בקדש ובכליו: וידבר
יהוה אל משה ואל אהרן לאמר:
אל תכריתו את שבט משפחת
הקהתי מתוך הלוים: וזאת עשו
להם וחיו ולא ימתו בגשתם את
קדש הקדשים אהרן ובניו
יבאו ושמו אותם איש איש על
עבדתו ואל משאו: ולא יבאו
לראות כבלע את הקדש ומתו:
וידבר יהוה אל משה לאמר:
נשא את ראש בני גרשון גם
הם לבית אבתם למשפחתם:
מבן שלשים שנה ומעלה עד
בן חמשים שנה תפקד אותם

זלג יעה · זרק · כסה · כסה · חנה · בוא נשא נגע · מות נשא · יעד · אור · תמד · שכן · כלה דבר · כרת שפחה · עשה · חיה נגש · שום את · ראה מות

Transla. Chal.

מנוהי דישמשון עלוהי בהון ית מחתיתא וית צנוריתא וית מגרפיתא וית מזרקיא כל מני מדבחא ויפרסון עלוהי חופאה דמשך ססגונא וישוון אריחוהי: ושיצי אהרן ובנוהי לכסאה ית קודשא וית כל מני קודשא במטל משריתא ובתר כן ייעלון בני קהת למטל ולא יקרבון לקודשא ולא ימותון אלין מטול בני קהת במשכן זמנא: ודמסיר לאלעזר בר אהרן כהנא משחא דאנהורא וקטורת בוסמיא ומנחתא תדירא ומשחא דרבותא מסרת כל משכנא וכל דביה בקודשא ובמנוהי: ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר: לא תשיצון ית שבטא זרעית קהת מגו ליואי: ודא עבידו להון ויחון ולא ימותון במקרבהון לקודש קודשיא אהרן ובנוהי ייעלון וימנון יתהון גבר גבר על פולחניה ולמטוליה: ולא יעלון למחזי כד מכסן ית מני קודשא ולא ימותון: ומליל יי עם משה למימר: קביל ית חושבן בני גרשון אף אנון לבית אבהתהון לזרעיתהון: מבר תלתין שנין ולעלא עד בר חמשין שנין תמנון יתהון

Interp. chal.

vasa eius qbus ministrāt sup illō: thuribula τ fuscinulas τ batilla τ phialas oiaq; vasa altaris. τ extendēt sup ea opertoriū hyacinthinaꝝ pelliū: τ ponēt vectes eius. Et cōsummabit aaron τ filij eius cooperire sanctuarium τ oia vasa sanctuarij qñ mouenda sunt castra: τ postea ingredientur filij caath vt portēt ea: τ nō tangant sancta vt non moriātur. Hec sunt onera filiorum caath in tabernaculo federis. τ q̄ tradita sunt eleazar filio aaron sacerdotis: hec sunt. oleū ad luminaria τ incensum aromatū τ iuge sacrificiū τ oleum vnctionis: τ ad curā eius pertinet totū tabernaculū et oia q̄ sunt in sanctuario τ vasa eius. Locutusq; est dñs cum moyse τ cū aaron dicens. Nolite cōsumere tribū cognationū caath de medio leuitarū. Et hoc facite eis vt viuant τ non moriātur quādo accedent ad sancta sanctoꝝ. Aaron τ filij eius intrabunt τ constituēt eos vnūquēq; sup ministeriū suū τ sup onus suū. et nō ingrediātur ad videndū qñ operiūtur vasa sanctuarij vt nō moriātur. Locutusq; est dñs cum moyse dicens. Accipe quoq; summā filioꝝ gerson per domos patrū suoꝝ per cognationes suas a triginta annis τ supra vsq; ad qnq̄ginta annos numerabis eos.

Primitiua chal.

גרף זרק · שצא כסא · נטל שרא עול · קרב מות נטל · שכן נהר · רבב · אמר שצא · חיה קרב עול · מנא נטל חזה · כסה · שנה עלה

כל הבא לצבא צבא לעבד עבדה
באהל מועד׃ זאת עבדת משפחת
הגרשני לעבד ולמשא׃ ונשאו
את יריעת המשכן ואת אהל
מועד מכסהו ומכסה התחש אשר
עליו מלמעלה ואת מסך פתח
אהל מועד׃ ואת קלעי החצר
ואת מסך פתח שער החצר
אשר על המשכן ועל המזבח סביב
ואת מיתריהם ואת כל כלי
עבדתם ואת כל אשר יעשה
להם ועבדו׃ על פי אהרן ובניו
תהיה כל עבדת בני הגרשני לכל
משאם ולכל עבדתם ופקדתם
עלהם במשמרת את כל משאם׃
זאת עבדת משפחת בני הגרשני
באהל מועד ומשמרתם ביד
איתמר בן אהרן הכהן׃ בני
מררי למשפחתם לבית אבתם
תפקד אתם׃ מבן שלשים
שנה ומעלה ועד בן חמשים
שנה תפקדם כל הבא לצבא
לעבד את עבדת אהל מועד׃
וזאת משמרת משאם לכל
עבדתם באהל מועד קרשי
המשכן ובריחיו ועמודיו
ואדניו׃ ועמודי החצר סביב

רבע שכן · כסה · סכך · זנה סבב · יתר כלה · עשה · כהה · היה · שמר נשא · פקד · עלה · בוא · שכן ברח עמד

omnes qui ingrediuntur: & ministrant in tabernaculo federis. Hoc est officiū familie gersonitarum: vt portent cortinas tabernaculi & tectum federis opimētū aliud: & super oīa velamen hyacinthinū: tentoriū quod pēdet in introitu tabernaculi federis: cortinas atrii: & velum in introitu quod ē añ tabernaculū. Omnia que ad altare pertinent funiculos & vasa ministerii iubente aaron & filiis eius portabūt filii gerson: & sciēt singuli cui debeant oneri mancipari. Hic est cultus familie gersonitarum in tabernaculo federis. Eruntq; sub manu ithamar filii aaron sacerdotis. Filios quoq; merari per familias & domos patrū suorum recensebis a triginta annis & supra vsq; ad annos quinquaginta: omnes qui ingrediuntur ad officiū ministerii sui & cultum federis testimonii. Hec sunt onera eorum. Portabunt tabulas tabernaculi & vectes eius: colūnas ac bases earū: colūnas quoq; atrii p circuitū

ois ingrediēs ad ministrādū: τ faciēdū opa
πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν, καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα
sua in tabnaculo testimonij. hoc ministeriū
αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. αὕτη ἡ λειτουργία τοῦ
ppli gersō: ad ministrādū τ portādū. τ portabit
δήμου γερσών, λειτουργεῖν καὶ αἴρειν. καὶ ἀρεῖ τὰς
pelles tabnaculi: τ tabnaculū testimonij: τ
δέρρεις τῆς σκηνῆς, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ
coopimētū eius: τ coopimētū hyacinthinū exñs sup illō desup: τ coopimētū
τὸ κατακάλυμμα αὐτῆς, καὶ τὸ κατακάλυμμα τὸ ὑακίνθινον τὸ ὂν ἐπ' αὐτὴν ἄνωθεν, καὶ τὸ κατακάλυμμα
hostij tabnaculi testimonij: τ vela
τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰ ἱστία τῆς
atrij: τ coopimētū hostij atrij: q̄cūq;
αὐλῆς, καὶ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας τῆς αὐλῆς, ὅσα
sup tabnaculū τ sup altare τ sup
ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὰ περισσὰ
flua illoꝝ: τ oīa vasa ministratoria eorū. τ q̄cūq; ministrabūt in ipis faciēt.
αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ λειτουργικὰ αὐτῶν. καὶ ὅσα λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς ποιήσουσι.
iuxta os aarō τ filioꝝ ei⁹ erit ministeriū filioꝝ gersō iuxta oīa ministeria eoꝝ: τ iuxta oīa opa eoꝝ. τ
κατὰ στόμα ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἔσται ἡ λειτουργία τῶν υἱῶν γερσὼν κατὰ πάσας τὰς λειτουργίας αὐτῶν, καὶ κατὰ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ
numerabis eos ex noīb⁹: τ oīa q̄ portātur ab ipis. hoc ministeriū filioꝝ gersō in
ἐπισκέψῃ αὐτοὺς ἐξ ὀνομάτων, καὶ πάντα τὰ ἀρτὰ ὑπ' αὐτῶν. αὕτη ἡ λειτουργία τῶν υἱῶν γερσὼν ἐν
tabnaculo testimonij. τ custodia eoꝝ in manu ithamar filij aarō sacerdotis. filij merari
τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἡ φυλακὴ αὐτῶν ἐν χειρὶ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. υἱοὶ μεραρὶ
per pplos suos p domos familiaꝝ suaꝝ
κατὰ δήμους αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν
numerate eos: a q̄nq; τ vigīti ānis τ supra vsq; ad q̄nq̄gīta ānos numerate
ἐπισκέψασθε αὐτούς, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταέτους ἐπισκέψασθε
eos. ois ingrediēs ad ministrādū ad faciēdū opa tabnaculi testimonij. τ he
αὐτούς. πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν ποιεῖν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ταῦτα
obsuatiōes eoꝝ q̄ portātur ab ipis iuxta
τὰ φυλάγματα τῶν αἰρομένων ὑπ' αὐτῶν κατὰ
oia opa eoꝝ in tabnaculo testimonij:
πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, τὰς
capitula tabnaculi: τ vectes eius: τ colūnas
κεφαλίδας τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους
eius: τ bases ei⁹: τ colūnas atrij in circuitu:
αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ,

Primitiua chal. Interp. chal.

Omnes qui veniūt ad ministrandū per turmas suas in ministerio tabernaculi federis. Hoc ē ministeriū cognationū gerson vt ministrēt τ portēt. Portabūtq; cortinas tabernaculi τ tētoriū tabnaculi federis τ opertoriū hyacithinū qd̄ est sup illō τ tētoriū ostij tabernaculi federis τ cortinas atrij τ tētoriū qd̄ est in introitu ostij atrij qd̄ est sup tabnaculū τ sup altare per circuitū τ funiculos eoꝝ τ oīa vasa ministerij eoꝝ: τ oīa que eis tradita sunt vt ministrēt. iuxta verbuꝫ aaron τ filioꝝ eius erit omne ministerium filiorum gerson per omnia onera sua τ per oīa ministeria sua: τ constituetis super eos in custodia oīa onera eoꝝ. Hoc est ministeriū cognationū filioꝝ gersō in tabernaculo federis: quoꝝ custodia erit in manu ithamar filij aarō sacerdotis. Filios merari per familias suas τ per domos patrum suorum numerabis a triginta annis τ supra vsq; ad quinquaginta annos numerabis eos: omnes qui veniunt per turmas vt ministrent ministerium tabernaculi federis. Et hec est custodia oneris eorum iuxta omne ministerium suum in tabernaculo federis: tabule tabernaculi τ vectes τ colūne eius τ bases eius τ culumne atrij per circuitum

פלח · נטל שכן חפה · דור · דבח · מסר פלח · הוה נטל · נטר · שנה עלה · מנה אתא · דבא דור

Transla. Chal.

כל דאתי לחילא חילא למפלח פולחנא במשכן זמנא׃ דין פולחן זרעית גרשון
למפלח ולמטל׃ ויטלון ית יריעת משכנא וית משכן זימנא חופאיה וחופאה דססגונא
דעלוהי מלעילא וית פרסא דתרע משכן זמנא׃ וית סרדי דרתא וית פרסא דמעלנא
דתרע דרתא דעל משכנא ועל מדבחא סחור סחור וית אטוניהון וית כל מאני
פולחנהון וית כל דיתמסר להון ויפלחון׃ על מימר אהרן ובנוהי תהי כל פולחן בני
גרשון לכל מטולהון ולכל פולחנהון ותמנון עליהון במטרת ית כל מטולהון׃ דין
פולחן זרעית בני גרשון במשכן זמנא ומטרתהון בידא דאיתמר בר אהרן כהנא׃
בני מררי לזרעיתהון לבית אבהתהון תמני יתהון׃ מבר תלתין שנין ולעילא ועד
בר חמשין שנין תמנינון כל דאתי לחילא למפלח ית פולחן משכן זמנא׃ ודא מטרת
מטולהון לכל פולחנהון במשכן זמנא דפי משכנא ועברוהי ועמודוהי וסמכוהי׃
ועמודי דרתא סחור סחור

τ bases eoꝝ: τ colūnas coopertimēti hostij atrij: τ bases eaꝝ: τ paxillos eoꝝ: τ funes eoꝝ:
καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς στύλους τοῦ καταπετάσματος τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῶν, καὶ τοὺς κάλους αὐτῶν,
τ oia vasa eoꝝ: τ oia ministratoria eoꝝ: ex noīb⁹ numerate eos: τ
καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ λειτουργήματα αὐτῶν, ἐξ ὀνομάτων ἐπισκέψασθε αὐτούς, καὶ
oia vasa custodie eoꝝ q̄ portātur ab illis. hoc ministeriū ppli merari in oīb⁹
πάντα τὰ σκεύη τῆς φυλακῆς τῶν αἰρομένων ὑπ' αὐτῶν. αὕτη ἡ λειτουργία δήμου μεραρὶ ἐν πᾶσι τοῖς
opib⁹ eoꝝ in tabnaculo testimōij: in manu ithamar filij aarō sacerdotis. τ numerauit moyses τ
ἔργοις αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἐν χειρὶ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. καὶ ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ
aarō τ pncipes israel filios caath: per pplos suos: p domos familiaꝝ suaꝝ: a q̄nq; τ
ἀαρὼν καὶ οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς καὰθ, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ
vigīti ānis τ supra vsq; ad q̄nq̄gīta ānos: ois ingrediēs ad ministrādū τ faciēdū opa in tabnaculo testimonij.
εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταέτους, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
τ fuit numeratio eoꝝ per pplos eoꝝ: duo milia septigēti q̄nq̄gīta. hec numeratio ppli
καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, δισχίλιοι ἑπτακόσιοι πεντήκοντα. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου
caath: ois ministrās in tabnaculo testimonij: sicut numerauit moyses τ aarō p vocē dñi: in manu moysi.
καὰθ, πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καθὰ ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ἐν χειρὶ μωυσῆ.
τ numerati sūt filij gerson: per pplos eoꝝ: per domos familiaꝝ suaꝝ: a q̄nq; τ vigīti ānis τ supra
καὶ ἐπεσκέπησαν υἱοὶ γερσών, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω
vsq; ad q̄nq̄gīta ānos: ois ingrediēs ad ministrādū τ faciēdū opa in tabnaculo testimonij. τ fuit numeratio eoꝝ
ἕως πεντηκονταέτους, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν
per pplos eoꝝ: per domos familiaꝝ suaꝝ: duo milia sexcēti trigīta. hec numeratio populi filioꝝ gersō: ois ministrās in tabnaculo
κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δισχίλιοι ἑξακόσιοι τριάκοντα. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου υἱῶν γερσών, πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ
testimonij: q̄s numerauit moyses τ aarō p vocē dñi in manu moysi. numerati sūt aūt τ popul⁹
μαρτυρίου, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ. ἐπεσκέπησαν δὲ καὶ δῆμος
filioꝝ merari p populos eoꝝ: p domos
υἱῶν μεραρὶ κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους

cum basibus & paxillis & funibus suis. Oīa vasa & supellectilem ad numerum accipiēt: sicq; portabunt. Hoc est officium familie merāritarum & ministeriū in tabernaculo federis: erūtq; sub manu ithamar filii aāron sacerdotis. Recēsuerūt igitur moyses & aarō & prīcipes sinagoge filios caath p cognatiōes & domos patrum suorum: a triginta annis & supra: vsq; ad annum quinquagesimum omnes qui īgrediūtur ad ministeriū tabernaculi federis: & inuenti sunt duo milia septingenti quinquaginta. Hic est numerus populi caath qui intrant tabernaculū federis. Hos numerauit moyses & aaron iuxta sermonē dñi p manū moysi. Nūerati sunt & filii gerson p cognationes & domos patrum suorū a triginta annis & supra vsq; ad quinquagesimū annū: oēs qui ingrediuntur vt ministrēt in tabernaculo federis: & inuenti sunt duo milia sexcenti triginta. Hic est populus gersonitarū: quos numerauerunt moyses & aarō iuxta verbum domini. Nūerati sūt & filii merari p cognationes & domos

ואדניהם ויתדתם ומיתריהם
לכל כליהם ולכל עבדתם ובשמת
תפקדו את כלי משמרת משאם׃
זאת עבדת משפחת בני מררי לכל
עבדתם באהל מועד ביד איתמר
בן אהרן הכהן׃ ויפקד משה
ואהרן ונשיאי העדה את בני
הקהתי למשפחתם ולבית אבתם׃
מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן
חמשים שנה כל הבא לצבא
לעבדה באהל מועד׃ ויהיו
פקדיהם למשפחתם אלפים
שבע מאות וחמשים׃ אלה
פקודי משפחת הקהתי כל
העבד באהל מועד אשר פקד
משה ואהרן על פי יהוה ביד משה׃
ופקודי בני גרשון למשפחותם
ולבית אבתם׃ מבן שלשים
שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה
כל הבא לצבא לעבדה באהל
מועד׃ ויהיו פקדיהם למשפחתם
לבית אבתם אלפים ושש
מאות ושלשים׃ אלה פקודי
משפחת בני גרשון כל העבד
באהל מועד אשר פקד משה
ואהרן על פי יהוה׃ ופקודי משפחת
בני מררי למשפחתם לבית

פקד · שפח · יעד · פקד · נשא יעד · עלה · בוא · היה · מאה · כה · פקד

Transla. Chal.

וסמכהון וסיכיהון ואטוניהון לכל מניהון ולכל פולחנהון ובשמהן תמנון ית מני
מטרת מטולהון׃ דין פולחן זרעית בני מררי לכל פולחנהון במשכן זמנא בידא
דאיתמר בר אהרן כהנא׃ ומנא משה ואהרן ורברבי כנשתא ית בני קהת לזרעיתהון
ולבית אבהתהון׃ מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא
לפולחנא במשכן זמנא׃ והוו מניניהון לזרעיתהון תרין אלפין שבע מאה וחמשין׃
אלין מניני זרעית קהת כל דפלח במשכן זמנא דמנא משה ואהרן על מימרא דיהוה
בידא דמשה׃ ומניני בני גרשון לזרעיתהון לבית אבהתהון׃ מבר תלתין שנין ולעילא
ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפולחנא במשכן זימנא׃ והוו מניניהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון תרין אלפין ושית מאה ותלתין׃ אלין מניני זרעית בני
גרשון כל דפלח במשכן זמנא דמנא משה ואהרן על מימרא דיהוה׃ ומניני זרעית
בני מררי לזרעיתהון ולבית

Interp. chal. Primitiua chal.

et bases earū: paxilli: et funiculi eaꝝ: oīaq; vasa eaꝝ oīs ministerij sui: τ p noīa cōstituetis vasa custodie oneris eoꝝ. hoc ē ministeriū cognatōis filioꝝ merari iuxta oē ministeriū eoꝝ in tabnaculo federis p manū ithamar filij aarō sacerdotis. Nūerauitq; moyses τ aarō τ pncipes ɔgregatōis filios caath p familias suas et domos patrū suoꝝ a triginta annis τ supra vsq; ad q̄nq̄ginta annos oēs q̄ veniūt p turmas ad ministrandū in tabernaculo federis. Fuerūtq; q̄ nūerati sunt ex eis per familias suas duo milia septingēti τ q̄nq;. Hi sunt q̄ nūerati sunt de cognatiōe caath oēs q̄ ministrabāt in tabernaculo federis: q̄s nūerauit moyses τ aarō iux verbū dñi p manū moysi. Nūeratiq; sunt filij gerson p cognatōes suas τ p domos pr̄m suoꝝ a triginta annis τ supra vsq; ad q̄nq̄ginta annos: oēs qui veniūt per turmas ad ministrandū in tabernaculo federis. Fuerūtq; q̄ numerati sunt ex eis p familias suas et domos pr̄m suoꝝ duo milia sexcēti τ trigita. Hi sūt qui nūerati sunt de familijs filioꝝ gerson: oēs ministrātes in tabernaculo federis: q̄s numerauit moyses et aaron iuxta verbū dñi. Et q̄ numerati sunt de familijs filiorum merari per familias suas τ per domos

סכא מאן · שכן · רבב · שנה עלה אתא · הוה מנה · אמר · אתא שכן · מנה

אבתם: מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הבא לצבא לעבדה באהל מועד: ויהיו פקדיהם למשפחתם שלשת אלפים ומאתים: אלה פקודי משפחת בני מררי אשר פקד משה ואהרן על פי יהוה ביד משה: כל הפקדים אשר פקד משה ואהרן ונשיאי ישראל את הלוים למשפחתם ולבית אבתם: מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הבא לעבד עבדת עבדה ועבדת משא באהל מועד: ויהיו פקדיהם שמנת אלפים וחמש מאות ושמנים: על פי יהוה פקד אותם ביד משה איש איש על עבדתו ועל משאו ופקדיו אשר צוה יהוה את משה:

Cap. v.

וידבר יהוה אל משה לאמר: צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש: מזכר עד נקבה תשלחו אל מחוץ למחנה תשלחום ולא יטמאו את מחניהם אשר אני שכן בתוכם: ויעשו כן בני ישראל וישלחו אותם אל מחוץ

היה · מאה · נשא · עלה · נשא · יעד · מאה · את · דבר צוה · שלח חנה · צרע זוב · טמא · חנה · עשה

patrum suorum a triginta annis & supra: vsq; ad annū quinquagesimū: oēs qui ingrediūtur ad explēdos ritus tabernaculi federis: & inuenti sunt tria milia ducenti. Hic est numerus filiorum merari quos recensuerunt moyses & aaron iuxta imperiū dñi p manū moysi. Oēs qui recensiti sunt de leuitis: & quos recēseri fecit ad nomē moyses & aaron & principes israel p cognationes & domos patrū suorū a triginta annis & supra vsq; ad annum quinquagesimū ingrediētes ad ministerium tabernaculi: & onera portanda. fuerunt simul octo milia quingenti octoginta. Iuxta verbum domini recensuit eos moyses. vnumquēq; iuxta officium & onera sua: sicut preceperat ei dominus. Ca. 5.

Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis israel: vt eiiciant de castris omnem leprosum & qui semine fluit: pollutusq; ē sup mortuo. tam masculum q̄ feminam eiicite de castris: ne contaminēt ea cum habitauerint vobiscum. Fecerūtq; ita filii israel: & eiecerunt eos extra

familiaꝝ suaꝝ: a quinq; & vigīti ānis & su-
πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐ-
pra vsq; ad quinquagīta ānos: ois ingrediēs
πάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος
ad ministrādū & faciēdū ad opa tabnaculi
λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν πρὸς τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ
testimonij. & fuit numeratio eoꝝ per po-
μαρτυρίου. καὶ ἐγενήθη ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δή-
pulos eoꝝ: p domos familiaꝝ suaꝝ: tria millia
μους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, τρισχίλιοι
& ducēti. hec numeratio populi filioꝝ merari:
καὶ διακόσιοι. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου υἱῶν μεραρί,
quos numerauit moyses & aarō pp vocē do
οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυ-
mini ī manu moysi. oēs numerati: quos
ρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι, οὓς
numerauit moyses & aarō & pncipes is-
ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ ἄρχοντες ἰσ-
rael leuitas: per populos eoꝝ: p domos
ραὴλ τοὺς λευΐτας, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους
familiaꝝ suaꝝ: a quinq; & vigīti ānis &
πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ
supra vsq; ad quinquagīta ānos: ois ingre-
ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμε-
diēs ad opa opus & opa q̄ por-
νος πρὸς τὰ ἔργα τῶν ἔργων, καὶ τὰ ἔργα τὰ αἰ-
tant in tabnaculo testimonij. & fuerūt
ρόμενα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγενήθησαν οἱ
qui nūerati sūt octo millia quīgēti octogin-
ἐπισκεφθέντες ὀκτακισχίλιοι πεντακόσιοι ὀγδοήκον-
ta. per vocē dñi numerauit moyses
τα. διὰ φωνῆς κυρίου ἐπεσκέψατο μωυσῆς
eos virū p virū: in operib⁹ eo-
αὐτοὺς ἄνδρα κατὰ ἄνδρα, ἐπὶ τῶν ἔργων αὐ-
rū: & in qb⁹ portabūt ipi. & nume-
τῶν, καὶ ἐπὶ ὧν αἴρουσιν αὐτοί. καὶ ἐπεσκέπη-
rati sūt quēadmodū pcepit dñs moysi.
σαν ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. Ca. 5.

Et locutus ē dñs ad moysen: dicēs: pci-
καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, πρόστα-
pe filijs israel: & eiciāt ex
ξον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐξαποστειλάτωσαν ἐκ τῆς
castris oēm lepsuz: & oēm seminifluū:
παρεμβολῆς πάντα λεπρὸν, καὶ πάντα γονορρυῆ,
& oēm immūdū sup aia: a masculo
καὶ πάντα ἀκάθαρτον ἐπὶ ψυχῇ, ἀπὸ ἀρσενικοῦ
vsq; ad feminā: mittite extra castra:
ἕως θηλυκοῦ, ἐξαποστείλατε ἔξω τῆς παρεμβολῆς,
& nō polluēt castra sua: in qb⁹ ego
καὶ οὐ μιανοῦσι τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν, ἐν οἷς ἐγὼ
cōuersor in ipis. & fecerūt sic fi-
καταγίνομαι ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱ-
lij israel. & miserūt eos extra
οἱ ἰσραήλ. καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς ἔξω τῆς

Transla. Chal.

אבהתהון: מבר תלתין שנין ולעלא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפולחנא במשכן זמנא: והוו מניניהון לזרעיתהון תלתא אלפין ומאתן: אלין מניני זרעית בני מררי דמנא משה ואהרן על מימרא דיי בידא דמשה: כל מניניא דמנא משה ואהרן ורברבי ישראל ית ליואי לזרעיתהון ולבית אבהתהון: מבר תלתין שנין ולעלא ועד בר חמשין שנין כל דאתי למפלח פולחן פולחנא ופולחן מטול במשכן זמנא: והוו מניניהון תמניא אלפין וחמש מאה ותמנן: על מימרא דיי מנא יתהון בידא דמשה גבר גבר על פולחניה ועל מטוליה ומנינוהי דפקיד יי ית משה: ומליל יי עם משה למימר: פקיד ית בני ישראל וישלחון מן משריתא כל דסגיר וכל דדאיב וכל דמסאב לטמי נפש אנשא: מדכר עד נוקבא תשלחון למברא למשריתא תשלחונון ולא יסאבון ית משריתהון דשכינתי שריא ביניהון: ועבדו כן בני ישראל ושלחו יתהון למברא

Primitiua chal.

הוה מאה · מנה אמר מנה · רבב שנה · אתא פלח נטל · מנה · אמר שלח · שרא דוב סאב

Interp. chal.

patrū suoꝝ a triginta annis & supra vsq; ad quinquaginta annos: oēs q̄ venīūt per turmas ad ministrandū in tabernaculo federis. Fuerūtq; q̄ nūerati sunt ex eis per familias suas tria millia & ducēti. Hi sunt q̄ numerati sunt de familijs filioꝝ merari: q̄s nūerauit moyses & aarō iuxta verbū dñi p manū moysi. Oēs leuite nūerati sunt q̄s nūerauit moyses & aaron & principes isrl p familias & p domos patrū suoꝝ a trigīta ānis & supra vsq; ad quīquaginta annos: oēs q̄ ingrediūtur ad ministrandū ministeriū cultus & ministeriū oneris in tabernaculo federis: fuerūt qui numerati sunt ex eis octo millia & quingēti & octoginta iuxta verbum dñi. Constituitq; eos per manū moysi vnumquēq; super ministeriū suum & super onus suum: & numerati sunt sicut preceperat dominus moysi. Ca. 5.

Locutusq; est dñs cum moyse dicens. Precipe filijs israel: vt eijciant de castris oēm leprosum et omnē qui patitur fluxum seminis: & omnē qui pollutus est pollutione anime. a masculo vsq; ad feminā eijcietis: extra castra eijcietis eos: vt non contaminēt castra eoꝝ: quia maiestas mea habitat inter eos. Feceruntq; ita filij israel: & eiecerunt eos extra

castra: sicut locut⁹ ē dñs moysi: i-
παρεμβολῆς, καθὰ ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕ-
ta fecerūt filij israel. & locut⁹ ē dñs
τως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε κύριος
ad moysen: dicēs: loq̄re filijs israel:
πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ,
dicēs: vir aut mulier: quicūq; fecerit de oib⁹
λέγων, ἀνὴρ ἢ γυνή, ὅστις ἂν ποιήσῃ ἀπὸ πασῶν
pctis humanis: & ptēnēs cō-
τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ παριδὼν πα-
tēpserit: & deliq̄rit aia illa: cōfitebi-
ρίδῃ, καὶ πλημμελήσῃ ἡ ψυχὴ ἐκείνη, ἐξαγορεύ-
tur pctm: qđ fecit: & reddet
σει τὴν ἁμαρτίαν, ἣν ἐποίησεν, καὶ ἀποδώσει
delictū pncipale: & quītā p-
τὴν πλημμέλειαν. τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμ-
tē ei⁹ addet sup illō: & reddet
πτον αὐτοῦ προσθήσει ἐπ' αὐτό, καὶ ἀποδώσει
cui deliquit eidē. si aūt nō fuerit homi-
τίνι ἐπλημμέλησεν αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τῷ ἀνθρώ-
ni appropīquās: ita vt reddat illi deli-
πῳ ὁ ἀγχιστεύων, ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ τὸ πλημ-
ctū: delictū redditū do-
μέλημα, τὸ πλημμέλημα τὸ ἀποδιδόμενον τῷ κυ-
mino: sacerdoti erit: pter arietē ppitiatiōis:
ρίῳ, τῷ ἱερεῖ ἔσται, πλὴν τοῦ κριοῦ τοῦ ἱλασμοῦ,
per quē placabit p eo in ipo. & oēs
δι' οὗ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ. καὶ πᾶσα
pmitie iuxta oīa sctificata in filijs is-
ἀπαρχὴ κατὰ πάντα τὰ ἁγιαζόμενα ἐν υἱοῖς ἰσ-
rael: quecūq; obtulerit dño: sacerdoti
ραὴλ, ὅσα ἂν προσφέρωσι τῷ κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ
ipi erūt: & vniuscuiusq; sctificata ipi⁹ erūt.
αὐτῷ ἔσται, καὶ ἑκάστου τὰ ἡγιασμένα αὐτοῦ ἔσται.
& vir: q̄ dederit sacerdoti: ipi erit. & locut⁹
καὶ ἀνήρ, ὃς ἂν δῷ τῷ ἱερεῖ, αὐτῷ ἔσται. καὶ ἐλάλη-
est dñs ad moysen: dicēs: loq̄re
σε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς
filijs israel: & dices ad eos: viri viri si
υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἐὰν
trāsgressa fuerit vxor ei⁹: & cōtēpserit eū cōtem-
παραβῇ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ παρίδῃ αὐτὸν ὑπεριδοῦ-
nēs: & dormierit qs cū ea coitu seminis: &
σα, καὶ κοιμηθῇ τις μετ' αὐτῆς κοίτην σπέρματος, καὶ
latuerit ab oculis viri sui: & celauerit: ipa
λάθῃ ἐξ ὀφθαλμῶν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ κρύψῃ, αὐτὴ
aūt fuerit polluta: & testis nō fuerit cō eā: & ipa
δὲ ᾖ μεμιασμένη, καὶ μάρτυς μὴ ᾖ κατ' αὐτῆς, καὶ αὐτὴ
nō fuerit cōprehēsa: & superuenerit ei spūs zeloty-
μὴ ᾖ συνειλημμένη, καὶ ἐπέλθῃ αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσε-
pie: & zelauerit vxorē suā: ipa aūt polluta sit:
ως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, αὐτὴ δὲ μεμίανται,
vel venerit sup eū spūs zelotypie: et zelauit
ἢ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν

castra: sicut locutus erat dominus moysi. Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israel. Vir siue mulier cum fecerint ex oibus peccatis que solēt hoibus accidere: & p negligētiā trāsgressi fuerint mandatū dñi: atq; deliq̄rint: cōfitebūtur pctūm suum: & reddent ipsum caput: quintamq; partem desuper ei in quem peccauerint. Si autem nō fuerit qui recipiat: dabūt dño: & erit sacerdotis: excepto ariete qui offertur p expiatione: vt sit placabilis hostia. Oēs quoq; primitie quas offerunt filii israel ad sacerdotē pertinent: & quicquid in sctūarium offertur a singulis & traditur manibus sacerdotis: ipsius erit. Locutusq; est dñs ad moysen dicens. Loq̄re ad filios israel: & dices ad eos. Vir cuius vxor errauerit: maritumq; contemnēs dormierit cum altero viro: & hoc maritus deprehendere non quiuerit: sed latet adulterium: & testibus argui nō pt: quia non est inuenta in stupro: si spūs zelotypie concitauerit virum contra vxorē suā que polluta est: vel falsa suspitione appetitur:

למחנה כאשר דבר יהוה אל משה כן עשו בני ישראל: וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם למעל מעל ביהוה ואשמה הנפש ההוא: והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו וחמישתו יסף עליו ונתן לאשר אשם לו: ואם אין לאיש גאל להשיב האשם אליו האשם המושב ליהוה לכהן מלבד איל הכפרים אשר יכפר בו עליו: וכל תרומה לכל קדשי בני ישראל אשר יקריבו לכהן לו יהיה: ואיש את קדשיו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה: וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל: ושכב איש אתה שכבת זרע ונעלם מעיני אישה ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה והוא לא נתפשה: ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והוא נטמאה או עבר עליו רוח קנאה וקנא את

ידה · שוב · חמש · שוב גאל · כפר · רום · קרב היה · נתן · שטה איש · עלם · סתר טמא · עוד תפש

Transla. Chal.

למשריתא כמא דמליל יי עם משה כן עבדו בני ישראל: ומליל יי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל גבר או אתתא ארי יעבדון מכל חובי אנשא לשקרא שקר קדם יי ויחוב אנשא ההוא: ויודון ית חוביהון דעבדו ויתיב ית חוביה ברישיה וחומשיה יוסף עלוהי ויתן לדחב ליה: ואם לית לגברא פריק לאתבא חובתא ליה חובתא דמתיב קדם יי לכהנא בר מדכר כפוריא דיכפר ביה עלוהי: וכל אפרשותא לכל קודשיא דבני ישראל דיקרבון לכהנא דיליה יהי: וגבר ית מעשר קודשוהי דיליה יהון גבר דיתן לכהנא דיליה יהי: ומליל יי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר גבר ארי תסטי אתתיה ותשקר ביה שקר: וישכוב גבר יתה שכבת זרעא ויהי מכסא מעיני בעלה ומסתאבא והיא מסתאבא וסהיד לית בה והיא לא אתאחדת: ויעבר עלוהי רוח קנאה ויקני ית אתתיה והיא מסתאבא או עבר עלוהי רוח קנאה ויקני ית

Interp. chal.

castra: sicut locutus fuerat dñs cū moyse ita fecerūt filij israel. Locutusq; est dñs cuz moyse dicēs. Loq̄re cum filijs israel. Vir aut mulier cū fecerint ex oibus pctis hois vt preuaricētur p̄uaricationē corā dño: & deliq̄rit hō ille: cōfitebūtur peccata sua q̄ fecerūt: & reddēt ipsum caput quo peccauerūt: & quintā partē addēt super illud: & dabit ei cui peccauerūt. Et si non vixerit homo ille neq; habuerit ppinquū cui reddatur illud in quo peccauerūt: illud qđ redditur pro pctō coram dño ad sacerdotē pertinet: excepto ariete expiationū qui offertur vt expiet sup euz. Et oēs pmitie omniū sanctificatoꝝ filioꝝ israel que offerūt sacerdoti: ipsi⁹ erūt. Et decime sanctificate vniuscuiusq; : ipsi⁹ erūt: et vir qui dederit sacerdoti: ipsius erit. Locutusq; est dñs cū moyse dicēs. Loq̄re cuz filijs israel & dices ad eos. Vir cuius vxor errauerit & preuaricata fuerit in eum preuaricationē: & cōcubuerit vir cum ea coitu seminis: & ocultū atq; absconditū fuerit ab oculis viri sui: & ipsa est contaminata: & nullus testis est contra eaz: neq; ipsa est deprehensa. aut spūs zelotypie transierit sup eum: & zelauerit vxorē suā: & ipsa polluta fuerit. vel spiritus zelotypie transierit super eum et

Primitiua chal.

אמר · אתת עבד · חוב ידה תוב · ראש יסף נתן · תוב כפר פרש · קרב הוה עשר · סטה אתת שקר · שכב כסה טמר · סאב אחד עבר · קנא

אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה׃ וְהֵבִיא
הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן
וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת
הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא יִצֹק
עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה
כִּי מִנְחַת קְנָאֹת הוּא מִנְחַת
זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֺן׃ וְהִקְרִיב אֹתָהּ
הַכֹּהֵן וְהֶעֱמִדָהּ לִפְנֵי יְהוָה׃
וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים בִּכְלִי
חָרֶשׂ וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה
בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן
אֶל הַמָּיִם׃ וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת
הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת
רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל כַּפֶּיהָ אֵת
מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת הִוא
וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים
הַמְאָרְרִים׃ וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן
וְאָמַר אֶל הָאִשָּׁה אִם לֹא שָׁכַב
אִישׁ אֹתָךְ וְאִם לֹא שָׂטִית טֻמְאָה
תַּחַת אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי הַמָּרִים
הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה׃ וְאַתְּ כִּי שָׂטִית
תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי נִטְמֵאת
וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת שְׁכָבְתּוֹ
מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ׃ וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת
הָאִשָּׁה בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה וְאָמַר
הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ
לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ

בוא · זכר · קרב · עמד · כנה · כלה · היה · שכן · לקח · איש · צוה · מרר · ארר · שבע · שטה · נקה · טמא · נתן · צת

adducet eam ad sacerdotem: & offeret oblationem pro illa decimā partē sati farine ordeacee. Nō fundet super eam oleum: nec imponet thus: quia sacrificiū zelotypie est: & oblatio inuestigans adulteriū. Offeret igitur eam sacerdos: & statuet coram domino. assumetq; aquā sanctā in vase fictili: & pauxillū terre de pauimento tabernaculi mittet in eam. Cūq; steterit mulier in cōspectu domini: discoopiet caput eius: & ponēt super manus illius sacrificiū recordatiōis & oblationē zelotypie. Ipse aūt tenebit aquas amarissimas in quibus cū execratione maledicta congessit: adiurabitq; eam & dicet. Si non dormiuit vir alienus tecū: & si non polluta es deserto mariti toro: non te nocebūt aque iste amarissime: in quas maledicta cōgessi. Sin aūt declinasti a viro tuo: atq; polluta es: & concubuisti cum altero: his maledictiōibus subiacebis. Det te dominus in maledictionē exēplū q; cūctorū i pplo suo.

vxorē suā: ipsa vero nō fuerit polluta: τ ducet homo vxorē suā ad sacerdotē:
γυναῖκα αὐτοῦ, αὐτὴ δὲ μὴ ᾖ μεμιασμένη, καὶ ἄξει ὁ ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πρὸς τὸν ἱερέα,
et offeret donū p ea: decimā ptē oephi farinā ordeaceā: nō effundet sup eā oleū: neq; imponet sup eā thus. est .n. zelotypie sacrificiū memoratiōis: cōmemorās peccatū. τ adducet eā sacerdos: τ statuet eā corā dño: τ sumet sacerdos aquā purā viuētē in vase fictili: τ de terra existe sup pauimēto tabnaculi testimonij: τ accipiēs sacerdos immittet in aquā: τ statuet sacerdos mulierē corā dño: τ discoopiet caput mulieris: τ dabit sup man9 eius sacrificiū memoratiōis: sacrificiū zelotypie: in aūt manu sacerdotis erit aqua rephēsiōis execrata hec. τ adiurabit eā sacerdos: τ dicet mulieri: si nō dormiuerit aliqs tecū: si nō trāsgressa es vt pollueretis sub viro tuo: inocēs esto ab aqua redargutiōis execrata hac. si vero tu trāsgressa es maritata existēs aut polluta es: τ dedit qs ɔcubitū suū in te: pter virū tuū: τ adiurabit sacerdos mulierē in iuramētis execratiōis hui9. τ dicet sacerdos mulieri: det dñs te i execratiōe τ in iuramēto in medio ppli tui:

καὶ προσοίσει τὸ δῶρον περὶ αὐτῆς, τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ ἄλευρον κρίθινον, οὐκ ἐπιχεεῖ ἐπ᾽ αὐτῷ ἔλαιον, οὐδ᾽ ἐπιθήσει ἐπ᾽ αὐτὸ λίβανον. ἔστι γὰρ ζηλοτυπίας θυσία μνημοσύνου, ἀναμιμνήσκουσα ἁμαρτίαν. καὶ προσάξει αὐτὴν ὁ ἱερεύς, καὶ στήσει αὐτὴν ἔναντι κυρίου, καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ὕδωρ καθαρὸν ζῶν ἐν ἀγγείῳ ὀστρακίνῳ, καὶ τῆς γῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐμβαλεῖ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἔναντι κυρίου, καὶ ἀποκαλύψει τὴν κεφαλὴν τῆς γυναικός, καὶ δώσει ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς τὴν θυσίαν τοῦ μνημοσύνου, τὴν θυσίαν τῆς ζηλοτυπίας, ἐν δὲ τῇ χειρὶ τοῦ ἱερέως ἔσται τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο. καὶ ὁρκιεῖ αὐτὴν ὁ ἱερεύς, καὶ ἐρεῖ τῇ γυναικί, εἰ μὴ κεκοίμηταί τις μετὰ σοῦ, εἰ μὴ παραβέβηκας μιανθῆναι ὑπὸ τὸν ἄνδρα τὸν σεαυτῆς, ἀθῷα ἴσθι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου τούτου. εἰ δὲ σὺ παραβέβηκας ὕπανδρος οὖσα ἢ μεμίανσαι, καὶ ἔδωκέ τις τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐν σοί, πλὴν τοῦ ἀνδρός σου, καὶ ὁρκιεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἐν τοῖς ὅρκοις τῆς ἀρᾶς ταύτης· καὶ ἐρεῖ ὁ ἱερεὺς τῇ γυναικί, δῴη κύριός σε ἐν ἀρᾷ καὶ ἐν ὅρκῳ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου,

Prītiua chal.

אתא · אחד · סאה · קמח · נתן · דבר · קרב · קום · כנש · הוה · שכן · אתא · פרע · ראש · לטש · אום · אמר · סטה · סאב · הוה · אום · נתן

Interp. chal.

zelauerit vxorē suam τ ipsa non fuerit contaminata: adducet vir vxorē suā ad sacerdotē: τ adducet cum ea oblationē suam decimā partem trium satorū farine ordeacee: nō effundet super eam oleū nec ponet super eam thus: quia munus zelotypie est: munus recordationis cōmemorans peccata. Offeretq; eam sacerdos: τ statuet eam coram dño. Et tollet sacerdos aqs lutereis in vase fictili: et de puluere q est in fundamēto tabernaculi tollet sacerdos: τ mittet eum in aqs. et statuet sacerdos mulierē corā dño: τ discooperiet caput mulieris: τ ponet in manibus eius munus recordationis: mun9 zelotypie est. τ in manu sacerdotis erunt aq amare maledicte. Adiurabitq; eā sacerdos τ dicet mulieri. Si nō cōcubuit vir tecū: τ si non declinasti vt cōtaminata esses: excepto viro tuo: eris innoxia ab aqs istis amarissimis maledictis. Et si tu declinasti a viro tuo τ polluta es: et ɔcubuit vir tecū: excepto viro tuo: adiurabitq; sacerdos mulierē iuramēto maledictiōis: τ dicet sacerdos mulieri. dabit te dñs in maledictionē τ iuramentū in medio ppli tui:

Transla. Chal.

אִתְּתֵיהּ וְהִיא לָא מְסָאֲבָא׃ וְיַיְתֵי גַבְרָא יָת אִתְּתֵיהּ לְוָת כָּהֲנָא וְיַיְתֵי יָת קוּרְבָּנַהּ עֲלַהּ חַד מִן עַסְרָא בִּתְלָת סְאִין קְמַח שְׂעָרִין לָא יְרִיק עֲלוֹהִי מִשְׁחָא וְלָא יִתֵּן עֲלוֹהִי לְבוֹנְתָא אֲרֵי מִנְחַת קִנְאֲתָא הוּא מִנְחַת דּוּכְרָנָא מַדְכְּרַת חוֹבִין׃ וִיקָרֵיב יָתַהּ כָּהֲנָא וִיקִימִנַּהּ קֳדָם יְיָ׃ וְיִסַּב כָּהֲנָא מֵי כִיּוֹר בְּמָאן דַּחֲסַף וּמִן עַפְרָא דִּיהֵי בִּיסוֹדֵי מַשְׁכְּנָא יִסַּב כָּהֲנָא וְיִתֵּן לְמַיָּא׃ וִיקִים כָּהֲנָא יָת אִתְּתָא קֳדָם יְיָ וְיִפְרַע יָת רֵישׁ אִתְּתָא וְיִתֵּן עַל יְדַהָא יָת מִנְחַת דּוּכְרָנָא מִנְחַת קִנְאֲתָא הִיא וּבִידָא דְכָהֲנָא יְהוֹן מַיָּא מְרִירַיָּא מְלַטְטַיָּא׃ וְיוֹמֵי יָתַהּ כָּהֲנָא וְיֵימַר לְאִתְּתָא אִם לָא שְׁכִיב גְּבַר יָתִיךְ וְאִם לָא סְטִית לְאִסְתַּאָבָא בַּר מִבַּעְלִיךְ הֲוַי זַכָּאָה מִמַּיָּא מְרִירַיָּא מְלַטְטַיָּא הָאִלֵּין׃ וְאַתְּ אֲרֵי סְטִית בַּר מִבַּעְלִיךְ וַאֲרֵי אִסְתְּאַבְתְּ וִיהַב גְּבַר בִּיךְ יָת שְׁכוּבְתֵיהּ בַּר מִבַּעְלִיךְ׃ וְיוֹמֵי כָּהֲנָא יָת אִתְּתָא בְּמוֹמָתָא דִּלְוָטָא וְיֵימַר כָּהֲנָא לְאִתְּתָא יִתֵּן יְיָ יָתִיךְ לִלְוָטָא וּלְמוֹמֵי בְּגוֹ עַמִּיךְ

cū dederit dñs femur tuū decidēs τ vterū tuū dirup̄tū: τ introibit aqua execrata hec in vtep tuū vt dirūpat vētrē: τ decidat femur tuū. τ dicet mulier: fiat fiat. τ scribet sacerdos execratiōes has in libro: τ delebit in aqua redargutiōis execrata: τ potabit mulierē aqua redargutiōis maledicte. τ introibit in eā aqua redargutiōis maledicte. τ accipiet sacerdos de manu mulieris sacrificiū zelotypie: τ imponet sacrificiū corā dño: τ offeret illud sup altare. τ aphēdet sacerdos de sacrificio recordationē eius: τ offeret illā sup altare: τ post hec potabit mulierē aqua. τ erit si fuerit polluta τ latuerit virū suū: τ introibit in eā aqua redargutiōis execrata: τ rūpet vterū: τ decidet femur eius. τ erit mulier in execratiōez i pplo suo. si vero nō fuerit polluta mulier: τ mūda fuerit: τ inocēs erit: τ seminabit semē. hec lex zelotypie: quā si trāsierit mulier maritata existēs: τ polluta fuerit: aut hō cui euenerit sup eū spūs zelotypie: τ zelauerit vxorē suā: τ statuet

ἐν τῷ δοῦναι κύριον τὸν μηρόν σου διαπεπτωκότα καὶ τὴν κοιλίαν σου πεπρισμένην, καὶ εἰσελεύσεται τὸ ὕδωρ τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο εἰς τὴν κοιλίαν σου πρῆσαι γαστέρα, καὶ διαπεσεῖν μηρόν σου. καὶ ἐρεῖ ἡ γυνή, γένοιτο γένοιτο. καὶ γράψει ὁ ἱερεὺς τὰς ἀρὰς ταύτας εἰς βιβλίον, καὶ ἐξαλείψει εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου, καὶ ποτιεῖ τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου. καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἐκ χειρὸς τῆς γυναικὸς τὴν θυσίαν τῆς ζηλοτυπίας, καὶ ἐπιθήσει τὴν θυσίαν ἔναντι κυρίου. καὶ προσοίσει αὐτὴν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ δράξεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς θυσίας τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ ἀνοίσει αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ μετὰ ταῦτα ποτιεῖ τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ. καὶ ἔσται ἐὰν ᾖ μεμιασμένη καὶ λήθῃ λάθῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τὸ ἐπικαταρώμενον, καὶ πρησθήσεται τὴν κοιλίαν, καὶ διαπεσεῖται ὁ μηρὸς αὐτῆς. καὶ ἔσται ἡ γυνὴ εἰς ἀρὰν ἐν τῷ λαῷ αὐτῆς. ἐὰν δὲ μὴ μιανθῇ ἡ γυνή, καὶ καθαρὰ ᾖ, καὶ ἀθῴα ἔσται, καὶ ἐκσπερματιεῖ σπέρμα. οὗτος ὁ νόμος τῆς ζηλοτυπίας, ᾧ ἐὰν παραβῇ ἡ γυνὴ ὕπανδρος οὖσα, καὶ μιανθῇ, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἂν ἐπέλθῃ ἐπ᾽ αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ στήσει

Putrescere faciat femur tuum: & tumens vter tu9 dirūpatur. Ingrediātur aq maledicte in ventrem tuum: & vtero tumescēte putrescat femur. Et rñdebit mulier. Amē amē. Scribetq; sacerdos i libello ista maledicta: & delebit ea aquis amarissimis in quas maledicta congessit: & dabit ei bibere. Quas cū exhauserit: tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypie: & eleuabit illud coram domino: imponetq; illud sup altare. ita dumtaxat vt prius pugillum sacrificii tollat de eo quod offertur: & incendat super altar. & sic potū det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit si polluta ē: & cōtēpto viro adulterii rea ē: pertransibunt eam aq maledictionis: & inflato ventre computrescet femur: eritq; mulier in maledictionē & i exēplū omni populo. Quod si polluta non fuerit: erit innoxia: & faciet liberos. Ista est lex zelotypie: si declīauerit mulier a viro suo: & si polluta fuerit: maritusq; zelotypie spiritu cōcitatus adduxerit eā

בְּתֵת יְהוָה אֶת יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת
בִּטְנֵךְ צָבָה׃ וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים
הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לַצְבּוֹת בֶּטֶן וְלַנְפִּל
יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן׃
וְכָתַב אֶת הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר
וּמָחָה אֶל מֵי הַמָּרִים׃ וְהִשְׁקָה אֶת
הָאִשָּׁה אֶת מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים
וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים
לְמָרִים׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה
אֵת מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהֵנִיף אֶת
הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב
אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ׃ וְקָמַץ הַכֹּהֵן
מִן הַמִּנְחָה אֶת אַזְכָּרָתָהּ
וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְאַחַר
יַשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמָּיִם׃
וְהִשְׁקָהּ אֶת הַמַּיִם וְהָיְתָה
אִם נִטְמְאָה וַתִּמְעֹל מַעַל בְּאִישָׁהּ
וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים
לְמָרִים וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה
יְרֵכָהּ וְהָיְתָה הָאִשָּׁה לְאָלָה
בְּקֶרֶב עַמָּהּ׃ וְאִם לֹא נִטְמְאָה
הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה
זָרַע׃ זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר
תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ
וְנִטְמָאָה׃ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר
תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא
אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד אֶת

נתן · בוא · מעה צבה · אלה · שקה · נוף · פנה קרב · זבח · זכר · קטר · היה · טמא מעל · בוא ארר · צבה · נקה זרע · ירה · שטה · עבר · איש עמד

Prītiua chal.

סכא מעה עול · לטש כתב · מחא שקה · נסב רוח קרב · דבר קמץ דכר · נסב הוה סאב · נפק · אתא דכה נפק · עדה סטה · עבר קנא קום

Interp. chal.

cum dederit dñs femur tuū putridū τ viscera tua tumētia. Ingredienturq; aque iste maledicte in vtero tuo: τ tumere facient viscera τ cōputrescere femur. et dicet mulier: amen: amen. Scribetq; sacerdos maledictiones has in libello: τ delebit eas in aqs amarissimis: τ dabit bibere mulieri aquas amarissimas et maledictas. Ingredieturq; in eam aque maledicte in maledictionē. Tolletq; sacerdos de māu mulieris sacrificiū zelotypie: τ eleuabit munus coram dño: et offeret illud in altari. et tollet sacerdos de munere plenū pugillū: τ adolebit in altari. τ postea dabit bibere mulieri aqs. Et cū ppinauerit ei aqs: si illa polluta ē et preuaricauit puaricationē ɔtra maritū suū: ingredient in eā aq maledicte in maledictionē: τ tumescēt viscera ei9: τ cōputrescet femur eius: τ erit mulier in maledictionē in medio ppli sui. Si aūt mulier nō est polluta sed mūda ē: egredieī innoxia: τ cōcipiet ɔceptionē. Ista ē lex zelotypie qū declinauerit mulier a viro suo τ cōtaminata fuerit: aut viri sup quē transierit spūs zelotypie τ zelauerit vxorem suā. Statuetq;

Transla. Chal.

כַּד יִתֵּן יְיָ יָת יַרְכִּיךְ מַסְיָא וְיָת מְעַיְכִי נְפִיחִין׃ וְיֵעֲלוּן מַיָּא מְלַטְטַיָּא הָאִלֵּין בִּמְעַיְכִי לְאַפָּחָא מְעִין וּלְאַמְסָאָה יְרַךְ וְתֵימַר אִתְּתָא אָמֵן אָמֵן׃ וְיִכְתּוֹב יָת לְוָטַיָּא הָאִלֵּין כָּהֲנָא בְּסִפְרָא וְיִמְחוֹק לְמַיָּא מְרִירַיָּא׃ וְיַשְׁקֵי יָת אִתְּתָא יָת מַיָּא מְרִירַיָּא מְלַטְטַיָּא וְיֵעֲלוּן בַּהּ מַיָּא מְלַטְטַיָּא לִלְוָט׃ וְיִסַּב כָּהֲנָא מִידָא דְאִתְּתָא יָת מִנְחַת קִנְאֲתָא וִירִים יָת מִנְחֲתָא קֳדָם יְיָ וִיקָרֵיב יָתַהּ לְמַדְבְּחָא׃ וְיִקְמוֹץ כָּהֲנָא מִן מִנְחֲתָא יָת אַדְכָּרְתַּהּ וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא וּבָתַר כֵּן יַשְׁקֵי יָת אִתְּתָא יָת מַיָּא׃ וְיַשְׁקִינַהּ יָת מַיָּא וּתְהֵי אִם אִסְתְּאָבַת וְשַׁקָּרַת שְׁקַר בְּבַעְלַהּ וְיֵעֲלוּן בַּהּ מַיָּא מְלַטְטַיָּא לִלְוָט וְיִתְּפְחוּן מְעַהָא וְתִתְמְסֵי יַרְכַּהּ וּתְהֵי אִתְּתָא לִלְוָט בְּגוֹ עַמַּהּ׃ וְאִם לָא אִסְתְּאָבַת אִתְּתָא וְדַכְיָא הִיא וּתְפּוֹק זַכָּאָה וּתְעַדֵּי עִדּוּי׃ דָּא אוֹרָיְתָא דְקִנְאֲתָא דְּתִסְטֵי אִתְּתָא בַּר מִבַּעְלַהּ וְתִסְתָּאַב׃ אוֹ גְבַר דְּתִעְבַּר עֲלוֹהִי רוּחַ קִנְאָה וִיקַנֵּי יָת אִתְּתֵיהּ וִיקִים יָת

Ter. Heb.

הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃ וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא אֶת עֲוֺנָהּ׃

Cap. vi.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַיהוָה׃ מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל׃ כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל׃ כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיהוָה קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ׃ כָּל יְמֵי הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא׃ לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ׃ כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֹשׁ הוּא לַיהוָה׃ וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ׃ וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבִא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶל

Primitiua heb.

נָשָׂא · עָוָה · דָּבַר · בֵּן · פָּלָא · נָזַר · שָׁתָה · שָׁרָה · אָכַל · עָשָׂה · נָזַר · הָיָה · מוּת · בּוֹא · טָמֵא · נָגַח · שָׁבַע · גָּלַח · שָׁמַן · בּוֹא · שָׁנָה · תּוֹר

Trāsla. B. Hiero.

in conspectu dñi: & fecerit ei sacerdos iuxta omnia que scripta sunt: maritus absq; culpa erit: & illa recipiet iniquitatē suā. Cap. 6.

Locutusq; est dñs ad moysen dicēs: Loquere ad filios israel & dices ad eos. Vir siue mulier cū fecerint votū vt sanctificētur: & se voluerit dño cōsecrarē: a vino & oī qd inebriare pōt abstinebūt. Acetū ex vino & ex qualibet alia potiōe & qcqd de vua exprimitur nō bibēt. vuas recentes siccasq; nō comedent cūctis diebus qbus ex voto dño cōsecrantur. quicquid ex vinea esse pōt ab vua passa vsq; ad acinū nō comedent. Oī tpe separationis sue nouacula nō trāsibit per caput eius vsq; ad completum diē quo domino consecratur. Sanctus erit crescente cesarie capitis eius. Oī tpe cōsecrationis sue super mortuū nō ingredietur: nec sup pris quidē & matris & fratris sororisq; funere contaminabitur: quia consecratio dei sui super caput eius est. Oibus diebus separatiōis sue sctūs erit domino. Sin autem mortuus fuerit subito quispiā corā eo: polluetur caput consecrationis eius: qd radet illico in eadem die purgatiōis sue: & rursū septia. In octaua āt die offeret duos turtures vl duos pullos colūbe

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

eā corā dño: τ faciet ei sacerdos oēm legē hāc: τ inocēs erit homo a pctō. τ mulier illa recipiet pctm̄ suū:

αὐτὴν κατέναντι κυρίου, καὶ ποιήσει αὐτῇ ὁ ἱερεὺς πάντα τὸν νόμον τοῦτον, καὶ ἀθῶος ἔσται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἁμαρτίας. καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτῆς. Ca. 6.

Et locutꝰ ē dñs ad moysen: dicēs: loq̄re filijs israel: τ dices ad eos: vir aūt mulier q̄ magne vouerit votū vt sctificet sctificationē dño: a vino τ sicera sctificabit. acetū ex vino τ acetū e sicera nō bibet. τ q̄cūq; operātur ex vua nō bibet: τ vuā recētē τ vuas passas nō comedet oibꝰ diebꝰ voti sui. ab oibus q̄cūq; fiūt ex vitibus vinū: e corticibꝰ vue vsq; ad acinū nō comedet oibus diebus voti sctificatiōis sue. nouacula nō trāsibit sup caput eius: vsq; q̄ ipleātur dies: q̄s vouit. sctūs erit: nutriēs comā capillū capitis sui. oibꝰ diebus voti dño sup oēm aiaz mortuā nō introibit sup pīez τ mr̄ez τ sup frēm τ sup sororē: nō polluet in eis: mortuis illis: q꞉ votū dei sui sup eū: τ sup caput eꝰ: oibus diebus voti sui sctūs erit dño. si āt q̄s morte moriat̄ subito sup eū: statim polluet caput voti sui: τ radet caput suū in q̄ die mūdatꝰ fuerit. die septimō radet: τ die octaua offeret duos turtures: aut duos pullos colūbaꝝ ad

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὃς ἂν μεγάλως εὔξηται εὐχὴν ἀφαγνίσασθαι ἁγνείαν κυρίῳ, ἀπὸ οἴνου καὶ σίκερα ἁγνισθήσεται. ὄξος ἐξ οἴνου καὶ ὄξος ἐκ σίκερα οὐ πίεται. καὶ ὅσα κατεργάζεται ἐκ σταφυλῆς οὐ πίεται, καὶ σταφυλὴν πρόσφατον καὶ σταφίδας οὐ φάγεται πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ. ἀπὸ πάντων ὅσα γίνεται ἐξ ἀμπέλου οἶνον, ἀπὸ στεμφύλων ἕως γιγάρτου οὐ φάγεται πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς τοῦ ἁγνισμοῦ αὐτοῦ. ξυρὸν οὐκ ἐπελεύσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι, ὅσας ηὔξατο. ἅγιος ἔσται, τρέφων κόμην τριχὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς κυρίῳ ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσεται ἐπὶ πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ ἐπ᾽ ἀδελφῷ καὶ ἐπ᾽ ἀδελφῇ, οὐ μιανθήσεται ἐπ᾽ αὐτοῖς, ἀποθανόντων αὐτῶν, ὅτι εὐχὴ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ ἅγιος ἔσται τῷ κυρίῳ. ἐὰν δέ τις θανάτῳ ἀποθάνῃ ἐξάπινα ἐπ᾽ αὐτῷ, παραχρῆμα μιανθήσεται ἡ κεφαλὴ εὐχῆς αὐτοῦ, καὶ ξυρήσεται τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν ᾗ ἡμέρᾳ καθαρισθῇ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ξυρηθήσεται, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ οἴσει δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν πρὸς

Transla. Chal.

אִיתְּתָא קֳדָם יְיָ וְיַעְבֵּד לַהּ כָּהֲנָא יָת כָּל אוֹרַיְתָא הָדָא׃ וִיהֵא זַכָּאָה גַּבְרָא מֵחוֹבִין וְאִתְּתָא הַהִיא תְּקַבֵּל יָת חוֹבַהּ׃

Ca. vi

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרֵי יְפָרֵישׁ לְמִדַּר נְדַר נְזִירָא לְמִפְרַשׁ קֳדָם יְיָ׃ מֵחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק יְזַר חַל דַּחֲמַר חֲדַת וְחַל דַּחֲמַר עַתִּיק לָא יִשְׁתֵּי וְכָל מִתְרוּת עִנְבִין לָא יִשְׁתֵּי וְעִנְבִין רַטִּיבִין וִיבֵישִׁין לָא יֵיכוּל׃ כֹּל יוֹמֵי נִזְרֵיהּ מִכֹּל דְּמִתְעֲבֵיד מִגּוּפְנָא דְּחַמְרָא מִפּוּרְצְנִין וְעַד עִיצּוּרִין לָא יֵיכוּל׃ כָּל יוֹמֵי נְדַר נִזְרֵיהּ מִסְפַּר לָא יִעְבַּר עַל רֵישֵׁיהּ עַד מִשְׁלַם יוֹמַיָּא דִּי יְזַר קֳדָם יְיָ קַדִּישׁ יְהֵי מְרַבֵּי פֵּרוּעַ שְׂעַר רֵישֵׁיהּ׃ כָּל יוֹמִין דְּיִזַּר קֳדָם יְיָ עַל נַפְשָׁא דְּמִית לָא יֵיעוֹל׃ לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ לַאֲחוּהִי וּלְאַחְתֵּיהּ לָא יִסְתָּאַב לְהוֹן בְּמוֹתְהוֹן אֲרֵי כְּלִילָא דֶּאֱלָהֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ׃ כֹּל יוֹמֵי נִזְרֵיהּ קַדִּישׁ הוּא קֳדָם יְיָ׃ וַאֲרֵי יְמוּת מִיתָא עֲלוֹהִי בִּתְכֵיף שְׁלוּ וִיסָאֵב רֵישׁ נִזְרֵיהּ וִיגַלַּח רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא דִּדְכוּתֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְגַלְּחִנֵּיהּ׃ וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יַיְתֵי תַּרְתֵּין שַׁפְנִינִין אוֹ תְּרֵין בְּנֵי יוֹנָה לְוָת

Interp. chal.

vxorem corā dño. Facietq; ei sacerdos iuxta omnē legem hanc. et erit vir innocēs a peccatis: τ mulier illa recipiet iniquitatem suam. Ca. 6.

Locutusq; est dñs cum moyse dicēs. Loqre cum filijs israel τ dices eis. Vir siue mulier cū fecerint votū nazarei vt separetur corā dño: a vino nouo et veteri separetur: acetū ex vino nouo τ acetū ex vino veteri nō bibat: τ quicqd de vuis exprimitur non bibat: vuas quoq; virides τ siccas nō comedet. Cunctis diebus qbus fuerit nazareus de oibus q̄ fiūt de vite vini a granulis vsq; ad folliculos non comedat. Cunctis diebus qbus ex voto fuerit nazareus: nouacula nō transibit sup caput eius vsq; ad cōplementuz dierū quibus fuerit nazareus corā dño: sanctus erit: crescere dimittet cesariē capilloꝝ capitis sui. Cūctis diebus qbus fuerit nazareus corā dño sup aiam mortui nō ingredietur: neq; cōtaminabitur pro patre vel pro matre sua aut pro fratre vel sorore sua si mortui fuerint: q꞉ corona dei sui est sup caput eius. Cunctis diebus qbus fuerit nazareus: sanctus erit corā dño. et si qspiā mortuꝰ fuerit corā eo subito ipso ignorāte polluet caput ɔsecratiōis eiꝰ: τ tōdet caput suū in die emūdatiōis sue: in die septia tōdet illō. In die āt octaua adducet duos turtures vel duos filios colūbe ad

Primitiua chal.

עֲבַד · קְבַל · אֲמַר · פְּרַשׁ · נְדַר · נְזַר · חֲדַת · שְׁתָה · יְתַר · אֲכַל · עֲבַד · סְפַר · עֲבַר · רֵאשׁ · נְזַר · רְבָא · מוּת · עוּל · סְאַב · שְׁלָה · גְּלַח · דְּכָא · אֲתָא

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

sacerdotē: sup hostia tabernaculi testimonij. τ faciet sacerdos vnā pro peccato: et vnā in holocaustū: et ppitiabit p eo sacerdos p q̄bꝰ peccauit p aīa: τ sctificabit caput eꝰ: in illa die scti ficatus ē dño oibꝰ diebꝰ voti. τ adducet agnū āniculū in delictū. τ dies priores innumerati erūt: q꞉ pollutū fuit caput voti sui. τ hec lex vouentis quacūq; die cōpleuerit dies voti sui: offeret ipse iuxta hostia tabnaculi testimōij: τ adducet donū suū dño: agnū āniculū immaculatū vnū in holocaustū: τ agnā āniculā imaculatā vnā in pctm̄: τ arietē vnū immaculatū in salutare: τ canistrū azymoꝝ simile panes cōfectos in oleo: τ lagana azyma vncta in oleo: τ sacrificiū eoꝝ: τ libationē eoꝝ. τ offeret sacerdos corā dño: τ faciet q̄d pro pctō suo: τ holocaustū suū. τ arietē faciet sacrificiū dño in cāistro azymoꝝ. τ faciet sacerdos sacrificiū eius: τ libationē eius. τ radet q̄ votū fecit iuxta hostia tabnaculi testimōij caput voti sui: τ imponet capillos sup ignē: qui est sup sacrificiū salutaris. τ accipiet sacerdos brachiū coctū ab ariete:

τὸν ἱερέα, ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ ὧν ἥμαρτε περὶ τῆς ψυχῆς, καὶ ἁγιάσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἡγιάσθη κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς. καὶ προσάξει ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς πλημμέλειαν. καὶ αἱ ἡμέραι αἱ πρότεραι ἄλογοι ἔσονται, ὅτι ἐμιάνθη ἡ κεφαλὴ εὐχῆς αὐτοῦ. καὶ οὗτος ὁ νόμος τοῦ εὐξαμένου ἣ ἂν ἡμέρᾳ πληρώσει ἡμέρας εὐχῆς αὐτοῦ, προσοίσει αὐτὸς παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ προσάξει τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ ἀμνάδα ἐνιαυσίαν ἄμωμον μίαν εἰς ἁμαρτίαν, καὶ κριὸν ἕνα ἄμωμον εἰς σωτήριον, καὶ κανοῦν ἀζύμων σεμιδάλεως ἄρτους ἀναπεποιημένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, καὶ θυσίαν αὐτῶν, καὶ σπονδὴν αὐτῶν. καὶ προσοίσει ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου, καὶ ποιήσει τὸ περὶ ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ. καὶ τὸν κριὸν ποιήσει θυσίαν κυρίῳ ἐπὶ τῷ κανῷ τῶν ἀζύμων. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν θυσίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. καὶ ξυρήσεται ὁ ηὐγμένος παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου τὴν κεφαλὴν τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει τὰς τρίχας ἐπὶ τὸ πῦρ, ὅ ἐστιν ὑπὸ τὴν θυσίαν τοῦ σωτηρίου. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν βραχίονα ἑφθὸν ἀπὸ τοῦ κριοῦ,

Trāsla. B. Hiero.

sacerdoti in introitu federis testimōij: facietq; sacerdos vnū pro peccato: & alterū in holocaustū: & depcabitur pro eo: quia peccauit sup mortuo: sctificabitq; caput eius in die illo: & cōsecrabit dño dies separatiōis illius offerēs agnum anniculum pro pctō: ita tñ vt dies priores irriti fiant: qm̄ polluta est sctificatio eius. Ista est lex cōsecratiōis. Cū dies quos ex voto decreuerat cōplebūtur: adducet eū ad ostium tabernaculi federis: vt offerat oblationē eius dño agnū anniculū imaculatū in holocaustum: & ouem anniculam immaculatam pro peccato: & arietē immaculatum hostiā pacificam: canistrū quoq; panū azymorū qui cōspsi sūt oleo: & lagana absq; fermento vncta oleo ac libamīa singulorū: que offeret sacerdos corā domino: & faciet tam pro pctō quā in holocaustum. Arietē vero immolabit hostiam pacificam domino: offerens simul canistrum azymorum & libamenta: q̄ ex more debentur. Tunc radetur nazareus ad ostium tabernaculi federis cesarie consecrationis sue: tolletq; capillos eius: & ponet sup ignem qui est suppositus sacrificio pacificorum: & armum coctum arietis

Ter. Heb.

הַכֹּהֵן אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא׃ וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ׃ וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְהִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ תָמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת שְׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד תָּמִים לִשְׁלָמִים׃ וְסַל מַצּוֹת סֹלֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם׃ וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה אֶת חַטָּאתוֹ וְאֶת עֹלָתוֹ׃ וְאֶת הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סַל הַמַּצּוֹת וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת מִנְחָתוֹ וְאֶת נִסְכּוֹ׃ וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאַיִל

Primitiua heb.

יָעַד · נָזַר · יוֹם · שָׁנָה · יוֹם · נָפַל · יָרָה · יָעַד · קָרַב · אֶחָד · בֵּן · שָׁנָה · תָּמַם · בָּלַל · רָקַק · קָרַב · פָּנָה · עָשָׂה

Transla. Chal.

כָּהֲנָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ וְיַעְבֵּד כָּהֲנָא חַד לְחַטָּאתָא וְחַד לַעֲלָתָא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי מִדְּחָב עַל מִיתָא וִיקַדֵּישׁ יָת רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא׃ וְיִזַּר קֳדָם יְיָ יָת יוֹמֵי נִזְרֵיהּ וְיַיְתֵי אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ לַאֲשָׁמָא וְיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי יִבְטְלוּן אֲרֵי אִסְתָּאַב נִזְרֵיהּ׃ וְדָא אוֹרָיְתָא דִּנְזִירָא בְּיוֹם מִשְׁלַם יוֹמֵי נִזְרֵיהּ יַיְתֵי יָתֵיהּ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ וִיקָרֵיב יָת קֻרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְיָ אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ שְׁלִים חַד לַעֲלָתָא וְאִמַּרְתָּא חֲדָא בַּת שַׁתַּהּ שְׁלֶמְתָּא לְחַטָּאתָא וְדִכַר חַד שְׁלִים לְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא׃ וְסַל פַּטִּיר סֹלֶת גְּרִיצָן דְּפִילָן בִּמְשַׁח וְאֶסְפּוֹגִין פַּטִּירִין דִּמְשִׁיחִין בִּמְשַׁח וּמִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן׃ וִיקָרֵיב כָּהֲנָא קֳדָם יְיָ וְיַעְבֵּיד יָת חַטָּאתֵיהּ וְיָת עֲלָתֵיהּ׃ וְיָת דִּכְרָא יַעְבֵּיד נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא קֳדָם יְיָ עַל סַלָּא דְּפַטִּירַיָּא וְיַעְבֵּיד כָּהֲנָא יָת מִנְחָתֵיהּ וְיָת נִסְכֵּיהּ׃ וִיגַלַּח נְזִירָא בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא יָת רֵישׁ נִזְרֵיהּ וְיִסַּב יָת שְׂעַר רֵישׁ נִזְרֵיהּ וְיִתֵּין עַל אֶשָּׁתָא דִּתְחוֹת דּוּדָא דְּנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא׃ וְיִסַּב כָּהֲנָא יָת דְּרָעָא בְּשִׁילָא מִן דִּכְרָא

Interp. chal.

sacerdotē ad ostium tabernaculi federis. Facietq; sacerdos vnū pro pctō τ vnū in holocaustū: τ ppiciabit pro eo qui peccauit sup mortuo. τ sanctificabit caput eius in die illa. Et cōsecrabit corā dño dies separationis illiꝰ. et adducet agnū anniculū pro delicto: τ dies priores fiant irriti: eo q꞉ polluta est sanctificatio eius. Ista est lex nazarei in die quo expleti fuerit dies sanctificationis eius: adduceturq; ad ostiū tabernaculi federis: τ offeret oblationē suā corā dño agnū vnum anniculū integrū in holocaustū τ agnā vnā integram pro pctō τ arietē vnum integrū in hostiā sanctificationum: τ canistrū azymoꝝ τ placentas ex simila cōspersas oleo τ lagana azyma vncta oleo: τ munera sua et libamina sua. et offeret ea sacerdos corā dño: τ faciet sacrificiū pro pctō τ holocaustū eius. Et offeret arietem hostie sanctificationū corā dño cuz canistro azymorū. Offeretq; sacerdos munus τ libamentū eius. Et tondebit in hostio tabernaculi federis caput consecrationis sue. Et tollet capillos capitis consecrationis sue: τ ponet super ignem qui est sub lebete in quo coquuntur carnes hostie sanctificationum. Tolletq; secerdos brachium coctum arietis:

Primitiua chal.

עֲבַד · חֲדָא · עֲלָה · כְּפַר · חוֹב · קְדַשׁ · נְזַר · זְמַן · שְׁכַן · סְפַג · קְרַב · עֲבַד · עֲלָה · גְּלַח · רֵאשׁ · נְתַן · בְּשַׁל

וחלת מצה אחת מן הסל ורקיק מצה אחד ונתן על כפי הנזיר אחר התגלחו את נזרו: והניף אותם הכהן תנופה לפני יהוה קדש הוא לכהן על חזה התנופה ועל שוק התרומה ואחר ישתה הנזיר יין: זאת תורת הנזיר אשר ידר קרבנו ליהוה על נזרו מלבד אשר תשיג ידו כפי נדרו אשר ידר כן יעשה על תורת נזרו: וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם: יברכך יהוה וישמרך: יאר יהוה פניו אליך ויחנך: ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם:

Ca. vii.

ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן וימשח אתו ויקדש אתו ואת כל כליו ואת המזבח ואת כל כליו וימשחם ויקדש אתם: ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבתם הם נשיאי המטת הם העמדים על הפקדים: ויביאו את קרבנם לפני יהוה שש

נזר · גלח נוף · אתה · רום שתה · יין · נדר · נזר · נשג יד · פה · דבר · ברך · אמר · שמר אור · פנה חנן נשא · שום שלם · היה · כלה קום · שכן משח · קדש כלה זבח · קרב נשא · נטה · בוא · פנה

tortaq; absq; fermēto vnā de canistro. & laganū azymū vnū: & tradet in manus nazarei: postq̄ rasum fuerit caput eius. Susceptaq; vniuersa ab eo eleuabit in conspectu domini: & sctificata sacerdotis erunt: sicut pectusculū qd̄ separi iussū ē & femur. Post hec p̄t bibere nazareus vinū. Ista est lex nazarei: cū vouerit oblationē suā dño tpe cōsecrationis sue: exceptis his q̄ inuenerit manus eius. Iuxta quod mente deuouerat: ita faciet ad perfectionē sctificatiōis sue. Locutusq; est dominus ad moysē dicens. Loquere aaron & filiis eius. sic benedicetis filiis israel: & dicetis eis. Bñdicat tibi dñs: & custodiat te. Ostēdat dñs faciē suam tibi: & misereatur tui. cōuertat dominus vultū suū ad te: & det tibi pacē. Inuocabūtq; nomē meū sup filios israel: & ego bñdicā eis. Ca. 7.

Factum est autem in die qua compleuit moyses tabernaculū & erexit illud. vnxitq; & sanctificauit cum omnibus vasis suis: altare similiter & omnia vasa eius: obtulerunt principes israel capita familiarum que erant per singulas trib' prefecti eorum qui numerati fuerant munera coram domino sex

τ panē vnū azymū de canistro: τ laganū azymū vnū: τ imponet sup manus illius q̄ vouit postq̄ raserit ipse caput suū. et offeret ea sacerdos ipositionē corā dño. sctm erit sacerdoti sup pectusculū impositionis: et sup brachiū separationis. et post hec bibet q̄ vouit vinū. hec lex vouentis: q̄cūq; vouerit dño donū suū dño pro voto suo: p̄ter ea q̄ inuenerit man' ei' scdm potentiā voti sui: qd̄ vouerit scdm legē scificatiōis ei'. et locut' ē dominu' ad moysen: dicēs: loquere aaron et filiis eius: dicēs: sic benedicetis filiis israel: dicentes eis: benedicat tibi dñs: τ custodiat te: illuminet dñs vultū suū sup te: τ misereat tui: eleuet dñs vultū suū sup te: et det tibi pacē. et imponēt nomē meū sup filios israel: τ ego benedicam eis.

καὶ ἄρτον ἕνα ἄζυμον ἀπὸ τοῦ κανοῦ, καὶ λάγανον ἄζυμον ἕν, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰς χεῖρας τοῦ ηὐγμένου μετὰ τὸ ξυρήσασθαι αὐτὸν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἀνοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου. ἅγιον ἔσται τῷ ἱερεῖ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου τοῦ ἐπιθέματος, καὶ ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ἀφαιρέματος. καὶ μετὰ ταῦτα πίεται ὁ ηὐγμένος οἶνον. οὗτος ὁ νόμος τοῦ εὐξαμένου, ὃς ἂν εὔξηται κυρίῳ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ περὶ τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, χωρὶς ὧν ἂν εὕρῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ κατὰ δύναμιν τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, ἧς ἂν εὔξηται κατὰ τὸν νόμον ἁγνείας αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων, οὕτως εὐλογήσετε τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, λέγοντες αὐτοῖς, εὐλογήσαι σε κύριος, καὶ φυλάξαι σε, ἐπιφάναι κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ, καὶ ἐλεήσαι σε, ἐπάραι κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ, καὶ δῴη σοι εἰρήνην. καὶ ἐπιθήσουσι τὸ ὄνομά μου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐγὼ εὐλογήσω αὐτούς.

Eccl. 36.c.

Ca. 7.

Et factū ē die q̄ consūmauit moyses: vt erigeret tabernaculū. τ vnxit illud: τ scificauit illud: τ oia vasa ei': τ altare: et oia vasa ei'. τ vnxit ea et scificauit ea. τ obtulerūt p̄ncipes israel p̄ncipes domor familiarū suar. hi principes tribuū: hi prefecti sup gubernatione. τ obtulerūt dona sua corā dño: sex

καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ ᾗ συνετέλεσε μωυσῆς, ὥστε ἐξαναστῆσαι τὴν σκηνήν. καὶ ἔχρισεν αὐτήν, καὶ ἡγίασεν αὐτήν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἔχρισεν αὐτὰ καὶ ἡγίασεν αὐτά. καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ ἄρχοντες οἴκων πατριῶν αὐτῶν. οὗτοι οἱ ἄρχοντες φυλῶν, οὗτοι οἱ παρεστηκότες ἐπὶ τῆς ἐπισκέψεως. καὶ ἤνεγκαν τὰ δῶρα αὐτῶν ἔναντι κυρίου, ἓξ

Exo. 40.b.

A

Transla. Chal.

ותריצתא פטירתא חדא מן סלא ואספוג פטיר חד ויתן על ידי נזירא בתר דיגלח ית נזריה: וירים יתהון כהנא ארמא קדם יי קודשא הוא לכהנא על חדיא דארמותא ועל שקא דאפרשותא ובתר כן ישתי נזירא חמרא: דא אוריתא נזירא דידר קורבניה קדם יי על נזריה בר מדתדביק ידיה כפום נדריה דידר כן יעביד על אוריתא נזריה: ומליל יי עם משה למימר: מליל עם אהרן ועם בנוהי למימר כדין תברכון ית בני ישראל כד תימרון להון: יברכינך יי ויטרינך: ינהר יי שכינתיה לותך ויחום עלך: יסב יי אפיה לותך וישוי לך שלם: וישוון ית ברכת שמי על בני ישראל ואנא אברכינון:

Ca. vii.

והוה ביומא דשצי משה לאקמא ית משכנא ורבי יתיה וקדיש יתיה וית כל מנוהי וית מדבחא וית כל מנוהי ורבינון וקדיש יתהון: וקריבו רברבי ישראל רישי בית אבהתהון אנון רברבי שבטיא אנון דקימין על מניניא: ואיתיו ית קורבנהון קדם יי שית

Primitiua chal.

רום · פרש שתה נדר · דבק עבד · אמר · ברך נטר נהר · עדה שוה · קום מאן דבח · רבב רבב ראש · קום מנה אתא

Interp̄. chal.

et placentā azymā vnam de canistro τ laganū azymū vnū: τ ponet sup man' nazarei postq̄ totondit caput cōsecrationis sue. Eleuabitq; ea sacerdos eleuatione corā dño: τ qd̄ sanctificatū est: erit sacerdotis cum pectusculo eleuationis τ cū femore qd̄ separatū est: τ postea bibet nazare' vinū. Ista est lex nazarei q̄ vouerit oblationē suā corā dño sup cōsecratione sua: exceptis his q̄ inuenerit manus eius iuxta votū suū qd̄ vouit: ita faciet iuxta legē cōsecratiōis sue. Locutusq; ē dñs cum moyse dicēs. Loqre cū aaron τ cū filiis eius dicēs. Sic benedicetis filiis israel: dicetisq; eis. Benedicat tibi dñs: τ custodiat te. ostendat dñs maiestatē suā tibi: τ misereat tui. Auferat dñs irā suā a te: τ ponat tibi pacem. Ponētq; benedictionē nois mei sup filios israel: τ ego benedicam eis. Ca. 7.

Factumq; est in die quo cōpleuit moyses erigere tabernaculū: vnxit illud τ sanctificauit illud et omnia vasa eius: altare quoq; τ omnia vasa eius: et vnxit ea τ sanctificauit ea. Obtulerūntq; principes israel capita domus patrū suorū: ipsi sunt principes tribuum qui steterunt super eos qui numerati sunt. Obtuleruntq; oblationes suas coram domino sex

עגלת צב ושני עשר בקר עגלה על שני הנשאים ושור לאחד ויקריבו אותם לפני המשכן: ויאמר יהוה אל משה לאמר: קח מאתם והיו לעבד את עבדת אהל מועד ונתתה אותם אל הלוים איש כפי עבדתו: ויקח משה את העגלת ואת הבקר ויתן אותם אל הלוים: את שתי העגלות ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון כפי עבדתם: ואת ארבע העגלת ואת שמנת הבקר נתן לבני מררי כפי עבדתם ביד איתמר בן אהרן הכהן: ולבני קהת לא נתן כי עבדת הקדש עלהם בכתף ישאו: ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח ביום המשח אתו ויקריבו הנשיאם את קרבנם לפני המזבח: ויאמר יהוה אל משה נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח: ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה: וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש

שנה · את · אמר · לקח היה · עבד נתן · פה · שנה · רבע · נשא · היה · קרב · נטה · אחד · שקל זרק

plaustra tecta cū duodecim bob'. Vnū plaustrū obtulere duo duces: & vnū bouē singuli. obtulerūtq; ea i cōspectu tabernaculi. Ait autem dominus ad moysen. Suscipe ab eis vt seruiant in ministerio tabernaculi: & trades ea leuitis iuxta ordinem ministerii sui. Itaq; cū suscepisset moyses plaustra & boues: tradidit ea leuitis. Duo plaustra & quattuor boues dedit filiis gerson iuxta id qd̄ habebāt necessariū: quattuor alia plaustra & octo boues dedit filiis merari secundū officia & cultū suum sub manu ithamar filii aarō sacerdotis. Filiis āt caath non dedit plaustra & boues: quia i sctūario seruiūt: & onera ppriis portāt humeris. Igitur obtulerūt duces in dedicationē altaris die qua vnctum est oblationem suam ante altare. Dixitq; dñs ad moysen. Singuli duces p singulos dies offerant munera in dedicationem altaris. Primo die obtulit oblationem suam naasō filius aminadab de tribu iuda: fueruntq; in ea acetabulū argenteū pondo cētū triginta siclorum: phiala argentea habens septuaginta siclos iuxta pondus sanctuarii.

plaustra tecta: τ duodeci boues: plaustrū a duob' p̄ncipib': τ vitulū ab vnoq̄q;. τ obtulerūt corā tabnaculo. τ ait dñs ad moysen: dicēs: accipe ab eis: τ erūt ad opa ministratoria tabnaculi testimonii: τ dabis ea leuitis: vnicuiq; iuxta ministeriū eius. τ accipiēs moyses plaustra τ boues: dedit ea leuitis. duo plaustra τ quattuor boues dedit filiis gersō iuxta ministeria ipor. τ quattuor plaustra τ octo boues dedit filiis merari iuxta ministeria ipor: p ithamar filiū aarō sacerdotis. τ filiis caath nō dedit: q: ministeria sctuarii hñt: sup hūeri portabūt. τ obtulerūt p̄ncipes ad dedicationē altaris in die in qua vnxit illud: τ obtulerūt p̄ncipes dona sua corā altari. τ dixit dñs ad moysen: p̄nceps vn' p diē: p̄nceps per diē offerēt dona sua ad dedicationē altaris. τ fuit offerēs die p̄mo donū suū naasson: fili' aminadab: p̄nceps tribus iuda. τ obtulit donū ei': discū argēteū vnū: trigīta τ cētū pōd' eius. phialā vnā argēteā septuagīta siclor secūdū siclū sctm:

ἁμάξας λαμπηνικάς, καὶ δώδεκα βόας, ἅμαξαν παρὰ δύο ἀρχόντων, καὶ μόσχον παρὰ ἑκάστου. καὶ προσήνεγκαν ἐναντίον τῆς σκηνῆς. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάβε παρ' αὐτῶν, καὶ ἔσονται πρὸς τὰ ἔργα τὰ λειτουργικὰ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ δώσεις αὐτὰ τοῖς λευίταις, ἑκάστῳ κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ. καὶ λαβὼν μωυσῆς τὰς ἁμάξας καὶ τοὺς βόας, ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς λευίταις. τὰς δύο ἁμάξας καὶ τοὺς τέσσαρας βόας ἔδωκεν τοῖς υἱοῖς γερσὼν κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν. καὶ τὰς τέσσαρας ἁμάξας καὶ τοὺς ὀκτὼ βόας ἔδωκεν τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν, διὰ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. καὶ τοῖς υἱοῖς καὰθ οὐκ ἔδωκεν, ὅτι τὰ λειτουργήματα τοῦ ἁγίου ἔχουσιν, ἐπ' ὤμων ἀροῦσι. καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἔχρισεν αὐτό, καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες τὰ δῶρα αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἄρχων εἷς καθ' ἡμέραν, ἄρχων καθ' ἡμέραν προσοίσουσι τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἦν ὁ προσφέρων τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ ναασσών, υἱὸς ἀμιναδάβ, ἄρχων τῆς φυλῆς ἰούδα. καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον,

B

Transla. Chal.

עגלן כד מחפן ותריעשר תורין עגלתא על תרין רברביא ותורא לחד וקריבו יתהון קדם משכנא: ואמר יי למשה למימר: קביל מנהון ויהון למפלח ית פולחן משכן זמנא ותתן יתהון לליואי גבר כמיסת פולחניה: ונסיב משה ית עגלתא וית תורי ויהב יתהון לליואי: ית תרתין עגלתא וית ארבעת תורי יהב לבני גרשון כמיסת פולחנהון: וית ארבע עגלן וית תמניא תורי יהב לבני מררי כמיסת פולחנהון בידא דאיתמר בר אהרן כהנא: ולבני קהת לא יהב ארי פולחן קודשא עליהון בכתפא נטלין: וקריבו רברביא ית חנכת מדבחא ביומא דרבו יתיה וקריבו רברביא ית קורבנהון קדם מדבחא: ואמר יי למשה רבא חד ליומא רבא חד ליומא יקרבון ית קורבנהון לחנכת מדבחא: והוה דמקרב ביומא קדמאה ית קורבניה נחשון בר עמינדב לשבטא דיהודה: וקורבניה מגיסא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין מתקלה מזרקא חד דכסף שבעין סלעין בסלעי קודשא

Interp̄. chal.

plaustra tecta τ duodecim boues: vnū plaustrū pro duobus principibus τ bouē pro vno: obtulerūtq; coram tabernaculo. Et dixit dñs ad moysen dicēs. Suscipe ab eis: vt sint ad ministrandū ministeriū tabernaculi federis: τ trades ea leuitis iuxta id quod vnicuiq; opus est ad ministeriū suū. Tulitq; moyses plaustra τ boues τ tradidit leuitis. Duo plaustra τ quattuor boues dedit filiis gerson iuxta necessitatem ministerii sui. et quattuor plaustra τ octo boues dedit filiis merari iuxta necessitatē ministerii sui: per manum ithamar filii aaron sacerdotis. Filiis aūt caath nihil dedit: quia ministeriū sanctuarii erat sup eos: et humeris portabant. Obtulerūtq; principes in dedicationē altaris in die quo vnxerūt illud: obtulerūtq; principes oblationes suas ante altare. Dixitq; dñs ad moysen. Singuli principes per singulos dies offerant oblationes suas in dedicationē altaris. Qui autem obtulit primo die oblationē suam fuit naason filius aminadab de tribu iuda: τ oblatio eius fuit acetabulum argenteum vnum: centum τ triginta siclos appendebat: phiala vna argentea appendens septuaginta siclos in siclis sanctuarii:

Primitiua chal.

חפה · שכן אמר הוה · פלח נתן · תרי רבע · תמנא · רבב דבח רבב · קרב · אחד · תקל זרק

Pritiua.heb. Tex.Heb. Nu. Ca.vij. Trāsla.B.Hiero. Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina

שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב׃ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נְתַנְאֵל בֶּן צוּעָר נְשִׂיא יִשָּׂשכָר׃ הִקְרִב אֶת קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נְתַנְאֵל בֶּן צוּעָר׃ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן חֵלֹן׃ קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ

Margin: שָׁנָה בָּלַל — שָׁנָה — שָׂעַר — עָתַד — שָׁנָה קָרַב — נָשָׂא — שָׁלַשׁ נָשָׂא — שָׁקַל זָרַק

vtrunq3 plenum simila conspersa oleo in sacrificiū. mortariolum ex decē siclis aureis plenū incenso. bouem de armento & arietem & agnum anniculum in holocaustū: hircūq3 pro peccato. & in sacrificio pacificorum boues duos: arietes quinq3: hircos quinq3: agnos anniculos quinq3. Hec est oblatio naason filii aminadab. Secundo die obtulit nathanael filius suar dux de tribu isachar acetabulū argenteum appendens centū triginta siclos phialam argēteā hñtē septuaginta siclos iuxta pondus sanctuarii: vtrūq3 plenum simila conspersa oleo in sacrificium: mortariolum aureū habēs decem siclos plenū incēso: bouem de armento & arietē & agnum anniculū in holocaustum: hircumq3 pro peccato. & in sacrificio pacificorum boues duos: arietes quinq3: hircos quinq3: agnos anniculos quinq3. Hec fuit oblatio nathanael filii suar. Tertio die princeps filiorū zabulon heliab filius helon obtulit acetabulū argēteū appendens centū triginta siclos: phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii

ἀμφότερα σεμιδάλεως πλήρη ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ναασσὼν υἱοῦ ἀμιναδάβ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ προσήνεγκε ναθαναὴλ, υἱὸς σωγὰρ, ἄρχων τῆς φυλῆς ἰσσάχαρ. καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ναθαναὴλ υἱοῦ σωγάρ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ζαβουλὼν, ἐλιὰβ υἱὸς χελὼν, τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

Pritiua.chal. Transla.Chal. Interp.chal.

תְּרֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָא דְפִילָא בִמְשַׁח לְמִנְחָתָא׃ בָּזִיכָא חֲדָא מַתְקַל עֲשַׂר סִלְעִין דִּדְהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמִין׃ תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃ צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דִּכְרִין חַמְשָׁא גַדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קוּרְבַּן נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב׃ בְּיוֹמָא תִנְיָנָא קָרֵיב נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר רַבָּא דְשֵׁבֶט יִשָּׂשכָר׃ קָרֵיב יָת קוּרְבָּנֵיהּ מְנִסְתָּא דִכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוָה מַתְקָלַהּ מִזְרְקָא חַד דִּכְסַף מַתְקְלֵיהּ שִׁבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא ...

Margin: תְּרֵי מְלָא — אֶחָד שְׁתָא — עֲלָה עֲז — תְּנָה — רְבַב — תְּקַל זְרַק

ambo plena simila cōspersa oleo pro munere: mortariolū vnū aureū appendēs decē siclos auri plenū incenso aromatū: vitulus vnus de bobus: aries vnus: agnus āniculus vn9 in holocaustū: hircus de capris vnus pro pctō. Et in sacrificio sanctificationū obtulit boues duos: arietes q̄nq3 hedos q̄nq3 agnos anniculos q̄nq3. Hec ē oblatio naason filij aminadab. In die secūdo obtulit nathanael filius suar princeps isachar. Obtulitq3 oblationē suam acetabulū argenteū vnū: centū & triginta siclos appēdebat: phialam vnā argenteā appendentē septuaginta siclos in siclis sanctuarij ambo plena simila cōspersa oleo pro munere: mortariolū vnum aureū appendens decē siclos auri plenuz incenso aromatū: vitulū vnum de bobus arietē vnū: agnum anniculū vnuz in holocaustū: hircum de capris vnum pro peccato. & in victimā sanctificationū: boues duos arietes quinq3 hedos quinq3 agnos āniculos q̄nq3. Hec est oblatio nathanael filij suar. In die tertio princeps filiorum zabulon eliab filius helon obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta siclos: phialam vnam auream appēdentē septuaginta siclos in siclis sanctuarij:

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina. Trāsla.B.Hiero. Tex.Heb. Nu. Ca.vij. Pritiua.heb.

ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλιὰβ υἱοῦ χελών. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ῥουβὴν, ἐλισοὺρ, υἱὸς σεδιούρ, τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλισοὺρ, υἱοῦ σεδιούρ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ, ἄρχων τῶν υἱῶν συμεὼν, σαλαμιὴλ, υἱὸς σουρισαδαΐ, τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον,

vtrūq3 plenum simila conspersa oleo in sacrificiū. mortariolū aureū appēdēs decē siclos plenū incēso: bouem de armento: & arietem: & agnum anniculū in holocaustū: hircumq3 pro peccato: & in sacrificio pacificorū: boues duos: arietes quinq3: hircos quinq3 agnos anniculos quinq3. Hec ē oblatio heliab filii helon. Die q̄rto princeps filiorum ruben elisur filius sedeur obtulit acetabulū argenteum appendens centum triginta siclos: phialā argenteā hñtē septuaginta siclos ad pondus sanctuarii: vtrunq3 plenum simila conspersa oleo in sacrificiū. mortariolum aureū appendens decē siclos plenū incenso. bouē de armēto: & arietē: & agnū anniculum in holocaustum: hircumq3 pro peccato. & in sacrificio pacificorum: boues duos: arietes quinq3: hircos quinq3: agnos anniculos quinq3. Hec fuit oblatio elisur filii sedeur. Die quinto princeps filiorum symeon salamihel filius surisaddai obtulit acetabulum argenteū appendens centum triginta siclos: phialā argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii:

שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיאָב בֶּן חֵלֹן׃ בַּיּוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן שְׁדֵיאוּר׃ קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיצוּר בֶּן שְׁדֵיאוּר׃ בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן צוּרִישַׁדָּי׃ קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ

Margin: שָׁנָה בָּלַל — שָׁנָה שָׂעַר — רָבַע נָשָׂא — חָמַשׁ נָשָׂא

Transla.Chal. Interp.chal. Pritiua.chal.

ambo plena simila cōspersa oleo pro munere: mortariolum vnū appendēs decē siclos auri plenū incenso aromatū: vitulū vnū de bobus: arietē vnum: agnum vnū anniculū in holocaustū. hircum vnum de capris pro peccato: & in hostias sanctificationū boues duos arietes quinq3 hedos quinq3: agnos anniculos quinq3. Hec est oblatio eliab filij helon. In die quarto princeps filiorum ruben elisur filius sedeur obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum et triginta siclos: phialam argenteam vnam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij ambo plena simila conspersa oleo pro munere: mortariolum vnum appendens decem siclos auri plenum incenso aromatū: vitulum vnum de bobus: arietem vnum: agnum anniculū vnum in holocaustum: hircum de capris vnum pro peccato: et in hostiam sanctificationum: boues duos: arietes quinq3 hedos quinq3: agnos anniculos quinq3. Hec est oblatio elisur filij sedeur. In die quinto princeps filiorum symeon selumiel filius surisaddai obtulit oblationē suam acetabulū argenteum vnum appendens centū & triginta siclos: phialam vnam argenteā appēdentē septuaginta siclos in siclis sanctuarij:

Margin: תְּרֵי מְלָא — אֶחָד שְׁתָא — עֲלָה עֲז — רְבַב — תְּקַל — זְרַק

שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן צוּרִישַׁדָּי׃ בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי נָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן דְּעוּאֵל׃ קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֶלְיָסָף בֶּן דְּעוּאֵל׃ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרָיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן עַמִּיהוּד׃ קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ

שָׁנָה בָּלַל · שָׁנָה · שָׂעַר · עָתַד · נָשָׂא · שָׁבַע · שָׁקַל זָרַק

ᵍvtrunqʒ ʰplenum ⁱsimila ᵏconsperſa oleo ᵐin ſacrificiū. ⁿmortariolū ᵠaureū ᵠappēdēs ᵖdecē ſiclos ʳplenū ˢin cenſo. ᵗbouem ᵘde ˣarmēto & ʸarietem & ᵃagnum ᵇanniculum ᶜin holocauſtū: ᵍhircūqʒ ᵏpro peccato. ˡ& in hoſtias ᵐpacificorum ⁿboues ᵒduos: ᵖarietes ᵠquinqʒ: ʳhircos ˢquinqʒ: ᵗagnos ᵘanniculos ˣquīqʒ. ʸHec fuit ᵃoblatio ᵇſalamihel ᵇfilii ᶜſuriſaddai. ᵈDie ᵉſexto ᶠprinceps ᵍfiliorū ʰgad ⁱheliaſaph ᵏfilius ˡduel ᵐobtulit ⁿacetabulū ᵒargenteum ᵖappendens ʳcentū ᵠtriginta ſiclos: ʳphialam ˣargēteā hn̄tē ʸſeptuaginta ˢſiclos ᵃad pondus ᵇſanctuarii: ᶜvtrūqʒ ᵒplenum ᵉſimila ᶠconſperſa ᵍoleo ʰin ſacrificium: ⁱmortariolum ᵐaureū appēdēs ˡdecē ſiclos ⁿplenū ᵒincēſo: ᵖbouem ʳde ˢarmento & ᵗarietē & ˣagnum ʸanniculū ᵇin holocauſtum: ᶜhircumqʒ ᶠpro peccato. ᵍ& in hoſtias ʰpacificorum ⁱboues ᵏduos: ˡarietes ᵐquinqʒ: ⁿhircos ᵒquinqʒ: ᵖagnos ᵠanniculos ˢquīqʒ. ᵗHec fuit ᵘoblatio ˣheliaſaph ʸfilii ˢduel. ᵃDie ᵇſeptimo ᶜprinceps ᵒfiliorū ᵉeffrai ᶠeliſama ᵍfilius ʰammiud ⁱobtulit ᵏacetabulū ˡargēteū ᵖappendens ᵒcentū ⁿtriginta ſiclos: ᵠphialam ˢargenteam habentem ᵗſeptuaginta ᵘſiclos ˣad pondus ʸſanctuarii

vtraq̃ plena ſimile conſecte
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
in oleo ad ſacrificiū. mortariolū vnū decē aureorū:
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν· θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν,
plenū incenſi. vitulū vnū e bob⁹. arietē vnū.
πλήρη θυμιάματος· μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα.
agnū vnū āniculū in holocauſtū. τ hircū
ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον
cū ex capris vnū pro pctō: et in ſacrificiū ſalutaris. vitulas duas. arietes quinq̃.
ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου· δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε.
hircos qnq̃. agnas ānniculas qnq̃.
τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε.
hoc donū ſalamiel filii ſuriſadai.
τοῦτο τὸ δῶρον σαλαμιὴλ υἱοῦ σουρισαδαί.
die ſexto pnceps filioꝝ gad:
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν γάδ,
eliſaph fili⁹ raguel: donū ei⁹: di-
ἐλισὰφ υἱὸς ῥαγουήλ, τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυ-
ſcū argētū vnū: triginta τ cen-
βλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκα-
tū pōd⁹ ei⁹. phialā vnā argēteā ſeptua-
τὸν ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδο-
gita ſiclox: ſm ſiclū ſan-
μήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγι-
ctū. vtraq̃ plena ſimile pfe
ον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιη-
cte in oleo in ſacrificiū. mortariolū vnū decē
μένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν· θυΐσκην μίαν δέκα
aureoꝝ: plenū incēſi. vitulū vnū e bob⁹.
χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος· μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν.
arietē vnū. agnū vnū āniculū in holocauſtū. τ
κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ
hircū ex capris vnū pro pctō: τ in
χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς
ſacrificiū ſalutaris. vitulas duas. arietes qn
θυσίαν σωτηρίου· δαμάλεις δύο. κριοὺς πέν-
q̃. hircos qnq̃. agnas āniculas qn-
τε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέν-
q̃. hoc donū eliſaph filii raguel.
τε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλισὰφ υἱοῦ ῥαγουήλ. τῇ
die ſeptimo pnceps filioꝝ ephraim:
ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ἐφραίμ,
eliſama fili⁹ ammiud donū eius: diſ
ἐλισαμὰ υἱὸς ἀμμιούδ, τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλί-
cū argētū vnū: triginta τ cētū pōd⁹
ον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ
eius. phialā vnā argēteā ſeptuagita
αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα
ſiclox: ſm ſiclū ſcm.
σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

Primitiua chal.

תְּרֵי מְלָא · אֶחַד שְׁתָא · עֲלָה עֲז · שְׁית · רְבַב · תְּקַל זְרַק · רְבַב

Interp̄.chal.

ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolū vnū aureū appendēs decē ſiclos auri plenū incenſo aromatū: vitulū vnum de bobus: arietē vnum: agnuʒ ānniculū vnum in holocauſtū: hircū de capris vnuʒ pro pctō. Et in ſacrificio ſanctificationū obtulit boues duos: arietes qnqʒ hedos qnqʒ agnos anniculos qnqʒ. Hec ē oblatio ſelumiel filij ſuriſaddai.
In die ſexto princeps filiorum gad eliaſaph filius deuel obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteū vnū: centū τ triginta ſiclos appēdebat: phialam vnā argenteā appendentē ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij: ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolū vnum aureū appendens decē ſiclos auri plenuʒ incenſo aromatū: vitulū vnum de bobus arietē vnū: agnum anniculū vnuʒ in holocauſtū: hircum de capris vnum pro peccato. τ in victimā ſanctificationū: boues duos arietes quinqʒ hedos quinqʒ agnos anniculos qnqʒ. Hec eſt oblatio eliaſaph filij deuel. In die ſeptimo princeps filioꝝ ephraim eliaſama filius amiud obtulit oblationē ſuā acetabulum argenteum vnum appendens centum τ triginta ſiclos: phialam vnam auream appēdentē ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij:

Transla.Chal.

תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָא דְּפִילָא בִמְשַׁח לְמִנְחָתָא׃ בָּזִיכָא חֲדָא מַתְקַל עֲשַׂר סִלְעִין דִּדְהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בּוּסְמִין׃ תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃ צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דִּכְרִין חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קֻרְבַּן שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי׃ בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה רַבָּא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל׃ קוּרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוָה מַתְקָלַהּ מִזְרְקָא חַד דִּכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָא דְּפִילָא בִמְשַׁח לְמִנְחָתָא׃ בָּזִיכָא חֲדָא מַתְקַל עֲשַׂר סִלְעִין דִּדְהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בּוּסְמִין׃ תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃ צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דִּכְרִין חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קֻרְבַּן אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל׃ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה רַבָּא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד׃ קוּרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוָה מַתְקָלַהּ מִזְרְקָא חַד דִּכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא

vtraq̃ plena ſimile cōfecte
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
in oleo in ſacrificiū. mortariolū vnū decē au-
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν· θυΐσκην μίαν δέκα χρυ-
reoꝝ: plenū incēſi. vitulū vnū e bob⁹.
σῶν, πλήρη θυμιάματος· μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν.
arietē vnū. agnū āniculū vnū ad holocauſtū.
κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα.
τ hircū ex capris vnū pro pctō: τ
καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ
in ſacrificiū ſalutaris. vitulas duas. arietes
εἰς θυσίαν σωτηρίου· δαμάλεις δύο. κριοὺς
quinq̃. hircos quinq̃. agnas āniculas qui
πέντε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέν
q̃. hoc donū eliſama filij ammiud die
τε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλισαμὰ υἱοῦ ἀμμιούδ. τῇ ἡμέ
octauo princeps filioꝝ manaſſe: gamaliel
ρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἄρχων τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαμαλιὴλ
filiꝰ phadaſſur: donū eius: diſcū ar-
υἱὸς φαδασούρ, τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀρ-
gēteū vnū: triginta τ cētū pond⁹ eius:
γυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ·
phialā vnā argenteā ſeptuaginta ſiclox: ſcđm
φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κα
dū ſiclū ſcīm: vtraq̃ plena ſi-
τὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σε
mile confecte in oleo in ſacri
μιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσί
ficiū. mortariolū vnū decē aureoꝝ plenū incen-
αν· θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν πλήρη θυμιά
ſi. vitulū vnū ex bob⁹. arietē vnū. agnū vnū
ματος· μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα
āniculū in holocauſtū. τ hircū ex ca
ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰ
pris vnū pro pctō: et in ſacrificiū ſalu
γῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σω-
taris. vitulas duas. arietes quinq̃. hir-
τηρίου· δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε. τρά-
cos quinq̃. agnas āniculas quinq̃. hoc
γους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦ
donū gamaliel filij phadaſſur. die
το τὸ δῶρον γαμαλιὴλ υἱοῦ φαδασούρ. τῇ ἡμέ-
nono pnceps filioꝝ beniamin: abi
ρᾳ τῇ ἐννάτῃ, ἄρχων τῶν υἱῶν βενιαμίν, ἀ-
dan: fili⁹ gedeōis: donū eius:
βιδὰν, υἱὸς γεδεωνί, τὸ δῶρον αὐτοῦ,
diſcū argenteū vnū: triginta et centū
τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν
pond⁹ eius. phialā vnā argenteā ſeptuagin
ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομή-
ta ſiclox: ſcđm ſiclum ſcīm.
κοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

ʸvtrūqʒ ᵃplenum ᵒſimila ᶜconſperſa ᵈoleo ᵉin ſacrificiū. ᶠmortariolū ⁱaureū appēdēs ʰdecē ſiclos ᵏplenū ˡincēſo: ᵐbouem ᵒde ᵖarmento: & ᵠarietem: & ˢagnum ᵘanniculū ʸin holocauſtū: ˢhircumqʒ ᶜpro peccato: ᵈ& in hoſtias ᵉpacificorū: ᶠboues ᵍduos: ʰarietes ⁱquinqʒ: ᵏhircos ˡquinqʒ ᵐagnos ⁿanniculos ᵖquinqʒ. ᵠHec fuit ʳoblatio ˢeliſama ᶠfilii ᵘammiud. ˣDie ʸoctauo ˢprinceps ᵃfiliorū ᵇmanaſſe ᶜgamaliel ᵒfilius ᵉphadaſſur ᵍobtulit ʰacetabulū ⁱargenteum ⁿappendens ᵐcentum ˡtriginta ſiclos ᵒphialā ᵠargenteā hn̄tē ʳſeptuaginta ᵍſiclos ᵗad pondus ᵘſanctuarii: ˣvtrunqʒ ʸplenum ˢſimila ᵃconſperſa ᵇoleo ᶜin ſacrificiū. ᵒmortariolum ᵍaureū appendens ᶠdecē ſiclos ʰplenū ʰincenſo: ⁱbouē ˡde ᵐarmēto: & ⁿarietē: & ᵖagnū ʳanniculum ᵗin holocauſtum: ᵘhircumqʒ ˢpro peccato. ᵃ& in hoſtias ᵇpacificorum ᶜboues ᵒduos: ᵉarietes ᶠquinqʒ: ᵍhircos ʰquinqʒ: ⁱagnos ᵏanniculos ᵐquinqʒ. ⁿHec fuit ᵒoblatio ᵖgamaliel ᵠfilii ʳphadaſſur. ˢDie ᶠnono ᵘprinceps ˣfiliorū ʸbeniamin ˢabidan ᵃfilius ᵇgedeōis ᶜobtulit ᵒacetabulum ᵉargenteū ⁱappendens ʰcentum ᵍtriginta ſiclos: ᵏphialā ᵐargenteam habentem ⁿſeptuaginta ᵒſiclos ᵖad pondus ᵠſanctuarii:

שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן עַמִּיהוּד׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן פְּדָהצוּר׃ קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן פְּדָהצוּר׃ בַּיּוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן גִּדְעֹנִי׃ קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ

שָׁנָה בָּלַל · שָׁנָה שָׂעַר · נָשָׂא · נָשָׂא

Transla.Chal.

תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָא דְּפִילָא בִמְשַׁח לְמִנְחָתָא׃ בָּזִיכָא חֲדָא מַתְקַל עֲשַׂר סִלְעִין דִּדְהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בּוּסְמִין׃ תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃ צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דִּכְרִין חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קֻרְבַּן אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד׃ בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה רַבָּא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר׃ קוּרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוָה מַתְקָלַהּ מִזְרְקָא חַד דִּכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָא דְּפִילָא בִמְשַׁח לְמִנְחָתָא׃ בָּזִיכָא חֲדָא מַתְקַל עֲשַׂר סִלְעִין דִּדְהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בּוּסְמִין׃ תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃ צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דִּכְרִין חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קֻרְבַּן גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר׃ בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָאָה רַבָּא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי׃ קוּרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוָה מַתְקָלַהּ מִזְרְקָא חַד דִּכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא

Interp̄.chal.

ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolum vnū appendēs decē ſiclos auri plenū incenſo aromatū: vitulus vnū de bobus: arietē vnum: agnum vnū anniculū in holocauſtū. hircum vnum de capris pro peccato. τ in hoſtiaʒ ſanctificationū boues duos arietes quinqʒ hedos qnqʒ: agnos anniculos quiqʒ. Hec eſt oblatio eliſama filij amiud. In die octauo princeps filioꝝ manaſſe gamaliel fili⁹ phadaſur obtulit oblationē ſuam acetabuluʒ argenteū vnum appendens centum et triginta ſiclos: phialam argenteam vnam appendentem ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere: mortariolum vnum appendens decem ſiclos auri plenum incenſo aromatū: vitulum vnum de bobus: arietem vnum: agnum anniculū vnum in holocauſtum: hircum de capris vnum pro peccato. et in hoſtiam ſanctificationum: boues duos: arietes quinqʒ hedos quinqʒ: agnos anniculos quinqʒ. Hec eſt oblatio gamaliel filij phadaſur. In die nono princeps filioꝝ beniamī abidan fili⁹ gedeonis obtulit oblationē ſuam acetabulū argenteū vnum appendens centū τ triginta ſiclos: phialam vnam argenteā appēdentē ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij:

Primitiua chal.

תְּרֵי מְלָא · אֶחַד שְׁתָא · עֲלָה עֲז · רְבַב · תְּקַל · זְרַק

Ter. Heb.

שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת: פר אחד בן בקר
איל אחד כבש אחד בן שנתו
לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת:
ולזבח השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתודים חמשה כבשים
בני שנה חמשה זה קרבן אבידן בן
גדעני: ביום העשירי נשיא
לבני דן אחיעזר בן עמישדי:
קרבנו קערת כסף אחת
שלשים ומאה משקלה מזרק
אחד כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם מלאים סלת
בלולה בשמן למנחה: כף אחת
עשרה זהב מלאה קטרת: פר
אחד בן בקר איל אחד כבש
אחד בן שנתו לעלה: שעיר
עזים אחד לחטאת: ולזבח
השלמים בקר שנים אילים
חמשה עתדים חמשה כבשים בני
שנה חמשה זה קרבן אחיעזר בן
עמישדי: ביום עשתי עשר יום
נשיא לבני אשר פגעיאל בן עכרן:
קרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש

Primitiua heb. שנה בלל · שנה · שער · עתד · נשא · שקל זרק

Trāsla.B.Hiero.

vtrunqȝ plenum simila conspersa oleo in sacrificiū. mortariolū aureū appēdēs decē siclos plenū incenso. bouem de armento & arietem & agnum anniculum in holocaustū: hircūqȝ pro peccato. & in hostias pacificorum boues duos: arietes quinqȝ: hircos quinqȝ: agnos anniculos quīqȝ. Hec fuit oblatio abidan filii gedeonis. Die decimo princeps filiorum dan abiezer filius amisaddai obtulit acetabulū argenteum appendens centū triginta siclos: phialam argēteā hñtē septuaginta siclos ad pondus sanctuarii: vtrūqȝ plenum simila conspersa oleo in sacrificium: mortariolum aureū appēdēs decē siclos plenū incēso: bouem de armento & arietē & agnum anniculū in holocaustum: hircumqȝ pro peccato. & in hostias pacificorum boues duos: arietes quinqȝ: hircos quinqȝ: agnos anniculos quīqȝ. Hec fuit oblatio abiezer filii amisaddai. Die vndecimo princeps filiorum aser phegiel filii ochrā obtulit acetabulū argēteū appēdēs centū trigīta siclos: phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina

vtraqȝ plena simile confecte
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
in oleo ad sacrificiū.mortariolū vnū decē aureorū:
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν,
plenū incensi. vitulū vnū e bob⁹.arietē vnū.
πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα.
agnū vnū āniculū in holocaustū. ⁊ hir-
ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμα-
cū ex capris vnū pro pctō: et in sa-
ρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυ-
crificiū salutaris. vitulas duas. arietes quinqȝ.
σίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε.
hircos qnqȝ. agnas ānicula qnqȝ.
τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε.
hoc donū abidā filij gedeōis.
τοῦτο τὸ δῶρον ἀβιδὰν υἱοῦ γεδεωνί.
die sexto pnceps filiorū dan:
τῇ ἡμέρᾳ τῇ δεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν δάν,
abiezer: fili⁹ amisadai. donū ei⁹: di-
ἀβιεζέρ, υἱὸς ἀμισαδαί. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυ-
scū argēteū vnū: trigīta ⁊ cen-
βλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκα-
tū pōd⁹ ei⁹. phialā vnā argēteā septua-
τὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδο-
gita siclorū: fm̄ siclū san-
μήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγι-
ctū. vtraqȝ plena simile cōfe-
ον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιη-
cte in oleo in sacrificiū.mortariolū vnū decē
μένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα
aureorū: plenū incēsi. vitulū vnū e bob⁹.
χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν.
arietē vnū.agnū vnū āniculū in holocaustū. ⁊
κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ
hircū ex capris vnū pro pctō: ⁊ in
χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς
sacrificiū salutaris. vitulas duas. arietes qn-
θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέν-
qȝ. hircos qnqȝ. agnas ānicula qn-
τε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέν-
qȝ. hoc donū abiezer filij amisadai.
τε. τοῦτο τὸ δῶρον ἀβιεζὲρ υἱοῦ ἀμισαδαί. τῇ
die vndecimo pnceps filiorū aser
ἡμέρᾳ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ἀσὴρ
phegiel: fili⁹ ochran. donū eius: di-
φαγαιήλ, υἱὸς ἐχράν. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλί-
scū argēteū vnū: trigīta ⁊ cētū pōd⁹
ον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ
eius. phialā vnā argēteā septuagita
αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα
siclorū: fm̄ siclū sctm̄.
σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

Transla.Chal.

תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב
מליא קטורת בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר
עזין חד לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין
בני שנה חמשא, דין קורבן אבידן בר גדעוני: ביומא עשיראה רבא לבני דן
אחיעזר בר עמישדי: קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה
מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן
סולתא דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטורת
בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר עזין חד
לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין בני שנה
חמשא, דין קורבן אחיעזר בר עמישדי: ביומא חד עשר יומין רבא לבני אשר
פגעיאל בר עכרן: קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה
מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא

Primitiua chal. תרי מלא · אחד שתא · עלה עז · רבב · רבב · תקל זרק

Interp.chal.

ambo plena simila cōspersa oleo pro munere: mortariolū vnū aureum appendens decem siclos plenū incenso aromatū: vitulū vnum de bobus: arietē vnum: agnū āniculū vnum in holocaustū: hircū de capris vnū pro pctō. Et in sacrificio sanctificationū obtulit boues duos: arietes qnqȝ: hedos qnqȝ: agnos āniculos qnqȝ. Hec est oblatio abidan filij gedeoni.
In die decimo princeps filiorum dan ahiezer filius amisaddai obtulit oblationē suam acetabulū argenteū vnū: centū ⁊ triginta siclos appēdebat: phialam vnā argenteā appendentē septuaginta siclos in siclis sanctuarij: ambo plena simila cōspersa oleo pro munere: mortariolū vnum aureū appendens decē siclos plenū incenso aromatum: vitulum vnum de bobus arietē vnū: agnum anniculū vnū in holocaustū: hircum de capris vnum pro peccato. ⁊ in victimā sanctificationū: boues duos: arietes quinqȝ: hedos quīqȝ agnos anniculos qnqȝ. Hec est oblatio ahiezer filij amisaddai. In die vndecimo princeps filiorū aser phegiel filius ochran obtulit oblationē suā acetabulum argenteum vnum appendens centum ⁊ triginta siclos: phialam vnā argenteā appēdentē septuaginta siclos in siclis sanctuarij:

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina.

vtraqȝ plena simile cōfecte
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
in oleo in sacrificiū.mortariolū vnū decē au-
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυ-
reorū: plenū incēsi. vitulū vnū e bob⁹.
σῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν.
arietē vnū. agnū vnū āniculū ad holocaustū.
κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.
⁊ hircū ex capris vnū p pctō: ⁊
καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ
in sacrificiū salutaris. vitulas duas. arietes
εἰς θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς
quinqȝ. hircos quinqȝ. agnas ānicula qui-
πέντε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέν-
qȝ. hoc donū phegiel filij ochrā. die
τε. τοῦτο τὸ δῶρον φαγαιὴλ υἱοῦ ἐχράν. τῇ ἡμέ-
duodecimo princeps filiorū nephthali: ahi-
ρᾳ τῇ δωδεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν νεφθαλίμ, ἀχι-
ra fili⁹ henā. donū eius: discū ar-
ρὰ υἱὸς αἰνάν. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀρ-
gēteū vnū: triginta ⁊ cētū pond⁹ eius:
γυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ.
phialā vnā argenteā septuagita siclorū: scdm̄
φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κα-
dū siclū sctm̄: vtraqȝ plena si-
τὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σε-
mile confecte in oleo in sacri-
μιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσί-
ficiū. mortariolū vnū decē aureorū plenū incen-
αν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν πλήρη θυμιά-
so. vitulū vnū ex bob⁹. arietē vnū. agnū vnū
ματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα
āniculū in holocaustū. ⁊ hircū ex ca-
ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰ-
pris vnū p pctō: et in sacrificiū salu-
γῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σω-
taris. vitulas duas. arietes quinqȝ. hir-
τηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε. τρά-
cos quinqȝ. agnas ānicula quinqȝ. hoc
γους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦ-
donū ahira filij henā. hec de-
το τὸ δῶρον ἀχιρὰ υἱοῦ αἰνάν. οὗτος ὁ ἐγ-
dicatio altaris qua die vnxit
καινισμὸς τοῦ θυσιαστηρίου ᾗ ἡμέρᾳ ἔχρισεν
illud a principib⁹ filiorū israel:
αὐτὸ παρὰ τῶν ἀρχόντων τῶν υἱῶν ἰσραήλ,
disci. argentei duodecim. phiale argentee duo-
τρυβλία ἀργυρᾶ δώδεκα. φιάλαι ἀργυραῖ δώ-
decim. mortariola aurea duodecim. triginta
δεκα. θυΐσκαι χρυσαῖ δώδεκα. τριάκοντα

Trāsla.B.Hiero.

vtrūqȝ plenum simila conspersa oleo in sacrificiū. mortariolū aureū appēdēs decē siclos plenū incēso: bouem de armento: & arietem: & agnum anniculū in holocaustū: hircumqȝ pro peccato. & in hostias pacificorū boues duos: arietes quinqȝ: hircos quinqȝ agnos anniculos quinqȝ. Hec fuit oblatio phegiel filii ochram. Die duodecimo princeps filiorū neptalim ahira filius henan obtulit acetabulū argenteum appendens centum triginta siclos: phialā argenteā hñtē septuaginta siclos ad pondus sanctuarii: vtrunqȝ plenum simila conspersa oleo in sacrificiū. mortariolum aureū appendens decē siclos plenū incenso: bouē de armēto & arietē: & agnū anniculum in holocaustum: hircumqȝ pro peccato. & in hostias pacificorum boues duos: arietes quinqȝ: hircos quinqȝ: agnos anniculos quinqȝ. Hec fuit oblatio ahira filii henan. Hec in dedicatione altaris oblata sunt a principibus israel in die qua cōsecratū ē. acetabula argētea duodecim. phiale argētee duodecim. mortariola aurea duodecim: ita vt centum triginta siclos haberet vnū acetabulū

Ter. Heb.

שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה
קטרת: פר אחד בן בקר איל אחד
כבש אחד בן שנתו לעלה: שעיר
עזים אחד לחטאת: ולזבח
השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתדים חמשה כבשים בני
שנה חמשה זה קרבן פגעיאל
בן עכרן: ביום שנים עשר יום
נשיא לבני נפתלי אחירע בן עינן:
קרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש
שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת: פר אחד בן בקר
איל אחד כבש אחד בן שנתו
לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת:
ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה
כבשים בני שנה חמשה זה קרבן
אחירע בן עינן: זאת חנכת
המזבח ביום המשח אתו מאת
נשיאי ישראל קערת כסף
שתים עשרה מזרקי כסף שנים
עשר כפות זהב שתים עשרה:
שלשים ומאה הקערה האחת

Primitiua.heb. שנה בלל · שנה שער · נשא · משח · נשא

Transla.Chal.

תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב
מליא קטורת בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר
עזין חד לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין
בני שנה חמשא, דין קורבן פגעיאל בר עכרן: ביומא תרי עשר יומין רבא לבני
נפתלי אחירע בר עינן: קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה
מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא דפילא
במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטורת בוסמין: תור חד
בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר עזין חד לחטאתא: ולנכסת
קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין בני שנה חמשא, דין קורבן
אחירע בר עינן: דא חנוכת מדבחא ביומא דרביאו יתיה מן רברבי ישראל מגיסי
כסף תרתא עשרי, מזרקי כסף תרי עשר, בזיכי דדהבא תרתא עשרי: מאה ותלתין
סלעין הוה מתקלה דמגיסתא חדא

Interp.chal.

ambo plena simila cōspersa oleo pro munere: mortariolum vnū appendēs decē siclos auri plenū incenso aromatū: vitulū vnū de bobus: arietē vnum: agnum vnū anniculū in holocaustū. hircum vnum de capris pro peccato. ⁊ in hostiaȝ sanctificationū boues duos arietes quinqȝ: hedos qnqȝ: agnos anniculos quīqȝ. Hec est oblatio phegiel filij ochran. In die duodecimo princeps filiorū neptalim ahira fili⁹ enan obtulit oblationem suam acetabulum argenteū vnum appendens centum et triginta siclos: phialam argenteam vnam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij: ambo plena simila conspersa oleo pro munere: mortariolum vnum appendens decem siclos auri plenum incenso aromatū: vitulum vnum de bobus: arietem vnum: agnum anniculū vnum in holocaustum: hircum de capris vnum pro peccato. et in hostiam sanctificationum boues duos: arietes quinqȝ: hedos quinqȝ: agnos anniculos quinqȝ. Hec est oblatio ahira filij enan. Ista est dedicatio altaris in die q̄ vnxerūt illd : a pncipib⁹ israel oblata sunt acetabula argētea duodecim: phiale argētee duodecim: mortariola aurea duodecim: centū ⁊ triginta siclos argenti appendebat acetabulum vnum :

Primitiua chal. תרי מלא · אחד שתא · עלה עז · רבב · תקל · זרק · רבה רבב · תרי זרק · תקל

כסף ושבעים המזרק האחד
כל כסף הכלים אלפים וארבע
מאות בשקל הקדש: כפות זהב
שתים עשרה מלאת קטרת
עשרה עשרה הכף בשקל הקדש
כל זהב הכפות עשרים ומאה:
כל הבקר לעלה שנים עשר
פרים אילם שנים עשר
כבשים בני שנה שנים עשר
ומנחתם ושעירי עזים שנים
עשר לחטאת: וכל בקר זבח
השלמים עשרים וארבעה פרים
אילם ששים עתדים ששים
כבשים בני שנה ששים זאת
חנכת המזבח אחרי המשח אתו:
ובבא משה אל אהל מועד לדבר
אתו וישמע את הקול מדבר אליו
מעל הכפרת אשר על ארן העדת
מבין שני הכרבים וידבר אליו:

Ca. viij.

וידבר יהוה אל משה
לאמר: דבר אל אהרן ואמרת
אליו בהעלתך את הנרת אל
מול פני המנורה יאירו שבעת
הנרות: ויעש כן אהרן אל מול
פני המנורה העלה נרתיה
כאשר צוה יהוה את משה: וזה
מעשה המנרה מקשה זהב עד

& septuaginta siclos vna phiala. idest. in cōmune vasorum oīm ex argento sicli duo milia q̄dringenti pōdere sanctuarii: mortariola aurea duodecim plena incenso. denos siclos appendentia pondere sctuarii. i. simul auri sicli centū viginti. boues de armento in holocaustū duodecim: arietes duodecim. agni anniculi duodecī: & libamenta eorum. hirci duodecim pro peccato. in hostias pacificorum boues viginti quattuor. arietes sexaginta. hirci sexaginta. agni anniculi sexaginta. Hec oblata sunt in dedicatione altaris q̄n vnctum est. Cūq̄ igrederetur moyses tabernaculum federis: vt cōsuleret oraculū audiebat vocē loquentis ad se de propitiatorio: q̄d erat sup arcā testimōii inter duos cherubī: vñ & loq̄batur ei.

Locutusq̄ est Ca. 8. dominus ad moysen dicens. Loquere aaron & dices ad eū. Cū posueris septē lucernas cōtra eā partē quā candelabrū respicit lucere debebunt. Fecitq̄ aarō & imposuit lucernas sup candelabrum: vt p̄ceperat dñs moysi. Hec aūt erat factura candelabri ex auro ductili tam medius

τ cētū siclorū discus vn⁹. τ septuaginta siclorū phiala vna. oē argentū
καὶ ἑκατὸν σίκλων τὸ τρυβλίον τὸ ἕν. καὶ ἑβδομήκοντα σίκλων ἡ φιάλη ἡ μία. πᾶν τὸ ἀργύριον
vasorū: duo milia τ quīgēti sicli: in siclo sctō. mortariola aurea duodecī plena incēso. oē aurū mortariolorū viginti τ cētū aurei. oēs boues in holocaustū vituli duodecī. arietes duodecī. agni āniculi duodecim: τ sacrificia eorū: τ libamina eorū. τ hirci ex capris duodecī pro peccato τ in sacrificiū salutaris. vitule viginti quattuor. arietes sexagīta. hirci sexagīta. agne sexagīta ānicule imaculate. hec dedicatio altaris postq̄ vnxit illū cū ingrederet moyses in tabnaculo testimōii ad loquēdū illi. τ audiuit vocē dñi loq̄ntis ad eū desup ppitiatorio: qđ est sup arcā testimonij: in medio duorū cherubī. τ loq̄bat ad ipm.
τῶν σκευῶν, δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι σίκλοι, ἐν τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ. θυΐσκαι χρυσαῖ δώδεκα πλήρεις θυμιάματος. πᾶν τὸ χρυσίον τῶν θυΐσκων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν χρυσοί. πᾶσαι αἱ βόες εἰς ὁλοκαύτωσιν μόσχοι δώδεκα. κριοὶ δώδεκα. ἀμνοὶ ἐνιαύσιοι δώδεκα, καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. καὶ χίμαροι ἐξ αἰγῶν δώδεκα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις εἰκοσιτέσσαρες. κριοὶ ἑξήκοντα. τράγοι ἑξήκοντα. ἀμνάδες ἑξήκοντα ἐνιαύσιαι ἄμωμοι. αὕτη ἡ ἐγκαίνησις τοῦ θυσιαστηρίου μετὰ τὸ χρῖσαι αὐτὸ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι μωυσῆν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου λαλῆσαι αὐτῷ. καὶ ἤκουσεν τὴν φωνὴν κυρίου λαλοῦντος πρὸς αὐτὸν ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, ἀναμέσον τῶν δύο χερουβίμ. καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτόν.

Ca. 8.

Et locut⁹ ē dñs ad moysen: dicēs: loq̄re aarō: τ dices ad eū: qñ posueris lucernas ex pte: ꝯ̄tra faciem cādelabri lucebūt septē lucerne. τ fecit sic aarō: ꝯ̄tra faciē cādelabri incēdit lucernas ei⁹: sicut p̄cepit dñs moysi. τ hec factura cādelabri: solida: aurea:
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τῷ ἀαρών, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, ὅταν ἐπιθῇς τοὺς λύχνους ἐκ μέρους, κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας φωτιοῦσιν οἱ ἑπτὰ λύχνοι. καὶ ἐποίησεν οὕτως ἀαρών, κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας ἐξῆψεν τοὺς λύχνους αὐτῆς, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ αὕτη ἡ κατασκευὴ τῆς λυχνίας, στερεά, χρυσῆ,

Transla. Chal.

כסף ושבעין דמזרקא חד כל כסף מאניא תרין אלפין וארבע מאה בסלעי קודשא: בזיכי דהבא תרתא עשרי מלין קטרת בוסמין מתקל עשר סלעין הוה מתקלה דבזיכא בסלעי קודשא כל דהב בזיכיא מאה ועשרין: כל תורי לעלתא תרי עשר תורין דכרין תרי עשר אמרין בני שנה תרי עשר ומנחתהון וצפירי עזין תרי עשר לחטאתא: וכל תורי לנכסת קודשיא עשרין וארבעה תורין דכרי שתין גדיי שתין אמרין בני שנה שתין דא חנוכת מדבחא בתר דרביאו יתיה: וכד עליל משה למשכן זמנא למללא עמיה ושמע ית קלא דמתמלל עמיה מעלוי כפורתא דעל ארונא דסהדותא מבין תרין כרוביא ומתמלל עמיה:

Ca. viij.

ומליל יי עם משה למימר: מליל עם אהרן ותימר ליה באדלקותך ית בוציניא לקבל אפי מנרתא יהון מנהרין שבעא בוציניא: ועבד כן אהרן לקבל אפי מנרתא אדליק בוציניהא כמא דפקיד יי ית משה: ודין עובד מנרתא נגידא דדהב עד

Interp. chal.

et septuaginta appēdebat phiala vna: oē argentū vasorū duo milia τ quadringēti sicli in siclis sanctuarij. mortariola aurea duodecim plena incenso aromatū: vnūquodq̄ mortariolū appēdebat decē siclos auri in siclis sanctuarij: oē aurū mortariolorū fuit centū τ viginti sicli. oēs boues in holocaustum fuerūt duodecim: arietes duodecim: agni anniculi duodeciꝫ τ munera eorū: τ hirci caprarū duodecim pro pctō. Oēsq̄ boues in hostiā sctificationū viginti τ q̄ttuor boues fuerūt: arietes sexaginta: hedi sexaginta: agni anniculi sexaginta. Hec est dedicatio altaris postq̄ vnxerūt illud. Cūq̄ ingrederet moyses in tabernaculuꝫ federis ad loquēdum cuꝫ eo: audiebat vocē loquētis secū desup ꝓpiciatorio qđ est sup arcam testimonij. Loquebaturq̄ cum eo de medio duorū cherubim. Ca. 8.

Locutusq̄ est dñs cum moyse dicēs. Loq̄re cum aaron τ dices ad eū. Cum accēderis lucernas: cōtra faciē candelabri lucebūt septē lucerne. Fecitq̄ ita aaron: ꝯtra faciē candelabri accēdit lucernas: sicē preceperat dñs moysi. Hec aūt erat factura candelabri ex auro ductili ab

stipes eius: τ lilia eius: solidū totū: iuxta spēm quā oñdit dñs moysi: sic fecit cādelabrū. τ locut⁹ ē dñs ad moysen: dicēs: accipe leuitas de medio filiorū israel: τ purificabis eos. τ sic facies eis purificationē eorū. aspges illos aqua purificatiōis. τ introibit nouacula in oē corp⁹ eorū: τ lauabūt vestimēta sua: τ mūdi erūt. τ accipiēt vitulū vnū ē bob⁹: τ huius sacrificiū similā cōfectam in oleo. τ vitulū anniculū ex bobus accipies pro pctō: τ adduces leuitas ante tabnaculū testimonij: τ ꝯgregabis oēs ꝯgregationē filiorū israel: τ adduces leuitas corā dño: τ imponēt filij israel manus suas sup leuitas: τ segregabit aarō leuitas mun⁹ corā dño a filijs israel. τ erūt vt operētur opa dñi. at leuite imponēt man⁹ suas sup capita vitulorū. τ facies vnū pro pctō: τ vnū in holocaustū dño ad ꝓpitiādū pro illis. τ statues leuitas corā aarō: τ corā filijs eius. τ reddes illos munus corā dño. τ segregabis leuitas ex medio filiorū israel: τ erūt mihi. τ post hec intrabūt leuite
καυλὸς αὐτῆς, καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς, στερεὰ ὅλη, κατὰ τὸ εἶδος ὃ ἔδειξεν κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησε τὴν λυχνίαν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάβε τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀφαγνιεῖς αὐτούς. καὶ οὕτως ποιήσεις αὐτοῖς τὸν ἁγνισμὸν αὐτῶν. περιρρανεῖς αὐτοὺς ὕδωρ ἁγνισμοῦ. καὶ ἐπελεύσεται ξυρὸς ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα αὐτῶν, καὶ πλυνοῦσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ καθαροὶ ἔσονται. καὶ λήψονται μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, καὶ τούτου θυσίαν σεμίδαλιν ἀναπεποιημένην ἐν ἐλαίῳ. καὶ μόσχον ἐνιαύσιον ἐκ βοῶν λήψῃ περὶ ἁμαρτίας, καὶ προσάξεις τοὺς λευίτας ἔναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ συνάξεις πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ προσάξεις τοὺς λευίτας ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς λευίτας, καὶ ἀφοριεῖ ἀαρὼν τοὺς λευίτας ἀπόδομα ἔναντι κυρίου παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἔσονται ὥστε ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα κυρίου. οἱ δὲ λευῖται ἐπιθήσουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν μόσχων. καὶ ποιήσεις τὸν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἕνα εἰς ὁλοκαύτωσιν κυρίῳ ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτῶν. καὶ στήσεις τοὺς λευίτας ἔναντι ἀαρών, καὶ ἔναντι τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἀποδώσεις αὐτοὺς ἀπόδομα ἔναντι κυρίου. καὶ διαστελεῖς τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἔσονται ἐμοί. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσονται οἱ λευῖται

B

C

stipes q̄z cūcta que ex vtroq̄ calamorū latere nascebātur. Iuxta exēplū qđ ostendit dñs moysi: ita operatus est candelabrū. Et locut⁹ est dominus ad moysē dicens. Tolle leuitas ex medio filiorum israel: & purificabis eos iuxta hunc ritū. Aspergantur aqua lustrationis: & radant oēs pilos carnis sue. Cumq̄ lauerint vestimenta sua: & mundati fuerint: tollent bouē de armentis & libamentū eius: similā oleo conspersam. bouē aūt alterū de armento accipies p peccato: & applicabis leuitas coram tabernaculo federis: cōuocata oī multitudine filiorū israel. Cūq̄ leuite fuerint corā domino: ponent filii israel manus suas super eos: & offeret aaron leuitas munus in conspectu domini a filiis israel: vt seruiant i ministerio eius. Leuite quoq̄ ponent manus suas super capita boū: e quibus vnum facies pro peccato: & alterū in holocaustū domini: vt depreceris pro eis. Statuesq̄ leuitas in cōspectu aarō & filiorū eius: & cōsecrabis oblatos domino: ac separabis de medio filiorum israel: vt sint mei: & postea ingrediantur

ירכה עד פרחה מקשה הוא
כמראה אשר הראה יהוה את
משה כן עשה את המנרה: וידבר
יהוה אל משה לאמר: קח את
הלוים מתוך בני ישראל וטהרת
אתם: וכה תעשה להם לטהרם
הזה עליהם מי חטאת והעבירו
תער על כל בשרם וכבסו
בגדיהם והטהרו: ולקחו פר
בן בקר ומנחתו סלת בלולה
בשמן ופר שני בן בקר תקח
לחטאת: והקרבת את הלוים
לפני אהל מועד והקהלת את
כל עדת בני ישראל: והקרבת
את הלוים לפני יהוה וסמכו
בני ישראל את ידיהם על
הלוים: והניף אהרן את הלוים
תנופה לפני יהוה מאת בני
ישראל והיו לעבד את עבדת
יהוה: והלוים יסמכו את ידיהם
על ראש הפרים ועשה את האחד
חטאת ואת האחד עלה ליהוה
לכפר על הלוים: והעמדת את
הלוים לפני אהרן ולפני בניו והנפת
אתם תנופה ליהוה: והבדלת את
הלוים מתוך בני ישראל והיו
לי הלוים: ואחרי כן יבאו הלוים

Transla. Chal.

שידה עד שושנהא נגידא היא כחזו דאחזי יי ית משה כן עבד ית מנרתא: ומליל יי עם משה למימר: קריב ית ליואי מגו בני ישראל ותדכי יתהון: וכדין תעבד להון לדכואיהון אדי עליהון מיא דחטאתא ויעברון מספר על כל בשריהון ויחורון לבושיהון וידכון: ויסבון תור בר תורי ומנחתיה סולתא דפילא במשח ותור תנין בר תורי תיסב לחטאתא: ותקריב ית ליואי קדם משכן זמנא ותכנוש ית כל כנשתא דבני ישראל: ותקריב ית ליואי קדם יי ויסמכון בני ישראל ית ידיהון על ליואי: ויורים אהרן ית ליואי ארמא קדם יי מן בני ישראל ויהון למפלח ית פולחנא דיי: וליואי יסמכון ית ידיהון על ריש תורי ועיבד ית חד חטאתא וית חד עלתא קדם יי לכפרא על ליואי: ותקים ית ליואי קדם אהרן וקדם בנוהי ותרים יתהון ארמא קדם יי: ותפריש ית ליואי מגו בני ישראל ויהון משמשין קדמי ליואי: ובתר כן יעלון ליואי

Interp. chal.

hastili eius vsq̄ ad lilium eius erat ductile iuxta visionem quā ostendit dñs moysi: ita fecit candelabrum. Locutusq̄ est dñs cuꝫ moyse dicens. Applica leuitas de medio filiorū israel: τ mundabis eos. et ita facies eis vt mundentur: asperge super eos aquas lustrationis: τ transire faciēt nouaculā super omnē carnem suam τ lauabunt vestimēta sua τ mundi erunt. Tollentq̄ vitulū de bobus: τ munus eius erit simila conspersa oleo. Bouem autem secundū tolles de bobus pro peccato. Applicabisq̄ leuitas coram tabernaculo federis: τ congregabis omnē cetum filiorū israel: et applicabis leuitas coram dño. Et imponent filij israel manus suas super leuitas. Eleuabitq̄ aaron leuitas eleuatione coram dño a filijs israel: τ erunt ministrantes ministeriū domini. Leuite autē imponent manus suas super caput boum. τ fac vnuꝫ pro peccato τ vnum in holocaustū coram dño ad propiciānduꝫ super leuitas. Statuesq̄ leuitas in conspectu aaron et in conspectu filiorū eius: τ eleuabis eos eleuatione in conspectu dñi. et separabis leuitas de medio filiorum israel: vt sint ministrantes leuite coram me. Et postea ingrediētur leuite

Ter. Heb.

לעבד את אהל מועד וטהרת
אתם והנפת אתם תנופה כי
נתנים נתנים המה לי מתוך בני
ישראל תחת פטרת כל רחם
בכור כל מבני ישראל לקחתי
אתם לי כי לי כל בכור בבני
ישראל באדם ובבהמה ביום
הכתי כל בכור בארץ מצרים
הקדשתי אתם לי ואקח את
הלוים תחת כל בכור בבני ישראל
ואתנה את הלוים נתנים לאהרן
ולבניו מתוך בני ישראל לעבד את
עבדת בני ישראל באהל מועד
ולכפר על בני ישראל ולא יהיה
בבני ישראל נגף בגשת בני
ישראל אל הקדש ויעש משה
ואהרן וכל עדת בני ישראל ללוים
ככל אשר צוה יהוה את משה
ללוים כן עשו להם בני ישראל
ויתחטאו הלוים ויכבסו בגדיהם
וינף אהרן אתם תנופה לפני
יהוה ויכפר עליהם אהרן לטהרם
ואחרי כן באו הלוים לעבד את
עבדתם באהל מועד לפני
אהרן ולפני בניו כאשר צוה יהוה
את משה על הלוים כן עשו
להם וידבר יהוה אל משה לאמר

Pritiua heb.

בכר
נכה
קדש לקח
נתן
היה
נגש
יעד
עשה
חטא כבס
נוף
כפר
בוא
יעד
דבר

Trāsla.B.Hiero.

tabernaculū federis vt seruiant mihi. Sicqȝ purificabis & consecrabis eos in oblationē dñi: quī dono donati sunt mihi a filiis israel. Pro primogenitis q̄ aperiūt oēm vuluā in israel accepi eos. Mea sunt enī oīa primogenita filiorum israel tā ex hoībus quā ex iumētis. Ex die quo percussi oē primogenitū in terra egypti sanctificaui eos mihi: & tuli leuitas pro cūctis primogenitis filiorū israel: tradidiqȝ eos dono aaron & filiis eius de medio populi vt seruiant mihi pro israel in tabernaculo federis: & orent pro eis ne sit in populo plaga si ausi fuerint accedere ad sanctuarium. Feceruntqȝ moyses & aarō & oīs multitudo filiorū israel sup leuitis que p̄ceperat dominus moysi. purificatiqȝ sunt & lauerunt vestimenta sua. Eleuauitqȝ eos aaron in conspectu dñi & orauit pro eis vt purificati ingrederentur ad officia sua in tabernaculum federis coram aaron & filiis eius. Sicut preceperat dñs moysi de leuitis ita factum est. Locutusqȝ est dominus ad moysen dicens.

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina

ad opandū opa tabnaculi testimonij. τ pu
ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ κα
rificabis eos: τ reddes illos dona: qȝ
θαριεῖς αὐτούς, καὶ ἀποδώσεις αὐτοὺς δόματα, ὅτι
donū donatū hi mihi sūt de medio
ἀπόδομα ἀποδεδομένον οὗτοί μοί εἰσιν ἐκ μέσου
filiorum israel: pro apiētib⁹ oēȝ vul
τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἀντὶ τῶν διανοιγόντων πᾶσαν μή
uā primogenitorum oium: a filiis israel asum
τραν πρωτοτόκων πάντων, ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ εἴληφα
psi eos mihi. qȝ mihi oē primogenitū in fi
φα αὐτοὺς ἐμοί. ὅτι ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν τοῖς υἱ
liis israel: ab hoīe vsqȝ ad pecus: qua die pcussi
οῖς ἰσραήλ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ᾗ ἡμέρᾳ ἐπάτα
si oē primogenitū in tra egypti: sctificaui eos mi
ξα πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἡγίασα αὐτοὺς ἐ
hi: τ accepi leuitas pro oī primoge
μοί, καὶ ἔλαβον τοὺς λευίτας ἀντὶ παντὸς πρωτοτό
nito in filiis israel: τ reddidi leuitas
κου ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἀπέδωκα τοὺς λευίτας
donū donatū aarō τ filiis eius
ἀπόδομα ἀποδεδομένον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ
de medio filiorum israel: ad opandū opa
ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῶν
filiorum israel in tabnaculo testimonij: τ ppitiandū
υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐξιλάσκεσθαι
pro filiis israel τ nō erit in filiis isra
περὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ καὶ οὐκ ἔσται ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσρα
el plaga: qū accesserint ad scta. τ
ὴλ πληγή, ὅταν προσεγγίζωσι πρὸς τὰ ἅγια. καὶ
fecit moyses τ aarō τ oīs ɔgregatio filiorum
ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν
israel leuitis sicut p̄cepit dñs
ἰσραὴλ τοῖς λευΐταις καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ
moysi de leuitis: sic fecerūt eis
μωυσῇ περὶ τῶν λευϊτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς
filij israel. τ purificati sūt leuite: τ lauerūt
οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἡγνίσαντο οἱ λευῖται, καὶ ἔπλυναν
vestimēta sua: τ reddiderūt eos aarō
τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἀπέδωκεν αὐτοὺς ἀαρὼν
donū corā dño. τ ppitiauit pro eis
ἀπόδομα ἔναντι κυρίου. καὶ ἐξιλάσατο περὶ αὐτῶν
aarō purificās eos. τ post hec ingressi
ἀαρὼν ἀφαγνίσας αὐτούς. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθο
sūt leuite ad ministrādū ministeriū su
σαν οἱ λευῖται τοῦ λειτουργεῖν τὴν λειτουργίαν αὐ
um in tabnaculo testimonij: corā aarō: τ co
τῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἔναντι ἀαρών, καὶ ἔ
ram filiis eius: sicut p̄cepit dñs moy
ναντι τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυ
si de leuitis: sic fecerūt eis. τ
σῇ περὶ τῶν λευϊτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς. καὶ
locut⁹ ē dñs ad moysen: dicēs:
ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων,

8.3.b. Exo. 13.a.τ 33.k. Luce. 2.d. Exo. 13.c.

Pritiua chal.

דכה
ילד
קדש
פלח
שכן הוה
קרב
דכה
רום
עלל פלח שכן

Interp.chal.

vt ministrent in tabernaculo federis: τ munges eos: et eleuabis eos eleuatione. Quoniā separatione separati sunt mihi de medio filiorum israel pro omni primogenito aperiente omnē vuluā de filiis israel: applicaui eos ad cultū meū. Quia meū est omne primogenitum in filiis israel in hominibus τ in iumētis: in die quo interfeci omne primogenitū in terra egypti sanctificaui eos corā me. Applicauiqȝ leuitas pro omni primogenito filiorum israel: dediqȝ leuitas datos dono aaron τ filiis eius de medio filiorum israel: vt seruiant pro filiis israel in tabernaculo federis ad ppiciandū p filiis isrl: vt nō sit in filiis israel mors: cū accesserit ad sanctuariū. Fecitqȝ moyses τ aaron τ oīs cōgregatio filiorum israel sup leuitis: iuxta oīa que preceperat dñs moysi de leuitis: ita fecerūt eis filij israel: τ mundati sunt leuite: τ lauauerūt vestimēta sua: τ eleuauit eos aaron eleuatione corā dño. τ expiauit eos aaron vt emundarētur. Et postea ingressi sunt leuite ad ministrandum ministeriū suum in tabernaculo federis coram aaron τ coram filiis eius: sicut preceperat dominus moysi super leuitas: ita fecerunt eis. Locutusqȝ est dominus cum moyse dicens.

Transla. Chal.

למפלח ית משכן זמנא ותדכי יתהון ותרים יתהון ארמא: ארי אפרשא מפרשין
אינון לי מגו בני ישראל חלף פתח כל ולדא בוכרא כולא מבני ישראל קריבית יתהון
לפולחני: ארי דילי כל בוכרא בבני ישראל באנשא ובבעירא ביומא דקטלית כל
בוכרא בארעא דמצרים אקדישית יתהון קדמי: וקריבית ית ליואי חלף כל בוכרא
בבני ישראל: ויהבית ית ליואי יהיבין לאהרן ולבנוהי מגו בני ישראל למפלח ית
פולחן בני ישראל במשכן זמנא ולכפרא על בני ישראל ולא יהא בבני ישראל
מותא במקרב בני ישראל לקודשא: ועבד משה ואהרן וכל כנשתא דבני ישראל
לליואי ככל דפקיד יי ית משה לליואי כן עבדו להון בני ישראל: ואדדכיאו ליואי
וחורו לבושיהון וארים אהרן יתהון ארמא קדם יי וכפר עליהון אהרן לדכאותהון:
ובתר כן עלו ליואי למפלח ית פולחנהון במשכן זמנא קדם אהרן וקדם בנוהי
כמא דפקיד יי ית משה על ליואי כן עבדו להון: ומליל יי עם משה למימר:

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina.

hoc est qđ pro leuitis: a quinqȝ τ vi
τοῦτό ἐστι τὸ περὶ τῶν λευϊτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰ
ginti anis τ supra: introibūt ad ministrādū
κοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, εἰσελεύσονται λειτουργεῖν
ministeria in opib⁹ in tabnaculo testimonij. τ
λειτουργίας ἐν ἔργοις ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ
a quīquagīta ānis discedet a mini
ἀπὸ πεντηκονταέτους ἀποστήσεται ἀπὸ τῆς λειτουρ
sterio τ nō opabit āpli⁹. τ ministrabit cū
γίας καὶ οὐκ ἐργᾶται ἔτι. καὶ λειτουργήσει μετὰ
fribus suis in tabnaculo testimōij ad custodiēdū
ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου φυλάσσειν
custodias: opa āt nō opabit. sic facies
τὰς φυλακάς, ἔργα δὲ οὐκ ἐργᾶται. οὕτως ποιήσεις
leuitis in custodijs suis.
τοῖς λευΐταις ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν. Ca.9.
A Et locut⁹ ē dñs ad moysen in deser
καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρή
to sinai in āno scđo egressorum eo
μῳ σινὰ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ ἐξελθόντων αὐ
rū de tra egypti: in mēse pmo: di
τῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, λέ
cēs: dic: τ faciāt filij israel pas
γων, εἶπον, καὶ ποιείτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πά
cha iuxta tēp⁹ suū: qrta τ decima die
σχα καθ᾽ ὥραν αὐτοῦ, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέ
mēsis pmi ad vespaȝ facie
ρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου πρὸς ἑσπέραν ποιήσε
tis illđ: iuxta tēp⁹ suū. scdm legē ei⁹:
τε αὐτό, κατὰ καιρὸν αὐτοῦ. κατὰ τὸν νόμον αὐ
τ iuxta ɔparationē ei⁹ facies illđ.
τοῦ, καὶ κατὰ σύγκρισιν αὐτοῦ ποιήσεις αὐτό.
τ locut⁹ ē moyses filiis israel face
καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ποιῆ
re pascha: incipiēte quarta deci
σαι τὸ πάσχα, ἐναρχομένου τῇ τεσσαρεσκαιδε
ma die mēsis in deserto sinai si
κάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ σινά, κα
cut p̄cepit dñs moysi: sic fecerūt
θὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν
filij israel. τ venerūt viri q̄ erāt
οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ παρεγένοντο οἱ ἄνδρες οἳ ἦσαν
immūdi sup aīa hoīs: τ nō potue
ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἠδύναν
rūt facere pascha in die illa τ ac
το ποιῆσαι τὸ πάσχα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ προ
cesserūt corā moyse τ aarō in illa
σῆλθον ἐναντίον μωυσῆ καὶ ἀαρὼν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡ
die. τ dixerūt viri illi ad eos: nos
μέρᾳ. καὶ εἶπαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι πρὸς αὐτούς, ἡμεῖς
immūdi sup aīa hoīs nunquid frau
ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχὴν ἀνθρώπου, μὴ οὖν ὑστερή
demur: ad offerēdū donū
σωμεν, ὥστε προσενέγκαι τὸ δῶρον

Trāsla.B.Hiero.

Hec est lex leuitarum. A viginti quinqȝ annis & supra ingrediētur: vt ministrent in tabernaculo federis. Cumqȝ quinquagesimum annū etatis impleuerint: seruire cessabunt. eruntqȝ ministri fratrū suorū in tabernaculo federis vt custodiāt q̄ sibi fuerīt comendata. opa āt ipsa nō faciāt. Sic dispōes leuitis ī custodiis suis. Ca. 9.

Locutus est dñs ad moysen in deserto sinai: āno secūdo postq̄ȝ egressi sunt de terra egypti: mense primo: dicens. Faciant filii israel phase in tpe suo quartadecima die mensis huius ad vesperā iuxta omnes cerimonias & iustificationes eius. Precepitqȝ moyses filiis israel vt facerēt phase. Qui fecerunt tempore suo quartadecima die mēsis ad vesperā in mōte sinai. Iuxta omnia que mandauerat dominus moysi fecerunt filii israel. Ecce autem quidam immundi super aīa hominis qui non poterāt facere phase ī die illo: accedentes ad moysen & aaron: dixerunt eis. Immūdi sumus super anima hominis. quare fraudamur vt nō valeamus oblationē offerre

Ter.Heb.

זאת אשר ללוים מבן חמש
ועשרים שנה ומעלה יבוא לצבא
צבא בעבדת אהל מועד ומבן
חמשים שנה ישוב מצבא
העבדה ולא יעבד עוד ושרת
את אחיו באהל מועד לשמר
משמרת ועבדה לא יעבד ככה
תעשה ללוים במשמרתם

Ca.ix.

וידבר יהוה אל משה במדבר סיני
בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים
בחדש הראשון לאמר ויעשו בני
ישראל את הפסח במועדו
בארבעה עשר יום בחדש הזה בין
הערבים תעשו אתו במועדו ככל
חקתיו וככל משפטיו תעשו אתו
וידבר משה אל בני ישראל
לעשת הפסח ויעשו את הפסח
בראשון בארבעה עשר יום לחדש
בין הערבים במדבר סיני ככל אשר
צוה יהוה את משה כן עשו בני
ישראל ויהי אנשים אשר היו
טמאים לנפש אדם ולא יכלו
לעשת הפסח ביום ההוא ויקרבו
לפני משה ולפני אהרן ביום
ההוא ויאמרו האנשים ההמה
אליו אנחנו טמאים לנפש אדם
למה נגרע לבלתי הקריב את

Pritiua heb.

עלה בוא
שוב
עבד
שמר
עשה
שנה יצא
רבע
שפט
דבר
היה
עשה קרב
פנה
אמר
גרע

Transla. Chal.

דא די לליואי מבר עשרין וחמש שנין ולעלא ייתי לחילא חילא בפלחן משכן זמנא:
ומבר חמשין שנין יתוב מחיל פולחנא ולא יפלח עוד: וישמש עם אחוהי במשכן
זמנא למיטר מטרא ופולחן לא יפלח כדין תעביד לליואי במטרתהון: Ca.ix.
ומליל יי עם משה במדברא דסיני בשתא תניתא למפקהון מארעא דמצרים בירחא
קדמאה למימר: ויעבדון בני ישראל ית פסחא בזמניה: בארבעת עשרא יומא בירחא
הדין בין שמשיא תעבדון יתיה בזמניה ככל גזירתיה וככל דחזי ליה תעבדון יתיה:
ומליל משה עם בני ישראל למעבד פסחא: ועבדו ית פסחא בניסן בארבעת עשרא
יומא לירחא בין שמשיא במדברא דסיני ככל דפקיד יי ית משה כן עבדו בני ישראל:
והוו גבריא דהוו מסאבין לטמא נפשא דאנשא ולא יכילו למעבד פסחא ביומא
ההוא וקריבו קדם משה וקדם אהרן ביומא ההוא: ואמרו גבריא האנון ליה אנחנא
מסאבין לטמא נפשא דאנשא למה נתמנע בדיל דלא לקרבא ית

Interp.chal.

Ista est lex leuitarū. a viginti quinqȝ annis τ supra ingredietur vt per turmas suas seruiāt in tabernaculo federis: τ a quinquaginta annis reuertent ab exercitu ministratiuo: τ nō seruiēt amplius. Ministrabitqȝ cū fribus suis in tabernaculo federis vt custodiāt custodiam: τ seruitute non seruient. Ita facies leuitis in custodijs suis. Ca. 9.

Locutusqȝ est dñs cum moyse in deserto sinai in anno secūdo egressionis eorum de terra egypti in mense primo dicens. Faciant filij israel phase in tpe suo: in quartadecima die mensis huius ad vesperas facietis illud in tpe suo: iuxta omnē ritū suū τ iuxta oīa q̄ ei pertinēt facietis illud. Locutusqȝ est moyses cum filiis israel vt facerēt phase. Fecerūtqȝ phase in mense nisan in quartadecima die mēsis ad vesperā in deserto sinai: iuxta oīa que preceperat dñs moysi: ita fecerūt filij israel. Fueruntqȝ quidā viri qui erant immundi pro immūditia aīe hominis: τ non potuerunt facere phase in die illo. Accesserūtqȝ in ɔspectū moysi τ in conspectū aaron in die illo: atqȝ dixerūt ei viri illi. Nos sumus immūdi pollutione anime hominis: quare prohibemur vt non offeramus

Pritiua chal.

שנה עלה אתא
תוב פלח שמש
נטר עבר
דבר תנה נפק
אמר רבע
חזה
עבד
הוה סאב
מנע

Ter. Heb.

קרבן יהוה במעדו בתוך בני ישראל ׃ ויאמר אלהם משה עמדו ואשמעה מה יצוה יהוה לכם ׃ וידבר יהוה אל משה לאמר ׃ דבר אל בני ישראל לאמר איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחקה לכם או לדרתיכם ועשה פסח ליהוה ׃ בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על מצות ומררים יאכלהו ׃ לא ישאירו ממנו עד בקר ועצם לא ישברו בו ככל חקת הפסח יעשו אתו ׃ והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה כי קרבן יהוה לא הקריב במעדו חטאו ישא האיש ההוא ׃ וכי יגור אתכם גר ועשה פסח ליהוה כחקת הפסח וכמשפטו כן יעשה חקה אחת יהיה לכם ולגר ולאזרח הארץ ׃ וביום הקים את המשכן כסה הענן את המשכן לאהל העדת ובערב יהיה על המשכן כמראה אש עד בקר ׃ כן יהיה תמיד הענן יכסנו ומראה אש לילה ׃ ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן

Trāsla. B. Hiero.

domino in tēpore suo inter filios israel. Quibus respōdit moyses. State vt cōsulā quid pcipiat dominus de vobis. Locutusq́ȝ ē dominus ad moysen dicēs. Loquere filiis israel. Homo qui fuerit immundus super aīa: siue in via pcul in gente vestra faciat phase domino in mense secūdo quartadecima die mensis ad vesperā: cū azymis & lactucis agrestibus comedent illud. Non relinquent ex eo quippiā vsq́ȝ mane: & os eius nō cōfringent. omnem ritū phase obseruabūt. Si quis aūt & mundus est & in itinere non fuit & tamen nō fecit phase: exterminabitur aīa illa de populis suis. quia sacrificiū dño nō obtulit tpe suo. Peccatum suū ipse portabit. Peregrinus quoq́ȝ & aduena si fuerit apud vos facient phase dño iuxta cerimoīas & iustificatiōes suas. Preceptū idē erit apud vos tā aduene q̄ȝ indigene. Igitur die qua erectū est tabernaculū operuit illud nubes. A vespere aūt super tentorium erat quasi species ignis vsq́ȝ mane. Sic fiebat iugiter. Per diem operiebat illud nubes: & per noctem quasi species ignis. Cumq́ȝ ablata fuisset nubes que tabernaculū ptegebat: tunc

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

κυρίω κατὰ καιρὸν αὐτοῦ, ἐν μέσω υἱῶν ἰσραήλ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς, στῆτε αὐτοῦ, καὶ ἀκούσομεν τί ἐντελεῖται περὶ ὑμῶν κύριος. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ὃς ἂν γένηται ἀκάθαρτος ἐπὶ ψυχῆ ἀνθρώπου, ἢ ἐν ὁδῶ μακρὰν ὑμῖν, ἢ ἐν ταῖς γενεαῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει τὸ πάσχα τῶ κυρίω ἐν τῶ μηνὶ τῶ δευτέρω, ἐν τῆ τεσσαρεσκαιδεκάτη ἡμέρα πρὸς ἑσπέραν ποιήσουσιν αὐτό, ἐπὶ ἀζύμων καὶ πικρίδων φάγονται αὐτό. οὐ καταλείψουσιν ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψουσιν ἀπ᾽ αὐτοῦ, κατὰ τὸν νόμον τοῦ πάσχα ποιήσουσιν αὐτό. καὶ ἄνθρωπος, ὃς ἂν καθαρὸς ᾖ, καὶ ἐν ὁδῶ μακρὰν οὐκ ἔστιν, καὶ ὑστερήσει ποιῆσαι τὸ πάσχα, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ὅτι τὸ δῶρον κυρίω οὐ προσήνεγκεν κατὰ τὸν καιρὸν αὐτοῦ, ἁμαρτίαν λήψεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἐὰν δὲ προσέλθῃ πρὸς ὑμᾶς προσήλυτος ἐν τῆ γῆ ὑμῶν, καὶ ποιήσει τὸ πάσχα κυρίω κατὰ τὸν νόμον τοῦ πάσχα, καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ, οὕτως ποιήσουσιν αὐτό. νόμος εἷς ἔσται ὑμῖν, καὶ τῶ προσηλύτω, καὶ τῶ αὐτόχθονι τῆς γῆς. καὶ τῆ ἡμέρα ᾗ ἐστάθη ἡ σκηνή, ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν σκηνὴν τὸν οἶκον τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ ἑσπέρας ἦν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὡς εἶδος πυρὸς ἕως πρωΐ. οὕτως ἐγίνετο διαπαντός· ἡ νεφέλη ἐκάλυπτεν αὐτὴν ἡμέρας, καὶ εἶδος πυρὸς τὴν νύκτα. καὶ ἡνίκα ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ μετὰ ταῦτα

dño iuxta tēp⁹ suū: in medio filiorū israel: ꝛ dixit ad eos moyses: state ibi: ꝛ audiem⁹ qd pcipiet de vobis dñs. ꝛ locut⁹ est dñs ad moysen: dicēs loq̄re filijs israel: dicēs: hō hō: q̄ fuerit immūdus sup aīa hoīs: aut in via lōge a vobis: aut in gnātiōib⁹ vrīs: ꝛ faciet pascha dño in mēse scdo: in q̄rta ꝛ decima die ad vesperā faciēt illō: in azymis ꝛ herbis amaris comedēt illō. nō relinqūt ex eo in mane: ꝛ os nō ɔfrigēt ex eo: iuxta legē pasche faciēt illō. ꝛ homo: q̄ mūd⁹ fuerit: ꝛ in via lōge nō est: ꝛ fraudabit facere pascha exterminabit aīa illa de pplo suo: qꝛ donū dño nō obtulit iuxta tēp⁹ suū: pctm̄ accipiet hō ille. si vo accesserit ad vos aduena in fra vra: ꝛ faciet pascha dño iuxta legē pasche: ꝛ iuxta ordinē eius: sic faciēt illō. lex vna erit vobis: ꝛ aduene: ꝛ indigene fre. ꝛ die q̄ erectū ē tabnaculū opuit nubes tabnaculū domū testimonij. ꝛ vespere erat sup tabnaculū vt spēs ignis vsq́ȝ ad māe. sic fuit semp nubes coopiebat illud die: ꝛ spēs ignis nocte. ꝛ qñ ascēdit nubes a tabnaculo: ꝛ post hec

Job. 19. g. — Exo. 40. d.

Transla. Chal.

קורבנא דיי בזמניה בגו בני ישראל ׃ ואמר להון משה אורכו עד דאשמע מה דיתפקד מן קדם יי על דלכון ׃ ומליל יי עם משה למימר ׃ מליל עם בני ישראל למימר גבר גבר ארי יהי מסאב לטמא נפשא דאנשא או בארח רחיקה לכון או לדריכון ויעביד פיסחא קדם יי ׃ בירחא תנינא בארבעת עשרא יומין בין שמשיא יעבדון יתיה על פטיר ומררין יכלוניה ׃ לא ישארון מיניה עד צפרא וגרמא לא יתברון ביה ככל גזירת פיסחא יעבדון יתיה ׃ וגברא דהוא דכי ובארח לא הוה ויתמנע מלמעבד פיסחא וישתיצי אנשא ההוא מעמיה ארי קורבנא דיי לא קריב בזמניה חוביה יקבל גברא ההוא ׃ וארי יתגייר עמכון גיורא ויעביד פיסחא קדם יי כגזירת פיסחא וכדחזי ליה כן יעביד קיימא חד יהי לכון ולגיורא ולייציבא דארעא ׃ וביומא דאתקם ית משכנא חפא ענגא ית משכנא למשכנא לסהדותא וברמשא הוי על משכנא כחיזו אישתא עד צפרא ׃ וכן הוי תדירא ענגא חפי ליה וחיזו אישתא ליליא ׃ ולפום אסתלקות ענגא מעלוי משכנא ובתר כן

Interp. chal.

oblationē dñi in tempore suo in medio filiorū israel. Dixitq́ȝ eis moyses. Expectate donec audiā quid precipiat dñs super re vestra. Locutusq́ȝ est dñs cū moyse dicens. Loquere cū filijs israel dicens. Uir vir ex vobis aut de generationibus vestris qui fuerit immūdus pollutione aie hominis aut in via longinqua: faciēt phase corā dño: in mense secūdo in quartadecima die mensis ad vesperā facient illud: cum azymis et herbis amaris comedēt illud. non relinquēt ex eo vsq́ȝ mane: ꝛ os nō cōfringent in eo: iuxta omnē ritū phase facient illud. Uir autē qui fuerit mundus ꝛ in itinere non fuerit: ꝛ destiterit facere phase: exterminabitur homo ille de populo suo: quia oblationē dñi nō obtulit in tēpore suo. peccatū suū suscipiet vir ille. Et quādo peregrinatus fuerit apud vos peregrinus: et fecerit phase corā dño: iuxta ritum phase ꝛ sicut ei pertinet ita faciet. preceptū vnum erit vobis ꝛ peregrinis atq́ȝ indigenis terre. In die autē qua erectum est tabernaculū cooperuit nubes tabernaculū testimonij: ꝛ in vespere erat super tabernaculū quasi visio ignis vsq́ȝ mane. Sic erat iugiter: nubes operiebat illud ꝛ visio ignis per noctē. Et cum eleuata fuisset nubes desuper tabernaculum: postea

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐν τῶ τόπω οὗ ἂν ἔστη ἡ νεφέλη, ἐκεῖ παρενεβάλοσαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. διὰ προστάγματος κυρίου παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσιν πάσας τὰς ἡμέρας ἐν αἷς σκιάζει ἡ νεφέλη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ὅταν ἐφέλκηται ἡ νεφέλη ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡμέρας πλείους, καὶ φυλάξονται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὴν φυλακὴν τοῦ κυρίου, καὶ οὐ μὴ ἐξαροῦσι. καὶ ἔσται ὅταν σκεπάζῃ ἡ νεφέλη ἡμέρας ἀριθμῶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, διὰ φωνῆς κυρίου παρεμβαλοῦσι, καὶ διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσιν. καὶ ἔσται ὅταν γένηται ἡ νεφέλη ἀφ᾽ ἑσπέρας ἕως πρωΐ, καὶ ἀνέβη ἡ νεφέλη τὸ πρωΐ, καὶ ἀπαροῦσιν ἡμέρας ἢ νυκτός, ἢ μηνὸς ἡμέρας πλεοναζούσης, τῆς νεφέλης σκιαζούσης ἐπ᾽ αὐτῆς, παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ οὐ μὴ ἀπαροῦσι. ὅτι διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσι. τὴν φυλακὴν κυρίου ἐφύλαξαν διὰ προστάγματος κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ. Ca. 10

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ποίησον σεαυτῶ δύο σάλπιγγας ἐλατάς, ἀργυρᾶς ποιήσεις αὐτάς. καὶ ἔσονταί σοι ἀνακαλεῖν τὴν συναγωγήν, καὶ ἐξαίρειν τὰς παρεμβολάς, καὶ σαλπιεῖς ἐν αὐταῖς, καὶ συναχθήσεται πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ἐὰν δὲ ἐν μιᾷ σαλπίσωσι, προσελεύσονται

profecti sūt filij israel. ꝛ in loco quo stetit nubes: ibi castrametati sūt filij israel. per preceptū dñi castrametabūtur filij israel: ꝛ p p̄ceptū dñi pficiscētur omnib⁹ dieb⁹ in q̄b⁹ obūbrat nubes sup tabnaculū: castrametabūtur filij israel. ꝛ qñ attracta fuerit nubes sup tabnaculū dieb⁹ plurib⁹: ꝛ custodiēt filij israel custodiā domini: ꝛ nō pficiscētur. ꝛ erit qñ fuerit nubes dies numero sup tabnaculo: p vocē dñi castrametabūtur: ꝛ p p̄ceptū dñi pficiscētur. ꝛ erit qñ fuerit nubes a vespe vsq́ȝ ad mane: ꝛ ascēderit nubes mane: ꝛ pficiscētur die aut nocte: aut mēse diei multiplicātis: nube obūbrāte sup illō: castrametabūtur filij israel: ꝛ nō pficiscētur. qꝛ per p̄ceptū dñi pficiscētur. custodiā dñi custodiebāt per p̄ceptū dñi in manu moysi.

Et locut⁹ ē dñs ad moysen: dicēs: fac tibi duas tubas ductiles: argēteas facies illas. ꝛ erūt tibi ad vocādū ɔgregationē: ꝛ leuādū castra: ꝛ clanges in illis: ꝛ ɔgregabit oīs ɔgregatio ad hostiū tabnaculi testimonij. si āt in vna clāguerit: accedent

Trāsla. B. Hiero.

proficiscebātur filii israel. & in loco vbi stetisset nubes: ibi castrametabātur. Ad imperium dñi proficiscebātur: & ad imperiū illius figebant tabernaculū. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum: manebant in eodē loco. & si euenisset vt multo tēpore mācret super illud: erāt filii israel in excubiis domini & non proficiscebātur quotquot diebus fuisset nubes super tabernaculū. Ad imperium domini erigebant tentoria: & ad imperiū illius deponebāt. Si fuisset nubes a vespere vsq́ȝ mane: & statim diluculo tabernaculū reliqsset pficiscebantur. & si post diē & noctē recessisset: dissipabant tētoria. Si vero biduo aut vno mēse vel longiori tēpore fuisset super tabernaculū: mācbāt filii israel in eodē loco & nō pficiscebātur. statim āt vt recessisset: mouebāt castra. Per verbum dñi figebāt tētoria. & per verbū illi⁹ pficiscebātur. erātq́ȝ ī excubiis dñi iuxta īperiū eius per manū moysi. Ca. 10

Locutusq́ȝ est dñs ad moysen dicēs: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles. quibus cōuocare possis multitudinē qñ mouēda sūt castra. Cūq́ȝ increpueris tubis: cōgregabitur ad te ois turba ad ostium tabernaculi federis. Si semel clangueris venient

Ter. Heb.

יסעו בני ישראל ובמקום אשר ישכן שם הענן שם יחנו בני ישראל ׃ על פי יהוה יסעו בני ישראל ועל פי יהוה יחנו כל ימי אשר ישכן הענן על המשכן יחנו ׃ ובהאריך הענן על המשכן ימים רבים ושמרו בני ישראל את משמרת יהוה ולא יסעו ׃ ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על המשכן על פי יהוה יחנו ועל פי יהוה יסעו ׃ ויש אשר יהיה הענן מערב עד בקר ונעלה הענן בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו ׃ או ימים או חדש או ימים בהאריך הענן על המשכן לשכן עליו יחנו בני ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו ׃ על פי יהוה יחנו ועל פי יהוה יסעו את משמרת יהוה שמרו על פי יהוה ביד משה ׃

Cap. x.

וידבר יהוה אל משה לאמר ׃ עשה לך שתי חצוצרת כסף מקשה תעשה אתם והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות ׃ ותקעו בהן ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד ׃ ואם באחת יתקעו ונועדו

Transla. Chal.

נטלין בני ישראל ובאתרא דשרי תמן ענגא תמן שרן בני ישראל ׃ על מימרא דיי נטלין בני ישראל ועל מימרא דיי שרן כל יומין דשרי ענגא על משכנא שרן ׃ ובאורכות ענגא על משכנא יומין סגיאין ויטרין בני ישראל ית מטרת מימרא דיי ולא נטלין ׃ ואית דהוי ענגא יומין דמנין על משכנא על מימרא דיי שרן ועל מימרא דיי נטלין ׃ ואית דהוי ענגא מרמשא עד צפרא ומסתלק ענגא בצפרא ונטלין או יומם ולילי ומסתלק ענגא ונטלין ׃ או תרין יומין או ירחא או עידן בעידן באורכות ענגא על משכנא למשרי עלוהי שרן בני ישראל ולא נטלין ובאסתלקותיה נטלין ׃ על מימרא דיי שרן ועל מימרא דיי נטלין ית מטרת מימרא דיי נטרין על מימרא דיי בידא דמשה ׃ Ca. x. ומליל יי עם משה למימר ׃ עיבד לך תרתין חצוצרן דכסף נגיד תעביד יתהן ויהוין לך לערעא כנישתא ולאטלא ית משריתא ׃ ויתקעון בהון ויזדמנון לותך כל כנישתא לתרע משכן זמנא ׃ ואם בחדא יתקעון ויזדמנון

Interp. chal.

pficiscebātur filij israel: ꝛ ī loco vbi manebat nubes: ibi manebāt filij israel. p vbū dñi pficiscebant filij israel: ꝛ p verbū dñi castrametabātur. Cūctis dieb⁹ q̄bus māebat nubes sup tabernaculū: manebāt illi. et qñ longo tpe manebat nubes sup tabernaculū ꝛ diebus multis: custodiebāt filij israel custodiā vbi dñi: ꝛ nō pficiscebant. Et si erat nubes sup tabnaculū diebus paucis: iuxta verbū dñi manebāt: ꝛ iuxta verbū dñi pficiscebant. ꝛ aliqñ erat nubes a vespe vsq́ȝ māe et eleuabat nubes mane: ꝛ pficiscebātur: aut post diē et noctē eleuabat nubes: ꝛ pficiscebātur. Aut duobus diebus vel vno mēse aut longiori tpe: tanto tpe q̄nto manebat nubes sup tabernaculū: manebāt filij israel: ꝛ nō pficiscebant. Et qñ eleuabat: pficiscebātur. iuxta verbū dñi manebāt: ꝛ iuxta verbuȝ domini proficiscebātur: custodiā verbi dñi custodiebāt iuxta verbum dñi per manum moysi. Ca. 10.

Locutusq́ȝ est dñs cū moyse dicēs. Fac tibi duas tubas: de argēto ductili facies eas: ꝛ erunt tibi ad ɔuocandā ɔgregationē ꝛ ad mouēda castra. ꝛ clangēt cū eis: ꝛ cōuenient ad te oīs cōgregatio ad ostiū tabernaculi federis. ꝛ si cum vna clanguerint: cōuenient

אֵלֶיךָ הַנְּשִׂיאִים רָאשֵׁי אַלְפֵי
יִשְׂרָאֵל׃ וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ
הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים קֵדְמָה׃ וּתְקַעְתֶּם
תְּרוּעָה שֵׁנִית וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת
הַחֹנִים תֵּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקְעוּ
לְמַסְעֵיהֶם׃ וּבְהַקְהִיל אֶת הַקָּהָל
תִּתְקְעוּ וְלֹא תָרִיעוּ׃ וּבְנֵי אַהֲרֹן
הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ
לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם׃ וְכִי
תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצַּר
הַצֹּרֵר אֶתְכֶם וַהֲרֵעֹתֶם בַּחֲצֹצְרֹת
וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֹיְבֵיכֶם׃ וּבְיוֹם
שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי
חָדְשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת
עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם
וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וַיְהִי בַּשָּׁנָה
הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּעֶשְׂרִים
בַּחֹדֶשׁ נַעֲלָה הֶעָנָן מֵעַל
מִשְׁכַּן הָעֵדֻת׃ וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינָי וַיִּשְׁכֹּן
הֶעָנָן בְּמִדְבַּר פָּארָן׃ וַיִּסְעוּ
בָּרִאשֹׁנָה עַל פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה׃
וַיִּסַּע דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי יְהוּדָה
בָּרִאשֹׁנָה לְצִבְאֹתָם וְעַל צְבָאוֹ
נַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב׃ וְעַל צְבָא

ad te principes & capita multitudinis israel. Si aūt prolixior atq̧ cōcisus clāgor increpuerit: mouebunt castra primi qui sūt ad orientalē plagā. In secundo aūt sonitu & pari vlulatu tube leuabūt tentoria q hītant ad meridiem. & iuxta hunc modū reliqui faciēt vlulātibus tubis ī pfectionē. Qū āt cōgregādus ē populus: simplex tubarū clāgor erit: & nō cōcise vlulabūt. Filii aūt aaron sacerdotis clāgēt tubis: eritq̧ hoc legitimū sēpiternū in gnātiōibus vrīs. Si exieritis ad bellū de terra vrā cōtra hostes qui dimicant aduersum vos: clāgetis vlulātibus tubis: & erit recordatio vrī corā dño deo vestro: vt eruamini de manibus inimicorū vrorū. Si qn̄ habebitis epulū & dies festos & calēdas: canetis tubis sup holocaustis & pacificis victimis: vt sint vobis ī recordationē dei vestri. Ego dñs deus vester. Anno secundo mense secundo vicesima die mensis eleuata est nubes de tabernaculo federis. Profectiq̧ sunt filii israel p turmas suas de deserto sinai: & recubuit nubes in solitudine pharan. Moueruntq̧ castra primi iuxta īperium domini per manū moysi filii iuda p turmas suas: quorū pricēps erat naason filius aminadab. In

Interp. chal.

ad te principes capita milliū israel. Clangetisq̧ vlulatione: & mouebūt castra illi q̄ sunt ad orientalē plagam. Clangetisq̧ iterū vlulatione: & mouebūt castra illi q̄ habitāt ad australē plagā: vlulatione clangēt in pfectione sua. Et qñ cōgregāda est ecclesia: clangetis et nō vlulabitis. Filij aūt aaron sacerdotes clangent tubis: & erit vobis in legitimū sempiternū in gñatiōibus vřis. Et qñ ingressi fueritis ad pliandū in terra vřa cōtra hostes q̄ tribulant vos: clangetis tubis: vt veniat recordatio vestri in bonū corā dño deo vřo: vt eruamini de inimicis vřis. et in die letitie vře & in solemnitatibus vřis & in kalendis vřis clangetis tubis sup holocaustis vřis & sup hostiis scificationū vřaꝝ: et erunt vobis in recordationē corā deo vřo: ego dñs deus vř. Et factū est in anno secūdo in mēse scđo in vicesima die mēsis eleuata ē nubes desup tabernaculū testimonij. Profectiq̧ sunt filij israel per mānsiones suas a deserto sinai: & mānsit nubes in deserto pharā. Profectiq̧ sunt pmo iuxta verbū dñi per manū moysi. Discessitq̧ primo vexillū castroꝝ filioꝝ iuda p turmas suas: & sup exercitū eius erat princeps naason filius aminadab. et super exercitum

tribu filiorū isachar fuit princeps nathanael filius suar. In tribu zabulon erat princeps eliab filius helon. Depositūq̧ est tabernaculū: qd portantes egressi sunt filii gerson & merari. Profectiq̧ sunt & filii ruben p turmas & ordinē suū: quorū princeps erat elisur filius sedeur. In tribu aūt filiorū symeon priceps fuit salamihel filius surisaddai. Porro in tribu gad erat princeps heliasaph filius duel. Profectiq̧ sunt & caathite: portātes sctūariū. Tā diu tabernaculū portabatur: donec venirent ad erectiōis locū. Mouerunt castra & filii effraim p turmas suas: in quorū exercitu priceps erat elisama filius āmiud. In tribu āt filiorū manasse priceps fuit gamaliel filius phadassur: & ī tribu beniamin erat dux abidan filius gedeōis. Nouissimi castrorum oīm profecti sunt filii dan p turmas suas: in quorū exercitu pricepſ fuit abiezer filius amisaddai. In tribu āt filiorum aser erat princeps phegiel filius ochran. Et in tribu filiorū neptalim princeps fuit ahira filius henā. Hec sūt castra & pfectiōes filiorū israel p turmas suas q̄n egrediebātur. Dixit q̧ moyses obab filio raguel madiāite cognato suo: Proficiscimur ad locū quē dñs daturꝰ ē nobis: veni nobiscū: vt bene faciamus tibi:

מַטֵּה בְּנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן
צוּעָר׃ וְעַל צְבָא מַטֵּה בְּנֵי זְבוּלֻן
אֱלִיאָב בֶּן חֵלֹן׃ וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן
וְנָסְעוּ בְנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי
נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן׃ וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה
רְאוּבֵן לְצִבְאֹתָם וְעַל צְבָאוֹ
אֱלִיצוּר בֶּן שְׁדֵיאוּר׃ וְעַל צְבָא
מַטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן
צוּרִישַׁדָּי׃ וְעַל צְבָא מַטֵּה בְנֵי גָד
אֶלְיָסָף בֶּן דְּעוּאֵל׃ וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים
נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהֵקִימוּ אֶת
הַמִּשְׁכָּן עַד בֹּאָם׃ וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה
בְנֵי אֶפְרַיִם לְצִבְאֹתָם וְעַל צְבָאוֹ
אֱלִישָׁמָע בֶּן עַמִּיהוּד׃ וְעַל צְבָא
מַטֵּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן
פְּדָהצוּר׃ וְעַל צְבָא מַטֵּה בְּנֵי
בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן גִּדְעוֹנִי׃ וְנָסַע דֶּגֶל
מַחֲנֵה בְנֵי דָן מְאַסֵּף לְכָל הַמַּחֲנֹת
לְצִבְאֹתָם וְעַל צְבָאוֹ אֲחִיעֶזֶר בֶּן
עַמִּישַׁדָּי׃ וְעַל צְבָא מַטֵּה בְּנֵי אָשֵׁר
פַּגְעִיאֵל בֶּן עָכְרָן׃ וְעַל צְבָא מַטֵּה
בְּנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן עֵינָן׃ אֵלֶּה
מַסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְצִבְאֹתָם וַיִּסָּעוּ׃
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן רְעוּאֵל
הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ
אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֹתוֹ
אֶתֵּן לָכֶם לְכָה אִתָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ

Interp. chal.

tribus filioꝝ isachar fuit nathanael filius suar. & sup exercitū tribꝰ filioꝝ zabulon fuit eliab filiꝰ helō. Depositūq̧ est tabernaculū: & profecti sunt filij gerson & filij merari portātes tabernaculū. discessit vexillū castroꝝ rubē p turmas suas: & sup exercitū eiꝰ erat princeps elisur filiꝰ sedeur. Et sup exercitū tribus filioꝝ symeon fuit princeps selumiel filiꝰ surisaddai. et sup exercitū tribꝰ filioꝝ gad fuit eliasaph filiꝰ duel. Profectiq̧ sunt filij caath portātes sanctuariū: & erigebāt tabernaculū donec venirēt. Profectūq̧ est vexillū castroꝝ filioꝝ ephraī p turmas suas: & sup exercitū eiꝰ fuit pnceps elisama filiꝰ amiud. & sup exercitū tribꝰ filioꝝ manasse gamaliel filiꝰ phadasur. & sup exercitū tribus filioꝝ beniami fuit abidā filiꝰ gedeōis. Profectūq̧ est vexillū castroꝝ filioꝝ dan p turmas suas recolligēs oia castra: & sup exercitū eiꝰ fuit pnceps ahiezer filiꝰ amisaddai. & sup exercitū tribꝰ filioꝝ aser fuit fegiel filiꝰ ochrā. & sr exercitū tribꝰ filioꝝ neptali fuit ahira filiꝰ enā. He sunt pfectiōes filioꝝ isrl: pfectiq̧ sūt p turmas suas. dixitq̧ moyses ad obab filiū raguel madianitā soceꝝ moysi: pficiscimꝰ nos ad locū de q̄ dixit dñs q̄ daret eū nob. veni nobiscū & bñfaciemꝰ tibi:

Trāſla. B. Hiero.

quia dominus bona promiſit iſraeli. Cui ille rn̄dit. Nō vadam tecū: ſed reuertar in terrā meā in qua natus ſum. Et ille. Noli inquit nos relinq̄re. Tu ei noſti in quibus locis p deſertū caſtra ponere debeamus: & eris ductor noſter. Cūq̧ nobiſcū veneris: quicqd optimū fuerit ex opibus q̄s nobis traditurus eſt dn̄s: dabimꝰ tibi. Profecti ſunt ergo de mōte dn̄i viā triū dierū: arcaq̧ federis dn̄i p̄cedebat eos per dies tres p̄uidēs caſtrorū locū. Nubes quoq̧ dn̄i ſup eos erat per diē cū īcederēt. Cūq̧ eleuaretur arca: dicebat moyſes. Surge dn̄e & diſſipentur inimici tui: & fugiant qui oderūt te a facie tua. Cū aūt deponeretur aiebat. Reuertere dn̄e ad mltitudinē exercitus iſrael. Ca.11.

Nterea ortū ē murmur populi q̄ſi dolētiū p labore cōtra dominū. qd̄ cū audiſſet iratus eſt: & accēſus ī eos ignis dn̄i: deuorauit extremā caſtrorū ptē. Cūq̧ clamaſſet populus ad moyſen: orauit moyſes ad dn̄m: & abſorptus eſt ignis. Vocauitq̧ nomē loci illius incenſio: eo q꜄ ſuccenſus fuiſſet contra eos ignis dn̄i. Vulgus quippe pmiſcuū qd̄ aſcēderat cū eis: flagrauit deſiderio carniū ſedēs & flēs iūctis ſibi pariter filiis iſrl': & ait. Quis dabit nobis ad veſcēdum carnes. Recordamur piſci

Interp. chal.

quia dn̄s locutus eſt vt adduceret bona ſup iſrael. Dixitq̧ ei nō vadam: ſed ad terrā meā ꝛ ad cognationē meā ibo. et ait. Ne obſecro derelinquas nos: tu enim noſti quō caſtrametati ſumus in deſerto. ꝛ magnalia que facta ſunt nobis vidiſti oculis tuis. Eritq̧ ſi veneris nobiſcū: benefaciemus tibi de bono illo quo dn̄s benefaciet nobis. Profectiq̧ ſunt de monte in quo reuelata eſt gloria dn̄i itinere triū dierū: ꝛ arca federis dn̄i precedebat eos itinere triū dierū: vt prepararet eis locū manſionis: ꝛ nubes glorie dn̄i obūbrabat ſup eos per diē qn̄ pficiſcebātur de caſtris. Et factū eſt cū leuaretur arca: dicebat moyſes. Reuelare domine vt diſpergantur hoſtes tui: et fugiant inimici tui a facie tua. et cum reſideret: dicebat. Reuertere domine habita cum gloria tua in medio multitudinis milium iſrael. Ca.11.

Ratq̧ populus quaſi murmurātes mala coram dn̄o. Et auditū eſt coram dn̄o: ꝛ iratus eſt furor eius: ꝛ accenſus eſt in eis ignis a facie dn̄i: ꝛ deuorauit extremam partē caſtrorū. Clamauitq̧ populus ad moyſen: ꝛ orauit moyſes corā dn̄o: ꝛ abſorptus ē ignis. Appellauitq̧ nomen loci illius incenſio: eo q꜄ accenſus fuiſſet in eos ignis a facie dn̄i. Et pmiſcui q̄ erant inter eos petierūt petitionē: ꝛ reuerſi ſunt filij iſrael ꝛ plorauerūt atq̧ dixerunt. Quis dabit nobis carnes ad veſcendū. memores ſumus piſcium

Trāſla. B. Hiero.

um quos comedebamꝰ in egypto gratis: ī mētē nobis veniūt cucumeres & pepones porriq̧ & cepe & allia. Anima noſtra arida eſt: nihil aliud reſpiciūt oculi noſtri niſi mā. Erat aūt man quaſi ſemē coriandri coloris bdelii. Circuibatq̧ populus: & colligēs illud frangebat mola ſiue terebat in mortario: coq̄ns in olla & faciens ex eo tortulas ſaporis q̄ſi pāis oleati. Cumq̧ deſcēderet nocte ſuper caſtra ros: deſcendebat pariter & man. Audiuit ergo moyſes flentem populum per familias ſingulos per oſtia tentorii ſui. Iratuſq̧ eſt furor dn̄i valde: ſed & moyſi intolerāda res viſa eſt: & ait ad dn̄m. Cur afflixiſti ſeruū tuū? q̄re nō inuenio grām corā te? Et cur īpoſuiſti pondus vniuerſi populi huius ſup me? Nūquid ego concepi omnem hanc multitudinē vel genui eam: vt dicas mihi: porta eos in ſinu tuo: ſicut portare ſolet nutrix īfantulū: & defer in terrā pro qua iuraſti patribus eorum. Vn̄ mihi carnes vt dē tante multitudini? Flent cōtra me dicentes. Da nobis carnes vt comedamus. Non poſſum ſolus ſuſtinere omnē hunc populum: quia grauis eſt mihi. Sin aliter tibi videtur:

Interp. chal.

quos comedebamus in egypto gratis: ꝛ cucumerū ꝛ peponū ꝛ porrorū ꝛ ceparū ꝛ alliorū: nunc aūt aīa nr̄a eſt deſiderās nihil aliud reſpiciūt oculi nr̄i niſi man. Erat autem man quaſi ſemē coriandri: ꝛ color eius quaſi color bdelij. Diſpergebatur populus ꝛ colligebant illud: ꝛ q̄ volebat frangebat mola: ꝛ q̄ volebat terebat in mortario: ꝛ coq̄bant illd̄ in olla: ꝛ faciebāt ex eo placentas: ꝛ erat ſapor eius quaſi ſapor panis oleati. Cūq̧ deſcenderet ros nocte ſup caſtra deſcēdebat man ſup eum. Audiuitq̧ moyſes populū flentē per familias ſuas ſingulos in oſtio tabernaculi ſui. Iratuſq̧ eſt furor dn̄i valde: ꝛ in oculis moyſi diſplicuit. Dixitq̧ moyſes coram dn̄o. Quare malefeciſti ſeruo tuo: ꝛ cur nō inueni miām in ꝯſpectu tuo: vt poneres onus oīs populi huius ſup me? Nunqd̄ pr̄ ego ſum vniuerſi populi huiꝰ aut filij mei ſunt illi: vt dicas mihi porta eum in fortitudine tua: ſicut portat nutrix lactentē ſup terrā de qua iuraſti patribus ſuis. vnde habeo carnē vt dem vniuerſo populo huic? q꜄ flent cōtra me dicētes. Da nobis carnē vt manducemus. nō poſſum ego ſolus ſuſtinere omnē populū hunc: quia grauior me eſt. Et ſi ita tu facies mihi

Tex. Heb.

הרגני נא הרג אם מצאתי חן
בעיניך ואל אראה ברעתי ׃
ויאמר יהוה אל משה אספה לי
שבעים איש מזקני ישראל
אשר ידעת כי הם זקני העם
ושטריו ולקחת אתם אל אהל
מועד והתיצבו שם עמך ׃ וירדתי
ודברתי עמך שם ואצלתי מן
הרוח אשר עליך ושמתי עליהם
ונשאו אתך במשא העם ולא
תשא אתה לבדך ׃ ואל העם
תאמר התקדשו למחר ואכלתם
בשר כי בכיתם באזני יהוה
לאמר מי יאכלנו בשר כי טוב
לנו במצרים ונתן יהוה לכם
בשר ואכלתם ׃ לא יום אחד
תאכלון ולא יומים ולא חמשה
ימים ולא עשרה ימים ולא
עשרים יום ׃ עד חדש ימים עד
אשר יצא מאפכם והיה לכם
לזרא יען כי מאסתם את יהוה
אשר בקרבכם ותבכו לפניו
לאמר למה זה יצאנו ממצרים ׃
ויאמר משה שש מאות אלף רגלי
העם אשר אנכי בקרבו ואתה
אמרת בשר אתן להם ואכלו
חדש ימים ׃ הצאן ובקר ישחט

Primitiua heb.

ראה רוע · יעד יצב · שום · קדש · בכה · אכל · יום · זרה · בכה פנה · אמר שושה · מאה · נתן · יום שחט

Trãsla. B. Hiero.

obsecro vt interficias me: & inueniam gratiã in oculis tuis: ne tantis afficiar malis. Et dixit dñs ad moysẽ: Congrega mihi septuaginta viros de senioribus israel: quos tu nosti q senes populi sint ac magistri: & duces eos ad ostium tabernaculi federis: faciesq; ibi stare tecum: vt descẽdã & loquar tibi: & auferam de spiritu tuo: tradamq; eis: vt sustentent tecum onus populi: & non tu solus grauẽris. Populo quoq; dices. Sanctificamini. Cras comedetis carnes. Ego enim audiui vos dicere. Quis dabit nobis escas carniũ. Bene nobis erat in egypto. Vt det vobis dominus carnes & comedatis non vno die nec duobus vel quinq; aut decem nec viginti quidẽ: sed vsq; ad mensem dierũ: donec exeat per nares vestras: & vertatur in nauseam: eo q repuleritis dominum qui in medio vestri est: & fleueritis coram eo dicẽtes. Quare egressi sumus ex egypto. Et ait moyses ad dñm. Sexcenta milia peditũ huius populi sunt: & tu dicis. Dabo eis esum carniũ mense integro. Nunquid ouium & boum multitudo cedetur

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

interfice me morte: si inueni grãm apd
ἀπόκτεινόν με ἀναιρέσει, εἰ εὕρηκα χάριν παρὰ
te: vt nõ videã afflictionẽ meã. et dixit dñs
σοί, ἵνα μὴ ἴδω τὴν κάκωσίν μου. καὶ εἶπε κύριος
ad moysen: cõgrega mihi septuaginta vi-
πρὸς μωυσῆν, συνάγαγέ μοι ἑβδομήκοντα ἄν-
ros de seniorib⁹ israel: quos tu ip
δρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἰσραήλ, οὓς σὺ αὐ-
se nosti. ipi sũt seniores populi:
τὸς οἶδας. οὗτοί εἰσι πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ,
& scribe eor. & educes eos in
καὶ γραμματεῖς αὐτῶν. καὶ ἐξάξεις αὐτοὺς εἰς τὴν
tabnãculũ testimonij: & stabũt illic te
σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ στήσονται ἐκεῖ μετὰ
cũ: & descẽdã: & loquar ibi te
σοῦ, καὶ καταβήσομαι, καὶ λαλήσω ἐκεῖ μετὰ
cũ: & auferã de spũ qui in te:
σοῦ, καὶ ἀφελῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοί,
& ponã sup eos. & sustinebũt te
καὶ ἐπιθήσω ἐπ' αὐτούς. καὶ συναντιλήψονταί με-
cũ ipetũ ppli: & nõ feres il
τὰ σοῦ τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ, καὶ οὐκ οἴσεις αὐ-
los tu sol⁹. & pplo dices: sctificamini
τοὺς σὺ μόνος. καὶ τῷ λαῷ ἐρεῖς, ἁγνίσασθε
in crastinũ: & comedetis carnes: qr fleuistis
εἰς αὔριον, καὶ φάγεσθε κρέα, ὅτι ἐκλαύσατε
corã dño: dicẽtes: qs nos cibabit carnib⁹:
ἔναντι κυρίου, λέγοντες, τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα,
qr bonũ nobis est in egypto. & dabit do
ὅτι καλὸν ἡμῖν ἐστιν ἐν αἰγύπτῳ. καὶ δώσει κύ
min⁹ vobis carnes & mãducabitis. nõ diẽ vnũ
ριος ὑμῖν κρέα καὶ φάγεσθε. οὐχ ἡμέραν μίαν
comedetis: neq; duos: neq; qnq; dies: neq; decẽ
φάγεσθε, οὐδὲ δύο, οὐδὲ πέντε ἡμέρας, οὐδὲ δέκα
dies: neq; viginti dies: vsq; ad mẽsem dier co-
ἡμέρας, οὐδὲ εἴκοσι ἡμέρας, ἕως μηνὸς ἡμερῶν φά
medetis: vsq; quo exeat per nares vras: &
γεσθε, ἕως ἂν ἐξέλθῃ διὰ τῶν μυκτήρων ὑμῶν. καὶ
erit vobis ad cholerã: qr inobedĩetes fuistis dño:
ἔσται ὑμῖν εἰς χολέραν, ὅτι ἠπειθήσατε κυρίῳ,
qui est in vobis: & fleuistis corã eo:
ὅς ἐστιν ἐν ὑμῖν. καὶ ἐκλαύσατε ἐναντίον αὐτοῦ,
dicẽtes: quare nobis egredi de ẽra egypti. &
λέγοντες, ἵνα τί ἡμῖν ἐξελθεῖν ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ
dixit moyses: sexcẽta milia peditũ pplo:
εἶπε μωυσῆς, ἑξακόσιαι χιλιάδες πεζῶν ὁ λαός,
in qb⁹ sũ in ipis. & tu dixisti carnes da
ἐν οἷς εἰμὶ ἐν αὐτοῖς. καὶ σὺ εἶπας κρέα δώ-
bo eis: & comedẽt mẽsẽ dier. nũqd o
σω αὐτοῖς, καὶ φάγονται μῆνα ἡμερῶν. μὴ πρό
ues & boues occidẽtur:
βατα καὶ βόες σφαγήσονται,

D

Leui. 10.b. Iosu. 3.b. 1.Re. 16.b.

Transla. Chal.

קטולני כען קטול אם אשכחית רחמין קדמך ולא אחזי בבשתי ׃ ואמר יי למשה
כנוש קדמי שבעין גברא מסבי ישראל דידעתא ארי אנון סבי עמא וסרכוהי ותדבר
יתהון למשכן זמנא ויתעתדון תמן עמך ׃ ואתגלי ואמליל עמך תמן ואר‍בי מן רוחא
דעלך ואשוי עליהון ויסוברון עמך במטול עמא ולא תסובר את בלחודך ׃ ולעמא יי
תימר איזדמנו למחר ותיכלון בשרא ארי בכיתון קדם יי למימר מן יאכילננא
בשרא ארי טב לנא במצרים ויתן יי לכון בשרא ותיכלון ׃ לא יומא חד תיכלון
ולא תרין יומין ולא חמשא יומין ולא עשרא יומין ולא עשרין יומין ׃ עד ירח יומין עד
דתקוצון ביה ויהי לכון לתקלא חלף דקצתון במימרא דיי דשכנתיה שריא ביניכון
ובכיתון קדמוהי למימר למה דנן נפקנא ממצרים ׃ ואמר משה שית מאה אלפין
גברא רגלאה עמא דאנא ביניהון ואת אמרת בשרא אתן להון וייכלון ירח יומין ׃
הען ותורין יתנכסון

Primitiua chal.

שכח חזה בוש · שוב דבר שכן · עתד גלה מלל · רבב שוה סבר · נטל אמר זמן · אכל בכה נתן · קוץ הוה אמר · נתן אכל · נכס

Interp. chal.

interfice me obsecro: si inueni miam in oculis tuis: & non videbo malũ meũ. Dixitq; dñs moysi. Congrega corã me septuagita viros de seniorib⁹ filiorũ israel qs tu nosti q sint senes populi & prefecti eius. Et duces eos ad tabernaculũ federis: & stabũt ibi tecũ. & reuelabor & loquar tecũ ibi: & augebo de spũ qui est sup te et ponã sup eos: & sustinebũt tecũ onus populi: & non sustinebis tu solus. populo quoq; dices. Preparamini in crastinũ & comedetis carnẽ: qr plorastis corã dño dicẽtes. Quis dabit nobis carnẽ ad mãducandũ: bene enĩ erat nobis in egypto. dabitq; dñs vobis carnẽ et comedetis nõ vno die nec duobus dieb⁹ nec qnq; diebus nec decẽ diebus nec viginti diebus: sed vsq; ad mensem dierũ: donec in fastidiũ eã habeatis: & sit vobis in scandalũ. eo q in fastidiũ fuit vobis verbũ dñi: cuius maiestas habitat inter vos: et plorastis coram eo dicentes. vt quid egressi sumus de egypto. Et ait moyses. sexcenta milia virorũ sunt populi huius inter quos ego habito: & tu dixisti. Dabo eis carnem vt comedant mense dierum. Nunquid si oues et boues occidantur

---

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

& sufficiet eis: aut oẽ opsoniũ maris
καὶ ἀρκέσει αὐτοῖς, ἢ πᾶν τὸ ὄψον τῆς θαλάσσης
cõgregabit ipis: & sufficiet eis. &
συναχθήσεται αὐτοῖς, καὶ ἀρκέσει αὐτοῖς. καὶ
dixit dñs ad moysen: nũqd man⁹ dñi nõ
εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, μὴ ἡ χεὶρ κυρίου οὐκ
sufficiet. iã nosces: si cõprehẽdet te ver
ἀρκέσει. ἤδη γνώσῃ, εἰ ἐπικαταλήψεταί σε ὁ λό
bũ meũ: aut nõ. & exijt moyses: & locut⁹ ẽ
γος μου, ἢ οὔ. καὶ ἐξῆλθε μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε
ad pplm vba dñi. & cõgregauit septua
πρὸς τὸν λαὸν τὰ ῥήματα κυρίου. καὶ συνήγαγεν ἑβδο
ginta viros de seniorib⁹ ppli.
μήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ.
& statuit eos in circuitu tabnaculi. & descẽdit
καὶ ἔστησεν αὐτοὺς κύκλῳ τῆς σκηνῆς. καὶ κατέβη
dñs in nube: & locut⁹ ẽ ad eũ & ab
κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτόν, καὶ πα
stulit de spũ q sup eũ: &
ρείλατο ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ
posuit sup septuagita viros seni
ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας τοὺς πρεσβυ
ores. vt aũt quieuit spũs sup eos:
τέρους. ὡς δὲ ἐπανεπαύσατο πνεῦμα ἐπ' αὐτούς,
& pphetauerũt: & nõ ãpli⁹ adiecerũt. &
καὶ ἐπροφήτευσαν, καὶ οὐκ ἔτι προσέθεντο. καὶ
relicti fuerũt duo viri in castris: no
κατελείφθησαν δύο ἄνδρες ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὄνο
mẽ vni heldad: & nomẽ scdo medad: &
μα τῷ ἑνὶ ἐλδάδ, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ μωδάδ, καὶ
requieuit sup eos spũs: & hi fuerũt
ἐπανεπαύσατο ἐπ' αὐτοὺς τὸ πνεῦμα, καὶ οὗτοι ἦσαν
ex descriptis: & nõ venerũt ad tabna
τῶν καταγεγραμμένων, καὶ οὐκ ἤλθοσαν πρὸς τὴν σκη
culũ. & pphetauerũt in castris. & ac
νήν. καὶ ἐπροφήτευσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ προσ-
currẽs iuuenis narrauit moysi. & dixit: hel
δραμὼν ὁ νεανίσκος ἀπήγγειλε μωυσῇ. καὶ εἶπεν, ἐλ
dad & medad pphetant in castris.
δὰδ καὶ μωδὰδ προφητεύουσιν ἐν τῇ παρεμβολῇ.
& rñdẽs iesus fili⁹ naue q astabat moysi
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυὴ ὁ παρεστηκὼς μωυσῇ
electus eius: dixit: dñe mi moyses phibe illos. & dixit
ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ, εἶπε, κύριέ μου μωυσῆ κώλυσον αὐτούς. καὶ εἶπεν
ei moyses: nũqd emularis tu mihi: & qs det oẽm pplm
αὐτῷ μωυσῆς, μὴ ζηλοῖς σὺ ἐμοί, καὶ τίς δῴη πάντα τὸν λαὸν
dñi pphetas: qñ dederit dñs spũm suũ in eos. &
κυρίου προφήτας, ὅταν δῷ κύριος τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς. καὶ
abijt moyses in castra: ipe & senio
ἀπῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν παρεμβολήν, αὐτὸς καὶ οἱ πρεσβύ
res israel. & spũs exijt a dño: & trãsire
τεροι ἰσραήλ. καὶ πνεῦμα ἐξῆλθε παρὰ κυρίου, καὶ ἐξεπέρα
fecit coturnicẽ a mari. & immisit in
σεν ὀρτυγομήτραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς

E · Esa. 56.a. · F · G

Trãsla. B. Hiero.

vt possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces maris in vnum cõgregabuntur: vt eos satiẽt. Cui rñdit dñs. Nũqd manus domini inualida est? Iam nunc videbis vtrum meus sermo ope cõpleatur. Venit igitur moyses: & narrauit populo verba domini: cõgregans septuagita viros de senioribus israel: quos stare fecit circa tabernaculum. Descẽditq; dominus p nubẽ: & locutus est ad eũ auferẽs de spiritu qui erat in moyse: & dans septuagita viris. Cũq; requieuisset in eis spũs: pphetauerunt: nec vltra cessauerunt. Remãserãt aũt in castris duo viri: quorũ vnus vocabatur heldad: & alter medad: sup quos requieuit spiritus: nam & ipsi descripti fuerãt: & nõ exierãt ad tabernaculũ. Cũ pphetarent in castris: cucurrit puer & nũciauit moysi dicens. Heldad & medad prophetant in castris. Statim iosue filius nun minister moysi & electus e pluribus ait. Dñe mi moyses prohibe eos. At ille quid inquit emularis pro me. Quis tribuat vt ois populus prophetet: & det eis dominus spũm suũ. Reuersusq; est moyses & maiores natu israel in castra. Ventus aũt egrediens a domino arreptas trãs mare coturnices detulit: & dimisit i ca-

Tex. Heb.

להם ומצא להם אם את כל דגי
הים יאסף להם ומצא להם ׃
ויאמר יהוה אל משה היד יהוה
תקצר עתה תראה היקרך דברי
אם לא ׃ ויצא משה וידבר אל
העם את דברי יהוה ויאסף
שבעים איש מזקני העם ויעמד
אתם סביבת האהל ׃ וירד יהוה
בענן וידבר אליו ויאצל מן
הרוח אשר עליו ויתן על ״
שבעים איש הזקנים ויהי כנוח
עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו ׃
וישארו שני אנשים במחנה שם
האחד אלדד ושם השני מידד
ותנח עליהם הרוח והמה בכתבים
ולא יצאו האהלה ויתנבאו
במחנה ׃ וירץ הנער ויגד למשה
ויאמר אלדד ומידד מתנבאים
במחנה ׃ ויען יהושע בן נון משרת
משה מבחריו ויאמר אדני
משה כלאם ׃ ויאמר לו משה
המקנא אתה לי ומי יתן כל
עם יהוה נביאים כי יתן יהוה
את רוחו עליהם ׃ ויאסף משה
אל המחנה הוא וזקני ישראל ׃
ורוח נסע מאת יהוה ויגז שלוים
מן הים ויטש על המחנה ׃

Primitiua heb.

דגה · אסף · קצר ראה קרה · דבר · אסף · עמד · סבב · אצל · היה · נבא · שאר שנה חנה · שנה · נוח · רוץ נגד · ענה שרת · קנא נתן · נבא · אסף · גוז

Transla. Chal.

להון היספקון להון אם ית כל נוני ימא יתכנשון להון היספקון להון ׃ ואמר יי
למשה המימרא דיי יתעכב כען תחזי היערעינך פתגמי אם לא ׃ ונפק משה ומליל
עם עמא ית פתגמיא דיי וכנש שבעין גברא מסבי עמא ואקים יתהון סחור סחור
למשכנא ׃ ואתגלי יי בעננא ומליל עמיה ורבי מן רוחא דעלוהי ויהב על שבעין
גברא סביא והוה כד שרת עליהון רוח נבואה ומתנבן ולא פסקין ׃ ואשתארו תרין
גברין במשריתא שום חד אלדד ושום תנינא מידד ושרת עליהון רוח נבואה ואנון
בכתיביא ולא נפקו למשכנא ומתנבן במשריתא ׃ ורהט עולימא וחוי למשה ואמר
אלדד ומידד מתנבן במשריתא ׃ ואתיב יהושע בר נון משמשניה דמשה מעולימותיה
ואמר רבוני משה אסרנון ׃ ואמר ליה משה הקנאתי את מקני רעיתא פון דיהון כל
עמא דיי נביאין ארי יתן יי ית רוח נבואתיה עליהון ׃ ואתכנש משה למשריתא
הוא וסבי ישראל ׃ ורוחא נטל מן קדם יי ואפרח שליו מן ימא ורמא על משריתא

Interp. chal.

eis: sufficiẽt eis? aut si oẽs pisces maris cõgregent eis nunqd sufficiẽt eis? Dixitq; dñs ad moysen. Nunqd verbũ dñi ipedit. nũc videbis vtrũ accidat tibi verbũ meũ an nõ. Egressusq; est moyses: & locutus est cũ populo verba dñi. Et cõgregauit septuagita viros de seniorib⁹ ppli. et statuit eos p circuitũ tabernaculi. Reuelatusq; est dñs in nube & locut⁹ est cũ eo: & auxit de spũ qui erat in eo: & dedit sup septuagita viros seniores. Factũq; est cũ requieuisset in eis spũs pphetie: prophetauerũt & nequaq cessauerũt: remãserãt aũt duo viri in castris: nomẽ vnius eldad & nomẽ scdi medad: et requieuit sup eos spũs pphetie: & ipsi erãt descripti: & nõ exierãt ad tabernaculũ: & pphetabãt in castris. Cucurrit autẽ puer & narrauit moysi: et ait. Eldad & medad pphetãt in castris. Rñditq; iosue fili⁹ nun minister moysi a pueritia sua: & ait. Dñe mi moyses mitte eos in carcerẽ. Dixitq; ei moyses. nunqd emularis tu emulationẽ meã? vellẽ q ois ppls dñi pphetarẽt: & q daret dñs spũm pphie sue sup eos. Collectusq; ẽ moyses in castra ipse & seniores israel. Ventus autẽ egressus est a facie domini: & volare fecit coturnices de mari & proiecit eas iuxta castra

Primitiua chal.

ספק כנש · עכב חזה ערע · שוב קום · שכן גלה רבב · שרא נבא שאר · שרא תנה · חיה · תוב שמש · קנא רעה הוה · נתן כנש שרא · שוב פרח רמה

כדרך יום כה וכדרך יום כה
סביבות המחנה וכאמתים על
פני הארץ ויקם העם כל היום
ההוא וכל הלילה וכל יום המחרת
ויאספו את השלו הממעיט אסף
עשרה חמרים וישטחו להם
שטוח סביבות המחנה: הבשר
עודנו בין שניהם טרם יכרת
ואף יהוה חרה בעם ויך יהוה בעם
מכה רבה מאד: ויקרא את שם
המקום ההוא קברות התאוה כי
שם קברו את העם המתאוים:
מקברות התאוה נסעו העם
חצרות ויהיו בחצרות:

Cap. xii.

ותדבר מרים ואהרן
במשה על אדות האשה הכשית
אשר לקח כי אשה כשית
לקח: ויאמרו הרק אך במשה
דבר יהוה הלא גם בנו דבר
וישמע יהוה: והאיש משה
ענו מאד מכל האדם אשר
על פני האדמה: ויאמר יהוה
פתאם אל משה ואל
אהרן ואל מרים צאו שלשתכם
אל אהל מועד ויצאו שלשתם:
וירד יהוה בעמוד ענן ויעמד
פתח האהל ויקרא אהרן

(Primitiua heb.: סבב אמה · פנה קום · מעט · שטח · חנה · כרת · נכה · רבב קרא · קום אוה · היה · דבר אוד איש · אשר · שמע · ענה · פנה · פתח · יצא · יעד · עמד עמד · קרא)

stra̓ītiere q̄tū vno die cōfici potest
ex omni parte castrorū p circuitū: volabantq̄ in aere duobus cubitis altitudine sup terrā. Surgens ergo populus toto die illo & nocte ac die altero cōgregauit coturnicū multitudinē qui parū decē choros: & siccauerūt eas p gyrum castrorū. Adhuc carnes erant in dentibus eorū: nec defecerat huiuscemodi cibus: & ecce furor dñi concitatus in populū pcussit eum plaga magna nimis. Vocatusq̄ est ille locus sepulchra cōcupiscētie: ibi enim sepelierūt populū q desiderauerat carnes. Egressi autē de sepulchris concupiscentie venerunt in aseroth: & manserunt ibi. Cap. 12.

Locutaq̄ est maria & aaron cōtra moysen pp vxorē eius ethiopissam:
& dixerunt. Num per solum moysen locutus est dñs? Nonne & nobis silr est locutus? Qd cū audisset dominus: iratus est. Erat enim moyses vir mitissimus sup oēs hoīes qui morabantur in terra. Statim locutus est dominus ad eum & ad aarō & mariam. Egredimini vos tantū tres ad tabernaculum federis. Cūq̄ fuissent egressi: descendit dñs in columna nubis: & stetit in introitu tabernaculi vocans aaron

castra: viā diei hinc: & viā
παρεμβολῆς, ὁδὸν ἡμέρας ἐντεῦθεν, καὶ ὁδὸν ἡ-
diei hinc: in circuitu castrorū q̄si bi-
μέρας ἐντεῦθεν, κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς ὡσεὶ δι-
cubitū a terra. & surgens pplʼs totū
πήχυ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς ὅλην τὴν
diē illū: & totā noctē: & totū
ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ὅλην τὴν ἡ-
diem crastinū: et cōgregauerūt coturni
μέραν τὴν ἐπαύριον, καὶ συνέλεγον τὴν ὀρτυγομή-
cē: q parū cōgregauit decē coros. & refrigerauerūt sibi ipsis refrigeria i circuitu castrorū.
τραν, ὁ τὸ ὀλίγον συνήγαγε δέκα κόρους. καὶ ἔψυξαν
ἑαυτοῖς ψυγμοὺς κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς. τὰ κρέα
carnes adhuc erāt in dentib⁹ eorū anteq̄ deficeret.
ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν πρὶν ἢ ἐκλείπειν.
& dñs irat⁹ ē ira in pplm. & pcussit
καὶ κύριος ἐθυμώθη ὀργῇ εἰς τὸν λαόν. καὶ ἐπάτα-
dñs populū plaga magna valde. &
ξε κύριος τὸν λαὸν πληγὴν μεγάλην σφόδρα. καὶ
vocatū ē nomē loci illius: sepulchra
ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, μνήματα
cōcupiscētie. qr ibi sepelierūt populū desi
τῆς ἐπιθυμίας. ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν λαὸν τὸν ἐπι-
deratorē. a sepulchris cōcupiscētie pfect⁹ ē po
θυμητήν. ἀπὸ μνημάτων τῆς ἐπιθυμίας ἐξῆρεν ὁ λα-
pul⁹ i aseroth. & fuit popul⁹ in aseroth.
ὸς εἰς ἀσηρώθ. καὶ ἐγένετο ὁ λαὸς ἐν ἀσηρώθ. Ca. 12.

Et locuta ē maria & aarō cōtra moy
Καὶ ἐλάλησε μαριὰμ καὶ ἀαρὼν κατὰ μωυ-
sen: pp̄ter vxorē ethiopissā: quā acce
σῆ, ἕνεκεν τῆς γυναικὸς τῆς αἰθιοπίσσης, ἣν ἔλα-
pit moyses: qr vxorē ethiopissā accepit.
βε μωυσῆς, ὅτι γυναῖκα αἰθιόπισσαν ἔλαβε.
& dixerūt nū moysi soli locut⁹ ē deus:
καὶ εἶπαν, μὴ μωυσῇ μόνῳ λελάληκεν ὁ θεός;
nōne & nobis locut⁹ ē? & audiuit dñs. & ho
οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐλάλησε; καὶ ἤκουσε κύριος. καὶ ὁ ἄν-
mo moyses mitis valde preter oēs
θρωπος μωυσῆς πραῢς σφόδρα παρὰ πάντας
hoīes existētes sup terrā. & dixit
τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπε
dñs statim ad moysem & aaron &
κύριος παραχρῆμα πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν καὶ
mariā: exite vos tres in taber
μαριάμ, ἐξέλθετε ὑμεῖς οἱ τρεῖς εἰς τὴν σκη-
naculū testimonij. & egressi sūt tres: & in
νὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐξῆλθον οἱ τρεῖς, καὶ εἰς τὴν
tabernaculū testimonij descendit dñs in colūna
σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου κατέβη κύριος ἐν στύλῳ
nubis: & stetit in hostio tabernaculi
νεφέλης, καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
testimonij. & vocati sūt aaron
μαρτυρίου. καὶ ἐκλήθησαν ἀαρὼν

Deu. 14.

Transla. Chal.

כמהלך יומא לכא וכמהלך יומא לכא סחור סחור למשריתא וכרום תרתין אמין על אפי ארעא: וקם עמא כל יומא ההוא וכל ליליא וכל יומא דבתרוהי וכנשו ית שליו דאזער כנש עשר דגורין ושטחו להון משטיחין סחור סחור למשריתא: בסרא עד כען הוה בין ככיהון עד לא פסק ורוגזא דיי תקיף בעמא וקטל יי בעמא קטול סגי לחדא: וקרא ית שמא דאתרא ההוא קברי דמשאלי ארי תמן קברו ית עמא דשאילו: מקברי דמשאלי נטלו עמא לחצרות והוו בחצרות: ומלילת מרים ואהרן במשה על עיסק אתתא שפירתא דנסיב ארי אתתא שפירתא דנסיב רחיק: ואמרו הלחוד ברם עם משה מליל יי הלא אף עמנא מליל ושמיע קדם יי: וגברא משה ענותן לחדא מכל אנשא דעל אפי ארעא: ואמר יי בתכיף למשה ולאהרן ולמרים פוקו תלתיכון למשכן זמנא ונפקו תלתיהון: ואתגלי יי בעמודא דעננא וקם בתרע משכנא וקרא אהרן

Ca. xii.

(Primitiua chal.: הלך תרי · אמה קום · זער שטח · שאל · הוה · אתתא · ענה · נפק שכן · גלה קום)

Interp̄. chal.

itinere vni⁹ diei hinc & itinere vni⁹ diei illic p circuitū castrorū: & q̄si altitudine duorū cubitorū sup faciē terre. Surrexitq̄ ppl̄s toto die illo & tota nocte ac toto die sequēti & collegerūt coturnices: q min⁹ collegit: cōgregauit decē aceruos: & extenderūt eas p gyrū castrorū. adhuc erat caro in dentibus eorū: anteq̄ deficeret: et furor dñi iratus est cōtra populū: & occidit dñs in populo occisione magna valde. Vocauitq̄ nomē loci illius sepulchra desiderantiū: qr ibi sepelierūt populū qui desiderauit. de sepulchris desiderātiū pfectus est populus in aseroth: & mānserūt in aseroth. Ca. 12.

Locutaq̄ est maria & aaron cōtra moysen pp̄ter vxorē pulchrā quā acceperat: qm̄ vxorē pulchrā quā acceperat repulit. dixerūtq̄. Nunqd cū solo moyse locutus est dñs? nōne etiā nobiscū locutus est? et auditum est corā dño. Vir aūt moyses erat mitis valde pre oībus hoībus q erant sup faciē terre. Dixitq̄ dñs repente ad moysen & aaron & mariā. Egredimini vos tres ad tabernaculū federis: & egressi sunt illi tres. & reuelatus est dñs in columna nubis: et stetit in ostio tabernaculi: & vocauit aaron

& mariā: exierūt ambo. & dixit dñs ad
καὶ μαριάμ, ἐξῆλθον ἀμφότεροι. καὶ εἶπε κύριος πρὸς
eos: audite vba mea. si fuerit pro
αὐτούς, ἀκούσατε τῶν λόγων μου. ἐὰν γένηται προ-
pheta vobis dño: in visiōe illi cognoscar:
φήτης ὑμῶν κυρίῳ, ἐν ὁράματι αὐτῷ γνωσθήσομαι,
& in sōno loqr ei. nō sic seruus
καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῷ. οὐχ οὕτως ὁ θεράπων
me⁹ moyses: in oī domo mea fidelis est. os
μου μωυσῆς, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου πιστός ἐστιν. στό-
ad os loquar ei in spē & nō per
μα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἴδει καὶ οὐ δι' αἰ-
enigmata: & gloriā dñi vidit: & cur nō
νιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν κυρίου εἶδεν, καὶ διατί οὐκ
timuistis murmurare ɔtra seruū
ἐφοβήθητε καταλαλῆσαι κατὰ τοῦ θεράποντός
meū moysen? & ira furoris dñi sup eos: & a-
μου μωυσῆ; καὶ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀ-
bierūt. & nubes recessit a tabernaculo. & ec
πῆλθον. καὶ ἡ νεφέλη ἀπέστη ἀπὸ τῆς σκηνῆς. καὶ ἰ-
ce maria leprosa velut nix. & respexit aa-
δοὺ μαριὰμ λεπρῶσα ὡσεὶ χιών. καὶ ἐπέβλεψεν ἀα-
ron sup mariā: & ecce leprosa. & dixit aa-
ρὼν ἐπὶ μαριάμ, καὶ ἰδοὺ λεπρῶσα. καὶ εἶπεν ἀα-
ron ad moysen: rogo dñe mi ne iponas no
ρὼν πρὸς μωυσῆν, δέομαι κύριέ μου μὴ συνεπιθῇ ἡ-
bis pctm: qr ignorauim⁹ q peccaui-
μῖν ἁμαρτίαν, διότι ἠγνοήσαμεν καθότι ἡμάρτο-
mus. nō fiat vt equale morti: tāq̄ abortiuū egre
μεν. μὴ γένηται ὡς ἴσον θανάτῳ, ὡσεὶ ἔκτρωμα ἐκ-
diens de vulua matris sue: & absumit
πορευόμενον ἐκ μήτρας μητρὸς αὐτῆς, καὶ κατεσθίει τὸ
dimidiū carniū ei⁹. & clamauit moyses ad dñm:
ἥμισυ τῶν σαρκῶν αὐτῆς. καὶ ἐβόησε μωυσῆς πρὸς κν,
dicēs: de⁹ rogo te: medere illi. & dixit dñs
λέγων, ὁ θεὸς δέομαί σου, ἴασαι αὐτήν. καὶ εἶπε κς
ad moysen: si pater eius spuēs spuisset in
πρὸς μωυσῆν, εἰ ὁ πατὴρ αὐτῆς πτύων ἐνέπτυσεν εἰς
faciem ei⁹ nō verebitur. septē di
τὸ πρόσωπον αὐτῆς, οὐκ ἐντραπήσεται. ἑπτὰ ἡμέ-
es segregetur extra castra: & post
ρας ἀφορισθήτω ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ μετὰ
hec ingredietur. & separata ē maria extra
ταῦτα εἰσελεύσεται. καὶ ἀφωρίσθη μαριὰμ ἔξω τῆς
castra septē dies. & ppl̄s nō pfect⁹ ē
παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐξῆρεν
quoad mūdata ē maria.
ἕως ἐκαθαρίσθη μαριάμ. Ca. 13.

Et post hec pfect⁹ ē ppl̄s de aseroth:
Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆρεν ὁ λαὸς ἐξ ἀσηρώθ,
& castrametati sūt in deserto pharā. & lo-
καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ φαράν. καὶ ἐ-
cut⁹ ē dñs ad moysen: dicēs: mitte
λάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἀπόστειλον

Exo. 33. c.

& mariā. Qui cū issent dixit ad eos.
Audite sermōes meos. Si quis fuerit inter vos ppheta dñi: in visione apparebo ei vel per somniū loquar ad illum. At non talis seru⁹ meus moyses: qui i oī domo mea fidelissimus est. Ore eī ad os loquar ei. Palā & nō per enigmata & figuras dñm videt. Quare ergo nō timuistis detrahere seruo meo moysi. Iratusq̄ contra eos abiit. Nubes quoq̄ recessit que erat super tabernaculū. Et ecce maria apparuit cādēs lepra q̄si nix. Cūq̄ respexisset eā aarō: & vidisset pfusam lepra: ait ad moysē. Obsecro dñe mi: ne iponas nobis hoc peccatū qd stulte cōmisimus: ne fiat hec q̄si mortua: & vt abortiuū qd proiicitur de vulua matris sue. Ecce iam mediū carnis eius deuoratū ē a lepra. Clamauitq̄ moyses ad dñm dicēs. De⁹ obsecro sana eā. Cui rñdit dñs. Si pr̄ eius spuisset i faciem illius: nōne debuerat saltē septē dieb⁹ rubore suffundi? Sepetur septē dieb⁹ extra castra: & postea reuocabitur. Exclusa ē itaq̄ maria extra castra septem diebus: & ppl̄s nō est motus de loco illo: donec reuocata est maria.

Profectusq̄ Ca. 13. ē ppl̄s de aseroth fixis tētoriis in deserto pharan. Ibiq̄ locutus est dñs ad moysen dicens. Mitte

ומרים ויצאו שניהם: ויאמר
שמעו נא דברי אם יהיה
נביאכם יהוה במראה אליו
אתודע בחלום אדבר בו: לא
כן עבדי משה בכל ביתי נאמן
הוא: פה אל פה אדבר בו ומראה
ולא בחידת ותמנת יהוה יביט
ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי
במשה: ויחר אף יהוה בם
וילך: והענן סר מעל האהל
והנה מרים מצרעת כשלג ויפן
אהרן אל מרים והנה מצרעת:
ויאמר אהרן אל משה בי אדני
אל נא תשת עלינו חטאת אשר
נואלנו ואשר חטאנו: אל נא תהי
כמת אשר בצאתו מרחם אמו
ויאכל חצי בשרו: ויצעק משה
אל יהוה לאמר אל נא רפא נא לה:
ויאמר יהוה אל משה ואביה ירק
ירק בפניה הלא תכלם שבעת
ימים תסגר שבעת ימים מחוץ
למחנה ואחר תאסף: ותסגר מרים
מחוץ למחנה שבעת ימים והעם
לא נסע עד האסף מרים:

Cap. xiii.

ואחר נסעו העם מחצרות
ויחנו במדבר פארן: וידבר
יהוה אל משה לאמר: שלח

(Primitiua heb.: שנה · היה · נבא ראה · ידע חלם דבר · אמן · חוד מין נבט · ידע · חרה · סור · צרע כנה · שית · יאל היה · מות יצא · אכל חצה צעק · אמר · פנה כלם · יום סגר · חנה אסף · אסף · חנה דבר)

Transla. Chal.

ומרים ונפקו תרויהון: ואמר שמעו כען פתגמי אם יהון לכון נביין אנא יי בחזוון אנא מתגלי להון בחלמין אנא ממליל עמהון: לא כן עבדי משה בכל עמי מהימן הוא: ממלל עם ממלל מלילנא עמיה בחזו ולא בחידן ודמות יקרא דיי מסתכל ומא דין לא דחילתון למללא בעבדי במשה: ותקיף רוגזא דיי בהון ואסתלק: ועננא אסתלק מעלוי משכנא והא מרים חורא כתלגא ואתפני אהרן למרים והא סגירא: ואמר אהרן למשה בבעו רבוני לא כען תשוי עלנא חובא דאטפשנא ודי חבנא: לא כען תתרחק דא מבינגא ארי אחתנא היא צלי כען על בשרא מיתא הדין דהוה בה ויתסי: וצלי משה קדם יי למימר אלהא בבעו אסי כען יתה: ואמר יי למשה ואלו אבוהא מנזף נזיף בה הלא תתכלם שבעא יומין תתכליש שבעא יומין מברא למשריתא ובתר כן תתכנש: ואסתגרת מרים מברא למשריתא שבעא יומין ועמא לא נטל עד דאתכנישת מרים:

Ca. xiii.

ובתר כן נטלו עמא מחצרות ושרו במדברא דפארן: ומליל יי עם משה למימר: שלח

(Primitiua chal.: תרי הוה חזה · מלל חזי · חוד דמי סכל · סלק · שכן פנה · בעה רבב שוה · טפש רחק · אחא מות · אסא אמר בעה · נזף כלם סגר · שרא כנש · שרא דבר)

Interp̄. chal.

et mariā: & egressi sunt ambo. et ait. Audite nunc sermones meos. Si fuerint in vobis pphete: ego dñs in visionibus apparebo eis: per somnia loquar eis. nō est ita seruus meus moyses: in oī populo meo fidelis est. verbo ad verbū loquor cū eo: p visionē & nō p enigmata: & similitudinē glorie dñi cōtemplat: & quare nō timuistis loq cōtra seruū meū moysen. Iratusq̄ est furor dñi cōtra eos & abijt. Nubes aūt eleuata est desup tabernaculū: & ecce maria erat alba quasi nix. Respexitq̄ aaron mariā: & ecce erat leprosa. Dixitq̄ aaron ad moysen. Obsecro dñe mi ne imponas nunc nobis peccatū: quia insipiēter & inique egimus. Ne obsecro separetur hec a nobis: quia soror nostra est. Ora obsecro sup carnē mortuā hanc que est in ea vt sanetur. Orauitq̄ moyses corā dño dicens. Deus obsecro sana eam nunc. Dixitq̄ dñs ad moysen. Et si pater eius increpans increpasset eā: nōne erubesceret septē diebus? Recludatur septē diebus extra castra: et postea reuocabitur. Reclusaq̄ est maria extra castra septē diebus. Populus autē non est profectus donec reuocata est maria. Ca. 13.

Et post hec profectus est populus de aseroth: et castrametati sunt in deserto pharan. Locutusq̄ est dominus cum moyse dicens. Mitte

Ter. Heb.

לך אנשים ויתרו את ארץ כנען
אשר אני נתן לבני ישראל איש
אחד איש אחד למטה אבתיו
תשלחו כל נשיא בהם: וישלח
אתם משה ממדבר פארן על פי
יהוה כלם אנשים ראשי בני
ישראל המה: ואלה שמותם
למטה ראובן שמוע בן זכור:
למטה שמעון שפט בן חורי:
למטה יהודה כלב בן יפנה:
למטה יששכר יגאל בן יוסף:
למטה אפרים הושע בן נון: למטה
בנימן פלטי בן רפוא: למטה
זבולן גדיאל בן סודי: למטה
יוסף למטה מנשה גדי בן סוסי:
למטה דן עמיאל בן גמלי: למטה
אשר סתור בן מיכאל:
למטה נפתלי נחבי בן
ופסי: למטה גד גאואל בן מכי:
אלה שמות האנשים אשר שלח
משה לתור את הארץ ויקרא
משה להושע בן נון יהושע:
וישלח אתם משה לתור את
ארץ כנען ויאמר אלהם עלו זה
בנגב ועליתם את ההר: וראיתם
את הארץ מה הוא ואת
העם הישב עליה החזק הוא

Primitiua heb.: תור · נטה · שלח נשא · דבר פה · קרא · שלח · אמר עלה · ראה

Trāsla. B. Hiero.

viros qui cōsiderēt terram chanaan quam daturus sum filiis israel: singulos de singulis tribubus ex principibus. Fecit moyses qd dñs imperarat de deserto pharā mittens principes viros: quorum ista sunt nomina. De tribu ruben: semmua filium zechur. De tribu symeon safat filiū vri. De tribu iuda caleb filiū iephone. De tribu isachar igal filium ioseph. De tribu effraim osee filiū nun. De tribu beniamin phalti filiū raphu. De tribu zabulon geddihel filium sodi. De tribu ioseph sceptri manasse gaddi filium susi. De tribu dan amihel filium gemalli. De tribu aser sthur filium michael. De tribu neptalim: naabi filium vapsi. De tribu gad guhel filium machi. Hec sunt noīa virorū quos misit moyses ad considerandam terram: vocauitq; osee filium nun iosue. Misit ergo moyses ad considerandam terram chanaan: & dixit ad eos. Ascendite p meridianā plagā. Cūq; veneritis ad montes considerate terrā qualis sit & populū q inhabitator est eius: vtrū fortis sit

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

tibi viros: τ cōsiderēt frā
σεαυτῷ ἄνδρας, καὶ κατασκεψάσθωσαν τὴν γῆν
chananeoꝝ: quā ego do filiis is
τῶν χαναναίων, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσ-
rael in possessionē. virū vnū per tribū:
ραὴλ εἰς κατάσχεσιν· ἄνδρα ἕνα κατὰ φυλὴν,
per ppřos familiaꝝ suaꝝ: mittes e
κατὰ δήμους πατριῶν αὐτῶν, ἀποστελεῖς αὐ-
os: oēm pricipē ex ipsis. τ mi
τούς, πάντα ἀρχηγὸν ἐξ αὐτῶν. καὶ ἐξαπέστει-
sit eos moyses de deserto pharā per vo
λεν αὐτοὺς μωυσῆς ἐκ τῆς ἐρήμου φαρὰν διὰ φω-
cē dñi. oēs viri pricipes filioꝝ israel
νῆς κυρίου. πάντες ἄνδρες ἀρχηγοὶ υἱῶν ἰσραὴλ
hi. τ hec noia eoꝝ. de tribu
οὗτοι. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. τῆς φυλῆς
ruben: samu: fili⁹ zachur. de tribu symeō:
ῥουβὴν, σαμού, υἱὸς ζαχούρ. τῆς φυλῆς συμεών,
saphat: fili⁹ suri. de tribu iuda: chaleb:
σαφάτ, υἱὸς σουρεί. τῆς φυλῆς ἰούδα, χαλέβ,
filius iephone. de tribu isachar: igal: filius io
υἱὸς ἰεφοννή. τῆς φυλῆς ἰσσάχαρ, ἰγάλ, υἱὸς ἰω-
seph. de tribu ephraim: osee: filius naue.
σήφ. τῆς φυλῆς ἐφραΐμ, αὐσή, υἱὸς ναυή. τῆς
de tribu beniami: phalti: filius raphan. de tribu
φυλῆς βενιαμίν, φαλτί, υἱὸς ῥαφάν. τῆς φυλῆς
zabulō: gediel: fili⁹ sodi. de tribu ioseph
ζαβουλών, γουδιήλ, υἱὸς σουδί. τῆς φυλῆς ἰωσὴφ
filioꝝ manasse: gaddi: filius susi. de tribu
τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαδδί, υἱὸς σουσί. τῆς φυλῆς
dan: amiel: filius gemali. de tribu aser: sa-
δὰν, ἀμιήλ, υἱὸς γαμαλί. τῆς φυλῆς ἀσήρ, σα-
hur: fili⁹ michael. de tribu neptalim: naabi:
θούρ, υἱὸς μιχαήλ. τῆς φυλῆς νεφθαλίμ, ναβί,
filius abi. de tribu gad: guhel filius machi. hec
υἱὸς ἀβί. τῆς φυλῆς γάδ, γουδιὴλ, υἱὸς μαχί. ταῦτα
noia viroꝝ: quos misit moy
τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἀπέστειλε μωυ-
ses ad cōsiderādū frā. τ cognominauit
σῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν. καὶ ἐπωνόμασε
moyses osee filiū nū iosue. τ mi
μωυσῆς τὸν αὐσῆ υἱὸν ναυὴ ἰησοῦν. καὶ ἀπέ-
sit eos moyses ad cōsiderādū frā
στειλεν αὐτοὺς μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν
chanaā. τ dixit ad eos: ascēdite per
χαναάν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἀνάβητε ταύ-
hoc desertū: τ ascēdetis in mōtes: τ vide
τῃ τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀναβήσεσθε εἰς τὸ ὄρος, καὶ ὄψε-
bitis frā: qlis est: τ pplꝫ hitā
σθε τὴν γῆν, τίς ἐστι, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐγκαθήμε-
tē in ea: an fortis est:
νον ἐπ' αὐτῆς, ἢ ἰσχυρός ἐστιν,

B

Primitiua chal.: אלל אחד · אב שלח רבב · אמר שם · נסק חזה

Interp. chal.

tibi viros vt explorent terrā chanaan: quā ego dabo filiis israel: singulos viros de vno quoq; tribu patrū suoꝝ mittetis oēm principem qui in eis est. Misitq; eos moyses a deserto pharan iuxta verbum dñi: oēs hi viri capita filioꝝ israel erant. Et hec sunt nomina eorum. de tribu ruben: samua filius zachur. de tribu symeon saphat filius hori. de tribu iuda: caleb filius iephone. de tribu isachar: igal filius ioseph. de tribu ephraim: osee filius nun. de tribu beniamin phalti filius raphu. de tribu zabulon: gaddiel filius sodi. de tribu ioseph: de tribu manasse gaddi: fili⁹ susi: de tribu dan: amiel filius gemali. de tribu aser: sethur filius michael. de tribu neptali: naabi filius vapsi. de tribu gad: geuel filius machi. Hec sunt nomina virorum quos misit moyses ad explorandam terram. Vocauitq; moyses osee filius nun iosue. Et misit eos moyses ad explorandā terrā chanaan: τ dixit ad eos ascendite hac per meridiem τ ascendetis ad montes. τ videbitis terram qualis est τ populum qui habitat in ea: vtrum fortis sit

Transla. Chal.

לך גוברין ויאללון ית ארעא דכנען דאנא יהיב לבני ישראל גברא חד גברא חד
לשבטא דאבהתוהי תשלחון כל רבא דבהון: ושלח יתהון משה ממדברא דפארן
על מימרא דיי כולהון גברין רישי בני ישראל אנון: ואלין שמהתהון לשבטא
דראובן שמוע בר זכור: לשבטא דשמעון שפט בר חורי: לשבטא דיהודה כלב בר יפנה:
לשבטא דיששכר יגאל בר יוסף: לשבטא דאפרים הושע בר נון: לשבטא דבנימין
פלטי בר רפוא: לשבטא דזבולן גדיאל בר סודי: לשבטא דיוסף לשבטא דמנשה גדי
בר סוסי: לשבטא דדן עמיאל בר גמלי: לשבטא דאשר סתור בר מיכאל: לשבטא
דנפתלי נחבי בר ופסי: לשבטא דגד גאואל בר מכי: אלין שמהת גבריא דשלח
משה לאללא ית ארעא וקרא משה להושע בר נון יהושע: ושלח יתהון משה לאללא
ית ארעא דכנען ואמר להון סקו דא בדרומא ותסקון לטורא: ותחזון ית ארעא מה
היא וית עמא דיתיב עלה התקיף הוא

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

an infirm⁹: an pauci sūt: an multi. τ q̄ fra in
ἢ ἀσθενής, ἢ ὀλίγοι εἰσὶν, ἢ πολλοί. καὶ τίς ἡ γῆ εἰς
quā isti morātur in ea: si pulchra est: an mala.
ἣν οὗτοι ἐγκάθηνται ἐπ' αὐτῆς, εἰ καλή ἐστιν, ἢ πονηρά.
τ q̄ ciuitates in qb⁹ hi habitāt in e-
καὶ τίνες αἱ πόλεις εἰς ἃς οὗτοι κατοικοῦσιν ἐν αὐ-
is: an in muratis vel in nō muratis. τ q̄ fra:
ταῖς, ἢ ἐν τειχήρεσιν ἢ ἐν ἀτειχίστοις. καὶ τίς ἡ γῆ,
an pinguis vel sterilis. si sūt in ea arbores: vel nō.
ἢ πίων, ἢ παρειμένη. εἰ ἔστιν ἐν αὐτῇ δένδρα, ἢ οὔ.
τ cōfortati sumetis de fructib⁹
καὶ προσκαρτερήσαντες λήψεσθε ἀπὸ τῶν καρπῶν
terre. τ dies dies veris: pcursores
τῆς γῆς. καὶ αἱ ἡμέραι ἡμέραι ἔαρος, πρόδρομοι στα-
vue. τ ascēdētes cōsiderauerūt frā a
φυλῆς. καὶ ἀναβάντες κατεσκέψαντο τὴν γῆν ἀπὸ
deserto sin vsq; ad roob: intrātibus emach.
τῆς ἐρήμου σὶν ἕως ῥοώβ, εἰσπορευομένων ἐμάθ.

C

τ ascēderūt per desertū. τ venerūt vsq; ad
καὶ ἀνέβησαν κατὰ τὴν ἔρημον. καὶ ἦλθοσαν ἕως
hebrō: τ ibi achimā: τ sisai: τ tolmai.
χεβρών, καὶ ἐκεῖ ἀχειμάν, καὶ σεσί, καὶ θελαμίν.
gnatiōes enach. τ hebrō septē ānis edificata ē
γενεαὶ ἐνάχ. καὶ χεβρὼν ἑπτὰ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη
ante tani egypti: τ venerūt vsq; ad vallē
πρὸ τοῦ τανὶ αἰγύπτου, καὶ ἦλθοσαν ἕως φάραγγος
botri. τ absciderūt illinc palmitē τ racemū
βότρυος. καὶ ἔκοψαν ἐκεῖθεν κλῆμα καὶ βότρυν στα-
vue vnū in eo: τ tulerūt eū in ve
φυλῆς ἕνα ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἦρων αὐτὸν ἐπ' ἀναφορεῦ-
ctib⁹: τ de malis punicis: τ de ficis. τ
σιν, καὶ ἀπὸ τῶν ῥοιῶν, καὶ ἀπὸ τῶν συκῶν. καὶ τὸν
locū illū cognominauerūt vallis racemi ppř
τόπον ἐκεῖνον ἐπωνόμασαν φάραγξ βότρυος διὰ τὸν
racemū: quē absciderūt illinc filii israel: τ reuer
βότρυν, ὃν ἔκοψαν ἐκεῖθεν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἐπέ-
si sūt inde cū cōsiderauissēt frā post qua
στρεψαν ἐκεῖθεν κατασκεψάμενοι τὴν γῆν μετὰ τεσ-
draginta dies. τ euntes venerūt ad moy
σαράκοντα ἡμέρας. καὶ πορευθέντες ἦλθον πρὸς μωυ-
sen τ aarō: τ ad oēs cōgregatiōes filioꝝ
σῆν καὶ ἀαρών, καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν
israel: in desertū pharā cades. τ res
ἰσραήλ, εἰς τὴν ἔρημον φαρὰν κάδης. καὶ ἀπε-
pōderūt eis vba τ oī cōgrega
κρίθησαν αὐτοῖς ῥήματα καὶ πάσῃ τῇ συναγω-
tiōi. τ demōstrauerūt fructū fre: τ enar
γῇ. καὶ ἔδειξαν τὸν καρπὸν τῆς γῆς, καὶ ἐδιη-
rauerūt ei. τ dixerūt: venimus in frā
γήσαντο αὐτῷ. καὶ εἶπαν, ἤλθομεν εἰς τὴν γῆν
ad quā misisti nos:
εἰς ἣν ἀπέστειλας ἡμᾶς,

D

Deut. i.d. · Iudi. 8.v.

Trāsla. B. Hiero.

an infirmus: pauci numero an plures: ipsa terra bona an mala: vrbes quales murate an absq; muris: humus pinguis an sterilis: nemorosa an absq; arboribus. Cōfortamini: & afferte nobis de fructibus terre. Erat aūt tps qn iam precoque vue vesci possunt. Cūq; ascendissent: explorauerūt terrā a deserto sin vsq; roob intrantibus emath. Ascēderūtq; ad meridiē: & venerūt in hebrō: vbi erant achiman & sisai & tolmai filii enach. Nā hebron septē annis ante tapni vrbē egypti cōdita est. Pergentesq; vsq; ad torrētē botri: absciderunt palmitē cum vua sua: quē portauerunt in vecte duo viri. De malis quoq; granatis & d ficis loci illius tulerunt: q appellatus est nehele scol. idest torrens botri eo q botrum portassēt inde filii israel. Reuersiq; exploratores terre post quadragita dies oī regionē circuita venerunt ad moysen & ad aaron & ad oēm cetum filiorū israel in desertum pharan: qđ est in cades locutiq; eis & oī multitudini ostēderunt fructus terre: & narrauerunt dicentes. Venimus i terrā ad q̄ misistis nos:

Ter. Heb.

הרפה המעט הוא אם רב: ומה
הארץ אשר הוא ישב בה הטובה
הוא אם רעה ומה הערים אשר
הוא יושב בהנה הבמחנים אם
במבצרים: ומה הארץ השמנה
הוא אם רזה היש בה עץ אם
אין והתחזקתם ולקחתם מפרי
הארץ והימים ימי בכורי ענבים:
ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר
צן עד רחב לבא חמת: ויעלו
בנגב ויבא עד חברון ושם אחימן
ששי ותלמי ילידי הענק וחברון
שבע שנים נבנתה לפני צען
מצרים: ויבאו עד נחל אשכל
ויכרתו משם זמורה ואשכול
ענבים אחד וישאהו במוט
בשנים ומן הרמנים ומן התאנים:
למקום ההוא קרא נחל אשכול
על אדות האשכול אשר כרתו
משם בני ישראל: וישבו מתור
הארץ מקץ ארבעים יום: וילכו
ויבאו אל משה ואל אהרן ואל
כל עדת בני ישראל אל מדבר
פארן קדשה וישיבו אתם דבר
ואת כל העדה ויראום את
פרי הארץ: ויספרו לו ויאמרו
באנו אל הארץ אשר שלחתנו

Primitiua heb.: רבב · רעע עוד · ישב חנה · בצר · פרה · יום בכר · תור דבר · בוא · ילד · שנה בנה פנה · בוא שכל · כרת זמר · נשא · שנה · קום · אוד · שוב · קצץ רבע · יעד · שוב · ראה · פרה ספר · אמר בוא

Transla. Chal.

אם חלש הזעיר הוא אם סגיא: ומה ארעא דהוא יתיב בה הטבא היא אם בישא
ומה קרויא דהוא יתיב בהון הבפצחין אם בכרכין: ומה ארעא העתירא היא אם
מסכינא האית בה אילנין אם לא ותתקפון ותסבון מאיבא דארעא ויומיא יומי
בכורי ענבין: וסליקו ואלילו ית ארעא ממדברא דצן עד רחוב למעלי חמת: וסליקו
בדרומא ואתו עד חברון ותמן אחימן ששי ותלמי בני גבריא וחברון שבע שנין
אתבניאת קדם טניס דמצרים: ואתו עד נחלא דאתכלא וקצו מתמן עוברתא ואתכל
ענבין חד ונטלוהי באריתא בתרין ומן רמוניא ומן תאיניא: לאתרא ההוא קרא נחלא
דאתכלא על עיסק אתכלא דקצו מתמן בני ישראל: ותבו מלאללא ית ארעא מסוף
ארבעין יומין: ואזלו ואתו לות משה ולות אהרן ולות כל כנשתא דבני ישראל
למדברא דפארן לרקם ואתיבו יתהון פתגמא וית כל כנשתא ואחזיונון ית אבא
דארעא: ואשתעיו ליה ואמרו אתינא לארעא דשלחתנא

Interp. chal.

an infirmus: vtrū pauci sint an multi. Et qualis sit terra in qua habitat: vtrū bona sit an mala: τ quales vrbes in qbus habitat: si sunt absq; muris an murate. Et qualis est terra: si est abundans an sterilis: τ si sunt i ea arbores an nō. et cōfortabimini τ tolletis de fructibus terre. Dies aūt erant qsi prime vue maturescunt. Ascenderuntq; τ explorauerūt terrā a deserto sin vsq; roob ad introitū emath. Ascenderūtq; ad meridiē τ venerūt vsq; ad hebron: τ ibi erāt hatimā sesai et tolmai filii gigantū: τ hebron septē annis anteq̄ thanes egypti cōdita est. Et venerūt vsq; ad torrentē botri: τ absciderūt inde palmitē τ botrū vnū vuarū: et portauerūt eū duo viri i vecte: de malis quoq; granatis τ de ficis. Appellatusq; est locus ille torrens botri: ppter botrū quē absciderunt inde filii israel. Reuersiq; sunt ab exploratione terre post qdraginta dies. Et abierūt τ venerūt ad moysen τ ad aarō τ ad omnē cetum filiorum israel in desertū pharan in cades: τ retulerunt eis verba τ omni cetui: τ ostenderunt eis fructum terre. Et narrauerūt eis atq; dixerunt. Venimus in terram ad quam misistis nos:

Primitiua chal.: קרה · סכן תקף נסב · אבב ... מטא · אתא שנה · בנה תבל קוץ · תוב רבע · אתא · תוב חזה אבב · שעה אתא

Primitiua heb.	Ter. Heb.
זוב	וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה
עזז	פִּרְיָהּ׃ אֶפֶס כִּי עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב
עיר	בָּאָרֶץ וְהֶעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת
ראה	מְאֹד וְגַם יְלִדֵי הָעֲנָק רָאִינוּ
ישב	שָׁם׃ עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב
	וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב
	בָּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יֹשֵׁב עַל הַיָּם וְעַל
הס	יַד הַיַּרְדֵּן׃ וַיַּהַס כָּלֵב אֶת הָעָם אֶל
	מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֹה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ
יכל	אֹתָהּ כִּי יָכוֹל נוּכַל לָהּ׃ וְהָאֲנָשִׁים
עלה	אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוּכַל
	לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חָזָק הוּא
יצא דבב	מִמֶּנּוּ׃ וַיֹּצִיאוּ דִּבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
תור	תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
	הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר
ישב	אֹתָהּ אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא
	וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְתוֹכָהּ אַנְשֵׁי
מדד נפל	מִדּוֹת׃ וְשָׁם רָאִינוּ אֶת הַנְּפִילִים
היה	בְּנֵי עֲנָק מִן הַנְּפִלִים וַנְּהִי בְעֵינֵינוּ
	כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם׃
Cap. xiiii.	וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם
נשא יעד נתן	וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא׃ וַיִּלֹּנוּ
בכה לון	עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן כֹּל בְּנֵי
	יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל
מות	הָעֵדָה לוּ מַתְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ
דבר	בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוּ מָתְנוּ׃ וְלָמָּה
בוא	יְהוָה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל הָאָרֶץ

Trāsla. B. Hiero.

que re vera fluit lacte & melle: vt ex his fructib9 cognosci pōt: sed cultores fortissimos habet: & vrbes grādes atq; muratas. Stirpē enach vidimus ibi. Amalech habitat in meridie: etheus & iebuseus & āmorreus in mōtanis. Chananeus vero moratur iuxta mare: & circa fluenta iordanis. Inter hec caleb cōpescens murmur populi q oriebatur cōtra moysen. ait. Ascendamus & possideamus terrā: quoniam poterimus obtinere eā. Alij vero q fuerāt cū eo: dicebāt. Nequaq; ad hūc populū valemus ascendere: qa fortior nobis ē. Detraxeruntq; terre: quā inspexerant apud filios israel dicētes. Terra quā lustrauim9: deuorat habitatores suos. Populus quē aspeximus: procere stature est. Ibi vidim9 monstra quedam filiorū enach de genere giganteo: quibus cōparati quasi locuste videbamur. Cap. 14.

Igitur vociferās ois turba fleuit nocte illa: & murmurati sunt cōtra moysen & aarō cuncti filii israel dicentes. Vtinā mortui essemus in egypto: & non in hac vasta solitudine. Vtinā pereamus: & nō inducat nos dominus in terram

Trāsla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

terrā fluētē lacte & melle. & hic fructus
γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ οὗτος ὁ καρπὸς
eius. sz qz fortis gēs hitans
αὐτῆς. ἀλλ' ἢ ὅτι θρασὺ τὸ ἔθνος τὸ κατοικοῦν τὴν
terrā: & ciuitates munite murate & ma
γῆν, καὶ αἱ πόλεις ὀχυραὶ τετειχισμέναι καὶ μεγά
gne valde. & gnatiōe3 enach vidim9 ibi.
λαι σφόδρα. καὶ τὴν γενεὰν ἐνὰχ ἑωράκαμεν ἐκεῖ.
& amalec habitat in fra q̄ ad austrū. &
καὶ ἀμαλὴκ κατοικεῖ ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς νότον. καὶ ὁ
etheus: & eueus: & iebuseus: & amor
χετταῖος, καὶ ὁ εὐαῖος, καὶ ὁ ἰεβουσαῖος, καὶ ὁ ἀμορ
reus habitat in mōtana. & chananeus habi
ῥαῖος κατοικεῖ ἐν τῇ ὀρινῇ. καὶ ὁ χαναναῖος κατοι
tat iuxta mare: & iuxta iordanē flu
κεῖ παρὰ θάλασσαν, καὶ παρὰ τὸν ἰορδάνην ποτα
uiū. & ɔpescuit chaleb pplm ad moy
μόν. καὶ κατεσιώπησε χαλὲβ τὸν λαὸν πρὸς μωυ
sen. & dixit ei: nō sz ascēdētes
σῆν. καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὐχὶ ἀλλὰ ἀναβάντες
ascēdamus: & possideamus eā: qz
ἀναβησώμεθα, καὶ κατακληρονομήσωμεν αὐτήν, ὅτι
potētes. poterim9 aduersus eos. & hoies q asce
δυνάμενοι δυνησόμεθα πρὸς αὐτούς. καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ συ
derūt post eū: dixerūt: nō ascēdam9 qz
ναναβάντες μετ' αὐτόν, εἶπαν, οὐκ ἀναβαίνωμεν ὅτι
nō poterimus ascēdere aduersus gētē: qz for
μὴ δυνησόμεθα ἀναβῆναι πρὸς τὸ ἔθνος, ὅτι ἰσχυρότε
tior est nobis magis. & tulerūt pauorē fre q̄
ρόν ἐστιν ἡμῶν μᾶλλον. καὶ ἐξήνεγκαν ἔκστασιν τῆς γῆς ἣς
cōsiderauerūt ipsam ad filios isrl: dicētes:
κατεσκέψαντο αὐτὴν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, λέγοντες, τὴν
terrā quā trāsiuim9 eā ad cōsiderādū: fra deuo
γῆν ἣν παρήλθομεν αὐτὴν κατασκέψασθαι, γῆ κατε
rās hitātes in ea est. & ois popu
σθίουσα τοὺς κατοικοῦντας ἐπ' αὐτῆς ἐστιν. καὶ πᾶς ὁ λα
lus quē vidim9 in ea viri pcere stature. & ibi
ὸς ὃν ἑωράκαμεν ἐπ' αὐτῆς ἄνδρες ὑπερμήκεις. καὶ ἐκεῖ
vidimus gigātes: & eram9 corā nobis velut
ἑωράκαμεν τοὺς γίγαντας, καὶ ἦμεν ἐνώπιον ἡμῶν ὡσεὶ
locuste: sz & sic eram9 corā illis.
ἀκρίδες, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἦμεν ἐνώπιον αὐτῶν.

C. 14 A

Et accipiēs ois cōgregatio: dedit vo
καὶ ἀναλαβοῦσα πᾶσα ἡ συναγωγή, ἔδωκε φω
cē: & fleuit populus totā noctē illā: & mur
νήν, καὶ ἔκλαιεν ὁ λαὸς ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ διε
murabāt ɔtra moysen & aarō oēs filij isra
γόγγυζον ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσρα
el. & dixerūt ad eos ois cōgregatio: vtinā
ήλ. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς πᾶσα ἡ συναγωγή, ὄφελον
mortui essem9 in fra egypti aut in deserto hoc mor
ἀπεθάνομεν ἐν γῇ αἰγύπτου ἢ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἀπο
tui essem9. & quare dns inducit nos in terrā.
θάνωμεν. καὶ ἵνα τί κύριος εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν.

Transla. Chal.

ואף עבדא חלב ודבש היא ודין איבהא׃ לחוד ארי תקיף עמא דיתיב בארעא וקרויא כריכן רברבן לחדא ואף בני גבריא חזינא תמן׃ עמלקאה יתיב בארע דרומא וחתאה ויבוסאה ואמוראה יתיב בטורא וכנענאה יתיב על ימא ועל כיף ירדנא׃ ואצית כלב ית עמא לות משה ואמר מסק נסק ונירת יתה ארי מיכל ניכול לה׃ וגבריא דסליקו עמיה אמרו לא ניכול למיסק לות עמא ארי תקיף הוא מננא׃ ואפיקו שום ביש על ארעא דאלילו יתה לבני ישראל למימר ארעא דעברנא בה לאללא יתה ארעא מקטלא יתבהא היא וכל עמא דחזינא בגוה אנשין דמשחן רברבן׃ ותמן חזינא ית גבריא בני ענק מן גבריא והוינא בעיני נפשנא כקמצין וכן הוינא בעיניהון׃

Ca. xiiii.

וארימת כל כנשתא ויהבו ית קלהון ובכו עמא בליליא ההוא׃ ואתרעמו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ואמרו להון כל כנשתא לוי דמיתנא בארעא דמצרים או במדברא הדין לוי דמיתנא׃ ולמה יי' מעיל יתנא לארעא

Primitiua chal.

קרה, רבב, צירת, נסק, נפק, אמר, קטל, הוה, רום, רעם, דבר

Interp. chal.

et fluit lacte & melle: & hic est fructus eius. sed popul9 qui habitat in ea fortis ē: & ciuitates murate & grandes valde: filios quoq; gigantū vidim9 ibi. Amalech habitat in terra australi & etheus & iebuseus & amorreus habitāt in mōte: & chananeus habitat iuxta mare & iuxta ripam iordanis. Et silere fecit caleb populum ꝓpter moysen: & ait. Ascendētes ascendemus & possidebimus eā: qm poterim9 obtinere eā. Viri aūt qui ascenderūt cū eo dixerūt. nō poterimus ascēdere ad populū: qz fortior nobis est. & detraxerūt terre q̄ explorauerāt apud filios israel dicentes. Terra per quā transiuim9 vt explorarem9 eā: terra occidēs habitatores suos ē: & in oī populo quē vidimus in ea erāt viri magne stature. Ibiq; vidim9 gigātes filios enac de gigantibus: & videbamur apud nosmetipsos quasi locuste: & sic fuimus in oculis eorum. Ca. 14.

Eleuauitq; ois cetus vocē suā: & fleuit ois populus in nocte illa. Et murmurati sūt ɔtra moysen et ɔtra aaron oēs filij israel: & dixerūt eis ois congregatio. Vtinam mortui essemus in terra egypti: aut in deserto hoc vtinam mortui essemus. Quare ergo inducit nos dominus in terram

---

Trāsla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

hanc cadere in bello. vxores vre &
ταύτην πεσεῖν ἐν πολέμῳ. αἱ γυναῖκες ἡμῶν καὶ
filij erūt in rapinā: nūc ergo meli
τὰ παιδία ἔσονται εἰς διαρπαγήν, νῦν οὖν βέλτι
us nobis est reuerti in egyptū. & dixit
ον ἡμῖν ἐστιν ἀποστραφῆναι εἰς αἴγυπτον. καὶ εἶπεν
alter alteri: dem9 ducē: & reuer
ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, δῶμεν ἀρχηγόν, καὶ ἀποστρέ
tamur in egyptū. & cecidit moyses & aa
ψωμεν εἰς αἴγυπτον. καὶ ἔπεσεν μωυσῆς καὶ ἀα
ron sup faciē corā oi ɔgregatiōe fili
ρὼν ἐπὶ πρόσωπον ἔναντι πάσης συναγωγῆς υἱ
orū israel. iesus aūt fili9 naue: & chaleb fili9
ῶν ἰσραήλ. ἰησοῦς δὲ ὁ τοῦ ναυή, καὶ χαλὲβ ὁ
iephone: ex his q̄ ɔsiderauerūt frā: sci
τοῦ ἰεφονή, τῶν κατασκεψαμένων τὴν γῆν, διέρ
derūt vestimēta sua: & dixerūt aduersus oēm
ρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ εἶπαν πρὸς πᾶσαν
cōgregationē filiorū israel: dicētes: frā: quā cōsi
συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, λέγοντες, ἡ γῆ, ἣν κατα
derauim9 eā: bona est valde valde:
σκεψάμεθα αὐτήν, ἀγαθή ἐστι σφόδρα σφόδρα,
si eligit nos dns: inducet nos in frā
εἰ αἱρετίζει ἡμᾶς κύριος, εἰσάξει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν
hanc. & dabit eā nobis. fra q̄ est flu
ταύτην. καὶ δώσει αὐτὴν ἡμῖν. γῆ ἥτις ἐστὶ ῥέου
ens lacte & melle. sed a dno ne re
σα γάλα καὶ μέλι. ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ κυρίου μὴ ἀ
belles sitis: vos aūt ne timeatis pplm
ποστάται γίνεσθε, ὑμεῖς δὲ μὴ φοβηθῆτε τὸν λαὸν
fre: qz cibus vobis est. recessit enī
τῆς γῆς, ὅτι κατάβρωμα ὑμῖν ἐστιν. ἀφέστηκεν γὰρ
tēpus ab illis: at dns in nobis: ne timea
ὁ καιρὸς ἀπ' αὐτῶν, ὁ δὲ κύριος ἐν ἡμῖν, μὴ φοβη
tis eos. & dixit ois cōgregatio: vt
θῆτε αὐτούς. καὶ εἶπε πᾶσα ἡ συναγωγή, κα
lapidarēt eos in lapidib9. & gloria dni
ταλιθοβολῆσαι αὐτοὺς ἐν λίθοις. καὶ ἡ δόξα κυρίου
appuit in nube sup tabnaculū testimonij in
ὤφθη ἐν νεφέλῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν
oib9 filijs israel. & dixit dns ad
πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς
moysen: vsq; quo irritat me populus hic
μωυσῆν, ἕως τίνος παροξύνει με ὁ λαὸς οὗτος,
& vsq; quo nō credēt mihi in oib9
καὶ ἕως τίνος οὐ πιστεύουσί μοι ἐν πᾶσι τοῖς
signis: que feci in eis: pcutiā e
σημείοις, οἷς ἐποίησα ἐν αὐτοῖς, πατάξω αὐ
os morte & pdā eos: & faciā
τοὺς θανάτῳ καὶ ἀπολῶ αὐτούς, καὶ ποιήσω
te in gētē magnā: & multā magis q̄ hec.
σε εἰς ἔθνος μέγα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο.
& dixit moyses
καὶ εἶπε μωυσῆς

Eccl. 49.b. Mach 1.f.

B

Trāsla. B. Hiero.

pistā: ne cadam9 gladio & vxores ac liberi nri ducantur captiui. Nōne melius est reuerti in egyptū? Dixerūtq; alter ad alterum. Cōstituamus nobis ducē: & reuertamur i egyptū. Quo audito moyses & aarō ceciderunt proni in terrā corā oī multitudine filiorū israel. At vero iosue filius nun & caleb filius iephone qui & ipsi lustrauerunt terram: sciderūt vestimēta sua: & ad oēm multitudinē filiorū israel locuti sūt. Terra quā circuiuimus valde bona est. Si propitius fuerit dns inducet nos in eam: & tradet humum lacte & melle manantem. Nolite rebelles esse contra dominū: neq; timeatis populū terre huius: qa sicut panē: ita eos possumus deuorare. Recessit ab eis oē psidiū. dns nobiscū ē. nolite metuere. Cūq; clamaret ois multitudo: & lapidibus eos vellet opprimerē: appuit glia dni sup tectū federis cūctis vidētibus filiis israel. Et dixit dns ad moysen. Vsq; quo detrahet mihi populus iste? Quousq; non credent mihi in omnibus signis que feci corā eis? Feriā igitur eos pestilentia: atq; cōsumnā. te aūt faciam principē sup gentē magnā & fortiorē q̄ hec est. Et ait moyses

Ter. Heb.	Primitiua heb.
הַזֹּאת לִנְפֹּל בַּחֶרֶב נָשֵׁינוּ וְטַפֵּנוּ	נשה
יִהְיוּ לָבַז הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב	היה בזז
מִצְרָיְמָה׃ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו	אמר
נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיְמָה׃	שוב
וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פְּנֵיהֶם	נפל פנה
לִפְנֵי כָּל קְהַל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃	יעד
וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וְכָלֵב בֶּן יְפֻנֶּה מִן	
הַתָּרִים אֶת הָאָרֶץ קָרְעוּ בִּגְדֵיהֶם׃	תור
וַיֹּאמְרוּ אֶל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל	
לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ	
לָתוּר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד	
מְאֹד׃ אִם חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא	
אֹתָנוּ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת וּנְתָנָהּ	בוא
לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר הִוא זָבַת חָלָב	זוב
וּדְבָשׁ׃ אַךְ בַּיהוָה אַל תִּמְרֹדוּ	מרד
וְאַתֶּם אַל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ	ירא
כִּי לַחְמֵנוּ הֵם סָר צִלָּם	סור צלל
מֵעֲלֵיהֶם וַיהוָה אִתָּנוּ אַל תִּירָאֻם׃	
וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעֵדָה לִרְגּוֹם אֹתָם	יעד רגם
בָּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה	כבד ראה
בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃	יעד
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה עַד אָנָה	
יְנַאֲצֻנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד אָנָה	נאץ
לֹא יַאֲמִינוּ בִי בְּכֹל הָאֹתוֹת אֲשֶׁר	אמן אות
עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ׃ אַכֶּנּוּ בַדֶּבֶר	עשה נכה
וְאוֹרִשֶׁנּוּ וְאֶעֱשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי	ירש
גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה	גדל עצם

Transla. Chal.

הדא למפל בחרבא נשנא וטפלנא יהון לביזא הלא טב לנא דנתוב למצרים׃ ואמרו גבר לאחוהי נמני רישא ונתוב למצרים׃ ונפל משה ואהרן על אפיהון קדם כל קהל כנשתא דבני ישראל׃ ויהושע בר נון וכלב בר יפנה מן אלילי ארעא בזעו לבושיהון׃ ואמרו לכל כנשתא דבני ישראל למימר ארעא דעברנא בה לאללא יתה טבא ארעא לחדא לחדא׃ אם רעוא בנא מן קדם יי' ויעיל יתנא לארעא הדא ויתננה לנא ארעא דהיא עבדא חלב ודבש׃ ברם במימרא דיי' לא תמרדון ואתון לא תדחלון מן עמא דארעא ארי בידנא מסירין אינון עדא תוקפהון מנהון ומימרא דיי' בסעדנא לא תדחלון מנהון׃ ואמרו כל כנשתא למרגם יתהון באבניא ויקרא דיי' אתגלי במשכן זמנא לכל בני ישראל׃ ואמר יי' למשה עד אימתי יהון מרגזין קדמי עמא הדין ועד אימתי לא יהימנון במימרי בכל אתיא דעבדית ביניהון׃ אמחינון במותא ואשיצינון ואעבד יתך לעם סגיא ותקיף מנהון׃ ואמר משה

Interp. chal.

hanc vt cadamus gladio: & vxores nre & paruuli nri erūt in p̄dā: nōne melius ē nobis vt reuertamur in egyptū? Dixitq; vnusquisq; ad fratrē suū. Cōstituamus principē: & reuertamur in egyptū. Et cecidit moyses et aaron sup faciē suā corā oī cetu cōgregatiōis filiorū israel. Josue aūt filius nun & caleb filius iephone de exploratorib9 terre sciderūt vestimēta sua: & dixerūt ad oēm cōgregationē filiorū israel dicētes. Terra per quā trāsiuimus vt explorarem9 eā: bona terra ē valde nimis. Si volūtas dni fuerit nobiscū: introducet nos in terrā hanc: & tradet nobis terrā q̄ fluit lacte & melle. verūtamē nolite esse rebelles ɔtra verbū dni: neq; vos timeatis populū terre: qz in manu nra traditi sūt recessit ab eis fortitudo eorū: & verbū dni est in adiutorio nrm: nolite metuere eos. Dixerūt ois cōgregatio vt lapidarēt eos lapidibus. Et gloria dni reuelata est in tabernaculo federis oībus filijs isrl. Dixitq; dns ad moysen. Vsquequo ꝓuocabit me ad iracundiā populus iste? & vsquequo nō credēt verbo meo in oībus signis que feci inter eos. feriam eos pestilētia & consumā eos: & faciam te in populum magnum et fortiorem eis. Dixitq; moyses

Primitiua chal.

נפל, שנה הוה, בזז טוב תוב, מנה, אמר, רגה על נתן, דחל, עדה אמר, רגם גלה, שכן פתי הוה, רגז הימן חטא, שיצא עבד

Ter. Heb.

אל יהוה ושמעו מצרים כי העלית בכחך את העם הזה מקרבו: ואמרו אל יושב הארץ הזאת שמעו כי אתה יהוה בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה אתה יהוה ועננך עמד עלהם ובעמד ענן אתה הלך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה: והמתה את העם הזה כאיש אחד ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר: מבלתי יכלת יהוה להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר: ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקה לא ינקה פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים: סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חי אני וימלא כבוד יהוה את כל הארץ: כי כל האנשים הראים את כבדי ואת אתתי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי:

Trāsla. B. Hiero.

ad dominum. Vt audiant egyptii de quorum medio eduxisti populum istum: & habitatores terre huius qui audierūt q tu domine in populo isto sis: & facie videaris ad faciem: & nubes tua protegat illos: & in colūna nubis precedas eos p diē & i colūna ignis p noctē: q occideris tantā multitudinē quasi vnum hominem: & dicant. Non poterat introducere populum in terrā pro qua iurauerat: idcirco occidit eos in solitudine. Magnificetur ergo fortitudo dñi: sicut iurasti dicens. Dñs patiens & multe mie: auferens iniquitatē & scelera: nullūq; innoxiū dere linquēs: qui visitas pec cata patrū in filios: in tertiam & qrtā gñationem. Dimitte obsecro pctūm populi huius secūdū magnitudinem misericordie tue: sicut ppitius fuisti egredienti bus de egypto vsq; ad locū istū. Dixitq; dñs. Dimisi iuxta verbū tuum. Viuo ego: & iplebitur gloria dñi vniuersa terra. Attamen oēs homines qui viderunt maiestatem meam: & signa que feci in egypto & in solitudine: & tentauerunt me iā per decē vices: nec obedierunt voci mee:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

ad dñm: τ audiet egypt⁹: q
πρὸς κύριον, καὶ ἀκούσεται αἰγύπτιος, ὅτι
eduxisti fortitudie tua ppłm hūc ex ipsis:
ἀνήγαγες τῇ ἰσχύϊ σου τὸν λαὸν τοῦτον ἐξ αὐτῶν,
sed τ oēs hitātes in tra
ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς
hac audierūt: q tu dñs in pplo hoc
ταύτης ἀκηκόασιν, ὅτι σὺ κύριος ἐν τῷ λαῷ τού
qui oculis ad oculos videris tu do
τῳ, ὅστις ὀφθαλμοῖς κατ᾽ ὀφθαλμοὺς ὀπτάζῃ σὺ κύ
mine: τ nubes tua psidet sup eos: τ in
ριε, καὶ ἡ νεφέλη σου ἐφέστηκεν ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐν
colūna nubis tu ambulas prior eis
στύλῳ νεφέλης σὺ πορεύῃ πρότερος αὐτῶν τὴν ἡ
die: τ in colūna ignis nocte. τ con
μέραν, καὶ ἐν στύλῳ πυρὸς τὴν νύκτα. καὶ ἐκτρί
friges ppłm hūc qsi hoiem vnū. τ
ψεις τὸν λαὸν τοῦτον ὡσεὶ ἄνθρωπον ἕνα. καὶ
dicēt gētes quicūq; audierūt nomē tuū: di
ἐροῦσιν τὰ ἔθνη ὅσοι ἀκηκόασι τὸ ὄνομά σου, λέ
cētes: eo q nō posset dñs introducere
γοντες, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι κύριον εἰσαγαγεῖν
ppłm hūc in trā: quā iurauit eis:
τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν αὐτοῖς,
strauit eos in deserto. τ nūc exalte
κατέστρωσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ νῦν ὑψωθή
tur man⁹ tua dñe quēadmodū dixisti: dicēs:
τω ἡ χείρ σου κύριε ὃν τρόπον εἶπας, λέγων,
dñs lōganimis: τ multū misericors: τ verax:
κύριος μακρόθυμος, καὶ πολυέλεος, καὶ ἀληθινός,
auferēs iniqtates: τ scelera: τ pctā: τ
ἀφαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἀδικίας, καὶ ἁμαρτίας, καὶ
expiatiōe nō emūdabit noxiū: reddēs pec
καθαρισμῷ οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον, ἀποδιδοὺς ἁ
cata patrū in filios vsq; ad tertiā τ quar
μαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τε
tam gñatiōes. dimitte peccata populo huic
τάρτης γενεᾶς. ἄφες τὴν ἁμαρτίαν τῷ λαῷ τούτῳ
scdm magnā miam tuā. quēadmodū ppiti⁹ eis fui
κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. καθάπερ ἵλεως αὐτοῖς ἐ
sti ab egypto vsq; nūc. τ dixit dñs ppi
γένου ἀπὸ αἰγύπτου ἕως τοῦ νῦν. καὶ εἶπε κύριος ἵλε
ti⁹ eis sum scdm xbū tuū: sz viuo ego:
ως αὐτοῖς εἰμὶ κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἀλλὰ ζῶ ἐγώ,
τ implebit gloria dñi oēm trā: qr
καὶ ἐμπλήσει ἡ δόξα κυρίου πᾶσαν τὴν γῆν, ὅτι
oēs viri vidētes gloriā meā: τ
πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ὁρῶντες τὴν δόξαν μου, καὶ τὰ
signa q feci in egypto: τ in deserto
σημεῖα ἃ ἐποίησα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ
hoc: τ tētauerūt me hac decima vice: τ
ταύτῃ, καὶ ἐπείρασάν με τοῦτο δέκατον, καὶ
nō audierūt meā vocē:
οὐκ εἰσήκουσάν μου τῆς φωνῆς,

Exo. 15.d.
Exo. 32.c.

Transla. Chal.

קדם יי׳ וישמעון מצראי ארי אסקתא בחילך ית עמא הדין מביניהון: ויימרון לדיתב בארעא הדא דשמעו ארי את יי׳ דשכנתך שריא בגו עמא הדין דבעיניהון חזו שכינת יקרך יי׳ ועננך מטיל עליהון ובעמודא דעננא את מדבר קדמיהון ביממא ובעמודא דאשתא בליליא: ותקטול ית עמא הדין כגברא חד ויימרון עממיא דשמעו ית שמע גבורתך למימר: מדלית יוכלא קדם יי׳ לאעלא ית עמא הדין לארעא דקיים להון וקטלינון במדברא: וכען סגי כען חילא קדמך יי׳ כמא דמלילתא למימר: יי׳ מרחיק רגז ומסגי למעבד טבון שביק לעוין ולמרוד ולחובין סלח לדתיבין לאוריתיה ודלא תיבין לא מזכי מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר תליתאי ועל דר רביעי: שבוק כען לחובי עמא הדין כסגיאות טיבותך וכמא דשבקתא לעמא הדין ממצרים ועד כען: ואמר יי׳ שבקית כפתגמך: וברם קיים אנא ומלי יקרא דיי׳ ית כל ארעא: ארי כל גובריא דחזו ית יקרי וית אתותי דעבדית במצרים ובמדברא ונסיאו קדמי דנן עשר זמנין ולא קבילו במימרי:

Primitiua chal.

שמע נסך אמר חזה טלל דבר קטל אחד יכל עול קום דבר סגא רחם סגא עבד טוב עוה תוב זכה סער דור קום מלא חזה אות נסה אמר

Interp. chal.

corā dño. Audiēt egyptii de quorū medio ascendere fecisti populū istū in virtute tua: τ dicēt habitātibus in terra hac q audierūt q tu dñe cū maiestate tuā habitas in medio populi hui⁹: q oculis suis vidit maiestaté glorie tue dñe: τ nubes tua obūbrat sup eos: τ in colūna nubis tu precedis eos p diē τ in colūna ignis p noctē: τ si occideris populū hunc qsi virū vnū: dicent populi q audierūt famā fortitudinis tue dicētes. Eo q nō erat potestas corā dño ad introducendū populū hunc in terrā pro qua iurauit eis: ideo occidit eos in deserto. Nunc aūt magnificet obsecro fortitudo corā te dñe: sicut locutus es dicens. Dñs patiens τ multū benefaciēs: dimittēs iniqtates τ scelus: parcēs eis q cōuertūtur ad legē eius: τ eos q nō cōuertūtur nō iustificat: visitās peccata patrū in filios rebelles in gñatione tertiā τ in quartā. Dimitte obsecro pcta populi hui⁹ scdm multitudinē bonitatis tue: τ sicut dimisisti pplo huic ab egypto τ vsq; nunc. Dixitq; dñs dimisi iuxta verbum tuū. Uerūtamen viuo ego: τ implebitur gloria dñi omnis terra: quia oēs viri qui viderunt gloriam meā τ signa mea que feci in egypto τ in deserto et tentauerunt corā me iam decem vicibus et non obedierunt verbo meo:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

profecto nō videbūt trā: quā iuraui patribus
ἦ μὴν οὐκ ὄψονται τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν
suis: sz filii eoꝝ q sūt mecū hic ho
αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ τέκνα αὐτῶν ἅ ἐστι μετ᾽ ἐμοῦ ὧδε, ὅσοι
die: quotquot nō sciūt bonū aut malū: ois iuui
οὐκ οἴδασιν ἀγαθὸν ἢ κακόν, πᾶς νεώτε
or expers: his dabo trā. oēs āt
ρος ἄπειρος, τούτοις δώσω τὴν γῆν. πάντες δὲ οἱ
irritātes me nō videbūt hāc. at seru⁹ me⁹
παροξύνοντές με οὐκ ὄψονται αὐτήν. ὁ δὲ παῖς μου
chaleb: qr fuit spūs ali⁹ in eo: τ se
χαλέβ, ὅτι ἐγενήθη πνεῦμα ἕτερον ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπη
cut⁹ est me: τ inducā eū in trā in quā in
κολούθησέ μοι, καὶ εἰσάξω αὐτὸν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν εἰ
trauit illuc: τ semē ei⁹ possidebit eā.
σῆλθεν ἐκεῖ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει αὐτήν.
at amalec τ chanane⁹ habitant in val
ὁ δὲ ἀμαλὴκ καὶ ὁ χαναναῖος κατοικοῦσιν ἐν τῇ κοι
le. cras reuertimini vos τ discedite in
λάδι. αὔριον ἐπιστράφητε ὑμεῖς καὶ ἀπάρατε εἰς τὴν
desertū viā maris rubri. τ ait dñs ad
ἔρημον ὁδὸν θαλάσσης ἐρυθρᾶς. καὶ εἶπε κύριος πρὸς
moysen τ aaron: dicēs: vsqquo cōgregatiōes
μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, ἕως τίνος τὴν συναγωγὴν
prauā hāc: q ipsi murmurāt cōtra
τὴν πονηρὰν ταύτην, ἃ αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐναντίον
me: murmurationē filioꝝ israel: q ipsi mur
μου, τὴν γόγγυσιν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἣν αὐτοὶ γογγύ
murāt de vobis: audiui. dic eis: viuo ego: di
ζουσι περὶ ὑμῶν, ἀκήκοα. εἶπον αὐτοῖς, ζῶ ἐγώ, λέ
cit dñs: pfecto quēadmodū locuti estis in aures
γει κύριος, ἦ μὴν ὃν τρόπον λελαλήκατε εἰς τὰ ὦτά
meas: sic faciā vobis. in deserto hoc cadēt
μου, οὕτως ποιήσω ὑμῖν. ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ πεσεῖ
cadauera vra. τ ois visitatio vra τ nu
ται τὰ κῶλα ὑμῶν, καὶ πᾶσα ἡ ἐπισκοπὴ ὑμῶν καὶ οἱ κα
merati vri a viginti ānis τ supra: qcūq;
τηριθμημένοι ὑμῶν ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, ὅσοι
murmurauerūt cōtra me. si vos introibitis in
ἐγόγγυσαν ἐπ᾽ ἐμοί. εἰ ὑμεῖς εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν
trā in quā extēdi manū meā vt habitare facerē vos
γῆν ἐφ᾽ ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖρά μου κατασκηνῶσαι ὑμᾶς
in ea. sed chaleb fili⁹ iephone. τ iesus fili⁹
ἐπ᾽ αὐτῆς. ἀλλ᾽ ἢ χαλὲβ υἱὸς ἰεφοννή, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ
naue: τ pueri: qs dixistis in rapinā futu
ναυή, καὶ τὰ παιδία, ἃ εἴπατε ἐν διαρπαγῇ ἔσε
ros: inducā eos in trā: qua vos recessistis
σθαι, εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν ὑμεῖς ἀπέστητε
ab ea. τ cadauera vra cadēt in deserto
ἀπ᾽ αὐτῆς. καὶ τὰ κῶλα ὑμῶν πεσεῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ
hoc. at filii vri erūt vagi in deserto
ταύτῃ. οἱ δὲ υἱοὶ ὑμῶν ἔσονται νεμόμενοι ἐν τῇ ἐρήμῳ
qdraginta ānis. τ portabūt fornicatiōes
τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ ἀνοίσουσι τὴν πορνείαν

Deut. 1.f.
Josue. 14.b.
Infra. 36.g. τ 15.b.

Trāsla. B. Hiero.

non videbunt terram pro qua iuraui patribus eorū: nec quisq; ex illis qui detraxit mihi intuebitur eā. Seruū meū caleb qui plenus alio spiritu secutus est me: inducam in terrā hanc quam circuiuit: & semen eius possidebit eā: qm̄ amalechites & chananeus habitant in vallibus. Cras amouete castra: & reuertimini in solitudinē p viā maris rubri. Locutusq; est dñs ad moysen & aaron dicēs. Vsq;quo multitudo hec pessima murmurat cōtra me. Querelas filiorū israel audiui. Dic ergo eis. Viuo ego ait dominus: sicuti locuti estis audiēte me: sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadauera vestra. Omnes qui numerati estis a viginti annis & supra: & murmurastis cōtra me non intrabitis terram super quam leuaui manum meam: vt habitare vos facerē: preter caleb filium iephone & iosue filiū nun. Paruulos āt vros de quibus dixistis q pde hostibus forēt: introducam: vt videant terram que vobis displicuit. Vestra cadauera iacebunt in solitudine. Filii vri erūt vagi in deserto annis quadraginta: & portabūt fornicationē vram

Ter. Heb.

אם יראו את הארץ אשר נשבעתי לאבתם וכל מנאצי לא יראוה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי והביאתיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פנו וסעו לכם המדבר דרך ים סוף: וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר: עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי: אמר אלהם חי אני נאם יהוה אם לא כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם: במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם עלי: אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן אתכם בה כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון: וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה: ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה: ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו את זנותיכם

Transla. Chal.

אם יחזון ית ארעא דקיימית לאבהתהון וכל דארגיזו קדמי לא יחזונה: ועבדי כלב חלף דהות רוח אוחרי עימיה ואשלים בתר דחלתי ואעיליניה לארעא דעל לתמן ובנוהי ירתונה: ועמלקאה וכנענאה יתיב במישרא מחר אתפנו וטולו לכון למדברא אורח ימא דסוף: ומליל יי׳ עם משה ועם אהרן למימר: עד אמתי לכנשתא בישתא הדא דאנון מתרעמין עלי ית תורעמות בני ישראל דאינון מתרעמין עלי שמיע קדמי: אימר להון קיים אנא אמר יי׳ אם לא כמא דמללתון קדמי כן אעביד לכון: במדברא הדין יפלון פגריכון וכל מניניכון לכל חושבנכון מבר עשרין שנין ולעילא דאתרעמתון עלי: אם אתון תעלון לארעא דקיימית במימרי לאשראה יתכון בה אילהין כלב בר יפנה ויהושע בר נון: וטפלכון דאמרתון לבזא יהי ואעיל יתהון וידעון ית ארעא דקצתון בה: ופגריכון דלכון יפלון במדברא הדין: ובניכון יהון מאחרין במדברא ארבעין שנין ויקבלון ית חוביכון

Interp. chal.

Si videbūt terrā pro qua iuraui pr̄ibus suis: τ oēs q irritauerūt corā me nō videbūt eam. Seruū aūt meū caleb eo q fuit cū eo alius spūs: τ pfecte secutus est timorē meū introducā in terrā ad quā ingressus est: τ filii sui possidebūt eā. Amalechites āt τ chananeus habitāt in valle: cras reuertimini τ mouete castra in solitudinē p viā maris rubri. Locutusq; ē dñs cū moyse τ cū aaron dicēs. Usquequo cōgregatio hec pessima murmurabūt cōtra me? murmuratio filioꝝ isrl̄ q ipsi murmurāt cōtra me audita est corā me. dic eis. Uiuo ego dicit dñs q sicut locuti estis corā me: sic faciā vobis. in solitudine hac cadent cadauera vra τ oēs q numerati sunt ex vobis iuxta oēm numerationē vram a viginti annis τ supra: qr murmurastis cōtra me. Si vos intrabitis in terrā pro qua iuraui in verbo meo vt habitare facerē vos in ea: preter caleb filiū iephone et iosue filiū nun. Paruulos aūt vros de qbus dixistis q essent in predā: introducā τ cognoscent terrā que displicuit vobis. Cadauera aūt vestra cadent in deserto hoc: τ filii vestri morabuntur in solitudine quadraginta annis: τ suscipient iniquitates vestras:

Primitiua chal.

חזה קום רגז שלם עול טפל אמר רגז קום עבד דבר נפל מנה שנה עול שרא קים בזז יהוה קוף נפל אחר רבע קבל

יהוה אלהיכם׃ את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה׃ אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם׃ ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו׃ והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם׃ ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבר בארצכם׃ ורדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב׃ ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב׃ ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקימתי את בריתי אתכם׃ ואכלתם ישן נושן וישן מפני חדש תוציאו׃ ונתתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם׃ והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם׃ אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהית להם

dñs deus vester. Custodite sabbata mea: & pauete ad sanctuarium meum. Ego dñs. Si in pceptis meis ambulaueritis: & mandata mea custodieritis: & feceritis ea: dabo vobis pluuias tẽporibus suis: & terra gignet germẽ suũ: & pomis arbores replebuntur. Apphẽdet messiũ tritura vindemiam: & vindemia occupabit sementẽ: & comedetis panẽ vestrũ in saturitate: & absq; pauore habitabitis in terra vestra. Dabo pacẽ in finibus vestris: dormietis & nõ erit qui exterreat. Auferam malas bestias: & gladius nõ transibit terminos vestros. Persequemini inimicos vestros: & corruent coram vobis. Persequentur quinq; de vestris cẽtũ alienos: & cẽtũ de vobis decẽ millia. Cadent inimici vestri gladio in conspectu vestro. Respiciã vos & crescere faciam: multiplicabimini: & firmabo pactum meum vobiscum. Comedetis vetustissima veterum: & vetera nouis superuenientibus proiicietis. Ponã tabernaculũ meũ in medio vestri: & non abiiciet vos anima mea. Ambulabo inter vos: & ero deus vester: vosq; eritis populus meus. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra egyptiorum: ne seruiretis eis.

κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων μου φοβηθήσεσθε, ἐγὼ κύριος. ἐὰν ἐν τοῖς προστάγμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξησθε, καὶ ποιήσητε αὐτάς, καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων ἀποδώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν. καὶ καταλήψεται ὑμῖν ὁ ἀλοητὸς τὸν τρυγητόν, καὶ ὁ τρυγητὸς καταλήψεται τὸν σπόρον, καὶ φάγεσθε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς πλησμονήν. καὶ κατοικήσετε μετὰ ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ δώσω εἰρήνην ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, καὶ κοιμηθήσεσθε, καὶ οὐκ ἔσται ὑμᾶς ὁ ἐκφοβῶν. καὶ ἀπολῶ θηρία πονηρὰ ἐκ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ πόλεμος οὐ διελεύσεται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ διώξετε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ πεσοῦνται ἐναντίον ὑμῶν ἐν φόνῳ. καὶ διώξονται ἐξ ὑμῶν πέντε ἑκατόν, καὶ ἑκατὸν ἐξ ὑμῶν διώξονται μυριάδας, καὶ πεσοῦνται οἱ ἐχθροὶ ὑμῶν ἐναντίον ὑμῶν μαχαίρᾳ. καὶ ἐπιβλέψω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ αὐξανῶ ὑμᾶς, καὶ πληθυνῶ ὑμᾶς, καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μεθ' ὑμῶν. καὶ φάγεσθε καὶ παλαιὰ παλαιῶν, καὶ παλαιὰ ἐκ προσώπου νέων ἐξοίσετε. καὶ θήσω τὴν σκηνήν μου ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ βδελύξεται ἡ ψυχή μου ὑμᾶς. καὶ ἐμπεριπατήσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἔσομαι ὑμῶν θεός, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὄντων ὑμῶν

dñs deus vester. sabbata mea seruabitis: et a sanctuario meo timebitis: ego dñs. Si in preceptis meis ambulaueritis: et mandata mea obseruaueritis: et feceritis ea: et dabo pluuiã vobis in tẽpore suo: et terra dabit germina sua: et ligna camporum reddent fructũ suũ. et apphẽdet vobis tritura vindemiã: et vindemia apphẽdet sementẽ: et comedetis panẽ vestrũ ad saturitatem: et habitabitis cum securitate in terra vestra. et dabo pacẽ in terra vestra: et dormietis: et nõ erit vos exterrens. et perdã bestias malas ex terra vestra: et bellũ nõ transibit per terrã vestrã: et psequimini inimicos vestros: et cadẽt corã vobis in cede. et psequẽtur ex vobis quinq; centũ: et centũ ex vobis psequẽtur decẽ millia. et cadẽt inimici vestri corã vobis gladio. et respiciã sup vos: et crescere faciã vos: et multiplicabo vos: et statuã pactũ meũ vobiscũ. et comedetis antiqua antiquorũ: et antiqua a facie nouorum efferetis. et ponã tabernaculũ meũ in vobis: et nõ abominabit aĩa mea vos. et ambulabo inter vos: et ero vester deus: et vos eritis mihi in ppl'm. ego sum dñs deus vester qui eduxi vos ex terra egypti: cũ essetis vos

Deut. 28.a. Job. 11.d.

Transla. Chal.

יי אלהכון׃ ית יומי שביא דילי תטרון ולבית מקדשי תהון דחלין אנא יי׃ אם בקימי תהכון וית פקודי תטרון ותעבדון יתהון׃ ואתן מטריכון בעדנהון ותתן ארעא עללתה ואילן חקלא יתן אביה׃ ויארע לכון דישא לקטפא וקטפא יארע לאפוקי בר זרעא ותיכלון לחמכון למסבע ותתבון לרוחצן בארעכון׃ ואתן שלמא בארעא ותשרון ולית דמניד ואבטל חיתא בישתא מן ארעא ודקטלין בחרבא לא יעדון בארעכון׃ ותרדפון ית בעלי דבביכון ויפלון קדמיכון לחרבא׃ וירדפון מנכון חמשא למאה ומאה מנכון לרבותא יערקון ויפלון בעלי דבביכון קדמיכון לחרבא׃ ואתפני במימרי לאוטבא לכון ואפיש יתכון ואסגי יתכון ואקים ית קימי עמכון׃ ותיכלון עתיקא דעתיק ועתיקא מן קדם חדתא תפנון׃ ואתן משכני ביניכון ולא ירחק מימרי יתכון׃ ואשרי שכינתי ביניכון ואהוי לכון לאלה ואתון תהון קדמי לעם׃ אנא יי אלהכון דאפיקית יתכון מארעא דמצרים מלמהוי להון

Interp. chal.

dñs deus vester. Dies sabbatorũ meorũ custodite: et domũ sanctuarij mei metuite: ego dñs. Si in legitimis meis ambulaueritis: et precepta mea custodieritis: et feceritis ea: dabo pluuiã vestrã in tẽporibus suis: et dabit terra fructus suos: et arbor agri dabit poma sua. et apprehendet vobis tritura vindemiã: et vindemia apprehẽdet pullulatione sementis: et comedetis panẽ vestrũ in saturitate: et habitabitis cõfidenter in terra vestra. Daboq; pacẽ in terra: et manebitis et nõ erit qui commoueat vos: et cessare faciã bestiam malã de terra: et occidentes gladio nõ transibunt per terrã vestrã. Et persequemini inimicos vestros: et corruent corã vobis in gladio. Persequentur quinq; ex vobis centum: et centum ex vobis fugabunt decem millia. Et cadent inimici vestri coram vobis in gladio. et aspiciam vos in verbo meo: et benefaciã vobis: et crescere vos faciam: et multiplicabo vos: et statuam pactum meum vobiscum. Comedetisq; vetera veterum. et vetera propter noua efferetis. Daboq; tabernaculũ meũ inter vos: et nõ abiiciet vos verbũ meũ: et habitare faciã maiestatẽ meã iter vos: et ero vobis i deũ: et vos eritis corã me in ppl'm. Ego dñs deꝰ vr: q eduxi vos de tra egypti: ne

עבדים ואשבר מטת עלכם ואולך אתכם קוממיות׃ ואם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל המצות האלה׃ ואם בחקתי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם לבלתי עשות את כל מצותי להפרכם את בריתי׃ אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבת נפש וזרעתם לריק זרעכם ואכלהו איביכם׃ ונתתי פני בכם ונגפתם לפני איביכם ורדו בכם שנאיכם ונסתם ואין רדף אתכם׃ ואם עד אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם׃ ושברתי את גאון עזכם ונתתי את שמיכם כברזל ואת ארצכם כנחשה׃ ותם לריק כחכם ולא תתן ארצכם את יבולה ועץ הארץ לא יתן פריו׃ ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם׃ והשלחתי בכם את חית השדה ושכלה אתכם והכריתה את בהמתכם והמעיטה אתכם ונשמו דרכיכם׃ ואם

& qui confregi catenas ceruicum vestrarũ vt incederetis erecti. Quod si non audieritis me: nec feceritis omnia mandata mea: si spreueritis leges meas: & iudicia mea contempseritis: vt non faciatis ea quę a me cõstituta sũt: & ad irritũ pducatis pactũ meum: ego quoq; hec faciã vobis. Visitabo vos velociter in egestate & ardore: qui cõficiat oculos vestros & consumat aĩas vestras. Frustra feretis semẽtẽ: que ab hostibus deuorabitur. Ponã faciẽ meã cõtra vos & corruetis coram hostibus vestris: & subiiciemini his q oderunt vos. Fugietis nemine persequente. Sin autẽ nec sic obedieritis mihi: addã correptiones vestras septuplum propter peccata vestra: & conteram superbiã duricie vestre. Daboq; vobis celũ desuper sicut ferrũ & terrã eneã. Cõsumetur in cassum labor vester. non proferet terra germen: nec arbores poma prebebunt. Si ambulaueritis ex aduerso mihi: nec volueritis audire me: addam plagas vestras vsq; in septuplũ pp pctã vrã. Emittamq; in vos bestias agri: que cõsumant vos & pecora vestra: & ad paucitatẽ cuncta redeãt. desertęq; fient vie vre. Quod si

δούλων, καὶ συνέτριψα τὸν δεσμὸν τοῦ ζυγοῦ ὑμῶν, καὶ ἤγαγον ὑμᾶς μετὰ παρρησίας. ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσητέ μου, μηδὲ ποιήσητε τὰ προστάγματά μου ταῦτα, ἀλλὰ ἀπειθήσητε αὐτοῖς, καὶ τοῖς κρίμασί μου προσοχθίσῃ ἡ ψυχὴ ὑμῶν, ὥστε ὑμᾶς μὴ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολάς μου, ὥστε διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου, καὶ ἐγὼ ποιήσω οὕτως ὑμῖν, καὶ ἐπισκέψομαι ἐφ' ὑμᾶς τὴν ἀπορίαν, τήν τε ψώραν, καὶ τὸν ἴκτερον, σφακελίζοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ τὴν ψυχὴν ὑμῶν ἐκτήκουσαν. καὶ σπερεῖτε διὰ κενῆς τὰ σπέρματα ὑμῶν, καὶ ἔδονται αὐτὰ οἱ ὑπεναντίοι ὑμῶν. καὶ ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ πεσεῖσθε ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ διώξονται ὑμᾶς οἱ μισοῦντες ὑμᾶς, καὶ φεύξεσθε οὐδενὸς διώκοντος ὑμᾶς. καὶ ἕως τούτου μὴ ὑπακούσητέ μου, καὶ προσθήσω παιδεῦσαι ὑμᾶς πληγαῖς ἑπτάκις ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, καὶ συντρίψω τὴν ὕβριν τῆς ὑπερηφανίας ὑμῶν, καὶ θήσω τὸν οὐρανὸν ὑμῖν ὡς σιδηροῦν, καὶ τὴν γῆν ὑμῶν ὡσεὶ χαλκῆν, καὶ ἔσται εἰς κενὸν ἡ ἰσχὺς ὑμῶν, καὶ οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν τὸν σπόρον αὐτῆς, καὶ τὸ ξύλον τοῦ ἀγροῦ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτοῦ. καὶ ἐὰν μετὰ ταῦτα πορεύησθε πλάγιοι, καὶ μὴ βούλησθε ὑπακούειν μου, προσθήσω ὑμῖν πληγὰς ἑπτὰ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν, καὶ ἀποστελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὰ ἄγρια θηρία τῆς γῆς, καὶ κατέδεται ὑμᾶς, καὶ ἐξαναλώσει τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ ὀλιγοστοὺς ποιήσει ὑμᾶς, καὶ ἐρημωθήσονται αἱ ὁδοὶ ὑμῶν. καὶ ἐὰν

serui. et cõfregi vinculũ iugi vestri: et duxi vos cũ fiducia. si aũt nõ obedieritis mihi: neq; feceritis pcepta mea hec: sed inobedientes fueritis ipsis: et iudicia mea spreuerit aĩa vestra: ita vt vos nõ faciatis oĩa mãdata mea: ita vt dissipetis pactũ meũ: et ego faciã sic vobis. et obfirmabo sup vos festinatione: et egestatẽ: et scabie: et ictericia: cõsumẽtes oculos vros: et aĩam vestram liquescẽtẽ. et seminabitis i vanũ semina vestra: et comedẽt ea aduersarij vestri. et obfirmabo faciẽ meã sup vos: et cadetis coram inimicis vestris: et psequẽt vos odiẽtes vos: et fugietis nullo psequẽte vos. et si vsq; ad hoc nõ obedieritis mihi: et addã castigare vos plagis septies pro peccatis vestris: et cõfringã supbiã arrogãtie vestre: et ponã celũ vobis sicut ferreũ: et terrã vestrã sicut eneã: et erit in vanũ vis vestra. et nõ dabit terra vestra semẽ suũ: et lignũ agri nõ dabit fructũ suũ. et si post hec ambulaueritis obliqui: et nõ volueritis obedire mihi: addã vobis plagas septẽ iuxta pctã vestra. et mittã sup vos agrestes bestias terre: et comedẽt vos: et cõsumẽt iumẽta vestra: et paucos vos facient: et solitarie erũt vie vestre. et si

Deut. 28.b.

Transla. Chal.

עבדין ותברית ניר עממיא מנכון ודברית יתכון בני חירותא׃ ואם לא תקבלון למימרי ולא תעבדון ית כל פקודיא האלין׃ ואם בקימי תקוצון ואם ית דיני תרחיק נפשכון בדיל דלא למעבד ית כל פקודי לאשניותכון ית קימי׃ אף אנא אעביד דא לכון ואסער עליכון בהולא ית שחפתא וית קדחתא מחשכן עינין ומפחן נפש ותזרעון לריקנו זרעכון ויכלוניה בעלי דבביכון׃ ואתן רוגזי בכון ותתברון קדם בעלי דבביכון וירדון בכון סנאיכון ותערקון ולית דרדיף יתכון׃ ואם עד אלין לא תקבלון למימרי ואוסיף למרדי יתכון שבע על חוביכון׃ ואתבר ית יקר תקפכון ואתן ית שמיא דעלויכון תקיפין כפרזלא דלא מחתין מטרא וארעא די תחותיכון חסינא כנחשא דלא עבדא פירין׃ ויסוף לריקנו חילכון ולא תתן ארעכון ית עללתה ואילן ארעא לא יתן אביה׃ ואם תהכון קדמי בקשיו ולא תיבון לקבלא למימרי ואוסיף לאיתאה עליכון מחא שבע כחוביכון׃ ואגרי בכון ית חית ברא ותתכל יתכון ותשיצי ית בעירכון ותזער יתכון ויצדין אורחתכון׃ ואם

Interp. chal.

seruiretis eis. Et cõfregi iugũ populorũ ex vobis: et duxi vos in libertate. Si aũt non obedieritis verbo meo: nec feceritis oĩa precepta hec: et si legitima mea spreueritis: et iudicia mea abominata fuerit aĩa vrã: vt nõ faciatis oĩa precepta mea: vt irruetis pactum meũ: ego quoq; hec faciã vobis: visitaboq; vos in cõturbatione egestate et ardore: obscurãtib' oculos et exspirare faciẽtib' aĩam. Seminabitisq; i vanũ semẽ vestrũ: et comedẽt illud inimici vri. Ponãq; irã meã cõtra vos: et interemini corã inimicis vris: et dñabunt vestri q oderũt vos. Et fugietis nemine persequẽte vos. et si in hijs nõ obedieritis verbo meo: addã corripere vos septies sup pctã vrã. et cõterã gloriã fortitudinis vre: daboq; celos q sunt sup vos fortes sicut ferrum: et nõ deserat pluuiã: et terrã q est subter vos fortem sicut es nec faciet fructus. cõsumetur q in cassum fortitudo vestra: et nõ dabit terra germen suum: neq; arbor terre dabit fructũ suũ. Et si ambulaueritis corã me in duritia: et nolueritis obedire verbo meo: addam inducere sup vos percussionẽ septuplũ iuxta peccata vestra. Immittãq; in vos bestias agri: et absq; liberis facient vos: et consumabit pecora vestra: et diminuent vos: et deserte erunt vie vestre. Et si

עד תם פגריכם במדבר׃ במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשאו את עונתיכם ארבעים שנה וידעתם את תנואתי׃ אני יהוה דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר הזה יתמו ושם ימתו׃ והאנשים אשר שלח משה לתור את הארץ וישבו וילונו עליו את כל העדה להוציא דבה על הארץ׃ וימתו האנשים מוצאי דבת הארץ רעה במגפה לפני יהוה׃ ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם ההלכים לתור את הארץ׃ וידבר משה את הדברים האלה אל כל בני ישראל ויתאבלו העם מאד׃ וישכמו בבקר ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו ועלינו אל המקום אשר אמר יהוה כי חטאנו׃ ויאמר משה למה זה אתם עברים את פי יהוה והוא לא תצלח׃ אל תעלו כי אין יהוה בקרבכם ולא תנגפו לפני איביכם׃ כי העמלקי והכנעני

תמם ספר · יום · תור · נשא · נוא · עשה יעד רוע · יעד · תמם מות · שוב לון · יצא דבב · נגף פנה · חיה · דבר · אבל · שכם עלה · קום · אמר · פה · צלח · נגף

donec cōsumantur cadauera patrū in deserto iuxta numerū quadraginta dierū quibus cōsiderastis terrā. Annus pro die imputabitur. Et quadraginta annis recipietis iniqtates vras: & scietis vltionē meā. Qm̄ sicut locutus sum: ita faciam omni multitudini huic pessime: q̄ cōsurrexit aduersum me. In solitudine hac deficiet & morietur. Igitur omnes viri quos miserat moyses ad contemplandam terrā: & q reuersi murmurare fecerāt cōtra eū oēm multitudinē detrahentes terre φ esset mala: mortui sunt atq; percussi in conspectu domini. Iosue aūt filius nun & caleph filius iephōe vixerūt ex oibus qui perrexerant ad cōsiderādā terram. Locutusq; est moyses vniuersa verba hec ad oēs filios israel: & luxit populus nimis. Et ecce mane primo surgentes ascēderunt verticē montis: atq; dixerūt. Parati sumus ascēdere ad locū de quo dn̄s locutus est: quia peccauimus. Quibus moyses. Cur inquit trāsgredimini verbum domini: quod vobis nō cedet in prosperū. Nolite ascēdere. non enim est dn̄s vobiscū: ne corruatis coram inimicis vestris. Amalechites & chananeus

Interp. chal.

donec cōsumant cadauera vra in deserto, iuxta numerū dierū qbus explorastis terraz q̄draginta diebus: dies pro anno: dies pro anno supputabit: τ recipietis iniqtates vras q̄draginta annis: τ scietis φ murmurastis cōtra me. Ego dn̄s decreui in verbo meo si non hoc faciā oīni ɔgregationi pessime q̄ cōuenerūt cōtra me: in solitudine hac cōsumenṫ: τ ibi morientur. Viri aūt quos misit moyses ad explorandā terrā reuersi sunt τ fecerūt murmurare cōtra eum oēm congregationē vt detraherent terre. Et mortui sunt viri qui detraxerūt terre peste corā dn̄o. Iosue autē filius nun τ caleb filius iephone vixerūt ex viris qui abierūt ad explorandā terrā. Locutusq; est moyses verba hec cum oībus filijs israel: τ luxit populus valde. Surrexerūtq; mane τ ascenderūt ad verticē montis dicentes. Ecce nos ascendimus ad locū: de quo dixit dominus: quia peccauimus. Dixitq; moyses. Quare vos transgredimini decretuz verbi domini: τ hoc nō proderit. Non ascendatis: quia non est maiestas domini inter vos: ne conteramini coram inimicis vestris. Amalechites autem τ chananeus

Primitiua chal.: סוף · ידע רעם · עבד זמן · סוף מות · תוב נפק · קום · אבל קדם ראש · אמר חוב אמר · צלח נסק תבר

Transla. Chal.

שם לפניכם ונפלתם בחרב כי על כן שבתם מאחרי יהוה ולא יהיה יהוה עמכם׃ ויעפלו לעלות אל ראש ההר וארון ברית יהוה ומשה לא משו מקרב המחנה׃ וירד העמלקי והכנעני הישב בהר ההוא ויכום ויכתום עד החרמה׃

Ca.xv.

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל ארץ מושבתיכם אשר אני נתן לכם׃ ועשיתם אשה ליהוה עלה או זבח לפלא נדר או בנדבה או במעדיכם לעשות ריח ניחח ליהוה מן הבקר או מן הצאן׃ והקריב המקריב קרבנו ליהוה מנחה סלת עשרון בלול ברבעית ההין שמן׃ ויין לנסך רביעית ההין תעשה על העלה או לזבח לכבש האחד׃ או לאיל תעשה מנחה סלת שני עשרנים בלולה בשמן שלשית ההין׃ ויין לנסך שלשית ההין תקריב ריח ניחח ליהוה׃ וכי תעשה בן בקר עלה או זבח לפלא נדר או שלמים ליהוה׃ והקריב על בן הבקר מנחה סלת שלשה

שוב · היה עפל עלה · ארן ברת · מוש חנה · נכה כתת · דבר · בוא · ישב · עשה · יעד · נוח · קרב · בלל · רבע · שנה · קרב

ante vos sunt: quorum gladio corruetis: eo φ nolueritis acquiescere domino: nec erit dn̄s vobiscū. At illi cōtenebrati ascenderūt in verticē montis. Arca aūt testamēti dn̄i & moyses non recesserunt de castris. Descenditq; amalechites & chananeus qui habitabat i mōte: & pcutiēs eos atq; cōcidēs psecutus ē eos vsq; horma. Ca.15.

Locutus est dn̄s ad moysen dicēs. Loquere ad filios israel: & dices ad eos. Cū ingressi fueritis terram hītatiōis vr̄e: quā ego dabo vobis: & feceritis oblationem dn̄o in holocaustū aut victimā pacificā vota soluentes vel spōte offerētes munera: aut in solēnitatibus vr̄is adolētes odorē suauitatis dn̄o: de bob9 siue de ouibus offeret quicunq; imolauerit victimam sacrificium simile decimā partē ephi cōspsam oleo: qd̄ mēsurā habebit q̄rtā ptē hin: & vinū ad liba fundēda eiusdē mēsure dabit in holocaustū siue i victimā: Per agnos singulos & arietes erit sacrificiū sile duarū decimarū q̄ cōspsa sit oleo tertie ptis hin. & vinū ad libamentū tertie ptis eiusdē mēsure offeret in odorē suauitatis domio. Qñ vero de bobus feceris holocaustum: aut hostiā vt impleas votū vel pacificas victimas: dabis per singulos boues simile tres

Interp. chal.

ibi sunt āte vos: τ corructis gladio: eo φ reuersi estis a cultu dn̄i: τ nō erit verbū dn̄i in adiutoriū vr̄m. τ impie egerūt vt ascenderēt in verticē mōtis. arca aūt pacti dn̄i τ moyses nō recesserūt de medio castroꝝ. Descenditq; amalechites τ chananeus q̄ hītabat in mōte illo τ percusserūt eos τ psecuti sunt eos vsq; horma.

Locutusq; est dn̄s cum moyse dicens. Ca. 15. Loq̄re cum filijs israel τ dices ad eos. Cum ingressi fueritis in terrā habitationis vr̄e: quā ego dabo vobis τ feceritis oblationē corā dn̄o holocaustuz aut hostiā sanctificatā pro solutione voti aut sponte aut qd̄ fit in solēnitatibus vr̄is: vt suscipiaṫ cum beneplacito corā dn̄o de bobus aut de ouibus: offeret qui obtulerit oblationē suā corā dn̄o pro munere decimā simile cōsperse quarta parte hin olei: τ vinū pro libamento quartā partē hin offerēs in holocaustū aut victimā sanctificationū: per agnos singulos aut p singulos arietes facies munus: duas decimas simile cōsperse tertia parte hin olei: τ vinū pro libamento tertiam partē hin offeres: vt suscipiatur cum beneplacito coram dn̄o. Et quādo feceris vitulum in holocaustum aut in hostiā sanctificatā pro solutione voti aut victimā sanctificationū coram dn̄o: offeret super vitulum munus: tres

Primitiua chal.: נפל תוב הוה · רשע נסק ראש · קום עדה מחא · אמר עול יתב · עבד עלה · יעד נפל רעה · עאן קרב · פיל עבד · אחד

Transla. Chal.

עשרנים בלול בשמן חצי ההין:
ויין תקריב לנסך חצי ההין
אשה ריח ניחח ליהוה: ככה יעשה
לשור האחד או לאיל האחד
או לשה בכבשים או בעזים:
כמספר אשר תעשו ככה תעשו
לאחד כמספרם: כל האזרח יעשה
ככה את אלה להקריב אשה
ריח ניחח ליהוה: וכי יגור אתכם
גר או אשר בתוככם לדרתיכם
ועשה אשה ריח ניחח ליהוה
כאשר תעשו כן יעשה: הקהל
חקה אחת לכם ולגר הגר חקת
עולם לדרתיכם ככם כגר יהיה
לפני יהוה: תורה אחת ומשפט
אחד יהיה לכם ולגר הגר אתכם:
וידבר יהוה אל משה לאמר:
דבר אל בני ישראל ואמרת
אלהם בבאכם אל הארץ
אשר אני מביא אתכם שמה:
והיה באכלכם מלחם הארץ
תרימו תרומה ליהוה: ראשית
ערסתכם חלה תרימו תרומה
כתרומת גרן כן תרימו אתה:
מראשית ערסתיכם תתנו
ליהוה תרומה לדרתיכם:
וכי תשגו ולא תעשו את כל

צוה · ספר · זרח עשה · גור דור · גור · עלם היה · כון היה שפט · דבר · בוא · בוא · רום · נתן · שגג עשה

decimas cōsperſe oleo qđ habeat mediū mēſure hin: & vinū ad libāfundēda eiuſdē menſure in oblationē ſuauiſſimi odoris dño. Sic facies per ſingulos boues & arietes & agnos & hedos. tā indigene q̄ peregrini eodē ritu offerēt ſacrificia. Vnū pceptū erit atq; iudiciū tā vobis q̄ aduenis terre. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicēs. Loqre filiis iſrael & dices ad eos. Cū veneritis in terram quam dabo vobis: & comederitis de panibus regionis illius: ſeparabitis primitias domino de cibis veſtris. Sicut de areis primitias ſeparabitis: ita & de pulmentis dabitis primitiua dñō. Quod ſi per ignorantiā preterieritis quicquam

decimas cōfecte in oleo dimidiū hin:
δέκατα ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ ἥμισυ τοῦ ἵν,
& vinū in libamen dimidiū hin: oblatio
καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ ἥμισυ τοῦ ἵν. κάρπωμα
odorē ſuauitatis dño: ſic facies vitulo
ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, οὕτως ποιήσεις τῷ μόσχῳ
vni: aut arieti vni: aut agno vni: ex
τῷ ἑνί, ἢ τῷ κριῷ τῷ ἑνί, ἢ τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, ἐκ
ouib⁹ aut ex capris. iuxta numer
τῶν προβάτων ἢ ἐκ τῶν αἰγῶν. κατὰ τὸν ἀριθμὸν
eoꝝ q̄ feceritis: ſic facietis vni: iuxta
ὧν ἂν ποιήσητε, οὕτως ποιήσετε τῷ ἑνί, κατὰ
numer eoꝝ. oīs indigena faciet ſic:
τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. πᾶς ὁ αὐτόχθων ποιήσει οὕ-
tales offerat oblationes in odorē
τως, τοιαῦτα προσενέγκαι καρπώματα εἰς ὀσμὴν
ſuauitatis dño. ſi ꝟo aduena in vobis fue
εὐωδίας κυρίῳ. ἐὰν δὲ προσήλυτος ἐν ὑμῖν προσ-
rit in tra vr̄a: aut quicq; fuerit iter vos in
γένηται ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, ἢ ὃς ἂν γένηται ἐν ὑμῖν ἐν ταῖς
gn̄ationib⁹ vr̄is: & faciet oblationē odorē ſuaui
γενεαῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει κάρπωμα ὀσμὴν εὐω-
tatis dño: quēadmodū facitis vos: ſic faci
δίας κυρίῳ, ὃν τρόπον ποιεῖτε ὑμεῖς, οὕτως ποι-
et cōgregatio dño. lex vna erit vobis &
ήσει ἡ συναγωγὴ κυρίῳ. νόμος εἷς ἔσται ὑμῖν καὶ
aduenis appoſitis iter vos: lex
τοῖς προσηλύτοις τοῖς προσκειμένοις ἐν ὑμῖν, νόμος
ſēpiterna i gn̄atiōes vr̄as, vt vos & aduena
αἰώνιος εἰς γενεὰς ὑμῶν. ὡς ὑμεῖς καὶ ὁ προσήλυτος
erit corā dño. lex vna erit et iuſtificatio vna
ἔσται ἔναντι κυρίῳ. νόμος εἷς ἔσται καὶ δικαίωμα ἓν
erit vobis et aduene appoſito iter
ἔσται ὑμῖν καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν
vos. et locut⁹ ē dñs ad moyſē: dicēs: lo-
ὑμῖν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λά-
quere filijs iſrael: & dices ad eos: cū
λησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐν
intraueritis vos in terrā: in quā ego indu
τῷ εἰσπορεύεσθαι ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσά-
cā vos illuc, & erit qn̄ cōmederitis vos de
γω ὑμᾶς ἐκεῖ. καὶ ἔσται ὅταν ἔσθητε ὑμεῖς ἀπὸ
panib⁹ terre: ſepabitis ſepationē ſegrega
τῶν ἄρτων τῆς γῆς, ἀφαιρεῖτε ἀφαίρεμα ἀφόρι-
tiōes dño: pmitias maſſe vr̄e pa-
σμα τῷ κυρίῳ, ἀπαρχὴν φυράματος ὑμῶν ἄρ-
nē: ſepationē ſepabitis ei. vt ſepationē ab
τον, ἀφαίρεμα ἀφελεῖτε αὐτῷ. ὡς ἀφαίρεμα ἀπὸ
area: ſic ſegregabitis illā pmitias maſſaꝝ
ἅλωνος, οὕτως ἀφελεῖτε αὐτὸ ἀπαρχὴν φυράματος
vr̄aꝝ. & dabitis dño ſegregatiōes in gn̄atiōes
ὑμῶν. καὶ δώσετε κυρίῳ ἀφαίρεμα εἰς τὰς γενεὰς
vr̄as. qn̄ at̄ peccaueritis & nō feceritis oīa
ὑμῶν. ὅταν δὲ διαμάρτητε καὶ μὴ ποιήσητε πάσας

Transla. Chal.

עשרונא דפיל במשח פלגות הינא: וחמרא תקריב לנסכא פלגות הינא קורבן ••
דמתקבל ברעוא קדם יי: כדין יתעבד לתורא חד או לדכרא חד או לאמר באמריא
או בעזיא: כמנינא דתעבדון כדין תעבדון לחד כמנינהון: כל יציבא יעביד כדין ית
אלין לקרבא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: וארי יתגייר עמכון גיורא או דביניכון
לדריכון ויעביד קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי כמא דתעבדון כן יעבד: קהלא קימא
חד לכון ולגיורא דיתגיירון קים עלם לדריכון כותכון כגיורא יהי קדם יי: אוריתא
חדא ודינא חד יהי לכון ולגיוריא דיתגיירון עמכון: ומליל יי עם משה למימר:
מליל עם בני ישראל ותימר להון במיעלכון לארעא דאנא מעיל יתכון לתמן: ויהי
במיכלכון מלחמא דארעא תפרשון אפרשותא קדם יי: ריש אצותכון חלתא •
תפרשון אפרשותא כמא דמפרשין מן אדרא כן תפרשון יתה: מריש אצותכון תתנון
קדם יי אפרשותא לדריכון: וארי תשתלון ולא תעבדון ית כל ••••••••••••••••

Primitiua chal.

בדל · קבל רעה גור · דור עבד קום · הוה · אחד דון אמר · עול · אכל פרש אוש · אצוא נתן · דור שלה עבד

Interp. chal.

decimas ſimile ɔſperſe oleo dimidie ptis hin. et vinū offeres p libamēto dimidiā ptez hin: oblatio eſt q̄ ſuſcipit volūtarie corā dño. ſic facies p ſingulos boues et p ſingulos arietes & p ſingulos agnos: i agnis aut in capris. Iuxta numerū quē facietis: ſic facietis vnicuiq; iuxta numerū eoꝝ: ſic faciet oīs indigena qui obtulerit ex his oblationē q̄ ſuſcipit volūtarie corā dño. et qñ pegrinatus fuerit apd̄ vos pegrin⁹ aut q̄ fuerit inter vos p gn̄atiōes vr̄as: & fecerit oblationē q̄ ſuſcipit volūtarie corā dño: ſicut feceritis ita faciet. vna ɔgregatio & vn⁹ ritus erit vob̄ & pegrinis q̄ pegrinant: ſtatuto ſempiterno in gn̄ationibus vr̄is: ſicut vos ita erit pegrin⁹ corā dño. lex vna & iudiciū vnū erit vobis & aduenis qui peregrināntur apud vos. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicēs. Loq̄re cum filijs iſrael & dices ad eos. Cum ingreſſi fueritis in terrā in quā ego induco vos: & et comederitis de pane terre: ſeparabitis ſeparationē corā dño. In primitias ciboꝝ veſtroꝝ ſeparabitis placentā: ſicut ſeparant ſeparationē de area ſic ſeparabitis eam. De primitijs ciborum veſtroꝝ dabitis ſeparationē coram dño in generationibus veſtris: & quando ignoraueritis & non feceritis omnia

precepta hec: q̄ locut⁹ ē dñs ad moy
τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ-
ſen: ſicut pcepit dñs ad vos in manu moy
σῆν, καθὰ συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν χειρὶ μωυ-
ſi: a die qua pcepit dñs ad vos
σῆ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς
& vltra in gn̄atiōes vr̄as. & erit ſi ex o-
καὶ ἐπέκεινα εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. καὶ ἔσται ἐὰν ἐξ ὀφ-
culis cōgregatiōis fuerit inuite: & fa
θαλμῶν τῆς συναγωγῆς γένηται ἀκουσίως, καὶ ποι-
ciet oīs ɔgregatio vitulū vnū de bob⁹ im-
ήσει πᾶσα ἡ συναγωγὴ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν ἄμω-
maculatū in holocauſtū in odorē ſuauitatis dño: &
μον εἰς ὁλοκαύτωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ
ſacrificiū huius & libamē eius iuxta pre
θυσίαν τούτου καὶ σπονδὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν σύν-
ceptū eius: & hircū ex capris vnū pro pec
ταξιν αὐτοῦ, καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρ-
cato. & ppitiabit ſacerdos pro oī cōgre
τίας. καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ πάσης συνα-
gatione filioꝝ iſrael: & dimittet eis: qm̄
γωγῆς υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς, ὅτι
inuolūtariū ē. & ipi obtulerūt donū ſuū
ἀκούσιόν ἐστι. καὶ αὐτοὶ ἤνεγκαν τὸ δῶρον αὐτῶν
oblationē dño pro pctō ſuo corā do
κάρπωμα κυρίῳ περὶ ἁμαρτίας αὐτῶν ἔναντι κυ-
mino pro inuolūtarijs ſuis: & dimittet
ρίου περὶ τῶν ἀκουσίων αὐτῶν, καὶ ἀφεθήσεται
oī ɔgregatiōi filioꝝ iſrael: & adue
πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραήλ, καὶ τῷ προσηλύ-
ne appoſito ad vos: qm̄ oī
τῳ τῷ προσκειμένῳ πρὸς ὑμᾶς, ὅτι παντὶ τῷ
pplo inuolūtariū. ſi at̄ aīa vna peccauerit inuolūtarie:
λαῷ ἀκούσιον. ἐὰν δὲ ψυχὴ μία ἁμάρτῃ ἀκουσίως,
adducet vnā caprā āniculā p pctō: et
προσάξει μίαν αἶγα ἐνιαυσίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ
ppitiabit ſacerdos p aīa inolunta
ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ψυχῆς τῆς ἀκουσια-
ria & peccante inuolūtarie corā dño: p-
σθείσης καὶ ἁμαρτούσης ἀκουσίως ἔναντι κυρίου, ἐξι-
piciabit p eo: & dimittet ei.
λάσεται περὶ αὐτοῦ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. τῷ
indigene in filijs iſrael: & aduene
ἐγχωρίῳ ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ
appoſito in ipſis lex vna erit eis: q
προσκειμένῳ ἐν αὐτοῖς νόμος εἷς ἔσται αὐτοῖς, ὃς
fecerit inuolūtarie. & aīa q̄ faciet in
ἂν ποιήσῃ ἀκουσίως. καὶ ψυχὴ ἥτις ποιήσει ἐν
manu ſupbie ab indigenis aut ab
χειρὶ ὑπερηφανίας ἀπὸ τῶν αὐτοχθόνων ἢ ἀπὸ τῶν
aduenis: deū hic irritat: & diſp
προσηλύτων, τὸν θεὸν οὗτος παροξύνει, καὶ ἐξολοθρευ-
detur aīa illa de pplo ſuo: q2 ꝟbū
θήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ὅτι τὸ ῥῆμα

horum que locutus ē dominus ad moyſen: & mandauit per eum ad vos: a die qua cepit iubere & vltra. oblitaq; fuerit facere multitudo: offeret vitulum de armēto holocauſtū in odorem ſuauiſſimū dño. & ſacrificiū eius ac liba: vt cerimōie poſtulant: hircūq; p peccato. & rogabit ſacerdos pro oī multitudine filiorum iſrael: & dimittetur eis. quī nō ſponte peccauerūt. nihilominus offerētes incenſum dño pro ſe & pro peccato atq; errore ſuo: & dimittetur vniuerſe plebi filiorū iſrael & aduenis qui peregrinātur iter eos quoniam culpa eſt oīs populi p ignorantiā. q̄ ſi anima vna neſciēs peccauerit: offeret capram anniculam pro peccato ſuo: & deprecabitur pro ea ſacerdos q̄ inſcia peccauerit corā domino. impetrabitq; ei veniam: & dimittetur illi. Tā indigenis q̄ aduenis vna lex erit oīm qui peccauerint ignorantes. Anima vero q̄ p ſuperbiā aliquid cōmiſerit ſiue ciuis ſit ille ſiue peregrin⁹: quoniā aduerſus dominum rebellis fuit: peribit de populo ſuo. Verbū enim

המצות האלה אשר דבר יהוה
אל משה: את כל אשר צוה
יהוה אליכם ביד משה מן היום
אשר צוה יהוה והלאה לדרתיכם:
והיה אם מעיני העדה נעשתה
לשגגה ועשו כל העדה פר
בן בקר אחד לעלה לריח ניחח
ליהוה ומנחתו ונסכו כמשפט
ושעיר עזים אחד לחטת: וכפר
הכהן על כל עדת בני ישראל
ונסלח להם כי שגגה הוא והם
הביאו את קרבנם אשה ליהוה
וחטאתם לפני יהוה על
שגגתם: ונסלח לכל עדת
בני ישראל ולגר הגר בתוכם
כי לכל העם בשגגה: ואם
נפש אחת תחטא בשגגה
והקריבה עז בת שנתה לחטאת:
וכפר הכהן על הנפש השגגת
בחטאה בשגגה לפני יהוה לכפר
עליו ונסלח לו: האזרח בבני
ישראל ולגר הגר בתוכם תורה
אחת יהיה לכם לעשה בשגגה:
והנפש אשר תעשה ביד רמה
מן האזרח ומן הגר את
יהוה הוא מגדף ונכרתה הנפש
ההוא מקרב עמה: כי דבר

צוה · עין עשה · נוח · שפט · שער · סלח · בוא · כנה · גור · חטא · קרב בנה שנה · זרח · ירה · אחד היה · עשה רום · גור · גדף כרת

Transla. Chal.

פיקודיא האלין דמליל יי עם משה: ית כל דפקיד יהוה יתכון בידא דמשה מן
יומא דפקיד יי ולהלא לדריכון: ויהי אם מעיני כנשתא אתעבדת לשלו ויעבדון כל
כנשתא תור בר תורי חד לעלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי ומנחתיה ונסכיה •
כדחזי וצפיר בר עזי חד לחטאתא: ויכפר כהנא על כל כנשתא דבני ישראל
וישתבק להון ארי שלותא הוא ואינון איתיו ית קורבנהון קורבנא קדם יי ••
וחובתהון קדם יי על שלותהון: וישתבק לכל כנשתא דבני ישראל ולגיורא ••
דיתגיירון ביניהון ארי לכל עמא בשלותא: ואם אינש חד יחוב בשלו ויקרב עיזא
בת שתא לחטאתא: ויכפר כהנא על אינשא דאשתלי במחמיה בשלו קדם יי לכפרא
עלוהי וישתביק ליה: יציבא בבני ישראל ולגיוריא דיתגיירון ביניהון אוריתא חדא
תהי לכון לדיעבד בשלו: ואנש דיעביד בריש גלי מן יציביא ומן גיוריא קדם יי
הוא מרגיז וישתצי אנשא ההוא מגו עמיה: ארי על פתגמא ••••••••••••••••

Interp. chal.

precepta hec q̄ locutus eſt dñs cū moyſe: oīa q̄ mandauit dñs ad vos per manū moyſi a die qua precepit dñs & deinceps per gn̄ationes vr̄as. eritq; ſi ab oculis cōgregationis aliqđ latuerit & per ignorantiā factum fuerit: offeret oīs cōgregatio vitulū de bobus vnū in holocauſtū: vt ſuſcipiatur volūtarie corā dño. et munus eius & libamentū eius ſicut decet: & hircū de capris vnū pro peccato. Et ꝓpiciabit ſacerdos pro omni cōgregatione filiorum iſrael & dimittetur eis: quia ignorantia eſt: & ipſi obtulerūt oblationē ſuam corā dño & ſacrificiū pro pcto ſuo corā dño pro ignorātia ſua. Dimitteturq; oī ɔgregationi filioꝝ iſrael: et aduenis qui pegrinātur inter eos: q2 ignorātia eſt oīs populi. Et ſi vir vnus peccauerit per ignorantiā: offeret caprā anniculā pro peccato: & propiciabit ſacerdos pro homie qui ignorauerit quādo peccauerit per ignorantiam coram domino: & dimittetur ei. Lex vna erit indigene in filijs iſrael & aduenis qui peregrinantur inter eos omni qui fecerit per ignorantiā. Uir autem qui fecerit aliquid per ſuperbiā de indigenis & peregrinis: dñm ipſe irritat: & peribit homo ille de medio populi ſui: quia verbum

Primitiua chal.

עבד · אחד עלה קבל · רעה חזה עז · כפר שבק שלה · אתא גור · חוב קרב · שלה חוב · הוה · עבד ראש גלה · רגז צא

Primitiua heb. | Tex. Heb. | Nu. | Ca. xv.

יהוה בזה ואת מצותו הפר הכרת
תכרת הנפש ההוא עונה בה׃
ויהיו בני ישראל במדבר
וימצאו איש מקשש עצים
ביום השבת׃ ויקריבו אתו
המצאים אתו מקשש עצים אל
משה ואל אהרן ואל כל העדה׃
ויניחו אתו במשמר כי לא
פרש מה יעשה לו׃ ויאמר יהוה
אל משה מות יומת האיש רגום
אתו באבנים כל העדה מחוץ
למחנה׃ ויציאו אתו כל העדה
אל מחוץ למחנה וירגמו אתו
באבנים וימת כאשר צוה יהוה
את משה׃ ויאמר יהוה אל משה
לאמר׃ דבר אל בני ישראל
ואמרת אלהם ועשו להם ציצת
על כנפי בגדיהם לדרתם
ונתנו על ציצת הכנף פתיל
תכלת׃ והיה לכם לציצת וראיתם
אתו וזכרתם את כל מצות יהוה
ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי
לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם
זנים אחריהם׃ למען תזכרו
ועשיתם את כל מצותי והייתם
קדשים לאלהיכם׃ אני יהוה
אלהיכם אשר הוצאתי אתכם

צוה · כור · דבר · מצא · קשש · קרב · נוח · שמר · פרש · עשה · אמר · רגם · אבן · חנה · יצא · מות · אמר · עשה · נתן · דור · כנף · פתל · ראה · זכר · צוה · עשה · תור · זנה · זכר · עשה · היה · יצא

Trāsla. B. Hiero.

domini contempsit: & preceptum illius fecit irritū: idcirco delebitur: & portabit iniquitatē suam. Factū est autē cum essent filii israel in solitudine & inuenissent hominē colligentē ligna in die sabbati: obtulerunt eum moysi & aaron & vniuerse multitudini. Qui reclus erunt eum in carcerem: nescientes quid super eo facere deberent. Dixitq́ dominus ad moysē. Morte moriatur homo iste: obruat eū lapidibus omnis turba extra castra. Cunq́ eduxissent eum foras: obruerunt eum lapidibus & mortuus est: sicut preceperat dominus. Dixit quoq́ dominus ad moysen. Loquere filiis israel & dices ad eos: vt faciant sibi fimbrias per angulos palliorū, ponentes in eis vittas hyacinthinas. Quas cum viderint recordentur omnium mandatorum domini. nec sequantur cogitationes suas & oculos per res varias fornicantes. sed magis memores preceptorum domini faciant ea: sintq́ sancti deo suo. Ego dominus deus vester: qui eduxi vos

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

dñi cōtempsit: τ mandata eius irrita
κυρίου ἐφαύλισεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ διεσκέ-
fecit: deletiōe delebitur aīa illa:
δασεν, ἐκτρίψει ἐκτριβήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη, ἡ
pctm ei9 in ipa. τ erant filij israel in
ἁμαρτία αὐτῆς ἐν αὐτῇ. καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν
deserto: τ inuenerūt virū colligētē ligna die
τῇ ἐρήμῳ, καὶ εὗρον ἄνδρα συλλέγοντα ξύλα τῇ ἡμέ-
sabbati. τ adduxerūt eū qui inuene
ρᾳ τοῦ σαββάτου, καὶ προσήγαγον αὐτὸν οἱ εὑρόν-
rūt eū colligētē ligna ad moysē τ aa-
τες αὐτὸν συλλέγοντα ξύλα πρὸς μωυσῆν καὶ ἀα-
ron: τ ad oēm ɔgregationē filioꝝ israel: τ
ρών, καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ
reposuerūt eū in carcerē: nō em decreuerūt qd
ἀπέθεντο αὐτὸν εἰς φυλακήν, οὐ γὰρ συνέκριναν τί
facerēt ei. τ locut9 ē dñs ad moy
ποιήσουσιν αὐτόν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ-
sen: dicēs: morte moriatur hō: la
σῆν, λέγων, θανάτῳ θανατούσθω ὁ ἄνθρωπος, λι-
pidabitis eū lapidib9 ōis ɔgregatio extra
θοβολήσετε αὐτὸν λίθοις πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἔξω
castra. τ eduxerūt eū ōis
τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν πᾶσα ἡ
cōgregatio extra castra: τ lapidaue
συναγωγὴ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐλιθοβόλησα-
rūt eū: sicut pcepit dñs moysi. τ ait dñs
σαν αὐτόν, καθὰ συνέταξε κς τῷ μωυσῇ. καὶ εἶπε κς
ad moysen dicēs: loq̄re filijs israel: τ
πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ
dices ad eos: τ faciāt sibi fim-
ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, καὶ ποιησάτωσαν ἑαυτοῖς κρά-
brias sup alas vestiū suaꝝ in
σπεδα ἐπὶ τὰ πτερύγια τῶν ἱματίων αὐτῶν εἰς τὰς
gñatiōes suas. τ imponetis sup fimbrias
γενεὰς αὐτῶν. καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὰ κράσπεδα τῶν
alaꝝ vittā hyacīthinā: τ erit vobis in
πτερυγίων κλῶσμα ὑακίνθινον, καὶ ἔσται ὑμῖν ἐν
fimbrijs: τ videbitis eas: τ recorda
τοῖς κρασπέδοις, καὶ ὄψεσθε αὐτά, καὶ μνησθή-
bimini oīum mādatoꝝ dñi. τ facie
σεσθε πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου. καὶ ποιήσε-
tis ea: τ nō cōuertemini post cogi
τε αὐτάς, καὶ οὐ διαστραφήσεσθε ὀπίσω τῶν δια-
tatiōes vřas: τ post oculos vřos: in
νοιῶν ὑμῶν, καὶ ὀπίσω τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, ἐν
quib9 vos fornicamini post illos: vt
οἷς ὑμεῖς ἐκπορνεύετε ὀπίσω αὐτῶν, ὅπως ἂν
recordemini τ facietis oīa mādata
μνησθῆτε καὶ ποιήσητε πάσας τὰς ἐντολάς
mea: τ eritis sctī deo vřo. ego do
μου, καὶ ἔσεσθε ἅγιοι τῷ θεῷ ὑμῶν. ἐγὼ κύ-
minus deus vř: q̄ eduxi vos
ριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς

Deut. 22. b

Transla. Chal.

יהוה בסר וית פקודוהי אשני אשתיצאה ישתיצי אנשא ההוא חוביה ביה׃ והוו בני ישראל במדברא ואשכחו גבר כד מגבב אעין ביומא דשבתא׃ וקריבו יתיה דאשכחו יתיה כד מגבב אעין לות משה ולות אהרן ולות כל כנשתא׃ ואסרו יתיה במטרתא ארי לא אתפרש מה יתעבד ליה׃ ואמר יי למשה אתקטלא יתקטל גברא אטלו יתיה באבניא כל כנשתא מברא למשריתא׃ ואפיקו יתיה כל כנשתא מברא למשריתא ורגמו יתיה באבניא ומית כמא די פקיד יי ית משה׃ ואמר יי למשה למימר׃ מליל עם בני ישראל ותימר להון ויעבדון להון כרוספדין על כנפי כסותהון לדריהון ויתנון על כרוספדא דכנפא חוטא דתכלתא׃ ויהי לכון לכרוספדין ותחזון יתיה ותדכרון ית כל פקודיא דיי ותעבדון יתהון ולא תטעון בתר הרהור לבכון ובתר חיזו עיניכון דאתון טען בתריהון׃ בדיל דתדכרון ותעבדון ית כל פקודי ותהון קדישין קדם אלהכון׃ אנא יי אלהכון דאפיקית יתכון

Primitiua. chal.

שנה · הוה · דבר · שבח · גבב · אע · נטר · פרש · עבד · קטל · שרא · נפק · מות · אמר · עבד · כסה · דור · נתן · הוה · חזה · דכר · טעה · חוה

Interp. chal.

dñi cōtēpsit: τ precepta eius fecit irrita. cōsūmatione cōsumabit hō ille: iniqtas ei9 in eo erit. Erantq́ filij israel in solitudine: τ inuenerūt virū colligentē ligna in die sabbati. Et adduxerūt eum q̄ inuenerāt eū colligentē ligna ad moysen τ aaron τ ad omnē ɔgregatione. Et ligauerūt eum in carcere: q2 nō erat decretum quid fieret de eo. Dixitq́ dñs ad moysen. Occisione occidatur vir ille: omnis congregatio lapident eum lapidibus extra castra. Et eduxerūt eum omnis congregatio extra castra: τ lapidauerunt eum lapidibus: τ mortuus est: sicut pceperat dñs moysi. Dixitq́ dñs ad moysen dicens. Loquere cum filijs israel τ dices ad eos: vt faciāt sibi fimbrias in angulis vestimētorum suoꝝ per generationes suas. et ponent in fimbrijs q̄ sunt in angulis filū hyacinthinū. Eruntq́ vobis fimbrie vt videatis eas τ recordemini oīm mandatoꝝ domini: τ faciatis ea. et non fornicemini post cogitationē cordis vestri τ post visionē oculoꝝ vestrorum: post que vos erratis sequētes ea. Ut recordemini τ faciatis omnia precepta mea: τ sitis sancti coram deo vestro. Ego dñs deus vester: qui eduxi vos

---

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

de tra egypti vt essem vř deus: ego dñs.
ἐκ γῆς αἰγύπτου εἶναι ὑμῶν θεός, ἐγὼ κύριος
deus vř.
ὁ θεὸς ὑμῶν. Ca. 16.

Et locut9 ē core fili9 isaar filij caath filij
Καὶ ἐλάλησε κορὲ υἱὸς ἰσαὰρ υἱοῦ καὰθ υἱοῦ
leui: τ dathā τ abirō filij eliab: τ
λευΐ, καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρὼν υἱοὶ ἐλιάβ, καὶ αὐ
hō fili9 phalech filij rubē: τ insurrexerūt ɔtra
ναν υἱὸς φαλὲκ υἱοῦ ῥουβήν, καὶ ἀνέστησαν ἔναντι
moysen: τ viri filioꝝ israel quīqgīta
μωυσῆ, καὶ ἄνδρες τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πεντήκον-
τα τ ducēti: duces ɔgregatiōis senatores
τα καὶ διακόσιοι, ἀρχηγοὶ συναγωγῆς σύγκλητοι
cōsilij: τ viri noīati insurrexerūt cōtra
βουλῆς, καὶ ἄνδρες ὀνομαστοί, συνεπέστησαν ἐπὶ
moysen τ aarō. τ dixerūt ad eos:
μωυσῆν καὶ ἀαρών. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτούς,
sufficiat vobis: q2 oīs ɔgregatio oēs san
ἐχέτω ὑμῖν, ὅτι πᾶσα ἡ συναγωγὴ πάντες ἅ-
cti: τ in eis dñs: τ quare insurgi
γιοι, καὶ ἐν αὐτοῖς κύριος, καὶ διατί κατανίστα-
tis cōtra ɔgregationē dñi. τ audiēs moy
σθε ἐπὶ τὴν συναγωγὴν κυρίου. καὶ ἀκούσας μωυ-
ses cecidit sup faciē: τ locut9 ē ad
σῆς ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἐλάλησε πρὸς
chore τ ad oēm cōgregationē: dicēs: cō
κορὲ καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγήν, λέγων, ἐπέ-
siderauit τ cognouit deus existētes suos: τ
σκεπται καὶ ἔγνω ὁ θεὸς τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ
sctōs adduxit ad se. τ quos
τοὺς ἁγίους προσηγάγετο πρὸς ἑαυτόν. καὶ οὓς
nō selegit sibi: nō adduxit ad se.
οὐκ ἐξελέξατο ἑαυτῷ, οὐ προσηγάγετο πρὸς ἑαυ-
hoc facietis: accipite vobis ipsi
τόν. τοῦτο ποιήσετε, λάβετε ὑμῖν ἑαυτοῖς
thuribula chore: τ oīs cōgregatio ei9: τ po-
πυρεῖα κορέ, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ αὐτοῦ, καὶ ἐπί-
nite sup illa ignē: τ ponite sup illa incen
θετε ἐπ᾽ αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπίθετε ἐπ᾽ αὐτὰ θυμία-
sum corā dño cras: τ erit vir quēcūq; ele
μα ἔναντι κυρίου αὔριον, καὶ ἔσται ὁ ἀνὴρ ὃν ἂν ἐκλέ-
gerit dñs hic sctūs. sufficiat vobis filij leui.
ξηται κύριος, οὗτος ἅγιος. ἱκανούσθω ὑμῖν υἱοὶ λευΐ.
τ dixit moyses ad core: audite me filij
καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κορέ, εἰσακούσατέ μου υἱοὶ
leui. nūqd paruū est hoc vobis: q2 segregauit de9
λευΐ. μὴ μικρόν ἐστι τοῦτο ὑμῖν, ὅτι διέστειλεν ὁ θεὸς
israel vos ex multitudine israel: τ ad
ἰσραὴλ ὑμᾶς ἐκ συναγωγῆς ἰσραήλ, καὶ προση-
duxit vos ad se vt ministraretis mini
γάγετο ὑμᾶς πρὸς ἑαυτὸν λειτουργεῖν τὰς λειτουρ-
steria tabernaculi dñi: τ assisteretis
γίας τῆς σκηνῆς κυρίου, καὶ παρίστασθαι

A

B

Trāsla. B. Hiero.

de terra egypti: vt essē deus vester.

Ca. 16.

Ecce autē chore filius isuar filii caath filii leui & dathan atq́ abirō filii eliab: hon quoq́ filius pheleth de filiis rubē: surrexerūt cōtra moysen: aliiq́ filiorum israel ducenti quinquaginta viri proceres synagoge. & qui tēpore cōcilii per nomina vocabantur. Cūq́ stetissent aduersum moysen & aaron dixerunt. Sufficiat vobis: quia omnis multitudo sanctorū ē & in ipsis est dominus. Cur eleuamini super populum domini? Quod cū audisset moyses: cecidit pronus in faciem: locutusq́ ad chore & ad oēm multitudinē. mane inquit notū faciet dñs: qui ad se ptineant: & sanctos applicabit sibi: & quos elegerit appropinquabunt ei. Hoc igitur facite. Tollat vnusquisq́ thuribula sua: tu chore & oē cōcilium tuū. & hausto cras igne ponite desup thymiama corā domino: & quēcūq́ elegerit: ipse erit sanctus. Multū erigimini filii leui. Dixitq́ rursū ad chore. Audite filii leui. Num parū vobis est q̄ separauit vos deus israel ab omni populo: & iunxit sibi vt seruiretis ei in cultu tabernaculi: & staretis

Tex. Heb. | Nu. | Ca. xvi. | Primitiua heb.

מארץ מצרים להיות לכם
לאלהים אני יהוה אלהיכם׃

Cap. xvi.

ויקח קרח בן יצהר בן
קהת בן לוי ודתן ואבירם בני
אליאב ואון בן פלת בני ראובן׃
ויקמו לפני משה ואנשים מבני
ישראל חמשים ומאתים נשיאי
עדה קראי מועד אנשי שם׃
ויקהלו על משה ועל אהרן
ויאמרו אלהם רב לכם כי כל
העדה כלם קדשים ובתוכם יהוה
ומדוע תתנשאו על קהל יהוה׃
וישמע משה ויפל על פניו׃ וידבר
אל קרח ואל כל עדתו לאמר
בקר וידע יהוה את אשר לו ואת
הקדוש והקריב אליו ואת
אשר יבחר בו יקריב אליו׃
זאת עשו קחו לכם מחתות
קרח וכל עדתו׃ ותנו בהן אש
ושימו עליהן קטרת לפני יהוה
מחר והיה האיש אשר יבחר
יהוה הוא הקדוש רב לכם בני
לוי׃ ויאמר משה אל קרח שמעו
נא בני לוי׃ המעט מכם כי הבדיל
אלהי ישראל אתכם מעדת
ישראל להקריב אתכם אליו לעבד
את עבדת משכן יהוה ולעמד

לקח · קום · פנה · מאה · נשא · יעד · צעד · קהל · רבב · מדע · נשא · שמע · נפל · פנה · דבר · קדש · קרב · בחר · עשה · לקח · חתה · נתן · שום · פנה · בדל · קרב · שכן

Transla. Chal.

מארעא דמצרים למהוי לכון לאלה אנא יי אלהכון׃

Ca. xvi.

ואתפליג קורח בר יצהר בר קהת בר לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בר פלת בני ראובן׃ וקמו לאפי משה וגבריא מבני ישראל מאתן וחמשין רברבי כנשתא מערעי זמן אנשין דשמא׃ ואתכנשו על משה ועל אהרן ואמרו להון סגי לכון ארי כל כנשתא כולהון קדישין וביניהון שריא שכינתא דיי ומה דין אתון מתרברבין על קהלא דיי׃ ושמע משה ונפל על אפוהי׃ ומליל עם קרח ועם כל כנשתיה למימר צפרא ויהודע יי ית דכשר ליה וית דקדיש ויקרב לקדמוהי וית דיתרעי ביה יקרב לשמושיה׃ דא עבידו סבו לכון מחתין קרח וכל כנשתיה׃ והבו בהן אשתא ושוו עליהן קטרת בוסמין קדם יי מחר ויהי גברא דיתרעי יי הוא קדיש סגי לכון בני לוי׃ ואמר משה לקרח שמעו כען בני לוי׃ הזעיר לכון ארי אפריש אלהא דישראל יתכון מכנשתא דישראל לקרבא יתכון לקדמוהי למפלח ית פולחן משכנא דיי ולמקם

Interp. chal.

de terra egypti: vt essem vobis in deum: ego dominus deus vester. Ca. 16.

Et diuisus est chore filius isaar filij chaath filij leui τ dathan τ abirā filij eliab τ on filius pheleth filij ruben. Et surrexerūt in ɔspectu moysi: τ viri ex filijs israel ducēti τ qnquaginta pncipes cōgregationis: q in tēpore cōcilij per noīa vocabātur. Et congregati sunt aduersus moysen τ aduersus aaron: et dixerūt eis. Sufficiat vobis q vniuersi viri cōgregationis oēs sunt sancti: τ inter eos habitat maiestas dñi: et cur vos eleuamini sup ecclesiaꝫ dñi. et audiuit moyses τ cecidit in faciē suā. Locutusq́ est cū chore τ cū oī cōgregatiōe ei9 dicēs. Mane notū faciet dñs qd est q ad se ptineat: τ q sctūs sit vt accedat in cōspectu eius: τ quēcūq́ elegerit applicabit ad ministeriū suū. hoc facite: tollite vobis thuribula chore τ oīs ɔgregatiō ei9. τ ponite in eis ignē τ mittite i eis incēsuꝫ aromatū corā dño cras. et vir quē eliget dñs: ipe erit scūs: sufficit vobis filij leui. Dixitq́ moyses ad chore. Audite nūc filij leui. Nunqd paruū vobis ē q separauit vos deus isrl ab oī ɔgregatiōe israel: vt applicaret vos in cōspectu suo: vt fulreti in ministerio tabnaculi dñi: τ vt staretis

Primitiua chal.

הוה · פלג · בן · קום · רבב · ערע · כנש · רבב · אמר · ידע · קרב · רעה · נסב · חתה · יהב · שוה · הוה · סגא · פרש · פלח · שכן · קום

לפני העדה לשרתם: ויקרב אתך
ואת כל אחיך בני לוי אתך
ובקשתם גם כהנה: לכן אתה וכל
עדתך הנעדים על יהוה ואהרן
מה הוא כי תלונו עליו: וישלח
משה לקרא לדתן ולאבירם בני
אליאב ויאמרו לא נעלה: המעט
כי העליתנו מארץ זבת חלב
ודבש להמיתנו במדבר כי
תשתרר עלינו גם השתרר: אף לא
אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו
ותתן לנו נחלת שדה וכרם העיני
האנשים ההם תנקר לא נעלה:
ויחר למשה מאד ויאמר אל
יהוה אל תפן אל מנחתם לא
חמור אחד מהם נשאתי ולא
הרעתי את אחד מהם: ויאמר
משה אל קרח אתה וכל עדתך
היו לפני יהוה אתה והם ואהרן
מחר: וקחו איש מחתתו
ונתתם עליהם קטרת והקרבתם
לפני יהוה איש מחתתו
חמשים ומאתים מחתת ואתה
ואהרן איש מחתתו: ויקחו איש
מחתתו ויתנו עליהם אש
וישימו עליהם קטרת ויעמדו
פתח אהל מועד ומשה ואהרן:

corã frequentia populi & ministraretis ei. Idcirco ad se fecit accedere te & oẽs frẽs tuos filios leui: vt vobis etiam sacerdotiũ vẽdicetis: & omnis globus tuus stet contra dominum? Quid est enĩ aaron vt murmuretis cõtra eum? Misit ergo moyses vt vocaret dathan & abiron filios eliab. Qui rñderũt. Non venimus. Nũqd parũ ẽ tibi q̃ eduxisti nos de terra egypti q̃ lacte & melle manabat vt occideres ĩ deserto: nisi & dominatus fueris nostri? Re uera induxisti nos in terrã que fluit riuis lactis & mellis? & dedisti nobis possessiões agrorũ & vinearũ? An & oculos nr̃os vis eruere? Nõ venimus. Iratusq; moyses valde: ait ad dominum. Ne respicias sacrificia eorum. Tu scis q̃ nec asellũ quidẽ vnq̃ acceperim ab eis: nec afflixerim quempiam eorum. Dixitq; ad chore. Tu & omnis congregatio tua state seorsum corã domino: & aaron die crastino separatim. Tollite singuli thuribula vestra & ponite sup ea incensum: offerentes domino ducenta quinquaginta thuribula. aarõ quoq; teneat thuribulum suum. Qđ cũ fecissent stantibus moyse & aaron

Interp. chal.

corã ɔgregatõe ad ministrãdũ p eis. Et applicauit te et oẽs frẽs tuos filios leui tecũ: & q̃ritis vos sacerdotiũ magnũ? ppterea tu & ois ɔgregatio tua ɔuenistis cõtra dñm: q̃d est enĩ aarõ q̃ murmurastis ɔ eũ? Misitq; moyses vt vocarẽt dathan & abirã filios eliab: & dixerũt nõ ascẽdem⁹. Nunq̃d parũ est q̃ ascẽdere nos fecisti de t̃ra fluẽte lacte & melle vt occideres nos ĩ solitudie: nisi q̃ ẽt eleueris ɔtra nos? Etiã neq; in terrã fluẽtẽ lacte & melle ĩduxisti nos: nec dedisti nob̃ possessionẽ agrorũ & vineaꝝ: si oculos viroꝝ illoꝝ excecaueris nõ ascẽdem⁹. Iratusq; est moyses valde & ait corã dño. nõ recipias voluntarie oblationẽ coꝝ: nulli⁹ enĩ ex eis asinũ tuli: neq; cuiquã ex eis malefeci. Dixitq; moyses ad chore tu & ois cõgregatio tua estote parati corã dño: tu & illi & aaron cras. et tollat vnusq̃sq; thuribulũ suũ: & ponite sup ea incẽsum aromatũ: & offerte corã dño singuli thuribulũ suũ ducẽta & q̃nquaginta thuribula: tu quoq; & aaron vnusq̃sq; teneat thuribulũ suum. Tulerũtq; singuli thuribulũ suũ: & posuerunt sup ea ignem: & posuerunt in eis incensum aromatum: & steterunt in ostio tabernaculi federis: moyses quoq; & aaron:

ויקהל עליהם קרח את כל
העדה אל פתח אהל מועד וירא
כבוד יהוה אל כל העדה: וידבר
יהוה אל משה ואל אהרן לאמר:
הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה
אתם כרגע: ויפלו על פניהם
ויאמרו אל אלהי הרוחת לכל
בשר האיש אחד יחטא ועל
כל העדה תקצף: וידבר יהוה אל
משה לאמר: דבר אל העדה
לאמר העלו מסביב למשכן
קרח דתן ואבירם: ויקם משה
וילך אל דתן ואבירם וילכו
אחריו זקני ישראל: וידבר אל
העדה לאמר סורו נא מעל
אהלי האנשים הרשעים האלה
ואל תגעו בכל אשר להם פן
תספו בכל חטאתם: ויעלו מעל
משכן קרח דתן ואבירם מסביב
ודתן ואבירם יצאו נצבים
פתח אהליהם ונשיהם ובניהם
וטפם: ויאמר משה בזאת
תדעון כי יהוה שלחני לעשות
את כל המעשים האלה כי לא
מלבי: אם כמות כל האדם ימתון
אלה ופקדת כל האדם יפקד
עליהם לא יהוה שלחני: ואם

& coaceruassent aduersum eos omnem multitudinẽ ad ostiũ tabernaculi: apparuit cunctis gloria dñi. Locutusq; dominus ad moysen & aaron ait. Separamini de medio cõgregatiõis huius: vt eos repente disperdã. Qui ceciderũt proni in faciem atq; dixerunt. Fortissime deus spirituum vniuerse carnis: num vno peccãte cõtra oẽs ira tua deseuiet? Et ait dñs ad moysen. Precipe vniuerso populo vt separetur a tabernaculis chore & dathan & abirõ. Surrexitq; moyses & abiit ad dathan & abiron. & sequẽtibus eum senioribus israel: dixit ad turbam. Recedite a tabernaculis impiorũ: & nolite tãgere q̃ ad eos pertinent ne inuoluamini in peccatis eorũ. Cũq; recessissent a tentoriis eorum per circuitum: dathan & abirõ egressi stabant in introitu papilionum suorũ cũ vxoribus & liberis oĩq; frequẽtia. Et ait moyses. In hoc scietis q̃ dominus miserit me vt facerem vniuersa q̃ cernitis. & nõ ex proprio ea corde ptulerim. Si cõsueta hominum morte interierint & visitauerit eos plaga qua & ceteri visitari solent: nõ misit me dñs. Sin autem

Interp. chal.

et cõgregauit cõtra eos chore omnẽ cõgregationẽ ad ostium tabernaculi federis: & reuelata est gloria dñi omni cetui. Locutusq; est dñs cũ moyse & cum aaron dicens. Separamini de medio ɔgregationis huius: vt disperdã eos subito. Et ceciderũt in faciẽ suã: & dixerũt. deus de⁹ spirituũ vniuerse carnis: nunq̃d si vn⁹ vir peccauerit: sup oẽm ɔgregationẽ erit indignatio? Locutusq; est dñs cum moyse dicens. Recedite a circuitu tabernaculi chore: dathan: & abiram. Surrexitq; moyses & abiit ad dathan & abiram: & abierũt post eum seniores israel. Locutusq; est cum cõgregatione dicens. Recedite nunc a tabernaculis viroꝝ peccatorum istorũ: & nõ tangatis oia que eoꝝ sunt: ne percutiamini in oibus peccatis eoꝝ. Et ascenderũt a tabernaculo chore & dathan & abiram per circuitũ. Dathã autẽ & abiram egressi stabant in ostio tabernaculorũ suoꝝ: vxores quoq; eorum & filij eoꝝ & familie eorũ. Dixitq; moyses. In hoc scietis quia dñs misit me vt facerem oia opera hec: & non ex voluntate mea. Si morte omniũ hominũ isti mortui fuerint: & visitatione omnium hominũ visitabit super eos: non misit me dominus. Et si

בריאה יברא יהוה ופצתה האדמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאלה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את יהוה׃ ויהי ככלתו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם׃ ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש׃ וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל׃ וכל ישראל אשר סביבתיהם נסו לקלם כי אמרו פן תבלענו הארץ׃ ואש יצאה מאת יהוה ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת׃ וידבר יהוה אל משה לאמר׃ אמר אל אלעזר בן אהרן הכהן וירם את המחתת מבין השרפה ואת האש זרה הלאה כי קדשו׃ את מחתות החטאים האלה בנפשתם ועשו אתם רקעי פחים צפוי למזבח כי הקריבם לפני יהוה ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל׃ ויקח אלעזר הכהן את מחתות

nouam rem fecerit dominus & aperiens terra os suum deglutiat eos & omnia que ad illos pertinent: descenderintque viuentes in infernum: scietis quod blasphemauerint dominum. Confestim igitur vt cessauit loqui dirupta est terra sub pedibus eorum: & aperiens os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis & vniuersa substantia eorum. Descenderuntque viui in infernum operti humo: & perierunt de medio multitudinis. At vero omnis israel qui stabat per gyrum fugit a clamore pereuntium dicens. Ne forte & nos terra deglutiat. Sed & ignis egressus a domino interfecit ducentos quinquaginta viros qui offerebant incensum. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Precipe eleazaro filio aaron sacerdoti vt tollat thuribula que iacent in incendio. & ignem huc illucque dispergat: quoniam sanctificata sunt in mortibus peccatorum. producatque ea in laminas & affigat altari: eo quod oblatum sit in eis incensum domino: & sanctificata sint: vt cernant ea pro signo & monimento filii israel. Tulit ergo eleazar sacerdos thuribula

Interp. chal.

rem nouā fecerit dūs τ apuerit terra os suū τ deglutierit eos τ oīa sua τ descenderint viui in infernum: scietis qȝ ad iracūdiā prouocauerūt viri isti dūm. Et factū est cum cessasset loqui oīa verba hec: dirupta est terra que erat sub eis: τ aperuit terra os suum τ deuorauit eos τ viros domus sue τ oēs viros chore et vniuersam substantiā. et descenderūt illi viui in infernum τ oīa sua: τ operuit sup eos terra. Et perierunt de medio ecclesie: oīs autē israel qui stabat in circuitu eorum fugerūt a clamore eorum: quia dixerūt: ne forte deglutiat nos terra. Ignis autē egressus est a facie domini τ cōbussit ducētos τ quinquagita viros qui offerebant incensum aromatum. Locutusque est dominus cum moyse dicens. Dic eleazaro filio aaron sacerdoti vt separet thuribula de medio combustorum: τ ignem dispergat huc τ illuc: quia sanctificata sunt thuribula peccatorum horum: qui peccauerunt in animabus suis: τ faciant ea laminas ductiles quibus cooperiatur altare: quia obtulerūt ea coram domino τ sanctificata sunt: τ sint in signū filijs israel. Tulitque eleazar sacerdos thuribula

הנחשת אשר הקריבו השרפים וירקעום צפוי למזבח׃ זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן הוא להקטיר קטרת לפני יהוה ולא יהיה כקרח וכעדתו כאשר דבר יהוה ביד משה לו׃ וילנו כל עדת בני ישראל ממחרת על משה ועל אהרן לאמר אתם המתם את עם יהוה׃ ויהי בהקהל העדה על משה ועל אהרן ויפנו אל אהל מועד והנה כסהו הענן וירא כבוד יהוה׃ ויבא משה ואהרן אל פני אהל מועד׃ וידבר יהוה אל משה לאמר׃ הרמו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע ויפלו על פניהם׃ ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני יהוה החל הנגף׃ ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת ויכפר על העם׃

enea in quibus obtulerant hi quos incendium deuorauit. & produxit ea in laminas affigens altari: vt haberent postea filii israel quibus commonerentur: ne quis accedat alienigena: & qui non est de semine aaron ad offerendum incensum domino: ne patiatur sicut passus est chore: & omnis congregatio eius loquente domino ad moysen. Murmurauit autem omnis multitudo filiorum israel sequenti die contra moysen & aaron dicens. Vos interfecistis populum domini. Cumque oriretur seditio: & tumultus increscerent: moyses & aaron fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postquam ingressi sunt operuit nubes & apparuit gloria domini. Dixitque dominus ad moysen. Recedite de medio huius multitudinis: etiam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra: dixit moyses ad aaron. Tolle thuribulum: & hausto igne de altari mitte incensum desuper pergens cito ad populum: vt roges pro eis. Iam enim egressa est ira a domino: & plaga deseuit. Quod cum fecisset aaron & cucurrisset ad mediam multitudinem quam iam vastabat incendium: obtulit thymiama:

Interp. chal.

enea que obtulerūt qui cōbusti fuerāt: τ produxerūt ea in coopertoriū altaris: in memoriā filijs israel: vt nō accedat vir extraneus qui nō est de semine aaron ad adolendū incēsum aromatū corā dūo: vt nō sit sicut chore et sicut cōgregatio eius: sicut locutus est dūs per manum moysi. Murmurauerūt autē oīs congregatio filiorum israel sequenti die contra aaron dicētes. Uos effecistis vt moreretur populus dūi. Et factū est cum congregaretur cetus contra moysen τ contra aaron: respexerūt ad tabernaculum federis: τ ecce operuit illud nubes: τ reuelata est gloria dūi. Et venit moyses et aaron ante tabernaculū federis. Locutusque est dūs cum moyse dicens. Separamini de medio congregationis huius: τ consumabo eos nunc: τ ceciderūt super facies suas. Dixitque moyses ad aaron: tolle thuribulū τ pone in eo ignem ab altari: τ pone incensum aromatum: τ fer cito ad cōgregationē τ ora pro eis: quia egressa est ira a facie dūi: incepit pestis. Tulitque aaron sicut locutus fuerat moyses: τ cucurrit ad mediū congregationis: τ ecce ceperat pestis in populo. et posuit incensum aromatum: τ orauit pro populo.

ויעמד בין המתים ובין החיים
ותעצר המגפה׃ ויהיו המתים
במגפה ארבעה עשר אלף ושבע
מאות מלבד המתים על דבר
קרח׃ וישב אהרן אל משה אל
פתח אהל מועד והמגפה נעצרה׃
וידבר יהוה אל

Ca.xvii.

משה לאמר׃ דבר אל בני ישראל
וקח מאתם מטה מטה לבית אב
מאת כל נשיאהם לבית אבתם
שנים עשר מטות איש את
שמו תכתב על מטהו׃ ואת שם
אהרן תכתב על מטה לוי כי
מטה אחד לראש בית אבותם׃
והנחתם באהל מועד לפני
העדות אשר אועד לכם שמה׃
והיה האיש אשר אבחר בו
מטהו יפרח והשכתי מעלי את
תלנות בני ישראל אשר הם מלינם
עליכם׃ וידבר משה אל בני
ישראל ויתנו אליו כל נשיאיהם
מטה לנשיא אחד מטה לנשיא
אחד לבית אבתם שנים עשר
מטות ומטה אהרן בתוך מטותם׃
וינח משה את המטת לפני
יהוה באהל העדת׃ ויהי ממחרת
ויבא משה אל אהל העדות

Trãsla. B. Hiero.

& stans inter mortuos ac viuentes: pro populo deprecatus est: & plaga cessauit. Fuerũt aũt qui percussi sũt quattuordecim milia hoim & septingẽti absq; his qui perierant in seditiõe chore. Reuersusq; ẽ aaron ad moysen ad ostiũ tabernaculi federis postq̃ quieuit interitus.

Ca.17.

Et locutus ẽ dñs ad moysen dicẽs. Loq̃re ad filios israel: & accipe ab eis virgas singulas p cognationes suas a cũctis principibus tribuum virgas duodecim. & vniuscuiusq; nomen superscribes virge sue. Nomen autẽ aaron erit in tribu leui: & vna virga cũctas corũ familias continebit. ponesq; eas in tabernaculo federis coram testimonio vbi loquar ad te. Quem ex his elegero germinabit virga eius & cohibebo a me querimonias filiorum israel: quibus cõtra vos murmurant. Locutusq; ẽ moyses ad filios israel. & dederũt ei omnes principes virgas per singulas tribus. Fueruntq; virge duodecim absq; virga aaron. Quas cum posuisset moyses coram domino in tabernaculo testimonii sequenti die regressus

Interp. chal.

et stetit inter mortuos & inter viuos: & cessauit pestis. Fuerũt autẽ qui mortui sunt in peste quattuordecim milia & septingẽti: absq; his q mortui sunt in schismate chore. Reuersusq; est aaron ad moysen ad ostium tabernaculi federis: & pestis cessauerat. Ca.17. Locutusq; est dñs cũ moyse dicens. Loq̃re cum filijs israel: & accipe ab eis virgas singulas: p domos patrũ ab oĩbus principib' eoꝝ duodecim virgas per domos patrũ suoꝝ: & nomẽ vniuscuiusq; scribes super virga eius. Nomen aũt aaron scribes sup virgã leui: quia virga vna erit principi domus patrũ suorũ. Reponesq; eas in tabernaculo federis coram testimonio: vbi constituam verbum meũ vobis. et virum quem elegero: virga eius germinabit: & cessare faciam a me querimonias filiorũ israel: quibus ipsi murmurant cõtra vos. Locutusq; est moyses cum filijs israel: & dederunt ei oẽs principes eorũ singulas virgas per singulos principes per domos patrũ suorũ: duodecim virgas: & virga aaron erat in medio virgarum eoꝝ. Et reposuit moyses virgas coram domino in tabernaculo testimonij. Et factũ est in sequenti die ingressus est moyses in tabernaculũ testimonij:

והנה פרח מטה אהרן לבית לוי
ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמל
שקדים׃ ויצא משה את כל המטת
מלפני יהוה אל כל בני ישראל
ויראו ויקחו איש מטהו׃ ויאמר
יהוה אל משה השב את מטה
אהרן לפני העדות למשמרת
לאות לבני מרי ותכל תלונתם
מעלי ולא ימתו׃ ויעש משה
כאשר צוה יהוה אתו כן עשה׃
ויאמרו בני ישראל אל משה
לאמר הן גוענו אבדנו כלנו
אבדנו׃ כל הקרב הקרב אל משכן
יהוה ימות האם תמנו לגוע׃

Cap.xviii.

ויאמר יהוה אל אהרן אתה
ובניך ובית אביך אתך תשאו את
עון המקדש ואתה ובניך אתך
תשאו את עון כהנתכם׃ וגם את
אחיך מטה לוי שבט אביך
הקרב אתך וילוו עליך וישרתוך
ואתה ובניך אתך לפני
אהל העדת׃ ושמרו משמרתך
ומשמרת כל האהל אך
אל כלי הקדש ואל המזבח
לא יקרבו ולא ימתו גם הם גם
אתם׃ ונלוו עליך ושמרו את
משמרת אהל מועד לכל

Trãsla. B. Hiero.

inuenit germinasse virgam aarõ in domo leui & turgentibus gemmis eruperãt flores q foliis dilatatis in amygdalas deformati sunt. Protulit ergo moyses oẽs virgas de cõspectu dñi ad cũctos filios israel. Videruntq; & receperũt singuli virgas suas. Dixitq; dñs ad moysen. Refer virgã aarõ in tabernaculũ testimõii. vt seruetur ibi in signũ rebellium filiorũ israel. & quiescant q̃rele eorũ a me ne moriantur. Fecitq; moyses sicut p̃ceperat dominus. Dixerũt aũt filii israel ad moysen. Ecce cõsumpti sumus: oẽs periimus. Quicũq; accedit ad tabernaculũ dñi moritur. Nũ vsq; ad internitionẽ cũcti delẽdi sumus.

Cap.18.

Dixitq; dominus ad aaron. Tu & filii tui & domus patris tui tecũ portabitis iniquitatem sanctuarii. & tu & filii tui simul sustinebitis pctã sacerdotii vestri. Sed & fr̃es tuos de tribu leui & sceptrũ patris tui sume tecum. presto q; sint & ministrent tibi. Tu aũt & filii tui ministrabitis in tabernaculo testimõii. Excubabũtq; leuite ad p̃cepta tua & ad cũcta opa tabernaculi: ita dũtaxat vt ad vasa sctũarii & altare non accedant: ne & illi moriantur: & vos pereatis simul. Sint aũt tecũ & excubẽt in custodiis tabernaculi & in omnibus

Interp. chal.

et ecce germinauit virgã aaron in domo leui: & produxit ramos & eruperãt flores: & formate sunt amygdale. Et protulit moyses oẽs virgas de cõspectu dñi ad cũctos filios israel: & cognouerũt & acceperũt singuli virgas suas. Dixitq; dñs ad moysen. Refer virgam aaron corã testimonio in custodiã & in signũ populo rebelli: vt cesset murmuratio eoꝝ a facie mea: & non moriant. Fecitq; moyses sicut precepat ei dñs ita fecit. Dixerũt aũt filij isrl ad moysen dicẽtes. Ecce ex nobis interfecti sũt gladio: & ecce aliq̃s ẽx nobis deglutiuit terra & ecce aliq̃ ex nobis mortui sũt peste: oĩs q accedit ad tabnaculũ dñi morit: nũ morte ɔsumẽdi sum⁹. Ca.18. Dixitq; dñs ad aaron. tu & filij tui & domus patris tui tecũ ppiciabitis sup delicta sanctuarij: & tu & filij tui tecũ expiabitis sup pctã sacerdotij vestri. fr̃es quoq; tuos de tribu leui patris tui applica ad te: vt adhereãt tibi. & ministrẽt tibi: & tu & filij tui tecũ eritis corã tabnaculo testimonij. et custodiẽt custodiã tuã & custodiã totius tabnaculi. sed ad vasa sanctuarij & ad altare nõ accedãt vt nõ moriãtur tam illi q̃ vos. Et adherebunt tibi: & custodient custodiã tabernaculi federis iuxta omne

עבדת האהל וזר לא יקרב
אליכם: ושמרתם את משמרת
הקדש ואת משמרת המזבח ולא
יהיה עוד קצף על בני ישראל:
ואני הנה לקחתי את אחיכם
הלוים מתוך בני ישראל לכם
מתנה נתנים ליהוה לעבד את
עבדת אהל מועד: ואתה ובניך
אתך תשמרו את כהנתכם לכל
דבר המזבח ולמבית לפרכת
ועבדתם עבדת מתנה אתן את
כהנתכם והזר הקרב יומת:
וידבר יהוה אל אהרן ואני
הנה נתתי לך את משמרת
תרומתי לכל קדשי בני ישראל
לך נתתים למשחה ולבניך לחק
עולם: זה יהיה לך מקדש הקדשים
מן האש כל קרבנם לכל מנחתם
ולכל חטאתם ולכל אשמם אשר
ישיבו לי קדש קדשים לך הוא
ולבניך: בקדש הקדשים תאכלנו
כל זכר יאכל אתו קדש יהיה
לך: וזה לך תרומת מתנם לכל
תנופת בני ישראל לך נתתים
ולבניך ולבנתיך אתך לחק
עולם כל טהור בביתך יאכל
אתו: כל חלב יצהר וכל חלב

(margin: היה, נתן, מות, דבר, נתן, רום, עלם היה, שוב, אכל, נתן, נוף, טהר אכל, צהר)

cerimoniis eius. Alienigena non miſcebitur vobis. Excubate in cuſtodia ſanctuarii: & in miniſterio altaris: ne oriatur indignatio ſuper filios iſrael. Ego dedi vobis frēs veſtros leuitas de medio filiorū iſrael: & tradidi donū dño: vt ſeruiant in miniſteriis tabernaculi eius. Tu aūt & filii tui cuſtodite ſacerdotium veſtrum: & omnia que ad cultū altaris ptinent & intra velum ſunt. per ſacerdotes ammiſtrabuntur. Si quis externus acceſſerit occidetur. Locutuſq; eſt dominus ad aaron. Ecce dedi tibi cuſtodiam primitiarum mearum. Oīa q̄ ſctificātur a filiis iſrael tibi tradidi & filiis tuis pro officio ſacerdotali legitima ſempiterna. Hec ergo accipies de his que ſctificantur & oblata ſunt dño. Oīs oblatio & ſacrificiū quicqd p pctō atq; delicto redditur mihi: & cedet in ſctā ſctōrum tuū erit & filiorū tuorū. In ſctūario comedes illud. Mares tantū edēt ex eo. qa cōſecratū eſt dño. Primitias āt quas vouerint & obtulerint filii iſrael: tibi dedi & filiis tuis ac filiabus tuis iure ppetuo. Qui mūdus ē in domo tua veſcetur eis. Omnem medullam olei &

miniſteria tabernaculi. τ alienigena nō accedet ad te. τ cuſtodietis cuſtodias
τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς· καὶ ἀλλογενὴς οὐ προσελεύσεται πρός σέ· καὶ φυλάξεσθε τὰς φυλακὰς τῶν
ſctoꝝ: τ cuſtodias altaris: τ nō erit
ἁγίων, καὶ τὰς φυλακὰς τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ οὐκ ἔσται
āpli⁹ furor in filiis iſrael. τ ecce ego accepi
ἔτι θυμὸς ἐν υἱοῖς ἰσραήλ· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἴληφα τοὺς
fratres vſos leuitas de medio filioꝝ iſrael do
ἀδελφοὺς ὑμῶν τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ δό
nū datū dño: vt miniſtrēt miniſteria
μα δεδομένον κῷ, λειτουργεῖν τὰς λειτουργίας τῆς
tabernaculi teſtimonii: τ tu τ filii tui tecū
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ
ſeruabitis ſacerdotiū vſm: p oēm modū
διατηρήσετε τὴν ἱερατείαν ὑμῶν, κατὰ πάντα τρόπον
altaris: τ qđ intra velū.
τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὸ ἔνδοθεν τοῦ καταπετάσματος.
et miniſtrabitis miniſteria doni ſacer
καὶ λειτουργήσετε τὰς λειτουργίας δόμα τῆς ἱερα
dotii vſi. τ alienigena accedens: mo
τείας ὑμῶν· καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος, ἀπο
rietur. τ locut⁹ ē dñs ad aaron: τ ecce ego de
θανεῖται. καὶ ἐλάλησε κς πρὸς ἀαρών, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ δέ
di vobis cuſtodiā primitiaꝝ meaꝝ ab
δωκα ὑμῖν τὴν διατήρησιν τῶν ἀπαρχῶν μου ἀπὸ
oib⁹ ſctificatis a filiis iſrael:
πάντων τῶν ἡγιασμένων παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ,
tibi dedi ea in donū: τ filiis tuis legitimū
σοὶ δέδωκα αὐτὰ εἰς γέρας, καὶ τοῖς υἱοῖς σου νόμιμον
ſēpiternū. τ hoc ſit vobis a ſctificatis ſctis
αἰώνιον. καὶ τοῦτο ἔστω ὑμῖν ἀπὸ τῶν ἡγιασμένων ἁγίων
oblationib⁹ ab oib⁹ donis eoꝝ:
τῶν καρπωμάτων ἀπὸ πάντων τῶν δώρων αὐτῶν,
τ ab oib⁹ ſacrificiis eoꝝ: τ ab
καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θυσιασμάτων αὐτῶν καὶ ἀπὸ
oī delicto eoꝝ: τ ab oib⁹
πάσης τῆς πλημμελίας αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πασῶν
pctis eoꝝ q̄cūq; reddūt mihi ab oī
τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ὅσα ἀποδιδόασί μοι ἀπὸ πάν
b⁹ ſctis tibi erunt τ filiis tuis. in
των τῶν ἁγίων σοὶ ἔσονται καὶ τοῖς υἱοῖς σου. ἐν τῷ
ſcto ſctoꝝ comedetis ea. oē maſculinū come
ἁγίῳ τῶν ἁγίων φάγεσθε αὐτά· πᾶν ἀρσενικὸν φάγε
detis ea. ſcta erūt tibi. τ hoc erit vobis pmitiaꝝ
σθε αὐτά· ἅγια ἔσται σοι· καὶ τοῦτο ἔσται ὑμῖν ἀπαρχῶν
donoꝝ eoꝝ: ab oib⁹ oblationib⁹ filioꝝ
δομάτων αὐτῶν, ἀπὸ πάντων τῶν ἐπιθεμάτων τῶν υἱῶν
iſrael. tibi dedi ea τ filiis tuis: τ filiab⁹
ἰηλ. σοὶ δέδωκα αὐτὰ καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατρά
tuis tecū legitimū ſēpiternū. oīs mūd⁹ in domo tua
σι σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώνιον· πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου
comedet ea. oīs pmitia olei: τ oīs pmitia
ἔδεται αὐτά· πᾶσα ἀπαρχὴ ἐλαίου, καὶ πᾶσα ἀπαρχὴ

B

Pritiua. chal. — חלל, היה, נתן פלח שכן, נטר נתן, קרב קטל, פרש רבב, יתר חטא, תוב, אכל נתן, רום בן קום, דכה

Interp. chal.

ministeriū tabernaculi. et alienus nō accedat ad vos. Cuſtodietiſq; cuſtodiā ſanctuarii τ cuſtodiā altaris: vt nō ſit vltra indignatio ſup filios iſrael. Et ecce ego applicaui fratres veſtros leuitas de medio filiorum iſrael: τ dedi eos dono vobis corā dño: vt miniſtrent miniſteriū tabernaculi federis. tu aūt τ filii tui tecū cuſtodietis ſacerdotiū veſtrū iuxta omnē ritum altaris: τ intra velū miniſtrabitis miniſteriū doni dabo ſacerdotiū veſtrū: τ extraneus qui acceſſerit occidetur. Locutuſq; eſt dñs cum aaron. Ecce ego dedi tibi cuſtodiā primitiarū meaꝝ: oīa que ſanctificata ſunt a filiis iſrael tibi tradidi ea pro vnctiōe τ filiis tuis in pactū ſempiternū. Hoc erit tibi de ſancto ſanctoꝝ qđ remanet de oibus q̄ oblata ſunt in igne iuxta oīa munera eoꝝ τ iuxta oīa que pro peccato offerūtur τ pro delicto eoꝝ reddent corā me: ſanctū ſanctoꝝ erit tibi et filiis tuis. in ſancto ſanctorū comedetis illud: oīs maſculus comedet illud: ſanctū erit tibi. Et he primitie munerū eoꝝ iuxta oīa que obtulerint filii iſrael tibi tradidi ea τ filiis tuis τ filiabus tuis tecū federe ſempiterno. Omnis qui mundus fuerit in domo tua comedet ea. Omne optimum olei τ omne optimum

Tranſla. Chal.

פולחן משכנא וחילוני לא יקרב לותכון: ותטרון ית מטרת קודשא וית מטרת מדבחא
ולא יהי עוד רוגזא על בני ישראל: ואנא הא קריבית ית אחיכון ליואי מגו בני
ישראל לכון מתנין יהיבין קדם יי למפלח ית פולחן משכן זמנא: ואת ובנך עמך
תטרון ית כהונתכון לכל פתגם מדבחא ולמגו לפרוכתא ותפלחון פולחן מתנן אתן
ית כהונתכון וחילוני דיקרב יתקטל: ומליל יי עם אהרן ואנא הא יהבית לך ית
מטרת אפרשותי לכל קודשיא דבני ישראל לך יהבתינון לרבו ולבנך לקים עלם:
דין יהי לך מקדש קודשיא מותר מן אשתא כל קורבנהון לכל מנחתהון ולכל חטוותהון
ולכל אשמהון דיתיבון קדמי קדש קודשין דלך הוא ולבנך: בקדש קודשיא
תיכליניה כל דכורא ייכול יתיה קודשא יהי לך: ודין לך אפרשות מתנתהון לכל
ארמות בני ישראל לך יהבתינון ולבנך ולבנתך עמך לקיים עלם כל דידכי בביתך
ייכול יתיה: כל טוב משח וכל טוב

vini: τ frumēti pmitia eoꝝ q̄ dederint do
ἴνου, καὶ σίτου ἀπαρχὴ αὐτῶν ὅσα ἂν δῶσι τῷ κυ
mino: tibi dedi ea. [illegible] pmogenita om
ρίῳ, σοὶ δέδωκα αὐτά· τὰ πρωτογεννήματα πάν
nia q̄cūq; in tra eoꝝ: q̄cūq; obtulerint dño:
τα ὅσα ἂν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ὅσα ἂν ἐνέγκωσι κυρίῳ,
tibi erūt: oīs mūdus in domo tua comedet ea.
σοὶ ἔσται, πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔδεται αὐ
oē cōſecratū in filiis iſrael: tibi
τά· πᾶν ἀνατεθεματισμένον ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, σοὶ
erit. τ oē aperiēs vuluā ab oī car
ἔσται· καὶ πᾶν διανοῖγον μήτραν ἀπὸ πάσης σαρ
ne: q̄cūq; offerūt dño ab hoīe vſq; ad
κός, ὅσα προσφέρουσι κυρίῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως
iumētū: tibi erūt. ſ3 redēptiōib⁹ redimētur
κτήνους, σοὶ ἔσται· ἀλλ᾽ ἢ λύτροις λυτρωθήσεται
prīogenita hoīum: τ primo
τὰ πρωτότοκα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ πρωτό
genita iumētoꝝ immūdoꝝ redimes. τ
τοκα τῶν κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων λυτρώσῃ· καὶ
redēptio ipi⁹ ab vno mēſe preciū
ἡ λύτρωσις αὐτοῦ ἀπὸ μηνιαίου ἡ συντίμησις
quīq; ſicloꝝ: iuxta ſiclū ſctū3 viginti
πέντε σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον εἴκοσι
oboli ſūt: verūtū prīogenita vituloꝝ τ pri
ὀβολοί εἰσιν, πλὴν πρωτότοκα μόσχων καὶ πρω
mogenita ouiū: τ pmogenita capraꝝ nō re
τότοκα προβάτων, καὶ πρωτότοκα αἰγῶν οὐ λυ
dimes: ſctā ſūt. τ ſāguinē eoꝝ effundes
τρώσῃ, ἅγιά ἐστι· καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν προχεεῖς
ſup altare: τ adipē offeres obla
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸ στέαρ ἀνοίσεις κάρ
tionē in odorē ſuauitatis dño: τ carnes erūt
πωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ τὰ κρέα ἔσται
tibi ſicut τ pectuſculū impoſitiōis. τ ſecū
σοὶ καθὰ καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος· καὶ κα
dū brachiū dextrū: tibi erit oīs ſepa
τὰ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν, σοὶ ἔσται πᾶν ἀφαί
tio ſctōꝝ: q̄cūq; ſepauerit filii iſra
ρεμα τῶν ἁγίων, ὅσα ἂν ἀφαιρῶσιν οἱ υἱοὶ ἰσρα
el dño: tibi dedi: τ filiis tuis τ
ὴλ κυρίῳ, σοὶ δέδωκα, καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς
filiab⁹ tuis tecū: legitimū ſēpiternū. pactū ſalis
θυγατράσι σου μετὰ σοῦ, νόμιμον αἰώνιον. διαθήκη ἁλὸς
ſēpiternū corā dño: tibi τ ſemini tuo poſt
αἰωνίου ἔναντι κυρίου, σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου με
te. τ locut⁹ ē dñs ad aarō: in tra eoꝝ nō
τὰ σέ. καὶ ἐλάλησε κς πρὸς ἀαρών, ἐν τῇ γῇ αὐτῶν οὐ
hereditabis: τ ps nō erit tibi in eis:
κληρονομήσεις, καὶ μερὶς οὐκ ἔσται σοι ἐν αὐτοῖς,
q2 ego ps tua τ hereditas tua in medio
ὅτι ἐγὼ μερίς σου καὶ κληρονομία σου ἐν μέσῳ τῶν
filioꝝ iſrael. τ filiis leui ecce
υἱῶν ἰσραήλ· καὶ τοῖς υἱοῖς λευὶ ἰδοὺ

(margin: C; B; Ero. 30. b. Leui. 27. c. Eze. 45. d.; Deut. 18. a.)

vini ac frumenti quicquid offerunt primitiarum domino tibi dedi. Vniuerſa frugū initia q̄ gignit humus & domino deportantur: cedent in vſus tuos. Qui mūdus eſt in domo tua: veſcetur eis. Oē qđ ex voto reddiderint filii iſrael tuū erit. Quicqd primū erūpet e vulua cuncte carnis quā offerunt dño: ſiue ex hoibus ſiue de pecoribus fuerit: tui iuris erit. ita dūtaxat vt p hoīs primogenito pciū accipias. & oē anial qđ imūdū eſt redimi facias. cuius redēptio erit poſt vnū mēſe: ſiclis argēti quinq; pōdere ſanctuarii. Siclus viginti obolos habet. Primogēitū ūāt bouis & ouis & capre non facies redimi. quia ſctificata ſūt dño: ſāguinē tm̄ eorū fundes ſup altare: & adipes adolebis in ſuauiſſimū odorem domino. Carnes vero in vſum tuū cedent. ſicut pectuſculū cōſecratū & armus dexter tua erunt. Oēs primitias ſāctuarii quas offerūt filii iſrael dño tibi dedi & filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactū ſalis eſt ſempiternū coram dño tibi ac filiis tuis. Dixitq; dominus ad aaron. In terra eorū nihil poſſidebitis: nec habebitis partē inter eos. Ego pars & hereditas tua in medio filiorū iſrael. Filiis autem leui

תירוש ודגן ראשיתם אשר
יתנו ליהוה לך נתתים: בכורי
כל אשר בארצם אשר יביאו
ליהוה לך יהיה כל טהור בביתך
יאכלנו: כל חרם בישראל לך
יהיה: כל פטר רחם לכל בשר
אשר יקריבו ליהוה באדם
ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה
את בכור האדם ואת בכור
הבהמה הטמאה תפדה: ופדויו
מבן חדש תפדה בערכך כסף
חמשת שקלים בשקל הקדש
עשרים גרה הוא: אך בכור שור
או בכור כשב או בכור עז לא
תפדה קדש הם את דמם תזרק
על המזבח ואת חלבם תקטיר
אשה לריח ניחח ליהוה: ובשרם
יהיה לך כחזה התנופה וכשוק
הימין לך יהיה: כל תרומת
הקדשים אשר ירימו בני ישראל
ליהוה נתתי לך ולבניך ולבנתיך
אתך לחק עולם ברית מלח
עולם הוא לפני יהוה לך ולזרעך
אתך: ויאמר יהוה אל אהרן
בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה
לך בתוכם אני חלקך ונחלתך
בתוך בני ישראל: ולבני לוי הנה

(margin: ירש, נתן בכר, בוא, היה טהר, קרב, בכר, פדה, פדה זרק, זבח קטר, נוח, היה נוף, ימן רום, נתן, עלם ברית, פנה, אמר, נחל)

Tranſla. Chal.

חמר ועיבור ראשיהון דיתנון קדם יי לך יהבתינון: בכורי כל די בארעהון דיתנון
קדם יי דילך יהי כל דדכי בביתך יכלינה: כל חרמא בישראל דילך יהי: כל פתח
ולדא לכל בשרא דיקרבון קדם יי באנשא ובבעירא יהי דילך ברם מפרק תפרוק
ית בוכרא דאנשא וית בוכרא דבעירא מסאבא תפרוק: ופורקניה מבר ירחא תפרוק
בפורסניה כסף חמש סלעין בסלעי קודשא עשרין מעין הוא: ברם בוכרא דתורא או
בוכרא דאמרא או בוכרא דעזא לא תפרק קודשא אנון ית דמהון תזרוק על
מדבחא וית תרביהון תסיק דמתקבל ברעוא קדם יי: ובשרהון יהי לך כחדיא
דארמותא וכשקא דימינא דילך יהי: כל אפרשות קודשיא דיפרשון בני ישראל
קדם יי יהבית לך ולבנך ולבנתך עמך לקים עלם קים מלח עלם הוא קדם יי לך
ולבנך עמך: ואמר יי לאהרן בארעהון לא תחסין וחולק לא יהי לך ביניהון מתנן
דיהבית לך אינון חולקך ואחסנתך בגו בני ישראל: ולבני לוי הא

Interp. chal.

vini τ frumēti τ pmitias eoꝝ q̄s dabūt filii iſrl corā dño tibi dedi eas. Primitie oīm q̄ in terra ſua naſcūtur q̄s offerūt corā dño: tue erūt. Oīs q̄ mūdus fuerit in domo tua veſcetur eis. oīe anathema in iſrael tuū erit. oīe qđ aperit vuluā oīs carnis quā offerūt corā dño de homine τ iumento τ de pecoribus: tuum erit. ſed redimens redimes primogenitū hoīs: primogenitū quoq; animalis immūdi redimes. Et redēptio eius erit ab etate vnius mēſis: redimeſq; precio quinq; ſicloꝝ argēti in ſiclis ſctuarii: viginti obolos hūs ſicl⁹. ſed pmogenitū bouis τ agni aut pmogenitū capre nō redimes: ſancta ſunt. ſanguinē eoꝝ aſperges ſup altare: τ adipes eoꝝ adolebis: vt oblatio ſuſcipiat volūtarie corā dño. Carnes āt eoꝝ erūt tibi ſicē pectuſculū eleuationis τ ſicut armus dexter: tua erūt. Oēs pmitias ſanctificatas quas offerūt filii iſrael corā dño tibi dedi τ filiis tuis τ filiabus tuis tecū pacto ſempiterno. Pactū eternū ſalis eſt coram dño tibi τ filiis tuis tecum. Dixitq; dñs ad aaron. In terra eorū non poſſidebis: neq; pars erit tibi inter eos: dona que dedi tibi illa ſunt pars tua τ hereditas tua in medio filiorum iſrael. Filiis autem leui ecce

Pritiua chal. — נתן, הוה, ילד קרב פרק, סאב, מעה עז, דם זרק דבח, נסק קבל רעה, חדה רום שוק, פרש קום, חסן הוה

נתתי כל מעשר בישראל לנחלה חלף עבדתם אשר הם עבדים את עבדת אהל מועד: ולא יקרבו עוד בני ישראל אל אהל מועד לשאת חטא למות: ועבד הלוי הוא את עבדת אהל מועד והם ישאו עונם חקת עולם לדרתיכם ובתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה: כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו ליהוה תרומה נתתי ללוים לנחלה על כן אמרתי להם בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה: וידבר יהוה אל משה לאמר: ואל הלוים תדבר ואמרת אלהם כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם והרמתם ממנו תרומת יהוה מעשר מן המעשר: ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב: כן תרימו גם אתם תרומת יהוה מכל מעשרתיכם אשר תקחו מאת בני ישראל ונתתם ממנו את תרומת יהוה לאהרן הכהן: מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת יהוה מכל חלבו את מקדשו ממנו: ואמרת אלהם

dedi oēs decimas israelis in possessionem pro ministerio quo seruiunt mihi in tabernaculo federis vt non accedāt vltra filii israel ad tabernaculum. nec cōmittāt peccatū mortiferū: solis filiis leui mihi in tabernaculo seruientibus & portātibus pctā populi. Legitimū sempiternū erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebūt decimarū oblatiōe contenti quas in vsus eorum & necessaria separaui. Locutusq̧ est dominus ad moysen dicens. Precipe leuitis atq̧ denuncia. Cū acceperitis a filiis israel decimas quas dedi vobis: primitias eorū offerte dño. idest decimā partem decime: vt reputetur vobis in oblationē primitiuorum: tam de areis q̄ de torcularibus & vniuersis quorum accipitis primitias offerte domino: & date ea aarō sacerdoti. Oīa que offeretis ex decimis & in donaria domini separabitis optima & electa erunt cuncta. Dicesq̧ ad eos.

Interp. chal.

dedi omnē decimam in israel in possessionē pro ministerio suo quo ipsi ministrāt ministeriū tabernaculi federis. Et nō accedant vltra filij israel ad tabernaculū federis: ne suscipiant peccatū ad mortē. Ministrabuntq̧ ipsi leuite ministeriū tabernaculi federis: et ipsi suscipient peccata eoꝝ pacto sempiterno in generationibus vr̄is: ꝛ in medio filioꝝ israel non possidebūt hereditatē: quia decimas filioꝝ israel quas separant corā dño dedi leuitis in possessionē. Ideo dixi eis in medio filioꝝ israel non possidebūt possessionē. Locutusq̧ est dñs cum moyse dicens. Loquere quoq̧ cum leuitis ꝛ dices eis. Cum accepitis a filijs israel decimas quas ex eis dedi vobis in possessionē vr̄am: separabitis ex eis separationē corā dño decimā partem decime. Et reputabitur vobis separatio vestra quasi frumentū de area ꝛ quasi vinū de torculari: sic separabitis ꝛ vos separationē corā dño ex oībus decimis vr̄is quas accipitis a filijs israel: et dabitis ex eis primitias corā dño aaron sacerdoti. ex oībus que vobis dantur separabitis omnē separationē coram domino ex omni quod optimum fuerit ꝛ sanctificatū ex eo. Dicesq̧ eis.

בהרימכם את חלבו ממנו ונחשב ללוים כתבואת גרן וכתבואת יקב: ואכלתם אתו בכל מקום אתם וביתכם כי שכר הוא לכם חלף עבדתכם באהל מועד: ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו:

Ca.xix.

וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר: זאת חקת התורה אשר צוה יהוה לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על: ונתתם אתה אל אלעזר הכהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו: ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו והזה אל נכח פני אהל מועד מדמה שבע פעמים: ושרף את הפרה לעיניו את ערה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרף: ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה: וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל המחנה וטמא הכהן עד הערב: והשרף אתה

Si pclara & meliora q̄q̧ obtuleritis ex decimis: reputabitur vobis quasi de area & de torculari dederitis primitias & comedetis eas in oībus locis vestris tā vos q̄ familie vestre. quia preciū est pro ministerio quo seruitis in tabernaculo testimonij: & nō peccabitis super hoc egregia vobis & pīguia reseruantes: ne polluatis oblatiōes filiorū israel: & moriami. Ca.19

Locutusq̧ est dominus ad moysen & aarōn dicens. Ista ē religio victime quā constituit dominus. Precipe filiis israel vt adducant ad te vaccā ruffam etatis itegre: in qua nulla sit macula: nec portauerit iugum: tradesq̧ eam eleazaro sacerdoti. Qui eductam extra castra immolabit in conspectu omnium: & tingēs digitum in sanguine eius asperget contra fores tabernaculi septem vicibus. cōburetq̧ eā cunctis videntibus tam pelle & carnibus eius q̧ sanguine & fimo flāme traditis. Lignum quoq̧ cedrinū & hysopum coccumq̧ bis tinctū sacerdos mittet in flāmā: q̄ vaccam vorat. Et tūc demū lotis vestibus & corpore suo ingredietur in castra: commaculatusq̧ erit vsq̧ ad vesperū. Sed & ille q cōbusserit eam

Interp. chal.

quādo separaueritis optimū eius ex eo: reputabitur leuitis q̄si fructus aree ꝛ q̄si fruct⁹ torcularis. Comedetisq̧ illud in oī loco vos ꝛ viri dom⁹ vr̄e: qr preciū est vobis pro ministerio vr̄o in tabernaculo federis. et nō recipietis sup illud pcīm cū separaueritis optimum eius ex eo: ꝛ ea q̄ sanctificata sunt a filijs israel non profanabitis: ꝛ nō moriemini. Ca.19.

Locutusq̧ est dñs cum moyse ꝛ cū aaron dicēs. Hoc est decretū legis: qđ precepit dñs dicens. Loq̄re cum filijs israel vt adducāt ad te vaccā ruffam integrā: in qua nulla sit macula: sup quā nō positū est iugū. et dabitis eam eleazar sacerdoti: ꝛ adducet eaꝫ extra castra: ꝛ imolabit eam in cōspectu suo. Et tollet eleazar sacerdos de sanguine eius digito suo: ꝛ asperget cōtra faciē tabernaculi federis de sanguie ei⁹ septies. ꝛ cōburet vaccā ante oculos suos tam pellē q̄ carnē eius: sanguinē quoq̧ eius cū fimo ei⁹ cōburet. Et tollet sacerdos lignū cedri ꝛ hysopum ꝛ coccinū ꝛ mittet in medio cōbustionis vacce. Lauabitq̧ sacerdos vestimēta sua: ꝛ lauabit carnē suā aq̄s: ꝛ postea ingredietur in castra: ꝛ erit sacerdos pollutus vsq̧ ad vesperam. Et qui combusserit eam

יכבס בגדיו במים ורחץ בשרו במים וטמא עד הערב: ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא: וכבס האסף את אפר הפרה את בגדיו וטמא עד הערב והיתה לבני ישראל ולגר הגר בתוכם לחקת עולם: הנגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים: הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר: כל הנגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא את משכן יהוה טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה עוד טמאתו בו: זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים: וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא: וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים:

lauabit vestimenta sua & corpus: & immūdus erit vsq; ad vesperum. Colliget aūt vir mūdus cineres vacce: & effundet eos extra castra ī loco purissimo: vt sint multitudini filiorum israel in custodiā & in aquam aspersionis: qa p pctō vacca cōbusta est. Cūq; lauerit q vacce portauerat cineres vestimēta sua: immundus erit vsq; ad vesperū. Habebūt hoc filii israel & aduene q hītant inter eos sanctū iure ppetuo. Qui tetigerit cadauer hoīs: & pp hoc septē diebus fuerit imundus aspgetur ex hac aq̄ die tertio & septimo: & sic mundabitur. Si die tertio aspsus non fuerit: septimo nō poterit emūdari. Oīs qui tetigerit humane aīe morticinū: & aspsus hac cōmixtione nō fuerit: polluet tabernaculum dn̄i: & peribit ex israel: quia aqua expiatiōis nō est aspersus. immūdus erit: & manebit spurcitia eius sup eū. Ista est lex hoīs qui moritur in tabernaculo. Oēs qui ingrediuntur tentoriū illius: & vniuersa vasa q̄ ibi sunt polluta erūt septē diebus. Vas qd̄ non habuerit opculū nec ligaturā desup: īmūdū erit. Si quis in agro tetigerit cadauer occisi hoīs aut per se mortui siue os illius vel sepulchrū: immūdus erit septem diebus

Interp. chal.

lauabit vestimēta sua aquis: τ lauabit carnem suam aquis: τ erit immūdus vsq; ad vesperū. Colliget aūt vir mundus cinerem vacce: τ reponet extra castra in loco mundo. τ erit cetui filiorū israel in custodiā τ in aquā aspersionis: pro peccato enim est. Et qui collegerit cinerem vacce lauabit vestimēta sua: τ erit immūdus vsq; ad vesperā. et erit filiis israel τ peregrinis qui peregrinātur inter eos in ritū perpetuū. Qui tetigerit morticinū vniuerse aīe hoīs: erit immūdus septē diebus. et in die tertio aspergetur ex hac aqua: et in die septimo mūdabitur. Et si nō fuerit aspersus in die tertio: in septimo non mūdabitur. Omnis qui tetigerit morticinū anime hominis qui mortu9 fuerit: τ non fuerit aspersus: tabernaculū dn̄i polluit: et exterminabitur homo ille de israel: quia aqua aspersionis non fuit aspersus immūdus est: adhuc immūditia eius in eo est. Ista est lex hominis qui mortuus fuerit in tabernaculo: omnis qui ingreditur in tabernaculū τ omne qđ est in tabernaculo erit immundū septem diebus. et omne vas fictile apertū quod non habet operculum luteum per circuitū eius desuper: immundū erit. Et omnis qui tetigerit sup faciē agri occisum hominē gladio: aut mortuū siue os hominis aut sepulchrum: immūdus erit septem diebus.

ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי: ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על האהל ועל כל הכלים ועל הנפשות אשר היו שם ועל הנגע בעצם או בחלל או במת או בקבר: והזה הטהר על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב: ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את מקדש יהוה טמא מי נדה לא זרק עליו טמא הוא: והיתה להם לחקת עולם ומזה מי הנדה יכבס בגדיו והנגע במי הנדה יטמא עד הערב: וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הנגעת תטמא עד הערב:

Ca.xx.

ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם: ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה ועל אהרן: וירב העם עם משה ויאמרו לאמר ולו גוענו בגוע אחינו לפני יהוה: ולמה הבאתם את

Tollentq; de cineribus combustionis atq; peccati: & mittent aq̄s viuas super eos in vas: in quibus cū hō mūdus tinxerit hyssopū: asperget ex eo oē tentoriū & cunctam supellectilē & hoīes huiuscemodi contagione pollutos. Atq; hoc mō mundus lustrabit immundū tertio & septimo die: expiatusq; die septiō lauabit & se & vestimēta sua: & immūdus erit vsq; ad vesperū. Si qs hoc ritu non fuerit expiatus: pibit anima illius de medio ecclesie: quia sanctuariū domini polluit: & non est aqua lustrationis aspersus. Erit hoc pceptū legitimū sēpiternū. Ipe quoq; q aspgit aq̄s: lauabit vestimenta sua. Oīs q tetigerit aq̄s expiatiōis īmūdus erit vsq; ad vesperū. quicquid tetigerit imūdus: īmūdū faciet: & aīa q̄ horū quippiam tetigerit: īmūda erit vsq; ad vesperū. Ca.20

Uenerūtq; filii israel & oīs mltitudo ī desertū sin mēse prio: & māsit populus ī cades. Mortuaq; est ibi maria: & sepulta ī eodē loco. Cūq; indigeret aq̄ populus: conuenerūt aduersum moysen & aaron: & versi in seditionem dixerunt. Vtinam perissemus inter fratres nostros coram domino. Cur eduxistis

Interp. chal.

Tollentq; pro imūdo de cinere cōbustionis hostie p pctō: τ mittet sup eum aquas fontis in vase: τ tollet hyssopū τ tinget eū in aq̄s hō mūdus: τ asperget sup tabernaculū τ sup oia vasa τ sup aias que erunt ibi τ sup omnē q̄ tetigerit os aut occisum siue mortuū aut sepulchrū. Aspergetq; hō mūdus sup immundū in die tertio τ in die septimo: τ mūdabit eum in die septiō: et lauabit vestimēta sua: τ ipse lauabit aqua: τ mūdabitur in vespe. Et vir qui fuerit imundus τ nō fuerit aspersus: exterminabit hō ille de medio ecclesie: q2 sanctuariū dn̄i polluit: aqua aspersiōis nō fuit aspersa sup eū: immundus erit. Et erit eis in legitimū sempiternū. et qui asperserit aquā aspersionis lauabit vestimēta sua: τ q̄ tetigerit aquā aspersionis erit immūdus vsq; ad vesperā. τ omne qđ tetigerit immūdus: erit immundū. et homo qui tetigerit illud erit immūdus vsq; ad vesperam. Ca. 20.

Uenerūtq; filii israel oīsq; cōgregatio in desertū sin mense primo: τ habitauit populus in cades et mortua est ibi maria τ sepulta est ibi. Et nō erant aque cōgregatiōi: τ ꝯgregati sunt cōtra moysen τ cōtra aaron. τ obiurgatus est populus cōtra moysen: τ dixerunt. Utinā mortui essemus qñ mortui sunt fratres nostri coram domino. Cur adduxistis

קהל יהוה אל המדבר הזה למות
שם אנחנו ובעירנו׃ ולמה
העליתנו ממצרים להביא אתנו
אל המקום הרע הזה לא מקום
זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין
לשתות׃ ויבא משה ואהרן מפני
הקהל אל פתח אהל מועד ויפלו
על פניהם וירא כבוד יהוה
אליהם׃ וידבר יהוה אל משה
לאמר׃ קח את המטה והקהל את
העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם
אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו
והוצאת להם מים מן הסלע
והשקית את העדה ואת בעירם׃
ויקח משה את המטה מלפני יהוה
כאשר צוהו׃ ויקהלו משה ואהרן
את הקהל אל פני הסלע
ויאמר להם שמעו נא המרים
המן הסלע הזה נוציא לכם
מים׃ וירם משה את ידו ויך את
הסלע במטהו פעמים ויצאו
מים רבים ותשת העדה
ובעירם׃ ויאמר יהוה אל
משה ואל אהרן יען לא
האמנתם בי להקדישני לעיני בני
ישראל לכן לא תביאו את הקהל
הזה אל הארץ אשר נתתי

(Primitiua heb., margin: בער · עלה בוא · קום רוע · רמן · שתה בוא · יעד נפל · ראה כבד · דבר · לקח נטה קהל · יצא · שקה יעד בער · נטה צוה · קהל · מרה · יצא · רמם נכה · נטה · רבה שתה יעד · אמן קדש · בוא · נתן)

ecclesiam domini in solitudinem: vt & nos & nostra iumenta moriamur. Quare nos fecistis ascẽdere de egypto: & eduxistis in locum istum pessimum qui seri nõ põt: q nec ficũ gignit: nec vineas nec malogranata: insup & aquã nõ habet ad bibẽdũ. Ingressiq; moyses & aarõ dimissa multitudine in tabernaculũ federis corruerũt proni in terram. Et apparuit gloria domini sup eos. Locutusq; ẽ dñs ad moysen; dicẽs. Tolle virgã: & congrega populũ tu & aaron frater tuus: & loquimini ad petrã corã eis: & illa dabit aquas. Cunq; eduxeris aquã de petra. bibet oĩs multitudo & iumenta eius. Tulit igitur moyses virgã que erat in cõspectu dñi: sicut preceperat ei: congregata multitudine ante petram: dixitq; eis. Audite rebelles & increduli. Num de petra hac vobis aquam poterimus eiicere? Cunq; eleuasset moyses manũ pcutiẽs virga bis silicẽ: egresse sunt aque largissime: ita vt populus biberet & iumenta. Dixitq; dominus ad moysen & aarõ. Quia non credidistis mihi vt sanctificaretis me corã filiis israel: nõ introducetis hos populos in terram quam dabo

congregatione dñi in desertũ hoc vt occideretis nos: & iumẽta nra. & quare hoc: eduxistis nos ex egypto vt veniremus in locũ prauum hũc. loc' vbi nõ seminatur: neq; ficus: neq; vinee: neq; malogranata: neq; aqua est ad bibẽdũ. & venit moyses & aaron a facie cõgregatiõis ad hostiũ tabernaculi testimonij: et ceciderũt in faciem suam: & apparuit gl'ia dñi ad illos. & locut' ẽ dñs ad moysen: dicẽs: accipe virgã: & cõgrega cõgregatiõe; tu & aaron frater tu': & loquimini ad petrã coram eis: & dabit aquas suas: & educetis eis aquã ex petra: & potabitis cõgregationẽ & iumẽta eoꝝ. & accepit moyses virgã corã dño: sicut cõstituit ei dñs. & cõgregauit moyses & aaron cõgregationẽ coram petra. & dixit ad eos: audite me increduli: nũqd ex petra hac educemus vobis aquã: & tollens moyses manũ suã pcussit petrã virga bis: et exijt aqua multa: & bibit congregatio: & iumẽta sua. & dixit dñs ad moysen & aarõ: qũ nõ credidistis mihi vt scẽificaretis me corã filijs israel: pp hoc nõ inducetis vos cõgregationẽ hanc in terrã quã dedi

τὴν συναγωγὴν κυρίου εἰς τὴν ἔρημον ταύτην ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν. καὶ ἵνα τί τοῦτο, ἀνηγάγετε ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου παραγενέσθαι εἰς τὸν τόπον τὸν πονηρὸν ταῦτον. τόπος οὗ οὐ σπείρεται, οὐδὲ συκαῖ, οὐδὲ ἄμπελοι, οὐδὲ ῥόαι, οὐδὲ ὕδωρ ἐστὶ πιεῖν. καὶ ἦλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἀπὸ προσώπου τῆς συναγωγῆς ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου πρὸς αὐτούς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάβε τὴν ῥάβδον, καὶ ἐκκλησίασον τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ ἐξοίσετε αὐτοῖς ὕδωρ ἐκ τῆς πέτρας, καὶ ποτιεῖτε τὴν συναγωγὴν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὴν ῥάβδον ἀπέναντι κυρίου, καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος. καὶ ἐξεκκλησίασε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν τὴν συναγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἀκούσατέ μου οἱ ἀπειθεῖς, μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξομεν ὑμῖν ὕδωρ, καὶ ἐπάρας μωυσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπάταξε τὴν πέτραν τῇ ῥάβδῳ δίς, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ πολύ, καὶ ἔπιεν ἡ συναγωγή, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, ὅτι οὐκ ἐπιστεύσατέ μοι ἁγιάσαι με ἐναντίον υἱῶν ἰσραήλ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσάξετε ὑμεῖς τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα

Exo. 17.b.

B

Exo. 17.b.

Primitiua chal. (margin: נסק · שתה עול שכן · גלה נסב · מלל נתן מי · נפק שקה · רום · שתה · אמר עול)

Interp. chal.

ecclesiam dñi in solitudinẽ hãc: vt moriamur hic nos et iumenta nostra. et quare nos fecistis ascendere de egypto: vt duceretis in locum hunc pessimũ vbi non est locus aptus ad seminandũ: vbi non sunt ficus et vites & malogranata: & aqua non est ad bibendum. Ingressiq; sunt moyses & aaron ostiũ tabernaculi federis a facie ecclesie: & corruerunt super facies suas. Et reuelata est eis gloria dñi. Locutusq; est dñs cum moyse dicens. Tolle virgam & congrega cetum tu et aaron frater tuus: & loquimini ad petrã ante oculos eoꝝ: & dabit aquas suas: & educes eis aquã de petra: et potabis eos aqua: & adaquabis iumenta eoꝝ. Tulitq; moyses virgam a facie dñi sicut preceperat ei. Congregaueruntq; moyses & aaron ecclesiam ante petram: dixitq; eis. Audite nunc rebelles. nunquid de petra hac educem' vobis aquã? Eleuauitq; moyses manũ suam & percussit bis petram virga sua: & egresse sunt aque multe: et bibit cetus & iumenta eorum. Dixitq; dñs ad moysen & aaron. quia nõ credidistis verbo meo vt sanctificaretis me ante oculos filiorum israel: ideo non introducetis congregationem hanc in terram quã dedi

Transla. Chal.

קהלא דיוי למדברא הדין למימת תמן אנחנא ובעירנא: ולמה אסקתונא ממצרים לאיתאה יתנא לאתרא בישא הדין לא אתר כשר לבית זרע ואף לא תאנין וגפנין ורמונין ומיא לא אית למשתי: ועאל משה ואהרן מן קדם קהלא לתרע משכן זמנא ונפלו על אפיהון ואתגלי יקרא דיוי להון: ומליל יוי עם משה למימר: סב ית חוטרא וכנוש ית כנשתא את ואהרן אחוך ותמללון עם כיפא לעיניהון ויתן מוהי ותפיק להון מיא מן כיפא ותשקי ית כנשתא וית בעיריהון: ונסיב משה ית חוטרא מן קדם יוי כמא דפקדיה: וכנשו משה ואהרן ית קהלא לקדם כיפא ואמר להון שמעו כען סרבניא המן כיפא הדין נפיק לכון מיא: וארים משה ית ידיה ומחא ית כיפא בחוטריה תרתין זמנין ונפקו מיא סגיאי ושתיאת כנשתא ובעיריהון: ואמר יוי למשה ולאהרן חלף דלא הימנתון במימרי לקדשותי לעיני בני ישראל בכין לא תעלון ית קהלא הדין לארעא דיהבית

eis: hec aqua cõtradictiõis: qñ conuitiati sũt filij israel corã dño: & sctificat' ẽ in eis: & misit moyses nũcios ex cades ad regẽ edom: dicẽs: hec dicit frater tuus israel: tu scis oẽm laborẽ qui inuenit nos: & descẽderũt pres nri in egyptũ: & hitauim' in egypto dies plures: & afflixerũt nos egyptij & pres nros. & clamauim' ad dñm: & exaudiuit dñs vocẽ nra;: & mittẽs angelũ: eduxit nos de egypto. & nũc sum' in cades ciuitate: ex pte finiũ tuoꝝ. ptẽribimus per terrã tuã: nõ trãsibim' p agros neq; per vineas: neq; bibem' aquã e lacu: via regia ibimus: nõ declinabim' ad dexterã neq; ad sinistrã: q ad trãsierimus fines tuos. & dixit ad eũ edom: nõ ptrãsibis p me: alioquin in bello exibo in occursũ tibi. & dicũt ei filij israel: iuxta mõtẽ trãsibimus. si aũt aquã tuã biberim' ego qz & iumẽta mea: dabo p̃ciũ tibi: sz res nulla est. iuxta mõtẽ trãsibimus. ille aũt dixit. nõ trãsibis per me. & exijt edom in occursũ eoꝝ in turba graui: & in manu forti. & nõ voluit edõ ꝯcedere israel vt trãsiret p fines suos. & declinauit israel ab eo. & discesserũt ex cades. & venerũt filij israel oĩs cõgregatio in õr mõtẽ. & dixit dñs ad

αὐτοῖς, τοῦτο τὸ ὕδωρ ἀντιλογίας, ὅτι ἐλοιδορήθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου, καὶ ἡγιάσθη ἐν αὐτοῖς. καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς ἀγγέλους ἐκ κάδης πρὸς βασιλέα ἐδώμ, λέγων, τάδε λέγει ὁ ἀδελφός σου ἰσραήλ, σὺ ἐπίστῃ πάντα τὸν μόχθον τὸν εὑρόντα ἡμᾶς, καὶ κατέβησαν οἱ πατέρες ἡμῶν εἰς αἴγυπτον, καὶ παρῳκήσαμεν ἐν αἰγύπτῳ ἡμέρας πλείους, καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ αἰγύπτιοι καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν. καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον, καὶ εἰσήκουσεν κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ἀποστείλας ἄγγελον, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου. καὶ νῦν ἐσμὲν ἐν κάδης πόλει, ἐκ μέρους τῶν ὁρίων σου. παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου, οὐ διελευσόμεθα δι᾽ ἀγρῶν οὐδὲ δι᾽ ἀμπελώνων, οὐδὲ πίομεν ὕδωρ ἐκ λάκκου, ὁδῷ βασιλικῇ πορευσόμεθα, οὐκ ἐκκλινοῦμεν δεξιὰ οὐδὲ εὐώνυμα, ἕως ἂν παρέλθωμεν τὰ ὅριά σου. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐδώμ, οὐ διελεύσῃ δι᾽ ἐμοῦ, εἰ δὲ μὴ ἐν πολέμῳ ἐξελεύσομαι εἰς συνάντησίν σοι. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, παρὰ τὸ ὄρος παρελευσόμεθα. ἐὰν δὲ τοῦ ὕδατός σου πίωμεν ἐγώ τε καὶ τὰ κτήνη μου, δώσω τιμήν σοι, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα οὐθέν ἐστι. παρὰ τὸ ὄρος παρελευσόμεθα. ὁ δὲ εἶπεν. οὐ διελεύσῃ δι᾽ ἐμοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ἐδώμ εἰς συνάντησιν αὐτῶν ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐδώμ δοῦναι τῷ ἰσραὴλ διελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλινεν ἰσραὴλ ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀπῆραν ἐκ κάδης: καὶ παρεγένοντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς ὢρ τὸ ὄρος. καὶ εἶπε κύριος πρὸς

C

D

eis. Hec est aqua cõtradictiõis: vbi iurgati sũt filii israel contra dñm: & sanctificatus ẽ in eis. Misit interea nuncios moyses de cades ad regẽ edõ: qui dicerent. Hec mãdat frater tuus israel. Nosti oẽm laborẽ qui apphendit nos: quõ descẽderint pres nri in egyptũ: & hitauerimus ibi multo tpe: afflixerĩtq; nos egyptii & pres nostros: & quõ clamauerimus ad dñm & exaudierit nos: miseritq; angelũ qui eduxerit nos de egypto. Ecce in vrbe cades q̃ ẽ in extremis finibus tuis positi obsecramus vt nobis trãsire liceat per terrã tuã. Nõ ibimus p agros nec p vineas. nõ bibemus aqs d' puteis tuis: sed gradiemur via publica nec ad dextrã nec ad sinistrã declinãtes: donec trãseamus terminos tuos. Cui rñdit edõ. Non pertrãsibis p me: alioquin armatus occurrã tibi. Dixerũtq; filii israel. Per tritã gradiemur viã: & si biberimus aqs tuas nos & pecora nra: dabimus qđ iustũ ẽ. Nulla erit in p̃cio difficultas tm̃ velociter trãseamus. At ille rñdit. Nõ trãsibis. Statimq; egressus est obuius cum infinita multitudie & manu forti: nec voluit acqescere depcãti: vt concederet transitũ p fines suos. Quãobrẽ diuertit ab eo israel. Cunq; castramouisset de cades venerũt in mõtẽ hor qui est in finibus terre edom vbi locutus est dñs ad

להם׃ המה מי מריבה אשר רבו
בני ישראל את יהוה ויקדש בם׃
וישלח משה מלאכים מקדש אל
מלך אדום כה אמר אחיך
ישראל אתה ידעת את כל
התלאה אשר מצאתנו׃ וירדו
אבתינו מצרימה ונשב במצרים
ימים רבים וירעו לנו מצרים
ולאבתינו׃ ונצעק אל יהוה
וישמע קלנו וישלח מלאך
ויצאנו ממצרים והנה אנחנו
בקדש עיר קצה גבולך׃ נעברה
נא בארצך לא נעבר בשדה
ובכרם ולא נשתה מי באר
דרך המלך נלך לא נטה ימין
ושמאול עד אשר נעבר גבלך׃
ויאמר אליו אדום לא תעבר בי
פן בחרב אצא לקראתך׃ ויאמרו
אליו בני ישראל במסלה נעלה
ואם מימיך נשתה אני ומקני ונתתי
מכרם רק אין דבר ברגלי אעברה׃
ויאמר לא תעבר ויצא אדום
לקראתו בעם כבד וביד חזקה׃
וימאן אדום נתן את ישראל עבר
בגבלו ויט ישראל מעליו׃ ויסעו
מקדש ויבאו בני ישראל כל
העדה הר ההר׃ ויאמר יהוה אל

(Primitiua heb., margin: רוב · שלח לאך · לאה · ישב · יום רוע · צעק · שמע קול · גבל עבר · שתה · הלך ימן · שמל עבר · יצא אמר · סלל עלה · קנה נתן · עבר · מאן · נטה נסע · בוא · יעד)

Transla. Chal.

להון: אינון מי מצותא דנצו בני ישראל קדם יוי ואתקדש בהון: ושלח משה אזגדין מרקם לות מלכא דאדום כדנן אמר אחוך ישראל את ידעת ית כל עקתא דאשכחתנא: ונחתו אבהתנא למצרים ויתיבנא במצרים יומין סגיאין ואבאישו לנא מצראי ולאבהתנא: וצלינא קדם יוי וקביל צלותנא ושלח מלאכא ואפקנא ממצרים והא אנחנא ברקם קרתא דבסטר תחומך: נעבר כען בארעך לא נעבר בחקל ובכרם ולא נשתי מי גובין באורח מלכא נזיל לא נסטי לימינא ולשמאלא עד דנעבר תחומך: ואמר ליה אדומאה לא תעבר בתחומי דלמא בדקטלין בחרבא אפוק לקדמותך: ואמרו ליה בני ישראל באורח כבישא ניסק ואם מימך נשתי אנא ובעירי ואתן דמיהון לחוד לית פתגם דביש בריגלי אעבר: ואמר לא תעבר ונפק אדומאה לקדמותיה בחיל רב וביד תקיפא: וסריב אדומאה למשבק ית ישראל למעבר בתחומיה וסטא ישראל מלותיה: ונטלו מרקם ואתו בני ישראל כל כנשתא להר טורא: ואמר יוי למשה

Interp. chal.

eis. He sunt aque iurgij quia iurgati sunt filij israel coram dño: & sanctificatus est in eis. Misitq; moyses nũcios de cades ad regẽ idumee: hec dicit frater tu' israel. Tu cognouisti oẽs tribulationẽ q̃ inuenit nos: descenderũtq; pres nri in egyptũ: & habitauimus in egypto diebus multis: & afflixerũt nos egyptij & patres nostros. et orauimus coram dño: & suscepit orationẽ nostrã: & misit angelum & eduxit nos de egypto: et ecce nos sumus in vrbe cades que est in latere termini tui. Transeamus nunc per terram tuã: non transibimus per agrum & vineam: neq; bibemus aquam cisterne: per viã regiã ambulabimus: non declinabimus ad dexterã neq; ad sinistrã. donec transeam' terminũ tuũ. Dixitq; eis edom. nõ ptransibis terminũ meũ: ne forte cum occidentibus gladio egrediar in occursum tuũ. Dixerũtq; ei filij israel per viã tritam ascendemus: & si aquas tuas biberimus ego & iumẽta mea dabo preciũ earũ. nihilq; mali erit: tantũ transibo pedibus meis. et ait. Non ptrãsibis. Egressusq; est edom in occursum eius cũ exercitu multo & manu forti. Et noluit edom dimittere israel transire per terminũ suũ: & diuertit ab eo israel. Profectiq; sunt de cades & venit oĩs congregatio filiorum israel in montem hor. Dixitq; dñs ad

Primitiua chal. (margin: נצה קדש · עין שכח · נחת · צלא לאך נפק · קרה עבר · שתה אזל סטה · נפק · מי נתן · דם עבר · שבק · אתא)

Ter. Heb.

משה ואל אהרן בהר ההר על
גבול ארץ אדום לאמר׃ יאסף
אהרן אל עמיו כי לא יבא אל
הארץ אשר נתתי לבני ישראל
על אשר מריתם את פי למי
מריבה׃ קח את אהרן ואת אלעזר
בנו והעל אתם הר ההר׃ והפשט
את אהרן את בגדיו והלבשתם
את אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת
שם׃ ויעש משה כאשר צוה
יהוה ויעלו אל הר ההר לעיני
כל העדה׃ ויפשט משה את אהרן
את בגדיו וילבש אתם את אלעזר
בנו וימת אהרן שם בראש ההר
וירד משה ואלעזר מן ההר׃
ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו
את אהרן שלשים יום כל בית
ישראל׃

Cap. xxi.

וישמע הכנעני מלך
ערד ישב הנגב כי בא ישראל
דרך האתרים וילחם בישראל
וישב ממנו שבי׃ וידר ישראל
נדר ליהוה ויאמר אם נתן תתן
את העם הזה בידי והחרמתי
את עריהם׃ וישמע יהוה
בקול ישראל ויתן את הכנעני
ויחרם אתהם ואת עריהם
ויקרא שם המקום חרמה׃

Prītiua heb.: גבל אסף · נתן · מרה · רוב לקח · עלה פשט · לבש · אסף מות · עשה · ירד · ראה בכה · שמע בוא · לחם · שבה נדר · חרם · עיר שמע · נתן · קרא קום

Trāsla. B. Hiero.

moysen dicens. Pergat inquit aaron ad populos suos. Nō enī intrabit terram quam dedi filiis israel: eo q incredulus fuerit ori meo ad aquas cōtradictionis. Tolle aaron & filiū eius cū eo: & duces eos in mōtē hor. Cūq; nudaueris patrē veste sua: indues ea eleazarū filiū eius: & aaron colligetur: & morietur ibi. Fecit moyses vt preceperat dñs: & ascēderūt in mōtem hor coram oī multitudine. Cūq; aaron spoliasset vestibus suis: induit eis eleazarum filiū eius. Illo mortuo in montis supercilio: descendit cū eleazaro. Ois aūt multitudo videns occubuisse aaron: fleuit super eo trigīta diebus per cunctas familias suas. Ca. 21.

Quod cum audisset chananeus rex arad q hitabat ad meridiē: venisse s. israel p explorato rum viā: pugnauit cōtra illū: & victor existēs duxit ex eo p̄dā. At israel voto se dño obligās ait. Si tradideris populum istū in mānu mea: delebo vrbes eius. Exaudiuit q dominus pces israel: & tradidit chananeum: quem ille interfecit subuersis vrbibus eius: & vocauit nomē loci illius horma: idest anathema.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

moysen τ aarō in or mōte in finib'
μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν ὢρ τῷ ὄρει ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς
terre edō: dicēs: apponat aarō ad populū
γῆς ἐδώμ, λέγων, προστεθήτω ἀαρὼν πρὸς τὸν λαὸν
suū: qr nō introibit in terrā quā dedi
αὐτοῦ, ὅτι ὀυμὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα τοῖς
filiis israel: qr irritauistis me sup aquā
υἱοῖς ἰσραὴλ, διότι παρωξύνατέ με ἐπὶ τοῦ ὕδατος
cōtradictiōis. accipe aarō: τ eleazar
τῆς ἀντιλογίας. λάβε τὸν ἀαρὼν, καὶ ἐλεάζαρ
filiū eius: τ fac ascēdere illos in
τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀνάβιβασον αὐτοὺς εἰς
or mōtē. τ exue aarō stolā eius:
ὢρ τὸ ὄρος. καὶ ἔκδυσον ἀαρὼν τὴν στολὴν αὐτοῦ,
τ indue eleazar filiū eius: τ aarō ap
καὶ ἔνδυσον ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀαρὼν προσ
positus: moriatur ibi. τ fecit moyses
τεθεὶς, ἀποθανέτω ἐκεῖ. καὶ ἐποίησε μωυσῆς
sicut cōstituit ei dñs: τ ascēdere fecit e
καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος, καὶ ἀνεβίβασεν αὐ
os in or mōtē corā oī cōgregatiōe:
τοὺς εἰς ὢρ τὸ ὄρος ἔναντι πάσης τῆς συναγωγῆς,
τ exuit moyses aarō vestimēta eius:
καὶ ἐξέδυσε μωυσῆς τὸν ἀαρὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
τ induit ea eleazar filiū eius: τ mor
καὶ ἐνέδυσεν αὐτὰ ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀ
tuus est aarō in vertice mōtis. τ de
πέθανεν ἀαρὼν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους. καὶ κα
scēdit moyses τ eleazar de mōte. τ vidit
τέβη μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ἐκ τοῦ ὄρους. καὶ ἴδε
ois cōgregatio: q mortu' est aarō: τ plan
πᾶσα ἡ συναγωγὴ, ὅτι ἀπελύθη ἀαρὼν, καὶ ἔκλαυ
xerūt aarō triginta diebus ois domus israel.
σαν τὸν ἀαρὼν τριάκοντα ἡμέρας πᾶς οἶκος ἰσραήλ.

C. 21. A

Et audiuit chanane' rex arad ha
Καὶ ἤκουσε χαναναῖος βασιλεὺς ἀράδ ὁ κα
bitās per desertū: q venit israel viā
τοικῶν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτι ἦλθεν ἰσραὴλ ὁδὸν
atharī: τ pugnauit cōtra israel: τ cepe
ἀθαρείμ, καὶ ἐπολέμησε πρὸς ἰσραὴλ, καὶ κατε
runt ex eis predā. τ vouit is
προνόμευσαν ἐξ αὐτῶν αἰχμαλωσίαν. καὶ ηὔξατο ἰσ
rael votū dño: τ dixit: si mihi tradideris
ραὴλ εὐχὴν κυρίῳ, καὶ εἶπεν, ἐάν μοι παραδῷς
populū istū subditū: anathematizabo eū
τὸν λαὸν τοῦτον ὑποχείριον, ἀναθεματιῶ αὐτὸν
τ ciuitates eius. τ exaudiuit dñs vo
καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ. καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φω
cē israel: τ tradidit chananeū subditū
νῆς ἰσραὴλ, καὶ παρέδωκε τὸν χαναναῖον ὑποχείριον
ei'. τ anathematizauit illū: τ ciuitates eius. τ
αὐτοῦ. καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτὸν, καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ. καὶ
cognominauerūt nomē loci illius anathema.
ἐπεκαλέσαντο τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου ἀνάθεμα.

Infra, 33. c. · Deut. 10. b. τ 25. g.

Transla. Chal.

לאהרן בהור טורא על תחום ארעא דאדום למימר׃ יתכניש אהרן לעמיה ארי לא
יעול לארעא דיהבית לבני ישראל על דסרבתון על מימרי למי מצותא׃ דבר ית
אהרן וית אלעזר בריה ואסיק יתהון להור טורא׃ ואשלח ית אהרן ית לבושוהי
ותלבשנון ית אלעזר בריה ואהרן יתכניש וימות תמן׃ ועבד משה כמא דפקיד יי
וסליקו להור טורא לעיני כל כנשתא׃ ואשלח משה ית אהרן ית לבושוהי ואלביש
יתהון ית אלעזר בריה ומית אהרן תמן בריש טורא ונחת משה ואלעזר מן טורא׃
וחזו כל כנשתא ארי מית אהרן ובכו ית אהרן תלתין יומין כל בית ישראל׃
ושמע כנענאה מלכא דערד דיתיב בדרומא ארי אתא ישראל אורח (Ca. xxi.)
מאלליא ואגיח קרבא בישראל ושבא מנהון שביא׃ וקיים ישראל קיים קדם יי
ואמר אם מימסר תמסר ית עמא הדין בידי ואגמר ית קרויהון׃ וקביל יי צלותיה
דישראל ומסר ית כנענאה וגמר יתהון וית קרויהון וקרא שמא דאתרא חרמה׃

Prītiua chal.: אמר · עול צוה · נסק שלח · לבש כנש מות · מות ראש · חזה בכה · אלל נגח שבה · קום מסר גמר · קרה צלא

Interp. chal.

moysen τ aaron in monte hor iuxta terminum terre edom dicēs. Colligat aaron ad populū suū: qr nō ingrediet terrā quā dedi filiis isrl: eo q rebellastis in verbū meū ad aquas iurgii. Tolle aaron τ eleazarū filiū eius: τ ascendere fac eos in montē hor: τ exues aaron vestimēta eius: τ indues ea eleazarū filiū ei'. Aaron autē colligatur τ moriat ibi. Fecitq moyses sicut preceperat dñs: τ ascenderūt in montē hor ante oculos ois cōgregationis. Et exuit moyses aaron vestimēta eius τ induit ea eleazar filiū eius: τ mortu' est ibi aaron in vertice mōtis. τ descendit moyses et eleazarus de monte. Viditq omnis cetus q mortuus esset aaron: τ fleuerunt super aaron triginta diebus omnis domus israel. Ca. 21.

Et audiuit chananeus rex arad q habitabat ad meridiē q veniebat israel per vias exploratoꝝ: et iniuit bellū cōtra israel: τ captiuauit ex eis captiuitatē. Vouitq israel corā dño votū: τ ait. Si tradēs tradideris populū istuz in manu mea: destruā vrbes eius. Et suscepit dñs orationē israelis: τ tradidit chananeū in manu eorum: τ destruxit eos τ vrbes eorū: et appellauit nomen loci horma.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

τ discedētes ex or mōte p viā ad mare
καὶ ἀπάραντες ἐξ ὢρ τοῦ ὄρους ὁδὸν ἐπὶ θάλασσαν
rubrū: circuierūt terrā edō τ defe
ἐρυθρὰν, περιεκύκλωσαν τὴν γῆν ἐδὼμ καὶ ὠλιγοψύχη
cit ppls in via: τ locut' ē ppls cōtra de
σεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ κατελάλει ὁ λαὸς πρὸς τὸν θε
um: τ cōtra moysen: dicētes: quare eduxisti nos
ὸν, καὶ κατὰ μωυσῆν, λέγοντες, ἱνατί ἐξήγαγες ἡμᾶς
ex egypto vt occideres nos in deserto: qm nō est
ἐξ αἰγύπτου ἀποκτεῖναι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι οὐκ ἔστι
panis neq aqua. at aīa nr̄a grauata ē in
ἄρτος οὐδὲ ὕδωρ. ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν προσώχθισεν ἐν τῷ
pane vacuo hoc. τ misit dñs in
ἄρτῳ τῷ διακένῳ τούτῳ. καὶ ἀπέστειλε κύριος εἰς τὸν
ppłm serpētes mortiferos: τ mordebāt
λαὸν τοὺς ὄφεις τοὺς θανατοῦντας, καὶ ἔδακνον τὸν
ppłm: τ mortu' ē populus multus filioꝝ israel. τ
λαόν, καὶ ἀπέθανε λαὸς πολὺς τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ
accedēs populus ad moysen: dixit: qr pecca
παραγενόμενος ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, ἔλεγεν, ὅτι ἡμάρ
uimus: qr locuti sumus cōtra dñm: τ
τομεν, ὅτι κατελαλήσαμεν κατὰ τοῦ κυρίου, καὶ
cōtra te: ora ergo ad dñm: τ auferat a
κατὰ σοῦ, εὖξαι οὖν πρὸς κύριον, καὶ ἀφελέτω ἀφ'
nobis serpētē. τ orauit moyses pro populo.
ἡμῶν τὸν ὄφιν. καὶ ηὔξατο μωυσῆς περὶ τοῦ λαοῦ.
τ dixit dñs ad moysen: fac tibi ser
καὶ εἶπεν κύριος πρὸς μωυσῆν, ποίησον σεαυτῷ ὄ
pētē eneū: τ pone illū pro signo. τ ois
φιν χαλκοῦν, καὶ θὲς αὐτὸν ἐπὶ σημείου. καὶ πᾶς
morsus vidēs illū viuet. τ fecit moy
ὁ δεδηγμένος ἰδὼν αὐτὸν ζήσεται. καὶ ἐποίησε μωυ
ses serpētē eneū: τ statuit illū pro signo:
σῆς ὄφιν χαλκοῦν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου.
τ factū ē qn serpēs mordebat hominē: τ aspi
καὶ ἐγένετο ὅταν ὄφις ἔδακεν ἄνθρωπον, καὶ ἐπέ
ciebat in serpētē eneū: τ viuebat. τ
βλεπεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν, καὶ ἔζη. καὶ
profecti sūt filii israel: τ castrametati sūt in oboth.
ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ παρενέβαλον ἐν ὠβώθ.
τ discedētes ex oboth: castrametati sūt in iebarim in
καὶ ἐξάραντες ἐξ ὠβὼθ, παρενέβαλον ἐν αἰεβαρὶμ ἐν
deserto qd est in cōspectu moab ad orien
τῇ ἐρήμῳ ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον μωὰβ κατὰ ἀνα
tem solis. inde discesserūt τ castrametati sūt
τολὰς ἡλίου. ἐκεῖθεν ἀπῆραν καὶ παρενέβαλον
in valle zared. inde discedētes castrame
εἰς φάραγγα ζαρέδ. ἐκεῖθεν ἀπάραντες παρε
tati sūt in trans arnō in deserto qd eminet
νέβαλον εἰς τὸ πέραν ἀρνὼν ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ ἐξέχον
a finib' amorreoꝝ. est enī arnō
ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν ἀμορραίων. ἔστι γὰρ ἀρνὼν
fines moab inter
ὅρια μωὰβ ἀναμέσον

B · C · 1. Cor. 10. b. · Ioh. 3. b.

Trāsla. B. Hiero.

Profecti sunt aūt de monte hor p viā q̄ ducit ad mare rubrū: vt circuirent terrā edō. Et tedere cepit populū itineris ac laboris. locutusq cōtra deū & moysen ait. Cur eduxisti nos de egypto: vt moreremur in solitudīe. Deest panis: nō sūt aque. anima nostra iam nausceat super cibo isto leuissimo. Quāobrē misit dominus in populū ignitos serpentes: ad quorū plagas & mortes plurimorum venerunt ad moysen atq dixerūt. Peccauimus: quia locuti sumus contra dñm & te. Ora vt tollat a nobis serpētes. Orauit moyses p populo. Et locutus est dominus ad eum. Fac serpentem & pōe eum pro signo. Qui percussus aspexerit eum: viuet. Fecit ergo moyses serpentem eneum: & posuit eū pro signo. Quem cum percussi aspicerent: sanabantur. Profectiq filii israel castrametati sunt in oboth. Vn̄ egressi fixere tētoria in ieabarim in solitudine q̄ respicit moab cōtra orientalē plagam: & inde mouentes venerūt ad torrētē zareth. Quē relinquētes castrametati sūt cōtra arnō: que est in deserto & pminet in finibus ammorrei: siquidē arnon terminus ē moab: diuidens moabitas

Ter. Heb.

ויסעו מהר ההר דרך ים סוף
לסבב את ארץ אדום ותקצר
נפש העם בדרך׃ וידבר העם
באלהים ובמשה למה העליתנו
ממצרים למות במדבר כי אין
לחם ואין מים ונפשנו קצה
בלחם הקלקל׃ וישלח יהוה
בעם את הנחשים השרפים
וינשכו את העם וימת עם רב
מישראל׃ ויבא העם אל משה
ויאמרו חטאנו כי דברנו ביהוה
ובך התפלל אל יהוה ויסר
מעלינו את הנחש ויתפלל משה
בעד העם׃ ויאמר יהוה אל משה
עשה לך שרף ושים אתו על
נס והיה כל הנשוך וראה אתו
וחי׃ ויעש משה נחש נחשת
וישמהו על הנס והיה אם נשך
הנחש את איש והביט אל
נחש הנחשת וחי׃ ויסעו בני ישראל
ויחנו באבת׃ ויסעו מאבת ויחנו
בעיי העברים במדבר אשר על
פני מואב ממזרח השמש׃ משם
נסעו ויחנו בנחל זרד׃ משם
נסעו ויחנו מעבר ארנון אשר
במדבר היצא מגבל האמרי
כי ארנון גבול מואב בין מואב

Prītiua heb.: נסע · קצר · דבר · עלה · דבר · קלל שלח · נשך מות · בוא · אמר · פלל סור · שום · נסס נשך · חיה עשה · שום · נבט · נסע · חנה · פנה זרח

Transla. Chal.

ונטלו מהור טורא אורח ימא דסוף לאקפא ית ארעא דאדום ועקת נפשא דעמא
באורחא׃ ואתרעם עמא קדם יי ועם משה נצו למה אסקתונא ממצרים לממת
במדברא ארי לית לחמא ולית מיא ונפשנא עקת במנא הדין דמיכליה קליל׃ וגרי
יי בעמא ית חיון קלן ונכתו ית עמא ומית עם סגי מישראל׃ ואתא עמא לות
משה ואמרו חבנא ארי אתרעמנא קדם יי ועמך נצינא צלי קדם יי ויעדי מננא
ית חיויא וצלי משה על עמא׃ ואמר יי למשה עביד לך קליא ושוי יתיה על את
ויהי כל דינכית יתיה ויחזי יתיה ויתקיים׃ ועבד משה חויא דנחשא ושויה על את
ויהי כד נכית חויא ית גברא ומסתכל בחויא דנחשא ומתקיים׃ ונטלו בני ישראל ושרו
באבות׃ ונטלו מאובות ושרו במגזת עבראי במדברא דעל אפי מואב ממדנח
שמשא׃ מתמן נטלו ושרו בנחלא דזרד׃ מתמן נטלו ושרו מעברא דארנון די
במדברא דנפיק מתחום אמוראה ארי ארנון תחום מואב בין מואב

Prītiua chal.: נטל עיק · רעם נצא מות · דבר אכל נכת · חבה קלה חוב · צלא עדה קלה · שוה את נכת · חזה קום חיה · דיה סכל קום · שרא גוז דבר · דנח

Interp. chal.

Profectiq sunt de monte hor per viā maris rubri: vt circuirent terrā edom: τ fatigata est aīa populi in via. Et murmurauit ppls corā dño: τ obiurgati sunt cū moyse dicētes. Quare ascēdere nos fecisti de egypto vt moreremur in solitudine: nō enī est panis neq aqua: τ aīa nr̄a fatigata est cum māna isto cibo leuissimo. Et misit dñs in populū serpētes ignitos τ momorderūt populū: τ mortuus est ppls plurimus de israel. venitq populus ad moysen τ dixerūt. peccauimus: qr murmurauimus corā dño τ obiurgati sumus tecuz. Ora corā dño: vt auferat a nobis serpētes. Et orauit moyses p populo. Dixitq dñs ad moysen. Fac tibi ignitū spentē: τ pone eū p signo: τ ois q morsus fuerit τ aspexerit eū viuet. Et fecit moyses serpentez eneū: τ posuit eū p signo: τ qn mordebat spēs virū: aspiciebat serpētē eneū τ viuebat. pfectiq sunt filii isrl τ castrametati sūt in oboth. τ pfecti sūt de oboth et castrametati sunt iux vadū trāseuntiū in desertū qd est ↄtra moab ad orientē solis. Inde mouerūt castra: et castrametati sunt in torrēte zared. Inde pfecti sūt: τ castrametati sūt trās torrētē arnō q ē in deserto q egredit a termīo amorrei: qr arnō termin' ē moab inē moab

ובין האמרי: על כן יאמר בספר
מלחמת יהוה את והב בסופה
ואת הנחלים ארנון: ואשד
הנחלים אשר נטה לשבת ער
ונשען לגבול מואב: ומשם בארה
הוא הבאר אשר אמר יהוה
למשה אסף את העם ואתנה
להם מים: אז ישיר ישראל
את השירה הזאת עלי באר ענו
לה: באר חפרוה שרים כרוה
נדיבי העם במחקק במשענתם
וממדבר מתנה: וממתנה נחליאל
ומנחליאל במות: ומבמות הגיא
אשר בשדה מואב ראש
הפסגה ונשקפה על פני
הישימן: וישלח ישראל
מלאכים אל סיחן מלך האמרי
לאמר: אעברה בארצך לא
נטה בשדה ובכרם לא נשתה
מי באר בדרך המלך נלך עד אשר
נעבר גבלך: ולא נתן סיחן את
ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחן
את כל עמו ויצא לקראת ישראל
המדברה ויבא יהצה וילחם
בישראל: ויכהו ישראל לפי
חרב ויירש את ארצו מארנן
עד יבק עד בני עמון כי עז

Tráſla. B. Hiero.

&ammorreos. Vnde dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari rubro sic faciet in torrentibus arnon. Scopuli torrentiũ inclinati ſunt vt requeſcerẽt in arnon & recũberet in finibus moabitarũ. Ex eo loco apparuit puteus: ſuper quo locutus eſt dñs ad moyſen. Cõgrega populũ: & dabo ei aquam. Tunc cecinit iſrael carmen iſtud. Aſcẽdat puteus: concinebant. puteus quẽ foderunt principes & parauerũt duces multitudinis in datore legis & in baculis ſuis. Profectiq; ſũt de ſolitudine mathana. De mathana in nahaliel. De nahaliel in bamoth. Bamoth vallis ẽ in regiõe moab in vertice phaſga qđ reſpicit contra deſertum. Miſit aũt iſrael nuncios ad ſeon regẽ ammorreorum dicẽs. Obſecro vt trãſire mihi liceat per terrã tuã. Nõ declinabimus in agros & vineas: nõ bibemus aq̃s ex puteis. via regia gradiemur donec trãſeamus terminos tuos. Qui cõcedere noluit vt trãſiret iſrael p fines ſuos: quin potius exercitu cõgregato egreſſus eſt obuiam in deſertũ: & venit in iaſa: pugnauitq; contra eum. A quo percuſſus eſt in ore gladii: & poſſeſſa ẽ terra eius ab arnon vſq; ieboc & filios ãmõ. qa forti pſidio tenebãtur

Interp. chal.

et inter amorreũ. Propterea dicitur in libro bellorum que fecit dominus in mari rubro: & magnalia in torrentibus arnon, Effuſioq; torrentiũ qui ducũtur contra har: cõiungitur termino moab. Et inde datus eſt eis puteus: ipſe eſt puteus de quo dixit dñs moyſi: cõgrega populũ & dabo eis aquã. Tũc cecinit iſrael carmẽ iſtud. aſcende putee: canite ei: puteus quẽ foderũt principes quẽ exciderũt principes populi: & ſcribe in baculis ſuis: qui datus eſt eis ex deſerto. ex eo tpe quo datus eſt eis: deſcendit cum eis ad torrentes: & de torrentibus aſcendit cum eis ad collem. et de colle ad vallem que eſt in agris moab in verticem collis: & proſpicit contra bethieſimoth. Miſit autem iſrael nuncios ad ſeon regem amorrei dicens. tranſibo per terras tuã: non declinabimus per agrum neq; per vineã: nec bibemus aquã ciſterne: via regia gradiemur donec trãſeamus terminũ tuum. Et non dimiſit ſeon tranſire iſrael per terminũ ſuũ. Et cõgregauit ſeon omnẽ populum ſuũ: & egreſſus eſt in occurſum iſrael in deſertum: & venit in iaſſa: & iniit bellum cum iſrael. & percuſſit eum iſrael in ore gladii: & poſſederũt terrã eius ab arnon vſq; ieboc vſq; ad filios amõ: q: fortis erat

גבול בני עמון: ויקח ישראל את
כל הערים האלה וישב ישראל
בכל ערי האמרי בחשבון ובכל
בנתיה: כי חשבון עיר סיחן מלך
האמרי הוא והוא נלחם במלך
מואב הראשון ויקח את כל
ארצו מידו עד ארנן: על כן יאמרו
המשלים באו חשבון תבנה
ותכונן עיר סיחון: כי אש יצאה
מחשבון להבה מקרית סיחן
אכלה ער מואב בעלי במות ארנן:
אוי לך מואב אבדת עם כמוש
נתן בניו פליטים ובנתיו בשבית
למלך אמרי סיחון: ונירם אבד
חשבון עד דיבן ונשים עד נפח
אשר עד מידבא: וישב ישראל
בארץ האמרי: וישלח משה
לרגל את יעזר וילכדו בנתיה
ויירש את האמרי אשר שם:
ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא
עוג מלך הבשן לקראתם הוא
וכל עמו למלחמה אדרעי: ויאמר
יהוה אל משה אל תירא אתו כי
בידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת
ארצו ועשית לו כאשר עשית
לסיחן מלך האמרי אשר יושב
בחשבון: ויכו אתו ואת בניו

Tráſla. B. Hiero.

termini ammonitarũ. Tulit ergo iſrael omnes ciuitates eius & hitauit in vrbibus ãmorrei in eſebon. ſ. & viculis eius. Vrbs eſebon fuit ſeon regis ammorrei: qui pugnauit contra regem moab & tulit omnem terrã: q̃ ditiõis illius fuerat vſq; arnon. Idcirco dicitur in prouerbio. Venite in eſebõ: edificetur & cõſtruatur ciuitas ſeon. Ignis egreſſus eſt de eſebon: flamma de oppido ſeon. & deuorauit ar moabitarũ & hitatores excelſorũ arnon. Ve tibi moab: periſti popule chamos. Dedi filios eius in fugam: & filias in captiuitatẽ regi ãmorreorũ ſeon. Iugum ipſorum diſperiit ab eſebõ vſq; dibon: laſſi puenerunt in iophe & vſq; madaba. Habitauitq; iſrael in terra ãmorrei. Miſit itaq; moyſes qui explorarent iazer: cuius ceperũt viculos & poſſederũt hitatores. Verterũtq; ſe & aſcenderũt p viã baſan: & occurrit eis og rex baſan cum omni populo ſuo pugnaturus in edrai. Dixitq; dñs ad moyſen. Ne timeas eũ: qa in manu tua tradidi illum & oẽm populũ ac terram eius. facieſq; illi ſicut feciſti ſeon regi ammorreorum habitatori eſebõ. Percuſſerũt igitur & hunc cũ filiis ſuis

Interp. chal.

terminus filiorum amon. & cepit iſrael omnes ciuitates iſtas: & habitauit iſrael in omnibus ciuitatibus amorrei in eſebon & in oibus viculis eius. quia eſebõ ciuitas erat ſeon regis amorrei: & ipſe iniit prelium contra regem moab primũ: & tulit oẽm terrã eius de manu eius vſq; arnõ. Idcirco dicebãt in pruerbiis. venite in eſebon: edificet & cõſtruat ciuitas ſeõ. q: vẽtus verẽs fortis ſicut ignis egreſſus eſt de eſebon: & faciẽtes prelium ſicut flãma de ciuitate ſeon. occiderũt populũ q̃ habitabat in har moab: & ſacerdotes q̃ miniſtrabãt in domo deorum altariũ arnon. Ve vobis moabite: periſti popule q̃ ſeruiebatis chamos. tradidit filios ſuos obſides: et filias ſuas in captiuitatẽ regi amorreorum ſeon. & regnũ ceſſauit ab eſebon: ablata eſt poteſtas a dibon: & vaſtauerunt vſq; nophe: qđ eſt cõiunctũ ad medaba. Habitauitq; iſrael in terra amorrei. & miſit moyſes ad explorandum iazar: & ceperũt viculos eius: & eiecit amorreũ qui erat ibi. & declinauerunt & aſcenderunt per viam baſan: & egreſſus eſt og rex baſan & omnis populus eius in occurſum eorũ vt iniret prelium in edrai. Dixitq; dominus ad moyſen. Ne timeas eum: quia in manu tua tradidi eum & omnẽ populũ eius et terram eius: & facies ei ſicut feciſti ſeon regi amorreorũ qui habitabat in eſebon. Percuſſeruntq; eum et filios eius

Ter. Heb. (Nu. Ca. xxii)

ואת כל עמו עד בלתי השאיר לו שריד ויירשו את ארצו:

ויסעו בני ישראל ויחנו בערבות מואב מעבר לירדן ירחו: וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי: ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל: ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו כלחך השור את ירק השדה ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההוא: וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנהר ארץ בני עמו לקרא לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא ישב ממלי: ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ כי ידעתי את אשר תברך מברך ואשר תאר יואר: וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם ויבאו אל בלעם וידברו אליו דברי בלק: ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבתי אתכם דבר כאשר ידבר יהוה אלי וישבו שרי

Primitiua heb.

שאר שרד ירש · Ca. xxii. · נסע חנה · ראה · גור רבב קוץ · אמר · לחך · סבב · שלח לאר · מול · ילך ארר · עצם אלי · יכל נכה גרש · ידע · ברך · ארר · בוא דבר · לון · שוב · שור

Trāsla. B. Hiero.

& vniuersum populum eius vsq; ad internitionem: & possederunt terrā illius. Ca. 22.

Profectiq; castrametati sunt in cāpestribus moab: vbi trans iordanē hiericho sita est. Vidēs āt balac filius sephor oīa q̄ fecerat israel āmorreo: & q̄ ptimuissent eum moabite: & impetum eius ferre non possent: dixit ad maiores natu madian. Ita delebit hic populus oēs qui in nostris finib' cōmorātur: quō solet bos herbas vsq; ad radices carpere. Ipe autem erat eo tempore rex in moab. Misit ergo nuncios ad balaam filium beor hariolū qui habitabat super flumē terre filiorū ammon: vt vocarent eū & dicerēt. Ecce egressus est populus ex egypto: qui operuit superficiem terre sedēs contra me. Veni igitur & maledic populo huic: q̄a fortior me ē: si quomodo possim pcutere & eiicere eum de terra. Noui enim q̄ benedictus sit cui benedixeris: & maledict' in quem maledicta cōgesseris. Perrexerūtq; seniores moab & maiores natu madiā hn̄tes diuinationis pciū ī māib'. Cūq; venissent ad balaam: & narrassent ei oīa verba balac: ille rn̄dit. Māete hic nocte: & rn̄debo quicquid mihi dixerit dn̄s. Manētibus āt illis

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

τ oēm populū eius donec nō relinque ret ibi viuum: τ possederūt terrā
καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἕως τοῦ μὴ καταλεῖπειν αὐτοῦ ζωγρίαν, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτῶν.

Ca. 22.

Et discedētes filii israel: castrametati sūt ad occidēte moab apd iordanē iuxta hiericho.
Καὶ ἀπάραντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, παρενέβαλον ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ ἱεριχώ.

τ vidēs balaac filius sephor: oīa q̄ fecit israel amorreo: τ timuit moab populū valde: q: multi erāt. τ aggrauat' ē moab a facie filioꝝ israel. τ dixit moab senatui madian: nūc lingēt congregatio hec oēs q̄ incircuitu nr̄o: sicut lingit vitulus viridia ex campo. et balaac filius sephor: rex moab erat in tēpore illo. τ misit legatos ad balaam filiū beor ad pethorā q̄ ē in flumine tre filioꝝ ppli ei': vt vocarēt eū dicēs: ecce popul' exiuit ex egypto. τ ecce cooperuit faciē tre. τ hic sedet cōtiguus mihi. τ nūc veni maledic mihi populū istū: q: fortior me est. si possim' percutere ex ipis: τ eiciā eos e tra. q: noui q̄ quos būdixeris tu būdicti sūt: τ q̄s maledixeris tu: maledicti sūt. τ abijt senat' moab τ senat' madian: τ diuinationes in manib' eoꝝ: et venerūt ad balaam. τ dixerūt ei verba balaac: τ dixit ad eos. diuertite huc noctē: τ respondebo vobis verba q̄ locut' fuerit dñs ad me. τ manserūt pncipes

Iosu. 14. b. Infra. co.

Primitiua chal.

שאר שזב · שרא חנה · סנא · עיק שיצא · לחך · קרא אמר · שרא · יכל נכה תרך · ברך לוט · תוב · רבב

Interp. chal.

et vniuersū populū eius donec nullus remaneret et qui euadere possit: τ possederūt terrā eius. Ca. 22.

Profectiq; sunt filij israel: τ castrametati sunt in cāpestribus moab citra iordanē iericho. Et vidit balac fili' sephor oīa que fecerat israel amorreo. Et timuit moab valde a cōspectu populi quia multus erat: τ angustiatus est moab a facie filioꝝ israel. Dixitq; moab senioribus madiā. nunc cōsumabūt cetus hic oīa que in circuitu nostro sunt: sicut lambit bos herbam agri. Balac aūt filius sephor erat rex moabitarū in illo tēpore. et misit nuncios ad balaā filium beor in petor syrie que est iuxta euphratē in terra filioꝝ populi sui: vt vocarent eum dicentes. ecce populus egressus est de egypto: ecce operuit terrā ita vt radij solis non possint eam pertingere. Et ipse habitat cōtra me. et nunc veni obsecro maledic pro me populo huic quia fortior me est: si forte possim pugnare cōtra eum τ eijcere eum de terra. noui enī q̄ benedictus sit cui benedixeris: τ maledict' cui maledixeris. Abierūtq; senes moab τ senes madian τ preciū diuinatiōis in manibus eoꝝ: τ venerūt ad balaā τ locuti sunt cum eo verba balac. Dixitq; eis. Manete hic nocte hac: τ respondebo vobis verbum sicut locutus fuerit dominus mecum. Expectaueruntq; principes

Transla. Chal.

Ca. xxii.

ית כל עמיה עד דלא אשתאר ליה משיזיב ויריתו ית ארעיה: ונטלו בני ישראל ושרו במישריא דמואב מעברא לירדנא דירחו: וחזא בלק בר צפור ית כל דעבד ישראל לאמוראה: ודחיל מואבאה מן קדם עמא לחדא ארי סגי הוא ועקת למואבאה מן קדם בני ישראל: ואמר מואב לסבי מדין כען ישיצון קהלא ית כל סחרנא כמא דמלחיך תורא ית ירוקא דחקלא ובלק בר צפור מלכא למואבאה בעידנא ההוא: ושלח אזגדין לות בלעם בר בעור לפתור ארם דעל פרת ארע בני עמיה למקרי ליה למימר הא עמא נפק ממצרים הא חפא ית עין שמשא דארעא והוא שרי מלקבלי: וכען איתא כען לוט לי ית עמא הדין ארי תקיף הוא מני מאים איכול לאגחא ביה קרב ואתרכיניה מן ארעא ארי ידענא ית דתברך מברך ודתלוט ליט: ואזלו סבי מואב וסבי מדין וקסמיא בידהון ואתו לות בלעם ומלילו עמיה פתגמי בלק: ואמר להון ביתו הכא בליליא ואתיב יתכון פתגמא כמא דימליל יוי עמי ואוריכו רברבי

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

moab apd balaam. τ venit de' ad balaam: τ dixit ei: quid hoīes isti apd te.
μωὰβ παρὰ βαλαάμ. καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί οἱ ἄνθρωποι οὗτοι παρὰ σοί.

et dixit balaam ad deū: balaac filius sephor rex moab misit eos ad me: dicens: ecce popul' exijt ex egypto: τ cooperuit faciē tre: τ nūc veni maledic mihi et eū. si forte potero pcutere eū: τ eiciā eū. τ dixit de' ad balaam: nō ibis cum eis: neq; maledices populū .n. bñdict'. et surgēs balaam mane dixit principib' balaac: reuertimini ad trā vr̄am: nō dimittit me deus ire vobiscū. τ surgentes principes moab venerūt ad balaac. τ dixerūt: nō vult balaā venire nobiscū. τ apposuit adhuc balaac mittere principes plures: τ honorabiliores istis. τ venerūt ad balaam: τ dicūt ei: hec dicit balaac filius sephor: rogo te ne cuncteris venire ad me: honorabilit.n. honorabo te valde: τ q̄cūq; dixeris mihi faciam. τ veni maledic populo isti. τ respondit balaam: τ dixit principib' balaac: si dederit mihi balaac plenā domū suā argento τ auro: nō potero transgredi vbū dn̄i dei: facere illud paruū aut magnū. τ nūc manete hic τ vos noctē hanc:

Infra. 24. c.

Trāsla. B. Hiero.

apud balaan: venit deus: & ait ad eum. Quid sibi volunt homines isti apud te? Rn̄dit. Balac filius sephor Rex moabitarum misit ad me dicēs. Ecce populus q egressus est de egypto opuit superficiem terre: veni & maledic ei. si quomodo possim pugnans abigere eum. Dixitq; deus ad balaam. Noli ire cū eis: neq; maledicas populo: quia benedictus est. Qui mane cōsurgēs dixit ad principes. Ite in terrā vestram: quia prohibuit me dominus venire vobiscum. Reuersi principes dixerunt ad balac. Noluit balaā venire nobiscum. Rursum ille multo plures & nobiliores q̄ añ miserat: misit. Qui cum venissent ad balaā dixerunt. Sic dicit balac filius sephor. Ne cuncteris venire ad me: paratum habeo honorare te: & quicquid volueris dabo tibi. Veni & maledic populo isti. Respondit balaam: Si dederit mihi balac plenā domū suā argenti & auri: non potero immutare verbum domini dei mei: vt vel plus vel minus loquar. Obsecro vt hic maneatis etiam hac nocte:

Ter. Heb.

מואב עם בלעם: ויבא אלהים אל בלעם ויאמר מי האנשים האלה עמך: ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפר מלך מואב שלח אלי: הנה העם היצא ממצרים ויכס את עין הארץ עתה לכה קבה לי אתו אולי אוכל להלחם בו וגרשתיו: ויאמר אלהים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאר את העם כי ברוך הוא: ויקם בלעם בבקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם כי מאן יהוה לתתי להלך עמכם: ויקומו שרי מואב ויבאו אל בלק ויאמרו מאן בלעם הלך עמנו: ויסף עוד בלק שלח שרים רבים ונכבדים מאלה: ויבאו אל בלעם ויאמרו לו כה אמר בלק בן צפור אל נא תמנע מהלך אלי: כי כבד אכבדך מאד וכל אשר תאמר אלי אעשה ולכה נא קבה לי את העם הזה: ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי יהוה אלהי לעשות קטנה או גדולה: ועתה שבו נא בזה גם אתם הלילה

Primitiua heb.

בוא · כסה · קבב · לחם · הלך · ארר ברך · קום · נתן · קום בוא · רבב · כבד בוא · מנע · כבד · אמר עשה ילך · ענה · נתן · יכל עבר · עשה גדל · ישב

Interp. chal.

moab apud balaam: et venit verbū a facie dn̄i ad balaam: τ ait. Qui sunt viri isti qui sunt tecū. Et dixit balaā corā dn̄o. Balac filius sephor rex moab misit ad me dicēs. Ecce populus egressus est de egypto: et cooperuit terrā: ita vt sol nō possit eam ptingere: nūc veni maledic ei pro me: si forte potero pugnare contra eum τ eijcere eum. Dixitq; deus ad balaā. nō vadas cū eis: nec maledicas populo q: benedictus est. Et surrexit balaā mane τ dixit principib' balac. Ite in terrā vestrā: quoniā nō est voluntas corā deo vt dimittat me ire vobiscū. Et surrexerūt pncipes moab et venerūt ad balac: τ dixerunt. Noluit balaā venire nobiscū. et addidit rursus balac mittere pncipes plures τ nobiliores istis. et venerūt ad balaā τ dixerūt ei: hec dicit balac filius sephor. Ne desinas obsecro venire ad me: quia honore honorabo te valde: τ omnia que dixeris mihi faciā: et veni nunc maledic pro me populo huic. Responditq; balaā: τ ait seruis balac. Si dederit mihi balac plenā domū suā argenti τ auri non habeo facultatē transgrediēdi decretū verbi dn̄i dei mei: vt faciā rem minimā aut magnā. Nunc autē expectate obsecro etiam vos hic nocte hac:

Transla. Chal.

מואב עם בלעם: ואתא מימר מן קדם יוי לות בלעם ואמר מן גבריא האלין דעמך: ואמר בלעם קדם יוי בלק בר צפור מלכא דמואב שלח לותי: הא עמא נפק ממצרים וחפא ית עין שמשא דארעא כען איתא לוט לי יתיה מאים איכול לאגחא ביה קרב ואתרכיניה: ואמר יוי לבלעם לא תיזיל עמהון לא תלוט ית עמא ארי בריך הוא: וקם בלעם בצפרא ואמר לרברבי בלק איזילו לארעכון ארי לית רעוא קדם יוי למשבקי למיזל עמכון: וקמו רברבי מואב ואתו לות בלק ואמרו סריב בלעם למיתי עמנא: ואוסיף עוד בלק למשלח רברבין סגיאין ויקירין מאלין: ואתו לות בלעם ואמרו ליה כדנן אמר בלק בר צפור לא כען תתמנע מלמיתי לותי: ארי יקרא אייקרינך לחדא וכל דתימר לי אעביד ואיתא כען לוט לי ית עמא הדין: ואתיב בלעם ואמר לעבדי בלק אם יתן לי בלק מלי ביתיה כסף ודהב לית לי רשו למעבר על גזירת מימרא דיוי אלהי למעבד זעירתא או רבתא: וכען אוריכו כען הכא אף אתון בליליא

Primitiua chal.

אמר · חבר יכל נגה · אזל לוט · קום רעה · שבק אזל · אתא יסף שלח · אתא מנע · אמר עבד תוב · יתן מלא רשה · עבר אמר עבד · רבב

ואדעה מה יסף יהוה דבר עמי: ויבא אלהים אל בלעם לילה ויאמר לו אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם ואך את הדבר אשר אדבר אליך אתו תעשה: ויקם בלעם בבקר ויחבש את אתנו וילך עם שרי מואב: ויחר אף אלהים כי הולך הוא ויתיצב מלאך יהוה בדרך לשטן לו והוא רכב על אתנו ושני נעריו עמו: ותרא האתון את מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה ויך בלעם את האתון להטתה הדרך: ויעמד מלאך יהוה במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה: ותרא האתון את מלאך יהוה ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר ויסף להכתה: ויוסף מלאך יהוה עבור ויעמד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאול: ותרא האתון את מלאך יהוה ותרבץ תחת בלעם ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל: ויפתח יהוה את פי האתון ותאמר

ידע · בוא · הלך · דבר · עשה · קום · חבש · שור · חרה · הלך · יצב · לאך · ראה · נצב · נטה · נכה · עמד · שעל · נכה · יסף · עבר · קום · צור · נטה · ימן · שמל · ראה · רבץ · חרה · נכה · פתח · פה · אמר

vt scire queā quid mihi rursum rñdeat dñs. Venit ergo deus ad balaā nocte: & ait ei. Si vocare te venerunt hoies isti: surge & vade cum eis: ita dūtaxat vt quod tibi pcepero facias. Surrexit balaā mane: & strata asina sua pfectus est cum eis. Et iratus est deus. Stetitq; angelus domini in via contra balaam qui sedebat asine: & duos pueros hēbat secum. Cernens asina angelū stantē in via euagiato gladio auertit se de itinere: & ibat p agrū. Quā cū verberaret balaam & vellet ad semitā reducere: stetit angelus in āgustiis duarum maceriarū: quibus vinee cīgebātur. Quē videns asina iunxit se parieti: & attriuit sedētis pedem. At ille iterū verberabat eam. & nihilominus angelus ad locum angustū trāsiens vbi nec ad dexterā nec ad sinistrā poterat deuiari: obuius stetit. Cūq; vidisset asina stātē angelū cōcidit sub pedibus sedentis. Qui iratus vehemētius cedebat fuste latera eius. Aperuitq; dominus os asine: & locuta est.

τ cognoscā qd apponet dñs loqui ad me.
καὶ γνώσομαι τί προσθήσει κύριος λαλῆσαι πρός με:
τ venit deus ad balaam nocte: τ dixit ei:
καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς Βαλαὰμ νυκτός, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
si ad vocādū te aduenerūt hoies isti: surgens sequere eos. sed vbū qd loquar ad te: hoc facies. τ surgens balaam mane strauit asinā suā: τ abijt cū principib9 moab. τ irat9 fuit furore de9: qz abijt ipe. τ surrexit angelus dei in via vt calūniaret eū. τ ipe insederat in asinā suā. τ duo pueri eius cū eo. τ videns asina angelū dei resistentē in via: τ gladiū euaginatū in manu eius: declinauit asina a via: τ ibat ad campū: τ percussit asinā vt dirigeret eā in via. τ stetit angelus dei in sulcis vineaꝝ. sepes hinc: τ sepes inde. τ vidēs asina angelū dei: constrinxit seipāz ad parietē: τ cōpressit pedē balaam. τ apposuit adhuc vberare eā: τ apposuit angelus dei abiens. τ substitit in loco angusto in quō erat declinare ad dexterā neq; ad sinistrā. τ videns asina angeluz dei subsedit subtus balaam. τ iratus ē balaam: τ vberabat asinā in vga. τ aperuit deus os asine. τ dicit
εἰ καλέσαι σε πάρεισιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἀναστὰς ἀκολούθησον αὐτοῖς· ἀλλὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἂν λαλήσω πρὸς σέ, τοῦτο ποιήσεις. καὶ ἀναστὰς Βαλαὰμ τοπρωῒ ἐπέσαξεν τὴν ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη μετὰ τῶν ἀρχόντων μωάβ. καὶ ὠργίσθη θυμῷ ὁ θεός, ὅτι ἐπορεύθη αὐτός· καὶ ἀνέστη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐνδιαβάλλειν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἐπιβεβήκει ἐπὶ τῆς ὄνου αὐτοῦ. καὶ δύο παῖδες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ ἀνθεστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἐξέκλινεν ἡ ὄνος ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἐπάταξε τὴν ὄνον τοῦ εὐθῦναι αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἔστη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς αὔλαξι τῶν ἀμπέλων· φραγμὸς ἐντεῦθεν, καὶ φραγμὸς ἐντεῦθεν. καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ, προσέθλιψεν ἑαυτὴν πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ἀπέθλιψεν τὸν πόδα Βαλαάμ. καὶ προσέθετο ἔτι μαστίξαι αὐτήν, καὶ προσέθετο ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἀπελθών. καὶ ὑπέστη ἐν τόπῳ στενῷ, εἰς ὃν οὐκ ἦν ἐκκλῖναι δεξιὰν οὐδὲ ἀριστεράν, καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ συνεκάθισεν ὑποκάτω Βαλαάμ. καὶ ἐθυμώθη Βαλαάμ, καὶ ἔτυπτεν τὴν ὄνον ἐν τῇ ῥάβδῳ. καὶ ἤνοιξεν ὁ θεὸς τὸ στόμα τῆς ὄνου. καὶ λέγει τῷ

Primitiua chal.

ידע · קרא · אתא · מלל · קום · רבב · עתד · לאך · חזה · סטה · קום · דחק · יסף · מחא · עבר · עיק · שטה

Interp. chal.

vt sciam quid rursus dñs loquat mecū. Venitq; verbum a facie dñi ad balaā nocte: τ ait ei. si vt vocarēt te venerūt viri isti: surge vade cū eis. verūtamē quodcunq; verbū loquar tecū: illud facies. Surrexitq; balaam mane: τ strauit asinā suā: τ abijt cum principibus moab. Et iratus est furor dñi eo q ille abijsset: τ stetit angelus dñi in via: vt aduersaretur ei: τ ipse sedebat sup asinā suā: τ duo pueri eius ibant cum eo. viditq; asina angelū dñi stantē in via: τ gladius eius euaginat9 erat in manu sua: τ declinauit asina a via et ibat per agrum. Et percussit balaā asinā vt inclinaret eam ad viam. et stetit angelus dñi in semita vinearum vbi sepes erat ex vtraq; parte. et vidit asina angelum domini: τ strinxit se cum pariete: τ constrinxit pedem balaam ad parietē: τ addidit percutere eam. Et addidit angelus dñi transire: τ stetit in loco angusto vbi non erat via vt declinaret ad dexteram neq; ad sinistram. Viditq; asina angelum domini: τ concidit sub balaam. Et iratus est furor balaam: et percussit asinam baculo. et aperuit dominus os asine: et dixit

Transla. Chal.

ואדע מה יוסף יי למללא עמי: ואתא מימר מן קדם יי לות בלעם בליליא ואמר ליה אם למקרי לך אתו גבריא קום איזל עמהון וברם ית פתגמא דאמליל עמך יתיה תעביד: וקם בלעם בצפרא וזריז ית אתניה ואזל עם רברבי מואב: ותקיף רוגזא דיי ארי אזיל הוא ואתעתד מלאכא דיי באורחא לשטן ליה והוא רכיב על אתניה ותרין עולימוהי עמיה: וחזת אתנא ית מלאכא דיי מעתד באורחא וחרביה שליפא בידיה וסטת אתנא מן אורחא ואזלת בחקלא ומחא בלעם ית אתנא לאסטיותה לאורחא: וקם מלאכא דיי בשביל כרמיא אתרא דגדרא מכא ואתרא דגדרא מכא: וחזת אתנא ית מלאכא דיי ודחקת עם כותלא ודחיקת ית רגלא דבלעם לכותלא ואוסיף למחהא: ואוסיף מלאכא דיי למעבר וקם באתר עיק דלית אורח למסטי לימינא ולשמאלא: וחזת אתנא ית מלאכא דיי ורבעת תחות בלעם ותקיף רוגזא דבלעם ומחא ית אתנא בחוטרא: ופתח יי ית פומא דאתנא ואמרת

לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים: ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך: ותאמר האתון אל בלעם הלוא אנכי אתנך אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא: ויגל יהוה את עיני בלעם וירא את מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו שלפה בידו ויקד וישתחו לאפיו: ויאמר אליו מלאך יהוה על מה הכית את אתנך זה שלוש רגלים הנה אנכי יצאתי לשטן כי ירט הדרך לנגדי: ותראני האתון ותט לפני זה שלש רגלים אולי נטתה מפני כי עתה גם אתכה הרגתי ואותה החייתי: ויאמר בלעם אל מלאך יהוה חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי בדרך ועתה אם רע בעיניך אשובה לי: ויאמר מלאך יהוה אל בלעם לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו תדבר וילך בלעם עם שרי בלק: וישמע בלק כי בא בלעם ויצא לקראתו אל

עשה · נכה · עלל · הרג · סכן · עשה · גלה · ראה · לאך · נצב · קדד · שחה · שלש · ראה · אתן · נטה · אלי · חיה · רעע · שוב · הלך · דבר · שור · שמע · בוא

balaam: qd feci tibi: qz pcussisti me hac tertia vice. τ dixit balaam asine: qz illusisti me: τ si habuissē gladiū i manu mea: iā pupugissē te. τ dicit asina balaam: nō ego asina tua: in q ascendisti a iuuētute tua vsq; hodiernū diē? nū cōtēptu cōtēnēs feci tibi sic. ille āt dixit nō. reuelauit aūt de9 oculos balaam: τ videt angelū dñi resistentē in via: τ gladiū euaginatū in manu eius. τ inclinans adorauit facie. τ dixit ei angel9 dei: q̄re pcussisti asinā tuā hac tertia vice. τ ecce ego exiui in detractiōez tuā: qz nō regalis via tua corā me. τ videns me asina declinauit a me hac tertia vice. τ nisi declinasset a me: nūc igi te qdē occidissem: illā āt reseruassem. τ dixit balaam angelo domini: peccaui: nō .n. sciebā q tu mihi restitisti in via in occursū meū. τ nūc si nō tibi placet reuertar. τ dixit angelus dei ad balaam: vade cum hominib9: verūtamē vbū qd loquar ad te: hoc custodies ad loquēdū. τ abijt balaam cū pricipib9 balaac. τ audiēs balaac: q venit balaam: exiuit in occursū ei: in
Βαλαάμ, τί πεποίηκά σοι, ὅτι πέπαικάς με τοῦτο τρίτον. καὶ εἶπε Βαλαὰμ τῇ ὄνῳ, ὅτι ἐμπέπαιχάς μοι, καὶ εἰ εἶχον μάχαιραν ἐν χειρί μου, ἤδη ἂν ἐξεκέντησά σε. καὶ λέγει ἡ ὄνος τῷ Βαλαάμ, οὐκ ἐγὼ ἡ ὄνος σου, ἐφ' ἧς ἐπέβαινες ἀπὸ νεότητός σου ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας; μὴ ὑπερορᾶσει ὑπεριδοῦσα ἐποίησά σοι οὕτως. ὁ δὲ εἶπεν οὐχί. ἀπεκάλυψε δὲ ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς Βαλαάμ, καὶ ὁρᾷ τὸν ἄγγελον κυρίου ἀνθεστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν μάχαιραν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ κύψας προσεκύνησε τῷ προσώπῳ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ διατί ἐπάταξας τὴν ὄνον σου τοῦτο τρίτον. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξῆλθον εἰς διαβολήν σου, ὅτι οὐκ ἀστεία ἡ ὁδός σου ἐναντίον μου. καὶ ἰδοῦσά με ἡ ὄνος ἐξέκλινεν ἀπ' ἐμοῦ τοτρίτον. καὶ εἰ μὴ ἐξέκλινεν ἀπ' ἐμοῦ, νῦν οὖν σε μὲν ἂν ἀπέκτεινα, ἐκείνην δ' ἂν περιεποιησάμην. καὶ εἶπε Βαλαὰμ τῷ ἀγγέλῳ κυρίου, ἡμάρτηκα, οὐ γὰρ ἠπιστάμην ὅτι σύ μοι ἀνθέστηκας ἐν τῇ ὁδῷ εἰς συνάντησίν μου. καὶ νῦν εἰ μή σοι ἀρέσκει ἀποστραφήσομαι. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ πρὸς Βαλαάμ, συμπορεύθητι μετὰ τῶν ἀνθρώπων, πλὴν τὸ ῥῆμα ὃ ἂν λαλήσω πρὸς σέ, τοῦτο φυλάξῃ λαλῆσαι. καὶ ἐπορεύθη Βαλαὰμ μετὰ τῶν ἀρχόντων Βαλαάκ. καὶ ἀκούσας Βαλαάκ, ὅτι ἧκε Βαλαάμ, ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, εἰς

Quid feci tibi? Cur percutis me ecce iam tertio? Respondit balaam. Quia cōmeruisti: & illusisti mihi. Vtinā habere gladium: vt te percuterem. Dixit asina. Nonne animal tuum sum: cui semp sedere consueuisti vsq; in presentē diem? Dic quid simile vnq; fecerim tibi? At ille ait. Nūq;. Protinus aperuit dñs oculos balaam: & vidit angelum stātē in via euagīato gladio: adorauitq; cū pronus ī terram. Cui angelus. cur inquit tertio verberas asinā tuam? Ego veni vt aduersarer tibi: quia peruersa est via tua: mihiq; contraria. Et nisi asina declinasset de via dās locū resistenti: te occidissem: & illa viueret. Dixit balaam. Peccaui: nesciēs q tu stares contra me. Et nunc si displicet tibi vt vadā: reuertar. Ait angelus. Vade cum istis: & caue ne aliud quam precepero tibi loq̄ris. Iuit igitur cū principibus. Quod cum audisset balac: egressus est in occursū eius in

Transla. Chal.

לבלעם מה עבדית לך ארי מחתני דנן תלת זמנין: ואמר בלעם לאתנא ארי חייכת בי איל פון אית חרבא בידי ארי כען קטלתיך: ואמרת אתנא לבלעם הלא אנא אתנך דרכבת עלי מדאיתך עד יומא הדין המילף אליפנא למעבד לך כדין ואמר לא: וגלא יי ית עיני בלעם וחזא ית מלאכא דיי מעתד באורחא וחרביה שליפא בידיה וכרע וסגיד לאפוהי: ואמר ליה מלאכא דיי על מה מחיתא ית אתנך דנן תלת זמנין הא אנא נפקית למסטן ארי גלי קדמי דאת רעי למיזל באורחא לקבלי: וחזתני אתנא וסטת מן קדמי דנן תלת זמנין אילולי דסטת מן קדמי ארי כען אף יתך קטלית ויתה קיימית: ואמר בלעם למלאכא דיי חבית ארי לא ידעית ארי את מעתד לקדמותי באורחא וכען אם ביש קדמך איתוב לי: ואמר מלאכא דיי לבלעם איזיל עם גבריא ולחוד ית פתגמא דאמליל עמך יתיה תמליל ואזל בלעם עם רברבי בלק: ושמע בלק ארי אתא בלעם ונפק לקדמותיה

Interp. chal.

ad balaā. Quid feci tibi qz percussisti me iam tribus vicibus. et ait balaā ad asinā. Quia illusisti mihi. vtinam esset gladius in manu mea: qz nunc occidissem te. Dixitq; asina ad balaam. Nonne ego sum asina tua sup quā sedisti ex quo esse cepisti vsq; in diē hanc? Nunqd consuetudine consueui sic facere tibi? et ait. Non. Aperuitq; dñs oculos balaā: τ vidit angelum dñi stantem in via: et gladius eius euaginatus erat in manu sua: τ incuruatus est: τ adorauit in faciē suā. Dixitq; ei angelus dñi. Cur percussisti asinam tuam iam tertia vice? ecce ego egressus sum vt aduersarer tibi: quia notū est corām me q tu volebas ire per viā cōtra me. Viditq; me asina: τ declinauit a facie mea iam tertia vice: τ nisi declinasses a facie mea: nunc enim te quoq; occidissem τ eam reseruassem. Dixitq; balaam ad angelū dñi. Peccaui: quia nesciebā q tu stares in occursum meū in via. nunc autē si displicet corām te: reuertar. τ ait angelus dñi ad balaā. Vade cum viris: sed verbū quod locutus fuero tecū illud loquaris. Et abijt balaam cum principibus balac. et audiuit balac q veniebat balaam: τ egressus est in occursum eius

Primitiua chal.

מחא · חיך · אלף · גלה · לאך · עתד · חמא · סטה · זיל · חזה · קום · חוב · תוב · מלל · רבב

עיר מואב אשר על גבול ארנן אשר בקצה הגבול: ויאמר בלק אל בלעם הלא שלח שלחתי אליך לקרא לך למה לא הלכת אלי האמנם לא אוכל כבדך: ויאמר בלעם אל בלק הנה באתי אליך עתה היכל אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישים אלהים בפי אתו אדבר: וילך בלעם עם בלק ויבאו קרית חצות: ויזבח בלק בקר וצאן וישלח לבלעם ולשרים אשר אתו: ויהי בבקר ויקח בלק את בלעם ויעלהו במות בעל וירא משם קצה העם:

Cap. xxiii.

ויאמר בלעם אל בלק בנה לי בזה שבעה מזבחת והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים: ויעש בלק כאשר דבר בלעם ויעל בלק ובלעם פר ואיל במזבח: ויאמר בלעם לבלק התיצב על עלתך ואלכה אולי יקרה יהוה לקראתי ודבר מה יראני והגדתי לך וילך שפי: ויקר אלהים אל בלעם ויאמר אליו את שבעת המזבחת ערכתי ואעל פר ואיל במזבח: וישם יהוה דבר בפי בלעם ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר:

Primitiua heb.: גבל אמר יכל בוא מאם שום פה בוא קרה חוץ זבח שלח שור היה לקח עלה ראה אמר זבח כון עשה עלה אמר יצב עלה ילך אלי ראה נגד שפה קרה שום פה דבר

oppido moabitarum: quod situm est in extremis finibus arnon. Dixitque ad balaam. Misi nuncios vt vocarent te. Cur non statim venisti ad me? An quia mercedem aduentui tuo reddere nequeo? Cui ille respondit. Ecce adsum. Nunquid loqui potero aliud: nisi quod deus posuerit in ore meo? Perrexerunt ergo simul & venerunt in vrbem que in extremis regni eius finibus erat. Cumque occidisset balac boues & oues: misit ad balaam & principes qui cum eo erant munera. Mane autem facto duxit eum ad excelsa baal: & intuitus est extremam partem populi. Cap. 23.

Dixitque balaam ad balac. Edifica mihi hic septem aras: & para totidem vitulos, eiusdemque numeri arietes. Cumque fecisset iuxta sermonem balaam: imposuerunt simul vitulum & arietem super aram. Dixitque balaam ad balac. Sta paulisper iuxta holocaustum tuum donec vadam: si forte occurrat mihi dominus: & quodcunque imperauerit loquar tibi. Cumque abiisset velociter: occurrit illi deus. Locutusque ad eum balaam. Septem inquit aras erexi: & imposui vitulum & arietem desuper. Dominus autem posuit verbum in ore eius: & ait. Reuertere ad balac: & hec loqueris

ciuitatē moab: q̄ est in finib⁹ arnō: q̄ est ex
πόλιν μωάβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῶν ὁρίων ἀρνών, ἥ ἐστιν ἐκ
parte terminoꝝ: ꝛ dixit balaac ad balaam:
μέρους τῶν ὁρίων, καὶ εἶπε Βαλαὰκ πρὸς Βαλαάμ,
nōne mittens misi ad te: vocare te: quare
οὐχὶ ἀποστείλας ἀπέστειλα πρὸς σέ, καλέσαι σε, διατί
nō venisti ad me: vere nō potero honorare
οὐκ ἤρχου πρός με, ὄντως οὐ δυνήσομαι τιμῆσαί
te? ꝛ dixit balaam ad balaac: ecce venio ad te
σε; καὶ εἶπε Βαλαὰμ πρὸς Βαλαάκ, ἰδοὺ ἥκω πρὸς σὲ
nūc: potens ero loqui. qđ vbū quodcūqȝ imiserit
νῦν, δυνατὸς ἔσομαι λαλῆσαι τί; τὸ ῥῆμα ὃ ἂν ἐμβάλῃ
de⁹ in os meū: hoc custodiā ad loquēdū: ꝛ abi
ὁ θεὸς εἰς τὸ στόμα μου, τοῦτο φυλάξω λαλῆσαι, καὶ ἐπο
it balaam cū balaac. ꝛ venerūt ciuitates
ρεύθη Βαλαὰμ μετὰ Βαλαάκ, καὶ ἦλθον εἰς πόλεις ἐπ
diuisionū: ꝛ sacrificauit balaac oues ꝛ vitulos.
αυλέων, καὶ ἔθυσε Βαλαὰκ πρόβατα καὶ μόσχους.
ꝛ misit balaam ꝛ principib⁹ q̄ cū
καὶ ἀπέστειλε τῷ Βαλαὰμ καὶ τοῖς ἄρχουσι τοῖς μετ'
eo: ꝛ factū ē mane. ꝛ accipiens balaac
αὐτοῦ, καὶ ἐγενήθη πρωΐ. καὶ παραλαβὼν Βαλαὰκ τὸν
balaam adduxit eū ad statuā baal:
Βαλαὰμ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν στήλην τοῦ Βαάλ,
ꝛ ostendit ei inde ptē quādā populi.
καὶ ἔδειξεν αὐτῷ ἐκεῖθεν μέρος τι τοῦ λαοῦ. Ca. 23

Infra. 23.b.

Et dixit balaam balaac: edifica
Καὶ εἶπε Βαλαὰμ τῷ Βαλαάκ, οἰκοδόμησόν
mihi hic septē altaria ꝛ para mihi
μοι ἐνταῦθα ἑπτὰ βωμούς καὶ ἑτοίμασόν μοι ἐν
hic septē vitulos: ꝛ septē arietes. ꝛ fecit
ταῦθα ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ κριούς. καὶ ἐποίησε
balaac quēadmodū dixit ei balaam: ꝛ obtu
Βαλαὰκ ὃν τρόπον εἶπεν αὐτῷ Βαλαάμ, καὶ ἀνήνεγ
lit vitulū ꝛ arietē sup altare. ꝛ dixit bala
κε μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ εἶπε Βαλα
am ad balaac: sta sup sacrificiū tuū:
ὰμ πρὸς Βαλαάκ, παράστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας σου,
ꝛ ibo si apparuerit mihi de⁹ in occur
καὶ πορεύσομαι εἴ μοι φανεῖταί μοι ὁ θεὸς ἐν συναντή
su: ꝛ vbū quodcūqȝ mihi ostēdet: annūciabo tibi: ꝛ
σει, καὶ ῥῆμα ὃ ἄν μοι δείξει, ἀπαγγελῶ σοι, καὶ
abiit rectā: ꝛ apparuit de⁹ balaam.
ἐπορεύθη εὐθεῖαν, καὶ ἐφάνη ὁ θεὸς τῷ Βαλαάμ.
ꝛ dixit ad eū balaam: septē altaria
καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Βαλαάμ, τοὺς ἑπτὰ βωμοὺς
paraui: ꝛ imposui vitulū ꝛ arietē sup
ἡτοίμασα, καὶ ἀνεβίβασα μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ
altare. ꝛ imisit de⁹ vbū in os
τὸν βωμόν. καὶ ἐνέβαλεν ὁ θεὸς ῥῆμα εἰς τὸ στό
balaam: ꝛ dixit: cōuersus ad ba
μα Βαλαάμ, καὶ εἶπεν, ἐπιστραφεὶς πρὸς Βα
laac sic loqueris:
λαὰκ οὕτως λαλήσεις,

Primitiua chal.: קרה שלח קרא היה אתא יכל שוה אתא נסק חזה קצה דבח תקן עתד עלה יבך ערע אמר חזה חזה

Interp̄. chal.

in vrbe moab que est iuxta terminū arnon q̄ est in latere termini. Dixitqȝ balac ad balaam. nōne mittens misi ad te vt vocarem te: cur non venisti ad me? nunquid vere dicebas q non poterā honorare te? Dixitqȝ balaam ad balac. Ecce nunc venio ad te: nunquid possum loqui aliquid? verbū enim quod dn̄s posuerit in ore meo illud loquar. Abiitqȝ balaam cum balac: et venerunt in vrbem prouintie eius. ꝛ occidit balac oues ꝛ boues ꝛ misit ad balaam ꝛ ad principes qui erant cum eo. Et facto mane tulit balac balaam ꝛ duxit eum in excelsa dei sui: et vidit inde extremam partem populi. Ca. 23.

Dixitqȝ balaā ad balac. Edifica mihi hic septem aras et para mihi hic septē boues ꝛ septē arietes. Et fecit balac sicut locut⁹ fuerat balaā: ꝛ obtulerūt balac ꝛ balaam bouem ꝛ arietē sup vnāquāqȝ aram. Dixitqȝ balaam ad balac. Sta iuxta holocaustū tuū. et ibo: si forte occurrat sermo a facie dn̄i in occursum meum: ꝛ verbum quod indicauerit mihi nunciabo tibi. Abiitqȝ solus: ꝛ occurrit verbum a facie dn̄i ad balaam: ꝛ dixit ei. Septem aras disposui: ꝛ obtuli bouem ꝛ arietem super aram. Posuitqȝ dn̄s verbuȝ in ore balaam: ꝛ ait. Reuertere ad balac: ꝛ sic loqueris.

Transla. Chal.

לקרתא דמואב דעל תחום ארנון דבסטר תחומא: ואמר בלק לבלעם הלא משלח שלחית לותך למקרי לך למה לא אתיתא לותי הבקושטא הויתא אמר לית אנא יכיל ליקרותך: ואמר בלעם לבלק הא אתיתי לותך כען המיכל יכילנא למללא מדעם פתגמא דישוי יי בפומי יתיה אימליל: ואזל בלעם עם בלק ואתו לקרית מחוזהי: ונכיס בלק תורין ועאן ושדר לבלעם ולרברביא דעימיה: והוה בצפרא ודבר בלק ית בלעם ואסקיה לרמת דחלתיה וחזא מתמן קצת מן עמא:

Ca. xxiii.

ואמר בלעם לבלק בנה לי הכא שבעא מדבחין ואתקין לי הכא שבעא תורין ושבעה דכרין: ועבד בלק כמא דמליל בלעם ואסק בלק ובלעם תור ודכר על כל מדבח: ואמר בלעם לבלק אתעתד על עלתך ואיהך מאים יערע מימר מן קדם יי לקדמותי ופתגמא דיחזינני ואחוי לך ואזל יחידי: וערע מימר מן קדם יי לות בלעם ואמר ליה ית שבעא מדבחין סדרית ואסיקית תור ודכר על כל מדבחא: ושוי יי פתגמא בפום בלעם ואמר תוב לות בלק וכדין תמליל:

ꝛ reuersus ē ad eū: ꝛ ille steterat sup
καὶ ἀπεστράφη πρὸς αὐτόν, καὶ ὅδε ἐφειστήκει ἐπὶ τῶν
holocaustis suis: ꝛ oēs pncipes moab
ὁλοκαυτωμάτων αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες μωὰβ
cū illo. ꝛ assumēs parabolā suā: dixit:
μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν,
ex mesopotamia accersiuit me balaac
ἐκ μεσοποταμίας μετεπέμψατό με Βαλαὰκ βα
rex moab. de mōtib⁹ orientis: dicēs: veni male
σιλεὺς μωάβ. ἐξ ὀρέων ἀνατολῶν, λέγων, δεῦρο ἄρα
dic mihi iacob: ꝛ veni maledic mihi
σαί μοι τὸν Ἰακώβ, καὶ δεῦρο ἐπικατάρασαί μοι τὸν
israel. qđ maledicā cui nō maledicit dn̄s: qđ maledi
Ἰσραήλ. τί ἀράσομαι ὃν μὴ ἀρᾶται κύριος, καὶ τί καταράσο
cā cui nō maledicit deus: qȝ de vertice mōtiū vi
μαι ὃν μὴ καταρᾶται ὁ θεός, ὅτι ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ὄ
debo eū: ꝛ de collib⁹ cōsiderabo eū: ecce
ψομαι αὐτόν, καὶ ἀπὸ βουνῶν προσνοήσω αὐτόν, ἰδοὺ
populus solus habitabit: ꝛ in gētib⁹ nō reputabitur: quis dinu
λαὸς μόνος κατοικήσει, καὶ ἐν ἔθνεσιν οὐ λογισθήσεται, τίς ἐξηκρι
merauit semē iacob. ꝛ qs numerabit populos isr
βώσατο τὸ σπέρμα Ἰακώβ, καὶ τίς ἐξαριθμήσεται δήμους Ἰσ
rael. moriatur aīa mea inter aīas iustoꝝ: ꝛ fiat
ραήλ. ἀποθάνοι ἡ ψυχή μου ἐν ψυχαῖς δικαίων, καὶ γένοιτο τὸ
semē meū vt semē hoc. ꝛ dixit balaac ad ba
σπέρμα μου ὡς τὸ σπέρμα τοῦτο. καὶ εἶπε Βαλαὰκ πρὸς Βα
laam: qđ fecisti mihi: ad maledictionē inimicoꝝ meoꝝ vocaui
λαάμ, τί πεποίηκάς μοι, εἰς κατάρασιν ἐχθρῶν μου κέκληκά
te: ꝛ ecce bñdixisti bñdictionē. ꝛ dixit balaā ad ba
σε, καὶ ἰδοὺ εὐλόγηκας εὐλογίαν. καὶ εἶπε Βαλαὰμ πρὸς Βα
laac: nōne quęcūqȝ immiserit deus in os meū: hoc custo
λαάκ, οὐχὶ ὅσα ἂν ἐμβάλῃ ὁ θεὸς εἰς τὸ στόμα μου, τοῦτο φυλά
diā ad loquēdū. ꝛ dixit ad eū balaac: veni adhuc mecū
ξω λαλῆσαι. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Βαλαάκ, δεῦρο ἔτι μετ' ἐμοῦ
in locū aliū ex quo nō videbis eū inde: sed ptē aliqȝ e
εἰς τόπον ἄλλον ἐξ οὗ οὐκ ὄψῃ αὐτὸν ἐκεῖθεν, ἀλλ' ἢ μέρος τι αὐ
ius videbis: oēs aūt nō videbis: ꝛ maledices mihi eū
τοῦ ὄψῃ, πάντας δὲ οὐ μὴ ἴδῃς, καὶ κατάρασαί μοι αὐτὸν
inde: ꝛ assumpsit eū in agri speculā sup verticē
ἐκεῖθεν, καὶ παρέλαβεν αὐτὸν εἰς ἀγροῦ σκοπιὰν ἐπὶ κορυφὴν
excisi: ꝛ edificauit ibi septē altaria: ꝛ im
λελαξευμένου, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἑπτὰ βωμούς, καὶ ἀνε
posuit vitulū ꝛ arietē sup altare. ꝛ dixit bala
βίβασεν μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ εἶπε Βαλα
am ad balaac. sta sup sacrificiū tuū: ego aūt
ὰμ πρὸς Βαλαάκ. παράστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας σου, ἐγὼ δὲ
ibo interrogare deū. ꝛ occurrit deus
πορεύσομαι ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν. καὶ συνήντησεν ὁ θεὸς
balaā: ꝛ immisit vbū in os eius. ꝛ
τῷ Βαλαάμ, καὶ ἐνέβαλεν ῥῆμα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ. καὶ
dixit reuertere ad balaac: ꝛ hec loqris: ꝛ
εἶπε ἀποστράφητι πρὸς Βαλαάκ, καὶ τάδε λαλήσεις, καὶ
reuersus ē ad eū: ꝛ ille steterat sup
ἀπεστράφη πρὸς αὐτόν, καὶ ὅδε ἐφειστήκει ἐπὶ τῆς

Nu. 3.b.

Reuersus inuenit stantem balac iuxta holocaustum suum: & omnes principes moabitarum. assumptaque parabola sua dixit. De aram adduxit me balac rex moabitarum de montibus orientis. Veni inquit: & maledic iacob: propera & detestare israel. Quomodo maledicam: cui non maledixit deus? Qua ratione detester: quem dominus non detestatur? De summis silicibus videbo eum: & de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit: & inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare possit puluerem iacob: & nosse numerum stirpis israel? Moriatur anima mea morte iustorum: & fiant nouissima mea horum similia. Dixitque balac ad balaam. Quid est hoc quod agis? Vt malediceres inimicis meis vocaui te: & tu econtrario benedicis eis. Cui ille respondit. Num aliud possum loqui nisi quod iusserit dominus? Dixit ergo balac. Veni mecum in alterum locum: vnde partem israel videas: & totum videre non possis: inde maledicito ei. Cumque duxisset eum in locum sublimem super verticem montis phasga: edificauit balaam septem aras: & impositis supra vitulis atque arietibus dixit ad balac. Sta hic iuxta holocaustum tuum: donec ego obuius pergam. Cui cum dominus occurrisset: posuitque verbum in ore eius: ait. Reuertere ad balac & hec loqueris ei. Reuersus inuenit eum stantem iuxta

וישב אליו והנה נצב על עלתו הוא וכל שרי מואב: וישא משלו ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם לכה ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל: מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם יהוה: כי מראש צרים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב: מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו: ויאמר בלק אל בלעם מה עשית לי לקב איבי לקחתיך והנה ברכת ברך: ויען ויאמר הלא את אשר ישים יהוה בפי אתו אשמר לדבר: ויאמר אליו בלק לך נא אתי אל מקום אחר אשר תראנו משם אפס קצהו תראה וכלו לא תראה וקבנו לי משם: ויקחהו שדה צפים אל ראש הפסגה ויבן שבעה מזבחת ויעל פר ואיל במזבח: ויאמר אל בלק התיצב כה על עלתך ואנכי אקרה כה: ויקר יהוה אל בלעם וישם דבר בפיו ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר: ויבא אליו והנו נצב על

Primitiua heb.: שוב נשא נחה ארר קבב זעם צור ראה שור שכן חשב ספר מות היה כמו עשה קבב ענה שום שמר קום קבב לקח צפה בנה זבח עלה אמר יצב עלה קרה קרה שום פה דבר בוא

Transla. Chal.

ותב לותיה והא הוא מעתד על עלתיה הוא וכל רברבי מואב: ונטל מתליה ואמר מן ארם דברני בלק מלכא דמואב מטורי מדינחא איתא לוט לי יעקב ואיתא תריך לי ית ישראל: מה אילוטיה לא לטיה אל ומה איתרך דלא תרכיה יי: ארי מריש טוריא חזיתיה ומרמתא סכיתיה הא עמא בלחודיהון עתידין דיחסנון עלמא ובעממיא לא יתדנון גמירא: מאן יכול למני דעדקיא דבית יעקב דאמיר עליהון יסגון כעפרא דארעא או חד מארבע משריתא דישראל: תמות נפשי מותא דקשיטיה ויהי סופי כותהון: ואמר בלק לבלעם מה עבדת לי למילט סנאי דברתך והא ברכא ברכת להון: ואתיב ואמר הלא ית דישוי יי בפומי יתיה אטר למללא: ואמר ליה בלק איתא כען עמי לאתר אוחרן דתחזיניה מתמן לחוד קצתיה תחזי וכוליה לא תחזי ותלוטיה לי מתמן: ודבריה לחקל סכותא לריש רמתא ובנא שבעה מדבחין ואסיק תור ודכר על כל מדבח: ואמר לבלק אתעתד הכא על עלתך ואנא אתמטי עד כאו: וערע מימר מן קדם יהוה לבלעם ושוי פתגמא בפומיה ואמר תוב לות בלק וכדין תמליל: ואתא לותיה והא מעתד על

Primitiua chal.: תוב רבב דנח לוט תרך ראש חזה רום סכה חסן יכל מנה סגא רבע שרא מות הוה לוט תוב שוה נטר חזא קצה ראש בנה דבח נסק עתד עלה מטא אמר שוה מלל

Interp̄. chal.

Reuersusqȝ est ad eum: ꝛ ecce ille stabat iuxta holocaustū suū ꝛ oēs principes moab. et assumpsit parabolā suam. et ait. De aram duxit me balac rex moab de montibus orientis: veni inquit maledic pro me iacob ꝛ veni, pijce a me israelē. Quid maledicā cui non maledixit deus? ꝛ quid proijciā quē non proiecit dn̄s? A vertice enim montiū intueor eum: ꝛ de collibus cōsidero eum: ecce populus solus possidebit seculū ꝛ in gētibus nō existimabūt ꝯsumptionē. Quis poterit numerare paruulos domus iacob: de quibus dictum est q multiplicabūtur sicut puluis terre: aut vnū ex quattuor castris israel. moriatur anima mea morte rectoꝝ eius: ꝛ sit finis meus sicut illoꝝ. Dixitqȝ balac ad balaā. Quid hoc fecisti mihi? vt maledicere res inimicis meis duxi te: ꝛ ecce benedictione bñdixisti eis. et respondit ꝛ ait. Atqȝ qđ posuerit dn̄s in ore meo illud obseruabo vt loquar. Dixitqȝ ei balac. Veni obsecro nūc mecū in alterū locū: vnde eum videre poteris: tantūmō extremā partē ei⁹ videbis: ꝛ totū nō videbis: ꝛ maledic ide ei pro me. et adduxit eū in agrū specule in verticē collis: ꝛ edificauit septē aras: et obtulit bouē ꝛ arietē sup vnāquāqȝ aram. Dixitqȝ ad balac. Sta hic iuxta holocaustū tuū: ego aūt accedā illuc vsqȝ: ꝛ occurrit verbū a facie dn̄i ipsi balaā: ꝛ posuit sermonē in ore eius: ꝛ ait. Reuertere ad balac: ꝛ sic loqueris. Et venit ad eum: ꝛ ecce ipse stabat iuxta

עלתו ושרי מואב אתו ויאמר לו
בלק מה דבר יהוה: וישא משלו
ויאמר קום בלק ושמע האזינה עדי
בנו צפר: לא איש אל ויכזב ובן
אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה
ודבר ולא יקימנה: הנה ברך
לקחתי וברך ולא אשיבנה: לא
הביט און ביעקב ולא ראה עמל
בישראל יהוה אלהיו עמו ותרועת
מלך בו: אל מוציאם ממצרים
כתועפת ראם לו: כי לא נחש ביעקב
ולא קסם בישראל כעת יאמר ליעקב
ולישראל מה פעל אל: הן עם כלביא
יקום וכארי יתנשא לא ישכב
עד יאכל טרף ודם חללים ישתה:
ויאמר בלק אל בלעם גם קב לא
תקבנו גם ברך לא תברכנו: ויען
בלעם ויאמר אל בלק הלא דברתי
אליך לאמר כל אשר ידבר יהוה
אתו אעשה: ויאמר בלק אל בלעם
לכה נא אקחך אל מקום אחר
אולי יישר בעיני האלהים וקבתו
לי משם: ויקח בלק את בלעם
ראש הפעור הנשקף על פני
הישימן: ויאמר בלעם אל בלק
בנה לי בזה שבעה מזבחת

holocaustū suū: & principes moabitarū cū eo. Ad quē balac: Quid inquit locutus ē dñs. At ille assūpta parabola sua ait. Sta balac & ausculta: audi fili sephor. Nō est deus quasi hō: vt mētiatur: nec vt filius hoīs vt mutetur. Dixit ergo & nō faciet locutus est & nō implebit? Ad bñdicēdum adductus sum: bñdictionē phibere nō valeo. Nō est idolum ī iacob: nec videtur simulachrum in isrl. Dñs deus eius cum eo ē: & clāgor victorie regis ī illo. Deus eduxit illum d̄ egypto cuius fortitudo similis ē rhinocerotis. Nō est augurium ī iacob: nec diuinatio ī israel. Tpibus suis dicetur iacob & israel: qd opatus sit deus. Ecce populus vt leena cōsurget: & quasi leo erigetur. Nō accubabit donec deuoret predā: & occisorū sanguinē bibat. Dixitq̧ balac ad balaam. Nec maledicas ei: nec bñdicas. At ille. Nōne ait dixi tibi: φ quicquid mihi dñs imperaret: hoc facerem? Et ait balac ad eum. Veni & ducam te ad alium locum: si forte placeat deo: vt inde maledicas eis. Cumq̧ duxisset eum super verticem montis phogor qui respicit solitudinem: dixit ei Balaam. Edifica mihi hic septē aras:

Transla. Chal.

Privitiva chal. Interp. chal.

holocaustū suū τ principes moab cū eo. et dixit ei balac: quid locutus est dñs? et assumpsit parabolā suam et ait. Surge balac τ audi: ausculta verbū meum fili sephor. Non sicut verba filiorū hominū est sermo dei: filij hominū dicunt τ mentiūtur: nec iuxta opera filiorum carnis qui decernūt facere: τ inito cōsilio mutantur ab eo: φ ipse dixit nōne faciet? omne enim verbum eius cōfirmabitur. Ecce benedictiones accepi ad benedicendū israel: τ non prohibebo benedictionem meā ab eis. Intueor quoniā non sunt seruiētes idolis in domo iacob: neq̧ operantes falsitatem in israel. verbum dñi dei sui est in adiutoriū eorū: τ maiestas regis sui est inter eos. Deus qui eduxit eos de egypto: ipse fortitudo τ celsitudo sua est. Non enim placent auguria in domo iacob: neq̧ diuinatiōes volunt multitudo domus israel. in tēpore dicetur iacob et israeli qd operatus sit deus. Ecce popul' vt leena habitabit: τ sicut leo exaltabitur: non habitabit in terra sua donec occidat occisionē: τ substantias populorū hereditabit. Dixitq̧ balac ad balaam. Neq̧ maledicas ei: neq̧ benedicas. Respōditq̧ balaam et dixit ad balac. Nonne locutus sui tecum dicens. Quodcūq̧ loquetur dñs illud faciam. Dixitq̧ balac ad balaam. veni nunc ducam te in alterū locum: si forte erit voluntas coram domino vt maledicas ei inde pro me. τ duxit balac balaam in verticem collis phogor qui respicit contra faciem bethiesimon. Dixitq̧ balaam ad balac. Edifica mihi hic septem aras:

& para totidē vitulos: eiusdēq̧ nūeri arietes. Fecit balac vt balaam dixerat: īposuitq̧ vitulos & arietes p singulas aras. Ca.24.

Cumq̧ vidisset balaam φ placeret dño: vt bñdiceret israeli: neq̧q̧ abiit vt an̄ prexerat: vt augurium q̄reret: sz dirigēs cōtra desertum vultū suū: & eleuās oculos vidit israel in tētoriis cōmorātē per tribus suas: & irruēte in se spū dei: assumpta parabola ait. Dixit balaam filius beor: dixit hō cuius obturatus est oculus. dixit auditor sermonū dei: qui visionē oīpotētis ītuitus ē: qui cadit: & sic apiuntur oculi eius. Quam pulchra tabernacula tua iacob: & tentoria tua israel: vt valles nemorose: vt horti iuxta fluuios irrigui: vt tabernacula q̄ fixit dñs: q̄si cedri ppe aq̄s. Fluet aq̄ de situla eius: & semē illius erit in aq̄s multas. Tolletur ppt agag rex ei': & auferetur regnū illius. Deus eduxit illū d̄ egypto: cui' fortitudo similis ē rhinocerotis. Deuorabūt gētes hostes illius: ossaq̧ eorum cōfrigēt: & pforabūt sagittis. Accubās dormiuit vt leo: & q̄si leena quā suscitare nullus audebit. Qui bñdixerit tibi: erit & ipe bñdictus: Qui maledixerit tibi: ī maledictiōe reputabitur. Iratusq̧ balac cōtra balaā cōplosis manibus ait. Ad maledicendum inimicis meis vocaui te: quibus ecōtrario

והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה
אילים: ויעש בלק כאשר אמר
בלעם ויעל פר ואיל במזבח:

Ca.xxiiii.

וירא בלעם כי טוב בעיני
יהוה לברך את ישראל ולא הלך
כפעם בפעם לקראת נחשים
וישת אל המדבר פניו: וישא
בלעם את עיניו וירא את
ישראל שכן לשבטיו ותהי
עליו רוח אלהים: וישא משלו
ויאמר נאם בלעם בנו בער ונאם
הגבר שתם העין: נאם שמע
אמרי אל אשר מחזה שדי
יחזה נפל וגלוי עינים: מה טבו
אהליך יעקב משכנתיך ישראל:
כנחלים נטיו כגנת עלי נהר
כאהלים נטע יהוה כארזים עלי
מים: יזל מים מדליו וזרעו במים
רבים וירם מאגג מלכו ותנשא
מלכתו: אל מוציאו ממצרים
כתועפת ראם לו יאכל גוים צריו
ועצמתיהם יגרם וחציו ימחץ:
כרע שכב כארי וכלביא מי
יקימנו מברכיך ברוך וארריך
ארור: ויחר אף בלק אל בלעם
ויספק את כפיו ויאמר בלק אל
בלעם לקב איבי קראתיך והנה

Transla. Chal.

Interp. chal.

et para mihi hic septem boues τ septem arietes. Et fecit balac sicut dixerat balaam: τ obtulit bouem et arietem super vna quaq̧ ara. Ca.24.

Viditq̧ balaā φ placeret corā dño vt bñdiceret israeli: τ nō abijt sicut antea vt auguria q̄reret: sz posuit faciē suā ad vitulū quē fecerāt filij isrl ī deserto. Et leuauit balaā oculos τ vidit israel cōmorātē p tribus suas: τ quieuit sup eū spūs pphetie a facie dñi. et assūpsit pabolā suā: τ ait. Dicit balaā fili' beor: τ dicit vir q̄ pulchre videt. dicit q̄ audit verbū a facie dei: q̄ visionē a facie oīpotētis videt: cadens: τ reuelat ei. q̄ bona ē terra tua iacob τ dom' hītatiōis tue israel: sicut torrētes defluētes: sicut hortus irrigu' q̄ ē iuxta euphratē: sicut aromata q̄ plātauit dñs: sicut cedri q̄ plātati sunt iuxta aq̄s. crescet rex q̄ vngetur de filijs suis: τ dñabit populorū multorū: τ roborabitur magis q̄ agag rex ei': τ eleuabitur regnū illi'. ds q̄ eduxit eos d̄ egypto: fortitudo τ altitudo ei' sūt: deuorabit dom' isrl substātias pplorū inimicorū suorū: τ spolia regū eorū delectabūt: τ terrā eorū possidebūt. requiescet hītabitq̧ ī fortitudie q̄si leo τ q̄si leena τ nō erit regnū qd cōmoueat eū. bñdicētes tibi erūt bñdicti: τ maledicētes tibi erūt maledicti. Iratusq̧ ē furor balac cōtra balaā: τ cōplosis manib' suis: dixit balac ad balaā. vt malediceres inimicis meis duxi te: τ ecce

Trāsla. B. Hiero.

tertio benedixisti. Reuertere ad locū tuum. Decreuerā quidem magnifice honorare te: sed dominus priuauit te honore disposito. Rñdit balaā ad balac. Nonne nunciis tuis quos misisti ad me dixi: si dederit mihi balach plenā domū suā argēti & auri nō potero pterire sermonē dñi dei mei: vt vel boni vel mali qd pferā ex corde meo: sed qcquid dñs dixerit hoc loqr. Verūtamē pgēs ad populū meū dabo tibi cōsilium: qd populus tuus populo huic faciat extremo tpe. Sūpta igitur parabola: rursū ait. Dixit balaā filius beor: dixit homo cuius obturat9 ē oculus: dixit auditor sermonum dei: q nouit doctrinā altissimi: & visiões oipotētis videt: q cadens aptos habet oculos. Videbo eū: sed nō mō intuebor illū: sed nō ppe. Orietur stella ex iacob: & cōsurget virga de israel: & pcutiet duces moab: vastabitq oēs filios seth. & erit idumea possessio eius. Hereditas seir cedet inimicis suis: israel vero fortiter aget. De iacob erit qui dñetur: & perdat reliquias ciuitatis. Cumq vidisset amalech: assumens parabolam ait. Principiū gentiū amalech: cuius extrema perdentur. Vidit quoq cineum: & assumpta parabola

Interp. chal.

benedictione bñdixisti eis iā tertio. nunc aūt vade in locū tuū: decreuerā eni honorare te: & ecce puauit te dñs honore. Dixitq balaā ad balac. Nonne etiā nūciis quos misisti ad me locutus sum dicēs. Si dederit mihi balac domū suā plenā argento & auro: nō est mihi facultas transgrediēdi decretū verbi dñi: vt faciā bonū aut malū ex volūtate mea. qdcunq locutus fuerit dñs: illud loquar. Et nūc ecce ego vado ad populū meū. veni cōsulā tibi qd facies: & indicabo tibi qd faciet populus hic pplo tuo in fine dierū. Et assumpsit parabolā suā: & ait. Dicit balaā fili9 beor: & dicit vir qui pulchre videt. Dicit ille q audit verbū a fa[illegible]ei et sciens scientiā a cōspectu excelsi: q videt visione a facie oipotētis: qui cadit: & reuelatur ei. Video eum: et nō modo: intueor eum: sed nō est prope: cum consurget rex de domo iacob: et vngetur xps de domo israel: & occidet principes moab: & dñabitur omniū filiorū hominū. et erit idumea hereditas: & erit seir hereditas inimicis suis. Israel autē prosperabit in substātia. & descendet vnus de domo iacob: & perdet eum qui euaserit de ciuitate populorū. Et vidit amalech & assumpsit parabolā suā & ait. Principiū bellorū israel fuit amalech: & extrema eius in eternū perdentur. Et vidit salameū & assumpsit parabolā suam:

Trāsla. B. Hiero.

ait. Robustū quidē est habitaculū tuū: sed si in petra posueris nidū tuū: & fueris electus de stirpe cin: qdiu poteris pmanere? Assur. n. capiet te. Assumptaq parabola iterū locutus est. Heu qs victur9 est: qn ista faciet deus. Venient in trierib9 de italia: supabūt assyrios: vastabūtq hebreos: & ad extremū et ipi pibūt. Surrexitq balaā: & reuersus ē i locū suū. balac quoq via q venerat rediit.

Ca. 25.

Morabatur autē eo tpe israel i sethim: & fornicatus est pp̄ls cū filiabus moab q vocauerūt eos ad sacrificia sua. At illi comederūt & adorauerūt deos earū. Initiatusq est israel beelphegor. Et iratus dñs ait ad moysen. Tolle cunctos principes populi: & suspende eos cōtra solē in patibulis: vt auertatur furor meus ab isrl. Dixitq moyses ad iudices israel. Occidat vnusquisq pximos suos: qui initiati sūt beelphegor. Et ecce vnus de filiis israel intrauit corā fribus suis ad scortū madianitē vidēte moyse & oi turba filiorū israel: qui flebant ān fores tabernaculi. Qd cū vidisset phinees filius eleazari filii aarō sacerdotis: surrexit de medio multitudinis. & arrepto pugiōe ingressus est post virum israelitem i lupanar: & perfodit

Interp. chal.

et ait: robusta est dom9 habitatiōis tue: ponēs in ciuitate fortissima hītaculū tuū. Si eni fuerit salame9 in cōsumatione: assyrius captiuabit te. & assūpsit parabolā suā & ait. Ve pctōribus q vixerit qn faciet de9 hec. Et naues venient a romanis: & affligēt assyriam & subiicient trans fluuiū euphratē: & illi quoq in eternū peribūt. Surrexitq balaam & abiit & reuersus est in locū suū: balac quoq abiit in viam suam. Ca. 25.

Morabatur aūt israel in setim: & cepit pp̄ls fornicari cū filiab9 moab: & vocauerūt populū ad sacrificia idolorū suorū: & comedit popul9: & adorauerūt idola eorū. Cōiunctusq ē israel cultorib9 beelphegor: et iratus est furor dñi ɔtra israel. et dixit dñs. Tolle oēs pncipes populi: & iudica & occide illū q reus fuerit morte corā dño ɔtra solē: vt auertatur ira furoris dñi ab israel. Dixitq moyses iudicibus israel. Occidat vnusquisq viros suos q cōiuncti sunt cultoribus beelphegor. Et ecce vir de filiis israel venit: & attulit ad fratres suos madianitē ante oculos moysi & ante oculos ois cōgregationis filiorū israel: & illi flebāt in ostio tabernaculi federis. Et vidit phinees fili9 eleazar filii aaron sacerdotis: & surrexit de medio cōgregationis: & tulit lanceā in manu sua: et venit post virum israelitam in lupanar: & perfodit

את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל: ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף: וידבר יהוה אל משה לאמר: פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי: לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום: והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל: ושם איש ישראל המכה אשר הכה את המדינית זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעני: ושם האשה המכה המדינית כזבי בת צור ראש אמות בית אב במדין הוא: וידבר יהוה אל משה לאמר: צרור את המדינים והכיתם אותם: כי צררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחתם המכה ביום המגפה על דבר פעור: ויהי אחרי המגפה

Ca. xxvi.

ambos simul virum scilicet & mulierem in locis genitalibus. Cessauitq; plaga a filiis israel. & occisi sunt viginti quattuor milia hominū. Dixitq; dñs ad moysen. Phinees filius eleazari filii aarō sacerdotis auertit iram meam a filiis israel: quia zelo meo cōmotus ē contra eos: vt non ipse delerē filios israel i zelo meo. Idcirco loquere ad eum. Ecce do ei pacē fœderis mei: & erit tam ipsi q̄ semini eius pactum sacerdotii sempiternū quia zelatus est pro deo suo: & expiauit scelus filiorū israel. Erat aūt nomē viri israelite qui occisus est cum madianitide: zābri filius salumi dux de cognatione & tribu symeonis. Porro mulier madianitis: q̄ pariter interfecta ē: vocabatur cozbi filia sur principis nobilissimi madianitarum. Locutusq; est dñs ad moysē dicens. Hostes vos sentiant madianite: & percutite eos: quia & ipsi hostiliter egerūt contra vos: & decepere insidiis per idolum phogor & cozbi filiam ducis madiā sororē suam: que percussa est in die plage pro sacrilegio phogor. Ca. 26

Postq̄ noxiorū sanguis effusus est:

ambos homine israelite: et mulierem vulua eius: et cessauit plaga a filiis israel: et fuerūt mortui in plaga quattuor et viginti milia. et locutus est dns ad moysen: dicens: finees filius eleazar filii aaron sacerdotis sedauit furorē meū a filiis israel cū zelaret meū zelū inter eos: et nō perdidi filios israel in zelo meo. sic dic: ecce ego do ei testamentū meū testamentū pacis: et erit ei et semini eius post eū testamentū sacerdotii sempiternū: quia zelauit deo suo: et placauit pro filiis israel. at nomē hominis israelite percussi: qui percussus est cū madianitide: zambri: filius salo: princeps domus familie symeō. et nomē mulieri madianitidi percusse: cozbi: filia sur: principis gentis omoth: domus familie est madianitarum. et locutus est dns ad moysē: dicens: loquere filiis israel: dicens: succedite madianitis: et percutite eos: quia inimici sūt ipsi vobis in dolo: quātum decipiūt vos per phogor et per cozbi filiam principis madian sororē eorū percussam in die plage per phogor. Et factū est post plagā:

ἀμφοτέρους τόν τε ἄνθρωπον τὸν ἰσραηλίτην, καὶ τὴν γυναῖκα διὰ τῆς μήτρας αὐτῆς, καὶ ἐπαύσατο ἡ πληγὴ ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ πληγῇ τέσσαρες καὶ εἴκοσι χιλιάδες. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, φινεὲς ὁ υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως κατέπαυσεν τὸν θυμόν μου ἀπὸ υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῷ ζηλῶσαί μου τὸν ζῆλον ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐξανήλωσα τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ζήλῳ μου. οὕτως εἶπον, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτῷ διαθήκην μου διαθήκην εἰρήνης, καὶ ἔσται αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτὸν διαθήκη ἱερατείας αἰωνίας, ἀνθ᾽ ὧν ἐζήλωσε τῷ θεῷ αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἰσραηλίτου τοῦ πεπληγότος, ὃς ἐπεπλήγη μετὰ τῆς μαδιανίτιδος, ζαμβρί, υἱὸς σαλώ, ἄρχων οἴκου πατριᾶς συμεών. καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ τῇ μαδιανίτιδι τῇ πεπληγυίᾳ, χασβί, θυγάτηρ σούρ, ἄρχοντος ἔθνους ὀμώθ, οἴκου πατριᾶς ἐστὶ τῶν μαδιάν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, ἐχθραίνετε τοῖς μαδιηναίοις, καὶ πατάξατε αὐτούς, ὅτι ἐχθραίνουσιν αὐτοὶ ὑμῖν ἐν δολιότητι, ὅσα δολιοῦσιν ὑμᾶς διὰ φογὼρ καὶ διὰ χασβὶ θυγατέρα ἄρχοντος μαδιὰν ἀδελφὴν αὐτῶν τὴν πεπληγυῖαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πληγῆς διὰ φογώρ. Ca. 26.

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν πληγήν,

Transla. Chal.

ית תרויהון ית גברא בר ישראל וית איתתא לקבהא ואתכלי מותנא מעל בני ישראל: והוו דמיתו במותנא עשרין וארבעה אלפין: ומליל יי עם משה למימר: פינחס בר אלעזר בר אהרן כהנא אתיב ית חימתי מעל בני ישראל בדקני להון ית קנאתי ביניהון ולא שיציתי ית בני ישראל בקנאתי: בכן אימר האנא גזר ליה ית קימי שלם: ותהי ליה ולבנוהי בתרוהי קים כהנת עלם חלף דקני קדם אלהיה וכפר על בני ישראל: ושום גברא בר ישראל קטילא דאתקטיל עם מדיניתא זמרי בר סלוא רב בית אבא לשמעון: ושום איתתא קטילתא מדיניתא כזבי בת צור ריש אומין בית אבא במדין הוא: ומליל יי עם משה למימר: אעיק ית מדינאי ותקטלון יתהון: ארי מעיקין אינון לכון בנכליהון דנכילו לכון על עיסק פעור ועל עיסק כזבי בת רבא דמדין אחתהון דאתקטילת ביומא דמותנא על עיסק פעור: והוה בתר מותנא

Ca. xxvi.

Pritiua chal.

Interp. chal.

ambos virum .s. israelitā et mulierē per ventrem suū: et cessauit pestis a filiis israel. Fuerunt q; qui mortui sunt in peste viginti et quattuor milia. Locutusq; est dns cum moyse dicens. Phinees filius eleazari filii aaron sacerdotis auertit iram meam a filiis israel: cum zelaret zelum meum in medio eorum: vt non consumerē filios israel zelo meo. Idcirco dic ei. ecce ego statuo illi pacē federis mei. eritq; ei et filiis eius post eum pactum sacerdotii sempiternum: eo q; zelatus est coram deo suo: et placauit pro filiis israel. Nomen autem viri israelite occisi qui occisus est cum madianitide erat zamri filius salu principis domus patermine de tribu symeonis. Et nomen mulieris madianitidis que occisa est erat cozbi filia sur qui erat princeps nationis domus paterne in madian. Locutusq; est dominus cum moyse dicens. Affligite madianitas: et occidite eos. quia ipsi affligerunt vos insidiis suis quibus insidiati sunt cōtra vos per idolum phogor et per cozbi filiam principis madian sororē suā: que occisa est in die pestis propter phogor. Ca. 26. Et factum est post pestem:

et locutus est dns ad moysen: et ad eleazar sacerdotē: dicens: accipe summā vniuerse cōgregationis filiorū israel: a viginti ānis et supra: per domos familiarū ipsorū: ois egrediēs ad preliandū in israel. et locutus est moyses et eleazar sacerdos cū eis in araboth moab sup iordanē cōtra hiericho: dicēs: a viginti ānis et supra: quēadmodū cōstituit dns moysi. et filii israel qui exierūt ex egypto: ruben: primogenitus israel. filii āt ruben: enoch populus enoch: et phallu: populus phallu: esron: populus esron: charmi: populus charmi. hi rubeni populi: et fuit numeratio eorū tria et quadraginta milia et septingenti et triginta. et filii phallu: eliab. et filii eliab: namuel et dathan et abiron. hi fama congregationis. hi sunt qui insurrexerūt cōtra moysen et aaron in cōgregatiōe core: in rebellione dni. et aperiens terra os suū deuorauit eos: et core in morte congregationis eius: qn deuorauit ignis quinquaginta et ducentos: et facti sūt in signo. at filii core nō mortui sūt. et filii symeō pp̄lus filiorū symeō: namuel, pp̄ls namueli.

καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, λέγων, λάβε τὴν ἀρχὴν πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραήλ, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος παρατάξασθαι ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς μετ᾽ αὐτῶν ἐν ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ, λέγων, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ ἐξελθόντες ἐξ αἰγύπτου, ῥουβήν, πρωτότοκος ἰσραήλ. υἱοὶ δὲ ῥουβήν, ἐνὼχ δῆμος τοῦ ἐνὼχ τοῦ φαλλοῦ, δῆμος τοῦ φαλλουί, τῷ ἐσρών, δῆμος τοῦ ἐσρωνί, τῷ χαρμί, δῆμος ὁ τοῦ χαρμί. οὗτοι δῆμοι ῥουβήν, καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα. καὶ οἱ υἱοὶ φαλλοῦ, ἐλιάβ. καὶ οἱ υἱοὶ ἐλιάβ, ναμουὴλ καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρών. οὗτοι ἐπίκλητοι τῆς συναγωγῆς. οὗτοί εἰσιν οἱ ἐπισυστάντες ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν τῇ συναγωγῇ κορέ, ἐν τῇ ἐπισυστάσει κυρίου. καὶ ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς κατέπιεν αὐτούς, καὶ κορὲ ἐν τῷ θανάτῳ τῆς συναγωγῆς αὐτοῦ, ὅτε κατέφαγε τὸ πῦρ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους, καὶ ἐγενήθησαν ἐν σημείῳ. οἱ δὲ υἱοὶ κορὲ οὐκ ἀπέθανον. καὶ οἱ υἱοὶ συμεών, ὁ δῆμος τῶν υἱῶν συμεὼν τῷ ναμουήλ, δῆμος ὁ ναμουηλεί,

dixit dominus ad moysen & eleazarum filium aarō sacerdotem. Numerate omnem summam filiorum israel a viginti ānis & supra per domos & cognatiões suas: cunctos qui possunt ad bella procedere. Locuti sūt itaq; moyses & eleazar sacerdos in campestribus moab super iordanē cōtra hiericho ad eos q erāt a viginti annis & supra: sicut dñs imperarat. quorum iste est numerus. Ruben primogenitus israel. Huius filius enoch: a quo familia enochitarū: & phallu a quo familia phalluitarum: & esrom a quo familia esromitarum: & charmi a quo familia charmitarū. Hec sūt familie de stirpe rubē: quarū numerus inuentus est quadraginta tria milia & septingenti triginta. Filius phallu: eliab. huius filii namuhel & dathan & abiron. Isti sunt dathan & abiron principes populi: qui surrexerūt cōtra moysen & aaron in seditione chore quādo aduersus dñm rebellauerūt: & aperiens terra os suū deuorauit chore morientibus plurimis: quādo cōbussit ignis ducētos quinquaginta viros. Et factū est grande miraculū: vt chore pereunte filii illius non perirent. Filii symeon per cognationes suas: namuhel. ab hoc familia namuhelitarum.

ויאמר יהוה אל משה ואל אלעזר בן אהרן הכהן לאמר: שאו את ראש כל עדת בני ישראל מבן עשרים שנה ומעלה לבית אבתם כל יצא צבא בישראל: וידבר משה ואלעזר הכהן אתם בערבת מואב על ירדן ירחו לאמר: מבן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה יהוה את משה ובני ישראל היצאים מארץ מצרים: ראובן בכור ישראל בני ראובן חנוך משפחת החנכי לפלוא משפחת הפלאי: לחצרן משפחת החצרוני לכרמי משפחת הכרמי: אלה משפחת הראובני ויהיו פקדיהם שלשה וארבעים אלף ושבע מאות ושלשים: ובני פלוא אליאב: ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם קרואי העדה אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת קרח בהצתם על יהוה: ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לנס: ובני קרח לא מתו: בני שמעון למשפחתם לנמואל משפחת הנמואלי

Transla. Chal.

ומליל יי עם משה ועם אלעזר בר אהרן כהנא למימר: קבילו ית חושבן כל כנשתא דבני ישראל מבר עשרין שנין ולעלא לבית אבהתהון כל נפיק חילא בישראל: ומליל משה ואלעזר כהנא עמהון במישריא דמואב על ירדנא דיריחו למימר: מבר עשרין שנין ולעלא כמא דפקיד יי ית משה ובני ישראל דנפקו מארעא דמצרים: ראובן בוכרא דישראל בני ראובן חנוך זרעית חנוך לפלוא זרעית פלוא: לחצרן זרעית חצרן לכרמי זרעית כרמי: אלין זרעית ראובן והוו מניניהון ארבעין ותלתא אלפין ושבע מאה ותלתין: ובני פלוא אליאב: ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם מערעי כנישתא דאתכנשו על משה ועל אהרן בכנישתא דקרח באתכנשותהון על יי: ופתחת ארעא ית פומה ובלעת יתהון וית קרח במותא דכנישתא כד אכלת אישתא ית מאתן וחמשין גברא והוו לאת: ובני קרח לא מיתו: בני שמעון לזרעיתהון לנמואל זרעית נמואל

Interp. chal.

dixit dns ad moysen et ad eleazarū filium aaron sacerdotis dicens. Accipe summā ois cetus filiorū israel: a viginti annis et supra per domos patrū suorū omnis egredientis in exercitū in israel. Locutusq; est moyses et eleazarus sacerdos: decreuerūtq; numerare eos in cāpestribus moab iuxta iordanē hiericho a viginti annis et supra sicut dns preceperat moysi et filiis israel qui egressi fuerunt de terra egypti. Ruben primogenitus israel: filii ruben: de enoc fuit familia enochitarum: de phalu familia phaluitarū: de esron familia esronitarum: de charmi familia charmitarū. He sunt familie ruben. Et fuit numerus earum quadraginta tria milia et septingenti et triginta. Filii autē phalu: eliab et filii eliab nemuel et datan et abiram: ipsi sunt datan et abiram qui vocabātur ad concilium: qui congregati sunt contra moysen et cōtra aaron in congregatione chore: quando congregati sunt contra dominū: et aperuit terra os suū et deglutiuit eos et chore in morte congregationis: quādo combussit ignis ducentos et quinquaginta viros: et facti sunt in signū. Filii autem chore non sunt mortui. Filii symeon per familias suas: de namuel fuit familia namuelitarum.

Pritiua chal.

Ter. Heb.

לימין משפחת הימיני ליכין
משפחת היכיני: לזרח משפחת
הזרחי לשאול משפחת השאולי:
אלה משפחת השמעני שנים
ועשרים אלף ומאתים: בני גד
למשפחתם לצפון משפחת הצפוני
לחגי משפחת החגי לשוני
משפחת השוני: לאזני משפחת
האזני לערי משפחת הערי:
לארוד משפחת הארודי לאראלי
משפחת האראלי: אלה משפחת
בני גד לפקדיהם ארבעים אלף
וחמש מאות: בני יהודה ער ואונן
וימת ער ואונן בארץ כנען: ויהיו
בני יהודה למשפחתם לשלה
משפחת השלני לפרץ משפחת
הפרצי לזרח משפחת הזרחי:
ויהיו בני פרץ לחצרן משפחת
החצרני לחמול משפחת החמולי:
אלה משפחת יהודה לפקדיהם
ששה ושבעים אלף וחמש מאות:
בני יששכר למשפחתם תולע
משפחת התולעי לפוה משפחת
הפוני: לישוב משפחת
הישבי לשמרן משפחת
השמרני: אלה משפחת יששכר
לפקדיהם ארבעה וששים

Primitiua heb. (margin): רבע · מאה · מות היה · שפחה

Trāsla. B. Hiero.

& iamin: ab hoc familia iaminitarū. iachin: ab hoc familia iachinitarū zare ab hoc familia zareitarū. saul ab hoc familia saulitarum. He sūt familie de stirpe symeō: quarū oīs nūerus fuit viginti duo milia ducēti. Filii gad per cognatiōes suas. sephon: ab hoc familia sephonitarū. aggi ab hoc familia aggitarū. suni ab hoc familia sunitarū ozni ab hoc familia oznitarū. her ab hoc familia heritarum. arod ab hoc familia aroditarū. arihel ab hoc familia arihelitarum. Iste sunt familie gad: quarū oīs nūerus fuit quadraginta milia quīgēti. Filii iuda her & onan: qui ambo mortui sunt in terra chanaan. Fueruntq; filii iuda per cognationes suas sela: a quo familia selaitarū. phares a quo familia pharesitarū. zare a quo familia zareitarū. Porro filii phares esron: a quo familia esronitarū. & amul: a quo familia amulitarū. Iste sunt familie iuda quarū oīs nūerus fuit septuaginta sex milia quingenti. Filii isachar per cognatiōes suas. Thola: a quo familia tholaitarum. phua: a quo familia phuaitarum. iasub: a quo familia iasubitarum. semram: a quo familia semramitarū. He sūt cognationes isachar: quarum numerus fuit sexaginta quattuor

Trāsla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

τῷ ἰαμὶν δῆμος ὁ ἰαμεινί. τῷ ἰαχὶν δῆμος ὁ ἰαχεινί. τῷ ζαρὰ δῆμος ὁ ζαραΐ, τῷ σαοὺλ δῆμος ὁ σαουλί. οὗτοι οἱ δῆμοι συμεὼν ἐκ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες καὶ διακόσιοι. οἱ υἱοὶ γάδ, κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ σαφὼν, δῆμος ὁ σαφωνί. τῷ ἀγγί, δῆμος ὁ ἀγγί. τῷ σουνί, δῆμος ὁ σουνεί. τῷ ἀζὲ, δῆμος ὁ ἀζενί. τῷ ἀδδί. δῆμος ὁ ἀδδί. τῷ ἀροάδ, δῆμος ὁ ἀροαδί. τῷ ἀριήλ, δῆμος ὁ ἀριήλ. οὗτοι οἱ δῆμοι υἱῶν γάδ, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. υἱοὶ ἰούδα, ἢρ καὶ αὐνάν, σηλὼν, καὶ φαρὲς καὶ ζαρά. καὶ ἀπέθανεν ἢρ καὶ αὐνὰν ἐν γῇ χαναάν, καὶ ἐγένοντο υἱοὶ ἰούδα κατὰ δήμους αὐτῶν, τῷ σηλὼν, δῆμος ὁ σηλωνί. τῷ φαρές, δῆμος ὁ φαρεσί. τῷ ζαρὰ δῆμος ὁ ζαραΐ. καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ φαρές. τῷ ἀσρών, δῆμος ὁ ἀσρωνί. τῷ ἀμοὺλ, δῆμος ὁ ἀμουλί. οὗτοι δῆμοι τῷ ἰούδα κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτῶν ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσάχαρ κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ θωλά, δῆμος ὁ θωλαεί. τῷ φουά, δῆμος ὁ φουαΐ. τῷ ἰασούβ, δῆμος ὁ ἰασουβί. τῷ σαμβράν, δῆμος ὁ σαμβρανί. οὗτοι δῆμοι ἰσάχαρ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα

(interlinear Latin) iamin ppl's iaminitic⁹. iachin popul⁹ iachinitar. zara popul⁹ zaranitar. saul popul⁹ saulitic⁹. hi populi symeon ex numeratiōe ipsor: duo & viginti milia & ducenti. filii gad: p populos suos. saphon: ppl's saphonitic⁹. aggi: populus aggitic⁹. suni: popul⁹ sunitic⁹. aze: ppl's azenitic⁹. addi: populus additar. arodi: popul⁹ aroditar. ariel: popul⁹ arielitar. hi populi filior gad: ex numeratione ipsor quadraginta milia & quingenti. filii iuda: her & abnā: selō: & phares & zarā. & mortu⁹ ē her & abnā in t̄ra chanaā: & facti sūt filii iuda p populos suos: selō: popul⁹ selonitic⁹. phares: popul⁹ pharesitic⁹. zarā populus zaraitic⁹. & facti sūt filii phares. asron: populus asronitic⁹. amul: populus amulitar. hi populi iude scd̄m numeratiōes eor sex & septuaginta milia & quingenti. & filii isachar p populos suos. thola: populus tholaitar. phua: populus phuaitar. iasub: populus iasubitar. semran: populus semraitar. hi populi isachar ex numeratione ipsor quattuor & sexaginta

Gen. 38.a.

Primitiua chal. (margin): מנה · מות הוה · שית

Interp̄. chal.

de iamin familia iaminitarū: de iachin familia iachinitarū: de zare familia zareitarū: de saul familia saulitarū. He sunt familie symeon: quarū numerus fuit viginti duo milia & ducēti. Filii gad per cognationes suas: de sephon familia sephonitar: de aggi familia aggitarum: de suni familia sunitarū: de ozni familia oznitar: d̄ heri familia heritar. de arod familia aroditarū: de areli familia arelitar. He sunt familie filior gad: quar nūerus fuit q̄draginta milia & q̄ngenti. Filii iuda her & onan: & mortui sunt her & onan in terra chanaā. Fuerūtq; filii iuda p cognatiōes suas. de sela familia selaitarū: de phares familia pharesitarū: de zare familia zareitar. fuerūtq; filii phares: de esron familia esronitar: de amul familia amulitarum. He sunt familie iuda quarū nūerus fuit septuaginta & sex milia & q̄ngenti. Filii isachar p familias suas: de thola familia tholaitarū: de phua familia phuaitarum. de iasub familia iasubitarū: de semron familia semronitarū. He sunt familie isachar: quarū numerus fuit sexaginta quattuor

Transla. Chal.

לימין זרעית ימין ליכין זרעית יכין: לזרח זרעית זרח לשאול זרעית שאול: אלין
זרעית שמעון עשרין ותרין אלפין ומאתן: בני גד לזרעיתהון לצפון זרעית צפון
לחגי זרעית חגי לשוני זרעית שוני: לאזני זרעית אזני לערי זרעית ערי: לארוד
זרעית ארוד לאראלי זרעית אראלי: אלין זרעית בני גד למנייניהון ארבעין אלפין
וחמש מאה: בני יהודה ער ואונן ומית ער ואונן בארעא דכנען: והוו בני יהודה
לזרעיתהון לשלה זרעית שלה לפרץ זרעית פרץ לזרח זרעית זרח: והוו בני פרץ
לחצרון זרעית חצרון לחמול זרעית חמול: אלין זרעית יהודה למנייניהון שבעין
ושתא אלפין וחמש מאה: בני יששכר לזרעיתהון לתולע זרעית תולע לפוה זרעית
פוה: לישוב זרעית ישוב לשמרון זרעית שמרון: אלין זרעית יששכר למנייניהון
שתין וארבעה

Trāsla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. υἱοὶ ζαβουλὼν κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ σαρέδ, δῆμος ὁ σαρεδεί. τῷ ἀλλὼν, δῆμος ὁ ἀλλωνεί. τῷ ἀλλήλ, δῆμος ὁ ἀλληλί. οὗτοι οἱ δῆμοι ζαβουλὼν ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. υἱοὶ ἰωσὴφ κατὰ δήμους αὐτῶν, μανασσῆ καὶ ἐφραΐμ. καὶ υἱοὶ μανασσῆ. τῷ μαχείρ, δῆμος ὁ μαχειρί. καὶ μαχεὶρ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. τῷ γαλαὰδ δῆμος ὁ γαλααδί. καὶ οὗτοι υἱοὶ γαλαάδ. τῷ ἀχιεζέρ, δῆμος ἀχιεζερί. τῷ χελέγ, δῆμος ὁ χελεγί. τῷ ἐσριήλ, δῆμος ὁ ἐσριηλί. τῷ σιχέμ, δῆμος ὁ σιχεμί. τῷ σαμαέρ, δῆμος ὁ σαμαερί. τῷ ὀφέρ, δῆμος ὁ ὀφερί. καὶ τῷ σαλπαὰδ υἱῷ ὀφὲρ οὐκ ἐγένοντο αὐτῷ υἱοί, ἀλλ' ἢ θυγατέρες. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν θυγατέρων σαλπαάδ, μααλά, καὶ νουά, καὶ ἐγλά, καὶ μελχά, καὶ θερσά. οὗτοι οἱ δῆμοι μανασσῆ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι. οὗτοι οἱ υἱοὶ ἐφραΐμ κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ σουταλά, δῆμος ὁ σουταλαΐ. τῷ βεχέρ, δῆμος ὁ βεχερί. τῷ ταναί, δῆμος ὁ ταναΐ. οὗτοι οἱ υἱοὶ σουταλά. τῷ ἐδέν, δῆμος ὁ ἐδενί. οὗτοι οἱ δῆμοι ἐφραΐμ, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν δύο

(interlinear Latin) milia & trecenti. filii zabulō p populos suos. sared: populus sareditar. hellon: popul⁹ hellonitar. allel: populus allelitar. hi populi zabulō ex numeratiōe ipsor sexaginta milia & quigenti. filii ioseph p populos suos: manasses & ephraim. & filii manasse. machir: populus machiritar. & machir genuit galaad. galaad populus galaaditicus. & hi filii galaad. iezer: populus iezeritar. elech: populus elechitar. esrihel: populus esrihelitic⁹. sechē: popul⁹ sechemitar. semidā: populus semiditar. opher: populus opheritar. & salpaad filio epher nō fuerūt ipi filii: sed filie. & hec nomina filiar: salpaad: maala: & noa: & egla: & melcha: & thersa. hi populi manasse ex numeratiōe ipsor: duo & quīquaginta milia & septingēti. hi filii ephraim per populos suos. suthala: populus suthalaiticus. becher: populus bechiritar. theen: ppl's theenitar. hi filii suthala. edem: populus edeniti⁹. hi populi ephraim: ex numeratiōe ipsor duo

Infra. 27.a.

Trāsla. B. Hiero.

milia trecenti. Filii zabulon per cognatiōes suas. Sared: a quo familia sareditarū. helō: a quo familia helonitarum. ialel a quo familia ialelitarum. He sunt cognatiōes zabulon: quarum numerus fuit sexaginta milia quīgēti. Filii ioseph per cognationes suas manasse & ephraī. De manasse ortus ē machir: a quo familia machiritarū. Machir genuit galaad a quo familia galaaditarū. Galaad habuit filios iezer: a quo familia iezeritarum. & elech a quo familia elechitarum. & asrihel a quo familia asrihelitarum. & sechē a quo familia sechemitarum. & semida a quo familia semidaitarū. & epher a quo familia epheritarū. Fuit āt epher prī salphaad: q filios nō habebat sed tm̄ filias: quarū ista sūt nomina maala & noa & egla & melcha & thersa. He sunt familie manasse & numerus earū quinquaginta duo milia septingenti. Filii āt ephraim per cognatiōes suas fuerunt hi. Suthala a quo familia suthalaitarum. becher a quo familia becheritarū. theen a quo familia theenitarū Porro filius suthala fuit heran: a quo familia herenitarū. He sunt cognationes filiorū effraim: quarū nūerus fuit trigīta duo

Ter. Heb.

אלף ושלש מאות: בני זבולן
למשפחתם לסרד משפחת
הסרדי לאלון משפחת האלני
ליחלאל משפחת היחלאלי: אלה
משפחת הזבולני לפקדיהם
ששים אלף וחמש מאות: בני
יוסף למשפחתם מנשה ואפרים:
בני מנשה למכיר משפחת
המכירי ומכיר הוליד את גלעד
לגלעד משפחת הגלעדי: אלה בני
גלעד איעזר משפחת האיעזרי
לחלק משפחת החלקי:
ואשריאל משפחת האשראלי
ושכם משפחת השכמי: ושמידע
משפחת השמידעי וחפר משפחת
החפרי: וצלפחד בן חפר לא היו
לו בנים כי אם בנות ושם בנות
צלפחד מחלה ונעה חגלה מלכה
ותרצה: אלה משפחת מנשה
ופקדיהם שנים וחמשים אלף
ושבע מאות: אלה בני אפרים
למשפחתם לשותלח משפחת
השתלחי לבכר משפחת
הבכרי לתחן משפחת התחני:
ואלה בני שותלח לערן
משפחת הערני: אלה משפחת
בני אפרים לפקדיהם שנים

Primitiua heb. (margin): ילד · היה · בנה · שנה

Transla. Chal.

אלפין ותלת מאה: בני זבולן לזרעיתהון לסרד זרעית סרד לאלון זרעית אלון
ליחלאל זרעית יחלאל: אלין זרעית זבולן למנייניהון שתין אלפין וחמש מאה: בני
יוסף לזרעיתהון מנשה ואפרים: בני מנשה למכיר זרעית מכיר ומכיר אוליד ית
גלעד לגלעד זרעית גלעד: אלין בני גלעד איעזר זרעית איעזר לחלק זרעית חלקו
ואשריאל זרעית אשריאל ושכם זרעית שכם: ושמידע זרעית שמידע וחפר זרעית
חפר: וצלפחד בר חפר לא הוו ליה בנין אלהין בנן ושום בנת צלפחד מחלה נעה
חגלה מלכה ותרצה: אילין זרעית מנשה ומנייניהון חמשין ותרין אלפין ושבע מאה:
אילין בני אפרים לזרעיתהון לשותלח זרעית שותלח לבכר זרעית בכר לתחן
זרעית תחן: ואלין בני שותלח לערן זרעית ערן: אלין זרעית בני אפרים למנייניהון
תלתין ותרין

Interp̄. chal.

milia & trecenti. Filii zabulon per cognatiōes suas: de sared familia sareditarū: de elon familia elonitar: de ialeel familia ialeelitar. He sunt cognationes zabulon: quarū nūerus fuit sexaginta milia & q̄ngenti. Filii ioseph p cognationes suas manasse & ephraim. Filii manasse de machir familia machiritarū: & machir gēuit galaad: de galaad familia galaaditar. isti sunt filii galaad: de iezer familia iezeritar: de elech familia elechitarū: de asriel familia asrielitarum: de sechem familia sechemitarū: de semida familia semidaitarū: de epher familia epheritar. Salphaad aūt fili⁹ epher nō habuit filios sed filias. et nomē filiar salphaad: maala & noa: egla: melcha & thersa. He sūt familie manasse. & fuit numerus earū quinquaginta duo milia & septingenti. Isti sunt filii ephraim per familias suas: de sutala familia sutalaitarū: de becher familia becheritarū: de theen familia theenitarum. Isti sunt autē filii sutala: de heran familia heranitarum. He sunt cognationes filiorum ephraim: quarū numerus fuit triginta duo

Primitiua chal. (margin): היה בן · מנה

וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת׃ אֵלֶּה בְנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבַּלְעִי לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׁבֵּלִי לַאֲחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי׃ לִשְׁפוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי׃ וַיִּהְיוּ בְנֵי בֶלַע אַרְדְּ וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאַרְדִּי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי׃ אֵלֶּה בְנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ אֵלֶּה בְנֵי דָן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוּחָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת דָּן לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ כָּל מִשְׁפְּחֹת הַשּׁוּחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ בְּנֵי אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לִבְרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי׃ לִבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי׃ וְשֵׁם בַּת אָשֵׁר שָׂרַח׃ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי אָשֵׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְיַחְצְאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצְאֵלִי לְגוּנִי מִשְׁפַּחַת הַגּוּנִי׃ לְיֵצֶר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְרִי לְשִׁלֵּם

מאה · פקד · שפחה · רבע · מאה

milia quingenti. Isti sunt filii ioseph per familias suas. Filii beniamin in cognationibus suis: bale a quo familia baleitarum. asbel a quo familia asbelitarum. achirā: a quo familia achirāitarū. suphā a quo familia suphamitarū, vpham a quo familia vphamitarū. Filii bale hered & noemā. de hered familia hereditarū. De noeman familia noemanitarū. Hi sunt filii beniamī per cognatiōes suas: quorū nūerus fuit quadraginta quinque milia sexcenti. Filii dan per cognatiōes suas. suhan a quo familia suhanitarum. He sunt cognatiōes dan per familias suas. Oēs fuere suhanite: quorum numerus erat sexaginta quattuor milia quadringenti. Filii aser per cognationes suas: iēna a quo familia iemnaitarū. iessui a quo familia iessuitarū. brie a quo familia brieitarū. Filii brie haber: a quo familia haberitarū. & melchiel a quo familia melchielitarū. Nomen autem filie aser: fuit sara. He cognationes filiorum aser & numerus eorū quinquaginta tria milia quadringenti. Filii neptalim per cognatiōes suas iessihel a quo familia iessihelitarum. guni a quo familia gunitarum. iaser a quo familia iaseritarū. sellem: a quo

τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. οὗτοι οἱ δῆμοι υἱῶν ἰωσὴφ κατὰ δήμους αὐτῶν. υἱοὶ βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ βαλὲ, δῆμος ὁ βαλεΐ. τῷ ἀσυβὴλ, δῆμος ὁ ἀσυβηλί. τῷ ἀχειράμ, δῆμος ὁ ἀχειραμί. τῷ σωφάν, δῆμος ὁ σωφανί. τῷ ὀφάμ, δῆμος ὁ ὀφαμί. καὶ ἐγένοντο υἱοὶ βαλὲ, ἀδὰρ, καὶ νοεμάν. τῷ ἀδάρ, δῆμος ὁ ἀδαρί. τῷ νοεμάν, δῆμος ὁ νοεμανί. οὗτοι οἱ δῆμοι βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. καὶ υἱοὶ δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ σαμεΐ, δῆμος ὁ σαμεΐ. οὗτοι οἱ δῆμοι δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν. πάντες οἱ δῆμοι σαμεΐ κατ᾽ ἐπισκοπὴν αὐτῶν, τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. υἱοὶ ἀσὴρ κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ ἰαμίν, δῆμος ὁ ἰαμινί. τῷ ἰεσουΐ, δῆμος ὁ ἰεσουΐ. τῷ βαριά, δῆμος ὁ βαριαΐ. τῷ χοβέρ, δῆμος ὁ χοβερί. τῷ μελχιήλ, δῆμος ὁ μελχιηλί. καὶ τὸ ὄνομα τῆς θυγατρὸς ἀσὴρ, σάρα. οὗτοι οἱ δῆμοι ἀσὴρ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. οἱ υἱοὶ νεφθαλεὶμ κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ ἀσιήλ, δῆμος ὁ ἀσιηλί. τῷ γαυνί, δῆμος ὁ γαυνί. τῷ ἰεσέρ, δῆμος ὁ ἰεσερί. τῷ σελλήμ,

triginta milia et quingenti. hi populi filiorum ioseph per populos suos. filii beniamin per populos suos. bale: populus baleitarum. asybel: populus asybelitarum. achirā: populus achiramitarum. supha: populus suphanitarum. vpha: populus vphamitarum. et fuerunt filii bale: hered: et noemā. hered: populus hereditarum. noemā: populus noemanitarum. hi populi beniamin per populos suos: ex numeratione ipsorum quinque et quadraginta milia et sexcenti. et filii dan per populos suos. suhā: populus suhamitarum. hi populi dan per populos suos. omnes populi suhā per censum eorum quattuor et sexaginta milia et quadringenti. filii aser per populos suos. iamin: populus iaminitarum. iessui: populus iessuitarum. barie: populus barietarum. hober: populus hoberitarum. melchiel: populus melchielitarum. et nomen filie aser: sara. hi populi aser ex numeratione ipsorum tria et quinquaginta milia et quadringenti. filii nephthalim per populos suos. iessihel: populus iessihelitarum. guni: populus gunitarum. iasser: populus iasseritarum. sellem:

מנה · רבע · שית

Interp.chal.

milia quingenti. Isti sunt filii ioseph per familias suas. Filii beniamin per cognatiōes suas: de bale familia baleitarū: de asbel familia asbelitarum: de achiram familia achiramitarum: de sephufam familia sephufamitarum: de hupha familia huphamitarum. fuerūtque filii bale: arde et naamā: de arde familia ardeitarum: de naaman familia naamanitarum. Hi sunt filii beniamin per cognatiōes suas: quarū nūerus fuit quadraginta quinque milia et sexcenti. Isti sunt filii dan per cognatiōes suas: de suhā familia suhamitarum. He sunt familie dan per cognationes suas. Oēs qui numerati sunt de familia suhā fuerūt sexaginta quattuor milia et quadringenti. Filii aser per cognationes suas: de tēna familia temnaitarum: de iesui familia iesuitarū: de beria familia bereitarum. filiorum berie: de heber familia heberitarum: de malchiel familia malchielitarum. Nomē autem filie aser fuit sara. He sunt familie filiorum aser: quarū nūerus fuit quinquaginta tria milia et quadringenti. Filii neptali per cognatiōes suas: de iasiel familia iasielitarū: de guni familia gunitarum. de iaser familia iaseritarum: de sillem

Transla.Chal.

אֲלַפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ אִלֵּין בְּנֵי יוֹסֵף לְזַרְעֲיָתְהוֹן׃ בְּנֵי בִנְיָמִן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֶלַע זַרְעִית בַּלְעִי לְאַשְׁבֵּל זַרְעִית אַשְׁבֵּלִי לַאֲחִירָם זַרְעִית אֲחִירָמִי׃ לִשְׁפוּפָם זַרְעִית שְׁפוּפָמִי לְחוּפָם זַרְעִית חוּפָמִי׃ וַהֲווֹ בְנֵי בֶלַע אַרְדְּ וְנַעֲמָן זַרְעִית אַרְדִּי לְנַעֲמָן זַרְעִית נַעֲמִי׃ אִלֵּין בְּנֵי בִנְיָמִן לְזַרְעֲיָתְהוֹן וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וְשֵׁית מְאָה׃ אִלֵּין בְּנֵי דָן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְשׁוּחָם זַרְעִית שׁוּחָמִי אִלֵּין זַרְעֲיָת דָּן לְזַרְעֲיָתְהוֹן׃ כָּל זַרְעֲיָת שׁוּחָם לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין וְאַרְבְּעָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃ בְּנֵי אָשֵׁר לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְיִמְנָה זַרְעִית יִמְנָה לְיִשְׁוִי זַרְעִית יִשְׁוִי לִבְרִיעָה זַרְעִית בְּרִיעִי׃ לִבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר זַרְעִית חֶבְרִי לְמַלְכִּיאֵל זַרְעִית מַלְכִּיאֵלִי׃ וְשׁוּם בַּת אָשֵׁר שָׂרַח׃ אִלֵּין זַרְעֲיָת בְּנֵי אָשֵׁר לְמִנְיָנֵיהוֹן חַמְשִׁין וּתְלָתָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃ בְּנֵי נַפְתָּלִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְיַחְצְאֵל זַרְעִית יַחְצְאֵלִי לְגוּנִי זַרְעִית גּוּנִי׃ לְיֵצֶר זַרְעִית יִצְרִי לְשִׁלֵּם

E

F

δῆμος ὁ σελλημί. οὗτοι οἱ δῆμοι νεφθαλεὶμ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις υἱῶν ἰσραὴλ ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα. καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, τούτοις μερισθήσεται ἡ γῆ κληρονομεῖν ἐξ ἀριθμοῦ ὀνομάτων αὐτῶν. τοῖς πλείοσι πλεονάσεις τὴν κληρονομίαν, καὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐλαττώσεις τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. ἑκάστῳ καθὼς ἐπεσκέπησαν δοθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν. διὰ κλήρων μερισθήσεται ἡ γῆ τοῖς ὀνόμασι, κατὰ φυλὰς πατριῶν αὐτῶν κληρονομήσουσι. μεριεῖς ἐκ τοῦ κλήρου τὴν κληρονομίαν αὐτοῖς ἀναμέσον πολλῶν καὶ ὀλίγων. καὶ υἱοὶ λευὶ κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ γερσών, δῆμος ὁ γερσωνί. τῷ καάθ, δῆμος ὁ καα θί. τῷ μεραρί, δῆμος ὁ μεραρί. οὗτοι οἱ δῆμοι υἱῶν λευί. δῆμος ὁ λοβενί, δῆμος ὁ χεβρωνί, δῆμος ὁ μολί, καὶ δῆμος ὁ μουσί, καὶ δῆμος ὁ κορέ. καὶ καὰθ ἐγέννησε τὸν ἀμβράμ. καὶ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἰωχαβέδ, θυγάτηρ λευί, ἣ ἔτεκε τούτους τῷ λευὶ ἐν αἰγύπτῳ. καὶ ἔτεκε τῷ ἀμβρὰμ τὸν ἀαρὼν καὶ μωυσῆν, καὶ μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. καὶ ἐγεννήθησαν τῷ ἀαρὼν, τε ναδὰβ, καὶ ἀβιούδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ. καὶ ἀπέθανεν ναδάβ,

populus sellemitarum. hi populi nephthalim ex numeratione ipsorum quadraginta quinque milia et quadringenti. hec numeratio filiorum israel sexcenta milia et mille et septingenti et triginta. et locutus est dominus ad moysen: dicens: istis diuidetur terra: vt possideat ex numero nominum ipsorum: pluribus maiorē dabis hereditatem: et paucioribus minorē dabis hereditatem eorum. vnicuique sicut numerati sūt dabitur hereditas eorum. per sortem diuidetur terra nominibus per tribus familiarum suarum hereditabūt. diuides eis sorte hereditatē eis inter multos et paucos. et filii leui per populos suos. gerson: populus gersonitarum. caath: populus caathitarum. merari: populus meraritarum. hi populi filiorum leui. populus lobni: populus hebroni: populus mooli. et populus musi: et populus chori. et caath genuit amrā. et nomen vxoris eius: iochabet: filia leui: que peperit hos leui in egypto. et peperit amrā aaron et moysen, et mariam sororē eorum. et nati sūt aaron: et nadab: et abiu: et eleazar: et ithamar. et mortuus est nadab:

G

Exo. 6.c.

familia sellemitarum. He sunt cognatiōes filiorū neptalim per familias suas. quorū nūerus quadraginta quinque milia quadringenti. Ista est summa filiorū israel qui recensiti sunt sexcenta milia & mille septingenti triginta. Locutusque est dominus ad moysen dicēs. Istis diuidetur terra iuxta numerū vocabulorū in possessiones suas. Pluribus maiorē partē dabis: & paucioribus minorē. singulis sicut nūc recensiti sūt: tradetur possessio: ita dūtaxat vt sors terram tribubus diuidat & familiis. Quicquid sorte cōtigerit: hoc vel plures accipiāt vel pauciores. Hic quoque est numerus filiorū leui per familias suas. Gerson: a quo familia gersonitarum. Caath: a quo familia caathitarum. Merari a quo familia meraritarum. He sunt familie leui. Familia lobni. familia hebroni. familia mooli. familia musi. familia chori. At vero caath genuit amram: qui habuit vxorem iochabet filiam leui: que nata est ei in egypto. Hec genuit amram viro suo filios aaron & moysen & mariā sororē eorum. De aaron orti sunt nadab & abiu & eleazar & ithamar. Quorum nadab

מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלֵּמִי׃ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וָאָלֶף שְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת׃ לָרַב תַּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקֻדָיו יֻתַּן נַחֲלָתוֹ׃ אַךְ בְּגוֹרָל יֵחָלֵק אֶת הָאָרֶץ לִשְׁמוֹת מַטּוֹת אֲבֹתָם יִנְחָלוּ׃ עַל פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לִמְעָט׃ וְאֵלֶּה פְקוּדֵי הַלֵּוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֻׁנִּי לִקְהָת מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי לִמְרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמְּרָרִי׃ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת לֵוִי מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי וּקְהָת הוֹלִד אֶת עַמְרָם׃ וְשֵׁם אֵשֶׁת עַמְרָם יוֹכֶבֶד בַּת לֵוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם וַתֵּלֶד לְעַמְרָם אֶת אַהֲרֹן וְאֶת מֹשֶׁה וְאֵת מִרְיָם אֲחֹתָם׃ וַיִּוָּלֵד לְאַהֲרֹן אֶת נָדָב וְאֶת אֲבִיהוּא אֶת אֶלְעָזָר וְאֶת אִיתָמָר׃ וַיָּמָת נָדָב

דבר · חלק · ספר · רבה · פה · נתן · גרל · נטה · נחל · פקד · שפחה · ילד · איש · ילד

Transla.Chal.

זַרְעִית שִׁלֵּמִי׃ אִלֵּין זַרְעֲיָת נַפְתָּלִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃ אִלֵּין מִנְיָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁית מְאָה וַחֲדָא אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה וּתְלָתִין׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ לְאִלֵּין תִּתְפְּלֵיג אַרְעָא בְּאַחְסָנָא בְּמִנְיַן שְׁמָהָן׃ לְסַגִּיאֵי תַּסְגּוּן אַחְסַנְתְּהוֹן וְלִזְעִירֵי תַּזְעֲרוּן אַחְסַנְתְּהוֹן גְּבַר לְפוּם מִנְיָנוֹהִי תִּתְיְהֵב אַחְסַנְתֵּיהּ׃ בְּרַם בְּעַדְבָא תִּתְפְּלֵיג אַרְעָא לִשְׁמָהַת שִׁבְטֵי אֲבָהַתְהוֹן יַחְסְנוּן׃ עַל פּוּם עַדְבָא תִּתְפְּלֵיג אַחְסַנְתְּהוֹן בֵּין סַגִּיאֵי לִזְעִירֵי׃ וְאִלֵּין מִנְיָנֵי לֵוָאֵי לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְגֵרְשׁוֹן זַרְעִית גֵּרְשׁוֹן לִקְהָת זַרְעִית קְהָת לִמְרָרִי זַרְעִית מְרָרִי׃ אִלֵּין זַרְעֲיָת לֵוִי זַרְעִית לִבְנִי זַרְעִית חֶבְרוֹן זַרְעִית מַחְלִי זַרְעִית מוּשִׁי זַרְעִית קֹרַח וּקְהָת אוֹלִיד יָת עַמְרָם׃ וְשׁוּם אִתַּת עַמְרָם יוֹכֶבֶד בַּת לֵוִי דִּילֵידַת יָתַהּ לְלֵוִי בְּמִצְרַיִם וִילֵידַת לְעַמְרָם יָת אַהֲרֹן וְיָת מֹשֶׁה וְיָת מִרְיָם אֲחַתְהוֹן׃ וְאִתְיְלִיד לְאַהֲרֹן יָת נָדָב וְיָת אֲבִיהוּא יָת אֶלְעָזָר וְיָת אִיתָמָר׃ וּמִית נָדָב

Interp.chal.

familia sillemitarum. Iste sunt cognationes neptali per familias suas: et numerus earum fuit quadraginta quinque milia et quadringenti. Hi sunt filii israel qui numerati sunt sexcenta milia et mille et septingenti et triginta. Locutusque est dominus cum moyse dicens. Istis diuides terrā in possessionē iuxta nūerū nominum eorum. Pluribus maiorē possessionē dabis: et paucioribus minorē possessionē dabis: vnicuique iuxta numeratos suos dabitur possessio eius. Verūtamē per sortē diuidetur terra per noīa tribuū patrū suorum possidebitur. per sortē diuidetur possessio eorū siue plures siue pauci sint. Et isti sunt filii leui per familias suas: de gerson familia gersonitarū: de caath familia caathitarū: de merari familia meraritarum. Iste sunt familie leui. familia lobni: familia ebrō: familia mooli: familia musi: familia chore. Caath autem genuit amram: et nomen vxoris amrā iocabed filia leui: que nata est ei in egypto: et peperit ex amram aaron et moysen et mariam sororem eorum. De aaron autem nati sunt nadab et abiu: eleazar et ithamar. Mortuusque est nadab

מנה · רבע · שית · אמר · פלג · חסן · סגא · זער · רבב · ילד · אתא · ילד · מות

Primitiua heb. | Tex. Heb. | Nu. | Ca. xxvi. | Trãsla. B. Hiero. | Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ זָרָה
לִפְנֵי יְהוָה׃ וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ
וָמָעְלָה כִּי לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא נִתַּן לָהֶם נַחֲלָה
בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ אֵלֶּה פְּקוּדֵי
מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר
פָּקְדוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת
מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃ וּבְאֵלֶּה לֹא
הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבַּר סִינָי׃ כִּי אָמַר יְהוָה לָהֶם
מוֹת יָמֻתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא נוֹתַר מֵהֶם
אִישׁ כִּי אִם כָּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ
בִּן נוּן׃

Ca. xxvii.

וַתִּקְרַבְנָה
בְּנוֹת צְלָפְחָד בֶּן חֵפֶר בֶּן גִּלְעָד
בֶּן מָכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹת
מְנַשֶּׁה בֶן יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֹתָיו מַחְלָה נֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה
וְתִרְצָה׃ וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה
וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי
הַנְּשִׂיאִם וְכָל הָעֵדָה פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר׃ אָבִינוּ מֵת
בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ
הָעֵדָה הַנּוֹעָדִים עַל יְהוָה בַּעֲדַת
קֹרַח כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא
הָיוּ לוֹ׃ לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם אָבִינוּ

קָרַב זָרָה · פָּנָה הָיָה · עָלָה פָּקַד · דָּבַר · יָתַר · קָרַב בָּנָה · שָׁפַח · עָמַד פָּנָה · נָשָׂא יָעַד · יָעַד מוּת · יָעַד · בָּנָה · הָיָה גָּרַע

& abiu mortui sũt cũ obtulissent ignẽ alienũ corã dño. Fueruntq; oẽs q nũerati sũt vigiti tria milia generis masculini ab vno mense & supra: qui nõ sunt recensiti inter filios israel: nec eis cũ ceteris data possessio est. Hic est numerus filiorũ israel: q descripti sunt a moyse & eleazaro sacerdote in campestribus moab supra iordanẽ cõtra hiericho. inter quos nullus fuit eorũ q ãte nũerati sũt a moyse & aaron in deserto sinai. Predixerat enĩ dominus q omnes morerentur in solitudine: Nullusq; remansit ex eis nisi caleb filius iephone & iosue filius nũ. Cap. 27.

Accesserunt autem filie salphaad: filii epher: filii galaad: filii machir: filii manasse: qui fuit filius ioseph. quarũ sunt noia: maala & noa & egla & melcha & tersa. steterũtq; coram moyse & eleazaro sacerdote & cunctis principibus populi ad ostium tabernaculi federis: atq; dixerũt. Pr̃ nr̃ mortuus est in deserto. nec fuit in seditione que concitata est cõtra dñm sub chore: sed in pctõ suo mortuus est. Hic non habuit mares filios. Cur tollitur nomẽ il-

τ abiu cũ offerrẽt ipi ignẽ alienũ
καὶ ἀβιοὺδ ἐν τῷ προσφέρειν αὐτοὺς πῦρ ἀλλότριον
corã dño in deserto sinai. τ fuerũt
ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ. καὶ ἐγενήθησαν
ex cõnumeratiõe eoꝝ tria τ viginti milia.
ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τρεῖς καὶ εἴκοσι χιλιάδες.
oẽ masculinũ ab vno mẽse τ supra. nõ enĩ cõ
πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω. οὐ γὰρ συ
numerati sũt in medio filioꝝ israel: qꝛ nõ
νεπεσκέπησαν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὅτι οὐ
datur eis sors in medio filioꝝ israel. τ
δίδοται αὐτοῖς κλῆρος ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ. καὶ
hec numeratio moysi τ eleazar sacerdotis:
αὕτη ἡ ἐπίσκεψις μωυσῆ καὶ ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως,
qui numerauerũt filios israel in araboth mo
οἳ ἐπεσκέψαντο τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν ἀραβὼθ μω
ab: in iordane cõtra hiericho. τ in his
άβ, ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχῶ. καὶ ἐν τού-
nõ erat hõ eoꝝ q numerati sũt a
τοις οὐκ ἦν ἄνθρωπος τῶν ἐπεσκεμμένων ὑπὸ
moyse τ aarõ: quos numerauerũt filios
μωυσῆ καὶ ἀαρών, οὓς ἐπεσκέψαντο τοὺς υἱοὺς
israel in deserto sina: qꝛ dixit dñs ipis
ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ, ὅτι εἶπε κύριος αὐτοῖς
morte morientur in deserto τ nõ fuit
θανάτῳ ἀποθανοῦνται ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ οὐ κατε-
relictus ex eis neq; vnꝰ. pterq̃ chaleb filius
λείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. πλὴν χαλὲβ ὁ υἱὸς
iephone τ iosue filius nũ.
ἰεφονὴ καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ. Ca. 27.

Et accedẽtes filie salphaad fi
Καὶ προσελθοῦσαι αἱ θυγατέρες σαλπαὰδ υἱ
lij epher: filij galaad: filij machir: populi
οῦ ὀφέρου, υἱοῦ γαλαάδ, υἱοῦ μαχείρ, τοῦ δήμου
manasse: filioꝝ ioseph. τ hec noia
μανασσῆ, τῶν υἱῶν ἰωσήφ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα
eaꝝ: mala: τ noa: τ egla: τ melcha: τ
αὐτῶν, μααλά, καὶ νουά, καὶ ἀγλά, καὶ μελχά, καὶ
thersa. τ stãtes corã moyse: τ corã eleazar
θερσά. καὶ στᾶσαι ἔναντι μωυσῆ, καὶ ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ
sacerdote: τ corã pncipibus: τ corã oĩ
ἱερέως, καὶ ἔναντι τῶν ἀρχόντων, καὶ ἔναντι πάσης
cõgregatiõe in hostio tabnaculi testimonij:
τῆς συναγωγῆς ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου,
dicunt: pater nr̃ mortuus ẽ i deserto: τ
λέγουσιν, ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀπέθανεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
ipe nõ erat in medio cõgregatiõis q̃ surre
οὗτος οὐκ ἦν ἐν μέσῳ τῆς συναγωγῆς τῆς ἐπισυ-
xit corã dño in cõgregatiõe core: qꝛ pp
στάσης ἔναντι κυρίου ἐν τῇ συναγωγῇ κορέ, ὅτι δι'
peccatũ suũ mortuꝰ ẽ. τ filij nõ fuerũt ei
ἁμαρτίαν αὐτοῦ ἀπέθανεν. καὶ υἱοὶ οὐκ ἐγένοντο αὐ
ne deleatur nomẽ pris nri
τῷ, μὴ ἐξαλειφθήτω τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς ἡμῶν

Marginal references: 3.10.d · Infra. 36.a. Iosue 17.a. · 3.16.c

Transla. Chal.

וַאֲבִיהוּא בְּקָרוֹבֵיהוֹן אִישָׁתָא נוּכְרֵיתָא קֳדָם יְיָ׃ וַהֲווֹ מִנְיָנֵיהוֹן עַשְׂרִין וּתְלָתָא אַלְפִין
כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵלָּא אֲרֵי לָא אִתְמְנִיאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרֵי לָא אִתְיְהֵב
לְהוֹן אַחְסָנָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ אִלֵּין מִנְיָנֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא דִּמְנוֹ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמֵישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירֵחוֹ׃ וּבְאִלֵּין לָא הֲוָה גְּבַר מִמִּנְיָנֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּהֲנָא
דִּמְנוֹ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא דְּסִינָי׃ אֲרֵי אֲמַר יְיָ לְהוֹן מֵימָת יְמוּתוּן בְּמַדְבְּרָא וְלָא
אִשְׁתְּאַר מִנְּהוֹן אֱנָשׁ אֱלָהֵן כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן׃

Ca. xxvij.

וּקְרִיבָא בְּנַת צְלָפְחָד בַּר חֵפֶר בַּר גִּלְעָד בַּר מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה לְזַרְעִית מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף
וְאִלֵּין שְׁמָהַת בְּנָתֵיהּ מַחְלָה נֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה׃ וְקָמָא קֳדָם מֹשֶׁה וְקֳדָם
אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְקֳדָם רַבְרְבַיָּא וְכָל כְּנִשְׁתָּא בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לְמֵימַר׃ אֲבוּנָא מִית
בְּמַדְבְּרָא וְהוּא לָא הֲוָה בְּגוֹ כְּנִשְׁתָּא דְּאִזְדַּמַּנוּ עַל יְיָ בִּכְנִשְׁתָּא דְּקֹרַח אֲרֵי בְּחוֹבֵיהּ
מִית וּבְנִין לָא הֲווֹ לֵיהּ׃ לְמָה יִתְמְנַע שְׁמָא דַּאֲבוּנָא

Primitiua chal.

הוה פנה · עלה מנה · יהב חסן · שרא · דבר מות · שאר · קום · רבב · שכן אמר · זמן · הוה מנע

Interp. chal.

et abiu: cum obtulissent ignẽ alienũ corã dño. Et fuit numerus eoꝝ viginti tria millia omniũ masculoꝝ ab vno mense τ supra: qꝛ non fuerũt numerati in medio filioꝝ israel: neq; ei data est eis possessio in medio filioꝝ israel. Hi sunt quos numerauerũt moyses τ eleazar sacerdos qñ numerauerũt filios israel in cãpestribus moab iuxta iordanẽ hiericho. Et in his non fuit vir eoꝝ qui numerati sunt a moyse τ aaron sacerdote: qui numerauerũt filios israel in deserto sinai. Dixerat enĩ dñs q morte morerentur in solitudine: et nullus vir remaneret ex eis: nisi caleb filius iephone τ iosue filius nun. Ca. 27.

Accesserunt autẽ filie salphaad filij epher filij galaad filij machir filij manasse de cognationibus manasse filij ioseph: et hec sunt noia filiaꝝ eius. Maala: noa: τ egla τ melcha τ thersa. Et steterũt coram moyse τ eleazaro sacerdote τ corã principibus et omni cetu in ostio tabernaculi federis: dicentes. Pater nr̃ mortuꝰ est in deserto: et ipse nõ fuit in medio cõgregationis eoꝝ qui cõuenerũt ɔtra dñm in cõgregatione chore: quia in pctõ suo mortuus est: τ nõ fuerunt ei filij. Cur tollitur nomen patris nostri

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina. | Trãsla. B. Hiero. | Tex. Heb. | Nu. | Ca. xxvii. | Primitiua heb.

de medio populi sui: qꝛ nõ est ei filiꝰ.
ἐκ μέσου τοῦ δήμου αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ υἱός.
date nobis possessionẽ in medio fratrũ pris
δότε ἡμῖν κατάσχεσιν ἐν μέσῳ ἀδελφῶν πατρὸς ἡ
nri. τ retulit moyses iudiciũ eaꝝ
μῶν. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὴν κρίσιν αὐτῶν
corã dño. τ locutꝰ ẽ dñs ad moysen:
ἔναντι κυρίου. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
dicẽs recte filie salphaad locute sunt.
λέγων, ὀρθῶς θυγατέρες σαλπαὰδ λελαλήκασι.
donũ dabis eis: possessionẽ hereditatis in
δόμα δώσεις αὐταῖς, κατάσχεσιν κληρονομίας ἐν
medio fratrũ pris sui: τ adiudicabis
μέσῳ ἀδελφῶν πατρὸς αὐτῶν, καὶ περιθήσεις
sortẽ pris sui eis. τ
τὸν κλῆρον τοῦ πατρὸς αὐτῶν αὐταῖς. καὶ τοῖς
filijs israel loqris: dicẽs: hõ si mortuꝰ fuerit: τ
υἱοῖς ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων, ἄνθρωπος ἐὰν ἀποθάνῃ, καὶ
filius nõ fuerit ei: apponetis hereditatẽ eius
υἱὸς μὴ ᾖ αὐτῷ, περιθήσετε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ τῇ
filie sue. si ãt nõ fuerit ei filia: dabitis
θυγατρὶ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ αὐτῷ θυγάτηρ, δώσετε τὴν
hereditatẽ suã fratri suo. si ãt nõ fuerit
κληρονομίαν αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν
ei fratres: dabitis hereditatẽ eius
αὐτῷ ἀδελφοί, δώσετε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ τῷ
fratri pris sui. si ãt nõ fuerit fr̃es pris
ἀδελφῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν ἀδελφοὶ τοῦ πατρὸς
eius: dabitis hereditatẽ eius cognato pxi
αὐτοῦ, δώσετε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ τῷ οἰκείῳ τῷ ἔγγι
mo suo de tribu sua: vt possideat q̃ illius. τ
στα αὐτοῦ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ, κληρονομήσειν τὰ αὐτοῦ. καὶ
erit hoc filijs isrl̃ iustificatio iudicij: sicut pre-
ἔσται τοῦτο τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ δικαίωμα κρίσεως, καθὰ συ
cepit dñs moysi. τ dixit dñs ad moysen: as
νέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἀνά
cẽde in mõtẽ qui in vltra iordanẽ: hic mõs
βηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, τοῦτο ὄρος
nabo: τ vide terrã chanaã: q̃ ego do
ναβαύ, καὶ ἴδε τὴν γῆν χαναάν, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς
filijs israel in possessione: τ videbis eã: τ ad-
υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν κατασχέσει, καὶ ὄψῃ αὐτήν, καὶ προσ-
deris ad populũ tuũ τ tu: quemadmodũ positꝰ ẽ aa
τεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου καὶ σύ, καθάπερ ἐτέθη ἀα
rõ frater tuꝰ in hor mõte: qꝛ trãsgressi estis
ρὼν ὁ ἀδελφός σου ἐν ὢρ τῷ ὄρει, διότι παρέβητε τὸ
verbũ meũ in deserto sin: cũ resisteretis con-
ῥῆμά μου ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν, ἐν τῷ ἀντιπίπτειν τὴν συ-
gregatiõi ne sctificaret me. nõ sctificastis me in a-
ναγωγὴν τοῦ ἁγιάσαι με. οὐκ ἡγιάσατέ με ἐπὶ τῷ ὕ-
quã corã eis. hec est aqua ɔtradictiõis cades
δατι ἔναντι αὐτῶν. τοῦτό ἐστιν ὕδωρ ἀντιλογίας καδὴς
in deserto sin. τ dixit moyses ad dñm:
ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον,

lius de familia sua: qa non habet filiũ? Date nobis possessionẽ iter cognatos pris nri. Retulitq; moyses cãm earũ ad iudiciũ dñi. Qui dixit ad eum. Iustã rẽ postulãt filie salphaad. Da eis possessionem inter cognatos patris sui: & ei in hereditatem succedant. ad filios autem israel loqueris hec. Homo cum mortuus fuerit absq; filio: ad filiam eius transibit hereditas. si filiam non habuerit: habebit successores fratres suos. q si & fratres nõ fuerint: dabitis hereditatẽ fr̃ibus pr̃is eius. Sin autem nec patruos habuerit: dabitur hereditas his qui ei pximi sunt. Erit itq; hoc filiis israel sanctum lege perpetua: sicut pcepit dñs moysi. Dixit quoq; dominus ad moysen. Ascẽde in montem istum abarĩ: & cõtemplare inde terram quam daturus sũ filiis israel. Cumq; videris eam: ibis & tu ad populum tuum sicut iuit frater tuꝰ aaron. quia offendistis me in deserto sin in contradictiõe multitudinis: nec sctificare me voluistis coram ea super aquas. He sũt aq̃ cõtradictiõis in cades deserti sin. Cui rñdit moyses.

מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֵּן תְּנָה
לָּנוּ אֲחֻזָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ׃ וַיַּקְרֵב
מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דֹּבְרֹת נָתֹן תִּתֵּן
לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי
אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת נַחֲלַת אֲבִיהֶן
לָהֶן׃ וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר
לֵאמֹר אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ
וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ׃ וְאִם
אֵין לוֹ בַּת וּנְתַתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ
לְאֶחָיו׃ וְאִם אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם
אֶת נַחֲלָתוֹ לַאֲחֵי אָבִיו׃ וְאִם אֵין
אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ
לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ
וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים
הַזֶּה וּרְאֵה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְרָאִיתָה
אֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל עַמֶּיךָ גַּם אָתָּה
כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן אָחִיךָ׃ כַּאֲשֶׁר
מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַּר צִן בִּמְרִיבַת
הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַמַּיִם לְעֵינֵיהֶם
הֵם מֵי מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר צִן׃
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה לֵאמֹר׃

נָתַן · אָחַז קָרַב · שָׁפַט · אָמַר · עָבַר · דָּבַר · בָּנָה · נָתַן · שָׁפַח · הָיָה · חָקַק שָׁפַט · נָתַן רָאָה · אָסַף · מָרָה פֶּה דָּבַר · רִיב עֵד קָדַשׁ · דָּבַר

Transla. Chal.

מִגּוֹ זַרְעִיתֵיהּ אֲרֵי לֵית לֵיהּ בַּר הַב לַנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבוּנָא׃ וְקָרֵיב מֹשֶׁה יָת דִּינְהֵן
קֳדָם יְיָ׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר׃ יָאוּת בְּנָת צְלָפְחָד מְמַלְּלָן מִתַּן תִּתֵּן לְהוֹן אֲחִידַת
אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבוּהוֹן וְתַעֲבַר יָת אַחְסָנַת אֲבוּהֵן לְהֵן׃ וְעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימַר
גְּבַר אֲרֵי יְמוּת וּבַר לֵית לֵיהּ וְתַעְבְּרוּן יָת אַחְסָנְתֵיהּ לִבְרַתֵּיהּ׃ וְאִם לֵית לֵיהּ בְּרַתָּא
וְתִתְּנוּן יָת אַחְסָנְתֵיהּ לַאֲחוֹהִי׃ וְאִם לֵית לֵיהּ אַחִין וְתִתְּנוּן יָת אַחְסָנְתֵיהּ לַאֲחֵי אֲבוּהִי׃
וְאִם לֵית אַחִין לַאֲבוּהִי וְתִתְּנוּן יָת אַחְסָנְתֵיהּ לְקָרִיבֵיהּ דְּקָרִיב לֵיהּ מִזַּרְעִיתֵיהּ וְיֵירַת
יָתַהּ וּתְהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לִגְזֵירַת דִּין כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סַק
לְטוּרָא דַּעֲבָרָאֵי הָדֵין וַחֲזִי יָת אַרְעָא דִּיהַבִית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְתֶחֱזֵי יָתַהּ וְתִתְכְּנֵישׁ
לְעַמָּךְ אַף אַתְּ כְּמָא דְּאִתְכְּנֵישׁ אַהֲרֹן אֲחוּךְ׃ כְּמָא דְּסָרֵבְתּוּן עַל מֵימְרִי בְּמַדְבְּרָא דְּצִין
בְּמַצּוּת כְּנִשְׁתָּא לְקַדָּשׁוּתִי בְּמַיָּא לְעֵינֵיהוֹן אִינּוּן מֵי מַצּוּת רְקָם מַדְבְּרָא דְּצִין׃
וּמַלֵּיל מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לְמֵימַר׃

Interp. chal.

de medio cognationis sue quia non habet filium? da nobis possessionẽ inter fratres patris nri. Retulitq; moyses causam earũ corã dño. Et ait dñs ad moysen dicẽs. recte loquunt filie salphaad: da eis possessiões hereditatis inter fratres pris earũ: τ transferes ad eas hereditatẽ patris earũ. et cum filijs israel loqueris dicens. Si mortuus fuerit vir τ filius ei nõ fuerit: transferetis possessionẽ eius ad filiã suaꝫ. et si nõ fuerit ei filia: dabitis possessionẽ eius fratribꝰ suis. et si non habuerit fratres: dabitis possessioneꝫ eius fratribus patris sui. Si aũt pater eius nõ habuerit fratres: dabitis possessionẽ eius consanguineo qui propinquior est ei de cognatione sua: τ hereditabit eam. et erit filijs israel in decretũ iudicij: sicut precepit dñs moysi. Dixitq; dñs ad moysen. Ascende in montẽ istũ abarim: τ vide terrã quã dedi filijs israel: videbisq; eã et colligeris quoq; tu ad populũ tuũ: sicẽ collectus est aaron frater tuus: quia preuaricati estis in verbũ meum in deserto sin in cõtradictione cõgregationis: nec sanctificastis me in aquis ante oculos eorum. He sunt aque cõtradictionis in cades deserti sin. Locutusq; est moyses coram domino dicens.

Primitiua chal.

יהב חסן דין · אמר יאה מלל · נתן עבר בן · נתן את · ירת · הוה דון נסק · חזה כנש · אמר דבר · צוה

יפקד יהוה אלהי הרוחת לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת יהוה כצאן אשר אין להם רעה ויאמר יהוה אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו והעמדת אתו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה וצויתה אתו לעיניהם ונתתה מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוא וכל בני ישראל אתו וכל העדה ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה ויסמך את ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביד משה׃

Cap. xxviii.

וידבר יהוה אל משה לאמר צו את בני ישראל ואמרת אלהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו׃ ואמרת להם זה

Prouideat dñs deus spirituū oīs carnis hominē qui sit sup multitudinē hāc: & possit exire & intrare ante eos: & educere eos vel introducere: ne sit populus dñi sicut oues absq3 pastore. Dixitq3 dominus ad eum. Tolle iosue filiū nun. virum ī quo est spūs: & pone manū tuā sup eū. Qui stabit coram eleazaro sacerdote & omni multitudine: & dabis ei precepta cūctis videntibus & partē glorie tue: vt audiat eū omnis synagoga filiorū israel. Pro hoc si qd agēdū erit eleazar sacerdos cōsulet dominum. Ad verbū eius egredietur & ingredietur ipse & omnes filii israel cū eo & cetera multitudo. Fecit moyses vt p̄cepat dominus. Cunq3 tulisset iosue: statuit eū corā eleazaro sacerdote & oī frequētia populi: & īpositis capiti eius manibus cuncta replicauit que mandauerat dñs. Cap. 28.

Dixit quoq3 dñs ad moysen: Precipe filiis israel & dices ad eos. Oblationē meam & panes & incēsum odoris suauissimi offerte per tempora sua. Hec sunt

Ἐπισκεψάσθω κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς, ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς συναγωγῆς ταύτης, ὅστις ἐξελεύσεται πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ὅστις εἰσελεύσεται πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ὅστις ἐξάξει αὐτοὺς, καὶ ὅστις εἰσάξει αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἔσται ἡ συναγωγὴ κυρίου ὡσεὶ πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λαβὲ πρὸς σεαυτὸν τὸν ἰησοῦν υἱὸν ναυῆ, ἄνθρωπον ὃς ἔχει πνεῦμα ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐπιθήσεις τὰς χεῖράς σου ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ στήσεις αὐτὸν ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔναντι πάσης τῆς συναγωγῆς, καὶ ἐντελῇ αὐτῷ ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσεις τῆς δόξης σου ἐπ᾽ αὐτὸν, ὅπως ἂν εἰσακούσωσιν αὐτοῦ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως στήσεται, καὶ ἐπερωτήσουσιν αὐτὸν τὴν κρίσιν τῶν δήλων ἔναντι κυρίου. ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ ἐξελεύσονται, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ εἰσελεύσονται αὐτὸς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή. καὶ ἐποίησε μωυσῆς, καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. καὶ λαβὼν τὸν ἰησοῦν, ἔστησεν αὐτὸν ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔναντι πάσης συναγωγῆς, καὶ ἐπέθηκε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ συνέστησεν αὐτὸν καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. Ca. 28.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, λέγων, τὰ δῶρά μου δόματά μου καρπώματά μου εἰς ὀσμὴν εὐωδίας διατηρήσετε προσφέρειν μοι ἐν ταῖς ἑορταῖς μου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ταῦτα

Transla. Chal.

Interp. chal.

cōstituat dñs deus spirituū oīs carnis virū sup cetus qui egrediatur ante eos & qui ingrediatur ante eos: et qui educat eos: & qui inducat eos: vt nō sit cetus dñi sicut oues qbus nō est pastor. Dixitq3 dñs ad moysen. Tolle iosue filiū nun virū in quo ē spūs pphetie: et impones manū tuā sup eum: & statues eū corā eleazaro sacerdote & corā oī cetu: & precipies ei ante oculos eoꝝ. Dabisq3 de splēdore tuo sup eo: vt obediāt ei oīs cōgregatio filioꝝ israel. Et corā eleazaro sacerdote stabit: vt cōsulat pro eo in iudicio illuminatiōis corā dño. ad verbū eius egredientur: & ad verbū ei9 ingredientur ipse & oēs filij israel cum eo & omnis cetus. Fecitq3 moyses sicut ei preceperat dñs: & tulit iosue: et statuit eum coram eleazaro sacerdote & coram omni cetu: & imposuit manus suas sup eum: & precepit ei: sicut locutus fuerat dñs per manū moysi. Ca. 28.

Locutusq3 est dominus cum moyse dicens. Precipe filijs israel et dices ad eos. Oblationem meam panemq3 statutum in oblationes meas vt suscipiatur voluntarie obseruabitis vt offeratis coram me in tempore suo. dicesq3 ad eos. Hec est

Primitiua chal.

oblationes quas adducetis dño: agnos anniculos immaculatos duos p die in holocaustum assidue. ...

ἐνιαυσίους ἀμώμους δύο τὴν ἡμέραν εἰς ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχῶς. τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα ποιήσεις τὸ πρωΐ, καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ πρὸς ἑσπέραν. καὶ ποιήσεις τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ σεμίδαλιν εἰς θυσίαν ἀναπεποιημένην ἐν ἐλαίῳ ἐν τετάρτῳ τοῦ ἲν. ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχισμοῦ, ἡ γενομένη ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ σπονδὴν αὐτοῦ τὸ τέταρτον τοῦ ἲν τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί. ἐν τῷ ἁγίῳ σπείσεις σπονδὴν σικέρα κυρίῳ. καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ πρὸς ἑσπέραν κατὰ τὴν θυσίαν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ ποιήσεις εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων προσάξετε δύο ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους, καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν, καὶ σπονδὴν αὐτοῦ ὁλοκαύτωμα σαββάτων ἐν τοῖς σαββάτοις, ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντὸς καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ μόσχους ἐκ βοῶν δύο, καὶ κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. τρία δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί. καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ κριῷ τῷ ἑνί. καὶ δέκατον σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ

sacrificia que offerre debetis. Agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustū sempiternū: vnum offeretis mane & alterum ad vesperum: decimā partem ephi simile: que cōspersa sit oleo purissimo: & habeat quartā ptē hin. Holocaustum iuge est qd obtulistis in mōte sinai in odorē suauissimū incēsi dñi. Et libabitis vini q̄rtā ptem hin per agnos singulos in sctūario dñi. Alterūq3 agnū similiter offeretis ad vesperam iuxta oēm ritū sacrificii matutini & libamentorū ei9 oblationē suauissimi odoris domino. Die āt sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos: & duas decimas simile oleo cōspersē in sacrificio: & liba q̄ rite fundūtur p singula sabbata in holocaustum sēpiternū. In calendis āt. i. in mensium exordiis offeretis holocaustū dño: vitulos de armento duos: arietem vnum: agnos āniculos septē immaculatos: & tres decimas simile oleo conspersē in sacrificio per singulos vitulos. & duas decimas simile oleo conspersē per singulos arietes. & decimam decime simile ex oleo in sacrificio

האשה אשר תקריבו ליהוה כבשים בני שנה תמימם שנים ליום עלה תמיד את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן כתית רביעת ההין עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחח אשה ליהוה ונסכו רביעת ההין לכבש האחד בקדש הסך נסך שכר ליהוה ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר וכנסכו תעשה אשה ריח ניחח ליהוה וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה ובראשי חדשיכם תקריבו עלה ליהוה פרים בני בקר שנים ואיל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימם ושלשה עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן לפר האחד ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן לאיל האחד ועשרן עשרן סלת מנחה בלולה בשמן

Transla. Chal.

Interp. chal.

oblatio quā offeretis corā dño. agnos anniculos immaculatos duos quotidie i holocaustū sempiternū. Agnū vnū offeres mane: & agnū alterū offeres ad vesperā: & decimā partē triū satoꝝ simile pro munere que cōspersa sit oleo contuso: habēs quartā partem hin. holocaustū iuge ē qd factū est in monte sinai: vt oblatio suscipiatur volūtarie coram dño. et libamen eius erit quarta pars hin per agnos singulos: in sanctuario libabitur libamine vini veteris corā dño. et alterū agnū offeres ad vesperā iuxta munus matutinū & iuxta libamen eius facies oblationē que suscipitur volūtarie coram dño. In die autē sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos: & duas decimas simile ɔsperse oleo pro munere & libamē eius: holocaustum est quod fit per singula sabbata preter iuge holocaustū & libamen eius. & in principijs mensium vestroꝝ offeretis holocaustū coram dño vitulos de bobus duos: arietē vnū: agnos anniculos immaculatos septem: et tres decimas simile cōsperse oleo pro munere per singulos vitulos: & duas decimas simile consperse oleo pro munere per arietem: & singulas decimas simile consperse oleo

Primitiua chal.

Primitiua heb. | Ter. Heb. | Nu. Ca. xxviii.

לכבש האחד עלה ריח ניחח
אשה ליהוה ונסכיהם חצי ההין
יהיה לפר ושלישת ההין לאיל
ורביעת ההין לכבש יין זאת עלת
חדש בחדשו לחדשי השנה
ושעיר עזים אחד לחטאת
ליהוה על עלת התמיד יעשה
ונסכו ובחדש הראשון בארבעה
עשר יום לחדש פסח ליהוה
ובחמשה עשר יום לחדש הזה
חג שבעת ימים מצות יאכל
ביום הראשון מקרא קדש כל
מלאכת עבדה לא תעשו
והקרבתם אשה עלה ליהוה
פרים בני בקר שנים ואיל
אחד ושבעה כבשים בני שנה
תמימם יהיו לכם ומנחתם
סלת בלולה בשמן שלשה
עשרנים לפר ושני עשרנים
לאיל תעשו עשרון עשרון תעשה
לכבש האחד לשבעת הכבשים
ושעיר חטאת אחד לכפר
עליכם מלבד עלת הבקר
אשר לעלת התמיד תעשו את
אלה כאלה תעשו ליום
שבעת ימים לחם אשה ריח ניחח
ליהוה על עולת התמיד יעשה

נוח · היה · שלש · רבע · עלה · שער · תמד · רבע · יום · מין · אכל · קרא · לאך · עשה · קרב · שנה · תמם · היה · בדד · תמד · אש · נוח · עשה

Trāsla. B. Hiero.

p agnos singulos. Holocaustū suauissimi odoris atq3 incensi est dño. Libamēta āt vini q̄ per singulas fundēda sunt victimas: ista erūt. Media pars hin p singulos vitulos. tertia per ariete. qrta p agnū. Hoc erit holocaustū p oēs mēses q sibi anno vertēte succedūt. Hirc⁹ quoq3 offertur dño p pctis in holocaustū sēpiternū cum libamētis suis. Mēse āt prio q̄rtadecima die mensis phase domini erit: & quintadecima die solemnitas. Septē diebus vescentur azymis: q̄rū dies pria venerabilis & scta erit. Omne opus seruile non facietis in ea. Offeretisq3 incensum holocaustum domino vitulos de armento duos: arietem vnum: agnos anniculos immaculatos septem: & sacrificia singulorum ex simila que conspersa sit oleo. tres decimas p singulos vitulos & duas decimas per arietem & decimā decime per agnos singulos .i. septem agnos: & hircum pro peccato vnum: vt expietur p vobis preter holocaustum matutinum quod semp offeretis. Ita facietis per singulos dies septē dierū in fomitē ignis & in odorē suauissimū domino: q surget de holocausto

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

agno vni. sacrificiū odorē suauitatis dño
τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί. θυσίαν ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. ἡ
libatione eorum medietas hin erit vitulo
σπονδὴ αὐτῶν τὸ ἥμισυ τοῦ ἲν ἔσαι τῷ μόσχῳ τῷ
vni. et tertia pars hin erit arieti vni.
ἑνί. καὶ τὸ τρίτον τοῦ ἲν ἔσαι τῷ κριῷ τῷ ἑνί.
et quarta pars hin erit agno vni vini.
καὶ τὸ τέταρτον τοῦ ἲν ἔσαι τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ οἴνου.
hoc holocaustū mēsem de mēse in
τοῦτο τὸ ὁλοκαύτωμα μῆνα ἐκ μηνὸς εἰς τοὺς
mēses āni. et hircū e capris vnū
μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα
pro peccato dño: sup holocausto
περὶ ἁμαρτίας κυρίῳ, ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως
sēpiterno fiet: et libatio eius.
τῆς διαπαντὸς ποιηθήσεται, καὶ ἡ σπονδὴ αὐτοῦ.
et in mēse primo quarta et decima
καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ
mēsis pascha dño. et quinta et decima
τοῦ μηνὸς πάσχα κυρίῳ. καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ
die mēsis huius celebrate festū: septē
ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτάσατε ἑορτὴν, ἑπτὰ ἡ
dies azyma comedetis. et die prima ce
μέρας ἄζυμα ἔδεσθε. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἐ
lebris scta erit vobis. oē opus seruile
πίκλητος ἁγία ἔσαι ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν
nō facietis. et adducetis holocausta oblatione
οὐ ποιήσετε. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα κάρ
dño vitulos e bob⁹ duos: arietē vnū:
πωμα κυρίῳ μόσχους ἐκ βοῶν δύο, κριὸν ἕνα,
septē agnos ānīculos: imaculati erūt vobis. et
ἑπτὰ ἀμνοὺς ἐνιαυσίους, ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν. καὶ
sacrificiū eorum simila cōfecta in oleo:
θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαί
tres decime vitulo vni. et due
ῳ, τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο
decime arieti vni fiet: decimā
δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνὶ ποιηθήσεται, δέκατον
decimā facies agno vni: septē
δέκατον ποιήσεις τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, τοῖς ἑπτὰ
agnis. et hircū ex capris vnū pro peccato
ἀμνοῖς. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρ
ad ppitiādū pro vobis: pter holocau
τίας ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώ
stū sēpiternū matutinū: qd est holo
σεως τῆς διαπαντὸς τῆς πρωϊνῆς, ὅ ἐστιν ὁλοκαύ
caustū cōtinuitatis. hec fm hec facie
τωμα ἐνδελεχισμοῦ. ταῦτα κατὰ ταῦτα ποιή
tis in septē dies: donū oblationē
σετε εἰς τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, δῶρον κάρπωμα
odorē suauitatis dño: in holocau
ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, ἐπὶ τοῦ ὁλοκαυτώμα
sto sēpiterno facies
τος τοῦ διαπαντὸς ποιήσεις

Exo. 10. c. Leuc. 23. a.

Primitiua chal.

עלח · קבל · רעה · הוה · ראש · חדה · עז · אחד · עבד · רבע · חגג · אכל · ערע · קרב · עלה · הוה · פיל · עבד · קבל · רעה

Interp. chal.

per singulos agnos. holocaustuz est: vt oblatio suscipiatur voluntarie corā dño. et libamē eorum erit dimidia pars hin vini per singulos vitulos: et tertia pars hin per arietem: et quarta pars hin per singulos agnos: hoc est holocaustū exordij mensis in neomenia eius: sic erit per oēs kalendas mensiū anni. Et hircus de capris vnus pro peccato offeretur coram dño: preter iuge holocaustū et libamen eius. Et in mense primo quartadecima die mensis: phase erit coram dño. Et in quintadecima die mēsis huius solēnitas est: septē diebus azymū comedet. In die prima erit inuocatio sancta: omne opus seruile nō facietis. Offeretisq3 oblationē holocausti corā dño vitulos de bobus duos et arietem vnū: et septē agnos anniculos: immaculati erūt vobis: et in munus eorum tres decias simile cōspersē oleo p singulos vitulos et duas decias p arietē offeretis. singulas decimas offeretis p singulos agnos: similiter erit p septē agnos: et hircū pro pctō vnū ad ppiciandū p vobis: preter holocaustū matutinū qd est holocaustū iuge facietis hec: sicut hec facietis per singulos dies septē dieb⁹. panis oblationis est q suscipitur volūtarie coram dño. preter holocaustū iuge

Transla. Chal.

אימרא חד עלתא לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם ייי ונסכיהון פלגות הינא יהי לתורא ותלתות הינא לדיכרא ורבעות הינא לאמרא חמרא דא עלת ריש ירח באתחדותיה כן לכל רישי ירחי שתא וצפיר בר עיזין חד לחטאתא קדם ייי על עלתא תדירא יתעבד ונסכיה ובירחא קדמאה בארבעת עשרא יומא לירחא פיסחא קדם ייי ובחמשא עשרא יומא לירחא הדין חגא שבעא יומין פטיר יתאכל ביומא קדמאה מערע קדיש כל עבידת פולחנא לא תעבדון ותקרבון קורבנא עלתא קדם ייי תורין בני תורי תרין ודכר חד ושבעה אמרין בני שנה שלמין יהון לכון ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונין לתורא ותרי עשרונין לדכרא תעבדון עשרונא עשרונא תעביד לאמרא חד כן לשבעה אמרין וצפירא חטאתא חד לכפרא עליכון בר מעלת צפרא די לעלתא תדירא תעבדון ית אלין כאלין תעבדון ליומא שבעא יומין לחם קורבן דמתקבל ברעוא קדם ייי על עלתא תדירא יתעבד

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

libationē eius. et dies septima celebris
τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ
scta erit vobis. oē opus seruile nō facie
ἁγία ἔσαι ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιή
tis in ea. et die nouorū: qñ ob
σετε ἐν αὐτῇ. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν νέων, ὅταν προ
tuleritis sacrificiū nouū dño hebdomadarum:
σφέρητε θυσίαν νέαν τῷ κυρίῳ τῶν ἑβδομάδων,
celebris scta erit vobis. oē op⁹ seruile
ἐπίκλητος ἁγία ἔσαι ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν
nō facietis. et adducetis holocausta in
οὐ ποιήσετε. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα εἰς
odorē suauitatis dño: vitulos e bob⁹ duos: et
ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, μόσχους ἐκ βοῶν δύο, καὶ
arietē vnū: septē agnos ānīculos īmaculatos. sa
κριὸν ἕνα, ἑπτὰ ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους. ἡ θυ
crificiū eorum simila cōfecta in oleo.
σία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ.
tres decime vitulo vni: et due deci
τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκα
me arieti vni: decima decima a
τα τῷ κριῷ τῷ ἑνί, δέκατον δέκατον τῷ ἀμ
gno vni: septē agnis. et hircū
νῷ τῷ ἑνί, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς. καὶ χίμαρον
e capris vnū pro peccato: ad expiādū pro
ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι πε
vobis: pter holocaustū sēpiter
ρὶ ὑμῶν, πλὴν τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ διαπαν
nū. et sacrificiū eorum facietis mihi. im
τός. καὶ τὴν θυσίαν αὐτῶν ποιήσετέ μοι. ἄμω
maculati erūt vobis et libatiōes eorum.
μοι ἔσονται ὑμῖν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. Ca. 29.
Et mēse septimo: pma mē
Καὶ τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, μιᾷ τοῦ μη
sis: celebris scta erit vobis: oē opus ser
νός, ἐπίκλητος ἁγία ἔσαι ὑμῖν, πᾶν ἔργον λα
uile nō facietis: dies significatiōis erit vo
τρευτὸν οὐ ποιήσετε, ἡμέρα σημασίας ἔσαι ὑ
bis. et facietis holocausta in odorē
μῖν. καὶ ποιήσετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν
suauitatis dño: vitulū vnū e bob⁹: arietē vnū:
εὐωδίας κυρίῳ, μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα,
agnos āniculos septē imaculatos. sacrificiū eorum
ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. ἡ θυσία αὐ
simila cōfecta in oleo. tres
τῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ. τρία
decime vitulo vni: et due decime
δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκατα
arieti vni: decima agno vni:
τῷ κριῷ τῷ ἑνί, δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί,
septē agnis.
τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς.

Trāsla. B. Hiero.

& de libatiōibus singulorū. Dies quoq3 septimus celeberrimus & sanctus erit vobis. Oē opus seruile nō facietis in eo. Dies ēt primitiuorū qñ offeretis nouas fruges dño expletis hebdomadibus: venerabilis & sancta erit. Omne opus seruile non facietis in ea. Offeretisq3 holocaustum in odorē suauissimū dño vitulos de armento duos: arietem vnū: agnos anniculos īmaculatos septē. atq3 in sacrificiis eorū simile oleo cōspse tres decimas p singulos vitulos per arietes duos: per agnos decimam decime qui simul sunt agni septem. hircum quoq3 qui mactatur p expiatiōe pter holocaustū sēpiternū & liba eius. Immaculata offeretis omnia cum libatiōnibus suis. Ca. 29.

Mensis etiam septimi prima dies venerabilis & sancta erit vobis. Omne opus seruile non facietis in ea: quia dies clangoris ē & tubarū. Offeretisq3 holocaustum in odorē suauissimum dño vitulū de armento vnum: & arietē vnū: & agnos anniculos immaculatos septē. & in sacrificiis eorū simile oleo conspersē tres decimas per singulos vitulos: duas decimas per arietem: vnam decimam per agnum. qui simul sunt agni septem.

Ter. Heb. | Nu. Ca. xxix. | Primitiua heb.

ונסכו וביום השביעי מקרא
קדש יהיה לכם כל מלאכת
עבדה לא תעשו וביום הבכורים
בהקריבכם מנחה חדשה ליהוה
בשבעתיכם מקרא קדש יהיה
לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו
והקרבתם עולה לריח ניחח
ליהוה פרים בני בקר שנים
איל אחד שבעה כבשים בני
שנה ומנחתם סלת בלולה בשמן
שלשה עשרנים לפר האחד
שני עשרנים לאיל האחד עשרון
עשרון לכבש האחד לשבעת
הכבשים שעיר עזים אחד
לכפר עליכם מלבד עלת התמיד
ומנחתו תעשו תמימם יהיו
לכם ונסכיהם

Ca. xxix.

ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש
יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא
תעשו יום תרועה יהיה לכם
ועשיתם עלה לריח ניחח
ליהוה פר בן בקר אחד איל
אחד כבשים בני שנה שבעה
תמימם ומנחתם סלת בלולה
בשמן שלשה עשרנים לפר שני
עשרנים לאיל ועשרון אחד
לכבש האחד לשבעת הכבשים

שבע · קרא · היה · לאך · בכר · קרב · קרא · לאך · עשה · קרב · שנה · בלל · שער · עז · בדד · עלה · תמד · עשה · תמם · היה · רוע · נוח

Transla. Chal.

ונסכה וביומא שביעאה מערע קדיש יהא לכון כל עבידת פולחנא לא תעבדון וביומא דבכוריא בקרוביכון מנחתא חדתא קדם ייי בעצרתכון מערע קדיש יהא לכון כל עבידת פולחנא לא תעבדון ותקרבון עלתא לאתקבלא ברעוא קדם ייי תורין בני תורי תרין ודכר חד ושבעא אמרין בני שנה ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונין לתורא חד ותרין עשרונין לדיכרא חד עשרונא עשרונא לאמרא חד כן לשבעה אמרין צפיר בר עיזין חד לכפרא עליכון בר מעלת תדירא ומנחתיה תעבדון שלמין יהון לכון ונסכיהון

Ca. xxix.

ובירחא שביעאה בחד לירחא מערע קדיש יהי לכון כל עבידת פולחנא לא תעבדון יום יבבא יהי לכון ותעבדון עלתא לאתקבלא ברעוא קדם ייי תור בר תורי חד דכר חד אמרין בני שנה שבעא שלמין ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונין לתורא תרין עשרונין לדכרא ועשרונא חד לאמרא חד לשבעה אמרין

Interp. chal.

et libamen eius fiet. Et in die septimo inuocatio sancta erit vobis: omne opus seruile nō facietis. In die autē primitiuorum quando offeretis munus nouuz coram domino in expletione hebdomadarū vestrarū inuocatio sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis: et offeretis holocaustū vt suscipiatur voluntarie coram dño vitulos de bobus duos et arietē vnū et septem agnos anniculos: et pro munere eoruz tres decimas simile per singulos vitulos et duas decimas per singulos arietes et singulas decimas p singulos agnos: sic fiet per septē agnos: hircū de capris vnū: ad ppiciandū p vobis: pter holocaustū iuge et mun⁹ eius offeretis: īmaculati erūt vobis: et libamina eorum.

Ca. 29.

Et in mense septimo in pma die mēsis inuocatio scta erit vobis: oē opus seruile nō facietis: dies clāgoris erit vobis. Facietisq3 holocaustū vt suscipiat voluntarie corā dño vitulū de bobus vnuz arietem vnū: agnos anniculos īmaculatos septem et in munere eorum simile conspersē oleo tres decimas per vitulum vnum: duas decimas per arietem: et singulas decimas per singulos agnos: sic facietis per septem agnos.

Primitiua chal.

ערע · הוה · חדה · קרב · אחד · פיל · עז · עלה · עבד · הוה

Ter. Heb.

ושעיר עזים אחד חטאת לכפר
עליכם: מלבד עלת החדש
ומנחתה ועלת התמיד ומנחתה
ונסכיהם כמשפטם לריח ניחח
אשה ליהוה: ובעשור לחדש
השביעי הזה מקרא קדש יהיה
לכם ועניתם את נפשתיכם כל
מלאכה לא תעשו: והקרבתם
עלה ליהוה ריח ניחח פר בן בקר
אחד איל אחד כבשים בני
שנה שבעה תמימם יהיו לכם:
ומנחתם סלת בלולה בשמן
שלשה עשרנים לפר שני
עשרנים לאיל האחד: עשרון
עשרון לכבש האחד לשבעת
הכבשים: שעיר עזים אחד
חטאת מלבד חטאת הכפרים
ועלת התמיד ומנחתה ונסכיהם:
ובחמשה עשר יום לחדש השביעי
מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת
עבדה לא תעשו וחגתם חג
ליהוה שבעת ימים: והקרבתם
עלה אשה ריח ניחח ליהוה
פרים בני בקר שלשה עשר אילם
שנים כבשים בני שנה ארבעה
עשר תמימם יהיו: ומנחתם
סלת בלולה בשמן שלשה

Prītiua heb.

שפט · עשר · שבע קרא היה · ענה · לאך עשה · קרב · תמם היה · בלל · שנה · שער · כדד · עלה תמד · חגג · יום · אש נחח · שנה רבע

Trāſla. B. Hiero.

& hircū p pctō q offertur in expiatione populi: preter holocaustum calendarum cū sacrificiis suis: & holocaustū sempiternum cū libatiōibus solitis eisdē cerimōiis offeretis i odorē suauissimū incēsū dño. Decima quoq; dies mēsis huius septimi erit vobis scā atq; venerabilis: & affligetis aīas vras. Oē opus seruile nō facietis in ea. Offeretisq; holocaustū dño in odorē suauissimū vitulū de armēto vnū. arietē vnū. agnos ānicu los immaculatos septē. & in sacrificiis eorū simile oleo consperse tres decimas per singulos vitulos. duas decimas per arietem. decimam decime per agnos singulos qui sunt simul septem agni: & hircum p pctō absq; his q̄ offerri pro delicto solet in expiationē & holocaustū sēpiternū in sacrificio & libaminibus eoꝝ. Quītadecima vero die mēsis septimi q̄ vobis scā erit atq; venerabilis: oē op⁹ seruile nō facietis in ea: sed celebrabitis solēnitatē dño septē diebus. Offeretisq; holocaustū in odorem suauissimum dño vitulos de armēto tredecim: arietes duos: agnos āniculos immaculatos quattuordecim: & in libamentis eorum simile oleo consperse tres

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

τ hircū e capris vnū pro peccato: ad pro
καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλά
pitiādū pro vobis: p̄ter holocausta
σασθαι περὶ ὑμῶν, πλὴν τῶν ὁλοκαυτωμάτων
nouilunij. τ sacrificia eoꝝ: τ libatiões
τῆς νουμηνίας. καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ
eoꝝ ſm̄ cōsuetudinē eoꝝ in odorē sua
αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν εἰς ὀσμὴν εὐω
uitatis dño. τ decima mēsis huius:
δίας κυρίῳ. καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου,
celebris scā erit vobis. τ affligetis
ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν. καὶ κακώσετε τὰς
aīas vras: τ oē opus nō facietis: τ
ψυχὰς ὑμῶν, καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε, καὶ
offeretis holocausta in odorē suauitatis
προσοίσετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας
oblationē dño: vitulū vnū e bobus: arietē vnū:
κάρπωμα κυρίῳ, μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα,
agnos āniculos septē: imaculati erūt vobis.
ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτά, ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν.
sacrificiū eoꝝ simila cōfecta in oleo.
ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαί
tres decime vitulo vni: τ due
ῳ. τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο
decime arieti vni: decima decima
δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί, δέκατον δέκατον τῷ
agno vni: in septē agnos. τ hir
ἀμνῷ τῷ ἑνί, εἰς τοὺς ἑπτὰ ἀμνούς. καὶ χίμα
cū e capris vnū pro peccato ad ꝓpitiādū pro
ρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας ἐξιλάσασθαι περὶ
vobis: p̄ter idq̄d pro peccato expia
ὑμῶν, πλὴν τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας τῆς ἐξιλά
tionis: τ holocaustū sēpiternū. sacri
σεως, καὶ ἡ ὁλοκαύτωσις ἡ διαπαντός. ἡ θυ
ficiū eius: τ libatio eius iuxta cōsue
σία αὐτῆς, καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῆς κατὰ τὴν σύγ
tudinē oblatio dño. τ quīta decima
κρισιν κάρπωμα κυρίῳ. καὶ τῇ πεντεκαιδεκά
die mēsis septimi huius ce
τῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου ἐ
lebris scā erit vobis. oē opus serui
πίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευ
le nō facietis: τ festiuate eā festiuitatē
τὸν οὐ ποιήσετε, καὶ ἑορτάσατε αὐτὴν ἑορτὴν
dño septē dies. τ adducetis holocausta
κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα
oblationē in odorē suauitatis dño die pri
κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώ
ma vitulos e bob⁹ tredecim: arietes duos: agnos
τῃ μόσχους ἐκ βοῶν δεκατρεῖς, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς
anniculos quattuordecim: imaculati erūt. sacrifi
ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας, ἄμωμοι ἔσονται. αἱ θυσί
cia eoꝝ simila cōfecta in oleo tres
αι αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ τρία

B

Transla. Chal.

וצפיר בר עזי חד חטאתא לכפרא עליכון: בר מעלת ירחא ומנחתה ועלתא תדירא
ומנחתה ונסכיהון כד חזי להון לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם יי: ובעשרא יומא
לירחא שביעאה הדין מערע קדיש יהי לכון ותענון ית נפשתיכון כל עבידת
פולחנא לא תעבדון: ותקרבון עלתא קדם יי לאתקבלא ברעוא תור בר תורי חד
דכר חד אמרין בני שנה שבעא שלמין יהון לכון: ומנחתהון סלתא דפילא במשח
תלתא עשרונין לתורא תרין עשרונין לדכרא חד: עשרונא עשרונא לאמרא חד בן
לשבעא אמרין: צפיר בר עזין חד חטאתא בר מחטאתא דכפוריא ועלתא תדירא
ומנחתה ונסכיהון: ובחמשה עשרא יומא לירחא שביעאה מערע קדיש יהי לכון כל
עבידת פולחנא לא תעבדון ותחגון חגא קדם יי שבעא יומין: ותקרבון עלתא קורבן
דמתקבל ברעוא קדם יי תורין בני תורי תלתא עשר דכרין תרין אמרין בני שנה
ארבעה עשר שלמין יהון: ומנחתהון סלתא דפילא במשח תלתא

Prītiua chal.

עז עלה · חזה · ערע הוה ענה · עבד קרב · אחד · עבד חגג כל · רעה רבע הוה · כל

Interp. chal.

Et hircū de capris vnū pro peccato ad propiciandū pro vobis: preter holocaustū kalendarū τ munus ei⁹ et holocaustū iuge τ munus eius: τ libamina eoꝝ sicē eis conuenit: vt oblatio suscipiatᷓ volūtarie corā dño. Et in decima die mēsis hui⁹ septimi inuocatio sancta erit vobis: affligetisq; aīas vras: oē opus seruile nō facietis. et offeretis holocaustū corā dño: vt suscipiatᷓ volūtarie: vitulū de bobus vnū: arietem vnū: agnos anniculos septē: imaculati erunt vobis: τ in munere eoꝝ tres decimas simile consperse oleo per vitulum vnū: duas decimas p arietē vnū: τ singulas decimas per singulos agnos. sic fiet per septē agnos: hircum de capris vnum pro peccato absq; sacrificio qđ offertur pro peccato in expiationib⁹: τ holocaustū sempiternū τ munus eius τ libamina eoꝝ. Et in quintadecima die mēsis septimi inuocatio sancta erit vobis: omne opus seruile nō facietis: τ celebrabitis solēnitatem corā dño septē diebus. Et offeretis holocaustū oblationis quod suscipitur volūtarie corā dño: vitulos de bobus tredecim: arietes duos: agnos anniculos quattuordecim: immaculati erunt. Et in munere eorum tres decimas simile consperse oleo

---

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

decime vitulo vni: trib⁹ τ decē
δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, τοῖς τρεισκαίδεκα
vitulis: τ due decime arieti vni: sup
μόσχοις, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί, ἐπὶ τοὺς
duos arietes: τ decima decima agno vni:
δύο κριούς, καὶ δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί,
sup quattuordecī agnos. τ hircū e ca
ἐπὶ τοὺς δεκατέσσαρας ἀμνούς. καὶ χίμαρον ἐξ αἰ
pris vnū p peccato: p̄ter holocaustū
γῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως
sempiternū. sacrificia eoꝝ: τ libatiões eo
τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐ
rū. τ die secūda vitulos e bob⁹ duo
τῶν. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ μόσχους ἐκ βοῶν δώ
decī: arietes duos: agnos āniculos q̄ttuordecī
δεκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας
imaculatos. sacrificiū eoꝝ τ libatio eoꝝ
ἀμώμους. ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς
vitulis τ arietib⁹ τ agnis: iuxta
μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ
numerū eoꝝ scdm cōsuetudinē eoꝝ. τ
ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ
hircū e capris vnū p pctō: p̄ter
χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν
holocaustū sempiternū. sacrificia eo
τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐ
rū τ libamina eoꝝ. die tercia
τῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ
vitulos quattuordecī: arietes duos: agnos āni
μόσχους δεκατέσσαρας, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυ
culos quattuordecī imaculatos. sacrificiū eoꝝ
σίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. ἡ θυσία αὐτῶν
τ libatio eoꝝ vitulis τ arietibus
καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς
τ agnis: iuxta numeꝝ eoꝝ ſm̄ cōsue
καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγ
tudinē eoꝝ. τ hircū e capris vnū pro pecca
κρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτί
to p̄ter holocaustū sēpiternū. sacrifi
ας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσί
cia eoꝝ τ libatiões eoꝝ. die quarta
αι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ
vitulos decē: arietes duos: agnos āniculos quattuor
μόσχους δέκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσ
decim imaculatos. sacrificia eoꝝ τ libatiões eoꝝ
σαρας ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν
vitulis τ arietib⁹ τ agnis: iuxta nu
τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθ
meꝝ eoꝝ ſm̄ cōsuetudinē eoꝝ. τ hircū e ca
μὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰ
pri vnū pro peccato: p̄ter holocaustū
γῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς
sēpiternū. sacrificia eoꝝ τ
διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ

C

Trāſla. B. Hiero.

decimas per vitulos singulos qui sunt simul vituli tredecim: & duas decimas arieti vni idest simul arietibus duobus: & decimā decime agnis singulis qui sunt simul agni q̄ttuordecim: & hircum pro peccato absq; holocausto sempiterno & sacrificio & libamine eius. In die altero offeretis vitulos de armento duodecim: arietes duos: agnos anniculos īmaculatos q̄ttuordecī: sacrificiaq; & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircum pro peccato absq; holocausto sempiterno sacrificioq; & libamie eius. Die tertio offeretis vitulos vndecim: arietes duos: agnos anniculos immaculatos quattuordecim: sacrificiaq; & libamina singulorū per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircum pro peccato absq; holocausto sēpiterno sacrificioq; & libamine eius. Die quarto offeretis vitulos decem: arietes duos: agnos āniculos īmaculatos q̄ttuordecī sacrificiaq; & libamina sīgulorū p vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircū pro pctō absq; holocausto sempiterno sacrificioq; eius

Ter. Heb.

עשרנים לפר האחד לשלשה
עשר פרים שני עשרנים לאיל
האחד לשני האילם: ועשרון
עשרון לכבש האחד לארבעה
עשר כבשים: ושעיר עזים אחד
חטאת מלבד עלת התמיד
מנחתה ונסכה: וביום השני פרים
בני בקר שנים עשר אילם שנים
כבשים בני שנה ארבעה עשר
תמימם: ומנחתם ונסכיהם
לפרים לאילם ולכבשים
במספרם כמשפט: ושעיר עזים
אחד חטאת מלבד עלת התמיד
ומנחתה ונסכיהם: וביום
השלישי פרים עשתי עשר
אילם שנים כבשים בני שנה
ארבעה עשר תמימם: ומנחתם
ונסכיהם לפרים לאילם
ולכבשים במספרם כמשפט:
ושעיר חטאת אחד מלבד עלת
התמיד ומנחתה ונסכה: וביום
הרביעי פרים עשרה אילם
שנים כבשים בני שנה ארבעה
עשר תמימם: מנחתם ונסכיהם
לפרים לאילם ולכבשים במספרם
כמשפט: ושעיר עזים אחד
חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה

Prītiua heb.

שנה · ספר שפט · כבד עלה תמד · שלש · תמם · שער · רבע

Transla. Chal.

עשרונין לתורא חד לתלתא עשר תורין תרין עשרונין לדכרא חד לתרין דכרין:
ועשרונא עשרונא לאמרא חד לארבעה עשר אמרין: וצפיר בר עזין חד חטאתא
בר מעלת תדירא מנחתה ונסכה: וביומא תנינא תורין בני תורי תרין עשר דכרין
תרין אמרין בני שנה ארבעה עשר שלמין: ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי
במנינהון כד חזי: וצפיר בר עזין חד חטאתא בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכיהון:
וביומא תליתאה תורין חד עשר דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעה עשר שלמין:
ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנינהון כד חזי: וצפיר חטאתא חד
בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה: וביומא רביעאה תורין עשרא דכרין תרין אמרין
בני שנה ארבעה עשר שלמין: מנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנינהון
כד חזי: וצפיר בר עזין חד חטאתא בר מעלת תדירא מנחתה

Interp. chal.

per vnūquemq; vitulum tredecim vitulorum: duas decimas per vnūquēq; arietem duorum arietum: et singulas decīas p vnūquēq; agnū q̄ttuordecī agnoꝝ: et hircū de capris vnū pro pctō: p̄ter holocaustū iuge τ mun⁹ eius τ libamē eius. Et ī die scdo offeretis vitulos de bobus duodecī: arietes duos: agnos anniculos imaculatos q̄ttuordecī. Et munera eoꝝ τ libamina eoꝝ p vitulos τ p arietes τ p agnos sicē decet iuxta nūeꝝ eoꝝ: τ hircū de capris vnū p pctō: preter holocaustū sempiternū τ mun⁹ ei⁹ τ libamina eoꝝ. Et in die tertio offeretis vitulos de bobus vndecī: arietes duos: agnos āniculos imaculatos q̄ttuordecī: τ mun⁹ eoꝝ τ libamīa eoꝝ p vitulos τ p arietes τ p agnos sicē decet iuxͣ numeꝝ eoꝝ: τ hircū p pctō vnū: absq; iugi holocausto τ munere ei⁹ τ libamie eius. In die autē quarto offeretis vitulos decē: arietes duos: agnos anniculos imaculatos quattuordecim: τ munus eoꝝ et libamina eorū per vitulos τ per arietes τ p agnos sicut decet iuxta numerū eoꝝ: τ hircū de capris vnū pro peccato: absq; iugi holocausto τ munere eius

Prītiua chal.

עז · תנה · כנה חנה עלה · רבע

ונסכה: וביום החמישי פרים
תשעה אילם שנים כבשים בני
שנה ארבעה עשר תמימם:
ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם
ולכבשים במספרם כמשפט:
ושעיר חטאת אחד מלבד עלת
התמיד ומנחתה ונסכה: וביום
הששי פרים שמנה אילם שנים
כבשים בני שנה ארבעה עשר
תמימם: ומנחתם ונסכיהם
לפרים לאילם ולכבשים
במספרם כמשפט: ושעיר
חטאת אחד מלבד עלת התמיד
מנחתה ונסכיה: וביום השביעי
פרים שבעה אילם שנים
כבשים בני שנה ארבעה עשר
תמימם: ומנחתם ונסכהם לפרים
לאילם ולכבשים במספרם
כמשפטם: ושעיר חטאת
אחד מלבד עלת התמיד מנחתה
ונסכה: ביום השמיני עצרת תהיה
לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו:
והקרבתם עלה אשה ריח ניחח
ליהוה פר אחד איל אחד
כבשים בני שנה שבעה
תמימם: מנחתם ונסכיהם לפר
לאיל ולכבשים במספרם כמשפטם:

חמש · שנה · רבע · עלה תמד · שבע · שמן היה · לאר עשה · קרב נוח · ספר שפט

& libamine. Die quinto offeretis vitulos nouē: arietes duos: agnos anniculos immaculatos quattuordecim: sacrificiaq; & libamina singulorum p vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircū pro pctō absq; holocausto sepiterno sacrificioq; eius & libamie. Die sexto offeretis vitulos octo: arietes duos: agnos āniculos immaculatos quattuordecim sacrificiaq; & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircum pro pctō absq; holocausto sempiterno sacrificioq; eius & libamine. Die septimo offeretis vitulos septem: & arietes duos: agnos āniculos immaculatos quattuor decim: sacrificiaq; & libamina singulorū p vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircū pro peccato absq; holocausto sempiterno sacrificioq; eius & libamine. Die octauo qui est celeberrimus omne opus seruile non facietis offerētes holocaustū in odorem suauissimū domino: vitulum vnū arietem vnum: agnos āniculos immaculatos septem: sacrificiaq; & libamina singulorū per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis:

libatiões eoꝝ. die quinta vitulos nouē:
σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ μόσχους ἐννέα,
arietes duos: agnos āniculos quattuordeci imaculatos
κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.
sacrificia eoꝝ τ libatiões eoꝝ vitulis
αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις
τ arietib⁹ τ agnis: iuxta nūerū eo-
καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐ-
rū scdm cōsuetudinē eoꝝ. τ hircū e ca-
τῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰ-
pris p pctō: pter holocaustū
γῶν περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς
sempiternū. sacrificia eoꝝ τ libatiões eoꝝ.
διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.
die sexta vitulos octo: arietes duos: ag-
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ μόσχους ὀκτώ, κριοὺς δύο, ἀμ-
nos āniculos quattuordeci imaculatos. sacrificia
νοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. αἱ θυσίαι
eoꝝ τ libatiões eoꝝ vitulis: τ
αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις, καὶ τοῖς
arietib⁹: τ agnis: iuxta numeꝝ eoꝝ scdm
κριοῖς, καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ
cōsuetudinē eoꝝ. τ hircū e capris vnū
τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα
p pctō: pter holocaustū sempi-
περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαν-
ternū. sacrificia eoꝝ τ libatiões eoꝝ. die
τός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ
septima vitulos septē: arietes duos: agnos ānicu-
τῇ ἑβδόμῃ μόσχους ἑπτά, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσί-
los qttuordeci imaculatos: sacrificia eoꝝ τ
ους δεκατέσσαρας ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ
libatiões eoꝝ vitulis τ arietib⁹ τ ag-
σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμ-
nis: iuxta numerū eoꝝ scdm cōsuetudinē eo-
νοῖς, κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐ-
rū. τ hircū e capris vnū p pctō: pter
τῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν
holocaustū sempiternū. sacrificia eoꝝ
τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν
τ libatiões eoꝝ. die octauo cant⁹ erit
καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον ἔσται
vobis. oē op⁹ seruile nō facietis in eo. τ
ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ. καὶ
offeretis holocausta in odorē suauitatis obla
προσάξετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας καρ-
tiones dño: vitulū vnū: arietē vnū: agnos āni-
πώματα κυρίῳ, μόσχον ἕνα, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυ-
culos septē imaculatos. sacrificia eoꝝ τ libatio
σίους ἑπτὰ ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπον-
nes eoꝝ vitulo τ arieti τ agnis:
δαὶ αὐτῶν τῷ μόσχῳ καὶ τῷ κριῷ καὶ τοῖς ἀμνοῖς,
iuxta numerū eoꝝ scdm cōsuetudinē eoꝝ
κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν,

Transla. Chal.

ונסכה: וביומא חמישאה תורין תשעה דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעה עשר שלמין
ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנינהון כד חזי: וצפיר חטאתא חד
בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה: וביומא שתיתאה תורין תמניא דכרין תרין אמרין
בני שנה ארבעה עשר שלמין: ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנינהון
כד חזי: וצפיר חטאתא חד בר מעלת תדירא מנחתה ונסכה: וביומא שביעאה תורין
שבעא דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעה עשר שלמין: ומנחתהון ונסכיהון לתורי
לדכרי ולאמרי במנינהון כד חזי להון: וצפירא חטאתא חד בר מעלת תדירא
מנחתה ונסכה: ביומא תמינאה כנישין תהון לכון כל עבידת פולחן לא תעבדון:
ותקרבון עלתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה
שבעה שלמין: מנחתהון ונסכיהון לתורא לדכרא ולאמריא במנינהון כד חזי:

Primitiua chal.

שות תמנא · רבע · סנה חזה עלה · הוה עבד קרב · קבל רעה אחד

Interp. chal.

et libamine ei⁹. Et in die qnto offeretis vitulos nouē arietes duos: agnos āniculos imaclatos qttuordeci: et mun⁹ eoꝝ τ libamina eoꝝ p vitulos τ p arietes τ p agnos sicut decet iuxta nūerū eoꝝ: τ hircū vnū p pctō: absq; iugi holocausto τ munere ei⁹ τ libamine eius. Et in die sexto vitulos octo: arietes duos: agnos āniculos imaculatos qttuordeci: τ mun⁹ eoꝝ τ libamina eoꝝ p vitulos τ per arietes τ p agnos sicut decet iuxta numerū eoꝝ: τ hircū vnū pro peccato: absq; iugi holocausto τ munere eius τ libamine eius. Et in die septimo vitulos septē: arietes duos: agnos āniculos imaculatos qttuordeci: τ mun⁹ eoꝝ τ libamina eoꝝ p vitulos τ p arietes τ p agnos sicut decet iux nūeꝝ eoꝝ: τ hircū vnū p pctō: absq; iugi holocausto τ munere ei⁹ τ libamine eius. In die octauo collecte erūt vobis: oē opus seruile nō facietis: τ offeretis holocaustū in oblationē que suscipit volūtarie coram dño: vitulū vnū: arietē vnū: agnos āniculos immaculatos septem: et munus eoꝝ τ libamina eoꝝ per vitulū τ per arietē et per agnum sicut decet iuxta numerum eorum:

τ hircū e capris vnū p pctō: pter
καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς
holocaustū sempiternū. sacrificia eoꝝ τ
ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ
libatiões eoꝝ. hec facietis dño in festiui
αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. ταῦτα ποιήσετε κῳ ἐν ταῖς ἑορ-
tatib⁹ vfis: pter vota vfa. τ volūtaria ve
ταῖς ὑμῶν, πλὴν τῶν εὐχῶν ὑμῶν. καὶ τὰ ἑκούσια ὑ-
stra τ holocausta vfa τ sacrificia vfa
μῶν καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν καὶ τὰς θυσίας ὑμῶν
τ libatiões vfas τ salutaria vfa.
καὶ τὰς σπονδὰς ὑμῶν καὶ τὰ σωτήρια ὑμῶν. Ca.30.
Et locut⁹ ē moyses filijs isrl iuxta oia
καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰηλ κατὰ πάν-
qcūq; mādauit dñs moysi. τ locut⁹ ē moy-
τα ὅσα ἐνετείλατο κς τῷ μωυσῇ. καὶ ἐλάλησε μωυ-
ses ad pricipes tribuū filioꝝ israel: di-
σῆς πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραήλ, λέ-
cens: hoc vbū qd precepit dñs. hō hō si voue
γων, τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κς. ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐὰν εὔξη-
rit votū dño: aut iurauerit iuramētū: aut determinaue
ται εὐχὴν κῳ, ἢ ὀμόσῃ ὅρκον, ἢ ὁρίσηται ὁρισμῷ περὶ
rit determiatiōe p aia sua: nō faciet irritū vbū suū: oia
τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, οὐ βεβηλώσει τὸ ῥῆμα αὐτοῦ, πάντα
qcūq; exierint de ore eius faciet. si āt mulier
ὅσα ἐὰν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ποιήσει. ἐὰν δὲ γυνὴ
vouerit votū dño: aut determiauerit determiatōes i domo pa
εὔξηται εὐχὴν κῳ, ἢ ὁρίσηται ὁρισμὸν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πα-
tris sui in iuuētute sua: τ audierit pr ei⁹
τρὸς αὐτῆς ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς, καὶ ἀκούσῃ ὁ πατὴρ αὐ-
vota eius: τ determiatiōes eius: qs de-
τῆς τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς αὐτῆς, οὓς ὡρί-
terminauit de aia sua: τ tacuerit
σατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ ὁ
pr eius: τ cōstabūt oia vota ei⁹: τ
πατὴρ αὐτῆς, καὶ στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς, καὶ
oēs determiatiōes ei⁹ qs determiauit de ani
πάντες οἱ ὁρισμοὶ αὐτῆς οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυ-
ma sua: manebūt ei. si āt renuēs renuerit
χῆς αὐτῆς, μενοῦσιν αὐτῇ. ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ ὁ
pr ei⁹: q die audierit vota ei⁹: τ
πατὴρ αὐτῆς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς
determiatiōes ei⁹: qs determiauit de aia sua.
ὁρισμοὺς αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς.
nō cōstabūt. τ dñs mūdabit eā: qr renuit pr eius.
οὐ στήσονται. καὶ κς καθαριεῖ αὐτήν, ὅτι ἀνένευσεν ὁ πατὴρ αὐτῆς.
si vo nupta fuerit viro: τ vota eius sup eā iux
ἐὰν δὲ γενομένη γένηται ἀνδρί, καὶ αἱ εὐχαὶ αὐτῆς ἐπ' αὐτὴν κα-
ta distinctiōes labioꝝ eius: qcūq; determiauit de
τὰ τὴν διαστολὴν τῶν χειλέων αὐτῆς, ὅσα ὡρίσατο κατὰ τῆς
aia sua: τ audierit vir eius: τ tacuerit
ψυχῆς αὐτῆς, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ
ei: q die audierit: τ sic cōstabūt oia
αὐτῇ, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, καὶ οὕτως στήσονται πᾶσαι αἱ

& hircum pro peccato absq; holocausto sepiterno sacrificioq; eius & libamine. Hec offeretis dño in solēnitatibus vestris preter vota & oblatiões spōtaneas in holocausto: ī sacrificio: in libamine & in hostijs pacificis.

Narrauitq; Ca.30. moyses filijs israel omnia que ei dominus imperarat: & locutus est ad principes tribuum filiorum israel. Iste est sermo quem precepit dñs. Si quis virorum votū dño vouerit: aut se cōstrinxerit iuramēto: non faciet irritum verbū suū: sed oē qd promisit implebit. Mulier si quippiā vouerit: & se cōstrixerit iuramēto q est in domo patris sui & in etate adhuc puellari: si cognouerit pr votū qd pollicita ē & iuramētū quo obligauit aiam suā & tacuerit: voti rea erit. Quicqd pollicita ē & iurauit: ope cōplebit. Sin aūt statim vt audierit contradixerit pater: & vota & iurameta eius irrita erunt: nec obnoxia tenebitur spōsioni: eo q contradixerit pater. Si maritū habuerit & vouerit aliquid: & semel de ore eius verbum egrediens aiam eius obligauerit iuramēto: quo die audierit vir & non contradixerit:

ושעיר חטאת אחד מלבד עלת
התמיד ומנחתה ונסכה: אלה
תעשו ליהוה במועדיכם לבד
מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם
ולמנחתיכם ולנסכיכם ולשלמיכם:

Ca.xxx.

ויאמר משה אל בני
ישראל ככל אשר צוה יהוה את
משה: וידבר משה אל ראשי
המטות לבני ישראל לאמר זה
הדבר אשר צוה יהוה: איש כי
ידר נדר ליהוה או השבע שבעה
לאסר אסר על נפשו לא יחל
דברו ככל היצא מפיו יעשה:
ואשה כי תדר נדר ליהוה ואסרה
אסר בבית אביה בנעריה: ושמע
אביה את נדרה ואסרה אשר
אסרה על נפשה והחריש לה
אביה וקמו כל נדריה וכל אסר
אשר אסרה על נפשה יקום:
ואם הניא אביה אתה ביום
שמעו כל נדריה ואסריה אשר
אסרה על נפשה לא יקום ויהוה
יסלח לה כי הניא אביה אתה:
ואם היו תהיה לאיש ונדריה
עליה או מבטא שפתיה אשר
אסרה על נפשה: ושמע אישה
ביום שמעו והחריש לה וקמו

עדד · תמד · אמר · דבר · נטה · נדר שבע · חלל · כה עשה · איש נדר · חרש · קום · נוא · סלח · היה · בטא שפה

Transl. Chal.

וצפירא דחטאתא חד בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה: אלין תעבדון קדם יי
במועדיכון בר מנדריכון ונדבתיכון לעלותכון ולמנחתיכון ולנסכיכון ולנכסת
קודשיכון: Ca.xxx. ואמר משה לבני ישראל ככל דפקיד יי ית משה:
ומליל משה עם רישי שבטיא לבני ישראל למימר דין פתגמא דפקיד יי:
גבר ארי ידר נדר קדם יי או יקיים קיים למיסר איסר על נפשיה לא יבטל
פתגמיה ככל דיפוק מפומיה יעביד: ואתתא ארי תדר נדר קדם יי ותיסר איסר בבית אבוהא
ברביותהא: וישמע אבוהא ית נדרה ואסרה דאסרת על נפשה ויתשתק לה אבוהא
ויקומון כל נדרהא וכל אסרי דאסרת על נפשה יקומון: ואם אעדי אבוהא יתה
ביומא דשמע כל נדרהא ואסרהא דאסרת על נפשה לא יקומון ומן קדם יי ישתביק
לה ארי אעדי אבוהא יתה: ואם מהוה תהי לגבר ונדרהא עלהא או פירוש
שפותהא דאסרת על נפשה: וישמע בעלה ביומא דישמע וישתוק לה ויקומון

Interp. chal.

et hircū p pctō vnū: absq; iugi holocausto τ munere eius τ libamie ei⁹. Hec offeretis corā dño in solēnitatib⁹ vfis: pter vota vfa τ oblatiões spōtaneas vfas. in holocaustis vfis τ in munerib⁹ vfis τ in libaminibus vestris τ in hostijs sanctificatis vestris. Ca.30. Et dixit moyses filijs israel iux oia q precepit dñs moysi. Locutusq; ē moyses cū pncipib⁹ tribuū filioꝝ israel: dicēs. Iste ē sermo quē precepit dñs. Si vir vouerit votū corā dño aut iurauerit iuramētū vt cōstringat vinculo aiaz suā: nō faciet irritū verbū suū: sz iux oia q egressa sūt ab ore eius faciet. Mulier aūt si vouerit votū corā dño: τ cōstrinxerit se vinculo in domo pris sui in pueritia sua: τ pr ei⁹ audierit votū eius τ vinculū ei⁹ q obligauit aiaz suā: τ tacuerit pr ei⁹: cōfirmata erūt oia vota ei⁹ τ oia vincula qb⁹ obligauit aiaz suā firma erūt. Si aūt cōtradixerit ei pr eius in die q audierit: oia vota ei⁹ τ vincula eius qbus obligauit aiam suā nō erūt cōfirmata: τ a facie dñi dimittet ei: eo q pater eius cōtradixerit ei. Et si fuerit nupta viro, votū vouerit aut protulerit labijs suis quo obligauit animam suam: τ audierit maritus eius: τ in die quo audierit tacuerit: confirmata erunt

Primitiua chal.

רעד עלה · ראש אמר · נדר קום אסר · בטל נפק עבד · אסר רבב שמע · שתק מום עדה · שבק · הוה · שפה

נִדְרֶיהָ וֶאֱסָרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל
נַפְשָׁהּ יָקֻמוּ׃ וְאִם בְּיוֹם שְׁמֹעַ
אִישָׁהּ יָנִיא אוֹתָהּ וְהֵפֵר אֶת
נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא
שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ
וַיהוָה יִסְלַח לָהּ׃ וְנֵדֶר אַלְמָנָה
וּגְרוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר אָסְרָה עַל
נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ׃ וְאִם בֵּית
אִישָׁהּ נָדָרָה אוֹ אָסְרָה אִסָּר עַל
נַפְשָׁהּ בִּשְׁבֻעָה׃ וְשָׁמַע אִישָׁהּ
וְהֶחֱרִשׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אֹתָהּ וְקָמוּ
כָּל נְדָרֶיהָ וְכָל אִסָּר אֲשֶׁר אָסְרָה
עַל נַפְשָׁהּ יָקוּם׃ וְאִם הָפֵר יָפֵר
אֹתָם אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל
מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ וּלְאִסַּר
נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁהּ הֲפֵרָם
וַיהוָה יִסְלַח לָהּ׃ כָּל נֵדֶר וְכָל
שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ
יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ׃ וְאִם
הַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם
אֶל יוֹם וְהֵקִים אֶת כָּל נְדָרֶיהָ אוֹ
אֶת כָּל אֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים
אֹתָם כִּי הֶחֱרִשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ׃
וְאִם הָפֵר יָפֵר אֹתָם אַחֲרֵי
שָׁמְעוֹ וְנָשָׂא אֶת עֲוֹנָהּ׃ אֵלֶּה
הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה
בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ

פור · סלח · גרש · קום · יצא · ענה · קום פור · חרש · קום · חקק · איש בנה

voti rea erit: reddetq̄ quodcūq̄ promiserat. Sin autem audiens statim contradixerit: & irritas fecerit pollicitationes eius: verbaq̄ quibus obstrinxerat animam suam: propitius erit ei dn̄s. Vidua & repudiata quicquid vouerint reddent. Vxor in domo viri cum se voto constrinxerit & iuramēto: si audierit vir & tacuerit: nec contradixerit spōsioni: reddet quodcunq̄ promiserat. Sin autem extemplo contradixerit: nō tenebitur ꝓmissionis rea: quia maritus cōtradixit. & dn̄s ei ꝓpitius erit. Si vouerit & iuramēto se cōstrinxerit: vt per ieiuniū vel ceterarū rerū abstinētiam affligat aīam suā: in arbitrio viri erit siue faciat siue nō faciat. Qd̄ si audiēs vir tacuerit: & in alterā diē distulerit sententiā: quicqd vouerat atq̄ ꝓmiserat: reddet: quia statim vt audiuit tacuit. Sin autem contradixerit postq̄ rescivit: portabit ipse iniquitatem eius. Iste sunt leges quas constituit dn̄s moysi inter virum & vxorē: inter patrē & filiam: q̄

vota eius & determinatiões ei⁹: q̄s determinauit de
εὐχαὶ αὐτῆς καὶ οἱ ὁρισμοὶ αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ
aīa sua cōstabūt. si vero renuēs renuerit
τῆς ψυχῆς αὐτῆς στήσονται. ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ
vir eius: qua die audierit: oīa vota e⁻
ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ᾗ ἂν ἡμέρα ἀκούσῃ, πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐ-
ius: & determiatiões q̄s determinauit de aīa sua:
τῆς, καὶ οἱ ὁρισμοὶ οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς,
nō manebūt: qr vir eius renuit sup eā.
οὐ μενοῦσιν, ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀνένευσεν ἐπ' αὐτῆς.
& dn̄s mūdabit eā. & votū vidue & repu-
καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτήν. καὶ εὐχὴ χήρας καὶ ἐκβε-
diate q̄cūq̄ vouerit de aīa sua: ma-
βλημένης ὅσα ἂν εὔξηται κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, μέ-
nebūt ipsi. si āt in domo viri sui votū e-
νουσιν αὐτῇ. ἐὰν δὲ ἐν οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἡ εὐχὴ αὐ-
ius aut determiatio de aīa sua cū iuramēto: &
τῆς ἢ ὁ ὁρισμὸς κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς μεθ' ὅρκου, καὶ
audierit vir eius: & tacuerit ei: & nō
ἀκούσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῇ, καὶ μὴ
renuerit ei: & cōstabūt oīa vota ei⁹
ἀνανεύσῃ αὐτῇ, καὶ στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐ-
& oēs determiatiões ei⁹: q̄s determiauit de
τῆς καὶ πάντες οἱ ὁρισμοὶ αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ
aīa sua: cōstabūt de ea. si āt ampu-
τῆς ψυχῆς αὐτῆς, στήσονται κατὰ αὐτῆς. ἐὰν δὲ περιαι-
tās amputauerit vir ei⁹: q̄ die audierit: oīa
ρῶν περιέλῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, πάντα
q̄cūq̄ exierit de labijs ei⁹: iuxta vo-
ὅσα ἂν ἐξέλθῃ ἀπὸ τῶν χειλέων αὐτῆς, κατὰ τὰς εὐ-
ta ei⁹: & iuxta determiatiões q̄ de aīa
χὰς αὐτῆς, καὶ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοὺς κατὰ τῆς ψυχῆς
sua: nō manebūt ei: vir ei⁹ amputauit: & do-
αὐτῆς, οὐ μενεῖ αὐτῇ, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περιεῖλε, καὶ κύ-
min⁹ purgabit eā. oē votū & oē iuramētū
ριος καθαριεῖ αὐτήν. πᾶσα εὐχὴ καὶ πᾶς ὅρκος
vinculi ad affligendū aīaz: vir ei⁹ statuet ei:
δεσμοῦ κακῶσαι ψυχήν, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς στήσει αὐ-
& vir ei⁹ amputabit ei. si āt tacens
τῇ, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περιελεῖ αὐτῇ. ἐὰν δὲ σιωπῶν
tacuerit ei diem de die: & statuet ei
παρασιωπήσῃ αὐτῇ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ στήσει αὐ-
oīa vota ei⁹: & determiatiões eas q̄ sup
τῇ πάσας εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς τοὺς ἐπ' αὐ-
ea statuet ei: qr tacuit ei die q̄ audi-
τῆς στήσει αὐτῇ, ὅτι ἐσιώπησεν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἤκου-
uit. si amputās amputauerit ei post diem in q̄
σεν. ἐὰν περιελὼν περιέλῃ αὐτῆς μετὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ
audiuit: & sumet pctūz ei⁹. he iu-
ἤκουσεν, καὶ λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. ταῦτα τὰ δι-
stificatiões q̄s p̄cepit dn̄s moysi: inter virū &
καιώματα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ, ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ
inter vxorē ei⁹: & inter patrē & filiā
ἀναμέσον γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἀναμέσον πατρὸς καὶ θυγατρὸς

Transla. Chal.

נִדְרַהָא וֶאֱסָרַהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ יְקוּמוּן׃ וְאִם בְּיוֹמָא דִּישְׁמַע בַּעְלַהּ יַעְדֵּי יָתַהּ וִיבַטֵּל יָת נִדְרַהּ דַּעֲלַהּ וְיָת פֵּרוּשׁ סִפְוָתַהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבֵיק לַהּ׃ וּנְדַר אַרְמְלָא וּמְתָרְכָא כֹּל דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ יְקוּם עֲלַהּ׃ וְאִם בֵּית בַּעְלַהּ נְדַרַת אוֹ אֲסָרַת אֱסָר עַל נַפְשַׁהּ בְּקִיּוּם׃ וְיִשְׁמַע בַּעְלַהּ וְיִשְׁתּוֹק לַהּ לָא אַעְדִּי יָתַהּ וִיקוּמוּן כָּל נִדְרַהָא וְכָל אֱסָר דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ יְקוּם׃ וְאִם בַּטָּלָא יְבַטֵּיל יָתְהוֹן בַּעְלַהּ בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע כָּל אַפָּקוּת סִפְוָתַהָא לְנִדְרַהָא וּלְאֱסָר נַפְשַׁהּ לָא יְקוּמוּן בַּעְלַהּ בַּטֵּלִנּוּן וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבֵיק לַהּ׃ כָּל נְדַר וְכָל קִיּוּמַת אֱסָר לְסַגָּפָא נְפַשׁ בַּעְלַהּ יְקַיְּמִנּוּן וּבַעְלַהּ יְבַטֵּלִנּוּן׃ וְאִם מִשְׁתַּק יִשְׁתּוֹק לַהּ בַּעְלַהּ מִיּוֹם לְיוֹם וִיקַיֵּם יָת כָּל נִדְרַהָא אוֹ יָת כָּל אֱסָרַהָא דַּעֲלַהּ קַיֵּם יָתְהוֹן אֲרֵי שְׁתִיק לַהּ בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע׃ וְאִם בַּטָּלָא יְבַטֵּיל יָתְהוֹן בָּתַר דִּשְׁמַע וִיקַבֵּיל יָת חוֹבַהּ׃ אִלֵּין קְיָמַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה בֵּין גְּבַר לְאִתְּתֵיהּ בֵּין אַבָּא לִבְרַתֵּיהּ

Primitiua chal.

תרך קום · קום עדה · בטל · נפק שפה · שבק · קום שתק · קבל קום

Interp̄. chal.

vota eius & vincula eius quibus obligauit aīam suam. Et si in die quo audierit maritus ei⁹ cōtradixerit ei: irrita faciet vota eius q̄ habet & verbū labiorū ei⁹ quo obligauit aīam suā: & a facie dn̄i dimittet ei. Oē autē votū vidue & repudiate quo obligauit aīam suā: firmū erit. Et si in domo mariti sui ꝓmisit aut obligauit aīam suā vinculo iuramēti: & audiuit vir eius & tacuit neq̄ cōtradixit ei: cōfirmata erūt oīa vota eius: & oīa vincula quibus obligauit aīam suā firma erūt. Si aūt maritus eius irrita fecerit ea in die q̄ audierit: oīa q̄ ꝓtulit labijs suis in votis suis & in obligatiōe aīe sue nō erūt firma: maritus enī eius irrita fecit ea: & a facie dn̄i dimittet ei. Omne votū & oē iuramentū vinculi ad affligendā animā maritus eius confirmabit ea & maritus eius irrita faciet ea. Si autē tacens tacuerit maritus eius de die in diē: cōfirmabit oīa vota eius: aut omnia vincula quibus se obligauit confirmabit ea: quia tacuit in die qua audiuit. Si autē irrita fecit ea postquā audierat: recipiet ille iniquitatem eius. Ista sunt precepta que mandauit dn̄s moysi inter virum & vxorem eius & inter patrem et filiam suam

in iuuētute in domo pris sui.
ἐν νεότητι ἐν οἴκῳ πατρὸς αὐτῆς. Ca. 31.
Et locut⁹ ē dn̄s ad moysen: dicēs: vlciscere
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἐκδίκει
vltionē filiorū israel de madianitis: &
τὴν ἐκδίκησιν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῶν μαδιανιτῶν, καὶ
vltimo adderis ad ppl'm tuū. & locutus ē
ἔσχατον προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου. καὶ ἐλάλησε
moyses ad ppl'm: dicēs: armate ex vobis
μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν, λέγων, ἐξοπλίσατε ἐξ ὑμῶν
viros: & pugnate corā dn̄o cōtra madi-
ἄνδρας, καὶ παρατάξασθε ἔναντι κυρίου ἐπὶ μαδι-
am: vt det vindictā a dn̄o madiā:
άμ, ἀποδοῦναι ἐκδίκησιν παρὰ κυρίου τῇ μαδιάμ,
mille ex tribu: & mille ex tribu: ex oīb⁹
χιλίους ἐκ φυλῆς, καὶ χιλίους ἐκ φυλῆς, ἐκ πασῶν
tribub⁹ israel mittite ad pugnādū & nu-
φυλῶν ἰσραὴλ ἀποστείλατε παρατάξασθαι καὶ ἐξη-
merauit ex milibus israel mille ex tri-
ρίθμησεν ἐκ τῶν χιλιάδων ἰσραὴλ χιλίους ἐκ φυ-
bu. duodecī milia armatorū in pugnā.
λῆς, δώδεκα χιλιάδες ἐνωπλισμένοι εἰς παράταξιν.
& misit eos moyses mille de tribu
καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς χιλίους ἐκ φυλῆς
& mille de tribu cū exercitu eorū. & phinees
καὶ χιλίους ἐκ φυλῆς σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ φινεὲς
filius eleazar filij aarō sacerdotis. & vasa scta
υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. καὶ τὰ σκεύη τὰ ἅγια
& tube in manib⁹ eorū signo-
καὶ αἱ σάλπιγγες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν τῶν σημα-
rum: & pugnauerūt cōtra madiā: sicut prece-
σιῶν, καὶ παρετάξαντο ἐπὶ μαδιάμ, καθὰ ἐνετεί-
pit dn̄s moysi. & occiderūt omē mas-
λατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρσε-
culū: & reges madiā occiderūt
νικόν, καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς μαδιὰμ ἀπέκτειναν
simul cū vulneratis eorū: eui: & sur:
ἅμα τοῖς τραυματίαις αὐτῶν, τὸν εὐίν, καὶ τὸν σούρ,
& recē: & vr: & rebe: q̄nq̄ re-
καὶ τὸν ῥοκόμ, καὶ τὸν οὔρ, καὶ τὸν ῥοβέκ, πέντε βασι-
ges madiā. & balaā filiū beor occiderūt in gla-
λεῖς μαδιάμ. καὶ τὸν βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ ἀπέκτειναν ἐν ῥομ-
dio simul cū vulneratis eorū. & captiuauerūt vxo-
φαίᾳ ἅμα τοῖς τραυματίαις αὐτῶν. καὶ ἐπρονόμευσαν τὰς γυ-
res madiā: & supellectilē ipsorū: & iumēta eorū:
ναῖκας μαδιάμ, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν,
& oīa q̄ possessa sūt ipsorū. & exercitū eorū captiuaue-
καὶ πάντα τὰ ἔγκτητα αὐτῶν. καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐπρονόμευ-
rūt: & oēs ciuitates eorū: q̄ in hītatiōib⁹ eo-
σαν, καὶ πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν, τὰς ἐν ταῖς κατοικίαις αὐ-
rū: & vicos eorū cōbusserūt in igne: & acceperūt
τῶν, καὶ τὰς ἐπαύλεις αὐτῶν ἐνέπρησαν ἐν πυρί. καὶ ἔλαβον
oēz p̄dā: & oīa spolia eorū: ab hoīe
πᾶσαν τὴν προνομήν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν, ἀπὸ ἀνθρώπου

in puellari adhuc etate ē: vel q̄ manet i paretis domo. Cap. 31. Locutusq̄ ē dn̄s ad moysen dicēs. Vlciscere prius filios israel de madiāitis & sic colligeris ad populū tuū. Statimq̄ moyses armate inquit ex vobis viros ad pugnam qui possit vltionē dn̄i expetere de madiāitis. Mille viri de singulis tribubus eligantur ex israel: qui mittantur ad bellum. Dederuntq̄ millenos de singulis tribubus .i. duodecim milia expeditorū ad pugnā: quos misit moyses cum phinees filio eleazari sacerdotis: vasaq̄ scta & tubas ad clāgēdū tradidit ei. Cūq̄ pugnassent contra madianitas atq̄ vicissent: omnes mares occiderunt & reges eorum eui & recem & sur & vr & rebe quinq̄ principes gentis. balaā quoq̄ filiū beor interfecerunt gladio. ceperūtq̄ mulieres eorū & paruulos omniaq̄ pecora & cunctam supellectilē. Quicqd hr̄e potuerāt: depopulati sunt tam vrbes q̄ viculos & castella flāma consumpsit. Et tulerunt p̄dam & vniuersa q̄ ceperant tā ex hominibus

בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ׃ Ca.xxxi.
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
נְקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת
הַמִּדְיָנִים אַחַר תֵּאָסֵף אֶל עַמֶּיךָ׃
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל הָעָם לֵאמֹר
הֵחָלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לַצָּבָא
וְיִהְיוּ עַל מִדְיָן לָתֵת נִקְמַת יְהוָה
בְּמִדְיָן׃ אֶלֶף לַמַּטֶּה אֶלֶף לַמַּטֶּה
לְכֹל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לַצָּבָא׃
וַיִּמָּסְרוּ מֵאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף
לַמַּטֶּה שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף חֲלוּצֵי
צָבָא׃ וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף
לַמַּטֶּה לַצָּבָא אֹתָם וְאֶת פִּינְחָס
בֶּן אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא וּכְלֵי
הַקֹּדֶשׁ וַחֲצֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ׃
וַיִּצְבְּאוּ עַל מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר׃ וְאֶת
מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל חַלְלֵיהֶם אֶת
אֱוִי וְאֶת רֶקֶם וְאֶת צוּר וְאֶת חוּר
וְאֶת רֶבַע חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֵת
בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הָרְגוּ בֶּחָרֶב׃ וַיִּשְׁבּוּ
בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת נְשֵׁי מִדְיָן וְאֶת
טַפָּם וְאֵת כָּל בְּהֶמְתָּם וְאֶת כָּל
מִקְנֵהֶם וְאֶת כָּל חֵילָם בָּזָזוּ׃ וְאֵת
כָּל עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל
טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָּאֵשׁ׃ וַיִּקְחוּ אֶת
כָּל הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל הַמַּלְקוֹחַ בָּאָדָם

דבר · אסף · חלץ · היה נתן · נטה · שלח · מסר · כלה · חצר רוע · צבא · הרג · שבה · נשא · קנה · יד ישב · לקח · לקח

Transl. Chal. Ca.xxxi.

בְּרַבְיוּתַהָא בֵּית אֲבוּהָא׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ אִתְפְּרַע פּוּרְעֲנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָאֵי בָּתַר כֵּן תִּתְכְּנֵישׁ לְעַמָּךְ׃ וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמֵימַר זָרִיזוּ מִנְּכוֹן גֻּבְרִין לְחֵילָא וִיהוֹן עַל מִדְיָן לְמִתַּן פּוּרְעֲנוּת עַמָּא דַּייָ בְּמִדְיָן׃ אַלְפָא לְשִׁבְטָא אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְכֹל שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל תְּשַׁלְּחוּן לְחֵילָא׃ וְאִתְבְּחַרוּ מֵאַלְפַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל אַלְפָא לְשִׁבְטָא תְּרֵי עֲשַׂר אַלְפִין מְזָרְזֵי חֵילָא׃ וּשְׁלַח יָתְהוֹן מֹשֶׁה אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְחֵילָא יָתְהוֹן וְיָת פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר כַּהֲנָא לְחֵילָא וּמָנֵי קוּדְשָׁא וַחֲצוֹצְרַת יַבָּבָא בִּידֵיהּ׃ וְאִתְחַיַּלוּ עַל מִדְיָן כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה וּקְטַלוּ כָּל דְּכוּרָא׃ וְיָת מַלְכֵי מִדְיָן קְטַלוּ עַל קְטִילֵיהוֹן יָת אֱוִי וְיָת רֶקֶם וְיָת צוּר וְיָת חוּר וְיָת רֶבַע חַמְשָׁא מַלְכֵי מִדְיָן וְיָת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר קְטַלוּ בְּחַרְבָּא׃ וּשְׁבוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת נְשֵׁי מִדְיָן וְיָת טַפְלְהוֹן וְיָת כָּל בְּעִירְהוֹן וְיָת כָּל גֵּיתֵיהוֹן וְיָת כָּל נִכְסֵיהוֹן בַּזּוּ׃ וְיָת כָּל קִרְוֵיהוֹן בְּמוֹתְבָנֵיהוֹן וְיָת כָּל בֵּית סִגְדַּתְהוֹן אוֹקִידוּ בְּנוּרָא׃ וּשְׁבוֹ יָת כָּל עֲדָאָה וְיָת כָּל דִּבְרְתָא בֶּאֱנָשָׁא

Interp̄. chal.

In pueritia eius in domo patris sui. Ca. 31.

Locutusq̄ est dn̄s cum moyse dicens. Vlciscere filios israel de madianitis: & postea colligeris ad populū tuū. Locutusq̄ ē moyses cū populo dicēs. Armate ex vobis viros in exercitū vt sint contra madian: vt vlciscant populū dn̄i de madianitis. mille de singulis tribubus per oēs tribus israel mittetis in exercitū. Et electi sunt de milibus israel mille de vno quoq̄ tribu duodecim milia armatorū ad exercitū. et misit eos moyses in exercitū mille de vnoquoq̄ tribu et phinees filiū eleazari sacerdotis & vasa sancta et tubas clangoris in manu eius. Duxeruntq̄ exercitū cōtra madian sicut preceperat dn̄s moysi & occiderūt oēm masculū. Reges quoq̄ madian occiderūt sup interfectos eorū: eui & recē & sur & hur & rebee q̄nq̄ reges madian. Balaā quoq̄ filiuz beor occiderūt gladio. et captiuauerūt filij israel mulieres madianitarū et paruulos eorū & oīa iumēta eorū & oīa pecora eorū: cunctāq̄ supellectilē eorū depredati sunt: & oēs vrbes eorum in habitationibus suis & omne templuz adorationis eorum succenderūt igni. Ceperuntq̄ omne spolium & omnem predam ex hominibus

Primitiua chal.

רבב אמר · כנש · הוה נתן · שלח בחר · זרז · מאן · חיל · שבה נשה טף · נתא בזז קרה · יתב יקד עדה

Ter. Heb.

ובבהמה: ויבאו אל משה ואל
אלעזר הכהן ואל עדת בני
ישראל את השבי ואת המלקוח
ואת השלל אל המחנה אל
ערבת מואב אשר על ירדן ירחו:
ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל
נשיאי העדה לקראתם אל
מחוץ למחנה: ויקצף משה על
פקודי החיל שרי האלפים
ושרי המאות הבאים מצבא
המלחמה: ויאמר אליהם משה
החייתם כל נקבה: הן הנה היו
לבני ישראל בדבר בלעם למסר
מעל ביהוה על דבר פעור ותהי
המגפה בעדת יהוה: ועתה הרגו
כל זכר בטף וכל אשה ידעת
איש למשכב זכר הרגו: וכל
הטף בנשים אשר לא ידעו
משכב זכר החיו לכם: ואתם
חנו מחוץ למחנה שבעת ימים כל
הרג נפש וכל נגע בחלל תתחטאו
ביום השלישי וביום השביעי
אתם ושביכם: וכל בגד וכל
כלי עור וכל מעשה עזים וכל כלי
עץ תתחטאו: ויאמר אלעזר הכהן
אל אנשי הצבא הבאים
למלחמה זאת חקת התורה

Primitiua heb.: בוא / עדה / שבה / חנה / נשא / קצף / פקד שר / מאה בוא / לחם אמר / חיה היה / היה / נגף עד / שכב / עשה / חנה חנה יום / חטא / שלש שבע / שבה / כלה עשה עז / חטא / בוא / לחם חקק ירה

Trāsla. B. Hiero.

quā ex iumētis: & adduxerūt ad moysen & eleazarū sacerdotē: & ad oēm multitudinē filiorū israel. Reliqua āt vtēsilia portauerunt ad castra in cāpestribus moab iuxta iordanē cōtra hiericho. Egressi sūt āt moyses & eleazar sacerdos & oēs principes synagoge in occursū eorū extra castra. Iratusq̄ moyses principibus exercitus tribunis & centurionibus q venerant de bello ait. Cur feminas reseruastis? Nonne iste sunt q̄ deceperūt filios israel ad suggestionē balaā: & p̄uaricari vos fecerīt in dño sup pctō phogor: vnde & percussus est populus? Ergo cūctos iterficite: quicquid est gnīs masculini etiā i puulis: & mulieres q̄ nouerūt viros i coitu iugulate. puellas āt & oēs feminas virgies reseruate vobis: & manete extra castra septē diebus. Qui occiderit hoiem vel occisum tetigerit: lustrabitur die tertio & septimo. Et de oī p̄da siue vestimentum fuerit siue vas & aliqd in vtensilia p̄paratū de caprarum pellib⁹ & pilis & ligno expiabitur. Eleazar quoq̄ sacerdos ad viros exercitus qui pugnauerāt sic locut⁹ est. Hoc ē preceptū legis

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

vsq̄ ad iumētū: τ duxerūt ad moysen τ eleazar
ἕως κτήνους, καὶ ἤγαγον πρὸς μωυσῆν καὶ ἐλεάζαρ τὸν
sacerdotē. τ ad oēs filios israel: captiuitatē τ spolia: τ supellectilē: in
ἱερέα. καὶ πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὰ σκῦλα, καὶ τὴν προνομὴν, εἰς
castra in araboth moab: q̄ est in
τὴν παρεμβολὴν εἰς ἀραβὼθ μωάβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ
iordane cōtra hiericho. τ exijt moyses τ eleazar sacerdos τ oēs pncipes cōgregationis in occursū eius extra castra.
ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ. καὶ ἐξῆλθε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς εἰς συνάντησιν αὐτῆς ἔξω τῆς παρεμβολῆς.
τ iratus ē furore moyses ɔtra episcopos exercitus: millenarios τ cēturiones
καὶ ὠργίσθη θυμῷ μωυσῆς ἐπὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς δυνάμεως, χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις τοῖς
veniētes ex pugna belli. τ dixit eis moyses: vt qd viuū cepistis oē femininū:
ἐρχομένοις ἐκ τῆς παρατάξεως τοῦ πολέμου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς, ἱνατί ἐζωγρήσατε πᾶν θῆλυ.
he eīn fuerūt filijs israel iuxta xbū balaā vt rebellaretis τ ɔtēneretis xbū dñi propter phogor, τ facta ē plaga in synagoga domini.
αὗται γὰρ ἦσαν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κατὰ τὸ ῥῆμα βαλαὰμ τοῦ ἀποστῆσαι καὶ ὑπεριδεῖν τὸ ῥῆμα κυρίου ἕνεκεν φογώρ. καὶ ἐγένετο ἡ πληγὴ ἐν τῇ συναγωγῇ κυρίου.
τ nūc occidite oēm masculinū in omni suppellectili: τ oēs mulierē: que nouit lectū masculi occidite. τ oēs āt
καὶ νῦν ἀποκτείνατε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν πάσῃ τῇ ἀπαρτίᾳ, καὶ πᾶσαν γυναῖκα, ἥτις ἔγνω κοίτην ἄρσενος ἀποκτείνατε. καὶ πᾶσαν δὲ τὴν ἀπαρτίαν
mulierū que nō nouit lectū masculi viuas capite eas. τ vos castrametamini extra castra septē dies. oīs q̄ interfecerit alaz: τ oīs q̄ tetigerit vulneratū lustrabimini tercia die. τ die septimo vos τ preda vra τ oē indumētū τ oē vas pelliceū: τ oēs opationē ex capra pelle: τ oē vas ligneū expiabitis. τ dixit eleazar sacerdos ad viros exercitus venietes ex pugna belli: hec iustificatio legis:
τῶν γυναικῶν ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἄρσενος ζωγρήσατε αὐτάς. καὶ ὑμεῖς παρεμβάλετε ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέρας. πᾶς ὁ ἀνελὼν ψυχὴν, καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ τετρωμένου ἁγνισθήσεσθε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ὑμεῖς καὶ ἡ αἰχμαλωσία ὑμῶν καὶ πᾶν περίβλημα καὶ πᾶν σκεῦος δερμάτινον, καὶ πᾶσαν ἐργασίαν ἐξ αἰγίας, καὶ πᾶν σκεῦος ξύλινον ἀφαγνιεῖτε. καὶ εἶπεν ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοὺς ἐρχομένους ἐκ τῆς παρατάξεως τοῦ πολέμου, τοῦτο τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου,

Iudi. 11. d. / 2. 15. c

Transla. Chal.

ובבעירא: ואיתיאו לות משה ולות אלעזר כהנא ולות כנישתא דבני ישראל ית שביא וית דברתא וית עדאה למשריתא למישריא דמואב דעל ירדנא דיריחו: ונפקו משה ואלעזר כהנא וכל רברבי כנישתא לקדמותהון למברא למשריתא: ורגיז משה על דממנן על חילא רבני אלפין ורבני מאותא דאתו מחיל קרבא: ואמר להון משה הקימתון כל נוקבתא: הא אינין הואן לבני ישראל בעצת בלעם לשקרא שקר קדם ייי על עיסק פעור והות מותנא בכנישתא דייי: וכען קטולו כל דכורא בטפלא וכל איתתא דידעת גבר למשכבי דכורא קטולו: וכל טפלא בנשיא דלא ידעו משכבי דכורא קימו לכון: ואתון שרו מברא למשריתא שבעה יומין כל דקטול נפשא וכל דיקרב בקטילא תדון עלוהי ביומא תליתאה וביומא שביעאה אתון ושביכון: וכל לבוש וכל מאן דמשך וכל עובד מעזי וכל מאן דאע תדון עלוהי: ואמר אלעזר כהנא לגברי חילא דאתו לקרבא דא גזירת אוריתא

Interp. chal.

τ iumētis: τ adduxerūt ad moysen τ ad eleazar sacerdotem τ ad cetū filiorū israel captiuitatē τ predam τ spoliū i castra in cāpestrib⁹ moab iuxta iordanē hiericho. Egressiq̄ sunt moyses τ eleazar sacerdos τ oēs principes cōgregationis in occursum eorū extra castra. Et iratus est moyses contra duces exercitus tribunos τ centuriones qui venerant de militia belli. dixitq̄ eis moyses. Nunqd reseruastis oēm feminā? Ecce ipse fuerūt filijs israel in cōsilio balaā vt preuaricarētur preuaricationē corā dño sup phogor: τ fuit pestis in cōgregatione dñi. Nunc aūt occidite omnē masculū in paruulis: τ oēm mulierē q̄ cognouit virū coitu masculi occidite. Et oēs paruulas mulieres q̄ non cognouerūt coitū masculi reseruate vobis. Uos autē manete extra castra septē dieb⁹. Oīs qui occidit aīam: et qui tetigit occisum: aspergat die tertio: τ in die septimo vos τ ea que cepistis aspersi eritis. et oē vestimentū τ omne vas pelliceum τ omne quod fit ex pilis caprarum τ omne vas ligneū aspersa erunt. Dixitq̄ eleazar sacerdos ad viros exercitus qui venerant de bello. Hoc est decretum legis

Primitiua chal.: אתא / שנה שרא / רבב / מנה רבה מאה / אתא קום הוה / יעץ הוה / ידע שכב ספף / נשה קום שרא / קטל ידד שנה / עז אתא

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

quā p̄cepit dñs moysi: preter aurū τ argētū τ es τ ferrū τ plūbū τ stannum: oīs res q̄ trāsibit in igne perducet in igne: τ purificabit: sed aqua expiatiōis expiabitur. τ oīa q̄cūq̄ nō trāseunt per ignē: trāsibūt per aquā.
ὃ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, πλὴν τοῦ χρυσίου καὶ τοῦ ἀργυρίου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μολίβδου καὶ κασσιτέρου, πᾶν πρᾶγμα ὃ διελεύσεται ἐν πυρὶ διάξεται ἐν πυρί, καὶ καθαρισθήσεται, ἀλλ' ἢ τῷ ὕδατι τοῦ ἁγνισμοῦ ἁγνισθήσεται. καὶ πάντα ὅσα μὴ διαπορεύεται διὰ πυρός, διελεύσεται δι' ὕδατος.
τ lauabitis vestimēta vra die septima: τ mūdabimini. τ post hec itroibitis in castra. τ locutus ē dñs ad moysen: dicēs: accipe sūmā spoliorū captiuitatis ab hoie vsq̄ ad iumētū tu τ eleazar sacerdos τ pncipes familiaꝝ cōgregatiōis. τ diuidetis spolia inter bellatores egressos in bellū: τ inter oēm ɔgregatiōez: τ separabitis tributū dño ab hoib⁹ bellatorib⁹ egredietib⁹ ad bellū: vnā aīam a quingētis: ab hoib⁹: τ a bobus: τ ab ouibus: τ a capris: τ ab asinis: a medietate eoꝝ accipietis. τ dabis eleazar sacerdoti primitias dñi. τ a medietate que filioꝝ israel accipies vnū de quinqgita ab hoib⁹: τ a bobus: τ ab ouibus: τ ab asinis: τ ab oibus iumētis: τ dabis ea leuitis custodiētib⁹ custodias in tabnaculo dñi. τ fecit moyses τ eleazar
καὶ πλυνεῖσθε τὰ ἱμάτια ὑμῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ καθαρισθήσεσθε. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν σκύλων τῆς αἰχμαλωσίας ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους σὺ καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῆς συναγωγῆς. καὶ διελεῖτε τὰ σκῦλα ἀναμέσον τῶν πολεμιστῶν τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὴν παράταξιν, καὶ ἀναμέσον πάσης τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀφελεῖτε τὸ τέλος κυρίῳ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν πολεμιστῶν τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὴν παράταξιν, μίαν ψυχὴν ἀπὸ πεντακοσίων, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ τῶν βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν αἰγῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ὄνων, ἀπὸ τοῦ ἡμίσους αὐτῶν λήψεσθε. καὶ δώσεις ἐλεάζαρ τῷ ἱερεῖ τὰς ἀπαρχὰς κυρίου. καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους τοῦ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ λήψῃ ἕνα ἀπὸ τῶν πεντήκοντα ἀπὸ ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ βοῶν, καὶ ἀπὸ προβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν ὄνων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ δώσεις αὐτὰ τοῖς λευίταις τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς ἐν τῇ σκηνῇ κυρίου. καὶ ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ

Trāsla. B. Hiero.

quod mandauit dominus moysi. Aurum & argētum & es & ferrū & plumbum & stannum: & omne quod pōt transire per flammas: igne purgabitur. quicquid āt ignē non potest sustinere: aqua expiatiōis sctificabitur. & lauabitis vestimēta vra die septimo: & purificati postea castra intrabitis. Dixit quoq̄ dominus ad moysen. Tollite summam eorū q̄ capta sūt ab homine vsq̄ ad pecus: tu & eleazar sacerdos & omnes principes vulgi: diuidesq̄ ex equo predam inter eos qui pugnauerunt egressiq̄ sunt ad bellū: & inter oēm reliquam multitudinē. & separabis ptē dño ab his qui pugnauerūt & fuerunt in bello vnā animā de quingētis tam ex hominibus quam ex bobus & asinis & ouibus: & dabis eam eleazaro sacerdoti: quia primitie dñi sunt. Ex media quoq̄ pte filiorū israel accipies quinquagesimum caput hominū & boum & asinorum & ouium cunctorumq̄ animantium: & dabis ea leuitis qui excubant in custodiis tabernaculi domini. Feceruntq̄ moyses & eleazar

Ter. Heb.

אשר צוה יהוה את משה: אך את
הזהב ואת הכסף את הנחשת את
הברזל את הבדיל ואת העפרת:
כל דבר אשר יבא באש תעבירו
באש וטהר אך במי נדה יתחטא
וכל אשר לא יבא באש תעבירו
במים: וכבסתם בגדיכם ביום
השביעי וטהרתם ואחר תבאו
אל המחנה: ויאמר יהוה אל
משה לאמר: שא את ראש
מלקוח השבי באדם ובבהמה
אתה ואלעזר הכהן וראשי
אבות העדה: וחצית את
המלקוח בין תפשי המלחמה
היצאים לצבא ובין כל העדה:
והרמת מכס ליהוה מאת אנשי
המלחמה היצאים לצבא
אחד נפש מחמש המאות מן
האדם ומן הבקר ומן החמרים
ומן הצאן: ממחציתם תקחו
ונתתה לאלעזר הכהן תרומת
יהוה: וממחצת בני ישראל תקח
אחד אחז מן החמשים מן
האדם מן הבקר מן החמרים ומן
הצאן מכל הבהמה ונתתה אתם
ללוים שמרי משמרת משכן
יהוה: ויעש משה ואלעזר

Primitiua heb.: בדל / בוא עבר / חנה אמר / נשא / לקח / עדה חצה / לחם / רום כסס / מאה / חצה לקח / נתן רום / שכן / עשה

Transla. Chal.

דפקיד ייי ית משה: ברם ית דהבא וית כספא ית נחשא ית פרזלא ית אבצא וית אברא: כל מידעם דמתעל בנורא תעברון בנורא וידכי ברם במי אדיותא יתדי וכל דלא מתעל בנורא תעברונה במיא: ותחורון לבושיכון ביומא שביעאה ותדכון ובתר כן תעלון למשריתא: ואמר ייי למשה למימר: קביל ית חושבן דברתא דשביא באנשא ובבעירא את ואלעזר כהנא ורישי אבהת כנישתא: ותפליג ית דברתא בין גברי מגיחי קרבא דנפקו לחילא ובין כל כנישתא: ותפריש נסיבא קדם ייי מן גברי מגיחי קרבא דנפקו לחילא חד נפשא מחמש מאה מן אנשא ומן תורי ומן חמרי ומן ענא: מפלגותהון תסבון ותתן לאלעזר כהנא אפרשותא קדם ייי: ומפלגות בני ישראל תסב חד דאתחד מן חמשין מן אנשא מן תורי מן חמרי ומן ענא מכל בעירא ותתן יתהון לליואי נטרי מטרת משכנא דייי: ועבד משה ואלעזר

Interp. chal.

quod precepit dñs moysi. Aurum aūt τ argentū τ es et ferrum τ stannuz τ plumbū τ quicquid potest transire per ignem: transferetis per ignē τ mundabitur: verūtamen aqua aspersionis aspergetur. et omne qd non potest intrare in ignem transferetis per aquam. Et lauabitis vestimenta vestra in die septimo τ mundabimini: τ postea intrabitis in castra. Dixitq̄ dñs ad moysen dicens. Tolle summā prede captiuitatis ab homine vsq̄ ad pecus tu τ eleazar sacerdos τ principes patrū cōgregationis: τ diuides predam inter viros bellatores qui egressi sunt in exercitum τ inter omnē cōgregationē. τ separabis partez corā dño a viris bellatoribus qui egressi sunt ad exercitū vnam animā de quingentis de hoibus τ de bobus τ de asinis τ de ouibus. de medietate eorum tolletis τ dabis eleazaro sacerdoti primitias coram dño. et de media parte filiorū israel tolles vnum de quinquaginta ex hoibus τ ex bobus τ asinis et ex ouibus τ ex omni iumento τ dabis ea leuitis custodientibus custodias tabernaculi dñi. Feceritq̄ moyses τ eleazar

Primitiua chal.: עול עבר דכה / ידד ידד חור / שרא אמר / שבה ראש פלג / נגה פרש / ענן נסב / אחד אחד / נתן נטר שכן

Tex. Heb.

הכהן כאשר צוה יהוה את משה:
ויהי המלקוח יתר הבז אשר
בזזו עם הצבא צאן שש מאות
אלף ושבעים אלף וחמשת
אלפים: ובקר שנים ושבעים
אלף: וחמרים אחד וששים
אלף: ונפש אדם מן הנשים אשר
לא ידעו משכב זכר כל נפש
שנים ושלשים אלף: ותהי
המחצה חלק היצאים בצבא מספר
הצאן שלש מאות אלף ושלשים
אלף ושבעת אלפים וחמש מאות:
ויהי המכס ליהוה מן הצאן שש
מאות חמש ושבעים: והבקר
ששה ושלשים אלף ומכסם ליהוה
שנים ושבעים: וחמרים שלשים
אלף וחמש מאות ומכסם ליהוה
אחד וששים: ונפש אדם ששה
עשר אלף ומכסם ליהוה שנים
ושלשים נפש: ויתן משה את
מכס תרומת יהוה לאלעזר
הכהן כאשר צוה יהוה את
משה: וממחצית בני ישראל אשר
חצה משה מן האנשים הצבאים:
ותהי מחצת העדה מן הצאן
שלש מאות אלף ושלשים אלף
שבעת אלפים וחמש מאות:

Primitiua heb. (margin): היה בזז · שנה · נשה שכב · היה · יצא ספר · מאה · כסס · שנה · נתן · רום · חצה · יעד

Trāsla. B. Hiero.

sicut preceperat dominus. Fuit autem preda quā exercitus ceperat ouium sexcenta septuaginta quinque milia: boum septuaginta duo milia: asinorū sexaginta milia & mille. aīe hominum sexus feminei q̄ non cognouerāt viros triginta duo milia. Data q̄ est media pars his qui in prelio fuerant: ouium treceta triginta septem milia quingente: e qbus in prē dñi supputate sunt oues sexcente septuaginta quinque. & de bobus triginta sex milibus: boues septuaginta & duo. de asinis triginta milibus quingētis: asini sexaginta vnus. De animabus hoīm sedecim milibus cesserūt in partē dñi triginta due aīe. Tradidit q̄ moyses numerum primitiarū domini eleazaro sacerdoti sicuti fuerat ei imperatum ex media parte filiorū israel: quam separauerat his qui in prelio fuerant. De media vero parte q̄ cōtigerat reliq̄ multitudi. idest. de ouibus trecentis triginta septem milibus quingentis:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

sacerdos sicut p̄cepit dñs moysi. τ fuerūt spolia abūdātia prede q̄ predati sūt viri bellatores ab ouibus sexcēta milia τ septuagita milia τ quinq̄ milia. τ boues duo τ septuaginta milia. τ asinoꝝ vnū τ sexaginta milia. τ aīe hoīm a mulierib᷒ q̄ nō cognouerūt lectū masculi oēs aīe duo τ triginta milia. τ fuit dimidiū pꝰ eoꝝ q̄ exierunt in bellū de numero ouium trecēta milia τ trigita milia τ septē milia τ quingēti. τ fuit tributū dño ab ouibus sexcēte τ septuaginta quinq̄. τ boues sex τ triginta milia. τ tributū eoꝝ dño duo τ septuaginta. τ asini triginta milia τ quingēti. τ tributū eoꝝ dño vnꝰ τ sexagita. τ aīe hoīm sex τ decē milia. τ tributū eoꝝ dño duo τ triginta aīe. τ dedit moyses tributū dño segregatiōes dei eleazar sacerdoti: sicut p̄cepit dñs moysi a medietate filioꝝ israel: quos diuisit moyses a viris bellatoribꝰ. τ fuit dimidiū de cōgregatiōe ab ouibus trecēta milia τ trigita milia τ septē milia τ quingenta.

ὁ ἱερεὺς καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐγενήθη τὰ σκῦλα τὸ πλεόνασμα τῆς προνομῆς ὃ ἐπρονόμευσαν οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισαὶ, ἀπὸ τῶν προβάτων ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακισχίλια. καὶ βόες δύο καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες. καὶ ὄνων μία καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες. καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων ἀπὸ γυναικῶν αἳ οὐκ ἔγνωσαν κοίτην ἄρσενος πᾶσαι ψυχαὶ δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες. καὶ ἐγενήθη τὸ ἡμίσευμα ἡ μερὶς τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὸν πόλεμον ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προβάτων τριακόσιαι χιλιάδες καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. καὶ ἐγενήθη τὸ τέλος τῷ κυρίῳ ἀπὸ τῶν προβάτων ἑξακόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα πέντε. καὶ βόες ἓξ καὶ τριάκοντα χιλιάδες. καὶ τὸ τέλος αὐτῶν τῷ κυρίῳ δύο καὶ ἑβδομήκοντα. καὶ ὄνοι τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ τὸ τέλος αὐτῶν κυρίῳ εἷς καὶ ἑξήκοντα. καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων ἓξ καὶ δέκα χιλιάδες. καὶ τὸ τέλος αὐτῶν τῷ κυρίῳ δύο καὶ τριάκοντα ψυχαί. καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὸ τέλος κυρίῳ τὸ ἀφαίρεμα τοῦ θεοῦ ἐλεάζαρ τῷ ἱερεῖ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ ἀπὸ τοῦ ἡμισεύματος τῶν υἱῶν ἰσραήλ, οὓς διεῖλε μωυσῆς ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμισῶν. καὶ ἐγένετο τὸ ἡμίσευμα ἀπὸ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῶν προβάτων τριακόσιαι χιλιάδες καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλια καὶ πεντακόσια.

Transla. Chal.

כהנא כמא דפקיד יי ית משה: והות דברתא שאר ביזא דבזו עמא דנפקו לחילא מנין ענא שית מאה ושבעין וחמשה אלפין: ותורי שבעין ותרין אלפין: וחמרי שתין וחד אלפין: ונפשא דאנשא מן נשיא דלא ידעא משכבי דכורא כל נפשתא תלתין ותרין אלפין: והות פלגותא חולק גובריא דנפקו לחילא מנין ענא תלת מאה ותלתין ושבעה אלפין וחמש מאה: והוה דנסיב קדם יי מן ענא שית מאה ושבעין וחמש: ותורי תלתין ושיתא אלפין ונסיבהון קדם יי שבעין ותרין: וחמרי תלתין אלפין וחמש מאה ונסיבהון קדם יי שתין וחד: ונפשא דאנשא שתא עשר אלפין ונסבהון קדם יי תלתין ותרין נפשן: ויהב משה ית דנסב אפרשותא קדם יי לאלעזר כהנא כמא דפקיד יי ית משה: ומפלגות בני ישראל דפליג משה מן גובריא דנפקו לחילא: והות פלגות כנשתא מן ענא תלת מאה ותלתין ושבעה אלפין וחמש מאה:

Interp. chal.

sacerdos sicut preceperat dñs moysi: fuitq̄ preda et reliqua spolia que populus qui egressi sunt in prelium expoliauerant ouiū sexcenta septuagita quinq̄ milia: τ boū septuagita duo milia: τ asinoꝝ sexaginta quinq̄ milia: τ aīe hominū ex mulieribus que nō cognouerāt concubitū masculi: oēs anime triginta duo milia. Fuit autē numerus dimidie partis viroꝝ qui egressi sunt in exercitū: ouiuꝫ trecenta τ triginta septē milia τ quingente. Et fuit pars que assumpta est corā dño ex ouibus sexcenta τ septuaginta τ q̄nq̄. et boues fuerūt triginta sex milia: τ pars que assumpta est coram dño septuaginta duo. et asini triginta milia τ quingenti: τ pars q̄ ex eis assumpta est corā dño fuit sexaginta vnus. Et aīe hominū sedecim milia: τ pars q̄ assumpta est corā dño fuit triginta duo anie. Deditq̄ moyses partē q̄ separata est corā dño eleazaro sacerdoti: sicut preceperat dñs moysi. Et de media parte filiorū israel diuisit moyses a viris qui egressi sunt in exercitū: fuitq̄ dimidia pars congregationis de ouibus trecente τ triginta τ quingente.

Primitiua chal. (margin): הוה בזז · מנה שית · נשה שכב · פרש · הוה ענא

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

τ boues sex τ triginta milia. asini triginta milia τ quingenti. τ aīe hoīum sedecī milia. τ accepit moyses de medietate filioꝝ israel vnū de q̄nq̄ginta: ab hoīb᷒ τ a iumētis: τ dedit ea leuitis custodiētib᷒ custodias tabnaculi dñi: queadmodū p̄cepit dñs moysi. τ accesserūt ad moysen oēs cōstituti in tribunatus exercitus millenarij τ cēturiones. τ dixerūt ad moysen: famuli tui accepert sum mā viroꝝ bellatoꝝ eoꝝ q̄ apud nos: τ nō defuit ab illis vllus. τ obtulimus donū dño vir q̄ tulit vas aureū murenulā τ armillā: τ anulum: τ dextrale: τ torquē: vt ꝓpitiaretis pro nobis corā dño. τ accepit moyses τ eleazar sacerdos aurū ab illis oē vas elaboratū. τ fuit oē aurū segregatio quā segregauerūt dño sex τ decē milia τ septingēti τ quīquagita sicli a tribunis τ a cēturiōibus. τ viri bellatores p̄dati sūt q̄libꝫ sibi ipi. τ accepit moyses τ eleazar sacerdos aurū a tribunis τ a cēturiōib᷒: τ intulerūt ea in tabnaculū testimonij: memoriale filioꝝ israel corā dño.

καὶ βόες ἓξ καὶ τριάκοντα χιλιάδες. ὄνοι τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων ἑκκαίδεκα χιλιάδες. καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἡμισεύματος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ τὸ ἓν ἀπὸ τῶν πεντήκοντα, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς λευίταις τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσῆλθον πρὸς μωυσῆν πάντες οἱ καθεσάμενοι εἰς τὰς χιλιαρχίας τῆς δυνάμεως χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι. καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν, οἱ παῖδές σου εἰλήφασι τὸ κεφάλαιον τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμισῶν τῶν παρ' ἡμῶν, καὶ οὐ διαπεφώνηκεν ἀπ' αὐτῶν οὐδὲ εἷς. καὶ προσενηνόχαμεν τὸ δῶρον κυρίῳ ἀνὴρ ὃς ἦρεν σκεῦος χρυσοῦν χλιδῶνα, καὶ ψέλλιον, καὶ δακτύλιον, καὶ περιδέξιον, καὶ ἐμπλόκιον, ἐξιλάσασθαι περὶ ἡμῶν ἔναντι κυρίου. καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρ' αὐτῶν πᾶν σκεῦος εἰργασμένον. καὶ ἐγένετο πᾶν τὸ χρυσίον τὸ ἀφαίρεμα ὃ ἀφεῖλον κυρίῳ ἓξ καὶ δέκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι καὶ πεντήκοντα σίκλοι παρὰ τῶν χιλιάρχων καὶ παρὰ τῶν ἑκατοντάρχων. καὶ οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισαὶ ἐπρονόμευσαν ἕκαστος ἑαυτῷ. καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρὰ τῶν χιλιάρχων καὶ παρὰ τῶν ἑκατοντάρχων, καὶ εἰσήνεγκαν αὐτὰ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, μνημόσυνον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου. Ca. 32.

Trāsla. B. Hiero.

& de bobus trigīta sex milibus: & de asinis triginta milibus quingentis: & de hominibus sedecim milibus. tulit moyses quinquagesimū caput: & dedit leuitis q̄ excubabāt in tabernaculo dñi: sicut p̄ceperat dominus. Cunq̄ accessissent p̄ncipes exercitus ad moysē & tribuni cēturionesq̄ dixerūt. Nos serui tui recensuimus numerum pugnatorū quos habuimus sub manu nostra: & ne vnus qdem defuit. Ob hanc causam offerimus in donariis dñi singuli qđ in p̄da auri potuimus īuenire: periscelides & armillas: anulos & dextralia ac murēulas: vt dep̄ceris pro nobis dñm. Susceperuntq̄ moyses & eleazar sacerdos omne aurum in diuersis speciebus sedecim milia septingentos qnquaginta siclos a tribunis & centurionibus. Vnusquisq̄ enim qđ ī preda rapuerat suū erat. Et susceptū itulerūt in tabernaculū testimonii in monimentū filiorum israel coram domino.

Tex. Heb.

ובקר ששה ושלשים אלף:
וחמרים שלשים אלף וחמש
מאות: ונפש אדם ששה עשר
אלף: ויקח משה ממחצת בני
ישראל את האחז אחד מן
החמשים מן האדם ומן הבהמה
ויתן אתם ללוים שמרי משמרת
משכן יהוה כאשר צוה יהוה את
משה: ויקרבו אל משה הפקדים
אשר לאלפי הצבא שרי האלפים
ושרי המאות: ויאמרו אל משה
עבדיך נשאו את ראש אנשי
המלחמה אשר בידנו ולא נפקד
ממנו איש: ונקרב את קרבן יהוה
איש אשר מצא כלי זהב אצעדה
וצמיד טבעת עגיל וכומז לכפר על
נפשתינו לפני יהוה: ויקח משה
ואלעזר הכהן את הזהב מאתם
כל כלי מעשה: ויהי כל זהב
התרומה אשר הרימו ליהוה ששה
עשר אלף שבע מאות וחמשים
שקל מאת שרי האלפים ומאת שרי
המאות: אנשי הצבא בזזו איש
לו: ויקח משה ואלעזר הכהן את
הזהב מאת שרי האלפים והמאות
ויבאו אתו אל אהל מועד זכרון
לבני ישראל לפני יהוה:

Primitiua heb. (margin): לקח · שכן · קרב · שור · מאה אמר · לחם פקד · קרב · צעד · צמד עגל כמז · פנה לקח · כלה עשה היה · רום · מאה · בוא יעד · פנה

Transla. Chal.

ותורי תלתין ושיתא אלפין: וחמרי תלתין אלפין וחמש מאה: ונפשא דאנשא שיתא עשר אלפין: ונסיב משה מפלגות בני ישראל ית דאתחד חד מן חמשין מן אנשא ומן בעירא ויהב יתהון לליואי נטרי מטרת משכנא דיי כמא דפקיד יי ית משה: וקריבו לות משה דממנן די לאלפי חילא רבני אלפין ורבני מאותא: ואמרו למשה: עבדך קבילו ית חושבן גברי מגיחי קרבא דעימנא ולא שגא מננא אנש: וקריבנא ית קורבנא דיי גבר דאשכח מאן דדהב שירין ושבבין עזקן קדשין ומחוך לכפרא על נפשתנא קדם יי: ונסיב משה ואלעזר כהנא ית דהבא מנהון כל מאן דעובד: והוה כל דהב אפרשותא דאפרישו קדם יי שיתא עשר אלפין שבע מאה וחמשין סלעין מן רבני אלפין ומן רבני מאותא: גברין דחילא בזו גבר לנפשיה: ונסיב משה ואלעזר כהנא ית דהבא מן רבני אלפין ומאותא ואיתיאו יתיה למשכן זימנא דוכרנא לבני ישראל קדם יי:

Ca. xxxij.

Interp. chal.

et boues triginta sex milia: τ asini triginta milia et quingenti: τ anime hominuꝫ sedecim milia. Et tulit moyses de media parte filioꝝ israel vnū de q̄nquaginta quod assumptum est de hominibus τ pecoribus: τ dedit ea leuitis custodientibus custodiam tabernaculi domini sicut preceperat dñs moysi. Accesseruntq̄ ad moysen illi qui cōstituti erant super milia exercitus: tribuni et centuriones τ dixerunt ad moysen. Serui tui susceperunt numerū virorum pugnatoruꝫ qui erunt nobiscum: τ nō defuit vir ex nobis. Offerimusq̄ oblationem dñi quicunq̄ inuenit vas aureum: periscelides et armillas anulos dextralia ac murenulas ad propiciandum coram dño pro animabus nostris. Tulitq̄ moyses τ eleazar sacerdos aurum ex eis omne vas fabrefactum. Fuitq̄ omne aurum separationis quod separauerunt coram dño sedecim milia septingenti τ quinquaginta sicli ex tribunis τ centurionibus. Viri autem exercitus depredati sunt singuli sibimet. Tulitq̄ moyses τ eleazar sacerdos aurum de tribunis τ centurionibus τ intulerunt illud in tabernaculum federis in monimentū filiorum israel coram domino. Ca. 32.

Primitiua chal. (margin): אחד · שכן · מנה רבב מאה · נגה עם מן · שכח שור · פרש · בזז · אתא שכן

Ca. xxxii.

Ter. Heb.

וּמִקְנֶה רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָד עָצוּם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת אֶרֶץ יַעְזֵר וְאֶת אֶרֶץ גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֶה׃ וַיָּבֹאוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר׃ עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וְיַעְזֵר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה וּשְׂבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן׃ הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עֲדַת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה׃ וַיֹּאמְרוּ אִם מָצָאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יֻתַּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לַאֲחֻזָּה אַל תַּעֲבִרֵנוּ אֶת הַיַּרְדֵּן׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִבְנֵי גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן הַאַחֵיכֶם יָבֹאוּ לַמִּלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה׃ וְלָמָּה תְנִיאוּן אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְהוָה׃ כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשָׁלְחִי אֹתָם מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לִרְאוֹת אֶת הָאָרֶץ׃ וַיַּעֲלוּ עַד נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת הָאָרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי בֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְהוָה׃ וַיִּחַר אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר׃ אִם יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים

Primitiua heb.

קנה עצם ראה קום בוא נשא עדר נכה נבה חנן נתן עבר בוא ישב נוא עשה ראה עלה שכל ראה בוא חרה שבע עלה

Trāsla. B. Hiero.

Filii autē, Cap. 32. rubē & gad hēbāt pecora multa: & erat illis ī iumētis infinita substā tia. Cūq; vidissēt iazer & galaad aptas aīalib⁹ alēdis terras: venerunt ad moysen & ad eleazarum sacerdotē & principes multitudinis: atq; dixerūt. Ataroth & dibon & iazer & nemra esebon & eleale & sabā & nebo & beon: terra quam percussit dñs in conspectu filiorum israel: regionis vberrime est ad pastū aīaliū: & nos serui tui hēmus iumēta plurima: precamurq; si inuenimus gratiā corā te vt des nobis famulis tuis eā ī possessionē: nec facias nos trāsire iordanē. Quibus rñdit moyses. Nūquid fratres vestri ibunt ad pugnam: & vos hic sedebitis? Cur subuertitis mētes filiorū israel ne trāsire audeāt in locum quē eis daturus ē dñs? Nonne ita egerunt patres vestri: qñ misi de cades barne ad explorādā terram. Cumq; venissent vsq; ad vallē botri: lustrata omni regione subuerterunt cor filiorum israel vt non intrarent fines quos eis dominus dedit: quibus iratus iurauit dicens. Si videbunt homines isti qui ascenderunt ex egypto a viginti

Trāsla. Gre. lxx cū interp. latina

Et pecora multitudo fuit filiis rubē: & filiis gad: multitudo magna valde. & viderūt regionē iazer: & regionē galaad: & erat locus locus iumētis. & accedētes filij rubē: & filij gad: dixerūt ad moysen & ad eleazar sacerdotē & ad pncipes cōgregatiōis: dicētes: ataroth & dibō: & iazer & nemra & esebon & eleale & sabam & naiuā & baian: trā quā tradidit dominus corā filiis israel: tra pecorifera est. & famulis tuis iumēta sunt. & dixerūt: si inuenim⁹ grāz corā te: detur tra hec seruis tuis in possessione. & ne trāsire facias nos iordanē. & dixit moyses filiis gad: & filiis rubē: frēs vri ibūt in bellū: & vos sedebitis hic. & cur puertitis mētes filiorū israel ne trāseāt in trā: quā dñs dat eis. nō sic fecerūt pres vri: qñ misi eos de cades barne: cōsiderare trā. & ascēderūt in vallem botri. & explorauerūt trā: & subuerterūt cor filiorū israel: vt nō intrarēt in trā: q̄ dedit eis dominus. & iratus ē furore dñs in die illa: & iurauit: dicēs: si videbūt hoies hi qui ascēderūt de egypto a viginti ānis

Καὶ κτήνη πλῆθος ἦν τοῖς υἱοῖς ῥουβήμ, καὶ τοῖς υἱοῖς γάδ, πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ εἶδον τὴν χώραν ἰαζήρ, καὶ τὴν χώραν γαλαάδ, καὶ ἦν ὁ τόπος τόπος κτήνεσι. καὶ προσελθόντες οἱ υἱοὶ ῥουβήμ, καὶ οἱ υἱοὶ γάδ, εἶπαν πρὸς μωυσῆν καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς συναγωγῆς, λέγοντες, ἀταρὼθ καὶ δεβών, καὶ ἰαζὴρ καὶ ναμβρὼν καὶ ἐσεβὼν καὶ ἐλεαλὴ καὶ σεβαμὰ καὶ ναμὰν καὶ βαιάν, τὴν γῆν ἣν παρέδωκε κύριος ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραήλ, γῆ κτηνοτρόφος ἐστίν. καὶ τοῖς παισί σου κτήνη ὑπάρχει. καὶ ἔλεγον, εἰ εὕρομεν χάριν ἐνώπιόν σου, δοθήτω ἡ γῆ αὕτη τοῖς οἰκέταις σου ἐν κατασχέσει. καὶ μὴ διαβιβάσῃς ἡμᾶς τὸν ἰορδάνην. καὶ εἶπε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γάδ, καὶ τοῖς υἱοῖς ῥουβήμ, οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν πορεύσονται εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ὑμεῖς καθήσεσθε αὐτοῦ. καὶ ἵνα τί διαστρέφετε τὰς διανοίας τῶν υἱῶν ἰσραήλ μὴ διαβῆναι εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος δίδωσιν αὐτοῖς. οὐχ οὕτως ἐποίησαν οἱ πατέρες ὑμῶν, ὅτε ἀπέστειλα αὐτοὺς ἐκ κάδης βαρνή, κατανοῆσαι τὴν γῆν. καὶ ἀνέβησαν εἰς φάραγγα βότρυος, καὶ κατενόησαν τὴν γῆν, καὶ ἀπέστησαν τὴν καρδίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὅπως ἂν μὴ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν γῆν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς κύριος. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὤμοσε, λέγων, εἰ ὄψονται οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οἱ ἀναβάντες ἐξ αἰγύπτου ἀπὸ εἰκοσαετοῦς

Transla. Chal.

וּבְעִיר סַגִּי הֲוָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָד תַּקִּיף לַחֲדָא וַחֲזוֹ יָת אֲרַע יַעְזֵר וְיָת אֲרַע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אֲתַר כָּשַׁר לְבֵית בְּעִיר׃ וַאֲתוֹ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמַרוּ לְמשֶׁה וּלְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וּלְרַבְרְבֵי כְנִשְׁתָּא לְמֵימַר׃ מַכְלֶלְתָּא וּמַלְבֶּשְׁתָּא וּבֵית נִמְרִין וּבֵית חֻשְׁבָּנָא וּבְעֶלְעָלֵה וְשִׂירָן וּבֵית קְבוּרְתֵּיהּ דְמשֶׁה וּבְעֹן׃ אַרְעָא דִּמְחָא יְיָ יָת יָתְבַהָא קֳדָם כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל אֲרַע כָּשְׁרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וּלְעַבְדָּךְ אִית בְּעִיר׃ וַאֲמַרוּ אִם אַשְׁכַּחְנָא רַחֲמִין בְּעֵינָךְ תִּתְיְהֵב יָת אַרְעָא הָדָא לְעַבְדָּךְ לְאַחְסָנָא לָא תַעְבְּרִנָּנָא יָת יַרְדְּנָא׃ וַאֲמַר משֶׁה לִבְנֵי גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן הַאֲחֵיכוֹן יֵיתוּן לִקְרָבָא וְאַתּוּן תִּתְּבוּן הָכָא׃ וּלְמָא תוֹנוּן יָת לִבָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמֶעְבַּר לְאַרְעָא דִּיהַב לְהוֹן יְיָ׃ כְּדֵין עֲבַדוּ אֲבָהָתְכוֹן כַּד שְׁלַחִית יָתְהוֹן מֵרְקַם גֵּיאָה לְמִחְזֵי יָת אַרְעָא׃ וּסְלִיקוּ עַד נַחֲלָא דְאַתְכָּלָא וַחֲזוֹ יָת אַרְעָא וְאוֹנִיאוּ יָת לִבָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלָא לְמֵיעַל לְאַרְעָא דִּיהַב לְהוֹן יְיָ׃ וּתְקֵיף רוּגְזָא דַיְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא וְקַיֵּים לְמֵימַר׃ אִם יֶחֱזוּן גֻּבְרַיָּא דִּסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבַּר עַשְׂרִין

Interp. chal.

Pecora autē multa erant filiis ruben & filiis gad plurima nimis: videruntq; terrā iazer & terram galaad: & ecce locus erat aptus pecorib⁹. Veneruntq; filij gad & filij ruben & dixerunt ad moysen & ad eleazar sacerdotē & ad pncipes cetus dicētes. Ataroth & dibon et iazer & nemra & esebon & eleale & seban et nabo et beon: terra cuius habitatores pcussit dñs in conspectu cōgregationis israelis terra apta est pecoribus: et seruis tuis sunt pecora. dixeruntq;. Si inuenimus gratiā in oculis tuis detur terra hec seruis tuis: nec facias nos transire iordanē. Dixitq; moyses filijs gad et filijs ruben. Nunqd fratres vestri ibunt ad pugnam et vos sedebitis hic? quare ergo subuertitis cor filiorum israelis: vt non transeant in terrā quam dedit eis dñs? sic fecerunt patres vestri quando misi eos de cades barne ad contēplandā terram: et ascenderunt vsq; ad torrentem botri & viderunt terram: & subuerterunt cor filiorum israel vt non ingrederentur in terram quam dedit eis dñs. Et iratus est furor domini in die illa & iurauit dicens. Si viderint viri qui ascenderunt de egypto a viginti

Primitiua chal.

סנא חזא אתא רבב אמר שכח יהב חסן עבר עול חזה עול קום אמר חזה

Ter. Heb.

שָׁנָה וָמַעְלָה אֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא מִלְאוּ אַחֲרָי׃ בִּלְתִּי כָּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה הַקְּנִזִּי וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן כִּי מִלְאוּ אַחֲרֵי יְהוָה׃ וַיִּחַר אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיְנִעֵם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד תֹּם כָּל הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃ וְהִנֵּה קַמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לִסְפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף יְהוָה אֶל יִשְׂרָאֵל׃ כִּי תְשׁוּבֻן מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשִׁחַתֶּם לְכָל הָעָם הַזֶּה׃ וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִּדְרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פֹּה וְעָרִים לְטַפֵּנוּ׃ וַאֲנַחְנוּ נֵחָלֵץ חֻשִׁים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם הֲבִיאֹנֻם אֶל מְקוֹמָם וְיָשַׁב טַפֵּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ לֹא נָשׁוּב אֶל בָּתֵּינוּ עַד הִתְנַחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ׃ כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וָהָלְאָה כִּי בָאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם תַּעֲשׂוּן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אִם תֵּחָלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה׃ וְעָבַר לָכֶם כָּל חָלוּץ אֶת הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוֹ אֶת

Primitiua heb.

עלה שבע מלא מלא חרה נוע דבר תמם עשה רעע קום רבה חטא ספה חרה שוב יסף נוח שחת נגש אמר גדר בנה טפף חלץ חוש בוא ישב שוב נחל בוא זרח עשה חלץ להם עבר חלץ ירש

Trāsla. B. Hiero.

annis & supra: terram quam sub iuramēto pollicitus sum abraam isaac & iacob: & noluerūt sequi me preter caleb filiū iephone cenezeū & iosue filiū nū. Isti impleuerūt voluntatē meā. Iratusq; dñs aduersū israel circūduxit eū per desertū quadragīta ānis: dōec cōsumeretur vniuersa gn̄atio q̄ fecerat malū in cōspectu eius. Et ecce inquit vos surrexistis p patribus vr̄is incremēta & alūni hoīum petorū: vt augeretis furorem domini cōtra israel. q̄ si nolueritis sequi eum: ī solitudie populū derelinquet: & vos causa eritis necis omniū. At illi ppe accedētes dixerūt. Caulas ouiū fabricabimus & stabula iumētorū: puulis quoq; nr̄is vrbes mūitas: nos aūt ipsi armati & accincti pgemus ad pliū añ filios israel: donec itroducamus eos ad loca sua. Paruuli nr̄i & qcqd hr̄e possumus: erūt ī vrbib⁹ mūitis pp hitatorū insidias. Nō reuertemur in domos nr̄as: vsq;dū possideāt filii isrl̄ hereditatē suā: nec qcq̄ q̄remus trās iordanē: qa iā hēmus possessionē nostrā ī orietali eius plaga. Quibus moyses ait. Si facitis qd̄ pmittitis: expediti pgite coram domino ad pugnam: & ois vir bellator armatus iordanē transeat: dōec subuertat dominus

Trā sla. Gre. lxx. cū interp. latina.

& supra: scientes bonū & malū: terrā quā iuraui abraā & isaac & iacob. nō eīn secuti sunt post me nisi chaleb fili⁹ iephōe segregatus: & iosue fili⁹ nū: quia secuti sunt post dñm. & irat⁹ est furore dñs cōtra israel: & circūduxit eos in deserto quadragīta ānis: donec ɔsūpta ē ois gn̄atio: faciētes mala corā dño. ecce isurrexistis pro patribus vr̄is: alumni hoīum peccatorū: vt adderetis adhuc ad furorē ire dñi ɔtra israel: q: auertemini ab eo vt addatis adhuc derelinq̄re eū in deserto: & ipse facietis in totā ɔgregationē hāc. & accesserūt ei: & dicebāt caulas ouiū edificabimus hic iumētis nr̄is: & ciuitates supellectilib⁹ nr̄is. & nos armati in ante custodia priores filiorū israel: donec adducamus eos in suum locū. & hītabit supellex nr̄a in ciuitatib⁹ munitis pp hītātes trā: nō reuertemur in domos nr̄as q̄ad diuidātur filij isrl̄: vnusq̄sq; in hereditatē suā. & nō ampli⁹ possidebimus inter eos ab trans iordanē & vlterius: q: habemus possessiōes nr̄as in eo q̄ trans iordanē in oriēte. & dixit ad illos moyses: si feceritis iuxta v̄bū hoc: si armati fueritis corā dño in bellū: & trāsierit ex vobis ois armatus iordanē corā dño: vsq; ad subuertat

Infra. eo.

καὶ ἐπάνω, οἱ ἐπιστάμενοι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. οὐ γὰρ ἐπηκολούθησαν ὀπίσω μου πλὴν χαλὲβ υἱὸς ἰεφοννὴ ὁ διακεχωρισμένος, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ, ὅτι συνεπηκολούθησαν ὀπίσω κυρίου. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ κατερέμβευσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, ἕως ἐξανηλώθη πᾶσα ἡ γενεά, οἱ ποιοῦντες τὰ πονηρὰ ἔναντι κυρίου. ἰδοὺ ἀνέστητε ἀντὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, σύστρεμμα ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, προσθεῖναι ἔτι ἐπὶ τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, ὅτι ἀποστραφήσεσθε ἀπ᾽ αὐτοῦ προσθεῖναι ἔτι καταλιπεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀνομήσετε εἰς ὅλην τὴν συναγωγὴν ταύτην. καὶ προσῆλθον αὐτῷ, καὶ ἔλεγον ἐπαύλεις προβάτων οἰκοδομήσομεν ὧδε τοῖς κτήνεσιν ἡμῶν, καὶ πόλεις ταῖς ἀποσκευαῖς ἡμῶν. καὶ ἡμεῖς ἐνοπλισάμενοι προφυλακῇ πρότεροι τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἕως οὗ ἀγάγωμεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἑαυτῶν τόπον. καὶ κατοικήσει ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν ἐν πόλεσι τετειχισμέναις διὰ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, οὐ μὴ ἀποστραφῶμεν εἰς τὰς οἰκίας ἡμῶν ἕως ἂν καταμερισθῶσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ οὐκέτι κληρονομήσομεν ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου καὶ ἐπέκεινα, ὅτι ἀπέχομεν τοὺς κλήρους ἡμῶν ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν ἀνατολαῖς. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς, ἐὰν ποιήσητε κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἐὰν ἐξοπλισθῆτε ἐναντίον κυρίου εἰς πόλεμον, καὶ παρελεύσεται ὑμῶν πᾶς ὁπλίτης τὸν ἰορδάνην ἔναντι κυρίου, ἕως ἂν ἐκτριβῇ

Transla. Chal.

שְׁנִין וּלְעֵילָא יָת אַרְעָא דְּקַיֵּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֲרֵי לָא אַשְׁלִימוּ בָּתַר דַּחְלְתִי׃ אֱלָהֵן כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה קְנִזָּאָה וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן אֲרֵי אַשְׁלִימוּ בָּתַר דַּחַלְתָּא דַיְיָ׃ וּתְקֵיף רוּגְזָא דַיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וְאַטְלְטִלִינּוּן בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין עַד דְּסָף כָּל דָּרָא דַּעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ׃ וְהָא קַמְתּוּן חָלַף אֲבָהָתְכוֹן תַּלְמִידֵי גֻבְרַיָּא חַיָּבַיָּא לְאוֹסָפָא עוֹד עַל תְּקוֹף רוּגְזָא דַיְיָ לְיִשְׂרָאֵל׃ אֲרֵי תְתוּבוּן מִבָּתַר דַּחַלְתֵּיהּ וְיוֹסֵף עוֹד לְאַשְׁבּוֹקֵיהוֹן בְּמַדְבְּרָא וּתְחַבְּלוּן לְכָל עַמָּא הָדֵין׃ וְקָרִיבוּ לְוָתֵיהּ וַאֲמַרוּ חֻטְרִין דְּעָן נִבְנֵי לִבְעִירַנָא הָכָא וְקִרְוִין לְטַפְלָנָא׃ וַאֲנַחְנָא נִזְדָּרֵז מַבְעִין קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנָעֵילִנּוּן לְאַתְרְהוֹן וְיִתֵּיב טַפְלָנָא בְּקִרְוֵי כְרָכַיָּא מִן קֳדָם יָתְבֵי אַרְעָא׃ לָא נְתוּב לְבָתַּנָא עַד דְּיַחְסְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסַנְתֵּיהּ׃ אֲרֵי לָא נַחְסִין עִמְּהוֹן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא וּלְהָלָא אֲרֵי קַבֵּילְנָא אַחְסָנְתָּנָא לָנָא מֵעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַדִּינְחָא׃ וַאֲמַר לְהוֹן משֶׁה אִם תַּעְבְּדוּן יָת פִּתְגָּמָא הָדֵין אִם תִּזְדָּרְזוּן קֳדָם עַמָּא דַיְיָ לִקְרָבָא׃ וְיִעְבַּר לְכוֹן כָּל דִּמְזָרֵז יָת יַרְדְּנָא קֳדָם עַמָּא דַיְיָ עַד דְּיֵתָרֵיךְ יָת

Interp. chal.

annis & supra terrā pro qua iuraui vt darē eam abraham isaac & iacob: q: non fuerunt perfecti in timore meo: preter caleb filiū iephone cenezeum & iosue filiū nun: quia perfecti fuerūt in timore dñi. Et iratus est furor dñi cōtra israel: & morari fecit eos in deserto quadraginta annis: donec cōsumeretur vniuersa generatio que fecerat malū corā dño. et ecce surrexistis pro patribus vestris discipuli viror peccator: vt augeatis rursus furorē dñi contra israel. Si enī reuersi fueritis a timore eius: addet iterū relinquere eos in solitudine: & damnū inferetis omni populo huic. Accesseruntq; ad eum & dixerunt. caulas ouium edificabimus hic pecoribus nostris & vrbes familie nostre. Nos autem armabimur expediti ante fratres nostros: donec introducamus eos in locum suum: & habitabūt paruuli nostri in ciuitatibus munitis propter habitatores terre. non enim reuertemur in domos nostras donec singuli filiorū israel possideant hereditatem suam: non enim possidebimus cum eis trans iordanē & vltra: quia suscepimus hereditatem nostrā citra iordanē ad orientē. Dixitq; eis moyses. Si feceritis verbū hoc: et si armati ieritis ante populum dñi ad pugnā: & transierit omnis armatus ex vobis iordanem ante populum domini: donec eijciat

Primitiua chal.

שלם אחר דבר סוף דור קום לסף תוב חבל קרב בנה עבד עול תוב חסן עבד

Ter. Heb.

איביו מפניו ונכבשה הארץ
לפני יהוה ואחר תשבו והייתם
נקים מיהוה ומישראל והיתה
הארץ הזאת לכם לאחזה לפני
יהוה ואם לא תעשון כן הנה
חטאתם ליהוה ודעו חטאתכם
אשר תמצא אתכם בנו לכם
ערים לטפכם וגדרת לצנאכם
והיצא מפיכם תעשו ויאמר בני
גד ובני ראובן אל משה לאמר
עבדיך יעשו כאשר אדני מצוה
טפנו נשינו מקננו וכל בהמתנו יהיו
שם בערי הגלעד ועבדיך יעברו כל
חלוץ צבא לפני יהוה למלחמה כאשר
אדני דבר ויצו להם משה את אלעזר
הכהן ואת יהושע בן נון ואת
ראשי אבות המטות לבני ישראל
ויאמר משה אלהם אם יעברו בני
גד ובני ראובן אתכם את הירדן
כל חלוץ למלחמה לפני יהוה
ונכבשה הארץ לפניכם ונתתם
להם את ארץ הגלעד לאחזה
ואם לא יעברו חלוצים אתכם
ונאחזו בתככם בארץ כנען
ויענו בני גד ובני ראובן לאמר את
אשר דבר יהוה אל עבדיך כן
נעשה נחנו נעבר חלוצים לפני

Primitiua heb.: כבש · שוב היה · נקה היה · עשה · ידע · מצא בנה · כה עשה אמר · צוה · נשה קנה היה · עיר עבר · חלץ פנה לחם · צוה · נטה · כבש נתן · אחז תוך · ענה · עשה עבר

Trāsla. B. Hiero.

inimicos suos: & subiiciatur ei oīs terra: tunc eritis inculpabiles apud dominum & apud israel: & obtinebitis regiões quas vultis coram dño. Sin aūt qd̄ dicitis nō feceritis: nulli dubium est quin peccētis in dñm. & scitote qm̄ pctm̄ vestrum apprehendet vos. Edificate ergo vrbes puulis vr̄is & caulas & stabula ouibus ac iumētis: & quod polliciti estis implete. Dixerūtq; filii gad & ruben ad moysen. Serui tui sumus. Faciemus qd̄ iubet dñs nr̄. Paruulos nr̄os & mulieres & pecora ac iumenta relinquemus in vrbibus galaad: nos aūt famuli tui oēs expediti pgemus ad bellū: sicut tu dñe loq̄ris. Precepit ergo moyses eleazaro sacerdoti & iosue filio nun & principibus familiarū tribus israel: & dixit ad eos. Si transierint filii gad & filii ruben vobiscum iordanem omnes armati ad bellum coram domino: & vobis fuerit terra subiecta: date eis galaad in possessionem. Sin autem noluerint trāsire vobiscum in terrā chanaā: inter vos habitandi accipiāt loca. Rñderuntq; filii gad & filii ruben. Sicut locutus est dominus seruis suis: ita faciemus. Ipsi armati pergemus coram

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. lattina

inimicus ei⁹ a facie ei⁹. & subiciat terra corā dño. & post hec reuertemini & eritis inocētes corā dño: & ab isrl. & erit tra hec vobis in possessiōe corā dño. si āt nō feceritis sic: peccabitis corā dño: & cognoscetis pctm̄ vr̄m: qn̄ vos ɔphēdent mala. & edificabitis vobis ipsis vrbes supellectili vr̄e: & caulas iumētis vr̄is: & qd̄ egreditur de ore vr̄o facietis. & dixerūt filij rubē: & filij gad ad moysen: dicētes: serui tui faciēt sicut dñs nr̄ precipit. supellex nr̄a: & vxores nr̄e: & possessiōes nr̄e & omnia iumēta nr̄a erūt illic in ciuitatib⁹ galaad. at serui tui exibūt oēs armati & accīcti corā dño ad bellū: quēadmodū dñs dicit. & cōstituit eis moyses eleazar sacerdotē: & iosue filiū nun: & pncipes familiap tribuū filiop isrl. & dixit ad eos moyses: si trāsierit filij rubē & filij gad vobiscū iordanē: ois armatus in bellū corā dño: & dñati fueritis tre corā vobis: & dabitis eis trā galaad in possessiōe. si āt nō trāsierint armati vobiscū in bellū corā dño: & traducite supellectilē eop: & vxores eop: & iumēta eop ante vos: in trā chanaā: & simul possidebūt inter vos in tra chanaā. & rñderūt filij rubē & filij gad: dicētes: quecūq; dñs dicit seruis suis: sic faciem⁹. nos trāsibim⁹ armati corā

ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ κατακυριευθῇ ἡ γῆ ἐναντίον κυρίου. καὶ μετὰ ταῦτα ἀποστραφήσεσθε, καὶ ἔσεσθε ἀθῷοι ἐναντίον κυρίου, καὶ ἀπὸ ἰσραήλ. καὶ ἔσται ἡ γῆ αὕτη ὑμῖν ἐν κατασχέσει ἔναντι κυρίου. ἐὰν δὲ μὴ ποιήσητε οὕτως, ἁμαρτήσεσθε ἔναντι κυρίου, καὶ γνώσεσθε τὴν ἁμαρτίαν ὑμῶν, ὅταν ὑμᾶς καταλάβῃ τὰ κακά. καὶ οἰκοδομήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς πόλεις τῇ ἀποσκευῇ ὑμῶν, καὶ ἐπαύλεις τοῖς κτήνεσιν ὑμῶν, καὶ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν ποιήσετε. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ῥουβήμ, καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ πρὸς μωυσῆν, λέγοντες, οἱ παῖδές σου ποιήσουσιν καθὰ ὁ κύριος ἡμῶν ἐντέλλεται. ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν, καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν, καὶ αἱ κτήσεις ἡμῶν, καὶ πάντα τὰ κτήνη ἡμῶν ἔσονται ἐκεῖ ἐν ταῖς πόλεσι γαλαάδ. οἱ δὲ παῖδές σου παρελεύσονται πάντες ἐνωπλισμένοι καὶ ἐκτεταγμένοι ἐναντίον κυρίου εἰς τὸν πόλεμον, ὃν τρόπον ὁ κύριος λέγει. καὶ συνέστησεν αὐτοῖς μωυσῆς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ ἰησοῦν υἱὸν ναυῆ, καὶ τοὺς ἄρχοντας πατριῶν τῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς, ἐὰν διαβῶσιν οἱ υἱοὶ ῥουβὴμ καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ μεθ᾽ ὑμῶν τὸν ἰορδάνην, πᾶς ἐνωπλισμένος εἰς πόλεμον ἔναντι κυρίου, καὶ κατακυριεύσητε τῆς γῆς ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ δώσετε αὐτοῖς τὴν γῆν γαλαὰδ ἐν κατασχέσει. ἐὰν δὲ μὴ διαβῶσιν ἐνωπλισμένοι μεθ᾽ ὑμῶν εἰς πόλεμον ἔναντι κυρίου, καὶ διαβιβάσατε τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν πρότερα ὑμῶν, εἰς γῆν χαναάν, καὶ συγκατακληρονομηθήσονται ἐν ὑμῖν ἐν τῇ γῇ χαναάν. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴμ καὶ οἱ υἱοὶ γάδ, λέγοντες, ὅσα ὁ κύριος λέγει τοῖς θεράπουσιν αὐτοῦ, οὕτως ποιήσομεν. ἡμεῖς διαβησόμεθα ἐνωπλισμένοι ἔναντι

Primitiua chal.

כבש תוב היה · זכה חוב ידע · שכח בנה קרה · עאן נפק אמר · רבב פקד נשה · נתא עבר סלל · ראש · כבש נתן · חסן זרז תוב · עבד עבר

Interp. chal.

inimicos suos a cōspectu eius & subiiciatur terra coram populo dñi: postea reuertemini & eritis innoxij in cōspectu dñi & apud israel: eritq; terra hec vob in possessionē coram dño. Si aūt non feceritis sic: ecce peccastis corā dño: & scitote peccatū vestrū qd̄ inueniet vos. Edificate vobis vrbes paruulis vr̄is: & caulas ouibus vr̄is: & facietis iuxta id quod egressuz est de ore vestro. Dixerūtq; filij gad & filij ruben ad moysen dicētes. Serui tui facient sicut dñs noster iubet. paruuli nostri & vxores nostre & pecora nr̄a & omnia iumenta nr̄a erunt ibi in vrbibus galaad. et omnes serui tui transibunt armati in exercitū ante populū dñi ad belluz: sicut loqtur dñs nr̄. Precepitq; de eis moyses eleazaro sacerdoti & iosue filio nun & principib⁹ patrū tribuū filiop israel: & dixit moyses ad eos. Si transierint filij gad & filij ruben vobiscū iordanē oēs armati ad bellū corā populo dñi: subiectaq; fuerit terra in cōspectu vr̄o: dabitis eis terrā galaad in possessionē. Et si nō trāsierint armati vobiscū: suscipiēt possessionē inter vos in tra chanaā. Rñderūtq; filij gad & filij ruben dicentes. Sicut locutus est dñs seruis tuis ita faciemus. nos transibim⁹ armati ante

Transla. Chal.

בעלי דבבוהי מן קדמוהי ותתכבש ארעא קדם עמא דייי ובתר כן תתובון ותהון זכאין מן קדם ייי ומישראל ותהי ארעא הדא לכון לאחסנא קדם ייי ואם לא תעבדון כן הא חבתון קדם ייי ודעו חובתכון דתשכח יתכון בנו לכון קרוין לטפלכון וחטרין לענכון ודיפוק מפומכון תעבדון ואמרו בני גד ובני ראובן למשה למימר עבדך יעבדון כמא דריבוני מפקד טפלנא נשנא גיתנא וכל בעירנא יהון תמן בקרוי גלעד ועבדך יעברון כל דמזרזין חילא קדם עמא דייי לקרבא כמא דריבוני ממליל ופקיד להון משה ית אלעזר כהנא וית יהושע בר נון וית רישי אבהת שבטיא לבני ישראל ואמר משה להון אם יעברון בני גד ובני ראובן עמכון ית ירדנא כל דמזרזין לקרבא קדם עמא דייי ותתכבש ארעא קדמיכון ותתנון להון ית ארעא דגלעד לאחסנא ואם לא יעברון מזרזין עמכון ויחסנון ביניכון בארעא דכנען ואתיבו בני גד ובני ראובן למימר ית דמליל ייי לעבדך כן נעבד נחנא נעבר מזרזין קדם

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

dño in terrā chanaā. & dabitis possessionē nostrā in eo qui vltra iordanē. & dedit eis moyses filijs gad: & filijs ruben: & dimidie trib⁹ manasse filiop ioseph regnū seon: regis amorreop: & regnū og regis basan: trā & ciuitates eius: ciuitates trē in circuitu. & edificauerūt filij gad dibon: & astaroth: & aroer: & sopham: & iazer. & exaltauerūt illas: & bethneinra & betharā ciuitates munitas: & caulas ouiū. & filij rubē edificauerūt esebō: & eleale: & cariathaiz: & naboth. & baalmeō: circundatas: & sabama. & cognominauerūt iuxta noīa eop noīa vrbiū: q̄s edificauerūt. & perrexit fili⁹ machir filij manasse in galaad: & accepit eā. & pdidit amorreū habitātē in ea. & dedit moyses galaad machir filio manasse: & hitauit illic. & iair filius manasse perrexit: & accepit caulas eop. & cognominauit eas caulas iair. & nobe perrexit: & accepit canath: & vicos eius: & cognominauit eos nobe ex noīe suo.

κυρίου εἰς γῆν χαναάν. καὶ δώσετε τὴν κατάσχεσιν ἡμῶν ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γάδ, καὶ τοῖς υἱοῖς ῥουβήμ, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ υἱῶν ἰωσὴφ τὴν βασιλείαν σιών, βασιλέως τῶν ἀμορραίων, καὶ τὴν βασιλείαν ὢγ βασιλέως τῆς βασάν, τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις σὺν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, πόλεις τῆς γῆς κύκλῳ. καὶ ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ γὰδ τὴν δεβών, καὶ τὴν ἀσαρώθ, καὶ τὴν ἀροήρ, καὶ τὴν σωφάρ, καὶ τὴν ἰαζήρ. καὶ ὕψωσαν αὐτάς, καὶ τὴν βηθναμρὰμ καὶ τὴν βαιθαρρὰν πόλεις ὀχυράς, καὶ ἐπαύλεις προβάτων. καὶ οἱ υἱοὶ ῥουβὴμ ᾠκοδόμησαν τὴν ἐσεβών, καὶ τὴν ἐλεαλή, καὶ τὴν καριαθαίμ, καὶ τὴν ναβώθ, καὶ τὴν βεελμεών, περικεκυκλωμένας, καὶ τὴν σεβαμά. καὶ ἐπωνόμασαν κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων, ἃς ᾠκοδόμησαν. καὶ ἐπορεύθη υἱὸς μαχὶρ υἱοῦ μανασσῆ εἰς γαλαάδ, καὶ ἔλαβεν αὐτήν. καὶ ἀπώλεσε τὸν ἀμορραῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν αὐτῇ. καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὴν γαλαὰδ τῷ μαχὶρ υἱῷ μανασσῆ, καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ. καὶ ἰαὶρ ὁ τοῦ μανασσῆ ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπαύλεις αὐτῶν. καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς ἐπαύλεις ἰαίρ. καὶ ναβαὺ ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβε τὴν καάθ, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς ναβὼθ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Ca. 33.

Et he mãsiões filiop isrl. vt exierūt de egypto cū exercitu suo in manu moysi & aarō. & scripsit moyses pfectiões eop:

Καὶ οὗτοι οἱ σταθμοὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὡς ἐξῆλθον ἐκ τῆς αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν ἐν χειρὶ μωυσῆ καὶ ἀαρών. καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὰς ἀπάρσεις αὐτῶν,

Trāsla. B. Hiero.

domino in terrā chanaan: & possessionē iā suscepisse nos confitemur trās iordanē. Dedit itaq; moyses filiis gad & rubē & dimidie tribui manasse filii ioseph regnum seō regis ammorrei: & regnum og regis basā: & terrā eop cū vrbibus suis per circuitum. Igitur extruxerunt filii gad dibon & astaroth & aroer & roth & sophan & iazer iechaa & beth nemra & betharā vrbes munitas & caulas pecoribus suis. Filii vero ruben edificauerunt esebon & eleale & cariathaim & nabo & baalmeon versis nominibus: sabama quoq; impōnentes vocabula vrbibus quas extruxerant. Porro filii machir filii manasse perrexerūt in galaad: & vastauerūt eā interfecto ammorreo hitatore eius. Dedit ergo moyses terram galaad machir filio manasse: qui habitauit in ea. Iair aūt filius manasse abiit: & occupauit vicos eius: quos appellauit auothiair. idest villas iair. Nobe quoq; prexit & apphēdit canath cū viculis suis: vocauitq; eā ex noīe suo nobe. Cap. 33.

He sunt mãsiões filiorū israel q egressi sūt de egypto per turmas suas in manu moysi & aaron: quas descripsit moyses

Ter. Heb.

יהוה ארץ כנען ואתנו אחזת
נחלתנו מעבר לירדן ויתן להם
משה לבני גד ולבני ראובן ולחצי
שבט מנשה בן יוסף את ממלכת
סיחן מלך האמרי ואת ממלכת
עוג מלך הבשן הארץ לעריה
בגבלת ערי הארץ סביב ויבנו בני
גד את דיבן ואת עטרת ואת
ערער ואת עטרת שופן ואת
יעזר ויגבהה ואת בית נמרה
ואת בית הרן ערי מבצר וגדרת
צאן ובני ראובן בנו את חשבון
ואת אלעלא ואת קריתים ואת
נבו ואת בעל מעון מוסבת שם
ואת שבמה ויקראו בשמת את
שמות הערים אשר בנו וילכו
בני מכיר בן מנשה גלעדה
וילכדה ויורש את האמרי אשר
בה ויתן משה את הגלעד למכיר
בן מנשה וישב בה ויאיר בן
מנשה הלך וילכד את חותיהם
ויקרא אתהן חות יאיר ונבח
הלך וילכד את קנת ואת בנתיה
ויקרא לה נבח בשמו

Ca. xxxiii.

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו
מארץ מצרים לצבאתם ביד משה
ואהרן ויכתב משה את מוצאיהם

Primitiua heb.: נתן · חצה · מלך · עיר · סבב · בצר · סבב · קרא · בנה · לכד ירש · חוה · בנה · נסע · כתב יצא

Transl. Chal.

עמא דייי לארעא דכנען ועמנא אחידת אחסנתנא מעיברא לירדנא ויהב להון משה לבני גד ולבני ראובן ולפלגות שבטא דמנשה בר יוסף ית מלכות סיחון מלכא דאמוראה וית מלכות עוג מלכא דמתנן ארעא לקירוהא בתחומין קרוי ארעא סחור סחור ובנו בני גד ית דיבון וית עטרות וית ערוער וית עטרות שופן וית יעזר ורמתא וית בית נמרה וית בית הרן קרוין כריכן וחוטרין דעאן ובני ראובן בנו ית חשבון וית אלעלא וית קריתים וית נבו וית בעל מעון מקפן שמהן וית שבמה וקרו בשמהן ית שמהת קרויא דבנו ואזלו בני מכיר בר מנשה לגלעד וכבשוהא ותריכו ית אמוראה דבה ויהב משה ית גלעד למכיר בר מנשה ויתיב בה ויאיר בר מנשה אזל וכבש ית כפרניהון וקרא יתהן כפרני יאיר ונבח אזל וכבש ית קנת וית כפרנהא וקרא לה נבח בשמיה

Ca. xxxiii.

אלין מטלני בני ישראל דנפקו מארעא דמצרים לחיליהון בידא דמשה ואהרן וכתב משה ית מפקניהון

Interp. chal.

populū dñi in terrā chanaan: & nobiscū manet possessio nr̄a trans iordanē. Deditq; eis moyses filiis videlicet gad & filijs ruben & dimidie tribui manasse filij ioseph regnū seon regis amorrei & regnum og regis basan terrā cum vrbibus suis per terminos vrbium terre per circuitū. Edificaueruntq; filij gad dibon et ataroth & aroer & ataroth sophā & iazer & iagbeha & bethnera & betharan vrbes munitas & caulas ouiū. Filij autem ruben edificauerūt esebon & eleale & cariathaim & nebo & baalmeon versis nominibus: & sabama: & vocauerūt nominibus vrbes quas edificauerant. Et abierunt filij machir filij manasse in galaad & subiecerūt eam: & eiecerūt amorreum qui ibi erat. Deditq; moyses galaad machir filio manasse: et habitauit in ea. Iair quoq; filius manasse abijt et subiecit vicos eius: & vocauit eos vicos iair. Nobe autē abijt & subiecit chanath & vicos eius: & vocauit eam ex nomine suo nobe. Ca. 33.

He sunt mansiones filiorū israel qui egressi sunt de terra egypti per turmas suas in manu moysi & aaron. Descripsitq; moyses exitus eorum

Primitiua chal.

אחד · קרה · בנה · קרה · נקף · קרה בנה תרך · נטל · נפק

Ter.Heb.

למסעיהם על פי יהוה ואלה
מסעיהם למוצאיהם׃ ויסעו
מרעמסס בחדש הראשון בחמשה
עשר יום לחדש הראשון ממחרת
הפסח יצאו בני ישראל ביד
רמה לעיני כל מצרים׃ ומצרים
מקברים את אשר הכה יהוה בהם
כל בכור ובאלהיהם עשה יהוה
שפטים׃ ויסעו בני ישראל
מרעמסס ויחנו בסכת׃ ויסעו
מסכת ויחנו באתם אשר בקצה
המדבר׃ ויסעו מאתם וישב על
פי החירת אשר על פני בעל צפון
ויחנו לפני מגדל׃ ויסעו מפני
החירת ויעברו בתוך הים המדברה
וילכו דרך שלשת ימים במדבר
אתם ויחנו במרה׃ ויסעו
ממרה ויבאו אילמה ובאילם
שתים עשרה עינת מים
ושבעים תמרים ויחנו שם׃ ויסעו
מאילם ויחנו על ים סוף׃ ויסעו
מים סוף ויחנו במדבר סין׃
ויסעו ממדבר סין ויחנו בדפקה׃
ויסעו מדפקה ויחנו באלוש׃
ויסעו מאלוש ויחנו ברפידם ולא
היה שם מים לעם לשתות׃
ויסעו מרפידם ויחנו במדבר

Pritiua.heb.: נסע פנה · רום · קבר נכה · נכר · נסע · חנה · דבר · פנה · עבר דבר · יום · בוא · שנה · שתה

Trāsla.B.Hiero.

iuxta castrorum loca q̄ dñi iussiōe mutabant. Profecti igitur de ramesse mēse primo: quintadecima die mensis primi altera die phase filii israel in manu excelsa vidētibus cūctis egyptiis & sepelictibus primogēitos quos pcusserat dominus: nā & in diis eorū exercuerat vltionē: castrametati sunt in sochoth. de sochoth venerūt in ethan: q̄ est in extremis finibus solitudinis. Inde egressi venerūt contra phiairoth: q̄ respicit beelsephon: & castrametati sunt anū magdalū. Profectiq; de phiairoth trāsierūt p mediū mare in solitudinē: & ābulantes tribus diebus per desertū ethā castrametati sunt in mara. Profectiq; de mara venerūt in helim vbi erant duodecim fontes aq̄rum & palme septuaginta: ibiq; castrametati sūt. Sed & inde egressi fixerunt tētoria sup mare rubrū. Profectiq; de mari rubro castrametati sunt in deserto sin. Vnde egressi venerūt in dephcha. Profectiq; de dephcha castrametati sūt in halus. Egressiq; de halus raphidi fixere tētoria: vbi populo defuit aq̄ ad bibēdū. pfectiq; de raphidī castrametati sūt i deserto

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina.

⁊ mansiones eoꝝ p vbū dñi. ⁊ he
καὶ τοὺς σταθμοὺς αὐτῶν διὰ ῥήματος κυρίου. καὶ οὗτοι
mansiões itineris eoꝝ. pfecti sūt ex ramesse
οἱ σταθμοὶ τῆς πορείας αὐτῶν. ἀπῆραν ἐκ ῥαμεσσῆ τῷ
mense primo quinta ⁊ decima die mēsis
μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς
pmi: postridie pasche egressi sūt filij israel
τοῦ πρώτου, τῇ ἐπαύριον τοῦ πάσχα ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
in manu excelsa corā oibus egyptijs. ⁊
ἐν χειρὶ ὑψηλῇ ἐναντίον πάντων τῶν αἰγυπτίων. καὶ
egyptij sepeliebāt ex ipis mortuos om
οἱ αἰγύπτιοι ἔθαπτον ἐξ αὐτῶν τοὺς τεθνηκότας πάν
nes quotquot pcussit dñs oē pmogenitū in ter
τας ὅσους ἐπάταξε κύριος πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ
egypti. ⁊ in dijs eoꝝ fecit vltio
αἰγύπτου. καὶ ἐν τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐποίησε τὴν ἐκδί
nē dñs. pfecti āt filij israel ex ra
κησιν κύριος. ἀπάραντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ ῥα
messe: castrametati sūt in sochoth. ⁊ pfecti sūt ex
μεσσῆ, παρενέβαλον εἰς σοκχώθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ
sochoth: ⁊ castrametati sūt in ethan: q̄ est pars
σοκχώθ, καὶ παρενέβαλον εἰς βουθάν, ὅ ἐστι μέρος τῆς
deserti. ⁊ pfecti sūt ex ethā: ⁊ castrametati sūt ad
ἐρήμου. καὶ ἀπῆραν ἐκ βουθάν, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ
os eroth q̄ est contra beelsephon: ⁊ castra
στόμα εἰρώθ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι βεελσεπφών, καὶ παρε
metati sūt cōtra magdalo. ⁊ pfecti sūt cōtra
νέβαλον ἀπέναντι μαγδώλου. καὶ ἀπῆραν ἀπέναν
eroth: ⁊ trāsierūt p mediū maris in de
τι εἰρώθ, καὶ διέβησαν μέσον τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἔρη
sertū. ⁊ ambulauerūt viā triū dierū p deser
μον. καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν διὰ τῆς ἐρή
tū ipi. ⁊ castrametati sūt in mara. ⁊ pfe
μου αὐτοί. καὶ παρενέβαλον ἐν πικρίαις. καὶ ἀπῆ
cti sūt ex mara: ⁊ venerūt in heli. ⁊ in heli duo
ραν ἐκ πικριῶν, καὶ ἦλθον εἰς αἰλίμ. καὶ ἐν αἰλὶμ δώ
decim fontes aquaꝝ: ⁊ septuaginta trūci pal
δεκα πηγαὶ ὑδάτων, καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοι
maꝝ: ⁊ castrametati sūt illic apd aquā. ⁊ pfe
νίκων, καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ παρὰ τὸ ὕδωρ. καὶ ἀπῆ
cti sūt ex heli: ⁊ castrametati sūt sup mare rubrū.
ραν ἐξ αἰλίμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθράν.
⁊ pfecti sūt a mare rubro: ⁊ castrametati sūt
καὶ ἀπῆραν ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, καὶ παρενέβαλον
in desertū sin. ⁊ pfecti sūt de deserto sin. ⁊
εἰς τὴν ἔρημον σίν. καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σίν, καὶ
castrametati sūt in dephcha. ⁊ pfecti sūt dephcha
παρενέβαλον εἰς ῥαφακά. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαφακά,
⁊ castrametati sūt in halus. ⁊ pfecti sūt ex halus: ⁊
καὶ παρενέβαλον ἐν αἰλούς. καὶ ἀπῆραν ἐξ αἰλοῦς, καὶ
castrametati sūt in raphidi: ⁊ nō erat illic aq̄ ad bibēdū.
παρενέβαλον ἐν ῥαφιδίν, καὶ οὐκ ἦν ἐκεῖ ὕδωρ πιεῖν.
⁊ pfecti sūt ex raphidi: ⁊ castrametati sūt in deserto
καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαφιδίν, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ

B — Exo. 15.d.

Transla.Chal.

למטלניהון על מימרא דייי ואלין מטלניהון למפקניהון׃ ונטלו מרעמסס בירחא
קדמאה בחמשה עשרה יומא לירחא קדמאה מבתר פסחא נפקו בני ישראל בריש
גלי לעיני כל מצראי׃ ומצראי מקברין ית דקטל ייי בהון כל בוכרא ובטעותהון
עבד ייי דינין׃ ונטלו בני ישראל מרעמסס ושרו בסכות׃ ונטלו מסכות ושרו באיתם
דבסטר מדברא׃ ונטלו מאיתם ותב על פום חירתא די קדם בעיל צפון ושרו קדם
מגדול׃ ונטלו מן קדם חירתא ועברו בגו ימא למדברא ואזלו מהלך תלתא יומין
במדברא דאיתם ושרו במרה׃ ונטלו ממרה ואתו לאילם ובאילם תרי עשר מבועין
דמיין ושבעין דקלין ושרו תמן׃ ונטלו מאילם ושרו על ימא דסוף׃ ונטלו מימא דסוף
ושרו במדברא דסין׃ ונטלו ממדברא דסין ושרו בדפקה׃ ונטלו מדפקה ושרו
באלוש׃ ונטלו מאלוש ושרו ברפידים ולא הוו תמן מיא לעמא למשתי׃ ונטלו
מרפידים ושרו במדברא

Interp.chal.

per pfectiones eoꝝ iux verbū dñi: et he sunt pfectiones eoꝝ iux exitus eoꝝ. Profectiq; sunt de rameses in mense pmo quītadecima die mēsis pmi altera die phase: egressi sunt filij israel palā ante oculos omniū egyptioꝝ. Egyptij aūt sepeliebāt oēs primogenitos q̄s occiderat dñs in eis: ⁊ in idolis eoꝝ fecit dñs iudicia. Profectiq; sunt filij isrl̄ d̄ rameses: ⁊ castrāetati sunt in socoth. Et pfecti sūt de socoth: ⁊ castrametati sunt in ethan q̄ est in latere deŝti. ⁊ pfecti sūt de ethā: et reuersi sūt ꝯ phiarioth q̄ est añ beelsephō: ⁊ castrametati sunt ante magdalū. et pfecti sunt de cōspectu hiroth: ⁊ trāsierūt p mediū maris in deŝtū: ⁊ abierūt itinere triū dierū p solitudinē: ⁊ castrametati sunt in mara. Et pfecti sunt de mara: ⁊ venerūt in elim. ⁊ in elim erāt duodecī fontes aq̄rū ⁊ septuaginta palme: ⁊ manserūt ibi. Et pfecti sunt de elim: ⁊ castrametati sunt iuxta mare rubrū. et pfecti sūt de mari rubro: ⁊ castrametati sūt in deŝto sin. ⁊ pfecti sūt de deŝto sin: ⁊ castrāmetati sunt i dephca. pfectiq; sūt de dephca: ⁊ castrametati sūt in alus. ⁊ pfecti sūt de al⁹: ⁊ castrametati sunt in raphidim. Et nō erāt ibi aq̄ vt biberet ppl̄s. pfectiq; sūt d̄ raphidi: ⁊ castrāetati sūt in deŝto

Pritiua.chal.: ראש · גלה קבר טעה · דון שרא · דבר תוב · אתא נבע · הוה שתה · שרא

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina.

sinai. ⁊ pfecti sūt de deserto sinai: ⁊ castra
σινά. καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σινά, καὶ παρε
metati sūt in sepulchris cōcupiscētie. ⁊ pfecti sūt
νέβαλον ἐν μνήμασι τῆς ἐπιθυμίας. καὶ ἀπῆραν
ex sepulchris cōcupiscētie: ⁊ castrametati sūt in as
ἐκ μνημάτων ἐπιθυμίας, καὶ παρενέβαλον εἰς ἀ
seroth. ⁊ pfecti sūt ex asseroth: ⁊ castrametati sūt
σηρώθ. καὶ ἀπῆραν ἐξ ἀσηρώθ, καὶ παρενέβαλον
in rethma: ⁊ pfecti sūt ex rethma ⁊ castrametati
ἐν ῥαθαμά. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαθαμά καὶ παρενέβα
sūt in remō phares. ⁊ pfecti sūt ex remō phares:
λον ἐν ῥεμμὼν φάρες. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥεμμὼν φάρες,
⁊ castrametati sūt in lebna. ⁊ pfecti sūt de le
καὶ παρενέβαλον ἐν λεβωνά. καὶ ἀπῆραν ἐκ λε
bna: ⁊ castrametati sūt in ressa. ⁊ pfecti sūt de
βωνά, καὶ παρενέβαλον εἰς ῥεσσά. καὶ ἀπῆραν ἐκ
ressa: ⁊ castrametati sūt in calatha. ⁊ pfecti sūt
ῥεσσά, καὶ παρενέβαλον ἐν μακελλάθ. καὶ ἀπῆραν
de calatha: ⁊ castrametati sūt in arsaphar. ⁊ pfecti
ἐκ μακελλάθ, καὶ παρενέβαλον ἐν ἀρσαφάρ. καὶ ἀπῆ
sūt ex arsaphar: ⁊ castrametati sūt in arada.
ραν ἐξ ἀρσαφάρ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ χαραδαΐ.
⁊ pfecti sūt de arada. ⁊ castrametati sūt in ma
καὶ ἀπῆραν ἐκ χαραδαΐ. καὶ παρενέβαλον εἰς μα
celoth. ⁊ pfecti sūt de maceloth: ⁊ castrametati
κηδών. καὶ ἀπῆραν ἐκ μακηδών, καὶ παρενέβα
sūt in thaath. ⁊ pfecti sūt de thaath: ⁊
λον εἰς καταάθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ καταάθ, καὶ
castrametati sūt in thare. ⁊ pfecti sūt de thare: ⁊ castrametati
παρενέβαλον εἰς θαράθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ θαράθ, καὶ παρενέβα
sūt in metcha. ⁊ pfecti sūt ex metcha: ⁊ castrametati sūt in
λον εἰς μαθεκκά. καὶ ἀπῆραν ἐκ μαθεκκά, καὶ παρενέβαλον εἰς
esmona. ⁊ pfecti sūt ex esmona: ⁊ castrametati sūt in mo
ἀσεμωνά. καὶ ἀπῆραν ἐξ ἀσεμωνά, καὶ παρενέβαλον εἰς μα
seroth. ⁊ pfecti sūt de moseroth: ⁊ castrametati sūt in ba
σουρούθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ μασουρούθ, καὶ παρενέβαλον εἰς βα
neiachā. ⁊ pfecti sūt de baneiachā: ⁊ castrametati sūt in mōtē
νιακάν. καὶ ἀπῆραν ἐκ βανιακάν. καὶ παρενέβαλον εἰς τὸ ὄρος
gadgad. ⁊ pfecti sūt de mōte gadgad: ⁊ castrametati
γαδγάδ. καὶ ἀπῆραν ἐκ τοῦ ὄρους γαδγάδ, καὶ παρενέβα
sūt in iethebatha. ⁊ pfecti sūt de iethebatha: ⁊ castrametati sūt i
λον εἰς ἐτεμαθά. καὶ ἀπῆραν ἐξ ἐτεμαθά, καὶ παρενέβαλον εἰς
ebrona. ⁊ pfecti sūt de ebrona, ⁊ castrametati sūt in asion
ἑβρωνά. καὶ ἀπῆραν ἐξ ἑβρωνά. καὶ παρενέβαλον εἰς γεσιὼν
gaber. ⁊ pfecti sūt de asion gaber: ⁊ castrametati sūt in deser
γαβέρ. καὶ ἀπῆραν ἐκ γεσιὼν γαβέρ, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρή
to sin. ⁊ pfecti sūt de deserto sin: hec est cades. ⁊ pfe
μῳ σίν. καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σίν, αὕτη ἐστὶ κάδης. καὶ ἀπῆ
cti sūt de cades: ⁊ castrametati sūt in or mōte pp̄e terrā edō.
ραν ἐκ κάδης καὶ παρενέβαλον εἰς ὢρ τὸ ὄρος πλησίον γῆς ἐδώμ.
⁊ ascendit aaron sacerdos in mōtē pp iussū dñi: ⁊
καὶ ἀνέβη ἀαρὼν ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ὄρος διὰ προστάγματος κυρίου, καὶ ἀπέ
mortu⁹ ē illic i quadragesimo āno exit⁹ filioꝝ israel
θανεν ἐκεῖ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ

C — D

Trāsla.B.Hiero.

sinai. Sed & de solitudine sinai egressi venerūt ad sepulchra cōcupiscētie. Profectiq; de sepulchris concupiscētie castrametati sūt i asseroth. Et de asseroth venerūt in rethma. Profectiq; de rethma castrametati sūt i remōphares. Vñ egressi venerūt i lebna. De lebna castrametati sunt in ressa. Egressiq; de ressa venerūt in ceeletha. Vnde pfecti castrametati sunt i mōte sepher. Egressi de mōte sepher venerūt in arada. Inde pficiscentes castrametati sūt in maceloth. Profectiq; de maceloth venerunt in taath. De taath castrametati sūt in thare: vñ egressi fixere tentoria in metcha. Et de metcha castrametati sunt in esmona. Profectiq; de esmona venerūt in moseroth. Et de moseroth castrametati sūt in baneiachan. Profectiq; de baneiachā: venerūt in montē gadgad. Vñ pfecti castrametati sūt i iethebatha. & de iethebatha venerūt in hebrōa. Egressiq; de hebrōa castrametati sūt in asiōgaber. inde profecti venerūt in desertum sin. Hec est cades. Egressiq; de cades castrametati sūt i mōte hor, in extremis finib⁹ terre edō. Ascenditq; aarō sacerdos in mōtem hor iubente dño: & ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorum israel

Ter.Heb.

סיני׃ ויסעו ממדבר סיני ויחנו
בקברת התאוה׃ ויסעו מקברת
התאוה ויחנו בחצרת׃ ויסעו
מחצרת ויחנו ברתמה׃ ויסעו
מרתמה ויחנו ברמן פרץ׃ ויסעו
מרמן פרץ ויחנו בלבנה׃ ויסעו
מלבנה ויחנו ברסה׃ ויסעו
מרסה ויחנו בקהלתה׃ ויסעו
מקהלתה ויחנו בהר שפר׃ ויסעו
מהר שפר ויחנו בחרדה׃ ויסעו
מחרדה ויחנו במקהלת׃ ויסעו
ממקהלת ויחנו בתחת׃ ויסעו
מתחת ויחנו בתרח׃ ויסעו
מתרח ויחנו במתקה׃ ויסעו
ממתקה ויחנו בחשמנה׃ ויסעו
מחשמנה ויחנו במסרות׃ ויסעו
ממסרות ויחנו בבני יעקן׃ ויסעו
מבני יעקן ויחנו בחר הגדגד׃ ויסעו
מחר הגדגד ויחנו ביטבתה׃ ויסעו
מיטבתה ויחנו בעברנה׃ ויסעו
מעברנה ויחנו בעציון גבר׃ ויסעו
מעציון גבר ויחנו במדבר צן
הוא קדש׃ ויסעו מקדש ויחנו
בהר ההר בקצה ארץ אדום׃
ויעל אהרן הכהן אל הר ההר
על פי יהוה וימת שם בשנת
הארבעים לצאת בני ישראל

Pritiua.heb.: דבר · נסע חנה · עלה · כהן סות · שנה · רבע יצא

Transl.Chal.

דסיני׃ ונטלו ממדברא דסיני ושרו בקברי דמשאלי׃ ונטלו מקברי דמשאלי ושרו
בחצרות׃ ונטלו מחצרות ושרו ברתמה׃ ונטלו מרתמה ושרו ברמון פרץ׃ ונטלו מרמון
פרץ ושרו בלבנה׃ ונטלו מלבנה ושרו ברסה׃ ונטלו מרסה ושרו בקהלתה׃ ונטלו
מקהלתה ושרו בטורא דשפר׃ ונטלו מטורא דשפר ושרו בחרדה׃ ונטלו מחרדה
ושרו במקהלת׃ ונטלו ממקהלת ושרו בתחת׃ ונטלו מתחת ושרו בתרח׃ ונטלו
מתרח ושרו במתקה׃ ונטלו ממתקה ושרו בחשמנה׃ ונטלו מחשמנה ושרו במסרות׃
ונטלו ממסרות ושרו בבני יעקן׃ ונטלו מבני יעקן ושרו בחר הגדגד׃ ונטלו מחר הגדגד
ושרו ביטבתה׃ ונטלו מיטבתה ושרו בעברנה׃ ונטלו מעברנה ושרו בעציון גבר׃ ונטלו
מעציון גבר ושרו במדברא דצין הוא רקם׃ ונטלו מרקם ושרו בהר טורא בסיפי
ארעא דאדום׃ וסליק אהרן כהנא להר טורא על מימרא דייי ומית תמן בשנת
ארבעין למפק בני ישראל

Interp.chal.

sinai. Profectiq; sunt de deŝto sinai: ⁊ castrametati sūt in sepulchris ꝯcupiscētiū. et pfecti sunt de sepulchris ꝯcupiscētiū: ⁊ castrāetati sunt i aseroth. et pfecti sūt de aseroth: ⁊ castrametati sūt in rethma. Et pfecti sūt de rethma: ⁊ castrametati sunt i remōphares. pfectiq; sunt de remōphares: ⁊ castrametati sūt in lebna. ⁊ pfecti sunt de lebna: ⁊ castrametati sūt in resa. et pfecti sūt de resa: ⁊ castrāetati sūt i cehalata. pfectiq; sunt de cehalata: ⁊ castrāetati sunt in mōte saphar. ⁊ pfecti sūt de mōte sapher: ⁊ castrametati sūt in harada. pfectiq; sūt de harada: ⁊ castrametati sūt in maceloth. ⁊ pfecti sunt de maceloth: et castrāetati sūt in taath. pfectiq; sūt de taath: et castrāetati sūt in thare. pfectiq; sūt de thare et castrametati sūt i methca. ⁊ pfecti sūt de methca: ⁊ castrametati sūt in asemona. et pfecti sunt d̄ asemona: ⁊ castrametati sūt in moseroth. Profectiq; sunt de moseroth: ⁊ castrametati sunt in beneiacan. pfectiq; sūt de beneiacā: ⁊ castrametati sunt i mōte gadgad. pfectiq; sūt de mōte gadgad: et castrāetati sūt in ietbatha. ⁊ pfecti sūt de ietbatha: ⁊ castrametati sūt in ebrona. ⁊ pfecti sunt de ebrona: ⁊ castrametati sunt in asiongaber. et pfecti sunt de asiongaber: ⁊ castrametati sunt i desertū sin: hec ē cades. ⁊ pfecti sūt de cades: et castrametati sunt in monte hor in finibus terre edom. Ascenditq; aaron sacerdos in mōtē hor iuxta verbū dñi: ⁊ mortu⁹ est ibi in anno q̄dragesimo egressionis filioꝝ israel

Pritiua chal.: שאל · סוף · אסר · רבע נפק

Tex. Heb.

מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחדש: ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה במתו בהר ההר: וישמע הכנעני מלך ערד והוא ישב בנגב בארץ כנען בבא בני ישראל: ויסעו מהר ההר ויחנו בצלמנה: ויסעו מצלמנה ויחנו בפונן: ויסעו מפונן ויחנו באבת: ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים בגבול מואב: ויסעו מעיים ויחנו בדיבן גד: ויסעו מדיבן גד ויחנו בעלמן דבלתימה: ויסעו מעלמן דבלתימה ויחנו בהרי העברים לפני נבו: ויסעו מהרי העברים ויחנו בערבת מואב על ירדן ירחו: ויחנו על הירדן מבית הישמת עד אבל השטים בערבת מואב: וידבר יהוה אל משה בערבת מואב על ירדן ירחו לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם עברים את הירדן אל ארץ כנען: והורשתם את כל ישבי הארץ מפניכם ואבדתם את כל משכיתם ואת כל צלמי מסכתם תאבדו ואת כל במותם תשמידו: והורשתם את ...

Pritiua heb.: חמש · מאה · מות · שמע · בוא · נסע · חנה · גבל · נסע · קנה · דבר · ירש · פנה · שכה · נסך · אבד · במה · שמד

Trāsla. B. Hiero.

ex egypto mense quinto primo die mēsis cum esset annorū centum viginti trium. Audiuitq; chananeus rex arad qui habitabat ad meridiē in terram chanaan venisse filios israel. Et profecti de mōte hor castrametati sunt in salmona: vñ egressi venerūt in phinō. Profectiq; de phinon castrametati sunt in oboth. Et de oboth venerūt in iecabarim q̄ est in finibus moabitarum. Profectiq; de iecabarim: fixere tentoria in dibōgad. Vñ egressi castrametati sūt in elmōdeblathaim. Egressiq; de elmōdeblathaim venerūt ad mōtē abarim cōtra nabo. Profectiq; de mōtibus abarim transierunt ad cāpestria moab supra iordanē cōtra hiericho. Ibiq; castrametati sunt de bethsimon vsq; ad belsathim planioribus locis moabitarum. vbi locutus ē dñs ad moysen. Precipe filiis israel & dic ad eos. Quādo trāsieritis iordanem intrantes terram chanaan: disperdite cūctos habitatores terre illius: cōfringite titulos & statuas comminuite: atq; oīa excelsa vastate: mundantes

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ἐκ γῆς αἰγύπτου τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ μιᾷ τοῦ μηνός. καὶ ἀαρὼν ἦν τριῶν καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἀπέθνησκεν ἐν ὢρ τῷ ὄρει. καὶ ἀκούσας ὁ χαναανὶς βασιλεὺς ἀράδ, καὶ οὗτος κατῴκει ἐν γῇ χαναὰν, ὅτε εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἀπῆραν ἐξ ὢρ τοῦ ὄρους, καὶ παρενέβαλον ἐν σαλμωνᾶ. καὶ ἀπῆραν ἐκ σαλμωνᾶ, καὶ παρενέβαλον ἐν φινώ. καὶ ἀπῆραν ἐκ φινώ, καὶ παρενέβαλον ἐν ὀβώθ. καὶ ἀπῆραν ἐξ ὀβώθ, καὶ παρενέβαλον ἐν γαΐ, ἐν τῷ πέραν ἐπὶ τῶν ὁρίων μωάβ. καὶ ἀπῆραν ἐκ γαΐ, καὶ παρενέβαλον εἰς δαιβὼν γάδ. καὶ ἀπῆραν ἐκ δαιβὼν γάδ, καὶ παρενέβαλον εἰς γελμὼν δεβλαθαΐμ. καὶ ἀπῆραν ἐκ γελμὼν δεβλαθαΐμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ἀβαρὶμ, ἀπέναντι ναβαύ. καὶ ἀπῆραν ἀπὸ ὁρίων ἀβαρὶμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ δυσμῶν μωάβ, ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ. καὶ παρενέβαλον παρὰ τὸν ἰορδάνην ἀναμέσον αἰσιμὼθ, ἕως ἀβελσατὶμ κατὰ δυσμῶν μωάβ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐπὶ δυσμῶν μωάβ παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ ἱεριχώ, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην εἰς γῆν χαναάν, καὶ ἀπολεῖτε πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ γῇ πρὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἐξαρεῖτε τὰς σκοπιὰς αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα τὰ χωνευτὰ αὐτῶν ἀπολεῖτε αὐτά, καὶ πάσας τὰς στήλας αὐτῶν ἐξαρεῖτε, καὶ ἀπολεῖτε τοὺς κατοικοῦντας

(Interlinear Latin:) de terra egypti mense quinto vna mensis. et aaron erat triū et viginti et centū annorū: qn mortuus fuit in or mōte. et audiens chananeus rex arad: et hic habitabat in terra chanaā: qn ingrediebātur filii israel: et profecti sūt ex or monte: et castrametati sūt in salmona. et profecti sūt de salmona: et castrametati sūt i phinō. et profecti sūt de phinon: et castrametati sūt in oboth. et profecti sūt ex oboth: et castrametati sūt in gai: in eo qd vltra in finibus moab. et profecti sūt ex gai: et castrametati sūt in dibō gad. et profecti sūt ex dibō gad. et castrametati sūt in elmō deblathaim. et profecti sūt ex elmō deblathaim: et castrametati sūt sup mōtes abarim: contra nabo. et profecti sūt de finibus abarim: et castrametati sūt in occidente moab: supra iordanē iuxta hiericho. et castrametati sūt apud iordanē inter bethsimō: vsq; ad belsathim in occidēte moab. et locutus ē dñs ad moysen in occidente moab apud iordanē: cōtra hiericho: dicens: loquere filiis israel: et dices ad illos: vos transite iordanē in terrā chanaan: et perdetis omnes habitātes in terra an faciē vestrā: et auferetis speculas eorum: et oīa idola cōflata eorum perdetis ea: et oēs statuas eorum auferetis: et perdetis hītantes

Interp. chal.

de terra egypti in mēse quīto in pma die mēsis. Aarō aūt centū viginti triū annorū etatis erat qn mortuus ē in mōte hor. Et audiuit chananeus rex arad: et ipse habitabat ad meridiē in terra chanaā qn veniebāt filii israel. pfectiq; sunt de mōte hor: et castrametati sunt in salmona. et pfecti sunt de salmona: et castrametati sūt in phunon. et pfecti sūt de phunō: et castrametati sunt in oboth. et pfecti sūt de oboth: et castrāetati sunt iuxta vada trāseuntiū in termīo moab. pfectiq; sunt de hiim: et castrāetati sunt in dibōgad. pfectiq; sūt de dibongad: et castrāetati sūt ī elmō deblathaim. et pfecti sunt de elmon deblathai: et castrametati sunt in mōte abarim ō nabo. pfectiq; sunt de mōte abari: et castrametati sūt in cāpestribus moab iuxta iordanē hiericho: castrāetatiq; sūt iuxta iordanē de bethiesimoth vsq; ad cōuallē setim in cāpestribus moab. Locutusq; ē dñs cū moyse in cāpestribus moab iuxta iordanē hiericho dicēs. Loqre cū filiis israel: et dices ad eos. Quando transieritis iordanē ad terrā chanaan: eiicietis habitatores terre a conspectu vestro: et disperdetis oīe templū adorationis eorum: et oēs statuas cōflatiles eorum disperdetis: et oia excelsa eorum vastabitis. et possidebitis

Pritiua chal.: אחד שנה · מות · אתא · שרא · אמר · תרך · אבד · סגד · נתר · במה · שצא · צדה

Transla. Chal.

מארעא דמצרים בירחא חמישאה בחד לירחא: ואהרן בר מאה ועשרין ותלת שנין כד מית בהור טורא: ושמע כנענאה מלכא דערד והוא יתיב בדרומא בארעא דכנען במיתי בני ישראל: ונטלו מהר טורא ושרו בצלמנה: ונטלו מצלמנה ושרו בפונן: ונטלו מפונן ושרו באבת: ונטלו מאבת ושרו במגזת עבראי בתחום מואב: ונטלו מעיים ושרו בדיבן גד: ונטלו מדיבן גד ושרו בעלמן דבלתימה: ונטלו מעלמן דבלתימה ושרו בטורי דעבראי קדם נבו: ונטלו מטורי דעבראי ושרו במישריא דמואב על ירדנא דירחו: ושרו על ירדנא מבית ישימות עד מישר שטין במישריא דמואב: ומליל יי עם משה במישריא דמואב על ירדנא דירחו למימר: מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי אתון עברין ית ירדנא לארעא דכנען: ותתרכון ית יתבי ארעא מקדמיכון ותאבדון ית כל בית סגדתהון וית [illegible] צלמי מתכתהון תאבדון וית כל במתהון תשיצון: ותירתון ית

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

τὴν γῆν, καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ. ὑμῖν γὰρ δέδωκα τὴν γῆν αὐτῶν ἐν κλήρῳ. καὶ κατακληρονομήσετε τὴν γῆν ἐν κλήρῳ κατὰ φυλὰς ὑμῶν, τοῖς πλείοσι πληθυνεῖτε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐλαττώσετε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν, εἰς ὃ ἂν ἐξέλθῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐκεῖ αὐτοῦ ἔσται, κατὰ φυλὰς πατριῶν ὑμῶν κληρονομήσετε. ἐὰν δὲ μὴ ἀπολέσητε τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἔσται οὓς ἂν καταλίπητε ἐξ αὐτῶν, σκόλοπες ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ βολίδες ἐν ταῖς πλευραῖς ὑμῶν, καὶ ἐχθρεύσουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφ᾽ ἣν ὑμεῖς κατοικήσετε. καὶ ἔσται καθότι διεγνώκειν ποιῆσαι αὐτοὺς ποιήσω ὑμῖν. Ca. 34.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε εἰς τὴν γῆν χαναάν, αὕτη ἔσται ὑμῖν εἰς κληρονομίαν, γῆ χαναὰν σὺν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, καὶ ἔσται ὑμῖν τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα ἀπὸ τῆς ἐρήμου σὶν ἕως ἐχόμενον ἐδώμ. καὶ ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια τὰ πρὸς λίβα ἀπὸ μέρους τῆς θαλάσσης τῆς ἁλυκῆς ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ κυκλώσει ὑμᾶς τὰ ὅρια ἀπὸ λιβὸς πρὸς ἀνάβασιν ἀκραβίν, καὶ παρελεύσεται ἐννάκ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ πρὸς λίβα κάδης τοῦ βαρνή. καὶ ἐξελεύσεται εἰς ἔπαυλιν ἀράδ, καὶ παρελεύσεται ἀσεμωνά, καὶ κυκλώσει τὰ ὅρια ἀπὸ ἀσεμωνὰ χείμαρρον αἰγύπτου.

(Interlinear Latin:) terrā: et hītabitis in ea. vobis enim dedi terrā eorum in sorte. et possidebitis terrā in sorte per tribus vestras: pluribus multiplicabitis possessiōes eorum: et paucioribus minuetis possessionē eorum: in qd exierit nomē eius: illic eius erit: per tribus familiarum vestrarum possidebitis. si autē nō perdideritis hītantes in terra de facie vestra: et erit quoscūq; reliqritis ex eis: aculei in oculis vestris: et iacula in lateribus vestris: et aduersabitur vobis in terra: in q̄ vos habitabitis: et erit quēadmodū decreuerā facere eis faciā vobis. Ca. 34. Et locutus ē dñs ad moysen: dicēs: precipe filiis israel: et dices ad eos: vos ingredimini in terrā chanaan: hec erit vobis in possessionē: terra chanaan cū terminis suis: et erit vobis latus quod ad meridiē a deserto sin vsq; ad ptiguū edō. et erunt vobis termini qui ad meridiē a parte maris [illegible] salsi ab oriēte: et circūdabūt vos termini ab austro ad ascēsum scorpiōis: et pertrāsibit senna. et erit trāsitus eius ad austrū cades barne. et exibit ad villā adar: et preteribit asemona: et circuibit termini ab asemona torrētē egypti.

A

B

Trāsla. B. Hiero.

terram & habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illā in possessionē: quam diuidetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem: & paucioribus āgustiorē. Singulis vt sors ceciderit: ita tribuetur hereditas. Per tribus & familias possessio diuidetur. Si autē nolueritis interficere habitatores terre: qui remanserint: erunt vobis quasi claui in oculis & lancee in lateribus: & aduersabuntur vobis in terra habitationis vestre: & quicqd illis cogitaueram facere: vobis faciā. Ca. 34.

Locutusq; est dñs ad moysen dicēs. Precipe filiis israel & dices ad eos. Cum ingressi fueritis terrā chanaan & in possessionem vobis sorte ceciderit: his finibus terminabitur. Pars meridiana incipiet a solitudine sin: que est iuxta edom: & habebit terminos contra orientem mare salsissimum: qui circuibunt australē plagā per ascensum scorpionū: ita vt trāseant in senna: & perueniēt ad meridiē vsq; ad cadesbarne: vñ egredientur cōfinia ad villā noīe adar. & tēdēt vsq; asemona. Ibitq; per gyrū terminus ab asemona vsq; ad torrētē e

Tex. Heb.

הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה: והתנחלתם את הארץ בגורל למשפחתיכם לרב תרבו את נחלתו ולמעט תמעיט את נחלתו אל אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבתיכם תתנחלו: ואם לא תורישו את ישבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינם בצדיכם וצררו אתכם על הארץ אשר אתם ישבים בה: והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם:

Ca. xxxiiii.

וידבר יהוה אל משה לאמר: צו את בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם באים אל הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה: והיה לכם פאת נגב ממדבר צן על ידי אדום והיה לכם גבול נגב מקצה ים המלח קדמה: ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים ועבר צנה והיה תוצאתיו מנגב לקדש ברנע ויצא חצר אדר ועבר עצמנה: ונסב הגבול מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאתיו

Pritiua heb.: נתן · ירש · נחל · גרל · שפחה · היה · נטה · נחל · ירש · יתר · שוך · צנן · צדד · דמה · עשה · דבר · צוה · בוא · נפל · פאה · גבל · סבב · עלה · היה · יצא

Transl. Chal.

ארעא ותתבון בה ארי לכון יהבית ית ארעא למירת יתה: ותחסנון ית ארעא בעדבא לזרעיתכון לסגיאי תסגון ית אחסנתהון ולזעירי תזערון ית אחסנתהון לדיפוק ליה תמן עדבא דיליה יהי לשבטיא דאבהתכון תחסנון: ואם לא תתרכון ית יתבי ארעא מן קדמיכון ויהי דתשארון מנהון לסיען נטלן זין לקבליכון ולמשרין מקפנין יעיקון לכון על ארעא דאתון יתבין בה: ויהי כמא דחשבית למעבד להון אעבד לכון:

Ca. xxxiiii.

ומליל יי עם משה למימר: פקיד ית בני ישראל ותימר להון ארי אתון עלין לארעא דכנען דא ארעא דתתפל לכון באחסנא ארעא דכנען לתחומהא: ויהי לכון רוח דרומא ממדברא דצין על ידי אדומאה ויהי לכון תחום דרומא מסייפי ימא דמלחא קידומא: ויסחר לכון תחומא מדרומא למסקני עקרבים ויעבר לצין ויהון מפקנוהי מדרומא לרקם גיאה ויפוק לחצר אדר ויעיבר לעצמון: ויסחר תחומא מעצמון לנחלא דמצרים ויהון מפקנוהי

Interp. chal.

terrā: et habitabitis in ea: quia vobis dedi terrā vt possideatis eam. Possidebitisq; terrā forte p cognationes vestras: pluribus augebitis possessionē suā: et paucioribus diminuetis possessionē suā: vnicuiq; vbi fors ei exierit: ibi dabitur possessio eius: p tribus patrum vestrorum possidebitis. Si autē nō eieceritis habitatores terre a conspectu vestro: qui remāserint ex eis erunt in turmas assumentes arma cōtra vos: et in castra circūdantia vos: et angustiabunt vos in terra in qua vos habitabitis. Et erit sicut cogitaui facere illis: sic vobis faciam.

Locutusq; est dñs cum moyse dicens. Ca. 34. Precipe filiis israel et dices ad eos. Quādo ingressi fueritis in terrā chanaan: hec est terra q̄ forte cadet vobis in possessionē terre chanaan per terminos eius. eritq; vobis plaga australis a deserto sin iuxta edom: et erit vobis terminus australis a finibus maris salis ad orientem et circuibit vos terminus ab austro per ascensum scorpionum: et transibit in sin: et erunt exitus eius ab austro in cades barne: et egredietur in asaradar: et pertransibit in semon: et circuibit terminus ab asemon ad torrentē egypti et erunt exitus

Pritiua chal.: יתב · חסן · סגא · זער · נפק · הוה · שאר · עוק · נפל · סחר · נסק · עבר · הוה · נפק

Ter. Heb.

הים: וגבול ים והיה לכם הים
הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים:
וזה יהיה לכם גבול צפון מן הים
הגדל תתאו לכם הר ההר: מהר
ההר תתאו לבא חמת והיו תוצאת
הגבל צדדה: ויצא הגבל זפרנה
והיו תוצאתיו חצר עינן זה יהיה
לכם גבול צפון: והתאויתם לכם
לגבול קדמה מחצר עינן שפמה:
וירד הגבל משפם הרבלה מקדם
לעין וירד הגבל ומחה על כתף
ים כנרת קדמה: וירד הגבול
הירדנה והיו תוצאתיו ים
המלח זאת תהיה לכם הארץ
לגבלתיה סביב: ויצו משה את
בני ישראל לאמר זאת הארץ
אשר תתנחלו אתה בגורל אשר
צוה יהוה לתת לתשעת המטות
וחצי המטה: כי לקחו מטה בני
הראובני לבית אבתם ומטה בני
הגדי לבית אבתם וחצי מטה
מנשה לקחו נחלתם: שני
המטות וחצי המטה לקחו נחלתם
מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה:
וידבר יהוה אל משה לאמר:
אלה שמות האנשים אשר ינחלו
לכם את הארץ אלעזר הכהן

Trásla. B. Hiero.

gypti: & magni maris litore finietur. plaga autem occidentalis a mari magno incipiet: & ipso fine claudetur. Porro ad septentrionalem plagam a mari magno termini incipient peruenientes vsque ad montem altissimum: a quo venient in emath vsque ad terminos sedada: ibuntque confinia vsque ad hebrona & villam henan. Hi erunt termini in parte aquilonis. Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de villa henan vsque sephama: & de sephama descendent termini in reblatha contra fontem daphnim. Inde peruenient contra orientem ad mare cenereth & tendent vsque iordanem: & ad vltimum salsissimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu. Precepitque moyses filiis israel dicens. Hec erit terra quam possidebitis sorte: & quam iussit dominus dari nouem tribubus & dimidie tribui. Tribus enim filiorum ruben per familias suas & tribus filiorum gad iuxta cognationum numerum: media quoque tribus manasse idest due semis tribus acceperunt partem suam trans iordanem contra hiericho ad orientalem plagam. Et ait dominus ad moysen. Hec sunt nomina virorum qui terram vobis diuident. Eleazar sacerdos

Interp. chal.

eius ad mare occidentis. Terminus autem occidentalis erit vobis mare magnum & terminus eius: hic erit vobis terminus occidentalis. Hic autem erit vobis terminus septentrionalis: a mari magno contra montem hor: & a monte hor vsque ad introitum hemath. & erunt exitus termini in sedada. et egredietur terminus in zephron: et erunt exitus eius vsque ad asarenan. Iste erit vobis terminus aquilonis. describetisque vobis terminum orientalem ab asarenan in sephan: & descendet terminus a sephan in rebla ab oriente fontis: & descendet terminus & pertinget ad littus maris genesar ad orientem: & descendet terminus ad iordanem: & erunt exitus eius in mare salis. Hec erit vobis terra per terminos eius in circuitu. precepitque moyses filiis israel dicens. Hec erit terra quam possidebitis sorte: quam iussit dominus dari nouem tribubus et dimidie tribui. Tribus enim filiorum ruben & tribus filiorum gad & dimidia tribus manasse susceperunt possessionem suam iuxta cognationes suas per domos patrum suorum: duo tribus & dimidia acceperunt hereditatem suam trans iordanem ad orientalem plagam. Locutusque est dominus cum moyse dicens. Hec sunt nomina virorum qui diuident vobis possessiones terre. Eleazar sacerdos

Ter. Heb.

ויהושע בן נון: ונשיא אחד נשיא
אחד ממטה תקחו לנחל את
הארץ: ואלה שמות האנשים
למטה יהודה כלב בן יפנה: ולמטה
בני שמעון שמואל בן עמיהוד:
למטה בנימן אלידד בן כסלון:
ולמטה בני דן נשיא בקי בן יגלי:
לבני יוסף למטה בני מנשה
נשיא חניאל בן אפד: ולמטה
בני אפרים נשיא קמואל בן
שפטן: ולמטה בני זבולן נשיא
אליצפן בן פרנך: ולמטה בני
יששכר נשיא פלטיאל בן עזן:
ולמטה בני אשר נשיא אחיהוד
בן שלמי: ולמטה בני נפתלי נשיא
פדהאל בן עמיהוד: אלה אשר
צוה יהוה לנחל את בני ישראל
בארץ כנען:

Ca. xxxv.

וידבר
יהוה אל משה בערבת מואב
על ירדן ירחו לאמר: צו את
בני ישראל ונתנו ללוים מנחלת
אחזתם ערים לשבת ומגרש
לערים סביבתיהם תתנו ללוים:
והיו הערים להם לשבת
ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכשם
ולכל חיתם: ומגרשי הערים אשר
תתנו ללוים מקיר העיר וחוצה

Trásla. B. Hiero.

& iosue filius nun. & singuli principes de tribubus singulis: quorum ista sunt vocabula. De tribu iuda: caleb filius iephone. De tribu symeon: samuel filius amiud. De tribu beniamin: helidad filius caselon. De tribu filiorum dan bocci filius iogli. Filiorum ioseph de tribu manasse: hanihel filius ephot. De tribu effraim camuhel filius septhan. De tribu zabulon helisaphan filius pharnath. De tribu isachar dux phaltihel filius ozan. De tribu aser: abiud filius salomi. De tribu neptalim phedahel filius amiud. Hi sunt quibus preceperat dominus vt diuiderent filiis israel terram chanaan. Ca. 35.

Hec quoque locutus est dominus ad moysen in campestribus moab supra iordanem contra hiericho. Precipe filiis israel vt dent leuitis de possessionibus suis vrbes ad habitandum & suburbana earum per circuitum: vt ipsi in oppidis maneant: & suburbana sint pecoribus ac iumentis: que a muris ciuitatum forinsecus

Interp. chal.

et iosue filius nun. Et principem vnum de vnaquaque tribu tolletis ad diuidendas possessiones terre. Et hec sunt nomina virorum. de tribu iuda: caleb filius iephone. de tribu filiorum symeon: samuel filius amiud. de tribu beniamin: elidad filius caselon. de tribu filiorum dan: princeps bocci filius iogli. Filiorum ioseph de tribu filiorum manasse princeps: hanniel filius ephod. De tribu filiorum ephraim princeps: camuel filius septan. de tribu filiorum zabulon princeps: elisaphan filius parnach. Et de tribu filiorum isachar princeps: paltiel filius azan. et de tribu filiorum aser princeps: ahiud filius selomi. Et de tribu filiorum neptali princeps phadael filius amiud. Isti sunt quibus precepit dominus vt diuiderent possessiones filiis israel in terra chanaan.

Ca. 35.

Locutusque est dominus cum moyse in campestribus moab supra iordanem hiericho dicens. Precipe filiis israel: vt dent leuitis de hereditate possessionum suarum vrbes ad habitandum: et suburbana vrbium que sunt per circuitum earum dabitis leuitis. eruntque vrbes eis ad habitandum: & suburbana earum erunt iumentis suis & pecoribus suis & omnibus animalibus suis. Et suburbana vrbium que dabitis leuitis a muro ciuitatis & forinsecus

אלף אמה סביב: ומדתם מחוץ
לעיר את פאת קדמה אלפים
באמה ואת פאת נגב אלפים
באמה ואת פאת ים אלפים באמה
ואת פאת צפון אלפים באמה
והעיר בתוך זה יהיה להם מגרשי
הערים: ואת הערים אשר תתנו
ללוים את שש ערי המקלט
אשר תתנו לנס שמה הרצח
ועליהם תתנו ארבעים ושתים
עיר: כל הערים אשר תתנו ללוים
ארבעים ושמנה עיר אתהן ואת
מגרשיהן: והערים אשר תתנו
מאחזת בני ישראל מאת הרב
תרבו ומאת המעט תמעיטו איש
כפי נחלתו אשר ינחלו יתן
מעריו ללוים: וידבר יהוה אל
משה לאמר: דבר אל בני ישראל
ואמרת אלהם כי אתם עברים
את הירדן ארצה כנען: והקריתם
לכם ערים ערי מקלט
תהיינה לכם ונס שמה רצח
מכה נפש בשגגה: והיו לכם
הערים למקלט מגאל ולא ימות
הרצח עד עמדו לפני העדה
למשפט: והערים אשר תתנו
שש ערי מקלט תהיינה לכם:

per circuitū mille passuum spacio tendentur. Contra orientem duo milia erunt cubiti: & cōtra meridiem similiter erūt duo milia. ad mare quoqꝫ qd̄ respicit ad occidentē eadē mēsura erit: & septētrionalis plaga eqˡi termino finietur. Erūtqꝫ vrbes in medio & foris suburbana. De ipsis aūt oppidis q̄ leuitis dabitis: sex erunt in fugitiuorū auxilia sepata: vt fugiat ad ea q̄ fuderit sanguinem: & exceptis his alia quadraginta duo oppida. idest simul quadraginta octo cū suburbanis suis. Ipseqꝫ vrbes que dabuntur de possessionibus filiorū israel: ab his q̄ plus hñt plures auferentur: & qui minꝰ pauciores. Singuli iuxta mēsurā hereditatis sue dabunt oppida leuitis. Ait dominus ad moysen. Loq̄re filiis israel & dices ad eos. Qñ transgressi fueritis iordanem in terrā chanaan: decernite que vrbes esse debeant in presidia fugitiuorū: qui nolētes sanguinem fuderint: ī quibus cum fugerit pfugus cognatus occisi nō poterit eum occidere donec stet in cōspectu multitudinis: & causa illius iudicetur. De ipsis autem vrbibus que ad fugitiuorum subsidia separantur:

χίλιοι πήχεις κύκλῳ. καὶ μετρήσεις ἔξω τῆς πόλεως τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολὰς δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς θάλασσαν δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς βορρᾶν δισχιλίους πήχεις, καὶ ἡ πόλις μέσον τούτων, αἱ ὑμῖν. καὶ τὰ ὅμορα τῶν πόλεων ἃς δώσετε τοῖς λευίταις, τὰς ἓξ πόλεις φυγαδευτηρίων ἃς δώσετε φυγεῖν ἐκεῖ τῷ φονεύσαντι, καὶ πρὸς ταύταις τεσσαράκοντα καὶ δύο πόλεις. πάσας τὰς πόλεις ἃς δώσετε τοῖς λευίταις τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεις ταύτας, καὶ τὰ προάστεια αὐτῶν. καὶ τὰς πόλεις ἃς δώσετε ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἀπὸ τῶν τὰ πολλά, πολλά, καὶ ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων, ἐλάττω. ἕκαστος κατὰ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ἣν κατακληρονομήσουσι, δώσουσιν ἀπὸ τῶν πόλεων τοῖς λευίταις. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅτι ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην εἰς γῆν χαναάν. καὶ διαστελεῖτε ὑμῖν αὐτοῖς πόλεις. φυγαδευτήρια ἔσται ὑμῖν φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φονευτήν, πᾶς ὁ πατάξας ψυχὴν ἀκουσίως. καὶ ἔσονται αἱ πόλεις ὑμῖν φυγαδευτήρια ἀπὸ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα. καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃ ὁ φονεύων ἕως ἂν στῇ ἐναντίον τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν. καὶ αἱ πόλεις ἃς δώσετε τὰς ἓξ πόλεις, φυγαδευτήρια ἔσονται ὑμῖν.

Pritiua chal. | Interp. chal. | Transla. Chal.

erunt mille cubitos per circuitu: et metiemini extra vrbē ad plagā orientalē duo milia cubitos: et ad plagam australē duo milia cubitos: et ad plagā occidentalē duo milia cubitos: et ad plagam septentrionalē duo milia cubitos: et vrbs erit sita in medio. Hec erit vobis suburbana vrbium. Et de vrbibus quas dabitis leuitis: sex erūt vrbes refugii: quas dabitis vt fugiat illuc homicida. et exceptis his dabitis alias quadraginta duas vrbes. Oēs vrbes q̄s dabitis leuitis erūt quadraginta et octo cū suburbanis ear. Urbes aūt quas dabitis de possessione filiorū isrl: ab his q̄ plures habēt plures auferetis: et ab his q̄ minꝰ hñt pauciores auferetis. vnusquisqꝫ iuxta hereditatē suā quā possidebit dabit de vrbibꝰ suis leuitis. Locutusqꝫ ē dñs cū moyse dicēs. Loq̄re cū filiis israel: et dices ad eos. Qñ vos trāsgressi fueritis iordanē in terrā chanaā: constituetis vobis vrbes: vrbes refugii erūt vobis: vt fugiat illuc homicida q̄ occiderit aīam per ignorātiā. Eruntqꝫ vobis vrbes in refugiū ꝓpter cōsanguineū occisi: vt nō moriatur homicida donec stet in conspectu cetus in iudicio. et de vrbibus quas dabitis: sex vrbes refugii erunt vobis.

τὰς τρεῖς πόλεις δώσετε ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ τὰς τρεῖς πόλεις δώσετε ἐν γῇ χαναάν. φυγαδευτήριον ἔσται τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ παροίκῳ τῷ ἐν ὑμῖν ἔσονται αἱ πόλεις αὗται εἰς φυγαδευτήριον, φυγεῖν ἐκεῖ παντὶ πατάξαντι ψυχὴν ἀκουσίως. ἐὰν δὲ ἐν σκεύει σιδήρου πατάξῃ αὐτόν, καὶ τελευτήσῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονευτής. ἐὰν δὲ ἐν λίθῳ ἐκ χειρὸς ἐν ᾧ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ πατάξῃ αὐτόν, καὶ ἀποθάνῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονευτής. ἐὰν δὲ ἐν σκεύει ξυλίνῳ ἐκ χειρὸς ἐξ οὗ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ πατάξῃ αὐτόν, καὶ ἀποθάνῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονευτής. ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα οὗτος ἀποκτενεῖ τὸν φονεύσαντα, ὅταν συναντήσῃ αὐτῷ, οὗτος ἀποκτενεῖ αὐτόν. ἐὰν δὲ δι᾽ ἔχθραν ὤσῃ αὐτόν, ἢ ἐπιρρίψῃ ἐπ᾽ αὐτὸν πᾶν σκεῦος ἐξ ἐνέδρου, καὶ ἀποθάνῃ, ἢ διὰ μῆνιν ἐπάταξεν αὐτὸν τῇ χειρί, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω ὁ πατάξας, φονευτής ἐστιν. ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα ἀποκτενεῖ τὸν φονεύσαντα ἐν τῷ συναντῆσαι αὐτῷ. ἐὰν δὲ ἐξάπινα οὐ δι᾽ ἔχθραν ὤσῃ αὐτόν, ἢ ἐπιρρίψῃ ἐπ᾽ αὐτὸν πᾶν σκεῦος οὐκ ἐξ ἐνέδρου, ἢ παντὶ λίθῳ ἐν ᾧ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ οὐκ εἰδώς, καὶ ἐπιπέσῃ ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ ἀποθάνῃ, αὐτὸς δὲ οὐκ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἦν, οὐδὲ ζητῶν κακοποιῆσαι αὐτόν, καὶ κρινεῖ ἡ συναγωγὴ ἀνὰ μέσον τοῦ πατάξαντος καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα κατὰ τὰ κρίματα ταῦτα, καὶ ἐξελεῖται ἡ συναγωγὴ τὸν φονεύσαντα ἀπὸ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα, καὶ ἀποκαταστήσουσιν

tres erunt trans iordanem: & tres in terra chanaā tam filiis israel q̄ aduenis atqꝫ peregrinis: vt confugiat ad eas qui nolēs sāguinē fuderit. Si quis ferro pcusserit: & mortuꝰ fuerit q̄ pcussus est: reus erit homicidii & ipse morietur. Si lapidē iecerit & ictus occubuerit: similiter puniētur. Si ligno percussus interierit: percussoris sanguine vindicabitur. Propinquus occisi homicidam interficiet: statim vt apprehēderit eū interficietur. Si p odiū quis hoīem impulerit: vel iecerit quippiā ī eū p insidias: aut cū esset inimicus manu pcusserit: & ille mortuus fuerit: pcussor homicidii reus erit. cognatꝰ occisi statī vt inuenerit eū iugulabit. Q̄d si fortuitu & absqꝫ odio & inimiciciis quicqꝫ horum fecerit: & hoc audiēte populo fuerit cōprobatum: atqꝫ inter percussorē & propinquum sāguinis questio ventilata: liberabitur innocens de vltoris manu: & reducetur per sententiam

את שלש הערים תתנו מעבר
לירדן ואת שלש הערים תתנו
בארץ כנען ערי מקלט תהיינה:
לבני ישראל ולגר ולתושב
בתוכם תהיינה שש הערים האלה
למקלט לנוס שמה כל מכה נפש
בשגגה: ואם בכלי ברזל הכהו
וימת רצח הוא מות יומת הרצח:
ואם באבן יד אשר ימות בה הכהו
וימת רצח הוא מות יומת הרצח: או
בכלי עץ יד אשר ימות בו הכהו
וימת רצח הוא מות יומת הרצח:
גאל הדם הוא ימית את הרצח
בפגעו בו הוא ימתנו: ואם בשנאה
יהדפנו או השליך עליו בצדיה
וימת: או באיבה הכהו בידו וימת
מות יומת המכה רצח הוא גאל
הדם ימית את הרצח בפגעו בו:
ואם בפתע בלא איבה הדפו
או השליך עליו כל כלי בלא
צדיה: או בכל אבן אשר ימות
בה בלא ראות ויפל עליו וימת
והוא לא אויב לו ולא מבקש
רעתו: ושפטו העדה בין המכה
ובין גאל הדם על המשפטים
האלה: והצילו העדה את
הרצח מיד גאל הדם והשיבו

Interp. chal. | Pritiua chal.

Tres vrbes dabitis trans iordanē: et tres vrbes dabitis in terra chanaā: vrbes refugii erūt filijs israel et peregrinis et aduenis qui sunt inter eos. Eruntqꝫ sex vrbes iste in refugiū: vt fugiat illuc ois q̄ occiderit animā per ignorantiā. Si aūt ferro percussit eum et occidit eū: homicida est: occisione occidetur occisor. Et si lapide qui manu tollitur percussit eum et occidit eū et ipse lapis sufficiens est vt moriatur qui eo percussus fuerit: homicida ē percussor: occisione occidetur occisor. Si aūt ligno quod manu tollitur est sufficiens vt moriatur qui eo percussus fuerit: qui occidit eū: homicida est: occisione occidetur occisor. Propinquus occisi occidet homicidam: quando condēnatus fuerit in iudicio: ipse interficiet eum. Et si per odiū impulerit eū aut per insidias iaculatꝰ fuerit quippiā in eū et occiderit eum: aut per inimicitias percusserit eū manu sua et occiderit eū: occisione occidetur percussor: homicida est: cōsanguineus occisi occidet homicidam: quādo condēnatus fuerit. Et si fortuitu et absqꝫ odio percussit eum aut proiecit in eum omne telum absqꝫ insidiis aut percussit eum omni lapide qui sufficiens est ad occidendū in eo et proiecit in eū: percussore non vidente: et occidit eū: et ille nō erat inimicus eius nec querebat malū illi: iudicabit cetus inter percussorē et inter ꝓpinquū sanguinis iuxta iudicia hec: et liberabit cetꝰ occisorē de manu ꝓsanguinei occisi: et reducēt

Primitiua heb. Ter. Heb. Nu. Ca. xxxv. | Trāsl a. B. Hiero. | Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

אתו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדל אשר משח אתו בשמן הקדש: ואם יצא יצא הרצח את גבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה: ומצא אתו גאל הדם מחוץ לגבול עיר מקלטו ורצח גאל הדם את הרצח אין לו דם: כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדל ואחרי מות הכהן הגדל ישוב הרצח אל ארץ אחזתו: והיו אלה לכם לחקת משפט לדרתיכם בכל מושבתיכם: כל מכה נפש לפי עדים ירצח את הרצח ועד אחד לא יענה בנפש למות: ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת: ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן: ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה כי הדם הוא יחניף את הארץ ולארץ לא יכפר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו: ולא תטמא את הארץ אשר אתם ישבים בה אשר אני שכן בתוכה כי אני יהוה שכן בתוך בני ישראל:

in vrbem ad quam confugerat, manebitque ibi donec sacerdos magnus qui oleo sancto vnctus est moriatur. Si interfector extra fines vrbium que exulibus deputate sūt fuerit inuentus & percussus ab eo qui vltor est sanguinis: absque noxa erit qui eū occiderit. Debuerat enim profugus vsque ad mortem pontificis in vrbe residere. Postquam autem ille obierit homicida reuertetur in terrā suā. Hec sempiterna erūt & legitima in cūctis habitatiōibus vestris: homicida sub testibus punietur. Ad vnius testimoniū nullus condēnabitur. Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguis: statim & ipse morietur. Exules & profugi ante mortem pōtificis nullo modo in vrbes suas reuerti poterunt. ne polluatis terram habitationis vestre que insōtiū cruore maculatur: nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinē qui alterius sanguinem fuderit: atque ita emundabitur vestra possessio me commorante vobiscū. Ego enim sū dñs qui habito inter filios israel.

Primitiua chal. | Interp. chal. | Transla. Chal.

illum in vrbem refugij sui ad quā fugerat. et habitabit in ea donec moriatur sacerdos magnus qui vnctus est oleo sancto. Si autē egrediens egressus fuerit homicida a termino vrbis refugij sui ad quam fugerat: et inuenerit eum propinquus sanguinis extra terminum vrbis refugij sui: et occiderit cōsanguineus occisi homicidam: non erit reus sanguinis. In vrbe enim refugij sui manebit donec moriatur sacerdos magnus: et postquam mortuus fuerit sacerdos magnus: reuertetur occisor in terrā possessionis sue. Et erūt hec vobis in decretū iudicij in gñationibus vestris in cunctis habitationibus vestris. Omnis qui occiderit animā: per testes occidatur homicida: et vnus testis non testificabit in morte hominis. Et non accipietis pecuniā pro homine homicida qui est reus occisionis: sed occisione occidet. Neque accipiatis pecuniā ab eo qui fugit in vrbem refugij vt reuertatur et habitet in terra donec moriatur sacerdos. Neque cōtaminetis terrā in qua vos habitatis: quia sanguis cōtaminat terrā: et terra nō expiabitur a sanguine innocente qui effusus est in ea nisi per sanguinē eius qui effudit eum. Et non polluatis terram in qua vos habitatis: quia maiestas mea manet in medio eius. Quia ego dñs: et maiestas mea habitat in medio filiorum israel. Ca. 36.

Ca. xxxvi.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina. | Trāsla. B. Hiero. | Ter. Heb. Nu. Ca. xxxvi. | Primitiua heb.

Accesserūt Ca. 36. autem & principes familiarum galaad filij machir filij manasse de stirpe filiorum ioseph: locutique sūt moysi coram principibus israel: atque dixerūt. Tibi dño nostro precepit dominus vt terram sorte diuideres filijs israel: & vt filiabus salphaad fratris nostri dares possessionē debitā patri: quas si alterius tribus homines vxores acceperint: sequetur possessio sua & translata ad aliam tribum de nostra hereditate minuetur: atque ita fiet vt cū iubileus .i. quinquagesimus annus remissionis aduenerit: cōfundatur sortium distributio: & aliorū possessio ad alios trāseat. Respondit moyses filijs israel & domino precipiente ait. Recte tribus filiorum ioseph locuta est: & hec lex super filiabus salphaad a domino promulgata est. Nubant quibus volunt: tātū vt sue tribus hominibus: ne commisceatur possessio filiorum israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent vxores de tribu & cognatione sua: & cūcte femine

ויקרבו ראשי האבות למשפחת בני גלעד בן מכיר בן מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשאים ראשי אבות לבני ישראל: ויאמרו את אדני צוה יהוה לתת את הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל ואדני צוה ביהוה לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנתיו: והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבתינו ונוסף על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומגרל נחלתנו יגרע: ואם יהיה היבל לבני ישראל ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומנחלת מטה אבתינו יגרע נחלתן: ויצו משה את בני ישראל על פי יהוה לאמר כן מטה בני יוסף דברים: זה הדבר אשר צוה יהוה לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים: ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבתיו ידבקו בני ישראל: וכל בת ירשת נחלה ממטות בני ישראל לאחד

Transla. Chal. | Interp. chal. | Primitiua chal.

Accesserūt autē principes patrū familiarū filiorum galaad filij machir filij manasse de cognatione filiorum ioseph: et locuti sunt corā moyse et corā ducibus et pricipibus patrū filiorum israel: atque dixerunt. Dñs meus precepit vt daretur terra per sortē in possessionem filijs israel: et dño meo mandatū est per verbum dñi vt daret possessio salphaad fratris nostri filiabus eius. Eruntque vxores alicui de filijs tribuū filiorum israel: et minuetur possessio earū a possessione patrum nostrorum: et addetur ad possessionē tribus cui fuerint vxores: et de sorte hereditatis nostre minuetur. Et cum fuerit iubileus filijs israel: addetur possessio earū ad possessionē tribus cui fuerint vxores: et de possessione tribus patrū nostrorum minuetur possessio earū. Precepitque moyses filijs israel iuxta verbū dñi dicens. Recte tribus filiorum ioseph loquitur. Iste est sermo quem precepit dñs super filiabus salphaad dicens. Quibus placuerit in oculis suis sint vxores: verūtamē hominibus cognationis tribus patris sui sint vxores. et nō transferat hereditas filiorum israel de tribu in tribū: sed singuli possessioni tribus patrū suorum adherebūt filij israel. et ois filia heres possessionis de tribu filiorum israel vni

ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבתיו: ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל: כאשר צוה יהוה את משה כן עשו בנות צלפחד: ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים: ממשפחת בני מנשה בן יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטה משפחת אביהן: אלה המצות והמשפטים אשר צוה יהוה ביד משה אל בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו:

Ca.i.

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב: אחד עשר יום מחרב דרך הר שעיר עד קדש ברנע: ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד לחדש דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה יהוה אתו אלהם: אחרי הכתו את סיחן מלך

de eadē tribu maritos accipiēt: vt hereditas permaneat in familiis: nec sibi misceantur tribus: sed ita maneant vt a domino separate sunt. Feceruntq; filie salphaad: vt sibi fuerat imperatū: & nupserūt maala & thersa & egla & melcha & noa filiis patrui sui de familia manasse: qui fuit filius ioseph: & possessio q̄ illis fuerat attributa mansit in tribu & familia patris earū. Hec sunt mādata atq; iudicia q̄ mādauit dn̄s p manū moysi ad filios israel in cāpestribus moab supra iordanē contra hiericho.

Explicit liber Nūeri.
Incipit liber Elle addebarim qui Deuteronomiū prenotatur. Ca.i.

Hec sunt verba q̄ locutus ē moyses ad oēm israel trās iordanē in solitudie campestri cōtra mare rubrū inter pharā & thofel & labā & aseroth: vbi auri est plurimū: vndecim dieb9 de oreb p viā mōtis seir vsq; cadesbarne. Quadragesimo anno vndecimo mense primo die mensis locutus est moyses ad filios israel omnia que preceperat illi dominus: vt diceret eis: postq̄ percussit seō regem

eorū ex populo patris sui erūt vxores: vt ppinqui sint filij israel quilibz hereditatē paternā suā: τ nō circūuertet hereditas ex tribu in tribū aliā: sed quilibet in hereditate sua adherebūt filij israel. quēadmodū pcepit dn̄s ad moysen: sic fecerūt filie salphaad. τ fuerūt maala τ thersa τ egla τ melcha τ noa filie salphaad: cōsobrinis suis de populo manasse filiorū ioseph fuerūt vxores. τ fuit hereditas earū in tribu populi patris sui. hec pcepta τ iustificatiōes τ iudicia: q̄ pcepit dn̄s in manu moysi filiis israel in occidente moab in iordane cōtra hiericho.

τῶν ἐκ τοῦ δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἔσονται γυναῖκες, ἵνα ἀγχιστεύσωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἕκαστος τὴν κληρονομίαν τὴν πατρικὴν αὐτοῦ, καὶ οὐ περιστραφήσεται κλῆρος ἐκ φυλῆς ἐπὶ φυλὴν ἑτέραν, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ προσκολληθήσονται υἱοὶ ἰσραήλ. ὃν τρόπον συνέταξε κύριος πρὸς μωυσῆν, οὕτως ἐποίησαν θυγατέρες σαλπαάδ. καὶ ἐγένοντο μααλὰ καὶ θερσὰ καὶ αἰγλὰ καὶ μιλχὰ καὶ νουὰ θυγατέρες σαλπαάδ, τοῖς ἀνεψιοῖς αὐτῶν ἐκ τοῦ δήμου μανασσῆ υἱῶν ἰωσὴφ ἐγενήθησαν γυναῖκες. καὶ ἐγενήθη ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν φυλὴν δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῶν. αὗται αἱ ἐντολαὶ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ἃ ἐνετείλατο κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ.

Explicit liber Numeri.

Incipit liber Deuteronomiū. Ca.i.

Hec verba q̄ locut9 ē moyses omni israel trans iordanē in deserto ad occidētē prope rubrū mare inter pharā thophel τ labā τ aseroth τ aurifodinas: vndecim dierū ex oreb via sup mōtē seir vsq; ad cades barne. τ factū ē in quadragesimo āno in vndecimo mēse prīo mēsis: locut9 ē moyses ad oēs filios israel iuxta oīa q̄cūq; precepit ei dn̄s ad illos postq̄ p cussit seō regē

Οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησε μωυσῆς παντὶ ἰσραὴλ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς δυσμαῖς πλησίον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναμέσον φαρὰν τοφὸλ καὶ λοβὸν καὶ αὐλὸν καὶ καταχρύσεα, ἕνδεκα ἡμερῶν ἐκ χωρὴβ ὁδὸς ἐπ' ὄρος σηὶρ ἕως καδὴς βαρνή. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος πρὸς αὐτούς, μετὰ τὸ πατάξαι τὸν σηὼν βασιλέα

Transla. Chal.

מזרעית שבטא דאבוהא תהי לאנתו בדיל דירתון בני ישראל גבר אחסנת אבהתוהי: ולא תתחר אחסנא משבטא לשבטא אוחרנא ארי גבר באחסנתיה יתדבקון שבטי בני ישראל: כמא דפקיד יי ית משה כן עבדא בנת צלפחד: והואה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנת צלפחד לבני אחי אבוהן לנשין: מזרעית בני מנשה בר יוסף הואה לנשין והות אחסנתהן על שבטא דזרעית אבוהן: אלין פקודיא ודיניא דפקיד יי בידא דמשה לות בני ישראל במישרא דמואב על ירדנא דירחו:

Ca.i.

אלין פתגמיא דמליל משה עם כל ישראל בעברא דירדנא אוכח אנון על דחבו במדברא ועל דארגיזו במישרא לקביל ים סוף בפארן דאתפלו על מנא ובחצרות דארגיזו על בשרא ועל דעבדו עגל דדהב: מהלך חד עשר יומין מחורב אורח טורא דשעיר עד רקם גיאה: והוה בארבעין שנין בחד עשר ירחא בחד לירחא מליל משה עם בני ישראל ככל דפקיד יי יתיה להון: בתר דמחא ית סיחון מלכא

Interp. chal.

de familia tribus pris sui sit in vxorē: vt hereditēt filij israel singuli possessionē patrū suorū: τ nō trāsferat possessio de vna tribu i aliā tribū: sed vnusquisq; tribuū filiorū israel adhereat possessioni sue. sicut preceperat dn̄s moysi ita fecerūt filie salphaad. Et fuerūt in vxores maala τ thersa τ egla τ melcha τ noa filie salpaad filiis patrui sui in cognatiōe filiorū manasse filij ioseph fuerūt in vxores: τ fuit possessio earū in tribu familie patris earū. Hec sunt precepta τ iudicia que mandauit dn̄s per moysen filiis israel in cāpestribus moab iuxta iordanē hiericho. Explicit liber numeri.

Incipit liber deuteronomij. Ca.i.

Hec sunt verba q̄ locutus est moyses cū omni israel trans iordanē: corripuit eos eo q̄ peccauerūt in deserto: τ q2 irritauerūt deū in cāpestrib9 cōtra mare rubrū: τ i pharā vbi murmurati sūt aduersus māna: et in aseroth vbi irritauerūt deū sup carnes: τ i eo q̄ fecerūt vitulū aureū. Iter vndecim dierū est de oreb p viam montis seir vsq; ad cades barne. Et factū est in q̄dragesimo anno in vndecimo mēse pimo die mēsis: locutus est moyses cum filiis israel iuxta oīa que preceperat dn̄s vt diceret eis. Postq̄ pcussit seon regē

amorreorū qui habitauit in esebō: τ og regem basan qui habitauit in astaroth τ in edrai trās iordanē in terra moab: cepit explanare moyses legē hanc: dicēs: dominus deus nr̄ locut9 ē nobis in choreb: dicēs: sufficiat vobis habitare in mōte hoc. reuertimini τ discedite vos τ ingredimini in mōtē amorreorū: τ ad oēs circūhitatores araba ad mōtē τ cāpū τ ad meridiē τ maritimā terrā chananeorū τ antilibanō vsq; ad flumē magnū flumē euphratē. en tradidi corā vobis terrā: ingrediētes possidete terrā: q̄ iurauit patribus vr̄is abraam τ isaac τ iacob dare eis τ semini eorū post eos. τ dixi ad vos in tēpore illo: dicēs: nō potero solus ferre vos: dn̄s deus vr̄ multiplicauit vos. τ ecce estis hodie sicut astra celi multitudie. dn̄s deus patrū vr̄orū addat vobis vt sitis millies plures: τ bn̄dicat vobis sicut locutus ē vobis. quō potero solus ferre laborē vr̄m τ pondus vr̄m τ iurgia vr̄a. date ex vobis viros sapiētes τ gnaros τ itelligētes in trib9 vr̄is: τ statuā eos sup vos duces vr̄os. τ rn̄distis mihi: τ dixistis: bonū vbū q̄d locutus es

ἀμορραίων τὸν κατοικήσαντα ἐν ἐσεβών, καὶ ὢγ βασιλέα τῆς βασὰν τὸν κατοικήσαντα ἐν ἀσταρὼθ καὶ ἐν ἐδραΐν ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν γῇ μωάβ, ἤρξατο μωυσῆς διασαφῆσαι τὸν νόμον τοῦτον, λέγων, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν χωρήβ, λέγων, ἱκανούσθω ὑμῖν κατοικεῖν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ. ἐπιστράφητε καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς ὄρος ἀμορραίων, καὶ πρὸς πάντας τοὺς περιοίκους ἀραβά, εἰς ὄρος καὶ πεδίον καὶ πρὸς λίβα καὶ παραλίαν γῆν χαναναίων καὶ ἀντιλίβανον ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου. ἴδετε παραδέδωκα ἐνώπιον ὑμῶν τὴν γῆν, εἰσπορευθέντες κληρονομήσατε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν τῷ ἀβραὰμ καὶ τῷ ἰσαὰκ καὶ τῷ ἰακὼβ δοῦναι αὐτοῖς καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ' αὐτούς. καὶ εἶπον πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, οὐ δυνήσομαι μόνος φέρειν ὑμᾶς, κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπλήθυνεν ὑμᾶς. καὶ ἰδοὺ ἐστὲ τήμερον ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει. κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν προσθείη ὑμῖν ὡς ἐστὲ χιλιοπλασίως, καὶ εὐλογήσαι ὑμᾶς καθότι ἐλάλησεν ὑμῖν. πῶς δυνήσομαι μόνος φέρειν τὸν κόπον ὑμῶν καὶ τὴν ὑπόστασιν ὑμῶν καὶ τὰς ἀντιλογίας ὑμῶν. δότε ἑαυτοῖς ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας καὶ συνετοὺς εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν, καὶ καταστήσω αὐτοὺς ἐφ' ὑμᾶς ἡγουμένους ὑμῶν. καὶ ἀπεκρίθητέ μοι, καὶ εἴπατε, καλὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας

Exo. 18.c.

ammorreorū: qui habitauit in esebon & og regē basan: qui mansit in astaroth & in edrai trans iordanem in terra moab. Cepitq; moyses explanare legem & dicere. Dominus deus noster locutus ē ad nos in oreb dicens. Sufficit vobis q̄ i hoc monte mā sistis. Reuertimini & venite ad mōtē ammorreorū & ad cetera q̄ ei pxima sunt cāpestria atq; mōtana & hūiliora loca contra meridiē & iuxta littus maris terrā chananeorū & libani vsq; ad flumē magnū eufratē. en inquit tradidi vobis. Ingredimini & possidete eam: super quam iurauit dn̄s patribus vestris abraam isaac & iacob: vt daret illam eis & semini eorum post eos. Dixiq; vobis illo in tempore. Non possum solus sustinere vos: quia dominus deus vester multiplicauit vos: & estis hodie sicut stelle celi plurimi. Dn̄s deus patrū vestrorum addat ad hunc numerum multa milia: & bn̄dicat vobis sicut locutus est. Nō valeo solus negocia vestra sustinere & pōdus & iurgia. Date ex vobis viros sapiētes & gnaros: quorū cōuersatio sit pbata i tribub9 vestris: vt ponā eos vobis principes. Tunc rn̄distis mihi. Bona res ē quam vis

האמרי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרת באדרעי: בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר: יהוה אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת בהר הזה: פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדל נהר פרת: ראה נתתי לפניכם את הארץ באו ורשו את הארץ אשר נשבע יהוה לאבתיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם: ואמר אלכם בעת ההוא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם: יהוה אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרב: יהוה אלהי אבותכם יסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם: איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם: הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם: ותענו אתי ותאמרו טוב הדבר אשר דברת

Transl. Chal.

דאמוראה דיתיב בחשבון וית עוג מלכא דמתנן דיתיב בעשתרות באדרעי: בעברא דירדנא בארעא דמואב שרי משה פרש ית אולפן אוריתא הדא למימר: יי אלהנא מליל עמנא בחורב למימר סגי לכון דיתבתון בטורא הדין: אתפנו וטולו לכון ועולו לטורא דאמוראה ולכל מגירוהי במישרא בטורא ובשפלתא ובדרומא ובספר ימא ארע כנענאה ולבנן עד נהרא רבא נהרא פרת: חזו דמסרית קדמיכון ית ארעא עולו ואחסינו ית ארעא דקיים יי לאבהתכון לאברהם ליצחק וליעקב למתן להון ולבניהון בתריהון: ואמרית לכון בעדנא ההיא למימר לית אנא יכיל בלחודי לסוברא יתכון: יי אלהכון אסגי יתכון והא איתיכון יומא דין ככוכבי שמיא לסגי: יי אלהא דאבהתכון יוסף עליכון כותכון אלף זמנין ויברך יתכון כמא דמליל לכון: איכדין אנא סביל בלחודי טרחכון ומטולכון ודינכון: הבו לכון גוברין חכימין וסוכלתנין וידיען לשבטיכון ואמנינון רישין עליכון: ואתיבתון יתי ואמרתון תקין פתגמא

Interp. chal.

amorreorū qui habitabat in esebon: τ og regē basan qui hītabat in astharot in edrai. Trans iordanē in terra moab cepit moyses explanare doctrinā legis hui9: dicēs. Dn̄s deus nr̄ locut9 est nobiscū in oreb dicens. Sufficit vobis q̄ mā sistis in hoc mōte. Reuertimini τ mouete castra vr̄a τ igredimini in mōtē amorrei τ in oīa vicinia eius q̄ sunt in cāpestrib9 τ in mōte et in hūilioxib9 locis τ in austro τ in portubus maris in terrā chananeorū τ libani vsq; ad fluuiū magnū qui est fluui9 euphrates. videte q̄ tradidi terrā in cōspectu vr̄o. Ingredimini τ possidete terram sup quā iurauit dn̄s patribus vr̄is abrahā isaac τ iacob vt daret eam illis τ filiis eorū post eos. et dixi vobis in tpe illo dicens. Non possum ego solus sustinere vos. dn̄s deus vester multiplicauit vos: τ ecce vos estis hodie sicut stelle celi in multitudine. Dn̄s de9 patrū vr̄orū addat sup vos millies sup id q̄d nūc estis: τ benedicat vobis sicut locutus est vobis. quomodo sustinebo ego solus laborē vestrū τ negocia vestra τ iudicia vr̄a. Date ex vobis viros sapientes τ prudētes τ scientes in tribubus vr̄is: τ constituā eos principes sup vos. et respōdistis mihi atq; dixistis. Rectū est verbū q̄d locut9 es

לַעֲשׂוֹת׃ וָאֶקַּח אֶת רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וִידֻעִים וָאֶתֵּן אוֹתָם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם׃ וָאֲצַוֶּה אֶת שֹׁפְטֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר שָׁמֹעַ בֵּין אֲחֵיכֶם וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ׃ לֹא תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטֹן כַּגָּדֹל תִּשְׁמָעוּן לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹהִים הוּא וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלַי וּשְׁמַעְתִּיו׃ וָאֲצַוֶּה אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן׃ וַנִּסַּע מֵחֹרֵב וַנֵּלֶךְ אֵת כָּל הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר רְאִיתֶם דֶּרֶךְ הַר הָאֱמֹרִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֹתָנוּ וַנָּבֹא עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃ וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּאתֶם עַד הַר הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃ רְאֵה נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת הָאָרֶץ עֲלֵה רֵשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ אַל תִּירָא וְאַל תֵּחָת׃ וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם וַתֹּאמְרוּ נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ

facere. Tulitq; de tribubus vestris viros sapientes & nobiles: & constitui eos principes tribunos & centuriones & quinquagenarios ac decanos: q docerent vos singula. Precepiq; eis dicens. Audite illos: & qd iustū est iudicate. Siue ciuis sit ille siue pegrinus: nulla erit distantia personarū. Ita paruum audietis vt magnum. nec accipietis cuiusq; personam: quia dei iudicium est. Qp si difficile vobis visum aliquid fuerit: referte ad me: & ego audiā. Precepiq; omnia que facere deberetis. Profecti aūt de oreb trāsiuimus p heremū terribilē & maximā solitudinē: quam vidistis p viam montis ammorrei: sicut preceperat dominus deus noster nobis. Cumq; venissemus in cadesbarne: dixi vobis. Venistis ad mōtē ammorrei: quem dñs deus noster daturus est nobis. Vide terrā quā dñs deus tuus dabit tibi. Ascende & possidē eā sicut locutus ē dñs deus nr̄ pribus tuis. Noli timere: nec qcq; paueas. Et accessistis ad me omnes atq; dixistis: Mittamus viros q considerent

Transla. Chal.

Primitiua chal.

Interp. chal.

vt faciamus. et tuli principes tribuū vestraꝝ viros sapiētes ꝛ scientes: ꝛ cōstitui eos principes sup vos tribunos ꝛ centuriones ꝛ quinq̄genarios ꝛ decuriones et prefectos in tribubus vestris. ꝛ precepi iudicibus vestris in tēpore illo dicens. Audite inter fratres vestros: ꝛ iudicate recte inter virū ꝛ inter fratrē suū ꝛ inter peregrinū. non accipiatis personam in iudicio. Uerba parui audietis sicut verba magni: ne timeatis a facie hois: qm̄ iudicium dei est: ꝛ rem que fuerit vobis difficilis referetis ad me ꝛ audiā illā. Precepiq; vobis in tēpore illo omnia verba que facere deberetis. Et profecti sumus de oreb: ꝛ ambulauimus per omne desertum illud magnum ꝛ terribile quod vidistis per viam mōtis amorrei: sicut precepit domin⁹ deus noster: ꝛ venimus vsq; ad cades barne. Et dixi vobis. venistis vsq; ad montē amorrei quē dñs deus noster dabit nobis. Uide q tradidit dominus deus tuus terram in conspectu tuo: ascende ꝛ possidē eam: sicut locutus est tibi dominus deus patrum tuorum: ne timeas neq; formides. Et accessistis ad me omnes vos: ꝛ dixistis. mittamus viros ante nos: ꝛ explorent

לָנוּ אֶת הָאָרֶץ וְיָשִׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלֶה בָּהּ וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר נָבֹא אֲלֵיהֶן׃ וַיִּיטַב בְּעֵינַי הַדָּבָר וָאֶקַּח מִכֶּם שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לַשָּׁבֶט׃ וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ הָהָרָה וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיְרַגְּלוּ אֹתָהּ׃ וַיִּקְחוּ בְיָדָם מִפְּרִי הָאָרֶץ וַיּוֹרִדוּ אֵלֵינוּ וַיָּשִׁבוּ אֹתָנוּ דָבָר וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃ וְלֹא אֲבִיתֶם לַעֲלֹת וַתַּמְרוּ אֶת פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וַתֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׂנְאַת יְהוָה אֹתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ׃ אָנָה אֲנַחְנוּ עֹלִים אַחֵינוּ הֵמַסּוּ אֶת לְבָבֵנוּ לֵאמֹר עַם גָּדוֹל וָרָם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת בַּשָּׁמָיִם וְגַם בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם׃ וָאֹמַר אֲלֵכֶם לֹא תַעַרְצוּן וְלֹא תִירְאוּן מֵהֶם׃ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם הוּא יִלָּחֵם לָכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם׃ וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא אִישׁ אֶת בְּנוֹ בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הֲלַכְתֶּם עַד בֹּאֲכֶם עַד הַמָּקוֹם

terram: & renuncient per qd iter debeamus ascendere: & ad quas pergere ciuitates. Cumq; mihi sermo placuisset misi ex vobis duodecim viros singulos de tribubus suis. Qui cū prexissent in montana: venerūt vsq; ad vallem botri: & considerata terra sumentes de fructibus eius vt ostenderent vbertatē: attulerūt ad nos atq; dixerunt. Bona est terra quā dñs deus nr̄ daturus est nobis. Et noluistis ascēdere: sed increduli ad sermonem dei vr̄i murmurastis in tabernaculis vestris atq; dixistis. Odit nos dominus: & idcirco eduxit nos de terra egypti: vt traderet nos in manu ammorrei: atq; deleret. Quo ascendemus? nūcii terruerunt cor nostrum dicentes. Maxima multitudo ē: & nobis statura pcerior. Vrbes magne: & ad celū vsq; munite. Filios enachim vidim⁹ ibi. Et dixi vobis. Nolite metuere: nec timeatis eos. Dñs deus qui ductor est vester p vobis ipse pugnabit: sicut fecit i egypto cunctis videntibus: & in solitudine ipsi vidistis. Portauit te dominus deus tuus vt solet hō gestare puulū filiū suū in oī via per quam ambulastis: donec veniretis ad locum

Transl. Chal.

Interp. chal.

nobis terrā: ꝛ referāt ad nos verbū per quā viā ascendere debemus ꝛ ad quas vrbes veniemus. Et placuit sermo in oculis meis: ꝛ tuli ex vobis duodecim viros: virū vnū de vnaquaq; tribu. Et perrexerūt ꝛ ascenderunt in montē: ꝛ venerūt vsq; ad torrentē botri: ꝛ explorauerūt terrā illam. et tulerūt in manibus suis de fructu terre: ꝛ attulerūt ad nos. et retulerunt nobis verbū: ꝛ dixerūt. Bona est terra quā dñs deus nr̄ dabit nobis. Et noluistis ascendere: ꝛ rebellastis cōtra verbū dñi dei vr̄i: ꝛ murmurastis i tabernaculis vr̄is atq; dixistis. Quia odio habuit nos dñs: eduxit nos de terra egypti vt traderet nos in manu amorrei: vt cōsumeret nos. Quo nos ascendimus? frēs nr̄i cōfregerūt cor nostrū dicētes. Populus multus est ꝛ fortior nobis: ꝛ ciuitates magne ꝛ munite vsq; ad celū: filios quoq; gigantū vidimus ibi. et dixi vobis. Ne formidetis: neq; timeatis eos: verbum dñi dei vestri qui ductor est corā vobis: pugnabit pro vobis: iuxta omnia que fecit vobiscū in egypto in oculis vestris ꝛ in solitudine: qr vidisti q portauit te dominus deus tuus sicut portat vir filium suū in omni via per quaꝫ ambulastis donec veniretis ad locum

Primitiua chal.

הזה׃ ובדבר הזה אינכם מאמינם
ביהוה אלהיכם׃ ההלך לפניכם
בדרך לתור לכם מקום לחנתכם
באש לילה לראתכם בדרך אשר
תלכו בה ובענן יומם׃ וישמע
יהוה את קול דבריכם ויקצף
וישבע לאמר׃ אם יראה איש
באנשים האלה הדור הרע הזה
את הארץ הטובה אשר נשבעתי
לתת לאבתיכם׃ זולתי כלב בן
יפנה הוא יראנה ולו אתן את
הארץ אשר דרך בה ולבניו יען
אשר מלא אחרי יהוה׃ גם בי
התאנף יהוה בגללכם לאמר גם
אתה לא תבא שם׃ יהושע בן נון
העמד לפניך הוא יבא שמה אתו
חזק כי הוא ינחלנה את ישראל׃
וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה
ובניכם אשר לא ידעו היום טוב
ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה
והם יירשוה׃ ואתם פנו לכם
וסעו המדברה דרך ים סוף׃ ותענו
ותאמרו אלי חטאנו ליהוה
אנחנו נעלה ונלחמנו ככל אשר
צונו יהוה אלהינו ותחגרו איש
את כלי מלחמתו ותהינו לעלת
ההרה׃ ויאמר יהוה אלי אמר

istum. Et nec sic quidē credidistis domino deo vestro: qui precessit vos in via: & metatus ē locū in quo tētoria figere deberetis: nocte ostendens vobis iter p ignē: & die p colūnā nubis. Cumq; audisset dñs vocem sermonū vestrorum: iratus iurauit & ait. Nō videbit quispiam de hoibus gñationis huius pessime terram bonam quam iuramēto pollicitus sū patribus vestris preter caleb filium iephone. Ipse enī videbit eā: & ipsi dabo terrā quam calcauit & filiis eius: quia secutus est dñm. Nec miranda indignatio in populū: cum mihi quoq; iratus dñs pp vos dixerit. Nec tu ingredieris illuc: sed iosue filius nū minister tuus: ipse intrabit pro te. Hunc exhortare & robora: & ipse forte terrā diuidet israeli. Paruuli vri de qbus dixistis φ captiui ducerētur: & filii qui hodie boni ac mali ignorāt distātiā ipsi igredientur: & ipsis dabo terrā & possidebūt eā. Vos aūt reuertimini & abite in solitudinē p viā maris rubri. Et rñdistis mihi. Peccauim⁹ domino: ascendemus & pugnabimus sicut precepit dñs deus nr. Cūq; instructi armis pergeretis in montem: ait mihi dominus. Dic

Interp. chal.

istum. Et in verbo hoc non vos credidistis in verbo dñi dei vestri: qui ductor fuit corā vobis in via: vt prepararet vobis locū domus mūsionis in quo maneretis: in colūna ignis per noctē: vt ostenderet vobis viā per quā ambulastis: ꝛ in columna nubis per diem. Et audita est coram dño vox sermonū vestroꝝ: ꝛ iratus est ꝛ iurauit dicens. Si viderit vir de hominibus gñationis hui⁹ pessime terrā bonā pro qua iuraui vt darem eam patribus vestris: preter caleb filiū iephone qui videbit eam ꝛ ipsi dabo terram quā calcauit et filijs eius: pro eo φ perfectus fuit in timore dñi. Contra me quoq; fuit ira a facie dñi propter vos dicens. Tu quoq; nō ingredieris illuc. Josue filius nun qui stat corā te ipse ingredietur illuc: ipsum robora: quia ipse hereditare faciet terram israel. Et familia vestra de qua dixistis in predā erit: ꝛ filij vestri qui nesciunt hodie bonum ꝛ malum: ipsi ingredientur illuc ꝛ illis dabo eam: ꝛ ipsi hereditabunt eam. Vos autē reuertimini ꝛ proficiscimini in desertum per viam maris rubri. Et respondistis ꝛ dixistis mihi. Peccauimus coram domino: nos ascendemus ꝛ pugnabimus iuxta omnia que precepit nobis domin⁹ deus noster. ꝛ accinxistis vos vnusquisq; armis bellicis: et cepistis ascendere in montem. Et dixit dominus ad me. Dic

Transla. Chal.

להם לא תעלו ולא תלחמו כי
אינני בקרבכם ולא תנגפו לפני
איביכם׃ ואדבר אליכם ולא
שמעתם ותמרו את פי יהוה ותזדו
ותעלו ההרה׃ ויצא האמרי היושב
בהר ההוא לקראתכם וירדפו
אתכם כאשר תעשינה הדברים
ויכתו אתכם בשעיר עד חרמה׃
ותשבו ותבכו לפני יהוה ולא שמע
יהוה בקלכם ולא האזין אליכם׃
ותשבו בקדש ימים רבים כימים
אשר ישבתם׃

Ca. ii.

ונפן ונסע
המדברה דרך ים סוף כאשר דבר
יהוה אלי ונסב את הר שעיר
ימים רבים׃ ויאמר יהוה אלי
לאמר׃ רב לכם סב את ההר הזה
פנו לכם צפנה׃ ואת העם צו לאמר
אתם עברים בגבול אחיכם בני
עשו הישבים בשעיר וייראו מכם
ונשמרתם מאד׃ אל תתגרו בם כי
לא אתן לכם מארצם עד מדרך כף
רגל כי ירשה לעשו נתתי את הר
שעיר׃ אכל תשברו מאתם בכסף
ואכלתם וגם מים תכרו מאתם
בכסף ושתיתם׃ כי יהוה אלהיך
ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך
את המדבר הגדל הזה זה ארבעים

ad eos. Nolite ascēdere neq; pugnetis. Non enim sum vobiscū: ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum & non audistis: sed aduersantes imperio dñi & tumētes supbia ascēdistis in montē. Itaq; egressus amorreus qui hītabat in montibus: & obuiā veniēs pseqūtus ē vos: sicut solent apes pseq. & cecidit de seir vsq; horma. Cūq; reuersi ploraretis corā dño: nō audiuit vos: nec voci vestre voluit acquiescere. Sedistis ergo in cadesbarne multo tempore.

Profectiq; Cap. 2. inde venimus in solitudinē que ducit ad mare rubrum: sicut mihi dixerat dñs: & circuiuimus mōtē seir lōgo tpe. Dixitq; dñs ad me. Sufficit vobis circuire montem istum. ite cōtra aquilonē: & populo precipe dicēs. Trāsibitis p terminos fratrū vestrorū filiorū esau: qui habitāt in seir: & timebunt vos. Videte ergo diligēter: ne moueamini cōtra eos. Neq; enī dabo vobis de terra eorū quantū pōt vestigiis pedis calcare vestigiū: quia in possessionē esau dedi mōtē seir. Cibos emetis ab eis pecunia & comedetis: aquā emptā haurietis & bibetis. Dominus deus tuus bñdixit tibi in oī ope manuū tuarū. Nouit iter tuū: quō transieris solitudinē hāc magnā

Transl. Chal.

Interp. chal.

eis. ne ascēdatis nec pugnetis: qm̄ maiestas mea nō habitat inter vos: ne cōteramini corā inimicis vrīs. locutusq; sum vobiscū: ꝛ nō obedistis: sed rebellastis in verbū dñi: ꝛ impie egistis ꝛ ascendistis in montē. Et egressus est amorreus qui habitabat in monte illo et persecutus est vos: sicut persequūtur apes: ꝛ pcusserunt vos in seir vsq; ad hormā. ꝛ cōuersi estis ꝛ plorastis coram dño: ꝛ non suscepit dñs oratione vestrā: neq; auscultauit verba vestra. et habitastis in cades diebus multis: sicut dies quibus habitastis. Ca. 2.

Et perreximus ꝛ pfecti sum⁹ in desertū per viā maris rubri: sicē locutus est dñs mecū. ꝛ circuiuimus montē seir dieb⁹ multis. et ait dñs ad me dicēs. Sufficit vobis circuire montē istū: declinate vos ad aqlonē. ꝛ ppl'o precipe dicēs. Vos trāsitis p terminū fratrū vroꝝ filioꝝ esau qui habitāt in seir: ꝛ timebūt vos: cauete nimis ne pugnetis cū eis: qm̄ nō dabo vobis de terra eoꝝ quantū potest calcare planta pedis: qm̄ in possessionē esau dedi montē seir. Frumentum emetis ab eis argento ꝛ comedetis: ꝛ etiā aquā emetis ab eis argēto ꝛ bibetis. Dñs enī de⁹ tuus benedixit tibi in oibus operibus manuū tuaꝝ: sufficienter tribuit tibi necessaria cum ambulares per desertum magnum hoc istis quadraginta

Primitiua chal.

שנה יהוה אלהיך עמך לא חסרת
דבר: ונעבר מאת אחינו בני עשו
הישבים בשעיר מדרך הערבה
מאילת ומעציון גבר ונפן ונעבר
דרך מדבר מואב: ויאמר יהוה
אלי אל תצר את מואב ואל
תתגר בם מלחמה כי לא אתן לך
מארצו ירשה כי לבני לוט נתתי
את ער ירשה: האמים לפנים
ישבו בה עם גדול ורב ורם
כענקים: רפאים יחשבו אף הם
כענקים והמאבים יקראו להם
אמים: ובשעיר ישבו החרים
לפנים ובני עשו יירשום
וישמידום מפניהם וישבו תחתם
כאשר עשה ישראל לארץ ירשתו
אשר נתן יהוה להם: עתה קמו
ועברו לכם את נחל זרד ונעבר
את נחל זרד: והימים אשר הלכנו
מקדש ברנע עד אשר עברנו את
נחל זרד שלשים ושמנה שנה
עד תם כל הדור אנשי המלחמה
מקרב המחנה כאשר נשבע יהוה
להם: וגם יד יהוה היתה בם
להמם מקרב המחנה עד
תמם: ויהי כאשר תמו כל אנשי
המלחמה למות מקרב העם:

עבר אח · כנה · צור · גרה לחם נתן · נתן · כנה · גדל רום · חשב · קרא · ירש · שמד פנה · קום · עבר · יום · תמם לחם · חנה שבע · היה · היה תמם

per quadraginta annos, habitās tecū dñs deus tuus: & nihil tibi defuit. Cūq̄ trāsissemus fr̄es nr̄os filios esau: q habitabāt in seir p viā cāpestrē de helath & de asiongaber: venimus ad iter qd̄ ducit ī desertū moab. Dixitq̄ dñs ad me. Nō pugnes cōtra moabitas: nec ineas aduersus eos p̄liū. nō enī dabo tibi quicq̄ de terra eorum: quia filiis loth tradidi ar ī possessiōem. Emim primi fuerunt hitatores eius populus magnus & validus & tā excelsus: vt d̄ enachī stirpe q̄si gigantes crederētur: & essent ςsiles filiorū enachī. Deniq̄ moabite appellāt eos emim. In seir autē prius habitauerūt horrei: quibus expulsis atq̄ deletis hītauerunt filii esau: sicut fecit israel in terra possessionis sue: quā dedit illi dominus. Surgentes ergo vt trāsiremus torrentē zareth venimus ad eū. Tēpus aūt quo ambulauimus de cadesbarne vsq̄ ad transitum zareth trigīta & octo annorum fuit: donec cōsumeretur ōis cōgregatio hoīm bellatorū de castris: sicut iurauerat dominus: cuius manus fuit aduersus eos: vt interirent de castrorum medio. Postq̄ āt vniuersi ceciderunt pugnatores:

ānis dñs deus tuus tecū: nō indiguisti vbo.
ἔτη κύριος ὁ θεός σου μετὰ σοῦ, οὐκ ἐπεδεήθης ῥήματος.
τ transiuimus fres nros filios esau:
καὶ παρήλθομεν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν υἱοὺς ἠσαῦ,
habitantes in seir iuxta viā ara-
τοὺς κατοικοῦντας ἐν σηὶρ παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀρα-
ba ab helath τ ab asiō gaber. τ reuersi
βὰ ἀπὸ ἐλὼν καὶ ἀπὸ γασίων γαβέρ. καὶ ἐπιστραφέν-
ptersiuimus viā desertā moab. τ dixit dñs
τες παρήλθομεν ὁδὸν ἔρημον μωάβ. καὶ εἶπε κύριος
ad me: ne īimici sitis moabitis: τ nō inea-
πρός με, μὴ ἐχθραίνετε τοῖς μωαβίταις, καὶ μὴ συνά-
tis cōtra eos bellū. nō.n. dabo vobis de
ψητε πρὸς αὐτοὺς πόλεμον. οὐ γὰρ μὴ δῶ ὑμῖν ἀπὸ
tra eoꝝ in sorte: nam filijs lot dedi
τῆς γῆς αὐτῶν ἐν κλήρῳ, τοῖς γὰρ υἱοῖς λὼτ δέδωκα
aroer ad possidendū. enim pores sederūt
τὴν ἀροὴρ κληρονομεῖν. οἱ ὀμμὶν πρότεροι ἐνεκάθηντο
in ea gēs magna τ multa τ fortis: sicut filij
ἐπ᾽ αὐτῆς ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ ἰσχυρόν, ὥσπερ οἱ
enachī. raphaī extimabūtur τ hi sicut filij
ἐνακίμ. ῥαφαὶμ λογισθήσονται καὶ οὗτοι ὥσπερ οἱ
enachīz. τ moabite nomināt eos emim.
ἐνακίμ. καὶ οἱ μωαβῖται ὀνομάζουσιν αὐτοὺς ὀμμίν.
τ in seir sedit horreus prius: τ fi-
καὶ ἐν σηὶρ ἐνεκάθητο ὁ χορραῖος τὸ πρότερον, καὶ οἱ υἱ-
lij esau pdiderūt eos: τ deleuerūt illos
οὶ ἠσαῦ ἀπώλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξέτριψαν αὐτοὺς
a facie sua: τ habitauerūt p il-
ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ᾽ αὐ-
lis: quēadmodū fecit israel terre possessio-
τῶν, ὃν τρόπον ἐποίησεν ἰσραὴλ τὴν γῆν τῆς κληρονο-
nis sue: q̄s dedit dñs illis. nūc ergo surgi-
μίας αὐτοῦ, ἣν ἔδωκεν κύριος αὐτοῖς. νῦν οὖν ἀνάστη-
te τ discedite vos: τ ptransite val-
τε καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς, καὶ παραπορεύεσθε τὴν φά-
lem zareth. τ transiuimus vallē zareth.
ραγγα ζαρέδ. καὶ παρήλθομεν τὴν φάραγγα ζαρέδ.
τ dies q̄s ptransiuimus a cades barne
καὶ αἱ ἡμέραι ἃς παρεπορεύθημεν ἀπὸ κάδης βαρνὴ
vsq̄quo ptrāsiuimus vallē zareth triginta
ἕως οὗ παρήλθομεν τὴν φάραγγα ζαρέδ τριάκοντα
octo ānī: vsq̄quo cecidit oīs gñatio viroꝝ bel-
ὀκτὼ ἔτη, ἕως οὗ διέπεσε πᾶσα ἡ γενεὰ ἀνδρῶν πο-
latoꝝ morientes de castris: sicut
λεμιστῶν ἀποθνήσκοντες ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, καθ-
iurauit illis dñs. τ manus dei fuit cōtra illos:
ότι ὤμοσεν αὐτοῖς κύριος. καὶ ἡ χεὶρ τοῦ θεοῦ ἦν ἐπ᾽ αὐτοῖς,
pdidit illos de medio castroꝝ vsq̄quo
ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἐκ μέσου τῆς παρεμβολῆς ἕως οὗ
ceciderūt. τ factū ē postq̄ ceciderūt oēs mo-
διέπεσον. καὶ ἐγενήθη ἐπειδὴ ἔπεσον πάντες οἱ ἀπο-
rientes viri bellatores de medio ppli:
θνήσκοντες ἄνδρες πολεμισταὶ ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ,

Transla. Chal.

שנין מימרא דיי אלהך עמך לא מנעתא מדעם: ועברנא מלות אחנא בני עשו דיתבין
בשעיר מאורח מישרא מאילת ומעציון גבר ואתפנינא ועברנא אורח מדברא דמואב:
ואמר יי לי לא תצור ית מואבאי ולא תתגרי בהון קרבא ארי לא אתן לך
מארעיה ירותא ארי לבני לוט יהבית ית לחית ירותא: אימתני מלקדמין יתיבו בה
עם רב וסגי ותקיף כגבריא: גבריא מתחשבין אף אינון כגבריא ומואבאי קרן להון
אימתני: ובשעיר יתיבו חוראי מלקדמין ובני עשו תריכונון ושיצאונון מן קדמיהון
ויתיבו באתריהון כמא דעבד ישראל לארע ירותתיה דיהב יי להון: כען קומו ועיברו
לכון ית נחלא דזרד ועברנא ית נחלא דזרד: ויומיא דהליכנא מרקם גיאה עד
דעברנא ית נחלא דזרד תלתין ותמני שנין עד דסף כל דרא גברי עבדי קרבא מגו
משריתא כמא דקיים יי להון: ואף מחא מן קדם יי הות בהון לשיצאותהון מגו
משריתא עד דשליסו: והוה כד שליסו כל גברי עבדי קרבא לממת מגו עמא:

Primitiua chal. שנה אח · שרא כנה · צור גרה עבר · נתן · רבב סנא חשב · קרא · תמנא · שנה סוף דור · נגה שרא קום · הוה שצא סות

Interp. chal.

annis verbū dñi dei tui fuit tecū: nec q̄cq̄ tibi defuit. Et trāsiuimus a fribus nřis filijs esau qui habitāt in seir a via cāpestri ab elath τ ab esion gaber: τ perreximus τ transiuimus p viā deserti moab. et dixit dñs ad me. Ne obsideas moabitas neq̄ cōtendas facere cum eis bellū: qm̄ nō dabo tibi de terra eoꝝ hereditatez: quia filijs loth dedi ar in possessionē. Terribiles a principio habitauerūt in ea: popul' magnus τ multus τ fortis sicut gigātes: reputātur etiā ipsi sic̄ gigātes: τ moabite vocabāt eos terribiles. et in seir habitauerūt horrei a p̄ncipio: τ filij esau eiecerunt eos: τ exterminauerūt a cōspectu suo: τ habitauerūt in loco eoꝝ: sicut fecit israel ī terra hereditatis sue quā dedit eis dñs. Nunc surgite transite torrentē zared: τ transiuimus torrentē zared. Dies aūt quibus ambulauimus de cades barne donec transiremus torrentē zared triginta τ octo anni fuerūt: donec cōsumeretur omnis generatio viroꝝ bellatorū de medio castrorū: sicut iurauit eis dñs. Et etiā plaga a facie dñi fuit in eis: vt interirent de medio castrorū donec consumerentur. Et factū est postq̄ cōsumpti sunt omnes viri bellatores τ mortui sunt de medio populi.

D

τ locutus ē dñs ad me: dicēs: tu ptransibis
καὶ ἐλάλησε κύριος πρός με, λέγων, σὺ παραπορεύσῃ
hodie fines moab aroer τ accedetis pro-
σήμερον τὰ ὅρια μωὰβ τὴν ἀροὴρ καὶ προσάξετε ἐγ-
pe filios āmon. ne inimicemini illis: neq̄ inea-
γὺς υἱῶν ἀμμάν. μὴ ἐχθραίνετε αὐτοῖς, μηδὲ συνάψη-
tis cū eis in p̄liū: nō enī dabo de tra filioꝝ
τε αὐτοῖς εἰς πόλεμον, οὐ γὰρ μὴ δῶ ἀπὸ τῆς γῆς υἱῶν
āmmō tibi in sorte: qr filijs loth dedi eā
ἀμμὰν σοὶ ἐν κλήρῳ, ὅτι τοῖς υἱοῖς λὼτ ἔδωκα αὐτὴν
in sorte. terra gigātū reputabit. τ .n. in ea
ἐν κλήρῳ. γῆ ῥαφαῒν λογισθήσεται. καὶ γὰρ ἐπ᾽ αὐτῆς
habitabāt gigantes prius. τ āmonite no-
κατῴκουν οἱ ῥαφαῒν τὸ πρότερον. καὶ οἱ ἀμμανῖται ὀνο-
mināt eos zomi: gens magna τ multa τ po-
μάζουσιν αὐτοὺς ζομμίν, ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ δυνα-
tentior vobis: quēadmodū filij enachī. τ pdidit eos
τώτερον ὑμῶν, ὥσπερ οἱ ἐνακίμ, καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς
dñs a facie eoꝝ: τ possiderūt
κύριος ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν
eos: τ habitauerūt pro illis vsq̄ in diē
αὐτούς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ᾽ αὐτῶν ἕως τῆς ἡμέρας
hanc. sicut fecerūt filijs esau habi-
ταύτης. ὥσπερ ἐποίησαν τοῖς υἱοῖς ἠσαῦ τοῖς κατοι-
tātib' in seir: quēadmodū deleuit horreū a
κοῦσιν ἐν σηίρ, ὃν τρόπον ἐξέτριψε τὸν χορραῖον ἀπὸ
facie eoꝝ: τ possiderūt eos: τ
προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐτούς, καὶ
habitauerūt pro illis vsq̄ ad diē hanc.
κατῳκίσθησαν ἀντ᾽ αὐτῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

E

τ euei habitātes in aseroth vsq̄ gazā:
καὶ οἱ εὐαῖοι οἱ κατοικοῦντες ἐν ἀσηρὼθ ἕως γάζης,
τ cappadoces egressi ex cappadocia deleuerūt
καὶ οἱ καππάδοκες οἱ ἐξελθόντες ἐκ καππαδοκίας ἐξέτριψαν
eos: τ habitauerūt pro illis. nūc .g. surgite τ
αὐτούς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ᾽ αὐτῶν. νῦν οὖν ἀνάστητε καὶ
discedite τ ptrāsite vos vallē arnō. ecce tra-
ἀπάρατε καὶ παρέλθετε ὑμεῖς τὴν φάραγγα ἀρνῶν. ἰδοὺ πα-
didi in manus tuas seō regē esebō
ραδέδωκα εἰς τὰς χεῖράς σου τὸν σηὼν βασιλέα ἐσεβὼν τὸν
amorreū τ terrā eius. incipe possidere. cōmitte
ἀμορραῖον καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ. ἐνάρχου κληρονομεῖν. συνάπτε
aduersus eū bellū in die hac. incipe dare ti-
πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. ἐνάρχου δοῦναι τὸν φό-
morē tuū τ terrorē tuū in faciē oīum gē-
βον σου καὶ τὸν τρόμον σου ἐπὶ προσώπου πάντων τῶν ἐθ-
tiū q̄ sub celo: q audiētes nomē tuū
νῶν τῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ, οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνομά σου
turbabūtur: τ dolores habebūt a facie tua. τ mi-
ταραχθήσονται, καὶ ὠδῖνας ἕξουσιν ἀπὸ προσώπου σου. καὶ ἀ-
si legatos a deserto cademoth ad seō regē
πέστειλα πρέσβεις ἀπὸ τῆς ἐρήμου κεδαμὼθ πρὸς σηὼν βασιλέα
esebon vbis pacificis dicēs: trāsibimus per terrā tuā:
ἐσεβὼν λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων, παρελεύσομαι διὰ τῆς γῆς σου,

Locutus est dñs ad me dicens. Tu trāsibis hodie terminos moab vrbem nomine ar: & accedēs in vicina filiorū ammō caue ne pugnes cōtra eos: nec mouearis ad p̄liū. Nō enī dabo tibi de terra filiorū ammō: q̄a filiis loth dedi eā in possessionē. Terra gigātū reputata ē: & in ipa olim hītauerūt gigantes: quos ammonite vocāt zomim. pp̄ls magnus & multus & pcere lōgitudinis sicut enachim: quos d̄leuit dñs a facie eorum: & fecit illos habitare pro eis: sicut fecerat filiis esau qui habitant in seir delēs horreos: & terrā eorū illis tradēs quā possident vsq̄ in presens. Eueos quoq̄ qui habitabant in aserim vsq̄ gazā cappadoces expulerūt: q egressi de cappadocia deleuerunt eos: & habitauerunt p illis. Surgite & trāsite torrētē arnō. Ecce tradidi ī manu tua seō regē esebō āmorreorū: & terrā eius incipe possidere: & cōmitte aduersus eū preliū. Hodie incipiā mittere terrorē atq̄ formidinē tuā in populos: qui habitant sub oī celo: vt audito noīe tuo paueant: & ī morē pturiētiū cōtremiscāt: & dolore teneātur. Misi ergo nūcios de solitudine cademoth ad seō regē esebō vbis pacificis dicēs. Trāsibimus p terrā tuam. publica gradiemur

וידבר יהוה אלי לאמר: אתה
עבר היום את גבול מואב את
ער: וקרבת מול בני עמון אל
תצרם ואל תתגר בם כי לא אתן
מארץ בני עמון לך ירשה כי לבני
לוט נתתיה ירשה: ארץ רפאים
תחשב אף הוא רפאים ישבו בה
לפנים והעמנים יקראו להם
זמזמים: עם גדול ורב ורם
כענקים וישמידם יהוה מפניהם
ויירשם וישבו תחתם: כאשר
עשה לבני עשו הישבים בשעיר
אשר השמיד את החרי מפניהם
ויירשם וישבו תחתם עד היום
הזה: והעוים הישבים בחצרים
עד עזה כפתרים היצאים מכפתר
השמידם וישבו תחתם: קומו סעו
ועברו את נחל ארנן ראה נתתי
בידך את סיחן מלך חשבון האמרי
ואת ארצו החל רש והתגר בו
מלחמה: היום הזה אחל תת
פחדך ויראתך על פני העמים
תחת כל השמים אשר ישמעון
שמעך ורגזו וחלו מפניך: ואשלח
מלאכים ממדבר קדמות אל
סיחון מלך חשבון דברי שלום
לאמר: אעברה בארצך בדרך

דבר · גבל · צור גרה נתן · חשב · קרא · גדל רום · שמד פנה · ירש · נסע · נתן · חלל ירש גרה · פנה · שמע · חול שלח · לאך דבר · שלם · עבר

Transla. Chal.

ומליל יי לי למימר: את עבר יומא דין ית תחום מואב ית לחית: ותתקרב לקביל
בני עמון לא תצור עליהון ולא תתגרי למעבד עמהון קרבא ארי לא אתן מארע בני
עמון לך ירותא ארי לבני לוט יהבתה ירותא: ארע גיבריא מתחשבא אף היא גבריא
יתיבו בה מלקדמין ועמונאי קרן להון חושבניא: עם רב וסגי ותקיף כגבריא ושיצינון
יי מן קדמיהון ותריכונון ויתיבו באתריהון: כמא דעבד לבני עשו דיתבין בשעיר
דשיצי ית חוראי מן קדמיהון ותריכונון ויתיבו באתריהון עד יומא הדין: ועוואי דיתבין
ברפיח עד עזה קפוטקאי דנפקו מן קפוטקיא שיצאונון ויתיבו באתריהון: קומו
טולו ועיברו ית נחלא דארנון חזי דמסרית בידך ית סיחון מלכא דחשבון אמוראה
וית ארעיה שרי לתרכותיה ואתגרי למעבד עמיה קרב: יומא הדין שריתי למתן
זיעתך ודחלתך על אפי עממיא דתחות כל שמיא דישמעון שמעך ויזועון ויזחלון מן
קדמך: ושלחית אזגדין ממדברא דקדמות לות סיחון מלכא דחשבון בפתגמי שלם
למימר: אעיבר בארעך באורחא

Interp. chal.

Locutusq̄ est dñs ad me dicens. Tu transibis hodie terminū moab vrbē ar: τ accedes cōtra filios ammō: ne obsideas eos: neq̄ cōtendas facere cum eis bellū: quoniā non dabo tibi de terra eoꝝ hereditatē: quia filijs loth dedi eam in hereditatē. terra gigantuz reputatur etiam ipsa: gigantes habitauerunt in ea a principio: τ ammonite vocabant eos hosbanin. Populus magnus τ multus τ fortis sicut gigantes: τ disperdidit eos dñs a facie eorū: τ eiecerunt eos: τ habitauerūt in locis eorum: sicut fecit filijs esau qui habitabāt in seir: quia disperdidit horreos a facie eoꝝ: et eiecit eos τ habitauerūt in locis eoꝝ vsq̄ in diem hanc. et eueos qui habitabant in villis vsq̄ gazam Cappadoces qui egressi sunt de cappadocia exterminauerūt eos: τ habitauerūt in locis eoꝝ. Surgite mouete castra: τ transite torrentē arnon: vide q̄ tradidi in manu tua seon regez esebon amorreū τ terrā eius: incipe eijcere eum τ contende vt facias bellū aduersus eum. Hodie incipiam dare terrorē tuū τ timorē tuū super faciē populoꝝ qui sunt sub omni celo: qui audient famam tuam: τ cōtremiscent τ conterentur a facie tua. Et misi nuncios de solitudine cedemoth ad seon regem esebon verbis pacificis dicēs. Transibo per terram tuam per viam

Primitiua chal. אמר קרב · צור גרה עבד · נתן ירת חשב · יתב קרא רבב · נפק תרך · נטל חזה · שרא · זעתבר · דבר · אמר עבר

בדרך בדרך אלך לא אסור ימין
ושמאול: אכל בכסף תשברני
ואכלתי ומים בכסף תתן לי
ושתיתי רק אעברה ברגלי: כאשר
עשו לי בני עשו הישבים בשעיר
והמואבים הישבים בער עד אשר
אעבר את הירדן אל הארץ אשר
יהוה אלהינו נתן לנו: ולא אבה
סיחן מלך חשבון העברנו בו כי
הקשה יהוה אלהיך את רוחו ואמץ
את לבבו למען תתו בידך כיום
הזה: ויאמר יהוה אלי ראה החלתי
תת לפניך את סיחן ואת ארצו
החל רש לרשת את ארצו: ויצא
סיחן לקראתנו הוא וכל עמו
למלחמה יהצה: ויתנהו יהוה
אלהינו לפנינו ונך אתו ואת בנו
ואת כל עמו: ונלכד את כל עריו בעת
ההוא ונחרם את כל עיר מתם
והנשים והטף לא השארנו שריד:
רק הבהמה בזזנו לנו ושלל
הערים אשר לכדנו: מערער אשר
על שפת נחל ארנן והעיר אשר
בנחל ועד הגלעד לא היתה קריה
אשר שגבה ממנו את הכל נתן
יהוה אלהינו לפנינו: רק אל ארץ
בני עמון לא קרבת כל יד נחל יבק

Trāsla. B. Hiero.

via. nō declinabimus neq; ad dextram neq; ad sinistrā. Alimēta precio vende nobis vt vescamur: aquā pecunia tribue & sic bibemus. Tm̄ est vt nobis cōcedas trāsitū: sicut fecerūt filii esau qui habitāt in seir: & moabite q morātur in ar: donec veniam ad iordanē: & trāseamus ad terram quam dn̄s deus nr̄ daturus ē nobis. Noluitq; seon rex esebon dare nobis transitū: quia indurauerat dn̄s deus tuus spm̄ eius: & obfirmauerat cor illius: ita vt traderetur ī manus tuas sicut nūc vides. Dixitq; dn̄s ad me. Ecce cepi tibi tradere seon & terram eius: incipe possidere eam. Egressusq; est seon obuiā nobis cū oī populo suo ad prelium in iasa: & tradidit eum dn̄s deus nr̄ nobis: pcussimusq; eū cū filiis suis & omni populo suo: cūctasq; vrbes in tpe illo cepimus interfectis hītatoribus earū viris ac mulieribus & puulis. Nō reliquimus i eis quicq̄ absq; iumētis: q in partē venere pdantiū: & spoliis vrbiū quas cepimus ab aroer que est sup ripā torrētis arnō oppido qd in valle situ ē vsq; galaad. Nō fuit vicus & ciuitas q̄ nr̄as effugeret manus. Oēs tradidit dn̄s deus noster nobis absq; terra filiorū ammon: ad quā non accessimus & cunctis que adiacent torrēti ieboc

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

ἐν τῇ ὁδῷ παρελεύσομαι, οὐκ ἐκκλινῶ δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά. βρώματα ἀργυρίου ἀπόδωσ μοι καὶ φάγομαι, καὶ ὕδωρ ἀργυρίου ἀπόδωσ μοι καὶ πίομαι, πλὴν ὅτι παρελεύσομαι τοῖς ποσί, καθὼς ἐποίησάν μοι οἱ υἱοὶ ἠσαῦ οἱ κατοικοῦντες ἐν σηείρ, καὶ οἱ μωαβῖται οἱ κατοικοῦντες ἐν ἀροὴρ ἕως ἂν παρέλθω τὸν ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠθέλησε σηὼν βασιλεὺς ἐσεβὼν παρελθεῖν ἡμᾶς δι᾽ αὐτοῦ, ὅτι ἐσκλήρυνε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσε τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἵνα παραδοθῇ εἰς τὰς χεῖράς σου ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ εἶπε κύριος πρός με, ἰδοὺ ἦργμαι παραδοῦναι πρὸ προσώπου σου τὸν σηὼν βασιλέα ἐσεβὼν τὸν ἀμορραῖον καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ, ἔναρξαι κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθε σηὼν βασιλεὺς ἐσεβὼν εἰς συνάντησιν ἡμῖν καὶ αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς ἰασά. καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν πρὸ προσώπου ἡμῶν, καὶ ἐπατάξαμεν αὐτὸν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐκρατήσαμεν πασῶν τῶν πόλεων αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἐξωλοθρεύσαμεν πᾶσαν πόλιν, ἑξῆς καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, οὐ κατελίπομεν ζωγρείαν, πλὴν τὰ κτήνη ἐπρονομεύσαμεν ἑαυτοῖς, καὶ τὰ σκῦλα τῶν πόλεων ἐλάβομεν. ἐξ ἀροὴρ ἥ ἐστι παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ χειμάρρου ἀρνῶν, καὶ τὴν πόλιν τὴν οὖσαν ἐν τῇ φάραγγι, καὶ ἕως ὄρους τοῦ γαλαάδ, οὐκ ἐγενήθη πόλις, ἥτις διέφυγεν ἡμᾶς. τὰς πάσας παρέδωκε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. πλὴν εἰς τὴν γῆν υἱῶν ἀμμὼν οὐ προσήλθομεν, πάντα τὰ συγκυροῦντα χειμάρρου ἀβώκ

Transla. Chal.

[illegible]

Interp. chal.

publicā ibo: non declinabimus ad dexterā nec ad sinistrā. frumentū argento vendes mihi vt comedā: et aquā argento dabis mihi vt bibam: tantūmodo transibo pedibus meis. sicut fecerūt mihi filii esau q habitant in seir & moabite qui habitant in ciuitate ar: donec transeam iordanē ad terrā quā dn̄s deus noster daturus est nobis. et noluit seon rex esebon dimittere nos transire per terminū suū: quia indurauit dn̄s deus tuus spiritū eius: & roborauit cor eius: vt traderet eum in manus tuas sicut in die hac. Et dixit dn̄s ad me. Vide q incepi tradere in cōspectu tuo seon & terrā eius: incipe eijcere eum vt possideas terram eius. Et egressus est seon in occursū nostrū ipse et oīs populus eius: vt pugnaret in iahas. et tradidit eum dn̄s deus noster in cōspectu nr̄o: & percussimus eum & filios eius & oēm populū eius. Et subiecimus oēs ciuitates eius in tēpore illo: & destruximus oēs vrbes & viros ac mulieres & puulos: nō reliquimus reliquias. Tantūmodo iumēta depredati sumus nobis & spolia ciuitatū quas subiecim⁹: ab aroer q est sup ripā torrētis arnō & ciuitatē q ē in torrēte & vsq; ad galaad nulla fuit ciuitas q fortior nobis esset: sz oēs tradidit dn̄s deus nr̄ in cōspectu nr̄o. Tantūmodo ad terrā filiorū ammō nō accessisti & ad oēm ripā torrētis iaboc

Trāslā. Gre. lxx. cū interp. latina.

καὶ πάσας τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ ὀρεινῇ, καθότι ἐνετείλατο ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. Ca. 3. Καὶ ἐπιστραφέντες ἀνέβημεν ὁδὸν τὴν εἰς βασάν· καὶ ἐξῆλθεν ὢγ βασιλεὺς τῆς βασὰν εἰς συνάντησιν ἡμῖν, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς ἐδραΐμ. καὶ εἶπε κύριος πρός με, μὴ φοβηθῇς αὐτόν, ὅτι εἰς τὰς χεῖράς σου παραδέδωκα αὐτόν, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις αὐτῷ ὥσπερ ἐποίησας τῷ σηὼν βασιλεῖ τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβών. καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν, καὶ τὸν ὢγ βασιλέα τῆς βασάν, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐπατάξαμεν αὐτὸν ἕως τοῦ μὴ καταλιπεῖν αὐτοῦ σπέρμα. καὶ ἐκρατήσαμεν πασῶν τῶν πόλεων αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, οὐκ ἦν πόλις ἣν οὐκ ἐλάβομεν παρ᾽ αὐτῶν, ἑξήκοντα πόλεις, πάντα τὰ περίχωρα ἀργὼβ βασιλείας ὢγ ἐν βασάν. πᾶσαι αὗται πόλεις ὀχυραί, τείχη ὑψηλά, πύλαι καὶ μοχλοί, πλὴν τῶν πόλεων τῶν φερεζαίων τῶν πολλῶν σφόδρα. ἐξωλοθρεύσαμεν αὐτούς, ὥσπερ ἐποιήσαμεν τὸν σηὼν βασιλέα ἐσεβών, καὶ ἐξωλοθρεύσαμεν πᾶσαν πόλιν, ἑξῆς καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα. καὶ πάντα τὰ κτήνη καὶ τὰ σκῦλα τῶν πόλεων ἐπρονομεύσαμεν ἑαυτοῖς. καὶ ἐλάβομεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὴν γῆν ἐκ χειρῶν δύο βασιλέων τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ τοῦ χειμάρρου ἀρνῶν καὶ ἕως τοῦ ὄρους ἀερμών. οἱ φοίνικες ἐπονομάζουσι τὸ ἀερμὼν σανιώρ, καὶ ὁ ἀμορραῖος ἐπωνόμασεν αὐτὸ σανίρ. πᾶσαι πόλεις

Trāsla. B. Hiero.

& vrbibus mōtanis: vniuersisq; locis a qbus nos prohibuit dn̄s deus noster. Cap. 3.

Itaq; cōuersi ascēdimus p iter basā. Egressusq; ē og rex basan in occursū nobis cū populo suo ad bellandum in edrai. Dixitq; dn̄s ad me. Ne timeas eū: qa in manu tua traditus ē cum omni populo ac terra sua: faciesq; ei sicut fecisti seon regi ammorreorum qui habitauit in esebon. Tradidit ergo dn̄s deus nr̄ in manibus nr̄is ēt og regē basan & vniuersū populū eius: pcussimusq; eos vsq; ad internitionē vastantes cūctas ciuitates illius vno tempore. Non fuit oppidum qd nos effugeret. Sexagita vrbes & oēs regionem argob regni og in basan. cūcte vrbes erant munite muris altissimis portisq; & vectib⁹ absq; oppidis innumeris que nō habebāt muros. Et deleuimus eos sicut feceramus seon regi esebon. disperdentes oēm ciuitatē virosq; ac mulieres & paruulos: iumēta autē & spolia vrbiū diripuimus. Tulimusq; illo in tempore terrā de manu duorum regum ammorreorum q erāt trās iordanē a torrēte arnō vsq; ad montē hermō quem sidonii sariō vocant & ammorrei sanir. oēs ciuitates

Tex. Heb.

ועשי ההר וכל אשר צוה יהוה
אלהינו: Cap. iii. ונפן ונעל
דרך הבשן ויצא עוג מלך הבשן
לקראתנו הוא וכל עמו למלחמה
אדרעי: ויאמר יהוה אלי אל
תירא אתו כי בידך נתתי אתו
ואת כל עמו ואת ארצו ועשית
לו כאשר עשית לסיחן מלך
האמרי אשר יושב בחשבון:
ויתן יהוה אלהינו בידנו גם את
עוג מלך הבשן ואת כל עמו ונכהו
עד בלתי השאיר לו שריד: ונלכד
את כל עריו בעת ההוא לא
היתה קריה אשר לא לקחנו
מאתם ששים עיר כל חבל ארגב
ממלכת עוג בבשן: כל אלה ערים
בצרת חומה גבהה דלתים ובריח
לבד מערי הפרזי הרבה מאד:
ונחרם אותם כאשר עשינו
לסיחן מלך חשבון החרם כל עיר
מתם הנשים והטף: וכל הבהמה
ושלל הערים בזונו לנו: ונקח
בעת ההוא את הארץ מיד
שני מלכי האמרי אשר בעבר
הירדן מנחל ארנן עד הר חרמון:
צידנים יקראו לחרמון שרין
והאמרי יקראו לו שניר: כל ערי

Transla. Chal. Ca. iii.

[illegible]

Interp. chal.

et ad vrbes mōtis & ad oia loca q precepit dn̄s de⁹ nr̄.

Et perreximus & ascendimus per viam basan: & egressus est og rex basan in occursum nostrū ipse & oīs populus eius vt cōmitteret bellum in edrai. et dixit dn̄s ad me. Ne timeas eum: quia in manu tua tradidi eum & omnē populū eius & terram eius: & facies ei sicut fecisti seon regi amorreorū qui habitabat in esebon. et dedit dn̄s deus noster in manu nostra etiā og regem basan & omnē populū eius: et percussimus eū donec nullus ex eis relictus esset. et subiecimus oēs vrbes eius in tpe illo: nō fuit ciuitas quā non acceperimus ab eis sexaginta vrbes oia loca prouincie argob regni og in basan. Oēs iste vrbes munite & murate que habebāt seras & vectes preter villas absq; muris multas nimis. & destruximus eas: sicut fecimus seon regi esebon: disperdētes oim ciuitatū viros & mulieres & paruulos & oia iumenta: et spolia vrbiū diripuimus nobis. et tulimus in tpe illo terrā de manu duorū regum amorreorū qui erant trans iordanē: a torrente arnon vsq; ad montem hermon. Sidonij vocabant hermon sarion: et amorrei appellabant eum montem niuis. Omnes vrbes

Tex. Heb.

המישר וכל הגלעד וכל הבשן עד
סלכה ואדרעי ערי ממלכת עוג
בבשן: כי רק עוג מלך הבשן
נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו
ערש ברזל הלה הוא ברבת בני
עמון תשע אמות ארכה וארבע
אמות רחבה באמת איש: ואת
הארץ הזאת ירשנו בעת ההוא
מערער אשר על נחל ארנן וחצי
הר הגלעד ועריו נתתי לראובני
ולגדי: ויתר הגלעד וכל הבשן
ממלכת עוג נתתי לחצי שבט
המנשה כל חבל הארגב לכל הבשן
ההוא יקרא ארץ רפאים: יאיר בן
מנשה לקח את כל חבל ארגב עד
גבול הגשורי והמעכתי ויקרא
אתם על שמו את הבשן חות יאיר
עד היום הזה: ולמכיר נתתי את
הגלעד: ולראובני ולגדי נתתי מן
הגלעד ועד נחל ארנן תוך הנחל
וגבל ועד יבק הנחל גבול בני
עמון: והערבה והירדן וגבל מכנרת
ועד ים הערבה ים המלח תחת
אשדת הפסגה מזרחה: ואצו
אתכם בעת ההוא לאמר יהוה
אלהיכם נתן לכם את הארץ
הזאת לרשתה חלוצים תעברו

Primitiua heb.

ישר · שאר · לוא · אמה רבע · חצה · ציר נתן · מלך · גבל קרא · חוה · נתן · זרח צוה · ירש חלץ עבר

Trāsla. B. Hiero.

que site sunt in planitie & vniuersā terrā galaad & basan vsq ad selcha & edrai ciuitates regni og in basan. Solus quippe og rex basan restiterat de stirpe gigantū. Et mōstratur lectus eius ferreus qui est in rabath filiorum āmō: nouē cubitos hūs lōgitudinis & quattuor latitudinis ad mēsurā cubiti virilis manus. Terrāq possedimus tempore illo ab aroer que est sup ripā torrētis arnō: vsq ad mediā ptē mōtis galaad. & ciuitates illius dedi rubē & gad. Reliquā autē ptē galaad & oēm basan regni og tradidi medie tribui manasse: oēm regionē argob. Cūctaq basan vocabatur terra gigātū. Iair filius manasse possedit oēm regionem argob vsq ad terminos gessuri & machati. Vocauitq ex noīe suo basan auothiair .i. villas iair vsq in pñtē diē. Machir quoq dedi galaad. & tribubus ruben & gad dedi de terra galaad vsq ad torrētē arnō mediū torrētis & cōfiniū vsq ad torrētē ieboc q est terminus filiorū āmō: & planiciem solitudinis atq iordanē: & terminos cenereth vsq ad mare deserti: qd est salsissimū ad radicē montis phasga cōtra orientē. Precepiq vobis in tpe illo dicens. Dñs deus vester dat vobis terram hanc in hereditatē: expediti precedite

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

misor: et oīs galaad: et oīs basan vsq ad sel
μισὼρ καὶ πᾶσα γαλαὰδ καὶ πᾶσα βασὰν ἕως ἐλ-
cha et edrai ciuitates regni og in basan:
χὰ καὶ ἐδραῒν πόλεις βασιλείας τοῦ ὢγ ἐν τῇ βασάν,
qr tm̄ og rex basan restiterat de
ὅτι πλὴν ὢγ βασιλεὺς βασὰν κατελείφθη ἀπὸ τῶν
raphaiz. ecce lectus eius lectus ferreus: ecce hic
ῥαφαΐν· ἰδοὺ ἡ κλίνη αὐτοῦ κλίνη σιδηρᾶ, ἰδοὺ αὕτη
in rabath filiorum ammō. nouē cubitorum lōgitudo
ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν υἱῶν ἀμμών· ἐννέα πηχῶν τὸ μῆκος
eius: et quattuor cubitorum latitudo eius in
αὐτῆς, καὶ τεσσάρων πηχέων τὸ εὖρος αὐτῆς ἐν
cubito viri. et terrā illā possedimus
πήχει ἀνδρός. καὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐκληρονομήσαμεν
in tpe illo ab aroer: que est iuxta ripā
ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπὸ ἀροὴρ, ἥ ἐστι παρὰ τὸ χεῖλος
torrētis arnō: et dimidiū mōtis galaad. et
χειμάρρου ἀρνών, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους γαλαάδ· καὶ
ciuitates eius dedi rubem et gath: et
τὰς πόλεις αὐτοῦ ἔδωκα τῷ ῥουβὴμ καὶ τῷ γάθ, καὶ
reliquum galaad et oēm basan re-
τὸ κατάλοιπον τοῦ γαλαὰδ καὶ πᾶσαν τὴν βασὰν βα-
gnum og dedi dimidie tribui manasse:
σιλείαν ὢγ ἔδωκα τῷ ἡμίσει τῆς φυλῆς μανασσῆ,
et oēm circuitu regionē argob, et oēm
καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον ἀργόβ, καὶ πᾶσαν τὴν
basan illam: terra raphain cōputabitur. et iaer fi-
βασὰν ἐκείνην, γῆ ῥαφαῒν λογισθήσεται. καὶ ἰαὴρ υἱ-
lius manasse accepit oēm circuitu regionē argob
ὸς μανασσῆ ἔλαβε πᾶσαν τὴν περίχωρον ἀργὼβ
vsq ad terminos gessuri et machati et cognominauit
ἕως τῶν ὁρίων γεσουρὶ καὶ μαχαθί· καὶ ἐπωνόμασεν
illas in noīe suo basan auothiair
αὐτὰς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὴν βασὰν ἀβωθιαὶρ
vsq ad diē hāc. et machir dedi
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ τῷ μαχὶρ ἔδωκα τὴν
galaad. et ruben et gad dedi a
γαλαάδ· καὶ τῷ ῥουβὴμ καὶ τῷ γὰδ ἔδωκα ἀπὸ
galaad vsq ad torrētē arnō mediū tor-
τῆς γαλαὰδ ἕως τοῦ χειμάρρου ἀρνῶν μέσον τοῦ χει-
rētis terminus et vsq ad iaboc: et torrēs finis
μάρρου ὅριον καὶ ἕως τοῦ ἰαβὼκ, καὶ ὁ χείμαρρος ὅρι-
filijs ammō. et planities et iorda-
ον τοῖς υἱοῖς ἀμμών. καὶ ἡ ἀραβὰ καὶ ὁ ἰορδά-
nis terminus a cenereth et vsq ad maris planitie ma-
νης ὅριον ἀπὸ χενερὲθ καὶ ἕως θαλάσσης ἀραβὰ θα-
ris salsi a sedoth vallē orientis.
λάσσης ἁλυκῆς ἀπὸ σηδὼθ τὴν φάραγγα ἀνατολῶν.
et pcepi vobis in tpe illo: dicēs:
καὶ ἐνετειλάμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων,
dñs deus nr̄ dedit vobis terrā hanc
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δέδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην
in hereditatē armati precedite
ἐν κλήρῳ. ἐνοπλισάμενοι προπορεύεσθε

Trāsla. Chal.

מישרא וכל גלעד וכל מתנן עד סלכה ואדרעי קרוי מלכותיה דעוג במתנן: ארי לחוד
עוג מלכא דמתנן אשתאר משאר גיבריא הא ערסיה ערסא דברזלא הלא היא ברבת
בני עמון תשע אמין אורכה וארבע אמין פותיה באמת מלכו: וית ארעא הדא ירתנא
בעדנא ההוא מערער דעל נחלא דארנון ופלגות טורא דגלעד וקרוהי יהבית לשבט
ראובן ולשבט גד: ושאר גלעד וכל מתנן מלכותיה דעוג יהבית לפלגות שבטא
דמנשה כל בית פלך טרכונא לכל מתנן ההוא מתקרי ארע גיבריא: יאיר בר מנשה
נסיב ית כל בית פלך טרכונא עד תחום גשוראה ואפקירוס וקרא יתהן על שמיה ית
מתנן כפרני יאיר עד יומא הדין: ולמכיר יהבית ית גלעד: ולשבט ראובן ולשבט גד
יהבית מן גלעד ועד נחלא דארנון גו נחלא ותחומיה ועד יובקא נחלא תחומא דבני
עמון: ומישרא וירדנא ותחומיה מגינוסר ועד ימא דמישרא ימא דמלחא תחות
משפך מי רמתא מדינחא: ופקידית יתכון בעידנא ההיא למימר יי אלהכון יהב לכון
ית ארעא הדא למירתה מזרזין תעברון

Primitiua chal.

שרא · שאר · רבע אמה פתה · קרה · קרא · תחם · שפך · רום דנח אמר · ירת זרז עבר

Interp. chal.

que sunt in planicie & omnē galaad & omnē basan vsq ad selca & edrai vrbes regni og in basan. Quoniā solus og rex basan remāsit de reliquijs gigantū. ecce lectus eius lectus est ferreus: qui vtiq est in rabbath filiorum amon: nouem cubitos habens longitudinis et quattuor cubitos latitudinis in cubito eiusdē regis. Et terrā hanc possedimus in tēpore illo ab aroer que est iuxta torrentē arnō vsq ad mediā partē montis galaad: & ciuitates illius dedi tribui ruben & tribui gad. Reliquā aūt partē galaad & omnē basan regni og dedi dimidie tribui manasse oēm regionē prouincie argob. Ois illa prouincia basan vocabatur terra gigantū. Iair filius manasse tulit omnē prouinciā regionis argob vsq ad terminū gesuri & maachati: & vocauit ex noīe suo basan oppida iair vsq in diē hāc. Machir āūt dedi galaad. & tribui ruben & tribui gad dedi a galaad vsq ad torrentē arnon mediū torrētis et terminū eius vsq ad torrentē iaboc: qui est terminus filiorum ammon: & planiciē & iordanē & terminum eius a genesar vsq ad mare planiciei qd ē mare salis sub decliuio collis ad orientem. et precepi vobis in tempore illo dicens. Dñs deus vester dedit vobis terram hanc in hereditatē: accincti transibitis

D

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ante faciē fratrū vestrorum filiorum israel oīs
πρὸ προσώπου τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ἰσραὴλ πᾶς
potens. verumtamen vxores vr̄e et filij vr̄i
δυνατός. πλὴν αἱ γυναῖκες ὑμῶν καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν
et iumēta vr̄a: scio q multa iumēta vobis: habi-
καὶ τὰ κτήνη ὑμῶν, οἶδα ὅτι πολλὰ κτήνη ὑμῖν, κατοι-
tent in ciuitatibus vr̄is: quas dedi vobis quousq
κείτωσαν ἐν ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, αἷς ἔδωκα ὑμῖν ἕως
requiescere faciat dñs deus vr̄ fratres vr̄os:
ἂν καταπαύσῃ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν,
sicut et vos: et possideāt et ipsi
ὥσπερ καὶ ὑμᾶς, καὶ κατακληρονομήσωσι καὶ αὐτοὶ
terrā: quā dñs deus nr̄ dat eis
τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν αὐτοῖς ἐν τῷ
trans iordanē. et reuertemini vnus-
πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἐπαναστραφήσεσθε ἕκα-
quisq in hereditatē suā: quā dedi vobis. et
στος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ἣν δέδωκα ὑμῖν. καὶ τῷ
iosue pcepi in tēpore illo: dicēs: o-
ἰησοῦ ἐνετειλάμην ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, οἱ ὀφ-
culi vr̄i viderūt oīa quecūq fecit dñs
θαλμοὶ ὑμῶν ἑωράκασι πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος
deus nr̄ duobus regibus illis: sic faci-
ὁ θεὸς ἡμῶν τοῖς δύο βασιλεῦσι τούτοις, οὕτως ποιή-
et dñs oībus regnis: in q tu trā-
σει κύριος πάσαις ταῖς βασιλείαις, ἐφ' ἃς σὺ δια-
sis illuc. nō timebitis ab eis: qr dñs
βαίνεις ἐκεῖ. οὐ φοβηθήσεσθε ἀπ' αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ
deus nr̄ ipse pugnabit p vobis. et oraui
θεὸς ἡμῶν αὐτὸς πολεμήσει περὶ ὑμῶν. καὶ ἐδεήθην
dñm in tpore illo: dicens: dñe dñe tu cepisti
κυρίου ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, κύριε κύριε σὺ ἤρξω
ostendere tuo seruo fortitudinē tuā et potē-
δεῖξαι τῷ σῷ θεράποντι τὴν ἰσχύν σου καὶ τὴν δύ-
tiā tuā et manū tuā fortē et
ναμίν σου καὶ τὴν χεῖρά σου τὴν κραταιὰν καὶ τὸν
brachiū tuū excelsū. qs .n. deus in celo
βραχίονά σου τὸν ὑψηλόν. τίς γὰρ θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ
aut in terra: q faciet sicut fecisti tu scd̄m
ἢ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις ποιήσει καθὰ ἐποίησας σὺ κατὰ
opera tua et scd̄m fortitudinē tuā. trāsiēs igr vi-
τὰ ἔργα σου καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου. διαβὰς οὖν ὄψο-
debo terrā bonā hanc existentem trans
μαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην τὴν οὖσαν πέραν τοῦ
iordanē: montē bonū hūc et antiliba-
ἰορδάνου, τὸ ὄρος τὸ ἀγαθὸν τοῦτο καὶ ἀντιλίβα-
num. et cōtempsit me dñs ppter vos et nō exau-
νον. καὶ ὑπερεῖδέ με κύριος ἕνεκεν ὑμῶν καὶ οὐκ εἰ-
diuit me. et dixit dñs ad me: sufficiat tibi:
σήκουσέ μου. καὶ εἶπε κύριος πρός με, ἱκανούσθω σοι,
ne addas vltra loqui ad me verbū hoc:
μὴ προσθῇς ἔτι λαλῆσαι πρός με τὸν λόγον τοῦτον,
ascende in verticē
ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ

C

Trāsla. B. Hiero.

fratres vestros filios israel omnes viri robusti absq vxoribus & paruulis atq iumentis. Noui enim q plura habeatis pecora: & in vrbibus remanere debebūt quas tradidi vobis donec requiem tribuat dñs fratribus vr̄is sicut vobis tribuit: & possideāt ipsi etiā terram quam daturus est eis trans iordanē: tunc reuertetur vnusquisq in possessionē suā quā dedi vobis. Iosue quoq in tpe illo precepi dicens. Oculi tui viderunt que fecit dominus deus vester duobus his regibus: sic faciet omnibus regnis ad que transiturus es. Ne timeas eos. Dñs enim deus vester pugnabit pro vobis. Precatusq sum dñm in tpe illo dicens. Domine deus tu cepisti ostendere seruo tuo magnitudinē tuā manumq fortissimā. Neq enim ē alius deus vel in celo vel in terra qui possit facere opera tua & cóparari fortitudini tue. Trāsibo igitur & videbo terram hanc optimam trans iordanē & montē istū egregium & libanū. Iratusq est dñs mihi propter vos. nec exaudiuit me: sed dixit mihi. Sufficit tibi. nequaquam vltra loquaris de hac re ad me. Ascēde cacumen

Tex. Heb. Deut. Ca. iii.

לפני אחיכם בני ישראל כל בני
חיל: רק נשיכם וטפכם ומקנכם
ידעתי כי מקנה רב לכם ישבו
בעריכם אשר נתתי לכם: עד
אשר יניח יהוה לאחיכם ככם
וירשו גם הם את הארץ אשר
יהוה אלהיכם נתן להם בעבר
הירדן ושבתם איש לירשתו
אשר נתתי לכם: ואת יהושוע
צויתי בעת ההוא לאמר עיניך
הראת את כל אשר עשה יהוה
אלהיכם לשני המלכים האלה כן
יעשה יהוה לכל הממלכות אשר
אתה עבר שמה: לא תיראום כי
יהוה אלהיכם הוא הנלחם לכם:
ואתחנן אל יהוה בעת ההוא לאמר:
אדני יהוה אתה החלות להראות
את עבדך את גדלך ואת ידך
החזקה אשר מי אל בשמים
ובארץ אשר יעשה כמעשיך
וכגבורתך: אעברה נא ואראה
את הארץ הטובה אשר בעבר
הירדן ההר הטוב הזה
והלבנן: ויתעבר יהוה בי למענכם
ולא שמע אלי ויאמר יהוה
אלי רב לך אל תוסף דבר אלי
עוד בדבר הזה: עלה ראש

Primitiua heb.

פנה אח · נשה קנה · עיר נתן · נוח · שוב · צוה · ראה · שנה · עשה מלך · ירא · לחם · חנן · חלל ראה · עשה · גבר עבר ראה · עבר · אמר · יסף

Trāsla. Chal.

קדם אחיכון בני ישראל כל מזרזי חילא: לחוד נשיכון וטפלכון ובעירכון ידענא
ארי בעיר סגי לכון יתבון בקרויכון דיהבית לכון: עד דיניח יי לאחיכון כותכון
וירתון אף אינון ית ארעא דיי אלהכון יהיב להון בעברא דירדנא ותתובון גבר
לירותתיה דיהבית לכון: וית יהושע פקידית בעידנא ההוא למימר עינך חזאן ית כל
דעבד יי אלהכון לתרין מלכיא האילין כן יעביד יי לכל מלכותא דאת עבר
לתמן: לא תדחלון מנהון ארי יי אלהכון מימריה מגיח לכון קרב: וצליתי קדם
יהוה בעידנא ההוא למימר: אדוני יהוה את שריתא לאחזאה ית עבדך ית רבותך וית
ידך תקיפא דאת הוא אלהא דשכינתך בשמיא מלעילא ושליט בארעא מלרע ולית
דיעבד כעובדך וכגבורתך: אעיבר כען ואחזי ית ארעא טבתא די בעברא דירדנא
טורא טבא הדין ובית מקדשא: והוה רגז מן קדם יי עלי בדילכון ולא קביל מני
ואמר יי לי סגי לך לא תוסף למללא קדמי עוד בפתגמא הדין: סק לריש

Interp. chal.

corā fratribus vr̄is filijs israel oēs fortes exercitus. Tantummodo vxores vestre & familie vr̄e & iumēta vestra: noui enī q iumēta multa sint vobis: habitent in vrbibus vr̄is quas dedi vobis: donec requiē tribuat dñs fratribus vestris sicut vobis: & possideāt etiā ipsi terrā quā dñs deus vr̄ daturus est eis vltra iordanē: & reuertemini vnusquisq ad hereditatē suā quā dedi vobis. Et iosue precepi in tēpore illo dicēs. Oculi tui vident oīa que fecit dñs deus vester duobus his regibus: sic faciet dñs oībus regnis ad que tu transis: ne timeas eos quoniā verbū dñi dei vestri pugnabit pro vobis. Et oraui coram dño in tēpore illo dicens. Domine deus tu cepisti ostendere seruo tuo magnitudinē tuam & manū tuam fortissimā: quoniā tu es deus & maiestas tua est in celis desup: et dñaris in terra deorsum: & non est qui faciat iuxta opera tua & iuxta potentiā tuam. Transeā obsecro & videam terram bonam que est vltra iordanem & montē istum bonum & domum sanctuarij. Et fuit ira a facie domini cōtra me ppter vos: & non exaudiuit me. et dixit dominus ad me. Sufficit tibi: ne addas vltra loqui coram me de hac re. Ascende ad verticem

Primitiua chal.

אח נשה טף · קרה נוח · תוב · אמר חזה · עבד · דחל אמר נגח · צלא שרא חזה · רבב עלה ארע · עבר עבר טוב · קדש קבל סנא · יסף נסק ראש

הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך כי לא תעבר את הירדן הזה: וצו את יהושע וחזקהו ואמצהו כי הוא יעבר לפני העם הזה והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה: ונשב בגיא מול בית פעור:

Cap. iiii.

ועתה ישראל שמע אל החקים ואל המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ אשר יהוה אלהי אבתיכם נתן לכם: לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמר את מצות יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם: עיניכם הראות את אשר עשה יהוה בבעל פעור כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו יהוה אלהיך מקרבך: ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם חיים כלכם היום: ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צוני יהוה אלהי לעשות כן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה: ושמרתם

phasge & oculos tuos circumfer ad occidentem & ad aquilonem, austrumque & orientem: & aspice. Nec enim transibis iordanem istum. Precipe iosue & corrobora eum atque conforta: quia ipse precedet populum istum: & diuidet eis terram quam visurus es. Mansimusque in valle contra fanum phogor. Ca. 4.

Et nunc israel audi precepta & iudicia que ego doceo te: vt faciens ea viuas: & ingrediens possideas terram quam dominus deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verbum quod vobis loquor: nec auferetis ex eo. Custodite mandata domini dei vestri: que ego precipio vobis. Oculi vestri viderunt omnia que fecit dominus contra beelphegor: quomodo contriuerit omnes cultores eius de medio vestri. Vos autem qui adheretis domino deo vestro: viuitis vniuersi vsque in presentem diem. Scitis quod docuerim vos precepta atque iusticias: sicut mandauit mihi dominus deus meus: sic facietis ea in terra quam possessuri estis: & obseruabitis

λελαξευμενου, και αναβλεψον τοις οφθαλμοις σου κατα θαλασσαν και βορραν και λιβα και ανατολας, και ιδε τοις οφθαλμοις σου οτι ου διαβηση τον ιορδανην τουτον. και εντειλαι τω ιησου και κατισχυσον αυτον και παρακαλεσον αυτον, οτι ουτος διαβησεται προ προσωπου του λαου τουτου, και αυτος εγκληρονομησει αυτοις την γην ην εωρακας. και ενεκαθημεθα εν ναπη συνεγγυς οικου φογωρ.

Ca. 4.

Και νυν ισραηλ ακουε των δικαιωματων και των κριματων, οσα εγω διδασκω υμας σημερον ποιειν, ινα ζητε και πολυπλασιασθητε, και εισελθοντες κληρονομησητε την γην, ην κυριος ο θεος των πατερων υμων διδωσιν υμιν. ου προσθησετε προς το ρημα ο εγω εντελλομαι υμιν, και ουκ αφελειτε απ αυτου. φυλασσεσθε τας εντολας κυριου του θεου υμων, οσας εγω εντελλομαι υμιν σημερον. οι οφθαλμοι υμων εωρακασι παντα οσα εποιησε κυριος ο θεος ημων τω βεελφεγωρ. οτι πας ανθρωπος οστις επορευθη οπισω βεελφεγωρ, εξετριψεν αυτον κυριος ο θεος υμων εξ υμων. υμεις δε οι προσκειμενοι κυριω τω θεω υμων, ζητε παντες εν τη σημερον. ιδετε δεδειχα υμιν δικαιωματα και κρισεις καθα ενετειλατο μοι κυριος ο θεος μου, του ποιησαι ουτως εν τη γη εις ην υμεις εισπορευεσθε εκει κληρονομειν αυτην. και φυλαξεσθε

Pritiua heb. (margin): נשא · ימן · זרח · עבר · צוה · כנה · נחל · ראה · ישב · חקק · שפט · למד · עשה · חיה · בוא · ירש · נתן · יסף · צוה · גרע · שמר · ראה · עשה · שמד · דבק · חיה · למד · צוה · בוא · ירש

Pritiua chal. · Interp. chal. · Transla. Chal.

collis: & leua oculos tuos ad occidentem & ad aquilonem et ad austrum & ad orientem: & vide oculis tuis: quia non transibis iordanem istum. Precipe autem iosue & conforta eum & corrobora eum: quia ipse transibit coram populo isto: & ipse possidere eos faciet terram quam videbis. et habitauimus in valle contra beth phogor. Ca. 4.

Et nunc israel audite precepta & iudicia que ego doceo vos ad faciendum: vt viuatis & ingrediamini & possideatis terram quam dominus deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verba que ego precipio vobis: nec auferetis ex eis: vt custodiatis precepta domini dei vestri que ego precipio vobis. Oculi vestri viderunt quod fecit dominus contra cultores beelphegor: quoniam omnem virum qui ambulauit post cultores beelphegor: disperdidit dominus deus tuus de medio tui. Vos autem qui adhesistis timori domini dei vestri permanetis vniuersi hodie. videte quod docui vos precepta & iudicia sicut precepit mihi dominus deus meus: vt sic faciatis in medio terre: ad quam vos ingredimini vt possideatis eam. Et seruabitis

לרמתא ותקוף עינך למערבא ולציפונא ולדרומא ולמדינחא וחזי בעינך ארי לא תעיבר ית ירדנא הדין: ופקיד ית יהושע ותקיפהי ועלימהי ארי הוא יעיבר קדם עמא הדין והוא יחסין יתהון ית ארעא דתחזי: ויתבנא בחילתא לקבל בית פעור:

Ca. iiii.

וכען ישראל שמע לקימיא ולדיניא דאנא מליף יתכון למעבד בדיל דתיחון ותיעלון ותירתון ית ארעא דיי אלהא דאבהתכון יהיב לכון: לא תוספון על פתגמא דאנא מפקיד יתכון ולא תמנעון מניה למיטר ית פיקודיא דיי אלהכון דאנא מפקיד יתכון: עיניכון חזאן ית דעבד יי בפלחי בעלא פעור ארי כל גברא דהליך בתר פלחי בעלא פעור שיציה יי אלהך מבינך: ואתון דדבקתון בדחלתא דיי אלהכון קימין כולכון יומא דין: חזו דאלפית יתכון קימין ודינין כמא דפקדני יי אלהי למעבד כן בגו ארעא דאתון עלין לתמן למירתה: ותיטרון

και ποιησετε, οτι αυτη η σοφια υμων και η συνεσις υμων εναντιον παντων των εθνων, οσοι αν ακουσωσι παντα τα δικαιωματα ταυτα. και ερουσιν, ιδου λαος σοφος και επιστημων το εθνος το μεγα τουτο. οτι ποιον εθνος μεγα, ω εστιν αυτω θεος εγγιζων αυτοις, ως κυριος ο θεος ημων εν πασιν οις αν αυτον επικαλεσωμεθα. και ποιον εθνος μεγα ω εστιν αυτω δικαιωματα και κριματα δικαια κατα παντα τον νομον τουτον, ον εγω διδωμι ενωπιον υμων σημερον. προσεχε σεαυτω και φυλαξον την ψυχην σου σφοδρα, μη ποτε επιλαθη παντας τους λογους, ους εωρακασιν οι οφθαλμοι σου, και μη αποστητωσαν απο της καρδιας σου πασας τας ημερας της ζωης σου. και συμβιβασεις τους υιους σου και τους υιους των υιων σου ημεραν ην εστητε εναντιον κυριου του θεου υμων εν χωρηβ τη ημερα της εκκλησιας, οτε ειπε κυριος προς με, εκκλησιασον προς με τον λαον, και ακουσατωσαν τα ρηματα μου, οπως μαθωσι φοβεισθαι με πασας τας ημερας ας αυτοι ζωσιν επι της γης, και τους υιους αυτων διδαξωσι. και προσηλθετε και εστητε υπο το ορος. και το ορος εκαιετο πυρι εως του ουρανου, σκοτος, γνοφος, θυελλα. και ελαλησε κυριος προς υμας εν τω ορει εκ μεσου του πυρος φωνην ρηματων. υμεις ηκουσατε και ομοιωμα ουκ ιδετε, αλλ η φωνην. και ανηγγειλεν υμιν την διαθηκην αυτου, ην ενετειλατο υμιν ποιειν τα δεκα

& implebitis opere. Hec est enim vestra sapientia & intellectus coram populis: vt audientes vniuersi precepta hec dicant. En populus sapiens & intelligens gens magna. Nec est alia natio tam grandis que habeat deos appropinquantes sibi: sicut adest deus noster cunctis obsecrationibus nostris. Que est enim alia gens sic inclita: vt habeat cerimonias iustaque iudicia & vniuersam legem quam ego proponam hodie ante oculos vestros. Custodi igitur temetipsum & animam tuam sollicite: ne obliuiscaris verborum que viderunt oculi tui: & ne excidant de corde tuo cunctis diebus vite tue. Docebis ea filios ac nepotes tuos: die quo stetisti coram domino deo tuo in oreb: quando dominus locutus est mihi dicens. Congrega ad me populum vt audiant sermones meos: & discant timere me omni tempore quo viuunt in terra: doceantque filios suos. Et accessistis ad radices montis qui ardebat vsque ad celum: erantque in eo tenebre & nubes & caligo. Locutus est dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum eius audistis: & formam penitus non vidistis. Et ostendit vobis pactum suum quod precepit vt faceretis: & decem

ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה: כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו כיהוה אלהינו בכל קראנו אליו: ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקם ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום: רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך: יום אשר עמדת לפני יהוה אלהיך בחרב באמר יהוה אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון: ותקרבון ותעמדון תחת ההר וההר בער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל: וידבר יהוה אליכם מתוך האש קול דברים אתם שמעים ותמונה אינכם ראים זולתי קול: ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת

Pritiua heb. (margin): עשה · בין · שמע · אמר · חכם · בין · גדל · קרב · קרא · צדק · תרה · נתן · שמר · שכח · ראה · סור · יום · חיה · ידע · עמד · קהל · שמע · למד · ירא · חיה · קרב · עמד · בער · דבר · ראה · נגד · ברת · עשה

Transl. Chal.

ותעבדון ארי היא חכמתכון וסוכלתנותכון לעיני עממיא דישמעון ית כל קימיא האלין ויימרון לחוד עם חכים וסוכלתן עמא רבא הדין: ארי מאן עם רב דליה אלהא קריב ליה לקבלא צלותיה בעדן עקתיה כיי אלהנא בכל עידן דאנחנא מצלן קדמוהי: ומאן עם רב דליה קימין ודינין קשיטין ככל אוריתא הדא דאנא יהיב קדמיכון יומא דין: לחוד איסתמר לך וטור נפשך לחדא דלמא תתנשי ית פתגמיא דחזאה עינך ודלמא יעדון מלבך כל יומי חייך ותהודעינון לבנך ולבני בנך: יומא דקמתא קדם יי אלהך בחורב כד אמר יי לי כנוש קדמי ית עמא ואשמעינון ית פתגמי דילפון למדחל קדמי כל יומיא דאינון קימין על ארעא וית בניהון ילפון: וקרבתון וקמתון בשפולי טורא וטורא בער באשתא עד צית שמיא חשוכא עננא ואמיטתא: ומליל יי עמכון מגו אשתא קל פתגמין אתון שמעין ודמות ליתיכון חזן אלהין קלא: וחוי לכון ית קימיה דפקיד יתכון למעבד עשרא

Pritiua chal. · Interp. chal.

et facietis ea: quia hec est sapientia vestra & intellectus in oculis populorum qui audient omnia precepta hec: & dicent. Certe sapiens & intelligens est populus hic magnus. quis enim est populus magnus qui habeat deum appropinquantem sibi ut suscipiat orationem eius in tempore tribulationis sue sicut deus noster in omni tempore quo nos oramus coram eo? et quis est populus magnus qui habeat statuta & iudicia vera: sicut vniuersa lex ista quam ego pono coram vobis hodie? Verumtamen custodi temetipsum & custodi animam tuam nimis: ne forte obliuiscaris verborum que viderunt oculi tui: & ne forte recedant de corde tuo cunctis diebus vite tue: & docebis ea filios tuos & filios filiorum tuorum: die quo stetisti coram domino deo tuo in oreb: quando dixit mihi dominus. Congrega populum in conspectu meo: & audire faciam eos verba mea: vt discant timere me omnibus diebus quibus ipsi permanent super terram & filios suos docebunt. et accessistis & stetistis in humiliori loco montis: & mons ardebat igni vsque ad celum: & erant tenebre & nubes et caligo. Et locutus est dominus vobiscum de medio ignis. Vocem verborum vos audiebatis: & formam non videbatis nisi vocem: & nunciauit vobis pactum suum quod precepit vobis vt faceretis decem

Tex. Heb.

הדברים ויכתבם על שני לחות
אבנים׃ ואתי צוה יהוה בעת
ההוא ללמד אתכם חקים
ומשפטים לעשתכם אתם בארץ
אשר אתם עברים שמה לרשתה׃
ונשמרתם מאד לנפשתיכם כי
לא ראיתם כל תמונה ביום דבר
יהוה אליכם בחרב מתוך האש׃
פן תשחתון ועשיתם לכם פסל
תמונת כל סמל תבנית זכר או
נקבה׃ תבנית כל בהמה אשר
בארץ תבנית כל צפור כנף אשר
תעוף בשמים׃ תבנית כל רמש
באדמה תבנית כל דגה אשר במים
מתחת לארץ׃ ופן תשא עיניך
השמימה וראית את השמש ואת
הירח ואת הכוכבים כל צבא
השמים ונדחת והשתחוית להם
ועבדתם אשר חלק יהוה אלהיך
אתם לכל העמים תחת כל
השמים׃ ואתכם לקח יהוה ויוצא
אתכם מכור הברזל ממצרים
להיות לו לעם נחלה כיום הזה׃
ויהוה התאנף בי על דבריכם
וישבע לבלתי עברי את הירדן
ולבלתי בא אל הארץ הטובה אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה׃ כי

Pritiua heb.

חקק · שפט · ירש · שמר · ראה · שחת עשה · בנה · צפר · עוף · נשא · ראה · כבב · דחה שחה · יצא · היה · אנף · שבע · בוא

Trāsla. B. Hiero.

verba que scripsit in duabus tabulis lapideis. Mihiq̧ mandauit in illo tpe vt docerē vos cerimonias & iudicia: que facere deberetis in terra: quam possessuri estis. Custodite igitur solicite animas vestras. Non vidistis aliquā similitudinē in die q̄ locutus est vobis dn̄s in oreb de medio ignis: ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem aut imaginem masculi vel femine: similitudinem: oīm iumentorū q̄ sunt super terram: vel auiū sub celo volantiū atq̧ reptilium q̄ mouentur in terra. siue pisciū qui sub terra morantur in aquis: ne forte eleuatis oculis ad celū videas solem & lunam & omnia astra celi: & errore decept⁹ adores ea & colas: q̄ creauit dn̄s deus tuus in ministeriū cunctis gentibus que sub celo sunt. Vos aūt tulit dn̄s & eduxit de fornace ferrea egypti: vt haberet populū hereditariū sicut ē in p̄nti die. Iratusq̧ est dn̄s cōtra me pp sermōes vr̄os: & iurauit vt non trāsirem iordanem: nec ingrederer terrā optimam quam daturus est vobis. Ecce

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

verba. τ scripsit ea i duab⁹ tabulis lapideis. τ mihi precepit dn̄s in tpe illo: vt docerē vos iustificatiōes, τ iudicia vt faceretis hec vos sup trā: in q̄ vos intratis illuc vt possideatis illā. τ custodite valde aīas vr̄as: qz nō vidistis oēz similitudinē in die q̄ locut⁹ ē dn̄s ad vos in oreb in monte de medio ignis: ne forte deliquatis τ faciatis vobis ipsis sculptā similitudinē: oēz imaginē simitudinē masculi aut femine: similitudinē oīs iumenti q̄ sūt sup terrā: similitudinē oīs auis alate q̄ volat sub celo: similitudinē oīs reptilis: qd̄ repit sup terrā: similitudinē oīs piscis: q̄cūq̧ sūt in aquis sub terra. τ ne forte respiciēs in celū: τ vidēs solē τ lunā τ stellas: τ oēm ornatū celi: deceptus adores ea: τ colas ea: q̄ distribuit dn̄s deus tu⁹ hec oib⁹ gentib⁹ q̄ sub celo. vos āt accepit dn̄s de⁹: τ eduxit vos de fornace ferrea de egypto: vt essetis ei pp̄ls hereditari⁹: vt in die hac. τ dn̄s irat⁹ ē mihi p his q̄ dicūtur a vobis. τ iurauit vt nō trāsirē iordanē hunc: τ nō ingrederer in terrā bonā: q̄ dn̄s de⁹ dat vobis in sorte.

ῥήματα. καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας. καὶ ἐμοὶ ἐνετείλατο κύριος ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, διδάξαι ὑμᾶς δικαιώματα καὶ κρίσεις ποιεῖν αὐτὰ ὑμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. καὶ φυλάξασθε σφόδρα τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἴδετε πᾶν ὁμοίωμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν χωρὴβ ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός, μή ποτε ἀνομήσητε καὶ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα, πᾶσαν εἰκόνα ὁμοίωμα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ὁμοίωμα παντὸς κτήνους τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς γῆς, ὁμοίωμα παντὸς ὀρνέου πτερωτοῦ ὃ πέταται ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ὁμοίωμα παντὸς ἑρπετοῦ ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς, ὁμοίωμα παντὸς ἰχθύος, ὅσα ἐστὶν ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. καὶ μή ποτε ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, πλανηθεὶς προσκυνήσῃς αὐτοῖς, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ἃ ἀπένειμε κύριος ὁ θεός σου αὐτὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. ὑμᾶς δὲ ἔλαβε κύριος ὁ θεός, καὶ ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τῆς σιδηρᾶς ἐξ αἰγύπτου, εἶναι αὐτῷ λαὸν ἔγκληρον, ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ κύριος ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν λεγομένων ὑφ᾽ ὑμῶν. καὶ ὤμοσεν ἵνα μὴ διαβῶ τὸν ἰορδάνην τοῦτον, καὶ ὅπως μὴ εἰσέλθω εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν κύριος ὁ θεὸς δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ego .n. morior in terra hac: τ nō transeo iordanē. vos āt transitis iordanē: τ possidebitis terrā bonā hāc. τ attendite vos ne vnq̄ obliuiscamini pacti dn̄i dei vr̄i: qd̄ disposuit ad vos: τ faciatis vobis ipsis sculptā similitudinē oīuz q̄ p̄cepit tibi dn̄s deus tu⁹. qm̄ dn̄s deus tu⁹ ignis cōsumēs est ipse: de⁹ zelotes. si āt genueris filios τ filios filioꜝ tuoꜝ: τ morati fueritis sup terrā τ deliqueritis τ feceritis sculptā simitudinē oīs: τ feceritis malū corā dn̄o deo nr̄o: vt irritetis illum: obtestor vobis hodie et celū τ terrā: qꜝ p̄ditiōe p̄ibitis cito a terra: in quā vos transitis iordanē illuc vt possideatis eā. nō multos morabimini dies sup eā sed deletione delebimini: τ disperget dn̄s vos in oib⁹ gentib⁹: τ remanebitis pauci numero in gētibus i q̄s cōgregabit dn̄s vos illuc. τ seruietis illic diis alijs opib⁹ manuū hoīm lignis τ lapidib⁹: q̄ nō videbūt neq̧ audiēt neq̧ comedēt neq̧ olfaciēt. τ q̄retis illic dn̄m deū vestrū: τ inuenietis eū. qū q̄sieritis eū ex toto corde tuo: τ ex tota aīa tua in tribulatiōe tua: τ inuenient te omnes sermones hi.

ἐγὼ γὰρ ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ οὐ διαβαίνω τὸν ἰορδάνην. ὑμεῖς δὲ διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην, καὶ κληρονομήσετε τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην. καὶ προσέχετε ὑμεῖς μή ποτε ἐπιλάθησθε τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ἣν διέθετο πρὸς ὑμᾶς, καὶ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα πάντων ὧν συνέταξέ σοι κύριος ὁ θεός σου. ὅτι κύριος ὁ θεός σου πῦρ καταναλίσκων ἐστὶν αὐτός, θεὸς ζηλωτής. ἐὰν δὲ γεννήσῃς υἱοὺς καὶ υἱοὺς τῶν υἱῶν σου, καὶ χρονίσητε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀνομήσητε καὶ ποιήσητε γλυπτὸν ὁμοίωμα παντός, καὶ ποιήσητε τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, παροργίσαι αὐτόν, διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε ταχὺ ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. οὐχὶ πολυχρονιεῖτε ἡμέρας ἐπ᾽ αὐτῆς ἀλλ᾽ ἢ ἐκτριβῇ ἐκτριβήσεσθε, καὶ διασπερεῖ κύριος ὑμᾶς ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, καὶ καταλειφθήσεσθε ὀλίγοι ἀριθμῷ ἐν τοῖς ἔθνεσιν εἰς οὓς συνάξει κύριος ὑμᾶς ἐκεῖ. καὶ λατρεύσετε ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις ἔργοις χειρῶν ἀνθρώπων ξύλοις καὶ λίθοις, οἳ οὐκ ὄψονται οὐδὲ ἀκούσωσιν οὐδὲ μὴ φάγωσιν οὐδὲ μὴ ὀσφρανθῶσιν. καὶ ἐκζητήσετε ἐκεῖ κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ εὑρήσετε αὐτὸν ὅταν ἐκζητήσητε αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου ἐν τῇ θλίψει σου, καὶ εὑρήσουσί σε πάντες οἱ λόγοι οὗτοι.

D

C

Heb. 12.g.

Infra. 30.b.

Trāsla. B. Hiero.

moriar in hac humo. non transibo iordanē: vos transibitis & possidebitis terram egregiam. Caue ne quando obliuiscaris pacti domini dei tui qd̄ pepigit tecum: & facias tibi sculptam similitudinem eorum q̄ fieri dn̄s prohibuit. Quia dominus deus tuus ignis consumens est: deus emulator. Si genueritis filios ac nepotes: & morati fueritis ī terra: decepti q̧ feceritis vobis aliquam similitudinē patrantes malū corā dn̄o deo vestro vt eū ad iracundiā p̄uocetis: testes inuoco hodie celum & terram: cito perituros vos esse de terra quam transito iordane possessuri estis. Non habitabitis in ea lōgo tempore: sed delebit vos dn̄s atq̧ disperget in omnes gentes: & remanebitis pauci in nationibus ad quas vos ducturus est dn̄s. Ibiq̧ seruietis diis q hoīm manu fabricati sūt: ligno & lapidi qui non vident nec audiunt nec comedunt nec odorātur. Cumq̧ quesieris ibi dn̄m deum tuū: inuenies eum: si tamen toto corde quesieris & tota tribulatiōe aīe tue postq̄ te inuenerint omnia q̄ p̄dicta sunt.

Tex. Heb.

אנכי מת בארץ הזאת אינני עבר
את הירדן ואתם עברים וירשתם
את הארץ הטובה הזאת׃
השמרו לכם פן תשכחו את ברית
יהוה אלהיכם אשר כרת עמכם
ועשיתם לכם פסל תמונת כל
אשר צוך יהוה אלהיך׃ כי יהוה
אלהיך אש אכלה הוא אל קנא׃
כי תוליד בנים ובני בנים
ונושנתם בארץ והשחתם
ועשיתם פסל תמונת כל
ועשיתם הרע בעיני יהוה אלהיך
להכעיסו׃ העידתי בכם היום את
השמים ואת הארץ כי אבד
תאבדון מהר מעל הארץ אשר
אתם עברים את הירדן שמה
לרשתה לא תאריכן ימים עליה
כי השמד תשמדון׃ והפיץ יהוה
אתכם בעמים ונשארתם מתי
מספר בגוים אשר ינהג יהוה
אתכם שמה׃ ועבדתם שם אלהים
מעשה ידי אדם עץ ואבן אשר
לא יראון ולא ישמעון ולא
יאכלון ולא יריחן׃ ובקשתם משם
את יהוה אלהיך ומצאת כי תדרשנו
בכל לבבך ובכל נפשך׃ בצר
לך ומצאוך כל הדברים האלה

Pritiua heb.

מות · שמר שכח · כרת · עשה מון · צוה · ילד · ישן שחת · רעע · כעס עוד · ירש ארך יום · שמד פוץ · שאר מתה · ספר נהג · עשה · ראה שמע · אכל ריח · דרש · צור

Transla. Chal.

פתגמין וכתבינון על תרין לוחי אבניא׃ ויתי פקיד ייי בעדנא ההוא לאלפא יתכון
קימין ודינין למעבדכון יתהון בארעא דאתון עברין לתמן למירתה׃ ותסתמרון לחדא
לנפשתיכון ארי לא חזיתון כל דמות ביומא דמליל ייי עמכון בחורב מגו אישתא׃
דילמא תחבלון ותעבדון לכון צלמא דמות כל צורא דמות דכר או נוקבא׃ דמות כל
בעירא די בארעא דמות כל ציפר דפרח דתיעוף באויר רקיע שמיא׃ דמות כל
רחשא די בארעא דמות כל נוני די במיא מלרע לארעא׃ ודילמא תזקוף עינך לשמיא
ותחזי ית שמשא וית סיהרא וית כוכביא כל חילא דשמיא ותטעי ותסגוד להון
ותפלחינון דזמין ייי אלהך יתהון לכל עממיא תחות כל שמיא׃ ויתכון קרב ייי
לדחלתיה ואפיק יתכון מכורא דפרזלא ממצרים למהוי ליה לעם אחסנא כיומא
הדין׃ ומן קדם ייי הוה רגז עלי על פתגמיכון וקיים בדיל דלא למעבר ית ירדנא
ובדיל דלא למיעל לארעא טבא דייי אלהך יהיב לך אחסנא׃ ארי

Pritiua chal.

דון ירת סמר · חבל עבד · עוף · ארע זקף · חזה טעה סגד · פלח · נפק הוה חסן · קום עבר · עול

Interp. chal.

verba: τ scripsit ea in duabus tabulis lapideis. Et mihi precepit dn̄s in tēpore illo vt docerē vos precepta τ iudicia vt faceretis ea in terra ad quā vos transitis vt possideatis eam. Custodite valde animas vestras: quia nullam similitudinē vidistis in die qua locutus est dn̄s vobiscū in oreb de medio ignis: ne forte corrūpamini τ faciatis vobis imaginē aut similitudinez oīs figure: similitudinē masculi aut femine: similitudinē omnis iumenti quod est in terra: similitudinem oīs auis pennate que volat per aerem firmamenti celi: similitudinē omnis reptilis quod est in terra: similitudinē omniū piscium qui sunt in aqua sub terra. et ne forte eleues oculos tuos ad celum et videas solem τ lunam τ stellas τ omnē militiam celi: et decipiaris τ adores ea τ colas ea: que preparauit dn̄s deus tuus oibus populis sub omi celo. Uos aūt applicauit dn̄s ad timorem suū: τ eduxit vos de fornace ferrea de egypto: vt sitis ei in populū hereditariū sicut in die hac. Et a facie dn̄i fuit ira contra me propter verba vestra: τ iurauit vt non transirem iordanem: neq̧ intrarem in terram bonam quaz dominus deus tuus daturus est tibi in possessionem:

Transl. Chal.

אנא מאית בארעא הדא לית אנא עבר ית ירדנא ואתון עברין ותירתון ית ארעא
טבא הדא׃ איסתמרו לכון דילמא תנשון ית קימא דייי אלהכון דגזר עמכון ותעבדון
לכון צלמא דמות כולא דפקדך ייי אלהך׃ ארי ייי אלהך מימריה אישא אכלא הוא
אל קנא׃ ארי תולדון בנין ובני בנין ותתעתקון בארעא ותחבלון ותעבדון צלמא דמות
כולא ותעבדון דביש קדם ייי אלהך לארגזא קדמוהי׃ אסהידית בכון יומא דין ית
שמיא וית ארעא ארי מיבד תיבדון בפריע מעל ארעא דאתון עברין ית ירדנא לתמן
למירתה לא תורכון יומין עלה ארי אישתיצאה תשתיצון׃ ויבדר ייי יתכון ביני
עממיא ותשתארון עם דמנין בעממיא דאגלי ייי יתכון לתמן׃ ותפלחון תמן לעממיא
פלחי טעותא עובד ידי אינשא אעא ואבנא דלא חזן ולא שמעין ולא אכלין ולא
מריחין׃ ותתבעון מתמן ית דחלתא דייי אלהך ותשכח ארי תתבעיניה בכל לבך
ובכל נפשך׃ כד יעוק לך ויערעונך כל פתגמיא האילין

Interp. chal.

Ego enī moriar in terrā hac: non enī transibo iordanez: τ vos transibitis τ possidebitis terrā bonā illā: cauete vobis nē forte obliuiscamini pacti dn̄i dei vr̄i quod pepigi vobiscū τ faciatis vobis simulacrū vel similitudinē oīm: de q̄bus precepit dn̄s deus tuus. qm̄ verbū dn̄i dei tui ignis cōsumens est: deus zelotes. Quādo genueris filios τ filios filioꜝ τ senueritis in terra τ corrupti fueritis τ feceritis aliquā imaginez aut similitudinē: τ feceritis qd̄ malum est in cōspectu dn̄i dei tui vt ad iracundiā p̄uocetis eum: testes adhibeo cōtra vos hodie celum τ terraz quia perditione peribitis cito desuper terrā propter quam vos transibitis iordanē vt possideatis eam: non longo tēpore habitabitis in ea: sed exterminatione exterminabimini. Et disperget vos dn̄s inter populos: τ remanebitis popul⁹ numerat⁹ in populis ad quos migrare vos fecit dn̄s. Et seruietis ibi populis seruientibus idolis que sunt opus manuū hominū lignea aut lapidea: que non vident neq̧ audiunt neq̧ comedūt neq̧ odorantur: Et queres inde timorē dn̄i dei tui τ inuenies: si quesieris eum toto corde tuo τ tota aīa tua. Cum tribulatus fueris τ euenerit tibi oia verba hec

Pritiua chal.

מות ירת · סמר נשה קום · עבד דמה אמר · ילד עתק חבל · רגז סהד · אבד · ירת ארך שצא · שאר מנה גלה · פלח טעה חזה · ריח בעה שכח · עיק ערע

Ter. Heb.

באחרית הימים ושבת עד יהוה
אלהיך ושמעת בקלו: כי אל
רחום יהוה אלהיך לא ירפך
ולא ישחיתך ולא ישכח את
ברית אבתיך אשר נשבע להם:
כי שאל נא לימים ראשנים
אשר היו לפניך למן היום אשר
ברא אלהים אדם על הארץ
ולמקצה השמים ועד קצה
השמים הנהיה כדבר הגדול הזה
או הנשמע כמהו: השמע עם קול
אלהים מדבר מתוך האש כאשר
שמעת אתה ויחי: או הנסה
אלהים לבוא לקחת לו גוי
מקרב גוי במסת באתת
ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה
ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים
ככל אשר עשה לכם יהוה
אלהיכם במצרים לעיניך: אתה
הראת לדעת כי יהוה הוא
האלהים אין עוד מלבדו: מן
השמים השמיעך את קלו ליסרך
ועל הארץ הראך את אשו
הגדולה ודבריו שמעת מתוך
האש: ותחת כי אהב את אבתיך
ויבחר בזרעו אחריו ויוצאך
בפניו בכחו הגדל ממצרים:

Primitiua heb.

שוב קול רחם רפה שחת שכח ברית שבע יום היה פנה קצה היה גדל שמע כמו דבר חיה נסה אות יפת לחם זרע נטה ירא ראה ידע בדד שמע קול ראה בחר יצא פנה כוח

Trāsla. B. Hiero.

Nouissimo aūt tpe reuerteris ad dominum deum tuum: & audies vocem eius: quia deus misericors dñs deus tuus est. Non dimittet te nec omnino delebit: neqȝ obliuiscetur pacti ī quo iurauit patribus tuis. Interroga de dieb⁹ antiquis qui fuerunt ante te ex die quo creauit dñs deus hominem super terram a summo celo vsqȝ ad summum eius: si facta ē aliqn̄ huiuscemodi res: aut vnqȝ cognitū ē: vt audiret populus vocē dñi dei loquentis de medio ignis: sicut tu audisti & vixisti. Si fecit deus vt ingrederetur: & tolleret sibi gentem de medio nationū per tētationes signa atqȝ portenta p pugnā & robustam manum extētūqȝ brachium & horribiles visiones. iuxta omnia que fecit pro vobis dominus deus vester in egypto videntibus oculis tuis: vt scires quoniam dominus ipse est deus & non est alius p̄ter eū. De celo te fecit audire vocem suam vt doceret te: & in terra ostendit tibi ignem suum maximum: & audisti verba illius de medio ignis: quia dilexit patres tuos: & elegit semen eorum post eos. Eduxitqȝ te p̄cedēs in virtute sua magna ex egypto:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ἐπ' ἐσχάτῳ τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐπιστραφήσῃ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ὅτι θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων κύριος ὁ θεός σου. οὐκ ἐγκαταλείψει σε οὐδὲ μὴ ἐκτρίψει σε, οὐκ ἐπιλήσεται τὴν διαθήκην τῶν πατέρων σου, ἣν ὤμοσεν αὐτοῖς. ἐπερωτήσατε ἡμέρας προτέρας τὰς γενομένας προτέρας σου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἔκτισεν ὁ θεὸς ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, εἰ γέγονε κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο, εἰ ἠκούσατε τοιοῦτον, εἰ ἀκήκοεν ἔθνος φωνὴν θεοῦ ζῶντος λαλοῦντος ἐκ μέσου τοῦ πυρός, ὃν τρόπον ἀκήκοας σὺ καὶ ἔζησας. εἰ ἐπείρασεν ὁ θεὸς εἰσελθὼν λαβεῖν ἑαυτῷ ἔθνος ἐκ μέσου ἔθνους ἐν πειρασμῷ καὶ ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρασι καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ ἐνώπιόν σου βλέποντος, ὥστε εἰδῆσαί σε ὅτι κύριος ὁ θεός σου αὐτὸς θεός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ. ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀκουστὴ ἐγένετο ἡ φωνὴ αὐτοῦ παιδεῦσαί σε, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔδειξέ σοι τὸ πῦρ αὐτοῦ τὸ μέγα, καὶ τὰ ῥήματα αὐτοῦ ἤκουσας ἐκ μέσου τοῦ πυρός, διὰ τὸ ἀγαπῆσαι αὐτὸν τοὺς πατέρας σου, καὶ ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ' αὐτοὺς ὑμᾶς παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐξήγαγέ σε αὐτὸς ἐν τῇ ἰσχύι αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ ἐξ αἰγύπτου,

In nouissimo dierum: & conuerteris ad dominum deum tuum: & audies vocem eius: quia deus misericors & miserator dominus deus tuus. Non derelinquet te neque delebit te: non obliuiscetur pacti patrum tuorum quod iurauit eis. Interrogate dies priores qui fuerunt priores te a die qua creauit deus hominem super terram: & super summum celi vsque ad summum celi: si facta est secundum verbum magnum hoc: si audistis tale: si audiuit gens vocem dei viuentis loquentis de medio ignis: quemadmodum audisti tu & vixisti. Si tentauit deus intrans accipere sibi gentem de medio gentis in tentatione & in signis & in prodigiis & in bello & in manu forti & in brachio excelso & in visionibus magnis: iuxta omnia quecumque fecit nobis dominus deus noster in egypto coram te vidente: ita vt scires tu quoniam dominus deus tuus ipse deus est: & non est adhuc preter eum. De celo audibilis tibi facta est vox sua erudire te: & super terram ostendit tibi ignem suum magnum: & verba eius audisti de medio ignis: propter amauit ipse patres tuos: & elegit semen eorum post eos vos super omnes gentes: & eduxit te ipse in fortitudine sua magna de egypto:

E

F

Transla. Chal.

בסוף יומיא ותתוב עד דחלתא דיי אלהך ותקבל במימריה: ארי אלהא רחמנא יי אלהך לא ירטשנך ולא יחבלנך ולא ינשי ית קימא דאבהתך דקיים להון: ארי שאיל כען ליומיא קדמאי דהוו קדמך למן יומא די ברא יי אדם על ארעא ולמסיפי שמיא ועד סיפי שמיא ההוה כפתגמא רבא הדין או האשתמע דכותיה: השמע עמא קל מימרא דיי ממליל מגו אשתא כמא דשמעת את ואתקימתא: או נסין עבד יי לאתגלאה למפרק ליה עמא מגו עמא בנסין באתין ובמופתין ובקרבא ובידא תקיפא ובדרעא מרממא ובחזונין רברבין ככל דעבד לכון יי אלהכון במצרים לעינך: את אתחזיתא למדע ארי יי הוא אלהא לית עוד בר מניה: מן שמיא אשמעך ית קל מימריה לאלפותך ועל ארעא אחזיך ית אשתיה רבתא ופתגמוהי שמעתא מגו אשתא: וחלף דרחים ית אבהתך ואתרעי בבניהון בתריהון ואפקך במימריה בחיליה רבא ממצרים:

Primitiua chal.

תוב קבל אמר רטש חבל נשה קום הוה סוף שמע מלל קום נסה גלה פרק אות יפת רמם חזה רבב חזה ידע שמע רעה נפק

Interp. chal.

In fine dierum: & conuerteris ad timorē dñi dei tui: et obediens verbo eius. Quoniā de⁹ misericors est dñs deus tuus: nō relinquet te nec dissipabit te neqȝ obliuiscetur pacti patrū tuorū quod iurauit eis. Interroga enim nunc de diebus antiquis qui fuerūt ante te a die quo creauit dñs hominē super terrā a summo celi vsqȝ ad sūmū celi: si fuit res magna sicut ista: aut si audita est similis eius: si audiuit populus vocē verbi dei loquentem de medio ignis: sicut tu audisti: & vixerit. aut viderit miracula que fecit dñs vt reuelaretur & redimeret sibi populum de medio populi per miracula per signa & portenta & in bello & in manu forti et in brachio excelso & in visionibus magnis: iuxta omnia que fecit vobis dñs deus vester in egypto ante oculos tuos. Tibi ostensum est vt scias quoniā dñs ipse est deus: non est alius preter eum. de celis audire te fecit vocē verbi sui vt doceret te: & sup terra ostendit tibi ignem suū magnū: & verba eius audisti de medio ignis: & pro eo ꝙ dilexit patres tuos & elegit filios eorum post eos: eduxit te in verbo suo & in virtute sua magna de egypto.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ἐξολοθρεῦσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρότερά σου πρὸ προσώπου σου, εἰσαγαγεῖν σε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην κληρονομεῖν, καθὼς ἔχεις σήμερον. καὶ γνώσῃ σήμερον καὶ ἐπιστραφήσῃ τῇ διανοίᾳ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου οὗτος θεὸς ἐν οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ. καὶ φυλάξῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετὰ σέ, ὅπως μακροχρόνιοι γένησθε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι πάσας τὰς ἡμέρας. τότε ἀφώρισε μωυσῆς τρεῖς πόλεις πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου, φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φονευτήν, ὃς ἂν φονεύσῃ τὸν πλησίον οὐκ εἰδώς, καὶ οὗτος οὐ μισῶν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ τρίτης, καὶ καταφεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ζήσεται. τὴν βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ τῷ ῥουβήμ, καὶ τὴν ῥαμὼθ ἐν γαλαὰδ τῷ γαδδί, καὶ τὴν γαυλὼν ἐν βασὰν τῷ μανασσῇ. οὗτος ὁ νόμος ὃν παρέθετο μωυσῆς ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ταῦτα τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐν φάραγγι, ἐγγὺς οἴκου φογώρ, ἐν γῇ σηὼν βασιλέως τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβών, ὃν

ad perdendum gentes magnas & fortiores te ante faciem tuam: ad introducendum te vt daret tibi terram hanc ad possidendum: sicut habes hodie: & cognosces hodie & conuerteris in mente: quia dominus deus tuus hic deus in celo supra & in terra infra: & non est vltra preter eum. & custodies iustificationes eius: & precepta eius: quecumque ego precipio tibi hodie: vt bene tibi sit & filiis tuis post te: vt longeui fiatis super terram: quam dominus deus tuus dat tibi omnes dies. Tunc separauit moyses tres vrbes trans iordanem ab oriente solis: vt fugiat illuc homicida qui occiderit proximum non sciens: & hic non odio habens eum ante heri & tertium. & fugiet in vnam vrbium istarum: & viuet. bosor in solitudine in terra campestri ruben: & ramoth in galaad que est gad: & golam in basan que est manasse. ista lex quam proposuit moyses coram filiis israel: hec testimonia & iustificationes & iudicia: quecumque precepit moyses filiis israel in solitudine: egressis ipsis de terra egypti: in eo quod trans iordanem: in valle: prope domum phogor: in terra seon regis amorreorum: qui habitabat in esebon: quem

G

Trāsla. B. Hiero.

vt deleret natiōes maximas & fortiores te in introitu tuo: & īntroduceret te: daretqȝ tibi terrā earū in possessionē: sicut cernis in p̄nti die. Scito ergo hodie & cogitato ī corde tuo: q' dñs ipse est deus in celo sursū & ī terra deorsum: & non sit alius. Custodi precepta eius atqȝ mādata que ego precipio tibi: vt bene sit tibi & filiis tuis post te: & pmaneas multo tempore super terrā quam dominus deus tuus daturus est tibi. Tunc separauit moyses tres ciuitates trans iordanē ad orientalem plagam: vt cōfugiat ad eas qui occiderit nolēs proximum suum: nec sibi fuerit inimic⁹ ante vnum & alterū diem: & ad harū aliquā vrbiū possit euadere: bosor in solitudiē q̄ sita est in terra cāpestri de tribu rubē: & ramoth in galaad que est ī tribu gad: & golā in basan q̄ ē in tribu manasse. Ista est lex quam proposuit moyses coram filiis israel: & hec testimōia & cerimonie atqȝ iudicia que locutus est ad filios israel: q̄n egressi sunt de egypto trans iordanem in valle contra fanum phogor: in terra seon regis ammorrei: qui habitauit in esebō quem

Ter. Heb.

להוריש גוים גדלים ועצמים
ממך מפניך להביאך לתת לך
את ארצם נחלה כיום הזה: וידעת
היום והשבת אל לבבך כי יהוה
הוא האלהים בשמים ממעל ועל
הארץ מתחת אין עוד: ושמרת
את חקיו ואת מצותיו אשר
אנכי מצוך היום אשר ייטב לך
ולבניך אחריך ולמען תאריך
ימים על האדמה אשר יהוה
אלהיך נתן לך כל הימים: אז
יבדיל משה שלש ערים בעבר
הירדן מזרחה שמש: לנס שמה
רוצח אשר ירצח את רעהו
בבלי דעת והוא לא שנא לו
מתמל שלשם ונס אל אחת מן
הערים האל וחי: את בצר
במדבר בארץ המישר לראובני
ואת ראמת בגלעד לגדי
ואת גולן בבשן למנשי: וזאת
התורה אשר שם משה לפני בני
ישראל: אלה העדת והחקים
והמשפטים אשר דבר משה אל
בני ישראל בצאתם ממצרים:
בעבר הירדן בגיא מול בית
פעור בארץ סיחן מלך האמרי
אשר יושב בחשבון אשר

Primitiua heb.

ירש מן פנה בוא נתן שוב עלה צוה יטב ארך יום בדל עיר זרח נוס רצח ידע חיה דבר ישר ירה שום פנה עוד חקק שפט יצא ישב

Transl. Chal.

לתרכא עממין רברבין ותקיפין מנך מקדמך לאעלותך למתן לך ית ארעהון אחסנא כיומא הדין: ותדע יומא דין ותתוב ללבך ארי יי הוא אלהא דשכינתיה בשמיא מלעילא ועל ארעא מלרע לית עוד: ותטר ית קימוהי וית פקודוהי דאנא מפקד לך יומא דין דייטב לך ולבנך בתרך ובדיל דתוריך יומין על ארעא דיי אלהך יהיב לך כל יומיא: בכן אפריש משה תלת קרוין בעברא דירדנא מדינח שמשא: למערק לתמן קטולא דיקטול ית חבריה בלא מדעיה והוא לא סני ליה מאתמלי ומדקמוהי ויערוק לחדא מן קרויא האלין ויתקים: ית בצר במדברא בארעא מישרא לשבטא דראובן וית ראמות בגלעד לשבטא דגד וית גולן במתנן לשבטא דמנשה: ודא אוריתא דסדר משה קדם בני ישראל: אלין סהדותא וקימיא ודיניא דמליל משה עם בני ישראל במפקהון ממצרים: בעברא דירדנא בחילתא לקבל בית פעור בארעא דסיחון מלכא דאמוראה דיתיב בחשבון

Interp. chal.

vt eiiceret populos magnos & fortiores te a facie tua: vt introduceret te: vt daret tibi terram eorum in possessionem sicut in die hac. Et scies hodie & conuerteris in corde tuo quoniā dominus ipse est deus: cuius maiestas est in celo sursum & in terra deorsum: & non est alius. Et custodies pacta eius & precepta eius que ego precipio tibi hodie: vt bene sit tibi et filiis tuis post te & vt prolongētur dies tui super terram quam dominus deus tuus dabit tibi omnibus diebus. Tunc separauit moyses tres ciuitates trans iordanē ad orientē solis: vt fugeret illuc homicida qui occiderit proximū suū ignoranter: & ipse non oderat illum ab heri & nudiustertius. vt fugiat ad vnaȝ de ciuitatibus his & viuat: bosor in solitudiē ī terra cāpestri de tribu ruben: & ramoth in galaad de tribu gad: & golan in basan de tribu manasse. Et ista est lex quā proposuit moyses coram filiis israel. Hec sunt testimonia & precepta & iudicia que locutus est moyses cum filiis israel quando egressi sunt de egypto trans iordanem in valle contra bethphogor in terra seon regis amorreorum qui habitabat in esebon: quem

Primitiua chal.

מן עול נתן חסן תוב עלה ארע נטר קום פקד ארך פרש קרא דנח ערק קטל ידע תמל חמא אחד קום דבר שרא קום רון נפק

הכה משה ובני ישראל בצאתם
ממצרים׃ וירשו את ארצו
ואת ארץ עוג מלך הבשן שני
מלכי האמרי אשר בעבר
הירדן מזרח שמש׃ מערער
אשר על שפת נחל ארנן
ועד הר שיאן הוא חרמון׃ וכל
הערבה עבר הירדן מזרחה
ועד ים הערבה תחת אשדת
הפסגה׃ ויקרא משה
אל כל ישראל ויאמר אלהם
שמע ישראל את החקים
ואת המשפטים אשר אנכי
דבר באזניכם היום ולמדתם
אתם ושמרתם לעשתם׃ יהוה
אלהינו כרת עמנו ברית בחרב׃
לא את אבתינו כרת יהוה את
הברית הזאת כי אתנו אנחנו
אלה פה היום כלנו חיים׃
פנים בפנים דבר יהוה עמכם
בהר מתוך האש׃ אנכי עמד
בין יהוה וביניכם בעת ההוא
להגיד לכם את דבר יהוה כי
יראתם מפני האש ולא עליתם
בהר לאמר׃ אנכי יהוה אלהיך
אשר הוצאתיך מארץ מצרים
מבית עבדים׃ לא יהיה לך

Primitiva heb.: נכה · ירש · שנה · שפה · Ca. v. · קרא אמר · עשה · כרת · פנה · נגד · ראה עלה · יצא · היה

percussit moyses. Filii quoque israel egressi ex egypto possederunt terram eius: & terram og regis basan duorum regum ammorreorum qui erant trans iordanem ad solis ortum ab aroer que sita est super ripam torrentis arnon usque ad montem seon qui est & hermon omnem planitiem trans iordanem ad orientalem plagam usque ad mare solitudinis & usque ad radices montis phasga. Cap. 5.

Vocavitque moyses omnem israelem & dixit ad eum. Audi israel cerimonias atque iudicia que ego loquor in auribus vestris hodie. Discite ea & opere complete. Dominus deus noster pepigit nobiscum fedus in oreb. Non cum patribus nostris iniit pactum: sed nobiscum qui in presentiarum sumus & vivimus. Facie ad faciem locutus est nobis in monte de medio ignis. Ego sequester & medius fui inter dominum & vos in tempore illo: ut annunciarem vobis verba eius. Timuistis enim ignem: & non ascendistis in montem. Et ait. Ego dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo servitutis. Non habebis

percussit moyses ⁊ filii israel: egressis ip
ἐπάταξε μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ἐξελθόντων αὐ
sis de terra egypti. possederunt terram e
τῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐ
ius: ⁊ terram og regis basan: duorum
τοῦ, καὶ τὴν γῆν ὢγ βασιλέως τῆς βασὰν, δύο
regum amorreorum: qui erant trans ior
βασιλέων τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορ
danem ad ortum solis ab aroer: que est in
δάνου κατ᾽ ἀνατολὰς ἡλίου ἀπὸ ἀροὴρ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ
ripa torrentis arnon: ⁊ in monte)
χείλους χειμάρρου ἀρνῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ
seon: qui est hermon: omnem araba trans
σηών, ὅ ἐστιν ἀερμών, πᾶσαν τὴν ἀραβὰ πέραν
iordanem ad ortum solis sub asedoth
τοῦ ἰορδάνου κατ᾽ ἀνατολὰς ἡλίου ὑπὸ ἀσηδὼθ
excisum.
τὴν λαξευτήν.

Ca. 5.

Et vocavit moyses omnem israel: ⁊ di
καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς πάντα ἰσραὴλ, καὶ εἶ
xit ad eos: audi israel iustificationes
πε πρὸς αὐτούς, ἄκουε ἰσραὴλ τὰ δικαιώματα
⁊ iudicia: quecunque ego loquor in auribus
καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐγὼ λαλῶ ἐν τοῖς ὠσὶν
vestris in die hac. ⁊ discetis ea:
ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ μαθήσεσθε αὐτά,
⁊ custodietis facere ea. dominus deus noster
καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν αὐτά. κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν
pepigit ad vos pactum in oreb. non
διέθετο πρὸς ὑμᾶς διαθήκην ἐν χωρήβ. οὐχὶ
patribus vestris disposuit dominus testamentum
τοῖς πατράσιν ὑμῶν διέθετο κύριος τὴν διαθήκην
hoc: sed ad vos. vos autem omnes hic
ταύτην, ἀλλ᾽ ἢ πρὸς ὑμᾶς. ὑμεῖς δὲ πάντες ὧδε
viventes hodie. facie ad faciem lo
ζῶντες σήμερον. πρόσωπον κατὰ πρόσωπον ἐ
cutus est dominus ad vos in monte de medio
λάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου
ignis. ⁊ ego steti inter dominum ⁊
τοῦ πυρός. κἀγὼ εἱστήκειν ἀναμέσον κυρίου καὶ
inter vos in tempore illo ut annunciarem
ἀναμέσον ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναγγεῖλαι
vobis verba domini: quoniam timuistis a fa
ὑμῖν τὰ ῥήματα κυρίου, ὅτι ἐφοβήθητε ἀπὸ προ
cie ignis: ⁊ non ascendistis in montem:
σώπου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ ἀνέβητε εἰς τὸ ὄρος,
dicens: ego sum dominus deus tuus: qui edu
λέγων, ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὁ ἐξαγα
xi te de terra egypti ex domo servitutis. non
γών σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας. οὐκ
erunt tibi
ἔσονταί σοι

Exo. 14.a. Ps. 80

Transla. Chal.

וקטל משה ובני ישראל במפקהון ממצרים׃ ויריתו ית ארעיה וית ארעא דעוג מלכא
דמתנן תרין מלכי אמוראה די בעיברא דירדנא מדנח שמשא׃ מערער די על כיף
נחלא דארנון ועד טורא דשיאון הוא חרמון׃ וכל מישרא דעיברא דירדנא מדינחא
ועד ימא דמישרא תחות משפך מיר מתאו׃ Ca. v. וקרא משה לכל
ישראל ואמר להון שמעו ישראל ית קימיא וית דיניא דאנא ממליל קדמיכון יומא
דין ותלפון יתהון ותטרון למעבדהון׃ יהוה אלהנא גזר עמנא קיים בחורב׃ לא עם
אבהתנא גזר יהוה ית קימא הדא אלהין עמנא אנחנא אילין הכא יומא דין כלנא
קימין׃ ממלל עם ממלל מליל יהוה עמכון בטורא מגו אישתא׃ אנא הויתי קאים בין
מימרא דיהוה וביניכון בעדנא ההוא לחואה לכון ית פתגמא דיהוה ארי דחלתון מן קדם
אישתא ולא סליקתון בטורא למימר׃ אנא יהוה אלהך דאפקתך מארעא דמצרים
מבית עבדותא׃ לא יהוי לך

Interp. chal.

occidit moyses ⁊ filii israel cum egrederentur de terra egypti: ⁊ possederunt terram eius ⁊ terram og regis basan duorum regum amorreorum qui erant trans iordanem ad orientem solis: ab aroer que est super ripam torrentis arnon ⁊ usque ad montem seon qui est hermon: ⁊ omnem planiciem que est trans iordanem ad orientem ⁊ usque ad mare quod est in planicie ⁊ usque ad radices collis. Ca. 5.

Et vocavit moyses omnem israelem ⁊ dixit eis. Audi israel pacta ⁊ iudicia que ego loquor coram vobis hodie: ⁊ discetis ea ⁊ observabitis ut faciatis ea. dominus deus noster pepigit nobiscum pactum in oreb. non cum patribus nostris pepigit dominus pactum istud: sed nobiscum qui sumus hic hodie omnes nos vivi. verbumque verbo locutus est dominus vobiscum in monte de medio ignis: ego stabam inter verbum domini ⁊ vos in tempore illo: ut nunciarem vobis verbum domini: timuistis enim a facie ignis ⁊ non ascendistis in montem. et ait. Ego dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo servitutis. non sit tibi

Primitiva chal.: ירת · דנח · שרא · שפך · קום דון מלל · אלף נטר עבד · הוה קום · אמר חוה · נפק הוה

dii alii: preter me. non facies tibi ipsi scul
θεοὶ ἕτεροι, πλὴν ἐμοῦ. οὐ ποιήσεις σεαυτῷ γλυ
ptile neque omnis similitudinem: quecunque in celo sursum
πτὸν οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω
⁊ quecunque in terra deorsum ⁊ quecunque in aqua sub
καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τῷ ὕδατι ὑποκάτω
terra. non adorabis ea: neque servies
τῆς γῆς. οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύ
eis: quoniam ego sum dominus deus tuus: deus ze
σεις αὐτοῖς, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζη
lotes: reddens peccata patrum in filios
λωτής, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα
in tertiam ⁊ quartam generationem odientibus me:
ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν τοῖς μισοῦσί με,
⁊ faciens misericordiam in milia diligentibus me:
καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με,
⁊ custodientibus precepta mea. non accipies
καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου. οὐ λήψῃ
nomen domini dei tui in vanum. non .n.
τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. οὐ γὰρ
mundabit dominus accipientem nomen eius
μὴ καθαρίσει κύριος τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐ
in vanum. custodi diem sab
τοῦ ἐπὶ ματαίῳ. φύλαξαι τὴν ἡμέραν τῶν σαβ
batorum ut sanctifices illum: quemadmodum precepit tibi
βάτων ἁγιάζειν αὐτήν, ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι
dominus deus tuus. sex dies operaberis: ⁊ facies
κύριος ὁ θεός σου. ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, καὶ ποιήσεις
omnia opera tua: at die septimo
πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ
sabbata domino deo tuo. non facies in eo
σάββατα κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ
omne opus tu ⁊ filius tuus ⁊ filia tua:
πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου,
servus tuus ⁊ ancilla tua: bos tuus ⁊ sub
ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑπο
iugale tuum: ⁊ omne iumentum tuum: ⁊ peregrinus
ζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ
habitans in te: ut quiescat servus tuus ⁊
παροικῶν ἐν σοί, ἵνα ἀναπαύσηται ὁ παῖς σου καὶ
ancilla tua sicut ⁊ tu. ⁊ recordaberis quoniam ser
ἡ παιδίσκη σου ὥσπερ καὶ σύ. καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέ
vus fuisti in terra egypti: ⁊ eduxit te dominus
της ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ
deus tuus inde in manu forti ⁊ in brachio
θεός σου ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι
excelso. propter hoc precepit tibi dominus deus tuus:
ὑψηλῷ. διὰ τοῦτο συνέταξέ σοι κύριος ὁ θεός σου,
ut custodias tu diem sabbatorum
ὥστε φυλάσσεσθαί σε τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων
⁊ sanctifices illum. honora patrem tuum ⁊ matrem
καὶ ἁγιάζειν αὐτήν. τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα
tuam quemadmodum precepit tibi dominus deus tuus:
σου ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου,

Exo. 34.a. Math. 4. · Exo. 20. · Exo. 20. Mar. 15.a. Math. 17.a.

deos alienos in conspectu meo. Non facies tibi sculptile nec similitudinem omnem que in celo sunt desuper: & que in terra deorsum: & que versantur in aquis sub terra. Non adorabis ea: & non coles. Ego enim sum dominus deus tuus: deus emulator reddens iniquitatem patrum super filios in tertiam & quartam generationem his qui oderunt me: & faciens misericordiam in multa milia diligentibus me & custodientibus precepta mea. Non usurpabis nomen dei tui frustra: quia non erit impunitus qui super re vana nomen eius assumpserit. Observa diem sabbati ut sanctifices eum: sicut precepit tibi dominus deus tuus. Sex diebus operaberis: & facies omnia opera tua. Septimus dies sabbati est .i. requies domini dei tui. Non facies in eo quicquam operis tu & filius tuus & filia: servus & ancilla bos & asinus & omne iumentum tuum: & peregrinus qui est intra portas tuas: ut requiescat servus & ancilla tua sicut & tu. Memento quod & ipse servieris in egypto: & eduxerit te inde dominus deus tuus in manu forti & brachio extento. Idcirco precepit tibi ut servares diem sabbati. Honora patrem tuum & matrem: sicut precepit tibi dominus deus tuus:

אלהים אחרים על פני׃ לא
תעשה לך פסל כל תמונה אשר
בשמים ממעל ואשר בארץ
מתחת ואשר במים מתחת לארץ׃
לא תשתחוה להם ולא תעבדם
כי אנכי יהוה אלהיך אל קנא
פקד עון אבות על בנים ועל
שלשים ועל רבעים לשנאי׃
ועשה חסד לאלפים לאהבי
ולשמרי מצותי׃ לא תשא את
שם יהוה אלהיך לשוא כי לא
ינקה יהוה את אשר ישא את
שמו לשוא׃ שמור את יום
השבת לקדשו כאשר צוך יהוה
אלהיך׃ ששת ימים תעבד ועשית
כל מלאכתך׃ ויום השביעי שבת
ליהוה אלהיך לא תעשה כל
מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך
ואמתך ושורך וחמרך וכל
בהמתך וגרך אשר בשעריך
למען ינוח עבדך ואמתך כמוך׃
וזכרת כי עבד היית בארץ
מצרים ויצאך יהוה אלהיך
משם ביד חזקה ובזרע נטויה על
כן צוך יהוה אלהיך לעשות את
יום השבת׃ כבד את אביך ואת
אמך כאשר צוך יהוה אלהיך

Primitiva heb.: פנה · עשה מון · עלה · שחה עבד · צוה נשא · נקה · שמר · צוה · שש יום עשה · לאה [illegible] · בנה · אמה · גור · טף · היה · נטה · עשה

Transla. Chal.

אלה אוחרן בר מני׃ לא תעבד לך צלם כל דמות די בשמיא מלעלא ודי בארעא
מלרע ודי במיא מלרע לארעא׃ לא תסגוד להון ולא תפלחינון ארי אנא יהוה אלהך
אל קנא מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר תליתאי ועל דר רביעאי לסנאי כד
משלמין בניא למחטי בתר אבהתהון׃ ועבד טיבו לאלפי דרין לרחמי ולנטרי
פיקודי׃ לא תימי בשמא דיהוה אלהך למגנא ארי לא יזכי יהוה ית דיימי בשמיה
לשקרא׃ טר ית יומא דשבתא לקדשותיה כמא דפקדך יהוה אלהך׃ שתא יומין תפלח
ותעביד כל עבידתך׃ ויומא שביעאה שבתא קדם יהוה אלהך לא תעביד כל עבידא
את ובנך וברתך ועבדך ואמתך ותורך וחמרך וכל בעירך וגיורך די בקרוך בדיל דינוח
עבדך ואמתך כותך׃ ותדכר ארי עבדא הויתא בארעא דמצרים ואפקך יהוה אלהך
מתמן בידא תקיפא ובדרעא מרממא על כן פקדך יהוה אלהך למעבד ית יומא דשבתא׃
יקר ית אבוך וית אמך כמא דפקדך יהוה אלהך

Interp. chal.

alius deus preter me. Non facies tibi imaginem nec omnem similitudinem eorum que in celis sursum ⁊ que in terra sunt deorsum: ⁊ que in aquis sunt sub terra. Non adorabis ea neque coles ea: quoniam ego dominus deus tuus deus zelotes: visitans peccata patrum super filios rebelles in tertiam ⁊ quartam generationem his qui oderunt me: quando filii sequuntur peccata patrum suorum. Et faciens misericordiam in mille generationibus diligentibus me et custodientibus precepta mea. Non iurabis per nomen domini dei tui frustra: quia non iustificabit dominus illum qui iuraverit per nomen eius in vanum. Observa diem sabbati ut sanctifices illum: sicut precepit tibi dominus deus tuus. Sex diebus operaberis: ⁊ facies omne opus tuum. Septimus autem dies sabbatum est coram domino. non facies omne opus tu ⁊ filius tuus ⁊ filia tua ⁊ servus tuus ⁊ ancilla tua ⁊ bos tuus ⁊ asinus tuus ⁊ omne iumentum tuum et peregrinus tuus qui est in urbibus tuis: ut quiescat servus tuus ⁊ ancilla tua sicut tu. Et recordaberis quod servus fuisti in terra egypti: ⁊ eduxit te dominus deus tuus inde in manu forti ⁊ in brachio excelso: propterea precepit tibi dominus deus tuus ut serves diem sabbati. Honora patrem tuum ⁊ matrem tuam: sicut precepit tibi dominus deus tuus:

Primitiva chal.: עבי דמה · ארע סגד פלח · סער דור · שלם חטא · אום זכה · נטר · אמה גור קרב · נוח דכר הוה · נפק רמם עבד

Trāsla. B. Hiero.

vt longo viuas tempore: & bene sit tibi in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi. Non occides. neque mechaberis. furtūque nō facies. Nec loquaris contra pximū tuū falsū testimoniū. Nō concupisces vxorē pximi tui. Nō domū. nō agrum. nō seruū. nō ancillam. nō bouē. nō asinū: & vniuersa q̄ illius sūt. hec verba locutus ē dn̄s ad oēs multitudinē vestrā in mōte de medio ignis & nubis & caliginis voce magna nihil addens amplius. & scripsit ea i duabus tabulis lapideis q̄s tradidit mihi. Vos āt postq̄ audistis vocē de medio tenebrarum & mōtem ardere vidistis: accessistis ad me oēs pricipes tribuum & maiores natu atq; dixistis. Ecce oñdit nobis dn̄s deus nr̄ maiestatē & magnitudinem suā. Vocē eius audiuimus de medio ignis: & probauimus hodie q̄ loquēte deo cū homine vixerit hō. Cur ergo moriemur & deuorabit nos ignis hic maximus? Si eī audierimus vltra vocē dn̄i dei nostri: moriemur. Quid est oīs caro vt audiat vocē dei viuentis: qui de medio ignis loquitur: sicut nos audiuim⁹ & possit viuere? Tu magis accede & audi cuncta que dixerit dominus deus noster tibi. loquerisq; ad nos:

& nos audiētes faciemus ea. Quod cū audisset dominus ait ad me. Audiui vocē verborum populi huius que locuti sūt tibi. Bene oīa sunt locuti. Quis det talem eos habere mentem vt timeant me & custodiant vniuersa mandata mea in oī tempore: vt bene sit eis & filiis eorum in sēpiternū. Vade ergo & dic eis. Reuertimini in tētoria vestra. Tu vero hic sta mecū & loquar tibi oīa mādata mea & cerimonias atq; iudicia: que docebis eos vt faciant ea in terra quam dabo illis in possessionē. Custodite igitur & facite que precepit dominus deus vobis. Non declinabitis neq; ad dexterā neq; ad sinistrā sed per viam quā precepit dn̄s deus vester ambulabitis: vt viuatis & bene sit vobis: & protelentur dies vestri in terra possessiōis vr̄e. Ca. 6.

Hec sunt pcepta & cerimonie atq; iudicia que mandauit dominus deus vester vt docerem vos vt faciatis ea in terra ad quam transgredimini possidēdā: vt timeas dn̄m deum tuū: & custodias omnia mandata & precepta eius que ego precipio tibi & filiis ac nepotibus tuis cūctis diebus vite tue

אֱלֹהֵינוּ וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר יְדַבֵּר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵלֶיךָ

וּמִצְוֺתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבֶן בִּנְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ

Interp. chal.

vt prolongētur dies tui: & vt bene sit tibi super terra quaȝ dn̄s deus tuus dabit tibi. Non occides animā. Non adulterabis: neq; furaberis: neq; testificaberis cōtra proximū tuū testimoniū falsum. Neq; cōcupisces vxorē proximi tui: nec desideres domū proximi tui neq; agrum eius neq; seruū eius neq; ancillā eius nec bouē eius nec asinum eius: neq; oīa que sunt proximi tui. Hec verba locutus est dn̄s cuȝ omni ecclesia vestra in monte de medio ignis & nubis & caliginis voce magna & non cessauit. Et scripsit ea sup duas tabulas lapideas: & dedit eas mihi. Et factū est cum audissetis vocē de medio tenebrarū & montem ardentē igni: accessistis ad me oēs principes tribuū vestrarum & senes vestri & dixistis. Ecce ostendit nobis dn̄s deus noster gloriā suā & magnitudinē suā: vocēq; verbi ei⁹ audiuimus de medio ignis. Hodie vidimus q̄ loquitur dn̄s cum homine & viuit. et nunc cur moriemur? quia deuorabit nos ignis magnus iste. Si addiderimus nos vltra audire vocem verbi dn̄i dei nostri: moriemur. quoniā quid est oīs caro vt audiat vocē verbi dei viui loquētis de medio ignis sicut nos & viuere possit? Accede tu & suscipe omnia que dixerit dn̄s de⁹ noster: & tu loqueris nobis omnia que locutus fuerit dominus deus noster tecum:

et obediemus & faciemus. Et audita est corā dn̄o vox sermonū vestrorum cum loq̄retis mecuȝ: & dixit dn̄s ad me. Audita est corā me vox sermonū populi hui⁹ que locuti sunt tecū: recta sunt oīa que locuti sunt. vtinam esset tale cor eis vt timerent me & custodirent omnia precepta mea omnibus diebus: vt bene esset eis & filijs eorum in sempiternū. vade dic eis. Reuertimini in tabernacula vestra. tu autem sta hic in conspectu meo: et loquar tecū omnia precepta & pacta & iudicia que docebis eos vt faciant in terra quā ego dabo eis in possessionē: & custodietis & facietis ea: sicut p̄cepit vobis dn̄s deus vr̄. nō declinabitis ad dexteraȝ neq; ad sinistrā. in omni via quā dn̄s de⁹ vr̄ precepit vobis ambulabitis: vt viuatis & bene sit vobis: & prolongētur dies vestri in terra quā possidebitis. Ca. 6.

Hec est autē preceptū & pacta & iudicia que precepit dn̄s deus vester vt docerem vos vt faciatis ea in terra ad quam transitis vt possideatis eam. Ut timeas dn̄m deum tuum. vt custodias omnia mandata eius & precepta eius que ego precipio tibi tu et filij tui & filij filiorum tuoruȝ oibus diebus vite tue:

Ter. Heb.

ולמען יאריכן ימיך׃ ושמעת
ישראל ושמרת לעשות אשר
ייטב לך ואשר תרבון מאד
כאשר דבר יהוה אלהי אבתיך
לך ארץ זבת חלב ודבש׃ שמע
ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד׃
ואהבת את יהוה אלהיך בכל
לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך׃
והיו הדברים האלה אשר אנכי
מצוך היום על לבבך׃ ושננתם
לבניך ודברת בם בשבתך
בביתך ובלכתך בדרך
ובשכבך ובקומך׃ וקשרתם
לאות על ידך והיו לטטפת
בין עיניך׃ וכתבתם על מזזות
ביתך ובשעריך׃ והיה כי יביאך
יהוה אלהיך אל הארץ
אשר נשבע לאבתיך לאברהם
ליצחק וליעקב לתת לך ערים
גדלת וטבת אשר לא בנית׃
ובתים מלאים כל טוב אשר לא
מלאת וברת חצובים אשר לא
חצבת כרמים וזיתים אשר
לא נטעת ואכלת ושבעת׃ השמר
לך פן תשכח את יהוה אשר
הוציאך מארץ מצרים מבית
עבדים׃ את יהוה אלהיך

Privatiua heb.

ארך יום · עשה · יטב רבה · זוב · היה · ישב הלך · היה · זוז · בוא · שבע · נתן עיר · טוב בנה · בית · בור חצב · שמר · שכח · יצא

Trāsla. B. Hiero.

vt prolongentur dies tui. Audi israel & obserua vt facias que precepit tibi dominus: & bene sit tibi: & multipliceris amplius: sicut pollicitus ē dominus deus patrū tuorū tibi terrā lacte & melle manantē. Audi israel. Dominus deus nr̄ dominus vnus est. Diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo: & ex tota anima tua & ex tota fortitudine tua. Eruntq̧ verba hec que ego p̄cipio tibi hodie in corde tuo. & narrabis ea filiis tuis: & meditaberis sedens in domo tua: & ambulans in itinere: dormiens atq̧ consurgens. Et ligabis ea quasi signū in manu tua: eruntq̧ & mouebūtur inter oculos tuos. scribesq̧ ea in limine & ostiis domus tue. Cumq̧ introduxerit te dominus deus tuus in terram pro qua iurauit patribus tuis abraam isaac & iacob: & dederit tibi ciuitates magnas & optimas: quas nō edificasti domos plenas multarum opum quas nō extruxisti: cisternas quas non fodisti: vineta & oliueta que nō plātasti: & comederis & saturatus fueris: caue diligēter ne obliuiscaris domini: qui eduxit te de terra egypti & de domo seruitutis. Dominum deum tuum

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

vt longeui sitis. τ audi israel: τ custo
ἵνα μακροημερεύσητε. καὶ ἄκουσον ἰσραὴλ, καὶ φύλα
di vt facias: vt bñ sit tibi: τ vt multiplicemini
ξαι ποιεῖν, ὅπως εὖ ἦ σοι, καὶ ἵνα πληθυνθῆτε
valde: sicut locutus ē dñs deus pa
σφόδρα, καθάπερ ἐλάλησε κύριος ὁ θεὸς τῶν πα
trū tuoꝝ vt daret tibi terrā fluētē lacte τ mel
τέρων σου δοῦναί σοι γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέ
le. τ he iustificatiōes τ iudicia
λι. καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα
q̄cūq̧ p̄cepit moyses filijs israel in
ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν τῇ
deserto: egressis illis de terra egypti. audi
ἐρήμῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου. ἄκουε
israel: dñs deus nr̄ dñs vnus est. τ dili
ἰσραὴλ, κς ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστί. καὶ ἀγαπή
ges dñz deū tuū ex toto corde tuo
σεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου
τ ex tota aīa tua τ ex tota fortitudine
καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς
tua. τ erūt v̄ba hec q̄cūq̧ ego p̄ci
σου. καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλο
pio tibi hodie in corde tuo. τ p̄monebis
μαί σοι σήμερον ἐν τῇ καρδίᾳ σου. καὶ προβιβάσεις
ea filijs tuis. τ loq̄ris in eis se
αὐτὰ τοὺς υἱούς σου. καὶ λαλήσεις ἐπ' αὐτοῖς καθή
dēs in domo: τ ambulans in via: τ dor
μενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιτα
miēs: τ surgēs. τ ligabis ea in si
ζόμενος, καὶ διανιστάμενος. καὶ ἀφάψῃ αὐτὰ εἰς σημεῖ
gnū in manu tua. τ sunt imobilia añ ocu
ον ἐπὶ τῆς χειρός σου. καὶ ἔσονται ἀσάλευτα πρὸ ὀφ
los tuos. τ scribes ea in liminibus
θαλμῶν σου. καὶ γράψεις αὐτὰ ἐν ταῖς φλιαῖς τῶν
domoꝝ tuaꝝ τ portaꝝ tuaꝝ. τ erit cū in
οἰκιῶν σου καὶ τῶν πυλῶν σου. καὶ ἔσται ὅταν εἰ
troduxerit te dñs deus tuus in trā: q̄ iurauit
σαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε
p̄ribus tuis abraam τ isaac τ ia
τοῖς πατράσι σου τῷ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰα
cob dare tibi vrbes magnas τ pulchras: q̄s nō
κὼβ δοῦναί σοι πόλεις μεγάλας καὶ καλάς, ἃς οὐκ
edificasti domos plenas oīum bonoꝝ: q̄s nō
ᾠκοδόμησας, οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν, ἃς οὐκ
impleuisti: cisternas effosas: quas nō effo
ἐνέπλησας, λάκκους λελατομημένους, οὓς οὐκ ἐξε
disti: vineta τ oliueta: q̄ nō plā
λατόμησας, ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας, οὓς οὐκ ἐφύ
tasti. τ cū comederis τ saturatus fueris caue ti
τευσας. καὶ φαγὼν καὶ ἐμπλησθεὶς πρόσεχε σεαυ
bi: ne obliuiscaris dñi dei tui q̄ edu
τῷ, μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ ἐξαγαγόν
xit te de terra egypti de domo seruitutis. dñz deū tuū
τός σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας. κν τὸν θν σου

Math. 22.d. Mar. 12.c. Luce. 10.c. — B — C — Infra 10.b.

Transla. Chal.

ובדיל דיורכון יומך׃ ותקביל ישראל ותיטר למעבד דיוטב לך ודתיסגון לחדא כמא
דמליל ייי אלהא דאבהתך לך ארע עבדא חלב ודבש׃ שמע ישראל ייי אלהנא ייי
חד׃ ותרחם ית ייי אלהך בכל לבך ובכל נפשך ובכל נכסך׃ ויהון פתגמיא האלין
דאנא מפקיד לך יומא דין על לבך׃ ותתנינון לבנך ותמליל בהון במיתבך בביתך
ובמהכך באורחא ובמשכבך ובמקימך׃ ותקטרינון לאת על ידך ויהון לתפלין בין עינך׃
ותכתבינון על מזוזין ותקבעינון בסיפי ביתך ובתרעך׃ ויהי ארי יעלינך ייי אלהך
לארעא דקיים לאבהתך לאברהם ליצחק וליעקב למתן לך קרוין רברבן וטבן די
לא בניתא׃ ובתין מלין כל טוב דלא מליתא וגובין פסילן דלא פסלתא כרמין וזיתין
דלא נצבתא ותיכול ותשבע׃ אסתמר לך דלמא תתנשי ית דחלתא דייי דאפקך
מארעא דמצרים מבית עבדותא׃ ית ייי אלהך

Priuatiue chal.

קבל נגד סנא · אחד רחם הוה · תנא מלל תנב · יהך שכב קום · קטר את פלל · כתב זוז קבע · היה עול קום · נתן קרה רבב · בנה בית מלא · אכל שבע סמר · נשה דכר

Interp. chal.

et vt prolongentur dies tui. et obedies israel τ custodies τ facies ea: vt bene sit tibi τ vt multiplicemini nimis: sicut locutus est dñs deus patrū tuoꝝ vt daret tibi terrā lacte τ melle manātē. Audi israel. dñs deus noster dñs vnus est. Et diliges dñm deum tuū in toto corde tuo τ in tota aīa tua τ in tota substantia tua. Et erunt verba hec que ego precipio tibi hodie in corde tuo: τ narrabis ea filijs tuis: τ loqueris ea cum sederis in domo tua τ cum ambulaueris in via τ cum cubueris τ cum surrexeris. et ligabis ea in signū super manū tuam: τ erunt quasi appendix quedā inter oculos tuos: τ scribes ea in liminibus τ affiges ea postibus domus tue τ hostio tuo. Et erit cum introduxerit te dñs deus tuus in terrā pro qua iurauit patribus tuis abrahā isaac τ iacob vt daret tibi ciuitates magnas τ bonas q̄s nō edificasti: τ domos plenas oībus bonis quas nō repleuisti: τ cisternas excisas q̄s nō excidisti vineta τ oliueta q̄ non plantasti: τ comederis τ saturatus fueris: caue tibi ne obliuiscaris timoris dñi q̄ eduxit te de trā egypti de domo seruitutis. dñm deū tuū

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

timebis: τ illi soli seruies: τ ad eū
φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν
adherebis: τ in noīe eius iurabis. ne ea
κολληθήσῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῇ. μὴ πο
tis post deos alienos a dijs gētiū q̄
ρεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἑτέρων ἀπὸ τῶν θεῶν ἐθνῶν τῶν
in circuitu vr̄o. qm̄ deus zelotes dñs deus tuus
περὶ κύκλῳ ὑμῶν. ὅτι θεὸς ζηλωτὴς κύριος ὁ θεός σου
in te: ne iratus irascat dñs deus tuus in te: τ
ἐν σοί, μὴ ὀργισθεὶς θυμωθῇ κς ὁ θεός σου ἐν σοί, καὶ
perdat te a facie trē. nō tēta
ἐξολοθρεύσῃ σε ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. οὐκ ἐκπειρά
bis dñm deū tuū quēadmodū tētauistis in
σεις κύριον τὸν θεόν σου ὃν τρόπον ἐξεπειράσασθε ἐν
tētatiōe. custodiēs custodies p̄cepta dñi
τῷ πειρασμῷ. φυλάσσων φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου
dei tui τ testimonia eius τ iustificatiōes
τοῦ θεοῦ σου καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα
eius: q̄cūq̧ p̄cepit tibi. τ facies bonū τ
αὐτοῦ, ὅσα ἐνετείλατό σοι. καὶ ποιήσεις τὸ καλὸν καὶ
placitū corā dño deo tuo: vt bñ tibi sit:
τὸ ἀρεστὸν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἵνα εὖ σοι γένη
τ intres τ possideas trā bonā:
ται, καὶ εἰσέλθῃς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν,
quā iurauit dñs p̄ribus tuis: vt expellat oēs
ἣν ὤμοσε κς τοῖς πατράσι σου, ἐκδιῶξαι πάντας
inimicos tuos añ faciē tuā: sicut locutus ē
τοὺς ἐχθρούς σου πρὸ προσώπου σου, καθὰ ἐλάλησε
dñs. τ erit qū īterrogauerit te filius tuus cras: di
κύριος. καὶ ἔσται ὅταν ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου αὔριον, λέ
cēs: q̄ sūt testimonia τ iustificatiōes τ
γων, τίνα ἐστὶ τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δικαιώματα καὶ
iudicia: q̄cūq̧ p̄cepit dñs deus nr̄ no
τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡ
bis? τ dices filio tuo: serui eramus pharaōi i
μῖν; καὶ ἐρεῖς τῷ υἱῷ σου, οἰκέται ἦμεν τῷ φαραὼ ἐν
terra egypti: τ eduxit nos dñs illinc in
γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκεῖθεν ἐν
manu forti τ in brachio excelso: τ dedit
χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἔδωκε
dñs signa τ prodigia magna τ praua in
κύριος σημεῖα καὶ τέρατα μεγάλα καὶ πονηρὰ ἐν
egypto in pharaōe τ in domo eius corā
αἰγύπτῳ ἐν φαραὼ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐνώπιον
nobis: τ nos eduxit dñs illinc: vt intro
ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς ἐξήγαγε κύριος ἐκεῖθεν, ἵνα εἰσα
duceret nos vt daret nobis trā hanc q̄ iura
γάγῃ ἡμᾶς δοῦναι ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, ἣν ὤμο
uit dñs deus nr̄ p̄ribus nr̄is da
σε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦ
re nobis. τ precepit nobis dñs vt faciamus
ναι ἡμῖν. καὶ ἐνετείλατο ἡμῖν κύριος ποιεῖν

C — Infra. 10.d. Math. 4.b. Luce. 4.b. — Math. 4.b. Luce. 4.b. — D

Trāsla. B. Hiero.

timebis & illi soli seruies ac p nomē illius iurabis. Nō ibitis post deos alienos cunctarū gentium que in circuitu vestro sunt. qm̄ deus emulator dominus deus tuus in medio tui: ne qn̄ irascatur furor dn̄i dei tui cōtra te: & auferat te de superficie terre. Nō tēptabis dn̄m deū tuū: sicut tēptasti in loco temptationis. Custodi precepta dn̄i dei tui ac testimonia & cerimonias quas precepi tibi. & fac qd̄ placitū ē & bonū in cōspectu dn̄i vt bn̄ sit tibi: & ingressus possideas terram optimā: de qua iurauit dominus patribus tuis vt deleret oēs inimicos tuos coram te: sicut locutus ē. Cum interrogauerit te filius tuus cras dicēs. qd̄ sibi volūt testimōia hec & cerimōie atq̧ iudicia q̄ precepit dominus deus noster nobis? dices ei. Serui eramus pharaonis in egypto: & eduxit nos dn̄s de egypto in manu forti. feciteq̧ signa atq̧ prodigia magna & pessima in egypto contra pharaonē & oēm domū illius in cōspectu nostro. & eduxit nos inde vt introductis daret terrā sup qua iurauit prībus nr̄is. Precepitq̧ nobis vt faciamus

Ter. Heb.

תירא ואתו תעבד ובשמו תשבע׃
לא תלכון אחרי אלהים אחרים
מאלהי העמים אשר
סביבותיכם׃ כי אל קנא יהוה
אלהיך בקרבך פן יחרה אף
יהוה אלהיך בך והשמידך מעל
פני האדמה׃ לא תנסו את יהוה
אלהיכם כאשר נסיתם במסה׃
שמור תשמרון את מצות יהוה
אלהיכם ועדתיו וחקיו אשר
צוך׃ ועשית הישר והטוב בעיני
יהוה למען ייטב לך ובאת
וירשת את הארץ הטבה אשר
נשבע יהוה לאבתיך׃ להדף את
כל איביך מפניך כאשר דבר
יהוה׃ כי ישאלך בנך מחר
לאמר מה העדת והחקים
והמשפטים אשר צוה יהוה
אלהינו אתכם׃ ואמרת לבנך
עבדים היינו לפרעה במצרים
ויציאנו יהוה ממצרים ביד
חזקה׃ ויתן יהוה אותת ומופתים
גדלים ורעים במצרים בפרעה
ובכל ביתו לעינינו׃ ואותנו
הוציא משם למען הביא אתנו
לתת לנו את הארץ אשר נשבע
לאבתינו׃ ויצונו יהוה לעשות

Priuatiua heb.

ירא עבד · שבע הלך · סבב · חרה · שמד · פנה נסה · שמר צוה · עוד חקק · צוה עשה · יטב בוא · טוב · שבע · בנה · שאל · שפט · היה · יצא · נתן יפת · רוע · את · בוא · נתן שבע · צוה עשה

Transla. Chal.

תדחל וקדמוהי תפלח ובשמיה תקיים׃ לא תהכון בתר טעות עממיא מטעות עממיא
די בסחרניכון׃ ארי אלהא קנא ייי אלהך שכינתיה שריא בינך דילמא יתקף רוגזא
דייי אלהך בך וישיצינך מעל אפי ארעא׃ לא תנסון ית ייי אלהכון כמא דנסיתון
בנסיתא׃ מיטר תטרון ית פקודיא דייי אלהכון וסהדותיה וקימוהי דפקדך׃
ותעביד דכשר ודתקין קדם ייי בדיל דיוטב לך ותיעול ותירת ית ארעא טבתא
דקיים ייי לאבהתך׃ למתבר ית כל בעלי דבבך מן קדמך כמא דמליל ייי׃ ארי ישאלנך
ברך מחר למימר מה סהדותא וקימיא ודיניא דפקיד ייי אלהנא יתכון׃ ותימר
לברך עבדין הוינא לפרעה במצרים ואפקנא ייי ממצרים בידא תקיפא׃ ויהב ייי
אתין ומופתין רברבין ובישין במצרים בפרעה ובכל אנש ביתיה לעינינא׃ ויתנא
אפיק מתמן בדיל לאעלא יתנא למתן לנא ית ארעא דקיים לאבהתנא׃ ופקדנא
ייי למעבד

Interp. chal.

timebis: τ in cōspectu eius seruies: τ per nomen illius iurabis. Non ambuletis post idola populoꝝ: de idolis q̄ sunt in circuitu vr̄o, qm̄ deus emulator est dñs deus tuus: cuius maiestas habitat in medio tui. ne forte irascatur furor dñi dei tui contra te: τ disperdat te de supficie terre. Non tentabitis dñm deū vr̄m: sicut tentastis in loco tentationis. Obseruatione obseruabitis precepta dñi dei vestri τ testimonia eius τ pacta eius: que precepit tibi. et facies quod bonū et qd̄ rectum est coram domino: vt bene sit tibi: vt ingrediaris τ possideas terram bonam: de qua iurauit dominus patribus tuis: vt cōterat omnes inimicos tuos a facie tua: sicut locutus est dominus. Quando interrogauerit te filius tuus cras dicens. Que sunt testimonia τ mandata τ iudicia que precepit dñs deus nr̄ vobis? dices filio tuo. Serui eramus pharaonis in egypto: τ eduxit nos dñs de egypto in manu forti: et posuit dñs signa τ prodigia magna τ pessima in egypto: in pharaonē τ in oēs homines domus eius ante oculos nostros. Nos aūt eduxit inde vt introduceret nos. τ vt daret nobis terrā de qua iurauit patribus nostris. Et precepit nobis vt faciamus

Priuatiua chal.

דחל פלח ירק · טעה שרא תקף · שצא נסה נטר · קום עבד תקן · יתב עול ירת · תבר שאל · בר אמר דון · הוה נפק · אות יפת רבב · עול נתן

את כל החקים האלה ליראה את יהוה אלהינו לטוב לנו כל הימים לחיתנו כהיום הזה: וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני יהוה אלהינו כאשר צונו:

Ca.vii.

כי יביאך יהוה אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונשל גוים רבים מפניך החתי והגרגשי והאמרי והכנעני והפרזי והחוי והיבוסי שבעה גוים רבים ועצומים ממך: ונתנם יהוה אלהיך לפניך והכיתם החרם תחרים אתם לא תכרת להם ברית ולא תחנם: ולא תתחתן בם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך: כי יסיר את בנך מאחרי ועבדו אלהים אחרים וחרה אף יהוה בכם והשמידך מהר: כי אם כה תעשו להם מזבחתיהם תתצו ומצבתם תשברו ואשיריהם תגדעון ופסיליהם תשרפון באש: כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך בך בחר יהוה אלהיך להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על פני האדמה: לא מרבכם מכל העמים חשק יהוה

יום חיה · היה שמר · עשה צוה · פנה צוה · בוא ירש · רבב פנה · עצם מן · פנה נכה · חרם כרת · חתן · לקח · סור · שמד · עשה זבח · נתץ צבר שבר · אשר גדע פסל · שרף · קדש · היה · רבב

omnia legitima hec & timeamus dñm deū nostrum: vt bñ sit nobis cūctis diebus vite nře: sicut est hodie. Eritq; nři misericors: si custodierimus & fecerimus oia pcepta eius corā dño deo nřo sicut mādauit nobis. Ca.7. Cum vero introduxerit te dñs deus tuus in terram quā possessurus ingrederis: & deleuerit gētes multas corā te: etheū & gergeseū & amorreū & chananeū & phereseū & eueū & iebuseū, septē gentes multo maioris numeri q̄ tu es & robustiores te: tradideritq; eas dñs deus tuus tibi: percuties eas vsq; ad internitionem. Nō inibis cum eis fedus: nec misereberis earū: neq; sociabis cū eis cōiugia. Filiā tuam non dabis filio eius: nec filiā illius accipies filio tuo. quia seducet filiū tuū ne sequatur me: & vt magis seruiat diis alienis. Irasceturq; furor dñi & delebit te cito. Quin potius hec facietis eis. Aras eorum subuertite. & cōfringite statuas: lucosq; succidite: & sculptilia comburite: quia populus es sanctus domino deo tuo. Te elegit dominus deus tuus vt sis ei populus peculiaris de cūctis populis q sunt sup terrā. Non quia cūctas gentes numero vincebatis vobis iunctus est dominus

ὅσα πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα. φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ἵνα εὖ ᾖ ἡμῖν πάσας τὰς ἡμέρας, ἵνα ζῶμεν ὥσπερ καὶ σήμερον. καὶ ἐλεημοσύνη ἔσται ἡμῖν ἐὰν φυλασσώμεθα ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ νόμου τούτου ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν καθὰ ἐνετείλατο ἡμῖν. Ca.7.

Ἐὰν δὲ εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, καὶ ἐξάρῃ ἔθνη μεγάλα καὶ πολλὰ ἀπὸ προσώπου σου τὸν χετταῖον καὶ τὸν γεργεσαῖον καὶ τὸν ἀμορραῖον καὶ τὸν χαναναῖον καὶ τὸν φερεζαῖον καὶ τὸν εὐαῖον καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, ἑπτὰ ἔθνη μεγάλα καὶ πολλὰ καὶ ἰσχυρότερα ὑμῶν, καὶ παραδώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ πατάξεις αὐτούς, ἀφανισμῷ ἀφανιεῖς αὐτούς, οὐ διαθήσῃ πρὸς αὐτοὺς διαθήκην οὐδὲ μὴ ἐλεήσῃς αὐτούς, οὐδὲ μὴ γαμβρεύσητε πρὸς αὐτούς. τὴν θυγατέρα σου οὐ δώσεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ οὐ λήψῃ τῷ υἱῷ σου. ἀποστήσει γὰρ τὸν υἱόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ λατρεύσει θεοῖς ἑτέροις. καὶ ὀργισθήσεται θυμῷ κύριος εἰς ὑμᾶς, καὶ ἐξολοθρεύσει σε τὸ τάχος. ἀλλ' οὕτως ποιήσετε αὐτοῖς. τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καθελεῖτε, καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συντρίψετε, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρί. ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου. καὶ σὲ προείλατο κύριος ὁ θεός σου εἶναι αὐτῷ λαὸν περιούσιον παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. οὐχ ὅτι πολυπληθεῖτε παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, προείλατο

omnes iustificationes has. timere dominum deum nostrum: vt bene sit nobis cunctis diebus: vt viuamus sicut et hodie. et misericordia erit nobis si custodierimus facere omnia mandata legis huius coram domino deo nostro sicut precepit nobis. Ca.7. Si autem introduxerit te dominus deus tuus in terram in quam ingrederis illuc ad possidendum ipsam: et deleuerit gentes magnas et multas a facie tua ethe um et gergeseum et amorreum et chananeum et pherezeum et eueum et iebuseum: septem gentes magnas et multas et fortiores vobis: et tradiderit eos dominus deus tuus in manus tuas: et percuties eos: exterminio delebis eos: non inibis ad eos fedus neque misereberis eorum neque sociabis coniugia ad eos. filiam tuam non dabis filio eius: et filiam eius non accipies filio tuo. seducet enim filium tuum a me: et seruiet diis alienis. et irascetur furore dominus in vos: et delebit te cito. sed sic facietis eis: aras eorum subuertetis: et statuas eorum confringetis: et lucos eorum succidetis: et sculptilia deorum eorum comburetis igni: quia populus sanctus es domino deo tuo. et te elegit dominus deus tuus esse ei populum peculiarem supra omnes gentes quecunque sup faciem terre. non quia multiplicati estis supra omnes gentes: elegit

Exo. 23.d. · Exo. 14.b.

Primitiua chal.

דחל רבב קום · זכה הוה נטר · עבד עבד תרך · סגא נסר · גזר קום רחם · חתן יהב נסב · טעי פלח טעה · תקף שיצא עבד · תרע קום תבר · קצץ יקד טעה · הוה צבא

Interp. chal.

omnia precepta hec: vt timeamus dñm deum nostrū: vt bene sit nobis omnibus diebus: vt viuificet nos sicut in die hac. et premium erit nobis si custodierimus vt faciamus omnia precepta hec coram dño deo nostro: sicut precepit nobis. Ca.7. Cum autē introduxerit te dñs deus tuus in terram ad quā tu ingrederis vt possideas eam: et eiecerit ppłos multos a facie tua: etheos et gergeseos et amorreos et chananeos et ferezeos et eueos et iebuseos: septē populos magnos et fortiores te: et tradiderit eos dñs deus tuus in cōspectu tuo: percuties eos: et cōsumatione cōsumes eos. nō inies cū eis pactū: nec misereberis eorū: neq; sociabis cū eis cōiugia. Filiā tuā nō dabis filio eius: et filiā eius nō accipies filio tuo: quia aberrare faciet filiū tuū a timore meo: et seruiet idolis ppłorū: et irascetur furor dñi cōtra vos: et disperdet te cito. sed hec facietis eis. Aras eorū cōfringetis: et statuas eorū cōteretis: et lucos eorū succidetis: et imagines idolorū eorū cōburetis igni. quia populus sanctus es corā dño deo tuo: et te elegit dñs deus tuus vt sis ei in populū electū magis q̄ oēs ppłi qui sunt super faciē terre. non quia multi estis vos magis q̄ oēs ppłi: cōplacuit in vobis dñs

Transla. Chal.

ית כל קימיא האלין למדחל ית יהוה אלהנא לטב לנא כל יומיא לקימותנא כיומא הדין: וזכותא תהי לנא ארי נטר למעבד ית כל תפקדתא הדא קדם יי אלהנא כמא דפקדנא: Ca.vii. ארי יעלינך יי אלהך לארעא דאת עליל לתמן למירתה ויתריך עממין סגיאין מן קדמך חתאי וגרגשאי ואמוראי וכנענאי ופרזאי וחואי ויבוסאי שבעא עממין סגיאין ותקיפין מינך: וימסרינון יי אלהך קדמך ותמחינון גמרא תגמר יתהון לא תגזר להון קים ולא תרחם עליהון: ולא תתחתן בהון ברתך לא תתן לבריה וברתיה לא תסב לברך: ארי יטעין ית ברך מבתר פולחני ויפלחון לטעות עממיא ויתקף רוגזא דיי בכון וישיצינך בפריע: ארי אלהין כדין תעבדון להון אגוריהון תתרעון וקמתהון תתברון ואשריהון תקצצון וצלמי טעותהון תוקדון בנורא: ארי עם קדיש את קדם יי אלהך בך אתרעי יי אלהך למהוי ליה לעם חביב מכל עממיא דעל אפי ארעא: לא מדסגיאין אתון מכל עממיא צבי יי

בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים: כי מאהבת יהוה אתכם ומשמרו את השבעה אשר נשבע לאבתיכם הוציא יהוה אתכם ביד חזקה ויפדך מבית עבדים מיד פרעה מלך מצרים: וידעת כי יהוה אלהיך הוא האלהים האל הנאמן שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי מצותו לאלף דור: ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו לא יאחר לשנאו אל פניו ישלם לו: ושמרת את המצוה ואת החקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם: והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר יהוה אלהיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבתיך: ואהבך וברכך והרבך וברך פרי בטנך ופרי אדמתך דגנך ותירשך ויצהרך שגר אלפיך ועשתרת צאנך על האדמה אשר נשבע לאבתיך לתת לך: ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך: והסיר יהוה ממך כל חלי וכל מדוי מצרים הרעים אשר

בחר · שבע · יצא · פדה · אמן ברת · צוה · שלם · פנה אבד אחר · צוה חקק שפט · צוה עשה · שמע · עשה · שבע · רבה · פרה · ירש צהר · נתן ברך היה · סור חלה · דוה רוע

& elegit vos cū oibus sitis populis pauciores sed quia dilexit vos dominus & custodiuit iuramentum quod iurauit patribus vestris. Eduxitq; vos in manu forti & redemit de domo seruitutis de māu pharaonis regis egypti. Et scies quia dñs deus tuus ipse est deus fortis & fidelis: custodiens pactum & miam diligētibus se: & his qui custodiūt pcepta eius in mille gñatiões: & reddēs odiētibus se statim vt disperdat eos & vltra nō differat: ptinus eis restituēs qd merentur. Custodi ergo pcepta & cerimonias atq; iudicia q̄ ego mādabo tibi hodie vt facias. Si postq̄ audieris hec iudicia custodieris ea & feceris: custodiet & dñs deus tuus pactum tibi & misericordiam quā iurauit pribus tuis. & diliget te ac multiplicabit: bñdicetq; fructui ventris tui & fructui terre tue: frumēto tuo atq; vindemie oleo & armētis: gregibus ouiū tuarū super terram pro qua iurauit patribus tuis vt daret eā tibi. Bñdictus eris inter oēs populos. Nō erit apud te sterilis vtriusq; sexus tā in hoibus q̄ in gregibus tuis. Auferet dñs a te oēm lāguorē & infirmitates egypti pessimas

ὑμᾶς, καὶ ἐξελέξατο ὑμᾶς, ὑμεῖς γάρ ἐστε ὀλιγοστοὶ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ἀλλὰ παρὰ τὸ ἀγαπᾶν κύριον ὑμᾶς, καὶ διατηρεῖν τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσε τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἐξήγαγεν κύριος ὑμᾶς ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐλυτρώσατο σε ἐξ οἴκου δουλείας ἐκ χειρὸς φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου. καὶ γνώσῃ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου οὗτος θεός, θεὸς πιστός, ὁ φυλάσσων τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ εἰς χιλίας γενεάς, καὶ ἀποδιδοὺς τοῖς μισοῦσι κατὰ πρόσωπον ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ οὐχὶ βραδυνεῖ τοῖς μισοῦσι, κατὰ πρόσωπον ἀποδώσει αὐτοῖς. καὶ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον ποιεῖν. καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν ἀκούσητε πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα, καὶ φυλάξητε καὶ ποιήσητε αὐτά, καὶ διαφυλάξει κύριος ὁ θεός σου σοὶ τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος, καθὰ ὤμοσε τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καὶ ἀγαπήσει σε, καὶ εὐλογήσει σε, καὶ πληθυνεῖ σε, καὶ εὐλογήσει τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, καὶ τὸν καρπὸν τῆς γῆς σου, τὸν σῖτόν σου, καὶ τὸν οἶνόν σου, καὶ τὸ ἔλαιόν σου, καὶ τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι. εὐλογητὸς ἔσῃ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη. οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν ἄγονος οὐδὲ στεῖρα καὶ ἐν τοῖς κτήνεσί σου. καὶ περιελεῖ κύριος ὁ θεός σου ἀπὸ σοῦ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ πάσας νόσους αἰγύπτου τὰς πονηράς,

vos vos: et elegit vos. vos.n. estis paucissimi supra oes gentes: sed quia diligit dñs vos ad custodiendum iuramentum quod iurauit patribus vestris: eduxit dñs vos in manu forti et in brachio excelso: et redemit te ex domo seruitutis ex manu pharaonis regis egypti. et noscas quia dñs deus tuus hic deus deus fidelis: custodiens pactum et misericordiam diligentibus eum et custodientibus mandata eius in mille generationes: et reddens odientibus statim vt perdat eos: et non differet odientibus: protinus reddet eis. et custodies precepta et iustificationes et iudicia hec: quecunque ego precipio tibi hodie vt facias. et erit quando audieritis omnes iustificationes has: et custodieritis et feceritis eas: et custodiet dñs deus tuus tibi pactum et misericordiam: sicut iurauit patribus vestris: et diliget te: et benedicet tibi: et multiplicabit te: et benedicet fetibus ventris tui: et fructui terre tue: frumento tuo: et vino tuo: et oleo tuo: et armentis boum tuorum: et gregibus ouium tuarum sup terram quam iurauit patribus tuis vt daret tibi. benedictus eris sup omnes gentes. non erit in vobis non generans neque sterilis et in iumentis tuis. et auferet dñs a te omnem langorem: et oes infirmitates egypti malas:

Transl. Chal.

בכון ואתרעי בכון ארי אתון זעירין מכל עממיא: ארי מדרחים יי יתכון ומדנטר ית קימא דקיים לאבהתכון אפיק יי יתכון בידא תקיפא ופרקך מבית עבדותא מידא דפרעה מלכא דמצרים: ותידע ארי יי אלהך הוא אלהים אלהא מהימנא נטר קימא וחסדא לרחמוהי ולנטרי פקודוהי לאלף דרין: ומשלם לסנאוהי טבון דעבדין קדמוהי בחייהון לאובדיהון לא מאחר עובד טב לסנאוהי טבון דעבדין קדמוהי בחייהון משלם להון: ותיטר ית תפקדתא וית קימיא וית דיניא דאנא מפקיד לך יומא דין למעבדהון: ויהי חלף דתקבלון ית דיניא האלין ותטרון ותעבדון יתהון ויטר יי אלהך לך ית קימא וית חסדא דקיים לאבהתך: וירחמנך ויברכנך ויסגינך ויברך ולדא דמעך ואבא דארעך עיבורך חמרך ומשחך בקרי תורך ועדרי ענך על ארעא דקיים לאבהתך למתן לך: בריך תהי מכל עממיא לא יהי בך עקר ועקרא ובבעירך: ויעדי יי מנך כל מרעין וכל מכתשי מצראי בישיא

Interp. chal.

et elegit vos: quia vos estis pauciores oibus populis: sed quia dilexit vos dñs et quia custodiuit iuramentum quod iurauit patribus vestris: eduxit vos dñs in manu forti: et redemit te de domo seruitutis de manu pharaonis regis egypti. Et scies quia dñs deus tuus ipse est deus: deus fidelis: custodiens pactum et miam diligentibus se: et custodientibus precepta eius in mille generationes: et retribuens inimicis suis bona que ipsi faciunt coram eo in vita sua: vt perdat eos: et nō differt facere bonū inimicis suis pro bonis que faciunt coram eo: in vita eorum retribuit eis. Et custodies precepta et mādata et iudicia que ego precipio tibi hodie vt facias ea. Et si susceperitis iudicia hec et custodieritis et feceritis ea: custodiet dñs deus tuus tibi pactum et miam quam iurauit patribus tuis. Et diliget te: et benedicet tibi: et multiplicabit te: et benedicet filiis ventris tui et fructui terre tue et frumento tuo et vino tuo et oleo tuo: et vaccis armentorum tuorum et gregibus ouium tuarum super terram de qua iurauit patribus tuis vt daret eam tibi. Benedictus eris magis q̄ oes populi: non erit in te sterilis masculus nec femina: neque in iumentis tuis. Et auferet dñs a te cunctas infirmitates et oes plagas egypti pessimas que

Primitiua chal.

קום נבק · ידע הימן · דור שלם טוב · אבד אחר · נטר דון · פקד עבד קבל · עבד קום · ברך סגא ילד · מעא עאן נתן · הוה עדה כתש

ידעת לא ישימם בך ונתנם בכל שנאיך: ואכלת את כל העמים אשר יהוה אלהיך נתן לך לא תחוס עינך עליהם ולא תעבד את אלהיהם כי מוקש הוא לך: כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם: לא תירא מהם זכר תזכר את אשר עשה יהוה אלהיך לפרעה ולכל מצרים: המסת הגדלת אשר ראו עיניך והאתת והמפתים והיד החזקה והזרע הנטויה אשר הוצאך יהוה אלהיך כן יעשה יהוה אלהיך לכל העמים אשר אתה ירא מפניהם: וגם את הצרעה ישלח יהוה אלהיך בם עד אבד הנשארים והנסתרים מפניך: לא תערץ מפניהם כי יהוה אלהיך בקרבך אל גדול ונורא: ונשל יהוה אלהיך את הגוים האל מפניך מעט מעט לא תוכל כלתם מהר פן תרבה עליך חית השדה: ונתנם יהוה אלהיך לפניך והמם מהומה גדלה עד השמדם: ונתן מלכיהם בידך והאבדת

quas nouisti non inferet tibi: sed cunctis hostibus tuis. Deuorabis omnes populos quos dominus deus tuus daturus est tibi. Non parcet eis oculus tuus: nec seruies diis eorum: ne sint in ruinam tui. Si dixeris in corde tuo: plures sunt gentes iste quam ego: quo potero delere eas? noli metuere: sed recordare que fecerit dominus deus tuus pharaoni et cunctis egyptiis plagas maximas quas viderunt oculi tui: et signa atque portenta manumque robustam: et extentum brachium vt educeret te dominus deus tuus. Sic faciet cunctis populis quos metuis. Insuper et scabrones mittet dominus deus tuus in eos: donec deleat omnes atque disperdat qui te fugerint et latere potuerint. Non timebis eos: quia dominus deus tuus in medio tui est: deus magnus et terribilis. Ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas delere pariter: ne forte multiplicentur contra te bestie terre. Dabitque eas dominus deus tuus in conspectu tuo: et interficiet illos donec penitus deleantur. Tradetque reges eorum in manus tuas: et disperdes

ἃς ἔγνως, οὐκ ἐπιθήσει ἐπὶ σέ· καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπὶ πάντας τοὺς μισοῦντάς σε. καὶ φαγῇ πάντα τὰ σκῦλα τῶν ἐθνῶν, ἃ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὅτι σκῶλον τοῦτό ἐστί σοι. ἐὰν δὲ λέγῃς ἐν τῇ διανοίᾳ σου, ὅτι πολὺ τὸ ἔθνος τοῦτο ἢ ἐγώ, πῶς δυνήσομαι ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς; οὐ φοβηθήσῃ αὐτούς, μνείᾳ μνησθήσῃ ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεός σου τῷ φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις, τοὺς πειρασμοὺς τοὺς μεγάλους, οὓς εἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοί σου, τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα τὴν κραταιὰν καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν, ὡς ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου, οὕτω ποιήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, οὓς σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ τὰς σφηκίας ἀποστελεῖ κύριος ὁ θεός σου εἰς αὐτούς, ἕως ἂν ἐκτριβῶσιν οἱ καταλελειμμένοι καὶ οἱ κεκρυμμένοι ἀπὸ σοῦ. οὐ τρωθήσῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐν σοί, θεὸς μέγας καὶ κραταιός. καὶ καταναλώσει κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου σου κατὰ μικρὸν μικρόν· οὐ δυνήσῃ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς τὸ τάχος, ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἔρημος καὶ πληθυνθῇ ἐπὶ σὲ τὰ θηρία τὰ ἄγρια. καὶ παραδώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἀπολεῖ αὐτοὺς ἀπωλείᾳ μεγάλῃ, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ αὐτούς. καὶ παραδώσει τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, καὶ ἀπολεῖται

que nouisti: non inferet in te: et imponet ea super omnes odientes te. et deuorabis omnia spolia gentium: que dominus deus tuus dat tibi. non parcet oculus tuus in ipsis: et non seruies diis eorum: quia ruina hoc erit tibi. Si autem dixeris in mente tua: quia multa gens hec quam ego: quomodo potero delere eos? non timebis eos: recordatione recordaberis quecumque fecit dominus deus tuus pharaoni et omnibus egyptiis: tentationes magnas: quas viderunt oculi tui: signa et prodigia magna illa: manum robustam: et brachium excelsum: quomodo eduxit te dominus deus tuus: sic faciet dominus deus noster omnibus gentibus: quas tu metuis a facie eorum. et scabrones mittet dominus deus tuus in eos: donec deleantur relicti et absconditi a te. non vulneraberis a facie eorum: quia dominus deus tuus in te deus magnus et fortis. et consumet dominus deus tuus gentes has a facie tua paulatim paulatim. non poteris consumere eos cito: vt non fiat terra deserta. et multiplicentur contra te bestie fere. et tradet eos dominus deus tuus in manus tuas: et perdet eos perditione magna: donec deleas illos. et tradet reges eorum in manus vestras. et peribit

Primitiua chal. Interp. chal.

noūisti: et nō ponet eas in te: sed dabit eas in oībus inimicis tuis. et cōsumes oēs ppl'os quos dñs deus tu' tradet tibi: nō parcet eis ocul' tu': neqꝫ fuies idolis eoꝝ: qꝛ in scandalū erūt tibi. Si dixeris in corde tuo: plēs sunt ppl'i isti q̄ ego: quō potero eijcere eos? Ne timeas eos: recordans recordaberis que fecit dominꝰ deꝰ tuus pharaoni et oībus egyptijs: mirabilia grandia q̄ viderūt oculi tui et signa et portēta et manū fortē et brachiū excelsum quo eduxit te dñs deus tu': sic faciet dñs deus tu' cunctis populis: a facie quoꝝ tu metuis. Insup et vespam mittet dñs deus tuus in eos donec pereant qui remanserint et qui absconditi fuerint a facie tua. Ne formides a facie eoꝝ: qm̄ maiestas dñi dei tui habitat in medio tui: qui est deus magnus et terribilis. Et eijciet dñs deus tu' populos istos a facie tua paulatim: nō poteris cōsumere eos cito: ne forte multiplicentur contra te bestie agri. et tradet eos dñs deus tuus in cōspectu tuo: et conturbabit eos conturbatione magna donec consumātur. Et tradet reges eorum in manu tua: et perdes

Transla. Chal.

את שמם מתחת השמים לא יתיצב איש בפניך עד השמדך אתם: פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך פן תוקש בו כי תועבת יהוה אלהיך הוא: ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמהו שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא:

Ca. viii.

כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות למען תחיון ורביתם ובאתם וירשתם את הארץ אשר נשבע יהוה לאבתיכם: וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך יהוה אלהיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענתך לנסתך לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותו אם לא: ויענך וירעבך ויאכלך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבתיך למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי יהוה יחיה האדם: שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה: וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו יהוה אלהיך

nomina eorum sub celo. Nullus poterit resistere tibi donec conteras eos. Sculptilia eorum igne combures. Non concupisces argentum et aurum de quibus facta sunt. neque assumes ex eis tibi quicquam: ne offendas propter ea: quia abominatio est domini dei tui. Nec inferes quippiam ex idolo in domum tuam: ne fias anathema sicut et illud est. Quasi spurcitiam detestaberis: et velut inquinamentum ac sordes abominatione habebis: quia anathema est. Cap. 8.

Omne mandatum quod ego precipio tibi hodie caute diligenter vt facias: vt possitis viuere et multiplicemini: ingressique possideatis terram pro qua iurauit dominus patribus vestris. Et recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te dominus deus tuus quadraginta annis per desertum: vt affligeret te atque temptaret et nota fierent que in tuo animo versabantur: vtrum custodires mandata illius an non. Afflixit te penuria: et dedit tibi cibum manna quod ignorabas tu et patres tui: vt ostenderet tibi quod non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo quod egreditur de ore domini. Vestimentum tuum quo operiebaris nequaquam vetustate defecit: et pes tuus non est subtritus. En quadragesimus annus est: vt recogites in corde tuo: quia sicut erudit filium suum homo: sic dominus deus tuus

τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ· οὐκ ἀντιστήσεται οὐδεὶς κατὰ πρόσωπόν σου, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃς αὐτούς. τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρί· οὐκ ἐπιθυμήσεις ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον ἀπ' αὐτῶν λαβεῖν σεαυτῷ, μὴ πταίσῃς δι' αὐτό, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστί. καὶ οὐκ εἰσοίσεις βδέλυγμα εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἀνάθεμα ἔσῃ ὥσπερ τοῦτο· προσοχθίσματι προσοχθιεῖς καὶ βδελύγματι βδελύξῃ, ὅτι ἀνάθεμά ἐστι.

Ca. 8.

A Πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον φυλάξεσθε ποιεῖν, ἵνα ζῆτε καὶ πολυπλασιασθῆτε, καὶ εἰσέλθητε καὶ κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ μνησθήσῃ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἣν ἤγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου τοῦτο τεσσαρακοστὸν ἔτος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅπως ἂν κακώσῃ σε καὶ ἐκπειράσῃ σε, καὶ διαγνωσθῇ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, εἰ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἢ οὔ. καὶ ἐκάκωσέ σε, καὶ ἐλιμαγχόνησέ σε, καὶ ἐψώμισέ σε τὸ μάννα ὃ οὐκ εἴδησαν οἱ πατέρες σου, ἵνα ἀναγγείλῃ σοι ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι τῷ ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος. τὰ ἱμάτιά σου οὐ κατετρίβη ἀπὸ σοῦ, οἱ πόδες σου οὐκ ἐτυλώθησαν· ἰδοὺ τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ γνώσῃ τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὡς εἴ τις ἄνθρωπος παιδεύσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, οὕτω κύριος ὁ θεός σου

nomen eorum sub celo. non resistet vllus contra faciem tuam: donec deleas eos. sculptilia deorum eorum comburetis igne. non concupisces argentum neque aurum ab eis accipere tibiipsi: ne offendas per illud: quia abominatio domino deo tuo est. et non inferes abominationem in domum tuam: et anathema eris sicut hoc. detestatione detestaberis: et abominatione abominaberis: quia anathema est.

Omnia precepta hec que ego precipio vobis hodie seruabitis facere: vt viuatis et multiplicemini: et ingrediamini et possideatis terram: quam iurauit dominus patribus vestris. et recordaberis omnis vie: per quam duxit te dominus deus tuus hunc quadragesimum annum in deserto: vt affligeret te et tentaret te: et nota fierent que in corde tuo: si custodires mandata eius vel non. et afflixit te: et affecit fame te: et cibauit te manna in deserto quod non cognouerunt patres tui: vt ostenderet tibi: quia non in pane solo viuet homo: sed in omni verbo egrediente per os dei viuet homo. vestes tue non consumpte sunt a te. pedes tui non occalluerunt. ecce quadraginta anni: et cognosces corde tuo: quia sicut si erudiret filium suum: sic dominus deus tuus

1. mac. 11. f.

Math. 4. b. Luce. 4. a.

Transl. Chal.

Interp. chal.

nomen eoꝝ sub celo. Non stabit vir corā te donec cōsumas illos. Simulacra idoloꝝ eoꝝ cōburetis igni: nō cōcupisces aurū et argentū qđ est sup ea: neqꝫ assumes tibi: ne forte offendas in eo: qꝛ abominatio est coram dño deo tuo. ne inferas qđ abominabile est in domū tuā: ne sis anathema sicut illud est: sed detestatiōe detestaberis illud: et abominatione abominaberis illud: quia anathema est.

Ca. 8.

Omne mandatū qđ ego precipio tibi hodie custodietis ad faciendū: vt viuatis et multiplicemini et ingrediamini et possideatis terrā pro qua iurauit dñs patribus vr̄is. et recordaberis cuncti itineris quo duxit te dñs deus tu' istis q̄draginta annis in deserto: vt affligeret te et vt tētaret te et vt sciret qđ erat in corde tuo: vtrū custodires p̄cepta eius an nō. Et afflixit te: et esurire te fecit: et comedere te fecit mānna: qđ nesciebas et nesciebāt patres tui: vt ostenderet tibi: qꝛ non in pane solo viuit homo: sed in omī qđ egreditur a verbo dñi viuit homo. Vestimentū tuū non inueterauit in te: et calciamēta tua nō sunt attrita istis quadraginta annis. et scies in corde tuo qꝛ sicut erudit vir filium suum: sic dominus deus tuus

Primitiua chal.

מִיסְּרֶךָּ׃ וְשָׁמַרְתָּ אֶת מִצְוֹת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְיִרְאָה
אֹתוֹ׃ כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל
אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם עֲיָנֹת
וּתְהֹמֹת יֹצְאִים בַּבִּקְעָה וּבָהָר׃ אֶרֶץ
חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן
אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ׃ אֶרֶץ אֲשֶׁר
לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם
לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר
אֲבָנֶיהָ בַרְזֶל וּמֵהֲרָרֶיהָ תַּחְצֹב
נְחֹשֶׁת׃ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ
אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ׃ הִשָּׁמֶר לְךָ
פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְבִלְתִּי
שְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ פֶּן תֹּאכַל
וְשָׂבָעְתָּ וּבָתִּים טֹבִים תִּבְנֶה
וְיָשָׁבְתָּ׃ וּבְקָרְךָ וְצֹאנְךָ יִרְבְּיֻן
וְכֶסֶף וְזָהָב יִרְבֶּה לָּךְ וְכֹל אֲשֶׁר
לְךָ יִרְבֶּה׃ וְרָם לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ
אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃
הַמּוֹלִיכֲךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא
נָחָשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְצִמָּאוֹן אֲשֶׁר
אֵין מָיִם הַמּוֹצִיא לְךָ מַיִם מִצּוּר
הַחַלָּמִישׁ׃ הַמַּאֲכִלְךָ מָן בַּמִּדְבָּר
אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן

צוה ילך בוא יצא רמן סכן אכל חסר חצב טוב שמר שכח שפט חקק צוה בית בנה רבה רום יצא ילך דבר ירא אכל מנה

erudiuit te: vt custodias mandata domini dei tui: & ambules in viis eius: & timeas eum. Dñs enim deus tuus introducet te in terram bonā: terrā riuorū: aquarumq́: & fōtiū: cuius cāpis & mōtibus erūpūt fluuiorū abyssi: terrā frumenti ordei ac vinearum: in qua ficus & malogranata & oliueta nascūtur: terrā olei ac mellis: vbi absq́ vlla penuria comedes panē tuū: & rerū oim abūdātia pfrueris: cuius lapides ferrū sūt: & de mōtibus eius eris metalla fodiūtur. vt cū comederis & satiatus fueris: benedicas domino deo tuo pro terra optima quā dedit tibi. Obserua & caue ne quando obliuiscaris dñi dei tui: & negligas mādata eius atq́ iudicia & cerimonias quas ego precipio tibi hodie: ne postq̄ comederis & satiatus fueris: domos pulchras edificaueris & hītaueris in eis habuerisq́ armenta boū & ouiū greges: argenti & auri cūctarūq́ rerū copiam: eleuetur cor tuū & nō reminiscaris dñi dei tui qui eduxit te de terra egypti de domo seruitutis: & ductor tuus fuit in solitudine magna atq́ terribili in q̄ erat serpēs flatu adurēs & scorpio ac dipsas: & nulle oino aq̄: qui eduxit riuos de petra durissima: & cibauit te manna in solitudine quod nescierūt prēs tui. Et postq̄

erudiet te. & custodies mādata dñi
παιδεύσει σε. καὶ φυλάξεις τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ
dei tui vt ābules in vijs eius: & time
θεοῦ σου πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φοβεῖσθαι
as eum. nā dñs de⁹ tu⁹ introducet te in terrā
αὐτόν. ὁ γὰρ κύριος ὁ θεός σου εἰσάξει σε εἰς γῆν ἀ-
bonā & multā: vbi torrētes aquaꝝ & fontes
γαθὴν καὶ πολλήν, οὗ χείμαρροι ὑδάτων καὶ πηγαὶ
abyssi exeūtes per mōtes & per
ἀβύσσων ἐκπορευόμεναι διὰ τῶν ὀρέων καὶ διὰ τῶν
cāpos: terra tritici & ordei: vinee: fic⁹: malo
πεδίων, γῆ πυροῦ καὶ κριθῆς, ἄμπελοι, συκαῖ, ῥό-
granata: tra oliue olei & mellis: terra in q̄ nō cū
αι, γῆ ἐλαίας ἐλαίου καὶ μέλιτος, γῆ ἐφ᾽ ἧς οὐ μετὰ
mēdicitate comedes panē tuū: & nō indigebis ali
πτωχείας φαγῇ τὸν ἄρτον σου, καὶ οὐκ ἐνδεηθήσῃ οὐ-
quo in ipa: terra cuius lapides eius ferrū: & ex
δὲν ἐπ᾽ αὐτῆς, γῆ ἧς οἱ λίθοι αὐτῆς σίδηρος, καὶ ἐκ τῶν
mōtibus eius educes metalla aes. & comedes &
ὀρέων αὐτῆς μεταλλεύσεις χαλκόν. καὶ φαγῇ καὶ
saturaberis & bñdices dño deo tuo sup
ἐμπλησθήσῃ καὶ εὐλογήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐπὶ
terrā bonā: quā dedit tibi dñs deus tuus.
τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου.
caue tibi ne obliuiscaris dñi dei tui:
πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου,
vt nō custodias mādata eius & iudicia
τοῦ μὴ φυλάξαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ κρίματα
eius & iustificatiōes eius: q̄cūq́ ego precipio
αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί
tibi hodie: ne postq̄ cōederis & saciat⁹ fueris & domos pul
σοι σήμερον, μὴ φαγὼν καὶ ἐμπλησθεὶς καὶ οἰκίας κα-
chras edificaueris & habitaueris in eis: &
λὰς οἰκοδομήσας καὶ κατοικήσας ἐν αὐταῖς, καὶ τῶν
bobus tuis & ouibus tuis multiplicatis tibi:
βοῶν σου καὶ τῶν προβάτων σου πληθυνθέντων σοι,
& argēto & auro multiplicatis tibi: & om-
καὶ ἀργυρίου καὶ χρυσίου πληθυνθέντων σοι, καὶ πάν-
nib⁹ q̄cūq́ tibi erūt multiplicatis: eleuet cor
των ὅσα σοὶ ἔσται πληθυνθέντων, ὑψωθῇ τῇ καρδίᾳ
tuū & obliuiscaris dñi dei tui: q̄ eduxit te de tra
σου καὶ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς
egypti ex domo seruitutis: q̄ eduxit te per
αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας, τοῦ ἐξαγαγόντος σε διὰ
desertū magnū & terribile illud: vbi spēs
τῆς ἐρήμου τῆς μεγάλης καὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης, οὗ ὄφις
mordēs & scorpio & dipsas: vbi nō erat aq̄: qui
δάκνων καὶ σκορπίος καὶ δίψα, οὗ οὐκ ἦν ὕδωρ, τοῦ ἐξα-
eduxit tibi de petra durissima fontē aque:
γαγόντος σοι ἐκ πέτρας ἀκροτόμου πηγὴν ὕδατος,
q̄ cibauit te manna in deserto: qd̄ nō co
τοῦ ψωμίσαντός σε τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃ οὐκ εἴ-
gnouisti tu & nō sciuerunt pres tui: vt
δης σὺ καὶ οὐκ εἴδησαν οἱ πατέρες σου, ἵνα

C

D

Pritiua. chal.

נטר ירך דחל עול טוב מי נבע חמה סכן אכל חסר כסל אכל שבע סגד נשה דרון קום פקד בנה יתב עאן סגא תקף נפק דבר רבב חיה קלה צחה נפק

Interp. chal.

erudit te. Et custodies precepta dñi dei tui: vt ambules in vijs que recte sunt coram eo: & vt timeas eum: quoniā dñs deus tuus introducet te in terrā bonam: terrā fluentē torrentibus aquarū & fontibus manantibus ex abyssis & egredientibus in campis & in montibus: terrā tritici & ordei & vitiū & ficuū & malogranatorū: terrā cuius oliue producunt oleū: & ipsa fluit melle: terrā vbi absq́ penuria comedes panē: & nihil deficit in ea: terrā cuius lapides ferrū sunt: & de montibus eius succides es. Et comedes & saturaberis: & benedices dño deo tuo p terra bona quā dedit tibi. Caue tibi ne obliuiscaris timoris dñi dei tui: vt non custodias precepta eius & iudicia eius & pacta eius q̄ ego precipio tibi hodie. ne forte cum comederis & satiatus fueris: & domos pulchras edificaueris & habitaueris in eis: & boues tui & oues tue multiplicati fuerint: & argentū & aurum multiplicatū fuerit tibi & oia tua multiplicata fuerint: induretur cor tuū & obliuiscaris timoris dñi dei tui qui eduxit te de terra egypti de domo seruitutis: Qui duxit te per desertū magnum & terribile: locū serpentū vrentium & scorpionum & locum sitis: vbi non est aqua: qui eduxit tibi aquā de petra durissima. Qui cibauit te māna in deserto quod nescierunt patres tui: vt

Transla. Chal.

מְאַלֵּיף לָךְ׃ וְתִטַּר יָת פִּקּוֹדַיָּא דַּייָ אֱלָהָךְ לִמְהָךְ בְּאוֹרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹהִי וּלְמִדְחַל
יָתֵהּ׃ אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ מְעֵיל לָךְ לְאַרְעָא טָבָא אַרְעָא נָגְדָא נַחְלִין דְּמַיִין וּמַבּוּעֵי עִינְוָן
וּתְהוֹמִין נָפְקִין בְּבִקְעָן וּבְטוּרִין׃ אַרְעָא חִטִּין וְסַעֲרִין וְגוּפְנִין וּתְאֵנִין וְרִמּוֹנִין אַרְעָא
דְּזֵיתָהָא עָבְדִין מִשְׁחָא וְהִיא עָבְדָא דְּבָשׁ׃ אַרְעָא דְּלָא בְמִסְכֵּנוּת תֵּיכוֹל בַּהּ לַחְמָא לָא
תֶחְסַר מִדָּעַם בַּהּ אַרְעָא דְּאַבְנַהָא פַּרְזְלָא וּמִטּוּרַהָא תִּפְסוֹל נְחָשָׁא׃ וְתֵיכוֹל וְתִשְׂבַּע
וּתְבָרֵיךְ יָת יְיָ אֱלָהָךְ עַל אַרְעָא טָבְתָא דִּיהַב לָךְ׃ אִסְתַּמַּר לָךְ דִּלְמָא תִתְנְשֵׁי יָת דַּחְלְתָא
דַּייָ אֱלָהָךְ בְּדִיל דְּלָא לְמִטַּר פִּקּוֹדוֹהִי וְדִינוֹהִי וּקְיָמוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא
דֵין׃ דִּלְמָא תֵיכוֹל וְתִשְׂבַּע וּבָתִּין שַׁפִּירִין תִּבְנֵי וְתִתֵּיב׃ וְתוֹרָךְ וְעָנָךְ יִסְגּוֹן וְכַסְפָּא
וְדַהֲבָא יִסְגֵּי לָךְ וְכֹל דְּלָךְ יִסְגֵּי׃ וְיִתְרַם לִבָּךְ וְתִתְנְשֵׁי יָת דַּחְלְתָא דַּייָ אֱלָהָךְ דְּאַפְּקָךְ
מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא׃ דְּדַבְּרָךְ בְּמַדְבְּרָא רַבָּא וּדְחִילָא אֲתַר חִיוָן קָלָן
וְעַקְרַבִּין וּבֵית צַחֲוָנָא אֲתַר דְּלֵית מַיָּא דְּאַפֵּיק לָךְ מַיָּא מִן טִנָּרָא תַקִּיפָא׃ דְּאוֹכְלָךְ
מַנָּא בְמַדְבְּרָא דִּי לָא יְדַעוּ אֲבָהָתָךְ בְּדִיל

affligeret te: & vt tētaret te: vt bñ tibi faceret
κακώσῃ σε, καὶ ἵνα ἐκπειράσῃ σε, εὖ σε ποιῆσαι
in extremo dieꝝ tuoꝝ: & ne diceres in cor
ἐπ᾽ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν σου, καὶ μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρ-
de tuo: fortitudo mea & robur man⁹ mee fe
δίᾳ σου, ἡ ἰσχύς μου καὶ τὸ κράτος τῆς χειρός μου ἐ-
cit mihi potentiā magnā hanc. & recorda
ποίησέ μοι τὴν δύναμιν τὴν μεγάλην ταύτην. καὶ μνη-
beris dñi dei tui: qm̄ ipe tibi dat fortitudinē
σθήσῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὅτι αὐτός σοι δίδωσιν ἰσχὺν
ad faciēdū potentiā: vt impleret pactū suū:
τοῦ ποιῆσαι δύναμιν, ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ,
qd̄ iurauit pātib⁹ tuis sicut hodie. & erit
ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου ὡς σήμερον. καὶ ἔσται
si obliuiōe oblit⁹ fueris dñi dei tui: & abieris
ἐὰν λήθῃ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ πορευθῇς
post deos alienos: & colueris eos: &
ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, καὶ
adoraueris eos: obtestor vobis hodie
προσκυνήσῃς αὐτοῖς, διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον
& celū & trā: q̄ interitu pibitis:
τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε,
sicut & relique gētes: q̄s dñs pdit an̄
καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, ὅσα ὁ κύριος ἀπολλύει πρὸ
faciē vram: sic peribitis: qz nō au
προσώπου ὑμῶν, οὕτως ἀπολεῖσθε, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἠ-
distis vocē dñi dei vri.
κούσατε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. Ca. 9.

A

Audi israel: tu trāsgrederis hodie ior-
Ἄκουε ἰσραήλ, σὺ διαβαίνεις σήμερον τὸν ἰορ-
danē vt intres ad possidēdū gētes magnas & fortio
δάνην εἰσελθεῖν κληρονομῆσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρό-
res magis quā vos: vrbes magnas & muratas
τερα μᾶλλον ἢ ὑμεῖς, πόλεις μεγάλας καὶ τειχήρεις
vsq́ ad celū: populū magnū & multū & sublimē:
ἕως τοῦ οὐρανοῦ, λαὸν μέγαν καὶ πολὺν καὶ εὐμήκη,
filios enac: q̄s tu scis: & tu audiuisti. q̄s resistet cō
υἱοὺς ἐνάκ, οὓς σὺ οἶσθα, καὶ σὺ ἀκήκοας. τίς ἀντιστήσεται κα-
tra faciē filioꝝ enac. & scies hodie: q̄ dñs de⁹
τὰ πρόσωπον υἱῶν ἐνάκ. καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι κύριος ὁ θεός
tu⁹ hic pibit an̄ faciē tuā: ignis cōsu
σου οὗτος προπορεύσεται πρὸ προσώπου σου, πῦρ καταναλί-
mēs est. hic perdet eos: & hic auer
σκον ἐστίν. οὗτος ἐξολοθρεύσει αὐτούς, καὶ οὗτος ἀποστρέ-
tet illos an̄ faciē tuā: & delebit eos &
ψει αὐτοὺς πρὸ προσώπου σου, καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς καὶ
perdet eos velociter: sicut dixit tibi dñs. ne dicas in cor
ἀπολεῖ αὐτοὺς ἐν τάχει, καθάπερ εἶπέ σοι κύριος. μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρ-
de tuo cum deleuerit dñs de⁹ tu⁹ gētes has an̄
δίᾳ σου ἐν τῷ ἐξαναλῶσαι κύριον τὸν θεόν σου τὰ ἔθνη ταῦτα πρὸ
faciē tuā: dicens: pp iusticias meas itroduxit me
προσώπου σου, λέγων, διὰ τὰς δικαιοσύνας μου εἰσήγαγέ με
dñs vt possiderē terrā bonā hanc:
κύριος κληρονομῆσαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην,

afflixit ac probauit ad extremum misertus est tui: ne diceres in corde tuo. fortitudo mea & robur manus mee hec mihi oia pstiterūt: sed recorderis domini dei tui q̄ ipse vires tibi prebuerit: vt impleret pactū suū sup quo iurauit prībus tuis sicut pñs indicat dies. Sin aūt oblitus domini dei tui secutus fueris deos alienos: coluerisq́ illos & adoraueris: ecce nūc pdico tibi q̄ oino dispeas. Sicut gentes quas deleuit dñs in introitu tuo: ita & vos peribitis si inobediētes fueritis voci domini dei vestri. Cap. 9.

Audi israel. Tu transgredieris hodie iordanē: vt possideas nationes maximas & fortiores te: ciuitates ingentes & ad celum vsq́ muratas populū magnū atq́ sublimē filios enachim quos ipse vidisti & audisti: qbus nullus pōt ex aduerso resistere. Scies ergo hodie q̄ dñs deus tuus ipse trāsibit ante te ignis deuorās atq́ cōsumens: qui conterat eos: & deleat atq́ dispdat an̄ faciem tuā velociter: sicut locutus est tibi. Ne dicas in corde tuo cū deleuerit eos dñs deus tuus ī cōspectu tuo: pp iusticiā meam introduxit me dñs: vt terrā hanc possiderem

עַנֹּתְךָ וּלְמַעַן נַסֹּתֶךָ לְהֵיטִבְךָ
בְּאַחֲרִיתֶךָ׃ וְאָמַרְתָּ בִּלְבָבֶךָ כֹּחִי
וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה׃
וְזָכַרְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא
הַנֹּתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חָיִל לְמַעַן
הָקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
לַאֲבֹתֶיךָ כַּיּוֹם הַזֶּה׃ וְהָיָה אִם שָׁכֹחַ
תִּשְׁכַּח אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ
אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם
וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם הַעִדֹתִי בָכֶם
הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן׃ כַּגּוֹיִם אֲשֶׁר
יְהוָה מַאֲבִיד מִפְּנֵיכֶם כֵּן תֹּאבֵדוּן
עֵקֶב לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃ Ca. ix. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל
אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת הַיַּרְדֵּן לָבֹא
לָרֶשֶׁת גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמֶּךָּ
עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצֻרֹת בַּשָּׁמָיִם׃ עַם
גָּדוֹל וָרָם בְּנֵי עֲנָקִים אֲשֶׁר אַתָּה
יָדַעְתָּ וְאַתָּה שָׁמַעְתָּ מִי יִתְיַצֵּב לִפְנֵי
בְּנֵי עֲנָק׃ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם כִּי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הוּא הָעֹבֵר לְפָנֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה
הוּא יַשְׁמִידֵם וְהוּא יַכְנִיעֵם לְפָנֶיךָ
וְהוֹרַשְׁתָּם וְהַאֲבַדְתָּם מַהֵר כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה לָךְ׃ אַל תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ
בַּהֲדֹף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם
מִלְּפָנֶיךָ לֵאמֹר בְּצִדְקָתִי הֱבִיאַנִי
יְהוָה לָרֶשֶׁת אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת

ענה נסה טוב כוח עשה קום ברת שבע שחה עוד אבד בנה שמע בוא ירש מן עיר גדל רום יצב פנה שמד כנע ירש אבד אמר פנה בוא ירש

Transl. Chal.

לְעַנָּיוּתָךְ וּבְדִיל לְנַסָּיוּתָךְ לְאוֹטָבָא לָךְ בְּסוֹפָךְ׃ וְתֵימַר בְּלִבָּךְ חֵילִי וְתֻקוֹף יְדִי קְנוֹ
לִי יָת נִכְסַיָּא הָאִלֵּין׃ וְתִדְכַּר יָת יְיָ אֱלָהָךְ אֲרֵי הוּא יָהֵיב לָךְ חֵילָא לְמִקְנֵי נִכְסִין
בְּדִיל לְקַיָּמָא יָת קְיָמֵיהּ דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ כְּיוֹמָא הָדֵין׃ וִיהֵי אִם מִנְשָׁא תִנְשֵׁי יָת דַּחְלְתָא דַּיְיָ
אֱלָהָךְ וּתְהָךְ בָּתַר טַעֲוָת עַמְמַיָּא וְתִפְלְחִנּוּן וְתִסְגּוּד לְהוֹן אַסְהֵדִית בְּכוֹן יוֹמָא דֵין אֲרֵי
מֵיבַד תֵּיבְדוּן׃ כְּעַמְמַיָּא דַּיְיָ מוֹבֵד מִן קֳדָמֵיכוֹן כֵּן תֵּיבְדוּן חֲלָף דִּי לָא קַבֶּלְתּוּן לְמֵימְרָא
דַּיְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ Ca. ix. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתְּ עָבַר יוֹמָא דֵין יָת יַרְדְּנָא לְמֵיעַל
לְמֵירַת עַמְמִין רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין מִנָּךְ קִרְוִין רַבְרְבָן וּכְרִיכָן עַד צֵית שְׁמַיָּא׃ עַם
רַב וְתַקִּיף בְּנֵי גִבָּרַיָּא דְּאַתְּ יְדַעְתְּ וְאַתְּ שְׁמַעְתְּ מַן יְכוֹל לְמֵיקַם קֳדָם בְּנֵי גִבָּרַיָּא׃ וְתֵידַע
יוֹמָא דֵין אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ הוּא דְּעָבַר קֳדָמָךְ מֵימְרֵיהּ אֶשָּׁא אָכְלָא הוּא יְשֵׁיצֵינוּן וְהוּא
יְתָבְרִינוּן קֳדָמָךְ וּתְתָרֵיכִנּוּן וְתוֹבְדִנּוּן בִּפְרִיעַ כְּמָא דִּי מַלֵּיל יְיָ לָךְ׃ לָא תֵימַר בְּלִבָּךְ
כַּד יְתַבַּר יְיָ אֱלָהָךְ יָתְהוֹן מִן קֳדָמָךְ לְמֵימַר בִּזְכוּתִי אַעֲלַנִי יְיָ לְמֵירַת יָת אַרְעָא הָדָא

Interp. chal.

affligeret te: & vt tentaret te: vt benefaceret tibi in nouissimis tuis. Et si dixeris in corde tuo fortitudo mea et robur man⁹ mee possidere me fecerūt substās istas: recordaberis dñi dei tui: qm̄ ipse dedit tibi fortitudinē vt acq̄reres substantiā: & vt firmaret pactū suū qd̄ iurauit pātibus tuis sicut in die hac. Et erit si obliuione oblitus fueris dñi dei tui: & ambulaueris post idola populoꝝ & serueris eis & adoraueris ea: cōtestor vobis hodie quoniā pditione peribitis sicut populi quos dñs transtulit a facie vra: sic peribitis: pro eo q̄ non obedistis verbo dñi dei vestri. Ca. 9.

Audi israel: tu transis hodie iordanē vt ingrediaris & eijcias populos fortiores te: & possideas ciuitates magnas & muratas vsq́ ad celū: populū magnū & fortē filios gigantū: tu enī nosti & audisti q̄ nullus pōt resistere filijs gigantū. Et scies hodie q̄ verbū dñi dei tui qd̄ trāsit corā te ignis cōsumēs est: ipse cōsumet eos & ipse cōteret eos corā te: & eijcies eos & perdes eos cito: sicut locutus est tibi dñs. Ne dicas in corde tuo cum contriuerit dñs deus tuus eos a facie tua: dicens. Propter iustitiā meā introduxit me dñs vt possiderem terram hanc:

Pritiua chal.

ענה נסה טוב אמר קנה דבר קום הוה נשה דכר טעה פלח סגד סהד אבד עלל אמר עול רבב קרה יכל קום ידע אמר שצא חבר תבר אבד אמר זכה אתא ירת

וברשעת הגוים האלה יהוה
מורישם מפניך׃ לא בצדקתך
ובישר לבבך אתה בא לרשת את
ארצם כי ברשעת הגוים האלה
יהוה אלהיך מורישם מפניך
ולמען הקים את הדבר אשר
נשבע יהוה לאבתיך לאברהם
ליצחק וליעקב׃ וידעת כי לא
בצדקתך יהוה אלהיך נתן לך
את הארץ הטובה הזאת לרשתה
כי עם קשה ערף אתה׃ זכר אל
תשכח את אשר הקצפת את
יהוה אלהיך במדבר למן היום
אשר יצאת מארץ מצרים עד
באכם עד המקום הזה ממרים
הייתם עם יהוה׃ ובחרב הקצפתם
את יהוה ויתאנף יהוה בכם
להשמיד אתכם׃ בעלתי ההרה
לקחת לוחת האבנים לוחת
הברית אשר כרת יהוה עמכם
ואשב בהר ארבעים יום
וארבעים לילה לחם לא אכלתי
ומים לא שתיתי׃ ויתן יהוה אלי
את שני לוחת האבנים כתבים
באצבע אלהים ועליהם ככל
הדברים אשר דבר יהוה עמכם
בהר מתוך האש ביום הקהל׃

ירש · בוא · קום · שבע · שכח קצף · דבר · בוא קום סרה · היה · אנף · שמד עלה · לקח · כרת · ישב רבע · שתה נתן · שנה · צבע

cum propter impietates suas iste delete sunt nationes. Neq; enī pp iusticias tuas & equitatē cordis tui ingrederis: vt possideas terras earū. sed quia illi egerunt impie: introeunte te delete sunt: & vt compleret verbū suum dominus quod sub iuramēto pollicitꝰ est patribus tuis abraā isaac & iacob. Scito ergo q non ppter iusticias tuas dominus deus tuus dederit tibi terram hāc optimam in possessiōem: cū durissime ceruicis sis populus. Memēto & ne obliuiscaris quō ad iracūdiā prouocaueris dñm deū tuū in solitudine: & ex eo die quo egressus es ex egypto vsq; ad locum istū sp aduersū dñm cōtē disti. Nam & in oreb prouocasti eum: & iratus delere te voluit: qñ ascēdi in montem vt acciperem duas tabulas lapideas pacti quod pepigit vobiscum dominus. & perseueraui in monte. xl. diebus ac noctibus: panē nō comedens & aquam non bibēs. Deditq; mihi dominꝰ duas tabulas lapideas scriptas digito dei: & cōtinentes omnia verba q vobis locutꝰ est in monte de medio ignis quando contio populi congregata est.

sed pp impietatē gētiū harū cō
ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν ἐθνῶν τούτων ἐξολο-
sumet eos dñs ab facie tua: nō
θρεύσει αὐτοὺς κύριος ἀπὸ προσώπου σου, οὐχὶ
pp iusticiā tuā neq pp equitatē
διὰ τὴν δικαιοσύνην σου οὐδὲ διὰ τὴν ὁσιότητα
cordis tui tu ingrederis vt possideas
τῆς καρδίας σου σὺ εἰσπορεύῃ κληρονομῆσαι τὴν
terrā eorū: sed pp iniquitatē gētiū ha
γῆν αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνομίαν τῶν ἐθνῶν τού-
rū dñs deus tuus disperdet eos a
των κύριος ὁ θεός σου ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ
facie tua: et vt cōpleret foedus qd iurauit
προσώπου σου, καὶ ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην ἣν ὤμοσε
dñs pribus vris abraā et isaac
κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ
et iacob. et cognosces hodie: q nō pp iu
καὶ ἰακώβ. καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι οὐ διὰ τὰς δι-
sticias tuas dñs deus dat tibi terrā
καιοσύνας σου κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι τὴν γῆν
bonā hanc vt possideas: qr ppls du
τὴν ἀγαθὴν ταύτην κληρονομῆσαι, ὅτι λαὸς σκληρο-
re ceruicis es. memēto ne obliuiscaris quāt irri
τράχηλος εἶ. μνήσθητι μὴ ἐπιλάθῃ ὅσα παρ-
tasti dñm deū tuū in deserto: a quo die
ώξυνας κύριον τὸν θεόν σου ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀφ' ἧς ἡμέ-
egressi estis de terra egypti donec venistis in
ρας ἐξήλθετε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἕως ἤλθετε εἰς
locū hūc: increduli pseuerastis circa
τὸν τόπον τοῦτον, ἀπειθοῦντες διατελεῖτε τὰ
q ad dñm. et in oreb prouocastis dñm.
πρὸς κύριον. καὶ ἐν χωρὴβ παρωξύνατε κύριον.
et iratus ē dñs in vos vt perderet vos: as
καὶ ἐθυμώθη κύριος ἐφ' ὑμῖν ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς, ἀνα-
cēdēte me in mōtē vt acciperē tabulas
βαίνοντός μου εἰς τὸ ὄρος λαβεῖν τὰς πλάκας
lapideas: tabulas pacti: qs pepigit ad
τὰς λιθίνας, πλάκας διαθήκης, ἃς διέθετο πρὸς
vos. et pseuerani in mōte quadragita
ὑμᾶς. καὶ κατεγενόμην ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα
diebus et quadragita noctibus. panē nō
ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, ἄρτον οὐκ
comedi et aquā nō bibi. et dedit mihi do
ἔφαγον καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον. καὶ ἔδωκέ μοι κύ-
minus duas tabulas lapideas scriptas in
ριος τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας γεγραμμένας ἐν
digito dei. et in eis oēs
τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπ' αὐταῖς πάντες
sermōes: quos locutus ē dñs ad vos in
οἱ λόγοι, οὓς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ
mōte de medio ignis in die cōgregatiōis.
ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ἐν ἡμέρᾳ ἐκκλησίας.

B

D

Primitiua chal.

עול · קום ירת · זכה קשה · דכר נשר רגז · דבר אתא סרב · הוה נסק נסב · קום רבע יום · שתה · צבע

Interp. chal.

sed ppter pctā populorū istoꝝ eijciet eos dñs a facie tua. non propter iustitiā tuam neqꝫ ppter rectitudinē cordis tui tu ingredieris ad possidendā terrā eoꝝ: sed ppter peccata populoꝝ istoꝝ dñs deus tuꝰ eijciet eos a facie tua: & vt confirmet verbuꝫ qd iurauit dñs patribus tuis abrahā isaac & iacob. Et scies quoniaꝫ non propter iustitiā tuā dñs deus tuus dabit tibi terram bonā hanc vt possideas eam: quia tu es populus dure ceruicis. Memento ne obliuiscaris quō ad iracundiā prouocasti dñm deuꝫ tuū in deserto: a die quo egressus es de terra egypti donec venistis vsqꝫ ad locū istum rebelles fuistis coram dño. Et in oreb prouocastis ad iracundiā dominū: & fuit ira a facie dñi contra vos vt consumerēt vos: quando ascendi in montem vt acciperem duas tabulas lapideas tabulas pacti quod pepigit dñs vobiscū: & mansi in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus: panē non comedi: & aquā non bibi: & dedit dñs mihi duas tabulas lapideas scriptas digito dei: & super eas iuxta oia verba que locutus est dominus vobiscum de medio ignis in die congregationis.

Transla. Chal.

ובחובי עממיא האלין יי מתריך להון מן קדמך׃ לא בזכותך ובקשיטות לבך את עליל למירת ית ארעהון ארי בחובי עממיא האלין יי אלהך מתריך להון מן קדמך ובדיל לקימא ית פתגמא דקיים יי לאבהתך לאברהם ליצחק וליעקב׃ ותדע ארי לא בזכותך יי אלהך יהיב לך ית ארעא טבתא הדא למירתה ארי עם קשי קדל את׃ הוי דכיר לא תתנשי ית דארגזתא קדם יי אלהך במדברא למן יומא דנפקתא מארעא דמצרים עד מיתיכון עד אתרא הדין מסרבין הויתון קדם יי׃ ובחורב ארגזתון קדם יי והוה רגז מן קדם יי בכון לשיצאה יתכון׃ כד סליקית לטורא למסב לוחי אבניא לוחי קימא דגזר יי עמכון ויתיבית בטורא ארבעין יממין וארבעין לילון לחמא לא אכלית ומיא לא שתיתי׃ ויהב יי לי ית תרין לוחי אבניא כתיבין באצבעא דיי ועליהון ככל פתגמיא דמליל יי עמכון בטורא מגו אשתא ביומא דקהלא׃

et factū ē p quadraginta dies et p quadra
καὶ ἐγένετο διὰ τεσσαράκοντα ἡμερῶν καὶ διὰ τεσσα-
ginta noctes dedit mihi dñs duas tabulas
ράκοντα νυκτῶν ἔδωκέ μοι κύριος τὰς δύο πλάκας
lapideas tabulas federis: et dixit dñs ad
τὰς λιθίνας πλάκας διαθήκης, καὶ εἶπε κύριος πρὸς
me: surge descende cito hinc: qr sceleste
με, ἀνάστηθι κατάβηθι τὸ τάχος ἐντεῦθεν, ὅτι ἠνόμη-
egit populꝰ tuꝰ: quos eduxisti de terra egypti. trāsgressi sūt cito de via: quā precepisti illis:
σεν ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου. πα-
ρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς,
fecerūt sibi cōflatile. et ait dñs ad
ἐποίησαν ἑαυτοῖς χώνευμα. καὶ εἶπε κύριος πρὸς
me: dicēs: locutꝰ sū ad te semel et bis: di-
με, λέγων, λελάληκα πρὸς σε ἅπαξ καὶ δίς, λέ-
cens: vidi ppłm hunc: et ecce ppls dure
γων, ἑώρακα τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἰδοὺ λαὸς σκληρο-
ceruicis est: dimitte me vt cōteram illos: et
τράχηλός ἐστιν, ἔασόν με ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ
delebo nomē eorū de sub ce-
ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρα-
lo: et faciā te in gētē magnā et fortē et
νοῦ, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρὸν καὶ
multā magis q hec. et reuersus descendi
πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο. καὶ ἐπιστρέψας κατέβην
de mōte: et mōs ardebat igne: et due
ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρί, καὶ αἱ δύο
tabule federis in duabꝰ manibꝰ meis.
πλάκες τῆς διαθήκης ἐπὶ ταῖς δυσὶ χερσί μου.
et vidēs q peccastis corā dño deo vro:
καὶ ἰδὼν ὅτι ἡμάρτετε ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν,
et fecistis vobis ipsis vitulū cōflatile: et
καὶ ἐποιήσατε ὑμῖν ἑαυτοῖς μόσχον χωνευτόν, καὶ
trāsgressi estis cito de via: quā pcepit dñs
παρέβητε ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλατο κύ-
vobis: et accipiēs duas tabulas p-
ριος ὑμῖν, καὶ ἐπιλαβόμενος τῶν δύο πλακῶν ἔρ-
ieci eas a duabꝰ manibꝰ meis: et cōfre-
ριψα αὐτὰς ἀπὸ τῶν δύο χειρῶν μου, καὶ συνέτρι-
gi eas corā vobis. et deprecatꝰ sū corā dño
ψα αὐτὰς ἐναντίον ὑμῶν. καὶ ἐδεήθην ἐναντίον κυρίου
secūdo sicut et prius. quadraginta
δεύτερον καθάπερ καὶ τὸ πρότερον. τεσσαράκοντα
diebus et quadraginta noctibꝰ panē nō comedi
ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἄρτον οὐκ ἔφαγον
et aquā nō bibi p oibꝰ peccatis vris:
καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν
q peccastis cū fecistis malū corā dño
ὧν ἡμάρτετε ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου
deo vro vt irritaretis eum. et timidꝰ
τοῦ θεοῦ ὑμῶν τοῦ παροξῦναι αὐτόν. καὶ ἔκφοβός
sū pp irā et furorē: qr
εἰμι διὰ τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμόν, ὅτι

C

Cumq; transissent quadraginta dies & totidē noctes: dedit mihi dominus duas tabulas lapideas: tabulas federis. dixitq; mihi. Surge & descēde hinc cito: quia populus tuus quem eduxisti de egypto deseruerunt velociter viam quā demōstrasti eis. feceruntq; sibi conflatile. Rursumq; ait dominus ad me. Cerno q populus iste dure ceruicis sit. Dimitte me vt cōteram eum: & deleam nomen eius de sub celo: & constituam te super gentem que hac maior & fortior sit. Cumq; de monte ardēte descenderem: & duas tabulas federis vtraq; tenerem manu: vidisseq; peccasse vos domino deo vestro: & fecisse vobis vitulū cōflatilē ac deseruisse velociter viā eius quā vobis ostenderat: proieci tabulas de manibus meis: cōfregiq; eas in cōspectu vestro. Et procidi ante dominum sicut prius quadraginta diebus & noctibus: panem non comedens & aquā nō bibens propter omnia peccata vestra que gessistis contra dominum: & eum ad iracundiam prouocastis. Timui enim indignatiōem & irā illius: qua

ויהי מקץ ארבעים יום וארבעים
לילה נתן יהוה אלי את שני
לחת האבנים לחות הברית׃ ויאמר
יהוה אלי קום רד מהר מזה כי
שחת עמך אשר הוצאת ממצרים
סרו מהר מן הדרך אשר צויתם
עשו להם מסכה׃ ויאמר יהוה
אלי לאמר ראיתי את העם
הזה והנה עם קשה ערף
הוא׃ הרף ממני ואשמידם
ואמחה את שמם מתחת
השמים ואעשה אותך לגוי
עצום ורב ממנו׃ ואפן וארד
מן ההר וההר בער באש ושני
לוחת הברית על שתי ידי׃ וארא
והנה חטאתם ליהוה אלהיכם
עשיתם לכם עגל מסכה סרתם
מהר מן הדרך אשר צוה יהוה
אתכם׃ ואתפש בשני הלחת
ואשלכם מעל שתי ידי
ואשברם לעיניכם׃ ואתנפל
לפני יהוה כראשנה ארבעים
יום וארבעים לילה לחם לא
אכלתי ומים לא שתיתי על כל
חטאתכם אשר חטאתם לעשות
הרע בעיני יהוה להכעיסו׃ כי
יגרתי מפני האף והחמה אשר

לוח · ירד · יצא · סור צוה · עשה נסך אמר · ראה · רפה שמד · עשה את · עצם פנה ירד · ברת ראה · עשה · תפש שנה לוח · שלך · שבר נפל · פנה רבע · שתה · עשה · רוע כעס · גור יחם

Transla. Chal.

והוה מסוף ארבעין יממין וארבעין לילון יהב יי לי ית תרין לוחי אבניא לוחי קימא׃ ואמר יי לי קום חות בפריע מכא ארי חביל עמך דאפקתא ממצרים סטו בפריע מן אורחא דפקדתינון עבדו להון מתכא׃ ואמר יי לי למימר גלי קדמי ית עמא הדין והא עם קשי קדל הוא׃ אנח בעותך מן קדמי ואשיצינון ואמחי ית שמהון מתחות שמיא ואעביד יתך לעם תקיף וסגי מנהון׃ ואתפניתי ונחתית מן טורא וטורא בער באשתא ותרין לוחי קימא על תרתין ידי׃ וחזית והא חבתון קדם יי אלהכון עבדתון לכון עגל מתכא סטיתון בפריע מן אורחא דפקיד יי יתכון׃ ואחדית בתרין לוחיא ורמיתנון מעל תרתין ידי ותברתנון לעיניכון׃ ואשתטחית קדם יי כד בקדמיתא ארבעין יממין וארבעין לילון לחמא לא אכלית ומיא לא שתיתי על כל חובתכון דחבתון למעבד דביש קדם יי לארגזא קדמוהי׃ ארי דחילית מן קדם רוגזא וחימתא

Interp. chal.

Et factū est post quadraginta dies & quadraginta noctes dedit dñs mihi duas tabulas lapideas: tabulas federis. et dixit dñs ad me. Surge descēde cito hinc: quia corruptus est populus tuus quē eduxisti de egypto. recesserūt cito de via quā precepisti eis: fecerunt sibi conflatile. Et ait dñs ad me dicens. Notꝰ est corā me populus hic: & ecce populus dure ceruicis est. dimitte deprecationē tuam a cōspectu meo vt cōsumam eos: & delebo nomen eoꝝ de sub celis: & faciam te in populū fortiorē & maiorem his. Et diuerti & descendi de monte: & mons ardebat igni: & due tabule federis erant in duabus manibus meis. Et vidi & ecce peccastis coram dño deo vestro: fecistis vobis vitulum conflatilē: declinastis cito a via quā precepit dñs vobis. Et apprehēdi duas tabulas & proieci eas de duabus manibus meis: & confregi eas ante oculos vestros. et prostratus sum coram dño sicut prius quadraginta diebus & quadraginta noctibus: paneꝫ non comedi & aquā non bibi propter oia peccata vr̄a in quibus peccastis faciendo quod maluꝫ est coram domino ad irritandum eum. Timui enim propter iram & indignationem qua

Primitiua chal.

קום · נחת נפק סטה · נתך אמר גלה · קשה תקף בעה · אשא מחא · פנה קום · חזה חוב נתך · סטה רמה שטח · רבע שתה חוב · עבד רגז יחם

Pritiua heb. Ter. Heb. Deut. Ca. ix.

קצף יהוה עליכם להשמיד אתכם וישמע יהוה אלי גם בפעם ההוא: ובאהרן התאנף יהוה מאד להשמידו ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההוא: ואת חטאתכם אשר עשיתם את העגל לקחתי ואשרף אתו באש ואכת אתו טחון היטב עד אשר דק לעפר ואשלך את עפרו אל הנחל הירד מן ההר: ובתבערה ובמסה ובקברת התאוה מקצפים הייתם את יהוה: ובשלח יהוה אתכם מקדש ברנע לאמר עלו ורשו את הארץ אשר נתתי לכם ותמרו את פי יהוה אלהיכם ולא האמנתם לו ולא שמעתם בקלו: ממרים הייתם עם יהוה מיום דעתי אתכם: ואתנפל לפני יהוה את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה אשר התנפלתי כי אמר יהוה להשמיד אתכם: ואתפלל אל יהוה ואמר אדני יהוה אל תשחת עמך ונחלתך אשר פדית בגדלך אשר הוצאת ממצרים ביד חזקה: זכר לעבדיך לאברהם

שמע · אנף · פלל · עשה שרף · כתת טחן יטב · דקק שלך · קצף היה · עלה ירש · נתן · מרה פה · אמן · קול מרה · ידע · נפל פנה רבע · שמד · פלל · שחת · פדה · יצא

Trāsla. B. Hiero.

aduerſū vos concitatus: delere vos voluit. Et exaudiuit me dñs et hac vice. Aduerſum aaron quoq͂ vehementer iratus voluit eū conterere: & pro illo ſimiliter deprecatus ſum. Peccatū autē veſtrū quod feceratis. i. vitulū: arripiens: igne combuſſi: & in fruſtra comminuens omnino quoq͂ in puluerem redigens proieci in torrentem qui de monte deſcendit. In incēdio quoq͂ & in tentatione & in ſepulchris concupiſcētie prouocaſtis dñm. & qn̄ miſit vos de cadeſbarne dicens. aſcendite & poſſidete terram quā dedi vobis: & contempſiſtis imperium dñi dei veſtri: & non crediſtis ei. neq͂ vocē eius audire voluiſtis: ſed ſp̄ fuiſtis rebelles a die qua noſſe vos cepi. Et iacui coram domino quadraginta diebus ac noctibus quibus eum ſuppliciter deprecabar: ne deleret vos vt fuerat comminatus: & orans dixi. Domine deus ne diſperdas populum tuum & hereditatem tuā quā redemiſti in magnitudine tua: quos eduxiſti in manu forti. Recordare ſeruorū tuorū abraā

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

παρωξύνθη κύριος ἐφ᾽ ὑμῖν τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. καὶ εἰσήκουσε κύριος ἐμοῦ καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ ἐπὶ ἀαρὼν ἐθυμώθη κύριος σφόδρα τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτόν. καὶ ηὐξάμην καὶ περὶ ἀαρὼν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ τὴν ἁμαρτίαν ὑμῶν ἣν ἐποιήσατε τὸν μόσχον ἔλαβον, καὶ κατέκαυσα αὐτὸν πυρί, καὶ κατέκοψα αὐτὸν καὶ κατήλασα σφόδρα ἕως οὗ ἐγένετο λεπτόν, καὶ ἐγενήθη ὡσεὶ κονιορτός, καὶ ἔρριψα τὸν κονιορτὸν εἰς τὸν χειμάρρουν τὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ ὄρους. καὶ ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ καὶ ἐν τῷ πειρασμῷ καὶ ἐν τοῖς μνήμασι τῆς ἐπιθυμίας παροξύναντες ἦτε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. καὶ ὅτε ἐξαπέστειλε κύριος ὑμᾶς ἐκ κάδης βαρνή, λέγων, ἀνάβητε καὶ κληρονομήσατε τὴν γῆν, ἣν δίδωμι ὑμῖν. καὶ ἠπειθήσατε τῷ ῥήματι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἀπειθοῦντες ἦτε τὰ πρὸς κύριον ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἐγνώσθη ὑμῖν. καὶ ἐδεήθην ἔναντι κυρίου τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, ὅσας ἐδεήθην, εἶπε γὰρ κύριος ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. καὶ ηὐξάμην πρὸς τὸν θεόν, καὶ εἶπα, κύριε κύριε, μὴ ἐξολοθρεύσῃς τὸν λαόν σου καὶ τὴν κληρονομίαν σου, ἣν ἐλύτρωσω ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν τῇ χειρί σου τῇ κραταιᾷ καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ. μνήσθητι ἀβραὰμ

irritatus ē dñs ꝯtra vos vt deleret vos. ⁊ exaudiuit dñs me ⁊ in tpe illo. ⁊ ꝯtra aarō iratus ē dñs valde vt ꝯtereret eū. ⁊ oraui ⁊ pro aarō in tpe illo. ⁊ pctm̄ vrm̄ qđ feciſtis vitulū accepi: ⁊ cōbuſſi eū igne: ⁊ cōfregi eū ⁊ cōminui vehemēter quouſq͂ factus ē minutū: ⁊ factus ē ſicut puluis: ⁊ pieci puluerē in torrētē deſcēdētē de mōte. ⁊ in incēdio ⁊ in tētatione ⁊ in ſepulchris cōcupiſcētie irritātes fuiſtis dñm deū nr̄z. ⁊ qn̄ miſit dñs vos de cades barne: dicēs: aſcēdite ⁊ poſſidete trā: q̄ do vobis. ⁊ cōtēpſiſtis v̄bū dn̄i dei vr̄i: ⁊ nō credidiſtis ei: ⁊ nō audiſtis vocē eius: ⁊ rebelles fuiſtis q̄ ad dn̄m a qua die cognitus fuit vobis. ⁊ oraui corā dn̄o quadragita diebus ⁊ quadragita noctib: quib⁹ dep̄catus ſū: dixit eñ dñs pditurū vos. ⁊ oraui ad deū: ⁊ dixi: dñe dñe: ne diſpdas p̄plm tuū ⁊ hereditatē tuā: q̄ redemiſti in fortitudine tua magna: quos eduxiſti de trā egypti in manu tua forti ⁊ in brachio tuo excelſo. recordare abraam

Transla. Chal.

ורגיז יי עליכון לשיצאה יתכון וקביל יהוה צלותי אף בזימנא ההיא: ועל אהרן הוה רגז מן קדם יי לחדא לשיצאותיה וצליתי אף על אהרן בעדנא ההוא: וית חובתכון דעבדתון ית עגלא נסיבית ואוקידת יתיה בנורא ושפית יתיה בשופינא יאות עד דהוה דקיק לעפרא ורמית ית עפריה לנחלא דנחית מן טורא: ובדליקתא ובנסיתא ובקברי דמשאלי מרגזין הויתון קדם יי: וכד שלח יי יתכון מרקם גיאה למימר סקו ואחסינו ית ארעא דיהבית לכון וסרבתון על מימרא דיי אלהכון ולא הימנתון ליה ולא קבלתון למימריה: מסרבין הויתון קדם יי מיומא דידעית יתכון: ואשתטחית קדם יי ית ארבעין יממין וית ארבעין לילון דאשתטחית ארי אמר יי לשיצאה יתכון: וצליתי קדם יי ואמרית יי אלהים לא תחבל עמך ואחסנתך דפרקת בתוקפך דאפקתא ממצרים בידא תקיפא: אידכר לעבדך לאברהם

Pritiua chal.

צלא · שצא צלא · יקד שוף · רמה · שאל רגז · אמר נסק חסן · סרב הוה · שטח רבע · שצא חבל חסן · נפק דכר

Interp. chal.

iratus erat dñs cōtra vos vt cōſumeret vos. Et ſuſcepit dñs orationē meam etiā in tpe illo. contra aaron quoq͂ fuit ira a facie dñi vt diſperderet eum. Et oraui etiam pro aaron in illo tpe: ⁊ peccatū veſtrū qđ feciſtis. i. vitulū tuli ⁊ cōbuſſi eum igni: ⁊ cōminui eum in piſtillo vehemēter donec fuit cōminutū in puluerē: ⁊ proieci puluerē ei⁹ in torrentē qui deſcendit de mōte. Et in incendio quoq͂ ⁊ in tentatione ⁊ in ſepulchris cōcupiſcentiū irritaſtis dñm. et qn̄ miſit vos dñs de cades barne dicens. Aſcendite ⁊ poſſidete terrā quam dedi vobis: rebelles fuiſtis verbo dñi dei veſtri: ⁊ nō credidiſtis ei neq͂ obediſtis verbo eius. rebelles fuiſtis coram dño a die quo cognoui vos. Et proſtratus ſum corā dño quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus quibus proſtratus ſum. quoniā dixerat dñs vt conſumeret vos. Et oraui coram domino: ⁊ dixi. Domine deus ne diſſipes populum tuum ⁊ hereditatem tuam quam redemiſti in fortitudine tua: quem eduxiſti de egypto in manu forti. Recordare ſeruorum tuorum abraham

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν θεραπόντων σου, οἷς ὤμοσας κατὰ σεαυτοῦ, μὴ ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν σκληρότητα τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ ἐπὶ τὰ ἀσεβήματα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, μήποτε εἴπωσιν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ὅθεν ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐκεῖθεν, λέγοντες, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι κύριον εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν εἶπεν αὐτοῖς, καὶ παρὰ τὸ μισῆσαι κύριον αὐτούς, ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀποκτεῖναι ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ οὗτοι λαός σου καὶ κληρονομία σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ. Ca. 10

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εἶπε κύριος πρός με, λάξευσον σεαυτῷ δύο πλάκας λιθίνας ὥσπερ τὰς πρώτας, καὶ ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ ὄρος, καὶ ποιήσεις σεαυτῷ κιβωτὸν ξυλίνην, καὶ γράψω ἐπὶ τὰς πλάκας τὰ ῥήματα, ὅσα ἦν ἐν ταῖς πλαξὶ ταῖς πρώταις, ἃς συνέτριψας, καὶ ἐμβαλεῖς αὐτὰς εἰς τὴν κιβωτόν. καὶ ἐποίησα κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ ἐλάξευσα τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας, ὥσπερ αἱ πρῶται, καὶ ἀνέβην εἰς τὸ ὄρος, καὶ αἱ δύο πλάκες ἐπὶ ταῖς δυσὶ χερσί μου, καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τὰς πλάκας κατὰ τὴν γραφὴν τὴν πρώτην τοὺς δέκα λόγους, οὓς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ἐν ἡμέρᾳ τῆς συναγωγῆς. καὶ ἔδωκεν αὐτὰς κύριος ἐμοί. καὶ ἐπιστρέψας κατέβην ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ ἐνέβαλον τὰς πλάκας εἰς τὴν κιβωτόν, ἣν ἐποίησα. καὶ ἦσαν ἐκεῖ, καθὰ ἐνετείλατό μοι κύριος. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπῆραν ἐκ βηρὼθ υἱῶν

⁊ iſaac ⁊ iacob ſeruoꝝ tuoꝝ: qb⁹ iuraſti p teipm̄: ne aſpicias in duriciem ppl̄i hui⁹: ⁊ in impietates eoꝝ: ⁊ in peccata eoꝝ: ne forte dicant habitantes trā vnde eduxiſti nos illinc: dicentes: q̄ nō poterat dñs itroducere eos in trā: quā dixit eis: ⁊ q̄ oderat dñs eos: eduxit illos vt interficeret in deſerto. ⁊ hi ppl̄s tuus ⁊ hereditas tua: quos eduxiſti de trā egypti in fortitudine tua magna ⁊ in brachio tuo excelſo.

In illo tēpore dixit dñs ad me: dola tibi duas tabulas lapideas ſicut primas: ⁊ aſcende ad me in mōtē: ⁊ facies tibi arcā ligneā: ⁊ ſcribā ſup tabulas verba: q̄ cūq͂ fuerūt in tabulis p̄mis: q̄s confregiſti: ⁊ pones eas in arcā. ⁊ feci arcam de lignis incorruptibilib⁹: ⁊ dolaui duas tabulas lapideas: ſicut p̄me: ⁊ aſcendi in mōtē ⁊ due tabule in duab⁹ manib⁹ meis: ⁊ ſcripſit ſup tabulas ſcdm̄ ſcripturā p̄mā decē verba: q̄ locut⁹ ē dñs ad vos i mōte de medio ignis in die cōgregatiōis. ⁊ dedit eas dñs mihi. ⁊ reuerſus deſcēdi de monte: ⁊ poſui tabulas in arcā: quā fecerā. ⁊ fuerūt ibi: ſicut p̄cepit mihi dñs. ⁊ filij iſrael pfecti ſūt de beroth filioꝝ

A Exo. 34. a.

B Nu. 20. d.

Trāsla. B. Hiero.

iſaac & iacob. Ne aſpicias duriciam populi huius & impietatem atq͂ pctūm: ne forte dicāt hitatores terre de qua eduxiſti nos: non poterat dñs introducere eos i terram quam pollicitus eſt eis: & oderat illos: idcirco eduxit vt interficeret eos in ſolitudine q ſunt populus tuus & hereditas tua: quos eduxiſti in fortitudine tua magna & in brachio tuo extento. Ca. 10.

In tpe illo dixit dñs ad me. Dola tibi duas tabulas lapideas ſicut priores fuerūt: & aſcēde ad me in mōtem: facieſq͂ arcam ligneam: & ſcribam in tabulis verba que fuerunt in his q̄s ante cōfregiſti: poneſq͂ eas in arca. Feci igitur arcā de lignis ſethim. Cūq͂ dolaſſem duas tabulas lapideas inſtar priorum: aſcendi in mōtē habēs eas in manibus. Scripſitq͂ in tabulis iuxta id qđ pri⁹ ſcripſerat verba decem que locutus eſt dominus ad vos in monte de medio ignis: quando populus congregatus ē: & dedit eas mihi. Reuerſuſq͂ de monte deſcēdi: & poſui tabulas in arcam quam feceram: que hucuſq͂ ibi ſunt: ſicut mihi precepit dominus. Filij autem iſrael mouerūt caſtra ex beroth filiorū

Ter. Heb. Deut. Ca. x. Pritiua heb.

ליצחק וליעקב אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו: פן יאמרו הארץ אשר הוצאתנו משם מבלי יכלת יהוה להביאם אל הארץ אשר דבר להם ומשנאתו אותם הוציאם להמתם במדבר: והם עמך ונחלתך אשר הוצאת בכחך הגדל ובזרעך הנטויה:

Cap. x.

בעת ההוא אמר יהוה אלי פסל לך שני לוחת אבנים כראשנים ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ: ואכתב על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים אשר שברת ושמתם בארון: ואעש ארון עצי שטים ואפסל שני לחת אבנים כראשנים ואעל ההרה ושני הלחת בידי: ויכתב על הלחת כמכתב הראשון את עשרת הדברים אשר דבר יהוה אליכם בהר מתוך האש ביום הקהל ויתנם יהוה אלי: ואפן וארד מן ההר ואשם את הלחת בארון אשר עשיתי ויהיו שם כאשר צוני יהוה: ובני ישראל נסעו מבארת בני

פנה קשה · אמר · בוא · את · יצא מות דבר · כוח נטה · שנה · עשה ארן · כתב לוח · היה · שום · עשה שוט פסל · שנה · עלה · כתב · נתן · פנה ירד שום · עשה היה צוה

Transla. Chal.

ליצחק וליעקב לא תתפני לקשיות עמא הדין ולחוביהון ולחטאיהון: דילמא יימרון דיירי ארעא דאפקתנא מתמן מדלית יוכלא קדם יי לאעלותהון לארעא דמליל להון ומדסני יתהון אפיקינון לקטלותהון במדברא: ואינון עמך ואחסנתך דאפיקתא בחילך רבא ובדרעך מרממא:

Ca. x.

בעדנא ההוא אמר יי לי פסל לך תרין לוחי אבניא כקדמאי וסק לקדמי לטורא ותעבד לך ארונא דאעא: ואכתב על לוחיא ית פתגמיא דהוו על לוחיא קדמאי דתברת ותשוינון בארונא: ועבדית ארונא דאעי שטין ופסלית תרין לוחי אבניא כקדמאי וסליקית לטורא ותרין לוחיא בידי: וכתב על לוחיא ככתבא קדמאה ית עשרא פתגמין דמליל יי עמכון בטורא מגו אישתא ביומא דקהלא ויהבינון יי לי: ואתפניתי ונחתית מן טורא ושויתי ית לוחיא בארונא דעבדית והוו תמן כמא דפקדני יי: ובני ישראל נטלו מבארות בני

Interp. chal.

iſaac ⁊ iacob: ne aſpicias duriciā populi hui⁹ ⁊ impietatē eoꝝ ⁊ pctā eoꝝ. ne forte dicant habitatores terre de qua eduxiſti nos: eo q̄ nō erat poteſtas coram dño vt introduceret eos in terraz quā locutus eſt eis ⁊ q̄ oderat illos: eduxit eos vt occideret eos in deſerto. Et ipſi ſunt ppl̄s tuus ⁊ hereditas tua: quos eduxiſti in v̄tute tuā magna ⁊ in brachio tuo excelſo. Ca. 10.

In tpe illo dixit dñs ad me. Dola tibi duas tabulas lapideas ſicut priores: ⁊ aſcēde ad me in montem: ⁊ facies tibi arcam ligneā: et ſcribā ſup tabulas verba q̄ erant ſup tabulas priores quas cōfregiſti: et pones eas in arca. et feci arcam de lignis ſetim: ⁊ dolaui duas tabulas lapideas ſicut priores: ⁊ aſcendi in montē: ⁊ duas tabulas lapideas hēbaz in māu mea. Et ſcripſit in tabulis iuxta ſcripturā priorē decē verba q̄ locutus eſt dñs vobiſcū in mōte de medio ignis in die cōgregationis: ⁊ dedit eas dñs mihi. et reuerſus ſum ⁊ deſcendi de monte: ⁊ poſui tabulas in arca quaz feci: ⁊ fuerūt ibi: ſicut precepit mihi dominus. Et filij iſrael profecti ſunt de beroth filiorum

Pritiua chal.

פנה קשה אמר · דור יכל עול · שנא נפק דבר · רבב רמם · נסק עבד כתב · הוה שוה · שוט סלק · פנה שוה · נחת

Ter. Heb.

יַעֲקָן מוֹסֵרָה שָׁם מֵת אַהֲרֹן וַיִּקָּבֵר שָׁם וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ מִשָּׁם נָסְעוּ הַגֻּדְגֹּדָה וּמִן הַגֻּדְגֹּדָה יָטְבָתָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם׃ בָּעֵת הַהִוא הִבְדִּיל יְהוָה אֶת שֵׁבֶט הַלֵּוִי לָשֵׂאת אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה לַעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בִּשְׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ עַל כֵּן לֹא הָיָה לְלֵוִי חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם אֶחָיו יְהוָה הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לוֹ׃ וְאָנֹכִי עָמַדְתִּי בָהָר כַּיָּמִים הָרִאשֹׁנִים אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא לֹא אָבָה יְהוָה הַשְׁחִיתֶךָ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם לֵךְ לְמַסַּע לִפְנֵי הָעָם וְיָבֹאוּ וְיִירְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָם לָתֵת לָהֶם׃ וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ׃ לִשְׁמֹר אֶת מִצְוֺת יְהוָה וְאֶת חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ׃ הֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי

Trāſla. B. Hiero.

iachan in moſera. Vbi aaron mortuus ꝯ ſepultus ē: p quo ſacerdotio functus ē eleazar filius eius. Inde venerunt in gadgad: de quo loco pfecti caſtrametati ſunt in iethabatha in terra aqrū atq; torrētiū. Eo tpe ſeparauit tribum leui vt portaret arcam federis domini. & ſtaret coram eo in miſterio: ac bñdiceret in noie illius vſq; in pñtē diē. Quãobrē nō habuit leui ptē neq; poſſeſſionē cū frib9 ſuis. quia ipſe dñs poſſeſſio eius eſt ſicut promiſit ei dñs deus tuus. Ego autem ſteti ī mōte ſicut prius quadragīta diebus ac noctibus. exaudiuitq; me dominus etiam hac vice: & te pdere noluit. Dixitq; mihi. Vade & precede populum vt ingrediatur & poſſideat terram quam iuraui patribus eorum vt traderem eis. Et nunc iſrael quid dominus deus tuus petit a te: niſi vt timeas dominum deū tuū: & ambules in viis eius & diligas eum: ac ſeruias domino deo tuo in toto corde tuo & in tota aīa tua: cuſtodiaſq; mandata domini & cerimonias eius quas ego hodie precipio tibi: vt bene ſit tibi. En domini dei tui celum eſt: & celum

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

iachan in moſera. illic mortuus ē aarō: ꝯ ſepult9 ē
ἰακὴμ μοσερά. ἐκεῖ ἀπέθανεν ἀαρών, καὶ ἐτάφη
illic. ꝯ ſacerdotio fūct9 ē eleazar filius ei9 pro eo.
ἐκεῖ. καὶ ἱεράτευσεν ἐλεάζαρ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ.
illinc pfecti ſūt in gadgad. ꝯ de gadgad: ad
ἐκεῖθεν ἀπῆραν εἰς γαδγάδ. καὶ ἀπὸ γαδγάδ, εἰς
iethabatha: terrā: vbi torrētes aquaꝝ. in illo
ἐτεβαθά, γῆν, οὗ χείμαρροι ὑδάτων. ἐν ἐκείνῳ τῷ
tpe ſeparauit dñs tribū leui: vt portaret
καιρῷ διέστειλε κύριος τὴν φυλὴν τὴν λευί, αἴρειν
arcā federis dñi: vt ſtaret co
τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, παρεστάναι ἔναν
rā dño: vt miniſtraret ꝯ pcaretur in noτι κυρίου, λειτουργεῖν καὶ ἐπεύχεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνό
mine eius vſq; in diē hanc. pp hoc
ματι αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. διὰ τοῦτο
nō erit leuitis pars ꝯ poſſeſſio īpſ
οὐκ ἔσαι τοῖς λευίταις μερὶς καὶ κλῆρος παρὰ
frēs ſuos. dñs ipe poſſeſſio e=
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν. κύριος αὐτὸς κλῆρος αὐ=
ius: ſicut dixit ei dñs deus vr. ꝯ ego
τοῦ, καθὰ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. κἀγὼ
ſteti in mōte quadragīta dieb9 ꝯ qua
ἔστην ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσα
dragita noctibus: ꝯ exaudiuit me dñs: ꝯ in
ράκοντα νύκτας, καὶ εἰσήκουσέ μου κύριος, καὶ ἐν
tpe illo nō voluit dñs perdere vos.
τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οὐκ ἠθέλησε κς ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς.
ꝯ dixit dñs ad me: vade pcede co
καὶ εἶπεν κύριος πρός με, βάδιζε ἄπαρον ἔναν
rā pplo hoc: ꝯ ingrediātur ꝯ
τι τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ εἰσπορευέσθωσαν καὶ
poſſideāt terrā: quā iuraui pa
κληρονομείτωσαν τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πα=
tribus eoꝝ vt darē eis. ꝯ nūc iſrael
τράσιν αὐτῶν δοῦναι αὐτοῖς. καὶ νῦν ἰσραὴλ
qd dñs deus tuus petit a te: niſi
τί κύριος ὁ θεός σου αἰτεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ᾽ ἢ
vt timeas dñm deū tuū: vt ambules in
φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν
oibus viis eius: ꝯ diligas eū:
πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ ἀγαπᾶν αὐ=
ꝯ ſeruias dño deo tuo ex to
τόν, καὶ λατρεύειν κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐξ ὅ=
to corde tuo ꝯ ex tota aīa
λης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς
tua: vt cuſtodias mādata dñi dei
σου, φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ
tui: ꝯ iuſtificatiōes eius: q̄ſcūq; ego p
σου, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐν=
cipio tibi hodie: vt bñ tibi ſit. ecce do
τέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα εὖ σοι ᾖ. ἰδοὺ κυ=
mini dei tui celū ꝯ celū
ρίου τοῦ θεοῦ σου ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ

Transla. Chal.

יַעֲקָן לְמוֹסֵרָה תַּמָּן מִית אַהֲרֹן וְאִתְקְבַר תַּמָּן וְשַׁמֵּשׁ אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃ מִתַּמָּן נְטַלוּ לְגֻדְגֹּד וּמִן גֻּדְגֹּד לְיָטְבַת אֲרַע נָגְדָא נַחֲלִין דְּמַיִין׃ בְּעִדָּנָא הַהִיא אַפְרֵשׁ יְיָ יָת שִׁבְטָא דְלֵוִי לְמִטַּל יָת אֲרוֹן קְיָמָא דַּייָ לְמֵיקַם קֳדָם יְיָ לְשַׁמָּשׁוּתֵיהּ וּלְבָרָכָא בִּשְׁמֵיהּ עַד יוֹמָא הָדֵין׃ עַל כֵּן לָא הֲוָה לְלֵוִי חוּלָק וְאַחְסָנָא עִם אֲחוֹהִי מַתְּנָן דִּיהַב לֵיהּ יְיָ אִנּוּן אַחְסָנְתֵיהּ כְּמָא דְּמַלִּיל יְיָ אֱלָהָךְ לֵיהּ׃ וַאֲנָא הֲוֵיתִי קָאֵים בְּטוּרָא כְּיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָן וְקַבֵּיל יְיָ צְלוֹתִי אַף בְּזִמְנָא הָדָא לָא אֲבָה יְיָ לְחַבָּלוּתָךְ׃ וַאֲמַר יְיָ לִי קוּם אִיזֵיל לְמִטּוּל קֳדָם עַמָּא וְיֵיעֲלוּן וְיֵירְתוּן יָת אַרְעָא דְּקַיֵּימִית לַאֲבָהַתְהוֹן לְמִתַּן לְהוֹן׃ וּכְעַן יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֱלָהָךְ תָּבַע מִינָּךְ אֱלָהֵין לְמִדְחַל מִן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לִמְהַךְ בְּכָל אָרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹהִי וּלְמִרְחַם יָתֵיהּ וּלְמִפְלַח קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ׃ לְמִטַּר יָת פִּקּוּדַיָּא דַּייָ וְיָת קְיָמוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין דְּיִיטַב לָךְ׃ הָא דַּייָ אֱלָהָךְ שְׁמַיָּא וּשְׁמֵי

Primitiua chal. / Interp. chal.

iachan in moſera: vbi mortuus eſt aaron ꝯ ſepultus eſt ibi: ꝯ miniſtrauit eleazar filius eius pro eo. Inde profecti ſunt in gadgad: et de gadgad in iatabatha in terrā in qua fluunt torrētes aquarū. in tēpore illo ſeparauit dñs tribum leui vt portaret arcam federis dñi: ꝯ vt ſtaret corā dño vt miniſtraret ei: ꝯ vt benediceret in nomine eius vſq; in diem hanc. Propterea nō habuit leui partē ꝯ hereditatē cū fratribus ſuis: quia dona que dedit ei dñs ipſa ſunt hereditas eius ſicut locutus eſt ei dñs deus tuus. Et ego ſteti in monte ſicut diebus prioribus quadraginta diebus ꝯ quadraginta noctibus. Et ſuſcepit dñs orationē meā etiā hac vice: ꝯ noluit dñs diſpdere te. ꝯ dixit dñs ad me. Surge vade vt proficiſcaris coram populo: vt ingrediantur ꝯ poſſideant terrā quā iuraui patribus ſuis vt traderē eis. Et nunc iſrael quid dñs deus tuus querit a te: niſi vt timeas dominū deū tuū ꝯ vt ambules in omnibus viis que recte ſunt coram eo: ꝯ vt diligas eum: vt ſeruias coram dño deo tuo in toto corde tuo et in tota aīa tua: ꝯ vt cuſtodias precepta domini ꝯ mandata eius que ego precipio tibi hodie: vt bene ſit tibi. Ecce domini dei tui ſunt celi ꝯ celi

Ter. Heb.

הַשָּׁמַיִם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ׃ רַק בַּאֲבֹתֶיךָ חָשַׁק יְהוָה לְאַהֲבָה אוֹתָם וַיִּבְחַר בְּזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם בָּכֶם מִכָּל הָעַמִּים כַּיּוֹם הַזֶּה׃ וּמַלְתֶּם אֵת עָרְלַת לְבַבְכֶם וְעָרְפְּכֶם לֹא תַקְשׁוּ עוֹד׃ כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד׃ עֹשֶׂה מִשְׁפַּט יָתוֹם וְאַלְמָנָה וְאֹהֵב גֵּר לָתֶת לוֹ לֶחֶם וְשִׂמְלָה׃ וַאֲהַבְתֶּם אֶת הַגֵּר כִּי גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וּבוֹ תִדְבָּק וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ׃ הוּא תְהִלָּתְךָ וְהוּא אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּךָ אֶת הַגְּדֹלֹת וְאֶת הַנּוֹרָאֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ׃ בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרָיְמָה וְעַתָּה שָׂמְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃

Ca. xi.

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַרְתָּ מִשְׁמַרְתּוֹ וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּמִצְוֺתָיו כָּל הַיָּמִים׃ וִידַעְתֶּם הַיּוֹם כִּי לֹא אֶת בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ וַאֲשֶׁר לֹא רָאוּ אֶת מוּסַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶת גָּדְלוֹ אֶת יָדוֹ הַחֲזָקָה וּזְרֹעוֹ הַנְּטוּיָה׃ וְאֶת

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

celi terra ꝯ oīa q̄cūq; ſūt in ea: verūtñ
οὐρανοῦ, ἡ γῆ καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ, πλὴν τοὺς
pres nrōs elegit dñs ad amādū eos:
πατέρας ἡμῶν προείλατο κύριος ἀγαπᾶν αὐτούς,
ꝯ elegit ſemen eoꝝ poſt eos: vos:
καὶ ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ᾽ αὐτούς, ὑμᾶς,
pter oēs gētes ſcdm diē hanc. ꝯ
παρὰ πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην. καὶ
circūcidetis duriciē cordis vrī: ꝯ ceruπεριτεμεῖσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, καὶ τὸν τρά
cem vrā nō indurabitis vltra. nā dñs de9 veχηλον ὑμῶν οὐ σκληρυνεῖτε ἔτι. ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὑ
ſter: hic deus deoꝝ: ꝯ dñs dñoꝝ: deus
μῶν, οὗτος θεὸς τῶν θεῶν, καὶ κύριος τῶν κυρίων, ὁ θεὸς
magnus ꝯ potens ꝯ terribilis: qui nō admirat per
ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς καὶ φοβερός, ὅστις οὐ θαυμάζει πρό
ſonā neq; accipit mun9: faciens iudiciū aduēσωπον οὐδὲ μὴ λάβῃ δῶρον, ὁ ποιῶν κρίσιν προση
ne ꝯ pupillo ꝯ vidue: ꝯ amat peregriλύτῳ καὶ ὀρφανῷ καὶ χήρᾳ, καὶ ἀγαπᾷ τὸν προσήλυ
nū vt det illi panē ꝯ veſtem. ꝯ amabitis
τον δοῦναι αὐτῷ ἄρτον καὶ ἱμάτιον. καὶ ἀγαπήσε
pegrinū: aduene .n. fuiſtis in tra egypti.
τε τὸν προσήλυτον, προσήλυτοι γὰρ ἦτε ἐν γῇ αἰγύπτου
dñm deū tuū timebis: ꝯ illi ſoli ſerues:
κν τὸν θεόν σου φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις,
ꝯ ad eū adherebis: ꝯ in noie eius
καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
iurabis. ipe laus tua: ꝯ ipe de9 tu9: qui
ὀμῇ. αὐτὸς καύχημά σου, καὶ αὐτὸς θεός σου, ὅστις
fecit tibi magnalia ꝯ glorioſa hec: q̄
ἐποίησέ σοι τὰ μεγάλα καὶ τὰ ἔνδοξα ταῦτα, ἃ
viderūt oculi tui. in ſeptuaginta aiab9
εἴδον οἱ ὀφθαλμοί σου. ἐν ἑβδομήκοντα ψυχαῖς
deſcenderūt pres tui in egyptū: nūc āt
κατέβησαν οἱ πατέρες σου εἰς αἴγυπτον, νῦν δὲ
fecit te dñs deus tuus ſicut aſtra
ἐποίησέ σε κύριος ὁ θεός σου ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ
celi multitudine.
οὐρανοῦ τῷ πλήθει.

Ca. xi.

Et diliges dñm deū tuū: ꝯ cuſtodies
καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου, καὶ φυλάξεις
cuſtodias ei9: ꝯ iuſtificatiōes eius:
τὰ φυλάγματα αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ,
ꝯ mandata eius ꝯ iudicia ei9 oībus diebus9. ꝯ cognoſcetis hodie: q᷑ nō
καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ γνώσεσθε σήμερον, ὅτι οὐχὶ τὰ
filii vrī: q̄cūq; nō cognouerūt neq; viderūt diſciπαιδία ὑμῶν, ὅσοι οὐκ οἴδασιν οὐδὲ ἴδοσαν τὴν παι
plinā dñi dei tui: ꝯ magnalia eius: ꝯ
δείαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ μεγάλα αὐτοῦ, καὶ τὴν
manū robuſtā ꝯ brachiū excelſū: ꝯ
χεῖρα τὴν κραταιὰν καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν, καὶ

Marginalia: D. C. B. 6. c. Gen. 46. a. A.

Trāſla. B. Hiero.

celi terra & omnia q̄ in ea ſunt. & tū pribus tuis cōglutinatus eſt dñs. & amauit eos. elegitq; ſemē eorū poſt eos. id eſt, vos de cūctis gētibus: ſicut hodie cōprobatur. Circuncidite igitur pputium cordis veſtri: & ceruicē vrām ne idurētis amplius: qa dñs deus vr ipſe eſt deus deorum & dñs dñantiū: deus magnus & potens & terribilis: qui perſonā nō accipit nec munera. Facit iudicium pupillo & vidue: amat pegrinū & dat ei victum atq; veſtitū. Et vos ergo amate pegrinos: qa & ipſi fuiſtis aduene in terra egypti. Dominū deū tuū timebis: & ei ſoli ſeruies. Ipſi adherebis: iurabiſq; ī noie illius. Ipſe eſt laus tua & deus tuus: q fecit tibi hec magnalia & terribilia: que viderūt oculi tui. In ſeptuaginta aīabus deſcēderūt pres tui ī egyptū: & ecce nūc multiplicauit te dñs deus tuus ſicut aſtra celi. Ca. xi.

Ama itaq; dominū deum tuum: & obſerua pcepta eius & cerimonias iudicia atq; mandata omni tempore. Cognoſcite hodie q̄ ignorant filii veſtri: qui non viderunt diſciplinā dñi dei vri: magnalia eius & robuſtam manum extentumq; brachium:

Transla. Chal.

שְׁמַיָּא אַרְעָא וְכָל דְּבַהּ׃ לְחוֹד בַּאֲבָהָתָךְ צְבִי יְיָ לְמִרְחַם יָתְהוֹן וְאִתְרְעִי בִּבְנֵיהוֹן בַּתְרֵיהוֹן בְּכוֹן מִכָּל עַמְמַיָּא כְּיוֹמָא הָדֵין׃ וְתַעְדּוֹן יָת טַפְשׁוּת לִבְּכוֹן וְקְדָלְכוֹן לָא תְקַשּׁוּן עוֹד׃ אֲרֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן הוּא אֱלָהּ דַּיָּנִין וּמָרֵי מַלְכִין אֱלָהָא רַבָּא גִּבָּרָא וּדְחִילָא דְּלֵית קֳדָמוֹהִי מַסַּב אַפִּין וְאַף לָא לְקַבָּלָא שׁוֹחֲדָא׃ עָבֵיד דִּין יַתְמָא וְאַרְמְלָא וְרָחֵים גִּיּוֹרָא לְמִתַּן לֵיהּ מְזוֹן וּכְסוּ׃ וּתְרַחֲמוּן יָת גִּיּוֹרָא אֲרֵי דַּיָּירִין הֲוֵיתוּן בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ יָת יְיָ אֱלָהָךְ תִּדְחַל קֳדָמוֹהִי תִּפְלַח וּלְדַחְלְתֵיהּ תִּתְקָרַב וּבִשְׁמֵיהּ תְּקַיֵּים׃ הוּא תּוּשְׁבַּחְתָּךְ וְהוּא אֱלָהָךְ דַּעֲבַד עִמָּךְ יָת רַבְרְבָתָא וְיָת חֲסִינָתָא הָאִלֵּין דַּחֲזָאָה עֵינָךְ׃ בְּשַׁבְעִין נַפְשָׁן נְחַתוּ אֲבָהָתָךְ לְמִצְרָיִם וּכְעַן שַׁוְּיָךְ יְיָ אֱלָהָךְ כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא לִסְגֵי׃

Ca. xi.

וְתִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ וְתִטַּר מַטְּרַת מֵימְרֵיהּ וּקְיָמוֹהִי וְדִינוֹהִי וּפִקּוּדוֹהִי כָּל יוֹמַיָּא׃ וְתִדְּעוּן יוֹמָא דֵין אֲרֵי לָא יָת בְּנֵיכוֹן דְּלָא יְדַעוּ וּדְלָא חֲזוֹ יָת אוּלְפָּנָא דַּייָ אֱלָהֲכוֹן יָת רְבוּתֵיהּ יָת יְדֵיהּ תַּקִּיפָא וּדְרָעֵיהּ מְרָמָא׃ וְיָת

Interp. chal.

celoꝝ terra ꝯ oīa que in ea ſunt: attamen patres tuos elegit dñs vt diligeret eos: ꝯ elegit filios eoꝝ poſt eos id eſt vos de cunctis populis ſicut in die hac. Et auferetis inſipientiā cordis veſtri: ꝯ ceruicem veſtrā non indurabitis amplius. qm̄ dñs deus veſter ipſe eſt de9 deoꝝ ꝯ dñs regum: deus magnus fortis ꝯ terribilis: in cuius cōſpectu non eſt acceptio perſonaꝝ: nec recipit munera: facit iudiciū pupillo ꝯ vidue: ꝯ miſeretur peregrini vt det ei victū ꝯ veſtitū. Et diligetis peregrinū: qm̄ habitatores fuiſtis in terra egypti. Dominū deum tuū timebis: ꝯ corā eo ſerues: ꝯ timori eius adherebis: ꝯ in nomine eius iurabis. Ipſe eſt laus tua: ꝯ ipſe eſt deus tuus. qui fecit tecū magnalia ꝯ terribilia hec que viderūt oculi tui. In ſeptuaginta aīabus deſcenderūt pres tui in egyptū: ꝯ nūc poſuit te dñs deus tuus ſicut ſtellas celi in multitudinem.

Ca. xi.

Diliges itaq; dominū deum tuum: ꝯ cuſtodies cuſtodiam verbi eius ꝯ pacta eius ꝯ iudicia eius ꝯ precepta eius oībus dieb9. Et ſcietis hodie que nō cognouerūt filii veſtri neq; viderūt doctrinam dñi dei veſtri ꝯ magnitudinē eius ꝯ manū eius fortem ꝯ brachium eius excelſum: et

Ter. Heb.

אתתיו ואת מעשיו אשר עשה
בתוך מצרים לפרעה מלך מצרים
ולכל ארצו: ואשר עשה לחיל
מצרים לסוסיו ולרכבו אשר
הציף את מי ים סוף על פניהם
ברדפם אחריכם ויאבדם יהוה
עד היום הזה: ואשר עשה לכם
במדבר עד באכם עד המקום הזה:
ואשר עשה לדתן ולאבירם בני
אליאב בן ראובן אשר פצתה
הארץ את פיה ותבלעם ואת
בתיהם ואת אהליהם ואת כל
היקום אשר ברגליהם בקרב כל
ישראל: כי עיניכם הראת את
כל מעשה יהוה הגדל אשר עשה:
ושמרתם את כל המצוה אשר
אנכי מצוך היום למען תחזקו
ובאתם וירשתם את הארץ
אשר אתם עברים שמה
לרשתה: ולמען תאריכו ימים
על האדמה אשר נשבע יהוה
לאבתיכם לתת להם ולזרעם
ארץ זבת חלב ודבש: כי הארץ
אשר אתה בא שמה לרשתה
לא כארץ מצרים הוא אשר
יצאתם משם אשר תזרע את זרעך
והשקית ברגלך כגן הירק:

Pritiua heb.: אות עשה · צוף פנה · אבד · דבר בוא קום · פצה · בלע · בית · קום · ראה · עשה · צוה · חזק · בוא · ירש עבר יום · שבע · נתן · ירש · זרע · שקה

Trāsla. B. Hiero.

signa & opa que fecit in medio egypti pharaōi regi & vniuerse terre eius: omniq; exercitui egyptiorum & equis ac curribus: quomodo operuerint eos aque maris rubri: cū vos psequerentur: & deleuerit eos dñs vsq; in presentem diē: vobisq; que fecerit in solitudine donec veniretis ad hunc locum: & dathan atq; abiron filiis eliab qui fuit filius ruben: quos aperto ore suo terra absorbuit cum domibus & tabernaculis & vniuersa substantia eorum: quā habebant in medio israel. Oculi vrī viderunt omnia opera dñi magna que fecit: vt custodiatis vniuersa mandata illius: que ego hodie precipio vobis: & possitis introire & possidere terram ad quā ingredimini: multoq; in ea viuatis tempore: quā sub iuramēto pollicitus est dominus patribus vestris & semini eorum lacte & melle manantem. Terra enim ad quam ingrederis possidendam: non est sicut terra egypti de qua existi: vbi iacto semine in hortorū morē aque ducūtur irrigue

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

signa eius et prodigia eius: quecunq; fecit
τὰ σημεῖα αὐτοῦ καὶ τὰ τέρατα αὐτοῦ, ὅσα ἐποίησεν
in medio egypti pharaōi regi egypti
ἐν μέσῳ αἰγύπτου φαραὼ βασιλεῖ αἰγύπτου
et vniuerse terre eius: et quecunq; fecit exercitui
καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἐποίησε τὴν δύναμιν
egyptiorum: currus eorum et equitatū eorum quō inundauit aqua maris
τῶν αἰγυπτίων, τὰ ἅρματα αὐτῶν καὶ τὴν ἵππον αὐτῶν ὡς ἐπέκλυσε τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης τῆς
rubri in facie eorum persequētibus ipsis ex tergo vrō. et deleuit eos
ἐρυθρᾶς ἐπὶ προσώπου αὐτῶν καταδιωκόντων αὐτῶν ἐκ τῶν ὀπίσω ὑμῶν. καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς
dñs vsq; ad hodiernū diē. et quecunq; fecit
κύριος ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ὅσα ἐποίησεν
vobis in deserto donec venīretis in locū hūc.
ὑμῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον.
et quecunq; fecit dathā et abirō filijs eliab filij rubē. quos aperiēs terra os suū absorbuit eos: et domos eorum et
καὶ ὅσα ἐποίησε τῷ δαθὰν καὶ τῷ ἀβιρὼν υἱοῖς ἐλιὰβ υἱοῦ ῥουβὴμ. οὓς ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς κατέπιεν αὐτούς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τὰς
tabernacula eorum: et vniuersā substātiā que cū illis in medio totius israel. quia oculi
σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν τὴν μετ᾽ αὐτῶν ἐν μέσῳ παντὸς ἰσραήλ. ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ
vrī viderūt oīa opa dñi magna: quecunq; fecit nobis hodie. et custodietis vniuersa pcepta eius: quecunq; ego pcipio vobis hodie: vt viuatis et multiplicemini et
ὑμῶν ἑώρων πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὰ μεγάλα, ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν σήμερον. καὶ φυλάξεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, ἵνα ζῆτε καὶ πολυπλασιασθῆτε καὶ
intretis et possideatis terrā: ad quā vos transitis iordanē illuc vt possideatis illā:
εἰσέλθητε καὶ κληρονομήσητε τὴν γῆν, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν,
vt lōgeui sitis sup terrā: quā iurauit dñs patribus vrīs dare illis: et semini eorum post eos: terrā manātē lacte et melle.
ἵνα μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ᾽ αὐτούς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.
est enim terra ad quā tu ingrederis illuc possidēdā illā: nō sicut terra egypti est: vnde egredimini illinc: quā seminauerit semē: et irrigāt pedibus: sicut hortū oleris.
ἔστι γὰρ ἡ γῆ εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, οὐχ ὥσπερ ἡ γῆ αἰγύπτου ἐστίν, ὅθεν ἐκπεπόρευσθε ἐκεῖθεν, ὅταν σπείρωσι τὸν σπόρον, καὶ ποτίζωσι τοῖς ποσίν, ὡσεὶ κῆπον λαχανίας.

Num. 16. d.

B

Transla. Chal.

אתוהי וית עובדוהי דעבד בגו מצרים לפרעה מלכא דמצרים ולכל ארעיה: ודעבד לחילות מצראי לסוסותהון ולרתיכיהון דאטיף ית מי ימא דסוף על אפיהון כד הוו רדפין בתריכון ואובדינון יי עד יומא הדין: ודעבד לכון במדברא עד מיתיכון עד אתרא הדין: ודעבד לדתן ולאבירם בני אליאב בר ראובן דפתחת ארעא ית פומהא ובלעתנון וית אנש בתיהון וית משכניהון וית כל יקומא דעמהון בגו כל ישראל: ארי עיניכון חזאן ית כל עובדא דיי רבא דעבד: ותטרון ית כל תפקידתא דאנא מפקד לך יומא דין בדיל דתתקפון ותיעלון ותירתון ית ארעא דאתון עברין תמן למירתה: ובדיל דתורכון יומין על ארעא דקיים יי לאבהתכון למיתן להון ולבניהון ארע עבדא חלב ודבש: ארי ארעא דאת עליל לתמן למירתה לא כארעא דמצרים היא דנפקתון מתמן דתזרע ית זרעך ומשקית ליה ברגלך כגינת ירקא:

Interp. chal.

signa eius et opera eius que fecit in medio egypti pharaoni regi egypti et vniuerse terre eius: et quod fecit exercitui egyptiorum et equis eorum et curribus eorum qui inundare fecit aquas maris rubri sup faciē eorum cum persequerentur vos: et perdidit eos dñs vsq; in diē hanc: et quod fecit vobis in deserto donec veniretis vsq; ad locum hunc: et quod fecit dathan et abirā filijs eliab filij ruben: quādo aperuit terra os suū et deglutiuit eos et homines domus eorū et tabernacula eorum: et vniuersam substantiam que erat cum eis in medio totius israel. Quoniā oculi vestri vident oīa opera dñi magna que fecit. Et custodietis oīa precepta que ego precipio vobis hodie: vt cōfortemini et ingrediamini et possideatis terram ad quā vos ingredimini vt possideatis eam: et vt prolongentur dies vestri super terrā pro qua iurauit dñs patribus vestris: vt traderet eis terram lacte et melle manantē. Quoniā terra ad quā tu ingrederis vt possideas eam: non est sicut terra egypti vnde egressi estis: in qua seminabas semē tuū et irrigabas illam pede tuo sicut hortū oleris.

Pritiua chal.: אות · שרא נטף · רדף אבד דבר · אתא · בית שכן · חזה רבב נטר · פקד תקף עול · ירת אבר קום · נתן ירת · זרע שקה

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

at terra in quā ingrederis illuc ad possidēdū eam:
ἡ δὲ γῆ εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν,
terra mōtuosa et cāpestris: ex pluuia celi bibet aquā. terra: quā dñs deus tuus visitat illā semper: oculi dñi dei tui
γῆ ὀρεινὴ καὶ πεδινή, ἐκ τοῦ ὑετοῦ τοῦ οὐρανοῦ πίεται ὕδωρ. γῆ, ἣν κύριος ὁ θεός σου ἐπισκοπεῖται αὐτὴν διαπαντός, οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου
in ipsa a principio anni et vsq; ad finem anni. si autem auditu audieritis oīa
ἐπ᾽ αὐτῆς ἀπ᾽ ἀρχῆς τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἕως τῆς συντελείας ἐνιαυτοῦ. ἐὰν δὲ ἀκοῇ ἀκούσητε πάσας
pcepta eius: quecunq; ego precipio tibi hodie: vt diligas dñm deū tuū: et seruias
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, καὶ λατρεύειν
ei ex toto corde tuo et ex tota aīa tua: et dabit pluuiā terre tue ad tēpus
αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ δώσει τὸν ὑετὸν τῆς γῆς σου καθ᾽ ὥραν
tēporaneā et serotinā: et colliges frumētū tuū et vinū tuū et oleū tuū: et dabit fenū
πρώϊμον καὶ ὄψιμον, καὶ εἰσοίσεις τὸν σῖτόν σου καὶ τὸν οἶνόν σου καὶ τὸ ἔλαιόν σου, καὶ δώσει χορτάσματα
in agris tuis iumētis tuis. et cū comederis et saturatus fueris: cauete vobis ipsis: ne dilatetur cor vrm: et transgrediamini: et seruiatis diis alienis: et adoretis eos: et
ἐν τοῖς ἀγροῖς σου τοῖς κτήνεσί σου. καὶ φαγὼν καὶ ἐμπλησθείς, πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ παραβῆτε, καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, καὶ
irat⁹ irascat dñs cōtra vos: et claudat celū: et nō erit pluuia. et terra nō dabit fructū suū. et peribitis velociter a terra bona: quā dedit dñs vobis. et ponetis verba hec in cor vestrū et in aīam vrāz: et suspēdetis ea in signū in manu vrā: et erit immobile āte oculos vrōs. et docebitis ea filios vrōs vt pcipiāt illa sedentes in domo: et ambulātes in via: et
θυμωθεὶς ὀργισθῇ κύριος ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ συσχῇ τὸν οὐρανόν, καὶ οὐκ ἔσται ὑετός. καὶ ἡ γῆ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς. καὶ ἀπολεῖσθε ἐν τάχει ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκε κύριος ὑμῖν. καὶ ἐμβαλεῖτε τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ὑμῶν, καὶ ἀφάψετε αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρὸς ὑμῶν, καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν. καὶ διδάξετε αὐτὰ τὰ τέκνα ὑμῶν λαλεῖν αὐτὰ καθημένους ἐν οἴκῳ, καὶ πορευομένους ἐν ὁδῷ, καὶ

Infra. eo. ca. 10. c.

C

ca. 6. b.

Trāsla. B. Hiero.

sed montosa est & campestris de celo expectans pluuias: quā dñs deus tuus semper inuisit: & oculi illius in ea sunt a principio anni vsq; ad finem eius. Si ergo obedieritis mandatis meis: que ego hodie precipio vobis: vt diligatis dñm deū vestrum: & seruiatis ei in toto corde vestro & in tota aīa vestra: dabit pluuiam terre vestre temporaneam & serotinam: vt colligatis frumentum & vinum & oleum fenūq; ex agris ad pascenda iumēta: & vt ipsi comedatis ac saturemini. Cauete ne forte decipiatur cor vrm: & recedatis a dño: & seruiatis diis aliēis: & adoretis eos: iratusq; dominus claudat celū & pluuie nō descēdāt: nec terra det germē suū: pereatisq; velociter de terra optima: quā dominus daturus est vobis. Ponite hec verba mea in cordibus & in animis vestris: & suspēdite ea pro signo in manibus: & inter oculos vestros collocate. Docete filios vestros vt illa meditentur quando sederis in domo tua: & ambulaueris in via:

Ter. Heb.

והארץ אשר אתם עברים שמה
לרשתה ארץ הרים ובקעת
למטר השמים תשתה מים: ארץ
אשר יהוה אלהיך דרש אתה
תמיד עיני יהוה אלהיך בה
מרשית השנה ועד אחרית שנה:
והיה אם שמע תשמעו אל מצותי
אשר אנכי מצוה אתכם היום
לאהבה את יהוה אלהיכם
ולעבדו בכל לבבכם ובכל
נפשכם: ונתתי מטר ארצכם
בעתו יורה ומלקוש ואספת
דגנך ותירשך ויצהרך: ונתתי
עשב בשדך לבהמתך ואכלת
ושבעת: השמרו לכם פן יפתה
לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים
אחרים והשתחויתם להם: וחרה
אף יהוה בכם ועצר את השמים
ולא יהיה מטר והאדמה לא
תתן את יבולה ואבדתם מהרה
מעל הארץ הטבה אשר יהוה
נתן לכם: ושמתם את דברי אלה
על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם
אתם לאות על ידכם והיו
לטוטפת בין עיניכם: ולמדתם
אתם את בניכם לדבר בם
בשבתך בביתך ובלכתך בדרך

Pritiua heb.: שמה · תמד · ראש · שמע צוה · ירה לקש · ירש · שמר פתה · סור · שחה · היה · נתן אבד · טוב · שום · היה · טפף · ישב הלך

Transl. Chal.

וארעא דאתון עברין לתמן למירתה ארע טורין ובקען למטר שמיא תשתי מיא: ארעא דיי אלהך תבע יתה תדירא עיני יי אלהך בה מריש שתא ועד סוף שתא: ויהי אם קבלא תקבלון לפקודי דאנא מפקד יתכון יומא דין למרחם ית יי אלהכון ולמפלח קדמוהי בכל לבכון ובכל נפשכון: ואתן מטרא דארעכון בעדניה בכיר ולקיש ותכנוש עיבורך וחמרך ומשחך: ואתן עשבא בחקלך לבעירך ותיכול ותשבע: אסתמרו לכון דילמא יטעי לבכון ותסטון ותפלחון לטעות עממיא ותסגדון להון: ויתקף רוגזא דיי בכון ויחוד ית שמיא ולא יהי מטרא וארעא לא תתן ית עללתה ותיבדון בפריע מעל ארעא טבתא דיי יהיב לכון: ותשוון ית פתגמי אלין על לבכון ועל נפשכון ותקטרון יתהון לאת על ידכון ויהון לתפלין בין עיניכון: ותלפון יתהון ית בניכון למללא בהון במתבך בביתך ובמהכך באורחא

Interp. chal.

Terra autē ad quā vos transitis vt possideatis eam: terra montiū est et camporum: de pluuia celi bibetis aquā: terra quā dñs deus tu⁹ requirit eā semp: oculi dñi dei tui sunt in ea a pricipio āni vsq; ad finē anni. Et erit si obediētes obedieritis preceptis meis que ego precipio vobis hodie vt diligatis dñm deū vestrū et vt seruiatis corā eo in toto corde vestro et in tota aīa vestra: dabo pluuiā terre vestre in tēpore suo tēporaneam et serotinā: et colliges frumentū tuum et vinum tuum et oleum tuū. Et dabo fenum in agro tuo iumentis tuis: et comedes et saturaberis. Cauete vobis ne forte decipiatur cor vrm et declinetis et seruiatis idolis populorum et adoretis ea: et irascatur furor dñi contra vos et claudat celos et non sit pluuia: et terra non det germen suū: et pereatis cito de terra bona quam dñs dabit vobis. Et ponetis verba mea hec in cordibus vestris et in animis vrīs: et ligabitis ea in signū super manū vestrā: et erunt quasi appendix inter oculos vrōs: et docebitis ea filios vrōs: vt loquamini in eis cū sederis in domo tua: et cū ambulaueris in via:

Pritiua chal.: שתה ראש ירה · פקד רחם · פלח נתן · כנש אכל שבע · סטר טעה סגד · טעה סגד תקף · אחד היה נתן · אבד טוב שוה · קטר אות טלל · אלף ית ב הלך

ובשכבך ובקומך: וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך: למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יהוה לאבתיכם לתת להם כימי השמים על הארץ: כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשתה לאהבה את יהוה אלהיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו: והוריש יהוה את כל הגוים האלה מלפניכם וירשתם גוים גדלים ועצמים מכם: כל המקום אשר תדרך כף רגלכם בו לכם יהיה מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבלכם: לא יתיצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן יהוה אלהיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה כאשר דבר לכם: ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: את הברכה אשר תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום: והקללה אם לא תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים

& accubueris atq; surrexeris: scribes ea sup postes & ianuas domus tue: vt multiplicētur dies tui & filiorum tuorum in terra quam iurauit dominus patribus tuis: vt daret eis quãdiu celū immunet terre. Si eñi custodieritis mandata que ego precipio vobis: & feceritis ea vt diligatis dñm deū vestrum: & ambuletis in oībus viis eius adherētes ei: disperdet dñs omnes gentes istas an faciem vestram: & possidebitis eas q maiores sūt & fortiores vobis. Omnis locus quem calcauerit pes vester: vester erit. A deserto & libano & flumie magno eufrate vsq; ad mare occidētale erūt termini vestri. Nullus stabit cōtra vos. Terrorē vestrum & formidinē dabit dñs deus vester super oēm terram quam calcaturi estis: sicut locutus est vobis. En propono in cōspectu vestro hodie bñdictionē & maledictionem. bñdictionem si obedieritis mādatis domini dei vestri que ego hodie precipio vobis. maledictionem si non obedieritis mandatis domini dei vestri: sed recesseritis de via quā ego nunc ostendo vobis: & ambulaueritis post deos

אחרים אשר לא ידעתם: והיה כי יביאך יהוה אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל: הלא המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש בארץ הכנעני הישב בערבה מול הגלגל אצל אלוני מרה: כי אתם עברים את הירדן לבא לרשת את הארץ אשר יהוה אלהיכם נתן לכם וירשתם אתה וישבתם בה: ושמרתם לעשות את כל החקים ואת המשפטים אשר אנכי נתן לפניכם היום:

Ca.xii.

אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן יהוה אלהי אבתיך לך לרשתה כל הימים אשר אתם חיים על האדמה: אבד תאבדון את כל המקמות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן: ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי

alienos quos ignoratis. Cū vero introduxerit te dñs deus tuus in terram ad quā pergis habitandam: pones benedictionē super montem garizī: maledictionem super montem hebal: qui sunt trans iordanē post viā que vergit ad solis occubitū in terra chananei: q habitat in cāpestribus cōtra galgalā q est iuxta vallē tēdētē & intrantē pcul. Vos eñ trāsibitis iordanē vt possideatis terram quam dñs deus vester daturus est vobis: vt hēatis & possideatis illam. Videte ergo vt impleatis cerimonias atq; iudicia que ego hodie ponam in conspectu vestro. Cap̄.12.

Hec sunt precepta atq; iudicia que facere debetis in terra quam dñs deus patrū tuorū daturus est tibi: vt possideas eā cūctis diebus quibus super humum gradieris. Subuertite oīa loca in quibus coluerunt gentes quas possessuri estis deos suos super montes excelsos & colles & subter omne lignū frondosū. Dissipate aras earum: & confringite statuas: lucos igne comburite: & idola

Interp. chal.

et accubueris & surrexeris. Et scribes ea sup postes & affiges ea in liminib9 domus tue & in portis tuis: vt multiplicētur dies vestri & dies filiorū vestrorū super terra quā iurauit dñs pribus vestris vt traderet eis: sicut sunt dies celi sup terrā. Quoniā si custodientes custodieritis oīa precepta hec q ego precipio vobis vt faciatis ea. vt diligatis dñm deuz vestrū & vt ambuletis in vijs que recte sunt coram eo: vt adhereatis timori eius: eijciet dñs oēs populos istos a facie vestra: & possidebitis populos multos fortiores vobis. Omnis locus in quo calcauerit planta pedis vestri: vester erit: a deserto & libano a fluuio euphrate & vsq; ad mare occidentale erit terminus vester. Non stabit vir in conspectu vestro: timorē vestrū dabit dñs deus vester sup faciē vniuerse terre quā calcabitis sicut locutus est vobis. En ego pono ante vos hodie benedictiones & maledictōes. Benedictiones si obedieritis preceptis domini dei vestri que ego precipio vobis hodie. Maledictiones autem si non obedieritis preceptis domini dei vestri: & declinaueritis a via quaz ego pcipio vobis hodie: & ambulaueritis post idola

Interp. chal.

populoꝝ q nō cognouistis. Et erit qñ introduxerit te dñs deus tu9 in terrā ad quā tu igrederis vt possideas eam: pones benedicētes sup montē garizim: & maledicentes sup montē ebal. qui montes sunt trans iordanem post viam que vergit ad occasum solis in terra chananei qui habitat in campestribus cōtra galgala in latere planiciei more. Uos enim transitis iordanē vt possideatis terraz quā dñs deus vester dabit vobis: & possidebitis eam & habitabitis in ea. Et custodietis vt faciatis omnia mādata & iudicia que ego pono in conspectu vestro hodie. Ca.12.

Hec sunt mandata & iudicia que custodietis vt faciatis ea in terra quā dedit tibi dñs deus patrū tuoꝝ: vt possideas eam omnibus diebus quibus vos permanetis super terram. Perditione disperdetis omnia loca in quibus seruierūt populi quos vos possessuri estis idolis suis super montes excelsos & sup colles & sub omni ligno frondoso. et cōfringetis aras eorum: & contereretis statuas eorum: et lucos eorum comburetis igni: & imagines

Tex. Heb.

אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא: לא תעשון כן ליהוה אלהיכם: כי אם אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיכם מכל שבטיכם לשום את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה: והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדריכם ונדבתיכם ובכרת בקרכם וצאנכם: ואכלתם שם לפני יהוה אלהיכם ושמחתם בכל משלח ידכם אתם ובתיכם אשר ברכך יהוה אלהיך: לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום איש כל הישר בעיניו: כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר יהוה אלהיך נתן לך: ועברתם את הירדן וישבתם בארץ אשר יהוה אלהיכם מנחיל אתכם והניח לכם מכל איביכם מסביב וישבתם בטח: והיה המקום אשר יבחר יהוה אלהיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדריכם אשר

Trāsla. B. Hiero.

comminuite: disperdite nomina eorum de locis illis. Non facietis ita domino deo vestro: sed ad locū quē elegerit dominus deus vester de cunctis tribubus vr̄is: vt pōat nomen suum ibi & habitet in eo: venietis & offeretis in loco illo holocausta & victimas vestras decimas & primitias manuum vestrarum & vota atq; donaria primogenita boū & ouiū: & comedetis ibi ī cōspectu domini dei vr̄i: ac letabimini in cūctis ad q̄ miseritis manū vos & domus vestre: in quibus bn̄dixerit vobis dn̄s deus vr̄. Nō facietis ibi q̄ nos hic facimus hodie: singuli quod sibi rectū videtur. Neq; enim vsq; in p̄ns tp̄s venistis ad requiem & possessionē quā dominus deus vr̄ daturus est vobis. Trāsibitis iordanē & habitabitis in terra quam dominus deus vester daturus est vobis: vt requiescatis a cūctis hostibus per circuitū: & absq; vllo timore habitetis in loco quem elegerit dominus deus vester: vt sit nomen eius in eo. Illuc omnia que precipio conferetis holocausta & hostias ac decimas & primitias manuum vestrarum: & quicquid p̄cipuū est ī muneribus q̄

Interp. chal.

idolorū suorū succidite: τ disperdetis nomina eorū de loco illo. Non facietis ita corā dn̄o deo vestro: sed ad locū quē elegerit dn̄s deus vester de cūctis tribubus vestris vt collocet ibi maiestatē suā venietis: τ domū maiestatis eius requiretis: et offeretis ibi holocausta vestra τ victimas sanctificatas vestras τ decimas vestras τ primitias manuū vestrarū τ vota vestra et que sponte donatis τ primogenita boum vestrorū τ ouium vestrarū. et comedetis ibi coram dn̄o deo vr̄o: et letabimini in cunctis ad que miseritis manū vr̄am vos τ homines domus vestre: quia benedicet tibi dominus deus tuus. Non facietis sicut oīa que nos facimus hic hodie singuli qd̄ rectū videtur in oculis suis: quia nō venistis adhuc ad locū quietis τ ad possessionem quā dn̄s deus tu⁹ daturus est tibi. et transibitis iordanē: τ habitabitis in terra quā dn̄s deus vr̄ possidere faciet vos: τ requiem dabit vobis ab oībus inimicis vr̄is p circuitū: τ habitabitis cōfidenter, τ erit loc⁹ quē elegerit dn̄s de⁹ vr̄ vt collocet maiestatē suā ibi: illuc offeretis oīa q̄ ego precipio vobis: holocausta vr̄a τ victimas sanctificatas vr̄as: decimas vr̄as τ p̄mitias manuū vr̄arū. τ oīa optima votorū vr̄orū que

Infra. 14.c.

Trāsla. B. Hiero.

vouistis domino. Ibi epulabimini corā domino deo vr̄o: vos & filii & filie vestre: famuli & famule atq; leuites qui in vr̄is vrbibus cōmorātur. nec q̄ eī habet aliā p̄tē & possessionē inter vos. Caue ne offeras holocausta tua ī oī loco quē videris: sed in eo quē elegerit dn̄s ī vna tribuum tuarum offeres hostias: & facies que cunq; precipio tibi. Si aūt comedere volueris: & te esus carniū delectauerit: occide, & comede iuxta bn̄dictionē dn̄i dei tui: quā dedit tibi in vrbibus tuis: siue immūdū fuerit: hoc est maculatū & debile: siue mūdū: hoc est integrū & sine macula quod offerri licet: sicut capream & ceruū comedes absq; esu dūtaxat sanguis quē sup terrā q̄si aquā effundes. nō poteris comedere ī oppidis tuis decimā frumenti & vini & olei tui: p̄mogenita armētorū & pecorum: & oīa q̄ voueris & sponte offerre volueritis & primitias manuū tuarū: sed corā domino deo tuo comedes ea ī loco quē elegerit dn̄s deus tuus: tu & filius tuus & filia & seruus & famula atq; leuites q manet in vrbibus tuis: & letaberis & reficieris corā dn̄o do tuo in cunctis ad q̄ extēderis manū tuā. Caue ne derelīqs leuitē ī oī tp̄e quo versaris ī terra. q̄n dilatauerit dn̄s de⁹ tu⁹ terminos tuos sicut lo

Tex. Heb.

תדרו ליהוה: ושמחתם לפני יהוה אלהיכם אתם ובניכם ובנתיכם ועבדיכם ואמהתיכם והלוי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם: השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה: כי אם במקום אשר יבחר יהוה באחד שבטיך שם תעלה עלתיך ושם תעשה כל אשר אנכי מצוך: רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר כברכת יהוה אלהיך אשר נתן לך בכל שעריך הטמא והטהור יאכלנו כצבי וכאיל: רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכנו כמים: לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת ידך: כי אם לפני יהוה אלהיך תאכלנו במקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמחת לפני יהוה אלהיך בכל משלח ידך: השמר לך פן תעזב את הלוי כל ימיך על אדמתך: כי ירחיב יהוה אלהיך את גבלך כאשר דבר

Interp. chal.

vouerītis coram dn̄o. Et letabimini corā dn̄o deo vr̄o vos τ filij vestri τ filie vr̄e τ serui vr̄i τ ancille vr̄e et leuita q̄ est in vrbibus vr̄is: q̄ nō habet partē τ hereditatē vobiscū. Caue tibi ne offeras holocausta tua in oī loco quē videris: sed in loco quē elegerit dn̄s in vna tribuū tuarū: ibi offeres holocausta tua: τ ibi facies oīa q̄ ego precipio tibi. Attamē in oī desiderio aīe tue occides τ comedes carnes: iuxta benedictionē dn̄i dei tui quā dedit tibi in oībus vrbib⁹ tuis: mūdus τ immūdus comedet illā sicut carnē capree τ cerui. attamē sanguinē nō comedetis: sup terrā effundetis illū sicut aquā. Non erit tibi licitū vt comedas in vrbibus tuis decimas frumēti tui τ vini tui τ olei tui τ p̄mogenita boū tuorū τ ouiū tuarū τ oīa vota tua que voueris τ q̄ sponte obtuleris τ primitias manuū tuarum: sed coram dn̄o deo tuo comedes ea in loco quē elegerit dn̄s deus tu⁹: tu τ filius tuus τ filia tua et seruus tu⁹ τ ancilla tua τ leuita qui est in vrbibus tuis: τ letaberis corā dn̄o deo tuo in oībus ad que miseris manū tuā. Caue tibi ne relinquas leuitā omnibus diebus tuis in terra tua. Cum autē dilatauerit dominus deus tuus terminū tuum sicut locutus est

לך ואמרת אכלה בשר כי תאוה
נפשך לאכל בשר בכל אות
נפשך תאכל בשר׃ כי ירחק ממך
המקום אשר יבחר יהוה אלהיך
לשום שמו שם וזבחת מבקרך
ומצאנך אשר נתן יהוה לך
כאשר צויתך ואכלת בשעריך
בכל אות נפשך׃ אך כאשר יאכל
את הצבי ואת האיל כן תאכלנו
הטמא והטהור יחדו יאכלנו׃ רק
חזק לבלתי אכל הדם כי הדם
הוא הנפש ולא תאכל הנפש
עם הבשר׃ לא תאכלנו על
הארץ תשפכנו כמים׃ לא
תאכלנו למען ייטב לך ולבניך
אחריך כי תעשה הישר בעיני
יהוה׃ רק קדשיך אשר יהיו לך
ונדריך תשא ובאת אל המקום אשר
יבחר יהוה׃ ועשית עלתיך הבשר
והדם על מזבח יהוה אלהיך
ודם זבחיך ישפך על מזבח
יהוה אלהיך והבשר תאכל׃
שמר ושמעת את כל הדברים
האלה אשר אנכי מצוך
למען ייטב לך ולבניך אחריך עד
עולם כי תעשה הטוב
והישר בעיני יהוה אלהיך׃

Trāsla. B. Hiero.

cutus est tibi: & volueris vesci carnibus quas desiderat anima tua: loc⁹ aūt quem elegerit dominus deus tuus: vt sit nomē eius ibi: si pcul fuerit: occides d̄ armentis & pecoribus que habueris sicut precepit tibi: & comedes in oppidis tuis vt tibi placet. Sicut comeditur caprea & ceruus: ita vesceris eis: & mūdus & imūdus in cōe vescētur. hoc solū caue ne sanguinē comedas. Sanguis enim eorū p aīa est: & idcirco non debes animam comedere cū carnibus: sed super terrā fundes quasi aquam: vt bn̄ sit tibi & filiis tuis post te: cū feceris qd placet in conspectu dn̄i. Que aūt sanctificaueris & voueris dn̄o: tolles & venies ad locū quē elegerit dn̄s: & offeres oblationes tuas carnē & sanguinē sup altare domini dei tui. Sanguinē hostiarū fūdes in altari: carnibus autē ipse vesceris. Obserua & audi oīa que ego precipio tibi: vt bene sit tibi & filiis tuis post te in sempiternum: cū feceris quod bonum est & placitum in conspectu domini dei tui.

Interp. chal.

tibi: & dixeris comedā carnem: quādo desiderauerit anima tua comedere carnē: in omni desiderio aīe tue comedes carnē. Si procul fuerit a te locus quē elegerit dn̄s deus tu⁹ vt collocet ibi maiestatē suā: occides de bobus tuis & de ouibus tuis q̄s dedit tibi dn̄s sicut precepit tibi: & comedes in vrbibus tuis in omni desiderio aīe tue. Sicut enim comeditur caro capree & cerui sic comedes illa: mundus & immundus simul comedent. attamen cōfortare vt non comedas sanguinem: quia sanguis est aīa: & non comedes animā cum carne. Non comedes illum: sed sup terrā fundes illū sicut aquā. Non comedes illū vt benē sit tibi & filiis tuis post te: si feceris quod rectū est coram dn̄o. Verū tamen decimas sanctificatas quas habueris & vota tua tolles & venies ad locum quē elegerit dn̄s: et facies holocausta tua: quorū caro & sanguis offeretur sup altare dn̄i dei tui: sanguis aūt hostie sanctificate tue effundetur super altare dn̄i dei tui: & carnem comedes. Custodi & suscipe omnia verba hec que ego precipio tibi: vt bene sit tibi & filiis tuis post te vsq; in seculum: cum feceris quod rectum est & quod placitum est coram domino deo tuo.

Trāsla. B. Hiero.

Quādo disperdiderit dominus deus tuus an̄ faciē tuā gētes: ad quas ingredieris possidendas: & possederis eas atq; habitaueris in terra earū: caue ne imiteris eas postq̄ te fuerit introeunte subuerse: & requiras cerimonias earum dicens: Sicut coluerunt gētes iste deos suos: ita & ego colam. Non facies similiter dn̄o deo tuo. Omnes enī abominatiōes quas auersatur dn̄s fecerunt diis suis offerentes filios & filias: & comburentes igni. Quod precipio tibi hoc tantum facito domino: nec addas quicquam nec minuas. Ca. 13.

Si surrexerit in medio tui prophetes aut qui somniū vidisse se dicat: & predixerit signum atq; portentū: & euenerit quod locutus est: & dixerit tibi: eamus & sequamur deos alienos quos ignoras: & seruiamus eis: non audies verba prophete illius aut somniatoris: quia temptat vos dominus deus vester: vt palam fiat vtrum diligatis eum an nō in toto corde & in tota anima vestra. Dominum deum vestrum sequimini: & ipsum timete: &

כי יכרית יהוה אלהיך את הגוים
אשר אתה בא שמה לרשת אותם
מפניך וירשת אתם וישבת
בארצם׃ השמר לך פן תנקש
אחריהם אחרי השמדם מפניך
ופן תדרש לאלהיהם לאמר
איכה יעבדו הגוים האלה את
אלהיהם ואעשה כן גם אני׃ לא
תעשה כן ליהוה אלהיך כי כל
תועבת יהוה אשר שנא עשו
לאלהיהם כי גם את בניהם ואת
בנתיהם ישרפו באש לאלהיהם׃
את כל הדבר אשר אנכי מצוה
אתכם אתו תשמרו לעשות לא
תסף עליו ולא תגרע ממנו׃
כי יקום בקרבך נביא

Cap. xiii.

או חלם חלום ונתן אליך אות
או מופת׃ ובא האות והמופת
אשר דבר אליך לאמר נלכה
אחרי אלהים אחרים אשר לא
ידעתם ונעבדם׃ לא תשמע אל
דברי הנביא ההוא או אל חולם
החלום ההוא כי מנסה יהוה
אלהיכם אתכם לדעת הישכם
אהבים את יהוה אלהיכם בכל
לבבכם ובכל נפשכם׃ אחרי יהוה
אלהיכם תלכו ואתו תיראו ואת

Interp. chal.

cum disperdiderit dn̄s deus tu⁹ populos ad quos tu igredieris vt eiicias eos a facie tua: & eieceris eos & habitaueris in terra eorū: caue tibi ne offendas post eos postq̄ dispertierint a facie tua: & ne requiras idola eorum dicens. Quomodo seruierūt populi isti idolis suis: ita & ego faciam. Non ita facies coram dn̄o deo tuo: quoniā omne quod abominabile est coram dn̄o & quod odit dominus faciunt idolis suis: quoniā etiā filios suos & filias suas comburunt igni propter idola sua. Omne preceptū quod ego precipio vobis obseruabitis vt faciatis: neq; addetis ad illud neq; ex eo minuetis. Cap. 13.

Quando surrexerit in medio tui propheta aut somnians somnium: & dederit tibi signū aut portentū: & euenerit signum & portentum qd̄ locutus est ad te: dicens. Eamus post idola populoꝝ que ignoras & seruiamus eis: nō acquiescas verbis prophete illius aut somnio somniatoris illius: quia tentat vos dn̄s deus vester: vt cognoscatur si diligitis dominū deum vestrū in toto corde vestro & in tota anima vestra. Post timorem domini dei vestri ambulabitis: & ipsum timebitis: &

מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו
ואתו תעבדו ובו תדבקון׃ והנביא
ההוא או חלם החלום ההוא יומת
כי דבר סרה על יהוה אלהיכם
המוציא אתכם מארץ מצרים
והפדך מבית עבדים להדיחך
מן הדרך אשר צוך יהוה אלהיך
ללכת בה ובערת הרע מקרבך׃
כי יסיתך אחיך בן אמך או
בנך או בתך או אשת חיקך
או רעך אשר כנפשך בסתר
לאמר נלכה ונעבדה אלהים
אחרים אשר לא ידעת אתה
ואבתיך׃ מאלהי העמים אשר
סביבתיכם הקרבים אליך או
הרחקים ממך מקצה הארץ
ועד קצה הארץ׃ לא תאבה לו
ולא תשמע אליו ולא תחוס עינך
עליו ולא תחמל ולא תכסה
עליו׃ כי הרג תהרגנו ידך תהיה
בו בראשונה להמיתו ויד כל
העם באחרנה׃ וסקלתו באבנים
ומת כי בקש להדיחך מעל
יהוה אלהיך המוציאך מארץ
מצרים מבית עבדים׃ וכל
ישראל ישמעו ויראון ולא יוסיפו
לעשות כדבר הרע הזה בקרבך׃

mandata illius custodite: & audite vocē eius. Ipsi seruietis: & ipsi adherebitis. Propheta aūt ille aut fictor somniorum interficietur: quia locutus est vt vos auerteret a dño deo vestro: qui eduxit vos de terra egypti: & redemit vos de domo seruitutis: vt errare te faceret de via quā tibi pcepit dñs deus tuus: & auferes malū de medio tui. Si tibi voluerit psuadere frater tuus filius matris tue: aut filius tuus vel filia siue vxor q̄ est in sinu tuo: aut amicus quē diligis vt aīam tuā clam dicens. eamus & seruiamus diis alienis quos ignoras tu & patres tui: cunctarū in circuitu gentiū que iuxta vel procul sunt ab initio vsq3 ad finē terre: nō acquiescas ei nec audias neq3 parcat ei oculus tuus vt miserearis & occultes eum: sed statim interficies. Sit primum manus tua super eum: & post te ōis populus mittat manū. Lapidibus obrutus necabitur: qa voluit te abstrahere a domino deo tuo: qui eduxit te de terra egypti de domo seruitutis: vt & omnis israel audiens timeat. & nequaq̄ vltra faciat quippiam huius rei simile.

Interp. chal.

mandata eius seruabitis: & verbo eius obedietis: et et seruietis: & timori ei9 adherebitis. Propheta aūt ille aut somniator somnij illius occidatur: quia locutus est preuaricationē contra dñm deum vestrū qui eduxit vos de terra egypti: & qui redemit te de domo seruitutis: vt errare te faceret a via quā precepit tibi dñs deus tuus vt ambulares in ea. & auferes eum qui operatur malū de medio tui. Si persuaserit tibi frater tuus filius matris tue aut filius tuus aut filia tua aut vxor federis tui aut socius tu9 qui est sicut anima tua in oculto: dicens. Eamus & seruiamus idolis populoꝝ q̄ ignoras tu & patres tui de idolis populoꝝ. qui sunt in circuitu vro qui ppinqui sunt tibi aut qui longe sunt a te a finibus terre & vsq3 ad finē terre: nō acquiescas ei neq3 obedias ei: neq3 parcat ei oculus tuus: nec miserearis ei9: neq3 occultes eū. sed occidēs occides eū: man9 tua sit i eū in pncipio vt occidas eū: & manus totius populi postea. Et lapidabis eū lapidibus vt moriatur: qm̄ voluit abstrahere te a timore dñi dei tui q̄ eduxit te de terra egpti de domo seruitutis. et omnis israel audient & timebūt: & non addent facere iuxta sermonē hunc pessimum in medio tui.

כי תשמע באחת עריך אשר
יהוה אלהיך נתן לך לשבת שם
לאמר׃ יצאו אנשים בני בליעל
מקרבך וידיחו את ישבי עירם
לאמר נלכה ונעבדה אלהים
אחרים אשר לא ידעתם׃ ודרשת
וחקרת ושאלת היטב והנה אמת
נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת
בקרבך׃ הכה תכה את ישבי העיר
ההוא לפי חרב החרם אתה ואת
כל אשר בה ואת בהמתה לפי
חרב׃ ואת כל שללה תקבץ אל
תוך רחבה ושרפת באש את
העיר ואת כל שללה כליל ליהוה
אלהיך והיתה תל עולם לא
תבנה עוד׃ ולא ידבק בידך מאומה
מן החרם למען ישוב יהוה
מחרון אפו ונתן לך רחמים ורחמך
והרבך כאשר נשבע לאבתיך׃
כי תשמע בקול יהוה אלהיך
לשמר את כל מצותיו אשר אנכי
מצוך היום לעשות הישר בעיני
יהוה אלהיך׃

Cap. xiiii.

בנים אתם ליהוה אלהיכם
לא תתגדדו ולא תשימו קרחה
בין עיניכם למת׃ כי עם קדוש
אתה ליהוה אלהיך ובך בחר

Si audieris in vna vrbium tuarum quas dñs deus tuus dabit tibi ad habitandum dicētes aliquos. Egressi sunt filii belial de medio tui: & auerterunt habitatores vrbis sue atq3 dixerūt. eamus & seruiamus diis alienis quos ignoratis: quere solicite & diligēter rei veritate perspecta si inueneris certū esse qd dicitur: & abominationem hanc opere ppetratā: statī pcuties hītatores vrbis illius in ore gladii: & delebis eam: omniaq3 que in illa sūt vsq3 ad pecora. Quicquid etiam supellectilis fuerit: cōgregabis in medio platearū eius: & cū ipsa ciuitate succēdes: ita vt vniuersa consumas domino deo tuo: & sit tumulus sempiternus. Non edificabitur amplius. & non adherebit de illo anathemate qcquam in māu tua: vt auertatur dñs ab ira furoris sui: & misereatur tui: multipliceto3 te sicut iurauit patribus tuis: quando audieris vocem domini dei tui: custodiens omnia precepta eius que ego precipio tibi hodie: vt facias quod placitū est i conspectu domini dei tui. Ca. 14.

Filii estote domini dei vestri. Nō vos incidetis nec facietis caluitium super mortuo: quoniam populus sanctus es domino deo tuo: & te elegit

Interp. chal.

Si audieris in vna vrbiū tuarū quas dñs deus tuus dabit tibi vt habites ibi: dicētes. Egressi sunt viri filij impietatis de medio tui: & seduxerūt habitatores vrbis sue dicētes. Eamus & seruiamus idolis populoꝝ que ignoratis. queres & inuestigabis & interrogabis diligēt: & si verū & certū est verbū: & facta ē abominatio hec in medio tui: percutiēs percuties habitatores vrbis illius: in ore gladij disperdes eā: & oīa que in ea sunt & iumēta eius in ore gladij: & omnia spolia eius ꝯgregabis in medio platee eius: & cōbures igni ciuitatē & omnia spolia eius olno corā dño deo tuo: et erit tumulus destructionis: & non edificabitur vltra. et non adherebit manui tue quicquā de anathemate: vt reuertatur dñs ab ira furoris sui: & det tibi miam et misereatur tui: & multiplicet te sicut iurauit patribus tuis: si obedieris verbo dñi dei tui vt custodias oīa precepta eius que ego precipio tibi hodie: vt facias quod rectum est coram dño deo tuo. Ca. 14.

Filij estis vos domini dei vestri. Non vos incidatis neq3 faciatis caluitium inter oculos vros super mortuo. Quoniā populus sanctus es tu coram domino deo tuo: & te elegit

יהוה להיות לו לעם סגלה מכל
העמים אשר על פני האדמה׃ לא
תאכל כל תועבה׃ זאת הבהמה
אשר תאכלו שור שה כשבים
ושה עזים׃ איל וצבי ויחמור
ואקו ודישן ותאו וזמר׃ וכל
בהמה מפרסת פרסה ושסעת שסע
שתי פרסות מעלת גרה בבהמה
אתה תאכלו׃ אך את זה לא
תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי
הפרסה השסועה את הגמל ואת
הארנבת ואת השפן כי מעלה
גרה המה ופרסה לא הפריסו
טמאים הם לכם׃ ואת החזיר
כי מפריס פרסה הוא ולא גרה
טמא הוא לכם מבשרם
לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו׃
את זה תאכלו מכל אשר
במים כל אשר לו סנפיר
וקשקשת תאכלו׃ וכל אשר
אין לו סנפיר וקשקשת לא
תאכלו טמא הוא לכם׃ כל
צפור טהרה תאכלו׃ וזה אשר
לא תאכלו מהם הנשר והפרס
והעזניה׃ והראה ואת האיה והדיה
למינה׃ ואת כל ערב למינו׃
ואת בת היענה ואת התחמס

vt sis ei in populū peculiarem de cunctis gentibus: que sunt super terram. Ne comedatis que immunda sunt. Hoc ē animal quod comedere debetis bouem & ouem & capram: ceruum & capream: bubalum: tragelaphū pygargum orygen: camelopardū. Oē aīal quod in duas partes findit vngulā & ruminat: comedetis. De his āt que rumināt & vngulā nō findunt: hec comedere nō debetis: camelum: leporem: cyrogrillum: quia ruminant & non diuidunt vngulam: immunda erunt vobis. Sus quoq; quoniā diuidit vngulam & non ruminat: immunda erit. Carnibus eorum non vescemini: & cadauera non tangetis. Hec comedetis ex omnibus que morantur in aquis. Que habent pennulas & squamas comedite. que absq; pennulis & squamis sunt: ne comedatis: quia imūda sunt. Omnes aues mundas comedite: immundas ne comedatis. aquilā scilicet & gryphen & halietū: ixion & vulturem ac miluum iuxta genus suum: & omne coruini generis & struthionem ac noctuam

Primitiua chal. — Interp. chal.

dn̄s vt sis ei in populū dilectū pre oībus populis qui sunt super faciem terre. Non comedes omne qd abominabile est: hoc est animal quod comedetis: boues et agnos ouium & hedos caprarū: ceruum & capream bubalū & tragelaphum & pygargū & orygen & camelopardalū. Omneq; animal qd vngulam habet fissam et in duas partes findit vngulā & ruminat in animalibus illud comedetis. Veruntamen hoc non comedetis de his que rumināt & de his que fissam habēt vngulam in duas partes diuisam: camelū & leporem et cuniculum: qui ruminant & vngula eorum non est diuisa: imunda erunt vobis. Et sus qui habet vngulam diuisam & nō ruminat: immūdus erit vobis. de carnibus eorum nō comedetis: & cadauera eorum nō tangetis. Hec aūt comedetis de oībus q̄ sunt in aquis: omne qd habet pēnulas & squamas comedetis: & omne qd non habet pennulas & squamas nō comedetis: immūdum erit vobis. omnē auem mundam comedetis. Et hec non comedetis ex eis: aquilam & gryphum & halietū et ixon & vulturem & miluū in genere suo: & omnem coruum iuxta genus suū et struthionem & noctuam

ואת השחף ואת הנץ למינהו׃ את
הכוס ואת הינשוף והתנשמת׃
והקאת ואת הרחמה ואת השלך׃
והחסידה והאנפה למינה
והדוכיפת והעטלף׃ וכל שרץ
העוף טמא הוא לכם לא יאכלו׃
כל עוף טהור תאכלו׃ לא תאכלו
כל נבלה לגר אשר בשעריך
תתננה ואכלה או מכר לנכרי
כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך
לא תבשל גדי בחלב אמו׃ עשר
תעשר את כל תבואת זרעך
היצא השדה שנה שנה׃ ואכלת
לפני יהוה אלהיך במקום אשר
יבחר לשכן שמו שם מעשר
דגנך תירשך ויצהרך ובכרת
בקרך וצאנך למען תלמד ליראה
את יהוה אלהיך כל הימים׃ וכי
ירבה ממך הדרך כי לא תוכל
שאתו כי ירחק ממך המקום אשר
יבחר יהוה אלהיך לשום שמו
שם כי יברכך יהוה אלהיך׃
ונתתה בכסף וצרת הכסף בידך
והלכת אל המקום אשר יבחר
יהוה אלהיך בו׃ ונתתה הכסף
בכל אשר תאוה נפשך בבקר
ובצאן וביין ובשכר ובכל אשר

& larum atq; accipitrē iuxta genus suum: herodiū ac cygnum & ibin ac mergulū porphyrionē & nycticoracem: onocrotalū & caradrium singula in gnē suo. vpupā quoq; & vespertilionē & oē qd reptat & pēnulas habet: immūdū erit & non comedetur. Omne qd mundū est comedite. Quicqd āt morticiniū ē: ne vescamini ex eo. Peregrino q intra portas tuas ē: da vt comedat aut vēde ei: quia tu populus sanctus dn̄i dei tui es. Non coques hedū in lacte matris sue. Decimā ptē sepabis de cunctis fructibus tuis qui nascuntur in terra per annos singulos: & comedes in conspectu dn̄i dei tui in loco quē elegerit: vt in eo nomē illius inuocetur: decimam frumenti tui & vini & olei & primogenita de armentis & ouibus tuis: vt discas timere dn̄m deū tuum in oī tempore. Cum aūt longior fuerit via & locus quem elegerit dominus deus tuus: tibiq; bn̄dixerit: nec poteris ad eū hec cuncta portare: vēdes omnia & in precium rediges: portabisq; manu tua: & proficisceris ad locum quem elegerit dominus deus tuus: & emes ex eadē pecūia quicquid tibi placuerit siue ex armentis siue ex ouibus: vinum quoq; & siceram & oē qd

Interp. chal. — Primitiua chal.

et larum & accipitrē iuxta genus suū: herodiū & cygnū et ibin & mergulū & porphyrionē & nycticoracē & onocrotalū & caradriū iuxta gen⁹ suū: & vpupā & vespertilionē. & omne reptile auiū immūdum erit vobis & nō comedetur: omnē volucrem mundū comedetis. Non comedetis omne morticiniū: peregrino qui est intra portas tuas dabis illud & comedet illud: aut vendes extraneo: qz populus sanctus es tu corā dn̄o deo tuo. Non comedetis carnē cū lacte. Decimās decimabis oēs fructus terre tue quos profert ager per singulos annos. et comedes corā dn̄o deo tuo in loco quē elegerit vt collocet ibi maiestatē suā: illuc afferes decimas frumenti tui & vini tui & olei tui & primogenita boum tuorum & ouiū tuarū: vt discas timere corā dn̄o deo tuo oībus diebus. Et qn̄ longior fuerit via: & nō poteris portare illa: quoniā longe est a te locus quem elegit dn̄s deus tu⁹ vt collocet ibi maiestatē suā: qm̄ benedicet tibi dn̄s deus tuus: vendes ea argento: & ligabis argentum in manu tua: & ibis ad locū quē elegerit dominus deus tu⁹. Et dabis argentū pro oībus que voluerit anima tua: pro bobus & ouibus & pro vino nouo & veteri & pro omnibus

Trāsla. B. Hiero.

desiderat aīa tua. & comedes coram dño deo tuo: & epulaberis tu & domus tua & leuita qui intra portas tuas est. Caue ne derelinqs eum: qa non habet aliam parte in possessione tua. Anno tertio separabis aliam decimā ex oibus q nascuntur tibi eo tēpore: & repones intra ianuas tuas: venietq̄ leuites q aliā nō habet partē nec possessionē tecū: & pegrinus ac pupillus & vidua qui intra portas tuas sunt: & comedēt & saturabuntur: vt bñdicat tibi dñs deus tuus in cūctis opib9 manuū tuarū q feceris.

Ca. 15.

Septimo āno facies remissionē q̄ hoc ordīe celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo: repetere non poterit: quia annus remissionis est dñi. A peregrīo & aduena exiges: ciuē & ppinquū repetendi nō habebis ptātē. Et oīno indigens & mendicus non erit iter vos vt bñdicat tibi dñs deus tuus in terra quam traditurus est tibi in possessionem. Si tamen audieris vocē domini dei tui: & custodieris vniuersa que iussit: & que ego hodie precipio tibi: benedicet tibi vt pollicitus est. Fenerabis gētibus multis & ipse a nullo accipies mutuū. Dñaberis nationibus plurimis: & tui nemo dominabitur. Si vnus de fribus tuis q morantur intra portas ciuitatis tue in terra quā dñs deus tuus daturus est tibi: ad paupertatē deuenerit: nō obdurabis cor tuum: nec contrahes manum sed aperies cā pauperi & dabis mutuum quo cum indigere perspexeris. Caue ne forte subrepat tibi ipia cogitatio: & dicas in corde tuo: appropinquat septimus annus remissionis: & auertas oculos tuos a paupere frē tuo: nolēs ei quod postulat mutuū cōmodare: ne clamet cōtra te ad dñm: & fiat tibi ī peccatū: sed dabis ei. Nec ages qppiā callide ī eius necessitatibus subleuandis: vt bñdicat tibi dñs deus tuus in oī ope & in cūctis ad q̄ manum miseris. Nō deerunt paupes in terra hitationis tue: ideirco ego pcipio tibi vt aperias manum fratri tuo egeno & paupi: q tecū versatur in terr... Cū tibi vēditus fuerit frater tuus hebreus aut hebrea: & sex annis seruierit tibi: in septimo anno dimittes eum liberum. & quē libertate donaueris: nequaq̄ vacuū abire patieris: sed dabis viaticum de gregibus & de area & torculari tuo: quibus dñs deus tuus benedixerit tibi. Memento

Interp. chal.

que petierit aīa tua. et comedes ibi corā dño deo tuo: et letaberis tu & viri domus tue & leuita q est in vrbibus tuis: ne dimittas eum qm nō habet partē & hereditatē tecū. In fine triū annoꝝ educes oēs decimas frugū tuarū in anno illo: & recondes in vrbibus tuis: et veniet leuites qui nō habet partē & hereditatē tecū et peregrinus & pupillus & vidua q sunt in vrbibus tuis: & comedēt & saturabūtur: vt benedicat tibi dñs deus tuus in oibus opibus manuū tuarū que facies.

Ca. 15.

In anno vltimo septē annoꝝ facies remissionē. Et hoc est verbuꝫ remissionis: vt remittat vnusquisq̄ creditor cui debetur aliquid a proximo suo: nō repetat a fratre suo: quia vocauit remissionē coraꝫ dño. a filijs populoꝝ repetes: & si quid fuerit tibi cum fratre tuo: remittes manū tuam. Attamen nō erit in te egenus: quoniā benedictiōe benedicet tibi dñs in terra quā dñs deus tuus dabit tibi in possessionem vt possideas eam. Verūtamen si obediens obedieris verbo dñi dei tui: vt custodias & facias omnia precepta hec que ego precipio tibi hodie: quoniā dominus deus tuus benedicet tibi sicut locutus est tibi: et mutuabis populis multis: & tu non accipies mutuū: & dñaberis populos multoꝝ: tui aūt non dñabunt. Si vnus de fribus tuis fuerit egenus in vna vrbiū tuarū in terra tua quā dñs deus tuus dabit tibi: non indurabis cor tuū neq̄ cōtrahes manū tuā a fratre tuo egeno: sed aperiēs aperies ei manū tuā: & mutuās mutuabis ei iuxta id quo īdiget. Caue tibi ne sit verbū ipietatis in corde tuo: dicēs. Appropinq̄t annus septimus annus remissionis: & oculus tuus sit neq̄ cōtra frēm tuū egenū & nō dederis ei: & clamet cōtra te coraꝫ dño & sit in te peccatū. tribuēs tribues ei: & non displicebit cordi tuo cum dederis ei: quia propter verbū hoc benedicet tibi dñs de9 tuus in oibus operibus tuis & in cunctis ad que miseris manū tuam. Non enim deerit egenus in medio terre: ideo ego precipio tibi hodie dicēs. Aperiens aperies manum tuā fratribus tuis paupibus tuis & egenis tuis in terra tua. Si venditus fuerit tibi frī tu9 filius israel aut filia israel: seruiet tibi sex annis: & in anno septio dimittes eum liberū a te. Et qn dimiseris eū liberū a te: nō dimittes eū vacuū: sed separās separabis ei de ouibus tuis & de area tua & de torculari tuo: & dabis ei de his quibus dñs benedixerit tibi: & recordaberis

Ter. Heb.

כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך
יהוה אלהיך על כן אנכי מצוך
את הדבר הזה היום: והיה כי
יאמר אליך לא אצא מעמך כי
אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך:
ולקחת את המרצע ונתתה באזנו
ובדלת והיה לך עבד עולם ואף
לאמתך תעשה כן: לא יקשה
בעינך בשלחך אתו חפשי מעמך
כי משנה שכר שכיר עבדך שש
שנים וברכך יהוה אלהיך בכל
אשר תעשה: כל הבכור אשר
יולד בבקרך ובצאנך הזכר
תקדיש ליהוה אלהיך לא תעבד
בבכר שורך ולא תגז בכור
צאנך: לפני יהוה אלהיך
תאכלנו שנה בשנה במקום
אשר יבחר יהוה אתה וביתך:
וכי יהיה בו מום פסח או עור כל
מום רע לא תזבחנו ליהוה
אלהיך: בשעריך תאכלנו הטמא
והטהור יחדו כצבי וכאיל: רק את
דמו לא תאכל על הארץ תשפכנו
כמים:

Ca.xvi.

שמור את חדש האביב ועשית פסח ליהוה
אלהיך כי בחדש האביב הוציאך
יהוה אלהיך ממצרים לילה:

Primitiua heb.

היה פדה — צוה — אמר יצא — אהב טוב — לקח רצע נתן — עלם — אמה עשה קשה — שנה — שנה — ברך — ילד — קדש עבד — גזז — פנה — אכל קום — בחר — היה — רעע זבח — טהר צבא — שפך — שמר — אבב

Trãsla. B. Hiero.

q & ipse seruieris in terra egypti: & liberauerit te dñs deus tuus: & idcirco ego nũc precipio tibi. Sin autem dixerit: nolo egredi: eo q diligat te & domũ tuã: & bene sibi apud te esse sentiat: assumes subulã & pforabis aurẽ eius in ianua domus tue: & seruiet tibi vsq in eternũ: ancille quoq similiter facies. Nõ auertas ab eis oculos tuos qñ dimiseris eos liberos: qm iuxta mercedẽ mercenarii per sex ãnos seruiuit tibi: vt bñdicat tibi dñs deus tuus in cũctis opibus q agis. De primogenitis q nascũtur in armẽtis & ouibus tuis: quicquid ẽ sexus masculini sctificabis dño deo tuo. Non opaberis in priogẽito bouis: & nõ tondebis primogẽita ouiũ. In conspectu dñi dei tui comedes ea p ãnos singulos in loco quẽ elegerit dñs: tu & dom tua. Sin aũt habuerit maculam: & vel claudũ fuerit vel cecũ: aut in aliq pte deforme vel debile: nõ immolabitur dño deo tuo: sed ĩtra portas vrbis tue comedes illđ: tã mũdus q̃ ĩmũdus similiter vescentur eis: q̃si caprea & ceruo. Hoc solũ obseruabis vt sanguinẽ eorum nõ comedas: sed effundes ĩ terrã quasi aquã. Cap.16.

O Bserua mẽsẽ nouarũ frugũ & verni primũ tpis vt facias phase dño deo tuo: qm ĩ isto mẽse eduxit te dñs de

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

q seruus fuisti in terra egypti: et redemit
ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐλυτρώσατό
te dñs deus tuus illinc. ppter hoc ego tibi p
σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐν-
cipio vt facias verbũ hoc. si aũt dixerit ad
τέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἐὰν δὲ λέγῃ πρός
te: nõ exibo a te: qm dilexit te et
σε, οὐκ ἐξελεύσομαι ἀπὸ σοῦ, ὅτι ἠγάπησέ σε καὶ
domũ tuã: qr bñ est illi apd te: et assumes
τὴν οἰκίαν σου, ὅτι εὖ ἐστὶν αὐτῷ παρά σοι, καὶ λήψῃ
subulã: et pforabis aurẽ eius in ia
τὸ ὀπήτιον, καὶ τρυπήσεις τὸ οὖς αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θύ-
nua: et erit seruus tuus in eternũ. et an
ραν, καὶ ἔσται οἰκέτης σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τὴν παι-
cille tue facies similiter. nõ durũ sit
δίσκην σου ποιήσεις ὡσαύτως. οὐ σκληρὸν ἔσω ἐ-
corã te: cũ dimittũtur ipi liberi
ναντίον σου, ἐξαποστελλομένων αὐτῶν ἐλευθέρων
a te. qm annuã mercedẽ mercenarij seruiuit
ἀπὸ σοῦ. ὅτι ἐπέτειον μισθὸν μισθωτοῦ ἐδούλευ-
uit tibi sex ãnis. et bñdixit tibi dñs deus tuus
σέ σοι ἓξ ἔτη. καὶ εὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου
in cũctis q feceris. oẽ primogenitũ qđ geni-
ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ποιῇς. πᾶν πρωτότοκον ὃ ἂν τεχ-
tũ fuerit in bobus tuis et in ouibus tuis:
θῇ ἐν τοῖς βουσί σου καὶ ἐν τοῖς προβάτοις σου,
mascula scãificabis dño deo tuo: nõ opa
τὰ ἀρσενικὰ ἁγιάσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου, οὐκ ἐρ-
beris in pmogenito vitulo tuo: et nõ
γάσῃ ἐν τῷ πρωτοτόκῳ μόσχῳ σου, καὶ οὐ μὴ
tõdebis pmogenitũ ouiũ tuarũ. co-
κείρῃς τὸ πρωτότοκον τῶν προβάτων σου. ἔναν-
rã dño deo tuo comedes illđ ãnũ ex an
τι κυρίου τοῦ θεοῦ σου φαγῇ αὐτὸ ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνι-
no: in loco quẽ elegerit dñs deus
αυτοῦ, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός
tuus: tu et domus tua. si aũt fuerit in eo macula
σου, σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. ἐὰν δὲ ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος.
claudũ vel cecũ vel et ois macula mala: nõ
χωλὸν ἢ τυφλὸν ἢ καὶ πᾶς μῶμος πονηρός, οὐ
sacrificabis illud dño deo tuo: in vrbibus tuis
θύσεις αὐτὸ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ἐν ταῖς πόλεσί σου
comedes illud. immundus in te et mundus sil-
φαγῇ αὐτό. ὁ ἀκάθαρτος ἐν σοὶ καὶ ὁ καθαρὸς ὡσαύ-
comedet: sicut capream vel ceruũ: verũtñ sanguinẽ
τως φάγεται, ὡς δορκάδα ἢ ἔλαφον, πλὴν τὸ αἷμα αὐ- B.11.c.
eius nõ comedes: in terrã effundes illũ sicut aquã.
τοῦ οὐ φαγῇ, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖς αὐτὸ ὡς ὕδωρ. ca.16

O Bserua mẽsem nouorũ: et facies pascha
φύλαξον τὸν μῆνα τῶν νέων, καὶ ποιήσεις τὸ πάσχα
dño deo tuo: qm in mẽse nouorũ edu-
κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ὅτι ἐν τῷ μηνὶ τῶν νέων ἐξή-
xit te dñs deus tuus de egypto nocte.
γαγέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐξ αἰγύπτου νυκτός.

D

A

Transla. Chal.

ארי עבדא הויתא בארעא דמצרים ופרקך יי אלהך על כן אנא מפקד לך ית פתגמא
הדין יומא דין: ויהי ארי יימר לך לא אפוק מעמך ארי רחמך וית אנש ביתך ארי
טב ליה עמך: ותיסב ית מרצעא ותתן באודניה ובדשא ויהי לך עבד פלח לעלם ואף
לאמתך תעבד כן: לא יקשי בעינך במפטרך יתיה בר חורין מעמך ארי על חד תרין
אגרא דאגירא פלחך שית שנין ויברכינך יי אלהך בכל דתעביד: כל בוכרא ***
דאיתיליד בתורך ובענך דכרין תקדש קדם יי אלהך לא תפלח בבוכרא דתורך
ולא תיגז בוכרא דענך: קדם יי אלהך תיכליניה שתא בשתא באתרא דיתרעי יי
את ואנש ביתך: וארי יהי ביה מומא חגיר או עויר כל מדעם ביש לא תכסיניה קדם
יהוה אלהך: בקרוך תיכליניה מסאבא ודכיא כחדא כבשר טביא ואילא: לחוד ית
דמיה לא תיכול על ארעא תשדיניה כמיא: Ca.xvj. טר ית ירחא דאביבא
ותעביד פיסחא קדם יי אלהך ארי בירחא דאביבא אפקך יי אלהך ממצרים בליליא:

Primitiua chal.

הוה — אמר נפק — נסב רצע — אמה עבד קשה — פטר אחד שנת — ילד ען קדש — פלח גזז אכל — שנה רעה הוה — נכס קרה סאב — דכה דם אכל — נטר עבד נפק

Interp. chal.

q seru fuisti in terra egypti et redemit te dñs de tu: ideo ego pcipio tibi vbũ hoc hodie. Et si dixerit tibi nõ egrediar a te: eo q diligit te et hoies dom tue: qr bene ẽ ei apud te: tolles subulã et pforabis aurẽ ei in ianua: et erit tibi suus ministrãs in seculũ. ancille quoq tue facies silr. Nõ sit graue i oculis tuis cũ dimiseris eũ liberũ a te: qm duplici mercede mercenarij suuiit tibi sex annis: et bñdicet tibi dñs de tuus in oibus q feceris. Oẽ primogenitũ qđ natũ fuerit masculũ in bob tuis et in ouib tuis sctificabis corã dño deo tuo. Nõ opaberis in pmogẽito boum tuorũ: nec tondebis primogenitũ ouium tuarũ: corã dño deo tuo comedes illud per singulos annos in loco quẽ elegerit dñs: tu et hoies domus tue. et si fuerit in eo macula: si claudum fuerit aut cecũ: aut si fuerit in eo aliqd mali: nõ immolabis illud coram dño deo tuo. in vrbibus tuis comedes illud: mũdus et immũdus simul: sicut carnẽ capree et cerui. Attamen sanguinẽ eius nõ comedes: sed sup terrã effundes illũ sicut aquam. Ca.16.

O Bserua mensem nouarũ frugum et facies phasse domino deo tuo; quoniã in mense nouarum frugum eduxit te dominus deus tuus de egypto nocte.

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

et sacrificabis pascha dño deo tuo oues
καὶ θύσεις τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πρόβα-
et boues in loco quẽ elegerit dñs
τα καὶ βόας ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος
deus tuus: vt inuocet nomẽ eius illic: nõ co-
ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, οὐ φά-
medes in illo fermẽtũ: septẽ diebus comedes in eo
γῃ ἐπ᾽ αὐτοῦ ζύμην, ἑπτὰ ἡμέρας φαγῇ ἐπ᾽ αὐτοῦ
azyma: panẽ afflictiõis: qm in velocitate egressi estis
ἄζυμα, ἄρτον κακώσεως, ὅτι ἐν σπουδῇ ἐξήλθατε
de egypto nocte: vt recordemini diei
ἐξ αἰγύπτου νυκτός, ἵνα μνησθῆτε τὴν ἡμέραν τῆς
egressiõis vre de tra egypti oibus die-
ἐξοδίας ὑμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου πάσας τὰς ἡμέ-
bus vite vre. nõ apparebit tibi fermẽtũ in
ρας τῆς ζωῆς ὑμῶν. οὐκ ὀφθήσεταί σοι ζύμη ἐν
oibus terminis tuis septẽ dieb: et nõ remane-
πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ οὐ κοιμη-
bit de carnib quas sacrificaueritis vespe-
θήσεται ἀπὸ τῶν κρεῶν ὧν ἂν θύσητε τὸ ἑσπέρας
re die primo vsq mane. nõ poteris sacrificare
τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ εἰς τὸ πρωΐ. οὐ δυνήσῃ θῦσαι
pascha in vlla vrbiũ tuarũ quas dñs
τὸ πάσχα ἐν οὐδεμιᾷ τῶν πόλεών σου ὧν κύριος
deus tuus dat tibi: sed in locũ quẽ
ὁ θεός σου δίδωσί σοι, ἀλλ᾽ ἢ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν
elegerit dñs deus tuus: vt inuocet no-
ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνο-
mẽ eius illic: sacrificabis pascha vespe ad
μα αὐτοῦ ἐκεῖ, θύσεις τὸ πάσχα ἑσπέρας πρὸς
occasum solis in tẽpore q egressus es de tra egypti:
δυσμὰς ἡλίου ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐξῆλθες ἐκ γῆς αἰγύπτου,
et coques et torrebis: et comedes in loco
καὶ ἑψήσεις καὶ ὀπτήσεις, καὶ φαγῇ ἐν τῷ τόπῳ
quẽ elegerit dñs deus tuus eũ: et auer-
ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτόν. καὶ ἀπο-
teris mane et pficisceris in domos tuas.
στραφήσῃ τὸ πρωῒ καὶ ἀπελεύσῃ εἰς τοὺς οἴκους σου.
sex dieb comedes azyma: et die septima
ἓξ ἡμέρας φαγῇ ἄζυμα, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ
exitus festũ dño deo tuo. nõ facies in eo
ἐξόδιον ἑορτὴ κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐ-
oẽ opus pter q fient aie. septẽ
τῇ πᾶν ἔργον πλὴν ὅσα ποιηθήσεται ψυχῇ. ἑπτὰ
hebdomadas integras numerabis tibi ipi: cũ
ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ, ἀρ-
inceperis tu falcem in messem: incipies nũera-
ξαμένου σου δρέπανον ἐπ᾽ ἄμητον, ἄρξῃ ἐξαριθμῆ-
re septẽ hebdomadas. et facies festũ heb-
σαι ἑπτὰ ἑβδομάδας. καὶ ποιήσεις ἑορτὴν ἑβ-
domadarũ dño deo tuo: scđm qđ potest
δομάδων κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καθότι ἰσχύει ἡ
manus tua: q dederit tibi:
χείρ σου, ὅσα ἂν δῶ σοι,

B

Trãsla. B. Hiero.

us tuus de egypto nocte. Immolabisq phase dño deo tuo de ouibus & de bobus in loco quẽ elegerit dñs deus tuus: vt habitet nomẽ eius ibi. Nõ comedes ĩ eo panẽ fermẽtatũ. Septẽ diebus comedes absq fermẽto afflictionis panẽ: quoniã in pauore egressus es de egypto: vt memineris diei egressiõis tue de egypto oĩbus diebus vite tue. Non apparebit fermentatũ in oĩbus termĩs tuis septem diebus: & nõ remãebit de carnibus eius quod immolatũ ẽ vespere in die prio vsq mane. Non poteris imolare phase in qualibet vrbiũ tuarũ q̃s dominus deus tuus daturus est tibi: sed in loco quem elegerit dominus deus tuus vt habitet nomẽ eius ibi. Immolabisq phase vespere ad solis occasum quãdo egressus es de egypto: & coques & comedes ĩ loco quem elegerit dominus deus tuus: maneq consurgẽs vades in tabernacula tua. Sex diebus comedes azyma: & in die septima: quia collecta est domini dei tui: non facies opus. Septem hebdomadas nũerabis tibi ab ea die qua falcẽ in segetẽ miseris: & celebrabis diem festum hebdomadarũ domino deo tuo oblationẽ spõtaneam manus tue: quã offeres

Ter. Heb.

וזבחת פסח ליהוה אלהיך צאן
ובקר במקום אשר יבחר יהוה
לשכן שמו שם: לא תאכל עליו
חמץ שבעת ימים תאכל עליו
מצות לחם עני כי בחפזון יצאת
מארץ מצרים למען תזכר
את יום צאתך מארץ מצרים כל
ימי חייך: ולא יראה לך שאר
בכל גבלך שבעת ימים ולא ילין
מן הבשר אשר תזבח בערב
ביום הראשון לבקר: לא תוכל
לזבח את הפסח באחד שעריך
אשר יהוה אלהיך נתן לך:
כי אם אל המקום אשר יבחר
יהוה אלהיך לשכן שמו שם
תזבח את הפסח בערב כבוא
השמש מועד צאתך ממצרים:
ובשלת ואכלת במקום
אשר יבחר יהוה אלהיך בו
ופנית בבקר והלכת לאהליך:
ששת ימים תאכל מצות וביום
השביעי עצרת ליהוה אלהיך
לא תעשה מלאכה: שבעה שבעת
תספר לך מהחל חרמש בקמה
תחל לספר שבעה שבעות: ועשית
חג שבעות ליהוה אלהיך
מסת נדבת ידך אשר תתן

Primitiua heb.

אכל — יום — ענה — זכר — יצא — יום חיה ראה — לון — זבח — יכל — ירד יצא — קום — בחר — פנה — שבע — עשה לאך — ספר חלל קום — עשה — מסס נתן

Transla. Chal.

ותיכוס פיסחא קדם יי אלהך מן ענא ונכסת קודשיא מן תורי באתרא דיתרעי יי
לאשראה שכינתיה תמן: לא תיכול עלוהי חמיע שבעה יומין תיכול עלוהי פטיר
לחם עני ארי בבהילו נפקתא מארעא דמצרים בדיל דתדכר ית יום מפקך מארעא
דמצרים כל יומי חייך: ולא יתחזי לך חמיר בכל תחומך שבעא יומין ולא יבית מן
בישרא דתיכוס ברמשא ביומא קדמאה לצפרא: לית לך רשו למיכס ית פיסחא בחדא
מן קרוך דיי אלהך יהיב לך: אילהין לאתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה ***
שכינתיה תמן תיכוס ית פיסחא ברמשא במיעל שמשא זמן מפקך ממצרים:
ותבשל ותיכול באתרא דיתרעי יי אלהך ביה ותתפני בצפרא ותהך למשכנך:
שיתא יומין תיכול פטירא וביומא שביעאה כניש קדם יי אלהך לא תעביד עבידא:
שבעה שבועין תמני לך משרי מגלא בחצד עומרא דארמותא תשרי למימני
שבעה שבועין: ותעביד חגא דשבועיא קדם יי אלהך מיסת נדבת ידך דתתן ***

Interp. chal.

Et imolabis phase corã dño deo tuo de ouibus: et victimã sanctificatã de bobus: in loco quẽ elegerit dñs vt collocet ibi maiestatẽ suã. Non comedes cũ eo fermentatũ: septẽ diebus comedes cũ eo azymũ panem afflictõis: qm festinãter egressus es de terra egypti. vt recorderis diei exit tui de terra egypti oibus diebus vite tue: et nõ apparebit tibi fermentatũ in omni termino tuo septẽ diebus. neq remanebit de carne quaz immolaueris vesperi in die primo vsq mane. Non habebis potestatẽ immolãdi phase in vna vrbium tuarũ quã dñs deus tuus dabit tibi: sed in loco quez elegerit dñs deus tuus vt habitare faciat maiestatem suã in eo: ibi immolabis phase vespere ad occasum solis in tẽpore quo egressus es de egypto. Et coques illud: et comedes in loco quẽ elegerit dñs de tuus: et mane cõsurgens ibis in tabernacula tua. sex dieb cõedes azymũ: et in die septio qr collecta est corã dño deo tuo: nullũ opus facies in ea. septẽ hebdomadas numerabis tibi: a pncipio quo falce metit manipulus eleuatõis: icipies nũerare septẽ hebdomadas. Et celebrabis festũ hebdomadarũ coraz dño deo tuo iuxta oblationẽ spontaneã manus tue quã dederis:

Primitiua chal.

נכס — שרא — ענה דכר נפק — חיה חזה בית — נכס רשה — קרה רעה — עול נפק — בשל רעה פנה — יהב שכן עבד — מנה שרא רום — נתן

כאשר יברכך יהוה אלהיך ׃
ושמחת לפני יהוה אלהיך אתה
ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי
אשר בשעריך והגר והיתום
והאלמנה אשר בקרבך במקום
אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן
שמו שם׃ וזכרת כי עבד היית
במצרים ושמרת ועשית את
החקים האלה׃ חג הסכת תעשה
לך שבעת ימים באספך מגרנך
ומיקבך׃ ושמחת בחגך אתה
ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי
והגר והיתום והאלמנה אשר
בשעריך׃ שבעת ימים תחג
ליהוה אלהיך במקום אשר יבחר
יהוה כי יברכך יהוה אלהיך
בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך
והיית אך שמח׃ שלוש פעמים
בשנה יראה כל זכורך את פני
יהוה אלהיך במקום אשר
יבחר בחג המצות ובחג השבעות
ובחג הסכות ולא יראה את פני
יהוה ריקם׃ איש כמתנת ידו
כברכת יהוה אלהיך אשר נתן לך׃
שפטים ושטרים תתן לך בכל
שעריך אשר יהוה אלהיך נתן
לך לשבטיך ושפטו את העם

iuxta benedictionē domini dei tui: & epulaberis corā dño deo tuo tu & filius tuus & filia tua: & seruus tuus & ancilla tua: & leuites qui ē ītra portas tuas: & aduena ac pupillus & vidua q morantur vobiscū ī loco quē elegerit dñs deus tuus: vt habitet nomē eius ibi: & recordaberis quoniā seruus fueris in egypto: custodiesq; ac facies que tibi pcepta sūt. Solēnitatē quoq; tabernaculorū celebrabis p septē dies: qñ collegeris de area & torculari fruges tuas. & epulaberis in festiuitate tua tu & filius tuus & filia & seruus tuus & ancilla: leuites quoq; & aduena & pupillus & vidua qui intra portas tuas sunt. Septē dieb⁹ dño deo tuo festa celebrabis in loco quē elegerit dñs: bñdicetq; tibi dñs de⁹ tuus in cūctis frugibus tuis & in oī ope manuum tuarū: erisq; in leticia. Tribus vicibus p annū apparebit oē masculinū tuū in conspectu dñi dei tui in loco quem elegerit: ī solēnitate azymorū: in solēnitate hebdomadarū: in solēnitate tabernaculorum. Nō apparebit an dñm vacu⁹: sed offeret vnusquisq; secūdū q habuerit iuxta bñdictionē dñi dei sui quā dederit ei. Iudices & mgros cōstitues ī oībus portis tuis qs dñs deus tu⁹ dederit tibi per singulas tribus tuas: & iudicēt po-

Interp. chal.

sicut bñdixerit tibi dñs deus tu⁹: τ letaberis corā dño deo tuo tu τ fili⁹ tu⁹ τ filia tua τ suus tu⁹ τ ancilla tua τ leuita q est in vrbib⁹ tuis: τ pegrin⁹ τ pupill⁹ τ vidua q sunt in medio tui in loco quē elegerit dñs deus tuus vt collocet ibi maiestatē suā. Et recordaberis q suus fuisti in egypto: τ custodies τ facies mādata hec. Festuz tabernaculoz facies tibi septē diebus: qñ collegeris de area tua τ de torculari tuo. et letaberis in solēnitate tua tu τ filius tu⁹ τ filia tua τ suus tuus τ ancilla tua τ leuita τ pegrinus τ pupillus τ vidua q sunt in vrbibus tuis: septē dieb⁹ celebrabis festa corā dño deo tuo: in loco quē elegerit dñs: qñ bñdicet tibi dñs deus tuus in cūctis frugibus tuis τ in oībus opibus manus tue: τ eris vtiq; letus. Tribus vicibus in āno appebūt oēs masculi tui corā dño deo tuo in loco quē elegerit: in solēnitate azymoz τ in solēnitate hebdomadaz τ i solēnitate tabnaculoz: τ nō appebūt vacui corā dño: sed vnusquisq; fm donationē man⁹ sue iuxta benedictionē dñi dei tui quā dabit tibi. Iudices τ prefectos ɔstitues tibi in oībus ciuitatibus tuis qs dñs deus tu⁹ dabit tibi p tribus tuas: τ iudicabūt populū

משפט צדק׃ לא תטה משפט
לא תכיר פנים ולא תקח שחד
כי השחד יעור עיני חכמים
ויסלף דברי צדיקם׃ צדק צדק
תרדף למען תחיה וירשת את
הארץ אשר יהוה אלהיך נתן
לך׃ לא תטע לך אשרה כל עץ
אצל מזבח יהוה אלהיך אשר
תעשה לך׃ ולא תקים לך מצבה
אשר שנא יהוה אלהיך׃

Ca. xvii.

לא תזבח ליהוה אלהיך שור ושה
אשר יהיה בו מום כל דבר רע
כי תועבת יהוה אלהיך הוא׃ כי
ימצא בקרבך באחד שעריך אשר
יהוה אלהיך נתן לך איש או
אשה אשר יעשה את הרע בעיני
יהוה אלהיך לעבר בריתו׃
וילך ויעבד אלהים אחרים
וישתחו להם ולשמש או
לירח או לכל צבא השמים
אשר לא צויתי׃ והגד לך
ושמעת ודרשת היטב והנה
אמת נכון הדבר נעשתה
התועבה הזאת בישראל׃ והוצאת
את האיש ההוא או את האשה
ההוא אשר עשו את הדבר
הרע הזה אל שעריך את

pulū iusto iudicio nec in alterā ptē declinent. Non accipies personā nec munera: quia munera excecāt oculos sapientum: & mutāt verba iustorū. Iuste quod iustū est persequeris: vt viuas & possideas terrā quā dñs deus tuus dederit tibi. Non plantabis lucum & oēm arborē iuxta altāre dñi dei tui: nec facies tibi atq; cōstitues statuam: que odit dominus deus tuus. Cap. 17.

Non imolabis dño deo tuo bouē & ouē in quo ē macula aut qppiā vitii: qa abomiatio est dño deo tuo. Cunq; repti fuerit apud te intra vnā portarū tuarū qs dñs deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui faciāt malū in cōspectu dñi dei tui: & transgrediantur pactum illius: vt vadant & seruiāt diis alienis & adorent eos solē & lunam & omnem militiam celi que nō precepi: & hoc tibi fuerit nunciatum: audiensq; inquisieris diligenter & verum esse reperies: & abomiatio facta est in israel: educes virum ac mulierem qui rem scelератissimā perpetrarunt ad portas ciuitatis tue:

Interp. chal.

iudicio recto. non peruertas iudicium. non accipies personā: nec recipies munera: quoniā munera excecant oculos sapientū: τ depriauant verba recta. quod iustum est τ verum sequeris: vt viuas τ possideas terram quam dñs deus tuus dabit tibi. Non plantabis tibi lucum τ omnē arborem in latere altaris domini dei tui quod facies tibi. et non eriges tibi statuam: quam odit dñs deus tuus. Ca. 17.

Non immolabis coraz dño deo tuo bouē τ agnū in quo ē macula aut quippiā mali: quia abominatio est coram dño deo tuo. Si inuētus fuerit in medio tui in vna vrbium tuarū quam dñs deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui fecerint quod malum est coram domino deo tuo: vt transgrediātur pactū eius: τ abierint τ seruierit idolis populoz: τ adorauerit ea aut solem τ lunam aut omnē militiam celi quod non precepi: τ nūciatum fuerit tibi τ audieris: inquires diligenter: τ si verum τ certum est verbum hoc: τ facta est abominatio hec in israel: educes virum illum aut mulierem illam qui fecerunt abominationē hanc in vrbe tua

Ter. Heb.

האיש או את האשה וסקלתם
באבנים ומתו על פי שנים עדים
או שלשה עדים יומת המת לא
יומת על פי עד אחד יד העדים
תהיה בו בראשנה להמיתו ויד
כל העם באחרנה ובערת הרע
מקרבך כי יפלא ממך דבר
למשפט בין דם לדם בין דין לדין
ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך
וקמת ועלית אל המקום אשר
יבחר יהוה אלהיך בו ובאת אל
הכהנים הלוים ואל השפט אשר
יהיה בימים ההם ודרשת והגידו
לך את דבר המשפט ועשית
על פי הדבר אשר יגידו לך מן
המקום ההוא אשר יבחר יהוה
ושמרת לעשות ככל אשר יורוך
על פי התורה אשר יורוך ועל
המשפט אשר יאמרו לך ״
תעשה לא תסור מן הדבר
אשר יגידו לך ימין ושמאל
והאיש אשר יעשה בזדון
לבלתי שמע אל הכהן העמד
לשרת שם את יהוה אלהיך
או אל השפט ומת האיש ההוא
ובערת הרע מישראל וכל
העם ישמעו ויראו ולא יזידון

Primitiua heb.: סות פה שנה · עוד · היה מות · פלא מן · שפט דון · רוב · קום עלה קום · בחר בוא · היה יום נגד · עשה · נגד · עשה ירה יפה · אמר · עשה סור · ימן שמל · זוד · מות · רוע · שמע זוד

Trāsla. B. Hiero.

& lapidibus obruentur. In ore duorum aut trium testium peribit qui interficietur. Nemo occidatur vno contra se dicēte testimonium. Manus testiū prima interficiet eū: & manus reliqui populi extrema mittetur: vt auferas malum de medio tui. Si difficile & ambiguū apud te iudiciū eē prospexeris inter sanguinem & sanguinē: causam & causam: leprā & nō leprā: & iudicum intra portas tuas videris verba variari: surge & ascēde ad locū quē elegerit dn̄s deus tuus: venies ad sacerdotes leuitici gn̄is: & ad iudicem qui fuerit illo tpe: q̄resq̄ ab eis: qui iudicabunt tibi iudiciū veritatem: & facies quodcūq̄ dixerint qui presunt loco quē elegerit dominus: & docuerint te iuxta legē eius: sequerisq̄ sententiam eorum: nec declinabis ad dexteram neq̄ ad sinistram. Qui autē superbierit nolens obedire sacerdotis imperio; qui eo tpe ministrat dn̄o deo tuo: ex decreto iudicis morietur hō ille: & auferes malum de israel: cunctusq̄ pp̄ls audiens timebit: vt nullus deinceps intumescat supbia. Cū igressus fueris terram quam dn̄s deus tuus dabit tibi: & possederis eam: habitauerisq̄ ī illa: & dixeris. constituam sup me regē sicut hn̄t omnes p circuitū nationes: eum constitues quem dominus deus tuus elegerit de numero fratrū tuorū. Non poteris alterius gentis hominem regē facere: q non sit frater tuus. Cumq̄ fuerit cōstitutus: nō multiplicabit sibi equos: nec reducet populū ī egyptum equitatus nūero subleuatus: p̄sertī cū dn̄s p̄cepit vobis vt nequaq̄ āplius p eādē viam reuertamini. Non hēbit vxores plurimas q̄ alliciāt aium eius: neq̄ argenti & auri īmensa pōdera. Postq̄ āt sederit in solio regni sui: describet sibi deuteronomiū legis huius in volumine: accipiēs exēplar a sacerdotibus leuiticę tribus: & hēbit secū legetq̄ illud oībus diebus vite sue: vt discat timere dn̄m deum suū: & custodire verba & cerimonias eius que in lege p̄cepta sunt. Nec eleuetur cor eius ī supbiā sup f̄res suos: neq̄ declinet in partē dexteram vel sinistram: vt lōgo tempore regnet ipse & filii eius super israel. Ca.18.

Non habebunt sacerdotes

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

B

καὶ λιθοβολήσετε αὐτοὺς ἐν λίθοις, καὶ τελευτήσουσιν. ἐπὶ δυσὶ μάρτυσιν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθανεῖται, ὁ ἀποθνήσκων· οὐκ ἀποθανεῖται ἐφ᾽ ἑνὶ μάρτυρι. καὶ ἡ χεὶρ τῶν μαρτύρων ἔσται ἐπ᾽ αὐτῷ ἐν πρώτοις θανατῶσαι αὐτόν, καὶ ἡ χεὶρ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐπ᾽ ἐσχάτῳ. καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἀδυνατήσῃ ῥῆμα ἀπὸ σοῦ ἐν κρίσει ἀναμέσον αἷμα αἵματος, καὶ ἀναμέσον κρίσις κρίσεως, καὶ ἀναμέσον ἁφὴ ἁφῆς, καὶ ἀναμέσον ἀντιλογία ἀντιλογίας, ῥήματα κρίσεως ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ ἀναστὰς ἀναβήσῃ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς λευίτας, καὶ πρὸς τὸν κριτήν, ὃς ἂν γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐκζητήσαντες ἀναγγελοῦσί σοι τὴν κρίσιν, καὶ ποιήσεις κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἂν ἀναγγείλωσί σοι ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου. καὶ φυλάξῃ σφόδρα ποιῆσαι κατὰ πάντα ὅσα ἂν νομοθετηθῇ σοι, κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν κρίσιν, ἣν εἴπωσιν σοι, ποιήσεις· οὐκ ἐκκλινεῖς ἀπὸ τοῦ ῥήματος οὗ ἂν ἀναγγείλωσί σοι δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά. καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἂν ποιήσῃ ἐν ὑπερηφανίᾳ τοῦ μὴ ὑπακοῦσαι τοῦ ἱερέως τοῦ παρεστηκότος λειτουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἢ τοῦ κριτοῦ, ὃς ἂν γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀποθανεῖται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ οὐκ ἀσεβήσει ἔτι. ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ κληρονομήσῃς αὐτὴν καὶ κατοικήσῃς ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ εἴπῃς, καταστήσω ἐπ᾽ ἐμαυτὸν ἄρχοντα, καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ μου, καθιστῶν καταστήσεις ἐπὶ σεαυτὸν ἄρχοντα, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτόν. ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου καταστήσεις ἐπὶ σεαυτὸν ἄρχοντα. οὐ δυνήσῃ καταστῆσαι ἐπὶ σεαυτὸν ἄνθρωπον ἀλλότριον, ὅτι οὐκ ἀδελφός σου ἐστί. πλὴν οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ ἵππον, οὐδὲ μὴ ἀποστρέψει τὸν λαὸν εἰς αἴγυπτον, ὅπως πληθύνῃ ἑαυτῷ ἵππον. ὁ δὲ κύριος εἶπεν ὑμῖν, οὐ προσθήσεσθε ἀποστρέψαι τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἔτι. καὶ οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ γυναῖκας, ἵνα μὴ μεταστῇ αὐτοῦ ἡ καρδία. καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ σφόδρα. καὶ ἔσται ὅταν καθίσῃ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, καὶ γράψει ἑαυτῷ τὸ δευτερονόμιον τοῦτο εἰς βιβλίον παρὰ τῶν ἱερέων τῶν λευιτῶν, καὶ ἔσται μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀναγνώσεται ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἵνα μάθῃ φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ, φυλάσσεσθαι πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας καὶ τὰ δικαιώματα ταῦτα ποιεῖν, ἵνα μὴ ὑψωθῇ ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἵνα μὴ παραβῇ ἀπὸ τῶν ἐντολῶν δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ὅπως ἂν μακροχρόνιος ᾖ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. Ca.18.

Οὐκ ἔσται τοῖς ἱερεῦσι τοῖς

Interp. latina: et lapidabitis eos in lapidib⁹: et morientur in duob⁹ testib⁹ aut trib⁹ testib⁹ morietur: moriēs nō morietur in vno teste. et manus testiū erit cōtra illū in pmis vt interficiat illū: et man⁹ vniuersi ppli in vltimo. et auferetis malū ex vobis ipsis. si āt ipossibile sit xbū a te in iudicio inter sāguinē et sāguinē: et inter iudiciū et iudiciū: et inter leprā et leprā: et inter cōtrouersiā et cōtrouersiā xba iudicij in vrbibus tuis: et surgens ascendes ad locū quē elegerit dn̄s de⁹ tu⁹ vt inuocet nomē illius illic: et venies ad sacerdotes leuitas: et ad iudicē: q fuerit in dieb⁹ illis: et quereētes nūciabūt tibi iudiciū: et facies scdm verbū qd nūciauerit tibi ex loco quē elegerit dn̄s deus tuus: et custodies valde vt facias scdz oīa q̄ sancita fuerit tibi: scdm legē et iuxta iudiciū: qd dixerint tibi: facies. nō declinabis a xbo qd nūciauerit tibi ad dextrā neq̄ ad sinistrā. et homo: q fecerit in supbia vt nō audiat sacerdotē presidētē ad ministrādū in noīe dn̄i dei tui: vt iudicis: q fuerit in diebus illis: et morietur homo ille: et auferetis malum ex israel: et cūctus pplus audiēs timebit: et nō erit impius vltra. si āt ingressus fueris in terrā q̄ dn̄s deus tuus dat tibi in possessiōez: et possederis eā et habitaueris in ea: et dixeris: cōstituā sup me ipm p̄ncipē: sicut et reliq̄ gētes q̄ in circuitu meo: cōstituēs cōstitues sup te ipm p̄ncipē: quē elegerit dn̄s deus tuus eū ex fribus tuis cōstitues sup te ipm p̄ncipē. nō poteris cōstituere sup te ipm hoiez alienigenā: qm̄ nō frater tuus est. verūtn̄ nō multiplicabit sibi equitatū: neq̄ reducet pp̄lm in egyptū: vt multiplicet sibi equitatū. at dn̄s dixit vobis: nō addetis reuerti via hac vltra. et nō multiplicabit sibi vxores: vt nō alienet eius cor. et argētū et aurū nō multiplicabit sibi vehemēter. et erit qn̄ sederit sup solio p̄ncipatus sui: et scribet sibi deuteronomiū hoc in volumine a sacerdotib⁹ leuitar: et erit secū: et leget in illo oibus diebus vite sue: vt discat timere dn̄m deū suū: custodire oīa p̄cepta hec et iustificatiōes has facere: vt nō eleuet cor eius a fribus suis: vt nō trāsgrediat a p̄ceptis ad dexterā vel ad sinistrā: vt lōgeuus sit sup p̄ncipatū suo: ipse et filij eius in filijs israel. Ca.18.

Non est sacerdotibus

Infra. 19. Math. 18.b. Io.8.c. 2.Cor. 13.a. Heb. 10.c. 1.timo. 5.d. — 3.5.d. — C — Infra. 10.c. — D — A

Ter. Heb.

עוד כי תבא אל הארץ אשר
יהוה אלהיך נתן לך וירשתה
וישבתה בה ואמרת אשימה
עלי מלך ככל הגוים אשר
סביבתי שום תשים עליך מלך
אשר יבחר יהוה אלהיך בו
מקרב אחיך תשים עליך מלך
לא תוכל לתת עליך איש נכרי
אשר לא אחיך הוא רק לא
ירבה לו סוסים ולא ישיב את
העם מצרימה למען הרבות סוס
ויהוה אמר לכם לא תספון לשוב
בדרך הזה עוד ולא ירבה לו
נשים ולא יסור לבבו וכסף
וזהב לא ירבה לו מאד והיה
כשבתו על כסא ממלכתו וכתב
לו את משנה התורה הזאת על
ספר מלפני הכהנים הלוים והיתה
עמו וקרא בו כל ימי חייו למען
ילמד ליראה את יהוה אלהיו
לשמר את כל דברי התורה
הזאת ואת החקים האלה ״
לעשתם לבלתי רום לבבו מאחיו
ולבלתי סור מן המצוה ימין
ושמאול למען יאריך ימים על
ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל

Ca.xviii.

לא יהיה לכהנים

Primitiua heb.: בוא · שום · סבב · בחר · כלל נתן · רבה שוב · יסף · נשה סור · ישב מלך · שנה ירה · פנה היה · יום חיה · למד · חקק · עשה · יום · מלך · היה

Interp. chal.

et lapidabis eos lapidibus: virum. s. aut mulierem: et morietur. per dictū duoꝝ testiū aut triū testiū occidatur qui reus est occisionis: nō occidatur per dictū vnius testis. Manus testiū erit in eo p̄mo vt interficiant eum: et manus totius populi postea: et auferes facientē qd malū est de medio tui. si difficile fuerit tibi verbū iudicij inter sanguinē et sanguinē inter causam et cām et inter plagam lepre et plagā lepre: et fuerint verba iudicij discordātia in ciuitatibus tuis: consurges et ascendes in locū quē elegerit dn̄s deus tu⁹: et venies ad sacerdotes leuitas et ad iudices qui fuerint in diebus illis: et queres ab eis et nūciabunt tibi verbū iudicij. et facies s̄m preceptū et verbū qd nūciauerint tibi de loco illo quē elegerit dn̄s: et custodies vt facias iuxta oia que docuerint te: iuxta preceptū legis qd docuerint et s̄m iudiciū qd dixerint tibi facies: nō declinabis a verbo quod indicauerint tibi ad dexteram neq̄ ad sinistram. Uir aūt q maligne egerit vt non obediat sacerdotibus qui stant ibi vt ministrent coram domino deo tuo aut iudici: occidetur vir ille. et auferes facientem malum de israel. Et omnis populus audient et timebunt: et non agent impie

Transla. Chal.

גברא או ית איתתא ותרגמינון באבניא וימותון : על מימר תרין סהדין או תלתא
סהדין יתקטל דחייב קטול לא יתקטל על מימר סהיד חד : ידא דסהדיא תהי ביה
בקדמיתא לממקטליה וידא דכל עמא בבתריתא ותפלי עביד דביש מבינך : ארי
יתכסי מינך פתגמא לדינא בין דם לדם בין דין לדין ובין מכתש סגירו למכתש
סגירו פתגמי פלוגת דינא בקרוך ותקום ותיסק לאתרא דיתרעי ייי אלהך ביה :
ותיתי לות כהניא ליואי ולות דינא דיהי ביומיא האינון ותתבע ויחוון לך ית
פתגמא דדינא : ותעביד על מימר פתגמא דיחוון לך מן אתרא ההוא דיתרעי ייי ותיטר
למעבד ככל דילפונך : על מימר אוריתא דילפונך ועל דינא דיימרון לך תעביד לא
תסטי מן פתגמא דיחוון לך לימינא ולשמאלא : וגברא דיעבד ברשע בדיל דלא
לקבלא מן כהנא דקאים לשמשא תמן קדם ייי אלהך או מן דינא ויתקטל גברא
ההוא ותפלי עביד דביש מישראל : וכל עמא ישמעון וידחלון ולא ירשעון

עוד : ארי תיעול לארעא דייי אלהך יהיב לך ותירתה ותתיב בה ותימר אמני עלי
מלכא ככל עממיא די בסחרני : מנאה תמני עלך מלכא דיתרעי ייי אלהך ביה מגו
אחך תמני עלך מלכא לית לך רשו למנאה עלך גבר נוכרי דלא אחוך הוא : לחוד לא
יסגי ליה סוסון ולא יתיב ית עמא למצרים בדיל לאסגאה ליה סוסון וייי אמר
לכון לא תוספון למתב באורחא הדין עוד : ולא יסגי ליה נשין ולא יסטי ליביה
וכספא ודהבא לא יסגי ליה לחדא : ויהי כמתביה על כורסי מלכותיה ויכתוב ליה
ית פתשגן אוריתא הדא על ספרא מן קדם כהניא ליואי : ותהי עמיה ויהי קרי
ביה כל יומי חיוהי בדיל דיליף למדחל קדם ייי אלהיה למיטר ית כל פתגמי
אוריתא הדא וית קימיא האלין למעבדהון : בדיל דלא ירים ליביה מאחוהי ובדיל
דלא יסטי מן תפקידתא לימינא ולשמאלא בדיל דיוריך יומין על מלכותיה הוא
ובנוהי בגו ישראל :

Ca.xviii.

לא יהי לכהניא

Interp. chal.

deinceps. Cū ingressus fueris in terrā quā dn̄s de⁹ tuus dabit tibi: et possederis eā: et habitaueris in ea: et dixeris cōstituā sup me regem sicut oēs populi qui sunt in circuitu meo; cōstitue sup te regem quē elegerit dn̄s deus tuus: de medio fratrū tuoꝝ cōstitues super te regem. non erit tibi licitū vt cōstituas sup te virum extraneū qui nō sit frater tuus. Uerūtamen non multiplicet sibi equos: vt nō reducat populū in egyptū ad multiplicandos sibi equos: et dn̄s dixit vobis: non reuertamini per viam illam amplius. Et non multiplicet sibi vxores: vt non decipiatur cor eius: et argentū et aurū non multiplicet sibi nimis. Et cum sederit in solio regni sui scribat sibi exemplū legis hui⁹ in libro per sacerdotes et leuitas. Et erit cum eo et leget in eo oibus diebus vite sue: vt discat timere coraz dn̄o deo suo: vt custodiat omnia verba legis huius et mandata hec: vt faciat ea: vt nō eleuetur cor eius sup fratres suos. nec declinet a precepto dn̄i ad dexteraz nec ad sinistrā: vt longo tēpore sit in regno suo ipse et filij eius in medio israel. Ca.18.

Non erit sacerdotibus

Primitiua chal.: דון מות אמר · קטל חוב היה · פלה פרש דון · כתש קום נסק · רעה אתא דון · היה כפר חוה · נטר עבד אלף · סטה קום דון · קטל פלח שמע · דחל רשע · על ירת תוב · מנא רעה · רשה · סגא · יסף תוב נשה · סטא היה יתב · כתב היה קרא · אלף דחל קום · עבד רום · סטה פקד ארב

הלוים כל שבט לוי חלק ונחלה
עם ישראל אשי יהוה ונחלתו
יאכלון: ונחלה לא יהיה לו בקרב
אחיו יהוה הוא נחלתו כאשר
דבר לו: וזה יהיה משפט הכהנים
מאת העם מאת זבחי הזבח אם
שור אם שה ונתן לכהן הזרע
והלחיים והקבה: ראשית דגנך
תירשך ויצהרך וראשית גז
צאנך תתן לו: כי בו בחר יהוה
אלהיך מכל שבטיך לעמד
לשרת בשם יהוה הוא ובניו כל
הימים: וכי יבא הלוי מאחד
שעריך מכל ישראל אשר
הוא גר שם ובא בכל
אות נפשו אל המקום אשר
יבחר יהוה: ושרת בשם
יהוה אלהיו ככל אחיו הלוים
העמדים שם לפני יהוה: חלק
כחלק יאכלו לבד ממכריו על
האבות: כי אתה בא אל הארץ
אשר יהוה אלהיך נתן לך לא
תלמד לעשות כתועבת הגוים
ההם: לא ימצא בך מעביר בנו
ובתו באש קסם קסמים מעונן
ומנחש ומכשף: וחבר חבר
ושאל אוב וידעני ודרש אל

(Margin: אשה · אכל היה · שפט · לחה · ירש צהר גזז · נתן · יום בוא · גור בוא · אוה קום · בחר · פנה · אכל נכר מכר · למד עשה תעב · מצא עבר · בנה ענן · נחש כשף)

& leuite & oẽs q de eadem tribu sunt: ptẽ & hereditatẽ cum reliquo populo israel: quia sacrificia dñi & oblatiões eius comedẽt: & nihil aliud accipient de possessione fratrũ suorum, Dñs eĩ ipse ẽ hereditas eorũ sicut locutus est illis. Hoc erit iudiciũ sacerdotũ a populo: & ab his qui offerunt victimas siue boueꝫ siue ouẽ immolauerint dabunt sacerdoti armũ ac ventriculum: primitias frumenti vini & olei & lanarũ ptẽ ex ouiũ tõsiõe. Ipsum enim elegit dominus deus tuus de cũctis tribub9 tuis: vt stet & ministret noĩ dñi dei tui ipẽ & filii eius ĩ sempiternũ. Si exierit leuites ex vna vrbiũ tuarũ ex oĩ israel in qua habitat: & voluerit venire desiderans locũ quẽ elegerit dñs: ministrabit in nomine dñi dei sui sicut omnes fratres eius leuite qui stabũt eo tempore corã dño. Partẽ ciborũ eandẽ accipiet quã & ceteri: excepto eo qđ ĩ vrbe sua ex paterna ei successione debetur. quando ingressus fueris terrã quã dñs deus tuus dabit tibi: caue ne imitari velis abomĩationes illarũ gẽtiũ: nec inueniatur ĩ te qui lustret filium suum aut filiam ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur: aut obseruet somnia: atqꝫ auguria: ne sit maleficus nec incantator: neqꝫ phitões cõsulat: nec diuinos & q̃rat a

leuitis toti tribui leui pars neqꝫ hereditas cũ israel: oblatiões dñi possessio eoꝝ: comedẽt eas. possessio aũt nõ erit ei in fratribus
λευίταις ὅλῃ φυλῇ λευὶ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μετὰ ἰσραήλ, καρπώματα κυρίου ὁ κλῆρος αὐτῶν, φάγονται αὐτά. κλῆρος δὲ οὐκ ἔσται αὐτῷ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς
eius: dñs ipe possessio eius: sm qđ dixit ei. & hoc iudiciũ sacerdotũ q̃ a pplo a
αὐτοῦ, κύριος αὐτὸς κλῆρος αὐτοῦ, καθότι εἶπεν αὐτῷ. καὶ αὕτη ἡ κρίσις τῶν ἱερέων τὰ παρὰ τοῦ λαοῦ παρὰ
sacrificãtibus sacrificia: siue vitulũ siue ouẽ: & dabit sacerdoti armũ & maxillas
τῶν θυόντων τὰς θυσίας, ἐάν τε μόσχον ἐάν τε πρόβατον, καὶ δώσει τῷ ἱερεῖ τὸν βραχίονα καὶ τὰ σιαγόνια,
& vẽtriculũ: & primicias frumẽti tui & vini tui: & olei tui: & pmicias
καὶ τὸ ἔνυστρον, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου σου καὶ τοῦ οἴνου σου καὶ τοῦ ἐλαίου σου, καὶ τὴν ἀπαρχὴν τῶν
lanaꝝ ouiũ tuaꝝ dabis ei: qm̃ eũ elegit dñs deus tuus ex cũctis tribubus tuis:
κουρῶν τῶν προβάτων σου δώσεις αὐτῷ, ὅτι αὐτὸν ἐξελέξατο κς ὁ θεός σου ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν σου,
vt assistat corã dño deo tuo: ad ministrãdũ in noĩe dñi: ipe & filij eius oĩbus
παραστῆναι ἐναντίον κυ τοῦ θεοῦ σου, λειτουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυ, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πάσας τὰς
diebus. si ãt aduenerit leuita ex vna vrbiũ vraꝝ ex oĩbus filijs isrl: vbi ipe habitat: sm qđ desiderat aĩa eius in locũ: quẽ elegerit dñs: & ministrabit noĩ
ἡμέρας. ἐὰν δὲ παραγένηται ὁ λευίτης ἐκ μιᾶς τῶν πόλεων ὑμῶν ἐκ πάντων τῶν υἱῶν ἰηλ, οὗ αὐτὸς παροικεῖ, καθότι ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κς, καὶ λειτουργήσει τῷ ὀνόματι
ni dñi dei sui: sicut oẽs frẽs eius leuite astãtes illic corã dño:
κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὥσπερ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ λευῖται οἱ παρεστηκότες ἐκεῖ ἔναντι κυρίου,
ptẽ diuisaꝫ comedet: ꝑter vẽditionẽ suã q̃ est sm familiã. si ãt ingressus fueris in trã:
μερίδα μεμερισμένην φάγεται, πλὴν τῆς πράσεως αὐτοῦ τῆς κατὰ πατριάν. ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν,
quã dñs deus tuus dat tibi: nõ disces facere sm abominatiões gẽtiũ illaꝝ: nõ inuenietˀ
ἣν κς ὁ θεός σου δίδωσί σοι, οὐ μαθήσῃ ποιεῖν κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν ἐκείνων, οὐχ εὑρεθήσεται
in te q̃ lustret filiũ suũ vel filiã suam in igne: vaticinãs vaticiniũ: & q̃ ꝟba obseruet: & ariolos q̃ sciscitetˀ: veneficus: incãtãs incãtatiões: vẽtriloquˀ: & q̃ mõstrua ꝯsiderat: q̃rens
ἐν σοὶ περικαθαίρων τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἢ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐν πυρί, μαντευόμενος μαντείαν, καὶ κληδονιζόμενος, καὶ οἰωνιζόμενος, φαρμακός, ἐπαείδων ἐπαοιδήν, ἐγγαστρίμυθος, καὶ τερατοσκόπος, ἐπερωτῶν τοὺς

(Margin: Nu. 18. c. · B)

Primitiua chal. Interp. chal. Transla. Chal.

ליואי כל שבטא דלוי חולק ואחסנא עם ישראל קורבניא דיי ואחסנתיה יכלון:
ואחסנא לא יהי ליה בגו אחוהי מתנן דיהב ליה יי אינון אחסנתיה כמא דמליל
ליה: ודין יהי דחזי לכהניא מן עמא מן נכסי נכסתא אם תור אם אימר ויתן לכהנא
דרעא ולועא וקבתא: ראשית עבורך חמרך ומשחך וריש גזת ענך תתן ליה: ארי ביה
אתרעי יי אלהך מכל שבטך למקם לשמשא בשמא דיי הוא ובנוהי כל יומיא: וארי
ייתי ליואה מחדא מן קרויך מכל ישראל דהוא דר תמן וייתי בכל רעות נפשיה
לאתרא דיתרעי יי: וישמש בשמא דיי אלהיה ככל אחוהי ליואי דמשמשין תמן
קדם יי: חולק כחולק יכלון בר ממטרתא דיתי בשבתא דכן אתקינו אבהתא: ארי
את עליל לארעא דיי אלהך יהיב לך לא תילף למעבד כתועבת עממיא האינון:
לא ישתכח בך מעבר בריה וברתיה בנורא קסם קסמין מעונן ומנחש וחרש ורטין
ושאיל בדין ותבע מן

(Primitiua chal.: חסן אכל · נתן · חזה · גזז ענן נתן · רעה קום · אתא דור · אכל עמר תקן · עול אלף עבד · תעב שכח עבר · עון נחש כד)

et leuitis & oĩ tribui leui pars & hereditas cuꝫ israel: oblatiões dñi & hereditatẽ eius comedẽt: & hereditas nõ erit ei in medio fratrũ suoꝝ: munera q̃ dedit ei dñs sunt hereditas eius sicut locutus ẽ ei. Et hoc est qđ ptinet sacerdotibus a pplo ab imolãtibus victimã siue bouẽ siue agnũ: dabũt sacerdoti brachiũ & maxillã & ventriculũ. primicias frumẽti tui & vini tui & olei tui et primicias velleris ouiũ tuarũ dabis ei. Quia illum elegit dñs deus tuus ex oĩbus tribubus tuis: vt ipsi & filij eius stent & ministrẽt in noĩe dñi oĩbus diebus. Si aũt venerit leuita ex vna vrbiũ tuaꝝ ex oĩ israel in qua habitat: & venerit cũ oĩ desiderio aĩe sue ad locũ quẽ elegerit dñs: ministrabit ĩ noĩe dñi dei sui sicut oẽs frẽs eius leuite q̃ ministrãt ibi corã dño: partẽ ciboꝝ comedet sicut & ceteri: ꝑter id qđ ꝑ vices sabbati ei venerit sicut pres cõstituerũt. qñ ingressus fueris terrã quã dñs deus tuus dabit tibi: nõ discas facere iuxta abominatiões populoꝝ illoꝝ. Non inueniatur in te transferens filium suũ aut filiam suã per ignem: aut qui diuinet diuinationes: aut qui obseruet horas et auguria: nec maleficus: neqꝫ incãtator: neqꝫ qui consulat phitonem & ariolum: neqꝫ qui requirat aliquid

mortuis: ẽ. n. abominatio dño deo tuo oĩs faciẽs hec. causa. n. abominationũ haꝝ dominꝰ deꝰ tuꝰ delebit eos a facie tua. pfectus eris corã dño deo tuo. nã gẽtes he: q̃s tu possides eos: hi diuinatiões & vaticinia audiẽt. tibi ãt nõ sic dedit dñs deus tuus. pphetã ex fratribus tuis: vt me: suscitabit tibi dñs deus tuꝰ ipm audietis: iuxta oĩa q̃cunqꝫ petijsti a dño deo tuo in oreb die cõgregatõis dicẽtes: nõ adijciemus audire vocẽ dñi dei nri: & ignẽ magnũ hũc nõ videbimꝰ vltra: neqꝫ moriamur. & dixit dñs ad me: recte oĩa q̃cunqꝫ locuti sũt. pphetã suscitabo eis de medio fratrũ coꝝ sicut te. & dabo ꝟbũ meũ in ore eius: & loquetur eis scdm qđ pcipiã ei. & homo q̃ nõ audierit verba eius: q̃ loquetur ppheta in noĩe meo: ego vlciscar ꝓ eo. veꝝ ppheta q̃ impius fuerit vt loquatˀ ꝟbũ in noĩe meo: qđ nõ pcepi ei vt loqueretˀ: & q̃ locutꝰ fuerit in noĩe deoꝝ alienoꝝ: morietur ppheta ille. si ãt dixeris in corde tuo: quõ cognoscemus ꝟbũ qđ nõ locutus ẽ dominꝰ: q̃cunqꝫ locutus fuerit ppheta in noĩe

νεκρούς. ἔστι γὰρ βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα. ἕνεκα γὰρ τῶν βδελυγμάτων τούτων κύριος ὁ θεός σου ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου. τέλειος ἔσῃ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. τὰ γὰρ ἔθνη ταῦτα, οὓς σὺ κατακληρονομεῖς αὐτούς, οὗτοι κληδονισμῶν καὶ μαντειῶν ἀκούσονται. σοὶ δὲ οὐχ οὕτως ἔδωκε κύριος ὁ θεός σου. προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει σοι κύριος ὁ θεός σου. αὐτοῦ ἀκούσεσθε, κατὰ πάντα ὅσα ᾐτήσω παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν χωρὴβ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας, λέγοντες, οὐ προσθήσομεν ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ τὸ πῦρ τὸ μέγα τοῦτο οὐκ ὀψόμεθα ἔτι, οὐδὲ μὴ ἀποθάνωμεν. καὶ εἶπε κύριος πρός με, ὀρθῶς πάντα ὅσα ἐλάλησαν. προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ μέσου τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ὥσπερ σέ. καὶ δώσω τὸ ῥῆμά μου ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς καθότι ἂν ἐντείλωμαι αὐτῷ. καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν μὴ ἀκούσῃ τῶν λόγων αὐτοῦ, ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ. πλὴν ὁ προφήτης ὃς ἂν ἀσεβήσῃ λαλῆσαι ῥῆμα ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ὃ οὐ προσέταξα αὐτῷ λαλῆσαι, καὶ ὃς ἂν λαλήσῃ ἐπ᾽ ὀνόματι θεῶν ἑτέρων, ἀποθανεῖται ὁ προφήτης ἐκεῖνος. ἐὰν δὲ λέγῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, πῶς γνωσόμεθα τὸ ῥῆμα ὃ οὐκ ἐλάλησε κύριος; ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐπὶ τῷ ὀνόματι

(Margin: C · Actu. 7. c. · Exo. 20. c. · D)

mortuis veritatẽ. Oĩa enĩ hec abominatur dñs: & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo. perfectus eris & absqꝫ macula cũ dño deo tuo. Gẽtes iste quarum possidebis terram: augures & diuinos audiũt: tu autem a dño deo tuo aliter institutus es. Prophetam de gente tua & de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dñs deus tuus: ipsum audies: vt petisti a domino deo tuo in oreb: quãdo contio cõgregata ẽ atqꝫ dixisti. Vltra non audiam vocẽ domini dei mei: & ignẽ hunc maximum amplius non videbo ne moriar. Et ait dominus mihi. Bene omnia sunt locuti. Prophetã suscitabo eis de medio fratrũ suorũ similẽ tui: & ponã verba mea in ore eius: loqueturqꝫ ad eos oĩa q̃ pcepero illi. Qui autem verba eius q̃ loquetur in nomine meo audire noluerit: ego vltor existam. Propheta autem qui arrogãtia deprauatus voluerit loq in nomine meo q̃ ego nõ pcepi illi vt diceret: aut ex nomine alienorũ deorũ: interficietur. q si tacita cogitatiõe responderis. quomodo possum intelligere verbum quod dñs non

המתים: כי תועבת יהוה כל
עשה אלה ובגלל התועבת
האלה יהוה אלהיך מוריש אותם
מפניך: תמים תהיה עם יהוה
אלהיך: כי הגוים האלה אשר
אתה יורש אותם אל מעננים
ואל קסמים ישמעו ואתה לא
כן נתן לך יהוה אלהיך: נביא
מקרבך מאחיך כמני יקים לך
יהוה אלהיך אליו תשמעון:
ככל אשר שאלת מעם יהוה
אלהיך בחרב ביום הקהל לאמר
לא אסף לשמע את קול יהוה
אלהי ואת האש הגדלה הזאת
לא אראה עוד ולא אמות:
ויאמר יהוה אלי היטיבו אשר
דברו: נביא אקים להם מקרב
אחיהם כמוך ונתתי דברי בפיו
ודבר אליהם את כל אשר אצונו:
והיה האיש אשר לא ישמע אל
דברי אשר ידבר בשמי אנכי
אדרש מעמו: אך הנביא אשר
יזיד לדבר דבר בשמי את אשר
לא צויתיו לדבר ואשר ידבר בשם
אלהים אחרים ומת הנביא
ההוא: וכי תאמר בלבבך איכה
נדע את הדבר אשר לא יי

(Margin: מות תעב · ירש את · פנה תמם היה · שמע · נבא · כמו קום · יסף · ראה מות · אמר טוב · קום · צוה · דרש · זוד · צוה · אמר · ידע)

Transla. Chal. Interp. chal. Primitiua chal.

מיתיא: ארי מרחק קדם יי כל עביד אלין ובדיל תועבתא האלין יי אלהך מתרך
יתהון מן קדמך: שלים תהי בדחלתא דיי אלהך: ארי עממיא האלין דאת ירית
יתהון מן מעונניא ומן קסמיא שמעין ואת לא כן יהב לך יי אלהך: נביא מבינך מאחך
דכותי יקים לך יי אלהך מניה תקבלון: ככל דשאילתא מן קדם יי אלהך בחורב
ביומא דקהלא למימר לא אוסיף למשמע ית קל מימרא דיי אלהי וית אישתא
רבתא הדא לא אחזי עוד ולא אמות: ואמר יי לי אתקינו דמלילו: נביא אקים
להון מגו אחיהון דכותך ואתן פתגמי נבואתי בפומיה וימליל עמהון ית כל
דאיפקדיניה: ויהי גברא דלא יקביל לפתגמי דימליל בשמי מימרי יתבע מיניה:
ברם נביא דירשע למללא פתגמא בשמי ית דלא פקדתיה למללא ודי ימליל בשום
טעות עממיא ויתקטל נביא ההוא: וארי תימר בלבך איכדין נידע ית פתגמא דלא

a mortuis. qm̃ detestabilis est corã dño oĩs qui facit hec: & ꝓpter abominatiões istas dñs deꝰ tuus eijciet illos a facie tua. ꝑfectꝰ eris in timore dñi dei tui. qm̃ ppl̃i isti q̃s tu possidebis: augures & diuinos audiũt. Te aũt nõ sic instituit dñs deꝰ tuus. pphetã de medio tui de fr̃ibus tuis sicut me suscitabit tibi dñs deus tuꝰ: illi obedietis. iuxta oĩa q̃ petisti a facie dñi dei tui in oreb in die cõgregationis: dicẽs. Non addã audire vocẽ verbi dñi dei mei: & ignẽ magnũ hunc nõ videbo ampliꝰ: ne moriar. et ait dñs mihi. Recte locuti sunt: prophetã suscitabo eis de medio fratrũ suoꝝ sicut tu es: & dabo verba prophetie mee in ore eius: & loquetur cum eis oĩa que precepero illi. Et si aliq̃s vir non obedierit verbis meis q̃ locutus fuerit in noĩe meo: verbum meũ exquiret ab eo. Propheta autẽ qui impie egerit vt loquatur verbũ in nomine meo quod nõ precepi ei vt loqueretur: & qui locutus fuerit in noĩe idoloꝝ populoꝝ: occidatur propheta ille. Et si dixeris in corde tuo. Quomodo sciemus verbũ quod non

(Primitiua chal.: מות רחק תרך · היה · ערן · קום קבל · אמר יסף שמע · חזה מות תקן · קום נתן · פקד קבל אמר · תבע רשע · טעה קטל)

Ter. Heb.

דברו יהוה אשר ידבר הנביא
בשם יהוה ולא יהיה הדבר ולא
יבא הוא הדבר אשר לא דברו
יהוה בזדון דברו הנביא לא
תגור ממנו׃ כי יכרית

Cap. xix.

יהוה אלהיך את הגוים אשר
יהוה אלהיך נתן לך את ארצם
וירשתם וישבת בעריהם
ובבתיהם׃ שלוש ערים תבדיל
לך בתוך ארצך אשר יהוה
אלהיך נתן לך לרשתה׃ תכין לך
הדרך ושלשת את גבול ארצך
אשר ינחילך יהוה אלהיך והיה
לנוס שמה כל רצח׃ וזה דבר
הרצח אשר ינוס שמה וחי
אשר יכה את רעהו בבלי דעת
והוא לא שנא לו מתמל שלשום׃
ואשר יבא את רעהו ביער לחטב
עצים ונדחה ידו בגרזן לכרת
העץ ונשל הברזל מן העץ ומצא
את רעהו ומת הוא ינוס אל
אחת הערים האלה וחי׃ פן
ירדף גאל הדם אחרי הרצח כי
יחם לבבו והשיגו כי ירבה
הדרך והכהו נפש ולו אין משפט
מות כי לא שנא הוא לו מתמול
שלשום׃ על כן אנכי מצוך

Trāsla. B. Hiero.

est locutus. hoc hēbis signū. Quod in nomine dñi ppheta ille pdixerit: & non euenerit: hoc dominus non est locutus: sed per tumorē animi sui ppheta confinxit: & idcirco nō tiebis eū. Ca. 19.

Cum disperderit dñs deus tuus gētes: quarū tibi traditurus ē terram: & possederis eam: habitaueris in vrbibus ei & in edibus: tres ciuitates separabis tibi in medio terre quā dñs deus tuus dabit tibi in possessiōem: sternēs diligēter viā: & in tres equaliter ptes totam terre tue prouinciā diuides: vt habeat e vicino q pp homicidiū profugus ē: quo possit euadere. Hec erit lex homicide fugientis: cuius vita seruāda est. Qui pcusserit proximū suū nesciens: & qui heri & nudiustertius nullū cōtra eū odiū habuisse cōprobatur: sed abiisse cū eo simpliciter ī siluā ad ligna cedēda: & in succisiōe lignorū securis fugerit manu: ferrūq lapsū de manubrio amicū eius pcusserit & occiderit: hic ad vnā supradictarū vrbiū cōfugiet & viuet: ne forsitan proximus eius cuius effusus ē sanguis: dolore stimulatus psequatur & apphēdat eū si lōgior via fuerit: & pcutiat aīam eius q nō ē re mortis: qa nullum cōtra eum qui occisus est odium prius habuisse monstratur. Idcirco precipio tibi:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

dñi: et nō factū fuerit vbū: et nō euenerit
κυρίου, καὶ μὴ γένηται τὸ ῥῆμα, καὶ μὴ συμβῇ τοῦτο
vbū nō locutus ē dñs: in impietate locutus ē
τὸ ῥῆμα, ὃ οὐκ ἐλάλησε κύριος, ἐν ἀσεβείᾳ ἐλάλησεν
propheta: nō timebitis ab eo.
ὁ προφήτης, οὐκ ἀφέξεσθε ἀπ' αὐτοῦ. Ca. 19.

Si āt disperdiderit dñs deus tuus gētes:
ἐὰν δὲ ἀφανίσῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη,
quas deus tu dat tibi terrā eor: et pos
ἃ ὁ θεός σου δίδωσί σοι τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ κατα
sederis eos: et hītaueris in
κληρονομήσῃς αὐτούς, καὶ κατοικήσῃς ἐν ταῖς
vrbibus eor et in edibus eor: tres vr
πόλεσιν αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν, τρεῖς πό
bes separabis tibi in medio tre tue: quā dñs
λεις διαστελεῖς σεαυτῷ ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου, ἧς κύριος
deus tuus dat tibi. cōlecta tibi viā: et trifariā
ὁ θεός σου δίδωσί σοι. στόχασαί σοι τὴν ὁδόν, καὶ τρι
diuides terios terre tue: quā diuidit tibi do
μεριεῖς τὰ ὅρια τῆς γῆς σου, ἣν καταμερίζει σοι κύ
minus deus tuus: et erit refugiū illic omī
ριος ὁ θεός σου, καὶ ἔσται καταφυγὴ ἐκεῖ παντὶ
homicide. hec āt erit lex homi
φονευτῇ. τοῦτο δὲ ἔσται τὸ πρόσταγμα τοῦ φονευ
cide: q fugerit illuc: et viuet: q pcusse
τοῦ, ὃς ἂν φύγῃ ἐκεῖ, καὶ ζήσεται, ὃς ἂν πατάξ
rit pximū suū inuolūtarie: et hic nō odio
ῃ τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀκουσίως, καὶ οὗτος οὐ μι
hūs eū añ heri et añ tercīū: et q
σῶν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης, καὶ ὃς
intrauerit cū pximo suo in siluā ad cōgre
ἂν εἰσέλθῃ μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ εἰς τὸν δρυμὸν συνα
gāda ligna: et pcussa fuerit manus eius securi scīn
γαγεῖν ξύλα, καὶ ἐκκρουσθῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τῇ ἀξίνῃ κόπτον
dētis lignū et excidēs ferrū a ligno: pcusse
τος τὸ ξύλον, καὶ πεσὸν τὸ σιδήριον ἀπὸ τοῦ ξύλου, τύ
rit pximū: et mortuus fuerit: hic cōfugiet
χῃ τοῦ πλησίον, καὶ ἀποθάνῃ, οὗτος καταφεύξεται
in vnā vrbiū hay: et viuet: vt nō
εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ζήσεται, ἵνα μὴ
psequīs ppinquus sāguine post
διώξας ὁ ἀγχιστεύων τοῦ αἵματος ὀπίσω τοῦ
homicidā: qm̄ inflāmatus ē corde
φονεύσαντος, ὅτι παρατεθέρμανται τῇ καρδίᾳ
suo et apphēdat eū: si lōgior fuerit
αὐτοῦ καὶ καταλάβῃ αὐτόν, ἐὰν μακροτέρα ᾖ
via: et pcutiat eius aīaz: et
ἡ ὁδός, καὶ πατάξῃ αὐτοῦ τὴν ψυχήν, καὶ
moriatur. et huic nō est iudiciū mortis:
ἀποθάνῃ. καὶ τούτῳ οὐκ ἔστι κρίσις θανάτου,
qm̄ nō odio hūs erat illū añ heri et añ
ὅτι οὐ μισῶν ἦν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς
terciū. pp hoc ego tibi pcipio verbū hoc:
τρίτης. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι τὸ ῥῆμα τοῦτο,

Exo. 21. b. Iosu. 20. a.

Primitiua heb.

הגה, בוא, זוד, גור, כרת, ירש, ישב, בדל, ברא, כון, נחל, נוס, חיה, ידע, בלה, ברא, חטב, כרת, נשל, מצא, נוס, עיר, רדף, רחם, ירבה, נכה, שפט, מות, תמל, צוה

Primitiua chal.

קום, ירת, בית, תכן, הוה, ידע, קמא, מרג, מות, רדף, קטל ...

Interp. chal.

locutus est dñs: Propheta q locutus fuerit verbū in noīe dñi: et non euenerit neqz firmatū fuerit: hoc est verbum quod dominus nō est locutus: sed impie locutus est illud propheta: non timebitis eum. Ca. 19.

Cum autem disperdiderit dñs deus tuus gentes quarū terrā dabit tibi: et possederis eam et habitaueris in vrbibus earū et in domibus eaz: tres ciuitates separabis tibi in medio terre tue quaz dñs deus tuus dabit tibi vt possideas eam: et sternes tibi viā et in tres partes diuides terminū terre tue quā dñs deus tuus possidere te faciet. et erit vt fugiat illuc homicida. Et hec erit lex homicide qui fugiet illuc vt viuat: q occiderit pximū suū nesciens: et ipse nō erat inimicus eius heri et nudiustertius: et q ingressus fuerit cū proximo suo in siluā vt succidat ligna: et ferrū fugerit manū eius succidēdo ligna: et elapsum fuerit ferrū de manubrio et inuenerit pximū eius et mortuus fuerit: ille fugiat ad vnā vrbiū istarū et viuet: ne forte psequatur propinquus sanguinis homicidā: cum incaluerit cor eius et apprehēdat eum: si longa fuerit via: et occidat animā eius: qui non est reus iudicij mortis. qm̄ non oderat illū ab heri et nudiustertius. ideo ego pcipio tibi

Transla. Chal.

מליה דיי׃ ודי ימליל נביא בשמא דיי ולא יהי פתגמא ולא יתקיים הוא פתגמא
דלא מליליה ייי ברשע מליליה נביא לא תדחל מניה׃

Ca. xix.

ארי ישיצי ייי אלהך ית עממיא דייי אלהך יהיב לך ית ארעהון ותירתינון ותתיב
בקרויהון ובבתיהון׃ תלת קרוין תפריש לך בגו ארעך דייי אלהך יהיב לך למירתה׃
תתקין לך אורחא ותתלית ית תחום ארעך דיחסנינך ייי אלהך ויהי למערוק
לתמן כל קטולא׃ ודין פתגם קטולא דיערוק לתמן ויתקיים דיקטול ית חבריה בלא
מדעיה והוא לא סני ליה מאתמלי ומדקמוהי׃ ודיעול עם חבריה בחורשא למקץ
אעין ותתתרג ידיה בברזלא למקצי אעא וישתליף ברזלא מן אעא וישכח ית חבריה
וימות הוא יערוק לחדא מן קרויא האילין ויתקיים׃ דילמא ירדוף גאל דמא בתר
קטולא ארי יחם לביה וידבקיניה ארי תסגי אורחא ויקטליניה נפש וליה לית
חובת דין דקטול ארי לא סני הוא ליה מאתמלי ומדקמוהי׃ על כן אנא מפקיד לך

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

C

dicēs: tres vrbes diuides tibi. si āt di
λέγων, τρεῖς πόλεις διαστελεῖς σεαυτῷ. ἐὰν δὲ ἐμ
latauerit dñs deus tuus terios tuos: quēadmo
πλατύνῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅριά σου, ὃν τρό
dū iurauit pfibus tuis: et dederit tibi do
πον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δῷ σοι κύ
minus cūctā trā: quā dixit dñs se daturū
ριος πᾶσαν τὴν γῆν, ἣν εἶπε κύριος δοῦναι τοῖς
pfibus tuis: si audieris vt facias oīa
πατράσι σου, ἐὰν εἰσακούσῃς ποιεῖν πάσας τὰς
pcepta hec: q ego pcipio tibi hodie:
ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον,
vt diligas dñm deū tuū: vt ambules in oibus
ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις
vijs eius oibus diebus: et ad
ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ προσ
des tibi adhuc tres ciuitates ad tres
θήσεις σεαυτῷ ἔτι τρεῖς πόλεις πρὸς τὰς τρεῖς
istas. et nō effundetur sāguis inocuus sup
ταύτας. καὶ οὐκ ἐκχυθήσεται αἷμα ἀναίτιον ἐπὶ
terrā: quā dñs deus tuus dat tibi ī possessiōez:
τῆς γῆς, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ,
et nō erit in te sāguinis reus. si āt fuerit
καὶ οὐκ ἔσται ἐν σοὶ αἵματι ἔνοχος. ἐὰν δὲ γένηται
hō odio hūs proximū suū: et insidi
ἄνθρωπος μισῶν τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐνεδρεύ
atus illi: et insurrexerit cōtra illū: et pcusserit e
σῃ αὐτόν, καὶ ἐπαναστῇ ἐπ' αὐτόν, καὶ πατάξῃ αὐ
ius aīaz: et mortuus fuerit: et fugerit ad vnā
τοῦ τὴν ψυχήν, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ φύγῃ εἰς μίαν τῶν
vrbiū illay: et accipiēt eū illinc: et
πόλεων τούτων, καὶ λήψονται αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ
tradent illū in manus ppinquo
παραδώσουσιν αὐτὸν εἰς χεῖρας τῷ ἀγχιστεύοντι τοῦ
sanguie: et morietur. nō parcet oculus
αἵματος, καὶ ἀποθανεῖται. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός
tuus sup eū: et purgabis sāguinē innoxiū ex is
σου ἐπ' αὐτῷ, καὶ καθαριεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ Ἰσ
rael: et bñ tibi erit. nō cōmouebis terios pro
ραήλ, καὶ εὖ σοι ἔσται. οὐ μετακινήσεις ὅρια τοῦ πλη
ximi tui: q̄s fixerūt priores te in possessiōe
σίον σου, ἃ ἔστησαν οἱ πρότερόν σου ἐν τῇ κληρονομίᾳ
tua: q̄ possedisti in tra: quā dñs deus
σου, ᾗ κατεκληρονόμησας ἐν τῇ γῇ, ἣν κύριος ὁ θεός
tuus dat tibi in possessiōez. nō stabit testis vnus
σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ. οὐκ ἐμμενεῖ μάρτυς εἷς
ad testificādū cōtra hoiem fm oīe facinus
μαρτυρῆσαι κατὰ ἀνθρώπου κατὰ πᾶσαν ἀδικίαν
et fm oē pctm̄ et fm oīe deli
καὶ κατὰ πᾶν ἁμάρτημα καὶ κατὰ πᾶσαν ἁμαρτί
ctū: qd peccauerit. in ore duoy testiū et
αν, ἣν ἂν ἁμάρτῃ. ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ
in ore triū testiū stabit
ἐπὶ στόματος τριῶν μαρτύρων σταθήσεται

Supra. 4. a. — D. — Puer. 22. c. — Infra. 27. c.

Trāsla. B. Hiero.

vt tres ciuitates equales intra se spacii diuidas. Cū āt dilatauerit dñs deus tuus terminos tuos sicut iurauit patribus tuis: & dederit tibi cūctam terrā quā eis pollicitus est: si tñ custodieris mādata eius & feceris que hodie precipio tibi: vt diligas dñm deum tuū: & ambules in viis eius omni tempore: addes tibi tres alias ciuitates: & supradictarū triū vrbiū nūerū duplicabis: vt nō effūdatur sanguis inoxius in medio terre quā dominus deus tuus dabit tibi possidēdā: ne sis sanguinis reus. Si qs āt odio hñs pximū isidiatus fuerit vite eius: surgensq pcusserit illū & mortuus fuerit: fugerit q ad vnam de supradictis vrbibus: mittēt seniores ciuitatis illius & arripiēt eū de loco effugii: tradēt q in māu pximi cuius sāguis effusus ē: & morietur. Nō misereberis eius: & auferes noxiū sanguinē de israel: vt bñ sit tibi. Nō assumes & trāsferes terminos pximi tui quos fixerūt priores in possessione tua: quam dñs deus tuus dabit tibi i terrā quā acceperis possidendam. Non stabit testis vnus cōtra aliquem quicquid illud peccati & facinoris fuerit: sed in ore duorum aut trium testiū stabit

Ter. Heb.

לאמר שלש ערים תבדיל לך׃
ואם ירחיב יהוה אלהיך את
גבלך כאשר נשבע לאבתיך
ונתן לך את כל הארץ אשר דבר
לתת לאבתיך׃ כי תשמר את כל
המצוה הזאת לעשתה אשר
אנכי מצוך היום לאהבה את
יהוה אלהיך וללכת בדרכיו כל
הימים ויספת לך עוד שלש
ערים על השלש האלה׃ ולא
ישפך דם נקי בקרב ארצך
אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה
והיה עליך דמים׃ וכי יהיה איש
שנא לרעהו וארב לו וקם עליו
והכהו נפש ומת ונס אל אחת
הערים האל׃ ושלחו זקני עירו
ולקחו אתו משם ונתנו אתו
ביד גאל הדם ומת׃ לא תחוס
עינך עליו ובערת דם הנקי
מישראל וטוב לך׃ לא תסיג
גבול רעך אשר גבלו ראשנים
בנחלתך אשר תנחל בארץ אשר
יהוה אלהיך נתן לך לרשתה׃
לא יקום עד אחד באיש לכל
עון ולכל חטאת בכל חטא
אשר יחטא על פי שני עדים
או על פי שלשה עדים יקום

Primitiua heb.

רחב, שבע, נתן, שמר, צוה, עשה, הלך, יסף, עיר, שפך, נקה, היה, קום, נכה, נוס, חוס, נקה, נסג, גבל, רעה, נחל, ירש, עוד, חטא, שנה, קום

Transla. Chal.

למימר תלת קרוין תפריש לך׃ ואם יפתי ייי אלהך ית תחומך כמא דקיים לאבהתך
ויתן לך ית כל ארעא דמליל למיתן לאבהתך׃ ארי תיטר ית כל תפקדתא הדא
למעבדה דאנא מפקד לך יומא דין למרחם ית ייי אלהך ולמהך באורחן דתקנן
קדמוהי כל יומיא ותוסיף לך עוד תלת קרוין על תלת אילין׃ ולא ישתפיך דם זכאי
בגו ארעך דייי אלהך יהיב לך אחסנא ויהי עלך חובת דין דקטול׃ וארי יהי גבר סני
לחבריה ויכמון ליה ויקום עלוהי ויקטליניה נפש וימות ויערוק לחדא מן קרויא
האלין׃ וישלחון סבי קרתיה וידברון יתיה מתמן וימסרון יתיה ביד גאל דמא
וימות׃ לא תחוס עינך עלוהי ותפלי אשדי דם זכי מישראל ויטב לך׃ לא תשני
תחומא דחברך דתחימו קדמאי באחסנתך דתחסין בארעא דייי אלהך יהיב לך
למירתה׃ לא יקום סהיד חד בגבר לכל עוין ולכל חובין בכל חוא דיחטי על מימר
תרין סהדין או על מימר תלתא סהדין יתקיים׃

Interp. chal.

dicens. Tres ciuitates separabis tibi. et qū dilatauerit dñs deus tuus terminū tuū sicut iurauit pribus tuis: et dederit tibi oēm terrā quā locutus est vt daret patribus tuis: si custodieris oīa precepta hec: vt facias q ego precipio tibi hodie: vt diligas dñz deū tuū et vt ambules in vijs q recte sunt corā eo oibus dieb: addes tibi alias tres ciuitates preter tres illas. et nō effundetur sanguis innocēs in medio terre tue: quaz dominus deus tuus dabit tibi in possessionē: ne sit in te reatus iudicij mortis. Et qū vir oderit pximū suū: et insidiatus fuerit ei: et surrexerit cōtra eum et occiderit animā eius: et mortuus fuerit: et fugerit ad vnā de ciuitatib istis: mittēt seniores ciuitatis illius et tollent eum inde: et tradēt eū in manu ppinqui sanguinis vt moriat. Non parcat ei oculus tuus: et auferes effundentem sanguinē innocentem de israel: vt bene sit tibi. Non transferas terminū pximi tui quē constituerūt priores in possessione tua: quā possidebis in terra q dñs deus tuus dabit tibi vt possideas eā. Non stabit testis vnus cōtra virū in oibus iniquitatibus et in oibus delictis et in omni peccato quod peccauerit. sed in ore duorum aut trium testium stabit

Primitiua chal.

אמר, שפתה, קום, נטר, רחם, שפך, דין, כמן, מות, בתר, פלה, חסן, ענה

דבר: כי יקום עד חמס באיש
לענות בו סרה: ועמדו שני
האנשים אשר להם הריב לפני
יהוה לפני הכהנים והשפטים
אשר יהיו בימים ההם: ודרשו
השפטים היטב והנה עד שקר
העד שקר ענה באחיו: ועשיתם
לו כאשר זמם לעשות לאחיו
ובערת הרע מקרבך: והנשארים
ישמעו ויראו ולא יספו לעשות
עוד כדבר הרע הזה בקרבך:
ולא תחוס עינך נפש בנפש עין
בעין שן בשן יד ביד רגל ברגל:

Ca.xx.

כי תצא למלחמה
על איביך וראית סוס ורכב עם
רב ממך לא תירא מהם כי
יהוה אלהיך עמך המעלך מארץ
מצרים: והיה כקרבכם אל
המלחמה ונגש הכהן ודבר אל
העם: ואמר אלהם שמע ישראל
אתם קרבים היום למלחמה
על איביכם אל ירך לבבכם
אל תיראו ואל תחפזו ואל
תערצו מפניהם: כי יהוה אלהיכם
ההלך עמכם להלחם לכם עם
איביכם להושיע אתכם: ודברו
השטרים אל העם לאמר מי

oē verbū. Si steterit testis mēdax cōtra hominē accusans eū puaricationis: stabūt ambo quorum causa est ante dnm in cōspectu sacerdotum & iudicum qui fuerint in diebus illis. Cūq3 diligentissime perscrutantes inuenerint falsum testē dixisse cōtra fratrē suū mēdacium: reddēt ei sicut fratri suo facere cogitauit: & auferes malū de medio tui: vt audiētes ceteri timore hēant: & nequaq3 talia audeant facere. Nō misereberis eius: sed aīam p aīa: oculum pro oculo: dētē p dente: manū p manu: pedē p pede exiges. Ca.20.

Si exieris ad bellum cōtra hostes tuos: & videris equitatus & currus & maiorē q3 tu habeas aduersarii exercitus multitudine: nō timebis eos: quia dns deus tuus tecū e: qui eduxit te de terra egypti. Appropiquāte āt iā prelio stabit sacerdos an aciem: & sic loqtur ad populū. Audi israel. Vos hodie cōtra inimicos vestros pugnam cōmittitis: nō ptimescat cor vrm. Nolite metuere: nolite cedere: nec formidetis eos: quia dominus deus vester in medio vestri ē: & p vobis cōtra aduersarios dimicabit: vt eruat vos de periculo. Duces quoq3 p singulas turmas audiente exercitu pclamabūt. Quis ē

oīne xbū. si āt steterit testis iniustus cōtra ho
πᾶν ῥῆμα. ἐὰν δὲ καταστῇ μάρτυς ἄδικος κατὰ ἀν-
minē: accusans eū impietatis: τ stabūt
θρώπου, καταλέγων αὐτοῦ ἀσέβειαν, καὶ στήσονται
duo hoīes: qb⁹ est ipis cōtrouersia corā
οἱ δύο ἄνθρωποι, οἷς ἐστὶν αὐτοῖς ἡ ἀντιλογία ἐναντι
dño: τ corā sacerdotib⁹: τ corā iudicib⁹:
κυρίου, καὶ ἔναντι τῶν ἱερέων, καὶ ἔναντι τῶν κριτῶν,
qui fuerint in diebus illis: τ pscrutauerit
οἳ ἂν ὦσιν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐξετάσωσιν
iudices diligēter: τ ecce testis iniustus testifi
οἱ κριταὶ ἀκριβῶς, καὶ ἰδοὺ μάρτυς ἄδικος ἐμαρτύ-
cat⁹ ē iniusta: ꝯtra stetit aduersus frēm suū: τ fa
ρησεν ἄδικα, ἀντέστη κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ποι-
cietis illi quēadmodū neqter cogitauerat facere ꝯtra
ήσετε αὐτῷ ὃν τρόπον ἐπονηρεύσατο ποιῆσαι κατὰ
frēm suū. τ auferetis malū ex vobis ip-
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐ-
sis. τ reliqui audiētes timebūt: τ
τῶν. καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἀκούσαντες φοβηθήσονται, καὶ
nō addent vltra facere fm xbū ma

Dē.17.b. Math.18.b. Joan.8.c. 2.Cor.13.a. 1.time.5.d. Heb.10.c.

Ca.20.

האיש אשר בנה בית חדש ולא
חנכו ילך וישב לביתו פן ימות
במלחמה ואיש אחר יחנכנו: ומי
האיש אשר נטע כרם ולא חללו
ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה
ואיש אחר יחללנו: ומי האיש אשר
ארש אשה ולא לקחה ילך וישב
לביתו פן ימות במלחמה ואיש
אחר יקחנה: ויספו השטרים לדבר
אל העם ואמרו מי האיש הירא
ורך הלבב ילך וישב לביתו ולא
ימס את לבב אחיו כלבבו: והיה
ככלת השטרים לדבר אל העם
ופקדו שרי צבאות בראש העם:
כי תקרב אל עיר להלחם
עליה וקראת אליה לשלום:
והיה אם שלום תענך ופתחה
לך והיה כל העם הנמצא
בה יהיו לך למס ועבדוך: ואם
לא תשלים עמך ועשתה
עמך מלחמה וצרת עליה:
ונתנה יהוה אלהיך בידך והכית
את כל זכורה לפי חרב: רק
הנשים והטף והבהמה וכל אשר
יהיה בעיר כל שללה תבז
לך ואכלת את שלל איביך
אשר נתן יהוה אלהיך לך:

hō qui edificauit domū nouam: & non dedicauit eā? Vadat & reuertatur in domū suā ne forte moriatur ī bello: & alius dedicet eā. Quis est hō qui plātauit vineā: & necdum fecit eā ee cōem: de qua vesci oibus liceat? Vadat & reuertatur in domū suā: ne forte moriatur ī bello: & alius hō ei fungatur officio. Quis est hō q despōdit vxorē: & nō accepit eam? Vadat & reuertatur in domū suā: ne forte moriatur in bello: & alius hō accipiat eā. His dictis addēt reliq & loqntur ad populū. Quis ē hō formidolosus & corde pauido? vadat & reuertatur in domū suam: ne pauere faciat corda fratrum suorū: sicut ipse timore pterritus ē. Cūq3 siluerint duces exercitus: & finē loqndi fecerint: vnusquisq3 suos ad bellādū cūeos pparabit. Si qn accesseris ad expugnādā ciuitatē: offeres ei primū pacē. Si receperit & apeuerit tibi portas: cunctus populus q in ea ē saluabitur: & seruiet tibi sub tributo. Si autē fedus inire noluerit: & ceperit cōtra te bellū: oppugnabis eā. Cūq3 tradiderit dns deus tuus illā ī manu tua: pcuties oē qd ī ea gnis masculini ē ī ore gladii absq3 mulieribus & infātibus iumētis & ceteris q in ciuitatē sunt. Omnē pdā exercitui diuides: & comedes de spoliis hostiū tuorū: q dns deus tuus dederit tibi.

Trāsla. Chal.

Primitiua chal. Interp. chal.

verbū. Si steterit testis falsus cōtra virū vt testificetur cōtra eum preuaricationē: stabunt duo viri quoꝝ est causa coram dño τ corā sacerdotibus τ iudicibus qui fuerint in diebus illis: τ requirēt iudices diligēter: et si testis falsus fuerit τ testimoniū falsum testificatus est cōtra fratrē suū: facietis ei sicut cogitauit facere fratri suo: et auferes facientē quod malū est de medio tui. Et qui relicti fuerint audient τ timebūt: τ nō addent vt faciāt vltra iuxta verbū hoc pessimū in medio tui. Non parcat ei oculus tuus: sed dabis animā pro anima: oculum pro oculo: dentēm pro dente: manum pro manu: pedem pro pede. Ca.20.

Si exieris ad bellum cōtra hostes tuos τ videris equos τ quadrigas τ populū multū magis q̄ tu es: ne timeas eos: quoniā verbū dñi dei tui est in auxiliū tuū qui eduxit te de terra egypti. Et cum appropinquerítis ad pugnā: accedet sacerdos τ loqtur ad popłm: τ dicet ei. Audi israel vos acceditis hodie ad pugnā contra inimicos vestros: ne cōmoueatur cor vestrū: neq3 timeatis neq3 cōturbemini nec terreamini a facie eoꝝ. quoniā dñs deus vester ipse dux erit corā vobis vt pugnet pro vobis cū inimicis vestris vt eruat vos. Et loquentur duces ad populū dicentes. Quis est

Interp. chal.

vir qui edificauit domū nouā τ nō dedicauit eam? vadat: τ reuertat in domū suā: ne forte occidat in bello: τ vir alius dedicet illā. Et qs est vir q plantauit vineā et nō fecit eā esse cōmunē: vadat τ reuertat in domū suā: ne occidatur in bello τ vir alius faciat eam esse cōmunē. Et quis est vir qui despondit vxorē τ nō accepit eam? vadat τ reuertatur in domū suā: ne forte occidatur in bello: τ vir alius accipiat eā. Et addēt duces loq ad populū: τ dicēt. Quis est vir q timidus ē τ formidolosus corde? vadat τ reuertatur in domū suā: ne formidare faciat cor fratrū suoꝝ sicut cor eius. Et cū cōsummauerint duces loq ad populū: ꝯstituēt pncipes exercit⁹ in capite populi. Cum accesseris ad expugnādam vrbē: vocabis eā verbis pacificis. Et si pacifice respōderit tibi τ apuerit tibi: oīs populus q inuētus fuerit in ea erunt tibi tributarii: τ seruient tibi. Et si non fecerit pacē tecū: τ fecerit bellū aduersum te: obsidebis eam: τ tradet eā dñs deus tuus in manu tua: et pcuties oēs masculos eius in ore gladii, verūtamē mulieres τ paruulos τ iumēta τ oīa que fuerint in ciuitate τ omnia spolia eius diripies tibi. et comedes spolia inimicoꝝ tuoꝝ que dedit tibi dñs deus tuus.

כן תעשה לכל הערים הרחקת ממך מאד אשר לא מערי הגוים האלה הנה: רק מערי העמים האלה אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה לא תחיה כל נשמה: כי החרם תחרימם החתי והאמרי הכנעני והפרזי החוי והיבוסי כאשר צוך יהוה אלהיך: למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם אשר עשו לאלהיהם וחטאתם ליהוה אלהיכם: כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדח עליו גרזן כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור: רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אתו תשחית וכרת ובנית מצור על העיר אשר הוא עשה עמך מלחמה עד רדתה:

Ca. xxi.

כי ימצא חלל באדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך לרשתה נפל בשדה לא נודע מי הכהו: ויצאו זקניך ושפטיך ומדדו אל הערים אשר סביבת החלל: והיה העיר הקרבה אל החלל ולקחו

Sic facies cunctis ciuitatibus que a te procul valde sunt: & non sunt de his vrbibus quas in possessionem accepturus es. De his autem ciuitatibus que dabuntur tibi: nullum omnino permittes viuere: sed interficies in ore gladii: etheum videlicet & amorreum & chananeum: pherezeum & eueum & iebuseum: sicut precepit tibi dominus deus tuus: ne forte doceant vos facere cunctas abominationes quas ipsi operati sunt diis suis: & peccetis in dominum deum vestrum. Quando obsederis ciuitatem multo tempore: & munitionibus circumdederis vt expugnes eam: non succides arbores de quibus vesci potest: nec securibus per circuitum debes vastare regionem: quoniam lignum est & non homo: nec potest bellantium contra te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera: sed agrestia & in ceteros apta vsus: succide & extrue machinas donec capias ciuitatem que contra te dimicat.

Cap. 21.

Quando inuentum fuerit in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi: hominis cadauer occisi: & ignorabitur cedis reus: egredientur maiores natu & iudices tui: & metientur a loco cadaueris singularum per circuitum spacia ciuitatum: & quam viciniorem ceteris esse perspexerint:

οὕτω ποιήσεις πάσας τὰς πόλεις τὰς μακρὰν οὔσας ἀπὸ σοῦ σφόδρα, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων. ἰδοὺ δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν, οὐ ζωγρήσετε πᾶν ἐμπνέον, ἀλλ᾽ ἀναθεματιεῖτε αὐτούς, τὸν χετταῖον καὶ τὸν ἀμορραῖον καὶ τὸν χαναναῖον, καὶ φερεζαῖον καὶ εὐαῖον καὶ ἰεβουσαῖον καὶ γεργεσαῖον, ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου, ἵνα μὴ διδάξωσιν ὑμᾶς ποιεῖν πάντα τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ὅσα ἐποίησαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καὶ ἁμαρτήσεσθε ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. ἐὰν δὲ περικαθίσῃς περὶ πόλιν ἡμέρας πλείους ἐκπολεμῆσαι αὐτὴν εἰς κατάληψιν αὐτῆς, οὐκ ἐξολοθρεύσῃ τὰ δένδρα αὐτῆς, ἐπιβάλλειν ἐπ᾽ αὐτὰ σίδηρον, ἀλλ᾽ ἀπ᾽ αὐτοῦ φαγῇ, αὐτὸ δὲ οὐκ ἐκκόψῃς. μὴ ἄνθρωπος τὸ ξύλον τὸ ἐν τῷ δρυμῷ εἰσελθεῖν ἀπὸ προσώπου σου εἰς τὸν χάρακα; ἀλλὰ τὸ ξύλον ὃ ἐπίστασαι ὅτι οὐ καρπόβρωτόν ἐστι, τοῦτο ἐξολοθρεύσεις καὶ ἐκκόψεις καὶ οἰκοδομήσεις χαράκωσιν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἥτις ποιεῖ πρός σε τὸν πόλεμον, ἕως ἂν παραδοθῇ.

Ca. 21.

ἐὰν δὲ εὑρεθῇ τραυματίας ἐν τῇ γῇ, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι, πεπτωκὼς ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ οὐκ οἴδασι τὸν πατάξαντα αὐτόν, ἐξελεύσεται ἡ γερουσία σου καὶ οἱ κριταί σου καὶ ἐκμετρήσουσιν ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ τοῦ τραυματίου, καὶ ἔσται ἡ πόλις ἡ ἐγγίζουσα τῷ τραυματίᾳ, καὶ λήψεται

sic facies cunctis ciuitatibus longe existentibus a te valde: et non de vrbibus gentium harum. ecce autem de vrbibus gentium harum: quas dominus deus tuus dat tibi vt possideas terram earum: non capietis viuum omnem spirantem: sed anathematizabitis eos: etheum et amorreum et chananeum: et pherezeum et eueum et iebuseum et gergeseum: quemadmodum precepit tibi dominus deus tuus: vt non doceant vos facere cunctas abominationes eorum: quas fecerunt diis suis: et peccabitis coram domino deo vestro. si autem obsederis circa ciuitatem diebus pluribus vt expugnes eam in captiuitatem eius: non succides arbores eius: vt immittas in eas ferrum: sed ab ea comedes: ipsam vero non succides. nunquid homo lignum quod in silua vt ingrediatur a facie tua in vallum? sed lignum quod scis quod non fructiferum est: hoc perdes et succides et extrues vallum contra ciuitatem: que facit aduersum te bellum: quousque tradatur.

Si autem inuentus fuerit necatus in terra: quam dominus deus tuus dat tibi possidendam: qui ceciderit in campo: et non cognouerunt eum qui percussit illum: egredietur senatus tuus et iudices tui et metientur ad vrbes que in circuitu necati: et erit vrbs propinqua necato: et accipiet

ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης δάμαλιν ἐκ βοῶν, ἥτις οὐκ εἴργασται, καὶ ἥτις οὐχ εἵλκυσεν ζυγόν, καὶ καταβιβάσουσιν ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης τὴν δάμαλιν εἰς φάραγγα τραχεῖαν, ἥτις οὐκ εἴργασται οὐδὲ σπείρεται, καὶ νευροκοπήσουσι τὴν δάμαλιν ἐν φάραγγι, καὶ προσελεύσονται οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται, ὅτι αὐτοὺς ἐπεξελέξατο κύριος ὁ θεός σου παρεστηκέναι αὐτῷ, καὶ εὐλογεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτῶν ἔσται πᾶσα ἀντιλογία καὶ πᾶσα ἁφή, καὶ πᾶσα ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης οἱ ἐγγίζοντες τῷ τραυματίᾳ, νίψονται τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς δαμάλεως τῆς νευροκοπηθείσης ἐν τῇ φάραγγι, καὶ ἀποκριθέντες ἐροῦσιν, αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦτο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν οὐχ ἑωράκασιν, ἵλεως γενοῦ τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, οὓς ἐλυτρώσω κύριε ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἵνα μὴ γένηται αἷμα ἀναίτιον ἐν τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, καὶ ἐξιλασθήσεται αὐτοῖς τὸ αἷμα. σὺ δὲ ἐξαρεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ ὑμῶν αὐτῶν, ἐὰν ποιήσῃς τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ παραδῷ αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ προνομεύσῃς τὴν προνομὴν αὐτῶν, καὶ ἴδῃς ἐν τῇ προνομῇ γυναῖκα καλὴν τῷ εἴδει, καὶ ἐπιθυμήσῃς αὐτῆς, καὶ λάβῃς αὐτὴν σεαυτῷ γυναῖκα, καὶ εἰσάξεις αὐτὴν ἔνδον εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ ξυρήσεις τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ περιονυχιεῖς αὐτήν, καὶ περιελεῖς τὰ ἱμάτια τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῆς

senatus vrbis illius vitulam ex bobus: que non operata est: et que non traxit iugum: et deducent senatus vrbis illius vitulam in vallem asperam: que non culta est neque seminatur: et [illegible] vitulam in valle: et accedent sacerdotes leuite: quia illos elegit dominus deus tuus vt assistent illi: et benedicant in nomine eius: et in ore eorum erit omnis contrŏuersia et omnis lepra: et omnis senatus ciuitatis illius qui propinqui sunt necato: lauabunt manus super caput vitule percusse in valle: et respondentes dicent: manus nostre non effuderunt sanguinem hunc: et oculi nostri non viderunt: propicius esto populo tuo israel: quos redemisti domine de terra egypti: vt non sit sanguis innocens in populo tuo israel: et placatus erit eis sanguis. tu autem auferes sanguinem innocentem ex vobis ipsis: si feceris bonum et placitum coram domino deo tuo. si autem exieris in pugnam contra inimicos tuos: et tradiderit eos dominus deus tuus in manus tuas: et captiuaueris captiuitatem eorum: et videris in captiuis mulierem pulchram forma: et desideraueris eam: et acceperis eam tibi vxorem: et induces eam intus in domum tuam: et rades caput eius: et circumcides vngues illius: et auferes vestes captiuitatis eius

B

C

senores ciuitatis illius tollent vitulam de armento que non traxit iugum: nec terram scidit vomere: & ducent eam ad vallem asperam atque saxosam que nunquam arata est: nec sementem recepit: & cedent in ea ceruices vitule. Accedentque sacerdotes filii leui quos elegerit dominus deus tuus vt ministrent ei: & benedicant in nomine eius: & ad verbum eorum omne negocium pendet: & quicquid mundum vel immundum est iudicetur. Et venient maiores natu ciuitatis illius ad interfectum: lauabuntque manus suas super vitulam que in valle percussa est: & dicent. Manus nostre non effuderunt sanguinem hunc: nec oculi viderunt. Propitius esto populo tuo israel quem redemisti domine & non reputes sanguinem innocentem in medio populi tui israel. Et auferetur ab eis reatus sanguinis. tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui fusus est: cum feceris quod precepit dominus. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos: & tradiderit eos dominus deus tuus in manu tua: captiuosque duxeris: & videris in numero captiuorum mulierem pulchram: & adamaueris eam volueris que habere vxorem: introduces eam in domum tuam. Que radet cesariem: & circumcidet vngues: & deponet vestem in qua capta est:

זקני העיר ההוא עגלת בקר אשר לא עבד בה אשר לא משכה בעל: והורדו זקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע וערפו שם את העגלה בנחל: ונגשו הכהנים בני לוי כי בם בחר יהוה אלהיך לשרתו ולברך בשם יהוה ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע: וכל זקני העיר ההוא הקרבים אל החלל ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל: וענו ואמרו ידינו לא שפכה את הדם הזה ועינינו לא ראו: כפר לעמך ישראל אשר פדית יהוה ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ונכפר להם הדם: ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני יהוה: כי תצא למלחמה על איביך ונתנו יהוה אלהיך בידך ושבית שביו: וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך לאשה: והבאתה אל תוך ביתך וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה: והסירה את שמלת שביה

Transla. Chal.

כן תעביד לכל קרויא דרחיקן מינך לחדא דלא מקרוי עממיא האלין אינון: לחוד מקרוי עממיא האלין דיי אלהך יהיב לך אחסנא לא תקיים כל נשמא: ארי גמרא תגמרינון חתאי ואמוראי כנענאי ופרזאי חואי ויבוסאי כמא דפקדך יי אלהך: בדיל דלא ילפון יתכון למעבד ככל תועבתהון דעבדו לטעותהון ותחובון קדם יי אלהכון: ארי תצור על קרתא יומין סגיאין לאגחא עלה למכבשה לא תחבל ית אילנה לארמא עלוהי ברזלא ארי מניה תיכול ויתיה לא תקוץ ארי לא כאנשא אילן חקלא למיעל מן קדמך בצירא: לחוד אילן דתדע ארי לא אילן דמיכל הוא יתיה תחבל ותקוץ ותבני כרקומין על קרתא דהיא עבדא עמך קרבא עד דתכבשה: ארי ישתכח קטילא בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה רמי בחקלא לא ידיע מן קטליה: ויפקון סבך ודינך וימשחון לקרויא די בסחרנות קטילא: ותהי קרתא דקריבא לקטילא ויסבון

Interp. chal.

Sic facies cunctis ciuitatibus que longe sunt a te: que non sunt de ciuitatibus populorum istorum: sed in ciuitatibus populorum istorum quos dominus deus tuus dabit tibi in possessionem: nullam animam permittes viuere. sed destrues eos: etheos. s. et amorreos et chananeos et pherezeos et eueos et iebuseos: sicut precepit tibi dominus deus tuus. vt non doceant vos facere iuxta omnes abominationes suas quas faciebant idolis suis: et peccetis coram domino deo vestro. Quando obsederis ciuitatem diebus multis vt expugnes eam et vt subiicias eam: non dissipabis arbores eius: neque leuabis super eas ferrum: ex illis enim comedes: et eas non succides: quoniam non est sicut homo arbor agri: vt veniat contra te in obsidionem. Attamen arbor quam scis quod non est arbor ex qua vesci potes: ipsam dissipabis et succides: et edificabis machinas contra ciuitatem que dimicat contra te donec subiicias eam.

Quando inuentus fuerit in terra quam Ca. 21. dominus deus tuus dabit tibi vt possideas eam homo occisus proiectus in agro: et ignoratur quis occidit eum: egredientur senes tui et iudices tui: et metientur a loco cadaueris vsque ad ciuitates que sunt in circuitu occisi. Et erit ciuitas que propinquior est occiso: tollent

Transla. Chal.

סבי קרתא ההיא עגלת תורין דלא אתפלחא בה דלא נגידת בניר: ויחתון סבי קרתא ההיא ית עגלתא לנחלא בייר דלא יתפלח ביה ולא יזדרע ויקפון תמן ית עגלתא בנחלא: ויתקרבון כהניא בני לוי ארי בהון אתרעי יי אלהך לשמשותיה ולברכא בשמא דיי ועל מימר פומהון יהי כל דין וכל מכתש סגירו: וכל סבי קרתא ההיא דקריבין לקטילא יסחון ית ידיהון על עגלתא דנקיפא בנחלא: ויתיבון ויימרון ידנא לא אשדא ית דמא הדין ועינא לא חזאה: כפר לעמך ישראל די פרקתא יי ולא תתן חובת דם זכי בגו עמך ישראל ויתכפר להון על דמא: ואת תפלי אשדי דם זכי מבינך ארי תעביד דכשר קדם יי: ארי תפוק לאגחא קרבא על בעלי דבבך וימסרינון יי אלהך בידך ותשבי שביהון: ותחזי בשביא איתתא שפירת חזו ותתרעי בה ותסבה לך לאתו: ותעלינה לגו ביתך ותגלח ית רישה ותרבי ית טופרהא: ותעדי ית כסות שביה

Interp. chal.

senes ciuitatis illius vitulam boum qua nullus operatus est: nec traxit iugum. et deferent senes ciuitatis illius vitulam ad vallem desertam que non est culta nec seminata: et cedent ibi ceruicem vitule in torrente. et accedent sacerdotes filii leui: quoniam ipsos elegit dominus deus tuus vt ministrent ei: et vt benedicant in nomine domini: et iuxta verbum eorum erit omne iudicium et omnis plaga lepre: et omnes senes ciuitatis illius qui propinquior est interfecto lauabunt manus suas super vitulam que percussa est in valle. et respondebunt et dicent. Manus nostra non effudit sanguinem hunc: neque oculi nostri viderunt. sacerdotes dicent. Propicius esto populo tuo israel quem redemisti domine et ne des peccatum sanguinis innocentis in medio populi tui israel: et dimittetur eis reatus sanguinis. Tu autem auferes effundentem sanguinem innocentem de medio tui: cum feceris quod rectum est coram domino. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos et tradiderit eos dominus deus tuus in manu tua: et captiuaueris captiuitatem eorum: et videris in captiuitate mulierem pulchram: et adamaueris eam: et acceperis eam tibi in vxorem: introduces eam in domum tuam et tondebit caput suum: et crescere dimittet vngues suos. et auferet a se vestimentum captiuitatis sue:

Text. Heb.

מעליה וישבה בביתך ובכתה את
אביה ואת אמה ירח ימים ואחר
כן תבוא אליה ובעלתה
והיתה לך לאשה: והיה אם
לא חפצת בה ושלחתה לנפשה
ומכר לא תמכרנה בכסף לא
תתעמר בה תחת אשר עניתה:
כי תהיין לאיש שתי נשים
האחת אהובה והאחת שנואה
וילדו לו בנים האהובה והשנואה
והיה הבן הבכר לשניאה:
והיה ביום הנחילו את בניו את
אשר יהיה לו לא יוכל לבכר
את בן האהובה על פני בן
השנואה הבכר: כי את הבכר בן
השנואה יכיר לתת לו פי שנים
בכל אשר ימצא לו כי הוא
ראשית אנו לו משפט הבכרה:
כי יהיה לאיש בן סורר ומורה
איננו שמע בקול אביו ובקול
אמו ויסרו אתו ולא ישמע
אליהם: ותפשו בו אביו ואמו
והוציאו אתו אל זקני עירו ואל
שער מקמו: ואמרו אל זקני עירו
בננו זה סורר ומרה איננו שמע
בקלנו זולל וסבא: ורגמהו כל
אנשי עירו באבנים ומת ובערת

Primitiua heb.

כבה · יום · בוא · היה איש · מכר · עמר ענה · היה נשה · אחד אהב שנא · נחל · יכל · בנה · נכר נתן פה · שנה מצא · און שפט · היה סרר · מרה · שמע · יסר · תפש · יצא · קום · בנה · קול זלל · מות

Trāsla. B. Hiero.

sedensque in domo tua flebit patrē & matrē suam vno mense: & postea intrabis ad eam: dormiesque cum illa: & erit vxor tua. Si aūt postea nō sederit aīo tuo: dimittes eam liberam. nec vēdere poteris pecunia: nec opprimere p potentiā: quia humiliasti eam. Si habuerit hō vxores duas vnam dilectā: & alterā odiosam: genueritque ex eis liberos: & fuerit filius odiose primogenitus: volueritque substātiā inter filios suos diuidere: non poterit filiū dilecte facere primogenitū: & pferre filio odiose: sed filium odiose agnoscet primogenitū: dabitque ei de his q̄ habuerit cuncta duplicia. Iste est enim principiū liberorū eius: & huic debētur primogenita. Si genuerit hō filiū cōtumacem & proteruum: qui non audierit patris ac matris imperium: & cohercitus obedire contempserit: apphēdēt eū & ducēt ad seniores ciuitatis illius & ad portam iudicii: dicentque ad eos. Filius noster iste proteruus & contumax est: mōita nr̄a audire cōtemnit: comessatiōib⁹ vacat & luxurie atque cōuiuiis: lapidib⁹ eū obruet populus ciuitatis: & morietur. vt auferatis

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ab ea: τ sedebit in domo tua: τ plorabit pr̄em τ mr̄em mēsis dies: τ post
ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ καθίσεται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ κλαύσεται τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μηνὸς ἡμέρας, καὶ μετὰ
hec intrabis ad eā τ simul dormies cū ea τ erit tua vxor. τ erit si nō volueris eā:
ταῦτα εἰσελεύσῃ πρὸς αὐτὴν καὶ συνοικισθήσῃ αὐτῇ καὶ ἔσται σου γυνή. καὶ ἔσται ἐὰν μὴ θελήσῃς αὐτήν,
dimittes eā liberā: τ vēditiōe nō vēdetur argēto: nō opprimes eā: qm̄ humiliasti eā. si āt fuerint hoī due vxores: vna eax dilecta: τ vna eax odiosa: τ pepererint ei dilecta τ odiosa: τ fuerit
ἐξαποστελεῖς αὐτὴν ἐλευθέραν, καὶ πράσει οὐ πραθήσεται ἀργυρίου, οὐκ ἀθετήσεις αὐτήν, διότι ἐταπείνωσας αὐτήν. ἐὰν δὲ γένωνται ἀνθρώπῳ δύο γυναῖκες, μία αὐτῶν ἠγαπημένη, καὶ μία αὐτῶν μισουμένη, καὶ τέκωσιν αὐτῷ ἡ ἠγαπημένη καὶ ἡ μισουμένη, καὶ γένηται
filius primogenitus odiose: τ erit qua die diuiserit filijs suis substātiā
υἱὸς πρωτότοκος τῆς μισουμένης, καὶ ἔσται ᾗ ἂν ἡμέρᾳ κατακληροδοτῇ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα
suā: nō poterit primogenitū facere filiū dilecte: cōtēnēs filiū odiose primogenitū: sed primogenitū filiū odiose agnoscet vt det ei duplicia de oībus que inuēta fuerint ei: qm̄ hic ē pncipiū liberorū eius: τ huic debētur primogenita.
αὐτοῦ, οὐ δυνήσεται πρωτοτοκεῦσαι τὸν υἱὸν τῆς ἠγαπημένης, ὑπεριδὼν τὸν υἱὸν τῆς μισουμένης τὸν πρωτότοκον, ἀλλὰ τὸν πρωτότοκον υἱὸν τῆς μισουμένης ἐπιγνώσεται δοῦναι αὐτῷ διπλᾶ ἀπὸ πάντων ὧν ἂν εὑρεθῇ αὐτῷ, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀρχὴ τέκνων αὐτοῦ, καὶ τούτῳ καθήκει τὰ πρωτοτοκεῖα.
si āt alicui fuerit filius cōtumax τ proteruus nō obediēs voci pr̄is τ voci mr̄is sue: τ erudierint eū: τ nō audierit eos: τ apphēdētes eum pr̄ eius τ mr̄ eius educēt illū ad senatū ciuitatis illius: τ ad portā loci illius: τ dicēt viris ciuitatis illorū: filius nr̄ hic proteruus ē τ irritat: nō obedit voci nr̄e: comessatiōib⁹ vacās ebriat:
ἐὰν δέ τινι ᾖ υἱὸς ἀπειθὴς καὶ ἐρεθιστής, οὐχ ὑπακούων φωνὴν πατρὸς καὶ φωνὴν μητρὸς αὐτοῦ, καὶ παιδεύσωσιν αὐτόν, καὶ μὴ εἰσακούσῃ αὐτῶν, καὶ λαβόντες αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐξάξουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γερουσίαν τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσι τοῖς ἀνδράσι τῆς πόλεως αὐτῶν, ὁ υἱὸς ἡμῶν οὗτος ἀπειθεῖ καὶ ἐρεθίζει, οὐχ ὑπακούει τῆς φωνῆς ἡμῶν, συμβολοκοπῶν οἰνοφλυγεῖ,
τ lapidabūt eū viri ciuitatis illius in lapidib⁹: τ morietur: τ auferes
καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτοῦ ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, καὶ ἐξαρεῖς τὸ

Trāsla. Chal.

מינה ותתב בביתך ותבכי ית אבוהא וית אמה ירח יומין ובתר כן תיעול לותה
ותבעלינה ותהי לך לאתו: ויהי אם לא תתרעי בה ותפטרינה לנפשה וזבנא לא
תזבנינה בכספא לא תתגר בה חלף דעניתה: ארי יהוין לגבר תרתין נשין חדא
רחימתא וחדא שניאתא וילדן ליה בנין רחימתא ושניאתא ויהי ברא בוכרא
לשניאתא: ויהי ביומא דיחסין ית בנוהי ית דיהי ליה לית ליה רשו לבכרא ית בר
רחימתא על אפי בר שניאתא בוכרא: ארי ית בוכרא בר שניאתא יפרש למיתן
ליה תרין חולקין בכל דישתכח ליה ארי הוא ריש תוקפיה ליה חזיא בכירותא:
ארי יהי לגבר בר סטי ומרוד ליתוהי מקביל למימר אבוהי ולמימר אמיה ומלפין
יתיה ולא מקביל מנהון: ויחדון ביה אבוהי ואמיה ויפקון יתיה לקדם סבי קרתיה
ולתרע בית דין אתריה: ויימרון לסבי קרתיה ברנא דין סטי ומרוד ליתוהי מקביל
למימרנא זליל בסר וסבא חמר: ויגמוניה כל אנשי קרתיה באבניא וימות ותפלי

Primitiua chal.

תוב בכה עול · בעל הוה אנתא · רעה כסף תגר · ענה הוה תרי · נשא בן חסן · רשה פרש נתן · שכח ראש · חזה סטה קבל · אמר אלף אחד · נפק שוב קרה · רגם מות כלה

Interp. chal.

et habitabit in domo tua: τ planget patrē suū τ mr̄em suam mense dierū: τ postea igredieris ad eam: τ eris maritus eius: τ ipsa erit tibi in vxorē. et si postea nolueris eā: dimittes eā vt libere eat quocūque voluerit: et nō vendes eam argento neque opprimes eā: eo q̄ humiliasti eam. Si fuerint viro due vxores vna dilecta τ altera odiosa: τ peperint ei filios dilecta τ odiosa: τ fuerit filius odiose primogenitus: τ euenerit dies in quo hereditatē diuisurus est filijs suis earū rerū que habuerit: nō habebit potestatē vt filiū dilecte faciat primogenitū: viuēte filio odiose pmogenito. sed filiū odiose agnoscet pmogenitū vt det ei duplicē portionē in oībus q̄ inuēta fuerint apud eū: qm̄ ipē est pncipiū fortitudinis eius: τ ei ptinet pmogenitura. Si fuerit viro filius puaricator τ rebellis: τ nō obedierit verbo patris sui τ verbo mr̄is sue: τ corripuerint eū τ non obedierit eis: apprehendēt eū pr̄ eius τ mr̄ ei⁹: τ educēt illū in cōspectū senioꝝ ciuitatis sue τ ad portā domus iudicij loci sui. et dicēt senioribus ciuitatis illi⁹. Fili⁹ nr̄ hic puaricator ē τ rebellis: nō obedit verbis nr̄is: edax ē carniū τ potator vini. et lapidabūt eum omnes hoīes ciuitatis illius vt moriatur. Et auferes

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

malū ex vobis ipis: τ vniuersus israel audiētes ptimescēt.
πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν, καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἀκούσαντες φοβηθήσονται.
si āt fuerit in aliq̄ peccatū iudiciū mortis: τ mortu⁹ fuerit: τ suspēderitis eū
ἐὰν δὲ γένηται ἔν τινι ἁμαρτία κρίμα θανάτου, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ κρεμάσητε αὐτὸν
in ligno: nō pnoctabit corp⁹ ei⁹ in ligno: sed sepultura sepelietis eū in die illa: qm̄ maledict⁹ a deo oīs
ἐπὶ ξύλου, οὐκ ἐπικοιμηθήσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐπὶ ξύλου, ἀλλὰ ταφῇ θάψετε αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι κεκατηραμένος ὑπὸ θεοῦ πᾶς
q̄ pendet in ligno. τ nō cōtaminabitis terrā: quā dn̄s de⁹ tu⁹ dat tibi in possessiōe.
κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου. καὶ οὐ μὴ μιανεῖτε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κληρονομίᾳ. Ca.22.

Joan. 10.c. Gal. 3.b.

A Ne videns vitulū fr̄is tui: aut ouē ei⁹ errātia in via cōtemnas ea: reductiōe reduces ea fr̄i tuo: τ reddes ea. si āt nō appropinquat ad te frater tu⁹ neque nosti eū: duces ea intro in domū tuā: τ erūt tecū quousque qrat ea fr̄ tu⁹: τ reddes ea illi. sic facies asino ei⁹: τ sic facies vestimēto ei⁹: τ sic facies in oī amissa re fratris tui: quecūque perierit ab eo: τ inueneris ea: nō poteris negligere.
Μὴ ἰδὼν τὸν μόσχον τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἢ τὸ πρόβατον αὐτοῦ πλανώμενα ἐν τῇ ὁδῷ ὑπερίδῃς αὐτά, ἀποστροφῇ ἀποστρέψεις αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτά. ἐὰν δὲ μὴ ἐγγίζῃ πρός σε ὁ ἀδελφός σου μηδὲ ἐπίστῃ αὐτόν, συνάξεις αὐτὰ ἔνδον εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ ἔσται μετὰ σοῦ ἕως ἂν ζητήσῃ αὐτὰ ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτὰ αὐτῷ. οὕτω ποιήσεις τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις κατὰ πᾶσαν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὅσα ἂν ἀπόληται παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ εὕρῃς αὐτά, οὐ δυνήσῃ ὑπεριδεῖν.

Exo. 23. a.

nō videbis asinū fr̄is tui aut vitulū ei⁹ q̄ ceciderit in via: nō despicias ea: subleuās subleuabis cū eo. nō erit vestitus viri in muliere: neque induet vir veste feminea: qm̄ abominatio dn̄o deo tuo est oīs faciēs hec.
οὐκ ὄψῃ τὸν ὄνον τοῦ ἀδελφοῦ σου ἢ τὸν μόσχον αὐτοῦ πεπτωκότα ἐν τῇ ὁδῷ, μὴ ὑπερίδῃς αὐτά, ἀνιστῶν ἀναστήσεις μετ᾽ αὐτοῦ. οὐκ ἔσται σκεύη ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί, οὐδὲ μὴ ἐνδύσεται ἀνὴρ στολὴν γυναικείαν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστὶ πᾶς ποιῶν ταῦτα.
si āt obuiaueris nido auiū an̄ faciē tuā in via: vel in omi arbore: vel in terra pullis vel ouis: τ mr̄ incubat sup pullos aut sup oua: nō capies
ἐὰν δὲ συναντήσῃς νοσσιᾷ ὀρνέων πρὸ προσώπου σου ἐν τῇ ὁδῷ ἢ ἐπὶ παντὶ δένδρῳ, ἢ ἐπὶ τῆς γῆς νοσσοῖς ἢ ᾠοῖς, καὶ ἡ μήτηρ θάλπῃ ἐπὶ τῶν νοσσῶν ἢ ἐπὶ τῶν ᾠῶν, οὐ λήψῃ

Trāsla. B. Hiero.

malū de medio uri: & vniuersus israel audiēs ptimescat. Qn̄ peccauerit homo quod morte plectēdū est: & adiudicatus morti appēsus fuerit in patibulo. Nō pmanebit cadauer eius in ligno: sed in eadē die sepelietur: quia maledictus a deo est qui pendet in ligno: & nequaquā cōtamiabis terrā tuā quā dn̄s deus tuus dederit tibi in possessionem. Cap. 22.

Non videbis bouē fratris tui aut ouem errātem: & preteribis: sed reduces fratri tuo. etiā si nō est propinquus frater tuus: nec nosti eum: duces ī domū tuam: & erūt apud te quādiu qrat ea frater tuus & recipiat. Similiter facies de asino & de vestimento & de omni re fratris tui que perierit: si inueneris eā: ne negligas quasi alienam. Si videris asinum fr̄is tui aut bouem cecidisse ī via: nō despicies: sed subleuabis cū eo. Nō induetur mulier veste virili: nec vir vtetur veste feminea. Abominabilis enim apud deum est qui facit hoc. Si ambulans per viam in arbore vel in terra nidū auis inueneris & matrē pullis vel ouis desuper incubantem: non tenebis

Text. Heb.

הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו
ויראו: וכי יהיה באיש חטא
משפט מות והומת ותלית אתו
על עץ: לא תלין נבלתו על
העץ כי קבור תקברנו ביום
ההוא כי קללת אלהים תלוי
ולא תטמא את אדמתך אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה:
לא תראה את שור אחיך או את **Ca.xxii.**
שיו נדחים והתעלמת מהם השב
תשיבם לאחיך: ואם לא קרוב
אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו
אל תוך ביתך והיה עמך עד דרש
אחיך אתו והשבתו לו: וכן תעשה
לחמרו וכן תעשה לשמלתו וכן
תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד
ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם:
לא תראה את חמור אחיך או
שורו נפלים בדרך והתעלמת
מהם הקם תקים עמו: לא יהיה
כלי גבר על אשה ולא ילבש
גבר שמלת אשה כי תועבת יהוה
אלהיך כל עשה אלה: כי יקרא
קן צפור לפניך בדרך בכל
עץ או על הארץ אפרחים או
ביצים והאם רבצת על האפרחים
או על הביצים לא תקח

Primitiua heb.

רעע שמע · ירא · היה · תלה · לון · קבר · טמא · ראה · נדח עלם · שוב קרב · שוב עשה · אבד · יכל · ראה חמר · קום היה · כלה איש · לבש תעב · קרא · קנן צפר פנה · פרח

Transla. Chal.

עביד דביש מביניך וכל ישראל ישמעון וידחלון: וארי יהי בגבר חובת דין דקטול
ויתקטל ותצלוב יתיה על צליבא: לא תבית נבילתיה על צליבא ארי מקבר
תקברניה ביומא ההוא ארי על דחב קדם יהוה אצטלב ולא תסאיב ית ארעך דיי
אלהך יהיב לך אחסנא: לא תחזי ית תורא דאחוך או ית **Ca.xxij.**
אמריה דטען ותתכבש מנהון אתבא תתיבנון לאחוך: ואם לא קריב אחוך לותך
ולא ידעת ליה ותכנשיניה לגו ביתך ויהי עמך עד דיתבע אחוך יתיה ותתיבניה ליה:
וכן תעביד לחמריה וכן תעביד לכסותיה וכן תעביד לכל אבדתא דאחוך דתיבד
מיניה ותשכחינה לית לך רשו לאתכסאה: לא תחזי ית חמרא דאחוך או תוריה
רמן באורחא ותתכבש מנהון אקמא תקים עימיה: לא יהי תקון זין דגבר על אתתא
ולא יתקן גבר בתקוני אתתא ארי מרחק קדם יי אלהך כל עביד אלין: ארי יערע
קינא דציפרא קדמך באורחא בכל אילן או על ארעא אפרוחין או ביעין ואמא
רביעא על אפרוחין או על ביעין לא תיסב

Interp. chal.

facientē qd̄ malū est de medio tui. et oīs israel audiēt et timebūt. Qm̄ aūt fuerit in viro pcc̄m iudicij occisionis: τ occisus fuerit: τ suspēderis eū in patibulo: non manebit cadauer eius in patibulo: sed sepelies eū in die illa: quia pro eo q̄ peccauit corā dn̄o suspensus ē: et non cōtaminabis terram tuā: quā dominus deus tuus dabit tibi in possessionem. Ca.22.

Non videbis bouē fratris tui aut agnū eius errantes τ auertes oculos ab eis: sed reducens reduces eos fratri tuo. Et si nō est prope frater tuus nec cognoscis eum: introduces eum in domū tuam: τ erit apud te donec querat eum frater tuus τ reddes eum illi. similiter facies de asino eius: τ sic facies de vestimento eius: τ sic facies de omni re quam perdiderit frater tuus τ inueneris eam: non est tibi licitū celare eam. Non videas asinū fratris tui aut bouem eius cadētes in via τ auertas oculos ab eis: sed subleuans subleuabis cum eo. Non erit ornamentum viri super mulierē: neque ornabitur vir ornamentis mulieris: quia abominabilis est coram dn̄o deo tuo omnis qui facit hec. Si occurreris nido auis ante te in via in omni arbore aut sup terrā cū pullis aut ouis: τ mater incubat super pullos aut super oua: non accipies

Primitiua chal.

שמע דחל הוה · קטל צלב בית · קבר חוב סאב · חסן חזה · טען כבש תוב · כנש הוה תוב · עבד כסה אבד · שכח · רמה קום אנת · תקן רחק ערע · קנן צפר

הָאֵם עַל הַבָּנִים: שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת
הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן
יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים: כִּי תִבְנֶה
בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ
וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי יִפֹּל
הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ: לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ
כִּלְאָיִם פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְלֵאָה הַזֶּרַע
אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם: לֹא
תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו: לֹא
תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים
יַחְדָּו: גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע
כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ:
כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ
וּשְׂנֵאָהּ: וְשָׂם לָהּ עֲלִילֹת
דְּבָרִים וְהוֹצִא עָלֶיהָ שֵׁם
רָע וְאָמַר אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת
לָקַחְתִּי וָאֶקְרַב אֵלֶיהָ וְלֹא
מָצָאתִי לָהּ בְּתוּלִים: וְלָקַח
אֲבִי הַנַּעֲרָ וְאִמָּהּ וְהוֹצִיאוּ אֶת
בְּתוּלֵי הַנַּעֲרָ אֶל זִקְנֵי הָעִיר
הַשָּׁעְרָה: וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָ
אֶל הַזְּקֵנִים אֶת בִּתִּי נָתַתִּי
לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאֶהָ:
וְהִנֵּה הוּא שָׂם עֲלִילֹת דְּבָרִים
לֵאמֹר לֹא מָצָאתִי לְבִתְּךָ
בְּתוּלִים וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בִתִּי
וּפָרְשׂוּ הַשִּׂמְלָה לִפְנֵי זִקְנֵי הָעִיר:

eam cum filiis: sed abire patieris: captos tenēs filios: vt bene sit tibi & lōgo viuas tpe. Cū edificaueris domū nouā: facies murū tecti p circuitū ne effūdatur sanguis ī domo tua: & sis reus labēte alio & ī pceps ruente. Nō feres vineā tuam altero semine: ne & sementis quā seuisti & q̄ nascuntur ex vinea piter sctificentur. Nō arabis in boue simul & asino. Nō iduerís vestimēto qđ ex lana linoq̧ cōtextū ē: Funiculos ī fibriis facies p quattuor angulos pallii tui quo operiris. Si duxerit vir vxorē: & postea odio habuerit eam: q̄sieritq̧ occasiones qbus dimittat eā: obiiciens ei nomen pessimum: & dixerit: vxorem hanc accepi: & ingressus ad eam non inueni virginem: tollent eam pater & mater eius: & ferēt secū signa virginitatis eius ad seniores vrbis qui in porta sunt: & dicet pater. Filiā meam dedi huic vxorem: quam quia odit: imponit ei nomen pessimum vt dicat: non inueni filiam tuam virginē: & ecce hec sūt signa virginitatis filie mee. Expādēt vestimētū corā senioribꝰ ciuita-

τὴν μητέρα μετὰ τῶν τέκνων, ἀποστολῇ ἀποστελεῖς
(matrē cū filiis: dimissiōe dimittes)
τὴν μητέρα, τὰ δὲ παιδία λήψῃ σεαυτῷ, ἵνα εὖ σοι
(matrē: at filios tenebis tibi: vt bñ tibi)
γένηται καὶ πολυήμερος ἔσῃ. ἐὰν δὲ οἰκοδομήσεις
(sit & longeuus eris. si āt edificaueris)
οἰκίαν καινήν, καὶ ποιήσεις στεφάνην τῷ δώματί σου, καὶ οὐ ποιήσεις φόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου,
(domū nouā: & facies coronā domui tue: & nō facies cedē in domo tua:)
ἐὰν πέσῃ ὁ πεσὼν ἀπ᾽ αὐτοῦ. οὐ κατασπερεῖς τὸν ἀμπελῶνά σου διάφορον, ἵνα μὴ ἁγιασθῇ τὸ γένημα καὶ τὸ σπέρμα, ὃ ἂν σπείρῃς, μετὰ τοῦ γενήματος τοῦ ἀμπελῶνός σου. οὐκ ἀροτριάσεις ἐν μόσχῳ καὶ ὄνῳ ἐπὶ τὸ αὐτό. οὐκ ἐνδύσῃ κίβδηλον, ἔρια καὶ λίνον ἐπὶ τὸ αὐτό. στρεπτὰ ποιήσεις σεαυτῷ ἐπὶ τῶν τεσσάρων κρασπέδων τῶν περιβολαίων σου, ἃ ἂν περιβάλῃ ἐν αὐτοῖς. ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, καὶ μισήσῃ αὐτήν, καὶ ἐπιθῇ αὐτῇ προφασιστικοὺς λόγους, καὶ κατενέγκῃ αὐτῆς ὄνομα πονηρόν, καὶ λέγῃ τὴν γυναῖκα ταύτην εἴληφα, καὶ προσελθὼν αὐτῇ οὐχ εὕρηκα αὐτῆς παρθένια, καὶ λαβὼν ὁ πατὴρ τῆς παιδὸς καὶ ἡ μήτηρ ἐξοίσουσι τὰ παρθένια τῆς παιδὸς πρὸς τὴν γερουσίαν ἐπὶ τὴν πύλην, καὶ ἐρεῖ ὁ πατὴρ τῆς παιδὸς τῇ γερουσίᾳ, τὴν θυγατέρα μου ταύτην δέδωκα τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ γυναῖκα, καὶ μισήσας αὐτὴν αὐτὸς νῦν ἐπιτίθησιν αὐτῇ προφασιστικοὺς λόγους, λέγων, οὐχ εὕρηκα τῇ θυγατρί σου παρθένια, καὶ ταῦτα τὰ παρθένια τῆς θυγατρός μου. καὶ ἀναπτύξουσι τὸ ἱμάτιον ἐναντί τῆς γερουσίας τῆς πόλεως

(si ceciderit cadens ab ea. nō seminabis vineā tuā diuerso semine: vt ne sanctificet fructus & semē: qđ seminaueris: cū fructu vinee tue. nō arabis in boue & asino in idipm. nō indueris adulterata veste: lana & lino in idipm. funiculos facies tibi in quattuor fimbriis vestiū tuarum: qbꝰ opiris in ipsis. si āt qs duxerit vxorē & cohabitauerit cū ea: & odio habuerit eam: & iposuerit illi occasionarios sermōes: & obiecerit ei nomē malū: & dixerit vxorē hanc accepi: & ingressus ad eā nō inueni eius virginitatē: & tollēs pr̄ puelle & mater ferent virginitatē puelle ad senatū ad portā: & dicet pr̄ puelle senatui: filiā meā hanc dedi homini huic vxorē: & odio hñs eā ipse nūc imponit ei occasionarios sermōes: dicens: nō inueni filie tue virginitatē: & hec virginitas filie mee. & expandēt vestē corā senatu ciuitatis.)

Leui. 19. — Nu. 15 d. — B — C

Transla. Chal.

אִמָּא עַל בְּנַיָּא׃ שַׁלָּחָא תְשַׁלַּח יָת אִמָּא וְיָת בְּנַיָּא תִּסַּב לָךְ בְּדִיל דְּיֵיטַב לָךְ וְתוֹרִיךְ
יוֹמִין׃ אֲרֵי תִבְנֵי בֵּיתָא חֲדַתָּא וְתַעְבֵּיד תִּיקָא לְאִגָּרָךְ וְלָא תְשַׁוֵּי חוֹבַת קְטוֹל בְּבֵיתָךְ
אֲרֵי יִפּוֹל דְּנָפֵיל מִנֵּיהּ׃ לָא תִזְרַע כַּרְמָךְ עֵירוּבִין דִּילְמָא תִסְתָּאַב דִּמְעַת זַרְעָא דְתִזְרַע
וַעֲלַלַת כַּרְמָא׃ לָא תִרְדֵּי בְתוֹרָא וּבַחֲמָרָא כַחֲדָא׃ לָא תִלְבַּשׁ עֲמַר וְכִתָּן מְחַבַּר
כַּחֲדָא׃ כְּרוּסְפְּדִין תַּעְבֵּיד לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפֵי כְסוּתָךְ דְּתִתְכַּסֵּי בַהּ׃ אֲרֵי יִסַּב גְּבַר
אִתְּתָא וְיֵיעוֹל לְוָתַהּ וְיִסְנְיִנַּהּ׃ וִישַׁוֵּי לַהּ תַּסְקוֹפֵי מִלִּין וְיַפֵּק עֲלַהּ שׁוּם בִּישׁ וְיֵימַר
יָת אִתְּתָא הָדָא נְסֵיבִית וּקְרֵיבִית לְוָתַהּ וְלָא אַשְׁכַּחִית לַהּ בְּתוּלִין׃ וְיִסַּב אֲבוּהָא
דְעוּלֵימְתָּא וְאִמַּהּ וְיַפְּקוּן יָת בְּתוּלֵי עוּלֵימְתָּא לִקְדָם סָבֵי קַרְתָּא לִתְרַע בֵּית דִּין אַתְרָא׃
וְיֵימַר אֲבוּהָא דְעוּלֵימְתָּא לְסָבַיָּא יָת בְּרַתִּי יְהָבִית לְגַבְרָא הָדֵין לְאִתּוּ וּסְנָהּ׃ וְהָא
הוּא שַׁוִּי תַּסְקוֹפֵי מִלִּין לְמֵימַר לָא אַשְׁכַּחִית לִבְרַתָּךְ בְּתוּלִין וְאִלֵּין בְּתוּלֵי בְרַתִּי
וְיִפְרְשׁוּן שׁוֹשִׁיפָא קֳדָם סָבֵי קַרְתָּא׃

Pritiua chal.

בן שלח אבר · בנה חדה עבד · שוה נפל · זרע סאב · רדה לבש חבר · רבע כסה נסב · אנת עול שנא · שוה סקף מלל · נפק אמר שכח · שוב בר · פרש

Interp. chal.

matrē cum filiis. Sed dimittens dimittes matrē: et filios tolles tibi: vt bene sit tibi & prolongentur dies tui. Si edificaueris domū nouā: facies murum tecti tui: & non pones reatū occisionis in domo tua: si ceciderit aliquis cadens ex eo. Non seminabis vineam tuā mixtis seminibus: ne forte polluatur quod producitur ex semēte quā seminasti & fructus vinee. Nō arabis cum boue & asino simul. Non iduerís vestimēto quod ex lana & lino confectū sit. Funiculos facies tibi sup quattuor angulos vestimenti tui quo operiris. Si acceperit vir vxorē & ingressus fuerit ad eam et odio habuerit eam: & imposuerit ei occasiones verborum: & protulerit de ea nomen pessimū: & dixerit. Mulierē istam accepi & accessi ad eam: & non inueni eam virginē. Tollet pater puelle & mater eius & educent signa virginitatis puelle coram senioribus ciuitatis in porta domus iudicii illius loci: & dicet pater puelle senioribus. Filiam meā dedi huic viro in vxorem: & odit eam. Et ecce ipse posuit occasiones verborū dicens. Non inueni virginitatē filie tue: & hec sunt signa virginitatis filie mee: & expandent sindonem coram senioribus ciuitatis.

καὶ λήψεται ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ παιδεύσουσιν αὐτόν, καὶ ζημιώσουσιν αὐτὸν ἑκατὸν σίκλους, καὶ δώσουσι τῷ πατρὶ τῆς νεάνιδος, ὅτι ἐξήνεγκεν ὄνομα πονηρὸν ἐπὶ παρθένον ἰσραηλῖτιν, καὶ αὐτοῦ ἔσται γυνή, οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὸν ἅπαντα χρόνον. ἐὰν δὲ ἐπ᾽ ἀληθείας γένηται ὁ λόγος οὗτος, καὶ μὴ εὑρεθῇ παρθένια τῇ νεάνιδι, καὶ ἐξάξουσι τὴν νεᾶνιν ἐπὶ τὰς θύρας οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτῆς, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὴν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, ὅτι ἐποίησεν ἀφροσύνην ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, ἐκπορνεῦσαι τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτῆς. καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἄνθρωπος κοιμώμενος μετὰ γυναικὸς συνῳκισμένης ἀνδρί, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους, τὸν ἄνδρα τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναικός, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ. ἐὰν δὲ γένηται παῖς παρθένος μεμνηστευμένη ἀνδρί, καὶ εὑρὼν αὐτὴν ἄνθρωπος ἐν πόλει, κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς, ἐξάξετε ἀμφοτέρους ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ λιθοβοληθήσονται ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανοῦνται, τὴν νεᾶνιν, ὅτι οὐκ ἐβόησεν ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἐταπείνωσε τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἐν πεδίῳ εὕρῃ ἄνθρωπος τὴν παῖδα τὴν μεμνηστευμένην, καὶ βιασάμενος

(& apprehēdet senatus vrbis illius hoīem illū: & corripiēt illū: & condēnabūt illū centū siclis: & dabūt pr̄i puelle: qm̄ diffamauit nomē malū sup virginē israeliticā: & illius erit vxor: nō poterit dimittere eā omni tpe. si āt in veritate fuerit sermo hic: & nō inuēta sit virginitas puelle: & educēt puellā ad fores domus pr̄is eius: & lapidabūt eā viri ciuitatis illius in lapidibꝰ: & morietur: qm̄ fecit nefas in filiis israel: vt fornicaria faceret domū pr̄is sui. & auferetis malū ex vobis ipis. si āt inuētus fuerit hō dormiēs cū muliere maritata viro: occidetis vtrunq̧: virū dormiētē cū vxore: & vxorē: & auferetis malū ex israel. si āt fuerit puella virgo despōsata viro: & inueniēs eā hō in ciuitate: dormierit cū ea: educetis vtrūq̧ ad portā ciuitatis eoꝝ: & lapidabūtur in lapidibꝰ: & moriētur. puellā: qr nō clamauit in ciuitate: & hoīe: qr humiliauit vxorē proximi sui: & auferetis malū ex vobis ipis. si āt in agro reperit hō puellā despōsatā: & vim inferēs)

D — Leui. 20.b

tis. Apprehendētq̧ senes vrbis illius virū: & verberabunt illū cōdemnantes insuper cētū siclis argenti quos dabit patri puelle qm̄ diffamauit nomē pessimū super virginē israel: habebitq̧ eam vxorē: & nō poterit dimittere oibus dieb9 vite sue. Qđ si verū ē quod obiicit: & nō est in puella inuenta virginitas: eiicient eam extra fores dom9 patris sui: & lapidibus obruēt viri ciuitatis illius & morietur: quoniam fecit nephas in israel: vt fornicaretur in domo patris sui: & auferes malū de medio tui. Si dormierit vir cū vxore alterius: vterq̧ morietur. i. adulter & adultera: & auferes malum de israel. Si puellam virginem desponderit vir: & inuenerit eam aliquis in ciuitate: & concubuerit cū ea: educes vtrumq̧ ad portā ciuitatis illius: & lapidibus obruentur: puella quia nō clamauit cū esset in ciuitate: vir quia humiliauit vxorē proximi sui: & auferes malū de medio tui. Sin autem in agro reperit vir puellam que desponsata est: & apprehendens

וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת
הָאִישׁ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ: וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ
מֵאָה כֶסֶף וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי
הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל
וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל
לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו: וְאִם אֱמֶת הָיָה
הַדָּבָר הַזֶּה לֹא נִמְצְאוּ בְתוּלִים
לַנַּעֲרָ: וְהוֹצִיאוּ אֶת הַנַּעֲרָ אֶל
פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ וּסְקָלוּהָ אַנְשֵׁי
עִירָהּ בָּאֲבָנִים וָמֵתָה כִּי עָשְׂתָה
נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ
וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: כִּי יִמָּצֵא
אִישׁ שֹׁכֵב עִם אִשָּׁה בְעֻלַת בַּעַל
וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ
הַשֹּׁכֵב עִם הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה
וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל: כִּי
יִהְיֶה נַעֲרָ בְתוּלָה מְאֹרָשָׂה
לְאִישׁ וּמְצָאָהּ אִישׁ בָּעִיר
וְשָׁכַב עִמָּהּ: וְהוֹצֵאתֶם אֶת
שְׁנֵיהֶם אֶל שַׁעַר הָעִיר
הַהִוא וּסְקַלְתֶּם אֹתָם בָּאֲבָנִים
וָמֵתוּ אֶת הַנַּעֲרָ עַל דְּבַר אֲשֶׁר
לֹא צָעֲקָה בָעִיר וְאֶת הָאִישׁ
עַל דְּבַר אֲשֶׁר עִנָּה אֶת אֵשֶׁת
רֵעֵהוּ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ:
וְאִם בַּשָּׂדֶה יִמְצָא הָאִישׁ אֶת
הַנַּעֲרָ הַמְאֹרָשָׂה וְהֶחֱזִיק בָּהּ

Transla. Chal.

וְיִסְּבוּן סָבֵי קַרְתָּא הַהִיא יָת גַּבְרָא וְיִלְקוּן יָתֵיהּ׃ וְיִגְבּוּן יָתֵיהּ מְאָה סִלְעִין דִּכְסַף וְיִתְּנוּן
לַאֲבוּהָא דְעוּלֵימְתָּא אֲרֵי אַפֵּיק שׁוּם בִּישׁ עַל בְּתוּלְתָּא דְיִשְׂרָאֵל וְלֵיהּ תְּהֵי לְאִתּוּ
לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִפְטְרַהּ כָּל יוֹמוֹהִי׃ וְאִם קוּשְׁטָא הֲוָה פִּתְגָּמָא הָדֵין לָא אִשְׁתְּכַחוּ
בְּתוּלִין לְעוּלֵימְתָּא׃ וְיַפְּקוּן יָת עוּלֵימְתָּא לִתְרַע בֵּית אֲבוּהָא וְיִרְגְּמֻנַּהּ אֱנָשֵׁי
קַרְתַּהּ בְּאַבְנַיָּא וּתְמוּת אֲרֵי עֲבַדַת קְלָנָא בְּיִשְׂרָאֵל לְזַנָּאָה בֵּית אֲבוּהָא וּתְפַלֵּי עָבֵיד
דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃ אֲרֵי יִשְׁתְּכַח גְּבַר שָׁכֵיב עִם אִתְּתָא אִתַּת גְּבַר וִימוּתוּן אַף תַּרְוֵיהוֹן
גַּבְרָא דְּשָׁכֵיב עִם אִתְּתָא וְאִתְּתָא וּתְפַלֵּי עָבֵיד דְּבִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל׃ אֲרֵי יְהֵי עוּלֵימְתָּא
בְתוּלְתָּא דְּמֹאַרְסָא לִגְבַר וְיַשְׁכְּחִנַּהּ גַּבְרָא בְּקַרְתָּא וְיִשְׁכּוּב עִמַּהּ׃ וְתַפְּקוּן יָת תַּרְוֵיהוֹן
לִתְרַע קַרְתָּא הַהִיא וְתִרְגְּמוּן יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא וִימוּתוּן יָת עוּלֵימְתָּא עַל עֵיסַק דְּלָא צְוָחַת
בְּקַרְתָּא וְיָת גַּבְרָא עַל עֵיסַק דְּעַנִּי יָת אִתַּת חַבְרֵיהּ וּתְפַלֵּי עָבֵיד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃ וְאִם
בְּחַקְלָא יַשְׁכַּח גְּבַר יָת עוּלֵימְתָּא דְּמֹאַרְסָא וְיִתְקַף בַּהּ

Interp. chal.

et tollent seniores ciuitatis illius virum: & verberabunt illum. et mulctabunt eum centum siclis argenti: et dabunt patri puelle: quia produxit nomen pessimū super filiam israel: & erit ei in vxorem: nō habebit potestatem dimittendi eam omnibus diebus vite sue. Et si verum est verbum hoc: & non est inuenta virginitas in puella: educent puellam ad portam domus iudicii patris sui: & lapidabunt eam homines ciuitatis illius lapidibus vt moriatur: quia fecit ignominiam in israel vt fornicaretur in domo patris sui: & auferes facientem quod malum est de medio tui. Si inuentus fuerit, qui dormierit cum vxore alterius: morientur ambo: idest vir qui dormiuit cum muliere & mulier: & auferes facientem quod malum est ab israel. Si fuerit puella virgo desponsata viro: & inuenerit eam vir in ciuitate & cōcubuerit cū ea: educetis vtrūq̧ ad portā ciuitatis illius & lapidabitis eos lapidibus & moriētur: puella quia nō clamauit in ciuitate: et vir eo q̧ humiliauit vxorem proximi sui: & auferes facientē qđ malū est de medio tui. Et si in agro inuenerit vir puellam desponsatā & apprehenderit eam

Pritiua chal.

נסב לקה גבה · יהב נפק הוה · רשה פטר · שכח נפק רגם · מות קלה פלה · שכב אנת · ארי פלה הוה · ארס נפק · ענה · תקף

Ter. Heb.

האיש ושכב עמה ומת האיש אשר שכב עמה לבדו ולנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא מות כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה כי בשדה מצאה צעקה הנערה המארשה ואין מושיע לה כי ימצא איש נערה בתולה אשר לא ארשה ותפשה ושכב עמה ונמצאו ונתן האיש השכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה לא יוכל שלחה כל ימיו לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו

Ca. xxiii.

לא יבא פצוע דכה וכרות שפכה בקהל יהוה לא יבא ממזר בקהל יהוה גם דור עשירי לא יבא לו בקהל יהוה לא יבא עמוני ומואבי בקהל יהוה גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יהוה עד עולם על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך ולא אבה יהוה אלהיך לשמע אל בלעם

Trāsla. B. Hiero.

concubuerit cum ea: ipse morietur solus: puella nihil patietur: nec est rea mortis: quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum: & occidit animam eius: ita & puella perpessa est. Sola erat in agro: clamauit & nullus affuit qui liberaret eam. Si inuenerit vir puellam virginem que non habet sponsum: & apprehendens concubuerit cum illa: & res ad iudicium venerit: dabit qui dormiuit cum ea patri puelle quinquaginta siclos argenti: & habebit eam vxorem: quia humiliauit illam. Non poterit dimittere eam cunctis diebus vite sue. Non accipiet homo vxorem patris sui: nec reuelabit opimentum eius.

Ca. 23.

Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis & absciso veretro ecclesiam domini. Non ingredietur mamzer: hoc est de scorto natus in ecclesiam domini vsque ad decimam generationem. Ammonites & moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam domini in eternum: quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via quando egressi estis de egypto: & quia conduxerunt contra te balaam filium beor de mesopotamia syrie: vt malediceret tibi: & noluit dominus deus tuus audire balaam:

Trāsla. Gre. lxx.

κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς, ἀποκτενεῖτε τὸν ἄνθρωπον τὸν κοιμώμενον μετ᾽ αὐτῆς μόνον, τῇ δὲ νεάνιδι οὐ ποιήσετε οὐδέν, οὐκ ἔστι τῇ νεάνιδι ἁμάρτημα θανάτου. ὅτι ὡς εἴ τις ἐπαναστῇ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ φονεύσῃ αὐτοῦ ψυχήν, οὕτως τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ὅτι ἐν τῷ ἀγρῷ εὗρεν αὐτήν, ἐβόησεν ἡ νεᾶνις ἡ μεμνηστευμένη, καὶ ὁ βοηθήσων οὐκ ἦν αὐτῇ. ἐὰν δέ τις εὕρῃ τὴν παῖδα τὴν παρθένον, ἥτις οὐ μεμνήστευται, καὶ βιασάμενος αὐτήν, κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς, καὶ εὑρεθῇ, δώσει ὁ ἄνθρωπος ὁ κοιμηθεὶς μετ᾽ αὐτῆς τῷ πατρὶ τῆς νεάνιδος πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου, καὶ αὐτοῦ ἔσται γυνή, ἀνθ᾽ ὧν ἐταπείνωσεν αὐτήν, οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὸν ἅπαντα χρόνον. οὐ λήψεται ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀνακαλύψει συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Ca. 23.

Οὐκ εἰσελεύσεται θλαδίας καὶ ἀποκεκομμένος εἰς ἐκκλησίαν κυρίου. οὐκ εἰσελεύσεται ἐκ πόρνης εἰς ἐκκλησίαν κυρίου ἕως δεκάτης γενεᾶς. οὐκ εἰσελεύσεται ἀμμανίτης καὶ μωαβίτης εἰς ἐκκλησίαν κυρίου, καὶ ἕως δεκάτης γενεᾶς οὐκ εἰσελεύσεται εἰς ἐκκλησίαν κυρίου, καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα, παρὰ τὸ μὴ συναντῆσαι αὐτοὺς ὑμῖν μετὰ ἄρτων καὶ ὕδατος ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκπορευομένων ὑμῶν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐμισθώσαντο ἐπὶ σὲ τὸν βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ ἐκ τῆς μεσοποταμίας συρίας, καταράσασθαί σε, καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος ὁ θεός σου εἰσακοῦσαι τοῦ βαλαάμ,

Transla. Chal.

Interp. chal.

et concubuerit cum ea: moriatur solus vir qui concubuerit cum ea. Puelle autem nihil mali facies: non est puelle reatus iudicij mortis. quoniam sicut consurgit vir contra proximum suum & occidit animam eius: sic est verbum hoc: quoniam in agro inuenit eam: clamauit puella que erat desponsata: & nullus affuit qui liberaret eam. Quando inuenerit vir puellam virginem que non est desponsata: & apprehenderit eam & concubuerit cum ea: & fuerint deprehensi: dabit vir qui concubuerit cum ea patri puelle quinquaginta siclos argenti: & ei erit in vxorem: eo quod humiliauit eam. non habebit potestatem vt dimittat eam omnibus diebus vite sue. Non accipiet homo vxorem patris sui: neque reuelabit opimentum patris sui. Ca. 23.

Non erit mundus qui abscissus est vel attritus testiculis vt ingrediatur in ecclesiam domini. non erit mundus manzer vt ingrediatur in ecclesiam domini: etiam vsque ad decimam generationem filius eius non erunt mundi vt ingrediantur in ecclesiam domini. Non erit mundus ammonita & moabita vt ingrediatur in ecclesiam domini: etiam decima generatio eorum non erit munda vt ingrediatur in ecclesiam domini vsque in seculum: eo quod non occurrerunt vobis cum pane & aqua in via quando egressi estis de egypto. et quia mercede conduxerunt contra te balaam filium beor: de pethor syrie que est iuxta euphratem: vt malediceret tibi. et noluit dominus deus tuus acquiescere balaam

Trāsla. Gre. lxx.

καὶ μετέστρεψε κύριος ὁ θεός σου τὰς κατάρας εἰς εὐλογίας, ὅτι ἠγάπησέ σε κύριος ὁ θεός σου. οὐ προσαγορεύσεις εἰρηνικὰ αὐτοῖς, καὶ συμφέροντα αὐτοῖς πάσας τὰς ἡμέρας σου εἰς τὸν αἰῶνα. οὐ βδελύξῃ ἰδουμαῖον, ὅτι ἀδελφός σου ἐστίν. οὐ βδελύξῃ αἰγύπτιον, ὅτι πάροικος ἐγένου ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ. υἱοὶ ἐὰν γεννηθῶσιν αὐτοῖς, γενεὰ τρίτη εἰσελεύσονται εἰς ἐκκλησίαν κυρίου. ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς παρεμβαλεῖν ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ φυλάξῃ ἀπὸ παντὸς ῥήματος πονηροῦ. ἐὰν ᾖ ἐν σοὶ ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἔστι καθαρὸς ἐκ ῥύσεως αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἐξελεύσεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ ἔσται τὸ πρὸς ἑσπέραν λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ δεδυκότος ἡλίου εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τόπος ἔσται σοι ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐξελεύσῃ ἐκεῖ ἔξω, καὶ πάσσαλος ἔσται σοι ἐπὶ τῆς ζώνης σου. καὶ ἔσται ὅταν διακαθίζῃς ἔξω, καὶ ὀρύξεις ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπαγαγὼν καλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην σου ἐν αὐτῷ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐμπεριπατεῖ ἐν τῇ παρεμβολῇ, ἐξελέσθαι σε, καὶ παραδοῦναι τὸν ἐχθρόν σου πρὸ προσώπου σου, καὶ ἔσται ἡ παρεμβολή σου ἁγία, καὶ οὐκ ὀφθήσεται ἐν σοὶ ἀσχημοσύνη πράγματος, καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ σοῦ. οὐ παραδώσεις παῖδα τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὃς προστέθειταί σοι παρὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, μετὰ σοῦ κατοικήσει ἐν ὑμῖν ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἂν ἀρέσῃ αὐτῷ, οὐ θλίψεις αὐτόν.

Trāsla. B. Hiero.

vertitque maledictionem eius in benedictionem tuam: eo quod diligeret te. Non facies cum eis pacem: nec queras eis bona cunctis diebus vite tue in sempiternum. Non abominaberis idumeum: quia frater tuus est: nec egyptium quia aduena fuisti in terra eius. Qui nati fuerint ex eis tertia generatione intrabunt in ecclesiam domini. Quando egressus fueris aduersus hostes tuos in pugnam: custodias te ab omni re mala. Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus sit somnio: egredietur extra castra: & non reuertetur priusquam ad vesperam lauetur aqua: & post solis occasum regredietur in castra. Habebis locum extra castra: ad quem egrediaris ad requisita nature: gerens paxillum in balteo. Cumque sederis fodies per circuitum: & egesta humo operies quo reuelatus es. Dominus enim deus tuus ambulat in medio castrorum: vt eruat te & tradat tibi inimicos tuos: et sint castra tua sancta: & nihil in eis appareat feditatis: ne derelinquat te. Non trades seruum domino suo: qui ad te confugerit. Habitabit tecum in loco qui ei placuerit: & in vna vrbium tuarum requiescet: ne contristes eum.

Ter. Heb.

ויהפך יהוה אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך יהוה אלהיך לא תדרש שלמם וטבתם כל ימיך לעולם לא תתעב אדמי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל יהוה כי תצא מחנה על איביך ונשמרת מכל דבר רע כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה לא יבא אל תוך המחנה והיה לפנות ערב ירחץ במים וכבא השמש יבא אל תוך המחנה ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ ויתד תהיה לך על אזנך והיה בשבתך חוץ וחפרתה בה ושבת וכסית את צאתך כי יהוה אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך לא תסגיר עבד אל אדניו אשר ינצל אליך מעם אדניו עמך ישב בקרבך במקום אשר יבחר באחד שעריך בטוב לו לא תוננו

Transla. Chal.

Interp. chal.

et vertit dominus deus tuus tibi malediciones in benedictionem: quoniam dilexit te dominus deus tuus. Non queras pacem eorum et bonum eorum omnibus diebus vite tue vsque in eternum. Non abominaberis idumeum: quoniam frater tuus est. Non abominaberis egyptium: quoniam aduena fuisti in terra eius. Filij qui nati fuerint ex eis in tertia generatione erunt mundi vt ingrediantur in ecclesiam domini. Si egressus fueris in castris contra inimicos tuos: obseruabis te ab omni re mala: si fuerit in te vir qui non fuerit mundus pollutione nocturna: egredietur extra castra & non ingredietur in castra: & in tempore vespertino lauabitur aquis: & quando occubuerit sol ingredietur ad castra. Et locus erit paratus tibi extra castra: & egredieris illuc foras. et paxillus erit tibi super arma tua: & cum sederis foras: fodies cum eo & reuerteris & operies que a te egesta sunt. quoniam maiestas domini dei tui ambulat in medio castrorum tuorum vt liberet te: & vt tradat inimicos tuos in manu tua: & erunt castra tua sancta: & non appareat in te aliquid feditatis: vt non auertatur verbum eius benefaciens tibi. Non trades seruum gentium domino suo: qui confugerit ad te a domino suo. Tecum habitabit in medio tui in loco quem elegerit in vna vrbium tuarum vbi bene sit ei: ne decipias illum.

לא תהיה קדשה מבנות ישראל ולא יהיה קדש מבני ישראל׃ לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית יהוה אלהיך לכל נדר כי תועבת יהוה אלהיך גם שניהם׃ לא תשיך לאחיך נשך כסף נשך אכל נשך כל דבר אשר ישך׃ לנכרי תשיך ולאחיך לא תשיך למען יברכך יהוה אלהיך בכל משלח ידך על הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה׃ כי תדר נדר ליהוה אלהיך לא תאחר לשלמו כי דרש ידרשנו יהוה אלהיך מעמך והיה בך חטא׃ וכי תחדל לנדר לא יהיה בך חטא׃ מוצא שפתיך תשמר ועשית כאשר נדרת ליהוה אלהיך נדבה אשר דברת בפיך׃ כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך ואל כליך לא תתן׃ כי תבא בקמת רעך וקטפת מלילת בידך וחרמש לא תניף על קמת רעך׃

Cap. xxiiii.

כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו׃

Non erit meretrix de filiabus israel: nec scortator de filiis israel. Nō offeres mercedem pstibuli nec pciū canis ī domo dñi dei tui qcquid illud ē qđ vouerit: quia abomiatio ē vtrū q̃z apud dñm deū tuū. Non fenerabis fri tuo ad vsuram pecuniam: nec fruges: nec quamlibet aliā rē: sed alieo. Fratri āt tuo absq̃z vsura id quo indiget cōmodabis: vt bñdicat tibi dñs deus tuus in oī opere t in terra ad quam igredieris possidendā. Cū votum voueris domino deo tuo non tardabis reddere: quia requiret illud dominus deus tuus. Et si morat9 fueris: reputabitur tibi in peccatū. Si nolueris polliceri: absq̃z pctō eris. Qđ āt semel egressum ē de labiis tuis obseruabis: & facies sicut pmisisti dño deo tuo: & ppria volūtate & ore tuo locutus es. Ingressus vineā proximi tui comedes vuas quātū tibi placuerit: foras āt ne efferas tecum. Si intraueris segetem amici tui: frāges spicas: & manu cōteres: falce āt non metes. Ca. 24.

Si acceperit homo vxorem & habuerit eā & non inuenerit grām an̄ oculos eius propter aliquā feditatē: scribet libellū repudii: & dabit in manu illius: & dimittet eam de domo sua.

Deut. 5.a. baruch 6.d.

Math. 12. Mar. 2.

C. 24.

Math. 5.c. 19.a. Mar. 10.a.

Primitiua chal.

Interp. chal.

Non erit mulier de filiab9 israel vxor viro seruo: neq̃z accipiet vir de filiis israel vxorem ancillam. Non afferes mercedē meretricis ꝛ preciū canis in domū dñi dei tui pro omni voto: quia vtrunq̃z abominabile est corā dño deo tuo. Non fenerabis fratri tuo ad vsuram pecuniā neq̃z frumentū: neq̃z quicq̃ fenerabis ad vsurā. Filio autē alienigene fenerabis: ꝛ a fratre tuo nō accipies vsurā: vt benedicat tibi dñs deus tuus in oībus ad que miseris manū tuam in terra ad quā ingredieris possidendā. Quādo voueris votum corā dño deo tuo: nō tardabis reddere illud: qm̄ requirēs requiret illud dñs deus tuus a te: ꝛ erit in te peccatū. Et si desieris vouere: non erit in te peccatū. Quod egressuz est de labiis tuis obseruabis: ꝛ facies sicut vouisti corā dño deo tuo ꝛ qđ sponte locutus es ore tuo. Si mercede cōductus fueris in vineā pximi tui: comedere poteris vuas iuxta voluntatē tuā vsq̃z ad saturitatē: ꝛ in vase tuo nō repones eas. Si cōduct9 fueris in messes pximi tui: frāges spicas plenas manu tua: ꝛ falcem non leuabis sup segetē proximi tui.

Si acceperit vir vxorem ꝛ concubuerit Ca. 24. cum ea: ꝛ non inuenerit gratiam in oculis eius: qm̄ inuenit in ea aliquid feditatis: scribet ei libellū repudii ꝛ dabit in manū ei9: ꝛ dimittet eā de domo sua.

Transla. Chal.

Ca. xxiiii.

ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר׃ ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו או כי ימות האיש האחרון אשר לקחה לו לאשה׃ לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הטמאה כי תועבה הוא לפני יהוה ולא תחטיא את הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה׃ כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח׃ לא יחבל רחים ורכב כי נפש הוא חבל׃ כי ימצא איש גנב נפש מאחיו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא ובערת הרע מקרבך׃ השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלוים כאשר צויתם תשמרו לעשות׃ זכור את אשר עשה יהוה אלהיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים׃ כי תשה ברעך משאת מאומה

Cunq̃z egressa alterum maritum duxerit: & ille quoq̃z oderit eā: dederitq̃z ei libellū repudii: & dimiserit de domo sua: vel certe mortuus fuerit: non poterit prior maritus recipere eam in vxorē: quia polluta est & abominabilis facta corā dño: ne peccare facias terram tuam quā dñs deus tuus tradiderit tibi possidendā. Cum acceperit homo nuper vxorem: non pcedet ad bellū: nec ei qppiā necessitatis iniūgetur publice: sed vacabit absq̃z culpa domui sue: vt vno āno letetur cū vxore sua. Nō accipies loco pignoris inferiorē & superiorē molā: quia aīam suā apposuit tibi. Si dephēsus fuerit hō solicitans frēm suum de filiis israel: & vēdito eo acceperit pciū: interficietur: & auferes malum de medio tui. Obserua diligēter ne ī curras plagam lepre: sed facies quecunq̃z docuerint te sacerdotes leuitici gñis iuxta id qđ precepi eis & īple solicite. Mementote que fecerit dñs de9 vester marie ī via cū egrederemini de egypto. Cum repetes a proximo tuo rem aliquam: quam debet tibi

Transla. Chal.

Interp. chal.

Et egrediatur de domo eius ꝛ recedat ꝛ sit vxor viro alteri. Et si oderit eā vir alter ꝛ scripserit ei libellū repudii ꝛ dederit in manu eius ꝛ dimiserit eam de domo sua: aut si mortuus fuerit vir posterior qui accepit eam in vxorē: non est licitū marito priori qui dimisit eam vt iterum accipiat eam: vt sit ei in vxorē postq̃ coinquinata est: quoniā abominatio est corā dño deo tuo. Et non facias peccare terrā quā dñs deus tuus dabit tibi in possessionē. Quādo acceperit homo nouam vxorē: non egrediatur ad bellum: neq̃z quicq̃ iniungetur ei: sed immunis erit in domo sua anno vno: et letabitur cum vxore sua quā accepit. Non accipies loco pignoris inferiorē ꝛ superiorē molam: quia cuz eis fit esca omni aīe. Si inuentus fuerit vir furans animā de fratribus suis de filiis israel: ꝛ sicut mercator vendiderit eam: occidetur fur ille: ꝛ auferes facientē quod malū est de medio tui. Obserua diligenter ne incurras plagam lepre: vt custodias valde ꝛ vt facias iuxta oia que docuerint vos sacerdotes ꝛ leuite: sicut pcepi eis custodietis vt faciatis. Memēto qđ fecerit dñs deus tu9 marie in via: qñ egressi estis de egypto. Quando mutuaueris aliqd proximo tuo:

Primitiua chal.

לֹא תָבֹא אֶל בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ: בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת הַעֲבוֹט הַחוּצָה: וְאִם אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ: הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הַעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרֲכֶךָּ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: לֹא תַעֲשֹׁק שָׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ: בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא: לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ: לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם וְלֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה: וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם עַל כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה: כִּי תִקְצֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ: כִּי תַחְבֹּט

Primitiua heb.: בוא עבט עמד איש נשה יצא ענה שכב שוב היה פנה עשק שכר אבה אח גור נתן בוא קרא מות נטה שפט חבל היה פדה שוב ברך עשה

"nō "ingredieris "domū eius: "vt pignus auferas: sed "stabis "foris: "& ille "tibi "proferet "quod habuerit. "Si autem "pauper "e: "nō "pnoctabit apud te "pignus: sed statī "reddes "ei "ante "solis "occasum: "vt dormiens "in vestimēto suo: "bn̄dicat tibi: "& habeas "iustiā "corā "domino "deo tuo. "Non "negabis "mercedē "indigentis "& pauperis "fratris tui "siue "aduene "q tecum moratur "in terra & "intra portas tuas ē: sed "eadē die "reddes ei "p̄ciū laboris sui ante "solis "occasum: "quia "paup "est: "& ex eo "sustentat "aīam suā: "ne "clamet "cōtra te "ad "dn̄m: "& reputetur "tibi in "p̄ctūm. "Non "occidentur "p̄res "pro "filiis "nec "filii "p "patribus: sed "vnusquisq; "p peccato suo "morietur. "Non "peruertes "iudiciū "aduene & "pupilli: "nec "auferes pignoris loco "vidue "vestimentū. "Memento "q "seruieris "in egypto: "& eruerit te "dominus "deus tuus "inde. "Idcirco "precipio tibi "vt facias "hanc "rem. "Quando "messueris "segetem "in agro tuo: "& oblitus "manipulum reliq̄ris: "non "reuerteris "vt tollas illū: sed "aduenam & "pupillū "& viduā auferre patieris. "vt "bn̄dicat tibi "dominus "deus tuus "in oī "ope "manuū tuarū. "Si fruges "colle

οὐκ εἰσελεύσῃ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐνεχυράσαι τὸ ἐνέχυρον, ἔξω στήσῃ, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗ τὸ δάνειόν σου ἐστὶν ἐν αὐτῷ, ἐξοίσει σοι τὸ ἐνέχυρον ἔξω. ἐὰν δὲ ὁ ἄνθρωπος πένηται, οὐ κοιμηθήσῃ ἐν τῷ ἐνεχύρῳ αὐτοῦ, ἀποδόσει ἀποδώσεις τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ περὶ δυσμὰς ἡλίου, καὶ κοιμηθήσεται ἐν τῷ ἱματίῳ αὐτοῦ, καὶ εὐλογήσει σε, καὶ σοὶ ἔσται ἐλεημοσύνη ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. οὐκ ἀπαδικήσεις μισθὸν πένητος καὶ ἐνδεοῦς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ἢ ἐκ τῶν προσηλύτων τῶν ἐν ταῖς πόλεσί σου, αὐθημερὸν ἀποδώσεις τὸν μισθὸν αὐτοῦ, οὐκ ἐπιδύσεται ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτῷ, ὅτι πένης ἐστί, καὶ ἐν αὐτῷ ἔχει τὴν ἐλπίδα, καὶ οὐ καταβοήσεται κατὰ σοῦ πρὸς κύριον, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία. οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ τέκνων, καὶ υἱοὶ οὐκ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων. ἕκαστος τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ ἀποθανοῦνται. οὐκ ἐκκλινεῖς κρίσιν προσηλύτου ὀρφανοῦ καὶ χήρας. οὐκ ἐνεχυράσεις ἱμάτιον χήρας. καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐλυτρώσατό σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἐὰν δὲ ἀμήσῃς τὸν ἀμητόν σου ἐν τῷ ἀγρῷ σου, καὶ ἐπιλάθῃ δράγμα, οὐκ ἐπαναστραφήσῃ λαβεῖν αὐτό, τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται, ἵνα εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου. ἐὰν δὲ ἐλαιολογήσῃς,

Leui. 19.c. 4. Re. 14.b. 2. Pa. 25.a. Leui. 19.d. & 23.d.

Transla. Chal.

Primitiua chal.: עול נסב קום נפק שכן תוב עול שכב כסה ברך הוה זכה עשק ענה סכן נור קרב נתן קרא מות צלח דון דור נסב שכן דבר פקד עבד נצד נשה תוב נור חבט

Interp̄. chal.

non ingrediaris in domum eius vt accipias pignus eius. sed foris stabis: ꝛ vir qui est debitor tibi proferet ad te pignus foras. Et si vir pauper est: non dormias in pignore eius: sed reddes ei pignus cum occubuerit sol: vt dormiat in vestimēto suo: vt benedicat tibi. et tibi erit iusticia coram dn̄o deo tuo. Non retinebis violēter mercedē pauperis ꝛ egeni de fratribus tuis aut de aduenis qui sunt in terra tua in ciuitatibus tuis: sed in eodem die dabis mercedē eius ante occasum solis: quoniā pauper est: ꝛ pro eo ponit animā suā: vt non clamet aduersum te coram dn̄o ꝛ sit in te peccatū. Non moriantur patres pro filiis: neq; filii moriātur pro patribus. sed singuli p peccato suo moriātur. Non declinabis iudiciū aduene ꝛ pupilli: neq; tolles pro pignore vestimētum vidue. et recordaberis q seruus fuisti in egypto ꝛ redemit te inde dn̄s deus tuus: ideo ego precipio tibi vt facias hanc rē. Quando messueris messem tuam in agro tuo: ꝛ oblitus fueris manipuli in agro: non reuerteris vt tollas illū: sed peregrino ꝛ pupillo ꝛ vidue erit: vt benedicat tibi dominus deus tuus in omnibus operibus manus tue. Quando excusseris

οὐκ ἐπαναστρέψεις καλαμήσασθαι τὰ ὀπίσω σου, τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται. ἐὰν δὲ τρυγήσῃς τὸν ἀμπελῶνά σου, οὐκ ἐπανατρυγήσεις τὰ ὀπίσω σου. τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται. καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο. Ca. 25.

A Ἐὰν δὲ γένηται ἀντιλογία ἀναμέσον ἀνθρώπων, καὶ προσέλθωσιν εἰς κρίσιν, καὶ κρίνωσι, καὶ δικαιώσωσι τὸν δίκαιον καὶ καταγνῶσι τοῦ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται ἐὰν ἄξιος ᾖ πληγῶν ὁ ἀσεβῶν, καὶ καθιεῖς αὐτὸν ἔναντι τῶν κριτῶν, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν κατὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ ἀριθμῷ μαστιγώσουσιν αὐτόν, τεσσαράκοντα, οὐ προσθήσουσιν. ἐὰν δὲ προσθῶσι μαστιγῶσαι αὐτὸν ὑπὲρ ταύτας τὰς πληγάς, πλείους, ἀσχημονήσει ὁ ἀδελφός σου ἐναντίον σου. οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. ἐὰν δὲ κατοικῶσιν ἀδελφοὶ ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ἀποθάνῃ εἷς ἐξ αὐτῶν, σπέρμα δὲ μὴ ᾖ αὐτῷ, οὐκ ἔσται ἡ γυνὴ τοῦ τεθνηκότος ἔξω ἀνδρὶ μὴ ἐγγίζοντι, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰσελεύσεται πρὸς αὐτήν, καὶ λήψεται αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, καὶ συνοικήσει αὐτῇ, καὶ ἔσται τὸ παιδίον ὃ ἂν τέκῃ, κατασταθήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ τετελευτηκότος, καὶ οὐκ ἐξαλειφθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξ ἰσραήλ. ἐὰν δὲ μὴ βούληται ὁ ἄνθρωπος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀναβήσεται ἡ γυνὴ ἐπὶ τὴν πύλην ἐπὶ τὴν γερουσίαν, καὶ ἐρεῖ, οὐ θέλει ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρός μου ἀναστῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν ἰσραήλ,

1. Cor. 9.b. 1. Timo. 5.c. B

geris "oliuarū: qcquid remanserit "in arboribus "nō "reuerteris vt colligas: sed relinq̄s "aduene "pupillo "ac vidue. "Si "vindemiaueris "vineam tuā: "non "colliges remanentes racemos: sed cedent in "vsus "aduene "pupilli "ac vidue. "Memento "q & tu "seruieris "in "egypto: & "idcirco "precipio tibi "vt facias "hāc "rem.

Si "fuerit Cap̄. 25. "cā "īter "aliquos: "& īterpellauerint "iudices: "que "iustū esse p̄spexerint: illi "iusticie palmam dabūt: "que "impiū: "cōdēnabunt īpietatis: "Sin autē eū "qui peccauit "dignū viderint "plagis: "p̄sternēt "& "corā se "faciet verberari. "Pro mensura "p̄cti erit & plagarum modus: ita dūtaxat vt "q̄dragenariū "numerum "nō "excedāt: "ne fede laceratus "añ oculos tuos "obeat "frater tuus. "Nō "ligabis os "bouis "terētis in area fruges tuas. "qñ "hītauerint "frēs "sil' "& "vnus "ex eis "absq; "liberis "mortuus fuerit: "vxor "defuncti "nō "nubet "alteri: sed "accipiet eā "frē eius: & suscitabit semen fratris sui: "& "primogēitum ex ea filium "nomine "illius "appellabit: "vt nō "deleatur "nomē eius "ex israel. "Sin autē "noluerit "accipere "vxorē fris sui: q̄ ei lege debetur: "perget "mulier "ad portā ciuitatis: & interpellabit "maiores natu: "dicetq;. "Nō vult "frater viri mei "suscitare "semen "fratris sui "in israel:

זֵיתְךָ לֹא תְפָאֵר אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה: כִּי תִבְצֹר כַּרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה: וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם עַל כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה:

Cap. xxv.

כִּי יִהְיֶה רִיב בֵּין אֲנָשִׁים וְנִגְּשׁוּ אֶל הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפָטוּם וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע: וְהָיָה אִם בִּן הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר: אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף פֶּן יֹסִיף לְהַכֹּתוֹ עַל אֵלֶּה מַכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ: לֹא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ: כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל

Primitiua heb.: פאר גור היה בצר עלל זכר עבד עשה ריב היה נגש שפט צדק רשע נכה נפל ספר נכה יסף קלה חסם דוש ישב מות איש בוא לקח יבם ילד קום מחה חפץ עלה

Transla. Chal.

Ca. xxv.

Interp̄. chal.

oliuas tuas: nō reuertaris ad colligendū qd post te reliqueris: sed pegrino ꝛ pupillo ꝛ vidue erit. Si vindemiaueris vineā tuam: non colliges remanētes racemos quos post te reliq̄ris: sed peregrino ꝛ pupillo et vidue erunt. Et recordaberis q seru' fuisti in terra egypti: idcirco ego precipio tibi vt facias rem hanc.

Si fuerit causa inter viros: veneritq; ad Ca. 25. iudiciū: iudicabūt eos iudices: ꝛ iustificabūt iustu; ꝛ condēnabūt impiū. Si aūt ipius dign' fuerit verberib': p̄sternet eū iudex: ꝛ in cōspectu suo verberabit eum: iuxta mēsurā delicti erit modus plagaꝝ vsq; ad numerū quadragenariū flagellabit eum: ꝛ nō amplius: ne forte addat verberare eum super hec plaga magna: ꝛ ignominiā patiat fr̄ tu' ante oculos tuos. Non claudes os boui triturāti. Si hītauerint frēs in vnū: ꝛ mortu' fuerit vn' ex eis: ꝛ fili' nō ē ei: nō nubet vxor mortui foras: viro alieno: fr̄ defuncti ingrediet ad eā: ꝛ accipiet eā sibi i vxorē p frē suo. ꝛ p̄mogenit' quē genuerit suscitabit nomē fris ei' defūcti: ꝛ nō delebit nomē ei' de israel. et si noluerit vir accipe vxorē fris sui: ascēdet illa ad portā dom' iudicij āte seniores ꝛ dicet. renuit fr̄ viri mei suscitare nomē fris sui i isrl:

Primitiua chal.: עלל דבר קרב לקה מנה צנא אחד דוש חבל ילד צנא דון

לא אבה יבמי ויקראו לו זקני
עירו ודברו אליו ועמד ואמר
לא חפצתי לקחתה ונגשה יבמתו
אליו לעיני הזקנים וחלצה
נעלו מעל רגלו וירקה בפניו
וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש
אשר לא יבנה את בית אחיו
ונקרא שמו בישראל בית חלוץ
הנעל׃ כי ינצו אנשים יחדו
איש ואחיו וקרבה אשת האחד
להציל את אישה מיד מכהו
ושלחה ידה והחזיקה במבשיו׃
וקצתה את כפה לא תחוס עינך׃
לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן
גדולה וקטנה׃ לא יהיה לך
בביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה׃
אבן שלמה וצדק יהיה לך איפה
שלמה וצדק יהיה לך למען
יאריכו ימיך על האדמה אשר
יהוה אלהיך נתן לך׃ כי תועבת
יהוה אלהיך כל עשה אלה כל
עשה עול׃ זכור את אשר עשה
לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים׃
אשר קרך בדרך ויזנב בך
כל הנחשלים אחריך ואתה
עיף ויגע ולא ירא אלהים׃
והיה בהניח יהוה אלהיך לך

אבה · ענה עשה · בנה אח · קרא חלץ · נעל · נצה · איש · נצל נכה · חזק בוש · קצץ כפף חוס · היה · גדל · ארך יום · זכר · יצא · נוח

nec me in cōiugiū ſumere. Statimq; accerſiri eum facient: & interrogabunt. Si rñderit: nolo eā vxorē accipe: accedet mulier ad eum coram ſenioribus: & tollet calciamētū de pede eius: ſpuetq; in faciē eius. & dicet. Sic fiet homini qui nō edificat domū fratris ſui. Et vocabitur nomē illius in iſrael domus diſcalciati. Si habuerint inter ſe iurgium viri duo. & vnus cōtra alterū rixari cepit: voleſq; vxor alterius eruere virum ſuū de manu fortioris: miſeritq; manū & apphenderit verenda eius: abſcides manum illius nec flecteris ſup eā vlla miā. Nō hēbis in ſacculo diuerſa pondera maius & minus: nec erit in domo tua modius maior & minor. Pōdus hēbis iuſtum & verū: & modius equalis & verus erit tibi: vt multo viuas tpe ſup terram quam dñs deus tuus dederit tibi. Abomīatur enī dñs eū qui facit hec: & aduerſatur omnem iniuſticiā. Memento q̄ fecerit tibi amalech ī via qñ egrediebaris ex egypto quō occurrerit tibi & extremos agminis tui qui laſſi reſidebāt: ceciderit. qñ tu eras fame & labore cōfectus: & nō timuerit deum. Cū ergo dñs deus tuus dederit tibi requiē: &

nō voluit. frater viri mei. τ vocabūt
ὀυκ ἠθέλησεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρός μου. καὶ καλέσουσιν
eū ſenatus vrbis illius: τ dicēt
ἀυτὸν ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ ἐροῦσιν
ei: τ ſtās dixerit: nō volo accipere eā. τ
ἀυτῷ, καὶ ςὰς ἔιπῃ, ὀυ βούλομαι λαβεῖν ἀυτήν. καὶ
accedēs mulier fris eius ad eū
προσελθοῦσα ἡ γυνὴ τοῦ ἀδελφοῦ ἀυτοῦ πρὸς ἀυτὸν
corā ſenatu: τ ſoluet calciamētū eius
ἔναντι τῆς γερουσίας, καὶ ὑπολύσει τὸ ὑπόδημα ἀυτοῦ
vnū de pede eius: τ ſpuet in
τὸ ἓν ἀπὸ τοῦ ποδὸς ἀυτοῦ, καὶ ἐμπτύσεται εἰς
faciē eius: τ reſpōdēs dicet: ſic faciēt
τὸ πρόσωπον ἀυτοῦ, καὶ ἀποκριθεῖσα ἐρεῖ, ὅυτως ποιήσουσι
hoi: q̄ nō edificabit domū
τῷ ἀνθρώπῳ, ὃς ὀυκ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον
fris ſui. τ vocabit nomē illius in
τοῦ ἀδελφοῦ ἀυτοῦ. καὶ κληθήσεται τὸ ὄνομα ἀυτοῦ ἐν
iſrael: domus diſcalciati calciamētū. ſi āt
ἰσραὴλ, ὄικος τοῦ ὑπολυθέντος τὸ ὑπόδημα. ἐὰν δὲ
pugnauerit duo hoies in id ipm: hō cū
μάχωνται δύο ἄνθρωποι ἐπὶ τὸ ἀυτό, ἄνθρωπος μετὰ
frē ſuo: τ acceſſerit vxor vni⁹ eorū:
τοῦ ἀδελφοῦ ἀυτοῦ, καὶ προσέλθῃ ἡ γυνὴ ἑνὸς ἀυτῶν,
vt eruat virū ſuū de manu percucietis eū:
ἐξελέσθαι τὸν ἄνδρα ἀυτῆς ἐκ χειρὸς τοῦ τύπτοντος ἀυτόν,
τ extēdēs manū ſuā apphēderit
καὶ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα ἀυτῆς ἐπιλάβηται
verēda eius: abſcindes manū illius:
τῶν διδύμων ἀυτοῦ, ἀποκόψεις τὴν χεῖρα ἀυτῆς,
nō parcet oculus tuus ſup eā. nō erit
ὀυ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ᾽ ἀυτῇ. ὀυκ ἔσται
in ſacculo tuo pōdus τ pōdus: magnū vł paruum.
ἐν τῷ μαρσίππῳ σου ςάθμιον καὶ ςάθμιον, μέγα ἢ μικρόν.
nō erit in domo tua mēſura vel mēſura: magna τ parua.
ὀυκ ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου μέτρον ἢ μέτρον, μέγα καὶ μικρόν.
pōdus verū τ iuſtū erit tibi:
ςάθμιον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι,
τ mēſura vera τ iuſta erit tibi: vt lōgeuus ſis
καὶ μέτρον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, ἵνα πολυήμερος γένῃ
ſup terrā: q̄ dñs deus tuus dat tibi in poſſeſſiōe: qm̄ abominatio dño deo tuo ois faciēs hec
ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα
τ ois faciēs iniuſtū. memēto q̄ fecit tibi
καὶ πᾶς ποιῶν ἄδικον. μνήσθητι ὅσα ἐποίησέ σοι
amalech in via egrediēte te ex egypto:
ἀμαλὴκ ἐν τῇ ὁδῷ ἐκπορευομένου σου ἐξ αἰγύπτου,
quō reſtitit tibi in via: τ cecidit extremū agmē tuū
πῶς ἀντέςη σοι ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἔκοψε τὴν ὀυραγίαν σου
laſſos poſt te: tu āt fameſcebas τ laborabas: τ nō
τοὺς κοπιῶντας ὀπίσω σου, σὺ δὲ ἐπείνας καὶ ἐκοπίας, καὶ ὀυκ
timuit deū. τ erit cū dederit req̄ē tibi dñs de⁹ tu⁹
ἐφοβήθη τὸν θεόν. καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν καταπαύσῃ σε κύριος ὁ θεός σου

Luce. 20.

Exo. 17.c.

אבה כרא מלל · רעה קרב שרא · סנא רקק תוב · עבד בנה קרא · נצה מחא רשם · תקף · חוס תקל רבב · כול ארך רחק · היה נפק אחר · שלה לאה נחת

Interp. chal.

non vult me in coniugē accipere. et vocabunt eum ſeniores ciuitatis: τ loquētur cum eo: τ ſi renuerit τ dixerit nolo accipere eam: accedet vxor fratris eius ad eum coram ſenioribus: τ ſoluet calciamentū eius de pede ei⁹ τ ſpuet in faciē ei⁹: τ rñdebit τ dicet. Sic fiet viro qui nō edificat domū fris ſui. Et vocabit nomē illius in iſrael dom⁹ diſcalciati. Si rixati fuerint viri adinuicē vir τ frater eius: τ acceſſerit vxor vnius vt eruat maritū ſuū de manu illius qui percutit eum: τ extenderit manū ſuā: τ apprehenderit verenda eius abſcindes manum illius: τ non parcat oculus tuus. Non ſit tibi in ſacculo tuo pondus τ pōdus maius τ minus. Non erit tibi in domo tua modius τ modius maior τ minor. Pondera perfecta τ recta erunt tibi modij perfecti τ veri erunt tibi: vt prolongētur dies tui ſup terrā quā dñs deus tuus dabit tibi: quia abominatio eſt dñi dei tui omnis qui facit hec: ois qui facit iniqtatē. Memēto qđ fecerit tibi amalech in via cum egrederemini de egypto: quō occurrerit tibi in via: τ occiderit in te oēs qui remanſerant poſt tergum tuum: τ tu eras laſſus τ fatigatus: τ non timens gloriā dei. Cumq; requiē dederit tibi dñs deus tuus

Transla. Chal.

לא אבי יבמי׃ ויקרון ליה סבי קרתיה וימללון עמיה ויקום ויימר לא רעיתי למסבה׃
ותתקרב יבמתיה ליה לקדם סביא ותשרי סניה מעל רגליה ותרוק באנפוהי ותתיב
ותימר כדין יתעבד לגברא דלא יבני ית בית אחוהי׃ ויתקרי שמיה בישראל בית
שרי סנא׃ ארי ינצון גברין כחדא גברא ואחוהי ותתקרב איתת חד לשיזבא ית
בעלה מידא דמחוהי ותושיט ידה ותתקיף בבית בהתתיה׃ ותקוץ ית ידה לא תחוס
עינך׃ לא יהי לך בכיסך מתקל ומתקל רבא וזעירא׃ לא יהי לך בביתך מכילא ומכילא
רבא וזעירא׃ מתקלין שלמין דקשוט יהון לך מכילן שלמין דקשוט יהון לך בדיל
דיורכון יומך על ארעא דיי אלהך יהיב לך׃ ארי מרחקא דיי אלהך כל עביד
אלין כל עביד שקר׃ הוי דכיר ית דעבד לך עמלק באורחא במפקכון ממצרים׃
דערעך באורחא וקטיל בך כל דהוו מתאחרין בתרך ואת משלהי ולאי ולא דחיל
קדם ייי׃ ויהי כד יניח ייי אלהך לך

ab oib⁹ inimicis tuis q̄ i circuitu tuo i tra q̄
ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν σου τῶν κύκλῳ σου ἐν γῇ ἣν
dat tibi in poſſeſſionē ad poſſidēdū: delebis
δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ κατακληρονομῆσαι, ἐξαλείψεις
nomē amalech de ſub celo: τ
τὸ ὄνομα ἀμαλὴκ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν ὀυρανόν, καὶ
nō obliuiſcaris.
ὀυ μὴ ἐπιλάθῃ.

Ca. 26.

Et erit cū intraueris in trā quā dñs de⁹
Καὶ ἔσται ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός
tu⁹ dat tibi in poſſeſſiōe vt poſſideas eā:
σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ κατακληρονομῆσαι ἀυτήν,
τ habitaueris in ea τ tolles de primicijs
καὶ κατοικήσῃς ἐπ᾽ ἀυτῆς καὶ λήψῃ ἀπὸ τῆς ἀπαρχῆς
frugū tre tue: q̄ dñs de⁹ tu⁹ dat
τῶν καρπῶν τῆς γῆς σου, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί
tibi in poſſeſſiōe: τ pones in cartallo: τ perges
σοι ἐν κλήρῳ, καὶ ἐμβαλεῖς εἰς κάρταλλον, καὶ πορεύσῃ
ad locū: quē elegerit dñs deus tu⁹
εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου
vt inuocet nomē ei⁹ ibi: τ accedes
ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα ἀυτοῦ ἐκεῖ, καὶ εἰσελεύσῃ
ad ſacerdotē q̄ fuerit in dieb⁹ illis: τ dices ad eū:
πρὸς τὸν ἱερέα ὃς ἂν ᾖ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐρεῖς πρὸς ἀυτόν,
ānūcio hodie dño deo tuo: q̄ ingreſſus ſū in trā quā iurauit dominus
ἀναγγέλλω σήμερον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ὅτι εἰσελήλυθα εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσε κύριος
de⁹ patrib⁹ nrīs vt daret nobis. τ ſuſcipiet
ὁ θεὸς τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν. καὶ λήψεται
ſacerdos cartallū de manib⁹ tuis: τ
ὁ ἱερεὺς τὸν κάρταλλον ἐκ τῶν χειρῶν σου, καὶ
ponet eū corā altare dñi dei
θήσει ἀυτὸν ἀπέναντι τοῦ θυσιαςηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ
tui. τ reſpondebis: τ dices corā dño
σου. καὶ ἀποκριθήσῃ, καὶ ἐρεῖς ἔναντι κυρίου τοῦ
deo tuo: ſyriam dereliqt pr me⁹: τ deſcēdit in
θεοῦ σου, σουρίαν ἀπέλιπεν ὁ πατήρ μου, καὶ κατέβη εἰς
egyptū: τ pegrinat⁹ ē ibi in numero pauciſſimo: τ fuit ibi in gētē magnā τ multitudinē multā:
αἴγυπτον, καὶ παρῴκησεν ἐκεῖ ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, καὶ ἐγένετο ἐκεῖ εἰς ἔθνος μέγα καὶ πλῆθος πολύ.
τ afflixerūt nos egyptij: τ humiliauerūt
καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἐταπείνωσαν
nos: τ impoſuerūt nobis opa dura: τ
ἡμᾶς, καὶ ἐπέθηκαν ἡμῖν ἔργα σκληρά, καὶ
clamauim⁹ ad dñm deū patrū nrōꝝ: τ
ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ
exaudiuit dñs vocē nrām: τ vidit humilitatē
εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ἴδε τὴν ταπείνωσιν
nrām τ laborē nrm: τ anguſtiā nrām: τ eduxit
ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον ἡμῶν, καὶ τὸν θλιμμὸν ἡμῶν, καὶ ἐξήγαγεν
nos dñs de egypto in fortitudie magna τ in manu forti
ἡμᾶς κύριος ἐξ αἰγύπτου ἐν ἰσχύϊ μεγάλῃ καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ

ſubiecerit cūctas p circuitū natōes ī terra quā tibi pollicitus eſt: delebis nomen eius ſub celo. Caue ne obliuiſcaris. Cap. 26.

Cumq; intraueris terram quam dñs deus tuus tibi daturus eſt poſſidendam: & obtinueris eā: atq; habitaueris in illa: tolles de cunctis frugibus tuis primitias & pones in cartallo: pergeſq; ad locum quem dominus deus tuus elegerit: vt ibi inuocetur nomē eius: accedeſq; ad ſacerdotem qui fuerit in diebus illis: & dices ad eum. Profiteor hodie coram dño deo tuo: q; ingreſſus ſum ī terram pro qua iurauit pribus nrīs vt daret eā nobis. Suſcipienſq; ſacerdos cartallum de manu tua ponet ante altare dñi dei tui: & loqueris in cōſpectu dñi dei tui. Syrus pſequebatur patrē meū: qui deſcēdit ī egyptū: & ibi pegrinatus ē in pauciſſimo numero: creuitq; in gentē magnā ac robuſtā & infinite multitudis. Afflixerūtq; nos egyptij & pſecuti ſunt iponētes onera grauiſſima: & clamauimus ad dñm deū pīm nrōrū: q exaudiuit nos: & reſpexit hūilitatē nrām & laborē atq; anguſtiā: & eduxit nos de egypto in manu forti

מכל איביך מסביב בארץ אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה
לרשתה תמחה את זכר עמלק
מתחת השמים לא תשכח׃
והיה כי תבוא אל הארץ אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה
וירשתה וישבת בה׃ ולקחת
מראשית כל פרי האדמה אשר
תביא מארצך אשר יהוה אלהיך
נתן לך ושמת בטנא והלכת אל
המקום אשר יבחר יהוה אלהיך
לשכן שמו שם׃ ובאת אל הכהן
אשר יהיה בימים ההם ואמרת
אליו הגדתי היום ליהוה אלהיך
כי באתי אל הארץ אשר נשבע
יהוה לאבתינו לתת לנו׃ ולקח
הכהן הטנא מידך והניחו לפני
מזבח יהוה אלהיך׃ וענית ואמרת
לפני יהוה אלהיך ארמי אבד אבי
וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט
ויהי שם לגוי גדול עצום ורב׃
וירעו אתנו המצרים ויענונו
ויתנו עלינו עבדה קשה׃ ונצעק
אל יהוה אלהי אבתינו וישמע
יהוה את קלנו וירא את ענינו
ואת עמלנו ואת לחצנו׃ ויוצאנו
יהוה ממצרים ביד חזקה

Ca.xxvi.

סבב · ירש מחה · שכח · בוא · פרה · בוא · שום · קום בחר · בוא · היה יום · נגד · שבע · נתן · ינח פנה · ענה · גור מתה · היה גדל עצם · רבב רעע ענה · נתן צעק · יצא

Transla. Chal.

מכל בעלי דבבך מסחור סחור בארעא דיי אלהך יהיב לך אחסנא למירתה תמחי
ית דוכרנא דעמלק מתחות שמיא לא תנשי׃ Ca.xxvi. ויהי ארי
תיעול לארעא דיי אלהך יהיב לך אחסנא ותירתה ותיתב בה׃ ותיסב מריש כל
איבא דארעא דתיתי מארעך דיי אלהך יהיב לך ותשוי בסלא ותהך לאתרא דיי
דיתרעי ייי אלהך לאשראה שכינתיה תמן׃ ותיתי לות כהנא די יהי ביומיא האינון
ותימר ליה חויתי יומא דין קדם ייי אלהך ארי עלית לארעא דקיים ייי לאבהתנא
למיתן לנא׃ ויסב כהנא סלא מן ידך ויצנעיניה קדם מדבחא דייי אלהך׃ ותתיב
ותימר קדם ייי אלהך לבן ארמאה בעא לאובדא ית אבא ונחת למצרים ודר תמן
בעם זעיר והוה תמן לעם רב תקיף וסגי׃ ואבאישו לנא מצראי וענונא ויהבו עלנא
פולחנא קשיא׃ וצלינא קדם ייי אלהא דאבהתנא וקביל ייי צלותנא וגלי קדמוהי
עמלנא ולאותנא ודוחקנא׃ ואפקנא ייי ממצרים בידא תקיפא

Interp. chal.

ab oibus inimicis tuis in circuitu in terra quā dñs de⁹ tu⁹ dabit tibi i hereditatē vt poſſideas eā: delebis memoriā amalech ſub celo: nō obliuiſcaris. Ca. 26.

Cum autē intraueris in terram quā dñs deus tuus dabit tibi in hereditatē: τ poſſederis eam et habitaueris in ea: tolles de primitijs ois fructus terre tue: quas afferes de terra tua quā dñs deus tu⁹ dabit tibi: τ pones in cartallo: τ perges ad locū quē elegerit dñs deus tuus vt habitare faciat ibi maieſtatem ſuam. et venies ad ſacerdotē qui fuerit in diebus illis: τ dices ei. Annūcio hodie corā dño deo tuo q; ingreſſus ſum in terrā quā iurauit dñs dare pribus noſtris. Et tollet ſacerdos cartallū de manu tua: τ reponet illū coram altari dñi dei tui. Et reſpondebis τ dices coram dño deo tuo. Laban ſyrus queſiuit pdere patrē meū: τ deſcendit in egyptū: τ moratus eſt ibi in populo pauco: τ fuit ibi in populū magnū τ fortē et multū. et malefecerunt nobis egyptij τ afflixerunt nos: τ poſuerūt ſup nos ſeruitutē duriſſimā. et orauimus corā dño deo pīm nroꝝ: τ ſuſcepit orōem nrām: et manifeſtus fuit corā eo labor nr̄ τ fatigatio nr̄a et anguſtia nr̄a. Et eduxit nos de egypto in manu forti:

חסן ירת מחה · נשה היה עול · תוב נסב ראש · אבא אתא שרה · יהב רעה שרא · היה עול קום · נתן נסב צנע · דבח תוב אמר · בעה אבד דור · באש ענה צלא · גלה לאה נפק

ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאתות ובמפתים: ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש: ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי יהוה והנחתו לפני יהוה אלהיך והשתחוית לפני יהוה אלהיך: ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך יהוה אלהיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך: כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו: ואמרת לפני יהוה אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי: לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול יהוה אלהי עשיתי ככל אשר צויתני: השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל

נטה ירא אות · יפת בוא קום · נתן · זוב · ענה · בוא ראה · נתן נוח · שחה · שמח · גור · כלה עשר · בוא שלש · שנה נתן · גור יתם · שבע · בער · נתן · צוה · עבר · שכח · און · נתן מות · עשה · שקף · עון

"&brachio extento: in ingenti pauore: in si gnis atq; portentis: & introduxit ad locum istum & tradidit nobis terram lacte & melle manan tem. & idcirco nunc offero primitias fru gum terre quã dñs dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu dñi dei tui: & adorato domino deo tuo epu laberis in omnibus bonis que dominus de us tuus dederit tibi & domui tue: tu & leui tes & aduena qui tecũ est. Quando cõ pleueris decimã cũcta rum frugũ tuarũ anno decimarum tertio: dabis leuite & aduene & pupillo & vi due: vt comedant intra portas tuas: & sa turentur. loquerisq; in conspectu domini dei tui. Attuli qđ sctificatũ est de do mo mea: & dedi illud leuite & aduene & pu pillo ac vidue sicut iussisti mihi. Non preterii manda ta tua: nec sum oblitus iperii tui. Non comedi ex eis in luctu meo: nec separaui ea in qualibet immun dicia: nec expendi ex his quicquam in re fune bri. Obediui voci dñi dei mei: & feci omnia sicut precepisti mihi. Respice de sctũario tuo & de excelso celorũ hitaculo: & benedic populo tuo israel

τ in brachio excelso τ in visiõibus magnis
καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις
τ in signis τ portẽtis: τ introduxit nos in
καὶ ἐν σημείοις καὶ τέρασι, καὶ εἰσήγαγεν ἡμᾶς εἰς
locũ istũ: τ tradidit nobis terrã hãc
τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην
terrã manãtẽ lacte τ melle. τ nũc ecce attuli
γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐνήνοχα
primicias frugũ terre q̃ dedisti
τὴν ἀπαρχὴν τῶν γεννημάτων τῆς γῆς ἧς ἔδωκας
mihi dñe. τ dimittes illud corã dño
μοι κύριε. καὶ ἀφήσεις αὐτὸ ἀπέναντι κυρίου τοῦ
deo tuo: τ adorabis illic corã dño
θεοῦ σου, καὶ προσκυνήσεις ἐκεῖ ἔναντι κυρίου τοῦ
deo tuo: τ letaberis in oĩbus bonis:
θεοῦ σου, καὶ εὐφρανθήσῃ ἐν πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς,
que dñs deus tuus dedit tibi: τ domui tue:
οἷς κύριος ὁ θεός σου ἔδωκέ σοι, καὶ τῇ οἰκίᾳ σου,
tu τ leuita τ aduena q̃ apd te. si ãt
σὺ καὶ ὁ λευΐτης καὶ ὁ προσήλυτος ὃς ἐν σοί. ἐὰν δὲ
cõpleueris decimare oẽ decimã
συντελέσῃς ἀποδεκατῶσαι πᾶν τὸ ἐπιδέκατον
frugũ terre tue in ãno ter
τῶν γεννημάτων τῆς γῆς σου ἐν τῷ ἔτει τῷ τρί-
tio: scdaʒ decimã dabis leuite
τῳ, τὸ δεύτερον ἐπιδέκατον δώσεις τῷ λευΐτῃ
τ aduene τ pupillo τ vidue:
καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ,
τ comedẽt in vrbibus tuis: τ imple
καὶ φάγονται ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ ἐμπλησθή-
bũtur. τ dices corã dño deo tuo abstu
σονται. καὶ ἐρεῖς ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐξεκά-
li scta de domo mea: τ dedi ea
θηρα τὰ ἅγια ἐκ τῆς οἰκίας μου, καὶ ἔδωκα αὐτὰ
leuite τ aduene τ pupillo τ
τῷ λευΐτῃ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ
vidue: sm oĩa p̃cepta tua: q̃
τῇ χήρᾳ, κατὰ πάσας τὰς ἐντολάς σου, ἃς
precepisti mihi. nõ p̃terii mãdatũ tuũ: τ
ἐνετείλω μοι. οὐ παρῆλθον τὴν ἐντολήν σου, καὶ
nõ oblitus sũ. τ nõ comedi in luctu meo ex
οὐκ ἐπελαθόμην. καὶ οὐκ ἔφαγον ἐν ὀδύνῃ μου ἀπ'
eis: nõ fructũ collegi ab eis in imũdũ:
αὐτῶν, οὐκ ἐκάρπωσα ἀπ' αὐτῶν εἰς ἀκάθαρτον,
nõ dedi ex eis mortuo. obediui
οὐκ ἔδωκα ἀπ' αὐτῶν τῷ τεθνηκότι. ἐπήκουσα
voci dñi dei mei: feci sicut
τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ μου, ἐποίησα καθὰ
p̃cepisti mihi. respice de domo sancta
ἐνετείλω μοι. κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου
tua de celo: τ bñdic pp̃lo
σου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εὐλόγησον τὸν λαόν
tuo israel:
σου τὸν ἰσραήλ,

Esaie. 56.d.

D

Pzitiua.chal.

רמם חזה רבב · אות יפת אתא · ראש אנב צנע · סגד חדה טוב · גור שצא עשר · נתן אכל קרת · שבע אמר כלה · פקד נשה סאב · מות אמר · סכה דור

Interp. chal.

et in brachio excelso τ in visione magna τ in signis τ in portentis. et adduxit nos ad locum hunc: τ dedit nobis terram hanc terram fluentem lacte τ melle. Et nunc ecce affero primitias fructus terre quas de disti mihi domine: τ repones eas coram dño deo tuo: et adorabis coram domino deo tuo: et letaberis in omnibus bonis que dedit tibi domin⁹ τ viris domus tue tu τ leuites τ aduena qui est in medio tui. Quãdo compleueris decimare oẽs decimas frugum tuaruʒ in annoʒ tertio anno decimarũ: dabis leuite τ pere grino τ pupillo τ vidue: τ comedent in vrbibus tuis et saturabuntur. et dices coram dño deo tuo. Abstuli decimas sanctificatas de domo mea: τ etiaʒ dedi eas leuite τ aduene τ pupillo τ vidue iuxta omnia prece pta tua que precepisti mihi: non preterii mandata tua nec oblitus sum. non comedi in luctu meo ex eis: nec abstuli ex eis pro immundo: neq; dedi ex eis sup mortuo. Obediui verbo domini dei mei: feci iuxta omnia que precepisti mihi. Respice de habitaculo sancto tuo de celis: τ benedic populo tuo israel

Transla. Chal.

ובדרעא מרממא ובחיזו רבא ובאתין ובמופתין: ואיתיתנא לאתרא הדין ויהב לנא ית ארעא הדא ארעא עבדא חלב ודבש: וכען הא איתיתי ית ריש אבא דארעא דיהבת לי ייי ותצנעיניה קדם ייי אלהך ותסגוד קדם ייי אלהך: ותחדי בכל טבתא דיהב לך ייי אלהך ולאנש ביתך את וליואי וגיורא דבינך: ארי תשיצי לעשרא ית כל מעשר עללתך בשתא תליתאה שתא דמעשרא ותתן לליואי לגיורא ליתמא ולארמלתא וייכלון בקרוך ויסבעון: ותימר קדם ייי אלהך פליתי קודשא מן ביתא ואף יהבתיה לליואי ולגיורא ליתמא ולארמלתא ככל תפקדתך דפקדתני לא עברית מפקודך ולא אנשיתי: לא אכלית באבלי מניה ולא פליתי מניה בדמסאב ולא יהבית מניה על מית קבילית למימרא דייי אלהי עבדית ככל דפקדתני: אסתכי ממדור קודשך מן שמיא וברך ית עמך ית ישראל

τ terre: q̃ dedisti eis: sicut iurasti
καὶ τὴν γῆν, ἣν ἔδωκας αὐτοῖς, καθὰ ὤμοσας τοῖς
pr̃ib⁹ nr̃is vt dares nobis terrã manãtẽ lacte τ
πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ
melle. in die hac dñs deus tu⁹ p̃ce
μέλι. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ κύριος ὁ θεός σου ἐνετεί-
pit tibi vt facias oẽs iustificatiões has
λατό σοι ποιῆσαι πάντα τὰ δικαιώματα ταῦ-
τ iudicia: τ custodietis τ facietis
τα καὶ τὰ κρίματα, καὶ φυλάξεσθε καὶ ποιήσε-
ea ex toto corde vr̃o τ ex tota
τε αὐτὰ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν καὶ ἐξ ὅλης
aĩa vr̃a. deũ elegisti hodie vt sit tu⁹
τῆς ψυχῆς ὑμῶν. τὸν θεὸν εἵλου σήμερον εἶναί σου
de⁹: τ ambules in vijs ei⁹: τ
θεόν, καὶ πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυ-
custodias iustificatiões τ mandata τ
λάσσεσθαι τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ
iudicia ei⁹: τ obedias voci ei⁹.
κρίματα αὐτοῦ, καὶ ὑπακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.
τ dñs elegit te hodie vt sis tu ei
καὶ κύριος εἵλατό σε σήμερον γενέσθαι σε αὐτῷ
popul⁹ peculiaris: sicut locut⁹ ẽ tibi: vt custodias
λαὸν περιούσιον, καθάπερ εἶπέ σοι, φυλάσσειν
oĩa precepta illi⁹: τ sis tu sup
πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ εἶναί σε ὑπεράνω
cũctas gentes: sicut fecit te noĩatũ τ
πάντων τῶν ἐθνῶν, ὡς ἐποίησέ σε ὀνομαστὸν καὶ
laudẽ τ gloriosũ: vt esses tu pp̃ls sanctus dño
καύχημα καὶ δοξαστόν, εἶναί σε λαὸν ἅγιον κυρίῳ
deo tuo sicut locut⁹ ẽ.
τῷ θεῷ σου καθὼς ἐλάλησε.

C. 27.

A

ET p̃cepit moyses τ senatus israel:
καὶ προσέταξε μωυσῆς καὶ ἡ γερουσία ἰσραήλ,
dicẽs: custodite oĩa mãdata q̃cũq; ego
λέγων, φυλάσσεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς ὅσας ἐγὼ
p̃cipio vobis hodie. τ erit q̃ die tran-
ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον. καὶ ἔσται ᾗ ἂν ἡμέρᾳ δια-
sieritis iordanẽ in terrã: quã dñs de⁹
βῆτε τὸν ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός
tu⁹ dat tibi: τ eriges tibi lapides in
σου δίδωσί σοι, καὶ στήσεις σεαυτῷ λίθους με-
gẽtes: τ leuigabis eos calce: τ scri-
γάλους, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ, καὶ γρά-
bes in lapidib⁹ oĩa verba
ψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντας τοὺς λόγους τοῦ
legis hui⁹: postq̃ trãsieritis iordanẽ: qñ
νόμου τούτου, ὡς ἂν διαβῆτε τὸν ἰορδάνην, ἡνί-
intraueris in terrã: quã dñs de⁹
κα ἂν εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός
tu⁹ dat tibi: terrã
σου δίδωσί σοι, γῆν

δ.7.a. τ.14.a

Iof. 4. a.

& terre quam dedisti nobis sicut iurasti patribus nostris: terre lacte & melle manãti. Hodie dominus deus tuus precepit tibi vt facias mandata hec atq; iudicia: vt cu stodias & impleas ex toto cor de tuo & ex tota aĩa tua. Dominum ele gisti hodie vt sit tibi deus: & am bules in viis eius: & vt custodias cerimoni as illius & mandata atq; iudicia: & obedias ei⁹ imperio. En dñs elegit te hodie: vt sis ei popu lus peculiaris sicut locutus est tibi & custo dias omnia p̃cepta illi⁹: & faciet te excelsiorem cunctis gẽtibus quas creauit in laudẽ & no men & gloriam suam: vt sis populus sanctus domini dei tui sicut locutus ẽ.

Cap.27.

PRecepit aũt moy ses & seniores po pulo israel: dicẽtes. cu stodite omne mandatum quod pre cipio vobis hodie. Cumq; transie ris iordanem in terram quam dominus deus tuus da bit tibi. eriges ingentes lapides & cal ce leuigabis eos vt possis in eis scribe re omnia verba legis huius ior dane transmisso. vt introeas terram quã dñs deus tuus da bit tibi terram

ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבתינו ארץ זבת חלב ודבש: היום הזה יהוה אלהיך מצוך לעשות את החקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך: את יהוה האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו: ויהוה האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו: ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם קדש ליהוה אלהיך כאשר דבר:

Ca.xxvii.

ויצו משה וזקני ישראל את העם לאמר שמר את כל המצוה אשר אנכי מצוה אתכם היום: והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך והקמת לך אבנים גדלות ושדת אתם בשיד: וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת בעברך למען אשר תבא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך ארץ

נתן · שבע · זוב · צוה עשה חקק · שפט · עשה את · אמר · היה הלך · חקק צוה שפט · קול אמר · נתן עלה · הלל פאר · צוה · עבר · קום · שוד · ירה · בוא

Transla. Chal.

וית ארעא דיהבת לנא כמא דקיימתא לאבהתנא ארעא עבדא חלב ודבש: יומא הדין ייי אלהך מפקדך למעבד ית קימיא האלין וית דיניא ותטר ותעבד יתהון בכל לבך ובכל נפשך: ית ייי חטבת יומא דין למהוי לך לאלה ולמהך באורחן דתקנן קדמוהי ולמטר קימוהי ופקודוהי ודינוהי ולקבלא למימריה: ויי חטבך יומא דין למהוי ליה לעם חביב כמא דמליל לך ולמטר כל פקודוהי: ולמתנך עלאה על כל עממיא דעבד לתושבחא ולשום ולרבו ולמהוי עם קדיש קדם ייי אלהך כמא דמליל: ופקיד משה וסבי ישראל ית עמא למימר טר

Ca.xxvii.

ית כל תפקדתא דאנא מפקד יתכון יומא דין: ויהי ביומא דתעברון ית ירדנא לארעא דייי אלהך יהיב לך ותקים לך אבנין רברבין ותסוד יתהון בסידא: ותכתוב עליהון ית כל פתגמי אוריתא הדא במעברך בדיל דתיעול לארעא דייי אלהך יהיב לך לארעא

Interp. chal.

et terre quã dedisti mihi: sicut iurasti patribus nostris: vt dares nobis terraʒ lacte τ melle manantẽ. Hodie dñs deus tuus precepit tibi vt facias mandata hec τ iudicia: τ custodies τ facies ea in toto corde tuo τ in tota anima tua. Dñm elegisti hodie vt sit tibi in deũ: et vt ambules in vijs que recte sunt coram eo: τ vt cu stodias mandata eius τ precepta eius τ iudicia eius τ vt obedias verbo eius. Et dñs elegit te hodie: vt sis ei in populũ dilectum sicut locutus est tibi: τ vt custo dias omnia precepta eius: et vt ponat te excelsum su per omnes populos quos fecit in laudem τ in nomẽ et magnitudinem: τ vt sis populus sanctus coram do mino deo tuo sicut locutus est.

Ca.27.

ET precepit moyses τ seniores israel populo di centes. Custodite omnia precepta que ego pre cipio vobis hodie. Et erit in die quo transieritis ior danem ad terraʒ quã dominus deus tuus dabit tibi: eriges tibi lapides grandes τ leuigabis eos calce. et scribes super eos omnia verba legis huius cum tran sieris: vt ingrediaris terraʒ quã dominus deus tuus dabit tibi terram

Pzitiua chal.

קום · פקד עבד קום · דון הוה ירך · נטר אמר · נתן עלה · שבח רבב הוה · שוב אמר נטר · פקד עבר · קום רבב שוד · כתב עול

זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ׃ וְהָיָה בְּעָבְרְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן תָּקִימוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבָל וְשַׂדְתָּ אוֹתָם בַּשִּׂיד׃ וּבָנִיתָ שָּׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל׃ אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַעֲלִיתָ עָלָיו עוֹלֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָּׁם וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְכָתַבְתָּ עַל הָאֲבָנִים אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בַּאֵר הֵיטֵב׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַסְכֵּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְעָשִׂיתָ אֶת מִצְוֺתָו וְאֶת חֻקָּיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר׃ אֵלֶּה יַעַמְדוּ לְבָרֵךְ אֶת הָעָם עַל הַר גְּרִזִים בְּעָבְרְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וְיוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃ וְאֵלֶּה יַעַמְדוּ עַל הַקְּלָלָה בְּהַר עֵיבָל רְאוּבֵן גָּד וְאָשֵׁר וּזְבוּלֻן

Primitiua: זוב · דבר · קום · צוה · אבן · נוף · עלה · פנה · ירה · דבר · סכת · היה · עשה · צוה · חקק · עמד

lacte & melle manātē. sicut iurauit patribus tuis. Cū ergo trāsieritis iordanē: erigite lapides quos ego hodie precipio vobis in mōte hebal: & leuigabis eos calce: & edificabis ibi altare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum non tetigit & de saxis informibus & impolitis: & offeres super eo holocausta domino deo tuo: & imolabis hostias pacificas: & comedes ibi: & epulaberis coram dño deo tuo. Et scribes super lapides omnia verba legis huius plane & lucide. Dixeruntq; moyses & sacerdotes leuitici generis ad oēm israelē. Attende & audi israel. Hodie factus es populus domini dei tui. Audies vocem eius & facies mandata atq; iustitias quas ego precipio tibi. Precepitq; moyses populo in die illo dicens. Hi stabūt ad benedicendū dño super mōtem garizim iordane transmisso: Symeon: leui: iudas: isachar: ioseph & beniamin. Et e regione isti stabūt ad maledicendū in mōte hebal: ruben: gad & aser: zabulon:

manātes lacte & melle: quēadmodū dixit dño patrū tuorū tibi. & erit cū transieritis iordanē: erigetis lapides hos: quos ego precipio vobis hodie in mōte hebal. & leuigabis eos calce: & edificabis ibi altare dño deo tuo: altare de lapidibus: nō inijcies sup eos ferrū: lapidibus integris edificabis altare dño deo tuo: & offeres sup eo holocausta dño deo tuo. & imolabis hostiā salutaris dño: & comedes ibi & epulaberis: & letaberis coram dño deo tuo. & scribes sup lapides omnē legē hāc clare valde. & locutus ē moyses & sacerdotes leuite oī israel: dicentes: tace & audi israel: in die hac factus es in ppl'm dño deo tuo: & audies vocē dñi dei tui: & facies oīa mādata eius & iustificatiōes eius: q̄s ego pcipio tibi hodie. & pcepit moyses pplo in die illo: dicens: hi stabūt ad bñdicēdū populo in mōte garizin: cū trāsierit iordanē: simeon: leui: iudas: isachar: ioseph: & beniamin. & hi stabūt ad maledictiōes in mōte hebal: ruben: gad: & aser: zabulon:

ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, ὃν τρόπον εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου σοί. καὶ ἔσται ὡς ἂν διαβῆτε τὸν ἰορδάνην, στήσετε τοὺς λίθους τούτους, οὓς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον ἐν ὄρει γεβάλ. καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ, καὶ οἰκοδομήσεις ἐκεῖ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, θυσιαστήριον ἐκ λίθων, οὐκ ἐπιβαλεῖς ἐπ᾽ αὐτοὺς σίδηρον, λίθους ὁλοκλήρους οἰκοδομήσεις τὸ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ ἀνοίσεις ἐπ᾽ αὐτὸ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ τῷ θεῷ σου. καὶ θύσεις θυσίαν σωτηρίου κυρίῳ, καὶ φαγῇ ἐκεῖ καὶ ἐμπλησθήσῃ, καὶ εὐφρανθήσῃ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντα τὸν νόμον τοῦτον σαφῶς σφόδρα. καὶ ἐλάλησε μωσῆς καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται παντὶ ἰσραήλ, λέγοντες, σιώπα καὶ ἄκουε ἰσραήλ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ γέγονας εἰς λαὸν κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον. καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ λαῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, οὗτοι στήσονται εὐλογεῖν τὸν λαὸν ἐν ὄρει γαριζίν, διαβάντες τὸν ἰορδάνην· συμεών, λευΐ, ἰούδας, ἰσαχάρ, ἰωσήφ, καὶ βενιαμίν. καὶ οὗτοι στήσονται ἐπὶ τῆς κατάρας ἐν ὄρει γεβάλ, ῥουβήν, γάδ, καὶ ἀσήρ, ζαβουλών,

Ero. 20.d. Iosu. 8.f

Interp. chal.

manantem lacte & melle: sicut locutus est tibi dominus deus patrum tuorum. et erit cum transieritis iordanem: erigetis lapides istos quos ego precipio vobis hodie in mōte hebal: et leuigabis eos calce. Et edificabis ibi altare coram domino deo tuo altare de lapidibus: non leuabis super eos ferrum. De lapidibus integris edificabis altare domini dei tui: & offeres super eo holocausta coram domino deo tuo. et immolabis victimas sanctificatas. et comedes ibi & letaberis coram domino deo tuo. Et scribes sup lapides omnia verba legis huius plane atq; distincte. Et locutus est moyses & sacerdotes leuite cum omni israel dicentes. Ausculta & audi israel: hodie fuisti in populum coram domino deo tuo. Et obedies verbo domini dei tui: & facies precepta eius & mandata eius que ego precipio tibi hodie. Et precepit moyses populo in die illo dicens. Isti stabunt ad benedicendum populo super montem garizim: quando transieritis iordanem: symeon & leui & iudas et isachar & ioseph & beniamin. Et isti stabunt ad maledicendum in monte hebal. Ruben: gad & aser & zabulon:

Transla. Chal.

עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָא דַאֲבָהָתָךְ לָךְ׃ וִיהֵי בְּיוֹמָא דְתִעְבְּרוּן יָת יַרְדְּנָא תְּקִימוּן יָת אַבְנַיָּא הָאִלֵּין דַּאֲנָא מְפַקֵּד יָתְכוֹן יוֹמָא דֵין בְּטוּרָא דְעֵיבָל וְתָסוּד יָתְהוֹן בְּסִידָא׃ וְתִבְנֵי תַמָּן מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ מַדְבַּח אַבְנִין לָא תָרִים עֲלֵיהוֹן פַּרְזְלָא׃ אַבְנִין שַׁלְמָן תִּבְנֵי יָת מַדְבְּחָא דַּייָ אֱלָהָךְ וְתַסֵּיק עֲלוֹהִי עֲלָוָן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃ וְתִכּוֹס נִכְסַת קֻדְשִׁין וְתֵיכוֹל תַּמָּן וְתֶחְדֵּי קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃ וְתִכְתּוֹב עַל אַבְנַיָּא יָת כָּל פִּתְגָּמֵי אוֹרָיְתָא הָדָא פָּרִישׁ יָאוּת׃ וּמַלֵּיל מֹשֶׁה וְכָהֲנַיָּא לֵיוָאֵי עִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אֲצֵית וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל יוֹמָא דֵין הֲוֵיתָא לְעַם קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃ וּתְקַבֵּל לְמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ וְתַעְבֵּיד יָת פִּקּוֹדוֹהִי וְיָת קְיָמוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין׃ וּפַקֵּיד מֹשֶׁה יָת עַמָּא בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר׃ אִלֵּין יְקוּמוּן לְבָרָכָא יָת עַמָּא עַל טוּרָא דִגְרִזִים בְּמִעְבַּרְכוֹן יָת יַרְדְּנָא שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וְיוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃ וְאִלֵּין יְקוּמוּן עַל לְוָטַיָּא בְּטוּרָא דְעֵיבָל רְאוּבֵן גָּד וְאָשֵׁר וּזְבוּלֻן

Primitiua chal.: עבר · קום · פקד · שוד · בנה · דבח · רום · נסך · עלה · כנש · אכל · חדה · כתב · אמר · צות · היה · קבל · עבד · קום · עבר

דָּן וְנַפְתָּלִי׃ וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם׃ אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יְהוָה מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשָׂם בַּסָּתֶר וְעָנוּ כָל הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן׃ אָרוּר מַקְלֶה אָבִיו וְאִמּוֹ וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ אָרוּר מַסִּיג גְּבוּל רֵעֵהוּ וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ אָרוּר מַשְׁגֶּה עִוֵּר בַּדָּרֶךְ וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ אָרוּר מַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם וְאַלְמָנָה וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ אָרוּר שֹׁכֵב עִם אֵשֶׁת אָבִיו כִּי גִלָּה כְּנַף אָבִיו וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ אָרוּר שֹׁכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ אָרוּר שֹׁכֵב עִם אֲחֹתוֹ בַּת אָבִיו אוֹ בַת אִמּוֹ וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ אָרוּר שֹׁכֵב עִם חֹתַנְתּוֹ וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ אָרוּר מַכֵּה רֵעֵהוּ בַּסָּתֶר וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד לְהַכּוֹת נֶפֶשׁ דַּם נָקִי וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃

Ca.xxviii.

וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֺתָיו

Primitiua: ענה · רום · ארר · עשה · נסך · עבד · שום · קלה · נסג · גבל · שגה · נטה · שפט · גור · יתם · איש · גלה · נכה · נקה · קום · ירה · עשה · את · שמע · צוה

dan & neptali. Et pnū ciabūt leuite: dicentq; ad oēs viros israel excelsa voce. Maledictus homo qui facit sculptile & cōflatile abominationem dñi opus manuū artificū: ponitq; illud in abscōdito: & rñdet ois populus: & dicet amen. Maledictus qui nō honorat patrem suum & matrē suā. Et dicet ois populus amē. Maledictus qui transfert terminos pximi sui. Et dicet ois populus amē. Maledictus qui errare facit cecum in itinere. Et dicet ois populus amē. Maledictus qui peruertit iudiciū aduene pupilli & vidue. Et dicet ois populus amē. Maledictus qui dormit cum vxore patris sui: & reuelat opimentū lectuli eius. Et dicet ois populus amen. Maledictus qui dormit cū oī iumento. Et dicet ois populus amē. Maledictus qui dormit cum sorore sua filia patris sui vel matris sue. Et dicet ois populus amen. Maledictus q dormit cū socru sua. Et dicet ois populus amē. Maledictus qui clam percusserit pximū suū. Et dicet ois ppl's amē. Maledictus qui accipit munera vt pcutiat aīam sanguinis innocentis. Et dicet ois populus amē. Maledictus qui nō pmanet in sermōibus legis huius nec eos ope pficit. Et dicet ois populus amen. Cap. 28.

Si autē audieris vocē dñi dei tui: vt facias atq; custodias omnia mandata eius

dan: & neptalim. & rñdētes leuite: dicēt oībus israel voce excelsa: maledictus homo qui faciet sculptile & cōflatile: abominatiōes dño opus manuū artificis: & ponet illud in abscōdito. & rñdēs ois pplus dicet: fiat. maledictus qui nō honorat prēm suū aut mrēz suā: & dicēt ois pplus: fiat. maledictus qui transfert terios pximi: & dicēt ois pplus: fiat. maledictus q̄ errare facit cecū in itinere: & dicēt ois pplus: fiat. maledictus qui peruertit iudiciū aduene & pupilli & vidue: & dicēt ois populus: fiat. maledictus q̄ dormit cū vxore pris sui: q̄m reuelauit operimentū pris sui: & dicēt ois populus: fiat. maledictus q̄ dormit cū omni iumēto: & dicēt ois populus: fiat. maledictus q̄ dormit cū sorore ex pre aut ex mre sua: & dicēt ois populus: fiat. maledictus q̄ dormit cū socru sua: & dicēt ois populus: fiat. maledictus q̄ dormit cū sorore vxoris sue: & dicēt ois populus: fiat. maledictus q̄ pcutit pximū dolo: & dicēt ois populus: fiat. maledictus q̄ accepit munera vt pcutiat aīam sāguinis innocētis: & dicēt ois populus: fiat. maledictus oīs hō: q̄ nō pmanebit in oībus sermōibus legis huius vt faciat eos: & dicēt ois populus: fiat. Ca. 28.

Et erit si auditu audieritis vocē dñi dei vri: vt custodiatis & faciatis oīa mādata eius:

δάν, καὶ νεφθαλίμ. καὶ ἀποκριθέντες οἱ λευῖται, ἐροῦσι παντὶ ἰσραὴλ φωνῇ μεγάλῃ, ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὅστις ποιήσει γλυπτὸν καὶ χωνευτόν, βδέλυγμα κυρίῳ ἔργον χειρῶν τεχνίτου, καὶ θήσει αὐτὸ ἐν ἀποκρύφῳ. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς ἐρεῖ, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ ἀτιμάζων πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ μετατιθεὶς ὅρια τοῦ πλησίον, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν ὁδῷ, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὃς ἂν ἐκκλίνῃ κρίσιν προσηλύτου καὶ ὀρφανοῦ καὶ χήρας, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ γυναικὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀπεκάλυψε συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ παντὸς κτήνους, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ ἀδελφῆς ἐκ πατρὸς ἢ ἐκ μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ πενθερᾶς αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ ἀδελφῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ τύπτων τὸν πλησίον δόλῳ, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὃς ἂν λάβῃ δῶρα πατάξαι ψυχὴν αἵματος ἀθῴου, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις οὐκ ἐμμενεῖ ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ νόμου τούτου ποιῆσαι αὐτούς, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. Ca. 28.

ἐὰν ἀκοῇ εἰσακούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,

C · D · B · 8.19.d

Transla. Chal.

דָּן וְנַפְתָּלִי׃ וְיָתִיבוּן לֵיוָאֵי וְיֵימְרוּן לְכָל גְּבַר יִשְׂרָאֵל קָלָא רָמָא׃ לִיט גַּבְרָא דְיַעְבֵּיד צְלֵם וּמַתְּכָא מְרַחֲקָא קֳדָם יְיָ עוֹבַד יְדֵי אוּמָן וִישַׁוֵּי בְּסִתְרָא וְיָתִיבוּן כָּל עַמָּא וְיֵימְרוּן אָמֵן׃ לִיט דִּמְקַל אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ לִיט דִּישַׁנֵּי תְּחוּמָא דְחַבְרֵיהּ וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ לִיט דְּיַטְעֵי עַוִּירָא בְּאָרְחָא וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ לִיט דְּיַצְלֵי דִּין דְּגִיּוֹר יִתַּם וְאַרְמְלָא וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ לִיט דְּיִשְׁכּוֹב עִם אִתַּת אֲבוּהִי אֲרֵי גַלִּי כַּנְפָא דַאֲבוּהִי וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ לִיט דְּיִשְׁכּוֹב עִם כָּל בְּעִירָא וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ לִיט דְּיִשְׁכּוֹב עִם אֲחָתֵיהּ בַּת אֲבוּהִי אוֹ בַת אִמֵּיהּ וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ לִיט דְּיִשְׁכּוֹב עִם חֲמוֹתֵיהּ וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ לִיט דְּיִמְחֵי חַבְרֵיהּ בְּסִתְרָא וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ לִיט דִּמְקַבֵּל שׁוֹחֲדָא לְמִקְטַל נְפַשׁ דַּם זַכַּאי וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ לִיט דְּלָא יְקַיֵּים יָת פִּתְגָּמֵי אוֹרָיְתָא הָדָא לְמֶעְבַּד יָתְהוֹן וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃

Ca.xxviii.

וִיהֵי אִם קַבָּלָא תְקַבֵּל לְמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּקּוֹדוֹהִי

Interp. chal.

dan & neptali. Et rñdebūt leuite & dicēt ad oēs viros israel alta voce. Maledictus vir q̄ fecerit simulacrū et cōflatile abominationē dñi opus manuū artificis & posuerit in abscōdito. Et rñdebit ois pplus & dicet amen. Maledict' q̄ nō honorat patrē suū & mrēz suā: et dicet ois ppls: amē. Maledictus q̄ transfulerit terminū pximi sui: & dicet ois ppls amē. Maledictus q̄ errare fecerit cecū in via: & dicet ois ppls: amē. Maledict' q̄ declinauerit iudiciū aduene pupilli & vidue: et dicet ois ppls amē. Maledict' q̄ ocubuerit cū vxore patris sui q̄m reuelabit opimentū pris sui: & dicet ois ppls amē. Maledict' q̄ ocubuerit cū oī iumēto: & dicet ois popul' amē. Maledict' q̄ ocubuerit cū sorore sua filia pris sui aut filia mris sue: & dicet ois ppls amē. Maledict' q̄ ocubuerit cū socru sua: & dicet ois ppls amē. Maledict' q̄ pcusserit pximū suū in abscōdito: & dicet ois ppls amē. maledict' q̄ accepit munera vt occidat aīas & fūdat sanguinē innocētis: & dicet ois popul' amē. Maledictus q̄ nō pmāserit in oīb' v̄bis legis hui' vt faciat ea: & dicet ois popul' amē. Ca. 28

Et erit si obediens obedieris verbo dñi dei tui vt custodias & facias oīa precepta eius

Primitiua chal.: אמר · קול · רום · לוט · עבד · נתך · רחק · שוה · קלה · שנה · צלא · דור · שכב · אתת · גלה · אמר · אם · חמא · קבל · זכה · קום · עבד · היה · קבל · אמר · עבר

אשר אנכי מצוך היום ונתנך
יהוה אלהיך עליון על כל גויי
הארץ ובאו עליך כל הברכות
האלה והשיגך כי תשמע בקול
יהוה אלהיך ברוך אתה בעיר
וברוך אתה בשדה ברוך פרי
בטנך ופרי אדמתך ופרי בהמתך
שגר אלפיך ועשתרות צאנך
ברוך טנאך ומשארתך ברוך
אתה בבאך וברוך אתה
בצאתך יתן יהוה את איביך
הקמים עליך נגפים לפניך
בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה
דרכים ינוסו לפניך יצו יהוה
אתך את הברכה באסמיך
ובכל משלח ידך וברכך בארץ
אשר יהוה אלהיך נתן לך
יקימך יהוה לו לעם קדוש
כאשר נשבע לך כי תשמר את
מצות יהוה אלהיך והלכת בדרכיו
וראו כל עמי הארץ כי שם יהוה
נקרא עליך ויראו ממך והותירך
יהוה לטובה בפרי בטנך ובפרי
בהמתך ובפרי אדמתך על
האדמה אשר נשבע יהוה
לאבתיך לתת לך יפתח יהוה לך
את אוצרו הטוב את השמים

que ego precipio tibi hodie, faciet te dñs deus tuus excelsiorem cūctis gētibus q versantur in terra. Venietq̧ sup te vniuerse bñdictiões iste & apprehendēt te. si tñ p̄cepta eius audieris. Bñdictus tu in ciuitate: & benedictus in agro. Bñdict⁹ fructus ventris tui: & fructus terre tue: fructusq̧ iumētorū tuorū: greges armētorū tuorū & caule ouiū tuarū. Benedicta horrea tua: & bñdicte reliquie tue. Bñdictus eris ingrediens & egrediens. Dabit dñs inimicos tuos q cōsurgent aduersum te corruetes i cōspectu tuo. Per vnā viā venient contra te: & p septē fugient a facie tua. Emittet dominus benedictionem super cellaria tua: & sup oīa opa manuū tuarū: bñdicetq̧ tibi in terra quā acceperis. Suscitabit te dñs sibi in populum sanctum sicut iurauit tibi si custodieris mādata dñi dei tui: & ambulaueris in viis ei⁹. Videbūtq̧ oēs terrarū populi q̧ nomē dñi inuocatū sit super te: & timebunt te. Abundare te faciet dñs oibus bonis; fructu vteri tui & fructu iumentorum tuorū: fructu terre tue quam iurauit dominus patribus tuis vt daret tibi. Aperiet dominus thesaurum suum optimum celum:

Interp. chal.

que ego precipio tibi hodie: ponet te dñs deus tuus excelsum sup oēs populos terre. Et venient sup te oēs benedictiões iste: & apprehendēt te: si obedieris verbo dñi dei tui. Benedictus tu in ciuitate: & benedictus tu in agro. benedicta generatio vētris tui & fructus terre tue & generatio iumētorum tuorū: boues armentorū tuorum & greges ouium tuarum. Benedictū canistrū tuū & panaria tua. Benedictus tu cū ingredieris: & bñdictus tu cū egredieris. Dabit dñs inimicos tuos qui cōsurgent aduersum te confractos corā te. Per vnam viā egredientur ad te: & per septē vias fugient a facie tua. Mandabit dñs ad te benedictionē in cellarijs tuis & in oībus ad que extenderis manū tuam: & benedicet tibi in terra quā dñs deus tuus dabit tibi. Constituet te dñs sibi in populū sanctū: sicut iurauit tibi: si custodieris precepta dñi dei tui & ambulaueris in vijs q̄ recte sunt corā eo. Et videbūt oēs populi terre q̧ nomē dñi inuocatū est sup te: & timebūt te. Et abūdare te faciet dñs in bono in generatione vētris tui & in gñatiōe iumētoꝝ tuoꝝ & in fructu terre tue sup terra pro q̄ iurauit dñs pr̄ib⁹ tuis: vt daret eā tibi. Aperiet dñs tibi thesauꝝ suū optimū celū

vt tribuat pluuiā terre tue in tpe suo: bñdicetq̧ cunctis opibus manuū tuarū. Et fenerabis gētibus multis: & ipse a nullo fenus accipies. Constituet te dñs deus tuus in caput & non in caudā: & eris sp supra & non subter: si tñ audieris mandata domini dei tui que ego precipio tibi hodie: & custodieris & feceris: ac non declinaueris ab eis: nec ad dexterā nec ad sinistrā: nec secutus fueris deos alienos neq̧ colueris eos. Quod si audire nolueris vocē domini dei tui: vt custodias & facias omnia mandata eius & cerimonias quas ego precipio tibi hodie: venient super te omnes maledictiones iste & apprehendēt te. Maledictus eris in ciuitate: maledictus in agro. Maledictum horreū tuū & maledicte reliqe tue. Maledictus fructus vētris tui: & fructus terre tue: armenta boum tuorū & greges ouiū tuarum. Maledictus eris igrediens: & maledictus egrediens. Mittet dominus super te famem & esuriem & increpationem in omnia opera tua que tu facies donec conterat te & perdat velociter: propter adinuētiones tuas pessimas in qbus

לתת מטר ארצך בעתו ולברך
את כל מעשה ידך והלוית גוים
רבים ואתה לא תלוה ונתנך
יהוה לראש ולא לזנב והיית
רק למעלה ולא תהיה למטה
כי תשמע אל מצות יהוה אלהיך
אשר אנכי מצוך היום לשמר
ולעשות ולא תסור מכל הדברים
אשר אנכי מצוה אתכם היום
ימין ושמאול ללכת אחרי
אלהים אחרים לעבדם
והיה אם לא תשמע בקול יהוה
אלהיך לשמר לעשות את
כל מצותיו וחקתיו אשר
אנכי מצוך היום ובאו עליך
כל הקללות האלה והשיגוך
ארור אתה בעיר וארור אתה
בשדה ארור טנאך ומשארתך
ארור פרי בטנך ופרי אדמתך
שגר אלפיך ועשתרות
צאנך ארור אתה בבאך
וארור אתה בצאתך ישלח
יהוה בך את המארה את
המהומה ואת המגערת בכל
משלח ידך אשר תעשה עד
השמדך ועד אבדך מהר
מפני רע מעלליך אשר

Interp. chal.

vt tribuat pluuiam terre tue in tēpore suo: & vt benedicat cunctis operibus manuū tuarum: & mutuabis populis multis: tu aūt non accipies mutuū. Et faciet te dñs fortem & non infirmū: & eris semper superior: et non inferior: si obedieris preceptis domini dei tui que ego precipio tibi hodie: vt custodias & vt facias ea: vt non declines ab omnibus verbis que ego precipio tibi hodie ad dexteram neq̧ ad sinistram: neq̧ ambules post idola populorum nec seruias eis. Si autem non obedieris verbo dñi dei tui vt custodias & facias omnia precepta eius & mandata eius que ego precipio tibi hodie: venient super te oēs maledictiones iste & apprehendēt te. Maledictus tu in ciuitate: et maledictus tu in agro. maledictū canistrum tuū et panaria tua. Maledicta generatio ventris tui & fructus terre tue: boues armēti tui & greges ouiū tuaꝝ. maledictus tu cum ingredieris: et maledictus tu cū egredieris. Immittet dñs in te maledictionē & increpationem in oībus ad que extenderis manum tuā & que operatus fueris: donec cōsumaris & donec pereas cito: propter maliciam operum tuorum in quibus

Ter. Heb.

עזבתני ׃ ידבק יהוה בך את
הדבר עד כלתו אתך מעל
האדמה אשר אתה בא שמה
לרשתה ׃ יככה יהוה בשחפת
ובקדחת ובדלקת ובחרחר ובחרב
ובשדפון ובירקון ורדפוך עד
אבדך ׃ והיו שמיך אשר על
ראשך נחשת והארץ אשר
תחתיך ברזל ׃ יתן יהוה את מטר
ארצך אבק ועפר מן השמים
ירד עליך עד השמדך ׃ יתנך
יהוה נגף לפני איביך בדרך
אחד תצא אליו ובשבעה
דרכים תנוס לפניו והיית
לזעוה לכל ממלכות הארץ ׃
והיתה נבלתך למאכל לכל
עוף השמים ולבהמת הארץ
ואין מחריד ׃ יככה יהוה בשחין
מצרים ובעפלים ובגרב ובחרס
אשר לא תוכל להרפא ׃ יככה
יהוה בשגעון ובעורון
ובתמהון לבב ׃ והיית ממשש
בצהרים כאשר ימשש העור
באפלה ולא תצליח את
דרכיך והיית אך עשוק וגזול
כל הימים ואין מושיע ׃ אשה
תארש ואיש אחר ישגלנה

Trāſla. B. Hiero.

reliquiſti me. Adiungat tibi dominus peſtilentiam: donec conſumat te de terra ad quā ingredieris poſſidendā. Percutiat te dominus egeſtate febri & frigore: ardore & eſtu & aere corrupto ac rubigine: & perſeqtur donec pereas. Sit celum quod ſuper te eſt eneū: & terra q̃ calcas ferrea. Det dn̄s imbrem terre tue puluerem. & de celo deſcēdat ſuper te cinis donec conteraris. Tradat te dn̄s corruētē an̄ hoſtes tuos: & per vnam viam egrediaris contra eos: & p ſeptē fugias: & diſpergaris per omnia regna terre. Sitq; cadauer tuum in eſcam cunctis volatilibus celi & beſtiis terre: & non ſit qui abigat. Percutiat te dn̄s vlcere egypti: & ptē corpis p quā ſtercora digeruntur ſcabie quoq; & prurigine ita vt curari nequeas. Percutiat te dominus amentia & cecitate ac furore mentis: & palpes in meridie: ſicut palpare ſolet cecus in tenebris & non dirigas vias tuas. Omniq; tēpore calūniā ſuſtineas: & opprimaris violentia. nec habeas qui liberet te. Vxorē accipias: & alius dormiat cū ea.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

relīqſti me. adiūgat dn̄s in te mor
ἐγκατέλιπές με. προσκολλήσαι κύριος εἰς σὲ θά-
tē: donec cōſumat te de terra ad q̄
νατον, ἕως ἂν ἐξαναλώσῃ σε ἀπὸ τῆς γῆς εἰς ἣν
tu ingrederis illuc poſſidēdā illā. percutiat te
σὺ εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. πατάξαι σε
dn̄s egeſtate: & febri: & frigore: & irritatiōe:
κύριος ἀπορίᾳ, καὶ πυρετῷ, καὶ ῥίγει, καὶ ἐρεθισμῷ,
& cede: & aere corrupto: & rubigine: & perſe
καὶ φόνῳ, καὶ ἀνεμοφθορίᾳ, καὶ τῇ ὤχρᾳ, καὶ κατα-
quētur te donec perdāt te. & erit tibi
διώξονταί σε ἕως ἂν ἀπολέσωσί σε. καὶ ἔσται σοι
celū qđ ſup caput tuū eneū: & terra
ὁ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς σου χαλκοῦς, καὶ ἡ γῆ
que ſub te ferrea. det dn̄s imbrē
ἡ ὑποκάτω σου σιδηρᾶ. δῴη κύριος τὸν ὑετὸν τῆς
terre tue puluerē: & cinis de celo deſ
γῆς σου κονιορτόν, καὶ χοῦς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατα-
cēdet ſup te: donec cōterat te: & donec
βήσεται ἐπὶ σέ, ἕως ἂν ἐκτρίψῃ σε, καὶ ἕως ἂν
perdat te. tradat te dn̄s in occiſiōes corā
ἀπολέσῃ σε. δῴη σε κύριος ἐπὶ κοπὴν ἐναντίον
hoſtibus tuis. in via vna egredieris ɔtra eos:
τῶν ἐχθρῶν σου. ἐν ὁδῷ μιᾷ ἐξελεύσῃ πρὸς αὐτούς,
& in ſeptē viis fugies a facie eoꝝ. &
καὶ ἐν ἑπτὰ ὁδοῖς φεύξῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ
eris in diſpſiōe in oibus regnis
ἔσῃ ἐν διασπορᾷ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς
terre. & erūt cadauera vr̄a eſca
γῆς. καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ ὑμῶν κατάβρωμα τοῖς
volatilibus celi: & beſtiis terre:
πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς,
& nō erit q̄ abigat. percutiat te dn̄s in
καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀποσοβῶν. πατάξαι σε κύριος ἐν
vlcere egyptioꝝ in natibus: & ſcabie agreſti:
ἕλκει αἰγυπτίῳ ἐν ταῖς ἕδραις, καὶ ψώρᾳ ἀγρίᾳ,
& prurigine: ita vt nō queas tu curari. percutiat
καὶ κνήφῃ, ὥστε μὴ δύνασθαί σε ἰαθῆναι. πατάξαι
te dn̄s amētia: & cecitate: & furore
σε κύριος παραπληξίᾳ, καὶ ἀορασίᾳ, καὶ ἐκστάσει
mētis: & eris palpans in meridie: ſicut pal
διανοίας, καὶ ἔσῃ ψηλαφῶν μεσημβρίας, ὡσεὶ ψη-
paret cecus in tenebris. & nō diri
λαφήσαι ὁ τυφλὸς ἐν τῷ σκότει. καὶ οὐκ εὐοδώ-
get vias tuas: & eris tūc iniuriā ſuſtinēs &
σει τὰς ὁδούς σου, καὶ ἔσῃ τότε ἀδικούμενος καὶ
q̄ violētia opprimaris oibus diebus: & nō erit
διαρπαζόμενος πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ οὐκ ἔσται
tibi q̄ auxiliet. vxorē accipies: & vir alius
σοι ὁ βοηθῶν. γυναῖκα λήψῃ, καὶ ἀνὴρ ἕτερος
habebit eā.
ἕξει αὐτήν.

Trānſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

domū edificabis: & alter habitabit in ea: vi-
οἰκίαν οἰκοδομήσεις, καὶ ἕτερος οἰκήσει ἐν αὐτῇ, ἀμ-
neā plātabis: & nō vindemiabis eā.
πελῶνα φυτεύσεις, καὶ οὐ μὴ τρυγήσεις αὐτόν.
vitulus tuus mactatus corā te: & nō comedes
ὁ μόσχος σου ἐσφαγμένος ἐναντίον σου, καὶ οὐ φαγῇ
ex eo. aſinus tuus raptus a te: & nō
ἐξ αὐτοῦ. ὁ ὄνος σου ἡρπασμένος ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκ
reddetur tibi. oues tue date
ἀποδοθήσεταί σοι. τὰ πρόβατά σου δεδομένα τοῖς
inimicis tuis: & nō erit tibi adiuuās. filij tui &
ἐχθροῖς σου, καὶ οὐκ ἔσται σοι ὁ βοηθῶν. οἱ υἱοί σου καὶ
filie tue traditi gēti alteri: & o
αἱ θυγατέρες σου δεδομέναι ἔθνει ἑτέρῳ, καὶ οἱ ὀφ-
culi tui videbūt deficiētes in ipos: &
θαλμοί σου ὄψονται σφακελίζοντες εἰς αὐτούς, καὶ
nō poterit manus tua. fructus t̄re tue: &
οὐκ ἰσχύσει ἡ χείρ σου. τὰ ἐκφόρια τῆς γῆς σου, καὶ
oēs labores tuos comedet gēs: q̄ nō co
πάντας τοὺς πόνους σου φάγεται ἔθνος, ὃ οὐκ ἐπί-
gnoſcis. & eris calūniā ſuſtinēs & oppreſſus cū
στασαι. καὶ ἔσῃ ἀδικούμενος καὶ τεθραυσμένος πά-
ctis diebus: & eris ſtupidus pp vi
σας τὰς ἡμέρας, καὶ ἔσῃ παράπληκτος διὰ τὰ ὁρά-
ſiones oculoꝝ tuoꝝ q̄s videbis. percutiat te
ματα τῶν ὀφθαλμῶν σου ἃ βλέψῃ. πατάξαι σε
dn̄s in vlcere malo in genibus & in ſu
κύριος ἐν ἕλκει πονηρῷ ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ ἐπὶ τὰς κνή-
ris: ita vt nō poſſis ſanari tu a plāta
μας, ὥστε μὴ δύνασθαι ἰαθῆναί σε ἀπὸ ἴχνους τῶν
pedū tuoꝝ vſq; ad verticē tuū. deducat dn̄s
ποδῶν σου ἕως τῆς κορυφῆς σου. ἀπαγάγοι κύριος
te & pncipes tuos quos cōſtitues ſup
σὲ καὶ τοὺς ἄρχοντάς σου οὓς ἂν καταστήσεις ἐπὶ
te ipm: in gētē q̄ nō cognoſcis tu & pa
σεαυτόν, εἰς ἔθνος ὃ οὐκ ἐπίστασαι σὺ καὶ οἱ πατέ-
tres tui: & ſeruies ibi diis alienis: lignis:
ρες σου, καὶ λατρεύσεις ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις,
& lapidibus: & eris ibi in pūerbiū & parabo-
καὶ λίθοις, καὶ ἔσῃ ἐκεῖ ἐν αἰνίγματι καὶ παραβο-
lā & fabulā in oibus gētibus: ad q̄s
λῇ καὶ διηγήματι ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς
introduxerit te dn̄s illuc. ſemētē multā ia
ἂν ἀπαγάγοι σε κύριος ἐκεῖ. σπέρμα πολὺ ἐξοί-
cies in cāpū: & modica cōgregabis: q2 deuo
σεις εἰς τὸ πεδίον, καὶ ὀλίγα εἰσοίσεις, ὅτι κα-
rabit ea locuſta. vineā plātabis &
τέδεται αὐτὰ ἡ ἀκρίς. ἀμπελῶνα φυτεύσεις καὶ
opaberis: & vinū nō bibes: neq; letabe
κατεργᾷ, καὶ οἶνον οὐ πίεσαι, οὐδὲ εὐφρανθή-
ris ex eo: qm̄ deuorabit ea vermis.
σῃ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι καταφάγεται αὐτὰ ὁ σκώληξ.
oliue
ἐλαῖαι

Trāſla. B. Hiero.

Domū edifices: & non habites in ea. Plantes vineā: & nō videmies eā. Bos tu9 immoletur corā te: & non comedas ex eo. Aſinus tuus rapiatur in conſpectu tuo: & nō reddatur tibi. Oues tue dētur inimicis tuis: & nō ſit qui te adiuuet. Filii tui & filie tue tradātur alteri populo vidētibus oculis tuis & deficiētib9 ad cōſpectū eorū tota die & nō ſit fortitudo in manu tua. fruct9 terre tue & oēs labores tuos comedat populus quē ignoras. & ſis ſp calūniā ſuſtinēs & oppſſus cūctis diebus: & ſtupens ad terrorē eorum q̄ videbunt oculi tui. Percuciat te dn̄s vlcere peſſimo in genibus & in ſuris: ſanariq; non poſſis a planta pedis vſq; ad verticem tuū. Ducetq; te dominus & regem tuum quem conſtitues ſuper te in gentem quam ignoras tu & pr̄es tui: & ſeruies ibi diis alienis ligno & lapidi: & eris perditus in prouerbiū ac fabulam oībus populis ad quos te ītroduxerit dn̄s. Semētē multam iacies in terrā: & modicū cōgregabis: quia locuſte deuorabūt oīa. Vineam plantabis & fodies: & vinū non bibes nec colliges ex ea quippiam. qm̄ vaſtabitur vermib9. Oliuas

Ter. Heb.

בית תבנה ולא תשב בו כרם
תטע ולא תחללנו ׃ שורך טבוח
לעיניך ולא תאכל ממנו חמרך
גזול מלפניך ולא ישוב לך צאנך
נתנות לאיביך ואין לך מושיע ׃
בניך ובנתיך נתנים לעם אחר
ועיניך ראות וכלות אליהם
כל היום ואין לאל ידך ׃ פרי
אדמתך וכל יגיעך יאכל עם
אשר לא ידעת והיית רק עשוק
ורצוץ כל הימים ׃ והיית משגע
ממראה עיניך אשר תראה ׃
יככה יהוה בשחין רע על
הברכים ועל השקים אשר
לא תוכל להרפא מכף רגלך
ועד קדקדך ׃ יולך יהוה
אתך ואת מלכך אשר
תקים עליך אל גוי אשר
לא ידעת אתה ואבתיך ׃
ועבדת שם אלהים אחרים
עץ ואבן ׃ והיית לשמה למשל
ולשנינה בכל העמים אשר
ינהגך יהוה שמה ׃ זרע רב
תוציא השדה ומעט תאסף כי
יחסלנו הארבה ׃ כרמים תטע
ועבדת ויין לא תשתה ולא
תאגר כי תאכלנו התלעת ׃ זיתים

Trānſla. Chal.

דשבקתא לדחלתי ׃ ידבק יי בך ית מותנא עד דישיצי יתך מעל ארעא דאת עליל
לתמן למירתה ׃ ימחינך יי בשחפתא ובקדחתא ובדלקתא ובחרחורא ובחרבא
ובשדפונא ובירקונא וירדפונך עד דתיבד ׃ ויהון שמיא דעלוי ראשך חסינין כנחשא
מלאחתא מטרא וארעא דתחותך תקיפא כפרזלא מלמעבד פירין ׃ יתן יי ית
מטר ארעך אבקא ועפרא מן שמיא יחות עלך עד דתשתיצי ׃ יתניתך יי תביר קדם
בעלי דבבך באורחא חד תפוק לותיה ובשבעא אורחין תעירוק מן קדמוהי ותהי לזיע
לכל מלכות ארעא ׃ ותהי נבלתך משגרא למיכל לכל עופא דשמיא ולבעירא דארעא
ולית דמניד ׃ ימחינך יי בשחנא דמצראי ובטחורי ובגרבא ובחרס יביש די לא
תיכול לאתסאה ׃ ימחינך יי בשפשותא ובסמאותא ובשעממות ליבא ׃ ותהי ממשש
בטיהרא כמא דממשש עוירא בקבלא ולא תצלח ית אורחתך ותהי לחוד עשיק
ואנים כל יומיא ולית דפריק ׃ איתתא תירוס וגבר אחרן ישכבינה

ביתא תבני ולא תתיב ביה כרמא תנציב ולא תחללינה ׃ תורך יהי נכיס לעינך ולא
תיכול מיניה חמרך יהי אניס מן קדמך ולא יתוב לך ענך יהון מסירין לבעלי דבבך
ולית לך פריק ׃ בנך ובנתך מסירין לעם אוחרי ועינך חזאן ויסופן בגלליהן כל יומא
ולית חילא בידך ׃ איבא דארעך וכל ליאותך יאכול עם די לא ידעתא ותהי לחוד
עשיק ורציץ כל יומיא ׃ ותהי משתטי מחיזו עינך דתחזי ׃ ימחינך יי בשחנא בישא
על רכובין ועל שקין די לא תיכול לאתסאה מפרסת רגלך ועד מוחאך ׃ יגלי יי
יתך וית מלכך דתקים עלך לעמא די לא ידעתא את ואבהתך ותפלח תמן לעממיא
פלחי טעותא אעא ואבנא ׃ ותהי לצדו למתל ולשועי בכל עממיא דידברינך יי לתמן ׃
בר זרע סגי תפיק לחקלא וזעיר תכנוש ארי יחסלינה גובאה ׃ כרמין תנציב
ותפלח וחמרא לא תשתי ולא תכנוש ארי תיכלינה תולעתא ׃ זיתין

Interp. chal.

dereliquiſti timorē meū. Mittet in te dn̄s peſtilentiā donec cōſumat te de terra ad quā ingrederis poſſidēdam. Percutiet te dn̄s egeſtate & febri & incendio et ſiccitate & gladio & aere corrupto & rubigine: & perſequētur te donec pereas. Et erunt celi qui ſunt ſup caput tuū fortes quaſi enei: vt nō deducāt pluuiā: & terra que eſt ſubter te erit fortis ſicut ferrū ne faciat fructus. Dabit dn̄s pluuiam terre tue fauillam & puluerem: de celis deſcendet ſuper te donec diſperdat te. Tradet te dn̄s confractū in cōſpectu inimicorū tuoꝝ: per viam vnā egredieris in eos: & per ſeptē vias fugies a facie eorum. Et eris in cōmotionem omnibus regnis terre. Et erit cadauer tuū proiectū in cibum omni volatili celi & iumentis terre: & non erit qui cōmoueat. Percutiet te dn̄s vlcere peſſimo egyptioꝝ: et emorroidis & ſcabie & prurigine ſicca: ex quibus non poteris ſanari. Percutiet te dn̄s amentia & cecitate & cōturbatione cordis. Et eris palpans in meridie ſicut palpat cecus in tenebris: & non proficies in via tua. Et eris vtiq; oppreſſus & vim patiens omnibus diebus: & non erit qui liberet te. Mulierem deſpondes: & vir alius cubabit cum ea.

Interp. chal.

Domū edificabis: & nō habitabis in ea. vineā plantabis & nō vindemiabis eā. Bos tu9 erit iugulatus ante oculos tuos: & nō comedes ex eo. Aſinus tu9 erit violenter rapt9 a facie tua: & nō reuertet ad te. Oues tue erūt tradite inimicis tuis: & nō erit qui ſaluet te. Filij tui & filie tue tradent ppl̄o alieno: & oculi tui videbūt et deficiēt pro eis tota die: & nō erit fortitudo in manu tua. fructus terre tue & oēs labores tuos comedet populus quē nō cognouiſti: & eris ſemp calūniā ſuſtinēs & oppreſſus oibus diebus. Et eris ſtupēs pꝑter viſionē oculoꝝ tuoꝝ quā videbis. Percutiet te dn̄s vlcere peſſimo in genib9 & in femorib9: ex quo nō poteris ſanari: a plāta pedis tui & vſq; ad cerebrū tuū. Migrare te faciet dn̄s & regē tuū quē ɔſtitues ſup te ad ppl̄m quē ignoras tu & pr̄es tui: & ſuies ibi ppl̄is ſeruiētib9 idolis ligneis & lapideis. et eris in deſolationē & in pūerbiū & in fabulā in oibus ppl̄is ad q̄s trāſmigrare te faciet dn̄s. Sementē multā educes ad agrū: & parum cōgregabis: quoniā deuorabit eam locuſta. Vineas plantabis & coles: & vinū non bibes nec colliges: quoniam comedet illud vermis. Oliue

Ter. Heb.

יהיו לך בכל גבולך ושמן לא
תסוך כי ישל זיתך: בנים ובנות
תוליד ולא יהיו לך כי ילכו
בשבי: כל עצך ופרי אדמתך
יירש הצלצל: הגר אשר בקרבך
יעלה עליך מעלה מעלה
ואתה תרד מטה מטה: הוא
ילוך ואתה לא תלונו הוא
יהיה לראש ואתה תהיה לזנב:
ובאו עליך כל הקללות האלה
ורדפוך והשיגוך עד השמדך
כי לא שמעת בקול יהוה
אלהיך לשמר מצותיו וחקתיו
אשר צוך: והיו בך לאות
ולמופת ובזרעך עד עולם: תחת
אשר לא עבדת את יהוה אלהיך
בשמחה ובטוב לבב מרב כל:
ועבדת את איביך אשר
ישלחנו יהוה בך ברעב ובצמא
ובעירם ובחסר כל ונתן על
ברזל על צוארך עד השמידו
אתך: ישא יהוה עליך גוי מרחק
מקצה הארץ כאשר ידאה
הנשר גוי אשר לא תשמע
לשנו: גוי עז פנים אשר לא
ישא פנים לזקן ונער לא יחן:
ואכל פרי בהמתך ופרי אדמתך

Primitiua heb.

היה נשל סוך ילד היה שבה ירש גור עלה ירד לוה היה בוא נשג שמד צוה חקק היה עלם רבב שלח ערם צור שמד נשא דאה שמע עזז פנה חנן פרה

Trāſla.B.Hiero.

hēbis in omnibus terminis tuis & non vngeris oleo: quia defluet & deperibūt. Filios gñabis & filias & nō frueris eis: qm̄ ducentur in captiuitatē. Oēs arbores tuas & fruges terre tue rubigo conſumet. Aduena qui tecum verſatur in terra: aſcēdet ſuper te eritq̧ ſublimior: tu aūt deſcēdes & eris iferior. Ipſe fenerabit tibi: & tu nō fenerabis ei. Ipſe erit i caput: & tu eris in caudam. Et veniēt ſuper te oēs maledictiōes iſte: & pſequētes apphēdēt te donec intereas. quia non audiſti vocē dñi dei tui nec ſeruaſti mādata eius & cerimonias quas pcepit tibi. Et erunt in te ſigna atq̧ pdigia & in ſemīe tuo vſq̧ in ſempiternū. eo q nō ſerueris dño deo tuo in gaudio cordiſq̧ leticia propter rerū oīm abundantiā. Serues inimico tuo quem emittet tibi dñs in fame & ſiti & nuditate & oī penuria: & ponet iugum ferreum ſup ceruicem tuā: donec te conterat. Adducet dñs ſuper te gentem de longinquo & de extremis terre finibus in ſimilitudinē aquile volātis cū ipetu cuius linguā itelligere nō poſſis gentē procaciſſimā: q non deferat ſeni nec miſereatur puuli: & deuoret fructū iumētorū tuorū ac fruges terre tue

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina.

erūt in oībus terminis tuis: τ oleo nō vn
ἔσονται ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου, καὶ ἔλαιον οὐ χρί
geris: q2 defluet oliua tua. filios τ fi
σῃ, ὅτι ἐκρυήσεται ἡ ἐλαία σου. υἱοὺς καὶ θυγατέ
lias gñabis: τ nō erūt tibi. ducētur
ρας γεννήσεις, καὶ οὐκ ἔσονταί σοι. ἀπελεύσονται
enī in captiuitatē. oīa ligna tua: τ
γὰρ ἐν αἰχμαλωσίᾳ. πάντα τὰ ξύλα σου, καὶ τὰ
fruges ſre tue cōſumet rubigo.
γεννήματα τῆς γῆς σου ἐξαναλώσει ἡ ἐρυσίβη. ὁ
aduena q̄ eſt in te: aſcēdet ſup te ſupra
προσήλυτος ὅς ἐστιν ἐν σοί, ἀναβήσεται ἐπὶ σὲ ἄνω
ſupra: tu āt deſcēdes infra infra. hic fenerabit
ἄνω, σὺ δὲ καταβήσῃ κάτω κάτω. οὗτος δανιεῖ
tibi: tu āt huic nō fenerabis. hic erit in ca
σοι, σὺ δὲ τούτῳ οὐ δανιεῖς. οὗτος ἔσται εἰς κε
put: tu āt eris in caudā. τ venient ſup
φαλήν, σὺ δὲ ἔσῃ εἰς οὐράν. καὶ ἐλεύσονται ἐπὶ
te oēs maledictiōes iſte: τ pſequētur
σὲ πᾶσαι αἱ κατάραι αὗται, καὶ καταδιώξονταί
te: τ apphēdēt te: donec interimat
σε, καὶ καταλήψονταί σε, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ
te: τ donec perdat te. q2 nō audiſti
σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε. ὅτι οὐκ εἰσήκουσας
vocē dñi dei tui: vt ſerues
τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ φυλάσσεσθαι
mādata eius τ iuſtificatiōes eius: quas
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα
precepit tibi. τ erūt in te ſigna τ pro
ἐνετείλατό σοι. καὶ ἔσται ἐν σοὶ σημεῖα καὶ τέ
digia τ in ſemine tuo vſq̧ in ſēpiternū: eo q
ρατα καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἕως τοῦ αἰῶνος, ἀνθ᾽ ὧν
nō ſuieris dño deo tuo in gaudio τ
οὐκ ἐλάτρευσας κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν εὐφροσύνῃ καὶ
in bono corde pp abūdātiā oīum. τ ſer
ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ διὰ τὸ πλῆθος πάντων. καὶ λα
uies illic inimicis tuis: quos īmittet
τρεύσεις ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς σου, οὓς ἐξαποστελεῖ
dñs ſup te in fame τ ſiti: τ in nuditate:
κύριος ἐπὶ σὲ ἐν λιμῷ καὶ δίψει, καὶ ἐν γυμνότητι,
τ in penuria oīum. τ imponet iugū fer
καὶ ἐν ἐκλείψει πάντων. καὶ ἐπιθήσει κλοιὸν σιδη
reū ſup ceruicē tuā: donec cōterat te. ad
ροῦν ἐπὶ τὸν τράχηλόν σου, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε. ἐπά
ducet dñs ſup te gētē de lōginq̄ de extremo ſre ſicut
ξει κύριος ἐπὶ σὲ ἔθνος μακρόθεν ἀπ᾽ ἐσχάτου τῆς γῆς ὡσεὶ
impetū aquile: gētē: cuius nō intelliges vocē eius:
ὅρμημα ἀετοῦ, ἔθνος, ὃ οὐκ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ,
gētē ipudētē facie: que nō admirabit faciē
ἔθνος ἀναιδὲς προσώπου, ὅστις οὐ θαυμάσει πρόσωπον
ſenioris: τ iuuenis nō miſerebit. τ deuorabit
πρεσβυτέρου, καὶ νέον οὐκ ἐλεήσει. καὶ κατέδεται τὰ
fetus iumētoꝝ tuoꝝ: τ fruges ſre tue
ἔκγονα τῶν κτηνῶν σου, καὶ τὰ γεννήματα τῆς γῆς σου

Leui. 26.c. Aggei 1.c.

E

Transla. Chal.

יהון לך בכל תחומך ומשחא לא תשוף ארי יתרון זיתך: בנין ובנן תוליד ולא יהון לך
ארי יהכון בשביא: כל אילנך ופירי ארעך יתריך סקאה: תותב ערל די בינך יהי
סליק עיל מנך לעילא לעילא ואת תהי נחית לתחתא לתחתא: הוא יוזפנך ואת לא
תוזפניה הוא יהי לתקיף ואת תהי לחלש: ויתון עלך כל לוטיא האלין וירדפונך
וידבקונך עד דתשתיצי ארי לא קבילתא למימרא דיי אלהך למטר פקודוהי
וקימוהי דפקדך: ויהון בך לאתין ולמופתין ובבנך עד עלמא: חלף די לא פלחתא
קדם יי אלהך בחדוא ובשפירות לבא מסגי כלא: ותפלח ית בעלי דבבך דיגרינון
יי בך בכפנא ובצחותא ובערטליותא ובחסירות כלא ויתן ניר דפרזלא על צוארך
עד דישיצי יתך: ייתי יי עלך עם מרחיק מסיפי ארעא כמא דשאיט נשרא עם דלא
תשמע לישניה: עם תקיף אפין די לא נסיב אפין לסבא ועל עולימא לא ירחם: ויכול
ולדא דבעירך ואבא דארעך

Interp. chal.

erunt tibi in omni termino tuo: τ oleo non vngeris: q2 defluēt oliue tue. Filios τ filias generabis: τ nō erūt tibi: qm̄ ibunt in captiuitatē. Oēs arbores tue τ fructū terre tue cōſumet rubigo. Aduena incircūciſus q eſt in medio tui aſcendet ſup te ſuperius: τ tu deſcendes inferius. Ipſe mutuabit tibi: τ tu non mutuabis ei. ipſe erit fortis: τ tu eris infirmus. et veniēt ſup te oēs maledictiones iſte: τ perſequētur te: τ apprehendent te: donec diſpereas: qm̄ non obediſti verbo dñi dei tui vt cuſtodires precepta eius τ mandata eius q̄ precepi tibi. Et erunt tibi in ſigna τ in portenta τ in filijs tuis vſq̧ in ſeculū: eo q nō ſerueris coram dño deo tuo in gaudio τ in rectitudine cordis pp̄ter multitudinē oium rerū: τ ſerues inimicis tuis: quos mittet dñs in te i fame τ in ſiti τ in nuditate τ in penuria omniū rerum. Et ponēt iugum ferreū ſuper ceruicē tuā: donec diſperdant te. Adducet dñs ſup te populū de longiquo a finibus terre: ſicut volat aquila: populum cuius linguā non intelliges: populū impudētem facie: qui non accipit perſonaꝫ ſenis: neq̧ miſeretur paruuli. et comedet fetus iumentorum tuorum τ fructum terre tue:

Primitiua chal.

היה שוף יתר ילד שבה אבב תרב יתב זוף אתא רדף שצא אמר נטר קום אות רפת סגא פלח גרה צחר יתן אתא סוף שדה נקל שוב רחם אכל ילד אבב

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina.

donec nō reliquat tibi triticū: vinū: oleū: armē
ὥστε μὴ καταλιπεῖν σοι σῖτον, οἶνον, ἔλαιον, βουκό
ta boū tuoꝝ: τ greges ouiū
λια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων
tuaꝝ: donec diſpdat te: τ cōterat te in cūctis
σου, ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε, καὶ ἐκτρίψῃ σε ἐν πάσαις
vrbibus tuis: donec deſtruātur muri tui
ταῖς πόλεσί σου, ἕως ἂν καθαιρεθῶσι τὰ τείχη σου
ſublimes τ firmi: in qb9 tu cōfidiſti in e
τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ ὀχυρά, ἐφ᾽ οἷς σὺ πέποιθας ἐπ᾽ αὐ
is in omī tra tua. τ affliget te in oīb9
τοῖς ἐν πάσῃ τῇ γῇ σου. καὶ θλίψει σε ἐν πάσαις
vrbibus tuis: q̄s dedit tibi dñs deus tuus.
ταῖς πόλεσί σου, αἷς ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου.
τ comedes fetus vteri tui carnē filioꝝ tuoꝝ τ
καὶ φαγῇ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου κρέα υἱῶν σου καὶ
filiaꝝ tuaꝝ: q̄s dedit tibi dñs deus tu9 in
θυγατέρων σου, ὅσας ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου ἐν
anguſtia tua τ in afflictiōe tua: q̄ affliget te
τῇ στενοχωρίᾳ σου καὶ ἐν τῇ θλίψει σου, ᾗ θλίψει σε
hoſtis tu9. tener in te τ delicat9 valde
ὁ ἐχθρός σου. ὁ ἁπαλὸς ἐν σοὶ καὶ ὁ τρυφερὸς σφόδρα
inuidebit oculo ſuo frī ſuo: τ
βασκανεῖ τῷ ὀφθαλμῷ αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ
vxori q̄ in ſinu ſuo: τ relictis
τὴν γυναῖκα τὴν ἐν κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ τὰ καταλελειμ
filijs: q relicti fuerit ei: vt det vni
μένα τέκνα, ἃ ἂν καταλειφθῇ αὐτῷ, ὥστε δοῦναι ἑνὶ
eoꝝ de carnib9 filioꝝ ſuoꝝ q̄s co
αὐτῶν ἀπὸ τῶν σαρκῶν τῶν τέκνων αὐτοῦ, ὧν κα
medet q2 nō relictū ē ei q̄ppiā in
τέδεται, διὰ τὸ μὴ καταλειφθῆναι αὐτῷ μηθὲν ἐν
anguſtia τ in afflictiōe: q̄ afflixerit te inimici tui
τῇ στενοχωρίᾳ καὶ ἐν τῇ θλίψει, ᾗ ἂν θλίψωσί σε οἱ ἐχθροί σου
in oībus vrbibus tuis. τ tenera in vobis τ delica
ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου. καὶ ἡ ἁπαλὴ ἐν ὑμῖν καὶ ἡ τρυφε
ta valde: cuius nō experiētiā accepit pes eius ingredi ſup
ρὰ σφόδρα, ἧς οὐχὶ πεῖραν ἔλαβεν ὁ πούς αὐτῆς βαίνειν ἐπὶ
ſrā pp mollicie τ pp tenerimudinē inuide
τῆς γῆς διὰ τὴν τρυφερότητα καὶ διὰ τὴν ἁπαλότητα, βασκα
bit oculo ſuo viro ſuo q in ſinu eius:
νεῖ τῷ ὀφθαλμῷ αὐτῆς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς,
τ filio τ filie ſue: τ inteſtino ſuo egre
καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς, καὶ τὸ χόριον αὐτῆς τὸ ἐξ
diētū p femia ſua: τ filio ſuo quē peperit. co
ελθὸν διὰ τῶν μηρῶν αὐτῆς, καὶ τὸ τέκνον αὐτῆς ὃ ἂν τέκῃ. κα
medet .n. eos pp penuriā omniū clam in an
τέδεται γὰρ αὐτὰ διὰ τὴν ἔνδειαν πάντων κρυφῇ ἐν τῇ στενο
guſtia τ in afflictiōe q̄ affliget te inimicus tuus in vr
χωρίᾳ καὶ ἐν τῇ θλίψει, ᾗ θλίψει σε ὁ ἐχθρός σου ἐν ταῖς πό
bibus tuis: ſi nō audieritis vt faciatis oīa verba le
λεσί σου, ἐὰν μὴ εἰσακούσητε ποιεῖν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νό
gis huius: ſcripta in volumine hoc: vt timeatis
μου τούτου, τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, φοβεῖσθαι

4.Re. 6.f.

F

Trāſla.B.Hiero.

donec intereas: & nō relinquat tibi triticū: vinum & oleū: armenta boum & greges ouiū: donec te diſperdat & conterat in cunctis vrbibus tuis: & deſtruātur muri tui firmi atq̧ ſublimes in quib9 habebas fiduciā in oī terra tua. Obſideberis intra portas tuas in oī terra tua quam dabit tibi dñs deus tuus: & comedes fructū vteri tui & carnes filiorū tuorū & filiarū tuarū q̄s dederit tibi dñs deus tuus in anguſtia & vaſtitate q̄ opprimet te hoſtis tuus. Hō delicat9 in te & luxurioſus valde inuidebit fratri ſuo & vxori que cubat in ſinu ſuo: ne det eis de carnibus filiorū ſuorū quas comedet. eo q nihil aliud habeat i obſidiōe & penuria q̄ vaſtauerit te inimici tui itra oēs portas tuas. Tenera mulier & delicata que ſuper terrā ingredi non valebat: nec pedis veſtigiū figere pp mollitiē & teneritudinē nimiā: inuidebit viro ſuo q cubat i ſinu ei9 ſuper filii & filie carnibus & illuuie ſecūdinarū q̄ egrediūtur de medio feminū eius: & ſup liberis q eadē hora nati ſūt. Comedēt ei eos clam pp rerū oīm penuriā: i obſidiōe & vaſtitate q̄ opprimet te inimic9 tu9 itra portas tuas. Niſi cuſtodieris & feceris oīa verba legis hui9 q̄ ſcripta ſūt in hoc volumīe: & timueris nomē eius glorioſū

Ter. Heb.

עד השמדך אשר לא ישאיר לך
דגן תירוש ויצהר שגר אלפיך
ועשתרת צאנך עד האבידו אתך:
והצר לך בכל שעריך עד רדת
חמתיך הגבהת והבצרות אשר
אתה בטח בהן בכל ארצך והצר לך
בכל שעריך בכל ארצך אשר נתן
יהוה אלהיך לך: ואכלת פרי בטנך
בשר בניך ובנתיך אשר נתן לך
יהוה אלהיך במצור ובמצוק אשר
יציק לך איבך: האיש הרך בך
והענג מאד תרע עינו באחיו
ובאשת חיקו וביתר בניו אשר
יותיר: מתת לאחד מהם מבשר
בניו אשר יאכל מבלי השאיר לו
כל במצור ובמצוק אשר יציק לך
איבך בכל שעריך: הרכה בך
והענגה אשר לא נסתה כף רגלה
הצג על הארץ מהתענג ומרך תרע
עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה:
ובשליתה היוצת מבין רגליה
ובבניה אשר תלד כי תאכלם
בחסר כל בסתר במצור ובמצוק
אשר יציק לך איבך בשעריך: אם
לא תשמר לעשות את כל דברי
התורה הזאת הכתבים בספר
הזה ליראה את השם הנכבד

Primitiua heb.

שאר ירש צהר אבד צור ירד חמה פרה צור צוק רכך רוע איש יתר נתן אכל שאר רכך נסה יצג בנה שלה יצא ילד אכל שמר עשה ירה כבד

Transla. Chal.

עד דתשתיצי די לא ישאר לך עיבורא חמרא ומשחא בקרי תורך ועדרי ענך עד
דיוביד יתך: ויעיק לך בכל קירויך עד דיכבוש שוריך רמיא וכריכיא דאת רחיץ
לאשתיזבא בהון בכל ארעך ויעיק לך בכל קירויך בכל ארעך די יהב יי אלהך לך:
ותיכול ולדא דמעך בשר בנך ובנתך די יהב לך יי אלהך בצירא ובעקתא די יעיק
לך סנאך: גברא דמפנק בך ודמעדן לחדא תבאש עיניה באחוהי ובאתת קימיה
ובשאר בנוהי דישאר: מלמתן לחד מנהון מבשר בנוהי דיכול מדלא אשתאר
ליה כלא בצירא ובעקתא די יעיק לך סנאך בכל קירויך: דמפנקא די בך ודמעדנא די
לא נסיאת פרסת רגלה לאחתא על ארעא מדמפנקותא ומדמעדנותא תבאש עינה בגבר
קימה ובברה ובברתה: ובזעיר בנהא דיפקון מבין רגלהא ובבנהא דתליד ארי תיכלנון
בחסירות כלא בסתרא בצירא ובעקתא די יעיק לך סנאך בקירויך: אם לא תיטר
למעבד ית כל פתגמי אוריתא הדא דכתיבין בספרא הדין למדחל ית שמא יקירא

Interp. chal.

donec cōſumat te: q nō relinquet tibi frumentū vinū τ oleū nec vaccas boū tuoꝝ nec greges ouiū tuarū: donec diſpdat te. Et anguſtiabit te in cūctis vrbib9 tuis: donec ſubuertat muros tuos munitos τ fortes i qb9 cōfidebas vt euaderes i eis in oi terra tua. τ anguſtiabit te in cūctis vrbibus tuis in oi terra tua quā dabit dñs de9 tu9 tibi. Et comedes fet9 ventris tui: τ carnes filioꝝ tuoꝝ τ filiarū tuaꝝ q̄s dederit tibi dñs de9 tuus in obſidione τ anguſtia q̄ anguſtiabit te inimicus tu9. Vir tener i te τ delicatus valde hēbit oculū neq̄ cōtra fratrē ſuū τ cō vxorē federis ſui τ cō reliq̄s filios ſuos q̄s relinq̄rit: ne det vni ex eis de carne filioꝝ ſuoꝝ q̄s comedet: eo q nihil aliō ei remāſerit in obſidiōe τ in anguſtia q̄ anguſtiabit te inimicus tu9 i oībus vrbib9 tuis. q̄ tenera ē in te τ delicata q̄ nō eſt expta ponere plantā pedis ſui ſup terrā pp̄ter delicias: hēbit oculū neq̄ cōtra virū federis ſui τ cō filiū ſuū τ filiā ſuā τ cō filios ſuos puulos q egreſſi ſūt ex ea: τ cō filios ſuos q̄s pepit: qm̄ comedet eos in pēuria oim rerū in abſcōdito in obſidiōe τ i anguſtia: q̄ āguſtiabit te iimic9 tu9 in vrbib9 tuis: ſi nō cuſtodieris vt facias oia v̄ba legis hui9 q̄ ſcripta ſūt i hoc libro: vt timeas nomē glioſuꝫ

Primitiua chal.

שאר ענן אבד עיק קרבה שזב מעא צור פנק כאש אנת קום שאר יתן אחד נסה נפק ילד אכל צור נטר עבד דחל

Prītiua heb.	Ter. Heb.
	והנורא הזה את יהוה אלהיך׃
פלא נכה	והפלא יהוה את מכתך ואת מכות
אמן חלה	זרעך מכות גדלת ונאמנות וחלים
רוע שוב	רעים ונאמנים׃ והשיב בך את
דוה	כל מדוה מצרים אשר יגרת
	מפניהם ודבקו בך׃ גם כל חלי
כתב	וכל מכה אשר לא כתוב בספר
ירה עלם	התורה הזאת יעלם יהוה עליך
שמד שאר	עד השמדך׃ ונשארתם במתי
מתה היה כבב	מעט תחת אשר הייתם ככוכבי
רבב	השמים לרב כי לא שמעת בקול
שוש	יהוה אלהיך׃ והיה כאשר שש
יטב	יהוה עליכם להיטיב אתכם
רבה	ולהרבות אתכם כן ישיש יהוה
אבד שמד	עליכם להאביד אתכם ולהשמיד
	אתכם ונסחתם מעל האדמה
בוא ירש	אשר אתה בא שמה לרשתה׃
פוץ	והפיצך יהוה בכל העמים מקצה
	הארץ ועד קצה הארץ ועבדת
	שם אלהים אחרים אשר
	לא ידעת אתה ואבתיך עץ
רגע	ואבן׃ ובגוים ההם לא תרגיע
היה נוח	ולא יהיה מנוח לכף רגלך
כלה	ונתן יהוה לך שם לב רגז וכליון
	עינים ודאבון נפש׃ והיו חייך
	תלאים לך מנגד ופחדת
אמן	לילה ויומם ולא תאמין בחייך׃

Trāsla.B.Hiero.

& terribile. hoc ē dñm deum tuum: augebit dñs plagas tuas: & plagas seminis tui: plagas magnas & pseuerātes īfirmitates pessimas & perpetuas: & cōuertet ī te omnes afflictiōes egypti quas timuisti & adherebūt tibi. Insup & vniuersos lāguores & plagas q̄ nō sunt scripte in volumine legis huius: inducet dominus super te donec te conterat. Et remanebitis pauci nūero qui prius eratis sicut astra celi p̄ multitudīe: q̄m non audistis vocem domini dei vestri. Et sicut ante letatus est dominus super vos bñ vobis faciens vosq̧ multiplicās sic letabitur disperdens vos atq̧ subuertens: vt auferamini de terra ad quam ingredieris possidendam. Disperget te dominus in oēs populos a sūmitate terre vsq̧ ad terminos eius: & seruies ibi diis alienis quos & tu ignoras & p̄res tui: lignis & lapidibus. In gentibus quoq̧ illis nō qesces: neq̧ erit requies vestigio pedis tui. Dabit enī tibi dñs ibi cor pauidum & deficiētes oculos & aīam consumptā merore: & erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis nocte & die: & nō credes vite tue.

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina.

nomē gloriosū & admirabile hoc: dñm
τὸ ὄνομα τὸ ἔντιμον καὶ τὸ θαυμαστὸν τοῦτο, κύριον τὸν
deū tuū: & admirabiles faciet dñs plagas tuas:
θεόν σου, καὶ παραδοξάσει κύριος τὰς πληγάς σου,
& plagas seminis tui: plagas ma-
καὶ τὰς πληγὰς τοῦ σπέρματός σου, πληγὰς μεγά-
gnas & mirabiles: & infirmitates malas & pꝑpetuas. &
λας καὶ θαυμαστάς, καὶ νόσους πονηρὰς καὶ πιστάς. καὶ
conuertet in te oēm afflictiōez egypti
ἐπιστρέψει ἐπὶ σὲ πᾶσαν τὴν ὀδύνην αἰγύπτου τὴν
malā: quā timuisti a facie eoꝝ: &
πονηράν, ἣν διευλαβοῦ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ
adherebūt in te. & vniuersū languorē: &
κολληθήσονται ἐν σοί. καὶ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ
oēz plagā nō scriptā: & oēz
πᾶσαν πληγὴν τὴν μὴ γεγραμμένην, καὶ πᾶσαν τὴν
scriptā in volumie legis huius: indu
γεγραμμένην ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου, ἐπά-
cet dñs sup te: donec cōterat te: & rema
ξει κύριος ἐπὶ σέ, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε, καὶ κατα-
nebitis in numero breui: eo q̄ fuistis sicut
λειφθήσεσθε ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, ἀνθ᾽ ὧν ὅτι ἦτε ὡσεὶ
astra celi in multitudiē: qm̄ nō audistis
τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ εἰς πλῆθος, ὅτι οὐκ εἰσηκούσα-
vocē dñi dei vr̄i. & erit sicut
τε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. καὶ ἔσται ὃν τρό-
letatꝰ ē dñs sup vos vt bñfaceret vobis: &
πον ηὐφράνθη κύριος ἐφ᾽ ὑμῖν εὖ ποιῆσαι ὑμᾶς, καὶ
multiplicaret vos: sic letabit dñs sup vos
πληθῦναι ὑμᾶς, οὕτως εὐφρανθήσεται κύριος ἐφ᾽ ὑ-
vt disp̄dat vos. & auferemini de t̄ra
μῖν ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. καὶ ἐξαρθήσεσθε ἀπὸ τῆς γῆς
ad q̄ vos ingredimini illuc possidendā eam.
εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.
& disp̄get te dñs deꝰ tuꝰ in oēs gētes:
καὶ διασπερεῖ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη,
a sūmitate t̄re vsq̧ ad terminū t̄re. & seruies
ἀπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς. καὶ δουλεύσεις
illic diis alienis: lignis & lapidibꝰ: q̄s nō cognoueras
ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λίθοις, οἷς οὐκ ἠπίστω
tu & p̄res tui. sed & in gētibꝰ il-
σὺ καὶ οἱ πατέρες σου. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκεί-
lis nō requiez dabit tibi: neq̧ erit requies vestigio
νοις οὐκ ἀναπαύσει σε, οὐδὲ μὴ γένηται στάσις τῷ ἴχνει
pedis tui. & dabit tibi dñs illic cor
τοῦ ποδός σου. καὶ δώσει σοι κύριος ἐκεῖ καρδίαν
pauidū: & deficientes oculos: & lique-
ἀθυμοῦσαν, καὶ ἐκλείποντας ὀφθαλμούς, καὶ τηκο-
scētez aīaz. & erit vita tua suspēsa corā
μένην ψυχήν. καὶ ἔσται ἡ ζωή σου κρεμαμένη ἀπέναν-
oculis tuis. & timebis die & no
τι τῶν ὀφθαλμῶν σου. καὶ φοβηθήσῃ ἡμέρας καὶ νυ-
cte: & nō credes vite tue.
κτός, καὶ οὐ πιστεύσεις τῇ ζωῇ σου.

G

Prītiua.chal.

ברש מחא רוע · תוב דבק · נסק שאר · מנה הוה סגא · אמר חדה יטב · טול ירת בדר · סוף פלח טעה · נוח הוה נתן · תהה נפח חיה · תלה יום המן

Transla.Chal.

ודחילא הדין ית יי אלהך׃ ויפרש יי ית מחתך וית מחת בנך מחן סגיאן ומהימנן
ומרעין בישין ומהימנין׃ ויתיב בך ית כל מכתשי מצראי דדחלתא מן קדמיהון וידבקון
בך׃ אף כל מרע וכל מחא די לא כתיב בספר אורייתא הדין יסקינון יי עלך עד
דתשתצי׃ ותשתארון בעם זעיר חלף דהויתון ככוכבי שמיא לסגי ארי לא קבלתא
למימרא דיי אלהך׃ ויהי כמא דחדי יי עליכון לאיטבא יתכון ולאסגאה יתכון כן
יחדי יי עליכון לאובדא יתכון ולשיצאה יתכון ותטלטלון מעל ארעא דאת עליל
לתמן למירתה׃ ויבדרינך יי בכל עממיא מסיפי ארעא ועד סיפי ארעא ותפלח
תמן לעממיא פלחי טעותא די לא ידעתא את ואבהתך אעא ואבנא׃ ובעממיא האנון
לא תתנוח ולא יהי מנח לפרסת רגלך ויתן יי לך תמן לב דחיל וחשוך עינין ומפחן
נפש׃ ויהון חייך תליין לך מקביל ותהי דחיל ליליא ויממא ולא תהימן בחייך׃

Interp̄.chal.

et terribile dñi dei tui. Et admirabiles faciet dñs plagas tuas & plagas filioꝝ tuoꝝ: plagas magnas & perseuerantes & infirmitates pessimas & permanentes. Et cōuertet in te oēs plagas egypti quas timuisti: et adherebunt tibi. Omnes quoq̧ infirmitates & oēs plagas que non sunt scripte in libro legis huius inducet dñs sup te donec disperdat te. Et remanebitis populus pauci numero: qui prius fuistis sicut astra celi in multitudinē: quoniā nō obedisti verbo dñi dei tui. Et erit sicut letatus est dñs super vos vt benefaceret vobis & vt multiplicaret vos: sic letabitur dñs super vos vt disperdat vos & vt cōsumat vos. et migrabitis a terra ad quā tu ingrederis possidendā. et disperget te dñs in oēs populos a finibus terre & vsq̧ ad fines terre: & seruies ibi populis colētibus idola q̄ ignorasti tu & p̄res tui lignea & lapidea. Et i populis illis nō requiesces: neq̧ erit requies plante pedis tui: & dabit tibi dñs cor pauidū & tenebrosos oculos & merorem anime. Et erit vita tua quasi pendēs ante te: & eris timens die ac nocte & non credes vite tue.

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.latina.

mane dices: quō erit vesp̄a. & vespe
τὸ πρωῒ ἐρεῖς, πῶς ἂν γένοιτο ἑσπέρα. καὶ τὸ ἑσπέ-
re dices: quō erit mane: p̄p formidinē
ρας ἐρεῖς, πῶς ἂν γένοιτο πρωΐ, ἀπὸ τοῦ φόβου
cordis tui: quā terreberis: & p̄p
τῆς καρδίας σου, ὃν φοβηθήσῃ, καὶ ἀπὸ τῶν
visiōes oculoꝝ tuoꝝ: q̄s videbis. & redu
ὁραμάτων τῶν ὀφθαλμῶν σου, ὧν ὄψῃ. καὶ ἀπο-
cet te dñs in egyptū in nauibꝰ: & in
στρέψει σε κύριος εἰς αἴγυπτον ἐν πλοίοις, καὶ ἐν
via quā dixi nō adijcietis vltra videre eā.
τῇ ὁδῷ ἣ εἶπα οὐ προσθήσεσθε ἔτι ἰδεῖν αὐτήν.
& vendemini ibi inimicis vr̄is in seruos
καὶ πραθήσεσθε ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν εἰς παῖδας
& ancillas: & nō erit qui emat.
καὶ παιδίσκας, καὶ οὐκ ἔσται ὁ κτώμενος. Ca. 29.

A

Hec verba federis: q̄ p̄cepit
Οὗτοι οἱ λόγοι τῆς διαθήκης, οὓς ἐνετείλατο
dñs moysi: vt statueret filijs israel in t̄ra
κύριος τῷ μωυσῇ, στῆσαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν γῇ
moab: p̄ter fedus qḋ pepigit eis in
μωάβ, πλὴν τῆς διαθήκης ἧς διέθετο αὐτοῖς ἐν
oreb. & vocauit moyses oēs filios
χωρήβ. καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς πάντας τοὺς υἱοὺς
israel: & dixit ad eos: vos vidistis vniuer
ἰσραήλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς ἑωράκατε πάν-
sa q̄ fecit dñs deꝰ vr̄ in t̄ra egy-
τα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐν γῇ αἰγύ-
pti corā vobis pharaoni & oibꝰ ser
πτου ἐνώπιον ὑμῶν φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς θερά-
uis eius: & vniuerse t̄re eius: ten-
πουσιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ, τοὺς πει-
tatiōes q̄s viderūt oculi tui: signa
ρασμοὺς οὓς εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου, τὰ σημεῖα
& portēta ingentia illa: manū
καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα
fortē: & brachiū excelsū. &
τὴν κραταιάν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν. καὶ
nō dedit dñs deꝰ vobis cor ad itelligēdū: &
οὐκ ἔδωκε κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν καρδίαν εἰδέναι, καὶ
oculos ad vidēdū: & aures ad audiēdū: vsq̧ in di
ὀφθαλμοὺς βλέπειν, καὶ ὦτα ἀκούειν, ἕως τῆς ἡ-
em hanc. & adduxit vos quadraginta ānis
μέρας ταύτης. καὶ ἤγαγεν ὑμᾶς τεσσαράκοντα ἔτη
in deserto. nec inueterata sūt vestimēta vr̄a:
ἐν τῇ ἐρήμῳ. οὐκ ἐπαλαιώθησαν τὰ ἱμάτια ὑμῶν,
& calciamēta vr̄a nō sūt attrita a
καὶ τὰ ὑποδήματα ὑμῶν οὐκ ἀπετρίβη ἀπὸ
pedibꝰ vr̄is. panē nō comedistis: vinū &
τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἄρτον οὐκ ἐφάγετε, οἶνον καὶ
sicerā nō bibistis: vt sciretis: q2 ipse domi
σίκεραν οὐκ ἐπίετε, ἵνα γνῶτε, ὅτι οὗτος κύρι-
nus deꝰ vr̄. & venistis
ος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἤλθετε

Exo. 19.a. — B — Nu. 21 g.

Trāsla.B.Hiero.

Mane dices: quis mihi det vesperum: & vespere: q̄s mihi det mane propter cordis tui formidinē q̄ terreberis. & propter ea q̄ tuis videbis oculis. Reducet te dominus classibus in egyptū p viam de qua dixit tibi vt eam amplius non videres. Ibi venderis inimicis tuis in seruos & ancillas: & non erit qui emat. Ca.29.

Hec sunt verba federis quod precepit dominus moysi vt feriret cum filiis israel in terra moab: preter illud fedus quod cū eis pepigit in oreb. Vocauitq̧ moyses omnem israel: & dixit ad eos. Vos vidistis vniuersa que fecit dominus coram vobis in terra egypti pharaoni & omnibus seruis eius: vniuerseq̧ terre illius: tentatiōes magnas q̄s viderūt oculi tui signa illa portētaq̧ ingentia: & nō dedit vobis dñs cor intelligens: & oculos videntes: & aures q̄ possint audire vsq̧ in p̄ntem diem. Adduxit vos quadraginta annis per desertum: nō sunt attrita vestimēta vestra: nec calciamenta pedū vestrorum vetustate cō sumpta sunt. Panē non comedistis: vinum & siceram non bibistis vt sciretis quia ipse est dñs deus vester. Et venistis

Ter. Heb.	Prītiua heb.
בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב	אמר נתן
תאמר מי יתן בקר מפחד לבבך	
אשר תפחד וממראה עיניך	פחד ראה
אשר תראה׃ והשיבך יהוה	שוב
מצרים באניות בדרך אשר	אנה
אמרתי לך לא תסיף עוד לראתה	יסף ראה
והתמכרתם שם לאיביך לעבדים	מכר
ולשפחות ואין קנה׃	
Ca.xxix.	
אלה דברי הברית אשר צוה	צוה
יהוה את משה לכרת את בני	כרת
ישראל בארץ מואב מלבד	בדד
הברית אשר כרת אתם בחרב׃	
ויקרא משה אל כל ישראל	קרא
ויאמר אלהם אתם ראיתם את	אמר ראה
כל אשר עשה יהוה לעיניכם	
בארץ מצרים לפרעה ולכל	
עבדיו ולכל ארצו׃ המסות הגדלת	נסה
אשר ראו עיניך האתת והמפתים	ראה אות יפת
הגדלים ההם׃ ולא נתן יהוה	
לכם לב לדעת ועינים לראות	ידע ראה
ואזנים לשמע עד היום הזה׃	
ואולך אתכם ארבעים שנה	הלך רבע
במדבר לא בלו שלמתיכם	דבר בלה
מעליכם ונעלך לא בלתה מעל	
רגלך׃ לחם לא אכלתם ויין	
ושכר לא שתיתם למען תדעו	שתה ידע
כי אני יהוה אלהיכם׃ ותבאו	בוא

Transla.Chal.

בצפרא תימר מן יתן רמשא וברמשא תימר מן יתן צפרא מתווהות לבך דתהי תהי
ומחיזו עינך דתחזי׃ ויתיבנך יי למצרים בספינן באורחא דאמרית לך לא תוסיף עוד
למחזה׃ ותזדבנון תמן לבעלי דבביכון לעבדין ולאמהן ולית דקני׃

Ca.xxix.

אלין פתגמי קימא דפקיד יי ית משה למגזר עם בני ישראל בארעא דמואב בר
מקימא דגזר עמהון בחורב׃ וקרא משה לכל ישראל ואמר להון אתון חזיתון ית כל
דעבד יי לעיניכון בארעא דמצרים לפרעה ולכל עבדוהי ולכל ארעיה׃ נסין רברבין
דחזו עינך אתיא ומופתיא רברביא האנון׃ ולא יהב יי לכון לבא למידע ולא
עינין למחזי ואודנין למשמע עד יומא הדין׃ ודברית יתכון ארבעין שנין במדברא
לא בליאת כסותכון מנכון וסינך לא איתחפיא מעל רגלך׃ לחמא לא אכלתון וחמר
ומרת לא שתיתון בדיל דתדעון ארי אנא יי אלהכון׃ ואתיתון

Interp̄.chal.

Mane dices: quis mihi det vesperū. & vespere dices: q̄s mihi det mane: ꝑpter pauorē cordis tui quo pauebis: & ꝑpter visionē oculoꝝ tuoꝝ q̄z videbis. Et reducet te dñs in egyptū in nauibꝰ p viā de q̄ dixi tibi: nō addes vltra videre eaz: & vēdemini ibi inimicis tuis in seruos & ancillas: & nō erit qui emat. Ca.29.

Hec sunt verba federis quod precepit dñs moysi: vt feriret cum filijs israel in terra moab: preter fedus qḋ pepigit cum eis in oreb. Et vocauit moyses omnē israel & dixit ad eos. vos vidistis oīa q̄ fecit dñs ante oculos vr̄os in terra egypti pharaōi & oībus seruis eius & vniuerse terre illius: tentationes magnas quas viderunt oculi tui & signa atq̧ portenta magna illa. Et nō dedit vobis dñs cor ad sciendū neq̧ oculos ad videndū neq̧ aures ad audiendū vsq̧ in diē hanc. Et duxit vos quadraginta annis per desertū: nō inueterata sunt vestimēta vestra in vobis: & calciamēta vestra non sunt attrita in pedibus vestris. Panē non comedistis: & vinū & quicqd inebriare potest nō bibistis: vt sciretis q̄m ego sum dñs deꝰ vester. Et venistis

Prītiua chal.

אמר נתן תוה · חזה תוב ספן · זבן קנה · קום גזר · חזה · נסה רבב אות · יהב חזה · שמע רבע שנה · דבר בלה כסה · סנא דוה שתה

Ter. Heb.

אל המקום הזה ויצא סיחן מלך
חשבון ועוג מלך הבשן לקראתנו
למלחמה ונכם: ונקח את ארצם
ונתנה לנחלה לראובני ולגדי
ולחצי שבט המנשי: ושמרתם
את דברי הברית הזאת ועשיתם
אתם למען תשכילו את כל
אשר תעשון: אתם נצבים היום
כלכם לפני יהוה אלהיכם
ראשיכם שבטיכם זקניכם
ושטריכם כל איש ישראל:
טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב
מחניך מחטב עציך עד שאב
מימיך: לעברך בברית יהוה
אלהיך ובאלתו אשר יהוה
אלהיך כרת עמך היום: למען
הקים אתך היום לו לעם והוא
יהיה לך לאלהים כאשר דבר
לך וכאשר נשבע לאבתיך
לאברהם ליצחק וליעקב:
ולא אתכם לבדכם אנכי כרת
את הברית הזאת ואת האלה
הזאת: כי את אשר ישנו
פה עמנו עמד היום לפני יהוה
אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו
היום: כי אתם ידעתם את אשר
ישבנו בארץ מצרים ואת אשר

Primitiua heb.

קום · לחם נכה לקח · חצה · כרת עשה · שכל · עשה יצב · פנה · נשה גור · חטב · עבר · אלה · קום · היה · שבע · בדד · יש · פנה

Trāsla. B. Hiero.

ad hunc locū egressus q3 est seon rex esebon & og rex basā occurrentes nobis ad pugnam: & percussimus eos: & tulimus terrā eorū: ac tradidimus possidendam ruben & gad & dimidie tribui manasse. Custodite ergo verba pacti huius: & implete ea vt itelligatis vniuersa que facitis. Vos statis hodie cuncti coram domino deo vestro: principes vestri & tribus ac maiores natu atq3 doctores: ōis populus israel: liberi & vxores vestre & aduene q tecū morātur in castris: exceptis lignorū cesorib9 & his q cōportāt aquas. vt transeas in federe dñi dei tui: & in iureiurando qd hodie dominus deus tuus percutit tecum: vt suscitet te sibi in populum: & ipse sit dominus deus tuus sicut locutus est tibi: & sicut iurauit patribus tuis abraam isaac & iacob. nec vobis solis ego hoc fedus ferio & hec iuramenta cōfirmo: sed cūctis presentibus & absentibus. Vos enim nostis quomodo habitauerimus in terra egypti & quomō

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

Nu. 21 B.

vsq3 in locū huic. τ egressus ē seon rex
ἕως τοῦ τόπου τούτου. καὶ ἐξῆλθε σηὼν βασιλεὺς
esebon: τ og rex basan in occursū
ἐσεβὼν, καὶ ὢγ βασιλεὺς τῆς βασὰν εἰς συνάντη
nobis in pugna. τ pcussim9 eos: τ
σιν ἡμῖν ἐν πολέμῳ. καὶ ἐπατάξαμεν αὐτούς, καὶ
tulim9 trā eop: τ tradidim9 eam in pos
ἐλάβομεν τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἔδωκαμεν αὐτὴν ἐν κλη
sessiōe3 rubē: τ gad: τ dimidie tri
ρῳ τῷ ῥουβὴν, καὶ τῷ γαδδὶ, καὶ τῷ ἡμίσει φυ
bui manasse. τ custodietis oīa vba
λῆς μανασσῆ. καὶ φυλάξεσθε πάντας τοὺς λόγους
pacti hui9: vt faciatis ea: vt intelligatis
τῆς διαθήκης ταύτης, ποιεῖν αὐτούς, ἵνα συνῆτε
vniuersa q̄ facitis. vos stetistis hodie cū
πάντα ὅσα ποιεῖτε. ὑμεῖς ἑστήκατε σήμερον πάν
cti corā dño deo vro: principes tribuū
τες ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, οἱ ἀρχίφυλοι
vrī: τ senat9 vr: τ iudices vrī:
ὑμῶν, καὶ ἡ γερουσία ὑμῶν, καὶ οἱ κριταὶ ὑμῶν,
τ doctores vrī: oīs vir isra
καὶ οἱ γραμματοεισαγωγεῖς ὑμῶν, πᾶς ἀνὴρ ἰσρα
el: vxores vre: τ liberi vrī: τ
ἡλ, αἱ γυναῖκες ὑμῶν, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, καὶ
aduena q̄ in medio castrop vrop: a
ὁ προσήλυτος ὁ ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς ὑμῶν, ἀπὸ
lignop cesorib9 vris vsq3 ad aquā cōportātes vros: vt trā
ξυλοκόπου ὑμῶν ἕως ὑδροφόρου ὑμῶν, παρελθεῖν
seas tu in federe dñi dei tui: τ in
σε ἐν τῇ διαθήκῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ἐν ταῖς
īprecationib9 ei9: q̄ dñs de9 tu9 disponit ad
ἀραῖς αὐτοῦ, ὅσα κύριος ὁ θεός σου διατίθεται πρὸς
te hodie: vt statuat te sibi in ppl̄m: τ ipse
σε σήμερον, ἵνα στήσῃ σε αὐτῷ εἰς λαόν, καὶ αὐτὸς
erit tu9 de9: quēadmodū locut9 ē tibi: τ quēadmodū iu
ἔσαι σου θεός, ὃν τρόπον εἶπέ σοι, καὶ ὃν τρόπον ὤμο
rauit pr̄ibus tuis abraam τ isaac τ ia
σε τοῖς πατράσι σου ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰα
cob. τ nō vobis solis dispono ego fed9
κώβ. καὶ οὐχ ὑμῖν μόνοις διατίθεμαι ἐγὼ τὴν διαθή
hoc τ imp̄catiōes hanc: sed τ
κην ταύτην καὶ τὴν ἀρὰν ταύτην, ἀλλὰ καὶ τοῖς
hic exn̄tib9 vobiscū hodie corā dño
ὧδε οὖσι μεθ' ὑμῶν σήμερον ἔναντι κυρίου τοῦ
deo vro: τ nō exn̄tib9 hic vobiscū ho
θεοῦ ὑμῶν, καὶ τοῖς μὴ οὖσιν ὧδε μεθ' ὑμῶν σήμε
die. q̄m vos nostis quō habitauerim9 in tra
ρον. ὅτι ὑμεῖς οἴδατε ὡς κατῳκήσαμεν ἐν γῇ
egypti: τ quō trāsierim9 in medio
αἰγύπτου, καὶ ὡς παρήλθομεν ἐν μέσῳ τῶν
gētiū q̄s
ἐθνῶν οὓς

C

Transla. Chal.

לאתרא הדין ונפק סיחון מלכא דחשבון ועוג מלכא דמתנן לקדמותנא לאגחא קרבא
ומחינון: ונסבנא ית ארעהון ויהבנהא לאחסנא לשבטא דראובן ולשבטא דגד
ולפלגות שבטא דמנשה: ותטרון ית פתגמי קימא הדא ותעבדון יתהון בדיל
דתשכלון ית כל דתעבדון: אתון קימין יומא דין כלכון קדם יי אלהכון רישיכון
שבטיכון סביכון וסרכיכון כל אנש ישראל: טפלכון נשיכון וגיורך די בגו משריתך
מלקט אעך עד מלי מיך: לאעלותך בקימא דיי אלהך ובמומתיה דיי אלהך גזר
עמך יומא דין: בדיל לקימא יתך יומא דין קדמוהי לעם והוא יהי לך לאלה כמא
דמליל לך וכמא דקיים לאבהתך לאברהם ליצחק וליעקב: ולא עמכון בלחודיכון
אנא גזר ית קימא הדא וית מומתא הדא: ארי ית מן דאיתוהי הכא עמנא קאים
יומא דין קדם יי אלהנא וית מן דליתוהי הכא עמנא יומא דין: ארי אתון ידעתון
ית דיתבנא בארעא דמצרים וית דעברנא

Primitiua chal.

נגח · מחא חסן · נטר קום עבד · שכל קום ראש · שוב נשה גור · פלא עול קום · אום הוה · קום

Interp. chal.

ad locu3 hunc: τ egressus est seon rex esebon τ og rex basan in occursum nostrū ad pugnam: τ percussimus eos: τ subiecimus terram eorum: τ dedimus eam in possessionem tribui ruben τ tribui gad τ dimidie tribui manasse. Et custodietis verba pacti huius τ facietis ea: vt intelligatis vniuersa que facitis. Vos statis hodie cuncti cora3 dño deo vestro: principes vestri τ tribus vestre: senes vestri τ prefecti vestri om̄es viri israel: paruuli vestri τ vxores vestre τ peregrini tui qui sunt in medio castrorum tuop: ab eo q̄ colligit ligna tua vsq3 ad haurientem aqua3 tuam. Et intres in fedus domini dei tui τ in iuramentū eius quod dominus deus tuus statuit tecum hodie: vt suscitet te hodie in cōspectu suo in populū: τ ipse sit tibi in deum: sicut locutus est tibi: τ sicut iurauit pr̄ibus tuis abraham isaac τ iacob. Non vobiscum solis ego statuit pactum hoc τ iuramentū hoc: sed cum eo qui stat hic hodie nobiscum coram domino deo nostro: et cum eo qui non est hic hodie nobiscum. Quoniā vos scitis quomodo habitauerimus in terra egypti: τ quomodo transierimus

trāsiuistis: τ vidistis abominatiōes eop: τ
παρήλθετε, καὶ ἴδετε τὰ βδελύγματα αὐτῶν, καὶ
idola eop: lignū τ lapidē argētū τ au
τὰ εἴδωλα αὐτῶν, ξύλον καὶ λίθον ἀργύριον καὶ χρυ
rū; q̄ sūt apud eos. ne q̄s sit in vobis vir aut
σίον, ἅ ἐστι παρ' αὐτοῖς. μή τις ἐστὶν ἐν ὑμῖν ἀνὴρ ἢ
mulier aut familia aut trib9: cui9 mens auersa ē
γυνὴ ἢ πατριὰ ἢ φυλή, τίνος ἡ διάνοια ἐξέκλινεν
a dño deo vro: vt vadat ad seruiēdū
ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, πορεύεσθαι λατρεύειν
diis gētiū illap. ne q̄ sit in vobis ra
τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν ἐκείνων. μή τις ἐστὶν ἐν ὑμῖν ῥί
dix sursū germinās felle τ amaritudine. τ erit si au
ζα ἄνω φύουσα χολῇ καὶ πικρίᾳ. καὶ ἔσαι ἐὰν ἀ
dierit vba impcatiōis hui9: τ bndt
κούσῃ τὰ ῥήματα τῆς ἀρᾶς ταύτης, καὶ ἐπιφη
cat in corde suo: dicēs: scta mihi sint:
μίσηται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, λέγων, ὅσιά μοι γένοι
q̄m in errore cordis mei am
το, ὅτι ἐν τῇ ἀποπλανήσει τῆς καρδίας μου πο
bulabo: vt nō simul perdat peccator
ρεύσομαι, ἵνα μὴ συναπολέσῃ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν ἀ
inocētē: nō velit deus ignoscere ei:
ναμάρτητον, οὐ μὴ θελήσῃ ὁ θεὸς εὐϊλατεῦσαι αὐτῷ,
sed tūc cōburet furore dñi: τ zelus ei9
ἀλλ' ἢ τότε ἐγκαυθήσεται ὀργὴ κυρίου, καὶ ὁ ζῆλος αὐ
in hoīe illo. τ adherebūt in
τοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ. καὶ κολληθήσονται ἐν
eo oēs maledictiōes federis huius: scri
αὐτῷ πᾶσαι αἱ ἀραὶ τῆς διαθήκης ταύτης, αἱ γε
pte in volumie legis huius.
γραμμέναι ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου.
τ delebit dñs nomē eius de sub
καὶ ἐξαλείψει κύριος τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς ὑπὸ
celo: τ disperget eū dñs in mala ex
τὸν οὐρανόν, καὶ διαστελεῖ αὐτὸν κύριος εἰς κακὰ ἐκ
oībus filijs israel: iuxta oēs maledictiōes
πάντων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, κατὰ πάσας τὰς ἀρὰς
federis scriptas in libro
τῆς διαθήκης τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ
legis huius. τ dicēt gn̄atio altera filij
νόμου τούτου. καὶ ἐροῦσιν ἡ γενεὰ ἡ ἑτέρα οἱ υἱοὶ
vrī: q̄ surgēt post vos: τ peregrinus: q̄
ὑμῶν, οἳ ἀναστήσονται μεθ' ὑμᾶς, καὶ ὁ ἀλλότριος, ὃς
venerit de tra longinqua: τ videbūt pla
ἂν ἔλθῃ ἐκ γῆς μακρόθεν, καὶ ὄψονται τὰς πλη
gas tre illius τ infirmitates eius: q̄s
γὰς τῆς γῆς ἐκείνης καὶ τὰς νόσους αὐτῆς, ἃς
immisit dñs sup eam sulphur τ sal ar
ἀπέστειλεν κύριος ἐπ' αὐτήν, θεῖον καὶ ἅλας κα
dens: oīs tra eius nō seminabi
τακεκαυμένον, πᾶσα ἡ γῆ αὐτῆς οὐ σπαρήσε
tur: neq3 germinabit: neq3
ται, οὐδὲ ἀνατελεῖ, οὐδὲ μὴ

D

transierimus per medium nationum q̄s trāseūtes vidistis abominatiōes & sordes. i. idola eorū lignū & lapidē argentū & aurū q̄ colebant. Ne forte sit inter vos vir aut mulier familia aut tribus cuius cor auersum est hodie a domino deo nostro. vt vadat & seruiat diis illarum gentium & sit inter vos radix germinans fel & amaritudinē. Cūq3 audierit verba iuramenti huius benedicat sibi in corde suo, dicens: pax erit mihi: & ambulabo in prauitate cordis mei: & absumat ebria sitientem & dñs non ignoscat ei. sed tunc q̄3 maxime furor eius fumet: & zelus cōtra hoīem illum: & sedeant sup eū oīa maledicta q̄ scripta sūt in hoc volumine. & deleat dñs nomen eius sub celo: & consumat eum in perditione ex omnibus tribubus israel iuxta maledictiones que in libro legis huius ac federis cōtinētur. Dicetq3 sequēs gn̄atio & filii qui nascentur deinceps & peregrini qui de lōge venerint vidētes plagas terre illius: & infirmitates quibus eam afflixerit dominus sulphure & salis ardore comburens. ita vt vltra nō seratur: nec vires quippiam germinet

עברנו בקרב הגוים אשר עברתם:
ותראו את שקוציהם ואת גלליהם
עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם:
פן יש בכם איש או אשה או
משפחה או שבט אשר לבבו
פנה היום מעם יהוה אלהינו
ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם
פן יש בכם שרש פרה ראש
ולענה: והיה בשמעו את דברי
האלה הזאת והתברך בלבבו
לאמר שלום יהיה לי כי בשררות
לבי אלך למען ספות הרוה את
הצמאה: לא יאבה יהוה סלח לו
כי אז יעשן אף יהוה וקנאתו
באיש ההוא ורבצה בו כל האלה
הכתובה בספר הזה ומחה יהוה
את שמו מתחת השמים: והבדילו
יהוה לרעה מכל שבטי ישראל
ככל אלות הברית הכתובה
בספר התורה הזה: ואמר הדור
האחרון בניכם אשר יקומו
מאחריכם והנכרי אשר יבא
מארץ רחוקה וראו את
מכות הארץ ההוא ואת תחלאיה
אשר חלה יהוה בה:
גפרית ומלח שרפה כל ארצה
לא תזרע ולא תצמח ולא

ראה שקץ · איש · שפח · ברך · שלם היה · הלך ספה · אבה · עשן · כתב · בדל · רעע · אלה ברת · ירה · בוא · רחק ראה · נכה חלה · זרע צמח

Transla. Chal.

בין עממיא דעברתון: וחזיתון ית שקוציהון וית טעותהון אעא ואבנא כספא ודהבא
דעמהון: דלמא אית בכון גבר או אתא או זרעית או שבטא דליביה פני יומא דין
מדחלתא דיי אלהנא למהך למפלח ית טעות עממיא האינון דלמא אית בכון גבר
מהרהר חטאין או זדון: ויהי כמשמעיה ית פתגמי מומתא הדא ויחשב בלביה
למימר שלמא יהי לי ארי בהרהור לבי אנא אזיל בדיל לאוספא ליה חטאי
שלותא על זדנותא: לא יהי רעוא קדם יי למשבק ליה ארי בכין יתקף רוגזא דיי וחמתיה
בגברא ההוא ותדבקון ביה כל לוטיא דכתיבין בספרא הדין וימחי יי ית שמיה
מתחות שמיא: ויפרשיניה יי לבישא מכל שבטי ישראל ככל לוטי קימא דכתיבין
בספר אוריתא הדין: ויימר דרא בתראה בניכון די יקומון מבתריכון ובר עממין די ייתי
מארע רחיקא ויחזון ית מחתא דארעא ההיא וית מרעהא דאמרע יי בה: גפריתא
ומלחא יקידא כל ארעה לא תזדרע ולא תצמח ולא

Interp. chal.

per medium populorum per quos transistis et vidistis abominationes eorum τ idola eorum lignea et lapidea argentea τ aurea que sunt in eis. Ne forte sit in vobis vir aut mulier aut familia aut tribus cui9 cor auersu3 est hodie a timore dñi dei nostri: vt vadat et seruiat idolis populop illorū: ne forte sit in vobis vir cogitās peccata aut supbiam. Et cum audierit verba iuramēti huius cogitet in corde suo dicens. Pax erit mihi q̄m in cogitatione cordis mei ego ambulabo: vt addātur ei peccata ignorātie peccatis supbie. Non volet dñs dimittere ei: sed tunc irascetur furor dñi τ indignatio eius cōtra virū illum: τ adherebunt ei oēs maledictiones que scripte sunt in libro legis huius: τ delebit dñs nomen eius sub celo. Et diuidet eum dñs in malū de oibus tribubus israel: iuxta oēs maledictiones federis que scripte sunt in libro legis huius. Et dicet generatio sequēs τ filij vestri qui surgent post vos τ filij alienigenap qui venerit de terra longinqua: videntes plagas terre illi9 τ infirmitates eius quibus afflixerit eam dñs: sulphure τ sale combusta erit omnis terra eius: non seminabitur: neq3 germinabit neq3

Primitiua chal.

חזה טעה · אתא כנה · זהב פלח · הרהר זוד הוה · שמע חשב אמר · יסף שלה אבה · שבק תקף חמם · דבק מחה פרש · קום · אתא חזה מחא · זרע צמח

Ter. Heb.

יעלה בה כל עשב כמהפכת
סדם ועמרה אדמה וצבוים אשר
הפך יהוה באפו ובחמתו: ואמרו
כל הגוים על מה עשה יהוה
ככה לארץ הזאת מה חרי האף
הגדול הזה: ואמרו על אשר
עזבו את ברית יהוה אלהי
אבתם אשר כרת עמם בהוציאו
אתם מארץ מצרים: וילכו
ויעבדו אלהים אחרים וישתחוו
להם אלהים אשר לא ידעום
ולא חלק להם: ויחר אף יהוה
בארץ ההוא להביא עליה את
כל הקללה הכתובה בספר הזה:
ויתשם יהוה מעל אדמתם
באף ובחמה ובקצף גדול וישלכם
אל ארץ אחרת כיום הזה:
הנסתרת ליהוה אלהינו
והנגלת לנו ולבנינו עד עולם
לעשות את כל דברי התורה

Ca.xxx.

הזאת: והיה כי יבאו
עליך כל הדברים האלה
הברכה והקללה אשר נתתי
לפניך והשבת אל לבבך בכל
הגוים אשר הדיחך יהוה אלהיך
שמה: ושבת עד יהוה אלהיך
ושמעת בקלו ככל אשר

Pritiua heb.

עלה הפך · יחם · חרה · יצא · עבד שחה · חרה · בוא · כתב · נתש · גדל שלך · סתר · גלה עלם · עשה ירה · בוא · נתן · פנה שוב · דחה · קול

Trāsla. B. Hiero.

in exemplum subuersionis sodome & gomorre: adame & seboim quas subuertit dominus in ira & in furore suo. & dicent omnes gentes. Quare sic fecit dominus terre huic? Que est hec ira furoris eius immensa? Et respondebunt. Quia dereliquerunt pactum domini quod pepigit cū patribus eorum quando eduxit eos de terra egypti. & seruierunt diis alienis & adorauerunt eos quos nesciebant: & quibus nō fuerant attributi: idcirco iratus est furor dñi cōtra terram istā vt induceret super eam omnia maledicta que in hoc volumine scripta sunt: & eiecit eos de terra sua in ira & in furore & in indignatione maxima: proiecitque in terram alienā sicut hodie comprobatur. Abscondita: domino deo nostro: que manifesta sunt: nobis & filiis nostris vsque in sempiternum: vt faciamus vniuersa legis huius. Cap. 30.

Cum ergo venerint super te omnes sermones isti: benedictio siue maledictio quam proposui in cōspectu tuo: & ductus penitudine cordis tui in vniuersis gētibus in quas disperserit te dñs deus tuus; & reuersus fueris ad eum: & obedieris eius imperiis: sicut

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

crescet in ea oē viride. sicut subuersa ē
ἀναβῆ ἐπ᾽ αὐτῆς πᾶν χλωρόν. ὥσπερ κατεστράφη
sodoma τ gomorra: adame τ seboim: quas sub
σόδομα καὶ γόμορρα, ἀδαμὰ καὶ σεβωίμ, ἃς κα
uertit dñs in furore suo τ ira. τ dicēt
τέστρεψεν κύριος ἐν θυμῷ αὐτοῦ καὶ ὀργῇ. καὶ ἐροῦ
oēs gētes q̄re fecit dñs sic
σι πάντα τὰ ἔθνη διατί ἐποίησε κύριος οὕτω τῇ
tre huic? qs furor ire imēsus iste?
γῇ ταύτῃ; τίς ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς ὁ μέγας οὗτος;
τ dicent: q: dereliquerūt pactū dñi
καὶ ἐροῦσιν, ὅτι κατέλιπον τὴν διαθήκην κυρίου τ
dei prum suor: q̄ pepigit pri
θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, ἃ διέθετο τοῖς πατρά
bus eor: qñ eduxit eos de tra egypti.
σιν αὐτῶν, ὅτε ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου.
τ abeuntes fuierūt diis alienis: τ
καὶ πορευθέντες ἐλάτρευσαν θεοῖς ἑτέροις, καὶ
adorauerūt eos: quos nō sciebant: neque
προσεκύνησαν αὐτοῖς, οἷς οὐκ ἐπίσταντο, οὐδὲ
distribuit illis. τ iratus ē dñs furore cōtra
διένειμεν αὐτοῖς. καὶ ὠργίσθη κύριος θυμῷ ἐπὶ
trā illā vt induceret sup eam iuxta oēs
τὴν γῆν ἐκείνην ἐπαγαγεῖν ἐπ᾽ αὐτὴν κατὰ πάσας
maledictiōes scriptas in libro le
τὰς ἀρὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νό
gis huius. τ eiecit eos dñs de tra
μου τούτου. καὶ ἐξῆρεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ τῆς γῆς
eor in furore τ ira τ indignatiōe magna val
αὐτῶν ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ καὶ παροξυσμῷ μεγάλῳ σφό
de: τ proiecit eos in trā alienā sicut
δρα, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς εἰς γῆν ἑτέραν ὡσεὶ
nūc. occulta dño deo nro: at ma
νῦν. τὰ κρυπτὰ κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, τὰ δὲ φα
nifesta nobis τ filiis nris in sēpiternū: vt faciamus
νερὰ ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιεῖν
vniuersa vba legis huius.
πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου. Ca. 30

Et erit cū venerit sup te oia
καὶ ἔσαι ὡς ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ σὲ πάντα τὰ
vba hec: bñō τ maledictio: quā
ῥήματα ταῦτα, ἡ εὐλογία καὶ ἡ κατάρα, ἣν
dedi añ faciē tuā: τ susceperis in
δέδωκα πρὸ προσώπου σου, καὶ δέξῃ εἰς τὴν
cor tuū in vniuersis gentib: vbicūque dis
καρδίαν σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἂν δια
perserit te dñs deus tuus illuc: τ reuer
σκορπίσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ, καὶ ἐπι
sus fueris ad dñm deū tuū: τ obedie
στραφήσῃ ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου, καὶ ὑπακού
ris voci eius iuxta oia q̄
σῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ κατὰ πάντα ὅσα

Transla. Chal.

יסק בה כל עשבא כהפכתא סדום ועמורה אדמה וצבוים דהפך ייי ברוגזיה ובחמתיה:
ויימרון כל עממיא על מה עבד ייי כדין לארעא הדא מה תקוף רוגזא רבא הדין:
ויימרון על דשבקו ית קימא דייי אלהא דאבהתהון דגזר עמהון באפקותיה יתהון
מארעא דמצרים: ואזלו ופלחו לטעות עממיא וסגידו להון דחלן דלא ידעינון ולא
אוטיבא להון: ותקיף רוגזא דייי בארעא ההיא לאיתאה עלה ית כל לוטיא דכתיבין
בספרא הדין: וטלטלינון ייי מעל ארעהון ברגז ובחמה ובתקוף רב ואגלינון לארע
אחרי כיומא הדין: דמטמרן קדם ייי אלהנא ודגליין לנא ולבננא עד עלמא למעבד
ית כל פתגמי אוריתא הדא: Ca.xxx. ויהי ארי יתון עלך כל
פתגמיא האלין ברכן ולוטין דיהבית קדמך ותתיב ללבך בכל עממיא דאגלייך ייי
אלהך לתמן: ותתוב לפחלנא דייי אלהך ותקבל במימריה ככל

Pritiua. chal.

יחם · אמר רגז · קום נפק · טעה יטב · גלה · טמר גלה עבד · הוה אתא · תוב קבל

Interp. chal.

crescet in ea ois herba: sic subuersio sodome τ gomorre adame τ seboi: quas subuertit dñs in ira sua τ in furore suo. et dicēt oēs populi propter qd fecit dñs sic terre huic? q̄ est ira furoris magni hui? Et dicēt. qr dereliquerūt pactū dñi dei patrū suor quod statuit cū eis qñ eduxit eos de terra egypti: τ ambulauerūt τ seruierūt idolis populor τ adorauerūt portēta q̄ nescierūt et q̄ non pnt bene facere eis. Et iratus est furor dñi cōtra terrā illā: vt induceret sup eā oēs maledictiōes que scripte sunt in libro hoc. Et eiecit eos dñs de terra sua in ira τ in indignatione τ in furore magno: et migrare fecit eos in terrā aliā: sicut in die hac. Que occulta sunt: sint coram dño deo nostro: que autē manifesta sunt: nobis τ filiis nostris vsque in seculū: vt faciamus omnia verba legis huius. Ca. 30.

Et erit cum venerint sup te oia verba hec benedictionū τ maledictionū que posui coram te: cōuerteris ad cor tuū in oibus populis ad quos migrare te fecit dominus. Et cōuerteris ad timorē domini dei tui: τ obedies verbo eius iuxta omnia

---

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ego tibi pcipio hodie: ex toto corde
ἐγώ σοι ἐντέλλομαι σήμερον, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας
tuo τ ex tota aia tua: τ sanabit do
σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἰάσεται κύ
min peccata tua: τ miserebit tui: τ
ριος τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ ἐλεήσει σε, καὶ
rursū cōgregabit te de cūctis gētib: in
πάλιν συνάξει σε ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, εἰς
quos dispsit te dñs de tu illuc. si fuerit
οὓς διεσκόρπισέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ. ἐὰν ᾖ
dispsio tua a sūmitate celi: inde
ἡ διασπορά σου ἀπ᾽ ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ἐκεῖθεν
cōgregabit te dñs de tu: τ illinc assumet
συνάξει σε κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἐκεῖθεν λήψεταί
te: τ introducet te dñs de tu in trā q̄
σε, καὶ εἰσάξει σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν, ἣν
posséderūt pres tui: τ possidebis
ἐκληρονόμησαν οἱ πατέρες σου, καὶ κληρονομήσεις

B

eam: τ bñ tibi faciet τ numerosiorē te faci
αὐτήν, καὶ εὖ σε ποιήσει, καὶ πλεονασόν σε ποιή
et sup pres tuos. τ mūdabit
σει ὑπὲρ τοὺς πατέρας σου. καὶ περικαθαριεῖ
dñs cor tuū: τ cor semi
κύριος τὴν καρδίαν σου, καὶ τὴν καρδίαν τοῦ σπέρ
nis tui: vt diligas dñm deū tuū ex toto
ματός σου, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης
corde tuo τ ex tota aia tua: vt
τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ἵνα
viuas tu. τ dabit dñs deus tu maledictiōes has
ζῇς σύ. καὶ δώσει κύριος ὁ θεός σου τὰς ἀρὰς ταύ
sup inimicos tuos: τ sup odiētes
τας ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ ἐπὶ τοὺς μισοῦντάς
te: qui psecuti sūt te. τ tu reuerteris τ audies
σε, οἳ ἐδίωξάν σε. καὶ σὺ ἐπιστραφήσῃ καὶ εἰσακούσῃ
vocē dñi dei tui: τ facies
τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις τὰς
mādata eius: q̄ ego pcipio tibi hodie.
ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον.
τ abūdare faciet te dñs deus tuus in oni ope
καὶ πολυωρήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ
manuū tuar: τ in sobole vteri tui:
τῶν χειρῶν σου, καὶ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῆς κοιλίας σου,
τ in fetibus iumētor tuor: τ in fructi
καὶ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῶν κτηνῶν σου, καὶ ἐν τοῖς γεννή
bus tre tue: qm reuertet dñs deus tuus vt gau
μασι τῆς γῆς σου, ὅτι ἐπιστρέψει κύριος ὁ θεός σου εὐφραν
deat sup te in bonis: sicut gauisus ē in pa
θῆναι ἐπὶ σὲ εἰς ἀγαθά, καθότι ηὐφράνθη ἐπὶ τοῖς πα
tribus tuis: si audieris vocē dñi dei tui: vt
τράσι σου, ἐὰν εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυ τ θεοῦ σου, φυ
custodias pcepta eius τ iustificatiōes ei
λάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς αὐτ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτ
scriptas in libro legis huius: si
τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τ νόμου τούτου, ἐὰν

Trāsla. B. Hiero.

ego hodie precipio tibi cum filiis tuis in toto corde tuo: & in tota anima tua: reducet te dñs deus tuus de captiuitate tua: ac miserebitur tui. & rursum congregabit te de cūctis populis in quos te ante dispersit. Si ad cardines celi fueris dissipatus: inde te retrahet dominus deus tuus. & assumet atque introducet in terrā quā possederunt patres tui & obtinebis eā. & bñdicens tibi maioris numeri te eē faciet quā fuerunt patres tui. Circumcidet dñs deus tuus cor tuū: & cor seminis tui vt diligas dominum deum tuum ex toto corde tuo: & in tota aia tua: vt possis viuere. Oēs autem maledictiones has conuertet super inimicos tuos: & eos qui oderunt te & persequūntur. Tu autē reuerteris & audies vocem domini dei tui: faciesque vniuersa mandata que ego precipio tibi hodie. & abundare te faciet dñs deus tuus in cunctis opibus manuū tuarum in sobole vteri tui: & i fructu iumētorum tuorum: in vbertate terre tue: & in rerum oīm largitate. Reuertetur enim dñs vt gaudeat super te in oibus bonis sicut gauisus est in patribus tuis si tñ audieris vocē dñi dei tui & custodieris precepta eius: & cerimonias que in hac lege scripta sunt. &

Ter. Heb.

אנכי מצוך היום אתה ובניך
בכל לבבך ובכל נפשך: ושב
יהוה אלהיך את שבותך ורחמך
ושב וקבצך מכל העמים אשר
הפיצך יהוה אלהיך שמה: אם
יהיה נדחך בקצה השמים משם
יקבצך יהוה אלהיך ומשם
יקחך: והביאך יהוה אלהיך
אל הארץ אשר ירשו אבתיך
וירשתה והיטבך והרבך
מאבתיך: ומל יהוה אלהיך את
לבבך ואת לבב זרעך לאהבה
את יהוה אלהיך בכל לבבך
ובכל נפשך למען חייך: ונתן יהוה
אלהיך את כל האלות האלה
על איביך ועל שנאיך אשר
רדפוך: ואתה תשוב ושמעת
בקול יהוה ועשית את כל
מצותיו אשר אנכי מצוך
היום: והותירך יהוה אלהיך
בכל מעשה ידך בפרי בטנך ובפרי
בהמתך ובפרי אדמתך לטובה
כי ישוב יהוה לשוש עליך
לטוב כאשר שש על אבתיך:
כי תשמע בקול יהוה אלהיך
לשמר מצותיו וחקתיו הכתובה
בספר התורה הזה כי

Pritiua heb.

צוה · שוב · שבה · פוץ · היה דחה · קבץ · לקח בוא · ירש יטב רבה · מול · חיה · אלה · שוב · עשה · צוה · יתר · פרה · טוב · שוש · שמע · חקק כתב · ירה

A

Transla. Chal.

דאנא מפקיד לך יומא דין את ובנך בכל לבך ובכל נפשך: ויתיב ייי אלהך ית שבי
גלותך וירחם עלך ויתוב ויכנשינך מכל עממיא דבדרך ייי אלהך לתמן: אם יהוין
גלותך בסיפי שמיא מתמן יכנשינך ייי אלהך ומתמן יקרבינך: ויעלינך ייי אלהך
לארעא דיריתו אבהתך ותירתה ויוטב לך ויסגינך מאבהתך: ויעדי ייי אלהך ית
טפשות ליבך וית טפשות ליבא דבנך למרחם ית ייי אלהך בכל ליבך ובכל נפשך
בדיל חייך: ויתן ייי אלהך ית כל לוטיא האלין על בעלי דבבך ועל סנאך דרדפוך:
ואת תתוב ותקבל למימרא דייי ותעביד ית כל פיקודוהי דאנא מפקיד לך יומא דין:
ויותרינך ייי אלהך בכל עובדי ידך בולדא דמעך ובולדא דבעירך ובאיבא דארעך
לטבא ארי יתוב ייי למחדי עלך לטבא כמא דחדי על אבהתך: ארי תקבל למימרא
דייי אלהך למיטר פיקודוהי וקימוהי דכתיבין בספר אוריתא הדין ארי

Interp. chal.

q̄ ego precipio tibi hodie tu τ filii tui in toto corde tuo et in tota aia tua. Et reducet dñs deus tu captiuitatē transmigratiōis tue: τ miserebit tui: τ cōuertet τ congregabit te ex oibus populis in quibus dispersit te dñs de tuus. Si fuerit dispsio tua in fines celi: inde pgregabit te dñs de tuus: τ inde applicabit te. τ itroducet te dñs de tuus in terrā quā possederūt pres tui τ possidebis eā: τ bene faciet tibi: τ multiplicabit te magis q̄ pres tuos. et auferet dñs de tuus isipientiā cordis tui τ isipientiā cordis filior tuor: vt diligas dñm deū tuū in toto corde tuo τ in tota aia tua: vt viuas. Et dabit dñs de tuus oēs maledictiōes has sup inimicos tuos τ sup hostes tuos qui psecuti fuerūt te. Tu autē cōuerteris τ obedies verbo dñi: τ facies oia precepta eius q̄ ego pcipio tibi hodie. et abūdare te faciet dñs deus tu in oibus opibus manuū tuar in fetu ventris tui τ in fetu iumētorum tuor τ in fructu terre tue in bonum: quoniā conuertetur dñs vt gaudeat super te in bonū sicut gauisus est sup patres tuos. Si obedieris verbo domini dei tui vt custodias precepta eius τ mandata eius que scripta sunt in libro legis hui: qm

Pritiua chal.

פקד שבה גלה · רחם כנש הוה · סוף קרב עול · ירת יטב סגא · עדה רחם חיה · נתן תוב קבל · אמר עבד יתר · ילד מעה אבב · טוב חדה · נטר קום

Ter. Heb.

תָשׁוּב אֶל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל
לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ׃ כִּי הַמִּצְוָה
הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
לֹא נִפְלֵאת הִוא מִמְּךָ וְלֹא
רְחֹקָה הִוא׃ לֹא בַשָּׁמַיִם
הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ
הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ
אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃ וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם
הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲבָר לָנוּ אֶל עֵבֶר
הַיָּם וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ
וְנַעֲשֶׂנָּה׃ כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר
מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ׃
רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת
הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת
הָרָע׃ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
לְאַהֲבָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת
בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו
וּמִשְׁפָּטָיו וְחָיִיתָ וְרָבִיתָ
וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּאָרֶץ
אֲשֶׁר אַתָּה בָא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
וְאִם יִפְנֶה לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמָע
וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לֵאלֹהִים
אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם׃ הִגַּדְתִּי
לָכֶם הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן
לֹא תַאֲרִיכֻן יָמִים עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר אֶת הַיַּרְדֵּן
לָבוֹא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ הַעִדֹתִי

Primitiua heb.: צוה · בלא · פלא · עלה · לקח שמע · עשה · עבר · קרב · פה עשה · נתן פנה · חיה · רעע צוה · הלך · צוה חקק · שפט חיה · ברך · בוא ירש · פנה שמע · נדח שחה · נגד · אבד · ארך יום · בוא ירש עוד

Trāsla. B. Hiero.

reuertaris ad dominū deum tuum in toto corde tuo: & in tota anima tua. Mandatum hoc quod ego precipio tibi hodie nō supra te est: neq3 procul positum nec in celo situm: vt possis dicere qs nostrum valet ad celū ascēdere vt deferat illud ad nos vt audiamus atq3 opere compleam?: neq3 trans mare positū vt causeris & dicas: qs e nobis poterit mare trāsfretare: & illud ad nos vsq3 deferre: vt possimus audire & facere quod pceptū ē: sed iuxta te est sermo valde in ore tuo & in corde tuo vt facias illū. Cōsidera qp hodie ppofueri i cōspectu tuo vitam & bonum: & e cōtrario mortem & malum: vt diligas dominū deū tuum & ambules in viis eius: & custodias mandata illius & cerimonias atq3 iudicia: & viuas: atq3 multiplicet te benedicatq3 tibi in terra ad quam ingredieris possidendam. Si āt auersū fuerit cor tuū & audire nolueris atq3 errore deceptus adoraueris deos alienos & seruieris eis: predico tibi hodie qp peas & paruo tempore moreris in terra: ad quam iordanē trāsmisso ingredieris possidēdā. Testes inuoco

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

cōuersus fueris ad dñm deū tuū ex toto corde tuo τ ex tota aīa tua: qm mādatū hoc qđ ego pcipio tibi hodie: nō grane est: neq3 pcul a te est: nō in celo est: dicēs: qs ascendet nřm in celū: τ accipiet nobis illud: τ audiētes illud faciemus. neq3 trās mare est: dicēs: qs trāsfretabit ad trās mare: τ accipiet nobis illud: τ audientes illud faciemus. iuxta te est xbū valde in ore tuo: τ in corde tuo τ in manib⁹ tuis vt facias illud. ecce dedi ante faciē tuā hodie vitā τ mortē: bonū τ malū. si āt audieritis mādata dñi dei vři: que ego precipio vobis hodie: vt diligatis dñm deū tuū: ambuletis in oībus vijs eius: τ custodiatis iustificatiōes ei⁹ τ mādata eius τ iudicia: τ viuetis: τ multi eritis: τ bñdicet tibi dñs deus tuus in oī terra: ad quā ingrederis illuc possidēdā eā. τ si auersū fuerit cor tuū: τ nō audieris: τ errore deceptus adoraueris deos alienos: τ serujeris eis: annūcio tibi hodie qp pditiōe peribitis: τ nō lōgeui eritis in terra: in quā vos trāsitis iordanē illuc vt possideatis eā. testes inuoco

ἐπιστραφῇς ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ὅτι ἡ ἐντολὴ αὕτη ἣν ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, οὐχ ὑπέρογκός ἐστιν, οὐδὲ μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἐστίν, οὐκ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐστί, λέγων, τίς ἀναβήσεται ἡμῖν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκούσαντες αὐτὴν ποιήσομεν. οὐδὲ πέραν τῆς θαλάσσης ἐστί, λέγων, τίς διαπεράσει εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκούσαντες αὐτὴν ποιήσομεν. ἐγγύς σου ἐστὶ τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ταῖς χερσί σου ποιεῖν αὐτό. ἰδοὺ δέδωκα πρὸ προσώπου σου σήμερον τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ἐὰν δὲ εἰσακούσητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσειν τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰς κρίσεις, καὶ ζήσεσθε, καὶ πολλοὶ ἔσεσθε, καὶ εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. καὶ ἐὰν μεταστῇ ἡ καρδία σου, καὶ μὴ εἰσακούσῃς, καὶ πλανηθεὶς προσκυνήσῃς θεοῖς ἑτέροις, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ἀναγγέλλω σοι σήμερον ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε, καὶ οὐ μὴ πολυήμεροι γένησθε ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. διαμαρτύρομαι

Ro.10.b. C D

Transla. Chal.

תתוב לפולחנא דיוי אלהך בכל לבך ובכל נפשך׃ ארי תפקידתא הדא דאנא מפקד לך יומא דין לא מפרשא היא מינך ולא רחיקא היא׃ לא בשמיא היא למימר מן יסק לנא לשמיא ויסבה לנא וישמעננא יתה ונעבדינה׃ ולא מעברא ליפא היא למימר מן יעיבר לנא לעברא דימא ויסבה לנא וישמעננא יתה ונעבדינה׃ ארי קריב לך פתגמא לחדא בפומך ובליבך למעבדיה׃ חזי דיהבית קדמך יומא דין ית חיי וית טבתא וית מותא וית בישא׃ דאנא מפקד לך יומא דין למרחם ית יוי אלהך ולמהך באורחן דתקנן קדמוהי ולמיטר פיקודוהי וקימוהי ודינוהי ותיחי ותסגי ויברכינך יוי אלהך בארעא דאת עליל לתמן למירתה׃ ואם יתפני ליבך ולא תקביל ותטעי ותסגוד לטעות עממיא ותפלחינון׃ חויתי לכון יומא דין ארי מיבד תיבדון לא תורכון יומין על ארעא דאת עבר ית ירדנא למיעל לתמן למירתה׃ אסהדית

Primitiua chal.: פקד פרש אמר · נסק נסב שמע · עבר עבר · חזה חזה קרב · רחם רחם נטר · קום דון סגא · עול ירת בנה · קבל טעה סגד · פלח חוה אבד · ארך עול סהד

Interp. chal.

conuerteris ad timorē dñi dei tui in toto corde tuo et in tota aīa tua. Quoniā preceptū hoc qđ ego precipio tibi hodie nō est separatū a te: nec longe est. Non est in celis: vt dicas. Quis ascendet pro nobis in celū vt deferat illud nobis: τ audiam⁹ illud τ faciamus illđ. neq3 est trans mare: vt dicas. Quis trāsibit p nobis trans mare: τ afferet illud nobis: τ audiemus illud τ faciemus illud. sed iuxta te est sermo valde in ore tuo et in corde tuo: vt facias illū. Uide qp posui corā te hodie vitam τ bonū: τ mortē τ malū. quod ego precipio tibi hodie est: vt diligas dñm deum tuū: τ vt ambules in vijs que recte sunt coram eo: τ custodias precepta eius τ mādata eius τ iudicia ei⁹: vt viuas τ multiplliceris: τ benedicat tibi dñs deus tuus in terra ad quā tu ingredieris possidendā. Et si auersu fuerit cor tuū et non obedieris: τ erraueris τ adoraueris idola populorū τ seruieris eis: annuncio vobis hodie qp perditione peribitis: non prolongabūtur dies vestri super terrā propter quā tu transis iordanem vt ingrediaris τ possideas eam. Contestor

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

vobis hodie et celū τ trā: vitā τ mortē dedi āñ faciē vřaš: bñdictiōes τ maledictiōes: τ elige vitā: vt viuas tu τ semē tuū: vt diligas dñm deū tuū: audias vocē eius: τ adhereas ei: qm hoc vita tua. τ lōgitudo dierū tuorū: vt habites tu in trā: quā iurauit dñs pribus tuis abrahā τ isaac τ iacob vt daret eis.

Ca. 31.

Et finē fecit moyses loquēdi oīa verba hec ad oēs filios israel. τ dixit ad eos: cētū τ viginti ānorū ego sū hodie: nō potero vltra ingredi τ egredi. dñs āt dixit ad me nō trāsibis iordanē hunc. dñs deus tuus qui preit āñ faciē tuā: ipse delebit gētes has a facie tua: τ possidebis eos: τ iosue qui preit āñ faciē tuā: sicut locutus ē dñs. τ faciet dñs eis: sicut fecit seon τ og duobus regibus amorreorū: qui fuerūt vltra iordanē: τ trē eorū: sicut deleuit eos: τ tradidit eos dñs corā vobis. τ facietis eis: sicut pcepi vobis. viriliter age: τ cōfortare: ne timeas: neq3 pauea: neq3 terrearis a cōspectu eorū: qm dñs de⁹ tu⁹ q̄ precedit

ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον δέδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν, τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν κατάραν. καὶ ἔκλεξαι τὴν ζωήν, ἵνα ζῇς σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, εἰσακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἔχεσθαι αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο ἡ ζωή σου. καὶ ἡ μακρότης τῶν ἡμερῶν σου, κατοικεῖν σε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν σου ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ δοῦναι αὐτοῖς.

Καὶ συνετέλεσε μωυσῆς λαλῶν πάντας τοὺς λόγους τούτους πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον, οὐ δυνήσομαι ἔτι εἰσπορεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι. κύριος δὲ εἶπεν πρός με οὐ διαβήσῃ τὸν ἰορδάνην τοῦτον. κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου σου, αὐτὸς ἐξολοθρεύσει τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου σου, καὶ κατακληρονομήσεις αὐτούς, καὶ ἰησοῦς ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος. καὶ ποιήσει κύριος αὐτοῖς, καθὼς ἐποίησε σηὼν καὶ ὢγ τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ τῇ γῇ αὐτῶν, καθότι ἐξωλόθρευσεν αὐτούς, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐνώπιον ὑμῶν. καὶ ποιήσετε αὐτοῖς, καθὰ ἐνετειλάμην ὑμῖν. ἀνδρίζου, καὶ ἴσχυε, μὴ φοβοῦ, μηδὲ δειλία, μηδὲ πτοηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορευόμενος

A

Trāsla. B. Hiero.

hodie celum & terram qp proposuerī vobis vitam & bonū. bñdictionem & maledictionē. Elige ergo vitā vt & tu viuas & semen tuum & diligas dominum deum tuum atq3 obedias voci eius: & illi adhereas. Ipse est enim vita tua & lōgitudo dierum tuorū. vt habites i terra p qua iurauit dñs patribus tuis abraā isaac & iacob vt daret eam illis. Cap. 31.

Abiit itaq3 moyses & locutus est oīa verba hec ad vniuersū israel. & dixit ad eos. Centum viginti annorum sum hodie. non possum vltra egredi & ingredi: presertī cum & dominus dixerit mihi: non transibis iordanē istum. Dñs ergo deus tuus transibit ante te. Ipse delebit omnes gentes has in cōspectu tuo: & possidebis eas. Et iosue iste transibit āñ te. sicut locutus est dominus. Facietq3 dominus eis sicut fecit seon & og regib⁹ ammorreorum. & terre eorum delebit qp eos. Cum ergo & hos tradiderit vobis similiter facietis eis sicut precepi vobis. Viriliter agite & confortamini. Nolite timere nec paucatis ad conspectum eorum: quia dominus deus tuus ipse est ductor

Ter. Heb.

בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת
הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ
הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים
לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה וְזַרְעֶךָ׃ לְאַהֲבָה
אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ
בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה בוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ
וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת
לָהֶם׃ וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר

Ca.xxxi.

אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל
יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן מֵאָה
וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא
אוּכַל עוֹד לָצֵאת וְלָבוֹא וַיהוָה
אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת
הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא עֹבֵר
לְפָנֶיךָ הוּא יַשְׁמִיד אֶת הַגּוֹיִם
הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וִירִשְׁתָּם יְהוֹשֻׁעַ
הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה׃ וְעָשָׂה יְהוָה לָהֶם כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה לְסִיחוֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי הָאֱמֹרִי
וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם׃
וּנְתָנָם יְהוָה לִפְנֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם
לָהֶם כְּכָל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי
אֶתְכֶם׃ חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל
תִּירְאוּ וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם
כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הַהֹלֵךְ

Primitiua heb.: נתן פנה · חיה · קול חיה · יום ישב · שבע · נתן · דבר · אמר · יכל יצא · עבר · פנה שמד · עשה · צוה · ירא ערץ

Transla. Chal.

בכון יומא דין ית שמיא וית ארעא חיי ומותא יהבית קדמך ברכן ולוטין ותתרעי בחיי בדיל דתיחי את ובנך׃ למרחם ית יוי אלהך לקבלא למימריה ולאתקרבא לדחלתיה ארי הוא חייך ואורכות יומך למתב על ארעא דקיים יוי לאבהתך לאברהם ליצחק וליעקב למתן להון׃

Ca.xxxi.

ואזל משה ומליל ית פתגמיא האלין עם כל ישראל׃ ואמר להון בר מאה ועשרין שנין אנא יומא דין לית אנא יכיל עוד למיפק ולמיעל ויוי אמר לי לא תעיבר ית ירדנא הדין׃ יוי אלהך הוא עבר קדמך הוא ישיצי ית עממיא האילין מן קדמך ותירתינון יהושע הוא עבר קדמך כמא דמליל יוי׃ ויעבד יוי להון כמא דעבד לסיחון ולעוג מלכי אמוראה ולארעהון דשיצי יתהון׃ וימסרינון יוי קדמיכון ותעבדון להון ככל תפקידתא דפקידית יתכון׃ תקפו ועלימו לא תדחלון ולא תתברון מן קדמיהון ארי יוי אלהך מימריה דמדבר

Interp. chal.

vobis hodie celum τ terrā: vitam τ mortē posui corā te: benedictiones τ malediciones: eliges autē vitam vt viuas tu τ filij tui: vt diligas dñm deum tuū: vt obedias verbo eius: τ vt adhereas timori eius. Quoniā ipse est vita tua τ prolongatio dierū tuorū: vt habites in terra pro qua iurauit dñs patribus tuis abraham isaac τ iacob: vt daret eam illis. Ca. 31.

Abijt itaq3 moyses τ locut⁹ est verba hec ad oēm israel: τ dixit ad eos. Centū τ viginti annorū etatis sum hodie: nō possū vltra egredi τ ingredi: τ dñs dixit ad me. Non transibis iordanē istum. Dñs deus tuus ipse transibit ante te: τ ipse disperdet populos istos in cōspectu tuo: τ possidebis eos. Iosue aūt ipse transibit ante te: sicē locutus est dñs. Et faciet dñs eis sicut fecit seon τ og regibus amorreorū τ terre eorū: quia disperdidit eos. et tradet eos dñs in conspectu vestro: τ facietis eis iuxta omnia precepta que precepi vobis. Confortamini τ roboramini: ne timeatis neq3 formidetis a facie eorum: quoniam verbum domini dei tui dux erit

Primitiua chal.: חזה רעה · אמר קרב · יתב קום נתן · שנה · נפק עול עבר · שצא ירת · עבד · מסר פקד תקף · תבר אמר דבר

Trāſla. B. Hiero.

tu9 & nō dimittet nec dereliq̄t te. Vocauitq; moyſes ioſue & dixit ei coram oī iſrael. Cōfortare & eſto robuſtus. Tu enim introduces populum iſtū in terram quā daturū ſe patrib9 eorū iurauit dn̄s: & tu eam diuides ſorte. Et dominus qui ductor eſt vr̄: ipſe erit tecum nō dimittet nec dereliquet te. Noli timere nec paueas. Scripſit itaq; moyſes legem hanc & tradidit eam ſacerdotibus filiis leui qui portabāt arcā federis dn̄i: & cunctis ſenioribus iſrael. Precepitq; eis dicens. Poſt ſeptē annos anno remiſſiōis in ſolēnitate tabernaculorū cōuenientib9 cunctis ex iſrael: vt appareant in cōſpectu dn̄i dei tui in loco quem elegerit dn̄s: leges verba legis huius corā oī iſrael: audiētib9 eis & in vnū omni populo congregato: tam viris q̄; mulieribus paruulis & aduenis qui ſunt intra portas tuas vt audientes diſcant: & timeant dominum deum veſtrum. & cuſtodiant impleantq; omnes ſermones legis huius. Filii quoq; eorum qui nunc ignorant vt audire poſſint & timeant dominum deum ſuum cunctis diebus quibus verſantur in

Interp. chal.

coram te: nō relinquet te nec dimittet te. Et vocauit moyſes ioſue & dixit ei ante oculos oīus iſrael. Confortare & eſto robuſtus: q̄m tu introduces populum iſtū in terrā quā iurauit dn̄s dare patribus eorū: & tu dabis eis eā in poſſeſſionē. Dn̄s aūt ipſe dux erit coram te: verbū ei9 erit in auxiliū tuū: nō derelinquet te nec dimittet te: ne timeas neq; formides. Et ſcripſit moyſes legē hanc: & tradidit eam ſacerdotibus filiis leui q̄ portabant arcā federis dn̄i & oībus ſenioribus iſrael. Precepitq; moyſes eis dicens. In fine ſeptē annorū in tēpore anni remiſſionis in ſolēnitate tabernaculorū: cum venerit oīs iſrael vt appareant coram dn̄o deo tuo in loco quē elegerit: leges legē iſtā corā omni iſrael: & audire facies eos. Cōgrega populū viros & mulieres paruulos & peregrinos tuos qui ſunt in vrbibus tuis: vt audiant: & vt diſcant: & timeant coram domino deo veſtro: & cuſtodiant & faciant omnia verba legis huius. Filii quoq; eorum qui neſcierunt: audient et diſcent timere coram domino deo veſtro omnibus diebus quibus vos permanebitis ſuper

Trāſla. B. Hiero.

terra: ad quā vos iordane trāſmiſſo pergitis obtinendam. Et ait dominus ad moyſen. Ecce prope ſunt dies mortis tue. Voca ioſue: & ſtate in tabernaculo teſtimonii vt precipiā ei. Abierūt ergo moyſes & ioſue: & ſteterunt in tabernaculo teſtimonii. appuitq; dn̄s ibi in colūna nubis q̄ ſtetit in introitu tabernaculi. dixitq; dominus ad moyſen. Ecce tu dormies cum patribus tuis: & populus iſte cōſurgēs fornicabitur poſt deos alienos in terra ad quā ingredietur vt habitet i ea ibi derelinquet me: & irritū faciet fedus quod pepigi cū eo. Et iraſcetur furor meus contra eū in die illo & derelinquā eū & abſcōdā faciē meā ab eo: & erit in deuoratiōnē. Inuenient eū oīa mala & afflictiones: ita vt dicat in illo die. Vere quia non eſt deus mecum: inuenerunt me hec mala. Ego aūt abſcondam & celabo faciem meam in die illo propter omnia mala que fecit: quia ſecutus ē deos alienos. Nunc itaq; ſcribite vobis canticum iſtud: & docete filios iſrael vt memoriter teneāt & ore decantent: & ſit mihi carmen iſtud p teſtimonio inter filios iſrael. Introducā enim eum in terram pro qua iuraui patribus eius

Interp. chal.

terra: ppter quā vos tranſitis iordanē vt poſſideatis eam. Et dixit dn̄s ad moyſen. Ecce appropinquerunt dies tui vt moriaris: voca ioſue & ſtate in tabernaculo federis: vt precipiā ei. Et abiit moyſes & ioſue & ſteterunt in tabernaculo federis. Et reuelatus eſt dn̄s in tabernaculo in colūna nubis: & ſtetit colūna nubis ſuper portā tabernaculi federis. Et dixit dn̄s ad moyſen. Ecce tu dormies cū patribus tuis: & cōſurget populus iſte & errabit poſt idola populorū terre ad quā ipſe ingredietur inter eos: & relinquēt timorē meū: & mutabunt pactū meū qd̄ pepigi cum eis. et iraſcetur furor meus contra eos in tēpore illo: & proiiciā eos: & auferā maieſtatē meā ab eis: & erunt in direptionē: & euenient eis mala & anguſtie multe: & dicet in tēpore illo. Quia nō eſt maieſtas dei mei in medio mei: occurrerūt mihi hec mala. Ego aūt auferēs auferā maieſtatem meā ab eis in tēpore illo: propter omnia mala que fecit: quoniā conuerſi ſunt ad idola populorū. Et nunc ſcribite vobis canticū iſtud: et docete illud filios iſrael: pone illud in ore eorum: vt ſit coram me canticum iſtud in teſtimoniū contra filios iſrael. introducā enī eos in terram quā iuraui patribus ſuis

Trāsla. B. Hiero.

lacte & melle manātē. Cumq; comederint & saturati crassiq; fuerint cōuertētur ad deos alienos & seruiēt eis: & detrahētq; mihi & irritū faciēt pactū meū. Postquam inuenerint eum mala multa & afflictiones: rñdebit ei cāticū istud p testimonio quod nulla delebit obliuio ex ore seminis sui. Scio ei cogitatiões eius que facturus sit hodie ante q̄ introducam eum in terram quā ei pollicitus sum. Scripsit quoq; moyses canticum. & docuit filios israel. Precepitq; dominus iosue filio nun & ait. Cōfortare & esto robustus. Tu ei introduces filios israel in terram quam pollicitus sum: & ego ero tecum. Postq̄ ergo scripsit moyses verba legis huius in volumie atq; compleuit: precepit leuitis qui portabant arcam federis domini: dicens. Tollite librum istum & ponite eum in latere arce federis domini dei vrī: vt sit ibi cōtra te in testimōiū. Ego ei scio cōtentionē tuā & ceruicē tuā durissimā. Adhuc viuente me & īgrediente vobiscū semper contentiose egistis contra dominum: quātomagis cū mortuꝰ fuero. Cōgregate ad me

oēs maiores natu p tribus vestras atq; doctores. & loquar audientibus eis sermones istos. & inuocabo contra eos celum & terrā. Noui ei q post mortē meam inique agetis & declinabitis cito de via quā precepi vobis: & occurrent vobis mala in extremo tempore quando feceritis malum in cōspectu domini vt irritetis eum p opa manuū vrarū. Locutus est ergo moyses audiente vniuerso cetu israel verba carminis huius. & ad finē vsq; cōpleuit. Ca. 32.

Audite celi q̄ loquor audiat terra verba oris mei. Cōcrescat in pluuiā doctrina mea flu at vt ros eloquiū meū. Quasi imber sup herbā: & q̄si stille sup gramia: quia nomē dñi inuocabo. Date magnificētiā deo nro. dei perfecta sunt opa: & oēs vie eius iudicia. Deus fidelis & absq; vlla iniquitate: iustus & rectus. Peccauerunt ei: & nō filii eius in sordibus. Generatio praua atq; peruersa: heccine reddis domino popule stulte & insipiens! Nūqd nō ipe ē pr̄ tuus qui possedit te. & fecit & creauit te! Memēto dierū antiquorū cogita gnatiões singulas. Interroga prem tuum & annunciabit tibi: maiores tuos & dicent tibi. Qn̄ diuidebat altissimus gētes: qn̄ separabat filios adā: cōstituit terios populorū iuxta nūerum filiorū israel Pars āt dñi popul9 ei9.

Transla. Chal. — Interp. chal. — Primitiua chal.

כי חלק יהוה עמו יעקב חבל
נחלתו: ימצאהו בארץ מדבר
ובתהו ילל ישמן יסבבנהו יבוננהו
יצרנהו כאישון עינו: כנשר יעיר
קנו על גוזליו ירחף יפרש כנפיו
יקחהו ישאהו על אברתו: יהוה
בדד ינחנו ואין עמו אל נכר:
ירכבהו על במותי ארץ ויאכל
תנובת שדי וינקהו דבש מסלע
ושמן מחלמיש צור: חמאת בקר
וחלב צאן עם חלב כרים ואילים
בני בשן ועתודים עם חלב
כליות חטה ודם ענב תשתה חמר:
וישמן ישרון ויבעט שמנת
עבית כשית ויטש אלוה עשהו
וינבל צור ישעתו: יקנאהו
בזרים בתועבת יכעיסהו: יזבחו
לשדים לא אלה אלהים לא
ידעום חדשים מקרב באו לא
שערום אבתיכם: צור ילדך
תשי ותשכח אל מחללך: וירא
יהוה וינאץ מכעס בניו ובנתיו:
ויאמר אסתירה פני מהם
אראה מה אחריתם כי דור
תהפכת המה בנים לא יייי
אמן בם: הם קנאוני בלא אל

מצא דבר · תהה סבב בין · נצר עור · קנן גזל רחף · פרש לקח נשא · נחה · רכב במה אכל · נוב שדה · כר · בנה עתד · כלה שתה · שמן בעט · עבה כשה נטש · אלה נבל קנא · תעב כעס זבח · בוא · נשה שכח חול · ראה נאץ · אמר סתר פנה · ראה · הפך

iacob funiculus hereditatis eius. Inuenit eũ ĩ terra deserta: ĩ loco horroris & vaste solitudis. Circũduxit eũ & docuit: & custodiuit q̃si pupillã oculi sui. Sicut aq̃la prouocãs ad volãdũ pullos suos: & sup eos volitãs expandit alas suas: & assũpsit eũ atq̃ portauit ĩ humeris suis. Dñs solus dux eius fuit: & nõ erat cũ eo deus alienus. Cõstituit eũ sup excelsã terrã: vt comederet fruct⁹ agrorũ: vt sugeret mel de petra: oleũq̃ de saxo durissimo: Butyrũ de armẽto: & lac de ouibus cũ adipe agnorũ & arietũ filiorũ basan: Et hircos cũ medulla tritici: & sanguinẽ vue biberẽt meracissimũ. Incrassatus est dilectus & recalcitrauit: incrassat⁹: impinguatus: dilatatus. Dereliquit deũ factorẽ suũ: & recessit a deo salutari suo. Prouocauerũt eũ in diis alienis: & ĩ abominatiõibus ad iracũdiã cõcitauerunt. Immolauerũt demõiis & nõ deo: diis quos ignorabãt. Noui recẽtesq̃ venerũt: quos nõ coluerũt pr̃es eorũ. Deũ q te gẽuit dereliq̃sti: & oblitus es dei creatoris tui. Vidit dñs & ad iracũdiã cõcitat⁹ ẽ. q̃a puocauerũt eũ filii & filie. Et ait. Abscondã faciẽ meã ab eis: & considerabo nouissima eorũ. Generatio eĩ puersa est: & infideles filii. Ipsi me prouocauerunt in eo qui non erat deus: &

τ fuit pars dñi ppl̃s eius iacob. funiculus hereditatis eius israel. sufficiẽtia dedit eũ in deserto: in siti estus in inaquoso. circũduxit eũ τ docuit eũ: τ custodiuit eũ: q̃si pupillã oculi. sicut aq̃la cooperit nidũ suũ: τ sup pullos suos volauit: expãdẽs alas suas. suscepit eos: τ assũpsit eos in scapulis suis. dñs solus duxit eos: τ nõ erat cũ eis de⁹ alienus. cõstituit eos sup fortitudinẽ terre: cibauit eos fructib⁹ agrorũ. suxit mel de petra: τ oleũ de duro saxo: butyrũ boũ τ lac ouiũ: cũ adipe agnorũ τ arietũ: filiorũ taurorũ τ hircorũ: cũ adipe renũ tritici: τ sãguinẽ vue biberũt vinũ. τ comedit iacob τ repletus ẽ: τ recalcitrauit dilectus: impinguat⁹ ẽ incrassatus ẽ dilatatus ẽ: τ dereliquit deũ qui fecit eũ: τ recessit a deo salutare suo. puocauerũt me in alienis. τ in abominatiõib⁹ eorũ exacerbauerũt me: imolauerũt demoniis: τ nõ deo. diis: quos nõ cognouerũt. noui τ recẽtes venerũt: quos nõ cognouerũt p̃res eorũ. deũ q genuit te dereliquisti: τ oblitus es dei q nutrit te: τ vidit dñs: τ zelauit. τ cõcitatus ẽ pp irã filiorũ suorũ τ filiarũ. τ ait: abscõdã faciẽ meã ab eis. τ ostẽdã qd erit eis in nouissimis: qm̃ gñatio puersa est. filii q̃b⁹ nõ est fides in eis. ipi puocauerũt me in nõ deo:

καὶ ἐγενήθη μερὶς κυρίου λαὸς αὐτοῦ ἰακώβ. σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ ἰσραήλ. αὐτάρκησεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν δίψει καύματος ἐν ἀνύδρῳ. ἐκύκλωσεν αὐτὸν καὶ ἐπαίδευσεν αὐτόν, καὶ διεφύλαξεν αὐτόν, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. ὡς ἀετὸς σκεπάσαι νοσσιὰν ἑαυτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς νεοσσοῖς αὐτοῦ ἐπεπόθησε, διεὶς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδέξατο αὐτούς, καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν μεταφρένων αὐτοῦ. κύριος μόνος ἦγεν αὐτούς, καὶ οὐκ ἦν μετ᾽ αὐτῶν θεὸς ἀλλότριος. ἀνεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς. ἐψώμισεν αὐτοὺς γεννήματα ἀγρῶν. ἐθήλασε μέλι ἐκ πέτρας, καὶ ἔλαιον ἐκ στερεᾶς πέτρας, βούτυρον βοῶν καὶ γάλα προβάτων, μετὰ στέατος ἀρνῶν καὶ κριῶν, υἱῶν ταύρων καὶ τράγων, μετὰ στέατος νεφρῶν πυροῦ, καὶ αἷμα σταφυλῆς ἔπιον οἶνον. καὶ ἔφαγεν ἰακὼβ καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἠγαπημένος, ἐλιπάνθη ἐπαχύνθη ἐπλατύνθη, καὶ ἐγκατέλιπε θεὸν τὸν ποιήσαντα αὐτόν, καὶ ἀπέστη ἀπὸ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ. παρώξυνάν με ἐπ᾽ ἀλλοτρίοις. καὶ ἐν βδελύγμασιν αὐτῶν ἐξεπίκρανάν με, ἔθυσαν δαιμονίοις, καὶ οὐ θεῷ. θεοῖς, οἷς οὐκ ᾔδεισαν. καινοὶ καὶ πρόσφατοι ἥκασιν, οὓς οὐκ ᾔδεισαν οἱ πατέρες αὐτῶν. θεὸν τὸν γεννήσαντά σε ἐγκατέλιπες, καὶ ἐπελάθου θεοῦ τοῦ τρέφοντός σε: καὶ εἶδε κύριος, καὶ ἐζήλωσε. καὶ παρωξύνθη δι᾽ ὀργὴν υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων. καὶ εἶπεν, ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ δείξω τί ἔσται αὐτοῖς ἐπ᾽ ἐσχάτων, ὅτι γενεὰ ἐξεστραμμένη ἐστίν. υἱοὶ οἷς οὐκ ἔστι πίστις ἐν αὐτοῖς. αὐτοὶ παρεζήλωσάν με ἐπ᾽ οὐ θεῷ,

B

C

Transla. Chal.

ארי חולקא דיי עמיה יעקב עדב אחסנתיה: סופיק צרכיהון בארע מדברא ובית
צחונא אתר דלית מיא: אשרינון סחור סחור לשכינתיה, אליפינון פתגמי אוריתיה,
נטרינון כבבת עיניהון: כנשרא דמחיש לקיניה על בנוהי מתחופף, פריס גדפוהי
מקביל להון, מנטל להון על תקוף אברוהי: יוי בלחודיהון עתיד לאשריותהון בעלמא דהוא
עתיד לאתחדתא, ולא יתקיים קדמוהי פולחן טעוון: אשרינון על תוקפי ארעא,
אוכלינון ביזת סנאיהון, ויהב להון ביזת שליטי קרוין, ונכסי יתבין כרכין תקיפין:
יהב להון ביזת מלכיהון ושליטיהון עם עתר רברביהון ותקיפיהון עמא דארעהון
ואחסנתהון עם בזת חיליהון ומשריתהון, ודם גיבריהון אתשד כמיא: ועתר ישראל
ובעט, אצלח תקוף קנא נכסין, שבק פולחן אלהא דעבדיה, וארגיז קדם תקיפא דפרקיה:
אקניאו קדמוהי בפולחן טעוון, בתועיבתא ארגיזו קדמוהי: דבחו לשדין דלית בהון
צרוך, דחלן דלא ידעינון, חדתן דמקריב אתעבידא, לא אתעסקו בהון אבהתכון: דחלת
תקיפא די ברך אתנשיתא, שבקתא פולחן אלהא דעבדך: וגלי קדם יוי ותקיף רוגזיה,
מדארגיזו קדמוהי בנין ובנן: ואמר אסליק שכינתי מנהון, גלי קדמי מה יהי בסופיהון,
ארי דרא דאשניו אינון, בניא דלית בהון הימנו: אינון אקניאו קדמי בדלא אלהא, ייי

Primitiua chal.

דבר · צחה שבא · נוש קנן חפף · קבל נטל · חדר קום טעת · אכל רגז קרה · רבב · חסן שרא אשד · צלח קנה רגז · מנא טעה טעב · ברא נשה גלה · סלק רוה · דור שגא

Interp. chal.

Pars eñi dñi ẽ ppl̃s eius: iacob sors hereditatis ei⁹. Tribuit eis necessaria in t̃ra deserta τ ĩ loco sicietis: vbi nõ erat aq̃. Collocauit eos in circuitu maiestatis sue: docuit eos verba legis sue: custodiuit eos sic̃ pupillã oculi sui. sic̃ aq̃la q̃ festiat ad nidũ suũ: τ sup filios suos incubat: expãdit alas suas suscipit eos: portat eos in fortitudine pẽnarũ suarũ. Dñs collocabit eos seorsũ in seculo illo qd ipse renouatur⁹ ẽ: τ nõ stabit in cõspectu ei⁹ cultus idolorũ. Collocauit eos sup fortitudinẽ t̃re: cibauit eos p̃da inimicorũ suorũ: τ dedit eis p̃dã potẽtiũ vrbiũ τ substãs habitantiũ in ciuitatib⁹ fortissimis. Dedit eis p̃dã regũ ip̃arũ τ dñatorũ earũ cũ diuitiis p̃ncipũ eorũ τ fortiũ ppl̃i t̃re eorũ: τ possessionẽ eorũ cũ preda exercit⁹ eorũ τ castrorũ eorũ τ sãguinẽ fortiũ eorũ effusum est sic̃ aq̃. τ diues fcũs ẽ israel: τ recalcitrauit: pspatusq̃ τ cõfortat⁹ possedit substãtiam: τ reliq̃t cultũ dei qui fecit eũ: τ irritauit corã fortissimo redẽptore suo. Prouocauerũt corã eo ĩ cultu idolorũ: in abominatiõibus irritauerũt corã eo. Sacrificauerũt demoniis: in q̃bus nõ est vtilitas: τ portẽtis q̃ nescierũt: noua q̃ nup facta sunt: non coluerũt ea patres vr̃i. Terribilis et fortis qui te creauit oblitus es: τ reliquisti cultũ dei qui fecit te. Et manifestũ fuit corãm dño: τ iratus est furor eius: eo q ad iram prouocauerũt corãm eo filii et filie: et ait. Auferam maiestatẽ meã ab eis: notum est corãm me quid erit in nouissimis eorũ: quoniã generatio peruersa est: τ filii in quibus non est fides. Ipsi puocauerũt corã me in eo qd nõ erat timendũ:

Ro. 10. d. Hiere. 15. c.

irritauerũt me in idolis suis. τ ego prouocabo eos in nõ gẽte. in gẽte stulta irritabo illos. qm̃ ignis succẽsus ẽ ex furore meo: ardebit vsq̃ ad infernũ nouissimũ. deuorabit t̃rã τ germina ei⁹. cõburet fũdamẽta mõtiũ. cõgregabo sup eos mala: τ sagittas meas cõplebo in eos. cõsũpti fame τ esca auiũ: τ morsus insedicabilis. dẽtes bestiarũ imittã in eos: cũ furore trahẽtiũ sup t̃rã. foris orbatos faciet eos gladius: τ ex penetralibus: pauor. iuuenis cũ ṽgine lactẽs cũ cõstituto sene. dixi: dispgã eos. cessare faciã iã ex hoibus memoriã eorũ. nisi pp irã inimicorũ: vt nõ lõgeui sint: τ vt nõ insurgãt cõtrarii. ne dicãt: manus nr̃a excelsa: τ nõ dñs fecit hec oĩa: qm̃ gẽs q̃amisit cõsiliũ est. τ nõ est in eis sciẽtia: nõ sapiẽtes fuerũt ad itelligẽdũ. hec oĩa suscipiãt in nouissimũ tp̃s. quõ p̃sequtur vn⁹ mille: τ duo fugabũt decẽmilia: nisi de⁹ vẽdiderit eos: τ dñs tradiderit eos. nõ eñi sũt dei eorũ vt deus nr̃. at inimici nr̃i stulti. ex eñi vineis sodomorũ vinea eorũ. τ vitis eorũ de gomorra. vua eorũ vua fellis: botr⁹ amaritudinis eorũ. fel draconũ vinũ eorũ. τ venenũ aspidũ insanabile. nõne hec oĩa cõdita sũt apd me: τ signata sũt in thesauris meis? in die vltiõis retribuã

D

παρώργισάν με ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. κἀγὼ παραζηλώσω αὐτοὺς ἐπ᾽ οὐκ ἔθνει. ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ αὐτούς. ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, καυθήσεται ἕως ᾅδου κατωτάτου. καταφάγεται γῆν καὶ τὰ γεννήματα αὐτῆς. φλέξει θεμέλια ὀρέων. συνάξω εἰς αὐτοὺς κακά, καὶ τὰ βέλη μου συντελέσω εἰς αὐτούς. τηκόμενοι λιμῷ καὶ βρώσει ὀρνέων, καὶ ὀπισθότονος ἀνίατος. ὀδόντας θηρίων ἐπαποστελῶ εἰς αὐτούς, μετὰ θυμοῦ συρόντων ἐπὶ γῆς. ἔξωθεν ἀτεκνώσει αὐτοὺς μάχαιρα, καὶ ἐκ τῶν ταμιείων, φόβος. νεανίσκος σὺν παρθένῳ θηλάζων μετὰ καθεστηκότος πρεσβύτου. εἶπον, διασπερῶ αὐτούς. παύσω δὴ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. εἰ μὴ δι᾽ ὀργὴν ἐχθρῶν, ἵνα μὴ μακροχρονίσωσι, καὶ ἵνα μὴ συνεπιθῶνται οἱ ὑπεναντίοι. μὴ εἴποισαν, ἡ χεὶρ ἡμῶν ὑψηλή, καὶ οὐχὶ κύριος ἐποίησε ταῦτα πάντα, ὅτι ἔθνος ἀπολωλεκὸς βουλήν ἐστι. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἐπιστήμη, οὐκ ἐφρόνησαν συνιέναι ταῦτα πάντα. καταδεξάσθωσαν εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον. πῶς διώξεται εἷς χιλίους, καὶ δύο μετακινήσουσι μυριάδας, εἰ μὴ ὁ θεὸς ἀπέδοτο αὐτούς, καὶ ὁ κύριος παρέδωκεν αὐτούς. οὐ γάρ εἰσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν. οἱ δὲ ἐχθροὶ ἡμῶν ἀνόητοι. ἐκ γὰρ ἀμπέλων σοδόμων ἡ ἄμπελος αὐτῶν. καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ γομόρρας. ἡ σταφυλὴ αὐτῶν σταφυλὴ χολῆς, βότρυς πικρίας αὐτοῖς. θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος αὐτῶν. καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀνίατος. οὐκ ἰδοὺ ταῦτα πάντα συνῆκται παρ᾽ ἐμοί, καὶ ἐσφράγισται ἐν τοῖς θησαυροῖς μου; ἐν ἡμέρᾳ ἐκδικήσεως ἀνταποδώσω

irritauerũt in vanitatibus suis. Et ego puocabo eos in eo qui nõ ẽ populus & in gẽte stulta irritabo illos. Ignis succẽsus est in furore meo: & ardebit vsq̃ ad inferni nouissima. Deuorabitq̃ terrã cũ germine suo: & mõtiũ fundamenta cõburet. Cõgregabo sup eos mala & sagittas meas cõplebo ĩ eis. Cõsumẽtur fame: & deuorabũt eos aues morsu amarissimo. Dẽtes bestiarũ imittã ĩ eos cũ furore trahẽtiũ sup terrã atq̃ serpentiũ. Foris vastabit eos gladius & itus pauor: iuuenẽ simul ac virginẽ lactẽtẽ cũ hoĩe sene. Et dixi. Vbi nã sũt? cessare faciã ex hoĩbus memoriã eorũ. Sed pp irã inimicorum distuli: ne forte supbirent hostes eorũ. & dicerẽt. manus nr̃a excelsa & non dñs fecit hec oĩa. Gẽs absq̃ consilio ẽ & sine prudẽtia: vtinã saperent & intelligerẽt ac nouissima puiderẽt. Quõ pseq̃batur vnus mille: & duo fugarent decẽ milia. Nõne ideo quia deus suus vẽdidit eos: & dñs cõclusit illos? Non ẽi ẽ deus nr̃ vt dii eorũ & inimici nr̃i sunt iudices. de vinea sodomorũ vinea eorũ: & de suburbãis gomorre. Vua eorũ vua fellis & botrus amarissimus. Fel draconũ vinũ eorũ: & venenũ aspidũ insanabile. Nõne hec condita sũt apd me: & signata ĩ thesauris meis. mea est

כעסוני בהבליהם ואני אקניאם
בלא עם בגוי נבל אכעיסם: כי
אש קדחה באפי ותיקד עד שאול
תחתית ותאכל ארץ ויבלה
ותלהט מוסדי הרים: אספה עלימו
רעות חצי אכלה בם: מזי רעב
ולחמי רשף וקטב מרירי ושן
בהמות אשלח בם עם חמת זחלי
עפר: מחוץ תשכל חרב ומחדרים
אימה גם בחור גם בתולה יונק
עם איש שיבה: אמרתי אפאיהם
אשביתה מאנוש זכרם: לולי כעס
אויב אגור פן ינכרו צרימו פן
יאמרו ידנו רמה ולא יהוה פעל
כל זאת: כי גוי אבד עצות המה
ואין בהם תבונה: לו חכמו ישכילו
זאת יבינו לאחריתם: איכה ירדף
אחד אלף ושנים יניסו רבבה אם
לא כי צורם מכרם ויהוה הסגירם:
כי לא כצורנו צורם ואיבינו
פלילים: כי מגפן סדם גפנם
ומשדמת עמרה ענבמו ענבי
רוש אשכלת מררת למו: חמת
תנינם יינם וראש פתנים
אכזר: הלא הוא כמס עמדי
חתום באוצרתי: לי נקם ושלם

קנא · כעס · יקד שאל · אכל · להט יסד ספה · רוע כלה מזה · מרר · שלח · שכל · בחר בתל ינק · שוב פאה · שבת אנש · אגר נכר צור · אמר רום · יעץ · בין שכל · בין רדף · שנה נוס · סגר · פלל · שכל יחם · תנן · כזר · חתם אצר

Transla. Chal.

ארגיזו קדמי בפולחן טעוון, ואנא אקנינון בדלא עם, בעמא טפשא ארגזינון: ארי
קידום תקיף כאישא נפק מן קדמי ברגז, ושיצי עד שאול ארעיתא, ואסיף ארעא
ועללתה, ושיצי עד סיפי טוריא: אסיף עליהון בישין, מכתשי אגרי בהון: נפיחי כפן
ואכילי עוף ומכתשי רוחין בישין, ושן חות ברא אגרי בהון עם חמת תניניא דזחלין
בעפרא: מברא תתכל חרבא, ומתוניא חרגת מותא, אף עולימיהון אף עולימתהון ינקיהון
עם סביהון: אמרית יחול רוגזי עליהון ואשיצינון, אבטל מבני אנשא דוכרנהון:
אלולי רוגזא דסנאה כניש, דילמא יתרברבון בעיל דבבא, דילמא יימרון ידנא תקיפת
לנא ולא מן קדם יוי הות כל דא: ארי עם מאבדי עצה אינון, ולית בהון סוכלתנו:
אילו חכימו אסתכלו בדא, סברו מה יהי בסופהון: איכדין ירדוף חד אלפא ותרין
יעירקון לריבותא, אילהין תקיפהון מסרינון ויוי אשלימינון: ארי לא כתוקפנא
תוקפהון ובעלי דבבנא הוו דיננא: ארי כפורענות עמא דסדום פורענותהון ולקותהון
כעם עמורה, מחתהון בישין כרישי חיוין, ותשלומת עובדיהון כמררותהון: הכמרת
תניניא כס פורענותהון, וכריש פתני חיוין אכזראין: הלא כל עובדיהון גלן קדמי,
גניזין ליום דינא באוצרי: קדמי פורענותא ואנא אשלם ייייייייייייייייי

Interp. chal.

irritauerũt corã me in cultu idolorũ: τ ego prouocabo eos in eo q̃ nõ est popul⁹: in populo insipiẽte irritabo illos. qm̃ incendiũ forte sicut ignis egressum est a facie mea in ira: τ cõsumpsit vsq̃ ad infernũ inferiorẽ: et perdidit terram τ fructũ eius: τ cõsumpsit vsq̃ ad fines montium. Congregabo sup eos mala: plagas meas immittã in eos. Inflati erũt fame τ comesti ab auibus: τ vexati a spiritibus malignis: τ dentẽ bestiarũ agri immittã in eos cũ furore draconũ qui reptant in puluere. Foris absq̃ liberis faciet eos gladius: τ in cubiculis timor mortis: iuuenes simul ac puelas: lactẽtes cum senibus eorũ. Dixi residebit ira mea sup eos: τ cõsummabo eos: cessare faciã a filiis hominũ memoriã eorũ. Nisi ira inimici collecta esset: ne forte magnificarẽt inimicus: ne forte dicerẽt manus nr̃a preualuit nobis: τ non fuerũt a facie dñi oĩa hec. Populus eñi perdẽs cõsiliũ sunt: τ nõ est in eis intelligẽtia. Vtinã saperẽt τ contẽplarẽtur hoc: τ intelligerẽt q̃d erit ĩ nouissimis eorũ: quõ p̃seq̃bãt vnus mille: τ duo fugabãt decẽ milia: nisi qd fortis eorũ tradidit eos: τ dñs retribuit eis. qm̃ nõ est sic̃ fortitudo nr̃a fortitudo eorũ: τ inimici nr̃i sunt iudices. Qm̃ sic̃ vindicta ppl̃i sodomorũ erit vĩdicta eorũ: τ pcussio eorũ sic̃ ppl̃i gomorre. Plage eorũ pessime sic̃ capita colubrũ: τ retributio operũ suorũ sic̃ venenũ. sic̃ fel draconũ ẽ calix vltiõis eorũ: τ sic̃ caput aspidũ crudeliũ. nõne oĩa opa eorũ mãifesta sunt corã me τ cõseruata ĩ die iudicij in thesauris meis? Corã me ẽ vltio τ ego retribuã

Primitiua chal.

רגז טעה · סוף · סוף כתש גרה · חות · תכל · שוב חול שצא · רבב אמר · הוה אבד יעץ · סכל הוה רדף · אחד ערק רבב · שלם דון לקה · טמא ראש חוה · שלם סדר גלה · דון שלם

Ter. Heb.

לעת תמוט רגלם כי קרוב יום
אידם וחש עתדת למו: כי ידין
יהוה עמו ועל עבדיו יתנחם כי
יראה כי אזלת יד ואפס עצור
ועזוב: ואמר אי אלהימו צור
חסיו בו: אשר חלב זבחימו יאכלו
ישתו יין נסיכם יקומו ויעזרכם
יהי עליכם סתרה: ראו עתה
כי אני אני הוא ואין אלהים
עמדי אני אמית ואחיה מחצתי
ואני ארפא ואין מידי מציל: כי
אשא אל שמים ידי ואמרתי חי
אנכי לעלם: אם שנותי ברק
חרבי ותאחז במשפט ידי אשיב
נקם לצרי ולמשנאי אשלם:
אשכיר חצי מדם וחרבי תאכל
בשר מדם חלל ושביה מראש
פרעות אויב: הרנינו גוים עמו
כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב
לצריו וכפר אדמתו עמו: ויבא
משה וידבר את כל דברי השירה
הזאת באזני העם הוא והושע
בן נון: ויכל משה לדבר את כל
הדברים האלה אל כל ישראל:
ויאמר אלהם שימו לבבכם
לכל הדברים אשר אנכי מעיד
בכם היום אשר תצום את

Trāsla. B. Hiero.

vltio: & ego retribuā eis in tpe vt labatur pes eorū. Iuxta est dies pditiōis & adesse festināt tpa. Iudicabit dn̄s populū suū: & in seruis suis miserebitur. Videbit q̄ infirmata sit manus & clausi quoq̄ defecerūt: residuiq̄ cōsumpti sūt. Et dicet. Vbi sunt dii eorū in quibus hēbant fiduciā. De quorū victimis comedebāt adipes: & bibebāt vinū libaminū. Surgāt & opitulentur vobis: & in necessitate vos ptegāt. Videte q̄ ego sim solus: & nō sit alius deus preter me. Ego occidā: & ego viuere faciā: pcutiā & ego sanabo: & nō ē qui de māu mea possit eruere. Leuabo ad celū manū meā & dicā. Viuo ego in eternum. Si acuero vt fulgur gladiū meum & arripuerit iudicium māus mea: Reddā vltionē hostibus meis: & his q oderūt me retribuam. Inebriabo sagittas meas sāguie: & gladius meus deuorabit carnes de cruore occisorum & de captiuitate nudati inimicorū capitis. Laudate gētes populū eius quia sāguinē seruorū suorū vlciscetur. Et vīdictā retribuet in hostes eorum. & ppitius erit terre populi sui. Venit ergo moyses & locutus ē oīa verba cātici huius in auribus populi: ipse & iosue filius nun. Cōpleuitq̄ oēs sermōes istos loquēs ad vniuersum israel: & dixit ad eos. Pōite corda vr̄a in oīa verba que ego testificor vobis hodie vt mādetis ea filiis vestris custodire & facere: & implere vniuersa q̄ scripta sunt in volumine legis huius. qui nō i cassū pcepta sunt vobis: sed vt singuli in eis viuerēt: q̄ facientes longo pseueretis tēpore in terra ad quam iordane trāsmisso igredimini possidēdā. Locutusq̄ est dn̄s ad moysen in eadem die: dicens. Ascende in mōtē istū abarim. i. transitū in mōtē nebo qui est in terra moab contra hiericho: & vide terrā chanaan quam ego tradam filiis israel obtinendam & morere in monte. Quem conscendens iungeris populis tuis: sicut mortuus est aarō frater tuus in monte hor & appositus populis suis. quia preuaricati estis cōtra me in medio filiorū israel ad aquas contradictionis in cades deserti sin: & nō sanctificastis me inter filios israel. E cōtra videbis terram & non ingredieris in eā: quā ego dabo filiis israel.

Cap. 33.

Hec est bn̄dictio q̄ benedixit moyses homo dei filiis israel ante mortē suam. Et ait. Dominus de sina venit: & de seir ortus est nobis: Apparuit de mōte pharan: & cum eo

Ca. xxxiii.

בניכם לשמר לעשות את כל דברי
התורה הזאת: כי לא דבר רק
הוא מכם כי הוא חייכם ובדבר
הזה תאריכו ימים על האדמה
אשר אתם עברים את הירדן
שמה לרשתה: וידבר יהוה אל
משה בעצם היום הזה לאמר:
עלה אל הר העברים הזה הר
נבו אשר בארץ מואב אשר על
פני ירחו וראה את ארץ כנען
אשר אני נתן לבני ישראל
לאחזה: ומת בהר אשר אתה
עלה שמה והאסף אל עמיך
כאשר מת אהרן אחיך בהר
ההר ויאסף אל עמיו: על אשר
מעלתם בי בתוך בני ישראל
במי מריבת קדש מדבר צן
על אשר לא קדשתם אותי
בתוך בני ישראל: כי מנגד
תראה את הארץ ושמה לא
תבוא אל הארץ אשר
אני נתן לבני ישראל:

Ca. xxxiii.

וזאת הברכה אשר
ברך משה איש האלהים את
בני ישראל לפני מותו: ויאמר
יהוה מסיני בא וזרח משעיר
למו הופיע מהר פארן ואתה

Interp. chal.

in tēpore quo migrabūt de terra sua: qm̄ ppe est dies interitus eorum: & festinabit qd̄ futurū est eis. Qm̄ iudicabit dn̄s iudiciū populi sui & vltionē seruorum suorum iustorū vlciscetur: qm̄ manifestū est coram eo q̄ in tpe quo pualebit cōtra eos plaga inimici: erūt instabiles & derelicti. & dicet vbi ē terribilis eorum: & fortis in quo habebāt fiduciā: de quorum victimis comedebāt adipē: & bibebāt vinū libaminū eorum: surgāt nūc & auxilient vos: et sint sup vos in protectionē. Videte nūc qm̄ ego ego sum: & nō est deus preter me. Ego occido & viuifico: percutio & etiā sano: & nō est qui de manu mea possit eruere. Qm̄ preparaui in celis domū maiestatis mee: et dixi viuo ego in sempiternū. Si in duplū plusq̄ fulgur apparet a summitate celi & vsq̄ ad summitatē eius reuelabit gladius meus: & apprehēdet iudiciū manus mea: reddā vltionē hostibus meis: & inimicis meis retribuā. Inebriabo sagittas meas sanguie: & gladius meus occidet populos: de cruore occisorum & captiuorum: vt auferā coronas de capite hostis & inimici. Laudate gētes populū eius: qm̄ vidictā seruorum suorum iustorū vlciscetur: & vltionē reddet inimicis suis: & propicius erit terre sue & populo suo. Et venit moyses & locutus est oīa vba cantici huius corā populo: ipse & iosue filius nun. Et cōsumauit moyses loqui oīa verba hec cū omni israel: & dixit ad eos. Ponite cor vestrum ad omnia verba que ego testificor vobis hodie: que precipietis

filiis vestris: vt custodiant & faciāt oīa verba legis huius. Quia verba nō vana sunt vobis: sed hec est vita vestra: & in verbo hoc prolongabūtur dies vr̄i sup terra ppter quā transitis iordanem vt possideatis eam. Et locutus est dn̄s cum moyse in hac die dicēs. Ascende in montē istum transeuntiū in monte nebo: qui est in terra moab que est cōtra faciē hiericho: & vide terram chanaan: quam ego dabo filiis israel in possessionem. Et morere in monte in quē cōscendes: & colligeris ad populū tuū: sicut mortuus est aaron frater tuus in monte hor & collectus ē ad populū suū. eo q̄ preuaricati estis in verbū meū in medio filiorum israel in aquis cōtradictionis in cades deserti sin: & quia nō sanctificastis me in medio filiorum israel. Quoniam econtra videbis terram: & illuc non ingrediēris in terrā quā ego dabo filiis israel.

Ca. 33.

Et hec est bn̄dictio: q̄ bn̄dixit moyses ppheta dei filiis israel ante mortē suā: & ait. Dn̄s de sinai reuelatus ē: & splendor glorie eius apparuit nobis de seir: reuelatus est in fortitudine sua sup monte pharan:

מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ׃
אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ
וְהֵם תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ׃
תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת
יַעֲקֹב׃ וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף
רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמֹת וִיהִי מְתָיו
מִסְפָּר׃ וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע
יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאֶל עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ
יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה׃
וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ
חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה
תְּרִיבֵהוּ עַל מֵי מְרִיבָה׃ הָאֹמֵר
לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת
אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת בָּנָו לֹא יָדָע
כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ
יִנְצֹרוּ׃ יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב
וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יָשִׂימוּ קְטוֹרָה
בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל מִזְבְּחֶךָ׃ בָּרֵךְ
יְהוָה חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה
מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו מִן
יְקוּמוּן׃ לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה
יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל
הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן׃ וּלְיוֹסֵף
אָמַר מְבֹרֶכֶת יְהוָה אַרְצוֹ
מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מִטָּל וּמִתְּהוֹם

ימן · חבב נשא דבר · צוה ירש · היה אסף · חיה מות · ספר אמר שמע · בוא · רבב עזר היה · תמם · חסד נסה · ריב מרה · ראה · נכר ידע · שמר ברת · נצר ירה שפט · ירה שום קטר · כלל זבח · רצה · קום שנא · קום ידד · שכן · ברך · טלל תהם

sctorū milia. In dextera eius ignea lex. dilexit populos. Oēs sancti in manu illius sūt & q appropīquāt pedibus eius accipiēt de doctrina illius. Legē p̄cepit nobis moyses: hereditatē multitudīs iacob. Erit apud rectissimū rex: congregatis principibus populi cū tribubus israel. Viuat ruben & nō moriatur & sit puus in numero. Hec est iude bñdictio. Audi dñe vocē iude: & ad populū suū introduc eū. Manus eius pugnabūt p eo: & adiutor illius cōtra aduersarios eius erit. Leui quoq; ait. Perfectio tua & doctrina tua a viro sancto tuo: quē pbasti i tēptatiōe: & iudicasti ad aq̄s cōtradictiōis. Qui dixit pr̄i suo & matri sue: nescio vos: & fratribus suis: ignoro illos: & nescierūt filios suos. Hi custodierūt eloquiū tuū: & pactū tuum seruauerūt: iudicia tua o iacob & legē tuā o israel. Ponent thymiama i furore tuo: & holocausta sup altare tuum. Bñdic dñe fortitudini eius: & opa manuū illius suscipe. Percute dorsa inimicorū eius: & q oderūt eū nō cōsurgāt. Et beniamī ait. Amātissimus dñi hītabit cōfidēter in eo: quasi in thalamo tota die morabitur & iter hūeros illius requiescet. Ioseph quoq; ait. De bñdictiōe dñi terra eius: de pomis celi & rore atq; abysso

millibus cades a dextris eius angeli cum eo: et pepercit populo suo: et omnes sanctificati in manibus tuis. hi sub te sunt. et suscepit de sermonibus eius legem: quam precepit nobis moyses: hereditatem multitudinis iacob. et erit in amato princeps: congregatis principibus populorum simul cum tribubus israel. viuat ruben: et non moriatur: et sit multus in numero. et hec iude. audi domine vocem iude: et ad populum suum introducantur: manus eius diiudicabunt ei. et adiutor aduersariis eius eris. et leui ait: date leui manifestationes eius: et veritatem eius viro sancto: quem temptauerunt in temptatione. conuiciati sunt ei ad aquam contradictionis. qui dicit patri suo et matri non vidi te: et fratres suos non cognouit: et filios suos non cognouit. custodiuit eloquia tua: et pactum tuum seruauit. ostendent iustificationes tuas iacob: et legem tuam israel. ponent thymiama coram te semper in altari tuo. benedic domine fortitudinem eius. et opera manuum illius suscipe. percute lumbos insurgentium inimicorum eius: et qui oderunt eum non resurgant. et beniamin ait: dilectus a domino habitabit confidenter. et deus obumbrat super eum omnibus diebus: et inter humeros eius requieuit. et ioseph ait: de benedictione domini terra eius: de fructibus celi et rore: et de abyssis

μυριάσι κάδης ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐφείσατο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἡγιασμένοι ὑπὸ τὰς χεῖράς σου. οὗτοι ὑπὸ σέ εἰσι. καὶ ἐδέξατο ἀπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ νόμον, ὃν ἐνετείλατο ἡμῖν μωυσῆς, κληρονομίαν συναγωγῆς ἰακώβ. καὶ ἔσται ἐν τῷ ἠγαπημένῳ ἄρχων, συναχθέντων ἀρχόντων λαῶν ἅμα φυλαῖς ἰσραήλ. ζήτω ῥουβὴμ, καὶ μὴ ἀποθανέτω, καὶ ἔστω πολὺς ἐν ἀριθμῷ. καὶ αὕτη ἰούδα. εἰσάκουσον κύριε φωνῆς ἰούδα, καὶ εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰσέλθοισαν, αἱ χεῖρες αὐτοῦ διακρινοῦσιν αὐτῷ, καὶ βοηθὸς ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ἔσῃ. καὶ τῷ λευὶ εἶπεν, δότε λευὶ δήλους αὐτοῦ, καὶ ἀλήθειαν αὐτοῦ τῷ ἀνδρὶ τῷ ὁσίῳ, ὃν ἐπείρασαν αὐτὸν ἐν πείρᾳ. ἐλοιδόρησαν αὐτὸν ἐφ' ὕδατος ἀντιλογίας. ὁ λέγων τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ οὐχ ἑώρακά σε, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνω, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ οὐκ ἔγνω. ἐφύλαξεν τὰ λόγιά σου, καὶ τὴν διαθήκην σου διετήρησεν. δηλώσουσι τὰ δικαιώματά σου τῷ ἰακώβ, καὶ τὸν νόμον σου τῷ ἰσραήλ. ἐπιθήσουσι θυμίαμα ἐν ὀργῇ σου διαπαντὸς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου. εὐλόγησον κύριε τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ δέξαι. κάταξον ὀσφὺν ἐπανεστηκότων ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ οἱ μισοῦντες αὐτὸν μὴ ἀναστήτωσαν. καὶ τῷ βενιαμὶν εἶπεν, ἠγαπημένος ὑπὸ κυρίου κατασκηνώσει πεποιθώς. καὶ ὁ θεὸς σκιάζει ἐπ' αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ ἀναμέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ κατέπαυσεν. καὶ τῷ ἰωσὴφ εἶπεν, ἀπ' εὐλογίας κυρίου ἡ γῆ αὐτοῦ, ἀπὸ ὡρῶν οὐρανοῦ καὶ δρόσου, καὶ ἀπὸ ἀβύσσων

Transla. Chal.

דְּנָת קַדִּישִׁין כְּתַב יְמִינֵיהּ מִגּוֹ אִישָׁתָא אוֹרָיְתָא יְהַב לַנָא׃ אַף חַבִּבִנּוּן לְשִׁבְטַיָּא כָּל קַדִּישׁוֹהִי בֵּית יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָא אַפֵּיקִנּוּן מִמִּצְרַיִם וְאִנּוּן מְדַבְּרִין תְּחוֹת עֲנָנָךְ נָטְלִין עַל מֵימְרָךְ׃ אוֹרָיְתָא יְהַב לַנָא מֹשֶׁה מְסַרַהּ יְרוּתָא לִכְנִשַׁת יַעֲקֹב׃ וַהֲוָה בְיִשְׂרָאֵל מַלְכָּא בְּאִתְכַּנָּשׁוּת רֵישֵׁי עַמָּא כַּחֲדָא שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל׃ יֵחֵי רְאוּבֵן לְחַיֵּי עָלְמָא וּמוֹתָא תִנְיָנָא לָא יְמוּת וִיקַבְּלוּן בְּנוֹהִי אַחְסַנְתְּהוֹן בְּמִנְיָנְהוֹן׃ וְדָא לִיהוּדָה וַאֲמַר קַבֵּיל יְיָ צְלוֹתֵיהּ דִּיהוּדָה בְּמִפְּקֵיהּ לִקְרָבָא וּלְעַמֵּיהּ תְּתִיבִנֵּיהּ לִשְׁלָם יְדוֹהִי יַעְבְּדָן לֵיהּ פּוּרְעָנוּתָא מִסַּנְאוֹהִי וְסָעִיד מִבַּעֲלֵי דְבָבוֹהִי תְּהֵי לֵיהּ׃ וּלְלֵוִי אֲמַר תֻּמַּיָּא וְאוּרַיָּא אַלְבֵּישְׁתָּא לִגְבַר דְּאִשְׁתְּכַח חֲסִיד קֳדָמָךְ דְּנַסִּיתוֹהִי בְּנִסֵּתָא וַהֲוָה שָׁלִים בַּחֲנִתֵיהּ עַל מֵי מַצּוּתָא וְאִשְׁתְּכַח מְהֵימָן׃ דְּעַל אֲבוּהִי וְעַל אִמֵּיהּ לָא רַחֵים כַּד חָבוּ מִן דִּינָא וְאַפֵּי אֲחוֹהִי וּבְנוֹהִי לָא נְסַב אֲרֵי נְטַרוּ מַטְרַת מֵימְרָךְ וּקְיָמָךְ לָא אַשְׁנִיוּ׃ כָּשְׁרִין אִלֵּין דְּיַלְּפוּן דִּינָךְ לְיַעֲקֹב וְאוֹרָיְתָךְ לְיִשְׂרָאֵל יְשַׁוּוֹן קְטֹרֶת בּוּסְמִין קֳדָמָךְ וּגְמִיר לְרַעֲוָא עַל מַדְבְּחָךְ׃ בָּרֵיךְ יְיָ נִכְסוֹהִי וְקוּרְבַּן יְדוֹהִי קַבֵּיל בְּרַעֲוָא תְּבַר חַרְצָא דְּסָנְאוֹהִי וּדְבַעֲלֵי דְבָבוֹהִי דְּלָא יְקוּמוּן׃ לְבִנְיָמִן אֲמַר רְחִימָא דַייָ יִשְׁרֵי לְרוּחְצָן עֲלוֹהִי יְהֵי מַגֵּין עֲלוֹהִי כָּל יוֹמַיָּא וּבְאַרְעֵיהּ תִּשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא׃ וּלְיוֹסֵף אֲמַר מְבָרְכָא מִן קֳדָם יְיָ אַרְעֵיהּ עָבְדָא מַגְדְּנִין מִטְּלָא דִּשְׁמַיָּא מִלְּעֵלָּא וּמִמַּבּוּעֵי עֵינָוַת תְּהוֹמָא

Interp. chal.

et cum eo sanctorum milia: legem scriptam dextera eius de medio ignis dedit nobis. Dilexit vtique tribus: et omnes sanctos domus israel: in fortitudine eduxit eos de egypto: et ipsi ducebantur sub nube tua: et proficiscebantur ad verbum tuum. Legem dedit nobis moyses: et tradidit eam in hereditatem cetui iacob. Et fuit in israel rex cum congregarentur principes populi simul cum tribubus israel. Viuat ruben in vita eterna: et non moriatur morte secunda: et accipiant filii eius hereditatem suam iuxta numerum suum. Et hoc dixit iude. Suscipe domine orationem iude cum egressus fuerit ad bellum: et ad populum suum reduces eum in pace: manus eius facient vltionem de inimicis suis: et auxiliator contra hostes eius eris ei. Ad leui quoque dixit. Perfectione et lumine induisti virum qui inuentus est sanctus coram te: quem probasti in tentatione: et inuentus est perfectus: probasti eum apud aquam contradictionis: et inuentus est fidelis. Qui non est misertus patris sui et matris sue in iudicio quando peccauerunt: et personas fratrum et filii sui non accepit: quia custodierunt custodiam verbi tui: et pactum tuum non mutauerunt. Digni sunt isti vt doceant iudicia tua iacob et legem tuam israel: ponent thymiama aromatum coram te: et holocausta voluntaria super altare tuum. Benedic domine substantie eius: et oblationem manuum eius suscipe voluntarie: confringe dorsum hostium eius et inimicorum eius vt non consurgant. Ad beniamin dixit. Dilectus domini habitabit confidenter: super eum erit protegens eos omnibus diebus: et in terra eius habitabit maiestas domini. ad ioseph quoque ait. Benedicta a facie domini terra eius: faciens fructum celi: de rore celi de super et de venis fontium abyssi

Primitiua chal.: רבב · דבר · אמר כנש ראש · חיה תנה קבל · חסן מנא צלא · נפק תוב תמם · לבש שכח נסה · מצה הימן חוב · דון נטר אמר · קום שנא אלף · שוה רעה דבח · קום שרא · ברך טלל · עלה נבע

fontium ab infra. et ad tempus fructuum solis conuersionis, et de synodis mensium: et de vertice montium principii: et de vertice collium eternorum. et ad tempus terre plenitudinis. et acceptabilia ei qui apparuit in rubo veniant super caput ioseph: et super verticem glorificatus in fratribus. primogenitus tauri pulchritudo eius. cornua rhinocerotis cornua illius. in ipsis gentes cornu petet simul: vsque ad terminum terre. hec milliaria ephraim: et hec milia manasse. et zabulon ait: letare zabulon in exitu tuo. et issachar in tabernaculis suis. gentes exterminabunt et inuocabitis illic: et immolabitis victimas iustitie: quia diuitias maris suggetur: et emporia maritimam habitantium. et gad ait: benedictus dilatans gad. quasi leo requieuit: conterens brachium et principem. et vidit primitias suas: quia illic diuisa est terra principum congregatorum simul cum principibus populorum. iustitiam dominus fecit: et iudicium suum cum israel. et dan ait: dan catulus leonis: et saltabit ex basan. et neptalim dixit: neptalim abundantia acceptabilium: et impleatur benedictione a domino. mare et meridiem possidebit. et aser ait: benedictus a filiis aser: et erit placens fratribus suis. tinget in oleo pedem suum. ferrum et es calciamentum eius erit. et sicut dies tui fortitudo tua. non est sicut deus

πηγῶν κάτωθεν. καὶ καθ' ὥραν γεννημάτων ἡλίου τροπῶν, καὶ ἀπὸ συνόδων μηνῶν, καὶ ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ κορυφῆς βουνῶν ἀενάων. καὶ καθ' ὥραν γῆς πληρώσεως. καὶ τὰ δεκτὰ τῷ ὀφθέντι ἐν τῷ βάτῳ ἔλθοισαν ἐπὶ κεφαλὴν ἰωσὴφ, καὶ ἐπὶ κορυφῆς δοξασθεὶς ἐν ἀδελφοῖς. πρωτότοκος ταύρου τὸ κάλλος αὐτοῦ, κέρατα μονοκέρωτος τὰ κέρατα αὐτοῦ. ἐν αὐτοῖς ἔθνη κερατιεῖ ἅμα, ἕως ἐπ' ἄκρου γῆς. αὗται μυριάδες ἐφραίμ, καὶ αὗται χιλιάδες μανασσῆ. καὶ τῷ ζαβουλὼν εἶπεν, εὐφράνθητι ζαβουλὼν ἐν ἐξοδίᾳ σου, καὶ ἰσσάχαρ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτοῦ. ἔθνη ἐξολοθρεύσουσι, καὶ ἐπικαλέσεσθε ἐκεῖ, καὶ θύσετε θυσίαν δικαιοσύνης, ὅτι πλοῦτος θαλάσσης θηλάσει σε, καὶ ἐμπόρια παράλιον κατοικούντων. καὶ τῷ γὰδ εἶπεν, εὐλογημένος ἐμπλατύνων γάδ. ὡς λέων ἀνεπαύσατο, συντρίψας βραχίονα καὶ ἄρχοντα. καὶ εἶδεν ἀπαρχὴν αὐτοῦ, ὅτι ἐκεῖ ἐμερίσθη γῆ ἀρχόντων συνηγμένων ἅμα ἀρχηγοῖς λαῶν. δικαιοσύνην κύριος ἐποίησε, καὶ κρίσιν αὐτοῦ μετὰ ἰσραήλ. καὶ τῷ δὰν εἶπεν, δὰν σκύμνος λέοντος, καὶ ἐκπηδήσεται ἐκ τοῦ βασάν. καὶ τῷ νεφθαλὶμ εἶπεν, νεφθαλὶμ πλησμονὴ δεκτῶν, καὶ ἐμπλησθήτω εὐλογίας παρὰ κυρίου. θάλασσαν καὶ λίβα κληρονομήσει. καὶ τῷ ἀσὴρ εἶπεν, εὐλογημένος ἀπὸ τέκνων ἀσήρ. καὶ ἔσται δεκτὸς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. βάψει ἐν ἐλαίῳ τὸν πόδα αὐτοῦ. σίδηρος καὶ χαλκὸς τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ ἔσται. καὶ ὡς αἱ ἡμέραι σου, ἡ ἰσχύς σου. οὐκ ἔστιν ὥσπερ ὁ θεὸς

subiacente. De pomis fructuū solis ac lūe: d vertice ātiquorū mōtiū de pomis colliū eternorū: & de frugibus terre & de plenitudīe eius. Bñdictio illius q apparuit in rubo vēiat sup caput ioseph: & sup verticē nazarei inter frēs suos. Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius cornua rhinocerotis cornua illius. In ipsis vētilabit gētes vsq; ad terminos terre. He sunt multitudīes effraī: & hec milia manasse. Et zabulō ait. Letare zabulō in exitu tuo: & isachar in tabernaculis tuis. pplos vocabunt ad mōtē: ibi īmolabūt victimas iusticie. q inūdatiōem maris q̄si lac sugent & thesauros absconditos arenarū. Et gad ait. Bñdictus in latitudine gad. Quasi leo requieuit: cepitq; brachium & verticē. Et vidit pricipatū suū q in pte sua doctor eēt repositus. q fuit cū pricipibus ppli & fecit iusticias dñi & iudiciū suū cum israel. Dā quoq; ait. Dā catulus leōis: fluet largiter de basā. Et neptali dixit. Neptali abūdātia p fruetur. & plenus erit bñdictiōibus dñi. Mare & meridiē possidebit. Aser quoq; ait. Bñdictus ī filiis aser. Sit placēs ī fribus suis. & tīgat ī oleo pedē suū. Ferrū & es calciamētū eius. Sicut dies iuuētutis tue: ita & senectus tua. Nō ē alius

רֹבֶצֶת תָּחַת׃ וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ
וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים׃ וּמֵרֹאשׁ הַרְרֵי
קֶדֶם וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם׃ וּמִמֶּגֶד
אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה
תָּבוֹאתָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד
נְזִיר אֶחָיו׃ בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ
וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים
יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי אָרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת
אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה׃ וְלִזְבוּלֻן
אָמַר שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר
בְּאֹהָלֶיךָ׃ עַמִּים הַר יִקְרָאוּ שָׁם
יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק כִּי שֶׁפַע יַמִּים
יִינָקוּ וּשְׂפֻנֵי טְמוּנֵי חוֹל׃ וּלְגָד
אָמַר בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד כְּלָבִיא שָׁכֵן
וְטָרַף זְרוֹעַ אַף קָדְקֹד׃ וַיַּרְא רֵאשִׁית
לוֹ כִּי שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן וַיֵּתֵא
רָאשֵׁי עָם צִדְקַת יְהוָה עָשָׂה
וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל׃ וּלְדָן אָמַר
דָּן גּוּר אַרְיֵה יְזַנֵּק מִן הַבָּשָׁן׃
וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן
וּמָלֵא בִּרְכַּת יְהוָה יָם וְדָרוֹם
יְרָשָׁה׃ וּלְאָשֵׁר אָמַר בָּרוּךְ מִבָּנִים
אָשֵׁר יְהִי רְצוּי אֶחָיו וְטֹבֵל
בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ׃ בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת מִנְעָלֶךָ
וּכְיָמֶיךָ דָּבְאֶךָ׃ אֵין כָּאֵל

בוא · עלם · רצה · בוא · נזר בכר · נגח · יצא · קרא · זבח · ינק ספן טמן · ברך רחב לבא · טרף ראה · חקק ספן אתה · שפט · ארה זנק · ירש · ברך · רצה · טבל · יום

Transla. Chal.

דְּנָגְדִין מִמַּעֲמַקֵּי אַרְעָא לְרַע׃ וְעָבְדָא מַגְדְּנִין עֲלַלְלָן מִבּוּל שִׁמְשָׁא וְעָבְדָא מַגְדְּנִין מֵרֵישׁ יְרַח בְּיַרַח׃ וּמֵרֵישׁ טוּרַיָּא בְּכִירַיָּא וּמִטּוּב רָמָן דְּלָא פָסְקָן׃ וּמִטּוּב אַרְעָא וּמְלֵאַהּ רַעֲוָא לֵיהּ דִּשְׁכִינְתֵּיהּ בִּשְׁמַיָּא וְעַל מֹשֶׁה אִתְגְּלִי בְּאַסְנְיָא יֵתְיָן כָּל אִלֵּין לְרֵישָׁא דְיוֹסֵף גַּבְרָא פְּרִישָׁא דַּאֲחוֹהִי׃ רַבָּא דִּבְנוֹהִי זִיו לֵיהּ וּגְבוּרָן אִתְעֲבִידָא לֵיהּ מִן קֳדָם דִּתְקוֹף וְרוּמָא דִילֵיהּ בְּתוּקְפֵיהּ קַטֵּיל עַמְמַיָּא כַּחֲדָא עַד סְיָפֵי אַרְעָא וְאִנּוּן רִבְוָת דְּבֵית אֶפְרַיִם וְאִנּוּן אַלְפַיָּא דְּבֵית מְנַשֶּׁה׃ וְלִזְבוּלֻן אֲמַר חֲדִי זְבוּלֻן בְּמִפְּקָךְ לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְיִשָּׂשכָר בְּמֵהֲכָךְ לְמֶעְבַּד זִמְנֵי מוֹעֲדַיָּא בִּירוּשְׁלֵם׃ שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל לְטוּר בֵּית מַקְדְּשָׁא יִתְכַּנְּשׁוּן תַּמָּן יִכְּסוּן נִכְסַת קוּדְשִׁין לְרַעֲוָא אֲרֵי נִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵיכְלוּן וְסִימָן דִּטְמִירָן בְּחָלָא יִתְגַּלְיָן לְהוֹן׃ וּלְגָד אֲמַר בְּרִיךְ דְּאַפְתֵּי לְגָד כְּלֵיתָא שָׁרֵי וִיקַטֵּיל שִׁלְטוֹנִין עִם מַלְכִין׃ וְקַבֵּיל בְּקַדְמֵיתָא דִּילֵיהּ אֲרֵי תַמָּן בְּאַחְסַנְתֵּיהּ מֹשֶׁה סָפְרָא רַבָּא דְיִשְׂרָאֵל קְבִיר וְהוּא נְפַק וְעָאל בְּרֵישׁ עַמָּא זַכְוָן קֳדָם יְיָ עֲבַד וְדִינוֹהִי עִם יִשְׂרָאֵל׃ וּלְדָן אֲמַר דָּן תַּקִּיף כְּגוּר אַרְיָוָן אַרְעֵיהּ שַׁתְיָא מִן נַחְלַיָּא דְּנָגְדִין מִן מַתְנַן׃ וּלְנַפְתָּלִי אֲמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רַעֲוָא וּמְלֵי בִּרְכָן מִן קֳדָם יְיָ מַעֲרַב יַם גִּנּוֹסַר וְדָרוֹמָא יֵרַת׃ וּלְאָשֵׁר אֲמַר בְּרִיךְ מִבִּרְכַּת בְּנַיָּא אָשֵׁר יְהֵי רַעֲוָא לַאֲחוֹהִי וִיתְרַבֵּי בִּתְפַנּוּקֵי מַלְכִין׃ תַּקִּיף כְּפַרְזְלָא וּכְנְחָשָׁא מוֹתְבָךְ וּכְיוֹמֵי עוּלֵימוּתָךְ תּוּקְפָךְ׃ לֵית אֱלָהָא כֶּאֱלָהָא

Interp. chal.

que fluit a profundis terre: et faciet poma et fructus a sole germinare faciet: et faciet poma in principio mensium: et de vertice montium primitiua: et de bonis collium qui non deficiunt et de bonis terre et plenitudine eius: et beneplacito illius cuius maiestas habitat in celis et moysi reuelatus est in rubo: veniet omnia hec super caput ioseph et super virum qui dedicatus inter fratres suos. primogenitus filiorum eius pulchritudo eius: et magnalia que facta sunt ei a facie fortitudinis et excelsi: in cuius fortitudine occidet populos simul vsque ad fines terre: hec sunt milliaria ephraim: et hec sunt milia manasse. et ad zabulon ait. Letare zabulon cum egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos: et isachar cum sederis ad computanda tempora solemnitatum in ierusalem. Tribus israel congregabuntur in monte domus sanctuarii: ibi immolabunt voluntarie hostias sanctificatas: quia substantias populorum comedent: et thesauri qui absconditi sunt in arena reuelabuntur eis. Et ad gad dixit. Benedictus qui dilatat gad: sicut leena habitabit et occidet principes cum regibus. et suscipiet in principio partem suam: quia ibi in hereditate sua moyses scriba magnus israel sepultus est: et ipse egressus est et ingressus est ante populum: iusticias coram domino fecit et iudicia eius cum israel. Et ad dan dixit. Dan fortis sicut catulus leonis: terra eius irrigatur a torrentibus qui defluunt de basan. Et ad neptali dixit. Neptali impleuit desiderio: et plenus erit benedictionibus a facie domini: ad occidentale mare genesar et ad meridiem possidebit. Et ad aser dixit. Benedictus in benedictionibus filiorum erit aser: erit placens fratribus suis: et nutriet delitiis regum. fortis sicut ferrum et sicut es erit habitatio tua: et sicut dies iuuentutis tue erit fortitudo tua. Non est deus

Primitiua chal.: עמק ראש · רום רעה גלה · אתא ראש · עבד · קבל חדה נפק · מנה רגג עבד · עוד קדש כנש · נכס אכל טמר · גלה פתה שרא · קבל חסן רבב · עול ראש זכה · דון ארה שתה · רעה מלא ערב · ירת הוה רבב · נפק חבב

ישרון רכב שמים בעזרך
ובגאותו שחקים׃ מענה אלהי
קדם ומתחת זרעת עולם ויגרש
מפניך אויב ויאמר השמד׃ וישכן
ישראל בטח בדד עין יעקב אל
ארץ דגן ותירוש אף שמיו יערפו
טל׃ אשריך ישראל מי כמוך עם
נושע ביהוה מגן עזרך ואשר
חרב גאותך ויכחשו איביך לך
ואתה על במותימו תדרך׃

Ca.xxxiiii.

ויעל משה מערבת מואב
אל הר נבו ראש הפסגה אשר
על פני ירחו ויראהו יהוה
את כל הארץ את הגלעד עד
דן׃ ואת כל נפתלי ואת ארץ
אפרים ומנשה ואת כל ארץ
יהודה עד הים האחרון׃ ואת
הנגב ואת הככר בקעת ירחו
עיר התמרים עד צער׃ ויאמר
יהוה אליו זאת הארץ אשר
נשבעתי לאברהם ליצחק
וליעקב לאמר לזרעך אתננה
הראיתיך בעיניך ושמה לא
תעבר׃ וימת שם משה עבד יהוה
בארץ מואב על פי יהוה׃
ויקבר אתו בגי בארץ מואב
מול בית פעור ולא ידע איש את

גאה עון · עלם גרש · פנה איב · שמד שכן · ישב ערף · טלל · ישע · כחש · במה דרך · עלה · בנה ראה · אמר · שבע · נתן · עבר מות · פה · קבר גיא

vt dei rectissimi. Ascēsor celi: auxiliator tuus: magnificētia eius discurrūt nubes: habitaculū eius sursū & subter brachia sempiterna. Eiiciet a facie tua inimicū: dicetq3 cōterere. Habitabit israel confidenter & solus. Oculus iacob in terra frumēti & vini: celiq3 caligabunt rore. Beatus tu israel. Quis similis tui: popule qui saluaris in domino? Scutū auxilii tui & gladius glorie tue. Negabunt te inimici tui: & tu eorum colla calcabis. Cap.34.

Ascendit ergo moyses de cāpestribus moab sup mōtē nebo in verticem phasga contra hiericho: ostenditq3 ei dominus omnem terrā galaad vsq3 dan & vniuersum neptalim terramq3 effraim & manasse & omnem terram iuda vsq3 ad mare nouissimum: & australē ptē & latitudinē campi hiericho ciuitatis palmarum vsq3 segor. Dixitq3 dominus ad eum. Hec est terra pro qua iuraui abraam isaac & iacob: dicens. Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis & non trāsibis ad illā. Mortuusq3 ē ibi moyses seruus dñi in terra moab iubente domino: & sepeliuit eum in valle terre moab contra phogor: & nō cognouit homo

dilecti. q ascendit in celū auxiliator
τοῦ ἠγαπημένου. ὁ ἐπιβαίνων ἐπὶ τὸν οὐρανὸν βοηθός
tuus: & magnificus firmamēti. & te
σου, καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς τοῦ στερεώματος. καὶ σκε-
get te dei pncipatus: & sub fortitudine brachiorū se
πάσει σε θεοῦ ἀρχὴ, καὶ ὑπὸ ἰσχὺν βραχιόνων ἀε-
piternorū. & eiiciet a facie tua inimicū. di
νάων. καὶ ἐκβαλεῖ ἀπὸ προσώπου σου ἐχθρόν. λέ
cens: pereas. & habitabit israel solus cō-
γων, ἀπόλοιο. καὶ κατασκηνώσει ἰσραὴλ μόνος πε
fidenter. fons iacob in frumēto & vino. & ce
ποιθώς. πηγὴ ἰακὼβ ἐπὶ σίτου καὶ οἴνου. καὶ ὁ οὐ
lū ei caligans rore. beatus tu israel:
ρανὸς αὐτῷ συννεφὴς δρόσῳ. μακάριος σὺ ἰσραήλ,
quis similis tibi pple q saluaris a dño. scuto
τίς ὅμοιός σοι λαὸς σωζόμενος ὑπὸ κυρίου. ὑπερα-
teget auxiliator tuus: & gladius gloria tua. &
σπιεῖ ὁ βοηθός σου, καὶ ἡ μάχαιρα καύχημά σου. καὶ
negabūt te inimici tui: & tu sup col-
ψεύσονταί σε οἱ ἐχθροί σου, καὶ σὺ ἐπὶ τὸν τρά-
lū eorū calcabis.
χηλον αὐτῶν ἐπιβήσῃ.

Ca.34.

Et ascendit moyses de cāpestribus moab sup
καὶ ἀνέβη μωυσῆς ἀπὸ ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ
mōtē nebo: in verticē phasga q est cōtra
τὸ ὄρος ναβαῦ, ἐπὶ κορυφὴν φασγὰ ἥ ἐστιν ἐπὶ
faciem hiericho. & ostendit ei dñs oēs
προσώπου ἱεριχώ. καὶ ἔδειξεν αὐτῷ κύριος πᾶσαν
trā galaad vsq3 dan: & vniuersam trā
τὴν γῆν γαλαὰδ ἕως δάν, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν
neptalim: & vniuersam trā ephraim: & manas
νεφθαλίμ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐφραΐμ, καὶ μανασ-
se: & oēs trā iuda vsq3 ad mare
σῆ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἰούδα ἕως τῆς θαλάσσης
nouissimū: & desertū: & circa regiões hie
τῆς ἐσχάτης, καὶ τὴν ἔρημον, καὶ τὰ περίχωρα ἱε
richo: ciuitatē palmarū vsq3 segor. & dixit do-
ριχώ, πόλιν φοινίκων ἕως σηγώρ. καὶ εἶπε κύ-
minus ad moysen: hec trā quā iuraui abra-
ριος πρὸς μωυσῆν, αὕτη ἡ γῆ ἣν ὤμοσα ἀβρα-
am & isaac & iacob: dicēs: semini
ὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ, λέγων, τῷ σπέρματι
vro dabo eam. ostendi eam ocu
ὑμῶν δώσω αὐτήν. ἔδειξα αὐτὴν τοῖς ὀφθαλ-
lis tuis: et illuc nō ingredieris. & mor-
μοῖς σου, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ. καὶ ἐτε-
tuus est ibi moyses seruus dñi in trā mo
λεύτησεν ἐκεῖ μωυσῆς οἰκέτης κυρίου ἐν γῇ μω-
ab p verbū dñi. & sepelierūt eū in trā
ὰβ διὰ ῥήματος κυρίου. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν γῇ
moab: iuxta domū phogor. & nō cognouit vllus
μωάβ, ἐγγὺς οἴκου φογώρ. καὶ οὐκ οἶδεν οὐδεὶς

Hiere. 23.d. · A · B · Gen. 12.b. et 15.d.

Primitiua chal.

דור · אמר עבד שצא · עלה שמש · טלל כדב צור · דבר שרא · ראש חזה · ערב · קום אמר נתן · חזה עבר · מות אמר

Interp.chal.

israel: cuius maiestas est in celis in auxiliū tuū: & fortitudo eius in celis celorū. habitaculū dei ab initio: et in verbo eius factū est seculū. Et eiecit a facie tua inimicū: dicetq3 cōterere. Et habitabit israel confidēter et solus: iuxta benedictionē qua benedixit eis iacob pater eorū in terra pducēte frumentū & vinū: celi quoq3 qui sunt sup eos distillabūt rore. Beatus es israel: non est q similis sit tibi: popule cuius salus est a facie dñi & fortitudo auxilij tui: & a facie eius sunt victorie fortitudinis tue: & mentiētur tibi inimici tui: & tu colla regum eorum calcabis. Ca.34.

Et ascendit moyses de campestribus moab ad montē nabo ad verticē collis qui est cōtra hiericho. et ostendit ei dñs omnē terrā galaad vsq3 dan: et omnē terram neptali & ephraim & manasse: & omnem terram iuda vsq3 ad mare occidentale & australē plagam & planiciem campi hiericho ciuitatis palmarum vsq3 segor. Et dixit ei dominus. Hec est terra pro qua iuraui abraham isaac & iacob: dicēs. Filijs tuis dabo eam: vidisti eam oculis tuis: & illuc non transibis. Et mortuus est ibi moyses seruus dñi in terra moab per verbum domini: & sepeliuit eum in valle in terra moab contra bethphogor: & non cognouit vir

Transla.Chal.

דישראל דשכינתיה בשמיא בסעדך ותוקפיה בשמי שמיא׃ מדור אלהא דמלקדמין ומימריה אתעביד עלמא ותריך מן קדמך סנאה ואמר שיצי׃ ושרא ישראל לרוחצן בלחודוהי כעין ברכתא דבריכינון יעקב אבוהון בארעא עבדא עיבור וחמר אף שמיא דעלויהון ישמשון להון בטלא׃ טובך ישראל לית דכותך עמא דפורקניה מן קדם ייי תקוף סעדך ודמן קדמוהי נצחן גיברותך ויכדבון סנאך לך ואת על פריקת צוארי מלכיהון תדרוך׃

Ca.xxxiiii.

וסליק משה ממישריא דמואב לטורא דנבו ריש רמתא דעל אפי ירחו ואחזייה ייי ית כל ארעא ית גלעד עד דן׃ וית כל נפתלי וית ארע אפרים ומנשה וית כל ארע יהודה עד ימא מערבאה׃ וית דרומא וית מישרא בקעת ירחו קרתא דדקליא עד צוער׃ ואמר ייי ליה דא ארעא דקיימית לאברהם ליצחק וליעקב למימר לבנך אתנינה אחזיתך בעינך ותמן לא תעבר׃ ומית תמן משה עבדא דייי בארעא דמואב על מימרא דייי׃ וקבר יתיה בחילתא בארעא דמואב לקבל בית פעור ולא ידע אנש ית

sepulchrū eius vsq3 in diē hūc. moyses aūt
τὴν ταφὴν αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. μωυσῆς δὲ
erat cētū & viginti annorū qn mortuus ē ipse. nō
ἦν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐν τῷ τελευτᾷν αὐτόν. οὐκ
caligauerūt oculi eius. neq3 corrupta sūt
ἠμαυρώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. οὐδὲ ἐφθάρησαν τὰ
labia illius. & fleuerūt filij israel moy
χελύνια αὐτοῦ. καὶ ἔκλαυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν μωυ-
sen in cāpestribus moab in iordane ꝯ hiericho
σῆν ἐν ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχὼ
triginta diebus. & cōpleti sūt dies
τριάκοντα ἡμέρας. καὶ συνετελέσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ
plāctus fletus moysi. & iosue filius nun reple
πένθους κλαυθμοῦ μωυσῆ. καὶ ἰησοῦς υἱὸς ναυὴ ἐπλή-
tus ē spū sapiētie: posuit eñi moyses
σθη πνεύματος συνέσεως, ἐπέθηκε γὰρ μωυσῆς τὰς
manus suas sup eū. & obedierūt ei filij is-
χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. καὶ εἰσήκουσαν αὐτοῦ οἱ υἱοὶ ἰσ-
rael. & fecerūt sicut pcepit dñs moy
ραήλ. καὶ ἐποίησαν καθότι ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυ-
si. & nō surrexit vltra propheta in israel sicut moyses.
σῇ. καὶ οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ἐν ἰσραὴλ ὡς μωυσῆς.
quē nouit dñs eū facie ad faciē in oībus
ὃν ἔγνω κύριος αὐτὸν πρόσωπον κατὰ πρόσωπον ἐν πᾶσι
signis & portētis: quē misit dñs eū vt fa
τοῖς σημείοις καὶ τέρασιν, ὃν ἀπέστειλε κύριος αὐτὸν ποι-
ceret ea in tra egypti pharaoni & seruis
ῆσαι αὐτὰ ἐν γῇ αἰγύπτου φαραὼ καὶ τοῖς θεράπου-
eius: & vniuerse tre illius: & mirabilia
σιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια
magna: & cunctam manū robustam: q
τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν τὴν χεῖρα τὴν κραταιάν, ἃ
fecit moyses corā vniuerso israel.
ἐποίησε μωυσῆς ἔναντι παντὸς ἰσραήλ.

Explicit Deuteronomiū.

C · D

sepulchrum eius vsq3 in psentem diem. Moyses cētū & vigīti annorum erat qn mortuus ē. Nō caligauit oculus eius: nec dentes illius moti sunt. Fleuerūtq3 eū filii israel in campestribus moab triginta diebus. & cōpleti sūt dies planctus lugentiū moysen. Iosue vero filius nun repletus est spū sapientie: quia moyses posuit sup eū manus suas. Et obedierūt ei filii israel: feceruntq3 sicut precepit dominus moysi. Et nō surrexit propheta vltra in israel sicut moyses: quem nosset dominus facie ad faciem in omnibus signis atq3 portentis que misit per eum vt faceret in terra egypti pharaoni & oībus seruis eius: vniuerseq3 terre illius: & cunctam manum robustā: magnaq3 mirabilia q fecit moyses coram vniuerso israel.

Explicit deuteronomiū

קברתו עד היום הזה׃ ומשה בן
מאה ועשרים שנה במתו לא
כהתה עינו ולא נס לחה׃ ויבכו
בני ישראל את משה בערבת
מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי
אבל משה׃ ויהושע בן נון מלא
רוח חכמה כי סמך משה את ידיו
עליו וישמעו אליו בני ישראל
ויעשו כאשר צוה יהוה את משה׃
ולא קם נביא עוד בישראל כמשה
אשר ידעו יהוה פנים אל
פנים׃ לכל האתת והמופתים
אשר שלחו יהוה לעשות בארץ
מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל
ארצו׃ ולכל היד החזקה ולכל
המורא הגדול אשר עשה משה
לעיני כל ישראל׃

מות · כהה נוס לוח · בכה · תמם יום בכה · שמע · עשה · קום בוא · פנה · אות יפת · עשה · ירא גדל

Transla.Chal.

קבורתיה עד יומא הדין׃ ומשה בר מאה ועשרין שנין כד מית לא כהת עיניה ולא שנא זיו יקרא דאפוהי׃ ובכו בני ישראל ית משה במישריא דמואב תלתין יומין ושלימו יומי בכיתא אבלא דמשה׃ ויהושע בר נון מלי רוח חכמתא ארי סמך משה ית ידוהי עלוהי וקבילו מניה בני ישראל ועבדו כמא דפקיד ייי ית משה׃ ולא קם נביא עוד בישראל כמשה דאתגלי ליה ייי אפין באפין׃ לכל אתיא ומופתיא דשלחיה ייי למעבד בארעא דמצרים לפרעה ולכל עבדוהי ולכל ארעיה׃ ולכל ידא תקיפתא ולכל חזונא רבא דעבד משה לעיני כל ישראל׃

Interp.chal.

sepulchrū eius vsq3 hodie. Moyses aūt erat etatis cētū & viginti annorū qn mortuus est: nō caligauit oculus eius: neq3 mutatus ē splendor glorie vultus eius. Et fleuerūt filij israel moysen in cāpestribus moab triginta diebus. & cōpleti sunt dies plāctus lugentiū moysen. Iosue aūt filius nun erat plenus spū sapiētie: qm imposuit moyses manus suas sup eū: & obedierūt ei filij israel: & fecerūt sicut precepit dñs moysi. Et nō surrexit vltra propheta in israel sicut moyses: cui reuelatus est dñs facie ad faciē: in oībus signis & portētis q misit per eum dñs vt faceret in terra egypti pharaoni & oībus seruis eius & in vniuersa terra illius: & in oīm manu robusta & in oībus mirabilibus magnis q fecit moyses ante oculos omnis israel.

Primitiua chal.

שנא כהה · בכה שרא · מלא · קום · גלה אף אות · יפת עבד · חזה רבב

Explicit deuteronomium.

Registrum.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z.
aa. bb. cc. dd. ee. ff. gg. hh. ii. kk. ll. mm. nn. oo. pp. qq. rr. ss. tt. vv. xx. yy. zz. ꝛꝛ.
Oēs sūt terni excepto vltimo qui est quaternus.

Quoniam inter imprimendū quedam perperam inpressa esse reprendimus, sic emendentur vt est infrascriptum.

Prima pars: translatio .lxx.

Genesis.

Capitulo .2. littera .d. θεὶς pro θεός. ca. 5. b. ἐγέννησεν pro ἐγέννησε. ca. 9. a. ἰδοὺ pro ἰδού. ca. 10. b. ἐξῆλθεν pro ἐξῆλθον. ca. 11. c. ὄναμα pro ὄνομα. ca. 16. b. ς pro ἡ. ca. 20. a. ἐπεῖν pro εἰπεῖν. ca. 22. b. πράβατον pro πρόβατον. ca. 24. f. ἀντιπεῖν pro ἀντειπεῖν. ca. 27. a. τὸ pro τὸν. ca. 30. e. υάριον pro κύριον. ca. 41. b. ἐταράχθη pro ἐταράχθη. ca. 48. d. ἐποθνήσκω pro ἀποθνήσκω. ca. 49. c. ἀνιμθίον pro ἀνειμθίον. ca. 50. b. συγγένειν pro συγγένειαν.

Exodos.

Capitulo .1. c. μαίας pro μαίαις. ca. 16. f. ἡμᾶς pro ὑμᾶς. ca. 19. c. φωαὶ pro φωναὶ. ca. 20. a. πάτας pro πάντας. ca. 21. b. πατάξουσι pro πατάξωσι. ca. 23. c. καθελεις pro καθελεῖς. ca. 23. d. πάντα pro πάντας. ca. 24. c. ἴδη pro ἴδη. & φλέγων pro φλέγον. ca. 25. a. χαλχὸν pro χαλκὸν. & σαρδίου pro σαρδίους. ca. 26. g. χαλκᾶς pro χαλκῆς. ca. 27. b. ἔκοσι pro εἴκοσι. ca. 28. c. ἀρυθμὸν pro ἀριθμόν. ca. 28. e. καὶ [illegible] ἀαρὼν sup est. ca. 29. ὤτων pro ὤτων. ca. 30. b. παραπορεύονται pro παραπορεύωνται. & κωρίω pro κυρίω. ca. 34. f. ἔφεγεν pro ἔφαγεν. ca. 35. d. χαλκοῦν pro χαλκόν.

Leuiticus.

Ca. 3. a. δύους pro δύο. ca. 4. f. θήλυαν pro θήλειαν. ca. 6. b. κατακαλώσει pro καταναλώσῃ. ca. 7. b. θησία pro θυσία. ca. 8. e. ἀπαντίον pro ἐναντίον. ca. 10. a. προσέλθατε pro προσέλθετε. ca. 10. b. μωμσῆ pro μωυσῆ. ca. 13. g. πλυθήσεται pro πλυνθήσεται. ca. 15. a. τὸ pro τῷ. ca. 15. d. θηλύα pro θηλεία. ca. 21. d. μῶνος pro μῶμος. ca. 35. b. ἀρθμὸν pro ἀριθμόν. ca. 35. c. ἀφορισμένοι pro ἀφωρισμένοι. ca. 35. f. δουλίαν pro δουλείαν. ca. 26. c. ψιχὴ pro ψυχή. & παισοῦνται pro πεσοῦνται. ca. 37. c. ἀφορισμένη pro ἀφωρισμένη. & οὐκ pro οὐχ.

Numeri.

Capi. 1. g. ἐναντίη pro ἐναντίον. ca. 2. c. καθηγεμονίαν pro καθ' ἡγεμονίαν. ca. 2. d. παρεμπολῆς pro παρεμβολῆς. ca. 3. g. διοκοσίων pro διακοσίων. ca. 4. d. κατ' ὄκους pro κατ' οἴκους. ca. 6. c. ἱρεὺς pro ἱερεύς. ca. 10. c. μεθ' ὑμῶν pro μεθ' ἡμῶν. ca. 11. c. ἀνερέσει pro ἀναιρέσει. & κάκοσιν pro κάκωσιν. ca. 12. b. αἰνειγμάτων pro αἰνιγμάτων. ca. 12. c. ἠγιωνήσαμεθα pro ὑγιονήσαμεθα. ca. 14. a. ἀπεθάνωμεθα pro ἀπεθάνομεθα bis. ca. 14. c. ἡμῶν pro ὑμῶν. & ἡμᾶς pro ὑμᾶς. ca. 16. d. ἀφ' ἑμαυτοῦ pro ἀπ' ἐμαυτοῦ. ca. 26. d. σουταλα pro σουταλαί. ca. 28. a. ποιήτε pro ποιήσετε. ca. 31. c. ἀποσεῖσαι pro ἀποσῆσαι. ca. 31. f. καθεξάμενοι pro καθισάμενοι. ca. 35. c. ἰδῶς pro εἰδώς.

Deuteronomiū.

Capi. 1. a. βασηλέα pro βασιλέα. ca. 1. f. δι' ἡμᾶς pro δι' ὑμᾶς. ca. 2. e. κλειρονομεῖν pro κληρονομεῖν. ca. 3. a. ἐξολοθρεύσομεθα pro ἐξωλοθρεύσαμεθα bis. ca. 4. c. ἰυρανοῦ pro οὐρανοῦ. ca. 4. d. ἀπωλεία pro ἀπωλεία. & εὑρίσετε pro εὑρήσετε bis. ca. 4. f. οἰδῶς pro εἰδώς. ca. 5. c. ὑμᾶς pro ἡμᾶς. ca. 5. d. ποιήτωσαν pro ποιείτωσαν. ca. 6. b. οἰκίων pro οἰκιῶν. & πλήρης pro πλήρεις. ca. 6. c. οἴκυ pro οἴκου. ca. 6. d. ἀπωλεία pro ἀπωλεία. ca. 10. c. κληρονομήτωσαν pro κληρονομείτωσαν. ca. 10. d. σκληρεινεῖτε pro σκληρυνεῖτε. ca. 11. a. παιδίαν pro παιδείαν. ca. 11. c. καθημένους pro καθημένους. ca. 14. d. πανδημεὶ pro πανδημί. ca. 17. a. ἀυρανοῦ pro οὐρανοῦ. ca. 22. b. οἰκοδομήσεις pro οἰκοδομήσης. ca. 28. a. θυσαυρὸν pro θησαυρόν. ca. 28. f. θλείψει pro θλίψει. ca. 29. d. ὀργίσθη pro ὠργίσθη. ca. 31. e. παρωξυνοῦσι pro παροξυνοῦσι. ca. 31. f. ἐπιλησθῆ pro ἐπιλησθῆ. ca. 32. b. ἐπεποίθησε pro ἐπεπότησε. ca. 33. a. οὐκ pro οὐχ. & κάπαξον pro πάταξον. ca. 33. b. πληρόσεως pro πληρώσεως. & προτότοκος pro πρωτότοκος. ca. 33. c. πορία pro πορεία.

Errores translationis latine interlinearis.

Genesis.

Ca. 4. d. vendicatū pro vindicatū. ca. 7. a. sexaginta pro sexcentorū. ca. 9. c. erit pro est. & dūs pro dn̄s. ca. 12. a. ot pro lot. ca. 12. b. possiderunt pro possederūt. ca. 13. b. tnū pro tuū. ca. 19. c. preterierūt pro fatigati sunt. ca. 23. b. ingredienlibus pro ingredientibus. ca. 25. b. agro pro agrū. ca. 26. a. aacta pro facta. ca. 28. d. decima pro decimā. ca. 33. d. attulit pro tulit. ca. 31. c. suppelletilē pro suppellectilē. ca. 35. c. descēdens. pro discedens. & at pro āt. ca. 35. d. monumenti pro monumēto. ca. 36. d. habitauit pro habitabat. ca. 41. f. oē pro oēȝ. ca. 45. b. est pro erit. & ascēde pro descēde. ca. 46. d. abhominatio p abominatio.

Errores qui incuria librariorū contigerunt in hoc volumine in hebreo & in chaldeo sic castigādi sunt.

Gen. cap. 1. a. in margine. עָשָׂה pro עֲשָׂה

Et in eodē. b. ī margine רִשָּׁא pro דִּשָׁא

Et in eo. b. in chal. לִרְקִיעָא p לִרְקִיעָא

Et in eo. c. ī chal. דִשְׁמַיָא pro דִשְׁמַיָא

Et in eodem. d. נֶפֶשׁ pro נֶפֶשׁ

Et in eo. d. in chal. וְנוּקְבָא pro וְנוּקְבָא

Et in eodē. d. ī chal. עִשְׂבָא pro עִשְׂבָא

Et in eo. d. in chal. עִשְׂבָא pro עִשְׂבָא

Cap. 2. b. ī heb. ē sic אֲשֶׁר שָׁם הַזָּהָב deficit colū q coma latinū.

Et in eo. b. in chal. תִנְיָנָא pro תִּנְיָנָא

Et in eodē. c. in margie. עָשָׂה pro עֲשָׂה

Et in eodē. c. וַיִּקְרָא pro וַיִּקְרָא

Et in eodem. d. in chal. in margine. בָּוָה pro בָּנָה

Et in eodem. d. in chal. אֲשְׁכַּח p אַשְׁכַּח

Et in eo. d. in chal. בִּשְׂרָא pro בִּשְׂרָא

Et in eo. d. in chal. מִבִּשְׂרִי pro מִבִּשְׂרִי

Et in eo. d. in chal. לְבִשְׂרָא p לְבִשְׂרָא

Cap. 3. c. חַשָּׂדֶה pro הַשָּׂדֶה

Et in eodem. c. in chal. in margine. צָמַח pro צְמַח

Et in eodē. d. in margie. עָשׂוּ pro עָשָׂה

Et in eo. d. in chal. עִשְׂבָא pro עִשְׂבָא

Cap. 4. a. לְלֶרֶת pro לָלֶדֶת

Et in eodem. a. חָרַח pro חָרָה

Et in eo. b. וְאֵלֶיךָ pro וְאֵלֶיךָ

Et in eo. d. וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי deficit coluȝ.

Et in eodem. d. יֶלֶד pro יֶלֶד

Et in eo. d. in chal. וִילֵרַת pro וִילֵדַת

Et in eodem. d. in chal. זַרְעִי pro זַרְעִי

Cap. 5. a. in chal. עֲשָׂרֶה pro עַשְׂרָה

Et in eodem. d. וַיּוֹלֶה pro וַיּוֹלֶד

Et in eo. d. מִמַּעֲשֵׂנוּ p מִמַּעֲשֵׂנוּ

Cap. 6. a. וְעֶשְׂרִים p וְעֶשְׂרִים

Et in eo. b. in chal. בִּשְׂרָא pro בִּשְׂרָא

Et in eo. d. in chal. בִּשְׂרָא pro בִּשְׂרָא

Cap.7.b.in chal. עשרא pro עשרא
Et in eo.b.in chal. בשרא pro בשרא
Cap.8.a.in chal. עשר pro עשר
Et in eo.a.i chal. עשיראה p עשיראה
Et eo.a.i chal. בעשיראה p בעשיראה
Et in eo.a.in chal. בשרא pro בשרא
Cap.9.a.in chal. למיכל pro למיכל
Et in eodē.b.in chal. בשרא pro בשרא
Et in eodē.d.in chal. בשרא pro בשרא
Et in eo.d.in chal. בשרא pro בשרא
Et in eo.d. יהוה pro יהוה
Cap.11. in quibusdā libris. ונשרפה p ונשרפה
Et in eodem.a. in chal.in margine. פרע pro פרע
Cap.12.d. האשה pro האשה
Cap.13.a. ואברם pro ואברם
Et i eo.b. ואשמאילה p ואשמאילה
Cap.14.a מלך pro מלך
Et in eodē.b.in chal. דשעיר p דשעיר
Et in eodem.b. והם pro והם
Et in eodem.c.in chal. שנאך pro שנאך
Et in eo.c.in chal. עשרה pro עשרה
Cap.15.d. עשן pro עשן
Et in eodem, c. in chal.in margine. שוב pro שוכ
Cap.17.c.in chal. שרי pro שרי
Et in eodem.c.in chal. שרה pro שרה
Et in eodem.d. נמלו pro נמלו
Cap.18.a. אנשים pro אנשים
Et in eodem.a. יקח pro יקח
Et in eodem.d. אעשה pro אעשה
Cap.20.b. עשית pro עשית
Cap.22.c.in chal. שמיא pro שמיא
Et in eodem.c. מכדך pro מכדך
Cap.24.a.in chal.in mar. שוב pro שוב
Et in eodem.d. דברי pro דברי
Et in eodem.g.in chal. ביש pro כיש
Cap.25.g. ותתכס vbi deficit colum.

Exodus.

Ca.1.a.qui pro que.ca.1.b.abhominatio pro abominatio. ca.3.a. pfectos pro prefectos.ca.5.d.qui pro que. & egyttios pro egyptiis.ca.4.d.deest tibi.ca.4.c.habiit pro abiit.ca.6.d. det p daretis. ca.6.d. hic pro ipse.ca.8.f.sacrificauerim9 pro sacrificabimus. & sacrificabimus pro sacrificauerimns.ca.9.d.cumq; procū. ca.12.a. illa pro illos. ca.12.g.quatringentos pro quadringentos.& precpit pro precepit. ca.ca.13.b.ei pro et.ca.16.a.sedebamus pro sedimus.ca.16.e. aliquerunt pro reliquerūt.ca.18.b.mugnus pro magnus.ca.19.b.deest ipsis. ca.19.c.descendes pro descendens.ca.21.b.furit pro fuerit.& sliquis pro aliqs. & iaceurit pro iacuerit.& quid pro quod.ca.23.a. cecedisse pro cecidisse.ca.23.consummationis pro cōsumationis.ca.23.c.extendā pro extendo.ca.23.d.erga pro in.ca.24.b.israele pro israel. ca.24.c.nabes pro nubes.ca.25.d.corene pro corone.ca.25.f.cyphi pro scyphi ter.ca.26.c.longitudinem pro longitudine. ca.26.g. hysso pro bysso.& variegatū pro variegatoris. ca.27.b.laterea pro latera. ca.28.b.bisso pro bysso.& variegatorie pro variegatoris. ca.28.f.rumpetur pro rumpatur. ca.28.g.fecies pro facies.ca.29.a.aplibis pro aplicabis.ca.29.c.altare pro altari.ca.29.f.vesperi pro vespere.ca.29.g.cōgnoscar pro cognoscar.ca.30.c.holocausti pro holocaustorum. ca.31.c. poluerit pro pollnerit.ca.32.a. cūflatilē pro conflatilē. & salutare pro salutaris.ca.36.b.acto. pro octo.ca.37.c.cyphi pro scyphi. quater.ca.28.d.quadringinti pro quadringenti. ca.39.a. hiacinthū pro hyacinthū.ca.29.c.suphumerale pro superhumerali. ca.40.b. earū pro eorū.ca.40.d.altere pro altare.ca.40.d.tabernaculi pro tabernaculo.

Leuiticus.

Ca.1.b.scisa pro scissa.ca.2.d.eū pro id.ca.4.b.sanguienē pro sanguinē.ca.4.f.faciendū pro faciendo. ca.5.b.contra eū pro in eo. ca.7.c. sacrificili pro sacrificii.ca.10.d.quid pro quod.ca.11.a.camedetis pro comedetis.ca.11.c.halicetū pro halietū.ca.11.f.deest āt. ca.12.c. turtur pro turturē. ca.13.c.secerdos pro sacerdos. ca.13.e. pastq; pro postq;. ca.14.e.linita pro deleta. ca.15.c. egressa pro egressus. & concubitu pro concubitus.ca.16.a. velo pro velū.ca.16.c. sanguinē pro sanguine.ca.16.c.velo pro velū.ca.17.b.testimonū pro testimonii ca.18.c seccessu pro secessu.ca.18.d.pulluaris pro polluaris. ca.19.c.calumniabit pro calumniabitur.ca.21.c.meritricē pro meretricē. ca.23.e. quā pro que.ca.24.a.ardeāt pro incendāt.ca.24.b.sanctificatis pro sacrificatis.ca.25.c.multiplicat pro multiplicabit.

Numeri.

Ca.1.b.accipit pro accepit.ca.1.d. sexaginta pro septuaginta. & masculina pro masculini. & deest a prepositio.& quadraginta pro quadringenta.ca.4.b.sup pro sup.ca.4.d.rabernaculo pro tabernaculo.ca.7.a.consummauit pro consumauit.ca.8.c.asumpsi pro assumpsi.ca.9.b.nun pro nū.ca.10.b.vēstrarū pro vestrorū.ca.13.d.cū pro eū.ca.14.a.vrē pro nrē.ca.15.d.facietis pro faciatis.ca.19.a.vacā pro vaccā.ca.19.b.mortui omnē animā pro mortuū omnis anime.ca.28.a.libetionē pro libationē.ca.29.c.peccatū pro peccato.ca.32.g.terrē pro terre.ca.33.a.sepelierbant pro sepeliebant.ca.33.b.deest. de.prepositio. ca.34.a. scorpionis pro scorpionū.

Deuteronomiū.

ca.1.f.filius pro filiū.& mare pro mari.ca.2.d.possiderūt pro possederunt.ca.4.g.qui pro quod.& eccisum pro excisum. ca.5.b. aduxit pro eduxit.ca.5.c.addim9 pro addamus.ca.7.c.quas pro que.ca.14.a.incidetis pro incidemini.ca.15.b.dimisseris pro dimiseris.ca.5.b. monstrua pro monstra.&. deest.a. prepositio. ca.18.d. timebitis pro abstinebitis. ca.19.d.pscrutauerint pro perscrutati fuerint. ca.23.d. nouisti pro vouisti.& est pro es.ca.28.e. confidisti pro confisus es. & molicie pro mollicie.ca.32.a. antiq; pro seculi.ca.32.a.sagitas pro sagittas.

Errores translationis chaldaice.

Genesis.

Ca.14.fraier pro frater.& ierusalem pro hierusalem.ca.18.pauxilliū p pauxillum.ca.24.vadadam p vadam ad.ca.27.consummasset p consumasset.& est p es.ca.29.iocob p iacob.& abhuc padhuc. ca.30. abūdat oues. cap.41.oiis pro ois.cap.45. vtā p vrām.

Exodus.

Cap.1.inient pro insbunt.cap.8.cinises pro cinifes. cap.10.possint pro possent.cap.13.mauu pro manu. cap.17.fecie pro facie.cap.18.grauiis pro grauis.cap.21.egredieur pro egredietur.cap.22.affligeris pro afflixeris.cap.25.cyphi pro scyphi.bis.cap.25.funt pro sunt. cap.26.transiet pro transibit.cap.31.lingnarii pro lignarii. cap.33.depusuerunt pro deposuerunt.ca.34.seripsit pro scripsit. cap.35.offerent pro offerrent. Et vi pro vt.cap.36.sampientem pro sapientem. cap.37.churubim pro cherubim.& cyphi pro scyphi.ter.cap.38.quagdrangulum p quadrangulum.& basses pro bases.

Leuiticus.

Cap.2.cofractis pro consfractis.cap.4.secerdos pro sacerdos. cap.5.pastea pro postea.cap.6.extingetur pro extinguetur.cap.7.offerent pro offerrent.cap.11.cameleon pro chameleon.cap.12.immundtia pro immunditia.cap.14.n castra pro in castra.& proiciandum pro ppiciandū. cap.17.cemedent pro comedent. cap.18.mulieriem pro mulierem. & popoli pro populi.& olluamini pro non polluamini.& non pomni pro omni. cap.19.nee pro nec.cap.20. perigrinantur pro peregrinantur. cap.22.perbit pro peribit. cap.23.congragaueritis pro congregaueritis.cap.24.fraturam pro fratura pro fracturam pro fractura.cap.25.redimerit pro redemerit.cap.26.vestrer pro vester. & consumen pro consumerem.cap.27.sune pro sue.& ergenti pro argenti. & redimerit pro redemerit.& pertem pro partem.

Numeri.

Cap.4.consummabit pro consumabit.& mariantur pro moriantur.& culumne pro columne.cap.6.secerdos pro sacerdos.cap.7.sanctuaii p sanctuarii.cap.9.versperam per vesperam.cap.11.illd pro illud.& foritudine pro fortitudine.cap.15.fecieritis pro feceritis.& abundat.et. & augulus pro angulus.cap.16.insensum pro incensum.cap.21.traideris p tradideris.cap.27.conationis p cognationis. cap.36.singuli p singuli.

Deuteronomium.

Cap.9.pillo pro pila.cap.13.diligeter pro diligenter. cap.14. mundum pro mundam.cap.17.sarcerdotes p sacerdotes.cap.24.quod pro quid cap.27.liuite pro leuite.ca.38.relinquerit pro reliquerit.ca.29.filiiis p filiis.cap.30.fed p sed.cap.32.consummabo p consumabo.& colubru3 pro colubrorum.cap.33.ierusalem pro hierusalem. & puelas p puellas.

Et in eodē.d.in margie. שבע pro שבע
Cap.27.g.in chaldeo. עשו pro עשו
Et in eodē.g.in chal. בשמת pro בשמת
Et in eodem.f. ויעקבני pro ויעקבני
Et in eodem מה אעשה בני deficit colum
Cap.29.a.in chal.i mar. שקה pro שקה
Et in eodem.c. עשית pro עשית
Cap.30.a.in chal.in mar. עדה pro עדח
Et in eodē.c.i chal. פיתנמא p פיתנמא
Et in eodem.c.in chal. כל pro בל
Cap.31.a. שכרך pro שכרך
Cap.32.b.in chal. עשרין pro עשרין
Cap.34.c.in chal. ניטפס pro ניטפם
Cap.35.d. וישמע pro וישמע
Cap.36.c.in chal. בשמת pro בשמת
Et in eo.c. in chal. דשעיר pro דשעיר
Et in eo.c.in chal. דשעיר pro דשעיר
Cap.28.c.in mar. vbi trāsmutātur littere vnius dictionis ī aliā. לקח היה

*Cap.39.b.in margine. מאן pro מאן
Cap.41.a.in chaldeo. בשר pro בשר
Cap.42.b.in chaldeo. ישראל pro ישראל
Cap.44.b. נחש pro נחש
Cap.46.b.in chaldeo. נר pro נד
Et in eodem.c. ושש pro ושש
Et in eodem.c.in chal. עשר pro עשר
Cap.48.a. ומנשה pro ומנשה

Exodus.

Cap.1.a.in chal. ישׂשכר pro ישׂשכר
Ca.7.d.in chal.in margine. דבר pro דבר
Cap.10.a.in chal. שאר pro שאר
Et in eodem.b. vbi deficit colum כי חן יהוה לנו
Cap.11.a. משה pro משה
Cap.15.a. in chal. באינשא pro באינשא
Cap.16.c. למחנה pro למחנה
Ca.17.d. יהושע pro ימושע
Et in eodem.c.in chal. דישראל pro דישראל
Et in eo..d.in chal. דשכינתיה pro דשכינתיה
Cap.20.d.in chal.in margine. נכס pro נבס
Cap.25.c.in chal. תכוס pro תכום
Cap.26..d.in chal.in margine. שלב pro שלב
Cap.28.g.in chal.in margine. נתן pro נת
Cap.29.a.in chal. משכן pro משכן
Et in eodem.e. הקדש pro הקדש
Cap.32.c.in chal. עגלא por עגלא
Et in eodē.e.in margine. עמד pro עמר
Cap.33.c.in chal. אשכחית pro אשכחית
Cap.34.c.in chal. וחתאי pro וחתאי
Cap.35.d.in chal. ובמרע pro ובמרע
Cap.36.b. חשב pro חשב
Cap.38.d.in chal. וחמשין pro וחמשין
Cap.40.b. משחת pro משחת

Leuiticus.

Cap.1.d.in chal. ויכוס pro ויכם
Cap.2.b.in chal. נריצן pro נריצן

Ca.4.b.in chaldeo. בשריה pro בשריה

Et in eodem.f. בשננה pro בשננה

Ca.6.b.in chaldeo. אישתא pro אישתא

Ca.8.e.in chaldeo in margine. נכס pro נכס

Ca.11.f.in margine. קוה pro קור

Ca.12.b. וכפר pro וכפת

Et in eodem.b. זאת pro זאר

Et in eodem.b.in chaldeo. ושיתין pro ושיתין

Ca.14.c.in chal. שמאליתא pro שמאליתא

Et in eodem.c.in chaldeo. במשח pro במשח

Ca.21.d.in chaldeo. מקודשי pro מקודשי

Ca.2iii.f.in chaldeo. נכסת pro נכסת

Ca.26.c. אז pro אז

Ca.27.c.in chaldeo. קודשא pro קודשא

Et in eodem.d.in chaldeo. קדש pro קדש

Numeri.

Cap.2.a.in chaldeo. טקסיה pro טקסיה

Ca.2.d. כל pro כל

Ca.iii.a.in chaldeo. על אפי pro על אהרן

Et in eodem.b.in chaldeo. משכן pro משכן

Et in eodem.b.in chal.in mar. שמש pro שמש

Ca.4.d.in chal. לזרעיתהון pro לזרעיתהון

Ca.5.d. האשה pro האשה

Et in eodē.d.in chal. שכינתיה pro שכינתיה

Ca.7.a.in margine. זבח pro זכח

Et in eobem.c. לחטאת pro להטאת

Ca.9.b. בדרך pro בררך

Ca.10.c.in chaldeo. שבטא pro שכטא

Et in eodem.d.in chal. מישרא pro מישרא

Ca.11.a.in chaldeo. בישרא pro בישרא

Cap.13.a. אנשים pro אנשים

Et in eodem.a.in chal. דיששנר pro דיששכר

Et in eodem.b.in chal. דשלח pro דשלח

Cap.14.g.in chaldeo. משה pro משר

Cap.15.b.in chal. קהלא pro קהלא

Et in eodem.b.in margine. חצה pro צה

Et in eodem.b.in chaldeo. בשלו pro בשלו

Et in eodem.b.in chal. אינשא pro אינשא

Et in eodem.d.in margine. ציה pro צחה

Cap.16.a.in chaldeo. בר pro בר

Cap.18.d.in chaldeo. בני pro כני

Et in eo.d.in chal. מעשרתכון pro מעשרתכון

Et in eodem.d.in chal. כתבואת pro בתבואת

Cap.19.b. עד pro עה

Et in eodem.b.in chaldeo. ויכנוש pro ויכנוש

Cap.20.c.in chal. ולשמאלא pro ולשמאלא

Cap.21.e.in chaldeo. דאמוראה p דאמוראה

Cap.23.a.in quibusdam libris. בלעם pro במעם

Cap.27.a.in chaldeo. מנשה pro מנשה

Cap.29.b.in chal. ארבעה עשר vbi pria dictio.f. arbea transmutatur post tres dictiones sequentes & littera he finalis preponitur sola.

Ca.31.c.in margine. יום pro יו

Deuteronomium.

Cap.4.b. אשר pro אשר

Et in eodem.g.in chaldeo. כיף pro כיף

Cap.5.c.in margine. כתב pro בתב

Ca.7.b.in chaldeo. לשנאוהי pro לשנאוהי

Cap.8.c. ושבעת por ושבעת

Cap.11.b. דרש pro ודש

Et in eodem.c.in chaldeo. יתכון pro יתכון

Cap.12.c.in chaldeo. ארי pro ארי

Cap.13.c.in margine. הוס pro חום

Cap.14.b.in chal. נעמיתא pro נעמיתא

Cap.21.a.in chal. עגלתא pro עגלתא

Et in eodem.d.in margine. תלה pro תלר

Cap.24.a.in chaldeo in margine. שכח pro שכת

Cap.25.a.in chaldeo. גברין pro נברין

Cap.27.a.in chaldeo. קדם pro קרם

Cap.28.a.in chaldeo. דקימין pro דקימין

Et in eodem.b. לרשתה pro לרשתה

Et in eodem.c.in chaldeo. ואנים pro ואנים

Cap.32.b.in margine. שדה pro שדה

Et in eodem.c. מכעם pro מכעם

Haec tibi pentadecas tetragonon respicit illud
Hospitium petri ꝛ pauli ter quinqꝫ dierum.
Namqꝫ instrumētum vetus hebdoas innuit: octo
Lex noua signatur. ter quinqꝫ receptat vtrunqꝫ.

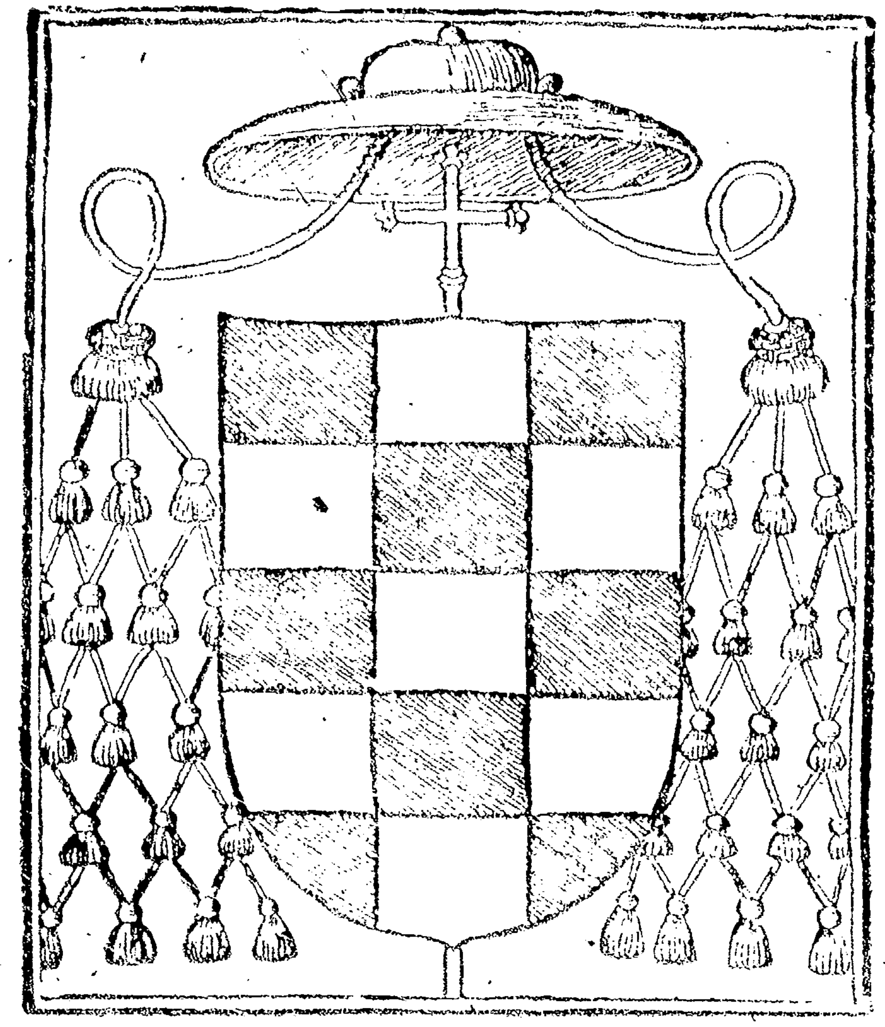

Secūda pars Veteris testamenti He-
braico Grecoqꝫ idiomate nunc
primum impressa: adiun-
cta vtriqꝫ sua latina
interpreta-
tione.

Ad sanctissimum ac clemẽtissimum dominum

nostrum. D. Leonem Decimum diuina prouidentia Pontificem Maximum Reuerendissimi in Christo patris ac dñi. D. F. Francisci Simenii de Cisneros Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ tituli. S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis Hispaniæ Archiepiscopiq; Toletani ac regnorum Castellæ Archicancellarii &c. In libros veteris ac noui testamẽti multiplici lingua impressos.

Prologus.

MUlta sunt beatissime Pater: quæ ad excudendas impressoriis formis originales sacræ scripturæ linguas nos incitarũt. Atq; hæc imprimis. Qꝛ cum vniuscuiusq; idiomatis suæ sint verborum proprietates: quarum totam vim non possit quamtumlibet absoluta traductio prorsus exprimere: tum id maxime in ea lingua accidit: per quam os domini locutum est. Cuius littera q̃uis ex se mortua sit & velut caro: quæ non prodest quicq̃ (Nam spiritus est qui viuificat) quia tamen Christus verborum figuris velatus intra eius vterum manet inclusus: nõ dubium: quin tam admiranda sit fœcunditate repleta: tam exuberãti mysteriorũ copia cumulata: vt cum plena semper sit & redundãs: flumina de ventre eius fluãt aquæ viuæ: vnde hi quibus datum est reuelata facie gloriã dñi speculari: vt in eãdem imaginẽ trãsformentur: possint assidue haurire mira diuinitatis eius arcana. Quippe cũm nulla dictio nulla litterarum connexio esse possit: ex qua non emergant & veluti pullulent reconditissimi cœlestis sapientiæ sensus. Ex quibus cum non possit eruditissimus quisq; interpres nisi vnicum explicare: necesse est vt post interpretationẽ maneat adhuc scriptura grauida: variisq; ac sublimibus intelligentiis plena: quæ nequeant aliunde q̃ ex ipso archetypæ linguæ fonte cognosci. Accedit: ꝙ vbicũq; latinorum codicum varietas est: aut deprauatæ lectionis suspitio (id quod librariorũ imperitia simul & negligentia frequentissime accidere videmus) ad primam scripturæ originem recurrẽdum est: sicut beatus Hieronymus & Augustinus ac cæteri ecclesiastici tractatores admonent: ita vt librorũ Veteris testamẽti synceritas ex Hebraica veritate: Noui autem ex Græcis exemplaribus examinetur. Vt ipsa igitur originalia in promptu haberet quicũq; diuinarũ litterarũ studiosus: possetq; non solis riuulis esse contẽtus: sed ex ipso fonte salientis aquæ in vitam æternã sitim pectoris extinguere: iussimus archetypas sacræ scripturæ linguas cum adiunctis variarũ linguarũ translationibus impressioni mãdari Sanctitatis tuæ nomini dedicãdas. Atq; imprimis Nouũ testamentum Græco Latinoq; sermone excudendum curauimus simul cum Lexico Græcarum omnium dictionum: quæ possunt in eo legentibus occurrere: vt his quoq; qui nõ integram linguæ cognitionem adepti sunt pro viribus consuleremus. Deinde vero anteq̃ Vetus testamentum aggrederemur: Dictionarium præmisimus Hebraicorum Chaldaicorumq; totius veteris instrumẽti vocabulorũ. Vbi non tantũ multiplex significatio cuiusq; dictionis exprimitur: sed (quod studiosis vtilissimũ fore credimus) locus scripturæ in cuiusq; significati testimoniũ citatur. Rursus: cum nõ solus litteræ occidentis cortex sed introrsus latitans spiritus viuificãtis nucleus maxime sit a studioso diuinæ scripturæ requirendus: atq; huius præcipua pars ex propriorũ nominũ interpretatione depẽdeat: quorũ ab æterno præuisa impositio incredibilẽ opẽ affert ad propalãdos spirituales abstrusosq; sensus & detegẽda arcana mysteria: quæ sub ipso litteralis textus vmbraculo spiritus sanctus velauit. Idcirco interpretationes propriorũ nominum a viris linguarũ peritia præcellẽtibus maxima diligẽtia iussimus elucubrari: & secũdum Alphabeticã seriẽ dipositas Dictionario adiungi. Quibus succedit legendorũ Hebræorũ characterũ instructio & eiusdẽ idiomatis Grãmatica ex pluribus receptæ fidei Hebræis autoribus collecta & ad latini artificii normã reducta. Quibus omnibus veluti p̃ præludio ita peractis: ad excussionem diuersarum veteris testamẽti linguarum nos conuertimus: adiicientes etiam singulis earum suam latinam translationẽ. Qua in re id aperte Beatitudini tuæ testari possumus Pater sanctissime: maximam laboris nostri partẽ in eo præcipue fuisse versatã: vt & virorũ in linguarum cognitione eminentissimorum opera vteremur: & castigatissima omni ex parte vetustissimaq; exemplaria pro archetypis haberemus: quorũ quidẽ tã Hebræorũ q̃ Græcorũ ac latinorũ multiplicẽ copiã variis ex locis nõ sine summo labore conquisiuimus. Atq; ex ipsis quidẽ Græca Sanctitati tuæ debemus: qui ex ista apostolica Bibliotheca antiquissimos tum Veteris tum Noui testamẽti codices perq̃ humane ad nos misisti: qui nobis in hoc negocio maximo fuerunt adiumento. Consumata itaq; excussione Noui testamenti Græce Latineq; impressi cum suo Lexico. Impresso etiã Hebraico Chaldaicoq; dictionario: cui adiuncta est Grammatica cum nominum propriorum interpretationibus. Absolutis præterea annotationib⁹ differentiarum Veteris testamenti: quas cum Nicolaus de Lyra non omnino absolutas edidisset: eas nos per viros linguarum peritissimos multis in locis addi fecimus. Tãdem diuino auxilio Vetus testamentum multiplici lingua excudi fecimus. Quæ omnia nũc ad Sanctitatẽ tuam mittimus. Nã cui potius vniuersæ vigiliæ nostræ dicandæ sunt: q̃ Apostolicæ isti sedi: cui omnia debemus! Aut quis libẽtius sacros Christianæ religionis libros suscipere & amplecti debet: q̃ sacer Christi vicarius! Accipiat igitur Sanctitas tua læta fronte munusculum: quod in domini gazophylatium offerimus: vt incipiant diuinarum litterarum studia hactenus intermortua nunc tandem reuiuiscere. Obsecramus autẽ Beatitudinẽ tuam enixissime: vt libros hosce: qui nunc se sacris istis vestigiis supplices aduoluũt: examines: & ad seuerissimi iuditii tui cẽsuram reuoces: vt si Christianæ reip. vtiles fore videbuntur: editionis beneficium a Sanctitate tua recipiant. Nã eos nos hucusq; continuimus: sacrum istũ Apostolici fastigii oraculum consulturi. Sed iam hæc ad Beatitudinem tuam satis. Nũc ad instruendum de operis artificio lectorem conuertimur.

Prologus.

Ad lectorem. De his que ad lectionem Veteris

testamenti diuersis linguis nunc primum impressi: sunt prænõtanda.

VT intelligas studiose Lector modũ & ordinem: quẽ in hac veteris testamẽti impressione seruauim⁹: ac inde possis hoc libro facile vti: nõnullorum te admonitũ prius esse oportet. Imprimis igitur id est præmittendũ: ꝙ cũ Vetus testamentũ a sacris doctoribus trifariã diuidatur: hoc est in legẽ: quã Pentateuchum appellant: & in libros deinde Agiographos: ac demum in eos qui dicũtur Prophetales: in his oĩbus nõ est idẽ numerus linguarũ. Sed Pẽtateuchus quidẽ triplicẽ linguam habet: Hebraicã videlicet Chaldaicã & Græcã: quas imprimẽdas iussimus cũ aliis tribus latinis interpretationibus iuxta correspondentibus: ita vt Hebraicæ veritati respõdeat latina beati Hieronymi trãslatio: Chaldaicæ vero alia latina fere de verbo ad verbũ a viris eius linguæ peritissimis elaborata: Græcæ aũt septuaginta interpretum editioni interlinearis latina traductio. Agiographi deinde libri simul & Prophetales duplici lingua excuduntur: hoc est Hebræa & Græca cũ aliis duabus latinis trãslationibus illis correspondentibus. Nã Chaldaica in cæteris libris præterq̃ in Pẽtateucho corrupta est aliquib⁹ in locis: & fabulis merisq; Thalmudistarũ nugis cõspersa: indigna prorsus quæ sacris codicibus inseratur. Verum quia quibusdam in locis vbi integra est littera & incorrupta: mirũ in modum fauet Christianæ religioni. Idcirco reliquos libros totius Veteris testamẽti e Chaldaica lingua in latinã verti fecimus: & diligẽtissime cũ sua latina traductione cõscriptos in publica Cõplutensis nostræ Vniuersitatis Bibliotheca reponi. At vero libri extra canonẽ: quos Ecclesia potius ad ædificationẽ populi: q̃ ad autoritatẽ ecclesiasticorum dogmatũ confirmandã recipit: Græcã tm̃ habẽt scripturã sed cũ duplici latina interpretatione: altera beati Hieronymi: altera interlineari de verbo ad verbũ: eo modo quo in cæteris. Hæc autem de numero linguarum huius libri oportuit in vniuersum prælibasse. Nunc de modo quo linguas in libro ipso disposuimus: breuibus agendum est. Primum itaq; aperto codice duæ se tibi chartarum facies hinc & inde offerent: quarum vnaquæq; tres columnas habet. Ex quibus ea quæ ad marginem exteriorem sita est: Hebraicã cõtinet veritatẽ. Quæ vero interiori margini adhæret. Græca est septuaginta interpretũ editio: cui superponitur latina interlinearis traductio de verbo ad verbum. Mediã aũt inter has latinã beati Hieronymi trãslationẽ velut inter Synagogã & Oriẽtalẽ Ecclesiam posuimus: tanq̃ duos hinc & inde latrones medium autẽ Iesum hoc est Romanã siue latinã Ecclesiã collocãtes. Hæc enĩ sola supra firmã petrã ædificata (reliquis a recta Scripturæ intelligẽtia quãq; deuiantibus) immobilis semper in veritate permansit. Disponuntur vero colũnæ ipsæ hoc modo: vt singulis lineis Hebraicis correspondeant binæ lineæ latinæ e regione: hoc tamẽ semper obseruato: vt omnes colũnæ tam in principio q̃ in fine cõsentiant: nisi vbi loci angustia nõ patitur: quod rarissime deprehẽdes.

Deinde quia institutũ nostrum est: nõ solũ his cõsulere: qui absolutã linguarum peritiã sunt assecuti: sed his etiam opem ferre qui parum in eis profecerunt: vtrisq; enim debitores sumus: neminẽq; esse cupimus: quẽ peregrinorũ idiomatum difficultas absterreat a diuinorum librorum penetralibus adeũdis. Idcirco vt Hebraicas dictiones facile possit quicũq; distinguere: & suã latinã interpretationẽ cuiq; assignare: inter singulas dictiones Hebraicas superponuntur minutæ litterulæ latinæ Alphabetico ordine procedẽtes: quibus cõsimiles aliæ in latina proxima colũna correspõdent: vt per similitudinem litterulæ cognoscatur: quæ dictio latina ad quã Hebraicã sit referenda. Quãdo vero interpres per circũlocutionem pluribus dictionibus vnicam interpretatur: aut e diuerso vnica dictione plures amplectitur: tunc vnica litterula toti circũlocutioni vel etiã cõpendio deseruiet. Ex his præterea litterulis nõnullas reperies: quibus tenue punctũ subscribitur hoc modo ạ Quod quidẽ punctũ designat: vel dictionẽ Hebraicã subiacentem multiplicẽ esse & æquiuocã: ac proinde reconditum aliquod secretæ intelligẽtiæ mysteriũ claudere: quod possit facile cõsulto Dictionario a perspicacibus mentibus inuestigari: vel denotat saltẽ: ipsam eius significationẽ in latina colũna positã potius translatitiam esse & soli sensui subseruientem: q̃ propriam omnino & litteralẽ. Rursus quia inuenire primitiua siue radices dictionum Hebraicarum & Chaldaicarum a prima origine deuiantium res est perquã necessaria ad reperiẽda in Dictionario vocabula: sed tãtæ difficultatis: vt homines eius linguæ peritissimi frequẽter in ea titubent: ac nonnunq̃ etiã labantur: artificium excogitauimus q̃ vtilissimum: quo possit quispiam vel primis dũtaxat Hebraicis rudimentis imbutus radicẽ cuiusq; dictionis in promptu habere: vt iam his adminiculis adiuti: Hebræorum (vt ait beatus Hieronymus) nauseam & ructum fastidiẽtes: præceptores eorum consulere nõ egeamus. Aduertendũ itaq; est: ꝙ cũ dictioni Hebraicæ siue Chaldaicæ correspondet alia in margine (quod dignosces ex simili litterula vtriq; dictioni imposita) Tũc dictio ipsa sicut est in margine notata: quærẽda est in vocabulario. Illæ enĩ sunt primæ litteræ substantiales primitiui. Reliquæ vero dictiones Hebraici textus: quib⁹ nulla dictio primitiua respõdet in margine: ex primis earum tribus aut quãdoq; etiã solis duabus litteris sunt in dictionario requirendæ. Preterq̃ vbi precesserit aliqua ex his quinq; litteris beth: he: caph: lamed: mem: quocunq; apice subiecto: dũ modo sit apice desuper notata hoc modo. ב ה כ ל מ Tunc enim talis littera pro articulo seu præpositione sumitur: ac proinde cum non sit littera substantialis auferenda est: & proximæ tres vel quandoq; etiã solæ duæ litteræ sequentes erunt primæ litteræ primitiui: ex quibus dictio ipsa in vocabulario reperietur. Quod eodẽ modo intelligendũ est de ו vau littera etiam si nunq̃ tali signo notetur. Vbicunq; enĩ alicui dictioni præponitur: semper pro coniunctione copulatiua vsurpatur: quare tollere eã oportebit. Atq; hæc quidẽ succincte dicta sunt: vt legentibus Hebraicam litterã statim absq; arte seu consideratione vlla pateat dictionis primitiuum. Quod si curiosus lector non solo vsu contentus artẽ reperiendarũ radicum nosse desiderat: legat vltimum capitulũ nostræ Hebraicæ Grammaticæ in fine Hebraici dictionarii: quod tamen vt absq; librorum reuolutione facile occurreret: in principio Pẽtateuchi duximus apponendũ. Illud est etiã considerandũ: ꝙ in hebraicis characterib⁹ sciẽter omisimus apices illos:

Prologus.

quibus nunc vtūtur Hebræi pro accentibus. Nam hi cum ad nullā vel significati vel pronunciationis differentiam pertineant: sed ad solā cantus ipsorū modulationē: meritō a veteribus Hebræis reiecti sunt: quos in hoc imitari maluimus. Verū ne locus accētus cuiusq3 dictionis ignoraretur: hoc modo prouidimus: vt quoniā dictiones Hebraicæ vt plurimū in vltima habēt accentū: oēs huiusmodi dictiones nullo prorsus apice notarētur: reliquæ vero nō habentes accentū in vltima (quæ rarissime occurrunt) super syllabam vbi prædominatur accentus: apice signarentur hoc modo אֶרֶץ. Cæterum in distinctione clausularum colo etiā vtuntur Hebræi & cōmate: sed ita: vt colum sit duplex punctum: sicut cōma apud latinos: hoc modo: Cōma vero tale signū ‸ Quod autē ad Græcam scripturā attinet: illud te nō latere volumus: nō vulgaria seu temere oblata exēplaria fuisse huic nostræ impressioni archetypa: sed vetustissima simul & emēdatissima: quæ sanctissim⁹ Dn̄s noster Leo Decimus Pontifex maximus cœptis nostris aspirans ex ipsa apostolica Bibliotheca ad nos misit: tantæ integritatis: vt nisi eis plena fides adhibeatur: reliqui nulli esse videantur: quibus merito sit adhibenda. Quibus etiā adiūximus alia nō pauca: quorum partē ex Bessarionis castigatissimo codice summa diligentia transcriptā Illustris Venetorū Senatus ad nos misit: partē ipsi magnis laboribus & expēsis vndiq3 cōquisiuimus: vt copia emendatorū codicū abunde superesset. Latinā itidē beati Hieronymi translationē cōtulimus cū q̄3plurimis exēplaribus venerādæ vetustatis: sed his maxime: quæ in publica Cōplutensi nostræ vniuersitatis Bibliotheca reconduntur: quæ supra octingētesimū abhinc annū litteris Gotthicis conscripta: ea sunt synceritate: vt nec apicis lapsus possit in eis deprehendi. Aliqua tamen nomina propria vitio scriptorū aliter scripta q̄3 in originalibus vtriusq3 testamēti habentur: intacta dimisimus: atq3 id quidem cōsulto. Nā si nūc in eis litterā aliquā mutassemus: nequaq̄3 possent reperiri in tractatu interpretationū: quē iuxta vulgatā horū nominum scripturā alphabetico ordine pridē cōfeceramus. Adnotauimus tamē in ipsis interpretationib⁹ eadē nomina propria nō solū ponētes ea sicut cōmuniter scribūtur: sed etiā prout habētur ad litterā in suis originalibus. Demū in libro psalmorum illud est admonendū: cōmunē translationem latinam: qua vtimur: positam esse pro interlineari supra græcam septuaginta interpretum editionem: quia ei de verbo ad verbum fere correspōdet. Eā autem quā beatus Hieronymus iuxta hebraicā trāstulit veritatem in medio duarum columnarum fuisse locatam. Vale.

Incipit Prologus beati Hieronymi

presbyteri in librum Iosue.

Andē finito Pentateucho Moysi velut grandi fœnore liberati ad Iesum filiū naue manū mittimus quem Hebræi Iosue bēnun id est Iosue filium nun vocant: & ad Iudicum librum quem Sophtim appellant: ad Ruth quoq3 & Hester quos iisdem nominibus efferunt. Monemusq3 lectorem vt siluam hebraicorum nominū & distinctiones per mēbra diuisas diligēs scriptura cōseruet: ne & noster labor & illius studiū pereat. Et vt imprimis (quod sepe tēstatus sum) sciat me nō in reprehēsionem veterū noua cudere: sicut amici mei criminātur: sed pro virili portione offerre linguæ meæ hominibus: quos tamen nostra delectāt: vt pro Græcorū hexaplis: quæ & sumptu & labore maximo indigent: editionem nostram habeant. Et sicubi in antiquorū voluminū lectione dubitarint: hæc illis conferentes inueniant quod requirūt. Maxime cū apud latinos tot sint exēplaria: quot codices: & vnusquisq3 p arbitrio suo vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum est: & vtiq3 non possit verum esse quod dissonat. Vnde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius: & sanctū opus venenata carpere lingua desistat: vel suscipiens si placet: vel contemnēs si displicet. Memineritq3 illorū versuū. Os tuum abundauit malitia: & lingua tua cōcinnabat dolos. Sedēs aduersus fratrē tuū loquebaris: & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum. Hæc fecisti: & tacui. Existimasti inique q ero tui similis. Arguā te & statuam illa contra faciem tuam. Quæ enim audientis vel legentis vtilitas est: nos laborādo sudare: & alios detrahēdo laborare: dolere iudæos q calūniandi eis & irridendi christianos sit ablata occasio: & ecclesiæ homines id despicere immo lacerare: vnde aduersarii torquētur? Quod si vetus eis tantū interpretatio placet: quæ & mihi nō displicet: & nil extra recipiēdum putant: cur ea quæ sub asteriscis & obelis vel addita sunt vel amputata legunt & negligunt? Quare Danielem iuxta Theodotionis traditionē Ecclesiæ susceperūt? Cur Originē mirantur & Eusebium Pamphili: cunctas editiones similiter disserentes? Aut quæ fuit stulticia: postq̄3 vera dixerint: pferre quæ falsa sunt? Vnde autē in nouo testamēto probare poterunt assumpta testimonia: quæ in libris veteribus nō habētur? Hæc dicimus: ne oīno calumniātibus tacere videamur. Cæterum post sanctæ Paulæ dormitionē: cuius vita virtutis exemplum est: & hos libros quos Eustochio virgini Christi negare non potui: decreuimus dū spiritus hos regit artus: prophetarū explanationi incūbere: & omissum iam diu opus quasi quodā postliminio repetere: præsertim cū & admirabilis sanctusq3 vir Pammachius hoc idem litteris flagitet: & nos ad patriam festinantes mortiferos syrenarum cantus surda debeamus aure transire.

Explicit Prologus.

Incipit Argumentum.

Esus filius naue: typum dn̄i nō solū in gestis verūetiam in nomine gerēs: trāsit iordanem: hostiū regna subuertit: diuidit terrā victori populo: & per singulas vrbes: viculos: montes: flumina: torrentes atq3 confinia ecclesiæ cœlestisq3 Hierusalē spiritalia regna describit.

Explicit Argumentum.

IOSVE.
ΙΗΣΟΥΕ.

A

Et factū est post mortē moysi serui dn̄i: & locut⁹ est dn̄s iosue filio nun ministro moysi dicēs: moyses seruus meus mortu⁹ est: nunc igit surgēs transi iordanē tu & ois ppl̄s hic in terrā: q̄ ego do eis. ois locus ad quē ābulauerit vestigia pedū vestrorū: vobis dabo eū: sicut locut⁹ sum moysi. desertū & antilibanū vsq3 ad fluuiū magnū fluuiū euphratē: oēm terrā ethæorū & vsq3 ad mare magnū: a solis occasu erit termini vr̄i. nō resistet hō coram vobis cunctis dieb⁹ vitæ tuæ. & sicut fui cum moyse: ita ero & tecum: & nō derelinquā te: neq3 despiciam te: cōfortare & esto robustus. tu enim diuides ppl̄o huic terrā: quā iurauit pr̄ibus eorū vt traderē eis. cōfortare igit & esto robustus: vt custodias & facias sicut precepit tibi moyses seruus meus. & nō declinabis ab eis ad dextrā vel ad sinistrā: vt intelligas in cunctis que feceris. & nō recedet liber legis huius de ore tuo: & meditaberis in eo die ac nocte: vt intelligas facere oia q̄ scripta sunt in eo. tūc prosperabis vias tuas: & tūc intelliges. ecce precipio tibi: cōfortare & esto robustus: nō timeas neq3 terrearis: qm̄ tecum dn̄s deus tuus in oēm locum quō prexeris. & precepit iosue scribis ppl̄i dicēs: transite per mediū castrorū ppl̄i: & imperate ppl̄o dicētes: estote parati in cibariis: qm̄ adhuc tres dies: & vos transitis iordanē hunc: intrantes ad possidēdū terrā: quā dn̄s deus patrū vr̄orum dat vobis. & ruben & gad & dimidie tribui manasse ait iosue: memētote sermonis dn̄i: quē

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν μωυσῆ δούλου κυρίου, καὶ εἶπε κύριος τῷ ἰησοῦ υἱῷ ναυῆ τῷ ὑπουργῷ μωυσῆ λέγων, μωυσῆς ὁ θεράπων μου τετελεύτηκεν, νῦν οὖν ἀναστὰς διάβηθι τὸν ἰορδάνην σὺ καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι αὐτοῖς. πᾶς ὁ τόπος ἐφ᾽ ὃν ἂν ἐπιβῆτε τῷ ἴχνει τῶν ποδῶν ὑμῶν, ὑμῖν δώσω αὐτόν, ὃν τρόπον εἴρηκα τῷ μωυσῇ. τὴν ἔρημον καὶ τὸν ἀντιλίβανον ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου, πᾶσαν γῆν ἑταίων καὶ ἕως τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης, ἀφ᾽ ἡλίου δυσμῶν ἔσται τὰ ὅρια ὑμῶν. οὐκ ἀντιστήσεται ἄνθρωπος κατενώπιον ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ ὥσπερ ἤμην μετὰ μωυσῆ, οὕτως ἔσομαι καὶ μετὰ σοῦ, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω σε, οὐδὲ ὑπερόψομαί σε, ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου. σὺ γὰρ ἀποδιελεῖς τῷ λαῷ τούτῳ τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν δοῦναι αὐτοῖς. ἴσχυε οὖν καὶ ἀνδρίζου, φυλάσσεσθαι καὶ ποιεῖν καθότι ἐνετείλατό σοι μωυσῆς ὁ παῖς μου. καὶ οὐκ ἐκκλινεῖς ἀπ᾽ αὐτῶν εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά, ἵνα συνῇς ἐν πᾶσιν οἷς ἐὰν πράξῃς. καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἡ βίβλος τοῦ νόμου τούτου ἐκ τοῦ στόματός σου, καὶ μελετήσεις ἐν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἵνα συνῇς ποιεῖν πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν αὐτῷ. τότε εὐοδώσεις τὰς ὁδούς σου, καὶ τότε συνήσεις. ἰδοὺ ἐντέταλμαί σοι. ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου, μὴ δειλιάσῃς μηδὲ φοβηθῇς, ὅτι μετὰ σοῦ κύριος ὁ θεός σου εἰς πάντα τόπον οὗ ἐὰν πορεύσῃ. καὶ ἐνετείλατο ἰησοῦς τοῖς γραμματεῦσι τοῦ λαοῦ λέγων, εἰσέλθετε κατὰ μέσον τῆς παρεμβολῆς τοῦ λαοῦ. καὶ ἐντείλασθε τῷ λαῷ λέγοντες, ἑτοιμάζεσθε ἐπισιτισμόν, ὅτι ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην τοῦτον, εἰσελθόντες κατασχεῖν τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν. καὶ τῷ ῥουβὴν καὶ τῷ γὰδ καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ εἶπεν ἰησοῦς, μνήσθητε τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ

B

C

Incipit liber iosue.
Cap. i.

Et factū ē post mortē moysi serui dn̄i vt loqueretur dn̄s ad iosue filium nun ministrum moysi: & diceret ei. Moyses seruus meus mortuus ē. Surge & trāsi iordanem istum: tu & ois ppl̄s tecū: in terram quam ego dabo filiis israel. Omnem locū quē calcauerit vestigiū pedis vestri: vobis tradā: sicut locutus sum moysi. A deserto & libano vsq3 ad fluuiū magnū euphratē omnis terra etheorū vsq3 ad mare magnū cōtra solis occasum erit terminus vester. Nullus poterit vobis resistere cunctis diebus vitæ tuæ. Sicut fui cum moyse: ita ero tecū non dimittam nec derelinquā te. Confortare & esto robustus. Tu enim sorte diuides populo huic terrā, pro qua iuraui patribus suis vt traderem eam illis. Cōfortare igitur & esto robustus valde vt custodias & facias omnē legē quā p̄cepit tibi moyses seruus meus. Ne declines ab ea ad dexterā vel ad sinistrā: vt intelligas cuncta q̄ agis. Non recedat volumē legis huius ab ore tuo: sed meditaberis ī eo diebus ac noctib⁹: vt custodias & facias oīa que scripta sunt ī eo. Tunc diriges viā tuā & intelliges eā. Ecce p̄cipio tibi: cōfortare & esto robustus. Noli metuere & noli timere: qm̄ tecū ē dn̄s deus tu⁹ in oībus ad q̄cūq3 prexeris. Precepitq3 iosue principibus ppl̄i dicēs. Transite p mediū castrorū: & impate ppl̄o ac dicite. Preparate vobis cibaria: qm̄ post diem tertiū transibitis iordanem: & intrabitis ad possidēdā terrā quā dn̄s deus vester daturus est vobis. Rubenitis quoq3 & gadditis & dimidie tribui manasse ait. Mementote sermonis quem

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן
מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ מֹשֶׁה עַבְדִּי
מֵת וְעַתָּה קוּם עֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה
אַתָּה וְכָל הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ כָּל
מָקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף רַגְלְכֶם בּוֹ
לָכֶם נְתַתִּיו כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל
מֹשֶׁה׃ מֵהַמִּדְבָּר וְהַלְּבָנוֹן הַזֶּה עַד
הַנָּהָר הַגָּדוֹל נְהַר פְּרָת כֹּל אֶרֶץ
הַחִתִּים וְעַד הַיָּם הַגָּדוֹל מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ
יִהְיֶה גְּבוּלְכֶם׃ לֹא יִתְיַצֵּב אִישׁ
לְפָנֶיךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי
עִם מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ לֹא אַרְפְּךָ
וְלֹא אֶעֶזְבֶךָּ׃ חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה
תַּנְחִיל אֶת הָעָם הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתָם לָתֵת לָהֶם׃
רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת
כְּכָל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוְּךָ מֹשֶׁה עַבְדִּי
אַל תָּסוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאול לְמַעַן
תַּשְׂכִּיל בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃ לֹא יָמוּשׁ
סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ
יוֹמָם וָלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת
כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת
דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל׃ הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק
וֶאֱמָץ אַל תַּעֲרֹץ וְאַל תֵּחָת כִּי עִמְּךָ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃ וַיְצַו
יְהוֹשֻׁעַ אֶת שֹׁטְרֵי הָעָם לֵאמֹר׃ עִבְרוּ
בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וְצַוּוּ אֶת הָעָם לֵאמֹר
הָכִינוּ לָכֶם צֵידָה כִּי בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת
יָמִים אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לָבוֹא
לָרֶשֶׁת אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
נֹתֵן לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ׃ וְלָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי
וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ
לֵאמֹר׃ זָכוֹר אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר

הָיָה
שָׁרַת
מוּת
קוּם
נָתַן
דָּבַר
גָּדַל
בּוֹא
הָיָה גָּבַל
יָצַב פָּנָה
יוֹם חָיָה
רָפָה
עָזַב
נָחַל
שָׁבַע נָתַן
עָשָׂה
יָרָה צָוָה
סוּר יָמַן
שָׂמַל שָׂכַל
יָלַךְ מוּשׁ
פֶּה הָגָה
שָׁמַר כָּתַב
צָלַח
עָרַץ חָתַת
צָוָה
חָנָה
כּוּן צוּד
יוֹם בּוֹא
יָרַשׁ
חָצָה
זָכַר

צוה אתכם משה עבד יהוה לאמר יהוה אלהיכם מניח לכם ונתן לכם את הארץ הזאת נשיכם טפכם ומקניכם ישבו בארץ אשר נתן לכם משה בעבר הירדן ואתם תעברו חמשים לפני אחיכם כל גבורי החיל ועזרתם אותם עד אשר יניח יהוה לאחיכם ככם וירשו גם המה את הארץ אשר יהוה אלהיכם נתן להם ושבתם לארץ ירשתכם וירשתם אותה אשר נתן לכם משה עבד יהוה בעבר הירדן מזרח השמש ויענו את יהושע לאמר כל אשר צויתנו נעשה ואל כל אשר תשלחנו נלך ככל אשר שמענו אל משה כן נשמע אליך רק יהיה יהוה אלהיך עמך כאשר היה עם משה כל איש אשר ימרה את פיך ולא ישמע את דבריך לכל אשר תצונו יומת רק חזק ואמץ

Cap. ij. וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים חרש לאמר לכו ראו את הארץ ואת יריחו וילכו ויבאו בית אשה זונה ושמה רחב וישכבו שמה ויאמר למלך יריחו לאמר הנה אנשים באו הנה הלילה מבני ישראל לחפר את הארץ וישלח מלך יריחו אל רחב לאמר הוציאי האנשים הבאים אליך אשר באו לביתך כי לחפר את כל הארץ באו ותקח האשה את שני האנשים ותצפנו ותאמר כן באו אלי האנשים ולא ידעתי מאין המה ויהי השער לסגור בחשך והאנשים יצאו לא ידעתי אנה הלכו

precepit vobis moyses famulus dñi dicens. Dñs deus vester dedit vobis requiem & omnem terram. Vxores vestre & filii ac iumenta manebunt in terra quam tradidit vobis moyses trans iordanem. Vos autem transite armati ante fratres vestros omnes fortes manu & pugnate pro eis. Donec det dñs requiem fratribus vestris sicut & vobis dedit: & possideant ipsi quoque terram quam dñs deus vester daturus est eis: & sic reuertemini in terram possessionis vestre: & habitabitis in ea quam vobis dedit moyses famulus domini trans iordanem contra solis ortum. Responderuntque ad iosue atque dixerunt. Omnia que precepisti nobis faciemus: & quocunque miseris ibimus. Sicut obediuimus in cunctis moysi: ita obediemus & tibi: tantum sit dominus deus tecum sicut fuit cum moyse. Qui contradixerit ori tuo & non obedierit cunctis sermonibus quos preceperis ei moriatur. Tu tantum confortare & viriliter age.

Misit igitur iosue filius nun de sethim duos viros exploratores in abscondito. Et dixit eis. Ite & considerate terram vrbemque hiericho. Qui pergentes ingressi sunt domum mulieris meretricis noie raab: & quieuerunt apud eam. Nunciatumque est regi hiericho: & dictum. Ecce viri ingressi sunt huc per noctem de filiis israel: vt explorent terram. Misitque rex hiericho ad raab dicens. Educ viros qui venerunt ad te & ingressi sunt domum tuam. Exploratores quippe sunt: & omnem terram considerare venerunt. Tollensque mulier viros abscondit & ait. Fateor venerunt ad me: sed nesciebam vnde essent. Cumque porta clauderetur in tenebris: & illi pariter exierunt: nescio quo abierunt.

ἐνετείλατο ὑμῖν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου λέγων· κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν κατέπαυσεν ὑμᾶς, καὶ ἔδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην. αἱ γυναῖκες ὑμῶν καὶ τὰ παιδία ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη ὑμῶν κατοικείτωσαν ἐν τῇ γῇ ᾗ ἔδωκεν ὑμῖν μωυσῆς πέραν τοῦ ἰορδάνου. ὑμεῖς δὲ διαβήσεσθε εὔζωνοι πρότεροι τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν πᾶς ὁ ἰσχύων, καὶ συμμαχήσετε αὐτοῖς, ἕως ἂν καταπαύσῃ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ὥσπερ καὶ ὑμᾶς, καὶ κληρονομήσωσι καὶ οὗτοι τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν αὐτοῖς· καὶ ἀπελεύσεσθε ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ἣν ἔδωκεν ὑμῖν μωυσῆς ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπ᾽ ἀνατολῶν ἡλίου. καὶ ἀποκριθέντες τῷ ἰησοῦ εἶπαν· πάντα ὅσα ἂν ἐντείλῃ ἡμῖν ποιήσομεν, καὶ εἰς πάντα τόπον οὗ ἐὰν ἀποστείλῃς ἡμᾶς πορευσόμεθα. κατὰ πάντα ὅσα ἠκούσαμεν μωυσῆ ἀκουσόμεθα σοῦ, πλὴν ἔστω κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν μετὰ σοῦ, ὃν τρόπον ἦν μετὰ μωυσῆ. ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃς ἂν ἀπειθήσῃ σοι, καὶ ὅς ἂν μὴ ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων σου καθότι ἂν ἐντείλῃ αὐτῷ, ἀποθανέτω. ἀλλὰ ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου.

Ca. 2.

Καὶ ἀπέστειλεν ἰησοῦς υἱὸς ναυὴ ἐκ σαττὶν δύο ἄνδρας κατασκοπεῦσαι, λέγων· ἀνάβητε καὶ ἴδετε τὴν γῆν καὶ τὴν ἱεριχώ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς οἰκίαν γυναικὸς πόρνης, ᾗ ὄνομα ῥαάβ, καὶ κατέλυσαν ἐκεῖ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ ἱεριχὼ λέγοντες· ἰδοὺ ἄνδρες εἰσπεπόρευνται ὧδε τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατασκοπεῦσαι τὴν γῆν. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἱεριχὼ καὶ εἶπε πρὸς ῥαὰβ λέγων· ἐξάγαγε τοὺς ἄνδρας τοὺς εἰσπεπορευμένους εἰς τὴν οἰκίαν σου τὴν νύκτα· κατασκοπεῦσαι γὰρ τὴν γῆν ἥκασι. καὶ λαβοῦσα ἡ γυνὴ τοὺς δύο ἄνδρας ἔκρυψεν αὐτούς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς λέγουσα· εἰσεληλύθασι πρός με οἱ ἄνδρες, καὶ οὐκ οἶδα πόθεν εἰσίν. ὡς δὲ ἡ πύλη ἐκλείετο ἐν τῷ σκότει, καὶ οἱ ἄνδρες ἐξῆλθον· οὐκ ἐπίσταμαι ποῦ πεπόρευνται.

Exo. 14.c. — 1. Mac. 2.c. — Iaco. 2.d. Ephe. 11.f.

καταδιώξατε ὀπίσω αὐτῶν εἰ καταλήψεσθε αὐτούς. αὐτὴ δὲ ἀνεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ δῶμα, καὶ ἔκρυψεν αὐτοὺς ἐν τῇ λινοκαλάμῃ τῇ ἐστοιβασμένῃ αὐτῇ ἐπὶ τοῦ δώματος. καὶ οἱ ἄνδρες κατεδίωξαν ὀπίσω αὐτῶν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου ἐπὶ τὰς διαβάσεις, καὶ ἡ πύλη ἐκλείσθη. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον οἱ καταδιώκοντες ὀπίσω αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ πρὶν ἢ κοιμηθῆναι αὐτούς, καὶ αὐτὴ ἀνέβη ἐπὶ τὸ δῶμα πρὸς αὐτούς. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἐπίσταμαι ὅτι δέδωκεν ὑμῖν κύριος τὴν γῆν· ἐπιπέπτωκε γὰρ ὁ φόβος ὑμῶν ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ ἐτάκησαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀφ᾽ ὑμῶν. ἀκηκόαμεν γὰρ ὅτι κατεξήρανε κύριος ὁ θεὸς τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθρὰν ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, ὅτε ἐξεπορεύεσθε ἐξ αἰγύπτου, καὶ ὅσα ἐποιήσατε τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι τῶν ἀμορραίων οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, τῷ σηὼν καὶ ὢγ, οὓς ἐξωλοθρεύσατε αὐτούς. καὶ ἀκούσαντες ἡμεῖς ἐξέστημεν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστη ἔτι πνεῦμα ἐν οὐδενὶ ἡμῶν ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν θεὸς ἐν οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω. καὶ νῦν ὀμόσατέ μοι κύριον τὸν θεόν, ὅτι ποιῶ ὑμῖν ἔλεος, καὶ ποιήσετε καὶ ὑμεῖς ἔλεος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου, καὶ δώσετέ μοι σημεῖον ἀληθινόν, καὶ ζωγρήσετε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, καὶ τὴν μητέρα μου, καὶ τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ τὰς ἀδελφάς μου, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ ἐξελεῖσθε τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἐκ θανάτου. καὶ εἶπαν αὐτῇ οἱ ἄνδρες· ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀνθ᾽ ὑμῶν εἰς θάνατον. καὶ αὐτὴ εἶπεν· ὡς ἂν παραδῷ κύριος ὑμῖν τὴν πόλιν, ποιήσετε εἰς ἐμὲ ἔλεος καὶ ἀλήθειαν. καὶ κατεχάλασεν αὐτοὺς διὰ τῆς θυρίδος, ὅτι ὁ οἶκος αὐτῆς ἐν τῷ τείχει, καὶ ἐν τῷ τείχει αὐτὴ κατῴκει. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· εἰς τὴν ὀρεινὴν ἀπέλθετε, μὴ συναντήσωσιν ὑμῖν οἱ καταδιώκοντες, καὶ κρυβήσεσθε ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας, ἕως ἂν ἐπιστρέψωσιν οἱ καταδιώκοντες ὀπίσω ὑμῶν, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν.

Persequimini cito & comprehendetis eos. Ipsa autem fecit ascendere viros in solarium domus sue: operuitque eos stipula lini que ibi erat. Hi autem qui missi fuerant secuti sunt eos per viam que ducit ad vadum iordanis. Illisque egressis statim porta clausa est. Necdum obdormierant qui latebant: & ecce mulier ascendit ad eos & ait. Noui quod dñs tradiderit vobis terram. Etenim irruit in nos terror vester: & elanguerunt omnes habitatores terre. Audiuimus quod siccauerit dñs aquas maris rubri ad vestrum introitum quando egressi estis ex egypto: & que feceritis duobus amorreorum regibus qui erant trans iordanem: seon & og quos interfecistis. Et hec audientes pertimuimus: & elanguit cor nostrum: nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum. Dominus enim deus vester ipse est deus in celo sursum & in terra deorsum. Nunc ergo iurate mihi per dominum: vt quomodo ego misericordiam feci vobiscum: ita & vos faciatis cum domo patris mei: detisque mihi verum signum: vt saluetis patrem meum & matrem: fratres ac sorores meas & omnia que illorum sunt: & eruatis animas nostras a morte. Qui responderunt ei. Anima nostra sit pro vobis in mortem: si tamen non prodideris nos. Cumque tradiderit nobis dominus terram faciemus in te misericordiam & veritatem. Demisit ergo eos per funem de fenestra. Domus enim eius herebat muro. Dixitque ad eos. Ad montana conscendite: ne forte occurrant vobis reuertentes: ibique latitate tribus diebus donec redeant: & sic ibitis per viam vestram.

האנשים רדפו מהר אחריהם כי תשיגום והיא העלתם הגגה ותטמנם בפשתי העץ הערכות לה על הגג והאנשים רדפו אחריהם דרך הירדן על המעברות והשער סגרו אחרי כאשר יצאו הרדפים אחריהם והמה טרם ישכבון והיא עלתה עליהם על הגג ותאמר אל האנשים ידעתי כי נתן יהוה לכם את הארץ וכי נפלה אימתכם עלינו וכי נמגו כל ישבי הארץ מפניכם כי שמענו את אשר הוביש יהוה את מי ים סוף מפניכם בצאתכם ממצרים ואשר עשיתם לשני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן לסיחן ולעוג אשר החרמתם אותם ונשמע וימס לבבנו ולא קמה עוד רוח באיש מפניכם כי יהוה אלהיכם הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ועתה השבעו נא לי ביהוה כי עשיתי עמכם חסד ועשיתם גם אתם עם בית אבי חסד ונתתם לי אות אמת והחיתם את אבי ואת אמי ואת אחי ואת אחותי ואת כל אשר להם והצלתם את נפשתינו ממות ויאמרו לה האנשים נפשנו תחתיכם למות אם לא תגידו את דברנו זה והיה בתת יהוה לנו את הארץ ועשינו עמך חסד ואמת ותורדם בחבל בעד החלון כי ביתה בקיר החומה ובחומה היא יושבת ותאמר להם ההרה לכו פן יפגעו בכם הרדפים ונחבתם שמה שלשת ימים עד שוב הרדפים ואחר תלכו לדרככם

Qui dixerunt ad eã. Innoxii erimus a iuramento hoc: quo adiurasti nos: si ingredientibus nobis terrã signũ non fuerit funiculus iste coccineus: & ligaueris eũ in fenestra per quam demisisti nos & patrẽ tuum ac matrem fratresq́ & omnem cognationem tuã congregaueris in domum tuam. Qui ostium domus tue egressus fuerit: sanguis ipsius erit in caput eius: & nos erimus alieni. Cũctorũ aũt sanguis qui tecũ in domo fuerit: redundabit in caput nostrum: si eos aliquis tetigerit. Quod si nos pdere volueris & sermonẽ istum pferre in medium: erimus mũdi ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et illa rñdit. Sicut locuti estis ita fiat. Dimittensq́ eos vt pgerẽt: appẽdit funiculũ coccineũ in fenestra. Illi vero ãbulãtes peruenerũt ad mõtana: & mãserunt ibi tres dies donec reuerterentur qui fuerãt psecuti. Querẽtes eñ per oẽm viã nõ repererunt eos. Quibus vrbem ĩgressis: reuersi sũt & descẽderũt exploratores de monte & trãsmisso iordãe venerũt ad iosue filiũ nun. narraueruntq́ ei oĩa q̃ acciderãt sibi: atq́ dixerũt. Tradidit dñs omnẽ terrã hãc ĩ mãus nr̃as: & timore pstrati sunt cuncti habitatores eius.

3\. Igitur iosue de nocte cõsurgẽs mouit castra: egredientesq́ de sethĩ venerũt ad iordanẽ: ipse & oẽs filii israel: & morati sunt ibi p tres dies. Quibus euolutis transierunt precões p castrorũ mediũ: & clamare ceperunt. Quando videritis arcã federis dñi dei vestri: & sacerdotes stirpis leuitice portãtes eã: vos quoq́ consurgite & sequimini precedẽtes. sitq́ inter vos & arcam spacium cubitorũ duo milium: vt procul magis videre possitis: & nosse p quam viam ingrediamini: quia prius nõ ãbulastis per eam. & cauete ne appropinquetis ad arcã.

Dixitq́ iosue ad populum. Sanctificamini: cras enim faciet dominus inter vos mirabilia. Et ait ad sacerdotes. Tollite arcam federis & precedite populum. Qui iussa cõplentes tulerũt & ambulauerunt ante eos. Dixitq́ dominus ad iosue. Hodie incipiam exaltare te corã omni israel: vt sciant q sicut cum moyse fui: ita & tecũ sim. Tu autem precipe sacerdotibus qui portãt arcam federis & dic eis. Cũ ingressi fueritis ptẽ aq̃ iordanis: state in ea. Dixitq́ iosue ad filios israel. Accedite huc & audite verbum domini dei vr̃i. Et rursum: in hoc inquit scietis q dñs deus viuens in medio vestri est: & disperdet in cõspectu vr̃o chananeum & etheum: eueũ & pherezeũ: gergeseum quoq́ & iebuseum & ammorreum. Ecce arca federis domini omnis terre antecedet vos per iordanem. Parate duodecim viros de duodecim tribubus isrl: singulos per singulas tribus. Et cũ posuerit vestigia pedũ suorũ sacerdotes q portãt arcã federis dñi di vniuerse terre in aqs iordanis: aq̃ q̃ inferiores sũt decurrẽt atq́ deficiẽt. q̃ aũt desup veniunt in vna mole cõsistẽt. Igitur egressus ẽ ppls de tabernaculis suis vt transirẽt iordanẽ: & sacerdotes q portabant arcam federis pergebant ante eum. Ingressisq́ eis iordanem & pedibus eorum in pte aq̃ tinctis: iordãis aũt ripas aluei sui tpe messis ĩpleuerat: steterunt aque descendẽtes in loco vno & ad instar montis intumescentes apparebant procul ab vrbe que vocatur edom vsq́ ad latus sarthan: que autem inferiores erant in

mare solitudinis qđ nūc vocatur mortuū defecē defecerunt vſq̄ quo oīno deficerent. Populus aūt incedebat cōtra hiericho: & ſacerdotes qui portabant arcā federis dñi ſtabant ſup ſiccā humū in medio iordanis accincti: omniſq̄ populus p arentem aluenm pertranſibat. 4.

Quibus tranſgreſſis dixit dominus ad ioſue. Elige duodecim viros ſingulos per ſingulas tribus: & pcipe eis vt tollant de medio iordanis alueo vbi ſteterūt pedes ſacerdotū: duodecim duriſſimos lapides: quos ponetis in loco caſtrorū vbi fixeritis hac nocte tentoria. Vocauitq̄ ioſue duodecim viros quos elegerat de filiis iſrael ſingulos de ſingulis tribub9: & ait ad eos. Ite ante arcam domini dei veſtri ad iordanis mediū & portate inde ſinguli ſingulos lapides in humeris veſtris iuxtā numerum filiorū iſrael: vt ſit ſignum inter vos. Et quando iterrogauerit vos filii veſtri cras dicētes. quid ſibi volunt iſti lapides? reſpōdebitis eis. Defecerunt aque iordanis ante arcam federis domini cum trāſiret eū. idcirco poſiti ſunt lapides iſti in monumentum filiorum iſrael vſq̄ in eternum. Fecerunt ergo filii iſrael ſicut precepit eis ioſue: portantes de medio iordanis alueo duodecim lapides vt dominus ei imperarat iuxta numerum filiorum iſrael vſq̄ in locū ī quo caſtrametati ſt: ibiq̄ poſuerūt eos. Alios quoq̄ duodeci lapides poſuit ioſue in medio iordanis alueo vbi ſteterunt ſacerdotes

Cap.iiij. Ca. 4.

qui portabant arcā federis dñi: & ſunt ibi vſq̄ in pſentē diē. Sacerdotes aūt qui portabant arcā ſtabāt ī iordāis medio: donec oīa cōplerentur: que ioſue vt loqueretur ad populū pcepat dñs & dixerat ei moyſes. Feſtinauitq̄ popul9 & tranſiit. Cunq̄ tranſiſſent oīs tranſiuit & arca domini: ſacerdotes quoq̄ pgebāt anī pplm. Filii quoq̄ ruben & gad & dimidia tribus manaſſe armati pcedebant frēs ſuos filios iſrael ſicut eis pcepat moyſes: & quadraginta pugnatorū milia p turmas & cuneos incedebāt p plana atq̄ cāpeſtria vrbis hierich. In die illo magnificauit dñs ioſue coram omni iſrael: vt timerent eum ſicut timuerant moyſen dum adhuc viueret. Dixitq̄ ad eum. Precipe ſacerdotibus qui portāt arcam federis dñi: vt aſcendant de iordane. Qui precepit eis dicens. Aſcēdite de iordane. Cunq̄ aſcendiſſent portantes arcam federis domini: & ſiccā humū calcare cepiſſent: reuerſe ſunt aque in aluēū ſuū: & fluebant ſicut ante conſueuerant. Populus autem aſcendit de iordane decimo die mēſis primi: & caſtrametati ſunt ī galgalis cōtra orietalē plagā vrbis hiericho. Duodecī quoq̄ lapides quos de iordanis alueo ſūpſerāt: poſuit ioſue in galgalis. & dixit ad filios iſrael. Quando iterrogauerint filii veſtri cras patres ſuos & dixerint eis. quid ſibi volunt lapides iſti? docebitis eos atq̄ dicetis. Per arentem aluēū tranſiuit iſrael iordanem iſtum: ſiccante domino deo noſtro aquas eius in conſpectu noſtro donec tranſiremus: ſicut fecerat prius

לְיַם סוּף אֲשֶׁר הוֹבִישׁ מִפָּנֵינוּ עַד
עָבְרֵנוּ׃ לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ
אֶת יַד יְהוָה כִּי חֲזָקָה הִיא לְמַעַן
יְרָאתֶם אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל
הַיָּמִים׃ וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל

Cap. v.

מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה
וְכָל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֵת
אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת מֵי הַיַּרְדֵּן
מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עָבְרָם וַיִּמַּס
לְבָבָם וְלֹא הָיָה בָם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ בָּעֵת הַהִיא אָמַר יְהוָה
אֶל יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ חַרְבוֹת צֻרִים
וְשׁוּב מֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית׃
וַיַּעַשׂ לוֹ יְהוֹשֻׁעַ חַרְבוֹת צֻרִים
וַיָּמָל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל גִּבְעַת
הָעֲרָלוֹת׃ וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר מָל
יְהוֹשֻׁעַ כָּל הָעָם הַיֹּצֵא מִמִּצְרַיִם
הַזְּכָרִים כָּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מֵתוּ
בַמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃
כִּי מֻלִים הָיוּ כָּל הָעָם הַיֹּצְאִים וְכָל
הָעָם הַיִּלֹּדִים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם
מִמִּצְרַיִם לֹא מָלוּ׃ כִּי אַרְבָּעִים שָׁנָה
הָלְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד תֹּם
כָּל הַגּוֹי אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים
מִמִּצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל
יְהוָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם
לְבִלְתִּי הַרְאוֹתָם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבוֹתָם לָתֶת לָנוּ
אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ וְאֶת בְּנֵיהֶם
הֵקִים תַּחְתָּם אֹתָם מָל יְהוֹשֻׁעַ
כִּי עֲרֵלִים הָיוּ כִּי לֹא מָלוּ אוֹתָם
בַּדָּרֶךְ׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תַּמּוּ כָל
הַגּוֹי לְהִמּוֹל וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם בַּמַּחֲנֶה
עַד חֲיוֹתָם׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל
יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם גַּלּוֹתִי אֶת חֶרְפַּת
מִצְרַיִם מֵעֲלֵיכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם

in mari rubro: quod siccauit donec transiremus: vt discant omnes terrarum populi fortissimam domini manum: vt & vos timeatis dominum deum vestrum omni tempore. 5.

Postq̃ ergo audierũt omnes reges amorreorũ qui habitabãt trãs iordanẽ ad occidẽtalẽ plagã: & cũcti reges chanaan qui ꝓpinqua possidebãt magni maris loca q̃ siccasset dñs fluenta iordanis corã filiis israel donec trãsirẽt: dissolutũ est cor eorũ & nõ remansit in eis spũs timẽtiũ itroitũ filiorũ israel. Eo tpe ait dñs ad iosue. Fac tibi cultros lapideos: & circuncide secũdo filios israel. Fecitq; quod iusserat dominus & circuncidit filios israel in colle preputiorum. Hec autẽ causa est secũde circũcisionis. Omnis populus q egressus est de egypto generis masculini vniuersi bellatores viri mortui sunt in deserto per lõgissimos vie circuitus: qui omnes circuncisi erant. Populus autem qui natus est in deserto per quadraginta annos itineris latissime solitudinis incircuncisus fuit: donec cõsumerẽtur qui non audierunt vocẽ domini: & quibus ante iurauerat vt nõ ostẽderet eis terrã lacte & melle manantẽ. Horum filii in locũ successerũt patrũ: & circũcisi sunt a iosue: qui sicut nati fuerant in ꝓputio erant: nec eos in via aliquis circunciderat. Postq̃ aũt omnes circũcisi sunt: manserunt in eodem castrorũ loco donec sanarẽtur. Dixitq; dominus ad iosue. Hodie abstuli opprobrium egypti a vobis. Vocatũq; est nomen

loci illius galgala vsq; in presentem diem. Manseruntq; filii israel in galgalis: & fecerunt phase quartadecima die mensis ad vesperũ in cãpestrib; hiericho: & comederunt de frugibus terre die altero: & azymos panes & polentam eiusdem anni. Defecit manna postq̃ comederunt de frugib; terre: nec vsi sũt vltra cibo illo filii israel: sed comederũt de frugibus presentis anni terre chanaan. Cum autẽ esset iosue in agro vrbis hiericho: leuauit oculos & vidit virum stantem contra se euaginatũ tenentẽ gladiũ. perexitq; ad eũ: & ait. Noster es: an aduersariorũ. Qui rñdit. Nequaq̃: sed sũ princeps exercitus domini: & nũc venio. Cecidit iosue ꝓnus in terram: & adorans ait. Quid dominus meus loquitur ad seruũ suũ? Solue inqt calciamẽtũ tuũ de pedibus tuis. Locus enim in quo stas sanctus est. Fecitq; iosue vt sibi fuerat imperatum. 6.

Hiericho aũt clausa erat atq; munita timore filiorũ israel: & nullus egredi audebat aut igredi. dixitq; dñs ad iosue. Ecce dedi in manus tuas hiericho & regẽ eius: oẽsq; fortes viros. Circuite vrbẽ cuncti bellatores semel per diem. Sic facietis sex diebus. Septimo aũt die sacerdotes tollent septẽ buccinas quarũ vsus est ĩ iubileo: & ꝓcedẽt arcam federis. Septiesq; circuibitis ciuitatem: & sacerdotes clãgẽt buccinis. Cumq; insonuerit vox tube lõgior atq; cõcisior: & in auribus vrĩs increpuerit: cõclamabit oĩs populus vociferatõe maxima: & muri funditus corruẽt ciuitatis. igredienturq; singuli p locũ cõtra quẽ steterint. Vocauit ergo iosue filius nun sacerdotes: & dixit ad eos. Tollite arcã federis.

הַמָּקוֹם הַהוּא גִּלְגָּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
וַיַּחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת
הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
בָּעֶרֶב בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ׃ וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר
הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח מַצּוֹת וְקָלוּי
בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמָּחֳרָת
בְּאָכְלָם מֵעֲבוּר הָאָרֶץ וְלֹא הָיָה עוֹד
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מָן וַיֹּאכְלוּ מִתְּבוּאַת
אֶרֶץ כְּנַעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא׃ וַיְהִי בִּהְיוֹת
יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא
וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה
בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ
הֲלָנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ׃ וַיֹּאמֶר לֹא
כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא יְהוָה עַתָּה בָאתִי
וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ
וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל עַבְדּוֹ׃
וַיֹּאמֶר שַׂר צְבָא יְהוָה אֶל יְהוֹשֻׁעַ
שַׁל נַעַלְךָ מֵעַל רַגְלֶךָ כִּי הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ הוּא
וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן׃ וִירִיחוֹ

Cap. vi.

סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל
יְהוֹשֻׁעַ רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת יְרִיחוֹ
וְאֶת מַלְכָּהּ גִּבּוֹרֵי הֶחָיִל׃ וְסַבֹּתֶם אֶת
הָעִיר כֹּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַקֵּיף אֶת
הָעִיר פַּעַם אֶחָת כֹּה תַעֲשֶׂה שֵׁשֶׁת
יָמִים׃ וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה
שׁוֹפְרוֹת הַיּוֹבְלִים לִפְנֵי הָאָרוֹן
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תָּסֹבּוּ אֶת הָעִיר שֶׁבַע
פְּעָמִים וְהַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת׃
וְהָיָה בִּמְשֹׁךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל בְּשָׁמְעֲכֶם
אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר יָרִיעוּ כָל הָעָם
תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְנָפְלָה חוֹמַת הָעִיר
תַּחְתֶּיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ׃ וַיִּקְרָא
יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן אֶל הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם שְׂאוּ אֶת אֲרוֹן הַבְּרִית

וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת
יוֹבְלִים לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה: וַיֹּאמֶר אֶל
הָעָם עִבְרוּ וְסֹבּוּ אֶת הָעִיר וְהֶחָלוּץ
יַעֲבֹר לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה: וַיְהִי כֶּאֱמֹר
יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים
נֹשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיּוֹבְלִים
לִפְנֵי יְהוָה עָבְרוּ וְתָקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת
וַאֲרוֹן בְּרִית יְהוָה הֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם:
וְהֶחָלוּץ הֹלֵךְ לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים תֹּקְעֵי
הַשּׁוֹפָרוֹת וְהַמְאַסֵּף הֹלֵךְ אַחֲרֵי
הָאָרוֹן הָלוֹךְ וְתָקוֹעַ בַּשּׁוֹפָרוֹת: וְאֶת
הָעָם צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר לֹא תָרִיעוּ
וְלֹא תַשְׁמִיעוּ אֶת קוֹלְכֶם וְלֹא יֵצֵא
מִפִּיכֶם דָּבָר עַד יוֹם אָמְרִי אֲלֵיכֶם
הָרִיעוּ וַהֲרִיעֹתֶם: וַיַּסֵּב אֲרוֹן יְהוָה
אֶת הָעִיר הַקֵּף פַּעַם אֶחָת וַיָּבֹאוּ
הַמַּחֲנֶה וַיָּלִינוּ בַּמַּחֲנֶה: וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ
בַּבֹּקֶר וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת אֲרוֹן
יְהוָה: וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה
שׁוֹפְרוֹת הַיֹּבְלִים לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה
הֹלְכִים הָלוֹךְ וְתָקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וְהֶחָלוּץ
הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם וְהַמְאַסֵּף הֹלֵךְ אַחֲרֵי
אֲרוֹן יְהוָה הָלוֹךְ וְתָקוֹעַ בַּשּׁוֹפָרוֹת:
וַיָּסֹבּוּ אֶת הָעִיר בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי פַּעַם
אַחַת וַיָּשֻׁבוּ הַמַּחֲנֶה כֹּה עָשׂוּ שֵׁשֶׁת
יָמִים: וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיַּשְׁכִּמוּ
כַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיָּסֹבּוּ אֶת הָעִיר כַּמִּשְׁפָּט
הַזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים רַק בַּיּוֹם הַהוּא
סָבְבוּ אֶת הָעִיר שֶׁבַע פְּעָמִים: וַיְהִי
בַּפַּעַם הַשְּׁבִיעִית תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים
בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם
הָרִיעוּ כִּי נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת הָעִיר:
וְהָיְתָה הָעִיר חֵרֶם הִיא וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ
לַיהוָה רַק רָחָב הַזּוֹנָה תִּחְיֶה הִיא וְכָל
אֲשֶׁר אִתָּהּ בַּבַּיִת כִּי הֶחְבְּאַתָה אֶת
הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלָחְנוּ: וְרַק אַתֶּם

Et septem alii sacerdotes tollant septem iubileorum buccinas: & incedant ante arcā dñi. Ad pplm quoqꝫ ait. Ite & circuite ciuitate armati pcedētes arcā dñi. Cumqꝫ iosue verba finisset: & septē sacerdotes septem buccinis clangerent ante arcā federis domini: omnisqꝫ populus precederet armati exercitus: reliquū vulgus arcam seqbatur: ac buccinis omnia concrepabant. Preceperat āt iosue populo dicēs. Nō clamabitis nec audietur vox vestra: neqꝫ vllus sermo ex ore vr̄o egredietur: dōec veniat dies in quo dicā vobis. Clamate & vociferamini. Circuiuit ergo arca dñi ciuitatē semel p diē: & reuersa ī castra māsit ibi. Igitur iosue de nocte cōsurgente tulerunt sacerdotes arcā domini: & septem ex eis septem buccinas quū in iubileo vsus est: pcedebātqꝫ arcā dñi ambulātes atqꝫ clangentes. & armatus populus ibat ante eos: vulgus autem reliquum sequebatur arcam & buccinis psonabat. Circuierūtqꝫ ciuitatē secundo die semel: & reuersi sunt in castra. sic fecerunt sex diebus. Die autem septimo diluculo cōsurgētes: circuierunt vrbem sicut dispositum erat septies. Cumqꝫ septimo circuitu clangerent buccinis sacerdotes: dixit iosue ad omnem israel. Vociferamini. Tradidit enim vobis dñs ciuitatem. Sitqꝫ ciuitas hec anathema: & oīa q̄ in ea sunt dño. Sola raab meretrix viuat cū vniuersis q̄ cū ea in domo sunt. Abscondit enim nuncios quos direximus. Vos autem

cauete ne de his que precepta sunt vobis quippiā cōtingatis & sitis preuaricatiōis rei & oīa castra israel sub peccato sint atqꝫ turbētur. Quicquid āt auri & argēti fuerit & vasorum eneorū ac ferri domino cōsecretur repositū in thesauris eius. Igr̄ oī pplo vociferāte & clangentibus tubis postqꝫ in aures multitudinis vox sonitusqꝫ increpuit: muri ilico corruerūt & ascendit vnusqsqꝫ p locū qui contra se erat. Ceperūtqꝫ ciuitatē: & interfecerūt oīa que erant in ea a viro vsqꝫ ad mulierē: ab īfante vsqꝫ ad senem. Boues quoqꝫ & oues & asinos ī ore gladii percusserunt. Duobus āt viris q exploratores missi fuerant: dixit iosue. Ingredimini domū mulieris meretricis & producite eam & omnia q̄ illius sunt: sicut illi iuramēto firmastis: Ingressiqꝫ iuuenes eduxerūt raab & parentes eius: fratres quoqꝫ & cunctam supellectilem ac cognationē illius: & extra castra israel manere fecerunt. Vrbē āt & oīa q̄ inuenta sunt in ea succēderūt. absqꝫ auro & argēto & vasis eneis ac ferro: que in erarium domini consecrarunt. Raab vero meretricē & domū pr̄is eius: & omnia que hēbat fecit iosue viuere. & habitauerunt i medio israel vsqꝫ in pn̄tē diem eo q abscondérit nuncios quos miserat vt explorarēt hiericho. In tpe illo imꝑcat⁹ ē iosue: dicēs. Maledict⁹ vir corā dño q suscitauerit & edificauerit ciuitatem hiericho. In primogenito suo fundamēta illi⁹ iaciat. & i nouissimo libero rū pōat portas eius. Fuit ergo dn̄s cū iosue: & nomen eius vulgatum est in omni terra.

7.

Filii āt isrl̄ puaricati st̄ mādatū: & vsurpauerūt de anathemate. Nam achā filius charmi: filii zabdi filii zare de tribu iuda tulit aliqd de anathemate. Iratusqꝫ est

שִׁמְרוּ מִן הַחֵרֶם פֶּן תַּחֲרִימוּ וּלְקַחְתֶּם
מִן הַחֵרֶם וְשַׂמְתֶּם אֶת מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל
לְחֵרֶם וַעֲכַרְתֶּם אוֹתוֹ: וְכֹל כֶּסֶף וְזָהָב
וּכְלֵי נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל קֹדֶשׁ הוּא לַיהוָה
אוֹצַר יְהוָה יָבוֹא: וַיָּרַע הָעָם וַיִּתְקְעוּ
בַּשֹּׁפָרוֹת וַיְהִי כִשְׁמֹעַ הָעָם אֶת קוֹל
הַשּׁוֹפָר וַיָּרִיעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה
וַתִּפֹּל הַחוֹמָה תַּחְתֶּיהָ וַיַּעַל הָעָם
הָעִירָה אִישׁ נֶגְדּוֹ וַיִּלְכְּדוּ אֶת הָעִיר:
וַיַּחֲרִימוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר בָּעִיר מֵאִישׁ
וְעַד אִשָּׁה מִנַּעַר וְעַד זָקֵן וְעַד שׁוֹר
וָשֶׂה וַחֲמוֹר לְפִי חָרֶב: וְלִשְׁנַיִם
הָאֲנָשִׁים הַמְרַגְּלִים אֶת הָאָרֶץ אָמַר
יְהוֹשֻׁעַ בֹּאוּ בֵּית הָאִשָּׁה הַזּוֹנָה
וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת כָּל
אֲשֶׁר לָהּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתֶּם לָהּ: וַיָּבֹאוּ
הַנְּעָרִים הַמְרַגְּלִים וַיֹּצִיאוּ אֶת רָחָב
וְאֶת אָבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ וְאֶת אַחֶיהָ
וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהּ וְאֵת כָּל מִשְׁפְּחוֹתֶיהָ
הוֹצִיאוּ וַיַּנִּיחוּם מִחוּץ לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל:
וְהָעִיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ רַק
הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וּכְלֵי הַנְּחֹשֶׁת וְהַבַּרְזֶל
נָתְנוּ אוֹצַר בֵּית יְהוָה: וְאֶת רָחָב
הַזּוֹנָה וְאֶת בֵּית אָבִיהָ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר
לָהּ הֶחֱיָה יְהוֹשֻׁעַ וַתֵּשֶׁב בְּקֶרֶב
יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי הֶחְבִּיאָה
אֶת הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוֹשֻׁעַ
לְרַגֵּל אֶת יְרִיחוֹ: וַיַּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת
הַהִיא לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ לִפְנֵי
יְהוָה אֲשֶׁר יָקוּם וּבָנָה אֶת הָעִיר
הַזֹּאת אֶת יְרִיחוֹ בִּבְכֹרוֹ יְיַסְּדֶנָּה
וּבִצְעִירוֹ יַצִּיב דְּלָתֶיהָ: וַיְהִי יְהוָה אֶת
יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל הָאָרֶץ:

Cap. vij.

וַיִּמְעֲלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מַעַל
בַּחֵרֶם וַיִּקַּח עָכָן בֶּן כַּרְמִי בֶן זַבְדִּי בֶן
זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה מִן הַחֵרֶם וַיִּחַר

dn̄s contra filios israel. Cūq3 mitteret iosue de hiericho viros cōtra hay: que est iuxta bethauē ad oriētalē plagam oppidi bethel: dixit eis. Ascēdite & explorate terram. Qui pcepta complētes explorauerūt hay. Et reuersi dixerūt ei. Non ascendat ois populus: sed duo vel tria milia virorū pgāt & deleāt ciuitatē. Quare ois ppl̄s frustra vexabitur cōtra hostes paucissimos? Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum. Qui statim terga vertentes pcussi sunt a viris vrbis hay & corruerūt ex eis triginta & sex hoies. Persecutiq3 sunt eos aduersarii de porta vsq3 ad sabarī: & ceciderūt p pna fugiētes. Pertimuitq3 cor populi & ad instar aq̄ liq̄factū est. Iosue vero scidit vestimēta sua: & pronus cecidit in terrā corā arca domini vsq3 ad vesperā: tā ipe q̄3 oēs senes israel. Miserūtq3 puluerē sup capita sua & dixit iosue. Heu dn̄e deus. Quid voluisti traducere populum istū iordanē fluuiū: vt traderes nos in manus amorrei & pderes? Vtinā vt cepimus māsissemus trans iordanē. Mi dn̄e de⁹ qd dicā: vidēs israelē hostibus suis terga vertētem? Audient chananei & oēs hitatores terre: & pariter cōglobati circūdabūt nos atq3 delebunt nomē nr̄m de terra. Et qd facies magno noi tuo? dixitq3 dn̄s ad iosue. Surge: cur iaces pronus in terra? Peccauit israel & preuaricatus est pactum meum. tulerūtq3 de anathemate & furati sunt atq3 mētiti: & abscōderūt iter vasa sua. Nec poterit israel stare ante hostes suos: eosq3 fugiet: quia pollutus est anathemate. Non ero vltra vobiscum: donec conteratis eū q huī⁹ sceleris reus ē. Surge sctifica populum

& dic eis. Sanctificamini in crastinū: hec ei dicit dn̄s deus israel. Anathema in medio tui ē israel. Nō poteris stare coram hostibus tuis donec deleatur ex te q hoc cōtaminatus ē scelere. Accedetisq3 māe singuli p trib⁹ vr̄as: & quācūq3 tribū sors inuenerit: accedet p cognationes suas: & cognatio per domos: domusq3 p viros. & quicunq3 ille in hoc facinore fuerit dephensus comburetur igni cum omni substātia sua: qm̄ p̄uaricatus est pactū dn̄i: & fecit nephas in israel. Surgens itaq3 iosue mane: applicuit israel per tribus suas. & inuenta est tribus iuda. Que cum iuxta familias suas esset oblata: inuenta est familia zare. Illā quoq3 p domos offerēs repperit zabdi. Cuius domum in singulos diuidens viros: inuenit achan filiū charmi filii zabdi: filii zare de tribu iuda. Et ait Iosue ad achan. Fili mi: da gloriā dn̄o dō israel & confitere: atq3 indica mihi quid feceris: ne abscondas. Respunditq3 achan iosue: & dixit ei. Vere ego peccaui domino deo israel: & sic & sic feci. Vidi enī inter spolia palliū coccineū valde bonū & ducentos siclos argenti: regulāq3 aureā quinquaginta siclorū: & concupiscens abstuli & abscondi i terra cōtra mediū tabernaculi mei: argētūq3 fossa humo operui. Misit ergo iosue ministros q currētes ad tabernaculū illius repererūt cuncta abscōdita in eodē loco & argētū sil'. Auferētesq3 de tētorio tulerūt ea ad iosue & ad oēs filios isrl': pieceruntq3 añ dominū. Tollens itaq3 Iosue achan filiū zare argentumq3 & palliū & auream regulam: filios quoq3 & filias ei⁹

ואת שורו ואת חמרו ואת צאנו ואת
אהלו ואת כל אשר לו וכל ישראל
עמו ויעלו אתם עמק עכור: ויאמר
יהושע מה עכרתנו יעכרך יהוה
ביום הזה וירגמו אתו כל ישראל
אבן וישרפו אתם באש ויסקלו
אתם באבנים: ויקימו עליו גל אבנים
גדול עד היום הזה וישב יהוה מחרון
אפו על כן קרא שם המקום ההוא
עמק עכור עד היום הזה:

Cap. viii.

ויאמר יהוה אל יהושע אל תירא
ואל תחת קח עמך את כל עם
המלחמה וקום עלה העי ראה נתתי
בידך את מלך העי ואת עמו ואת
עירו ואת ארצו: ועשית לעי ולמלכה
כאשר עשית ליריחו ולמלכה רק
שללה ובהמתה תבזו לכם שים לך
ארב לעיר מאחריה: ויקם
יהושע וכל עם המלחמה לעלות
העי ויבחר יהושע שלשים אלף
איש גבורי החיל וישלחם לילה:
ויצו אתם לאמר ראו אתם ארבים
לעיר מאחרי העיר אל תרחיקו
מן העיר מאד והייתם כלכם
נכנים: ואני וכל העם אשר אתי
נקרב אל העיר והיה כי יצאו
לקראתנו כאשר בראשנה ונסנו
לפניהם: ויצאו אחרינו עד התיקנו
אתם מן העיר כי יאמרו נסים לפנינו
כאשר בראשנה ונסנו לפניהם:
ואתם תקמו מהאורב והורשתם
את העיר ונתנה יהוה אלהיכם
בידכם: והיה כתפשכם את העיר
תציתו את העיר באש כדבר יהוה
תעשו ראו צויתי אתכם: וישלחם
יהושע וילכו אל המארב וישבו בין

עלה אמר / עכר / רגם / שרף סקל / קום גלל / גדל שוב / חרה קום / ירא / חתת / לקח נתן / עשה / בזז שום / קום / לחם עלה / בחר / גבר שלח / צוה ראה / רחק / היה / כון / קרב / פנה נתק / אמר / קום ירש / צית / עשה ראה / צוה שלח / ארב

boues et asinos & oues ipsumque tabernaculum & cuncta supellectilem & omnis israel cum eo: duxerunt eos ad vallem achor. Ubi dixit iosue. Quia turbasti nos: exturbet te dominus in die hac. Lapidauitque eum omnis israel: & cuncta que illius erant igne consumpta sunt. Cōgregaueruntque super eum aceruum magnum lapidum: qui permanet vsque in presentem diem. Et auersus est furor domini ab eis. Uocatumque est nomen loci illius vallis achor vsque hodie. 8.

Dixit autem dominus ad iosue. Ne timeas neque formides. Tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum & cōsurgens ascende in oppidum hay. Ecce tradidi in manu tua regem eius: & populum vrbemque & terram. Faciesque vrbi hay & regi eius: sicut fecisti hiericho & regi illius. Predam vero & omnia aiantia diripietis vobis. Pone insidias vrbi post eam. Surrexitque iosue & omnis exercitus bellatorum cum eo: vt ascenderent in hay. Et electa triginta milia virorum fortium misit nocte: precepitque eis: dicens. Ponite insidias post ciuitatem. Nec longius recedatis: & eritis omnes parati. Ego autem & reliqua multitudo que mecum est: accedemus ex aduerso cōtra vrbem. Cumque exierint contra nos: sicut ante fecimus fugiemus & terga vertemus: donec persequentes ab vrbe longius protrahantur. Putabunt enim nos fugere sicut prius. Nobis ergo fugientibus & illis persequentibus cōsurgetis de insidiis & vastabitis ciuitatem. tradetque eam dominus deus vester in manus vestras. Cumque ceperitis succendite eam: & sic omnia facietis vt iussi. Dimisitque eos & perrexerunt ad locum insidiarum: sederuntque inter

vitulos eius: & subiugalia eius: & oues eius:
μόσχους αὐτοῦ, καὶ τὰ ὑποζύγια αὐτοῦ, καὶ τὰ πρόβατα αὐτοῦ,
& tabernaculum eius: & cuncta supellectile eius. &
καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ
ois israel cum eo. & duxerunt eos ad vallem achor.
πᾶς ἰσραὴλ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀνήγαγον αὐτοὺς εἰς ἐμεκαχώρ.
& dixit iosue cur turbasti nos? exturbet te dominus:
καὶ εἶπεν ἰησοῦς τί ὠλόθρευσας ἡμᾶς; ἐξολοθρεύσαι σε κύριος,
sicut & hodie: & lapidauerunt eum ois israel la-
καθὰ καὶ σήμερον, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ λί-
pidibus: & cōbusserunt ea in igne. & lapidauerunt
θοις, καὶ κατέκαυσαν αὐτὰ ἐν πυρί. καὶ ἐλιθοβόλησαν
illos in lapidibus. & cōgregauerunt super eum aceruum lapidum magnum
αὐτοὺς ἐν λίθοις. καὶ ἐπέστησαν αὐτῷ σωρὸν λίθων μέγαν
vsque ad diem hanc. & cessauit dominus ab ira
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐπαύσατο κύριος τοῦ θυμοῦ τῆς
furoris sui. ob hoc cognominauit illud vallis archo
ὀργῆς αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐπωνόμασεν αὐτὸ ἐμεκαχὼρ
vsque in diem hanc.
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

Ca. 8.

Et dixit dominus ad iosue: ne timeas: neque formideas: tolle tecum omnes viros
Καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰησοῦν, μὴ φοβηθῇς, μὴ δὲ δειλιάσῃς, λάβε μετὰ σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς
bellatores: & surgens ascende in gai. ecce tradidi
πολεμοῦντας, καὶ ἀναστὰς ἀνάβηθι εἰς γαΐ. ἰδοὺ δέδωκα
in manus tuas regem gai: & populum eius: & vrbem eius: & terram eius. & facies
εἰς τὰς χεῖράς σου τὸν βασιλέα γαΐ, καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῦ, καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις
gai & regi eius: sicut fecisti hiericho & regi illius. & predam eius
γαΐ καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς, ὃν τρόπον ἐποίησας τῇ ἱεριχὼ καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς. καὶ τὴν προνομὴν αὐτῆς
& iumenta eius diripies tibi. pone autem tibi ipsi insidias vrbi post eam.
καὶ τῶν κτηνῶν αὐτῆς προνομεύσεις σεαυτῷ. κατάστησον δὲ σεαυτῷ ἔνεδρα τῇ πόλει εἰς τὰ ὀπίσω αὐτῆς.
& surrexit iosue & ois populus bellator vt ascenderet in gai. elegit autem iosue triginta milia virorum potentes in viribus: & misit eos nocte.
καὶ ἀνέστη ἰησοῦς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς ὥστε ἀναβῆναι εἰς γαΐ. ἐπέλεξεν δὲ ἰησοῦς τριάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν δυνατοὺς ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς νυκτός.
& precepit eis dicens: videte quod vos insidiamini vrbi post ciuitatem valde: & eritis oēs parati: & ego & oēs qui mecum accedemus cōtra vrbem.
καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων, ἴδετε ὅτι ὑμεῖς ἐνεδρεύετε τὴν πόλιν ὀπίσω τῆς πόλεως σφόδρα, καὶ ἔσεσθε πάντες ἕτοιμοι, καὶ ἐγὼ καὶ πάντες οἱ μετ᾽ ἐμοῦ προσάξομεν πρὸς τὴν πόλιν.
& erit cum exierit habitātes gai in occursum nobis sicut & ante: & fugiemus a facie illorum: & cum exierit post nos abducamus eos ab vrbe. & dicent: fugiunt ipsi a
καὶ ἔσται ὡς ἂν ἐξέλθωσιν οἱ κατοικοῦντες γαΐ εἰς συνάντησιν ἡμῖν, καθάπερ καὶ πρώην, καὶ φευξόμεθα ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ὡς ἂν ἐξέλθωσιν ὀπίσω ἡμῶν ἀποσπάσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ ἐροῦσιν, φεύγουσιν αὐτοὶ ἀπὸ
facie nra sicut prius: & fugiemus ab eis. vos autem exurgetis de insidiis & ibitis in vrbem & vastate ciuitatem. & tradet eam dominus deus noster in manibus nostris. & erit vt ceperitis vrbem succendite eam in igne: iuxta verbum hoc facite: ecce precepi vobis. & dimisit eos iosue: & perrexerunt ad insidias: & sederunt inter
προσώπου ἡμῶν ὃν τρόπον ἔμπροσθεν, καὶ φευξόμεθα ἀπ᾽ αὐτῶν. ὑμεῖς δὲ ἐξαναστήσεσθε ἐκ τῆς ἐνέδρας καὶ πορεύσεσθε εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐκτρίψατε τὴν πόλιν. καὶ δώσει αὐτὴν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν χερσὶν ἡμῶν. καὶ ἔσται ὡς ἂν συλλάβητε τὴν πόλιν ἐμπρήσατε αὐτὴν ἐν πυρί, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσατε, ἰδοὺ ἐντέταλμαι ὑμῖν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν ἐνέδραν, καὶ ἐνεκάθισαν ἀναμέσον

1.Re. 18.d. Judi. 1.a. — C — A — D — B — ū.7.a.

bethel & inter gai a mari gai. & mansit
βαιθὴλ καὶ ἀναμέσον γαΐ ἀπὸ θαλάσσης τῆς γαΐ. καὶ ηὐλίσθη
iosue nocte illa in medio populi. & maneans
ἰησοῦς τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ. καὶ ὀρθρίσας
iosue diluculo: recensuit populum. & ascenderunt ipse
ἰησοῦς τοπρωΐ, ἐπεσκέψατο τὸν λαόν. καὶ ἀνέβησαν αὐτὸς
& seniores israel in fronte populi ad
καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ κατὰ πρόσωπον τοῦ λαοῦ ἐπὶ
gai. & ois populus bellator qui cum eo ascenderunt: &
γαΐ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ ἀνέβησαν, καὶ
euntes venerunt ex aduerso ciuitatis ab oriente:
πορευόμενοι ἦλθον ἐξ ἐναντίας τῆς πόλεως ἀπὸ ἀνατολῶν,
& insidie vrbis a mari. & castrametati
καὶ τὰ ἔνεδρα τῆς πόλεως ἀπὸ θαλάσσης. καὶ παρενέβαλον
sunt a septentrione gai. & vallis inter eum &
ἀπὸ βορρᾶ τῆς γαΐ. καὶ ἡ κοιλὰς ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ τῆς
gai. & cepit quasi quinque milia virorum: & posuit eos
γαΐ. καὶ ἔλαβεν ὡς πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἔθετο αὐτοὺς
insidias inter bethaue & gai mare gai.
ἔνεδρον ἀναμέσον τῆς βηθαῦ καὶ τῆς γαΐ θάλασσαν τῆς γαΐ.
& ordinauit populus oēm aciem: que erat a septentrione
καὶ ἔταξεν ὁ λαὸς πᾶσαν τὴν παρεμβολήν, ἣ ἦν ἀπὸ βορρᾶ
vrbi: & nouissima illius mare vrbis. & abiit
τῇ πόλει, καὶ τὰ ἔσχατα αὐτοῦ θάλασσαν τῆς πόλεως. καὶ ἐπορεύθη
iosue nocte illa in medio vallis. & factum est vt vidit rex gai & festinauit & mane surrexit:
ἰησοῦς τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν μέσῳ τῆς κοιλάδος. καὶ ἐγένετο ὡς ἴδεν ὁ βασιλεὺς τῆς γαΐ καὶ ἐσπευσεν καὶ ὤρθρισεν,
& egressi sunt viri vrbis in occursum eis e directo in prelium: ipse & ois populus eius in
καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἐπ᾽ εὐθείας εἰς τὸν πόλεμον, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς τὸν
tempus: in cōspectu araba. & ipse ignorabat quod insidie eorum sunt a tergo vrbis. & vidit & recessit
καιρόν, κατὰ πρόσωπον τῆς ἀραβά. καὶ αὐτὸς οὐκ ᾔδει ὅτι ἔνεδρα αὐτῶν ἐστὶν ὀπίσω τῆς πόλεως. καὶ ἴδεν καὶ ἀνεχώρησεν
iosue & ois israel a facie eorum: & fugit per viam solitudinis. & inualuit ois populus gai vt persequeretur post ipsos filios israel. & ipsi recesserunt
ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἔφυγεν ὁδὸν τῆς ἐρήμου. καὶ ἐνίσχυσεν πᾶς ὁ λαὸς τῆς γαΐ τοῦ καταδιῶξαι ὀπίσω αὐτῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ αὐτοὶ ἀπέστησαν
ab vrbe nō remansit neque vnus in gai & in bethel: qui nō persecutus est post israel. & reliquerunt ciuitatem apertam: & persecuti sunt post israel. & dixit
ἀπὸ τῆς πόλεως οὐ κατελείφθη οὐδὲ εἷς ἐν τῇ γαΐ καὶ ἐν βαιθήλ, ὃς οὐ κατεδίωξεν ὀπίσω ἰσραήλ. καὶ κατέλιπον τὴν πόλιν ἀνεῳγμένην, καὶ κατεδίωξαν ὀπίσω ἰσραήλ. καὶ εἶπεν
dominus ad iosue: extende manum tuam clypeo qui est in manu tua cōtra vrbem. in manus enim tuas tradidi eam. & insidie exurgent cum festinatione de loco eorum. & extendit iosue clypeum & manum suam in vrbem: & insidie exurrexerunt cōfestim de loco suo: & exierunt quando extendit manum. & intrauerunt in vrbem: & ceperunt eam: & festinātes succenderunt ciuitatem in igne. & respicientes habitatores gai ad tergum suum: & viderunt fumum vrbis cōscendentem in celum: & nō vltra poterant quo fugere huc vel huc. & populus fugiens in solitudinem cōuersi sunt cōtra persequentes. & iosue & ois israel
κύριος πρὸς ἰησοῦν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου τῷ γαισῷ τῷ ἐν τῇ χειρί σου ἐπὶ τὴν πόλιν. εἰς γὰρ τὰς χεῖράς σου δέδωκα αὐτήν. καὶ τὰ ἔνεδρα ἐξαναστήσονται ἐν τάχει ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἰησοῦς τὸν γαισὸν καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ τὰ ἔνεδρα ἐξανέστησαν ἐν τάχει ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν, καὶ ἐξήλθοσαν ὅτε ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, καὶ κατελάβοντο αὐτήν. καὶ σπεύσαντες ἐνέπρησαν τὴν πόλιν ἐν πυρί. καὶ περιβλεψάμενοι οἱ κάτοικοι γαΐ εἰς τὰ ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἑώρων τὸν καπνὸν τῆς πόλεως ἀναβαίνοντα εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οὐκέτι οὐκ εἶχον ποῦ φυγεῖν ὧδε ἢ ὧδε. καὶ ὁ λαὸς ὁ φεύγων εἰς τὴν ἔρημον ἐστράφησαν ἐπὶ τοὺς διώκοντας. καὶ ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ

bethel & hay ad occidentalem plagam vrbis hay. Iosue autem nocte illa in medio mansit populi. Surgensque diluculo recensuit socios: & ascendit cum senioribus in frōte exercitus vallatus auxilio pugnatorum. Cumque venissent & ascendissent ex aduerso ciuitatis: steterunt ad septentrionalem vrbis plagam: inter quam & eos vallis erat media. Quinque autem milia viros elegerat & posuerat in insidiis inter bethauen & hay ex occidentali parte eiusdem ciuitatis. Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat: ita vt nouissimi multitudinis occidentalem plagam vrbis attingerent. Abiit ergo iosue nocte illa: & stetit in vallis medio. Quod cum vidisset rex hay festinauit mane: & egressus est cum omni exercitu ciuitatis: direxitque aciem cōtra desertum: ignorans quod post tergum laterent insidie. Iosue vero & omnis israel cesserunt loco: simulantes metum & fugientes per solitudinis viam. At illi vociferantes pariter & se mutuo cohortantes persecuti sunt eos. Cumque recessissent a ciuitate: & ne vnus quidem in vrbe Hay & bethel remansisset qui non persequeretur israel: sicut eruperant aperta oppida relinquentes: dixit dominus ad iosue. Leua clypeum qui in manu tua est cōtra vrbem hay quoniam tibi tradam eam. Cumque eleuasset clypeum ex aduerso ciuitatis: insidie que latebant surrexerunt confestim & pergentes ad ciuitatem ceperunt & succenderunt eam. Viri autem ciuitatis qui persequebantur iosue: respicientes & videntes fumum vrbis ad celum vsque cōscendere nō potuerunt vltra huc illucque diffugere: presertim cum hi qui simulauerant fugam & tendebant ad solitudinem cōtra persequentes fortissime restitissent. Vidensque Iosue & omnis israel

בית אל ובין העי מים לעי וילן
יהושע בלילה ההוא בתוך העם:
וישכם יהושע בבקר ויפקד את
העם ויעל הוא וזקני ישראל לפני
העם העי: וכל העם המלחמה אשר
אתו עלו ויגשו ויבאו נגד העיר
ויחנו מצפון לעי והגי בינו ובין העי:
ויקח כחמשת אלפים איש וישם
אתם ארב בין בית אל ובין העי מים
לעיר: וישימו העם את כל המחנה
אשר מצפון לעיר ואת עקבו מים
לעיר וילך יהושע בלילה ההוא
בתוך העמק: ויהי כראות מלך העי
וימהרו וישכימו ויצאו אנשי העיר
לקראת ישראל למלחמה הוא וכל
עמו למועד לפני הערבה והוא לא
ידע כי ארב לו מאחרי העיר: וינגעו
יהושע וכל ישראל לפניהם וינסו
דרך המדבר: ויזעקו כל העם אשר
בעי לרדף אחריהם וירדפו אחרי
יהושע וינתקו מן העיר: ולא נשאר
איש בעי ובית אל אשר לא
יצאו אחרי ישראל ויעזבו את
העיר פתוחה וירדפו אחרי
ישראל: ויאמר יהוה אל יהושע
נטה בכידון אשר בידך אל העי
כי בידך אתננה ויט יהושע
בכידון אשר בידו אל העיר:
והארב קם מהרה ממקומו וירוצו
כנטות ידו ויבאו העיר וילכדוה
וימהרו ויציתו את העיר באש:
ויפנו אנשי העי אחריהם ויראו
והנה עלה עשן העיר השמימה
ולא היה בהם ידים לנוס הנה
והנה והעם הנס המדבר נהפך
אל הרודף: ויהושע וכל ישראל

לון / שכם פקד / עלה / לחם / נגש בוא / חנה בנה / לקח שום / חנה / היה ראה / מהר / יעד בנה / נגע / נוס / דבר זעק / רדף / נתק שאר / עזב / פתח רדף / נטה נתן / קום קום / רוץ נטה / בוא לכד / מהר צית / פנה ראה / שמם / נוס הפך

ראו כי לכד האורב את העיר וכי
עלה עשן העיר וישבו ויכו את אנשי
העי ואלה יצאו מן העיר לקראתם
ויהיו לישראל בתוך אלה מזה
ואלה מזה ויכו אותם עד בלתי
השאיר לו שריד ופליט ואת מלך
העי תפשו חי ויקרבו אתו אל
יהושע ויהי ככלות ישראל להרג
את כל ישבי העי בשדה במדבר
אשר רדפום בו ויפלו כלם לפי
חרב עד תמם וישבו כל ישראל
העי ויכו אתה לפי חרב ויהי כל
הנפלים ביום ההוא מאיש ועד אשה
שנים עשר אלף כל אנשי העי
ויהושע לא השיב ידו אשר נטה
בכידון עד אשר החרים את כל
ישבי העי רק הבהמה ושלל העיר
ההוא בזזו להם ישראל כדבר
יהוה אשר צוה את יהושע וישרף
יהושע את העי וישימה תל עולם
שממה עד היום הזה ואת מלך
העי תלה על העץ עד עת הערב
וכבוא השמש צוה יהושע ויורידו
את נבלתו מן העץ וישליכו אותה
אל פתח שער העיר ויקימו עליו
גל אבנים גדול עד היום הזה אז
יבנה יהושע מזבח ליהוה אלהי
ישראל בהר עיבל כאשר צוה משה
עבד יהוה את בני ישראל ככתוב
בספר תורת משה מזבח אבנים שלמות
אשר לא הניף עליהם ברזל ויעלו
עליו עלות ליהוה ויזבחו שלמים ויכתב
שם על האבנים את משנה תורת
משה אשר כתב לפני בני ישראל
וכל ישראל וזקניו ושטרים ושפטיו
עמדים מזה ומזה לארון נגד הכהנים

q captaesset ciuitas & fumus vrbis ascẽderet: reuersus pcussit viros hay. Siquidẽ & illi qui ceperant & succẽderãt ciuitatẽ: egressi ex vrbe cõtra suos: medios hostiũ ferire ceperunt. Cũ ergo ex vtraq̃ pte aduersarii cederẽtur: ita vt nullus de tanta multitudine saluaretur: regẽ quoq; vrbis hay apprehenderũt viuentẽ & obtulerũt Iosue. Igitur oĩbus, interfectis qui israelẽ ad deserta tendentẽ fuerãt psecuti: & in eodẽ loco gladio corruẽtibus: reuersi filii israel pcusserũt ciuitatẽ. Erãt autem qui in eodẽ die conciderãt a viro vsq; ad mulierẽ: duodecĩ milia hoĩm omnes vrbis hay. Iosue vero nõ cõtraxit manũ quam in sublime porrexerat tenẽs clypeum: donec ĩterficerẽtur oẽs habitatores hay. Iumẽta aũt & pdã ciuitatis diuiserunt sibi filii israel: sicut pceperat dominus iosue. Qui succendit vrbẽ: & fecit eã tumulũ sẽpiternum. Regem quoq; eius suspendit in patibulo vsq; ad vesperam & solis occasũ: pcepitq; iosue & deposuerunt cadauer ei⁹ de cruce, proieceruntq; in ipso introitu cĩtatis congesto super eo magno aceruo lapidũ qui pmanet vsq; in pñtẽ diẽ. Tũc edificauit iosue altare dño deo israel in mõte hebal: sicut pceperat moyses famulus dñi filiis israel & scriptũ est ĩ volumĩe legis moysi: altare de lapidibus impolitis quos ferrũ non tetigit: & obtulit sup eo holocaustũ dño imolauitq; pacificas victimas: et scripsit super lapides deuteronomiũ legis moysi qđ ille digesserat corã filiis isrl. Ois ãt ppls & oẽs maiores natu ducesq; ac iudices stabãt ex vtraq; pte arce ĩ ɔspectu sacerdotũ

viderũt: q ceperũt insidie vrbẽ: & q ascẽdit fu-
εἶδον, ὅτι ἔλαβον τὰ ἔνεδρα τὴν πόλιν, καὶ ὅτι ἀνέβη ὁ κα-
mus vrbis in celũ: & reuersi
πνὸς τῆς πόλεως εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ μεταβαλλόμενοι
percusserũt viros gai. & hi exierũt de
ἐπάταξαν τοὺς ἄνδρας τῆς γαΐ. καὶ οὗτοι ἐξῆλθον ἐκ τῆς
vrbe in occursũ eoꝝ. & facti sunt exerci-
πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτῶν. καὶ ἐγενήθησαν τῆς παρεμ-
tus in medio: hi hinc: & hi hinc. & per-
βολῆς ἀναμέσον, οὗτοι ἐντεῦθεν, καὶ οὗτοι ἐντεῦθεν. καὶ ἐπά-
cusserũt eos ita vt nõ relinqueretur ex illis vi-
ταξαν αὐτοὺς ἕως τοῦ μὴ καταλειφθῆναι αὐτῶν σεσωσμέ-
uus & fugiens. & regem gai apprehẽderũt
νον καὶ διαπεφευγότα. καὶ τὸν βασιλέα τῆς γαΐ συνέλαβον
viuẽtẽ: & adduxerũt eũ ad iosue. & factũ est vt
ζῶντα, καὶ προσήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἰησοῦν. καὶ ἐγένετο ὡς
cessauerũt filii isrl occidere oẽs qui
ἐπαύσαντο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀποκτείνοντες σύμπαντας τοὺς
in gai: & in cãpis & in mõte descẽ-
ἐν τῇ γαΐ, καὶ ἐν τοῖς πεδίοις καὶ ἐν τῷ ὄρει τῆς καταβάσε-
sus: vbi persecuti sũt eos: & ceciderũt oẽs in ore
ως, οὗ κατεδίωξαν αὐτούς, καὶ ἔπεσον πάντες ἐν στόματι
gladii ab ea vsq; ad finẽ. & reuersus est iosue in
ῥομφαίας ἀπ' αὐτῆς εἰς τέλος. καὶ ἐπέστρεψεν Ἰησοῦς εἰς
gai: & percussit eã in ore gladii & facti
γαΐ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὴν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ ἐγενήθη-
sunt oẽs q ceciderũt die illa a viro &
σαν πάντες οἱ πεσόντες ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ
vsq; ad mulierẽ duodecim milia: oẽs habi-
ἕως γυναικὸς δώδεκα χιλιάδες, πάντας τοὺς κατοι-
tãtes gai. & iosue nõ cõtraxit manũ suã: quã
κοῦντας γαΐ. καὶ Ἰησοῦς οὐκ ἀπέστρεψεν χεῖρα αὐτοῦ, ἣν
extendit in scuto: donec anathematizauit oẽs
ἐξέτεινεν ἐν τῷ γαίσῳ, ἕως ἀνεθεμάτισεν σύμπαντας
habitãtes gai. verũtñ iumẽta & spolia
τοὺς κατοικοῦντας γαΐ. πλὴν τῶν κτηνῶν καὶ τῶν σκύλων
que in vrbe illa: diuiserũt sibi filii isra-
τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, ἐπρονόμευσαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ Ἰσρα-
el sm̃ preceptũ dñi: sicut precepit dñs iosue.
ὴλ κατὰ πρόσταγμα κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξεν κύριος τῷ Ἰησοῦ.
& succendit iosue vrbẽ in igne: & posuit eã
καὶ ἐνεπύρισεν Ἰησοῦς τὴν πόλιν ἐν πυρί, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν
tumulũ in sẽpiternũ inhabitabile vsq; in diẽ hanc. &
χῶμα εἰς τὸν αἰῶνα ἀοίκητον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ
regem gai suspẽdit in ligno gemino. &
τὸν βασιλέα τῆς γαΐ ἐκρέμασεν ἐπὶ ξύλου διδύμου. καὶ
fuit in ligno vsq; ad tps vespertinũ. & occidẽte
ἦν ἐπὶ τοῦ ξύλου ἕως καιροῦ τῆς ἑσπέρας. καὶ ἐπιδύνοντος
sole precepit iosue: & deposuerũt corpus eius de
τοῦ ἡλίου συνέταξεν Ἰησοῦς, καὶ καθεῖλον τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ
ligno: & pieceruñt eũ in foueã ad portã
τοῦ ξύλου, καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὸν βόθρον πρὸς τὴν πύλην
ciuitatis: & supposuerũt ei aceruũ lapidũ magnũ vsq; in
τῆς πόλεως, καὶ ἐπέστησαν αὐτῷ σωρὸν λίθων μέγαν ἕως
diem hanc. tunc edificauit iosue altare
τῆς ἡμέρας ταύτης. τότε ᾠκοδόμησεν Ἰησοῦς θυσιαστήριον
dño deo israel in mõte gebal: sicut preceperat moy-
κυρίῳ τῷ θεῷ Ἰσραὴλ ἐν ὄρει γεβάλ, καθότι ἐνετείλατο μωυ-
ses famulus dñi filiis israel: sicut scriptũ est in
σῆς ὁ θεράπων κυρίου τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καθὰ γέγραπται ἐν
lege moysi: altare lapidũ integrũ: in quos nõ pro-
τῷ νόμῳ μωυσῆ, θυσιαστήριον λίθων ὁλοκλήρων, ἐφ' οὓς οὐκ ἐπε-
iectũ ẽ in eos ferrũ. & obtulit illic holocausta
βλήθη ἐπ' αὐτοὺς σίδηρος. καὶ ἀνεβίβασεν ἐκεῖ ὁλοκαυτώματα τῷ
dño: & sacrificiũ salutare. & scripsit iosue sup lapides deute-
κυρίῳ, καὶ θυσίαν σωτηρίου. καὶ ἔγραψεν Ἰησοῦς ἐπὶ τῶν λίθων τὸ δευτε-
ronomiũ legẽ moysi q̃ scripsit corã filiis isrl. & ois isrl
ρονόμιον νόμον μωυσῆ, ὃν ἔγραψεν ἐνώπιον υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ πᾶς Ἰσραὴλ
& seniores eoꝝ & scribe eoꝝ & iudices
καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτῶν καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ δικασταὶ
ibant hinc & inde arce corã: & sacerdotes
παρεπορεύοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς κιβωτοῦ ἀπέναντι, καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ

Exo. 20.d. Deut. 17.a.

leuite tulerũt arcã federis dñi: & adue-
λευῖται ἦραν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ ὁ προσήλυ-
na & indigena fuerũt media pars eoꝝ iuxta
τος καὶ ὁ αὐτόχθων ἦσαν οἱ ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιπλησίον
mõtẽ garizim: & media eoꝝ iuxta mõtẽ he-
ὄρους γαριζίν, καὶ οἱ ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιπλησίον ὄρους γαι-
bal: sicut preceperat moyses famulus dñi ad bñdicẽdũ
βάλ, καθὰ ἐνετείλατο μωυσῆς ὁ θεράπων κυρίου εὐλογῆσαι
pplo isrl in primis. & post hec legit om-
τὸν λαὸν Ἰσραὴλ ἐν πρώτοις. καὶ μετὰ ταῦτα ἀνέγνω σύμπαν-
nia verba legis huius bñdictiões & ma-
τα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κα-
ledictiões iuxta oĩa scripta in lege moysi.
τάρας κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ.
nõ fuit verbũ ab oibus que iusserat moyses io-
οὐκ ἦν ῥῆμα ἀπὸ πάντων ὧν ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ Ἰη-
sue qđ nõ legit iosue in aures toti⁹ multitudini isrl:
σοῦ, ὃ οὐκ ἀνέγνω Ἰησοῦς εἰς τὰ ὦτα πάσης ἐκκλησίας Ἰσραήλ,
viris & mulieribus & filiis &
τοῖς ἀνδράσιν καὶ ταῖς γυναιξὶν καὶ τοῖς παιδίοις καὶ
aduenis q accesserant ad israel.
τοῖς προσηλύτοις τοῖς προσπορευομένοις τῷ Ἰσραήλ. Ca. 9.

Postq̃ ãt audierũt cũcti reges amorreoꝝ
Ὡς δὲ ἤκουσαν πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἀμορραίων
trans iordanẽ: q in mõtana: & q in planicie:
ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, οἱ ἐν τῇ ὀρεινῇ, καὶ οἱ ἐν τῇ πεδινῇ,
& q in oĩ ora maris magni: & q
καὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ παραλίᾳ τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης, καὶ οἱ
iuxta antilibanũ: & ethei: & amorrei: &
πρὸς τῷ ἀντιλιβάνῳ, καὶ οἱ χετταῖοι, καὶ οἱ ἀμορραῖοι, καὶ
gergesei: & chananei: & pherezei: & euei
οἱ γεργεσαῖοι, καὶ οἱ χαναναῖοι, καὶ οἱ φερεζαῖοι, καὶ οἱ εὐαῖ-
& iebusei: & cõgregati sunt inuicẽ ad pugnã
οι, καὶ οἱ ἰεβουσαῖοι, καὶ συνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ ἐπὶ τὸ πολε-
dum cõ iosue & israel simul oẽs. & q habita-
μῆσαι Ἰησοῦν καὶ Ἰσραὴλ ἅμα πάντες. καὶ οἱ κατοικοῦν-
bãt gabaon audierũt oĩa que fecit iosue hieri-
τες γαβαὼν ἤκουσαν πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς τῇ ἱερι-
cho & gai. & fecerũt & ipsi cũ fallacia.
χὼ καὶ τῇ γαΐ. καὶ ἐποίησαν καί γε αὐτοὶ μετὰ πανουργί-
a. & venientes instruxerũt: & parauerũt se. & acci-
ας. καὶ ἐλθόντες ἐπεσιτίσαντο, καὶ ἡτοιμάσαντο. καὶ λα-
piẽtes saccos veteres in humeris suis & u-
βόντες σάκκους παλαιοὺς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν καὶ ἀσ-
tres vini antiquos & scissos ligatos: &
κοὺς οἴνου παλαιοὺς καὶ κατερρωγότας ἀποδεδεμένους, καὶ τὰ
cõcauitates calciamẽtoꝝ suoꝝ: & calciamẽta sua antiqua
κοῖλα τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν, καὶ τὰ σανδάλια αὐτῶν παλαιὰ
& pitaciis cõsuta in pedib⁹ suis: & vestes su-
καὶ καταπεπελματωμένα ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐ-
as inueteratas in seipsis: & panes cibi sui
τῶν πεπαλαιωμένα ἐπ' αὐτῶν, καὶ οἱ ἄρτοι τοῦ ἐπισιτισμοῦ αὐ-
duri facti sũt: & cõmesti. & perrexerũt ad iosue in
τῶν ξηροὶ ἐγένοντο, καὶ βεβρωμένοι. καὶ ἤλθοσαν πρὸς Ἰησοῦν εἰς τὴν
castra israel in galgala: & dixerũt ad iosue & ad om-
παρεμβολὴν Ἰσραὴλ εἰς γαλγαλά, καὶ εἶπαν πρὸς Ἰησοῦν καὶ πρὸς πάν-
nes israel: ex terra lõginqua venim⁹: & nũc inite nobiscũ fed⁹.
τα Ἰσραήλ, ἐκ γῆς μακρόθεν ἥκαμεν, καὶ νῦν διάθεσθε ἡμῖν διαθήκην.
& dixerũt filii israel ad eueum: vide ne in me tu habites:
καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς τὸν εὐαῖον, ὅρα μὴ ἐν ἐμοὶ σὺ κατοικῇς,
& quõ inieimus tecũ pactũ. & dixerũt ad iosue: serui tui
καὶ πῶς διαθῶμέν σοι διαθήκην. καὶ εἶπαν πρὸς Ἰησοῦν, οἰκέται σου
sumus. & dixit ad eos iosue: vnde estis & vnde veni-
ἐσμέν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Ἰησοῦς, πόθεν ἐστὲ καὶ πόθεν παραγεγό-
stis. & dixerũt ad eũ: de terra lõginq̃ valde venerũt ser-
νατε. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, ἐκ γῆς μακρόθεν σφόδρα ἥκασιν οἱ παῖ-
ui tui in noĩe dñi dei tui. audiuimus enĩ nomẽ eius: &
δές σου ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ἀκηκόαμεν γὰρ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ
cũcta que fecit in egypto: & oĩa que fecit duo-
πάντα ὅσα ἐποίησεν ἐν αἰγύπτῳ, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε τοῖς δυ-
bus regibus amorreoꝝ: q fuerũt trans iordanẽ: seon
σὶ βασιλεῦσιν τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, τῷ σηὼν

qui portabãt arcã federis domini: vt aduena ita & ĩdigena. Media pars eorũ iuxta mõtẽ garizĩ: & media iuxta montem hebal: sicut pcepat moyses famulus dñi. Et primũ quidẽ bñdixit populo israel. Post hec legit oĩa verba bñdictionis & maledictiõis: & cũcta q̃ scripta fuerãt in legis volumĩe. Nihil ex his q̃ moyses iusserat reliquit ĩtactũ. sed vniuersa replicauit corã oĩ multitudĩe isrl: mulieribus ac paruulis & aduẽis q ĩter eos morabãtur. 9.

Quibus auditis cũcti reges trans iordanẽ qui versabantur in montanis & cãpestribus ĩ maritimis ac littore magni maris. Hi quoq; q hitabant iuxta libanũ etheus & amorre⁹: chananeus: pherezeus & eueus & iebuseus congregati sũt pariter vt pugnarẽt cõtra iosue & israel vno aĩo eadẽq; sñia. At hi q hitabãt ĩ gabaõ audientes cũcta q̃ fecerat iosue hiericho & hay callide cogitãtes tulerunt sibi cibaria: saccos veteres asinis ĩponẽtes & vtres vinarios scissos atq; cõsutos: calciamẽtaq; pantiq̃ q̃ ad indiciũ vetustatis pitaciis cõsuta erant: ĩduti veteribus vestimẽtis. pães quoq; quos portabãt ob viaticũ duri erant & in frustra cõminuti. Perrexerũtq; ad iosue q tũc morabatur ĩ castris galgale: & dixerunt ei atq; sil' oĩ israeli. De terra lõginq̃ venimus: pacẽ vobiscũ facere cupientes. Rñderũtq; filii isrl ad eos: atq; dixerũt. Ne forte ĩ terra q̃ nobis sorte debetur hitetis: & nõ possim⁹ fedus inire vobiscũ. At illi ad iosue: Serui inquiunt tui sum⁹. Quib⁹ iosue ait. Qui nã estis vos: aut vñ venistis? Rñderũt. De terra lõginq̃ valde venerũt serui tui in nomĩe dñi dei tui. Audiuimus enĩ famã potentie eius cuncta que fecit in egypto & duobus regibus ammorreorũ qui fuerũt trans iordanem seon

הלוים נשאי ארון ברית יהוה כגר
כאזרח חציו אל מול הר גרזים
והחציו אל מול הר עיבל כאשר
צוה משה עבד יהוה לברך את העם
ישראל בראשנה ואחרי כן קרא
את כל דברי התורה הברכה והקללה
ככל הכתוב בספר התורה לא היה
דבר מכל אשר צוה משה אשר לא
קרא יהושע נגד כל קהל ישראל
והנשים והטף והגר ההלך בקרבם

Cap.ix.

ויהי כשמע כל המלכים אשר
בעבר הירדן בהר ובשפלה ובכל חוף
הים הגדול אל מול הלבנון החתי
והאמרי הכנעני הפרזי החוי והיבוסי
ויתקבצו יחדו להלחם עם יהושע
ועם ישראל פה אחד וישבי גבעון
שמעו את אשר עשה יהושע
ליריחו ולעי ויעשו גם המה בערמה
וילכו ויצטירו ויקחו שקים בלים
לחמוריהם ונאדות יין בלים ומבקעים
ומצררים ונעלות בלות ומטלאות
ברגליהם ושלמות בלות עליהם
וכל לחם צידם יבש היה נקדים
וילכו אל יהושע אל המחנה הגלגל
ויאמרו אליו ואל איש ישראל מארץ
רחוקה באנו ועתה כרתו לנו ברית
ויאמרו איש ישראל אל החוי
אולי בקרבי אתה יושב ואיך
אכרות לך ברית ויאמרו אל יהושע
עבדיך אנחנו ויאמר אליהם יהושע
מי אתם ומאין תבאו ויאמרו אליו
מארץ רחוקה מאד באו עבדיך לשם
יהוה אלהיך כי שמענו שמעו
ואת כל אשר עשה במצרים
ואת כל אשר עשה לשני מלכי
האמרי אשר בעבר הירדן לסיחון

regi esebon: & og regi basan qui erat ꝏ in astaroth: dixeruntq; nobis seniores & omnes ꝏ habitatores terre nostre. Tollite in manibus vestris cibaria ob longissimam viam: & occurrite eis & dicite. ꝏ Serui vestri sumus: fedus inite nobiscum. ꝏ ꝏ En panes quando egressi sumus de domibus nostris: vt veniremus ad vos calidos sumpsimus: nunc sicci facti sunt & vetustate nimia comminuti. Vtres vini nouos impleuimus: nunc rupti sunt & soluti. ꝏ Vestes & calciamenta quibus induimur: & que habemus in pedibus ob longitudinem longioris vie trita sunt & pene consumpta. Susceperunt igitur de cibariis eorum: & os domini non interrogauerunt. Fecitq; iosue cum eis pacem: & inito federe pollicitus est vt non occiderentur. Principes quoq; multitudinis iurauerunt eis. Post dies autem tres initi federis: audierunt quod in vicino ꝏ habitarent: & inter eos futuri essent. Moueruntq; castra filii israel: & venerunt in ciuitates eorum die tertio: quarum hec vocabula sunt: gabaon & caphira ꝏ & beroth & cariathiarim. Et non percusserunt eos eo quod iurassent eis principes multitudinis in nomine domini dei israel. Murmurauit itaq; ꝏ omne vulgus contra principes israel. Qui responderunt eis. Iurauimus ꝏ ꝏ eis in nomine domini dei israel & idcirco non ꝏ possumus eos contingere. Sed hoc faciemus eis. ꝏ Reseruentur quidem vt viuant ne contra nos ira domini concitetur si peierauerimus: ꝏ sed sic viuant vt ꝏ ꝏ in vsus vniuerse multitudinis ligna cedant: aquasq; comportent. Quibus hec loquentibus vocauit gabaonitas iosue: & dixit eis. ꝏ ꝏ Cur nos decipere fraude voluistis: vt diceretis procul valde habitamus a vobis: cum in medio nostri ꝏ sitis? Itaq; sub maledictione eritis: & non deficiet de stirpe vestra ligna cedens: aquasq; comportans

in domum dei mei. Qui responderunt. ꝏ Nunciatum est nobis seruis tuis ꝏ quod promisisset dominus deus tuus moysi ꝏ seruo suo: vt traderet vobis omnem terram: ꝏ & disperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur valde: & prouidimus animabus nostris: vestro terrore compulsi: & hoc consilium iniuimus. ꝏ Nunc autem in manu tua sumus: quod tibi bonum & rectum videtur: fac nobis. Fecit ergo iosue vt dixerat ꝏ & liberauit eos de manu filiorum israel: vt non ꝏ occiderentur. Decreuitq; in illo die ꝏ eos esse in ministerio cuncti populi ꝏ & altaris domini: cedentes ligna & aquas comportantes vsq; in presens tempus in loco quem dominus elegisset. 10.

Quod cum audisset adonisedech rex ꝏ ierusalem quod scilicet cepisset iosue ꝏ hay & subuertisset eam: sicut enim fecerat ꝏ hiericho & regi eius: sic fecit hay ꝏ & regi illius: & quod transfugissent gabaonite ad ꝏ israel & essent federati eorum: timuit valde. ꝏ Vrbs enim magna erat gabaon: & vna ciuitatum regalium: & maior oppido hay: ꝏ omnesq; bellatores eius fortissimi. Misit ergo adonisedech rex ierusalem ad oham regem hebron ꝏ & ad pharam regem hierimoth & ad iaphie quoq; regem lachis & ad dabir regem eglon: ꝏ dicens. ad me ascendite & ferte presidium: vt expugnemus gabaon: quare transfugerit ad iosue & ad ꝏ filios israel. Congregati igitur ascenderunt quinq; reges amorreorum. Rex ierusalem: rex ꝏ hebron: rex hierimoth: rex lachis: ꝏ rex eglon: simul cum exercitibus suis: & castrametati sunt circa gabaon oppugnantes eam. Habitatores autem gabaon vrbis obsesse miserunt ad iosue: qui tunc morabatur in castris apud galgala & dixerunt ei. Ne retrahas manus tuas ab auxilio seruorum tuorum: Ascende cito & libera

לנו ועזרנו כי נקבצו אלינו כל   קבץ
מלכי האמרי ישבי ההר ויעל   עלה
יהושע מן הגלגל הוא וכל עם
המלחמה עמו וכל גבורי החיל   לחם גבר
ויאמר יהוה אל יהושע אל תירא   אמר ירא
מהם כי בידך נתתים לא יעמד   נתן עמד
איש מהם בפניך ויבא אליהם   פנה בוא
יהושע פתאם כל הלילה עלה מן
הגלגל ויהמם יהוה לפני ישראל   המם
ויכם מכה גדולה בגבעון וירדפם   נכה גדל
דרך מעלה בית חורון ויכם עד עזקה   רדף עלה
ועד מקדה ויהי בנסם מפני ישראל   היה נוס
הם במורד בית חורון ויהוה השליך   ירד שלך
עליהם אבנים גדלות מן השמים
עד עזקה וימתו רבים אשר מתו   מות רבב
באבני הברד מאשר הרגו בני
ישראל בחרב אז ידבר יהושע   דבר
ליהוה ביום תת יהוה את האמרי   נתן
לפני בני ישראל ויאמר לעיני   פנה
ישראל שמש בגבעון דום וירח
בעמק אילון וידם השמש וירח
עמד עד יקם גוי איביו הלא היא   נקם
כתובה על ספר הישר ויעמד השמש   כתב עמד
בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום   חצה אוץ
תמים ולא היה כיום ההוא לפניו   בוא תמם
ואחריו לשמע יהוה בקול איש כי
יהוה נלחם לישראל וישב יהושע   לחם שוב
וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה   חנה
וינסו חמשת המלכים האלה ויחבאו   נוס חבא
במערה במקדה ויגד ליהושע לאמר   נגד
נמצאו חמשת המלכים נחבאים   מצא
במערה במקדה ויאמר יהושע גלו   גלל
אבנים גדלות אל פי המערה והפקידו   פה פקד
עליה אנשים לשמרם ואתם אל
תעמדו רדפו אחרי איביכם וזנבתם   עמד נתן
אתם אל תתנום לבוא אל עריהם   בוא עיר

nos ferq̧ presidiū. Conuenerūt enī aduersū nos oēs reges ammorreoꝝ qui habitant ī mōtāis. Aſcēditq̧ ioſue de galgalis: & omnis exercitus bellatorum cum eo viri fortiſſimi. dixitq̧ dn̄s ad ioſue. ne timeas eos. In manus enī tuas tradidi illos. Nullus enī ex eis tibi reſiſtere poterit. Irruit itaq̧ ioſue ſup eos repente: tota nocte aſcendens de galgalis. Et conturbauit eos dn̄s a facie iſrael: cōtriuitq̧ plaga magna in gabaon: ac pſecutus ē eos p viā aſcenſus bethoron & pcuſſit vſq̧ azecha & maceda. Cūq̧ fugerent filios iſrael: & eſſent in deſcenſu bethoron: dominus miſit ſuper eos lapides magnos de celo vſq̧ ad azecha. Et mortui ſunt multo plures lapidibus grādinis quā quos gladio pcuſſerāt filii iſrael. Tunc locutus ē ioſue domino in die qua tradidit ammorreum in conſpectu filiorū iſrael. Dixitq̧ coram eis. Sol contra gabaon ne mouearis: & luna contra vallem haylon. Steteruntq̧ ſol & luna dōec vlciſceretur ſe gēs de inimicis ſuis. Nonne ſcriptū eſt hoc in libro iuſtorū? Stetit itaq̧ ſol in medio celi: & nō feſtinauit occūbere ſpacio vnius diei. Non fuit antea & poſtea tā lōga dies: obediente dn̄o voci hoīs: & pugnāte pro iſrael. Reuerſuſq̧ eſt ioſue cum omni iſrael ī caſtra galgale. Fugerāt enim quinq̧ reges & ſe abſconderant in ſpelunca vrbis maceda. Nunciatūq̧ eſt ioſue q̧ inuenti eſſent quinq̧ reges latentes in ſpelūca vrbis maceda. Qui precepit ſociis & ait. Voluite ſaxa ingētia ad os ſpelunce: & ponite viros īduſtrios qui clauſos cuſtodiāt. Vos āt nolite ſtare: ſed pſequimini hoſtes: & extremos quoſq̧ fugientiū cedite. Ne dimittatis eos vrbiū ſuaꝝ i

τ libera nos: τ fer preſidiū nobis: qm̄ cōgregati ſūt
καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς, καὶ βοήθησον ἡμῖν, ὅτι συνηγμένοι εἰσὶν
cōtra nos oēs reges amorreoꝝ: q habitāt
ἐφ' ἡμᾶς πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἀμορραίων, οἱ κατοικοῦν
mōtana. τ aſcēdit ioſue de galgalis ipſe τ
τες τὴν ὀρινήν. καὶ ἀνέβη ἰησοῦς ἐκ γαλγάλων αὐτὸς καὶ
oīs bellator cū eo oīs potens in viribus. τ di
πᾶς ὁ πολεμιςὴς μετ' αὐτοῦ πᾶς δυνατὸς ἐν ἰσχύει. καὶ εἶ
xit dn̄s ad ioſue: ne timeas eos: in manus
πεν κύριος πρὸς ἰησοῦν μὴ φοβηθῇς αὐτούς, εἰς γὰρ τὰς χεῖ
enī tuas tradidi ipſos: nō reſiſtet neq̧ vn⁹ ex
ράς σου παρέδωκα αὐτούς, οὐχ ὑποςήσεται οὐδὲ εἷς ἐξ
illis coram vobis. τ poſtq̄ venit ſup eos io
αὐτῶν ἐνώπιον ὑμῶν. καὶ ἐπεὶ παρεγένετο ἐπ' αὐτοὺς ἰη
ſue repēte: tota nocte aſcēdit de galgalis
σοῦς ἄφνω, ὅλην τὴν νύκτα εἰσεπορεύθη ἐκ γαλγάλων
τ cōturbauit eos dn̄s a facie iſrael: τ cō
καὶ ἐξέςησεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ προσώπου ἰσραήλ, καὶ συ
triuit eos dn̄s plaga magna de gabaon:
νέτριψεν αὐτοὺς κύριος σύντριψιν μεγάλην ἐκ γαβαών,
τ pſecuti ſunt eos p viā aſcēſus bethorō: τ per
καὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς ὁδὸν ἀναβάσεως βηθωρών, καὶ κα
cuſſerūt eos vſq̧ ad azecha τ vſq̧ ad maceda. cū āt fu
τέκοπτον αὐτοὺς ἕως ἀζηκὰ καὶ ἕως μακηδά. ἐν τῷ δὲ φεύ
gerēt ipſi a facie filioꝝ iſrael in deſcē
γειν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ τῆς καταβά
ſione bethorō: τ dn̄s proiecit in eos lapides gran
σεως βηθωρών, καὶ κύριος ἐπέρριψεν αὐτοῖς λίθους χαλά
dinis de celo vſq̧ ad azecha. τ fuerūt plures q̄ mortui
ζης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἀζηκά. καὶ ἐγένοντο πλείους οἱ ἀποθα
ſunt ob lapides grādinis: q̄ quos occiderūt
νόντες διὰ τοὺς λίθους τῆς χαλάζης, ἢ οὓς ἀπέκτειναν οἱ
filij iſrael gladio in bello: tunc locut⁹ eſt io
υἱοὶ ἰσραὴλ μαχαίρᾳ ἐν τῷ πολέμῳ, τότε ἐλάλησεν ἰη
ſue ad dn̄m: qua die tradidit deus amorreum
σοῦς πρὸς κύριον, ᾗ ἡμέρᾳ παρέδωκεν ὁ θεὸς τὸν ἀμορραῖον
ſubditū filioꝝ iſrael: τ dixit ioſue: ſol cōtra
ὑποχείριον υἱῶν ἰσραήλ, καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς, ὁ ἥλιος κατὰ
gabaon ſtet τ luna cōtra valles haylon. τ ſtetit
γαβαὼν ςήτω καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγας ἐαλών. καὶ ἔςη
ſol τ luna in ſtatiōe: donec vltus eſt deus ini
ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐν ςάσει, ἕως ἠμύνατο ὁ θεὸς τοὺς ἐχ
micos eoꝝ. nōne hoc ſcriptum in libro
θροὺς αὐτῶν. οὐχὶ τοῦτο γεγραμμένον ἐπὶ βιβλίου τοῦ
iuſti? τ ſtetit ſol in medio celi: nō pro
εὐθοῦς; καὶ ἔςη ὁ ἥλιος κατὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, οὐ προε
cedebat ad occidētē in finē diei vni⁹. τ nō fu
πορεύετο εἰς δυσμὰς εἰς τέλος ἡμέρας μιᾶς. καὶ οὐκ ἐγέ
it dies talis neq̧ antea neq̧ poſtea ita vt
νετο ἡμέρα τοιαύτη οὐδὲ τὸ πρότερον οὐδὲ τὸ ἔσχατον ὥςε
audiret deus vocē hoīs: qm̄ dn̄s pugna
ἐπακοῦσαι θεὸν φωνῆς ἀνθρώπου, ὅτι κύριος συνεπολέ
uit p iſrael: τ reuerſus eſt ioſue τ oīs iſrael
μησεν τῷ ἰσραήλ, καὶ ἐπέστρεψεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ
cū illo in caſtra in galgala. τ fuge
μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς γάλγαλα. καὶ ἔφυ
rūt quinq̧ reges hi τ ſe abſconderūt in
γον οἱ πέντε βασιλεῖς οὗτοι καὶ κατεκρύβησαν εἰς τὸ
ſpelunca q̄ in maceda. τ nūciatū eſt ioſue dicētes:
σπήλαιον τὸ ἐν μακηδά. καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἰησοῦ λέγοντες,
inuēti ſunt quinq̧ reges latentes in ſpelūca
εὕρηνται οἱ πέντε βασιλεῖς κεκρυμμένοι ἐν τῷ σπηλαίῳ
que in maceda. τ dixit ioſue: voluite ſaxa in
τῷ ἐν μακηδά. καὶ εἶπεν ἰησοῦς, κυλίσατε λίθους με
gētia ad os ſpelūce: τ ponite
γάλους ἐπὶ τὸ ςόμα τοῦ σπηλαίου, καὶ καταςήσατε
ſup eos viros vt cuſtodiāt ſup eos. vos āt nolite ſtare
ἐπ' αὐτοὺς ἄνδρας τοῦ φυλάσσειν ἐπ' αὐτούς. ὑμεῖς δὲ μὴ ςήκετε
perſequētes poſt inimicos vſos: τ cōprehēdite extre
καταδιώκοντες ὀπίσω τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ καταλάβετε τὴν οὐ
mitatē eoꝝ: τ nō ſinatis eos intrare in vrbes ſuas.
ραγίαν αὐτῶν, καὶ μὴ ἀφῆτε αὐτοὺς εἰσελθεῖν εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν.

C

D

tradidit eñi eos dn̄s deus nr̄ in manus nr̄as.
παρέδωκεν γὰρ αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν.
τ factū eſt vt ceſſauit ioſue: τ filij iſrael ce
καὶ ἐγένετο ὡς κατέπαυσεν ἰησοῦς, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κό
dere eos plaga magna valde vſq̧ in internitiōe: τ
πτοντες αὐτοὺς κοπὴν μεγάλην σφόδρα ἕως εἰς τέλος, καὶ
liberati ſaluati ſūt ab ipſis: τ intrauerūt in
οἱ διασωζόμενοι διεσώθησαν ἀπ' αὐτῶν, καὶ εἰσῆλθον εἰς
ciuitates munitas. τ reuerſus eſt oīs pplūs ad io
τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς. καὶ ἀπεςράφη πᾶς ὁ λαὸς πρὸς ἰη
ſue in maceda in caſtra ſani: τ nō mutiuit
σοῦν εἰς μακηδὰ εἰς τὴν παρεμβολὴν ὑγιεῖς, καὶ οὐκ ἔγρυξεν
filioꝝ iſrl̄ neq̧ vn⁹ lingua ſua. τ dixit ioſue: ape
τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐδὲ εἷς τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἰησοῦς, ἀνοί
rite ſpelūcā τ producite ad me quinq̧ re
ξατε τὸ σπήλαιον καὶ ἐξαγάγετε πρός με τοὺς πέντε βασι
ges hos de ſpelūca. τ fecerūt ſic: τ adduxe
λεῖς τούτους ἐκ τοῦ σπηλαίου. καὶ ἐποίησαν οὕτως, καὶ ἐξήγα
rūt ad eū quinq̧ reges hos de ſpelūca:
γον πρὸς αὐτὸν τοὺς πέντε βασιλεῖς τούτους ἐκ τοῦ σπηλαίου,
regē hieruſalē: τ regē hebrō: τ
τὸν βασιλέα ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν βασιλέα χεβρών, καὶ τὸν
regem hierimoth: τ regem lachis: τ regem
βασιλέα ἱεριμούθ, καὶ τὸν βασιλέα λαχίς, καὶ τὸν βασιλέα
eglom. τ poſtq̄ eduxerūt eos ad ioſue: τ cōuo
ὀδολλάμ. καὶ ἐπεὶ ἐξήγαγον αὐτοὺς πρὸς ἰησοῦν, καὶ συνε
cauit ioſue oēm virū iſrael dicēs eis: τ
κάλεσεν ἰησοῦς πάντα ἄνδρα ἰσραὴλ λέγων αὐτοῖς, καὶ τοὺς
principes belli qui ibant cū eo
ἐναρχομένους τοῦ πολέμου τοὺς συμπορευομένους αὐτῷ
dicēs eis: ite τ ſupponite pedes vr̄os
λέγων αὐτοῖς, προπορεύεσθε καὶ ἐπίθετε τοὺς πόδας ὑμῶν
ſup colla eoꝝ. τ accedētes ſuppoſuerūt
ἐπὶ τοὺς τραχήλους αὐτῶν. καὶ προσελθόντες ἐπέθηκαν τοὺς
pedes ſuos ſup colla eoꝝ: τ dixit ad
πόδας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς τραχήλους αὐτῶν, καὶ εἶπεν πρὸς
eos ioſue: nolite timere eos neq̧ paucatis: cōfor
αὐτοὺς ἰησοῦς, μὴ φοβηθῆτε αὐτοὺς μηδὲ δειλιάσητε, ἀνδρί
tamini τ eſtote robuſti: qm̄ ſic faciet dn̄s cūctis ho
ζεσθε καὶ ἰσχύετε, ὅτι οὕτως ποιήσει κύριος πᾶσι τοῖς ἐχ
ſtibus vr̄is: quos vos oppugnaueritis eos. τ occidit
θροῖς ὑμῶν, οὓς ὑμεῖς καταπολεμεῖτε αὐτούς. καὶ ἀπέκτεινε
eos ioſue poſt hoc: τ interfecit eos: τ ſuſpē
αὐτοὺς ἰησοῦς μετὰ τοῦτο, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτούς, καὶ ἐπεκρέ
dit eos ſup quinq̧ ligna. τ fuerūt ſuſpēſi in
μασεν αὐτοὺς ἐπὶ πέντε ξύλων. καὶ ἦσαν κρεμάμενοι ἐπὶ
lignis vſq̧ ad veſpꝫ. τ fuit ad occaſum ſolis: τ
τῶν ξύλων ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐγενήθη πρὸς δυσμὰς ἡλίου, καὶ
precepit ioſue: τ dimiſerūt eos de lignis. τ
ἐνετείλατο ἰησοῦς, καὶ καθείλοσαν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ξύλων. καὶ
proiecerūt eos in ſpelūcā: in q̄ fugerūt illuc. τ
ἔρριψαν αὐτοὺς εἰς τὸ σπήλαιον, εἰς ὃ κατεφύγοσαν ἐκεῖ. καὶ
Deut. 11.d. aduoluerūt ſaxa ingētia ad ſpelūcā vſq̧ in diē
ἐπεκύλισαν λίθους μεγάλους ἐπὶ τὸ σπήλαιον ἕως τῆς ἡμέ
hodiernū. τ maceda cepit ioſue in die illa
ρας τῆς σήμερον. καὶ τὴν μακηδὰ ἔλαβεν ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
τ occidit eā in ore gladij: τ regem illi⁹. τ de
καὶ ἐφόνευσεν αὐτὴν ἐν ςόματι ξίφους, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς. καὶ ἐξω
ſtruxit eos τ oīē reſpirās qđ erat in ea. τ nō relictus eſt in
λόθρευσεν αὐτοὺς καὶ πᾶν ἐμπνέον ὃ ἦν ἐν αὐτῇ. καὶ οὐκ ἐγκατελείφθη ἐν
ea vllus viuus. τ fecerūt regi maceda: ſi
αὐτῇ οὐδεὶς διασεσωσμένος. καὶ ἐποίησαν τῷ βασιλεῖ μακηδά, ὃν τρό
cut fecerūt regi hiericho. τ trāſiuit ioſue τ oīs iſrl̄
πον ἐποίησαν τῷ βασιλεῖ ἱεριχώ. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ
cū illo de maceda in lebna. τ pugnabat cōtra lebna. τ tradi
μετ' αὐτοῦ ἐκ μακηδὰ εἰς λεβνά. καὶ ἐπολιόρκει ἐπὶ λεβνά. καὶ παρέδω
dit dn̄s τ illā in manu iſrl̄ τ ceperūt eā: τ regē eius:
κεν κύριος καὶ αὐτὴν ἐν χειρὶ ἰσραὴλ καὶ ἔλαβον αὐτήν, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς,
τ occiderūt eā in ore gladij τ oīē ſpirās: qđ erat ī ea. nō
καὶ ἐφόνευσαν αὐτὴν ἐν ςόματι ξίφους καὶ πᾶν ἔμπνεον, ὃ ἦν ἐν αὐτῇ. οὐ
relictus eſt in ea neq̧ vnus viuus τ qui fugerit τ
κατελείφθη ἐν αὐτῇ οὐδὲ εἷς διασεσωσμένος καὶ διαπεφευγὼς καὶ

C

C

D

trare pſidia quos tradidit dn̄s de⁹ ī man⁹ vr̄as. Ceſis ergo aduerſariis plaga magna: et vſq̧ ad īternitionē pene cōſūptis hi q hoſtē effugere potuerūt: igreſſi ſūt ciuitates munitas. Reuerſuſq̧ eſt oīs exercitus ad ioſue ī maceda vbi tūc erāt caſtra: ſani & integro numero. Nulluſq̧ cōtra filios iſrael mutire auſ⁹ ē. Precepitq̧ ioſue: dicēs. Aꝑite os ſpelunce: & pducite ad me quinq̧ reges q ī ea latitāt. Feceruntq̧ miniſtri vt ſibi fuerat imperatū: & adduxerunt ad eū quinq̧ reges de ſpelunca: regem hieruſalem: regem hebron: regem hierimoth: regē lachis: regem eglō. Cūq̧ adducti eſſent ad eum vocauit oēs viros iſrael: & ait ad pricipes exercitus qui ſecū erāt. Ite & ponite pedes ſuper colla regū iſtorū. Qui cum perrexiſſent et ſubiectorū colla pedibus calcarent rurſum ait ad eos. Nolite timere: nec paucatis: confortamini & eſtote robuſti. Sic enī faciet dn̄s cunctis hoſtibus veſtris aduerſū quos dimicabitis. Percuſſitq̧ Ioſue & interfecit eos atq̧ ſuſpēdit ſup quinq̧ ſtipites fuerūtq̧ ſuſpēſi vſq̧ ad veſperum. Cūq̧ occumberet ſol: precepit ſociis vt deponerēt eos de patibulis: q depoſitos pieceſūt ī ſpeluncā in qua latuerant: & poſuerūt ſup os ei⁹ ſaxa ingētia: q̄ pmanēt vſq̧ ī pn̄s. Eodem die macedam quoq̧ cepit ioſue & pcuſſit in ore gladii: regēq̧ illius interfecit: & oēs habitatores ei⁹. Nō dimiſit ī ea ſaltē paruas reliquias. Fecitq̧ regi

כי נתנם יהוה אלהיכם בידכם
ויהי ככלות יהושע ובני ישראל   היה כלה
להכותם מכה גדולה מאד עד   נכה גדל
תמם והשרידים שרדו מהם   שרד
ויבאו אל ערי המבצר וישבו   בוא בצר
כל העם אל המחנה אל   שוב חנה
יהושע מקדה בשלום לא חרץ   שלם
לבני ישראל לאיש את לשנו
ויאמר יהושע פתחו את פי המערה   אמר פה
והוציאו אלי את חמשת המלכים   יצא
האלה מן המערה ויעשו כן ויוציאו
אליו את חמשת המלכים האלה מן
המערה את מלך ירושלם את מלך
חברון את מלך ירמות את מלך לכיש
את מלך עגלון ויהי כהוציאם את   היה
המלכים האלה אל יהושע ויקרא   קרא
יהושע אל כל איש ישראל ויאמר
אל קציני אנשי המלחמה ההלכוא   קצן לחם
אתו קרבו שימו את רגליכם על   שום
צוארי המלכים האלה ויקרבו   צור קרב
וישימו את רגליהם על צואריהם
ויאמר אליהם יהושע אל תיראו   ירא
ואל תחתו חזקו ואמצו כי ככה   חתת
יעשה יהוה לכל איביכם אשר אתם   עשה
נלחמים אותם ויכם יהושע אחרי   לחם את
כן וימיתם ויתלם על חמשה עצים   נכה מות
ויהיו תלוים על העצים עד הערב   תלה
ויהי לעת בוא השמש צוה יהושע   היה
ויורידום מעל העצים וישליכם   בוא
אל המערה אשר נחבאו שם   ירד שלך
וישמו אבנים גדלות על פי   חבא
המערה עד עצם היום הזה ואת   שום פה
מקדה לכד יהושע ביום ההוא
ויכה לפי חרב ואת מלכה החרם   נכה חרם
אתם ואת כל הנפש אשר בה
לא השאיר שריד ויעש למלך   שאר שרד
עשה

מַקֵּדָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ׃ וַיַּעֲבֹר
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִמַּקֵּדָה
לִבְנָה וַיִּלָּחֶם עִם לִבְנָה׃ וַיִּתֵּן יְהוָה גַּם
אוֹתָהּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְאֶת מַלְכָּהּ וַיַּכֶּהָ
לְפִי חֶרֶב וְאֶת כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ
לֹא הִשְׁאִיר בָּהּ שָׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמַלְכָּהּ
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ׃ וַיַּעֲבֹר
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלִּבְנָה
לָכִישָׁה וַיִּחַן עָלֶיהָ וַיִּלָּחֶם בָּהּ׃ וַיִּתֵּן
יְהוָה אֶת לָכִישׁ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכְּדָהּ
בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיַּכֶּהָ לְפִי חֶרֶב וְאֶת כָּל
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה
לְלִבְנָה׃ אָז עָלָה הֹרָם מֶלֶךְ גֶּזֶר לַעְזֹר
אֶת לָכִישׁ וַיַּכֵּהוּ יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת עַמּוֹ
עַד בִּלְתִּי הִשְׁאִיר לוֹ שָׂרִיד׃ וַיַּעֲבֹר
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלָּכִישׁ
עֶגְלֹנָה וַיַּחֲנוּ עָלֶיהָ וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ׃
וַיִּלְכְּדוּהָ בַּיּוֹם הַהוּא וַיַּכּוּהָ לְפִי חֶרֶב
וְאֵת כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ בַּיּוֹם הַהוּא
הֶחֱרִים כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לְלָכִישׁ׃
וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ
מֵעֶגְלוֹנָה חֶבְרוֹנָה וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ׃
וַיִּלְכְּדוּהָ וַיַּכּוּהָ לְפִי חֶרֶב וְאֶת מַלְכָּהּ
וְאֶת כָּל עָרֶיהָ וְאֶת כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר
בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד כְּכֹל אֲשֶׁר
עָשָׂה לְעֶגְלוֹן וַיַּחֲרֵם אֹתָהּ וְאֶת כָּל
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ׃ וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל
יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ דְּבִרָה וַיִּלָּחֶם עָלֶיהָ׃
וַיִּלְכְּדָהּ וְאֶת מַלְכָּהּ וְאֶת כָּל עָרֶיהָ
וַיַּכּוּם לְפִי חֶרֶב וַיַּחֲרִימוּ אֶת כָּל נֶפֶשׁ
אֲשֶׁר בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה לְחֶבְרוֹן כֵּן עָשָׂה לִדְבִרָה וּלְמַלְכָּהּ
וְכַאֲשֶׁר עָשָׂה לְלִבְנָה וּלְמַלְכָּהּ׃ וַיַּכֶּה
יְהוֹשֻׁעַ אֶת כָּל הָאָרֶץ הָהָר וְהַנֶּגֶב
וְהַשְּׁפֵלָה וְהָאֲשֵׁדוֹת וְאֵת כָּל מַלְכֵיהֶם
לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד וְאֵת כָּל הַנְּשָׁמָה

עבר לחם נתן את נכה חנה לכד שנה חנה פה חרם עלה לחם עיר שאר שוב נכה חרם

maceda sicut fecerat regi hiericho. Trāsiuit aūt cum omni israel de maceda in lebna: et pugnabat cōtra eā. quā tradidit dominus cum rege suo ī manus isrl. Percusseruntq; vrbem in ore gladii & omnes habitatores eius. Non dimiserūt ī ea vllas reliquias. fecerūtq; regi lebna sicut fecerant regi hiericho. De lebna trāsiuit ī lachis cū omni isrl: et exercitu p gyrū disposito oppugnabat eam: tradiditq; dn̄s lachis ī manus filiorū isrl & cepit eā die altero: atq; pcussit ī ore gladii oēm aīam que fuerat ī ea: sicut fecerat lebna. Eo tpe ascendit hyrā rex gazer vt auxiliaretur lachis: quē pcussit iosue cū omi populo eius vsq; ad internitionē. Transiuitq; de lachis in eglō: & circumdedit atq; expugnauit eā in eadē die: pcussitq; in ore gladii omnes aīas que erant in ea iuxta omia que fecerat lachis. Ascendit quoq; cū omi israel de eglō in hebrō & pugnauit contra eam: cepitq; & pcussit ī ore gladii: regē quoq; eius & oīa oppida regionis illius vniuersasq; aīas q̄ ī ea fuerāt commoratę. Nō reliquit ī ea vllas reliquias. Sicut fecerat eglō: sic fecit & hebrō: cūcta q̄ in ea reperit cōsumens gladio. Inde reuersus in dabir cepit eam atq; vastauit: regē quoq; eius atq; p circuitum oppida percussit in ore gladii. Nō dimisit ī ea vllas reliquias. Sicut fecerat hebron & lebna & regibus earū: sic fecit dabir & regi illius. Percussit itaq; iosue oēm terrā montanā & meridianam atq; campestrem & aseroth cū regibus suis. Nō dimisit ī ea vllas reliquias: sed omē qd̄ spirare poterat

ἐποίησεν τῷ βασιλεῖ αὐτῆς ὃν τρόπον ἐποίησεν τῷ βασιλεῖ ἱεριχώ. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ᾽ αὐτοῦ ἐκ λεβνὰ εἰς λαχίς, καὶ περιεκάθισεν αὐτὴν καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν. καὶ παρέδωκεν κύριος τὴν λαχὶς εἰς τὰς χεῖρας ἰσραήλ. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ, καὶ ἐφόνευσεν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτὴν ὃν τρόπον ἐποίησεν τῇ λεβνά. τότε ἀνέβη ἐλὰμ βασιλεὺς γαζὲρ βοηθῆσαι τῇ λαχίς, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰησοῦς ἐν στόματι ξίφους, καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἕως τοῦ μὴ καταλειφθῆναι αὐτῶν σεσωσμένον καὶ διαπεφευγότα. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ᾽ αὐτοῦ ἐκ λαχὶς εἰς ἐγλών, καὶ περιεκάθισεν αὐτὴν καὶ ἐξεπολιόρκησεν αὐτήν. καὶ παρέδωκεν αὐτὴν κύριος ἐν χειρὶ ἰσραήλ. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐφόνευσαν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους καὶ πᾶν ἔμπνεον ἐν αὐτῇ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐφόνευσαν ὃν τρόπον ἐποίησαν τὴν λαχίς. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ᾽ αὐτοῦ ἀπὸ ἐγλὼν εἰς χεβρών. καὶ περιεκάθισαν αὐτήν, καὶ κατελάβοντο αὐτήν, καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς, καὶ τὰς πάσας κώμας αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ ἐμπνέοντα, ὅσα ἦν ἐν αὐτῇ, οὐκ ἦν διασεσωσμένος ὃν τρόπον ἐποίησαν τῇ ἐγλών. καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτὴν καὶ πᾶν ἔμπνεον, ὅσα ἐν αὐτῇ. καὶ ἀπέστρεψεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς δαβηρά, καὶ περιεκάθισαν αὐτήν, καὶ ἔλαβον αὐτήν, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς, καὶ πάσας τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους. καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτήν, καὶ πᾶν ἔμπνεον ἐν αὐτῇ. καὶ οὐ κατέλιπον οὐδένα διασεσωσμένον. ὃν τρόπον ἐποίησαν τῇ χεβρών, οὕτως ἐποίησαν τῇ δαβίρ, καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς, καθάπερ ἐποίησεν τῇ λεβνὰ καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς. καὶ ἐπάταξεν ἰησοῦς τὴν πᾶσαν γῆν τῆς ὀρεινῆς, καὶ τὴν ναγέβ, καὶ τὴν πεδινήν, καὶ τὴν ἀσιδώθ, καὶ τοὺς πάντας βασιλεῖς αὐτῆς, οὐ κατέλιπον ἐν αὐτῇ σεσωσμένον, καὶ πᾶν ἔμπνεον

F

G

ζωῆς ἐξωλόθρευσαν, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἰησοῦς ἀπὸ καδὴς βαρνὴ ἕως γάζης, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν γοσὸν ἕως τῆς γαβαών, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς τούτους. καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἔλαβεν ἰησοῦς εἰσάπαξ, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ συνεπολέμει τῷ ἰσραήλ. καὶ ἀνέστρεψεν ἰησοῦς εἰς γάλγαλα.

Ca.xi.

Ὡς δὲ ἤκουσεν ἰαβὶν βασιλεὺς ἀσώρ, ἀπέστειλεν πρὸς ἰωβὰβ βασιλέα μαδὼμ, καὶ πρὸς βασιλέα σομερών, καὶ πρὸς βασιλέα χασάφ, καὶ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τοὺς κατὰ σιδῶνα τὴν μεγάλην, εἰς τὴν ὀρεινὴν καὶ εἰς τὴν ἄραβα ἀπέναντι χενερὲθ καὶ τὸ πεδίον καὶ εἰς ναφεδδώρ, καὶ εἰς τοὺς παραλίους χαναναίους ἀπ᾽ ἀνατολῶν καὶ εἰς τοὺς παραλίους ἀμορραίους, καὶ τοὺς χετταίους καὶ φερεζαίους, καὶ ἰεβουσαίους τοὺς ἐν τῷ ὄρει καὶ τοὺς εὐαίους ὑπὸ τὴν ἀερμὼν εἰς γῆν μασσηφά. καὶ ἐξῆλθον αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν μετ᾽ αὐτῶν, λαὸς πολὺς ὥσπερ ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης τῷ πλήθει, καὶ ἵπποι καὶ ἅρματα πολλὰ σφόδρα. καὶ συνέβαλον πάντες οἱ βασιλεῖς οὗτοι, καὶ παρεγένοντο. καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὕδατος μερὼμ πολεμῆσαι τῷ ἰσραήλ. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι αὔριον τὴν ὥραν ταύτην ἐγὼ παραδίδωμι πάντας αὐτοὺς τετρωμένους ἐναντίον υἱῶν ἰσραήλ. τοὺς ἵππους αὐτῶν νευροκοπήσεις, καὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν κατακαύσεις πυρί. καὶ ἦλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς μετ᾽ αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐπὶ τὸ ὕδωρ μερὼμ ἐξάπινα. καὶ ἐπέπεσαν αὐτοῖς ἐν τῇ ὀρεινῇ. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ὑποχειρίους ἰσραήλ. καὶ κόπτοντες αὐτοὺς κατεδίωκον αὐτοὺς ἕως σιδῶνος τῆς μεγάλης καὶ ἕως μασρεφὼθ μαὶν, καὶ ἕως τῶν πεδίων μασσὴφ κατ᾽ ἀνατολάς. καὶ κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως τοῦ μὴ καταλειφθῆναι αὐτῶν διασεσωσμένον. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς καθότι ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. τοὺς ἵππους αὐτῶν ἐνευροκόπησεν, καὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν ἐνέπρησεν ἐν πυρί. καὶ ἀπέστρεψεν ἰησοῦς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ κατελάβετο τὴν ἀσώρ, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς ἀπέκτεινεν ἐν ῥομφαίᾳ. ἦν δὲ ἀσὼρ τὸ πρότερον

interfecit: sicut pceperat ei dn̄s deus israel: a cadesbarne vsq; gazā. Omnē terrā gesen vsq; gabaō: vniuersosq; reges & regiões eorū vno ipetu cepit atq; vastauit. Dn̄s em̄ deus israel pugnauit pro eo. Reuersusq; ē cum omi israel ad locum castrorum in galgala.

Ca. xi.

Que cum audisset iabin rex asor misit ad iobab regē madā & ad regem semerō atq; ad regem achsaph: ad reges quoq; aquilōis q hitabāt ī mōtanis et in planitie cōtra meridiē ceneroth: ī cāpestrib9 quoq; & regionib9 dor iuxta mare: chananeū quoq; ab oriente et occidente: & ammorreum atq; etheum ac pherezeum: & iebuseum in montanis: eueum quoq; qui habitabat ad radices hermon in terra maspha. Egressiq; sunt omnes cum turmis suis. ppl's multus nimis sicut arena q̄ est in litore maris. eq quoq; & curr9 īmēse mltitudis. Couenerūtq; oēs reges isti in vnum ad aq̄s merō vt pugnarent cōtra isrl. Dixitq; dn̄s ad iosue. Ne timeas eos. Cras eī hac eadē hora ego tradā omnes istos vulnerādos ī cōspectu isrl. Equos eoꝝ subneruabis: & curr9 igne cōbures. Venitq; iosue & oīs exercitus eius cum eo aduersus illos ad aq̄s merō subito: & irruerūt sup eos. tradiditq; illos dn̄s in manus isrl. Qui pcusserūt eos & psecuti sunt vsq; ad sidonem magnā & aq̄s masserephot: cāpūq; masphe q est ad orientalem illius ptem. Itaq; pcussit oms vt nullas dimitteret ex eis reliqas. Fecitq; sicut p̄cepat ei dominus. Equos eoꝝ subneruauit: currusq; cōbussit igni. Reuersusq; statim cepit asor: & regem eius percussit gladio. Asor enim antiquitus inter

הֶחֱרִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל׃ וַיַּכֵּם יְהוֹשֻׁעַ מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ
וְעַד עַזָּה וְאֵת כָּל אֶרֶץ גֹּשֶׁן וְעַד
גִּבְעוֹן׃ וְאֵת כָּל הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וְאֶת
אַרְצָם לָכַד יְהוֹשֻׁעַ פַּעַם אֶחָת כִּי
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נִלְחָם לְיִשְׂרָאֵל׃
וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל
הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּלָה׃ וַיְהִי
כִּשְׁמֹעַ יָבִין מֶלֶךְ חָצוֹר וַיִּשְׁלַח אֶל
יוֹבָב מֶלֶךְ מָדוֹן וְאֶל מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן וְאֶל
מֶלֶךְ אַכְשָׁף׃ וְאֶל הַמְּלָכִים אֲשֶׁר
מִצְּפוֹן בָּהָר וּבָעֲרָבָה נֶגֶב כִּנֲרוֹת
וּבַשְּׁפֵלָה וּבְנָפוֹת דּוֹר מִיָּם׃ הַכְּנַעֲנִי
מִמִּזְרָח וּמִיָּם וְהָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי
וְהַיְבוּסִי בָּהָר וְהַחִוִּי תַּחַת חֶרְמוֹן
בְּאֶרֶץ הַמִּצְפָּה׃ וַיֵּצְאוּ הֵם וְכָל
מַחֲנֵיהֶם עִמָּם עַם רָב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל
שְׂפַת הַיָּם לָרֹב וְסוּס וָרֶכֶב רַב מְאֹד׃
וַיִּוָּעֲדוּ כֹּל הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיָּבֹאוּ
וַיַּחֲנוּ יַחְדָּו אֶל מֵי מֵרוֹם לְהִלָּחֵם עִם
יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל יְהוֹשֻׁעַ אַל
תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי מָחָר כָּעֵת הַזֹּאת
אָנֹכִי נֹתֵן אֶת כֻּלָּם חֲלָלִים לִפְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת סוּסֵיהֶם תְּעַקֵּר וְאֶת
מַרְכְּבֹתֵיהֶם תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ׃ וַיָּבֹא
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל עַם הַמִּלְחָמָה עִמּוֹ עֲלֵיהֶם
עַל מֵי מֵרוֹם פִּתְאֹם וַיִּפְּלוּ בָּהֶם׃
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּם
וַיִּרְדְּפוּם עַד צִידוֹן רַבָּה וְעַד מִשְׂרְפוֹת
מַיִם וְעַד בִּקְעַת מִצְפֶּה מִזְרָחָה וַיַּכֻּם
עַד בִּלְתִּי הִשְׁאִיר לָהֶם שָׂרִיד׃
וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ
יְהוָה אֶת סוּסֵיהֶם עִקֵּר וְאֶת
מַרְכְּבֹתֵיהֶם שָׂרַף בָּאֵשׁ׃ וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ
בָּעֵת הַהִיא וַיִּלְכֹּד אֶת חָצוֹר וְאֶת
מַלְכָּהּ הִכָּה בֶחָרֶב כִּי חָצוֹר לְפָנִים

Cap. xi.

לחם שוב היה היה שלח צפן זרח צפה רבב חול שפה יעד בוא חנה לחם אמר ירא פנה עקר רכב שרף לחם נפל נתן נכה רדף זרח שאר שרד עשה שוב לכד נכה פנה

oīa regna hec pricipatū tenebat. Percussitq; oēs aīas q̄ ibidē morabantur. Nō dimisit ī ea vllas reliqas: sed vsq; ad interniciōnē vniuersa vastauit: ipamq; vrbē pemit incēdio & oēs p circuitū ciuitates. Reges quoq; earū cepit pcussit atq; deleuit: sicut pcepat ei moyses famulus dñi. Absq; vrbibus q̄ erant ī collib9 & ī tumulis site: ceteras succēdit isrl: vnā tm̄ asor mūitissimā flāma cōsūpsit. Omnēq; pdā istarū vrbium ac iumēta diuiserunt sibi filii israel cunctis hominibus interfectis. Sicut preceperat dominus moysi seruo suo: ita precepit moyses iosue: & ille vniuersa cōpleuit. Nō preterijt de vniuersis mādatis: nec vnū qdē verbū qd iusserat dñs moysi. Cepit itaq; iosue omnē terrā mōtanā et meridianam: terrāq; gesen & planitiē & occidentalē plagā: mōtemq; isrl & cāpestria eius: & partem mōtis q̄ ascendit seyr vsq; baalgath p planitiē libani subter mōtē hermon: oēs reges eorum cepit: pcussit & occidit. Multo tpe pugnauit iosue contra reges istos. Non fuit ciuitas que se non traderet filiis israel: pter eueum qui habitabat in gabaon. Oēs enim bellādo cepit. Dñi enī snīa fuerat ut idurarentur corda eorum & pugnarent contra isrl & caderent & non mererētur vllā clementiā ac perirent: sicut preceperat dñs moysi. In tpe illo veit iosue & interfecit enachim de montanis hebron & dabir et anab: & de omni monte iuda & isrl: vrbesq; eorū deleuit. Nō reliquit vllum de stirpe enachī in terra filiorū isrl absq; ciuitatib9 gaza & geth & azoto: ī qubus solū relicti sunt. Cepit ergo iosue oēm terrā sicut locutus est dñs ad moysen & tradidit eam ī possessionē filiis israel fm ptes & tribus suas: quieuitq; terra a prelijs.

Cap. xij.

12.

Hi sunt reges quos percusserūt filii isrl & possederūt terrā eorum trans iordanem ad solis ortum a torrente Arnon vsq; ad montē hermon: & oēm orietalē plagā q̄ respicit solitudinē. Seon rex āmorreoꝝ q hitabat ī esebō: dominatus est ab aroer q̄ sita ē sup ripā torrentis arnon: et medie ptis ī valle dimidieq; galaad vsq; ad torrentē ieboc q est terminus filiorū ammō: & a solitudine vsq; ad mare ceneroth cōtra orientem: & vsq; ad mare deserti qd est mare salsissimū: ad orientalē plagā p viā q̄ ducit bethsimoth: & ab australi parte q̄ subiacet asedoth phasga. Terminus og regis basā de reliquis raphaim q hītauit in astaroth & ī edrai: & dominatus est ī mōte hermō & in salecha atq; vniuersa basā vsq; ad termios gessuri & machati et dimidie partis galaad ad termios seō regis esebō. Moyses famul9 domini & filii isrl pcusserūt eos: tradiditq; terrā eorū moyses ī possessionē rubēitis & gadditis: & dimidie tribui manasse. Hi sūt reges tre quos pcussit Iosue & filii isrl trās iordanē ad occidētalē plagā a baal gad ī cāpo libāi vsq; ad mōtē libāi cuius pars ascendit ī seyr. Tradiditq; eā iosue in possessionem tribubus isrl: sigulis ptes suas: tā ī mōtanis q̄ ī plāis atq; campestribus. In aseroth & ī solitudie ac in meridie: etheus fuit et ammorreus: chananeus & pherezeus: eueus & iebuseus

מלך יריחו אחד
מלך העי אשר מצד בית אל אחד:
מלך ירושלם אחד:
מלך חברון אחד: מלך ירמות אחד
מלך לכיש אחד: מלך עגלון אחד
מלך גזר אחד: מלך דביר אחד
מלך גדר אחד: מלך חרמה אחד
מלך ערד אחד: מלך לבנה אחד
מלך עדלם אחד: מלך מקדה אחד
מלך בית אל אחד: מלך תפוח אחד
מלך חפר אחד: מלך אפק אחד
מלך לשרון אחד: מלך מדון אחד
מלך חצור אחד:
מלך שמרון מראון אחד
מלך אכשף אחד: מלך תענך אחד
מלך מגדו אחד: מלך קדש אחד
מלך יקנעם לכרמל אחד:
מלך דור לנפת דור אחד
מלך גוים לגלגל אחד:
מלך תרצה אחד כל מלכים
שלשים ואחד:

Cap. xiii. ויהושע זקן בא בימים ויאמר
יהוה אליו אתה זקנתה באת בימים
והארץ נשארה הרבה מאד
לרשתה: זאת הארץ הנשארת כל
גלילות הפלשתים וכל הגשורי:
מן השיחור אשר על פני מצרים
ועד גבול עקרון צפונה לכנעני
תחשב חמשת סרני פלשתים
העזתי והאשדודי האשקלוני הגתי
והעקרוני והעוים: מתימן כל ארץ
הכנעני ומערה אשר לצידנים
עד אפקה עד גבול האמרי: והארץ
הגבלי וכל הלבנון מזרח השמש
מבעל גד תחת הר חרמון עד לבוא
חמת: כל ישבי ההר מן הלבנון עד

Rex hiericho vnus. Rex hay q̄ est ex latere bethel vnus. Rex hierusalem vnus. Rex hebrō vnus. Rex hierimoth vnus. Rex lachis vn9. Rex eglon vnus. Rex gazer vnus. Rex dabir vnus. Rex gader vnus. Rex herma vnus. Rex hereth vn9. Rex lebna vnus. Rex adollā vnus. Rex maceda vnus. Rex bethel vn9. Rex taphua vnus. Rex ofer vnus. Rex affec vnus. Rex saron vnus. Rex madan vnus. Rex asor vnus. Rex samerō vnus. Rex acsaph vnus. Rex thenac vnus. Rex mageddo vnus. Rex cedes vnus. Rex iachanem carmeli vnus. Rex dor & prouincie dor vnus. Rex gentium galgal vnus. Rex thersa vnus. Oes reges triginta vnus. 13.

Iosue senex prouectęq; etatis erat: & dixit dn̄s ad eū. Senuisti & longeuus es: terraq; latissima derelicta ē q̄ necdū sorte diuisa est: omnis videlicet galilea philistiim & vniuersa gessuri: a fluuio turbido qui irrigat egyptum vsq; ad termios accarō cōtra aquilonem terra chanaā q̄ in quinq; regulos philistiim diuiditur: gazeos & azotios: ascalonitas: getheos & accaronitas. Ad meridiē vero sūt euei ois terra chanaā: & maara sidoniorum vsq; afeca: et terminos ammorrei eiusq; cōfinia: libāi quoq; regio cōtra orientem a baalgad sub monte hermō donec igrediaris emath. Omniū qui habitabant in monte a libano vsq; ad aquas

regem hiericho vnū: ꝛ regem gai:
τὸν βασιλέα ἱεριχὼ ἕνα, καὶ τὸν βασιλέα τῆς γαὶ,
q̄ est prope bethel vnū. regē hierusalē vnū:
ἥ ἐστιν πλησίον βαιθὴλ ἕνα. βασιλέα ἱερουσαλὴμ ἕνα,
regem hebrō vnū: regem hierimoth vnū: re-
βασιλέα χεβρὼν ἕνα, βασιλέα ἱεριμοὺθ ἕνα, βασι-
gem lachis vnū: regē eglō vnū: regem
λέα λαχὶς ἕνα, βασιλέα ἐγλὼμ ἕνα, βασιλέα
gazer vnū: regē dabir vnū: regem gader
γαζὲρ ἕνα, βασιλέα δαβὶρ ἕνα, βασιλέα γαδὲρ
vnū: regem herma vnū: regē ared vnū: re
ἕνα, βασιλέα ἑρμὰ ἕνα, βασιλέα ἀρὲδ ἕνα, βα-
gem lebna vnū: regem odollam vnū: re
σιλέα λεβνὰ ἕνα, βασιλέα ὀδολλὰμ ἕνα, βασι-
gem maceda vnū: regem bethel vnū: regem
λέα μακηδὰ ἕνα, βασιλέα βαιθὴλ ἕνα, βασιλέα
taphua vnū: regē epher vnū: regem aphec
ταπφοῦ ἕνα, βασιλέα ἐφὲρ ἕνα, βασιλέα ἀφὲκ
vnū: regem lesaron vnū: regē madan vnū:
ἕνα, βασιλέα λεσαρὼν ἕνα, βασιλέα μαδὼν ἕνα,
regem assor vnū: regem amerō vnū: re
βασιλέα ἀσὼρ ἕνα, βασιλέα ἀμαρὼν ἕνα, βασι-
gem acsaph vnū: regem thenach vnū: regem ma
λέα ἀχασὰφ ἕνα, βασιλέα θαναὰχ ἕνα, βασιλέα μα-
geddo vnū: regem cedes vnū: regem iacha
γεδδὼ ἕνα, βασιλέα κεδὲς ἕνα, βασιλέα ἰεκο-
nam carmeli vnū: regem dor naphathdor
νὰμ τοῦ χερμὲλ ἕνα, βασιλέα ἀδὼρ τοῦ ναφαθδὼρ
vnū: regem gētiū galgal vnū: regem
ἕνα, βασιλέα γωεὶμ τῆς γελγὲλ ἕνα, βασιλέα
thersa vnū. oēs hi reges triginta
θερσὰ ἕνα, πάντες οὗτοι οἱ βασιλεῖς τριάκοντα
ꝛ vnus.
καὶ εἷς.

Ca. 13.

Et Iosue senex prouectus die
Καὶ ἰησοῦς πρεσβύτερος προβεβηκὼς τῶν ἡμε-
bus. ꝛ dixit dn̄s ad iosue: tu senuisti pro
ρῶν. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, σὺ γεγήρακας προ-
uectus diebus: ꝛ terra relicta est mul
βεβηκὼς τῶν ἡμερῶν, καὶ ἡ γῆ ὑπολέλειπται πολ-
ta valde in possessionē: ꝛ hec terra reli
λὴ σφόδρα εἰς κληρονομίαν, καὶ αὕτη ἡ γῆ ἡ κατα-
cta oēs termini phylistijm: ꝛ vniuersa gessuri
λελειμμένη πάντα ὅρια φυλιστιείμ, καὶ πᾶς ὁ γε-
ꝛ chananeus a fra inhabitata que e
σουρὶ καὶ ὁ χαναναῖος ἀπὸ γῆς ἀοικήτου τῆς κα-
regione egypti vsq; ad terminos accaron a si
τὰ πρόσωπον αἰγύπτου ἕως τῶν ὁρίων ἀκκαρὼν ἐξ εὐ-
nistris chananeoꝝ: cōputatur quinque
ωνύμων τῶν χαναναίων, προσλογίζεται ταῖς πέντε
satrapijs phylistijm: gazeo ꝛ
σατραπείαις τῶν φυλιστιείμ, τῷ γαζαίῳ καὶ τῷ
azotio ꝛ ascalonite ꝛ getheo: ꝛ
ἀζωτίῳ καὶ τῷ ἀσκαλωνίτῃ καὶ τῷ γεθθαίῳ, καὶ τῷ
accaronite: ꝛ eueo. ex themā ꝛ omni
ἀκκαρωνίτῃ, καὶ τῷ εὐαίῳ. ἐκ θεμὰν καὶ πάσῃ τῇ
terre chanaā a gaza: ꝛ sidonij vsq; ad afeca
γῇ χαναὰν ἀπὸ γάζης, καὶ οἱ σιδόνιοι ἕως ἀφεκκὰ
vsq; ad terminos amorreoꝝ. ꝛ oēm terrā
ἕως τῶν ὁρίων τῶν ἀμορραίων. καὶ πᾶσαν τὴν γῆν
gabe phylistijm iuxta oēm libanū ab ori-
γαβαὶ φυλιστιεὶμ κατὰ πάντα τὸν λίβανον ἀπὸ ἀνα-
ente solis ab baalgad sub mōte her
τολῶν ἡλίου ἀπὸ βαλγὰδ ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ ἀερ-
mon vsq; ad introitū emath oīs habitās
μὼν ἕως τῆς εἰσόδου ἐμὰθ πᾶς ὁ κατοικῶν τὴν
mōtana a libano vsq; ad
ὀρεινὴν ἀπὸ τοῦ λιβάνου ἕως

masserephoth aquā. vniuersos sidonios ego euer-
μασερεφὼθ μαίμ. πάντας τοὺς σιδονίους ἐγὼ ἐξολο-
tam eos a facie filioꝝ israel. sed tra-
θρεύσω αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. ἀλλὰ δια-
de eam israel in sorte: sicut precepi
δὸς αὐτὴν τῷ ἰσραὴλ ἐν κλήρῳ, ὃν τρόπον ἐνετειλάμην
tibi. ꝛ nūc diuide terrā hanc in possessionē nouē
σοι. καὶ νῦν μέρισον τὴν γῆν ταύτην ἐν κληρονομίᾳ ταῖς ἐννέα
tribubus ꝛ dimidie tribui manasse qui cū eo
φυλαῖς καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ
ruben ꝛ gad acceperūt possessionē eoꝝ: q̄ tra-
τῷ ῥουβὴν καὶ τῷ γὰδ ἐλάβοσαν κληρονομίαν αὐτῶν, ἣν ἔ-
didit eis moyses trans iordanē: ad
δωκεν αὐτοῖς μωυσῆς ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, κατ᾽ ἀ-
ortum solis dedit eis moyses famulus dn̄i: ab
νατολὰς ἡλίου δέδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου, ἀπὸ
aroer q̄ est in labio torrētis arnon: ꝛ vr-
ἀροὴρ ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους χειμάρρου ἀρνών, καὶ τὴν πό-
bē que in medio vallis: ꝛ oēm misor a
λιν τὴν ἐν μέσῳ τῆς φάραγγος, καὶ πᾶσαν τὴν μισὼρ ἀπὸ
medaba vsq; ad dibon: ꝛ cūctas ciuitates seon re-
μεδαβὰ ἕως δηβών, καὶ πάσας τὰς πόλεις σηὼν βασι-
gis amorreoꝝ: qui regnauit in esebon vsq; ad terminos
λέως ἀμορραίων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἐσεβὼν ἕως τῶν ὁρίων
filioꝝ ammō. ꝛ galaad ꝛ terminos gessuri ꝛ
υἱῶν ἀμμών. καὶ τὴν γαλααδῖτιν καὶ τὰ ὅρια γεσουρὶ καὶ τοῦ
machati oēm mōtē hermon: ꝛ vniuersā basan
μαχατὶ πᾶν ὄρος ἀερμών, καὶ πᾶσαν τὴν βασανῖτιν
vsq; ad selcha: oēne regnū og in ba-
ἕως σελχά, πᾶσαν τὴν βασιλείαν ὢγ ἐν τῇ βασανί-
san: qui regnauit in astaroth ꝛ in edrai. ipse reli-
τιδι, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἀσταρὼθ καὶ ἐν ἐδραΐ. οὗτος κατε-
ctus est de reliquijs gigantū: ꝛ percus-
λείφθη ἀπὸ τοῦ λείμματος τῶν γιγάντων, καὶ ἐπάτα-
sit eū moyses: ꝛ deleuit eum. ꝛ nō dele-
ξεν αὐτὸν μωυσῆς, καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτόν. καὶ οὐκ ἐξω-
uerant filij israel gessuri ꝛ macha-
λόθρευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν γεσουρὶ καὶ τὸν μαχα-
ti. ꝛ habitabat rex gessuri ꝛ machati in-
θί. καὶ κατῴκει βασιλεὺς γεσουρὶ καὶ ὁ μαχαθὶ ἐν
ter filios israel vsq; ad diem hanc verūtñ
τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. πλὴν τῇ
tribui leui nō dedit possessionē: dn̄s deus
φυλῇ λευὶ οὐκ ἔδωκεν κληρονομίαν, κύριος ὁ θεὸς
israel hic possessio eorū: sicut dixit eis
ἰσραὴλ οὗτος κληρονομία αὐτῶν, καθὰ εἶπεν αὐτοῖς
dn̄s. ꝛ dedit moyses tribui filioꝝ ruben per
κύριος. καὶ ἔδωκεν μωυσῆς τῇ φυλῇ υἱῶν ῥουβὴν κα-
ppplos eoꝝ. ꝛ fuerūt eoꝝ termini ab aro-
τὰ δήμους αὐτῶν. καὶ ἐγενήθη αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ ἀρο-
er que est cōtra faciē vallis arnō: ꝛ ciui-
ὴρ ἥ ἐστιν κατὰ πρόσωπον φάραγγος ἀρνών, καὶ ἡ πό-
tas que in valle. ꝛ vniuersā misor ꝛ me-
λις ἡ ἐν τῇ φάραγγι. καὶ πᾶσαν τὴν μισὼρ καὶ με-
daba vsq; ad esebon: ꝛ cūctas vrbes eoꝝ
δαβὰ ἕως σεβών, καὶ πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν
existes in misor ꝛ dibō ꝛ bamoth baal:
τὰς οὔσας ἐν τῇ μισὼρ καὶ δεβὼν καὶ βαμὼθ βαάλ,
ꝛ domus baalmeō ꝛ iessa ꝛ cedimoth ꝛ me-
καὶ οἴκους βεελμὼν καὶ ἰεσσὰ καὶ καδιμὼθ καὶ μαϊ-
phet ꝛ cariathaim: sabama ꝛ sarath ꝛ asar in
φὰθ καὶ καριαθαΐμ, καὶ σεβαμὰ καὶ σαρὰθ καὶ σιὼρ ἐν τῷ
mōte emach. ꝛ bethphogor ꝛ asedoth phasga ꝛ
ὄρει αἰμάκ. καὶ βαιθφογὼρ καὶ ἀσηδὼθ φασγὰ καὶ
bethaisimoth: ꝛ oēs vrbes misor ꝛ
βηθασιμούθ, καὶ πάσας τὰς πόλεις τοῦ μισὼρ καὶ
vniuersum regnū seon regis amor-
πᾶσαν τὴν βασιλείαν τοῦ σηὼν βασιλέως τῶν ἀμορ-
reoꝝ: qui regnauit in esebō: quē pcussit moy-
ραίων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἐσεβών, ὃν ἐπάταξεν μωυ-
ses ipsum ꝛ principes madian: ꝛ
σῆς αὐτὸν καὶ τοὺς ἡγουμένους μαδιάν, καὶ

masserephot. vniuersiq; sidonii. Ego sū qui delebo eos a facie filiorū israel. Veniat ergo in partē hereditatis israel sicut precepi tibi. Et nūc diuide terram in possessionem nouem tribubus & dimidie tribui manasse cū qua ruben & gad possederunt terrā quam tradidit eis moyses famulus dn̄i trās fluēta iordāis ad orientalem plagam: ab aroer q̄ sita est in ripa torrentis arnon & in vallis medio: vniuersaq; campestria medaba: vsq; dibō: & cūctas ciuitates seon regis ammorrei: q regnauit in esebō vsq; ad terminos filiorū āmō: & galaad ac terminū gessuri & machati & omnē mōtē hermō & vniuersam basan vsq; ad salecha: oē regnū og i basan qui regnauit i astaroth & edrai. ipse fuit de reliquis raphai: percussitq; eos moyses atq; deleuit. Noluerūtq; dispdere filii isrl' gessuri & machati: & habitauerunt in medio israel vsq; in pn̄tē diē. Tribui āt leui non dedit possessionem: sed sacrificia & victime dn̄i dei isrl': ipa ē ei9 hereditas sicut locutus ē illi. Dedit ergo moyses possessionē tribui filiorū ruben iuxta cognatiōes suas. Fuitq; termin9 eorū ab aroer q̄ sita ē i ripa torrētis arnon & in valle eiusdē torrentis media: vniuersā planitiem q̄ ducit medaba & esebō: cūctosq; viculos earū qui sunt in cāpestribus: dibon quoq; & bamothbaal & oppidū baalmaō: & gessa & cedimoth & mephet & cariathaim & sabama & sarathasar: in mōte cōuallis bethphogor & aseroth phasga & bethaisimoth oēs vrbes cāpestres vniuersaq; regna seon regis ammorrei qui regnauit in esebō: quem percussit moyses cum principibus madian

משרפת מים כל צידנים אנכי
אורישם מפני בני ישראל רק הפלה
לישראל בנחלה כאשר צויתך:
ועתה חלק את הארץ הזאת בנחלה
לתשעת השבטים וחצי השבט
המנשה: עמו הראובני והגדי לקחו
נחלתם אשר נתן להם משה בעבר
הירדן מזרחה כאשר נתן להם משה
עבד יהוה: מערוער אשר על שפת
נחל ארנון והעיר אשר בתוך הנחל
וכל המישור מידבא עד דיבן: וכל
ערי סיחון מלך האמרי אשר מלך
בחשבון עד גבול בני עמון: והגלעד
וגבול הגשורי והמעכתי וכל הר חרמון
וכל הבשן עד סלכה: כל ממלכות עוג
בבשן אשר מלך בעשתרות ובאדרעי
הוא נשאר מיתר הרפאים ויכם
משה וירשם: ולא הורישו בני
ישראל את הגשורי ואת המעכתי
וישב גשור ומעכת בקרב ישראל
עד היום הזה: רק לשבט הלוי לא
נתן נחלה אשי יהוה אלהי ישראל
הוא נחלתו כאשר דבר לו: ויתן
משה למטה בני ראובן למשפחתם:
ויהי להם הגבול מערוער אשר על
שפת נחל ארנון והעיר אשר בתוך
הנחל וכל המישר על מידבא:
חשבון וכל עריה אשר במישור
דיבון ובמות בעל ובית בעל מעון:
ויהצה וקדמת ומיפעת: וקריתים
ושבמה וצרת השחר בהר העמק:
ובית פעור ואשדות הפסגה ובית
הישימות: וכל ערי המישר וכל
ממלכות סיחון מלך האמרי
אשר מלך בחשבון אשר הכה
משה אתו ואת נשיאי מדין את

אוי ואת רקם ואת צור ואת חור
ואת רבע נסיכי סיחון ישבי הארץ׃ נסך
ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני קסם
ישראל בחרב אל חלליהם׃ ויהי היה
גבול בני ראובן הירדן וגבול זאת גבל
נחלת בני ראובן למשפחתם הערים
וחצריהן׃ ויתן משה למטה גד לבני נתן
גד למשפחתם׃ ויהי להם הגבול
יעזר וכל ערי הגלעד וחצי ארץ חצה
בני עמון עד ערוער אשר על פני פנה
רבה׃ ומחשבון עד רמת המצפה
ובטנים וממחנים עד גבול לדבר׃
ובעמק בית הרם ובית נמרה וסכות
וצפון יתר ממלכות סיחון מלך חשבון מלך
הירדן וגבול עד קצה ים כנרת עבר
הירדן מזרחה׃ זאת נחלת בני גד זרח
למשפחתם הערים וחצריהם׃ ויתן נתן
משה לחצי שבט מנשה ויהי היה
לחצי מטה בני מנשה למשפחתם׃
ויהי גבולם ממחנים כל הבשן כל
ממלכות עוג מלך הבשן וכל חות
יאיר אשר בבשן ששים עיר׃ וחצי ששה
הגלעד ועשתרות ואדרעי ערי ממלכות עיר
עוג בבשן לבני מכיר בן מנשה לחצי
בני מכיר למשפחתם׃ אלה אשר שפח
נחל משה בערבות מואב מעבר לירדן
ירחו מזרחה׃ ולשבט הלוי לא נתן
משה נחלה יהוה אלהי ישראל הוא
נחלתם כאשר דבר להם׃ ואלה Cap.xiiii.
אשר נחלו בני ישראל בארץ כנען
אשר נחלו אתם אלעזר הכהן ויהושע
בן נון וראשי אבות המטות לבני נטה
ישראל׃ בגורל נחלתם כאשר גרל
צוה יהוה ביד משה לתשעת
המטות וחצי המטה׃ כי נתן משה חצה
נחלת שני המטות וחצי המטה שנה

eueū & recen & sur & vr & rebec duces seō hitatores terre ∞∞∞ & balaā filiū beor ariolū occiderūt filii ∞∞∞ israel gladio cū ceteris iterfectis: factusq; est ∞ terminus filiorū rubē iordāis fluuius. Hec ē possessio rubenitarum p cognatiões suas vrbium & viculorū. Deditq; moyses tribui gad & filiis eius p cognatiões suas possessionē: cuiꝰ hec diuisio est. Terminus iazer & oēs citates galaad et dimidiā ptem terre filiorū ammon vsq; ad aroer q ē cōtra rabba: & ab esebō vsq; ramoth: masphe & bethanī: & a maanaī vsq; ad terminos dabir. In valle quoq; betharā & bethnēra soccoth et saphō reliquā ptē regni seon regis esebō huius quoq; finis iordāis ē vsq; ad extremā ptē maris cenereth trās iordanē ad orientalē plagā. Hec est possessio filiorum gad p familias suas: & ciuitates et ville earū. Dedit & dimidie tribui manasse filiisq; eius iuxta cognatiões suas possessionem cuius hoc pricipiū est. A manaim vniuersā basā & cuncta regna og regis basā: omnesq; vicos iahir q sūt in basā sexaginta oppida & dimidiā partem galaad: & astaroth & edrai vrbes regni og in basā filiis machir filii manasse dimidie parti filiorū machir iuxta cōgnationes suas. Hāc possessionem diuisit moyses ī cāpestribus moab trans iordanē cōtra hiericho ad orientalem plagam. Tribui aūt leui nō dedit possessionē: qm dñs deus isrl: ipe est possessio eiꝰ ut locutus ē illi.

Hoc est qd — 14. — possederūt filii isrl i terra chanaā quā dederūt eis eleazar sacerdos & iosue filius nun & pricipes familiarū p tribus isrl: forte oia diuidentes: sicut pcepat dñs i manu moysi nouē tribubꝰ & dimidie tribui manasse. Duabus enim tribubus et dimidie dederat moyses

eueum & recen & sur & vr &
τὸν εὐεὶ καὶ τὸν ῥοκὸμ καὶ τὸν σοὺρ καὶ τὸν οὒρ καὶ τὸν
rebec: duces seon habitātes terrā. &
ῥοβὸκ, ἄρχοντας σηὼν τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. καὶ
balaā filiū beor ariolū occiderūt filij isrl
τὸν βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ τὸν μάντιν ἀπέκτειναν οἱ υἱοὶ ἰσλ
in gladio in fuga. fuerūt aūt termini filiorū rubē
ἐν ῥομφαίᾳ ἐν τῇ τροπῇ. ἐγένετο δὲ τὰ ὅρια υἱῶν ῥουβὴν
iordanis terminus. hec possessio filiorū rubē per
ὁ ἰορδάνης ὅριον. αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν ῥουβὴν κατὰ
ppłos eorū vrbes & suburbana eorū. dedit
δήμους αὐτῶν αἱ πόλεις καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν. ἔδω-
dit aūt moyses filijs gad per ppłos eorū. &
κεν δὲ μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γὰδ κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ
fuerūt eorū termini iazir oīs ciuitas galaad & di-
ἐγένετο αὐτῶν τὰ ὅρια ἰαζὴρ πᾶσα πόλις γαλαὰδ καὶ ἥ-
midia ps terre filiorū ammō vsq; ad aroer: q̄ est contra
μισυ γῆς υἱῶν ἀμμὼν ἕως ἀροὴρ, ἥ ἐστιν κατὰ πρόσωπον
rabba. & ab esebon vsq; ad ramoth: cōtra masphā
ῥαββά. καὶ ἀπὸ ἐσεβὼν ἕως ῥαμὲθ, κατὰ τὴν μασφὰ
bethanim & maanaim vsq; ad terminos dabir. & ene-
βοτανὶμ καὶ μααναὶμ ἕως τῶν ὁρίων δεβίρ. καὶ ἐνε-
mec betharam & bethnamra & sochoth & saphon &
μὲκ βηθαρὰμ καὶ βηθαναμρὰ καὶ σοχὼθ καὶ σαφὼν καὶ
reliquū regnū seon regis esebon. iordanis
τὴν λοιπὴν βασιλείαν σηὼν βασιλέως ἐσεβών. ὁ ἰορδάνης
disterminabit vsq; ad ptē maris ceneroth trans ior-
ὁριεῖ ἕως μέρους τῆς θαλάσσης χενερὼθ πέραν τοῦ ἰορ-
danē ab oriente. hec possessio filiorū gad per
δάνου ἀπ᾽ ἀνατολῶν. αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν γὰδ κατὰ
ppłos eorū & per vrbes eorū: & suburbana
δήμους αὐτῶν καὶ κατὰ πόλεις αὐτῶν, καὶ ἐπαύλεις
eorū. & dedit moyses dimidie tribui manasse:
αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν μωυσῆς τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ,
& fuit dimidie pti tribus filiorū manasse per po-
καὶ ἐγενήθη τοῖς ἡμίσεσι φυλῆς υἱῶν μανασσῆ κατὰ δή-
pulos eorū. & fuerūt termini eorū a maanaim
μους αὐτῶν. καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια αὐτῶν ἀπὸ μααναὶμ
& oīe regnū basan & oīe regnū og re-
καὶ πᾶσα βασιλεία βασὰν καὶ πᾶσα βασιλεία ὢγ βα-
gis basan & oēs vicos iahir: q̄ sunt
σιλέως βασὰν καὶ πάσας τὰς κώμας ἰαὶρ, αἵ εἰσιν
in terra basan: sexaginta oppida & dimidia ps
ἐν γῇ βασανίτιδι, ἑξήκοντα πόλεις καὶ τὸ ἥμισυ τῆς
galaad. & in astaroth & in edrai vrbes regni
γαλαάδ. καὶ ἐν ἀσαρὼθ καὶ ἐν ἐδραὶ πόλεις βασιλείας
og in basan. filijs machir filij manasse: &
ὢγ ἐν βασανίτιδι. τοῖς υἱοῖς μαχὶρ υἱοῦ μανασσῆ, καὶ
dimidie pti filiorū machir filij manasse per ppłos
τοῖς ἡμίσεσιν υἱῶν μαχὶρ υἱοῦ μανασσῆ κατὰ δήμους
eorū. hi quibꝰ possessionē dedit moyses in araboth
αὐτῶν. οὗτοι οὓς κατεκληρονόμησεν μωυσῆς ἐν ἀραβὼθ
moab in trans iordanē cōtra hiericho ab
μωὰβ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχὼ ἀπ᾽ ἀνα-
oriēte: & tribui leui nō dedit moyses posses
τολῶν. καὶ τῇ φυλῇ λευὶ οὐκ ἔδωκεν μωυσῆς κληρονο-
sionē. dñs deus israel ipse possessio illorū:
μίαν. κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ αὐτὸς κληρονομία αὐτῶν,
quemadmodū locutus est eis.
ὃν τρόπον ἐλάλησεν αὐτοῖς.

Ca. 14.

Et hi qui possederūt ex filiis israel in
Καὶ οὗτοι οἱ κατακληρονομήσαντες υἱῶν ἰσραὴλ ἐν
terra chanaā: quibus dedit possessionē eis eleazar sacerdos
γῇ χαναάν, οἷς κατεκληρονόμησεν αὐτοῖς ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς
& iosue filiꝰ nun & principes familiarū tribuū fi-
καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ καὶ οἱ ἄρχοντες πατριῶν φυλῶν τῶν υἱ-
liorū isrl. per sortes possederūt: sicut preceperat dñs
ῶν ἰηλ. κατὰ κλήρους ἐκληρονόμησαν, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κς
in manu moysi. nouem tribubus & dimidie tribui. dedit
ἐν χειρὶ μωυσῆ ταῖς ἐννέα φυλαῖς καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς. ἔδωκεν
enī moyses possessionē duabus tribubus & dimidie tribui
γὰρ μωυσῆς κληρονομίαν ταῖς δύο φυλαῖς καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς

D

A

Nu.34 b.

a trans iordanē. & leuitis nō de-
ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ τοῖς λευίταις οὐκ ἔ-
dit sortē in ipsis: qr fuerūt filij ioseph due tri-
δωκεν κλῆρον ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν υἱοὶ ἰωσὴφ δύο φυ-
bus manasse & ephraim. & nō data est pars leui
λαὶ μανασσῆ καὶ ἐφραίμ. καὶ οὐκ ἐδόθη μερὶς τοῖς λευί-
tis in terra: nisi vrbes ad habitādū & suburbana
ταις ἐν τῇ γῇ, ἀλλ᾽ ἢ πόλεις κατοικεῖν καὶ τὰ ἀφορίσματα
eorū iumētis suis: & iumēta eorū. si-
αὐτῶν τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. ὃν
cut preceperat dñs moysi ita fece-
τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ οὕτως ἐποίη-
rūt filij israel: & diuiserūt terrā. & ac-
σαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐμερίσαντο τὴν γῆν. καὶ προ-
cesserūt filij iuda ad iosue in galgala: & lo-
σῆλθοσαν υἱοὶ ἰούδα πρὸς ἰησοῦν ἐν γαλγάλοις. καὶ εἶ-
cutus est ad eū chaleb filius iephone cenezeus: tu no-
πεν πρὸς αὐτὸν χαλὲβ ὁ τοῦ ἰεφωνὴ ὁ κενεζαῖος, σὺ ἐ-
sti verbū qd locutus est dñs ad moysen homi-
πίστῃ τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν ἄνθρω-
nem dei de me & te in cades barne.
πον τοῦ θεοῦ περὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ ἐν κάδης βαρνή.
quadraginta eñi annorū erā qñ misit me moy-
τεσσαράκοντα γὰρ ἐτῶν ἤμην ὅτε ἀπέστειλέν με μωυ-
ses famulus dei de cades barne vt cōsidera-
σῆς ὁ παῖς τοῦ θεοῦ ἐκ κάδης βαρνὴ κατασκοπεῦ-
rem terrā. & respōderūt. et sermonē iuxta
σαι τὴν γῆν. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ λόγον κατὰ τὸν
mētē eius. at fratres mei q̄ ascēderāt mecum
νοῦν αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀδελφοί μου οἱ ἀναβάντες μετ᾽ ἐμοῦ
dissoluerūt mentē ppłi ego aūt decre-
μετέστησαν τὴν διάνοιαν τοῦ λαοῦ. ἐγὼ δὲ προσετέ-
ui sequi dñm deū meū. & iurauit moy-
θην ἐπακολουθῆσαι κυρίῳ τῷ θεῷ μου. καὶ ὤμοσεν μωυ-
ses in die illa dicēs: q̄ terra ad quā ascē-
σῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγων, ὅτι ἡ γῆ ἐφ᾽ ἣν ἐπέ-
disti in ipsa: tibi erit in possessione & filijs
βης ἐν αὐτῇ, σοὶ ἔσται ἐν κλήρῳ καὶ τοῖς τέκνοις
tuis in eternū: qr institui sequi
σου εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι προσετέθην ἐπακολουθῆσαι
post dñm deū meū. & nunc ecce cōces-
ὀπίσω κυρίου τοῦ θεοῦ μου. καὶ νῦν ἰδοὺ διέθρε-
sit vitā mihi dñs sicut dixit. hic quadrage-
ψέν με κύριος ὃν τρόπον εἶπεν. τοῦτο τεσσαρακο-
simus & quintus annus: ex quo locutꝰ est dñs ver-
στὸν καὶ πέμπτον ἔτος, ἀφ᾽ οὗ ἐλάλησεν κύριος τὸ ῥῆ-
bū illud ad moysen: & ambulauit israel in
μα τοῦτο πρὸς μωυσῆν, καὶ ἐπορεύθη ἰσραὴλ ἐν τῇ
deserto. & nunc ecce ego sum hodie filius octo-
ἐρήμῳ. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι σήμερον υἱὸς ὀγδοή-
ginta & quinq; annorū. adhuc sum hodie valēs vt
κοντα καὶ πέντε ἐτῶν. ἔτι εἰμὶ σήμερον ἰσχύων ὡς
qñ misit me moyses eodēmō valeo nunc ad
ὅτε ἀπέστειλέν με μωυσῆς ὡσαύτως ἰσχύω νῦν εἰς
bellū egredi & ingredi. & nunc pe-
τὸν πόλεμον ἐξελθεῖν καὶ εἰσελθεῖν. καὶ νῦν αἰτοῦ-
to a te mōtē istū: sicut dixit dñs in die
μαί σε τὸ ὄρος τοῦτο, καθὰ εἶπεν κύριος ἐν τῇ ἡμέ-
illa: qm tu audiuisti xbū hoc in die
ρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι σὺ ἀκήκοας τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐν τῇ ἡμέ-
illo. nunc aūt enachim illic sunt vrbes magne
ρᾳ ἐκείνῃ. νῦν δὲ οἱ ἐνακὶμ ἐκεῖ εἰσὶ πόλεις μεγάλαι
atq; munite. si igitur dñs mecum fuerit delebo
καὶ ὀχυραί. ἐὰν οὖν κύριος μετ᾽ ἐμοῦ ᾖ ἐξολοθρεύσω
eos: sicut dixit mihi dñs. & benedi-
αὐτούς, ὃν τρόπον εἶπέν μοι κύριος. καὶ εὐλόγη-
xit ei iosue: & tradidit hebron cha-
σεν αὐτὸν ἰησοῦς, καὶ ἔδωκεν τὴν χεβρὼν τῷ χα-
leb filio iephone in possessionē: propter hoc fuit hebron
λὲβ υἱῷ ἰεφωνὴ ἐν κλήρῳ, διὰ τοῦτο ἐγενήθη χεβρὼν

B Nu.14 d.

C

D

trās iordanē possessionē absq; leuitis q nihil tre acceperūt iter fratres suos: sed ī eorū successerāt locū filii ioseph ī duas diuisi tribꝰ manasse & effraim: nec acceperunt leuite aliā in terra ptē nisi vrbes ad habitādū & suburbana earū ad alēda iumenta & pecora sua. Sicut pcepat dominꝰ moysi: ita fecerūt filii isrl & diuiserūt terrā. Accesserūt itaq; filii iuda ad iosue ī galgala locutusq; est ad eū caleph filius iephone cenezeꝰ. Nosti qd locutꝰ sit dñs ad moysē hominem dei de me & te ∞ ∞∞∞ ī cadesbarne. Quadraginta annorū eram ∞∞ quando misit me moyses famulus dñi de cadesbarne vt considerarē terrā: nūciauiq; ei ∞ qd mihi verum videbatur. Fres aūt mei qui ∞ ascēderāt mecū dissoluerūt cor ppli & nihilominus ego secutus sum dñm deū meū. Iurauitq; moyses ī die illo: dicens. ∞∞∞ Terra quā calcauit pes tuus ∞∞∞ erit possessio tua & filiorū tuorū ī eternum: qa secutus es dñm deū meum. Concessit ergo dñs vitam mihi sicut pollicitus est vsq; in presentem diem. Quadraginta & quinq; anni sūt ex quo locutus est dñs verbū istud ad moysen qñ ambulabat isrl p solitudinem ∞∞∞ hodie octoginta quinq; annorū sū: sic ∞∞ valens: vt eo valebam tempore ∞∞∞ qñ ad explorādum missus sū: illius ī me tpis fortitudo vsq; hodie pseuerat tā ad bellandū q̄ʒ ad gradiēdū: da ergo mihi mōtem istum quem pollicitus est dominus te quoq; audiente: ∞ in quo enachim sūt: & vrbes ∞∞∞ magne atq; munite: si forte sit dñs mecum & potuero delere eos sicut pmisit mihi. Bñdixitq; ei Iosue: & tradidit ei hebron ∞∞ in possessioem: atq; ex eo fuit hebron ∞∞

מעבר לירדן וללוים לא נתן נחלה
בתוכם׃ כי היו בני יוסף שני מטות היה
מנשה ואפרים ולא נתנו חלק ללוים עיר
בארץ כי אם ערים לשבת ומגרשיהם ישב גרש
למקניהם ולקנינם׃ כאשר צוה קנה קנה
יהוה את משה כן עשו בני ישראל עשה
ויחלקו את הארץ׃ ויגשו בני יהודה חלק נגש
אל יהושע בגלגל ויאמר אליו כלב
בן יפנה הקנזי אתה ידעת את הדבר
אשר דבר יהוה אל משה איש
האלהים על אדותי ועל אדותיך אוד
בקדש ברנע׃ בן ארבעים שנה אנכי רבע
בשלח משה עבד יהוה אתי מקדש
ברנע לרגל את הארץ ואשב אתו שוב
דבר כאשר עם לבבי׃ ואחי אשר
עלו עמי המסיו את לב העם ואנכי עלה מסה
מלאתי אחרי יהוה אלהי׃ וישבע שבע
משה ביום ההוא לאמר אם לא
הארץ אשר דרכה רגלך בה לך
תהיה לנחלה ולבניך עד עולם כי היה עלם
מלאת אחרי יהוה אלהי׃ ועתה
הנה החיה יהוה אותי כאשר דבר חיה את
זה ארבעים וחמש שנה מאז
דבר יהוה את הדבר הזה אל משה
אשר הלך ישראל במדבר ועתה דבר
הנה אנכי היום בן חמש ושמנים
שנה׃ עודני היום חזק כאשר ביום
שלח אתי משה ככחי אז וככחי שלח כוח
עתה למלחמה ולצאת ולבוא׃ ועתה לחם יצא
תנה לי את ההר הזה אשר דבר בוא נתן
יהוה ביום ההוא כי אתה שמעת
ביום ההוא כי ענקים שם וערים עיר
גדלות בצורת אולי יהוה אתי בצר
והורשתים כאשר דבר יהוה׃ ויברכהו ירש ברך
יהושע ויתן את חברון לכלב בן
יפנה לנחלה׃ על כן היתה חברון היה

caleph filio iephone cenezeo vsq; in pñtē diem: quia secutus est dñm deum israel. Nomen hebron ante vocabatur cariatharbe. Adā maximus ibi inter enachim situs est. & terra cessauit a prelijs. 15.

IGitur sors filiorum iude p cognationes suas ista fuit: a termino edom vsq; ad desertū sin: contra meridiē & vsq; ad extremā ptē australis plage. Initiū eius a sūmitate maris salsissimi: & a lingua eius que respicit meridiē. egrediturq; cōtra ascēsū scorpiōis & ptrāsit in sina. ascēditq; in cadesbarne: & puenit in esrom: ascēdēs addarā & circuiens cariathaa: atq; inde ptrāsiēs in asemōa & pueniēs ad torrētē egypti. eruntq; termini eius mare magnū. Hic erit finis meridiane plage. Ab oriēte vero erit initiū mare salsissimū vsq; ad extrema iordāis: & ea q̄ respiciūt ad aquilonē a ligua maris vsq; ad eundē iordāis fluuiū. ascēditq; termius in bethagla. Et transit ab aquilōe in betharaba: ascēdens ad lapidē boem filij rubē: & tendens vsq; ad terminos debera de valle achor cōtra aquilonē: respiciens galgalā q̄ est ex aduerso ascensionis adommin ab australi pte torrētis. transitq; aq̄s q̄ vocātur fons solis: & erūt exitus ei9 ad fontē rogel: ascēditq; p cōuallē filij ennom ex latere iebusei ad meridiē: hec est ierl'em: & inde se erigēs ad verticē mōtis qui est contra gehēnō ad occidētem i sūmitate vallis raphai cōtra aquilonem: ptrāsitq; a vertice mōtis vsq; ad fōtem aq̄ nepthoa: & pueit vsq; ad vicos mōtis ephrō: inclinaturq; i bala qui est cariathiarim .i. vrbs siluarum: & circuit de bala contra occidentem vsq; ad mōtem seir: transitq; iuxta latus montis iarim ad aquilōem i chesslon. & descendit i bethsames: trāsitq; i thamna: & puenit cōtra aquilonem partis accaron.

caleb filio iephone cenezei in possessionē vsq; ad hodiernū diē: eo q; ipse secutus est iussum dñi dei israel. at nomē hebrō prius vrbs arbe metropolis ciuitatū enachim hec. et terra cessauit a bello.

τῷ χαλὲβ τῷ τοῦ ἰεφωνὴ τοῦ κενεζαίου ἐν κλήρῳ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, διὰ τὸ αὐτὸν ἐπακολουθῆσαι τῷ προστάγματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. τὸ δὲ ὄνομα χεβρὼν τὸ πρότερον πόλις ἀρβαὶ μητρόπολις τῶν ἐνακὶμ αὕτη. καὶ ἡ γῆ ἐκόπασεν τοῦ πολέμου.

Ca. 15.

ET fuerūt termini tribus filiorum iuda per pplos suos a terminis idumee ab eremo sin cōtra meridiē vsq; ad cades. et fuerūt eorum termini ab austro vsq; ad partē maris salsi a sūmitate que fert ad meridiē. et egreditur cōtra ascēsum scorpionis. et pertransit in sina: et ascēdit a meridie ad cades barne: et peruenit in esron et ascēdit in addaram: et circuit q̄ est ad occidētē cades: et pertransit in asemona et peruenit vsq; ad torrentem egypti. et erit exitus eius terminorum ad mare. hoc est eorum termini a meridie. et termini ab oriente omne mare salsū vsq; ad partē iordanis: et termini eorum ad aquilonē et a sūmitate maris et a parte iordanis descēdūt termini in bethagla: et transeūt ab aquilone in betharaba: et ascendūt termini ad lapidē boen filij ruben. et ascendūt termini ad debera vallis achor: et aquilonē versus descēdūt in galgala: q̄ est ex aduerso ascēsionis adōmim: q̄ est cōtra austrū valli. et trāsibit terminus ad aquā fontis solis. et erit exitus eius fons rogel. et ascendūt termini in cōuallē filij ennom in dorso iebusei a meridie hec est hierusalē. et pertendūt termini ad verticē mōtis q̄ est cōtra vallē ennom ad mare qđ est ex parte terre raphaim ad aquilonē. et pertransit terminus a vertice mōtis ad fontē aque nepthoa: perueniet in vicos mōtis ephrō: et ducet terminus in baal: hec est vrbs iarim. et perueniet terminus a baal ad mare: et preteribit ad mōtē seir: et trāsibit per dorsū vrbem iarim ab aquilone: hec est chasalon: et descēdet in vrbē solis: et transibit ad austrū. et perueniet terminus cōtra dorsum accaron

Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια φυλῆς υἱῶν ἰούδα κατὰ δήμους αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὁρίων τῆς ἰδουμαίας ἀπὸ τῆς ἐρήμου σὶν πρὸς λίβα ἕως κάδης. καὶ ἐγενήθη αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ λιβὸς ἕως μέρους θαλάσσης τῆς ἁλικῆς ἀπὸ τῆς λοφιᾶς τῆς φερούσης ἐπὶ λίβα. καὶ διαπορεύεται ἀπέναντι τῆς προσαναβάσεως ἀκραβὶν. καὶ ἐκπορεύεται σινά, καὶ ἀναβαίνει ἀπὸ λιβὸς ἐπὶ κάδης βαρνή, καὶ ἐκπορεύεται ἑσρὼν καὶ προσαναβαίνει εἰς ἀδδαρά, καὶ ἐκπεριπορεύεται τὴν κατὰ δυσμὰς κάδης, καὶ πορεύεται ἐπὶ ἀσεμωνὰ καὶ διεκβάλλει ἕως χειμάρρου αἰγύπτου. καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ τῶν ὁρίων ἐπὶ τὴν θάλασσαν. τοῦτό ἐστιν αὐτῶν ὅρια ἀπὸ λιβός. καὶ τὰ ὅρια ἀπὸ ἀνατολῶν πᾶσα ἡ θάλασσα ἡ ἁλικὴ ἕως μέρους τοῦ ἰορδάνου, καὶ τὰ ὅρια αὐτῶν ἐπὶ βορρᾶν καὶ ἀπὸ τῆς λοφιᾶς τῆς θαλάσσης καὶ ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ ἰορδάνου ἐπιβαίνει τὰ ὅρια ἐπὶ βαιθαγλά, καὶ παραπορεύεται ἀπὸ βορρᾶ ἐπὶ βαιθαραβά, καὶ προσαναβαίνει τὰ ὅρια ἐπὶ λίθον βαιὼν υἱοῦ ῥουβήν. καὶ προσαναβαίνει τὰ ὅρια ἐπὶ τὸ δαβρὰ τῆς φάραγγος ἀχώρ, καὶ κατὰ βορρᾶν καταβαίνει ἐπὶ γαλγάλ, ἥ ἐστιν ἀπέναντι προσβάσεως ἀδαμμίμ, ἥ ἐστι κατὰ λίβα τῇ φάραγγι. καὶ διεκβαλεῖ τὸ ὅριον ἐπὶ τὸ ὕδωρ πηγῆς ἡλίου. καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ πηγὴ ῥωγήλ, καὶ ἀναβαίνει τὰ ὅρια εἰς φάραγγα υἱοῦ ἐννὸμ ἐπὶ νώτου τοῦ ἰεβοὺς ἀπὸ λιβός, αὕτη ἐστὶν ἱερουσαλήμ. καὶ διεκβάλλει τὰ ὅρια ἐπὶ κορυφὴν ὄρους ἥ ἐστιν κατὰ πρόσωπον φάραγγος ἐννὸμ πρὸς θαλάσσῃ, ἥ ἐστιν ἐκ μέρους γῆς ῥαφαῒμ ἐπὶ βορρᾶν. καὶ διεκβάλλει τὸ ὅριον ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐπὶ πηγὴν ὕδατος ναφθώ, καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ κώμας ὄρους ἐφρών, καὶ ἄξει τὸ ὅριον εἰς βαάλ, αὕτη ἐστὶν πόλις ἰαρίμ. καὶ περιελεύσεται ὅριον ἀπὸ βαὰλ ἐπὶ θάλασσαν, καὶ παρελεύσεται εἰς ὄρος σηίρ, καὶ παρελεύσεται ἐπὶ νώτου πόλιν ἰαρὶμ ἀπὸ βορρᾶ, αὕτη ἐστὶν χασλών, καὶ καταβήσεται ἐπὶ πόλιν ἡλίου, καὶ παρελεύσεται ἐπὶ λίβα. καὶ διεκβαλεῖ τὸ ὅριον κατὰ νώτου ἀκκαρὼν

ex latere: inclinaturq; secrona & transit montē balaa: puenitq; in iebneel: & magni maris contra occidentem fine cōcluditur. Hi sunt termini filiorum iuda per circuitū i cognationib9 suis. Caleph vero filio iephone dedit ptē i medio filiorum iuda: sicut preceperat ei dñs: cariatharbe patris enach: ipsa est hebrō. deleuitq; ex ea caleph tres filios enach: sesai & hayman: & tholmai de stirpe enach atq; inde cōscendēs venit ad hītatores dabir q̄ prius vocabatur cariathsepher .i. ciuitas lrārum. Dixitq; caleph. Qui pcusserit cariathsepher & cepit eam: dabo ei axā filiā meā vxorē. Cepitq; eā othoniel fili9 cenez frat caleph iunior: deditq; ei axā filiā suā vxorē. Qui cū pgerēt sil: suasa est a viro suo: vt peteret a patre suo agrū: suspirauitq; vt sedebat i asino. Cui caleph quid habes iquit. At illa rñdit. Da mihi bñdictionē. Terrā australē & arētē dedisti mihi: iūge & irriguā. Dedit itaq; ei caleph irriguū supius & inferius. Hec ē possessio tribus filiorū iuda p cognationes suas. erātq; citates ab extremis ptib9 filiorū iuda iuxta terminos edō a meridie: cabseel et eder & iagur et cina & dimōa & adada et cedes et asor et iethan zip h: telē et baloth asor noua & carioth: iesrō hec ē assor: omam sama & meloda et asergadda: et esemoth et bethseleth et asersual et bersabee. et baziothia et baala et humesē et heltholad et exul et sarma et siceleth et medemna et sesenna lebaoth & seli et ahēremō: oēs ciuitates viginti noue & ville earum. In cāpestrib9 vero estaol & sarea et asena et azone et enganim et taphua & enaym et hierimoth et adulam

ad aquilonē: et mittet terminos in secrona: et pertransibit mōtē terre baala: et perueniet in iebneel: et erit exitus terminorum in mare. et termini ipsorum a mari mare magnū cōcludet. hi termini filiorum iuda in circuitu per pplos suos. et caleb filio iephone dedit partē in medio filiorum iuda per iussum dei. et dedit ei iosue vrbē arbe metropolim enach: ipsa est hebron: et deleuit illinc caleb filius iephone tres filios enach sesai et hayma et tholmai stirpes enach. et ascēdit illinc caleb ad habitatores dabir: at nomē dabir prius vrbs litterarum. et dixit caleb: quicunq; cepit vrbē litterarum et dominat9 fuerit ei: dabo ei axam filiā meā in vxorem. et cepit eā othoniel filius cenez frater caleb iunior. et dedit ei axam filiā suam ei vxorem. et factū est cū pergeret ipsa. et cōsuluit ei dicēs: petā a patre meo agrū: et exclamauit ab asino. et dixit caleb: qđ est tibi? et dixit ei: da mihi bñdictionē: qm in terrā nageb dedisti me. da mihi fontē aquarum. et dedit ei caleb fontē aquarum que supra et fontē q̄ infra. hec possessio tribus filiorum iuda per pplos suos. fuerūt aūt vrbes eorum vrbes ad tribū filiorum iuda in terminis edom in deserto cabseel et eder et iagur: et cina et dimona et adada: et cedes et asor et iethan: ziph et thelem et baloth: asor nouā et vrbes esrom: hec est assor: emā et sama et moloda: et asarsuar et asergadda et asemoth et bethpheleth et bersabee et baziothia: et baala et hyim et asem: et heltolad et exul et harma: et siceleth et medemena et sensenna: et labaoth et selim et ahem et remon: oēs ciuitates viginti et noue. et ville earum in cāpestri estaol et sarea et asena: et azone et enganim taphua et enaim: et hierimoth et adulam

ἐπὶ βορρᾶν, καὶ διεκβαλεῖ τὰ ὅρια εἰς σαχαρωνά, καὶ παρελεύσεται ὄρος γῆς βααλών, καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ ἰαμνήλ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος τῶν ὁρίων ἐπὶ θάλασσαν. καὶ τὰ ὅρια αὐτῶν ἀπὸ θαλάσσης ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη ὁριεῖ. ταῦτα τὰ ὅρια υἱῶν ἰούδα κύκλῳ κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ τῷ χαλὲβ υἱῷ ἰεφωνὴ ἔδωκεν μερίδα ἐν μέσῳ υἱῶν ἰούδα διὰ προστάγματος τοῦ θεοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἰησοῦς τὴν πόλιν ἀρβαὶ μητρόπολιν ἐνάκ, αὕτη ἐστὶ χεβρών, καὶ ἐξωλόθρευσεν ἐκεῖθεν χαλὲβ υἱὸς ἰεφωνὴ τοὺς τρεῖς υἱοὺς ἐνάκ τὸν σουσὶ καὶ τὸν ἀχειμὰν καὶ τὸν θαλβαὶ γεννήματα τοῦ ἐνάκ. καὶ ἀνέβη ἐκεῖθεν χαλὲβ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας δαβίρ, τὸ δὲ ὄνομα δαβὶρ τὸ πρότερον πόλις γραμμάτων. καὶ εἶπεν χαλέβ, ὃς ἐὰν λάβῃ τὴν πόλιν τῶν γραμμάτων καὶ κυριεύσῃ αὐτῆς, δώσω αὐτῷ τὴν ἄχσαν θυγατέρα μου εἰς γυναῖκα. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν γοθονιὴλ υἱὸς κενὲζ ἀδελφὸς χαλὲβ ὁ νεώτερος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἄχσαν θυγατέρα αὐτοῦ αὐτῷ γυναῖκα. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτήν, καὶ συνεβουλεύσατο αὐτῷ λέγουσα, αἰτήσομαι τὸν πατέρα μου ἀγρόν, καὶ ἐβόησεν ἀπὸ τῆς ὄνου. καὶ εἶπεν χαλέβ, τί ἐστίν σοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ, δός μοι εὐλογίαν, ὅτι εἰς γῆν ναγὲβ δέδωκάς με. δός μοι τὴν γωλαθμαΐμ. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ χαλὲβ τὴν γωλαθμαΐμ τὴν ἄνω καὶ τὴν γωλὰθ τὴν κάτω. αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ἰούδα κατὰ δήμους αὐτῶν. ἐγενήθησαν δὲ πόλεις αὐτῶν πόλεις πρὸς τῇ φυλῇ υἱῶν ἰούδα ἐφ' ὁρίων ἐδὼμ ἐπὶ τῆς ἐρήμου καβσεήλ καὶ ἔδερ καὶ ἰαγούρ, καὶ κινὰ καὶ διμονὰ καὶ ἀδαδά, καὶ κεδὲς καὶ ἀσὼρ καὶ ἰονάν, ζὶφ καὶ τελὲμ καὶ βαλώθ, ἀσὼρ τὴν καινὴν καὶ αἱ πόλεις ἑσρών, αὕτη ἐστὶν ἀσώρ, ἀμὰμ καὶ σαμὰ καὶ μωλαδά, καὶ ἀσαρσουὰρ καὶ ἀσεργαδδὰ καὶ ἀσεμὼν καὶ βηθφελὲθ καὶ βηρσαβεὲ καὶ βιζιωθία, καὶ βαλλὰ καὶ αὐὶμ καὶ ἀσέμ, καὶ ἐλθωλὰδ καὶ σιὰλ καὶ ἑρμά, καὶ σικελὲθ καὶ μεδιμενὰ καὶ σανσαννά, καὶ λαβαὼθ καὶ σελεὶμ καὶ αἲν καὶ ῥεμμών, πᾶσαι αἱ πόλεις εἴκοσι καὶ ἐννέα. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν ἐν τῇ πεδινῇ ἀσθαὼλ καὶ σαραὰ καὶ ἀσνά, καὶ ζανὼ καὶ ἠγοννὶμ ταφφουὰ καὶ τὴν ἠναΐμ, καὶ ἱεριμοὺθ καὶ ἀδαλὰμ

שוכה ועזקה: ושערים ועדיתים
והגדרה וגדרתים ערים ארבע
עשרה וחצריהן: צנן וחדשה ומגדל
גד: ודלען והמצפה ויקתאל: לכיש
ובצקת ועגלון: וכבון ולחמס וכתליש:
וגדרות בית דגון ונעמה ומקדה
ערים שש עשרה וחצריהן: לבנה
ועתר ועשן: ויפתח ואשנה ונציב:
וקעילה ואכזיב ומראשה ערים
תשע וחצריהן: עקרון ובנתיה
וחצריה: מעקרון וימה כל אשר על
יד אשדוד וחצריהן: אשדוד בנתיה
וחצריה עזה בנתיה וחצריה עד
נחל מצרים והים הגבול וגבול:
ובהר שמיר ויתיר ושוכה: ודנה וקרית
סנה היא דבר: וענב ואשתמה
וענים: וגשן וחלן וגלה ערים
אחת עשרה וחצריהן: ארב ורומה
ואשען: וינום ובית תפוח ואפקה:
וחמטה וקרית ארבע היא חברון
וציער ערים תשע וחצריהן: מעון
כרמל וזיף ויוטה: ויזרעאל ויקדעם
וזנוח: הקין גבעה ותמנה ערים
עשר וחצריהן: חלחול בית צור
וגדור: ומערת ובית ענות ואלתקן
ערים שש וחצריהן: קרית בעל
היא קרית יערים והרבה ערים
שתים וחצריהן: במדבר בית
הערבה מדין וסככה: והנבשן ועיר
המלח ועין גדי ערים שש וחצריהן:
ואת היבוסי יושבי ירושלם לא
יכלו בני יהודה להורישם וישב
היבוסי את בני יהודה בירושלם
עד היום הזה:

Cap. xvi.

ויצא הגורל לבני יוסף מירדן יריחו
למי יריחו מזרחה המדבר עלה

socho & azecha et sarim et adythaym et gedera et giderotha im: vrbes quatuordecim et ville earum. Sanan & adasa et magdalgad et delean et masepha et iectel lachis & baschat et eglon et tebbon et leemes et cethis et gaderoth et bethdagon et neama et maceda: ciuitates sedecim et ville earum. Labana et ether & asan iepta et esna et nesib et ceyla et achzib et maresa: ciuitates noue et ville earum. Accaron cum vicis et villulis suis. Ab accaron vsque ad mare omnia que vergunt ad azotum et viculos eius. Azotus cum vicis et villulis suis. Gaza cum vicis et villulis suis vsque ad torrentem egypti: et mare magnum terminus eius: et in monte samir et iether et socho et edenna cariatsenna: hec est dabir: anab et histemo et anym goshen et olon et gylo: ciuitates vndecim et ville earum. Arab et roma et esaan et ianum et bethasua & afeca athmath et cariatharbe: hec est hebron et sior ciuitates nouem et ville earum. maon & charmel et ziph et iothe iezrael et iucadam et zanoe accaym gabaa et thanna: ciuitates decem et ville earum. Alul et bethsor et gedor mareth et bethanoth et helthecen ciuitates sex et ville earum. Cariathbaal: hec est cariathiari vrbs siluarum et arebba: ciuitates due et ville earum. In deserto betharaba meddin et sacha & nebsan ciuitas salis: & engaddi: ciuitates sex & ville earum. Iebuseum autem habitatorem hierusalem non potuerunt filii iuda delere: habitauitque iebuseus cum filiis iuda in hierusalem vsque in presentem diem.

Cecidit quoque .16. sors filiorum ioseph a iordane contra hiericho et ad aquas eius ab oriente solitudo que ascendit

et socho et azecha: et sarim et adithaim et
καὶ σωχὼ καὶ ἀζηκά, καὶ σεβαρὶμ καὶ ἀγεθθαὶμ καὶ
gedera: et suburbana eius: vrbes quattuordecim:
γαδηρά, καὶ ἐπαύλεις αὐτῆς, πόλεις τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.
et ville earum. sanam et adasa et
σεννὰμ καὶ ἀδασὰ καὶ
magdalgad: et delean et masepha et iectel et
μαγδαλγάδ, καὶ δαλλὰν καὶ μασηφὰ καὶ ἰεχθαὴλ καὶ
lachis et baschar et eglon: et tebbon et leemas
λαχὶς καὶ βασεχὰθ καὶ ἀγλών, καὶ χαββὼ καὶ λαμμὰς
et chethlis: et gaderoth et bethdagon et neema
καὶ καθαλίς, καὶ γαδηρὼθ καὶ βηθδαγὼν καὶ νωμὰ
et maceda: ciuitates sedecim: et ville earum.
καὶ μακηδά, πόλεις δεκαέξ, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.
labana et ather et asan et iephta et asna
λεβνὰ καὶ ἀθὲρ καὶ ἀσάν, καὶ ἰεφθὰ καὶ ἀσαννὰ
et nesib: et ceila et achzib et maresa: ciuitates
καὶ νεσείβ, καὶ κεϊλὰ καὶ ἀχζὶβ καὶ μαρησά, πόλεις
nouem: et ville earum. accaron et ville eius
ἐννέα, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. ἀκκαρὼν καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς
et suburbana eius. ab accaron et vsque ad mare
καὶ ἐπαύλεις αὐτῆς. ἀπὸ ἀκκαρὼν καὶ εἰς θάλασσαν
iemnath: et omnes quecumque sunt prope esdod
ἰεμνάθ, καὶ πᾶσαι ὅσαι εἰσὶν πλησίον ἐσδώδ
et vici earum. esdoth et vici eius
καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. ἐσδὼθ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς
et suburbana eius. gaza: et ville eius et
καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῆς. γαζί, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς καὶ
suburbana eius vsque ad torrentem egypti: et
αἱ ἐπαύλεις αὐτῆς ἕως τοῦ χειμάῤῥου αἰγύπτου, καὶ
mare magnum terminat. et in montana samir
ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη διορίζει. καὶ ἐν τῇ ὀρεινῇ σαμὶρ
et iether et socho: et edenna et vrbs litterarum.
καὶ ἰεθὲρ καὶ σωχά, καὶ ῥεννὰ καὶ πόλις γραμμάτων.
hec est dabir et anab et histemo et anim: et
αὕτη ἐστὶν δαβὶρ καὶ ἀνὰβ καὶ ἀσθεμὼ καὶ ἀνίμ, καὶ
gosen et olon et gilo: ciuitates vndecim: et
γοσὸμ καὶ χιλοῦν καὶ γιλώ, πόλεις ἕνδεκα, καὶ αἱ
ville earum. arab et roma et esan: et ianum
κῶμαι αὐτῶν. ἐρὲβ καὶ ῥουμὰ καὶ ἐσάν, καὶ ἰανοὺμ
bethasua et afeca et amatha: et vrbes arbe.
βηθφουὲ καὶ ἀφακὰ καὶ ἀμματά, καὶ πόλεις ἀρβὸκ.
hec est ebron et sior ciuitates nouem et
αὕτη ἐστὶν χεβρὼν καὶ σιὼρ πόλεις ἐννέα καὶ
suburbana earum. maon et charmel et ziph et iotte:
αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν. μαὼν καὶ χερμὲλ καὶ ζὶφ καὶ ἰεττά,
et iezrael et iecdaam et zanoe acain et
καὶ ἰεζρεὲλ καὶ ἰεκδαὰμ καὶ ζανουὰ ἀκεν καὶ
gabaa et thamna: vrbes decem et ville earum.
γαβαὰ καὶ θαμνά, πόλεις δέκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.
alul et bethsor et gedor: mareth et bethanoth et
ἀλουὲ καὶ βεθσοὺρ καὶ γεδώρ, μαρὼθ καὶ βηθανὼθ καὶ
elthecen: ciuitates sex et ville earum. cariabaal hec
ἐλθεκέν, πόλεις ἓξ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. καριαθβαὰλ αὕτη
vrbs iarim et arebba: vrbes due et ville
πόλις ἰαρὶμ καὶ ἀρεμβά, πόλεις δύο καὶ αἱ ἐπαύλεις
earum. in deserto betharaba. meddin sacha et nebsan:
αὐτῶν. ἐν τῇ ἐρήμῳ βηθαραβά. μαδδὶν χαχὰ καὶ νεβσάν,
et ciuitates salis et engaddi: vrbes sex
καὶ αἱ πόλεις τῶν ἁλῶν καὶ ἐγγαδδί, πόλεις ἓξ
et ville earum. et iebuseus habitabat in hierusalem:
καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. καὶ ὁ ἰεβουσαῖος κατῴκει ἐν ἱερουσαλήμ,
et non potuerunt filii iuda delere eos:
καὶ οὐκ ἐδυνήθησαν οἱ υἱοὶ ἰούδα ἀπολέσαι αὐτούς,
et habitauit iebuseus cum filiis iuda in hierusalem vsque ad diem hanc.
καὶ κατῴκησεν ὁ ἰεβουσαῖος μετὰ τῶν υἱῶν ἰούδα ἐν ἱερουσαλὴμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

Ca. 16.

Et fuerunt termini filiorum ioseph ab iordane contra hiericho ab oriente desertum: et ascendet
Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια υἱῶν ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχὼ ἀπὸ ἀνατολῶν τὴν ἔρημον, καὶ ἀναβήσεται

de hiericho in montana in bethel. et egredietur de
ἀπὸ ἱεριχὼ εἰς τὴν ὀρεινὴν εἰς βαιθήλ. καὶ ἐξελεύσεται ἀπὸ
bethel in luzam: et transibit ad terminos archiatharoth.
βαιθὴλ εἰς λουζά, καὶ παρελεύσεται ἐπὶ τὰ ὅρια τοῦ ἀρχιαταρώθ.
et peruenient vsque ad mare in terminos iephleti
καὶ διελεύσεται ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τὰ ὅρια τοῦ ἰεφλητί
vsque ad terminos bethoron que infra et vsque ad gazer: et erit
ἕως τῶν ὁρίων βαιθωρὼν τὴν κάτω καὶ ἕως γαζέρ, καὶ ἔσται
exitus eorum in mare. et possederunt filii
ἡ διέξοδος αὐτῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ἐκληρονόμησαν οἱ υἱοὶ
ioseph manasses et ephraim. et fuerunt termini filiorum ephraim
ἰωσὴφ μανασσῆς καὶ ἐφραίμ. καὶ ἐγενήθη ὅρια υἱῶν ἐφραὶμ
per populos suos: et fuerunt termini possessionis eorum
κατὰ δήμους αὐτῶν, καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια τῆς κληρονομίας αὐτῶν
ab oriente atarothaddar vsque bethoron que supra. et
ἀπὸ ἀνατολῶν ἀταρὼθ ἀδὰρ ἕως βηθωρὼν τὴν ἄνω. καὶ
peruenient termini ad mare in machmetath ab aquilone:
διελεύσεται τὰ ὅρια ἐπὶ τὴν θάλασσαν εἰς μαχθὼθ ἀπὸ βοῤῥᾶ.
et preteribit terminus ad orientem in thanathselo:
καὶ περιελεύσεται τὸ ὅριον ἐπ᾽ ἀνατολὰς εἰς θηναθασηλώ,
et pertransibit ipse ab oriente in ianocha. et descendet
καὶ παρελεύσεται αὐτὸ ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς ἰανάχω. καὶ καταβήσεται
ab ianocha in atharoth et ville earum: et in
ἀπὸ ἰανωχὰ εἰς ἀταρὼθ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, καὶ εἰς
naaratha: et perueniet ad hiericho: et egredietur ad iordanem.
ναραθά, καὶ ἐλεύσεται ἐπὶ ἱεριχώ, καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ τὸν ἰορδάνην.
et a thaphua pertransibunt termini vsque ad mare ad
καὶ ἀπὸ θαπφουὲ πορεύσεται τὰ ὅρια ἐπὶ θάλασσαν ἐπὶ
torrentem cana: et erit exitus eius ad mare.
χειμάῤῥουν κανά, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ ἐπὶ θάλασσαν.
hec possessio tribus filiorum ephraim per populos suos.
αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ἐφραὶμ κατὰ δήμους αὐτῶν.
et vrbes separate filiis ephraim in medium
καὶ αἱ πόλεις αἱ ἀφορισθεῖσαι τοῖς υἱοῖς ἐφραὶμ ἀνὰ μέσον
possessionis filiorum manasse: omnes vrbes et ville earum.
τῆς κληρονομίας υἱῶν μανασσῆ, πᾶσαι αἱ πόλεις καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.
et non deleuit ephraim chananeum
καὶ οὐκ ἀπώλεσεν ἐφραὶμ τὸν χαναναῖον τὸν
habitantem gazer: et habitabat chananeus in ephraim
κατοικοῦντα γαζέρ, καὶ κατῴκει ὁ χαναναῖος ἐν ἐφραὶμ
vsque ad diem hanc: et fuerunt tributarii serui.
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐγένοντο ὑπόφοροι δοῦλοι.

Ca. 17

Et fuerunt termini tribus manasse: quoniam hic primogenitus ioseph: machir primogenito manasse
Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια φυλῆς μανασσῆ, ὅτι οὗτος πρωτότοκος τῷ ἰωσήφ, τῷ μαχεὶρ πρωτοτόκῳ μανασσῆ
patri galaad. ipse enim vir pugnator in galaad
πατρὶ γαλαάδ. ἦν. αὐτὸς γὰρ ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐν τῇ γαλααδίτιδι
et in basan. et fuit filiis manasse
καὶ ἐν τῇ βασανίτιδι. καὶ ἐγενήθη τοῖς υἱοῖς μανασσῆ
reliquis per populos suos filiis abiezer
τοῖς λοιποῖς κατὰ δήμους αὐτῶν τοῖς υἱοῖς ἀβιέζερ
et filiis helech et filiis hesriel et filiis sychem
καὶ τοῖς υἱοῖς ἐλὲκ καὶ τοῖς υἱοῖς ἐσριὴλ καὶ τοῖς υἱοῖς συχὲμ
et filii epher et filiis semida. hi filii manasse filiis ioseph mares per populos suos. et
καὶ τοῖς υἱοῖς ἐφὲρ καὶ τοῖς υἱοῖς σεμιδαέ. οὗτοι οἱ μανασσῆ υἱοῦ ἰωσὴφ οἱ ἄρσενες κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ
salphaad filio epher filii galaad filii machir filii manasse non erant ei filii sed filie. et hec
τῷ σαλπαὰδ υἱῷ ἐφὲρ υἱοῦ γαλαὰδ υἱοῦ μαχεὶρ υἱοῦ μανασσῆ οὐκ ἦσαν αὐτῷ υἱοὶ ἀλλὰ θυγατέρες. καὶ ταῦτα τὰ
nomina filiarum salphaad maala et noa et egla et melcha et thersa.
ὀνόματα τῶν θυγατέρων σαλπαὰδ μααλὰ καὶ νουὰ καὶ ἐγλὰ καὶ μελχὰ καὶ θερσά.
et steterunt coram eleazar sacerdote et coram iosue filio nun et coram principibus dicentes: deus precepit per manum moysi vt det nobis possessionem in medio
καὶ ἔστησαν ἐναντίον ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως καὶ ἐναντίον ἰησοῦ υἱοῦ ναυῆ καὶ ἐναντίον τῶν ἀρχόντων λέγουσαι, ὁ θεὸς ἐνετείλατο διὰ χειρὸς μωυσῆ δοῦναι ἡμῖν κληρονομίαν ἐν μέσῳ τῶν

de hiericho ad montem bethel et egreditur de bethel luzam: transitque terminum archiatharoth et descendit ad occidentem iuxta terminum iefleti vsque ad terminos bethoron inferioris et gazer: finiunturque regiones eius mari magno: possederuntque filii ioseph manasses et effraim. Et factus est terminus filiorum effraim per cognationes suas: et possessio earum contra orientem astaroth addar vsque bethoron superiorem: egrediunturque confinia in mare. Machmetath vero aquilonem respicit et circuit terminos contra orientem in thanathselo: et pertransit ab oriente ianoe: descenditque de ianoe in atharoth et noaratha et peruenit in hiericho: egrediturque ad iordanem: de taphua pertransit contra mare in vallem arundineti: suntque egressus eius in mare salsissimum. Hec est possessio tribus filiorum effraim per familias suas vrbesque separate sunt filiis effraim in medio possessionis filiorum manasse et ville earum. Et non interfecerunt filii effraim chananeum qui habitabat in gazer habitauitque cananeus in medio effraim vsque in diem hanc tributarius.

17. Cecidit autem sors tribui manasse: ipse enim est primogenitus ioseph: machir primogenito manasse patri galaad qui fuit vir pugnator: habuitque possessionem galaad et basan et reliquis filiorum manasse iuxta familias suas filiis abiezer & filiis helech & filiis hesrihel & filiis siche & filiis epher & filiis semida. Isti sunt filii manasse filii ioseph: mares per cognationes suas. Salphaad vero filio epher filii galaad filii machir filii manasse non erant filii sed sole filie: quarum ista sunt nomina maala & noa & egla & melcha & thersa. Veneruntque in conspectu eleazari sacerdotis & iosue filii nun & principum dicentes. Dominus precepit per manum moysi ut daretur nobis possessio in medio

מיריחו בהר בית אל: ויצא מבית אל
לוזה ועבר אל גבול הארכי עטרות:
וירד ימה אל גבול היפלטי עד
גבול בית חרון תחתון ועד גזר והיו
תצאתיו ימה: וינחלו בני יוסף מנשה
ואפרים: ויהי גבול בני אפרים
למשפחתם ויהי גבול נחלתם
מזרחה עטרות אדר עד בית חורון
עליון: ויצא הגבול הימה המכמתת
מצפון ונסב הגבול מזרחה תאנת
שלה ועבר אותו ממזרח ינוחה:
וירד מינוחה עטרות ונערתה ופגע
ביריחו ויצא הירדן: מתפוח ילך
הגבול ימה נחל קנה והיו תוצאתיו
הימה זאת נחלת מטה בני אפרים
למשפחתם: והערים המבדלות לבני
אפרים בתוך נחלת בני מנשה כל
הערים וחצריהן: ולא הורישו את
הכנעני היושב בגזר וישב הכנעני
בקרב אפרים עד היום הזה ויהי
למס עבד:

Cap. xvij.

ויהי הגורל
למטה מנשה כי הוא בכור יוסף
למכיר בכור מנשה אבי הגלעד כי
הוא היה איש מלחמה ויהי לו הגלעד
והבשן: ויהי לבני מנשה הנותרים
למשפחתם לבני אביעזר ולבני
חלק ולבני אשריאל ולבני שכם
ולבני חפר ולבני שמידע אלה בני
מנשה בן יוסף הזכרים למשפחתם:
ולצלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר
בן מנשה לא היו לו בנים כי אם
בנות ואלה שמות בנתיו מחלה ונעה
חגלה מלכה ותרצה: ותקרבנה
לפני אלעזר הכהן ולפני יהושע בן
נון ולפני הנשיאים לאמר יהוה צוה
את משה לתת לנו נחלה בתוך

אחינו ויתן להם אל פי יהוה נחלה
בתוך אחי אביהן׃ ויפלו חבלי מנשה
עשרה לבד מארץ הגלעד והבשן
אשר מעבר לירדן׃ כי בנות מנשה
נחלו נחלה בתוך בניו וארץ הגלעד
היתה לבני מנשה הנותרים׃ ויהי
גבול מנשה מאשר המכמתת אשר
על פני שכם והלך הגבול אל הימין
אל ישבי עין תפוח׃ למנשה היתה
ארץ תפוח ותפוח אל גבול מנשה
לבני אפרים׃ וירד הגבול נחל קנה
נגבה לנחל ערים האלה לאפרים
בתוך ערי מנשה וגבול מנשה מצפון
לנחל ויהי תצאתיו הימה׃ נגבה
לאפרים וצפונה למנשה ויהי הים
גבולו ובאשר יפגעון מצפון וביששכר
ממזרח׃ ויהי למנשה ביששכר
ובאשר בית שאן ובנותיה ויבלעם
ובנותיה ואת ישבי דאר ובנותיה
וישבי עין דר ובנותיה וישבי תענך
ובנותיה וישבי מגדו ובנותיה שלשת
הנפת׃ ולא יכלו בני מנשה להוריש
את הערים האלה ויואל הכנעני
לשבת בארץ הזאת׃ ויהי כי חזקו
בני ישראל ויתנו את הכנעני למס
והורש לא הורישו׃ וידברו בני
יוסף את יהושע לאמר מדוע
נתתה לי נחלה גורל אחד וחבל אחד
ואני עם רב עד אשר עד כה ברכני
יהוה׃ ויאמר אליהם יהושע אם עם
רב אתה עלה לך היערה ובראת לך
שם בארץ הפרזי והרפאים כי
אץ לך הר אפרים׃ ויאמרו
בני יוסף לא ימצא לנו ההר ורכב
ברזל בכל הכנעני הישב בארץ
העמק לאשר בבית שאן ובנותיה

fratrū nrorū. Deditq3 iuxta impiū dñi possessionē i medio terrarum pris earū: & ceciderūt funiculi manasse decē: absq3 terra galaad & basā trās iordanē. Filie enim manasse posséderūt hereditatē in medio filiorū ei9. Terra autē galaad cecidit i sortē filiorū manasse q reliqui erāt. Fuitq3 terminus manasse ab aser machmata q respicit sichē et egreditur ad dexteram iuxta hītatores fontis taphue. Etem in sorte manasse ceciderat terra taphue q̄ ē iuxta términos manasse filiorū effrai. Descēditq3 términus vallis harūdineti in meridie torrētis citatū effrai: q̄ i medio sūt vrbiū manasse. Terminus manasse ab aqlone tor rētis & exit9 eius pgit ad mare: ita vt possessio effrai sit ab austro & ab aquilōe manasse: vt vtrāq3 claudat mare: & coniugātur sibi i tribu aser ab aquilōe: & in tribu ysachar ab oriēte. Fuitq3 hereditas manasse in ysachar & i aser: bersan & viculi ei9 & iebblaā cū viculis suis: & hītatores dor cū oppidis suis hītatores quoq3 ēdor cū viculis suis: similiterq3 hītatores thenac cū viculis suis & habitatores mageddo cū viculis suis: & tertia pars vrbis nophech. Nec potuerūt filii manasse has ciuitates subuertere: sed cepit chananeus hītare i terra sua: Postq3 autē cōualuerunt filii israel subiecerūt chananeos & fecerūt sibi tributarios nec interfecerūt eos. Locutiq3 sunt filii ioseph ad iosue: & dixerūt. Quare dedisti mihi terrā i possessionē sortis et funiculi vnius: cū sim tāte multitudinis & benedixerit mihi dñs. Ad quos iosue ait. Si pplس multus es: ascēde in syluā: & succide tibi spacia in terra pherezei & raphaim: quia angusta ē tibi possessio mōtis effraim. Cui rñderūt filii ioseph. Nō poterimus ad mōtana cōscendere cū ferreis curribus vtātur chananei qui ha

bitāt i terra cāpestri: in q̄ site sūt bersā cum viculis suis: & iezrael mediam possidēs vallē. Dixitq3 iosue ad domum ioseph & effraim & manasse. Ppls multus es & magne fortitudis: nō habebis sortem vnā sed trāsibis ad montē: & succides ∞∞∞ tibi atq3 purgabis ad hītandū spacia & poteris vltra pcedere cū subuerteris chananeūque dicis férreos hrē currus et eē fortissimū. 18.

Congregatiq3 sunt oēs filii isrl i sylo: ibiq3 fixerūt tabernaculū testimonii: & fuit eis terra subiecta. Remāserāt aūt filiorū isrl septē trib9: q̄ necdum accepant possessiōes suas. Ad quos iosue ait. Vsq3 quo marcetis ignauia: & non intratis ad possidendam terram quam dominus deus prm vroꝝ dedit vobis. Eligite de singulis tribubus ternos viros vt mittā eos: & pergant atq3 circumeant terrā: & describāt eam iuxta nūeꝝ vniuscuiusq3 multitudinis referātq3 ad me qd descripserint. Diuidite vobis terrā i septē partes. Iūdas sit i terminis suis ab australi plaga & domus ioseph ab aquilōe. mediā inter hos terrā i septem ptes describite: et huc vēietis ad me: vt corā dño deo vro mittā vobis hic sortē: qa nō ē inter vos ps leuitaꝝ: sed sacerdotiū domini est eorū hereditas. Gad āt & rubē & dimidia trib9 manasse iā accepāt possessiones suas trans iordanē ad orientalem plagā: qs dedit eis moyses famulus dñi. Cūq3 surrexissēt viri vt pgerēt ad describēdā terrā precepit eis iosue: dicens. Circuite terrā & describite eā: ac reuertimini ad me: vt hic corā dño deo vro in sylo mittā vobis sortē. Itaq3 prexerūt & lustrātes eā i septem ptes diuiserūt scribētes i volumie reuersiq3 sūt ad Iosue in castra sylo. Qui ∞∞

ולאשר בעמק יזרעאל׃ ויאמר
יהושע אל בית יוסף לאפרים
ולמנשה לאמר עם רב אתה וכח
גדול לך לא יהיה לך גורל אחד׃
כי הר יהיה לך כי יער הוא ובראתו
והיה לך תצאתיו כי תוריש את
הכנעני כי רכב ברזל לו כי חזק הוא׃

cap. xviij.

ויקהלו כל עדת בני
ישראל שלה וישכינו שם את
אהל מועד והארץ נכבשה לפניהם׃
ויותרו בבני ישראל אשר לא חלקו
את נחלתם שבעה שבטים׃ ויאמר
יהושע אל בני ישראל עד אנה
אתם מתרפים לבוא לרשת את
הארץ אשר נתן לכם יהוה אלהי
אבותיכם׃ הבו לכם שלשה אנשים
לשבט ואשלחם ויקמו ויתהלכו
בארץ ויכתבו אותה לפי נחלתם
ויבאו אלי׃ והתחלקו אתה לשבעה
חלקים יהודה יעמד על גבולו מנגב
ובית יוסף יעמדו על גבולם מצפון׃
ואתם תכתבו את הארץ שבעה חלקים
והבאתם אלי הנה ויריתי לכם גורל
פה לפני יהוה אלהינו׃ כי אין חלק
ללוים בקרבכם כי כהנת יהוה
נחלתו וגד וראובן וחצי שבט
המנשה לקחו נחלתם מעבר לירדן
מזרחה אשר נתן להם משה עבד
יהוה׃ ויקמו האנשים וילכו ויצו
יהושע את ההלכים לכתב את הארץ
לאמר לכו והתהלכו בארץ וכתבו
אותה ושובו אלי ופה אשליך לכם
גורל לפני יהוה בשלה׃ וילכו
האנשים ויעברו בארץ ויכתבוה
לערים לשבעה חלקים על ספר
ויבאו אל יהושע המחנה שלה׃

Tex.heb. Josue cap. xviii.

ויַשלך להם יהושע גורל בשלה
לפני יהוה ויחלק שם יהושע את (חלק)
הארץ לבני ישראל כמחלקתם׃
ויעל גורל מטה בני בנימן למשפחתם (עלה שלה)
ויצא גבול גורלם בין בני יהודה ובין (גבל)
בני יוסף׃ ויהי להם הגבול לפאת (היה פאה)
צפונה מן הירדן ועלה הגבול אל
כתף יריחו מצפון ועלה בהר ימה
והיה תצאתיו מדברה בית און׃ (יצא דבר)
ועבר משם הגבול לוזה אל כתף
לוזה נגבה היא בית אל וירד הגבול
עטרות אדר על ההר אשר מנגב
לבית חרון תחתון׃ ותאר הגבול ונסב (סבב)
לפאת ים נגבה מן ההר אשר על
פני בית חורון נגבה והיו תצאתיו (פנה)
אל קרית בעל היא קרית יערים
עיר בני יהודה זאת פאת ים׃ ופאת
נגבה מקצה קרית יערים ויצא
הגבול ימה ויצא אל מעין מי נפתוח׃ (עין)
וירד הגבול אל קצה ההר אשר
על פני גי בן הנם אשר בעמק (גיא)
רפאים צפונה וירד גי הנם אל כתף
היבוסי נגבה וירד עין רגל׃ ותאר
מצפון ויצא עין שמש ויצא אל (צפן)
גלילות אשר נכח מעלה אדמים (גלל עלה)
וירד אבן בהן בן ראובן׃ ועבר אל
כתף מול הערבה צפונה וירד
הערבתה׃ ועבר הגבול אל כתף בית
חגלה צפונה והיה תצאות הגבול אל
לשון ים המלח צפונה אל קצה (לשן)
הירדן נגבה זה גבול נגב׃ והירדן
יגבל אתו לפאת קדמה זאת נחלת (גבל פאה)
בני בנימן לגבולתיה סביב למשפחתם׃ (סבב שפחה)
והיו הערים למטה בני בנימן (היה עיר)
למשפחותיהם יריחו ובית חגלה (נטה)
ועמק קציץ׃ ובית הערבה וצמרים

Trāsla. B. Hiero.

misit sortes corā dño in sylo diuisitq; terram filiis isrł in septem partes. Et ascendit sors prima filiorum beniamin p familias suas: vt possiderēt terrā inter filios iuda et filios ioseph. Fuitq; terminꝰ eorū contra aquilonē a iordāe: pergens iuxta latus hiericho septentrionalis plage. & inde cōtra occidētē ad mōtana cōscēdēs & puenīēs ad solitudinē bethauen atq; ptrāsiēs iuxta luzā ad meridiē: ipa est bethel: descēditq; in astaroth addar ī mōtē qui est ad meridiem bethorō inferioris: & īclinatur circuens cōtra mare ad meridiē montis qui respicit bethorō cōtra africum. Sūtq; exitus eius in cariathbaal: que vocatur & cariathiarim vrbē filiorū iuda. Hec est plaga cōtra mare ad occidētē. A meridie aūt ex pte carathiarī egreditur terminꝰ cōtra mare: et puenit vsq; ad fōtē aqrū nepthoa. Descēditq; ī partē mōtis qui respicit vallē filiorum ennō: et est cōtra septētrionalē plagā in extrema parte vallis raphaim. Descēditq; ī gehennō id est vallis ennom iuxta latus iebusei ad austrū: & puenit ad fōtem rogel transiens ad aquilonem: & egrediens ad ensemes id est fontem solis: et ptrāsit vsq; ad tumulos qui sūt e regiōe ascēsus adōmi: descenditq; habenboen id est lapidem boē filii ruben: et ptrāsit ex latere aquilonis ad cāpestria: descenditq; ī planitiē: & ptergreditur cōtra aquilonē bethagla: sūtq; exitus eius cōtra linguā maris salsissimi ab aqlōe in fine iordāis ad australē plagā: q est terminus illius ab oriente. Hec est possessio filiorū beniamī p termios suos ī circuitu & familias suas. Fueritq; citates eiꝰ hiericho et bethagla et vallis casis betharaba et sa-

Trās. Gre. lxx. cū interp. latina

infecit eis iosue sortem in sylo corā dño: ⁊
ἐνέβαλεν αὐτοῖς ἰησοῦς κλῆρον ἐν συλὼ ἔναντι κυρίου, καὶ
diuisit illic iosue terrā filiis israel per parti-
ἐμέρισεν ἐκεῖ ἰησοῦς τὴν γῆν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κατὰ μερι-
tiōes eoꝝ: ⁊ ascēdit sors tribus filioꝝ beniamin
σμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος φυλῆς υἱῶν βενιαμὶν
prima per ppłos suos. ⁊ exierūt termini sortis
πρῶτος κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὅρια τοῦ κλήρου
eoꝝ inter filios iuda ⁊ inter filios ioseph. ⁊
αὐτῶν ἀναμέσον υἱῶν ἰούδα καὶ ἀναμέσον υἱῶν ἰωσήφ. καὶ
fuerūt eoꝝ termini ab aquilone ab iordane: as-
ἐγενήθη αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ βορρᾶ ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου, προ-
cendent termini iuxta dorsū hiericho ad boreā: ⁊
σαναβήσεται τὰ ὅρια κατὰ νώτου ἱεριχὼ ἐπὶ βορρᾶν, καὶ
ascēdet ad mōtē in mare: ⁊ erit exi-
ἀναβήσεται ἐπὶ τὸ ὄρος ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἔσαι ἡ διέξο-
tus eius solitudo bethauē. ⁊ ptrāsibūt il-
δος αὐτοῦ ἡ μαδβαρίτις βαιθαοῦν. καὶ διελεύσεται ἐκεῖ-
linc termini luza ab austro: hec est bethel. ⁊ des-
θεν τὰ ὅρια λουζὰ ἀπὸ λιβός, αὐτή ἐστιν βαιθήλ. καὶ κατα-
cendēt termini ataroth addar in mōtanā q̄ est ad
βήσεται τὰ ὅρια ἀταρὼθ ἐδδὰρ ἐπὶ τὴν ὀρεινὴν ἥ ἐστιν πρὸς
austrū bethorō inferior. ⁊ pertrāsibūt termini ⁊ cir-
λίβα βαιθωρὼν ἡ κάτω. καὶ διελεύσεται τὰ ὅρια καὶ περι-
cuibūt in partē aspiciētē qđ ad mare
ελεύσεται ἐπὶ τὸ μέρος τὸ βλέπον τὸ παρὰ θάλασσαν
ab austro a mōte in faciē bethorō meridiē.
ἀπὸ λιβὸς ἀπὸ τοῦ ὄρους ἐπὶ πρόσωπον βαιθωρὼν λίβα.
⁊ erit exitus eius in cariath baal: hec est ca-
καὶ ἔσαι ἡ διέξοδος αὐτοῦ εἰς καριὰθ βαὰλ, αὕτη ἐστὶν κα-
riathiarim: vrbs filioꝝ iuda: hec est pars que
ριαθαρίμ, πόλις υἱῶν ἰούδα, τοῦτό ἐστιν τὸ μέρος τὸ
ad mare: ⁊ pars q̄ ad austrū a parte ca-
πρὸς θάλασσαν, καὶ μέρος τὸ πρὸς λίβα ἀπὸ μέρους κα-
riathbaal. ⁊ ptransibūt in gasen: ⁊ egredientur in
ριαθβαάλ. καὶ διελεύσεται εἰς γασὴν, καὶ ἐξελεύσεται ἐπὶ
fontē aque nepthoa. ⁊ descēdēt termini ī par-
πηγὴν ὕδατος ναφθώ. καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἐπὶ μέ-
te mōtis q̄ est e regione filii ennō qđ
ρους τοῦ ὄρους ὅ ἐστιν κατὰ πρόσωπον νάπης υἱοῦ ἐνὸμ ὅ
est ex parte vallis raphaim a septētriōe: ⁊ descēdēt
ἐστιν ἐκ μέρους ἐμεκραφαὶμ ἀπὸ βορρᾶ, καὶ καταβήσεται
in gehennon in dorsum hiebus ab austro. ⁊ perue-
ἐπὶ γαιεννὰμ ἐπὶ νῶτον ἱεβοῦς ἀπὸ λιβός. καὶ καταβή-
niēt ad fontem rogel: ⁊ ptrāsibūt in aquilonē: ⁊ per-
σεται ἐπὶ πηγὴν ῥογὴλ, καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ βορρᾶν, καὶ διε-
trāsibūt ad fontem sameo: ⁊ pertrāsibūt ad gali-
λεύσεται ἐπὶ πηγὴν σαμὲς, καὶ παρελεύσεται ἐπὶ γαλι-
loth: q̄ est e regione ad ascensum adōmim. ⁊ des-
λὼθ, ἥ ἐστιν ἀπέναντι πρὸς ἀνάβασιν ἐδωμίμ. καὶ κα-
cendēt ad lapidē boen filioꝝ rubē. ⁊ pertrāsibūt
ταβήσεται ἐπὶ λίθον βαὼν υἱῶν ῥουβήν. καὶ διελεύσεται
per dorsū betharaba ab aquilone: ⁊ descendēt
κατὰ νώτου βαιθαραβὰ ἀπὸ βορρᾶ, καὶ καταβήσεται
in araba. ⁊ pertrāsibūt ad termios in dorsum be-
ἐπὶ ἀραβά. καὶ παρελεύσεται ἐπὶ τὰ ὅρια ἐπὶ νῶτον βη-
thagla ab aquilone: ⁊ erit exitus terminoꝝ in col-
θαγλὰ ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἔσαι ἡ διέξοδος τῶν ὁρίων ἐπὶ λο-
lem maris salis ab aquilone in partē
φίαν τῆς θαλάσσης τῶν ἁλῶν ἀπὸ βορρᾶ εἰς μέρος τοῦ
iordanis ab austro. hi termini sunt ab austro: ⁊
ἰορδάνου ἀπὸ λιβός. ταῦτα τὰ ὅριά ἐστιν ἀπὸ λιβός, καὶ
iordanis disterminabit illū a pte ab oriente. hec pos-
ὁ ἰορδάνης ὁριεῖ αὐτὸ ἀπὸ μέρους ἀπ' ἀνατολῶν. αὕτη ἡ κλη-
sessio filioꝝ beniamin termini eius in circuitu per po-
ρονομία υἱῶν βενιαμὶν τὰ ὅρια αὐτῆς κύκλῳ κατὰ δή-
pulos suos. ⁊ fuerunt vrbes tribus filioꝝ
μους αὐτῶν. καὶ ἐγενήθησαν αἱ πόλεις τῆς φυλῆς τῶν υἱῶν
beniamin per ppłos suos hiericho ⁊ bethagla ⁊
βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν ἱεριχὼ καὶ βηθαγλὰ καὶ
vallis casis ⁊ betharaba ⁊ samarim
ἀμεκκασὶς καὶ βαιθαραβὰ καὶ σαμαρίμ

⁊ bethel: ⁊ auim ⁊ aphra ⁊ aphara: ⁊ capharammona
καὶ βηθήλ, καὶ αὐίμ καὶ ἀφρὰ καὶ ἀφαρά, καὶ καφαραμμωνὰ
⁊ aphni ⁊ gabaa: ciuitates duodecim ⁊ ville eoꝝ.
καὶ τὴν ἀφνὶ καὶ γαβαά, πόλεις δώδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.
gabaon ⁊ rama ⁊ beroth: ⁊ massepha ⁊ cephira ⁊ mas-
γαβαὼν καὶ ῥαμὰ καὶ βηρώθ, καὶ μασσηφὰ καὶ κεφιρὰ καὶ μασ-
sa: ⁊ recen ⁊ ierphel ⁊ therala: ⁊ selaclaph ⁊ iebus:
σά, καὶ ῥεκὲν καὶ ἰερφὴλ καὶ θεραλά, καὶ σηλαελὰφ καὶ ἱεβοῦς,
hec est hierusalem: ⁊ gabaoth ⁊ vrbs iarim: tre-
αὕτη ἐστὶν ἱερουσαλήμ, καὶ γαβαὼθ καὶ πόλις ἰαρίμ, τρεῖς
decim ⁊ ville eoꝝ. hec possessio filioꝝ benia-
καίδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν βενια-
min per populos suos.
μὶν κατὰ δήμους αὐτῶν.

Ca. 19.

Et egressa ē sors scđa symeon
Καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ δεύτερος τῷ συμεὼν τῇ
tribui filioꝝ symeon per populos suos: ⁊ fuit
φυλῇ υἱῶν συμεὼν κατὰ δήμους αὐτῶν, καὶ ἐγενήθη ἡ
hereditas eoꝝ in medio possessionū filioꝝ iuda. ⁊ fu-
κληρονομία αὐτῶν ἀναμέσον κλήρων υἱῶν ἰούδα. καὶ ἐγε-
it eis possessio bersabee ⁊ sabe ⁊ mola-
νήθη αὐτοῖς ὁ κλῆρος βηρσαβεὲ καὶ σαβὲ καὶ μωλα-
da: ⁊ asersual ⁊ bola ⁊ iasom ⁊ eltho-
δά, καὶ ἀρσεσουὰλ καὶ βωλὰ καὶ ἰασὸμ καὶ ἐλθου-
lad ⁊ bathul ⁊ erma: ⁊ siceleg ⁊ bethamar-
λὰδ καὶ βαθοὺλ καὶ ἑρμά, καὶ σικελὰγ καὶ βηθαμαρ-
chaboth ⁊ asersusim ⁊ bethlebaoth: ⁊ agri
χαβὼθ καὶ ἀσερσουσὶμ καὶ βηθλεβαὼθ, καὶ οἱ ἀγροὶ
eoꝝ vrbes tredecim: ⁊ ville eoꝝ. ain
αὐτῶν πόλεις τρεισκαίδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. ἐὶν
⁊ remmon. ⁊ ether ⁊ asan ciuitates quattuor ⁊ vil-
καὶ ῥεμμὼν. καὶ ἐθὲρ καὶ ἀσὰν πόλεις τέσσαρες καὶ αἱ κῶ-
le eoꝝ. ⁊ oēs viculi per circuitū vrbi-
μαι αὐτῶν. καὶ πᾶσαι αἱ ἐπαύλεις περικύκλῳ τῶν πόλε-
um istaꝝ vsq; ad baalath berrathmoth euntiū cōtra au-
ων τούτων ἕως βααλὰθ βηρραθμὼθ πορευομένων κατὰ λί-
strū. hec hereditas tribus filioꝝ symeon per populos
βα. αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν συμεὼν κατὰ δήμους
suos. a possessione iuda possessio tribus
αὐτῶν. ἀπὸ τοῦ κλήρου τοῦ ἰούδα ἡ κληρονομία φυλῆς
filioꝝ symeon: qm̄ fuit pars filioꝝ iuda maior q̄
υἱῶν συμεών, ὅτι ἐγενήθη ἡ μερὶς υἱῶν ἰούδα μείζων τῆς
eoꝝ: ⁊ possederūt filii symeon in medio
αὐτῶν, καὶ ἐκληρονόμησαν οἱ υἱοὶ συμεὼν ἐν μέσῳ τοῦ
hereditatis eoꝝ. ⁊ exiuit sors tertia za-
κλήρου αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ τρίτος τῷ ζα-
bulon per populos suos: erūt termini posse-
βουλὼν κατὰ δήμους αὐτῶν, ἔσαι τὰ ὅρια τῆς κλη-
ssionis eoꝝ vsq; ad sarid. ⁊ ascēdunt
ρονομίας αὐτῶν ἕως σαρίδ. καὶ προσαναβαίνει τὰ
termini eoꝝ in mare ⁊ marala: ⁊ cōgregabitur i
ὅρια αὐτῶν εἰς θάλασσαν καὶ μαραλά, καὶ συνάξει ἐπὶ
dabasthe: ⁊ occurrent in valle que est
δαβασθὲ, καὶ ἀπαντήσει εἰς τὴν φάραγγα ἥ ἐστιν
contra iecnam. ⁊ reuertersit de sarid
κατὰ πρόσωπον ἰεκνάμ. καὶ ἀνέστρεψαν ἀπὸ σαρίδ
e regione ab oriente sames in terminos cha-
ἐξ ἐναντίας ἀπ' ἀνατολῶν σαμὲς ἐπὶ τὰ ὅρια χα-
sellaththabor: ⁊ pertrāsibūt vsq; dabrath: ⁊ as-
σελλαθθαβώρ, καὶ διελεύσεται ἐπὶ δαβράθ, καὶ προ-
cendent cōtra iaphphie. ⁊ illinc circuibūt
σαναβήσεται ἐπὶ ἰαφφιέ. καὶ ἐκεῖθεν περιελεύσεται
e regione ad orientē in gethaepher ⁊ sin: ⁊
ἐξ ἐναντίας ἐπ' ἀνατολὰς ἐπὶ γεθαεφὲρ καὶ σίν, καὶ
egredietur in remmona amathar anoa. ⁊ cir-
διελεύσεται ἐπὶ ῥεμμωνὰ ἀμαθὰρ ἀνουά. καὶ περιε-
cuibunt termini ad aquilonē ad anathon: ⁊ erit
λεύσεται ὅρια ἐπὶ βορρᾶν ἐπὶ ἀναθών, καὶ ἔσαι ἡ
egressus eoꝝ in gai iephthael.
διέξοδος αὐτῶν ἐπὶ γαὶ ἰεφθαήλ.

Trāsla. B. Hie.

marim & bethel et auim et affara et offera villa hemona et ofni et gabee ciuitates duodecim & ville earū. Gabaō et rama et beroth & mesphe et caphara et amosa et recē iarpheel et tharela et sela heleph et iebus que est hierusalē gabaad et cariath ciuitates quattuordecim et ville earū. Hec est possessio filiorū bēiamī iuxta familias suas. 19.

Et egressa ē sors secunda filiorum symeon p cognatiōes suas: fuitq; hereditas eorū in medio possessiōis filiorū iuda: bersabee et sabee et molada et asersual baala et asē et heltholad bethularma et siccelech et bethmarchaboth et asersua et bethlebaoth et sarohē: ciuitates tredecim et ville earū. Aym et rēmon et athar et asā citates quattuor et ville earū. Oēs viculi p circuitum vrbiū istarū vsq; ad baalad bercameth contra australē plagā. Hec ē hereditas filiorū symeon iuxta cognatiōes suas ī possessione et funiculo filiorū iuda quia maior erat. Et idcirco filii symeō possederunt ī medio hereditatis eiꝰ. Ceciditq; sors tertia filiorū zabulon p cōgnatiōes suas: & factꝰ ē terminꝰ possessionis filiorū zabulon vsq; sarith. Ascēditq; de mari & medalaa: & puenit ī debbaseth vsq; ad torrentē q ē cōtra iecona: et reuertitur de sarith cōtra orientē ī finē ceseleth thabor: & egreditur ad dabereth: ascēditq; cōtra iasie: & ide ptrāsit vsq; ad orietalē plagā gethefer & thacasi: & egreditur in rēmon amphar & noa: & circuit ad aquilonem & nathan. Sūtq; egressus eiꝰ vallis ieptahel

Tex.heb. Josue ca. xix.

וביתאל׃ והעוים והפרה ועפרה׃
וכפר העמנה והעפני וגבע ערים
שתים עשרה וחצריהן׃ גבעון והרמה
ובארות׃ והמצפה והכפירה והמצה׃
ורקם וירפאל ותראלה׃ וצלע האלף
והיבוסי היא ירושלם גבעת קרית
ערים ארבע עשרה וחצריהן זאת (רבע)
נחלת בני בנימן למשפחתם׃
ויצא הגורל השני

Cap. xix.

לשמעון למטה בני שמעון (גרל שנה)
למשפחתם ויהי נחלתם בתוך (היה)
נחלת בני יהודה׃ ויהי להם
בנחלתם באר שבע ושבע ומולדה׃
וחצר שועל ובלה ועצם׃ ואלתולד
ובתול וחרמה׃ וצקלג ובית
המרכבות וחצר סוסה׃ ובית לבאות
ושרוחן ערים שלש עשרה (עיר)
וחצריהן׃ עין רמון ועתר ועשן ערים
ארבע וחצריהן׃ וכל החצרים אשר (רבע)
סביבות הערים האלה עד בעלת (סבב)
באר ראמת נגב זאת נחלת מטה (נטה)
בני שמעון למשפחתם׃ מחבל בני (שפחה)
יהודה נחלת בני שמעון כי היה
חלק בני יהודה רב מהם וינחלו (רבב נחל)
בני שמעון בתוך נחלתם׃ ויעל (עלה)
הגורל השלישי לבני זבולן (גרל שלש)
למשפחתם ויהי גבול נחלתם עד (היה)
שריד׃ ועלה גבולם לימה ומרעלה (גבל)
ופגע בדבשת ופגע אל הנחל אשר
על פני יקנעם׃ ושב משריד קדמה (פנה שוב)
מזרח השמש על גבול כסלת תבר (זרח)
ויצא אל הדברת ועלה יפיע׃
ומשם עבר קדמה מזרחה גתה
חפר עתה קצין ויצא רמון המתאר
הנעה׃ ונסב אתו הגבול מצפון (סבב)
חנתן והיו תצאתיו גי יפתחאל׃ (צפן היה יצא)

& cathethet & naalol & semron & iedaba & bethleē: ciuitates duodecim & ville earum. Hec est hereditas tribus filiorum zabulō p cognationes suas: vrbes & viculi earum. Isachar egressa est sors quarta p cognationes suas: fuitq; eius hereditas iezrahel & casaloth & sunem & effraim & senon & naaroth & raboth & cesien & haemes & rameth & engāni & henadda & bethfeses: & peruenit terminus eius vsq; thabor & sesenna & bethsemes. eruntq; exitus eius iordanis: ciuitates sedecim & ville earum. Hec est possessio filiorum isachar p cognatiōes suas: vrbes & viculi earū. Ceciditq; sors quinta tribui filiorum aser p cognatiōes suas. fuitq; terminus eorū alchat & cali & bethē & axab & elmelech & amaad & messal: & puenit vsq; ad carmelū maris & sior & labanath: ac reuertitur cōtra orientem bethdagon: & pertransit vsq; zabulō & vallē iepthahel cōtra aquilonem in bethemech & neiel. egredieturq; ad leuam cabul & acrā & roob & amō & chana vsq; ad sidonē magnā. reuertiturq; in horma vsq; ad ciuitatē munitissimā tyrū & vsq; osam: eruntq; exitus eius in mare de funiculo aczi ba & amma & afeg & roob: ciuitates viginti due & ville earū. Hec ē possessio filiorū aser p cognatiōes suas: vrbesq; & viculi earū. Filiorū neptalim sexta sors cecidit p familias suas: & cepit terminus de beleb & helō sannanim: & adami q̄ est neceb & iebnahel vsq; lecum: & egressus eorū vsq; ad iordanē: reuerti turq; terminus contra occidētē & azanoth thabor: atq; inde egreditur in vcuca & ptrāsit i zabulō cōtra meridiē & i aser cōtra occidētē & in iuda ad iordanem cōtra ortum

solis ciuitates munitissime assedim ser & ammad & rechath & cenereth & edema & arama asor & cedes & edrai nasor & ierō & magdihel hore & bethanath & bethsames: ciuitates decem & nouē & ville earū. Hec est possessio tribus filiorū neptali p cognatiōes suas vrbes & viculi earū. Tribui filiorū dā p familias suas egressa est sors septima: & fuit terminus possessiōis ei⁹ saraa & hestaol & hayr semes id ē citas solis: selebin & ahialon & iethela & themna & achron helchetē gebron & baaladiud & bane & barach & iethrēmon atq; hiercō & arechō: cū termio q respicit ioppen: & ipso fine cōcluditur. Ascenderuntq; filii dan & pugnauerūt contra lesem: ceperūtq; eam & peusserunt eā in ore gladii: & possederūt & hitauerūt i ea vocātes nomē eius lesē dan ex nomīe dā patris sui. Hec ē possessio trib⁹ filiorū dā p cognationes suas vrbes & viculi earū. Cūq; cōplesset sorte diuidere terrā singulis per tribus suas: dederūt filii isrl possessionem iosue filio nū i medio sui iuxta pceptū dñi vrbē quā postulauit tānathsaraa in monte effraim. Et edificauit ciuitatem habitauitq; i ea. He sūt possessiōes quas sorte diuiserūt eleazar sacerdos & iosue filius nun & principes familiarū ac tribuū filiorum israel i sylo: corā dño ad ostium tabernaculi testimōii: ptitiq; sūt terrā.

Ca. 20.

Et locutus ē dominus ad iosue dicens. Loquere filiis israel: & dic eis. Separate vrbes fugitiuorū de quibus locutus sū ad vos p manū moysi: vt confugiat ad eas quicunq; aiam pcusserit nesciens & possit euadere irā pximi q vltor ē sāguis: cū ad vnā hax cōfugerit

Cap. xx.

מהערים האלה ועמד פתח שער
העיר ודבר באזני זקני העיר ההיא
את דבריו ואספו אתו העירה אליהם
ונתנו לו מקום וישב עמם: וכי ירדף
גאל הדם אחריו ולא יסגרו את
הרצח בידו כי בבלי דעת הכה את
רעהו ולא שנא הוא לו מתמול
שלשום: וישב בעיר ההיא עד עמדו
לפני העדה למשפט עד מות הכהן
הגדול אשר יהיה בימים ההם אז
ישוב הרוצח ובא אל עירו ואל ביתו
אל העיר אשר נס משם: ויקדשו
את קדש בגליל בהר נפתלי ואת
שכם בהר אפרים ואת קרית ארבע
היא חברון בהר יהודה: ומעבר
לירדן יריחו מזרחה נתנו את בצר
במדבר במישר ממטה ראובן ואת
ראמת בגלעד ממטה גד ואת גולן
בבשן ממטה מנשה: אלה היו ערי
המועדה לכל בני ישראל ולגר הגר
בתוכם לנוס שמה כל מכה נפש
בשגגה ולא ימות ביד גאל הדם
עד עמדו לפני העדה:

Cap. xxi.

ויגשו ראשי אבות הלוים
אל אלעזר הכהן ואל יהושע בן נון
ואל ראשי אבות המטות לבני
ישראל: וידברו אליהם בשלה
בארץ כנען לאמר יהוה צוה ביד משה
לתת לנו ערים לשבת ומגרשיהן
לבהמתנו: ויתנו בני ישראל ללוים
מנחלתם אל פי יהוה את הערים
האלה ואת מגרשיהן: ויצא הגורל
למשפחת הקהתי ויהי לבני אהרן
הכהן מן הלוים ממטה יהודה וממטה
השמעני וממטה בנימן בגורל
ערים שלש עשרה: ולבני קהת

civitatum: stabitq; ante portam civitatis: & loquetur senioribus vrbis illius ea que se comprobent innocentē: sicq; suscipient eum: & dabunt ei locum ad habitādū. Cumq; vltor sāguinis eum fuerit persecutus nō tradēt in manus ei⁹: quia ignorās percussit pximum eius: nec ante bidnum vel triduū eius probatur inimicus. Et habitabit in ciuitate illa donec stet ante iudiciū causā reddēs facti sui: & moriatur sacerdos magn⁹ q fuerit i illo tpe. Tūc reuertetur homicida: & ingredietur ciuitatē & domū suam de qua fugerat. Decreuerunt q; cedes in galilea montis neptalim: & sychem in mōte effraim: & cariatharbe: ipsa est hebrō i mōte iuda: & trās iordanē cōtra orietalē plagam hiericho statuerūt bosor que sita est in campestri solitudine de tribu rubē: et ramoth in galaad de tribu gad: & gaulon in basan de tribu manasse. He ciuitates constitute sunt cūctis filiis israel & aduenis qui habitabant inter eos vt fugeret ad eas q animā nesciens percussisset & nō moreretur in manu pximi effusum sāguinē vidicare cupientis: donec staret an populū expositur⁹ cām suā.

Ccesserūtq;. 21. principes familiarū leui ad eleazarum sacerdotē & iosue filium nun: & ad duces cognationū p singlas tribus filiorum isrl: locutiq; sūt ad eos in sylo terre chanaā atq; dixerunt. Dñs pcepit p manum moysi vt darētur nobis vrbes ad habitādū & suburbana earū ad alenda iuméta. Dederūtq; filii isrl de possessionibus suis iuxta impiū dñi ciuitates & suburbana earū. Egressaq; est sors i familiā caath filiorū aaron sacerdotis de tribu iuda & symeō & beiamin ciuitates tredecī. & reliquis filiorum caath: id est leuitis ∞

civitatū hax: τ stabit ad fores porte
τῶν πόλεων τούτων, καὶ στήσεται ἐπὶ τὴν θύραν τῆς πύλης
ciuitatis: τ loquetur in auribus seniorum
τῆς πόλεως, καὶ λαλήσει ἐν τοῖς ὠσὶν τῶν πρεσβυτέρων
vrbis illius sermones suos. τ remittent
τῆς πόλεως ἐκείνης τοὺς λόγους αὐτοῦ. καὶ ἐπιστρέψουσιν
eum cōcilium ad eos: τ dabunt ei locū
αὐτὸν ἡ συναγωγὴ πρὸς αὐτούς, καὶ δώσουσιν αὐτῷ τόπον
τ habitabit cū eis. τ qm̄ psecut⁹ fuerit ꝓpinqu⁹
καὶ κατοικήσει μετ᾽ αὐτῶν. καὶ ὅτε διώξῃ ὁ ἀγχιστεύων τὸ
sanguine post eū τ nō cōcludent occisorē
αἷμα ὀπίσω αὐτοῦ καὶ οὐ συγκλείσουσιν τὸν φονεύσαντα
in manu illius: qm̄ ignorans percussit proximū e=
ἐν χειρὶ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἐπάταξε τὸν πλησίον αὐ=
ius: τ nō odio hñs ipse eum ab heri τ tertio. τ
τοῦ, καὶ οὐ μισῶν αὐτὸς αὐτὸν ἀπ᾽ ἐχθὲς καὶ τρίτης. καὶ
habitabit in ciuitate illa donec stet coram
κατοικήσει ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἕως στῇ κατὰ πρόσωπον τῆς
cōgregatione in iudiciū donec moriat sacerdos magn⁹: q erit
συναγωγῆς εἰς κρίσιν ἕως ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς ἔσται
in diebus illis. tūc reuertetur homicida τ
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. τότε ἐπιστρέψει ὁ φονεὺς καὶ
veniet ad portā suā τ ad domū suā
ἐλεύσεται πρὸς τὴν πύλην αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ
τ ad ciuitatē vnde fugerat illinc. τ diuisit
καὶ πρὸς τὴν πόλιν ὅθεν ἔφυγεν ἐκεῖθεν. καὶ διέστειλεν τὴν
cedes in fra galilea in mōte nephtalim: τ sychem
κεδὲς ἐν γῇ γαλιλαίᾳ ἐν τῷ ὄρει τῷ νεφθαλίμ, καὶ συχὲμ
in mōte ephraim τ vrbē arbe: hec est hebron in
ἐν τῷ ἐφραὶμ καὶ τὴν πόλιν ἀρβόκ, αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῷ
mōte iuda τ trans iordanē hiericho. ab
ὄρει τῷ ἰούδα καὶ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἱεριχώ. ἀπ᾽ ἀ=
oriente dedit bosor in solitudine in cāpo de
νατολῶν ἔδωκεν τὴν βοσὸρ ἐν ἐρήμῳ ἐν τῷ πεδίῳ ἀπὸ τῆς
tribu ruben: τ ramoth in galaad de tribu gad:
φυλῆς ῥουβήν, καὶ τὴν ῥαμὼθ ἐν τῇ γαλαὰδ ἐκ τῆς φυλῆς γάδ,
τ golan in basan de tribu manasse. he
καὶ τὴν γωλὰν ἐν τῇ βασανίτιδι ἐκ τῆς φυλῆς μανασσῆ. αὗ=
fuerunt ciuitates celebres oībus filiis israel
ται ἦσαν αἱ πόλεις αἱ ἐπίκλητοι τοῖς πᾶσιν υἱοῖς ἰσραὴλ
τ aduene q̄ habitabat in eis vt fugeret
καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν αὐτοῖς καταφυγεῖν
illuc omni pcutiēti aīas inuite: vt nō moria
ἐκεῖ παντὶ παίοντι ψυχὴν ἀκουσίως, ἵνα μὴ ἀποθά=
tur in manu propinqui sāguie donec staret an
νῃ ἐν χειρὶ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα ἕως ἂν καταστῇ ἐναν=
te cōgregationē in iudicio.
τίον τῆς συναγωγῆς ἐν κρίσει.

Ca. 21.

Et accesserūt pncipes familiarū filiorum leui ad
Καὶ προσήλθοσαν οἱ ἀρχιπατριῶται τῶν υἱῶν λευὶ πρὸς
eleazarū sacerdotē τ ad iosue filium nun τ ad
ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ πρὸς ἰησοῦν τὸν τοῦ ναυῆ καὶ πρὸς τοὺς
pncipes tribuū familiarū ex tribubus filiorum israel: τ
ἀρχιφύλους πατριῶν ἐκ τῶν φυλῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ
locuti sūt ad eos in sylo in fra chanaā dicētes: dñs
εἶπαν πρὸς αὐτοὺς ἐν σηλὼ ἐν γῇ χανάαν λέγοντες, κύριος
precepit in manu moysi vt daret nob vrbes ad habitādū
ἐνετείλατο ἐν χειρὶ μωσῆ δοῦναι ἡμῖν πόλεις κατοικεῖν
τ suburbana eax iumētis nris. τ dederūt
καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν τοῖς κτήνεσιν ἡμῶν. καὶ ἔδωκαν οἱ
filij israel leuitis vt possiderent ipsi
υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς λευίταις ἐν τῷ κατακληρονομεῖν αὐτοὺς
per preceptū dñi ciuitates has τ subur
διὰ προστάγματος κυρίου τὰς πόλεις ταύτας καὶ τὰ περι=
bana eax. τ egressa ē sors ppl̄o caath: τ fu
σπόρια αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος τῷ δήμῳ καάθ, καὶ ἐγένε=
it filijs aaron sacerdotibus leuitis a tribu
το τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς λευίταις ἀπὸ φυλῆς
iuda τ a tribu symeon τ a tribu beniamin
ἰούδα καὶ ἀπὸ φυλῆς συμεὼν καὶ ἀπὸ φυλῆς βενιαμὶν
per sortē ciuitates tredecim. τ filijs caath
κληρωτὶ πόλεις τρεισκαίδεκα. καὶ τοῖς υἱοῖς καὰθ ∞

1. Pa. 6. c.

relictis ex cognatione tribus ephraim
τοῖς καταλελειμμένοις ἐκ τῆς συγγενείας φυλῆς ἐφραὶμ
τ de tribu dan τ de dimidia tribu manasse
καὶ ἐκ τῆς φυλῆς δὰν καὶ ἀπὸ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ
per sortē ciuitates decē. τ filijs gerson de co
κληρωτὶ πόλεις δέκα. καὶ τοῖς υἱοῖς γερσὼν ἀπὸ τῆς συγ
gnatione tribus issachar τ de tribu aser τ de
γενείας φυλῆς ἰσσάχαρ καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς ἀσὴρ καὶ ἀπὸ τῆς
tribu nephtalim τ de dimidia tribu manasse in
φυλῆς νεφθαλὶμ καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ ἐν τῷ
basan p sortem ciuitates tredecim. τ filijs merari
βασὰν κληρωτὶ πόλεις τρεισκαίδεκα. καὶ τοῖς υἱοῖς μεραρὶ
per ppl̄os suos de tribu ruben τ de tribu gad
κατὰ δήμους αὐτῶν ἀπὸ φυλῆς ῥουβὴν καὶ ἀπὸ φυλῆς γὰδ
τ de tribu zabulon per sortem vrbes duodecim. τ
καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς ζαβουλὼν κληρωτὶ πόλεις δώδεκα. καὶ
dederūt filij israel leuitis ciuitates has
ἔδωκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς λευίταις τὰς πόλεις ταύτας
τ suburbana eax sicut precepit dñs
καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ
moysi p sortem. τ dedit tribus filiorum iuda τ tri
μωυσῇ κληρωτί. καὶ ἔδωκεν ἡ φυλὴ υἱῶν ἰούδα καὶ ἡ φυ=
bus symeon ciuitates has: τ vocate sunt in no=
λὴ συμεὼν τὰς πόλεις ταύτας, καὶ ἀπεκλήθησαν ἐν ὀνό
mine. τ fuerūt filijs aaron de ppl̄o ca=
ματι. καὶ ἐγένετο τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ἀπὸ τοῦ δήμου τοῦ κα
ath filiorum leui: qm̄ his fuit sors prima. τ
ὰθ τῶν υἱῶν λευί, ὅτι τούτοις ἐγενήθη ὁ κλῆρος πρῶτος. καὶ
dederūt eis cariatharbe metropolim enach:
ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν καριὰθ ἀρβὸκ μητρόπολιν τῶν ἐνάκ,
hec est hebron in mōte iuda. at suburbana e=
αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῷ ὄρει ἰούδα. τὰ δὲ περισπόρια αὐ=
ius i circuitu eius τ agros vrbis τ villas
τῆς κύκλῳ αὐτῆς καὶ τοὺς ἀγροὺς τῆς πόλεως καὶ τὰς κώμας
eius dederat iosue chaleb filio iephone in possessio
αὐτῆς ἔδωκεν ἰησοῦς τῷ χαλὲβ υἱῷ ἰεφονὴ ἐν κατασχέ=
ne eius. τ filijs aaron sacerdotis dedit
σει αὐτοῦ. καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῦ ἱερέως ἔδωκεν τὴν
ciuitatē confugiorum homicide hebron τ
πόλιν φυγαδευτηρίων τῷ φονεύσαντι τὴν χεβρὼν καὶ
suburbana cum ea: τ lebna τ subur=
τὰ ἀφωρισμένα σὺν αὐτῇ, καὶ τὴν λεβνὰ καὶ τὰ ἀφωρισ
bana que circa eā: τ iether τ suburbana que
μένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἰέθερ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ
circa eam: τ istimō τ suburbana que circa eam:
πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἰσθιμὼ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ,
τ helon τ suburbana que circa eam: τ
καὶ τὴν ἠλὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν
dabir τ suburbana que circa eam: τ ain τ
δαβὶρ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἀὶν καὶ
suburbana que circa eam: τ iethan τ subur
τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἰεττὰ καὶ τὰ ἀφωρισ
bana que circa eam. τ bethsames τ suburbana
μένα τὰ πρὸς αὐτῇ. καὶ βεθσαμὲς καὶ τὰ ἀφωρισμένα
que circa eam: ciuitates nouem de duab⁹ tribub⁹
τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις ἐννέα παρὰ τῶν δύο φυλῶν
his. τ a tribu beniamin gabaon τ
τούτων. καὶ παρὰ τῆς φυλῆς βενιαμὶν τὴν γαβαὼν καὶ
suburbana que circa eam: τ gabee τ subur
τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ γαβὲ καὶ τὰ ἀφω=
bana q̄ circa eā: τ anathoth τ subur=
ρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ ἀναθὼθ καὶ τὰ ἀφωρι=
bana que circa eam: τ almon τ suburba
σμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἐλμὼν καὶ τὰ ἀφωρισμέ=
na q̄ circa eam: ciuitates quattuor. oēs ciuitates filiorum
να τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. πᾶσαι αἱ πόλεις υἱῶν
aaron sacerdotū tredecim ciuitates τ su
ἀαρὼν τῶν ἱερέων τρεισκαίδεκα πόλεις καὶ τὰ περι=
burbana eax. τ ppl̄is filiorum caath leui
σπόρια αὐτῶν. καὶ τοῖς δήμοις υἱῶν καὰθ τοῖς λευί
tis relictis
ταις καταλελειμμένοις ∞

qui supfuerāt de tribubus effraim & dan & dimidie tribus manasse: ciuitates decē. Porro filiis gerson egressa ē sors vt acciperent de tribub⁹ ysachar & aser & neptali dimidiaq; tribu manasse in basan: ciuitates numero tredecim. Et filiis merari p cognationes suas de tribubus ruben & gad & zabulon: vrbes duodecim. Dederūtq; filii israel leuitis ciuitates et suburbana eax sicut pcepit dñs: per manum moysi singulis sorte tribuētes. De tribub⁹ filiorū iuda & symeō dedit iosue ciuitates: quarum ista sunt nomina filiis aaron per familias caath leuitici generis. Prima enim sors illis egressa ē cariatharbe patris enach que vocatur hebron in mōte iuda & suburbana eius p circuitum. Agros vero & villas eius dederat caleph filio iephōe ad possidendū. Dedit ergo filiis aaron sacerdotis hebron cōfugii ciuitatem ac suburbana ei⁹: & lobnam cū suburbanis suis. & iether & istimon & helon & dabir & ain & iethā & bethsames cū suburbāis suis: ciuitates nouem de tribubus vt dictum est duabus. De tribu aūt filiorū beniamin gabaon & gabae & anathot & almon cum suburbanis suis: ciuitates quattuor: omnes simul ciuitates filiorum aaron sacerdotis tredecim cum suburbanis suis. Reliquis vero per familias ∞

הנותרים ממשפחת מטה אפרים
וממטה דן ומחצי מטה מנשה בגורל
ערים עשר: ולבני גרשון ממשפחת
מטה יששכר וממטה אשר וממטה
נפתלי ומחצי מטה מנשה בבשן
בגורל ערים שלש עשרה: לבני
מררי למשפחתם ממטה ראובן
וממטה גד וממטה זבולן ערים
שתים עשרה: ויתנו בני ישראל
ללוים את הערים האלה ואת
מגרשיהן כאשר צוה יהוה ביד
משה בגורל: ויתנו ממטה בני
יהודה וממטה בני שמעון את הערים
האלה אשר יקרא אתהן בשם:
ויהי לבני אהרן ממשפחת הקהתי
מבני לוי כי להם היה הגורל
ראשנה: ויתנו להם את קרית ארבע
אבי הענוק היא חברון בהר יהודה
ואת מגרשיה סביבתיה: ואת שדה
העיר ואת חצריה נתנו לכלב בן
יפנה באחזתו: ולבני אהרן הכהן נתנו
את עיר מקלט הרצח את חברון ואת
מגרשיה ואת לבנה ואת מגרשיה:
ואת יתר ואת מגרשיה ואת
אשתמע ואת מגרשיה: ואת חלן
ואת מגרשיה ואת דבר ואת
מגרשיה: ואת עין ואת מגרשיה
ואת יטה ואת מגרשיה את בית
שמש ואת מגרשיה ערים תשע מאת
שני השבטים האלה: וממטה בנימן
את גבעון ואת מגרשיה את גבע ואת
מגרשיה: את ענתות ואת מגרשיה
ואת עלמון ואת מגרשיה ערים
ארבע: כל ערי בני אהרן הכהנים
שלש עשרה ערים ומגרשיהן:
ולמשפחת בני קהת הלוים הנותרים

מבני קהת ויהי ערי גורלם ממטה
אפרים: ויתנו להם את עיר מקלט
הרצח את שכם ואת מגרשיה בהר
אפרים ואת גזר ואת מגרשיה:
ואת קבצים ואת מגרשיה ואת בית
חורון ואת מגרשיה ערים ארבע:
וממטה דן את אלתקא ואת
מגרשיה את גבתון ואת מגרשיה:
את אילון ואת מגרשיה את גת
רמון ואת מגרשיה ערים ארבע:
וממחצית מטה מנשה את תענך
ואת מגרשיה ואת גת רמון ואת
מגרשיה ערים שתים: כל ערים
עשר ומגרשיהן למשפחות בני
קהת הנותרים: ולבני גרשון
ממשפחת הלוים מחצי מטה מנשה
את עיר מקלט הרצח את גולן בבשן
ואת מגרשיה ואת בעשתרה ואת
מגרשיה ערים שתים: וממטה
יששכר את קשיון ואת מגרשיה
את דברת ואת מגרשיה: את ירמות
ואת מגרשיה את עין גנים ואת
מגרשיה ערים ארבע: וממטה אשר
את משאל ואת מגרשיה את עבדון
ואת מגרשיה: את חלקת ואת מגרשיה
ואת רחב ואת מגרשיה ערים ארבע:
וממטה נפתלי את עיר מקלט הרצח
את קדש בגליל ואת מגרשיה ואת
חמת דאר ואת מגרשיה ואת קרתן
ואת מגרשיה ערים שלש: כל
ערי הגרשני למשפחתם שלש
עשרה עיר ומגרשיהן: ולמשפחות
בני מררי הלוים הנותרים מאת
מטה זבולן את יקנעם ואת מגרשיה
את קרתה ואת מגרשיה: את
דמנה ואת מגרשיה את נהלל

היה גרל · נתן קלט · חצה · גרש · עיר רבע · נטה · שפחה · יתר · ירש

filiorũ caath leuitici generis hec est data possessio. De tribu effraim vrbes confugii sychem cum suburbanis suis in monte effraim & gazer & iebsã & bethoron cum suburbanis suis ciuitates quattuor. De tribu quoq3 dã helteco & gabathon & baialon & iethremõ cum suburbãis suis: ciuitates quattuor: Porro de dimidia tribu manasse tenach & gethremmõ cum suburbãis suis: ciuitates due: omnes ciuitates decẽ & suburbana earum: date sunt filiis caath inferioris gradus. filiis quoq3 gerson leuitici gñris dedit de dimidia tribu manasse cõfugii ciuitates: gaulon in basan & bosram cum suburbãis suis: cĩtates duas: Porro de tribu ysachar: cesion & dabereth & iaramoth & engannim cum suburbãis suis: cĩtates q̃ttuor. De tribu ãt aser masã & abdon & elrath & roob cum suburbanis suis: ciuitates q̃ttuor. De tribu quoq3 neptalim ciuitates cõfugii cedes in galilea & amothdor & carthan cum suburbãis suis: ciuitates tres. Omnes vrbes familiarum gerson tredecim cũ suburbanis suis. Filiis aũt merari leuitis ĩferioris grad9 p familias suas: data est de tribu zabulon: iecnal & cartha & danna et naalol

de filiis caath. & fuit ciuitas terminoꝝ coꝝ a
ἀπὸ τῶν υἱῶν καάθ. καὶ ἐγενήθη ἡ πόλις τῶν ὁρίων αὐτῶν ἀπὸ
tribu ephraim: & dederũt eis ciuitatẽ cõfu
φυλῆς ἐφραίμ, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν πόλιν τοῦ φυγαδευτη-
gii q̃ homicide: sychem & suburbana q̃ circa
ρίου τὴν τοῦ φονεύοντος, τὴν συχὲμ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς
eam in mõte ephraim: & gazer & suburbana que
αὐτῇ ἐν τῷ ὄρει ἐφραίμ, καὶ γαζερὰ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ
circa ipsam: & cabsaim & suburbana que circa ipsas:
πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν καβσεὶμ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ,
& bethoron & suburbana que circa ipsas: ciuitates q̃t-
καὶ βαιθορὸν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσα-
tuor. & de tribu dan elthecu & suburbana que
ρες. καὶ ἐκ τῆς φυλῆς δὰν τὴν ἐλθεκὰ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ
circa ipsam: & gabathõ & suburbana que circa ipsã:
πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν γεβεθὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ,
& hailon & suburbana q̃ circa ipsas: & geth-
καὶ τὴν αἰλὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν γεθ-
rẽmon & suburbana que circa ipsas: ciuitates q̃ttuor.
ρεμμὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες.
& de dimidia tribu manasse thenach &
καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ τὴν θαανὰχ καὶ τὰ
suburbana que circa ipsam: & gethremon & subur-
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν γεθρεμμὼν καὶ τὰ ἀφωρισ-
bana que circa ipsas: ciuitates due. oẽs ciuitates decẽ &
μένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις δύο. πᾶσαι πόλεις δέκα καὶ τὰ
suburbana que circa ipsas pplis filioꝝ caath reli
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐταῖς τοῖς δήμοις υἱῶν καὰθ τοῖς ὑπο-
ctis. & filiis gerson cognatis
λελειμμένοις. καὶ τοῖς υἱοῖς γηρσὼν τοῖς συγγενέσιν τοῖς
leuitis ex dimidia tribu manasse ciuitates
λευίταις ἐκ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ τὰς πόλεις τὰς
cõstitutas homicidis. golan in basan
ἀφωρισμένας τοῖς φονεύσασιν, τὴν γωλὰν ἐν τῇ βασανί-
& suburbana que circa ipsas: & beesthera &
τιδι καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν βεεσθερὰ καὶ
suburbana que circa ipsas. ciuitates due. & de tribu
τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις δύο. καὶ ἐκ τῆς φυλῆς
issachar cesion & suburbana q̃ circa ipsas:
ἰσσάχαρ τὴν κεσιὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, τὴν
dabareth & suburbana que circa ipsas: & hiermoth &
δαβρὰθ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἱερμὼθ καὶ
suburbana que circa ipsas: & fontẽ litteraꝝ &
τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ πηγὴν γραμμάτων καὶ τὰ
suburbana q̃ circa ipsam: ciuitates quattuor. & de tri
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. καὶ ἐκ τῆς φυ-
bu aser misal & suburbana que circa ipsam: &
λῆς ἀσὴρ τὴν μισαλὰ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ
abdon & suburbana que circa ipsas: & chalcath &
ἀβδὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ χαλκὰθ καὶ τὰ
suburbana que circa ipsas: & roob & suburbana que
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ ῥοὼβ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ
circa ipsam: ciuitates q̃ttuor. & de tribu nephthali
πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. καὶ ἐκ τῆς φυλῆς νεφθαλὶ τὰς
ciuitates cõstitutas homicide & cedes in
πόλεις τὰς ἀφωρισμένας τῷ φονεύσαντι καὶ τὴν κεδὲς ἐν
galilea & suburbana que circa ipsas: & amath
τῇ γαλιλαίᾳ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἀμαθ-
dor & suburbana que circa ipsas: & carthan &
δὼρ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν καρθὰν καὶ τὰ
suburbana que circa ipsam: ciuitates tres. oẽs ciuitates
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τρεῖς. πᾶσαι αἱ πόλεις
gerson per pplos eaꝝ tredecim ciuitates &
τοῦ γηρσὼν κατὰ δήμους αὐτῶν τρεισκαίδεκα πόλεις καὶ τὰ
suburbana que circa ipsas. & pplo filioꝝ merari
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐταῖς. καὶ τῷ δήμῳ υἱῶν μεραρὶ τοῖς
leuitis reliquis de tribu filioꝝ zabulon iecnam
λευίταις τοῖς λοιποῖς ἐκ τῆς φυλῆς υἱῶν ζαβουλὼν τὴν ἰεκνὰμ
& suburbana eius: & cartha & suburbana
καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν καριθὰ καὶ τὰ περισπόρια
eius: & damna & suburbana eius: & naalol
αὐτῆς, καὶ τὴν δαμνὰ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν νααλὼλ

D

& suburbana eius: ciuitates quattuor. & ciuitates
καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, πόλεις τέσσαρες. καὶ πόλεις τοῦ
iordanis hiericho de tribu ruben: vrbem cõfu-
ἰορδάνου τὴν ἱεριχὼ ἐκ τῆς φυλῆς ῥουβὴν, τὴν πόλιν τὸ φυ-
gium homicide bosor & subur
γαδευτήριον τοῦ φονεύσαντος τὴν βοσὼρ καὶ τὰ περισπό-
bana eius: & iazer & suburbana eius: & ceth
ρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰαζὴρ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν κεδ-
son & suburbana eius: & mapha & suburba-
σὼν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν μαφὰ καὶ τὰ περισπό-
na eius: quattuor ciuitates. & de tribu gad ciui
ρια αὐτῆς, τέσσαρες πόλεις. καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς γὰδ τὴν πό-
tatẽ cõfugii homicide romoth in
λιν τοῦ φυγαδευτηρίου τοῦ φονεύσαντος τὴν ῥαμὼθ ἐν τῇ
galaad & suburbana eius: & manaim &
γαλαὰδ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν μααναὶμ καὶ τα
suburbana eius & esebon & suburbana eius:
περισπόρια αὐτῆς καὶ τὴν ἐσεβὼν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς,
& iazer & suburbana eius: oẽs ciuitates
καὶ τὴν ἰαζὴρ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, πᾶσαι αἱ πόλεις
quattuor. oẽs ciuitates filiis merari per pplos eo
τέσσαρες. πᾶσαι πόλεις τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ δήμους αὐ-
rum relictoꝝ a tribu leui. & fue
τῶν τῶν καταλελειμμένων ἀπὸ τῆς φυλῆς τῆς λευί. καὶ ἐγε-
runt termini coꝝ ciuitates duodecim. oẽs vrbes leuita
νήθη τὰ ὅρια αὐτῶν πόλεις δώδεκα. πᾶσαι πόλεις τῶν λευι-
rum in medio possessionis filioꝝ israel ciuitates quadragin-
τῶν ἐν μέσῳ κατασχέσεως υἱῶν ἰσραὴλ πόλεις τεσσαράκον-
taocto & suburbana eaꝝ. i circuitu vrbiũ ha-
τα ὀκτὼ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν. κύκλῳ τῶν πόλεων τού-
rum ciuitates & vrbes & suburbana eaꝝ i circuitu
των πόλεις καὶ πόλεις καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν κύκλῳ
vrbium. sic oĩbus vrbibus his. & de
τῶν πόλεων. οὕτως πάσαις ταῖς πόλεσι ταύταις. καὶ ἔδω-
dit dñs israel oẽm trã quã iurauit traditurũ se
κεν κύριος τῷ ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν γῆν ἣν ὤμοσεν δοῦναι τοῖς
patribus coꝝ: & possederũt eã: & habi
πατράσιν αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐτὴν, καὶ κατῴ-
tauerũt in ea: & requiescere fecit eos dñs in circuitu si-
κησαν ἐν αὐτῇ, καὶ κατέπαυσεν αὐτοὺς κύριος κυκλόθεν κα-
cut iurauit p̃ribus coꝝ. nõ surrexit vllus co-
θότι ὤμοσεν τοῖς πατράσιν αὐτῶν. οὐκ ἀνέστη οὐδεὶς κατε-
ram eis ab oĩbus inimicis coꝝ: oẽs
νάντιον αὐτῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, πάντας τοὺς
inimicos coꝝ tradidit dñs in manus coꝝ. nõ
ἐχθροὺς αὐτῶν παρέδωκε κύριος εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. οὐ
cecidit vbũ de oĩbus verbis bonis que
διέπεσεν ῥῆμα ἀπὸ πάντων τῶν ῥημάτων τῶν καλῶν ὧν
locutus ẽ dñs filiis isrl̃ oĩa expleta sunt.
ἐλάλησεν κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσλ̃ πάντα παρεγένετο. Ca.22.

A

Tunc conuocauit iosue filios ruben &
Τότε συνεκάλεσεν ἰησοῦς τοὺς υἱοὺς ῥουβὴν καὶ τοὺς
filios gad & dimidiã tribuꝝ manasse: & dixit eis: vos
υἱοὺς γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς
audiuistis omnia que precepit vobis moyses famul9
ἀκηκόατε σύμπαντα ὅσα ἐνετείλατο ὑμῖν μωυσῆς ὁ παῖς

nu.13.f

dñi: & audiuistis vocẽ meã iuxta oĩa q̃cũq3 p̃-
κυρίου, καὶ ἐπηκούσατε τῆς φωνῆς μου κατὰ πάντα ὅσα ἐνε-
cepi vobis: & nõ reliquistis fr̃es
τειλάμην ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐγκαταλελοίπατε τοὺς ἀδελφοὺς
vr̃os his diebus & pluribus vsq3 ad diẽ hodier
ὑμῶν ταύτας τὰς ἡμέρας καὶ πλείους ἕως ἡμέρας τῆς σήμε-
nũ custodiuistis p̃ceptũ dñi dei nr̃i. nũc ãt re
ρον ἐφυλάξασθε τὴν ἐντολὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. νῦν δὲ κατέ-
quiẽ dedit dñs deus nr̃ fratribus nr̃is quẽadmodũ dixit
παυσεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν ὃν τρόπον εἶπεν
eis. nũc igit̃ reuersi abite in domos
αὐτοῖς. νῦν οὖν ἀποστραφέντες ἀπέλθετε εἰς τοὺς οἴκους
vr̃as & in trã possessionis vr̃e: quã tradidit vobi
ὑμῶν καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέσεως ὑμῶν, ἣν ἔδωκεν ὑμῖν

ciuitates quattuor cũ suburbanis suis. De tribu gad ciuitates confugii ramoth in galaad & manaim et esebõ et iazer: ciuitates quattuor cum suburbanis suis. De tribu ruben ciuitates refugii: bosor in solitudine misor & iazer et ietson & maspha: ciuitates quattuor cum suburbanis suis. Omnes vrbes filiorũ merari per familias & cognationes suas duodecim. Itaq3 ciuitates vniuerse leuitarũ in medio possessionis filiorum israel fuerunt quadraginta octo cum suburbanis suis: singule per familias distribute. Deditq3 dominus deus israeli omnem terram quam traditurũ se p̃ribus eorũ iurauerat: & possederũt illã atq3 habitauerũt in ea. Dataq3 est ab eo pax in oẽs p circuitum nationes: nullusq3 eis hostium resistere ausus est: sed cuncti in eorũ ditionẽ redacti sunt. Ne vnum quidem verbũ quod illis prestiturum se esse promiserat irritũ fuit: sed rebus expleta sunt omnia. 22.

Eodem tẽpore vocauit iosue rubenitas & gadditas & dimidiam tribum manasse. Dixitq3 ad eos. Fecistis omnia que precepit vobis moyses famulus domini: mihi quoq3 in oĩbus obedistis: nec reliquistis fratres vr̃os longo tempore vsq3 in presentem diem. custodientes imperiũ dñi dei vestri. Quia igitur dedit dñs deus vr̃ fratribus vestris quietẽ & pacem sicut pollicitus est: reuertimini & ite ĩ tabernacula vr̃a: & in terrã possessiõis quã tradidit vobis

ואת מגרשיה ערים ארבע: וממטה
ראובן את בצר ואת מגרשיה ואת
יהצה ואת מגרשיה: ואת קדמות
ואת מגרשיה ואת מיפעת ואת
מגרשיה ערים ארבע: וממטה גד
את עיר מקלט הרצח את רמות
בגלעד ואת מגרשיה ואת מחנים
ואת מגרשיה: את חשבון ואת
מגרשיה את יעזר ואת מגרשיה כל
ערים ארבע: כל הערים לבני מררי
למשפחתם הנותרים ממשפחת
הלוים ויהי גורלם ערים שתים
עשרה: כל ערי הלוים בתוך אחזת
בני ישראל ערים ארבעים ושמנה
ומגרשיהן: תהיינה הערים האלה
עיר עיר ומגרשיה סביבתיה כן
לכל הערים האלה: ויתן יהוה
לישראל את כל הארץ אשר נשבע
לתת לאבתם וירשוה וישבו בה:
וינח יהוה להם מסביב ככל אשר
נשבע לאבותם ולא עמד איש
בפניהם מכל איביהם את כל
איביהם נתן יהוה בידם: לא נפל
דבר מכל הדבר הטוב אשר דבר
יהוה אל בית ישראל הכל בא:

Cap.xxij.

אז יקרא יהושע לראובני
ולגדי ולחצי שבט מנשה: ויאמר
אליהם אתם שמרתם את כל אשר
צוה אתכם משה עבד יהוה ותשמעו
בקולי לכל אשר צויתי אתכם: לא
עזבתם את אחיכם זה ימים רבים
עד היום הזה ושמרתם את משמרת
מצות יהוה אלהיכם: ועתה הניח
יהוה אלהיכם לאחיכם כאשר דבר
להם ועתה פנו ולכו לכם לאהליכם
אל ארץ אחזתכם אשר נתן לכם

יתר · היה גרל · רבץ · היה · סבב · נתן · שבע · נוח · פנה · בוא · קרא · חצה אמר · שמע · קול צוה · יום רבב · שמר · צוה נוח · פנה הלך

משה עבד יהוה בעבר הירדן: רק שמרו מאד לעשות את המצוה ואת התורה אשר צוה אתכם משה עבד יהוה לאהבה את יהוה אלהיכם וללכת בכל דרכיו ולשמר מצותיו ולדבקה בו ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: ויברכם יהושע וישלחם וילכו אל אהליהם: ולחצי שבט המנשה נתן משה בבשן ולחציו נתן יהושע עם אחיהם בעבר הירדן ימה וגם כי שלחם יהושע אל אהליהם ויברכם: ויאמר אליהם לאמר בנכסים רבים שובו אל אהליכם ובמקנה רב מאד בכסף ובזהב ובנחשת ובברזל ובשלמות הרבה מאד חלקו שלל איביכם עם אחיכם: וישבו וילכו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה מאת בני ישראל משלה אשר בארץ כנען ללכת אל ארץ הגלעד אל ארץ אחזתם אשר נאחזו בה על פי יהוה ביד משה: ויבאו אל גלילות הירדן אשר בארץ כנען ויבנו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה שם מזבח על הירדן מזבח גדול למראה: וישמעו בני ישראל לאמר הנה בנו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה את המזבח אל מול ארץ כנען אל גלילות הירדן אל עבר בני ישראל: וישמעו בני ישראל ויקהלו כל עדת בני ישראל שלה לעלות עליהם לצבא: וישלחו בני ישראל אל בני ראובן ואל בני גד ואל חצי שבט מנשה אל ארץ הגלעד את פינחס בן אלעזר הכהן: ועשרה נשיאים עמו נשיא

moyses famulus dñi trās iordanē: ita dumtaxat: vt custodiatis attēte & ope cōpleatis mādatū & legē quā p̄cepit vobis moyses famulus dñi: vt diligatis dñm deū vr̄m: et ambuletis in omibus viis eius: & obseruetis mādata illius adhereatisq; ei: ac fuiatis i omni corde & in omi aia vr̄a. Benedixitq; eis iosue & dimisit eos. Qui reuersi sūt i tabernacula sua. Dimidie aūt tribui manasse possessionem moyses dederat i basā: & idcirco medie q̄ sup fuit dedit iosue sortē in ter ceteros fratres suos trās iordanē ad occidētalē ei9 plagā. Cūq; dimitteret eos i taberna cula sua & bñdixisset eis dixit ad eos: In multa substātia atq; diuitiis reuertimini ad sedes vr̄as cū argēto & auro: ere āc ferro & veste multiplici. Diuidite predā hostiū cū frīb9 vr̄is. Reuersiq; sunt & abierūt filii rubē & filii gad & dimidia trib9 manasse a filiis isrl̄ de sylo q̄ sita est in chanaā: vt intrarent galaad terrā possessionis sue quā obtinuerāt iuxta imperiū dñi i manu moysi. Cūq; vēissēt ad tumulos iordāis in terram chanaan: edificauerūt iuxta iordanem altare ifinite magnitudinis. Qd cū audisset filii isrl̄ & ad eos certi nūcii detulissēt edificasse filios rubē & gad & dimidia tribus manasse altare i terra chanaan sup iordāis tumulos contra filios israel: conuenerunt oēs in sylo vt ascēderēt et dimicarent cōtra eos. Et interim miserūt ad illos in terram galaad phinees filium eleazari sacerdotis: & decē principes cum eo.

moyses famulus dñi trans iordanē: sed
μωυσῆς δοῦλος κυρίου ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἀλλὰ
custodite valde vt faciatis precepta τ legē quā
φυλάξασθε σφόδρα ποιεῖν τὰς ἐντολὰς καὶ τὸν νόμον ὃν
precepit vobis moyses famulus dñi: vt diligatis dñm
ἐνετείλατο ὑμῖν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου, ἀγαπᾶν κύριον τὸν
deū vr̄m: τ ambuletis in oibus viis eius:
θεὸν ὑμῶν καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ,
vt obseruetis mādata eius: τ adhereatis ei: τ
φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ προστίθεσθαι αὐτῷ, καὶ
seruiatis ei ex oīm mente vr̄a τ ex oīm
λατρεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ὑμῶν καὶ ἐξ ὅλης τῆς
anima vr̄a. τ bñdixit eis iosue: τ dimi
ψυχῆς ὑμῶν. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ἰησοῦς, καὶ ἐξαπέστει-
sit eos: τ reuersi sunt in domos eoꝝ. τ
λεν αὐτούς, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. καὶ
dimidie tribui manasse dederat moyses in ba-
τοῖς ἡμίσεσιν φυλῆς μανασσῆ ἔδωκεν μωυσῆς ἐν τῇ βα-
san: τ dimidie pti dedit iosue cum
σανίτιδι, καὶ τοῖς ἡμίσεσιν ἔδωκεν ἰησοῦς μετὰ τῶν
fratribus eoꝝ trans iordanē iuxta mare. τ
ἀδελφῶν αὐτῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου κατὰ θάλασσαν. καὶ
cum dimitteret eos iosue in domos eoꝝ: τ
ἡνίκα ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἰησοῦς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ
benedixit eis dicēs: in substa multa reuersi sunt
εὐλόγησεν αὐτοὺς λέγων, ἐν χρήμασι πολλοῖς ἀπήλθοσαν
in domos eoꝝ: τ iumēta multa valde τ argē
εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ κτήνη πολλὰ σφόδρα καὶ ἀργύ-
tum τ auru τ es τ ferru τ vestē mul
ριον καὶ χρυσίον καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον καὶ ἱματισμὸν πο-
tam valde diuiserūt spolia inimicoꝝ eoꝝ cum
λὺν σφόδρα διείλαντο τὴν προνομὴν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν μετὰ
fratribus eoꝝ. τ reuersi sūt τ iuerunt
τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἐπορεύθησαν οἱ
filii ruben τ filii gad τ dimidia tribus manasse a
υἱοὶ ῥουβὴν καὶ υἱοὶ γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἀπὸ τῶν
filiis israel de sylo in tra chanaā vt irent in trā ga
υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ συλὼ ἐν γῇ χαναὰν ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν γα-
laad in trā possessionis eoꝝ: quā possederūt eā
λαὰδ εἰς γῆν κατασχέσεως αὐτῶν, ἣν ἐκληρονόμησαν αὐτὴν
per imperium dñi in manu moysi. τ venerūt in
διὰ προστάγματος κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ. καὶ ἤλθοσαν εἰς
galeloth iordanis que est in tra chanaā: τ edificauerūt
γαλιλὼθ τοῦ ἰορδάνου ἥ ἐστιν ἐν γῇ χαναάν, καὶ ᾠκοδόμησαν
filii ruben τ filii gad τ dimidia tribus manas
οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασ-
se illic altare iuxta iordanē altare magnū
σῆ ἐκεῖ βωμὸν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου βωμὸν μέγαν τοῦ
visu. τ audiuerūt filii israel dicētes: ecce edi-
ἰδεῖν. καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λεγόντων, ἰδοὺ ᾠ-
ficauerunt filii ruben τ filii gad τ
κοδόμησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ τὸ
dimidia tribus manasse altare i terminis terre chanaam
ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ βωμὸν ἐφ᾽ ὁρίων γῆς χαναὰν
in galaad iordanis cōtra filios isra
ἐπὶ τοῦ γαλαὰδ ἰορδάνου ἐν τῷ πέραν υἱῶν ἰσρα-
el. τ audiuerūt filii israel τ cōuenerūt om
ήλ. καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ συνηθροίσθησαν πάν-
nes filiis israel in sylo vt ascendētes eos
τες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς συλὼ ὥστε ἀναβάντας αὐτοὺς
oppugnarent. τ miserunt filii israel ad
ἐκπολεμῆσαι. καὶ ἀπέστειλαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς
filios ruben τ ad filios gad τ ad
τοὺς υἱοὺς ῥουβὴν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς γὰδ καὶ πρὸς
dimidiā tribū manasse in terrā galaad τ
τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ εἰς τὴν γῆν γαλαὰδ τόν τε
phinees filiū elezar filii aron sacerdotis: τ de
φινεὲς υἱὸν ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ δέ-
cē ex principibus qui cum eo: princeps
κα τῶν ἀρχόντων τῶν μετ᾽ αὐτοῦ, ἄρχων

vnus de domo familie de oibus tribubus is
εἷς ἀπὸ οἴκου πατριᾶς ἀπὸ πασῶν τῶν φυλῶν ἰσ-
rael viri principes domoꝝ familiaꝝ sunt tribuni is
ραήλ ἄνδρες ἄρχοντες οἴκων πατριῶν εἰσιν χιλίαρχοι ἰσ-
rael: τ venerūt ad filios ruben τ ad
ραήλ. καὶ παρεγένοντο πρὸς τοὺς υἱοὺς ῥουβὴν καὶ πρὸς τοὺς
filios gad τ ad dimidiā tribū manasse in terrā ga
υἱοὺς γὰδ καὶ πρὸς τοὺς ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ εἰς γῆν γα-
laad: τ locuti sunt ad eos dicētes: hec dicit
λαὰδ, καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, τάδε λέγει
ois cōgregatio dñi: quod delictū hoc: qd deliq-
πᾶσα ἡ συναγωγὴ κυρίου, τίς ἡ πλημμέλεια αὕτη, ἣν ἐπλημ-
stis corā deo israel vt relinquatis hodie re
μελήσατε ἔναντι θεοῦ ἰσραὴλ ἀποστραφῆναι σήμερον ἀπὸ
tro dñi edificātes vobis altare: rebel
ὄπισθεν κυρίου οἰκοδομήσαντες ἑαυτοῖς βωμόν, ἀποστά-
les vt sitis vos hodie a dño: nō parū vobis
τας γενέσθαι ὑμᾶς σήμερον ἀπὸ κυρίου; μὴ μικρὸν ὑμῖν τὸ
pctm phegor: q nō purgati sumus ab illo vsq; ad
ἁμάρτημα φογώρ, ὅτι οὐκ ἐκαθαρίσθημεν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἕως τῆς
diem hanc: τ fuit plaga in synagoga do
ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐγενήθη ἡ πληγὴ ἐν τῇ συναγωγῇ κυ-
mini. τ vos auersi estis hodie a dño: τ
ρίου. καὶ ὑμεῖς ἀπεστράφητε σήμερον ἀπὸ κυρίου, καὶ αὔ-
cras in oēm israel erit ira. τ nūc si parua terra
ριον ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ ἔσται ὀργή. καὶ νῦν εἰ μικρὰ ἡ γῆ τῆς
possessionis vr̄e: trāsite in trā possessionis do
κατασχέσεως ὑμῶν, διάβητε εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέσεως κυ-
mini: vbi habitat illic tabnaculū dñi: τ possi
ρίου, ὅπου κατασκηνοῖ ἐκεῖ ἡ σκηνὴ κυρίου. καὶ κατακληρο-
dete inter nos τ a dño ne rebelles sitis:
νομήσατε ἐν ἡμῖν, καὶ ἀπὸ κυρίου μὴ ἀποστάται γενήθητε,
τ a nobis ne recedatis eo q edificastis vos altare
καὶ ἀπὸ ἡμῶν μὴ ἀποστῆτε διὰ τὸ οἰκοδομῆσαι ὑμᾶς βωμὸν
extra altare dñi dei nr̄i. nōne achan
ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. οὐκ ἰδοὺ ἄχαρ
filius zare delictū deliquit ab anathema
ὁ τοῦ ζαρὰ πλημμέλειαν ἐπλημμέλησεν ἀπὸ τοῦ ἀναθέμα-
te: τ in oēm cetum fuit ira? τ hic
τος, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἐγενήθη ὀργή; καὶ οὗ-
vnus solus: nō hic solus mortuus ē in pctō
τος εἷς μόνος, μὴ οὗτος μόνος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ
suo. τ respōderūt filii ruben τ filii gad τ
αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ τὸ
dimidia tribus manasse: τ locuti sunt tribunis is
ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ, καὶ ἐλάλησαν τοῖς χιλιάρχοις ἰσ-
rael dicētes: deus deus dñs est: τ deus deus do
ραὴλ λέγοντες, ὁ θεὸς θεὸς κύριός ἐστι, καὶ ὁ θεὸς ὁ θεὸς κύ-
minus ipse nouit: τ israel ipse sciet. si in rebel
ριος αὐτὸς οἶδεν, καὶ ἰσραὴλ αὐτὸς γνώσεται εἰ ἐν ἀποστα-
lione deliquim9 corā dño: nō liberabit nos in
σίᾳ ἐπλημμελήσαμεν ἔναντι κυρίου, μὴ ῥύσεται ἡμᾶς ἐν
die hac: τ si edificauimus nobis ipsis aram
τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ εἰ ᾠκοδομήσαμεν αὐτοῖς βωμὸν
vt rebellaremus a dño: vel vt imponerem9 sup
ὥστε ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου, ἢ ὥστε ἀναβιβάσαι ἐπ᾽ αὐ-
eam sacrificiū holocaustoꝝ: vel vt faceremus sup
τὸ θυσίαν ὁλοκαυτωμάτων, ἢ ὥστε ποιῆσαι ἐπ᾽ αὐ-
eam sacrificiū salutationis: dñs ipse exquirat. sed
τοῦ θυσίαν σωτηρίου, κύριος αὐτὸς ἐκζητήσει. ἀλλ᾽
pter euitationē verbi fecimus hoc dicētes
ἕνεκεν εὐλαβείας ῥήματος ἐποιήσαμεν τοῦτο λέγοντες,
vt ne cras loquantur filii vr̄i filiis nr̄is
ἵνα μὴ αὔριον εἴπωσιν τὰ τέκνα ὑμῶν τοῖς τέκνοις ἡμῶν
dicētes: qd vobis τ dño deo israel? τ
λέγοντες, τί ὑμῖν καὶ κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραήλ; καὶ
terminos posuit dñs inter nos
ὅρια ἔθηκεν κύριος ἀναμέσον ἡμῶν

singulos de singulis tribubus. Qui venerunt ad filios ruben & gad & dimidie tribus manasse in terram galaad: dixeruntq; ad eos. Hec mādat omnis populus domini. Que est ista transgressio? Cur reliquistis dñm deum israel edificātes altare sacrilegū: & a cultu illi9 recedentes? An parum vobis est q peccastis in beel phegor: & vsq; in p̄ntem diē macula hui9 sceleris in vobis p̄manet: multiq; de pp̄lo corruerunt. Et vos hodie reliquistis dominū: & cras in vniuersum israel ira ei9 deseuiet. q si putatis immundam esse terrā possessionis vr̄e: transite ad terram in qua tabernaculum dñi est & hītate iter nos tm̄: vt a dño & a nostro consortio non recedatis: edificato altari preter altare domini dei nostri. Nōne achan filius zare p̄teriit mandatū dñi: & super omnem populū israel ira eius icubuit? Et ille erat vn9 homo atq; vtinā solus p̄iisset in scelere suo. Rn̄derūtq; filii ruben & gad & dimidie trib9 manasse principibus legationis israel. Fortissimus dñs de9: fortissim9 deus dñs ipse nouit: & israel simul itelliget: si p̄uaricationis aïo hoc altare construximus: nō custodiat nos sed puniat nos in p̄nti. Et si ea mente fecimus vt holocausta & sacrificium & pacificas victimas sup eo imponeremus: ipe querat & iudicet: & nō ea magis cogitatione atq; tractatu: vt diceremus: cras dicent filii vr̄i filiis nr̄is. Quid vobis & dño deo israel? Terminū posuit dominus inter nos

אחד נשיא אחד לבית אב לכל מטות ישראל ואיש ראש בית אבותם המה לאלפי ישראל: ויבאו אל בני ראובן ואל בני גד ואל חצי שבט מנשה אל ארץ הגלעד וידברו אתם לאמר: כה אמרו כל עדת יהוה מה המעל הזה אשר מעלתם באלהי ישראל לשוב היום מאחרי יהוה בבנותכם לכם מזבח למרדכם היום ביהוה: המעט לנו את עון פעור אשר לא הטהרנו ממנו עד היום הזה ויהי הנגף בעדת יהוה: ואתם תשבו היום מאחרי יהוה והיה אתם תמרדו היום ביהוה ומחר אל כל עדת ישראל יקצף: ואך אם טמאה ארץ אחזתכם עברו לכם אל ארץ אחזת יהוה אשר שכן שם משכן יהוה והאחזו בתוכנו וביהוה אל תמרדו ואתנו אל תמרדו בבנתכם לכם מזבח מבלעדי מזבח יהוה אלהינו: הלוא עכן בן זרח מעל מעל בחרם ועל כל עדת ישראל היה קצף והוא איש אחד לא גוע בעונו: ויענו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה וידברו את ראשי אלפי ישראל: אל אלהים יהוה אל אלהים יהוה הוא ידע וישראל הוא ידע אם במרד ואם במעל ביהוה אל תושיענו היום הזה: לבנות לנו מזבח לשוב מאחרי יהוה ואם להעלות עליו עלה ומנחה ואם לעשות עליו זבחי שלמים יהוה הוא יבקש: ואם לא מדאגה מדבר עשינו את זאת לאמר מחר יאמרו בניכם לבנינו לאמר מה לכם וליהוה אלהי ישראל: וגבול נתן יהוה בינינו

וּבֵינֵיכֶם בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד אֶת
הַיַּרְדֵּן אֵין לָכֶם חֵלֶק בַּיהוָה וְהִשְׁבִּיתוּ
בְנֵיכֶם אֶת בָּנֵינוּ לְבִלְתִּי יְרֹא אֶת
יְהוָה׃ וַנֹּאמֶר נַעֲשֶׂה נָּא לָּנוּ לִבְנוֹת
אֶת הַמִּזְבֵּחַ לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזָבַח׃ כִּי
עֵד הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם וּבֵין דֹּרוֹתֵינוּ
אַחֲרֵינוּ לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת יְהוָה לְפָנָיו
בְּעֹלוֹתֵינוּ וּבִזְבָחֵינוּ וּבִשְׁלָמֵינוּ וְלֹא
יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם מָחָר לְבָנֵינוּ אֵין לָכֶם
חֵלֶק בַּיהוָה׃ וַנֹּאמֶר וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ
אֵלֵינוּ וְאֶל דֹּרֹתֵינוּ מָחָר וְאָמַרְנוּ
רְאוּ אֶת תַּבְנִית מִזְבַּח יְהוָה אֲשֶׁר
עָשׂוּ אֲבוֹתֵינוּ לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזֶבַח
כִּי עֵד הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם׃ חָלִילָה
לָּנוּ מִמֶּנּוּ לִמְרֹד בַּיהוָה וְלָשׁוּב הַיּוֹם
מֵאַחֲרֵי יְהוָה לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לְעֹלָה
לְמִנְחָה וּלְזָבַח מִלְּבַד מִזְבַּח יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר לִפְנֵי מִשְׁכָּנוֹ׃ וַיִּשְׁמַע
פִּינְחָס הַכֹּהֵן וּנְשִׂיאֵי הָעֵדָה וְרָאשֵׁי
אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶת הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר דִּבְּרוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּבְנֵי
מְנַשֶּׁה וַיִּיטַב בְּעֵינֵיהֶם׃ וַיֹּאמֶר
פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל בְּנֵי רְאוּבֵן
וְאֶל בְּנֵי גָד וְאֶל בְּנֵי מְנַשֶּׁה הַיּוֹם
יָדַעְנוּ כִּי בְתוֹכֵנוּ יְהוָה אֲשֶׁר לֹא
מְעַלְתֶּם בַּיהוָה הַמַּעַל הַזֶּה אָז הִצַּלְתֶּם
אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיַּד יְהוָה׃ וַיָּשָׁב
פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהַנְּשִׂיאִים
מֵאֵת בְּנֵי רְאוּבֵן וּמֵאֵת בְּנֵי גָד מֵאֶרֶץ
הַגִּלְעָד אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיָּשִׁבוּ אוֹתָם דָּבָר׃ וַיִּיטַב
הַדָּבָר בְּעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְבָרְכוּ
אֱלֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אָמְרוּ
לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם לַצָּבָא לְשַׁחֵת אֶת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד
יֹשְׁבִים בָּהּ׃ וַיִּקְרְאוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי

& vos o filii rubē & filii gad : iordanē fluuiū: & idcirco partē nō hētis in dño: & p hāc occasionē auerterēt filii vrī filios nros a timore domini. Putauimus itaq; melius: & diximus. Extruamus nobis altare non in holocausta neq; ad victimas offerēdas: sed in testimoniū iter nos & vos: & sobolem nram vtrāq; pgeniem: vt seruiamus dño: & iuris nri sit offerre & holocausta & victimas & pacificas hostias: & neq; dicāt cras filii vri filiis nostris: nō ē vobis pars in dño. Qd si voluerīt dicere: respondebūt ei: Ecce altere dñi quod fecerūt pres nri: nō in holocausta neq; in sacrificiū: sed in testimoniū nostrū ac vrm. Absit a nobis hoc scelus vt recedamus a dño: & eius vestigia relinqm9: extructo altari ad holocausta & sacrificia & victias offerēdas: pter altare dñi dei nri qd extructū est añ tabernaculum eius. Quibus auditis phinees sacerdos & principes legatiōis isrl q erāt cū eo placati sūt: & verba filiorū rubē & gad & dimidie tribus manasse libētissime suscepērūt. Dixitq; phinees fili9 elezari sacerdos ad eos. Nunc scimus q nobiscum sit dñs: qm alieni estis a preuaricatione hac: & liberastis filios isrl de manu dñi. Reuersusq; est cum principibus a filiis ruben & gad de terra galaad in trā chanaan ad filios israel: & retulit eis. Placuitq; sermo cunctis audientibus. Et laudauerunt deū filii isrl & nequaq̃ vltra dixerūt vt ascēderēt cōtra eos atq; pugnarēt: & delerēt trā possessiōis eorū. Vocauerūtq; filii rubē & filii

7

גָד לַמִּזְבֵּחַ כִּי עֵד הוּא בֵּינֹתֵינוּ כִּי
יְהוָה הָאֱלֹהִים׃ וַיְהִי מִיָּמִים
רַבִּים אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֵנִיחַ יְהוָה
לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל אֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב
וִיהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא בַּיָּמִים׃ וַיִּקְרָא
יְהוֹשֻׁעַ לְכָל יִשְׂרָאֵל לִזְקֵנָיו וּלְרָאשָׁיו
וּלְשֹׁפְטָיו וּלְשֹׁטְרָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
אֲנִי זָקַנְתִּי בָּאתִי בַּיָּמִים׃ וְאַתֶּם
רְאִיתֶם אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם לְכָל הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִפְּנֵיכֶם
כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם׃
רְאוּ הִפַּלְתִּי לָכֶם אֶת הַגּוֹיִם
הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה בְּנַחֲלָה לְשִׁבְטֵיכֶם
מִן הַיַּרְדֵּן וְכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִכְרַתִּי
וְהַיָּם הַגָּדוֹל מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ׃ וַיהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הוּא יֶהְדֳּפֵם מִפְּנֵיכֶם
וְהוֹרִישׁ אֹתָם מִלִּפְנֵיכֶם וִירִשְׁתֶּם
אֶת אַרְצָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם לָכֶם׃ וַחֲזַקְתֶּם מְאֹד לִשְׁמֹר
וְלַעֲשׂוֹת אֵת כָּל הַכָּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת
מֹשֶׁה לְבִלְתִּי סוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאול׃
לְבִלְתִּי בוֹא בַּגּוֹיִם הָאֵלֶּה הַנִּשְׁאָרִים
הָאֵלֶּה אִתְּכֶם וּבְשֵׁם אֱלֹהֵיהֶם לֹא
תַזְכִּירוּ וְלֹא תַשְׁבִּיעוּ וְלֹא תַעַבְדוּם
וְלֹא תִשְׁתַּחֲווּ לָהֶם׃ כִּי אִם בַּיהוָה
אֱלֹהֵיכֶם תִּדְבָּקוּ כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם עַד
הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיּוֹרֶשׁ יְהוָה מִפְּנֵיכֶם גּוֹיִם
גְּדֹלִים וַעֲצוּמִים וְאַתֶּם לֹא עָמַד
אִישׁ בִּפְנֵיכֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ אִישׁ
אֶחָד מִכֶּם יִרְדָּף אָלֶף כִּי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר לָכֶם׃ וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד
לְנַפְשֹׁתֵיכֶם לְאַהֲבָה אֶת יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי אִם שׁוֹב תָּשׁוּבוּ
וּדְבַקְתֶּם בְּיֶתֶר הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה
הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה אִתְּכֶם וְהִתְחַתַּנְתֶּם

gad altare qd extruxerāt: testimoniū nrm q dñs ipe sit deus.

Ca. 23.

Euoluto aūt multo tempore postq̃ pacem dederat dominus israeli subiectis in gyro natiōibus vniuersis & iosue iā lōgeuo & p senilis etatis: vocauit iosue oēm israelē: maioresq; natu & pricipes ac iudices ac magistros dixitq; ad eos. Ego senui & pgressioris etatis sū: vosq; cernitis omnia q̃ fecerit dominus deus vr cūctis p circuitū natiōib9: quō p vobis ipse pugnauerit. Et nūc quia vobis sorte diuisi omnem terram: ab orietali parte iordanis vsq; ad mare magnū: multeq; adhuc supsūt natiōes: dñs deus vester disperdet eas & auferet a facie vra & possidebitis terrā sicut vobis pollicitus est. Tantum cōfortamī & estote solliciti vt custodiatis cūcta que scripta sūt in volumine legis moysi: & nō declinetis ab eis neq; ad dexterā neq; ad sinistrā: ne post q̃ intraueritis ad gētes q̃ iter vos future st: iuretis in noie deorū earū & seruiatis eis & adoretis illos: sed adhereatis domino deo vestro: quod fecistis vsq; in diē hāc. Et tūc auferet dñs deus i cōspectu vro gētes magnas & robustissimas: & nullus vobis resistere poterit. Vnus e vobis psequetur hostium mille viros: quia dñs deus vr p vobis ipe pugnabit sicut pollicit9 ē: hoc tantū diligētissime precauete vt diligatis dominum deum vestrum. Quod si volueritis gentium harum q inter vos habitāt erroribus adherere &

בהם ובאתם בהם והם בכם ידוע
תדעו כי לא יוסיף יהוה אלהיכם
להוריש את הגוים האלה מלפניכם
והיו לכם לפח ולמוקש ולשטט
בצדיכם ולצננים בעיניכם עד
אבדכם מעל האדמה הטובה הזאת
אשר נתן לכם יהוה אלהיכם: והנה
אנכי הולך היום בדרך כל הארץ
וידעתם בכל לבבכם ובכל נפשכם
כי לא נפל דבר אחד מכל הדברים
הטובים אשר דבר יהוה אלהיכם
עליכם הכל באו לכם לא נפל
ממנו דבר אחד: והיה כאשר בא
עליכם כל הדבר הטוב אשר דבר
יהוה אלהיכם אליכם כן יביא יהוה
עליכם את כל הדבר הרע עד
השמידו אותכם מעל האדמה הטובה
הזאת אשר נתן לכם יהוה אלהיכם:
בעברכם את ברית יהוה אלהיכם
אשר צוה אתכם והלכתם ועבדתם
אלהים אחרים והשתחויתם להם
וחרה אף יהוה בכם ואבדתם מהרה
מעל הארץ הטובה אשר נתן לכם:

cap. xxiiii.

ויאסף יהושע את כל
שבטי ישראל שכמה ויקרא לזקני
ישראל ולראשיו ולשפטיו
ולשטריו ויתיצבו לפני האלהים:
ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר
יהוה אלהי ישראל בעבר הנהר
ישבו אבותיכם מעולם תרח אבי
אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים
אחרים: ואקח את אביכם את
אברהם מעבר הנהר ואולך אתו
בכל ארץ כנען וארבה את זרעו
ואתן לו את יצחק: ואתן ליצחק
את יעקב ואת עשו ואתן לעשו

cum eis miscere connubia atq; amicitias copulare: iam tunc scitote q dominus deus vester non eas deleat ante faciem vestram: sed erunt vobis in foueam ac laqueum & offendiculum ex latere vestro: & sudes in oculis vestris donec vos auferat atq; disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis. En ego hodie ingredior viam vniuerse terre: & toto animo cognoscetis q de omnibus verbis que se dominus prestiturum vobis esse pollicitus est: vnum non preterierit in cassum. Sicut ergo impleuit opere qd promisit: & prospera cuncta venerunt: sic adducet super vos quicquid malorum comminatus est: donec vos auferat atq; disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis: eo q preterieritis pactum domini dei vestri quod pepigit vobiscum & seruieritis diis alienis & adoraueritis eos. Cito atq; velociter consurget in vos furor domini: & auferemini ab hac terra optima quam tradidit vobis.

24.

Congregauitq; iosue omnes tribus israel in sychem: & vocauit maiores natu ac principes & iudices & magistros: steteruntq; in conspectu dei: & ad populum sic locutus est. Hec dicit dominus deus israel. Trans fluuium habitauerunt patres vestri ab initio: thare pater abraam & nachor: seruieruntq; diis alienis. Tuli ergo patrem vestrum abraam de messopotamie finibus: & adduxi eum in terram chanaan: multiplicauiq; semen eius & dedi ei isaac: illiq; rursum dedi iacob & esau. E quibus Esau dedi

montem seyr ad possidendum: iacob vero & filii eius descenderunt in egyptum. Misiq; moysen & aaron: & percussi egyptum multis signis atq; portentis: eduxiq; vos & patres vestros de egypto & venistis ad mare: persecutiq; sunt egyptii patres vestros cum curribus & equitatu vsq; ad mare rubrum. Clamauerunt autem ad dominum filii israel qui posuit tenebras inter vos & egyptios. Et adduxit super eos mare & operuit eos. Viderunt oculi vestri cuncta que in egypto fecerim: & habitastis in solitudine multo tempore: & introduxi vos in terram amorrei qui habitabat trans iordanem. Cumq; pugnarent contra vos: tradidi eos in manus vestras: & possedistis terram eorum atq; interfecistis eos. Surrexit autem balach filius sephor rex moab & pugnauit contra israel. Misitq; & vocauit balaam filium beor vt malediceret vobis: & ego nolui audire eum: sed econtrario per illum benedixi vobis & liberaui vos de manu eius. Transistisq; iordanem & venistis ad hiericho pugnaueruntq; contra vos viri ciuitatis eius amorreus & pherezeus & chananeus & etheus & gergeseus & eueus & iebuseus: & tradidi illos in manus vestras. Misiq; ante vos scabrones: & eieci eos de locis suis duos reges ammorreorum: non in gladio & in arcu tuo: dediq; vobis terram in qua non laborastis: & vrbes quas non edificastis vt habitaretis in eis: vineas & oliueta que non plantastis. Nunc ergo timete dominum & seruite ei perfecto corde atq; verissimo: & auferte deos quibus seruierunt patres vestri in mesopotamia & in egypto ac seruite domino. Sin autem malum vobis videtur vt domino seruiatis: optio vobis datur. Eligite hodie quod placet cui seruire potissimum debeatis: vtrum diis

את הר שעיר לרשת אתו ויעקב
ובניו ירדו מצרים: ואשלח את משה
ואת אהרן ואגף את מצרים כאשר
עשיתי בקרבו ואחר הוצאתי אתכם:
ואוציא את אבותיכם ממצרים
ותבאו הימה וירדפו מצרים אחרי
אבותיכם ברכב ובפרשים ים סוף:
ויצעקו אל יהוה וישם מאפל
ביניכם ובין המצרים ויבא עליו את
הים ויכסהו ותראינה עיניכם את
אשר עשיתי במצרים ותשבו
במדבר ימים רבים: ואביאה אתכם
אל ארץ האמרי היושב בעבר הירדן
וילחמו אתכם ואתן אותם בידכם
ותירשו את ארצם ואשמידם
מפניכם: ויקם בלק בן צפור מלך
מואב וילחם בישראל וישלח ויקרא
לבלעם בן בעור לקלל אתכם: ולא
אביתי לשמע לבלעם ויברך ברוך
אתכם ואצל אתכם מידו: ותעברו
את הירדן ותבאו אל יריחו וילחמו
בכם בעלי יריחו האמרי והפרזי
והכנעני והחתי והגרגשי החוי
והיבוסי ואתן אותם בידכם: ואשלח
לפניכם את הצרעה ותגרש אותם
מפניכם שני מלכי האמרי לא
בחרבך ולא בקשתך: ואתן לכם ארץ
אשר לא יגעת בה וערים אשר לא
בניתם ותשבו בהם כרמים וזיתים
אשר לא נטעתם אתם אכלים:
ועתה יראו את יהוה ועבדו אתו
בתמים ובאמת והסירו את אלהים
אשר עבדו אבותיכם בעבר הנהר
ובמצרים ועבדו את יהוה: ואם רע
בעיניכם לעבד את יהוה בחרו לכם
היום את מי תעבדון אם את אלהים

אֲשֶׁר עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַנָּהָר וְאִם אֶת אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
אַתֶּם יֹשְׁבִים בְּאַרְצָם וְאָנֹכִי וּבֵיתִי
נַעֲבֹד אֶת יְהוָה: וַיַּעַן הָעָם וַיֹּאמֶר
חָלִילָה לָּנוּ מֵעֲזֹב אֶת יְהוָה לַעֲבֹד
אֱלֹהִים אֲחֵרִים: כִּי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
הוּא הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ וְאֶת אֲבוֹתֵינוּ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים
וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְעֵינֵינוּ אֶת הָאֹתוֹת
הַגְּדֹלוֹת הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמְרֵנוּ בְּכָל הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר הָלַכְנוּ בָהּ וּבְכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר
עָבַרְנוּ בְּקִרְבָּם: וַיְגָרֶשׁ יְהוָה אֶת כָּל
הָעַמִּים וְאֶת הָאֱמֹרִי יֹשֵׁב הָאָרֶץ
מִפָּנֵינוּ גַּם אֲנַחְנוּ נַעֲבֹד אֶת יְהוָה כִּי
הוּא אֱלֹהֵינוּ: וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל
הָעָם לֹא תוּכְלוּ לַעֲבֹד אֶת יְהוָה כִּי
אֱלֹהִים קְדֹשִׁים הוּא אֵל קַנּוֹא הוּא
לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם וּלְחַטֹּאותֵיכֶם: כִּי
תַעַזְבוּ אֶת יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהֵי נֵכָר
וְשָׁב וְהֵרַע לָכֶם וְכִלָּה אֶתְכֶם אַחֲרֵי
אֲשֶׁר הֵיטִיב לָכֶם: וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל
יְהוֹשֻׁעַ לֹא כִּי אֶת יְהוָה נַעֲבֹד: וַיֹּאמֶר
יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם עֵדִים אַתֶּם בָּכֶם כִּי
אַתֶּם בְּחַרְתֶּם לָכֶם אֶת יְהוָה לַעֲבֹד
אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ עֵדִים: וְעַתָּה הָסִירוּ אֶת
אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְהַטּוּ
אֶת לְבַבְכֶם אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל יְהוֹשֻׁעַ אֶת יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד וּבְקוֹלוֹ נִשְׁמָע: וַיִּכְרֹת
יְהוֹשֻׁעַ בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּשֶׂם
לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט בִּשְׁכֶם: וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ
אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת
אֱלֹהִים וַיִּקַּח אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיְקִימֶהָ
שָּׁם תַּחַת הָאַלָּה אֲשֶׁר בְּמִקְדַּשׁ יְהוָה:
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם הִנֵּה
הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה בָּנוּ לְעֵדָה

quibus seruierunt patres vri in mesopotamia: an diis amorreorum in quorũ terra habitatis. Ego aũt & domus mea seruiemus dño. Respõditq₃ populus: & ait. Absit a nobis vt relinquam⁹ dñm & seruiam⁹ diis alienis. Dñs deus noster ipse eduxit nos & patres nostros de terra egypti & de domo seruitutis: feciťq₃ videtib⁹ nobis signa ingentia & custodiuit nos ĩ omni via p quã ãbulauim⁹: & in cunctis populis p quos transiuimus: & eiecit vniuersas gentes ammorreũ habitatorẽ terre quã nos intrauimus. Seruiemus igitur domino: quia ipse est deus noster. Dixitq₃ Iosue ad populũ. Non poteritis seruire dño: de⁹ enim sãctus & fortis emulator est: nec ignoscet sceleribus vestris atq₃ pctis. Si dimiseritis dñm & seruieritis diis alienis: conuertet se & affliget vos atq₃ subuertet: postq̃ vobis prestiterit bona. Dixitq₃ populus ad iosue. Nequaq̃ ita vt loq̃ris erit: sed dño seruiemus. Et iosue ad populũ: testes inq̃t vos estis quia ipi elegeritis vobis dñm vt seruiatis ei. Respõderuntq₃. Testes. Nũc ergo ait: auferte deos alienos de medio vestri: & inclinate corda vr̃a ad dominũ deũ israel. Dixitq₃ populus ad iosue. Domino deo nr̃o seruiemus: & obediẽtes erimus p̃ceptis eius. Percussit ergo iosue ĩ die illo fedus & p̃posuit pplo p̃cepta atq₃ iudicia ĩ sychẽ. Scripsit quoq₃ omnia verba hec ĩ volumie legis dñi et tulit lapidẽ p̃grandẽ posuitq₃ eum subter quercũ q̃ erat ĩ sanctuario dñi & dixit ad omnem populũ: En lapis iste erit vobis in testimonium

patrũ vrõꝝ qui trans fluuiũ: siue
τῶν πατέρων ὑμῶν τοῖς ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ, εἴτε
diis amorreoꝝ in qb⁹ vos habitatis in
τοῖς θεοῖς τῶν ἀμορραίων ἐν οἷς ὑμεῖς κατοικεῖτε ἐπὶ
terra eoꝝ. ego aũt ⁊ dom⁹ mea seruiamus
τῆς γῆς αὐτῶν. ἐγὼ δὲ καὶ ὁ οἶκός μου λατρεύσωμεν
dño. ⁊ rñdẽs pplꝯ dixit: nõ fiat no
τῷ κυρίῳ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ λαὸς εἶπεν, μὴ γένοιτο ἡ-
bis vt relinquam⁹ dñm vt seruiamus diis aliis.
μῖν καταλιπεῖν τὸν κύριον ὥστε λατρεύειν θεοῖς ἑτέροις.
dñs deus nr̃ ipse eduxit nos ⁊ pa
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτὸς ἀνήγαγεν ἡμᾶς καὶ τοὺς πατέ-
tres nr̃os de terra egypti de domo seruitutis: ⁊ q̃
ρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας, καὶ ὅσα
fecit inobis signa ingẽtia hec: ⁊ cu
ἐποίησεν ἡμῖν τὰ σημεῖα τὰ μεγάλα ταῦτα, καὶ διε-
stodiuit nos in oĩ via qua ambulauim⁹ in ipsa:
φύλαξεν ἡμᾶς ἐν πάσῃ τῇ ὁδῷ ᾗ ἐπορεύθημεν ἐν αὐτῇ,
⁊ in cũctis gẽtib⁹ quas trãsiuimus per ipsos. ⁊
καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν οὓς παρήλθομεν δι' αὐτῶν. καὶ
eiecit dñs vniuersas gẽtes ⁊ amorreũ
ἐξέβαλεν κύριος σύμπαντα τὰ ἔθνη καὶ τὸν ἀμορραῖον τὸν
habitantẽ terrã a facie nr̃a. sed ⁊
κατοικοῦντα τὴν γῆν ἀπὸ προσώπου ἡμῶν. ἀλλὰ καὶ
nos seruiamus dño: hic enĩ est deus
ἡμεῖς λατρεύσωμεν τῷ κυρίῳ, οὗτος γάρ ἐστιν ὁ θεὸς
noster. ⁊ dixit iosue ad oẽm pplꝫ: nõ pote-
ἡμῶν. καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς πρὸς πάντα τὸν λαόν, οὐ μὴ δύνη-
ritis seruire dño: qm̃ sctũs est ⁊ deus emu
σθε λατρεύειν τῷ κυρίῳ, ὅτι ἅγιός ἐστιν καὶ θεὸς ζηλω-
lator est: hic nõ dimittet iniqtates vr̃as ⁊
τής ἐστιν, οὗτος οὐκ ἀνήσει τὰ ἀνομήματα ὑμῶν καὶ
peccata vr̃a. qñ dimiseritis do-
τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν. ἡνίκα ἂν ἐγκαταλίπητε κύ-
minũ ⁊ seruieritis diis alienis: ⁊ cõuertẽs se
ριον καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ ἐπελθὼν
affliget vos ⁊ subuertet vos p q̃bus bene fe
κακώσει ὑμᾶς καὶ ἐξαναλώσει ὑμᾶς ἀνθ' ὧν εὖ ἐποίη-
cit vobis. ⁊ dixit pplꝯ ad iosue: nequaq̃: sed
σεν ὑμῖν. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς ἰησοῦν, οὐχί, ἀλ-
dño seruiamus. ⁊ dixit iosue ad
λὰ κυρίῳ λατρεύσωμεν. καὶ εἶπεν ἰησοῦς πρὸς τὸν
pplm̃: testes vos cõtra vos: qm̃ elegistis
λαόν, μάρτυρες ὑμεῖς καθ' ὑμῶν, ὅτι ἐξελέξασθε ὑ-
vos vobis dñm vt seruiatis ei. ⁊ di
μεῖς ἑαυτοῖς τὸν κύριον λατρεύειν αὐτῷ. καὶ εἶ-
xerũt: testes: ⁊ nunc auferte deos
παν, μάρτυρες. καὶ νῦν περιέλεσθε τοὺς θεοὺς τοὺς
alienos qui in vobis: ⁊ dirigite cor
ἀλλοτρίους τοὺς ἐν ὑμῖν, καὶ εὐθύνατε τὴν καρδί-
ad dñm deũ israel. ⁊ dixit pplꝯ ad io
αν πρὸς κύριον θεὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς ἰη-
sue: dño deo nr̃o seruiamus ⁊
σοῦν, κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν λατρεύσωμεν καὶ τῆς
vocẽ eius audiamus. ⁊ pcussit iosue fe
φωνῆς αὐτοῦ ἀκουσόμεθα. καὶ διέθετο ἰησοῦς δια-
dus cũ pplo in die illa: ⁊ de
θήκην πρὸς τὸν λαὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔδω-
dit ei legem ⁊ iudiciũ in sychem. ⁊ scripsit
κεν αὐτῷ νόμον καὶ κρίσιν ἐν συχέμ. καὶ ἔγραψεν
iosue verba hec in librum legẽ
ἰησοῦς τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς βιβλίον νόμου τοῦ
dei. ⁊ tulit lapidẽ pgrãdẽ: ⁊ statuit eũ io
θεοῦ, καὶ ἔλαβεν λίθον μέγαν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἰη-
sue illic subter terebinthũ que erat corã dño.
σοῦς ἐκεῖ ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἀπέναντι κυρίου.
⁊ dixit iosue ad oẽm pplm̃: ecce la
καὶ εἶπεν ἰησοῦς πρὸς πάντα τὸν λαόν, ἰδοὺ ὁ λί-
pis iste erit vobis in testimoniũ:
θος οὗτος ἔσται ὑμῖν εἰς μαρτύριον,

q ipse audiuit oĩa dicta a dño que
ὅτι αὐτὸς ἀκήκοεν σύμπαντα τὰ λεχθέντα ὑπὸ κυρίου ὅσα
locutus est ad vos hodie. ⁊ erit iste in vobis in
ἐλάλησεν πρὸς ὑμᾶς σήμερον. καὶ ἔσται οὗτος ἐν ὑμῖν εἰς
testimoniũ in nouissimis diebus: qñ mẽtiti fueritis do
μαρτύριον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ἡνίκα ἂν ψεύσησθε κυ-
mino deo vr̃o. ⁊ dimisit iosue pplm̃ singulos i
ρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. καὶ ἀπέστειλεν ἰησοῦς τὸν λαὸν ἕκαστον εἰς
locũ suũ. ⁊ factũ est post hec mortu⁹ est iosue fi
τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο μετ' ἐκεῖνα ἀπέθανεν ἰησοῦς υἱ-
lius naũ seruus dñi filius cẽtũ decẽ annoꝝ. ⁊ sepelierũt
ὸς ναυῆ δοῦλος κυρίου υἱὸς ἑκατὸν δέκα ἐτῶν. καὶ ἔθαψαν
eum circa terminos possessionis sue i thãnathasa-
αὐτὸν πρὸς τοῖς ὁρίοις τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν θαμναθσα-
rachin mõte ephraim a septẽtrione mõtis gaas. ⁊ ser-
ρὰχ ἐν τῷ ὄρει τοῦ ἐφραὶμ ἀπὸ βορρᾶ τοῦ ὄρους γαάς. καὶ ἐλά-
uiuit israel dño cũctis diebus iosue ⁊ cũ-
τρευσεν ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας ἰησοῦ καὶ πά-
ctis diebus seniorum qui duxerũt
σας τὰς ἡμέρας τῶν πρεσβυτέρων ὅσοι ἐφείλκυσαν τὸν
tẽpus post iosue: ⁊ qui viderũt oĩa opa
χρόνον μετὰ ἰησοῦ, καὶ ὅσοι ἴδοσαν σύμπαντα τὰ ἔργα
dñi que fecerat israel. ⁊ ossa ioseph duxerũt
κυρίου ὅσα ἐποίησεν τῷ ἰσραήλ. καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωσὴφ ἀνήγαγον
filii israel de egypto: ⁊ sepelierũt in sycimis in
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, καὶ κατώρυξαν ἐν σικίμοις ἐν τῇ
parte agri quem emit iacob ab amorreis
μερίδι τοῦ ἀγροῦ οὗ ἐκτήσατο ἰακὼβ παρὰ τῶν ἀμορραίων
habitãtibus in sycimis cẽtũ nouellis ouib⁹: ⁊ de
τῶν κατοικούντων ἐν σικίμοις ἑκατὸν ἀμνάδων, καὶ ἔδω-
dit eã ioseph in parte. ⁊ eleazar filius aaron
κεν αὐτὴν τῷ ἰωσὴφ ἐν μερίδι. καὶ ἐλεάζαρ ὁ υἱὸς ἀαρὼν ὁ
pontifex mortuus est: ⁊ sepult⁹ est in gabaath phinees fi
ἀρχιερεὺς ἐτελεύτησεν, καὶ ἐτάφη ἐν γαβαὰθ φινεὲς τοῦ υἱ-
lii eius: quã dedit ei in mõte ephraim.
οῦ αὐτοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τῷ ἐφραίμ.

IVDICES.

ΚΡΙΤΑΙ. Ca.i.

Et factũ est post mortem iosue ⁊
Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν ἰησοῦ καὶ
cõsuluerũt filii israel in dño dicẽ-
ἐπηρώτων οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν κυρίῳ λέγον-
tes: quis ascẽdet nobis cõtra chana
τες, τίς ἀναβήσεται ἡμῖν πρὸς τὸν χανα-
neum dux belli in ipso: ⁊ dixit dñs:
ναῖον ἀφηγούμενος τοῦ πολεμῆσαι ἐν αὐτῷ; καὶ εἶπεν κς,
iudas ascẽdet: ecce tradidi terrã in manu eius. ⁊
ἰούδας ἀναβήσεται, ἰδοὺ δέδωκα τὴν γῆν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ
dixit iudas ad symeon fratrẽ suũ: ascẽde
εἶπεν ἰούδας πρὸς συμεὼν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνάβηθι
mecum in sorte mea ⁊ pugnabimus in chana-
μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ κλήρῳ μου καὶ πολεμήσομεν ἐν τῷ χανα-
neo. ⁊ pergam ⁊ ego tecum in sorte tua.
ναίῳ, καὶ πορεύσομαι καὶ ἐγὼ μετὰ σοῦ ἐν τῷ κλήρῳ σου.
⁊ abiit cũ eo symeõ: ⁊ ascẽdit iudas. ⁊ tra
καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ συμεών, καὶ ἀνέβη ἰούδας. καὶ ἔδω-
didit dñs chananeũ ⁊ pherezeũ in manu illius: ⁊
κεν κύριος τὸν χαναναῖον καὶ τὸν φερεζαῖον ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ
percussit eos in bezec decẽ milia viroꝝ. ⁊ inue
ἐπάταξεν αὐτοὺς ἐν βεζὲκ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ εὗ-
nerũt adonibezec in bezec ⁊ pugnauerũt cõtra eũ: ⁊
ρον τὸν ἀδωνιβεζὲκ ἐν βεζὲκ καὶ ἐπολέμησαν ἐν αὐτῷ, καὶ
percusserũt chananeũ ⁊ pherezeũ. ⁊ fugit a-
ἐπάταξαν τὸν χαναναῖον καὶ τὸν φερεζαῖον. καὶ ἔφυγεν ἀ-
donibezec: ⁊ persecuti sũt post eũ ⁊ cõprehẽderũt e-
δωνιβεζέκ, καὶ κατεδίωξαν ὀπίσω αὐτοῦ καὶ ἔλαβοσαν αὐ-
um ⁊ absciderũt sũmitates pedũ eius ⁊ manuũ
τὸν καὶ ἀπέκοψαν τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ τῶν χειρῶν
eius. ⁊ dixit adonibezec: septuaginta reges sũmitates
αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀδωνιβεζέκ, ἑβδομήκοντα βασιλεῖς τὰ ἄκρα
pedũ eoꝝ ⁊ manuũ eoꝝ abscisi
τῶν ποδῶν αὐτῶν καὶ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἀποκεκομμένοι

q audierit omnia verba domini q̃ locutus est vobis: ne forte postea negare velitis & mentiri dño deo vr̃o. Dimisitq₃ pplm̃ singulos in possessione suã. Et post hec mortuus ẽ iosue filius nun seruus dñi: centum decem annorũ: sepelieruntq₃ eũ in finibus possessionis sue in thãnathsare q̃ est sita in mõte effraim a septẽtrionali pte montis gaas. Seruiuitq₃ israel dño cũctis diebus iosue & seniorum qui lõgo vixerãt tẽpore post iosue et qui nouerat omnia opera domini q̃ fecerat in isrl. Ossa quoq₃ ioseph q̃ tulerãt filii isrl de egypto: sepelierunt in syche ĩ pte agri quẽ emerat iacob a filiis emmor pris sychẽ cẽtum nouellis ouibus: & fuit in possessione filiorũ ioseph. Eleazar quoq₃ filius aarõ mortuus est: & sepelierũt eũ in gabaath phinees filii eius que data est ei in monte effraim.

Explicit liber Iosue. Incipit liber sophtĩ quem nos Iudicũ appellamus.

Post mortẽ Iosue cõsuluerũt filii israel dñm dicentes. Quis ascendet añ nos cõtra chananeũ & erit dux belli? Dixitq₃ dñs. Iudas ascendet: ecce tradidi terram in manu eius. Et ait Iudas symeoni fratri suo. Ascende mecũ in sortẽ meã: & pugna contra chananeũ: vt & ego pgã tecũ in sortem tuam. Et abiit cũ eo symeon. Ascenditq₃ iudas & tradidit dñs chananeũ ac pherezeũ ĩ man⁹ eorũ & pcusserunt ĩ bezech decẽ milia viroꝝ. Inueneruntq₃ adonibezech ĩ bezech: & pugnauerũt contra eũ ac pcusserũt chananeũ & pherezeũ. Fugit aũt adonibezech: quẽ psecuti cõprehenderũt cesis summitatibus manuũ eius ac pedũ. Dixitq₃ adonibezech. Septuaginta reges ãputatis manuũ ac pedũ summitatibus

כִּי הִיא שָׁמְעָה אֵת כָּל אִמְרֵי יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבֶּר עִמָּנוּ וְהָיְתָה בָכֶם לְעֵדָה
פֶּן תְּכַחֲשׁוּן בֵּאלֹהֵיכֶם: וַיְשַׁלַּח
יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעָם אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ: וַיְהִי
אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ
בִּן נוּן עֶבֶד יְהוָה בֶּן מֵאָה וָעֶשֶׂר
שָׁנִים: וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בִּגְבוּל נַחֲלָתוֹ
בְּתִמְנַת סֶרַח אֲשֶׁר בְּהַר אֶפְרָיִם
מִצְּפוֹן לְהַר גָּעַשׁ: וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת
יְהוָה כֹּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכֹל יְמֵי הַזְּקֵנִים
אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ
וַאֲשֶׁר יָדְעוּ אֵת כָּל מַעֲשֵׂה יְהוָה
אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל: וְאֶת עַצְמוֹת
יוֹסֵף אֲשֶׁר הֶעֱלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בִשְׁכֶם בְּחֶלְקַת
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי
חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה
וַיִּהְיוּ לִבְנֵי יוֹסֵף לְנַחֲלָה: וְאֶלְעָזָר בֶּן
אַהֲרֹן מֵת וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִבְעַת פִּינְחָס
בְּנוֹ אֲשֶׁר נִתַּן לוֹ בְּהַר אֶפְרָיִם:

Ca.i.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאֲלוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בַּיהוָה לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ אֶל
הַכְּנַעֲנִי בַּתְּחִלָּה לְהִלָּחֶם בּוֹ: וַיֹּאמֶר
יְהוָה יְהוּדָה יַעֲלֶה הִנֵּה נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ
בְּיָדוֹ: וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אָחִיו עֲלֵה
אִתִּי בְגוֹרָלִי וְנִלָּחֲמָה בַּכְּנַעֲנִי וְהָלַכְתִּי
גַם אֲנִי אִתְּךָ בְּגוֹרָלֶךָ וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ שִׁמְעוֹן:
וַיַּעַל יְהוּדָה וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת הַכְּנַעֲנִי
וְהַפְּרִזִּי בְּיָדָם וַיַּכּוּם בְּבֶזֶק עֲשֶׂרֶת
אֲלָפִים אִישׁ: וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲדֹנִי בֶזֶק
בְּבֶזֶק וַיִּלָּחֲמוּ בוֹ וַיַּכּוּ אֶת הַכְּנַעֲנִי וְאֶת
הַפְּרִזִּי: וַיָּנָס אֲדֹנִי בֶזֶק וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו
וַיֹּאחֲזוּ אֹתוֹ וַיְקַצְּצוּ אֶת בְּהֹנוֹת יָדָיו
וְרַגְלָיו: וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי בֶזֶק שִׁבְעִים
מְלָכִים בְּהֹנוֹת יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם מְקֻצָּצִים

Primitiua heb. Tex. heb. Iudi. ca. i. | Trāslā. B. Hie. | Trāsl. Gre. lxx. cū interp. latina.

היו מלקטים תחת שלחני כאשר
עשיתי כן שלם לי אלהים ויביאהו
ירושלם וימת שם: וילחמו בני
יהודה בירושלם וילכדו אותה
ויכוה לפי חרב ואת העיר שלחו
באש: ואחר ירדו בני יהודה להלחם
בכנעני יושב ההר והנגב והשפלה:
וילך יהודה אל הכנעני היושב בחברון
ושם חברון לפנים קרית ארבע ויכו
את ששי ואת אחימן ואת תלמי:
וילך משם אל יושבי דביר ושם
דביר לפנים קרית ספר: ויאמר כלב
אשר יכה את קרית ספר ולכדה
ונתתי לו את עכסה בתי לאשה:
וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב
הקטן ממנו ויתן לו את עכסה בתו
לאשה: ויהי בבואה ותסיתהו לשאול
מאת אביה השדה ותצנח מעל
החמור ויאמר לה כלב מה לך:
ותאמר לו הבה לי ברכה כי ארץ הנגב
נתתני ונתתה לי גלת מים ויתן לה
כלב את גלת עלית ואת גלת תחתית:
ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים
את בני יהודה מדבר יהודה אשר
בנגב ערד וילך וישב את העם: וילך
יהודה את שמעון אחיו ויכו את
הכנעני יושב צפת ויחרימו אותה
ויקרא את שם העיר חרמה: וילכד
יהודה את עזה ואת גבולה ואת
אשקלון ואת גבולה ואת עקרון ואת
גבולה: ויהי יהוה את יהודה וירש
את ההר כי לא להוריש את יושבי
העמק כי רכב ברזל להם: ויתנו
לכלב את חברון כאשר דבר משה
ויורש משם את שלשה בני הענק:
ואת היבוסי יושב ירושלם לא

colligebant sub mensa mea ciborū reliquias: sicut feci: ita reddidit mihi deus. Adduxeruntq; eū in hierl'm: & ibi mortuus est. Oppugnātes ergo filii iuda hierusalē ceperunt eam: & percusserūt in ore gladii tradentes cunctam incēdio ciuitatē. Et post ea descēdētes pugnauerūt cōtra chananeū qui habitabat in mōtanis & ad meridiē in cāpestribus. Pergēsq; iudas contra chananeū qui hitabat in hebrō cuius nomē fuit antiquitus cariatharbe: percussit sesai & hayman & tholmai: atq; inde profectus abiit ad habitatores dabir: cuius nomē vetus erat cariatsepher. i. ciuitas lrarū. Dixitq; caleph. Qui percusserit cariathsepher & vastauerit eā: dabo ei axā filiā meā uxorē. Cūq; cepisset eā othoniel filius cenez frater caleph minor: dedit ei axā filiam suā coniugē. Quā pergentem in itinere monuit vir suus vt peteret a prē suo agrū. Que cū suspirasset sedēs in asino: dixit ei caleph Quid habes? At illa rñdit. Da mihi bñdictionē: quia terrā arentē dedisti mihi: da & irriguā aqs. Dedit ergo ei caleph irriguū superius & irriguū inferius. Filii aūt cinei cognati moysi ascēderūt de ciuitate palmarū cū filiis iuda in desertum sortis eius: qd ē ad meridiem arath & hitauerunt cū eo. Abiit aūt iudas cū symeone fratre suo: & percusserūt sil chananeū q hitabat in sephat & interfecerūt eū. Vocatūq; est nomē vrbis horma. i. anathema. Cepitq; iudas gazā cū finibus suis & ascalonē atq; accharō cū terminis suis. Fuitq; dñs cum iuda: & mōtana possedit: nec potuit delere hitatores vallis: quia falcatis curribus abūdabāt. Dederūtq; caleph hebron sicut dixerat moyses: qui deleuit ex ea tres filios enach. Iebuseū aūt habitatorem hierusalem non

fuerūt colligētes q̄ sub mensa mea. sicut
ἦσαν συλλέγοντες τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου. καθὼς
ergo feci: sic reddidit mihi deus. ₇ adduxerūt
οὖν ἐποίησα, οὕτως ἀνταπέδωκέν μοι ὁ θεός. καὶ ἤγαγον
eum in hierusalem: ₇ mortuus est ibi. ₇ pugnauerūt
αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ ἐπολέμησαν
filij iuda cōtra ierusalem ₇ ceperunt eā ₇
οἱ υἱοὶ ἰούδα ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ κατελάβοντο αὐτὴν καὶ
percusserūt eā in ore gladij: ₇ vrbem cō
ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ τὴν πόλιν ἐνε-
busserūt in igne. ₇ postea descēderūt filij iu
πρησαν ἐν πυρί. καὶ μετὰ ταῦτα κατέβησαν οἱ υἱοὶ ἰού-
da ad pugnādū cōtra chananeū qui habitabat mōtana
δα πολεμῆσαι τῷ χαναναίῳ τῷ κατοικοῦντι τὴν ὀρεινὴν
₇ meridiē ₇ cāpestria. ₇ abijt iudas cōtra
καὶ τὸν νότον καὶ τὴν πεδινήν. καὶ ἐπορεύθη ἰούδας πρὸς τὸν
chananeū qui habitabat in chebron: at nomē chebron
χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν χεβρών, τὸ δὲ ὄνομα χεβρὼν
fuit prius cariatharboth. ₇ percusserūt sesi ₇
ἦν ἔμπροσθεν καριαθαρβώκ. καὶ ἐπάταξαν τὸν σεσὶ καὶ
achiman ₇ tholmi genimina enac. ₇ profe
τὸν ἀχιμὰν καὶ τὸν θολμὶ γεννήματα τοῦ ἐνάκ. καὶ ἐπορεύ-
cti sunt illinc ad habitantes dabir: ₇ nomē
θησαν ἐκεῖθεν πρὸς τοὺς κατοικοῦντας δαβίρ, καὶ τὸ ὄνομα
dabir prius ciuitas literarū. ₇ dixit chaleb: qui
δαβὶρ ἔμπροσθεν πόλις γραμμάτων. καὶ εἶπεν χαλέβ, ὃς
percusserit ciuitatē literarū ₇ primus ceperit
ἂν πατάξῃ τὴν πόλιν τῶν γραμμάτων καὶ προκαταλάβηται
eam: dabo ei axān filiā meā in vxorē. ₇
αὐτήν, δώσω αὐτῷ τὴν ἀχσὰν θυγατέρα μου εἰς γυναῖκα. καὶ
prior cepit eam gothoniel filius cenez frater chaleb
προκατελάβετο αὐτὴν γοθονιὴλ υἱὸς κενὲζ ἀδελφὸς χαλὲβ
minor maior eo. ₇ dedit ei axan fi
ὁ νεώτερος ὑπὲρ αὐτόν. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀχσὰν θυγα-
liam eius in cōiugē. ₇ factū est cū abiret il
τέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐ-
la: ₇ persuasit illi petere a patre suo
τήν, καὶ ἐπέσεισεν αὐτὴν αἰτῆσαι παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς τὸν
agrum. ₇ murmurabat super asinū. ₇ dixit ei cha
ἀγρόν. καὶ ἐγόγγυζεν ἐπάνω τοῦ ὑποζυγίου. καὶ εἶπεν αὐτῇ χα-
leb quid est tibi: ₇ dixit ei axā: da mihi bñdictiōē:
λὲβ τί ἐστί σοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀχσάν, δὸς δή μοι εὐλογίαν,
qm̄ in terrā austri tradidisti me: ₇ des mihi redēptionē aque.
ὅτι εἰς γῆν νότου ἐκδέδοσαί με, καὶ δώσεις μοι λύτρωσιν ὕδατος.
₇ dedit ei chaleb redēptionē sublimiū ₇ redēptionē humi
καὶ ἔδωκεν αὐτῇ χαλὲβ λύτρωσιν μετεώρων καὶ λύτρωσιν ταπει-
liū. ₇ filij iothor cinei gñi moy. ascēderūt de ci
νῶν. καὶ οἱ υἱοὶ ἰωθὸρ τοῦ κιναίου πενθεροῦ μωυσῆ ἀνέβησαν ἐκ τῆς πό-
uitate palmarū ad filios iuda in desertū iuda q̄ est
λεως τῶν φοινίκων πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰούδα εἰς τὴν ἔρημον ἰούδα τὴν οὖσαν
in meridie ad descēsum arad ₇ abijt: ₇ habitauit
ἐν τῷ νότῳ ἐπὶ καταβάσεως ἀράδ. καὶ ἐπορεύθη, καὶ κατῴκησαν
cum pplo. ₇ abijt iudas cum symeon fratre suo
μετὰ τοῦ λαοῦ. καὶ ἐπορεύθη ἰούδας μετὰ συμεὼν τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
₇ percusserūt chananeū q habitabat sepheth. ₇ anathe
τοῦ καὶ ἐπάταξαν τὸν χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα σεφέθ. καὶ ἀνεθε-
matizauerūt eā ₇ euerterūt eam: ₇ vocauerūt nomē
μάτισαν αὐτὴν καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτήν, καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τῆς
vrbis destructio. ₇ possedit iudas gazan ₇
πόλεως ἐξολόθρευσις. καὶ ἐκληρονόμησεν ἰούδας τὴν γάζαν καὶ τὸ
terminū eius: ₇ accaron: ₇ terminū eius: ₇ azotū ₇
ὅριον αὐτῆς, καὶ τὴν ἀκκαρών, καὶ τὸ ὅριον αὐτῆς. καὶ τὴν ἄζωτον καὶ
suburbana eius. ₇ fuit dñs cum iuda: ₇ possedit
τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ ἦν κύριος μετὰ ἰούδα, καὶ ἐκληρονόμησε
mōtē: qm̄ nō potuit possidere habitantes val-
τὸ ὄρος, ὅτι οὐκ ἐδύνατο κληρονομῆσαι τοὺς κατοικοῦντας τὴν κοι-
lem qr prohibuit eos: ₇ currus ferrei eis: ₇ dede
λάδα ὅτι διεστείλατο αὐτοῖς, καὶ ἅρματα σιδηρᾶ αὐτοῖς, καὶ ἔδω-
runt chaleb chebron sicut locutus est moyses. ₇ deleuit illic
καν τῷ χαλὲβ τὴν χεβρὼν καθὰ ἐλάλησε μωυσῆς. καὶ ἐξῆρεν ἐκεῖ
tres filios enac. ₇ iebuseum habitantē hierl'm nō
τοὺς τρεῖς υἱοὺς ἐνάκ. καὶ τὸν ἰεβουσαῖον τὸν κατοικοῦντα ἰλὴμ οὐκ

C

Iosue. 15. d.

D

Trāsl. Gre. lxx. cū interp. latina. | Trāslā. B. Hie. | Tex. heb. Iudi. ca. i. | Primitiua heb.

deleuerūt filij beniamin. ₇ habitauit iebuseus cū
ἐξῆραν οἱ υἱοὶ βενιαμίν. καὶ κατῴκησεν ὁ ἰεβουσαῖος μετὰ
filijs beniamin in hierusalem vsq; ad diē hāc.
τῶν υἱῶν βενιαμὶν ἐν ἱερουσαλὴμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
₇ ascēderūt filij ioseph ₇ ipsi in bethel: ₇ dñs
καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ καί γε αὐτοὶ εἰς βαιθήλ, καὶ κς
cū eis. ₇ castrametati sūt dom⁹ israel cōtra bethel.
μετ᾽ αὐτῶν. καὶ παρενέβαλον οἶκος ἰσραὴλ κατὰ βαιθήλ.
at nomē vrbis fuit prius luza. ₇ viderūt cu
τὸ δὲ ὄνομα τῆς πόλεως ἦν ἔμπροσθεν λουζά. καὶ εἶδον οἱ φυ-
stodientes virū egredientē de ciuitate: ₇ cepe
λάσσοντες ἄνδρα ἐκπορευόμενον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἔλα-
runt eū ₇ dixerūt ei: ostēde nobis introitū ciui
βον αὐτὸν καὶ εἶπον αὐτῷ, δεῖξον ἡμῖν τὴν εἴσοδον τῆς πό-
tatis: ₇ faciemus tecum miām. ₇ ostēdit eis
λεως, καὶ ποιήσομεν μετὰ σοῦ ἔλεος. καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς
ingressum vrbis: ₇ percusserūt vrbē in o-
τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, καὶ ἐπάταξαν τὴν πόλιν ἐν στό-
re gladij: at virū ₇ cognationē eius
ματι ῥομφαίας, τὸν δὲ ἄνδρα καὶ τὴν συγγένειαν αὐτοῦ
dimiserūt. ₇ abijt vir in trā chettim: ₇ edifica
ἐξαπέστειλαν. καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἀνὴρ εἰς γῆν χεττίν, καὶ ᾠκοδό-
uit illic vrbē: ₇ vocauit nomē illius luza: hoc
μησεν ἐκεῖ πόλιν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς λουζά, τοῦ-
nomē eius vsq; ad diē hanc. ₇ nō pos
το ὄνομα αὐτῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ οὐκ ἐκληρονό-
sedit manasses bethsan neq; filias eius: neq;
μησε μανασσῆς τὴν βαισὰν οὐδὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ
thanaach ₇ filias eius: neq; habi-
τὴν θανναὰχ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ τοὺς κατοι-
tantes dor ₇ filias eius: neq; habi
κοῦντας δὼρ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ τοὺς κατοι-
tātes mageddon ₇ filias eius: neq;
κοῦντας μαγεδδὼν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ τοὺς
habitantes ieblaam neq; filias eius. ₇
κατοικοῦντας ἰεβλαὰμ οὐδὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς. καὶ
incepit chananeus habitare in terra hac. ₇ factū
ἤρξατο ὁ χαναναῖος κατοικεῖν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἐγένε-
est cū cōfortat⁹ est israel ₇ posuit chananeū in tri
το ὅτε ἐνίσχυσεν ἰσραὴλ καὶ ἔθετο τὸν χαναναῖον εἰς φό-
butū ₇ delens nō deleuit illū. ₇ ephraim nō deleuit
ρον καὶ ἐξαίρων οὐκ ἐξῆρεν αὐτόν. καὶ ἐφραὶμ οὐκ ἐξῆρεν τὸν
chananeū qui habitabat in gazer: ₇ habitabat chana-
χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν γαζέρ, καὶ κατῴκει ὁ χανα-
neus in medio eius in gazer. ₇ zabulon nō deleuit
ναῖος ἐν μέσῳ αὐτοῦ ἐν γαζέρ. καὶ ζαβουλὼν οὐκ ἐξῆρε τοὺς
habitantes cetron ₇ habitantes naalol. ₇ ha
κατοικοῦντας κετρὼν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ναλώλ. καὶ κα-
bitauit chananeus in medio eius: ₇ fact⁹ est in tributū.
τῴκησεν ὁ χαναναῖος ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο εἰς φόρον.
₇ aser nō deleuit habitātes accho ₇
καὶ ἀσὴρ οὐκ ἐξῆρεν τοὺς κατοικοῦντας ἀκχὼ καὶ τοὺς
habitātes sidona ₇ habitātes achlab ₇
κατοικοῦντας σιδῶνα καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἀχλὰβ καὶ
aschazib ₇ elba ₇ aphec ₇ roob. ₇
τὴν ἀχαζὶβ καὶ τὴν ἐλβὰ καὶ τὴν ἀφὲκ καὶ τὴν ῥοώβ. καὶ
habitauit aser in medio chananei habitan
κατῴκησεν ὁ ἀσὴρ ἐν μέσῳ τοῦ χαναναίου τοῦ κατοικοῦν-
tis trā: qm̄ nō potuit delere eū. ₇ nephtalim nō
τος τὴν γῆν, ὅτι οὐκ ἐδυνήθη ἐξᾶραι αὐτόν. καὶ νεφθαλὶν οὐκ
deleuit habitantes bethsames: ₇ habitātes
ἐξῆρε τοὺς κατοικοῦντας βεθσαμύς, καὶ τοὺς κατοικοῦντας
bethanach. ₇ habitauit israel in medio chananei habitan
βεθανάχ. καὶ κατῴκησεν ἰηλ ἐν μέσῳ τοῦ χαναναίου τοῦ κατοικοῦν-
tis trā. at habitantes bethsames ₇ betheneth fue
τος τὴν γῆν. οἱ δὲ κατοικοῦντες βαιθσαμὺς καὶ τὴν βεθενὲθ ἐγενήθη-
runt eis in tributū. ₇ afflixit amorreus filios dan in
σαν αὐτοῖς εἰς φόρον. καὶ ἐξέθλιψεν ὁ ἀμορραῖος τοὺς υἱοὺς δὰν εἰς τὸ
mōte: qm̄ nō dimisit eum descēdere in vallem. ₇ incepit
ὄρος, ὅτι οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν καταβῆναι εἰς τὴν κοιλάδα. καὶ ἤρξατο ὁ
amorreus habitare in mōte hares vbi vrse ₇ vulpes.
ἀμορραῖος κατοικεῖν ἐν τῷ ὄρει τῷ ἀρεσὼν αἱ ἄρκτοι καὶ αἱ ἀλώπεκες.

E

F

G

deleuerūt filii beniamī: hitauitq; iebuseus cū filiis beniamī in hierl'm vsq; in presentem diē. Domus quoq; ioseph ascēdit in bethel: fuitq; dñs cū eis. Nam cū obsiderent vrbem q̄ prius luza vocabatur: viderūt hoīem egrediētem de ciuitate: dixerūtq; ad eū. Ostēde nobis introitū ciuitatis: & faciemus tecum miām. Qui cū ostendisset eis: pcusserunt vrbē in ore gladii: hoīem autē illum & oēm cognationē ei⁹ dimiserūt. Qui dimissus abiit in terrā ethim: & edificauit sibi ciuitatē vocauitq; eā luzā: q̄ ita appellatur vsq; in pñtem diē. Manasses quoq; nō deleuit bethsan et tanath cū viculis suis: & hitatores dor & ieblaam & mageddo cū viculis suis: cepitq; chananeus habitare cū eis. Postq̄ autē confortatus est israel fecit eos tributarios & delere noluit. Effraī etiam non interfecit chananeū q hitabat in gazer: sed habitauit cū eo. zabulō non deleuit habitatores tethron & naalol: sed habitauit chananeus in medio ei⁹ factusq; est ei tributarius. Aser quoq; nō deleuit hitatores accho & sidonis alab & achazib & amma & aphech & roob: habitauitq; in medio chananei habitatoris illius terre: nec interfecit eum. Neptalī quoq; non deleuit hitatores bethsemes & bethanath: & habitauit inter chananeū habitatorem terre. fueruntq; ei bethsemite & bethanite tributarii. Arctauitq; ammorreus filios dan in mōte: nec dedit eis locum vt ad planiora descēderent: habitauitq; in mōte hares: qd̄ interpretatur testatio in haylō & salabi

הורישו בני בנימן וישב היבוסי את
בני בנימן בירושלם עד היום הזה:
ויעלו בית יוסף גם הם בית אל
ויהוה עמם: ויתירו בית יוסף
בבית אל ושם העיר לפנים לוז:
ויראו השמרים איש יוצא מן העיר
ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר
ועשינו עמך חסד: ויראם את מבוא
העיר ויכו את העיר לפי חרב ואת
האיש ואת כל משפחתו שלחו: וילך
האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא
שמה לוז הוא שמה עד היום הזה:
ולא הוריש מנשה את בית שאן
ואת בנתיה ואת תענך ואת בנתיה
ואת יושבי דור ואת בנתיה
ואת יושבי יבלעם ואת בנתיה ואת
יושבי מגדו ואת בנתיה ויואל הכנעני
לשבת בארץ הזאת: ויהי כי חזק
ישראל וישם את הכנעני למס
והוריש לא הורישו: ואפרים לא
הוריש את הכנעני היושב בגזר וישב
הכנעני בקרבו בגזר: זבולן לא
הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי
נהלל וישב הכנעני בקרבו ויהיו
למס: אשר לא הוריש את יושבי
עכו ואת יושבי צידון ואת אחלב ואת
אכזיב ואת חלבה ואת אפיק ואת רחב:
וישב האשרי בקרב הכנעני יושבי
הארץ כי לא הורישו: נפתלי לא
הוריש את יושבי בית שמש ואת
יושבי בית ענת וישב בקרב הכנעני
יושבי הארץ ויושבי בית שמש ובית
ענת היו להם למס: וילחצו האמרי
את בני דן ההרה כי לא נתנו
לרדת לעמק: ויואל האמרי לשבת
בהר חרס באילון ובשעלבים

Et aggrauata ē manus domꝰ ioſeph: fctūſq; ē ei tributarius. Fuit aūt terminus āmorrei ab aſcenſu ſcorpionis petra & ſuperiora loca. z.

Hſcenditq; angelus dñi de galgalis ad locū flētiū: & ait. Eduxi vos de egypto & introduxi in terrā ,p q̄ iuraui patribus veſtris: & pollicitus ſum vt nō facerē irritū pactū meum vobiſcū in ſēpiternū: ita dūtaxat vt nō feriretis fedus cū hītatoribus terre huius & aras eorū ſubuerteretis. & noluiſtis audire vocem meā. Cur hoc feciſtis? Quāobrē nolui delere eos a facie veſtra: vt habeatis hoſtes: & dii eoꝶ ſint vobis ī ruinā. Cūq; loqueretur angelus domini hec verba ad omnes filios iſrael: eleuauerunt vocem ſuam & fleuerunt. Et vocatū ē nomē loci illius, locus flentium ſiue lachrymaꝶ. īmolaueruntq; ibi hoſtias dño. Dimiſit ergo ioſue populū: & abierūt filii iſrael vnuſqſq; in poſſeſſionē ſuā: vt obtinerēt eā: ſeruierūtq; dño cūctis diebus eius: & ſeniorum: qui longo poſt eum vixerūt tēpore: & nouerant omnia opera domini que fecerat cū iſrael. Mortuus eſt aūt ioſue filius nun famulus dñi centum & decē annorum: & ſepelierunt eū in finibus poſſeſſionis ſue in thānathſare ī mōte effraī a ſeptētrionali plaga mōtis gaas. Oīſq; illa gñatio cōgregata eſt ad patres ſuos: & ſurrexerūt alii qui nō nouerunt dominum: & opera q̄ fecerat cum iſrael. Feceruntq; filii iſrael malū in conſpectu domini: & ſeruierūt baalim: ac dimiſerunt dominum deū patrū ſuoꝶ q eduxerat eos de terra egypti: & ſecuti ſunt deos alienos: deos quoq; populorum qui habitabant in circuitu eoꝶ: & adorauerunt eos:

& ad iracundiā concitauerunt dñm: dimittētes eū & ſeruiētes baal & aſtaroth. Iratuſq; dñs cōtra iſrael tradidit eos in manus diripientiū. q ceperūt eos & vēdiderūt hoſtibus q habitabāt p gyrū: nec potuerunt reſiſtere aduerſariis ſuis: ſʒ quocūq; pgere voluiſſent: manꝰ domini ſup eos erat: ſicut locutus eſt & iurauit eis: & vehementer afflicti ſunt. Suſcitauitq; dominus iudices qui liberarēt eos de vaſtantiū manibus: ſed nec eos audire voluerūt: fornicantes cum diis alienis & adorantes eos. Cito deſeruerunt viā p quā ingreſſi fuerāt pr̄es eorum: & audiētes mandata dñi oīa fecere cōtraria. Cūq; dominus iudices ſuſcitaret: in diebꝰ eorū flectebatur mīa & audiebat afflictorū gemitus: & liberabat eos d cede vaſtātiū. Poſtq̄ aūt mortuꝰ eēt iudex reuertebātur & mlto faciebāt peiora q̄ fecerāt pr̄es eorū ſeq̄ntes deos alienos ſeruientes eis: & adorantes illos. Nō dimiſerūt adinuētiones ſuas & viā duriſſimā p quā ābulare conſueuerāt. Iratuſq; ē furor dñi in iſrael & ait. Quia irritū fecit gens iſta pactū meū qd̄ pepigerā cū pr̄ibus eorū & vocē meā audire cōtēpſit: & ego nō delebo gētes q̄s dimiſit ioſue: & mortuus eſt: vt in ipſis experiar iſrael vtrum cuſtodiāt viam domini: & ambulēt in ea: ſicut cuſtodierūt pr̄es eorū: an non. Dimiſit ergo dñs omnes nationes has: & cito ſubuertere noluit. nec tradidit in manus ioſue. 5.

HE ſunt gentes quas dñs dereliqt vt erudiret in eis iſraelem & omnes qui non nouerant bella chananeoꝶ: & poſtea diſcerent

Pñtiua.he. Tex.heb.Judi.cap.iij.

דעת בני ישראל ללמדם מלחמה רק
אשר לפנים לא ידעום׃ חמשת סרני
פלשתים וכל הכנעני והצידני והחוי
ישב הר הלבנון מהר בעל חרמון עד
לבוא חמת׃ ויהיו לנסות בם את
ישראל לדעת השמעו את מצות יהוה
אשר צוה את אבותם ביד משה׃ ובני
ישראל ישבו בקרב הכנעני החתי
והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי׃ ויקחו
את בנותיהם להם לנשים ואת בנותיהם
נתנו לבניהם ויעבדו את אלהיהם׃
ויעשו בני ישראל את הרע בעיני
יהוה וישכחו את יהוה אלהיהם
ויעבדו את הבעלים ואת האשרות׃ ויחר
אף יהוה בישראל וימכרם ביד כושן
רשעתים מלך ארם נהרים ויעבדו
בני ישראל את כושן רשעתים שמנה
שנים׃ ויזעקו בני ישראל אל יהוה
ויקם יהוה מושיע לבני ישראל
ויושיעם את עתניאל בן קנז אחי כלב
הקטן ממנו׃ ותהי עליו רוח יהוה
וישפט את ישראל ויצא למלחמה
ויתן יהוה בידו את כושן רשעתים מלך
ארם ותעז ידו על כושן רשעתים׃
ותשקט הארץ ארבעים שנה וימת
עתניאל בן קנז׃ ויספו בני ישראל
לעשות הרע בעיני יהוה ויחזק יהוה
את עגלון מלך מואב על ישראל
על כי עשו את הרע בעיני יהוה׃
ויאסף אליו את בני עמון ועמלק
וילך ויך את ישראל ויירשו את
עיר התמרים׃ ויעבדו בני ישראל את
עגלון מלך מואב שמנה עשרה
שנה׃ ויזעקו בני ישראל אל יהוה
ויקם יהוה להם מושיע את אהוד בן
גרא בן הימיני איש אטר יד ימינו

Trãſla. B. Hie.

filii eorũ certare cũ hoſtibus: & hẽre cõſuetudinẽ preliãdi. quinq; ſatrapas philiſtinorum: oẽmq; chananeũ & ſidonium atq; eueũ q habitabat ĩ mõte libano de monte baal hermõ vſq; ad introitũ emath. Dimiſitq; eos vt ĩ ipſis experiretur iſraelẽ: vtrũ audirent mãdata dñi: q̃ pcepat prĩbus eorũ p manum moyſi: an nõ. Itaq; filii iſrl' habitauerũt in medio chananei & ethei & amorrei & pherezei & euei & iebuſei: & duxerũt vxores filias eorum ipſiq; filias ſuas filiis eorũ tradiderunt & ſeruierũt diis eorũ. Feceruntq; malũ in cõſpectu domini: & obliti ſunt dei ſui ſeruiẽtes baalim & aſtaroth. Iratuſq; contra iſrl' dñs: tradidit eos in manus chuſã raſathaim regis meſopotamie: ſeruierũtq; ei octo annis. Et clamauerunt ad dominum: qui ſuſcitauit eis ſaluatorem: & liberauit eos othoniel videlicet filiũ cenez frm̃ caleph miorẽ. fuitq; in eo ſpiritus dñi & iudicauit iſrl'. Egreſſuſq; eſt ad pugnã & tradidit dñs ĩ manus eius chuſanraſathaim regẽ ſyrie: & oppreſſit eum. Quieuitq; terra q̃draginta ãnis: & mortuus eſt othoniel filius cenez. Addiderũt aũt filii iſrl' facere malum in cõſpectu dñi: qui confortauit aduerſum eos eglon regem moab: quia fecerũt malũ ĩ cõſpectu eius. Et copulauit ei filios ammon & amalech: abiitq; & pcuſſit iſrael atq; poſſedit vrbẽ palmarũ. Seruierũtq; filii iſrael eglon regi moab decẽ & octo annis: & poſtea clamauerũt ad dominum. Qui ſuſcitauit eis ſaluatorẽ vocabulo aioth filium gera filii gemini: q vtraq; manu p dextera

Trãſ. Gre. lxx. cũ interp. latina

filiorũ iſrael vt doceret eos bellũ: verũ qui
τῶν υἱῶν ἰσραὴλ τοῦ διδάξαι αὐτοὺς πόλεμον, πλὴν οἱ
ante ipſos nõ cognouerũt ea: quinq; ſatrapas
ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἔγνωσαν αὐτά, τὰς πέντε σατραπίας
alienigenarũ ⁊ oẽm chananeũ ⁊ ſidoniũ
τῶν ἀλλοφύλων καὶ πάντα τὸν χαναναῖον καὶ τὸν σιδώνιον
⁊ eueum q̃ habitat libanũ de
καὶ τὸν εὐαῖον τὸν κατοικοῦντα τὸν λίβανον ἀπὸ τοῦ
mõte baal ermon vſq; ad introitũ hemath. ⁊ factũ ẽ vt experiretur
ὄρους τοῦ βαὰλ ἑρμὼν ἕως λαβὼ ἡμάθ. καὶ ἐγένετο ὥστε πειράσαι
ĩ ipſis iſrael ad ſciẽdũ ſi audient mandata dñi: q̃ preceperat pñibus eoꝝ in manu
ἐν αὐτοῖς τὸν ἰσραὴλ γνῶναι εἰ ἀκούσονται τὰς ἐντολὰς κυρίου, ἃς ἐνετείλατο τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν χειρὶ
moyſi. ⁊ filij iſrael habitauerũt in medio chananei ⁊ hettei ⁊ amorrei ⁊ pherezei ⁊ euei ⁊ iebuſei.
μωυσῆ. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατῴκησαν ἐν μέσῳ τοῦ χαναναίου καὶ τοῦ χετταίου καὶ τοῦ ἀμορραίου καὶ τοῦ φερεζαίου καὶ τοῦ εὐαίου καὶ τοῦ ἰεβουσαίου.
⁊ acceperũt filias eoꝝ ſibi ipſis in vxores: ⁊ filias ſuas tradiderũt filijs illoꝝ: ⁊ ſeruierũt dijs eoꝝ
καὶ ἔλαβον τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἑαυτοῖς εἰς γυναῖκας, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἔδωκαν τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ ἐλάτρευσαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν.
⁊ fecerũt filij iſrael malũ in cõſpectu dñi ⁊ obliti ſunt dñi dei ſui: ⁊ ſeruierũt baalim ⁊ lucis.
καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου καὶ ἐπελάθοντο κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐλάτρευσαν ταῖς βααλὶμ καὶ τοῖς ἄλσεσιν.
⁊ iratꝰ eſt furore dñs contra iſrael: ⁊ tradidit eos in manus chuſãreſathaim regis ſyrie meſopotamie:
καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς εἰς χεῖρας χουσαρσαθαὶμ βασιλέως συρίας μεσοποταμίας,
⁊ ſeruierunt filij iſrael ei octo annis. ⁊ clamauerũt filij iſrael ad dñm: ⁊ ſuſcitauit dñs ſaluatorẽ iſrael: ⁊ liberauit eos gothoniel filiũ cenez fratris chaleb iunior eo.
καὶ ἐδούλευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ αὐτῷ ὀκτὼ ἔτη. καὶ ἔκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον, καὶ ἤγειρεν κύριος σωτῆρα τῷ ἰσραήλ, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς τὸν γοθονιὴλ υἱὸν κενὲζ ἀδελφοῦ χαλὲβ ὁ νεώτερος αὐτοῦ.
⁊ fuit in eo ſpũs dñi ⁊ iudicauit iſrael. ⁊ egreſſus eſt in pugnã: ⁊ tradidit dñs in manu eius chuſãreſathaim regẽ ſyrie. ⁊ fortificata eſt manꝰ eius in chuſanreſathaim.
καὶ ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐξῆλθεν ἐπὶ τὸν πόλεμον, καὶ παρέδωκε κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὸν χουσαρσαθαὶμ βασιλέα τῆς συρίας. καὶ ἐκραταιώθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν χουσαρσαθαίμ.
⁊ quieuit terra quadraginta ãnis. ⁊ mortuus eſt gothoniel filꝰ cenez. ⁊ addiderũt filij iſrael facere malũ in cõſpectu dñi: ⁊ cõfortauit dñs eglon regẽ moab aduerſus iſrl': quia fecerunt ipſi malũ in cõſpectu dñi.
καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ ἀπέθανεν γοθονιὴλ υἱὸς κενέζ. καὶ προσέθεντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου, καὶ ἐνίσχυσεν κύριος τὸν ἐγλὼν βασιλέα μωὰβ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, διὰ τὸ πεποιηκέναι αὐτοὺς τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου.
⁊ copulauit cõtra eos oẽs filios ammon ⁊ amalec: ⁊ abijt ⁊ pcuſſit iſrael: ⁊ poſſedit vrbẽ palmarũ.
καὶ προσήγαγεν πρὸς αὐτοὺς πάντας τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν καὶ ἀμαλήκ, καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπάταξεν τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐκληρονόμησεν πόλιν τῶν φοινίκων.
⁊ ſeruierũt filij iſrael eglon regi moab decẽ ⁊ octo ãnis. ⁊ clamauerũt filij iſrael ad dñm: ⁊ ſuſcitauit dñs eis ſaluatorẽ aod filiũ gera filij iemini virũ ambidexterũ.
καὶ ἐδούλευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῷ ἐγλὼν βασιλεῖ μωὰβ δεκαοκτὼ ἔτη. καὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον, καὶ ἤγειρεν κύριος αὐτοῖς σωτῆρα τὸν ἀὼδ υἱὸν γηρᾶ υἱοῦ τοῦ ἰεμινὶ ἄνδρα ἀμφοτεροδέξιον.

ā.r.b. ⁊ iſra. a.r. ₁o.b.

B

Trãſ. Gre. lxx. cũ interpre. latina.

⁊ miſerunt filij iſrl' munera ĩ manu eius eglon regi moab. ⁊ fecit ſibi aod gladiũ ancipitẽ palmi lõgitudo eius: ⁊ accinctus eſt eo ſubter ſagum ſub femore dextro ſuo.
καὶ ἀπέστειλαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ δῶρα ἐν χειρὶ αὐτοῦ τῷ ἐγλὼν βασιλεῖ μωάβ. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ ἀὼδ μάχαιραν δίστομον σπιθαμῆς τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ περιεζώσατο αὐτὴν ὑπὸ τὴν μανδύαν ὑπὸ τὸν μηρὸν τὸν δεξιὸν αὐτοῦ.
⁊ obtulit munera eglon regi moab. ⁊ eglon vir vrbanꝰ nimis. ⁊ factũ eſt poſtq̃ perfecit aod offerre munera: ⁊ miſit eos q̃ attulerãt munera: ⁊ reuerſus eſt ab ſculptilibꝰ apud galgal. ⁊ dixit aod: ſermo mihi ſecretus ad te rex.
καὶ προσήνεγκεν τὰ δῶρα τῷ ἐγλὼν βασιλεῖ μωάβ. καὶ ἐγλὼν ἀνὴρ ἀστεῖος σφόδρα. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσεν ἀὼδ προσφέρων τὰ δῶρα, καὶ ἐξαπέστειλεν τοὺς αἴροντας τὰ δῶρα, καὶ ὑπέστρεψεν ἀπὸ τῶν γλυπτῶν μετὰ τῆς γαλγάλ. καὶ εἶπεν ἀώδ, λόγος μοι κρύφιος πρὸς σὲ βασιλεῦ.
⁊ dixit eglon ad eum tace: ⁊ egreſſi ſunt ab eo oẽs qui aſtiterant illi. ⁊ aod ingreſſus eſt ad eũ: ⁊ ipſe ſedebat in cenaculo eſtiuo ſuo ſoliſſimus. ⁊ dixit aod: ſermo dei mihi ad te rex: ⁊ ſurrexit ex throno eglon prope eum.
καὶ εἶπεν ἐγλὼν πρὸς αὐτὸν σιώπα, καὶ ἐξῆλθον ἀπ' αὐτοῦ πάντες οἱ παρεστηκότες αὐτῷ. καὶ ἀὼδ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτόν, καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐν τῷ ὑπερῴῳ τῷ θερινῷ αὐτοῦ μονώτατος. καὶ εἶπεν ἀώδ, λόγος θεοῦ μοι πρὸς σὲ βασιλεῦ, καὶ ἐξανέστη ἐκ τοῦ θρόνου ἐγλὼν ἐγγὺς αὐτοῦ.
⁊ factũ eſt ſimul ac ſurgeret: ⁊ extendit aod manũ ſiniſtrã ſuã: ⁊ cepit ſicam a femore dextero: ⁊ infixit eam in vẽtre eglon. ⁊ intromiſit etiam capulũ poſt flammã: ⁊ occludit adipẽ in flammã: qm̃ nõ eduxit gladiũ ex vẽtre eius. ⁊ exiuit in porticũ: ⁊ preterijt aod ſatellites ⁊ clauſit portas cenaculi ſup eum: ⁊ obfirmauit ſera.
καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀναστῆναι, καὶ ἐξέτεινεν ἀὼδ τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ, καὶ ἔλαβεν τὴν μάχαιραν ἀπὸ τοῦ μηροῦ τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐνέπηξεν αὐτὴν εἰς τὴν κοιλίαν ἐγλών. καὶ ἐπεισήνεγκεν καί γε τὴν λαβὴν ὀπίσω τῆς φλογός, καὶ ἀπέκλεισεν τὸ στέαρ κατὰ τῆς φλογός, ὅτι οὐκ ἐξέσπασεν τὴν μάχαιραν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν προστάδα, καὶ ἐξῆλθεν ἀὼδ τοὺς διατεταγμένους καὶ ἀπέκλεισεν τὰς θύρας τοῦ ὑπερῴου ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐσφήνωσεν.

φλὸξ ferrum enſis micans ⁊ apd heb.

C

⁊ ipſe egreſſus ẽ: ⁊ ſerui eius ingreſſi ſũt: ⁊ ecce fores cenaculi clauſe. ⁊ dixerũt: forſitã in ſedibus ſedet in ſeceſſu cubiculi: ⁊ expectauerũt erubeſcẽtes. ⁊ ecce nõ erat q̃ aperiret portas cenaculi. ⁊ acceperunt clauẽ ⁊ apuerũt. ⁊ ecce dñs ſuus iacens in terra mortuus.
καὶ αὐτὸς ἐξῆλθεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ εἰσῆλθον, καὶ ἰδοὺ αἱ θύραι τοῦ ὑπερῴου ἀποκεκλεισμέναι. καὶ εἶπαν, μήποτε πρὸς δίφρους κάθηται ἐν τῇ ἀποχωρήσει τοῦ κοιτῶνος, καὶ προσέμειναν αἰσχυνόμενοι. καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ὁ ἀνοίγων τὰς θύρας τοῦ ὑπερῴου. καὶ ἔλαβον τὴν κλεῖδα καὶ ἤνοιξαν. καὶ ἰδοὺ ὁ κύριος αὐτῶν πεπτωκὼς ἐπὶ τὴν γῆν τεθνηκώς.
⁊ aod liberatꝰ ẽ dum turbabãtur. ⁊ nõ erat q̃ attẽderet illi: ⁊ ipſe ptrãſijt ſculptilia: ⁊ liberatꝰ ẽ in ſeirotha: ⁊ factũ eſt qñ venit ⁊ clãxerũt tuba cornea in mõte ephraim: ⁊ deſcẽderũt cum eo filij iſrael a mõte: ⁊ ipſe ante eos. ⁊ dixit ad eos: deſcẽdite poſt me: qm̃ tradidit dñs deus inimicos nr̃os moab in manu nr̃a.
καὶ ἀὼδ διεσώθη ἕως ἐθορυβοῦντο. καὶ οὐκ ἦν ὁ προσνοῶν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς παρῆλθεν τὰ γλυπτά, καὶ διεσώθη εἰς σεϊρωθά. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἦλθεν καὶ ἐσάλπισαν κερατίνῃ ἐν ὄρει ἐφραΐμ, καὶ κατέβησαν σὺν αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ ὄρους, καὶ αὐτὸς ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, κατάβητε ὀπίσω μου, ὅτι παρέδωκεν κύριος ὁ θεὸς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν τὴν μωὰβ ἐν χειρὶ ἡμῶν.
⁊ deſcẽderũt poſt eũ ⁊ preoccupauerũt vada iordanis moab. ⁊ nõ dimiſerũt virũ tranſire. ⁊ pcuſſerũt
καὶ κατέβησαν ὀπίσω αὐτοῦ καὶ προκατελάβοντο τὰς διαβάσεις τοῦ ἰορδάνου τῆς μωάβ. καὶ οὐκ ἀφῆκαν ἄνδρα διαβῆναι. καὶ ἐπάταξαν

D

Trãſla. B. Hie.

vtebatur. Miſerũtq; filii iſrl' p illũ munera eglõ regi moab. Qui fecit ſibi gladiũ ancipitẽ hñtem ĩ medio capulũ longitudinis palme manꝰ & accictus ẽ eo ſubter ſagũ ĩ dextro femore. Obtulitq; munera eglõ regi moab: erat aũt eglon craſſus nimis. Cumq; obtuliſſet ei munera, pſecutus ẽ ſocios qui cum eo venerãt: & reuerſus de galgalis vbi erant idola: dixit ad regẽ. Verbũ ſecretũ habeo ad te o rex. Et ille ĩperauit ſilẽtium. Egreſſiſq; oĩbus qui circa eum erãt: ingreſſus ẽ aioth ad eũ. Sedebat autẽ in eſtiuo cenaculo ſolus: dixitq;. Verbum dei hẽo ad te. Qui ſtatim ſurrexit de throno. Extenditq; aioth ſiniſtram manũ: & tulit ſicã de dextero femore ſuo infixitq; eã in ventrem eius tã valide vt capulus ſequeretur ferrũ in vulnere: ac pĩguiſſimo adipe ſtrĩgeretur. Nec eduxit gladiũ: ſed ita vt percuſſerat reliquit ĩ corpe. ſtatimq; p ſecreta nature alui ſtercora pruperunt. Aioth aũt clauſis diligẽtiſſime oſtiis cenaculi & obfirmatis ſera per poſticũ egreſſus ẽ. Seruiq; regis ingreſſi viderunt clauſas fores cenaculi: atq; dixerũt. Forſitã purgat aluũ in eſtiuo cenaculo. Expectanteſq; diu donec erubeſceret: & vidẽtes q nullus aperiret: tulerunt clauẽ & apiẽtes inuenerũt dñm ſuũ in terra iacentẽ mortuũ. Aioth autẽ dũ illi turbarẽtur effugit & ptrãſiit locũ idolorũ vnde reuerſus fuerat. Venitq; in ſeyrath: & ſtatĩ inſonuit buccina ĩ mõte effraĩ: deſcenderũtq; cũ eo filii iſrl': ipſo ĩ frõte gradiẽte. Qui dixit ad eos. Sequimini me. Tradidit enĩ dñs inimicos nr̃os moabitas in manꝰ nr̃as. Deſcẽderũtq; poſt eũ & occupauerũt vada iordãis q̃ trãſmittũt ĩ moab & nõ dimiſerũt trãſire quẽq;

Tex.heb.Judi.ca.iij. Pñtiua.heb.

וישלחו בני ישראל בידו מנחה
לעגלון מלך מואב׃ ויעש לו אהוד
חרב ולה שני פיות גמד ארכה ויחגר
אותה מתחת למדיו על ירך ימינו׃
ויקרב את המנחה לעגלון מלך מואב
ועגלון איש בריא מאד׃ ויהי כאשר
כלה להקריב את המנחה וישלח את
העם נשאי המנחה׃ והוא שב מן
הפסילים אשר את הגלגל ויאמר
דבר סתר לי אליך המלך ויאמר
הס ויצאו מעליו כל העמדים עליו׃
ואהוד בא אליו והוא ישב בעלית
המקרה אשר לו לבדו ויאמר אהוד
דבר אלהים לי אליך ויקם מעל
הכסא׃ וישלח אהוד את יד שמאלו
ויקח את החרב מעל ירך ימינו
ויתקעה בבטנו׃ ויבא גם הנצב אחר
הלהב ויסגר החלב בעד הלהב כי
לא שלף החרב מבטנו ויצא
הפרשדנה׃ ויצא אהוד המסדרונה
ויסגר דלתות העליה בעדו ונעל׃
והוא יצא ועבדיו באו ויראו והנה
דלתות העליה נעלות ויאמרו אך
מסיך הוא את רגליו בחדר המקרה׃
ויחילו עד בוש והנה איננו פתח
דלתות העליה ויקחו את המפתח
ויפתחו והנה אדניהם נפל ארצה
מת׃ ואהוד נמלט עד התמהמהם
והוא עבר את הפסילים וימלט
השעירתה׃ ויהי בבואו ויתקע בשופר
בהר אפרים וירדו עמו בני ישראל
מן ההר והוא לפניהם׃ ויאמר
אליהם רדפו אחרי כי נתן יהוה את
איביכם את מואב בידכם וירדו
אחריו וילכדו את מעברות הירדן
למואב ולא נתנו איש לעבר׃ ויכו

Pritiua.he. Tex.heb. Judi.cap.iiii.

את מואב בעת ההיא כעשרת אלפים
איש כל שמן וכל איש חיל ולא
נמלט איש: ותכנע מואב ביום ההוא
תחת יד ישראל ותשקט הארץ
שמונים שנה: ואחריו היה שמגר בן
ענת ויך את פלשתים שש מאות
איש במלמד הבקר ויושע גם הוא
את ישראל: ויספו בני
ישראל לעשות הרע בעיני יהוה
ואהוד מת: וימכרם יהוה ביד יבין
מלך כנען אשר מלך בחצור ושר
צבאו סיסרא והוא יושב בחרשת
הגוים: ויצעקו בני ישראל אל יהוה
כי תשע מאות רכב ברזל לו והוא
לחץ את בני ישראל בחזקה עשרים
שנה: ודבורה אשה נביאה אשת
לפידות היא שפטה את ישראל
בעת ההיא: והיא יושבת תחת תמר
דבורה בין הרמה ובין בית אל בהר
אפרים ויעלו אליה בני ישראל
למשפט: ותשלח ותקרא לברק בן
אבינעם מקדש נפתלי ותאמר
אליו הלא צוה יהוה אלהי ישראל
לך ומשכת בהר תבור ולקחת עמך
עשרת אלפים איש מבני נפתלי
ומבני זבלון: ומשכתי אליך אל
נחל קישון את סיסרא שר צבא
יבין ואת רכבו ואת המונו ונתתיהו
בידך: ויאמר אליה ברק אם תלכי
עמי והלכתי ואם לא תלכי עמי
לא אלך: ותאמר הלך אלך עמך אפס
כי לא תהיה תפארתך על הדרך
אשר אתה הולך כי ביד אשה ימכר
יהוה את סיסרא ותקם דבורה ותלך
עם ברק קדשה: ויזעק ברק את
זבולן ואת נפתלי קדשה ויעל

Trãsla. B. Hie.

sed percusserunt moabitas in tempore illo circiter decem milia omnes robustos & fortes viros. Nullus eorum euadere potuit. Humiliatusque est moab in die illo sub manu israel: & quieuit terra octoginta annis. Post hunc fuit sangar filius anath qui percussit de philisthiim sexcentos viros vomere. Et ipse quoque defendit israel. 4.

Addideruntque filii israel facere malum in conspectu domini post mortem aioth & tradidit illos dominus in manus iabin regis chanaan qui regnauit in asor: habuitque ducem exercitus sui nomine Sysaram. Ipse autem habitabat in aroseth gentium. Clamaueruntque filii israel ad dominum. Nongentos enim habebat falcatos currus: & per viginti annos vehementer oppresserat eos. Erat autem delbora prophetes vxor lapidoth quae iudicabat populum in illo tempore: & sedebat sub palma quae nomine illius vocabatur: inter rama & bethel in monte effraim: ascendebantque ad eam filii israel in omne iudicium. Quae misit & vocauit barach filium abinoem de cades nepthalim: dixitque ad eum: Praecepit tibi dominus deus israel. Vade & duc exercitum in montem thabor: tollesque tecum decem milia pugnatorum de filiis nepthalim & de filiis zabulon. Ego autem adducam ad te in loco torrentis cyson sysaram principem exercitus iabin & currus eius atque omnem multitudinem & tradam eos in manu tua. dixitque ad eam barach Si venis mecum: vadam: si nolueris venire mecum non pergam. Quae dixit ad eum: ibo quidem tecum sed in hac vice victoria non reputabitur tibi: quia in manu mulieris tradetur sysara. Surrexit itaque delbora & perrexit cum barach in cades. Qui accersitis zabulon & neptalim ascendit

Trãs. Gre. lxx. cũ interp. latina

moab in tempore illo circiter decem milia virorum
τὴν μωὰβ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὡσεὶ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν
omnes bellatores et omnem virum potentie: et
πάντας τοὺς μαχητὰς καὶ πάντα ἄνδρα δυνάμεως, καὶ
non euasit vir. et subiectus est moab in die illo sub
οὐ διεσώθη ἀνήρ. καὶ ἐνετράπη μωὰβ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὑπὸ
manu israel: et quieuit terra octoginta annis. et
τὴν χεῖρα ἰσραήλ, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ὀγδοήκοντα ἔτη. καὶ
post hunc surrexit sangar filius anath et percussit
μετὰ τοῦτον ἀνέστη σαμεγὰρ υἱὸς ἀνὰθ καὶ ἐπάταξεν τοὺς
allophylos ad sexcentos viros vomere boum:
ἀλλοφύλους εἰς ἑξακοσίους ἄνδρας ἀροτρόποδι τῶν βοῶν,
et liberauit ipse israel.
καὶ ἔσωσεν αὐτὸς τὸν ἰσραήλ. Ca. 4.

Et addiderunt filii israel facere malum
Καὶ προσέθεντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν
in conspectu domini: et aod mortuus est et tradidit illos
ἔναντι κυρίου, καὶ ἀὼδ ἀπέθανεν καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς
dominus in manu iabin regis chanaan: qui regnauit
κύριος ἐν χειρὶ ἰαβὶν βασιλέως χαναάν, ὃς ἐβασίλευσεν
in asor. et princeps exercitus illius sisara. et il
ἐν ἀσώρ. καὶ ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως αὐτοῦ σισάρα. καὶ αὐ
le habitabat in arisoth gentium. et clamauerunt filii is
τὸς κατῴκει ἐν ἀρισὼθ τῶν ἐθνῶν. καὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσ
rael ad dominum quoniam nongenti currus ferrei fuerunt illi.
ραὴλ πρὸς κύριον ὅτι ἐννακόσια ἅρματα σιδηρᾶ ἦν αὐτῷ.
et ipse oppresserat israel vehementer viginti annis. et
καὶ αὐτὸς ἔθλιψεν τὸν ἰσραὴλ κατακράτως εἴκοσι ἔτη. καὶ
debbora mulier prophetis vxor laphidoth ipsa iudicauit
δεββώρα γυνὴ προφῆτις γυνὴ λαφιδὼθ αὐτὴ ἔκρινεν τὸν
israel in tempore illo. et ipsa sedebat sub palma
ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ αὐτὴ ἐκάθητο ὑπὸ φοίνικα
debbora inter rama et inter bethel in monte
δεββώρα ἀναμέσον τῆς ῥαμὰ καὶ ἀναμέσον βαιθὴλ ἐν ὄρει
ephraim: et ascendebant ad eam filii israel illuc vt
ἐφραΐμ, καὶ ἀνέβαινον πρὸς αὐτὴν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκεῖ τοῦ
iudicarentur. et misit debbora et vocauit ba
κρίνεσθαι. καὶ ἀπέστειλεν δεββώρα καὶ ἐκάλεσεν τὸν βα
rac filium abineem de cades nephthali. et dixit ad e
ρὰκ υἱὸν ἀβινεὲμ ἐκ κάδης νεφθαλί. καὶ εἶπεν πρὸς αὐ
um: nonne praecepit dominus deus tibi: et ibis in
τόν, οὐχὶ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεός σοι, καὶ ἀπελεύσῃ εἰς
montem thabor: et tolles tecum decem milia
ὄρος θαβώρ, καὶ λήψῃ μετὰ σεαυτοῦ δέκα χιλιάδας
virorum de filiis nephthali et de filiis za
ἀνδρῶν ἀπὸ τῶν υἱῶν νεφθαλὶ καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ζα
bulon. et adducam ad te in torrentem cison
βουλών. καὶ ἐπάξω πρὸς σὲ εἰς τὸν χειμάρρουν κισῶν
sisara principem exercitus iabin: et cur
τὸν σισάρα ἄρχοντα τῆς δυνάμεως ἰαβίν, καὶ τὰ ἅρ
rus eius et multitudinem eius: et tradam
ματα αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος αὐτοῦ, καὶ παραδώσω
eum in manu tua. et dixit ad eam barac:
αὐτὸν ἐν τῇ χειρί σου. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὴν βαράκ,
si veneris mecum: vadam. et si non vene
ἐὰν πορευθῇς μετ' ἐμοῦ, πορεύσομαι. καὶ ἐὰν μὴ πορευ
ris: non pergam. et dixit ad eum debbora:
θῇς, οὐ πορεύσομαι. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν δεββώρα,
vadens ibo tecum. verum scito quod
πορευομένη πορεύσομαι μετὰ σοῦ. πλὴν γίνωσκε ὅτι
non erit victoria tua in via quam tu vadis:
οὐκ ἔσται τὸ προτέρημά σου εἰς τὴν ὁδὸν ἣν σὺ πορεύῃ,
quoniam in manu mulieris tradet dominus sisa
ὅτι ἐν χειρὶ γυναικὸς ἀποδώσεται κύριος τὸν σισά
ra. et surrexit debbora et perrexit cum ba
ρα. καὶ ἀνέστη δεββώρα καὶ ἐπορεύθη μετὰ τοῦ βα
rac ex cades. et nunciauit barac zabulon
ρὰκ ἐκ κάδης. καὶ παρήγγειλεν βαρὰκ τῷ ζαβουλὼν
et nephthali in cedes: et ascenderunt
καὶ τῷ νεφθαλὶ εἰς κεδές, καὶ ἀνέβησαν

Trãs. Gre. lxx. cũ interpre. latina.

post ipsum decem milia virorum: et ascendit cum
κατὰ πόδας αὐτοῦ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν, καὶ ἀνέβη με
eo debbora. et qui prope erant cinei recesse
τ' αὐτοῦ δεββώρα. καὶ οἱ πλησίον τοῦ κιναίου ἐχωρίσθη
runt a cenaan a filiis obab cognati moysi. et
σαν ἀπὸ κενὰ ἀπὸ τῶν υἱῶν ὀβὰβ γαμβροῦ μωυσῆ. καὶ
fixit tabernaculum suum vsque ad quercum quiescentium: quod est
ἔπηξεν τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἕως δρυὸς ἀναπαυομένων, ἥ ἐστιν
contigua cedes. et nunciauerunt sisara: quod ascendit
ἐχόμενα κεδές. καὶ ἀνήγγειλαν τῷ σισάρα, ὅτι ἀνέβη
barac filius abineem in monte thabor. et vocauit sisa
βαρὰκ υἱὸς ἀβινεὲμ ἐπ' ὄρους θαβώρ. καὶ ἐκάλεσεν σισά
ra omnes currus suos nongentos currus ferreos:
ρα πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ ἐννακόσια ἅρματα σιδηρᾶ,
et omnem populum qui cum eo de arisoth gentium
καὶ πάντα τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτοῦ ἀπὸ ἀρισὼθ τῶν ἐθνῶν
in torrentem cison. et dixit debbora ad barac:
εἰς τὸν χειμάρρουν κισῶν. καὶ εἶπεν δεββώρα πρὸς βαράκ,
surge: quoniam haec dies in qua tradidit dominus sisara
ἀνάστηθι, ὅτι αὕτη ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ παρέδωκεν κύριος τὸν σισάρα
in manu tua. nonne dominus ibit ante te? et
ἐν χειρί σου. οὐκ ἰδοὺ κύριος ἐλεύσεται ἔμπροσθέν σου; καὶ
descendit barac a monte thabor et decem milia vi
κατέβη βαρὰκ ἀπὸ τοῦ ὄρους θαβὼρ καὶ δέκα χιλιάδες ἀν
rorum post eum. et perterruit dominus sisara et omnes
δρῶν ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ ἐξέστησεν κύριος τὸν σισάρα καὶ πάντα τὰ
currus eius et vniuersa castra eius in ore
ἅρματα αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ ἐν στόματι
gladii ad conspectum barac. et desiliit sisara de cur
ῥομφαίας ἐνώπιον βαράκ. καὶ κατέβη σισάρα ἀπὸ τοῦ ἅρμα
ru et fugit pedibus suis. et barac persequens post
τος καὶ ἔφυγεν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. καὶ βαρὰκ διώκων ὀπίσω
currus et post castra vsque ad syluam
τῶν ἁρμάτων καὶ ὀπίσω τῆς παρεμβολῆς ἕως δρυμοῦ
gentium: et ceciderunt omnia castra sisare in ore
τῶν ἐθνῶν, καὶ ἔπεσεν πᾶσα ἡ παρεμβολὴ σισάρας ἐν στό
gladii: non relictus est vsque ad vnum. et sisara per
ματι ῥομφαίας, οὐ κατελείφθη ἕως ἑνός. καὶ σισάρα ἀνε
uenit pedibus suis in tabernaculum iael vxoris cha
χώρησεν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ εἰς σκηνὴν ἰαὴλ γυναικὸς χα
ber cinei: quoniam pax inter iabin regem
βὲρ τοῦ κιναίου, ὅτι εἰρήνη ἀναμέσον ἰαβὶν βασιλέως
asor et inter domum chaber cinei. et egressa est ia
ἀσὼρ καὶ ἀναμέσον τοῦ οἴκου χαβὲρ τοῦ κιναίου. καὶ ἐξῆλθεν ἰα
el in occursum sisara: et dixit ad eum intra
ὴλ εἰς ἀπάντησιν σισάρα, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἔκνευσον
domine mi intra ad me ne timeas. et intrauit ad
κύριέ μου ἔκνευσον πρός με μὴ φοβοῦ. καὶ ἐξένευσεν πρὸς
eam in tabernaculum: et cooperuit eum in pallio suo.
αὐτὴν εἰς τὴν σκηνήν, καὶ συνεκάλυψεν αὐτὸν ἐν τῇ δέρρει αὐ
et dixit sisara ad eam: pota nunc me paululo
τῆς. καὶ εἶπεν σισάρα πρὸς αὐτήν, πότισον δή με μικρὸν
aquae: quoniam sitio. et aperuit vtrem lactis et
ὕδωρ, ὅτι ἐδίψησα. καὶ ἤνοιξεν τὸν ἀσκὸν τοῦ γάλακτος καὶ
potauit illum: et cooperuit faciem illius. et
ἐπότισεν αὐτόν, καὶ συνεκάλυψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ
dixit ad illam: sta in porta tabernaculi. et erit si quis
εἶπεν πρὸς αὐτήν, στῆθι ἐν τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς. καὶ ἔσται ἐάν τις
venerit ad te et interrogauerit te et dixerit tibi: est hic
ἔλθῃ πρὸς σὲ καὶ ἐρωτήσῃ σε καὶ εἴπῃ σοι, ἔστιν ἐνταῦθα
vir? et dices non est. et accepit iael vxor chaber
ἀνήρ; καὶ ἐρεῖς οὐκ ἔστιν. καὶ ἔλαβεν ἰαὴλ γυνὴ χαβὲρ τὸν
palum tabernaculi et posuit malleum in manu
πάσσαλον τῆς σκηνῆς καὶ ἔθηκεν τὴν σφῦραν ἐν τῇ χειρὶ
sua: et intrauit ad eum tacite: et infixit
αὐτῆς, καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτὸν ἡσυχῇ, καὶ ἐνέκρουσε τὸν
palum in tempore eius et impulit in terram. et ip
πάσσαλον ἐν τῇ γνάθῳ αὐτοῦ καὶ διήλασεν ἐν τῇ γῇ. καὶ αὐ
se cecidit palpitans inter pedes eius. et expirauit
τὸς ἀπεσκάρισεν ἀναμέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς. καὶ ἐξέψυ
et mortuus est. et ecce barac persequens
ξεν καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἰδοὺ βαρὰκ διώκων

Trãsla. B. Hie.

cum decem milibus pugnatorum habens delboram in comitatu suo. Aber autem cineus recesserat quondam a ceteris cineis fratribus suis filiis obab cognati moysi: & tetenderat tabernacula vsque ad vallem quae vocatur sennim: & erat iuxta cedes. Nunciatumque est sysarae quod ascendisset barach filius abinoem in montem thabor: et congregauit nongentos falcatos currus: et omnem exercitum de aroseth gentium ad torrentem cyson. Dixitque delbora ad barach: surge: haec est enim dies in qua tradidit dominus sysaram in manus tuas. En ipse ductor est tuus. Descendit itaque barach de monte thabor et decem milia pugnatorum cum eo. Perterruitque dominus sysaram & omnes currus eius: vniuersamque multitudinem in ore gladii ad conspectum barach: intantum vt sysara de curru desiliens pedibus fugeret: & barach persequeretur fugientes currus & exercitum vsque ad aroseth gentium & omnis hostium multitudo vsque ad internitionem caderet. Sysara autem fugiens peruenit ad tentorium iahel vxoris aber cinei. Erat autem pax inter iabin regem asor & domum aber cinei. Egressa igitur iahel in occursum sysare dixit ad eum. Intra ad me domine mi: ne timeas. Qui ingressus tabernaculum eius & opertus ab ea pallio dixit ad eam: Da mihi obsecro paululum aquae quia sitio valde. Quae aperuit vtrem lactis: & dedit ei bibere: & operuit illum. Dixitque sysara ad eam. Sta ante hostium tabernaculi & cum venerit aliquis interrogans te et dicens: numquid hic est aliquis? respondebis. Nullus est. Tulit itaque iahel vxor aber clauum tabernaculi: assumens pariter & malleum: & ingressa abscondite & cum silentio: posuit super tempus capitis eius clauum: percussumque malleo defixit in cerebrum vsque ad terram: qui soporem morti socians defecit & mortuus est. Et ecce ba-

Tex.heb. Judi.ca.iiij. Pritiua.heb.

ברגליו עשרת אלפי איש ותעל
עמו דבורה: וחבר הקיני נפרד מקין
מבני חבב חתן משה ויט אהלו עד
אלון בצענים אשר את קדש:
ויגדו לסיסרא כי עלה ברק בן
אבינעם הר תבור: ויזעק סיסרא
את כל רכבו תשע מאות רכב ברזל
ואת כל העם אשר אתו מחרשת
הגוים אל נחל קישון: ותאמר
דברה אל ברק קום כי זה היום אשר
נתן יהוה את סיסרא בידך הלא
יהוה יצא לפניך וירד ברק מהר
תבור ועשרת אלפים איש אחריו:
ויהם יהוה את סיסרא ואת כל הרכב
ואת כל המחנה לפי חרב לפני ברק
וירד סיסרא מעל המרכבה וינס
ברגליו: וברק רדף אחרי הרכב
ואחרי המחנה עד חרשת הגוים ויפל
כל מחנה סיסרא לפי חרב לא נשאר
עד אחד: וסיסרא נס ברגליו אל
אהל יעל אשת חבר הקיני כי
שלום בין יבין מלך חצור ובין בית
חבר הקיני: ותצא יעל לקראת
סיסרא ותאמר אליו סורה אדני
סורה אלי אל תירא ויסר אליה
האהלה ותכסהו בשמיכה: ויאמר
אליה השקיני נא מעט מים כי
צמאתי ותפתח את נאוד החלב
ותשקהו ותכסהו: ויאמר אליה עמד
פתח האהל והיה אם איש יבא
ושאלך ואמר היש פה איש ואמרת
אין: ותקח יעל אשת חבר את יתד
האהל ותשם את המקבת בידה
ותבוא אליו בלאט ותתקע את
היתד ברקתו ותצנח בארץ והוא
נרדם ויעף וימת: והנה ברק רדף

יצא — את סיסרא ותצא יעל לקראתו
ילך ראה — ותאמר לו לך ואראך את האיש
בקש בוא — אשר אתה מבקש ויבא אליה והנה
סיסרא נפל מת והיתד ברקתו:
כנע — ויכנע אלהים ביום ההוא את יבין
פנה ילך — מלך כנען לפני בני ישראל: ותלך
יד בני ישראל הלוך וקשה על יבין
כרת — מלך כנען עד אשר הכריתו את יבין
מלך כנען:

Cap. v. ותשר דבורה וברק בן אבינעם ביום
שור — ההוא לאמר: בפרע פרעות בישראל
נדב — בהתנדב עם ברכו יהוה: שמעו
אזן — מלכים האזינו רזנים אנכי ליהוה
שור זמר — אנכי אשירה אזמר ליהוה אלהי
יצא — ישראל: יהוה בצאתך משעיר
בצעדך משדה אדום ארץ רעשה
גם שמים נטפו גם עבים נטפו
פנה — מים: הרים נזלו מפני יהוה זה
סיני מפני יהוה אלהי ישראל: בימי
יום — שמגר בן ענת בימי יעל חדלו
נתב — ארחות והלכי נתיבות ילכו ארחות
עקלקלות: חדלו פרזון בישראל
קום — חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי
בחר — אם בישראל: יבחר אלהים חדשים
ראה — אז לחם שערים מגן אם יראה
רבע — ורמח בארבעים אלף בישראל: לבי
לחוקקי ישראל המתנדבים בעם
ברכו יהוה: רכבי אתנות צחרות ישבי
דון שוח — על מדין והלכי על דרך שיחו: מקול
חצץ שאב — מחצצים בין משאבים שם יתנו
תנה — צדקות יהוה צדקת פרזונו
בישראל אז ירדו לשערים עם
יהוה: עורי עורי דבורה עורי עורי
שור שבה — דברי שיר קום ברק ושבה שביך
שרד אדר — בן אבינעם: אז ירד שריד לאדירים
נגר — עם יהוה ירד לי בגבורים: מני

rach sequens sysarã veniebat: egressaq; iahel in occursũ ei9: dixit ei Veni & ostẽdã tibi virũ quem q̃ris. Qui cũ intrasset ad eam: vidit sysarã iacentẽ mortuũ & clauũ infixũ ĩ tpe ei9. Hũiliauit ergo deus in die illo iabin regem chanaã corã filiis israel q crescebãt quotidie & forti manu opprimebant iabin regem chanaã: donec delerent eum. 5.

Cecinerũtq; delbora & barach filius abinoẽ ĩ illo die: dicẽtes. Qui sponte obtulistis de isrl aĩas vras ad piculũ: bñdicite domino. Audite reges: auribus pcipite principes. Ego sũ ego sũ q̃ domino canã: psallã dño deo isrl. Dñe cum exires de seyr: & trãsires p regiões edõ terra mota est: celiq; ac nubes distillauerunt aquis. Montes fluxerunt a facie domini & synai a facie dñi dei israel. In diebus samgar filii anath ĩ diebus iahel quieuerũt semite: & qui ĩgrediebãtur p eas ãbulauerunt p calles deuios. Cessauerũt fortes in israel: & quieuerunt donec surgeret delbora: surgeret mater in israel. Noua bella elegit deus & portas hostium ipe subuertit. Clypeus & hasta si appuerũt ĩ q̃dragita milibus israel. Cor meum diligit principes isrl qui ppria volũtate obtulistis vos discrimĩ: benedicite dño. qui ascenditis sup nitẽtes asinos & sedetis supra ĩ iudicio & ãbulatis ĩ via loquimini. Vbi collisi sũt currus & hostiũ suffocatus ẽ exercit9: ibi narrẽtur iusticie dñi: & clemẽtia ĩ fortes isrl. Tũc descẽdit ppls dñi ad portas: & obtinuit principatũ. Surge surge delbora: surge surge & loq̃re canticũ. Surge barach & apprehẽde captiuos tuos fili abinoẽ. Saluate st reliquie ppli. Dñs ĩ fortib9 dimicauit. Ex

sisara: ꝛ egressa ẽ iael in occursũ eius: ꝛ
τὸν σισάρα, καὶ ἐξῆλθεν ἰαὴλ εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ, καὶ
dixit ei: veni ꝛ ostẽdã tibi virũ quẽ tu queris.
εἶπεν αὐτῷ, δεῦρο καὶ δείξω σοι τὸν ἄνδρα ὃν σὺ ζητεῖς.
ꝛ intrauit ad eam: ꝛ ecce sisara iacens
καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτήν, καὶ ἰδοὺ σισάρα πεπτωκὼς
mortuus: ꝛ clauus in tẽpore eius. ꝛ
νεκρός, καὶ ὁ πάσσαλος ἐν τῇ γνάθῳ αὐτοῦ. καὶ
humiliauit dñs deus in die illa iabin regem
ἐταπείνωσεν κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὸν ἰαβὶν βασιλέα
chanaan corã filijs israel ꝛ ibat manus filioꝝ israel
χαναὰν ἐνώπιον υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπορεύετο χεὶρ υἱῶν ἰσραὴλ
vadẽs ꝛ indurata cõtra iabin regem chanaan q̃ad delerent illum.
πορευομένη καὶ σκληρυνομένη ἐπὶ ἰαβὶν βασιλέα χαναὰν ἕως ἐξωλόθρευσαν αὐτόν. Ca. 5.

Et cecinit debbora ꝛ barac filius abinoem in
Καὶ ᾖσεν δεββωρὰ καὶ βαρὰκ υἱὸς ἀβινοὲμ ἐν τῇ
die illo. ꝛ dixit cũ incepissẽt duces in israel
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ εἶπεν ἐν τῷ ἄρξασθαι ἀρχηγοὺς ἐν ἰσραὴλ
in electiõe ppli bñdicite dño. audite
ἐν προαιρέσει λαοῦ εὐλογεῖτε κύριον. ἀκούσατε
reges auribus pcipite satrape: ego dño cantabo
βασιλεῖς ἐνωτίζεσθε σατράπαι, ἐγὼ τῷ κυρίῳ ᾄσομαι
ꝛ psallã deo israel. dñe in exitu tuo
καὶ ψαλῶ τῷ θεῷ ἰσραήλ. κύριε ἐν τῇ ἐξόδῳ σου
de seir cũ transires tu ex agro edom: tra mota est
ἐκ σηεὶρ ἐν τῷ ἐπαίρειν σε ἐξ ἀγροῦ ἐδώμ, γῆ ἐσείσθη
ꝛ celũ turbatũ est: ꝛ nubes distillauerũt aquã.
καί γε οὐρανὸς ἐταράχθη, καὶ αἱ νεφέλαι ἔσταξαν ὕδωρ.
mõtes cõmoti sunt a facie dñi: hic sina
ὄρη ἐσαλεύθησαν ἀπὸ προσώπου κυρίου, τοῦτο σινὰ
a facie dñi dei israel. in dieb9 samegar
ἀπὸ προσώπου κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. ἐν ἡμέραις σαμεγὰρ
filij anath, in dieb9 iael reliquerũt vias ꝛ ambulauerũt semitas. ambulauerũt itinera peruersa.
υἱοῦ ἀνὰθ ἐν ἡμέραις ἰαὴλ ἐξέλιπον ὁδοὺς καὶ ἐπορεύθησαν τρίβους. ἐπορεύθησαν ὁδοὺς διεστραμμένας.
defecerũt habitantes in israel defecerũt donec
ἐξέλιπον οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ ἰσραὴλ ἐξέλιπον ἕως οὗ
surgeret debbora: q̃ surrexit mater in israel. elegerũt
ἀνέστη δεββωρά, ὅτι ἀνέστη μήτηρ ἐν τῷ ἰσραήλ. ᾑρέτισαν
deos nouos tũc pugnauerũt ciuitates principum: clypeus pullarũ cũ lanceis apparuit. ꝛ pugnauit
θεοὺς καινοὺς τότε ἐπολέμησαν πόλεις ἀρχόντων, σκέπη νεανίδων σιρομαστῶν ἀνώφθη. καὶ σιρομάστησεν
quadraginta milibus in israel. cor
τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἐν τῷ ἰσραήλ. ἡ καρδία
meũ sup cõstituta israel. potẽtes
μου ἐπὶ τὰ διατεταγμένα τῷ ἰσραήλ. οἱ δυνάσται τοῦ
ppli bñdicite dño. qui ascẽdistis sup asinos
λαοῦ εὐλογεῖτε τὸν κύριον. ἐπιβεβηκότες ἐπὶ ὑποζυγίων
nitentes sedẽtes in iudicio: ꝛ ambulãtes
ἐπιλαμπόντων καθήμενοι ἐπὶ κριτηρίου, καὶ πορευόμενοι
in via: loquimini vocẽ pulsantium in
ἐφ' ὁδῷ, φθέγξασθε φωνὴν ἀνακρουομένων ἀναμέσον
ter letantes. illic dabũt iustitiã dño.
εὐφραινομένων. ἐκεῖ δώσουσιν δικαιοσύνην κυρίῳ.
iusti cõfortati sũt in israel. tũc descẽdit in
δίκαιοι ἐνίσχυσαν ἐν τῷ ἰσραήλ. τότε κατέβη εἰς τὰς
vrbes eius ppls dñi. surge surge deb
πόλεις αὐτοῦ ὁ λαὸς κυρίου. ἐξεγείρου ἐξεγείρου δεβ
bora: surge surge loq̃re cũ cãtu. surge
βωρά, ἐξεγείρου ἐξεγείρου λάλει μετ' ᾠδῆς. ἐξανίστασο
barac ꝛ captiua captiuitatẽ tuã filius abinoem: tũc magnificata est fortitudo eius. dñe humilia mihi fortiores me. ppls
βαρὰκ καὶ αἰχμαλώτιζε αἰχμαλωσίαν σου υἱὸς ἀβινεέμ, τότε ἐμεγαλύνθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. κύριε ταπείνωσόν μοι τοὺς ἰσχυροτέρους μου. λαὸς

A

B

ephraim vlti sunt eos in valle. frater tuus
ἐφραὶμ ἐτιμωρήσαντο αὐτοὺς ἐν κοιλάδι. ἀδελφός σου
beniamin in ppls tuis. ex me machir descẽderũt scrutãtes:
βενιαμὶν ἐν λαοῖς σου. ἐξ ἐμοῦ μαχεὶρ κατέβησαν ἐξερευνῶντες,
ꝛ de zabulon potentes in sceptro scribe. ꝛ principes in issachar cũ debbora ꝛ issachar
καὶ ἐκ ζαβουλὼν ἐνισχύοντες ἐν σκήπτρῳ γραμματέως. καὶ ἄρχοντες ἐν ἰσσάχαρ μετὰ δεββώρας, καὶ ἰσσάχαρ
sic barac in valle: misit pedites suos in diuisionibus ruben. magne indagatiões cordis: vt qd mihi
οὕτω βαρὰκ ἐν τῇ κοιλάδι, ἐξαπέστειλεν πεζοὺς αὐτοῦ ἐν διαιρέσεσιν ῥουβήμ. μεγάλοι ἀκριβασμοὶ καρδίας, ἵνα τί μοι
sedetis inter terminos vt audiatis sibilos excitantiũ ad trãsceũdũ in reos ruben. magne
κάθησθε ἀναμέσον τῶν μοσφαθαὶμ τοῦ εἰσακούειν συριγμοὺς ἐξεγειρόντων τοῦ διελθεῖν εἰς τὰ τοῦ ῥουβήμ. μεγάλοι
vestigatiões cordis galaad: trãs iordanẽ habitauit. ꝛ dan vt quid habitas nauibus? aser
ἐξιχνιασμοὶ καρδίας γαλαάδ, ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου κατεσκήνωσεν. καὶ δὰν ἵνα τί παροικεῖς πλοίοις; ἀσὴρ
habitauit apud littus maris: ꝛ in precipitiis eius habitauit. zabulon ppls cõtemnẽs animã suã in morte ꝛ neptali in sylua agri. venerũt
παρῴκησεν παρ' αἰγιαλὸν θαλασσῶν, καὶ ἐπὶ τὰς διακοπὰς αὐτοῦ κατεσκήνωσεν. ζαβουλὼν λαὸς ὀνειδίσας ψυχὴν αὐτοῦ εἰς θάνατον καὶ νεφθαλὶ ἐπὶ ὕψη ἀγροῦ. ἦλθον
reges ꝛ pugnauerũt: tunc pugnauerũt reges
βασιλεῖς καὶ παρετάξαντο, τότε ἐπολέμησαν βασιλεῖς
chanaã in tennach in aqua mageddo: abscidãtiã argẽti nõ acceperũt. de celo expugnati sũt:
χαναὰν ἐν τεννὰχ ἐπὶ τοῦ ὕδατος μαγεδδώ, πλεονεξίαν ἀργυρίου οὐκ ἔλαβον. ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπολεμήθησαν, οἱ ἀστέρες
stelle ab ordine suo pugnauerũt cũ sisara.
ἐκ τῆς τάξεως αὐτῶν ἐπολέμησαν μετὰ σισάρα.
torrens cisson eiecit illos: torrẽs cadẽmim:
χειμάρρους κισῶν ἐξέβαλεν αὐτούς, χειμάρρους καδημίμ,
torrens cisson: cõculcabit eos aĩa mea potens.
χειμάρρους κισών, καταπατήσει αὐτοὺς ψυχή μου δυνατή.
tunc abscisa sunt crura equoꝝ nitibus potẽtium illius: maledicite meroz. dixit angelus dñi: maledictione
τότε ἀπεκόπησαν πτέρναι ἵππων μαδαρὼθ δυνατῶν αὐτοῦ. καταρᾶσθε μερώζ. εἶπεν ὁ ἄγγελος κυρίου, καταρᾶσθε
maledicite habitatores eius q̃a nõ venerũt in auxiliũ. dñs auxiliator nr dñs ĩ pugnatorib9 potẽs. benedicatur
καταράσασθε τοὺς ἐνοίκους αὐτῆς ὅτι οὐκ ἦλθον εἰς τὴν βοήθειαν. κύριος βοηθὸς ἡμῶν κύριος ἐν μαχηταῖς δυνατός. εὐλογηθείη
ex mulieribus iael vxor aber cinei. ex mulieribus in tabernaculo bñdicatur. aquã petijt ab ea: ꝛ lac dedit illi
ἐκ γυναικῶν ἰαὴλ γυνὴ χάβερ τοῦ κιναίου. ἐκ γυναικῶν ἐν σκηνῇ εὐλογηθείη. ὕδωρ ᾔτησεν αὐτήν, καὶ γάλα ἔδωκεν αὐτῷ
in phiala: fortiũ obtulit butyrũ: manũ suã
ἐν λακάνῃ, ἰσχυρῶν προσήγγισεν βούτυρον, τὴν χεῖρα αὐτῆς
in palũ extẽdit: dexterã suã in abscissiões incidentium: ꝛ abscidit sisara: cõtriuit
εἰς πάσσαλον ἐξέτεινεν, τὴν δεξιὰν αὐτῆς εἰς ἀποτομὰς κατακοπτόντων, καὶ ἀπέτεμε σισάρα, ἀπέτριψεν τὴν
caput eius ꝛ cõfregit ꝛ perforauit tempus eius.
κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ συνέθλασεν καὶ διήλασεν τὴν γνάθον αὐτοῦ.
inter pedes eius incuruatus cecidit:
ἀναμέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς συγκύψας ἔπεσεν,
dormiuit inter pedes eius: flexit cecidit: in quo
ἐκοιμήθη μεταξὺ ποδῶν αὐτῆς, ἔκαμψεν ἔπεσεν, ἐν ᾧ
flexit illic cecidit miserabiliter: per fenestrã respiciebat ꝛ intuebatur mater sisara per cenaculum
ἔκαμψεν ἐκεῖ ἔπεσεν ταλαιπώρως. διὰ τῆς θυρίδος διέκυπτεν καὶ κατεμάνθανεν ἡ μήτηρ σισάρα διὰ τῆς δικτυωτῆς
quare morat9 ẽ currus eius aduenire:
διατί ᾐσχάτισεν τὸ ἅρμα αὐτοῦ παραγενέσθαι,
quare tardauerũt vestigia curruũ eius. sapiẽtes principum illius
διατί ἐχρόνισαν ἴχνη ἁρμάτων αὐτοῦ. σοφαὶ ἀρχουσῶν αὐτῆς

effraĩ deleuit eos in amalech: & post eũ ex beniamin in pplos tuos o amalech. De machir principes descenderũt & de zabulõ q exercitũ ducerẽt ad bellãdum. Duces ysachar fuere cũ delbora: & barach vestigia sũt secuti: q q̃si ĩ pceps ac barathrũ se discrimĩ dedit: diuiso contra se ruben: magnanimoꝝ repta ẽ cõtẽtio. Quare habitas ĩter duos tminos vt audias sibilos gregũ diuiso cõtra se ruben: magnanimoꝝ repta est cõtẽtio. Gallaad trãs iordanẽ qescebat et dã vacabat nauib9. Aser hĩtabat in littore maris & in portub9 morabatur. zabulõ vero & neptali obtulerũt aĩas suas morti ĩ regione merome. Venerunt reges & pugnauerũt: pugnauerũt reges chanaã in thanac iuxta aquas mageddo: & tñ nihil tulere pdãtes. De celo dimicatũ ẽ cõtra eos: stelle manẽtes in ordine & cursu suo aduersus sysarã pugnauerũt. Torrẽs cyson traxit cadauera eorum: torrẽs cadumĩ: torrẽs cysõ. Conculca anima mea robustos. Vngule equoꝝ ceciderũt: fugiẽtibus impetu & p pceps ruẽtib9 fortissimis hostium. Maledicite terre meroz: dixit angelus dñi: maledicite hĩtatorib9 eius: quia nõ venerũt ad auxiliũ dñi: ĩ adiutoriũ fortissimoꝝ ei9. Bñdicta inter mulieres iahel vxor aber cinei: & bñdicatur in tabernaculo suo. Aquã petenti lac dedit: et ĩ phiala principũ obtulit butyꝝ. Sinistrã manum misit ad clauũ & dextrã ad fabroꝝ malleos: pcussitq; sysarã q̃rẽs ĩ capite vulneri locũ: & tps valide pforãs. Inter pedes ei9 ruit: defecit & mortu9 ẽ. Voluebatur ãñ pedes eius: & iacebat exanimis & miserabilis. Per fenestram respiciẽs vlulabat mater ei9: & de cenaculo loq̃batur: Cur moratur regredi currus eius q̃re tardauerũt pedes q̃drigaꝝ ill9. Vna sapientior ceteris vxoribus eius

אפרים שרשם בעמלק אחריך
בנימין בעממיך מני מכיר ירדו
חקק — מחקקים ומזבולן משכים בשבט
ספר שור — ספר: ושרי ביששכר עם דברה
ויששכר כן ברק בעמק שלח ברגליו
בפלגות ראובן גדלים חקקי לב: למה
שפת שרק — ישבת בין המשפתים לשמע שרקות
עדרים לפלגות ראובן גדולים חקרי
לב: גלעד בעבר הירדן שכן ודן למה
גור אנה — יגור אניות: אשר ישב לחוף ימים
פרץ שכן — ועל מפרציו ישכון: זבלון עם חרף
רום — נפשו למות ונפתלי על מרומי
בוא לחם — שדה: באו מלכים נלחמו אז
נלחמו מלכי כנען בתענך על מי
מגדו בצע כסף לא לקחו: מן שמים
סלל — נלחמו הכוכבים ממסלותם נלחמו
עם סיסרא: נחל קישון גרפם נחל
דרך — קדומים נחל קישון תדרכי נפשי
עזז — עז: אז הלמו עקבי סוס מדהרות
אמר אבר — דהרות אביריו: אורו מרוז אמר
מלאך יהוה ארו ארור ישביה כי
לא באו לעזרת יהוה לעזרת יהוה
ברך נשה — בגבורים: תברך מנשים יעל אשת
איש — חבר הקיני מנשים באהל
תברך: מים שאל חלב נתנה
קרב — בספל אדירים הקריבה
שלח — חמאה: ידה ליתד תשלחנה
ימן — וימינה להלמות עמלים והלמה
סיסרא מחקה ראשו ומחצה
רקק — וחלפה רקתו: בין רגליה
כרע נפל שכב בין רגליה כרע
נפל באשר כרע שם נפל
שדד חלל — שדוד: בעד החלון נשקפה
שקף יבב — ותיבב אם סיסרא בעד האשנב
שנב מדע — מדוע בשש רכבו לבוא מדוע אחרו
בוש
רכב שור — פעמי מרכבותיו: חכמות שרותיה

hec ſocrui verba reſpō- dit. Forſitā nūc diuidit ſpolia et pulcherrima fe minarum eligitur ei. Ve ſtes diuerſorū colorum ſyſare tradūtur in p̄dā & ſupellex varia ad or- nāda colla congeritur. Sic pereāt oēs inimi ci tui dñe: qui autē dili- gūt te: ſicut ſol in ortu ſuo ſplēdet: ita rutilent. Quieuitq̧ terra p q- draginta annos: 6.

Fecerūt aūt filii iſrl malū in conſpectu dñi: qui tradidit illos i manu madiā ſeptē ānis & oppreſſi ſunt valde ab eis. Fecerūtq̧ ſibi antra & ſpeluncas in monti- bus: & munitiſſima ad repugnā dū loca. Cūq̧ ſeuiſſet iſrl: aſcēdebat madian & amalech ceteriq̧ oriē taliū nationū: & apud eos figētes tētoria ſicut erāt i herbis cūcta vaſta bāt vſq̧ ad introitū ga- ze: nihilq̧ oīno ad vitā ptinēs relinq̄bāt i iſrael: nō oues: nō boues: nō aſinos. Ipi ei & vniuer ſi greges eoꝝ veniebāt cū tabernaculis ſuis: & īſtar locuſtaꝝ vniuerſa cōplebāt: īnumera mul titudo hoīm & cameloꝝ quicquid tetigerant de- uaſtātes. Humiliatuſq̧ eſt iſrl valde in conſpectu madiā. Et clamauit ad dñm poſtulās auxilium cōtra madianitas. Qui miſit ad eos virū pphe tā: & locutus eſt. Hec dicit dominus deus iſrl: Ego vos feci conſcendere de egypto: & eduxi vos de domo ſuitutis & liberaui de manu e- gyptiorū: & omnium inimicorum qui afflige bāt vos. Eieciq̧ eos ad introitū vrm: & tradidi vobis terrā eoꝝ & dixi Ego dñs deus vr. Ne timeatis dos āmorreo rum in quorum terra hitatis. Et noluiſtis au dire vocē meā. Venit aūt angelus dñi & ſedit ſub q̄rcu q̄ erat i effra & ptinebat ad ioas pa trē familie ezri. Cūq̧ ge deō filius ei excuteret atq̧ purgaret frumenta in torculari vt fugeret

Ca.6.

madiā: apparuit ei angelus domini & ait. Dñs tecū viroꝝ fortiſſime. Dixitq̧ ei gedeō. Ob ſecro mi dñe ſi dñs nobiſcū eſt: cur ergo apphenderūt nos hec oīa? Vbi ſūt mirabilia eius q̄ narrauerūt pres nri atq̧ dixerūt de egy- pto eduxit nos dominus? Nūc aūt dereliquit nos dñs & tradidit i manu madiā. Reſpexitq̧ ad eū dñs & ait. Vade in hac fortitudine tua & li berabis iſrael de manu madiā. Scito q miſerim te. Qui rñdens ait. Ob ſecro mi dñe i quo libe rabo iſrl. Ecce familia mea infima eſt i manaſ ſe: & ego minimus in do mo pris mei. Dixitq̧ ei dñs. Ego ero tecum & percuties madiā quaſi vnū virū. Et ille. Si inueni inquit gratiā coram te: da mihi ſignū q tu ſis qui loq̄ris ad me. Nec recedas hinc donec re uertar ad te portans ſa crificiū & offerens tibi. Qui reſpōdit. Ego pre ſtolabor aduentū tuum. Ingreſſus eſt itaq̧ ge- deō & coxit hedum: & de farine modio azy- mos panes carneſq̧ po nens i cāiſtro: & ius car niū mittens i ollā: tulit oīa ſub quercu et obtu- lit ei. Cui dixit āgelus dei. Tolle carnes & azymos pa- nes: & pōe ſupra petrā illā: & ius deſuper fun de. Cūq̧ feciſſet ita: ex tendit angelus dñi ſū- mitatem virge quā te- nebat i manu & tetigit carnes & pāes azymos aſcenditq̧ ignis de pe tra & carnes azymoſq̧ pāes cōſūpſit. Angelus autem domini euanuit ex ocul eius. Videnſq̧ gedeō q eſſet angelus dñi ait. Heu mi domi ne deus: quia vidi āgelū dñi fa cie ad faciē. Dixitq̧ ei do- minus. Pax tecum: Ne timeas: non morieris. Edificauit ergo ibi ge- deon altare dño: voca- uitq̧ illud: dñi pax vſ q̧ in pñtem diem. Cun q̧ adhuc eſſet in effra

אבי העזרי׃ ויהי בלילה ההוא
ויאמר לו יהוה קח את פר השור — לקח
אשר לאביך ופר השני שבע שנים — שנה שנת
והרסת את מזבח הבעל אשר לאביך
ואת האשרה אשר עליו תכרת — כרת
ובנית מזבח ליהוה אלהיך על ראש — בנה
המעוז הזה במערכה ולקחת את הפר — עזז ערך
השני והעלית עולה בעצי האשרה — שנה עלה
אשר תכרת׃ ויקח גדעון עשרה
אנשים מעבדיו ויעש כאשר דבר — עשה
אליו יהוה ויהי כאשר ירא את בית — היה
אביו ואת אנשי העיר מעשות יומם
ויעש לילה׃ וישכימו אנשי העיר — שכם
בבקר והנה נתץ מזבח הבעל — נתץ
והאשרה אשר עליו כרתה ואת הפר
השני העלה על המזבח הבנוי׃ — בנה
ויאמרו איש אל רעהו מי עשה
הדבר הזה וידרשו ויבקשו ויאמרו — דרש בקש
גדעון בן יואש עשה הדבר הזה׃
ויאמרו אנשי העיר אל יואש הוצא — יצא
את בנך וימת כי נתץ את מזבח הבעל — מות
וכי כרת האשרה אשר עליו׃ ויאמר
יואש לכל אשר עמדו עליו האתם
תריבון לבעל אם אתם תושיעון אתו — ריב ישע
אשר יריב לו יומת עד הבקר אם
אלהים הוא ירב לו כי נתץ את מזבחו׃
ויקרא לו ביום ההוא ירבעל לאמר — קרא
ירב בו הבעל כי נתץ את מזבחו׃
וכל מדין ועמלק ובני קדם נאספו — אסף
יחדו ויעברו ויחנו בעמק יזרעאל׃ — עבר חנה
ורוח יהוה לבשה את גדעון ויתקע — תקע
בשופר ויזעק אביעזר אחריו׃ — זעק
ומלאכים שלח בכל מנשה ויזעק — זעק
גם הוא אחריו ומלאכים שלח באשר
ובזבולן ובנפתלי ויעלו לקראתם׃ — עלה
ויאמר גדעון אל האלהים אם ישך — אמר יש

que est familie ezri: Nocte illa dixit dominus ad eū. Tolle taurum patris tui: & alterū taurum annorum septem. destruesq₃ aram baal que est patris tui: & nemus quod circa aram est succide: & edificabis altare domino deo tuo in summitate petre huius: super quā ante sacrificiū posuisti: tollesq₃ taurū secundum & offeres holocaustum super strue lignorū q̄ de nemore succideris. Assūptis ergo gedeon decē viris de seruis suis: fecit sicut p̄ceperat ei dn̄s. Timēs autē domū patris sui & hoīes illius ciuitatis p diem noluit facere: sed oīa nocte cōpleuit. Cūq₃ surrexissent viri oppidi eius mane: viderūt destructā arā baal lucūq₃ succisum & taurum alterū īpositū sup altare q̄d tūc edificatū fuerat. Dixeruntq₃ adinuicē. Quis hoc fecit? Cūq₃ p̄quirerēt auctorem facti: dictum est. Gedeon filius ioas fecit hec omnia. Et dixerunt ad ioas. Produc filiū tuū huc: vt moriatur: quia destruxit arā baal & succidit nemus. quibus ille respondit. Nunquid vltores estis baal: vt pugnetis pro eo? Qui aduersarius ē eius moriatur anteq̄ lux crastina veniat. Si deus ē vindicet se de eo qui suffodit arā eius. Ex illo die vocatus ē gedeō hierobaal: eo q̄ dixisset ioas: vlciscatur se de eo baal: qui suffodit aram eius. Igitur oīs madiā & amalech & orientales ppl'i cōgregati sunt simul & transeūtes iordanē: & castrametati sūt in valle iezrael. Spūs autē dn̄i induit gedeō: qui clāgēs buccina cōuocauit domū abiezer vt sequeretur se. Misitq₃ nūcios in vniuersū manassen: qui & ipse secutus ē eū. Et alios nuncios in aser & zabulon & neptalim qui occurrerunt ei. Dixitq₃ gedeon ad deum. Si

patris ezri. & factum est nocte illa: & dixit ei
πατρὸς τοῦ ἐζρί. καὶ ἐγενήθη τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ εἶπεν αὐ
dn̄s: tolle vitulū saginatū patris tui
τῷ κύριος, λάβε τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν τοῦ πατρός σου
& vitulū secundum septē annorum: & destrues a=
καὶ τὸν μόσχον τὸν δεύτερον τὸν ἑπταετῆ, καὶ καθελεῖς τὸ θυ
ram baal que est patris tui: & nemus
σιαστήριον τοῦ βαὰλ ὅ ἐστιν τοῦ πατρός σου, καὶ τὸ ἄλσος
quod in illa succides: & edificabis altare do=
τὸ ἐπ' αὐτὸ ἐκκόψεις, καὶ οἰκοδομήσεις τὸ θυσιαστήριον κυ=
mino deo tuo qui apparuit tibi in summitate montis
ρίῳ τῷ θεῷ σου τῷ ὀφθέντι σοι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους
maos huius in acie: & accipies cū vitulo
μαὼζ τούτου ἐν τῇ παρατάξει, καὶ λήψῃ σὺν τῷ μόσχῳ τῷ
secundo: & offeres holocaustū in lignis ne=
δευτέρῳ, καὶ ἀνοίσεις ὁλοκαύτωμα ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ ἄλ
moris que succides. & assūpsit gedeon decē viros de
σους οὗ ἐκκόψεις. καὶ ἔλαβε γεδεὼν δέκα ἄνδρας ἀπὸ
seruis suis: & fecit sicut locutus est ad e=
τῶν δούλων αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν καθὰ ἐλάλησεν πρὸς αὐ
um dn̄s. & factum est postq̄ timuit domū patris sui
τὸν κύριος. καὶ ἐγένετο ὡς ἐφοβήθη τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐ
& viros ciuitatis vt nō faceret die: &
τοῦ καὶ τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως τοῦ μὴ ποιῆσαι ἡμέρας, καὶ
fecit nocte. & mane surrexerūt viri oppidi illu
ἐποίησεν νυκτός. καὶ ὤρθρισαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως τὸ
culo: & ecce destructa ara baal:
πρωΐ, καὶ ἰδοὺ κατεσκαμμένον τὸ θυσιαστήριον τοῦ βαάλ,
& lucus q̄ in ipsa succisus: & vitulus sagina=
καὶ τὸ ἄλσος τὸ ἐπ' αὐτῷ ἐκκεκομμένον, καὶ ὁ μόσχος ὁ σιτευ=
tus oblatus in holocaustū sup altare edi
τὸς ἀνηνεγμένος εἰς ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ᾠκο
ficatū. & dixit vir ad socium suū: quis
δομημένον. καὶ εἶπεν ἀνὴρ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, τίς
fecit rem hanc? & p̄quirebāt & iterrogabāt.
ἐποίησεν τὸ πρᾶγμα τοῦτο; καὶ ἀνήταζον καὶ ἐξεζήτουν.
& dixerūt: gedeon filius ioas fecit hoc. & dixerūt
καὶ εἶπαν, γεδεὼν υἱὸς ἰωὰς ἐποίησεν τοῦτο. καὶ εἶπαν
viri vrbis ad ioas: produc filiū tuū:
οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως πρὸς ἰωάς, ἐξάγαγε τὸν υἱόν σου,
& moriatur: quia destruxit arā ba
καὶ ἀποθανέτω, ὅτι κατέσκαψεν τὸ θυσιαστήριον τοῦ βα=
al: & quia succidit nemus quod in illa. & dixit ioas
άλ, καὶ ὅτι ἔκοψεν τὸ ἄλσος τὸ ἐπ' αὐτῷ. καὶ εἶπεν ἰωὰς
ad viros qui surrexerūt cōtra se: nunquid vos
πρὸς τοὺς ἄνδρας, τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' αὐτόν, μὴ ὑμεῖς
nunc vltores estis pro baal? vel vos liberatis eū? qui ad
νῦν δικάζεσθε περὶ τοῦ βαάλ; ἢ ὑμεῖς σώζετε αὐτόν; ὃς ἂν
uersarius est ei moriatur vsq₃ ad mane. si deus ipse est:
τιδικήσει αὐτῷ ἀποθανέτω ἕως πρωΐ. εἰ θεός αὐτός ἐστιν,
vindicabit se ipsum: quia suffodit aram eius.
ἐκδικήσει ἑαυτόν, ὅτι κατέσκαψεν τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ.
& vocauit illum in die illa hierobaal dicēs: forū
καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἱεροβάαλ λέγων, δικα
iudiciale baal: quia suffodit aram eius. &
στήριον τοῦ βαάλ, ὅτι κατέσκαψε τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ. καὶ
ois madiā & amalec & filij orientis cōgregati sūt
πᾶσα μαδιὰμ καὶ ἀμαλὴκ καὶ οἱ υἱοὶ ἀνατολῶν συνήχθησαν
simul: & trāsierūt & castrametati sunt in val=
ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ διέβησαν καὶ παρενεβάλοσαν ἐν τῇ κοιλά
le iezrael. & spūs dei fortificauit gedeon: &
δι ἰεζραέλ. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐνεδυνάμωσεν τὸν γεδεών, καὶ
clanxit in buccina: & clamauit abiezer post eum.
ἐσάλπισεν ἐν κερατίνῃ, καὶ ἐβόησεν ἀβιέζερ ὀπίσω αὐτοῦ.
& nuncios misit in oī manasse: & clamauit
καὶ ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν ἐν παντὶ μανασσῇ, καὶ ἐβόησεν
& ipse post eū. & nuncios misit in aser
καὶ αὐτὸς ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν ἐν ἀσὴρ
& in zabulon & in nephtali. & ascēderūt in occur
καὶ ἐν ζαβουλὼν καὶ ἐν νεφθαλί. καὶ ἀνέβησαν εἰς ἀπάν=
sum eius. & dixit gedeon ad deū: si
τησιν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν γεδεὼν πρὸς τὸν θεόν, εἰ

saluū facis in manu mea israel quemadmodū locutus es:
σώζεις ἐν τῇ χειρί μου τὸν ἰσραὴλ ὃν τρόπον ἐλάλησας,
ecce ego pono vellus lane in
ἰδοὺ ἐγὼ ἀπερείδομαι τὸν πόκον τῶν ἐρίων ἐν τῷ
area. & si ros fuerit sup vellus solū & sup
ἅλωνι. καὶ ἐὰν δρόσος γένηται ἐπὶ τὸν πόκον μόνον καὶ ἐπὶ
oēm terrā siccitas: & sciam q̄ liberabis in ma
πᾶσαν τὴν γῆν ξηρασία, καὶ γνώσομαι ὅτι σώσεις ἐν χει
nu mea israel sicut locutus es. & factū est i=
ρί μου τὸν ἰσραὴλ ὃν τρόπον ἐλάλησας. καὶ ἐγένετο οὕ
ta. & mane surrexit gedeō postridie & expressit vel=
τως. καὶ ὤρθρισεν γεδεὼν τῇ ἐπαύριον καὶ ἀπεπίασεν τὸν πό
lus & defluxit ros ex vellere plena concha a=
κον καὶ ἀπέσταξε δρόσος ἐκ τοῦ πόκου πλήρης λεκάνη ὕ
qua. & dixit gedeon ad deū: ne irascatur
δατος. καὶ εἶπεν γεδεὼν πρὸς τὸν θεόν, μὴ ὀργισθήτω ὁ
furor tuus in me: & loquar adhuc semel & tentabo
θυμός σου ἐν ἐμοί, καὶ λαλήσω ἔτι ἅπαξ καὶ πειράσω
adhuc semel in vellere: & fiat vltra siccitas sup
ἔτι ἅπαξ ἐν τῷ πόκῳ, καὶ γενηθήτω ἔτι ξηρασία ἐπὶ τὸν
vellus solū: sup autem oēm terrā fiat ros. &
πόκον μόνον, ἐπὶ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν γενηθήτω δρόσος. καὶ
fecit deus sic in nocte illa: & facta est sic
ἐποίησεν ὁ θεὸς οὕτως ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἐγένετο ξηρα=
citas sup vellus solū: sup autē oēm terrā fu
σία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, ἐπὶ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν ἐγέ=
it ros.
νετο δρόσος.

Ca. 7.

Et mane cōsurrexit hierobaal ipse est gedeon & ois
Καὶ ὤρθρισεν ἱεροβάαλ αὐτός ἐστιν γεδεὼν καὶ πᾶς
pp'ls q̄ cū ipso: & castrametati sūt sup fontē ared:
ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ πηγὴν ἀρέδ,
& castra madiā erāt illi a septētriōe a col
καὶ παρεμβολὴ μαδιὰμ ἦν αὐτῷ ἀπὸ βορρᾶ ἀπὸ βου=
le abor in valle. & dixit dn̄s ad ge=
νοῦ τοῦ ἀβὼρ ἐν τῇ κοιλάδι. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς τὸν γε=
deon: multus pp'ls q̄ tecum itaq₃ nō tradā ego
δεών, πολὺς ὁ λαὸς ὁ μετὰ σοῦ ὥστε μὴ παραδοῦναί με
madiā in manu illorū: ne forte glorietur israel
τὴν μαδιὰμ ἐν χειρὶ αὐτῶν, μή ποτε καυχήσηται ἰσραὴλ
cōtra me dicēs: manus mea liberauit me. & dixit dn̄s ad
ἐπ' ἐμὲ λέγων, ἡ χείρ μου ἔσωσέν με. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς
eum: loquere in aures pp'li dicēs: qui formido
αὐτόν, λάλησον εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ λέγων, τίς ὁ φοβού=
losus & timidus: reuertatur. & recesserūt de
μενος καὶ δειλός, ἀποστραφήτω. καὶ ἐξώρμησαν ἀπὸ τοῦ
mōte galaad & reuersi sunt de pp'lo vigi=
ὄρους τοῦ γαλαάδ καὶ ἀπεστράφησαν ἀπὸ τοῦ λαοῦ εἴκο
ti & duo milia: & decē milia remāserūt.
σι καὶ δύο χιλιάδες, καὶ δέκα χιλιάδες ὑπελείφθησαν.
& dixit dn̄s ad gedeō: adhuc pp'ls multus: de=
καὶ εἶπεν κύριος πρὸς γεδεών, ἔτι ὁ λαὸς πολύς, κατάγα
duc eos ad aquā: & p̄babo illos tibi ibi. &
γε αὐτοὺς εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ δοκιμῶ αὐτούς σοι ἐκεῖ. καὶ
erit quem dixero ad te: hic ibit tecum: ip=
ἔσται ὃν ἂν εἴπω πρός σε, οὗτος πορεύσεται μετὰ σοῦ, αὐ
se ibit tecum. & oēm quem dixero q̄ non
τὸς πορεύσεται μετὰ σοῦ. καὶ πάντα ὃν ἂν εἴπω ὅτι οὐ
ibit tecum: & ipse nō ibit. & de
πορεύσεται μετὰ σοῦ, καὶ αὐτὸς οὐ πορεύσεται. καὶ κατεβί
duxit pp'lm in aquā. & dixit dn̄s ad gede
βασεν τὸν λαὸν εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς γεδε=
on: ois qui lābuerit lingua sua ex aqua sicut
ών, πᾶς ὃς ἂν λάψῃ τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος ὡς
lābuerit canis: statues eū seorsum. & ois q̄
ἂν λάψῃ ὁ κύων, στήσεις αὐτὸν καταμόνας. καὶ πᾶς ὃς
flexerit in genua sua vt bibat: separabis
ἂν κάμψῃ ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ τοῦ πιεῖν, μεταστήσεις
eum seorsum. & fuit numerus ois eorū q̄ lābuerūt
αὐτὸν καθ' αὐτόν. καὶ ἐγένετο ἀριθμὸς πᾶς τῶν λαψάντων
in lingua sua trecēti
ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν τριακόσιοι

saluū facis per manum meā populū israel sicut locutus es: ponam hoc vellus lane in area. Si ros in solo vellere fuerit: & in omni terra siccitas: sciā q̄ p manū meā sicut locutus es liberabis israel. Factūq₃ ē ita. Et de nocte consurgēs expresso vellere cōchā rore impleuit. Dixitq₃ rursus ad deū. Ne irascatur furor tuus contra me: si adhuc semel tentauero signū q̄rēs in vellere. Oro vt solū vellus siccū sit: & omnis terra rore madēs. Fecitq₃ deus nocte illa vt postulauerat: & fuit siccitas in solo vellere: et ros in oī terra.

7. Igitur hierobaal qui & gedeō de nocte cōsurgēs & ois pp'ls cū eo venit ad fontē q vocatur arad. Erāt autē castra madiā in valle ad septentrionalē plagā collis excelsi. Dixitq₃ dn̄s ad gedeō. Multus tecum est pp'ls nec tradetur madiā in māus eius: ne glorietur cōtra me israel: & dicat meis viribus liberatus sū. Loquere ad populū & cūctis audiētibus p̄dica. Qui formidolosus & timidus ē reuertatur. Recesserūtq₃ de mōte galaad: & reuersi sūt ex pp'lo vigīti duo milia virorum: & tm̄ decē milia remāserūt. Dixitq₃ dominus ad gedeon. Adhuc pp'ls multus ē. Duc eos ad aquas: & ibi p̄babo illos: & de quo dixero tibi vt tecū vadat: ipse pergat. quē ire prohibuero: reuertatur. Cunq₃ descendisset populus ad aquas: dixit dominus ad gedeō. Qui manu & lingua lambuerint aquas sicut solēt canes lambere separabis eos seorsū: qui autē curuatis genibus biberint: i altera pte erūt. Fuit itaq₃ numerus eorum qui manu ad os p̄iciēte aq̄s lambuerant trecenti

מושיע בידי את ישראל כאשר — ישע
דברת׃ הנה אנכי מציג את גזת הצמר — יצג גזז
בגרן אם טל יהיה על הגזה לבדה — היה בדד
ועל כל הארץ חרב וידעתי כי
תושיע בידי את ישראל כאשר
דברת׃ ויהי כן וישכם ממחרת ויזר — היה שכם
את הגזה וימץ טל מן הגזה מלא — זור מצץ
הספל מים׃ ויאמר גדעון אל האלהים
אל יחר אפך בי ואדברה אך הפעם — חרה דבר
אנסה נא רק הפעם בגזה יהי נא — נסה
חרב אל הגזה לבדה ועל כל הארץ — בדד
יהיה טל׃ ויעש אלהים כן בלילה — עשה
ההוא ויהי חרב אל הגזה לבדה ועל
כל הארץ היה טל׃ וישכם

Cap. vij.

ירבעל הוא גדעון וכל העם אשר
אתו ויחנו על עין חרד ומחנה מדין — חנה חנה
היה לו מצפון מגבעת המורה בעמק׃ — צפן ירה
ויאמר יהוה אל גדעון רב העם אשר
אתך מתתי את מדין בידם פן — נתן
יתפאר עלי ישראל לאמר ידי — פאר
הושיעה לי ועתה קרא נא באזני — ישע
העם לאמר מי ירא וחרד ישב — שוב
ויצפר מהר הגלעד וישב מן העם — צפר
עשרים ושנים אלף ועשרת — שנה
אלפים נשארו׃ ויאמר יהוה אל — שאר אמר
גדעון עוד העם רב הורד אותם — ירד את
אל המים ואצרפנו לך שם והיה — צרף
אשר אמר אליך זה ילך אתך הוא
ילך אתך וכל אשר אמר אליך זה
לא ילך עמך הוא לא ילך׃ ויורד
את העם אל המים ויאמר יהוה אל
גדעון כל אשר ילק בלשונו מן — לקק
המים כאשר ילק הכלב תציג — יצג בדד
אתו לבד וכל אשר יכרע על ברכיו — כרע שתה
לשתות׃ ויהי מספר המלקקים — היה ספר
בידם אל פיהם שלש מאות — מאה

איש וכל יתר העם כרעו על ברכיהם
לשתות מים: ויאמר יהוה אל גדעון
בשלש מאות האיש המלקקים
אושיע אתכם ונתתי את מדין
בידך וכל העם ילכו איש למקומו:
ויקחו את צדה העם בידם ואת
שופרתיהם ואת כל איש ישראל
שלח איש לאהליו ובשלש מאות
האיש החזיק ומחנה מדין היה לו
מתחת בעמק: ויהי בלילה ההוא
ויאמר אליו יהוה קום רד במחנה
כי נתתיו בידך: ואם ירא אתה
לרדת רד אתה ופורה נערך אל
המחנה: ושמעת מה ידברו ואחר
תחזקנה ידיך וירדת במחנה וירד
הוא ופורה נערו אל קצה החמשים
אשר במחנה: ומדין ועמלק וכל בני
קדם נפלים בעמק כארבה לרב
ולגמליהם אין מספר כחול שעל
שפת הים לרב: ויבא גדעון והנה
איש מספר לרעהו חלום ויאמר
הנה חלום חלמתי והנה צליל לחם
שעורים מתהפך במחנה מדין
ויבא עד האהל ויכהו ויפל ויהפכהו
למעלה ונפל האהל: ויען רעהו
ויאמר אין זאת בלתי אם חרב
גדעון בן יואש איש ישראל נתן
האלהים בידו את מדין ואת כל
המחנה: ויהי כשמע גדעון את מספר
החלום ואת שברו וישתחו וישב
אל מחנה ישראל ויאמר קומו כי
נתן יהוה בידכם את מחנה מדין:
ויחץ את שלש מאות האיש שלשה
ראשים ויתן שופרות ביד כלם
וכדים ריקים ולפדים בתוך הכדים:
ויאמר אליהם ממני תראו וכן

"viri: 'oīs aūt'reliq̄ mul titudo flexo poplite bi berat. Et ait dn̄s ad ge deō. In trecētis viris q lābuerunt aq̄s liberabo vos & tradā i mãu tua madiā: ōis aūt reliqua mltitudo reuertatur in locū ſuū. Sūptis itaq̧ p numero cibariis & tu bis: oēm reliquā multi tudinē abire pcepit ad tabernacła ſua: et ipē cū trecētis viris ſe certami ni dedit. Castra aūt ma diā erāt ſubter in valle. Eadē nocte dixit dn̄s ad eū. Surge & deſcēn de in castra: quia tradi di eos in manu tua. Sin aūt ſolus ire formidas deſcēdat tecum phara puer tu9. Et cum audie ris qd loquātur: tūc cō fortabūtur manus tue: & ſecurior ad hoſtiū ca ſtra deſcēdes. Deſcēdit ergo ipē & phara puer eius in parte caſtrorū: vbi erāt armatorū vigi lie. Madian aūt & ama lech & oēs orietales po puli fuſi iacebāt in valle vt locuſtarū multitudo Cameli aūt innumera biles erāt: ſicut arena q̄ iacet i littore maris. Cū q̧ veniſſet gedeō narra bat aliq̄s ſomniū pxi mo ſuo: & in hūc modū referebat qd̄ viderat. Vidi ſomniū & videba tur mihi quaſi ſubcine ricius panis ex ordeo volui: & in caſtra ma dian deſcendere: cumq̧ perueniſſet ad taberna culum percuſſit illud at q̧ ſubuertit: & terre ſun ditus coequauit. Reſpō dit is cui loquebatur. Non eſt hoc aliud niſi gladius gedeonis filii ioas viri iſraelite. Tra didit enim dominus in manus eius madian & omnia caſtra eius. Cumq̧ audiſſet gedeō ſomnium & interpre tationem eius adorauit & reuerſus eſt ad caſtra iſrael: & ait. Surgite tradidit enim dn̄s in manus nr̄as caſtra ma dian. Diuiſitq̧ trecen tos viros in tres partes & dedit tubas in mani bus eorum: lagenaſq̧ vacuas ac lāpades in medio lagenarū. Et di xit ad eos. Quod me fa cere videritis: hoc

viri: τ ois reliquus ppls flexit ſunt in ge
ἄνδρες, καὶ πᾶς ὁ ἐπίλοιπος τοῦ λαοῦ ἔκαμψαν ἐπὶ τὰ γό
nua ſua vt biberēt aquā. τ dixit dn̄s ad gedeon:
νατα αὐτῶν τοῦ πιεῖν ὕδωρ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς γεδεών,
in trecentis [illegible] q̄ lābuerūt liberabo vos:
ἐν τοῖς τριακοσίοις ἀνδράσι τοῖς λάψασι σώσω ὑμᾶς,
τ tradā madiā in manu tua. τ ois ppls reuer
καὶ δώσω τὴν μαδιὰμ ἐν χειρί σου. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀπο
tatur vir in locū ſuū. τ ſumpſit ciba
τρεχέτω ἀνὴρ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν τὸν ἐπισι
ria ppli in manu illoꝝ τ buccinas eoꝝ:
τισμὸν τοῦ λαοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶν καὶ τὰς κερατίνας αὐτῶν,
τ oēm virū iſrael miſit in tabnaculū ſuū.
καὶ πάντα ἄνδρα ἰσραὴλ ἐξαπέστειλεν εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ.
at trecentos viros ſumpſit. at caſtra ma
τῶν δὲ τριακοσίων ἀνδρῶν ἐκράτησεν. ἡ δὲ παρεμβολὴ μα
dian erāt ibi ſubtus in valle. τ factū eſt in no
διὰμ ἦν αὐτοῦ ὑποκάτωθεν ἐν τῇ κοιλάδι. καὶ ἐγενήθη ἐν τῇ νυ
cte illa τ dixit ad eū dn̄s: ſurge deſcēde in
κτὶ ἐκείνῃ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν κύριος, ἀνάστα κατάβηθι εἰς τὴν
caſtra: q2 tradidi ea in manu tua. ſi āt for
παρεμβολήν, ὅτι παρέδωκα αὐτὴν ἐν τῇ χειρί σου. εἰ δὲ φο
midas tu deſcēdere: deſcēde tu τ phara puer tuus
βῇ σὺ καταβῆναι, κατάβηθι σὺ καὶ φαρὰ τὸ παιδάριόν σου
in caſtra: τ audies qd loquūtur. τ poſt hec
εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ ἀκούσῃ τί λαλοῦσιν. καὶ μετὰ ταῦ
cōfortabūtur manus tue: τ deſcēdes in ca
τα ἐνισχύσουσιν αἱ χεῖρές σου, καὶ καταβήσῃ ἐν τῇ παρεμ
ſtra. τ deſcēdit ipſe τ phara puer eius i par
βολῇ. καὶ κατέβη αὐτὸς καὶ φαρὰ τὸ παιδάριον αὐτοῦ εἰς μέ
tem quinquaginta q̄ in caſtris. τ madiā τ
ρος τῶν πεντήκοντα τῶν ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ μαδιὰμ καὶ
amalec τ oēs filij oriētis caſtrametati ſūt
ἀμαλὴκ καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἀνατολῶν παρεμβεβλήκεισαν
in valle vt locuſta in multitudinē: τ camelorꝝ illoꝝ
ἐν τῇ κοιλάδι ὡς ἀκρὶς εἰς πλῆθος, καὶ ταῖς καμήλοις αὐτῶν
nō eſt numerus: ſed erāt ſicut arena q̄ eſt ſup labiū
οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ἀλλ' ἦσαν ὥσπερ ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τὸ χεῖλος
maris in multitudinē. τ intrauit gedeon: τ ecce vir
τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος. καὶ εἰσῆλθεν γεδεών, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ
narrabat proximo ſuo ſomniū. τ dicebat: ecce
ἐξηγεῖτο τῷ πλησίον αὐτοῦ τὸ ἐνύπνιον. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ
ſomniū qd ſomniaui. τ ecce ſubcinericiꝰ panis ordeacei q̄
ἐνύπνιον ὃ ἐνυπνιάσθην. καὶ ἰδοὺ μαγὶς ἄρτου τοῦ κριθίνου κυ
voluebatur in caſtris madiā: τ venit vſq̧ ad taber
λιομένη ἐν τῇ παρεμβολῇ μαδιάμ, καὶ ἦλθεν ἕως τῆς σκη
naculū madiā: τ percuſſit illud: atq̧ ſubuertit illud:
νῆς μαδιάμ, καὶ ἐπάταξεν αὐτήν, καὶ κατέστρεψεν αὐτήν,
τ cecidit tabernaculū. τ reſpōdit proximus illius τ
καὶ ἔπεσεν ἡ σκηνή. καὶ ἀπεκρίθη ὁ πλησίον αὐτοῦ καὶ
dixit: nō eſt hic ſed gladius gedeōis filij ioas
εἶπεν, οὐκ ἔστιν αὕτη ἀλλ' ἢ ῥομφαία γεδεὼν υἱοῦ ἰωὰς
viri iſrael. tradidit deus in manu illius ma
ἀνδρὸς ἰσραήλ. παρέδωκεν ὁ θεὸς ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὴν μα
diam τ oia caſtra. τ factū eſt poſtq̄ audi
διὰμ καὶ πᾶσαν τὴν παρεμβολήν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκου
uit gedeon narrationē ſomnij τ interp̄tationē e
σεν γεδεὼν τὴν διήγησιν τοῦ ἐνυπνίου καὶ τὴν σύγκρισιν αὐ
ius: τ adorauit dn̄m: τ reuerſus eſt in ca
τοῦ, καὶ προσεκύνησεν κύριον, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πα
ſtra iſrael. τ dixit: ſurgite q̄m tradidit
ρεμβολὴν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν, ἀνάστητε ὅτι παρέδωκεν
dn̄s in manus vr̄as caſtra madiā: τ diui
κύριος ἐν χερσὶν ὑμῶν τὴν παρεμβολὴν μαδιάμ, καὶ διεῖ
ſit trecentos viros in tres pricipatꝰ: τ de
λεν τοὺς τριακοσίους ἄνδρας εἰς τρεῖς ἀρχάς, καὶ ἔδω
dit buccinas in manu oium τ lagenas vacuas τ lam
κεν κερατίνας ἐν χειρὶ πάντων καὶ ὑδρίας κενάς, καὶ λαμ
pades in medio lagenarū. τ dixit ad eos:
πάδας ἐν μέσῳ τῶν ὑδριῶν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς,
a me videbitis: τ ſic
ἀπ' ἐμοῦ ὄψεσθε, καὶ οὕτως

facietis. τ ego ecce ingredior in medio ca
ποιήσετε. καὶ ἐγὼ ἰδοὺ εἰσπορεύομαι ἐν μέσῳ τῆς πα
ſtroꝝ: τ erit ſicut fecero ſic facietis. τ per
ρεμβολῆς, καὶ ἔσται ὡς ἂν ποιήσω οὕτως ποιήσετε. καὶ σαλ
ſonabo buccina ego τ oēs qui meum: τ clan
πίσω τῇ κερατίνῃ ἐγὼ καὶ πάντες οἱ μετ' ἐμοῦ, καὶ σαλ
getis buccinis τ vos in circuitu oium ca
πιεῖτε ταῖς κερατίναις καὶ ὑμεῖς κύκλῳ ὅλης τῆς παρεμ
ſtroꝝ: τ dicetis dn̄o τ gedeoni. τ igreſſus
βολῆς, καὶ ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ καὶ τῷ γεδεών. καὶ εἰσῆλθεν
gedeon τ cētum viri qui cū eo in parte caſtro
γεδεὼν καὶ ἑκατὸν ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν μέρει τῆς παρεμ
rum incipiēte cuſtodia media: verū ſuſci
βολῆς ἀρχομένης τῆς φυλακῆς τῆς μεσούσης, πλὴν ἐγερ
tatiōe ſuſcitauerūt ſeruātes. τ clāxerūt bucci
σεὶ ἤγειραν τοὺς φυλάσσοντας. καὶ ἐσάλπισαν ταῖς κερατί
nis τ cōploſerūt lagenis q̄ in manibꝰ eoꝝ:
ναις καὶ ἐξετίναξαν τὰς ὑδρίας τὰς ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν,
τ clanxerūt tres pricipatꝰ buccinis: τ cō
καὶ ἐσάλπισαν αἱ τρεῖς ἀρχαὶ ταῖς κερατίναις, καὶ συ
fregerūt hydrias: τ ceperūt in manu ſiniſtra
νέτριψαν τὰς ὑδρίας, καὶ ἐλάβοντο ἐν τῇ χειρὶ τῇ ἀριστερᾷ
ſua lampadas: τ in dextra eoꝝ bucci
αὐτῶν τῶν λαμπάδων, καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῶν αἱ κερατί
ne ad clangendū. τ exclamauerūt gladius dn̄o τ
ναι τοῦ σαλπίζειν. καὶ ἀνέκραξαν ῥομφαία τῷ κυρίῳ καὶ
gedeoni. τ ſteterūt ſingulus in loco ſuo in circuitu ca
τῷ γεδεών. καὶ ἔστησαν ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν κύκλῳ τῆς πα
ſtroꝝ. τ cucurrerūt oia caſtra τ ſignificauerūt:
ρεμβολῆς καὶ ἔδραμον πᾶσα ἡ παρεμβολὴ καὶ ἐσήμαναν,
τ fugerūt. τ clanxerūt trecente buccine. τ
καὶ ἔφυγον. καὶ ἐσάλπισαν αἱ τριακόσιαι κερατίναι, καὶ
poſuit dn̄s gladiū viri in proximo ſuo τ in
ἔθετο κύριος μάχαιραν ἀνδρὸς ἐν τῷ πλησίον αὐτοῦ καὶ ἐν
oibus caſtris. τ fugerūt caſtra. vſq̧ ad
ὅλῃ τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ ἕως τῆς
bethaſetta. τ fuerūt cōgregata vſq̧ ad crepidinē abelmeula
βαιθασεττά. καὶ ἦν συνηγμένη ἕως χείλους ἀβελμεουλὰ
τ in tabath. τ clamauit vir iſrael de nephthalim
καὶ ἐπὶ ταβάθ. καὶ ἐβόησεν ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐκ νεφθαλὶμ
τ ex aſer τ de omi manaſſe: τ perſecuti ſūt poſt
καὶ ἐξ ἀσὴρ καὶ ἐκ παντὸς μανασσῆ, καὶ κατεδίωξαν ὀπί
madiā. τ nūcios miſit gedeon in omi mōte
σω μαδιάμ. καὶ ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν γεδεὼν ἐν παντὶ ὄρει
ephraim dicēs: deſcēdite in occurſum madiā: τ oc
ἐφραὶμ λέγων, κατάβητε εἰς συνάντησιν μαδιάμ, καὶ κα
cupate vobis aquā vſq̧ ad bethbera: τ iordanē.
ταλάβετε ἑαυτοῖς τὸ ὕδωρ ἕως βαιθβηρὰ καὶ τὸν ἰορδάνην.
τ clamauit ois vir ephraim τ preoccupauerūt ſi
καὶ ἐβόησεν πᾶς ἀνὴρ ἐφραὶμ καὶ προκατελάβοντο ἑαυ
bi aquā vſq̧ ad bethbera τ iordanē. τ cōprehēderūt
τοῖς ὕδωρ ἕως βαιθβηρὰ καὶ τὸν ἰορδάνην. καὶ συνέλαβον
duos pricipes madiā oreb τ zeb: τ inter
τοὺς δύο ἄρχοντας μαδιὰμ τὸν ὠρὴβ καὶ τὸν ζήβ, καὶ ἀπέ
fecerūt oreb in ſur oreb: τ zeb interfecerūt in
κτειναν τὸν ὠρὴβ ἐν σοὺρ ὠρήβ, καὶ τὸν ζὴβ ἀπέκτειναν ἐν
torculari zeb. τ perſecuti ſūt madiam: τ ca
ἰακὲβ ζήβ. καὶ κατεδίωξαν τὴν μαδιάμ, καὶ τὴν κε
put oreb τ zeb portauerūt ad gedeon ex trans
φαλὴν ὠρὴβ καὶ ζὴβ ἤνεγκαν πρὸς γεδεὼν ἐκ τοῦ πέ
iordanē.
ραν τοῦ ἰορδάνου.

Ca. 1.

Et dixit ad eū vir ephraim: qd ver
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἀνὴρ ἐφραίμ, τί τὸ ῥῆ
bū hoc qd feciſti nobis vt nō vocares nos cum p
μα τοῦτο ὃ ἐποίησας ἡμῖν τοῦ μὴ καλέσαι ἡμᾶς ὅτε ἐξε
geres ad pugnādū contra madiam: τ obiurgabāt eum
πορεύου πολεμῆσαι ἐν τῇ μαδιάμ; καὶ ἐκρίνοντο με
fortiter.
τ' αὐτοῦ κραταιῶς.

facite. Ingrediar ptem caſtrorum & quod fecero ſectami ni. Quādo perſonuerit tu ba in manu mea: vos quoq̧ per caſtrorum circuitum clangite & conclamate domino & gedeōi. Ingreſſuſq̧ eſt gedeō & trecēti viri q̄ erāt cū eo i ptem ca ſtrorū incipiētibus vigiliis noctis medie: & cuſtodibꝰ ſuſcitatis ceperunt buccinis clan gere: & cōplodere inter ſe la genas. Cūq̧ p gyrū ca ſtrorū in tribus pſona rent locis & hydrias cōfregiſſet te nuerūt ſiniſtris mãibus lāpades et de xtris ſonātes tubas clamaueruntq̧ gladius dn̄i & gedeonis: ſtātes ſinguli i loco ſuo p circuitū caſtroꝝ ho ſtilium. Oia itaq̧ caſtra turbata ſūt & vociferā tes vlulāteſq̧ fugerunt. Et nihilominus inſiſte bāt trecenti viri buccī nis pſonātes. Immiſitq̧ dn̄s gladiū i omnibus caſtris & mutua ſe cede trūcabāt fugientes vſq̧ ad bethſeca & crepidem abelmeulā i thebbath. Cōclamātes aūt viri iſ rael de neptali & aſer & omi manaſſe perſe q̄bātur madiā. Miſitq̧ gedeō nūcios in omnē montē effraī dicēs. De ſcēdite i occurſū madiā: & occupate aq̄s vſq̧ bethbera: atq̧ iorda nē. Clamauitq̧ ois ef fraim & preoccupauit aquas atq̧ iordanē vſ q̧ bethbera. Apprehenſoſq̧ duos viros madian oreb & zeb: interfecit oreb in petra oreb: zeb vero in tor culari zeb. Et pſecuti ſūt madian: capita oreb & zeb por tantes ad gedeon trans fluēta iordanis. 8.

Dixeruntq̧ ad eum viri effraim. Quid eſt hoc qd face voluiſti vt nos nō vocares cū ad pu gnam pgeres contra madian? Iurgātes fortiter & pro

תעשו והנה אנכי בא בקצה המחנה
והיה כאשר אעשה כן תעשון:
ותקעתי בשופר אנכי וכל אשר
אתי ותקעתם בשופרות גם אתם
סביבות כל המחנה ואמרתם ליהוה
ולגדעון: ויבא גדעון ומאה איש
אשר אתו בקצה המחנה ראש
האשמרת התיכונה אך הקם הקימו
את השמרים ויתקעו בשופרות
ונפוץ הכדים אשר בידם: ויתקעו
שלשת הראשים בשופרות וישברו
הכדים ויחזיקו ביד שמאלם
בלפידים וביד ימינם השופרות
לתקוע ויקראו חרב ליהוה ולגדעון:
ויעמדו איש תחתיו סביב למחנה
וירץ כל המחנה ויריעו וינוסו: ויתקעו
שלש מאות השופרות וישם יהוה
את חרב איש ברעהו ובכל המחנה
וינס המחנה עד בית השטה צררתה
עד שפת אבל מחולה על טבת: ויצעק
איש ישראל מנפתלי ומן אשר
ומן כל מנשה וירדפו אחרי מדין:
ומלאכים שלח גדעון בכל הר אפרים
לאמר רדו לקראת מדין ולכדו
להם את המים עד בית ברה ואת
הירדן ויצעק כל איש אפרים
וילכדו את המים עד בית ברה ואת
הירדן: וילכדו שני שרי מדין את
ערב ואת זאב ויהרגו את ערב בצור
ערב ואת זאב הרגו ביקב זאב
וירדפו אל מדין וראש ערב וזאב
הביאו אל גדעון מעבר לירדן:

Cap. viij.

ויאמרו אליו איש
אפרים מה הדבר הזה עשית לנו
לבלתי קראות לנו כי הלכת להלחם
במדין ויריבון אתו בחזקה:

Pritiua.he. Text.heb. Judi.cap.viii. | Trãsla.B.Hie. | Trãs.Gre.lxx.cũ interp.latina

ויאמר אליהם מה עשיתי עתה ככם
הלא טוב עללות אפרים מבציר
אביעזר: בידכם נתן אלהים את
שרי מדין את ערב ואת זאב ומה
יכלתי עשות ככם אז רפתה רוחם
מעליו בדברו הדבר הזה: ויבא גדעון
הירדנה עבר הוא ושלש מאות
האיש אשר אתו עיפים ורדפים:
ויאמר לאנשי סכות תנו נא ככרות
לחם לעם אשר ברגלי כי עיפים
הם ואנכי רדף אחרי זבח וצלמנע
מלכי מדין: ויאמר שרי סכות הכף
זבח וצלמנע עתה בידך כי נתן
לצבאך לחם: ויאמר גדעון לכן
בתת יהוה את זבח ואת צלמנע בידי
ודשתי את בשרכם את קוצי המדבר
ואת הברקנים: ויעל משם פנואל
וידבר אליהם כזאת ויענו אתו
אנשי פנואל כאשר ענו אנשי
סכות: ויאמר גם לאנשי פנואל
לאמר בשובי בשלום אתץ את
המגדל הזה: וזבח וצלמנע בקרקר
ומחניהם עמם כחמשת עשר אלף
כל הנותרים מכל מחנה בני קדם
והנפלים מאה ועשרים אלף איש
שלף חרב: ויעל גדעון דרך השכוני
באהלים מקדם לנבח ויגבהה ויך
את המחנה והמחנה היה בטח: וינוסו
זבח וצלמנע וירדף אחריהם וילכד
את שני מלכי מדין את זבח ואת
צלמנע וכל המחנה החריד: וישב
גדעון בן יואש מן המלחמה מלמעלה
החרס: וילכד נער מאנשי סכות
וישאלהו ויכתב אליו את שרי
סכות ואת זקניה שבעים ושבעה
איש: ויבא אל אנשי סכות ויאמר

pe vini ferẽtes. Quibus ille rñdit. Quid ei tale facere potui q̃le vos fecistis. Nonne melior ẽ racemus effraim vindemiis abiezer. In man9 vras de9 tradidit principes madiã: oreb & zeb. Quid tale facere potui q̃le vos fecistis? Qd cũ locut9 eẽt requeuit spiritus eo℞ quo tumebãt cõtra eũ. Cũq venisset gedeõ ad iordanẽ trãsiuit eũ cũ trecẽtis viris q cũ eo erãt: & p̃ lassitudine fugiẽtes psequi non poterãt. Dixitq ad viros soccoth: date obsecro panes pplo qui mecũ ẽ: quia valde defecerũt vt possim9 psequi zebee & salmãa reges madiã. Rñderũt principes soccoth. Forsitã palme manuũ zebee & salmãa in manu tua sũt: & idcirco postulas vt dem9 exercitui tuo pães. Quib9 ille ait. Cũ ergo tradiderit dñs zebee & salmãa i man9 meas: cõterã carnes vras cũ spinis tribulisq deserti. Et inde cõscendẽs vẽit i phanuel: locutusq ẽ ad viros loci illius sĩlia. Cui & illi rñderũt sicut responderãt viri soccoth. dixit itaq eis. Cum reuersus fuero victor i pace destruam turrim hãc. zebee autẽ & salmãa requiescebãt cum oñi exercitu suo. Quindeci em̃ milia viri remãserant ex oibus turmis orientaliũ pplo℞ cesis centũ vigĩti milibus bellatorum & educẽtiũ gladiũ. Ascẽdensq gedeõ p viã eorũ qui i tabernaculis morabãtur ad orientalẽ partẽ nobe & iecbaa: pcussit castra hostium qui securi erãt & nihil aduersi suspicabãtur: fugerũtq zebee & salmana quos psequẽs gedeõ cõprehendit turbato oĩ exercitu eorũ. Reuertẽsq de bello ante solis ortũ apprehẽdit puer℞ de viris soccoth interrogauitq eũ noĩa principũ & seniorum soccoth. & descripsit septuaginta septem viros. Venitq ad soccoth & dixit eis,

τ dixit ad eos: qd feci nũc sicut vos: nõ
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, τί ἐποίησα νῦν καθὼς ὑμεῖς, οὐ
ne melior racemus ephraim q̃ vindemia abiezer. in ma
χὶ κρεῖσσον ἐπιφυλλὶς ἐφραὶμ ἢ τρυγητὸς ἀβιέζερ. ἐν χεῖ
nu vr̃am tradidit dñs principes madiã o
ρὶ ὑμῶν παρέδωκεν κύριος τοὺς ἄρχοντας μαδιὰμ τὸν ὠ
reb τ zeb. τ qd potui facere sicut vos?
ρὴβ καὶ τὸν ζήβ. καὶ τί ἠδυνήθην ποιῆσαι καθὼς ὑμεῖς;
tunc requieuit spũs eo℞ ab eo cũ loqretur
τότε ἀνῆκεν τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐν τῷ λαλῆσαι
ille cũ eis sermonẽ hunc. τ venit gedeon ad
αὐτὸν μετ᾽ αὐτῶν τὸν λόγον τοῦτον. καὶ ἦλθεν γεδεὼν ἐπὶ
iordanẽ: τ trãsiuit ipse τ trecẽti viri q
τὸν ἰορδάνην, καὶ διέβη αὐτὸς καὶ οἱ τριακόσιοι ἄνδρες οἱ
cũ eo aio deficiẽtes τ famescẽtes. τ dixit
μετ᾽ αὐτοῦ ὀλιγοψυχοῦντες καὶ πεινῶντες. καὶ εἶπεν τοῖς
viris socchoth: date iã panes in nutrimẽtũ po
ἀνδράσιν σοκχώθ, δότε δὴ ἄρτους εἰς τὴν τροφὴν τῷ λα
pulo qui est mecũ: qm̃ famescũt. ego aũt psequor post zebee τ
ῷ τῷ μετ᾽ ἐμοῦ ὅτι πεινῶσιν. ἐγὼ δὲ διώκω ὀπίσω ζεβεὲ καὶ
salmana reges madiã. τ dixerũt principes soc
σαλμανὰ βασιλέων μαδιάμ. καὶ εἶπον οἱ ἄρχοντες σοκ
choth: nũqd man9 zebee τ salmana nunc in manu tua:
χώθ, μὴ χεὶρ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ νῦν ἐν τῇ χειρί σου,
vt demus exercitui tuo panes? τ dixit gedeon:
ὅτι δώσομεν τῇ στρατιᾷ σου ἄρτους; καὶ εἶπεν γεδεών,
nõ sic cũ dederit dñs zebee τ salma
οὐχ οὕτως ἐν τῷ δοῦναι κύριον τὸν ζεβεὲ καὶ τὸν σαλμα
na in manũ meã: τ cõteram carnes vras in
νὰ ἐν τῇ χειρί μου, καὶ καταξανῶ τὰς σάρκας ὑμῶν ἐν ταῖς
spinis deserti τ in tribulis. τ ascẽdit il
ἀκάνθαις τῆς ἐρήμου καὶ ἐν ταῖς τριβόλοις. καὶ ἀνέβη ἐκεῖ
linc in phanuel: τ locutus est ad eos iuxta hec.
θεν εἰς φανουήλ, καὶ ἐλάλησεν πρὸς αὐτοὺς κατὰ ταῦτα.
τ respõderũt ei viri phanuel queadmodũ respõ
καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ ἄνδρες φανουὴλ ὃν τρόπον ἀπεκρί
derũt ei viri socchoth. τ locutus est viris pha
θησαν αὐτῷ οἱ ἄνδρες σοκχώθ. καὶ εἶπεν τοῖς ἀνδράσι φα
nuel dicẽs: cũ reuersus fuero ego cũ pace destru
νουὴλ λέγων, ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με μετ᾽ εἰρήνης κατασκά
am turrim hanc. τ zebee τ salmana in carcar
ψω τὸν πύργον τοῦτον. καὶ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ ἐν καρκὰρ
τ castra eo℞ cum eis et quinq τ decẽ
καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτῶν μετ᾽ αὐτῶν ὡς πέντε καὶ δέκα
milia oẽs qui remãserant in oibus ca
χιλιάδες πάντες οἱ καταλειφθέντες ἐν πάσῃ τῇ παρεμ
stris filio℞ orientis. τ q ceciderũt fuerũt cẽtũ τ vi
βολῇ υἱῶν ἀνατολῶν. καὶ οἱ πεπτωκότες ἦσαν ἑκατὸν καὶ εἴ
ginti milia viro℞ educẽtiũ gladiũ. τ ascẽdit
κοσι χιλιάδες ἀνδρῶν ἐσπασμένων ῥομφαίαν. καὶ ἀνέβη
gedeon viam eo℞ q morabãtur in tabnaculis ab oriente
γεδεὼν ὁδὸν τῶν κατοικούντων ἐν σκηναῖς ἀπὸ ἀνατολῶν
nabai τ e regione nabe: τ percussit ca
τῆς ναβαὶ καὶ ἐξεναντίας ναβέ, καὶ ἐπάταξεν τὴν παρεμ
stra. at castra fuerũt cõfidẽtia. τ fugit zebee
βολήν. ἡ δὲ παρεμβολὴ ἦν πεποιθυῖα. καὶ ἔφυγεν ζεβεὲ
τ salmana: τ psecut' est post eos: τ cõprehẽdit
καὶ σαλμανά, καὶ ἐδίωξεν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐκράτησεν
duos reges madiã zebee τ salmana τ oia
τοὺς δύο βασιλεῖς μαδιὰμ ζεβεὲ καὶ τὸν σαλμανὰ καὶ πᾶ
castra eo℞ euertit. τ reuersus ẽ gede
σαν τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν ἐξέστησεν. καὶ ἀνέστρεψεν γεδε
on filius ioas ex bello ab ascensiõe ares: τ cõprehẽdit
ὼν υἱὸς ἰωὰς ἐκ τοῦ πολέμου ἀπὸ ἀναβάσεως ἀρές, καὶ συνέλα
puerũ ex viris socchoth: τ interrogauit e
βεν παιδάριον ἐκ τῶν ἀνδρῶν σοκχώθ, καὶ ἐπηρώτησεν αὐ
um: τ descripsit apud se principes socchoth
τόν, καὶ ἀπεγράψατο πρὸς αὐτὸν τοὺς ἄρχοντας σοκχὼθ
τ seniores eius septuaginta τ septẽ vi
καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῆς ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὰ ἄν
ros. τ venit ad principes socchoth: τ dixit
δρας. καὶ παρεγένετο πρὸς τοὺς ἄρχοντας σοκχώθ, καὶ εἶπεν

Trãs.Gre.lxx.cũ interp̃.latina. | Trãsla.B.Hie. | Text.heb.Judi.ca.viii. Pritiua.heb.

eis: ecce zebee τ salmana p q̃s exprobrastis mihi dicẽ
αὐτοῖς, ἰδοὺ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ ἐν οἷς ὠνειδίσατέ με λέ
tes: nũqd man9 zebee τ salmana nunc in manu tua: vt
γοντες, μὴ χεὶρ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ νῦν ἐν τῇ χειρί σου, ὅτι
demus viris tuis lassis panes?
δώσομεν τοῖς ἀνδράσιν σου τοῖς ἐκλελυμένοις ἄρτους;
τ accepit principes τ seniores
καὶ ἔλαβεν τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς
ciuitatis: τ percussit eos in spinis de
πόλεως καὶ κατέξανεν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἀκάνθαις τῆς ἐρή
serti: τ tribulos: τ cõminuit in eis viros soc
μου, καὶ ταῖς βαρκηνίμ, καὶ κατέξανεν ἐν αὐτοῖς ἄνδρας σοκ
choth. τ turrim phanuel subuertit: τ occidit
χώθ. καὶ τὸν πύργον φανουὴλ κατέσκαψεν, καὶ ἀπέκτεινε
viros ciuitatis. τ dixit ad zebee τ sal
τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν πρὸς ζεβεὲ καὶ σαλ
mana: vbi viri quos occidistis in thabor? τ di
μανά, ποῦ οἱ ἄνδρες οὓς ἀπεκτείνατε ἐν θαβώρ; καὶ εἶ
xerũt: vt tu vt illi similes tibi similis eo℞ vt speciẽ filio℞
παν, ὡς σὺ ὡς αὐτοί, ὅμοιος σοὶ ὅμοιος αὐτοῖς ὡς εἶδος υἱῶν
regum. τ dixit gedeon: fratres mei filii matris
βασιλέων. καὶ εἶπεν γεδεών, ἀδελφοί μου υἱοὶ τῆς μητρός
mee sunt. viuit dñs: si seruassetis eos nõ occide
μου εἰσίν. ζῇ κύριος εἰ ἐζωογονήσατε αὐτούς, οὐκ ἂν ἀπέκτει
rem vos. τ dixit iether primogenito suo: sur
να ὑμᾶς. καὶ εἶπεν τῷ ἰεθὲρ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ, ἀνα
gens interfice eos: τ nõ eduxit puer
στὰς ἀπόκτεινον αὐτούς. καὶ οὐκ ἔσπασεν τὸ παιδάριον
gladiũ suũ: qm̃ timuit qm̃ erat iunior. τ
τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβήθη ὅτι ἦν νεώτερος. καὶ
dixit zebee τ salmana: surge tu τ occur
εἶπεν ζεβεὲ καὶ σαλμανά, ἀνάστα δὴ σὺ καὶ ἀπάντη
re nobis: qm̃ sicut vir τ potẽtia eius. τ surrexit ge
σον ἡμῖν, ὅτι ὡς ἀνὴρ καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ. καὶ ἀνέστη γε
deon: τ interfecit zebee τ salmana. τ tulit
δεών, καὶ ἀνεῖλεν τὸν ζεβεὲ καὶ τὸν σαλμανά. καὶ ἔλαβεν
torques q̃ in collis camelo℞ eo
τοὺς μηνίσκους τοὺς ἐν τοῖς τραχήλοις τῶν καμήλων αὐ
rũ. τ dixit vir israel ad gedeon: dñare in nobis
τῶν. καὶ εἶπεν ἀνὴρ ἰσραὴλ πρὸς γεδεών, ἄρχε ἐν ἡμῖν
tu τ filius tuus τ filius filii tui: qm̃ salua
σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ὁ υἱὸς τοῦ υἱοῦ σου, ὅτι σέσω
sti nos de manu madiã. τ dixit ad eos ge
κας ἡμᾶς ἐκ χειρὸς μαδιάμ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς γε
deon: nõ dñabor ego vri: τ nõ dñabitur filius me9 in vobis:
δεών, οὐκ ἄρξω ἐγὼ ὑμῶν, καὶ οὐκ ἄρξει ὁ υἱός μου ἐν ὑμῖν,
dñs dñabitur vri. τ dixit ad eos gedeon: postu
κύριος ἄρξει ὑμῶν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς γεδεών, αἰτήσο
labo a vobis petitionẽ: τ date mihi vir inaurẽ
μαι παρ᾽ ὑμῶν αἴτησιν, καὶ δότε μοι ἀνὴρ ἐνώτιον τῶν
prede sue: qm̃ inaures aureε fuerũt illis: qm̃ ismae
σκύλων αὐτοῦ, ὅτι ἐνώτια χρυσᾶ ἦν αὐτοῖς, ὅτι ἰσμαη
lite fuerũt. τ dixerũt dãtes dabimus. τ expan
λῖται ἦσαν. καὶ εἶπαν διδόντες δώσομεν. καὶ ἀνέπτυ
dit vestẽ suã: τ proiecit illic vir inaurẽ aure
ξεν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ ἀνὴρ ἐνώτιον χρυ
am spoliorũ suorũ. τ fuit põdus inau
σοῦν τῶν σκύλων αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη ὁ σταθμὸς τῶν ἐνω
riũ aurearũ quas petiit: sicli mille τ septin
τίων τῶν χρυσῶν ὧν ᾐτήσατο, σίκλοι χίλιοι καὶ ἑπτα
gẽti aurei: absq ornamẽtis monilium
κόσιοι χρυσοῖ, πλὴν τῶν σιρώνων τῶν ὁρμίσκων
τ amictuũ purpureo℞ qui in regi
καὶ τῶν περιβολαίων τῶν πορφυρῶν τῶν ἐπὶ τοῖς βα
bus madiã: τ preter torques qui in
σιλεῦσι μαδιάμ, καὶ πλὴν τῶν κλοιῶν τῶν ἐν τοῖς
collis camelo℞ eo℞. τ fecit ei
τραχήλοις τῶν καμήλων αὐτῶν. καὶ ἐποίησεν αὐτὸ
gedeon in ephod: τ posuit illud in ciuitate sua
γεδεὼν εἰς ἐφούδ, καὶ ἔστησεν αὐτὸ ἐν τῇ πόλει αὐ
in ephra. τ fornicatus est ois israel
τοῦ ἐν ἐφρά. καὶ ἐξεπόρνευσεν πᾶς ἰσραὴλ

En zebee & salmãa super quibus exprobrastis mihi dicẽtes. forsitan man9 zebee & salmana i manibus tuis sũt: & idcirco postulas vt dem9 viris qui lassi sũt & defecerũt panes? Tulit ergo seniores ciuitatis & spinas deserti ac tribulos: & cõtriuit cũ eis atq comminuit viros soccoth: Turrĩ quoq phanuel subuertit: occisis hĩtatoribus cĩtatis. Dixitq ad zebee & salmana. Quales fuerũt viri quos occidistis in thabor? Qui rñderunt. Similes tui: & vnus ex eis q̃si filius regis. Quib9 ille respondit: fres mei fuerũt filii matris mee. Viuit dñs: q̃a si suassetis eos nõ vos occiderẽ: dixitq iether primogẽito suo. Surge & iterfice eos: qui nõ eduxit gladiũ. Timebat ei quia adhuc puer erat. dixerũtq zebee & salmana. Tu surge & irrue i nos: quia iuxta etatẽ robur ẽ homĩs. Surrexit gedeõ & iterfecit zebee & salmana: et tulit ornamẽta ac bullas qb9 colla regalium camelorũ decorari solẽt. Dixerũtq oẽs viri isrl ad gedeõ. Dñare nri tu & filius tuus & filius filii tui q̃a liberasti nos de manu madian. Quibus ille ait. nõ dominabor vestri: nec dñabitur i vos fili9 me9 sed dñabitur vobis dñs Dixitq ad eos. Vnam petitionẽ postulo a vobis. Date mihi inaures ex preda vestra. Inaures ei aureas hismaelite hẽre cõsueuerãt: q rñderũt. Libẽtissime dabimus. Expãdẽtesq sup terrã pallium piecerũt in eo inaures de preda: & fuit põd9 postulata℞ inaurium mille septingẽti auri sicli absq ornamentis & monilibus & veste purpurea quibus reges madian vti soliti erant: & preter torques aureas camelorum. Fecitq ex eo gedeon ephod & posuit illud in cĩtate sua ephra. Fornicatusq est ois israel

הנה זבח וצלמנע אשר חרפתם
אותי לאמר הכף זבח וצלמנע עתה
בידך כי נתן לאנשיך היעפים
לחם: ויקח את זקני העיר ואת
קוצי המדבר ואת הברקנים וידע
בהם את אנשי סכות: ואת מגדל
פנואל נתץ ויהרג את אנשי
העיר: ויאמר אל זבח ואל צלמנע
איפה האנשים אשר הרגתם בתבור
ויאמרו כמוך כמוהם אחד כתאר
בני המלך: ויאמר אחי בני אמי הם
חי יהוה לו החיתם אותם לא הרגתי
אתכם: ויאמר ליתר בכורו קום הרג
אותם ולא שלף הנער חרבו כי
ירא כי עודנו נער: ויאמר זבח
וצלמנע קום אתה ופגע בנו כי כאיש
גבורתו ויקם גדעון ויהרג את זבח
ואת צלמנע ויקח את השהרנים
אשר בצוארי גמליהם: ויאמרו
איש ישראל אל גדעון משל בנו
גם אתה גם בנך גם בן בנך כי
הושעתנו מיד מדין: ויאמר אלהם
גדעון לא אמשל אני בכם ולא
ימשל בני בכם יהוה ימשל בכם:
ויאמר אלהם גדעון אשאלה מכם
שאלה ותנו לי איש נזם שללו
כי נזמי זהב להם כי ישמעאלים
הם: ויאמרו נתון נתן ויפרשו את
השמלה וישליכו שמה איש נזם
שללו: ויהי משקל נזמי הזהב אשר
שאל אלף ושבע מאות זהב לבד
מן השהרנים והנטפות ובגדי
הארגמן שעל מלכי מדין ולבד מן
הענקות אשר בצוארי גמליהם:
ויעש אותו גדעון לאפוד ויצג אותו
בעירו בעפרה ויזנו כל ישראל

אַחֲרָיו שָׁם וַיְהִי לְגִדְעוֹן וּלְבֵיתוֹ הָיָה
לְמוֹקֵשׁ: וַיִּכָּנַע מִדְיָן לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּנַע
וְלֹא יָסְפוּ לָשֵׂאת רֹאשָׁם וַתִּשְׁקֹט יָסַף נָשָׂא
הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה בִּימֵי גִדְעוֹן: שָׁקַט
וַיֵּלֶךְ יְרֻבַּעַל בֶּן יוֹאָשׁ וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתוֹ: הָלַךְ יָשַׁב
וּלְגִדְעוֹן הָיוּ שִׁבְעִים בָּנִים יֹצְאֵי יָצָא
יְרֵכוֹ כִּי נָשִׁים רַבּוֹת הָיוּ לוֹ: נָשָׁה רָבַב
וּפִילַגְשׁוֹ אֲשֶׁר בִּשְׁכֶם יָלְדָה לּוֹ גַם
הִיא בֵּן וַיָּשֶׂם אֶת שְׁמוֹ אֲבִימֶלֶךְ: וַיָּמָת שׂוּם מוּת
גִּדְעוֹן בֶּן יוֹאָשׁ בְּשֵׂיבָה טוֹבָה וַיִּקָּבֵר שׂוּב קָבַר
בְּקֶבֶר יוֹאָשׁ אָבִיו בְּעָפְרָה אֲבִי הָעֶזְרִי:
וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵת גִּדְעוֹן וַיָּשׁוּבוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים וַיָּשִׂימוּ זָנָה
לָהֶם בַּעַל בְּרִית לֵאלֹהִים: וְלֹא כָּרַת
זָכְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
הַמַּצִּיל אוֹתָם מִיַּד כָּל אֹיְבֵיהֶם נָצַל אָיַב
מִסָּבִיב: וְלֹא עָשׂוּ חֶסֶד עִם בֵּית סָבַב עָשָׂה
יְרֻבַּעַל גִּדְעוֹן כְּכָל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה
עִם יִשְׂרָאֵל:

Cap. ix.

וַיֵּלֶךְ אֲבִימֶלֶךְ
בֶּן יְרֻבַּעַל שְׁכֶמָה אֶל אֲחֵי אִמּוֹ
וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וְאֶל כָּל מִשְׁפַּחַת בֵּית דָּבַר שָׁפָה
אֲבִי אִמּוֹ לֵאמֹר: דַּבְּרוּ נָא בְּאָזְנֵי
כָל בַּעֲלֵי שְׁכֶם מַה טּוֹב לָכֶם הֲמְשֹׁל
בָּכֶם שִׁבְעִים אִישׁ כֹּל בְּנֵי יְרֻבַּעַל
אִם מְשֹׁל בָּכֶם אִישׁ אֶחָד וּזְכַרְתֶּם
כִּי עַצְמְכֶם וּבְשַׂרְכֶם אָנִי: וַיְדַבְּרוּ
אֲחֵי אִמּוֹ עָלָיו בְּאָזְנֵי כָּל בַּעֲלֵי שְׁכֶם
אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּט לִבָּם נָטָה
אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ כִּי אָמְרוּ אָחִינוּ הוּא: אָח
וַיִּתְּנוּ לוֹ שִׁבְעִים כֶּסֶף מִבֵּית בַּעַל נָתַן
בְּרִית וַיִּשְׂכֹּר בָּהֶם אֲבִימֶלֶךְ אֲנָשִׁים שָׂכַר
רֵיקִים וּפֹחֲזִים וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו: וַיָּבֹא בּוֹא
בֵית אָבִיו עָפְרָתָה וַיַּהֲרֹג אֶת אֶחָיו הָרַג
בְּנֵי יְרֻבַּעַל שִׁבְעִים אִישׁ עַל אֶבֶן
אֶחָת וַיִּוָּתֵר יוֹתָם בֶּן יְרֻבַּעַל הַקָּטֹן כִּי יָתַר
נֶחְבָּא: וַיֵּאָסְפוּ כָּל בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְכָל חָבָא אָסַף

in eo: & factū ē gedeoni & omni domui eius in ruinā. Hūiliatus est autē madian corā filiis isrl: nec potuerunt vltra ceruices eleuare: sz quieuit terra p̄ q̄dragīta ānos quib⁹ gedeō pfuit. Abiit itaq; hierobaal filius ioas & hītauit ī domo sua: hūitq; septuagīta filios q egressi sunt de femore ei⁹: eo q̄ plures hr̄et vxores. cōcubina aūt illius quā habebat in sychē gēuit ei filiū nomine abimelech. Mortuusq; est gedeō filius ioas in senectute bona: & sepultus est in sepulchro ioas patris sui ī ephra de familia ezri. Postq̄ aūt mortuus ē gedeō: auersi sūt filii isrl: & fornicati sūt ī baalim. Percusserūtq; cū baal fedus vt esset eis ī deū: nec recordati sunt domini dei sui qui eruit eos de manib⁹ inimicorū suoꝶ oīm p circuitū: nec fecerūt miā cū domo hierobaal gedeon iuxta omnia bōa que fecerat isrl.

Abiit aūt 9. abimelech filius hierobaal ī sychē ad fr̄es matris sue & locut⁹ ē ad eos & ad oēm cognatiōnē dom⁹ pr̄is m̄risq; sue dicēs. Loquimini ad oēs viros sychē. Quid vobis ē meli⁹: vt dominētur vr̄i septuaginta viri oēs filii hierobaal: an vt dn̄etur vobis vnus vir. Simulq; cōsiderate: quia os vr̄m & caro vr̄a sū. Locutiq; sūt fr̄es m̄ris eius de eo ad oēs viros sychem vniuersos s̄mōes istos et inclinauerūt cor eoꝶ post abimelech dicentes. Frater noster est. Dederūtq; illi septuagīta pōdera argēti de fano baal berith. Qui cōduxit sibi ex eo viros inopes & vagos secutiq; sūt eū. Et venit in domū pr̄is sui ī ephra & occidit fratres suos filios hierobaal septuaginta viros sup lapidē vnū. Remāsitq; ioathā fili⁹ hierobaal minimus & abscōditus ē. Cōgregati sūt āt oēs viri sychē

post illū illic. ⁊ fuit gedeō ⁊ domui ei-
ὀπίσω αὐτοῦ ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο τῷ γεδεὼν καὶ τῷ οἴκῳ αὐ-
lius in scādalū. ⁊ humiliat⁹ ē madiā corā filijs
τοῦ εἰς σκάνδαλον. καὶ ἐνετράπη μαδιὰμ ἐνώπιον τῶν υἱῶν
israel: ⁊ nō addiderūt vltra eleuare caput suū: ⁊
ἰσραήλ, καὶ οὐ προσέθεντο ἔτι ἆραι κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ
quieuit terra quadraginta ānos in diebus gedeon.
ἡσύχασεν ἡ γῆ τεσσαράκοντα ἔτη ἐν ἡμέραις γεδεών. καὶ
⁊ abijt hierobaal fili⁹ ioas ⁊ habitauit in domo
ἐπορεύθη ἱεροβάαλ υἱὸς ἰωὰς καὶ κατῴκησεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐ-
sua. ⁊ gedeon fuerūt septuaginta filij egressi
τοῦ. καὶ τῷ γεδεὼν ἦσαν ἑβδομήκοντα υἱοὶ ἐκπορευόμενοι
ex femorib⁹ ei⁹: qm̄ vxores multe fuerūt illi. ⁊ cōcu-
ἐκ μηρῶν αὐτοῦ, ὅτι γυναῖκες πολλαὶ ἦσαν αὐτῷ. καὶ ἡ πα-
bina eius in sichem peperit ei ⁊ ipsa filiū: ⁊ im-
λλακὴ αὐτοῦ ἐν σικήμοις ἔτεκεν αὐτῷ καί γε αὐτὴ υἱόν, καὶ ἐ-
posuit nomē eius abimelech. ⁊ mortu⁹ est gedeon fili⁹
πέθηκεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀβιμέλεχ. καὶ ἀπέθανε γεδεὼν υἱὸς
ioas in senectute bona: ⁊ sepult⁹ ē in sepultura ioas pa-
ἰωὰς ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ τάφῳ ἰωὰς τοῦ πα-
tris sui in ephra patris ezri ⁊ factū est vt mortu⁹ est ge-
τρὸς αὐτοῦ ἐν ἐφρὰ πατρὸς ἐζρί. καὶ ἐγενήθη ὡς ἀπέθανεν γε-
deon: ⁊ auersi sunt filij israel: ⁊ fornicati sūt post
δεών, καὶ ἀπεστράφησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἐξεπόρνευσαν ὀπί-
baalim: ⁊ posuerūt sibi baal berith in fe-
σω τῶν βααλίμ, καὶ ἔθεντο αὐτοῖς τὸν βαὰλ βερὶθ εἰς διαθή-
dus, vt esset eis ipse in deū: ⁊ nō recordati sūt
κην τοῦ εἶναι αὐτοῖς αὐτὸν εἰς θεόν, καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν οἱ
filij israel dñi dei sui q̄ liberauit eos
υἱοὶ ἰσραὴλ κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν τοῦ ῥυσαμένου αὐτοὺς
de manu oium inimicoꝶ eoꝶ per circuitū: ⁊ nō
ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν κυκλόθεν, καὶ οὐκ
fecerūt miam cum domo hierobaal gedeon scd̄m om-
ἐποίησαν ἔλεος μετὰ τοῦ οἴκου ἱεροβάαλ γεδεὼν κατὰ πᾶ-
nē bonitatē quā fecit cū israel.
σαν τὴν ἀγαθοσύνην ἣν ἐποίησεν μετὰ ἰσραήλ. Ca. 9.

Et abijt abimelech fili⁹ hierobaal in sichem
Καὶ ἐπορεύθη ἀβιμέλεχ ὁ υἱὸς ἱεροβάαλ εἰς σίκημα
ad fratres m̄ris sue: ⁊ locutus est ad
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν πρὸς
ipsos ⁊ ad oēm cognationē dom⁹ ma-
αὐτοὺς καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν συγγένειαν τοῦ οἴκου τῆς μη-
tris sue dicēs: loquimini iā in aurib⁹ oium
τρὸς αὐτοῦ λέγων, λαλήσατε δὴ ἐν ὠσὶν πάντων τῶν
viroꝶ sichem: quid melius vobis vt dominētur vr̄i septua-
ἀνδρῶν σικήμων, ποῖον βέλτιον ὑμῖν τὸ ἄρχειν ὑμῶν ἑβδο-
ginta viri oēs filij hierobaal: an vt dn̄etur vobis
μήκοντα ἄνδρας πάντας υἱοὺς ἱεροβάαλ, ἢ κυριεύειν ὑμῶν
vir vnus? ⁊ recordamini q̄ os vr̄m ⁊ caro vr̄a sum
ἄνδρα ἕνα; καὶ μνήσθητε ὅτι ὀστοῦν ὑμῶν καὶ σὰρξ ὑμῶν εἰ-
ego. ⁊ locuti sunt fratres m̄ris eius de eo in
μὶ ἐγώ. καὶ ἐλάλησαν οἱ ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ περὶ αὐτοῦ ἐν
auribus oium viroꝶ sichem vniuersos sermōes
τοῖς ὠσὶν πάντων τῶν ἀνδρῶν σικήμων πάντας τοὺς λόγους
istos. ⁊ inclinauit cor eoꝶ post abimelech: qm̄
τούτους. καὶ ἔκλινεν ἡ καρδία αὐτῶν ὀπίσω ἀβιμέλεχ, ὅτι
dixerūt frater nr̄ est. ⁊ dederūt ei septuaginta
εἶπαν ἀδελφὸς ἡμῶν ἐστίν. καὶ ἔδωκαν αὐτῷ ἑβδομήκοντα
argēti ex domo baal berith pacti. ⁊ cōduxit
ἀργυρίου ἐκ τοῦ οἴκου βαὰλ βερὶθ διαθήκης. καὶ ἐμισθώσατο
in illis abimelech viros vacuos ⁊ stolidos ⁊
ἐν αὐτοῖς ἀβιμέλεχ ἄνδρας κενοὺς καὶ θαμβουμένους καὶ
secuti sunt eum: ⁊ intrauerūt in domū pa-
ἐπορεύθησαν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πα-
tris eius in ephrata: ⁊ occidit fratres suos fi-
τρὸς αὐτοῦ εἰς ἐφραθά, καὶ ἀπέκτεινεν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ υἱ-
lios hierobaal septuaginta viros sup lapidē vnū. ⁊ remā-
οὺς ἱεροβάαλ ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἐπὶ λίθον ἕνα. καὶ ὑπε-
sit iotham filius hierobaal iunior: qm̄ abscōdit⁹ ē. ⁊
λείφθη ἰωθὰμ υἱὸς ἱεροβάαλ ὁ νεώτερος, ὅτι ἐκρύβη. καὶ
cōgregati sūt oēs viri sichem: ⁊ oīs
συνήχθησαν πάντες οἱ ἄνδρες σικήμων, καὶ πᾶς

domus maalo: ⁊ abierūt ⁊ regē fecerūt a-
ὁ οἶκος μααλώ, καὶ ἐπορεύθησαν καὶ ἐβασίλευσαν τὸν ἀ-
bimelech regē iuxta quercū stationis q̄ in si-
βιμέλεχ βασιλέα πρὸς τῇ βαλάνῳ τῆς στάσεως τῆς ἐν σι-
chem. ⁊ renūciauerūt iotham: ⁊ abijt: ⁊
κήμοις. καὶ ἀνήγγειλαν τῷ ἰωθάμ, καὶ ἐπορεύθη, καὶ
stetit in vertice mōtis garizim: ⁊ eleuauit
ἔστησεν ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους γαριζίν, καὶ ἐπῆρεν τὴν
vocē suā ⁊ vocauit ⁊ dixit illis: audi-
φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἐκάλεσεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσα-
te me viri sichem: ⁊ audiat vos deus: e-
τέ μου ἄνδρες σικήμων, καὶ ἀκούσαι ὑμῶν θεός. πο-
untia iuerunt ligna vt vngerēt sup se
ρευόμενα ἐπορεύθησαν τὰ ξύλα τοῦ χρῖσαι ἐφ᾽ αὐτῶν
regem: ⁊ dixerūt oliue: regna sup nos. ⁊
βασιλέα. καὶ εἶπαν τῇ ἐλαίᾳ βασίλευσον ἐφ᾽ ἡμῶν. καὶ
dixit eis oliua: deserēs pinguedinē meā quā i
εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία, ἀφεῖσα τὴν πιότητά μου ἣν ἐν
me glorificauit deus ⁊ hoies: abibo vt dominer
ἐμοὶ ἐδόξασεν ὁ θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορευθῶ ἄρχειν
inter ligna? ⁊ dixerūt ligna ficui: veni re-
τῶν ξύλων; καὶ εἶπαν τὰ ξύλα τῇ συκῇ, δεῦρο βασί-
gna sup nos. ⁊ ait eis ficus: deserens
λευσον ἐφ᾽ ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκῆ, ἀφεῖσα τὴν
dulcedinē meā ⁊ fructus meos bonū: abi-
γλυκύτητά μου καὶ τὰ γεννήματά μου τὸ ἀγαθόν, πορευ-
bo vt imperē lignis? ⁊ dixerūt ligna viti:
θῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπαν τὰ ξύλα τῇ ἀμπέλῳ,
veni regna tu super nos: ⁊ dixit eis vi-
δεῦρο βασίλευσον ἐφ᾽ ἡμῶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἄμπε-
tis deserens vinū meū letitiam dei ⁊
λος ἀφεῖσα τὸν οἶνόν μου τὴν εὐφροσύνην τοῦ θεοῦ καὶ
hoium: abibo vt imperē in lignis? ⁊ dixe-
τῶν ἀνθρώπων, πορευθῶ ἄρχειν ἐπὶ τῶν ξύλων; καὶ εἶ-
rūt oīa ligna ad rhānū: veni tu re-
πεν πάντα τὰ ξύλα πρὸς τὴν ῥάμνον, δεῦρο σὺ βασί-
gna super nos: ⁊ dixit rhāmus ad ligna: si tu ve-
λευε ἐφ᾽ ἡμῶν, καὶ εἶπεν ἡ ῥάμνος πρὸς τὰ ξύλα, εἰ ἐν ἀλη-
ritate vos vngitis me vt regnē sup vos: venite cō-
θείᾳ ὑμεῖς χρίετέ με τοῦ βασιλεύειν ἐφ᾽ ὑμᾶς, δεῦτε πε-
fidite in vmbra mea: ⁊ si nō: egrediat ignis ex rhā-
ποίθατε ἐν τῇ σκέπῃ μου, καὶ εἰ μή, ἐξέλθοι πῦρ ἐκ τῆς ῥάμ-
no ⁊ deuoret cedros libani. ⁊ nunc si
νου καὶ καταφάγοι τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου. καὶ νῦν εἰ
in veritate ⁊ in perfectione fecistis ⁊ regē cōstitui-
ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν τελειότητι ἐποιήσατε καὶ ἐβασιλεύσα-
stis abimelech: ⁊ si bene egistis cū hierobaal
τε τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ εἰ καλῶς ἐποιήσατε μετὰ ἱεροβάαλ
⁊ cū domo eius: ⁊ si scd̄m retributio-
καὶ μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ εἰ κατὰ τὸ ἀνταπόδο-
nem manus eius fecistis ei: sicut pugnauit
μα τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐποιήσατε αὐτῷ, ὡς ἐπολέμησεν
pater meus pro vobis: ⁊ proiecit aiam suā e
ὁ πατήρ μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἔρριψεν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξε-
regione: ⁊ eruit vos de manu madiā: ⁊ vos
ναντίας, καὶ ἐξείλατο ὑμᾶς ἐκ χειρὸς μαδιάμ, καὶ ὑμεῖς
insurrexistis cōtra domū pr̄is mei hodie: ⁊
ἐπανέστητε ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου σήμερον, καὶ
interfecistis filios eius septuaginta viros
ἀπεκτείνατε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἑβδομήκοντα ἄνδρας
sup lapidē vnū: ⁊ regē fecistis abimelech filiū
ἐπὶ λίθον ἕνα, καὶ ἐβασιλεύσατε τὸν ἀβιμέλεχ υἱὸν τῆς
ancille eius sup viros sichem: qm̄ fra-
παιδίσκης αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας σικήμων, ὅτι ἀδελ-
ter vr̄ est. ⁊ si in veritate ⁊ perfectione feci-
φὸς ὑμῶν ἐστίν. καὶ εἰ ἐν ἀληθείᾳ καὶ τελειότητι ἐποι-
stis cū hierobaal ⁊ domo eius die hac:
ήσατε μετὰ ἱεροβάαλ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
⁊ letemini in abimelech ⁊ letetur ⁊ ip-
τῃ, καὶ εὐφρανθείητε ἐν ἀβιμέλεχ καὶ εὐφρανθείη καὶ αὐ-
se in vobis. si nō: egrediatur
τὸς ἐν ὑμῖν. εἰ μή, ἐξέλθοι

& vniuerse familie vrbis mello: abierūtq; & cōstituerūt regem abimelech iuxta quercum q̄ stabat in sychē. Qđ cū nūciatū eēt ionathā iuit & stetit in vertice mōtis garizim. eleuataq; voce clamauit & dixit. Audite me viri sychē ita vt audiat vos d̄us. Ierunt ligna vt vngerent sup se regē. Dixeruntq; oliue. Impera nobis. Que respondit. Nūquid possū deserere pīguedinē meā q̄ & dii vtūtur & hoies: & venire vt inter ligna p̄mouear? Dixeruntq; ligna ad arborē ficū. Veī & sup nos regnum accipe. Que respondit eis. Nūquid possū deserere dulcedinē meā fructusq; suauissimos & ire vt inter cetera ligna p̄mouear? Locutaq; sunt ligna ad vitē. Veni & impera nobis: que r̄ndit eis. Nūquid possum deserere vinū meū quod letificat deum & homies & inter ligna cetera p̄moueri? Dixeruntq; omnia ligna ad rhamnum. Veni & impera super nos. Que respōdit eis. Si vere me regem vobis constituitis: venite & sub vmbra mea requiescite. Si āt nō: egrediatur ignis de rhāno & deuoret cedros libani. Nūc igitur si recte & absq; peccato constituistis sup vos regē abimelech: & bene egistis cum hierobaal: & cū domo eius & reddidistis vicē bn̄ficiis eius qui pugnauit p vobis & animā suā dedit periculis vt erueret vos de manu madian: qui nunc surrexistis contra domū pr̄is mei: & iterfecistis filios eius septuagita viros sup vnum lapidē & cōstituistis regem abimelech filiū ācille eius sup habitatores sychem: eo q̄ fr̄ vr̄ sit. Si ergo recte & absq; vitio egistis cū hierobaal & domo eius hodie: letamini ī abimelech: & ille letetur in vobis. Sin āt puerse: egredia-

בֵּית מִלּוֹא וַיֵּלְכוּ וַיַּמְלִיכוּ אֶת אֲבִימֶלֶךְ מָלַךְ
לְמֶלֶךְ עִם אֵלוֹן מֻצָּב אֲשֶׁר בִּשְׁכֶם:
וַיַּגִּדוּ לְיוֹתָם וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲמֹד בְּרֹאשׁ נָגַד עָמַד
הַר גְּרִזִים וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר נָשָׂא קוֹל
לָהֶם שִׁמְעוּ אֵלַי בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְיִשְׁמַע קָרָא שָׁמַע
אֲלֵיכֶם אֱלֹהִים: הָלוֹךְ הָלְכוּ הָעֵצִים הָלַךְ
לִמְשֹׁחַ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לַזַּיִת אָמַר
מָלְכָה עָלֵינוּ: וַיֹּאמֶר לָהֶם הַזַּיִת
הֶחֳדַלְתִּי אֶת דִּשְׁנִי אֲשֶׁר בִּי יְכַבְּדוּ חָדַל כָּבַד
אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל
הָעֵצִים: וַיֹּאמְרוּ הָעֵצִים לַתְּאֵנָה לְכִי יָלַךְ
אַתְּ מָלְכִי עָלֵינוּ: וַתֹּאמֶר לָהֶם הַתְּאֵנָה אָמַר
הֶחֳדַלְתִּי אֶת מָתְקִי וְאֶת תְּנוּבָתִי נוּב
הַטּוֹבָה וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל הָעֵצִים:
וַיֹּאמְרוּ הָעֵצִים לַגֶּפֶן לְכִי אַתְּ מָלְכִי
עָלֵינוּ: וַתֹּאמֶר לָהֶם הַגֶּפֶן הֶחֳדַלְתִּי
אֶת תִּירוֹשִׁי הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים יָרַשׁ שָׂמַח
וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל הָעֵצִים: וַיֹּאמְרוּ
כָל הָעֵצִים אֶל הָאָטָד לֵךְ אַתָּה מְלָךְ יָלַךְ
עָלֵינוּ: וַיֹּאמֶר הָאָטָד אֶל הָעֵצִים
אִם בֶּאֱמֶת אַתֶּם מֹשְׁחִים אֹתִי לְמֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם בֹּאוּ חֲסוּ בְצִלִּי וְאִם אַיִן בּוֹא חָסָה
תֵּצֵא אֵשׁ מִן הָאָטָד וְתֹאכַל אֶת אַרְזֵי יָצָא
הַלְּבָנוֹן: וְעַתָּה אִם בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים אָכַל תָּמַם
עֲשִׂיתֶם וַתַּמְלִיכוּ אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְאִם עָשָׂה מָלַךְ
טוֹבָה עֲשִׂיתֶם עִם יְרֻבַּעַל וְעִם בֵּיתוֹ
וְאִם כִּגְמוּל יָדָיו עֲשִׂיתֶם לוֹ: אֲשֶׁר גָּמַל
נִלְחַם אָבִי עֲלֵיכֶם וַיַּשְׁלֵךְ אֶת נַפְשׁוֹ לָחַם שָׁלַךְ
מִנֶּגֶד וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד מִדְיָן: וְאַתֶּם נָצַל
קַמְתֶּם עַל בֵּית אָבִי הַיּוֹם וַתַּהַרְגוּ קוּם הָרַג
אֶת בָּנָיו שִׁבְעִים אִישׁ עַל אֶבֶן אֶחָת
וַתַּמְלִיכוּ אֶת אֲבִימֶלֶךְ בֶּן אֲמָתוֹ עַל אָמָה
בַּעֲלֵי שְׁכֶם כִּי אֲחִיכֶם הוּא: וְאִם
בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים עֲשִׂיתֶם עִם יְרֻבַּעַל
וְעִם בֵּיתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה שִׂמְחוּ בַּאֲבִימֶלֶךְ
וְיִשְׂמַח גַּם הוּא בָּכֶם: וְאִם אַיִן תֵּצֵא שָׂמַח

אש מאבימלך ותאכל את בעלי שכם ואת בית מלוא ותצא אש מבעלי שכם ומבית מלוא ותאכל את אבימלך: וינס יותם ויברח וילך בארה וישב שם מפני אבימלך אחיו: וישר אבימלך על ישראל שלש שנים: וישלח אלהים רוח רעה בין אבימלך ובין בעלי שכם ויבגדו בעלי שכם באבימלך: לבוא חמס שבעים בני ירבעל ודמם לשום על אבימלך אחיהם אשר הרג אותם ועל בעלי שכם אשר חזקו את ידיו להרג את אחיו: וישימו לו בעלי שכם מארבים על ראשי ההרים ויגזלו את כל אשר יעבר עליהם בדרך ויגד לאבימלך: ויבא געל בן עבד ואחיו ויעברו בשכם ויבטחו בו בעלי שכם: ויצאו השדה ויבצרו את כרמיהם וידרכו ויעשו הלולים ויבאו בית אלהיהם ויאכלו וישתו ויקללו את אבימלך: ויאמר געל בן עבד מי אבימלך ומי שכם כי נעבדנו הלא בן ירבעל וזבל פקידו עבדו את אנשי חמור אבי שכם ומדוע נעבדנו אנחנו: ומי יתן את העם הזה בידי ואסירה את אבימלך ויאמר לאבימלך רבה צבאך וצאה: וישמע זבל שר העיר את דברי געל בן עבד ויחר אפו: וישלח מלאכים אל אבימלך בתרמה לאמר הנה געל בן עבד ואחיו באים שכמה והנם צרים את העיר עליך: ועתה קום לילה אתה והעם אשר אתך וארב בשדה: והיה בבקר כזרח השמש תשכים ופשטת על העיר והנה

tur ignis ex eo: & consumat habitatores sychem & oppidū mello: egrediaturq̄ ignis de viris sichē & de oppido mello: & deuoret abimelech. Que cū dixisset: fugit & abiit in bera: habitauitq̄ ibi ob metum abimelech fr̄is sui. Regnauit itaq̄ abimelech super israel tribus annis. Misitq̄ deus spiritum pessimū inter abimelech & h̄itatores sychē qui ceperunt eum detestari: & scelus īterfectiōis septuagīta filiorū hierobaal & effusionē sanguis eorū cōferre in abimelech fratrem suum: & īter ceteros sychimorū principes qui eum adiuuerant. Posueruntq̄ insidias aduersum eum in sūmitate mōtiū: & dū illius p̄stolabātur aduētū: exercebant latrocinia agētes p̄das de p̄tereūtibus. Nūciatūq̄ est abimelech. Venit āt gaal filius obed cū fr̄ibus suis: & trāsiuit in sychimā. Ad cuius aduētū erecti h̄itatores sychē egressi sunt ī agros vastātes vineas vuasq̄ calcātes: & factis cātātiū choris: ingressi sunt fanū dei sui & īter epulas & pocula maledicebāt abimelech clamante gaal filio obed. Quis ē iste abimelech: & q̄ ē sychē vt seruiam⁹ ei? Nūqd nō ē ipe filius hierobaal: & constituit pricipē zebul seruū suū sup viros emor pr̄is sychē. Cur ergo seruiem⁹ ei? Vtinā daret aliqs pp̄lm istū sub manu mea vt auferrē d medio abimelech. Dictūq̄ ē abimelech. Cōgrega exercitus multitudinē & veni. Zebul eni princeps ciuitatis auditis sermonib⁹ gaal filii obed iratus est valde: et misit clā ad abimelech nuncios dicēs. Ecce gaal filius obed venit ī sychimā cū fr̄ibus suis & oppugnat aduersū te ciuitatē. Surge itaq̄ nocte cū pp̄lo q̄ tecū ē & latita ī agro & primo mane oriēte sole irrue sup ciuitatē. Illo autem

πῦρ ἐξ ἀβιμέλεχ καὶ καταφάγοι τοὺς ἄνδρας σικήμων καὶ τὸν οἶκον μααλώ, καὶ ἐξέλθοι πῦρ ἐκ τῶν ἀνδρῶν σικήμων καὶ ἐκ τοῦ οἴκου μααλὼ καὶ καταφάγοι τὸν ἀβιμέλεχ. καὶ ἀπέδρα ἰωάθαμ καὶ ἔφυγεν καὶ ἐπορεύθη εἰς βηρά, καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ ἀπὸ προσώπου ἀβιμέλεχ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἦρξεν ἀβιμέλεχ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ τρία ἔτη, καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς πνεῦμα πονηρὸν ἀναμέσον ἀβιμέλεχ καὶ ἀναμέσον τῶν ἀνδρῶν σικήμων, καὶ ἠθέτησαν οἱ ἄνδρες σικήμων ἐν τῷ οἴκῳ ἀβιμέλεχ, τοῦ ἐπαγαγεῖν τὴν ἀδικίαν τῶν ἑβδομήκοντα υἱῶν ἱεροβάαλ, καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐπιθεῖναι ἐπὶ ἀβιμέλεχ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν τὸν ἀποκτείναντα αὐτούς, καὶ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας σικήμων τοὺς κατισχύσαντας τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν. καὶ ἔθεντο αὐτῷ οἱ ἄνδρες σικήμων ἔνεδρα ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ὀρέων, καὶ ἀνήρπαζον πάντας τοὺς διαπορευομένους ἐπ' αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἀβιμέλεχ. καὶ ἦλθε γαὰλ υἱὸς ἀβὲδ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ παρῆλθον εἰς σίκημα καὶ ἐπεποίθησαν ἐν αὐτῷ ἄνδρες σικήμων. καὶ ἦλθον εἰς ἀγρὸν καὶ ἐτρύγησαν τοὺς ἀμπελῶνας αὐτῶν καὶ ἐπάτουν, καὶ ἐποίουν χοροὺς καὶ εἰσῆλθον εἰς οἶκον θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ κατηρῶντο τὸν ἀβιμέλεχ. καὶ εἶπε γαὰλ υἱὸς ἀβὲδ τί ἐστιν ἀβιμέλεχ, καὶ τίς ἐστιν υἱὸς συχέμ, ὅτι δουλεύσομεν αὐτῷ; οὐχ οὗτος υἱὸς ἱεροβάαλ καὶ ζεβοὺλ ὁ ἐπίσκοπος αὐτοῦ, δοῦλος αὐτοῦ σὺν τοῖς ἀνδράσιν ἐμμὼρ πατρὸς συχέμ; καὶ τί ὅτι δουλεύσωμεν αὐτῷ ἡμεῖς; καὶ τίς δῴη τὸν λαὸν τοῦτον ἐν τῇ χειρί μου; καὶ μεταστήσω τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ ἐρῶ τῷ ἀβιμέλεχ, πλήθυνον τὴν δύναμίν σου καὶ ἔξελθε. καὶ ἤκουσε ζεβοὺλ ὁ ἄρχων τῆς πόλεως τοὺς λόγους γαὰλ υἱοῦ ἀβέδ, καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἀβιμέλεχ μετὰ δώρων λέγων, ἰδοὺ γαὰλ υἱὸς ἀβὲδ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ παραγεγόνασιν εἰς σίκημα καὶ ἰδοὺ πολιορκοῦσι τὴν πόλιν ἐπὶ σέ. καὶ νῦν ἀνάστηθι νυκτὸς σὺ καὶ ὁ λαὸς ὁ μετὰ σοῦ καὶ ἐνέδρευε ἐν τῷ ἀγρῷ. καὶ ἔσται τὸ πρωὶ ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον καὶ ὀρθρίσεις καὶ ἐκτενεῖς ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ ἰδοὺ

αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἐκπορεύεται πρὸς σέ, καὶ ποιήσεις αὐτῷ καθάπερ ἂν εὕρῃ ἡ χείρ σου. καὶ ἀνέστη ἀβιμέλεχ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἐνήδρευσαν ἐπὶ σίκημα τέσσαρες ἀρχαί. καὶ ἐγένετο πρωὶ καὶ ἐξῆλθε γαὰλ υἱὸς ἀβὲδ καὶ ἔστη πρὸς τὴν θύραν τῆς πύλης τῆς πόλεως, καὶ ἀνέστη ἀβιμέλεχ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐνέδρων. καὶ εἶδε γαὰλ υἱὸς ἀβὲδ τὸν λαὸν καὶ εἶπε πρὸς ζεβούλ, ἰδοὺ λαὸς καταβαίνει ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ζεβούλ, τὴν σκιὰν τῶν ὀρέων σὺ ὁρᾷς ὡς ἄνδρας. καὶ προσέθετο ἔτι γαὰλ τοῦ λαλῆσαι. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ λαὸς καταβαίνων κατὰ θάλασσαν ἀπὸ τοῦ ἐχόμενα τοῦ ὀμφαλοῦ τῆς γῆς, καὶ ἀρχὴ μία παραγίνεται ἀπὸ ὁδοῦ δρυὸς ἀποβλεπόντων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ζεβούλ, ποῦ ἐστιν τὸ στόμα σου ὃ λέγων τίς ἐστιν ἀβιμέλεχ, ὅτι δουλεύσομεν αὐτῷ; οὐκ ἰδοὺ οὗτός ἐστιν ὁ λαὸς ὃν ἐξουδένωσας ἐν αὐτῷ; ἔξελθε δὴ νῦν καὶ πολέμει πρὸς αὐτόν. καὶ ἐξῆλθε γαὰλ ἀπὸ προσώπου τῶν ἀνδρῶν σικήμων, καὶ ἐπολέμησεν πρὸς ἀβιμέλεχ. καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν ἀβιμέλεχ, καὶ ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοὶ ἕως θυρῶν τῆς πόλεως. καὶ ἐκάθισεν ἀβιμέλεχ ἐν ἀριμά, καὶ ἐξέβαλεν ζεβοὺλ τὸν γαὰλ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐν σικήμοις. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, καὶ ἐξῆλθεν ὁ λαὸς εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἀβιμέλεχ. καὶ παρέλαβε τὸν λαὸν καὶ διεῖλεν αὐτὸν εἰς τρεῖς ἀρχάς, καὶ ἐνήδρευσεν ἐν ἀγρῷ. καὶ εἶδεν, καὶ ἰδοὺ λαὸς ἐξῆλθε ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐπανέστη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. καὶ ἀβιμέλεχ καὶ αἱ ἀρχαὶ αἱ μετ' αὐτοῦ ἐξέτειναν, καὶ ἔστησαν παρὰ τὴν θύραν τῆς πύλης τῆς πόλεως. καὶ αἱ δύο ἀρχαὶ ἐξεχύθησαν ἐπὶ πάντας τοὺς ἐν τῷ ἀγρῷ καὶ ἐπάταξαν αὐτούς. καὶ ἀβιμέλεχ ἐπολέμει ἐν τῇ πόλει ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην. καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἀπέκτεινεν, καὶ καθεῖλεν τὴν πόλιν

egrediente aduersum te cum populo suo fac ei quod potueris. Surrexit itaq̄ abimelech cum omī exercitu suo nocte: & tetendit insidias iuxta sychimā in quattuor locis. Egressusq̄ est gaal filius obed: & stetit in introitu porte ciuitatis. Surrexit autem abimelech & oīs exercit⁹ cum eo de īsidiarū loco. Cūq̄ vidisset populum gaal: dixit ad zebul. Ecce de mōtib⁹ m̄ltitudo descendit. Cui ille respondit. Vmbras mōtiū vides q̄si capita hoīm: & hoc errore decipis. Rursūq̄ gaal ait. Ecce populus de vmbilico terre descēdit: & vn⁹ cuneus venit p via que respicit quercū. Cui dixit zebul. Vbi est nunc os tuum quo loq̄baris: quis ē abimelech vt seruiam⁹ ei? Nonne hic pp̄ls est quē despiciebas? Egredere & pugna cōtra eū. Abiit ergo gaal expectante sychimorū pp̄lo: & pugnauit contra abimelech. qui p̄secutus est eū fugiētē: & in vrbē compulit. Cecideruntq̄ ex pte eius plurimi vsq̄ ad portā ciūtatis: & abimelech sedit ī ruma. Zebul aūt gaal & socios ei⁹ expulit de vrbe: nec ī ea passus ē cōmorari. Sequēti ergo die egressus ē pp̄ls ī cāpum: qd̄ cum nūciatū esset abimelech tulit exercitū suū: & diuisit in tres turmas tendēs insidias ī agris. Vidēsq̄ q̄ egrederetur pp̄ls de ciuitate surrexit & irruit in eo cum cuneo suo oppugnans & obsidens ciuitatem: due aūt turme palātes p cāpū aduersarios psequebātur. Porro abimelech omī die illo oppugnabat vrbē: quā cepit interfectis hītatoribus ei⁹ ipa quoq̄ destructa:

הוא והעם אשר אתו יצאים אליך ועשית לו כאשר תמצא ידך: ויקם אבימלך וכל העם אשר עמו לילה ויארבו על שכם ארבעה ראשים: ויצא געל בן עבד ויעמד פתח שער העיר ויקם אבימלך והעם אשר אתו מן המארב: וירא געל את העם ויאמר אל זבל הנה עם יורד מראשי ההרים ויאמר אליו זבל את צל ההרים אתה ראה כאנשים: ויסף עוד געל לדבר ויאמר הנה עם יורדים מעם טבור הארץ וראש אחד בא מדרך אלון מעוננים: ויאמר אליו זבל איה אפוא פיך אשר תאמר מי אבימלך כי נעבדנו הלא זה העם אשר מאסתה בו צא נא עתה והלחם בו: ויצא געל לפני בעלי שכם וילחם באבימלך: וירדפהו אבימלך וינס מפניו ויפלו חללים רבים עד פתח השער: וישב אבימלך בארומה ויגרש זבל את געל ואת אחיו משבת בשכם: ויהי ממחרת ויצא העם השדה ויגדו לאבימלך: ויקח את העם ויחצם לשלשה ראשים ויארב בשדה וירא והנה העם יצא מן העיר ויקם עליהם ויכם: ואבימלך והראשים אשר עמו פשטו ויעמדו פתח שער העיר ושני הראשים פשטו על כל אשר בשדה ויכום: ואבימלך נלחם בעיר כל היום ההוא וילכד את העיר ואת העם אשר בה הרג ויתץ את העיר

ויזרעה מלח: וישמעו כל בעלי
מגדל שכם ויבאו אל צריח בית
אל ברית: ויגד לאבימלך כי
התקבצו כל בעלי מגדל שכם:
ויעל אבימלך הר צלמון הוא וכל
העם אשר אתו ויקח אבימלך
את הקרדמות בידו ויכרת שוכת
עצים וישאה וישם על שכמו
ויאמר אל העם אשר עמו מה
ראיתם עשיתי מהרו עשו כמוני:
ויכרתו גם כל העם איש שוכה
וילכו אחרי אבימלך וישימו על
הצריח ויציתו עליהם את
הצריח באש וימתו גם כל אנשי
מגדל שכם כאלף איש ואשה:
וילך אבימלך אל תבץ ויחן
בתבץ וילכדה: ומגדל עז היה
בתוך העיר וינסו שמה כל האנשים
והנשים וכל בעלי העיר ויסגרו
בעדם ויעלו על גג המגדל: ויבא
אבימלך עד המגדל וילחם בו
ויגש עד פתח המגדל לשרפו
באש: ותשלך אשה אחת פלח
רכב על ראש אבימלך ותרץ
את גלגלתו: ויקרא מהרה אל
הנער נשא כליו ויאמר לו
שלף חרבך ומותתני פן יאמרו
לי אשה הרגתהו וידקרהו נערו
וימת: ויראו איש ישראל כי
מת אבימלך וילכו איש למקומו:
וישב אלהים את רעת אבימלך
אשר עשה לאביו להרג את
שבעים אחיו: ואת כל רעת אנשי
שכם השיב אלהים בראשם
ותבא אליהם קללת יותם בן
ירבעל: ויקם אחרי אבימלך

Cap.x.

זרע שמע בוא צרח ברת נגד קבץ עלה לקח כרת שוך נשא שום ראה עשה יצת מות איש חנה לכד נדל עזז נוס נשה סגר עלה בוא לחם נגש שלך רוץ גלל קרא כלה מות אמר דקר ראה קום שוב רוע בוא קום

ita vt sal i ea dispgeret. Qd cū audissent q hitabāt in turre sychimorū: ingressi sūt fanum dei sui berith: vbi fed9 cū eo pepigerāt: & ex eo locus nomē accepat: qui erat munit9 valde. Abimelech quoq3 audiēs viros turris sichimorų pıter cōglobatos: ascēdit in mōtē selmō cū omni ppl'o suo: & arrepta securi pscidit arboris ramū: impositūq3 ferens humero: dixit ad socios. Quod me vidistis facere cito facite. Igitur certatim ramos de arboribus precidētes: sequebātur ducē. Qui circūdantes presidiū succēderūt. atq3 ita factū est vt fumo & igne mille hominū necarentur viri pariter & mulieres hitatorū turris syche. Abimelech aūt inde pficiscens vēit ad oppidū thebes: qd circundās obsidebat exercitu. Erat aūt turris excelsa in media citate: ad quā confugerant sil viri ac mulieres & oēs pricipes ciuitatis clausa firmissime ianua & super turris tectū stātes p propugnacula. Accedensq3 abimelech iuxta turrim pugnabat fortit: & appropinquās ostio ignē supponere nitebatur. Et ecce vna mulier fragmē mole desup iaciēs illisit capiti abimelech. & cōfregit cerebrū ei9. Qui vocauit cito armigerų suū & ait ad eum. Euagina gladiū tuum & percute me: ne forte dicatur q a femia interfectus sim. Qui iussa perficiens interfecit eum. Illo quoq3 mortuo omnes qui cū eo erāt de isrl reuersi sūt i sedes suas. & reddidit deus malū qd fecerat abimelech cōtra prēm suū interfectis septuagīta fratrib9 suis. Sychimitis quoq3 qd operati erāt retributū ē: & vēit sup eos maledictio ioathā filii hierobaal.

Post abimelech 10. surrexit dux

τ seminauit eam sale. τ audierūt oēs viri turris sichem: τ ingressi sūt in arcem domus bethel federis. τ nunciatū est abimelech: q cōgregati sunt oēs viri turris sichem. τ ascēdit abimelech in mōtē selmon ipse τ oīs ppl's q secum. τ cepit abimelech securim in manu sua: τ excidit onus lignorų: τ accepit illud: τ imposuit sup humeros suos. τ dixit ad pplm q erat cum illo: qd vidistis me facientē: cito facite: vt τ ego. τ exciderūt τ oēs ipi quilib3 onus: τ tulerūt: τ iuerūt post abimelech: τ imposuerunt sup arcem: τ cōbusserūt sup illos arcem in igne: τ oēs mortui sūt viri turris sichem q̄si mille virorų τ mulierū. τ abijt abimelech in thebes: τ obsedit illā: τ cepit illā. τ turris erat fortis in medio vrbis. τ cōfugerūt illuc oēs viri τ mulieres τ oēs principes ciuitatis. τ clauserūt sup seipsos: τ ascēderūt ad tectum turris. τ accessit abimelech vsq3 ad turrim: τ expugnauerūt illā. τ appropinquit abimelech vsq3 ad portam turris vt cōbureret illam in igne. τ proiecit mulier vna fragmē mole sup caput abimelech: τ cōfregit caluariā eius. τ clamauit cito ad puerū portātē instrumēta ei9. τ dixit ei: euagina gladiū tuū τ occide me: ne forte dicāt q mulier occidit eū. τ trāsfodit eū puer suus: τ mortuus est abimelech. τ vidit vir israel q mortuus est abimelech. τ reuersi sūt vir in locū suū: τ reddidit deus maliciam abimelech qd fecit prī suo: vt occideret septuaginta frēs suos. τ oēm iniquitatē virorų sichem conuertit deus in caput eorum. τ venit sup eos maledictio ioathā filij hierobaal.

καὶ ἐσπειρεν αὐτὴν ἅλας. καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πύργου σικήμων, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ ὀχύρωμα οἴκου τοῦ βηθὴλ βερίθ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἀβιμέλεχ, ὅτι συνήχθησαν πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πύργου σικήμων. καὶ ἀνέβη ἀβιμέλεχ εἰς ὄρος σελμὼν αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν ἀβιμέλεχ τὴν ἀξίνην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔκοψεν φορτίον ξύλων, καὶ ἔλαβεν αὐτό, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν λαὸν τὸν μετ᾽ αὐτοῦ, τί εἴδετέ με ποιοῦντα, ταχέως ποιήσατε, ὡς καὶ ἐγώ. καὶ ἔκοψαν καί γε πάντες αὐτοὶ ἕκαστος φορτίον, καὶ ἦραν, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω ἀβιμέλεχ, καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα, καὶ ἐνέπρησαν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὸ ὀχύρωμα ἐν πυρί, καὶ πάντες ἀπέθανον οἱ ἄνδρες πύργου σικήμων ὡσεὶ χίλιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες. καὶ ἐπορεύθη ἀβιμέλεχ εἰς θηβής, καὶ περιεκάθισεν αὐτήν, καὶ προκατελάβετο αὐτήν. καὶ πύργος ἦν ὀχυρὸς ἐν μέσῳ τῆς πόλεως. καὶ ἔφυγον ἐκεῖ πάντες οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι τῆς πόλεως. καὶ ἀπέκλεισαν ἐφ᾽ ἑαυτοῖς, καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ δῶμα τοῦ πύργου. καὶ ἦλθεν ἀβιμέλεχ ἕως τοῦ πύργου, καὶ ἐξεπολέμησαν αὐτόν. καὶ ἤγγισεν ἀβιμέλεχ ἕως τῆς θύρας τοῦ πύργου ἐμπρῆσαι αὐτὸν ἐν πυρί. καὶ ἔρριψεν γυνὴ μία κλάσμα μύλου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀβιμέλεχ, καὶ συνέκλασεν τὸ κρανίον αὐτοῦ. καὶ ἐβόησεν τὸ τάχος πρὸς τὸ παιδάριον τὸ αἶρον τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, σπάσαι τὴν μάχαιράν σου καὶ θανάτωσόν με, μήποτε εἴπωσιν ὅτι γυνὴ ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ ἐξεκέντησεν αὐτὸν τὸ παιδάριον αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἀβιμέλεχ. καὶ εἶδεν ἀνὴρ ἰσραὴλ ὅτι ἀπέθανεν ἀβιμέλεχ. καὶ ἀπῆλθον ἀνὴρ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν ὁ θεὸς τὴν κακίαν ἀβιμέλεχ ἣν ἐποίησεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀποκτεῖναι τοὺς ἑβδομήκοντα ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ πᾶσαν τὴν κακίαν ἀνδρῶν σικήμων ἐπέστρεψεν ὁ θεὸς εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. καὶ ἐπῆλθεν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἡ κατάρα ἰωαθὰμ τοῦ υἱοῦ ἱεροβάαλ.

ā.7.c. D

2.Re. 11.c.

1.Re. 31.b. 1.Pa. 10.a.

Ca.10.

Et surrexit post abimelech
Καὶ ἀνέστη μετὰ ἀβιμέλεχ

vt liberaret israel thola filius phua filius patrui eius: vir de issachar: τ ipse habitabat in samir in mōte ephraim. τ iudicauit israel viginti τ tres annos: τ mortu9 est. τ sepult9 est in samir. τ surrexit post eū iair galaaditεs: τ iudicauit israel viginti τ duos ānos. τ fuerūt ei triginta filij ascendētes sup triginta pullos. τ triginta ciuitates illis. τ eas vocauit oppida iair vsq3 ad diē hanc: que sunt in terra galaad. τ mortuus est iair τ sepultus est in camon. τ addiderūt filij israel facere malū corā dño: τ seruierunt baalim τ astaroth τ dijs syrie τ dijs sidonis τ dijs moab τ dijs filiorų ammon τ dijs allophylorų: τ dimiserūt dñm τ nō seruierūt ei. τ iratus est furore dñs in israel: τ tradidit eos in manū allophylorų τ in manū filiorų ammon. τ cōtriuerūt τ cōfregerūt filios israel in anno illo: decem τ octo annos oēs filios israel q erant trans iordanē in terra amorrei in terra galaad. τ trāsierūt filij ammon iordanē vt expugnarēt: τ in iuda τ beniamin τ in domo ephraim: τ afflicti sūt filij israel valde. τ clamauerūt filij israel ad dominū dicētes: peccauimus tibi qm̄ reliquimus deū nrm τ seruiuimus baalim. τ dixit dñs ad filios israel: nonne egypti τ amorrei τ filij ammon τ moab τ allophyli τ sidonij τ amalec τ chanaan afflixerūt vos: τ clamastis ad me: τ eruí vos de manu eorų: τ vos reliquistis me: τ coluistis deos

B

τοῦ σῶσαι τὸν ἰσραὴλ θωλὰ υἱὸς φουὰ υἱὸς πατραδέλφου αὐτοῦ, ἀνὴρ ἰσσάχαρ, καὶ αὐτὸς κατῴκει ἐν σαμὶρ ἐν ὄρει ἐφραίμ. καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσραὴλ εἴκοσι καὶ τρία ἔτη, καὶ ἀπέθανεν καὶ ἐτάφη ἐν σαμίρ. καὶ ἀνέστη μετ᾽ αὐτὸν ἰαὶρ ὁ γαλααδίτης, καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσραὴλ εἴκοσι καὶ δύο ἔτη. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ τριάκοντα υἱοὶ ἐπιβεβηκότες ἐπὶ τριάκοντα πώλους. καὶ τριάκοντα πόλεις αὐτοῖς. καὶ αὐτὰς ἐκάλεσεν ἐπαύλεις ἰαὶρ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, αἵ εἰσιν ἐν τῇ γῇ γαλαάδ. καὶ ἀπέθανεν ἰαὶρ καὶ ἐτάφη ἐν καμών. καὶ προσέθεντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου, καὶ ἐλάτρευσαν τοῖς βααλλὶμ καὶ τοῖς ἀσαρὼθ καὶ τοῖς θεοῖς συρίας καὶ τοῖς θεοῖς σιδῶνος καὶ τοῖς θεοῖς μωὰβ καὶ τοῖς θεοῖς υἱῶν ἀμμὼν καὶ τοῖς θεοῖς τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐγκατέλιπον τὸν κύριον καὶ οὐκ ἐδούλευσαν αὐτῷ. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς ἐν χειρὶ ἀλλοφύλων καὶ ἐν χειρὶ υἱῶν ἀμμών. καὶ ἐσάθρωσαν καὶ ἔθλασαν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ, ὀκτωκαίδεκα ἔτη πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ τοὺς ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν γῇ τοῦ ἀμορραίου ἐν τῇ γαλααδίτιδι. καὶ διέβησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν τὸν ἰορδάνην ἐκπολεμῆσαι, καὶ ἐν τῷ ἰούδα καὶ βενιαμὶν καὶ ἐν τῷ οἴκῳ ἐφραίμ, καὶ ἐθλίβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σφόδρα. καὶ ἔκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον λέγοντες, ἡμάρτομέν σοι ὅτι ἐγκατελίπομεν τὸν θεὸν ἡμῶν καὶ ἐλατρεύσαμεν τοῖς βααλλίμ. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, οὐχὶ οἱ αἰγύπτιοι καὶ οἱ ἀμορραῖοι καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν καὶ μωὰβ καὶ ἀλλόφυλοι καὶ σιδώνιοι καὶ ἀμαλὴκ καὶ χαναὰν ἐξέθλιψαν ὑμᾶς, καὶ ἐκεκράξατε πρός με, καὶ ἔσωσα ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν; καὶ ὑμεῖς ἐγκατελίπετέ με, καὶ ἐλατρεύσατε θεοῖς

in israel thola filius phua patrui abimelech vir de ysachar qui habitauit in samir mōtis effraim & iudicauit israel viginti & tribus ānis: mortuusq3 est ac sepultus in samir. Huic successit iair galaadites qui iudicauit israel per viginti & duos annos: habēs triginta filios sedētes super triginta pullos asinarū et principes triginta ciuitatū q̄ ex noīe eius sūt appellate auoth iair .i. oppida iair vsq3 in pñtē diem in terra galaad. mortuusq3 ē iair ac sepultus i loco cui ē vocabulū camon. Filii aūt isrl peccatis veteribus iungētes noua: fecerūt malū in conspectu dñi: et seruierūt idolis baalim & astaroth & diis syrie ac sydonis & moab & filiorum ammō & philistiim: dimiserūtq3 dñm & non coluerūt eū. Cōtra quos dñs irat9 tradidit eos in manus philistiim & filiorū ammon: afflictiq3 sunt & vehemēter oppressi per annos decem & octo omnes qui habitabāt trās iordanem i terra ammorrei que est in galaad: in tantū vt filii amon iordane trāsmisso vastarent iudam & beniamin & effraim. Afflictusq3 est israel nimis. Et clamantes ad dominū dixerunt. Peccauimus tibi quia dereliquim9 deum nrm: & seruiuimus baalim. Quibus locutus est dominus: Nūquid nō egyptii & ammorrei filiiq3 ammō & philistiim sydonii quoq3 & amalech & chanaan oppsserunt vos & clamastis ad me: & erui vos de manu eorum! Et tamē reliquistis me & coluistis

להושיע את ישראל תולע בן
פואה בן דודו איש יששכר והוא
ישב בשמיר בהר אפרים:
וישפט את ישראל עשרים
ושלש שנה וימת ויקבר בשמיר:
ויקם אחריו יאיר הגלעדי
וישפט את ישראל עשרים
ושתים שנה: ויהי לו שלשים
בנים רכבים על שלשים עירים
ושלשים עירים להם להם
יקראו חות יאיר עד היום הזה
אשר בארץ הגלעד: וימת יאיר
ויקבר בקמון: ויסיפו בני ישראל
לעשות הרע בעיני יהוה ויעבדו
את הבעלים ואת העשתרות ואת
אלהי ארם ואת אלהי צידון
ואת אלהי מואב ואת אלהי בני
עמון ואת אלהי פלשתים
ויעזבו את יהוה ולא עבדוהו: ויחר
אף יהוה בישראל וימכרם ביד
פלשתים וביד בני עמון: וירעצו
וירצצו את בני ישראל בשנה
ההיא שמנה עשרה שנה את כל
בני ישראל אשר בעבר הירדן
בארץ האמרי אשר בגלעד: ויעברו
בני עמון את הירדן להלחם גם
ביהודה ובבנימן ובבית אפרים
ותצר לישראל מאד: ויזעקו בני
ישראל אל יהוה לאמר חטאנו לך
וכי עזבנו את אלהינו ונעבד את
הבעלים: ויאמר יהוה אל בני
ישראל הלא ממצרים ומן האמרי
ומן בני עמון ומן פלשתים: וצידונים
ועמלק ומעון לחצו אתכם ותצעקו
אלי ואושיעה אתכם מידם:
ואתם עזבתם אותי ותעבדו

ישע דוד שפט מות קבר קרא חוה יסף עשה רוע עבד עזב חרה מכר רעץ רצץ עבר לחם צור זעק עבד אמר צעק ישע עבד

אלהים אחרים לכן לא אוסיף
להושיע אתכם: לכו וזעקו אל
האלהים אשר בחרתם בם המה
יושיעו לכם בעת צרתכם:
ויאמרו בני ישראל אל יהוה
חטאנו עשה אתה לנו ככל הטוב
בעיניך אך הצילנו נא היום
הזה: ויסירו את אלהי הנכר
מקרבם ויעבדו את יהוה ותקצר
נפשו בעמל ישראל: ויצעקו בני
עמון ויחנו בגלעד ויאספו בני
ישראל ויחנו במצפה: ויאמרו
העם שרי גלעד איש אל רעהו
מי האיש אשר יחל להלחם בבני
עמון יהיה לראש לכל ישבי
גלעד:

Cap. 11.

ויפתח הגלעדי היה
גבור חיל והוא בן אשה זונה
ויולד גלעד את יפתח: ותלד אשת
גלעד לו בנים ויגדלו בני האשה
ויגרשו את יפתח ויאמרו לו
לא תנחל בבית אבינו כי בן אשה
אחרת אתה: ויברח יפתח מפני
אחיו וישב בארץ טוב ויתלקטו
אל יפתח אנשים ריקים ויצאו
עמו: ויהי מימים וילחמו בני עמון
עם ישראל: ויהי כאשר נלחמו
בני עמון עם ישראל וילכו זקני
גלעד לקחת את יפתח מארץ טוב:
ויאמרו ליפתח לכה והייתה לנו
לקצין ונלחמה בבני עמון: ויאמר
יפתח לזקני גלעד הלא אתם
שנאתם אותי ותגרשוני מבית אבי
ומדוע באתם אלי עתה כאשר
צר לכם: ויאמרו זקני גלעד אל
יפתח לכן עתה שבנו אליך והלכת
עמנו ונלחמת בבני עמון והיית לנו לראש

deos alienos. Idcirco non addam vt vltra vos liberem. Ite & inuocate deos quos elegistis: ipsi vos liberent in tempore angustie. Dixeruntq; filii israel ad dominum. Peccauimus: redde tu nobis quicquid tibi placet: tantum nunc libera nos. Que dicentes omnia de finibus suis alienorum deorum idola proiecerunt: & seruierunt domino deo: qui doluit super miseriis eorum. Itaq; filii ammon conclamantes in galaad fixere tentoria: contra quos congregati filii israel in maspha castrametati sunt. Dixeruntq; principes galaad singuli ad proximos suos. Qui primus ex nobis contra filios ammon ceperit dimicare: erit dux populi galaad.

Ca. 11.

Fuit itaq; illo tempore iepthe galaadites vir fortissimus atq; pugnator filius mulieris meretricis qui natus est de galaad. Habuit autem galaad vxorem de qua suscepit filios: qui postquam creuerant eiecerunt iepthe: dicentes. Heres in domo patris nostri esse non poteris: quia de altera matre natus es. Quos ille fugiens atq; deuitans habitauit in terra thob. Congregatiq; sunt ad eum viri inopes & latrocinantes & quasi principem sequebantur. In illis diebus pugnabant filii ammon contra israel: quibus acriter instantibus perrexerunt maiores natu de galaad: vt tollerent in auxilium sui iepthe de terra thob. Dixeruntq; ad eum. Veni & esto princeps noster: & pugna contra filios ammon. Quibus ille respondit. Nonne vos estis qui odistis me & eiecistis de domo patris mei: & nunc venistis ad me necessitate compulsi? Dixeruntq; principes galaad ad iepthe. Ob hanc igitur causam nunc ad te venimus: vt proficiscaris nobiscum & pugnes contra filios ammon; sisq;

alienos: idcirco nõ addam vt liberẽ vos: te
ἑτέροις, διὰ τοῦτο οὐ προσθήσω τοῦ σῶσαι ὑμᾶς, βα
te τ clamate ad deos quos elegistis vo
δίζετε καὶ βοᾶτε πρὸς τοὺς θεοὺς οὓς ἐξελέξασθε ἑαυ-
bis: τ ipsi liberẽt vos in tpe angustie
τοῖς, καὶ αὐτοὶ σωσάτωσαν ὑμᾶς ἐν καιρῷ θλίψεως
vře. τ dixerũt filij israel ad dñm: peccaui
ὑμῶν. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον, ἡμάρτο-
mus: fac tu nobis iuxta oĩa q̃ placuerit co
μεν, ποίησον σὺ ἡμῖν κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἀρέσκῃ ἐνώ
ram te: verũ dñe libera nos in die hac.
πιόν σου, πλὴν κύριε ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
τ proiecerũt deos alienos de
τῃ. καὶ μετέστησαν τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ
medio eoꝝ τ seruierũt dño: τ doluit
μέσου αὐτῶν καὶ ἐλάτρευσαν τῷ κυρίῳ, καὶ ὀλιγοψύ-
in labore israel. τ ascẽderũt filij am-
χησεν ἐν τῷ κόπῳ ἰσραήλ. καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἀμ-
mon τ fixere tẽtoria in galaad. τ exierũt filij is
μὼν καὶ παρενέβαλον ἐν γαλαάδ. καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσ-
rael τ castrametati sũt in specula. τ dixerũt
ραὴλ καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἀμασηφά. καὶ εἶπον
populi principes galaad: vir ad proxi
οἱ τοῦ λαοῦ ἄρχοντες γαλαάδ, ἀνὴρ πρὸς τὸν πλη-
mũ suũ: quis vir qui incipiet pugnare contra
σίον αὐτοῦ, τίς ἀνὴρ ὃς ἄρξεται πολεμῆσαι ἐν τοῖς
filios ammon τ erit in caput oĩbus habi
υἱοῖς ἀμμὼν καὶ ἔσται εἰς κεφαλὴν πᾶσιν τοῖς κατοι-
tãtibus in galaad?
κοῦσιν ἐν γαλαάδ;

Ca. 11.

Et iephthae galaadites fuit potẽs ĩ fortitudie
Καὶ ἰεφθάε ὁ γαλααδίτης ἦν δυνατὸς ἐν ἰσχύϊ
τ ipse filius mulieris meretricis. τ peperit gala
καὶ αὐτὸς υἱὸς γυναικὸς πόρνης. καὶ ἔτεκεν τῷ γαλα-
ad iephthae. τ peperit vxor galaad ei fi
ὰδ τὸν ἰεφθάε. καὶ ἔτεκεν ἡ γυνὴ γαλαὰδ αὐτῷ υἱ-
lios: τ creuerũt filij mulieris. τ eiece-
ούς. καὶ ἡνδρύνθησαν οἱ υἱοὶ τῆς γυναικός. καὶ ἐξέβα-
runt iephthae. τ dixerũt ei: nõ eris heres in
λον τὸν ἰεφθάε. καὶ εἶπον αὐτῷ, οὐ κληρονομήσεις ἐν
domo pr̃is nr̃i: qm̃ filius mulieris mere
τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ὅτι υἱὸς γυναικὸς ἑταί-
tricis tu es. τ aufugit iephthae a facie fra
ρας σὺ εἶ. καὶ ἀπέδρα ἰεφθάε ἐκ προσώπου τῶν ἀδελ-
trũ suoꝝ: τ habitauit in fra tob. τ cõgregati sũt
φῶν αὐτοῦ, καὶ κατῴκησεν ἐν γῇ τώβ. καὶ συνελέγον-
ad iephthae viri inopes: τ simul ibant
το πρὸς τὸν ἰεφθάε ἄνδρες λιτοί, καὶ συνεξεπορεύοντο
cũ illo. τ factũ est post dies τ pugnauerũt
μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο μεθ᾽ ἡμέρας καὶ ἐπολέμησαν οἱ
filij ammon cũ israel. τ factũ est qñ pugnaue
υἱοὶ ἀμμὼν μετὰ ἰσραήλ. καὶ ἐγενήθη ἡνίκα ἐπολέμη-
rũt filij ammon cũ israel: τ perrexerũt maio
σαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν μετὰ ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ πρεσ-
res natu galaad vt tollerẽt iephthae in fra tob.
βύτεροι γαλαὰδ παραλαβεῖν τὸν ἰεφθάε ἐν γῇ τώβ.
τ dixerũt ad iephthae: veni τ eris nobis in princi
καὶ εἶπον πρὸς ἰεφθάε, δεῦρο καὶ ἔσῃ ἡμῖν εἰς ἡγού-
pem: τ pugnabimus cõtra filios ammon. τ dixit ieph
μενον, καὶ πολεμήσομεν τοῖς υἱοῖς ἀμμών. καὶ εἶπεν ἰεφ-
thae senioribus galaad: nõne vos odi
θάε τοῖς πρεσβυτέροις γαλαάδ, οὐχ ὑμεῖς ἐμισήσα-
stis me τ eiecistis me de domo pr̃is mei
τέ με καὶ ἐξεβάλετέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου
τ abiecistis me a vobis? τ quid venistis ad
καὶ ἐξαπεστείλατέ με ἀφ᾽ ὑμῶν; καὶ τί ὅτι ἤλθετε πρός
me nũc qñ afflicti estis? τ dixerũt seniores galaad
με νῦν ἡνίκα ἐθλίβητε; καὶ εἶπαν οἱ πρεσβύτεροι γαλαὰδ
ad iephthae: nõne sic nunc cõuenimus ad te τ profi-
πρὸς ἰεφθάε, οὐχ οὕτως νῦν συνήλθομεν πρὸς σὲ καὶ συμ-
ciscẽris nobiscũ τ pugnabimus cõtra filios ammon: τ eris
πορεύσῃ ἡμῖν καὶ πολεμήσομεν ἐν τοῖς υἱοῖς ἀμμών, καὶ ἔσῃ

D A B Gen. 26.f.

nobis in caput oĩbus habitãtibus galaad. τ
ἡμῖν εἰς κεφαλὴν πᾶσιν τοῖς κατοικοῦσιν γαλαάδ. καὶ
dixit iephthae ad seniores galaad: si cõuer
εἶπεν ἰεφθάε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους γαλαάδ, εἰ ἐπι-
titis me vos vt pugnẽ cõtra filios ammõ: τ
στρέφετέ με ὑμεῖς πολεμῆσαι ἐν τοῖς υἱοῖς ἀμμών, καὶ
tradiderit dñs eos corã me: ego ero vo-
παραδῷ κύριος αὐτοὺς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἐγὼ ἔσομαι ὑ-
bis in caput. τ dixerũt seniores galaad
μῖν εἰς κεφαλήν. καὶ εἶπαν οἱ πρεσβύτεροι γαλαὰδ
ad iephthae: dñs erit audiẽs inter nos: si
πρὸς ἰεφθάε, κύριος ἔσται ὁ ἀκούων ἀναμέσον ἡμῶν, εἰ
non scdm verbũ tuũ sic faciemus. τ a-
μὴ κατὰ τὸ ῥῆμά σου οὕτως ποιήσομεν. καὶ ἐπορεύ-
biit iephthae cũ senioribus galaad: τ cõsti-
θη ἰεφθάε μετὰ τῶν πρεσβυτέρων γαλαάδ, καὶ κατέ-
tuerũt ppl̃s eũ super se in caput τ in prin
στησαν ὁ λαὸς αὐτὸν ἐπ᾽ αὐτῶν εἰς κεφαλὴν καὶ εἰς ἡγού-
cipẽ. τ locutus ẽ iephthae oẽs sermones su
μενον. καὶ ἐλάλησεν ἰεφθάε πάντας τοὺς λόγους αὐ-
os corã dño in massepha. τ misit iephthae
τοῦ ἐνώπιον κυρίου ἐν μασσηφά. καὶ ἀπέστειλεν ἰεφθάε
nũcios ad regem filioꝝ ammon dicẽs: qd mihi τ
ἀγγέλους πρὸς βασιλέα υἱῶν ἀμμὼν λέγων, τί ἐμοὶ καὶ
tibi: qm̃ venis ad me tu vt pugnes cõtra me ĩ fra mea:
σοί, ὅτι ἥκεις πρός με σὺ πολεμῆσαί με ἐν τῇ γῇ μου;
τ dixit rex ammon ad nũcios ieph
καὶ εἶπεν βασιλεὺς ἀμμὼν πρὸς τοὺς ἀγγέλους ἰεφ-
thae: qm̃ accepit israel terrã meã in ascen
θάε, διότι ἔλαβεν ἰσραὴλ τὴν γῆν μου ἐν τῇ ἀναβά-
su eius de egypto ab arnon vsq; ad ieboc τ vsq; ad
σει αὐτοῦ ἐξ αἰγύπτου ἀπὸ ἀρνὼν ἕως ἰαβὼκ καὶ ἕως
iordanem: τ nunc redde illas cũ pace.
τοῦ ἰορδάνου, καὶ νῦν ἐπίστρεψον αὐτὰς μετ᾽ εἰρήνης.
τ addidit adhuc iephthae τ misit nuncios ad
καὶ προσέθετο ἔτι ἰεφθάε καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς
regem filioꝝ ammon: τ dixerũt ei: hec di
τὸν βασιλέα υἱῶν ἀμμών, καὶ εἶπαν αὐτῷ, τάδε λέ-
cit iephthae: nõ accepit israel terrã moab τ
γει ἰεφθάε, οὐκ ἔλαβεν ἰσραὴλ τὴν γῆν μωὰβ καὶ τὴν
terrã filioꝝ ammõ in ascensu eoꝝ de egypto: sed
γῆν υἱῶν ἀμμὼν ἐν τῇ ἀναβάσει αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου, ἀλ-
ambulauit israel in solitudine vsq; ad mare rubrũ:
λ᾽ ἐπορεύθη ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἕως θαλάσσης ἐρυθρᾶς,
τ venit vsq; ad cades. τ misit israel nuncios
καὶ ἦλθεν ἕως κάδης. καὶ ἐξαπέστειλεν ἰσραὴλ ἀγγέλους
ad regem edom dicẽs? transibo per
πρὸς βασιλέα ἐδὼμ λέγων, παρελεύσομαι διὰ τῆς
terrã tuã: τ nõ audiuit rex edom. τ ad re
γῆς σου, καὶ οὐκ ἤκουσεν βασιλεὺς ἐδώμ. καὶ πρὸς βα-
gem moab misit: τ nõ voluit. τ sedit
σιλέα μωὰβ ἀπέστειλεν, καὶ οὐκ ἠθέλησεν. καὶ ἐκάθησεν
israel in cades: τ preteriuit per desertũ: τ circui
ἰσραὴλ ἐν κάδης, καὶ διῆλθεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐκύκλω-
uit terrã edom τ terrã moab. τ venit ad
σεν τὴν γῆν ἐδὼμ καὶ τὴν γῆν μωάβ. καὶ παρεγένετο κα-
orientem solis tre moab: τ castrametati sũt
τ᾽ ἀνατολὰς ἡλίου τῆς γῆς μωάβ, καὶ παρενέβαλον ἐν τῷ
trans arnon: τ nõ intrauerũt in terminũ moab: qm̃
πέραν ἀρνών, καὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ ὅριον μωάβ, ὅτι
arnon erat terminus moab: τ misit nũcios is
ἀρνὼν ἦν ὅριον μωάβ. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους ἰσ-
rael ad seon regem amorreoꝝ regem ese
ραὴλ πρὸς σηὼν βασιλέα τῶν ἀμορραίων βασιλέα ἐσε-
bon: τ dixit ei israel: transibo per
βών, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰσραήλ, παρελεύσομαι διὰ
terrã tuã vsq; ad
τῆς γῆς σου ἕως τοῦ

C D Nu. 21.e B

dux omnium qui habitãt in galaad. Iepthe quoq; dixit eis. Si vere venistis ad me vt pugnẽ pro vobis cõtra filios ammon: tradideritq; eos dñs in manus meas: ego ero vester princeps. Qui responderunt ei. Dñs qui hec audit ipse mediator ac testis est q nostra promissa faciemus. Abiit itaq; iepthe cũ principibus galaad: fecitq; eum omnis populus principem sui. Locutusq; est iepthe omnes sermones suos coram domino in maspha. Et misit nuncios ad regẽ filiorum ammõ qui ex persona sua dicerẽt. Quid mihi & tibi est: quia venisti contra me vt vastares terrã meã? Quibus ille respondit. quia tulit israel terrã meam quando ascendit de egypto: a finibus arnon vsq; ieboc atq; iordanem. Nunc ergo cũ pace redde mihi eã. Per quos rursum mandauit iepthe: & imperauit eis vt dicerent regi ãmõ. Hec dicit iepthe. Nõ tulit israel terram moab nec terram filiorum ammon: sed quando de egypto cõscẽderũt: ambulauit per solitudinẽ vsq; mare rubrũ: & venit in cades. Misitq; nũcios ad regem edõ dicens. Dimitte vt transeam terram tuam. Qui noluit acquiescere precibus eius. Misit quoq; ad regẽ moab: qui & ipse transitũ prebere contempsit. Mansit itaq; in cades & circuiuit ex latere terram edõ & terrã moab. Venitq; ad orientalẽ plagã terre moab & castrametatus est trans arnon: nec voluit intrare terminos moab. Arnon quippe cõfiniũ est terre moab. Misit itaq; israel nũcios ad seon regem ammorreorũ qui habitabat in esebõ: & dixerũt ei. Dimitte vt transeã per terram tuam vsq; ad

לנו לראש לכל ישבי גלעד:
ויאמר יפתח אל זקני גלעד אם
משיבים אתם אותי להלחם בבני
עמון ונתן יהוה אותם לפני אנכי
אהיה לכם לראש: ויאמרו זקני
גלעד אל יפתח יהוה יהיה שמע
בינותינו אם לא כדברך כן
נעשה: וילך יפתח עם זקני גלעד
וישימו העם אותו עליהם לראש
ולקצין וידבר יפתח את כל
דבריו לפני יהוה במצפה: וישלח
יפתח מלאכים אל מלך בני עמון
לאמר מה לי ולך כי באת אלי
להלחם בארצי: ויאמר מלך בני
עמון אל מלאכי יפתח
כי לקח ישראל את ארצי בעלותו
ממצרים מארנון ועד היבק ועד
הירדן ועתה השיבה אתהן
בשלום: ויוסף עוד יפתח וישלח
מלאכים אל מלך בני עמון: ויאמר
לו כה אמר יפתח לא לקח ישראל
את ארץ מואב ואת ארץ בני עמון:
כי בעלותם ממצרים וילך ישראל
במדבר עד ים סוף ויבא קדשה:
וישלח ישראל מלאכים אל מלך
אדום לאמר אעברה נא בארצך
ולא שמע מלך אדום וגם אל מלך
מואב שלח ולא אבה וישב ישראל
בקדש: וילך במדבר ויסב את
ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא
ממזרח שמש לארץ מואב ויחנון
בעבר ארנון ולא באו בגבול
מואב כי ארנון גבול מואב: וישלח
ישראל מלאכים אל סיחון מלך
האמרי מלך חשבון ויאמר לו
ישראל נעברה נא בארצך עד

מקומי: ולא האמין סיחון את
ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחון
את כל עמו ויחנו ביהצה וילחם
עם ישראל: ויתן יהוה אלהי
ישראל את סיחון ואת כל עמו
ביד ישראל ויכום ויירש ישראל
את כל ארץ האמרי יושב הארץ
ההיא: ויירשו את כל גבול
האמרי מארנון ועד היבק ומן
המדבר ועד הירדן: ועתה יהוה
אלהי ישראל הוריש את האמרי
מפני עמו ישראל ואתה תירשנו:
הלא את אשר יורישך כמוש
אלהיך אותו תירש ואת כל אשר
הוריש יהוה אלהינו מפנינו אותו
נירש: ועתה הטוב טוב אתה מבלק
בן צפור מלך מואב הרוב רב עם
ישראל אם נלחם נלחם בם: בשבת
ישראל בחשבון ובבנותיה ובערער
ובבנותיה ובכל הערים אשר על
ידי ארנון שלש מאות שנה
ומדוע לא הצלתם בעת ההיא:
ואנכי לא חטאתי לך ואתה עשה
אתי רעה להלחם בי ישפט
יהוה השפט היום בין בני ישראל
ובין בני עמון: ולא שמע מלך בני
עמון אל דברי יפתח אשר שלח
אליו: ותהי על יפתח רוח יהוה
ויעבר את הגלעד ואת מנשה
ויעבר את מצפה גלעד וממצפה
גלעד עבר בני עמון: וידר יפתח
נדר ליהוה ויאמר אם נתון תתן את
בני עמון בידי: והיה היוצא אשר
יצא מדלתי ביתי לקראתי
בשובי בשלום מבני עמון והיה
ליהוה והעליתיהו עולה: ויעבר

fluuiū: qui & ipe israel verba despiciēs nō dimisit eū trāsire p terminos suos: sed īfinita multitudīe cōgregata egressus est cōtra eū ī iasa: & fortiter resistebat. Traditq3 eum dominus in manu israel cum oī exercitu suo: & percussit eum & possedit oēm terrā ammorrei habitatoris regionis illius & vniuersos fines eius de arnon vsq3 ieboc: & de solitudine vsq3 ad iordanē. Dominus ergo deus isrl subuertit āmorreū: pugnante cōtra illū pplo suo isrl: et tu nūc vis possidere terrā eius? Nonne ea q̄ possedit chamos deus tu9 tibi iure debētur? Que āt dñs deus noster victor obtinuit: in nrām cedēt possessionē. Nisi forte melior es balac filio sephor rege moab: aut docere potes q iurgat9 sit cōtra isrl: & pugnauerit cōtra eū quādo hītauit in esebō & viculis eius: iaroer: & vill illius: vel in cūctis ciuitatibus iuxta arnon per trecentos annos. Quare tanto tpe nihil sup hac repetitione tēptasti. Igitur non ego pecco ī te: sed tu cōtra me male agis indicēs mihi bella nō iusta. Iudicet dñs arbiter huius diei īter israel & filios ammō. Noluitq3 acqescere rex filiorū āmō verbis iepthe q̄ p nūcios mandauerat. Factus est ergo sup iepthe spiritus domini & circuiens galaad & manasse: maspha quoq3 galaad: & inde transiens ad filios āmō votū vouit domino dicens. Si tradideris filios āmō ī manus meas qcūq3 prim9 fuerit egressus de forib9 dom9 mee: mihiq3 occurrerit reuertenti cū pace a filiis ammon eum holocaustū offeram dño. Trāsiuitq3

locum meū. τ noluit seon israel transire per
τόπου μου. καὶ οὐκ ἠθέλησεν σηὼν τὸν ἰσραὴλ διελθεῖν διὰ
terminos suos. τ cōgregauit seon oēm ppl̄m su
τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ συνήγαγεν σηὼν πάντα τὸν λαὸν αὐ-
um: τ castrametat9 est in iassa: τ pugnauit cū is
τοῦ, καὶ παρενέβαλεν εἰς ἰασσά, καὶ ἐπολέμησεν μετὰ ἰσ-
rael. τ tradidit dñs deus israel seon τ
ραήλ. καὶ παρέδωκεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ τὸν σηὼν καὶ
omnem ppl̄m eius in manu israel: τ percus
σύμπαντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν χειρὶ ἰσραήλ, καὶ ἐπάτα-
sit eos τ possedit israel oēm terrā ip
ξεν αὐτοὺς καὶ ἐκληρονόμησεν ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν γῆν αὐ-
sius amorrei habitātis in terra illa. τ
τοῦ τ̄ ἀμορραίου τοῦ κατοικοῦντος ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ. καὶ
possedit vniuersos terminos amorrei ab arnon τ
ἐκληρονόμησεν πᾶν τὸ ὅριον τοῦ ἀμορραίου ἀπὸ ἀρνὼν καὶ
vsq3 ad iaboc τ a solitudine τ vsq3 ad iordanē.
ἕως τοῦ ἰαβὸκ καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ ἕως τ̄ ἰορδάνου.
τ nunc dñs deus israel subuertit amorreū a fa
καὶ νῦν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐξῆρεν τὸν ἀμορραῖον ἐκ προσώ-
cie ppl̄i sui israel: τ tu possidebis eū?
που λαοῦ αὐτοῦ ἰσραήλ, καὶ σὺ κληρονομήσεις αὐτόν;
nonne que possedit tibi chamos deus tuus ea
οὐχὶ ὅσα κατεκληρονόμησέν σοι χαμὼς ὁ θεός σου αὐτὰ
possidebis? τ oīa q̄cūq3 possedit
κατακληρονομήσεις; καὶ πάντα ὅσα κατεκληρονόμησεν
dñs deus nr̄ a facie vr̄a ea possidebimus.
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκ προσώπου ὑμῶν αὐτὰ κληρονομήσομεν.
τ nūc nūqd melior es tu balac filio sephor rege
καὶ νῦν μὴ κρείσσων εἶ σὺ βαλὰκ υἱοῦ σεπφὼρ βασιλέως
moab: nūqd pugna pugnauit cum israel vel bello
μωάβ; μὴ μάχῃ ἐμαχήσατο μετὰ ἰσραὴλ ἢ πολέμῳ
pugnauit cōtra eos: cū habitaret israel in esebon τ
ἐπολέμησεν αὐτοῖς; ἐν τῷ οἰκῆσαι ἰσραὴλ ἐν ἐσεβὼν καὶ
in filiabus eius: τ in aroer τ in filia
ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν ἀροὴρ καὶ ἐν ταῖς θυγα-
bus eius: τ in cūctis ciuitatib9 que iuxta
τράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ταῖς παρὰ
iordanē trecētos ānos. quare nō liberauerūt eos
τὸν ἰορδάνην τριακόσια ἔτη. τί ὅτι οὐκ ἐρρύσαντο αὐτὰς
in tpe illo? et ego nō peccaui tibi: τ tu fa
ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ; κἀγὼ οὐχ ἥμαρτόν σοι, καὶ σὺ ποι-
cis mecum malū vt pugnes cōtra me. iudi
εῖς μετ᾽ ἐμοῦ πονηρίαν τοῦ πολεμῆσαι ἐν ἐμοί. κρι-
cet dñs qui iudicat hodie inter filios israel τ
νεῖ κύριος ὁ κρίνων σήμερον ἀναμέσον υἱῶν ἰσραὴλ καὶ
inter filios ammō: τ nō audiuit rex fi
ἀναμέσον υἱῶν ἀμμών; καὶ οὐκ εἰσήκουσεν βασιλεὺς υἱ-
liorū ammon sermones iephthae quos misit ad eum.
ῶν ἀμμὼν τῶν λόγων ἰεφθάε ὧν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτόν.
τ factus est sup iephthae spūs dñi: τ trāsiuit
καὶ ἐγενήθη ἐπὶ ἰεφθάε πνεῦμα κυρίου, καὶ διέβη τὴν
galaad τ manasse: τ trāsiuit speculā
γαλαὰδ καὶ τὴν μανασσῆ, καὶ διέβη τὴν σκοπιὰν
galaad: τ a specula galaad trans
γαλαάδ, καὶ ἀπὸ σκοπιᾶς γαλαὰδ εἰς τὸ πέραν
filios ammon. τ vouit iephthae votū dño: τ di
υἱῶν ἀμμών. καὶ ηὔξατο ἰεφθάε εὐχὴν τῷ κυρίῳ, καὶ εἶ-
xit: si traditiõe tradideris filios ammon in
πεν, ἐὰν παραδόσει παραδῷς τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν ἐν
manū meā: τ erit egrediens qui egrediat
χειρί μου, καὶ ἔσται ὁ ἐκπορευόμενος ὃς ἂν ἐξέλθοι
de portis domus mee in occursum meū cū
ἐκ τῶν θυρῶν τοῦ οἴκου μου εἰς ἀπάντησίν μου ἐν
reuertero ego in pace a filiis ammon:
τῷ ἐπιστρέψαι με ἐν εἰρήνῃ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀμμών,
τ erit dño: τ offerā eum holocau
καὶ ἔσται τῷ κυρίῳ, καὶ ἀνοίσω αὐτὸν ὁλοκαύτω-
stum. τ transiuit
μα. καὶ διέβη

iephthae ad filios ammon vt pugnaret cōtra e-
ἰεφθάε πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐ-
os. τ tradidit illos dñs in manu eius: τ
τούς. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ
percussit eos ab aroer τ vsq3 quo veniat menith vi
ἐπάταξεν αὐτοὺς ἀπὸ ἀροὴρ καὶ ἕως τοῦ ἐλθεῖν μενὶθ εἴκο-
ginti ciuitates vsq3 abel vinearū plaga magna valde.
σι πόλεις ἕως ἀβὲλ ἀμπελώνων πληγὴν μεγάλην σφόδρα.
τ humiliati sunt filii ammon a facie filiorū isrl. τ
καὶ ἐνετράπησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ
venit iephthae in massipha in domū suā: τ ecce
ἦλθεν ἰεφθάε εἰς μασσηφὰ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἡ
filia sua exibat in occursum eius in tym-
θυγάτηρ αὐτοῦ ἐξεπορεύετο εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ ἐν τυμ-
panis τ choris: τ ipsa vnigenita illi. τ nō est
πάνοις καὶ χοροῖς, καὶ αὕτη μονογενὴς αὐτῷ. καὶ οὐκ ἔστιν
illi preter illā filius vel filia. τ factū ē qñ vidit
αὐτῷ πλὴν αὐτῆς υἱὸς ἢ θυγάτηρ. καὶ ἐγενήθη ἡνίκα εἶδεν
illā τ scidit vestes suas τ dixit: heu mihi
αὐτὴν καὶ διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ εἶπεν, οἴμοι
filia mea decepisti me i īpedimētū facta es ī
θυγάτηρ μου, ἐμπεποδοστάτηκάς με, εἰς σκῶλον ἐγένου ἐν
oculis meis: ego āt aperui os meū pro te
ὀφθαλμοῖς μου. ἐγὼ δὲ ἤνοιξα τὸ στόμα μου περὶ σοῦ
ad dñm: τ nō potero vt reuertar. τ di-
πρὸς κύριον, καὶ οὐ δυνήσομαι τοῦ ἀποστρέψαι. καὶ εἶ-
xit ad eum: si tu me aperuisti os tuū ad
πεν πρὸς αὐτόν, εἰ ἐν ἐμοὶ ἤνοιξας τὸ στόμα σου πρὸς τὸν
dñm: fac mihi quemadmodū exiuit ex ore
κύριον, ποίησόν μοι ὃν τρόπον ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στόματός
tuo quia fecit tibi dñs vltiones de ini-
σου ἀνθ᾽ ὧν ἐποίησέν σοι κύριος ἐκδικήσεις ἐκ τῶν ἐχ-
micis tuis de filiis ammon. τ dixit ad pa
θρῶν σου ἐκ τῶν υἱῶν ἀμμών. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν πα-
trem suū: τ fac mihi verbū hoc: sine me
τέρα αὐτῆς, καὶ ποίησόν μοι τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἔασόν με
duos mēses: τ ibo τ descēdā ad
δύο μῆνας, καὶ πορεύσομαι καὶ καταβήσομαι ἐπὶ τὰ
mōtes: τ plorabo in virginitatē meā ego τ
ὄρη, καὶ κλαύσομαι ἐπὶ τὰ παρθένιά μου ἐγὼ καὶ αἱ
sodales mee. τ dixit vade. τ dimisit il
συνεταιρίδες μου. καὶ εἶπεν πορεύου, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐ-
lam duos mēses. τ abiit ipsa τ sodales
τὴν δύο μῆνας. καὶ ἐπορεύθη αὐτὴ καὶ αἱ συνεταιρίδες
illius: τ plorauit in virginitatē suā in mōtib9.
αὐτῆς, καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ τὰ παρθένια αὐτῆς ἐπὶ τὰ ὄρη.
τ factū est post finē duorū mēsiū τ rediit ad
καὶ ἐγένετο μετὰ τέλος δύο μηνῶν καὶ ἀνέκαμψεν πρὸς
patrē suū: τ pfecit iephthae votū
τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ ἐπετέλεσεν ἰεφθάε τὴν εὐχὴν
suū qd vouit: τ hec nō cognouit virū. τ facta
αὐτοῦ ἣν ηὔξατο, καὶ αὕτη οὐκ ἔγνω ἄνδρα. καὶ ἐγε-
est in preceptū israel: de diebus in dies cōgrega
νήθη εἰς πρόσταγμα ἰσραήλ, ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας συνεπο-
bātur filie israel ad plorādū filiam
ρεύοντο αἱ θυγατέρες ἰσραὴλ θρηνεῖν τὴν θυγατέρα
iephthae galaadite quattuor dies in
ἰεφθάε τοῦ γαλααδίτου τέσσαρας ἡμέρας ἐν τῷ
anno.
ἐνιαυτῷ.

Ca.12.

Et cōgregati sūt filii ephraim τ venerūt in se
Καὶ συνήχθησαν οἱ υἱοὶ ἐφραὶμ καὶ ἦλθον εἰς σε-
phena: τ dixerūt ad iephthae: quare iuisti ad
φηνά, καὶ εἶπον πρὸς ἰεφθάε, τί ὅτι ἐπορεύθης πο-
pugnādū cōtra filios ammon: τ nos nō voca
λεμῆσαι πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμών, καὶ ἡμᾶς οὐ κέκλη-
sti vt pergerem9 tecum. domū tuā icēdemus
κας πορευθῆναι μετὰ σοῦ. τὸν οἶκόν σου ἐμπρήσομεν
sup te in igne. τ dixit iephthae ad illos:
ἐπὶ σὲ ἐν πυρί. καὶ εἶπεν ἰεφθάε πρὸς αὐτούς,
vir litigās fui ego
ἀνὴρ ἀντιδικῶν ἤμην ἐγώ

iepthe ad filios ammō vt pugnaret cōtra eos quos tradidit dñs ī manus eius: pcussitq3 ab aroer vsq3 dū vēias ī mēnith vigīti citates & vsq3 ad abel q̄ ē vineis cōsita plaga magna nimis: humiliatiq3 sūt filii āmō a filiis isrl. Reuertēti aūt iepthe ī maspha domum suam occurrit ei vnigēita filia sua cū tympanis & choris. Non enim habebat alios liberos. Qua visa scidit vestimēta sua: & ait. Heu me filia mi: decepisti me: & ipsa decepta es. Aperui eñi os meum ad dñm: & aliud facere nō potero. Cui illa rñdit. Pater mi: si aperuisti os tuum ad dñm: fac mihi quodcunq3 pollicitus es cōcessa tibi vltione atq3 victoria de hostib9 tuis. Dixitq3 ad patrē. Hoc solū mihi pst̄a qd dep̄cor. Dimitte me vt duobus mensibus circueam montes: & plangam virginitatē meā cū sodalibus meis. Cui ille rñdit. Vade: & dimisit eā duob9 mensib9. Cūq3 abiisset cū sociis ac sodalib9 suis: flebat virginitatem suā in mōtib9. Expletisq3 duobus mēsibus reuersa est ad prem suū: & fecit ei sicut vouerat. Que ignorabat virum. Exinde mos increuit in isrl: & cōsuetudo seruata est: vt post anni circulū cōueniāt ī vnū filie isrl: & plāgant filiā iepthe galaadite diebus quatuor.

12.

Ecce aūt in effraim orta est seditio: Nā trāseuntes cōtra aqlonē: dixerūt ad iepthe Quare vadens ad pugnā cōtra filios ammō vocare nos noluisti: vt pgeremus tecū? Igitur incēdemus domū tuā. Quibus ille rñdit. Disceptatio erat mihi

יפתח אל בני עמון להלחם בם
ויתנם יהוה בידו: ויכם מערער
ועד בואך מנית עשרים עיר ועד
אבל כרמים מכה גדולה מאד
ויכנעו בני עמון מפני בני ישראל:
ויבא יפתח המצפה אל ביתו
והנה בתו יצאת לקראתו בתפים
ובמחלות ורק היא יחידה אין
לו ממנו בן או בת: ויהי כראותו
אותה ויקרע את בגדיו ויאמר
אהה בתי הכרע הכרעתני ואת
היית בעכרי ואנכי פציתי פי
אל יהוה ולא אוכל לשוב: ותאמר
אליו אבי פציתה את פיך אל יהוה
עשה לי כאשר יצא מפיך אחרי
אשר עשה לך יהוה נקמות
מאיביך מבני עמון: ותאמר אל
אביה יעשה לי הדבר הזה הרפה
ממני שנים חדשים ואלכה
וירדתי על ההרים ואבכה על
בתולי אנכי ורעיתי: ויאמר לכי
וישלח אותה שני חדשים ותלך
היא ורעותיה ותבך על בתוליה
על ההרים: ויהי מקץ שנים
חדשים ותשב אל אביה ויעש
לה את נדרו אשר נדר והיא
לא ידעה איש ותהי חק
בישראל: מימים ימימה תלכנה
בנות ישראל לתנות לבת יפתח
הגלעדי ארבעת ימים בשנה:

Cap. xii.

ויצעק איש אפרים
ויעבר צפונה ויאמרו ליפתח
מדוע עברת להלחם בבני עמון
ולנו לא קראת ללכת עמך ביתך
נשרף עליך באש: ויאמר יפתח
אליהם איש ריב הייתי אני

ועמי ובני עמון מאד ואזעק
אתכם ולא הושעתם אותי
מידם: ואראה כי אינך מושיע
ואשימה נפשי בכפי ואעברה
אל בני עמון ויתנם יהוה בידי
ולמה עליתם אלי היום הזה
להלחם בי: ויקבץ יפתח את כל
אנשי גלעד וילחם את אפרים
ויכו אנשי גלעד את אפרים כי
אמרו פליטי אפרים אתם גלעד
בתוך אפרים בתוך מנשה: וילכד
גלעד את מעברות הירדן
לאפרים והיה כי יאמרו פליטי
אפרים אעברה ויאמרו לו אנשי
גלעד האפרתי אתה ויאמר לא:
ויאמרו לו אמר נא שבלת ויאמר
סבלת ולא יכין לדבר כן ויאחזו
אותו וישחטוהו אל מעברות הירדן
ויפל בעת ההיא מאפרים
ארבעים ושנים אלף: וישפט
יפתח את ישראל שש שנים
וימת יפתח הגלעדי ויקבר בערי
גלעד: וישפט אחריו את ישראל
אבצן מבית לחם: ויהי לו
שלשים בנים ושלשים בנות
שלח החוצה ושלשים בנות
הביא לבניו מן החוץ וישפט את
ישראל שבע שנים: וימת אבצן
ויקבר בבית לחם: וישפט אחריו
את ישראל אילון הזבולני
וישפט את ישראל עשר שנים:
וימת אילון הזבולני ויקבר
באילון בארץ זבולן: וישפט
אחריו את ישראל עבדון בן
הלל הפרעתוני: ויהי לו ארבעים
בנים ושלשים בני בנים רכבים

& populo meo cõtra filios ãmõ vehemẽs: vocauiq3 vos vt pberetis mihi auxiliũ & facere noluistis. Q̃d cernens posui aĩam meã ĩ manibus meis transiuiq3 ad filios ãmon: & tradidit eos dñs in manus meas. Quid commerui vt aduersũ me cõsurgatis in preliũ? Vocatis itaq3 ad se cunctis viris de galaad pugnabat contra effraim. Percusserũtq3 viri galaad effraim: quia dixerat fugitiuus ẽ galaad de effraim: & habitat in medio effraim & manasse. Occupauerũtq3 galaadite vada iordanis per que effraim reuersurus erat. Cũq3 venisset ad ea de effraim nũero fugiens atq3 dixisset obsecro vt me trãsire pmittas: dicebant ei galaadite. Nũquid effrateus es? Quo dicẽte nõ sũ: iterrogabãt eũ. Dic ergo sebboleth: qd̃ iterp̃tatur spica. Qui rñdebat cebboleth eadẽ lr̃a spicã exprimere nõ valẽs: statiq3 app̃hensũ iugulabãt in ipso iordanis trãsitu. Et ceciderunt in illo tpe de effraim q̃draginta duo milia. Iudicauit itaq3 iepthe galaadites israel sex ãnis: & mortuus est ac sepultus in cĩtate sua galaad. Post hũc iudicauit israel abessã de bethleem: qui habuit triginta filios & totidẽ filias. Quas emittens foras maritis dedit: & eiusdẽ numeri filiis suis accepit vxores: ĩtroducẽs in domũ suã. Qui septẽ annis iudicauit israel: mortuusq3 est ac sepultus ĩ bethleem. Cui successit ahialon zabulonites: & iudicauit israel decẽ annis. mortuusq3 est ac sepultus in zabulon. Post hunc iudicauit israel abdon filius hellel pharatonites q habuit quadraginta filios & triginta ex eis nepotes ascendentes

⁊ ppls meus: ⁊ filij ammon humiliabãt me valde: ⁊ clamaui ad vos: ⁊ nõ liberastis me de manu eoꝝ. ⁊ vidẽs q nõ erat q̃ liberaret: ⁊ posui aiam meã in manu mea: ⁊ trãsiui ad filios ammon: ⁊ tradidit illos dñs in manũ meã. ⁊ vt qd ascẽdistis ad me die hac vt pugnaretis cõtra me? ⁊ cõgregauit iephthae oẽs viros galaad: ⁊ pugnabat cõtra ephraim. ⁊ percusserũt viri galaad ephraim: q2 dixerũt liberati ephraim: vos galaad in medio ephraim ⁊ in medio manasse. ⁊ occupauit galaad trãsitus iordanis ephraim. ⁊ factũ ẽ qñ dixerũt liberati ephraim: trãseamus iã: ⁊ dixerũt ei viri galaad: nũqd de ephraim vos? ⁊ dixit nõ sumus. ⁊ dixerũt eis: dicite iã spica cõpositio. ⁊ dixerũt ⁊ nõ dirigebãt vt loq̃rẽtur sic. ⁊ accipiebãt eos: ⁊ iugulabãt eos ad trãsitus iordanis. ⁊ ceciderũt de ephraim in tpe illo quadraginta ⁊ duo milia. ⁊ iudicauit iephthae israel sex ãnis: ⁊ mortuus est iephthae galaadites ⁊ sepultus ẽ in ciuitate sua galaad. ⁊ iudicauit post eũ israel ebesan de bethleem. ⁊ fuerũt illi triginta filij ⁊ triginta filie q̃ misse erant foras: ⁊ triginta vxores induxit filijs suis ab extra. ⁊ iudicauit israel septẽ ãnis. ⁊ mortuus est ebesan: ⁊ sepultus ẽ in bethleem. ⁊ iudicauit post eũ israel elom zabulonites: ⁊ iudicauit israel decẽ ãnis. ⁊ mortuus ẽ elom zabulonites ⁊ sepelierũt eũ in elim in terra zabulon. ⁊ iudicauit post eũ israel abdom filius hellel epharathonites. ⁊ fuerũt ei quadraginta filij ⁊ triginta filij filioꝝ eius ascẽdẽtes

καὶ ὁ λαός μου, καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ἐταπείνουν με σφόδρα, καὶ ἐβόησα πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἐσώσατέ με ἐκ χειρὸς αὐτῶν, καὶ ἰδὼν ὅτι οὐκ ἦν ὁ σώζων, καὶ ἔθεμην τὴν ψυχήν μου ἐν τῇ χειρί μου, καὶ διέβην πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμών, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρί μου. καὶ ἱνατί ἀνέβητε πρός με τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ πολεμεῖν ἐν ἐμοί; καὶ συνήθροισεν ἰεφθάε πάντας τοὺς ἄνδρας γαλαάδ, καὶ ἐπολέμει τὸν ἐφραίμ. καὶ ἐπάταξαν ἄνδρες γαλαὰδ τὸν ἐφραίμ, ὅτι εἶπαν οἱ διασεσωσμένοι τοῦ ἐφραίμ, ὑμεῖς γαλαὰδ ἐν μέσῳ τοῦ ἐφραὶμ καὶ ἐν μέσῳ τοῦ μανασσῆ. καὶ προκατελάβετο γαλαὰδ τὰς διαβάσεις τοῦ ἰορδάνου τοῦ ἐφραίμ. καὶ ἐγενήθη ὅτε εἶπαν οἱ διασεσωσμένοι τοῦ ἐφραίμ, διαβῶμεν δή, καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ ἄνδρες γαλαάδ, μὴ ἐκ τοῦ ἐφραὶμ ὑμεῖς; καὶ εἶπεν οὐκ ἐσμέν. καὶ εἶπον αὐτοῖς, εἴπατε δὴ στάχυς σύνθημα. καὶ εἶπον καὶ οὐ κατηύθυναν τοῦ λαλῆσαι οὕτως. καὶ ἐπελάβοντο αὐτούς, καὶ ἔσφαζον αὐτοὺς ἐπὶ τὰς διαβάσεις τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἔπεσαν ἐξ ἐφραὶμ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τεσσαράκοντα καὶ δύο χιλιάδες. καὶ ἔκρινεν ἰεφθάε τὸν ἰσραὴλ ἓξ ἔτη, καὶ ἀπέθανεν ἰεφθάε ὁ γαλααδίτης καὶ ἐτάφη ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ γαλαάδ. καὶ ἔκρινεν μετ᾽ αὐτὸν τὸν ἰσραὴλ ἐβεσὰν ἐκ βηθλεέμ. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ τριάκοντα υἱοὶ καὶ τριάκοντα θυγατέρες αἱ ἐξαπεσταλμέναι ἔξω, καὶ τριάκοντα γυναῖκας εἰσήγαγεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἀπὸ ἔξωθεν, καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσραὴλ ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἀπέθανεν ἐβεσάν, καὶ ἐτάφη ἐν βηθλεέμ. καὶ ἔκρινεν μετ᾽ αὐτὸν τὸν ἰσραὴλ αἰλὼμ ὁ ζαβουλωνίτης, καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσραὴλ δέκα ἔτη. καὶ ἀπέθανεν αἰλὼμ ὁ ζαβουλωνίτης καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν αἰλὶμ ἐν γῇ ζαβουλών. καὶ ἔκρινεν μετ᾽ αὐτὸν τὸν ἰσραὴλ ἀβδὼμ υἱὸς ἐλλὴλ ὁ ἐφαραθωνίτης. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ τεσσαράκοντα υἱοὶ καὶ τριάκοντα υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐπιβαίνοντες

sup septuaginta pullos. ⁊ iudicauit israel octo annis. ⁊ mortuus est abdon filius hellel pharathonites: ⁊ sepultus ẽ in pharathon in terra ephraim in mõte lanac.

ἐπὶ ἑβδομήκοντα πώλους. καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσραὴλ ὀκτὼ ἔτη. καὶ ἀπέθανεν ἀβδὼν υἱὸς ἐλλὴλ ὁ φαραθωνίτης, καὶ ἐτάφη ἐν φαραθὼν ἐν γῇ ἐφραὶμ ἐν ὄρει λανάκ,

Ca. 13.

A — Et addiderũt filij israel facere malũ in cõspectu dñi: ⁊ tradidit eos dñs in manũ allophyloꝝ quadraginta ãnis. ⁊ fuit vir vnus de araa de tribu dan: ⁊ nomẽ ei manoe: ⁊ vxor eius sterilis: ⁊ nõ pariebat. ⁊ apparuit angelus dñi ad vxorẽ: ⁊ dixit ad eam: ecce iam tu sterilis ⁊ nõ peperisti: ⁊ in vtero habebis ⁊ paries filiũ: ⁊ nunc caue ⁊ ne bibas vinũ ⁊ siceram: ⁊ ne comedas oẽ immũdũ: q2 ecce tu in vtero habebis ⁊ paries filiũ. ⁊ ferrũ nõ ascẽdet sup caput eius: qm̃ nazareus deo erit puer ab vtero: ⁊ ipse incipiet liberare israel de manu philistinoꝝ. ⁊ venit vxor ⁊ locuta est viro suo dicẽs: q hõ dei venit ad me: ⁊ vultus eius vt vultus angeli dei splẽdẽs valde: ⁊ interrogabã eũ vnde esset: ⁊ nomẽ eius nõ renũciauit mihi. ⁊ dixit ad me: ecce tu in vtero habebis ⁊ paries filiũ. ⁊ nunc ne bibas vinũ ⁊ siceram: ⁊ ne comedas oẽm immũditiã: qm̃ nazareus dei erit puer ab vtero vsq3 ad diẽ mortis sue. ⁊ orauit manoe dñz. ⁊ ait in me dñe: homo dei quẽ misisti ad nos veniat iã iterũ ad nos: ⁊ illuminet nos quid faciamus puero q̃ natus fuerit. ⁊ exaudiuit deus vocẽ manoe: ⁊ venit angelus dei iterũ ad vxorẽ eius sedentẽ in agro: ⁊ manoe maritus eius nõ erat cũ ea. ⁊ festinauit mulier ⁊ cucurrit

Καὶ προσέθεντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρὶ ἀλλοφύλων τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ ἐγένετο ἀνὴρ εἷς ἐξ ἀραὰ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ δάν, καὶ ὄνομα αὐτῷ μανῶε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ στεῖρα, καὶ οὐκ ἔτικτεν. καὶ ὤφθη ἄγγελος κυρίου πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, ἰδοὺ δὴ σὺ στεῖρα καὶ οὐ τέτοκας, καὶ ἐν γαστρὶ ἕξεις καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ νῦν φύλαξαι καὶ μὴ πίῃς οἶνον καὶ σικέραν, καὶ μὴ φάγῃς πᾶν ἀκάθαρτον, ὅτι ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἕξεις καὶ τέξῃ υἱόν. καὶ σίδηρος οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ὅτι ναζηραῖον τῷ θεῷ ἔσται τὸ παιδάριον ἐκ τῆς γαστρός, καὶ αὐτὸς ἄρξεται σώζειν τὸν ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων. καὶ ἦλθεν ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς λέγουσα, ὅτι ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἦλθεν πρός με, καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ ὡς ὅρασις ἀγγέλου τοῦ θεοῦ ἐπιφανὴς σφόδρα, καὶ ἠρώτων αὐτὸν πόθεν ἐστίν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐκ ἀπήγγειλέν μοι. καὶ εἶπέν πρός με, ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἕξεις καὶ τέξῃ υἱόν. καὶ νῦν μὴ πίῃς οἶνον καὶ σικέραν, καὶ μὴ φάγῃς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, ὅτι ναζηραῖον θεοῦ ἔσται τὸ παιδάριον ἀπὸ τῆς γαστρὸς ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ. καὶ ἐδεήθη μανῶε τοῦ κυρίου. καὶ εἶπεν ἐν ἐμοί κύριε, ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ὃν ἀπέστειλας πρὸς ἡμᾶς ἐλθέτω δὴ ἔτι πρὸς ἡμᾶς, καὶ φωτισάτω ἡμᾶς τί ποιήσωμεν τῷ παιδαρίῳ τῷ τικτομένῳ. καὶ ἐπήκουσεν ὁ θεὸς τῆς φωνῆς μανῶε, καὶ παρεγένετο ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἔτι πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καθημένην ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ μανῶε ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐκ ἦν μετ᾽ αὐτῆς. καὶ ἐτάχυνεν ἡ γυνὴ καὶ ἐξέδραμεν

ꞩ.10.b — 1.Re.1 b. Infra co.

sup septuagita pullos asinarũ: & iudicauit israel octo ãnis: mortuusq3 est ac sepultus in pharaton terre effraim in monte amalech.

13.

Reuersiq3 filii israel fecerũt malũ in cõspectu dñi: qui tradidit eos in manus philistinorum quadraginta annis. Erat autem quidam vir de saraa & de stirpe dã nomine manue habens vxorẽ sterilem: cui apparuit angelus domini: & dixit ad eã. Sterilis es & absq3 liberis: sed cõcipies & paries filium. Caue ergo ne bibas vinum ac siceram: nec immũdũ quicquam comedas quia concipies & paries filium: cuius non tanget caput nouacula. Erit enim nazareus dei ab ĩfantia sua & ex matris vtero: & ipse incipiet liberare israel de manu philistinorũ. Que cũ venisset ad maritũ suũ dixit ei. Vir dei venit ad me hñs vultũ angelicum terribilis nimis. Quẽ cũ interrogassem quis esset & vnde venisset & quo noie vocaretur noluit mihi dicere: sed hoc rñdit. Ecce cõcipies & pies filiũ. Caue ne vinũ bibas nec siceră: ne aliquo vescaris ĩmundo. Erit enim puer nazareus dei ab ĩfãtia sua & ex vtero matris sue vsq3 ad diẽ mortis sue. Orauit itaq3 manue dñm: & ait. Obsecro domine vt vir dei quẽ misisti veniat iterũ & doceat nos qd debeamus facere d̃ puero qui nasciturus ẽ. Exaudiuitq3 deus dep̃cãtẽ manue & apparuit rursum angelus dei vxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius nõ erat cũ ea. Que cũ vidisset angelũ

על שבעים עירים וישפט את
ישראל שמנה שנים: וימת
עבדון בן הלל הפרעתוני ויקבר
בפרעתון בארץ אפרים בהר
העמלקי: ויספו בני

Cap. xiii.

ישראל לעשות הרע בעיני יהוה
ויתנם יהוה ביד פלשתים
ארבעים שנה: ויהי איש אחד
מצרעה ממשפחת הדני ושמו
מנוח ואשתו עקרה ולא ילדה:
וירא מלאך יהוה אל האשה
ויאמר אליה הנה נא את עקרה
ולא ילדת והרית וילדת בן:
ועתה השמרי נא ואל תשתי יין
ושכר ואל תאכלי כל טמא: כי
הנך הרה וילדת בן ומורה לא
יעלה על ראשו כי נזיר אלהים
יהיה הנער מן הבטן והוא יחל
להושיע את ישראל מיד
פלשתים: ותבא האשה ותאמר
לאישה לאמר איש האלהים
בא אלי ומראהו כמראה מלאך
האלהים נורא מאד ולא
שאלתיהו אי מזה הוא ואת
שמו לא הגיד לי: ויאמר לי הנך
הרה וילדת בן ועתה אל תשתי
יין ושכר ואל תאכלי כל טמאה
כי נזיר אלהים יהיה הנער מן
הבטן עד יום מותו: ויעתר מנוח
אל יהוה ויאמר בי אדוני איש
האלהים אשר שלחת יבוא נא
עוד אלינו ויורנו מה נעשה לנער
היולד: וישמע האלהים בקול
מנוח ויבא מלאך האלהים עוד
אל האשה והיא יושבת בשדה
ומנוח אישה אין עמה: ותמהר

האשה ותרץ ותגד לאישה ותאמר אליו הנה נראה אלי
האיש אשר בא ביום אליו ויקם
וילך מנוח אחרי אשתו ויבא אל
האיש ויאמר לו האתה האיש
אשר דברת אל האשה ויאמר
אני ויאמר מנוח עתה יבא
דברך מה יהיה משפט הנער
ומעשהו ויאמר מלאך יהוה אל
מנוח מכל אשר אמרתי אל
האשה תשמר מכל אשר יצא
מגפן היין לא תאכל ויין ושכר
אל תשת וכל טמאה אל תאכל
כל אשר צויתיה תשמר ויאמר
מנוח אל מלאך יהוה נעצרה
נא אותך ונעשה לפניך גדי
עזים ויאמר מלאך יהוה אל
מנוח אם תעצרני לא אכל
בלחמך ואם תעשה עלה ליהוה
תעלנה כי לא ידע מנוח כי
מלאך יהוה הוא ויאמר מנוח
אל מלאך יהוה מי שמך כי יבא
דבריך וכבדנוך ויאמר לו מלאך
יהוה למה זה תשאל לשמי והוא
פלאי ויקח מנוח את גדי העזים
ואת המנחה ויעל על הצור ליהוה
ומפליא לעשות ומנוח ואשתו
ראים ויהי בעלות הלהב מעל
המזבח השמימה ויעל מלאך יהוה
בלהב המזבח ומנוח ואשתו
ראים ויפלו על פניהם ארצה
ולא יסף עוד מלאך יהוה להראה
אל מנוח ואל אשתו אז ידע
מנוח כי מלאך יהוה הוא ויאמר
מנוח אל אשתו מות נמות כי
אלהים ראינו ותאמר לו אשתו

רוץ נגד · ראה · בוא קום · היה שפט · עשה אמר · לאך · שמר · אכל · שתה · צוה · עצר · את עשה · פנה · עלה · בוא · שאל · לקח · עלה · פלא עשה · איש ראה · היה · זבח · נפל פנה · ראה · אמר

festinauit & cucurrit ad virū suum: nunciauitq́ ei dicens. Ecce apparuit mihi vir quem ante viderā. Qui surrexit & secutus ē vxorē suā: veniensq́ ad virum dixit ei. Tu es qui locutus es mulieri? Et ille respondit. Ego sum. Cui manue: qn̄ inqt sermo tu9 fuerit expletus: quid vis vt faciat puer: aut a quo se obseruare debebit. Dixitq́ angelus dñi ad manue. Ab oībus q̄ locutus sum vxori tue abstineat se: & quicquid ex vinea nascitur non comedat: vinū & siceram nō bibat: nullo vescatur immundo: & quod ei precepi īpleat atq́ custodiat. Dixit itaq́ manue ad āgelū domini. Obsecro te vt acqescas precibus meis: & faciamus tibi hedum de capris. Cui rn̄dit angel9. Si me cogis nō comedam panes tuos: si autē vis holocaustum facere offer illud dño. Et nesciebat manue q̄ angelus domini esset. Dixitq́ ad eū. Q̄d est tibi nomē? vt si sermo tuus fuerit expletus honorem9 te. Cui ille rn̄dit. Cur queris nomē meum quod est mirabile? Tulit itaq́ manue hedū de capris & libamēta: & posuit sup petrā offerēs dño q facit mirabilia. Ipe aūt & vxor eius intuebantur. Cumq́ ascenderet flamma altaris in celū angelus dñi pariter in flāma ascendit. Q̄d cū vidisset manue & vxor eius proni ceciderūt in terram: & vltra eis non apparuit angelus dñi. Statimq́ intellexit manue angelū dñi esse: & dixit ad vxorē suā. Morte moriemur quia vidimus deū. Cui rn̄dit mulier.

τ nunciauit viro suo τ dixit ad eū:
καὶ ἀπήγγειλεν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν,
ecce apparuit mihi vir qui venit die illa ad me.
ἰδοὺ ὦπταί μοι ὁ ἀνὴρ ὁ ἐλθὼν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πρός με.
τ surrexit τ abijt manoe post vxorē su
καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη μανωὲ ὀπίσω τῆς γυναικὸς αὐ
am τ venit ad virū: τ dixit ei: si tu es
τοῦ καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ σὺ εἶ
vir qui locut9 es ad vxorē? τ dixit ange
ὁ ἀνὴρ ὁ λαλήσας πρὸς τὴν γυναῖκα; καὶ εἶπεν ὁ ἄγγε
lus ego. τ dixit manoe: nunc expleto ver
λος ἐγώ. καὶ εἶπεν μανωέ, νῦν ἐλθόντος τοῦ ῥήμα
bo tuo qd̄ erit iudiciū pueri τ
τός σου τί ἔσται τὸ σύγκριμα τοῦ παιδαρίου καὶ τὰ
opa eius? τ dixit angelus dñi ad manoe:
ἔργα αὐτοῦ; καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος κυρίου πρὸς μανωέ,
ab oibus que dixi ad vxorē caueat:
ἀπὸ πάντων ὧν εἶπα πρὸς τὴν γυναῖκα φυλαξάσθω,
ab oibus que exeunt de vinea nō comedet:
ἀπὸ πάντων ὅσα ἐκπορεύεται ἐξ ἀμπέλου οὐ φάγε
det: τ vinū τ siceram nō bibat: τ omne im
ται, καὶ οἶνον καὶ σικέραν μὴ πιέτω, καὶ πᾶν ἀκά
mūdū nō comedat: oia q̄cūq́ precepi ei
θαρτον μὴ φαγέτω, πάντα ὅσα ἐνετειλάμην αὐτῇ
custodiat. τ dixit manoe ad angelū do
φυλαξάσθω. καὶ εἶπεν μανωὲ πρὸς τὸν ἄγγελον κυ
mini: cogemus iā te τ faciemus coram te
ρίου, βιασόμεθα δή σε καὶ ποιήσομεν ἐνώπιόν σου
hedū caprar. τ dixit angelus dñi ad ma
ἔριφον αἰγῶν. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος κυρίου πρὸς μα
noe: si coegeris me nō comedā panē tuū. τ
νωέ, ἐὰν βιάσῃ με οὐ φάγομαι τὸν ἄρτον σου. καὶ
si feceris holocausta dño offeres ea:
ἐὰν ποιήσῃς ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἀνοίσεις αὐ
qm̄ nō cognouit manoe q angelus dñi est. τ di
τά, ὅτι οὐκ ἔγνω μανωὲ ὅτι ἄγγελος κυρίου ἐστί. καὶ εἶ
xit manoe ad angelū dñi: qd̄ nomē tibi?
πεν μανωὲ πρὸς τὸν ἄγγελον κυρίου, τί ὄνομά σοι;
vt cū venerit verbū tuū glorificemus te. τ di
ἵνα ὅταν ἔλθῃ τὸ ῥῆμά σου δοξάσωμέν σε. καὶ εἶ
xit ei angelus dñi: cur hoc interrogas
πεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἱνατί τοῦτο ἐρωτᾷς τὸ
nomē meū? τ id est mirabile. τ accepit ma
ὄνομά μου; καὶ αὐτό ἐστι θαυμαστόν. καὶ ἔλαβε μα
noe hedū caprar τ libamētū: τ obtu
νωὲ τὸν ἔριφον τῶν αἰγῶν καὶ τὴν θυσίαν, καὶ ἀνήνεγ
lit super petrā dño q mirabilia fa
κεν ἐπὶ τὴν πέτραν τῷ κυρίῳ τῷ θαυμαστὰ ποιοῦν
cit: τ manoe τ vxor eius intuebātur. τ factū ē
τι, καὶ μανωὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐθεώρουν. καὶ ἐγένετο
cum ascēderet flāma super alta
ἐν τῷ ἀναβῆναι τὴν φλόγα ἐπάνωθεν τοῦ θυσιαστηρί
re in celū: τ ascēdit angelus dñi in
ου εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἀνέβη ὁ ἄγγελος κυρίου ἐν τῇ
flāma altaris. τ manoe τ vxor eius
φλογὶ τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ μανωὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ
aspiciebāt: τ ceciderūt in faciē sup terrā. τ
ἐθεώρουν, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ
nō addidit vltra angelus dñi apparere ad ma
οὐ προσέθηκεν ἔτι ὁ ἄγγελος κυρίου ὀφθῆναι πρὸς μα
noe τ ad vxorē eius. tunc cognouit manoe q
νωὲ καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. τότε ἔγνω μανωὲ ὅτι
angelus dñi est. τ dixit manoe ad vxorē
ἄγγελος κυρίου ἐστί. καὶ εἶπεν μανωὲ πρὸς τὴν γυναῖκα
suam: morte moriemur quia deū vidimus. τ
αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανούμεθα ὅτι θεὸν ἑωράκαμεν. καὶ
dixit: ei vxor eius: si voluisset dñs
εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, εἰ ἐβούλετο κύριος

C

Gen. 32.b.

D

occidere nos: nō suscepisset de manu nr̄a holo
θανατῶσαι ἡμᾶς, οὐκ ἂν ἐδέξατο ἐκ τῆς χειρὸς ἡμῶν ὁλο
caustū τ libamēta: τ nō reuelasset nobis om
καύτωμα καὶ θυσίαν, καὶ οὐκ ἂν ἐφώτισεν ἡμᾶς πάν
nia hec: τ sicut tps τ nō audibilia fecisset
τα ταῦτα, καὶ καθὼς ὁ καιρὸς καὶ οὐκ ἂν ἀκουστὰ ἐποίησεν
nobis hec. τ peperit vxor filiū: τ vocauit no
ἡμῖν ταῦτα. καὶ ἔτεκεν ἡ γυνὴ υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνο
mē illius samson. τ creuit puer τ bene
μα αὐτοῦ σαμψών, καὶ ηὐξήνθη τὸ παιδάριον καὶ εὐλόγη
dixit ei dñs. τ cepit spūs dñi simul
σεν αὐτὸν κύριος. καὶ ἤρξατο πνεῦμα κυρίου συμπορεύε
ire cū eo in castris dan inter saraa τ in
σθαι αὐτῷ ἐν παρεμβολῇ δὰν ἀναμέσον σαραὰ καὶ ἀνα
ter esthaol.
μέσον ἐσθαόλ.

Ca. 14.

A

Et descēdit samson in thamnatha: τ vidit mu
Καὶ κατέβη σαμψὼν εἰς θαμναθά, καὶ εἶδεν γυ
lierē in thamnatha de filiabus philistinor.
ναῖκα ἐν θαμναθὰ ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν ἀλλοφύλων.
τ ascendit τ nunciauit pri suo τ ma
καὶ ἀνέβη καὶ ἀπήγγειλεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μη
tri sue τ dixit: mulierē vidi in thamnatha de
τρὶ αὐτοῦ καὶ εἶπεν, γυναῖκα ἑώρακα ἐν θαμναθὰ ἀπὸ
filiabus philistinor: τ nūc accipite eā mihi
τῶν θυγατέρων τῶν ἀλλοφύλων, καὶ νῦν λάβετε αὐτήν μοι
vxorē. τ dixerūt ei pater suus τ mr̄ sua:
γυναῖκα. καὶ εἶπαν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐ
nūquid nō est de filiabus fratrū tuor:
τοῦ, μὴ οὐκ ἔστιν ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν ἀδελφῶν σου,
τ in oī pplo meo mulier: qr tu ibis ad acci
καὶ ἐν παντὶ τῷ λαῷ μου γυνή, ὅτι σὺ πορεύσῃ λα
piēdū vxorē de philistijm incircūcisis? τ
βεῖν γυναῖκα ἐκ τῶν ἀλλοφύλων τῶν ἀπεριτμήτων; καὶ
dixit samson ad prēm suum: hanc accipe
εἶπεν σαμψὼν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ταύτην λάβε
mihi: qm̄ hec placuit in oculis meis. τ pr̄
μοι, ὅτι αὐτὴ ἤρεσεν ἐν ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ὁ πατὴρ
eius τ mr̄ eius nō sciebāt q a domi
αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι παρὰ κυρί
no est: qm̄ retributionē ipse exqrit de phi
ου ἐστίν, ὅτι ἀνταπόδομα αὐτὸς ἐκζητεῖ ἐκ τῶν ἀλλο
listijm. τ in tpe illo philistijm dn̄abātur
φύλων. καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀλλόφυλοι ἐκυρίευον τῶν
filior israel. τ descēdit samson τ pater eius τ
υἱῶν ἰσραήλ. καὶ κατέβη σαμψὼν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ
mater eius in thamnatha: τ declinauit in vineas
μήτηρ αὐτοῦ εἰς θαμναθά, καὶ ἐξέκλινεν εἰς ἀμπελῶνας
thamnatha: τ ecce catulus leonis rugiens in occur
θαμναθά, καὶ ἰδοὺ σκύμνος λέοντος ὠρυόμενος εἰς ἀπάν
sum eius: τ irruit sup eū spūs dñi
τησιν αὐτοῦ, καὶ κατηύθυνεν ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου
τ dilacerauit illū q̄si hedū caprar: τ nihil fuit in ma
καὶ διέσπασεν αὐτὸν ὡσεὶ ἔριφον αἰγῶν, καὶ οὐδὲν ἦν ἐν τῇ χει
nu eius. τ nō indicauit pri suo τ ma
ρὶ αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἀπήγγειλεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μη
tri sue que fecerat. τ descenderūt τ locuti sunt
τρὶ αὐτοῦ ἃ ἐποίησεν. καὶ κατέβησαν καὶ ἐλάλησαν τῇ
mulieri: τ placuit coram samson. τ rediit post
γυναικί, καὶ ἤρεσεν ἐνώπιον σαμψών. καὶ ἐπέστρεψεν μεθ' ἡ
dies vt acciperet eam: τ declinauit vt videret cadauer leo
μέρας λαβεῖν αὐτήν, καὶ ἐξέκλινεν ἰδεῖν τὸ πτῶμα τοῦ λέ
nis: τ ecce examē apum in ore leonis
οντος, καὶ ἰδοὺ συστροφὴ μελισσῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος
τ mel. τ sumpsit illud in os suū: τ ābulabat
καὶ μέλι. καὶ ἐξεῖλεν αὐτὸ εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη
ambulans τ comedēs: τ abijt ad patrem su
πορευόμενος καὶ ἔσθων, καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὸν πατέρα αὐ
um, τ matrē suam: τ dedit eis τ comederūt:
τοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ ἔφαγον,
τ nō indicauit eis: q de corpore leonis
καὶ οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς, ὅτι ἐκ τῆς ἕξεως τοῦ λέοντος

B

Si dñs nos vellet occidere: de manibus nr̄is holocaustū & libamenta non suscepisset: nec ondisset nobis hec oīa neq́ ea q̄ sūt vētura dixisset. Peperit itaq́ filium: & vocauit nomē eius samsō. Creuitq́ puer: & bn̄dixit ei dñs: cepitq́ spiritus domini esse cū eo in castris dan inter saraa & estaol.

14.

Descendit ergo samson ī thānatha: vidensq́ ibi mulierem de filiabus philistiim: ascēdit & nūciauit patri suo & mr̄i sue dicēs. Vidi mulierem ī thānatha de filiabus philistinorum: quā queso vt mihi accipiatis vxorē. Cui dixerunt pr̄ & mater sua. Nūquid nō est mulier in filiabus frm̄ tuorum & ī omi pplo tuo: quia vis accipe vxorem de philistiim qui incircumcisi sūt? Dixitq́ samson ad prēm suū. Hanc mihi accipe quia placuit oculis meis. Parentes autē eius nesciebāt q res a domino fieret: & quereret occasiones cōtra philistiim. Eo ei tempore philistiim dominabantur israeli. Descendit itaq́ samsō cū pr̄e suo & mr̄e ī thānatha. Cūq́ venissēt ad vineas oppidi apparuit catulus leonis seuus & rugiens & occurrit ei. Irruit autem spūs dñi in sāson & dilacerauit leonē q̄si hedū ī frusta decerpet nihil oīno hn̄s ī manu: & hoc pr̄i & matri noluit indicare. Descēditq́ & locut9 ē mulieri que placuerat oculis eius. Et post aliquot dies reuertens vt acciperet eā: declinauit vt videret cadauer leonis. Et ecce examē apum in ore leōis erat: ac fauus mellis. Quem cum sumpsisset in manibus comedebat ī via. Veniensq́ ad patrem suum & mr̄em dedit eis ptē: qui & ipī comederūt: nec tn̄ eis voluit indicare q mel de corpe leōis

לו חפץ יהוה להמיתנו לא לקח
מידנו עלה ומנחה ולא הראנו
את כל אלה וכעת לא השמיענו
כזאת ותלד האשה בן ותקרא
את שמו שמשון ויגדל הנער
ויברכהו יהוה ותחל רוח יהוה
לפעמו במחנה דן בין צרעה ובין
אשתאל: וירד שמשון

Cap. xiiij.

תמנתה וירא אשה בתמנתה
מבנות פלשתים ויעל ויגד לאביו
ולאמו ויאמר אשה ראיתי
בתמנתה מבנות פלשתים ועתה
קחו אותה לי לאשה ויאמר לו
אביו ואמו האין בבנות אחיך
ובכל עמי אשה כי אתה הולך
לקחת אשה מפלשתים הערלים
ויאמר שמשון אל אביו אתה
קח לי כי היא ישרה בעיני
ואביו ואמו לא ידעו כי מיהוה
הוא כי תאנה הוא מבקש
מפלשתים ובעת ההיא פלשתים
משלים בישראל וירד שמשון
ואביו ואמו תמנתה ויבאו עד
כרמי תמנתה והנה כפיר אריות
שאג לקראתו ותצלח עליו רוח
יהוה וישסעהו כשסע הגדי
ומאומה אין בידו ולא הגיד
לאביו ולאמו את אשר עשה
וירד וידבר לאשה ותישר
בעיני שמשון וישב מימים
לקחתה ויסר לראות את
מפלת האריה והנה עדת דברים
בגוית האריה ודבש וירדהו אל
כפיו וילך הלוך ואכל וילך אל
אביו ואל אמו ויתן להם ויאכלו
ולא הגיד להם כי מגוית האריה

מות · ראה · שמע · ילד איש · קרא גדל · ברך חלל · חנה · ראה · עלה · נגד · לקח · הלך · אנה בקש · בוא כפר · ארה · צלח · שסע · מאם נגד · דבר איש · ישר שוב · יום לקח · סור ראה · נפל ארה · רדה הלך · אכל נתן

רְדָה הַדְּבַשׁ ׃ וַיֵּרֶד אָבִיהוּ אֶל הָאִשָּׁה וַיַּעַשׂ שָׁם שִׁמְשׁוֹן מִשְׁתֶּה כִּי כֵּן יַעֲשׂוּ הַבַּחוּרִים ׃ וַיְהִי כִּרְאוֹתָם אֹתוֹ וַיִּקְחוּ שְׁלֹשִׁים מֵרֵעִים וַיִּהְיוּ אִתּוֹ ׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן אָחוּדָה נָּא לָכֶם חִידָה אִם הַגֵּד תַּגִּידוּ אוֹתָהּ לִי שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וּמְצָאתֶם וְנָתַתִּי לָכֶם שְׁלֹשִׁים סְדִינִים וּשְׁלֹשִׁים חֲלִיפֹת בְּגָדִים ׃ וְאִם לֹא תוּכְלוּ לְהַגִּיד לִי וּנְתַתֶּם אַתֶּם לִי שְׁלֹשִׁים סְדִינִים וּשְׁלֹשִׁים חֲלִיפוֹת בְּגָדִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ חוּדָה חִידָתְךָ וְנִשְׁמָעֶנָּה ׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם מֵהָאֹכֵל יָצָא מַאֲכָל וּמֵעַז יָצָא מָתוֹק וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד הַחִידָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים ׃ וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיֹּאמְרוּ לְאֵשֶׁת שִׁמְשׁוֹן פַּתִּי אֶת אִישֵׁךְ וְיַגֶּד לָנוּ אֶת הַחִידָה פֶּן נִשְׂרֹף אוֹתָךְ וְאֶת בֵּית אָבִיךְ בָּאֵשׁ הַלְיָרְשֵׁנוּ קְרָאתֶם לָנוּ הֲלֹא ׃ וַתֵּבְךְּ אֵשֶׁת שִׁמְשׁוֹן עָלָיו וַתֹּאמֶר רַק שְׂנֵאתַנִי וְלֹא אֲהַבְתָּנִי הַחִידָה חַדְתָּ לִבְנֵי עַמִּי וְלִי לֹא הִגַּדְתָּה וַיֹּאמֶר לָהּ הִנֵּה לְאָבִי וּלְאִמִּי לֹא הִגַּדְתִּי וְלָךְ אַגִּיד ׃ וַתֵּבְךְּ עָלָיו שִׁבְעַת הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה לָהֶם הַמִּשְׁתֶּה וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיַּגֶּד לָהּ כִּי הֱצִיקַתְהוּ וַתַּגֵּד הַחִידָה לִבְנֵי עַמָּהּ ׃ וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי הָעִיר בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּטֶרֶם יָבֹא הַחַרְסָה מַה מָּתוֹק מִדְּבַשׁ וּמֶה עַז מֵאֲרִי וַיֹּאמֶר לָהֶם לוּלֵא חֲרַשְׁתֶּם בְּעֶגְלָתִי לֹא מְצָאתֶם חִידָתִי ׃ וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה

assumpserat. Descendit itaq; pater eius ad mulierem & fecit filio suo samson conuiuium. Sic enim iuuenes facere cōsueuerant. Cū ergo ciues loci illi' vidissent eū: dederūt ei sodales triginta q essent cū eo. Quibus locut' est samson. Proponam vobis problema: qd si solueritis mihi intra septem dies conuiuii: dabo vobis triginta syndones & totidē tunicas. Si nō potueritis soluere: vos dabitis mihi triginta syndones & eiusdē numeri tunicas. Qui rñderunt ei. Propone problema vt audiamus. Dixitq; eis. De comedēte exiuit cibus: & de forti egressa ē dulcedo. Nec potuerūt p tres dies ppositionē soluere. Cumq; adesset dies septimus: dixerūt ad vxorē samson. Blādire viro tuo: & suade ei vt indicet tibi quid significet problema. Qd si facere nolueris incendemus te & domū patris tui. An idcirco vocastis nos ad nuptias vt spoliaretis: q fūdebat apud sāsō lachrymas & qrebatur dicens. Odis me & nō diligis: idcirco pblema qd ppposuisti filiis ppli mei non vis mihi exponere: at ille rñdit. Pri meo & matri nolui dicere: & tibi indicare potero? Septem igitur diebus cōuiuii flebat āte eū. tandemq; die septimo cum ei eēt molesta exposuit: q statim indicauit ciuibus suis. Et illi dixerūt ei die septimo ante solis occubitum quid dulcius melle: & quid fortius leone. Qui ait ad eos. Si non arassetis in vitula mea: nō inuenissetis ppositionē meā. Irruit itaq; i eū spūs domini:

ἐξῆλθεν τὸ μέλι. καὶ κατέβη ὁ πατὴρ αὐτοῦ πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ σαμψὼν πότον ἑπτὰ ἡμέρας, ὅτι οὕτως ἐποίουν οἱ νεανίσκοι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ φοβεῖσθαι αὐτοὺς αὐτόν, καὶ προσκατέστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἑταίρους, καὶ ἦσαν μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψὼν, προβαλῶ ὑμῖν πρόβλημα, καὶ ἐὰν ἀπαγγέλλοντες ἀπαγγείλητέ μοι τὸ πρόβλημα ἐν ταῖς ἑπτὰ ἡμέραις τοῦ πότου καὶ εὕρητε, δώσω ὑμῖν τριάκοντα σινδόνας καὶ τριάκοντα στολὰς ἱματίων. καὶ ἐὰν μὴ δύνησθε ἀπαγγεῖλαί μοι, δώσετε ὑμεῖς ἐμοὶ τριάκοντα σινδόνας καὶ τριάκοντα στολὰς ἱματίων. καὶ εἶπον αὐτῷ, προβαλοῦ τὸ πρόβλημά σου, καὶ ἀκουσόμεθα αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐκ τοῦ ἔσθοντος ἐξῆλθε βρῶσις, καὶ ἐξ ἰσχυροῦ ἐξῆλθε γλυκύ. καὶ οὐκ ἠδύνησαν ἀπαγγεῖλαι τὸ πρόβλημα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ εἶπον τῇ γυναικὶ σαμψὼν, ἀπάτησον δὴ τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἀπαγγειλάτω σοι τὸ πρόβλημα, μήποτε ἐμπυρίσωμέν σε καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἐν πυρί. ἦ πτωχεῦσαι ἐκαλέσατε ἡμᾶς; καὶ ἔκλαυσεν ἡ γυνὴ σαμψὼν πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, μεμίσηκάς με καὶ οὐκ ἠγάπηκάς με, ὅτι τὸ πρόβλημα ὃ προεβάλου τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ μου καὶ ἐμοὶ οὐκ ἀπήγγειλας αὐτό. καὶ εἶπεν αὐτῇ σαμψὼν, ἰδοὺ τῷ πατρί μου καὶ τῇ μητρί μου οὐκ ἀπήγγειλα αὐτὸ καὶ σοὶ ἀπαγγελῶ; καὶ ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτὸν ἑπτὰ τὰς ἡμέρας ἐν αἷς ἦν ἐν αὐταῖς ὁ πότος. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπήγγειλεν αὐτῇ ὅτι παρηνώχλησεν αὐτόν. καὶ αὐτὴ ἀπήγγειλε τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ πρὶν δῦναι τὸν ἥλιον, τί γλυκύτερον μέλιτος καὶ τί ἰσχυρότερον λέοντος; καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψὼν, εἰ μὴ κατεδαμάσατε τὴν δάμαλίν μου οὐκ ἂν εὕρετε τὸ πρόβλημά μου, καὶ κατεύθυνεν ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου,

καὶ κατέβη εἰς ἀσκάλωνα, καὶ ἔπαισεν ἐκεῖθεν τριάκοντα ἄνδρας, καὶ ἔλαβε τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἔδωκε τοῖς ἀπαγγείλασι τὸ πρόβλημα. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ σαμψὼν, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ συνῴκησεν ἡ γυνὴ σαμψὼν τῷ νυμφαγωγῷ αὐτοῦ, ὃς ἦν ἑταῖρος αὐτοῦ.

Ca.15.

Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας ἐν ἡμέραις θερισμοῦ πυρῶν, καὶ ἐπεσκέψατο σαμψὼν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ φέρων ἔριφον αἰγῶν, καὶ εἶπεν εἰσελεύσομαι πρὸς τὴν γυναῖκά μου εἰς τὸν κοιτῶνα, καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτῆς εἰσελθεῖν. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ αὐτῆς, εἴπας εἶπα ὅτι μισῶν ἐμίσησας αὐτήν, καὶ ἔδωκα αὐτὴν τῷ συνεταίρῳ σου. οὐκ ἰδοὺ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς ἡ νεωτέρα κρείσσων αὐτῆς ἐστίν, ἔστω σοι ἀντ' αὐτῆς. καὶ εἶπεν αὐτῷ σαμψὼν, ἀθῷός εἰμι τὸ ἅπαξ ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων, ὅτι ποιῶ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν κακά. καὶ ἐπορεύθη σαμψὼν καὶ συνέλαβε τριακοσίους ἀλώπεκας, καὶ ἔλαβε λαμπάδας καὶ συνέδησε κέρκον πρὸς κέρκον καὶ ἔθηκε λαμπάδα μίαν ἀναμέσον τῶν δύο κέρκων καὶ τῷ μέσῳ. καὶ ἐξῆψε πῦρ ἐν ταῖς λαμπάσιν καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ δράγματα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐνεπύρισε τοὺς στάχυς, καὶ τὰ προτεθερισμένα ἀπὸ στοιβῆς καὶ ἕως ἑστῶτος καὶ ἕως ἀμπελῶνος καὶ ἐλαίας. καὶ εἶπαν, οἱ ἀλλόφυλοι, τίς ἐποίησε ταῦτα; καὶ εἶπαν, σαμψὼν ὁ γαμβρὸς τοῦ θαμναθαίου, ὅτι ἔλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ συνεταίρῳ αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλόφυλοι καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὴν καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν πυρί. καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψὼν, ἐὰν ποιήσητε οὕτως οὐκ εὐδοκήσω, ἀλλὰ τὴν ἐκδίκησίν μου ἐξ ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν ποιήσομαι. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς κνήμην ἐπὶ μηρὸν πληγὴν μεγάλην. καὶ κατέβη καὶ ἐκάθισεν ἐν τρυμαλιᾷ τῆς πέτρας ἠτάμ. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλόφυλοι καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸν ἰούδαν καὶ ἐξερρίφησαν ἐν λεχί. καὶ εἶπον αὐτοῖς πᾶς ἀνὴρ ἰούδα, ἵνα τί ἀνέβητε ἐφ' ἡμᾶς; καὶ εἶπον οἱ ἀλλόφυλοι, δῆσαι τὸν σαμψὼν ἀνέβημεν, καὶ ποιῆσαι αὐτῷ ὃν τρόπον ἐποίησεν ἡμῖν. καὶ κατέβησαν

Descēditq; ascalonem: & pcussit ibi triginta viros: quorum ablatas vestes dedit his q pblema soluerant. Iratusq; nimis ascendit in domū patris sui. vxor autē eius accepit maritū vnū de amicis ei' & pnubis. 15.

Post aliquantulū tēporis cū dies tritici messis instarent venit samson inuisere volens vxorē suā: & attulit ei hedū de capris. Cūq; cubiculū eius solito vellet intrare: phibuit illū pater illius dicēs. Putaui q odisses eam. & ideo tradidi illam amico tuo. Sed habet sororē q iunior & pulchrior illa ē. sit tibi pro ea vxor. Cui sāson rñdit. Ab hac die nō erit culpa in me contra philisteos. Faciā eni vobis mala. Perrexitq; & cepit trecentas vulpes: caudasq; earū iūxit ad caudas: & faces ligauit in medio. quas igne succēdēs dimisit vt huc illucq; discurrerēt. Que stati prexerunt in segetes philistinoꝝ. Quibus succēsis & cōportate iā fruges & adhuc stātes i stipula concremate sūt: in tm vt vineas quoq; & oliueta flāma cōsumeret. Dixerūtq; philistii. qs fecit hāc rē? Quibus dictū est. Samsō gener thānathei: qa tulit vxorē eius & alteri tradidit: hec opatus est. Ascēderuntq; philistiim & cōbusserūt tā mulierē q; prēm ei'. Quib' ait sāsō. Licet hec feceritis: tm adhuc ex vobis expetā vltionē & tūc qescā. Percussitq; eos ingēti plaga: ita vt stupētes surā femori īpōerēt. Et descēdēs hītauit i spelūca petre ethā. Igi ascēdētes philistiim in terrā iuda: castrametati in loco q postea vocat' ē lechi. i. maxilla: vbi corū fusus est exercitus. Dixerūtq; ad eos de tribu iuda. Cur ascēdistis aduersū nos? qui rñderūt. Vt ligem' samsō venimus: & reddamus ei que in nos opatus ē. Descēderūt ergo

וַיֵּרֶד אַשְׁקְלוֹן וַיַּךְ מֵהֶם שְׁלֹשִׁים אִישׁ וַיִּקַּח אֶת חֲלִיצוֹתָם וַיִּתֵּן הַחֲלִיפוֹת לְמַגִּידֵי הַחִידָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַיַּעַל בֵּית אָבִיהוּ ׃ וַתְּהִי אֵשֶׁת שִׁמְשׁוֹן לְמֵרֵעֵהוּ אֲשֶׁר רֵעָה לוֹ ׃

Cap.xv.

וַיְהִי מִיָּמִים בִּימֵי קְצִיר חִטִּים וַיִּפְקֹד שִׁמְשׁוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ בִּגְדִי עִזִּים וַיֹּאמֶר אָבֹאָה אֶל אִשְׁתִּי הֶחָדְרָה וְלֹא נְתָנוֹ אָבִיהָ לָבוֹא ׃ וַיֹּאמֶר אָבִיהָ אָמֹר אָמַרְתִּי כִּי שָׂנֹא שְׂנֵאתָהּ וָאֶתְּנֶנָּה לְמֵרֵעֶךָ הֲלֹא אֲחוֹתָהּ הַקְּטַנָּה טוֹבָה מִמֶּנָּה תְּהִי נָא לְךָ תַּחְתֶּיהָ ׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן נִקֵּיתִי הַפַּעַם מִפְּלִשְׁתִּים כִּי עֹשֶׂה אֲנִי עִמָּם רָעָה ׃ וַיֵּלֶךְ שִׁמְשׁוֹן וַיִּלְכֹּד שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שׁוּעָלִים וַיִּקַּח לַפִּדִים וַיֶּפֶן זָנָב אֶל זָנָב וַיָּשֶׂם לַפִּיד אֶחָד בֵּין שְׁנֵי הַזְּנָבוֹת בַּתָּוֶךְ ׃ וַיַּבְעֶר אֵשׁ בַּלַּפִּידִים וַיְשַׁלַּח בְּקָמוֹת פְּלִשְׁתִּים וַיַּבְעֵר מִגָּדִישׁ וְעַד קָמָה וְעַד כֶּרֶם זָיִת ׃ וַיֹּאמְרוּ פְלִשְׁתִּים מִי עָשָׂה זֹאת וַיֹּאמְרוּ שִׁמְשׁוֹן חֲתַן הַתִּמְנִי כִּי לָקַח אֶת אִשְׁתּוֹ וַיִּתְּנָהּ לְמֵרֵעֵהוּ וַיַּעֲלוּ פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׂרְפוּ אוֹתָהּ וְאֶת אָבִיהָ בָּאֵשׁ ׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן אִם תַּעֲשׂוּן כָּזֹאת כִּי אִם נִקַּמְתִּי בָכֶם וְאַחַר אֶחְדָּל ׃ וַיַּךְ אוֹתָם שׁוֹק עַל יָרֵךְ מַכָּה גְדוֹלָה וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב בִּסְעִיף סֶלַע עֵיטָם ׃ וַיַּעֲלוּ פְלִשְׁתִּים וַיַּחֲנוּ בִּיהוּדָה וַיִּנָּטְשׁוּ בַּלֶּחִי ׃ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ יְהוּדָה לָמָה עֲלִיתֶם עָלֵינוּ וַיֹּאמְרוּ לֶאֱסוֹר אֶת שִׁמְשׁוֹן עָלִינוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ ׃ וַיֵּרְדוּ

שלשת אלפים איש מיהודה אל סעיף סלע עיטם ויאמרו לשמשון הלא ידעת כי משלים בנו פלשתים ומה זאת עשית לנו ויאמר להם כאשר עשו לי כן עשיתי להם: ויאמרו לו לאסרך ירדנו לתתך ביד פלשתים ויאמר להם שמשון השבעו לי פן תפגעון בי אתם: ויאמרו לו לאמר לא כי אסר נאסרך ונתנוך בידם והמת לא נמיתך ויאסרהו בשנים עבתים חדשים ויעלוהו מן הסלע: הוא בא עד לחי ופלשתים הריעו לקראתו ותצלח עליו רוח יהוה ותהיינה העבתים אשר על זרעותיו כפשתים אשר בערו באש וימסו אסוריו מעל ידיו: וימצא לחי חמור טריה וישלח ידו ויקחה ויך בה אלף איש: ויאמר שמשון בלחי החמור חמור חמרתים בלחי החמור הכיתי אלף איש: ויהי ככלתו לדבר וישלך הלחי מידו ויקרא למקום ההוא רמת לחי: ויצמא מאד ויקרא אל יהוה ויאמר אתה נתת ביד עבדך את התשועה הגדלה הזאת ועתה אמות בצמא ונפלתי ביד הערלים: ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי ויצאו ממנו מים וישת ותשב רוחו ויחי על כן קרא שמה עין הקורא אשר בלחי עד היום הזה: וישפט את ישראל בימי פלשתים עשרים שנה:

cap.xvi.

וילך שמשון עזתה וירא

עשה · נתן · שבע פגע · אסר מות · שנה · עלה · בוא רוע · צלח · היה · מסס · מצא טרה · שלח לקח · נכה · חמר · נכה היה · כלה שלך · קרא קום · צמא · נתן · ישע · מות · בקע · כתש · שתה שוב · חיה · קרא · שפט יום · ראה

tria milia virorum de iuda ad specum silicis etham. Dixeruntq; ad samson. Nescis φ philistiim imperent nobis. Quare hoc facere voluisti? Quibus ille ait. Sicut fecerunt mihi: sic feci eis. Ligare inquiunt te venimus: & tradere in manus philistinorum. Quibus samson. Iurate ait & spondete mihi φ nō occidatis me. Dixerunt. Nō te occidemus: sed vinctum trademus. Ligaueruntq; eū duobus nouis funibus & tulerūt eū de petra etham. Qui cum venisset ad locū maxille: & philistiim vociferātes occurrissent ei: irruit spiritus domini in eū: & sicut solent ad ardorem ignis lina consumi: ita vincula quibus ligatus erat dissipata sunt & soluta. Inuētāq; maxillā .i. mādibulam asini φ iacebat arripiens: interfecit in ea mille viros: & ait. In maxilla asini in mādibula pulli asinarū deleui eos & percussi mille viros. Cumq; hec verba canens complesset, proiecit mādibulā de manu: & vocauit nomē loci illius ramathlechi qđ interpretatur eleuatio maxille. Sitiensq; valde clamauit ad dñm & ait. Tu dedisti in manu serui tui salutē hāc maximā atq; victoriā: & en siti morior: incidamq; in manus incircūcisorū. Aperuit itaq; deus molarē dentē in maxilla asini: & egresse sunt ex eo aq̄. Quibus haustis refocillauit spiritū & vires recepit. Idcirco appellatū est nomē loci illius: fons inuocātis de maxilla vsq; in presentem diem. Iudicauitq; israel in diebus philistiim viginti annis. 16.

ABiit quoq; in gazam: & vidit

tria milia virorū de iuda ad specum silicis e-
τρισχίλιοι ἄνδρες ἐξ ἰούδα ἐπὶ τρυμαλιὰν πέτρας ἠ-
tam. & dixerūt ad samson nō scis φ impe-
τάμ. καὶ εἶπον πρὸς σαμψὼν οὐκ οἶδας ὅτι ἄρχου-
rant nobis philistijm: & quare hec feci-
σιν ἡμῶν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ ἱνατί ταῦτα ἐποίη-
sti nobis? & ait eis samson: sicut fece-
σας ἡμῖν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών, καθὼς ἐποίη-
rūt nobis sic feci illis. & dixerūt ei vt
σαν ἡμῖν οὕτως ἐποίησα αὐτοῖς. καὶ εἶπον αὐτῷ τοῦ
ligarem te descendimus & tradamus te in ma-
δῆσαί σε κατέβημεν καὶ παραδοῦναί σε εἰς χεῖ-
nus philistinorū. & dixit eis samson iura-
ρας ἀλλοφύλων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψὼν ὀμόσα-
te mihi vt nō occidatis me vos: & ne forte oc-
τέ μοι μὴ ἀποκτεῖναί με ὑμεῖς, καὶ μήποτε συ-
curratis mihi vos. & iurauerūt ei dicētes
ναντήσητέ μοι ὑμεῖς. καὶ ὤμοσαν αὐτῷ λέγοντες
non: sed vinculis ligabim⁹ te & tradem⁹
οὐχί, ἀλλὰ δεσμῷ δήσομέν σε καὶ παραδώσομέν
te in manus eorū: morte aūt nō occidemus te.
σε εἰς χεῖρας αὐτῶν, θανάτῳ δὲ οὐ θανατώσομέν σε.
& ligauerūt eū duobus funibus nouis & tule-
καὶ ἔδησαν αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις καινοῖς καὶ ἀνήγα-
rūt eū de petra: & ipse venit vsq; ad ma-
γον αὐτὸν ἐκ τῆς πέτρας, καὶ αὐτὸς ἦλθεν ἕως σια-
xillā. & philistijm vociferati sūt: & cucurrerūt in oc-
γόνος. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἠλάλαξαν, καὶ ἔδραμον εἰς συ-
cursum eius. & irruit sup eum spūs
νάντησιν αὐτοῦ. καὶ κατεύθυνεν ἐπ᾿ αὐτὸν πνεῦμα
dñi: & facti sūt funes q erāt in brachi-
κυρίου, καὶ ἐγένετο τὰ καλώδια τὰ ἐν τοῖς βραχίο-
is eius sicut stuppa: quādo olfecerit i-
σιν αὐτοῦ ὡσεὶ στυππίον, ἡνίκα ἂν ὀσφρανθῇ πυ-
gnē: & soluta sunt vincula a brachijs
ρός, καὶ διελύθησαν οἱ δεσμοὶ ἀπὸ τῶν βραχιόνων
eius. & inuenit maxillā asini proiectam: & exten
αὐτοῦ. καὶ εὗρεν σιαγόνα ὄνου ἐρριμμένην, καὶ ἐξέτει-
dit manū suam & cepit eā: & percus-
νεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἐπάτα-
sit in ea mille viros. & ait samson in
ξεν ἐν αὐτῇ χιλίους ἄνδρας. καὶ εἶπεν σαμψὼν ἐν
maxilla asini delens deleui eos. qm̄ in ma-
σιαγόνι ὄνου ἐξαλείφων ἐξήλειψα αὐτούς, ὅτι ἐν σια-
xilla asini percussi mille viros. & factū est qn̄
γόνι ὄνου ἐπάταξα χιλίους ἄνδρας. καὶ ἐγένετο ἡνίκα
perfecit loqui & proiecit maxillā de
συνετέλεσεν λαλῶν καὶ ἔρριψεν τὴν σιαγόνα ἀπὸ
manu sua: & vocauit locū illū
τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσεν τὸν τόπον ἐκεῖνον
eleuatio maxille. & sitiuit valde & cla-
ἀναίρεσις σιαγόνος. καὶ ἐδίψησεν σφόδρα καὶ ἐβόη-
mauit ad dñm & ait: tu dedisti in manu
σεν πρὸς κύριον καὶ εἶπεν, σὺ ἔδωκας ἐν χειρὶ τοῦ
serui tui salutē magnā: hāc & nunc mo-
δούλου σου τὴν σωτηρίαν τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ νῦν ἀπο-
riar in siti & incidam in manū
θανοῦμαι ἐν δίψει καὶ ἐμπεσοῦμαι ἐν χειρὶ τῶν
incircūcisorū? & aperuit deus vulnus maxil
ἀπεριτμήτων; καὶ ἤνοιξεν ὁ θεὸς τὸ τραῦμα τῆς σιαγό-
le: & egresse sūt de eo aque & bibit: & reuer
νος, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ ὕδατα καὶ ἔπιεν, καὶ ἐπέ-
sus est spūs eius & vixit. idcirco appel
στρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἔζησεν. διὰ τοῦτο ἐκλή-
latū ē nomē illius fons inuocātis que est in
θη τὸ ὄνομα αὐτῆς πηγὴ ἐπικαλουμένου ἥ ἐστιν ἐν
maxilla vsq; ad diem hanc. & iudicauit is
σιαγόνι ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσ-
rael in diebus philistinorū viginti ānis.
ραὴλ ἐν ἡμέραις ἀλλοφύλων εἴκοσι ἔτη. Ca. 16.
Et abijt samson illinc in gazam: & vidit
Καὶ ἐπορεύθη σαμψὼν ἐκεῖθεν εἰς γάζαν, καὶ εἶδεν

illic mulierē meretricē: & ingressus ē ad eā: & nūcia-
ἐκεῖ γυναῖκα πόρνην, καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτήν, καὶ ἀπηγ-
tū est gazeis dicētes: venit samson huc
γέλη τοῖς γαζαίοις λέγοντες, ἥκει σαμψὼν ἐνταῦθα
& circūdederūt & insidiati sunt ei tota no-
καὶ κατεκύκλωσαν καὶ ἐνήδρευσαν αὐτὸν ὅλην τὴν νύ-
cte dicentes: vsq; ad lucē mane expectem⁹ & occida
κτα λέγοντες, ἕως φωτὸς πρωῒ μείνωμεν καὶ ἀποκτεί-
mus eum. & dormiuit samson vsq; ad mediā no-
νωμεν αὐτόν. καὶ ἐκοιμήθη σαμψὼν ἕως τοῦ μεσονυκτί-
ctē: & surrexit circa mediā noctē & apprehēdit fo-
ου, καὶ ἀνέστη περὶ τὸ μεσονύκτιον καὶ ἐπελάβετο τῶν θυ-
res porte vrbis & duos postes: &
ρῶν τῆς πύλης τῆς πόλεως καὶ τῶν δύο σταθμῶν, καὶ
sustulit eas cū sera & imposuit sup
ἀνεβάστασεν αὐτὰς σὺν τῷ μοχλῷ καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τῶν
humerū suū & portauit ea ad verticē mō
ὤμων αὐτοῦ καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄ-
tis qui est in cōspectu hebrō. & factū est post
ρους ὅ ἐστιν ἐπὶ πρόσωπον χεβρών. καὶ ἐγένετο μετὰ
hec & amauit mulierē in torrēte so-
ταῦτα καὶ ἠγάπησεν γυναῖκα ἐπὶ τοῦ χειμάρρου σω-
rec: & nomē ei dalila. & ascēderūt ad e-
ρήκ, καὶ ὄνομα αὐτῇ δαλιλά. καὶ ἀνέβησαν πρὸς αὐ-
am principes philistinorū. & dixerūt ei de
τὴν οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπον αὐτῇ ἀπά-
cipe eū: & vide in quo fortitudo illi⁹ est ma
τησον αὐτόν, καὶ ἴδε ἐν τίνι ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἐστὶν ἡ με-
gna & in quo poterimus cōtra eū. & ligabim⁹
γάλη καὶ ἐν τίνι δυνησόμεθα πρὸς αὐτόν. καὶ δήσομεν
eum ita vt humiliemus eū. & nos dabimus tibi vir
αὐτὸν ὥστε ταπεινῶσαι αὐτόν. καὶ ἡμεῖς δώσομέν σοι ἀνὴρ
mille & centū argēteos siclos. & dixit da-
χιλίους καὶ ἑκατὸν ἀργυρίου σίκλους. καὶ εἶπεν δα-
lila ad samson: nūcia mihi in quo vis tua
λιλὰ πρὸς σαμψών, ἀπάγγειλόν μοι ἐν τίνι ἡ ἰσχύς σου
magna & in quo ligaberis vt humilieris tu. &
ἡ μεγάλη καὶ ἐν τίνι δεθήσῃ τοῦ ταπεινωθῆναί σε. καὶ
dixit ad eam samson: si ligauerint me in septē
εἶπεν πρὸς αὐτὴν σαμψών, ἐὰν δήσωσίν με ἐν ἑπτὰ
funib⁹ humidis nō corruptis: & infirm⁹ ero & e-
νευρίαις ὑγραῖς μὴ διεφθαρμέναις καὶ ἀσθενήσω καὶ ἔσο-
ro vt vnus hoīum. & attulerūt ei satra
μαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἀνήνεγκαν αὐτῇ οἱ σατρά-
pe philistinorū septē funes humidos nō corru
παι τῶν ἀλλοφύλων ἑπτὰ νευρίας ὑγρὰς μὴ διεφθαρ-
ptos: & ligauit illū in eis: & insidie sede
μένας, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν αὐταῖς, καὶ τὸ ἔνεδρον ἐκά-
bant illic in cubiculo. & dixit ad eum: phi
θητο αὐτοῦ ἐν τῷ ταμιείῳ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἀλ-
listijm sup te samson: & rupit funes que
λόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών, καὶ διέρρηξεν τὰς νευρὰς ὃν
madmodū dirrūpitur filū stupe cum olfece
τρόπον διασπᾶται κλῶσμα στιππύου ἐν τῷ ὀσφραν-
rit ea ignē: & nō cognita est vis eius.
θῆναι αὐτὸ πυρός, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ.
& dixit dalila ad samson: ecce illusisti
καὶ εἶπεν δαλιλὰ πρὸς σαμψών, ἰδοὺ παρελογίσω
mihi & locutus es ad me mēdacia. nūc igit nun
με καὶ ἐλάλησας πρός με ψευδῆ. νῦν οὖν ἀπάγγει-
cia mihi in quo ligaberis. & dixit ad eam: si vin
λόν μοι ἐν τίνι δεθήσῃ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, ἐὰν δε-
culis ligauerint me in funib⁹ nouis in qbus nō fa
σμῷ δήσωσίν με ἐν καλωδίοις καινοῖς ἐν οἷς οὐκ ἐγε-
ctū est opus: & infirm⁹ ero & ero sicut vn⁹ homi
νήθη ἔργον, καὶ ἀσθενήσω καὶ ἔσομαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώ-
num. & cepit illi funes
πων. καὶ ἔλαβεν αὐτῷ καλώδια

ibi mulierē meretricē: ingressusq; est ad eam. Qđ cū audissent philistiim & percrebuisset apud eos intrasse vrbē samson: circūdederunt eū. positis in porta ciuitatis custodibus: & ibi tota nocte cū silētio pstolātes: vt facto mane exeuntē occiderēt. Dormiuit āt samson vsq; ad mediū noctis. & inde cōsurgēs apprehēdit ābas porte fores cū postibus suis & sera: impositasq; humeris suis portauit ad verticē montis qui respicit hebrō. Post hec amauit mulierē q̄ habitauit in valle soreth: & vocabatur dalila. Veneruntq; ad eam pricipes philistinorū atq; dixerunt. Decipe eū & disce ab illo in quo habeat tantā fortitudinē. & quō eū superare valeamus & vinctū affligere. Qđ si feceris dabimus tibi singuli mille cētū argēteos. Locuta est ergo dalila ad samson. Dic mihi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo: & quid sit quo ligatus erumpere nequeas. Cui rñdit samson. Si septem neruiceis funibus necdum siccis & adhuc humentibus ligatus fuero: infirmus ero vt ceteri homines. Attuleruntq; ad eā satrape philistinorum septē funes vt dixerat: quibus vinxit eū: latentibus apud se insidiis & in cubiculo finē rei expectantib⁹. Clamauitq; ad eū philistiim sup te samson. Qui rupit vincula quō si rūpat qs filum de stupa tortū sputamine cū odorē ignis acceperit: & nō est cognitū in quo eēt fortitudo eius. Dixitq; ad eū dalila. Ecce illusisti mihi: & falsū locutus es. Saltē nūc indica mihi quo ligari debeas. Cui ille rñdit. Si ligatus fuero nouis funibus qui nūq̄ fuerunt in opere: infirmus ero: & aliorum hominū similis. Quibus rursum dalila

שם אשה זונה ויבא אליה: לעזתים לאמר בא שמשון הנה ויסבו ויארבו לו כל הלילה בשער העיר ויתחרשו כל הלילה לאמר עד אור הבקר והרגנוהו: וישכב שמשון עד חצי הלילה ויקם בחצי הלילה ויאחז בדלתות שער העיר ובשתי המזוזות ויסעם עם הבריח וישם על כתפיו ויעלם אל ראש ההר אשר על פני חברון: ויהי אחרי כן ויאהב אשה בנחל שרק ושמה דלילה: ויעלו אליה סרני פלשתים ויאמרו לה פתי אתו וראי במה כחו גדול ובמה נוכל לו ואסרנוהו לענותו ואנחנו נתן לך איש אלף ומאה כסף: ותאמר דלילה אל שמשון הגידה נא לי במה כחך גדול ובמה תאסר לענתך: ויאמר אליה שמשון אם יאסרני בשבעה יתרים לחים אשר לא חרבו וחליתי והייתי כאחד האדם: ויעלו לה סרני פלשתים שבעה יתרים לחים אשר לא חרבו ותאסרהו בהם: והארב ישב לה בחדר ותאמר אליו פלשתים עליך שמשון וינתק את היתרים כאשר ינתק פתיל הנערת בהריחו אש ולא נודע כחו: ותאמר דלילה אל שמשון הנה התלת בי ותדבר אלי כזבים ועתה הגידה נא לי במה תאסר: ויאמר אליה אם אסר יאסרני בעבתים חדשים אשר לא נעשה בהם מלאכה וחליתי והייתי כאחד האדם: ותקח דלילה עבתים

איש זנה · בוא · סבב ארב · חרש · שכב · חצה קום · אחז · זוז נסע · ברח שום · עלה פנה · היה אהב · פתה ראה · כוח גדל · יכל · ענה · אמר · נגד · אסר · לוח · חלה היה · נתק · פתל ריח · ידע · דבר נגד · עשה לאך · לקח

חֲדָשִׁים וַתַּאַסְרֵהוּ בָּהֶם וַתֹּאמֶר
אֵלָיו פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן
וְהָאֹרֵב יֹשֵׁב בֶּחָדֶר וַיְנַתְּקֵם
מֵעַל זְרֹעֹתָיו כַּחוּט וַתֹּאמֶר
דְּלִילָה אֶל שִׁמְשׁוֹן עַד הֵנָּה
הֵתַלְתָּ בִּי וַתְּדַבֵּר אֵלַי כְּזָבִים
הַגִּידָה לִּי בַּמֶּה תֵּאָסֵר וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ אִם תַּאַרְגִי אֶת שֶׁבַע מַחְלְפוֹת
רֹאשִׁי עִם הַמַּסָּכֶת וַתִּתְקַע בַּיָּתֵד
וַתֹּאמֶר אֵלָיו פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ
שִׁמְשׁוֹן וַיִּיקַץ מִשְּׁנָתוֹ וַיִּסַּע אֶת
הַיְתַד הָאֶרֶג וְאֶת הַמַּסָּכֶת וַתֹּאמֶר
אֵלָיו אֵיךְ תֹּאמַר אֲהַבְתִּיךְ וְלִבְּךָ
אֵין אִתִּי זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הֵתַלְתָּ
בִּי וְלֹא הִגַּדְתָּ לִּי בַּמֶּה כֹּחֲךָ גָּדוֹל
וַיְהִי כִּי הֵצִיקָה לּוֹ בִדְבָרֶיהָ כָּל
הַיָּמִים וַתְּאַלְצֵהוּ וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ
לָמוּת וַיַּגֶּד לָהּ אֶת כָּל לִבּוֹ וַיֹּאמֶר
לָהּ מוֹרָה לֹא עָלָה עַל רֹאשִׁי כִּי
נְזִיר אֱלֹהִים אֲנִי מִבֶּטֶן אִמִּי אִם
גֻּלַּחְתִּי וְסָר מִמֶּנִּי כֹחִי וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי
כְּכָל הָאָדָם וַתֵּרֶא דְלִילָה כִּי
הִגִּיד לָהּ אֶת כָּל לִבּוֹ וַתִּשְׁלַח
וַתִּקְרָא לְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים לֵאמֹר עֲלוּ
הַפַּעַם כִּי הִגִּיד לִי אֶת כָּל לִבּוֹ וְעָלוּ
אֵלֶיהָ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיַּעֲלוּ
הַכֶּסֶף בְּיָדָם וַתְּיַשְּׁנֵהוּ עַל בִּרְכֶּיהָ
וַתִּקְרָא לָאִישׁ וַתְּגַלַּח אֶת שֶׁבַע
מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ וַתָּחֶל לְעַנּוֹתוֹ
וַיָּסַר כֹּחוֹ מֵעָלָיו וַתֹּאמֶר פְּלִשְׁתִּים
עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וַיִּקַץ מִשְּׁנָתוֹ
וַיֹּאמֶר אֵצֵא כְּפַעַם בְּפַעַם
וְאִנָּעֵר וְהוּא לֹא יָדַע כִּי יְהוָה
סָר מֵעָלָיו וַיֹּאחֲזוּהוּ פְלִשְׁתִּים
וַיְנַקְּרוּ אֶת עֵינָיו וַיּוֹרִידוּ אוֹתוֹ עַזָּתָה
וַיַּאַסְרוּהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם וַיְהִי טוֹחֵן

אסר · ארג חלף · נסך תקע · יקץ נסע · נגד כוח · גדל היה · צוק יום · אלץ קצר · נגד · מרה · נזר · סור חלה · היה ראה · עד שלח · קרא עלה · ישן · גלח · חלף חלל · ענה סור · כוח ישן · אמר יצא · נער · אחז · נקר ירד · אסר היה · טחן

vinxit eū: & clamauit philiſtiim ſuper te ſamſon: in cubiculo iſidiis preparatis. Qui ita rupit vincula: q̄ſi fila telarū. dixitq̧ dalila rurſum ad eum. Vſq̧ quo decipis me & falſum loqueris. Oſtende quo vinciri debeas? Cui reſpōdit ſamſō. Si inq̄t ſeptē cries capitis mei cū licio plexueris: & clauū his circumligatū terre fixeris: īfirmus ero. Q̄d cū feciſſet dalila: dixit ad eum Philiſtiim ſup te ſāſō. Qui cōſurgēs de ſōno extraxit clauū cū crinib⁹ & licio. Dixitq̧ ad eū dalila. Quō dicis q̧ amas me: cū anim⁹ tu⁹ nō ſit mecū. Per tres vices mētitus es mihi: & noluiſti dicere i quo ſit maxima fortitudo tua. Cūq̧ moleſta eſſet ei & p multos dies iugiter adhereret: ſpaciū ad qetē nō tribuēs: defecit aīa ei⁹: & ad mortem vſq̧ laſſata ē. Tūc apeꝛiens veritatē rei dixit ad eā. Ferꝛ nūq̧ aſcendit ſup caput meum: quia nazareus.i.conſecratus deo ſū de vtero matris mee. Si raſum fuerit caput meum recedet a me fortitudo mea & deficiā: eroq̧ ſicut ceteri homies. Videſq̧ illa q̧ cōfeſſus ei eēt oēm aīum ſuū: miſit ad principes philiſtinoꝛ ac mādauit. Aſcēdite adhuc ſemel: qa nūc mihi apuit cor ſuū. Qui aſcēderūt: aſſūpta pecūia q̄ pmiſerant. At illa dormire eū fecit ſup genua ſua: & i ſinu ſuo reclinare caput Vocauitq̧ tōſorē & raſit ſeptē crines eius: & cepit abigere eū & a ſe repellere. Stati eīm ab eo fortitudo diſceſſit dixitq̧. Philiſtiī ſup te ſamſō: qui de ſōno cōſurgēs dixit i aīo ſuo. Egrediar ſicut añ feci: & me excutiā: neſciēs q̧ receſſiſſet ab eo dn̄s. Quē cū apprehēdiſſet philiſtiim: ſtati eruerūt oculos eius & duxerūt gazam vinctum catenis: & clauſum in carcere molere fecerunt.

nouos τ ligauit illū in ipſis. τ dixit ad eū: phi
καινὰ καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν αὐτοῖς· καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, οἱ ἀλ
liſtijm ſup te ſamſon: τ inſidie erant in cu
λόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών, καὶ τὸ ἔνεδρον ἐκάθητο ἐν τῷ τα
biculo. τ diſrupit ea a brachijs ſuis quaſi fi
μιείῳ· καὶ διέσπασεν αὐτὰ ἀπὸ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ ὡς ῥάμ
lu. τ dixit dalila ad ſamſon: vſq nūc decepi
μα. καὶ εἶπε δαλιδὰ πρὸς σαμψών, ἕως νῦν παρελογί
ſti me τ locutus es ad me mēdacia. annūcia iā mihi in
σω με καὶ ἐλάλησας πρός με ψευδῆ. ἀνάγγειλον δή μοι ἐν
quo ligaberis. τ dixit ad illā: ſi texueris ſeptē ca
τίνι δεθήσῃ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν, ἐὰν ὑφάνῃς τὰς ἑπτὰ σει
tenas capitis mei cum licio τ affixeris
ρὰς τῆς κεφαλῆς μου μετὰ τοῦ διάσματος καὶ ἐγκρούσῃς
cum clauo in parietē: τ ero infirm⁹. τ
ἐν τῷ πασσάλῳ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ ἔσομαι ἀσθενής· καὶ
fecit ei dalila ſic: τ texuit ſeptē
ἐποίησεν αὐτῷ δαλιδὰ οὕτως, καὶ ἐδιάσατο τοὺς ἑπτὰ
cincinos capitis eius cum extali τ in
βοστρύχους τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐκτάσεως καὶ κα
fixit eū clauis in parietē. τ dixit
τέκρουσεν ἐν τοῖς πασσάλοις εἰς τὸν τοῖχον· καὶ εἶπεν
ad eū: philiſtijm ſup te ſamſon. τ ſurrexit de
πρὸς αὐτόν, ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών. καὶ ἐξηγέρθη ἐκ
ſomno ſuo τ extraxit palos in li
τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ ἐξέσπασε τοὺς πασσάλους ἐν τῷ ὑφά
cio ex pariete τ tramā: τ nō cognita fuit
σματι ἐκ τοῦ τοίχου καὶ τὸ δίασμα, καὶ οὐκ ἐγνώσθη
vis eius. τ dixit ad eū dalila. quomō dices
ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν δαλιδά· πῶς λέγεις
amaui te τ cor tuū nō eſt mecum: hac
ἠγάπηκά σε καὶ ἡ καρδία σου οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ, τοῦτο
tertia vice decepiſti me τ nō dixiſti mihi in quo
τρίτον παρελογίσω με καὶ οὐκ ἀπήγγειλάς μοι ἐν τίνι
vis tua eſt magna. τ factū eſt qñ vexauit il
ἡ ἰσχύς σου ἐστὶν ἡ μεγάλη. καὶ ἐγένετο ὅτε κατειργάσατο αὐ
lū ſermonib⁹ ſuis totā noctē τ moleſta fuit illi τ ani
τὸν τοῖς λόγοις αὐτῆς ὅλην τὴν νύκτα καὶ παρηνώχλησεν αὐτὸν καὶ ὠλι
mo defecit vſq ad mortē: τ retulit ei oia q̃ a
γοψύχησεν ἕως εἰς θάνατον, καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῇ πάντα τὰ ἀπὸ
corde ſuo: τ dixit illi: nouacula nō aſcendet ſup caput
καρδίας αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῇ, ξυρὸν οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν κεφαλήν
meā: qm nazareus dei ego ex vtero matris mee: τ ſi raſus fue
μου, ὅτι ναζιραῖος θεοῦ ἐγώ εἰμι ἐκ κοιλίας μητρός μου· καὶ ἐὰν ξυρηθῶ
ro recedet a me fortitudo mea: τ ero infirmus: τ ero ſi
μαι ἀποστήσεται ἀπ' ἐμοῦ ἡ ἰσχύς μου, καὶ ἀσθενήσω, καὶ ἔσομαι
cut oēs hoies. τ vidit dalila qm nunciauit ei oia
ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι. καὶ εἶδε δαλιδὰ ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτῇ πάντα
q̃ a corde ſuo. τ miſit τ vocauit principes
τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ· καὶ ἀπέστειλε καὶ ἐκάλεσε τοὺς σατράπας
philiſtijm dicēs: aſcēdite ſemel: qm retulit mihi om
τῶν ἀλλοφύλων λέγουσα, ἀνάβητε τὸ ἅπαξ, ὅτι ἀνήγγειλέ μοι πᾶ
ne cor ſuū. τ aſcēderūt ad eā oēs princi
σαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν πρὸς αὐτὴν πάντες οἱ σατρά
pes philiſtijm τ attulerūt argētū in manib⁹ ſu
παι τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἀνήνεγκαν τὸ ἀργύριον ἐν ταῖς χερσὶν αὐ
is. τ dormire fecit eū in medio genuum ſuoꝶ. τ voca
τῶν. καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν ἀναμέσον τῶν γονάτων αὐτῆς· καὶ ἐκάλε
uit tonſorē τ totōdit ſeptē crines capitis eius:
σεν τὸν κουρέα καὶ ἐξύρισε τοὺς ἑπτὰ βοστρύχους τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ,
τ cepit humiliari τ diſceſſit vis eius ab eo. τ dixit
καὶ ἤρξατο ταπεινοῦσθαι καὶ ἀπέστη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ εἶπε
et dalila: philiſtijm ſup te ſamſon. τ excitat⁹ eſt de ſomno
δαλιδά, ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών. καὶ ἐξηγέρθη ἐκ τοῦ ὕπνου
ſuo: τ dixit exibo τ faciā ſicut ſemp τ excu
αὐτοῦ, καὶ εἶπεν ἐξελεύσομαι καὶ ποιήσω καθὼς ἀεὶ καὶ ἀποτινάξο
tiar: τ ipſe nō ſciebat qȝ dn̄s receſſit ab eo. τ apphēderūt e
μαι, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω ὅτι κύριος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐπελάβοντο αὐ
um philiſtijm τ eruerūt oculos eius: τ deduxerūt e
τοῦ οἱ ἀλλόφυλοι καὶ ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ κατήγαγον αὐ
um in gazan: τ ligauerūt eum in cōpedib⁹ ferreis: τ erat molēs
τὸν εἰς γάζαν, καὶ ἔδησαν αὐτὸν ἐν πέδαις χαλκαῖς, καὶ ἦν ἀλήθων

in domo cuſtodie. τ cepit crinis capitis e
ἐν οἴκῳ τῆς φυλακῆς. καὶ ἤρξατο ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐ
ius creſcere qñ raſus eſt. τ principes phi
τοῦ ἀνατέλλειν καθὼς ἐξυρήθη. καὶ οἱ σατράπαι τῶν ἀλ
liſtijm cōgregati ſunt vt immolarēt ſacrificiū magnū da
λοφύλων συνήχθησαν τοῦ θῦσαι θυσίαν μεγάλην δα
gon deo ſuo τ vt letarentur. τ dixerūt
γὼν τῷ θεῷ αὐτῶν καὶ τοῦ εὐφρανθῆναι. καὶ εἶπαν
tradidit deus nr̄ in manū nr̄as ſamſon ini
παρέδωκεν ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν χειρὶ ἡμῶν σαμψὼν τὸν ἐχ
micū nr̄m. τ vidit eū ppl̄s τ laudauerūt de
θρὸν ἡμῶν. καὶ εἶδεν αὐτὸν ὁ λαὸς καὶ ᾔνεσαν τοὺς θε
os ſuos: qm dixerūt tradidit deus nr̄ in ma
οὺς αὐτῶν, ὅτι εἶπαν παρέδωκεν ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν χει
nū nr̄am inimicū nr̄m τ deſolātē terraȝ
ρὶ ἡμῶν τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν καὶ τὸν ἐξερημοῦντα τὴν γῆν ἡ
nr̄am: qui multiplicauit vulneratos nr̄os. τ fa
μῶν, ὃς ἐπλήθυνεν τοὺς τραυματίας ἡμῶν. καὶ ἐγέ
ctū eſt qñ letatū eſt cor eoꝶ: τ dixerūt: vo
νετο ὅτε ἠγαθύνθη ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ εἶπαν, καλέ
cate ſamſon de domo cuſtodie τ lu
σατε τὸν σαμψὼν ἐξ οἴκου τῆς φυλακῆς καὶ παιξά
dat ante nos. τ vocauerūt ſamſon de domo
τω ἐνώπιον ἡμῶν. καὶ ἐκάλεσαν τὸν σαμψὼν ἐξ οἴκου
cuſtodie: τ alludebat ei: τ ſtatuerūt eū
τῆς φυλακῆς, καὶ ἐνέπαιζον αὐτῷ, καὶ ἔστησαν αὐτὸν
in medio duaꝶ colūnaꝶ. τ dixit ſamſon ad
ἀναμέσον τῶν δύο στύλων. καὶ εἶπε σαμψὼν πρὸς τὸ
puerū qui manu ducebat eū: dimitte
παιδάριον τὸν χειραγωγοῦντα αὐτόν, ἐπανάπαυσόν
me iā τ fac tangere me colūnas in qb⁹
με δὴ καὶ ποίησον ψηλαφῆσαί με τοὺς στύλους ἐφ' ὧν
domus firmata eſt ſup illos: τ reclina me ſup
ὁ οἶκος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐπιστηρίσω με ἐπ' αὐ
eas. ipſa aūt dom⁹ erat plena viroꝶ τ mulierū: τ
τούς. ὁ δὲ οἶκος ἦν πλήρης ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, καὶ
illic oēs principes philiſtinoꝶ. τ ſup
ἐκεῖ πάντες οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐπὶ
ſolario qſi tria milia viroꝶ τ mulierū aſ
τοῦ δώματος ὡσεὶ τρισχίλιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐμ
picientiū illuſum ſamſon. τ clamauit ſam
βλέποντες ἐμπαιζόμενον τὸν σαμψών. καὶ ἐβόησε σαμ
ſon ad dn̄m τ dixit: dn̄e dn̄e recordare mei τ for
ψὼν πρὸς κύριον καὶ εἶπεν, κύριε κύριε μνήσθητί μου καὶ ἐνί
tifica me in duplo τ ſemel hoc deus: τ vlciſ
σχυσόν με δὴ πλὴν καὶ τὸ ἅπαξ τοῦτο ὁ θεός, καὶ ἐκδική
car vltionem vnā pro oculis meis de phili
σω ἐκδίκησιν μίαν ἀντὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐκ τῶν ἀλλο
ſtijm. τ apprehēdit ſamſon duas colūnas
φύλων. καὶ περιέλαβε σαμψὼν τοὺς δύο στύλους
medias in quib⁹ domus innitebatur ſup ipſis: τ
τοὺς μέσους ἐφ' ὧν ὁ οἶκος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῶν, καὶ
innixe eſt in illis vnā in dextera ſua τ vnā in
ἐπεστηρίσατο ἐπ' αὐτοὺς ἕνα ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ καὶ ἕνα ἐν τῇ
ſiniſtra ſua. τ dixit ſamſon: moriatur aia
ἀριστερᾷ αὐτοῦ. καὶ εἶπε σαμψών, ἀποθανέτω ἡ ψυχή
mea cum philiſtijm: τ inclinauit i fortitudīe τ cecidit
μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἔκλινεν ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἔπεσεν
domus ſup principes τ ſup oēm ppl̄m q erat i
ὁ οἶκος ἐπὶ τοὺς σατράπας καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν
illa. τ fuerūt mortui quos occiderat ſam
αὐτῷ. καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες οὓς ἐθανάτωσε σαμ
ſon in morte ſua plures quā occiderat in
ψὼν ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ πλείους ὑπὲρ οὓς ἐθανάτωσεν ἐν τῇ
vita ſua. τ deſcenderūt fratres eius τ vniuerſa do
ζωῇ αὐτοῦ. καὶ κατέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶς ὁ οἶ
mus patris eius: τ acceperūt eum τ aſcēderūt τ
κος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἔλαβον αὐτὸν καὶ ἀνέβησαν
ſepelierūt eū inter ſaraa τ inter eſthaol
καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἀναμέσον σαραὰ καὶ ἀναμέσον ἐσθαὸλ
in ſepulchro manue patris eius. τ ipſe iudicauit
ἐν τῷ τάφῳ μανωὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἔκρινεν

Iamq̧ capilli eius renaſci ceperāt: & principes philiſtinorū conuenerunt in vnū vt immolarēt hoſtias magnificas dagon deo ſuo & epularentur dicētes. Tradidit deus noſter inimicū nr̄m ſamſon in manus noſtras. Quod etiā ppl̄s videns laudabat deū ſuū eademq̧ dicebat. Tradidit deus noſter aduerſariū nr̄m in manus nr̄as qui deleuit terrā nr̄am & occidit plurimos. Letāteſq̧ p conuiuia ſūptis iā epulis preceperūt vt vocaretur ſamſon: & ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos: fecerūtq̧ eum ſtare inter duas columnas. Qui dixit puero regenti greſſus ſuos. Dimitte me vt tangā colūnas quibus omnis imminet dom⁹: & reclinēr ſup eas & paululū reqeſcā. Dom⁹ aūt erat plēa viroꝛ ac mulieꝛ: & erāt ibi oēs principes philiſtinorū: ac de tecto & ſolario circiter tria milia vtriuſq̧ ſexus ſpectātes ludētem ſamſon. At ille inuocato domino ait. Dn̄e de⁹ me⁹ memento mei: & redde mihi nūc fortitudinē priſtinam deus meus vt vlciſcar me de hoſtibus meis: & p amiſſione duorū luminū vnā vltionē recipiā. Et apprehendens ambas colūnas quib⁹ innitebatur dom⁹: alterāq̧ earum dextera & alterā leua tenens: ait. Moriatur aīa mea cū philiſtiim. Concuſſiſq̧ fortiter colūnis: cecidit dom⁹ ſuper oēs principes & ceterā multitudinē q̄ ibi erat. Multoq̧ plures interfecit moriens: q̄ añ viuus occiderat. Deſcēdētes aūt fratres eius & vniuerſa cognatio: tulerūt corpus eius & ſepelierūt iter ſaraa & eſthaol in ſepulchro patris ſui manue: iudicauitq̧

בְּבֵית הָאֲסוּרִים וַיָּחֶל שְׂעַר
רֹאשׁוֹ לְצַמֵּחַ כַּאֲשֶׁר גֻּלָּח וְסַרְנֵי
פְלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ לִזְבֹּחַ זֶבַח גָּדוֹל
לְדָגוֹן אֱלֹהֵיהֶם וּלְשִׂמְחָה וַיֹּאמְרוּ
נָתַן אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ אֵת שִׁמְשׁוֹן
אוֹיְבֵנוּ וַיִּרְאוּ אֹתוֹ הָעָם וַיְהַלְלוּ
אֶת אֱלֹהֵיהֶם כִּי אָמְרוּ נָתַן אֱלֹהֵינוּ
בְיָדֵנוּ אֶת אוֹיְבֵנוּ וְאֵת מַחֲרִיב
אַרְצֵנוּ וַאֲשֶׁר הִרְבָּה אֶת חֲלָלֵינוּ
וַיְהִי כְּטוֹב לִבָּם וַיֹּאמְרוּ קִרְאוּ
לְשִׁמְשׁוֹן וִישַׂחֶק לָנוּ וַיִּקְרְאוּ
לְשִׁמְשׁוֹן מִבֵּית הָאֲסוּרִים וַיְצַחֵק
לִפְנֵיהֶם וַיַּעֲמִידוּ אוֹתוֹ בֵּין
הָעַמּוּדִים וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל
הַנַּעַר הַמַּחֲזִיק בְּיָדוֹ הַנִּיחָה אוֹתִי
וַהֲמִשֵׁנִי אֶת הָעַמֻּדִים אֲשֶׁר
הַבַּיִת נָכוֹן עֲלֵיהֶם וְאֶשָּׁעֵן עֲלֵיהֶם
וְהַבַּיִת מָלֵא הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים
וְשָׁמָּה כֹּל סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וְעַל
הַגָּג כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וְאִשָּׁה
הָרֹאִים בִּשְׂחוֹק שִׁמְשׁוֹן
וַיִּקְרָא שִׁמְשׁוֹן אֶל יְהוָה
וַיֹּאמַר אֲדֹנָי יְהוִה זָכְרֵנִי נָא
וְחַזְּקֵנִי נָא אַךְ הַפַּעַם הַזֶּה
הָאֱלֹהִים וְאִנָּקְמָה נְקַם אַחַת מִשְּׁתֵי
עֵינַי מִפְּלִשְׁתִּים וַיִּלְפֹּת שִׁמְשׁוֹן
אֶת שְׁנֵי עַמּוּדֵי הַתָּוֶךְ אֲשֶׁר הַבַּיִת
נָכוֹן עֲלֵיהֶם וַיִּסָּמֵךְ עֲלֵיהֶם אֶחָד
בִּימִינוֹ וְאֶחָד בִּשְׂמֹאלוֹ וַיֹּאמֶר
שִׁמְשׁוֹן תָּמוֹת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים
וַיֵּט בְּכֹחַ וַיִּפֹּל הַבַּיִת עַל הַסְּרָנִים
וְעַל כָּל הָעָם אֲשֶׁר בּוֹ וַיִּהְיוּ
הַמֵּתִים אֲשֶׁר הֵמִית בְּמוֹתוֹ רַבִּים
מֵאֲשֶׁר הֵמִית בְּחַיָּיו וַיֵּרְדוּ אֶחָיו
וְכָל בֵּית אָבִיהוּ וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ וַיַּעֲלוּ
וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל
בְּקֶבֶר מָנוֹחַ אָבִיו וְהוּא שָׁפַט

אסף גדל · ראה הלל · חרב · רבה · שחק קרא · אסר צחק · עמד · עמד · חזק נוח · מוש · כון שען · נשה · איש · ראה קרא · נקם · לפת · שנה · סמך · ימן שמאל · אמר מות · נטה כוח · נפל היה · רבב · חיה · נשא עלה · קבר

Tex.heb.

את ישראל עשרים שנה׃

Cap. xvij

ויהי איש מהר אפרים ושמו
מיכיהו׃ ויאמר לאמו אלף ומאה
הכסף אשר לקח לך ואת אלית
וגם אמרת באזני הנה הכסף
אתי אני לקחתיו ותאמר אמו
ברוך בני ליהוה׃ וישב את אלף
ומאה הכסף לאמו ותאמר אמו
הקדש הקדשתי את הכסף ליהוה
מידי לבני לעשות פסל ומסכה
ועתה אשיבנו לך׃ וישב הכסף
לאמו ותקח אמו מאתים כסף
ותתנהו לצרף ויעשהו פסל
ומסכה ויהי בבית מיכיהו׃ והאיש
מיכה לו בית אלהים ויעש אפוד
ותרפים וימלא את יד אחד
מבניו ויהי לו לכהן׃ בימים
ההם אין מלך בישראל איש
הישר בעיניו יעשה׃ ויהי נער
מבית לחם יהודה ממשפחת
יהודה והוא לוי והוא גר שם׃
וילך האיש מהעיר מבית לחם
יהודה לגור באשר ימצא ויבא
הר אפרים עד בית מיכה לעשות
דרכו׃ ויאמר לו מיכה מאין
תבוא ויאמר אליו לוי אנכי
מבית לחם יהודה ואנכי הולך
לגור באשר אמצא׃ ויאמר לו
מיכה שבה עמדי והיה לי לאב
ולכהן ואנכי אתן לך עשרת
כסף לימים וערך בגדים
ומחיתך וילך הלוי׃ ויואל הלוי
לשבת את האיש ויהי הנער לו
כאחד מבניו׃ וימלא מיכה את
יד הלוי ויהי לו הנער לכהן ויהי
בבית מיכה׃ ויאמר מיכה עתה

Pritiua.he.

אלה · ברך שוב · קדש · עשה נסך · שוב · לקח מאה · נתן · היה · אפד · מלא · יום · שפחה · גור · מצא בוא · אמר · הלך · ישב · נתן · חיה אל · ישב היה

Trāsla.B.Hie.

israel viginti annis. 17.

Fuit eo tempore vir quidam de monte effraim nomine michas: qui dixit matri sue. Mille centum argenteos quos separaueras: et super quibus me audiente iuraueras: ecce ego habeo: & apud me sunt. Cui illa respondit. Benedictus filius meus dño. Reddidit ergo eos matri sue: que dixerat ei. Consecraui & voui hoc argentum dño: vt de manu mea suscipiat filius meus: et faciat sculptile atque conflatile: & nunc trado illud tibi. Reddidit igitur eos matri sue: que tulit ducentos argenteos: & dedit eos argentario vt faceret ex eis sculptile atque conflatile quod fuit in domo miche. Qui ediculam quoque in ea deo sepauit: & fecit ephot & theraphi .i. vestem sacerdotalem & idola. Impleuitque vnius filiorum suorum manum: & factus est ei sacerdos. In diebus illis non erat rex in israel: sed vnusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat. Fuit quoque in tempore illo alter adolescens de bethlee iuda ex cognatione eius: eratque ipse leuites & habitabat ibi. Egressusque de ciuitate bethlee: peregrinari voluit vbicumque sibi commodum repperisset. Cumque venisset in montem effraim iter faciens: & declinasset parumper in domo miche: interrogatus est ab eo vnde venisset. Qui respondit Leuita sum de bethleem iuda: & vado vt habitem vbi potuero & vtile mihi esse perspexero. Dixitque micha. Mane apud me inquit & esto mihi parens ac sacerdos: Daboque tibi per annos singulos decem argenteos ac vestem duplicem: & que ad victum sunt necessaria. Acquieuit & mansit apud hominem: fuitque illi quasi vnus de filiis. Impleuitque micha manum eius: & habuit puerum sacerdotem apud se: nunc

Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

israel viginti annis.
τὸν ἰσραὴλ ἔικοσι ἔτη.

Ca. 17.

Et fuit vir de monte ephraim et nomen eius
Καὶ ἐγένετο ἀνὴρ ἐξ ὄρους ἐφραὶμ καὶ ὄνομα αὐτοῦ
michas: et dixit matri sue: mille et centum
μιχά, καὶ εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, χιλίους καὶ ἑκατὸν
argenteos sublatos tibi: et adiurasti et di
ἀργυρίου τοὺς συλληφθέντας σοι, καὶ ἐξώρκισας καὶ εἴ
xisti in auribus meis: ecce argentum apud me:
πας ἐν τοῖς ὠσίν μου, ἰδοὺ τὸ ἀργύριον παρ᾽ ἐμοί,
ego accepi illud. et dixit mater eius: benedi
ἐγὼ ἔλαβον αὐτό. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εὐλογη-
ctus filius meus in dño: et reddidit
μένος ὁ υἱός μου ἐν τῷ κυρίῳ, καὶ ἀπέδωκεν τοὺς
mille et centum argenteos matri sue. et dixit
χιλίους καὶ ἑκατὸν ἀργυρίου τῇ μητρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἡ
mater sua: sctificatione sctificaui argentum dño
μήτηρ αὐτοῦ, ἁγιασμὸν ἡγίασα τὸ ἀργύριον τῷ κυρίῳ
de manu mea seorsum ad faciendum sculptile
ἐκ τῆς χειρός μου καταμόνας τοῦ ποιῆσαι γλυπτὸν
et conflatile: et nunc reddam illud tibi. et red-
καὶ χωνευτόν, καὶ νῦν ἀποδώσω αὐτό σοι. καὶ ἀπέ-
didit argentum matri sue: et accepit ma
δωκεν τὸ ἀργύριον τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔλαβεν ἡ μή
ter eius ducentos ex argento: et dedit id
τηρ αὐτοῦ διακοσίους τοῦ ἀργυρίου, καὶ ἔδωκεν αὐ
illi qui conflat et fecit illud sculptile et con-
τὸ τῷ χωνευτῇ καὶ ἐποίησεν αὐτὸ γλυπτὸν καὶ χω-
flatile. et fuit in domo micha: et domus mi
νευτόν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ οἴκῳ μιχά, καὶ ὁ οἶκος μι
cha illi domus dei. et fecit ephod et theraphi.
χὰ αὐτῷ οἶκος θεοῦ. καὶ ἐποίησεν ἐφοὺδ καὶ θεραφίν.
et impleuit manum vnius filiorum suorum: et
καὶ ἐνέπλησε τὴν χεῖρα ἑνὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ
factus est ei in sacerdotem. in diebus illis non
ἐγενήθη αὐτῷ εἰς ἱερέα. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ
erat rex in israel: vir rectum in oculis
ἦν βασιλεὺς ἐν ἰσραήλ, ἀνὴρ τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς
suis faciebat. et fuit puer de bethleem iu
αὐτοῦ ἐποίει. καὶ ἐγένετο παιδάριον ἐκ βηθλεὲμ ἰού
da de cognatione iuda et ipse leuites: et
δα ἐκ τῆς συγγενείας ἰούδα καὶ αὐτὸς λευίτης, καὶ
ipse habitabat ibi. et egressus est vir de ciui-
αὐτὸς παρῴκει ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀνὴρ ἐκ τῆς πό-
tate bethleem iuda vt habitet vbi inueniret. et ve-
λεως βηθλεὲμ ἰούδα παροικεῖν οὗ ἂν εὕρῃ. καὶ πα
nit in montem ephraim vsque ad domum micha vt fa
ρεγενήθη εἰς ὄρος ἐφραὶμ ἕως οἴκου μιχὰ τοῦ ποιῆ
ceret iter suum. et dixit ei micha: vnde
σαι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ μιχά, πόθεν
venis? et dixit ad eum: leuites ego sum de
ἔρχῃ; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, λευίτης ἐγώ εἰμι ἐκ
bethleem iuda: et ego vado vt habitem vbi
βηθλεὲμ ἰούδα, καὶ ἐγὼ πορεύομαι παροικεῖν οὗ ἂν
inuenero. et dixit ei micha: sede mecum: et
εὕρω. καὶ εἶπεν αὐτῷ μιχά, κάθου μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ
sis mihi in patrem et in sacerdotem: et ego dabo
γίνου μοι εἰς πατέρα καὶ εἰς ἱερέα, καὶ ἐγὼ δώσω
tibi decem argenteos in dies et par vestium
σοι δέκα ἀργυρίου εἰς ἡμέρας καὶ ζεῦγος ἱματίων
et que ad victum tuum. et abiit leuites et
καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν σου. καὶ ἐπορεύθη ὁ λευίτης καὶ
incepit habitare apud virum. et fuit il
ἤρξατο παροικεῖν παρὰ τῷ ἀνδρί. καὶ ἐγενήθη αὐ-
li puer vt vnus filiorum eius. et imple
τῷ τὸ παιδάριον ὡς εἷς τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἐνέπλη-
uit micha manum leuite: et fuit ei
σεν μιχὰ τὴν χεῖρα τοῦ λευίτου, καὶ ἐγενήθη αὐ-
puer in sacerdotem: et fuit in domo mi
τῷ τὸ παιδάριον εἰς ἱερέα, καὶ ἦν ἐν τῷ οἴκῳ μι
cha. et dixit micha: nunc
χά. καὶ εἶπεν μιχά, νῦν

Trāſ.Gre.lxx.cū interpre.latina.

cognoui quod benefecit mihi dñs: quoniam factus est mihi
ἔγνων ὅτι ἠγαθοποίησέν μοι κύριος, ὅτι ἐγενήθη μοι
leuites in sacerdotem.
ὁ λευίτης εἰς ἱερέα.

Ca. 18.

In diebus illis non erat rex in is
Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν ἰσ
rael. et in diebus illis tribus dan que
ραήλ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἡ φυλὴ τοῦ δὰν ἐζή
rebat sibi possessionem ad habitandum: quoniam non ceci-
τει ἑαυτῇ κληρονομίαν τοῦ κατοικεῖν, ὅτι οὐκ ἐνέπε-
dit illi vsque ad dies illas in medio tribuum isra
σεν αὐτῇ ἕως τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἐν μέσῳ φυλῶν ἰσρα
el possessio. et miserunt filii dan de cogna
ὴλ κληρονομία. καὶ ἐξαπέστειλαν οἱ υἱοὶ δὰν ἐκ τῶν συγ
tionibus suis quinque viros de parte sua viros filios
γενειῶν αὐτῶν πέντε ἄνδρας ἀπὸ μέρους αὐτῶν ἄνδρας υἱοὺς
potentie de saraa et esthaol vt explorarent
δυνάμεως ἐκ σαραὰ καὶ ἐσθαὸλ τοῦ κατασκέψασθαι
terram et diligenter inspicerent eam. et dixerunt ad e-
τὴν γῆν καὶ ἐξιχνιάσαι αὐτήν. καὶ εἶπαν πρὸς αὐ-
os: ite et considerate terram: et ve
τούς, πορεύεσθε καὶ ἐξερευνήσατε τὴν γῆν, καὶ πα
nerunt in montem ephraim vsque ad domum micha et requi
ρεγένοντο εἰς ὄρος ἐφραὶμ ἕως οἴκου μιχὰ καὶ κατέ
euerunt ibi: eis existentibus apud domum micha.
παυσαν ἐκεῖ, αὐτῶν ὄντων παρὰ τῷ οἴκῳ μιχά.
et illi cognouerunt vocem pueri leui
καὶ αὐτοὶ ἔγνωσαν τὴν φωνὴν τοῦ παιδαρίου τοῦ λευί
te et declinauerunt illic. et dixerunt ei: quis te du
του καὶ ἐξέκλιναν ἐκεῖ. καὶ εἶπαν αὐτῷ, τίς σε ἤ-
xit huc? et quid tu agis hic? et quid
γαγεν ὧδε; καὶ τί σὺ ποιεῖς ἐνταῦθα; καὶ τί
tibi est hic? et dixit ad eos: sic et sic
σοι ἐστὶν ὧδε; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, οὕτω καὶ οὕτως
fecit mihi micha: et mercede conduxit me et factus sum
ἐποίησέν μοι μιχά, καὶ ἐμισθώσατό με καὶ ἐγενήθην
ei in sacerdotem. et dixerunt ei: interroga iam
αὐτῷ εἰς ἱερέα. καὶ εἶπον αὐτῷ, ἐπερώτησον δὴ
in deo: et cognoscemus si prosperatur iter nostrum
ἐν τῷ θεῷ, καὶ γνωσόμεθα εἰ κατευοδοῖ ἡ ὁδὸς ἡμῶν
quod nos imus per illud. et dixit eis
ἣν ἡμεῖς πορευόμεθα ἐπ᾽ αὐτήν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ
sacerdos: ambulate in pace: coram dño via
ἱερεύς, πορεύεσθε εἰς εἰρήνην, ἐνώπιον κυρίου ἡ ὁδὸς
vestra per quam ambulatis in ipsa. et abierunt
ὑμῶν καθ᾽ ἣν πορεύεσθε ἐν αὐτῇ. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ
quinque viri et venerunt in laisa: et vi
πέντε ἄνδρες καὶ παρεγένοντο εἰς λαϊσά, καὶ εἶ-
derunt populum qui in ea: habitantem in spe se
δον τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῇ, κατοικοῦντα ἐν ἐλπίδι κα
cundum consuetudinem sidoniorum quietos in spe:
τὰ τὴν σύγκρισιν τῶν σιδωνίων ἡσυχάζοντας ἐν ἐλ-
et non potentes loqui verbum in terra. pos
πίδι, καὶ μὴ δυναμένους λαλῆσαι ῥῆμα ἐν τῇ γῇ. κλη
sessor thesauri: quoniam longe sunt a sidone:
ρονόμος θησαυροῦ, ὅτι μακράν εἰσιν ἀπὸ σιδῶνος,
et sermo non erat illis cum syria. et ve
καὶ λόγος οὐκ ἦν αὐτοῖς μετὰ συρίας. καὶ παρε-
nerunt quinque viri ad fratres su-
γένοντο οἱ πέντε ἄνδρες πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐ-
os in saraa et in esthaol: et dixerunt eis
τῶν εἰς σαραὰ καὶ εἰς ἐσθαόλ, καὶ ἔλεγον αὐτοῖς οἱ
fratres eorum: quid vos sedetis? et dixerunt sur
ἀδελφοὶ αὐτῶν, τί ὑμεῖς κάθησθε; καὶ εἶπαν ἀνά-
gite et ascendamus ad eos: quoniam vidimus
στητε καὶ ἀναβῶμεν ἐπ᾽ αὐτούς, ὅτι ἑωράκαμεν τὴν
terram: et ecce bona valde. et vos tacete:
γῆν, καὶ ἰδοὺ ἀγαθὴ σφόδρα. καὶ ὑμεῖς σιωπᾶτε,
ne tardetis ad eundum et intrandum
μὴ ὀκνήσητε τοῦ πορευθῆναι καὶ εἰσελθεῖν

Trāsla.B.Hie.

scio dicens quod benefaciet mihi dominus habenti leuitici generis sacerdotem. 18.

In diebus illis non erat rex in israel: & tribus dan querebat possessionem sibi vt habitaret in ea. Vsque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat. Miserunt ergo filii dan stirpis & familie sue quinque viros fortissimos de saraa & esthaol vt explorarent terram & diligenter inspicerent. Dixeruntque eis. Ite & considerate terram. Qui cum pergentes venissent in montem effraim & intrassent domum miche: requieuerunt ibi: & agnoscentes vocem adolescentis leuite vtentesque illius diuersorio: dixerunt ad eum. Quis te huc adduxit? Quid hic agis? Quam ob causam huc venire voluisti? Qui respondit eis. Hec & hec prestitit mihi michas: & me mercede conduxit vt sim ei sacerdos. Rogauerunt autem eum vt consuleret deum & scire possent an prospero itinere pergerent: & res haberet effectum. Qui respondit eis. Ite cum pace. Dominus respicit viam vestram & iter quo pergitis. Euntes igitur quinque viri venerunt lais: videruntque populum habitantem in ea absque vllo timore iuxta consuetudinem sidoniorum securum & quietum: nullo eis penitus resistente magnarumque opum: & procul a sidone atque a cunctis hominibus separatum. Reuersique ad fratres suos in sara & esthaol: & quid egissent sciscitantibus responderunt. Surgite & eamus ad eos. Vidimus enim terram valde opulentam & vberem. Nolite negligere: nolite cessare. Eamus &

Tex.heb.

ידעתי כי ייטיב יהוה לי כי
היה לי הלוי לכהן׃

cap. xviij.

בימים ההם אין מלך בישראל
ובימים ההם שבט הדני מבקש
לו נחלה לשבת כי לא נפלה לו
עד היום ההוא בתוך שבטי
ישראל בנחלה׃ וישלחו בני דן
ממשפחתם חמשה אנשים
מקצותם אנשים בני חיל
מצרעה ומאשתאל לרגל את
הארץ ולחקרה ויאמרו אלהם
לכו חקרו את הארץ ויבאו הר
אפרים עד בית מיכה וילינו שם׃
המה עם בית מיכה והמה הכירו
את קול הנער הלוי ויסורו שם
ויאמרו לו מי הביאך הלום ומה
אתה עשה בזה ומה לך פה׃
ויאמר אלהם כזה וכזה עשה לי
מיכה וישכרני ואהי לו לכהן׃
ויאמרו לו שאל נא באלהים
ונדעה התצליח דרכנו אשר
אנחנו הלכים עליה׃ ויאמר
להם הכהן לכו לשלום נכח
יהוה דרככם אשר תלכו בה׃
וילכו חמשת האנשים ויבאו
לישה ויראו את העם אשר
בקרבה יושבת לבטח כמשפט
צידנים שקט ובטח ואין מכלים
דבר בארץ יורש עצר ורחקים
המה מצידנים ודבר אין להם
עם אדם׃ ויבאו אל אחיהם
צרעה ואשתאל ויאמרו להם
אחיהם מה אתם׃ ויאמרו קומו
ונעלה עליהם כי ראינו את
הארץ והנה טובה מאד ואתם
מחשים אל תעצלו ללכת לבא

Pritiua.heb.

יטב · בקש · ישב · שלח · שפחה · קצה · אמר · הלך בוא · לון · נכר · סור · בוא הלם · שכר היה · ידע צלח · שלם · בוא · ראה · שפט · כלם · ירש · עלה ראה · חשה עצל · ילך בוא

לרשת את הארץ: כבאכם תבאו
אל עם בטח והארץ רחבת ידים
כי נתנה אלהים בידכם מקום
אשר אין שם מחסור כל דבר
אשר בארץ: ויסעו משם
ממשפחת הדני מצרעה
ומאשתאל שש מאות איש
חגור כלי מלחמה: ויעלו ויחנו
בקרית יערים ביהודה על כן
קראו למקום ההוא מחנה דן
עד היום הזה הנה אחרי קרית
יערים: ויעברו משם הר אפרים
ויבאו עד בית מיכה: ויענו חמשת
האנשים ההלכים לרגל את
הארץ ליש ויאמרו אל אחיהם
הידעתם כי יש בבתים האלה
אפוד ותרפים ופסל ומסכה
ועתה דעו מה תעשו: ויסורו
שמה ויבאו אל בית הנער הלוי
בית מיכה וישאלו לו לשלום:
ושש מאות איש חגורים כלי
מלחמתם נצבים פתח השער
אשר מבני דן: ויעלו חמשת
האנשים ההלכים לרגל את
הארץ באו שמה לקחו את הפסל
ואת האפוד ואת התרפים ואת
המסכה והכהן נצב פתח השער
ושש מאות האיש החגור כלי
המלחמה: ואלה באו בית מיכה
ויקחו את פסל האפד ואת
התרפים ואת המסכה ויאמר
אליהם הכהן מה אתם עשים:
ויאמרו לו החרש שים ידך על
פיך ולך עמנו והיה לנו לאב
ולכהן הטוב היותך כהן לבית
איש אחד או היותך כהן

possideam⁹ eā: nullus erit labor. Intrabimus adsecuros in regionē latissimā: tradetq̨ nobis deus locum in quo nullius rei ē penuria eorum q̄ gignuntur in terra. Profecti igitur sunt de cognatione dan de saraa & esthaol sexcenti viri accincti armis bellicis: ascēdentesq̨ mãserunt in cariathiarim iude: qui locus ex eo tpe castrorū dan nomen accepit: & est post tergū cariathiarim. Inde transierūt in mōtē effraim. Cumq̨ venissent ad domū miche: dixerūt quinq̨ viri q prius missi fuerant ad considerandam terrā lais ceteris fratribus suis. nostis q in domibus istis sit ephot & theraphim & sculptile atq̨ conflatile. Videte qd vobis placeat. Et cū paululū declinassent: ingressi sūt domū adolescentis leuite q erat in domo miche: salutauerūtq̨ eū verbis pacificis: sexcenti autē viri ita vt erāt armati stabant ante hostium. At illi qui ingressi fuerant domū iuuenis sculptile & ephot & theraphim atq̨ cōflatile tollere nitebātur: & sacerdos stabat añ hostiū: sexcentis viris fortissimis haud pcul expectātibꝰ. Tulerunt igitur q intrauerant sculptile ephot & idola atq̨ conflatile. Quibus dixit sacerdos. Quid facitis? Cui rñderunt. Tace & pone digitum super os tuum: veniq̨ nobiscum vt habeamus te patrem ac sacerdotem. Quid tibi meliꝰ ē vt sis sacerdos in domo vnius viri: an

vt possideatis terrā. qñ introieritis
τοῦ κατακληρονομῆσαι τὴν γῆν. ἡνίκα ἂν εἰσέλθητε
venietis ad pplm fiducie: τ terra lata ma
ἥξετε πρὸς λαὸν πεποιθότα, καὶ ἡ γῆ εὐρύχωρος χερ
nibus. qm tradidit illam deus in manu vraꝫ: lo
σίν. ὅτι παρέδωκεν αὐτὴν ὁ θεὸς ἐν χειρὶ ὑμῶν, τό
cus nō est illic penuria vllius verbi qñcq̨ in
πος οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ὑστέρημα παντὸς ῥήματος ὅσα ἐν
terra. τ profecti sūt illinc ex cognatione dan
τῇ γῇ. καὶ ἀπῆραν ἐκεῖθεν ἐκ συγγενείας τοῦ δὰν
ex saraa τ ex esthaol sexcenti viri accin
ἐκ σαραὰ καὶ ἐκ ἐσθαολ ἑξακόσιοι ἄνδρες περιεζω
cti armis bellicis. τ ascenderūt τ castrame
σμένοι σκεύη πολεμικά. καὶ ἀνέβησαν καὶ παρενέ
tati sūt in cariathiarim in iuda. propterea nomē fuit
βαλον ἐν καριαθιαρὶμ ἐν ἰούδα. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τῷ
loco illi castra dan vsq̨ ad diem hãc
τόπῳ ἐκείνῳ παρεμβολὴ δὰν ἕως τῆς ἡμέρας ταύ
ecce post cariathiarim τ trāsierūt il
της. ἰδοὺ κατόπισθεν καριαθιαρὶμ καὶ παρῆλθον ἐκεῖ
linc vsq̨ ad montē ephraim: τ venerūt vsq̨ ad domū miche.
θεν ἕως τοῦ ὄρους ἐφραΐμ, καὶ ἦλθον ἕως οἴκου μιχά.
D
τ respōderūt quinq̨ viri q iuerāt ad
καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ πέντε ἄνδρες οἱ πορευθέντες κα
considerādum terrā laisa. τ dixerūt ad
τασκέψασθαι τὴν γῆν λαισά. καὶ εἶπον πρὸς τοὺς
fratres suos. si nostis q est in do
ἀδελφοὺς αὐτῶν. εἰ οἴδατε ὅτι ἔστιν ἐν τοῖς οἴ
mibus istis ephud τ theraphim τ sculptile τ
κοις τούτοις ἐφοὺδ καὶ θεραφὶμ καὶ γλυπτὸν καὶ
cōflatile. τ nunc scite qd facietis. τ declina
χωνευτόν. καὶ νῦν γνῶτε τί ποιήσετε. καὶ ἐξέκλι
uerūt illuc: τ ingressi sūt in domū adolescētis
ναν ἐκεῖ, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον τοῦ παιδαρίου
leuite domū micha: τ interrogauerūt illū in pa
τοῦ λευίτου οἶκον μιχά, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν εἰς εἰ
ce: τ sexcenti viri accincti armis bel
ρήνην, καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες περιεζωσμένοι σκεύη πο
licis suis firmati apud hostiū ve
λεμικὰ αὐτῶν ἐστηλωμένοι παρὰ τὴν θύραν τοῦ πυ
stibuli q ex filijs dan. τ ascēderūt quinq̨
λῶνος οἱ ἐκ τῶν υἱῶν δάν. καὶ ἀνέβησαν οἱ πέντε
viri qui ibant ad cōsiderādū terrā:
ἄνδρες οἱ πορευόμενοι κατασκέψασθαι τὴν γῆν,
τ venientes illuc ceperūt sculptile τ ephud
καὶ ἐπελθόντες ἐκεῖ ἔλαβον τὸ γλυπτὸν καὶ τὸ ἐφοὺδ
τ theraphim τ cōflatile. τ sacerdos assis
καὶ τὸ θεραφὶμ καὶ τὸ χωνευτόν. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐστηλω
E
tebat ante hostiū vestibuli: τ sexcē
μένος παρὰ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος, καὶ οἱ ἑξακό
ti viri accincti armis bellicis: τ
σιοι ἄνδρες οἱ περιεζωσμένοι σκεύη πολεμικά, καὶ
hi ingressi sūt in domū micha: τ ceperūt sculptile
οὗτοι εἰσῆλθον εἰς οἶκον μιχά, καὶ ἔλαβον τὸ γλυπτὸν
τ ephud τ theraphim τ conflatile. τ di
καὶ τὸ ἐφοὺδ καὶ τὸ θεραφὶμ καὶ τὸ χωνευτόν. καὶ εἶ
xit ad illos sacerdos: qd vos facitis? τ di
πεν πρὸς αὐτοὺς ὁ ἱερεύς, τί ὑμεῖς ποιεῖτε; καὶ εἶ
xerūt ad illū: tace impone manū tuā
πον πρὸς αὐτόν, κώφευσον ἐπίθες τὴν χεῖρά σου
super os tuū τ veni nobiscū: τ eris nobis
ἐπὶ τὸ στόμα σου καὶ ἐλθὲ μεθ' ἡμῶν, καὶ ἔσῃ ἡμῖν
in patrē τ in sacerdotē. nūqd melius esse te sa
εἰς πατέρα καὶ εἰς ἱερέα. μὴ βέλτιον εἶναί σε ἱε
cerdotē domꝰ viri vnius q̄ esse te sacerdotē
ρέα οἴκου ἀνδρὸς ἑνὸς ἢ γενέσθαι σε ἱερέα

tribus τ cognationis in israel. τ letatū est cor
φυλῆς καὶ συγγενείας ἐν ἰσραήλ. καὶ ἠγαθύνθη ἡ καρδία
sacerdotis. τ tulit ephud τ theraphim τ
τοῦ ἱερέως. καὶ ἔλαβεν τὸ ἐφοὺδ καὶ τὸ θεραφὶμ καὶ
sculptile τ conflatile: τ intrauit in medio
F
τὸ γλυπτὸν καὶ τὸ χωνευτόν, καὶ εἰσῆλθεν ἐν μέσῳ τοῦ
ppli. τ reuersi sunt τ abierūt τ posuerūt habi
λαοῦ. καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἀπῆλθον καὶ ἔθηκαν τὴν πα
tationē τ possessionē illoꝝ preciosam ante se.
νοικίαν καὶ τὴν κτῆσιν αὐτῶν τὴν ἔνδοξον ἔμπροσθεν αὐ
ipsi āt procul erant a domo micha. τ ecce mi
τῶν. αὐτοὶ ἐμάκρυναν ἀπὸ οἴκου μιχά. καὶ ἰδοὺ μι
cha τ viri existes in domibus cum do
χὰ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ὄντες ἐν ταῖς οἰκίαις μετὰ τοῦ οἴ
mo micha: clamauerūt τ ceperūt filios dan: τ
κου μιχά, ἔκραξαν καὶ κατέλαβον τοὺς υἱοὺς δάν, καὶ
clamauerūt ad filios dan. τ cōuerterūt filij dan
ἐβόησαν πρὸς υἱοὺς δάν. καὶ ἐπέστρεψαν οἱ υἱοὶ δὰν τὰ
ora sua: τ dixerūt ad micha: qd est tibi
πρόσωπα αὐτῶν, καὶ εἶπον πρὸς μιχά, τί ἐστίν σοι
q clamasti? τ dixit: deos quos feci tu
ὅτι ἔκραξας; καὶ εἶπεν, τοὺς θεοὺς οὓς ἐποίησα ἐλά
listis: τ sacerdotē: τ abijstis. τ qd mihi vltra:
βετε, καὶ τὸν ἱερέα, καὶ ἀπήλθετε. καὶ τί μοι ἔτι,
τ quid hoc mihi dicitis: quid hoc clamas. τ dixerūt
καὶ τί τοῦτο μοι λέγετε, τί τοῦτο κράζεις. καὶ εἶπον
ad eū filij dan: nō audiatur vox tua no
πρὸς αὐτὸν οἱ υἱοὶ δάν, μὴ ἀκουσθήτω ἡ φωνή σου με
biscū: ne forte occurrant vobis viri amari
θ' ἡμῶν, μή ποτε ἀπαντήσωσιν ὑμῖν ἄνδρες κατώδυ
ti aio: τ apponēs aiā tuā τ aiā
νοι ψυχῇ, καὶ προσθήσεις τὴν ψυχήν σου καὶ τὴν ψυ
mam domꝰ tue. τ perrexerūt filij dan in viā
χὴν τοῦ οἴκου σου. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ δὰν εἰς τὴν ὁδὸν
suam. τ vidit micha: q fortiores se sunt: τ
αὐτῶν. καὶ εἶδεν μιχὰ ὅτι ἰσχυρότεροι αὐτοῦ εἰσίν, καὶ
annuit τ reuersus est in domū suam. τ illi
ἐξένευσεν καὶ ἀνέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ αὐτοὶ
ceperūt q̄cūq̨ fecit micha: τ sacerdotē q erat ei:
ἔλαβον ὅσα ἐποίησεν μιχά, καὶ τὸν ἱερέα ὃς ἦν αὐτῷ. τ
τ reuersi sūt ad lais ad pplm quiescētem τ confi
καὶ ἦλθον ἐπὶ λαισὰ ἐπὶ λαὸν ἡσυχάζοντα καὶ πεποι
G
dentē. τ percusserūt eos in ore gladij: τ
θότα. καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ
vrbē cōbusserūt igne. τ nō est qui li
τὴν πόλιν ἐνέπρησαν πυρί. καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐξαιρούμε
berat: qm longe est a sidone: τ sermo nō est
νος, ὅτι μακράν ἐστιν ἀπὸ σιδῶνος, καὶ λόγος οὐκ ἔστιν
eis cum hoīe. τ hec in valle que est
αὐτοῖς μετὰ ἀνθρώπου. καὶ αὐτὴ ἐν κοιλάδι ἐστὶν τοῦ
domus roab. τ edificauerūt ciuitatē τ habitaue
οἴκου ῥοάβ. καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν καὶ κατῴκη
runt in ea: τ vocauerūt nomē ciuitatis
σαν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως
dan iuxta nomē dan pris sui: qui genitus est
δὰν κατὰ τὸ ὄνομα δὰν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὃς ἐγεν
tus est israel: τ fuit lais nomē ciuitati pri
νήθη τῷ ἰσραήλ. καὶ ἦν λαῒς ὄνομα τῇ πόλει τὸ πρό
us. τ erexerūt sibi filij dan sculptile. τ
τερον. καὶ ἀνέστησαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ δὰν τὸ γλυπτόν. καὶ
ionathan filius gerson filij manasse ipse τ filij
ἰωνάθαν υἱὸς γηρσὼν υἱοῦ μανασσῆ αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ
eius fuerūt sacerdotes tribui dan vsq̨ ad diē
αὐτοῦ ἦσαν ἱερεῖς τῇ φυλῇ δὰν ἕως τῆς ἡμέρας τῆς
trāsmigrationis terre. τ posuerūt sibi scul
μετοικεσίας τῆς γῆς. καὶ ἔταξαν ἑαυτοῖς τὸ γλυ
ptile micha qd fecit oībus diebꝰ
πτὸν μιχὰ ὃ ἐποίησεν πάσας τὰς ἡμέρας

in vna tribu & familia ī israel. Qd cū audisset acquieuit sermonibꝰ eoꝝ: & tulit ephot & idola ac sculptile: & pfectus est cū eis. Qui cū pgerent et añ se ire fecissēt paruulos ac iumenta: & oē qd erat preciosum iãq̨ a domo miche essēt pcul: viri q hĩbant in edibꝰ miche cōclamātes secuti sūt: & post tergū clamare ceperūt. Qui cū respexissēt: dixerūt ad michā. qd tibi vis? Cur clamas? qui rñdit. Deos meos quos mihi feci tulistis: & sacerdotē & oīa que habeo: & dicitis quid tibi est? Dixerūtq̨ ei filii dan. Caue ne vltra loq̄ris ad nos: & veniāt ad te viri animo cōcitati & ipse cū omni domo tua pereas. Et sic cepto itinere prexerunt. Vidēs autē micha q fortiores se essent: reuersus ē in domum suam. Sexcēti autem viri tulerunt sacerdotem: & que supra diximus: venerūtq̨ in lais ad populū qui escentē atq̨ secuꝝ: & pcusserūt eos in ore gladii vrbēq̨ incendio tradiderūt: nullo penitus ferente presidium: eo q pcul habitarent a sidone: & cū nullo hoīm hñent quicq̨ societatis ac negocii. Erat aūt ciuitas sita in regione roob quā rursū extruētes habitauerūt in ea: vocato noīe ciuitatis dā iuxta vocabulū patris sui quē genuerat israel: q prius lais dicebatur. Posueruntq̨ sibi sculptile: & ionathan filiū gersan filii moysi ac filios eius sacerdotes in tribu dā vsq̨ ad diem captiuitatis sue. Mansitq̨ apud eos idolum miche omnī tēpore quo

לשבט ולמשפחה בישראל:
וייטב לב הכהן ויקח את האפוד
ואת התרפים ואת הפסל ויבא
בקרב העם: ויפנו וילכו וישימו
את הטף ואת המקנה ואת הכבודה
לפניהם: המה הרחיקו מבית
מיכה והאנשים אשר בבתים
אשר עם בית מיכה נזעקו
וידביקו את בני דן: ויקראו אל
בני דן ויסבו פניהם ויאמרו
למיכה מה לך כי נזעקת: ויאמר
את אלהי אשר עשיתי לקחתם
ואת הכהן ותלכו ומה לי עוד
ומה זה תאמרו אלי מה לך:
ויאמרו אליו בני דן אל תשמע
קולך עמנו פן יפגעו בכם
אנשים מרי נפש ואספתה
נפשך ונפש ביתך: וילכו בני דן
לדרכם וירא מיכה כי חזקים
המה ממנו ויפן וישב אל ביתו:
והמה לקחו את אשר עשה מיכה
ואת הכהן אשר היה לו ויבאו
על ליש על עם שקט ובטח ויכו
אותם לפי חרב ואת העיר שרפו
באש: ואין מציל כי רחוקה היא
מצידון ודבר אין להם עם אדם
והיא בעמק אשר לבית רחוב
ויבנו את העיר וישבו בה: ויקראו
שם העיר דן בשם דן אביהם
אשר יולד לישראל ואולם
ליש שם העיר לראשנה: ויקימו
להם בני דן את הפסל ויהונתן
בן גרשם בן מנשה הוא ובניו
היו כהנים לשבט הדני עד יום
גלות הארץ: וישימו להם את
פסל מיכה אשר עשה כל ימי

הֱיוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים בְּשִׁלֹה׃ וַיְהִי
בַּיָּמִים הָהֵם וּמֶלֶךְ אֵין בְּיִשְׂרָאֵל

Cap. xix.

וַיְהִי אִישׁ לֵוִי גָּר בְּיַרְכְּתֵי
הַר אֶפְרַיִם וַיִּקַּח לוֹ אִשָּׁה פִילֶגֶשׁ
מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה׃ וַתִּזְנֶה עָלָיו
פִּילַגְשׁוֹ וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ אֶל בֵּית
אָבִיהָ אֶל בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַתְּהִי
שָׁם יָמִים אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים׃
וַיָּקָם אִישָׁהּ וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ לְדַבֵּר
עַל לִבָּהּ לַהֲשִׁיבָהּ וְנַעֲרוֹ עִמּוֹ
וְצֶמֶד חֲמֹרִים וַתְּבִיאֵהוּ בֵּית
אָבִיהָ וַיִּרְאֵהוּ אֲבִי הַנַּעֲרָה
וַיִּשְׂמַח לִקְרָאתוֹ׃ וַיֶּחֱזַק בּוֹ חֹתְנוֹ
אֲבִי הַנַּעֲרָה וַיֵּשֶׁב אִתּוֹ שְׁלֹשֶׁת
יָמִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיָּלִינוּ שָׁם׃
וַיְהִי בַּיּוֹם הָרְבִיעִי וַיַּשְׁכִּימוּ
בַבֹּקֶר וַיָּקָם לָלֶכֶת וַיֹּאמֶר אֲבִי
הַנַּעֲרָה אֶל חֲתָנוֹ סְעָד לִבְּךָ פַּת
לֶחֶם וְאַחַר תֵּלֵכוּ׃ וַיֵּשְׁבוּ וַיֹּאכְלוּ
שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו וַיִּשְׁתּוּ וַיֹּאמֶר
אֲבִי הַנַּעֲרָה אֶל הָאִישׁ הוֹאֶל
נָא וְלִין וְיִטַב לִבֶּךָ׃ וַיָּקָם הָאִישׁ
לָלֶכֶת וַיִּפְצַר בּוֹ חֹתְנוֹ וַיָּשָׁב
וַיָּלֶן שָׁם׃ וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר בַּיּוֹם
הַחֲמִישִׁי לָלֶכֶת וַיֹּאמֶר אֲבִי
הַנַּעֲרָה סְעָד נָא לְבָבְךָ
וְהִתְמַהְמְהוּ עַד נְטוֹת הַיּוֹם
וַיֹּאכְלוּ שְׁנֵיהֶם׃ וַיָּקָם הָאִישׁ
לָלֶכֶת הוּא וּפִילַגְשׁוֹ וְנַעֲרוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ חֹתְנוֹ אֲבִי הַנַּעֲרָה
הִנֵּה נָא רָפָה הַיּוֹם לַעֲרֹב לִינוּ
נָא הִנֵּה חֲנוֹת הַיּוֹם לִין פֹּה
וְיִיטַב לְבָבֶךָ וְהִשְׁכַּמְתֶּם מָחָר
לְדַרְכְּכֶם וְהָלַכְתָּ לְאֹהָלֶךָ׃ וְלֹא
אָבָה הָאִישׁ לָלוּן וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ
וַיָּבֹא עַד נֹכַח יְבוּס הִיא

גור · לקח אישׁ · זנה · הלך · היה · יום רבע · קום · שׁוב · חמר בוא · ראה · שׂמח חזק · אכל שׁתה · לין · היה רבע · שׁכם קום · ילך פתת · שׁנה · יאל · טבב · פצר שׁוב · חמשׁ אמר · מהה נטה · קום ילך · ערב לין · חנה · יטב · קום · בוא

fuit domus dei i sylo
In diebus illis nō erat rex in israel. 19.

Fuit quidā vir leuites hītans in latere montis effraim: qui accepit vxorē de bethleem iuda. Que reliquit eum: & reuersa est in domū pris sui i bethleē: māsitq; apud eum quattuor mensibus. Secutusq; ē eā vir suus volens recōciliari ei atq; blādiri & secū reducere: hñs i comitatu puerū & duos asinos. Que suscepit eū & introduxit i domū pris sui. Quod cū audisset socer eius eūq; vidisset occurrit ei letꝰ: & amplexatus ē hominē. Māsitq; gener i domo soceri trib9 diebus comedēs cū eo & bibens familiariter: Die autē quarto de nocte cōsurgens pficisci voluit. Quē tenuit socer: & ait ad eū. Gusta prius pusillum panis & conforta stomachū. & sic pficisceris. Sederūtq; simul ac comederūt & biberunt. Dixitq; pater puelle ad generū suū. Queso te vt hodie hic maneas pitérq; letemur. At ille cōsurgēs cepit velle pficisci. Et nihilominꝰ obnixe eū socer tenuit & apud se fecit manere. Mane aūt facto pabat leuites iter. cui socer rursum. Obsecro iquit vt paululum cibi capias: & assūptis viribus donec increscat dies: postea pficiscaris. Comederūt ergo simł: surrexitq; adolescens cū vxore sua & puero. Cui rursum locutus ē socer. Cōsidera q̄ dies ad occasū declinior sit: & ppīquat ad vesperꝝ. Mane apud me ēt hodie & duc letū die & cras pficisceris vt vadas i domū tuā. Noluit gener acquiescere fmonibꝰ eiꝰ: sed statim perrexit & venit cōtra iebus q̄ altero nomine vocatur

quibus fuit domus dei in silo. τ factū ē in die-
ὅσας ἦν ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐν σηλώ. καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡ-
bus illis τ rex nō erat in israel. Ca. 19.
μέραις ἐκείναις καὶ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἐν ἰσραήλ.
Et fuit vir leuita habitās in femore mō-
Καὶ ἐγένετο ἀνὴρ λευίτης παροικῶν ἐν μηροῖς ὄ-
tis ephraim: τ accepit sibi vir vxorē mere-
ρους ἐφραΐμ, καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα παλ-
tricē de bethleem iuda. τ irata est illi cōcubi-
λακὴν ἐκ βηθλεὲμ ἰούδα. καὶ ὠργίσθη αὐτῷ ἡ παλλα-
na eius. τ abiit ab eo in domū pa-
κὴ αὐτοῦ. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πα-
tris sui in bethleem iuda: τ māsit illic dies quat-
τρὸς αὐτῆς εἰς βηθλεὲμ ἰούδα, καὶ ἐγένετο ἐκεῖ ἡμέρας τε-
tuor mēsiū. τ surrexit vir eius τ abiit post
τράμηνον. καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καὶ ἐπορεύθη κατόπι-
eam vt loqueret ad cor eius vt
σθεν αὐτῆς τοῦ λαλῆσαι ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς τοῦ
recōciliaret ei: τ puer suus cum illo τ
διαλλάξαι αὐτήν, καὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ καὶ
par asinoꝝ. τ abiit vsq ad domū pris eius.
ζεῦγος ὑποζυγίων. καὶ ἐπορεύθη ἕως οἴκου πατρὸς αὐτῆς.
τ vidit eū pater puelle: τ assuit in occur-
καὶ εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος, καὶ παρῆν εἰς ἀπάν-
sum eius. τ introduxit eū socer eius pa-
τησιν αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ὁ πα-
ter puelle: τ sedit cum illo tres dies
τὴρ τῆς νεάνιδος, καὶ ἐκάθισε μετ' αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας
τ comederūt τ biberūt τ dormierūt illic. τ factū ē
καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ ὕπνωσαν ἐκεῖ. καὶ ἐγενήθη
die quarto τ mane surrexerūt diluculo: τ surrexit vt
τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ καὶ ὤρθρισαν τοπρωΐ, καὶ ἀνέστη τοῦ
recederet. τ dixit pater puelle ad
ἀπελθεῖν. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος πρὸς τὸν
generū suum: cōfirma cor tuū frusto pa-
γαμβρὸν αὐτοῦ, στήρισον τὴν καρδίαν σου κλάσματι ἄρ-
nis τ post hoc proficiscemini. τ sederūt τ co-
του καὶ μετὰ τοῦτο πορεύσεσθε. καὶ ἐκάθισαν καὶ ἔ-
mederūt vterq in id ipsum τ biberūt. τ dixit
φαγον ἀμφότεροι ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἔπιον. καὶ εἶπεν
pater puelle ad virum: incipiens ma-
ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀρξάμενος αὐλι-
ne τ letetur cor tuū. τ surrexit vir
σθητι καὶ ἀγαθυνθήτω ἡ καρδία σου. καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ
vt abiret. τ vim fecit illi socer eius: τ
ἀπελθεῖν. καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, καὶ
sedit τ māsit illic τ surrexit mane die
ἐκάθισεν καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ καὶ ὤρθρισε τοπρωῒ τῇ ἡμέ-
quinto vt abiret. τ dixit pr
ρᾳ τῇ πέμπτῃ τοῦ ἀπελθεῖν. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ τῆς
puelle cōfirma cor tuū pane τ prepa-
νεάνιδος στήρισον δὴ τὴν καρδίαν σου ἄρτῳ καὶ στρατεύ-
ra donec increscat dies. τ comederūt τ biberūt v-
θητι ἕως κλίνῃ ἡ ἡμέρα. καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον ἀμ-
terq. τ surrexit vir vt pgeret ipse τ
φότεροι. καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ τοῦ ἀπελθεῖν αὐτὸς καὶ ἡ
cōcubina sua τ puer suus. τ di-
παλλακὴ αὐτοῦ καὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ. καὶ εἶ-
xit ei socer eius pf puelle: ecce
πεν αὐτῷ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος, ἰδοὺ
iam declinauit dies in vesperā: mane iam hic
δὴ κέκλικεν ἡ ἡμέρα εἰς ἑσπέραν, καταλύσατε δὴ ὧδε
adhuc hodie τ manete hic: τ letetur cor
ἔτι σήμερον καὶ μείνατε ὧδε, καὶ ἀγαθυνθήτω ἡ καρ-
tuū: τ manicabitis cras ad viā vrāz: τ
δία σου, καὶ ὀρθριεῖτε αὔριον εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, καὶ
abibis in tabernaculū tuū. τ nō voluit
ἀπελεύσῃ εἰς τὸ σκήνωμά σου. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ὁ
vir manere. τ surrexit τ abiit τ venit
ἀνὴρ αὐλισθῆναι. καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθεν καὶ παρεγένετο
vsq ad cōtra iebus: hec est
ἕως κατέναντι ἰεβοῦς, αὕτη ἐστὶ

δ.17. τ.ibi. 11.d. · A · B · C

hierusalem: τ cum eo par asinoꝝ onusto-
ἱερουσαλήμ, καὶ μετ' αὐτοῦ ζεῦγος ὑποζυγίων ἐπισεσαγ-
rum: τ cōcubina eius cum eo: ipsi circa
μένων, καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, αὐτοὶ κατὰ
iebus: τ dies declinauerat valde. τ dixit
ἰεβοῦς, καὶ ἡ ἡμέρα κεκλικυῖα σφόδρα. καὶ εἶπεν τὸ
puer ad dnm suum: veni iam τ decli-
παιδάριον πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ, δεῦρο δὴ καὶ ἐκκλί-
nemus in vrbē iebusei hanc: τ ma-
νωμεν εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἰεβουσαίου ταύτην, καὶ αὐλι-
neamus in ea. τ dixit ad eū dns eius:
σθῶμεν ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ,
non declinabimus in vrbē gētis aliene que nō est de
οὐ μὴ ἐκκλινοῦμεν εἰς πόλιν ἀλλοτρίου ἣ οὐκ ἔστιν ἐκ
filijs israel: τ trāsibimus vsq ad gabaa.
τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ πορευσόμεθα ἕως γαβαά.
τ dixit puero suo: veni τ appropin-
καὶ εἶπεν τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ, δεῦρο καὶ ἐγγίσω-
quemus vni locoꝝ: τ maneamus in gabaa vel in
μεν ἑνὶ τῶν τόπων, καὶ αὐλισθῶμεν ἐν γαβαὰ ἢ ἐν
rama. τ trāsierūt τ occubuit eis sol iux-
ῥαμᾶ. καὶ παρῆλθον, καὶ ἔδυ αὐτοῖς ὁ ἥλιος ἐχόμε-
ta gabaa que est beniamin. τ diuerterūt
να τῆς γαβαὰ ἥ ἐστι τοῦ βενιαμίν. καὶ ἐξέκλιναν
illuc vt intrarēt τ manerēt in gabaa. τ in-
ἐκεῖ τοῦ εἰσελθεῖν καὶ καταλῦσαι ἐν γαβαά. καὶ εἰ-
trauit τ sedit in platea ciuitatis: τ
σῆλθεν καὶ ἐκάθισεν ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως, καὶ
non est vir cōgregās eos in domū vt hospi-
οὐκ ἔστιν ἀνὴρ ὁ συνάγων αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον τοῦ κα-
tio frueretur. τ ecce vir senex intrauit ab
ταλῦσαι. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πρεσβύτης εἰσῆλθεν ἐκ τῶν
operibus suis ex agro vespere: τ vir de mō-
ἔργων αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἑσπέρας, καὶ ὁ ἀνὴρ ἐξ ὄ-
te ephraim: τ ipse pegrinꝰ habitabat in gabaa: τ vi-
ρους ἐφραΐμ, καὶ αὐτὸς παρῴκει ἐν γαβαά, καὶ οἱ ἄν-
ri loci filij beniamin. τ aspiciēs
δρες τοῦ τόπου υἱοὶ βενιαμίν. καὶ ἀναβλέψας τοῖς
oculis suis vidit virum viatorem in
ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδεν τὸν ἄνδρα τὸν ὁδοιπόρον ἐν τῇ
platea ciuitatis. τ dixit vir se-
πλατείᾳ τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὁ πρεσβύ-
nex: quo vadis: τ vnde venis? τ dixit ad
της, ποῦ πορεύῃ, καὶ πόθεν ἔρχῃ; καὶ εἶπεν πρὸς
eum: transimus nos de bethleem iuda vsq ad fe-
αὐτόν, διαβαίνομεν ἡμεῖς ἐκ βηθλεὲμ ἰούδα ἕως μη-
mur mōtis ephraim. illinc āt ego sum: τ abij
ρῶν ὄρους τοῦ ἐφραΐμ. ἐκεῖθεν δὲ ἐγώ εἰμι, καὶ ἐπο-
vsq ad bethleem iuda: τ in domum meā ego
ρεύθην ἕως βηθλεὲμ ἰούδα, καὶ εἰς τὸν οἶκόν μου ἐγὼ
vado: τ nō est vir qui congregat me in domum. τ
ἀποτρέχω, καὶ οὐκ ἔστιν ἀνὴρ ὁ συνάγων με εἰς οἰκίαν. καί
palee τ fena sunt asinis nris:
γε ἄχυρα καὶ χορτάσματα ὑπάρχει τοῖς ὄνοις ἡμῶν,
τ panis τ vinum est mihi τ ancille tue
καί γε ἄρτος καὶ οἶνος ὑπάρχει μοι καὶ τῇ δούλῃ σου
τ puero seruis tuis: nō est defectus
καὶ τῷ παιδαρίῳ τοῖς δούλοις σου, οὐκ ἔστιν ὑστέρημα
vllius rei. τ dixit vir senex:
παντὸς πράγματος. καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὁ πρεσβύτης,
pax tibi: verumtamen omnis defectus tuus super me: sed
εἰρήνη σοι, πλὴν πᾶν τὸ ὑστέρημά σου ἐπ' ἐμέ, πλὴν
in platea nō diuertas. τ introduxit eum in
ἐν τῇ πλατείᾳ μὴ καταλύσῃς. καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς
domū suam τ prebuit asinis
τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ παρενέβαλε τοῖς ὑποζυγίοις
eius: τ lauerunt pedes suos τ comederūt
αὐτοῦ, καὶ ἔνιψαν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔφαγον
τ biberunt. ipsis āt refocillātis corde suo:
καὶ ἔπιον. αὐτῶν δὲ ἀγαθυνθέντων τὴν καρδίαν αὐτῶν,
τ ecce viri ciuitatis viri filij
καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἄνδρες υἱοὶ

D · E · F · 2.Re. 11.d.

ierusalem ducens secū duos asinos onustos & concubinā. Iamq; aderant iuxta iebus & dies mutabatur in noctem. Dixitq; puer ad dominū suū. Veni obsecro declinemus ad vrbē iebuseoꝝ & maneamus in ea. Cui respōdit dominꝰ. Nō ingrediar oppidū gētis aliene que non est de filiis israel: sed transibo vsq; gabaa: & cum illuc peruenero manebimus in ea: aut certe in vrbe rama. Trāsierūt ergo iebꝰ: & ceptū carpebāt iter: occubuitq; eis sol iuxta gabaa q̄ est ī tribu beniamin: diuerterūtq; ad eam vt manerent ibi. Quo cū intrassent sedebāt in platea ciuitatis: & nullꝰ eos recipere voluit hospitio. Et ecce apparuit homo senex reuertens de agro & de opere suo vesperi: qui & ipse de mōte erat effraim: & peregrinus hītabat in gabaa. Homines āt regiōis illius erāt filii gemini. Eleuatisq; oculis vidit senex sedētē hoīem cū sarcinulis suis in platea citatis: & dixit ad eū. Vñ venis & quo vadis: Qui rñdit ei. Profecti sumus de bethleem iuda & pgimus ad locū nostrum qui est in latere montis effraī vnde ieramus in bethleem. Et nunc vadimꝰ ad domū dñi nullusq; sub tectum suū nos vult recipere: habentes palcas & fenū i asinoꝝ pabulū & panē ac vinū in meos & ācille tue vsꝰ & pueri q meccū est. Nulla re idigemus nisi hospitio. Cui respondit senex. Pax tecū sit: ego pbebo oīa q̄ necessaria sūt: q̄so ne i platea māeas. Introduxitq; eū in domū suā & pabulū asinis pbuit: ac postq̄ lauerūt pedes suos recepit eos in cōuiuiū. Illis epulātibus: & post laborē itineris cibo & potu reficientibus corpora venerunt viri citatis illius fi

יְרוּשָׁלִָם וְעִמּוֹ צֶמֶד חֲמוֹרִים
חֲבוּשִׁים וּפִילַגְשׁוֹ עִמּוֹ׃ הֵם עִם
יְבוּס וְהַיּוֹם רַד מְאֹד וַיֹּאמֶר
הַנַּעַר אֶל אֲדֹנָיו לְכָה נָּא וְנָסוּרָה
אֶל עִיר הַיְבוּסִי הַזֹּאת וְנָלִין בָּהּ׃
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנָיו לֹא נָסוּר אֶל
עִיר נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הֵנָּה וְעָבַרְנוּ עַד גִּבְעָה׃ וַיֹּאמֶר
לְנַעֲרוֹ לְךָ וְנִקְרְבָה בְּאַחַת
הַמְּקֹמוֹת וְלַנּוּ בַגִּבְעָה אוֹ בָרָמָה׃
וַיַּעַבְרוּ וַיֵּלֵכוּ וַתָּבֹא לָהֶם הַשֶּׁמֶשׁ
אֵצֶל הַגִּבְעָה אֲשֶׁר לְבִנְיָמִן׃ וַיָּסֻרוּ
שָׁם לָבוֹא לָלוּן בַּגִּבְעָה וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב
בִּרְחוֹב הָעִיר וְאֵין אִישׁ מְאַסֵּף
אוֹתָם הַבַּיְתָה לָלוּן׃ וְהִנֵּה אִישׁ
זָקֵן בָּא מִן מַעֲשֵׂהוּ מִן הַשָּׂדֶה
בָּעֶרֶב וְהָאִישׁ מֵהַר אֶפְרַיִם
וְהוּא גָר בַּגִּבְעָה וְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם
בְּנֵי יְמִינִי׃ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא
אֶת הָאִישׁ הָאֹרֵחַ בִּרְחֹב הָעִיר
וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הַזָּקֵן אָנָה תֵלֵךְ
וּמֵאַיִן תָּבוֹא׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו עֹבְרִים
אֲנַחְנוּ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה עַד
יַרְכְּתֵי הַר אֶפְרַיִם מִשָּׁם אָנֹכִי
וָאֵלֵךְ עַד בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וְאֶת
בֵּית יְהוָה אֲנִי הֹלֵךְ וְאֵין אִישׁ
מְאַסֵּף אוֹתִי הַבָּיְתָה׃ וְגַם תֶּבֶן
גַּם מִסְפּוֹא יֵשׁ לַחֲמוֹרֵינוּ וְגַם
לֶחֶם וָיַיִן יֶשׁ לִי וְלַאֲמָתֶךָ וְלַנַּעַר
עִם עֲבָדֶיךָ אֵין מַחְסוֹר כָּל דָּבָר׃
וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הַזָּקֵן שָׁלוֹם לָךְ
רַק כָּל מַחְסוֹרְךָ עָלָי רַק בִּרְחוֹב
אַל תָּלַן׃ וַיְבִיאֵהוּ לְבֵיתוֹ וַיָּבָול
לַחֲמוֹרִים וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ
וַיִּשְׁתּוּ׃ הֵמָּה מֵיטִיבִים אֶת לִבָּם
וְהִנֵּה אַנְשֵׁי הָעִיר אַנְשֵׁי בְּנֵי

חבר · חבשׁ · רדד · נער סור · לין · הלך קרב · קום לין · עבר בוא · יצל · סור · רחב אסף · מעשׂה · גור · נשׂא ראה · הלך · בוא אמר · הלך · ספא חמר · אמה · חסר · רחב · לין בוא · בלל רחץ · אכל שׁתה · יטב

בליעל נסבו את הבית מתדפקים — בל סבב
על הדלת ויאמרו אל האיש — דפק
בעל הבית הזקן לאמר הוצא את — יצא
האיש אשר בא אל ביתך — בוא
ונדענו ויצא אליהם האיש בעל — ידע
הבית ויאמר אליהם אל אחי
אל תרעו נא אחרי אשר בא — רוע
האיש הזה אל ביתי אל תעשו — עשה
את הנבלה הזאת הנה בתי
הבתולה ופילגשהו אוציאה נא — בתל יצא
אותם וענו אותם ועשו להם — את ענה
הטוב בעיניכם ולאיש הזה לא
תעשו דבר הנבלה הזאת ולא
אבו האנשים לשמע לו ויחזק — אבה חזק
האיש בפילגשו ויצא אליהם
החוץ וידעו אותה ויתעללו בה — עלל
כל הלילה עד הבקר וישלחוה — שלח
בעלות השחר ותבא האשה — עלה בוא
לפנות הבקר ותפל פתח בית — פנה נפל
האיש אשר אדוניה שם עד
האור ויקם אדניה בבקר ויפתח — קום פתח
את דלתות הבית ויצא ללכת — ילך
לדרכו והנה האשה פילגשו — איש
נפלת פתח הבית וידיה על הסף
ויאמר אליה קומי ונלכה ואין — ילך
ענה ויקחה על החמור ויקם — ענה לקח
האיש וילך למקמו ויבא אל — חמר קום
ביתו ויקח את המאכלת ויחזק — קום בוא
בפילגשו וינתחה לעצמיה — לקח אכל חזק נתח
לשנים עשר נתחים וישלחה — שנה שלח
בכל גבול ישראל והיה כל הראה — גבל
ואמר לא נהיתה ולא נראתה — היה ראה
כזאת למיום עלות בני ישראל — עלה
מארץ מצרים עד היום הזה
שימו לכם עליה עצו ודברו — שום יעץ

Cap. xx. ויצאו כל בני ישראל

lii belial.i.absq iugo & circūdātes domū senis: fores pulsare ceperunt clamantes ad dominum domus atq dicentes. Educ virum qui ingressus ē domum tuam vt abutamur eo. Egressusq est ad eos senex & ait. Nolite fratres nolite facere malum hoc: quia ingressus est homo hospitium meū: & cessate ab hac stulticia. Habeo filiam virginem & hic hō habet cōcubinā: educam eas ad vos vt hūilietis eas & vrām libidinē cōpleatis: tantum obsecro ne scelus hoc cōtra naturam operimini in virum. Nolebāt acqescere sermonibus illius. Qd cernēs homo eduxit ad eos concubinam suam & eis tradidit illudendam. Qua cum tota nocte abusi essēt: dimiserunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris venit ad ostium domus vbi manebat dominus suus: & ibi corruit. Mane facto surrexit homo & aperuit ostium vt ceptam expleret viam: & ecce concubina eius iacebat ante ostiū sparsis in limine manibus. Cui ille putans eā quiescere loqbatur. Surge vt ābulemus. Qua nihil rñdēte intelligēs q erat mortua: tulit eā & iposuit asino. reuersusq est in domū suā. Quam cū eēt igressus arripuit gladiū: & cadauer vxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concidens misit in oēs terminos israel. Quod cū vidissent singuli cōclamabant. Nūq res talis facta est in israel ex eo die quo ascēderunt patres nostri de egypto vsq in presens tps. ferte sententiā & in cōe decernite quid facto opus sit. 20.

Gressi itaq sunt omnes filii israel:

iniquorum circūdederūt domū & pulsauerūt ad
παρανόμων περιεκύκλωσαν τὴν οἰκίαν καὶ ἔκρουσαν ἐπὶ
hostiū: & dixerūt ad virum dñm domus
τὴν θύραν, καὶ εἶπαν πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν κύριον τῆς οἰκίας
senem dicētes: educ virum qui intra
τὸν πρεσβύτην λέγοντες, ἐξάγαγε τὸν ἄνδρα τὸν εἰσελθόν
uit in domū tuā: vt cognoscam' eū. & egressus ē ad e=
τα εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἵνα γνῶμεν αὐτόν. καὶ ἐξῆλθεν πρὸς αὐ
os vir dñs domus: & dixit ad eos:
τοὺς ὁ ἀνὴρ ὁ κύριος τῆς οἰκίας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς,
nequaq̄ fratres mei ne malū faciatis postq̄ intra
μηδαμῶς ἀδελφοί μου μὴ πονηρεύσησθε, μετὰ τὸ εἰσελ
uit vir hic in domū meā: ne faciatis
θεῖν τὸν ἄνδρα τοῦτον εἰς τὴν οἰκίαν μου, μὴ ποιήσατε
stulticiā hāc. ecce filia mea virgo &
τὴν ἀφροσύνην ταύτην. ἰδοὺ θυγάτηρ μου ἡ παρθένος καὶ
concubina: educā iā eas: & humiliate illas:
ἡ παλλακή, ἐξάξω δὴ αὐτάς, καὶ ταπεινώσατε αὐτάς,
& facite eis bonū in oculis vr̄is: &
καὶ ποιήσατε αὐταῖς τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ
viro huic ne faciatis verbū insipiētie
τῷ ἀνδρὶ τούτῳ μὴ ποιήσητε τὸ ῥῆμα τῆς ἀφροσύνης
huius. & nō voluerūt viri audire eum:
ταύτης. καὶ οὐκ ἠθέλησαν οἱ ἄνδρες ἀκοῦσαι αὐτοῦ,
& apprehendit vir cōcubinā & eduxit e=
καὶ ἐπελάβετο ὁ ἀνὴρ τῆς παλλακῆς καὶ ἐξήγαγεν αὐ=
am ad illos extra. & cognouerūt eam: & illuse
τὴν πρὸς αὐτοὺς ἔξω. καὶ ἔγνωσαν αὐτήν, καὶ ἐνέπαι=
runt ei totam noctē vsq ad mane. & dimise
ξαν αὐτὴν ὅλην τὴν νύκτα ἕως τὸ πρωΐ. καὶ ἐξαπέστει=
runt eam simul cū ascensu auroze. & venit mulier
λαν αὐτὴν ἅμα τῷ ἀναβῆναι τὸν ὄρθρον. καὶ ἦλθεν ἡ γυνὴ
mane & corruit ad hostiū portici
τὸ πρωῒ καὶ ἔπεσεν παρὰ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος τοῦ
domus viri vbi erat dñs suus ibi vsq quo dilucu
οἴκου τοῦ ἀνδρὸς οὗ ἦν ὁ κύριος αὐτῆς ἐκεῖ ἕως οὗ διέφαυ
lū fuit. & surrexit dñs eius mane & aperuit
σεν. καὶ ἀνέστη ὁ κύριος αὐτῆς τὸ πρωῒ καὶ ἤνοιξεν τὰς
fores domus: & exiuit vt discederet in
θύρας τοῦ οἴκου, καὶ ἐξῆλθεν τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν
viā suam. & ecce mulier concubina eius ia
ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἡ γυνὴ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ πε
cens apud portam: & manus eius ad
πτωκυῖα παρὰ τὴν θύραν, καὶ αἱ χεῖρες αὐτῆς ἐπὶ
limen. & dixit ad eam: surge & a=
τὸ πρόθυρον. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, ἀνάστηθι καὶ ἀ=
beamus. & non respōdit ei sed mortua erat.
πέλθωμεν. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ ἀλλὰ ἐτεθνήκει.
& tulit eam sup asinum: & surrexit
καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ ὑποζύγιον, καὶ ἀνέστη ὁ
vir & reuersus est in locū suū. & ingres
ἀνὴρ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλ=
sus ē in domū suam & arripuit gladium &
θεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἔλαβεν μάχαιραν καὶ
cepit cōcubinā suā: & mēbratī diuisit eā
ἐπελάβετο τῆς παλλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐμέλησεν αὐτὴν
per ossa eius in duodecim partes: & misit
κατὰ τὰ ὀστᾶ αὐτῆς εἰς δώδεκα μερίδας, καὶ ἐξαπέστειλεν
ea in oēs tribus israel. & factū est ois
αὐτὰ εἰς πάσας φυλὰς ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο πᾶς ὁ
vidēs dicebat: neq factū est neq visū est sic a
ὁρῶν ἔλεγε, οὔτε ἐγενήθη οὔτε ὤφθη οὕτως ἀπὸ τῆς
die ascensionis filioꝝ israel de terra egypti vsq ad
ἡμέρας ἀναβάσεως υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου ἕως
diem hanc. ferte iā vobis pro ipsa
τῆς ἡμέρας ταύτης. θέσθε δὴ ἑαυτοῖς περὶ αὐτῆς
sententiā & loquimini.
βουλὴν καὶ λαλήσατε.

Ca. 20.

Et egressi sūt omnes filii israel
Καὶ ἐξῆλθον πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ

& congregata est synagoga vt vir vnus de dan &
καὶ ἐξεκκλησιάσθη ἡ συναγωγὴ ὡς ἀνὴρ εἷς ἀπὸ δὰν καὶ
vsq bersabee & terra galaad ad dñm in mas
ἕως βηρσαβεὲ καὶ γῆς γαλαὰδ πρὸς κύριον εἰς μασ
sepha: & stetit regio omnis populi omnes
σηφά, καὶ ἔστη τὸ κλίμα παντὸς τοῦ λαοῦ πᾶσαι
tribus israel in congregatione populi dei
αἱ φυλαὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ τοῦ θεοῦ
quadringenta milia viroꝝ peditū educentiū gla
τετρακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν πεζῶν σπωμένων ῥομ
dium. & audierunt filii beniamin: q ascenderunt
φαίαν. καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ βενιαμίν, ὅτι ἀνέβησαν οἱ
filii israel in massepha: & dixerūt filii israel
υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μασσηφά, καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
loquimini vbi factū ē malum hoc? & respondit
λαλήσατε ποῦ ἐγένετο ἡ κακία αὕτη; καὶ ἀπεκρίθη
vir leuita vir mulieris interfecte
ὁ ἀνὴρ ὁ λευίτης ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς τῆς πεφονευμένης,
& dixit: in gabaa beniamin veni ego & con
καὶ εἶπεν, εἰς γαβαὰ τῆς βενιαμὶν ἦλθον ἐγὼ καὶ ἡ
cubina mea vt diuertam: & insurrexerūt ꝯ me
παλλακή μου τοῦ καταλῦσαι, καὶ ἀνέστησαν ἐπ' ἐμὲ
viri q gabaa: & circūdederūt cōtra me
οἱ ἄνδρες οἱ τῆς γαβαά, καὶ περιεκύκλωσαν ἐπ' ἐμὲ
domum nocte: & me voluerūt occidere: &
τὴν οἰκίαν νυκτός, καὶ ἐμὲ ἠθέλησαν ἀποκτεῖναι, καὶ
concubinā meā humiliauerūt & illuderūt ei:
τὴν παλλακήν μου ἐταπείνωσαν καὶ ἐνέπαιξαν αὐ
& mortua est. & accepi cōcubinā
τῇ, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἐπελαβόμην τῆς παλλακῆς
meā: & infrusta cōcidi eā & misi in oēm
μου, καὶ ἐμέλισα αὐτὴν καὶ ἐξαπέστειλα ἐν παντὶ
terminū possessionis israel: qa fecerūt nefas
ὁρίῳ κληρονομίας ἰσραήλ, ὅτι ἐποίησαν ἀφροσύνην
in israel. ecce oēs vos filii israel date vo
ἐν ἰσραήλ. ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ δότε αὐ
bis sermonē & cōsiliū hic. & surrexit oīs pplo
τοῖς λόγον καὶ βουλὴν ὧδε. καὶ ἀνέστη πᾶς ὁ λαὸς
vt vir vn⁹ dicēs: non ingrediemur vir in
ὡς ἀνὴρ εἷς λέγων, οὐκ εἰσελευσόμεθα ἀνὴρ εἰς τὸ
tabernaculū suū & non declinabim' vir in domū
σκήνωμα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐκκλινοῦμεν ἀνὴρ εἰς τὸν οἶκον
suam. & nunc verbū hoc qd faciemus gabaa:
αὐτοῦ. καὶ νῦν τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ ποιήσομεν τῇ γαβαά,
ascendemus cōtra eā in sorte. & accipiamus de
ἀναβησόμεθα ἐπ' αὐτὴν ἐν κλήρῳ. καὶ λημψόμεθα δέ
cem viros centum ex oīb⁹ tribubus
κα ἄνδρας τοῖς ἑκατὸν ταῖς πάσαις φυλαῖς τοῦ
israel: & centū de mille: & mille
ἰσραήλ, καὶ ἑκατὸν τοῖς χιλίοις, καὶ χιλίους τοῖς
de decē milibus ad accipiēdū cibaria pplo ad pficiēdū
μυρίοις λαβεῖν ἐπισιτισμὸν τῷ λαῷ ἐπιτελέσαι τοῖς
intrātibus gabaa beniamin iuxta om
εἰσπορευομένοις τῇ γαβαὰ τοῦ βενιαμὶν κατὰ πᾶ=
ne scelus qd fecit in israel. & ꝯgre
σαν τὴν ἀφροσύνην ἣν ἐποίησεν ἐν ἰσραήλ. καὶ συ
gat⁹ est oīs vir ad ciuitatē qsi vir vnus cuntes.
νήχθη πᾶς ἀνὴρ εἰς τὴν πόλιν ὡς ἀνὴρ εἷς ἐρχόμενοι.
& miserunt tribus israel viros in oēm
καὶ ἐξαπέστειλαν αἱ φυλαὶ ἰσραὴλ ἄνδρας ἐν πάσῃ
tribū beniamin dicētes: quod scelus hoc fa=
φυλῇ βενιαμὶν λέγοντες, τίς ἡ κακία αὕτη ἡ γενο=
ctum in vobis? & nūc tradite viros im
μένη ἐν ὑμῖν, καὶ νῦν δότε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀσε=
pios qui in gabaa: & occidemus eos: & au
βεῖς τοὺς ἐν γαβαά, καὶ θανατώσομεν αὐτούς, καὶ ἐξα
feremus malū de israel. & non
ροῦμεν κακίαν ἐξ ἰσραήλ. καὶ οὐκ

& pariter cōgregati qsi vir vnus de dan vsq Bersabee: & terra galaad ad dñm in maspha: omnes quoq anguli populorū & cuncte tribus israel in ecclesiam populi dei cōuenerūt quadringenta milia peditum pugnatorum. Nec latuit filios beniamin q ascēdissent filii israel in maspha. Interrogatusq leuita maritus mulieris interfecte quō tm̄ scelus perpetratum esset. respondit. Veni in gabaa beniamin cum vxore mea: illucq diuerti. Et ecce hoīes ciuitatis illius circundederunt nocte domū in q manebam volentes me occidere: & vxorē meā incredibili furore libidinis vexātes deniq mortua est. Quā arreptā i frusta cōcidi: misiq partes in oēs termios possessiōis vestre: quia nunq tm̄ nephas & tā grāde piaculū factū ē in israel. Adestis oēs filii israel decernite qd facere debeatis. Stāsq oīs populus & qsi vnius hoīs sermōe rñdit. Nō recedemus in tabernacula nr̄a: nec suā qsq itrabit domum: sed hoc cōtra gabaa in cōe faciemus. Decem viri eligantur e centum ex omnibus tribubus israel: & cētū de mille & mille de decem milibus: vt cōportēt exercitui cibaria & possimus pugnare contra gabaa beniamin & reddere ei p scelere qd meretur. Conuenitq vniuersus israel ad ciuitatē quasi hō vnus eadē mēte vno q consilio: & miserunt nūcios ad omnē tribū beniamin qui dicerent. Cur tantum nephas i vobis repertum est? Tradite homines de gabaa q hoc flagitium ppetrarūt vt moriātur: & auferatur malū de israel. Qui noluerūt

ותקהל העדה כאיש אחד למדן — קהל יעד
ועד באר שבע וארץ הגלעד
אל יהוה המצפה ויתיצבו פנות — יצב פנה
כל העם כל שבטי ישראל בקהל
עם האלהים ארבע מאות אלף — רבע
איש רגלי שלף חרב וישמעו — שמע
בני בנימן כי עלו בני ישראל — עלה
המצפה ויאמרו בני ישראל — אמר
דברו איכה נהיתה הרעה הזאת — רוע
ויען האיש הלוי איש האשה — איש
הנרצחה ויאמר הגבעתה אשר — רצח
לבנימן באתי אני ופילגשי ללון — בוא
ויקמו עלי בעלי הגבעה ויסבו — קום סבב
עלי את הבית לילה אתי דמו — דמה
להרג ואת פילגשי ענו ותמת — ענה מות
ואחז בפילגשי ואנתחה ואשלחה — נתח שלח
בכל שדה נחלת ישראל כי עשו — עשה
זמה ונבלה בישראל הנה כלכם — זמם
בני ישראל הבו לכם דבר ועצה — יהב יעץ
הלום ויקם כל העם כאיש אחד — הלם
לאמר לא נלך איש לאהלו — ילך
ולא נסור איש לביתו ועתה זה — סור
הדבר אשר נעשה לגבעה עליה — עשה
בגורל ולקחנו עשרה אנשים — גרל
למאה לכל שבטי ישראל ומאה
לאלף ואלף לרבבה לקחת — לקח
צדה לעם לעשות לבואם לגבע — צוד עשה
בנימן ככל הנבלה אשר עשה
בישראל ויאסף כל איש — אסף
ישראל אל העיר כאיש אחד
חברים וישלחו שבטי ישראל — שלח
אנשים בכל שבטי בנימן לאמר
מה הרעה הזאת אשר נהיתה — רוע היה
בכם ועתה תנו את האנשים בני — נתן
בליעל אשר בגבעה ונמיתם — בל מות
ונבערה רעה מישראל ולא — בער רוע

אבו בני בנימן לשמע בקול
אחיהם בני ישראל: ויאספו בני
בנימן מן הערים הגבעתה לצאת
למלחמה עם בני ישראל:
ויתפקדו בני בנימן ביום ההוא
מהערים עשרים וששה אלף
איש שלף חרב לבד מישבי
הגבעה התפקדו שבע מאות איש
בחור: מכל העם הזה שבע מאות
איש בחור אטר יד ימינו כל
זה קלע באבן אל השערה ולא
יחטא: ואיש ישראל התפקדו
לבד מבנימן ארבע מאות אלף
איש שלף חרב כל זה איש
מלחמה: ויקמו ויעלו בית אל
וישאלו באלהים ויאמרו בני
ישראל מי יעלה לנו בתחלה
למלחמה עם בני בנימן ויאמר
יהוה יהודה בתחלה: ויקומו בני
ישראל בבקר ויחנו על הגבעה:
ויצא איש ישראל למלחמה עם
בנימן ויערכו אתם איש ישראל
מלחמה אל הגבעה: ויצאו בני
בנימן מן הגבעה וישחיתו
בישראל ביום ההוא שנים
ועשרים אלף איש ארצה: ויתחזק
העם איש ישראל ויספו לערך
מלחמה במקום אשר ערכו שם
ביום הראשון: ויעלו בני
ישראל ויבכו לפני יהוה עד
הערב וישאלו ביהוה לאמר
האוסיף לגשת למלחמה עם בני
בנימן אחי ויאמר יהוה עלו אליו:
ויקרבו בני ישראל אל בני
בנימן ביום השני: ויצא בנימן
לקראתם מן הגבעה ביום השני

אבה · אסף · עיר יצא · לחם · פקד · מאה · בחר · ימן · חטא · בדד רבע · קום עלה · שאל · חלל · חנה · ערך · שחת · שנה · חזק · קום · בכה · יסף נגש · קרב · שנה

fratrum suorum filiorum israel audire mandatum: sed ex cũctis vrbibus q̃ sortis sue erãt cõuenerunt in gabaa: vt illis ferrẽt auxiliũ & cõtra vniuersũ pplm isrl dimicarẽt. Inuẽtique sunt viginti quinque milia de beniamin educentiũ gladiũ, preter habitatores gabaa, qui septingẽti erant viri fortissimi ita sinistra vt dextra preliantes: & sic fundis lapides ad certũ iacientes: vt capillũ quoque possent percutere: & nequaq̃ in alteram ptẽ ictus lapidis deferretur. Virorum quoque israel absque filiis beniamĩ inuenta sũt quadringẽta milia educẽtiũ gladios & paratorũ ad pugnã: qui surgentes venerũt in domũ dei: hoc est in sylo: cõsuluerũtque deũ atque dixerũt. Quis erit in exercitu nro princeps certamĩs cõtra filios beniamin? Quibus rñdit dñs: iudas sit dux vester: statimque filii israel surgẽtes mane castrametati sũt iuxta gabaa: & inde pcedentes ad pugnam contra beniamin: vrbem oppugnare ceperunt. Egressique filii beniamĩ de gabaa occiderunt de filiis israel die illo viginti duo milia virorũ. Rursum filii israel & fortitudine & numero confidentes: in eodẽ loco in quo prius certauerũt aciem direxerunt: ita tamen vt prius ascenderent & flerent corã dño vsque ad noctẽ: cõsulerentque eũ & dicerẽt. Debemus vltra procedere ad dimicãdũ contra filios beniamin fratres nostros: an nõ? Quibus ille rñdit. Ascẽdite ad eos & inite certamẽ. Cumque filii israel altera die cõtra filios beniamĩ ad prelium processissent: eruperũt filii beniamin de portis gabaa: & occurrentes eis

volueruñt beniamin audire vocem fra
ἠθέλησαν βενιαμὶν εἰσακούειν τῆς φωνῆς τῶν ἀδελ-
trum filiorum israel. et conuenerunt filii benia
φῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συνήχθησαν οἱ υἱοὶ βενια-
min de vrbibus eorum in gabaa egredi vt
μὶν ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν εἰς γαβαὰ ἐξελθεῖν τοῦ
pugnent cum filiis israel. et recensiti sunt
πολεμῆσαι μετὰ υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπεσκέπησαν οἱ
filii beniamin in die illo de ciuitatibus: vigin
υἱοὶ βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ τῶν πόλεων, εἴκο-
ti et quinque milia virorum educentium gladium
σι καὶ πέντε χιλιάδες ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν
preter eos qui habitant gabaa. hi qui re
χωρὶς τῶν κατοικούντων τὴν γαβαά. οὗτοι οἱ ἐπε-
censiti sunt septigenti viri iuuenes electi ex
σκέπησαν ἑπτακόσιοι ἄνδρες νεανίσκοι ἐκλεκτοὶ ἐκ
vniuerso populo ambidextri: omnes hi
παντὸς τοῦ λαοῦ ἀμφοτεροδέξιοι, πάντες οὗτοι
funditores iaculantes lapides ad capillum et nõ
σφενδονῆται βάλλοντες λίθους πρὸς τὴν τρίχα. καὶ οὐ
aberrantes. et omnis vir israel recensiti
διαμαρτάνοντες. καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐπεσκέπη-
sunt absque filiis beniamin quadringenta milia
σαν χωρὶς τῶν υἱῶν βενιαμὶν τετρακόσιαι χιλιάδες
virorum educentium gladium omnes hi viri
ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν πάντες οὗτοι ἄνδρες
bellicosi. et surrexerũt et ascenderũt in bethel
πολεμισταί. καὶ ἀνέστησαν καὶ ἀνέβησαν εἰς βαιθὴλ
et interrogauerũt in deo. et dixerũt filii isra-
καὶ ἐπηρώτησαν ἐν τῷ θεῷ. καὶ εἶπαν υἱοὶ ἰσρα-
el: quis ascendet nobis dux ad pugnãdũ cũ
ήλ, τίς ἀναβήσεται ἡμῖν ἀφηγούμενος πολεμῆσαι με-
filiis beniamin? et dixit dñs: iudas ascen
τὰ υἱῶν βενιαμίν; καὶ εἶπεν κύριος, ἰούδας ἀναβήσε-
det dux. et surrexerũt filii israel ma
ται ἀφηγούμενος. καὶ ἀνέστησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ
ne: et castrametati sũt in gabaa. et egressi sũt
πρωΐ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὴν γαβαά. καὶ ἐξῆλθον
vir israel in bellum cum beniamin. et castre-
ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς πόλεμον μετὰ βενιαμίν. καὶ παρε-
metati sunt cum ipsis vir israel in bellum cõtra
τάξαντο μετ' αὐτῶν ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς πόλεμον πρὸς
gabaa. et exierũt filii beniamin de vrbe:
τὴν γαβαά. καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ἐκ τῆς πόλεως,
et occiderũt in israel in die illa duo et
καὶ διέφθειραν ἐν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δύο καὶ
viginti milia virorum sup terrã. et cõfortati sunt
εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐνίσχυσαν ὁ
pplus vir israel et adiecerunt ordinare bel
λαὸς ἀνὴρ ἰσραὴλ καὶ προσέθεντο παρατάξασθαι πό-
lum in loco quo ordinauerant illic in die
λεμον ἐν τῷ τόπῳ ᾧ παρετάξαντο ἐκεῖ ἐν τῇ ἡμέ-
prima. et ascenderũt filii israel et plorauerunt
ρᾳ τῇ πρώτῃ. καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ ἔκλαυ-
runt coram dño vsque ad vesperã. et interrogauerunt
σαν ἐνώπιον κυρίου ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐπηρώτησαν
in dño dicẽtes: si addam appropinquare in bel
ἐν κυρίῳ λέγοντες, εἰ προσθῶ προσεγγίσαι εἰς πό-
lum cũ filiis beniamin fratris mei? et
λεμον μετὰ υἱῶν βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου; καὶ
dixit dñs: ascendite ad eum. et accesserunt
εἶπεν κύριος, ἀνάβητε πρὸς αὐτόν. καὶ προσήλθοσαν
filii israel cõtra filios beniamin in die
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς υἱοὺς βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
secunda. et exiuit beniamin in occursum eo
δευτέρᾳ. καὶ ἐξῆλθεν βενιαμὶν εἰς ἀπάντησιν αὐ-
rum de gabaa in die secunda:
τῶν ἐκ τῆς γαβαὰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ,

et occiderũt adhuc [illegible] pplo octo et decem mi
καὶ διέφθειραν ἔτι ἐκ τοῦ λαοῦ ὀκτωκαίδεκα χιλιά-
lia virorũ sup terrã: oẽs hi educẽtes
δας ἀνδρῶν ἐπὶ τὴν γῆν, πάντες οὗτοι ἐσπασμένοι
gladium. et ascenderũt oẽs filii israel
ῥομφαίαν. καὶ ἀνέβησαν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
et ois pplus: et venerũt in bethel et plorauerunt
καὶ πᾶς ὁ λαός, καὶ ἤλθοσαν εἰς βαιθὴλ καὶ ἔκλαυ-
runt: et sederũt illic coram dño. et ieiuna-
σαν, καὶ ἐκάθησαν ἐκεῖ ἔναντι κυρίου. καὶ ἐνήστευ-
uerũt in die illo vsque ad vesperã: et obtulerũt
σαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἕως ἑσπέρας, καὶ ἀνήνεγκαν
holocaustum salutaris coram dño. et interrogauerunt
ὁλοκαυτώματα σωτηρίου ἔναντι κυρίου. καὶ ἐπηρώτησαν
filii israel in dño et illic arca testamẽti
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν κυρίῳ καὶ ἐκεῖ ἡ κιβωτὸς διαθήκης
dñi in diebus illis: et phinees filius elea
κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ φινεὲς υἱὸς ἐλεά-
zar filii aaron astãs coram ea in
ζαρ υἱοῦ ἀαρὼν παρεστηκὼς ἐνώπιον αὐτῆς ἐν ταῖς ἡ-
diebus illis dicẽs: si addam vltra exire in
μέραις ἐκείναις λέγων, εἰ προσθήσω ἔτι ἐξελθεῖν εἰς
bellum cũ filiis beniamin fratris mei an
πόλεμον μετὰ υἱῶν βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἢ
cessabo? et dixit dñs ascẽdite et cras tra
κοπάσω; καὶ εἶπεν κύριος ἀνάβητε καὶ αὔριον παρα-
dam eũ in manũ tuã. et posuerũt filii isra-
δώσω αὐτὸν ἐν τῇ χειρί σου. καὶ ἔθηκαν οἱ υἱοὶ ἰσρα-
el insidias in gabaa in circuitu: et ascenderũt filii
ὴλ ἔνεδρα ἐν τῇ γαβαὰ κύκλῳ, καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ
israel cõtra beniamin in die tertio: et
ἰσραὴλ πρὸς τὸν βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ
exercitũ eduxerũt cõtra gabaa sicut semel et semel.
παρετάξαντο πρὸς τὴν γαβαὰ καθὼς ἅπαξ καὶ ἅπαξ.
et exierũt filii beniamin in occursum populi et
καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ βενιαμὶν εἰς ἀπάντησιν τοῦ λαοῦ καὶ
attracti sunt de ciuitate. et ceperũt percutere
ἐξελκύσθησαν ἐκ τῆς πόλεως. καὶ ἤρξαντο τύπτειν
de pplo vulneratos sicut semel et semel in
ἐκ τοῦ λαοῦ τραυματίας καθὼς ἅπαξ καὶ ἅπαξ ἐν
viis: quarum est vna ascendens in bethel et
ταῖς ὁδοῖς, ὧν ἐστὶ μία ἀναβαίνουσα εἰς βαιθὴλ καὶ
vna ascendens in gabaa: quasi triginta viros
μία ἀναβαίνουσα εἰς γαβαά, ὡσεὶ τριάκοντα ἄνδρας
in israel. et dixerũt filii beniamin interficiũ-
ἐν τῷ ἰσραήλ. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ βενιαμὶν προσκόπτου-
tur ipsi coram nobis sicut prius. et fi-
σιν αὐτοὶ ἐνώπιον ἡμῶν καθὼς ἔμπροσθεν. καὶ οἱ υἱ-
lii israel dixerũt: fugiamus et educamus eos
οὶ ἰσραὴλ εἶπαν, φύγωμεν καὶ ἐκσπάσωμεν αὐτοὺς
de vrbe in vias. et ois vir isra-
ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὰς ὁδούς. καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσρα-
el surrexit de loco suo et eduxerũt aciẽ in
ὴλ ἀνέστη ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ καὶ παρετάξαντο ἐν
baalthamar: et insidie israel pugnabãt de
βααλθαμάρ, καὶ τὸ ἔνεδρον ἰσραὴλ ἐπάλαιεν ἐκ τοῦ
loco suo ab occidẽte gabaa. et vene-
τόπου αὐτοῦ ἀπὸ δυσμῶν τῆς γαβαά. καὶ παρεγέ-
runt e regione gabaa decẽ milia virorũ
νοντο ἐξ ἐναντίας γαβαὰ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν
electorum ex oĩ israel. et bellum grauatũ ẽ:
ἐκλεκτῶν ἐκ παντὸς ἰσραήλ. καὶ ὁ πόλεμος ἐβαρύνθη.
et illi nõ cognouerũt quia instabat cõtra eos ma-
καὶ αὐτοὶ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι ἅπτεται ἐπ' αὐτοὺς ἡ κα-
lum. et confudit dñs beniamin in conspe-
κία. καὶ ἐτρόπωσεν κύριος τὸν βενιαμὶν κατὰ πρό-
ctu israel. et occiderũt
σωπον ἰσραήλ. καὶ διέφθειραν

tanta illos cede bachati sunt: vt decem & octo milia virorũ educẽtiũ gladiũ prosternerẽt. Quãobrem omnes filii israel venerunt in domũ dei: & sedentes flebant corã dño. Ieiunaueruntque die illo vsque ad vesperam & obtulerũt ei holocausta atque pacificas victimas & sup statu suo interrogauerũt. Eo tpe ibi erat arca federis dei & phinees filius eleazari filii aarõ ppositus domus. Consuluerunt igitur dominũ atque dixerũt. exire vltra debemus ad pugnã contra filios beniamin fratres nros: an quiescere? Quibus ait dñs. Ascendite. Cras enim tradã eos in manus vras. Posueruntque filii israel insidias per circuitũ vrbis gabaa: & tertia vice sicut semel & bis cõtra beniamin exercitũ pduxerũt. Sed & filii beniamĩ audacter erũperũt de ciuitate & fugientes aduersarios longius persecuti sunt: ita vt vulnerarent ex eis sicut primo die & secundo & cederent per duas semitas vertentes terga: quarum vna ferebatur in bethel: & altera in gabaa: atque prosternerent triginta circiter viros. Putauerunt enĩ solito eos more cedere. Qui fugam arte simulantes inierunt consilium vt abstraherent eos de ciuitate & quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent. Omnes itaque filii israel surgentes de sedibus suis: tetenderunt aciem in loco qui vocatur baalthamar: insidie quoque que circa vrbem erant paulatim se aperire ceperunt & ab occidentali vrbis parte procedere. Sed & alia decem milia virorum de vniuerso israel habitatores vrbis ad certamina prouocabant: ingrauatumque est bellum contra filios beniamin: & non intellexerũt q̃ ex omni parte illis instaret interitus. Percussitque eos dñs in cõspectu filiorũ isrl: & iterfecerũt

וישחיתו בבני ישראל עוד
שמנת עשר אלף איש ארצה
כל אלה שלפי חרב: ויעלו כל
בני ישראל וכל העם ויבאו בית
אל ויבכו וישבו שם לפני יהוה
ויצומו ביום ההוא עד הערב
ויעלו עלות ושלמים לפני
יהוה: וישאלו בני ישראל ביהוה
ושם ארון ברית האלהים בימים
ההם: ופינחס בן אלעזר בן אהרן
עמד לפניו בימים ההם לאמר
האוסף עוד לצאת למלחמה
עם בני בנימן אחי אם אחדל
ויאמר יהוה עלו כי מחר
אתננו בידך: וישם ישראל
ארבים אל הגבעה סביב: ויעלו
בני ישראל אל בני בנימן ביום
השלישי ויערכו אל הגבעה
כפעם בפעם: ויצאו בני בנימן
לקראת העם הנתקו מן העיר
ויחלו להכות מהעם חללים
כפעם בפעם במסלות אשר
אחת עלה בית אל ואחת
גבעתה בשדה כשלשים איש
בישראל: ויאמרו בני בנימן
נגפים הם לפנינו כבראשנה
ובני ישראל אמרו ננוסה ונתקנהו
מן העיר אל המסלות: וכל איש
ישראל קמו ממקומו ויערכו
בבעל תמר וארב ישראל מגיח
ממקמו ממערה גבע: ויבאו
מנגד לגבעה עשרת אלפים איש
בחור מכל ישראל והמלחמה
כבדה והם לא ידעו כי נגעת
עליהם הרעה: ויגף יהוה את
בנימן לפני ישראל וישחיתו

שחת · בוא · בכה פנה · צום · שאל · ארן ברת · יום · יסף יצא · לחם חדל · עלה · נתן שום · סבב · שלש ערך · נתק · חלל נכה · סלל · אמר · נגף · נוס · קום קום · ערך נוח · בוא · בחר לחם · רוע נגף · שחת

בני ישראל בבנימן ביום ההוא
עשרים וחמשה אלף ומאה איש
כל אלה שלף חרב: ויראו בני
בנימן כי נגפו ויתנו איש ישראל
מקום לבנימן כי בטחו אל
הארב אשר שמו על הגבעה:
והארב החישו ויפשטו על
הגבעה וימשך הארב ויך את כל
העיר לפי חרב: והמועד היה
לאיש ישראל עם הארב הרב
להעלותם משאת העשן מן
העיר: ויהפך איש ישראל
במלחמה ובנימן החל להכות
חללים באיש ישראל כשלשים
איש כי אמרו אך נגוף נגף הוא
לפנינו כמלחמה הראשנה:
והמשאת החלה לעלות מן
העיר עמוד עשן ויפן בנימן
אחריו והנה עלה כליל העיר
השמימה: ואיש ישראל הפך
ויבהל איש בנימן כי ראה
כי נגעה עליו הרעה: ויפנו
לפני איש ישראל אל דרך המדבר
והמלחמה הדביקתהו ואשר
מהערים משחיתים אותו בתוכו:
כתרו את בנימן הרדיפהו מנוחה
הדריכהו עד נכח הגבעה
ממזרח שמש: ויפלו מבנימן
שמנה עשר אלף איש את
כל אלה אנשי חיל: ויפנו
וינסו המדברה אל סלע
הרמון ויעללהו במסלות
חמשת אלפים איש וידביקו
אחריו עד גדעם ויכו ממנו אלפים
איש: ויהי כל הנפלים מבנימן
עשרים וחמשה אלף איש

ראה נתן שום חוש פשט משך נכה כה יעד רבה עלה נשא הפך חלל נכה נגף פנה עמד פנה כלל בהל רוע דבר לחם דבק עיר שחת רדף נוח דרך זרח נפל נוס עלל סלל דבק נכה היה

ex eis in illo die viginti quinq̧ milia & centum viros: oēs bellatores & educentes gladiū. Filii aūt beniamī cū ſe iferiores eſſe vidiſſent ceperūt fugere. Qd cernentes filii iſrael dederūt eis ad fugiēdū locū vt ad p̄paratas inſidias deuenirent quas iuxta vrbē poſuerāt. Qui cū repēte de latibulis ſurrexiſſēt: & bēiamin terga cedētib9 daret: igreſſi ſunt ciuitatē & pcuſſerunt eā in ore gladii. Signū āt dederant filii iſrael his quos in iſidiis collocauerant vt poſtq̄ vrbē cepiſſēt: ignē accēderēt vt aſcendēte in altū fumo captā vrbē demōſtrarēt. Qd cū cernerēt filii iſrael in ipſo certamine poſiti: putauerūt ei filii beniamin eos fugere & inſtātius pſeq̄bātur cesis de exercitu eorum triginta viris: vt viderūt quaſi colūnā fumi de ciuitate conſcēdere: beniamī quoq̧ reſpiciens retro cū captā cernerēt ciuitatē & flāmas i ſublime ferri q prius ſimulauerāt fugā: verſa facie fortius reſiſtebāt. Qd cum vidiſſent filii bēiamī: in fugā verſi ſunt: & ad viā deſerti ire ceperūt: illuc quoq̧ eos aduerſariis pſeq̄ntib9. Sed & hi q vrbē ſuccēderāt occurrerūt eis. atq̧ ita factū ē vt ex vtraq̧ pte ab hoſtib9 cederētur: nec erat vlla reqes morientiū. Ceciderūt atq̧ pſtrati ſunt ad orietalē plagā vrbis gabaa. Fuerūt āt q i eo de loco interfecti ſūt decē & octo milia virorū: oēs robuſtiſſimi pugnatores. Qd cū vidiſſet q remāſerant de beniamī fugerūt in ſolitudinē: & pgebant ad petrā cuius vocabulū eſt rēmō. In illa quoq̧ fuga palantes & i diuerſa tēdentes occiderūt quinq̧ milia viros. Et cū vltra tēderēt pſecuti ſūt eos: & iterfecerūt etiā alia duo milia. Et ſic factum eſt vt oēs qui ceciderant de beniamin in diuerſis locis eſſent viginti quinq̧ milia pugnatores

filij iſrael in beniamin in die illo viginti quinq̧ milia τ centū viros: omnes hi
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῷ βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰκοσιπέντε χιλιάδας καὶ ἑκατὸν ἄνδρας, πάντες οὗτοι
educentes gladium. τ viderūt filij beniamin φ
σπώμενοι ῥομφαίαν. καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ὅτι
fugati ſunt: τ dedit vir iſrael locū beniamin: qm̄ ſperauerūt in inſidijs q̄s p̄paueſt iuxta
τετρόπωνται, καὶ ἔδωκεν ἀνὴρ ἰσραὴλ τόπον τῷ βενιαμὶν, ὅτι ἤλπισαν ἐπὶ τὸ ἔνεδρον ὃ ἔταξαν πρὸς
gabaa. τ inſidie eruperūt τ effuſe ſunt
τὴν γαβαά. καὶ τὸ ἔνεδρον ὥρμησεν καὶ ἐξεχύθησαν
contra gabaa: τ abierūt inſidie τ percuſſerūt totā vrbē in ore gladij. τ ſignum erat viro iſrael ad inſidias: gladius:
πρὸς τὴν γαβαά. καὶ ἐπορεύθη τὸ ἔνεδρον καὶ ἐπάταξαν ὅλην τὴν πόλιν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ ἦν σύνταγμα ἦν ἀνδρὶ ἰσραὴλ πρὸς τὸ ἔνεδρον, μάχαιρα,
vt eleuarēt ipſi flāmā fumi ab vrbe. τ reuerſi ſunt vir iſrael in bello.
τοῦ ἀνενέγκαι αὐτοὺς πυρσὸν τοῦ καπνοῦ ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ ἀνέστρεψαν ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐν τῷ πολέμῳ.
τ beniamin cepit ferire vulneratos in viro iſrael q̄ſi triginta viros qm̄ dixerūt verū fugatus fugatur ipſe coram nobis ſicut bellū priꝰ. τ flāma incepit aſcendere de vrbe colūna fumi. τ reſpexit beniamin poſt ſe: τ ecce aſcēdit cōſumatio vrbis in celū.
καὶ βενιαμὶν ἤρξατο τοῦ τύπτειν τραυματίας ἐν τῷ ἀνδρὶ ἰσραὴλ ὡς τριάκοντα ἄνδρας, ὅτι εἶπαν πλὴν τροπούμενος τροποῦται αὐτὸς ἐναντίον ἡμῶν καθὼς ὁ πόλεμος ὁ ἔμπροσθεν. καὶ ὁ πυρσὸς ἤρξατο ἀναβαίνειν ἐκ τῆς πόλεως στῦλος καπνοῦ. καὶ ἐπέβλεψεν βενιαμὶν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἀνέβη συντέλεια τῆς πόλεως εἰς τὸν οὐρανόν.
τ vir iſrael reuerſus eſt. τ feſtinauit vir beniamin: τ vidit φ tetigit ſe malū. τ declinauit corā viro iſrael in viā deſerti: τ bellū preuenit eum: τ qui a ciuitatib9 interfecerūt eum in medio eoꝝ: τ percuſſerunt beniamin. τ pſecuti ſūt eum poſt eum: τ calcauerūt eum vſq̧ ad e regione gabaa ab oriente ſolis. τ ceciderūt de beniamin octo τ decē milia viroꝝ. omnes hi viri potētes. τ declinauerūt τ fugerunt in deſertū ad petram remmon.
καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀπέστρεψεν. καὶ ἔσπευσεν ἀνὴρ βενιαμὶν, καὶ εἶδεν ὅτι ἧπται αὐτοῦ ἡ κακία. καὶ ἔκλινεν ἐνώπιον ἀνδρὸς ἰσραὴλ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐρήμου, καὶ ὁ πόλεμος κατέφθασεν αὐτόν, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων διέφθειραν αὐτὸν ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ κατέκοψαν τὸν βενιαμίν. καὶ ἐδίωξαν αὐτὸν καταπόδας αὐτοῦ, καὶ κατεπάτησαν αὐτὸν ἕως ἐξ ἐναντίας τῆς γαβαὰ ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου. καὶ ἔπεσαν ἐκ τοῦ βενιαμὶν ὀκτωκαίδεκα χιλιάδες ἀνδρῶν. σύμπαντες οὗτοι ἄνδρες δυνατοί. καὶ ἐξέκλιναν καὶ ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον πρὸς τὴν πέτραν τὴν ῥεμμών.
τ diſpdiderūt eū in vijs quinq̧ milia viroꝝ. τ adheſerūt poſt eū vſq̧ ad gadaam: τ percuſſerūt ex eo duo milia viroꝝ. τ fuerūt omnes qui ceciderūt in beniamin viginti τ quinq̧ milia viroꝝ
καὶ ἐκαλαμήσαντο αὐτὸν ἐν ταῖς ὁδοῖς πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ προσεκολλήθησαν ὀπίσω αὐτοῦ ἕως γαδαάμ, καὶ ἐπάταξαν ἐξ αὐτοῦ δισχιλίους ἄνδρας. καὶ ἐγένοντο πάντες οἱ πεπτωκότες ἐν τῷ βενιαμὶν εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάδες ἀνδρῶν

educentiū gladiū in die illo: oēs iſti viri potētes. τ declinauerūt τ fugerūt in deſertū ad petrā remmon ſexcēti viri: τ ſederūt in petra remmon q̄ttuor mēſib9. τ vir iſrael reuerſus eſt cōtra filios beniamin: τ percuſſit eos in ore gladij de vrbe cōſecutiue vſq̧ ad iumētū vſq̧ ad oē inuentū in omnibus ciuitatibus: τ ciuitates inuentas miſerunt in ignē.
σπωμένων ῥομφαίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, οἱ πάντες οὗτοι ἄνδρες δυνατοί. καὶ ἐξέκλιναν καὶ ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον πρὸς τὴν πέτραν τὴν ῥεμμὼν ἑξακόσιοι ἄνδρες, καὶ ἐκάθησαν ἐν τῇ πέτρᾳ ῥεμμὼν τετράμηνον. καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀνέστρεψεν εἰς τοὺς υἱοὺς βενιαμίν, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπὸ πόλεως ἑξῆς ἕως κτήνους ἕως παντὸς τοῦ εὑρεθέντος εἰς πάσας τὰς πόλεις, καὶ τὰς πόλεις τὰς εὑρεθείσας ἐξαπέστειλαν ἐν πυρί.

Ca.21.

Et vir iſrael iurauit in maſſepha dicētes: vir ex nobis nō dabit filiam ſuam beniamin in vxorē. τ venerūt pplꝰs in bethel: τ ſederūt illic vſq̧ ad veſperā coram deo: τ leuauerūt vocē ſuā: τ plorauerūt fletū magnū: τ dixerūt: quare dn̄e deus iſrael factū eſt hoc in iſrael vt recenſeretur hodie in iſrael tribus vna. τ factū eſt die craſtina: τ mane ſurrexerūt pplꝰs τ extruxeſt illic altare: τ obtulerūt holocauſta ſalutionis.
Καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ ὤμοσεν ἐν μασσηφὰ λέγοντες, ἀνὴρ ἐξ ἡμῶν οὐ δώσει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ βενιαμὶν εἰς γυναῖκα. καὶ παρεγένοντο ὁ λαὸς εἰς βαιθήλ, καὶ ἐκάθισαν ἐκεῖ ἕως ἑσπέρας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν κλαυθμὸν μέγαν, καὶ εἶπαν, ἵνα τί κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐγενήθη τοῦτο ἐν τῷ ἰσραὴλ τοῦ ἐπισκεπῆναι σήμερον ἐν τῷ ἰσραὴλ φυλὴν μίαν. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, καὶ ὤρθρισαν ὁ λαὸς καὶ ᾠκοδόμησαν ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώματα σωτηρίου.
τ dixerūt filij iſrael q̄s ē q̄ non aſcendit in eccleſiam de omnibus tribubus iſrael ad dn̄m: qm̄ iuramētū magnū erat nō aſcēdēti ad dn̄m in maſſepha dicētes: morte morietur. τ conſolati ſunt filij iſrael de beniamin fratre ſuo. τ dixerūt: ablata eſt hodie tribus vna de iſrael: q̄d faciamus ipſis relictis in vxores? τ nos iurauimus dn̄o vt nō daremus eis de filiabus nr̄is in vxores. τ dixerūt que vna tribuū iſrael: que non aſcendit ad dn̄m in maſſepha? τ ecce non venerūt vir in caſtra de iabis galaad in contionē. τ recenſitꝰ eſt pplꝰs: τ ecce non eſt illic vir de habitātibus iabis galaad. τ miſerūt illuc cōgregatio duodecim milia viroꝝ de filijs exercitus. τ preceperunt eis
καὶ εἶπον οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, τίς ὁ μὴ ἀναβὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκ πασῶν φυλῶν ἰσραὴλ πρὸς κύριον; ὅτι ὅρκος μέγας ἦν τῷ μὴ ἀναβάντι πρὸς κύριον εἰς μασσηφὰ λέγοντες, θανάτῳ ἀποθανεῖται. καὶ παρεκλήθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ περὶ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν. καὶ εἶπον, ἀφῄρηται σήμερον φυλὴ μία ἐξ ἰσραήλ, τί ποιήσωμεν αὐτοῖς τοῖς ὑπολειφθεῖσιν εἰς γυναῖκας; καὶ ἡμεῖς ὠμόσαμεν τῷ κυρίῳ τοῦ μὴ δοῦναι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν θυγατέρων ἡμῶν εἰς γυναῖκας. καὶ εἶπον τίς μία τῶν φυλῶν ἰσραήλ, ἥτις οὐκ ἀνέβη πρὸς κύριον εἰς μασσηφά; καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦλθον ἀνὴρ εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀπὸ ἰαβὶς γαλαὰδ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ ἐπεσκέπη ὁ λαός, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ἀνὴρ ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἰαβὶς γαλαάδ. καὶ ἀπέστειλαν ἐκεῖ ἡ συναγωγὴ δώδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς δυνάμεως. καὶ ἐνετείλαντο αὐτοῖς

ad bella promptiſſimi. Remanſerūt itaq̧ de oī numero beniamī qui euadere potuerant & fugere in ſolitudinem ſexcenti viri: ſederūtq̧ ī petra remmon menſibus q̄ttuor: regreſſi autem filii iſrael omnes reliquias ciuitatis a viris vſq̧ ad iumenta gladio pcuſſerūt: cūctaſq̧ vrbes & viculos beniamin vorax flamma cōſūpſit. 21.

Iurauerant quoq̧ filii iſrael in maſpha & dixerunt. Nullus nr̄m dabit filiis beniamī de filiab9 ſuis vxorem. Veneruntq̧ oms ad domū dei in ſylo: & in cōſpectu ei9 ſedentes vſq̧ ad veſperā leuauerūt vocem: & magno vlulatu ceperūt flere: dicentes. Quare dn̄e deus iſrael fctm̄ eſt hoc malū ī pplo tuo? vt hodie vna trib9 auferetur ex nobis. Altera autem die diluculo conſurgentes extruxerūt altare: obtuleruntq̧ ibi holocauſta & pacificas victimas & dixerunt. Quis nō aſcēdit ī exercitum dn̄i de vniuerſis tribubus iſrael? Grādi ei iuramento ſe cōſtrinxerāt cū eſſent in maſpha: interfici eos qui defuiſſent. ductiq̧ pn̄ia filii iſrael ſup fratre ſuo beniamī: ceperūt dicere. Ablata eſt trib9 vna de iſrl. Vn̄ vxores accipiēt? Oēs ei in cōmune iurauimus nō daturos nos his filias noſtras. Idcirco dixerunt. Quis eſt de vniuerſis tribubus iſrl qui non aſcendit ad dominum in maſpha? Et ecce inuenti ſunt habitatores iabes galaad ī illo exercitu nō fuiſſe. Eo quoq̧ tpe cū eſſent in ſylo nullus ex eis ibi repertus eſt. Miſeruntitaq̧ decem milia viros robuſtiſſimos: & preceperūt eis.

שלף חרב ביום ההוא את כל אלה
אנשי חיל: ויפנו וינסו המדברה
אל סלע הרמון שש מאות איש
וישבו בסלע רמון ארבעה חדשים:
ואיש ישראל שבו אל בני בנימן
ויכום לפי חרב מעיר מתם עד
בהמה עד כל הנמצא גם כל
הערים הנמצאות שלחו באש:

Cap.xxi.

ואיש ישראל נשבע
במצפה לאמר איש ממנו לא יתן
בתו לבנימן לאשה: ויבא העם
בית אל וישבו שם עד הערב לפני
האלהים וישאו קולם ויבכו בכי
גדול: ויאמרו למה יהוה אלהי
ישראל היתה זאת בישראל
להפקד היום מישראל שבט
אחד: ויהי ממחרת וישכימו העם
ויבנו שם מזבח ויעלו עלות
ושלמים: ויאמרו בני ישראל
מי אשר לא עלה בקהל מכל
שבטי ישראל אל יהוה
כי השבועה הגדולה היתה
לאשר לא עלה אל יהוה
המצפה לאמר מות יומת: וינחמו
בני ישראל אל בנימן אחיו
ויאמרו נגדע היום שבט אחד
מישראל: מה נעשה להם לנותרים
לנשים ואנחנו נשבענו ביהוה
לבלתי תת להם מבנותינו לנשים:
ויאמרו מי אחד משבטי ישראל
אשר לא עלה אל יהוה המצפה
והנה לא בא איש אל המחנה מיבש
גלעד אל הקהל: ויתפקד העם
והנה אין שם איש מיושבי יבש
גלעד: וישלחו שם העדה שנים עשר
אלף איש מבני החיל ויצוו אותם

מאה שוב נכה פה מצא עיר שבע נתן איש בוא בנה נשא בכה גדל אמר היה פקד היה שכם בנה זבח עלה שבע נחם גדע עשה יתר נשה נתן בנה בוא חנה פקד שלח יעד שנה צוה את

לאמר לכו והכיתם את יושבי יבש גלעד לפי חרב והנשים והטף: וזה הדבר אשר תעשו כל זכר וכל אשה ידעת משכב זכר תחרימו: וימצאו מיושבי יביש גלעד ארבע מאות נערה בתולה אשר לא ידעה איש למשכב זכר ויביאו אותם אל המחנה שלה אשר בארץ כנען: וישלחו כל העדה וידברו אל בני בנימן אשר בסלע רמון ויקראו להם שלום: וישב בנימן בעת ההיא ויתנו להם הנשים אשר חיו מנשי יבש גלעד ולא מצאו להם כן: והעם נחם לבנימן כי עשה יהוה פרץ בשבטי ישראל: ויאמרו זקני העדה מה נעשה לנותרים לנשים כי נשמדה מבנימן אשה: ויאמרו ירשת פליטה לבנימן ולא ימחה שבט מישראל: ואנחנו לא נוכל לתת להם נשים מבנותינו כי נשבעו בני ישראל לאמר ארור נתן אשה לבנימן: ויאמרו הנה חג יהוה בשלו מימים ימימה אשר מצפונה לבית אל מזרחה השמש למסלה העלה מבית אל שכמה ומנגב ללבונה: ויצוו את בני בנימן לאמר לכו וארבתם בכרמים: וראיתם והנה אם יצאו בנות שילו לחול במחלות ויצאתם מן הכרמים וחטפתם לכם איש אשתו מבנות שילו והלכתם ארץ בנימן: והיה כי יבאו אבותם או אחיהם לרוב אלינו ואמרנו אליהם חנונו אותם כי לא לקחנו איש אשתו במלחמה כי לא אתם נתתם להם כעת תאשמו: ויעשו כן בני בנימן

Ite & percutite habitatores iabes galaad in ore gladii: tam vxores quam paruulos eorum. & hoc erit quod obseruare debetis. Omne generis masculini & mulieres que cognouerunt viros interficite: virgines autem reseruate. Inuenteque sunt de iabes galaad quadringente virgines que nescierunt viri torum: & adduxerunt eas ad castra in sylo in terram chanaan. Miseruntque nuncios ad filios beniamin qui erant in petra remon: & preceperunt eis vt eas susciperent in pace. Veneruntque filii beniamin in illo tempore: & date sunt eis vxores de filiabus iabes galaad: alias autem non reperunt quas simili modo traderent. Vniuersusque israel valde doluit & egit penitentiam super interfectione vnius tribus ex israel: dixeruntque maiores natu. Quid faciemus reliquis qui non acceperunt vxores. Omnes in beniamin femine conciderunt & magna nobis cura ingentique studio prouidendum est: ne vna tribus deleatur ex israel. Filias enim nostras eis dare non possumus constricti iuramento & maledictione qua diximus: maledictus qui dederit de filiabus suis vxorem beniamin. Ceperuntque consilium atque dixerunt. Ecce solemnitas domini est in sylo anniuersaria que sita est ad septentrionem vrbis bethel: ad orientalem plagam vie que de bethel tendit ad sychimam: & ad meridiem oppidi lebona. Preceperuntque filiis beniamin atque dixerunt. Ite & latitate in vineis. Cumque videritis filias sylo ad ducendos choros ex more procedere: exite repente de vineis & rapite ex eis singuli vxores singulas & pergite in terram beniamin. Cumque venerint patres earum ac fratres & aduersum vos queri ceperint atque iurgari dicemus eis. Misereminí eorum. Non enim rapuerunt eas iure bellantium atque victorum: sed rogantibus vt acciperent non dedistis: & a vestra parte peccatum est. Feceruntque filii beniamin: vt sibi fuerat imperatum:

dicentes ite τ percutite oēs habi-
λέγοντες πορεύθητε καὶ πατάξατε πάντας τοὺς κατοι-
tantes iabis galaad in ore gladij: τ mu
κοῦντας Ἰαβὶς Γαλαὰδ ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ τὰς γυ-
lieres τ pplm̄. τ hic sermo quē facietis: oīe
ναῖκας καὶ τὸν λαόν. καὶ οὗτος ὁ λόγος ὃν ποιήσετε, πᾶν
masculinū τ omnē mulierē cognoscentē lectum mascu
ἀρσενικὸν καὶ πᾶσαν γυναῖκα γινώσκουσαν κοίτην ἄρσε-
li anathematizabitis. τ inuenerūt de habitantibus ia
νος ἀναθεματιεῖτε. καὶ εὗρον ἀπὸ τῶν κατοικούντων Ἰα-
bis galaad quadringētas puellas virgines: que non
βὶς Γαλαὰδ τετρακοσίας νεάνιδας παρθένους, αἳ οὐκ
cognouerūt virū in toro masculi. τ duxerūt eas in
ἔγνωσαν ἄνδρα εἰς κοίτην ἄρσενος. καὶ ἤγαγον αὐτὰς εἰς
castra in sylo que est in t̄ra chanaā. τ mise-
τὴν παρεμβολὴν εἰς Συλὼ ἥ ἐστιν ἐν γῇ Χαναάν. καὶ ἀπέ-
runt oīs cōgregatio: τ locuti sunt ad filios
στειλαν πᾶσα ἡ συναγωγή, καὶ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς υἱοὺς
beniamin qui in petra remmon: τ vocauerūt eos
Βενιαμὶν τοὺς ἐν τῇ πέτρᾳ Ῥεμμών, καὶ ἐκάλεσαν αὐτοὺς
in pace. τ reuersus ē beniamin ad filios israel
ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἀπέστρεψεν Βενιαμὶν πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ
in tp̄e illo: τ dederūt eis mulieres: que
ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὰς γυναῖκας, αἵτι-
erant de mulierib⁹ iabis galaad. τ placuit e-
νες ἦσαν ἐκ τῶν γυναικῶν Ἰαβὶς Γαλαάδ. καὶ ἤρεσεν αὐ-
is sic: τ pp̄ls cōsolatus est beniamin: qm̄ fe-
τοῖς οὕτως, καὶ ὁ λαὸς παρεκλήθη τῷ Βενιαμίν, ὅτι ἐποίη-
cit dn̄s diuisionē in tribub⁹ israel. τ dixerūt
σεν ὁ κύριος διακοπὴν ἐν ταῖς φυλαῖς Ἰσραήλ. καὶ εἶπον οἱ
maiores natu cōgregationis: qd̄ faciemus reli
πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς, τί ποιήσομεν τοῖς ἐπιλοί-
quis in mulieres: qm̄ deleta ē de beniamin fe-
ποις εἰς τὰς γυναῖκας; ὅτι ἠφάνισται ἐκ τοῦ Βενιαμὶν γυ-
mina. τ dixit possessio salua beniamin τ
νή. καὶ εἶπεν κληρονομία διασεσωσμένη τῷ Βενιαμὶν καὶ
non deleatur tribus de israel. τ nos nō poterimus
οὐ μὴ ἐξαλειφθῇ φυλὴ ἐξ Ἰσραήλ. καὶ ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα
dare eis vxores de filiabus nr̄is: qm̄
δοῦναι αὐτοῖς γυναῖκας ἀπὸ τῶν θυγατέρων ἡμῶν, ὅτι
iurauimus filij israel dicētes: maledictus
ὠμόσαμεν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ λέγοντες, ἐπικατάρατος
qui dat mulierē beniamin. τ dixerūt ecce festū
ὁ διδοὺς γυναῖκα τῷ Βενιαμίν. καὶ εἶπαν ἰδοὺ ἑορτὴ
dn̄o in sylo a diebus in dies q̄ est a septētriōe
τῷ κυρίῳ ἐν Συλὼ ἀφ' ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ἥ ἐστιν ἀπὸ βορρᾶ
bethel ad orientē solis in trāsitu qui ascen
τῆς Βαιθὴλ κατ' ἀνατολὰς ἡλίου ἐν τῇ διόδῳ τῇ ἀναβαινού-
dit de bethel in sichima τ a meridie libani
σῃ ἐκ Βαιθὴλ εἰς Σίκιμα καὶ ἀπὸ νότου τοῦ Λιβάνου τῆς
lebona. τ preceperūt filijs beniamin dicētes: a-
Λεβωνά. καὶ ἐνετείλαντο τοῖς υἱοῖς Βενιαμὶν λέγοντες, ἀ-
bite τ latitate in vineis: τ videbitis:
πέλθατε καὶ ἐνεδρεύσατε ἐν τοῖς ἀμπελῶσι, καὶ ὄψεσθε,
τ ecce vt exierint filie habitan
καὶ ἰδοὺ ὡς ἂν ἐξέλθωσιν αἱ θυγατέρες τῶν κατοικούν-
tium sylo tripudiātes in choris: τ exibitis a
των Συλὼ χορεύουσαι ἐν χοροῖς, καὶ ἐξελεύσεσθε ἀπὸ τῶν
vineis τ rapite vobis vir vxorē sibi a
ἀμπελώνων καὶ ἁρπάσατε ὑμῖν ἀνὴρ γυναῖκα ἑαυτῷ ἀπὸ
filiabus sylo: τ abibitis in t̄rā benia-
τῶν θυγατέρων Συλώ, καὶ ἀπελεύσεσθε εἰς τὴν γῆν Βενια-
min. τ erit qn̄ venerint patres eoꝝ vel fratres
μίν. καὶ ἔσται ὅταν ἔλθωσιν οἱ πατέρες αὐτῶν ἢ οἱ ἀδελφοὶ
eoꝝ ad iudicādū ad nos: τ dicemus ad eos: misere
αὐτῶν κρίνεσθαι πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς, ἐλεήσα-
mini eoꝝ: qm̄ nō cepit vir sibi vxorē in bel
τε αὐτούς, ὅτι οὐκ ἔλαβεν ἀνὴρ ἑαυτῷ γυναῖκα ἐν τῷ πολέ-
lo: qm̄ non vos dedistis eis scd̄m temp⁹ quo
μῳ, ὅτι οὐχ ὑμεῖς δεδώκατε αὐτοῖς κατὰ τὸν καιρὸν ὃν
peccastis. τ fecerunt sic filij beniamin
ἐπλημμελήσατε. καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱοὶ Βενιαμίν

τ ceperūt vxores iuxta numerū suū a
καὶ ἔλαβον γυναῖκας κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἀπὸ τῶν
tripudiātibus: quas rapuerūt: τ abierūt: τ reuer
χορευουσῶν, ὧν διήρπασαν, καὶ ἀπῆλθον, καὶ ἐπέ-
si sūt in possessionē suam. τ edificauerūt si
στρεψαν ἐπὶ τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. καὶ ᾠκοδόμησαν ἑαυ-
bi vrbes τ habitauerūt in eis. τ ambulaue
τοῖς πόλεις καὶ κατῴκησαν ἐν αὐταῖς. καὶ περιεπά-
runt illinc filij israel in tp̄e illo vir in
τησαν ἐκεῖθεν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνὴρ εἰς τὴν
tribū suam τ in cognationē suam: τ abijt
φυλὴν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν συγγένειαν αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλ-
illinc vir in possessionē suam. in die-
θεν ἐκεῖθεν ἀνὴρ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέ-
bus illis nō erat rex in israel. vir rectū
ραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν Ἰσραήλ. ἀνὴρ τὸ εὐθὲς
in oculis suis faciebat.
ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίει.

& iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his que ducebant choros vxores singulas: abieruntque in possessionem suam edificantes vrbes: & habitantes in eis. Filii quoque israel reuersi sunt per tribus & familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in israel: sed vnusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.

Explicit liber Iudicum.

וישאו נשים למספרם מן המחללות אשר גזלו וילכו וישובו אל נחלתם ויבנו את הערים וישבו בהם: ויתהלכו משם בני ישראל בעת ההיא איש לשבטו ולמשפחתו ויצאו משם איש לנחלתו: בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה:

RVTH.
ΡΟΥΘ. Ca.i.

Et factū est in diebus cū iudicarēt
Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν τῷ κρίνειν
iudices τ fuit fames in t̄ra:
τοὺς κριτὰς καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν τῇ γῇ,
τ abijt vir de bethleem iu-
καὶ ἐπορεύθη ἀνὴρ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς Ἰου-
da vt peregrinaretur in agro moab ipse τ vxor
δαίας τοῦ παροικῆσαι ἐν ἀγρῷ Μωάβ, αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ
eius τ duo filij eius. τ nomē viro eli
αὐτοῦ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ. καὶ ὄνομα τῷ ἀνδρὶ Ἐλι-
melech: τ nomē vxori eius noomi. τ nomē
μέλεχ, καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Νοομί. καὶ ὄνομα
duobus filijs eius maalon τ cheleon: ephrathei
τοῖς δυσὶν υἱοῖς αὐτοῦ Μααλὼν καὶ Χελεών, Ἐφραθαῖοι
de terra iuda. τ venerūt in agrū moab: τ fuerūt il
ἐκ γῆς Ἰούδα. καὶ ἤλθοσαν εἰς ἀγρὸν Μωάβ, καὶ ἦσαν ἐ-
lic. τ mortuus est elimelech vir noomi: τ remā
κεῖ. καὶ ἀπέθανεν Ἐλιμέλεχ ὁ ἀνὴρ τῆς Νοομί, καὶ κατε-
sit mulier ipsa τ duo filij eius. τ acceperūt
λείφθη ἡ γυνὴ αὐτὴ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτῆς. καὶ ἐλάβοσαν
sibi vxores moabitidas: nomē vni orpha τ
ἑαυτοῖς γυναῖκας Μωαβίτιδας, ὄνομα τῇ μιᾷ Ὀρφὰ καὶ
nomē scđe ruth. τ habitauerūt ibi q̄si decē
ὄνομα τῇ δευτέρᾳ Ῥούθ. καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ ὡς δέκα
annis. τ mortui sunt τ ambo maalon τ chele
ἔτη. καὶ ἀπέθανον καί γε ἀμφότεροι Μααλὼν καὶ Χελε-
on. τ remāsit mulier a duob⁹ filijs suis τ
ών. καὶ κατελείφθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῶν δύο υἱῶν αὐτῆς καὶ
a viro suo. τ surrexit ipsa τ due nu
ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. καὶ ἀνέστη αὐτὴ καὶ αἱ δύο νύμ-
rus eius τ reuerse sūt de agro moab: qm̄ audie
φαι αὐτῆς καὶ ἀπέστρεψαν ἐξ ἀγροῦ Μωάβ, ὅτι ἤκου-
runt in agro moab φ visitauit dn̄s pplm̄ su
σαν ἐν ἀγρῷ Μωὰβ ὅτι ἐπέσκεπται κύριος τὸν λαὸν αὐ-
um vt daret eis panes. τ egressa est de loco
τοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς ἄρτους. καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου
vbi erat illic τ due nurus eius cum ipsa: τ abie
οὗ ἦν ἐκεῖ καὶ αἱ δύο νύμφαι αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἐπο-
runt in via vt reuerterētur in terrā iuda. τ di
ρεύοντο ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἐπιστρέψαι εἰς γῆν Ἰούδα. καὶ εἶ-
xit noomi duabus nuribus suis: ite iam
πεν Νοομὶ ταῖς δυσὶ νύμφαις αὐτῆς, πορεύθητε δὴ
reuertimini vnaq̄q; in domū matris sue. faciat do-
ἀποστράφητε ἑκάστη εἰς οἶκον μητρὸς αὐτῆς. ποιῆσαι κύ-
minus vobiscū miam: sicut fecistis cū mor
ριος μεθ' ὑμῶν ἔλεος, καθὼς ἐποιήσατε μετὰ τῶν τεθνη-
tuis τ mecum. det dn̄s vobis τ inueniatis
κότων καὶ μετ' ἐμοῦ. δῴη κύριος ὑμῖν καὶ εὕροιτε

Incipit liber Ruth. I.

In diebus vnius iudicis quando iudices preerant: facta est fames in terra. Abiitque homo de bethleem iuda vt peregrinaretur in regione moabitide cum vxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabatur elimelech: & vxor eius noemi. & duo filii alter maalon & alter chelion: effratei de bethleem iuda. Ingressique regionem moabitidem morabantur ibi. Et mortuus est elimelech maritus noemi: remansitque ipsa cum filiis. Qui acceperunt vxores moabitidas: quarum vna vocabatur orpha: altera que ruth. Manseruntque ibi decem annis: & ambo mortui sunt: maalon videlicet & chelion: remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito. Et surrexit vt in patriam pergeret cum vtraque nuru sua de regione moabitide. Audierat enim quod respexisset dominus populum suum & dedisset eis escas. Egressa est itaque de loco peregrinationis sue cum vtraque nuru: & iam in via reuertendi posita in terram iuda: dixit ad eas. Ite in domum matris vestre. Faciat vobiscum dominus misericordiam: sicut fecistis cum mortuis & mecum. Det vobis inuenire

Cap.i.

ויהי בימי שפט השפטים ויהי רעב בארץ וילך איש מבית לחם יהודה לגור בשדי מואב הוא ואשתו ושני בניו: ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים מבית לחם יהודה ויבאו שדי מואב ויהיו שם: וימת אלימלך איש נעמי ותשאר היא ושני בניה: וישאו להם נשים מאביות שם האחת ערפה ושם השנית רות וישבו שם כעשר שנים: וימותו גם שניהם מחלון וכליון ותשאר האשה משני ילדיה ומאישה: ותקם היא וכלתיה ותשב משדי מואב כי שמעה בשדי מואב כי פקד יהוה את עמו לתת להם לחם: ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלתיה עמה ותלכנה בדרך לשוב אל ארץ יהודה: ותאמר נעמי לשתי כלתיה לכנה שבנה אשה לבית אמה יעשה יהוה עמכם חסד כאשר עשיתם עם המתים ועמדי: יתן יהוה לכם ומצאן

Text. he. Ruth. cap. i.

מנוחה אשה בית אישה ותשק
להן ותשאנה קולן ותבכינה׃
ותאמרנה לה כי אתך נשוב
לעמך׃ ותאמר נעמי שבנה בנתי
למה תלכנה עמי העוד לי בנים
במעי והיו לכם לאנשים׃ שבנה
בנתי לכן כי זקנתי מהיות לאיש
כי אמרתי יש לי תקוה גם הייתי
הלילה לאיש וגם ילדתי בנים׃
הלהן תשברנה עד אשר יגדלו
הלהן תעגנה לבלתי היות לאיש
אל בנתי כי מר לי מאד מכם כי
יצאה בי יד יהוה׃ ותשנה קולן
ותבכינה עוד ותשק ערפה
לחמותה ורות דבקה בה׃ ותאמר
הנה שבה יבמתך אל עמה ואל
אלהיה שובי אחרי יבמתך׃
ותאמר רות אל תפגעי בי לעזבך
לשוב מאחריך כי אל אשר
תלכי אלך ובאשר תליני אלין
עמך עמי ואלהיך אלהי׃ באשר
תמותי אמות ושם אקבר כה
יעשה יהוה לי וכה יוסיף כי המות
יפריד ביני ובינך׃ ותרא כי
מתאמצת היא ללכת אתה
ותחדל לדבר אליה׃ ותלכנה
שתיהם עד באנה בית לחם
ויהי כבאנה בית לחם ותהם כל
העיר עליהן ותאמרנה הזאת
נעמי׃ ותאמר אליהן אל תקראנה
לי נעמי קראן לי מרא כי המר
שדי לי מאד׃ אני מלאה הלכתי
וריקם השיבני יהוה למה
תקראנה לי נעמי ויהוה ענה
בי ושדי הרע לי׃ ותשב נעמי
ורות המואביה כלתה עמה השבה

Trāsla. B. Hie.

requiē in domibus virorum quos sortiture estis. Et osculata est eas. Que eleuata voce flere ceperunt: & dicere. Tecum pergemus ad populū tuū. qbus illa rñdit. Reuertimini filie mi. Cur venitis mecū. Nū vltra hēbo filios in vtero meo: vt viros ex me spare possitis? Reuertimini filie mi & abite. Iā enī senectute cōfecta sum: nec apta vinculo cōiugali. Etiā si posse hac nocte concipere & parere filios si eos expectare velitis donec crescāt & annos pubertatis iplcāt: añ eritis vetule quam nūbatis. Nolite qso filie mi facere hoc: quia vīa angustia magis me ꝑmit: & egressa est man⁹ dñi cōtra me. Eleuata igitur voce rursum flere ceperunt. Orpha osculata ē socrū ac reuersa ē. ruth adhesit socrui sue. Cui dixit noemi. En reuersa ē cognata tua ad populū suū & ad deos suos vade cū ea. Que rñdit. Ne aduerseris mihi vt relinquā te & abeā. Quocūqꝫ enim perrexeris ꝑgā: & vbi morata fueris: & ego pariter morabor. Populus tu⁹ ppl's meus & deus tuus deus meus. Que te terra susceperit morientem: in ea moriar ibiqꝫ locū accipiā sepulture. Hec mihi faciat dñs: & hec addat si nō sola mors me & te separauerit. Videns ergo noemi ꝙ obstinato ruth aīo decreuisset secū ꝑgere: aduersari noluit nec ad suos vltra redditū psuadere. Profecteqꝫ sunt sil' & venerūt in bethleem. Quib⁹ vrbē igressis velox apud cunctos fama pcrebuit: dicebātqꝫ mulieres. Hec est illa Noemi? Quib⁹ ait. Ne vocetis me noemi .i. pulchrā: sꝫ vocate me mara .i. amarā: qa amaritudine valde repleuit me oīps. Egressa sum plēa: & vacuā reduxit me dñs. Cur ergo vocatis me noemi quā dñs hūiliauit: & afflixit oīpotēs. Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua

Trās. Gre. lxx. cū interp. latina

requiem quelibet in domo viri sui. et osculata est eas et eleuauerūt vocē suā et plorauerūt
ἀνάπαυσιν ἑκάστη ἐν οἴκῳ ἀνδρὸς αὐτῆς. καὶ κατεφίλησεν αὐτάς καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν
et dixerūt ei: tecum reuertemur ad ppl'm tuū. et dixit noomi reuertimini iā filie mee: cur venitis mecū: nū vltra mihi filij in vtero meo: et erunt vobis in viros? reuertimini filie mee abite iā qm̄ consenui vt non sim viro: quia dixi est mihi substātia vt sim ego viro et pariam filios: nū ipsos expectabitis vsqꝫ quo viri fiant? vel ipsis tolerabitis vt non sitis viro? neqꝙ filie mee: qm̄ afflictio est mihi valde sup vos: qm̄ egressa est in me manus dñi. et eleuauerūt vocem suam et plorauerūt rursū. et osculata est orpha socrum suam: et reuersa est in ppl'm suū: ruth aūt secuta est illā. et dixit noomi ad ruth: ecce reuersa est connurus tua ad ppl'm suū et ad deos suos: reuertere iam et tu post connurum tuā. dixit āt ruth: nō occurrat mihi vt relinquam te vel discedā a tergo tuo: qm̄ tu quocūqꝫ ieris ibo: et vbi morata fueris morabor: ppl's tuus ppl's meus et deus tu⁹ deus meus. et vbi mortua fueris moriar: et illic sepeliar. hec faciat dñs mihi: et hec addat: qm̄ mors separabit inter me et te. videns āt noomi qm̄ perseuerat ipsa vt iret secum: cessauit loqui ad ipsā vltra. profecte sunt āt ambe vsqꝫ quo venerūt ipse in bethleem. et factū ē cum venirēt ipse in bethleem et ꝑcrebuit oīs vrbs de illis. et dixerūt si hec est noomi? et dixit ad eas: ne iā vocetis me noomi: vocate me amarā: qꝛ amaritudine replet⁹ ē in me oīps valde. ego egressa sum plena: et vacuā reduxit me dñs: et cur vocatis me noomi et dñs humiliauit me: et omnipotēs afflixit me. et rediit noomi et ruth moabites nurus sua secum redeūtes

καὶ εἶπον αὐτῇ, μετὰ σοῦ ἐπιστρέψομεν ἐπὶ τὸν λαόν σου. καὶ εἶπεν νοομὶ ἐπιστράφητε δὴ θυγατέρες μου, ἵνα τί πορεύεσθε μετ᾽ ἐμοῦ, μὴ ἔτι μοι υἱοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ μου, καὶ ἔσονται ὑμῖν εἰς ἄνδρας; ἐπιστράφητε θυγατέρες μου πορεύθητε δὴ ὅτι γεγήρακα τοῦ μὴ εἶναι ἀνδρί, διότι εἶπα ἔστι μοι ὑπόστασις τοῦ γενηθῆναί με ἀνδρὶ καὶ τέξομαι υἱούς, μὴ αὐτοὺς προσδέξεσθε ἕως οὗ ἀδρυνθῶσιν; ἢ αὐτοῖς καταχεθήσεσθε τοῦ μὴ γενέσθαι ἀνδρί; μὴ θυγατέρες μου, ὅτι ἐπικράνθη μοι σφόδρα ὑπὲρ ὑμᾶς, ὅτι ἐξῆλθεν ἐν ἐμοὶ χεὶρ κυρίου. καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν ἔτι. καὶ κατεφίλησεν ὀρφὰ τὴν πενθερὰν αὐτῆς, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς, ῥοὺθ δὲ ἠκολούθησεν αὐτῇ. καὶ εἶπεν νοομὶ πρὸς ῥούθ, ἰδοὺ ἀνέστρεψεν ἡ σύνυμφός σου πρὸς τὸν λαὸν αὐτῆς καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς αὐτῆς, ἐπιστράφηθι δὴ καὶ σὺ ὀπίσω τῆς συνύμφης σου. εἶπεν δὲ ῥούθ, μὴ ἀπαντῆσαι μοι τοῦ καταλιπεῖν σε ἢ ἀποστρέψαι ὄπισθέν σου, ὅτι σὺ οὗ ἐὰν πορευθῇς πορεύσομαι, καὶ οὗ ἐὰν αὐλισθῇς αὐλισθήσομαι, ὁ λαός σου λαός μου καὶ ὁ θεός σου θεός μου. καὶ οὗ ἐὰν ἀποθάνῃς ἀποθανοῦμαι, κἀκεῖ ταφήσομαι. τάδε ποιήσαι κύριός μοι, καὶ τάδε προσθείη, ὅτι θάνατος διαστελεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. ἰδοῦσα δὲ νοομὶ ὅτι κραταιοῦται αὐτὴ τοῦ πορεύεσθαι μετ᾽ αὐτῆς, ἐκόπασεν τοῦ λαλῆσαι πρὸς αὐτὴν ἔτι. ἐπορεύθησαν δὲ ἀμφότεραι ἕως τοῦ παραγενέσθαι αὐτὰς εἰς βηθλεέμ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὰς εἰς βηθλεέμ καὶ ἤχησεν πᾶσα ἡ πόλις ἐπ᾽ αὐταῖς. καὶ εἶπαν εἰ αὕτη ἐστὶν νοομί; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτάς, μὴ δὴ καλεῖτέ με νοομί, καλέσατέ με πικράν, ὅτι ἐπικράνθη ἐν ἐμοὶ ὁ ἱκανὸς σφόδρα. ἐγὼ ἐπορεύθην πλήρης, καὶ κενὴν ἀπέστρεψέ με κύριος, καὶ ἵνα τί καλεῖτέ με νοομί, καὶ κύριος ἐταπείνωσέν με, καὶ ὁ ἱκανὸς ἐκάκωσέ με. καὶ ἐπέστρεψε νοομὶ καὶ ῥοὺθ ἡ μωαβῖτις ἡ νύμφη αὐτῆς μετ᾽ αὐτῆς ἐπιστρέφουσαι

2. Re. 15. c.

Trās. Gre. lxx. cū interpre. latina.

de agro moab. he aūt venerūt in bethleem in principio messis ordei.
ἐξ ἀγροῦ μωάβ. αὗται δὲ παρεγενήθησαν εἰς βηθλεέμ ἐν ἀρχῇ θερισμοῦ κριθῶν.

Ca. 2.

A Et noomi vir notus marito eius: at vir potens robore de cognatione elimelech: et nomē ei boos. et dixit ruth moabitis ad noomi: ibo iā in agrū et cōgregabo in spicis post vbi inuenero grā in oculis ipsius. dixit āt ei: vade filia. et abiit. et cū venisset collegit in agro post tergā metentiū. et cecidit casu in parte agri boos de cognatione abimelech. et ecce boos venit de bethleem. et dixit metentibus: dñs vobiscū. et dixerūt ei: benedicat tibi dñs. et dixit boos puero suo q̄ preerat sup metētes: cuius puella hec? et respōdit puer q̄ ꝑerat sup messores et dixit: puella moabitis est que reuersa est cum noomi de agro moab. et dixit colligā iam et cōgregabo in manipulis post messores. et venit et stetit a mane et vsqꝫ ad vesperā nō requieuit in agro paululū. et dixit boos ad ruth: nō audiuisti filia: ne vadas ad colligēdū in agro altero: et tu nō recedes hinc: hic iungere cū puellis meis: et oculi tui in agrū vbi messuerint: et ibis post ipsos: ecce mādaui pueris vt nō tāgant te. et quādo sitieris et ibis in vasa et bibes vñ aquātur pueri. et cecidit in faciē suam et adorauit sup terrā: et dixit ad eum: qd̄ qm̄ inueni grām in oculis tuis vt cognoscas me et ego sū pegrina? et respōdit boos et dixit ei: renūtiatiōe renūciata sūt mihi oīa q̄ fecisti cum socru tua

Καὶ τῇ νοομὶ ἀνὴρ γνώριμος τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ὁ δὲ ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχύϊ ἐκ τῆς συγγενείας ἐλιμέλεχ, καὶ ὄνομα αὐτῷ βόοζ. καὶ εἶπεν ῥοὺθ ἡ μωαβῖτις πρὸς νοομί, πορευθῶ δὴ εἰς ἀγρὸν καὶ συνάξω ἐν τοῖς στάχυσιν κατόπισθεν οὗ ἂν εὕρω χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῇ, πορεύου θύγατερ. καὶ ἐπορεύθη. καὶ ἐλθοῦσα συνέλεξεν ἐν τῷ ἀγρῷ κατόπισθεν τῶν θεριζόντων. καὶ περιέπεσεν περιπτώματι τῇ μερίδι τοῦ ἀγροῦ βόοζ ἐκ συγγενείας ἀβιμέλεχ. καὶ ἰδοὺ βόοζ ἦλθεν ἐκ βηθλεέμ. καὶ εἶπεν τοῖς θερίζουσιν, κύριος μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ εἶπον αὐτῷ, εὐλογήσαι σε κύριος. καὶ εἶπεν βόοζ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ τῷ ἐφεστῶτι ἐπὶ τοὺς θερίζοντας, τίνος ἡ νεᾶνις αὕτη; καὶ ἀπεκρίθη τὸ παιδάριον τὸ ἐφεστὸς ἐπὶ τοὺς θερίζοντας καὶ εἶπεν, ἡ παῖς ἡ μωαβῖτις ἐστὶν ἡ ἀποστραφεῖσα μετὰ νοομὶ ἐξ ἀγροῦ μωάβ. καὶ εἶπεν συλλέξω δὴ καὶ συνάξω ἐν τοῖς δράγμασιν ὄπισθεν τῶν θεριζόντων. καὶ ἦλθεν καὶ ἔστη ἀπὸ πρωῒ καὶ ἕως ἑσπέρας οὐκ ἀπέπαυσεν ἐν τῷ ἀγρῷ μικρόν. καὶ εἶπεν βόοζ πρὸς ῥούθ, οὐκ ἤκουσας θύγατερ, μὴ πορευθῇς συλλέξαι ἐν ἀγρῷ ἑτέρῳ, καὶ σὺ οὐ πορεύσῃ ἐντεῦθεν, ὧδε κολλήθητι μετὰ τῶν κορασίων μου, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς τὸν ἀγρὸν οὗ ἂν θερίζωσιν, καὶ πορεύσῃ κατόπισθεν αὐτῶν, ἰδοὺ ἐνετειλάμην τοῖς παιδαρίοις τοῦ μὴ ἅψασθαί σου. καὶ ὅτε διψήσεις καὶ πορεύσῃ εἰς τὰ σκεύη καὶ πίεσαι ὅθεν ὑδρεύονται τὰ παιδάρια. καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, τί ὅτι εὗρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ ἐπιγνῶναί με καὶ ἐγώ εἰμι ξένη; καὶ ἀπεκρίθη βόοζ καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἀπαγγελίᾳ ἀπηγγέλη μοι πάντα ὅσα πεποίηκας μετὰ τῆς πενθερᾶς σου

B

C

Trāsla. B. Hie.

de tra pegrinatiōis sue: ac reuersa est in bethleem quando primū hordea metebantur. 2.

Erat aūt viro elimelech cōsanguineus hō potens & magnarū opum nomine booz. Dixitqꝫ ruth moabitis ad socrum suā. Si iubes vadam in agrum & colligā spicas q̄ fugerint manus metētiū vbicūqꝫ clemētis in me prisfamilias reppero gratiam. Cui illa rñdit. Vade filia mi. abiit itaqꝫ & colligebat spicas post terga metētiū. Accidit āt vt ager ille hrēt dñm nomine booz qui erat de cognatione elimelech. Et ecce ipse veniebat de bethleem: dixitqꝫ messoribus. Dñs vobiscū. Qui rñderunt ei. Bñdicat tibi dominus. Dixitqꝫ booz iuueni qui messoribus preerat. cuius est hec puella? Cui respondit. Hec est moabitis que venit cum noemi de regione moabitide: & rogauit vt spicas colligeret remanentes: sequens messorum vestigia & de mane vsqꝫ nunc stat in agro: & nec ad momentum quidē domū reuersa est. Et ait booz ad ruth. Audi filia. Ne vadas in alterū agrum ad colligendum: nec recedas ab hoc loco: sed iungere puellis meis: & vbi messuerint sequere. Mandaui ei pueris meis vt nemo molestus sit tibi: sed ēt si sitieris vade ad sarcinulas & bibe aq̄s de qb⁹ & pueri mei bibunt. Que cadens in faciē suā: & adorās sup terram dixit ad eū. Vñ mihi hoc vt iuenirē grām añ oculos tuos: & nosse me dignareris peregrinā mulierē. Cui ille rñdit. Nūciata sunt mihi omnia que feceris socrui tue:

Text. heb. Ruth. ca. ii.

משדי מואב והמה באו בית לחם
בתחלת קציר שערים׃
ולנעמי מודע לאישה איש גבור
חיל ממשפחת אלימלך ושמו
בעז׃ ותאמר רות המואביה
אל נעמי אלכה נא השדה
ואלקטה בשבלים אחר אשר
אמצא חן בעיניו ותאמר לה
לכי בתי׃ ותלך ותבוא ותלקט
בשדה אחרי הקצרים ויקר
מקרה חלקת השדה לבעז אשר
ממשפחת אלימלך׃ והנה בעז
בא מבית לחם ויאמר לקוצרים
יהוה עמכם ויאמרו לו יברכך
יהוה׃ ויאמר בעז לנערו הנצב
על הקוצרים למי הנערה הזאת׃
ויען הנער הנצב על הקוצרים
ויאמר נערה מואביה היא
השבה עם נעמי משדי מואב׃
ותאמר אלקטה נא ואספתי
בעמרים אחרי הקוצרים ותבוא
ותעמוד מאז הבקר ועד עתה
זה שבתה הבית מעט׃ ויאמר
בעז אל רות הלא שמעת בתי
אל תלכי ללקט בשדה אחר
וגם לא תעבורי מזה וכה תדבקין
עם נערתי׃ עיניך בשדה אשר
יקצרון והלכת אחריהן הלוא
צויתי את הנערים לבלתי נגעך
וצמת והלכת אל הכלים ושתית
מאשר ישאבון הנערים׃ ותפל
על פניה ותשתחו ארצה ותאמר
אליו מדוע מצאתי חן בעיניך
להכירני ואנכי נכריה׃ ויען
בעז ויאמר לה הגד הגד לי
כל אשר עשית את חמותך

Cap. ii.

אחרי מות אישך ותעזבי אביך
ואמך וארץ מולדתך ותלכי אל
עם אשר לא ידעת תמול
שלשום׃ ישלם יהוה פעלך
ותהי משכרתך שלמה מעם יהוה
אלהי ישראל אשר באת
לחסות תחת כנפיו׃ ותאמר
אמצא חן בעיניך אדני כי
נחמתני וכי דברת על לב
שפחתך ואנכי לא אהיה כאחת
שפחתך׃ ויאמר לה בעז לעת
האכל גשי הלום ואכלת מן
הלחם וטבלת פתך בחמץ ותשב
מצד הקצרים ויצבט לה קלי
ותאכל ותשבע ותתר׃ ותקם
ללקט ויצו בעז את נעריו לאמר
גם בין העמרים תלקט ולא
תכלימוה׃ וגם של תשלו לה
מן הצבתים ועזבתם ולקטה
ולא תגערו בה׃ ותלקט בשדה
עד הערב ותחבט את אשר
לקטה ויהי כאיפה שערים׃
ותשא ותבוא העיר ותרא
חמותה את אשר לקטה ותוצא
ותתן לה את אשר הותרה
משבעה׃ ותאמר לה חמותה
איפה לקטת היום ואנה עשית
יהי מכירך ברוך ותגד לחמותה
את אשר עשתה עמו ותאמר
שם האיש אשר עשיתי עמו
היום בעז׃ ותאמר נעמי לכלתה
ברוך הוא ליהוה אשר לא
עזב חסדו את החיים ואת
המתים ותאמר לה נעמי
קרוב לנו האיש מגאלנו
הוא׃ ותאמר רות המואביה

עזב / ילד ילך / תמל / שלם / היה שכר / בוא / חסה אמר / מצא / היה / נגש / בתת ישב / צדד צבט / קלה אכל / שבע יתר / קום צוה / לקט / כלם שלל / נער / חבט / היה / נשא בוא / ראה חמה / יצא נתן / יתר / עשה / נכר ברך / נגד אמר / כלל / מות / קרב

post mortem viri tui: & quod reliqueris parentes tuos & terram in qua nata es: & veneris ad populum quem antea nesciebas. Reddat tibi dominus pro opere tuo: & plenam mercedem recipias a domino deo israel ad quem venisti: & sub cuius confugisti alas. Que ait. Inueni gratiam apud oculos tuos domine mi: qui consolatus es me: & locutus es ad cor ancille tue: que non sum similis vnius puellarum tuarum. Dixitque ad eam booz. Quando hora vescendi fuerit veni huc & comede panem: & intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus & congessit polentam sibi: comeditque & saturata est: & tulit reliquias. Atque inde surrexit vt spicas ex more colligeret. Precepit autem booz pueris suis dicens. Etiam si vobiscum meteri voluerit ne prohibeatis eam. & de vestris quoque manipulis proiicite de industria: & remanere permittite vt absque rubore colligat: & colligentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro vsque ad vesperam: & que collegerat virga cedens & excutiens: inuenit hordei quasi ephi mensuram .i. tres modios: quos portans reuersa est in ciuitatem & ostendit socrui sue. Insuper protulit & dedit ei de reliquiis cibi sui: quo saturata fuerat. Dixitque ei socrus sua. Vbi hodie collegisti: & vbi fecisti opus? Sit benedictus qui misertus est tui. Indicauitque ei apud quem esset operata: & nomen dixit viri quod booz vocaretur. Cui respondit noemi. Benedictus sit a domino: quoniam eandem gratiam quam prebuerat viuis: seruauit & mortuis. Rursumque ait Propinquus noster est homo. Et ruth hoc quoque inquit

postquam mortuus est vir tuus. & quomodo reliquisti
μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἄνδρα σου. καὶ πῶς κατέλιπες
patrem tuum & matrem tuam & terram
τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου καὶ τὴν γῆν
generationis tue & abijsti ad populum quem non sciebas
γενέσεώς σου καὶ ἐπορεύθης πρὸς λαὸν ὃν οὐκ ᾔδεις
heri & nudiustertius. reddat dominus opus tuum &
χθὲς καὶ τρίτης. ἀποτίσαι κύριος τὴν ἐργασίαν σου καὶ
sit merces tua plena a domino deo
γένοιτο ὁ μισθός σου πλήρης παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ
israel: ad quem venisti vt confidas sub alas
Ἰσραήλ, πρὸς ὃν ἦλθες πεποιθέναι ὑπὸ τὰς πτέρυ-
illius. illa autem dixit inueniam gratiam in oculis
γας αὐτοῦ. ἡ δὲ εἶπεν εὕροιμι χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς
tuis domine mi: quia consolatus es me & quia locutus
σου κύριέ μου. ὅτι παρεκάλεσάς με καὶ ὅτι ἐλάλη-
es in cor ancille tue: & ecce ego non
σας ἐπὶ καρδίαν τῆς δούλης σου, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ οὐκ
ero vt vna puellarum tuarum. & dixit il-
ἔσομαι ὡς μία τῶν παιδισκῶν σου. καὶ εἶπεν αὐ-
li booz: hora vescendi accede huc & co-
τῇ Βοόζ, τῇ ὥρᾳ τοῦ φαγεῖν πρόσελθε ὧδε καὶ φά-
medes panem & tinges buccellam tuam in aceto.
γεσαι τὸν ἄρτον καὶ βάψεις τὸν ψωμόν σου ἐν τῷ ὄξει.
& sedit ruth ex obliquo metentium & por-
καὶ ἐκάθισε Ῥοὺθ ἐκ πλαγίων τῶν θεριζόντων, καὶ ἐβού-
rexit ei booz polentam: & comedit & saturata est
νισεν αὐτῇ Βοὸζ ἄλφιτον, καὶ ἔφαγεν καὶ ἐνεπλήσθη
& reliquit: & surrexit vt colligeret. & pre-
καὶ κατέλιπεν, καὶ ἀνέστη τοῦ συλλέγειν. καὶ ἐνε-
cepit booz pueris eius dicens: &
τείλατο Βοὸζ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ λέγων, καί
inter manipulos colligat: & non con-
γε ἀναμέσον τῶν δραγμάτων συλλεγέτω, καὶ μὴ κα-
fundatis eam. & exhibentes exhibe-
ταισχύνητε αὐτήν. καί γε παραβάλλοντες παραβα-
bitis ei de congregatis & sinite eam:
λεῖτε αὐτῇ ἐκ τῶν βεβουνισμένων, καὶ ἄφετε αὐτήν,
& colliget: & non corripietis eam. & colle-
καὶ συλλέξει, καὶ οὐκ ἐπιτιμήσετε αὐτῇ. καὶ συνέ-
git in agro vsque ad vesperam & virga cedit que col-
λεξεν ἐν τῷ ἀγρῷ ἕως ἑσπέρας καὶ ἐρράβδισεν ἃ συ-
legit. & facta est quasi oephi ordei. & portauit & in-
νέλεξεν, καὶ ἐγενήθη ὡς οιφι κριθῶν. καὶ ἦρεν καὶ εἰ-
gressa est in ciuitatem. & vidit socrus eius que
σῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἶδεν ἡ πενθερὰ αὐτῆς ἃ
collegerat: & offerens ruth dedit ei que reli-
συνέλεξεν, καὶ ἐξενέγκασα Ῥοὺθ ἔδωκεν αὐτῇ ἃ κατέ-
querat ex quibus saturata fuit. & dixit ei socrus
λιπεν ἐξ ὧν ἐνεπλήσθη. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἡ πενθερὰ
sua: vbi collegisti hodie & vbi fecisti:
αὐτῆς, ποῦ συνέλεξας σήμερον καὶ ποῦ ἐποίησας,
sit qui nouit te benedictus. & indicauit ruth
εἴη ὁ ἐπιγνούς σε εὐλογημένος. καὶ ἀπήγγειλεν Ῥοὺθ τῇ
socrui sue vbi fecit. & dixit nomen
πενθερᾷ αὐτῆς ποῦ ἐποίησεν. καὶ εἶπεν τὸ ὄνομα τοῦ
viri cum quo feci cum eo hodie booz. &
ἀνδρὸς μεθ᾽ οὗ ἐποίησα μετ᾽ αὐτοῦ σήμερον Βοόζ. καὶ
dixit noomi nurui sue: benedictus est
εἶπεν Νοομὶ τῇ νύμφῃ αὐτῆς, εὐλογητός ἐστι τῷ
domino: quia non reliquit misericordiam suam cum
κυρίῳ, ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπεν τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετὰ
viuis & cum mortuis. & dixit
τῶν ζώντων καὶ μετὰ τῶν τεθνηκότων. καὶ εἶπεν
ei noomi: propinquus est nobis vir de sanguine nostro
αὐτῇ Νοομί, ἐγγίζει ἡμῖν ὁ ἀνὴρ ἐκ τῶν ἀγχιστευόντων
nobis est. & dixit ruth ad socrum eius:
ἡμῖν ἐστίν. καὶ εἶπεν Ῥοὺθ πρὸς τὴν πενθερὰν αὐτῆς,

& quia dixit ad me cum pueris
καί γε ὅτι εἶπεν πρός με μετὰ τῶν παιδαρίων τῶν
meis iungere donec perficiant totam messem
ἐμῶν προσκολλήθητι ἕως ἂν τελέσωσιν ὅλον τὸν ἀμητὸν
que est mihi. & dixit noomi ad ruth nu-
ὃς ὑπάρχει μοι. καὶ εἶπεν Νοομὶ πρὸς Ῥοὺθ τὴν νύμ-
rum suam: bonum filia quia egressa es cum puel-
φην αὐτῆς, ἀγαθὸν θύγατερ ὅτι ἐξῆλθες μετὰ τῶν κο-
lis eius: & non obuiabunt tibi in agro
ρασίων αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀπαντήσονταί σοι ἐν ἀγρῷ
alieno. & iuncta est ruth puellis booz
ἑτέρῳ. καὶ προσεκολλήθη Ῥοὺθ τοῖς κορασίοις Βοόζ
ad colligendum quoad perfecit messem ordei
συλλέγειν ἕως συνετέλεσεν τὸν θερισμὸν τῶν κριθῶν
& messem tritici.
καὶ τὸν θερισμὸν τῶν πυρῶν.

Ca. 3.

A

Et sedit cum socru sua: & di-
Καὶ ἐκάθισεν μετὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, καὶ εἶ-
xit ei noomi socrus eius: filia non que-
πεν αὐτῇ Νοομὶ ἡ πενθερὰ αὐτῆς, θύγατερ οὐ μὴ ζη-
ram tibi requiem vt bene sit tibi. & nunc
τήσω σοι ἀνάπαυσιν ἵνα εὖ γένηταί σοι. καὶ νῦν
nonne booz notus nobis cuius fuisti cum puel-
οὐχὶ Βοὸζ γνώριμος ἡμῖν οὗ ἦς μετὰ τῶν κορασί-
lis eius? ecce ipse ventilat aream ordei
ων αὐτοῦ; ἰδοὺ αὐτὸς λικμᾷ τὸν ἅλωνα τῶν κριθῶν
hac nocte. tu autem lauaberis & vngeris & impo-
ταύτῃ τῇ νυκτί. σὺ δὲ λούσῃ καὶ ἀλείψῃ. καὶ περιθή-
nes vestem tuam super te: & ascende
σεις τὸν ἱματισμόν σου ἐπὶ σεαυτῇ, καὶ ἀνάβηθι
super aream. ne cognoscaris viro vsque quo per-
ἐπὶ τὴν ἅλω. μὴ γνωρισθῇς τῷ ἀνδρὶ ἕως τοῦ συν-
ficiat ille comedere & bibere. & erit cum
τελέσαι αὐτὸν τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν. καὶ ἔσται ἐν
dormierit ipse: & noscens locum vbi dor-
τῷ κοιμηθῆναι αὐτόν, καὶ γνώσῃ τὸν τόπον οὗ κοι-

D

mit illic: & ibis & discooperies que ad
μᾶται ἐκεῖ, καὶ ἐλεύσῃ καὶ ἀποκαλύψεις τὰ πρὸς
pedes eius & dormies. & ipse nunciabit
ποδῶν αὐτοῦ καὶ κοιμηθήσῃ. καὶ αὐτὸς ἀπαγγελεῖ
tibi que facies. dixit autem ruth ad eam: omnia
σοι ἃ ποιήσεις. εἶπεν δὲ Ῥοὺθ πρὸς αὐτήν, πάντα
que dixeris mihi ad me faciam. & descendit in
ὅσα ἂν εἴπῃς μοι πρός με ποιήσω. καὶ κατέβη εἰς

B

aream: & fecit iuxta omnia que impera-
τὴν ἅλω, καὶ ἐποίησεν κατὰ πάντα ὅσα ἐνετεί-
uerat ei socrus sua. & comedit booz & bi-
λατο αὐτῇ ἡ πενθερὰ αὐτῆς. καὶ ἔφαγεν Βοὸζ καὶ ἔ-
bit & letatum est cor eius: & venit ad
πιεν καὶ ἠγαθύνθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν τοῦ
dormiendum in parte congeriei herbarum. illa autem venit secreto &
κοιμηθῆναι ἐν μερίδι τῆς στοιβῆς. ἡ δὲ ἦλθεν κρυφῇ καὶ
discooperuit que ad pedes eius & dormiuit.
ἀπεκάλυψεν τὰ πρὸς ποδῶν αὐτοῦ καὶ ἐκάθευδεν.
factum est autem in media nocte & surrexit vir & tur-
ἐγένετο δὲ ἐν τῷ μεσονυκτίῳ καὶ ἐξέστη ὁ ἀνὴρ καὶ ἐ-
batus est: & ecce mulier dormiebat ad pedes su-
ταράχθη, καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐκοιμᾶτο πρὸς ποδῶν αὐ-
os. dixit autem quis es tu: illa autem dixit ego sum ruth ancilla
τοῦ. εἶπε δὲ τίς εἶ σύ; ἡ δὲ εἶπεν ἐγώ εἰμι Ῥοὺθ ἡ δούλη
tua: & expandes alam tuam super famu-
σου, καὶ περιβαλεῖς τὸ πτερύγιόν σου ἐπὶ τὴν δού-
lam tuam: quia propinquus es tu. & dixit booz: benedicta
λην σου, ὅτι ἀγχιστεὺς εἶ σύ. καὶ εἶπεν Βοόζ, εὐλογημένη
tu domino filia: quia letificasti misericordiam tuam
σὺ τῷ κυρίῳ θύγατερ, ὅτι ἠγάθυνας τὸ ἔλεός σου τὸ
vltimam magis quam primam vt non ires tu post
ἔσχατον ὑπὲρ τὸ πρῶτον τοῦ μὴ πορευθῆναί σε ὀπί-
iuuenes siue pauper siue diues. & nunc fi-
σω νεανιῶν ἤτοι πτωχὸς ἤτοι πλούσιος. καὶ νῦν θύ-

C

lia ne timeas.
γατερ μὴ φοβοῦ.

precepit mihi vt tamdiu messoribus eius iungerer donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus. Melius est filia mi vt cum puellis eius exeas ad metendum: ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis booz: & tamdiu cum eis messuit donec ordea & triticum in horreis conderentur.

5.

Postquam autem reuersa est ad socrum suam audiuit ab ea. Filia mi quero tibi requiem & prouidebo vt bene sit tibi. Booz iste cuius puellis in agro iuncta es propinquus noster est: & hac nocte aream ordei ventilat. Lauare igitur & vngere: & induere cultioribus vestimentis & descende in aream. Non te videat homo donec esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum: nota locum in quo dormiat. Venies & discooperies pallium quo operitur a parte pedum: & proiicies te & ibi iacebis. Ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Que respondit. Quicquid preceperis faciam. Descenditque in aream & fecit omnia que sibi imperauerat socrus. Cumque comedisset booz & bibisset: & factus esset hilarior: issetque ad dormiendum iuxta aceruum manipulorum: venit abscondite: & discooperto a pedibus eius pallio se proiecit. Et ecce nocte iam media expauit homo & conturbatus est: viditque mulierem iacentem ad pedes suos: & ait illi. Que es. Illaque respondit. Ego sum ruth ancilla tua. Expande pallium tuum super famulam tuam: quia propinquus es. Et ille. Benedicta inquit es a domino filia: & priorem misericordiam posteriore superasti. quia non es secuta iuuenes pauperes siue diuites. Noli ergo

גם כי אמר אלי עם הנערים
אשר לי תדבקין עד אם כלו את
כל הקציר אשר לי׃ ותאמר
נעמי אל רות כלתה טוב בתי
כי תצאי עם נערותיו ולא יפגעו
בך בשדה אחר׃ ותדבק בנערות
בעז ללקט עד כלות קציר
השערים וקציר החטים
ותשב את חמותה׃

Cap.iij.

ותאמר לה נעמי חמותה בתי
הלא אבקש לך מנוח אשר
ייטב לך׃ ועתה הלא בעז מדעתנו
אשר היית עם נערותיו הנה הוא
זרה את גרן השערים הלילה׃
ורחצת וסכת ושמת שמלתך
עליך וירדתי הגרן אל תודעי
לאיש עד כלתו לאכל ולשתות׃
ויהי בשכבו וידעת את המקום
אשר ישכב שם ובאת וגלית
מרגלתיו ושכבתי והוא יגיד
לך את אשר תעשין׃ ותאמר
אליה כל אשר תאמרי אלי
אעשה׃ ותרד הגרן ותעש ככל
אשר צותה חמותה׃ ויאכל בעז
וישת וייטב לבו ויבא לשכב
בקצה הערמה ותבא בלט ותגל
מרגלתיו ותשכב׃ ויהי בחצי
הלילה ויחרד האיש וילפת
והנה אשה שכבת מרגלתיו׃
ויאמר מי את ותאמר אנכי
רות אמתך ופרשת כנפיך על
אמתך כי גאל אתה׃ ויאמר
ברוכה את ליהוה בתי היטבת
חסדך האחרון מן הראשון לבלתי
לכת אחרי הבחורים אם דל
ואם עשיר׃ ועתה בתי אל

דבק כלה / קצר אמר / כלל / יצא פגע / חנט / ישב חמה / אמר בקש / נוח / יטב ידע / היה / סוך שום / ידע / כלה אכל / שתה היה / קום שכב / בוא גלה / רגל נגד / עשה אמר / ירד / צוה חמה / אכל שתה / יטב בוא / אט גלה / חצה / לפת / איש / אמה / ברך בנה / יטב / ילך בחר / עשר

תיראי כל אשר תאמרי אעשה ירא אמר
לך כי יודע כל שער עמי כי עשה ידע
אשת חיל את ועתה כי אמנם איש
כי גאל אנכי וגם יש גאל קרוב קרב
ממני׃ ליני הלילה והיה בבקר לון
אם יגאלך טוב יגאל ואם לא גאל
יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי חפץ
יהוה שכבי עד הבקר׃ ותשכב שכב
מרגלתו עד הבקר ותקם בטרום רגל קום
יכיר איש את רעהו ויאמר אל נכר
יודע כי באה האשה הגרן׃ ידע בוא
ויאמר הבי המטפחת אשר עליך יהב טפח
ואחזי בה ותאחז בה וימד שש אחז מדד
שערים וישת עליה ויבא העיר׃ שית בוא
ותבוא אל חמותה ותאמר מי את חמה
בתי ותגד לה את כל אשר נגד
עשה לה האיש׃ ותאמר שש אמר
השערים האלה נתן לי כי אמר
אלי אל תבואי ריקם אל בוא
חמותך׃ ותאמר שבי בתי עד ישב
אשר תדעין איך יפל דבר כי לא ידע נפל
ישקט האיש כי אם כלה הדבר שקט
היום׃ ובעז עלה השער

Cap. iiii.

וישב שם והנה הגאל עבר אשר
דבר בעז ויאמר סורה שבה סור ישב
פה פלני אלמני ויסר וישב׃ סור
ויקח עשרה אנשים מזקני העיר לקח
ויאמר שבו פה וישבו׃ ויאמר
לגאל חלקת השדה אשר
לאחינו לאלימלך מכרה נעמי
השבה משדה מואב׃ ואני שוב
אמרתי אגלה אזנך לאמר קנה גלה
נגד הישבים ונגד זקני עמי אם
תגאל גאל ואם לא יגאל הגידה גאל נגד
לי ואדעה כי אין זולתך לגאול ידע
ואנכי אחריך ויאמר אנכי אגאל׃

metuere: sed quicquid dixeris mihi faciā tibi. Scit enim omnis populus qui hitat intra portas vrbis mee mulierē te esse virtutis. Nec abnuo me propinquū: sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte: & facto mane si te voluerit ppinquitatis iure retinere bene res acta est: sin aūt ille noluerit: ego te absq; vlla dubitatiōe suscipiā: viuit dn̄s. Dormi vsq; mãe. Dormiuit itaq; ad pedes ei9 vsq; ad noctis abscessū. Surrexit itaq; añq; homines se cognoscerent mutuo: & dixit booz. Caue ne qs nouerit q' huc veneris. Et rursum expāde inqt palliū tuū quo operiris & tene vtraq; manu. Qua extendente & tenēte: mensus est sex modios ordei: & posuit sup eā. Que portās ingressa est ciuitatē & venit ad socrum suā. Que dixit ei. Quid egisti filia? Narrauitq; ei omnia que sibi fecisset homo. Et ait. Ecce sex modios ordei dedit mihi: & ait. nolo vacuam te reuerti ad socrū tuam. Dixitq; Noemi. Expecta filia donec videamus quē res exitum habeat: neq; enī cessabit hō: nisi cōpleuerit quod locutus est. ∽

4. Ascendit ergo booz ad portam ∽ & sedit ibi. Cumq; vidisset ppinquū pterire d quo prius sermo hītus est dixit ad eū. Declina paulisp & sede hic vocās eū noīe suo. Qui diuertit & sedit. Tollēs aūt booz decē viros de senioribus ciuitatis: dixit ad eos. Sedete hic. Quibus residētibus locutus est ad ppinquū. Partē agri fratris nostri elimelech vendet noemi q̄ reuersa est de regiōe moabitide. quod audire te volui & tibi dicere corā cūctis sedentibus & maioribus natu de pplo meo. Si vis possidere iure ppinqtatis eme & posside. Si aūt displicet tibi: hoc ipsū indica mihi vt sciā quid facere debeā. Nullus enī ē ppinquus excepto te qui prior es: & me quise

oia que dixeris ad me faciā
πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς πρός με ποιήσω
tibi. scit enim ois tribus populi mei qm̄
σοι. οἶδεν γὰρ πᾶσα φυλὴ λαοῦ μου ὅτι
mulier virtutis es tu: & nūc vere cognatus
γυνὴ δυνάμεως εἶ σύ, καὶ νῦν ἀληθῶς ἀγχι-
tus sum ego & est cognatus in terra exsistēs magis q̄
στεύς εἰμι ἐγὼ καί γε ἔστιν ἀγχιστεὺς ἐν γῇ ὢν ὑπὲρ
ego. quiesce nocte & erit mane si
ἐμέ. αὐλίσθητι τὴν νύκτα καὶ ἔσται τὸ πρωῒ ἐὰν
duxerit te: bonū ducat. si āt nō vo
ἀγχιστεύσῃ σε, ἀγαθόν, ἀγχιστευέτω. ἐὰν δὲ μὴ βού-
lit ducere te ducam te ego. viuit dominus:
ληται ἀγχιστεῦσαί σε, ἀγχιστεύσω σε ἐγώ. ζῇ κύ-
minus: dormi vsq; ad mane. & dormiuit ad pedes
ριος, κοιμήθητι ἕως πρωΐ. καὶ ἐκοιμήθη πρὸς πο-
des eius vsq; ad mãe. illa āt surrexit añq̄ cognosceret
δῶν αὐτοῦ ἕως πρωΐ. ἡ δὲ ἀνέστη πρὸ τοῦ ἐπιγνῶναι
vir proximū suū: & dixit booz: ne cognoscatur
ἄνδρα τὸν πλησίον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν Βόοζ, μὴ γνω-
scatur q' venit mulier in aream. & dixit
σθήτω ὅτι ἦλθε γυνὴ εἰς τὴν ἅλω. καὶ εἶπεν
ei: fer cingulū qd̄ super te: & tene
αὐτῇ, φέρε τὸ περίζωμα τὸ ἐπάνω σου, καὶ κρά-
ne illud. illa āt tenuit illud & mēsus est sex
τησον αὐτό. ἡ δὲ ἐκράτησεν αὐτὸ καὶ ἐμέτρησεν ἓξ
ordei & imposuit sup eam: & ingressa est in
κριθῶν καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτήν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν
ciuitatē. & ruth intrauit ad socrum suam.
πόλιν. καὶ ῥοὺθ εἰσῆλθεν πρὸς τὴν πενθερὰν αὐτῆς.
illa āt dixit qd̄ tu filia? & narrauit ei omnia
ἡ δὲ εἶπεν τί σὺ θύγατερ; καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῇ σύμ-
nia que fecit illi vir. & ait sex
παντα ὅσα ἐποίησεν αὐτῇ ὁ ἀνήρ. καὶ εἶπεν τὰ ἓξ τῶν
ordei hec dedit mihi: qm̄ dixit ad me: nō
κριθῶν ταῦτα ἔδωκέν μοι, ὅτι εἶπεν πρός με, μὴ
eas vacua ad socrum tuā. illa āt dixit sede filia
εἰσέλθῃς κενὴ πρὸς τὴν πενθεράν σου. ἡ δὲ εἶπεν κάθου θύ-
lia quoad cognoscas tu quomōnō cadet verbū. nō n.
γατερ ἕως τοῦ ἐπιγνῶναί σε πῶς οὐ πεσεῖται ῥῆμα. οὐ γὰρ
cessabit vir quoad cōpleuerit verbum hodie.
μὴ ἡσυχάσει ὁ ἀνὴρ ἕως ἂν τελέσῃ τὸ ῥῆμα σήμερον.

Ca. 4

Et booz ascēdit ad portā & se
Καὶ Βόοζ ἀνέβη ἐπὶ τὴν πύλην καὶ ἐκάθι-
dit ibi: & ecce propinquus preteribat quē di
σεν ἐκεῖ, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀγχιστεὺς παρεπορεύετο ὃν ἐ-
xit booz: & dixit ad eum booz: declinās
λάλησε Βόοζ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν Βόοζ, ἐκκλίνας
sede hic abscōdite. & diuertit & sedit:
κάθισον ὧδε κρύφιε. καὶ ἐξέκλινεν καὶ ἐκάθισεν,
& tollit booz decē viros de seniori
καὶ ἔλαβεν Βόοζ δέκα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυ-
bus ciuitatis: & dixit: sedete hic. &
τέρων τῆς πόλεως, καὶ εἶπεν, καθίσατε ὧδε. καὶ
sederūt. & dixit booz propinquo: partem
ἐκάθισαν. καὶ εἶπεν Βόοζ τῷ ἀγχιστεῖ, τὴν μερίδα
agri q̄ est fratris nr̄i
τοῦ ἀγροῦ ἥ ἐστιν τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν τοῦ
elimelech: quē vendit noomi q̄ reuersa est de agro
ἐλιμέλεχ, ὃν ἀπέδοτο νοομὶ ἡ ἐπιστρέψασα ἐξ ἀγροῦ
moab. & ego dixi discooperiam aurem tuā dicens:
μωάβ. κἀγὼ εἶπα ἀποκαλύψω τὸ οὖς σου λέ-
cens: posside coram sedentibus & coram
γων, κτῆσαι ἐναντίον τῶν καθημένων καὶ ἐναντί-
maioribus ppl̄i mei. si ppiquus es
ον τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ μου. εἰ ἀγχιστεύεις
duc: si āt non ducis nuncia mihi &
ἀγχίστευε, εἰ δὲ μὴ ἀγχιστεύεις ἀνάγγειλόν μοι καὶ
sciam: qm̄ nō est preter te vt ducat: &
γνώσομαι, ὅτι οὐκ ἔστιν πάρεξ σοῦ τοῦ ἀγχιστεῦσαι, κἀ-
ego sum post te. ille āt dixit: ego sum: ducam.
γώ εἰμι μετὰ σέ. ὁ δὲ εἶπεν, ἐγώ εἰμι, ἀγχιστεύσω.

D

B

& dixit booz in die qua possidebis tu agrum
καὶ εἶπεν Βόοζ ἐν ἡμέρᾳ τοῦ κτήσασθαί σε τὸν ἀγρὸν
de manu noomi & a ruth moabitide vxore
ἐκ χειρὸς νοομὶ καὶ παρὰ ῥοὺθ τῆς μωαβίτιδος γυ-
re mortui: & eam possidere te oportet
ναικὸς τοῦ τεθνηκότος, καὶ αὐτὴν κτήσασθαί σε δεῖ
vt suscites nomē mortui in hereditate
ὥστε ἀναστῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐπὶ τῆς κληρονομίας
sua. & dixit ppinquus booz: nō potero
αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ ἀγχιστεὺς τῷ Βόοζ, οὐ δυνήσο-
ro ducere mihi: ne forte corrumpā possessionē
μαι ἀγχιστεῦσαι ἐμαυτῷ, μήποτε διαφθείρω τὴν κλη-
ssionē meā. duc tibi tu propinqtatē
ρονομίαν μου. ἀγχίστευσον σεαυτῷ σὺ τὴν ἀγχιστείαν
meā qm̄ nō potero ducere. & hic
μου ὅτι οὐ δυνήσομαι ἀγχιστεῦσαι. καὶ τοῦτο τὸ δι-
mos prius in israel ad ppinquitatē
καίωμα ἔμπροσθεν ἐν τῷ ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν ἀγχιστείαν
& in cōmutatione ad cōstituendū oē verbū.
καὶ ἐπὶ τὸ ἀντάλλαγμα τοῦ στῆσαι πάντα λόγον.
soluebat vir calciamētū suum & dabat
ὑπελύετο ὁ ἀνὴρ τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ καὶ ἐδίδου τῷ
propinquo suo qui ducebat ppinquitatē eius.
πλησίον αὐτοῦ τῷ ἀγχιστεύοντι τὴν ἀγχιστείαν αὐ-
ius. & hoc erat testimoniū in israel. & dixit
τοῦ. καὶ τοῦτο ἦν μαρτύριον ἐν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν
propinquus booz: posside tibi propinquitatē meā:
ὁ ἀγχιστεὺς τῷ Βόοζ, κτῆσαι σεαυτῷ τὴν ἀγχι-
quitatē meā: & soluit calciamētū suum &
στείαν μου, καὶ ὑπελύσατο τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ καὶ
dedit ei. & dixit booz maioribus natu &
ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν Βόοζ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ
omni pplo: testes vos hodie: qm̄ possedi
παντὶ τῷ λαῷ, μάρτυρες ὑμεῖς σήμερον, ὅτι κέ-
sedi omnia que abimelech & omnia que
κτημαι πάντα τὰ τοῦ ἀβιμέλεχ καὶ πάντα ὅσα
sunt cheleon & maalon de manu noomi.
ὑπάρχει τῷ χελαιὼν καὶ τῷ μααλὼν ἐκ χειρὸς νοο-
mi. & ruth moabitidem vxorem maalon
μί. καί γε ῥοὺθ τὴν μωαβῖτιν τὴν γυναῖκα μααλὼν
possedi mihi in vxorem: vt suscitem
κέκτημαι ἐμαυτῷ εἰς γυναῖκα, τοῦ ἀναστῆσαι τὸ
nomē mortui in hereditate sua: &
ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐπὶ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ,
& non delebitur nomē mortui de
καὶ οὐκ ἐξολοθρευθήσεται τὸ ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐκ τῶν
fratribus suis & de porta loci sui:
ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς πύλης τοῦ τόπου αὐ-
testes vos hodie. & dixerūt ois
τοῦ. μάρτυρες ὑμεῖς σήμερον. καὶ εἶπον πᾶς ὁ
pplus qui in porta: testes. & maiores
λαὸς οἱ ἐν τῇ πύλῃ, μάρτυρες. καὶ οἱ πρεσβύ-
natu dixerūt det dn̄s vxorem tuā que ingreditur
τεροι εἶπον δῴη κύριος τὴν γυναῖκά σου τὴν εἰ-
greditur in domū tuā sicut rachel & sicut
σπορευομένην εἰς τὸν οἶκόν σου ὡς ῥαχὴλ καὶ ὡς
liam que edificauerūt vtraq; domū israel.
λίαν αἳ ᾠκοδόμησαν ἀμφότεραι τὸν οἶκον ἰσραήλ.
& faciat virtutē in ephratha: & erit nomē in
καὶ ποιήσαι δύναμιν ἐν ἐφραθά, καὶ ἔσται ὄνομα ἐν
bethleem. & fiat domus tua vt dom9 phares:
βηθλεέμ. καὶ γένοιτο ὁ οἶκός σου ὡς οἶκος φαρές,
quē peperit thamar iuda. de semine tuo
ὃν ἔτεκε θάμαρ τῷ ἰούδᾳ. ἐκ τοῦ σπέρματός σου
det tibi dn̄s de puella hac filios.
δῴη σοι κύριος ἐκ τῆς παιδίσκης ταύτης τέκ-
lios. & cepit booz ruth sibi vxorem & ingressus
να. καὶ ἔλαβε Βόοζ τὴν ῥοὺθ ἑαυτῷ γυναῖκα καὶ εἰ-
gressus est ad eam. & dedit dn̄s ei cōceptiōem:
σῆλθεν πρὸς αὐτήν. καὶ ἔδωκε κύριος αὐτῇ κύησιν,
& peperit ei filiū. & dixerūt
καὶ ἔτεκεν αὐτῷ υἱόν. καὶ εἶπον αἱ ∽

C

cundus sum. At ille rn̄dit ego agrū emā. Cui dixit booz. Qn̄ emeris agrū de manu mulieris. Ruth quoq; moabitidem q̄ vxor defuncti fuit debes accipe vt suscites nomē ppinq tui i hereditate sua. Qui rn̄dit. Cedo iuri ppinqtatis. Neq; enī posteritatē familie mee delere debeo. Tu meo vtere priuilegio: quo me libenter carere pfiteor. Hic aūt erat mos antiquitus in israel inter propinquos: vt si qn̄ alter alteri suo iuri cedebat vt esset firma concessio soluebat hō calciamētū suum & dabat propinquo suo. Hoc erat testimoniū cessiōis in israel. Dixit ergo ppinquo suo booz. Tolle calciamentum. Qd statim soluit de pede suo. At ille maioribus natu & vniuerso populo: testes vos inqt estis hodie q' possederī oia q̄ fuerūt elimelech & ∽ chelion & maalon tradente noemi: ∽ & ruth moabitidem vxorem ∽ maalō in cōiugiū sum pserim ∽ vt suscitem nomē defuncti in hereditate sua ne vocabulū ei9 de familia sua ac frībus & populo deleatur. Vos inquā hui9 rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat ∽ i porta & maiores natu Nos testes sumus. Faciat dn̄s hanc mulierem que ingreditur ∽ domum tuam sicut rachel & liam q̄ edificauerunt domum israel: vt sit exemplum ∽ virtutis in effrata & habeat celebre nomen ∽ in bethleē. Fiatq; domus tua sicut domus ∽ phares quem thamar peperit iude: ∽ de semine quod tibi dederit dominus ∽ ex hac puella. tulit itaq; ∽ booz ruth: & accepit ∽ vxorē: ingressusq; est ad eā: & dedit illi dn̄s vt conciperet & pareret filium. Dixeruntq; ∽

ויאמר בעז ביום קנותך השדה קנה
מיד נעמי ומאת רות המואביה
אשת המת קניתי להקים איש מות
שם המת על נחלתו׃ ויאמר קום
הגאל לא אוכל לגאל לי פן יכל
אשחית את נחלתי גאל לך שחת
אתה את גאלתי כי לא אוכל
לגאל׃ וזאת לפנים בישראל פנה
על הגאלה ועל התמורה מור
לקים כל דבר שלף איש קום
נעלו ונתן לרעהו וזאת
התעודה בישראל׃ ויאמר הגאל עוד
לבעז קנה לך וישלף נעלו׃ שלף
ויאמר בעז לזקנים וכל העם
עדים אתם היום כי קניתי את עוד
כל אשר לאלימלך ואת כל
אשר לכליון ומחלון מיד נעמי׃
וגם את רות המואביה אשת
מחלון קניתי לי לאשה איש
להקים שם המת על נחלתו קום מות
ולא יכרת שם המת מעם אחיו כרת
ומשער מקומו עדים אתם קום
היום׃ ויאמרו כל העם אשר
בשער והזקנים עדים יתן נתן
יהוה את האשה הבאה אל בוא
ביתך כרחל וכלאה אשר בנו בנה
שתיהם את בית ישראל ועשה
חיל באפרתה וקרא שם
בבית לחם׃ ויהי ביתך כבית היה
פרץ אשר ילדה תמר ליהודה
מן הזרע אשר יתן יהוה
לך מן הנערה הזאת׃ ויקח לקח
בעז את רות ותהי לו היה
לאשה ויבא אליה ויתן יהוה בוא
לה הריון ותלד בן׃ ותאמרנה

Prītina.he. Tex.heb. Ruth.ca.iiii. Trāsla.B.Hie. Trāſ.Gre. lxx.cū interp̄.latina.

ברך הנשים אל נעמי ברוך יהוה
שבת אשר לא השבית לך גאל היום
קרא ויקרא שמו בישראל׃ והיה לך
שוב למשיב נפש ולכלכל את
שוב כול שיבתך כי כלתך אשר אהבתך
ילדתו אשר היא טובה לך
משבעה בנים׃ ותקח נעמי
שות את הילד ותשתהו בחיקה
ותהי לו לאמנת׃ ותקראנה
לו השכנות שם לאמר ילד בן
לנעמי ותקראנה שמו עובד
הוא אבי ישי אבי דוד׃ ואלה
ילד תולדות פרץ פרץ הוליד את
חצרון׃ וחצרון הוליד את רם
ורם הוליד את עמינדב׃
ועמינדב הוליד את נחשון
ונחשון הוליד את שלמה׃
ושלמון הוליד את בעז ובעז
הוליד את עובד׃ ועבד הוליד
את ישי׃ וישי הוליד את דוד׃

mulieres ad noemi.
Benedictus dominus
q nō ē paſſus vt defice
ret ſucceſſor familie tue
& vocaretur nomē ei⁹
in iſrael: & habeas
qui conſoletur animā
tuā & enutriat
ſenectutē. De nuru eni
tua natu ē q te diliget
& multo tibi melior ē
q̄ ſi ſeptē haberes fili-
os. Suſcepitq̄ noemi
puerum poſuit in ſinu
ſuo & nutricis ac geru-
le fungebatur officio.
Vicine aūt mulieres cō
gratulātes ei & dicētes:
natus eſt filius noemi:
vocauerunt nomē ei⁹
obed. Hic eſt pater i-
ſai patris dauid. He ſūt
generationes phares.
Phares genuit
eſron: eſron genuit a
ram.
Aram genuit amina-
dab:
aminadab genuit naa
ſon.
Naaſon genuit ſalmō.
Salmon genuit booz:
booz
gēuit obed. Obed ge
nuit
Iſai. Iſai gēuit dauid.

mulieres ad noomi: benedictus dñs: qui nō defece-
γυναῖκες πρὸς νοομί, εὐλογητὸς κύριος, ὃς οὐ κατέλυ
re fecit tibi hodie propinquū: et vocet
σέ σοι σήμερον τὸν ἀγχιστεύοντα, καὶ καλέσαι τὸ
nomē tuū in iſrael: et erit tibi in conſulen
ὄνομά σου ἐν ἰσραήλ, καὶ ἔσαι σοι εἰς ἐπιστρέφον-
tem animā et vt enutriat ſenectutē tuā: qm
τα ψυχὴν καὶ τοῦ διαθρέψαι τὴν πολιάν σου, ὅτι
nurus tua q̄ diligit te peperit eum q̄ eſt
ἡ νύμφη σου ἡ ἀγαπήσασά σε ἔτικεν αὐτὸν ἥ ἐστιν
bona tibi magis q̄ ſeptē filii. et ſuſcepit noomi
ἀγαθή σοι ὑπὲρ ἑπτὰ υἱούς. καὶ ἔλαβε νοομὶ τὸ
puerum et poſuit eum in ſinum ſuum: et
παιδάριον καὶ ἔθηκεν αὐτὸ εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς, καὶ
fuit ei in nutricē. et vocauerūt ei vici
ἐγενήθη αὐτῷ εἰς τιθηνόν. καὶ ἐκάλεσαν αὐτῷ αἱ γείτο-
ne nomē dicētes: natus eſt filius noomi et vocaue
νες ὄνομα λέγουσαι, ἐτέχθη υἱὸς τῇ νοομί, καὶ ἐκάλε-
runt nomē illius obed. hic pater ieſſe pa
σαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὠβήδ. οὗτος πατὴρ ἰεσσαὶ πα-
tris dauid. et he gñationes phares. phares
τρὸς δαυίδ. καὶ αὗται αἱ γενέσεις φαρές. φαρὲς
genuit eſron: et eſron genuit aram: et
ἐγέννησε τὸν ἐσρών, καὶ ἐσρὼν ἐγέννησε τὸν ἀράμ, καὶ
aram genuit aminadab: et aminadab genu
ἀρὰμ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδάβ, καὶ ἀμιναδὰβ ἐγέννη-
it naaſſon: et naaſſon genuit ſalmon:
σε τὸν ναασσών, καὶ ναασσὼν ἐγέννησε τὸν σαλμών,
et ſalmon genuit booz: et booz genuit
καὶ σαλμὼν ἐγέννησε τὸν βοόζ, καὶ βοὸζ ἐγέννησε
obed: et obed genuit ieſſe: et ieſſe
τὸν ὠβήδ, καὶ ὠβὴδ ἐγέννησε τὸν ἰεσσαί, καὶ ἰεσσαὶ
genuit dauid.
ἐγέννησε τὸν δαυίδ.

D

i. Pa. i. b. Math. i. a.

Explicit liber ruth.

Incipit prologus ſancti hieronymi preſbyteri i libros Regum.

Viginti & duas litteras eſſe apud hebreos ſyrorum quoq̄ lingua & chaldeorum teſtatur: que hebree magna ex parte confinis eſt. Nam & ipſi vigintiduo elementa habent eodem ſono: ſed diuerſis characteribus. Samaritani etiā pentateuchum moyſi totidem litteris ſcriptitant: figuris tantum & apicibus diſcrepātes. Certumq̄ eſt eſdrā ſcribam legiſq̄ doctorem poſt captam hieroſolymam & inſtaurationem templi ſub zorobabel alias litteras repperiſſe quibus nunc vtimur: cum ad illud vſq̄ tempus idem ſamaritanorum & hebreorum characteres fuerint. In libro quoq̄ numerorum hec eadem ſupputatio ſub leuitarum ac ſacerdotū cenſu myſtice oſtenditur. Et nomen domini tetragrammaton in quibuſdam grecis voluminibus vſq̄ hodie antiquis expreſſum litteris inuenimus. Sed & pſalmi triceſimuſſextus: & centeſimuſdecimus & centeſimuſundecimus & centeſimuſdecimuſoctauus: & centeſimuſquadrageſimuſquartus: q̄q̄ diuerſo ſcribātur metro: tamen eiuſdem numeri texūtur alphabeto. Et hieremie lamentationes & oratio eius: ſalomōis quoq̄ in fine prouerbia: ab eo loco in quo ait. Mulierem fortē quis inueniet: eiſdem alphabetis vel inciſionibus ſupputantur. Porro quinq̄ littere duplices apud hebreos ſunt: caph: mem: nun: phe: ſadich. Aliter enim ſcribuntur per has principia medietateſq̄ verborum: aliter fines: vnde & a pleriſq̄ libri duplices eſtimantur: ſamuel malachim: dabreiamin: eſdras: hieremias: cum cynoth ideſt lamentationibus ſuis. Quomodo igitur vigintiduo elementa ſunt per que ſcribimus hebraice omne quod loquimur: & eorum initiis vox humana comprehenditur: ita vigintiduo volumina ſupputantur: quibus quaſi litteris & exordiis in dei doctrina tenera adhuc & lactens viri iuſti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur breſith: quem nos geneſim dicimus. ſecundus elleſmoth qui exodus appellatur: tertius vaiecra: ideſt leuiticus: quartus vaiedaber: quem numerum uocamus: quintus elleaddebarim: qui deuteronomium prenotatur. Hi ſunt quinq̄ libri moyſi: quos ꝓprie thorath: ideſt legem appellant. Secūdum prophetarum ordinem faciunt: & incipiunt ab ieſu filio naue: qui apud illos ioſue bennun dicitur. Deinde ſubtexunt ſopthim ideſt iudicum librum & in eundem compungunt ruth: quia in diebus iudicum facta eius narratur hiſtoria. Tertius ſequitur ſamuel: quem nos regnorum primum & ſecundum dicimus: quartus malachim: ideſt regum: qui tertio & quarto regnorum uolumine cōtinetur. Meliuſq̄ multo eſt malachim: ideſt regum q̄ malachoth: ideſt regnorum dicere. Nō enim multarū gentium deſcribit regna: ſed unius iſraelitici populi q̄ tribubus duodecim cōtinetur. Quintus eſt eſaias: ſextus hieremias: ſeptimus ezechiel: octauus liber duodecim prophetarum: qui apud illos uocatur thereaſar. Tertius ordo: agiographa poſſidet. Et primus liber incipit ab iob: ſecundus a dauid quem quinq̄ inciſionibus & uno pſalmorum uolumine comprehendunt. tertius eſt ſalomon: tres libros habens: prouerbia: que illi parabolas ideſt maſloth appellāt: quartus eccleſiaſtē: ideſt coheleth: quintus eſt cāticum canticorum: quem titulo ſiraſirim prenotant: ſextus eſt daniel: ſeptimus dabreiamin ideſt uerba dierum: quod ſignificantius chronicon totius diuine hiſtorie poſſumus appellare: qui liber apud nos paralipomenon primus & ſecūdus inſcribitur. octauus eſdras: qui & ipſe ſimiliter apud grecos & latinos in duos libros diuiſus eſt. nonus heſter. Atq̄ ita ſunt pariter ueteris legis libri uigintiduo ideſt moyſi quinq̄: & prophetarum octo: agiographorum nouem. Quamquam nōnulli ruth & cinoth inter agiographā ſcriptitent: & hos libros in ſuo putent numero ſupputandos: ac per hoc eſſe priſce legis libros uigintiquattuor: quos ſub numero uiginti quattuor ſeniorum apocalypſis ioannis inducit: adorantes agnum & coronas ſuas proſtratis uultibus offerentes: ſtantibus coram quattuor animalibus oculatis ante & retro ideſt in preteritum & in futurum reſpicientibus: & indefeſſa uoce clamantibus: ſanctus ſanctus ſanctus dominus deus omnipotens qui erat & qui eſt & qui uēturus eſt. Hic prologus ſcripturarum: quaſi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo uertimus in latinum conuenire poteſt: ut ſcire ualeamus quicquid extra hos eſt inter apocripha eē ponēdum. Igitur ſapientia que uulgo ſalomōis inſcribitur: & ieſu filii ſyrach liber: & iudith: & thobias: & paſtor nō ſunt in canōe. Machabeorum primum librum hebraicum repperi. Secundus grecus eſt: quod ex ipſa phraſi probari poteſt. Que cum ita ſe habeant: obſecro te lector ne laborem meum reprehenſionem eſtimes antiquorum. In templo dei offert unuſquiſq̄ quod poteſt. Alii aurum & argentum & lapides precioſos: alii byſſum & purpuram & coccum offerunt & hyacinthū. Nobiſcum bene agitur ſi obtulerimus pelles & caprarum pilos. Et tamen apoſtolus contemptibiliora noſtra magis neceſſaria iudicat. Vnde & tota illa tabernaculi pulchritudo & per ſingulas ſpecies eccleſie preſentis futureq̄ diſtinctio pellibus tegitur & ciliciis: ardorē q̄ ſolis & iniuriam imbrium ea que uiliora ſunt prohibent. Lege ergo primum ſamuel & malachim meum: Meum inquam meum. Quicquid enim crebrius uertendo & emendando ſollicitius & didicim⁹ & tenemus noſtrum eſt. Et cum intellexeris quod antea neſciebas uel interpretem me eſtimato ſi gratus es: uel paraphraſten ſi ingratus. quamquam mihi omnino conſcius nō ſim mutaſſe me quippiam de hebraica ueritate. Certe ſi incredulus es: lege grecos codices & latinos & cōfer cum his opuſculis que nuper emendauimus: & ubicunq̄ diſcrepare inter ſe uideris: inter roga quemlibet hebreorum cui magis accommodare debeas fidem. Et ſi noſtra firmauerit: puto q̄ eum nō eſtimes coniectorē ut in eodem loco mecum ſimiliter diuinauerit. Sed & uos famulas chriſti rogo que domini diſcumbentis p̄cioſiſſima fidei myrrha ungitis caput: que nequaquam ſaluatorem queritis in ſepulchro quibus ad patrem chriſtus aſcendit: ut contra latrantes canes qui aduerſum me rabido ore deſeuiunt: & circueunt ciuitatem atq̄ in eo ſe doctos arbitrantur: ſi aliis detrahant orationum ueſtrarum clypeos opponatis. Ego ſciens humilitatem meam illius ſemper ſententie recordabor. Dixi cuſtodiam uias meas: ut non delinquam in lĩgua mea. Poſui ori meo cuſtodiam: cum conſiſteret peccator aduerſum me. Obmutui & humiliatus ſum & ſilui a bonis.

Explicit prologus.

ויהי איש אחד מן הרמתים צופים
מהר אפרים ושמו אלקנה בן
ירחם בן אליהוא בן תחו בן צוף
אפרתי: ולו שתי נשים שם אחת
חנה ושם השנית פננה ויהי
לפננה ילדים ולחנה אין ילדים:
ועלה האיש ההוא מעירו מימים
ימימה להשתחות ולזבח ליהוה
צבאות בשלה ושם שני בני
עלי חפני ופנחס כהנים ליהוה:
ויהי היום ויזבח אלקנה ונתן
לפננה אשתו ולכל בניה
ובנותיה מנות: ולחנה יתן מנה
אחת אפים כי את חנה אהב
ויהוה סגר רחמה: וכעסתה צרתה
גם כעס בעבור הרעמה כי סגר
יהוה בעד רחמה: וכן יעשה שנה
בשנה מדי עלתה בית יהוה כן
תכעסנה ותבכה ולא תאכל:
ויאמר לה אלקנה אישה חנה למה
תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע
לבבך הלא אנכי טוב לך מעשרה
בנים: ותקם חנה אחרי אכלה בשלה
ואחרי שתה ועלי הכהן ישב על
הכסא על מזוזת היכל יהוה: והיא
מרת נפש ותתפלל על יהוה ובכה
תבכה: ותדר נדר ותאמר יהוה
צבאות אם ראה תראה בעני
אמתך וזכרתני ולא תשכח את
אמתך ונתתה לאמתך זרע אנשים
ונתתיו ליהוה כל ימי חייו ומורה
לא יעלה על ראשו: והיה כי
הרבתה להתפלל לפני יהוה
ועלי שמר את פיה: וחנה היא
מדברת על לבה רק שפתיה

Incipit liber Samue
lis primus. i.

Fvit vir vnus de ramathaim sophim de mõte effraim: & nomen eius helchana filius hieroboã: filii heliu: filii thau: filii suph effrateus. & habuit duas vxores: nomen vni anna: & nomẽ secũde fenẽna. Fueruntq; fenenne filii: anne aũt non erant liberi. Et ascẽdebat vir ille d̃ ciuitate sua statutis diebus vt adoraret & sacrificaret domino exercituũ in sylo. Erãt autem ibi duo filii heli: ofni & phinees sacerdotes domini. Venit ergo dies & immolauit helchana: deditq; fenenne vxori sue & cunctis filiis eius & filiabus partes. Anne autem dedit partem vnam tristis: quia annã diligebat. Dñs ãt cõcluserat vuluã eius. Affligebat quoq; eã emula eius: & vehemẽter angebat: in tm̃ vt exprobraret q̃ dñs cõclusisset vuluã eius: Sicq; faciebat p singl'os ãnos cũ redeũte tpe ascẽderẽt ad tẽplũ dñi: & sic puocabat eã. Porro illa flebat & nõ capiebat cibũ. Dixit ergo ei helchana vir suus: ãna cur fles: & quare non comedis & quãobrẽ affligitur cor tuũ. Nũqd nõ ego melior tibi sum q̃ decẽ filii? Surrexit ãt ãna postq̃ comederat & biberat in sylo. Et heli sacerdote sedẽte sup sellã añ postes dom dñi cũ eẽt ãna amaro aio: orauit ad dñm flẽs largiter: & votum vouit dicens. Domine exercituũ si respiciens videris afflictionem famule tue & recordatus mei fueris: nec obli tus ãcille tue: dederisq; serue tue sexum virilẽ: dabo eũ dño oibus diebus vite eius: & nouacula nõ ascẽdet sup caput eius. Factũ est ãt cũ illa multiplicaret p̃ces coram domino vt heli obseruaret os eius. Porro anna loquebatur in corde suo tantũq; labia eius

REGNORVM. i.
ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ. α. Ca.i.

Et fuit homo vnus de rama-
Καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἷς ἐξ ἀραμα-
thaim sophis: de mõte ephraim: τ no-
θαὶμ σοφὶμ, ἐξ ὄρους ἐφραὶμ, καὶ ὄνο-
men ei elcana filius hieroã filii heliu
μα αὐτῷ ἐλκανὰ υἱὸς ἱεροὰμ υἱοῦ ἠλιοῦ
filii thoce filii soph de mõte ephraim. τ huic due vxo
υἱοῦ θωκὲ υἱοῦ σοὺφ ἐξ ὄρους ἐφραΐμ. καὶ τούτῳ δύο γυ-
res nomẽ vni anna: τ nomẽ secũde phẽnana.
ναῖκες ὄνομα τῇ μιᾷ ἄννα, καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ φεννάνα.
τ fuerũt phennane filii: at anne nõ erat filius. τ
καὶ ἦν τῇ φεννάνᾳ παιδία, τῇ δὲ ἄννῃ οὐκ ἦν παιδίον. καὶ
ascendebat homo ille ex diebus in diem de ciuitate
ἀνέβαινεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέραν ἐκ πόλεως
sua de aramathaĩ ad adorãdũ τ sacrificãdũ dño sabaoth in
αὐτοῦ ἐξ ἀραμαθαὶμ προσκυνεῖν καὶ θύειν τῷ κυρίῳ σαβαὼθ ἐν
sylo: τ ibi erat heli τ duo filii ei ophni τ phinees sa
σηλώ, καὶ ἐκεῖ ἦν ἠλὶ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ ὀφνὶ καὶ φινεὲς ἱε-
cerdotes dei. τ facta est dies: τ imolauit elcana: τ de
ρεῖς τοῦ θεοῦ. καὶ ἐγένετο ἡμέρα, καὶ ἔθυσεν ἐλκανά, καὶ ἔδω-
dit phennane vxori sue τ cũctis filiis eius: τ
κε τῇ φεννάνᾳ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς υἱοῖς αὐτῆς, καὶ
filiabus partes. at anne dedit partẽ vnã
ταῖς θυγατράσιν μερίδας. τῇ δὲ ἄννῃ ἔδωκε μερίδα μίαν
secũdũ faciẽ: qr non erat ei filius: verũ qr
κατὰ πρόσωπον, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῇ παιδίον, πλὴν ὅτι
diligebat elcana annan magis q̃ phennanã. τ dñs
ἠγάπα ὁ ἐλκανὰ τὴν ἄνναν ὑπὲρ τὴν φεννάναν. καὶ κύριος
conclusit vuluam eius: τ affligebat
ἀπέκλεισε τὰ περὶ τὴν μήτραν αὐτῆς, καὶ παρώργιζεν
eam emula eius: τ irritatione eo qd' sper-
αὐτὴν ἡ ἀντίζηλος αὐτῆς, καί γε παροργισμῷ διὰ τὸ ἐξου-
neret ipsam: qr conclusit dñs vul
θενεῖν αὐτήν, ὅτι συνέκλεισε κύριος τὰ περὶ τὴν μή-
uam eius: vt nõ daret ei filiũ. sic faciebat
τραν αὐτῆς, τοῦ μὴ δοῦναι αὐτῇ παιδίον. οὕτως ἐποίει
singulis annis: cũ ascenderet ipsa ad domũ
ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν, ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτὴν εἰς οἶκον
dñi τ tristabat τ flebat τ nõ comedebat. τ di-
κυρίου καὶ ἠθύμει καὶ ἔκλαιεν καὶ οὐκ ἤσθιεν. καὶ εἶ-
xit ei elcana vir eius: anna qd' est tibi q̃ fles?
πεν αὐτῇ ἐλκανὰ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἄννα τί ἐστί σοι ὅτι κλαί-
τ quare non comedis? τ quare affligit te cor
εις; καὶ ἵνα τί οὐκ ἐσθίεις; καὶ ἵνα τί τύπτει σε ἡ καρ-
tuũ? non bonus ego tibi magis q̃ decẽ filii? τ
δία σου; οὐκ ἀγαθὸς ἐγώ σοι ὑπὲρ δέκα τέκνα; καὶ
surrexit anna postq̃ comederũt ipsi in sylo τ post
ἀνέστη ἄννα μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτοὺς ἐν σηλῶ καὶ με-
quã biberũt. τ heli sacerdos sedebat sup sellam: in
τὰ τὸ πιεῖν. καὶ ἠλὶ ὁ ἱερεὺς ἐκάθητο ἐπὶ δίφρου, ἐπὶ
liminib' tẽpli dñi. τ ipsa amaro aio: τ
τῶν φλιῶν ναοῦ κυρίου. καὶ αὐτὴ κατώδυνος ψυχῇ, καὶ
orauit anna ad dñm: τ flens fleuit. τ
προσηύξατο ἄννα πρὸς κύριον, καὶ κλαίουσα ἔκλαυσε. καὶ
vouit votum dicẽs: dñe sabaoth si respiciens
ηὔξατο εὐχὴν λέγουσα, κύριε σαβαὼθ ἐὰν ἐπιβλέπων
videris in humilitatẽ famule tue: τ recor-
ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης σου, καὶ μνη-
dat' fueris mei τ nõ oblit' fueris ãcille tue: τ dederis fue
σθῇς μου καὶ μὴ ἐπιλάθῃ τῆς δούλης σου, καὶ δῷς τῇ δούλῃ
tue semen viri: τ dabo eum coram te datũ vsq; ad
σου σπέρμα ἀνδρῶν, καὶ δώσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου δοτὸν ἕως
dies mortis eius. τ ferrum non ascẽdet sup
ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ. καὶ σίδηρος οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν
caput eius. τ factũ ẽ qñ multiplicabat orans co
κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὅτ' ἐπλήθυνε προσευχομένη ἐνώ-
rã dño: τ heli sacerdos obseruabat os eius. τ
πιον κυ', καὶ ἠλὶ ὁ ἱερεὺς ἐφύλαξε τὸ στόμα αὐτῆς. καὶ
ipsa loquebat in corde suo: at labia eius
αὐτὴ ἐλάλει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, τὰ δὲ χείλη αὐτῆς

mouebãtur τ vox eius non audiebatur. τ estimauit
ἐκινεῖτο καὶ φωνὴ αὐτῆς οὐκ ἠκούετο. καὶ ἐλογίσατο
eam heli temulentam. τ dixit ei heli: vsq; quo
αὐτὴν ἠλὶ εἰς μεθύουσαν. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἠλί, ἕως πό-
ebria eris? aufer vinũ a te. τ res-
τε μεθυσθήσῃ; περιελοῦ τὸν οἶνον ἀπὸ σοῦ. καὶ ἀπε-
põdit anna τ dixit: nequaq̃ dñe. mulier in dura die
κρίθη ἄννα καὶ εἶπεν, οὐχὶ κύριε. γυνὴ ἐν σκληρᾷ ἡμέ-
ego sum: τ vinũ τ qd' inebriare põt nõ bibi: τ
ρᾳ ἐγώ εἰμι, καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα οὐ πέπωκα, καὶ
effundã aiam meã in cõspectu dñi: ne tñ des
ἐκχεῶ τὴν ψυχήν μου ἐνώπιον κυρίου, μὴ δὴ δῷς τὴν
ancillam tuã in faciem in filiam pestilẽtẽ. qr ex
δούλην σου εἰς πρόσωπον εἰς θυγατέρα λοιμήν. ὅτι ἐκ
multitudine meditatiõis mee τ ex multitudĩe tristicie mee:
πλήθους ἀδολεσχίας μου καὶ ἐκ πλήθους ἀθυμίας μου,
cõsumpta sũ vsq; nunc. τ respondit heli τ dixit ad
ἐκτέτηκα ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἀπεκρίθη ἠλὶ καὶ εἶπεν πρὸς
eam: vade in pace: dñs deus israel det tibi
αὐτήν, πορεύου ἐν εἰρήνῃ, κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ δῴη σοι
oẽm petitionẽ tuã: q̃ petisti ab eo. illa ãt dixit: in-
πᾶν αἴτημά σου, ὃ ᾐτήσω παρ' αὐτοῦ. ἡ δὲ εἶπεν, εὗ-
ueniat ancilla tua grãm in oculis tuis. τ abiit
ρεν ἡ δούλη σου χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ ἐπορεύθη
mulier viam suam. τ comedit cum viro suo
ἡ γυνὴ τὴν ὁδὸν αὐτῆς. καὶ ἔφαγε μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐ-
τ bibit: τ vultus eius non cõcidit
τῆς καὶ ἔπιεν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς οὐ συνέπεσεν
amplius. surgẽtes ãt mane adorauerũt dñm:
ἔτι. ὀρθρίσαντες δὲ τὸ πρωῒ προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ,
τ abierunt viam suam. τ ingressus ẽ elca
καὶ ἐπορεύθησαν τὴν ὁδὸν αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθεν ἐλκα-
na in domũ suam in aramathaim: τ cognouit annam
νὰ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς ἀραμαθαίμ, καὶ ἔγνω ἄνναν τὴν
vxorem suam: τ recordat' ẽ eius dñs τ conce-
γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐμνήσθη αὐτῆς κύριος καὶ συνέ-
pit. factũ est ãt in tpe dierum: τ peperit an-
λαβεν. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἡμερῶν, καὶ ἔτεκεν ἄν-
na filiũ: τ vocauit nomẽ eius samuel di-
να υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ σαμουὴλ λέγου-
cẽs: a dño omnipotente postulaui eum. τ
σα, παρὰ κυρίου παντοκράτορος ᾐτησάμην αὐτόν. καὶ
ascẽdit homo elcana τ ois dom' ei' ad imolãdũ
ἀνέβη ὁ ἄνθρωπος ἐλκανὰ καὶ πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ θῦσαι
in sylo hostiã dierum τ vota sua. τ
ἐν σηλῶ τὴν θυσίαν τῶν ἡμερῶν καὶ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ. καὶ
anna non ascẽdit cum eo. qr dixit viro suo:
ἄννα οὐκ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ, ὅτι εἶπε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς,
non ascendam donec ascendat puer me-
οὐκ ἀναβήσομαι ἕως τοῦ ἀναβῆναι τὸ παιδάριον μετ' ἐ-
cum. qñ ãt ablactauero eum: τ apparebit
μοῦ. ὅταν δὲ ἀπογαλακτίσω αὐτό, καὶ ὀφθήσεται τῷ
faciei dñi: τ sedebit ibi vsq; in seculũ. τ
προσώπῳ κυρίου, καὶ καθήσεται ἐκεῖ ἕως αἰῶνος. καὶ
dixit ei elcana vir suus: fac placitũ co-
εἶπεν αὐτῇ ἐλκανὰ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ποίει τὸ ἀρεστὸν ἐνώ-
ram te: sede donec ablactes eum: verũ
πιόν σου, κάθου ἕως ἂν ἀπογαλακτίσῃς αὐτό, πλὴν
statuat dñs omĩe exiẽs ex ore tuo. τ
στήσαι κύριος πᾶν τὸ ἐξελθὸν ἐκ τοῦ στόματός σου. καὶ
sedit mulier τ lactauit filiũ suum: donec abla-
ἐκάθησεν ἡ γυνὴ καὶ ἐθήλασε τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἕως οὗ ἀπεγα-
ctauit eum. τ ascẽdit cum eo in sylo in vitulo
λάκτισεν αὐτόν. καὶ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ εἰς σηλὼ ἐν μόσχῳ
trimo τ oephi siliginis τ amphora vini. τ in-
τριετίζοντι καὶ οἰφὶ σεμιδάλεως καὶ νέβελ οἴνου. καὶ εἰ-
gressi sũt in domũ dñi in sylo: τ puer cũ ipsis. τ ad-
σῆλθον εἰς τὸν οἶκον κυ' ἐν σηλώ, καὶ τὸ παιδάριον μετ' αὐτῶν. καὶ προ-
duxerũt puerum: τ immolauerũt vitulũ. τ venit anna
σήγαγον τὸ παιδάριον, καὶ ἔσφαξαν τὸν μόσχον. καὶ προσῆλθεν ἄννα
mater pueri ad heli τ dixit ei: in me dñe viuit
ἡ μήτηρ τοῦ παιδαρίου πρὸς ἠλὶ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐν ἐμοὶ κύριε ζῇ

mouebãtur: & vox penitus nõ audiebatur. Estimauit ergo eam heli temulentã. dixitq; ei. Vsq; quo ebria eris? Digere paulisper vinũ quo mades. Respondens anna: nequaq̃ inqt dñe mi. Nã mulier infelix nimis ego sum: vinũq; & oẽ qd' inebriare pt' nõ bibi: sed effudi aiam meã in conspectu domini. Ne reputes ancillã tuã quasi vnam de filiabus belial: quia ex multitudĩe doloris & meroris mei locuta sũ vsq; in p̃ns. Tũc heli ait ei. Vade in pace: & deus israel det tibi petitionem tuam quã rogasti eum. At illa dixit. Vtinã inueniat ancilla tua grãm ĩ oculis tuis: & abiit mulier ĩ viã suã & comedit: vultusq; illius nõ sunt ãplius in diuersa mutati. Et surrexerũt mane & adorauerũt corã domino: reuersiq; sunt & venerũt ĩ domũ suã ĩ ramatha. Cognouit autẽ helchana annã vxorẽ suã: & recordatus ẽ ei' dñs: & factũ ẽ post circulũ dierũ: cõcepit ãna & pepit filiũ: vocauitq; nomen eius samuel: eo q' a dño postulasset eũ. Ascendit ãt vir eius helchana & ois dom' eius vt immolaret dño hostiã solẽnẽ & votum suũ. & ãna non ascẽdit. Dixit ei viro suo: nõ vadã donec ablactetur infans: & ducã eũ vt appeat ante conspectũ dñi: & maneat ibi iugiter. Et ait ei helchana vir suus. Fac quod bonũ tibi videtur: & mane dõec ablactes eũ: p̃corq; vt impleat dñs verbum suũ. Mãsit ergo mulier & lactauit filiũ suũ donec amoueret eum a lacte. Et adduxit eũ secum postq̃ ablactauerat in vitulis tribus: & tribus modiis farie & amphora vini: & adduxit eum ad domum dñi in sylo. Puer ãt erat adhuc infãtulus. Et imolauerũt vitulũ & obtulerũt puer heli. Et ait anna. Obsecro mi dñe: viuit

נעות וקולה לא ישמע ויחשבה
עלי לשכרה: ויאמר אליה עלי
עד מתי תשתכרין הסירי את
יינך מעליך: ותען חנה ותאמר
לא אדני אשה קשת רוח אנכי
ויין ושכר לא שתיתי ואשפך
את נפשי לפני יהוה: אל תתן
את אמתך לפני בת בליעל כי
מרב שיחי וכעסי דברתי עד
הנה: ויען עלי ויאמר לכי
לשלום ואלהי ישראל יתן את
שלתך אשר שאלת מעמו:
ותאמר תמצא שפחתך חן בעיניך
ותלך האשה לדרכה ותאכל
ופניה לא היו לה עוד: וישכמו
בבקר וישתחוו לפני יהוה וישבו
ויבאו אל ביתם הרמתה וידע
אלקנה את חנה אשתו ויזכרה
יהוה: ויהי לתקפות הימים ותהר
חנה ותלד בן ותקרא את שמו
שמואל כי מיהוה שאלתיו: ויעל
האיש אלקנה וכל ביתו לזבח
ליהוה את זבח הימים ואת נדרו:
וחנה לא עלתה כי אמרה לאישה
עד יגמל הנער והבאתיו ונראה
את פני יהוה וישב שם עד
עולם: ויאמר לה אלקנה אישה
עשי הטוב בעיניך שבי עד גמלך
אתו אך יקם יהוה את דברו
ותשב האשה ותינק את בנה עד
גמלה אתו: ותעלהו עמה כאשר
גמלתו בפרים שלשה ואיפה
אחת קמח ונבל יין ותבאהו בית
יהוה שלו והנער נער: וישחטו
את הפר ויביאו את הנער
אל עלי: ותאמר בי אדני חי

נפשך אדני אני האשה הנצבת
עמכה בזה להתפלל אל יהוה:
אל הנער הזה התפללתי ויתן
יהוה לי את שאלתי אשר
שאלתי מעמו: וגם אנכי
השאלתיהו ליהוה כל הימים
אשר היה הוא שאול ליהוה
וישתחו שם ליהוה: ותתפלל
Cap.ii. חנה ותאמר עלץ לבי
ביהוה רמה קרני ביהוה רחב פי
על אויבי כי שמחתי בישועתך:
אין קדוש כיהוה כי אין בלתך
ואין צור כאלהינו: אל תרבו
תדברו גבהה גבהה יצא עתק
מפיכם כי אל דעות יהוה ולו
נתכנו עללות: קשת גברים חתים
ונכשלים אזרו חיל: שבעים בלחם
נשכרו ורעבים חדלו עד עקרה
ילדה שבעה ורבת בנים אמללה:
יהוה ממית ומחיה מוריד שאול
ויעל: יהוה מוריש ומעשיר
משפיל אף מרומם: מקים מעפר דל
מאשפת ירים אביון להושיב עם
נדיבים וכסא כבוד ינחלם כי ליהוה
מצקי ארץ וישת עליהם תבל:
רגלי חסידיו ישמר ורשעים
בחשך ידמו כי לא בכח יגבר איש:
יהוה יחתו מריבו עלו בשמים
ירעם יהוה ידין אפסי ארץ ויתן
עז למלכו וירם קרן משיחו: וילך
אלקנה הרמתה על ביתו והנער
היה משרת את יהוה את פני
עלי הכהן: ובני עלי בני בליעל
לא ידעו את יהוה: ומשפט הכהנים
את העם כל איש זבח זבח ובא
נער הכהן כבשל הבשר והמזלג

anima tua. Ego sum illa mulier q̃ steti corã te hic orans dñm pro puero isto. Oraui & dedit mihi dñs petitionem meam quam postulaui eum. Idcirco & ego commodaui eum dño cunctis dieb9 quibus fuerit accõmodatus dño. Et adorauerunt ibi dominum. Et orauit anna & ait. 2.

Exultauit cor meũ in domino: & exaltatũ est cornu meum in deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos: quia leuata sum in salutari tuo. Nõ est sctũs vt est dñs neq3 enim est alius extra te: & nõ est fortis sicut deus noster. Nolite multiplicare loqui sublimia gloriãtes. Recedãt vetera de ore vestro: quia deus sciarum domin9 est & ipsi preparãtur cogitationes. Arcus fortiũ supatus est: & infirmi accicti sunt robore. Repleti prius pro panibus se locauerũt: & famelici saturati sũt. Donec sterilis peperit plurimos: & que multos habebat filios ĩfirmata ẽ. Dñs mortificat & viuificat: deducit ad inferos & reducit. Dñs pauperẽ facit & ditat: humiliat & subleuat. Suscitat de puluere egenũ: & d stercore eleuat pauperẽ: vt sedeat cũ principibus & soliũ glorie teneat. Dñi ẽi sunt cardines terre: & posuit sup eos orbem. Pedes sanctorũ suorũ seruabit: & impii in tenebris conticescẽt: quia nõ in fortitudine sua roborabitur vir. Dñm formidabũt aduersarii eius: & sup ipsos in celis tonabit. dñs iudicabit fines terre: & dabit iperiũ regi suo & sublimabit cornu xp̃i sui. Et abiit helchana in ramatha in domũ suã. Puer ãt erat mĩster ĩ cõspectu dñi añ faciẽ heli sacerdotis. Porro filii heli: filii belial nescientes dominum neq3 officiũ sacerdotũ ad pplm: sed quicunq3 immolasset victimam veniebat puer sacerdotis dũ coq̃retur carnes & habebat fuscinulam

anima tua: ego mulier que steti coram te
ἡ ψυχή σου, ἐγὼ ἡ γυνὴ ἡ καταστᾶσα ἐνώπιόν σου
in hoc vt orarem ad dñm: pro puero
ἐν τούτῳ προσεύξασθαι πρὸς κύριον, ὑπὲρ τοῦ παιδαρίου
illo oraui ad dñm. et dedit
τούτου προσηυξάμην πρὸς κύριον. καὶ ἔδωκέ
mihi dñs petitionẽ meã q̃ petiui ab eo. et
μοι κύριος τὸ αἴτημά μου ὃ ᾐτησάμην παρ᾽ αὐτοῦ. καὶ
ego cõmodo eum dño cunctis dieb9 q̃bus vixerit
ἐγὼ κιχρῶ αὐτὸν τῷ κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ζῇ
ipse vsum dño.
αὐτὸς χρῆσιν τῷ κυρίῳ.

Ca.2.

Et orauit anna et dixit: firmatũ ẽ
Καὶ προσηύξατο ἄννα καὶ εἶπεν, ἐστερεώθη ἡ
cor meũ in dño: exaltatũ est cornu meũ ĩ deo meo:
καρδία μου ἐν κυρίῳ, ὑψώθη κέρας μου ἐν θεῷ μου
dilatatũ est os meũ sup inimicos meos: qm̃ letata
ἐπλατύνθη στόμα μου ἐπὶ ἐχθρούς μου, ὅτι εὐφράνθην
sũ in salutari tuo: q: non est sctũs vt dñs
ἐν σωτηρίᾳ σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς ὁ κύριος.
et non est iustus vt deus nr̃: et nõ est sctũs
καὶ οὐκ ἔστιν δίκαιος ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἅγιος
extra te. nõ gloriemini et nõ loquamini sublimia i
πλὴν σοῦ. μὴ καυχᾶσθε καὶ μὴ λαλεῖτε ὑψηλὰ εἰς
excessum. et nõ egrediatur magniloquẽtia ex
ὑπεροχήν. καὶ μὴ ἐξελθέτω μεγαλορρημοσύνη ἐκ τοῦ
ore vr̃o: q: deus sciarũ dñs: et de9 preparans
στόματος ὑμῶν, ὅτι θεὸς γνώσεων κύριος, καὶ θεὸς ἑτοιμάζων
adinuẽtiones suas. arcus potentiũ ĩfirmauit:
ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ. τόξον δυνατῶν ἠσθένησε,
et infirmi accincti sunt robore. pleni
καὶ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμιν. πλήρεις
panibus diminuti sunt: et famelici pretererũt trã:
ἄρτων ἠλαττώθησαν, καὶ οἱ πεινῶντες παρῆκαν γῆν,
quia sterilis peperit septẽ: et multa in filiis infirmata est.
ὅτι στεῖρα ἔτεκεν ἑπτά, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἠσθένησεν.
dñs mortificat et viuificat: deducit ad ifernũ
κύριος θανατοῖ καὶ ζωογονεῖ, κατάγει εἰς ᾅδου
et reducit. dñs mẽdicũ facit et ditat: humiliat
καὶ ἀνάγει. κύριος πτωχίζει καὶ πλουτίζει, ταπεινοῖ
et subleuat: suscitat de terra pauperẽ et de stercore
καὶ ἀνυψοῖ, ἀνιστᾷ ἀπὸ γῆς πένητα καὶ ἀπὸ κοπρίας
eleuat mendicũ: vt faciat sedere eũ cum principib9 populi:
ἐγείρει πτωχόν, τοῦ καθίσαι αὐτὸν μετὰ δυναστῶν λαοῦ,
et solium glorie in hereditatẽ p̃bẽs ipsis: prebẽs
καὶ θρόνον δόξης κατακληρονομῶν αὐτοῖς, διδοὺς
votum oranti. et benedixit ãnos iusti: q: non
εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ. καὶ εὐλόγησεν ἔτη δικαίου, ὅτι οὐκ
in fortitudine vir potẽs in fortitudine sua. dñs infirmũ
ἐν ἰσχύϊ ἀνὴρ δυνατὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ. κύριος ἀσθενῆ
faciet aduersariũ suũ: dñs sctũs. dñs ascẽdit
ποιήσει ἀντίδικον αὐτοῦ, κύριος ἅγιος. κύριος ἀνέβη
in celos et tonuit. ipse iudicabit fines terre
εἰς οὐρανοὺς καὶ ἐβρόντησεν. αὐτὸς κρινεῖ ἄκρα γῆς
iustus exñs: et dabit fortitudinẽ regibus nr̃is
δίκαιος ὤν, καὶ δώσει ἰσχὺν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν
et sublimabit cornu christi sui. et reliquerũt ipsum
καὶ ὑψώσει κέρας χριστοῦ αὐτοῦ. καὶ κατέλιπον αὐτὸν
coram dño ibi et adorauerunt dño:
ἐνώπιον κυρίου ἐκεῖ καὶ προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ,
et recesserũt in aramathaim in domũ suã. et
καὶ ἀπῆλθον εἰς ἀρμαθαὶμ εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν. καὶ τὸ
puer samuel erat ministrãs dño ante faciem
παιδάριον σαμουὴλ ἦν λειτουργῶν τῷ κυρίῳ πρὸ προσώπου
heli sacerdotis. et filii heli sacerdotis filii pestilẽtes:
ἡλὶ τοῦ ἱερέως. καὶ οἱ υἱοὶ ἡλὶ τοῦ ἱερέως υἱοὶ λοιμοί,
et nõ sciẽtes dñm. et iustificatio
καὶ οὐκ εἰδότες τὸν κύριον. καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἱερέως
sacerdotis ab oĩ ppl̃o imolanti. et veniebat puer
παρὰ παντὸς τοῦ λαοῦ τοῦ θύοντος. καὶ ἤρχετο τὸ παιδάριον
sacerdotis dũ coq̃retur caro: et fuscinula
τοῦ ἱερέως ὡς ἂν ἡψήθη τὸ κρέας, καὶ κρεάγρα

Deut. 32.f. Tho. 13.a. ũ.16.b

tridens in manu sua. et mittebat eam in
τριόδους ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ καθίει αὐτὴν ἐν
lebetẽ vel in ollã vel in caldariam:
τῷ λουτῆρι ἢ εἰς τὴν χύτραν ἢ εἰς τὸ χαλκεῖον,
et omne qd ascendebat in fuscinula accipiebat
καὶ πᾶν ὃ ἂν ἀνέβαινεν ἐν τῇ κρεάγρᾳ ἐλάμβανεν
sibi sacerdos. scd̃m hec faciebãt vniuerso
ἑαυτῷ ὁ ἱερεύς. κατὰ τάδε ἐποίουν παντὶ
israel in sylo venientibus ad imolãdũ dño.
ἰσραὴλ ἐν σηλῶ τοῖς ἐρχομένοις θῦσαι τῷ κυρίῳ.
et anteq̃ adoleretur adeps coram dño: veniebat
καὶ πρὶν θυμιαθῆναι τὸ στέαρ ἐνώπιον κυρίου, ἤρχετο
puer sacerdotis: et dicebat viro
τὸ παιδάριον τοῦ ἱερέως, καὶ ἔλεγε τῷ ἀνδρὶ
immolãti: da carnẽ vt assem sacerdoti et
τῷ θύοντι, δὸς κρέας ὀπτῆσαι τῷ ἱερεῖ καὶ
non accipiã carnẽ a te coctã ex lebete.
οὐ μὴ λάβω κρέας παρὰ σοῦ ἑφθὸν ἐκ τοῦ λέβητος.
et dicebat vir imolãs: incẽdatur prius
καὶ ἔλεγεν ὁ ἀνὴρ ὁ θύων, θυμιαθήτω πρῶτον
adeps vt decet: et tunc accipies tibi
τὸ στέαρ ὡς καθήκει, καὶ τότε λῆψη σεαυτῷ
ex oibus que desiderat aĩa tua. et dicebat
ἐκ πάντων ὧν ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου. καὶ ἔλεγεν
nequaq̃: sed nunc dabis: si ãt non: accipiam vi.
οὐχί, ἀλλ᾽ ἢ νῦν δώσεις, εἰ δὲ μή, λήψομαι κραταιῶς.
et erat peccatum puerorum
καὶ ἦν ἡ ἁμαρτία τῶν παιδαρίων
grande coram dño nimis: quia detrahebãt
μεγάλη ἐνώπιον κυρίου σφόδρα, ὅτι ἠθέτουν τὴν
sacrificio dñi. et samuel erat ministrans ante
θυσίαν κυρίου. καὶ σαμουὴλ ἦν λειτουργῶν ἐνώπιον
faciẽ dñi puer accinctus ephod: et
κυρίου παιδάριον περιεζωσμένον ἐφοὺδ. καὶ
tunicam paruam fecit ei mater sua:
διπλοΐδα μικρὰν ἐποίησεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ,
et afferebat ipsi ex diebus in dies cũ ascẽderet
καὶ ἀνέφερεν αὐτῷ ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ἐν τῷ ἀναβαίνειν
ipsa cum viro suo: vt imolaret
αὐτὴν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, θῦσαι τὴν
hostiam dierum. et benedixit heli elcana
θυσίαν τῶν ἡμερῶν. καὶ εὐλόγησεν ἡλὶ τὸν ἐλκανὰ
et vxori eius dicẽs: reddat
καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ λέγων, ἀνταποδώσοι
dñs semen aliud ex muliere hac pro
κύριος σπέρμα ἕτερον ἐκ τῆς γυναικὸς ταύτης ἀντὶ
fenore qd cõmodasti dño. et abiit
τοῦ χρέους οὗ ἔχρησας τῷ κυρίῳ. καὶ ἀπῆλθεν
homo in locũ suum. et visitauit
ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἐπεσκέψατο
dñs annã: et concepit adhuc: et
κύριος τὴν ἄνναν, καὶ συνέλαβεν ἔτι, καὶ
peperit tres filios et duas filias. et magnificatus est
ἔτεκε τρεῖς υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας. καὶ ἐμεγαλύνθη
puer samuel corã dño. et heli
τὸ παιδάριον σαμουὴλ ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἡλὶ
senex valde. et audiuit que faciebãt filii
πρεσβύτης σφόδρα. καὶ ἤκουσεν ἃ ἐποίουν οἱ υἱοὶ
sui filiis israel oĩa: et q̃ dormiebãt
αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ πάντα, καὶ ὅτι συνεκοιμῶντο
filii sui cum mulieribus que adestabant
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν παρεστηκυιῶν
ad hostia tabernaculi testimonii.
παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
et dixit ipsis: quare facitis fm̃ verba
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἵνα τί ποιεῖτε κατὰ τὰ ῥήματα
hec: que ego audio dicta cõtra vos
ταῦτα, ἃ ἐγὼ ἀκούω καταλαλούμενα καθ᾽ ὑμῶν
ex ore populi dñi? nõ filii nõ: q: non
ἐκ στόματος τοῦ λαοῦ κυρίου; μὴ τέκνα μή, ὅτι οὐκ
bona fuit auditio quã ego
ἀγαθὴ ἣν ἀκοὴν ἐγὼ

tridentẽ in manu sua: & mittebat eã in lebetẽ vel in caldariã: aut in ollam siue in cacabum. & oẽ qd leuabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. sic faciebant vniuerso israeli venientium in sylo. Etiã anteq̃ adolerent adipem: veniebat puer sacerdotis & dicebat immolanti. Da mihi carnẽ vt coquã sacerdoti. Non enim accipiam a te carnem coctã sed crudam. Dicebatq3 illi ĩmolans. Incendatur primum iuxta morem hodie adeps & tolle tibi quãtũ cũq3 desiderat aĩa tua. Qui rñdẽs aiebat ei. Nequaq̃: nũc ei dabis: alioquin tollam vi. Erat ergo pctm̃ puerorum grande nimis corã domino quia detrahebant homines sacrificio dñi. Samuel aũt ministrabat ante faciem domini puer accinctus ephot lineo. Et tunicã paruã faciebat ei mater sua quam afferebat statutis diebus ascendens cũ viro suo: vt immolarent hostiã solẽnẽ. Et bñdixit heli helchane & vxori ei9. dixitq3 ei. Reddat tibi dominus semen de muliere hac pro fenore quod commodasti domino. Et abierũt in locũ suũ. Visitauit ergo domin9 annã & cõcepit: & peperit tres filios & duas filias. Et magnificatus est puer samuel apd̃ dñm. Heli ãt erat senex valde: & audiuit omnia que faciebant filii sui vniuerso israeli: & quõ dormiebant cum mulieribus que obseruabant ad ostiũ tabernaculi & dixit eis. Quare facitis res huiuscemodi: quas ego audio: res pessimas ab oĩ populo. Nolite filii mei. Non enim est bona fama quam ego

שלש השנים בידו: והכה בכיור
או בדוד או בקלחת או בפרור
כל אשר יעלה המזלג יקח הכהן
בו ככה יעשו לכל ישראל
הבאים שם בשלה: גם בטרם
יקטרון את החלב ובא נער
הכהן ואמר לאיש הזבח תנה
בשר לצלות לכהן ולא יקח
ממך בשר מבשל כי אם חי:
ויאמר אליו האיש קטר יקטירון
כיום החלב וקח לך כאשר
תאוה נפשך ואמר לא כי עתה
תתן ואם לא לקחתי בחזקה:
ותהי חטאת הנערים גדולה מאד
את פני יהוה כי נאצו האנשים
את מנחת יהוה: ושמואל משרת
את פני יהוה נער חגור אפוד
בד: ומעיל קטן תעשה לו אמו
והעלתה לו מימים ימימה
בעלותה את אישה לזבח את
זבח הימים: וברך עלי את אלקנה
ואת אשתו ואמר ישם יהוה לך
זרע מן האשה הזאת תחת
השאלה אשר שאל ליהוה
והלכו למקומו: כי פקד יהוה את
חנה ותהר ותלד שלשה בנים
ושתי בנות ויגדל הנער שמואל
עם יהוה: ועלי זקן מאד ושמע
את כל אשר יעשון בניו לכל
ישראל ואת אשר ישכבון את
הנשים הצבאות פתח אהל
מועד: ויאמר להם למה תעשון
כדברים האלה אשר אנכי
שמע את דבריכם רעים מאת
כל העם אלה: אל בני כי לא
טובה השמעה אשר אנכי

שמע מעברים עם יהוה: אם
יחטא איש לאיש ופללו
אלהים ואם ליהוה יחטא איש
מי יתפלל לו ולא ישמעו לקול
אביהם כי חפץ יהוה להמיתם:
והנער שמואל הלך וגדל וטוב
גם עם יהוה וגם עם אנשים:
ויבא איש אלהים אל עלי
ויאמר אליו כה אמר יהוה הנגלה
נגליתי אל בית אביך בהיותם
במצרים לבית פרעה: ובחר
אתו מכל שבטי ישראל לי לכהן
לעלות על מזבחי להקטיר קטרת
לשאת אפוד לפני ואתנה לבית
אביך את כל אשי בני ישראל:
למה תבעטו בזבחי ובמנחתי
אשר צויתי מעון ותכבד את
בניך ממני להבריאכם מראשית
כל מנחת ישראל לעמי: לכן
נאם יהוה אלהי ישראל אמור
אמרתי ביתך ובית אביך יתהלכו
לפני עד עולם ועתה נאם יהוה
חלילה לי כי מכבדי אכבד ובזי
יקלו: הנה ימים באים וגדעתי
את זרעך ואת זרע בית אביך
מהיות זקן בביתך: והבטת צר
מעון בכל אשר ייטיב את ישראל
ולא יהיה זקן בביתך כל הימים:
ואיש לא אכרית לך מעם מזבחי
לכלות את עיניך ולאדיב את
נפשך וכל מרבית ביתך ימותו
אנשים: וזה לך האות אשר
יבא אל שני בניך אל חפני
ופינחס ביום אחד ימותו שניהם:
והקימתי לי כהן נאמן כאשר
בלבבי ובנפשי יעשה ובניתי לו

עבר · חטא · פלל · מות · בוא · אמר גלה · היה · עלה זבח · קטר נשא · פנה נתן · איש בעט · צוה עון · כבד ברא · אמר · הלך · עלם · חלל כבד · בזה קלל · יום בוא · היה נבט · צור יטב · היה · כרת זבח · כלה אדב · רבה מות · בוא שנה · קום אמן · עשה בנה

audio:vt transgredi faciatis populum domini. Si peccauerit vir in virum placari ei potest deus: si aūt in dn̄m peccauerit vir quis orabit p̄ eo? Et nō audierunt vocē patris sui: quia voluit dn̄s occidere eos. Puer āt samuel p̄ficiebat atq̧ crescebat: & placebat tā dn̄o q̄ꝫ hominibus. Venit autem vir dei ad heli & ait ad eum. hec dicit dn̄s. Nunqd nō aperte reuelatus sum domui pr̄is tui cū esset in egypto in domo pharaōis? Et elegi eum ex omnibus tribubus israel mihi in sacerdotē vt ascenderet ad altare meum: & adoleret mihi incensum: & portaret ephot coram me: & dedi domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum israel. Quare calce abiecistis victimā meā: & munera mea q̄ p̄cepi vt offerrētur ī templo: & magis honorasti filios tuos q̄ꝫ me: vt comederetis primitias oīs sacrificii isrl̄ ppl̄i mei. Propterea ait dn̄s deus israel. Loquēs locutus sum vt domus tua & domꝰ patris tui ministraret in cōspectu meo vsq̧ ī sēpitnū. Nūc āt dicit dn̄s. Absit hoc a me. Sed quicūq̧ honorificauerit me glorificabo eū: qui āt cōtēnūt me erūt ignobiles. Ecce dies veniūt & p̄cidā brachium tuū: & brachiū domus pr̄is tui: vt nō sit senex in domo tua. Et videbis emulū tuū in tēplo in vniuersis p̄sp̄is israel: & nō erit senex ī domo tua oībus diebꝰ. Verūtn̄ nō auferā penitus virum ex te ab altari meo: sed vt deficiāt oculi tui & tabescat aīa tua: & ps magna domꝰ tue morietur cū ad virilem etatē venerit. Hoc āt erit tibi signū qd̄ vēturū est duobus filiis tuis ofni & phinees. In die vno morientur ambo. Et suscitabo mihi sacerdotē fidelē qui iuxta cor meū & aīam meā faciet: & edificabo ei

audio vt faciatis ppl̄m non seruire dn̄o.
ἀκούω τοῦ ποιεῖν τὸν λαὸν μὴ λατρεύειν τῷ κυρίῳ.
si peccans peccauerit vir in virū: τ orabunt
ἐὰν ἁμαρτὼν ἁμάρτῃ ἀνὴρ εἰς ἄνδρα, καὶ προσεύξονται
pro ipso ad dn̄m. si āt dn̄o peccauerit vir:
περὶ αὐτοῦ πρὸς κύριον. ἐὰν δὲ τῷ κυρίῳ ἁμάρτῃ ἀνήρ,
quis orabit pro eo? τ non audierūt vocem
τίς προσεύξεται ὑπὲρ αὐτοῦ; καὶ οὐκ ἤκουον τῆς φωνῆς
patris sui. volens em̄ voluit
τοῦ πατρὸς αὐτῶν. βουλόμενος γὰρ ἐβούλετο
dn̄s occidere eos. τ puer samuel
κύριος διαφθεῖραι αὐτούς. καὶ τὸ παιδάριον σαμουὴλ
proficiebat τ magnificabatur: τ erat bonus cum
ἐπορεύετο καὶ ἐμεγαλύνετο καὶ ἦν ἀγαθὸν μετὰ
deo τ hoībus. τ venit hō dei
κυρίου καὶ ἀνθρώπων. καὶ ἦλθεν ἄνθρωπος θεοῦ
ad heli: τ dixit ei: hec dicit dn̄s: reuelatus
πρὸς ἠλί, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος, ἀποκαλυφθεὶς
reuelatus sum ad domū patris
ἀπεκαλύφθην πρὸς τὸν οἶκον τοῦ πατρός
tui cū essent ipsi in terra egypti serui domui
σου ὄντων αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτου δούλων τῷ οἴκῳ
pharaonis: τ elegi domum patris tui ex
φαραώ, καὶ ἐξελεξάμην τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἐκ
oībus tribubus israel fungi sacerdotio mihi: vt ascenderet
πασῶν τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραὴλ ἱερατεύειν ἐμοί, τοῦ ἀναβαίνειν
ad altare meū: τ adoleret incēsum: τ
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, καὶ θυμιᾶν θυμίαμα, καὶ
portaret ephud corā me. τ dedi domui patris tui
αἴρειν ἐφοὺδ ἐνώπιόν μου. καὶ ἔδωκα τῷ οἴκῳ τοῦ πρός σου
omnia q̄ ignis sacrificiorum filiorum israel in cibum.
πάντα τὰ τοῦ πυρὸς τῶν θυσιῶν τῶν υἱῶν ἰηλ εἰς βρῶσιν.
τ quare despexisti in victimam meā τ in
καὶ ἵνα τί ἐπέβλεψας ἐπὶ τὸ θυμίαμά μου καὶ ἐπὶ τὴν
sacrificiū meū ipudēti oculo? τ honorasti filios
θυσίαν μου ἀναιδεῖ ὀφθαλμῷ; καὶ ἐδόξασας τοὺς υἱούς
tuos magis q̄ me vt bn̄diceretur primitiis oīs sacrificii
σου ὑπὲρ ἐμὲ ἐνευλογεῖσθαι ἀπαρχὴν πάσης θυσίας
israel ante me? pp̄ hoc hec ait dn̄s deus israel:
ἰηλ ἔμπροσθέν μου; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κς ὁ θεὸς ἰσραήλ,
dixi: domus tua τ domus patris tui venient
εἶπον, ὁ οἶκός σου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου διελεύσονται
coram me vsq̧ i sempiternū. τ nūc dicit dn̄s neq̄quā mihi:
ἐνώπιον ἐμοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν φησὶ κς μηδαμῶς
qm̄ glorificātes me glorificabo. τ q̄ cōtemnunt me
ἐμοί, ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω. καὶ οἱ ἐξουθενοῦντές με,
cōtemnentur. ecce dies veniunt τ
ἐξουθενωθήσονται. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται καὶ
disperdam semen tuū τ semen domus patris tui.
ἐξολοθρεύσω τὸ σπέρμα σου καὶ τὸ σπέρμα τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου.
τ aspiciet firmamētum tēplorum in omnibꝰ q̄bꝰ bn̄faciet
καὶ ἐπιβλέψει κραταίωμα ναῶν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἀγαθυνεῖ
israel. τ non erit senex in
τὸν ἰηλ. καὶ οὐκ ἔσαι πρεσβύτης ἐν τῷ
domo tua: τ nō erit tibi senex in domo mea oibus
οἴκῳ σου, καὶ οὐκ ἔσαι σοι πρεσβύτης ἐν τῷ οἴκῳ μου πάσας
diebus. τ virū quē non disperdā tibi ab
τὰς ἡμέρας. καὶ ἄνδρα ὃν οὐκ ἐξολοθρεύσω σοι ἀπὸ
altari meo: faciā deficere oculos eius
τοῦ θυσιαστηρίου μου, ποιήσω ἐκλείπειν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ,
τ defluere aīam ipsius: τ oē abūdans
καὶ καταρρεῖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ περισσεῦον
domꝰ tue cadet in framea virorum. τ hoc tibi
τοῦ οἴκου σου πεσεῖται ἐν ῥομφαίᾳ ἀνδρῶν. καὶ τοῦτό σοι
signū qd̄ vēturū ē sup duos filios tuos istos: ophni τ phinees:
τὸ σημεῖον ὃ ἥξει ἐπὶ τοὺς δύο υἱούς σου τούτους, ὀφνὶ καὶ φινεές,
in die vno morientur ambo. τ suscitabo
ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἀποθανοῦνται ἀμφότεροι. καὶ ἀναστήσω
mihi ipsi sacerdotē fidelē: q̄ oīa q̄ in corde meo τ
ἐμαυτῷ ἱερέα πιστόν, ὃς πάντα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ
que in aīa mea faciet. τ edificabo ei
τὰ ἐν τῇ ψυχῇ μου ποιήσει. καὶ οἰκοδομήσω αὐτῷ

Lu.1.g. · F · 3.Re.2.c. · G · Infra 4.c. · Infra 10.b. Esa.38

domū fidelē τ ambulabit coram christis meis cunctis
οἶκον πιστὸν καὶ διελεύσεται ἐνώπιον τῶν χριστῶν μου πάσας
diebus. τ erit ois qui remansit in
τὰς ἡμέρας. καὶ ἔσαι πᾶς ὁ ὑπολελειμμένος ἐν τῷ
domo tua veniet ad adorādum eū in obolo argenti
οἴκῳ σου ἥξει προσκυνῆσαι αὐτῷ ἐν ὀβολῷ ἀργυρίου
τ in pane vno dicens: dimitte me ad vnū
καὶ ἐν ἄρτῳ ἑνὶ λέγων, παράρριψόν με ἐπὶ μίαν τῶν
sacerdotiorum tuorum vt comedā panem.
ἱερατειῶν σου τοῦ φαγεῖν ἄρτον.

Ca. 3.

A Et puer samuel erat ministrans
Καὶ τὸ παιδάριον σαμουὴλ ἦν λειτουργοῦν τῷ
dn̄o coram heli sacerdote: τ sermo dn̄i erat preciosus in
κυρίῳ ἐνώπιον ἠλὶ τοῦ ἱερέως, καὶ ῥῆμα κυρίου ἦν τίμιον
diebus illis: nō erat visio distinguens.
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, οὐκ ἦν ὅρασις διαστέλλουσα.
τ factū est in die illa, τ heli dormiebat in
καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἠλὶ ἐκάθευδεν
loco suo: τ oculi eius inceperunt
ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἤρξαντο
caligare: non poterat videre. τ
ἀμαυροῦσθαι, καὶ οὐκ ἐδύνατο βλέπειν. καὶ
lucerna dei anteq̄ extingeretur: τ samuel
ὁ λύχνος τοῦ θεοῦ πρὶν ἢ κατασβεσθῆναι, καὶ σαμουὴλ
dormiebat in tēplo dn̄i: vbi erat arca dei. τ
ἐκάθευδεν ἐν τῷ ναῷ κυρίου, οὗ ἦν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ. καὶ
vocauit dn̄s samuel samuel. τ dixit ecce ego: τ
ἐκάλεσε κς σαμουὴλ σαμουήλ. καὶ εἶπεν ἰδοὺ ἐγώ, καὶ
cucurrit ad heli τ dixit: ecce ego qm̄ vocasti me.
ἔδραμε πρὸς ἠλὶ καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ ὅτι κέκληκάς με.
ille āt dixit: nō vocaui te: reuertere τ dormi. τ
ὁ δὲ εἶπεν, οὐ κέκληκά σε, ἀνάστρεφε καὶ καθεῦδε. καὶ
reuersus ē τ dormiuit. τ adiecit dn̄s rursum vocare
ἀνέστρεψε καὶ ἐκάθευδε. καὶ προσέθετο κύριος ἔτι καλέσαι
samuel. τ abiit ad heli secūdo
τὸν σαμουήλ. καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἠλὶ τὸ δεύτερον
τ dixit: ecce ego q2 vocasti me. τ dixit nō vocaui
καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ ὅτι κέκληκάς με. καὶ εἶπεν οὐ κέκληκά
te fili: reuertere τ dormi. τ samuel
σε τέκνον, ἀνάστρεφε καὶ καθεῦδε. καὶ σαμουὴλ
ante q̄ cognosceret deū: τ ante q̄ reuelatus
πρὶν ἢ γνῶναι τὸν θεόν, καὶ πρὶν ἢ ἀποκαλυφθῆναι
esset sermo dn̄i ad eum: τ adiecit dn̄s
ῥῆμα κυρίου πρὸς αὐτόν, καὶ προσέθετο κύριος
vocare samuel in tercio. τ cōsurrexit samuel
καλέσαι σαμουὴλ ἐν τρίτῳ. καὶ ἀνέστη σαμουὴλ
B τ abiit ad heli: τ dixit: ecce ego q2 vocasti
καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἠλί, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ ὅτι κέκληκάς
me. τ intellexit heli q2 dn̄s vocauit
με. καὶ συνῆκεν ἠλὶ ὅτι κύριος κέκληκε τὸ
puerum. τ dixit heli samuel: reuertere
παιδάριον. καὶ εἶπεν ἠλὶ τῷ σαμουήλ, ἀνάστρεφε
τ dormi fili. τ erit si vocauerit te:
καὶ καθεῦδε τέκνον. καὶ ἔσαι ἐὰν καλέσῃ σε,
τ dices loquere dn̄e: q2 audit seruus tuus.
καὶ ἐρεῖς λάλει κύριε, ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλός σου.
τ abiit samuel τ dormiuit in loco
καὶ ἐπορεύθη σαμουὴλ καὶ ἐκοιμήθη ἐν τῷ τόπῳ
suo. τ venit dn̄s τ stetit τ vocauit
αὐτοῦ. καὶ ἦλθε κύριος καὶ κατέστη καὶ ἐκάλεσεν
eum sicut semel τ semel: samuel, samuel. τ
αὐτὸν ὡς ἅπαξ καὶ ἅπαξ, σαμουὴλ σαμουήλ. καὶ
dixit samuel loquere dn̄e: q2 audit seruus tuus.
εἶπεν σαμουὴλ λάλει κύριε, ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλός σου.
τ dixit dn̄s ad samuel: ecce ego facio verba
καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ, ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ τὰ
verba in israel: vt quicūq̧ audierit hec:
ῥήματα ἐν ἰσραήλ, ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτά,
tinient ambe aures eius
ἠχήσει ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ

domū fidelē & ambulabit corā christo meo cūctis diebus. Futurū est aūt vt quicūq̧ remanserit in domo tua: veniat vt oretur p̄ eo: & offerat nūmū argēteū & tortā panis: & dicatq̧. Dimitte me obsecro ad vnā p̄tē sacerdotalem vt comedam buccellam panis.

3.

PVer āt samuel ministrabat dn̄o corā heli: & sermo dn̄i erat p̄ciosus. In diebus illis nō erat visio māifesta. Factū est ergo in die q̄dā heli iacebat in lectulo suo & oculi eius caligauerāt nec poterat videre lucernā dei anteq̄ꝫ extingueretur. Samuel aūt dormiebat in templo domini vbi erat arca dei. Et vocauit dn̄s samuel. qui respondens ait. Ecce ego. Et cucurrit ad heli & dixit. Ecce ego. Vocasti enī me. Qui dixit. Nō vocaui te fili. Reuertere & dormi. Et abiit, & dormiuit. Et adiecit dn̄s rursum vocare samuel. Cōsurgensq̧ samuel abiit ad heli & dixit. Ecce ego: quia vocasti me. Qui r̄ndit. Non vocaui te fili mi. Reuertere & dormi. Porro samuel necdum sciebat dn̄m: nec reuelat fuerat ei sermo dn̄i. Et adiecit dominus: & vocauit adhuc samuel tertio. Qui cōsurgens abiit ad heli & ait. Ecce ego quia vocasti me. Intellexit ergo heli: quia dn̄s vocaret puerū: & ait ad samuel. Vade & dormi: & si deinceps vocauerit te: dices. Loq̄re domine: quia audit seruus tuus. Abiit ergo samuel & dormiuit in loco suo. Et venit dominus & stetit & vocauit sicut vocauerat secundo: samuel samuel. Et ait samuel. Loquere dn̄e: quia audit seruus tuus. Et dixit dominus ad samuel. Ecce Ego facio verbū in israel quod quicunq̧ audierit tinnient ambe aures eius.

בית נאמן והתהלך לפני משיחי
כל הימים: והיה כל הנותר בביתך
יבא להשתחות לו לאגורת כסף
וככר לחם ואמר ספחני נא אל
אחת הכהנות לאכל פת לחם:

Cap. iij.

והנער שמואל משרת את
יהוה לפני עלי ודבר יהוה היה
יקר בימים ההם אין חזון נפרץ:
ויהי ביום ההוא ועלי שכב
במקומו ועיניו החלו כהות לא
יוכל לראות: ונר אלהים טרם
יכבה ושמואל שכב בהיכל
יהוה אשר שם ארון אלהים:
ויקרא יהוה אל שמואל ויאמר
הנני: וירץ אל עלי ויאמר הנני
כי קראת לי ויאמר לא קראתי
שוב שכב וילך וישכב: ויסף
יהוה קרא עוד שמואל ויקם
שמואל וילך אל עלי ויאמר
הנני כי קראת לי ויאמר לא
קראתי בני שוב שכב: ושמואל
טרם ידע את יהוה וטרם יגלה
אליו דבר יהוה: ויסף יהוה
קרא שמואל בשלישית ויקם
וילך אל עלי ויאמר הנני כי
קראת לי ויבן עלי כי יהוה קרא
לנער: ויאמר עלי לשמואל לך
שכב והיה אם יקרא אליך
ואמרת דבר יהוה כי שמע עבדך
וילך שמואל וישכב במקומו:
ויבא יהוה ויתיצב ויקרא כפעם
בפעם שמואל שמואל ויאמר
שמואל דבר כי שמע עבדך:
ויאמר יהוה אל שמואל הנה
אנכי עשה דבר בישראל אשר
כל שמעו תצלינה שתי אזניו:

הלך פנה · משח יתר · בוא שחה · ספח · שרת · יום חזה · פרץ היה · קום חלל · כהה יכל · ראה נור · כבה הכל · ארן · קרא אמר · רוץ · שכב · קום · גלה · בין · הלך · שכב קום · בוא יצב · צלל

ביום ההוא אקים אל עלי את | קום
כל אשר דברתי אל ביתו החל | חלל
וכלה: והגדתי לו כי שפט אני | נגד
את ביתו עד עולם בעון אשר | עלם
ידע כי מקללים להם בניו ולא | קלל
כהה בם: ולכן נשבעתי לבית | שבע
עלי אם יתכפר עון בית עלי | כפר
בזבח ובמנחה עד עולם: וישכב | שכב
שמואל עד הבקר ויפתח את | פתח
דלתות בית יהוה ושמואל ירא
מהגיד את המראה אל עלי: | נגד ראה
ויקרא עלי את שמואל ויאמר | קרא
שמואל בני ויאמר הנני: ויאמר
מה הדבר אשר דבר אליך אל
נא תכחד ממני כה יעשה לך | כחד עשה
אלהים וכה יוסיף אם תכחד | יסף
ממני דבר מכל הדבר אשר דבר
אליך: ויגד לו שמואל את כל | נגד
הדברים ולא כחד ממנו ויאמר
יהוה הוא הטוב בעיניו יעשה:
ויגדל שמואל ויהוה היה עמו | גדל
ולא הפיל מכל דבריו ארצה: | נפל
וידע כל ישראל מדן ועד באר
שבע כי נאמן שמואל לנביא | אמן נבא
ליהוה: ויסף יהוה להראה בשלה | ראה
כי נגלה יהוה אל שמואל בשלו | גלה
בדבר יהוה: ויהי דבר שמואל | היה
לכל ישראל:

Cap. iiij. ויצא ישראל לקראת פלשתים
למלחמה ויחנו על האבן העזר | לחם חנה
ופלשתים חנו באפק: ויערכו | ערך
פלשתים לקראת ישראל ותטש | נטש
המלחמה וינגף ישראל לפני | נגף פנה
פלשתים ויכו במערכה בשדה | נכה
כארבעת אלפים איש: ויבא | רבע בוא
העם אל המחנה ויאמרו זקני | זקן אמר

In die illa suscitabo aduersum heli omnia que locutus sum super domum eius. Incipiam & complebo. Predixi enim ei quod iudicaturus essem domum eius in eternum propter iniquitatem: eo quod nouerat indigne agere filios suos: & non corripuerit eos. Idcirco iuraui domui heli quod non expietur iniquitas domus eius victimis & muneribus vsque in eternum. Dormiuit autem samuel vsque mane: aperuitque ostia domus domini. Et samuel timebat indicare visionem heli. Vocauit ergo heli samuelem: & dixit. Samuel fili mi. Qui respondens ait. Presto sum. Et interrogauit eum. Quis est sermo quem locutus est dominus ad te? Oro te ne celaueris me. Hec faciat tibi deus & hec addat si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis que dicta sunt tibi. Indicauit itaque ei samuel vniuersos sermones: & non abscondit ab eo. Et ille respondit. Dominus est. Quod bonum est in oculis suis faciat. Creuit autem samuel: & dominus erat cum eo: & non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. Et cognouit vniuersus israel a dan vsque bersabee quod fidelis samuel propheta esset domini. Et addidit dominus vt appareret in sylo: quoniam reuelatus fuerat dominus samueli in sylo iuxta verbum domini. Et euenit sermo samuelis vniuerso israeli. 4.

Egressus est namque israel obuiam philistiim in prelium & castrametatus est iuxta lapidem adiutorii. Porro philistiim venerunt in afec: & instruxerunt aciem contra israel. Inito autem certamine terga vertit israel philisteis: & cesa sunt in illo certamine passim per agros quasi quattuor milia virorum. Et reuersus est populus ad castra. Dixeruntque maiores natu

in die illa suscitabo aduersus heli omnia que locu
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπεγερῶ ἐπὶ ἡλὶ πάντα ὅσα ἐλά
tus sum contra domum eius incipiam et complebo. et
λησα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἄρξομαι καὶ ἐπιτελέσω. καὶ
nunciaui ei quod vlciscar ego domum eius vsque
ἀνήγγελκα αὐτῷ ὅτι ἐκδικῶ ἐγὼ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἕως
in eternum in iniquitatibus filiorum eius quibus nouerat quod maledi
αἰῶνος ἐν ἀδικίαις υἱῶν αὐτοῦ, αἷς ἔγνω ὅτι κακολο-
centes deo filii eius: et non admonebat eos.
γοῦντες θεὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνουθέτει αὐτούς.
et non sic iuraui domui heli: si placabitur
καὶ οὐχ οὕτως ὤμοσα τῷ οἴκῳ ἡλί, εἰ ἐξιλασθήσεται
iniquitas domus heli in incenso vel in victimis vsque in
ἡ ἀδικία οἴκου ἡλὶ ἐν θυμιάματι ἢ ἐν θυσίαις ἕως τοῦ
eternum. et dormit samuel vsque mane: et surrexit
αἰῶνος. καὶ κοιμᾶται σαμουὴλ ἕως πρωΐ, καὶ ὤρθρισε
mane et aperuit hostia domus domini. et
τὸ πρωῒ καὶ ἤνοιξεν τὰς θύρας τοῦ οἴκου κυρίου. καὶ
samuel timuit indicare visionem heli. et
σαμουὴλ ἐφοβήθη ἀναγγεῖλαι τὴν ὅρασιν τῷ ἡλί. καὶ
dixit heli ad samuel: fili. et dixit: ecce
εἶπεν ἡλὶ πρὸς σαμουήλ, τέκνον. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ
ego. et dixit quis sermo qui dictus est ad te fi-
ἐγώ. καὶ εἶπε τί τὸ ῥῆμα τὸ λαληθὲν πρὸς σέ τέκ-
li: ne tam celaueris a me ex omnibus verbis
νον, μὴ δὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ἐκ πάντων τῶν λόγων
dictis in auribus tuis. hec faciat
τῶν λαληθέντων ἐν τοῖς ὠσί σου. τάδε ποιήσαι
tibi deus et hec addat si absconderis a me ser-
σοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη ἐὰν κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ῥῆ-
monem. et indicauit ei samuel vniuersos ser
μα. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ σαμουὴλ πάντας τοὺς λό-
mones et non abscondit ab eo verbum. et dixit heli:
γους καὶ οὐκ ἔκρυψεν ἀπ' αὐτοῦ ῥῆμα. καὶ εἶπεν ἡλί,
dominus ipse placitum coram eo faciat: et
κύριος αὐτὸς τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσοι. καὶ
magnificatus est samuel: et erat dominus cum eo.
ἐμεγαλύνθη σαμουήλ, καὶ ἦν ὁ κύριος μετ' αὐτοῦ.
et non cecidit ex omnibus verbis eius
καὶ οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ πάντων τῶν λόγων αὐτοῦ
in terram: et cognouit vniuersus israel a dan
ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἔγνωσαν πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ δὰν
et vsque bersabee quod fidelis samuel in prophetam.
καὶ ἕως βηρσαβεὲ ὅτι πιστὸς σαμουὴλ εἰς προφήτην.
et addidit dominus vt appareret ei in sy
καὶ προσέθετο κύριος τοῦ δηλωθῆναι αὐτῷ ἐν συ-
lo: et reuelatus fuerat dominus ad samuel: in sy
λῶ, καὶ ἀπεκαλύφθη κύριος πρὸς σαμουήλ, ἐν συ-
lo iuxta verbum domini.
λῶ κατὰ ῥῆμα κυρίου.

Ca. 4.

Et factum est verbum samuel ad omnem is
Καὶ ἐγένετο ῥῆμα σαμουὴλ πρὸς πάντα ἰσ-
rael: et conueniunt philistiim in pugnam
ραήλ, καὶ συναθροίζονται οἱ ἀλλόφυλοι εἰς πόλεμον
contra israel. et egressus est israel obuiam eis
ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἐξῆλθεν ἰσραὴλ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς
in prelium. et castrametantur iuxta lapidem adiutorii.
εἰς πόλεμον. καὶ παρεμβάλλουσιν ἐπὶ ἀβενέζερ.
et castrametantur philistiim in aphec: et
καὶ παρεμβάλλουσιν οἱ ἀλλόφυλοι ἐπὶ ἀφέκ, καὶ
instruxerunt aciem philistiim in prelium contra
παρατάσσονται οἱ ἀλλόφυλοι εἰς πόλεμον ἐπὶ
israel. et declinauit bellum: et cecidit vir is
ἰσραήλ. καὶ ἔκλινεν ὁ πόλεμος, καὶ ἔπεσεν ἀνὴρ ἰσ-
rael coram philistiim in acie in
ραὴλ ἐνώπιον τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ παρατάξει ἐν
campo quattuor milia virorum. et reuersus est
τῷ πεδίῳ τέσσαρες χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἦλθεν
populus ad castra. et dixerunt maio
ὁ λαὸς εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ εἶπον οἱ πρεσ-
res natu
βύτεροι

Gen. 37.c. 2.Reg. 1.c.

Trã.Gre.lxx.cũ interp̃e.latina. Trãsla.B.Hie. Tex.heb.i.Regũ.iiij. Pritiua.heb.

israel: quare igitur quassauit nos dominus hodie co-
ἰσραήλ, διατί ἄρα ἔθραυσεν ἡμᾶς κύριος σήμερον ἐνώ-
ram philistiis? accipiamus ad nos ar-
πιον τῶν ἀλλοφύλων; λάβωμεν πρὸς ἡμᾶς τὴν κιβω-
cam federis domini nostri de sylo: et egrediatur in
τὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἡμῶν ἐκ συλώ, καὶ ἐξελθέτω ἐν
medio nostri et saluabit nos de manu inimicorum nostrorum.
μέσῳ ἡμῶν καὶ σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν.
et misit populus in sylo: et tulerunt inde ar
καὶ ἀπέστειλεν ὁ λαὸς ἐν συλῶ, καὶ ἦραν ἐκεῖθεν τὴν κιβω
cam federis domini exercituum: vbi sederunt che
τὸν διαθήκης κυρίου τῶν δυνάμεων, οὗ ἐπεκάθητο τὰ χε-
rubim. et ambo filii heli cum arca
ρουβίν. καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοὶ ἡλὶ μετὰ τῆς κιβωτοῦ τῆς
federis dei ophni et phinees. et factum est vt venit ar
διαθήκης τοῦ θεοῦ ὀφνὶ καὶ φινεές. καὶ ἐγένετο ὡς ἦλθεν ἡ κι-
ca federis domini in castra: et
βωτὸς τῆς διαθήκης τοῦ κυρίου εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ
vociferatus est omnis israel clamore grandi: et personuit terra.
ἀνέκραξε πᾶς ἰσραὴλ φωνῇ μεγάλῃ, καὶ ἤχησεν ἡ γῆ.
et audierunt philistiim vocem clamoris et di-
καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι τὴν φωνὴν τῆς κραυγῆς καὶ εἶ-
xerunt: que vox clamoris huius magna
πον, τίς ἡ φωνὴ τοῦ ἀλαλάγματος τούτου ἡ μεγάλη
hec in castris hebreorum? et cognouerunt quod
αὕτη ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἑβραίων; καὶ ἔγνωσαν ὅτι ἡ
arca domini venit in castra. et timue-
κιβωτὸς τοῦ κυρίου ἥκει εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἐφοβή-
runt philistiis valde et dixerunt: iste deus eo
θησαν οἱ ἀλλόφυλοι σφόδρα καὶ εἶπον, οὗτος ὁ θεὸς αὐ-
rum venit ad eos in castra. ve nobis:
τῶν ἥκει πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν παρεμβολήν. οὐαὶ ἡμῖν,
libera nos domine hodie: quia non factum est sic heri
ἐξελοῦ ἡμᾶς κύριε σήμερον, ὅτι οὐ γέγονεν οὕτως ἐχθὲς
et nudiustertius. ve nobis: quis liberabit nos de manu
καὶ τρίτης. οὐαὶ ἡμῖν, τίς ἐξελεῖται ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν
deorum solidorum istorum? hi sunt dii qui percus
θεῶν τῶν στερεωτέρων τούτων; οὗτοί εἰσιν οἱ θεοὶ οἱ πατά-
serunt egyptum in omni plaga et in deserto. con
ξαντες τὴν αἴγυπτον ἐν πάσῃ πληγῇ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ. κρα-
fortamini et estote in viros philistiis vt non ser-
ταιοῦσθε καὶ γίνεσθε εἰς ἄνδρας ἀλλόφυλοι, ὅπως μὴ δου-
uiatis hebreis: sicut seruierunt nobis: et
λεύσητε τοῖς ἑβραίοις, καθὼς ἐδούλευσαν ἡμῖν, καὶ
estote in viros et debellate eos. et pu
ἔσεσθε εἰς ἄνδρας καὶ πολεμήσατε αὐτούς. καὶ ἐπο-
gnauerunt philistiis contra eos: et cesus est vir is
λέμησαν οἱ ἀλλόφυλοι πρὸς αὐτούς, καὶ πταίει ἀνὴρ ἰσ-
rael coram philistiis: et fugit vnusquisque in
ραὴλ ἐνώπιον τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἔφυγεν ἕκαστος εἰς
tabernaculum suum. et facta est plaga magna nimis:
τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο πληγὴ μεγάλη σφόδρα,
et ceciderunt de israel triginta milia ordinum.
καὶ ἔπεσαν ἐξ ἰσραὴλ τριάκοντα χιλιάδες ταγμάτων.
et arca dei capta est. et ambo filii
καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐλήφθη. καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοὶ
heli ophni et phinees mortui sunt. et cucurrit vir iemi
ἡλὶ ὀφνὶ καὶ φινεὲς ἀπέθανον. καὶ ἔδραμεν ἀνὴρ ἰεμι-
neus ex acie et venit in sylo in
ναῖος ἐκ τῆς παρατάξεως καὶ ἦλθεν εἰς συλῶ ἐν τῇ
die illa: et vestes eius rupte: et
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ διερρηγμένα, καὶ
terra super caput eius. et quando venit: ecce
γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἦλθεν, ἰδοὺ
heli sedebat super sellam suam ad por
ἡλὶ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ δίφρου αὐτοῦ παρὰ τὴν πύ-
tam speculans viam: quia erat cor eius pa
λην σκοπεύων τὴν ὁδόν, ὅτι ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ ἐξε-
uens pro arca dei. et homo
στηκυῖα περὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἄνθρωπος
ingressus est ad nunciandum in ciuitatem.
εἰσῆλθεν ἀναγγεῖλαι εἰς τὴν πόλιν.

2.R. c. 1.a.

de israel. quare percussit nos dominus hodie coram philistiim? Afferamus ad nos de sylo arcam federis domini: & veniat in medium nostri: vt saluet nos de manu inimicorum nostrorum. Misit ergo populus in sylo & tulerunt inde arcam federis domini exercituum sedentis super cherubin. Erantque duo filii heli cum arca federis dei ofni & phinees. Cumque venisset arca federis domini in castra vociferatus est omnis israel clamore grandi & personuit terra. Et audierunt philistiim vocem clamoris: dixeruntque. Que nam est hec vox clamoris magni in castris hebreorum? Et cognouerunt quod arca domini venisset in castra. Timueruntque philistiim dicentes. Venit deus in castra. Et ingemuerunt dicentes. Ve nobis. Non enim fuit tanta exultatio heri & nudiustertius. Ve nobis. Quis nos saluabit de manu deorum sublimium istorum? Hi sunt dii qui percusserunt egyptum omni plaga in deserto. Confortamini & estote viri philistiim ne seruiatis hebreis sicut & illi seruierunt vobis. Confortamini & bellate. Pugnauerunt ergo philistiim: & cesus est israel & fugit vnusquisque in tabernaculum suum. Et facta est plaga magna nimis & ceciderunt de israel triginta milia peditum: & arca dei capta est. Duo quoque filii heli mortui sunt ofni & phinees. Currens autem vir de beniamin ex acie venit in sylo in die illa: scissa veste & conspersus puluere caput. Cumque ille venisset: heli sedebat super sellam contra viam expectans. Erat enim cor eius pauens pro arca dei. Vir autem ille postquam ingressus est

ישראל למה נגפנו יהוה היום
לפני פלשתים נקחה אלינו | לקח
משלה את ארון ברית יהוה ויבא | ארן ברת
בקרבנו וישענו מכף איבינו: | בוא איב
וישלח העם שלה וישאו משם | שלח נשא
את ארון ברית יהוה צבאות
ישב הכרבים ושם שני בני | שנה
עלי עם ארון ברית האלהים
חפני ופינחס: ויהי כבוא ארון | היה
ברית יהוה אל המחנה וירעו כל | רוע
ישראל תרועה גדולה ותהם | הום
הארץ: וישמעו פלשתים את | שמע
קול התרועה ויאמרו מה קול
התרועה הגדולה הזאת במחנה | רוע גדל
העברים וידעו כי ארון יהוה בא | חנה ארן
אל המחנה: ויראו הפלשתים כי | בוא
אמרו בא אלהים אל המחנה
ויאמרו אוי לנו כי לא היתה | אמר היה
כזאת אתמול שלשם: אוי לנו | תמל
מי יצילנו מיד האלהים האדירים | נצל אדר
האלה אלה הם האלהים המכים | נכה
את מצרים בכל מכה במדבר: | דבר
התחזקו והיו לאנשים פלשתים | חזק היה
פן תעבדו לעברים כאשר עבדו | עבד
לכם והייתם לאנשים ונלחמתם: | היה לחם
וילחמו פלשתים וינגף ישראל | נגף
וינסו איש לאהליו ותהי המכה | נוס היה
גדולה מאד ויפל מישראל | גדל
שלשים אלף רגלי: וארון אלהים | נפל ארן
נלקח ושני בני עלי מתו חפני | לקח מות
ופינחס: וירץ איש בנימן | רוץ
מהמערכה ויבא שלה ביום ההוא | ערך בוא
ומדיו קרעים ואדמה על ראשו: | מד
ויבא והנה עלי ישב על הכסא
יד דרך מצפה כי היה לבו חרד | צפה
על ארון האלהים והאיש בא

לְהַגִּיד בָּעִיר וַתִּזְעַק כָּל הָעִיר׃ וַיִּשְׁמַע עֵלִי אֶת קוֹל הַצְּעָקָה וַיֹּאמֶר מֶה קוֹל הֶהָמוֹן הַזֶּה וְהָאִישׁ מִהַר וַיָּבֹא וַיַּגֵּד לְעֵלִי׃ וְעֵלִי בֶּן תִּשְׁעִים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה וְעֵינָיו קָמָה וְלֹא יָכוֹל לִרְאוֹת׃ וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל עֵלִי אָנֹכִי הַבָּא מִן הַמַּעֲרָכָה וַאֲנִי מִן הַמַּעֲרָכָה נַסְתִּי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר מֶה הָיָה הַדָּבָר בְּנִי׃ וַיַּעַן הַמְבַשֵּׂר וַיֹּאמֶר נָס יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה גְדוֹלָה הָיְתָה בָעָם וְגַם שְׁנֵי בָנֶיךָ מֵתוּ חָפְנִי וּפִינְחָס וַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים נִלְקָחָה׃ וַיְהִי כְּהַזְכִּירוֹ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיִּפֹּל מֵעַל הַכִּסֵּא אֲחֹרַנִּית בְּעַד יַד הַשַּׁעַר וַתִּשָּׁבֵר מַפְרַקְתּוֹ וַיָּמֹת כִּי זָקֵן הָאִישׁ וְכָבֵד וְהוּא שָׁפַט אֶת יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ וְכַלָּתוֹ אֵשֶׁת פִּינְחָס הָרָה לָלַת וַתִּשְׁמַע אֶת הַשְּׁמֻעָה אֶל הִלָּקַח אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וּמֵת חָמִיהָ וְאִישָׁהּ וַתִּכְרַע וַתֵּלֶד כִּי נֶהֶפְכוּ עָלֶיהָ צִרֶיהָ׃ וּכְעֵת מוּתָהּ וַתְּדַבֵּרְנָה הַנִּצָּבוֹת עָלֶיהָ אַל תִּירְאִי כִּי בֵן יָלָדְתְּ וְלֹא עָנְתָה וְלֹא שָׁתָה לִבָּהּ׃ וַתִּקְרָא לַנַּעַר אִי כָבוֹד לֵאמֹר גָּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל אֶל הִלָּקַח אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאֶל חָמִיהָ וְאִישָׁהּ׃ וַתֹּאמֶר גָּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל כִּי נִלְקַח אֲרוֹן הָאֱלֹהִים׃

Cap. v.

וּפְלִשְׁתִּים לָקְחוּ אֵת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיְבִאֻהוּ מֵאֶבֶן הָעֵזֶר אַשְׁדּוֹדָה׃ וַיִּקְחוּ פְלִשְׁתִּים אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ בֵּית דָּגוֹן וַיַּצִּיגוּ אֹתוֹ אֵצֶל דָּגוֹן׃ וַיַּשְׁכִּמוּ אַשְׁדּוֹדִים

nunciauit vrbi. & vlulauit omnis ciuitas. Et audiuit heli sonitum clamoris: dixitque. Quis est hic sonitus tumultus huius? At ille festinauit & venit: & nunciauit heli. Heli autem erat nonaginta & octo annorum: & oculi eius caligauerant & videre non poterat. Et dixit ad heli. Ego sum qui veni de prelio & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait. Quid actum est fili mi? Respondens autem ille qui nunciabat: fugit inquit israel coram philisthijm: & ruina magna facta est in populo. Insuper & duo filij tui mortui sunt ophni & phinees: & arca dei capta est. Cumque ille nominasset arcam dei: cecidit de sella retrorsum iuxta ostium: & fractis ceruicibus mortuus est. Senex enim erat vir & grandeuus & ipse iudicauit israel quadraginta annis. Nurus autem eius vxor phinees pregnans erat vicinaque partui: & audito nuncio quod capta esset arca dei: & mortuus esset socer suus & vir suus: incuruauit se & peperit. Irruerant enim in eam dolores subiti. In ipso autem momento mortis eius dixerunt ei que stabant circa eam. Ne timeas quia filium peperisti: que non respondit eis neque animaduertit. Et vocauit puerum ichaboth: dicens. Translata est gloria de israel: quia capta est arca dei. Et pro socero suo & pro viro suo ait. Translata est gloria ab israel: eo quod capta esset arca dei.

Cap. v.

Philistiim autem tulerunt arcam dei & asportauerunt eam a lapide adiutorii in azotum. Tuleruntque philistiim arcam dei & intulerunt eam in templum dagon: & statuerunt eam iuxta dagon. Cumque surrexissent diluculo azotii

τ vlulauit tota ciuitas. τ audiuit heli vocem clamoris τ dixit: que vox clamoris huius? τ homo festinans ingressus est: τ nunciauit heli. τ erat heli filius nonaginta τ octo annorum: τ oculi eius grauati fuerant τ non videbat. τ dixit heli viris qui aderant ei: que vox soni huius? τ respondit vir qui venit: τ dixit: ego sum qui veni de castris: τ ego fugi de acie hodie. τ dixit heli: quid factum est verbum fili? τ respondit puer: τ dixit: fugit vir israel a facie philistijm: τ plaga magna facta est in populo: τ ambo filij tui mortui sunt: τ arca dei capta est. τ factum est vt meminit arce dei: τ cecidit a sella retro adherens porte: τ fracta est scapula eius τ mortuus est: quia senex erat homo τ grauis: τ ipse iudicauit israel quadraginta annis. τ nurus eius vxor phinees que concepit vt pareret: τ audiuit nuncium quod capta esset arca dei: τ quod mortuus esset socer suus τ vir suus: τ angustiata est pepercit: quia versi fuerunt in eam dolores eius: τ in tpe suo moritur. τ dixerunt ei mulieres que assabant ei: ne timeas quia filium peperisti. τ non rndit: τ non aiaduertit cor suu. τ vocauit nomē pueri glorie pro arca dei τ pro socero suo τ pro viro suo: quia mortui sūt. τ dixit: translata est gloria ab israel eo quod capta est arca dei.

Καὶ ὠλόλυξεν ὅλη ἡ πόλις. καὶ ἤκουσεν ἠλὶ τὴν φωνὴν τῆς βοῆς καὶ εἶπεν, τίς ἡ φωνὴ τῆς βοῆς ταύτης; καὶ ὁ ἄνθρωπος σπεύσας εἰσῆλθε, καὶ ἀπήγγειλε τῷ ἠλί, καὶ ἦν ἠλὶ υἱὸς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐβαρύνθησαν καὶ οὐκ ἔβλεπεν. καὶ εἶπεν ἠλὶ τοῖς ἀνδράσι τοῖς παρεστηκόσιν αὐτῷ, τίς ἡ φωνὴ τοῦ ἤχου τούτου; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀνὴρ ὁ ἐληλυθώς, καὶ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ ἥκων ἐκ τῆς παρεμβολῆς, ἐγὼ πέφευγα ἐκ τῆς παρατάξεως σήμερον. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἠλί, τί τὸ γεγονὸς ῥῆμα τέκνον; καὶ ἀπεκρίθη τὸ παιδάριον, καὶ εἶπεν, πέφευγεν ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ πληγὴ μεγάλη γέγονεν ἐν τῷ λαῷ, καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοί σου τεθνήκασι, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐλήφθη. καὶ ἐγένετο ὡς ἐμνήσθη τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ δίφρου εἰς τὰ ὀπίσω ἐχόμενα τῆς πύλης, καὶ συνετρίβη ὁ νῶτος αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν, ὅτι πρεσβύτης ἦν ὁ ἄνθρωπος καὶ βαρύς, καὶ αὐτὸς ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ ἡ νύμφη αὐτοῦ γυνὴ φινεὲς συνειληφυῖα τοῦ τεκεῖν, καὶ ἤκουσεν τὴν ἀγγελίαν ὅτι ἐλήφθη ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι τέθνηκεν ὁ πενθερὸς αὐτῆς καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἔκλασε καὶ ἔτεκεν, ὅτι ἐπεστράφησαν ἐπ' αὐτὴν αἱ ὠδῖνες αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ καιρῷ αὐτῆς ἀποθνήσκει. καὶ εἶπον αὐτῇ αἱ γυναῖκες αἱ παρεστηκυῖαι αὐτῇ, μὴ φοβοῦ ὅτι υἱὸν τέτοκας. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη, καὶ οὐκ ἐνόησεν ἡ καρδία αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα τῷ παιδαρίῳ ἰχαβὼθ ὑπὲρ τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ πενθεροῦ αὐτῆς καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὅτι ἀπέθανον. καὶ εἶπεν, ἀπῴκισται δόξα ἀπὸ ἰσραὴλ διότι ἐλήφθη ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ. Ca. 5.

τ philisthijm tulerunt arcam dei: τ asportauerunt eam ex lapide adiutorij in azoth. τ tulerunt philisthijm arcam dei: τ intulerunt eam in domum dagon: τ statuerunt eam iuxta dagon. τ surrexerunt mane azotij: τ ingressi sunt in domum dagon

Καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἔλαβον τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ εἰσήνεγκαν αὐτὴν ἐξ ἀβενεζὲρ εἰς ἄζωτον. καὶ ἔλαβον οἱ ἀλλόφυλοι τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ εἰσήνεγκαν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον δαγών, καὶ παρέστησαν αὐτὴν παρὰ δαγών. καὶ ὤρθρισαν οἱ ἀζώτιοι, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον δαγών

altera die. τ viderunt: τ ecce dagon ceciderat in faciem suam in terra ante arcam dei. τ eleuauerunt dagon: τ restituerunt eum in locum suum. τ factum est vt surrexerunt altera die mane azotij: τ ecce dagon ceciderat in faciem suam coram arca dei. τ caput dagon τ ambo vestigia pedum eius abscisa super anteriora liminum: τ ambo thenares manuum eius iacentes super limen. verumtamen scapula dagon relicta est. propter hoc non ascendunt sacerdotes dagon: τ omnis qui ingreditur in domum dagon super limen domus dagon in azoto vsque in diem hunc: sed transiliendo transiliunt. τ aggrauata est manus domini super azotios: τ torquebat eos: τ percussit eos in natibus eorum azotum τ terminos eius. τ viderunt viri azoti quod sic factum est ipsis: τ dicunt: non sedebit arca dei israel nobiscum: quia dura manus eius super nos τ super dagon deum nostrum. τ mittunt τ congregant satrapas philistinorum ad seipsos. τ dicunt azotij: quid faciemus arce dei israel? τ dicunt gethei: transeat iam arca dei. τ transit arca dei israel in geth. τ factum est postquam transiuit arca ad getheos: τ fit manus domini in ciuitate: turba magna valde: τ percussit viros ciuitatis a paruo vsque ad magnum in natibus. τ mittunt gethei arcam dei in acaron. τ factum est vt venit arca dei in acarona: τ exclamauerunt acaronite dicentes: quid misistis arcam dei israel ad nos vt interficiat nos τ populum nostrum? τ mittunt τ congregant omnes satrapas philistinorum. τ dixerunt: mittite arcam dei israel: τ reuertatur in locum suum: τ non interficiat nos τ populum nostrum. quia fiebat confusio mortis in vniuersa ciuitate grauis valde: vt ingressa est arca dei israel. τ viri qui non moriebantur

ἐν τῇ ἐπαύριον. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ δαγὼν πεπτωκὼς ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἤγειραν τὸν δαγών, καὶ κατέστησαν αὐτὸν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ὤρθρισαν τῇ ἐπαύριον τὸ πρωΐ οἱ ἀζώτιοι, καὶ ἰδοὺ δαγὼν πεπτωκὼς ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἡ κεφαλὴ δαγὼν καὶ ἀμφότερα τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἀφῃρημένα ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια τῶν σαφμὼν, καὶ ἀμφότεροι οἱ καρποὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ πεπτωκότες ἐπὶ τὸ πρόθυρον. πλὴν ἡ ῥάχις δαγὼν ὑπελείφθη. διὰ τοῦτο οὐκ ἐπιβαίνουσιν οἱ ἱερεῖς δαγών, καὶ πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος εἰς οἶκον δαγὼν ἐπὶ τὸν σαφμὼν οἴκου δαγὼν ἐν ἀζώτῳ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀλλ' ὑπερβαίνοντες ὑπερβαίνουσιν. καὶ ἐβαρύνθη ἡ χεὶρ κυρίου ἐπὶ ἀζωτίους, καὶ ἐβασάνισε τοὺς ἀζωτίους, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἕδρας αὐτῶν τὴν ἄζωτον καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς. καὶ εἶδον οἱ ἄνδρες ἀζώτου ὅτι οὕτως γέγονεν αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν ὅτι οὐ καθίσεται ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ μεθ' ἡμῶν, ὅτι σκληρὰ χεὶρ αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ δαγὼν τὸν θεὸν ἡμῶν. καὶ ἀποστέλλουσι καὶ συνάγουσι τοὺς σατράπας τῶν ἀλλοφύλων οἱ ἀζώτιοι πρὸς ἑαυτούς. καὶ λέγουσιν οἱ ἀζώτιοι τί ποιήσομεν τῇ κιβωτῷ τοῦ θεοῦ ἰσραήλ; καὶ λέγουσιν οἱ γεθαῖοι, μετελθέτω δὴ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ. καὶ μετῆλθεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ εἰς γεθ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ μετελθεῖν τὴν κιβωτὸν πρὸς τοὺς γεθαίους, καὶ γίνεται χεὶρ κυρίου ἐν τῇ πόλει, τάραχος μέγας σφόδρα, καὶ ἐπάταξε τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου εἰς τὰς ἕδρας. καὶ ἐξαποστέλλουσιν οἱ γεθαῖοι τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ εἰς ἀκάρωνα. καὶ ἐγενήθη ὡς εἰσῆλθεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ εἰς ἀκάρωνα, καὶ ἐβόησαν οἱ ἀκαρωνῖται λέγοντες, τί ἀπεστρέψατε τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ πρὸς ἡμᾶς θανατῶσαι ἡμᾶς καὶ τὸν λαὸν ἡμῶν; καὶ ἐξαποστέλλουσι καὶ συνάγουσι πάντας τοὺς σατράπας τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπον, ἐξαποστείλατε τὴν κιβωτὸν τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἀποκαταστήτω εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ θανατώσῃ ἡμᾶς καὶ τὸν λαὸν ἡμῶν. ὅτι ἐγένετο σύγχυσις θανάτου ἐν ὅλῃ τῇ πόλει βαρεῖα σφόδρα, ὡς εἰσῆλθεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. καὶ οἱ ζῶντες καὶ οὐκ ἀποθανόντες

altera die: ecce dagon iacebat pronus in terra ante arcam domini. Et tulerunt dagon & restituerunt eum in locum suum. Rursumque mane die altera consurgentes inuenerunt dagon iacentem super faciem suam in terra coram arca domini. Caput autem dagon & due palme manuum eius abscisse erant super limen: porro dagon solus truncus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes dagon & omnes qui ingrediuntur templum eius super limen dagon in azoto vsque in hodiernum diem. Aggrauata est autem manus domini super azotios: & demolitus est eos. Et percussit in secretiori parte natium azotum & fines eius. Videntes autem viri azotii huiuscemodi plagam dixerunt. Non maneat arca dei israel apud nos: quoniam dura est manus eius super nos & super dagon deum nostrum. Et mittentes congregauerunt omnes satrapas philistinorum ad se & dixerunt. Quid faciemus de arca dei israel? Responderuntque gethei. Circumducatur arca dei israel: & circumduxerunt arcam dei israel. Illis autem circumducentibus eam: fiebat manus domini per singulas ciuitates interfectionis magne nimis: & percutiebat viros vniuscuiusque vrbis a paruo vsque ad maiorem: & computrescebant prominentes extales eorum. Miserunt ergo arcam dei in accharon. Cumque venisset arca dei in accharon: exclamauerunt accharonite dicentes. Adduxerunt ad nos arcam dei israel vt interficiat nos & populum nostrum. Miserunt itaque & congregauerunt omnes satrapas philistinorum. Qui dixerunt. Dimittite arcam dei israel: & reuertatur in locum suum: et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pauor mortis in singulis vrbibus & grauissima valde manus dei. Viri quoque qui non mortui non fuerant

מִמָּחֳרָת וְהִנֵּה דָגוֹן נֹפֵל לְפָנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה וַיִּקְחוּ אֶת דָּגוֹן וַיָּשִׁבוּ אֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ׃ וַיַּשְׁכִּמוּ בַבֹּקֶר מִמָּחֳרָת וְהִנֵּה דָגוֹן נֹפֵל לְפָנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה וְרֹאשׁ דָּגוֹן וּשְׁתֵּי כַּפּוֹת יָדָיו כְּרֻתוֹת אֶל הַמִּפְתָּן רַק דָּגוֹן נִשְׁאַר עָלָיו׃ עַל כֵּן לֹא יִדְרְכוּ כֹהֲנֵי דָגוֹן וְכָל הַבָּאִים בֵּית דָּגוֹן עַל מִפְתַּן דָּגוֹן בְּאַשְׁדּוֹד עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַתִּכְבַּד יַד יְהוָה אֶל הָאַשְׁדּוֹדִים וַיְשִׁמֵּם וַיַּךְ אֹתָם בַּעְפָלִים אֶת אַשְׁדּוֹד וְאֶת גְּבוּלֶיהָ׃ וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי אַשְׁדּוֹד כִּי כֵן וְאָמְרוּ לֹא יֵשֵׁב אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּנוּ כִּי קָשְׁתָה יָדוֹ עָלֵינוּ וְעַל דָּגוֹן אֱלֹהֵינוּ׃ וַיִּשְׁלְחוּ וַיַּאַסְפוּ אֶת כָּל סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים אֲלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ מַה נַּעֲשֶׂה לַאֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ גַּת יִסֹּב אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּסֵּבּוּ אֶת אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיְהִי אַחֲרֵי הֵסַבּוּ אֹתוֹ וַתְּהִי יַד יְהוָה בָּעִיר מְהוּמָה גְּדוֹלָה מְאֹד וַיַּךְ אֶת אַנְשֵׁי הָעִיר מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל וַיִּשָּׂתְרוּ לָהֶם עְפָלִים׃ וַיְשַׁלְּחוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עֶקְרוֹן וַיְהִי כְּבוֹא אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עֶקְרוֹן וַיִּזְעֲקוּ הָעֶקְרֹנִים לֵאמֹר הֵסַבּוּ אֵלַי אֶת אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לַהֲמִיתֵנִי וְאֶת עַמִּי׃ וַיִּשְׁלְחוּ וַיַּאַסְפוּ אֶת כָּל סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ שַׁלְּחוּ אֶת אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְיָשֹׁב לִמְקֹמוֹ וְלֹא יָמִית אֹתִי וְאֶת עַמִּי כִּי הָיְתָה מְהוּמַת מָוֶת בְּכָל הָעִיר כָּבְדָה מְאֹד יַד הָאֱלֹהִים שָׁם׃ וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא מֵתוּ

Cap. vi

הכו בעפלים ותעל שועת העיר
השמים׃ ויהי ארון
יהוה בשדה פלשתים שבעה
חדשים׃ ויקראו פלשתים
לכהנים ולקסמים לאמר מה
נעשה לארון יהוה הודענו במה
נשלחנו למקומו׃ ויאמרו אם
משלחים את ארון אלהי ישראל
אל תשלחו אתו ריקם כי השב
תשיבו לו אשם אז תרפאו
ונודע לכם למה לא תסור ידו
מכם׃ ויאמרו מה האשם אשר
נשיב לו ויאמרו מספר סרני
פלשתים חמשה עפלי זהב
וחמשה עכברי זהב כי מגפה
אחת לכלם ולסרניכם׃ ועשיתם
צלמי עפליכם וצלמי עכבריכם
המשחיתים את הארץ ונתתם
לאלהי ישראל כבוד אולי יקל
את ידו מעליכם ומעל אלהיכם
ומעל ארצכם׃ ולמה תכבדו את
לבבכם כאשר כבדו מצרים
ופרעה את לבם הלוא כאשר
התעלל בהם וישלחום וילכו׃
ועתה קחו ועשו עגלה חדשה
אחת ושתי פרות עלות אשר
לא עלה עליהם על ואסרתם את
הפרות בעגלה והשיבתם בניהם
מאחריהם הביתה׃ ולקחתם את
ארון יהוה ונתתם אתו אל
העגלה ואת כלי הזהב אשר
השבתם לו אשם תשימו בארגז
מצדו ושלחתם אתו והלך׃
וראיתם אם דרך גבולו יעלה בית
שמש הוא עשה לנו את הרעה
הגדולה הזאת ואם לא וידענו

pcutiebãtur in secretiori pte natiũ: & ascendebat vlulatus vniuscuiusq; ciuitatis in celum. 6.

Fuit ergo arca dñi in regione philistinorum septẽ mẽsibus. Et post hec vocauerũt philistiim sacerdotes & diuinos dicẽtes. Quid faciemus de arca dñi? Indicate nobis quõ remittamus eã in locũ suũ. Qui dixerunt. Si remittitis arcam dei israel: nolite dimittere eã vacuã: sed qđ debetis ei reddite p pctõ: & tunc curabimini: & scietis q̃re non recedat manus eius a vobis. Qui dixerũt. Quid est qđ p delicto reddere debeamus ei? Respõderũtq; illi. Iuxta numerũ puintiarum philistinorũ quinq; anos aureos facietis & quinq; mures aureos: q̃a plaga vna fuit oĩbus vobis & satrapis vr̃is. Facietisq; silitudines anorũ vestrorũ: & similitudĩes muriũ q demoliti sunt terram: & dabitis dõ israel gloriã: si forte releuet manum suam a vobis: & a diis vestris & a terra vestra. Quare grauatis corda vestra sicut aggrauauit egyptus & pharao cor suũ? Nõ ne postq̃ percussus est tũc dimisit eos & abierũt? Nũc ergo arripite & facite plaustrum nouum vnum: & duas vaccas fetas quibus non est ĩpositum iugũ iungite in plaustro & recludite vitulos earum domi. Tolletisq; arcam domini & ponetis in plaustro: & vasa aurea que exoluistis ei p delicto ponetis in capsellam ad latus eius: & dimittite eam vt vadat: & aspicietis. Et siquidẽ per viã finiũ suorũ ascẽderit contra bethsames ipse fecit nobis hoc malũ grande: sin autẽ minime: sciemus

percussi fuerũt in natibus. ⁊ ascendit vlulatus ciui
ἐπλήγησαν ἐπὶ τὰς ἕδρας. καὶ ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς πό
tatis vsq; ad celum.
λεως ἕως τοῦ οὐρανοῦ.

Ca. 6.

Et fuit arca dñi in agro phili
Καὶ ἦν ἡ κιβωτὸς τοῦ κυρίου ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλο
stinorũ mẽsibus septẽ. ⁊ vocant philistijm
φύλων μῆνας ἑπτά. καὶ καλοῦσιν οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς
sacerdotes ⁊ pphas ⁊ incantatores suos:
ἱερεῖς καὶ τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐπαοιδοὺς αὐτῶν,
⁊ dicunt eis: quid faciemus arce
καὶ λέγουσιν αὐτοῖς, τί ποιήσομεν τῇ κιβωτῷ τοῦ
dñi? indicate nobis in quo mittamus eam
κυρίου; γνωρίσατε ἡμῖν ἐν τίνι ἐξαποστείλωμεν αὐτὴν
in locum suum. ⁊ dixerũt si remittitis vos
εἰς τὸν τόπον αὐτῆς. καὶ εἶπον εἰ ἐξαποστέλλετε ὑμεῖς
arcam federis dñi dei israel: non
τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ Ἰσραήλ, μὴ
mittatis eam vacuam: sed reddentes reddi
ἐξαποστείλητε αὐτὴν κενήν, ἀλλ᾽ ἢ ἀποδιδόντες ἀπόδο
te ei pro delicto dona: ⁊ tunc cura
τε αὐτῇ ὑπὲρ τῆς βασάνου δῶρα, καὶ τότε ἰαθή
bimini: ⁊ placabitur vobis: ne non recedat manus
σεσθε, καὶ ἐξιλασθήσεται ὑμῖν, μὴ οὐκ ἀποστῇ ἡ χεὶρ
eius a vobis. ⁊ dicunt quid pro deli
αὐτοῦ ἀφ᾽ ὑμῶν. καὶ λέγουσι τί τὸ ὑπὲρ τῆς βασά
cto quod reddemus ei? ⁊ dixerunt: iuxta numerũ
νου ὃ ἀποδώσομεν αὐτῇ; καὶ εἶπον, κατὰ ἀριθμὸν
prouinciarum philistinorum quinq; anos au
τῶν σατραπειῶν τῶν ἀλλοφύλων πέντε ἕδρας χρυ
reos: quĩ error in vobis ⁊ principibus vris
σᾶς, ὅτι πταῖσμα ἐν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄρχουσιν ὑμῶν
⁊ populo: ⁊ quinq; mures aureos similitudinẽ
καὶ τῷ λαῷ, καὶ πέντε μύας χρυσοῦς ὁμοίωμα τῶν
murium corrumpentium terram vram. ⁊ dabitis
μυῶν τῶν διαφθειρόντων τὴν γῆν ὑμῶν. καὶ δώσετε
dño deo israel gloriam: vt releuet manum su
τῷ κυρίῳ θεῷ Ἰσραὴλ δόξαν, ὅπως κουφίσῃ τὴν χεῖρα αὐ
am a vobis ⁊ a diis vestris ⁊ a
τοῦ ἀφ᾽ ὑμῶν καὶ ἀπὸ τῶν θεῶν ὑμῶν καὶ ἀπὸ τῆς
terra vestra. ⁊ quare grauatis corda vestra: vt
γῆς ὑμῶν. καὶ ἵνα τί βαρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς
aggrauauit egypt⁹ ⁊ pharao cor suum? non
ἐβάρυνεν Αἴγυπτος καὶ Φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτῶν; οὐ
ne quãdo illuserunt eis: miserunt eos ⁊
χὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτοῖς, ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς καὶ
abierunt. ⁊ nunc accipite. ⁊ facite plaustrum no
ἀπῆλθον. καὶ νῦν λάβετε καὶ ποιήσατε ἅμαξαν και
uum vnum: ⁊ accipite duas vaccas primo enixas
νὴν μίαν, καὶ λάβετε δύο βόας πρωτοτοκούσας
sine filijs: sup quas nõ impositũ ẽ iugum. ⁊ iungi
ἄνευ τῶν τέκνων, ἐφ᾽ ἃς οὐκ ἐπετέθη ζυγός. καὶ ζεύξα
te vaccas in plaustro: ⁊ filios earũ du
τε τὰς βόας ἐν τῇ ἁμάξῃ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπα
cite a tergo earum in domum. ⁊ accipietis
γάγετε ἀπὸ ὄπισθεν αὐτῶν εἰς οἶκον. καὶ λήψεσθε τὴν
arcam dñi: ⁊ põetis eam super plaustrum:
κιβωτὸν κυρίου, καὶ θήσετε αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἅμαξαν,
⁊ vasa aurea reddite ei pro pec
καὶ τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ ἀπόδοτε αὐτῇ ὑπὲρ τῆς βα
cato: ⁊ ponetis in capsella ex latere partis e
σάνου, καὶ θήσετε ἐν θέματι ἐκ πλαγίων μέρους αὐ
ius: ⁊ mittetis eam. ⁊ recedet: ⁊ vide
τῆς, καὶ ἐξαποστελεῖτε αὐτήν. καὶ ἀπελεύσεται καὶ ὄψε
bitis si in viã finis sui ibit contra bethsames:
σθε εἰ εἰς ὁδὸν ὁρίου αὐτῆς πορεύσεται κατὰ Βαιθσαμύς,
ipse fecit nobis malum grande hoc.
αὐτὸς πεποίηκεν ἡμῖν τὴν κακίαν τὴν μεγάλην ταύ
⁊ si nõ: ⁊ cognoscemus
την. καὶ ἐὰν μή, καὶ γνωσόμεθα

q nequaquã manus eius tetigit nos: sed ca
ὅτι οὐχὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἧπται ἡμῶν, ἀλλὰ σύμπτω
sus hic factus est nobis. ⁊ fecerunt phili
μα τοῦτο γέγονεν ἡμῖν. καὶ ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυ
stijm sic: ⁊ acceperũt duas vaccas primo enixas:
λοι οὕτως, καὶ ἔλαβον δύο βόας πρωτοτοκούσας,
⁊ iunxerunt eas in plaustro: ⁊ filios earum
καὶ ἔζευξαν αὐτὰς ἐν τῇ ἁμάξῃ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν
concluserunt in domo. ⁊ posuerũt arcam dñi
ἀπέκλεισαν εἰς οἶκον. καὶ ἔθεντο τὴν κιβωτὸν κυρίου
super plaustrũ ⁊ capsellam ⁊ mures
ἐπὶ τὴν ἅμαξαν καὶ τὸ θέμα καὶ τοὺς μύας τοὺς
aureos: ⁊ similitudines anorum eorũ. ⁊
χρυσοῦς, καὶ τὰς εἰκόνας τῶν ἑδρῶν αὐτῶν. καὶ
direxerunt vacce in via in viam bethsa
κατεύθυναν αἱ βόες ἐν τῇ ὁδῷ εἰς τὴν ὁδὸν Βαιθσα
mes in semita in qua ibant laborabant: ⁊ non
μὺς ἐν τρίβῳ ἑνὶ ᾗ ἐπορεύοντο ἐκοπίων, καὶ οὐκ
declinabãt ad dexterã neq; ad sinistrã: in itinere vno gradie
ἐξέκλιναν δεξιὰν οὐδὲ ἀριστεράν, ἐν ὁδῷ μιᾷ ἐπορεύ
bãtur pergentes ⁊ mugientes. ⁊ satrape
οντο πορευόμεναι καὶ βοῶσαι. καὶ οἱ σατράπαι
philistijm ibant post ipsos vsq; ad ter
τῶν ἀλλοφύλων ἐπορεύοντο ὀπίσω αὐτῶν ἕως ὁρί
minos bethsames. ⁊ qui in bethsames metebant mes
ων Βαιθσαμύς. καὶ οἱ ἐν Βαιθσαμὺς ἐθέριζον θερισ
sem tritici in valle. ⁊ eleuauerũt ocu
μὸν πυρῶν ἐν τῇ κοιλάδι. καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλ
los suos ⁊ viderũt arcam dñi: ⁊ gaui
μοὺς αὐτῶν καὶ εἶδον τὴν κιβωτὸν κυρίου, καὶ ἐχά
si sunt in obuiationẽ eius. ⁊ plaustrũ venit
ρησαν εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς. καὶ ἡ ἅμαξα εἰσῆλθεν
in agrum iosue qui de bethsames: ⁊ stetit ibi
εἰς ἀγρὸν Ἰωσιὲ τοῦ ἐκ Βαιθσαμύς, καὶ ἔστη ἐκεῖ
iuxta lapidẽ magnum ⁊ cõciderunt ligna plau
παρὰ λίθον μέγαν. καὶ ἔσχισαν τὰ ξύλα τῆς ἁμά
stri: ⁊ vaccas obtulerũt holocaustum do
ξης, καὶ τὰς βόας ἀνήνεγκαν ὁλοκαύτωσιν τῷ κυ
mino. ⁊ leuite obtulerunt arcam do
ρίῳ. καὶ οἱ Λευῖται ἀνήνεγκαν τὴν κιβωτὸν τοῦ κυ
mini: ⁊ capsellã que cum ea ⁊ vasa
ρίου, καὶ τὸ θέμα τὸ μετ᾽ αὐτῆς καὶ τὰ σκεύη τὰ
aurea: ⁊ posuerũt super lapidem magnum.
χρυσᾶ, καὶ ἔθεντο ἐπὶ τῷ λίθῳ τῷ μεγάλῳ.
⁊ viri bethsames obtulerunt holocausta:
καὶ οἱ ἄνδρες οἱ Βαιθσαμὺς ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώσεις,
⁊ imolauerũt victimas dño in die illa.
καὶ ἔθυσαν θυσίας τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
⁊ quinq; satrape philistinorum viderunt ⁊
καὶ οἱ πέντε σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων ἑώρων καὶ
reuersi sunt in acaron in die illa. ⁊ hi
ἀνέστρεψαν εἰς Ἀκκαρὼν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ αὗται
ani aurei: quos reddiderũt philistijm
αἱ ἕδραι αἱ χρυσαῖ, ἃς ἀπέδωκαν οἱ ἀλλόφυλοι
pro peccato dño: azoti vnum: ⁊
ὑπὲρ τῆς βασάνου τῷ κυρίῳ, τῆς Ἀζώτου μίαν, καὶ
geth vnum: ⁊ gaze vnum: ⁊ ascalonis v
τῆς Γὲθ μίαν, καὶ τῆς Γάζης μίαν, καὶ Ἀσκάλωνος μί
num: ⁊ acaron vnum. ⁊ mures aurei sm nu
αν, καὶ Ἀκκαρὼν μίαν. καὶ μῦς χρυσοῖ κατὰ ἀρι
merum omniũ vrbium philistijm quin
θμὸν πασῶν τῶν πόλεων τῶν ἀλλοφύλων τῶν πέν
q; prouinciarũ: ab vrbe murata ⁊ vsq; ad
τε σατραπειῶν, ἐκ πόλεως ἐστερεωμένης καὶ ἕως
villam pherezei: ⁊ vsq; ad lapidẽ magnum:
κώμης τοῦ Φερεζαίου, καὶ ἕως λίθου τοῦ μεγάλου,
vbi posuerunt super ipsum arcam federis dñi vsq; ad
οὗ ἐπέθηκαν ἐπ᾽ αὐτοῦ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης
κυρίου ἕως

quia nequaq̃ manus eius tetigit nos: sed casu accidit. Fecerũt ergo illi hoc modo. & tollẽtes duas vaccas q̃ lactabãt vitulos iũxerũt ad plaustrũ: vitulosq; earum concluserunt domi. Et posuerunt arcã domini super plaustrum & capsellã que habebat mures aureos & similitudinẽ anorum. Ibãt aũt in directũ vacce per viam que ducit bethsames: & itinere vno gradiebantur pgẽtes & mugiẽtes & nõ declinabant neq; ad dexteram neq; ad sinistrã. Sed & satrape philistiim sequebãtur vsq; ad terminos bethsames. Porro bethsamite metebant triticum in valle. Et eleuãtes oculos viderunt arcam & gauisi sunt cum vidissent. Et plaustrum venit in agrum iosue bethsamite: & stetit ibi. Erat aũt ibi lapis magnus: & conciderunt ligna plaustri: vaccasq; imposuerunt sup ea holocaustũ dño. Leuite aũt deposuerũt arcam domini & capsellã q̃ erat iuxta eam: in qua erant vasa aurea & posuerũt super lapidem grandẽ. Viri aũt bethsamite obtulerunt holocausta: & imolarũt victimas in die illa dño. Et quinq; satrape philistinorum viderũt & reuersi sunt in acharon in die illa. Hi sunt autem ani aurei quos reddiderunt philistiim pro delicto domino. Azotus vnum: gaza vnum: aschalon vnum: geth vnum accharõ vnũ: & mures aureos secũdum numerum vrbium philistiim quinq; puinciarũ ab vrbe murata vsq; ad villam q̃ erat absq; muro: & vsq; ad abel magnum sup quẽ posuerũt arcã dñi que erat vsq; in

כי לא ידו נגעה בנו מקרה הוא
היה לנו׃ ויעשו האנשים כן
ויקחו שתי פרות עלות ויאסרום
בעגלה ואת בניהם כלו בבית׃
וישמו את ארון יהוה אל
העגלה ואת הארגז ואת עכברי
הזהב ואת צלמי טחריהם׃
וישרנה הפרות בדרך על דרך
בית שמש במסלה אחת הלכו
הלך וגעו ולא סרו ימין
ושמאול וסרני פלשתים הלכים
אחריהם עד גבול בית שמש׃
ובית שמש קצרים קציר חטים
בעמק וישאו את עיניהם
ויראו את הארון וישמחו
לראות׃ והעגלה באה אל
שדה יהושע בית השמשי
ותעמד שם ושם אבן גדולה
ויבקעו את עצי העגלה ואת
הפרות העלו עלה ליהוה׃
והלוים הורידו את ארון יהוה
ואת הארגז אשר אתו אשר בו
כלי זהב וישמו אל האבן
הגדולה ואנשי בית שמש העלו
עלות ויזבחו זבחים ביום ההוא
ליהוה׃ וחמשה סרני פלשתים
ראו וישבו עקרון ביום ההוא׃
ואלה טחרי הזהב אשר
השיבו פלשתים אשם ליהוה
לאשדוד אחד לעזה אחד
לאשקלון אחד לגת אחד
לעקרון אחד׃ ועכברי הזהב מספר
כל ערי פלשתים לחמשת
הסרנים מעיר מבצר ועד כפר
הפרזי ועד אבל הגדולה אשר
הניחו עליה את ארון יהוה עד

היום הזה בשדה יהושע בית השמשי ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון יהוה ויך בעם שבעים איש חמשים אלף איש ויתאבלו העם כי הכה יהוה בעם מכה גדולה: ויאמרו אנשי בית שמש מי יוכל לעמד לפני יהוה האלהים הקדוש הזה ואל מי יעלה מעלינו: וישלחו מלאכים אל יושבי קרית יערים לאמר השבו פלשתים את ארון יהוה רדו העלו אתו אליכם:

Cap. vii.

ויבאו אנשי קרית יערים ויעלו את ארון יהוה ויביאו אתו אל בית אבינדב בגבעה ואת אלעזר בנו קדשו לשמר את ארון יהוה: ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו עשרים שנה וינהו כל בית ישראל אחרי יהוה: ויאמר שמואל אל כל בית ישראל לאמר אם בכל לבבכם אתם שבים אל יהוה הסירו את אלהי הנכר מתוככם והעשתרות והכינו לבבכם אל יהוה ועבדהו לבדו ויצל אתכם מיד פלשתים: ויסירו בני ישראל את הבעלים ואת העשתרות ויעבדו את יהוה לבדו: ויאמר שמואל קבצו את כל ישראל המצפתה ואתפלל בעדכם אל יהוה: ויקבצו המצפתה וישאבו מים וישפכו לפני יהוה ויצומו ביום ההוא ויאמרו שם חטאנו ליהוה וישפט שמואל את בני ישראל במצפה:

illa die in agro iosue bethsamitis. Percussit autem dominus de viris bethsamitibus eo quod vidissent arcam domini: & percussit de populo septuaginta viros & quinquaginta millia plebis. Luxitque populus eo quod dominus percussisset plebem plaga magna. Et dixerunt viri bethsamitae. Quis poterit stare in conspectu domini dei sancti huius? Et ad quem ascendet a nobis? Miseruntque nuncios ad habitatores cariathiarim dicentes. Reduxerunt philisthiim arcam domini: descendite & reducite eam ad vos. 7.

Venerunt ergo viri cariathiarim & reduxerunt arcam domini: & intulerunt eam in domum aminadab in gabaa: Elezarum autem filium eius sanctificauerunt ut custodiret arcam domini. Et factum est ex qua die mansit arca domini in cariathiarim multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus vicesimus. Et requieuit omnis domus israel post dominum. Ait autem samuel ad vniuersam domum israel dicens. Si in toto corde vestro reuertimini ad dominum: auferte deos alienos de medio vestri baalim & astaroth: & praeparate corda vestra domino & seruite ei soli: & eruet vos de manu philisthiim. Abstulerunt ergo filii israel baalim & astaroth & seruierunt domino soli. Dixit autem samuel. Congregate vniuersum israel in masphat ut orem pro vobis dominum. Et conuenerunt in masphat. Hauseruntque aquam & effuderunt in conspectu domini: & ieiunauerunt in die illa atque dixerunt ibi. Peccauimus domino. Iudicauitque samuel filios israel in masphat.

τῆς ἡμέρας ταύτης ἐν ἀγρῷ ἰωσῆ τοῦ βαιθσαμὺς. καὶ ἐπάταξεν ἄνδρας βαιθσαμὺς, ὅτι εἶδον τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου· καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἄνδρας, καὶ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκ τοῦ λαοῦ· καὶ ἐπένθησεν ὁ λαὸς, ὅτι ἐπάταξε κύριος ἐν τῷ λαῷ πληγὴν μεγάλην σφόδρα. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες οἱ ἐν βαιθσαμὺς, τίς δυνήσεται παραστῆναι ἐνώπιον κυρίου τοῦ ἁγίου τούτου; καὶ πρὸς τίνα ἀναβήσεται ἡ κιβωτὸς τοῦ κυρίου ἀφ᾽ ἡμῶν; καὶ ἀποστέλλουσιν ἀγγέλους πρὸς τοὺς κατοικοῦντας καριαθιαρὶμ λέγοντες, ἀπέστρεψαν οἱ ἀλλόφυλοι τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου, καὶ κατάβητε καὶ ἀναγάγετε αὐτὴν πρὸς ὑμᾶς.

Ca. 7.

Καὶ ἔρχονται οἱ ἄνδρες καριαθιαρὶμ καὶ ἀνάγουσι τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου· καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον ἀβιναδὰβ τὸν ἐν τῷ βουνῷ. καὶ ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡγίασε φυλάσσειν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου. καὶ ἐγένετο ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἦν ἡ κιβωτὸς ἐν καριαθιαρὶμ, ἐπληθύνθησαν αἱ ἡμέραι, καὶ ἐγένοντο εἴκοσι ἔτη, καὶ ἐπέστρεψε πᾶς ὁ οἶκος ἰσραὴλ ὀπίσω κυρίου. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς πάντα οἶκον ἰσραὴλ λέγων, εἰ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν ὑμεῖς ἐπιστρέφετε πρὸς κύριον, περιέλετε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν καὶ τὰ ἄλση, καὶ ἑτοιμάσατε τὰς καρδίας ὑμῶν πρὸς κύριον καὶ δουλεύσατε αὐτῷ μόνῳ, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐξῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰ βααλὶμ καὶ τὰ ἄλση ἀσταρώθ, καὶ ἐδούλευσαν τῷ κυρίῳ μόνῳ. καὶ εἶπε σαμουὴλ, συναθροίσατε πάντα ἰσραὴλ εἰς μασηφὰ, καὶ προσεύξομαι πρὸς κύριον ὑπὲρ ὑμῶν. καὶ συνήχθη ὁ λαὸς εἰς μασηφὰ καὶ ὑδρεύοντο ὕδωρ, καὶ ἐξέχεον ἐνώπιον κυρίου ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐνήστευσαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ εἶπον, ἡμάρτομεν τῷ κυρίῳ. καὶ ἐδίκασε σαμουὴλ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς μασηφά.

Iosue. 14.c.

καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι, ὅτι συνήχθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μασηφὰ πάντες. καὶ ἀνέβησαν οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς σαμουὴλ, μὴ παρασιωπήσῃς ἀφ᾽ ἡμῶν τοῦ βοᾶν πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, καὶ σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων. καὶ ἔλαβε σαμουὴλ ἄρνα γαλαθηνὸν ἕνα, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν ὁλοκαύτωσιν τῷ κυρίῳ σὺν παντὶ τῷ λαῷ· καὶ ἐβόησε σαμουὴλ πρὸς κύριον ὑπὲρ τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ ὁ κύριος. καὶ ἦν σαμουὴλ ἀναφέρων τὴν ὁλοκαύτωσιν· καὶ οἱ ἀλλόφυλοι προσῆγον εἰς πόλεμον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἐβρόντησε κύριος ἐν φωνῇ μεγάλῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ συνεχύθησαν καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον ἰσραήλ. καὶ ἐξῆλθον ἄνδρες ἰσραὴλ ἐκ μασηφὰ καὶ κατεδίωξαν τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἕως ὑποκάτω βαιθχόρ. καὶ ἔλαβε σαμουὴλ λίθον ἕνα καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἀναμέσον μασηφὰ καὶ ἀναμέσον τῆς παλαιᾶς· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀβενέζερ, ὃ σημαίνει λίθος τοῦ βοηθοῦ· καὶ εἶπεν ἕως ἐνταῦθα ἐβοήθησεν ἡμῖν ὁ κύριος. καὶ ἐταπείνωσε κύριος τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ οὐ προσέθεντο ἔτι τοῦ ἐπελθεῖν εἰς ὅριον ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο χεὶρ κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ σαμουήλ. καὶ ἀπεδόθησαν αἱ πόλεις ἃς ἔλαβον οἱ ἀλλόφυλοι παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἀπὸ ἀκαρὼν ἕως γέθ, καὶ τὸ ὅριον ἀφείλοντο ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἦν εἰρήνη ἀναμέσον ἰσραὴλ καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀμορραίου. καὶ ἔκρινε σαμουὴλ τὸν ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύετο κατ᾽ ἐνιαυτὸν καὶ ἐκύκλου βαιθὴλ καὶ τὴν γαλγὰλ καὶ τὴν μασηφά· καὶ ἐδίκαζε τὸν ἰσραὴλ ἐν πᾶσι τοῖς τόποις τούτοις. ἡ δὲ ἀποστροφὴ αὐτοῦ ἦν ἐν ἀρμαθαὶμ, ὅτι ἐκεῖ ἦν ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ

Et audierunt philisthiim quod congregati essent filii israel in masphat & ascenderunt satrapae philistinorum ad israel. Quod cum audissent filii israel timuerunt a facie philistinorum. Dixeruntque ad samuelem. Ne cesses pro nobis clamare ad dominum deum nostrum ut saluet nos de manu philistinorum. Tulit autem samuel agnum lactantem vnum & obtulit illum holocaustum integrum domino. Et clamauit samuel ad dominum pro israel; & exaudiuit eum dominus. Factum est autem cum samuel offerret holocaustum domino: philisthiim inire praelium contra israel. Intonuit autem dominus fragore magno in die illa super philisthiim: & exterruit eos & caesi sunt a filiis israel. Egressique filii israel de masphat persecuti sunt philisteos & percusserunt eos usque ad locum qui erat subter bethchar. Tulit autem samuel lapidem vnum & posuit eum inter masphat & inter sen. & vocauit nomen loci illius lapis adiutorii. Dixitque. Hucusque auxiliatus est nobis dominus. Et humiliati sunt philisthiim: nec apposuerunt ultra ut venirent in terminos israel. Facta est itaque manus domini super philisteos cunctis diebus samuelis: & redditae sunt urbes quas tulerant philisthiim ab israel: israeli: ab accharon usque geth & terminos suos. Liberauitque israel de manu philistinorum: eratque pax inter israel & ammorreum. Iudicabat quoque samuel israel cunctis diebus vitae suae. & ibat per singulos annos circuiens bethel & galgala & masphat: & iudicabat israelem in supradictis locis. Reuertebaturque in ramatha. ibi enim erat domus eius: & ibi

וישמעו פלשתים כי התקבצו בני ישראל המצפתה ויעלו סרני פלשתים אל ישראל וישמעו בני ישראל וייראו מפני פלשתים: ויאמרו בני ישראל אל שמואל אל תחרש ממנו מזעק אל יהוה אלהינו וישענו מיד פלשתים: ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלהו עולה כליל ליהוה ויזעק שמואל אל יהוה בעד ישראל ויענהו יהוה: ויהי שמואל מעלה העולה ופלשתים נגשו למלחמה בישראל וירעם יהוה בקול גדול ביום ההוא על פלשתים ויהמם וינגפו לפני ישראל: ויצאו אנשי ישראל מן המצפה וירדפו את פלשתים ויכום עד מתחת לבית כר: ויקח שמואל אבן אחת וישם בין המצפה ובין השן ויקרא את שמה אבן העזר ויאמר עד הנה עזרנו יהוה: ויכנעו הפלשתים ולא יספו עוד לבוא בגבול ישראל ותהי יד יהוה בפלשתים כל ימי שמואל: ותשבנה הערים אשר לקחו פלשתים מאת ישראל לישראל מעקרון ועד גת ואת גבולן הציל ישראל מיד פלשתים ויהי שלום בין ישראל ובין האמרי: וישפט שמואל את ישראל כל ימי חייו: והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל את כל המקומות האלה: ותשבתו הרמתה כי שם ביתו ושם

שפט את ישראל ויבן שם מזבח
ליהוה׃ ויהי כאשר זקן
שמואל וישם את בניו שפטים
לישראל׃ ויהי שם בנו הבכור
יואל ושם משנהו אביה שפטים
בבאר שבע׃ ולא הלכו בניו
בדרכיו ויטו אחרי הבצע ויקחו
שחד ויטו משפט׃ ויתקבצו כל
זקני ישראל ויבאו אל שמואל
הרמתה׃ ויאמרו אליו הנה אתה
זקנת ובניך לא הלכו בדרכיך
עתה שימה לנו מלך לשפטנו
ככל הגוים׃ וירע הדבר בעיני
שמואל כאשר אמרו תנה
לנו מלך לשפטנו ויתפלל
שמואל אל יהוה׃ ויאמר יהוה
אל שמואל שמע בקול העם
לכל אשר יאמרו אליך כי
לא אתך מאסו כי אתי מאסו
ממלך עליהם׃ ככל המעשים
אשר עשו מיום העלתי אתם
ממצרים ועד היום הזה ויעזבני
ויעבדו אלהים אחרים כן המה
עשים גם לך׃ ועתה שמע
בקולם אך כי העד תעיד בהם
והגדת להם משפט המלך אשר
ימלך עליהם׃ ויאמר שמואל
את כל דברי יהוה אל העם
השאלים מאתו מלך׃ ויאמר
זה יהיה משפט המלך אשר
ימלך עליכם את בניכם
יקח ושם לו במרכבתו ובפרשיו
ורצו לפני מרכבתו׃ ולשום לו
שרי אלפים ושרי חמשים
ולחרש חרישו ולקצר קצירו
ולעשות כלי מלחמתו וכלי

Cap. viii.

נוה זבח · שום · שפט · שנה · נטה לקח · שחד שפט קבץ · בוא · שום · רעע · נתן · פלל · אמר · את · עשה · עזב · עבד · עוד · נגד · מלך · היה · לקח שום · רכב רוץ · פנה שור · חרש קצר · עשה כלה · לחם

iudicabat israelē. Edificauit etiam ibi altare domino. 8.

Factum est autē cū senuisset samuel: posuit filios suos iudices in israel. Fuitq; nomē filii eius primogeniti iohel: & nomen secūdi abia iudicum in bersabee. Et nō ambulauerunt filii illius in viis eius. sed declinauerunt post auaritiā: acceperūtq; mūera & peruerterūt iudiciū. Cōgregati ergo vniuersi maiores natu israel: venerūt ad samuelem in ramatha: dixeruntq; ei. Ecce tu senuisti: & filii tui non ambulant in viis tuis. constitue nobis regem vt iudicet nos sicut & vniuerse hn̄t nationes. Displicuitq; sermo in oculis samuelis eo q, dixissent. da nobis regem vt iudicet nos. Et orauit samuel ad dominum. Dixit autem dominus ad samuelē. Audi vocem populi in omnibus que loquūtur tibi. Non enim te abiecerunt sed me: ne regnē sup eos. Iuxta omnia opera sua que fecerunt a die qua eduxi eos de egypto vsq; ad diē hāc: sicut dereliquerūt me & seruierunt diis alienis: sic faciunt etiam tibi. Nunc ergo vocem eorū audi. Verūtamen contestare eos: & predic eis ius regis qui regnaturus est sup eos. Dixit itaq; samuel omnia verba domini ad populum qui petierat a se regem & ait. Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis. Filios vestros tollet & ponet in curribus suis: facietq; sibi equites & p̄cursores q̄drigarū suarū: & cōstituet sibi tribunos & cēturiones: & aratores agrorū suorum: & messores segetum: & fabros armorū &

iudicabat ibi israel: ꝛ edificauit ibi altare dn̄o.
ἐδίκαζεν ἐκεῖ τὸν ἰσραήλ, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ.

Ca. 8.

Et factū est vt senuit samuel: ꝛ cōstituit filios suos iudices israel. ꝛ hec nomina filiorum eius. primogenitus ioel: ꝛ nomē secundi abia iudices in bersabee. ꝛ non ambulauerūt filij eius in via eius. ꝛ declinauerūt post vtilitatē: ꝛ acceperunt munera: ꝛ peruerterūt iudicia. ꝛ congregantur vniuersi viri israel: ꝛ veniunt ad samuel in ramatham. ꝛ dicunt ei: ecce tu senuisti: ꝛ filij tui nō ambulant in via tua. ꝛ nunc cōstitue super nos regem vt iudicet nos sicut vniuerse gētes. ꝛ fuit prauus sermo in oculis samuel: vt dixerūt: da nobis regem vt iudicet nos. ꝛ orauit samuel ad dn̄m. ꝛ dixit dn̄s ad samuel: audi vocem ppl̄i: secūdū oīa que loquūtur ad te: qm̄ non te cōtempserunt: sed me contempserūt ne regnem super eos. sm̄ oīa opera sua que fecerūt mihi a qua die eduxi eos de egypto ꝛ vsq; in diem hanc: ꝛ dereliquerūt me ꝛ seruierūt dijs alienis: sic ipsi faciunt ꝛ tibi. ꝛ nunc audi vocem eoꝝ: verūtamen testificans testificaberis eis ꝛ annunciabis eis ius regis qui regnabit sup eos. ꝛ dixit samuel oīa verba dn̄i ad vniuersum ppl̄m petentes ab eo regem. ꝛ ait: hoc erit ius regis regnantis super vos. filios vr̄os tollet ꝛ ponet eos in curribus suis ꝛ in equitibus suis: ꝛ precursores curruum suoꝝ. ꝛ ponet eos sibi ipsi tribunos ꝛ centuriones: ꝛ arare agriculturam suā. ꝛ metere messem suam: ꝛ vindemiare vindemiā suam: ꝛ facere instrumēta sua bellica ꝛ instrumēta

Καὶ ἐγένετο ὡς ἐγήρασε σαμουήλ, καὶ κατέστησε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ δικαστὰς τῷ ἰσραήλ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν αὐτοῦ· ὁ πρωτότοκος ἰωήλ, καὶ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἀβιὰ δικασταὶ ἐν βηρσαβεαί. καὶ οὐκ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλιναν ὀπίσω τῆς συντελείας, καὶ ἐλάμβανον δῶρα, καὶ ἐξέκλινον δικαιώματα. καὶ συναθροίζονται πάντες ἄνδρες ἰσραήλ, καὶ παραγίνονται πρὸς σαμουὴλ εἰς ἀρμαθαίμ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἰδοὺ σὺ γεγήρακας, καὶ οἱ υἱοί σου οὐ πορεύονται ἐν τῇ ὁδῷ σου. καὶ νῦν κατάστησον ἐφ᾽ ἡμᾶς βασιλέα δικάζειν ἡμᾶς καθὼς πάντα τὰ ἔθνη. καὶ ἦν πονηρὸν τὸ ῥῆμα ἐν ὀφθαλμοῖς σαμουήλ, ὡς εἶπον, δὸς ἡμῖν βασιλέα τοῦ δικάζειν ἡμᾶς. καὶ προσηύξατο σαμουὴλ πρὸς κύριον. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ, ἄκουε τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ, κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσωσι πρός σε, διότι οὐ σὲ ἐξουδενώκασιν, ἀλλ᾽ ἢ ἐμὲ ἐξουθενήκασιν τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ᾽ αὐτῶν κατὰ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν ἃ ἐποίησάν μοι ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐγκατέλιπόν με καὶ ἐδούλευσαν θεοῖς ἑτέροις, οὕτως αὐτοὶ ποιοῦσι καὶ σοί. καὶ νῦν ἄκουε τῆς φωνῆς αὐτῶν πλὴν ὅτι διαμαρτυρόμενος διαμαρτύρῃ αὐτοῖς καὶ ἀπαγγελεῖς αὐτοῖς τὸ δικαίωμα τοῦ βασιλέως ὃς βασιλεύσει ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ εἶπε σαμουὴλ πάντας τοὺς λόγους κυρίου πρὸς πάντα τὸν λαὸν τοὺς αἰτοῦντας παρ᾽ αὐτοῦ βασιλέα. καὶ εἶπεν, τοῦτο ἔσται τὸ δικαίωμα τοῦ βασιλέως τοῦ βασιλεύοντος ἐφ᾽ ὑμᾶς. τοὺς υἱοὺς ὑμῶν λήψεται καὶ θήσεται αὐτοὺς ἐν ἅρμασιν αὐτοῦ καὶ ἐν ἱππεῦσιν αὐτοῦ, καὶ προτρέχοντας τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ. καὶ θήσει αὐτοὺς ἑαυτῷ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ ἀροτριᾶν τὴν ἀροτρίαν αὐτοῦ. καὶ θερίζειν θερισμὸν αὐτοῦ, καὶ τρυγᾶν τρυγητὸν αὐτοῦ, καὶ ποιεῖν σκεύη αὐτοῦ πολεμικὰ καὶ σκεύη

Osee. 13.c. Act. 13.c.

curruum suoꝝ. ꝛ filias vr̄as accipiet in vnguentarias: ꝛ focarias ꝛ in panificas ꝛ agros vr̄os ꝛ vineas vr̄as: ꝛ oliueta vr̄a bona tollet ꝛ dabit seruis suis. ꝛ semina vr̄a addecimabit ꝛ vineas vr̄as: ꝛ dabit eunuchis suis. ꝛ seruis suis. ꝛ seruos vr̄os ꝛ ancillas vr̄as: ꝛ armenta boū vr̄a bona ꝛ asinos vr̄os accipiet: ꝛ addecimabit ad opera sua. ꝛ greges vr̄os addecimabit: ꝛ vos eritis ei in seruos. ꝛ clamabitis in die illa a facie regis vr̄i quē elegistis vobis: ꝛ non exaudiet vos dn̄s in dieb' illis. ꝛ nō voluit ppl̄s audire vocē samuel. ꝛ dixerūt ei: nequaq̄ sed rex erit sup nos: ꝛ erimus ꝛ nos sicut oēs gētes. ꝛ iudicabit nos rex nr̄: ꝛ egredietur ante nos. ꝛ pugnabit bella nr̄a. ꝛ audiuit samuel oīa verba ppl̄i ꝛ locutus est ea in aures dn̄i. ꝛ dixit dn̄s ad samuel: audi vocem eoꝝ ꝛ fac regnare eis regem. ꝛ dixit samuel ad viros israel: recurrite vnusq̄sq; in ciuitatē suam.

τοῦ ἅρματος αὐτοῦ. καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν λήψεται εἰς μυρεψούς, καὶ μαγειρίσσας καὶ εἰς πεσσούσας. καὶ τοὺς ἀγροὺς ὑμῶν καὶ τοὺς ἀμπελῶνας ὑμῶν, καὶ τοὺς ἐλαιῶνας ὑμῶν τοὺς ἀγαθοὺς λήψεται καὶ δώσει τοῖς δούλοις αὐτοῦ. καὶ τὰ σπέρματα ὑμῶν ἀποδεκατώσει καὶ τοὺς ἀμπελῶνας ὑμῶν, καὶ δώσει τοῖς εὐνούχοις αὐτοῦ. καὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ. καὶ τοὺς δούλους ὑμῶν καὶ τὰς δούλας ὑμῶν, καὶ τὰ βουκόλια ὑμῶν τὰ ἀγαθὰ καὶ τοὺς ὄνους ὑμῶν λήψεται, καὶ ἀποδεκατώσει εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ. καὶ τὰ ποίμνια ὑμῶν ἀποδεκατώσει, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε αὐτῷ εἰς δούλους. καὶ βοήσετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως ὑμῶν οὗ ἐξελέξασθε ἑαυτοῖς, καὶ οὐκ ἐπακούσεται ὑμῶν κύριος ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ λαὸς ἀκούειν τὴν φωνὴν τοῦ σαμουήλ. καὶ εἶπον αὐτῷ, οὐχὶ ἀλλ᾽ ἢ ὅτι βασιλεὺς ἔσται ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ ἐσόμεθα καὶ ἡμεῖς καθὼς πάντα τὰ ἔθνη. καὶ δικάσει ἡμᾶς ὁ βασιλεὺς ἡμῶν καὶ ἐξελεύσεται ἔμπροσθεν ἡμῶν. καὶ πολεμήσει τὸν πόλεμον ἡμῶν. καὶ ἤκουσε σαμουὴλ πάντας τοὺς λόγους τοῦ λαοῦ καὶ ἐλάλησεν αὐτοὺς εἰς τὰ ὦτα κυρίου. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ, ἄκουσον τῆς φωνῆς αὐτῶν καὶ βασίλευσον αὐτοῖς βασιλέα. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς ἄνδρας ἰσραήλ, ἀποτρέχετε ἕκαστος εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ.

Ca. 9.

Et erat vir de filijs beniamin: ꝛ nomē ei cis: filius abiel filij sarar filij bechorath filij aphec filij viri iemini: vir potens robore. ꝛ huic filius: ꝛ nomē ipsi saul: ingens vir bonus: ꝛ non erat in filijs israel bonus magis q̄ ille: humero ꝛ sursum excelsus super omnē terrā. ꝛ perierant asine cis patris saul. ꝛ dixit cis ad saul filiū suum: tolle tecum vnum puerorum: ꝛ cōsurgite ꝛ vadite ꝛ querite asinas. ꝛ trāsierūt per mōtē ephraim: ꝛ trāsierūt per terrā salisa: ꝛ non inuenerūt. ꝛ trāsierūt

Καὶ ἦν ἀνὴρ ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμίν, καὶ ὄνομα αὐτῷ κίς, υἱὸς ἀβιὴλ υἱοῦ σαρὰρ υἱοῦ βεχωρὰθ υἱοῦ ἀφὲκ υἱοῦ ἀνδρὸς ἰεμιναίου, ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχύϊ. καὶ τούτῳ υἱός, καὶ ὄνομα αὐτῷ σαούλ, εὐμεγέθης ἀνὴρ ἀγαθός, καὶ οὐκ ἦν ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ ἀγαθὸς ὑπὲρ αὐτόν, ὑπερωμίαν καὶ ἐπάνω ὑψηλὸς ὑπὲρ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἀπώλοντο αἱ ὄνοι κὶς τοῦ πατρὸς σαούλ. καὶ εἶπε κὶς πρὸς σαοὺλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λάβε μετὰ σεαυτοῦ ἓν τῶν παιδαρίων, καὶ ἀνάστητε καὶ πορεύθητε καὶ ζητήσατε τὰς ὄνους. καὶ διῆλθον δι᾽ ὄρους ἐφραίμ, καὶ διῆλθον διὰ τῆς γῆς σαλισά, καὶ οὐχ εὗρον. καὶ διῆλθον

1. Pa. 8.c.

curruū suorum. Filias quoq; vestras faciet sibi vnguētarias & focarias & panificas. Agros quoq; vr̄os & vineas & oliueta optima tollet & dabit seruis suis. Sed & segetes vestras & vinearū redditus addecimabit vt det eunuchis & famulis suis. Seruos etiam vestros & ancillas & iuuenes optimos & asinos auferet: & ponet in opere suo. Greges quoq; vr̄os addecimabit: vosq; eritis ei serui. Et clamabitis in die illa a facie regis vr̄i quē elegistis vobis: & non exaudiet vos dominus in die illa. Noluit autē populus audire vocem samuelis sed dixerūt. Nequaq̄. Rex enim erit super nos: & erimus nos quoq; sicut omnes gentes: & iudicabit nos rex noster: & egredietur ante nos: & pugnabit bella nostra pro nobis. Et audiuit samuel omnia verba populi: & locutus est ea in auribus domini. Dixit aūt dominus ad samuelē. Audi vocē eorū & cōstitue super eos regem. Et ait samuel ad viros israel. Vadat vnusquisq; in ciuitatē suā. 9.

Erat vir de beniamin nomine Cis filius abiel filii seor: filii bechor: filii aphia: filii viri gemini fortis robore. Et erat ei filius vocabulo saul electus & bonus: & non erat vir de filiis israel melior illo. Ab humero & sursum eminebat super oēm populū. Perierant autem asine cis patris saul. Et dixit cis ad saul filium suum. Tolle tecum vnum de pueris & consurgens vade & quere asinas. Qui cum transissent per montem effraim & per terram salisa & nō inuenissent: transierunt etiam

רכבו׃ ואת בנותיכם יקח לרקחות
ולטבחות ולאפות׃ ואת שדותיכם
ואת כרמיכם וזיתיכם הטובים
יקח ונתן לעבדיו׃ וזרעיכם
וכרמיכם יעשר ונתן לסריסיו
ולעבדיו׃ ואת עבדיכם ואת
שפחותיכם ואת בחוריכם הטובים
ואת חמוריכם יקח ועשה
למלאכתו׃ צאנכם יעשר ואתם
תהיו לו לעבדים׃ וזעקתם ביום
ההוא מלפני מלככם אשר
בחרתם לכם ולא יענה יהוה
אתכם ביום ההוא׃ וימאנו העם
לשמע בקול שמואל ויאמרו לא
כי אם מלך יהיה עלינו׃ והיינו
גם אנחנו ככל הגוים ושפטנו
מלכנו ויצא לפנינו ונלחם את
מלחמתנו׃ וישמע שמואל את
כל דברי העם וידברם באזני
יהוה׃ ויאמר יהוה אל שמואל
שמע בקולם והמלכת להם מלך
ויאמר שמואל אל אנשי ישראל
לכו איש לעירו׃
ויהי איש מבנימין ושמו
קיש בן אביאל בן צרור בן
בכורת בן אפיח בן איש ימיני
גבור חיל׃ ולו היה בן ושמו
שאול בחור וטוב ואין איש
מבני ישראל טוב ממנו משכמו
ומעלה גבה מכל העם׃ ותאבדנה
האתנות לקיש אבי שאול
ויאמר קיש אל שאול בנו קח
נא אתך את אחד מהנערים וקום
לך בקש את האתנת׃ ויעבר
בהר אפרים ויעבר בארץ
שלשה ולא מצאו ויעברו

Cap. ix.

רקח לקח · אפה שדה · עשר סרס · שפח טוב · לאך · היה · ענה · מאן · אמר · לחם · שמע · דבר · מלך · הלך · היה · גבר · בחר · עלה גבה · אבד · לקח · הלך · עבר

בְּאֶרֶץ שַׁעֲלִים וָאַיִן וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ
יְמִינִי וְלֹא מָצָאוּ׃ הֵמָּה בָּאוּ
בְּאֶרֶץ צוּף וְשָׁאוּל אָמַר לְנַעֲרוֹ
אֲשֶׁר עִמּוֹ לְכָה וְנָשׁוּבָה פֶּן יֶחְדַּל
אָבִי מִן הָאֲתֹנוֹת וְדָאַג לָנוּ׃ וַיֹּאמֶר
לוֹ הִנֵּה נָא אִישׁ אֱלֹהִים בָּעִיר
הַזֹּאת וְהָאִישׁ נִכְבָּד כֹּל אֲשֶׁר
יְדַבֵּר בּוֹא יָבוֹא עַתָּה נֵלְכָה שָּׁם
אוּלַי יַגִּיד לָנוּ אֶת דַּרְכֵּנוּ אֲשֶׁר
הָלַכְנוּ עָלֶיהָ׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
לְנַעֲרוֹ וְהִנֵּה נֵלֵךְ וּמַה נָּבִיא לָאִישׁ
כִּי הַלֶּחֶם אָזַל מִכֵּלֵינוּ וּתְשׁוּרָה
אֵין לְהָבִיא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים מָה
אִתָּנוּ׃ וַיֹּסֶף הַנַּעַר לַעֲנוֹת אֶת
שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הִנֵּה נִמְצָא בְיָדִי
רֶבַע שֶׁקֶל כָּסֶף וְנָתַתִּי לְאִישׁ
הָאֱלֹהִים וְהִגִּיד לָנוּ אֶת דַּרְכֵּנוּ׃
לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר הָאִישׁ
בְּלֶכְתּוֹ לִדְרוֹשׁ אֱלֹהִים לְכוּ
וְנֵלְכָה עַד הָרֹאֶה כִּי לַנָּבִיא הַיּוֹם
יִקָּרֵא לְפָנִים הָרֹאֶה׃ וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל לְנַעֲרוֹ טוֹב דְּבָרְךָ לְכָה
נֵלֵכָה וַיֵּלְכוּ אֶל הָעִיר אֲשֶׁר שָׁם
אִישׁ הָאֱלֹהִים׃ הֵמָּה עֹלִים
בְּמַעֲלֵה הָעִיר וְהֵמָּה מָצְאוּ נְעָרוֹת
יֹצְאוֹת לִשְׁאֹב מָיִם וַיֹּאמְרוּ לָהֶן
הֲיֵשׁ בָּזֶה הָרֹאֶה׃ וַתַּעֲנֶינָה אוֹתָם
וַתֹּאמַרְנָה יֵּשׁ הִנֵּה לְפָנֶיךָ מַהֵר
עַתָּה כִּי הַיּוֹם בָּא לָעִיר כִּי זֶבַח
הַיּוֹם לָעָם בַּבָּמָה׃ כְּבֹאֲכֶם הָעִיר
כֵּן תִּמְצְאוּן אֹתוֹ בְּטֶרֶם יַעֲלֶה
הַבָּמָתָה לֶאֱכֹל כִּי לֹא יֹאכַל הָעָם
עַד בֹּאוֹ כִּי הוּא יְבָרֵךְ הַזֶּבַח
אַחֲרֵי כֵן יֹאכְלוּ הַקְּרֻאִים וְעַתָּה
עֲלוּ כִּי אֹתוֹ כְהַיּוֹם תִּמְצְאוּן אֹתוֹ׃
וַיַּעֲלוּ הָעִיר הֵמָּה בָּאִים בְּתוֹךְ

בוא · הלך שוב · חדל אמר · כבד · דבר בוא · הלך נגד · בוא · כלה שור · בוא · ענה · מצא · נתן · פנה · הלך דרש · בוא · קרא אמר · עלה · ענה · פנה · בוא · מצא · פנה אכל · בוא ברך · עלה · בוא

per terram salim: et non erant: sed et per terram gemini: et minime reppererūt. Cū āt venissent in terram suph: dixit saul ad puerum qui erat cū eo. Veni et reuertamur: ne forte dimiserit pr̄ meus asinas et sollicitus sit p̄ nobis. Qui ait ei. Ecce vir dei est in ciuitate hac: vir nobilis: omne quod loquitur sine ābiguitate venit. Nunc ergo eamus illuc si forte indicet nobis de via nostra propter quam venimus. Dixitq; saul ad puerū suū. Ecce ibimus. Quid feremus ad virū dei? Panis defecit in sitarciis nr̄is: et sportulā nō habemus vt demus hoī dei: nec quicq̄ aliud. Rursum puer respondit sauli et ait. Ecce inuēta est in manu mea quarta pars stateris argenti: demus homini dei: vt indicet nobis viam nostram. Olim in israel sic loquebatur vnusquisq; vadens consulere deū. Venite et eamus ad videntem. Qui enim p̄pheta dicitur hodie: vocabatur oli videns. Et dixit saul ad puerū suum. Optimus sermo tuus. Veni eamus. Et ierūt in ciuitatē in qua erat vir dei. Cumq; ascēderent cliuum ciuitatis: inuenerunt puellas egrediētes ad hauriendā aquā: et dixerūt eis. Num hic est videns? Que respondentes dixerunt illis. Hic est. Ecce ante te. Festina nūc. Hodie ei venit ī ciuitatē: quia sacrificiū est hodie populi in excelso. Ingredientes vrbē statī inuenietis eum anteq̄ ascendat excelsū ad vescendum. Neq; ei comessurus ē populus donec ille veniat: qa ipe bn̄dicet hostie: et deinceps comedēt qui vocati sūt. Nūc ergo conscendite: quia hodie repietis eū. Et ascēderūt in ciuitatē. Cūq; ābularent in medio

διὰ τῆς γῆς σααλὶμ, καὶ οὐκ ἦν, καὶ διῆλθον διὰ τῆς γῆς ἰεμιναίου, καὶ οὐχ εὗρον. αὐτῶν δὲ ἐλθόντων εἰς γῆν σὶφ, καὶ εἶπεν σαοὺλ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ τῷ μετ᾽ αὐτοῦ, δεῦρο καὶ ἀναστρέψωμεν, μὴ ἀνεὶς ὁ πατήρ μου τὰς ὄνους φροντίζῃ τὰ περὶ ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτῷ τὸ παιδάριον, ἰδοὺ δὴ ἄνθρωπος θεοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔνδοξος, πᾶν ὃ ἂν λαλήσῃ παραγινόμενον παρέσται. καὶ νῦν πορευθῶμεν ἐκεῖ πρὸς αὐτόν, ὅπως ἀναγγείλῃ ἡμῖν τὴν ὁδὸν ἡμῶν ἐφ᾽ ἣν πορευθῶμεν ἐπ᾽ αὐτήν. καὶ εἶπε σαοὺλ τῷ παιδαρίῳ τῷ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ πορευσόμεθα, καὶ τί εἰσοίσομεν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, ὅτι ἄρτοι ἐκλελοίπασιν ἐκ τῶν ἀγγείων ἡμῶν, καὶ πλεῖον οὐκ ἔστι μεθ᾽ ἡμῶν τοῦ εἰσενεγκεῖν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, τὸ ὑπάρχον ἡμῖν; καὶ προσέθετο τὸ παιδάριον ἀποκριθῆναι τῷ σαούλ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ εὕρηται ἐν τῇ χειρί μου τέταρτον σίκλου ἀργυρίου, καὶ δώσεις τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπαγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν ἡμῶν. καὶ ἔμπροσθεν ἐν ἰσραὴλ τάδε ἔλεγον ἕκαστος ἀνὴρ ἐν τῷ πορεύεσθαι ἐπερωτᾶν τὸν θεόν, δεῦτε καὶ πορευθῶμεν πρὸς τὸν βλέποντα, ὅτι τὸν προφήτην ἐκάλει ὁ λαὸς ἔμπροσθεν ὁ βλέπων. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸ παιδάριον αὐτοῦ, ἀγαθὸν τὸ ῥῆμά σου, δεῦρο καὶ πορευθῶμεν. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν πόλιν οὗ ἦν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐκεῖ. αὐτῶν δὲ ἀναβαινόντων εἰς τὴν ἀνάβασιν τῆς πόλεως, καὶ αὐτοὶ εὑρίσκουσι κοράσια ἐξεληλυθότα ὑδρεύσασθαι ὕδωρ. καὶ λέγουσιν αὐταῖς, εἰ ἔστιν ἐνταῦθα ὁ βλέπων; καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς τὰ κοράσια καὶ εἶπεν, ἔστιν, ἰδοὺ πρὸ προσώπου ὑμῶν. ταχύνατε ὅτι νῦν ἥκει εἰς τὴν πόλιν διὰ τὴν ἡμέραν, ὅτι θυσία σήμερον τῷ λαῷ ἐν βαμᾷ. ὡς ἂν εἰσέλθητε εἰς τὴν πόλιν, οὕτως εὑρήσετε αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, πρὶν ἀναβῆναι αὐτὸν εἰς βαμᾶ τοῦ φαγεῖν, ὅτι οὐ μὴ φάγῃ ὁ λαὸς ἕως τοῦ παραγενέσθαι αὐτόν, ἐπειδὴ αὐτὸς εὐλογεῖ τὴν θυσίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐσθίουσιν οἱ ξένοι. καὶ νῦν ἀνάβητε, ὅτι διὰ τὴν ἡμέραν εὑρήσετε αὐτόν. καὶ ἀναβαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν. αὐτῶν δὲ εἰσπορευομένων εἰς μέσον

i.R.c. x.f.i. 18.d.

C

τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ σαμουὴλ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, τοῦ ἀναβῆναι εἰς βαμᾶ. καὶ κύριος ἀπεκάλυψεν τὸ ὠτίον σαμουὴλ ἡμέρᾳ μιᾷ ἔμπροσθεν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν τὸν σαοὺλ λέγων, ὡς ὁ καιρὸς οὗτος αὔριον ἀποστελῶ πρὸς σὲ ἄνδρα ἐν γῇ βενιαμίν, καὶ χρίσεις αὐτὸν εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ, καὶ σώσει τὸν λαόν μου ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων, ὅτι ἐπέβλεψα ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τοῦ λαοῦ μου, διότι ἦλθεν ἡ βοὴ αὐτῶν πρός με. καὶ σαμουὴλ εἶδε τὸν σαούλ, καὶ κύριος ἀπεκρίθη αὐτῷ, ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος ὃν εἶπόν σοι, οὗτος κατάρξει ἐπὶ τὸν λαόν μου. καὶ προσῆλθεν σαοὺλ πρὸς σαμουὴλ εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ εἶπεν, ἀπάγγειλον δή μοι, ποῖος ὁ οἶκος τοῦ βλέποντος. καὶ ἀπεκρίθη σαμουὴλ τῷ σαοὺλ καὶ εἶπεν, ἐγώ εἰμι, ἀνάβηθι ἔμπροσθέν μου εἰς βαμᾶ, καὶ φάγε μετ᾽ ἐμοῦ σήμερον, καὶ ἐξαποστελῶ σε πρωΐ, καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀπαγγελῶ σοι. καὶ περὶ τῶν ὄνων τῶν ἀπολωλυιῶν σοι σήμερον τριταίων, μὴ θῇς τὴν καρδίαν σου ἐν αὐταῖς, ὅτι εὕρηνται. καὶ τίνι τὰ ὡραῖα τοῦ ἰσραήλ, οὐχὶ σοί, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου; καὶ ἀπεκρίθη σαοὺλ καὶ εἶπεν, οὐχὶ υἱὸς ἀνδρὸς ἰεμιναίου ἐγώ εἰμι τοῦ μικροτέρου σκήπτρου ἐκ φυλῶν τοῦ ἰσραήλ; καὶ τῆς πατριᾶς μου ἐλιγοστῆς παρὰ πάσας τὰς πατριὰς τοῦ βενιαμίν. καὶ ἱνατί ἐλάλησας πρός με κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο; καὶ ἔλαβε σαμουὴλ τὸν σαοὺλ καὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ κατάλυμα, καὶ ἔταξεν αὐτοῖς τόπον ἐν πρώτοις τῶν κεκλημένων ὡσεὶ τριάκοντα ἀνδρῶν. καὶ εἶπε σαμουὴλ τῷ μαγείρῳ, δός μοι τὴν μερίδα ἣν ἔδωκά σοι, ἣν εἶπά σοι θεῖναι αὐτὴν παρὰ σοί. καὶ ἥψησεν ὁ μάγειρος τὴν κωλέαν καὶ τὰ ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ παρέθηκεν αὐτὴν ἐνώπιον σαούλ. καὶ εἶπε σαμουὴλ, ἰδοὺ ὑπόλειμμα παράθες αὐτὸ ἐνώπιόν σου καὶ φάγε, ὅτι

B

D

vrbis apparuit samuel egrediens obuiā eis vt ascenderet in excelsū. Dominus āt reuelauerat auriculam samuelis ān vnā diē q̄ veniret saul dicēs. Hac ipsa hora que nunc est cras mittam virum ad te de terra beniamin: et vnges eū ducem super populū meū israel. Et saluabit populū meū de manu philistinoꝝ: quia respexi populū meū. Vēit ei clamor eorum ad me. Cūq; aspexisset samuel saulē: dn̄s dixit ei. Ecce vir quem dixeram tibi. Iste dominabitur populo meo. Accessit āt saul ad samuelem ī medio porte: et ait. Indica oro mihi: vbi est domus videntis. Et respōdit samuel sauli dicens. Ego sū vidēs. Ascēde an̄ me in excelsum vt comedatis mecū hodie: et dimittam te mane: et oīa q̄ sunt in corde tuo indicabo tibi. Et de asinis quas nudiustertius perdidisti ne sollicitus sis: quia iuēte sūt. Et cuius erunt optima queq; israel: nōne tibi et oī domui patris tui? Rn̄dens autem saul ait. Nunqd nō filius gemini ego sum de minima tribu israel: et cognatio mea nouissima inter oēs familias de tribu bēiamin? Quare ergo locutus es mihi sermonē istum? Assumēs itaq; samuel saulē et puerum eius: introduxit eos in triclinīū: et dedit eis locum in capite eorū q fuerāt inuitati. Erant enim q̄si triginta viri. Dixitq; samuel coquo. Da partem quam dedi tibi et precepi vt reponeres seorsum apud te. Leuauit autē coquus armum et posuit an̄ saul. Dixitq; samuel. Ecce qd̄ remāsit pone an̄ te et comede: quia de indu

הָעִיר וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל יֹצֵא
לִקְרָאתָם לַעֲלוֹת הַבָּמָה׃ וַיהוָה
גָּלָה אֶת אֹזֶן שְׁמוּאֵל יוֹם אֶחָד
לִפְנֵי בוֹא שָׁאוּל לֵאמֹר׃ כָּעֵת
מָחָר אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ אִישׁ מֵאֶרֶץ
בִּנְיָמִן וּמְשַׁחְתּוֹ לְנָגִיד עַל עַמִּי
יִשְׂרָאֵל וְהוֹשִׁיעַ אֶת עַמִּי מִיַּד
פְּלִשְׁתִּים כִּי רָאִיתִי אֶת עַמִּי כִּי
בָּאָה צַעֲקָתוֹ אֵלָי׃ וּשְׁמוּאֵל רָאָה
אֶת שָׁאוּל וַיהוָה עָנָהוּ הִנֵּה
הָאִישׁ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ זֶה
יַעְצֹר בְּעַמִּי׃ וַיִּגַּשׁ שָׁאוּל אֶת
שְׁמוּאֵל בְּתוֹךְ הַשָּׁעַר וַיֹּאמֶר
הַגִּידָה נָּא לִי אֵי זֶה בֵּית הָרֹאֶה׃
וַיַּעַן שְׁמוּאֵל אֶת שָׁאוּל וַיֹּאמֶר
אָנֹכִי הָרֹאֶה עֲלֵה לְפָנַי הַבָּמָה
וַאֲכַלְתֶּם עִמִּי הַיּוֹם וְשִׁלַּחְתִּיךָ
בַבֹּקֶר וְכֹל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ אַגִּיד
לָךְ׃ וְלָאֲתֹנוֹת הָאֹבְדוֹת לְךָ הַיּוֹם
שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים אַל תָּשֶׂם אֶת
לִבְּךָ לָהֶם כִּי נִמְצָאוּ וּלְמִי כָּל
חֶמְדַּת יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לְךָ וּלְכֹל
בֵּית אָבִיךָ׃ וַיַּעַן שָׁאוּל וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא בֶן יְמִינִי אָנֹכִי מִקַּטַנֵּי שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל וּמִשְׁפַּחְתִּי הַצְּעִרָה מִכָּל
מִשְׁפְּחוֹת שִׁבְטֵי בִנְיָמִן וְלָמָּה
דִּבַּרְתָּ אֵלַי כַּדָּבָר הַזֶּה׃ וַיִּקַּח
שְׁמוּאֵל אֶת שָׁאוּל וְאֶת נַעֲרוֹ
וַיְבִיאֵם לִשְׁכָּתָה וַיִּתֵּן לָהֶם מָקוֹם
בְּרֹאשׁ הַקְּרוּאִים וְהֵמָּה כִּשְׁלֹשִׁים
אִישׁ׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל לַטַּבָּח תְּנָה
אֶת הַמָּנָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ אֲשֶׁר
אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ שִׂים אֹתָהּ עִמָּךְ׃
וַיָּרֶם הַטַּבָּח אֶת הַשּׁוֹק וְהֶעָלֶיהָ
וַיָּשֶׂם לִפְנֵי שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הִנֵּה
הַנִּשְׁאָר שִׂים לְפָנֶיךָ אֱכֹל כִּי

פנה · שלח · נגד · ישע · ראה · ענה · עצר נגש · נגד · ענה · יום שום · מצא · שפח · לקח · בוא נתן · קום · נתן · שום · רום עלה · פנה · שאר

למועד שמור לך לאמר העם
קראתי ויאכל שאול עם שמואל
ביום ההוא: וירדו מהבמה העיר
וידבר עם שאול על הגג: וישכמו
ויהי כעלות השחר ויקרא
שמואל אל שאול הגגה לאמר
קומה ואשלחך ויקם שאול
ויצאו שניהם הוא ושמואל
החוצה: המה יורדים בקצה העיר
ושמואל אמר אל שאול אמר
לנער ויעבר לפנינו ויעבר ואתה
עמד כיום ואשמיעך את דבר
אלהים:

Cap. x.

ויקח שמואל
את פך השמן ויצק על ראשו
וישקהו ויאמר הלוא כי משחך
יהוה על נחלתו לנגיד: בלכתך
היום מעמדי ומצאת שני
אנשים עם קברת רחל בגבול
בנימן בצלצח ואמרו אליך
נמצאו האתנות אשר הלכת
לבקש והנה נטש אביך את
דברי האתנות ודאג לכם לאמר
מה אעשה לבני: וחלפת משם
והלאה ובאת עד אלון תבור
ומצאוך שם שלשה אנשים
עלים אל האלהים בית אל
אחד נשא שלשה גדיים ואחד
נשא שלשת ככרות לחם ואחד
נשא נבל יין: ושאלו לך
לשלום ונתנו לך שתי לחם
ולקחת מידם: אחר כן תבוא
גבעת האלהים אשר שם נציבי
פלשתים ויהי כבאך שם העיר
ופגעת חבל נבאים ירדים מהבמה
ולפניהם נבל ותף וחליל וכנור
והמה מתנבאים: וצלחה עליך

stria ſeruatum eſt tibi qñ populum vocaui. Et comedit ſaul cum ſamuele ī die illa: & deſcēderūt de excelſo in oppidū: & locutus eſt cum ſaule in ſolario: Cūq; mane ſurrexiſſet & iā dies luceſceret: vocauit ſamuel ſaulē ī ſolario dicens. Surge & dimittā te. Et ſurrexit ſaul. Egreſſi ſunt ambo: ipſe videlicet & ſamuel. Cūq; deſcēderēt in extrema parte ciuitatis ſamuel dixit ad ſaul. Dic puero vt āt̄cedat nos & tranſeat. Tu autem ſubſiſte pauliſper vt indicem tibi verbum dei.

10. Tulit autem ſamuel lenticulam olei & effudit ſuper caput eius & deoſculatus eſt eum: & ait. Ecce vnxit te dñs ſup hereditatē ſuam in principem: Cūq; abieris hodie a me: inuenies duos viros iuxta ſepulchrū rachel in finibus beniamin in meridie: dicentq; tibi. Inuentę ſunt aſine ad quas ieras perquirendas: & intermiſſis pater tuus aſinis ſolicitus eſt pro vobis: & dicit. Quid faciam de filio meo. Cunq; abieris inde & vltra trāſieris & veneris ad quercū thabor: inuenient te tres viri aſcendentes ad deum in bethel: vnus portans tres hedos: & alius tres tortas panis: & alius portās lagenam vini. Cunq; te ſalutauerint dabunt tibi duos pāes & accipies de mānu eorū. Poſt hec venies in collem dei vbi ē ſtatio philiſtinorū. Et cū ingreſſus fueris ibi vrbē: obuiū hēbis gregē ꝓphetarū deſcēdentiū de excelſo: & ān̄ eos pſalteriū & tympanū & tibiam & citharā: ipſoſq; ꝓphetātes: & iſiliet ī te

in teſtimonium poſitū eſt tibi a populo: car
εἰς μαρτύριον τέθηταί σοι παρὰ τοῦ λαοῦ, ἀπόκνι-
pe. & comedit ſaul cum ſamuele in die il
ζε. καὶ ἔφαγε σαοὺλ μετὰ σαμουὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
la. & deſcendit ex excelſo in ciuitatem. & ſtraue
νῃ. καὶ κατέβη ἐκ τῆς βαμᾶ εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἔστρω-
runt ſauli in ſolario: & dormiuit &
σαν τῷ σαοὺλ ἐπὶ τῷ δώματι, καὶ ἐκοιμήθη καὶ
factū eſt vt aſcendit crepuſculū & locutus eſt ſamuel
ἐγένετο ὡς ἀνέβαινεν ὁ ὄρθρος καὶ ἐλάλησε σαμουὴλ τῷ
ſaul in ſolario dicens: ſurge & dimittam
σαοὺλ ἐπὶ τῷ δώματι λέγων, ἀνάστα καὶ ἐξαποστελῶ
te. & ſurrexit ſaul & egreſſus eſt ipſe & ſamuel
σε. καὶ ἀνέστη σαοὺλ καὶ ἐξῆλθεν αὐτὸς καὶ σαμουὴλ
vſq; extra. ipſis deſcendētibus in extremā ptē ciuitatis.
ἕως ἔξω. αὐτῶν καταβαινόντων εἰς ἄκρον τῆς πόλεως.
& ſamuel dixit ſauli: dic puero: &
καὶ σαμουὴλ εἶπε τῷ σαοὺλ, εἰπὸν τῷ παιδαρίῳ, καὶ
tranſeat ante nos. tu āt ſubſiſte hic hodie: &
διελθέτω ἔμπροσθεν ἡμῶν. σὺ δὲ στῆθι ὧδε σήμερον, καὶ
audi verbum dei.
ἄκουσον ῥῆμα θεοῦ.

Ca. 10.

Et tulit ſamuel lēticulā olei & ef
Καὶ ἔλαβε σαμουὴλ τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου καὶ κα-
fudit ſuper caput eius: & deoſculatus eſt eum. &
τέχεεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐφίλησεν αὐτόν. καὶ
dixit ei: nonne vnxit te dñs in principem
εἶπεν αὐτῷ, οὐχὶ ὅτι κέχρικέ σε κύριος εἰς ἄρχοντα
ſuper hereditatem ſuam vt abieris hodie a
ἐπὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ὡς ἂν ἀπέλθῃς σήμερον ἀπ'
me: & inuenies duos viros iuxta ſepulchra
ἐμοῦ, καὶ εὑρήσεις δύο ἄνδρας πρὸς τοῖς τάφοις
rachel in finibus beniamin in meridie ſaltantes
ῥαχὴλ ἐν τοῖς ὁρίοις βενιαμὶν μεσημβρίας ἁλλομένους
grande. & dicent tibi: inuēte ſunt aſine quas ieratis per
μεγάλα. καὶ ἐροῦσί σοι, εὕρηνται αἱ ὄνοι ἃς ἐπορεύθητε ζη-
quirere. & ecce pater tuus dimiſit eu
τεῖν. καὶ ἰδοὺ ὁ πατήρ σου ἀποτετίνακται τὴν φρον-
ram aſinarum: & ſolicitus eſt pro vobis dicens: quid fa
τίδα τῶν ὄνων, καὶ μεριμνᾷ περὶ ὑμῶν λέγων, τί ποι-
ciam de filio meo? & abibis inde &
ήσω περὶ τοῦ υἱοῦ μου; καὶ ἀπελεύσῃ ἐκεῖθεν καὶ
vlterius: & venies vſq; ad quercum thabor: & in
ἐπέκεινα, καὶ ἥξεις ἕως τῆς δρυὸς τῆς θαβώρ, καὶ εὑ-
uenies ibi tres viros aſcendentes ad deū
ρήσεις ἐκεῖ τρεῖς ἄνδρας ἀναβαίνοντας πρὸς τὸν θεὸν
in bethel: vnum tollētem tres hedos: & vnum tollē-
εἰς βαιθήλ, ἕνα αἴροντα τρεῖς ἐρίφους, καὶ ἕνα αἴρον-
tem tria vaſa panum & vnum tollētem vtrem vini:
τα τρία ἀγγεῖα ἄρτων, καὶ ἕνα αἴροντα ἀσκὸν οἴνου,
& interrogabunt te ea que in pace: & dabunt tibi
καὶ ἐρωτήσουσί σε τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ δώσουσί σοι
duas primitias panum. & accipies de manu eo-
δύο ἀπαρχὰς ἄρτων. καὶ λήψῃ ἐκ τῆς χειρὸς αὐ-
rum. & poſt hec ingredieris in collem
τῶν. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσῃ εἰς τὸν βουνὸν τοῦ
dei: vbi eſt ibi ſtatio philiſtinorum. & erit
θεοῦ, οὗ ἐστιν ἐκεῖ τὸ ἀνάστημα τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἔσται
vt ingrediaris ibi in ciuitatē: & obuiabis
ὡς ἂν εἰσέλθῃς ἐκεῖ εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀπαντήσεις
choro prophetarum deſcendentium de excelſo: &
χορῷ προφητῶν καταβαινόντων ἐκ τῆς βαμᾶ, καὶ
ante ipſos naula & tympana & tibia &
ἔμπροσθεν αὐτῶν ναῦλαι καὶ τύμπανα καὶ αὐλὸς καὶ
cithara: & ipſi prophetantes: & inſiliet in te
κινύρα, καὶ αὐτοὶ προφητεύοντες, καὶ ἐφαλεῖται ἐπὶ σὲ

ſpiritus dñi: & prophetabis cum eis: &
πνεῦμα κυρίου, καὶ προφητεύσεις μετ' αὐτῶν, καὶ
mutaberis in virum alium. & erit quādo venerint ſi
στραφήσῃ εἰς ἄνδρα ἄλλον. καὶ ἔσται ὅταν ἔλθῃ τὰ ση-
gna hec in te: fac omnia quecūq; inuenerit
μεῖα ταῦτα ἐπὶ σέ, ποίει πάντα ὅσα ἂν εὕρῃ ἡ
manus tua: quia deus tecum. & deſcēdes ante
χείρ σου, ὅτι ὁ θεὸς μετὰ σοῦ. καὶ καταβήσῃ ἔμπροσθέν
me in galgala: & ecce ego deſcendo ad te:
μου εἰς γάλγαλα, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταβαίνω πρὸς σέ,
vt offeras holocauſtum: & imoles pacificas victi-
τοῦ ἀνενεγκεῖν ὁλοκαύτωσιν, καὶ θῦσαι εἰρηνικὰς θυσί-
mas: ſeptē diebus ceſſabis. donec veniam ego ad
ας. ἑπτὰ ἡμέρας διαλείψεις, ἕως τοῦ ἐλθεῖν με πρὸς
te. & oſtēdam tibi que facies. & factū eſt vt
σέ, καὶ γνωρίσαι σοι ἃ ποιήσεις. καὶ ἐγένετο ὥστε
auertiſſet humeros ſuos vt abiret a ſamue-
ἐπιστραφῆναι τῷ ὤμῳ αὐτοῦ ἀπελθεῖν ἀπὸ σαμου-
le: & immutauit ei deus cor aliud.
ήλ, καὶ μετέστρεψεν αὐτῷ ὁ θεὸς καρδίαν ἄλλην.
& venerūt omnia ſigna hec in die
καὶ ἦλθε πάντα τὰ σημεῖα ταῦτα ἐν τῇ ἡμέρᾳ
illa: & venit inde ad collem. & ecce cho-
ἐκείνῃ, καὶ ἔρχεται ἐκεῖθεν εἰς τὸν βουνόν. καὶ ἰδοὺ χο-
rus prophetarū obuius ei: & iſiluit ſup
ρὸς προφητῶν ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, καὶ ἐφήλατο ἐπ'
eum ſpiritus dei & prophetauit in medio eo-
αὐτὸν πνεῦμα τοῦ θεοῦ καὶ προεφήτευσεν ἐν μέσῳ αὐ-
rum. & factū eſt vt viderunt eum omnes videntes eum
τῶν. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον αὐτὸν πάντες εἰδότες αὐτὸν
heri & nudiuſtertius: & ecce & ipſe erat in medio
χθὲς καὶ τρίτης, καὶ ἰδοὺ καὶ αὐτὸς ἦν ἐν μέσῳ τῶν
prophetarum prophetans: & dixit populus vnuſquiſq; ad
προφητῶν προφητεύων; καὶ εἶπον ὁ λαὸς ἕκαστος πρὸς
proximum ſuum: quid hoc qđ factū eſt filio cis? nū &
τὸν πλησίον αὐτοῦ, τί τοῦτο τὸ γεγονὸς τῷ υἱῷ κίς; ἢ καὶ
ſaul inter prophetas? & reſpōdit quidā ex eis: & di-
σαοὺλ ἐν προφήταις; καὶ ἀπεκρίθη τὶς ἐξ αὐτῶν, καὶ εἶ-
xit: & quis pater eius? pp hoc factū eſt in
πεν, καὶ τίς ὁ πατὴρ αὐτοῦ; διὰ τοῦτο ἐγένετο εἰς
prouerbium: num & ſaul inter prophetas? & com-
παραβολήν, ἢ καὶ σαοὺλ ἐν προφήταις; καὶ συνε-
pleuit prophetare: & venit in excelſum. &
τέλεσεν προφητεύων, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν βαμᾶ. καὶ
dixit ei patruus ſuus & puero
εἶπεν αὐτῷ ὁ πατράδελφος αὐτοῦ καὶ τῷ παιδαρίῳ
eius: quo abiiſtis? & dixit: querere aſinas:
αὐτοῦ, ποῦ ἐπορεύθητε; καὶ εἶπεν, ζητεῖν τὰς ὄνους,
& vidimus φ non erant: & ingreſſi ſumus ad ſamue-
καὶ εἴδομεν ὅτι οὐκ ἦσαν, καὶ εἰσήλθομεν πρὸς σαμου-
lem: & dixit patruus ſaulis: indi-
ήλ. καὶ εἶπεν ὁ πατράδελφος τοῦ σαοὺλ, ἀπάγ-
ca iam mihi qđ dixit tibi ſamuel. & ait ſa-
γειλον δή μοι τί εἶπέν σοι σαμουήλ. καὶ εἶπε σα-
ul ad cognatū ſuum: indicans indicauit
οὺλ πρὸς τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ, ἀπαγγέλλων ἀπήγγειλέ
mihi: quia inuēte eſſent aſine. at ſermonē regni
μοι, ὅτι εὕρηνται αἱ ὄνοι. τὸ δὲ ῥῆμα τῆς βασιλείας
non indicauit ei quē dixit ſamuel. & cōgrega-
οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὃ εἶπε σαμουήλ. καὶ συνήγα-
uit ſamuel vniuerſum populū ad dñm in maſe-
γε σαμουὴλ πάντα τὸν λαὸν πρὸς κύριον εἰς μασση-
pha. & dixit ad filios iſrael: hec ait dñs
φά. καὶ εἶπεν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, τάδε εἶπεν κύριος
iſrael dicens: ego eduxi iſrael de
ἰσραὴλ λέγων, ἐγὼ ἀνήγαγον τὸν ἰσραὴλ ἐξ

ſpūs dñi & ꝓphetabis cū eis: & mutaberis in virum alium. Quādo ergo euenerint ſigna hec omnia tibi: fac quecunq; inuenerit manus tua: quia deus tecum eſt. Et deſcendes ān̄ me in galgala. Ego quippe deſcendā ad te vt offeras oblationē: & immoles victimas pacificas. Septē diebus expectabis donec veniam ad te & oſtendam tibi que facias. Itaq; cum auertiſſet humerū ſuū vt abiret a ſamuele: immutauit ei deus cor aliud: & venerūt omnia ſigna hec in die illa. Venerūtq; ad p̄dictum collem: & ecce cuneus prophetarum obuius ei. Et iſiluit ſuper eum ſpiritus dei: & ꝓphetauit ī medio eorū. Vidētes autē oēs q nouerāt eū heri & nudiuſtertius φ eēt cū ꝓphetis & ꝓphetaret: dixerunt ad inuicem. Que nam res accidit filio cis? Num & ſaul inter prophetas? Rn̄ditq; alius ad alterū dicens. Et quis pater eorum? Propterea verſum eſt in prouerbiū. Nū & ſaul iter prophetas? Ceſſauit āt ꝓphetare & venit ad excelſū. Dixitq; patruus ſaul ad eū & ad puerū eius. Quo abiſtis? Qui rn̄derunt. Querere aſinas. Quas cū nō repiſſemus: venimus ad ſamuelem. Et dixit ei patruus ſu9. Indica mihi quid dixerit tibi ſamuel. Et ait ſaul ad patruum ſuum. Indicauit nobis: quia inuēte eſſent aſine. De ſermōe āt regni nō indicauit ei que locut9 fuerat ei ſamuel. Et conuocauit ſamuel populum ad dominum in maſphat: & ait ad filios iſrael. Hec dicit dominus deus iſrael. Ego eduxi iſrael

רוח יהוה והתנבית עמם ונהפכת
לאיש אחר: והיה כי תבאינה
האתות האלה לך עשה לך אשר
תמצא ידך כי האלהים עמך:
וירדת לפני הגלגל והנה אנכי
ירד אליך להעלות עלות לזבח
זבחי שלמים שבעת ימים תוחל
עד בואי אליך והודעתי לך את
אשר תעשה: והיה כהפנתו
שכמו ללכת מעם שמואל ויהפך
לו אלהים לב אחר ויבאו כל
האתות האלה ביום ההוא: ויבאו
שם הגבעתה והנה חבל נבאים
לקראתו ותצלח עליו רוח
אלהים ויתנבא בתוכם: ויהי
כל יודעו מאתמול שלשם ויראו
והנה עם נבאים נבא ויאמר
העם איש אל רעהו מה זה היה
לבן קיש הגם שאול בנביאים:
ויען איש משם ויאמר ומי
אביהם על כן היתה למשל הגם
שאול בנבאים: ויכל מהתנבות
ויבא הבמה: ויאמר דוד שאול
אליו ואל נערו אן הלכתם
ויאמר לבקש את האתנות
ונראה כי אין ונבוא אל שמואל:
ויאמר דוד שאול הגידה נא
לי מה אמר לכם שמואל:
ויאמר שאול אל דודו הגד הגיד
לנו כי נמצאו האתנות ואת
דבר המלוכה לא הגיד לו
אשר אמר שמואל: ויצעק
שמואל את העם אל יהוה
המצפה: ויאמר אל בני
ישראל כה אמר יהוה אלהי
ישראל אנכי העליתי אתכם

ממצרים ואציל אתכם מיד
מצרים ומיד כל הממלכות
הלחצים אתכם: ואתם היום
מאסתם את אלהיכם אשר הוא
מושיע לכם מכל רעותיכם
וצרתיכם ותאמרו לא כי מלך
תשים עלינו ועתה התיצבו לפני
יהוה לשבטיכם ולאלפיכם:
ויקרב שמואל את כל שבטי
ישראל וילכד שבט בנימן:
ויקרב את שבט בנימן
למשפחתו ותלכד משפחת
המטרי וילכד שאול בן קיש
ויבקשהו ולא נמצא: וישאלו
עוד ביהוה הבא עוד הלם איש
ויאמר יהוה הנה הוא נחבא אל
הכלים: וירצו ויקחהו משם
ויתיצב בתוך העם ויגבה מכל
העם משכמו ומעלה: ויאמר
שמואל אל כל העם הראיתם
אשר בחר בו יהוה כי אין כמהו
בכל העם וירעו כל העם ויאמרו
יחי המלך: וידבר שמואל אל
העם את משפט המלכה ויכתב
בספר וינח לפני יהוה וישלח
שמואל את כל העם איש לביתו:
וגם שאול הלך לביתו גבעתה
וילכו עמו החיל אשר נגע אלהים
בלבם: ובני בליעל אמרו מה
ישענו זה ויבזהו ולא הביאו
לו מנחה ויהי כמחריש:

Cap. xi.

ויעל נחש העמוני ויחן על יביש
גלעד ויאמרו כל אנשי יביש
אל נחש כרת לנו ברית ונעבדך:
ויאמר אליהם נחש העמוני
בזאת אכרת לכם בנקור לכם כל

de egypto: & erui vos de manu egyptiorum & de manu omnium regum qui affligebant vos. Vos autem hodie proiecistis deum vestrum qui solus saluauit vos de vniuersis malis & tribulationibus vestris: & dixistis. Nequaquam: sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram domino per tribus vestras & per familias. Et applicuit samuel omnes tribus israel: & cecidit sors super tribum beniamin. Et applicuit tribum beniamin & cognationes eius: & cecidit sors super cognationem methri: & peruenit vsque ad saul filium cis. Quesierunt ergo eum & non est inuentus illic. Et consuluerunt post hec dominum vtrum nam venturus esset illuc. Responditque dominus. Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque & tulerunt eum inde: stetitque in medio populi: & altior fuit vniuerso populo ab humero & sursum. Et ait samuel ad omnem populum. Certe videtis quem elegit dominus: quoniam non sit similis illi in omni populo. Et clamauit omnis populus & ait. Viuat rex. Locutus est autem samuel ad populum legem regni & scripsit in libro: & reposuit coram domino. Et dimisit samuel omnem populum singulos in domum suam. Sed & saul abiit in domum suam in gabaa. Et abiit cum eo pars exercitus quorum tetigerat deus corda. Filii vero belial dixerunt. Num saluare nos poterit iste? Et despexerunt eum & non attulerunt ei munera. Ille vero dissimulabat se audire.

.11. Et ascendit naas ammonites & pugnare cepit aduersum iabes galaad: dixeruntque omnes viri iabes ad naas. Habeto nos federatos & seruiemus tibi. Et respondit ad eos naas ammonites. In hoc feriam vobiscum fedus vt eruam omnium ve

egypto: ⁊ erui vos de manu pharaonis re
αἰγύπτου, καὶ ἐξειλόμην ὑμᾶς ἐκ χειρὸς φαραὼ βασι-
gis egypti: ⁊ de manu omnium regnorum
λέως αἰγύπτου, καὶ ἐκ χειρὸς πασῶν τῶν βασιλειῶν
affligentium vos. ⁊ vos hodie contempsi
τῶν ἐκθλιβουσῶν ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς σήμερον ἐξουδενώσα
stis deum vestrum: qui ipse est vester saluator de vniuer
τε τὸν θεὸν ὑμῶν, ὃς αὐτός ἐστιν ὑμῶν σωτὴρ ἐκ πάν-
sis malis vestris ⁊ tribulationibus vestris. ⁊ dixi-
των τῶν κακῶν ὑμῶν καὶ τῶν θλίψεων ὑμῶν. καὶ εἴπα
stis nequaquam: sed regem constitues super nos. ⁊ nunc
τε οὐχί, ἀλλ' ἢ βασιλέα καταστήσεις ἐφ' ἡμῶν. καὶ νῦν
state coram domino per tribus vestras ⁊ per
κατάστητε ἐνώπιον κυρίου κατὰ φυλὰς ὑμῶν καὶ κατὰ
tribunatus vestros. ⁊ applicuit samuel omnes
χιλιάδας ὑμῶν. καὶ προσήγαγε σαμουὴλ πάσας τὰς
tribus israel: ⁊ sors cecidit tribui benia
φυλὰς τοῦ ἰσραήλ, καὶ κατακληροῦται φυλὴ βενια-
min. ⁊ applicuit tribum beniamin per fami
μίν. καὶ προσήγαγε τὴν φυλὴν βενιαμὶν κατὰ πατρι-
liam: ⁊ sors cecidit familie amattari in viros: ⁊ sors
άν, καὶ κατακληροῦται πατριὰ ἀματταρὶ εἰς ἄνδρας, καὶ κα-
cecidit saul filio cis. ⁊ querebat eum: ⁊
τακληροῦται σαοὺλ υἱὸς κίς. καὶ ἐζήτει αὐτόν, καὶ
non inueniebatur. ⁊ interrogauit adhuc samuel in do
οὐχ εὑρίσκετο. καὶ ἐπηρώτησεν ἔτι σαμουὴλ ἐν κυ-
mino: si venit adhuc huc vir. ⁊ dixit dominus:
ρίῳ, εἰ ἔρχεται ἔτι ἐνταῦθα ὁ ἀνήρ. καὶ εἶπεν κύριος,
ecce ipse absconditus est in vasis. ⁊ cucurrit
ἰδοὺ αὐτὸς κέκρυπται ἐν τοῖς σκεύεσιν. καὶ ἔδραμε
⁊ accepit eum inde: ⁊ stetit saul in medio
καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ κατέστη σαοὺλ ἐν μέσῳ
populi: ⁊ exaltatus est super vniuersum populum ab hume
τοῦ λαοῦ, καὶ ὑψώθη ὑπὲρ πάντα τὸν λαὸν ὑπερωμί-
ro ⁊ sursum. ⁊ dixit samuel ad omnem po
αν καὶ ἐπάνω. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς πάντα τὸν λα-
pulum: vidistis quem elegit sibi ipsi dominus: quia non
όν, ἑωράκατε ὃν ἐκλέλεκται ἑαυτῷ ὁ κύριος, ὅτι οὐκ
est similis ipsi in omnibus vobis: ⁊ cognouit vniuersus populus
ἔστιν ὅμοιος αὐτῷ ἐν πᾶσιν ὑμῖν; καὶ ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς
⁊ dixit: viuat rex. ⁊ locutus est samuel
καὶ εἶπεν, ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ ἐλάλησε σαμουὴλ
ad populum legem regni. ⁊ scrip
πρὸς τὸν λαὸν τὸ δικαίωμα τῆς βασιλείας. καὶ ἔγρα-
sit in libro: ⁊ reposuit coram domino. ⁊ di
ψεν εἰς βιβλίον, καὶ ἔθηκεν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐξα-
misit samuel omnem populum ⁊ abierunt qui
πέστειλε σαμουὴλ πάντα τὸν λαὸν καὶ ἀπῆλθον ἕκα-
libet in locum suum. ⁊ samuel abijt in
στος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ σαμουὴλ ἀπῆλθεν εἰς τὸν
domum suam in gabaa. ⁊ abierunt filij exer
οἶκον αὐτοῦ εἰς γαβαά. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ δυ-
cituum: quorum tetigit dominus corda eorum cum sa
νάμεων, ὧν ἥψατο κύριος καρδίας αὐτῶν μετὰ σα-
ul. ⁊ filij pestilentes dixerunt: quis saluabit nos iste?
ούλ. καὶ οἱ υἱοὶ λοιμοὶ εἶπαν, τίς σώσει ἡμᾶς οὗτος;
⁊ despexerunt eum ⁊ non attulerunt ei munera: ⁊
καὶ ἠτίμωσαν αὐτὸν καὶ οὐκ ἤνεγκαν αὐτῷ δῶρα, καὶ
factus est obmutescens.
ἐγενήθη κωφεύων.

Ca.11.

Et ascendit naas ammonites: ⁊ castrametatus est
Καὶ ἀνέβη ναὰς ὁ ἀμμανίτης, καὶ παρενέβαλεν
contra iabes galaad. ⁊ dixerunt omnes viri ia
ἐπὶ ἰαβὴς γαλαάδ. καὶ εἶπον πάντες οἱ ἄνδρες ἰα-
bes ad naas ammonitem: pange nobiscum fedus ⁊
βὴς πρὸς ναὰς τὸν ἀμμανίτην, διάθου ὑμῖν διαθήκην καὶ
seruiemus tibi. ⁊ dixit ad eos naas am
δουλεύσομέν σοι. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ναὰς ὁ ἀμ-
monites: in hoc pangam vobiscum fedus vt
μανίτης, ἐν τούτῳ διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην ἐν τῷ
eruam vestrum omnem
ἐξορύξαι ὑμῶν πάντα

oculum dextrum: ⁊ ponam eum in opprobrium in vni
ὀφθαλμὸν δεξιόν, καὶ θήσομαι αὐτὸν εἰς ὄνειδος ἐπὶ πάν-
uerso israel. ⁊ dicunt ei viri iabes: remitte
τα ἰσραήλ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ ἄνδρες ἰαβής, ἄνες
nos septem dies ⁊ mittemus nuncios in vniuersum
ἡμᾶς ἑπτὰ ἡμέρας καὶ ἀποστελοῦμεν ἀγγέλους εἰς πᾶν
terminum israel. ⁊ si non fuerit saluans nos ⁊ egre
ὅριον ἰσραήλ. καὶ ἐὰν μὴ ᾖ ὁ σώζων ἡμᾶς καὶ ἐξελευ-
diemur ad vos. ⁊ venerunt nuncij in col
σόμεθα πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἦλθον οἱ ἄγγελοι εἰς τὸν βου-
lem ad saulem: ⁊ locuti sunt verba hec
νὸν πρὸς σαούλ, καὶ ἐλάλησαν τοὺς λόγους τούτους
in aures populi: ⁊ leuauerunt omnis populus vo
εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, καὶ ἦραν πᾶς ὁ λαὸς τὴν φω-
cem suam: ⁊ fleuerunt. ⁊ ecce saul veniebat
νὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν. καὶ ἰδοὺ σαοὺλ ἤρχετο
post boues de agro: ⁊ dixit saul:
κατόπισθεν τῶν βοῶν ἐξ ἀγροῦ, καὶ εἶπεν σαούλ,
quid est populo quod plorant: ⁊ narrauerunt ei
τί ἐστιν τῷ λαῷ ὅτι κλαίουσιν; καὶ διηγήσαντο αὐ-
verba virorum iabes: ⁊ insiluit
τῷ τὰ ῥήματα τῶν ἀνδρῶν ἰαβής, καὶ ἐφείλατο
spiritus domini super saul vt audiuit verba
πνεῦμα κυρίου ἐπὶ σαοὺλ ὡς ἤκουσε τὰ ῥήματα
hec: ⁊ iratus est contra eos furore suo valde.
ταῦτα, καὶ ἐθυμώθη ἐπ' αὐτοὺς ὀργὴ αὐτοῦ σφόδρα.
⁊ accepit duas vaccas ⁊ in membra concidit eas: ⁊ mi
καὶ ἔλαβε δύο βόας καὶ ἐμέλισεν αὐτάς, καὶ ἀπέ-
sit in omnem terminum israel in manu nunciorum
στειλεν εἰς πᾶν ὅριον ἰσραὴλ ἐν χειρὶ τῶν ἀγγέλων
dicens: qui non erit exiens post saulem
λέγων, ὃς οὐκ ἔσται ἐκπορευόμενος ὀπίσω σαοὺλ
⁊ post samuelem. secundum hec facient
καὶ ὀπίσω σαμουήλ, κατὰ τάδε ποιήσουσιν ταῖς
bobus eius. ⁊ cecidit extasis domini super
βουσὶν αὐτοῦ. καὶ ἔπεσεν ἔκστασις κυρίου ἐπὶ τὸν
populum: ⁊ clamauerunt quasi vir vnus. ⁊ recenset e
λαόν, καὶ ἐβόησαν ὡς ἀνὴρ εἷς. καὶ ἐπισκέπτεται αὐ-
os saul in bezec omnem virum israel tre
τοὺς σαοὺλ ἐν βεζὲκ πάντα ἄνδρα ἰσραὴλ τρια-
centa milia: ⁊ viros iuda triginta mi
κοσίας χιλιάδας, καὶ ἄνδρας ἰούδα τριάκοντα χι-
lia. ⁊ dixit saul nuncijs qui ve
λιάδας. καὶ εἶπε σαοὺλ τοῖς ἀγγέλοις τοῖς ἐλθοῦ-
nerant: hec dicetis viris iabes galaad: cras
σι, τάδε ἐρεῖτε τοῖς ἀνδράσιν ἰαβὴς γαλαάδ, αὔ-
vobis erit salus cum incaluerit sol.
ριον ὑμῖν ἔσται ἡ σωτηρία διαθερμάναντος τοῦ ἡλίου.
⁊ venerunt nuncij in ciuitatem ⁊ nunciauerunt
καὶ ἦλθον οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀνήγγειλαν τοῖς
viris iabes: ⁊ letati sunt. ⁊ dixerunt viri
ἀνδράσιν ἰαβής, καὶ εὐφράνθησαν. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες
iabes ad naas ammanitem cras exibimus
ἰαβὴς πρὸς ναὰς τὸν ἀμμονίτην, αὔριον ἐξελευσόμεθα
ad vos: ⁊ facietis nobis omne quod placuerit coram
πρὸς ὑμᾶς, καὶ ποιήσετε ἡμῖν πᾶν τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον
vobis: ⁊ factum est post cras ⁊ constituit saul
ὑμῶν. καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὔριον καὶ διέταξε σαοὺλ
populum in tres acies: ⁊ ingressi sunt in medium
τὸν λαὸν εἰς τρεῖς ἀρχάς, καὶ εἰσεπορεύοντο εἰς μέσον
castrorum in matutina custodia: ⁊ percussit filios
τῆς παρεμβολῆς ἐν τῇ πρωϊνῇ φυλακῇ, καὶ ἔπληξε τοὺς υἱοὺς
ammon vsque quo incalesceret dies. ⁊ factum est qui
ἀμμὼν ἕως οὗ διεθερμάνθη ἡ ἡμέρα. καὶ ἐγενήθη οἱ
relicti erant ⁊ dispersi sunt: ⁊ non relicti sunt
ὑπολελειμμένοι διεσπάρησαν, καὶ οὐχ ὑπελείφθησαν
in eis duo in idipsum: ⁊ dixit populus ad
ἐν αὐτοῖς δύο ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς
samuel: quis est qui dixit saul non regnabit
σαμουήλ, τίς ὁ εἰπὼν σαοὺλ οὐ βασιλεύσει

strum oculos dextros: ponamque vos opprobrium in vniuerso israel. Et dixerunt ad eum seniores iabes. Concede nobis septem dies vt mittamus nuncios ad vniuersos terminos israel: & si non fuerit qui defendat nos: egrediemur ad te. Venerunt ergo nuncii in gabaa saulis: & locuti sunt verba hec audiente populo. Et leuauit omnis populus vocem suam & fleuit. Et ecce saul veniebat sequens boues de agro: & ait. Quid habet populus quod plorat: Et narrauerunt ei verba virorum iabes. Et insiluit spiritus dei in saul cum audisset hec verba: & iratus est furor eius nimis. Et assumens vtrunque bouem concidit in frusta: misitque in omnes terminos israel per manum nunciorum dicens. Quicunque non exierit & secutus fuerit saul & samuel: sic fiet bobus eius. Inuasit ergo timor domini populum & egressi sunt quasi vir vnus: & recensuit eos in bezech. Fueruntque filiorum israel trecenta milia: virorum autem iuda triginta milia. Et dixerunt nunciis qui venerant. Sic dicetis viris qui sunt in iabes galaad. Cras erit vobis salus cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuncii & nunciauerunt viris iabes. Qui letati sunt: & dixerunt. Mane exibimus ad vos & facietis nobis omne quod placuerit vobis. Et factum est cum dies crastinus uenisset: constituit saul populum in tres partes. Et ingressus est media castra in uigilia matutina & percussit ammon usque dum incalesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt ita ut non relinquerentur ex eis duo pariter. Et ait populus ad samuelem. Quis est iste qui dixit saul non regnabit

עין ימין ושמתיה חרפה על כל
ישראל: ויאמרו אליו זקני יביש
הרף לנו שבעת ימים ונשלחה
מלאכים בכל גבול ישראל ואם
אין מושיע אתנו ויצאנו אליך:
ויבאו המלאכים גבעת שאול
וידברו הדברים באזני העם
וישאו כל העם את קולם ויבכו:
והנה שאול בא אחרי הבקר מן
השדה ויאמר שאול מה לעם
כי יבכו ויספרו לו את דברי
אנשי יביש: ותצלח רוח אלהים
על שאול בשמעו את הדברים
האלה ויחר אפו מאד: ויקח
צמד בקר וינתחהו וישלח בכל
גבול ישראל ביד המלאכים
לאמר אשר איננו יצא אחרי
שאול ואחר שמואל כה יעשה
לבקרו ויפל פחד יהוה על
העם ויצאו כאיש אחד: ויפקדם
בבזק ויהיו בני ישראל שלש
מאות אלף ואיש יהודה שלשים
אלף: ויאמרו למלאכים הבאים
כה תאמרון לאיש יביש גלעד
מחר תהיה לכם תשועה בחם
השמש ויבאו המלאכים ויגידו
לאנשי יביש וישמחו: ויאמרו
אנשי יביש מחר נצא אליכם
ועשיתם לנו ככל הטוב בעיניכם:
ויהי ממחרת וישם שאול
את העם שלשה ראשים ויבאו
בתוך המחנה באשמרת הבקר
ויכו את עמון עד חם היום
ויהי הנשארים ויפצו ולא נשארו
בם שנים יחד: ויאמר העם אל
שמואל מי האמר שאול ימלך

עלינו תנו האנשים ונמיתם: ויאמר שאול לא יומת איש
ביום הזה כי היום עשה יהוה
תשועה בישראל: ויאמר שמואל
אל העם לכו ונלכה הגלגל ונחדש
שם המלוכה: וילכו כל העם
הגלגל וימלכו שם את שאול
לפני יהוה בגלגל ויזבחו שם
זבחים שלמים לפני יהוה
וישמח שם שאול וכל אנשי
ישראל עד מאד: ויאמר
שמואל אל כל ישראל הנה
שמעתי בקלכם לכל אשר אמרתם
לי ואמליך עליכם מלך: ועתה
הנה המלך מתהלך לפניכם
ואני זקנתי ושבתי ובני הנם
אתכם ואני התהלכתי לפניכם
מנערי עד היום הזה: הנני ענו בי
נגד יהוה ונגד משיחו את שור מי
לקחתי וחמור מי לקחתי ואת מי
עשקתי את מי רצותי ומיד מי
לקחתי כפר ואעלים עיני בו ואשיב
לכם: ויאמרו לא עשקתנו ולא
רצותנו ולא לקחת מיד איש
מאומה: ויאמר אליהם עד יהוה
בכם ועד משיחו היום הזה כי לא
מצאתם בידי מאומה ויאמר עד:
ויאמר שמואל אל העם יהוה אשר
עשה את משה ואת אהרן ואשר
העלה את אבתיכם מארץ
מצרים: ועתה התיצבו ואשפטה
אתכם לפני יהוה את כל
צדקות יהוה אשר עשה אתכם
ואת אבותיכם: כאשר בא יעקב
מצרים ויזעקו אבותיכם אל יהוה
וישלח יהוה את משה ואת

נתן מות · ישע · ילך חדש · פנה זבח · שמח · Cap. xij. · קול · מלך · הלך פנה · שוב הנה · ענה · עשק · חמר · רצץ · עלם שוב · אמר · מאס עוד · משח · עלה · יצב שפט · פנה · בוא · זעק · שלח

[u]super nos. [x]Date [y]viros [z]& interficiemus eos. [a]Et ait [b]saul. [c]Non [d]occidetur [e]quisquam [f]in die [g]hac: [h]quia [i]hodie [k]fecit [l]dominus [m]salutem [n]in israel. [o]Dixit autem [p]samuel [q]ad [r]populum. [s]Venite [t]& eamus [u]in galgala: [x]& innouemus [y]ibi [z]regnum. [a]Et perrexit [b]omnis [c]populus in [d]galgala: [e]& fecerunt [f]ibi [g]regem [h]saul [i]coram [k]domino [l]in galgala: [m]Et immolauerunt [n]ibi [o]victimas [p]pacificas [q]coram [r]domino. [s]Et letatus est [t]ibi [u]saul [x]& cuncti [y]viri [z]israel [a]nimis. 12.

Dixit autem [b]samuel [c]ad [d]vniuersum [e]israel. [f]Ecce [g]audiui [h]vocem vestram [i]iuxta omnia [k]que [l]locuti estis [m]ad me: [n]& constitui [o]super vos [p]regem. [q]Et nunc [r]rex [s]graditur [u]ante vos. [x]Ego autem [y]senui [z]& incanui. [a]Porro filii mei [c]vobiscum sunt. Itaque [e]conuersatus [f]coram vobis [g]ab adolescentia mea [h]vsque ad [k]hanc [l]diem: [l]ecce presto sum. [m]Loquimini [n]de me [o]coram [p]domino [q]& coram [r]christo eius: vtrum [t]bouem [u]cuiusquam [x]tulerim [y]aut asinum: [b]si [c]quempiam [d]calumniatus sum: [e]si [g]oppressi [f]aliquem: [h]si de manu [i]cuiusquam [l]munus [k]accepi: [m]& contemnam [o]illud hodie [p]restituamque [q]vobis. [r]Et dixerunt. [s]Non es [t]calumniatus nos: [u]neque [x]oppressisti: [y]neque [z]tulisti [b]de manu [c]alicuius [d]quippiam. [e]Dixitque [f]ad eos. [g]Testis est [h]dominus [i]aduersum vos [l]& testis [m]christus eius in [n]die [o]hac: [p]quia [q]non [r]inueneritis [s]in manu mea [t]quippiam. [u]Et dixerunt. [x]Testis. [y]Et ait [z]samuel [a]ad [b]populum. [c]Dominus [d]qui [e]fecit [g]moysen [h]& [i]aaron [l]& [m]eduxit [o]patres nostros [p]de terra [q]egypti adest. [r]Nunc [s]ergo [s]state [t]vt iudicio contendam [u]aduersum vos [x]coram [y]domino [a]de [b]omnibus [c]misericordiis [d]domini [e]quas [f]fecit dominus [g]vobiscum [h]& cum [i]patribus vestris [k]quomodo [m]iacob [l]ingressus est in [n]egyptum: [o]& clamauerunt [p]patres vestri [q]ad [r]dominum: [s]& misit [t]dominus [x]moysen [y]&

super nos. da viros & interficiemus eos.
ἐφ᾽ ἡμᾶς· παράδος τοὺς ἄνδρας καὶ θανατώσομεν αὐτούς.
& dixit saul non occidetur quisquam in die ista:
καὶ εἶπεν σαοὺλ οὐκ ἀποθανεῖται οὐδεὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ,
quia hodie fecit dominus salutem in israel. & dixit samuel ad populum dicens: venite eamus in galgala: & innouemus ibi regnum.
ὅτι σήμερον ἐποίησε κύριος σωτηρίαν ἐν ἰσραήλ. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς τὸν λαὸν λέγων, δεῦτε πορευθῶμεν εἰς γάλγαλα, καὶ ἐγκαινίσωμεν ἐκεῖ τὴν βασιλείαν.
& perrexit omnis populus in galgala & vnxit ibi samuel saulem in regem coram domino in galgala. & immolauerunt ibi victimas pacificas coram domino. & letatus est ibi saul & omnes viri israel nimis.
καὶ ἐπορεύθη πᾶς ὁ λαὸς εἰς γάλγαλα, καὶ ἔχρισεν ἐκεῖ σαμουὴλ τὸν σαοὺλ εἰς βασιλέα ἐνώπιον κυρίου ἐν γαλγάλοις. καὶ ἔθυσαν ἐκεῖ θυσίας εἰρηνικὰς ἐνώπιον κυρίου. καὶ εὐφράνθη ἐκεῖ σαοὺλ καὶ πάντες ἄνδρες ἰσραὴλ σφόδρα.

Ca. 12.

Et dixit samuel ad vniuersum virum israel: ecce audiui vocem vestram & omnia quecunque locuti estis mihi:
Καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς πάντα ἄνδρα ἰσραήλ, ἰδοὺ ἤκουσα τῆς φωνῆς ὑμῶν καὶ πάντα ὅσα εἴπατέ μοι,
& regnare feci super vos regem. & nunc ecce rex graditur ante vos. & ego senui & requieui. & ecce filii mei in vobis sunt.
καὶ ἐβασίλευσα ἐφ᾽ ὑμᾶς βασιλέα. καὶ νῦν ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς διαπορεύεται ἐνώπιον ὑμῶν. κἀγὼ γεγήρακα καὶ καθήσομαι, καὶ ἰδοὺ οἱ υἱοί μου ἐν ὑμῖν εἰσίν.
& ego ecce conuersatus sum coram vobis ab adolescentia mea & vsque diem hanc ecce ego: respondete contra me coram domino & coram christo eius:
κἀγὼ ἰδοὺ διελήλυθα ἐνώπιον ὑμῶν ἐκ νεότητός μου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἰδοὺ ἐγώ, ἀποκρίθητε κατ᾽ ἐμοῦ ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐνώπιον τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ,
si bouem cuius vestrum accepi vel asinum cuius accepi: vel si aliquem vestrum vim intuli: vel quem oppressi vel de manu cuius vestrum accepi munus: vel calciamentum? dicite contra me & restituam vobis: & dixerunt ad samuelem: non iniuria affecisti nos & non vim intulisti nobis: & non accepisti de manu nostra quippiam. & dixit samuel ad populum: testis dominus in vobis: & testis christus eius in die hac: quia non inuenistis in manu mea quippiam. & dixit populus: testis.
μόσχον τίνος ὑμῶν εἴληφα, ἢ ὄνον τίνος εἴληφα, ἢ τίνα ὑμῶν κατεδυνάστευσα, ἢ τίνα ἐξεπίεσα, ἢ ἐκ χειρὸς τίνος ὑμῶν εἴληφα ἐξίλασμα, ἢ ὑπόδημα; εἴπατε κατ᾽ ἐμοῦ καὶ ἀποδώσω ὑμῖν. καὶ εἶπον πρὸς σαμουὴλ οὐκ ἠδίκησας ἡμᾶς καὶ οὐ κατεδυνάστευσας ἡμᾶς, οὐκ εἴληφας ἐκ χειρὸς ἡμῶν οὐδέν. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς τὸν λαόν, μάρτυς κύριος ἐν ὑμῖν, καὶ μάρτυς χριστὸς αὐτοῦ σήμερον ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὅτι οὐχ εὑρήκατε ἐν τῇ χειρί μου οὐδέν. καὶ εἶπεν ὁ λαός, μάρτυς.
& ait samuel ad populum dicens: testis dominus qui fecit moysen & aaron: & qui eduxit patres nostros ex egypto: & nunc state: & iudicabo vos coram domino: & nunciabo vobis omnem iustitiam domini: quam fecit nobis & patribus nostris.
καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς τὸν λαὸν λέγων, μάρτυς κύριος ὁ ποιήσας τὸν μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρών, καὶ ὁ ἀναγαγὼν τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξ αἰγύπτου. καὶ νῦν κατάστητε, καὶ δικάσω ὑμᾶς ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀπαγγελῶ ὑμῖν πᾶσαν τὴν δικαιοσύνην κυρίου, ἃ ἐποίησεν ἐν ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν,
quomodo ingressus est iacob & filii eius in egyptum: & humiliauit eos egyptus. & clamauerunt patres nostri ad dominum: & misit dominus moysen
ὡς εἰσῆλθεν ἰακὼβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτοὺς αἴγυπτος. καὶ ἐβόησαν οἱ πατέρες ἡμῶν πρὸς κύριον, καὶ ἀπέστειλε κύριος τὸν μωυσῆν

Infra. 15.c. · Eccle. 46. · Gen. 46.a. Exo. 1.d. in eo3. · D · A · B

et aaron: & eduxit patres nostros de egypto: & collocauit eos in loco hoc.
καὶ τὸν ἀαρών, καὶ ἐξήγαγε τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξ αἰγύπτου, καὶ κατῴκισεν αὐτοὺς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.
& obliti sunt domini dei eorum: & tradidit eos in manus sisara magistri militie iabin regis asor: & in manus philistinorum: & in manus regis moab & pugnauerunt in eos. & clamauerunt ad dominum & dixerunt: peccauimus quia dereliquimus dominum & seruiuimus baalim & alsi: & nunc erue nos de manu inimicorum nostrorum & seruiemus tibi.
καὶ ἐπελάθοντο κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς εἰς χεῖρας σισάρα ἀρχιστρατήγου ἰαβὶν βασιλέως ἀσώρ, καὶ εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων, καὶ εἰς χεῖρας βασιλέως μωάβ, καὶ ἐπολέμησαν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐβόησαν πρὸς κύριον καὶ εἶπον, ἡμάρτομεν ὅτι ἐγκατελίπομεν τὸν κύριον καὶ ἐδουλεύσαμεν τοῖς βααλὶμ καὶ τοῖς ἄλσεσι. καὶ νῦν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ δουλεύσομέν σοι.
& misit dominus hierobaal & barac & iephthae & samuel: & eruit vos de manu inimicorum vestrorum qui in circuitu: & habitastis confidenter. & vidistis quod naas rex filiorum ammon venit aduersum vos: & dixistis: nequaquam: rex regnabit in nobis. & dominus deus noster rex vester.
καὶ ἀπέστειλε κύριος τὸν ἱεροβάαλ καὶ τὸν βαράκ, καὶ τὸν ἰεφθάε καὶ τὸν σαμουήλ, καὶ ἐξείλετο ὑμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν τῶν κυκλόθεν, καὶ κατῳκήκατε πεποιθότες. καὶ εἴδετε ὅτι ναὰς βασιλεὺς υἱῶν ἀμμὼν ἦλθεν ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ εἴπατε, οὐχί, ὅτι βασιλεὺς βασιλεύσει ἐφ᾽ ἡμῶν· καὶ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν βασιλεὺς ἡμῶν.
& nunc ecce rex quem elegistis: & ecce dedit dominus super vos regem: vt timeatis dominum & seruiatis ei & audiatis vocem eius & non obirgetis ori domini: & fueritis & vos & rex qui regnat super vos euntes post dominum deum vestrum: & liberabit vos. si autem non audieritis vocem domini: & obiurgaueritis ori eius: & erit manus domini super vos & super regem vestrum.
καὶ νῦν ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ὃν ἐξελέξασθε καὶ ὃν ᾐτήσασθε, καὶ ἰδοὺ δέδωκε κύριος ἐφ᾽ ὑμᾶς βασιλέα, ὅπως ἂν φοβῆσθε τὸν κύριον καὶ δουλεύσητε αὐτῷ καὶ ἀκούσητε τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ μὴ ἐρίζητε τῷ στόματι κυρίου, καὶ ἦτε καὶ ὑμεῖς καὶ ὁ βασιλεὺς ὁ βασιλεύων ἐφ᾽ ὑμῶν πορευόμενοι ὀπίσω κυρίου θεοῦ ὑμῶν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου, καὶ ἐρίσητε τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἔσται χεὶρ κυρίου ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τὸν βασιλέα ὑμῶν.
& nunc et state & videte verbum magnum hoc quod faciet dominus in oculis vestris. nonne messis tritici hodie? inuocabo dominum & dabit voces & pluuiam. & cognoscite & videte quia magna malitia vestra quam fecistis in conspectu domini petentes vobis ipsis regem. & vocauit samuel dominum: & dedit dominus voces & pluuiam in die illa. & timuit omnis populus dominum valde.
καὶ νῦν ἔτι κατάστητε καὶ ἴδετε τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο ὃ ποιήσει κύριος ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. οὐχὶ θερισμὸς πυρῶν σήμερον; ἐπικαλέσομαι κύριον καὶ δώσει φωνὰς καὶ ὑετόν. καὶ γνῶτε καὶ ἴδετε, ὅτι μεγάλη ἡ κακία ὑμῶν ἣν ἐποιήσατε ἐνώπιον κυρίου, αἰτήσαντες ἑαυτοῖς βασιλέα. καὶ ἐπεκαλέσατο σαμουὴλ τὸν κύριον, καὶ ἔδωκε κύριος φωνὰς καὶ ὑετὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐφοβήθη πᾶς ὁ λαὸς τὸν κύριον σφόδρα.

Judi. 4.a. · Judi. 6.c. · C · 1.s.d. 2.d.10 c.

[z]aaron: [a]& eduxit [c]patres vestros [d]de egypto [e]& collocauit eos [f]in [g]hoc [f]loco. Qui [h]obliti sunt [k]domini [l]dei sui: [m]& tradidit [n]eos [o]in manus [p]sysare [q]magistri [r]militie [s]asor: [t]& in manu [u]philistinorum [x]& in manu [y]regis [z]moab [a]& pugnauerunt [b]aduersum eos. Postea autem [c]clamauerunt [d]ad [e]dominum: [f]Et dixerunt. [g]Peccauimus: [h]quia [i]dereliquimus [l]dominum [m]& seruiuimus [o]baalim [p]& [q]astaroth. [r]Nunc ergo [s]erue nos [t]de manu [u]inimicorum nostrorum [x]& seruiemus tibi. [y]Et misit [z]dominus [b]hierobaal [c]& [d]badan [e]& [f]iepte [g]& [h]samuel: [i]& eruit [k]vos [l]de manu [m]inimicorum vestrorum [n]per circuitum: [o]& habitastis [p]confidenter. [q]Videntes autem [r]quod [s]naas [t]rex [u]filiorum [x]ammon [y]venisset [z]aduersum vos: [a]dixistis [b]mihi. [c]Nequaquam: [d]sed [e]rex [e]imperabit [f]nobis [g]cum dominus [h]deus vester [i]regnaret in vobis. [k]Nunc ergo [l]presto est [l]rex vester [m]quem [n]elegistis [o]& [p]petistis. [q]Ecce [r]dedit [t]vobis [s]dominus [u]regem. [x]Si [y]timueritis [a]dominum [b]& seruietis [c]ei: [d]& audieritis [e]vocem eius [f]& non [g]exasperaueritis [i]os [h]domini: [l]eritis [m]& [n]vos [o]& [p]rex [q]qui [r]imperat [s]vobis [t]sequentes [u]dominum [x]deum vestrum. [y]Si autem [z]non [a]audieritis [b]vocem [c]domini: [d]sed exasperaueritis [f]sermones eius: [h]erit [i]manus [k]domini [l]super vos [m]& super patres vestros. Sed [n]& [o]nunc [p]state [q]& videte [s]rem [u]istam [t]grandem [x]quam [y]facturus est [z]dominus [a]in conspectu vestro. [b]Nunquid non [c]messis [d]tritici est [e]hodie? [f]Inuocabo [g]dominum [h]& dabit [i]voces [k]& pluuias: [l]& scietis [m]& videbitis: [n]quia [p]grande [o]malum [r]feceritis vobis [s]in conspectu [t]domini [u]petentes [x]super vos [y]regem. [z]Et clamauit [a]samuel [b]ad [c]dominum [d]& dedit [e]dominus [f]voces [g]& pluuias [h]in die [i]illa. [k]Et timuit [l]omnis [m]populus [n]nimis [p]dominum [q]&

אהרן ויוציאו את אבתיכם
ממצרים וישבום במקום הזה:
וישכחו את יהוה אלהיהם וימכר
אתם ביד סיסרא שר צבא חצור
וביד פלשתים וביד מלך מואב
וילחמו בם: ויזעקו אל יהוה
ויאמרו חטאנו כי עזבנו את
יהוה ונעבד את הבעלים ואת
העשתרות ועתה הצילנו מיד
איבינו ונעבדך: וישלח יהוה את
ירבעל ואת בדן ואת יפתח ואת
שמואל ויצל אתכם מיד איביכם
מסביב ותשבו בטח: ותראו כי
נחש מלך בני עמון בא עליכם
ותאמרו לי לא כי מלך ימלך
עלינו ויהוה אלהיכם מלככם:
ועתה הנה המלך אשר בחרתם
אשר שאלתם והנה נתן יהוה
עליכם מלך: אם תיראו את
יהוה ועבדתם אתו ושמעתם
בקולו ולא תמרו את פי יהוה
והיתם גם אתם וגם המלך
אשר מלך עליכם אחר יהוה
אלהיכם: ואם לא תשמעו בקול
יהוה ומריתם את פי יהוה והיתה
יד יהוה בכם ובאבתיכם: גם
עתה התיצבו וראו את הדבר
הגדול הזה אשר יהוה
עשה לעיניכם: הלוא קציר
חטים היום אקרא אל יהוה
ויתן קלות ומטר ודעו וראו כי
רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני
יהוה לשאול לכם מלך: ויקרא
שמואל אל יהוה ויתן יהוה
קלת ומטר ביום ההוא ויירא
כל העם מאד את יהוה ואת

יצא · קום · שכח מכר · שור · לחם · עבד · נצל · שלח · סבב ישב · בוא · אמר · ירא · מרה פה · היה · שמע · יצב ראה · גדל · קצר · חטה קרא · נתן קול · רעע · רבב עשה · ירא

שמואל: ויאמרו כל העם אל שמואל התפלל בעד עבדיך אל יהוה אלהיך ואל נמות כי יספנו על כל חטאתינו רעה לשאל לנו מלך: ויאמר שמואל אל העם אל תיראו אתם עשיתם את כל הרעה הזאת אך אל תסורו מאחרי יהוה ועבדתם את יהוה בכל לבבכם: ולא תסורו כי אחרי התהו אשר לא יועילו ולא יצילו כי תהו המה: כי לא יטש יהוה את עמו בעבור שמו הגדול כי הואיל יהוה לעשות אתכם לו לעם: גם אנכי חלילה לי מחטא ליהוה מחדל להתפלל בעדכם והוריתי אתכם בדרך הטובה והישרה: אך יראו את יהוה ועבדתם אתו באמת בכל לבבכם כי ראו את אשר הגדל עמכם: ואם הרע תרעו גם אתם גם מלככם תספו:

Cap. xiii.

בן שנה שאול במלכו ושתי שנים מלך על ישראל: ויבחר לו שאול שלשת אלפים מישראל ויהיו עם שאול אלפים במכמש ובהר בית אל ואלף היו עם יונתן בגבעת בנימין ויתר העם שלח איש לאהליו: ויך יונתן את נציב פלשתים אשר בגבע וישמעו פלשתים ושאול תקע בשופר בכל הארץ לאמר ישמעו העברים: וכל ישראל שמעו לאמר הכה שאול את נציב פלשתים וגם נבאש ישראל בפלשתים ויצעקו העם אחרי שאול הגלגל: ופלשתים נאספו להלחם עם

samuelē. Et dixit uniuersus populus ad samuelem: Ora pro seruis tuis ad dominum deum tuum ut non moriamur. Addidimus enim uniuersis peccatis nostris malum ut peteremus nobis regem. Dixit autem samuel ad populum: Nolite timere. Vos fecistis uniuersum malum hoc. Verumtamen nolite recedere a tergo domini: sed seruite domino in omni corde vestro: et nolite declinare post vana que non proderunt vobis: neque eruent vos: quia vana sunt. Et non derelinquet dominus populum suum propter nomen suum magnum: quia iurauit dominus facere vos sibi populum. Absit autem a me hoc peccatum in domino ut cessem orare pro vobis: et docebo vos viam bonam et rectam. Igitur timete dominum et seruite ei in veritate et ex toto corde vestro. Vidistis enim magnifica que in vobis gesserit dominus. Quod si perseueraueritis in malicia: et vos et rex vester pariter peribitis. 13.

Filius vnius anni erat saul cum regnare cepisset: duobus autem annis regnauit super israel. Et elegit sibi saul tria milia de israel. Et erant cum saul duo milia in machmas et in monte bethel: mille autem cum ionatha in gabaa beniamin. Porro ceterum populum remisit vnumquemque in tabernacula sua. Et percussit ionathas stationem philisthinorum que erat in gabaa. Quod cum audissent philisthiim: saul cecinit buccina in omni terra dicens: Audiant hebrei. Et uniuersus israel audiuit huiuscemodi famam: percussit saul stationem philisthinorum. Et erexit se israel aduersus philisthiim. Clamauit ergo populus post saul in galgala: et philisthiim congregati sunt ad preliandum contra

samuelem. et dixit omnis populus ad samuelem ora pro seruis tuis ad dominum deum tuum: vt non moriamur: quia addidimus super vniuersa peccata nostra malitiam: petentes nobisipsis regem. et dixit samuel ad populum: non timeatis: vos fecistis vniuersam malitiam hanc: verumtamen ne declinetis a tergo domini: et seruite domino in toto corde vestro: et non declinetis post ea que nihil sunt qui perficient nihil: et qui non eruent: quia nihil sunt: quoniam non proiiciet dominus populum suum propter nomen suum magnum: quia accepit dominus vos vt faceret in populum sibi. mihi autem non fiat peccare domino vt cessem orare pro vobis: et seruiam domino: et ostendam vobis viam bonam et rectam. verumtamen timete dominum et seruite ei in veritate in toto corde vestro: quia vidistis que magnificauit dominus vobiscum. et si malefacientes malefeceritis: et vos et rex vester peribitis. Ca. 13.

καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαὸς πρὸς σαμουὴλ. πρόσευξαι ὑπὲρ τῶν δούλων σου πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, ἵνα μὴ ἀποθάνωμεν, ὅτι προσεθήκαμεν ἐπὶ πάσας τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν κακίαν, αἰτήσαντες ἑαυτοῖς βασιλέα. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς τὸν λαόν, μὴ φοβεῖσθε, ὑμεῖς πεποιήκατε πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην. πλὴν μὴ ἐκκλίνητε ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ κυρίου, καὶ δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, καὶ μὴ ἐκκλίνητε ὀπίσω τῶν μηδὲν ὄντων οἳ οὐ περανοῦσιν οὐδέν, καὶ οἳ οὐκ ἐξελοῦνται, ὅτι οὐδέν εἰσιν, διότι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ μέγα, ὅτι προσελάβετο κύριος ὑμᾶς ποιῆσαι εἰς λαὸν ἑαυτῷ. ἐμοὶ δὲ μὴ εἴη τοῦ ἁμαρτεῖν τῷ κυρίῳ τοῦ διαλείπειν προσευχόμενον περὶ ὑμῶν τῷ κυρίῳ: καὶ δουλεύσω τῷ κυρίῳ, καὶ δηλώσω ὑμῖν τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθὴν καὶ τὴν εὐθεῖαν. πλὴν φοβεῖσθε τὸν κύριον καὶ δουλεύσατε αὐτῷ ἐν ἀληθείᾳ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν, ὅτι εἴδετε ὅσα ἐμεγάλυνε κύριος μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ ἐὰν κακοποιοῦντες κακοποιήσητε, καὶ ὑμεῖς καὶ ὁ βασιλεὺς ὑμῶν ἀπολεῖσθε.

Filius anni saul cum regnaret ipse: et duobus annis regnauit in israel. et elegit sibi saul tria milia virorum de filiis israel. et erant cum saule duo milia in machmas in monte bethel: et mille erant cum ionathan in gabaa beniamin. et reliquum populi remisit vnumquemque in tabernaculum suum. et percussit ionathan statione philisthinorum que in colle. et audierunt philisthiim: et saul cecinit tuba in omni terra dicens: inobedientes fuerunt serui. et vniuersus israel audiuit dicentes: percussit saul stationem philisthinorum: et confusus est israel in philisthiim. et ascendit populus post saulem in galgala: et philisthiim congregantur in prelium ad israel. et ascendunt contra

Υἱὸς ἐνιαυτοῦ σαοὺλ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ σαοὺλ τρεῖς χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἦσαν μετὰ σαοὺλ δισχίλιοι ἐν μαχμὰς ἐν τῷ ὄρει βαιθήλ, καὶ χίλιοι ἦσαν μετὰ ἰωνάθαν ἐν γαβαὰ τοῦ βενιαμίν. καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ ἐξαπέστειλεν ἕκαστον εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξεν ἰωνάθαν τὸ ὑπόστεμα τῶν ἀλλοφύλων τὸ ἐν τῷ βουνῷ. καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ σαοὺλ σάλπιγγι σαλπίζει εἰς πᾶσαν τὴν γῆν λέγων, ἠθετήκασιν οἱ δοῦλοι. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἤκουσαν λεγόντων, ὅτι ἔκοψε σαοὺλ τὸ ὑπόστεμα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ᾐσχύνθησαν ἰσραὴλ ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις. καὶ ἀνέβη ὁ λαὸς ὀπίσω σαοὺλ εἰς γάλγαλα, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι συνάγονται εἰς πόλεμον πρὸς τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὸν

israel in bellum triginta milia curruum et sex milia equitum: et populus sicut arena que est in labio maris multitudine. et ascendunt et castrametantur in machmas ex regione per dorsum bethaben. et vir israel vidit quod angustiatur: et recessit populus: et absconditi sunt in speluncis et in abditis et in petris et in foueis et in cisternis. et transeuntes transierunt iordanem in terra gad et galaad. et saul adhuc erat in galgalis: et vniuersus populus perterriti sunt post eum. et distulit septe diebus testimonio vt dixit samuel. et non venit samuel in galgala. et dixit saul: nouenit samuel in galgala: et dispersus est populus eius ab eo. et ait saul: afferte et faciam holocaustum et pacifica. et obtulit holocaustum. et factum est vt compleuit offerens holocaustum: et ecce samuel veniebat. et egressus est saul in occursum samueli vt benediceret ei. et dixit samuel: quid fecisti? et dixit saul: quia vidi quod dilaberetur populus a me: et tu non veneras in testimonio dierum vt constituisti. et philisthiim congregati fuerant in machmas. et dixi: nunc descendent philisthiim ad me in galgala: et faciem domini non deprecatus sum: et confortatus sum et obtuli holocaustum. et dixit samuel ad saulem: stulte actum est a te: quia non custodisti mandatum meum quod precepit tibi dominus: vt preparasset regnum tuum super israel vsque in seculum. et nunc regnum tuum non stabit. et queret dominus sibiipsi hominem iuxta cor suum. et precipiet ei dominus in ducem super populum suum: quia non seruasti que precepit tibi dominus. et surrexit samuel: et recessit de galgalis in collem beniamin. et recensuit saul populum inuentum cum eo quasi sexcentos viros. et saul et ionathan filius eius: et populus qui inuenti fuerunt cum eis sederunt in gabaa beniamin. et philisthiim castrametati sunt in machmas.

ἰσραὴλ εἰς πόλεμον τριάκοντα χιλιάδες ἁρμάτων καὶ ἓξ χιλιάδες ἱππέων, καὶ λαὸς ὡσεὶ ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης τῷ πλήθει. καὶ ἀναβαίνουσι καὶ παρεμβάλλουσιν ἐν μαχμὰς ἐξ ἐναντίας κατὰ νώτου βαιθαβέν. καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ εἶδεν ὅτι στενῶς αὐτῷ, καὶ ἀπεχώρησεν ὁ λαός, καὶ ἐκρύβησαν ἐν τοῖς σπηλαίοις καὶ ἐν ταῖς μάνδραις καὶ ἐν ταῖς πέτραις καὶ ἐν τοῖς βόθροις καὶ ἐν τοῖς λάκκοις. καὶ οἱ διαβαίνοντες διέβησαν τὸν ἰορδάνην εἰς γῆν γὰδ καὶ γαλαάδ. καὶ σαοὺλ ἔτι ἦν ἐν γαλγάλοις, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐξέστη ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ διέλειπεν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ μαρτυρίῳ ὡς εἶπε σαμουήλ. καὶ οὐ παρεγένετο σαμουὴλ εἰς γάλγαλα. καὶ εἶπε σαοὺλ, οὐχ ἧκε σαμουὴλ εἰς γάλγαλα, καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπε σαοὺλ, προσαγάγετε ὅπως ποιήσω ὁλοκαύτωσιν καὶ εἰρηνικάς. καὶ ἀνήνεγκε τὴν ὁλοκαύτωσιν. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσεν ἀναφέρων τὴν ὁλοκαύτωσιν, καὶ ἰδοὺ σαμουὴλ παρεγένετο. καὶ ἐξῆλθε σαοὺλ εἰς ἀπάντησιν τῷ σαμουὴλ τοῦ εὐλογῆσαι αὐτόν. καὶ εἶπε σαμουήλ, τί πεποίηκας; καὶ εἶπε σαοὺλ, ὅτι εἶδον ὅτι διεσπάρη ὁ λαὸς ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ σὺ οὐ παρεγένου ὡς διετάξω ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῶν ἡμερῶν, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι συνήχθησαν εἰς μαχμάς. καὶ εἶπα, νῦν καταβήσονται οἱ ἀλλόφυλοι πρός με εἰς γάλγαλα, καὶ τοῦ προσώπου κυρίου οὐκ ἐδεήθην. καὶ ἐνεκρατευσάμην καὶ ἀνήνεγκα τὴν ὁλοκαύτωσιν. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ, ματαίως σοι, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν μου, ἣν ἐνετείλατό σοι κύριος, ὡς νῦν ἡτοίμασεν ἂν τὴν βασιλείαν σου ἐπὶ ἰσραὴλ ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν ἡ βασιλεία σου οὐ στήσεται. καὶ ζητήσει κύριος ἑαυτῷ ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἐντελεῖται αὐτῷ κύριος εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας ὅσα ἐνετείλατό σοι κύριος. καὶ ἀνέστη σαμουήλ, καὶ ἀπῆλθεν ἐκ γαλγάλων εἰς βουνὸν βενιαμίν. καὶ ἐπεσκέψατο σαοὺλ τὸν λαὸν τὸν εὑρεθέντα μετ᾽ αὐτοῦ ὡς ἑξακοσίους ἄνδρας. καὶ σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ λαὸς οἱ εὑρεθέντες μετ᾽ αὐτῶν ἐκάθισαν ἐν γαβαὰ βενιαμίν. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι παρεμβεβλήκασιν ἐν μαχμάς.

israel: triginta milia curruum et sex milia equitum: et reliquum vulgus sicut arena que est in littore maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt in machmas ad orientem bethauen. Quod cum vidissent viri israel se in arcto positos: afflictus enim erat populus: absconderunt se in speluncis: et in abditis: in petris quoque et in antris: et in cisternis. Hebrei autem transierunt iordanem in terram gad et galaad. Cumque adhuc esset saul in galgala: vniuersus populus perterritus est qui sequebatur eum. Et expectauit septem diebus iuxta placitum samuelis: et non venit samuel in galgala. Dilapsusque est populus ab eo. Ait ergo saul: Afferte mihi holocaustum et pacifica. Et obtulit holocaustum. Cumque complesset offerens holocaustum: ecce samuel veniebat. Et egressus est saul obuiam ei vt salutaret eum. Locutusque est ad eum samuel: Quid fecisti? Respondit saul: Quia vidi quod populus dilaberetur a me: et tu non veneras iuxta placitos dies. Porro philisthiim congregati fuerant in machmas: dixi. Nunc descendent philisthiim ad me in galgala: et faciem domini non placaui. Necessitate compulsus obtuli holocaustum. Dixitque samuel ad saul: Stulte egisti: nec custodisti mandata domini dei tui que precepit tibi. Quod si non fecisses: iam nunc preparasset dominus regnum tuum super israel in sempiternum. Sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quesiuit dominus sibi virum iuxta cor suum: et precepit ei dominus vt esset dux super populum suum: eo quod non seruaueris que precepit dominus. Surrexit autem samuel et ascendit de galgalis in gabaa beniamin. Et recensuit saul populum qui inuenti fuerant cum eo quasi sexcentos viros. Et saul et ionathas filius eius: populusque qui inuentus fuerat cum eis erat in gabaa beniamin. Porro philisthiim consederant in machmas.

ישראל שלשים אלף רכב וששת אלפים פרשים ועם כחול אשר על שפת הים לרב ויעלו ויחנו במכמש קדמת בית און: ואיש ישראל ראו כי צר לו כי נגש העם ויתחבאו העם במערות ובחוחים ובסלעים ובצרחים ובברות: ועברים עברו את הירדן ארץ גד וגלעד ושאול עודנו בגלגל וכל העם חרדו אחריו: וייחל שבעת ימים למועד אשר שמואל ולא בא שמואל הגלגל ויפץ העם מעליו: ויאמר שאול הגשו אלי העלה והשלמים ויעל העלה: ויהי ככלתו להעלות העלה והנה שמואל בא ויצא שאול לקראתו לברכו: ויאמר שמואל מה עשית ויאמר שאול כי ראיתי כי נפץ העם מעלי ואתה לא באת למועד הימים ופלשתים נאספים מכמש: ואמר עתה ירדו פלשתים אלי הגלגל ופני יהוה לא חליתי ואתאפק ואעלה העלה: ויאמר שמואל אל שאול נסכלת לא שמרת את מצות יהוה אלהיך אשר צוך כי עתה הכין יהוה את ממלכתך אל ישראל עד עולם: ועתה ממלכתך לא תקום בקש יהוה לו איש כלבבו ויצוהו יהוה לנגיד על עמו כי לא שמרת את אשר צוך יהוה: ויקם שמואל ויעל מן הגלגל גבעת בנימן ויפקד שאול את העם הנמצאים עמו כשש מאות איש: ושאול ויונתן בנו והעם הנמצא עמם ישבים בגבע בנימן ופלשתים חנו במכמש:

ויצא המשחית ממחנה פלשתים שלשה ראשים הראש אחד יפנה אל דרך עפרה אל ארץ שועל׃ והראש אחד יפנה דרך בית חרון והראש אחד יפנה דרך הגבול הנשקף על גי הצבעים המדברה׃ וחרש לא ימצא בכל ארץ ישראל כי אמרו פלשתים פן יעשו העברים חרב או חנית׃ וירדו כל ישראל הפלשתים ללטוש איש את מחרשתו ואת אתו ואת קרדמו ואת מחרשתו׃ והיתה הפצירה פים למחרשות ולאתים ולשלוש קלשון ולהקרדמים ולהציב הדרבן׃ והיה ביום מלחמת ולא נמצא חרב וחנית ביד כל העם אשר את שאול ואת יונתן ותמצא לשאול וליונתן בנו׃ ויצא מצב פלשתים אל מעבר מכמש׃

Cap. xiiii

ויהי היום ויאמר יונתן בן שאול אל הנער נשא כליו לכה ונעברה אל מצב פלשתים אשר מעבר הלז ולאביו לא הגיד׃ ושאול יושב בקצה הגבעה תחת הרמון אשר במגרון והעם אשר עמו כשש מאות איש׃ ואחיה בן אחיטוב אחי איכבוד בן פינחס בן עלי כהן יהוה בשלו נשא אפוד והעם לא ידע כי הלך יונתן׃ ובין המעברות אשר בקש יונתן לעבר על מצב פלשתים שן הסלע מהעבר מזה ושן הסלע מהעבר מזה ושם האחד בוצץ ושם האחד סנה׃ השן האחד מצוק מצפון מול מכמש והאחד מנגב מול גבע׃

שחת חנה · בוא · גבל שקף · גיא דבר · מצא · עשה חנה · לטש חרש · את · היה פצר · פה שלש · יצב · לחם מצא · יצב עבר · היה · כלה ילך · עבר · נגד · רמן · מאה · אפד · עבר · צוק

Et egressi sunt ad prędandum de castris philistinorum tres cunei. Vnus cuneus pergebat contra viam effraim ad terram saul. Porro alius ingrediebatur per viam bethoron. Tertius autem verterat se ad iter termini imminentis valli seboim contra desertum. Porro faber ferrarius non inueniebatur in omni terra israel. Cauerant enim philistiim ne forte facerent hebrei gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis israel ad philistiim vt acueret vnusquisque vomerem suum & ligonem & securim & sarculum. Retuse itaque erant acies vomerum & ligonum & tridentium & securium vsque ad stimulum corrigendum. Cumque venisset dies prelii: non est inuentus ensis & lancea in manu totius populi qui erat cum saul & ionatha: excepto saul & ionatha filio eius. Egressa est autem statio philistiim: vt transcenderet in machmas. 14.

Et accidit in quadam die vt diceret ionathas filius saul ad adolescentem armigerum suum. Veni & transeamus ad stationem philistinorum que est trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum non indicauit. Porro saul morabatur in extrema parte gabaa sub malogranato quę erat in agro gabaa. Et erat populus cum eo quasi sexcentorum virorum. Et achias filius achitob fratris ichabod filii phinees qui ortus fuerat ex heli sacerdote domini in sylo: portabat ephot. Sed & populus ignorabat quo iisset ionathas. Erant autem inter ascensus per quos nitebatur ionathas transire ad stationem philistinorum eminentes petre ex vtraque parte: & quasi in modum dentium scopuli hinc inde prerupti. Nomen vni boses: & nomen alteri sene. Vnus scopulus prominens ad aquilonem ex aduerso machmas: & alter ad meridiem contra gabaa

τ egressus est vt perderet ex agro philistinorum in tribus cu
καὶ ἐξῆλθε διαφθείρων ἐξ ἀγροῦ ἀλλοφύλων ἐν τρισὶν ἀρ
neis. cuneus vnus aspiciens viam gophera ad
χαῖς. ἡ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν γοφερὰ ἐπὶ τὴν
terram sogal. τ cuneus vnus aspiciens viam betho
γῆν σωγάλ. καὶ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν βαιθω
ron: τ cuneus vnus aspiciens viam termini
ρών, καὶ ἡ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν γαβελ
que vergit in vallem sabaim versus desertum. τ
τὴν ἐκκύπτουσαν ἐπὶ γαὶ τὴν σαβαὶν τὴν ἔρημον. καὶ
faber ferri non inueniebatur in omni terra isra
τέκτων σιδήρου οὐχ εὑρίσκετο ἐν πάσῃ τῇ γῇ ἰσρα
el. quia dixerunt philistijm: ne forte faciant
ήλ. ὅτι εἶπον οἱ ἀλλόφυλοι, μή ποτε ποιήσωσιν οἱ
hebrei gladium τ lanceam. τ descendebat omnis is
ἑβραῖοι ῥομφαίαν καὶ δόρυ. καὶ κατέβαινε πᾶς ἰσ
rael in terram philistijm vt fabricaret quilibet fal
ραὴλ εἰς γῆν ἀλλοφύλων χαλκεύειν ἕκαστος τὸ θέριστρον
cem suam τ instrumentum suum: τ vnusquisque secu
ριον αὐτοῦ καὶ τὸ σκεῦος αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὴν ἀξί
rim suam τ falcem suam. τ erat vinde
νην αὐτοῦ καὶ τὸ δρέπανον αὐτοῦ. καὶ ἦν ὁ τρυγη
mia parata ad metendum. instrumenta autem erant tres
τὸς ἕτοιμος τοῦ θερίζειν. εἰς δὲ τὰ σκεύη ἦσαν τρεῖς
sicli in dentem τ securi τ fal
σίκλοι εἰς τὸν ὀδόντα καὶ τῇ ἀξίνῃ καὶ τῷ δρεπά
ci: τ ad corrigendum stimulum boum substantia erat
νῳ, καὶ τοῦ κατορθῶσαι τὸ βούκεντρον ὑπόστασις ἦν
eadem. τ factum est in diebus belli
ἡ αὐτή. καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πολέμου
τ non est inuentus ensis τ lancea in manu totius
καὶ οὐχ εὑρέθη ῥομφαία καὶ δόρυ ἐν χειρὶ παντὸς
populi qui erat cum saul τ ionathan. τ inuentus est
τοῦ λαοῦ τοῦ μετὰ σαοὺλ καὶ ἰωναθάν. καὶ εὑρέθη
saul τ ionathan filio eius. τ e
τῷ σαοὺλ καὶ τῷ ἰωναθὰν τῷ υἱῷ αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλ
gressus est de statione philistijm trans
θεν ἐξ ὑποστάσεως τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῷ πέραν
bachmas.
βαχμάς.

Ca. 14.

Et fit dies: τ dicit ionathan filius sa
Καὶ γίνεται ἡμέρα, καὶ λέγει ἰωναθὰν υἱὸς σα
ulis puero ferenti arma eius: ve
οὺλ τῷ παιδαρίῳ τῷ αἴροντι τὰ σκεύη αὐτοῦ, δεῦ
ni τ transeamus in stationem philistinorum
ρο καὶ διαβῶμεν εἰς τὴν ὑπόστασιν τῶν ἀλλοφύλων
qui sunt trans locum illum: τ patri suo
τῶν ἐν τῷ πέραν ἐκείνῳ, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ
non dixit. τ saul sedebat super collem:
οὐκ εἶπεν. καὶ σαοὺλ ἐκάθητο ἐπάνω τοῦ βουνοῦ,
sub malogranato quod in magdon. τ populus qui cum eo
ὑπὸ τὴν ῥοὰν τὴν ἐν μαγδών. καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ
quasi sexcenti viri τ achias filius echitob fratris
ὡς ἑξακόσιοι ἄνδρες καὶ ἀχία υἱὸς ἐχιτὼβ ἀδελφοῦ
ichabed filij phinees filij heli sacerdos domini in sy
ἰωχαβὲδ υἱοῦ φινεὲς υἱοῦ ἠλὶ ἱερεὺς τοῦ κυρίου ἐν ση
lo portans ephod. τ populus non sciuit: quod abijsset
λῶ αἴρων ἐφούδ. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ᾔδη, ὅτι πεπό
set ionathan. τ in medio transitus vbi que
ρευται ἰωναθάν. καὶ ἀναμέσον τῆς διαβάσεως οὗ ἐζή
rebat ionathan transire in stationem philisti
τει ἰωναθὰν διαβῆναι εἰς τὴν ὑπόστασιν τῶν ἀλλοφύ
norum eminens pars lapidis hinc: τ eminens pars
λων ἀκρωτήριον πέτρας ἐντεῦθεν, καὶ ἀκρωτήριον
lapidis hic: nomen vni bozes τ nomen
πέτρας ἐντεῦθεν, ὄνομα τῷ ἑνὶ βοζὴς καὶ ὄνομα τῷ
alteri sena. scopulus quod ab aquilone adherens ma
ἄλλῳ σεννά. τὸ ἀκρωτήριον τὸ ἀπὸ βορρᾶ ἐχόμενον τῆς μα
chmas: τ scopulus alter a meridie adhe
χμὰς, καὶ τὸ ἀκρωτήριον τὸ ἄλλο ἀπὸ νότου ἐχό
rens gabaa.
μενον τῆς γαβαά.

τ dixit ionathan ad puerum gerentem
καὶ εἶπεν ἰωναθὰν πρὸς τὸ παιδάριον τὸ αἶρον τὰ
arma eius: veni τ transeamus ad stationem
σκεύη αὐτοῦ, δεῦρο καὶ διαβῶμεν εἰς τὴν ὑπόστασιν τῶν
incircuncisorum horum si forte faciet aliquid dominus
ἀπεριτμήτων τούτων εἴ πως ποιήσει τι κύριος
nobis: quia non est domino continentia saluare in
ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἔστι τῷ κυρίῳ συνεχόμενον σώζειν ἐν
multis vel in paucis. τ dixit ei gerens arma
πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ αἴρων τὰ σκεύη
eius: fac omne quod cor tuum voluerit: in
αὐτοῦ, ποίει πᾶν ὃ ἂν ἡ καρδία σου θελήσῃ, ἔκ
clina te ipsum: ecce ego tecum sum. sicut cor
κλινον σεαυτόν, ἰδοὺ ἐγὼ μετὰ σοῦ εἰμί. ὡς ἡ καρ
tuum cor meum. τ dixit ionathan: ecce nos
δία σου ἡ καρδία μου. καὶ εἶπεν ἰωναθάν, ἰδοὺ ἡμεῖς
transimus ad viros τ volue
διαβαίνομεν πρὸς τοὺς ἄνδρας καὶ κατακυλισθησόμε
mur ad eos. si hec locuti fuerint ad nos: state
θα πρὸς αὐτούς. ἐὰν τάδε εἴπωσι πρὸς ἡμᾶς, στῆτε
ibi donec appropinquemus vobis. τ stemus apud nos met
ἐκεῖ ἕως ἂν ἐγγίσωμεν ὑμῖν. καὶ στησόμεθα ἐφ' ἑαυ
ipsos τ non ascendamus ad eos. τ si hec di
τοὺς καὶ οὐ μὴ ἀναβῶμεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἐὰν τάδε εἴ
xerint ad nos: ascendite ad nos: τ ascenda
πωσι πρὸς ἡμᾶς, ἀνάβητε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἀναβησόμε
mus: quia tradidit eos dominus in manibus nostris. hoc
θα, ὅτι παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. τοῦ
nobis signum. τ ingressi sunt ambo in
το ἡμῖν τὸ σημεῖον. καὶ εἰσῆλθον ἀμφότεροι εἰς τὴν
stationem philistinorum. τ dixerunt philistijm:
ὑπόστασιν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπον οἱ ἀλλόφυλοι,
ecce egrediuntur hebrei de cauernis vbi absconditi
ἰδοὺ ἐκπορεύονται οἱ ἑβραῖοι ἐκ τῶν τρωγλῶν οὗ ἐκρύ
diti fuerant ibi: τ responderunt viri stationis
βησαν ἐκεῖ. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἄνδρες τῆς ὑποστά
nis philistinorum ad ionathan τ ad gerentem
σεως τῶν ἀλλοφύλων πρὸς ἰωναθὰν καὶ πρὸς τὸν αἴροντα
arma eius τ dicunt: ascendite ad nos: τ
τὰ σκεύη αὐτοῦ καὶ λέγουσιν, ἀνάβητε πρὸς ἡμᾶς, καὶ
ostendemus vobis verbum. τ ait ionathan ad ge
γνωριοῦμεν ὑμῖν ῥῆμα. καὶ εἶπεν ἰωναθὰν πρὸς τὸν αἴ
rentem arma eius: ascende post me: quia tra
ροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, ἀνάβηθι ὀπίσω μου, ὅτι πα
didit eos dominus in manus israel. τ ascen
ρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας ἰσραήλ. καὶ ἀνέ
dit ionathan per manus suas τ per pe
βη ἰωναθὰν ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοὺς πό
des suos: τ gerens arma eius post eum. τ vide
δας αὐτοῦ, καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ ἐβλέ
runt philistijm contra faciem ionathan: τ percus
ψαν οἱ ἀλλόφυλοι κατὰ πρόσωπον ἰωναθάν, καὶ ἐπάτα
sit eis: τ gerens arma eius porrigebat post e
ξεν αὐτούς, καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐπεδίδου ὀπίσω αὐ
um. τ facta est plaga prima quam percussit ionathan τ
τοῦ. καὶ ἐγένετο πληγὴ ἡ πρώτη ἣν ἐπάταξεν ἰωναθὰν καὶ ὁ
gerens arma eius quasi viginti viros in iaculis τ in lapidum
αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ὡς εἴκοσι ἄνδρας ἐν βολίσι καὶ ἐν πετρο
iaculationem τ silicibus campi. τ factus est stupor in
βόλοις καὶ ἐν κόχλαξι τοῦ πεδίου. καὶ ἐγένετο ἔκστασις ἐν τῇ
castris τ in campo. τ omnis populus qui in sta
παρεμβολῇ καὶ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐν τῇ ὑπο
tione: τ qui occidunt obstupuerunt τ ipsi. τ obstu
στάσει, καὶ οἱ διαφθείροντες ἐξέστησαν καὶ αὐτοί. καὶ ἐθαμβή
puit terra. τ factus est stupor a domino. τ viderunt speculatores
θη ἡ γῆ. καὶ ἐγένετο ἔκστασις παρὰ κυρίου. καὶ εἶδον οἱ σκοποὶ
saulis in gabaa beniamin: τ ecce castra con
τοῦ σαοὺλ ἐν γαβαὰ βενιαμίν, καὶ ἰδοὺ ἡ παρεμβολὴ τεταραγμένη
turbata hinc τ hinc. τ ait saul populo qui cum
ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ εἶπε σαοὺλ τῷ λαῷ τῷ μετ' αὐ
eo: requirite iam τ videte quis abijt ex nobis.
τοῦ, ἐπισκέψασθε δὴ καὶ ἴδετε τίς πεπόρευται ἐξ ἡμῶν.

Dixit autem ionathas ad adolescentem armigerum suum. Veni transeamus ad stationem incircuncisorum horum si forte faciat dominus pro nobis: quia non est domino difficile saluare vel in multis vel in paucis. Dixitque ei armiger suus. Fac omnia que placent animo tuo. Perge quo cupis & ero tecum vbicunque volueris. Et ait ionathas. Ecce nos transimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis: si taliter locuti fuerint ad nos: manete donec veniamus ad vos: stemus in loco nostro: nec ascendamus ad eos. Si autem dixerint ascendite ad nos: ascendamus ad eos: quia tradidit eos dominus in manibus nostris. Hoc erit nobis signum. Apparuit igitur vterque stationi philistinorum. Dixeruntque philistiim. En hebrei egrediuntur de cauernis in quibus absconditi fuerant. Et locuti sunt viri de statione ad ionatham & ad armigerum eius. Dixeruntque. Ascendite ad nos & ostendemus vobis rem. Et ait ionathas ad armigerum suum. Ascendamus. Sequere me. Tradidit enim dominus eos in manus israel. Ascendit autem ionathas manibus & pedibus reptans: & armiger eius post eum. Itaque alii cadebant ante ionathan: alios armiger eius interficiebat sequens eum. Et facta est plaga prima quam percussit ionathas & armiger eius quasi viginti virorum: in media parte iugeris quam par boum in die arare consueuit. Et factum est miraculum in castris & per agros. Sed & omnis populus stationis eorum qui ierant ad predandum obstupuit: & conturbata est terra. Et accidit quasi miraculum a deo. Et respexerunt speculatores saul qui erant in gabaa beniamin: & ecce multitudo prostrata: & huc illucque diffugiens. Et ait saul populo qui erat cum eo. Requirite & videte quis abierit ex nobis. Cumque

ויאמר יהונתן אל הנער נשא כליו לכה ונעברה אל מצב הערלים האלה אולי יעשה יהוה לנו כי אין ליהוה מעצור להושיע ברב או במעט׃ ויאמר לו נשא כליו עשה כל אשר בלבבך נטה לך הנני עמך כלבבך׃ ויאמר יהונתן הנה אנחנו עברים אל האנשים ונגלינו אליהם׃ אם כה יאמרו אלינו דמו עד הגיענו אליכם ועמדנו תחתינו ולא נעלה אליהם׃ ואם כה יאמרו עלו עלינו ועלינו כי נתנם יהוה בידנו וזה לנו האות׃ ויגלו שניהם אל מצב פלשתים ויאמרו פלשתים הנה עברים יצאים מן החרים אשר התחבאו שם׃ ויענו אנשי המצבה את יונתן ואת נשא כליו ויאמרו עלו אלינו ונודיעה אתכם דבר ויאמר יונתן אל נשא כליו עלה אחרי כי נתנם יהוה ביד ישראל׃ ויעל יונתן על ידיו ועל רגליו ונשא כליו אחריו ויפלו לפני יונתן ונשא כליו ממותת אחריו׃ ותהי המכה הראשנה אשר הכה יונתן ונשא כליו כעשרים איש כבחצי מענה צמד שדה׃ ותהי חרדה במחנה בשדה ובכל העם המצב והמשחית חרדו גם המה ותרגז הארץ ותהי לחרדת אלהים׃ ויראו הצפים לשאול בגבעת בנימן והנה ההמון נמוג וילך והלם׃ ויאמר שאול לעם אשר אתו פקדו נא וראו מי הלך מעמנו ויפקדו

אמר · ילך עבר · אלי עשה · עצר · ישע · גלה · דמם · נגע · עלה · יצב · חור חבא · ענה · כלה · עלה ידע · נפל · פנה מות · היה נכה · חצה ענה · חנה · שחת · רגז · ראה · המן מוג · אמר · ראה פקד

requisissent: repertum est non adesse ionathan & armigerum eius. Et ait saul ad achiam. Applica arcam dei. Erat enim ibi arca dei in die illa cum filiis israel. Cumque loqueretur saul ad sacerdotem: tumultus magnus exortus est in castris philistinorum. Crescebatque paulatim & clarius resonabat. Et ait saul ad sacerdotem. Contrahe manum tuam. Conclamauit ergo saul & omnis populus qui erat cum eo & venerunt vsque ad locum certaminis. Et ecce versus fuerat gladius vniuscuiusque ad proximum suum: & cedes magna nimis. Sed & hebrei qui fuerant cum philistiim heri & nudiustertius ascenderantque cum eis in castris reuersi sunt vt essent cum israel: & his qui erant cum saul & ionatha. Omnis quoque israelite qui se absconderant in monte effraim audientes quod fugissent philistei: sociauerunt se cum suis in prelio. & saluauit dominus israel in die illa. Pugna autem peruenit vsque ad bethauen. Et viri israel sociati sunt sibi in die illa. Adiurauit autem saul populum dicens. Maledictus vir qui comederit panem vsque ad vesperum: donec vlciscar de inimicis meis. Et non manducauit vniuersus populus panem. Omneque terre vulgus venit in saltum: in quo erat mel super faciem agri. Ingressus est itaque populus saltum & apparuit fluens mel: nullusque applicuit manum ad os suum. Timebat enim populus iuramentum. Porro ionathas non audierat cum adiuraret pater eius populum. Extenditque summitatem virge quam habebat in manu & intinxit in fauum mellis. Et conuertit manum suam ad os suum & illuminati sunt oculi eius. Respondensque vnus de populo ait. Iureiurando constrinxit pater tuus populum dicens.

Maledictus vir qui comederit panem hodie. Defecerat autem populus. Dixitque ionathas. Turbauit pater meus terram. Vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei: eo quod gustauerim paululum de melle isto: quanto magis si comedisset populus de preda inimicorum suorum quam repperit. Nonne maior plaga facta fuisset in philistiim? Percusserunt ergo in die illa philisteos a machmis vsque in hailon. Defatigatus est autem populus nimis: & versus ad predam tulit oues & boues & vitulos & mactauerunt in terra. Comeditque populus cum sanguine. Nunciauerunt autem sauli dicentes quod populus peccasset domino: comedens cum sanguine. Qui ait preuaricati estis. Voluite ad me iam nunc saxum grande. Et dixit saul. Dispergamini in vulgus: & dicite eis: vt adducat ad me vnusquisque bouem suum & arietem: & occidite super istud & vescimini & non peccabitis domino comedentes cum sanguine. Adduxit itaque omnis populus vnusquisque bouem in manu sua vsque ad noctem: & occiderunt ibi. Edificauit autem saul altare domino. Tuncque primum cepit edificare altare domino. Et dixit saul. Irruamus super philisteos nocte: & vastemus eos vsque dum illucescat mane: nec relinquamus ex eis virum. Dixitque populus. Omne quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et ait sacerdos. Accedamus huc ad deum. Et consuluit saul deum dicens. Num persequar philistiim? Si trades eos in manu israel? Et non respondit ei in die illa. Dixitque saul. Applicate huc vniuersos angulos populi: & scitote & videte per quem acciderit hoc peccatum hodie. Viuit dominus saluator israel: quia si

ישנו ביונתן בני כי מות ימות (ישע)
ואין ענהו מכל העם ויאמר אל
כל ישראל אתם תהיו לעבר (היה)
אחד ואני ויונתן בני נהיה לעבר
אחד ויאמרו העם אל שאול
הטוב בעיניך עשה ויאמר
שאול אל יהוה אלהי ישראל
הבה תמים וילכד יונתן ושאול (יהב תמם)
והעם יצאו ויאמר שאול הפילו (לכד נפל)
ביני ובין יונתן בני וילכד יונתן
ויאמר שאול אל יונתן הגידה (נגד)
לי מה עשיתה ויגד לו יונתן ויאמר (עשה)
טעם טעמתי בקצה המטה אשר
בידי מעט דבש הנני אמות (מות)
ויאמר שאול כה יעשה אלהים (אמר)
וכה יוסף כי מות תמות יונתן (יסף)
ויאמר העם אל שאול היונתן
ימות אשר עשה הישועה (ישע)
הגדולה הזאת בישראל חלילה (גדל חלל)
חי יהוה אם יפל משערת ראשו (נפל)
ארצה כי עם אלהים עשה היום
הזה ויפדו העם את יונתן ולא (פדה)
מת ויעל שאול מאחרי פלשתים (עלה)
ופלשתים הלכו למקומם ושאול (קום)
לכד המלוכה על ישראל (מלך)
וילחם סביב בכל איביו (לחם סבב)
במואב ובבני עמון ובאדום
ובמלכי צובה ובפלשתים
ובכל אשר יפנה ירשיע ויעש (פנה רשע)
חיל ויך את עמלק ויצל (עשה נכה)
את ישראל מיד שסהו ויהיו (נצל היה)
בני שאול יונתן וישוי ומלכי
שוע ושם שתי בנתיו שם (בנה)
הבכירה מרב ושם הקטנה מיכל (בכר)
ושם אשת שאול אחינעם בת (איש)
אחימעץ ושם שר צבאו אבינר בן (שור)

p ionathā filiū meū factū ē absq retractione morietur. Ad qđ nullꝰ cōtradixit ei de oī populo. Et ait ad vniuersū israel. Sepamini vos in ptē vnā: & ego cum ionatha filio meo ero ī pte altera. Rñditq populus ad saul. Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et dixit ad dñm deū israel. Dñe deus israel da iudiciū. Et dephensus est ionathas & saul: populus āt exiuit. Et ait saul. Mittite sortem iter me & iter ionathā filiū meū: & captꝰ ē ionathas. Dixit autē saul ad ionathan. Indica mihi qđ feceris. Et indicauit ei ionathas: & ait. Gustās gustaui in sūmitate virge que erat in māu mea paululum mellis: & ecce ego morior & ait saul. Hec faciat mihi deus & hec addat qa morte morieris ionatha. Dixitq populꝰ ad saul. Ergo ne ionathas morietur quia fecit salutem hanc magnā in israel? Hoc nephas est. Viuit dñs: si ceciderit capillus de capite eius ī terra: quia cū deo operatus est hodie. Liberauit ergo populꝰ ionathan vt non moreretur. Recessitq saul: nec psecutꝰ ē philistiim. Porro philistiim abierūt in loca sua. Et saul confirmato regno super israel pugnabat p circuitum aduersū oēs inimicos eius cōtra moab & filios ammō & edom & reges soba & philisteos: & quocūq se verterat supabat. Congregatoq exercitu pcussit amalech: & eruit israel de manu vastatorū eius. Fuerunt autem filii saul: ionathas & iesui & melchisua: & nomina duarum filiarum eius: nomen primogenite merob & nomen minoris michol & nomē vxoris saul achinoē filia achimaas. Et nomen pricipis militie eius abner filius

respondeᵣit cōtra ionathan filiū meū: morte mo
ἀποκριθῇ κατὰ ἰωναθὰν τοῦ υἱοῦ μου, θανάτῳ ἀπο
rietur. & non fuit respondens ex omni
θανεῖται. καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀποκρινόμενος ἐκ παντὸς τοῦ
populo. & ait vniuerso viro israel: vos eritis
λαοῦ. καὶ εἶπε παντὶ ἀνδρὶ ἰσραήλ, ὑμεῖς ἔσεσθε
in vnā parte & ego & ionathan filius meꝰ erimus in
εἰς ἓν μέρος καὶ ἐγὼ καὶ ἰωναθὰν ὁ υἱός μου ἐσόμεθα εἰς
vnā parte. & dixit populꝰ ad saulem: qđ placuerit in
ἓν μέρος. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς σαοὺλ, τὸ ἀρεστὸν ἐνώ
cōspectu tuo fac. & dixit saul: dñe deus israel
πιόν σου ποίει. καὶ εἶπε σαοὺλ, κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ
da manifestatiōes. & sorte cōprehēdit saul & ionathan: &
δὸς δήλους. καὶ κατακληροῦται σαοὺλ καὶ ἰωναθάν, καὶ
exiuit populus. & dixit saul: mitte sortem inter me
ἐξῆλθεν ὁ λαός. καὶ εἶπε σαοὺλ, βάλε κλῆρον ἀναμέσον ἐμοῦ
& inter ionathan filiū meū. & quē sorte cōp
καὶ ἀναμέσον ἰωναθὰν τοῦ υἱοῦ μου. καὶ ὃν ἂν κατακλη
henderit dñs moriatur. & mittunt sortes in
ρώσηται κύριος ἀποθανέτω. καὶ βάλλουσι κλήρους ἀνα
ter eum & inter ionathan: & sorte cōprehēdit
μέσον αὐτοῦ καὶ ἀναμέσον ἰωναθάν, καὶ κατακληροῦται
ionathan. & dixit saul ad ionathan: indica mihi
ἰωναθάν. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς ἰωναθάν, ἀπάγγειλόν μοι
quid fecisti. & indicauit ei ionathan dicens: gu
τί πεποίηκας. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἰωναθὰν λέγων, γευσά
stans gustaui in summitate sceptri qđ in manu mea paululū
μενος ἐγευσάμην ἐν ἄκρῳ τοῦ σκήπτρου τοῦ ἐν τῇ χειρί μου μικρὸν
mellis: & ecce ego morior. & ait ei saul:
μέλιτος, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω. καὶ εἶπεν αὐτῷ σαούλ,
hec faciat mihi deus & hec addat: quia morte
τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ὅτι θανάτῳ
morietur hodie ionathan. & dixit pplᵒs ad sau
ἀποθανεῖται σήμερον ἰωναθάν. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς σα
lem: si hodie morte morietur qui fecit salu
ούλ, εἰ σήμερον θανάτῳ ἀποθανεῖται ὁ ποιήσας τὴν σω
tem magnam hanc in israel: ppitiꝰ: viuit dñs si
τηρίαν τὴν μεγάλην ταύτην ἐν τῷ ἰσραήλ, ἵλεως, ζῇ κύριος εἰ
ceciderit de capillo capitis eius in terrā: qr
πεσεῖται τῆς τριχὸς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, ὅτι ἔ
miam dei fecit in die hac. & orauit po
λεος θεοῦ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ προσηύξατο ὁ λα
pulus p ionathan in die illa: & non est mortuus. &
ὸς περὶ ἰωναθὰν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἀπέθανε. καὶ
ascendit saul a tergo philistijm. &
ἀνέβη σαοὺλ ἀπὸ ὄπισθεν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ οἱ
philistijm recesserūt in locū suū. & saul sor
ἀλλόφυλοι ἀπῆλθον εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. καὶ σαοὺλ κατα
titus est vt regnaret sup israel. & oppugnabat i circuitu
κληροῦται τοῦ βασιλεύειν ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἐπολέμει κύκλῳ
omnes inimicos eius ꝯ moab & cōtra filios am
πάντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὴν μωὰβ καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς ἀμ
mon: & cōtra filios edom & cōtra reges
μὼν, καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς ἐδὼμ καὶ εἰς τοὺς βασιλέας
suba & cōtra philistijm. quocūq aspiciebat
σουβὰ καὶ εἰς τοὺς ἀλλοφύλους. οὗ ἂν ἐπέβλεψεν
saluabatur. & fecit exercitū: & percussit ama
ἐσώζετο. καὶ ἐποίησεν δύναμιν, καὶ ἐπάταξε τὸν ἀμα
lec: & eruit israel de manu concul
λήκ, καὶ ἐξείλετο τὸν ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς τῶν καταπα
cantium ipsum. & fuerūt filij saulis ionathan & ie
τούντων αὐτόν. καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ σαοὺλ ἰωναθὰν καὶ ἰη
sui. & melchisue. & noīa duarū fili
σουΐ. καὶ μελχισουέ. καὶ ὀνόματα τῶν δύο θυγα
arum suarū: nomē primogenite merob: &
τέρων αὐτοῦ, ὄνομα τῇ πρωτοτόκῳ μερόβ, καὶ
nomē secūde mechol. & nomē vxori sa
ὄνομα τῇ δευτέρᾳ μεχόλ. καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ σα
ul achinaam filia achimaas. & nomē princi
οὺλ ἀχινάαμ θυγάτηρ ἀχιμαάς. καὶ ὄνομα τῷ ἀρχι
pi militie eius abener filius
στρατήγῳ αὐτοῦ ἀβενὴρ υἱός

G

Iosue. 7.c.

3.9.a. 1.Pa. 8.c.

ner cognati saul. & cis pater saul & ner pa
τὴρ οἰκείου σαούλ. καὶ κὶς πατὴρ σαοὺλ καὶ νὴρ πα
ter abener filij abiel. & erat bellum potens nimis
τὴρ ἀβεννὴρ υἱοῦ ἀβιήλ. καὶ ἦν ὁ πόλεμος κραταιὸς σφόδρα
contra philisteos oībus diebus saul. &
ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους πάσας τὰς ἡμέρας σαούλ. καὶ
videns saul quēcūq virū forte: & quēcūq
ἰδὼν σαοὺλ ἅπαντα ἄνδρα δυνατόν, καὶ πάντα
virum filiū virtutis: & congregauit eos ad
ἄνδρα υἱὸν δυνάμεως, καὶ συνήθροισεν αὐτοὺς πρὸς
seipsum.
ἑαυτόν.

Ca. 15.

A

Et dixit samuel ad saulē me misit
Καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ, ἐμὲ ἀπέσταλκεν ὁ
dñs vt vngerē te in regem sup israel po
κύριος τοῦ χρῖσαί σε εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ τὸν λα
pulū eius. & nūc audi vocē verbi do
όν αὐτοῦ. καὶ νῦν ἄκουε τῆς φωνῆς τοῦ ῥήματος κυ
mini. hec dixit dñs exercituū: nūc ego vlciscar que fe
ρίου. τάδε εἶπε κύριος σαβαώθ, νῦν ἐγὼ ἐκδικήσω ἃ ἐποί
cit amalec israel quō obuiauit ei in via
ησεν ἀμαλὴκ τῷ ἰσραὴλ ὡς ἀπήντησεν αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ
ascendenti ex egypto. & nūc vade & percuties
ἀναβαίνοντι ἐξ αἰγύπτου. καὶ νῦν πορεύου καὶ πατάξεις
amalec: & disperdes eum & cuncta e
τὸν ἀμαλήκ, καὶ ἐξολοθρεύσεις αὐτὸν καὶ πάντα τὰ αὐ
ius. & detestaberis eum & oīa eius: & nō
τοῦ. καὶ ἀναθεματιεῖς αὐτὸν καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ οὐ
parces ei. & interficies a viro & vsq ad
μὴ φείσῃ αὐτοῦ. καὶ ἀποκτενεῖς ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως
mulierem: & a paruulo & vsq ad lactantem. &
γυναικός, καὶ ἀπὸ νηπίου καὶ ἕως θηλάζοντος. καὶ
a vitulo & vsq ad ouem: & a camelo
ἀπὸ μόσχου καὶ ἕως προβάτου, καὶ ἀπὸ καμήλου
& vsq ad asinū. & nūciauit saul pplo & recē
καὶ ἕως ὄνου. καὶ παρήγγειλε σαοὺλ τῷ λαῷ καὶ ἐπι
suit eos in galgalis ducenta milia
σκέπτεται αὐτοὺς ἐν γαλγάλοις διακοσίας χιλιάδας
pugnatorū: & decem milia virorū iude.
ταγμάτων, καὶ δέκα χιλιάδας τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἰούδα.

Exo.17 d.

B

& venit saul vsq ad ciuitatem amalec & tetēdit insidias
καὶ ἦλθε σαοὺλ ἕως τῆς πόλεως ἀμαλὴκ καὶ ἐνήδρευσεν
in torrente. & dixit saul ad cineum: a
ἐν τῷ χειμάρρῳ. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸν κιναῖον, ἄπελ
bi & declina de medio amalec: & nō addā te cū
θε καὶ ἔκκλινον ἐκ μέσου τοῦ ἀμαλήκ, καὶ οὐ προσθῶ σε με
eo: & tu fecisti miam cum filijs israel:
τ' αὐτοῦ, καὶ σὺ ἐποίησας ἔλεος μετὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ,
cum ascēderēt ipsi de egypto. & re
ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου. καὶ ἐξέ
cessit cineus de medio amalec. & percus
κλινεν ὁ κιναῖος ἐκ μέσου τοῦ ἀμαλήκ. καὶ ἐπάτα
sit saul amalec ab euilat vsq ad sur que ē
ξε σαοὺλ τὸν ἀμαλὴκ ἀπὸ εὐιλὰτ ἕως σοὺρ τῆς
e regione egypti. & apphēdit agag re
ἐπὶ προσώπου αἰγύπτου. καὶ συνέλαβε τὸν ἀγὰγ βα
gem amalec viuum: & omnem pplm e
σιλέα τοῦ ἀμαλὴκ ζῶντα, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐ
ius disperdidit in ore gladij. & ve
τοῦ ἐξωλόθρευσεν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ περιε
dicauit saul & pplᵒs agag & bonas
ποιήσατο σαοὺλ καὶ ὁ λαὸς τὸν ἀγὰγ καὶ τὰ ἀγαθὰ
greges ouiū & armēta boū & fercu
τῶν ποιμνίων καὶ τῶν βουκολίων καὶ τῶν ἐδεσμά
la & vineta & omnia bona: &
των καὶ τῶν ἀμπελώνων καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν, καὶ
non voluerūt ea disperdere. oē āt opus vi
οὐκ ἐβούλοντο αὐτὰ ἐξολοθρεῦσαι. πᾶν δὲ ἔργον ἠτι
le & reprobum id disperdiderūt. &
μωμένον καὶ ἀπεγνωσμένον αὐτὸ ἐξωλόθρευσαν. καὶ
factū ē verbū dñi
ἐγένετο ῥῆμα κυρίου

C

ner patruelis saul. Porro cis fuit pater saul: & ner pater abner filiꝰ abiel. Erat autem bellum potens aduersum philisteos oībus diebus saul. Nā quēcunq viderat saul virum fortē & aptū ad prelium: sociabat eum sibi. 15.

Et dixit samuel ad saul. Me misit dñs vt vngerem te in regē super populum eius israel. Nunc ergo audi vocem domini. Hec dicit dominus exercituum. Recensui quecunq fecit amalech israeli: quō restitit ei ī via cū ascēderet đ egypto. Nūc ergo vade & pcute amalech & demolire vniuersa eiꝰ. Nō parcas ei: sed interfice a viro vsq ad mulierē: & paruulum atq lactentē: bouē & ouē camelum & asinum. Precepit itaq saul populo & recensuit eos quasi agnos ducenta milia peditum: & decem milia virorum iuda. Cūq venisset saul vsq ad ciuitatem amalech: tetēdit insidias in torrente. Dixitq saul cyneo. Abite: recedite: atq discedite ab amalech ne forte inuoluā te cū eo. Tu enim fecisti miam cum oībus filiis israel: cū ascēderēt đ egypto. Et recessit cyneus đ medio amalech. Percussitq saul amalech ab euila: dōec venias ad sur que est e regione egypti. Et apprehendit agag regē amalech viuū. Oē autem vulgus interfecit ī ore gladii. Et pepercit saul & ppls agag & optimis gregibus ouium & armentorū: vestibus & arietibus & vniuersis q̄ pulchra erant: nec voluerūt disperdere ea. Quicqd ergo vile fuit & repbū hoc demoliti sunt. Fctm̄ est autem verbum domini

נר דוד שאול וקיש אבי שאול
ונר אבי אבנר בן אביאל ותהי (היה)
המלחמה חזקה על פלשתים (לחם)
כל ימי שאול וראה שאול כל (יום)
איש גבור וכל בן חיל ויאספהו (גבר אסף)
אליו ויאמר שמואל

Cap. xv.

אל שאול אתי שלח יהוה
למשחך למלך על עמו על
ישראל ועתה שמע לקול דברי
יהוה כה אמר יהוה צבאות
פקדתי את אשר עשה עמלק
לישראל אשר שם לו בדרך (שום)
בעלתו ממצרים עתה לך והכית (עלה הלך)
את עמלק והחרמתם את כל (נכה חרם)
אשר לו ולא תחמל עליו והמתה (חמל מות)
מאיש ועד אשה מעלל ועד (איש עלל)
יונק משור ועד שה מגמל ועד (ינק)
חמור וישמע שאול את העם (חמר שמע)
ויפקדם בטלאים מאתים אלף (פקד מאה)
רגלי ועשרת אלפים את איש
יהודה ויבא שאול עד עיר (בוא)
עמלק וירב בנחל ויאמר שאול (ריב)
אל הקיני לכו סרו רדו מתוך (הלך סור)
עמלקי פן אספך עמו ואתה (ירד)
עשיתה חסד עם כל בני ישראל (עשה)
בעלותם ממצרים ויסר קיני
מתוך עמלק ויך שאול את (נכה)
עמלק מחוילה בואך שור אשר (בוא)
על פני מצרים ויתפש את (פנה תפש)
אגג מלך עמלק חי ואת כל העם
החרים לפי חרב ויחמל שאול (חרם פה)
והעם על אגג ועל מיטב הצאן (חמל יטב)
והבקר והמשנים ועל הכרים (שנה כר)
ועל כל הטוב ולא אבו החרימם (אבה)
וכל המלאכה נמבזה ונמס אתה (אך בזה)
החרימו ויהי דבר יהוה (מסס היה)

אל שמואל לאמר: נחמתי כי
המלכתי את שאול למלך כי שב
מאחרי ואת דברי לא הקים
ויחר לשמואל ויזעק אל יהוה
כל הלילה: וישכם שמואל
לקראת שאול בבקר ויגד
לשמואל לאמר בא שאול
הכרמלה והנה מציב לו יד ויסב
ויעבר וירד הגלגל: ויבא שמואל
אל שאול ויאמר לו שאול
ברוך אתה ליהוה הקימתי את
דבר יהוה: ויאמר שמואל ומה
קול הצאן הזה באזני וקול
הבקר אשר אנכי שמע: ויאמר
שאול מעמלקי הביאום אשר
חמל העם על מיטב הצאן והבקר
למען זבח ליהוה אלהיך ואת
היותר החרמנו: ויאמר שמואל
אל שאול הרף ואגידה לך את
אשר דבר יהוה אלי הלילה
ויאמר לו דבר: ויאמר שמואל
הלוא אם קטן אתה בעיניך
ראש שבטי ישראל אתה
וימשחך יהוה למלך על ישראל:
וישלחך יהוה בדרך ויאמר לך
והחרמתה את החטאים את עמלק
ונלחמת בו עד כלותם אתם:
ולמה לא שמעת בקול יהוה
ותעט אל השלל ותעש הרע
בעיני יהוה: ויאמר שאול אל
שמואל אשר שמעתי בקול
יהוה ואלך בדרך אשר שלחני
יהוה ואביא את אגג מלך
עמלק ואת עמלק החרמתי:
ויקח העם מהשלל צאן ובקר
ראשית החרם לזבח ליהוה

מלך שוב · קום · חרה זעק · שכם · נגד · בוא · יצב סבב · עבר · אמר · ברך קום · בוא · יטב · יתר חרם · רפה נגד · קטן · משח · שלח ילך · חרם · לחם כלה · עטה עשה · רוע · בוא · לקח

ad samuel dicēs. Penitet me q̄ cōstituerim saul regē: quia dereliquit me & verba mea opere non impleuit. Cōtristatusq̧ ē samuel & clamauit ad dñm tota nocte. Cunq̧ de nocte surrexisset samuel vt iret ad saul mane: nunciatum est samueli eo q̄ venisset saul ī carmelū: & erexisset sibi fornicē triūphalē: & reuersus trāsisset ac descēdissetq̧ in galgala. Venit ergo samuel ad saul. Et dixit ei saul. Benedictus tu domino. Impleui verbū domini. Dixitq̧ samuel. Et que est hec vox gregūq̄ resōat in auribus meis & armentorū quam ego audio? Et ait saul. De amalech adduxerunt ea. Pepcit enī popul⁹ melioribus ouib⁹ & armētis vt immolarētur domino deo tuo: reliqua vero occidim⁹. Ait autem samuel ad saul. Sine me & indicabo tibi que locutus sit dominus ad me nocte. Dixitq̧ ei. Loq̄re. Et ait samuel. Nonne cum paruulus esses in oculis tuis: caput in tribubus israel factus es? Vnxitq̧ te dominus ī regem super israel & misit te dñs in viam & ait. Vade & interfice peccatores amalech & pugnabis cōtra eos vsq̧ ad internitionē eorum. Quare ergo non audisti vocem domini sed versus ad predā es: & fecisti malum ī oculis domini? Et ait saul ad samuelem. Immo audiui vocem dñi: & ambulaui in via per quam misit me dominus: & adduxi agag regem amalech: & amalech interfeci. Tulit aūt de p̄da popus oues & boues primitias earū q̄ cesa sūt vt immolet domino

ad samuelem dicens: penitet me quia constitui saul in regem: quia auersus est a tergo meo: et non cōfirmauit verba mea. et contristatus est samuel: et clamauit ad dñm tota nocte. et surrexit samuel et abijt obuiam isrl' mane. et nūciauerūt samueli dicentes: venit saul in carmelū: et ecce erexit sibi manū. et vertit currū suū: et descēdit in galgala. et venit samuel ad saul: et dixit ei saul: benedictus tu dño: impleui omnia que locut⁹ est dñs. et dixit samuel: et que vox hec gregis huius in aurib⁹ meis: et vox boum quā ego audio? et dixit saul: ex amalec adduxi ea q̄ vendicauit ppl's optima ouiū gregis et boū armētorū: vt sacrificet dño deo tuo: at reliqua destruxi. et dixit samuel ad saul: sine et indicabo tibi q̄cūq̧ locutus ē dñs ad me nocte. et dixit ei: loquere. et dixit samuel ad saul: nonne paruus tu coram te in ducē sceptri tribuū isra el? et vnxit te dñs in regē sup isra el: et misit te in via dñs. et dixit tibi: abi et destrue amalec eos qui peccauerūt in me: et debellabis eos donec finias eos. et quare non audisti vocem domini sed versus es ad spolia: et fecisti malum coram dño? et dixit saul ad samuel: quia audiui ego vocem ppl'i et ambulaui in via in qua misit me dñs: et adduxi agag regem amalec: et amalec vastaui. et accepit ppl's de spolijs ouiū greges et armēta boū primitias anathemati vt immolet coram dño

πρὸς σαμουὴλ λέγων, μεταμεμέλημαι ὅτι ἐβασίλευσα τὸν σαοὺλ εἰς βασιλέα, διότι ἀπεστράφη ἀπὸ ὄπισθέν μου, καὶ οὐκ ἔστησε τοὺς λόγους μου. καὶ ἠθύμησε σαμουήλ, καὶ ἐβόησεν πρὸς κύριον ὅλην τὴν νύκτα. καὶ ὤρθρισε σαμουὴλ καὶ ἐπορεύθη εἰς ἀπάντησιν τῷ ἰσραὴλ πρωΐ. καὶ ἀνήγγειλαν τῷ σαμουὴλ λέγοντες, ἥκει σαοὺλ εἰς τὸν κάρμηλον, καὶ ἰδοὺ ἀνέστακεν ἑαυτῷ χεῖρα. καὶ ἀπέστρεψε τὸ ἅρμα αὐτοῦ, καὶ κατέβη εἰς γάλγαλα. καὶ παρεγένετο σαμουὴλ πρὸς σαούλ, καὶ εἶπεν αὐτῷ σαούλ, εὐλογητὸς σὺ τῷ κυρίῳ, ἔστησα ἅπαντα ὅσα ἐλάλησε κύριος. καὶ εἶπε σαμουήλ, καὶ τίς ἡ φωνὴ αὕτη τοῦ ποιμνίου τούτου ἐν τοῖς ὠσί μου, καὶ ἡ φωνὴ τῶν βοῶν ὧν ἐγὼ ἀκούω; καὶ εἶπε σαούλ, ἐξ ἀμαλὴκ ἤνεγκα αὐτὰ ἃ περιεποιήσατο ὁ λαὸς τὰ κράτιστα τῶν ποιμνίων καὶ τῶν βουκολίων, ὅπως τυθῇ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, τὰ δὲ λοιπὰ ἐξωλόθρευσα. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ, ἄνες καὶ ἀπαγγελῶ σοι ὅσα ἐλάλησε κύριος πρός με τὴν νύκτα. καὶ εἶπεν αὐτῷ, λάλησον. καὶ εἶπεν σαμουὴλ πρὸς σαούλ, οὐχὶ μικρὸς σὺ ἐνώπιον σεαυτοῦ εἰς ἡγούμενον σκήπτρου φυλῶν ἰσραήλ, καὶ ἔχρισέ σε κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπέστειλέ σε ἐν ὁδῷ κύριος. καὶ εἶπέ σοι, πορεύθητι καὶ ἐξολόθρευσον τὸν ἀμαλὴκ τοὺς ἡμαρτηκότας εἰς ἐμέ, καὶ πολεμήσεις αὐτοὺς ἕως ἂν συντελέσῃς αὐτούς. καὶ ἵνα τί οὐκ ἤκουσας τῆς φωνῆς κυρίου ἀλλὰ ὥρμησας ἐπὶ τὰ σκῦλα, καὶ ἐποίησας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου; καὶ εἶπεν σαοὺλ πρὸς σαμουήλ, διὰ τὸ ἀκοῦσαί με τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ καὶ ἐπορεύθην ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἀπέστειλέ με κύριος, καὶ ἤγαγον τὸν ἀγὰγ βασιλέα ἀμαλήκ, καὶ τὸν ἀμαλὴκ ἐξωλόθρευσα. καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῶν σκύλων ποίμνια καὶ βουκόλια τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἀναθέματος τοῦ θῦσαι ἐνώπιον κυρίου τοῦ

Heb. 6.f. Israel. — Prou. 20.d.

---

deo nostro in galgalis. et dixit samuel ad saul: si voluntati est dño holocausta et victimas vt audire vocē eius? ecce enī auscultatio bona magis q̄ sacrificiū: et obedietia magis q̄ adeps arietū: qm̄ peccatū ariolatio est irritatio: iniustitia et theraphi dolorem et labores inducūt. eo q̄ contēpsisti verbū dñi: contēnet te dñs ne regnes sup israel. et dixit saul ad samuelē: peccaui: quia preuaricat⁹ sū verbū dñi et verbū tuū: quia timui ppl'm: et obedui voci eorū. et nūc porta iā peccatū meū: et reuertere mecū: et adorabo dñm deū tuū. et ait samuel ad saul: non reuertar tecum: quia contēpsisti verbū dñi: et cōtemnet te dñs ne sis rex sup israel. et reuersus ē samuel faciem suā vt abiret: et apprehēdit saul pinnaculū diploidis eius: et scidit illud. et dixit ad eum samuel: scidit dominus regnū tuū ab israel de manu tua hodie: et dabit illud proximo tuo bono magis q̄ tu. et scindetur israel in duo: et nō reuertetur neq̧ pñiam aget sctūs israel: quia non vt homo est vt agat pñiam. et ait saul: peccaui: sed honora me corā senioribus ppl'i mei et corā isrl'. et reuertere mecū et adorabo dñm deū tuū. et reuersus ē samuel post saul: et adorauit dñz. et dixit samuel adducite mihi agag regem amalec. et accessit ad eū agag tremēs. et dixit agag: si sic amara mors. et ait samuel ad agag: sicut fecit absq̧ liberis mulieres gladius tuus: sic absq̧ liberis erit de mulieribus mater tua. et trucidauit samuel agag corā domino in galgalis. et abijt samuel in armathē. et saul ascēdit in domū suā in collē. et nō addidit samuel

θεοῦ ἡμῶν ἐν γαλγάλοις. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ, εἰ θελητὸν τῷ κυρίῳ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας ὡς τὸ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ; ἰδοὺ γὰρ ἀκοὴ ἀγαθὴ ὑπὲρ θυσίαν, καὶ ἀκρόασις ὑπὲρ στέαρ κριῶν, ὅτι ἁμαρτία οἰώνισμά ἐστι, παραπικρασμός, ἀδικία καὶ θεραφὶν ὀδύνην καὶ πόνους ἐπάγουσιν. ἀνθ᾽ ὧν ἐξουδένωσας τὸ ῥῆμα κυρίου, ἐξουδενώσει σε κύριος τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς σαμουήλ, ἡμάρτηκα, ὅτι παρέβην τὸ ῥῆμα κυρίου καὶ τὸ ῥῆμά σου, ὅτι ἐφοβήθην τὸν λαόν, καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς αὐτῶν. καὶ νῦν ἆρον δὴ τὸ ἁμάρτημά μου, καὶ ἀνάστρεψον μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ προσκυνήσω κυρίῳ τῷ θεῷ σου. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ, οὐκ ἀναστρέψω μετὰ σοῦ, ὅτι ἐξουδένωσας τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἐξουδενώσει σε κύριος τοῦ μὴ εἶναι βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπέστρεψε σαμουὴλ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ ἀπελθεῖν, καὶ ἐπελάβετο σαοὺλ τοῦ πτερυγίου τῆς διπλοΐδος αὐτοῦ, καὶ διέρρηξεν αὐτό. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν σαμουήλ, διέρρηξε κύριος τὴν βασιλείαν σου ἀπὸ ἰσραὴλ ἐκ χειρός σου σήμερον, καὶ δώσει αὐτὴν τῷ πλησίον σου τῷ ἀγαθῷ ὑπὲρ σέ. καὶ διαιρεθήσεται ἰσραὴλ εἰς δύο, καὶ οὐκ ἐπιστρέψει οὐδὲ μετανοήσει ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπός ἐστι τοῦ μετανοῆσαι. καὶ εἶπε σαούλ, ἡμάρτηκα, ἀλλὰ δόξασόν με ἐνώπιον τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ μου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἀνάστρεψον μετ᾽ ἐμοῦ καὶ προσκυνήσω κυρίῳ τῷ θεῷ σου. καὶ ἀνέστρεψε σαμουὴλ ὀπίσω σαούλ, καὶ προσεκύνησε τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν σαμουὴλ προσαγάγετέ μοι τὸν ἀγὰγ βασιλέα ἀμαλήκ. καὶ προσῆλθεν πρὸς αὐτὸν ἀγὰγ τρέμων. καὶ εἶπεν ὁ ἀγάγ, εἰ οὕτω πικρὸς ὁ θάνατος. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς ἀγάγ, καθὼς ἠτέκνωσε γυναῖκας ἡ ῥομφαία σου, οὕτως ἀτεκνωθήσεται ἐκ γυναικῶν ἡ μήτηρ σου. καὶ ἔσφαξε σαμουὴλ τὸν ἀγὰγ ἐνώπιον κυρίου ἐν γαλγάλοις. καὶ ἀπῆλθε σαμουὴλ εἰς ἀρμαθέμ. καὶ σαοὺλ ἀνέβη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς τὸν βουνόν. καὶ οὐ προσέθετο σαμουὴλ

Eccle. 4.d. — Infra. 18.c.

deo tuo in galgalis. Et ait samuel. Nunquid vult dominus holocausta & victimas & non potius vt obediatur voci domini? Melior est enim obedientia q̄ victime: & auscultare magis q̄ offerre adipem arietum: quoniā quasi peccatum ariolandi est repugnare: & quasi scel⁹ idololatrie nolle acquiescere. Pro eo ergo q̄ abiecisti sermonē domini: abiecit te dominus ne sis rex. Dixitq̧ saul ad samuelē. Peccaui: quia preuaricatus sum sermonem domini & verba tua: timens populum & obediens voci eorum. Sed nunc porta queso peccatū meum & reuertere mecum vt adorem dominū. Et ait samuel ad saul. Non reuertar tecū: quia proiecisti sermonem domini: & proiecit te dñs ne sis rex super israel. Et cōuersus est samuel vt abiret. Ille aūt apprehendit summitatem pallii eius que & scissa est. Et ait ad eum samuel. Scidit dñs regnum israel a te hodie: & tradidit illud proximo tuo meliori te. Porro triumphator in israel nō parcet & penitudine non flectetur. Neq̧ enim hō est vt agat penitentiā. At ille ait. Peccaui. Sed nūc honora me coram senioribus populi mei & corā israel: & reuertere mecum vt adorē dñm deum tuum. Reuersus ergo samuel secutus ē saulem. Et adorauit saul dñm. Dixitq̧ samuel. Adducite ad me agag regem amalech. Et oblatus est ei agag pinguissimus tremens. Et dixit agag. Siccine separat amara mors. Et ait samuel. Sicut fecit absq̧ liberis mulieres gladius tuus: sic absq̧ liberis erit inter mulieres mater tua. Et ī frusta concidit eū samuel corā dño in galgalis. Abiit aūt samuel in ramatha: saul vero ascēdit ī domū suā in gabaa. Et non vidit samuel vltra

אלהיך בגלגל: ויאמר שמואל
החפץ ליהוה בעלות וזבחים
כשמע בקול יהוה הנה שמע
מזבח טוב להקשיב מחלב אילים:
כי חטאת קסם מרי ואון ותרפים
הפצר יען מאסת את דבר יהוה
וימאסך ממלך: ויאמר שאול
אל שמואל חטאתי כי עברתי
את פי יהוה ואת דבריך כי
יראתי את העם ואשמע בקולם:
ועתה שא נא את חטאתי ושוב
עמי ואשתחוה ליהוה: ויאמר
שמואל אל שאול לא אשוב
עמך כי מאסתה את דבר יהוה
וימאסך יהוה מהיות מלך על
ישראל: ויסב שמואל ללכת
ויחזק בכנף מעילו ויקרע: ויאמר
אליו שמואל קרע יהוה את
ממלכות ישראל מעליך היום
ונתנה לרעך הטוב ממך: וגם
נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם
כי לא אדם הוא להנחם: ויאמר
חטאתי עתה כבדני נא נגד זקני
עמי ונגד ישראל ושוב עמי
והשתחויתי ליהוה אלהיך: וישב
שמואל אחרי שאול וישתחו
שאול ליהוה: ויאמר שמואל
הגישו אלי את אגג מלך עמלק
וילך אליו אגג מעדנת ויאמר
אגג אכן סר מר המות: ויאמר
שמואל כאשר שכלה נשים
חרבך כן תשכל מנשים אמך
וישסף שמואל את אגג לפני
יהוה בגלגל: וילך שמואל
הרמתה ושאול עלה אל ביתו
גבעת שאול: ולא יסף שמואל

עלה · קשב איל · מרה · פצר · מאס · פה · שמע · נשא · שחה אמר · שוב · סבב ילך · חזק מעיל · קרע · מלך · רעה מן · שקר נחם · נגש · עדן · סור מרר · נשה · שכל · שסף חנה

לראות את שאול עד יום מותו
כי התאבל שמואל אל שאול
ויהוה נחם כי המליך את שאול
על ישראל: ויאמר יהוה
אל שמואל עד מתי אתה מתאבל
אל שאול ואני מאסתיו ממלך
על ישראל מלא קרנך שמן
ולך אשלחך אל ישי בית הלחמי
כי ראיתי בבניו לי מלך: ויאמר
שמואל איך אלך ושמע שאול
והרגני ויאמר יהוה עגלת בקר
תקח בידך ואמרת לזבח ליהוה
באתי: וקראת לישי בזבח ואנכי
אודיעך את אשר תעשה
ומשחת לי את אשר אמר אליך:
ויעש שמואל את אשר דבר
יהוה ויבא בית לחם ויחרדו
זקני העיר לקראתו ויאמר
שלם באך: ויאמר שלום לזבח
ליהוה באתי התקדשו ובאתם
אתי בזבח ויקדש את ישי ואת
בניו ויקרא להם לזבח: ויהי
בבואם וירא את אליאב ויאמר
אך נגד יהוה משיחו: ויאמר יהוה
אל שמואל אל תבט אל מראהו
ואל גבה קומתו כי מאסתיהו כי
לא אשר יראה האדם כי האדם
יראה לעינים ויהוה יראה ללבב:
ויקרא ישי אל אבינדב ויעברהו
לפני שמואל ויאמר גם בזה
לא בחר יהוה: ויעבר ישי
שמה ויאמר גם בזה לא בחר
יהוה: ויעבר ישי שבעת בניו
לפני שמואל ויאמר שמואל
אל ישי לא בחר יהוה באלה:
ויאמר שמואל אל ישי התמו

Cap. xvi.

saul vſq; in diē mortis ſue. Verūtñ lugebat ſamuel ſaul: quoniam dominū penitebat φ conſtituiſſet regē ſaul ſuper iſrael. 16.

Dixitq; dominus ad ſamuelē. Vſq; quo tu luges ſaul: cum ego proiecerim eum ne regnet ſup iſrael? Imple cornu tuum oleo: & veni vt mittā te ad iſai bethleemitem. Prouidi ei in filiis eius mihi regem. Et ait ſamuel. Quomodo vadam? Audiet enim ſaul: & iterficiet me. Et ait dñs. Vitulū de armēto tolles in manu tua & dices. Ad imolādum dño vēi. Et vocabis iſai ad victimam: & ego oſtendam tibi qd facias: & vnges quēcūq; mōſtrauero tibi. Fecit ergo ſamuel ſicut locutus eſt ei dñs. Venitq; in bethleem. Et admirati ſunt ſeniores ciuitatis: occurrētes ei. Dixerūtq;. Pacificus ne ē ingreſſus tu? Et ait. Pacificꝰ: ad imolandū dño vēi. Sāctificamini & venite mecū vt imolē. Sāctificauit ergo iſai & filios eius: & vocauit eos ad ſacrificium. Cūq; ingreſſi eēnt vidit heliab & ait. Nū corā dño eſt xp̄s eius? Dixit dominus ad ſamuelē. Ne reſpicias vultum eius neq; altitudinē ſtature eius: quoniam abieci eum: nec iuxta ītuitum hoīs ego iudico. Hō enī videt ea q̄ parēt: dñs āt intuetur cor. Et vocauit iſai aminadab & adduxit eum coram ſamuel. Qui dixit. Nec hunc elegit dominus. Adduxit autem iſai ſamma de quo ait. Etiam hunc non elegit dñs. Adduxit itaq; iſai ſeptem filios ſuos coram ſamuel. Et ait ſamuel ad iſai. Non elegit dominus ex iſtis. Dixitq; ſamuel ad iſai. Nunquid iam completi ſunt

videre ſaul vſq; in diē mortis ſue: q2 lugebat ſamuel ſup ſaul: τ dñm penituit φ regnare fecit ſaul ſup iſrael.
ἰδεῖν τὸν σαοὺλ ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ, ὅτι ἐπένθει σαμουὴλ ἐπὶ σαοὺλ, καὶ κύριος μετεμελήθη ὅτι ἐβασίλευσε τὸν σαοὺλ ἐπὶ ἰσραήλ. Ca.16.

Et dixit dñs ad ſamuelē: vſque quo luges tu ſup ſaul: τ ego proiect eū vt nō regnet ſup iſrael? imple cornu tuū oleo τ veni mittā te vſq; ad bethleē ad ieſſe: q2 vidi in filiis eius mihi in regem. τ dixit ſamuel quō vadā? τ audiet ſaul τ interficiet me. τ dixit dñs: accipe in manu tua iuuēcā boū τ dices: ad imolādū dño venio: τ vocabis ieſſe τ filios eius ad victimā: τ oñdā tibi que facies. τ vnges mihi quē dixero ad te. τ fecit ſamuel oīa q̄ locutus eſt dñs. τ venit in bethleem: τ admirati ſūt ſeniores ciuitatis occurſu eius. τ dixerūt: pax ingreſſus tuus? τ dixit pax: ad imolādū dño venio: ſctificamini τ diſcūbite mecū hodie in ſacrificiū. τ ſctificauit ieſſe τ filios eius: τ vocauit eos in ſacrificiū. τ factū eſt cū venirēt ipſi: τ vidit eliab: τ dixit: vtiq; corā dño xp̄o eius: τ dixit dñs ad ſamuel: ne attēdas in vultū eius neq; in habitū magnitudinis eiꝰ: q2 contēpſi eū: q2 non ſic viderit hō: ſic videbit deus. q2 homo videbit in faciem: deus aūt in cor. τ vocauit ieſſe aminadab: τ trāſiit iuxta faciē ſamuelis. τ dixit: neq; hunc elegit dñs. τ adduxit ieſſe ſamma. τ dixit: neq; in hoc elegit dñs. τ adduxit ieſſe ſeptē filios ſuos corā ſamuel. τ ait ſamuel ad ieſſe: non elegit dñs in iſtis. τ dixit ſamuel ad ieſſe: nūqd defecerūt

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουὴλ, ἕως πότε πενθεῖς σὺ ἐπὶ σαοὺλ, κἀγὼ ἀπῶσμαι αὐτὸν τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπὶ ἰσραήλ; πλῆσον τὸ κέρας σου ἐλαίου καὶ δεῦρο ἀποστελῶ σε ἕως βηθλεὲμ πρὸς ἰεσσαί, ὅτι ἑώρακα ἐν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐμοὶ εἰς βασιλέα. καὶ εἶπε σαμουὴλ πῶς πορευθῶ; καὶ ἀκούσεται σαοὺλ καὶ ἀποκτενεῖ με. καὶ εἶπε κύριος, λάβε εἰς τὴν χεῖρά σου δάμαλιν βοῶν καὶ ἐρεῖς, θῦσαι τῷ κυρίῳ ἥκω. καὶ καλέσεις τὸν ἰεσσαὶ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εἰς τὴν θυσίαν, καὶ γνωριῶ σοι ἃ ποιήσεις. καὶ χρίσεις μοι ὃν ἂν εἴπω πρὸς σέ. καὶ ἐποίησε σαμουὴλ πάντα ὅσα ἐλάλησε κύριος. καὶ ἦλθεν εἰς βηθλεέμ, καὶ ἐξέστησαν οἱ πρεσβύτεροι τῆς πόλεως τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ. καὶ εἶπον, εἰρήνη ἡ εἴσοδός σου; καὶ εἶπεν εἰρήνη, θῦσαι τῷ κυρίῳ ἥκω, ἁγιάσθητε καὶ ἀνακλίθητε μετ᾽ ἐμοῦ σήμερον εἰς τὴν θυσίαν. καὶ ἡγίασε τὸν ἰεσσαὶ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τὴν θυσίαν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτούς, καὶ εἶδε τὸν ἐλιάβ, καὶ εἶπεν, ἀλλ᾽ ἢ ἐνώπιον κυρίου ὁ χριστὸς αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ, μὴ προσχῇς εἰς τὴν ὄψιν αὐτοῦ μηδὲ εἰς τὴν ἕξιν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, ὅτι ἐξουδένωκα αὐτόν, ὅτι οὐχ ὡς ἂν ἴδῃ ἄνθρωπος, οὕτως ὄψεται ὁ θεός. ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρόσωπον, ὁ θεὸς δὲ εἰς καρδίαν. καὶ ἐκάλεσεν ἰεσσαὶ τὸν ἀμιναδάβ, καὶ παρῆλθε κατὰ πρόσωπον σαμουήλ. καὶ εἶπεν, οὐδὲ τοῦτον ἐξελέξατο ὁ κύριος. καὶ παρήγαγεν ἰεσσαὶ τὸν σαμαά. καὶ εἶπεν, οὐδὲ ἐν τούτῳ ἐξελέξατο ὁ κύριος. καὶ παρήγαγεν ἰεσσαὶ τοὺς ἑπτὰ υἱοὺς αὐτοῦ ἐνώπιον σαμουήλ. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς ἰεσσαί, οὐκ ἐξελέξατο κύριος ἐν τούτοις. καὶ εἶπεν σαμουὴλ πρὸς ἰεσσαί, μὴ ἐκλέλοιπε

5.Re. 2.c. Leui. 10.b. Joſue. 3.b.

---

filij tui? τ dixit ieſſe: adhuc eſt minor: τ ecce paſcit oues in ouile. τ dixit ſamuel ad ieſſe: mitte τ accipe eū: q2 non diſcūbemus donec veniat ipſe huc. τ miſit τ adduxit eum corā ſamuel. τ ipſe erat rufus cū pulchritudine oculorū: τ bonus aſpectu. τ dixit dñs ad ſamuel: ſurge vnge eū: q2 ipſe eſt. τ accepit ſamuel cornu olei: τ vnxit eū in medio fratrū eius. τ inſiluit ſpūs dñi ſup dauid a die illa τ deinceps. τ ſurrexit ſamuel τ abijt in armathē. τ ſpūs dñi receſſit a ſaul: τ ſuffocabat eū ſpūs nequā a dño. τ dixerūt pu i ſaul ad eū: ecce ſpūs malus a dño ſuffocat te: dicāt iā dñe ſerui tui corā te: τ querant dño nro virū ſciētē pſallere in cithara. τ erit cū ſit in te ſpūs malus a deo: τ pſallet in cithara ſua: τ bonū tibi erit. τ dixit ſaul ad ſeruos ſuos: videte iā mihi virū bñ pſallentē: τ adducite eū ad me. τ rñdit vnꝰ de pueris eius τ ait: ecce vidi filiū ieſſe in bethleem ſciētē pſallere: τ vir prudēs: τ homo bellicoſus potēs robore: τ ſapiēs in verbo: τ bonus forma: τ dñs cū eo. τ miſit ſaul nuncios ad ieſſe dicēs: mitte ad me dauid filiū tuū q eſt in ouile. τ tulit ieſſe aſinū: τ impoſuit ei gomor panū τ vtrē vini τ hedū caprar vnū: τ miſit in manu dauid filij ſui ad ſaul. τ ingreſſus ē dauid ad ſaul τ ſtetit corā eo: τ amauit eū ſaul valde. τ factū eſt ei dauid gerēs arma eius. τ miſit ſaul ad ieſſe dicēs: adſit iā dauid i ɔſpectu meo: q2 iuenit grām in oculis meis. τ factū eſt cū eſſet a deo malus ſpūs ſup ſaul: τ accipiebat

τὰ παιδάρια σου; καὶ εἶπεν ἰεσσαί, ἔτι ἐστὶν ὁ μικρότερος. καὶ ἰδοὺ ποιμαίνει ἐν τῷ ποιμνίῳ. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς ἰεσσαί, ἀπόστειλον καὶ λάβε αὐτόν, ὅτι οὐ μὴ κατακλιθῶμεν ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐνταῦθα. καὶ ἀπέστειλεν καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ἐνώπιον σαμουήλ. καὶ αὐτὸς ἦν πυράκης μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν, καὶ ἀγαθὸς τῇ ὁράσει. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ, ἀνάστα χρῖσον αὐτόν, ὅτι οὗτός ἐστι. καὶ ἔλαβε σαμουὴλ τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου, καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ ἐφήλατο πνεῦμα κυρίου ἐπὶ δαυὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἀνέστη σαμουὴλ καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἀρμαθέμ. καὶ πνεῦμα κυρίου ἀπέστη ἀπὸ σαούλ, καὶ ἔπνιγεν αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν παρὰ κυρίου. καὶ εἶπον οἱ παῖδες σαοὺλ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ πνεῦμα πονηρὸν παρὰ κυρίου πνίγει σε, εἰπάτωσαν δὴ κύριε οἱ δοῦλοί σου ἐνώπιόν σου, καὶ ζητησάτωσαν τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἄνδρα εἰδότα ψάλλειν ἐν κινύρᾳ. καὶ ἔσται ἐν τῷ εἶναι ἐπὶ σοὶ πνεῦμα πονηρὸν παρὰ θεοῦ, καὶ ψαλεῖ ἐν τῇ κινύρᾳ αὐτοῦ, καὶ ἀγαθόν σοι ἔσται. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ἴδετε δή μοι ἄνδρα ἀγαθῶς ψάλλοντα, καὶ εἰσαγάγετε αὐτὸν πρός με. καὶ ἀπεκρίθη εἷς τῶν παίδων αὐτοῦ καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἑώρακα υἱὸν τοῦ ἰεσσαὶ ἐν τῇ βηθλεὲμ ἐπιστάμενον ψάλλειν, καὶ ὁ ἀνὴρ συνετός, καὶ ὁ ἄνθρωπος πολεμιστὴς δυνατὸς ἰσχύϊ, καὶ σοφὸς ἐν λόγῳ, καὶ ἀγαθὸς τῷ εἴδει, καὶ κύριος μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους πρὸς ἰεσσαὶ λέγων, ἐξαπόστειλον πρός με δαυὶδ τὸν υἱόν σου τὸν ἐν τῷ ποιμνίῳ. καὶ ἔλαβεν ἰεσσαὶ ὄνον, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ γόμορ ἄρτων καὶ ἀσκὸν οἴνου καὶ ἔριφον αἰγῶν ἕνα, καὶ ἐξαπέστειλεν ἐν χειρὶ δαυὶδ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ πρὸς σαούλ. καὶ εἰσῆλθε δαυὶδ πρὸς σαοὺλ καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν σαοὺλ σφόδρα. καὶ ἐγένετο αὐτῷ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ πρὸς ἰεσσαὶ λέγων, παριστάσθω δὴ δαυὶδ ἐνώπιόν μου, ὅτι εὗρε χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν παρὰ θεοῦ ἐπὶ σαούλ, καὶ ἐλάμβανε

Gen. 39.b. 3.Re. 7.b. G. 3.10. ps.77. Eccli. 13.d.

filii? Qui rñdit. Adhuc reliquus eſt paruulus & paſcit oues. Et ait ſamuel ad iſai. Mitte & adduc eum. Nec enim diſcumbemus prius q̄ huc ille veniat. Miſit ergo & adduxit eū. Erat āt ruffꝰ & pulcher aſpectu decoraq; facie: & ait dominus. Surge & vnge eum: ipſe eſt ei. Tulit ergo ſamuel cornu olei & vnxit eū in medio fratrū eiꝰ. Et directus eſt ſpūs dñi a die illa in dauid & deinceps. Surgenſq; ſamuel abiit in ramatha. Spūs aūt domini receſſit a ſaul & exagitabat eum ſpiritus nequā a domino. Dixeruntq; ſerui ſaul ad eum. Ecce ſpiritus dei malus exagitat te. Iubeat dñs nr̄ rex & ſerui tui qui corā te ſunt q̄rēt hominē ſciētē pſallere cithara vt qñ arripuerit te ſpūs dei malus pſallat manu ſua & leuius feras. Et ait ſaul ad ſeruos ſuos. Prouidete ergo mihi aliquē bene pſallētē: & adducite eū ad me. Et rñdens vnꝰ de pueris ait. Ecce vidi filium iſai bethleemitē ſciētē pſallere & fortiſſimum robore: & virū bellicoſum & prudentē in verbis & virū pulchrū: & dominus eſt cū eo. Miſit ergo ſaul nūcios ad iſai: dicens. Mitte ad me dauid filium tuum qui eſt in paſcuis. Tulit itaq; iſai aſinū plenū panibus & lagenam vini & hedū de capris vnū & miſit per manum dauid filii ſui ſauli. & venit dauid ad ſaul & ſtetit coram eo. At ille dilexit eum nimis: & factus eſt ei armiger. Miſitq; ſaul ad iſai dicens. Stet dauid in cōſpectu meo. Inuenit enim gratiā in oculis meis. Igitur quandocunq; ſpiritus dei malus arripiebat ſaul:

הנערים ויאמר עוד שאר הקטן
והנה רעה בצאן ויאמר שמואל
אל ישי שלחה וקחנו כי לא
נסב עד באו פה: וישלח ויביאהו
והוא אדמוני עם יפה עינים
וטוב ראי ויאמר יהוה קום
משחהו כי זה הוא: ויקח שמואל
את קרן השמן וימשח אתו
בקרב אחיו ותצלח רוח יהוה
אל דוד מהיום ההוא ומעלה
ויקם שמואל וילך הרמתה: ורוח
יהוה סרה מעם שאול ובעתתו
רוח רעה מאת יהוה: ויאמרו
עבדי שאול אליו הנה נא רוח
אלהים רעה מבעתך: יאמר נא
אדננו עבדיך לפניך יבקשו איש
ידע מנגן בכנור והיה בהיות
עליך רוח אלהים רעה ונגן בידו
וטוב לך: ויאמר שאול אל
עבדיו ראו נא לי איש מיטיב לנגן
והביאותם אלי: ויען אחד
מהנערים ויאמר הנה ראיתי בן
לישי בית הלחמי ידע נגן וגבור
חיל ואיש מלחמה ונבון דבר
ואיש תאר ויהוה עמו: וישלח
שאול מלאכים אל ישי ויאמר
שלחה אלי את דוד בנך אשר
בצאן: ויקח ישי חמור לחם
ונאד יין וגדי עזים אחד וישלח
ביד דוד בנו אל שאול: ויבא
דוד אל שאול ויעמד לפניו
ויאהבהו מאד ויהי לו נשא
כלים: וישלח שאול אל ישי
לאמר יעמד נא דוד לפני כי
מצא חן בעיני: והיה בהיות
רוח אלהים אל שאול ולקח

dauid cithară: ⁊ canebat in manu ſua: ⁊
δαυὶδ τὴν κινύραν, καὶ ἔψαλλεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ
refocillabat ſaul: ⁊ bonū erat ei: ⁊ recedebat ab
ἀνέψυχε σαοὺλ, καὶ ἀγαθὸν ἦν αὐτῷ, καὶ ἀφίστατο ἀπ'

dauid tollebat cithară & percutiebat manu ſua: & refocillabatur ſaul & leuius habebat. Recedebat enim ab eo ſpiritus malus.

17.

Congregantes autē philiſtiim agmina ſua in prelium conuenerunt in ſochot iude & caſtrametati ſunt inter ſochot & azecha in finibus domim. Porro ſaul & filii iſrael congregati venerūt in valle therebinthi: & direxerūt aciem ad pugnandū cōtra philiſtiim. Et philiſtiim ſtabāt ſuper mōtem ex pte hac: & iſrael ſtabat ſupra montem ex altera pte: valliſq; erat īter eos. & egreſſus ē vir ſpurius de caſtris philiſtinorū noīe goliath de geth: altitudis ſex cubitoꝝ & palmo: & caſſis erea ſuper caput eius: & lorica hamata induebatur. Porro pōdus lorice eius qnq; milia ſiclorū eris erat: & ocreas ereas habebat in cruribus: & clypeus ereus tegebat hūeros eius. Haſtile āt haſte ei9 erat quaſi liciatoriū texētiū. Ipſū āt ferrū haſte eius ſexcētos ſiclos hēbat ferri. Et armiger eius antecedebat eum. Stāſq; clamabat aduerſum phalāgas iſrael: & dicebat eis. Quare veniſtis parati ad preliū? Nunquid ego nō ſum philiſteus & vos ſerui ſaul: Eligite ex vobis virum & deſcendat ad ſingulare certamen. Si quiuerit pugnare mecū & pcuſſerit me: erimus vobis ſerui. Si autem ego pualuero & percuſſero eū: vos ſerui eritis & ſeruietis nobis. Et aiebat philiſteus. Ego exprobraui agminibus iſrael hodie. Date mihi virū & ineat mecū ſingulare certamē. Audiens aūt ſaul & omnes iſraelite ſermones philiſtei huiuſcemodi: ſtupebāt & metuebant nimis. Dauid āt erat filius viri effratei: de quo ſupra dictū ē: de bethleē

iuda: cui nomē erat iſai: qui habebat octo filios: & erat vir in dieb9 ſaul ſenex & grādeuus inter viros. Abierūt āt tres filii eius maiores poſt ſaul in preliū. Et noīa triū filiorū eius qui perrexerunt ad bellū: heliab primogenitus & ſcds aminadab: tertius quoq; ſamma. Dauid āt erat minim9. Tribus ergo maioribus ſecutis ſaulem: abiit dauid & reuerſus eſt a ſaul vt paſceret gregē pris ſui in bethleem. Procedebat vero philiſteus mane & veſpere & ſtabat quadragīta dieb9. Dixit autem iſai ad dauid filium ſuū. Accipe fratribus tuis ephi polēte & decem panes iſtos & curre ī caſtra ad fratres tuos: & decem formellas caſei has deferes ad tribunum. Et fratres tuos viſitabis ſi recte agant: & cū qbus ordīati ſūt diſce. Saul autem & illi & oēs filii iſrael in valle therebinthi pugnabant aduerſum philiſtiim. Surrexit itaq; dauid mane & cōmēdauit gregem cuſtodi: & onuſtus abiit ſicut pcepat ei iſai. Et venit ad locū magala & ad exercitū q egreſſus ad pugnā vociferat9 erat in certamine. Direxerat enim aciem iſrael: ſed & philiſtiim ex aduerſo fuerant preparati. Dereliquēs ergo dauid vaſa q̄ attulerat ſub manu cuſtodis ad ſarcinas: cucurrit ad locū certaminis: & interrogabat ſi oīa recte agerētur erga frēs ſuos. Cūq; adhuc ille loq̄retur eis apparuit vir ille ſpuri9 aſcendens goliath nomine philiſteus de geth q̄ caſtris philiſtinorum. Et loquēte eo hec eadē verba audiuit dauid. Omnes autem iſraelite cum vidiſſent virū fugerunt a facie eius

וייראו מאד׃ ויאמר איש	ירא
ישראל הראיתם האיש העלה	
הזה כי לחרף את ישראל עלה	
והיה האיש אשר יכנו יעשרנו	נכה עשר
המלך עשר גדול ואת בתו יתן	גדל נתן
לו ואת בית אביו יעשה חפשי	עשה
בישראל׃ ויאמר דוד אל	
האנשים העמדים אתו לאמר	
מה יעשה לאיש אשר יכה את	נכה
הפלשתי הלז והסיר חרפה מעל	סור
ישראל כי מי הפלשתי הערל	
הזה כי חרף מערכות אלהים	
חיים׃ ויאמר לו העם כדבר הזה	אמר
לאמר כה יעשה לאיש אשר יכנו׃	
וישמע אליאב אחיו הגדול בדברו	שמע גדל
אל האנשים ויחר אף אליאב	חרה
בדוד ויאמר למה זה ירדת ועל	
מי נטשת מעט הצאן ההנה	
במדבר אני ידעתי את זדנך ואת	דבר זוד
רע לבבך כי למען ראות	רעע ראה
המלחמה ירדת׃ ויאמר דוד מה	לחם
עשיתי עתה הלוא דבר הוא׃	עשה
ויסב מאצלו אל מול אחר ויאמר	סבב
כדבר הזה וישבהו העם דבר	שוב
כדבר הראשון׃ וישמעו הדברים	
אשר דבר דוד ויגדו לפני	נגד פנה
שאול ויקחהו׃ ויאמר דוד אל	לקח
שאול אל יפל לב אדם עליו	נפל
עבדך ילך ונלחם עם הפלשתי	
הזה׃ ויאמר שאול אל דוד לא	
תוכל ללכת אל הפלשתי הזה	יכל ילך
להלחם עמו כי נער אתה והוא	
איש מלחמה מנעריו׃ ויאמר	
דוד אל שאול רעה היה עבדך	
לאביו בצאן ובא הארי ואת הדב	בוא ארה
ונשא שה מהעדר׃ ויצאתי	

timētes eū valdo. Et dixit vnusquispiam de israel. Nū vidistis virū hunc qui ascendit? Ad exprobrādū enim israel ascendit. Virum ergo qui pcusserit eum ditabit rex diuitiis magnis: & filiam suam dabit ei: & domum patris eius faciet absq; tributo in israel. Et ait dauid ad viros qui stabant secū dicens. Quid dabitur viro q pcusserit philisteū hūc & tulerit opprobriū de israel? Quis est enī hic philisteus incircūcisus qui exprobrauit aciē dei viuētis? Referebat aūt ei populus eūdē sermonē dicēs. Hec dabūtur viro qui percusserit eū. Qđ cū audisset heliab frater eius maior loqnte eo cum aliis iratus est cōtra dauid & ait. quare venisti? & quare dereliquisti pauculas oues illas in deserto? Ego noui superbiam tuam & nequitiam cordis tui: quia vt videres preliū descendisti. Et dixit dauid. Quid feci? Nunquid non verbum est? Et declinauit paululū ab eo ad aliū. Dixitq; eundē sermonem. Et rńdit ei populus verbū sicut prius. Audita sūt autem verba que locutus est dauid: & annunciata in cōspectu saul. Ad quē cū fuisset adductus locutus est ei. Non concidat cor cuiusq; in eo. Ego seruus tuus vadam & pugnabo aduersus philisteum. Et ait saul ad dauid. Non vales resistere philisteo isti: nec pugnare aduersus eum quia puer es. Hic autē vir bellator est ab adolescentia sua. Dixitq; dauid ad saul. Pascebat seruus tuus patris sui gregē: & veniebat leo vel vrsus & tollebat arietē đ medio gregis: & persequbar

τ dixit vir de israel: si vidistis virū
καὶ εἶπεν ἀνὴρ ἐξ ἰσραήλ, εἰ ἑωράκατε τὸν ἄνδρα τὸν
ascendentem hunc: qm̄ ad exprobrādū israel ascēdit:
ἀναβαίνοντα τοῦτον, ὅτι ὀνειδίσαι τὸν ἰσραὴλ ἀνέβη,
τ erit vir qui pcusserit eum ditabit eum
καὶ ἔσαι ἀνὴρ ὃς ἂν πατάξῃ αὐτὸν πλουτιεῖ αὐτὸν ὁ βα
rex diuitijs magnis: τ filiam suam da
σιλεὺς πλούτῳ μεγάλῳ, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ δώ
bit ei: τ domū patris eius faciet
σει αὐτῷ, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ποιήσει
liberam in israel. τ dixit dauid ad vi
ἐλεύθερον ἐν ἰσραήλ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς ἄν
ros qui astabant secum dicens: quid fiet
δρας τοὺς συνεστηκότας αὐτῷ λέγων, τί ποιηθήσεται
viro qui percusserit philisteum illum: τ
τῷ ἀνδρὶ ὃς ἂν πατάξῃ τὸν ἀλλόφυλον ἐκεῖνον, καὶ
abstulerit opp̄briū ab israel? qm̄ quis est philisteus
ἀφέλῃ ὄνειδος ἀπὸ ἰσραήλ; ὅτι τίς ἐστιν ὁ ἀλλόφυλος
incircūcisus iste qui exp̄brauit aciem dei viuē
ὁ ἀπερίτμηκος οὗτος ὃς ὠνείδισε παράταξιν θεοῦ ζῶν
tis? τ dixit ei pp̄ls sm̄ verbū hoc di
τος; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ λαὸς κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο λέ
cens: sic fiet viro qui percusserit e
γων, οὕτως ποιηθήσεται τῷ ἀνδρὶ ὃς ἂν πατάξῃ αὐ
um. τ audiuit eliab frater eius maior cū
τόν. καὶ ἤκουσεν ἐλιὰβ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ μείζων ἐν
loqretur ipse ad viros: τ irat9 est furore
τῷ λαλεῖν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἄνδρας, καὶ ὠργίσθη θυμῷ
eliab ꝯ dauid τ dixit: quare descendisti: τ
ἐλιὰβ ἐν τῷ δαυὶδ καὶ εἶπεν, ἱνατί τοῦτο κατέβης, καὶ
ad quē dereliqsti paruas oues illas in deserto.
ἐπὶ τίνα ἀφῆκας τὰ μικρὰ πρόβατα ἐκεῖνα ἐν τῇ ἐρήμῳ.
ego noui superbiam tuam τ nequitiā cor
ἐγὼ οἶδα τὴν ὑπερηφανίαν σου καὶ τὴν κακίαν τῆς καρ
dis tui: qm̄ causa videndi prelium descēdisti.
δίας σου, ὅτι ἕνεκεν τοῦ ἰδεῖν τὸν πόλεμον κατέβης.
τ dixit dauid: quid feci nūc: nūqd nō v̄bū est?
καὶ εἶπε δαυὶδ, τί ἐποίησα νῦν, οὐχὶ ῥῆμά ἐστιν;
τ reuersus est ab eo in partē alteram: τ dixit
καὶ ἀπέστρεψεν ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς μέρος ἕτερον, καὶ εἶπεν
sic. τ responderunt ei sm̄ sermonē pri
οὕτως. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πρό
orem. τ audita sunt verba dauid que locut9 est. τ
τερον. καὶ ἠκούσθησαν οἱ λόγοι δαυὶδ οὓς ἐλάλησε. καὶ
annūciata sūt coram saul. τ dixit dauid ad
ἀνηγγέλησαν ἐνώπιον σαούλ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς
saul: nō concidat cor dn̄i mei sup
σαούλ, μὴ συμπεσέτω ἡ καρδία τοῦ κυρίου μου ἐπ᾽
eum: qm̄ seruus tuus vadet τ pugnabit cū
αὐτόν, ὅτι δοῦλός σου πορεύσεται καὶ πολεμήσει με
philisteo isto. τ ait saul ad
τὰ τοῦ ἀλλοφύλου τούτου. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς
dauid: non poteris ire cōtra philisteum
δαυὶδ, οὐ μὴ δυνήσῃ πορευθῆναι πρὸς τὸν ἀλλόφυλον
istum vt pugnes aduersus eū: qm̄ tu pu
τοῦτον τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν, ὅτι σὺ παιδά
er es: ipse āt vir est bellator ab adolescētia sua.
ριον εἶ, αὐτὸς δὲ ἀνὴρ ἐστὶ πολεμιστὴς ἐκ νεότητος αὐ
τ dixit dauid ad saul: pascens erat ser
τοῦ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαούλ, ποιμαίνων ἦν ὁ δοῦ
uus tuus in grege patri suo. τ qn̄
λός σου ἐν τῷ ποιμνίῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ. καὶ ὅταν
veniebat leo vel vrsus τ accipiebat ouem de
ἤρχετο λέων ἢ ἄρκτος καὶ ἐλάμβανε πρόβατον ἐκ
grege: τ egrediebar
τῆς ἀγέλης, καὶ ἐξηρχόμην

post eum τ percutiebā eum τ eruebam de
κατόπισθεν αὐτοῦ καὶ ἐπάταξον αὐτὸν καὶ ἐξέσπων ἐκ τοῦ
ore eius: τ si insurgebat aduersū me apphēdebā gut
στόματος αὐτοῦ, καὶ εἰ ἐπανίστατο ἐπ᾽ ἐμὲ ἐκράτουν τοῦ φά
tur eius τ percutiebam eum τ interficiebā eum:
ρυγγος αὐτοῦ καὶ ἐπάταξον αὐτὸν καὶ ἐθανάτουν αὐτόν,
τ leonem τ vrsum pcutiebat seruus tuus. τ
καὶ τὸν λέοντα καὶ τὴν ἄρκτον ἔτυπτεν ὁ δοῦλός σου. καὶ
erit philisteus iste incircūcisus vt vn9 horum.
ἔσαι ὁ ἀλλόφυλος οὗτος ὁ ἀπερίτμητος ὡς ἓν τούτων.
qui improperauit aciem dei viuētis. τ ait dauid:
ὃς ὠνείδισε παράταξιν θεοῦ ζῶντος. καὶ εἶπε δαυίδ,
dn̄s deus eripuit me de ore leonis τ de
κύριος ὁ θεὸς ἐξείλετό με ἐκ στόματος τοῦ λέοντος καὶ ἐκ
manu vrsi: ipse liberabit me de manu phi
χειρὸς τῆς ἄρκτου, αὐτὸς ἐξελεῖταί με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀλ
listei incircumcisi huius. τ dixit saul ad
λοφύλου τοῦ ἀπεριτμήτου τούτου. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς
dauid: vade τ erit dn̄s tecum. τ induit
δαυίδ, πορεύου καὶ ἔσαι ὁ κύριος μετὰ σοῦ. καὶ ἐνέδυσε
saul dauid vestimēto suo: τ galeam
σαοὺλ τὸν δαυὶδ τὸν μανδύαν αὐτοῦ, καὶ περικεφαλαίαν
ercam imposuit sup caput eius: τ vestiuit
χαλκῆν ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσεν
eum lorica: τ accict9 ē dauid gladio ei9 su
αὐτὸν θώρακα, καὶ ἐζώσατο δαυὶδ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐπά
per thoracem suum. τ laborauit circūambulās dauid
νω τοῦ θώρακος αὐτοῦ. καὶ ἐκοπίασε περιπατήσας δαυὶδ
cū ambularet in eis: qm̄ inexptus erat. τ dixit dd̄
ἐν τῷ βαδίζειν ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἄπειρος ἦν. καὶ εἶπε δαυὶδ
ad saul: non possum incedere in istis: qm̄ nō
πρὸς σαούλ, οὐ μὴ δύνωμαι πορευθῆναι ἐν τούτοις, ὅτι οὐ
expertus sum: τ deposuit ea a seipo. τ acce
πεπείραμαι, καὶ περιείλετο αὐτὰ ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔλα
pit dauid baculum suum in manu sua: τ ele
βε δαυὶδ τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐξέ
git sibi quinq; lapides lipidos de torrente.
λεξατο ἑαυτῷ πέντε λίθους λείους ἐκ τοῦ χειμάρρου.
τ posuit eos in pera pastorali que erat
καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῷ καδίῳ τῷ ποιμενικῷ τῷ ὄντι
ei ad collectionē. τ funda sua in manu
αὐτῷ εἰς συλλογήν. καὶ ἡ σφενδόνη αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ
sua: τ processit aduersum virum philisteum.
αὐτοῦ, καὶ προσῆλθε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἀλλόφυλον.
τ iuit philisteus icedēs τ appropiqāns aduersū
καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀλλόφυλος πορευόμενος καὶ ἐγγίζων πρὸς
dauid. τ vir gerens scutū ante eum.
δαυίδ. καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ αἴρων τὸν θυρεὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ.
τ inspexit philisteus τ vidit dauid: τ
καὶ ἐπέβλεψεν ὁ ἀλλόφυλος καὶ εἶδε τὸν δαυίδ, καὶ
despexit eum: qm̄ erat puer: τ ipse ruf
ἐξουδένωσεν αὐτόν, ὅτι ἦν παιδάριον, καὶ αὐτὸς πυρά
fus cū pulchritudine oculorum. τ dixit philiste
κης μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν. καὶ εἶπεν ὁ ἀλλόφυ
us ad dauid: nūqd canis ego sum qr egressus es i
λος πρὸς δαυίδ, μὴ κύων ἐγώ εἰμι ὅτι ἐξῆλθες ἐν
baculo τ lapidib9 cōtra me? τ maledixit phili
ῥάβδῳ καὶ λίθοις ἐπ᾽ ἐμέ; καὶ κατηράσατο ὁ ἀλλόφυ
steus dauid in dijs suis: τ dixit phili
λος τὸν δαυὶδ ἐν τοῖς θεοῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν ὁ ἀλλόφυ
steus ad dauid: veni ad me τ dabo
λος πρὸς δαυίδ, δεῦρο πρός με καὶ δώσω τὰς
carnes tuas volatilibus celi τ
σάρκας σου τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς
bestijs terre. τ dixit dauid ad phili
θηρίοις τῆς γῆς. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν ἀλλόφυ
steū: tu venis ad me in gladio τ in hasta τ
λον, σὺ ἔρχῃ πρός με ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν δόρατι καὶ
in clypeo: ego āt venio ad te in noīe domi
ἐν ἀσπίδι, ἐγὼ δὲ ἔρχομαι πρὸς σὲ ἐν ὀνόματι κυρί
ni exercituū dei aciei israel cui exp̄brasti
ου σαβαὼθ θεοῦ παρατάξεως ἰσραήλ, ἣν ὠνείδισας

eos & percutiebā: & eruebāq; de ore eorum. Et illi cōsurgebāt aduersum me: & apphēdebā mētū eorū & suffocabā: interficiebāq; eos. Nā & leonē & vrsum interfeci ego seru9 tu9. Erit igitur & philisteus hic incircūcisus qsi vn9 ex eis: qui ausus est maledicere exercitui dei viuētis. Et ait dauid. Dominus qui eripuit me de manu leonis & de manu vrsi: ipse me liberabit de manu philistei huius. Dixit āt saul ad dauid. Vade: & dominus tecum sit. Et induit saul dauid vestimentis suis: & imposuit galeam eream super caput eius: & vestiuit eum lorica. Accinctus ergo dauid gladio eius sup veste suam cepit temptare si armatus posset incedere. Nō enim hēbat cōsuetudinē. Dixitq; dauid ad saul. Nō possum sic incedere: qa nō vsum habeo. Et deposuit eā. Et tulit baculū suū quē sp hēbat in manib9: & elegit sibi quinq; limpidissimos lapides de torrente & misit eos in perā pastoralem quam habebat secum: & fundā manu tulit: & processit aduersum philisteū. Ibat autem philisteus icedēs & appinquās aduersū dauid: & armiger eius ante eū. Cūq; inspexisset eū philisteus & vidisset dauid: despexit eum. Erat autem adolescens rufus: & pulcher aspectu. Et dixit philisteus ad dauid. Nunquid ego canis sum qr tu venis ad me cum baculo? Et maledixit philisteus dauid in diis suis. Dixitq; ad dauid: Veni ad me & dabo carnes tuas volatilibus celi & bestiis terre. Dixit āt dauid ad philisteum. Tu venis ad me cū gladio & hasta & clypeo: ego autē venio ad te i noie dñi exercituū dei agminum israel: quib9 exprobrasti

אחריו והכתיו והצלתי מפיו	נכה נצל
ויקם עלי והחזקתי בזקנו	קום
והכיתיו והמתיו׃ גם את הארי	חזק מות
גם הדב הכה עבדך והיה	דוב
הפלשתי הערל הזה כאחד מהם	
כי חרף מערכת אלהים חיים׃	ערך
ויאמר דוד יהוה אשר הצלני	אמר
מיד הארי ומיד הדב הוא יצילני	
מיד הפלשתי הזה ויאמר שאול	
אל דוד לך ויהוה יהיה עמך׃	ילך היה
וילבש שאול את דוד מדיו	לבש מד
ונתן קובע נחשת על ראשו	קבע
וילבש אתו שריון׃ ויחגר דוד	שרה חגר
את חרבו מעל למדיו ויאל	
ללכת כי לא נסה ויאמר דוד	
אל שאול לא אוכל ללכת באלה	יכל ילך
כי לא נסיתי ויסרם דוד מעליו׃	נסה סור
ויקח מקלו בידו ויבחר לו	לקח בחר
חמשה חלקי אבנים מן הנחל	
וישם אתם בכלי הרעים אשר	שום כלה
לו ובילקוט וקלעו בידו ויגש	רעה לקט
אל הפלשתי׃ וילך הפלשתי	נגש
הלך וקרב אל דוד והאיש נשא	הלך
הצנה לפניו׃ ויבט הפלשתי	צנן פנה
ויראה את דוד ויבזהו כי היה	נבט ראה
נער ואדמני עם יפה מראה׃	בזה
ויאמר הפלשתי אל דוד הכלב	ראה
אנכי כי אתה בא אלי במקלות	בוא
ויקלל הפלשתי את דוד	קלל
באלהיו׃ ויאמר הפלשתי אל	אמר
דוד לכה אלי ואתנה את בשרך	ילך נתן
לעוף השמים ולבהמת השדה׃	
ויאמר דוד אל הפלשתי אתה בא	בוא
אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי	חנה
בא אליך בשם יהוה צבאות אלהי	
מערכות ישראל אשר חרפת׃	ערך

היום הזה יסגרך יהוה בידי
והכיתך והסרתי את ראשך
מעליך ונתתי פגר מחנה
פלשתים היום הזה לעוף
השמים ולחית הארץ וידעו כל
הארץ כי יש אלהים לישראל:
וידעו כל הקהל הזה כי לא בחרב
ובחנית יהושיע יהוה כי ליהוה
המלחמה ונתן אתכם בידנו:
והיה כי קם הפלשתי וילך ויקרב
לקראת דוד וימהר דוד וירץ
המערכה לקראת הפלשתי:
וישלח דוד את ידו אל הכלי
ויקח משם אבן ויקלע ויך את
הפלשתי אל מצחו ותטבע האבן
במצחו ויפל על פניו ארצה:
ויחזק דוד מן הפלשתי בקלע
ובאבן ויך את הפלשתי וימיתהו
וחרב אין ביד דוד: וירץ דוד
ויעמד אל הפלשתי ויקח את
חרבו וישלפה מתערה וימתתהו
ויכרת בה את ראשו ויראו
הפלשתים כי מת גבורם וינסו:
ויקמו אנשי ישראל ויהודה
וירעו וירדפו את הפלשתים עד
בואך גיא ועד שערי עקרון
ויפלו חללי פלשתים בדרך
שערים ועד גת ועד עקרון:
וישבו בני ישראל מדלק אחרי
פלשתים וישסו את מחניהם:
ויקח דוד את ראש הפלשתי
ויבאהו ירושלם ואת כליו
שם באהלו: וכראות שאול
את דוד יצא לקראת הפלשתי
אמר אל אבנר שר הצבא
בן מי זה הנער אבנר ויאמר

סגר · נכה סור · נתן חנה · ישע · לחם · קום קרב · מהר רוץ · שלח כלה · לקח קלע · נכה טבע · נפל פנה · חזק · מות · עמד · שלף · כרת ראה · גבר נוס · קום · רוע רדף · בוא · שסס חנה · בוא כלה · שום ראה · שור

hodie: & dabit te dñs in manu mea: & percutiam te & auferam caput tuum a te. Et dabo cadauera castrorum philistiim hodie volatilibus celi & bestiis terre: vt sciat omnis terra: quia est deus in israel: & nouerit vniuersa ecclesia hec: quia non in gladio nec in hasta saluat dominus. Ipsius enim est bellum & tradet vos in manus nostras. Cum ergo surrexisset philisteus & veniret & appropinquaret contra dauid: festinauit dauid & occurrit ad pugnam ex aduerso philistei. Et misit manum suam in peram: tulitque vnū lapidē & fūda iecit: & circūducēs percussit eū in fronte. Et infixus est lapis in frōte eius: & cecidit in faciē suam sup terrā. Preualuitque dauid aduersum philisteū in funda & lapide: percussumque philisteum interfecit. Cūque gladiū nō haberet in manu dauid: cucurrit & stetit sup philisteum & tulit gladiū eius: & eduxit eum de vagina sua: & interfecit eū: pciditque caput eius. Videntes autē philistiim quod mortuus eēt fortissimus eorū: fugerūt. Et cōsurgētes viri israel & iuda vociferati sūt: & psecuti sunt philisteos vsque dū veniret in vallē & vsque ad portas accharon. Cecideruntque vulnerati de philistiim in via sarim & vsque ad geth & vsque ad accharon. Et reuertētes filii israel postquam psecuti fuerant philisteos inuaserūt castra eorum. Assumēs autem dauid caput philistei: attulit illud in hierusalem: arma vero eius posuit in tabernaculo suo. Eo aūt tpe quo viderat saul dauid egredientem contra philisteum ait ad abner principē militie sue. De qua stirpe descēdit hic adolescens. Dixitque

hodie. τ claudet te dñs hodie in manus
σήμερον. καὶ συγκλείσει σε κύριος σήμερον εἰς τὰς χεῖράς
meas: τ interficiā te τ auferā caput tuū a
μου, καὶ ἀποκτενῶ σε καὶ ἀφελῶ τὴν κεφαλήν σου ἀπὸ
te: τ dabo cadauera tua τ cadauera castroꝝ
σοῦ, καὶ δώσω τὰ κῶλά σου καὶ τὰ κῶλα τῆς παρεμβολῆς
philistijm in die hac volatilibus
τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τοῖς πετεινοῖς τοῦ
celi τ bestijs ter. τ cognoscet ois
οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. καὶ γνώσεται πᾶσα ἡ
terra φ erit deus in israel: τ nouerit vniuersa eccle-
γῆ ὅτι ἔστι θεὸς ἐν Ἰσραήλ, καὶ γνώσεται πᾶσα ἐκκλη-
sia hec: φ nō in hasta neqꝫ in gladio saluat
σία αὕτη, ὅτι οὐκ ἐν δόρατι οὐδὲ ἐν μαχαίρᾳ σώζει
dñs: qꝛ dñi bellū: τ tradet vos
κύριος, ὅτι τοῦ κυρίου ὁ πόλεμος, καὶ παραδώσει ὑμᾶς
in manus nřas. τ surrexit philisteus τ iuit
εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. καὶ ἀνέστη ὁ ἀλλόφυλος καὶ ἐπορεύ-
τ appropinquit in cōgressum dauid: τ dauid festi-
θη καὶ ἤγγισεν εἰς συνάντησιν τῷ Δαυίδ, καὶ Δαυίδ ἐτά-
nauit τ egressus ē τ ipse in pugnā in occur-
χυνε καὶ ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν παράταξιν εἰς συνάν-
sum philistei. τ extēdit dauid manū
τησιν τοῦ ἀλλοφύλου. καὶ ἐξέτεινε Δαυίδ τὴν χεῖρα
suam in perā: τ accepit inde lapidē vnū: τ
αὐτοῦ εἰς τὸ κάδιον, καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν λίθον ἕνα, καὶ
funda iecit τ pcussit philisteū in fron-
ἐσφενδόνησε καὶ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον εἰς τὸ μέτω-
te sua: τ infixus ē lapis in frōte eius:
πον αὐτοῦ, καὶ διέδυ ὁ λίθος ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτοῦ,
τ cecidit in faciē suā sup terā. τ pre-
καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐκρα-
ualuit dauid sup philisteū funda τ
ταιώθη Δαυίδ ὑπὲρ τὸν ἀλλόφυλον τῇ σφενδόνῃ καὶ τῷ
lapide in die illa. τ pcussit phili-
λίθῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐπάταξεν τὸν ἀλλόφυ-
steū τ interfecit eū: τ gladius nō erat in
λον καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν, καὶ ῥομφαία οὐκ ἦν ἐν
manu dauid. τ cucurrit dauid τ stetit sup
τῇ χειρὶ Δαυίδ. καὶ ἔδραμε Δαυίδ καὶ ἐπέστη ἐπ'
eum τ tulit gladiū eius τ eduxit e-
αὐτὸν καὶ ἔλαβε τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ καὶ ἐξέσπασεν αὐ-
um de vagina sua τ interfecit eū: τ abstu-
τὴν ἐκ τοῦ κολεοῦ αὐτῆς καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν, καὶ ἀφεῖ-
lit in eo caput eius. τ viderūt philistijm
λεν ἐν αὐτῇ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ εἶδον οἱ ἀλλόφυλοι
φ mortuꝰ eēt fortis eorū: τ fugerūt. τ surrexerūt
ὅτι τέθνηκεν ὁ δυνατὸς αὐτῶν, καὶ ἔφυγον. καὶ ἀνέστησαν
viri israel τ iuda τ vociferati sūt τ psecuti
ἄνδρες Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα καὶ ἠλάλαξαν καὶ κατεδίω-
sunt post philisteos vsqꝫ ad ingressū geth τ
ξαν ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων ἕως τῆς εἰσόδου Γὲθ καὶ
vsqꝫ ad portā accaron. τ ceciderūt vulnerati
ἕως τῆς πύλης Ἀκκαρών. καὶ ἔπεσον τραυματίαι τῶν
philistijm in via portaꝝ τ vsqꝫ ad geth τ vsqꝫ ad ac-
ἀλλοφύλων ἐν τῇ ὁδῷ τῶν πυλῶν καὶ ἕως Γὲθ καὶ ἕως Ἀκκα-
carō. τ reuersi sūt viri israel declinātes post
ρών. καὶ ἀνέστρεψαν ἄνδρες Ἰσραὴλ ἐκκλίνοντες ὀπίσω τῶν
philistijm: τ predati sūt castra eorū.
ἀλλοφύλων, καὶ προενόμευσαν τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν.
τ accepit dauid caput philistei τ attu-
καὶ ἔλαβε Δαυίδ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀλλοφύλου καὶ ἀνήνεγ-
lit illud in hierusalē. τ arma eius posuit in
κεν αὐτὴν εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἔθετο ἐν τῷ
tabernaculo suo. τ vt vidit saul dauid ex-
σκηνώματι αὐτοῦ. καὶ ὡς εἶδε Σαοὺλ τὸν Δαυίδ ἐκπο-
euntem in occursū philistei: ait ad
ρευόμενον εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀλλοφύλου, εἶπε πρὸς
abener principē exercitus: filius cuius ado-
Ἀβεννὴρ τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως, υἱὸς τίνος ὁ νεα-
lescēs iste abener? τ rñdit abener τ dixit:
νίσκος οὗτος Ἀβεννήρ; καὶ ἀπεκρίθη Ἀβεννὴρ καὶ εἶπε,

1.Mac 4.d. · Eccle. 47.d. 1.Mac 4.d. · G

viuit aīa tua dñe mi rex nō noui. τ dixit
ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου βασιλεῦ οὐκ οἶδα. καὶ εἶπεν
rex: interroga tu filius cuius adolescēs iste:
βασιλεύς, ἐπερώτησον σὺ υἱὸς τίνος ὁ νεανίας οὗτος.
τ vt reuersus ē dauid cū pcussit philisteū:
καὶ ὡς ἐπέστρεψε Δαυίδ πατάξας τὸν ἀλλόφυλον,
apprehēdit eū abener τ introduxit eū corā
παρέλαβεν αὐτὸν Ἀβεννὴρ καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ἐνώπιον
saul. τ caput philistei in manu e-
Σαούλ. καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀλλοφύλου ἐν τῇ χειρὶ αὐ-
ius. τ ait ad eū saul: filius cuius es ado-
τοῦ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν Σαούλ, υἱὸς τίνος εἶ νεα-
lescēs? τ dixit dauid: filius serui tui iesse
νία; καὶ εἶπε Δαυίδ, υἱὸς τοῦ δούλου σου Ἰεσσαὶ
bethleemite.
τοῦ Βηθλεεμίτου.

Ca.18.

Et factū est vt cōpleuit loqui ad sa-
Καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσεν λαλῶν πρὸς Σα-
ul: τ aīa ionathan cōglutinata ē aīe
ούλ, καὶ ἡ ψυχὴ Ἰωναθὰν συνεδέθη τῇ ψυχῇ
dauid: τ dilexit eū ionathā sīm aīam
Δαυίδ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν Ἰωναθὰν κατὰ τὴν ψυχὴν
suā. τ accepit eū saul in die illa
αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν αὐτὸν Σαοὺλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
τ non dimisit eū reuerti in domū
καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐπιστρέψαι εἰς τὸν οἶκον τοῦ
pris sui. τ iniit ionathan τ dauid fe-
πατρὸς αὐτοῦ. καὶ διέθετο Ἰωναθὰν καὶ Δαυίδ δια-
dus: qꝛ dilexit eū sīm aīam suā.
θήκην, ὅτι ἠγάπησεν αὐτὸν κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.
τ expoliauit ionathā tunicā q̄ sup eū:
καὶ ἐξεδύσατο Ἰωναθὰν τὸν ἐπενδύτην τὸν ἐπ' αὐτῷ,
τ dedit eā dauid: τ vestimētū suū
καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῷ Δαυίδ, καὶ τὸν μανδύαν αὐτοῦ
τ vsqꝫ ad gladiū suū τ arcū τ
καὶ ἕως τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ καὶ τοῦ τόξου καὶ τῆς
balteū suū. τ egrediebatur dauid intelligēs in cū-
ζώνης αὐτοῦ. καὶ ἐξεπορεύετο Δαυίδ συνιῶν ἐν πᾶ-
ctis qbꝰ misisset eū saul. τ cōstituit e-
σιν οἷς ἀπέστειλεν αὐτὸν Σαούλ. καὶ κατέστησεν αὐ-
um saul sup viros belli. τ ac-
τὸν Σαοὺλ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοῦ πολέμου. καὶ ἤ-
ceptꝰ erat i oculis vniuersi ppli: τ in
ρεσεν ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ, καί γε καὶ ἐν
oculis famuloꝝ saul. τ factū est cū in-
ὀφθαλμοῖς τῶν δούλων Σαούλ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰ-
grederētur ipsi: qñ reuersus est dauid vt pcussit
σπορεύεσθαι αὐτούς, ὅτε ἐπέστρεψε Δαυίδ πατάξας
philisteū: τ egresse sunt choros ducētes τ can-
τὸν ἀλλόφυλον, καὶ ἐξῆλθον αἱ χορεύουσαι καὶ ᾄδου-
tātes in occursum saul regis de vniuersis
σαι εἰς ἀπάντησιν Σαοὺλ τοῦ βασιλέως ἐκ πασῶν
vrbibus israel in tympanis τ in leti-
τῶν πόλεων Ἰσραὴλ ἐν τυμπάνοις καὶ ἐν χαρμοσύ-
tia τ in cymbalis. τ egrediebātur mulieres
νῃ καὶ ἐν κυμβάλοις. καὶ ἐξήρχοντο αἱ γυναῖκες αἱ
ludētes τ dicebāt: pcussit saul in mili-
παίζουσαι καὶ ἔλεγον, ἐπάταξε Σαοὺλ ἐν χιλιά-
bus suis: τ dauid in decē milibꝰ suis. τ ira-
σιν αὐτοῦ, καὶ Δαυίδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ. καὶ ὠρ-
tus est saul τ apparuit prauū verbū nimis in
γίσθη Σαοὺλ καὶ ἐφάνη πονηρὸν τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐνώ-
cōspectu saul de verbo isto. τ dixit: dederūt
πιον Σαοὺλ περὶ τοῦ λόγου τούτου. καὶ εἶπεν, ἔδωκαν τῷ
dauid decē milia: τ mihi dederūt mille. τ qd
Δαυίδ τὰς μυριάδας, καὶ ἐμοὶ ἔδωκαν τὰς χιλιάδας. καὶ τί
ei preter regnū? τ erat saul intuens
αὐτῷ πλὴν ἡ βασιλεία; καὶ ἦν Σαοὺλ ὑποβλεπόμενος τὸν
dauid a die illa τ deinceps. τ factū ē a
Δαυίδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἐγενήθη ἀπὸ
crastino die: τ cecidit spūs a deo malus sup
τῆς ἐπαύριον, καὶ ἔπεσε πνεῦμα παρὰ θεοῦ πονηρὸν ἐπὶ

Infra. 19.a. · B · G · C

abner. Viuit anīa tua rex si noui. Et ait rex. Interroga tu cuius filius sit iste puer. Cūque regressus esset dauid percusso philisteo: tulit eum abner & introduxit corā saule: caput philistei hñtē in manu sua. Et ait ad eum saul. De q̄ pgenie es o adolescēs? Dixitque dd. Filiꝰ serui tui isai bethleemite ego sum.

18.

Et factum est cum complesset loqui ad saul: anima ionathe conglutinata est anime dauid: & dilexit eum ionathas quasi aīam suam. Tulitque eum saul in die illa: & nō cōcessit ei vt reuerteretur in domum pris sui. Inierūt aūt dauid & ionathas fedus. Diligebat eī eū qsi animam suā. Nā expoliauit se ionathas tunica qua erat indutus & dedit eā dauid & reliqua vestimenta sua vsque ad gladiū & arcū suū & vsque ad balteum. Egrediebatur quoque dauid ad omnia quecunque misisset eū saul: & prudenter se agebat. Posuitque eū saul sup viros belli: & acceptꝰ erat ī oculis vniuersi populi: maximeque in cōspectu famulorū saul. Porro cū reuerteretur percusso philisteo dauid: egresse sunt mulieres de vniuersis vrbibus israel cātātes chorosque ducētes in occursum saul regis: in tympanis leticie & in sistris & precinebant mulieres ludentes atque dicentes. Percussit saul mille: & dauid decem milia. Iratus est autem saul nimis & displicuit in oculis eius iste sermo. Dixitque. Dederunt dd decē milia: & mihi mille dederunt. Quid ei supest nisi solū regnū! Nō rectis ergo oculis saul aspiciebat dauid a die illa & deinceps: post diem autem alteram inuasit spiritus dei malus

אבנר חי נפשך המלך אם ידעתי:
ויאמר המלך שאל אתה בן מי
זה העלם: וכשוב דוד מהכות את
הפלשתי ויקח אתו אבנר
ויבאהו לפני שאול וראש
הפלשתי בידו: ויאמר אליו
שאול בן מי אתה הנער ויאמר
דוד בן עבדך ישי בית הלחמי:
ויהי ככלתו לדבר
אל שאול ונפש יהונתן נקשרה
בנפש דוד ויאהבהו יהונתן
כנפשו: ויקחהו שאול ביום
ההוא ולא נתנו לשוב בית
אביו: ויכרת יהונתן ודוד ברית
באהבתו אתו כנפשו: ויתפשט
יהונתן את המעיל אשר עליו
ויתנהו לדוד ומדיו ועד חרבו
ועד קשתו ועד חגרו: ויצא דוד
בכל אשר ישלחנו שאול
ישכיל וישמהו שאול על
אנשי המלחמה וייטב בעיני כל
העם וגם בעיני עבדי שאול:
ויהי בבואם בשוב דוד מהכות
את הפלשתי ותצאנה הנשים
מכל ערי ישראל לשיר והמחלות
לקראת שאול המלך בתפים
בשמחה ובשלשים: ותענינה
הנשים המשחקות ותאמרן
הכה שאול באלפיו ודוד
ברבבתיו: ויחר לשאול מאד
וירע בעיניו הדבר הזה ויאמר
נתנו לדוד רבבות ולי נתנו
האלפים ועוד לו אך המלוכה:
ויהי שאול עון את דוד מהיום
ההוא והלאה: ויהי ממחרת
ותצלח רוח אלהים רעה אל

נכה · לקח · בוא פנה · Cap.xviii. · היה כלה · קשר · אהב · כרת ברת · פשט · נתן · מדד · שלח · שכל שום · לחם טוב · היה בוא · נכה יצא · שיר · חלל תפף · שלש ענה · שחק אמר · חרה · רוע · מלך · עין · צלח רוע

שָׁאוּל וַיִּתְנַבֵּא בְתוֹךְ הַבַּיִת וְדָוִד
מְנַגֵּן בְּיָדוֹ כְּיוֹם בְּיוֹם וְהַחֲנִית בְּיַד
שָׁאוּל׃ וַיָּטֶל שָׁאוּל אֶת הַחֲנִית
וַיֹּאמֶר אַכֶּה בְדָוִד וּבַקִּיר וַיִּסֹּב
דָּוִד מִפָּנָיו פַּעֲמָיִם׃ וַיִּרָא שָׁאוּל
מִלִּפְנֵי דָוִד כִּי הָיָה יְהוָה עִמּוֹ
וּמֵעִם שָׁאוּל סָר׃ וַיְסִרֵהוּ שָׁאוּל
מֵעִמּוֹ וַיְשִׂמֵהוּ לוֹ שַׂר אָלֶף וַיֵּצֵא
וַיָּבֹא לִפְנֵי הָעָם׃ וַיְהִי דָוִד לְכָל
דְּרָכָו מַשְׂכִּיל וַיהוָה עִמּוֹ׃ וַיַּרְא
שָׁאוּל אֲשֶׁר הוּא מַשְׂכִּיל מְאֹד
וַיָּגָר מִפָּנָיו׃ וְכָל יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה
אֹהֵב אֶת דָּוִד כִּי הוּא יוֹצֵא וָבָא
לִפְנֵיהֶם׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל דָּוִד
הִנֵּה בִתִּי הַגְּדוֹלָה מֵרַב אֹתָהּ אֶתֶּן
לְךָ לְאִשָּׁה אַךְ הֱיֵה לִי לְבֶן חַיִל
וְהִלָּחֵם מִלְחֲמוֹת יְהוָה וְשָׁאוּל
אָמַר אַל תְּהִי יָדִי בּוֹ וּתְהִי בוֹ
יַד פְּלִשְׁתִּים׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל
שָׁאוּל מִי אָנֹכִי וּמִי חַיַּי מִשְׁפַּחַת
אָבִי בְּיִשְׂרָאֵל כִּי אֶהְיֶה חָתָן לַמֶּלֶךְ׃
וַיְהִי בְּעֵת תֵּת אֶת מֵרַב בַּת שָׁאוּל
לְדָוִד וְהִיא נִתְּנָה לְעַדְרִיאֵל
הַמְּחֹלָתִי לְאִשָּׁה׃ וַתֶּאֱהַב מִיכַל
בַּת שָׁאוּל אֶת דָּוִד וַיַּגִּדוּ לְשָׁאוּל
וַיִּשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינָיו׃ וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל אֶתְּנֶנָּה לּוֹ וּתְהִי לוֹ לְמוֹקֵשׁ
וּתְהִי בוֹ יַד פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל אֶל דָּוִד בִּשְׁתַּיִם תִּתְחַתֵּן
בִּי הַיּוֹם׃ וַיְצַו שָׁאוּל אֶת עֲבָדָו
דַּבְּרוּ אֶל דָּוִד בַּלָּט לֵאמֹר הִנֵּה
חָפֵץ בְּךָ הַמֶּלֶךְ וְכָל עֲבָדָיו אֲהֵבוּךָ
וְעַתָּה הִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ׃ וַיְדַבְּרוּ עַבְדֵי
שָׁאוּל בְּאָזְנֵי דָוִד אֶת הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר דָּוִד הַנְקַלָּה
בְעֵינֵיכֶם הִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וְאָנֹכִי

saul: & pphetabat in medio dom9 sue. Dauid aūt psallebat manu sua sicut p singulos dies. Tenebatq; saul lāceam & misit eam: putās q configere posset dauid cū pariete. Et declinauit dauid a facie eius secūdo. Et timuit saul dauid eo q dominus esset cū eo & a se recessisset. Amouit ergo eum saul a se & fecit eū tribunū sup mille viros. Et egrediebatur & intrabat in cōspectu ppli. In oibus quoq; viis suis dauid prudenter agebat: & dñs erat cū eo. Vidit itaq; saul q prudēs eēt nimis: & cepit cauere eū. Ois āt israel & iuda diligebat dauid. Ipse aūt ingrediebatur & egrediebatur añ eos. Dixit q; saul ad dauid. Ecce filia mea maior merob: ipsam dabo tibi vxorem: tantūmō esto vir fortis & preliare bella domini. Saul autem reputabat dicēs. Non sit manus mea in eo: sed sit sup eū manus philistinorum. Ait aūt dauid ad saul. Quis ego sum aut q̄ ē vita mea aut cognatio pris mei i israel vt fiā gener regis. Factū ē āt tps cū debe ret dari merob filia saul dauid: data est hadrieli molathite vxor. Dilexit autē dauid michol filiā saul alterā. Et nūciatum est saul & placuit ei. Dixitq; saul. Dabo eam illi vt fiat ei in scandalum: & sit super eū manus philistinorum. Dixitq; saul ad dauid. In duabus gener meus eris hodie. Et mandauit saul seruis suis. Loqmini ad dauid clam me dicētes. Ecce places regi: & omnes serui eius diligunt te. Nūc ergo esto gener regis. Et locuti sunt serui saul in auribº dauid omnia verba hec: & ait dauid. Nū parum videtur vobis generū esse regis? Ego āt sum

σαούλ, καὶ προεφήτευσεν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ· καὶ δαυὶδ ἔψαλλεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ὡς καθ᾽ ἑκάστην ἡμέρας· καὶ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ σαούλ, καὶ ἦρε σαοὺλ τὸ δόρυ καὶ εἶπε πατάξω ἐν δαυὶδ καὶ ἐν τῷ τοίχῳ. καὶ ἐξέκλινε δαυὶδ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ δίς. καὶ ἐφοβήθη σαοὺλ ἀπὸ προσώπου δαυίδ, ὅτι ἦν κύριος μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ἀπὸ σαοὺλ ἀπέστη. καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν σαοὺλ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν χιλίαρχον ἑαυτῷ. καὶ ἐξεπορεύετο καὶ εἰσεπορεύετο ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ. καὶ ἦν δαυὶδ συνιῶν ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ κύριος μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶδε σαοὺλ ὡς αὐτὸς συνιεῖ σφόδρα, καὶ εὐλαβεῖτο ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ πᾶς ἰσραὴλ καὶ ἰούδας ἠγάπα τὸν δαυίδ, ὅτι αὐτὸς ἐξεπορεύετο καὶ εἰσεπορεύετο πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ, ἰδοὺ ἡ θυγάτηρ μου ἡ μείζων μερὼβ δώσω σοι αὐτὴν εἰς γυναῖκα, πλὴν γίνου μοι εἰς υἱὸν δυνάμεως, καὶ πολέμει τοὺς πολέμους κυρίου. καὶ σαοὺλ εἶπε, μὴ ἔσω ἡ χείρ μου ἐπ᾽ αὐτῷ ἀλλ᾽ ἔσω ἐν αὐτῷ ἡ χεὶρ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαοὺλ τίς εἰμι ἐγώ, καὶ τίς ἡ ζωὴ τῆς συγγενείας τοῦ πατρός μου ἐν ἰσραὴλ ὅτι ἔσομαι γαμβρὸς τοῦ βασιλέως; καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ τοῦ δοθῆναι τὴν μερὼβ θυγατέρα σαοὺλ τῷ δαυίδ, καὶ αὐτὴ ἐδόθη τῷ ἐσδριὴλ τῷ μαουλαθίτῃ εἰς γυναῖκα. καὶ ἠγάπησε μελχὸλ ἡ θυγάτηρ σαοὺλ τὸν δαυίδ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαούλ, καὶ ἤρεσεν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ τὸ ῥῆμα. καὶ εἶπε σαούλ δώσω αὐτὴν αὐτῷ, καὶ ἔσται αὐτῷ εἰς σκάνδαλον, καὶ ἔσται ἐπ᾽ αὐτῷ χεὶρ ἀλλοφύλων. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ, ἐν ταῖς δυσὶν ἐπιγαμβρεύσεις μοι σήμερον. καὶ ἐνετείλατο σαοὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ λέγων, λαλήσατε ὑμεῖς λάθρα τῷ δαυὶδ λέγοντες, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς θέλει ἐν σοί, καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀγαπῶσί σε, καὶ σὺ ἐπιγάμβρευσον τῷ βασιλεῖ. καὶ ἐλάλησαν οἱ παῖδες σαοὺλ τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὰ ὦτα δαυίδ. καὶ εἶπε δαυίδ, εἰ κοῦφον ἐστὶν ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ἐπιγαμβρεῦσαι τῷ βασιλεῖ; ἐγὼ δὲ

ἀνὴρ ταπεινὸς καὶ οὐκ ἔντιμος. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ σαοὺλ οἱ παῖδες αὐτοῦ κατὰ πάντα τὰ ῥήματα ἃ ἐλάλησε δαυίδ. καὶ εἶπε σαούλ, εἴπατε τῷ δαυίδ, οὐ βούλεται ὁ βασιλεὺς ἐδνα, ἀλλ᾽ ἢ ἑκατὸν ἀκροβυστίας ἀλλοφύλων, ἐκδικῆσαι εἰς ἐχθροὺς τοῦ βασιλέως. καὶ σαοὺλ ἐλογίσατο ἐμβαλεῖν τὸν δαυὶδ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἀπήγγειλαν οἱ παῖδες σαοὺλ τῷ δαυὶδ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ εὐθύνθη ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς δαυὶδ ἐπιγαμβρεῦσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ οὐκ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι, καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ ἐπορεύθη αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις διακοσίους ἄνδρας, καὶ ἤνεγκε τὰς ἀκροβυστίας αὐτῶν, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτὰς τῷ βασιλεῖ ἐπιγαμβρεῦσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ δίδωσιν αὐτῷ ὁ σαοὺλ τὴν μελχὸλ θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα. καὶ εἶδε σαοὺλ καὶ ἔγνω ὅτι κύριος μετὰ δαυίδ, καὶ μελχὸλ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἠγάπα αὐτόν. καὶ προσέθετο σαοὺλ εὐλαβεῖσθαι ἀπὸ προσώπου δαυὶδ ἔτι. καὶ ἐγένετο σαοὺλ ἐχθραίνων τῷ δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐγένετο ἀφ᾽ ἱκανοῦ τῆς ἐξόδου αὐτῶν, καὶ δαυὶδ συνῆκε παρὰ πάντας τοὺς δούλους σαούλ. καὶ ἐτιμήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ σφόδρα.

Ca. 19.

Καὶ ἐλάλησε σαοὺλ πρὸς ἰωνάθαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ πρὸς πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ, τοῦ θανατῶσαι τὸν δαυίδ. καὶ ἰωνάθαν ὁ υἱὸς σαοὺλ ἠγάπα τὸν δαυὶδ σφόδρα. καὶ ἀπήγγειλεν ἰωνάθαν τῷ δαυὶδ λέγων, σαοὺλ ὁ πατήρ μου ζητεῖ θανατῶσαί σε, καὶ νῦν φύλαξαι αὔριον πρωΐ, καὶ κρύβηθι καὶ κάθισον κρυφῇ, καὶ ἐγὼ ἐξελεύσομαι καὶ στήσομαι ἐχόμενος τοῦ πατρός μου ἐν ἀγρῷ οὗ ἐὰν ᾖς ἐκεῖ. καὶ ἐγὼ λαλήσω περὶ σοῦ πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ὄψομαι ὅ τι ἂν ᾖ, καὶ ἀπαγγελῶ σοι. καὶ ἐλάλησεν ἰωνάθαν περὶ δαυὶδ ἀγαθὰ πρὸς σαοὺλ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, μὴ ἁμαρτησάτω ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν δοῦλον αὐτοῦ τὸν δαυίδ, ὅτι οὐχ ἥμαρτεν εἰς σέ,

vir paup & tenuis. Et renūciauerunt serui saul dicentes. Huiusce modi verba locutus est dauid. Dixit autem saul. Sic loqmini ad dauid. Nō habet rex spōsalia necesse: nisi tantum centū preputia philistinorū: vt fiat vltio de inimicis regis. Porro saul cogitabat dauid tradere in manus philistinorū. Cumq; renunciassent serui ei9 dauid verba q̄ dixerat saul placuit sermo in oculis dauid vt fieret gener regis. Et post paucos dies surgens dauid abiit cū viris q sub eo erant: & pcussit ex philistiim ducētos viros: & attulit eorū preputia & annumerauit ea regi: vt esset gener eius. Dedit itaq; saul ei michol filiam suam vxorē. Et vidit saul & intellexit q dñs esset cum dauid. Michol āt filia saul diligebat eum: & saul magis cepit timere dauid. Factusq; est saul inimicus dauid cunctis diebus. Et egressi sunt pricipes philistinorū. A principio āt egressionis eorū: prudētius se gerebat dauid q̄ oēs viri saul & celebre factū ē nomē eius nimis.

19.

Locutus est āt saul ad iōathā filiū suū & ad oēs seruos suos vt occiderēt dd̄. Porro ionathas filius saul diligebat dauid valde. Et idicauit iōathas dauid dicens. Querit saul pr̄ meus occidere te: q̄ propter obserua te que so mane: & mābis clā & absconderis. Ego aūt egrediēs stabo iuxta patrem meū in agro vbicunq; fuerit: & ego loquar de te ad prem meū: & qd̄cūq; videro nunciabo tibi. Locutus est ergo ionathas de dauid bona ad saul patrem suum. Dixitq; ad eum. Ne pecces rex in seruū tuū dauid: qa non peccauit tibi.

רָשׁ וְנִקְלֶה׃ וַיַּגִּדוּ עַבְדֵי
שָׁאוּל לוֹ לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה
דִּבֶּר דָּוִד׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כֹּה
תֹאמְרוּ לְדָוִד אֵין חֵפֶץ לַמֶּלֶךְ
בְּמֹהַר כִּי בְּמֵאָה עָרְלוֹת פְּלִשְׁתִּים
לְהִנָּקֵם בְּאֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ וְשָׁאוּל
חָשַׁב לְהַפִּיל אֶת דָּוִד בְּיַד
פְּלִשְׁתִּים׃ וַיַּגִּדוּ עֲבָדָיו לְדָוִד אֶת
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשַׁר הַדָּבָר
בְּעֵינֵי דָוִד לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וְלֹא
מָלְאוּ הַיָּמִים׃ וַיָּקָם דָּוִד וַיֵּלֶךְ הוּא
וַאֲנָשָׁיו וַיַּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים מָאתַיִם
אִישׁ וַיָּבֵא דָוִד אֶת עָרְלֹתֵיהֶם
וַיְמַלְאוּם לַמֶּלֶךְ לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ
וַיִּתֶּן לוֹ שָׁאוּל אֶת מִיכַל בִּתּוֹ
לְאִשָּׁה׃ וַיַּרְא שָׁאוּל וַיֵּדַע כִּי יְהוָה
עִם דָּוִד וּמִיכַל בַּת שָׁאוּל
אֲהֵבַתְהוּ׃ וַיֹּאסֶף שָׁאוּל לֵרֹא
מִפְּנֵי דָוִד עוֹד וַיְהִי שָׁאוּל אֹיֵב
אֶת דָּוִד כָּל הַיָּמִים׃ וַיֵּצְאוּ שָׂרֵי
פְלִשְׁתִּים וַיְהִי מִדֵּי צֵאתָם שָׂכַל
דָּוִד מִכֹּל עַבְדֵי שָׁאוּל וַיִּיקַר שְׁמוֹ
מְאֹד׃

Cap. xix.

וַיְדַבֵּר שָׁאוּל
אֶל יוֹנָתָן בְּנוֹ וְאֶל כָּל עֲבָדָיו
לְהָמִית אֶת דָּוִד וִיהוֹנָתָן בֶּן
שָׁאוּל חָפֵץ בְּדָוִד מְאֹד׃ וַיַּגֵּד
יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵאמֹר מְבַקֵּשׁ שָׁאוּל
אָבִי לַהֲמִיתֶךָ וְעַתָּה הִשָּׁמֶר נָא
בַבֹּקֶר וְיָשַׁבְתָּ בַסֵּתֶר וְנַחְבֵּאתָ׃
וַאֲנִי אֵצֵא וְעָמַדְתִּי לְיַד אָבִי
בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם וַאֲנִי
אֲדַבֵּר בְּךָ אֶל אָבִי וְרָאִיתִי מָה
וְהִגַּדְתִּי לָךְ׃ וַיְדַבֵּר יְהוֹנָתָן
בְּדָוִד טוֹב אֶל שָׁאוּל אָבִיו
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַל יֶחֱטָא הַמֶּלֶךְ
בְּעַבְדּוֹ בְדָוִד כִּי לוֹא חָטָא לָךְ

וכי מעשיו טוב לך מאד: וישם | עשה שום
את נפשו בכפו ויך את הפלשתי | נכה
ויעש יהוה תשועה גדולה לכל | ישע גדל
ישראל ראית ותשמח ולמה | שמח
תחטא בדם נקי להמית את דוד | נקה מות
חנם: וישמע שאול בקול יהונתן | שמע
וישבע שאול חי יהוה אם יומת: | שבע
ויקרא יהונתן לדוד ויגד לו | קרא נגד
יהונתן את כל הדברים האלה
ויבא יהונתן את דוד אל שאול | בוא
ויהי לפניו כאתמול שלשום: | היה פנה
ותוסף המלחמה להיות ויצא דוד | תמל יסף
וילחם בפלשתים ויך בהם מכה | לחם
גדולה וינסו מפניו: ותהי רוח | נוס
יהוה רעה אל שאול והוא | רוע
בביתו ישב וחניתו בידו ודוד | חנה
מנגן ביד: ויבקש שאול להכות | נגן בקש
בחנית בדוד ובקיר ויפטר מפני | נכה פטר
שאול ויך את החנית בקיר | פנה
ודוד נס וימלט בלילה הוא: | מלט
וישלח שאול מלאכים אל בית | שלח לאך
דוד לשמרו ולהמיתו בבקר ותגד | מות נגד
לדוד מיכל אשתו לאמר אם | איש
אינך ממלט את נפשך הלילה
מחר אתה מומת: ותרד מיכל את | ירד
דוד בעד החלון וילך ויברח | חלל ברח
וימלט: ותקח מיכל את התרפים | לקח
ותשם אל המטה ואת כביר | שום כבר
העזים שמה מראשתיו ותכס | עז כסה
בבגד: וישלח שאול מלאכים
לקחת את דוד ותאמר חלה | לקח אמר
הוא: וישלח שאול את המלאכים
לראות את דוד לאמר העלו | ראה עלה
אתו במטה אלי להמתו: ויבאו | בוא
המלאכים והנה התרפים אל
המטה וכביר העזים מראשתיו:

& opera eius bona sūt tibi valde: & posuit aīam suam ī manu sua: & percussit philisteū: & fecit dominus salutē magnam vniuerso israeli. Vidisti & letat9 es. Quare ergo peccas in sanguīe innoxio interficiēs dd̄ qui ē absq; culpa? Qd̄ cū audisset saul: placatus voce ionathe iurauit. Viuit dn̄s: quia nō occidetur. Vocauit itaq; ionathas dauid: & indicauit ei oīa verba hec. Et introduxit iōathas dauid ad saul: & fuit an̄ eū sicut erat heri & nudiustertius. Motū ē āt rursum bellum: & egressus dauid pugnauit aduersū philistīj: pcussitq; eos plaga magna: & fugerunt a facie eius. Et factus ē spūs dei malus in saul. Sedebat autē in domo sua & tenebat lāceam. Porro dauid psallebat in manu sua. Nisusq; ē saul cōfigere dauid lācea in pariete. Et declinauit dauid a facie saul. Lācea āt casso vulnere plata ē ī pariete: & dauid fugit & saluatus est nocte illa. Misit ergo saul satellites suos nocte in domū dauid vt custodirēt eū & interficeretur mane. Quod cū annunciasset dauid michol vxor sua dicēs. Nisi saluaueris te nocte hac: cras morieris: deposuit eum per fenestram. Porro ille abiit & aufugit: atq; saluatus est. Tulit autem michol statuam: & posuit eam super lectum: & pellem pilosā caprarum posuit ad caput eius: & operuit eam vestimētis. Misit autē saul apparitores qui raperent dauid: & rn̄sum ē q' egrotaret. Rursumq; misit saul nuncios vt viderēt dauid dicēs. Afferte eum ad me in lecto vt occidatur. Cūq; vēissēt nuncii inuentum ē simulacrum super lectum & pellis caprarum ad caput eius.

τ opera eius bona valde: τ posuit aiā
καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ καλὰ σφόδρα, καὶ ἔθετο τὴν ψυ
mam suā in manibus suis: τ pcussit
χὴν αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξε τὸν
philisteū. τ fecit dn̄s salutē magnā.
ἀλλόφυλον. καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην.
τ ois israel vidit τ letati sunt. τ quare
καὶ πᾶς ἰσραὴλ εἶδε καὶ ἐχάρησαν. καὶ ἱνατί
peccas in sāguinē inoxiū vt interficias dauid absq;
ἁμαρτάνεις εἰς αἷμα ἀθῶον θανατῶσαι τὸν δαυὶδ δω
culpa? τ audiuit saul vocē ionathan: τ iura
ρεάν; καὶ ἤκουσε σαοὺλ τῆς φωνῆς ἰωναθάν, καὶ ὤμο
uit saul dicens: viuit dn̄s si morietur? τ vo
σε σαοὺλ λέγων, ζῇ κύριος εἰ ἀποθανεῖται; καὶ ἐκά
cauit ionathan dauid: τ indicauit ei om
λεσεν ἰωναθὰν τὸν δαυίδ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ πάν
nia verba hec. τ introduxit ionathan
τα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ εἰσήγαγεν ἰωναθὰν τὸν
dauid ad saul: τ erat corā eo sicut
δαυὶδ πρὸς σαοὺλ, καὶ ἦν ἐνώπιον αὐτοῦ καθὼς
heri τ nudiustertius. τ processit fieri
ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. καὶ προσετέθη γενέσθαι
bellum: τ preualuit dauid τ debellauit
πόλεμος, καὶ κατίσχυσε δαυὶδ καὶ ἐπολέμησε τοὺς
philistijm: τ pcussit eos plaga nimis
ἀλλοφύλους, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν σφόδρα
magna. τ fugerūt a facie eius. τ fact9 est
μεγάλην. καὶ ἔφυγον ἐκ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο
spūs malus sup saul a dn̄o: τ ip
πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ σαοὺλ παρὰ κυρίου, καὶ αὐ
se in domo sua sedebat τ lācea in manu
τὸς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐκάθητο καὶ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ
eius. τ dauid psallebat in manibus suis. τ
αὐτοῦ. καὶ δαυὶδ ἔψαλλεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ
querebat saul pcutere in lācea dauid. τ re
ἐζήτει σαοὺλ πατάξαι ἐν δόρατι τὸν δαυίδ. καὶ ἀ
cessit dauid a facie saul: τ cōfixit
πέστη δαυὶδ ἐκ προσώπου σαοὺλ, καὶ ἐπάταξε τὸ
lāceā in pariete. τ dauid secessit τ saluat9
δόρυ εἰς τὸν τοῖχον. καὶ δαυὶδ ἀπεχώρησε καὶ διεσώ
est in nocte illa. τ misit saul nūcios in
θη ἐν νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους εἰς
domū dauid vt custodirēt eū vt interficeret e
τὸν οἶκον δαυὶδ φυλάξαι αὐτὸν τοῦ θανατῶσαι αὐ
um mane. τ nunciauit mechol vxor eius
τὸν τοπρωΐ. καὶ ἀπήγγειλε μεχὸλ ἡ γυνὴ αὐτοῦ τῷ
dauid dicēs: nisi tu saluaueris aīam tuam
δαυὶδ λέγουσα, ἐὰν μὴ σὺ σώσεις τὴν ψυχήν σου
nocte ista: cras tu interficieris. τ de
τὴν νύκτα ταύτην, αὔριον σὺ θανατωθήσῃ. καὶ κα
ducit mechol dauid per fenestrā. τ abi
τάγει μεχὸλ τὸν δαυὶδ διὰ τῆς θυρίδος. καὶ ἀπῆλ
it τ aufugit τ saluatur. τ accepit mechol si
θε καὶ ἔφυγε καὶ σώζεται. καὶ ἔλαβε μεχὸλ τὰ κε
mulacra vana: τ posuit sup lectū: τ stragu
νοτάφια, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τὴν κλίνην, καὶ στρογγύλω
lum pilosū caprarū posuit ad caput eius: τ
μα τριχῶν αἰγῶν ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ
operuit ea vestimēto. τ misit saul nun
ἐκάλυψεν αὐτὰ ἱματίῳ. καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέ
cios vt acciperēt dauid. τ dixit mechol infirmatū eē
λους λαβεῖν τὸν δαυίδ. καὶ εἶπε μεχὸλ ἐνοχλεῖσθαι
eum. τ misit saul nūcios vt viderēt dauid
αὐτόν. καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους ἰδεῖν τὸν δαυίδ
dicens: ducite eum in lecto ad me vt oc
λέγων, ἀγάγετε αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης πρός με τοῦ θανα
cidam eū. τ venerūt nūcij: τ ecce
τῶσαι αὐτόν. καὶ ἔρχονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἰδοὺ τὰ
simulatra vana sup lectū τ stragulū pi
κενοτάφια ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ στρογγύλωμα τῶν τρι
losū caprarū ad caput eius.
χῶν τῶν αἰγῶν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ.

B

C

τ dixit saul mechol quare sic illusi
καὶ εἶπε σαοὺλ τῇ μεχὸλ ἱνατί οὕτως παρελογί
sti mihi τ dimisisti inimicū meū τ saluat9 ē? τ
σω με καὶ ἐξαπέστειλας τὸν ἐχθρόν μου καὶ διεσώθη; καὶ
dixit mechol ad saul: ipse dixit ad me: di
εἶπε μεχὸλ πρὸς σαοὺλ, αὐτὸς εἶπεν πρός με, ἐξα
mitte me: si nō interficiā te. τ dauid fu
πόστειλόν με, εἰ δὲ μὴ θανατώσω σε. καὶ δαυὶδ ἔφυ
git τ saluat9 est: τ venit ad samuel in arma
γε καὶ διεσώθη, καὶ παραγίνεται πρὸς σαμουὴλ εἰς ἀρμα
thaim: τ nunciat ei omnia que fecit ei
θαΐμ, καὶ ἀπαγγέλει αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησεν αὐ
saul. τ abierunt samuel τ dauid τ
τῷ σαοὺλ. καὶ ἐπορεύθησαν σαμουὴλ καὶ δαυὶδ καὶ
sederūt in nabath in rama. τ nūciatū est saul a di
ἐκάθισαν ἐν ναβὰθ ἐν ῥαμᾶ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαοὺλ λε
cētibus: ecce dauid in nabath in rama: τ misit sa
γόντων, ἰδοὺ δαυὶδ ἐν ναβὰθ ἐν ῥαμᾶ. καὶ ἀπέστειλε σα
ul nūcios vt caperēt dauid. τ venētes viderūt
οὺλ ἀγγέλους λαβεῖν τὸν δαυίδ. καὶ ἐλθόντες εἶδον τὴν
cetum pphar vaticinātiū: τ sa
ἐκκλησίαν τῶν προφητῶν τῶν προφητευόντων, καὶ σα
muel stetit stans super eos. τ fact9 ē sup
μουὴλ εἱστήκει καθεστηκὼς ἐπ' αὐτῶν. καὶ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς
nuncios saul spūs dei: τ prophetarūt τ
ἀγγέλους σαοὺλ πνεῦμα θεοῦ, καὶ προεφήτευσαν καὶ
ipsi. τ nūciatū est saul: τ misit nun
αὐτοί. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαούλ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέ
cios alios: τ pphauerūt τ ipsi. τ ad
λους ἑτέρους, καὶ προεφήτευσαν. καὶ αὐτοί. καὶ προ
didit saul mittere nūcios tertios: τ pro
σέθετο σαοὺλ ἀποστεῖλαι ἀγγέλους τρίτους, καὶ προε
phetauerūt τ ipsi. τ iratus est saul furore. τ abi
φήτευσαν καὶ αὐτοί. καὶ ἐθυμώθη σαοὺλ ὀργῇ. καὶ ἐπο
it τ ipse in armathaim: τ venit vsq; in cister
ρεύθη καὶ αὐτὸς εἰς ἀρμαθαΐμ, καὶ ἔρχεται ἕως φρέα
nam aree que in sechi: τ interrogauit τ dixit: vbi
τος τῆς ἅλω τῆς ἐν σεχί, καὶ ἠρώτησε καὶ εἶπε, ποῦ
samuel τ dauid: τ dixerūt: ecce in nabath en ra
σαμουὴλ καὶ δαυίδ; καὶ εἶπον, ἰδοὺ ἐν ναβὰθ ἐν ῥα
ma. τ abiit inde in nabath in rama. τ fact9
μᾶ. καὶ ἐπορεύθη ἐκεῖθεν εἰς ναβὰθ εἰς ῥαμᾶ. καὶ ἐγένε
est sup eū spūs dei: τ abiit ambulans
το ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα θεοῦ. καὶ ἐπορεύθη πορευόμενος
τ prophetauit vsq; dū veniret ipse in nabath in
καὶ προεφήτευσεν ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς ναβὰθ εἰς
rama. τ spoliauit vestimēta sua τ ppheta
ῥαμᾶ. καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ προεφήτευ
uit corā samuel. τ cecidit nudus tota die
σεν ἐνώπιον σαμουήλ. καὶ ἔπεσε γυμνὸς ὅλην τὴν ἡμέ
illa τ tota nocte illa. pp hoc dice
ραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην. διὰ τοῦτο ἔλε
bāt: nū τ saul inter pphetas?
γον, εἰ καὶ σαοὺλ ἐν προφήταις;

Ca.20.

Et fugit dauid de nabath de rama: τ ve
Καὶ ἀπέδρα δαυὶδ ἐξ ναβὰθ ἐκ ῥαμᾶ, καὶ ἔρ
nit ad faciē ionathan. τ dixit qd̄ fe
χεται εἰς πρόσωπον ἰωναθάν, καὶ λέγει τί πε
ci: vel q̄ iniquitas mea: vel qd̄ peccaui corā
ποίηκα, ἢ τί τὸ ἀδίκημά μου, ἢ τί ἡμάρτον ἐνώπιον
patre tuo qm̄ q̄rebat aīam meam? τ dixit
τοῦ πατρός σου ὅτι ἐζήτει τὴν ψυχήν μου; καὶ εἶπεν
ei ionathan: nequaq̄ tibi: nō morieris. ecce enī
αὐτῷ ἰωναθάν, μηδαμῶς σοι, μὴ ἀποθάνῃς. ἰδοὺ γὰρ
non faciet pater meus grāde verbū vel paruū qd̄ nō
οὐ μὴ ποιήσει ὁ πατήρ μου μέγα ῥῆμα ἢ μικρὸν ὃ οὐκ
reuelet auriculā meā. τ cur abscōdet
ἀποκαλύψει τὸ ὠτίον μου. καὶ τί ὅτι ἀποκρύψει ὁ
pater meus
πατήρ μου

D

A

Dixitq; saul ad michol. Quare sic illusisti mihi & dimisisti inimicū meū vt fugeret? Et rn̄dit michol ad saul. Quia ipse locut9 ē mihi dicēs. Dimitte me: alioquin interficiam te. Dauid autem fugiens saluatus est. Et vēit ad samuel in ramatha: & nunciauit ei omnia q̄ fecerat sibi saul. Et abierūt ipse & samuel & morati sunt in naioth. Nunciatum est autem sauli a dicentibus. Ecce dauid in naioth in ramatha. Misit ergo saul lictores vt rapent dd̄. Qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantium: & samuelem stantem super eos: factus est etiam spiritus dei in illis: & pphetare ceperunt etiam ipsi. Qd̄ cū nunciatū esset sauli: misit & alios nūcios. Prophetauerūt āt & illi. Et rursum misit saul tertios nuncios q & ipsi pphetauerūt. Et abiit etiam ipse in ramatha & venit vsq; ad cisternam magnam que est in sochoth: & interrogauit & dixit. In quo loco sunt samuel & dauid? Dictūq; est ei. Ecce in naioth sunt in ramatha. Et abiit in naioth in ramatha. Et factus est etiam super eū spiritus dei: & ambulauit ingrediens & prophetabat vsq; dum veniret in naioth in ramatha. Et expoliauit etiam ipse se vestimentis suis & prophetauit cū ceteris coram samuel: & cecidit nudus tota die illa & nocte. Vnde & exiuit prouerbium. Num & saul inter prophetas? zo.

Fvgit autem dauid de naioth que est in ramatha: veniensq; locutus est coram ionatha. Quid feci? Que ē iniquitas mea: & quod peccatum meū in patrem tuum: quia querit animam meam? Qui dixit ei. Absit a te: nō morieris. Neq; enim faciet pater meus q'cq̄ grāde vel paruū: nisi prius indicauerit mihi. Hunc ergo celauit

ויאמר שאול אל מיכל למה ככה
רמיתני ותשלחי את איבי וימלט | רמה שלח
ותאמר מיכל אל שאול הוא | מלט
אמר אלי שלחני למה אמיתך: | מות
ודוד ברח וימלט ויבא אל | בוא
שמואל הרמתה ויגד לו את כל | נגד
אשר עשה לו שאול וילך הוא
ושמואל וישבו בניות: ויגד
לשאול לאמר הנה דוד בניות
ברמה: וישלח שאול מלאכים | לאך
לקחת את דוד וירא את להקת | ראה
הנביאים נבאים ושמואל עמד | נבא
נצב עליהם ותהי על מלאכי | היה
שאול רוח אלהים ויתנבאו גם
המה: ויגדו לשאול וישלח
מלאכים אחרים ויתנבאו גם
המה ויסף שאול וישלח מלאכים
שלשים ויתנבאו גם המה: וילך
גם הוא הרמתה ויבא עד בור הגדול | בוא גדל
אשר בשכו וישאל ויאמר איפה | שאל
שמואל ודוד ויאמר הנה בניות
ברמה: וילך שם אל ניות ברמה
ותהי עליו גם הוא רוח אלהים | היה
וילך הלוך ויתנבא עד באו | הלך נבא
בניות ברמה: ויפשט גם הוא את | פשט
בגדיו ויתנבא גם הוא לפני | פנה
שמואל ויפל ערם כל היום | נפל
ההוא וכל הלילה על כן יאמרו | אמר
הגם שאול בנביאים:

Cap. xx.

ויברח דוד מניות ברמה ויבא
ויאמר לפני יהונתן מה עשיתי מה | עשה
עוני ומה חטאתי לפני אביך כי
מבקש את נפשי: ויאמר לו חלילה | בקש חלל
לא תמות הנה לא יעשה אבי | מות
דבר גדול או דבר קטן ולא
יגלה את אזני ומדוע יסתיר אבי | גלה מדע
| סתר

מִמֶּנִּי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֵין זֹאת׃
וַיִּשָּׁבַע עוֹד דָּוִד וַיֹּאמֶר יָדֹעַ יָדַע
אָבִיךָ כִּי מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
וַיֹּאמֶר אַל יֵדַע זֹאת יְהוֹנָתָן פֶּן
יֵעָצֵב וְאוּלָם חַי יְהוָה וְחֵי נַפְשֶׁךָ
כִּי כְפֶשַׂע בֵּינִי וּבֵין הַמָּוֶת׃ וַיֹּאמֶר
יְהוֹנָתָן אֶל דָּוִד מַה תֹּאמַר נַפְשְׁךָ
וְאֶעֱשֶׂה לָּךְ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יְהוֹנָתָן
הִנֵּה חֹדֶשׁ מָחָר וְאָנֹכִי יָשֹׁב אֵשֵׁב
עִם הַמֶּלֶךְ לֶאֱכוֹל וְשִׁלַּחְתַּנִי
וְנִסְתַּרְתִּי בַשָּׂדֶה עַד הָעֶרֶב
הַשְּׁלִשִׁית׃ אִם פָּקֹד יִפְקְדֵנִי
אָבִיךָ וְאָמַרְתָּ נִשְׁאֹל נִשְׁאַל
מִמֶּנִּי דָוִד לָרוּץ בֵּית לֶחֶם עִירוֹ
כִּי זֶבַח הַיָּמִים שָׁם לְכָל הַמִּשְׁפָּחָה׃
אִם כֹּה יֹאמַר טוֹב שָׁלוֹם
לְעַבְדֶּךָ וְאִם חָרֹה יֶחֱרֶה לוֹ דַּע
כִּי כָלְתָה הָרָעָה מֵעִמּוֹ׃ וְעָשִׂיתָ
חֶסֶד עַל עַבְדֶּךָ כִּי בִּבְרִית יְהוָה
הֵבֵאתָ אֶת עַבְדְּךָ עִמָּךְ וְאִם יֶשׁ
בִּי עָוֹן הֲמִיתֵנִי אַתָּה וְעַד אָבִיךָ
לָמָּה זֶּה תְבִיאֵנִי׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן
חָלִילָה לָּךְ כִּי אִם יָדֹעַ אֵדַע כִּי כָלְתָה
הָרָעָה מֵעִם אָבִי לָבוֹא עָלֶיךָ וְלֹא
אֹתָהּ אַגִּיד לָךְ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל
יְהוֹנָתָן מִי יַגִּיד לִי אוֹ מַה יַּעַנְךָ
אָבִיךָ קָשָׁה׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל
דָּוִד לְכָה וְנֵצֵא הַשָּׂדֶה וַיֵּצְאוּ
שְׁנֵיהֶם הַשָּׂדֶה׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל
דָּוִד יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי אֶחְקֹר
אֶת אָבִי כָּעֵת מָחָר הַשְּׁלִשִׁית
וְהִנֵּה טוֹב אֶל דָּוִד וְלֹא אָז
אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ וְגָלִיתִי אֶת אָזְנֶךָ׃ כֹּה
יַעֲשֶׂה יְהוָה לִיהוֹנָתָן וְכֹה יֹסִיף כִּי
יֵיטִב אֶל אָבִי אֶת הָרָעָה עָלֶיךָ
וְגָלִיתִי אֶת אָזְנֶךָ וְשִׁלַּחְתִּיךָ

a me pater meus sermonem tantummodo? Nequaquam ei erit istud. Et iurauit rursum dauid. Et ille ait. Scit profecto pater tuus quod inueni gratiam in oculis tuis & dicet. Nesciat hoc ionathas: ne forte tristetur. Quinimmo viuit dominus & viuit anima tua: quia vno tantum: vt ita dicam: gradu ego morsque diuidimur. Et ait ionathas ad dauid. Quodcunque dixerit mihi anima tua faciam tibi. Dixit autem dauid ad ionathan. Ecce calende sunt crastino: & ego ex more sedere soleo iuxta regem ad vescendum. Dimitte ergo me vt abscondar in agro vsque ad vesperam diei tertie. Si respiciens requisierit me pater tuus: respondebis ei. Rogauit me dauid vt iret celeriter in bethleem ciuitatem suam: quia victime solennes ibi sunt vniuersis contribulibus suis. Si dixerit bene pax erit seruo tuo. Si autem fuerit iratus: scito quia completa est malicia eius. Fac ergo misericordiam in seruum tuum: quia fedus domini me famulum tuum tecum inire fecisti. Si autem est iniquitas aliqua in me: tu me interfice & ad patrem tuum ne introducas me. Et ait ionathas. Absit hoc a te. Neque enim fieri potest vt si certe cognouero completam esse patris mei maliciam contra te non annunciem tibi. Respondit dauid ad ionathan. Quis renunciabit mihi: si quid forte responderit tibi pater tuus dure de me. Et ait ionathas ad dauid. Veni & egrediamur foras in agrum. Cumque exissent ambo in agrum ait ionathas ad dauid. Domine deus israel si inuestigauero sententiam patris mei crastino vel perendie & aliquid boni fuerit super dauid & non statim misero ad te & notum tibi fecero: hec faciat dominus ionathe & hec augeat. Si autem perseuerauerit patris mei malicia aduersum te: reuelabo aurem tuam & dimittam te

a me verbum hoc? non est hoc. et iurauit dd.
ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸ ῥῆμα τοῦτο; οὐκ ἔστι τοῦτο. καὶ ἀπεκρίθη δαυίδ
ionathan: et dixit: cognoscens scit pater tuus: quod
τῷ ἰωνάθαν, καὶ εἶπεν, γινώσκων οἶδεν ὁ πατήρ σου, ὅτι
inueni gratiam in oculis tuis. et dixit: non sciat
εὕρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ εἶπεν, μὴ γνώτω
hec ionathan: vt non nesciat dd.
ταῦτα ἰωνάθαν, ὅπως μὴ ἀναγγείλῃ τῷ δαυίδ.
verum viuit dominus et viuit anima tua: quia sicut dixi
πλὴν ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, ὅτι καθὼς εἶπα
impletum est inter me et inter
πον πεπλήρωται ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ
patrem tuum vsque ad mortem. et dixit ionathan ad
πατρός σου ἕως θανάτου. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν πρὸς
dauid: quod desiderat anima tua: et faciam tibi.
δαυίδ, τί ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ ποιήσω σοι;
et dixit dauid ad ionathan: ecce calende cra
καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς ἰωνάθαν, ἰδοὺ δὴ νουμηνία αὔ
stino: et ego sedens sedebo cum re
ριον, καὶ ἐγὼ καθίσας καθίσομαι μετὰ τοῦ βασι
ge ad vescendum. et dimittes me et abscondar
λέως φαγεῖν. καὶ ἐξαποστελεῖς με καὶ κρυβήσομαι
in agro vsque ad vesperam. si requirens re
ἐν τῷ πεδίῳ ἕως δείλης. ἐὰν ἐπισκεπτόμενος ἐπι
quisierit me pater tuus: dicens rogans ro
σκέψηταί με ὁ πατήρ σου, ἐρεῖς παραιτούμενος πα
gauit a me dauid vt curreret vsque bethleem
ρῃτήσατο παρ᾽ ἐμοῦ δαυίδ δραμεῖν ἕως βηθλεὲμ τῆς
ciuitatem suam: quia sacrificium dierum ibi vniuerse
πόλεως αὐτοῦ, ὅτι θυσία τῶν ἡμερῶν ἐκεῖ ὅλῃ τῇ
tribui. si dixerit pater tuus: bene pax
φυλῇ. καὶ ἐὰν εἴπῃ ὁ πατήρ σου, ἀγαθῶς εἰρήνη τῷ
seruo tuo. si autem dura responderit tibi: scito quod
δούλῳ σου. ἐὰν δὲ σκληρῶς ἀποκριθῇ σοι, γνῶθι ὅτι
completa est malicia ab eo. et facies misericordiam cum
συντετέλεσται ἡ κακία παρ᾽ αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις ἔλεος
seruo tuo: quia in fedus domini
μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι εἰς διαθήκην κυρίου
induxisti seruum tuum tecum. et si est
εἰσήγαγες τὸν δοῦλόν σου μετὰ σεαυτοῦ. καὶ εἰ ἔστιν
iniquitas in seruo tuo: interfice me tu. et vsque ad
ἀδικία ἐν τῷ δούλῳ σου, θανάτωσόν με σύ. καὶ ἕως
patrem tuum cur introducas me? et dixit ionathan:
τοῦ πατρός σου ἵνα τί τοῦτο εἰσάγεις με; καὶ εἶπεν ἰωνάθαν,
nequaquam tibi: quia si cognoscendo cognouero quod completa est
μηδαμῶς σοι, ὅτι ἐὰν γινώσκων γνῶ ὅτι συντετέλεσται ἡ
malicia a patre meo et veniat contra te:
κακία παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ σέ,
et non nunciabo tibi? et dixit dauid ad iona
καὶ μὴ ἀπαγγελῶ σοι; καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς ἰωνά
than: quis nunciabit mihi: si responderit pater tuus
θαν, τίς ἀπαγγελεῖ μοι, ἐὰν ἀποκριθῇ ὁ πατήρ σου
dura. et dixit ionathan ad dauid: vade
σκληρά. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν πρὸς δαυίδ, πορεύου
et exeamus in agrum. et exeunt am
καὶ ἐξέλθωμεν εἰς ἀγρόν. καὶ ἐκπορεύονται ἀμφότε
bo in agrum. et dixit ionathan ad dauid: dominus
ροι εἰς ἀγρόν. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν πρὸς δαυίδ, κύριος
deus israel scuit: quia interrogauero patrem
ὁ θεὸς ἰσραὴλ οἶδεν, ὅτι ἀνακρινῶ τὸν πατέρα
meum ad tempus tribus vicibus: et ecce bonum fuerit sup
μου κατὰ καιρὸν τρισσῶς, καὶ ἰδοὺ ἀγαθὸν ᾖ ὑπὲρ
dauid: et nonne mittam ad te in agrum? hec
δαυίδ, καὶ οὐ μὴ ἀποστελῶ πρὸς σὲ εἰς τὸν ἀγρόν; τάδε
faciat deus ionathan et hec augeat: si non
ποιήσαι ὁ θεὸς τῷ ἰωνάθαν καὶ τάδε προσθείη, ὅτι ἂν μὴ
deferam mala ad te et reuelabo auriculam
ἀνοίσω τὰ κακὰ ἐπὶ σὲ καὶ ἀποκαλύψω τὸ ὠτίον
tuam: et mittam te
σου, καὶ ἀποστελῶ σε,

B

C

D

E

et vadas in pace. et erit dominus tecum
καὶ ἀπελεύσῃ εἰς εἰρήνην. καὶ ἔσται κύριος μετὰ σοῦ
sicut fuit cum patre meo. et si et. me viue
καθὼς ἦν μετὰ τοῦ πατρός μου. καὶ ἐὰν ἔτι ἐμοῦ ζῶντ
te facies mecum miam dni: et si morte
τος ποιήσεις μετ᾽ ἐμοῦ ἔλεος κυρίου, καὶ ἐὰν θανάτῳ
mortuus fuero non auferes miam tuam a domo mea
ἀποθάνω οὐκ ἐξαρεῖς ἔλεός σου ἀπὸ τοῦ οἴκου μου
vsque in seculum. et non cum euerterit dominus inimicos
ἕως αἰῶνος. καὶ μή, ἐν τῷ ἐξαίρειν κύριον τοὺς ἐχ
inimicos dauid vnumquemque a facie terre: au
θροὺς δαυίδ ἕκαστον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἐξαρθῆ
feret ionathan a domo dauid: et requirat
ναι τῷ ἰωνάθαν ἀπὸ τοῦ οἴκου δαυίδ. καὶ ἐκζητήσαι
dominus de manibus inimicorum dauid. et addidit io
κύριος ἐκ χειρῶν ἐχθρῶν δαυίδ. καὶ προσέθετο ἰω
nathan deierare dauid eo quod diligeret eum: quia
νάθαν ὀμόσαι τῷ δαυίδ, διὰ τὸ ἠγαπηκέναι αὐτόν, ὅτι
amauit animam amantis eum. et dixit ei
ἠγάπησε ψυχὴν ἀγαπῶντος αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτῷ
ionathan: cras calende: et visitatione requi
ἰωνάθαν, αὔριον νουμηνία, καὶ ἐπισκεπήσῃ ἐπισκεφθή
retur sessio tua. et tres dies manebis et requireris
σεται ἡ καθέδρα σου. καὶ τρισσεύσεις καὶ ἐπισκέψῃ
et venies in locum vbi absconditus es ibi die
καὶ ἥξεις εἰς τὸν τόπον οὗ ἐκρύβης ἐκεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
qua operari licebat: et sedebis iuxta lapidem illum. et ego ter
ἐργασίμης, καὶ καθίσῃ παρὰ τὸ ἔργαβ ἐκεῖνο. καὶ ἐγὼ τρισ
sagittabo in sagittis iaculando: et mittens
σεύσω ἐν ταῖς σχίζαις ἀκοντίζων, ἐκπέμπων
in scopum. et ecce mittam puerum
εἰς τὴν ἀματτάρει. καὶ ἰδοὺ ἀποστελῶ τὸ παιδάριον
dicens: veni inueni mihi sagittam. si dixero pu
λέγων, δεῦρο εὑρέ μοι τὴν σχίζαν. ἐὰν εἴπω τῷ παι
ero sic sagitta a te et hic: tolle eam:
δαρίῳ ὧδε ἡ σχίζα ἀπὸ σοῦ καὶ ὧδε, λάβε αὐτήν,
veni: quia pax tibi et non est sermo malus:
παραγίνου, ὅτι εἰρήνη σοι καὶ οὐκ ἔστι λόγος πονηρός,
viuit dominus. si autem hec dixero adolescenti: ibi sagitta
ζῇ κύριος. ἐὰν δὲ τάδε εἴπω τῷ νεανίᾳ, ἐκεῖ ἡ σχίζα
a te et vltra: vade quia dimisit
ἀπὸ σοῦ καὶ ἐπέκεινα, πορεύου ὅτι ἐξαπέσταλκέ
te dominus. et de verbo quod locuti sumus
σε κύριος. καὶ τὸ ῥῆμα ὃ ἐλαλήσαμεν
ego et tu: ecce dominus testis inter me et
ἐγὼ καὶ σύ, ἰδοὺ κύριος μάρτυς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ
te vsque in sempiternum. et absconditus est dauid in agro.
σοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ κέκρυπται δαυίδ ἐν τῷ πεδίῳ.
et venerunt calende: et venit rex ad
καὶ ἐγένετο νουμηνία, καὶ ἔρχεται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν
mensam ad comedendum: et sedit rex sup
τράπεζαν τοῦ φαγεῖν, καὶ ἐκάθισεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ
cathedram suam sicut consueuerat iuxta parietem.
τὴν καθέδραν αὐτοῦ καθὼς εἰώθει παρὰ τὸν τοῖχον.
et preuenit eum ionathan. et sedit abener
καὶ προέφθασεν αὐτὸν ἰωνάθαν. καὶ ἐκάθισεν ἀβεννὴρ
a latere saul. et considerabat locus
ἐκ πλαγίων τοῦ σαούλ. καὶ ἐπεσκέπη ὁ τόπος
dauid. et non locutus est saul quicquam in
τοῦ δαυίδ. καὶ οὐκ ἐλάλησε σαοὺλ οὐδὲν ἐν τῇ
die illa: quia dixit casus est: apparet vt non
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι εἶπε σύμπτωμά τι φαίνεται, μὴ
mundus sit: quia non purificatus est. et factum est
καθαρὸς εἶναι, διότι οὐ κεκάθαρται. καὶ ἐγένετο τῇ
die crastina mensis die secunda et requisitus
ἐπαύριον τοῦ μηνὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ καὶ ἐπε
tus fuit locus
σκέπη ὁ τόπος

vt vadas in pace: & sit dominus tecum sicut fuit cum patre meo. Et si vixero facias mihi misericordiam domini: si vero mortuus fuero: non auferes misericordiam a domo mea vsque in sempiternum: quando eradicauerit dominus inimicos dauid vnumquemque de terra: Pepigit ergo ionathas fedus cum domo dauid. Et requisiuit dominus de manu inimicorum dauid. Et addidit ionathas deierare dauid eo quod diligeret illum. Sicut enim animam suam: ita diligebat eum. Dixitque ad eum ionathas. Cras calende sunt: & requireris. Requiretur enim sessio tua vsque perendie. Descendes ergo festinus & venies in locum vbi celandus es in die qua operari licet: & sedebis iuxta lapidem cui nomen est ezel. Et ego tres sagittas mittam iuxta eum: & iaciam quasi exercens me ad signum. Mittam quoque & puerum dicens ei. Vade & affer mihi sagittas. Si dixero puero. Ecce sagitte intra te sunt: tolle eas: tu veni ad me: quia pax est & nihil est mali: viuit dominus. Si autem sic locutus fuero puero: ecce sagitte vltra te sunt: vade in pace: quia dimisit te dominus. De verbo autem quod locuti fuimus ego & tu: sit dominus inter me & te vsque in sempiternum. Absconditus est ergo dauid in agro: & venerunt calende & sedit rex ad comedendum panem. Cumque sedisset rex super cathedram suam secundum consuetudinem que erat iuxta parietem: surrexit ionathas & sedit abner ex latere saul: vacuusque apparuit locus dauid. Et non est locutus saul quicquam in die illa. Cogitabat enim quod forte euenisset ei vt non esset mundus nec purificatus. Cumque illuxisset dies secunda post calendas: rursus apparuit vacuus locus

וְהָלַכְתָּ לְשָׁלוֹם וִיהִי יְהוָה עִמָּךְ
כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם אָבִי׃ וְלֹא אִם
עוֹדֶנִּי חָי וְלֹא תַעֲשֶׂה עִמָּדִי חֶסֶד
יְהוָה וְלֹא אָמוּת׃ וְלֹא תַכְרִית אֶת
חַסְדְּךָ מֵעִם בֵּיתִי עַד עוֹלָם
וְלֹא בְּהַכְרִת יְהוָה אֶת אֹיְבֵי דָוִד
אִישׁ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ וַיִּכְרֹת
יְהוֹנָתָן עִם בֵּית דָּוִד וּבִקֵּשׁ יְהוָה
מִיַּד אֹיְבֵי דָוִד׃ וַיּוֹסֶף יְהוֹנָתָן
לְהַשְׁבִּיעַ אֶת דָּוִד בְּאַהֲבָתוֹ אֹתוֹ
כִּי אַהֲבַת נַפְשׁוֹ אֲהֵבוֹ׃ וַיֹּאמֶר לוֹ
יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקַדְתָּ כִּי
יִפָּקֵד מוֹשָׁבֶךָ׃ וְשִׁלַּשְׁתָּ תֵּרֵד
מְאֹד וּבָאתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
נִסְתַּרְתָּ שָּׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה
וְיָשַׁבְתָּ אֵצֶל הָאֶבֶן הָאָזֶל׃ וַאֲנִי
שְׁלֹשֶׁת הַחִצִּים צִדָּה אוֹרֶה
לְשַׁלַּח לִי לְמַטָּרָה׃ וְהִנֵּה אֶשְׁלַח
אֶת הַנַּעַר לֵךְ מְצָא אֶת הַחִצִּים
אִם אָמֹר אֹמַר לַנַּעַר הִנֵּה הַחִצִּים
מִמְּךָ וָהֵנָּה קָחֶנּוּ וָבֹאָה כִּי שָׁלוֹם
לְךָ וְאֵין דָּבָר חַי יְהוָה׃ וְאִם כֹּה
אֹמַר לָעֶלֶם הִנֵּה הַחִצִּים מִמְּךָ
וָהָלְאָה לֵךְ כִּי שִׁלַּחֲךָ יְהוָה׃ וְהַדָּבָר
אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וָאָתָּה הִנֵּה
יְהוָה בֵּינִי וּבֵינְךָ עַד עוֹלָם׃
וַיִּסָּתֵר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ
וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ אֶל הַלֶּחֶם לֶאֱכוֹל׃
וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל מוֹשָׁבוֹ כְּפַעַם
בְּפַעַם אֶל מוֹשַׁב הַקִּיר וַיָּקָם
יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אַבְנֵר מִצַּד שָׁאוּל
וַיִּפָּקֵד מְקוֹם דָּוִד׃ וְלֹא דִבֶּר
שָׁאוּל מְאוּמָה בַּיּוֹם הַהוּא
כִּי אָמַר מִקְרֶה הוּא בִּלְתִּי טָהוֹר
הוּא כִּי לֹא טָהוֹר׃ וַיְהִי מִמָּחֳרַת
הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפָּקֵד מְקוֹם

דוד ויאמר שאול אל יהונתן בנו מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם׃ ויען יהונתן את שאול נשאל נשאל דוד מעמדי עד בית לחם׃ ויאמר שלחני נא כי זבח משפחה לנו בעיר והוא צוה לי אחי ועתה אם מצאתי חן בעיניך אמלטה נא ואראה את אחי על כן לא בא אל שלחן המלך׃ ויחר אף שאול ביהונתן ויאמר לו בן נעות המרדות הלא ידעתי כי בחר אתה לבן ישי לבשתך ולבשת ערות אמך׃ כי כל הימים אשר בן ישי חי על האדמה לא תכון אתה ומלכותך ועתה שלח וקח אתו אלי כי בן מות הוא׃ ויען יהונתן את שאול אביו ויאמר אליו למה יומת מה עשה׃ ויטל שאול את החנית עליו להכתו וידע יהונתן כי כלה היא מעם אביו להמית את דוד׃ ויקם יהונתן מעם השלחן בחרי אף ולא אכל ביום החדש השני לחם כי נעצב אל דוד כי הכלמו אביו׃ ויהי בבקר ויצא יהונתן השדה למועד דוד ונער קטן עמו׃ ויאמר לנערו רץ מצא נא את החצים אשר אנכי מורה הנער רץ והוא ירה החצי להעברו׃ ויבא הנער עד מקום החצי אשר ירה יהונתן ויקרא יהונתן אחרי הנער ויאמר הלוא החצי ממך והלאה׃ ויקרא יהונתן אחרי הנער מהרה חושה אל תעמד וילקט נער יהונתן

dauid. Dixitq; saul ad ionathan filiũ suũ. Cur nõ venit filius isai nec heri nec hodie ad vescẽdũ? Rñditq; ionathas sauli. Rogauit me obnixe vt iret in bethleem: & ait. Dimitte me: quoniam sacrificium solenne est in ciuitate mea. vnus de fr̃ibus meis accersiuit me. Nũc ergo si inueni grãm in oculis tuis vadã cito & videbo fr̃es meos. Ob hãc cãm nõ venit ad mẽsam regis. Iratus autem saul aduersũ ionathan dixit ei. Fili mulieris vltro virum rapientis: nũquid ignoro quia diligis filium isai in cõfusionem tuam: & i cõfusionẽ ignominiose matris tue? Oĩb9 eñ dieb9 qbus fili9 isai vixerit sup terram: nõ stabilieris tu neq; regnũ tuũ. Itaq; iã nunc mitte & adduc eum ad me: quia filius mortis est. Rñdẽs ãt ionathas sauli patri suo ait. Quare morietur? Quid fecit? Et arripuit saul lanceam vt percuteret eum. Et intellexit ionathas q' diffinitũ esset a patre suo vt iterficeretur dauid. Surrexit ergo ionathas a mẽsa in ira furoris: & nõ comedit in die calẽdarũ scd̃a panem. Cõtristatus ẽ eni sup dauid eo q' cõfudisset eũ p̃r suus. Cũq; illuxisset mane venit ionathas in agrũ iuxta placitũ dauid: & puer puulus cũ eo. Et ait ad puer suũ. Vade & affer mihi sagittas q̃s ego iacio. Cũq; puer cucurrisset iecit aliã sagittã trans puerũ. Venit itaq; puer ad locũ iaculi quod miserat ionathas. Et clamauit ionathas post tergum pueri & ait. Ecce ibi est sagitta. Porro vltra te. Clamauit iterum ionathas post tergũ pueri dicẽs. Festina velociter ne steteris. Collegit autẽ puer ionathe

δαυίδ. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς ἰωναθὰν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τί ὅτι οὐ παραγέγονεν υἱὸς ἰεσσαὶ καὶ ἐχθὲς καὶ σήμερον ἐπὶ τὴν τράπεζαν; καὶ ἀπεκρίθη ἰωναθὰν τῷ σαοὺλ, παρῄτηται παρ' ἐμοῦ δαυὶδ δραμεῖν ἕως βηθλεὲμ τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, ἐξαπόστειλόν με, ὅτι θυσία τῆς φυλῆς ἡμῖν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐνετείλαντο πρός με οἱ ἀδελφοί μου. καὶ νῦν εἰ εὗρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ἀπελεύσομαι δὴ καὶ ὄψομαι τοὺς ἀδελφούς μου, διὰ τοῦτο οὐ παραγέγονεν ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ σαοὺλ ἐπὶ ἰωναθὰν σφόδρα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, υἱὲ κορασίων αὐτομολούντων, οὐ γὰρ οἶδα ὅτι σὺ μέτοχος εἶ τῷ υἱῷ ἰεσσαὶ εἰς αἰσχύνην σου, καὶ εἰς αἰσχύνην ἀποκαλύψεως μητρός σου; διότι πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ὁ υἱὸς ἰεσσαὶ ζῇ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐχ ἑτοιμασθήσεται ἡ βασιλεία σου. νῦν οὖν ἀποστείλας λάβε τὸν νεανίαν, ὅτι υἱὸς θανάτου ἐστί. καὶ ἀπεκρίθη ἰωναθὰν τῷ σαοὺλ πατρὶ αὐτοῦ, ἱνατί ἀποθνήσκει; τί πεποίηκε; καὶ ἐπῆρε σαοὺλ τὸ δόρυ ἐπὶ ἰωναθὰν τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. καὶ ἔγνω ἰωναθὰν ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία αὕτη παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ θανατῶσαι δαυίδ. καὶ ἀνεπήδησεν ἰωναθὰν ἀπὸ τῆς τραπέζης ἐν ὀργῇ θυμοῦ, καὶ οὐκ ἔφαγεν ἄρτον ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τοῦ μηνός· ὅτι ἐθραύσθη ἐπὶ τὸν δαυίδ, ὅτι ἐβουλεύσατο ὁ πατὴρ αὐτοῦ συντελέσαι αὐτόν. καὶ ἐγένετο πρωῒ καὶ ἐξῆλθεν ἰωναθὰν εἰς τὸ πεδίον, εἰς τὸ μαρτύριον καθὼς ἐτάξατο τῷ δαυίδ, καὶ παιδάριον μικρὸν μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶπε τῷ παιδαρίῳ, δράμε εὗρέ μοι τὰς σχίζας ἃς ἐγὼ ἀκοντίζω. καὶ τὸ παιδάριον ἔδραμε καὶ αὐτὸς ἠκόντισε τὴν σχίζαν, καὶ παρήγαγεν αὐτήν. καὶ ἦλθε τὸ παιδάριον ἕως τοῦ τόπου τῶν βελῶν οὗ ἠκόντισεν ἰωναθάν, καὶ ἀνεβόησεν ἰωναθὰν ὀπίσω τοῦ παιδαρίου, καὶ εἶπεν, ἐκεῖ ἡ σχίζα ἀπὸ σοῦ καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἀνεβόησεν ἰωναθὰν ὀπίσω τοῦ παιδαρίου αὐτοῦ λέγων, ταχύνας σπεῦσον καὶ μὴ στῇς. καὶ ἀνέλεξε τὸ παιδάριον ἰωναθὰν

τὰς σχίζας, καὶ ἤνεγκε πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ. καὶ τὸ παιδάριον οὐκ ἔγνω οὐδέν, πλὴν ἰωναθὰν καὶ δαυὶδ ἔγνωσαν τὸ ῥῆμα. καὶ ἰωναθὰν ἔδωκε τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐπὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, πορεύου εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὡς εἰσῆλθε τὸ παιδάριον εἰς τὴν πόλιν, καὶ δαυὶδ ἀνέστη ἀπὸ τοῦ νεγέβ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ τρίς. καὶ κατεφίλησεν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσεν ἕκαστος ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἕως συντελείας μεγάλης δαυὶδ ὑπερέβαλεν. καὶ εἶπεν ἰωναθὰν πρὸς δαυίδ, πορεύου εἰς εἰρήνην. καὶ ὡς ὀμωμόκαμεν ἡμεῖς ἀμφότεροι ἐν ὀνόματι κυρίου λέγοντες, κύριος ἔσται μάρτυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός μου καὶ τοῦ σπέρματός σου ἕως αἰῶνος. καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ ἀπῆλθε. καὶ ἰωναθὰν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν.

Ca. 21.

A

Καὶ ἔρχεται δαυὶδ εἰς νοβὰ πρὸς ἀχιμέλεχ τὸν ἱερέα. καὶ ἐξέστη ἀχιμέλεχ τῇ ἀπαντήσει δαυίδ, καὶ εἶπεν, τί ὅτι μόνος σὺ καὶ οὐδεὶς μετὰ σοῦ; καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ ἱερεῖ ἀχιμέλεχ, ὁ βασιλεὺς ἐντέταλταί μοι σήμερον ῥῆμα, καὶ εἶπε πρός με, μηδεὶς γνώτω μηδὲν περὶ τοῦ ῥήματος ὑπὲρ οὗ ἐγὼ ἐξαποστέλλω σε, καὶ περὶ οὗ ἐγὼ ἐντέταλμαί σοι. καὶ τοῖς παιδαρίοις διαμεμαρτύρημαι ἐν τῷ τόπῳ λεγομένῳ φελανὶ ἀλμωνί. καὶ νῦν εἰ εἰσὶν ὑπὸ τὴν χεῖρά σου πέντε ἄρτοι, δὸς εἰς τὴν χεῖρά μου, ὅ,τι ἂν εὕρῃς. καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἱερεὺς τῷ δαυίδ, καὶ εἶπεν, οὐκ εἰσὶν ἄρτοι βέβηλοι ὑπὸ τὴν χεῖρά μου, ὅτι ἀλλ' ἢ ἄρτοι ἅγιοι εἰσί· εἰ πεφυλαγμένα τὰ παιδάριά ἐστιν ἀπὸ γυναικὸς, καὶ φάγονται.

B

καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ τῷ ἱερεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀλλὰ ἀπὸ γυναικὸς ἀπεσχήμεθα ἐχθὲς καὶ τρίτης ἡμέρας· ἐν τῷ ἐξελθεῖν με εἰς ὁδὸν γέγονε πάντα τὰ παιδάρια ἡγνισμένα, καὶ αὕτη ἡ ὁδὸς βέβηλος, διότι σήμερον ἁγιασθήσεται διὰ τὰ σκεύη μου. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἀχιμέλεχ ὁ ἱερεὺς τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως, ὅτι οὐκ ἦν ἐκεῖ ἄρτος ἕτερος, ἀλλ' ἢ οἱ ἄρτοι

Math. 12.

sagittas: & attulit ad dominum suum: & quid ageretur, penitus ignorabat. Tantũmodo enim ionathas & dauid rẽ nouerant. Dedit ergo ionathas arma sua puero: & dixit ei. Vade & defer in ciuitatẽ. Cũq; abiisset puer surrexit dauid de loco qui vergebat ad austrũ: & cadens p̃nus in terram adorauit tertio. Et osculantes se alterutrum: fleuerũt pariter: dauid autem ãplius. Dixit ergo ionathas ad dauid. Vade in pace. Quecũq; iurauimus ambo in nomine domini dicentes: dominus sit inter me & te: & inter semen tuum & semẽ meũ vsq; i sempiternũ. Et surrexit dauid & abiit: sed & ionathas ĩgressus est ciuitatẽ. 21.

Uenit autem dauid in nobe ad achimelech sacerdotem. Et obstupuit achimelech eo q' venisset dauid & dixit ei. Quare tu solus & nullus ẽ tecum. Et ait dauid ad achimelech sacerdotem. Rex p̃cepit mihi sermõem & dixit. Nemo sciat rem propter quam missus es a me: & cuiusmodi precepta tibi dederim. Nam & pueris meis cõdixi in illum & illum locũ. Nunc ergo si quid habes ad manum vel quinq; panes da mihi aut quicquid inueneris. Et respondens sacerdos ad dauid: ait illi. Nõ habeo laicos panes ad manũ: sed tantum panem sãctum. Si mundi sunt pueri: maxime a mulieribus. Et respõdit dauid sacerdoti & dixit ei. Et quidem si de mulieribus agitur continuimus nos ab heri & nudiustertius quãdo egrediebamur: & fuerunt vasa puerorum sancta. Porro via hec polluta est: sed & ipsa hodie sctĩficabitur ĩ vasis. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatũ panem. Neq; eñi erat ibi panis nisi tantũ panes

את החצים ויבא אל אדניו׃ והנער לא ידע מאומה אך יהונתן ודוד ידעו את הדבר׃ ויתן יהונתן את כליו אל הנער אשר לו ויאמר לו לך הביא העיר׃ הנער בא ודוד קם מאצל הנגב ויפל לאפיו ארצה וישתחו שלש פעמים וישקו איש את רעהו ויבכו איש את רעהו עד דוד הגדיל׃ ויאמר יהונתן לדוד לך לשלום אשר נשבענו שנינו אנחנו בשם יהוה לאמר יהוה יהיה ביני וביניך ובין זרעי ובין זרעך עד עולם׃ ויקם וילך ויהונתן בא העיר׃

Cap. xxi.

ויבא דוד נבה אל אחימלך הכהן ויחרד אחימלך לקראת דוד ויאמר לו מדוע אתה לבדך ואיש אין אתך׃ ויאמר דוד לאחימלך הכהן המלך צוני דבר ויאמר אלי איש אל ידע מאומה את הדבר אשר אנכי שלחך ואשר צויתך ואת הנערים יודעתי אל מקום פלני אלמוני׃ ועתה מה יש תחת ידך חמשה לחם תנה בידי או הנמצא׃ ויען הכהן את דוד ויאמר אין לחם חל אל תחת ידי כי אם לחם קדש יש אם נשמרו הנערים אך מאשה׃ ויען דוד את הכהן ויאמר לו כי אם אשה עצרה לנו כתמול שלשם בצאתי ויהיו כלי הנערים קדש והוא דרך חל ואף כי היום יקדש בכלי׃ ויתן לו הכהן קדש כי לא היה שם לחם כי אם לחם

פנה סור · חמם לקח

הפנים המוסרים מלפני יהוה
לשום לחם חם ביום הלקחו:
ושם איש מעבדי שאול ביום
ההוא נעצר לפני יהוה ושמו
דאג האדמי אביר הרעים אשר
לשאול: ויאמר דוד לאחימלך
ואין יש פה תחת ידך חנית או
חרב כי גם חרבי וגם כלי לא
לקחתי בידי כי היה דבר המלך
נחוץ: ויאמר הכהן חרב גלית
הפלשתי אשר הכית בעמק
האלה הנה היא לוטה בשמלה
אחרי האפוד אם אתה תקח לך
קח כי אין אחרת זולתה בזה
ויאמר דוד אין כמוה תננה לי:
ויקם דוד ויברח ביום ההוא
מפני שאול ויבא אל אכיש
מלך גת: ויאמרו עבדי אכיש
אליו הלוא זה דוד מלך הארץ
הלוא לזה יענו במחלות לאמר
הכה שאול באלפו ודוד ברבבתו:
וישם דוד את הדברים
האלה בלבבו וירא מאד
מפני אכיש מלך גת: וישנו את
טעמו בעיניהם ויתהלל בידם
ויתו על דלתות השער ויורד
רירו אל זקנו: ויאמר אכיש
אל עבדיו הנה תראו איש
משתגע למה תביאו אתו אלי:
חסר משגעים אני כי הבאתם
את זה להשתגע עלי הזה
יבוא אל ביתי:

Cap.xxii.

וילך דוד
משם וימלט אל מערת עדלם
וישמעו אחיו וכל בית אביו
וירדו אליו שמה: ויתקבצו אליו
כל איש מצוק וכל איש

עצר · אבר רעה · אמר · חנה · כלה · נחץ · נכה · לקח · זלת · נתן · קום ברח · בוא · ענה חלל · נכה · שום · ירא · שנה · הלל · תוה · ראה · שגע · בוא · מלט · שמע · קבץ · צוק

ppositionis qui sublati fuerant a facie dñi vt ponerentur pães calidi. Erat autem ibi vir quidam de seruis saul in die illa intus in tabernaculo dñi: & nomen eius doech idumeus potentissimus pastorum saul. Dixit ãt dauid ad achimelech, Si habes hic ad manũ hastam aut gladiũ: da mihi: quia gladiũ meum & arma mea nõ tuli mecũ. Sermo enim regis vrgebat. Et dixit sacerdos. Ecce hic gladi9 goliath philistei quem pcussisti in valle therebĩthi: est inuolut9 pallio post ephot. Si istũ vis tollere: tolle. Neqȝ enim hic ẽ alius absqȝ eo. Et ait dauid. Nõ est huic alt siſis. Da mihi eũ. Surrexit itaqȝ dauid: & fugit in die illa a facie saul & venit ad achis regẽ geth. Dixerũtqȝ serui achis cũ vidissent dauid. Nũquid nõ iste est dauid rex terre? Nõne huic cantabant per choros dicentes: pcussit saul mille: & dauid decem millia? Posuit autẽ dauid sermones istos ĩ corde suo: & extimuit valde a facie achis regis geth. Et mutauit os suũ coram achis: & collabebatur iter man9 eorũ: & ĩpĩgebat ĩ ostia porte: defluebantqȝ saliue eius in barbam. Et ait achis ad seruos suos. Vidistis hominem insanum: quare adduxistis eum ad me? An desũt nobis furiosi? qa introduxistis istũ vt fureret me pñte. Dimittite illũ hic ne igrediatur domũ meã. zz.

Abiit ergo dauid inde & fugit ĩ speluncã odollam. Quod cũ audissent frẽs eius & omnis dom9 pris eius descẽderũt ad eũ illuc. Et cõuenerũt ad eũ omnes qui erãt ĩ angustia constituti: &

facies sublevati a facie dñi: vt
τοῦ προσώπου οἱ ἀφηρημένοι ἐκ προσώπου κυρίου, τοῦ
ponerẽtur panes calidi in die qua accepit e=
παρατεθῆναι ἄρτους θερμοὺς ἐν ἡμέρᾳ ἧ ἔλαβεν αὐ=
os. et erat qdã ibi seruorũ saul in die
τούς. καὶ ἦν τις ἐκεῖ τῶν δούλων σαοὺλ ἐν τῇ ἡμέ
illa retentus corã dño: nomẽ ei
ρᾳ ἐκείνῃ συνεχόμενος ἐνώπιον κυρίου, ὄνομα αὐτῷ
doec idumeus pascẽs mulas, saul. et di
δωὴκ ὁ ἰδουμαῖος νέμων τὰς ἡμιόνους σαούλ. καὶ εἶ
xit dauid ad achimelech: vide si est hic sub
πε δαυὶδ πρὸς ἀχιμέλεχ, ἴδε εἰ ἔστιν ἐνταῦθα ὑπὸ
manu tua hasta aut gladius: quia gladiũ
τὴν χεῖρά σου δόρυ ἢ μάχαιρα, ὅτι τὴν μάχαιράν
meũ et arma mea nõ accepi in manu mea:
μου καὶ τὰ σκεύη μου οὐκ εἴληφα ἐν τῇ χειρί μου,
quia verbũ regis vrgebat. et
διότι τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἦν κατὰ σπουδήν. καὶ
dixit sacerdos: ecce gladius goliath philistei
εἶπεν ὁ ἱερεύς, ἰδοὺ ἡ ῥομφαία γολιὰθ τοῦ ἀλλοφύλου.
quẽ pcussisti in valle qrcus. et hic inuolutus
ὃν ἐπάταξας ἐν τῇ κοιλάδι ἠλά. καὶ αὕτη ἐνειλυμένη
in pallio post suphumeralẽ. si hunc accipies
ἐν ἱματίῳ ὀπίσω τῆς ἐπωμίδος. εἰ ταύτην λήψῃ
tibi accipe iã eũ: qr nõ est alius preter
σεαυτῷ λάβε δὴ αὐτήν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἑτέρα πάρεξ
eum hic. et dixit dauid: nõ est sicut hic:
αὐτῆς ὧδε. καὶ εἶπε δαυίδ, οὐκ ἔστιν ὥσπερ αὐτή,
da mihi hunc. et dedit eum ei. surrexit
δός μοι αὐτήν. καὶ ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ. καὶ ἀνέστη
dauid et fugit in die illa a facie
δαυὶδ καὶ ἔφυγεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ προσώπου
saul. et abiit dauid ad acchis regẽ geth.
σαούλ. καὶ ἀπῆλθε δαυὶδ πρὸς ἀγχὶς βασιλέα γέθ.
et dixerũt serui acchis ad eũ: nõne ille
καὶ εἶπον οἱ παῖδες ἀγχὶς πρὸς αὐτόν, οὐχ οὗτός
est dauid rex terre? nõne huic canta
ἐστι δαυὶδ ὁ βασιλεὺς τῆς γῆς; οὐχὶ τούτῳ ἐξῆρ=
bãt choros ducẽtes dicẽtes: percussit saul in
χοντο αἱ χορεύουσαι λέγουσαι, ἐπάταξε σαοὺλ ἐν
mille suis: et dauid in decẽ millib9 suis. et po
χιλιάσιν αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἐν μυριάσιν αὐτ. καὶ ἔθε
suit dauid sermones istos in corde suo.
το δαυὶδ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.
et timuit valde a facie acchis re.
καὶ ἐφοβήθη σφόδρα ἀπὸ προσώπου ἀγχὶς βασι=
gis geth. et mutauit os suum corã.
λέως γέθ. καὶ ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπι
eis. et collabebatur in manibus suis:
ον αὐτῶν. καὶ παρεφέρετο ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ,
et cadebat in ianuis porte. et sa=
καὶ ἐτύμπανιζεν ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς πύλης. καὶ τὰ σία
liue eius defluebãt in barbam eius. et di
λα αὐτοῦ κατέρρει ἐπὶ τὸν πώγωνα αὐτοῦ. καὶ εἶ
xit acchis ad seruos suos: ecce vidistis
πεν ἀγχὶς πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ἰδοὺ ἴδετε
virũ insanũ: et quare adduxistis eũ ad me? an
ἄνδρα ἐπίληπτον, καὶ ἵνα τί εἰσηγάγετε αὐτὸν πρός με; ἢ
egeo furiosis ego: qr introduxistis eum vt fu=
προσδέομαι ἐπιλήπτων ἐγώ, ὅτι εἰσενέγκατε αὐτὸν ἐπιλή
reret in me. si iste ingredietur in domũ meã?
πτεσθαι ἐπ' ἐμέ. εἰ οὗτος εἰσελεύσεται εἰς τὴν οἰκίαν μου;

Et abiit dauid inde et saluat9 est: et ve
Καὶ ἀπῆλθε δαυὶδ ἐκεῖθεν καὶ διεσώθη, καὶ ἔρ
nit in speluncã odollam: et audiũt fra
χεται εἰς τὸ σπήλαιον τὸ ὀδολλάμ, καὶ ἀκούουσιν οἱ ἀδελ
tres eius et oĩs domus patris eius: et de
φοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶς ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ κα
scendunt ad eũ illuc. et cõuenerũt ad e=
ταβαίνουσι πρὸς αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ συνήγοντο πρὸς αὐ
um qcũqȝ in necessitate erãt: et oĩs
τὸν πᾶς ἐν ἀνάγκῃ ὤν, καὶ πᾶς

Mar.2.b. Lu.6.a. Infra.22.b. · Infra.22.c. · Mar.2.d. Luce.6.f. · 5.18.b et infra.19.b. · Eccli.47.a. · C.22 A · 5.10.c

debitor: et oĩs amaro aĩo: et erat sup
ὑπόχρεως, καὶ πᾶς κατώδυνος ψυχῇ, καὶ ἦν ἐπ' αὐ=
eos dux. et erãt cũ eo qsi quadrin
τῶν ἡγούμενος. καὶ ἦσαν μετ' αὐτοῦ ὡσεὶ τετρακό=
gẽti viri: et profect9 est inde in massepha mo
σιοι ἄνδρες, καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς μασσηφὰ τῆς μω=
ab. et dixit dauid ad regẽ moab: fiat
άβ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν βασιλέα μωάβ, γινέσθω
iam pater meus et mater mea apud te do
σαν δὴ ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου παρὰ σοὶ ἕως ὅ=
nec sciã: qd faciet mihi deus. et orauit
του γνῶ, τί ποιήσει μοι ὁ θεός. καὶ παρεκάλεσε τὸ
faciem regis moab: et habitauerũt cũ eo
πρόσωπον τοῦ βασιλέως μωάβ, καὶ κατῴκουν μετ' αὐ
oĩbus diebus: exĩte dauid in presidio.
τ πάσας τὰς ἡμέρας, ὄντος τ δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ.
et dixit gad ppha ad dauid: non maneas in p
καὶ εἶπε γὰδ ὁ προφήτης πρὸς δαυίδ, μὴ κάθου ἐν τῇ πε
sidio: pficiscere et venies in terrã iuda. et pfectu9 ẽ
ριοχῇ, πορεύου καὶ ἥξεις εἰς γῆν ἰούδα. καὶ ἐπορεύθη
dauid et venit et habitabat in ciuitate chareth. et audi
δαυὶδ καὶ ἦλθε καὶ κατῴκει ἐν πόλει χαρήθ. καὶ ἤκου
uit saul q cognitus ẽ dauid: et viri qui cum
σε σαοὺλ ὅτι ἔγνωσται δαυίδ, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐ
eo. et saul manebat in colle sub aruo qui
τ. καὶ σαοὺλ ἐκάθητο ἐν τῷ βουνῷ ὑπὸ τὴν ἄρουραν τὴν
in rhama: et hasta in manu sua: et oẽs
ἐν ῥαμᾶ, καὶ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ
serui eius assistebãt ei. et ait saul
παῖδες αὐτοῦ παρειστήκεισαν αὐτῷ. καὶ εἶπεν σαοὺλ
ad seruos suos qui assistebãt ei:
πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς παρεστηκότας αὐτῷ,
audite iã filii beniamin: si vere oĩbus vobis da=
ἀκούετε δὴ οἱ υἱοὶ βενιαμίν, εἰ ἀληθῶς πᾶσιν ὑμῖν δώ=
bit filius iesse agros et vineas: aut oẽs vos
σει ὁ υἱὸς ἰεσσαὶ ἀγροὺς καὶ ἀμπελῶνας, ἢ πάντας ὑμᾶς
cõstituet tribunos et cẽturiones? qñ cõiurastis
τάξει χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους; ὅτι συγκεῖσθε
oẽs vos aduersũ me? et non est qui reuelet
πάντες ὑμεῖς ἐπ' ἐμέ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀποκαλύπτων τὸ
auriculã meã: cũ pepigerit filius meus fedus cũ
ὠτίον μου, ἐν τῷ διατίθεσθαι τὸν υἱόν μου διαθήκην με
filio iesse. et nõ est q doleat de me
τὰ τοῦ υἱοῦ ἰεσσαί. καὶ οὐκ ἔστιν ὁ πονῶν περὶ ἐμοῦ
ex vobis et qui reuelet auriculã meã. qñ suscitau
ἐξ ὑμῶν καὶ ἀποκαλύπτων τὸ ὠτίον μου. ὅτι ἐπήγει
uit filius meus seruũ meũ aduersũ me in inimicũ sicut
ρεν ὁ υἱός μου τὸν δοῦλόν μου ἐπ' ἐμὲ εἰς ἐχθρὸν ὡς ἡ
dies hec: et rñdit doeg idumeus: q as
ἡμέρα αὕτη. καὶ ἀπεκρίνετο δωὴγ ὁ ἰδουμαῖος, ὁ κα
sistebat sup mulas saul: et dicit: vidi
θεστηκὼς ἐπὶ τὰς ἡμιόνους σαούλ. καὶ λέγει, ἑώρακα
filiũ iesse venientem in noba apud achime
τὸν υἱὸν ἰεσσαὶ παραγενόμενον εἰς νοβὰ πρὸς ἀχιμέ=
lech filiũ achitob sacerdotẽ. et cõsulebat ei per
λεχ υἱὸν ἀχιτὼβ τὸν ἱερέα. καὶ ἐπηρώτα αὐτῷ διὰ
deũ: et cibaria dedit ei: et
τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπισιτισμὸν ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ τὴν
gladium goliath philistei dedit ei. et
ῥομφαίαν γολιὰθ τοῦ ἀλλοφύλου ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ
misit rex ad accersendũ achimelech filiũ
ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καλέσαι τὸν ἀχιμέλεχ υἱὸν
achitob sacerdotẽ et oẽs filios pa=
ἀχιτὼβ τὸν ἱερέα καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ πα
tris eius sacerdotes qui in nobe. et vene
τρὸς αὐτοῦ τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν νοβᾶ. καὶ παρεγέ
runt vniuersi in regẽ. et ait saul:
νοντο πάντες εἰς τὸν βασιλέα. καὶ εἶπε σαούλ,
audi iã fili achitob. et dixit: ecce ego loqre
ἄκουε δὴ υἱὲ ἀχιτώβ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ λάλει
dñe. et dixit
κύριε. καὶ εἶπεν

Mar.2.d. Luce.6.f. · 1.Re.5.c. · 5.11.b. · Ecli.5.c.

oppressi ere alieno & amaro animo: Et fctũs est eorũ princeps. Fueruntqȝ cũ eo quasi quadringenti viri. Et profectus est dauid inde in masphat: q ẽ moab. Et dixit ad regẽ moab. Maneat oro pater meus & mater mea vobiscum dõec sciam quid faciat mihi deus. Et reliquit eos ante faciem regis moab. Mãserũtqȝ apd eũ cũctis diebus quib9 dauid fuit in presidio. Dixitqȝ gad ppheta ad dd. Noli manere ĩ presidio: proficiscere & vade in terram iuda. Et profectus est dauid & venit in saltũ areth. Et audiuit saul q apparuisset dauid & viri qui erant cũ eo. Saul aũt cũ maneret in gabaa & esset ĩ nemore qd est ĩ rama: hastã manu tenẽs: cunctiqȝ serui eius circũstarent eum: ait ad seruos suos q assistebant ei. Audite me nũc filii gemini. Nũqd oĩbus vobis dabit filius isai agros & vineas: & vniuersos vos faciet tribunos & cẽturiões quoniam cõiurastis oẽs aduersũ me: & non est qui mihi renũciet: maxime cum & filius meus fedus inierit cũ filio isai. Nõ ẽ q vicẽ meã doleat ex vobis: nec q annũciet mihi: eo q suscitauerit filius meus seruũ meũ aduersũ me insidiantẽ mihi vsqȝ hodie. Rñdẽs aũt doech idume9 q assistebat & erat prim9 iter suos saul. Vidi inqt filium isai in nobe apud achimelech filium achitob sacerdotẽ. Qui cõsuluit p eo dñm & cibaria dedit ei. Sed & gladium goliath philistei dedit illi. Misit ergo rex ad accersiendum achimelech sacerdotẽ filium achitob: & oẽm domum pris eius sacerdotum qui erant in nobe. Qui vniuersi venerũt ad regẽ. Et ait saul ad achimelech. Audi fili achitob. Qui rñdit. Presto sum domine. Dixitqȝ

אשר לו נשא וכל איש מר נפש
ויהי עליהם לשר ויהיו עמו
כארבע מאות איש: וילך דוד
משם מצפה מואב ויאמר אל
מלך מואב יצא נא אבי ואמי
אתכם עד אשר אדע מה יעשה
לי אלהים: וינחם את פני מלך
מואב וישבו עמו כל ימי היות
דוד במצודה: ויאמר גד הנביא
אל דוד לא תשב במצודה לך
ובאת לך ארץ יהודה וילך דוד
ויבא יער חרת: וישמע שאול
כי נודע דוד ואנשים אשר
אתו ושאול יושב בגבעה תחת
האשל ברמה וחניתו בידו וכל
עבדיו נצבים עליו: ויאמר שאול
לעבדיו הנצבים עליו שמעו נא
בני ימיני גם לכלכם יתן בן ישי
שדות וכרמים לכלכם ישים
שרי אלפים ושרי מאות: כי
קשרתם כלכם עלי ואין גלה
את אזני בכרת בני עם בן ישי
ואין חלה מכם עלי וגלה את
אזני כי הקים בני את עבדי
עלי לארב כיום הזה: ויען דאג
האדמי והוא נצב על עבדי
שאול ויאמר ראיתי את בן
ישי בא נבה אל אחימלך בן
אחיטוב: וישאל לו ביהוה וצידה
נתן לו ואת חרב גלית הפלשתי
נתן לו: וישלח המלך לקרא את
אחימלך בן אחיטוב הכהן ואת
כל בית אביו הכהנים אשר
בנב ויבאו כלם אל המלך: ויאמר
שאול שמע נא בן אחיטוב
ויאמר הנני אדני: ויאמר

נשא עבר · היה שור · רבע מאה · ידע עשה · נחם · ישב היה · צוד נבא · ישב הלך · בוא · ידע · ישב · חנה · ימן נתן · שדה שום · שור מאה · קום · ענה · אמר · בוא · שאל צוד · שלח · בוא

אליו שאול למה קשרתם עלי
אתה ובן ישי בתתך לו לחם
וחרב ושאול לו באלהים לקום
אלי לארב כיום הזה׃ ויען
אחימלך את המלך ויאמר ומי
בכל עבדיך כדוד נאמן וחתן
המלך וסר אל משמעתך ונכבד
בביתך׃ היום החלתי לשאל לו
באלהים חלילה לי אל ישם
המלך בעבדו דבר בכל בית אבי
כי לא ידע עבדך בכל זאת דבר
קטן או גדול׃ ויאמר המלך מות
תמות אחימלך אתה וכל בית
אביך׃ ויאמר המלך לרצים
הנצבים עליו סבו והמיתו כהני
יהוה כי גם ידם עם דוד וכי ידעו
כי ברח הוא ולא גלו את אזני
ולא אבו עבדי המלך לשלח את
ידם לפגע בכהני יהוה׃ ויאמר
המלך לדויג סב אתה ופגע
בכהנים ויסב דויג האדמי ויפגע
הוא בכהנים וימת ביום ההוא
שמנים וחמשה איש נשא אפוד
בד׃ ואת נב עיר הכהנים הכה
לפי חרב מאיש ועד אשה
מעולל ועד יונק ושור וחמור
ושה לפי חרב׃ וימלט בן אחד
לאחימלך בן אחיטוב ושמו
אביתר ויברח אחרי דוד׃ ויגד
אביתר לדוד כי הרג שאול את
כהני יהוה׃ ויאמר דוד לאביתר
ידעתי ביום ההוא כי שם דויג
האדמי כי הגד יגיד לשאול אנכי
סבתי בכל נפש בית אביך׃ שבה
אתי אל תירא כי אשר יבקש
את נפשי יבקש את נפשך כי

"ad eū°ſaul.ᵖQuare ᑫcō
ſuraſtis ʳaduerſum me ∞
ᵗtuᵗ& filiusᵘiſai:&ˣdedi-
ſtiʸeis ᶻpanes ∞∞∞∞
ᵃ& gladiumᵇ& cōſuluiſti
ᶜpro eoᵈdeūᵉvt cōſurge
retᶠaduerſum meᵍiſidia-
tor vſqʒʰhodie pmanēs?
ᵏReſpondenſqʒ ˡachime
lechᵐregi°ait. ᵖ Et quis
ᑫin oībusʳſeruis tuis ˢſi-
cut dd̄ᵗfidelisᵘ& gener
ˣregis:ʸ& pgens ᶻad ᵃipe
rium tuum:ᵇ& glorioſ⁹
ᶜin domo tua!ᵈNumᵉho
dieᶠcepiᵍpro eo ʰcōſule-
reⁱdeū!ᵏAbſit hocᵃa me
ˡNeᵐſuſpicetur ∞∞∞
ⁿrex° aduerſum ſeruum
ſuūᵖrē huiuſcemodi ᑫ in
vniuerſaʳdomoˢpatris
mei.ᵘNōᵗeiˣſciuit ʸſeru⁹
tuusᵇqcqʒᶻſupᵃhoc nego
cio velᶜmodicū ᵈvlᵉgrā-
de.ᶠDixitqʒ ᵍrex. ʰ Mor-
teⁱmorieris ᵏachimelech
ˡtu ᵐ& oīsⁿdom⁹°patris
tui.ᵖ& aitᑫrexʳemiſſariis
ˢqui circūſtabātᵗeū.ᵘCō
uertiminiˣ& interficite
ʸſacerdotesᶻdn̄i. ᵃ Nam
ᶜmanus eoꝝᵈcū ᶜdauid ē
ᶠſcientesᵇφ ⁱfugiſſet: ˡ &
nonᵐindicauerūt mihi.
ᵖNoluerūt autem ʳſerui
ˢregisᵗextendere ∞∞
ᵘmanus ſuasˣin ſacerdo-
tesᵃdomini.ᵇEt ait ∞∞
ᶜrex°ad doech.ᶜConuer
tereᶠtuᵍ& irrue ∞∞∞
ʰin ſacerdotes dn̄i. ⁱCō-
uerſuſqʒᵏdoech ˡidume⁹
ᵐirruitᵒin ſacerdotes ᵖ&
trucidauitᑫin dieʳilla ∞
ˢoctogintaᵗquiqʒᵘviros
ˣveſtitosʸephot ∞∞∞
ᶻlinco:ᵇnobeᵃaūt ᶜciuita
tē°ſacerdotūᶜpercuſſit
ᶠin oreᵍgladii ʰviros ⁱ&
ᵏmulieres & ∞∞∞∞
ˡparuulosᵐ& ⁿlactentes:
°bouemqʒᵖ& aſinum ∞
ᑫ& ouēʳin oreˢgladii. ᵗE
uadens autemˣvnusᵘfili
usʸachimelechᶻfilii ᵃachi
tobᵇcuius nomen erat
ᶜabiathar:ᵒfugitᵉad ᶠda-
uid:ᵍ& annunciauit ∞
ⁱeiᵏφ ˡoccidiſſet ᵐſaul ∞
∞∞∞∞∞∞∞∞
°ſacerdotesᵖdn̄i. ᑫEt ait
ʳdauidˢad abiathar. ∞
ᵗSciebam enīᵘin die ˣ illa
ʸφ cūᶻibi eſſetᵃdoech ∞
ᵇidumeus: proculdubio
ᶜannūciaretᶠſauli. ᵉEgo
ᵍſum reus ˡoium ᵏaīarūm
ᵐpatris tui.ⁿMane ∞∞
°mecū:ᵖneᑫtimeas. ʳSi
ˢquisᵗqueſierit ∞∞∞
ˣanimam meamʸqueret
&ᵃanimam tuam: ∞∞

et saul: quare cōiuraſti aduerſū me tu & filius ieſſe
αὐτῷ σαούλ, ἵνα τί συνέθου κατ' ἐμοῦ σὺ καὶ ὁ υἱὸς ἰεσσαί
vt dares tu ei panē & gladiū: & cōſuleres tu ei
τοῦ δοῦναί σε αὐτῷ ἄρτον καὶ ῥομφαίαν, καὶ ἐρωτᾶν σε αὐτῷ
per deū vt poneres eū aduerſū me in inimicū: ſicut di
διὰ τοῦ θεοῦ τοῦ θέσθαι αὐτὸν ἐπ' ἐμὲ εἰς ἐχθρόν, ὡς ἡ ἡμέ-
es hec? & rſidit achimelech regi & dixit:
ρα αὕτη; καὶ ἀπεκρίθη ἀχιμέλεχ τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπεν,
& quis in oibus ſeruis tuis fidelis ſicut dauid: &
καὶ τίς ἐν πᾶσι τοῖς δούλοις σου πιστὸς ὡς δαυίδ; καὶ
gener regis & cōplēs omne impe
γαμβρὸς τοῦ βασιλέως καὶ ἄρχων παντὸς παραγ-
rium tuū: & glorioſus in domo tua? an hodie in
γέλματός σου, καὶ ἔνδοξος ἐν τῷ οἴκῳ σου; ἢ σήμερον ἤρ-
cepi cōſulere ei per deū? nequaq̄ ne det
γμαι ἐρωτᾶν αὐτῷ διὰ τοῦ θεοῦ; μηδαμῶς μὴ δότω
rex aduerſū ſeruū tuū verbū & in totā
ὁ βασιλεὺς κατὰ τοῦ δούλου σου λόγον καὶ ἐφ' ὅλον τὸν
domū patris mei: q2 nō ſciuit ſeruus tuus in
οἶκον τοῦ πατρός μου, ὅτι οὐκ ᾔδει ὁ δοῦλός σου ἐν
oibus iſtis verbū paruū vel grāde. & dixit rex
πᾶσι τούτοις ῥῆμα μικρὸν ἢ μέγα. καὶ εἶπεν ὁ βασι-
saul: morte morieris achimelech tu & ois
λεὺς σαούλ, θανάτῳ ἀποθανῇ ἀχιμέλεχ σὺ καὶ πᾶς
domus patris tui. & dixit rex
ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς
emiſſariis qui circūſtabāt apud eū: addu
παρατρέχουσι τοῖς ἐφεστηκόσιν ἐπ' αὐτόν, προσαγά-
cite & interficite ſacerdotes dn̄i: qm̄ man⁹ eo-
γετε καὶ θανατώσατε τοὺς ἱερεῖς κυρίου, ὅτι ἡ χεὶρ αὐ-
rum cū dauid: qm̄ cognouerūt φ fugit ipſe: & non
τῶν μετὰ δαυίδ, διότι ἔγνωσαν ὅτι φεύγει αὐτός, καὶ οὐκ
reuelauerūt auriculā meā. & non voluerūt
ἀπεκάλυψαν τὸ ὠτίον μου. καὶ οὐκ ἐβουλήθησαν οἱ παῖ-
ui regis inferre manus eoꝝ irrue
δες τοῦ βασιλέως ἐπενεγκεῖν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἀπαν-
re in ſacerdotes dn̄i. & dixit rex
τῆσαι εἰς τοὺς ἱερεῖς κυρίου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ
doec: euertere tu: & irrue in ſacerdotes. &
δωὴκ, ἐπίστρεφε σύ, καὶ ἀπάντα εἰς τοὺς ἱερεῖς. καὶ
reuerſus eſt doec idumeus & interfecit ipſe
ἐπεστράφη δωὴκ ὁ ἰδουμαῖος καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸς
ſacerdotes dn̄i. & interfecit in die illa
τοὺς ἱερεῖς τοῦ κυρίου. καὶ ἐθανάτωσεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
octoginta quinq̄ viros oēs gerētes ephud.
ὀγδοήκοντα πέντε ἄνδρας, πάντας αἴροντας ἐφούδ. καὶ τὴν
noba ciuitate ſacerdotū pcuſſit in ore gladii
νοβᾶ τὴν πόλιν τῶν ἱερέων ἐπάταξεν ἐν στόματι ῥομφαίας
a viro vſq̄ ad mulierē a paruulo vſq̄ ad lactētem:
ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς ἀπὸ νηπίου καὶ ἕως θηλάζοντος,
& a vitulo & aſino & oue percuſſit in ore
καὶ ἀπὸ μόσχου καὶ ὄνου καὶ προβάτου ἐπάταξεν ἐν στόμα-
gladii. & ſaluatur filius vn⁹ achimelech fi
τι ῥομφαίας. καὶ διασώζεται υἱὸς εἷς τοῦ ἀχιμέλεχ υἱ-
lij achitob: nomē ei abiathar: & fugit poſt
οῦ ἀχιτὼβ, ὄνομα αὐτῷ ἀβιάθαρ, καὶ ἔφυγεν ὀπίσω
dauid. & nunciauit abiathar dauid: φ
δαυίδ. καὶ ἀπήγγειλεν ἀβιάθαρ τῷ δαυίδ, ὅτι
occidit ſaul oēs ſacerdotes. & dixit
ἐθανάτωσε σαοὺλ πάντας τοὺς ἱερεῖς. καὶ εἶπε
dauid abiathar: ſciebā φ in die illa ibi erat
δαυὶδ τῷ ἀβιάθαρ, ᾔδειν ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκεῖ ἦν
doec idumeus: φ nūciās nunciabit ſaul.
δωὴκ ὁ ἰδουμαῖος, ὅτι ἀπαγγέλλων ἀπαγγελεῖ τῷ σαούλ.
ego ſum cauſa aiaꝝ vniuerſe domus
ἐγώ εἰμι ὁ αἴτιος τῶν ψυχῶν ὅλου τοῦ οἴκου τοῦ
patris tui. maneas mecū & ne timeas: qm̄
πατρός σου. κάθισο μετ' ἐμοῦ καὶ μὴ φοβοῦ, ὅτι
vbi queſiero aie mee querā & aie
οὗ ἐὰν ζητῶ τῇ ψυχῇ μου ζητήσω καὶ τῇ ψυχῇ
tue locum:
σου τόπον, ∞∞∞∞∞∞∞∞

ū.14.ſ

qm̄ ſeruatus es tu apud me.
ὅτι πεφύλαξαι σὺ παρ' ἐμοί. Ca.23.
A
Et annunciauerūt dauid dicentes: ecce
ΚΑὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυὶδ λέγοντες, ἰδοὺ οἱ
philiſtei pugnāt in ceila: & ipſi diri
ἀλλόφυλοι πολεμοῦσιν ἐν τῇ κεϊλά, καὶ αὐτοὶ διαρπά-
piunt areas. & cōſuluit dauid per dn̄m di
ζουσι τὰς ἅλω. καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ διὰ τοῦ κυρίου λέ-
cens: ſi vadam & percutiā philiſteos iſtos?
γων, εἰ πορευθῶ καὶ πατάξω τοὺς ἀλλοφύλους τούτους;
& dixit dn̄s ad dauid: vade & percuties
καὶ εἶπε κύριος πρὸς δαυίδ, πορεύου καὶ πατάξεις τοὺς
philiſteos: & ſaluabis ceila. & dixerūt viri
ἀλλοφύλους, καὶ σώσεις τὴν κεϊλά. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες
dauid ad eū: ecce nos hic exiſtētes in
τοῦ δαυὶδ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ ἡμεῖς ἐνταῦθα ὄντες ἐν
iudea timemus: & quō erit ſi abierimus in
τῇ ἰουδαίᾳ φοβούμεθα, καὶ πῶς ἔσται ἐὰν πορευθῶμεν εἰς
ceila aduerſus valles philiſtinoꝝ. & ad
τὴν κεϊλὰ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ἀλλοφύλων. καὶ προσ-
iecit rurſum dauid cōſulere per dn̄m. & reſ
έθετο ἔτι δαυὶδ ἐπερωτῆσαι διὰ τοῦ κυρίου. καὶ ἀπε-
pōdit ei dn̄s: & dixit ad eum: ſurge & deſ
κρίθη αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, ἀνάστηθι καὶ κατά-
cēde in ceila: qm̄ ego trado phili
βηθι εἰς κεϊλά, ὅτι ἐγὼ παραδίδωμι τοὺς ἀλλοφύ-
ſteos in manus tuas. & abijt dauid & vi
λους εἰς τὰς χεῖράς σου. καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ οἱ ἄν-
ri qui cum eo in ceila: & debellauit
δρες οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κεϊλά, καὶ ἐπολέμησε τοὺς
philiſteos. & fugerūt a facie eius: & per-
ἀλλοφύλους, καὶ ἔφυγον ἐκ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπά-
cuſſit eos plaga magna nimis. & abegit
ταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην σφόδρα. καὶ ἀπήλασε
iumēta eoꝝ & ſaluauit dauid habitatores
τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ ἔσωσε δαυὶδ τοὺς κατοικοῦντας
ceila. & factū ē cū fugeret abiathar filius achi
κεϊλά. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ φεύγειν ἀβιάθαρ τὸν υἱὸν ἀχι-
melech ad dauid in ceila: deſcēderat hn̄s ephud in
μέλεχ πρὸς δαυὶδ εἰς κεϊλά, κατέβη ἔχων ἐφοὺδ ἐν τῇ
manu ſua. & nūciauerūt ſaul dicentes:
χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαοὺλ λέγοντες,
φ venit dauid in ceila. & dixit ſaul: tradi-
ὅτι ἥκει δαυὶδ εἰς κεϊλά. καὶ εἶπε σαούλ, πέπρα-
dit eū deus in manus meas: qm̄ cōcluſus
κεν αὐτὸν ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖράς μου, ὅτι ἀποκέκλει-
eſt introgreſſus in vrbē portaꝝ & ſeraꝝ. & pre
σται εἰσελθὼν εἰς πόλιν θυρῶν καὶ μοχλῶν. καὶ πα-
cipit ſaul oī pp̄lo in pugnā deſ
ραγγέλλει σαοὺλ παντὶ τῷ λαῷ εἰς πόλεμον κα-
cendere in ceila: vt obſideret dauid &
ταβαίνειν ἐπὶ κεϊλὰ τοῦ συνέχειν τὸν δαυὶδ καὶ
viros q̄ cum eo. & cognouit dauid: φ
τοὺς ἄνδρας τοὺς μετ' αὐτοῦ. καὶ ἔγνω δαυίδ, ὅτι
nō tacebat de eo ſaul malū. & dixit
οὐ παρασιωπᾷ σαοὺλ περὶ αὐτοῦ τὴν κακίαν. καὶ εἶπε
dauid ad abiathar ſacerdotē: adduc ephud.
δαυὶδ πρὸς ἀβιάθαρ τὸν ἱερέα, προσάγαγε τὸ ἐφούδ.
& dixit dauid: dn̄e deus iſrael audiēs audi-
καὶ εἶπε δαυίδ, κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀκούων ἀκή-
uit ſeruꝰ tuus: φ qrit ſaul venire cōtra me
κοεν ὁ δοῦλός σου, ὅτι ζητεῖ σαοὺλ ἐλθεῖν ἐπ' ἐμὲ
in ceila vt euertat vrbem pp̄ me: ſi exclu
εἰς κεϊλὰ διαφθεῖραι τὴν πόλιν δι' ἐμέ. εἰ ἀποκλει-
detur. & nunc ſi deſcendet ſaul ſicut audi
σθήσεται; καὶ νῦν εἰ καταβήσεται σαοὺλ καθὼς ἤκου-
uit ſeruꝰ tuus dn̄e deus iſrael indica
σεν ὁ δοῦλός σου κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπάγγειλον
ſeruo tuo. & dixit dn̄s
τῷ δούλῳ σου. καὶ εἶπε κύριος ∞∞∞∞∞
∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

Infra.30.b.
B

ᶜmecumqʒ ᶜſeruaberis.
23.
Et annunciauerunt
ᵇdauid ᶜdicentes.
ᵒEcceᶜphiliſtiim ᶠoppu-
gnantᵍceilamʰ& ∞∞∞
ⁱdiripiuntˣareas. ˡcōſul-
uit ergoᵐdauid ∞∞∞
ⁿdominum°dicens.ᵖNū
vadamᑫ& percutiam ∞
ʳphiliſteosˢiſtos. ᵗ Et ait
ᵘdominus ∞∞∞∞
ˣadʸdauid.ᶻVadeᵃ& per-
cutiesᵇphiliſteos ∞∞∞
ᶜ& ſaluabisᵉceilam:ᶠ& di
xerunt ∞∞∞∞∞
ᵍviri qui erant cūʰdauid
ⁱad eum. ᵏEcceˡnosᵐhic
ⁿi iudea cōſiſtētes °time-
m⁹:ᵖquāto magisᑫſi ʳferi
mus inˢceilā ᵗ aduerſum
ᵘagminaˣphiliſtinorum.
ʸRurſum ergoᵃdauidᵇcō
ſuluitᶜdn̄m. Qui ∞∞∞
ᵒreſpondensᶠait ei. ᵍ Sur
ge &ʰvade in ∞∞∞∞
ⁱceilam.ˡEgo ᵏ enimᵐtra
damᵒphiliſteos ∞∞∞
ᵖin manu tua.ᑫAbiit er-
goʳdauidˢ& viri eius in
ᵗceilamᵘ& pugnauit ˣad
uerſum philiſteos.ʸEt a-
begitᵃiumēta eoꝝ: ᵇ & p
cuſſitᶜeos°plagaᶜmagna
ᶠ& ſaluauitᵍdauidˡ habi-
tatoresʰceile. Porro eo
tpe ᵐquo fugiebatⁿabia
thar°filiusᵖachimelech
ᑫadʳdauid in ˢ ceilamᵗe-
phodˣſecū hn̄sᵘdeſcēde
rat.ʸNūciatū eſt āt ᶻſauli
ᵃφᵇveniſſetᶜdd̄ inᵒceilā.
ᵉEt aitᶠſaul.ᵍTradiditʰe-
umⁱdeus ∞∞∞∞
ᵏi man⁹ measᵐcōcluſuſ-
qʒ eſtⁿitrogreſſus°vrbē i
quaᵖporteᑫ& ſere ſunt.
ʳEt precepitˢſaul ∞∞
ᵘoīᵗpp̄loʸvtˣad pugnam
ᶻdeſcenderet in ∞∞∞
ᵃceilamᵇ& obſideretᶜda
uidᶜ& ∞∞∞∞∞
ᶠviros eius.ᵍ Qd̄ cū ʰdd̄
ᵍreſciſſet: ᵐquia p̄paret
ᵏei ſaulᵐclam ⁿ malum.
°Dixitᵖad ∞∞∞∞
ᑫabiathar ʳſacerdotem.
ˢApplicaᵗephod.∞∞∞
ᵘEt aitˣdauid.ʸDomine
ᶻdeus ⁱſrael: ∞∞∞∞
ᶜaudiuit famam ᵒ ſeruus
tuusᵉφ ᶠdiſponat ∞∞
ᵍſaulʰvenireⁱin ᵏ ceilā ˡvt
euertat ∞∞∞∞∞
ᵐvrbēⁿpropter me. °Si
ᵖtradent meᑫviri ∞∞∞
ʳceileˢin manus eius: &
ᵗſi deſcēdetᵘſaulˣſicut ∞
ʸaudiuitᶻſeruus tu⁹ ᵃdn̄e
ᵇdeusᶜiſrael ∞∞∞∞
ᵉindica°ſeruo tuo.ᶠEt a-
itᵍdominus. ∞∞∞∞

משמרת אתה עמדי׃
ויגדו לדוד לאמר הנה
פלשתים נלחמים בקעילה והמה
שסים את הגרנות׃ וישאל דוד
ביהוה לאמר האלך והכיתי
בפלשתים האלה ויאמר יהוה
אל דוד לך והכית בפלשתים
והושעת את קעילה׃ ויאמרו
אנשי דוד אליו הנה אנחנו פה
ביהודה יראים ואף כי נלך
קעלה אל מערכות פלשתים׃
ויסף עוד דוד לשאל ביהוה
ויענהו יהוה ויאמר קום רד
קעילה כי אני נתן את פלשתים
בידך׃ וילך דוד ואנשיו קעילה
וילחם בפלשתים וינהג את
מקניהם ויך בהם מכה גדולה
וישע דוד את ישבי קעילה׃
ויהי בברח אביתר בן אחימלך
אל דוד קעילה אפוד ירד בידו׃
ויגד לשאול כי בא דוד קעילה
ויאמר שאול נכר אתו אלהים
בידי כי נסגר לבוא בעיר
דלתים ובריח׃ וישמע שאול
את כל העם למלחמה לרדת
קעילה לצור אל דוד ואל
אנשיו׃ וידע דוד כי עליו שאול
מחריש הרעה ויאמר אל
אביתר הכהן הגישה האפוד׃
ויאמר דוד יהוה אלהי ישראל
שמע שמע עבדך כי מבקש
שאול לבא אל קעילה לשחת
לעיר בעבורי׃ היסגרני בעלי
קעילה בידו הירד שאול כאשר
שמע עבדך יהוה אלהי ישראל
הגד נא לעבדך ויאמר יהוה

Cap. xxiij

ירד: ויאמר דוד היסגרו בעלי — סגר
קעילה אתי ואת אנשי ביד
שאול ויאמר יהוה יסגירו:
ויקם דוד ואנשיו כשש מאות — קום מאה
איש ויצאו מקעילה ויתהלכו — הלך
באשר יתהלכו ולשאול הגד כי — נגד
נמלט דוד מקעילה ויחדל לצאת: — מלט חדל
וישב דוד במדבר במצדות וישב — יצא ישב
בהר במדבר זיף ויבקשהו שאול — צוד בקש
כל הימים ולא נתנו אלהים — יום
בידו: וירא דוד כי יצא שאול — ראה
לבקש את נפשו ודוד במדבר
זיף בחרשה: ויקם יהונתן בן — קום
שאול וילך אל דוד חרשה ויחזק — חזק
את ידו באלהים: ויאמר אליו
אל תירא כי לא תמצאך יד — ירא מצא
שאול אבי ואתה תמלך על — מלך
ישראל ואנכי אהיה לך למשנה — היה שנה
וגם שאול אבי ידע כן: ויכרתו — כרת
שניהם ברית לפני יהוה וישב — שנה ברת
דוד בחרשה ויהונתן הלך לביתו: — בנה
ויעלו זפים אל שאול הגבעתה — עלה
לאמר הלוא דוד מסתתר עמנו — סתר
במצדות בחרשה בגבעת החכילה — צוד
אשר מימין הישימון: ועתה לכל — ימן
אות נפשך המלך לרדת רד ולנו — אוה ירד
הסגירו ביד המלך: ויאמר שאול — סגר
ברוכים אתם ליהוה כי חמלתם — ברך
עלי: לכו נא הכינו עוד ודעו — הלך כון
וראו את מקומו אשר תהיה — ידע ראה
רגלו מי ראהו שם כי אמר אלי
ערום יערם הוא: וראו ודעו מכל — ערם
המחבאים אשר יתחבא שם — חבא
ושבתם אלי אל נכון והלכתי — כון
אתכם והיה אם ישנו בארץ — יש
וחפשתי אתו בכל אלפי יהודה:

Descēdet. Dixitq̄ rurſum dauid. Si tradent me viri ceile & viros qui ſunt mecū in manus ſaul. Et dixit dominus. Tradent. Surrexit ergo dauid & viri eius quaſi ſexcenti & egreſſi de ceila huc atq̄ illuc vagabantur incerti. Nūciatūq̄ ē ſaul q̄ fugiſſet dd̄ de ceila & ſaluatus eēt: quāobrē diſſimulauit exire. Morabatur āt dauid ī deſerto in locis firmiſſimis: māſitq̄ in monte ſolitudinis ziph. Querebat eū tñ ſaul cūctis diebus: & nō tradidit eū deus in manus eius. Et vidit dauid q̄ egreſſus eēt ſaul vt q̄reret aīam eius. Porro dd̄ erat in deſerto ziph ī ſilua. Et ſurrexit iōathas filius ſaul & abiit ad dauid in ſiluā: & cōfortauit manus eius ī deo: dixitq̄ ei. Ne timeas. Neq̄ enī īueniet te manus ſaul patris mei. Et tu regnabis ſuper iſrael: & ego ero tibi ſecundus. Sed & ſaul pr̄ meus ſcit hoc. Percuſſit ergo vterq̄ fedus corā domino. Manſitq̄ dauid in ſilua: iōathas āt reuerſus eſt in domū ſuā. Aſcēderūt autē ziphei ad ſaul in gabaa dicētes. Nōne ecce dauid latitat apud nos in locis tutiſſimis ſilue in colle achile q̄ eſt ad dextrā deſerti. Nunc ergo ſicut deſiderauit aīa tua vt dſcēderes: deſcēde: noſtrū aūt erit vt tradamus eū in manus regis. Dixitq̄ ſaul. Bñdicti vos a dño: quia doluiſtis vicē meā. Abite ergo oro & diligētius p̄parate & curioſius agite: & cōſiderate locū vbi ſit pes eius: vel quis viderit eū ibi vbi dixiſtis. Recogitat enī de me q̄ callide inſidier ei. Cōſiderate & videte oīa latibula eius in quib9 abſcōditur: & reuertimini ad me ad rē certā vt vadā vobiſcū. Q̄d ſi āt in terrā ſe obſtruxerit: perſcrutabor eū in cūctis milibus iuda.

descendet. τ dixit dauid: si tradent qui
καταβήσεται. καὶ εἶπε δαυίδ, εἰ παραδώσουσιν οἱ
de ceila me τ viros meos in manus sa
ἀπὸ τῆς κεϊλὰ ἐμὲ καὶ τοὺς ἄνδρας μου εἰς χεῖρας σα
ul? τ dixit dñs tradent. τ surrexit dauid
ούλ; καὶ εἶπε κύριος παραδώσουσι. καὶ ἀνέστη δαυὶδ
τ viri sui q̄si sexcenti: τ egressi sūt de ceila
καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ὡς ἑξακόσιοι, καὶ ἐξῆλθον ἐκ κεϊλά
τ ibant quocunq̄ ibant. τ nunciatū est
καὶ ἐπορεύοντο οὗ ἂν ἐπορεύοντο. καὶ ἀπηγγέλη τῷ
saul q̄ saluatus esset dauid de ceila: τ dimisit vt
σαοὺλ ὅτι διασέσωσται δαυὶδ ἐκ κεϊλά, καὶ ἀνῆκε τοῦ
exiret. τ mansit dauid in deserto in angustiis.
ἐξελθεῖν. καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τοῖς στενοῖς.
τ sedebat in mōte in deserto ziph. τ quęrebat sa
καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ ὄρει ἐν τῇ ἐρήμῳ ζίφ. καὶ ἐζήτει σα
ul cunctis diebus dauid. τ non tradidit
οὺλ πάσας τὰς ἡμέρας τὸν δαυίδ. καὶ οὐ παρέδωκεν
eum dñs in manus eius. τ vidit dauid q̄
αὐτὸν κύριος εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. καὶ εἶδε δαυὶδ ὅτι
egrederetur saul vt q̄reret eum. τ dauid erat in de
ἐξέρχεται σαοὺλ τοῦ ζητεῖν αὐτόν. καὶ δαυὶδ ἦν ἐν τῇ ἐρή
serto ziph in noua. τ surrexit ionathan filius saul τ
μῳ ζὶφ ἐν τῇ καινῇ. καὶ ἀνέστη ἰωνάθαν υἱὸς σαοὺλ καὶ
abijt ad dauid in nouā: τ cōfortauit
ἐπορεύθη πρὸς δαυὶδ εἰς τὴν καινήν, καὶ ἐκραταίωσε
manus eius in dño. τ dixit ad eū: ne
τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, μὴ
timeas: q2 nō te inueniet manus saul patris
φοβοῦ ὅτι οὐ μή σε εὕρῃ ἡ χεὶρ σαοὺλ τοῦ πατρός
mei. τ tu regnabis sup israel: τ ego ero
μου. καὶ σὺ βασιλεύσεις ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐγὼ ἔσο
tibi in secūdū. τ saul pater meus scit sic.
μαί σοι εἰς δεύτερον. καὶ σαοὺλ ὁ πατήρ μου ἔγνω οὕ
τ percusserūt ambo fedus corā dño.
τως. καὶ διέθεντο ἀμφότεροι διαθήκην ἐνώπιον κυρίου.
τ mansit dauid in noua: τ ionathan abijt
καὶ ἐκάθητο δαυὶδ ἐν τῇ καινῇ, καὶ ἰωνάθαν ἀπῆλθεν
in domū suā. τ ascenderūt ziphei ad saul
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν οἱ ζιφαῖοι πρὸς σαοὺλ
ad colle dicētes: nōne ecce dauid abscōditus e
ἐπὶ τὸν βουνὸν λέγοντες, οὐκ ἰδοὺ δαυὶδ κέκρυπται
apud nos in angustiis in noua in colle
παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς στενοῖς ἐν τῇ καινῇ ἐν τῷ βουνῷ
achile q̄ est a dextris iessemō. τ nunc
τοῦ ἐχελὰ τοῦ ἐκ δεξιῶν τοῦ ἰεσσεμοῦν. καὶ νῦν
omne qd iuxta aiam regis in descen
πᾶν τὸ πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ βασιλέως εἰς κατά
sum: descendat ad nos: conclusi
βασιν, καταβαινέτω πρὸς ἡμᾶς, κεκλείκασιν
eū sunt in manib9 regis. τ dixit
γὰρ εἰσιν ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν
eis saul benedicti vos dño: q2 do
αὐτοῖς σαοὺλ εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, ὅτι ἐπο
luistis de me. abite τ preparate
νέσατε περὶ ἐμοῦ. πορεύθητε δὴ καὶ ἑτοιμάσατε
adhuc τ cognoscite τ videte locū eius vbi est
ἔτι καὶ γνῶτε καὶ ἴδετε τὸν τόπον αὐτοῦ οὗ ἔσται
pes eius velociter ibi vbi dixistis: q2 dixit
ὁ ποὺς αὐτοῦ ἐν τάχει ἐκεῖ οὗ εἴπατε, ὅτι εἶπεν ὁ
saul ne forte callide agens hic callide
σαοὺλ μή ποτε πανουργευσάμενος οὗτος πανουργεύ
agat. τ videte τ cōsiderate de oibus locis
σηται. καὶ ἴδετε καὶ γνῶτε ἐκ πάντων τῶν τόπων
vbi ipse abscōditur ibi: τ reuertimini ad
ὅπου αὐτὸς κρύπτεται ἐκεῖ, καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς
me in preparatū: τ vadam vobiscū. τ erit
με εἰς ἕτοιμον, καὶ πορεύσομαι μεθ' ὑμῶν. καὶ ἔσται
si est sup terrā: pscrutabor eū in cūctis mi
εἰ ἔστιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξερευνήσω αὐτὸν ἐν πάσαις χι
libus iuda.
λιάσιν ἰούδα.

τ surrexerūt ziphei τ abierūt ante sa
καὶ ἀνέστησαν οἱ ζιφαῖοι καὶ ἐπορεύθησαν ἔμπροσθεν σα
ul: τ dauid τ viri eius in deserto ma
οὺλ, καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ μα
on in vespere a dextris iessemū. τ iuit
ὼν καθ' ἑσπέραν ἐκ δεξιῶν τοῦ ἰεσσεμοῦν. καὶ ἐπορεύθη
saul τ viri eius ad q̄rendū dauid. τ nūciaue
σαοὺλ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ζητεῖν τὸν δαυίδ. καὶ ἀπήγγ
rūt dauid: τ descēdit ad petrā in
γειλαν τῷ δαυίδ, καὶ κατέβη εἰς τὴν πέτραν ἐν τῇ
deserto maon. τ audiuit saul τ psecutus est in
ἐρήμῳ τῇ μαών. καὶ ἤκουσεν σαοὺλ καὶ κατεδίωξεν εἰς
deserto maon post dauid. τ it sa
τὴν ἔρημον τὴν μαὼν ὀπίσω δαυίδ. καὶ πορεύεται σα
ul τ viri eius ex parte mōtis huius.
οὺλ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ ὄρους τούτου.
τ dauid τ viri eius ex parte mōtis
καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ ὄρους τ
altera. τ dauid erat tectus vt iret a
οῦ ἑτέρου. καὶ δαυὶδ ἦν σκεπαζόμενος πορεύεσθαι ἀπὸ
facie saul. τ saul τ viri eius ap
προσώπου σαούλ. καὶ σαοὺλ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ πα
propinquabāt sup dauid τ viros eius vt
ρενέβαλον ἐπὶ δαυὶδ καὶ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ τ
caperēt eos. τ nūcius venit ad sa
συλλαβεῖν αὐτούς. καὶ ἄγγελος παραγίνεται πρὸς σα
ul dicēs: festina τ veni q2 infuderunt phili
οὺλ λέγων, σπεῦδε καὶ ἧκε ὅτι ἐξέχυσαν οἱ ἀλλόφυ
stiim sup terrā. τ reuersus est saul vt nō per
λοι ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἀνέστρεψε σαοὺλ τοῦ μὴ κα
sequeret post dauid: τ perrexit in occur
ταδιώκειν ὀπίσω δαυίδ, καὶ ἐπορεύθη εἰς συνάντη
sum philistinorū. ppter hoc vocat9 est locus ille
σιν τῶν ἀλλοφύλων. διὰ τοῦτο ἐκλήθη ὁ τόπος ἐκεῖ
petra diuisa.
νος πέτρα ἡ μερισθεῖσα. Ca. 24.

τ ascendit dauid inde τ sedit in
Καὶ ἀνέβη δαυὶδ ἐκεῖθεν καὶ ἐκάθισεν ἐν τοῖς
angustiis in gaddi. τ factū est vt reuersus ē saul a
στενοῖς ἐν γαδδί. καὶ ἐγένετο ὡς ἀνέστρεψε σαοὺλ ἀπὸ
tergo philistinorū. τ nūciauerūt ei di
ὄπισθεν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέ
cētes: ecce dauid in deserto in gaddi. τ acce
γοντες, ἰδοὺ δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γαδδί. καὶ ἔλα
pit secum tria milia virorū electorū ex
βε μεθ' ἑαυτοῦ τρεῖς χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν ἐκ
omni israel: τ perrexit ad inuestigādū dauid
παντὸς τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθη ζητεῖν τὸν δαυίδ
τ viros eius in anteriorē partē venationis
καὶ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον τῆς θήρας
ceruorū. τ venit ad gregum
τῶν ἐλάφων. καὶ ἦλθεν εἰς τὰς ἀγέλας τῶν ποι
que in via. τ erat ibi spelūca:
μνίων τῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. καὶ ἦν ἐκεῖ σπήλαιον, καὶ
ingressus ē saul vt prepararetur. τ dauid τ
εἰσῆλθε σαοὺλ παρασκευάσασθαι. καὶ δαυὶδ καὶ οἱ
viri eius in spelunca interius sedebāt in
ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐσώτερον ἐκάθηντο ἐν
ea. τ dixerūt viri dauid ad eum: ecce
αὐτῷ. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες δαυὶδ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ
dies hec: quā dixit dñs ad te: ecce ego tra
ἡ ἡμέρα αὕτη, ἣν εἶπε κύριος πρὸς σέ, ἰδοὺ ἐγὼ δί
do inimicū tuū in manus tuas: τ fa
δωμι τὸν ἐχθρόν σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ποιή
cies ei q̄d placuerit in oculis tuis. τ sur
σεις αὐτῷ ὡς ἀρεστὸν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου. καὶ ἀνέ
rexit dauid τ abstulit alam diploidis sa
στη δαυὶδ καὶ ἀφεῖλε τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος σα
ul latēter. τ factū est post hec: τ percus
οὺλ λαθραίως. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐπάτα
sit dauid cor suū: qm̄ abstulit
ξεν τὸν δαυὶδ ἡ καρδία αὐτοῦ, ὅτι ἀφείλετο

At illi ſurgētes abierūt in ziph ante ſaul. Dauid āt & viri eius erāt ī deſerto maō in cāpeſtribus ad dexterā ieſimuth. Iuit ergo ſaul & ſocii eius ad querendū eū. Et nunciatū eſt dd̄: ſtatiq̄ deſcendit ad petrā: & verſabatur in deſerto maon. Q̄d cū audiſſet ſaul p̄ſecutus ē dauid in deſerto maō. Et ibat ſaul & viri eius ad latus mōtis ex p̄te vna: dd̄ āt & viri ei9 erāt in latere mōtis ex p̄te altera. Porro dauid deſpabat ſe poſſe euadere a facie ſaul. Itaq̄ ſaul & viri eius in modum corone cingebāt dd̄ & viros eius vt caperēt eos. Et nūcius venit ad ſaul dicens. Feſtina & veni q̄m̄ infuderunt ſe philiſtiim ſup terram. Reuerſus eſt ergo ſaul deſiſtens pſequi dauid: & perrexit in occurſū philiſtinorum. p̄pter hoc vocauerūt locum illum petram diuidentem.

24.

Aſcendit ergo dd̄ inde & habitauit in locis tutiſſimis ēgaddi. Cūq̄ reuerſus eēt ſaul poſtq̄ pſecutus ē philiſteos: nūciauerunt ei dicentes. Ecce dauid in deſerto ē engaddi. Aſſumēs ergo ſaul tria milia electorū virorum ex omni iſrael p̄rexit ad inueſtigandum dauid & viros eius ēt ſup abruptiſſimas petras q̄ ſolis ibicibus puie ſūt. Et venit ad caulas ouiū q̄ ſe offerebāt viāti: eratq̄ ibi ſpelūca quā ī greſſ9 eſt ſaul vt purgaret ventrē. Porro dauid & viri eius in interiorę p̄te ſpelūce latebāt. Et dixerūt ſerui dauid ad eū. Ecce dies de qua locutus eſt dominus ad te: ego tradam tibi inimicum tuū vt facias ei ſicut placuerit ī oculis tuis. Surrexit ergo dd̄ & p̄ſcidit orā chlamidis ſaul ſilenter. Poſt hec percuſſit cor ſuum dauid eo q̄ abſcidiſſet

ויקומו וילכו זיפה לפני שאול — קום
ודוד ואנשיו במדבר מעון בערבה — ערב עון
אל ימין הישימון: וילך שאול
ואנשיו לבקש ויגדו לדוד — נגד
וירד הסלע וישב במדבר מעון
וישמע שאול וירדף אחרי דוד — שמע רדף
מדבר מעון: וילך שאול מצד — צדד
ההר מזה ודוד ואנשיו מצד
ההר מזה ויהי דוד נחפז ללכת — היה חפז
מפני שאול ושאול ואנשיו — הלך פנה
עטרים אל דוד ואל אנשיו
לתפשם: ומלאך בא אל שאול — לאך בוא
לאמר מהרה ולכה כי פשטו — הלך
פלשתים על הארץ: וישב שאול
מרדף אחרי דוד וילך לקראת
פלשתים על כן קראו למקום — קום
ההוא סלע המחלקות: — חלק
ויעל דוד משם וישב — cap. xxiiii.
במצדות עין גדי: ויהי כאשר — היה
שב שאול מאחרי פלשתים — שוב
ויגדו לו לאמר הנה דוד — נגד
במדבר עין גדי: ויקח שאול — לקח
שלשת אלפים איש בחור מכל — בחר
ישראל וילך לבקש את דוד
ואנשיו על פני צורי היעלים: — פנה
ויבא אל גדרות הצאן על — בוא
הדרך ושם מערה ויבא שאול
להסך את רגליו ודוד ואנשיו — סוך
בירכתי המערה ישבים: ויאמרו — אמר
אנשי דוד אליו הנה היום אשר
אמר יהוה אליך הנה אנכי נתן
את איביך בידך ועשית לו — עשה
כאשר יטב בעיניך ויקם דוד — קום
ויכרת את כנף המעיל אשר — כרת מעל
לשאול בלט: ויהי אחרי כן ויך — אנו היה
לב דוד אתו על אשר כרת את — נכה

כנף אשר לשאול: ויאמר
לאנשיו חלילה לי מיהוה אם הלל
אעשה את הדבר הזה לאדני
למשיח יהוה לשלח ידי בו כי משח
משיח יהוה הוא: וישסע דוד את שסע
אנשיו בדברים ולא נתנם לקום
אל שאול ושאול קם מהמערה קום
וילך בדרך: ויקם דוד אחרי כן
ויצא מן המערה ויקרא אחרי
שאול לאמר אדני המלך ויבט נבט
שאול אחריו ויקד דוד אפים קדד
ארצה וישתחו: ויאמר דוד שחה
לשאול למה תשמע את דברי שמע
אדם לאמר הנה דוד מבקש בקש
רעתך: הנה היום הזה ראו עיניך רוע ראה
את אשר נתנך יהוה היום בידי
במערה ואמר להרגך ותחס עליך חוס
ואמר לא אשלח ידי באדני כי שלח
משיח יהוה הוא: ואבי ראה גם ראה
את כנף מעילך בידי כי בכרתי מעל
את כנף מעילך ולא הרגתיך דע ידע
וראה כי אין בידי רעה ופשע רוע
ולא חטאתי לך ואתה צדה את צוד
נפשי לקחתה: ישפט יהוה ביני לקח שפט
ובינך ונקמני יהוה ממך וידי נקם
לא תהיה בך: כאשר יאמר משל היה אמר
הקדמני מרשעים יצא רשע
וידי לא תהיה בך: אחרי מי יצא
מלך ישראל אחרי מי אתה
רדף אחרי כלב מת אחרי פרעש מות
אחד: והיה יהוה לדין ושפט דון
ביני ובינך וירא וירב את ריבי
וישפטני מידך: ויהי ככלות ריב שפט היה
דוד לדבר את הדברים האלה כלה
אל שאול ויאמר שאול הקלך קול
זה בני דוד וישא שאול קלו נשא

oram chlamidis saul. Dixitq; ad viros suos. Propiti⁹ sit mihi dominus ne faciam hanc rem domino meo christo dñi: vt mittam manū meā in eū: quia xp̄s dñi est. Et confregit dauid viros suos sermōibus istis: & nō pmisit eos vt cōsurgerēt in saul. Porro saul exurgēs de spelūca pgebat cœpto itinere. Surrexit āt dd̄ post eū & egressus de speluca clamauit post tergū saul dicens. Domine mi rex. Et respexit saul post se: & īclinās se dauid pronus in terram adorauit. Dixitq; ad saul. Quare audis verba hominum loquentiū: dauid querit malū aduersū te. Ecce hodie viderūt ocli tui φ tradiderit te dñs in manu mea in spelūca: & cogitaui vt occiderē te: sed pepcit tibi oculus me⁹. Dixi ei. Nō extēdā manū meā in dñm meū: quia xp̄s dñi est. Quinpotius p̄mi vide & cognosce orā chlamidis tue ī manu mea: quō cū p̄scīderē sūmitatē chlamidis tue: nolui extēdere manū meā in te. Aīaduerte & vide qm̄ nō est ī māu mea malū: neq; iniqtas: neq; peccaui ī te. Tu āt īsidiaris aīe mee vt auferas eā. Iudicet dñs inter me & te & vlciscatur me dñs ex te: man⁹ āt mea nō sit in te: sicut & ī puerbio antiquo dicitur. Ab īpiis egredietur impietas. Manus ergo mea non sit in te. Quē p̄seq̄ris rex israel? quē p̄seq̄ris? Canē mortuū p̄seqris & pulicem vnū? Sit dñs iudex & iudicet inter me & te: & videat & iudicet cām meā: & eruat me de māu tua. Cum autem cōplesset dauid loquens sermones huiuscemodi ad saul: dixit saul. Nū quid vox hec tua est fili mi dauid? Et leuauit saul vocem suam

alam diploidis eius. τ dixit dauid ad
τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς
viros suos: nequaq̄ mihi a dño: si
τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ, μηδαμῶς ἐμοὶ παρὰ κυρίου, εἰ
faciam verbū hoc dño meo xp̄o dñi vt
ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ κυρίῳ μου τῷ χριστῷ κυρίου ἐπε-
inferā manū meā in eum: qm̄ xp̄o dñi hic
νεγκεῖν χεῖρά μου ἐπ' αὐτόν, ὅτι χριστὸς κυρίου οὗτός
est. τ persuasit dauid viris suis in ser-
ἐστιν. καὶ ἔπεισε δαυὶδ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ ἐν λό-
mōib⁹: τ nō pmisit eis vt cōsurgerēt τ interficerēt
γοις, καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀναστῆναι καὶ θανατῶσαι
saul. τ surrexit saul τ egressus ē in viam
τὸν σαοὺλ. καὶ ἀνέστη σαοὺλ καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὁδόν.
de spelūca. τ egressus ē dauid post saul
ἐκ τοῦ σπηλαίου. καὶ ἐξῆλθε δαυὶδ ὀπίσω σαοὺλ
de spelūca. τ clamauit dauid post saul di-
ἐκ τοῦ σπηλαίου. καὶ ἐβόησε δαυὶδ ὀπίσω σαοὺλ λέ-
cens: dñe rex. τ respexit saul post se.
γων, κύριε βασιλεῦ. καὶ ἐπέβλεψε σαοὺλ ὀπίσω αὐ-
τ inclinauit dauid sup faciē suā sup
τοῦ. καὶ ἔκυψε δαυὶδ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
terrā: τ adorauit eū. τ dixit dauid ad saul:
γῆν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαοὺλ,
quare audis verba ppl'i dicētiū: ecce
ἵνα τί ἀκούεις τῶν λόγων τοῦ λαοῦ λεγόντων, ἰδοὺ
dauid querit aiam tuā. τ in die ista
δαυὶδ ζητεῖ τὴν ψυχήν σου. καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
viderūt oculi tui φ tradidit te do-
τῃ ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου ὡς παρέδωκέ σε κύ-
minus hodie in manus meas in spelūca: τ
ριος σήμερον εἰς τὰς χεῖράς μου ἐν τῷ σπηλαίῳ, καὶ
nō volui occidere te: τ peperci tibi. τ
οὐκ ἐβουλήθην ἀποκτεῖναί σε, καὶ ἐφεισάμην σου. καὶ
dixi nō inferā manū meā in dñm meū: qm̄
εἶπα οὐκ ἐποίσω χεῖρά μου ἐπὶ τὸν κύριόν μου, ὅτι
christus dñi iste est τ pater meus. τ ecce
χριστὸς κυρίου οὗτός ἐστι καὶ πατήρ μου. καὶ ἰδοὺ τὸ
ala diploidis in manu mea. ego abstu-
πτερύγιον τῆς διπλοΐδος ἐν τῇ χειρί μου. ἐγὼ ἀφῄ-
li alam diploidis τ nō interfeci
ρηκα τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος καὶ οὐκ ἀπέκτεινά
te. τ cognosce τ vide hodie φ nō est in
σε. καὶ γνῶθι καὶ ἴδε σήμερον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ
manu mea malū neq; iniqtas neq; impietas: τ non
χειρί μου κακία οὐδὲ ἀθέτησις οὐδὲ ἀσέβεια, καὶ οὐχ
peccaui in te. τ tu insidiaris aīe mee vt
ἥμαρτον εἰς σέ. καὶ σὺ δεσμεύεις τὴν ψυχήν μου τοῦ
auferas eā. iudicet dñs inter me τ in-
λαβεῖν αὐτήν. κρίναι κύριος ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀνα-
ter te: τ vlciscatur me dñs ex te. āt
μέσον σοῦ, καὶ ἐκδικήσαι μοι κύριος ἐκ σοῦ. ἡ δὲ
man⁹ mea nō erit in te sicut dicitur in prouer-
χείρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σὲ καθὼς λέγεται ἐν παραβο-
bio antiquo. ab impiis egredietur delictū. τ
λῇ ἀρχαίᾳ. ἐξ ἀνόμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια. καὶ
man⁹ mea nō erit in te. τ nunc post quem
ἡ χείρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σέ. καὶ νῦν ὀπίσω τίνος
persequeris rex israel post quē egre-
καταδιώκεις βασιλεῦ τοῦ ἰσραὴλ ὀπίσω τίνος ἐκ-
deris? post canē mortuū τ post pulicē
πορεύῃ; ὀπίσω κυνὸς τεθνηκότος καὶ ὀπίσω ψύλλου
vnū? sit dñs in iudicē τ cēsorē inter me τ
ἑνός; γένοιτο κύριος εἰς κριτὴν καὶ δικαστὴν ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ
te: τ videat dñs τ iudicet causā meā τ vlciscatur me
σοῦ, καὶ ἴδοι κύριος καὶ κρίναι τὴν δίκην μου καὶ δικάσαι μοι
de manu tua. τ factū ē vt cōpleuit dauid loqui
ἐκ χειρός σου. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε δαυὶδ λαλῶν
sermōes istos ad saul: τ dixit saul: vox
τὰ ῥήματα ταῦτα πρὸς σαοὺλ, καὶ εἶπε σαοὺλ, ἡ φωνή
tua hec fili dauid? τ eleuauit saul vocē suā
σου αὕτη τέκνον δαυίδ; καὶ ἐπῆρε σαοὺλ τὴν φωνὴν αὐτοῦ

τ fleuit. τ dixit ad dauid: iustus tu ma-
καὶ ἔκλαυσε. καὶ εἶπε πρὸς δαυὶδ, δίκαιος σὺ ὑ-
gis q̄ ego: quia tu dd̄ē tribuisti mihi bona: ego
πὲρ ἐμέ, ὅτι σὺ μὲν ἀνταπέδωκάς μοι ἀγαθά, ἐγὼ
aūt reddidi tibi mala. τ tu nunciasti
δὲ ἀνταπέδωκά σοι κακά. καὶ σὺ ἀπήγγελκας
hodie que fecisti mihi bona: quō inclusit me
σήμερον ἃ ἐποίησάς μοι ἀγαθά, ὡς ἀπέκλεισέ με
dñs hodie in manus tuas: τ non interfeci-
κύριος σήμερον εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ οὐκ ἀπέκτει-
sti me. τ quia si inuenerit aliq̄s inimicū suū in an-
νάς με. καὶ ὅτι εἰ εὕροι τις τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ ἐν θλί-
gustia: τ miserit eū in via bona: τ dñs
ψει, καὶ ἐκπέμψοι αὐτὸν ἐν ὁδῷ ἀγαθῇ, καὶ κύριος
reddet ei bona: sicut fecisti tu ho-
ἀνταποδώσει αὐτῷ ἀγαθά, καθὼς πεποίηκας σὺ σή-
die. τ nūc ecce ego cognosco: qm̄ regnās re-
μερον. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ γινώσκω, ὅτι βασιλεύων βα-
gnabis: τ cōstituet regnū israel in manu
σιλεύσεις, καὶ στήσεται ἡ βασιλεία ἰσραὴλ ἐν χειρί
tua. τ nūc iura mihi in dño: vt nō dis-
σου. καὶ νῦν ὄμοσόν μοι κατὰ τοῦ κυρίου, ἵνα μὴ ἐξο-
perdas semen meū post me: τ nō de-
λοθρεύσης τὸ σπέρμα μου ὀπίσω μου, καὶ μὴ ἀφα-
leas nomē meū de domo patris mei.
νίσης τὸ ὄνομά μου ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου.
τ iurauit dauid saul. τ abijt saul in
καὶ ὤμοσε δαυὶδ τῷ σαοὺλ. καὶ ἀπῆλθεν σαοὺλ εἰς
domū suā. τ dauid τ viri sui ascē-
τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἀνέ-
derūt in munitionē arctā.
βησαν εἰς μεσσαρὰ τὴν στενήν.

Ca. 25.

A — Infra. 28.a.

Et samuel mortu⁹ est: τ cōgregatur vniuersus
Καὶ σαμουὴλ ἀπέθανε, καὶ συναθροίζεται πᾶς
israel τ plāgūt eū τ sepeliūt eū in
ἰσραὴλ καὶ κόπτονται αὐτὸν καὶ θάπτουσιν αὐτὸν ἐν τῷ
domo sua in armathaim. τ surrexit dauid descēdit
οἴκῳ αὐτοῦ ἐν ἀρμαθαίμ. καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ κατέβη
in desertū pharā. τ erat homo in soli-
εἰς τὴν ἔρημον φαράν. καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐν τῇ ἐρή-
tudine: τ possessio eius in carmelo: τ
μῳ, καὶ ἡ ἐργασία αὐτοῦ ἐν τῷ καρμήλῳ, καὶ ὁ
homo magnus nimis. τ huic oues tria
ἄνθρωπος μέγας σφόδρα. καὶ τούτῳ πρόβατα τρισ-
millia: τ capre mille. τ factū est cū tōderēt
χίλια, καὶ αἶγες χίλιαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κείρειν
ipsi oues eius in carmelo: τ nomē
αὐτοὺς τὰ ποίμνια αὐτοῦ ἐν τῷ καρμήλῳ, καὶ ὄνομα
homini nabal: τ vxori nomē abigail.
τῷ ἀνθρώπῳ ναβάλ, καὶ τῇ γυναικὶ ὄνομα ἀβιγαΐλ.
τ erat mulier bona prudētia τ pulchra forma nimis.
καὶ ἦν ἡ γυνὴ ἀγαθὴ συνέσει καὶ καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα
τ homo durus τ maliciosus in exercitiis:
καὶ ὁ ἄνθρωπος σκληρὸς καὶ πονηρὸς ἐν ἐπιτηδεύμασι,
τ homo caninus. τ audiuit dauid in deserto
καὶ ἄνθρωπος κυνικός. καὶ ἤκουσε δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ
φ tōdit nabal carmelius greges suos. τ
ὅτι κείρει ναβὰλ ὁ καρμήλιος τὰ ποίμνια αὐτοῦ. καὶ
misit dauid decē pueros. τ dixit ad
ἀπέστειλε δαυὶδ δέκα παιδάρια. καὶ εἶπε πρὸς τὰ
pueros: ascendite in carmelū: τ venite ad
παιδάρια, ἀνάβητε εἰς τὸν κάρμηλον, καὶ ἥκατε πρὸς
nabal: τ salutate eū in noīe meo
τὸν ναβάλ. καὶ ἀσπάσασθε αὐτὸν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου
in pace: τ dicetis ei hec: ad tp̄s τ tu sal-
ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἐρεῖτε αὐτῷ τάδε, εἰς ὥρας καὶ σὺ ὑγι-
uus τ omnia salua τ dom⁹ tua.
αίνων καὶ πάντα τὰ ὑγιαίνοντα καὶ ὁ οἶκός σου.
τ nūc ecce audiui φ tōdent tibi nunc pastores
καὶ νῦν ἰδοὺ ἀκήκοα ὅτι κείρουσί σοι νῦν οἱ ποιμένες

& fleuit: dixitq; ad dauid. Iustior tu es quā ego. Tu enim tribuisti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicasti mihi hodie que feceris mihi bona: quomodo tradiderit me dñs in manu tua & non occideris me. Quis enim cū inuenerit inimicum suū dimittet eum in via bona? Sed dominus reddat tibi vicissitudinem hanc: pro eo q̄ hodie operatus es in me. Et nunc quia scio φ certissime regnaturus sis: & habiturus ī manu tua regnū israel: iura mihi in domino ne deleas semen meum post me: neq; auferas nomen meum de domo patris mei. Et iurauit dauid sauli. Abiit ergo saul in domum suam: & dauid & viri eius ascenderūt ad tutiora loca.

25.

Mortuus est autē samuel & cōgregat⁹ est vniuersus israel & planxerunt eum nimis & sepelierūt eum in domo sua in ramatha. Cōsurgensq; dauid descēdit in desertum pharā. Erat autem vir quispiam in solitudine maō: & possessio eius in carmelo: & homo ille magnus nimis. Erantq; ei oues tria milia: & mille capre. Et accidit vt tonderetur grex eius in carmelo. Nomen autem viri illius erat nabal: & nomen vxoris eius abigail. Eratq; mulier illa prudentissima & speciosa. Porro vir eius durus & pessimus & maliciosus. Erat autem de genere caleph. Cum autem audisset dauid in deserto φ tonderet nabal gregem suum: misit decem iuuenes & dixit eis. Ascendite in carmelum & venietis ad nabal: & salutabitis eum ex nomine meo pacifice: & sic dicetis. Sit fratribus meis & tibi pax: & domui tue pax: & omnibus q̄cunq; habes sit pax. Audiui φ tonderēt pastores tui greges

בכה אמר ויבך: ויאמר אל דוד צדיק אתה צדק
ממני כי אתה גמלתני הטובה
רוע נגד ואני גמלתיך הרעה: ואתה הגדת
עשה היום את אשר עשיתה אתי
טובה את אשר סגרני יהוה בידך
מצא ולא הרגתני: וכי ימצא איש את
איבו ושלחו בדרך טובה
שלם ויהוה ישלמך טובה תחת היום
הזה אשר עשיתה לי: ועתה
מלך הנה ידעתי כי מלך תמלוך
קום וקמה בידך ממלכת ישראל:
שבע ועתה השבעה לי ביהוה אם
כרת תכרית את זרעי אחרי ואם
שמד תשמיד את שמי מבית אבי:
וישבע דוד לשאול וילך
שאול אל ביתו ודוד ואנשיו
עלה צוד עלו על המצודה:

Cap.xxv.

מות קבץ וימת שמואל ויקבצו
ספד קבר כל ישראל ויספדו לו ויקברהו
קום ירד בביתו ברמה ויקם דוד וירד
אל מדבר פארן: ואיש במעון
עשה גדל ומעשהו בכרמל והאיש גדול
מאד ולו צאן שלשת אלפים
היה ואלף עזים ויהי בגזז את צאנו
בכרמל: ושם האיש נבל ושם
איש אשתו אביגיל והאשה טובת
יפה שכל ויפת תאר והאיש קשה
רוע עלל ורע מעללים והוא כלבי: וישמע
שמע דוד במדבר כי גזז נבל את צאנו:
שלח וישלח דוד עשרה נערים
אמר עלה ויאמר דוד לנערים עלו כרמלה
בוא ובאתם אל נבל ושאלתם לו בשמי
שלם לשלום: ואמרתם כה לחי ואתה
שלום וביתך שלום וכל אשר
לך שלום: ועתה שמעתי כי
רעה גזזים לך עתה הרעים אשר

tuos qui erãt nobiſcũ ĩ deſerto. Nũꝙ eis moleſti fuimus: nec aliqñ defuit quicꝙ eis de grege omni tẽpore quo fuerũt nobiſcũ in carmelo. Interroga pueros tuos & indicabunt tibi. Nũc ergo ĩueniãt pueri gratiã ĩ oculis tuis. In die enĩ bõa venimus. Quodcunꝙ inuenerit manus tua da ſeruis tuis & filio tuo dd. Cũꝙ veniſſet pueri dauid: locuti ſunt ad nabal omnia verba hec ex noĩe dauid & ſiluerunt. Rñdens autem nabal pueris dauid ait. Quis eſt dauid & qs eſt filius iſai? Hodie increuerunt ſerui qui fugiunt dominos ſuos. Tollã ergo pães meos & aquas meas & carnes pecorũ q̃ occidi tõſoribus meis: & dabo viris quos neſcio vnde ſint? Regreſſi ſũt itaꝙ pueri dauid p viã ſuã: & reuerſi venerũt & annũciauerunt ei oĩa verba q̃ dixerat nabal. Tũc ait dauid pueris ſuis. Accĩgatur vnuſquiſꝙ gladio ſuo. Et accĩcti ſunt ſinguli gladiis ſuis. Accĩctuſꝙ eſt & dauid enſe ſuo: & ſecuti ſunt dauid q̃ſi q̃dringẽti viri. Porro ducenti remãſerũt ad ſarcinas. Abigail autem vxori nabal nunciauit vnꝰ de pueris ſuis: dicens. Ecce dauid miſit nuncios de deſerto vt bñdicerẽt dño noſtro: & auerſatus ẽ eos. Homĩes iſti boni ſatis fuerũt nobis & non moleſti: nec quicꝙ aliqñ periit oĩ tpe quo fuimus conuerſati cum eis in deſerto. Pro muro erant nobis tam in nocte q̃ in die omnibus diebus quibus paſcimꝰ apud eos greges. Quã obrẽ cõſidera & recogita quid facias: qm̃ cõpleta ẽ malicia aduerſũ virũ tuũ & aduerſũ domũ tuã: & ipſe eſt filius belial: ita vt nemo poſſit ei loqui. Feſtinauit igitur abigail & tulit

ducentos panes & duos vtres vini: & quinꝙ arietes coctos: & quinꝙ ſata polente: & centum ligaturas vue paſſe: & ducentas maſſas caricarũ: & poſuit ſuper aſinos: dixitꝙ pueris ſuis. Precedite me & ecce ego poſt tergum ſequar vos. Viro autem ſuo nabal non indicauit. Cũ ergo aſcendiſſet aſinum & deſcenderet ad radicem montis: dauid & viri eius deſcẽdebant in occurſum eiꝰ. Quibus & illa occurrit. Et ait dauid. Vere fruſtra ſeruaui omnia que huius erant in deſerto & nõ periit quicꝙ de cunctis que ad eũ pertinebant: & reddidit mihi malum pro bono. Hec faciat deus inimicis dauid & hec addat: ſi reliquero de omnibus que ad ipſum pertinẽt vſꝙ mane mĩgentem ad parietem. Cum aũt vidiſſet abigail dauid: feſtinauit & deſcendit de aſino: & procidit coram dauid ſuper faciem ſuam & adorauit ſuper terram & cecidit ad pedes eius & dixit. In me ſit domine mi hec iniquitas. Loquatur obſecro ancilla tua in auribꝰ tuis: & audi verba famule tue. Ne ponat oro dominus meus rex cor ſuum ſuper virum iſtum iniquum nabal: quoniam ſecundum nomen ſuũ ſtultus eſt: & eſt ſtultitia cum eo. Ego autem ancilla tua nõ vidi pueros tuos domine mi quos miſiſti. Nũc ergo domine mi viuit dominus & viuit anima tua qui prohibuit te ne venires in ſanguinem: & ſaluauit manum tuam tibi. Et nunc fiãt ſicut nabal inimici tui: & qui querunt domino meo malum. Quapropter ſuſcipe benedictionem hanc quam attulit ancilla tua tibi dño meo: & da pueris qui ſequũtur te dominũ meum. Aufer iniquitatẽ famule tue. Faciens enim faciet dominus tibi dño meo domum fidelẽ: qa

מלחמות יהוה אדני נלחם ורעה לא תמצא בך מימיך׃ ויקם אדם לרדפך ולבקש את נפשך והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את יהוה אלהיך ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע׃ והיה כי יעשה יהוה לאדני ככל אשר דבר את הטובה עליך וצוך לנגיד על ישראל׃ ולא תהיה זאת לך לפוקה ולמכשול לב לאדני ולשפך דם חנם ולהושיע אדני לו והיטב יהוה לאדני וזכרת את אמתך׃ ויאמר דוד לאביגל ברוך יהוה אלהי ישראל אשר שלחך היום הזה לקראתי׃ וברוך טעמך וברוכה את אשר כלתני היום הזה מבוא בדמים והשע ידי לי׃ ואולם חי יהוה אלהי ישראל אשר מנעני מהרע אתך כי לולי מהרת ותבאתי לקראתי כי אם נותר לנבל עד אור הבקר משתין בקיר׃ ויקח דוד מידה את אשר הביאה לו ולה אמר עלי לשלום לביתך ראי שמעתי בקולך ואשא פניך׃ ותבא אביגיל אל נבל והנה לו משתה בביתו כמשתה המלך ולב נבל טוב עליו והוא שכר עד מאד ולא הגידה לו דבר קטן וגדול עד אור הבקר׃ ויהי בבקר בצאת היין מנבל ותגד לו אשתו את הדברים האלה וימת לבו בקרבו והוא היה לאבן׃ ויהי כעשרת הימים

prelia dñi dñe mi tu pliaris. Malicia ergo nō ieniatur in te oībus diebus vite tue. Si eī surrexerit aliqñ hō pseques te vel qrēs aiam tuā: erit aia dñi mei custodita qsi i fasciculo viuentium apud dominū deum tuum. Porro inimicorū tuorū aia rotabitur quasi in impetu & circulo fūde. Cū ergo fecerit tibi dñs domino meo oia hec q̄ locutus ē bona de te: & constituerit te ducē super israel: non erit tibi hoc in singultum & in scrupulum cordis dño meo q effuderis sanguinē inoxiū: aut ipse te vltus fueris Et cū benefecerit dñs domino meo: recordaberis ancille tue. Et ait dauid ad abigail. Bñdictus dominus deus israel qui misit te hodie in occursū meū: & bñdictū eloquium tuum: & benedicta tu que phibuisti me hodie ne irem ad sanguinē: & vlciscerer me manu mea. Alioqn viuit dominus deus israel qui phibuit me ne malum facerem tibi: nisi cito venisses in occursum mihi: non remansisset nabal vsq ad lucem matutinam mingens ad parietem. Suscepit ergo dd̄ d̄ manu eius oia que attulerat ei. Dixitq ei. Vade pacifice i domū tuam. Ecce audiui vocem tuā & honoraui faciem tuam. Venit āt abigail ad nabal. Et ecce erat ei conuiuiū in domo ei⁹ quasi cōuiuiū regis: & cor nabal iocundū. Erat enim ebrius nimis: & non indicauit ei verbum pusillum aut grāde vsq mane. Diluculo aūt cū digessisset vinum nabal: indicauit ei vxor sua verba hec. Et emortuum est cor eius intrinsecus: & fctūs ē quasi lapis. Cū q pertrāsisset decē dies

prelia dñi dñs meus preliabitur. & malicia nō inuenietur in te vnquā. & si surrexerit homo persequēs te & querēs aiam tuā: & erit aia dñi mei ligata in vinculo vite a dño deo: & aiam inimicoꝝ tuoꝝ funda iaculaberis in medio funde. & erit qñ fecerit dñs dño meo fm omnia que locutus est bona de te: & cōstituerit te dñs in ducē sup israel: & nō erit tibi hoc abominatio & scandalū cordis dño meo effūdere sāguinē inocētē gratis: & saluare manū dñi mei sibi. & bñfaciet dñs dño meo & recordaberis ancille tue: vt bñ facias ei. & ait dauid abygail: bñdictus dñs deus israel: q̄ misit te hodie in hac in occursū mihi & benedictus: mos tuus: & benedicta tu que prohibuisti me hodie in hac ne irem in sanguinē: & saluarē manū meā mihi. verū viuit dñs deus israel qui prohibuit me hodie malū facere tibi. q2 nisi festinasses & venisses in occursū mihi: nō relictus esset nabal vsq ad lucē matutinā meiēs ad parietē. & accepit dauid oia de manu eius q̄ attulit ei. & dixit ei dauid: ascēde in pace in domū tuā. aspice. iā qñ audiui vocē tuā: & reuerit⁹ sum faciē tuā. & venit abygail ad nabal. & ecce erat ei cōuiuiū qsi cōuiuiū regum in domo eius. & cor nabal iocūdū in eo: & ipse ebrius nimis. & nō nunciauit abygail nabal verbū grāde vl pusillū vsq ad lumē matutinū: & factū ē mane & vt resipuit a vino nabal: nūciauit ei vxor eius oia verba hec. & imortuū est ei cor eius: & ipse fit vt lapis. & facte sunt quasi decē dies:

πόλεμον κυρίου ὁ κύριός μου πολεμήσει. καὶ κακία οὐχ εὑρεθήσεται ἐν σοὶ πώποτε. καὶ ἐὰν ἀναστῇ ἄνθρωπος καταδιώκων σε καὶ ζητῶν τὴν ψυχήν σου, καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ τοῦ κυρίου μου ἐνδεδεμένη ἐν δεσμῷ τῆς ζωῆς παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν ἐχθρῶν σου σφενδονήσεις ἐν μέσῳ τῆς σφενδόνης. καὶ ἔσται ὅταν ποιήσει κύριος τῷ κυρίῳ μου κατὰ πάντα ἃ ἐλάλησεν ἀγαθὰ ἐπὶ σέ, καὶ ἐντελεῖταί σοι κύριος εἰς ἡγούμενον ἐπὶ Ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἔσται σοι τοῦτο βδελυγμὸς καὶ σκάνδαλον καρδίας τῷ κυρίῳ μου ἐκχέαι αἷμα ἀθῷον δωρεάν, καὶ σῶσαι χεῖρα κυρίου μου ἑαυτῷ. καὶ ἀγαθυνεῖ κύριος τῷ κυρίῳ μου καὶ μνησθήσῃ τῆς δούλης σου, τοῦ καλῶς ποιῆσαι αὐτῇ. καὶ εἶπε Δαυὶδ τῇ Ἀβιγαίλ, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ὃς ἀπέστειλέ σε σήμερον ἐν ταύτῃ εἰς ἀπάντησίν μοι, καὶ εὐλογητὸς ὁ τρόπος σου, καὶ εὐλογημένη σὺ ἡ ἀποκωλύσασά με σήμερον ἐν ταύτῃ μὴ ἐλθεῖν εἰς αἵματα, καὶ σῶσαι χεῖρά μου ἐμοί. πλὴν ζῇ κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ ὃς ἀπεκώλυσέ με σήμερον τοῦ κακοποιῆσαί σοι. ὅτι εἰ μὴ ἔσπευσας καὶ παρεγένου εἰς ἀπάντησίν μου, οὐκ ἂν ὑπελείφθη τῷ Ναβὰλ ἕως φωτὸς τοῦ πρωῒ οὐρῶν πρὸς τοῖχον. καὶ ἔλαβε Δαυὶδ πάντα τὰ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς ἃ ἤνεγκεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν αὐτῇ Δαυίδ, ἀνάβηθι εἰς εἰρήνην εἰς τὸν οἶκόν σου. βλέπε δὴ ὅτι ἤκουσα τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐνετράπην τὸ πρόσωπόν σου. καὶ παρεγένετο Ἀβιγαὶλ πρὸς Ναβάλ. καὶ ἰδοὺ ἦν αὐτῷ πότος ὡς ὁ πότος τῶν βασιλέων ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ἡ καρδία Ναβὰλ ἀγαθὴ ἐπ' αὐτῷ, καὶ αὐτὸς μεθύων σφόδρα. καὶ οὐκ ἀπήγγειλεν Ἀβιγαὶλ τῷ Ναβὰλ ῥῆμα μέγα ἢ μικρὸν ἕως φωτὸς τοῦ πρωΐ, καὶ ἐγένετο πρωΐ, καὶ ὡς ἐξένηψεν ἀπὸ τοῦ οἴνου Ναβάλ, ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἡ γυνὴ αὐτοῦ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἀπέθανεν ἡ καρδία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς γίνεται ὡς λίθος. καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ δέκα ἡμέραι,

& percussit dñs nabal & mortuus est. & audiuit dauid q mortuus eēt nabal & dixit: benedictus dñs deus qui iudicauit iudiciū obprobrij mei de manu nabal: & seruū suū custodiuit de manu malorū. & maliciā nabal cōuertit dñs in caput eius. & misit dauid & locutus est de abigail: vt sumeret eā sibi in vxorē. & venerūt pueri dauid ad abigail in carmelū. & locuti sunt ei dicētes: dauid misit nos ad te vt accipiat sibi in vxorē. & cōsurgēs adorauit sup faciē sup terrā. & ait: ecce famula tua in ancillā vt lauet pedes seruorū dñi mei. & festinauit & surrexit abigail & ascēdit sup asinū: & quinq puelle eius secute sunt eā. & abijt post nuncios dauid: & fit illi in vxorē. & achinaam accepit sibi dauid ex izrael: & fuerūt ei ambe in vxores. & saul dedit mechol filiā suā vxorē dauid phalti filio lais qui de galim.

καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν Ναβὰλ καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἤκουσε Δαυὶδ ὅτι ἀπέθανε Ναβὰλ καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ὃς ἔκρινε τὴν κρίσιν τοῦ ὀνειδισμοῦ μου ἐκ χειρὸς Ναβάλ, καὶ τὸν δοῦλον αὐτοῦ περιεποιήσατο ἐκ χειρὸς κακῶν. καὶ τὴν κακίαν Ναβὰλ ἐπέστρεψε κύριος εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε Δαυὶδ καὶ ἐλάλησε περὶ Ἀβιγαίλ, λαβεῖν αὐτὴν ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἦλθον οἱ παῖδες Δαυὶδ πρὸς Ἀβιγαὶλ εἰς τὸν Κάρμηλον. καὶ ἐλάλησαν αὐτῇ λέγοντες, Δαυὶδ ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λαβεῖν σε αὑτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἀναστᾶσα προσεκύνησεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἡ δούλη σου εἰς παιδίσκην νίπτειν τοὺς πόδας τῶν παίδων τοῦ κυρίου μου. καὶ ἐτάχυνε καὶ ἀνέστη Ἀβιγαὶλ καὶ ἐπέβη ἐπὶ τὸν ὄνον, καὶ πέντε κοράσια αὐτῆς ἠκολούθησαν αὐτῇ. καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω τῶν ἀγγέλων Δαυίδ, καὶ γίνεται αὐτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ τὴν Ἀχιναὰμ ἔλαβεν ἑαυτῷ Δαυὶδ ἐξ Ἰσραήλ, καὶ ἦσαν αὐτῷ ἀμφότεραι εἰς γυναῖκας. καὶ Σαοὺλ ἔδωκε Μελχὸλ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τὴν γυναῖκα Δαυὶδ τῷ Φαλτὶ υἱῷ Λάις τῷ ἐκ Γαλίμ.

Ca. 26.

Et venerūt ziphei in collem ad saul dicētes: ecce dauid abscōditus est apud nos in colle echela q̄ est ex aduerso iessemū. & surrexit saul & descēdit in desertū ziph. & cum eo tria milia virorū electorū de israel vt quererēt dauid in deserto ziph. & castrametat⁹ est saul in colle echela ex aduerso iessemū q̄ est in via. & dauid sedebat in deserto. & vidit dauid q venisset saul post se in desertū. & misit dauid exploratores: & cognouit q venisset saul paratus illuc. & surrexit dauid clam & abijt in locū vbi dormiebat illic saul. & vidit dd̄ locum vbi dormiuit ibi saul: & abener

Καὶ ἔρχονται οἱ Ζιφαῖοι εἰς τὸν βουνὸν πρὸς Σαοὺλ λέγοντες, ἰδοὺ Δαυὶδ κέκρυπται παρ' ἡμῖν ἐν τῷ βουνῷ τῷ Ἐχελὰ τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ Ἰεσσεμοῦν. καὶ ἀνέστη Σαοὺλ καὶ κατέβη ἐς τὴν ἔρημον Ζίφ. καὶ μετ' αὐτοῦ τρεῖς χιλιάδες ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν ἐξ Ἰσραὴλ τοῦ ζητεῖν τὸν Δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ Ζίφ. καὶ παρενέβαλεν Σαοὺλ ἐν τῷ βουνῷ τῷ Ἐχελὰ ἐπὶ προσώπου Ἰεσσεμοῦν τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. καὶ ὁ Δαυὶδ ἐκάθητο ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶδε Δαυὶδ ὅτι ἥκει Σαοὺλ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἀπέστειλε Δαυὶδ κατασκόπους, καὶ ἔγνω ὅτι ἥκει Σαοὺλ ἕτοιμος ἐκεῖ. καὶ ἀνέστη Δαυὶδ λάθρα καὶ εἰσπορεύεται εἰς τὸν τόπον οὗ ἐκάθευδε ἐκεῖ Σαούλ. καὶ εἶδε Δαυὶδ τὸν τόπον οὗ ἐκοιμήθη ἐκεῖ Σαούλ, καὶ Ἀβεννὴρ

percussit dñs nabal: & mortuus est. Qđ cū audisset dauid mortuum nabal: ait. Benedictus dñs qui iudicauit cām obprobrij mei de manu nabal: & seruū suū custodiuit a malo: & maliciam nabal reddidit dominus in caput eius. Misit ergo dauid & locutus est ad abigail vt sumeret eam sibi in vxorem. Et venerunt pueri dauid ad abigail in carmelū: & locuti sūt ad eam dicentes. Dauid misit nos ad te vt accipiat te sibi in vxorē. Que consurgens adorauit prona in terram: & ait. Ecce famula tua sit in ancillā: vt lauet pedes seruorū dñi mei. Et festinauit & surrexit abigail & ascēdit super asinum: & quinq puelle ierunt cū ea pedisseque eius: & secuta est nūcios dd̄: & fctā est illi vxor. Sed & achinoē accepit dd̄ de iezrael: & fuit vtraq vxor eius. Saul autem dedit michol filiā suam vxorē dauid phalti filio lais qui erat de gallim.

Et venerunt ziphei ad saul in gabaa dicentes. Ecce dauid abscōditus est in colle achile que ē ex aduerso solitudinis. Et surrexit saul & descēdit in desertum ziph & cum eo tria milia virorū de electis israel: vt quereret dauid i deserto ziph. Et castrametatus est saul in gabaa achile que erat ex aduerso solitudinis in via. Dauid āt hitabat in deserto. Vidēs āt q venisset saul post se in desertum: misit exploratores: & didicit q illuc venisset certissime. Et surrexit dauid & venit ad locum vbi erat saul. Cumq vidisset locum in quo dormiebat saul & abner

ויגף יהוה את נבל וימת׃ וישמע דוד כי מת נבל ויאמר ברוך יהוה אשר רב את ריב חרפתי מיד נבל ואת עבדו חשך מרעה ואת רעת נבל השיב יהוה בראשו וישלח דוד וידבר באביגיל לקחתה לו לאשה׃ ויבאו עבדי דוד אל אביגיל הכרמלה וידברו אליה לאמר דוד שלחנו אליך לקחתך לו לאשה׃ ותקם ותשתחו אפים ארצה ותאמר הנה אמתך לשפחה לרחץ רגלי עבדי אדני׃ ותמהר ותקם אביגיל ותרכב על החמור וחמש נערתיה ההלכות לרגלה ותלך אחרי מלאכי דוד ותהי לו לאשה׃ ואת אחינעם לקח דוד מיזרעאל ותהיין גם שתיהן לו לנשים׃ ושאול נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש אשר מגלים׃

Cap. xxvi.

ויבאו הזפים אל שאול הגבעתה לאמר הלוא דוד מסתתר בגבעת החכילה על פני הישימן׃ ויקם שאול וירד אל מדבר זיף ואתו שלשת אלפים איש בחורי ישראל לבקש את דוד במדבר זיף׃ ויחן שאול בגבעת החכילה אשר על פני הישימן על הדרך ודוד ישב במדבר וירא כי בא שאול אחריו המדברה׃ וישלח דוד מרגלים וידע כי בא שאול אל נכון׃ ויקם דוד ויבא אל המקום אשר חנה שם שאול וירא דוד את המקום אשר שכב שם שאול ואבנר

בן נר שר צבאו ושאול שכב במעגל והעם חנים סביבתו ויען דוד ויאמר אל אחימלך החתי ואל אבישי בן צרויה אחי יואב לאמר מי ירד אתי אל שאול אל המחנה ויאמר אבישי אני ארד עמך ויבא דוד ואבישי אל העם לילה והנה שאול שכב ישן במעגל וחניתו מעוכה בארץ מראשתו ואבנר והעם שכבים סביבתו ויאמר אבישי אל דוד סגר אלהים היום את איבך בידך ועתה אכנו נא בחנית ובארץ פעם אחת ולא אשנה לו ויאמר דוד אל אבישי אל תשחיתהו כי מי שלח ידו במשיח יהוה ונקה ויאמר דוד חי יהוה כי אם יהוה יגפנו או יומו יבוא ומת או במלחמה ירד ונספה חלילה לי מיהוה משלח ידי במשיח יהוה ועתה קח נא את החנית אשר מראשתו ואת צפחת המים ונלכה לנו ויקח דוד את החנית ואת צפחת המים מראשתי שאול וילכו להם ואין ראה ואין יודע ואין מקיץ כי כלם ישנים כי תרדמת יהוה נפלה עליהם ויעבר דוד העבר ויעמד על ראש ההר מרחק רב המקום ביניהם ויקרא דוד אל העם ואל אבנר בן נר לאמר הלוא תענה אבנר ויען אבנר ויאמר מי אתה קראת אל המלך ויאמר דוד אל אבנר הלוא איש אתה ומי כמוך בישראל ולמה לא שמרת אל אדניך המלך כי בא אחד

filius ner princeps militie eius: & saulē dormiētē in tētorio & reliquū vulgus p circuitū eius: ait dauid ad achimelech etheum: & abisai filium saruie fratrem ioab dicēs. Quis descendet mecum ad saul in castra? Dixitq abisai. Ego descendā tecū. Venerūt ergo dauid & abisai ad populū nocte: & inuenerunt saul iacentē & dormientē in tentorio: & hastam fixā in terra ad caput eius. Abner aūt & populum dormiētes in circuitu eius. Dixitq abisai ad dauid. Cōclusit de⁹ inimicū tuū hodie in manus tuas. Nūc ergo perfodiam eū lācea in terra semel: & secūdo opus non erit. & dixit dd ad abisai. Ne interficias eū. Quis enī extendet manum suā in xp̄m dn̄i & innocēs erit? Et dixit dauid. Viuit dn̄s: qa nisi dn̄s percusserit eum: aut dies ei⁹ venerit vt moriatur: aut in pliū descēdens perierit: propitius mihi sit dn̄s ne extēdā manū meā in xp̄m dn̄i. Nūc igitur tolle hastam que ē ad caput eius & ciphum aque & abeamus. Tulit igitur dauid hastam & ciphū aq̄ q̄ erat ad caput eius: & abierūt. Et nō erat quisq̄ qui videret & itelligeret & euigilaret sed oēs dormiebāt: qa sopor domini irruerat sup eos. Cūq trāsisset dd ex aduerso & stetisset in vertice mōtis de lōge: & esset grāde interuallū inter eos: clamauit dauid ad ppl̄m & ad abner filiū ner dicens. Nōne rn̄debis abner? Et rn̄dēs abner ait. Quis es tu qui clamas & inqetas regē? Et ait dauid ad abner. Nūquid nō vir tu es? Et quis alius siīis tui in israel? Quare ergo non custodisti dn̄m tuum regē? Ingressus est enim vnus

υἱὸς νὴρ ἀρχιςράτηγος αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ σαοὺλ ἐκάθευδεν ἐν λαμπήνῃ. καὶ ὁ λαὸς παρεμβεβληκὼς κύκλῳ αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ καὶ εἶπε πρὸς ἀχιμέλεχ τὸν χετταῖον καὶ πρὸς ἀβεσσὰ υἱὸν σαρουίας ἀδελφὸν ἰωὰβ λέγων, τίς εἰσελεύσεται μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν παρεμβολὴν πρὸς σαοὺλ; καὶ εἶπεν ἀβεσσά, ἐγὼ εἰσελεύσομαι μετὰ σοῦ. καὶ εἰσπορεύονται δαυὶδ καὶ ἀβεσσαὶ εἰς τὸν λαὸν τὴν νύκτα. καὶ ἰδοὺ σαοὺλ καθεύδων ὕπνῳ ἐν λαμπήνῃ, καὶ τὸ δόρυ ἐμπεπηγὸς εἰς τὴν γῆν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἀβεννὴρ καὶ ὁ λαὸς ἐκάθευδεν κύκλῳ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀβεσσαὶ πρὸς δαυίδ, ἀπέκλεισε κύριος τὸν ἐχθρόν σου σήμερον εἰς χεῖράς σου. καὶ νῦν πατάξω δὴ αὐτὸν τῷ δόρατι ἅπαξ εἰς τὴν γῆν καὶ οὐ δευτερώσω αὐτῷ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεσσαί, μὴ διαφθείρῃς αὐτόν, ὅτι τίς ἐποίσει χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν χριστὸν κυρίου καὶ ἀθῳωθήσεται; καὶ εἶπε δαυὶδ ζῇ κύριος, ὅτι ἐὰν μὴ κύριος παίσῃ αὐτόν, ἢ ἡμέρα αὐτοῦ ἔλθῃ καὶ ἀποθάνῃ, ἢ εἰς πόλεμον καταβῇ καὶ προστεθῇ, ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο παρὰ κυρίου ἐπενεγκεῖν χεῖρά μου ἐπὶ χριστὸν κυρίου. καὶ νῦν λάβε δὴ τὸ δόρυ τὸ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀπέλθωμεν ἡμεῖς. καὶ ἔλαβε δαυὶδ τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθον αὐτοί. καὶ οὐκ ἦν ὁ βλέπων καὶ οὐκ ἦν ὁ γινώσκων καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξεγειρόμενος, πάντες ὑπνοῦντες, ὅτι θάμβος κυρίου ἔπεσεν ἐπ' αὐτούς. καὶ διέβη δαυὶδ εἰς τὸ πέραν, καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους μακρόθεν, καὶ πολλὴ ἡ ὁδὸς ἀναμέσον αὐτῶν, καὶ προσεκαλέσατο δαυὶδ τὸν λαόν, καὶ τῷ ἀβεννὴρ υἱῷ νὴρ ἐλάλησε λέγων, οὐκ ἀποκριθήσῃ ἀβεννήρ; καὶ ἀπεκρίθη ἀβεννὴρ καὶ εἶπεν, τίς εἶ ὁ καλῶν με, τίς εἶ σύ; καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεννήρ, οὐχὶ ἀνὴρ σύ; καὶ τίς ἐν ἰσραὴλ ὡς σύ; καὶ ἵνα τί οὐ φυλάσσεις τὸν κύριόν σου τὸν βασιλέα; ὅτι εἰσῆλθεν εἷς

filius ner princeps militie eius ibi: & saul dormiebat in curru. & pplus castrametatus erat p circuitū eius. & rn̄dit dauid & dixit ad achimelech chetteū & ad abessai filiū saruie fratrē ioab dicēs: quis ingredietur mecū in castra ad saul? & dixit abessa: ego ingrediar tecum. & abeunt dauid & abessai in pplm nocte. & ecce saul dormiens dormiuit in curru: & hasta fixa in terra ad caput eius. & abener & populus dormiebat i circuitu ei⁹. & dixit abessai ad dauid: cōclusit dn̄s inimicū tuū hodie in manus tuas. & nūc percutiā eū lancea semel in terra & nō secūdo percutiā eū. & dixit dauid ad abessai: ne interficias eū: qm̄ quis inferet manus suas in xp̄m dn̄i & innocēs erit? & dixit dauid viuit dn̄s: q nisi dn̄s percusserit eū: aut dies eius venerit & moriatur: vel in pugnā descēdat & apponatur: mihi aūt nō fiat a dn̄o inferre manū meā in xp̄m dn̄i. & nūc accipe iā hastā q̄ ad caput eius & lenticulā aque a capite eius: & abeamus nos. & tulit dd hastā & lenticulā aque a capite ei⁹: & abierūt ipsi. & non erat q̄ videret & nō erat q̄ itelligeret & nō erat q̄ surgeret: oēs dormiētes: quia stupor dn̄i irruerat super eos. & trāsijt dauid in vlteriorē ptē: & stetit in vertice mōtis de lōge: & multa via inter eos: & vocauit dauid pplm: & abener filio ner locut⁹ est dicēs: nō rn̄debis abener? & rn̄dit abener & dixit: quis es q̄ vocas me: quis es tu? & dixit dauid ad abener: nūqd nō vir tu? & quis in israel sicut tu? & quare nō custodis dn̄m tuū regem? qm̄ ingressus ē vnus

ἐκ τοῦ λαοῦ διαφθεῖραι τὸν κύριόν σου τὸν βασιλέα, οὐκ ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ πεποίηκας. ζῇ κύριος, ὅτι υἱοὶ θανάτου ὑμεῖς οἱ μὴ φυλάσσοντες τὸν κύριον ὑμῶν τὸν βασιλέα τὸν χριστὸν κυρίου. καὶ νῦν ἴδε ποῦ ἐστι τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ φακὸς τοῦ ὕδατος τὰ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἐπέγνω σαοὺλ τὴν φωνὴν δαυίδ, καὶ εἶπεν ἡ φωνή σου αὕτη τέκνον δαυίδ; καὶ εἶπε δαυίδ, φωνή μου κύριέ μου δοῦλος σός κύριε βασιλεῦ. καὶ εἶπεν ἵνα τί τοῦτο καταδιώκει ὁ κύριός μου ὀπίσω τοῦ δούλου αὐτοῦ; ὅτι τί ἥμαρτον; ἢ τίς ἐν ἐμοὶ κακία εὑρέθη; καὶ νῦν ἀκουσάτω δὴ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τὰ ῥήματα τοῦ δούλου αὐτοῦ, εἰ ὁ θεὸς ἐπισείει σε ἐπ' ἐμέ, ὀσφρανθείη ἡ θυσία σου. εἰ δὲ υἱοὶ ἀνθρώπων, ἐπικατάρατοι οὗτοι ἐνώπιον κυρίου, ὅτι ἐξέβαλόν με σήμερον μὴ στηριχθῆναι ἐν κληρονομίᾳ κυρίου. λέγοντες πορεύου δούλευε θεοῖς ἑτέροις. καὶ νῦν μὴ πέσοι τὸ αἷμά μου ἐπὶ τὴν γῆν ἐξ ἐναντίας προσώπου κυρίου. ὅτι ἐξελήλυθεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ζητεῖν ψύλλον ἕνα, καθὼς καταδιώκει ὁ νυκτικόραξ ἐν τοῖς ὄρεσιν. καὶ εἶπε σαοὺλ ἥμαρτον, ἐπίστρεφε τέκνον δαυίδ, ὅτι οὐ κακοποιήσω σε ἔτι ἀνθ' ὧν ἔντιμος γέγονεν ἡ ψυχή μου ἐν ὀφθαλμοῖς σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, μεματαίωμαι, καὶ ἠγνόηκα πολλὰ σφόδρα. καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, διελθέτω δὴ εἷς τῶν παιδαρίων καὶ λαβέτω αὐτό. καὶ κύριος ἐπιστρέψει ἑκάστῳ τὰς δικαιοσύνας αὐτοῦ καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ. ὡς παρέδωκέ σε κύριος σήμερον εἰς χεῖράς μου, καὶ οὐκ ἠθέλησα ἐπενεγκεῖν χεῖρά μου ἐπὶ χριστὸν κυρίου. καὶ ἰδοὺ καθὼς ἐμεγαλύνθη ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἡ ψυχή σου ἐν ὀφθαλμοῖς μου, οὕτως μεγαλυνθείη ἡ ψυχή μου ἐναντίον κυρίου, καὶ σκεπάσαι με καὶ ἐξέλοιτό με ἐκ πάσης θλίψεως. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ, εὐλογημένος σύ

de pplo vt interficeret dn̄m tuū regē: non bonū verbū hoc qd̄ fecisti. viuit dn̄s: qm̄ filij mortis vos q̄ nō custoditis dn̄m vr̄m regem xp̄m dn̄i. & nūc vide vbi est hasta regis: & lēticula aque q̄ ad caput eius. & cognouit saul vocē dauid: & dixit vox tua hec fili dd? & dixit dauid: vox mea dn̄e mi seruus tuus domine rex. & dixit quare persequitur dominus meus post seruū suū? qm̄ qd peccaui: vel qd in me malū inuētū est? & nūc audiat iā dominus meus rex verba serui sui: si deus incitauit te aduersū me: odoretur sacrificiū tuū. si aūt filij hoīus: maledicti isti corā domino: quia eiecerūt me hodie vt nō firmer in hereditate dn̄i: dicētes vade serui dijs alijs. & nūc nō cadat sanguis me⁹ sup terrā ex aduerso faciei dn̄i. qz egressus est rex israel vt q̄rat pulicē vnū: sicut psequitur nycticorax in mōtibus. & dixit saul peccaui: reuertere fili dauid: qz nō malefaciā tibi rursū eo q̄ preciosa fuerit aīa mea in oculis tuis in die hac: stulte egi: & ignoraui multa nimis. & rn̄dit dauid & dixit: ecce hasta regis: transeat iā vnus puerorū & accipiat eā. & dn̄s retribuet vnicuiq̄ iusticias suas & fidē suā. vt tradidit te dn̄s hodie in manus meas: & nō volui inferre manū meā in xp̄m dn̄i. & ecce sicut magnificata ē in die hac aīa tua in oculis meis: sic magnificetur aīa mea in cōspectu dn̄i: & eruat me & liberet me ex oī angustia. & dixit saul ad dauid: benedictus tu

de turba vt interficeret regem dominum tuum. Non est bonum hoc quod fecisti. Viuit dn̄s: qm̄ filii mortis estis vos: quia non custodistis dominum vestrum christum dn̄i. Nūc ergo vide vbi sit hasta regis & vbi sit ciphus aque qui erat ad caput eius. Cognouit autem saul vocem dauid: & dixit. Nunquid vox hec tua fili mi dauid? Et ait dauid. Vox mea dn̄e mi rex. Et ait. Quā obcausam dominus me⁹ psequitur seruū suum? Quid feci: aut quod est malum in manu mea? Nunc ergo audi oro domine mi rex verba serui tui. Si dn̄s incitat te aduersū me: odoretur sacrificiū. Si aūt filii hoīm: maledicti sunt in conspectu dn̄i qui eiecerunt me hodie vt nō habitem in hereditate dn̄i dicētes. vade serui diis alienis. Et nunc non effundatur sanguis meus in terra coram domino: quia egressus est rex israel vt querat pulicem vnum sicut persequitur perdix in montibus. Et ait saul. Peccaui. Reuertere fili mi dauid. Nequaq̄ ei vltra tibi malefaciā: eo q̄ p̄ciosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie. Apparet eī q̄ stulte egerim & ignorauerim multa nimis. Et rn̄dens dd ait. Ecce hasta regis: transeat vnus de pueris regis & tollat eam. Dominus aūt retribuet vnicuiq̄ fm̄ iusticiam suam & fidē. Tradidit enim te dominus hodie i manū meā: & nolui extendere manū meā in xp̄m domini. Et sicut magnificata est aīa tua hodie in oculis meis: sic magnificetur aīa mea in oculis domini & liberet me de omni angustia. Ait ergo saul ad dauid. Benedictus tu

העם להשחית את המלך אדניך לא טוב הדבר הזה אשר עשית חי יהוה כי בני מות אתם אשר לא שמרתם על אדניכם על משיח יהוה ועתה ראה אי חנית המלך ואת צפחת המים אשר מראשתו ויכר שאול את קול דוד ויאמר הקולך זה בני דוד ויאמר דוד קולי אדני המלך ויאמר למה זה אדני רדף אחרי עבדו כי מה עשיתי ומה בידי רעה ועתה ישמע נא אדני המלך את דברי עבדו אם יהוה הסיתך בי ירח מנחה ואם בני האדם ארורים הם לפני יהוה כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת יהוה לאמר לך עבד אלהים אחרים ועתה אל יפל דמי ארצה מנגד פני יהוה כי יצא מלך ישראל לבקש את פרעש אחד כאשר ירדף הקרא בהרים ויאמר שאול חטאתי שוב בני דוד כי לא ארע לך עוד תחת אשר יקרה נפשי בעיניך היום הזה הנה הסכלתי ואשגה הרבה מאד ויען דוד ויאמר הנה חנית המלך ויעבר אחד מהנערים ויקחה ויהוה ישיב לאיש את צדקתו ואת אמנתו אשר נתנך יהוה היום ביד ולא אביתי לשלח ידי במשיח יהוה והנה כאשר גדלה נפשך היום הזה בעיני כן תגדל נפשי בעיני יהוה ויצלני מכל צרה ויאמר שאול אל דוד ברוך אתה

בני דוד גם עשה תעשה וגם
יכול תוכל וילך דוד לדרכו
ושאול שב למקומו׃
ויאמר דוד אל לבו עתה אספה
יום אחד ביד שאול אין לי טוב
כי המלט אמלט אל ארץ
פלשתים ונואש ממני שאול
לבקשני עוד בכל גבול ישראל
ונמלטתי מידו׃ ויקם דוד ויעבר
הוא ושש מאות איש אשר
עמו אל אכיש בן מעוך מלך
גת׃ וישב דוד עם אכיש בגת
הוא ואנשיו איש וביתו דוד
ושתי נשיו אחינעם היזרעאלית
ואביגיל אשת נבל הכרמלית׃
ויגד לשאול כי ברח דוד גת
ולא יסף עוד לבקשו׃ ויאמר דוד
אל אכיש אם נא מצאתי חן
בעיניך יתנו לי מקום באחת
ערי השדה ואשבה שם ולמה
ישב עבדך בעיר הממלכה עמך׃
ויתן לו אכיש ביום ההוא את
צקלג לכן היתה צקלג למלכי
יהודה עד היום הזה׃ ויהי מספר
הימים אשר ישב דוד בשדה
פלשתים ימים וארבעה חדשים׃
ויעל דוד ואנשיו ויפשטו אל
הגשורי והגרזי והעמלקי כי
הנה ישבות הארץ אשר מעולם
באך שורה ועד ארץ מצרים׃
והכה דוד את הארץ ולא יחיה
איש ואשה ולקח צאן ובקר
וחמרים וגמלים ובגדים וישב
ויבא אל אכיש׃ ויאמר אכיש
אל פשטתם היום ויאמר
דוד על נגב יהודה ועל נגב

יכל · שוב קום · cap. xxvii · ספה · מלט · יאש · נבל · מלט קום · עבר מאה · נשה · איש · נגד · אמר · נתן קום · עיר ישב · מלך · נתן · היה · ספר · יום רבע · עלה פשט · עלם · בוא · נכה חיה · איש · שוב · בוא

fili mi david. Et quidē faciens facies: & potens poteris. Abiit āt david in viam suam: & saul reuersus est i locum suum. 27.

Et ait david in corde suo. Aliqñ incidā vna die in man⁹ saul. Nonne melius est vt fugiam: & saluer in terra philistinorum: vt despe ret saul: cesletq; me querere in cunctis finibus israel. Fugiā ergo manus ei⁹. Et surrexit david & abiit ipse & sexcenti viri cum eo ad achis filiū maoch regem geth. Et habitauit dd cum achis in geth: ipse & viri eius: vir & domus eius & due vxores eius: achinoem iezraelites & abigail vxor nabal carmeli. Et nūciatum est saul q fugisset david in geth: & nō addidit vltra q̄rere eū. Dixit autem dd ad achis. Si inueni gratiam in oculis tuis detur mihi locus in vna vrbiū regiōis huius vt habitem ibi. Cur enim manet seru⁹ tuus in ciuitate regis tecum. Dedit itaq; ei achis in die illa sicelech. Propter quā cām fctā est sicelech regū iuda vsq; in diē hāc. Fuit autem numerus dierū quib⁹ habitauit david in regione philistinorum quattuor mensium. Et ascēdit dd & viri ei⁹ & agebant predas de gessuri & de gezre & de amalechitis. Hi enī pagi hitabant in terra antiquitus eūtibus sur vsq; ad terram egypti. Et pcutiebat dd omnē terrā illorū: nec relinq̄bat viuētē virū & mulierē: tollensq; boues & oues & asinos & camelos & vestes reuertebatur & vēiebat ad achis. Dicebat aūt ei achis. In quē irruisti hodie? Rñdebat david. Contra meridiem iude & contra meridiem

fili dauid: τ faciēs facies τ potēs po
τέκνον δαυίδ, καὶ ποιῶν ποιήσεις καὶ δυνάμενος δυ
teris. τ abijt dauid in viā suam: τ sa
νήσῃ. καὶ ἀπῆλθε δαυίδ εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ σα
ul reuersus est in locū suū.
οὺλ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Ca. 27.

Et ait dauid in corde suo dicēs: nūc
Καὶ εἶπε δαυίδ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ λέγων, νῦν
apponar in die vna in manus saul: τ nō
προστεθήσομαι ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ εἰς χεῖρας σαούλ, καὶ οὐκ
erit mihi bonū nisi saluer in terra philistinorū τ
ἔσαι μοι ἀγαθὸν ἐὰν μὴ διασωθῶ εἰς γῆν ἀλλοφύλων καὶ
cesset a me saul vt querat me in cūctis finib⁹ isra
ἀνῇ ἀπ' ἐμοῦ σαοὺλ τοῦ ζητεῖν με εἰς πᾶν ὅριον ἰσρα
el: τ saluabor de manu eius. τ surrexit dauid
ήλ, καὶ σωθήσομαι ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. καὶ ἀνέστη δαυίδ
τ trāsijt ipse τ sexcenti viri q̄ cū eo:
καὶ διέβη αὐτὸς καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ,
τ abijt ad achis filiū maoch regē geth. τ
καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἀγχὶς υἱὸν μαὼχ βασιλέα γέθ. καὶ
sedit dauid ad achis regē in geth ipse τ
ἐκάθισε δαυίδ πρὸς ἀγχὶς βασιλέα ἐν γὲθ αὐτὸς καὶ
viri q̄ cum eo vnusq̄sq; τ domus eius: τ
οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ἕκαστος καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ
dauid τ ambe vxores eius achinaam israeli
δαυίδ καὶ ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες αὐτοῦ ἀχιναὰμ ἰσραηλί
tes τ abigail vxor nabal carmeli. τ
τις καὶ ἀβιγαὶλ ἡ γυνὴ ναβὰλ τοῦ καρμηλίου. καὶ
nūciatū est sauli q̄ fugit dauid in geth:
ἀπηγγέλη τῷ σαοὺλ ὅτι πέφευγε δαυίδ εἰς γέθ,
τ nō addidit vltra querere eū. τ dixit dauid
καὶ οὐ προσέθετο ἔτι ζητεῖν αὐτόν. καὶ εἶπε δαυίδ
ad achis: si iā inuenit grām seruus tuus in ocu
πρὸς ἀγχὶς, εἰ δὴ εὕρηκε χάριν ὁ δοῦλός σου ἐν ὀφθαλ
lis tuis dent iā mihi locum in vna vr
μοῖς σου δότωσαν δή μοι τόπον ἐν μιᾷ τῶν πόλε
biū que in agro τ habitabo ibi. τ quare ma
ων τῶν κατ' ἀγρὸν καὶ καθίσομαι ἐκεῖ. καὶ ἵνα τί κά
net seruus tuus in ciuitate regali tecum?
θηται ὁ δοῦλός σου ἐν πόλει βασιλευομένῃ μετὰ σοῦ;
τ dedit ei achis in die illa sece
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἀγχὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὴν σεκε
lag. pp hoc facta est secelag regi iu
λάγ. διὰ τοῦτο ἐγένετο ἡ σεκελὰγ τῷ βασιλεῖ τῆς ἰου
dee vsq; in diē hanc. τ fuit numer⁹
δαίας ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς
dierū qb⁹ māsit dauid in agro philisti
τῶν ἡμερῶν ὧν ἐκάθισε δαυίδ ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύ
norū mēses quattuor. τ ascēdebat dauid τ vi
λων μῆνες τέσσαρες. καὶ ἀνέβαινε δαυίδ καὶ οἱ ἄν
ri eius τ irruebant in gessureū τ
δρες αὐτοῦ καὶ ἐπετίθεντο ἐπὶ τὸν γεσουραῖον καὶ
iezreū τ in amalecitē: qm̄ habitabatur
τὸν ἰεζραῖον καὶ ἐπὶ τὸν ἀμαληκίτην, ὅτι κατῳκεῖτο ἡ
terra q̄ a gessur τ vsq; ad trā egypti: τ percu
γῆ ἡ ἀπὸ γεσοὺρ καὶ ἕως γῆς αἰγύπτου, καὶ ἔτυ
tiebat trā: τ nō relinq̄bat viuētē virū τ mulierē:
πτε τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἐζωογόνει ἄνδρα καὶ γυναῖκα,
τ capiebāt greges ouiū τ boū armēta τ asinos τ
καὶ ἐλάμβανον ποίμνια καὶ βουκόλια καὶ ὄνους καὶ
camelos τ vestē. τ reuertebātur τ venie
καμήλους καὶ ἱματισμόν. καὶ ἀνέστρεφον καὶ ἤρχον
bāt ad achis. τ dixit achis ad dauid: in
το πρὸς ἀγχίς. καὶ εἶπεν ἀγχὶς πρὸς δαυίδ, ἐπὶ
quē irruistis hodie? τ dixit dauid ad achis:
τίνα ἐπέθεσθε σήμερον; καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς ἀγχίς,
cōtra meridiē iude τ cōtra meridiē
κατὰ νότον τῆς ἰουδαίας καὶ κατὰ νότον

A · Infra. 30.a. · B · C · D

ieramiel τ cōtra meridiē cenezi. τ oēm virū
ἰεραμιὴλ καὶ κατὰ νότον τοῦ κενεζί. καὶ πάντα ἄνδρα
τ mulierē nō viuificabat dauid vt adduceret in
καὶ γυναῖκα οὐκ ἐζωογόνει δαυίδ τοῦ εἰσαγαγεῖν εἰς
geth: dicēs ne forte annūciēt cōtra nos dicen
γέθ, λέγων μή ποτε ἀπαγγείλωσι καθ' ἡμῶν λέγον
tes: hec facit dauid. τ hec iustificatio e
τες, τάδε ποιεῖ δαυίδ. καὶ τοῦτο τὸ δικαίωμα αὐ
ius oībus diebus qb⁹ māsit dauid in agro
τοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἐκάθητο δαυίδ ἐν ἀγρῷ
philistinorū. τ credidit achis in dauid
τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐπιστεύθη ἀγχὶς ἐν δαυίδ
dicēs: cōfūdebat cōfusus in pplo suo in
λέγων, ᾔσχυνται αἰσχυνόμενος ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν τῷ
israel: τ erit me seruus in seculū.
ἰσραήλ, καὶ ἔσαι μου δοῦλος εἰς τὸν αἰῶνα. Ca. 28.

Et factū est in diebus illis τ cōgre
Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ συνα
gant philistijm castra sua
θροίζουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν τοῦ
vt egrederētur in bellū cōtra israel. τ dixit achis
ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἀγχὶς
ad dauid: sciens cognosces qm̄ mecū egre
πρὸς τὸν δαυίδ, γινώσκων γνώσει ὅτι μετ' ἐμοῦ ἐξε
dieris in bellū tu τ viri tui. τ
λεύσῃ εἰς τὸν πόλεμον σὺ καὶ οἱ ἄνδρες σου. καὶ
dixit dauid ad achis: sic nunc scies que fa
εἶπε δαυίδ πρὸς ἀγχίς, οὕτως νῦν γνώσει ἃ ποιή
ciet seruus tuus. τ dixit achis ad dauid: sic
σει ὁ δοῦλός σου. καὶ εἶπεν ἀγχὶς πρὸς δαυίδ, οὕ
corporis custodē ponā te oībus
τως ἀρχισωματοφύλακα θήσομαί σε πάσας τὰς
diebus. τ samuel mortu⁹ est: τ planxerūt eum
ἡμέρας. καὶ σαμουὴλ ἀπέθανε, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν
oīs israel: τ sepeliūt eū in armathaim in
πᾶς ἰσραήλ, καὶ θάπτουσιν αὐτὸν ἐν ἀρμαθαὶμ ἐν τῇ
vrbe sua. τ saul abstulit ventriloquos
πόλει αὐτοῦ. καὶ σαοὺλ ἐξῆρε τοὺς ἐν γαστριμύθους
τ diuinatores a terra. τ congregātur
καὶ τοὺς γνώστας ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ συναθροίζονται οἱ
philistijm τ veniūt τ castrametātur in su
ἀλλόφυλοι καὶ ἔρχονται καὶ παρεμβάλλουσιν εἰς σου
nam. τ cōgregat saul vniuersū virū israel:
νάμ. καὶ συναθροίζει σαοὺλ πάντα ἄνδρα ἰσραήλ,
τ castrametātur in gelbue. τ vidit saul
καὶ παρεμβάλλουσιν εἰς γελβουέ. καὶ εἶδε σαοὺλ
castra philistijm: τ timuit τ
τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐφοβήθη καὶ
expauit cor eius nimis. τ cōsuluit sa
ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα. καὶ ἐπηρώτησε σα
ul p dñm. τ nō rñdit ei dñs
οὺλ διὰ τοῦ κυρίου. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ κύριος
τ in insomnijs τ in manifestis τ in
καὶ ἐν τοῖς ἐνυπνίοις καὶ ἐν τοῖς δήλοις καὶ ἐν τοῖς
prophetis. τ dixit saul seruis suis: que
προφήταις. καὶ εἶπε σαοὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, ζη
rite mihi mulierē vētriloquā τ vadam
τήσατέ μοι γυναῖκα ἐγγαστρίμυθον καὶ πορεύσομαι
ad eam τ sciscitabor per eā. τ dixerūt ser
πρὸς αὐτὴν καὶ ἐκζητήσω ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπαν οἱ παῖ
ui eius ad eum: ecce mulier ventriloqua in
δες αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ γυνὴ ἐγγαστρίμυθος ἐν
endor. τ mutat⁹ est saul τ vestitus est vestimētis
ἐνδώρ. καὶ ἠλλοιώθη σαοὺλ καὶ περιεβάλετο ἱμάτια
alijs: τ vadit ipse τ duo viri cum
ἕτερα, καὶ πορεύεται αὐτὸς καὶ δύο ἄνδρες μετ'
eo: τ venerūt ad mulierē nocte: τ di
αὐτοῦ, καὶ ἦλθον πρὸς τὴν γυναῖκα νυκτός, καὶ εἶ
xit ei saul: diuina iā mihi in ven
πεν αὐτῇ σαούλ, μάντευσαι δή μοι ἐν τῷ ἐγγα
triloquio:
στριμύθῳ,

A · A · Infra. 30.a. · B · 5.25.a. · 3.14.f · Actuū 16.f. · B · C · D

hieramel: & cōtra meridiem ceni. Virum & mulierē nō viuificabat david: nec adducebat in geth: dicens. Ne forte loquātur aduersū nos. Hec fecit dd. Et hoc erat decretū illi oībus diebus quibus habitauit in regione philistinorū. Credidit ergo Achis David: dicēs. Multa mala opatus ē cōtra pplm suū israel. Erit igitur mihi seruus sempiternus. 28.

Factum est āt in diebus illis. Cōgregauerūt philistiim agmina sua vt pararentur ad bellū contra israel. Dixitq; achis ad david. Sciēs nūc scito qm̄ mecum egredieris in castris tu & viri tui. Dixitq; david ad achis. Nunc scies q̄ facturus est seruus tuus. Et ait achis ad david. Et ego custodem capitis mei ponā te cūctis diebus. Samuel autem mortuus est: plāxitq; eum omnis israel: & sepelierūt eū in ramatha vrbe sua. Et saul abstulit magos & ariolos de terra: Congregatiq; sunt philistiim & venerunt & castrametati sunt in sunam. Congregauit autem & saul vniuersū isrl: & venit in gelboe. Et vidit saul castra philistiim & timuit & expauit cor eius nimis. Cōsuluitq; dominum & nō rñdit ei: neq; per somnia neq; p sacerdotes: neq; per prophetas. Dixitq; saul seruis suis. Querite mihi mulierem habentem phitonē & vadam ad eam & sciscitabor p illā. Et dixerunt serui eius ad eū. Est mulier phitonem hñs in endor. Mutauit ergo habitum suum: vestitusq; est aliis vestimentis: & abiit ipse & duo viri cum eo. venerūtq; ad mulierem nocte: & ait illi. Diuina mihi in phitone:

הירחמאלי ואל נגב הקיני׃ ואיש
ואשה לא יחיה דוד להביא גת
לאמר פן יגדו עלינו לאמר
כה עשה דוד וכה משפטו כל
הימים אשר ישב בשדה
פלשתים׃ ויאמן אכיש בדוד
לאמר הבאש הבאיש בעמו
בישראל והיה לי לעבד עולם׃
ויהי בימים ההם ויקבצו
פלשתים את מחניהם לצבא
להלחם בישראל ויאמר אכיש
אל דוד ידע תדע כי אתי תצא
במחנה אתה ואנשיך׃ ויאמר דוד
אל אכיש לכן אתה תדע את
אשר יעשה עבדך ויאמר אכיש
אל דוד לכן שמר לראשי
אשימך כל הימים׃ ושמואל
מת ויספדו לו כל ישראל
ויקברהו ברמה ובעירו ושאול
הסיר את האבות ואת הידענים
מהארץ׃ ויקבצו פלשתים
ויבאו ויחנו בשונם ויקבץ
שאול את כל ישראל ויחנו
בגלבע׃ וירא שאול את מחנה
פלשתים ויירא ויחרד לבו
מאד׃ וישאל שאול ביהוה
ולא ענהו יהוה גם בחלמות גם
באורים גם בנביאים׃ ויאמר
שאול לעבדיו בקשו לי אשת
בעלת אוב ואלכה אליה
ואדרשה בה ויאמרו עבדיו אליו
הנה אשת בעלת אוב בעין דור׃
ויתחפש שאול וילבש בגדים
אחרים וילך הוא ושני אנשים
עמו ויבאו אל האשה לילה
ויאמר קסומי נא לי באוב

בוא · נגד · שפט · יום · אמן · באש · cap. xxviii · היה קבץ · חנה · לחם אמר · ידע יצא · עשה · שום · מות ספד · קבר · סור אוב · קבץ · בוא חנה · ראה · חרד · שאל · נבא · איש · ילך · דרש · חפש לבש · שנה · קסם

עלה אמר ידע עשה כרת ידע נקש מות שבע חיה קרה אמר איש ראה זעק גדל רמה אמר ירא ראה עלה תאר עטה מעל קדד שחה רגז עלה צור לחם סור ענה נבא קרא ידע עשה שאל סור היה עשה קרע מלך נתן רעה חרה

והעלי לי את אשר אמר אליך׃
ותאמר האשה אליו הנה אתה
ידעת את אשר עשה שאול
אשר הכרית את האבות ואת
הידענים מן הארץ ולמה אתה
מתנקש בנפשי להמיתני׃ וישבע
לה שאול ביהוה לאמר חי יהוה
אם יקרך עון בדבר הזה׃ ותאמר
האשה את מי אעלה לך ויאמר
את שמואל העלי לי׃ ותרא
האשה את שמואל ותזעק בקול
גדול ותאמר האשה אל שאול
לאמר למה רמיתני ואתה שאול׃
ויאמר לה המלך אל תיראי כי
מה ראית ותאמר האשה אל
שאול אלהים ראיתי עלים מן
הארץ׃ ויאמר לה מה תארו
ותאמר איש זקן עלה והוא עטה
מעיל וידע שאול כי שמואל
הוא ויקד אפים ארצה וישתחו׃
ויאמר שמואל אל שאול למה
הרגזתני להעלות אתי ויאמר
שאול צר לי מאד ופלשתים
נלחמים בי ואלהים סר מעלי
ולא ענני עוד גם ביד הנביאים
גם בחלמות ואקראה לך
להודיעני מה אעשה׃ ויאמר
שמואל ולמה תשאלני ויהוה
סר מעליך ויהי ערך׃ ויעש יהוה
לו כאשר דבר בידי ויקרע
יהוה את הממלכה מידך ויתנה
לרעך לדוד׃ כאשר לא שמעת
בקול יהוה ולא עשית חרון
אפו בעמלק על כן הדבר הזה
עשה לך יהוה היום הזה׃
ויתן יהוה גם את ישראל עמך

& suscita mihi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum. Ecce tu nosti quanta fecerit saul: & quomodo eraserit magos & ariolos de terra. Quare ergo insidiaris anime mee vt occidar? Et iurauit ei saul in domino dicens. Viuit dominus: quia nõ eueniet tibi quicquam mali propter hãc rẽ. Dixitque ei mulier. Quem suscitabo tibi? Qui ait. Samuelẽ mihi suscita. Cum autem vidisset mulier samuelem: exclamauit voce magna: & dixit ad saul. Quare imposuisti mihi? Tu es enim saul. Dixitque ei rex. Noli timere. Quid vidisti? Et ait mulier ad saul. Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei. Qualis est forma eius. Que ait. Vir senex ascẽdit & ipse amictus est pallio. Et intellexit saul quod samuel esset: & inclinauit se super faciẽ suã in terra: & adorauit. Dixit autem samuel ad saul. Quare inquietasti me vt suscitarer? Et ait saul. Coarctor nimis. Siquidem philistiim pugnãt aduersum me: & deus recessit a me: & exaudire me noluit: neque in manu prophetarum: neque per somnia. Vocaui ergo te vt ostenderes mihi quid faciam. Et ait samuel. Quid interrogas me cum dominus recesserit a te: & transierit ad emulũ tuũ? Faciet enim tibi dñs sicut locutus ẽ in manu mea: & scĩdet regnum tuum de manu tua: & dabit illud proximo tuo dauid: quia non obedisti voci domini: neque fecisti iram furoris eius in amalech. Idcirco quod pateris fecit tibi dominus hodie: & dabit dominus etiã israel tecum

τ suscita mihi quem dixero tibi. τ ait mulier ei:
καὶ ἀνάγαγέ μοι ὃν ἂν εἴπω σοι. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ αὐ-
ecce tu nosti quod fecit saul: quõ disperde-
τῷ, ἰδοὺ σὺ οἶδας ἃ ἐποίησε σαούλ, ὡς ἐξωλόθρευ-
rit ventriloquos τ diuinatores a terra:
σε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς γνώστας ἀπὸ τῆς γῆς.
τ quare tu illaquearis aie mee vt occidas
καὶ ἱνατί σὺ παγιδεύεις τὴν ψυχήν μου θανατῶσαι
me? τ iurauit ei saul per deũ dicẽs: viuit
με; καὶ ὤμοσεν αὐτῇ σαοὺλ κατὰ τοῦ θεοῦ λέγων, ζῇ
dñs: si obuiabit tibi malũ in sermone hoc.
κύριος, εἰ ἀπαντήσει σοι ἀδικία ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ.
τ dixit mulier ad saul: quem suscitabo tibi? τ
καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ σαούλ, τίνα ἀναγάγω σοι; καὶ
dixit: samuelẽ suscita mihi. τ dixit mulier:
εἶπε, τὸν σαμουὴλ ἀνάγαγέ μοι. καὶ εἶπεν ἡ γυνή, τὸν
samuelẽ? τ clamauit mulier voce magna. τ dixit
σαμουήλ; καὶ ἐβόησεν ἡ γυνὴ φωνῇ μεγάλῃ. καὶ εἶπεν
mulier ad saulẽ: quare imposuisti mihi? τ tu es
ἡ γυνὴ πρὸς σαούλ, ἱνατί παρελογίσω με; καὶ σὺ εἶ
saul. τ dixit ei rex: ne timeas: quem
σαούλ. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς, μὴ φοβοῦ, τίνα
vidisti dic? τ dixit mulier ad saul: deos
ἑώρακας εἰπέ; καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς σαούλ, θεοὺς
vidi ego ascẽdentes de terra. τ dixit ei:
εἶδον ἐγὼ ἀναβαίνοντας ἐκ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν αὐτῇ,
quid cognouisti? τ ait ei: senem ascendẽtẽ
τί ἔγνως; καὶ εἶπεν αὐτῷ, γέροντα ἀναβαίνοντα
amictum pallio. τ cognouit saul quod sa-
ἀναβεβλημένον διπλοΐδα. καὶ ἔγνω σαοὺλ ὅτι σα-
muel est hic. τ inclinauit sup faciẽ in
μουὴλ ἐστὶν οὗτος. καὶ ἔκυψεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν
terra τ adorauit eũ. τ ait samuel: qua-
γῆν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπε σαμουήλ, ἱνα-
re inquietasti me vt ascẽderẽ ego? τ ait sa-
τί παρηνώχλησάς μοι τοῦ ἀναβῆναί με; καὶ εἶπε σα-
ul: coarctor nimis: τ philistijm pugnãt
ούλ, θλίβομαι σφόδρα, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι πολεμοῦσιν
in me: τ deus recessit a me: τ nõ exaudi-
ἐν ἐμοί, καὶ ὁ θεὸς ἀφέστηκεν ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἐπακή-
uit me adhuc neque in manu prophetarum neque in
κοέ μου ἔτι οὔτε ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν οὔτε ἐν
insomnijs. τ nũc vocaui te vt ostẽderes mihi
τοῖς ἐνυπνίοις. καὶ νῦν κέκληκά σε τοῦ γνωρίσαι μοι
quid faciã. τ dixit samuel: quare interrogas me
τί ποιήσω. καὶ εἶπε σαμουήλ, ἱνατί ἐπερωτᾷς με
τ dñs recessit a te τ factus est cũ pro-
καὶ κύριος ἀφέστηκεν ἀπὸ σοῦ καὶ γέγονε μετὰ τοῦ πλη-
ximo tuo: τ fecit ei sicut locutus ẽ in
σίον σου, καὶ ἐποίησεν αὐτῷ καθὼς ἐλάλησεν ἐν
manu mea. τ scindet dñs regnum de
χειρί μου. καὶ διαρρήξει κύριος τὴν βασιλείαν ἐκ
manu tua: τ dabit illud proximo tuo
χειρός σου, καὶ δώσει αὐτὴν τῷ πλησίον σου τῷ
dauid: quia nõ obedisti voci dñi:
δαυίδ, διότι οὐχ ὑπήκουσας τῆς φωνῆς κυρίου,
τ non implesti irã furoris eius in amalec.
καὶ οὐκ ἔπλησας θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ ἐν τῷ ἀμαλήκ.
propter verbũ hoc fecit tibi dñs sic
διὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐποίησέ σοι κύριος οὕτως τῇ
die hac. τ tradet dñs israel
ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ παραδώσει κύριος τὸν ἰσραὴλ
tecum
μετὰ σοῦ

C

3.15.f.

in manus philistijm: τ cras tu τ filij tui
εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων, καὶ αὔριον σὺ καὶ οἱ υἱοί σου
mecum. τ castra israel τ te tradet
μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ τὴν παρεμβολὴν ἰσραὴλ καὶ σὲ δώσει
dñs in manus philistijm. τ festinauit saul τ ceci-
κύριος εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων. καὶ ἔσπευσε σαοὺλ καὶ ἔπε-
dit a statione sua sup terrã τ timuit ni-
σεν ἀπὸ στάσεως αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἐφοβήθη σφό-
mis a verbis samuelis τ nõ erat in eo ãplius
δρα ἀπὸ τῶν λόγων σαμουήλ. καὶ οὐκ ἦν ἐν αὐτῷ ἔτι
robur: quia nõ comedit panẽ tota die illa
ἰσχύς, ὅτι οὐκ ἔφαγεν ἄρτον ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην
τ tota nocte. τ ingressa est mulier ad saul: τ vi-
καὶ ὅλην τὴν νύκτα. καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ πρὸς σαούλ, καὶ εἶ-
dit quod turbatus erat saul valde. τ dixit ad e-
δεν ὅτι ἔσπευσεν σαοὺλ σφόδρα. καὶ εἶπε πρὸς αὐ-
um: ecce obediuit ancilla tua voci tue: τ po-
τόν, ἰδοὺ ἤκουσεν ἡ δούλη σου τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐθέ-
sui aĩam meã in manu mea: τ audiui
μην τὴν ψυχήν μου ἐν τῇ χειρί μου, καὶ ἤκουσα τοὺς
sermões tuos quos locutus es mihi. τ nũc audi τ
λόγους σου οὓς ἐλάλησάς μοι. καὶ νῦν ἄκουσον καὶ
vocem ancille tue: τ ponã corã
τῆς φωνῆς τῆς δούλης σου, καὶ παραθήσω ἐνώπιόν
te buccellã panis τ comede: τ erit in te robur
σου ψωμὸν ἄρτου καὶ φάγε, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἰσχύς
quia vadis in via. τ renuit τ nõ voluit
ὅτι πορεύῃ ἐν ὁδῷ. καὶ ἠπείθησε καὶ οὐκ ἐβούλετο
comedere. τ coegerũt eũ serui eius
φαγεῖν. καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ
τ mulier: τ audiuit vocẽ eorum: τ surrexit
καὶ ἡ γυνή, καὶ ἤκουσε τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ ἀνέστη
de terra τ sedit sup sellam. at mu-
ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τὸν δίφρον. τῇ δὲ γυ-
lieri erat vitulus [illegible] in domo: τ festinauit
ναικὶ ἦν μοσχάριον γαλαθηνὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἔσπευσε
τ immolauit eum. τ accepit farinas τ miscuit
καὶ ἔθυσεν αὐτό. καὶ ἔλαβεν ἄλευρα καὶ ἐφύρασε
τ coxit azyma: τ attulit corã saul τ
καὶ ἔπεψεν ἄζυμα, καὶ προσήνεγκεν ἐνώπιον σαοὺλ καὶ
corã seruis eius: τ comederũt. τ surgen-
ἐνώπιον τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ ἔφαγον. καὶ ἀναστάν-
tes abierũt nocte illa.
τες ἀπῆλθον τὴν νύκτα ἐκείνην.

Gen. 18.a.

D

.Ca.29.

A

Et congregant philistijm vniuersa
Καὶ συναθροίζουσιν οἱ ἀλλόφυλοι πάσας τὰς
agmina eorum in aphec. τ israel castrametatus
παρεμβολὰς αὐτῶν εἰς ἀφέκ. καὶ ἰσραὴλ παρενέβα-
est in ain quod erat in izrael. τ satrape phi-
λεν ἐν ναὶν τῇ ἐν ἰζραήλ. καὶ οἱ σατράπαι τῶν ἀλ-
listijm incedebãt in centurijs τ mi-
λοφύλων παρεπορεύοντο εἰς ἑκατοντάδας καὶ χι-
libus. τ dauid τ viri eius incede-
λιάδας. καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ παρεπο-
bant in nouissimis cum acchis. τ dixerũt sa-
ρεύοντο ἐπ᾽ ἐσχάτων μετὰ ἀγχίς. καὶ εἶπον οἱ σα-
trape philistijm: qui sunt qui incedunt
τράπαι τῶν ἀλλοφύλων, τίνες οἱ παραπορευόμενοι
isti? τ dixit acchis ad satrapas
οὗτοι; καὶ εἶπεν ἀγχὶς πρὸς τοὺς σατράπας τῶν
philistinorũ: nõne iste est dauid seruus saul
ἀλλοφύλων, οὐχ οὗτός ἐστι δαυὶδ ὁ δοῦλος σαοὺλ
regis israel? qui factus est mecum iam
τοῦ βασιλέως ἰσραήλ; ὃς γέγονε μετ᾽ ἐμοῦ ἤδη
secundus annus hodie. τ non inueni in eo quic-
δεύτερον ἔτος σήμερον. καὶ οὐχ εὗρον ἐν αὐτῷ οὐ-
quã a qua die venit ad me vsque ad diem
δὲν ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε πρός με ἕως τῆς ἡμέρας
hanc. τ irati sunt aduersus eũ satrape
ταύτης. καὶ ἐθυμώθησαν ἐπ᾽ αὐτῷ οἱ σατράπαι

in manu philistiim. Cras autẽ tu & filij tui mecum eritis: sed & castra israel tradet dominus in manus philistiim. Statimque saul cecidit porrectus in terram. Extimuerat enim verba samuelis: & robur non erat in eo: quia nõ comederat panem tota die illa. Ingressa est itaque mulier illa ad saul. Cõturbatus enim erat valde. Dixitque ad eum. Ecce obediuit ancilla tua voci tue: & posui aĩam meã in manu mea: & audiui sermones tuos quos locutus es ad me. Nunc igitur audi & tu vocẽ ancille tue: & ponã corã te buccellam panis vt comedens conualescas: & possis iter agere. Qui renuit & ait. Non comedam. Coegerunt autem eum serui sui & mulier: & tandem audita voce eorũ surrexit de terra: & sedit super lectũ. Mulier autem illa habebat vitulum pascualẽ in domo & festinauit & occidit eum. Tollẽsque farinã miscuit eã: & coxit azyma: & posuit ante saul & ante seruos eius. Qui cũ comedissent surrexerũt & ãbulauerũt per totã noctẽ illam. 29.

Congregata sũt ergo philistiim vniuersa agmina in aphec. Sed & israel castrametatus ẽ sup fontẽ qui erat in iezrael. Et satrape quidẽ philistiim incedebãt in centuriis & milibus. Dauid autẽ & viri eius erant in nouissimo agmine cum achis. Dixeruntque prĩcipes philistiim ad achis. Quid sibi volunt hebrei isti? Et ait achis ad principes philistiim. Nũquid ignoratis dauid qui fuit seruus saul regis israel: & est apud me multis diebus & annis? Et non inueni in eo quicquã ex die qua transfugit ad me vsque ad diẽ hãc. Irati sunt autem aduersus eũ principes

ביד פלשתים ומחר אתה ובניך
עמי גם את מחנה ישראל יתן
יהוה ביד פלשתים׃ וימהר
שאול ויפל מלא קומתו ארצה
וירא מאד מדברי שמואל גם
כח לא היה בו כי לא אכל לחם
כל היום וכל הלילה׃ ותבוא
האשה אל שאול ותרא כי
נבהל מאד ותאמר אליו הנה
שמעה שפחתך בקולך ואשים
נפשי בכפי ואשמע את דבריך
אשר דברת אלי׃ ועתה שמע
נא גם אתה בקול שפחתך
ואשמה לפניך פת לחם ואכול
ויהי בך כח כי תלך בדרך׃ וימאן
ויאמר לא אכל ויפרצו בו
עבדיו וגם האשה וישמע
לקלם ויקם מהארץ וישב אל
המטה׃ ולאשה עגל מרבק בבית
ותמהר ותזבחהו ותקח קמח
ותלש ותפהו מצות׃ ותגש לפני
שאול ולפני עבדיו ויאכלו
ויקמו וילכו בלילה ההוא׃

Cap. xxix

ויקבצו פלשתים את כל
מחניהם אפקה וישראל חנים
בעין אשר ביזרעאל׃ וסרני
פלשתים עברים למאות
ולאלפים ודוד ואנשיו עברים
באחרנה עם אכיש׃ ויאמרו
שרי פלשתים מה העברים
האלה ויאמר אכיש אל שרי
פלשתים הלוא זה דוד עבד
שאול מלך ישראל אשר היה
אתי זה ימים או זה שנים ולא
מצאתי בו מאומה מיום נפלו
עד היום הזה׃ ויקצפו עליו שרי

הנה דבר נפל כח בוא איש ראה בהל אמר שום שמע פנה פתת היה הלך מאן פרץ איש שמע קום רבק זבח לקח לוש אפה נגש אכל קום קבץ חנה מאה עבר יום שנה מאום קצף

פלשתים ויאמרו לו שרי
פלשתים השב את האיש וישב
אל מקומו אשר הפקדתו שם
ולא ירד עמנו במלחמה ולא יהיה
לנו לשטן במלחמה ובמה
יתרצה זה אל אדניו הלוא
בראשי האנשים ההם: הלוא
זה דוד אשר יענו לו במחלות
לאמר הכה שאול באלפו ודוד
ברבבתו: ויקרא אכיש אל דוד
ויאמר אליו חי יהוה כי ישר
אתה וטוב בעיני צאתך ובאך
אתי במחנה כי לא מצאתי בך
רעה מיום באך אלי עד היום
הזה ובעיני הסרנים לא טוב
אתה: ועתה שוב ולך בשלום
ולא תעשה רע בעיני סרני
פלשתים: ויאמר דוד אל אכיש
כי מה עשיתי ומה מצאת בעבדך
מיום אשר הייתי לפניך עד
היום הזה כי לא אבוא ונלחמתי
באיבי אדני המלך: ויען אכיש
ויאמר אל דוד ידעתי כי טוב
אתה בעיני כמלאך אלהים אך
שרי פלשתים אמרו לא יעלה
עמנו במלחמה: ועתה השכם
בבקר ועבדי אדניך אשר באו
אתך והשכמתם בבקר ואור
לכם ולכו: וישכם דוד הוא
ואנשיו ללכת בבקר לשוב אל
ארץ פלשתים ופלשתים עלו
יזרעאל:

Cap. xxx.

ויהי בבא דוד
ואנשיו צקלג ביום השלישי
ועמלקי פשטו אל נגב ואל
צקלג ויכו את צקלג וישרפו
אתה באש: וישבו את הנשים

philiſtiim: & dixerunt ei: reuertatur vir: & sedeat in loco suo in quo cōſtituiſti eum: & non deſcendat nobiſcum in prelium: ne fiat nobis aduerſarius cū preliari cepimus: quō enim aliter poterit placare dominū ſuum niſi in capitibus noſtris? Nonne iſte eſt dauid cui cantabant in choris: dicētes: pcuſſit ſaul in milibus ſuis: & dauid in decē milib9 ſuis? Vocauit ergo achis dauid & ait ei. Viuit domin9 quia rectus es & bonus ī cōſpectu meo: & exitus tuus & ītroitus tuus mecū eſt ī caſtris. Et nō inueni ī te quicq̄ mali ex die qua veniſti ad me vſq; ī diem hanc: ſed ſatrapis non places. Reuertere ergo & vade in pace: & nō offendas oculos ſatraparum philiſtiim. Dixitq; dauid ad achis. Quid enim feci & quid inueniſti in me ſeruo tuo a die qua fui in conſpectu tuo vſq; in diem hanc: vt nō veniam & pugnē contra inimicos domini mei regis? Reſpondēs aūt achis locutus eſt ad dd. Scio quia bonus es tu in oculis meis ſicut angelus dei: ſed principes philiſtinorū dixerūt. Nō aſcendat nobiſcum in preliū. Igitur conſurge mane tu & ſerui domini tui qui venerūt tecū: & cum de nocte ſurrexeritis & cepit dilucescere: pgite. Surrexit itaq; de nocte dauid ipſe & viri eius vt proficiſcerētur mane: & reuerterentur ad terram philiſtiim: philiſtiim aūt aſcēderunt in iezrael. 30.

Vnq; veniſſent dd & viri eius in ſiceleech die tertia: amalechite impetū fecerant ex pte auſtrali in ſicelech: & pcuſſerāt ſicelech & ſuccēderāt eam igni. Et captiuas duxerant mulieres

philiſtijm: & dicunt ei: auerte vi
τῶν ἀλλοφύλων, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἀπόστρεψον τὸν ἄν-
rū: & reuertatur in locū ſuū: vbi cōſtitui-
δρα, καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, οὗ κατέστη-
ſti eum ibi: & nō veniat nobiſcū in prelium: &
σας αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ μὴ ἐρχέσθω μεθ᾽ ἡμῶν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ
nō fiat inſidiator caſtris. & in quo con-
μὴ γινέσθω ἐπίβουλος τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἐν τίνι διαλ-
cilliabitur ille dño ſuo niſi in ca
λαγήσεται οὗτος τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ἢ οὐχὶ ἐν ταῖς κε-
pitibus virorū illorū? nōne iſte eſt dauid cui
φαλαῖς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων; οὐχ οὗτός ἐστι δαυὶδ ὃ
cātabāt choros ducētes dicētes: pcuſſit ſaul in
ἐξῆρχον αἱ χορεύουσαι λέγουσαι, ἐπάταξε σαοὺλ ἐν
milibus ſuis: & dauid in decē milib9 ſuis? &
χιλιάσιν αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ; καὶ
vocauit acchis dauid & dixit ei: viuit do
ἐκάλεσεν ἀκχὶς τὸν δαυὶδ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ζῇ κύ-
minus q2 rectus tu & bonus in oculis meis: &
ριος ὅτι εὐθὺς σὺ καὶ ἀγαθὸς ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ
exitus tuus & introitus tuus mecum in ca
ἡ ἔξοδός σου καὶ ἡ εἴσοδός σου μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῇ παρεμ
ſtris: q2 nō inueni cōtra te malū a qua die
βολῇ, ὅτι οὐχ εὗρον κατὰ σοῦ κακίαν ἀφ᾽ ἧς ἡμέ-
veniſti ad me vſq; in diem hanc: & in
ρας ἥκεις πρός με ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐν
oculis ſatraparū nō bonus tu. & nūc
ὀφθαλμοῖς τῶν σατραπῶν οὐκ ἀγαθὸς σύ. καὶ νῦν
reuertere & vade in pace: & non facias
ἀνάστρεφε καὶ πορεύου εἰς εἰρήνην, καὶ οὐ μὴ ποιήσης
malū in oculis ſatraparū phili-
κακίαν ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν σατραπῶν τῶν ἀλλοφύ-
ſtijm. & dixit dauid ad acchis: qd feci tibi
λων. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀκχὶς, τί ἐποίησά σοι
vel qd inueniſti in ſeruo tuo a qua die fuim9
ἢ τί εὗρες ἐν τῷ δούλῳ σου ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἤμην
corā te & vſq; in diē hunc: qm non ve
ἐνώπιόν σου καὶ ἕως ἡμέρας ταύτης, ὅτι οὐ μὴ ἔλ
nerī ad debellādū inimicos dñi mei
θω πολεμῆσαι τοὺς ἐχθροὺς τοῦ κυρίου μου τοῦ
regis? & rñdit acchis & dixit ad dauid:
βασιλέως; καὶ ἀπεκρίθη ἀκχὶς καὶ εἶπε πρὸς δαυὶδ,
ſcio q bonus tu in oculis meis ſicut angelus
οἶδα ὅτι ἀγαθὸς σὺ ἐν ὀφθαλμοῖς μου καθὼς ἄγγελος
dei: ſed pricipes militie philiſtinorū dicunt: non
θεοῦ, ἀλλ᾽ οἱ στρατηγοὶ τῶν ἀλλοφύλων λέγουσιν, οὐχ
veniet nobiſcū in preliū. & nūc cōſurge mane
ἥξει μεθ᾽ ἡμῶν εἰς πόλεμον. καὶ νῦν ὄρθρισον τοπρωῒ
tu & ſerui dñi tui q venerūt te
σὺ καὶ οἱ παῖδες τοῦ κυρίου σου οἱ ἥκοντες μετὰ
cum: & vadite in locū vbi conſtitui vos ibi.
σοῦ, καὶ πορεύεσθε εἰς τὸν τόπον οὗ κατέστησα ὑμᾶς ἐκεῖ.
& ſurgite in via & dilucēſcat vobis & per
καὶ ὀρθρίσατε ἐν τῇ ὁδῷ καὶ φωτισάτω ὑμῖν καὶ πο
gite. & ſurrexit dauid ipſe & viri e-
ρεύθητε. καὶ ὤρθρισε δαυὶδ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐ
ius vt proficiſcerētur mane & cuſtodirēt terrā
τοῦ τοῦ ἀπελθεῖν τοπρωῒ καὶ φυλάσσειν τὴν γῆν
philiſtijm. & philiſtijm aſcēderūt in iſ-
τῶν ἀλλοφύλων. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἀνέβησαν ἐπὶ ἰσ-
rael ad pugnādū.
ραὴλ πολεμεῖν.

Ca. 30.

Et factū eſt cū veniſſent dauid &
Καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ παραγενέσθαι δαυὶδ καὶ
viri eius in ſicelag die tertia:
τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ εἰς σικελὰγ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ,
& amalec impetū fecit in auſtrū & in ſicelag.
καὶ ἀμαλὴκ ἐπέθετο ἐπὶ τὸν νότον καὶ ἐπὶ σικελάγ.
& percuſſerāt ſicelag & ſuccēderāt eam in
καὶ ἐπάταξαν τὴν σικελὰγ καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὴν ἐν
igne. & mulieres & oēs
πυρί. καὶ τὰς γυναῖκας καὶ πάντας

qui in ea a paruo vſq; ad magnū nō interfece-
τοὺς ἐν αὐτῇ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου οὐκ ἐθανάτω-
runt virū neq; mulierē: ſed captiuauerūt: &
σαν ἄνδρα οὐδὲ γυναῖκα, ἀλλ᾽ ᾐχμαλώτευσαν, καὶ
abierūt in viā ſuā. & venit dauid &
ἀπῆλθον εἰς τὴν ὁδὸν αὐτῶν. καὶ ἦλθε δαυὶδ καὶ οἱ
viri eius ad ciuitatē: & ecce ſuccēſa eſt in igne.
ἄνδρες αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἰδοὺ ἐνεπύριστο ἐν πυρί.
at mulieres eorū & filie eorū &
αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν καὶ οἱ
filij eorū captiui ducti ſunt. & leuauit dauid &
υἱοὶ αὐτῶν αἰχμαλωτευόμενοι. καὶ ἐπῆρε δαυὶδ καὶ
viri eius vocē ſuā: & plāxerūt:
οἱ ἄνδρες αὐτοῦ τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν,
donec nō erat robur in eis vt flerēt ampli9. &
ἕως ὅτου οὐκ ἦν ἰσχὺς ἐν αὐτοῖς τοῦ κλαίειν ἔτι. καὶ
ambe vxores dauid captiue ducte fuerāt achi
ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες δαυὶδ ᾐχμαλωτεύθησαν ἀχι-
naam izraelites & abygail vxor nabal car
νοὰμ ἡ ἰζραηλῖτις καὶ ἀβιγαία ἡ γυνὴ ναβὰλ τοῦ καρ
meli. & cōtriſtat9 ē dauid valde: qm dixit popu
μηλίου. καὶ ἐθλίβη δαυὶδ σφόδρα, ὅτι εἶπεν ὁ λα-
lus lapidare eū: q2 amara aīa totius
ὸς λιθοβολῆσαι αὐτόν, διότι κατώδυνος ψυχὴ παντὸς
ppli vniuſcuiuſq; ſup filijs ſuis & ſup
τοῦ λαοῦ ἑκάστου ἐπὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ταῖς
filiabus ſuis. & cōfortatus ē dauid in dño
θυγατράσιν αὐτοῦ. καὶ ἐκραταιώθη δαυὶδ ἐν κυρίῳ
deo ſuo. & dixit dd ad abiathar ſacerdotē filiū achi
θεῷ αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβιάθαρ τὸν ἱερέα υἱὸν ἀχι
melech: applica ephud. & applicuit abiathar
μέλεχ, προσάγαγε τὸ ἐφούδ. καὶ προσήγαγεν ἀβιάθαρ
ephud ad dauid & cōſuluit dauid per
τὸ ἐφοὺδ πρὸς δαυὶδ καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ διὰ τοῦ
dñz dicēs: ſi perſequar poſt exerci-
κυρίου λέγων, εἰ καταδιώξω ὀπίσω τοῦ στρατεύματος
tum hunc: & ſi cōprehendā eos? & dixit
τούτου, καὶ εἰ καταλήψομαι αὐτούς; καὶ εἶπεν
ei dñs: perſequere: qm cōprehēdēs com
αὐτῷ κύριος, καταδίωκε, ὅτι καταλαμβάνων κα-
prehēdes eos: & recuperās recuperabis. & abi
ταλήψῃ αὐτούς, καὶ ἐξαιρούμενος ἐξαρῇ. καὶ ἐπορεύ-
it dauid ipſe & ſexcēti viri q cum eo:
θη δαυὶδ αὐτὸς καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ,
& veniūt vſq; in torrentē boſor. & di-
καὶ ἔρχονται ἕως τοῦ χειμάρρου τοῦ βεσώρ. καὶ κα-
miſerūt ibi ducētos viros: & perſecut9 eſt in
τέλιπεν ἐκεῖ διακοσίους ἄνδρας, καὶ κατεδίωξεν ἐν
quadringētis viris. ſubſtiterūt aūt ducēti vi
τετρακοσίοις ἀνδράσι. ὑπέστησαν δὲ οἱ διακόσιοι ἄν-
ri: qui ſederūt. trās torrētē bo
δρες, οἵτινες ἐκάθισαν πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ βο
ſor. & inueniūt virū egyptiū in agro: & ca
σόρ. καὶ εὑρίσκουσιν ἄνδρα αἰγύπτιον ἐν ἀγρῷ, καὶ λαμ
piunt eum: & duxit ad dauid eū. & dede
βάνουσιν αὐτόν, καὶ ἄγουσιν πρὸς δαυὶδ αὐτόν. καὶ δίδόα
rūt ei panē & comedit: & aqua potauerūt eum.
σιν αὐτῷ ἄρτον καὶ ἔφαγε, καὶ ὕδωρ ἐπότισαν αὐτόν.
& dederūt ei fragmētū maſſe caricarū & duas vuas paſſas &
καὶ ἔδωκαν αὐτῷ κλάσμα παλάθης καὶ δύο σταφίδας καὶ
comedit: & reuerſus eſt ſpūs eius in eo: quia nō come-
ἔφαγεν, καὶ κατέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, διότι οὐ βεβρώ-
derat panē & nō biberat aquā tribus diebus & tribus
κει ἄρτον καὶ οὐ πεπώκει ὕδωρ τρισὶν ἡμέραις καὶ τρισὶ
noctib9. & dixit ei dauid: vnde es & cuius es tu? & di
νυξίν. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ, πόθεν εἶ καὶ τίνος εἶ σύ; καὶ εἶ-
xit puer egyptius: ſeruus ſum ego viri amale-
πεν τὸ παιδάριον τὸ αἰγύπτιον, δοῦλός εἰμι ἐγὼ ἀνδρὸς ἀμαλη
cite: & dereliquit me dñs me9: qm egrotaui ego nu-
κίτου, καὶ ἐγκατέλειπέ με ὁ κύριός μου, ὅτι ἠνωχλήθην ἐγὼ σήμερον
dius terti9. nos aūt irruimus in auſtrū chorethi:
τριταῖος. ἡμεῖς δὲ ἐπεθέμεθα ἐπὶ νότου τοῦ χορεθί,

ex ea a minimo vſq; ad magnū & non interfecerāt quenq̄: ſed ſecum duxerant: & pergebāt itinere ſuo. Cū ergo veniſſet dauid & viri eius ad ciuitatem: & inueniſſent eā ſuccēſam igni: & vxores ſuas & filios ſuos & filias ductas eſſe captiuas. Leuauerūt dd & populus q erat cum eo voces ſuas: & plāxerunt: donec deficerēt in eis lachryme. Siquidem & due vxores dd captiue ducte fuerāt achinoem iezraelites & abigail vxor nabal carmeli. & contriſtatus ē dauid valde. Volebat enī eū populus lapidare: quia amara erat aīa vniuſcuiuſq; viri ſuper filiis ſuis & filiab9. Cōfortatus ē aūt dauid ī domino deo ſuo: & ait ad abiathar ſacerdotē filium achimelech. Applica ad me ephot. Et applicuit abiathar ephot ad dauid & conſuluit dauid dominum dicens. Perſequar latrunculos hos & cōprehendā eos: an nō? Dixitq; ei dñs. Perſeq̄re: abſq; dubio eī cōprehēdes eos: & excuties p̄dam. Abiit ergo dd ipſe & ſexcēti viri qui erāt cū eo: & venerūt vſq; ad torrentē beſor: & laſſi quidā ſubſtiterunt. Perſecutus ē aūt dd ipſe & q̄dringēti viri cū eo. Subſtiterāt eī ducēti q laſſi trāſire nō poterant torrētē beſor. Et inuenerunt virū egyptiū in agro & adduxerūt eum ad dauid. Dederuntq; ei panē vt comederet & biberet aquā: ſed & fragmē maſſe caricarū & duas ligaturas vue paſſe. Qui cū comediſſet reuerſus ē ſpūs ei9: & refocillatus eſt. Nō ei comederat panē neq; biberat aquā trib9 diebus & trib9 noctibus. Dixit itaq; ei dauid. Cuius es tu: vel vnde? Qui ait. Puer egypti9 ego ſū: ſeru9 viri amalechite. Dereliquit aūt me dñs me9: quia egrotare cepi nudiuſtertius. Siqdē nos erupim9 ad auſtralē plagā cerethi

אשר בה מקטן ועד גדול לא
המיתו איש וינהגו וילכו לדרכם:
ויבא דוד ואנשיו אל העיר
והנה שרופה באש ונשיהם
ובניהם ובנתיהם נשבו: וישא
דוד והעם אשר אתו את קולם
ויבכו עד אשר אין בהם כח
לבכות: ושתי נשי דוד נשבו
אחינעם היזרעאלית ואביגיל
אשת נבל הכרמלי: ותצר לדוד
מאד כי אמרו העם לסקלו כי
מרה נפש כל העם איש על בנו
ועל בנתיו ויתחזק דוד ביהוה
אלהיו: ויאמר דוד אל אביתר
הכהן בן אחימלך הגישה נא לי
האפוד ויגש אביתר את האפוד
אל דוד: וישאל דוד ביהוה
לאמר ארדף אחרי הגדוד הזה
האשגנו ויאמר לו רדף כי השג
תשיג והצל תציל: וילך דוד הוא
ושש מאות איש אשר אתו
ויבאו עד נחל הבשור והנותרים
עמדו: וירדף דוד הוא וארבע
מאות איש ויעמדו מאתים איש
אשר פגרו מעבר את נחל
הבשור: וימצאו איש מצרי בשדה
ויקחו אתו אל דוד ויתנו לו לחם
ויאכל וישקהו מים: ויתנו לו
פלח דבלה ושני צמקים ויאכל
וישב רוחו אליו כי לא אכל לחם
ולא שתה מים שלשה ימים
ושלשה לילות: ויאמר לו דוד
למי אתה ואי מזה אתה ויאמר
נער מצרי אנכי עבד לאיש
עמלקי ויעזבני אדני כי חליתי היום
שלשה: אנחנו פשטנו נגב הכרתי

על אשר ליהודה ועל נגב כלב ואת צקלג שרפנו באש: ויאמר אליו דוד התורדני אל הגדוד הזה ויאמר השבעה לי באלהים אם תמיתני ואם תסגרני ביד אדני ואורדך אל הגדוד הזה: וירדהו והנה נטשים על פני כל הארץ אכלים ושתים וחגגים בכל השלל הגדול אשר לקחו מארץ פלשתים ומארץ יהודה: ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם ולא נמלט מהם איש כי אם ארבע מאות איש נער אשר רכבו על הגמלים וינסו: ויצל דוד את כל אשר לקחו עמלק ואת שתי נשיו הציל דוד: ולא נעדר להם מן הקטן ועד הגדול ועד בנים ובנות ומשלל ועד כל אשר לקחו להם הכל השיב דוד: ויקח דוד את כל הצאן והבקר נהגו לפני המקנה ההוא ויאמרו זה שלל דוד: ויבא דוד אל מאתים האנשים אשר פגרו מלכת אחרי דוד וישיבם בנחל הבשור ויצאו לקראת דוד ולקראת העם אשר אתו ויגש דוד את העם וישאל להם לשלום: ויען כל איש רע ובליעל מהאנשים אשר הלכו עם דוד ויאמרו יען אשר לא הלכו עמי לא נתן להם מהשלל אשר הצלנו כי אם איש את אשתו ואת בניו וינהגו וילכו: ויאמר דוד לא תעשו כן אחי את אשר נתן יהוה לנו וישמר אתנו

ירד נדד · שבע · מות סגר · ירד · פנה · שתה · גדל · נכה · מלט · רבעמאה · נוס נצל · נשה · עדר · שוב לקח · פנה קנה · אמר בוא · הלך · ישב · נגש · שאל שלם · ענה רוע · הלך · נצל איש · נהג · עשה · שמר

& contra iudam: & ad meridiem caleph: & siceleg succendimus igni. Dixitque ei dauid. Potes me ducere ad istum cuneum? Qui ait. Iura mihi per deum quod non occidas me: & non tradas me in manus domini mei: & ego ducam te ad cuneum istum. Qui cum duxisset eum: ecce illi discumbebant super faciem vniuerse terre: comedentes & bibentes: & quasi festum celebrantes diem pro cuncta preda & spoliis que ceperant de terra philistiim & de terra iuda. Et percussit eos dauid a vespere vsque ad vesperam alterius diei: & non euasit ex eis quisquam nisi tantum quadringenti viri adolescentes qui ascenderant camelos & fugerant. Eruit ergo dauid omnia que tulerant amalechite: & duas vxores suas eruit. Nec defuit quisquam a paruo vsque ad magnum tam de filiis quam de filiabus & de spoliis: & quecunque rapuerant omnia reduxit dauid: & tulit vniuersos greges & armenta & minauit ante faciem suam. Dixeruntque. Hec est preda dauid. Venit autem dauid ad ducentos viros qui lassi substiterant: nec sequi poterant dauid: & residere eos iusserat in torrente besor. Qui egressi sunt obuiam dauid & populo qui erat cum eo. Accedens autem dauid ad populum: salutauit eos pacifice. Respondensque omnis vir pessimus & iniquus de viris qui ierant cum dauid dixit. Quia non venerunt nobiscum non dabimus eis quicquam de preda quam eruimus: sed sufficiat vnicuique vxor sua & filii quos cum acceperit recedant. Dixit autem dauid. Non sic facietis fratres mei de his que tradidit nobis dominus: & custodiuit nos:

& cōtra iudee ptes: & cōtra austrū
καὶ ἐπὶ τὰ τῆς ἰουδαίας μέρη, καὶ ἐπὶ νότον τῆς
chileb: & siceleg succēdimus in igne. &
χελέβ, καὶ τὴν σικελὰγ ἐνεπρήσαμεν ἐν πυρί. καὶ
dixit ad eum dauid: si deduces me ad exer
εἶπε πρὸς αὐτὸν δαυίδ, εἰ κατάξεις με ἐπὶ τὸ στρά
citū hunc: & dixit: iura iā mihi per deū
τευμα τοῦτο; καὶ εἶπεν, ὄμοσον δή μοι κατὰ τοῦ θεοῦ
q nō occidas me: & nō tradas me in ma
μὴ θανατῶσαί με, καὶ μὴ παραδοῦναί με εἰς χεῖ
nus dñi mei: & ducā te ad exercitū hūc.
ρας τοῦ κυρίου μου, καὶ κατάξω σε ἐπὶ τὸ σύστρεμμα τοῦτο.
& iurauit ei: & duxit eū. & ecce ip
καὶ ὤμοσεν αὐτῷ, καὶ κατήγαγεν αὐτόν. καὶ ἰδοὺ αὐ
si diffusi sup faciem vniuerse terre come
τοὶ διακεχυμένοι ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς ἐσθίον
dētes & bibētes & festū celebrātes sup oībus spo
τες καὶ πίνοντες καὶ ἑορτάζοντες ἐπὶ πᾶσι τοῖς σκύ
liis magnis que ceperūt de terra philistiim: &
λοις τοῖς μεγάλοις οἷς ἔλαβον ἐκ γῆς ἀλλοφύλων, καὶ
de terra iuda. & venit cōtra eos dauid: & percus
ἐκ γῆς ἰούδα. καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς δαυίδ, καὶ ἐπάτα
sit eos ab hora matutina & vsque ad vesperā &
ξεν αὐτοὺς ἀπὸ ἑωσφόρου καὶ ἕως ἑσπέρας καὶ τῆς
crastinū diē. & nō saluatus ē ex eis vir: sed quadri
ἐπαύριον. καὶ οὐ διεσώθη ἐξ αὐτῶν ἀνήρ, ἀλλ' ἢ τετρα
genti pueri qui ascēderūt sup camelos: & fugerūt.
κόσια παιδάρια ἃ ἐπέβη ἐπὶ καμήλων, καὶ ἔφυγεν.
& eruit dauid oīa que cepit amalec:
καὶ ἀφείλετο δαυίδ πάντα ὅσα ἔλαβεν ὁ ἀμαλήκ,
& ambas vxores suas liberauit. & nō
καὶ ἀμφοτέρας τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ἐξείλετο. καὶ οὐ
defuit illis a paruo & vsque ad magnū: &
διεφώνησεν αὐτοῖς ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου, καὶ
vsque ad filios & filias: & a spoliis & vsque ad
ἕως υἱῶν καὶ θυγατέρων, καὶ ἀπὸ τῶν σκύλων καὶ ἕως
omnia que ceperūt eorum oīa reduxit dauid.
πάντων ὧν ἔλαβον αὐτῶν τὰ πάντα ἀπέστρεψε δαυίδ.
& tulit dauid vniuersos greges eorum &
καὶ ἔλαβε δαυίδ πάντα τὰ ποίμνια αὐτῶν καὶ τὰ
armēta: & abegit ante spolia. &
βουκόλια, καὶ ἀπήγαγεν ἔμπροσθεν τῶν σκύλων. καὶ
spoliis illis dicebatur: hec spolia dauid.
τοῖς σκύλοις ἐκείνοις ἐλέγετο, ταῦτα σκῦλα δαυίδ.
& venit dauid ad ducētos viros
καὶ παραγίνεται δαυίδ πρὸς τοὺς διακοσίους ἄνδρας
relictos vt irent post dauid:
τοὺς ἀπολειφθέντας τοῦ πορευθῆναι ὀπίσω δαυίδ,
quos collocauit in torrēte bosor. & egressi sunt in
οὓς ἐκάθισεν ἐν τῷ χειμάρρῳ βοσόρ. καὶ ἐξῆλθον εἰς
occursum dauid & in occursū ppli qui
ἀπάντησιν δαυίδ καὶ εἰς ἀπάντησιν τοῦ λαοῦ τοῦ
cum eo. & accessit dauid vsque ad pplm: &
μετ' αὐτοῦ. καὶ προσῆλθε δαυίδ ἕως τοῦ λαοῦ, καὶ
interrogauit eos que ad pacē. & rñdit oīs vir
ἠρώτησεν αὐτοὺς τὰ εἰς εἰρήνην. καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ἀνὴρ
malus & pestifer de viris bellatoribus qui
πονηρὸς καὶ λοιμὸς τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν τῶν
fuerant cū dauid & dixerūt: quia nō psecu
πορευθέντων μετὰ δαυίδ καὶ εἶπον, διότι οὐ κατε
ti fuerūt nobiscū: nō dabimus eis de spoliis
δίωξαν μεθ' ἡμῶν, οὐ δώσομεν αὐτοῖς ἐκ τῶν σκύλων
que eruimus: sed vnusquisque vxorē suā &
ὧν ἐξῃρήμεθα, ἀλλ' ἢ ἕκαστος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ
filios suos reducant: & reuer
τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀπαγαγέσθωσαν, καὶ ἀποστρεφέ
tantur. & dixit dauid: nō facietis fratres mei
τωσαν. καὶ εἶπε δαυίδ, οὐ ποιήσετε ἀδελφοί μου
sic postque tradidit dñs nobis aduersa
οὕτως μετὰ τὸ παραδοῦναι κύριον ἡμῖν τοὺς ὑπεναν
rios: & custodiuit nos
τίους, καὶ φυλάξαι ἡμᾶς

& tradidit exercitū qui eruperat ptra nos
καὶ παραδοῦναι τὸ σύστρεμμα τὸ ἐπελθὸν ἐφ' ἡμᾶς
in manus nras. & quis audiet sermōes vros
εἰς χεῖρας ἡμῶν. καὶ τίς ἀκούσεται τῶν λόγων ὑμῶν
istos? quia nō minores nobis sunt: pp hoc sm
τούτων; ὅτι οὐχ ἧττους ἡμῶν εἰσί, διὰ τοῦτο κατὰ
partē descēdētis ad preliū: sic
τὴν μερίδα τοῦ καταβάντος εἰς τὸν πόλεμον, οὕ
erit pars remanētis ad sarcinas: &
τως ἔσται ἡ μερὶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ
diuident sm idē. & factū est ex die
μεριοῦνται κατὰ τὸ αὐτό. καὶ ἐγένετο ἀπὸ τῆς ἡμέ
illa & deinceps & fuit in preceptū &
ρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα καὶ ἐγένετο εἰς πρόσταγμα καὶ
in cōstitutū israel vsque in diē hanc.
εἰς δικαίωμα τῷ ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
& venit dauid in siceleg: & misit
καὶ ἦλθε δαυίδ εἰς σικελάγ, καὶ ἀπέστειλε τοῖς
senioribus iuda & proximis suis de
πρεσβυτέροις ἰούδα καὶ τοῖς πλησίον αὐτοῦ τῶν
spoliis dicēs: ecce bñdictio vobis de spoliis
σκύλων λέγων, ἰδοὺ εὐλογία ὑμῖν ἐκ τῶν σκύλων
inimicorum dñi. & his qui erāt in bethel: & qui
τῶν ἐχθρῶν κυρίου. καὶ τοῖς ἐν βαιθήλ, καὶ τοῖς
in rama austri: & qui iather & qui in aroer
ἐν ῥαμᾶ νότου, καὶ τοῖς ἰαθὴρ καὶ τοῖς ἐν ἀροὴρ
& qui in siphamoth: & qui in esthemon: & qui
καὶ τοῖς ἐν σιφαμώθ, καὶ τοῖς ἐν ἐσθημοά, καὶ τοῖς
in rachal: & qui in vrbibus ieramiel:
ἐν ῥαχάλ, καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι ἰεραμιήλ,
& qui in vrbibus ceni & qui in
καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι τοῦ κενὶ καὶ τοῖς ἐν
erma: & qui in lacu asan: & qui in athach:
ἑρμᾶ, καὶ τοῖς ἐν βὴρ ἀσάν, καὶ τοῖς ἐν ἀθάχ,
& qui in chebron: & in oēs locos
καὶ τοῖς ἐν χεβρών, καὶ εἰς πάντας τοὺς τόπους
quos ptransiit dauid ibi ipse & viri eius.
οὓς διῆλθε δαυίδ ἐκεῖ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ. Ca.31.

Et philistiim pugnabāt aduersū israel: & fuge
Καὶ ἀλλόφυλοι ἐπολέμουν ἐν ἰσραήλ, καὶ ἔφυ
rūt viri israel de facie philistiim: &
γον ἄνδρες ἰσραὴλ ἐκ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ
cadunt interfecti in mōte gelboe. & cōmit
πίπτουσι τραυματίαι ἐν τῷ ὄρει γελβουέ. καὶ συνά
terūt pugnā philistiim cū saul & filiis eius:
πτουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τῷ σαοὺλ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,
& percutiunt philistiim ionathan & abi
καὶ τύπτουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τὸν ἰωναθὰν καὶ τὸν ἀβι
nadab & melchisue filios saul. & grauatur
ναδὰβ καὶ τὸν μελχισουὲ υἱοὺς σαούλ. καὶ βαρύνεται
pliū in saul. & inueniūt eum iacu
ὁ πόλεμος ἐπὶ σαούλ. καὶ εὑρίσκουσιν αὐτὸν οἱ ἀκον
latores viri sagittarii: & vulnerauerūt eum in
τισταὶ ἄνδρες τοξόται, καὶ ἐτραυμάτισαν αὐτὸν εἰς τὰ
ilibus. & dixit saul ad gerētē arma
ὑποχόνδρια. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸν αἴροντα τὰ σκεύη
sua: euagina gladiū tuū & trāsfige me
αὐτοῦ, σπάσαι τὴν μάχαιράν σου καὶ ἐκκέντησόν με
in eo: ne forte veniant incircūcisi isti &
ἐν αὐτῇ, μήποτε ἔλθωσιν οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι καὶ
interficiant me & illudant in me. & nō voluit
ἀποκτείνωσί με καὶ ἐμπαίξωσιν ἐν ἐμοί. καὶ οὐκ ἐβούλε
gerēs arma eius: quia timuit nimis.
το ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, διότι ἐφοβήθη σφόδρα.
& cepit saul gladiū suū: & cecidit
καὶ ἔλαβε σαοὺλ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν
sup eū. & vidit gerēs arma eius q[uonia]m mor
ἐπ' αὐτήν. καὶ εἶδεν ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ὅτι τέθ
tuus eēt saul: & cecidit & ipse sup gladiū
νηκε σαούλ, καὶ ἔπεσεν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν μάχαιραν
& mortuus est cū eo. & mortuus est
καὶ ἀπέθανεν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανε

& dedit latrunculos qui eruperant aduersum nos in manus nostras: nec audiet vos quisquam super sermone hoc. Equa enim pars erit descendentis ad prelium & remanentis ad sarcinas & similiter diuident. Et factum est hoc ex die illa & deinceps constitutum & prefinitum: & quasi lex in israel vsque in diem hanc. Venit ergo dauid in siceleg: & misit dona de preda senioribus iuda proximis suis dicens. Accipite benedictionem de preda hostium domini. His qui erant in bethel & qui in ramoth ad meridiem: & qui in iether: & qui in aroer: & qui in sephamoth: & qui in esthama: & qui in rachal: & qui in vrbibus hierameli: & qui in vrbibus ceni: & qui in rama: & qui in lacu asan: & qui in atach: & qui in hebron: & reliqs qui erant in his locis in quibus comoratus fuerat dauid & viri eius. 31.

Philistiim autem pugnabant aduersum israel. Et fugerunt viri israel ante faciem philistiim: & ceciderunt interfecti in monte gelboe. Irrueruntque philistiim in saul & in filios eius. & percusserunt ionathan: & abinadab & melchisue filios saul: totumque pondus prelii versum est in saul. Et consecuti sunt eum viri sagittarii & vulneratus est vehementer a sagittariis. Dixitque saul ad armigerum suum. Euagina gladium tuum & percute me: ne forte veniant incircumcisi isti & interficiant me illudentes mihi. Et noluit armiger eius: fuerat enim nimio terrore perterritus. Arripuit itaque saul gladium suum & irruit super eum. Quod cum vidisset armiger eius videlicet quod mortuus esset saul irruit etiam ipse super gladium suum: & mortuus est cum eo. Mortuus est ergo

ויתן את הגדוד הבא עלינו בידנו: ומי ישמע לכם לדבר הזה כי כחלק הירד במלחמה וכחלק הישב על הכלים יחדו יחלקו: ויהי מהיום ההוא ומעלה וישמה לחק ולמשפט לישראל עד היום הזה: ויבא דוד אל צקלג וישלח מהשלל לזקני יהודה לרעהו לאמר הנה לכם ברכה משלל איבי יהוה: לאשר בבית אל ולאשר ברמות נגב ולאשר ביתיר: ולאשר בערער ולאשר בשפמות ולאשר באשתמע: ולאשר ברכל ולאשר בערי הירחמאלי ולאשר בערי הקיני: ולאשר בחרמה ולאשר בבור עשן ולאשר בעתך: ולאשר בחברון ולכל המקומות אשר התהלך שם דוד הוא ואנשיו:

Cap. xxxi

ופלשתים נלחמים בישראל וינסו אנשי ישראל מפני פלשתים ויפלו חללים בהר הגלבע: וידבקו פלשתים את שאול ואת בניו ויכו פלשתים את יהונתן ואת אבינדב ואת מלכי שוע בני שאול: ותכבד המלחמה אל שאול וימצאהו המורים אנשים בקשת ויחל מאד מהמורים: ויאמר שאול לנשא כליו שלף חרבך ודקרני בה פן יבואו הערלים האלה ודקרני והתעללו בי ולא אבה נשא כליו כי ירא מאד ויקח שאול את החרב ויפל עליה: וירא נשא כליו כי מת שאול ויפל גם הוא על חרבו וימת עמו: וימת

נתן גדד · בוא שמע · לחם · כלה חלק · היה עלה · שום שפט · בוא שלח · צור · קום · הלך · לחם נוס · פנה נפל · דבק · נכה · כבד · מצא ירה · חול · כלה · עלל · לקח · נפל ראה · מות

שאול ושלשת בניו ונשא כליו גם כל אנשיו ביום ההוא יחדו׃ ויראו אנשי ישראל אשר בעבר העמק ואשר בעבר הירדן כי נסו אנשי ישראל וכי מתו שאול ובניו ויעזבו את הערים וינסו ויבאו פלשתים וישבו בהן׃ ויהי ממחרת ויבאו פלשתים לפשט את החללים וימצאו את שאול ואת שלשת בניו נפלים בהר הגלבע׃ ויכרתו את ראשו ויפשטו את כליו וישלחו בארץ פלשתים סביב לבשר בית עצביהם ואת העם׃ וישמו את כליו בית עשתרות ואת גויתו תקעו בחומת בית שן׃ וישמעו אליו ישבי יביש גלעד את אשר עשו פלשתים לשאול׃ ויקומו כל איש חיל וילכו כל הלילה ויקחו את גוית שאול ואת גוית בניו מחומת בית שן ויבאו יבשה וישרפו אתם שם׃ ויקחו את עצמתיהם ויקברו תחת האשל ביבשה ויצמו שבעת ימים׃

נוס · עזב · עיר · בוא · ישב · מצא · כרת · פשט · שלח · סבב · בשר · שום · כלה · חמה · שמע · עשה · קום · לקח · שרף · קבר · צום · יום

saul & tres filii eius: & armiger illius: & vniuersi viri eius in die illa pariter. Videntes autem viri israel qui erant trans vallem & trans iordanem quod fugissent viri israelite: & quod mortuus esset saul & tres filii eius: reliquerunt ciuitates suas & fugerunt. Veneruntque philistiim & habitauerunt ibi. Facta autem die altera venerunt philistiim vt expoliarent interfectos: & inuenerunt saul & tres filios eius iacentes in monte gelboe. Et preciderunt caput saul & expoliauerunt eum armis: & miserunt in terram philistinorum per circuitum vt annunciaretur in templis idolorum & in populis. Et posuerunt arma eius in templo astaroth. corpus vero eius suspenderunt in muro bethsan. Quod cum audissent habitatores iabes galaad quecunque fecerant philistiim saul: surrexerunt omnes viri fortissimi: & ambulauerunt tota nocte: & tulerunt cadauer saul & cadauera filiorum eius de muro bethsan. Veneruntque iabes galaad & combusserunt ea igni: & tulerunt ossa eorum & sepelierunt in nemore iabes: & ieiunauerunt septem diebus.

Explicit primus liber regum.

Incipit secundus liber regum. 1.

σαοὺλ καὶ οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κατὰ τὸ αὐτό. καὶ εἶδον ἄνδρες ἰσραὴλ οἱ ἐν τῷ πέραν τῆς κοιλάδος καὶ οἱ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὅτι ἔφυγον ἄνδρες ἰσραήλ, καὶ ὅτι τέθνηκε σαοὺλ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ καταλείπουσι τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ φεύγουσι. καὶ ἔρχονται οἱ ἀλλόφυλοι καὶ κατοικοῦσιν ἐν αὐταῖς. καὶ ἐγενήθη τῇ ἐπαύριον καὶ ἔρχονται οἱ ἀλλόφυλοι ἐκδύσαι τοὺς τραυματίας, καὶ εὑρίσκουσι τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ πεπτωκότας ἐν τῷ ὄρει γελβουέ. καὶ ἀποκεφαλίζουσιν αὐτὸν καὶ ἐκδιδύσκουσιν αὐτὸν τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἀποστέλλουσιν εἰς γῆν ἀλλοφύλων κύκλῳ εὐαγγελιζόμενοι τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν καὶ τῷ λαῷ αὐτῶν, καὶ ἀνέθηκαν τὰ σκεύη τοῦ σαοὺλ εἰς τὸ ἀσταρτεῖον, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ κατέπηξαν ἐν τῷ τείχει βαιθσάν. καὶ ἀκούουσι περὶ αὐτοῦ οἱ κατοικοῦντες ἰαβὶς τῆς γαλααδίτιδος ὅσα ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι τῷ σαούλ, καὶ ἀνέστησαν πάντες οἱ ἄνδρες δυνάμεως, καὶ ἐπορεύθησαν ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἔλαβον τὸ σῶμα σαοὺλ καὶ τὸ σῶμα τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τείχους βαιθσάν, καὶ ἤνεγκαν αὐτοὺς εἰς ἰαβίς, καὶ κατέκαυσαν αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ ἔλαβον τὰ ὀστᾶ αὐτῶν καὶ ἔθαψαν ὑπὸ τὴν ἄρουραν ἐν ἰαβίς, καὶ ἐνήστευσαν ἑπτὰ ἡμέρας.

Cap. i.

ויהי אחרי מות שאול ודוד שב מהכות את העמלק וישב דוד בצקלג ימים שנים׃ ויהי ביום השלישי והנה איש בא מן המחנה מעם שאול ובגדיו קרעים ואדמה על ראשו ויהי בבאו אל דוד ויפל ארצה וישתחו׃ ויאמר לו דוד אי מזה תבוא ויאמר אליו ממחנה ישראל נמלטתי׃ ויאמר אליו דוד מה היה הדבר הגד נא לי ויאמר אשר נס העם מן המלחמה וגם הרבה נפל מן העם וימתו וגם שאול ויהונתן בנו מתו׃ ויאמר דוד אל הנער המגיד לו איך ידעת כי מת שאול ויהונתן בנו׃ ויאמר הנער המגיד לו נקרא נקריתי בהר הגלבע והנה שאול נשען על חניתו והנה הרכב ובעלי הפרשים הדבקהו׃ ויפן אחריו ויראני ויקרא אלי ואמר הנני׃ ויאמר לי מי אתה ואמר אליו עמלקי אנכי׃ ויאמר אלי עמד נא עלי ומתתני כי אחזני השבץ כי כל עוד נפשי בי׃ ואעמד עליו ואמתתהו כי ידעתי כי לא יחיה אחרי נפלו ואקח הנזר אשר על ראשו ואצעדה אשר על זרעו ואביאם אל אדני הנה׃ ויחזק דוד בבגדו ויקרעם וגם כל האנשים אשר אתו׃ ויספדו ויבכו ויצמו עד הערב על שאול ועל יהונתן בנו ועל עם יהוה ועל בית ישראל כי נפלו בחרב׃ ויאמר דוד אל הנער המגיד לו אי מזה אתה ויאמר בן איש גר עמלקי אנכי׃ ויאמר אליו דוד איך לא יראת לשלח ידך לשחת את משיח יהוה׃ ויקרא דוד לאחד מהנערים ויאמר גש פגע בו ויכהו וימת׃ ויאמר אליו דוד דמיך על ראשך כי פיך ענה בך לאמר אנכי מתתי את

היה · שוב · נכה · ישב · שנה · שלש · בוא · חנה · נפל · שחה · אמר · מלט · נגד · נוס · לחם · רבה · מות · נגד · קרא · שען · חנה · דבק · פנה · ראה · מות · עמד · חיה · לקח · צעד · בוא · חזק · קרע · ספד · בכה · צום · גור · משח · קרא · נגש · נכה · מות · פה

Factum est autem postquam mortuus est saul: vt dauid reuerteretur a cede amalech & maneret in siceleg duos dies. In die autem tertia apparuit homo veniens de castris saul veste conscissa & puluere conspersus caput. Et vt venit ad dauid cecidit super faciem suam & adorauit. Dixitque ad eum dauid. Vnde venis? Qui ait ad eum. De castris israel fugi. Et dixit ad eum dauid. Quod est verbum quod factum est? Indica mihi. Qui ait. Fugit populus ex prelio & multi corruentes e populo mortui sunt: sed & saul & ionathas filius eius interierunt. Dixitque dauid ad adolescentem qui nunciabat ei. Vnde scis quia mortuus est saul & ionathas filius eius? Ait adolescens qui nunciabat ei. Casu veni in montem gelboe: & saul incumbebat super hastam suam. Porro currus & equites appropinquabant ei: & conuersus post tergum suum: vidensque me vocauit. Cui cum respondissem: adsum. Dixit mihi. Quisnam es tu? Et aio ad eum. Amalechites ego sum. Et locutus est mihi. Sta super me & interfice me: quoniam tenent me angustie: & adhuc tota anima mea in me est. Stansque super eum: occidi illum. Sciebam enim quod viuere non poterat post ruinam. Et tuli diadema quod erat in capite eius: & armillam de brachio illius: & attuli ad te dominum meum huc. Apprehendens autem dauid vestimenta sua scidit: omnesque viri qui erant cum eo: & planxerunt & fleuerunt & ieiunauerunt vsque ad vesperam super saul & super ionathan filium eius: & super populum domini: & super domum israel: eo quod corruissent gladio. Dixitque dauid ad iuuenem qui nunciauerat ei: vnde es tu? Qui respondit. Filius hominis aduene amalechite ego sum. Et ait ad eum dauid. Quare non timuisti mittere manum tuam vt occideres christum domini? Vocansque dauid vnum de pueris suis ait. Accedens irrue in eum. Qui percussit illum & mortuus est. Et ait ad eum dauid. Sanguis tuus super caput tuum. Os enim tuum locutum est aduersum te dicens: ego interfeci

Regnorum .ij.

Βασιλειῶν β´. Ca. i.

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀποθανεῖν σαούλ, καὶ δαυὶδ ἀνέστρεψε τύπτων τὸν ἀμαλήκ, καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν σεκελὰγ ἡμέρας δύο. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἦλθεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ λαοῦ τοῦ μετὰ σαούλ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ διερρωγότα καὶ γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτὸν πρὸς δαυίδ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ, πόθεν σὺ παραγίνῃ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἰσραὴλ διασέσωσμαι. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς αὐτόν, τίς ὁ λόγος οὗτος; ἀπάγγειλόν μοι. καὶ εἶπε, πέφευγεν ὁ λαὸς ἐκ τοῦ πολέμου, καὶ πεπτώκασι πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ ἀπέθανον, καὶ σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ τεθνήκασιν. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ παιδαρίῳ τῷ ἀπαγγέλλοντι αὐτῷ, πῶς οἶδας ὅτι τέθνηκε σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν υἱὸς αὐτοῦ; καὶ εἶπε τὸ παιδάριον τὸ ἀπαγγέλλον αὐτῷ, περιπτώματι περιέπεσον ἐν τῷ ὄρει γελβουέ, καὶ ἰδοὺ σαοὺλ ἐπεστήρικτο ἐπὶ τὸ δόρυ αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἵππαρχοι συνῆψαν αὐτῷ. καὶ ἐπέβλεψεν ὀπίσω αὐτοῦ καὶ εἶδέ με καὶ ἐκάλεσέ με. καὶ εἶπα, ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπέ μοι, τίς εἶ σύ; καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, ἀμαληκίτης ἐγώ εἰμι. καὶ εἶπε πρός με, στῆθι δὴ ἐπάνω ἐμοῦ καὶ θανάτωσόν με, ὅτι κατέχει με σκότος δεινόν, ὅτι πᾶσα ἡ ψυχή μου ἐστὶν ἐν ἐμοί. καὶ ἐπέστην ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσα αὐτόν, ὅτι ᾔδειν ὅτι οὐ ζήσεται μετὰ τὸ πεσεῖν αὐτόν. καὶ ἔλαβον τὸ διάδημα τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τὸν χλιδῶνα τὸν ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, καὶ ἐνήνοχα αὐτὰ τῷ κυρίῳ μου ὧδε. καὶ ἐκράτησε δαυὶδ τῶν ἱματίων αὐτοῦ καὶ διέρρηξεν αὐτά, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐκόψαντο καὶ ἔκλαυσαν καὶ ἐνήστευσαν ἕως δείλης ἐπὶ σαοὺλ καὶ ἐπὶ ἰωνάθαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν ἰούδα καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραήλ, ὅτι ἐπλήγησαν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ παιδαρίῳ τῷ ἀπαγγέλλοντι αὐτῷ, πόθεν εἶ σύ; καὶ εἶπεν, υἱὸς ἀνδρὸς παροίκου ἀμαληκίτου ἐγώ εἰμι. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ, πῶς οὐκ ἐφοβήθης ἐπενεγκεῖν τὴν χεῖρά σου διαφθεῖραι τὸν χριστὸν κυρίου; καὶ ἐκάλεσε δαυὶδ ἓν τῶν παιδαρίων αὐτοῦ καὶ εἶπε, προσελθὼν ἀπάντησον αὐτῷ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ ἀπέθανε. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς αὐτόν, τὸ αἷμά σου ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου, ὅτι τὸ στόμα σου ἀπεκρίθη κατὰ σοῦ λέγων, ἐγὼ τεθανάτωκα

1.Re. 2.d. · 1.Re. 9.c. · Infra. 5.f. Infra. 15.f.

משיח יהוה׃ ויקנן דוד את הקינה — קון
הזאת על שאול ועל יהונתן בנו׃
ויאמר ללמד בני יהודה קשת
הנה כתובה על ספר הישר׃ הצבי — כתב צבה
ישראל על במותיך חלל איך — במה
נפלו גבורים׃ אל תגידו בגת — גבר נגד
אל תבשרו בחוצת אשקלון פן — בשר
תשמחנה בנות פלשתים פן — שמח
תעלזנה בנות הערלים׃ הרי — עלז
בגלבע אל טל ואל מטר עליכם
ושדי תרומת כי שם נגעל מגן — שדה רום
גבורים מגן שאול בלי משיח — געל גל
בשמן׃ מדם חללים מחלב גבורים
קשת יהונתן לא נשוג אחור — סוג
וחרב שאול לא תשוב ריקם׃ — שוב
שאול ויהונתן הנאהבים — אהב
והנעימים בחייהם ובמותם לא — נעם חיה
נפרדו מנשרים קלו מאריות — פרד קלל
גברו׃ בנות ישראל אל שאול — אריה
בכינה המלבשכם שני עם — בכה לבש
עדנים המעלה עדי זהב על — שנה עלה
לבושכן׃ איך נפלו גבורים בתוך — עדה
המלחמה יהונתן על במותיך חלל׃ — לחם במה
צר לי עליך אחי יהונתן נעמת — צור
לי מאד נפלאתה אהבתך לי — פלא
מאהבת נשים׃ איך נפלו גבורים — נשה
ויאבדו כלי מלחמה׃ — אבד כלה

Cap. ii.

ויהי אחרי כן וישאל דוד ביהוה — היה שאל
לאמר האעלה באחת ערי יהודה — עיר
ויאמר יהוה אליו עלה ויאמר
דוד אנה אעלה ויאמר חברנה׃
ויעל שם דוד וגם שתי נשיו
אחינעם היזרעאלית ואביגיל
אשת נבל הכרמלי׃ ואנשיו — איש
אשר עמו העלה דוד איש — עלה
וביתו וישבו בערי חברון׃

christum dñi. Planxit autem david planctum huiuscemodi super saul & super ionathan filium eius: & precepit ut docerent filios iuda arcum: sicut scriptum est in libro iustorum. Incliti israel super montes tuos interfecti sunt. Quomodo ceciderunt fortes. Nolite annunciare in geth: neque annuncietis in compitis ascalonis: ne forte letentur filie philistiim: ne exultent filie incircuncisorum. Montes gelboe nec ros nec pluvia veniant super vos. Neque sint agri primitiarum: quia ibi abiectus est clypeus fortium: clypeus saul quasi non esset unctus oleo: a sanguine interfectorum ab adipe fortium. Sagitta ionathe nunquam rediit retrorsum: & gladius saul non est reversus inanis. Saul & ionathas amabiles & decori valde in vita sua: in morte quoque non sunt divisi. Aquilis velociores: leonibus fortiores. Filie israel super saul flete: qui vestiebat vos coccino in delitiis: qui prebebat ornamenta aurea cultui vestro. Quomodo ceciderunt fortes in prelio. Ionathas in excelsis tuis occisus es. Doleo super te frater mi ionatha decore nimis & amabilis super amorem mulierum. Quomodo ceciderunt robusti & perierunt arma bellica. z.

IGitur post hec consuluit david dominum dicens. Num ascendam in unam de civitatibus iuda? Et ait dominus ad eum. Ascende. Dixitque david. Quo ascendam? Et respondit ei. In hebron. Ascendit ergo david & due uxores eius achinoem iezraelites & abigail uxor nabal carmeli: sed & viros qui erant cum eo duxit david singulos cum domo sua: & manserunt in oppidis hebron.

xpm dñi. & planxit david planctum hunc
τὸν χριστὸν κυρίου. καὶ ἐθρήνησε δαυὶδ τὸν θρῆνον τοῦ
sup saul & sup ionathan filium eius. &
τον ἐπὶ σαοὺλ καὶ ἐπὶ ἰωναθὰν τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ
dixit ut docerent filios iuda. ecce scriptum est
εἶπε τοῦ διδάξαι τοὺς υἱοὺς ἰούδα. ἰδοὺ γέγραπται
in libro iusti. & dixit: considera is
ἐπὶ βιβλίου τοῦ εὐθοῦς. καὶ εἶπεν, ἀκρίβασαι ἰσ-
rael super mortuis tuis vulneratis quomodo
ραὴλ ὑπὲρ τῶν τεθνηκότων σου τραυματιῶν πῶς
ceciderunt fortes. ne annuncietis in geth: neque an
ἔπεσον δυνατοί. μὴ ἀπαγγείλητε εἰς γέθ, μηδὲ εὐαγ
nuncietis in viis ascalonis: ut non leten
γελίσησθε ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀσκάλωνος, ὅπως μὴ εὐφραν
tur filie philistiim neque exultent fi
θῶσι θυγατέρες ἀλλοφύλων μηδὲ γαυριάσωσι θυγατέ
lie incircuncisorum. montes qui in gelboe non cadat sup
ρες ἀπεριτμήτων. ὄρη τὰ ἐν γελβουὲ μὴ πέσοι ἐφ'
vos neque ros neque pluvia. & agri primitiarum qui
ὑμᾶς μήτε δρόσος μήτε ὑετός. καὶ ἀγροὶ ἀπαρχῶν ὅτι
abiectus est clypeus fortium & clypeus saul non
προσωχθίσθη θυρεὸς δυνατῶν καὶ θυρεὸς σαοὺλ οὐκ
unctus est in oleo a sanguine interfectorum & ab adipe
ἐχρίσθη ἐν ἐλαίῳ ἀφ' αἵματος τραυματιῶν καὶ ἀπὸ στέατος
fortium. arcus ionathan non reversus est vacuus retrorsum.
δυνατῶν. τόξον ἰωναθὰν οὐκ ἀνέστρεψε κενὸν εἰς τὰ ὀπίσω.
& gladius saul non reversus est inanis. saul & io
καὶ ῥομφαία σαοὺλ οὐκ ἀνέστρεψε κενή. σαοὺλ καὶ ἰω
nathan amati & pulchri non divisi in
ναθὰν οἱ ἠγαπημένοι καὶ ὡραῖοι οὐ διακεχωρισμένοι ἐν
vita sua: & in morte sua non divisi sue
τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν οὐ διεχωρί
runt: magis quam aquile veloces magis quam leones for
σθησαν, ὑπὲρ ἀετοὺς κοῦφοι ὑπὲρ λέοντας δυνα-
tes. filie israel flete sup saul qui
τοί. θυγατέρες ἰσραὴλ κλαύσατε ἐπὶ σαοὺλ τὸν ἐν-
vestiebat vos coccino cum ornamento vestro: qui
διδύσκοντα ὑμᾶς κόκκινα μετὰ κόσμου ὑμῶν, τὸν ἀνα
referebat ornamentum aureum sup vestimentum vestrum.
φέροντα κόσμον χρυσοῦν ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν ὑμῶν.
quomodo ceciderunt fortes in medio prelior: ionatham
πῶς ἔπεσον δυνατοὶ ἐν μέσῳ πολέμων, ἰωναθὰν
in excelsis tuis occisus es. doleo sup te iona
εἰς τὰ ὕψη σου ἐτραυματίσθης. ἀλγῶ ἐπὶ σοὶ ἰωνα
than frater mi: speciosus fuisti mihi nimis: admirabilis
θὰν ἀδελφέ μου, ὡραιώθης μοι σφόδρα, ἐθαυμαστώ
fuit amor tuus mihi super amorem mulierum:
θη ἡ ἀγάπησίς σου ἐμοὶ ὑπὲρ ἀγάπησιν γυναικῶν.
quomodo ceciderunt fortes & perierunt arma bellica.
πῶς ἔπεσον δυνατοὶ καὶ ἀπώλοντο σκεύη πολεμικά.

Ca.2.

ET factum est post hec & consuluit david
Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἐπηρώτησεν δαδ
in dño dicens: si ascendam in unam de civitatibus
ἐν κυρίῳ λέγων, εἰ ἀναβῶ εἰς μίαν τῶν πόλεων τῆς
iuda? & ait dñs ad eum: ascende.
ἰουδαίας; καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν, ἀνάβηθι.
& dixit david: quo ascendam? & dixit: in chebron.
καὶ εἶπε δαυίδ, ποῦ ἀναβῶ; καὶ εἶπεν, εἰς χεβρών.
& ascendit illuc david: & ambe uxores
καὶ ἀνέβη ἐκεῖ δαυίδ, καὶ ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες
eius achinoem izraelites & abygail uxor na
αὐτοῦ ἀχιναὰμ ἡ ἰζραηλῖτις καὶ ἀβυγαῒλ ἡ γυνὴ να-
bal carmeli: & viri eius qui cum
βὰλ τοῦ καρμηλίτου, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ οἱ μετ'
eo unusquisque: & domus sua. & habitant
αὐτοῦ ἕκαστος, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ. καὶ κατοικοῦσιν
in civitatibus chebron.
ἐν ταῖς πόλεσι χεβρών.

& venerunt viri iuda & ungunt
καὶ ἔρχονται οἱ ἄνδρες τῆς ἰουδαίας καὶ χρίουσι τὸν
david ibi ut regnaret sup domum iuda.
δαυὶδ ἐκεῖ τοῦ βασιλεύειν ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα.
& annunciaverunt david dicentes: viri ia
καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυὶδ λέγοντες, οἱ ἄνδρες ἰα
bis galaad ipsi sepelierunt saul.
βὶς τῆς γαλααδίτιδος αὐτοὶ ἔθαψαν τὸν σαοὺλ.

B

& misit david nuncios ad duces iabis
καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ ἀγγέλους πρὸς ἡγεμόνας ἰαβὶς
galaad: & dixit ad eos: bene
τῆς γαλααδίτιδος, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, εὐλο-
dicti vos a dño: quia fecistis misericordiam
γητοὶ ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, ὅτι πεποιήκατε ἔλεος
sup dñm vestrum sup saul & sepelistis
ἐπὶ τὸν κύριον ὑμῶν ἐπὶ τὸν σαοὺλ καὶ ἐθάψατε
eum. & nunc faciat dñs vobiscum misericordiam & veri
αὐτόν. καὶ νῦν ποιήσαι κύριος μεθ' ὑμῶν ἔλεος καὶ ἀλή
tatem: & ego autem faciam vobiscum bona hec:
θειαν, καὶ ἐγὼ δὲ ποιήσω μεθ' ὑμῶν τὰ ἀγαθὰ ταῦ
quia fecistis verbum istud. & nunc con
τα, ὅτι ἐποιήσατε τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ νῦν κρα
fortentur manus vestre & estote in filios
ταιούσθωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν καὶ γίνεσθε εἰς υἱοὺς
fortes: quoniam mortuus est saul dñs vester: &
δυνατούς, ὅτι τέθνηκε σαοὺλ ὁ κύριος ὑμῶν, καὶ
quia me unxit domus iuda sup se in re
ὅτι ἐμὲ κέχρικεν ὁ οἶκος ἰούδα ἐφ' ἑαυτοῖς εἰς βα-
gem. & abener filius ner princeps exercitus saul tu
σιλέα. καὶ ἀβεννὴρ υἱὸς νὴρ ἀρχιστράτηγος σαοὺλ ἔ-
lit isboseth filium saul: & traduxit
λαβε τὸν ἰσβόσεθ υἱὸν τοῦ σαοὺλ, καὶ διεβίβασεν
eum de castris: & regem constituit eum
αὐτὸν ἐκ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτὸν
sup galaad: & sup aseri: & sup
ἐπὶ τὴν γαλααδίτην, καὶ ἐπὶ τὸν ἀσερί, καὶ ἐπὶ
izrael: & sup ephraim: & sup benia
τὸν ἰζραήλ, καὶ ἐπὶ τὸν ἐφραίμ, καὶ ἐπὶ βενια-
min: & sup universum israel. filius quadraginta
μίν, καὶ ἐπὶ πάντα ἰσραήλ. υἱὸς τεσσαράκοντα
annorum erat isboseth filius saul qui regnavit sup
ἐτῶν ἦν ἰσβόσεθ υἱὸς σαοὺλ ὅτε ἐβασίλευσεν ἐπὶ

C

israel: & duobus annis regnavit: preter do
ἰσραήλ, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν, πλὴν τοῦ οἴ
mum iuda: qui fuerunt post david. & fuit nu
κου ἰούδα, οἳ ἦσαν ὀπίσω δαυίδ. καὶ ἐγένετο ἀρι
merus dierum quibus regnavit david in chebron
θμὸς τῶν ἡμερῶν ὧν ἐβασίλευσε δαυὶδ ἐν χεβρὼν
sup domum iuda septem annis & menses sex: &
ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα ἑπτὰ ἔτη καὶ μῆνες ἕξ, καὶ
egressus est abener filius ner & pueri isboseth filii
ἐξῆλθεν ἀβεννὴρ υἱὸς νὴρ καὶ οἱ παῖδες ἰσβόσεθ υἱοῦ
saul de castris collis. & ioab filius sa
σαοὺλ ἐκ παρεμβολῆς βουνοῦ. καὶ ἰωὰβ υἱὸς σα
ruia egressus est de chebron: & pueri david:
ρουΐα ἐξῆλθεν ἐκ χεβρών, καὶ οἱ παῖδες δαυίδ,
& occurrunt ad invicem sup fontem gabaon.
καὶ συναντῶσιν ἀλλήλοις ἐπὶ τὴν κρήνην γαβαών.
& sederunt isti ex una parte: & isti ex alte
καὶ ἐκάθισαν οὗτοι ἐντεῦθεν, καὶ οὗτοι ἐντεῦ-
ra parte iuxta fontem. & dixit abener ad ioab:
θεν ἐπὶ τὴν κρήνην. καὶ εἶπεν ἀβεννὴρ πρὸς ἰωάβ,
surgant iam pueri & ludant co
ἀναστήτωσαν δὴ τὰ παιδάρια καὶ παιξάτωσαν ἐνώ-
ram nobis.
πιον ἡμῶν.

Veneruntque viri iuda: & unxerunt ibi david ut regnaret sup domum iuda. Et nunciatum est david quod viri iabes galaad sepelissent saul. Misit ergo david nuncios ad viros iabes galaad. Dixitque ad eos. Benedicti vos a domino qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro saul: & sepelistis eum. Et nunc retribuet vobis quidem dñs misericordiam & veritatem: & ego reddam gratiam eo quod fecistis verbum istud. Confortentur manus vestre: & estote filii fortitudinis: licet ei mortuus sit dñs vester saul: tamen me unxit domus iuda in regem sibi. Abner autem filius ner princeps exercitus saul tulit isboseth filium saul: & circunduxit eum per castra: regemque constituit sup galaad: & sup gessuri: & super iezrael: & super effraim: & super beniamin: & sup israel universum. Quadraginta annorum erat isboseth filius saul cum regnare cepisset super israel: & duobus annis regnavit. Sola autem domus iuda sequebatur david. Et fuit numerus dierum quos commoratus est david imperans in hebron sup domum iuda septem annorum & sex mensium. Egressusque est abner filius ner & pueri isboseth filii saul de castris in gabaon. Porro ioab filius saruie & pueri david egressi sunt: & occurrerunt eis iuxta piscinam gabaon. Et cum in unum convenissent e regione sederunt hi in una parte piscine: & illi ex altera. Dixitque abner ad ioab. Surgant pueri: & ludant coram nobis.

ויבאו אנשי יהודה וימשחו שם — בוא משח
את דוד למלך על בית יהודה
ויגדו לדוד לאמר אנשי יביש — נגד
גלעד אשר קברו את שאול׃
וישלח דוד מלאכים אל אנשי — שלח לאך
יביש גלעד ויאמר אליהם ברכים
אתם ליהוה אשר עשיתם — עשה
החסד הזה עם אדניכם עם
שאול ותקברו אתו׃ ועתה יעש — קבר
יהוה עמכם חסד ואמת וגם
אנכי אעשה אתכם הטובה הזאת
אשר עשיתם הדבר הזה׃ ועתה
תחזקנה ידיכם והיו לבני חיל — חזק היה
כי מת אדניכם שאול וגם אתי — מות
משחו בית יהודה למלך עליהם׃
ואבנר בן נר שר צבא אשר — שור
לשאול לקח את איש בשת בן
שאול ויעברהו מחנים׃ וימליכהו — עבר מלך
אל הגלעד ואל האשורי ואל
יזרעאל ועל אפרים ועל בנימן
ועל ישראל כלה׃ בן ארבעים — רבע
שנה איש בשת בן שאול
במלכו על ישראל ושתים
שנים מלך אך בית יהודה — שנה
היו אחרי דוד׃ ויהי מספר — היה ספר
הימים אשר היה דוד מלך — יום
בחברון על בית יהודה שבע
שנים וששה חדשים׃ ויצא
אבנר בן נר ועבדי איש
בשת בן שאול ממחנים
גבענה׃ ויואב בן צרויה ועבדי
דוד יצאו ויפגשום על ברכת — פגש
גבעון יחדו וישבו אלה על הברכה
מזה ואלה על הברכה מזה׃
ויאמר אבנר אל יואב יקומו — קום
נא הנערים וישחקו לפנינו — שחק פנה

ויאמר יואב יקמו ויקמו ויעברו
במספר שנים עשר לבנימן
ולאיש בשת בן שאול ושנים
עשר מעבדי דוד ויחזקו איש
בראש רעהו וחרבו בצד רעהו
ויפלו יחדו ויקרא למקום ההוא
חלקת הצרים אשר בגבעון ותהי
המלחמה קשה עד מאד ביום
ההוא וינגף אבנר ואנשי
ישראל לפני עבדי דוד ויהיו
שם שלשה בני צרויה יואב
ואבישי ועשהאל ועשהאל קל
ברגליו כאחד הצבים אשר
בשדה וירדף עשהאל אחרי
אבנר ולא נטה ללכת על הימין
ועל השמאל מאחרי אבנר ויפן
אבנר אחריו ויאמר האתה זה
עשהאל ויאמר אנכי ויאמר
לו אבנר נטה לך על ימינך או
על שמאלך ואחז לך אחד
מהנערים וקח לך את חלצתו
ולא אבה עשהאל לסור מאחריו
ויסף עוד אבנר לאמר אל
עשהאל סור לך מאחרי למה
אכלה ארצה ואיך אשא פני
אל יואב אחיך וימאן לסור
ויכהו אבנר באחרי החנית אל
החמש ותצא החנית מאחריו
ויפל שם וימת תחתו ויהי כל
הבא אל המקום אשר נפל שם
עשהאל וימת ויעמדו וירדפו
יואב ואבישי אחרי אבנר
והשמש באה והמה באו עד
גבעת אמה אשר על פני גיח
דרך מדבר גבעון ויתקבצו
בני בנימן אחרי אבנר ויהיו

עבר קום · חזק · צדד · נפל קרא · היה · לחם · נגף · פנה · קלל · צבה · רדף · הלך ימן · שמאל פנה · כלה נשא · פנה מאן · חנה · יצא · נפל מות · היה בוא · קום · עמד רדף · דבר קבץ

Et rñdit ioab. Surgāt. Surrexerūt ergo & trāsierunt numero duodecim de beniamin ex parte isboseth filii saul: & duodecim de pueris dauid. Apprehensoq; vnusquisq; capite cōparis sui defixit gladium in latus cōtrarii: & ceciderūt simul. Vocatūq; est nomē loci illius ager robustorū in gabaon. Et ortū est bellum durum satis in die illa: fugatusq; est abner & viri israel a pueris dauid. Erant autem ibi tres filii saruie: ioab & abisai & asahel. Porro asahel cursor velocissimus fuit quasi vnus de capreis qui morantur in siluis. Persequebatur autem asahel abner: & non declinauit ad dextrā siue ad sinistram omittens persequi abner. Respexit itaq; abner post tergū suum & ait. Tu ne es asahel? Qui rñdit. Ego sū. Dixitq; ei abner. Vade ad dexterā siue ad sinistram: & apprehende vnum de adolescētibus & tolle tibi spolia eius. Noluit āt asahel omittere quin vrgeret eum. Rursumq; locutus ē abner ad asahel. Recede & noli me sequi: ne forte compellar cōfodere te in terram: & leuare nō potero faciē meam ad ioab fratrē tuū. Qui audire cōtēpsit: & noluit declinare. Percussit ergo eū abner auersa hasta in inguine: & transfodit: & mortuus est in eodē loco. Omnes qui trāsibāt per locū illum in quo ceciderat asahel & mortuꝰ erat: subsistebāt. Persequētibus autem ioab & abisai fugientem abner sol occubuit. Et venerunt vsq; ad collē aqductus: qui est ex aduerso vallis & itineris deserti in gabaon. Congregatiq; sunt filii bēiamin ad abner & conglobati

τ dixit ioab: surgant. τ surrexerūt τ transie-
καὶ εἶπεν ἰωάβ, ἀναστήτωσαν. καὶ ἀνέστησαν καὶ παρῆλ-
rūt in numero duodecim de filijs beniamin isboseth
θον ἐν ἀριθμῷ δώδεκα τῶν υἱῶν βενιαμὶν τοῦ ἰσβόσεθ
filij saul: τ duodecim de pueris dauid. τ apphēde
υἱοῦ σαοὺλ, καὶ δώδεκα τῶν παίδων δαυίδ. καὶ ἐκράτη-
rūt vnusq̄sq; manu caput proximi sui: τ
σαν ἕκαστος τῇ χειρὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ
gladius eius in latus proximi sui: τ
ἡ μάχαιρα αὐτοῦ εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ
cadūt pariter. τ nomē positū est loco il-
πίπτουσι κατὰ τὸ αὐτό. καὶ ἐπεκλήθη τῷ τόπῳ ἐκεί-
li pars insidiatorū que est in gabaon. τ factū
νῳ μερὶς τῶν ἐπιβούλων ἥ ἐστιν ἐν γαβαών. καὶ ἐγένε-
est bellū durū valde in die illa.
το ὁ πόλεμος σκληρὸς ὥστε λίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
τ cecidit abener τ viri israel corā
καὶ ἔπεσεν ἀβεννὴρ καὶ οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ ἐνώπιον
pueris dauid. τ erāt ibi tres filij saruia
τῶν παίδων δαυίδ. καὶ ἐγένοντο ἐκεῖ τρεῖς υἱοὶ σαρουΐα
ioab τ abessa τ assael. τ assael le-
ἰωὰβ καὶ ἀβεσσὰ καὶ ἀσαήλ. καὶ ἀσαὴλ κοῦ-
uis pedibus suis quasi vna caprea que in agro.
φος τοῖς ποσὶν αὐτοῦ ὡσεὶ μία δορκὰς τῶν ἐν ἀγρῷ.
τ persecutus est assael post abener: τ nō de-
καὶ κατεδίωξεν ὁ ἀσαὴλ ὀπίσω ἀβεννὴρ, καὶ οὐκ ἐξέ-
clinauit vt ambularet ad dexterā neq; ad sinistrā
κλινε τοῦ πορεύεσθαι εἰς τὰ δεξιὰ οὐδὲ εἰς τὰ ἀριστερὰ
a tergo abener. τ respexit abener post
ἀπὸ ὄπισθεν ἀβεννήρ. καὶ ἐπέβλεψεν ἀβεννὴρ ὀπίσω
se τ ait: tu es ipse assael? τ dixit ego
αὐτοῦ καὶ εἶπε, σὺ εἶ αὐτὸς ἀσαήλ; καὶ εἶπεν ἐγώ
sum. τ dixit ipsi abener: declina tu ad
εἰμι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀβεννήρ, ἔκκλινον σὺ εἰς τὰ
dexterā vel ad sinistrā τ apphēde tibi vnū
δεξιὰ ἢ εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ κατάσχε σεαυτῷ ἓν τῶν
de adolescētibꝰ τ tolle tibi armaturā eius,
παιδαρίων καὶ λάβε σεαυτῷ τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ.
τ non voluit assael declinare ab his qui post
καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀσαὴλ ἐκκλῖναι ἀπὸ τῶν ὄπισθεν
eum. τ addidit abener rursū dicere assael:
αὐτοῦ. καὶ προσέθετο ἀβεννὴρ ἔτι εἰπεῖν τῷ ἀσαήλ,
recede tu a me: vt nō percutiā te in terrā. τ
ἀπόστηθι σὺ ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ πατάξω σε εἰς τὴν γῆν. καὶ
quō leuabo faciē meā ad ioab fratrē
πῶς ἀρῶ τὸ πρόσωπόν μου πρὸς ἰωὰβ τὸν ἀδελφόν
tuū? τ nō voluit assael recedere. τ pcutit
σου; καὶ οὐκ ἐβούλετο ἀσαὴλ ἀποστῆναι. καὶ τύπτει
eum abener posteriori parte haste in igui-
αὐτὸν ὁ ἀβεννὴρ ἐν τῷ ὀπίσω τοῦ δόρατος ἐπὶ τὴν ψύ-
ne: τ transijt lācea de posterioribus eiꝰ: τ
αν, καὶ διεξῆλθεν τὸ δόρυ ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ
cadit ibi τ moritur sub eum. τ factū
πίπτει ἐκεῖ καὶ ἀποθνήσκει ὑποκάτω αὐτοῦ. καὶ ἐγένε-
est ois q̄ veniebat vsq; ad locū vbi cecidit as
το πᾶς ὁ ἐρχόμενος ἕως τοῦ τόπου οὗ ἔπεσεν ἀσ-
sael τ mortuꝰ est τ subsistebat. τ persecutꝰ est io
αὴλ καὶ ἀπέθανε καὶ ἡφίστατο. καὶ κατεδίωξεν ἰω-
ab τ abessa post abener: τ sol occubuit.
ὰβ καὶ ἀβεσσὰ ὀπίσω ἀβεννήρ, καὶ ὁ ἥλιος ἔδυνε.
τ ipsi venerūt vsq; ad collē amma qui ex ad-
καὶ αὐτοὶ εἰσῆλθον ἕως τοῦ βουνοῦ ἀμμὰ τοῦ κατὰ
uerso gie iter desertū gabaon. τ cōgregā-
πρόσωπον γιὲ ὁδὸν ἔρημον γαβαών. καὶ συναθροί-
tur filij beniamin post abener: τ facti sūt
ζονται οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ὀπίσω ἀβεννήρ, καὶ ἐγένοντο

D F F
Infra. 10.d.

in cōgregationē vnā: τ steterūt in summitate collis
εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ἔστησαν ἐπὶ κεφαλὴν βουνοῦ
vnius. τ vocauit abener ioab τ dixit: nū vsq;
ἑνός. καὶ ἐκάλεσεν ἀβεννὴρ τὸν ἰωὰβ καὶ εἶπε, μὴ εἰς
victoriā deuorabit mucro? nōne scis φ acer-
νῖκος καταφάγεται ἡ ῥομφαία; οὐκ οἶδας ὅτι πι-
ba erit in vltimis? τ vsq; quo non dicis
κρὰ ἔσται εἰς τὰ ἔσχατα; καὶ ἕως πότε οὐ μὴ εἴπῃς
pplo vt reuertatur a tergo fratrū suo-
τῷ λαῷ ἀποστρέφειν ἀπὸ ὄπισθεν τῶν ἀδελφῶν αὐ-
rum. τ dixit ioab: viuit dñs: q̄m nisi locutꝰ fuisses:
τῶν. καὶ εἶπεν ἰωάβ, ζῇ κύριος, ὅτι εἰ μὴ ἐλάλησας,
q̄m tunc de mane ascēdisset pplꝰ mane vnus-
διότι τότε ἐκ πρωΐθεν ἀνέβη ἂν ὁ λαὸς πρωΐθεν ἕκα-
quisq; post fratrē suum. τ buccina-
στος κατόπισθεν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐσάλπι-
uit ioab buccina: τ recessit ois pplꝰ τ
σεν ἰωὰβ τῇ σάλπιγγι, καὶ ἀπέστη πᾶς ὁ λαὸς καὶ
nō persecutꝰ est amplius post israel: τ
οὐ κατεδίωκεν οὐκέτι κατόπισθεν τοῦ ἰσραήλ, καὶ
nō additus est vltra pugnare. τ abener τ vi-
οὐ προσέθεντο ἔτι πολεμεῖν. καὶ ἀβεννὴρ καὶ οἱ ἄν-
ri eius abierūt in occasū tota nocte
δρες αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς δυσμὰς ὅλην τὴν νύκτα
illa. τ transierūt iordanē: τ transierunt
ἐκείνην. καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην, καὶ ἐπορεύθησαν
totā planiciē: τ veniūt in ca-
ὅλην τὴν παρατείνουσαν, καὶ ἔρχονται εἰς παρεμβο-
stra. τ ioab reuersus est ab abener: τ cōgre-
λάς. καὶ ἰωὰβ ἀνέστρεψεν ἀπὸ τοῦ ἀβεννήρ, καὶ συνή-
gauit oēm pplm. τ recensiti sunt de pue-
θροισε πάντα τὸν λαόν. καὶ ἐπεσκέπησαν τῶν παι-
ris dauid q̄ ceciderūt nouē τ decē viri:
δων δαυὶδ οἱ πεπτωκότες ἐννέα καὶ δέκα ἄνδρες,
τ assael τ pueri dauid percusserūt de filijs
καὶ ἀσαὴλ καὶ οἱ παῖδες δαυὶδ ἐπάταξαν τῶν υἱῶν
beniamin de viris abener trecentos τ sexa-
βενιαμὶν τῶν ἀνδρῶν ἀβεννὴρ τριακοσίους καὶ ἑξήκον-
ginta viros. τ tollūt assael τ sepeliūt e-
τα ἄνδρας. καὶ αἴρουσι τὸν ἀσαὴλ καὶ θάπτουσιν αὐ-
um in sepulchro patris sui in beth-
τὸν ἐν τῷ τάφῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ ἐν βηθλε-
leē. τ ambulauerūt tota nocte ioab τ vi-
έμ. καὶ ἐπορεύθησαν ὅλην τὴν νύκτα ἰωὰβ καὶ οἱ ἄν-
ri eius: τ lux orta est ipsis in chebron.
δρες αὐτοῦ, καὶ διεφωτίσθη αὐτοῖς ἐν χεβρών. Ca.3.
ET facta est cōcertatio multū inter
Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐπὶ πολὺ ἀναμέσον τοῦ
domū saul τ inter domū dauid: τ do-
οἴκου σαοὺλ καὶ ἀναμέσον τοῦ οἴκου δαυίδ, καὶ ὁ οἶ-
mus dauid procedebat τ fortificabatur. τ domꝰ
κος δαυίδ ἐπορεύετο καὶ ἐκραταιοῦτο. καὶ ὁ οἶκος
saul procedebat τ debilis fiebat. τ nati sunt
σαοὺλ ἐπορεύετο καὶ ἠσθένει. καὶ ἐτέχθησαν τῷ
dauid in chebron filij sex: τ erat primogenitus
δαυὶδ ἐν χεβρὼν υἱοὶ ἕξ, καὶ ἦν ὁ πρωτότοκος
eius amnō achinaā israelite. τ
αὐτοῦ ἀμνὼν τῆς ἀχιναὰμ τῆς ἰεζραηλίτιδος. καὶ ὁ
secūdus eius celeab abygail carme-
δεύτερος αὐτοῦ κελεὰβ τῆς ἀβυγαΐλ τῆς καρμη-
li. τ tertius abesalon filius maacha fi-
λίας. καὶ ὁ τρίτος ἀβεσαλὼν υἱὸς μααχὰ θυγα-
lie thalmi regis geesser. τ quartus
τρὸς θαλμὶ βασιλέως γεεσσήρ. καὶ ὁ τέταρτος ἀ-
adonia filius aggith. τ quintus saphatias
δωνία υἱὸς ἀγγίθ. καὶ ὁ πέμπτος σαφατίας τῆς
abitaal. τ sextus iethraā egal vxoris
ἀβιταάλ. καὶ ὁ ἕκτος ἰεθραὰν τῆς αἰγὰλ γυναικὸς
dauid. isti nati sunt ipsi dauid in che-
δαυίδ. οὗτοι ἐτέχθησαν αὐτῷ τῷ δαυὶδ ἐν χε-
bron. τ factū est
βρών. καὶ ἐγένετο

D G A
Nu.17.d.
Infra.10.b.

in vnum cuneum: steterunt in summitate tumuli vnius. Et exclamauit abner ad ioab & ait. Nū vsq; ad internitionem tuꝰ mucro deseuiet? An ignoras φ piculosa sit desperatio? Vsq;quo non dicis populo vt omittat p̄sequi fratres suos? Et ait ioab. Viuit deus: si locutꝰ fuisses; mane: recessisset populus p̄sequēs fratrē suū. Insonuit ergo ioab buccina: & stetit ōis exercitus: nec persecuti sunt vltra israel: neq; inire certamen. Abner autem & viri eius abierūt p cāpestria tota nocte illa: & trāsierūt iordanem: & lustrata oī bethoron venerūt ad castra. Porro ioab reuersꝰ omisso abner congregauit omnem populū: & defuerūt de pueris dauid decē & nouē viri excepto asahele. Serui autē dauid pcusserūt de beniamin & de viris q erāt cū abner trecētos sexagita: qui & mortui sūt. Tulerūtq; asahel & sepelierūt eū in sepulchro pr̄is sui in bethleē: & ambulauerunt tota nocte ioab & viri q erāt cū eo: & in ipo crepusculo puenerunt in hebron. 3.

RActa est ergo lōga cōcertatio iter domum dauid & iter domū saulis: dd̄ pficiens & sp seipso robustior; domꝰ āt saul decrescēs quotidie. Natiq; sūt filii dd̄ in hebrō. Fuitq; primogenitus eiꝰ āmo de achinoē iezraelite: & post eum cheleab de abigail vxore nabal carmeli. Porro tertius absalom filius maacha filie tholomai regis gessur. Quartus āt adonias filius agith. Et quintus saphatias filius abithal Sextus quoq; hietraā de egla vxore dauid. Hi nati sunt dauid in hebron. Cū ergo esset

לאגדה אחת ויעמדו על ראש
גבעה אחת ויקרא אבנר אל
יואב ויאמר הלנצח תאכל חרב
הלוא ידעתה כי מרה תהיה
באחרונה ועד מתי לא תאמר
לעם לשוב מאחרי אחיהם
ויאמר יואב חי האלהים כי
לולא דברת כי אז מהבקר נעלה
העם איש מאחרי אחיו ויתקע
יואב בשופר ויעמדו כל העם
ולא ירדפו עוד אחרי ישראל
ולא יספו עוד להלחם ואבנר
ואנשיו הלכו בערבה כל הלילה
ההוא ויעברו את הירדן וילכו
כל הבתרון ויבאו מחנים ויואב
שב מאחרי אבנר ויקבץ את כל
העם ויפקדו מעבדי דוד תשעה
עשר איש ועשהאל ועבדי דוד
הכו מבנימן ובאנשי אבנר שלש
מאות וששים איש מתו וישאו
את עשהאל ויקברהו בקבר אביו
אשר בית לחם וילכו כל הלילה
יואב ואנשיו ויאר להם
בחברון

Cap.iij.

ותהי המלחמה
ארכה בין בית שאול ובין בית
דוד ודוד הלך וחזק ובית שאול
הלכים ודלים וילדו לדוד
בנים בחברון ויהי בכורו אמנון
לאחינעם היזרעאלת ומשנהו
כלאב לאביגיל אשת נבל
הכרמלי והשלשי אבשלום בן
מעכה בת תלמי מלך גשור
והרביעי אדניה בן חגית והחמישי
שפטיה בן אביטל והששי
יתרעם לעגלה אשת דוד אלה
ילדו לדוד בחברון ויהי בהיות

קרא · אכל · מרר · עלה · תקע שפר · רדף · לחם · עבר · שוב קבץ · פקד · נכה · מאה שש · נשא קבר · אור · היה לחם · הלך · דלל ילד · היה בכר · שנה · אשה · רבע חמש · שש

המלחמה בין בית שאול ובין [לחם]
בית דוד ואבנר היה מתחזק [חזק]
בבית שאול ׃ ולשאול פלגש
ושמה רצפה בת איה ויאמר אל [אמר]
אבנר מדוע באת אל פילגש [ידע בוא]
אבי ויחר לאבנר מאד על דברי [חרה]
איש בשת ויאמר הראש כלב
אנכי אשר ליהודה היום אעשה [עשה]
חסד עם בית שאול אביך אל
אחיו ואל מרעהו ולא המציתך [רעה מצא]
ביד דוד ותפקד עלי עון האשה [פקד איש]
היום כה יעשה אלהים לאבנר
וכה יסיף לו כי כאשר נשבע [יסף שבע]
יהוה לדוד כי כן אעשה לו ׃
להעביר הממלכה מבית שאול [מלך]
ולהקים את כסא דוד על ישראל [קום]
ועל יהודה מדן ועד באר שבע ׃
ולא יכל עוד להשיב את אבנר [שוב]
דבר מיראתו אתו ׃ וישלח אבנר [שלח]
מלאכים אל דוד תחתיו לאמר [לאך]
למי ארץ לאמר כרתה בריתך [ברת]
אתי והנה ידי עמך להסב אליך [סבב]
את כל ישראל ׃ ויאמר טוב
אני אכרת אתך ברית אך דבר [כרת]
אחד אנכי שאל מאתך לאמר
לא תראה את פני כי אם לפני [ראה פנה]
הביאך את מיכל בת שאול [בוא]
בבאך לראות את פני ׃ וישלח [בוא]
דוד מלאכים אל איש בשת בן
שאול לאמר תנה את אשתי [נתן איש]
את מיכל אשר ארשתי לי
במאה ערלות פלשתים ׃ וישלח
איש בשת ויקחה מעם איש [לקח]
מעם פלטיאל בן ליש ׃ וילך אתה
אישה הלך ובכה אחריה עד
בחרים ויאמר אליו אבנר לך [אמר ילך]

prelium inter domũ saul & domũ dauid: abner filius ner regebat domum saul. Fuerat autẽ sauli concubina noie respha filia achia. Dixitq isboseth ad abner. Quare ingressus es ad concubinam patris mei? Qui iratus nimis propter verba isboseth: ait. Nũquid caput canis ego sum aduersum iudam hodie qui fecerim miam sup domũ saul patris tui: & super fratres & proximos eius: & non tradidi te in manus dd: & tu requisisti me quod argueres pro muliere hodie? Hec faciat deus abner & hec addat ei: nisi quomodo iurauit dominus dauid sic faciam cum eo vt transferatur regnum de domo saul: & eleuetur thronus dauid super israel & super iudã a dan vsq bersabee. Et non potuit respondere ei quicq̃: quia metuebat illum. Misit ergo abner nuncios ad dauid pro se dicentes. Cuius est terra? Et vt loquerẽtur. Fac mecũ amicitias. & erit manus mea tecum: & reducam ad te vniuersũ israel. Qui ait. Optime. Ego faciam tecum amicitias: sed vnã rem peto a te dicens. Non videbis faciẽ meã antequam adduxeris mihi michol: filiam saul: & sic venies & videbis me. Misit autem dauid nuncios ad isboseth filium saul dicens. Redde vxorem meam michol quam despondi mihi centum preputiis philistiim. Misit ergo isboseth & tulit eam a viro suo phaltiel filio lais. Sequebaturq eam vir suus plorans vsq bahurim. Et dixit ad eum abner. Vade &

cũ esset preliũ inter domũ saul
ἐν τῷ εἶναι τὸν πόλεμον ἀναμέσον τοῦ οἴκου σαοὺλ
& inter domũ dauid: & abener erat re
καὶ ἀναμέσον τοῦ οἴκου δαυίδ, καὶ ἀβεννὴρ ἦν κρα-
gens domũ saul. & saul erat cõcubina:
τῶν τοῦ οἴκου σαοὺλ. καὶ τῷ σαοὺλ ἦν παλλακή,
& nomẽ ei respha filia aia. & dixit isbo-
καὶ ὄνομα αὐτῇ ῥεσφὰ θυγάτηρ αἰά. καὶ εἶπεν ἰσβό- [B]
seth filius saul ad abener: quare ingressus es ad
σεθ υἱὸς σαοὺλ πρὸς ἀβεννήρ, τί ὅτι εἰσῆλθες πρὸς
cõcubinã patris mei. & iratus ẽ abe-
τὴν παλλακὴν τοῦ πατρός μου. καὶ ἐθυμώθη ἀβε-
ner nimis de verbo hoc isboseth.
νὴρ σφόδρα περὶ τοῦ λόγου τούτου τῷ ἰσβόσεθ.
& dixit ei abener: nũquid caput canis sum? &
καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀβεννήρ, μὴ κεφαλὴ κυνός εἰμι; καὶ
feci miam cum domo saul patris
ἐποίησα ἔλεος μετὰ τοῦ οἴκου σαοὺλ τοῦ πατρός
tui & de fratribus & de proximis eius:
σου καὶ περὶ ἀδελφῶν καὶ περὶ γνωρίμων αὐτοῦ,
& nõ transfugi in domũ dauid: & requi-
καὶ οὐκ ηὐτομόλησα εἰς τὸν οἶκον δαυίδ, καὶ ἐπιζη-
ris in me de iniuria mulieris hodie? hec
τεῖς ἐπ᾽ ἐμὲ περὶ ἀδικίας γυναικὸς σήμερον; τάδε
faciat mihi deus & hec addat: quia sicut iu-
ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ὅτι καθὼς ὤ-
rauit dñs dauid sic faciã ei in [Infra. eo.]
μοσε κύριος τῷ δαυίδ οὕτως, ποιήσω αὐτῷ ἐν τῇ
die hac: vt auferat regnum a do
ἡμέρᾳ ταύτῃ, περιελεῖν τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ οἴ-
mo saul & eleuet thronũ dauid sup
κου σαοὺλ καὶ ἀναστῆσαι τὸν θρόνον δαυίδ ἐπὶ τὸν
israel & sup iudã a dan vsq ad bersa
ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν ἰούδαν ἀπὸ δὰν ἕως βηρσα-
bee. & nõ potuit rursũ isboseth rñdere
βεέ. καὶ οὐκ ἠδυνήθη ἔτι ἰσβόσεθ ἀνταποκριθῆναι
abener verbũ eo quod metuebat illũ. &
τῷ ἀβεννὴρ ῥῆμα ἀπὸ τοῦ φοβηθῆναι αὐτόν. καὶ
misit abener nuncios ad dauid in chebron
ἀπέστειλεν ἀβεννὴρ ἀγγέλους πρὸς δαυίδ εἰς χεβρὼν
dicẽs: pãge fedus tuũ mecum: & ecce
λέγων, διάθου διαθήκην σου μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ ἰδοὺ ἡ [C]
manus mea tecum vt reducã ad te om
χείρ μου μετὰ σοῦ τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς σὲ πάν-
nem israel. & dixit dauid: bene ego pã
τα τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπε δαυίδ, καλῶς ἐγὼ διαθή-
gam ad te fedus: ceterũ verbũ vnũ ego peto
σομαι πρὸς σὲ διαθήκην, πλὴν λόγον ἕνα ἐγὼ αἰτοῦ-
a te dicẽs: non videas faciẽ meã ni
μαι παρὰ σοῦ λέγων, οὐ μὴ ἴδῃς τὸ πρόσωπόν μου ἐὰν
si adduxeris mechol filiã saul veniẽ
μὴ ἀγάγῃς τὴν μεχὸλ θυγατέρα σαοὺλ παραγινομέ-
te te ad videdũ faciẽ meã. & misit
νου σου ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. καὶ ἐξαπέστειλε
dauid nuncios ad isboseth filiũ saul dicẽs:
δαυίδ ἀγγέλους πρὸς ἰσβόσεθ υἱὸν σαοὺλ λέγων,
redde mihi vxorẽ meã mechol: quã acce-
ἀπόδος μοι τὴν γυναῖκά μου τὴν μεχόλ, ἣν ἔλα-
pi in cẽtũ preputijs philisthijm. & mi [1.Re. 18.b.]
βον ἐν ἑκατὸν ἀκροβυστίαις ἀλλοφύλων. καὶ ἀπέ-
sit isboseth & accepit eam a vi
στειλεν ἰσβόσεθ καὶ ἔλαβεν αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀν-
ro suo phaltiel filio lais: & ibat post
δρὸς αὐτῆς φαλτιὴλ υἱοῦ λαΐς, καὶ ἐπορεύετο με-
eã vir eius pergens & plorãs post
τ᾽ αὐτὴν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς πορευόμενος καὶ κλαίων ὀπί-
eam vsq ad bachurim. & dixit abener ad
σω αὐτῆς ἕως βαχουρίμ. καὶ εἶπεν ἀβεννὴρ πρὸς
eum:
αὐτόν.

vade & reuertere. & reuersus est. & sermo abe
πορεύου καὶ ἀνάστρεφε. καὶ ἀνέστρεψε. καὶ λόγος ἀβε-
ner factus est ad seniores israel: & dixit:
νὴρ ἐγένετο πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἰσραήλ, καὶ εἶπεν,
heri & nudiustertius quęrẽtes fuistis dauid vt regnaret
χθὲς καὶ τρίτης ζητοῦντες ἦτε δαυίδ βασιλεῦσαι
sup vos. & nũc facite: quia dñs locutus ẽ de
ἐφ᾽ ὑμᾶς. καὶ νῦν ποιήσατε, ὅτι κύριος ἐλάλησε περὶ
dauid dicẽs: in manu serui tui dauid sal-
δαυίδ λέγων, ἐν χειρὶ τοῦ δούλου μου δαυίδ σώ-
uabo pplm meũ israel de manu philisthijm
σω τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων
& de manu oium inimicorũ eius. & locutus
καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. καὶ ἐλάλη-
est abener & in aures filiorũ beniamin: &
σεν ἀβεννὴρ καὶ εἰς τὰ ὦτα τῶν υἱῶν βενιαμίν, καὶ [D]
abijt abener vt loqretur in aures dauid in
ἐπορεύθη ἀβεννὴρ τοῦ λαλῆσαι εἰς τὰ ὦτα δαυίδ εἰς
chebron oia que placebãt in oculis filiorũ isra
χεβρὼν πάντα ὅσα ἤρεσκεν ἐν ὀφθαλμοῖς υἱῶν ἰσρα-
el: & in oculis vniuerse domus beniamin. & venit
ήλ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς οἴκου βενιαμίν. καὶ ἦλθεν
abener ad dauid in chebron & cum eo viginti
ἀβεννὴρ πρὸς δαυίδ εἰς χεβρὼν καὶ μετ᾽ αὐτοῦ εἴκοσι
viri. & fecit dauid abener & vi
ἄνδρες. καὶ ἐποίησε δαυίδ τῷ ἀβεννὴρ καὶ τοῖς ἀν-
ris qui cum eo cõuiuiũ. & dixit abener ad
δράσι τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ πότον. καὶ εἶπεν ἀβεννὴρ πρὸς
dauid: surgam iã & ibo & cõgrega-
δαυίδ, ἀναστήσομαι δὴ καὶ πορεύσομαι καὶ συναθροί-
bo ad dñm meũ regẽ oẽm popu
σω πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα πάντα τὸν λα-
lũ israel: & pangã tecum fedus & re-
ὸν ἰσραήλ, καὶ διαθήσομαι μετὰ σοῦ διαθήκην καὶ βα-
gnabis in oibus q̃ desiderat aia tua. & mi
σιλεύσεις ἐν πᾶσιν οἷς ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου. καὶ ἐξα-
sit dauid abener & iuit in pace. &
πέστειλε δαυίδ τὸν ἀβεννὴρ καὶ ἐπορεύθη ἐν εἰρήνῃ. καὶ
ecce pueri dauid & ioab venerũt ab
ἰδοὺ οἱ παῖδες δαυίδ καὶ ἰωὰβ παρεγίνοντο ἀπὸ
exitu: & spolia afferebãt secum & abe
τῆς ἐξοδίας, καὶ σκῦλα ἔφερον μεθ᾽ ἑαυτῶν καὶ ἀβε-
ner nõ erat cũ dauid in chebron: quia miserat eũ:
νὴρ οὐκ ἦν μετὰ δαυίδ ἐν χεβρών, ὅτι ἀπεστάλκει αὐτόν,
& pfectus fuit in pace. & ioab & ois exercitus
καὶ ἐπορεύθη ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἰωὰβ καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ
qui cũ eo audierũt: & nũciauerũt ioab di
ἡ μετ᾽ αὐτοῦ ἤκουσαν, καὶ ἀπήγγειλαν τῷ ἰωὰβ λέ-
cẽtes: venit abener filius ner ad dauid: & mi
γοντες, ἦλθεν ἀβεννὴρ υἱὸς νὴρ πρὸς δαυίδ, καὶ ἀπέ-
sit eũ & abijt in pace. & ingressus ẽ ioab
στειλεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθεν ἐν εἰρήνῃ. καὶ εἰσῆλθεν ἰωὰβ [E]
ad regem: & dixit ei: qd hoc feci
πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί τοῦτο ἐποίη-
sti? ecce venit abener ad te: & quare hoc
σας; ἰδοὺ ἦλθεν ἀβεννὴρ πρός σέ, καὶ ἱνατί τοῦτο
dimisisti eũ & abijt in pace: vel nõ
ἐξαπέστειλας αὐτὸν καὶ ἀπελήλυθεν ἐν εἰρήνῃ; ἢ οὐκ
nosti malitiã abener filij ner: qm ad decipiẽdũ
οἶδας τὴν κακίαν ἀβεννὴρ υἱοῦ νήρ, ὅτι ἀπατῆσαί
te venit & ad sciẽdũ ingressum tuũ &
σε παρεγίνετο καὶ γνῶναι τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν
egressũ tuũ & ad sciendũ oia q̃ tu agis.
ἔξοδόν σου καὶ γνῶναι ἅπαντα ὅσα σὺ ποιεῖς.
& egressus ẽ ioab a dauid & misit nũ-
καὶ ἐξῆλθεν ἰωὰβ ἀπὸ δαυίδ καὶ ἀπέστειλεν ἀγ-
tios post abener: & reducunt eũ a
γέλους ὀπίσω ἀβεννήρ, καὶ ἐπιστρέφουσιν αὐτὸν ἀπὸ
cisterna sira: & dauid nõ sciuit. [3.Re. 2.c.]
τοῦ φρέατος σειρᾶ, καὶ δαυίδ οὐκ ᾔδει.

reuertere. Qui reuersus est. Sermonẽ quoq intulit abner ad seniores israel dicens. Tã heri quã nudiustertius querebatis dauid vt regnaret sup vos. Nunc ergo facite: quoniam dñs locutus est ad dauid dicẽs. In manu serui mei dauid saluabo populũ meũ israel de manu philistiim & oim inimicorũ eius. Locutus est autem abner etiã ad beniamin. Et abiit vt loqueretur ad dauid in hebron oia que placuerant israeli & vniuerso beniamin: venitq ad dauid in hebron cum viginti viris. Et fecit dd abner & viris eius qui venerant cũ eo cõuiuiũ. Et dixit abner ad dauid. Surgam vt congregem ad te dominũ meũ regem omnem israel & ineant tecum fedus: & imperes omnibus sicut desiderat aĩa tua. Cũ ergo deduxisset dauid abner & ille isset in pace: statim pueri dauid & ioab venerũt cesis latronibus cum preda magna nimis. Abner autem non erat cum dauid in hebrõ: quia iã dimiserat eũ: & pfectus fuerat in pace: & ioab & omnis exercitus qui erãt cũ eo postea venerãt. Nũciatũ est itaq ioab a narrantibus. Venit abner filius ner ad regẽ: & dimisit eũ: & abiit in pace. Et ingressus ẽ ioab ad regem & ait. Quid fecisti? Ecce venit abner ad te. Quare dimisisti eũ: & abiit & recessit? Ignoras abner filiũ ner: quoniam ad hoc venit ad te vt deciperet te: & sciret exitũ tuum & introitum tuũ: & nosset oia que agis. Egressus itaq ioab a dauid misit nuncios post abner: & reduxit eum a cisterna syra: ignorante dauid.

שוב וישב ׃ ודבר אבנר היה עם [שוב]
זקני ישראל לאמר גם תמל
גם שלשם הייתם מבקשים את [היה בקש]
דוד למלך עליכם ׃ ועתה עשו כי [עשה]
יהוה אמר אל דוד לאמר ביד
דוד עבדי הושיע את עמי [ישע]
ישראל מיד פלשתים ומיד כל
איביהם ׃ וידבר גם אבנר באזני [דבר]
בנימין וילך גם אבנר לדבר
באזני דוד בחברון את כל אשר
טוב בעיני ישראל ובעיני כל
בית בנימן ׃ ויבא אבנר אל דוד [בוא]
חברון ואתו עשרים אנשים
ויעש דוד לאבנר ולאנשים
אשר אתו משתה ׃ ויאמר אבנר [שתה]
אל דוד אקומה ואלכה ואקבצה [קום ילך]
אל אדני המלך את כל ישראל [קבץ]
ויכרתו אתך ברית ומלכת בכל [כרת ברת]
אשר תאוה נפשך וישלח דוד [אוה שלח]
את אבנר וילך בשלום ׃ והנה [שלם]
עבדי דוד ויואב בא מהגדוד [בוא גדד]
ושלל רב עמם הביאו ואבנר [בוא]
איננו עם דוד בחברון כי שלחו
וילך בשלום ׃ ויואב וכל הצבא
אשר אתו באו ויגדו ליואב [נגד]
לאמר בא אבנר בן נר אל המלך
וישלחהו וילך בשלום ׃ ויבא
יואב אל המלך ויאמר מה [אמר]
עשיתה הנה בא אבנר אליך [עשה בוא]
למה זה שלחתו וילך הלוך ׃ ידעת
את אבנר בן נר כי לפתתך בא [פתה]
ולדעת את מוצאך ואת מבואך [ידע יצא]
ולדעת את כל אשר אתה עשה ׃ [בוא]
ויצא יואב מעם דוד וישלח
מלאכים אחרי אבנר וישבו [לאך שוב]
אתו מבור הסרה ודוד לא ידע ׃

וישב אבנר חברון ויטהו יואב — נטה
אל תוך השער לדבר אתו בשלי — שלה
ויכהו שם החמש וימת בדם — נכה מות
עשהאל אחיו : וישמע דוד — שמע
מאחרי כן ויאמר נקי אנכי — אמר נקה
וממלכתי מעם יהוה עד — מלך
עולם מדמי אבנר בן נר: יחלו — עלם חול
על ראש יואב ואל כל בית
אביו ואל יכרת מבית יואב זב — כרת זוב
ומצרע ומחזיק בפלך ונפל — צרע חזק
בחרב וחסר לחם: ויואב ואבישי
אחיו הרגו לאבנר על אשר
המית את עשהאל אחיהם — מות
בגבעון במלחמה: ויאמר דוד — לחם
אל יואב ואל כל העם אשר
אתו קרעו בגדיכם וחגרו שקים
וספדו לפני אבנר והמלך דוד — ספד
הלך אחרי המטה: ויקברו את — קבר
אבנר בחברון וישא המלך את — נשא
קולו ויבך אל קבר אבנר ויבכו — בכה
כל העם: ויקנן המלך אל אבנר — קון
ויאמר הכמות נבל ימות אבנר:
ידיך לא אסרות ורגליך לא
לנחשתים הגשו כנפול לפני בני — נגש
עולה נפלת ויספו כל העם — יסף
לבכות עליו: ויבא כל העם — בוא
להברות את דוד לחם בעוד — ברה
היום וישבע דוד לאמר כה יעשה — שבע עשה
לי אלהים וכה יסיף כי אם
לפני בוא השמש אטעם לחם — טעם
או כל מאומה: וכל העם הכירו — מאם נכר
וייטב בעיניהם ככל אשר עשה — יטב
המלך בעיני כל העם טוב:
וידעו כל העם וכל ישראל ביום
ההוא כי לא היתה מהמלך להמית — היה מות
את אבנר בן נר: ויאמר המלך אל — אמר

Cūq; rediſſet abner in hebrō: ſeorſū adduxit eum ioab ad medium porte: vt loqretur ei i dolo: & pcuſſit illū ibi i inguine & mortuus eſt in vltionē ſanguinis aſahel fris ei9. Q d° cū audiſſet dauid rē iam geſtā ait. Mūdus ego ſū & regnum meum apd dominum vſq; in ſempiternum a ſanguine abner filii ner: & veniat ſup caput ioab & ſuper omnem domū patris ei9: nec deficiat de domo ioab fluxum ſeminis ſuſtinēs & lepro ſus & tenēs fuſū: & cadēs gladio & indigens pane. Igitur ioab & abiſai frater eius interfecerunt abner: eo φ occidiſſet aſahel fratrē eorum in gabaon in plio. Dixit autem dauid ad ioab & ad omnem populum qui erat cū eo. Scindite veſtimēta vrā & accingimini ſaccis: & plangite ante exequias abner. Porro rex dauid ſeqbatur feretrū. Cūq; ſepeliſſent abner in hebron: leuauit rex dauid vocē ſuā & fleuit ſuper tumulū abner. Fleuit aūt & ōis ppls. Plangenſq; rex & lugens abner ait. Nequaq; vt mori ſolēt ignaui: mortuus es abner. Manus tue ligate nō ſunt: & pedes tui nō ſunt cōpedibus aggrauati: ſed ſicut ſolēt cadere corā filiis iniqtatis ſic corruiſti. Congemināſq; ōis populus fleuit ſup eū. Cūq; veniſſet vniuerſa multitudo cibū cape cū dauid clara adhuc die: iurauit dauid dicens. Hec faciat mihi deus: & hec addat: ſi ante occaſum ſolis guſtauero panem vel aliud quicq;. Oīſq; populus audiuit: & placuerūt eis cuncta que fecit rex in cōſpectu omnis populi. Et cognouit oē vulg9 & vniuerſus iſrael i die illa: qm nō actum fuiſſet a rege vt occideretur abner filius ner. Dixit quoq; rex ad

⁊ reuerſus eſt abener ad chebron ⁊ declinare fecit eū io
καὶ ἐπέστρεψεν ἀβενὴρ εἰς χεβρὼν καὶ ἐξέκλινεν αὐτὸν ἰω
ab a latere porte: vt loqretur ad eū in do
ὰβ ἐκ πλαγίων τῆς πύλης, λαλῆσαι πρὸς αὐτὸν ἐν πα
lo. ⁊ percuſſit eum ibi in inguine
ραλογισμῷ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐκεῖ ἐπὶ τὴν ψόαν
⁊ mortuus eſt in ſanguine aſſael fratris eius.
καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ αἵματι ἀσαὴλ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.
⁊ audiuit dauid poſt hec: ⁊ dixit: innocēs ſum
καὶ ἤκουσε δαυὶδ μετὰ ταῦτα, καὶ εἶπεν, ἀθῶός εἰμι
ego ⁊ regnum meū a dño ⁊ vſq; in ſeculū a
ἐγὼ καὶ ἡ βασιλεία μου ἀπὸ κυρίου καὶ ἕως αἰῶνος ἀπὸ
ſanguinib9 abener filij ner: veniant ſup
τῶν αἱμάτων ἀβενὴρ υἱοῦ νὴρ, καταντησάτωσαν ἐπὶ
caput ioab ⁊ ſup oēm domū pris
κεφαλὴν ἰωὰβ καὶ ἐπὶ πάντα τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς
ei9: ⁊ nō deficiat de domo ioab fluxū ſeminis ſuſtinēs ⁊
αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐκλίποι ἐκ τοῦ οἴκου ἰωὰβ γονοῤῥυὴς καὶ
leproſus ⁊ tenes ſcuticā: ⁊ cadēs in gladio ⁊
λεπρὸς καὶ κρατῶν σκυτάλην, καὶ πίπτων ἐν ῥομφαίᾳ καὶ
indigēs panibus. ioab āt ⁊ abeſſai fra
ἐλαττονούμενος ἄρτοις. ἰωὰβ δὲ καὶ ἀβεσσαὶ ὁ ἀδελ
ter eius obſeruabāt abener eo φ occi
φὸς αὐτοῦ διετηροῦντο τὸν ἀβενὴρ ἀνθ᾽ ὧν ἐθανάτω
dit aſſael fratrē eoꝝ in gabaon in
σεν τὸν ἀσαὴλ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν ἐν γαβαὼν ἐν τῷ
prelio. ⁊ dixit dauid ad ioab ⁊ ad oēm
πολέμῳ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἰωὰβ καὶ πρὸς πάντα
ppl'm q cum eo: ſcindite veſtimēta vra
τὸν λαὸν τὸν μετ᾽ αὐτοῦ, διαῤῥήξατε τὰ ἱμάτια ὑμῶν
⁊ accingimini ſaccis ⁊ plāgite ante abe
καὶ περιζώσασθε σάκκους καὶ κόπτεσθε ἔμπροσθεν ἀβε
ner. ⁊ rex dauid ibat ante
νήρ. καὶ ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἐπορεύετο ἔμπροσθεν τῆς
feretrū. ⁊ ſepeliūt abener in chebron. ⁊ leuauit
κλίνης. καὶ θάπτουσι τὸν ἀβενὴρ ἐν χεβρών. καὶ ἐπῆρεν
rex vocē ſuā ⁊ fleuit ſup
ὁ βασιλεὺς τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ
tumulū abener: ⁊ fleuit oīs ppl's: ⁊ luxit
τάφῳ ἀβενήρ, καὶ ἔκλαυσε πᾶς ὁ λαός. καὶ ἐθρήνησεν
rex ſup abener ⁊ dixit: ſi ſm mortē na
ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ἀβενὴρ καὶ εἶπεν, εἰ κατὰ θάνατον να
bal moritur abener: manus tue nō ligate ſunt:
βὰλ ἀποθανεῖται ἀβενήρ; αἱ χεῖρές σου οὐκ ἐδέθησαν,
neq; pedes tui in cōpedib9: nō adduxiſti vt na
οὐδὲ οἱ πόδες σου ἐν πέδαις, οὐ προσήγαγες ὡς να
bal: corā filio iniqtatis corruiſti. ⁊ cōgregat9 ē oīs
βάλ, ἐνώπιον υἱοῦ ἀδικίας ἔπεσες. καὶ συνῆλθε πᾶς
ppl's vt flerent eū. ⁊ venit vniuerſus ppl's vt
ὁ λαὸς τοῦ κλαῦσαι αὐτόν. καὶ ἦλθεν πᾶς ὁ λαὸς πε
cenā daret dauid panib9 adhuc exiſte die. ⁊
ριδειπνίσαι τὸν δαυὶδ ἄρτοις ἔτι οὔσης ἡμέρας. καὶ
iurauit dauid dicēs: hec faciat mihi de9
ὤμοσε δαυὶδ λέγων, τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς
hec addat: qm̄ niſi occiderit ſol nō gu
τάδε προσθείη, ὅτι ἐὰν μὴ δύνῃ ὁ ἥλιος οὐ μὴ γεύ
ſtabo panē neq; omne qcq;. ⁊ oīs po
σομαι ἄρτου οὐδὲ παντός τινος. καὶ πᾶς ὁ λα
pul9 ſciuit: ⁊ placuerūt i cōſpectu eoꝝ cuncta que
ὸς ἐπέγνω, καὶ ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτῶν πάντα ὅσα
fecit rex in cōſpectu oīs ppl'i.
ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ.
⁊ cognouerūt oīs ppl's ⁊ oīs iſrael in
καὶ ἐπέγνωσαν πᾶς ὁ λαὸς καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐν
die illa: qm̄ nō actū eſt a re
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι οὐκ ἐγένετο παρὰ τοῦ βασι
ge vt occideret abener filiū ner. ⁊ di
λέως τοῦ θανατῶσαι τὸν ἀβενὴρ υἱὸν νήρ. καὶ εἶ
xit rex ad
πεν ὁ βασιλεὺς πρὸς

ſeruos ſuos: nōne ſcitis φ princeps ⁊
τοὺς παῖδας αὐτοῦ, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡγούμενος καὶ
magnus cecidit in die hac in iſrael? ⁊
μέγας πέπτωκεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐν τῷ ἰσραήλ; καὶ
φ ego hodie ppinquus cōſtitutus in regem:
ὅτι ἐγὼ σήμερον συγγενὴς καθεσταμένος εἰς βασιλέα;
⁊ viri iſti filij ſaruia duriores me
καὶ οἱ ἄνδρες οὗτοι οἱ υἱοὶ σαρουίας σκληρότεροί μου εἰ
ſunt. retribuat dñs facienti mala iuxta
σίν. ἀνταποδῷ κύριος τῷ ποιοῦντι τὰ πονηρὰ κατὰ
maliciā ſuam.
τὴν κακίαν αὐτοῦ.

Ca. 4.

Et audiuit iſboſeth filius ſaul: φ mortu9 eēt
Καὶ ἤκουσεν ἰσβόσεθ υἱὸς σαούλ, ὅτι τέθνηκεν
abener in chebron: ⁊ diſſolute ſunt manus eius:
ἀβενὴρ ἐν χεβρών, καὶ ἐξελύθησαν αἱ χεῖρες αὐτοῦ,
⁊ oēs viri iſrael turbati ſunt: ⁊ duo
καὶ πάντες οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ ἐταράχθησαν, καὶ δύο
viri principes turmarū iſboſeth filio ſaul.
ἄνδρες ἡγούμενοι συστρεμμάτων τῷ ἰσβόσεθ υἱῷ σαούλ.
nomē vni baana: ⁊ ſecūdo nomē rechab
ὄνομα τῷ ἑνὶ βαανά, καὶ τῷ δευτέρῳ ὄνομα ῥηχάβ
filij remmō berothei: de filijs beniamī:
οἱ υἱοὶ ῥεμμὼν τοῦ βηρωθίου ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμίν,
quia ⁊ beroth reputata eſt filijs beniamin. ⁊ fu
ὅτι καὶ βηρὼθ ἐλογίζετο τοῖς υἱοῖς βενιαμίν. καὶ ἀπέ
gerunt berothite in gethaim: ⁊ fuerūt ibi aduene
δρασαν οἱ βηρωθαῖοι εἰς γεθαΐμ, καὶ ἦσαν ἐκεῖ παροικοῦν
vſq; in diē hunc. ⁊ ionathan filio ſa
τες ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ τῷ ἰωναθὰν υἱῷ σα
ul filius percuſſus pedes filius ānoꝝ quinq;
οὺλ υἱὸς πεπληγὼς τοὺς πόδας υἱὸς ἐτῶν πέντε
⁊ iſte cū venit nuncius ſaul ⁊ iona
καὶ οὗτος ἐν τῷ ἐλθεῖν τὴν ἀγγελίαν σαοὺλ καὶ ἰωνα
than filij eius de izrael: ⁊ ſubſtulit eū nu
θὰν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐξ ἰεζραήλ, καὶ ἦρεν αὐτὸν ἡ τιθη
trix ſua: ⁊ fugit. ⁊ factū eſt cū feſtinaret ip
νὸς αὐτοῦ, καὶ ἔφυγε. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπεύδειν αὐ
ſa ⁊ ſecederet: cecidit ⁊ claud9 effect9 ē. ⁊ nomē
τὴν καὶ ἀναχωρεῖν, ἔπεσε καὶ ἐχωλάνθη. καὶ ὄνομα
ei mephiboſeth. ⁊ abierūt filij remmō be
αὐτῷ μεμφιβόσεθ. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ ῥεμμὼν τοῦ βη
rothite rechab ⁊ baana: ⁊ ingreſſi ſūt in ſer
ρωθίου ῥηχὰβ καὶ βαανά, καὶ εἰσῆλθον ἐν τῷ καύ
uore diei in domū iſboſeth: ⁊ ipſe dor
ματι τῆς ἡμέρας εἰς τὸν οἶκον ἰσβόσεθ, καὶ αὐτὸς ἐκά
miebat in lecto meridiei: ⁊ ecce hoſtiaria
θευδε ἐν τῇ κοίτῃ τῆς μεσημβρίας, καὶ ἰδοὺ ἡ θυρωρὸς
domus purgabat triticū: ⁊ dormitauit ⁊ dormiuit.
τοῦ οἴκου ἐκάθαιρε πυρούς, καὶ ἐνύσταξε καὶ ἐκάθευδεν.
⁊ rechab ⁊ baana frater eius latuerūt ⁊ in
καὶ ῥηχὰβ καὶ βαανὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διέλαθον καὶ εἰσε
greſſi ſunt in domū. ⁊ iſboſeth dormiebat ſup
πορεύθησαν εἰς τὸν οἶκον. καὶ ἰσβόσεθ ἐκάθευδεν ἐπὶ
lectū ſuū in cubiculo ſuo. ⁊ percutiūt
τῆς κλίνης αὐτοῦ ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ. καὶ τύπτουσιν
eum ⁊ interficiūt: ⁊ auferūt caput eius.
αὐτὸν καὶ θανατοῦσιν, καὶ ἀφαιροῦσιν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
⁊ ceperūt caput eius ⁊ abierūt viā q̄ ad
καὶ ἔλαβον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθον τὴν ὁδὸν τὴν κα
occaſum tota nocte. ⁊ attulerūt caput iſ
τὰ δυσμὰς ὅλην τὴν νύκτα. καὶ ἤνεγκαν τὴν κεφαλὴν ἰσ
boſeth dauid in chebron. ⁊ dixerūt ad regem:
βόσεθ τῷ δαυὶδ εἰς χεβρών. καὶ εἶπον πρὸς τὸν βασιλέα,
ecce caput iſboſeth filij ſaul inimici tui: q̄ qre
ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ ἰσβόσεθ υἱοῦ σαοὺλ τοῦ ἐχθροῦ σου, ὃς ἐζή
bat aīam tuā: ⁊ dedit dñs dño nro regi vltio
τει τὴν ψυχήν σου, καὶ ἔδωκε κύριος τῷ κυρίῳ ἡμῶν τῷ βασιλεῖ ἐκδίκη
nem inimicorū ſuoꝝ vt dies hec de ſaul inimico tuo ⁊ de
σιν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη ἐκ σαοὺλ τοῦ ἐχθροῦ σου καὶ ἐκ
ſemine eius. ⁊ rñdit dauid rechab ⁊ baana
τοῦ σπέρματος αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ τῷ ῥηχὰβ καὶ τῷ βαανᾷ

ſeruos ſuos. Nū ignoratis qm̄ priceps & maximus cecidit hodie in iſrael? Ego autē adhuc delicat9 & vnct9 rex. Porro viri iſti filii ſaruie duri ſūt mihi. Retribuat dñs facienti malū iuxta maliciā ſuā.

Audiuit āt filius ſaul φ cecidiſſet abner in hebrō: & diſſolute ſunt manus eius: oīſq; iſrael pturbat9 ē. Duo autem viri principes latronū erāt filio ſaul: nomen vni banaa: & nomē alteri rechab filii remō berothite: de filiis bēiamī. Siqdē & beroth reputata eſt in beniamin. Et fugerunt berothite in gethaim: fueruntq; ibi aduene vſq; ad tps illud. Erat autem ionathe filio ſaul filius debilis pedibus. Quinquēnis enim fuit quādo venit nūci9 de ſaul & ionatha ex iezrael. Tollens itaq; eum nutrix ſua fugit. Cūq; feſtinaret vt fugeret: cecidit: & claud9 effect9 eſt: habuitq; vocabulū miphiboſeth. Venientes igitur filii remō berothite rechab & banaa: ingreſſi ſūt feruente die domū iſboſeth. Qui dormiebat ſuper ſtratū ſuū meridie. Ingreſſi ſūt āt domū latenter aſſumētes ſpicas tritici: & pcuſſerūt eū in inguine rechab & banaa fr eius & fugerunt. Cū āt ingreſſi fuiſſent domū ille dormiebat ſup lectū ſuū in cōclaui: & pcutientes iterfecerūt eū. Sublatoq; capite eius: abierunt per viam deſerti tota nocte & attulerunt caput iſboſeth ad dauid in hebrō. Dixeruntq; ad regem. Ecce caput iſboſeth filii ſaul inimici tui qui querebat animam tuam: & dedit dñs dño meo regi vltionem hodie de ſaul & de ſemine eius. Rñdens autem dauid rechab & banaa

עבדיו הלא תדעו כי שר וגדול — ידע שור
נפל היום הזה בישראל: ואנכי — גדל
היום רך ומשוח מלך והאנשים — רכך משח
האלה בני צרויה קשים ממני — קשה
ישלם יהוה לעשה הרעה כרעתו: — שלם רוע
וישמע בן שאול כי מת — Cap. iiii.
אבנר בחברון וירפו ידיו וכל — שמע
ישראל נבהלו: ושני אנשים — רפה
שרי גדודים היו בן שאול שם — בהל שנה
האחד בענה ושם השני רכב — שור גדד
בני רמון הבארתי מבני בנימן כי — היה
גם בארות תחשב על בנימן: — חשב
ויברחו הבארתים גתימה ויהיו — ברח
שם גרים עד היום הזה: — גור
וליהונתן בן שאול בן נכה רגלים
בן חמש שנים היה בבא שמעת — שנה בוא
שאול ויהונתן מיזרעאל
ותשאהו אמנתו ותנס ויהי — נשא נוס
בחפזה לנוס ויפל ויפסח ושמו — היה נפל
מפיבשת: וילכו בני רמון הבארתי — פסח
רכב ובענה ויבאו כחם היום אל — בוא חמם
בית איש בשת והוא שכב את
משכב הצהרים: והנה באו עד
תוך הבית לקחי חטים ויכהו אל — שכב
החמש ורכב ובענה אחיו נמלטו: — חטה נכה
ויבאו הבית והוא שכב על מטתו — נטה
בחדר משכבו ויכהו וימתהו — שכב מות
ויסירו את ראשו ויקחו את — סור לקח
ראשו וילכו דרך הערבה כל הלילה
ויבאו את ראש איש בשת אל — בוא
דוד חברון ויאמרו אל המלך
הנה ראש איש בשת בן שאול
איבך אשר בקש את נפשך
ויתן יהוה לאדני המלך נקמות — נתן
היום הזה משאול ומזרעו:
ויען דוד את רכב ואת בענה — ענה

אחיו בני רמון הבארתי ויאמר להם חי יהוה אשר פדה את נפשי מכל צרה׃ כי המגיד לי לאמר הנה מת שאול והוא היה כמבשר בעיניו ואחזה בו ואהרגהו בצקלג אשר לתתי לו בשרה׃ אף כי אנשים רשעים הרגו את איש צדיק בביתו על משכבו ועתה הלא אבקש את דמו מידכם ובערתי אתכם מן הארץ׃ ויצו דוד את הנערים ויהרגום ויקצצו את ידיהם ואת רגליהם ויתלו על הברכה בחברון ואת ראש איש בשת לקחו ויקברו בקבר אבנר בחברון׃

אמר · צור · נגד · מות · בשר · הרג · נתן · צדק · שכב · בקש · צוה · קצץ · תלה · קבר

Cap. v.

ויבאו כל שבטי ישראל אל דוד חברונה ויאמרו לאמר הננו עצמך ובשרך אנחנו׃ גם אתמול גם שלשום בהיות שאול מלך עלינו אתה הייתה המוציא והמביא את ישראל ויאמר יהוה לך אתה תרעה את עמי את ישראל ואתה תהיה לנגיד על ישראל׃ ויבאו כל זקני ישראל אל המלך חברונה ויכרת להם המלך דוד ברית בחברון לפני יהוה וימשחו את דוד למלך על ישראל׃ בן שלשים שנה דוד במלכו ארבעים שנה מלך׃ בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים ובירושלם מלך שלשים ושלש שנה על כל ישראל ויהודה׃ וילך המלך ואנשיו ירושלם אל היבסי יושב הארץ ויאמר לדוד לאמר לא תבוא

בוא · אמר · תמל · היה · יצא · בוא · רעה · היה · נגד · כרת · ברת · פנה · משח · רבע · ישב · בוא

fratri eius filiis remmō berothite: dixit ad eos. Viuit dominus qui eruit aīam meā de oī angustia: quī eū q annunciauerat mihi & dixerat: mortuus est saul: q putabat se prospera nūciare: tenui & occidi eū in siceleeh: cui oportebat me mercedē dare pro nuncio. Quanto magis nūc cū hoīes īpii interfecerīt virū innoxiū in domo sua super lectum suum non queram sanguinē eius de māu vestra: & auferā vos de tra? Precepit itaq; dauid pueris suis: & interfecerūt eos: p̄cidētesq; manus & pedes eorū: suspenderūt eos super piscinā in hebron. Caput autem isboseth tulerunt: & sepelierunt in sepulchro abner in hebrō. 5.

Et venerunt vniuerse tribus israel ad dauid in hebron dicentes. Ecce nos os tuū & caro tua sumus. Sed & heri & nudiustertius cum esset saul rex super nos: tu eras educens & reducens israel. Dixit autem dominus ad te. Tu pasces populum meum israel: & tu eris dux super israel. Venerūt quoq; & seniores israel ad regem in hebron: & pcussit cū eis rex dauid fedus in hebron coram domino: vnxeruntq; dauid in regem super israel. Filius triginta annorum erat dd̄ cū regnare cepisset: & quadraginta annis regnauit. In hebrō regnauit sup iudā septē annis & sex mensibus. In ierusalem aūt regnauit triginta tribus annis super omnē israel & iudam. Et abiit rex & oēs viri qui erāt cū eo in ierusalem ad iebuseum habitatorem terre. Dictūq; est dauid ab eis. Non ingredieris

fratris eius filiis remon berothei: ⁊ dixit
ἀδελφοῦ αὐτοῦ υἱοῖς ῥεμμὰν τοῦ βηρωθαίου, καὶ εἶπεν
eis: viuit dn̄s qui eruit aīaʒ meā de
αὐτοῖς, ζῇ κύριος ὃς ἐλυτρώσατο τὴν ψυχήν μου ἐκ
omni angustia: q annūciauerat mihi dicēs q
πάσης θλίψεως, ὅτι ὁ ἀπαγγείλας μοι λέγων ὅτι
mortuus eēt saul ⁊ ionathan: licet ipse erat q̄si prospera
τέθνηκε σαοὺλ καὶ ἰωναθὰν, κἀν αὐτὸς ἦν ὡς εὐαγγε-
nūcians corā me: ⁊ detinui eū ⁊ occi
λιζόμενος ἐνώπιόν μου, καὶ κατέσχον αὐτὸν καὶ ἀπέ-
di eū in seceleg: cui oportebat me dare premia
κτεινα αὐτὸν ἐν σεκελὰγ, ᾧ ἔδει με δοῦναι εὐαγγέ-
nūciaciōis: sz ⁊ nūc viri mali interfecerūt virū
λια. ἀλλὰ καὶ νῦν ἄνδρες πονηροὶ ἀπέκτειναν ἄνδρα
iustū sup lectū suū in domo sua.
δίκαιον ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
⁊ nūc querā sāguinē eius de manu vr̄a
καὶ νῦν ἐκζητήσω τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς ὑμῶν
⁊ delebo vos de terra. ⁊ precepit
καὶ ἐξολοθρεύσω ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς. καὶ ἐνετείλατο
dauid pueris suis: ⁊ interfecerūt eos
δαυὶδ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς
⁊ pciderūt manˀ eorū ⁊ pe
καὶ ἐκολόβωσαν τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πό-
des eorū: ⁊ suspēderūt eos sup fontē
δας αὐτῶν, καὶ ἐκρέμασαν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς κρήνης
in chebron: ⁊ caput isboseth sepelierūt in
ἐν χεβρὼν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἰσβόσθε ἔθαψαν ἐν τῷ
sepulchro abener filii ner in chebron.
τάφῳ ἀβεννὴρ υἱοῦ νὴρ ἐν χεβρών. Ca. 5.

Et venīūt vniuerse tribus israel
Καὶ παραγίνονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ ἰσραὴλ
ad dauid in chebron: ⁊ dicūt: ecce nos
πρὸς δαυὶδ ἐν χεβρὼν, καὶ λέγουσιν, ἰδοὺ ἡμεῖς
ossa tua ⁊ carnes tue: ⁊ heri ⁊ nudiˀ tertiˀ cū
ὀστᾶ σου καὶ σάρκες σου, καὶ χθὲς καὶ τρίτης ὄν-
esset saul rex sup nos: tu eras educens ⁊
τος σαοὺλ βασιλέως ἐφ' ἡμῖν, σὺ ἦσθα ἐξάγων καὶ
inducens israel. ⁊ dixit dn̄s ad te tu
εἰσάγων τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς σέ, σὺ
pasces ppl̄m meū israel: ⁊ tu eris in
ποιμανεῖς τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ, καὶ σὺ ἔσῃ εἰς
ducē sup israel. ⁊ venīūt oēs
ἡγούμενον ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἔρχονται πάντες οἱ
seniores israel in chebron ad regē.
πρεσβύτεροι ἰσραὴλ εἰς χεβρὼν πρὸς τὸν βασιλέα.
⁊ pepigit rex dauid fedus in chebron
καὶ διέθετο ὁ βασιλεὺς δαυὶδ διαθήκην ἐν χεβρὼν
corā dn̄o. ⁊ vngunt dauid in re
ἐνώπιον κυρίου. καὶ χρίουσι τὸν δαυὶδ εἰς βασι-
gem sup vniuersū israel. filius triginta annoꝝ
λέα ἐπὶ πάντα τὸν ἰσραήλ. υἱὸς τριάκοντα ἐτῶν
erat dauid cū regnaret ipse. ⁊ quadragin
ἦν δαυὶδ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ τεσσαράκον-
ta ānis regnauit. ⁊ regnauit in chebron sup
τα ἔτη ἐβασίλευσεν. καὶ ἐβασίλευσεν ἐν χεβρὼν ἐπὶ
iuda ānis septē ⁊ mēsibˀ sex. ⁊ in hierusalē
ἰούδα ἔτη ἑπτὰ καὶ μῆνας ἕξ. καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ
regnauit trigīta ⁊ duobˀ ānis sup oēm
ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τρία ἔτη ἐπὶ πάντα
israel ⁊ iudā. ⁊ abiit rex ⁊
ἰσραὴλ καὶ ἰούδαν. καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ
omnes viri eius in hierusalē ad ie
πάντες οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς τὸν ἰε-
busseum habitatorem terre. ⁊ dictū est
βουσαῖον τὸν κατοικοῦντα τὴν γῆν. καὶ ἐρρέθη τῷ
dauid: non ingredieris
δαυίδ, οὐκ εἰσελεύσῃ

b 8.1.b. · A 1.Pa. 11.b. · B

huc quia insurrexerūt claudi ⁊ ceci dicen
ὧδε, διότι ἀντέστησαν οἱ χωλοὶ καὶ οἱ τυφλοὶ λέγον-
tes: nō ingredietur dauid huc. ⁊ cepit
τες, οὐκ εἰσελεύσεται δαυὶδ ὧδε. καὶ κατελάβετο
dauid arcē sion: hec ciuitas dauid. ⁊
δαυὶδ τὴν περιοχὴν σιών, αὕτη ἡ πόλις δαυίδ. καὶ
dixit dauid in die illa: quicūq; pcutiēs iebuseū
εἶπε δαυὶδ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, πᾶς τύπτων ἰεβουσαῖ-
tāgat in gladio ⁊ claudos ⁊ ce
ον, ἁπτέσθω ἐν παραξιφίδι καὶ τοὺς χωλοὺς καὶ τυφ-
cos odiētes aīaʒ dauid. idcirco di
λοὺς τοὺς μισοῦντας τὴν ψυχὴν δαυίδ. διὰ τοῦτο ἐροῦ-
cēt: cecus ⁊ claudus nō ingredietur in domū dn̄i.
σι, τυφλὸς καὶ χωλὸς οὐκ εἰσελεύσονται εἰς οἶκον κυρίου.
⁊ habitauit dauid in arce: ⁊ vocata ē hec ci
καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ ἐκλήθη αὕτη ἡ πό-
uitas dauid. ⁊ edificauit dauid ciuitatē p gyrū
λις δαυίδ. καὶ ᾠκοδόμησε δαυὶδ τὴν πόλιν κύκλῳ
ab extremitate: ⁊ domū suā. ⁊ ibat
ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύετο
dauid proficiēs magnificatus: ⁊ dn̄s omni
δαυὶδ πορευόμενος μεγαλυνόμενος, καὶ κύριος παντο-
potēs cū eo. ⁊ misit chirā rex ty
κράτωρ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ βασιλεὺς τύ-
ri nūcios ad dauid ⁊ ligna cedrina ⁊ artifices
ρου ἀγγέλους πρὸς δαυὶδ καὶ ξύλα κέδρινα καὶ τέκτονας
lignorū ⁊ artifices parietis lapidū: ⁊ edificauerūt do
ξύλων καὶ τέκτονας τοίχου λίθων, καὶ ᾠκοδόμησαν οἶ-
mū dauid. ⁊ cognouit dauid: q̄m parauerat eū
κον τῷ δαυίδ. καὶ ἔγνω δαυίδ, ὅτι ἡτοίμασεν αὐτὸν
dn̄s in regē sup israel: ⁊ q̄m exaltatū esset re
κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ ὅτι ἐπήρθη ἡ βα-
gnū eiˀ pp ppl̄m suū israel. ⁊ acce
σιλεία αὐτοῦ διὰ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἰσραήλ. καὶ ἔλα-
pit dauid adhuc vxores ⁊ cōcubinas de hierusa
βε δαυὶδ ἔτι γυναῖκας καὶ παλλακὰς ἐξ ἱερουσα-
lem postq̄ venerat ipse de chebron. ⁊ fuerunt
λὴμ μετὰ τὸ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐκ χεβρών. καὶ ἐγένοντο
dauid adhuc filii ⁊ filie. ⁊ hec
τῷ δαυὶδ ἔτι υἱοὶ καὶ θυγατέρες. καὶ ταῦτα τὰ
noīa eoꝝ qui nati sunt ei in hierusalem. sa
ὀνόματα τῶν γεννηθέντων αὐτῷ ἐν ἱερουσαλήμ. σα-
mua ⁊ sobab ⁊ nathan ⁊ salomon ⁊ iebaar
μαὰ καὶ σωβὰβ καὶ ναθὰν καὶ σαλομὼν καὶ ἰεβαὰρ
⁊ napheg ⁊ iaphie ⁊ elisama ⁊ eliada ⁊ eliphalet
καὶ ναφὲγ καὶ ἰαφιὲ καὶ ἐλισαμὰ καὶ ἐλιαδὰ καὶ ἐλιφαλὲτ
⁊ elisua. ⁊ audierūt philistiim q vnctˀ esset dauid
καὶ ἐλισουέ. καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι ὅτι κέχρισται δαυὶδ
rex israel: ⁊ ascenderūt philistiim vt q̄rerēt
βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλόφυλοι ζητεῖν τὸν
dauid. ⁊ audiuit dauid: ⁊ descēdit in locū
δαυίδ. καὶ ἤκουσε δαυίδ, καὶ κατέβη εἰς τὴν περι-
munitū. ⁊ philistiim venerūt ⁊ cōciderūt in
οχήν. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι παρεγένοντο καὶ συνέπεσον εἰς
vallem gigātū. ⁊ cōsuluit dauid
τὴν κοιλάδα τῶν τιτάνων. καὶ ἠρώτησε δαυὶδ τὸν
dn̄m dicēs: si ascēdā ad philistiim ⁊
κύριον λέγων, εἰ ἀναβῶ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους καὶ
si trades eos in manibus meis: ⁊ di
εἰ παραδώσεις αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς μου; καὶ εἶ-
xit dn̄s ad dauid: ascende: q̄m tradēs
πε κύριος πρὸς δαυίδ, ἀνάβαινε, ὅτι παραδιδοὺς
dabo eos in manibˀ tuis. ⁊ venit
παραδώσω αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου. καὶ ἦλθε
dauid de superioribˀ incisiōibˀ: ⁊ pcussit eos
δαυὶδ ἐκ τῶν ἐπάνω διακοπῶν, καὶ ἔκοψεν αὐτοὺς
dauid ibi. ⁊ dixit dauid: intercidit dn̄s
δαυὶδ ἐκεῖ. καὶ εἶπε δαυίδ, διέκοψε κύριος τοὺς
inimicos meos corā me
ἐχθρούς μου ἐνώπιόν μου

huc nisi abstuleris cecos & claudos: dicētes. Nō ingredietur dauid huc. Cepit autem dauid arcem syon: hec ē ciuitas dd̄. Proposuerat enī dauid ī die illa p̄miū qui percussisset iebuseum & tetigisset domatū fistulas & abstulisset cecos & claudos odiētes aīam dd̄. Idcirco dicitur in puerbio. Cecus & claudus non intrabūt in tēplū. Hitauit āt dauid in arce syon: & vocauit eā ciuitatē dauid. Et edificauit p gyrū a mello & itrīsecus. Et īgrediebatur p̄ficiēs atq; succrescēs: & dn̄s deus exercituū erat cū eo. Misit quoq; hirā rex tiri nuncios ad dd̄ & ligna cedrina & artifices lignorū: artificesq; lapidū ad parietes: & edificauerūt domū dd̄. Et cognouit dauid q̄m cōfirmasset eū dn̄s regē sup israel: & q̄m exaltasset regnū eiˀ sup populū suū israel. Accepit ergo dauid adhuc concubinas & vxores de ierusalē postq̄ venerat de hebrō. Natiq; sunt dauid & alii filii & filie: & hec noīa eorū qui nati sunt ei in ierusalē. Samua & sobab & nathan & salomon & iabaar & helisua & nepheg & iaphia & helisama & helida & helifeleth. Audierūt ergo philistiim q vnxissent dauid in regem super israel: & ascēderūt vniuersi vt q̄rerēt dd̄. Qd̄ cum audisset dd̄ descendit in presidium. Philistiim autem venientes diffusi sunt in valle raphaim. Et consuluit dauid dominū dicens. Si ascendam ad philistiim: & si dabis eos in manu mea? Et dixit dn̄s ad dd̄. Ascēde quia tradens dabo philistiim in māu tua. Venit ergo dauid in baalpharasim: & p̄cussit eos ibi: & dixit. Diuisit dn̄s inimicos meos coram me

Math. 11.b. · 1.Pa. 14.a. · A 1.Pa. 11.b. · C · D · B

הנה כי אם הסירך העורים והפסחים לאמר לא יבוא דוד הנה׃ וילכד דוד את מצדת ציון היא עיר דוד׃ ויאמר דוד ביום ההוא כל מכה יבסי ויגע בצנור ואת הפסחים ואת העורים שנאי נפש דוד על כן יאמרו עור ופסח לא יבוא אל הבית׃ וישב דוד במצדה ויקרא לה עיר דוד ויבן דוד סביב מן המלוא וביתה׃ וילך דוד הלוך וגדל ויהוה אלהי צבאות עמו׃ וישלח חירם מלך צר מלאכים אל דוד ועצי ארזים וחרשי עץ וחרשי אבן קיר ויבנו בית לדוד׃ וידע דוד כי הכינו יהוה למלך על ישראל וכי נשא ממלכתו בעבור עמו ישראל׃ ויקח דוד עוד פלגשים ונשים מירושלם אחרי באו מחברון ויולדו עוד לדוד בנים ובנות׃ ואלה שמות הילדים לו בירושלם שמוע ושובב ונתן ושלמה׃ ויבחר ואלישוע ונפג ויפיע׃ ואלישמע ואלידע ואליפלט׃ וישמעו פלשתים כי משחו את דוד למלך על ישראל ויעלו כל פלשתים לבקש את דוד וישמע דוד וירד אל המצודה׃ ופלשתים באו וינטשו בעמק רפאים׃ וישאל דוד ביהוה לאמר האעלה אל פלשתים התתנם בידי ויאמר יהוה אל דוד עלה כי נתן אתן את הפלשתים בידך׃ ויבא דוד בבעל פרצים ויכם שם דוד ויאמר פרץ יהוה את איבי לפני

סור · לכד · נכה · נגע · צנר · קרא · בנה · סבב · מלא · הלך · שלח · צור · כון · מלך · עבר · לקח · נשה · בוא · ילד · בנה · שמע · עלה · מצד · בוא · נטש · שאל · נתן · אמר · נכה · פנה

כפרץ מים על כן קרא שם המקום ההוא בעל פרצים ויעזבו שם את עצביהם וישאם דוד ואנשיו ויסיפו עוד פלשתים לעלות וינטשו בעמק רפאים וישאל דוד ביהוה ויאמר לא תעלה הסב אל אחריהם ובאת להם ממול בכאים ויהי בשמעך את קול צעדה בראשי הבכאים אז תחרץ כי אז יצא יהוה לפניך להכות במחנה פלשתים ויעש דוד כן כאשר צוהו יהוה ויך את פלשתים מגבע עד באך גזר:

Cap. vj.

ויסף עוד דוד את כל בחור בישראל שלשים אלף ויקם וילך דוד וכל העם אשר אתו מבעלי יהודה להעלות משם את ארון האלהים אשר נקרא שם שם יהוה צבאות ישב הכרבים עליו וירכבו את ארון האלהים אל עגלה חדשה וישאהו מבית אבינדב אשר בגבעה ועזא ואחיו בני אבינדב נהגים את העגלה חדשה וישאהו מבית אבינדב אשר בגבעה עם ארון האלהים ואחיו הלך לפני הארון ודוד וכל בית ישראל משחקים לפני יהוה בכל עצי ברושים ובכנרות ובנבלים ובתפים ובמנענעים ובצלצלים ויבאו עד גרן נכון וישלח עזא אל ארון האלהים ויאחז בו כי שמטו הבקר ויחר אף יהוה בעזה ויכהו שם האלהים על השל וימת שם עם ארון האלהים ויחר לדוד על אשר פרץ יהוה פרץ

sicut diuiduntur aque. Propterea vocatū ē nomen loci illius baalpharasim. Et reliquerunt ibi sculptilia sua: q̄ tulit dauid & viri eius. Et addiderūt adhuc philistiim vt ascēderet: & diffusi sunt in valle raphaim. Consuluit aūt dd̄ dominum. Qui respondit. Nō ascēdas contra eos sed gyra post tergū eorū: & vēies ad eos ex aduerso pirorū. Et cū audieris sonitū clamoris gradiētis in cacumine pirorū: tūc inibis p̄liū: q̄a tūc egredietur dn̄s ante faciē tuā: vt pcutiat castra philistiim. Fecit itaq3 dauid sicut preceperat ei dominus. & pcussit philistiim de gabaa vsq3 dum venias gezer.

6.

Congregauit aūt rursum dd̄ oēs electos ex israel trigīta milia. Surrexitq3 dd̄ & abiit: & vniuersus ppl's q erat cū eo de viris iuda: vt adducerent arcam dei: super quā inuocatum est nomen domini exercituum sedentis in cherubin sup eam. Et imposuerunt arcam dei super plaustrū nouum. Tuleruntq3 eam de domo aminadab q erat in gabaa. Oza aūt & haio filii aminadab minabant plaustrū nouū. Cumq3 tulissent eā de domo aminadab qui erat in gabaa custodiens arcā dei: haio precedebat arcam dei: dauid autem & oīs israel ludebant coram domino in omnibus lignis fabrefactis & citharis & lyris & tympanis & sistris & cymbalis. Postq̄3 āt venerunt ad aream nachor extendit oza manū ad arcā dei & tenuit eā: quoniam calcitrabant boues. Iratusq3 est indignatiōe dn̄s cōtra ozan & pcussit eum sup temeritate: qui mortuus est ibi iuxta arcam dei. Contristatus ē aūt dauid eo q pcussisset dominus

sicut interciditur aque. pp hoc vocatū est nomē
ὡς διακόπτεται τὰ ὕδατα. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα
loci illius sup incisiones. & relinquunt ibi philistijm deos suos: & capiunt eos dauid & viri ei⁹. & addiderūt adhuc philistijm vt ascēderēt: & diffusi sunt
τοῦ τόπου ἐκείνου ἐπάνω διακοπῶν. καὶ καταλιμπάνουσιν ἐκεῖ οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς θεοὺς αὐτῶν, καὶ λαμβάνουσιν αὐτοὺς δαυίδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ. καὶ προσέθεντο ἔτι οἱ ἀλλόφυλοι τοῦ ἀναβῆναι, καὶ συνέπεσον
sup valle titanorū. & cōsuluit dauid per dn̄m. & dixit ei dn̄s: nō ascendes in occursū eorū: reuertere ab eis: & aderis eis prope fletū. & erit
ἐπὶ τὴν κοιλάδα τῶν τιτάνων. καὶ ἐπηρώτησε δαυίδ διὰ κυρίου. καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος, οὐκ ἂν ἀναβήσῃ εἰς συνάντησιν αὐτῶν, ἀποστρέφου ἀπ' αὐτῶν, καὶ παρέσῃ αὐτοῖς πλησίον τοῦ κλαυθμῶνος. καὶ ἔσαι
cum audieris in voce cōcussionis nemorū fletus: tunc descēdes in p2elīū. qm̄ tūc egredietur dn̄s ante te vt percutiat in bello philistijm. & fecit dauid sic sicut preceperat ei dn̄s: & percussit philistijm a gabaon vsq3 gezer.
ἐν τῷ ἀκοῦσαί σε τὴν φωνὴν τοῦ συσσεισμοῦ τῶν ἀλσῶν τοῦ κλαυθμῶνος, τότε καταβήσῃ εἰς τὸν πόλεμον. ὅτι τότε ἐξελεύσεται κύριος ἔμπροσθέν σου τύπτειν ἐν τῷ πολέμῳ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐποίησε δαυίδ οὕτως καθὼς ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος, καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους ἀπὸ γαβαὼν ἕως γαζηρά. Ca:6.

Et cōgregauit rursū dauid oēm adolescētē de israel triginta milia. & surrexit & abijt dauid & vniuersus pplꝰ q cū eo de principib⁹ iuda: vt reducerēt inde arcā dei sup q̄ inuocatū est nomē dn̄i exercituū sedētis in cherubin sup eā. & imposuerūt arcā dei sup plaustrū nouū & tulerūt eā de domo abinadab q in colle. & oza & fratres eius filij abinadab ducebāt plaustrū cū arca: & fratres eius ibant ante arcā: & dauid & oēs filij israel. ludētes corā dn̄o in organis cōcinnis: & in cātibus & in citharis & in naulis & in tympanis & in cymbalis: & in tibijs. & veniunt vsq3 ad arcā nachō: & extēdit oza manū suā ad arcā dei vt teneret eā: & tenuit eā: qm̄ circūflectebat eā vitulus. & iratus est indignatiōe dn̄s cōtra ozā: & percussit eum ibi de⁹ sup temeritate: & mortu⁹ est ibi iuxta arcā dn̄i corā deo. cōtristat⁹ est dauid eo q pcussit dn̄s pcussionē

Καὶ συνήγαγεν ἔτι δαυίδ πάντα νεανίαν ἐξ ἰσραὴλ τριάκοντα χιλιάδας. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη δαυίδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων ἰούδα, τοῦ ἀναγαγεῖν ἐκεῖθεν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐφ' ἣν ἐπεκλήθη τὸ ὄνομα κυρίου σαβαὼθ καθημένου ἐπὶ τῶν χερουβὶν ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἐπεβίβασαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἅμαξαν καινὴν καὶ ἦραν αὐτὴν ἐξ οἴκου ἀβιναδὰβ τοῦ ἐν τῷ βουνῷ. καὶ ὀζὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ ἀβιναδὰβ ἦγον τὴν ἅμαξαν σὺν τῇ κιβωτῷ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπορεύοντο ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ, καὶ δαυίδ καὶ πάντες υἱοὶ ἰσραὴλ παίζοντες ἐνώπιον κυρίου ἐν ὀργάνοις ἡρμοσμένοις, καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν τυμπάνοις καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν αὐλοῖς. καὶ παραγίνονται ἕως τῆς ἅλω ναχών, καὶ ἐξέτεινεν ὀζὰ τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κατασχεῖν αὐτήν, καὶ ἐκράτησεν αὐτήν, ὅτι περιέσπασεν αὐτὴν ὁ μόσχος. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος ἐν τῷ ὀζᾷ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐκεῖ ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ προπετείᾳ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ παρὰ τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ ἠθύμησε δαυίδ ὑπὲρ οὗ διέκοψε κύριος διακοπὴν

---

in oza. & vocatus est locus ille pcussio oza vsq3 in diē hunc. & extimuit dauid dominū in die illa dicēs: quō ingredietur ad me arca dei? & nō voluit dauid diuertere ad se arcā federis dn̄i in ciuitatē dauid: & diuertit eā dd̄ in domū obed edom gethei mēses tres. & benedixit dn̄s domui obed edom & oib⁹ eius. & nūciauerūt regi dauid dicētes: benedixit dn̄s domui obed edom & oib⁹ eius pp arcā dei. & abijt dauid & reduxit arcā dn̄i de domo obed edom in ciuitatē dauid cū gaudio. & erāt cum eo portātes arcā domini septē chori: & victima vituli & agni. & dauid pulsabat in organis concinnis corā dn̄o & ipse indutus stola admirabili. & dauid & oīs israel reducebāt arcā dn̄i cum iubileo & clāgore buccine. & factū ē arca dn̄i veniēte vsq3 in ciuitatē dauid: & mechol filia saul pspexit p fenestrā: & vidit regē dd̄ ludētē & saltantem & pulsantē corā dn̄o: & despexit eum in corde suo. & introducūt arcam dn̄i & imposuerūt eā in loco suo in medio tabnaculi qd̄ infixerat ei dauid. & obtulit dauid holocausta corā dn̄o & pacifica. & cōpleuit dauid offerēs holocausta & pacifica: & benedixit pplo in nomine dn̄i exercituū. & partit⁹ est vniuerso pplo in oēm exercitū israel a viro vsq3 ad mulierē vnicuiq3 collyridā panis & placētā & laganū de sartagine. & abijt oīs populus vnusq̄sq3.

ἐν τῷ ὀζᾷ. καὶ ἐκλήθη ὁ τόπος ἐκεῖνος διακοπὴ ὀζᾶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐφοβήθη δαυίδ τὸν κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγων, πῶς εἰσελεύσεται πρός με ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ; καὶ οὐκ ἐβούλετο δαυίδ τοῦ ἐκκλῖναι πρὸς αὐτὸν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου εἰς τὴν πόλιν δαυίδ, καὶ ἐξέκλινεν αὐτὴν δαυίδ εἰς οἶκον ὀβηδ ἐδὼμ τοῦ γεθαίου μῆνας τρεῖς. καὶ εὐλόγησε κύριος τὸν οἶκον ὀβηδ ἐδὼμ καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ δαυίδ λέγοντες, εὐλόγησε κύριος τὸν οἶκον ὀβηδ ἐδὼμ καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ ἕνεκεν τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπορεύθη δαυίδ καὶ ἀνήγαγε τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου ἐκ τοῦ οἴκου ὀβηδ ἐδὼμ εἰς πόλιν δαυίδ ἐν εὐφροσύνῃ. καὶ ἦσαν μετ' αὐτοῦ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου ἑπτὰ χοροί, καὶ θῦμα μόσχου καὶ ἀρνός. καὶ δαυίδ ἀνεκρούετο ἐν ὀργάνοις ἡρμοσμένοις ἐνώπιον κυρίου καὶ αὐτὸς ἐνδεδυμένος στολὴν ἔξαλλον. καὶ δαυίδ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀνήγαγον τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου μετὰ κραυγῆς καὶ φωνῆς σάλπιγγος. καὶ ἐγένετο τῆς κιβωτοῦ τοῦ κυρίου παραγινομένης ἕως τῆς πόλεως δαυίδ, καὶ μελχὸλ θυγάτηρ σαοὺλ διέκυπτε διὰ τῆς θυρίδος, καὶ εἶδε τὸν βασιλέα δαυίδ παίζοντα καὶ ὀρχούμενον καὶ ἀνακρουόμενον ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ εἰσφέρουσι τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου καὶ ἀπέθηκαν αὐτὴν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς ἧς ἔπηξεν αὐτῇ δαυίδ. καὶ ἀνήνεγκε δαυίδ ὁλοκαυτώματα ἐνώπιον κυρίου καὶ εἰρηνικάς. καὶ συνετέλεσε δαυίδ ἀναφέρων τὰς ὁλοκαυτώσεις καὶ τὰς εἰρηνικάς, καὶ εὐλόγησε τὸν λαὸν ἐν ὀνόματι κυρίου τῶν δυνάμεων. καὶ ἐμέρισε παντὶ τῷ λαῷ εἰς πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς ἑκάστῳ κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐσχαρίτην καὶ λάγανον ἀπὸ τηγάνου. καὶ ἀπῆλθε πᾶς ὁ λαὸς ἕκαστος.

oza: & vocatū ē nomē loci illius percussio oze vsq3 in diē hanc. Et extimuit dauid dominum in die illa dicens. Quomodo ingredietur ad me arca domini? Et noluit diuertere ad se arcam domini in ciuitatē dauid sed diuertit eā in domū obededom gethei. Et hītauit arca domini in domo obededom gethei tribus mēsibus: & bn̄dixit dominus obededom & oēm domum eius. Nunciatumq3 est regi dauid q benedixisset dominus obededom & omnia eius propter arcā dei. Abiit ergo dauid & adduxit arcā dei de domo obededom in ciuitatē dauid cum gaudio. Cūq3 trāscēdissēt qui portabant arcam dn̄i sex passus īmolabant bouem & arietem. & dd̄ saltabat totis viribꝰ ante dominum. Porro dd̄ erat accinctꝰ ephoth lineo. & dd̄ & oīs domus israel ducebant arcam testamenti dn̄i in iubilo & in clangore buccine. Cūq3 ītrasset arca dn̄i in ciuitatem dauid: michol filia saul prospiciēs per fenestrā vidit regē dd̄ subsilientē atq3 saltantem coram domino: & despexit eū ī corde suo. Et introduxerunt arcā dn̄i & īposuerūt eam ī loco suo in medio tabernaculi qd̄ tetēderat ei dauid. Et obtulit dd̄ holocausta coram dn̄o & pacifica. Cūq3 complesset offerens holocausta & pacifica: bn̄dixit populo in noīe dn̄i exercituū. Et partitus est vniuerse multitudini israel tam viro q̄3 mulieri singulis collyridam panis vnā & assaturā bubale carnis vnā & similā frixā oleo. & abiit omnis populus vnusquisq3

בעזה ויקרא למקום ההוא פרץ עזה עד היום הזה וירא דוד את יהוה ביום ההוא ויאמר איך יבוא אלי ארון יהוה ולא אבה דוד להסיר אליו את ארון יהוה על עיר דוד ויטהו דוד בית עבד אדם הגתי וישב ארון יהוה בית עבד אדם הגתי שלשה חדשים ויברך יהוה את עבד אדם ואת כל ביתו ויגד למלך דוד לאמר ברך יהוה את בית עבד אדם ואת כל אשר לו בעבור ארון האלהים וילך דוד ויעל את ארון האלהים מבית עבד אדם עיר דוד בשמחה ויהי כי צעדו נשאי ארון יהוה ששה צעדים ויזבח שור ומריא ודוד מכרכר בכל עז לפני יהוה ודוד חגור אפוד בד ודוד וכל בית ישראל מעלים את ארון יהוה בתרועה ובקול שופר והיה ארון יהוה בא עיר דוד ומיכל בת שאול נשקפה בעד החלון ותרא את המלך דוד מפזז ומכרכר לפני יהוה ותבז לו בלבה ויביאו את ארון יהוה ויצגו אתו במקומו בתוך האהל אשר נטה לו דוד ויעל דוד עלות לפני יהוה ושלמים ויכל דוד מהעלות העולה והשלמים ויברך את העם בשם יהוה צבאות ויחלק לכל העם לכל המון ישראל למאיש ועד אשה לאיש חלת לחם אחת ואשפר אחד ואשישה אחת וילך כל העם איש

לביתו׃ וישב דוד לברך את ביתו
ותצא מיכל בת שאול לקראת
דוד ותאמר מה נכבד היום מלך
ישראל אשר נגלה היום לעיני
אמהות עבדיו כהגלות נגלות אחד
הרקים׃ ויאמר דוד אל מיכל
לפני יהוה אשר בחר בי מאביך
ומכל ביתו לצות אתי נגיד על
עם יהוה על ישראל ושחקתי
לפני יהוה׃ ונקלתי עוד מזאת
והייתי שפל בעיני ועם האמהות
אשר אמרת עמם אכבדה׃
ולמיכל בת שאול לא היה לה
ילד עד יום מותה׃

Cap. vij.

ויהי כי
ישב המלך בביתו ויהוה הניח
לו מסביב מכל איביו׃ ויאמר
המלך אל נתן הנביא ראה נא
אנכי יושב בבית ארזים וארון
האלהים ישב בתוך היריעה׃
ויאמר נתן אל המלך כל אשר
בלבבך לך עשה כי יהוה עמך׃
ויהי בלילה ההוא ויהי דבר
יהוה אל נתן לאמר׃ לך ואמרת
אל עבדי אל דוד כה אמר יהוה
האתה תבנה לי בית לשבתי׃
כי לא ישבתי בבית למיום
העלתי את בני ישראל ממצרים
ועד היום הזה ואהיה מתהלך
באהל ובמשכן׃ בכל אשר
התהלכתי בכל בני ישראל
הדבר דברתי את אחד
שבטי ישראל אשר צויתי
לרעות את עמי את ישראל
לאמר למה לא בניתם לי בית
ארזים׃ ועתה כה תאמר לעבדי
לדוד כה אמר יהוה צבאות

שוב · יצא · אמר · כבד · גלה · ריק · פנה · צוה · נגד · קלל · היה · נוח · סבב · ישב · ירע · הלך · בנה · ישב · עלה · הלך · שכן · צוה · רעה · בנה · אמר

in domū suā. Reuersusq; ē dd vt bñdiceret domui sue: & egressa michol filia saul in occursum dauid ait. Quam glorios⁹ fuit hodie rex israel discooperiens se ante ancillas seruorū suorū: & nudatus ē quasi si nudetur vnus de scurris. Dixitq; dauid ad michol. Añ dñm q elegit me potius q̄ patrē tuū & q̄ oēm domū eius: & pcepit mihi vt essem dux sup populū dñi i israel: et ludā & vilior fiam plusq̄ factus sum: & ero hūilis in oculis meis: & cū ancillis de quibus locuta es gloriosior apparebo. Igitur michol filie saul non est natus filius vsq; in diē mortis sue. 7.

Factū ē āt cū sedisset rex ī domo sua: & dñs dedisset ei requiem vndiq; ab vniuersis inimicis suis: dixit ad nathan pphetam. Vides ne q ego habitē in domo cedrina: & arca dei posita sit in medio pellium? Dixitq; nathan ad regem. Omne quod est in corde tuo vade fac: quia dñs tecum est. Factū est autem in illa nocte: & ecce sermo dñi ad nathan dicens. Vade & loquere ad seruum meū dauid. Hec dicit dominus. Nūquid tu edificabis mihi domū ad habitādum? Neq; enī hītaui ī domo ex die illa qua eduxi israel de terra egypti vsq; in diem hanc: sed ambulabam in tabernaculo & in tentorio per cuncta loca q̄ transiui cum oibus filiis israel. Nunquid loquens locutus sum ad vnam de tribubus israel cui precepi vt pasceret populū meum israel dicens: quare non edificasti mihi domum cedrinam? Et nūc hec dices seruo meo dauid. Hec dicit dominus exercituum.

in domū suā τ reuersus est dauid vt bene
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἀπέστρεψεν δαυίδ τοῦ εὐλο-
diceret domui sue: τ egressa est mechol filia
γῆσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν μεχὸλ ἡ θυγάτηρ
saul in occursū dauid: τ ait: quare glorios⁹
σαοὺλ εἰς ἀπάντησιν δαυίδ, καὶ εἶπεν, τί δεδόξα-
fuit hodie rex israel? qui discoopert⁹ ē ho
σαι σήμερον ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰσραήλ; ὃς ἀπεκαλύφθη σή-
die in oculis ancillaꝝ seruorū suoꝝ sicut
μερον ἐν ὀφθαλμοῖς παιδισκῶν τῶν δούλων αὐτοῦ καθὼς
discooperitur vnus saltātiū nudatus.
ἀποκαλύπτεται εἷς τῶν ὀρχουμένων ἀποκαλυφθείς.
τ dixit dauid ad mechol: corā dño sal
καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς μεχόλ, ἐνώπιον κυρίου ὀρχήσο-
tabo: qui elegit me potiusq̄ prēm tuū τ quā
μαι, ὃς ἐξελέξατό με ὑπὲρ τὸν πατέρα σου καὶ ὑπὲρ
omnē domū eius vt cōstitueret me in
πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ τοῦ καταστῆσαί με εἰς ἡ-
ducem sup ppłm eius israel: τ lu
γούμενον ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸν ἰσραήλ, καὶ παίξο-
dam τ tripudiabo corā dño τ nuda
μαι καὶ ὀρχήσομαι ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀποκαλυφθήσο-
bor adhuc sic: τ ero inutilis in oculis
μαι ἔτι οὕτως, καὶ ἔσομαι ἀχρεῖος ἐν ὀφθαλμοῖς
tuis τ cum ancillis de qb⁹ locut⁹ ē mihi gloria-
σου καὶ μετὰ τῶν παιδισκῶν ὧν εἶπάς με δοξασθῆ-
ri. τ mechol filie saul nō fuit fi
ναι. καὶ τῇ μεχὸλ θυγατρὶ σαοὺλ οὐκ ἐγένετο παι-
lius vsq; in diē in qua mortua est ipsa.
δίον ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ ἀποθανεῖν αὐτήν. Ca. 7.

Et factū est cū sedisset rex dauid in
Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐκάθισεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ ἐν τῷ
domo sua τ dñs dedisset requiē ei vndiq; ab
οἴκῳ αὐτοῦ καὶ κύριος κατέπαυσεν αὐτὸν κυκλόθεν ἀπὸ
vniuersis inimicis suis. τ dixit rex
πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς
ad nathan prophetā: ecce ego habito in domo
πρὸς ναθὰν τὸν προφήτην, ἰδοὺ ἐγὼ κατοικῶ ἐν οἴκῳ
cedrina: τ arca dei posita est in medio
κεδρίνῳ, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ κάθηται ἐν μέσῳ
tabernaculi. τ dixit nathan ad regem: oia
σκηνῆς. καὶ εἶπεν ναθὰν πρὸς τὸν βασιλέα, πάντα
que fuerit in corde tuo: vade τ fac: qm̄ do-
ὅσα ἂν ᾖ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, βάδιζε καὶ ποίει, ὅτι ὁ κύ-
minus tecum. τ factū est in nocte illa: τ fact⁹
ριος μετὰ σοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἐγένε-
est sermo dñi ad nathā dicens: vade τ
το ῥῆμα κυρίου πρὸς ναθὰν λέγων, πορεύθητι καὶ
loq̄re ad seruū meū dauid: hec dicit do
εἶπε πρὸς τὸν δοῦλόν μου δαυίδ, τάδε λέγει κύ-
min⁹: nō tu edificabis mihi domū vt habitē
ριος, οὐ σὺ οἰκοδομήσεις μοι οἶκον τοῦ κατοικῆσαί
ego: qm̄ nō habitaui in domo ex q̄ die edu
με, ὅτι οὐ κατῴκηκα ἐν οἴκῳ ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἀνήγα-
xi filios israel de egypto τ vsq; in die
γον τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέ-
em hanc. τ fui deambulās in tabernacu-
ρας ταύτης. καὶ ἤμην ἐμπεριπατῶν ἐν καταλύμα-
lo in tētorio in cūctis que trāsiui cū oībus is
τι ἐν σκηνῇ ἐν πᾶσιν οἷς διῆλθον ἐν παντὶ τῷ ἰσ-
rael. si loquēs locut⁹ sū ad vnā tribū is
ραήλ. εἰ λαλῶν ἐλάλησα πρὸς μίαν φυλὴν τοῦ ἰσ-
rael: cui precepi vt pasceret ppłm meū is
ραήλ, ᾧ ἐνετειλάμην ποιμαίνειν τὸν λαόν μου ἰσ-
rael dicēs: quare nō edificastis mihi domū ce-
ραὴλ λέγων, τί ὅτι οὐκ ᾠκοδομήκατέ μοι οἶκον κέ-
drinā? τ nūc hec dices seruo meo dauid:
δρινον; καὶ νῦν τάδε ἐρεῖς τῷ δούλῳ μου δαυίδ,
hec dicit dñs oīps
τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ,

1. Pa. 17. a. — A

1. Re. 18. b.

tuli te de pascuis ex vna ouium vt
ἔλαβόν σε ἐκ τῆς μάνδρας ἐξ ἑνὸς τῶν προβάτων τοῦ
esses tu in ducē sup ppłm meū israel:
εἶναί σε εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ,
τ fui tecum in oībus qb⁹ ambulasti: τ de
καὶ ἤμην μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύου, καὶ ἐξω-
struxi vniuersos inimicos tuos a facie
λόθρευσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου ἀπὸ προσώπου
tua: τ feci tibi nomē grāde iuxta nomē
σου, καὶ ἐποίησά σοι ὄνομα μέγα κατὰ τὸ ὄνομα τῶν
magnoꝝ qui sūt in terra. τ ponā locū pplo
μεγάλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ θήσομαι τόπον τῷ λαῷ
meo israel: τ plātabo eū: τ habita
μου ἰσραήλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτόν, καὶ κατασκηνώ-
bit sm̄ seipsum: τ nō erit sollicitus amplius. τ nō
σει καθ᾽ ἑαυτόν, καὶ οὐ μεριμνήσει οὐκ ἔτι. καὶ οὐ
addet filius iniq̄tatis vt humiliet eum: sicut
προσθήσει υἱὸς ἀδικίας τοῦ ταπεινῶσαι αὐτόν, καθὼς
ab initio τ ex diebus qb⁹ cōstitui iudices sup
ἀπ᾽ ἀρχῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ὧν ἔταξα κριτὰς ἐπὶ
ppłm meū israel. τ requiē dabo tibi ab oīb⁹
τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀναπαύσω σε ἀπὸ πάν-
inimicis tuis. τ nunciabit tibi dñs q
των τῶν ἐχθρῶν σου. καὶ ἀναγγελεῖ σοι κύριος ὅτι
domū edificabit tibi. τ erit si cōpleti fuerint di-
οἶκον οἰκοδομήσει σοι. καὶ ἔσται ἐὰν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέ-
es tui: τ dormieris cū prīb⁹ tuis: τ
ραι σου, καὶ κοιμηθήσῃ μετὰ τῶν πατέρων σου, καὶ
suscitabo semē tuū post te: q̄ erit de v-
ἀναστήσω τὸ σπέρμα σου μετὰ σέ, ὃς ἔσται ἐκ τῆς κοι-
tero tuo: τ preparabo regnū eius. hic
λίας σου, καὶ ἑτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. οὗ-
edificabit mihi domū noī meo. τ eri-
τος οἰκοδομήσει μοι οἶκον τῷ ὀνόματί μου. καὶ ἀνορ-
gam thronū eius vsq; in sēpiternū: τ ego ero
θώσω τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐγὼ ἔσο-
ei in prēm: τ ipse erit mihi in filiū.
μαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν.
τ si venerit iniq̄tas eius: τ arguā eū in vir
καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἡ ἀδικία αὐτοῦ, καὶ ἐλέγξω αὐτὸν ἐν ῥάβ-
ga viroꝝ τ in plagis filioꝝ hoīum. at misericordiā
δῳ ἀνδρῶν καὶ ἐν ἁφαῖς υἱῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ ἔλε-
cordiā meā nō auferā ab eo sicut abstuli a
ός μου οὐκ ἀποστήσω ἀπ᾽ αὐτοῦ καθὼς ἀπέστησα ἀπὸ
saul: quē amoui a facie tua. τ fide
σαοὺλ, ὃν ἀπέστησα ἀπὸ προσώπου σου. καὶ πιστω-
lis erit dom⁹ tua τ regnū tuū vsq; in eternū co-
θήσεται ὁ οἶκός σου καὶ ἡ βασιλεία σου ἕως αἰῶνος ἐνα-
ram me. τ thronus tuus erit erectus in
ντίον μου. καὶ ὁ θρόνος σου ἔσται ἀνωρθωμένος εἰς τὸν
seculū sm̄ oīa verba hec τ sm̄
αἰῶνα κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους καὶ κατὰ
vniuersam visionē istā. sic locutus est nathan ad
πᾶσαν τὴν ὅρασιν ταύτην. οὕτως ἐλάλησεν ναθὰν πρὸς
dauid. τ ingressus est rex dauid τ sedit
δαυίδ. καὶ εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ καὶ ἐκάθισεν
coram dño τ dixit: quis sum ego dñe mi do
ἐνώπιον κυρίου καὶ εἶπεν, τίς εἰμι ἐγὼ κύριέ μου κύ-
mine. τ que domus mea q̄ amasti me vsq; ad hec?
ριε. καὶ τίς ὁ οἶκός μου ὅτι ἠγάπησάς με ἕως τούτων;
τ parua visa sunt parua hec in cōspectu tuo dñe
καὶ κατεσμικρύνθη τὰ μικρὰ ταῦτα ἐνώπιόν σου κύριέ
mi dñe: τ locutus es de domo serui
μου κύριε, καὶ ἐλάλησας ὑπὲρ τοῦ οἴκου τοῦ δούλου
tui in lōginquū. ista aūt lex hoīs dñe
σου εἰς μακράν. οὗτος δὲ ὁ νόμος τοῦ ἀνθρώπου κύριέ
mi dñe. τ q̄d addet dauid adhuc vt loqua-
μου κύριε. καὶ τί προσθήσει δαυὶδ ἔτι τοῦ λαλῆ-
tur ad te? τ nūc tu seruū tuū scis
σαι πρός σέ; καὶ νῦν σὺ δοῦλόν σου οἶδας

4. Re. 8. c.

1. Pa. 17. Hebr. 1. C

Ego tuli te de pascuis sequentem greges vt esses dux super populum meum israel: & fui tecum in omnibus vbicunq; ābulasti: & interfeci vniuersos inimicos tuos a facie tua: feciq; tibi nomen grande iuxta nomē magnoꝝ qui sunt in terra. Et ponam locum populo meo israel: & plātabo eum: & hītabit sub eo: & nō turbabitur āplius: nec addet filii iniq̄tatis vt affligāt eū sicut prius: ex die qua cōstitui iudices sup populum meum isrł. Et requiē dabo tibi ab oībus inimicis tuis: predicitq; tibi dñs q domum faciat tibi dñs. Cūq; cōpleti fuerint dies tui: & dormieris cū patrib⁹ tuis: suscitabo semen tuum post te: quod egredietur de vtero tuo: & firmabo regnū eius. Ipse edificabit domum nomini meo: & stabiliam thronum regni eius vsq; in sempiternū. Ego ero ei in patrē: & ipse erit mihi in filiū. Qui si inique aliqd gesserit: arguā eum in virga virorū & in plagis filioꝝ hoīm. Miam āt meam non auferam ab eo sicut abstuli a saul quem amoui a facie tua. Et fidelis erit domus tua & regnū tuū vsq; in eternum āte faciē tuā: & thronus tuus erit firmus iugiter. Scd̄m oīa verba hec & iuxta vniuersā visionē istam: sic locutus ē nathā ad dd̄. Ingressus ē āt rex dd̄ & sedit coram domino & dixit. Quis ego sū domine deus: & que domus mea: q̄ adduxisti me hucusq;. Sed & hoc parū visū est in cōspectu tuo domine deus: nisi loq̄reris etiam de domo serui tui in longinquū. Ista est enim lex adam domine deus. Quid ergo addere poterit adhuc dauid vt loquatur ad te: Tu enim scis seruū tuū

אני לקחתיך מן הנוה מאחר
הצאן להיות נגיד על עמי
ישראל׃ ואהיה עמך בכל אשר
הלכת ואכרתה את כל איביך
מפניך ועשתי לך שם גדול
כשם הגדולים אשר בארץ׃
ושמתי מקום לעמי לישראל
ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגז
עוד ולא יסיפו בני עולה לענותו
כאשר בראשונה׃ ולמן היום
אשר צויתי שפטים על עמי
ישראל והנחתי לך מכל איביך
והגיד לך יהוה כי בית יעשה
לך יהוה׃ כי ימלאו ימיך ושכבת
את אבתיך והקימתי את זרעך
אחריך אשר יצא ממעיך
והכנתי את ממלכתו׃ הוא יבנה
בית לשמי וכננתי את כסא
ממלכתו עד עולם׃ אני אהיה
לו לאב והוא יהיה לי לבן אשר
בהעותו והכחתיו בשבט אנשים
ובנגעי בני אדם׃ וחסדי לא
יסור ממנו כאשר הסרתי מעם
שאול אשר הסרתי מלפניך׃
ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם
לפניך כסאך יהיה נכון עד
עולם׃ ככל הדברים האלה וככל
החזיון הזה כן דבר נתן אל דוד׃
ויבא המלך דוד וישב לפני יהוה
ויאמר מי אנכי אדני יהוה ומי
ביתי כי הביאתני עד הלם׃
ותקטן עוד זאת בעיניך אדני
יהוה ותדבר גם אל בית עבדך
למרחוק וזאת תורת האדם אדני
יהוה׃ ומה יוסיף דוד עוד לדבר
אליך ואתה ידעת את עבדך

היה · נגד · כרת · פנה · עשה · גדל · שום · קום · רגז · יסף · ענה · נוח · נגד · מלא · יום · קום · יצא · כון · מלך · בנה · עלם · היה · נוה · נכח · סור · פנה · אמן · כון · חזה · בוא · בוא · קטן · דבר · רחק · ירה · יסף

אדני יהוה: בעבור דברך וכלבך
עשית את כל הגדולה הזאת
להודיע את עבדך: על כן גדלת
יהוה אלהים כי אין כמוך ואין
אלהים זולתך בכל אשר שמענו
באזנינו: ומי כעמך כישראל גוי
אחד בארץ אשר הלכו אלהים
לפדות לו לעם ולשום לו שם
ולעשות לכם הגדולה ונראות
לארצך מפני עמך אשר פדית
לך ממצרים גוים ואלהיו: ותכונן
לך את עמך ישראל לך לעם
עד עולם ואתה יהוה היית להם
לאלהים: ועתה יהוה אלהים
הדבר אשר דברת על עבדך
ועל ביתו הקם עד עולם ועשה
כאשר דברת: ויגדל שמך עד
עולם לאמר יהוה צבאות אלהים
על ישראל ובית עבדך דוד יהיה
נכון לפניך: כי אתה יהוה צבאות
אלהי ישראל גליתה את אזן
עבדך לאמר בית אבנה לך על כן
מצא עבדך את לבו להתפלל אליך
את התפלה הזאת: ועתה אדני
יהוה אתה הוא האלהים ודבריך
יהיו אמת ותדבר אל עבדך את
הטובה הזאת: ועתה הואל וברך
את בית עבדך להיות לעולם
לפניך כי אתה אדני יהוה דברת
ומברכתך יברך בית עבדך
לעולם:

Cap. viii.

ויהי אחרי כן
ויך דוד את פלשתים ויכניעם
ויקח דוד את מתג האמה מיד
פלשתים: ויך את מואב
וימדדם בחבל השכב אותם
ארצה וימדד שני חבלים

dñe deus. Propter verbum tuū & ſm cor tuū feciſti omnia magnalia hec: ita vt notū faceres ſeruo tuo. Idcirco magnificatus es dñe deus: quia nō ē ſimilis tui: neqꝫ eſt deus extra te in omnibus que audiuimus auribus noſtris. Que ē aūt vt populus tuus iſrl gens in terra propter quam iuit deus vt redimeret eā ſibi in populū & poneret ſibi nomen: faceretqꝫ eis magnalia & horribilia ſup terrā a facie populi tui quem redemiſti tibi ex egypto gentem & deū eius. Firmaſti ei tibi populum tuum iſrael in populum ſempiternū: & tu dñe deus factus es eis in deū. Nunc ergo domine deus verbum quod locutus es ſuper ſeruum tuum & ſup domū eius ſuſcita in ſempiternū: & fac ſicut locutus es vt magnificetur nomē tuū vſqꝫ in ſempiternum: atqꝫ dicatur. Dñs de⁹ exercituū deus ſup iſrael. Et domus ſerui tui dd̄ erit ſtabilita corā dño: quia tu dñe exercituū de⁹ iſrael reuelaſti auriculam ſerui tui dicens: domū edificabo tibi: ꝓpterea inuenit ſeruus tuus cor ſuum vt oraret te oratione hac. Nūc ergo domine deus tu es de⁹: & verba tua erunt vera. Locut⁹ es enim ad ſeruum tuum bōa hec. Incipe ergo & benedic domui ſerui tui vt ſit i ſempiternum corā te: quia tu dñe d̄us locutus es: bñdictiōe tua benedicetur domus ſerui tui in ſempiternum.

8.

Factū ē aūt poſt hec pcuſſit dauid philiſtiim & humiliauit eos & tulit dauid frenū tributi de manu philiſtiim: & percuſſit moab: & menſus eſt eos funiculo coequans terre. Menſus eſt autē duos funiculos: vnum

dñe mi dñe. ꝓp verbū tuū ꝛ ꝓp ſeruū
κύριέ μου κύριε. διὰ τὸν λόγον σου καὶ διὰ τὸν δοῦλόν
tuū feciſti ꝛ ſm cor tuū feci
σου πεποίηκας καὶ κατὰ τὴν καρδίαν σου. πεποίηκας
ſti oīa magnalia tua hec: vt notū
πᾶσαν τὴν μεγαλοσύνην σου ταύτην, γνωρίσαι
faceres ſeruo tuo: idcirco magnificat⁹ es tu domine
τῷ δούλῳ σου, ἕνεκεν τοῦ μεγαλυνθῆναί σε κύριέ
mi dñe: quia nō eſt ſicut tu: ꝛ nō eſt deus
μου κύριε, ὅτι οὐκ ἔστιν ὡς σύ, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς
extra te in oībus q̄b⁹ audiuimus in aurib⁹ noſtris.
πλὴν σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἠκούσαμεν ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν.
ꝛ quis vt ppl's tuus iſrael gens alia in terra: vt in viā duxit eū deus vt redimeres ti
καὶ τίς ὡς ὁ λαός σου Ἰσραὴλ ἔθνος ἄλλο ἐν τῇ γῇ; ὡς ὡδήγησεν αὐτὸν ὁ θεὸς τοῦ λυτρώσασθαι σεαυτῷ
bi pplm: vt poneres tu nomē vt faceres magnalia ꝛ illuſtria vt eijcias tu a facie
λαόν, τοῦ θέσθαι σε ὄνομα τοῦ ποιῆσαι μεγαλοσύνην καὶ ἐπιφάνειαν τοῦ ἐκβαλεῖν σε ἐκ προσώπου
ppli tui: quos redemiſti tibi ex egypto gētes ꝛ tabernacula. ꝛ preparaſti tibi
τοῦ λαοῦ σου, οὓς ἐλυτρώσω σεαυτῷ ἐξ Αἰγύπτου ἔθνη καὶ σκηνώματα. καὶ ἡτοίμασας σεαυτῷ
pplm tuū iſrael in pplm vſqꝫ in ſēpiternū. ꝛ tu
τὸν λαόν σου Ἰσραὴλ εἰς λαὸν ἕως αἰῶνος. καὶ σὺ
dñe fact⁹ es eis in deū. ꝛ nūc dñe mi dñe
κύριε ἐγένου αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ νῦν κύριέ μου κύριε τὸ
verbū qd̄ locutus es ſup ſeruū tuū ꝛ ſup
ῥῆμα ὃ ἐλάλησας ὑπὲρ τοῦ δούλου σου καὶ ὑπὲρ
domū eius cōfirmetur vſqꝫ in ſēpiternū: ꝛ ſicut
τοῦ οἴκου αὐτοῦ πιστωθήτω ἕως αἰῶνος, καὶ καθὼς
locutus es fac. ꝛ nūc magnificetur nomē
ἐλάλησας ποίησον. καὶ νῦν μεγαλυνθείη τὸ ὄνομά
tuū vſqꝫ in ſēpiternū dicēs: dñs oīpotēs deus
σου ἕως αἰῶνος λέγων, κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς
ſup iſrael. ꝛ domus ſerui tui dd̄
ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. καὶ ὁ οἶκος τοῦ δούλου σου Δαυὶδ
erit erecta corā te: quia tu dñs omnipotens deus iſrael reuelaſti auriculā
ἔσται ἀνορθωμένος ἐνώπιόν σου, ὅτι σὺ κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἀπεκάλυψας τὸ ὠτίον
ſerui tui dicēs: domū edificabo tibi. ꝓp
τοῦ δούλου σου λέγων, οἶκον οἰκοδομήσω σοι. διὰ
hoc inuenit ſeruus tuus cor ſuū vt
τοῦτο εὗρεν ὁ δοῦλός σου τὴν καρδίαν ἑαυτοῦ τοῦ
oraret ad te oſonem hanc. ꝛ
προσεύξασθαι πρὸς σὲ τὴν προσευχὴν ταύτην. καὶ
nūc dñe mi dñe tu es deus: ꝛ verba tua
νῦν κύριέ μου κύριε σὺ εἶ ὁ θεός, καὶ οἱ λόγοι σου
erunt vera: ꝛ locutus es de ſeruo tuo
ἔσονται ἀληθινοί, καὶ ἐλάλησας ὑπὲρ τοῦ δούλου σου
bona hec. ꝛ nūc incipe ꝛ benedic
τὰ ἀγαθὰ ταῦτα. καὶ νῦν ἄρξαι καὶ εὐλόγησον τὸν
domui ſerui tui vt ſit in ſēpiternū corā
οἶκον τοῦ δούλου σου τοῦ εἶναι εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιόν
te: qr tu dñe mi dñe locutus es: ꝛ a
σου, ὅτι σὺ κύριέ μου κύριε ἐλάλησας, καὶ ἀπὸ τῆς
bñdictione tua bñdicetur domus ſerui tui
εὐλογίας σου εὐλογηθήσεται ὁ οἶκος τοῦ δούλου σου
in ſempiternū.
εἰς τὸν αἰῶνα.

Ca. 8.

Et factū eſt poſt hec percuſſit dauid
Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα ἐπάταξε Δαυὶδ τοὺς
philiſthijm ꝛ in fugā vertit eos: ꝛ tulit dauid
ἀλλοφύλους καὶ ἐτροπώσατο αὐτούς, καὶ ἔλαβε Δαυὶδ
ſegregatā de manu philiſthijm. ꝛ percuſſit dauid moab: ꝛ mēſus eſt eos funiculo: ſternens
τὴν ἀφωρισμένην ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐπάταξε Δαυὶδ τὴν Μωάβ, καὶ διεμέτρησεν αὐτοὺς σχοινίῳ, κοιμήσας
eos ſup terrā: ꝛ facti ſunt duo funiculi
αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο τὰ δύο σχοινίσματα

1. Pa. 19. a.

ad occidendū: ꝛ ſupplemētū tertij funiculi viuificauit. ꝛ fact⁹ eſt moab dauid in
τοῦ θανατῶσαι, καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ τρίτου σχοινίσματος ἐζώγρησεν. καὶ ἐγένετο Μωὰβ τῷ Δαυὶδ εἰς
ſeruos ferētes tributa. ꝛ percuſſit dauid adraezer filiū raaph regē ſuba: proficiſcēte ipſo
δούλους φέροντας ξένια. καὶ ἐπάταξε Δαυὶδ τὸν Ἀδρααζὲρ υἱὸν Ῥαὰφ βασιλέα Σουβᾶ, πορευομένου αὐτοῦ
vt iponeret manū ſuā ſup euphratē fluuium.
ἐπιστῆσαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν.
ꝛ cepit dauid de reb⁹ eius mille curr⁹ ꝛ ſeptē milia equitū: ꝛ viginti milia viroꝝ peditū.
καὶ προκατελάβετο Δαυὶδ τῶν αὐτοῦ χίλια ἅρματα καὶ ἑπτακισχιλίους ἱππεῖς, καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πεζῶν.
ꝛ diſſoluit dauid oēs currus: ꝛ relicti fuerūt ſibi de eis cētū currus. ꝛ venit
καὶ παρέλυσε Δαυὶδ πάντα τὰ ἅρματα, καὶ ὑπελείπετο ἑαυτῷ ἐξ αὐτῶν ἑκατὸν ἅρματα. καὶ παραγίνεται
ſyria de damaſco vt pſidiū ferret adraezer regi ſuba. ꝛ percuſſit dauid in ſyro viginti ꝛ duo milia viroꝝ.
ἡ Συρία ἐκ Δαμασκοῦ βοηθῆσαι τῷ Ἀδρααζὲρ βασιλεῖ Σουβᾶ. καὶ ἐπάταξε Δαυὶδ ἐν τῷ Σύρῳ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας ἀνδρῶν.
ꝛ poſuit dd̄ cuſtodiā in ſyria que in damaſco. ꝛ facti ſunt
καὶ ἔθετο Δαυὶδ φρουρὰν ἐν τῇ Συρίᾳ τῇ κατὰ Δαμασκόν. καὶ ἐγένοντο οἱ
ſyri dauid in ſeruos ferētes tributa. ꝛ ſaluauit dñs dauid in oīb⁹ ad que ꝓfect⁹ eſt.
Σύροι τῷ Δαυὶδ εἰς δούλους φέροντας ξένια. καὶ ἔσωσε κύριος τὸν Δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο.
ꝛ cepit dauid armillas aureas que fuerūt in famulis adraezer regis ſuba:
καὶ ἔλαβε Δαυὶδ τοὺς χλιδῶνας τοὺς χρυσοῦς οἳ ἦσαν ἐπὶ τῶν παίδων Ἀδρααζὲρ τοῦ βασιλέως Σουβᾶ,
ꝛ tulit ea in hieruſalē. ꝛ de batac ꝛ de electis ciuitatib⁹ adraezer
καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκ τῆς Βατὰκ καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν πόλεων τοῦ Ἀδρααζὲρ
cepit rex dauid es multū nimis.
ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς Δαυὶδ χαλκὸν πολὺν σφόδρα.
ꝛ audiuit thou rex emath: ꝙ percuſſit dauid oē robur adraezer: ꝛ miſit
καὶ ἤκουσεν Θοοὺ βασιλεὺς Ἡμάθ, ὅτι ἐπάταξε Δαυὶδ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ Ἀδρααζέρ, καὶ ἀπέστειλε
thou filiū ſuū ad regem dauid vt interrogaret eū q̄ ad pacē: ꝛ bñdiceret ei pro eo
Θοοὺ τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Δαυὶδ ἐρωτῆσαι αὐτὸν τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ εὐλογῆσαι αὐτὸν ὑπὲρ
qd̄ expugnaſſet adraezer: ꝛ pcuſſiſſet eū: qm̄
οὗ ἐπολέμησε τὸν Ἀδρααζέρ, καὶ ἐπάταξεν αὐτόν, ὅτι
vir aduerſarius erat adraezer. ꝛ in manib⁹ eius erāt vaſa argētea ꝛ vaſa aurea ꝛ vaſa erea.
ἀνὴρ ἀντικείμενος ἦν τῷ Ἀδρααζέρ. καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἦν σκεύη ἀργυρᾶ καὶ σκεύη χρυσᾶ καὶ σκεύη χαλκᾶ.
ꝛ hec ſctificauit rex dauid dño cum argēto ꝛ auro qd̄ ſctificauit de vniuerſis
καὶ ταῦτα ἡγίασεν ὁ βασιλεὺς Δαυὶδ τῷ κυρίῳ, μετὰ τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου οὗ ἡγίασεν ἐκ πασῶν τῶν
ciuitatib⁹ q̄s ſubegerat: ꝛ de idumea: ꝛ de moab: ꝛ de filijs ammon: ꝛ de philiſthijm:
πόλεων ὧν κατεδυνάστευσεν, καὶ ἐκ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ ἐκ Μωάβ, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Ἀμμών, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων,
ꝛ de amalec: ꝛ de manubijs adraezer filij raaph regis ſuba. ꝛ fecit dauid nomē:
καὶ ἐξ Ἀμαλήκ, καὶ ἐκ τῶν σκύλων Ἀδρααζὲρ υἱοῦ Ῥαὰφ βασιλέως Σουβᾶ. καὶ ἐποίησε Δαυὶδ ὄνομα,
ꝛ cū reuerteretur ipſe percuſſit idumeā in valle ſalinarū ad decē ꝛ octo milia:
καὶ ἐν τῷ ἀνακάμπτειν αὐτὸν ἐπάταξε τὴν Ἰδουμαίαν ἐν Γεμελὲχ εἰς ὀκτωκαίδεκα χιλιάδας,
ꝛ poſuit dauid in idumea cuſtodiā: in omni
καὶ ἔθετο Δαυὶδ ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ φρουράν, ἐν πάσῃ

ad occidendum & vnū ad viuificandum: Factuſqꝫ eſt moab dd̄ ſeruiens ſub tributo. Et percuſſit dauid adadezer filium roob regem ſoba: qn̄ pfectus eſt vt dñaretur ſup flumē eufratē. Et captis dauid ex pte eius mille ſeptingētis equitibus: & viginti millibus peditum: ſubneruauit oēs iugales curruum. Dereliquit autē ex eis centū currus. Venit quoqꝫ ſyria damaſci vt pſidiū ferret adadezer regi ſoba. Et pcuſſit dauid de ſyria viginti duo milia virorū: & poſuit dauid preſidium in ſyria damaſci: factaqꝫ eſt ſyria dauid ſeruiēs ſub tributo. Seruauitqꝫ dominus dauid in oībus ad quecunqꝫ profectus ē. Et tulit dd̄ arma aurea que habebant ferui adadezer: & detulit ea in ieruſalem. Et de bethe & d̄ beroth ciuitatibus adadezer tulit rex dauid es multum nimis. Audiuit aūt thou rex emath ꝙ pcuſſiſſet dauid omne robur adadezer. Et miſit thou ioran filium ſuum ad regem dauid vt ſalutaret eum congratulans & gratias ageret: eo ꝙ expugnaſſet adadezer & pcuſſiſſet eū. Hoſtis quippe erat thou adadezer. Et in manu eius erant vaſa aurea & vaſa argentea & vaſa erea: que & ipſa ſanctificauit rex dauid domino cum argento & auro que ſanctificauerat de vniuerſis gentibus quas ſubegerat d̄ ſyria & moab & filijs ammō & philiſtiim & amalech & de manubijs adadezer filij roob regis ſoba. Fecit quoqꝫ ſibi dauid nomen cum reuertetetur capta ſyria in valle ſalinarū ceſis decem octo millibus: & poſuit in idumea cuſtodes:

להמית ומלא החבל להחיות
ותהי מואב לדוד לעבדים נשאי
מנחה: ויך דוד את הדדעזר בן
רחב מלך צובה בלכתו להשיב
ידו בנהר פרת: וילכד דוד ממנו
אלף ושבע מאות פרשים
ועשרים אלף איש רגלי ויעקר
דוד את כל הרכב ויותר ממנו
מאה רכב: ותבא ארם דמשק
לעזר להדדעזר מלך צובה ויך
דוד בארם עשרים ושנים אלף
איש: וישם דוד נצבים בארם
דמשק ותהי ארם לדוד לעבדים
נושאי מנחה ויושע יהוה את דוד
בכל אשר הלך: ויקח דוד את
שלטי הזהב אשר היו אל עבדי
הדדעזר ויביאם ירושלם:
ומבטח ומברתי ערי הדדעזר
לקח המלך דוד נחשת הרבה
מאד: וישמע תעי מלך חמת כי
הכה דוד את כל חיל הדדעזר:
וישלח תעי את יורם בנו אל
המלך דוד לשאל לו לשלום
ולברכו על אשר נלחם בהדדעזר
ויכהו כי איש מלחמות תעי
היה הדדעזר ובידו היו כלי כסף
וכלי זהב וכלי נחשת: גם אתם
הקדיש המלך דוד ליהוה עם
הכסף והזהב אשר הקדיש
מכל הגוים אשר כבש: מארם
וממואב ומבני עמון ומפלשתים
ומעמלק ומשלל הדדעזר בן
רחב מלך צובה: ויעש דוד
שם בשבו מהכותו את ארם
בגיא מלח שמונה עשר אלף:
וישם באדום נצבים בכל

אדום שם נצבים ויהי כל אדום
עבדים לדוד ויושע יהוה את
דוד בכל אשר הלך: וימלך דוד
על כל ישראל ויהי דוד עשה
משפט וצדקה לכל עמו: ויואב
בן צרויה על הצבא ויהושפט
בן אחילוד מזכיר: וצדוק בן
אחיטוב ואחימלך בן אביתר
כהנים ושריה סופר: ובניהו בן
יהוידע והכרתי והפלתי ובני
דוד כהנים היו: ויאמר
דוד הכי יש עוד אשר נותר
לבית שאול ואעשה עמו חסד
בעבור יהונתן: ולבית שאול
עבד ושמו ציבא ויקראו לו אל
דוד ויאמר המלך אליו האתה ציבא
ויאמר עבדך: ויאמר המלך האפס
עוד איש לבית שאול ואעשה
עמו חסד אלהים ויאמר ציבא
אל המלך עוד בן ליהונתן נכה
רגלים: ויאמר לו המלך איפה
הוא ויאמר ציבא אל המלך
הנה הוא בית מכיר בן עמיאל
בלו דבר: וישלח המלך דוד
ויקחהו מבית מכיר בן עמיאל
מלו דבר: ויבא מפיבשת בן
יהונתן בן שאול אל דוד ויפל
על פניו וישתחו ויאמר דוד
מפיבשת ויאמר הנה עבדך:
ויאמר לו דוד אל תירא כי עשה
אעשה עמך חסד בעבור
יהונתן אביך והשבתי לך את
כל שדה שאול אביך ואתה
תאכל לחם על שלחני תמיד:
וישתחו ויאמר מה עבדך כי
פנית אל הכלב המת אשר

Margin: היה · ישע · מלך · זכר · ספר · היה · Cap.ix. · אמר · יתר · עשה · עבר · קרא · שלח · לקח · בוא · נפל · פנה · שחה · ירא · עשה · עבר · שוב · אכל · תמד · פנה · מות

statuitq; psidiū. Et facta est vniuersa idumea seruiens dauid: & seruauit dominus dd̄ in oībus ad q̄cūq; ꝓfectus ē. Et regnauit dauid super oēm israel: faciebat quoq; dauid iudiciū & iustitiam omni populo suo. Ioab āt filius saruie erat super exercitū. Porro iosaphat filius achilud erat a cōmētariis & sadoch filius achitob & achimelech filius abiathar erāt sacerdotes: & saraias scriba. Banaias āt filius ioiade sup cerethi & felethi. Filii autem dd̄ sacerdotes erāt. .9.

Et dixit dauid. Putas ne ē aliquis qui remanserit de domo saul vt faciā cum eo misericordiam pp ionathan? Erat autem de domo saul seruus noīe syba. Quē cum vocasset rex ad se: dixit ei. Tu ne es syba? Et ille rn̄dit. Ego sū seruus tuus. Et ait rex. Nunqd supest aliquis de domo saul: vt faciam cū eo miām dī? Dixitq; syba regi. Superest filius ionathe debilis pedibus. Vbi inquit ē? Et syba ad regem. Ecce ait in domo est machir filii amihel in lodabar. Misit ergo rex dauid & tulit eū de domo machir filii amihel de lodabar. Cū āt venisset miphiboseth filius iōathe filii saul ad dauid: corruit in faciem suam & adorauit. Dixitq; dauid. Miphiboseth. Qui rn̄dit. Adsum seruus tu⁹. Et ait ei dauid. Ne timeas: quia faciens faciam in te misericordiam propter ionathan patrem tuū: & restituā tibi omnes agros saul patris tui: & tu comedes panē in mēsa mea semper. Qui adorās eū dixit. Quis ego sum seruus tu⁹: qm̄ respexisti super canē mortuum

idumea posuit presidētes: & facti sūt vniuersi
τῇ ἰδουμαίᾳ ἔθηκεν ἐςηλωμένους, καὶ ἐγένοντο πάντες
qui in idumea serui dauid. & saluauit dñs
οἱ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ δοῦλοι τῷ δαυίδ. καὶ ἔσωσε κύριος
dauid in oibus ad q̄ pfectus est. & regnauit
τὸν δαυίδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο. καὶ ἐβασίλευσε
dauid sup israel. & erat dauid faciēs iudiciū & iu
δαυίδ ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἦν δαυίδ ποιῶν κρίμα καὶ δι
stitiam in omī pplo suo. & ioab filius
καιοσύνην ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἰωὰβ υἱὸς
saruia sup exercitū. & iosaphat filius achilud
σαρουία ἐπὶ τῆς στρατιᾶς. καὶ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ
in cōmētariis. & saduc filius achitob &
ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων. καὶ σαδοὺκ υἱὸς ἀχιτὼβ καὶ
achimelech filius abiathar sacerdotes. & sareas scri
ἀχιμέλεχ υἱὸς ἀβιαθὰρ ἱερεῖς. καὶ σαρίας γραμμα
ba. & banaias filius ioiada cōsiliarius. & phelti
τεύς. καὶ βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ σύμβουλος. καὶ ὁ φελτὶ
& cherethi & filii dauid aule pricepes fuerūt.
καὶ ὁ χερεθὶ καὶ οἱ υἱοὶ δαδ αὐλάρχαι ἦσαν. Ca.9.

Et dixit dauid: si est aliqs adhuc qui remāserit
Καὶ εἶπε δαυίδ, εἰ ἔστι τις ἔτι ὑπολελειμμένος
domui saul: & faciā cum eo miam pp io
τῷ οἴκῳ σαοὺλ, καὶ ποιήσω μετ᾽ αὐτοῦ ἔλεος ἕνεκεν ἰω
nathan. & de domo saul erat seruus: & nomē ei
νάθαν. καὶ ἐκ τοῦ οἴκου σαοὺλ ἦν παῖς, καὶ ὄνομα αὐ
siba. & vocant eū ad dauid. & dicit
τῷ σιβά. καὶ καλοῦσιν αὐτὸν πρὸς δαυίδ. καὶ λέγει
rex ad eū: tu es siba? & dixit seruus
ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτόν, σὺ εἶ σιβά; καὶ εἶπε, δοῦλος
tuus. & ait rex: si supest adhuc vir de
σός. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἰ ὑπολέλειπται ἔτι ἀνὴρ ἐκ
domo saul: & faciā cum eo miam dei?
τοῦ οἴκου σαοὺλ, καὶ ποιήσω μετ᾽ αὐτοῦ ἔλεος θεοῦ;
& dixit siba ad regem: est adhuc filius
καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα, ἔστιν ἔτι υἱὸς
ionathā percussus pedib⁹. & dixit ei
τῷ ἰωνάθαν πεπληγὼς τοὺς πόδας. καὶ εἶπεν αὐ
rex: vbi iste? & dixit siba ad
τῷ ὁ βασιλεύς, ποῦ οὗτος; καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς
regē: ecce in domo machir filii amiel de
τὸν βασιλέα, ἰδοὺ ἐν οἴκῳ μαχεὶρ υἱοῦ ἀμιὴλ ἐκ τῆς
lodabar. & misit rex dauid & tu
λοδαβάρ. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ καὶ ἔλα
lit eū de domo machir filii amiel de loda
βεν αὐτὸν ἐξ οἴκου μαχεὶρ υἱοῦ ἀμιὴλ ἐκ τῆς λοδα
bar. & venit mephiboseth filius ionathā filii sa
βάρ. καὶ παρεγένετο μεφιβόσεθ υἱὸς ἰωνάθαν υἱοῦ σα
ul ad regē dauid: & corruit sup fa
οὺλ πρὸς τὸν βασιλέα δαυίδ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρό
ciem suā: & adorauit eū. & dixit
σωπον αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν
ei dauid: mephiboseth. & dixit: ecce ser
αὐτῷ δαυίδ, μεφιβόσεθ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ὁ δοῦ
uus tuus. & ait ei dauid: ne timeas: quia
λός σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ, μὴ φοβοῦ, ὅτι
faciēs faciā miam tecum pp ionathan
ποιῶν ποιήσω ἔλεος μετὰ σοῦ ἕνεκεν ἰωνάθαν τοῦ
patrē tuū: & restituam tibi oēs
πατρός σου, καὶ ἀποδώσω σοι πάντας τοὺς
agros saul pris tui. & tu comedes pa
ἀγροὺς σαοὺλ τοῦ πατρός σου. καὶ σὺ φαγῇ ἄρ
nē in mensa mea semper. & adora
τον ἐπὶ τῆς τραπέζης μου διαπαντός. καὶ προσε
uit eū & dixit: quis sum seruus tuus:
κύνησεν αὐτῷ καὶ εἶπεν, τίς εἰμὶ ὁ δοῦλός σου,
q respexisti sup canē mortuum
ὅτι ἐπέβλεψας ἐπὶ τὸν κύνα τὸν τεθνηκότα

Margin: Infra. 10.c. · A · B · Infra. 19.c. · C · 1.Re. 18.d.

similē mei? & vocauit rex dauid
τὸν ὅμοιον ἐμοί; καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τὸν
sibā puerū saul & dixit ad eum: oia
σιβὰ τὸν παῖδα σαοὺλ καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, πάντα
quecūq; erāt saul & oēm domū eius
ὅσα ὑπῆρχε τῷ σαοὺλ καὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ
dedi filio dñi tui: & opare ei
δέδωκα τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου, καὶ ἐργᾷ αὐτῷ τὴν
terrā tu & filii tui & serui tui: & inferes
γῆν σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ οἱ δοῦλοί σου, καὶ εἰσοίσεις
filio dñi tui panes & comedēt. & mephi
τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου ἄρτους καὶ φάγονται. καὶ μεφι
boseth filius dñi tui comedet semper panes
βόσεθ υἱὸς τοῦ κυρίου σου φάγεται διαπαντὸς ἄρτους
sup mēsam meā. & siba erāt quinde
ἐπὶ τῆς τραπέζης μου. καὶ τῷ σιβὰ ἦσαν πεντεκαί
cim filii & viginti serui. & dixit siba ad
δεκα υἱοὶ καὶ εἴκοσι δοῦλοι. καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν
regem: oia q̄cūq; precepit dñs meus
βασιλέα, πάντα ὅσα ἐντέταλται ὁ κύριός μου
rex seruo suo: sic faciet ser
ὁ βασιλεὺς τῷ δούλῳ αὐτοῦ, οὕτως ποιήσει ὁ δοῦ
uus tuus. & mephiboseth comedebat sup mēsam
λός σου. καὶ μεφιβόσεθ ἤσθιεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ
regis sicut vnus de filiis regis. &
βασιλέως καθὼς εἷς τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως. καὶ τῷ
mephiboseth erat filius puus: & nomē ei micha. &
μεφιβόσεθ ἦν υἱὸς μικρός, καὶ ὄνομα αὐτῷ μιχά. καὶ
ois cognatio domus siba serui mephi
πᾶσα ἡ κατοίκησις τοῦ οἴκου σιβὰ δοῦλοι τῷ μεφι
boseth: & mephiboseth habitabat in hierusalem: quia
βόσεθ. καὶ μεφιβόσεθ κατῴκει ἐν ἱερουσαλήμ, διό
sup mēsam regis vescebatur iugiter.
τι ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως ἤσθιε διαπαντός.
& ipse erat claudus vtrisq; pedib⁹ suis.
καὶ αὐτὸς ἦν χωλὸς ἀμφοτέρους τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ca.10

Et factū est post hec & mortuus est
Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἀπέθανεν ὁ βα
rex filiorū ammō: & regnauit pro eo
σιλεὺς υἱῶν ἀμμάν, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ
annon filius eius. & dixit dauid faciā miam cum
ἀννὰν υἱὸς αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυὶδ ποιήσω ἔλεος με
annon filio naas: sicut fecit pater eius
τὰ ἀννὰν υἱοῦ ναάς, καθὼς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ
miam mecū. & misit dauid adconsolādū
ἔλεος μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ παρακαλέσαι
eum in manu seruorū suorū de pre
αὐτὸν ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ περὶ τοῦ πατρὸς
eius. & venerūt serui dauid in terrā
αὐτοῦ. καὶ παρεγένοντο οἱ δοῦλοι δαυὶδ εἰς γῆν
filiorū ammō. & dixerūt pricipes filiorū ammon ad annō
υἱῶν ἀμμάν. καὶ εἶπον οἱ ἄρχοντες υἱῶν ἀμμὰν πρὸς ἀννὰν
dñm suū: nūqd honorās dauid prem
τὸν κύριον αὐτῶν, οὐχὶ δοξάζων δαυὶδ τὸν πατέρα
tuū corā te misit tibi consolatores: sz
σου ἐνώπιόν σου ἀπέσταλκέ σοι παρακαλοῦντας, ἀλ
vt inuestigarēt ciuitatē tuā & explora
λ᾽ ὅπως ἐξερευνήσωσι τὴν πόλιν σου καὶ κατασκοπή
rent eam: qr vt explorarēt eam mi
σωσιν αὐτήν, ὅτι κατασκέψασθαι αὐτὴν ἀπέσταλ
sit dauid seruos suos ad te. & tulit
κε δαυὶδ τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς σέ. καὶ ἔλαβεν
annon seruos dauid & rasit bar
ἀννὰν τοὺς δούλους δαυὶδ καὶ ἐξύρησε τοὺς πώγω
bas eorū dimidiā ptē: & prescidit de vestibus eorū
νας αὐτῶν τὸ ἥμισυ, καὶ ἀπέκοψε τῶν μανδύων αὐτῶν
mediā ptē vsq; ad nates eorū: & dimisit eos.
τὸ ἥμισυ ἕως τῶν ἰσχίων αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτούς.
& nūciatū est dauid de viris: & mi
καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυὶδ περὶ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐξαπέ
sit in occursum eorū: qm̄ erant viri
στειλεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, ὅτι ἦσαν οἱ ἄνδρες

Margin: D · A · A · 1.Pa. 19.a. · B · C · B

similem mei. Vocauit itaq; rex sybam puerū saul: & dixit ei. Omnia q̄cūq; fuerūt saul & vniuersam domum eius dedi filio dñi tui. Operare igitur ei terram tu & filii tui & serui tui & inferes filio domini tui cibos vt alatur. Miphiboseth aūt filius dñi tui comedet sp panē sup mensā meā. Erāt autem sybe quindecim filii & viginti serui. Dixitq; syba ad regem. Sicut iussisti domie mi rex seruo tuo: sic faciet seruus tuus. Et miphiboseth comedet sup mensam meā q̄si vnus de filiis regis. Hēbat āt miphiboseth filiū paruulū noīe micha. Oīs vero cognatio domus sybe seruiebat miphiboseth. Porro miphiboseth habitabat in ierusalē: quia de mensa regis iugiter vescebatur: & erat claudus vtroq; pede. 10.

Factum est aūt post hec vt moreretur rex filiorū ammon: & regnauit anon filius ei⁹ p eo. Dixitq; dauid. Faciā miām cū anō filio naas: sicut fecit pater eius mecum miām. Misit ergo dauid cōsolans eū per seruos suos sup patris interitu. Cū āt venissēt serui dauid in terrā filiorū āmō: dixērt principes filiorum ammon ad anon dñm suum. Putas q propter honorem patris tui miserit dd̄ ad te cōsolatores? & nō ideo vt te inuestigaret & explorarēt ciuitatē & euerteret eā misit dauid seruos suos ad te. Tulit itaq; anon seruos dauid: rasitq; dimidiam partem barbe eorum: & prescidit vestes eorum medias vsq; ad nates: & dimisit eos. Qd̄ cū nunciatū eēt dd̄: misit in occursum eorū. Erant enim viri

כמוני: ויקרא המלך אל ציבא
נער שאול ויאמר אליו כל
אשר היה לשאול ולכל ביתו
נתתי לבן אדניך: ועבדת לו את
האדמה אתה ובניך ועבדיך
והבאת והיה לבן אדניך לחם
ואכלו ומפיבשת בן אדניך יאכל
תמיד לחם על שלחני ולציבא
חמשה עשר בנים ועשרים
עבדים: ויאמר ציבא אל המלך
ככל אשר יצוה אדני המלך את
עבדו כן יעשה עבדך ומפיבשת
אכל על שלחני כאחד מבני
המלך: ולמפיבשת בן קטן
ושמו מיכא וכל מושב בית ציבא
עבדים למפיבשת: ומפיבשת
ישב בירושלם כי על שלחן
המלך תמיד הוא אכל והוא פסח
שתי רגליו: ויהי אחרי
כן וימת מלך בני עמון וימלך חנון
בנו תחתיו: ויאמר דוד אעשה
חסד עם חנון בן נחש כאשר
עשה אביו עמדי חסד וישלח
דוד לנחמו ביד עבדיו אל אביו:
ויבאו עבדי דוד ארץ בני
עמון: ויאמרו שרי בני עמון
אל חנון אדניהם המכבד
דוד את אביך בעיניך כי
שלח לך מנחמים הלוא בעבור
חקר את העיר ולרגלה ולהפכה
שלח דוד את עבדיו אליך:
ויקח חנון את עבדי דוד ויגלח
את חצי זקנם ויכרת את
מדויהם בחצי עד שתותיהם
וישלחם: ויגדו לדוד וישלח
לקראתם כי היו האנשים

Margin: קרא · נתן · בוא · צוה · עשה · ישב · Cap.x. · מות · מלך · אמר · שלח · בוא · שור · כבד · נחם · עבר · לקח · גלח · חצה · כרת · שתה · שלח · נגד · קרא · היה

נכלמים מאד ויאמר המלך שבו
בירחו עד יצמח זקנכם ושבתם
ויראו בני עמון כי נבאשו בדוד
וישלחו בני עמון וישכרו את
ארם בית רחוב ואת ארם צובא
עשרים אלף רגלי ואת מלך
מעכה אלף איש ואיש טוב
שנים עשר אלף איש׃ וישמע
דוד וישלח את יואב ואת כל
הצבא הגברים׃ ויצאו בני עמון
ויערכו מלחמה פתח השער
וארם צובא ורחוב ואיש טוב
ומעכה לבדם בשדה׃ וירא יואב
כי היתה אליו פני המלחמה
מפנים ומאחור ויבחר מכל
בחורי ישראל ויערך לקראת
ארם׃ ואת יתר העם נתן ביד
אבשי אחיו ויערך לקראת בני
עמון׃ ויאמר אם תחזק ארם
ממני והיתה לי לישועה ואם
בני עמון יחזקו ממך והלכתי
להושיע לך׃ חזק ונתחזק בעד
עמנו ובעד ערי אלהינו ויהוה
יעשה הטוב בעיניו׃ ויגש יואב
והעם אשר עמו למלחמה בארם
וינסו מפניו׃ ובני עמון ראו כי
נס ארם וינסו מפני אבישי
ויבאו העיר וישב יואב מעל
בני עמון ויבא ירושלם׃ וירא
ארם כי נגף לפני ישראל ויאספו
יחד׃ וישלח הדדעזר ויצא
את ארם אשר מעבר הנהר
ויבאו חילם ושובך שר צבא
הדדעזר לפניהם׃ ויגד לדוד
ויאסף את כל ישראל ויעבר
את הירדן ויבא חלאמה

כלם ישב · צמח שוב · ראה באש · שלח שכר · שמע · ערך לחם · בדד ראה · היה פנה · אחר בחר · ערך · אמר חזק · ישע · הלך חזק · עיר · עשה נגש · נוס · ראה · בוא שוב · אסף · שלח · שור · נגד · עבר

cōfuſi turpiter valde. Et mādauit eis dd. Manete in hiericho donec creſcat barba veſtra: & tūc reuertimini. Videntes aūt filii ammō ꝙ iniuriā feciſſent dauid: miſerūt & cōduxerūt mercede ſyrum roob & ſyrum ſoba viginti milia peditum: & a rege maacha mille viros: & ab hiſtob duodecim milia virorum. Quod cū audiſſet dd: miſit ioab & oēm exercitū bellatorū. Egreſſi ſunt ergo filii ammon & direxerunt aciē ante ipſum itroitū porte. Syrus aūt ſoba & roob & hiſtob & maacha ſeorſū erāt in campo. Vidēs ergo ioab ꝙ ppatū eēt aduerſum ſe prelium: & ex aduerſo & poſt tergum elegit ſibi ex oib9 electis iſrael: & inſtruxit aciem contra ſyrū: reliquā āt partē populi tradidit abiſai fratri ſuo. Qui direxit aciē aduerſus filios ammon. Et ait ioab. Si pualuerint aduerſū me ſyri: eris mihi in adiutoriū: ſi āt filii ammon preualuerint aduerſum te: auxiliabor tibi. Eſto vir fortis & pugnemus p pplo noſtro & ciuitate dei noſtri. Dñs aūt faciet qđ bonū eſt i cōſpectu ſuo. Iniit itaqꝫ ioab & populus qui erat cum eo certamē cōtra ſyros: q ſtati fugerunt a facie ei9. Filii āt ammon vidētes ꝙ fugiſſēt ſyri: fugerūt & ipſi a facie abiſai: & igreſſi ſūt ciuitatē. Reuerſuſqꝫ ē ioab a filiis ammō: & venit i ieruſalē. Videntes igitur ſyri ꝙm corruiſſent coram iſrael cōgregati ſunt piter. Miſitqꝫ adadezer & eduxit ſyros qui erant trans fluuium & adduxit eor exercitū. Sobach āt magiſter militie adadezer erat princeps eorū. Qđ cū nūciatū eēt dauid: contraxit oēm iſraelem: & tranſiuit iordanē: veniꝫ in helam.

inhonorati valde. et dixit rex: manete
ἠτιμωμένοι σφόδρα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, καθίσατε
in hiericho donec oriatur barbe vre
ἐν ἱεριχὼ ἕως τοῦ ἀνατεῖλαι τοὺς πώγωνας ὑμῶν καὶ
reuertimini. et viderūt filij ammō ꝙ cōfuſi ſunt
ἐπιστραφήσεσθε. καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ὅτι ᾐσχύνθησαν
ſerui dauid: et miſerūt filij ammō: et cō
οἱ δοῦλοι δαυίδ, καὶ ἀπέστειλαν οἱ υἱοὶ ἀμμών, καὶ ἐμι
duxerūt mercede ſyrū bethraab: et ſyrū ſoba:
σθώσαντο τὸν σύρον βαιθραάβ, καὶ τὸν σύρον σουβά,
viginti milia peditū: et regem maacha mi
εἴκοσι χιλιάδας πεζῶν, καὶ τὸν βασιλέα μααχὰ χι
le viros: et iſtob duodecim milia viro
λίους ἄνδρας, καὶ τὸν ἰστὼβ δώδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν.
et audiuit dauid et miſit ioab et oēm
καὶ ἤκουσε δαυίδ, καὶ ἀπέστειλε τὸν ἰωὰβ καὶ πᾶσαν
exercitū bellatorū. et egreſſi ſūt filij ammō et
τὴν στρατιὰν τῶν δυνατῶν. καὶ ἐξῆλθον υἱοὶ ἀμμὼν καὶ
direxerūt aciem ante portā
παρετάξαντο τὸν πόλεμον παρὰ τὴν πύλην τῆς
ciuitatis. et ſyrus ſoba et roob et iſtob et
πόλεως. καὶ ὁ σύρος σουβὰ καὶ ῥοὼβ καὶ ἰστὼβ καὶ
maacha ſeorſum in campo. et vidit ioab ꝙ
μααχὰ καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐν τῷ ἀγρῷ. καὶ εἶδεν ἰωὰβ ὅτι
facti eſſent e regione belli cōtra eum ex
γεγόνασιν ἀντιπρόσωποι τοῦ πολέμου πρὸς αὐτὸν ἐξ
aduerſo et poſt tergū. et elegit de oibus iuueni
ἐναντίας καὶ ὄπισθεν. καὶ ἐξελέξατο ἐκ πάντων νεανί
bus filios iſrael. et inſtruxit aciē aduerſum
σκων υἱῶν ἰσραήλ, καὶ παρετάξατο ἐξεναντίας τοῦ
ſyrū. at reliquā partē ppli tradidit in
σύρου. τὸ δὲ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ ἔδωκεν εἰς τὴν
manū abeſſa fratris ſui. et direxit aciē
χεῖρα ἀβεσσὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ παρετάξατο
aduerſus filios ammō. et dixit ad abeſſa: ſi
ἐξεναντίας τῶν υἱῶν ἀμμών. καὶ εἶπε πρὸς ἀβεσσά, ἐὰν
preualuerit ſyrus ſup me: et eris mihi in ſalutē.
κρατήσῃ σύρος ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἔσῃ μοι εἰς σωτηρίαν.
et ſi filij ammon preualuerint ſup te. et
καὶ ἐὰν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν κρατήσωσιν ὑπὲρ σέ, καὶ πορ
ibo et ſalue te. eſto vir fortis: et cōfortemur
εύσομαι τοῦ σῶσαί σε. ἀνδρίζου, καὶ κραταιωθῶμεν
pro pplo nro: et pro ciuitatib' dei
ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν πόλεων τοῦ θεοῦ
noſtri. et dñs faciet bonū in oculis ei
ἡμῶν. καὶ ὁ κύριος ποιήσει τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐ
to. et acceſſit ioab et pplo ei cū eo. in
τοῦ. καὶ προσῆλθεν ἰωὰβ καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ, εἰς
bellū cōtra ſyrū. et fugit ſyrus a fa
πόλεμον πρὸς τὸν σύρον. καὶ ἔφυγεν ὁ σύρος ἐκ προσώ
cie eius. et filij ammō viderūt ꝙ fugerit
που αὐτοῦ. καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν εἶδον, ὅτι πέφευγεν ὁ
ſyrus: et fugerūt a facie abeſſa: et ingreſſi ſūt
σύρος, καὶ ἔφυγον ἐκ προσώπου ἀβεσσά, καὶ εἰσῆλθον
in ciuitatē. et reuerſus eſt ioab a filiis am
εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀνέστρεψεν ἰωὰβ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀμ
mon in hieruſalē. et vidit ſyrus ꝙ corruit
μὼν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ εἶδεν ὁ σύρος ὅτι ἔπεσεν
corā filijs iſrael. et cōgregati ſunt pari
ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συνήχθησαν κατὰ τὸ αὐ
ter: et miſit adraezer: et eduxit ſy
τό, καὶ ἀπέστειλεν ἀδραάζαρ, καὶ ἐξήγαγεν τὸν σύ
rum q erat trans fluuiū et vene
ρον τὸν ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ παρεγένον
runt in elam. et ſobach princeps militie adraezer
το εἰς ἐλάμ. καὶ σωβὰκ ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ ἀδραάζαρ
ante eos. et nūciatū eſt dauid et cōtra
ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυὶδ καὶ συνή
xit omnē iſrael: et trāſijt iordanē: et
γαγε πάντα ἰσραήλ, καὶ διέβη τὸν ἰορδάνην, καὶ
venit in chalaama.
παρεγένετο εἰς χαλααμά.

et direxit aciē ſyrus ex aduerſo dauid: et
καὶ παρετάξατο ὁ σύρος ἐξεναντίας δαυίδ, καὶ
pugnauit cum eo. et fugit ſyrus a fa
ἐπολέμησεν μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔφυγεν ὁ σύρος ἐκ προσώ
cie iſrael. et occidit dauid de ſyris
που ἰσραήλ. καὶ ἀνεῖλε δαυὶδ ἐκ τῶν σύρων
ſeptingētos currus et quadraginta milia equi
ἑπτακόσια ἅρματα καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας ἱππέ
tum: et ſobach pricipē militie eius percuſſit: et
ων, καὶ τὸν σωβὰκ ἀρχιστράτηγον αὐτοῦ ἐπάταξεν, καὶ
mortu eſt ibi. et viderūt vniuerſi reges ſerui
ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ εἶδον πάντες οἱ βασιλεῖς οἱ δοῦλοι
adraazar qui corruerūt corā iſrael: et pepi
ἀδραάζαρ ὅτι ἔπταισαν ἐνώπιον ἰσραήλ, καὶ διέθεν
gerūt fedus cū iſrael: et ſeruierūt iſrael.
το διαθήκην μετὰ ἰσραήλ, καὶ ἐδούλευον τῷ ἰσραήλ.
et timuerūt ſyri vt ſaluet filios
καὶ ἐφοβήθησαν σύροι τοῦ σῶσαι τοὺς υἱοὺς
ammō rurſum.
ἀμμὼν ἔτι.

Ca. 11.

A Et factū eſt vertente anno in
Καὶ ἐγένετο ἐπιστρέψαντος τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸν
tpe egreſſus regū: et miſit
καιρὸν τῆς ἐξόδου τῶν βασιλέων, καὶ ἐξαπέστειλε
dauid ioab et ſeruos ſuos cū
δαυὶδ τὸν ἰωὰβ καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ μετ᾽ αὐ
eo et vniuerſū iſrael: et vaſtauerūt fi
τοῦ καὶ πάντα τὸν ἰσραήλ, καὶ διέφθειραν τοὺς υἱ
lios ammō. et obſederūt cōtra rabath. et dauid
οὺς ἀμμών. καὶ περιεκάθισαν ἐπὶ ῥαββάθ. καὶ δαυὶδ
habitabat in hieruſalē. factū eſt aūt in tpe poſt me
κατῴκει ἐν ἱερουσαλήμ. ἐγένετο δὲ ἐν καιρῷ τῆς δεί
ridie: et ſurrexit dauid a lecto ſuo et de
λης, καὶ ἀνέστη δαυὶδ ἀπὸ τῆς κοίτης αὐτοῦ καὶ περι
ambulabat in ſolario domus re
επάτει ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέ
gis. et vidit a ſolario mulierē lauātē ſe:
ως. καὶ εἶδεν ἀπὸ τοῦ δώματος γυναῖκα λουομένην,
et mulier pulchra aſpectu valde. et miſit
καὶ ἡ γυνὴ καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα. καὶ ἀπέστειλε
dauid et requiſiuit mulierē. et dixerūt: nōne hec
δαυὶδ καὶ ἐζήτησε τὴν γυναῖκα. καὶ εἶπεν, οὐχὶ αὕ
eſt berſabee filia eliā vxor vrie chet
τη ἐστὶ βηρσαβεὲ θυγάτηρ ἐλιὰμ γυνὴ οὐρίου τοῦ χετταί
tei? et miſit dauid nūcios: et tulit eā:
ου; καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ ἀγγέλους, καὶ ἔλαβεν αὐτήν,
et ingreſſa eſt ad eū et dormiuit cū ea. et hec
καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὸν καὶ ἐκοιμήθη μετ᾽ αὐτῆς. καὶ αὐ
erat ſctificata ab immūditia ſua. et reuerſa
τὴ ἦν ἁγιαζομένη ἀπὸ ἀκαθαρσίας αὐτῆς. καὶ ἀπέστρε
eſt in domū ſuā: et cōcepit mulier.
ψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, καὶ συνέλαβεν ἡ γυνή.
et miſit et nunciauit dauid et dixit: cō
καὶ ἀπέστειλε καὶ ἀπήγγειλε δαυὶδ καὶ εἶπεν, συ
B cepi ego. et miſit dauid ad ioab et
νείληφα ἐγώ. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ πρὸς ἰωὰβ καὶ
dixit: mitte mihi vriā chetteū. et
εἶπεν, ἀπόστειλόν μοι τὸν οὐρίαν τὸν χετταῖον. καὶ
miſit ioab vriā ad eū. et ve
ἀπέστειλεν ἰωὰβ τὸν οὐρίαν πρὸς αὐτόν. καὶ πα
nit vrias ad dauid. et interrogauit eū
ραγίνεται οὐρίας πρὸς δαυίδ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν
dauid: ſi valeret ioab: et ſi valeret pplo: et ſi
δαυὶδ, εἰ ὑγιαίνει ἰωὰβ, καὶ εἰ ὑγιαίνει ὁ λαός, καὶ εἰ
valeret bellū. et dixit dauid vrie: deſ
ὑγιαίνει ὁ πόλεμος. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ οὐρίᾳ, κατά
cende in domū tuā: et laua pedes tuos. et egreſ
βηθι εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ νίψαι τοὺς πόδας σου. καὶ ἐξῆλ
ſus e vrias a facie regis: et egreſſa eſt poſt
θεν οὐρίας ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐξῆλθεν ὀπίσω
eum portio regis. et dormiuit vrias in veſtibulo
αὐτοῦ ἄρσις τοῦ βασιλέως. καὶ ἐκοιμήθη οὐρίας ἐν τῷ πυλῶνι

Et direxerunt aciē ſyri ex aduerſo dauid & pugnauerūt cōtra iſrael. Fugeruntqꝫ ſyri a facie iſrael: & occidit dauid de ſyris ſeptigētos currus & quadraginta milia equitum: & ſobach principem militie percuſſit: & ſtatī mortuus eſt. Vidētes āt vniuerſi reges q erant in pſidio adadezer ſe victos eſſe ab iſrael: fecerūt pacem cum iſrael & ſeruierunt eis: timuerūtqꝫ ſyri auxiliū pbere filiis ammon.

Ca. 11.

Factum eſt autem vertente anno co tempore quo ſolent reges ad bella procedere: miſit dauid ioab & ſeruos ſuos cum eo: & vniuerſum iſrael & vaſtauerunt filios ammon & obſederūt rabba. Dauid autem remāſit in ieruſalem. Dum hec agerentur accidit quadam die vt ſurgeret dauid d ſtratu ſuo poſt meridiem: & deambularet in ſolario domus regie: viditqꝫ mulierē ſe lauantem ex aduerſo ſuper ſolarium ſuum. Erat autem mulier pulchra Valde. Miſit ergo rex & requiſiuit que eſſet mulier. Nunciatumqꝫ eſt ei ꝙ ipſa eſſet berſabee filia heliam vxor vrie ethei. Miſſis itaqꝫ dauid nunciis tulit eam. Que cū ingreſſa eſſet ad illum: dormiuit cum ea. Statimqꝫ ſanctificata eſt ab immundicia ſua: & reuerſa eſt domum ſuam concepto fetu. Mitenſqꝫ nunciauit dauid & ait. Concepi. Miſit autem dauid ad ioab dicens. Mitte ad me vriam etheum. Miſitqꝫ ioab vriam ad dauid. Et venit vrias ad dauid. Queſiuitqꝫ dauid ꝙ recte ageret ioab & populus: & quomodo amminiſtraretur bellū. Et dixit dauid ad vriam. Vade in domū tuam: & laua pedes tuos. Et egreſſus eſt urias d domo regis: ſecutuſqꝫ eſt eum cibus regius. Dormiuit autem vrias ante portam

ויערכו ארם לקראת דוד
וילחמו עמו׃ וינס ארם מפני
ישראל ויהרג דוד מארם שבע
מאות רכב וארבעים אלף
פרשים ואת שובך שר צבאו
הכה וימת שם׃ ויראו כל המלכים
עבדי הדדעזר כי נגפו לפני
ישראל וישלמו את ישראל
ויעבדום ויראו ארם להושיע
עוד את בני עמון׃ Cap. xj. ויהי
לתשובת השנה לעת צאת
המלכים וישלח דוד את יואב
ואת עבדיו עמו ואת כל ישראל
וישחתו את בני עמון ויצרו על
רבה ודוד יושב בירושלם׃ ויהי
לעת הערב ויקם דוד מעל
משכבו ויתהלך על גג בית המלך
וירא אשה רחצת מעל הגג
והאשה טובת מראה מאד׃ וישלח
דוד וידרש לאשה ויאמר הלא
זאת בת שבע בת אליעם אשת
אוריה החתי׃ וישלח דוד
מלאכים ויקחה ותבוא אליו וישכב
עמה והיא מתקדשת מטמאתה
ותשב אל ביתה׃ ותהר האשה
ותשלח ותגד לדוד ותאמר
הרה אנכי׃ וישלח דוד אל יואב
שלח אלי את אוריה החתי
וישלח יואב את אוריה אל דוד׃
ויבא אוריה אליו וישאל
דוד לשלום יואב ולשלום
העם ולשלום המלחמה׃ ויאמר
דוד לאוריה רד לביתך ורחץ
רגליך ויצא אוריה מבית
המלך ותצא אחריו משאת
המלך׃ וישכב אוריה פתח

ערך · הרג · מאה רבע · נכה מות · ראה פנה · שלם · עבד ישע · היה שוב · יצא · שלח · שחת צור · קום · שכב הלך · ראה איש · ראה · דרש אמר · איש · לאך לקח · בוא קדש · שוב הרה · שלח נגד · הרה · שאל · שלם · לחם · ירד · יצא נשא · שכב

בית המלך את כל עבדי אדניו ולא ירד אל ביתו׃ ויגדו לדוד לאמר לא ירד אוריה אל ביתו ויאמר דוד אל אוריה הלוא מדרך אתה בא מדוע לא ירדת אל ביתך׃ ויאמר אוריה אל דוד הארון וישראל ויהודה ישבים בסכות ואדני יואב ועבדי אדני על פני השדה חנים ואני אבוא אל ביתי לאכל ולשתות ולשכב עם אשתי חיך וחי נפשך אם אעשה את הדבר הזה׃ ויאמר דוד אל אוריה שב בזה גם היום ומחר אשלחך וישב אוריה בירושלם ביום ההוא וממחרת׃ ויקרא לו דוד ויאכל לפניו וישת וישכרהו ויצא בערב לשכב במשכבו עם עבדי אדניו ואל ביתו לא ירד׃ ויהי בבקר ויכתב דוד ספר אל יואב וישלח ביד אוריה׃ ויכתב בספר לאמר הבו את אוריה אל מול פני המלחמה החזקה ושבתם מאחריו ונכה ומת׃ ויהי בשמור יואב אל העיר ויתן את אוריה אל המקום אשר ידע כי אנשי חיל שם׃ ויצאו אנשי העיר וילחמו את יואב ויפל מן העם מעבדי דוד וימת גם אוריה החתי׃ וישלח יואב ויגד לדוד את כל דברי המלחמה׃ ויצו את המלאך לאמר ככלותך את כל דברי המלחמה לדבר אל המלך׃ והיה אם תעלה חמת המלך ואמר לך מדוע נגשתם אל

domus regie cum aliis seruis domini sui: & nõ descendit ad domum suam. Nũciatũq; est dauid a dicentibus. Non iuit vrias in domum suam. Et ait dauid ad vriam. Nunquid nõ de via venisti? Quare nõ descendisti in domum tuam? Et ait vrias ad dauid. Arca dei & israel & iuda habitant in papilionibus: & dñs meus ioab & serui dñi mei sup faciẽ terre manẽt: & ego igrediar domũ meã vt comedã & bibã & dormiam cũ vxore mea? Per salutẽ tuam & p salutẽ aie tue non faciam rẽ hãc. Ait ergo dauid ad vriã. Mane hic etiam hodie: & cras dimittã te. Mãsit vrias in ierusalem in die illa & altera: & vocauit eũ dauid vt comederet coram se & biberet: & iebriauit eũ. Qui egressus vespe dormiuit in stratu suo cũ seruis domini sui. & in domũ suã nõ descẽdit. Factũ ẽ ergo mane: & scripsit dauid epistolam ad ioab: misitq; per manum vrie: scribens in epistola. Ponite vriam ex aduerso belli vbi fortissimũ est prelium: & derelinqte eũ vt pcussus intereat. Igitur cũ ioab obsideret vrbem posuit vriã in loco vbi sciebat viros esse fortissimos: egressiq; viri de ciuitate bellabant aduersum ioab: & ceciderunt de populo seruorũ dauid: & mortuꝰ ẽ et urias etheus. Misit itaq; ioab & nũciauit dauid omnia uerba prelii: pcepitq; nũcio dicens. Cũ cõpleueris uniuersos sermones belli ad regem: si eum uideris indignari & dixerit: quare accessistis ad

τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως μετὰ πάντων τῶν παίδων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ οὐ κατέβη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυὶδ λέγοντες, ὅτι οὐ κατέβη οὐρίας εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν οὐρίαν. οὐχὶ ἐξ ὁδοῦ παραγέγονας σύ; τί οὐ κατέβης εἰς τὸν οἶκόν σου; καὶ εἶπεν οὐρίας πρὸς δαυὶδ, ἡ κιβωτὸς καὶ ἰσραὴλ καὶ ἰούδας κατοικοῦσι ἐν σκηναῖς, καὶ ὁ κύριός μου ἰωὰβ καὶ οἱ παῖδες τοῦ κυρίου μου ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου παρεμβεβλήκοτες, καὶ πῶς ἐγὼ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν μου φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ κοιμηθῆναι μετὰ τῆς γυναικός μου; μὰ τὴν ζωήν σου καὶ μὰ τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς σου οὐ μὴ ποιήσω τὸ πρᾶγμα τοῦτο. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν οὐρίαν, κάθισον ὧδε καὶ σήμερον, καὶ αὔριον σὲ ἐξαποστελῶ, καὶ ἐκάθισεν οὐρίας ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ τῇ ἐπαύριον, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν δαυὶδ καὶ ἔφαγεν ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ ἔπιεν καὶ ἐμεθύσθη, καὶ ἐξῆλθεν ἑσπέρας καὶ ἐκοιμήθη ὁ οὐρίας ἐν τῇ κοίτῃ μετὰ τῶν παίδων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, εἰς δὲ τὸν οἶκον αὐτοῦ οὐ κατέβη. καὶ ἐγένετο πρωΐ, καὶ ἔγραψε δαυὶδ βιβλίον πρὸς ἰωὰβ, καὶ ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ οὐρίου. ἔγραψε δὲ ἐν τῷ βιβλίῳ λέγων, παράδος τὸν οὐρίαν ἐξ ἐναντίας τὸν πόλεμον τὸν κραταιόν, καὶ ἀποστραφήσεσθε ἀπὸ ὄπισθεν αὐτοῦ, καὶ πληγήσεται καὶ ἀποθανεῖται. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ περικαθῆσθαι τὸν ἰωὰβ ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ ἔδωκε τὸν οὐρίαν ἐπὶ τὸν τόπον οὗ ᾔδει ὅτι ἄνδρες δυνάμεως ἦσαν ἐκεῖ. καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως καὶ ἐπολέμουν πρὸς ἰωάβ. καὶ ἔπεσον ἐκ τοῦ λαοῦ ἐκ τῶν δούλων δαυὶδ, καὶ ἀπέθανεν οὐρίας ὁ χετταῖος. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰβ καὶ ἀπήγγειλεν τῷ δαυὶδ πάντα τὰ ῥήματα τοῦ πολέμου. καὶ ἐνετείλατο ἰωὰβ τῷ ἀγγέλῳ λέγων, ἐν τῷ συντελέσαι σε πάντα τὰ ῥήματα τοῦ πολέμου λαλοῦντα πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἔσται ἐὰν ἀναβῇ ὁ θυμὸς τοῦ βασιλέως, καὶ εἴπῃ σοι, τί ὅτι ἠγγίσατε πρὸς

domus regis cũ oĩbus seruis dñi sui. & nõ descẽdit ad domũ suã. & nũciauerũt dauid dicẽtes: q nõ descẽdit vrias in domũ suã. & ait dauid ad vriã: nõne de via venisti tu? quare nõ descẽdisti in domũ tuã? & ait vrias ad dauid: arca & israel & iudas habitant in papiliõib9: & dñs meus ioab & serui dñi mei sup faciẽ campi castrametati: & quõ ego ingrediar in domũ meã vt comedã & bibã & dormiã cum vxore mea? per vitã tuã & per vitã aie tue non faciã rem hanc. & dixit dauid ad vriã: mane hic & hodie: & cras te dimittã: & mãsit vrias in hierusalẽ in die illa & crastina: & vocauit eũ dauid & comedit coram se & bibit & inebriat9 ẽ: & egressus ẽ vespere & dormiuit vrias in cubili cũ seruis dñi sui: in ãt domũ suã nõ descẽdit. & factũ est mane: & scripsit dauid epistolã ad ioab: & misit in manu vrie. scripsit ãt in epl̃a dicẽs: trade vriã in preliũ fortẽ: & reuertimini a tergo eius: & percuciet & morietur. & factũ est cũ obsideret ioab in vrbẽ & dedit vriã in locũ vbi sciebat qm̃ viri fortitudinis erant ibi. & egressi sũt viri ciuitatis & bellabant aduersũ ioab. & ceciderũt de pp̃lo de seruis dauid: & mortu9 est vrias chetteus. & misit ioab & nunciauit dauid oĩa verba prelij. & precepit ioab nũcio dicẽs: cũ cõpleueris tu vniuersos sermones belli loquens ad regẽ: & erit si ascẽderit ira regis: & dixerit tibi: quare accessistis ad

Infra. 14.c.

τὴν πόλιν πολεμῆσαι; οὐκ ᾔδειτε ὅτι πληγήσεσθε ἀπὸ τοῦ τείχους; τίς ἐπάταξε τὸν ἀβιμέλεχ τὸν υἱὸν ἱεροβαάλ; οὐχὶ γυνὴ ἔρριψεν ἐπ᾽ αὐτὸν κλάσμα μύλου ἀπὸ τοῦ τείχους καὶ ἀπέθανεν ἐν θαβής; ἵνα τί προσηγάγετε πρὸς τὸ τεῖχος; καὶ ἐρεῖς καί γε ὁ δοῦλός σου οὐρίας ὁ χετταῖος τέθνηκε. καὶ παρεγένετο ὁ ἄγγελος ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπήγγειλε τῷ δαυὶδ πάντα ὅσα ἐλάλησεν ἰωάβ. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος πρὸς δαυίδ, ὅτι κατεκράτουν οἱ ἄνδρες ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες ἐφ᾽ ἡμᾶς εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἐγενήθημεν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἕως τῶν θυρῶν τοῦ πυλῶνος, καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξεύοντες ἐπὶ τοὺς δούλους σου ἀπὸ τοῦ τείχους, καὶ ἀπέθανον ἀπὸ τῶν δούλων τοῦ βασιλέως καί γε ὁ δοῦλός σου οὐρίας ὁ χετταῖος τέθνηκεν. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν ἄγγελον, τάδε ἐρεῖς πρὸς ἰωὰβ, μὴ πονηρὸν ἔστω ἐν ὀφθαλμοῖς σου περὶ τοῦ ῥήματος τούτου, ὅτι ποτὲ μὲν οὕτως ποτὲ δὲ οὕτως καταφάγεται ἡ ῥομφαία. κραταίωσον τὸν πόλεμόν σου ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ κατάσκαψον αὐτήν, καὶ κραταίωσον αὐτήν. καὶ ἤκουσεν ἡ γυνὴ οὐρίου ὅτι τέθνηκεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐρίας, καὶ ἐκόψατο ἐπὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς. καὶ διῆλθε τὸ πένθος, καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ καὶ ἔλαβε τὴν βηρσαβεαὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ ἔτικτεν αὐτῷ υἱόν. Ca.12.

Καὶ ἐφάνη πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ὃ ἐποίησε δαυὶδ ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀπέστειλε κύριος ναθὰν τὸν προφήτην πρὸς τὸν δαυίδ. καὶ εἰσῆλθε ναθὰν πρὸς δαυίδ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀπάγγειλον δή μοι τὴν κρίσιν ταύτην. δύο ἄνδρες ἦσαν ἐν μιᾷ πόλει, εἷς πλούσιος καὶ εἷς πένης, καὶ ἦν τῷ πλουσίῳ ποίμνια καὶ βουκόλια πολλὰ σφόδρα, καὶ τῷ πένητι οὐκ ἦν οὐθὲν ἀλλ᾽ ἢ ἀμνὰς μία μικρὰ ἣν ἐκτήσατο καὶ περιεποιήσατο καὶ ἐξέθρεψεν αὐτὴν καὶ συνετράφη μετ᾽ αὐτοῦ καὶ μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ κατὰ τὸ αὐτό, ἀπὸ τοῦ ἄρτου αὐτοῦ ἤσθιεν καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου ἔπινε, καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ

vrbẽ vt pliaremini? nõne sciebatis q percutiemini de muro? quis percussit abimelech filiũ hierobaal? nõne mulier proiecit sup eũ fragmẽ mole de muro & mortu9 est in thabes? quare accessistis ad murũ? & dices & seruus tuus vrias chetteus mortu9 ẽ. & venit nuncius ioab ad regẽ in hierusalem & nũciauit dauid oĩa que locut9 est ioab. & dixit nũcius ad dauid: q preualuerũt viri aduersũ nos & egressi sũt viri ad nos in agrũ: & venimus cõtra eos vsq; ad portas vestibuli: & sagittauerũt sagittarij ad seruos tuos ex muro: & mortui sunt de seruis regis & seruus tuus vrias chetteus mortu9 est. & dixit dauid ad nũciũ: hec dices ad ioab: nõ malũ sit in oculis tuis de verbo hoc: qm̃ qñdoq; qdẽ sic qñdoq; ãt sic consumet gladius. conforta bellum tuũ aduersus vrbẽ: & destruas eam: & fortifica eã. & audiuit vxor vrie q mortuus ẽẽt vir suus vrias: & planxit sup virũ suũ. & trãsijt luctus: & misit dauid & accepit bersabee in domũ suã: & facta est ei in vxorẽ: & parit ei filiũ.

Et visa est mala res quã fecit dauid corã dño: & misit dñs nathan prophetam ad dauid. & ingressus ẽ nathã ad dauid: & dixit ei: indica iã mihi iudiciũ hoc. duo viri erãt in vna ciuitate: vn9 diues & vn9 pauper: & erãt diuiti greges ouiũ & armẽta boũ multa valde: & pauperi nõ erat q̃ppiã aliud quã agna vna parua quã possedit & fouit & nutriuit eã & nutrita fuit cũ eo & cũ filijs eius pariter: de pane eius comedebat & de calice bibebat: & in sinu eius

Iudi. 9.f.

murũ vt preliaremini: an ignorabatis q multa desup ex muro tela mittantur? qs pcussit abimelech filium hieroboal? nonne mulier misit super eũ fragmen mole de muro: & interfecit eũ in thebes? quare iuxta murũ accessistis? dices. Etiam seruus tuus vrias etheus occubuit. Abiit ergo nuncius & venit & narrauit dauid omnia que ei preceꝑat ioab: & dixit nũcius ad dd̃. Preualuerunt aduersum nos viri: & egressi sunt ad nos in agrũ. Nos autem fctõ ĩpetu psecuti eos sumus vsq; ad portã ciuitatis: & direxerũt iacula sagittarii ad seruos tuos ex muro desuper: mortuiq; sunt de suis regis. Quinetiã seruꝰ tuus vrias etheus mortuus est. Et dixit dauid ad nuncium. Hec dices ioab. Nõ te frangat ista res. Varius eni euentus est belli: & nunc hũc & nunc illum consumit gladius. Conforta bellatores tuos aduersus vrbem vt dstruas eã & exhortare eos. Audiuit autem vxor vrie q mortuus esset vrias vir suus: & planxit eum. Trãsactoq; luctu misit dauid & itroduxit eã i domũ suam: & fctã est ei vxor: peperitq; ei filium. Et displicuit verbum hoc quod fecerat dauid coram domino. 12.

Misit ergo dominꝰ nathan ad dauid. Qui cum venisset ad eum: dixit ei. Duo viri erant in ciuitate vna: vnus diues & alter pauper. Diues habebat oues & boues plurimos valde: pauper aũt nihil hẽbat oĩno pter ouem vnam paruulã quã emerat & nutrierat & q̃ creuerat apud eũ cũ filiis eius: simul de pane illius comedẽs & de calice eius bibẽs: & in sinu illiꝰ

העיר להלחם הלוא ידעתם את אשר ירו מעל החומה׃ מי הכה את אבימלך בן ירבשת הלוא אשה השליכה עליו פלח רכב מעל החומה וימת בתבץ למה נגשתם אל החומה ואמרת גם עבדך אוריה החתי מת׃ וילך המלאך ויבא ויגד לדוד את כל אשר שלחו יואב׃ ויאמר המלאך אל דוד כי גברו עלינו האנשים ויצאו אלינו השדה ונהיה עליהם עד פתח השער׃ ויראו המוראים אל עבדיך מעל החומה וימותו מעבדי המלך וגם עבדך אוריה החתי מת׃ ויאמר דוד אל המלאך כה תאמר אל יואב אל ירע בעיניך את הדבר הזה כי כזה וכזה תאכל החרב החזק מלחמתך אל העיר והרסה וחזקהו׃ ותשמע אשת אוריה כי מת אוריה אישה ותספד על בעלה׃ ויעבר האבל וישלח דוד ויאספה אל ביתו ותהי לו לאשה ותלד לו בן וירע הדבר אשר עשה דוד בעיני יהוה׃

Cap.xij.

וישלח יהוה את נתן אל דוד ויבא אליו ויאמר לו שני אנשים היו בעיר אחת אחד עשיר ואחד ראש׃ לעשיר היה צאן ובקר הרבה מאד׃ ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכסו תשתה ובחיקו

ישכב — תשכב ותהי לו כבת ויבא הלך
חמל — לאיש העשיר ויחמל לקחת
עשה — מצאנו ומבקרו לעשות לארח
בוא לקח — הבא לו ויקח את כבשת האיש
הראש ויעשה לאיש הבא אליו
חרה — ויחר אף דוד באיש מאד ויאמר
אל נתן חי יהוה כי בן מות
האיש העשה זאת ואת
שלם רבע — הכבשה ישלם ארבעתים
עקב אשר עשה את הדבר הזה
ועל אשר לא חמל ויאמר נתן
אל דוד אתה האיש כה אמר
יהוה אלהי ישראל אנכי
משחתיך למלך על ישראל
נצל — ואנכי הצלתיך מיד שאול
נתן — ואתנה לך את בית אדניך ואת
נשה — נשי אדניך בחיקך ואתנה
לך את בית ישראל ויהודה
יסף — ואם מעט ואספה לך כהנה
ידע בזה — וכהנה מדוע בזית את דבר
עשה — יהוה לעשות הרע בעינו את
נכה — אוריה החתי הכית בחרב ואת
איש — אשתו לקחת לך לאשה
ואתו הרגת בחרב בני עמון
סור — ועתה לא תסור חרב מביתך
עלם לקח — עד עולם עקב כי בזתני ותקח
היה — את אשת אוריה החתי להיות
לך לאשה כה אמר יהוה
קום רעה — הנני מקים עליך רעה מביתך
נשה — ולקחתי את נשיך לעיניך
נתן רעה — ונתתי לרעיך ושכב עם נשיך
לעיני השמש הזאת כי
אתה עשית בסתר ואני אעשה
את הדבר הזה נגד כל
אמר — ישראל ונגד השמש ויאמר
דוד אל נתן חטאתי ליהוה

dormiẽs: erat; illi si cut filia. Cũ aũt pegrin quidã venisset ad diuitem: parcẽs ille sumere de ouibus & de bobus suis: vt exhiberet conuiuium pegrino illi q venerat ad se: tulit ouẽ viri paupis & pparauit cibos hoi qui venerat ad se. Iratus aũt indignatione dd aduersus hoiem illum nimis: dixit ad nathã. Viuit dñs: qm filius mortis est vir q fecit hoc. Ouem reddet in quadruplum: eo q fecerit verbum istud & non pepercerit. Dixit autem nathan ad dd. Tu es ille vir. Hec dicit dñs deus israel. Ego vnxi te in regẽ sup israel: & ego erui te de manu saul: & dedi tibi domũ dñi tui: & vxores dñi tui in sinu tuo: dediq; tibi domũ israel & iuda: & si parua sũt ista adiiciã tibi multo maiora. Quare ergo contempsisti verbum dñi vt faceres malũ in conspectu meo? Vriam etheum pcussisti gladio: & vxorem illius accepisti in vxorem tibi: & interfecisti eum gladio filiorũ ammõ. Quã obrẽ non recedet gladius de domo tua vsq; in sempiternũ: eo q despexeris me: & tuleris vxorẽ vrie ethei vt esset vxor tua. Itaq; hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua: & tollam vxores tuas in oculis tuis: & dabo pximo tuo: & dormiet cum vxoribus tuis in oculis solis hui⁹. Tu enim fecisti abscondite: ego autem faciam verbum istud in cõspectu omnis israel: & in conspectu solis. Et dixit dauid ad nathã. Peccaui domino.

dormiebat: & erat ei sicut filia sua. venit autem
ἐκάθευδεν, καὶ ἦν αὐτῷ ὡς θυγάτηρ αὐτοῦ. ἦλθε δὲ
viator ad virũ diuitẽ: & pe-
ὁδοιπόρος πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν πλούσιον, καὶ ἐφεί-
percit vt sumeret de grege ouiũ sua & de
σατο τοῦ λαβεῖν ἐκ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ
armẽto boũ suo vt faceret viro peregrino
βουκολίου αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι τῷ ἀνδρὶ τῷ ξένῳ τῷ
venienti ad se: & tulit agnã
ἥκοντι πρὸς αὐτόν, καὶ ἔλαβε τὴν ἀμνάδα τοῦ
viri pauperis: & imolauit eã & fe-
ἀνδρὸς τοῦ πένητος, καὶ ἔθυσεν αὐτὴν καὶ ἐποίη-
cit eã viro qui venerat ad se. &
σεν αὐτὴν τῷ ἀνδρὶ τῷ ἥκοντι πρὸς αὐτόν. καὶ
iratus est dauid nimis idignatiõe aduersũ virũ. & dixit
ἐθυμώθη δαυίδ σφόδρα ὀργῇ ἐπὶ τὸν ἄνδρα. καὶ εἶπεν
ad nathan: viuit dñs qm filius mortis vir qui fecit
πρὸς ναθάν, ζῇ κύριος ὅτι υἱὸς θανάτου ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας
hoc. & agnam reddet in quadruplũ eo q
τοῦτο. καὶ τὴν ἀμνάδα ἀποτίσει τετραπλάσιον ἀνθ᾽ ὧν
fecit rem hanc: & eo q nõ pepercit.
ἐποίησε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ὑπὲρ οὗ οὐκ ἐφείσατο.
& dixit nathan ad dauid: tu es vir qui fecisti
καὶ εἶπε ναθὰν πρὸς δαυίδ, σὺ εἶ ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας
hoc. hec dicit dñs deus israel: ego vnxi
τοῦτο. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐγὼ ἔχρισά
te in regẽ sup israel: & ego elegi te
σε εἰς βασιλέα ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐγὼ ἐξελεξάμην σε
de manu saul: & dedi tibi domũ domi
ἐκ χειρὸς σαούλ, καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον τοῦ κυρί-
ni tui: & vxores eius in sinu
ου σου, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον
tuo: & dedi tibi domũ israel & iu
σου, καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον ἰσραὴλ καὶ ἰού-
da. & si pauca tibi sũt addam tibi sicut
δα. καὶ εἰ ὀλίγα σοί ἐστι προσθήσω σοι καθὼς
hec. & quare contẽpsisti verbũ dñi vt
ταῦτα. καὶ τί ὅτι ἐξουδένωσας τὸν λόγον κυρίου τοῦ
facere malũ corã eo? vriam chet-
ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον αὐτοῦ; τὸν οὐρίαν τὸν χετ-
teum pcussisti in gladio: & vxorẽ illi⁹
ταῖον ἐπάταξας ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
accepisti tibi ipsi in vxorẽ: & eum interfecisti
ἔλαβες σεαυτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ αὐτὸν ἀπέκτεινας
in gladio filiorũ ammõ. & nũc nõ auferetur gladius
ἐν ῥομφαίᾳ υἱῶν ἀμμών. καὶ νῦν οὐκ ἐξαρθήσεται ῥομ-
dius de domo tua in sẽpiternũ causa huius:
φαία ἐκ τοῦ οἴκου σου εἰς τὸν αἰῶνα ἕνεκεν τούτου,
quia cõtẽpsisti me: & accepisti vxorẽ vrie
ὅτι ἐξουδένωσάς με, καὶ ἔλαβες τὴν γυναῖκα οὐρίου
chettei tibi ipsi vxorẽ. hec dicit dñs:
τοῦ χετταίου σεαυτῷ γυναῖκα. τάδε λέγει κύριος,
ecce ego suscitabo sup te mala de domo tua.
ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγερῶ ἐπὶ σὲ κακὰ ἐκ τοῦ οἴκου σου,
& tollã vxores tuas corã te: &
καὶ λήψομαι τὰς γυναῖκάς σου ἐνώπιόν σου, καὶ
dabo eas proximo tuo: & dormiet cũ
δώσω αὐταῖς τῷ πλησίον σου, καὶ κοιμηθήσεται με-
vxoribus tuis corã sole hoc:
τὰ τῶν γυναικῶν σου ἐνώπιον τοῦ ἡλίου τούτου,
quia tu fecisti in abscõdito: ego aũt faciã ver
ὅτι σὺ ἐποίησας ἐν κρυπτῷ, ἐγὼ δὲ ποιήσω τὸ ῥῆ-
bum istud in cõspectu oĩs israel & in cõspectu
μα τοῦτο ἐνώπιον παντὸς ἰσραὴλ καὶ ἐνώπιον τοῦ
solis huius. & dixit dauid ad nathan: pecca
ἡλίου τούτου. καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς ναθάν, ἡμάρτη-
ui dño.
κα τῷ κυρίῳ.

Eccle. 47.b.

& dixit nathan ad dauid: & dñs abstulit
καὶ εἶπε ναθὰν πρὸς δαυίδ, καὶ κύριος ἀφείλετο τὸ
pctm tuũ: & tu nõ morieris. verũtñ qr ir-
ἁμάρτημά σου, καὶ σὺ μὴ ἀποθάνῃς. πλὴν ὅτι πα-
ritans irritasti in inimicis dñm in
ροργίζων παρώργισας ἐν τοῖς ὑπεναντίοις τὸν κύριον ἐν
verbo hoc: & filius tu⁹ qui natus est tibi mor
τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ὁ υἱός σου ὁ τικτόμενός σοι θανά-
te morietur. & reuersus ẽ nathan in domũ suã.
τῳ ἀποθανεῖται. καὶ ἀπῆλθε ναθὰν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.
& percussit deus puerũ quẽ peperit vxor vrie
καὶ ἐπάταξεν ὁ θεὸς τὸ παιδίον ὃ ἔτεκεν ἡ γυνὴ οὐρίου τῷ
dauid: & egrotabat. & depcat⁹ ẽ dauid dñm pro
δαυίδ, καὶ ἠῤῥώστει. καὶ ἠξίου δαυίδ τὸν κύριον ὑπὲρ
puero: & ieiunauit dauid ieiunio: & in-
τοῦ παιδίου, καὶ ἐνήστευσεν δαυίδ νηστείαν, καὶ εἰ-
gressus ẽ & mansit sup terrã & surrexerũt senio
σῆλθεν καὶ ηὐλίσθη ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἀνέστησαν οἱ πρεσβύτε-
res domus eius ad eũ: vt eleuarẽt eum de terra:
ροι τοῦ οἴκου αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, τοῦ ἐγεῖραι αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς,
& nõ voluit: neq; cenauit panẽ cũ eis.
καὶ οὐκ ἐβούλετο, οὐδὲ συνεδειπνησεν ἄρτον μετ᾽ αὐτῶν.
factũ est aũt in die septima & mortu⁹ est pu
ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ καὶ ἀπέθανε τὸ παι-
er: & timuerũt serui dauid nũciare
δίον, καὶ ἐφοβήθησαν οἱ δοῦλοι δαυίδ ἀπαγγεῖλαι
ei: q mortu⁹ eẽt puer dicẽtes: q adhuc pue
αὐτῷ, ὅτι τέθνηκε τὸ παιδίον λέγοντες, ὅτι ἔτι τοῦ παι-
ro viuẽte loquebamur ad eũ: & nõ audiebat
δίου ζῶντος ἐλαλοῦμεν πρὸς αὐτόν, καὶ οὐκ ἤκουεν τῆς
vocẽ nrãm: & quõ dicemus ad eũ q mortu⁹ ẽ
φωνῆς ἡμῶν, καὶ πῶς εἴπωμεν πρὸς αὐτὸν ὅτι τέθνηκεν
puer? & faciet mala. & vidit dauid
τὸ παιδίον; καὶ ποιήσει κακά. καὶ εἶδεν δαυίδ
seruos suos q mussitãt: & sensit dd
τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὅτι ψιθυρίζουσιν, καὶ ἤσθετο δαδ
q mortu⁹ esset puer. & dixit dauid ad
ὅτι τέθνηκε τὸ παιδίον. καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς τοὺς
seruos suos: si mortu⁹ est puer? & dixerũt: mor
παῖδας αὐτοῦ, εἰ τέθνηκε τὸ παιδίον; καὶ εἶπον, τέ-
tuus est. & surrexit dauid de terra: & lauit se
θνηκεν. καὶ ἀνέστη δαυίδ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐλούσατο
& vnxit se: & mutauit vestẽ suã: &
καὶ ἐχρίσατο, καὶ ἤλλαξε τὸν ἱματισμὸν αὐτοῦ, καὶ
ingressus ẽ in domũ dei & adorauit eũ: &
εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ
ingressus est in domũ suã: & petiuit panẽ vt comederet.
εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ᾔτησεν ἄρτον φαγεῖν.
& dixerũt ei serui sui: quis sermo iste quẽ
καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ παῖδες αὐτοῦ, τίς ὁ λόγος οὗτος ὃν
fecisti? adhuc eũ infante viuẽte ieiunasti &
πεποίηκας; ἔτι γὰρ τοῦ παιδίου ζῶντος ἐνήστευες καὶ
flebas: & vt mortu⁹ est puer: surrexisti & come
ἔκλαιες, καὶ ὡς ἀπέθανε τὸ παιδίον, ἀνέστης καὶ ἔφα-
disti panẽ & bibisti vinũ? & dixit dauid: adhuc
γες ἄρτον καὶ πέπωκας οἶνον; καὶ εἶπε δαυίδ, ἔτι
puero viuẽte ieiunaui & fleui: qr dixi:
τοῦ παιδίου ζῶντος ἐνήστευον καὶ ἔκλαιον, ὅτι εἶπον,
quis nouit si miserebit mei dñs: & viuet in
τίς οἶδε εἰ ἐλεήσει με κύριος, καὶ ζήσεται τὸ παιδί-
fans? nũc aũt mortuus est infans: quare igit ieiunabo
ον; νῦν δὲ τέθνηκεν τὸ παιδάριον, ἵνα τί οὖν νηστεύσω
ego? nũqd potero vt reducã eum? ego va
ἐγώ; μὴ δυνήσομαι τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτό; ἐγὼ πο-
dam ad eũ: ipse aũt nõ reuertet ad
ρεύσομαι πρὸς αὐτόν, αὐτὸς δὲ οὐκ ἀναστρέψει πρός
me. & cõsolat⁹ est dauid vxorẽ suã ber
με. καὶ παρεκάλεσε δαυίδ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ βηρ-
sabee: & ingressus ad eam: & dormiuit cũ
σαβεαί, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν, καὶ ἐκοιμήθη μετ᾽ αὐ-
ea: & cõcepit & peperit
τῆς, καὶ συνέλαβε καὶ ἔτικτ

1.Pa. 3.b. Math. 1.a.

Dixitq; nathan ad dauid. Dñs quoq; trãstulit pctm tuũ. Nõ morieris. Verũtñ qm blasphemare fecisti inimicos domini ppter verbum hoc: filius qui natus est tibi morte morietur. Et reuersus ẽ nathan in domum suam. Percussitq; dñs paruulũ quem peperit vxor vrie dauid: & desperatus est. Deprecatusq; est dauid deũ p paruulo & ieiunauit dd ieiũio: & ingressus seorsum iacuit sup terrã. Venerũt autem seniores domus eius cogentes eum vt surgeret de terra. Qui noluit: nec comedit cum eis cibum. Accidit aũt die septima vt moreretur ifans: timuerũtq; serui dauid nũciare ei q mortuus eẽt paruulus: dixerũt ei. Ecce cũ puulus adhuc viueret loqbamur ad eum: & nõ audiebat vocẽ nrãm: qñtomagis si dixerim⁹ mortu⁹ ẽ puer se affliget. Cũ ergo dd audisset seruos suos mussitantes intellexit q mortuus esset infantulus. Dixitq; ad seruos suos. Nũ mortuus ẽ puer? Qui rñderũt ei. Mortu⁹ ẽ. Surrexit ergo dd de terra: & lot⁹ vnctusq; ẽ. Cũq; mutasset veste: igressus est domũ dñi & adorauit & venit in domũ suã: petiuitq; vt ponerẽt ei panem: & comedit. Dixerunt autẽ ei serui sui. Quis est sermo quem fecisti? Propter infantẽ cũ adhuc viueret ieiunasti & flebas: mortuo aũt puero surrexisti & comedisti panẽ? Qui ait. Propter ifantẽ dũ adhuc viueret ieiunaui & fleui. Dicebã ei. Quis scit si forte donet eũ mihi dñs & viuat infãs. Nũc aũt quia mortuus est qre ieiuno? Nũqd potero reuocare eũ ãplius? Ego vadã magis ad eum: ille vero nõ reuertetur ad me. Et cõsolat⁹ est dd bersabee vxorem suam: ingressusq; ad eã dormiuit cũ ea. Que genuit

ויאמר נתן אל דוד גם יהוה
עבר מות — העביר חטאתך לא תמות אפס
כי נאץ נאצת את איבי יהוה
ילד — בדבר הזה גם הבן הילוד לך מות
נגף — ימות וילך נתן אל ביתו ויגף
איש — יהוה את הילד אשר ילדה אשת
אנש בקש — אוריה לדוד ויאנש ויבקש דוד
צום — את האלהים בעד הנער ויצם
בוא לון — דוד צום ובא ולן ושכב ארצה
קום — ויקמו זקני ביתו עליו להקימו
מן הארץ ולא אבה ולא ברה
היה שבע — אתם לחם ויהי ביום השביעי
מות ראה — וימת הילד ויראו עבדי דוד
נגד — להגיד לו כי מת הילד כי אמרו
היה — הנה בהיות הילד חי דברנו אליו
אמר — ולא שמע בקולנו ואיך נאמר
רוע ראה — אליו מת הילד ועשה רעה וירא
לחש בין — דוד כי עבדיו מתלחשים ויבן
דוד כי מת הילד ויאמר דוד אל
עבדיו המת הילד ויאמרו מת
קום רחץ — ויקם דוד מהארץ וירחץ ויסך
סוך חלף — וילחף שמלתו ויבא בית
בוא שחה — יהוה וישתחו ויבא אל ביתו
שאל שום — וישאל וישימו לו לחם ויאכל
אכל אמר — ויאמרו עבדיו אליו מה
עשה עבר — הדבר הזה אשר עשיתה
צום בכה — בעבור הילד חי צמת ותבך
מות קום — וכאשר מת הילד קמת
ותאכל לחם ויאמר בעוד
הילד חי צמתי ואבכה כי אמרתי
ידע — מי יודע יחנני יהוה וחי הילד
ועתה מת למה זה אני צם
יכל שוב — האוכל להשיבו עוד אני הלך
נחם — אליו והוא לא ישוב אלי וינחם
איש — דוד את בת שבע אשתו
שכב ילד — ויבא אליה וישכב עמה ותלד

בן ותקרא את שמו שלמה ויהוה
אהבו וישלח ביד נתן הנביא
ויקרא את שמו ידידיה בעבור
יהוה וילחם יואב ברבת בני
עמון וילכד את עיר המלוכה
וישלח יואב מלאכים אל דוד
ויאמר נלחמתי ברבה גם לכדתי
את עיר המים ועתה אסף את
יתר העם וחנה על העיר ולכדה
פן אלכד אני את העיר ונקרא
שמי עליה ויאסף דוד את כל
העם וילך רבתה וילחם בה
וילכדה ויקח את עטרת מלכם
מעל ראשו ומשקלה ככר זהב
ואבן יקרה ותהי על ראש דוד
ושלל העיר הוציא הרבה מאד
ואת העם אשר בה הוציא
וישם במגרה ובחרצי הברזל
ובמגזרת הברזל והעביר אותם
במלבן וכן יעשה לכל ערי בני
עמון וישב דוד וכל העם
ירושלם ויהי אחרי

Cap. xiij.

כן ולאבשלום בן דוד אחות יפה
ושמה תמר ויאהבה אמנון בן
דוד ויצר לאמנון להתחלות
בעבור תמר אחתו כי בתולה היא
ויפלא בעיני אמנון לעשות לה
מאומה ולאמנון רע ושמו יונדב
בן שמעה אחי דוד ויונדב
איש חכם מאד ויאמר לו
מדוע אתה ככה דל בן המלך
בבקר בבקר הלוא תגיד לי ויאמר
לו אמנון את תמר אחות
אבשלום אחי אני אהב ויאמר
לו יהונדב שכב על משכבך
והתחל ובא אביך לראותך

filiũ: & vocauit nomen eius salomon: & dñs dilexit eum. Misitq; in manu nathan pphete: & vocauit nomen eius: amabilis dño: eo q dilígeret eũ dñs. Igitur pugnabat ioab cõtra rabaath filiorũ ãmon & expugnabat vrbẽ regiã. Misitq; ioab nuncios ad dauid dicẽs. Dimicaui aduersum rabba: & capiẽda ẽ vrbs aquarum. Nunc igitur congrega reliquã ptẽ ppli: & obside ciuitatẽ & cape eã: ne cũ a me vastata fuerit vrbs noĩ meo ascribatur victoria. Congregauit itaq; dauid omnẽ pplm: & pfectus ẽ ad uersum rabba. Cũq; dimicasset cepit eã. Et tulit dyadema regis eorũ de capite eius põdo auri talẽtum habẽs gẽmas pciosissimas: & impositũ ẽ sup caput dauid. Sed & predã ciuitatis asportauit multam valde: pplm quoq; ei9 adducens serrauit: & circũegit sup eos ferrata carpenta. Diuisitq; cultris & traduxit i typo laterũ. Sic fecit vniuersis ciuitatib9 filiorũ ãmon. Et reuersus est dauid & oĩs exercitus in ierusalem. 13.

Factum est ãt post hec vt absalõ filii dd sororem speciosissimã vocabulo thamar adamaret amnon filius dauid: & depiret in eã valde: ita vt pp amorẽ eius egrotaret: quia cũ esset virgo difficile ei videbatur: vt quippiã inhoneste ageret cũ ea. Erat ãt amnon amicus noĩe ionadab filius semmaa fratris dauid: vir prudẽs valde. Qui dixit ad eum. Quare sic attenuaris macie fili regis per singulos dies? Cur nõ indicas mihi? Dixitq; ei amnon. Thamar sororem fratris mei absalom amo. Cui respondit ionadab. Cuba super lectũ tuũ & languorem simula. Cũq; venerit pater tuus vt visitet te

υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ σολομών, καὶ κύριος ἠγάπησεν αὐτόν. καὶ ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ ναθὰν τοῦ προφήτου, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰεδδιδία ἐν λόγῳ κυρίου. καὶ ἐπολέμησεν ἰωὰβ τὴν ῥαββὰθ υἱῶν ἀμμών, καὶ προκατελάβετο τὴν πόλιν τῆς βασιλείας. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰβ ἀγγέλους πρὸς δαυὶδ λέγων, πεπολέμηκα τὴν ῥαββὰθ καὶ κατελαβόμην τὴν πόλιν τῶν ὑδάτων. καὶ νῦν συνάγαγε τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ, καὶ παρέμβαλε ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ προκαταλαβοῦ αὐτὴν σύ, ὅπως μὴ προκαταλάβωμαι αὐτὴν ἐγὼ τὴν πόλιν, καὶ κληθῇ τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτήν. καὶ συνήγαγε δαυὶδ πάντα τὸν λαὸν καὶ ἐπορεύθη εἰς ῥαββάθ, καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν καὶ κατελάβετο αὐτήν. καὶ ἔλαβε τὸν στέφανον τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ὁ σταθμὸς αὐτοῦ τάλαντον χρυσίου καὶ λίθου τιμίου, καὶ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δαυίδ. καὶ τὰ σκῦλα τῆς πόλεως ἐξήνεγκε πολλὰ σφόδρα. καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἐξήγαγε, καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ πρίονι καὶ ἐν τοῖς τριβόλοις τοῖς σιδηροῖς καὶ σκεπάρνοις σιδηροῖς, καὶ περιήγαγεν αὐτοὺς διὰ τοῦ πλινθίου, καὶ οὕτως ἐποίει πάσαις ταῖς πόλεσιν υἱῶν ἀμμών. καὶ ἀνέστρεψε δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς εἰς ἱερουσαλήμ.

filiũ: & vocauit nomẽ eius solomon. & dñs dilexit eum. & misit in manu nathan pphe: & vocauit nomẽ eius ieddidia in verbo dñi. & expugnauit ioab rabbath filiorũ ammõ: & cepit vrbẽ regni. & misit ioab nũcios ad dauid dicens: expugnaui rabbath & cepi vrbem aquarũ. & nũc cõgrega reliquã ptẽ ppli: & castrametare cõtra ciuitatẽ. & capere eam tu: ne preoccupem eam ego vrbẽ: & vocetur nomẽ meũ sup eã. & cõgregauit dauid oẽm pplm & pfect9 ẽ aduersũ rabbath: & expugnauit eam & cepit eã. & tulit diadema regis eorũ de capite eius. & põd9 eius talẽtũ auri & lapidis pciosi: & erat sup caput dauid. & spolia ciuitatis asportauit multa valde. & pplm q in ea eduxit: & posuit in serra & in tribulis ferreis & ascijs ferreis: & circũegit eos per aciem: & sic faciebat vniuersis ciuitatibus filiorũ ammõ. & reuersus est dauid & oĩs ppls in hierusalem.

Ca. 13.

Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἦν τῷ ἀβεσσαλὼμ υἱῷ δαυὶδ ἀδελφὴ καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα, καὶ ὄνομα αὐτῇ θαμάρ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν ἀμνὼν υἱὸς δαυίδ. καὶ ἐθλίβετο ἀρρωστίᾳ ἀμνὼν διὰ θαμὰρ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, ὅτι παρθένος ἦν αὕτη, καὶ ἠδυνάτει ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀμνὼν τοῦ ποιῆσαί τι αὐτῇ. καὶ τῷ ἀμνὼν ἑταῖρος, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἰωναδὰβ υἱὸς σαμαὰ τοῦ ἀδελφοῦ δαυίδ. καὶ ἰωναδὰβ ἦν φρόνιμος σφόδρα. καὶ εἶπε τῷ ἀμνών, τί σοι ὅτι οὕτως συντέτηκας τὸ πρωῒ πρωῒ υἱὲ τοῦ βασιλέως καὶ οὐκ ἀπαγγέλεις μοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀμνών, θαμὰρ τὴν ἀδελφὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἀβεσσαλὼμ ἐγὼ ἀγαπῶ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωναδάβ, κατακλίθητι ἐπὶ τὴν κοίτην σου καὶ προσποιοῦ ἐνοχλεῖσθαι, καὶ ἥξει ὁ πατήρ σου ἐπισκέψασθαί σε,

Et factũ ẽ post hec & erat absalom filio dauid soror pulchra forma nimis: & nomẽ ei thamar: & adamauit eam ammõ filius dauid. & tribulabat egritudine ammõ pp thamar sororẽ suã: quia virgo erat ipsa: & nõ poterat in oculis eius ammon vt faceret aliqd ei. & ammõ amicus: & nomẽ ei ionadab filius samaa fratris dauid. & ionadab erat prudens nimis. & dixit ammõ: qd tibi q sic cõtabuisti mane mane fili regis & nõ nuncias mihi? & dixit ei ammõ: thamar sororem fratris mei absalom ego amo. & dixit ei ionadab: cuba sup lectũ tuũ. & simula egrotare: & veniet pr̃ tuus visitare te:

1. Par. 20. b.

καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, ἐλθέτω δὴ θαμὰρ ἡ ἀδελφή μου, καὶ παρεστηκέτω μοι ψωμίζουσά με, καὶ ποιησάτω ἐνώπιόν μου βρῶμα ὅπως ἴδω καὶ φάγω ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς. καὶ ἐκοιμήθη ἀμνών, καὶ προσεποιήσατο ἐνοχλεῖσθαι. καὶ παρεγένετο ὁ βασιλεὺς ἐπισκέψασθαι αὐτόν. καὶ εἶπεν ἀμνὼν πρὸς τὸν βασιλέα, παραγενηθήτω δὴ θαμὰρ ἡ ἀδελφή μου πρός με, καὶ κολλυρισάτω ἐνώπιόν μου δύο κολλυρίδας καὶ φάγομαι ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον πρὸς θαμὰρ λέγων, πορεύθητι δὴ πρὸς ἀμνὼν τὸν ἀδελφόν σου καὶ ποίησον αὐτῷ δεῖπνον. καὶ ἐπορεύθη θαμὰρ εἰς τὸν οἶκον ἀμνὼν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, καὶ αὐτὸς ἐκάθευδε. καὶ ἔλαβε θαμὰρ τὸ στέαρ καὶ ἐφύρασε καὶ ἐκολλύρισεν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἥψησε τὰς κολλυρίδας. καὶ ἔλαβεν εἰς ὃ ἀποχέουσιν, καὶ ἐπέχεεν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐβούλετο φαγεῖν. καὶ εἶπεν ἀμνών, ἐξαγάγετε ἀπ' ἐμοῦ πάντα ἄνδρα. καὶ ἐξήγαγον ἀπ' αὐτοῦ πάντα ἄνδρα. καὶ εἶπεν ἀμνὼν πρὸς θαμάρ, εἰσένεγκέ μοι τὸ βρῶμα εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ φάγομαι ἐκ τῆς χειρός σου. καὶ ἔλαβε θαμὰρ τὰς κολλυρίδας ἃς ἐποίησεν καὶ εἰσήνεγκεν ἀμνὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς εἰς τὸν κοιτῶνα, καὶ προσήνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν. καὶ ἐκράτησεν αὐτὴν ἀμνὼν καὶ εἶπεν αὐτῇ, εἰσελθὲ κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, μὴ ἀδελφέ μὴ ταπεινώσῃς με, ὅτι οὐ ποιηθήσεται οὕτως ἐν τῷ ἰσραήλ. μὴ ποιήσῃς τὴν ἀφροσύνην ταύτην. καὶ ἐγὼ ποῦ ἀποίσω τὸ ὄνειδός μου, καὶ σὺ ἔσῃ ὡς εἷς τῶν ἀφρόνων ἐν ἰσραήλ. καὶ νῦν λάλησον δὴ πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι οὐ μὴ ἀποκωλύσει με ἀπὸ σοῦ. καὶ οὐκ ἐβούλετο ἀμνὼν ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτῆς. καὶ ἐκράτησεν ὑπὲρ αὐτὴν καὶ ἐταπείνωσεν αὐτὴν καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς. καὶ ἐμίσησεν αὐτὴν ἀμνὼν μῖσος μέγα σφόδρα, ὅτι μέγα τὸ μῖσος ὃ ἐμίσησεν αὐτὴν ὑπὲρ τὴν ἀγάπην ἣν ἠγάπησεν αὐτήν. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἀμνών, ἀνάστηθι καὶ ἀπότρεχε. καὶ εἶπεν

& dices ei: veniat iã thamar soror mea: & assit mihi dãs cibũ mihi: & faciat corã me pulmẽtũ vt videã & comedã de manu eius. & dormiuit ammon: & simulauit egrotare. & venit rex ad visitãdũ eum. & ait ammõ ad regem: veniat iã thamar soror mea ad me: & faciat collyridas corã me duas collyridas & comedã de manu eius. & misit dauid in domũ ad thamar dicẽs: vade iã ad ammon fratrẽ tuũ & fac ei cenã. & iuit thamar in domũ ammon fratris sui: & ipse dormiebat. & accepit thamar farinã & cõmiscuit & fecit collyridas corã eo: & coxit collyridas. & tulit in qđ effundũt: & effudit corã eo: & nõ voluit comedere. & dixit ammõ: educite a me vniuersos viros. & eduxerũt ab eo oẽs viros. & dixit ammõ ad thamar: infer mihi cibũ in cõclaue & comedã de manu tua. & accepit thamar collyridas quas fecit & intulit ammõ fratri suo in cõclaue: & obtulit ei vt comederet. & apphẽdit eã ammõ & dixit ei: ingredere dormi mecũ. & dixit ei: nõ frater nõ humilies me: qm̃ nõ fiet sic in israel. ne facias stultitiã hanc. & ego quo ferã obprobriũ meũ: & tu eris q̃si vnus de insipiẽtib9 in israel. & nũc loquere iã ad regem: qm̃ non prohibebit me a te. & nõ voluit ammon audire vocẽ eius. & preualuit magis q̃ ea & humiliauit eam & dormiuit cum ea. & exosã habuit eã ammõ odio magno nimis: qr magnũ odiũ q oderat eam magis q̃ amor quo dilexerat eam. & dixit ei ammon: surge & reuertere. & dixit

dic ei. Veniat oro thamar soror mea vt det mihi cibum: & faciat pulmentum vt comedam de mãu eius. Accubuit itaq; amnõ: & q̃si egrotare cepit. Cũq; venisset rex ad visitandũ eũ ait amnon ad regem. Veniat obsecro thamar soror mea vt faciat in oculis meis duas sorbitiũculas: & cibũ paratũ capiã de mãu ei9. Misit ergo dd ad thamar domũ dicẽs. Veni ĩ domum amnon fris tui: & fac ei pulmẽtũ. Venitq; thamar in domũ amnon fris sui. ille ãt iacebat. Que tollens farinã cõmiscuit & liq̃faciens in oculis eius coxit sorbitiunculas: tollensq; qđ coxerat effudit & posuit coram eo: & noluit comedere. Dixitq; amnõ. Eiicite vniuersos a me. Cunq; eiecissent omnes: dixit amnon ad thamar. Infer cibũ in conclaui vt vescar de manu tua. Tulit ergo thamar sorbitiunculas quas fecerat: & intulit ad amnon fratrẽ suũ in conclaui. Cunq; obtulisset ei cibum: apprehẽdit eã & ait. Veni cuba mecũ soror mea. Que rñdit ei. Noli frater mi: noli opprimere me: neq; enim hoc fas est in israel. Noli facere stulticiam hãc. Ego enĩ ferre non potero opprobriũ meũ. Et tu eris quasi vn9 de insipientibus in israel. quin potius loquere ad regem & non negabit me tibi. Noluit aũt amnõ acqescere pcibus eius: sed pualẽs virib9 oppressit eã & cubauit cũ ea. Et exosam eã habuit odio magno nimis ita vt maius esset odiũ quo oderat eam: amore quo ante dilexerat. Dixitq; ei amnõ. Surge & vade. Que respondit.

ואמרת אליו תבא נא תמר
אחותי ותברני לחם ועשתה
לעיני את הבריה למען אשר
אראה ואכלתי מידה וישכב
אמנון ויתחל ויבא המלך
לראותו ויאמר אמנון אל המלך
תבוא נא תמר אחתי ותלבב
לעיני שתי לבבות ואברה מידה
וישלח דוד אל תמר הביתה
לאמר לכי נא בית אמנון אחיך
ועשי לו הבריה ותלך תמר בית
אמנון אחיה והוא שכב ותקח
את הבצק ותלוש ותלבב לעיניו
ותבשל את הלבבות ותקח את
המשרת ותצק לפניו וימאן
לאכול ויאמר אמנון הוציאו כל
איש מעלי ויצאו כל איש
מעליו ויאמר אמנון אל תמר
הביאי הבריה החדר ואברה
מידך ותקח תמר את הלבבות
אשר עשתה ותבא לאמנון
אחיה החדרה ותגש אליו לאכל
ויחזק בה ויאמר לה בואי שכבי
עמי אחותי ותאמר לו אל אחי
אל תענני כי לא יעשה כן
בישראל אל תעשה את הנבלה
הזאת ואני אנה אוליך את
חרפתי ואתה תהיה כאחד
הנבלים בישראל ועתה דבר
נא אל המלך כי לא ימנעני
ממך ולא אבה לשמע בקולה
ויחזק ממנה ויענה וישכב אתה
וישנאה אמנון שנאה גדולה מאד
כי גדולה השנאה אשר שנאה
מאהבה אשר אהבה ויאמר
לה אמנון קומי לכי ותאמר

לו אל אודות הרעה הגדולה הזאת
מאחרת אשר עשית עמי
לשלחני ולא אבה לשמע לה:
ויקרא את נערו משרתו ויאמר
שלחו נא את זאת מעלי החוצה
ונעל הדלת אחריה: ועליה
כתנת פסים כי כן תלבשן בנות
המלך הבתולת מעילים ויצא
אותה משרתו החוץ ונעל הדלת
אחריה: ותקח תמר אפר על
ראשה וכתנת הפסים אשר
עליה קרעה ותשם ידה על
ראשה ותלך הלוך וזעקה:
ויאמר אליה אבשלום אחיה
האמינון אחיך היה עמך ועתה
אחותי החרישי אחיך הוא אל
תשיתי את לבך לדבר הזה
ותשב תמר ושממה בית
אבשלום אחיה: והמלך דוד
שמע את כל הדברים האלה
ויחר לו מאד: ולא דבר אבשלום
עם אמנון למרע ועד טוב כי
שנא אבשלום את אמנון על
דבר אשר ענה את תמר אחתו:
ויהי לשנתים ימים ויהיו גזזים
לאבשלום בבעל חצור אשר
עם אפרים ויקרא אבשלום
לכל בני המלך: ויבא אבשלום
אל המלך ויאמר הנה נא גזזים
לעבדך ילך נא המלך ועבדיו
עם עבדך: ויאמר המלך אל
אבשלום אל בני אל נא נלך
כלנו ולא נכבד עליך ויפרץ בו
ולא אבה ללכת ויברכהו: ויאמר
אבשלום ולא ילך נא אתנו
אמנון אחי ויאמר לו המלך

Maius eſt hoc malum quod nunc agis aduerſum me: q̄ quod añ feciſti: expellēs me. Et noluit audire eam: ſed vocato puero qui miniſtrabat ei dixit. Eiice hanc a me foras: & claude oſtiū poſt eā. Que induta erat talari tunica: huiuſcemodi enim filie regis virgines veſtibus vtebantur. Eiecit itaq̄ eā miniſter illius foras: clauſitq̄ fores poſt eam. Que aſpgēs cinerem capiti ſuo ſciſſa talari tunica: impoſitiſq̄ manib⁹ ſuper caput ſuū: ibat ingrediens & clamans. Dixit autem ei abſalō frater ſuus. Nūqd āmon frater tu⁹ cōcubuit tecum? Sed nunc ſoror tace: frater tuus eſt. Neq̄ affligas cor tuum pro hac re. Mãſit itaq̄ thamar cōtabeſcēs in domo abſalom fr̄is ſui. Cū āt audiſſet rex dauid verba hec: contriſtatus eſt valde. Porro non eſt locutus abſalō ad amnon malū nec bonū. Oderat enim abſalom amnon eo q̄ violaſſet thamar ſororem ſuam. Factum eſt aūt poſt tp̄s biennii vt tonderētur oues abſalom ī balaſor que eſt iuxta effraim. Et vocauit abſalom omnes filios regis: veniteq̄ ad regem & ait ad eū. Ecce tondentur oues ſerui tui: veniat oro rex cum ſeruis ſuis ad ſeruum ſuum. Dixitq̄ rex ad abſalom. Noli fili mi: noli rogare vt veniam⁹ oēs & grauem⁹ te. Cum aūt cogeret eum & noluiſſet ire: benedixit ei. Et ait abſalō ad dd̄. Si nō vis venire: veniat obſecro nobiſcū ſaltē amnōn fr̄ meus. Dixitq̄ ad eum

et thamar: quia magnū malū vltimū magis q̄ pri
αὐτῷ θαμάρ, ὅτι μεγάλη κακία ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώ-
mū quod feciſti mecū vt mittas me. et nō
την ἣν πεποίηκας μετ' ἐμοῦ ἐξαποστεῖλαί με. καὶ οὐκ
voluit amnō audire vocē eius: et voca
ἐβούλετο ἀμνὼν ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτῆς, καὶ ἐκάλε-
uit puerū ſuū aſſiſtētē in domo ei⁹
σε τὸν παῖδα αὐτοῦ τὸν προεστηκότα τοῦ οἴκου αὐτοῦ
et dicit ei: emitte iā hāc a me foras:
καὶ λέγει αὐτῷ, ἐξαπόστειλον δὴ ταύτην ἀπ' ἐμοῦ ἔξω,
et claude hoſtiū poſt eam. et ſup eā erat
καὶ κλεῖσον τὴν θύραν ὀπίσω αὐτῆς. καὶ ἐπ' αὐτῆς ἦν
tunica talaris: quia ſic induebātur
χιτὼν ἀστραγαλωτός, ὅτι οὕτως ἐπεδιδύσκοντο αἱ
filie regis virgines tuni-
θυγατέρες τοῦ βασιλέως αἱ παρθένοι τοὺς ἐπενδύ-
cis ſuis. et eiecit eā miniſter am-
τας αὐτῶν. καὶ ἐξήγαγεν αὐτὴν ὁ λειτουργὸς τοῦ ἀμ-
non foras: et clauſit hoſtiū poſt eā. et
νὼν ἔξω, καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν ὀπίσω αὐτῆς. καὶ
accepit thamar cinerē: et impoſuit ſup caput
ἔλαβε θαμὰρ σποδόν, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
ſuū: et tunicā talarē que ſup eā
αὐτῆς, καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ἀστραγαλωτὸν τὸν ἐπ' αὐτῇ
ſcidit: et poſuit manus ſuas ſup caput
διέρρηξεν, καὶ ἔθηκε τὰς χεῖρας αὐτῆς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
ſuū: et ibat vadēs et clamās. et di-
αὐτῆς, καὶ ἐπορεύετο πορευομένη καὶ βοῶσα. καὶ εἶ-
xit ei abeſalō frater eius: nūqd amnon
πεν αὐτῇ ἀβεσαλὼμ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς, μὴ ἀμνὼν ὁ
frater tuus fuit tecum? et nūc ſoror ta
ἀδελφός σου γέγονεν μετὰ σοῦ; καὶ νῦν ἀδελφή σιώ-
ce: quia frater tuus ipſe. nō ponas cor
πησον, ὅτι ἀδελφός σου αὐτός. μὴ θῇς τὴν καρδίαν
tuū loqui aliqd. et ſedit thamar contabeſcēs in
σου λαλῆσαί τι. καὶ ἐκάθισε θαμὰρ ἐκψύχουσα ἐν τῷ
domo abeſalō fratris ſui. et rex
οἴκῳ ἀβεσαλὼμ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς. καὶ ὁ βασιλεὺς
dauid audiuit oīa verba hec: et
δαυὶδ ἤκουσε πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ
cōtriſtat⁹ ē nimis. et nō locut⁹ eſt abeſalō am
ἠθύμησε σφόδρα. καὶ οὐκ ἐλάλησε ἀβεσαλὼμ τῷ ἀμ-
non a malo vſq̄ ad bonū: q2 oderat abeſalom
νὼν ἀπὸ κακοῦ ἕως ἀγαθοῦ, ὅτι ἐμίσει ἀβεσαλὼμ
amnō eo q̄ humiliauit thamar ſororē ſuā.
ἀμνὼν ἀνθ' ὧν ἐταπείνωσε θαμὰρ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ.
et factū ē poſt duos annos dierū et fuerūt tōden
καὶ ἐγένετο μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν καὶ ἦσαν κείρον-
tes abeſalō in baalaſor q̄ apud ephraim.
τες τῷ ἀβεσαλὼμ ἐν βααλασὼρ τῇ παρὰ ἐφραίμ.
et vocauit abeſalom oēs filios
καὶ ἐκάλεσεν ἀβεσαλὼμ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ
regis: et venit abeſalō ad regē
βασιλέως, καὶ ἦλθεν ἀβεσαλὼμ πρὸς τὸν βασιλέα
et dixit: ecce iā tondūt ſeruo tuo:
καὶ εἶπεν, ἰδοὺ δὴ κείρουσι τῷ δούλῳ σου, πο-
eat iā rex et ſerui ſui cū
ρευθήτω δὴ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ με-
ſeruo ſuo. et dixit rex abe
τὰ τοῦ δούλου σου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀβε-
ſalom: nō fili: non veniam⁹ oēs nos:
σαλώμ, μὴ τέκνον, οὐ μὴ ἔλθωμεν πάντες ἡμεῖς,
ne grauemur in te. et coegit e-
ὅπως μὴ βαρυνθῶμεν ἐπὶ σέ. καὶ κατεβιάσατο αὐ-
um abeſalom: et nō voluit rex
τὸν ἀβεσαλώμ, καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ βασιλεὺς τοῦ
ire: et benedixit ei. et dixit abe
πορευθῆναι, καὶ εὐλόγησεν αὐτόν. καὶ εἶπεν ἀβε-
ſalom: ſed veniat iā mecū amnon frater
σαλώμ, ἀλλὰ πορευθήτω δὴ μετ' ἐμοῦ ἀμνὼν ὁ ἀδελφός
meus. et dixit rex:
μου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς,

quare ibit tecum? et coegit eum abeſa
ἵνα τί πορευθῇ μετὰ σοῦ; καὶ κατεβιάσατο αὐτὸν ἀβε-
lom: et miſit cū eo amnō: et om-
σαλώμ, καὶ ἐξαπέστειλε μετ' αὐτοῦ τὸν ἀμνών, καὶ πάν-
nes filios regis. et iuſſit abeſalom
τας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως. καὶ ἐνετείλατο ἀβεσαλὼμ
pueris ſuis dicēs: ecce quū bn̄ habuerit cor
τοῖς παισὶν αὐτοῦ λέγων, ἴδετε ὅταν εὖ ἔχῃ ἡ καρ-
amnō in vino: et dicā ad vos: percutite
δία ἀμνὼν ἐν τῷ οἴνῳ, καὶ ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, πατάξατε
amnon: et interficite eū: ne timeatis: quia ego
τὸν ἀμνών, καὶ θανατώσατε αὐτόν, μὴ φοβεῖσθε, ὅτι ἐγώ
precipio vobis. roboramini et eſtote in filios forti
ἐντέλλομαι ὑμῖν. κραταιοῦσθε καὶ γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυνά-
tudinis. et fecerūt pueri abeſalom amnō
μεως. καὶ ἐποίησαν οἱ παῖδες ἀβεσαλὼμ τῷ ἀμνὼν
ſicut preceperat eis. et ſurrexerūt oēs filii
καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς. καὶ ἀνέστησαν πάντες οἱ υἱοὶ
regis et aſcenderūt vnuſquiſq̄ ſup mulā ſu-
τοῦ βασιλέως καὶ ἐπέβησαν ἕκαστος ἐπὶ τὴν ἡμίονον αὐ-
am: et fugerūt. et factū eſt cū ipſi eſſent in via:
τοῦ, καὶ ἔφυγον. καὶ ἐγένετο ὡς αὐτοὶ ἦσαν ἐν τῇ ὁδῷ,
et nūciū venit ad dauid dicētiū: percuſſit
καὶ ἡ ἀγγελία ἦλθε πρὸς δαυὶδ λεγόντων, πέπαικεν
abeſalom oēs filios regis. et non
ἀβεσαλὼμ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως. καὶ οὐχ
remãſit in eis vſq̄ ad vnū. et ſurrexit rex
ὑπολέλειπται ἐν αὐτοῖς ἕως ἑνός. καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς
et ſcidit veſtimēta ſua: et ſedit ſup terrā.
καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς γῆς.
et oēs ſerui eius aſſiſtebāt ei qui ſci
καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ παρεστήκασιν αὐτῷ διερρω-
derūt veſtimēta. et rñdit ionadab filius ſamaa
γότες τὰ ἱμάτια. καὶ ἀπεκρίθη ἰωναδὰβ υἱὸς σαμαὰ
fratris dauid dicēs: nō dicat dñs meus rex:
ἀδελφοῦ δαυὶδ λέγων, μὴ εἰπάτω ὁ κύριός μου ὁ βασι-
q̄ oēs pueri filii regis mor
λεύς, ὅτι πάντα τὰ παιδάρια οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως τεθνή-
tui ſūt: ſed amnon ſolus mortu⁹ eſt: quia in ira erat ei
κασιν, ἀλλ' ἢ ἀμνὼν μόνος τέθνηκεν, ὅτι ἐν ὀργῇ ἦν αὐτῷ
abeſalom ex qua die humiliauit amnō ſororem
ἀβεσαλὼμ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐταπείνωσεν ἀμνὼν τὴν ἀδελφὴν
ſuā thamar. et nūc dñs me⁹ rex nō ponat in
αὐτοῦ θαμάρ. καὶ νῦν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς μὴ θέσθω ἐπὶ τὴν
corde ſuo verbū dicēs: quia oēs filii
καρδίαν αὐτοῦ ῥῆμα λέγων, ὅτι πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ
regis mortui ſunt: ſed amnon ſolus mortu⁹ eſt. et
βασιλέως τεθνήκασιν, ἀλλ' ἢ ἀμνὼν μόνος τέθνηκεν. καὶ
fugit abeſalom. et aſcēdit puer ſpeculator:
ἀπέδρα ἀβεσαλώμ. καὶ ἀνέβη τὸ παιδάριον ὁ σκοπός,
et eleuauit oculos ſuos et vidit: et ecce ppl̄s
καὶ ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ εἶδε, καὶ ἰδοὺ λαὸς
mult⁹ veniens in via poſt eū ex late
πολὺς πορευόμενος ἐν τῇ ὁδῷ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐκ πλευ-
re mōtis. et dixit ionadab ad regem: ecce
ρᾶς τοῦ ὄρους. καὶ εἶπεν ἰωναδὰβ πρὸς τὸν βασιλέα, ἰδοὺ οἱ
filii regis adſunt: ſm verbū ſerui
υἱοὶ τοῦ βασιλέως παραγεγόνασιν, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ δούλου
tui ſic factū ē. et factū ē cū cōpleſſet ipſe
σου οὕτως γέγονεν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ συντελέσαι αὐτὸν
loqui: et ecce filii regis vene
λαλοῦντα, καὶ ἰδοὺ οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως παραγε-
runt. et leuauerūt vocē ſuā et fleuerūt: et
γόνασιν. καὶ ἦραν τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν, καὶ
rex et oēs ſerui eius fleuerūt
ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἔκλαυσαν
ploratu magno nimis. et abeſalom fugit et
κλαυθμὸν μέγαν σφόδρα. καὶ ἀβεσαλὼμ ἀπέδρα καὶ
abiit ad tholmi filiū amiud regē geſſer.
ἐπορεύθη πρὸς θολμὶ υἱὸν ἀμιοὺδ βασιλέα γεσσήρ.

rex. Nō eſt neceſſe vt vadat tecū. Coegit itaq̄ abſalom eum & dimiſit cum eo amnon & vniuerſos filios regis. Precepat āt abſalō pueris ſuis dicēs. Obſeruate cū temulēt⁹ fuerit amnon vino: & dixero vobis: percutite eum & interficite: nolite timere. Ego enim ſū qui precipio vobis. Roboramini & eſtote viri fortes. Fecerūt ergo pueri abſalō aduerſum amnon ſicut p̄cepat eis abſalom. Surgēteſq̄ omnes filii regis aſcenderunt ſinguli mulas ſuas & fugerunt. Cūq̄ adhuc pgerent in itinere: fama puenit ad dauid dicens. Percuſſit abſalō omnes filios regis: & non remãſit ex eis ſaltē vnus. Surrexit itaq̄ rex dauid: & ſcidit veſtimēta ſua: & cecidit ſup terram: & oēs ſerui illius q aſſiſtebāt ei ſciderūt veſtimēta ſua. Rñdēs autē ionadab filius ſemmaa fr̄is dd̄: dixit. Ne eſtimet dñs me⁹ rex q̄ oēs pueri filii regis occiſi ſint. Amnō ſolus mortuus eſt: quoniā in ore abſalom erat poſitus ex die qua oppreſſit thamar ſororem eius. Nūc ergo ne ponat dñs meus rex ſup cor ſuū verbū iſtud dicens: oēs filii regis occiſi ſt: quoniam amnon ſolus mortuus ē. Fugit aūt abſalō. Et eleuauit puer ſpeculator oc̄los ſuos & aſpexit: & ecce populus mult⁹ veniebat per iter deuiū ex latere mōtis. Dixit autem ionadab ad regem. Ecce filii regis adſunt: iuxta verbū ſerui tui ſic factum eſt. Cūq̄ ceſſaſſet loqui: apparuerunt & filii regis. Et intrātes leuauerūt vocē ſuā & fleuerūt. Sed & rex & oēs ſerui eius fleuerunt: ploratu magno nimis. Porro abſalō fugiēs abiit ad ptholomai filiū ammiur regem geſſur.

למה ילך עמך: ויפרץ בו
אבשלום וישלח אתו את אמנון
ואת כל בני המלך: ויצו אבשלום
את נעריו לאמר ראו נא כטוב
לב אמנון ביין ואמרתי אליכם
הכו את אמנון והמתם אתו אל
תיראו הלוא כי אנכי צויתי
אתכם חזקו והיו לבני חיל:
ויעשו נערי אבשלום לאמנון
כאשר צוה אבשלום ויקמו כל
בני המלך וירכבו איש על פרדו
וינסו: ויהי המה בדרך והשמעה
באה אל דוד לאמר הכה
אבשלום את כל בני המלך ולא
נותר מהם אחד: ויקם המלך
ויקרע את בגדיו וישכב ארצה
וכל עבדיו נצבים קרעי בגדים:
ויען יונדב בן שמעה אחי דוד
ויאמר אל יאמר אדני את כל
הנערים בני המלך המיתו כי
אמנון לבדו מת כי על פי
אבשלום היתה שומה מיום ענתו
את תמר אחתו: ועתה אל ישם
אדני המלך אל לבו דבר לאמר
כל בני המלך מתו כי אם אמנון
לבדו מת: ויברח אבשלום וישא
הנער הצפה את עינו וירא
והנה עם רב הלכים מדרך
אחריו מצד ההר: ויאמר יונדב
אל המלך הנה בני המלך באו
כדבר עבדך כן היה: ויהי
ככלתו לדבר והנה בני המלך
באו וישאו קולם ויבכו וגם
המלך וכל עבדיו בכו בכי גדול
מאד: ואבשלום ברח וילך אל
תלמי בן עמיהוד מלך גשור:

ויתאבל על בנו כל הימים: אבל יום
ואבשלום ברח וילך גשור ויהי
שם שלש שנים: ותכל דוד שנה כלה
המלך לצאת אל אבשלום כי יצא
נחם על אמנון כי מת: מות

Cap. xiiii

וידע יואב בן צריה כי לב המלך
על אבשלום: וישלח יואב שלח
תקועה ויקח משם אשה חכמה לקח איש
ויאמר אליה התאבלי נא ולבשי אמר אבל
נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן סוך
והיית כאשה זה ימים רבים היה
מתאבלת על מת: ובאת אל בוא
המלך ודברת אליו כדבר הזה
וישם יואב את הדברים בפיה: שום פה
ותאמר האשה התקעית אל
המלך ותפל על אפיה ארצה נפל
ותשתחו ותאמר הושעה
המלך: ויאמר לה המלך מה לך
ותאמר אבל אשה אלמנה אני
וימת אישי: ולשפחתך שני מות שנה
בנים וינצו שניהם בשדה ואין נצה
מציל ביניהם ויכו האחד את נצל נכה
האחד וימת אתו: והנה קמה כל קום
המשפחה על שפחתך ויאמרו שפחה
תני את מכה אחיו ונמתהו בנפש נתן
אחיו אשר הרג ונשמידה גם שמד
את היורש וכבו את גחלתי ירש כבה
אשר נשארה לבלתי שום
לאישי שם ושארית על פני פנה
האדמה: ויאמר המלך אל האשה איש
לכי לביתך ואני אצוה עליך: הלך צוה
ותאמר האשה התקועית אל
המלך עלי אדני המלך העון
ועל בית אבי והמלך וכסאו נקי: נקה
ויאמר המלך המדבר אליך דבר
והבאתו אלי ולא יסיף עוד בוא יסף

Luxit ergo dauid filiū suū amnon multis diebus. Absalon aūt cū fugisset & venisset in gessur fuit ibi tribus ānis: cessauitq̄ rex dauid persequi absalō: eo q̄ consolatus esset super amnon interitu. 14.

Intelligēs aūt ioab filius saruie q̄ cor regis versum esset ad absalom misit thecuā & tulit inde mulierem sapientem: dixitq̄ ad eā. Lugere te simula: & induere veste lugubri: & ne vngaris oleo: vt sis quasi mulier iam plurimo tempore lugens mortuū. Et ingredieris ad regē & loq̄ris ad eum sermōes huiuscemodi. Posuit aūt ioab verba in ore eius. Itaq̄ cū ingressa fuisset mulier thecuites ad regem cecidit corā eo super terram: & adorauit & dixit. Salua me rex. Et ait ad eā rex. Quid cause habes? que rñdit. Heu mulier vidua ego sum. Mortuus est ei vir meus: & ancille tue erant duo filij: q rixati sunt aduersum se in agro: nullusq̄ erat q eos p̄hibere posset: & pcussit alter alterū & interfecit eū. Et ecce consurgēs vniuersa cognatio aduersū ancillam tuam: dicit. Trade eū q pcussit fratrē suū vt occidam⁹ eū p aīa fratris sui quē interfecit: & deleamus heredē: & q̄rūt extinguere scintillam meam que relicta est: vt non supersit viro meo nomen & reliquie super terram. Et ait rex ad mulierem. Vade in domum tuam & ego iubebo pro te. Dixitq̄ mulier thecuites ad regem. In me dñe mi rex sit iniquitas: & in domo pr̄is mei: rex aūt & thronus eius sit inocens. Et ait rex. Qui cōtradixerit tibi: adduc eū ad me: & vltra non addet

τ luxit rex sup filiū suū oib⁹
καὶ ἐπένθησεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ πάσας τὰς
diebus. τ abesalom fugit τ abijt in gesser:
ἡμέρας. καὶ ἀβεσσαλὼμ ἔφυγε καὶ ἀπῆλθεν εἰς γεσσήρ,
τ fuit ibi ānis tribus. τ cessauit spūs
καὶ ἦν ἐκεῖ ἔτη τρία. καὶ ἐκόπασε τὸ πνεῦμα τοῦ
regis dauid vt egrederet cōtra abesalom: qm̄
βασιλέως δαυὶδ τοῦ ἐξελθεῖν ἐπὶ ἀβεσσαλώμ, ὅτι
cōsolatus est sup amnō filio suo mortuo.
παρεκλήθη ὑπὲρ ἀμνὼν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ τεθνηκότος.

Infra. 15.b.

Et intellexit ioab filius saruia q̄ cor
Καὶ ἔγνω ἰωὰβ υἱὸς σαρουΐα ὅτι ἡ καρδία τοῦ
regis cōsolatū ē ad abesalom: τ misit
βασιλέως παρεκλήθη ἐπὶ ἀβεσσαλώμ, καὶ ἀπέστειλεν
ioab in thecue: τ tulit inde mulierē sapiētē.
ἰωὰβ εἰς θεκουέ, καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν γυναῖκα φρονίμην.
τ dixit ei: luge iā τ induere vestibus
καὶ εἶπεν αὐτῇ, πένθησον δὴ καὶ περιβαλοῦ ἱμάτια
lugubribus: τ ne vngaris oleo. τ sis q̄si mulier
πενθικά, καὶ μὴ χρίσῃ ἔλαιον. καὶ ἔσῃ ὡς γυνὴ
diebus multis lugēs sup mortuū. τ venies ad
ἡμέρας πολλὰς πενθοῦσα ἐπὶ τεθνηκότι. καὶ ἥξεις πρὸς
regem τ loqueris ad eum fm̄ sermonē
τὸν βασιλέα καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα
hunc. τ posuit ioab verba in ore
τοῦτο. καὶ ἔθετο ἰωὰβ τοὺς λόγους ἐπὶ τῷ στόματι
eius. τ venit mulier thecuites ad re-
αὐτῆς. καὶ παρεγένετο ἡ γυνὴ ἡ θεκουῗτις πρὸς τὸν βα-
gem: τ cecidit sup faciē ei⁹ ad terrā:
σιλέα, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς ἐπὶ τὴν γῆν,
τ adorauit eū. τ dixit: salua rex
καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν, σῶσον ὁ βασι-
salua. τ ait ad eam rex: qd
λεῦ σῶσον. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεύς, τί
tibi est? τ dixit mulier: vere mulier vidua ego sum:
σοι ἐστίν; καὶ εἶπεν ἡ γυνή, ὄντως γυνὴ χήρα ἐγώ εἰμι,
τ mortu⁹ est vir meus: τ ancille tue duo filij:
καὶ ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ μου, καὶ τῇ δούλῃ σου δύο υἱοί,
τ rixati sunt in agro ambo: τ nō
καὶ διεμάχοντο ἐν τῷ πεδίῳ ἀμφότεροι, καὶ οὐκ
fuit q erueret inter eos. τ percussit vn⁹
ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ ἐπάταξεν ὁ εἷς
fratrē suū τ interfecit eū. τ ecce
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. καὶ ἰδοὺ
cōsurrexit vniuersa trib⁹ aduersū ancillā tuā dicētes:
ἐξανέστησαν ὅλη ἡ φυλὴ ἐπὶ τὴν δούλην σου λέγοντες,
trade eū qui percussit fratrē suū: τ
παράδος τὸν πατάξαντα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ
occidemus pro aīa fratris sui:
θανατώσομεν ἀντὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
quē interfecit: τ delebim⁹ heredē. τ extin-
ὃν ἀπέκτεινε, καὶ ἐξαροῦμεν τὸν κληρονόμον. καὶ σβε-
guetur scintilla q̄ relicta est mihi: vt nō
σθήσεται ὁ σπινθὴρ ὁ ὑπολελειμμένος μοι, τοῦ μὴ
sit viro meo nomē τ reliquie sup fa-
ὑπάρξαι τῷ ἀνδρί μου ὄνομα καὶ λεῖμμα ἐπὶ προ-
ciem terre. τ dixit rex ad mu-
σώπου τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν γυ-
lierē: vade in domū tuā bñ valēs: τ ego in-
ναῖκα, πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου ὑγιαίνουσα, κἀγὼ ἐν-
bebo pro te. τ dixit mulier thecuites ad
τελοῦμαι περὶ σοῦ. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ θεκουῗτις πρὸς
regē: dñe mi rex in me ini-
τὸν βασιλέα, κύριέ μου βασιλεῦ ἐπ' ἐμὲ ἡ ἀδι-
quitas τ in domo pr̄is mei. τ
κία καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου. καὶ ὁ βα-
rex τ thronus eius innocēs. τ ait rex:
σιλεὺς καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἀθῷος. καὶ εἶπεν ὁ βασι-
quis locut⁹ fuerit cōtra te verbū: adduc eū ad
λεύς, τὸν λαλοῦντα πρὸς σὲ ῥῆμα, ἄγαγε αὐτὸν πρὸς
me: τ non addet vltra
με, καὶ οὐ μὴ προσθήσῃ ἔτι

C.14 A · 4.Re. 6.f. · B · C

vt tangat te. τ dixit mulier: recordetur iā
ἅψασθαί σου. καὶ εἶπεν ἡ γυνή, μνησθήτω δὴ ὁ βα-
rex dñi dei tui. q̄ si multiplicauerit
σιλεὺς κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ὅτι ἐὰν πληθύνωσιν οἱ
proximi sāguine vt interficiāt: τ nō disp̄dāt
ἀγχιστεύοντες τὸ αἷμα τοῦ διαφθεῖραι, καὶ οὐκ ἐξάρωσι
filiū meū. τ ait rex: viuit dñs: nō ca-
τὸν υἱόν μου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ζῇ κύριος, οὐ πε-
det de capillis filij tui sup terrā.
σεῖται ἀπὸ τῶν τριχῶν τοῦ υἱοῦ σου ἐπὶ τὴν γῆν.
τ dixit: mulier: loquatur iā ancilla tua ad
καὶ εἶπεν ἡ γυνή, λαλησάτω δὴ ἡ δούλη σου πρὸς τὸν
dñm meū regē verbū. τ ait rex: lo-
κύριόν μου τὸν βασιλέα ῥῆμα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, λά-
quere. τ dixit mulier: quare cogitatū fuit sic cōtra p̄plm
λει. καὶ εἶπεν ἡ γυνή, ἵνα τί ἐλογίσθη οὕτως ἐπὶ λαὸν
dei? τ vt loq̄tur rex verbū illud
θεοῦ; καὶ ἐκ τοῦ λαλεῖν τὸν βασιλέα τὸν λόγον τοῦτο
quasi delictū: vt nō reducat rex
ὡς πλημμέλεια, τοῦ μὴ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα τὸν
electū a se: qm̄ morte moriemur: τ
ἀπωσμένον ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι θανάτῳ ἀποθανούμεθα, καὶ
sicut aqua effusa sup terrā nō cōgre-
ὥσπερ τὸ ὕδωρ τὸ ἐκχεόμενον ἐπὶ τὴν γῆν ὃ οὐ συναχ-
gabitur: τ nō auferet deus aīam. τ cogitauit
θήσεται, καὶ οὐ λήψεται ὁ θεὸς ψυχήν. καὶ ἐλογίσατο
cogitationē vt nō abijceret a se electū.
λογισμὸν τοῦ μὴ ἀπώσασθαι ἀπ' αὐτοῦ ἀπωσμένον.
τ nūc pro q̄b⁹ venio vt loquar ad regem
καὶ νῦν ὑπὲρ ὧν ἥκω λαλῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα τὸν
dñm meū verbū hoc: qm̄ aspiciet me p̄pls. τ dicet
κύριόν μου τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι ὄψεταί με ὁ λαός. καὶ ἐρεῖ
ancilla tua: loquatur iā ancilla tua ad do-
ἡ δούλη σου, λαλησάτω δὴ ἡ δούλη σου πρὸς τὸν κύ-
minū meū regem: si forte faciat rex
ριόν μου τὸν βασιλέα, εἴ πως ποιήσῃ ὁ βασιλεὺς τὸ
verbū ancille sue: q2 audiet rex
ῥῆμα τῆς παιδίσκης αὐτοῦ, ὅτι ἀκούσεται ὁ βασι-
τ liberabit ancillā suā de manu
λεὺς καὶ ἐξελεῖται τὴν δούλην αὐτοῦ ἐκ χειρὸς τοῦ
viri querētis delere me τ filiū meū
ἀνδρὸς τοῦ ζητοῦντος ἐξολοθρεῦσαί με καὶ τὸν υἱόν μου
simul de hereditate dñi. τ dicet
κατὰ τὸ αὐτὸ ἐκ τῆς κληρονομίας κυρίου. καὶ ἐρεῖ ἡ
ancilla tua: fiat iā verbū dñi mei regis
δούλη σου, γενηθήτω δὴ ὁ λόγος τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως
in sacrificiū. qm̄ sicut angelus dei sic dñs me⁹
εἰς θυσίαν. ὅτι καθὼς ἄγγελος θεοῦ οὕτως ὁ κύριός μου
rex: vt audiat bonū τ malū: τ
ὁ βασιλεύς, τοῦ εἰσακούειν τὸ καλὸν καὶ τὸ πονηρόν, καὶ
dñs deus tuus tecum sit. τ rñdit rex
κύριος ὁ θεός σου μετὰ σοῦ ἔσω. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασι-
τ dixit mulieri: nō iā abscōdas a me
λεὺς καὶ εἶπε τῇ γυναικί, μὴ δὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ τὸ
verbū qd ego interrogabo te. τ dixit muli-
ῥῆμα ὃ ἂν ἐγὼ ἐπερωτήσω σε. καὶ εἶπεν ἡ γυ-
er: loquatur iā dñs me⁹ rex.
νή, λαλησάτω δὴ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς.
τ dixit rex: si iā manus ioab te-
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἰ δὴ ἡ χεὶρ ἰωὰβ με-
cum in oibus istis? τ rñdit τ ait mu-
τὰ σοῦ ἐν πᾶσι τούτοις; καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν ἡ γυ-
lier regi: viuit aīa tua dñe mi rex
νὴ τῷ βασιλεῖ, ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου βασιλεῦ
si est ad dexterā aut ad sinistrā ex oib⁹ q̄ locutus est
εἰ ἔστιν εἰς τὰ δεξιὰ ἢ εἰς τὰ ἀριστερὰ ἐκ πάντων ὧν ἐλάλησεν
dñs meus rex: qm̄ seruus tuus ioab ipse
ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς, ὅτι ὁ δοῦλός σου ἰωὰβ αὐτὸς
precepit mihi: τ ipse
ἐνετείλατό μοι, καὶ αὐτὸς

D · E

vt tangat te. Que ait. Recordetur rex dñi dei sui vt nō multiplicentur proximi sanguinis ad vlciscendū: & nequaq̄ interficiant filiū meū: Qui ait. Viuit dñs: q̄a non cadet de capillis filij tui sup terram. Dixit ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad dñm meū regē verbū. Et ait. Loquere. Dixitq̄ mulier. Quare cogitasti huiuscemodi rē contra populum dei: & locutus est rex verbū istud vt peccet: & non reducat eiectum suum? Omnes morimur & q̄si aq̄ dilabimur in terram q̄ nō reuertūtur. Nec vult deus perire animam: sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus est. Nūc igitur veni vt loquar ad dñm meum regem verbum hoc presente populo. Et dixit ancilla tua. Loquar ad regem: si quomodo faciat rex verbum ancille sue. Et audiuit rex vt liberaret ancillā suā de manu oīm q volebāt de hereditate dei delere me & filiū meū simł. Dicat ergo ancilla tua vt fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim angel⁹ dei: sic ē dñs meus rex: vt nec bñdictiōe nec maledictōe moueatur. Vnde & dñs deus tuus ē tecū. Et rñdēs rex dixit ad mulierem. Ne abscondas a me verbū quod te interrogo. Dixitq̄ ei mulier. Loquere dñe mi rex. Et ait rex. Nunquid manus ioab tecum est in oībus istis? Respondit mulier & ait. Per salutē aīe tue domine mi rex nec ad sinistrā nec ad dextram est ex oībus his q̄ locutus est dominus meus rex. Seru⁹ ei tuus ioab ipe precepit mihi & ipse

לנגע בך: ותאמר יזכר נא המלך נגע גאל
את יהוה אלהיך מהרבית גאל רבה
הדם לשחת ולא ישמידו את שמד
בני ויאמר חי יהוה אם יפל נפל
משערת בנך ארצה: ותאמר
האשה תדבר נא שפחתך אל איש
אדני המלך דבר ויאמר דברי:
ותאמר האשה ולמה חשבתה
כזאת על עם אלהים ומדבר
המלך הדבר הזה כאשם לבלתי
השיב המלך את נדחו: כי מות שוב
נמות וכמים הנגרים ארצה מות
אשר לא יאספו ולא ישא אסף נשא
אלהים נפש וחשב מחשבות חשב
לבלתי ידח ממנו נדח: ועתה נדח
אשר באתי לדבר אל המלך בוא
אדני את הדבר הזה כי יראני
העם ותאמר שפחתך אדברה אמר דבר
נא אל המלך אולי יעשה המלך עשה
את דבר אמתו: כי ישמע המלך אמה שמע
להציל את אמתו מכף האיש נצל
להשמיד אתי ואת בני יחד שמד
מנחלת אלהים: ותאמר
שפחתך יהיה נא דבר אדני היה
המלך למנוחה כי כמלאך האלהים לאך
כן אדני המלך לשמע הטוב והרע רוע
ויהוה אלהיך יהי עמך: ויען ענה
המלך ויאמר אל האשה אל איש
נא תכחדי ממני דבר אשר אנכי כחד
שאל אתך ותאמר האשה ידבר
נא אדני המלך: ויאמר המלך היד
יואב אתך בכל זאת ותען ענה
האשה ותאמר חי נפשך אדני אמר
המלך אם אש להמין ולהשמיל ימן שמל
מכל אשר דבר אדני המלך כי
עבדך יואב הוא צוני והוא צוה

שם בפי שפחתך את כל הדברים
האלה׃ לבעבור סבב את פני
הדבר עשה עבדך יואב את
הדבר הזה ואדני חכם כחכמת
מלאך האלהים לדעת את כל
אשר בארץ׃ ויאמר המלך אל
יואב הנה נא עשיתי את הדבר
הזה ולך השב את הנער את
אבשלום׃ ויפל יואב אל פניו
ארצה וישתחו ויברך את המלך
ויאמר יואב היום ידע עבדך כי
מצאתי חן בעיניך אדני המלך
אשר עשה המלך את דבר
עבדו׃ ויקם יואב וילך גשורה
ויבא את אבשלום ירושלם׃
ויאמר המלך יסב אל ביתו ופני
לא יראה ויסב אבשלום אל
ביתו ופני המלך לא ראה׃
וכאבשלום לא היה איש יפה
בכל ישראל להלל מאד מכף
רגלו ועד קדקדו לא היה בו
מום׃ ובגלחו את ראשו והיה
מקץ ימים לימים אשר יגלח כי
כבד עליו וגלחו ושקל את שער
ראשו מאתים שקלים באבן
המלך׃ ויולדו לאבשלום שלושה
בנים ובת אחת ושמה תמר
היא היתה אשה יפת מראה׃
וישב אבשלום בירושלם
שנתים ימים ופני המלך לא
ראה׃ וישלח אבשלום אל יואב
לשלח אתו אל המלך ולא אבה
לבוא אליו וישלח עוד שנית
ולא אבה לבוא׃ ויאמר אל
עבדיו ראו חלקת יואב אל ידי
ולו שם שערים לכו והוצתה

posuit in os ancille tue omnia verba hec: vt verterem figuram sermonis huius. Seruus enim tuus ioab precepit istud. Tu autem domine mi rex sapiens es sicut habet sapientiam angelus dei: vt intelligas omnia super terram. Et ait rex ad ioab. Ecce placatus feci verbum tuum. Vade ergo & reuoca puerum absalom. Cadensque ioab super faciem suam in terram adorauit: & benedixit regi. Et dixit ioab. Hodie intellexit seruus tuus: quia inueni gratiam in oculis tuis domine mi rex. Fecisti enim sermonem domine mi rex serui tui. Surrexit ergo ioab & abiit in gessur & adduxit absalom in ierusalem. Dixit autem rex. Reuertatur in domum suam: & faciem meam non videat. Reuersus est itaque absalom in domum suam: & faciem regis non vidit. Porro sicut absalom vir non erat pulcher in omni israel: & decorus nimis. A vestigio pedis vsque ad verticem non erat in eo vlla macula. Et quando tondebat capillum: semel autem in anno tondebatur: quia grauabat eum cesaries: ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis pondere publico. Nati sunt autem absalom filii tres: & filia vna nomine thamar elegantis forme. Mansitque absalom in ierusalem duobus annis: & faciem regis non vidit. Misit itaque ad ioab vt mitteret eum ad regem. Qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset & ille noluisset venire ad eum: dixit seruis suis. Scitis agrum ioab iuxta agrum meum habentem messem ordei. Ite igitur & succendite eum

igni. Succenderunt ergo serui absalom segetem igni. Surrexitque ioab & venit ad absalom in domum eius & dixit. Quare succenderunt serui tui segetem meam igni. Et respondit absalom ad ioab. Misi ad te obsecrans vt venires ad me & mitterem te ad regem: & diceres ei. Quare veni de gessur. Melius mihi erat ibi esse. Obsecro ergo vt videam faciem regis: quod si memor est iniquitatis mee: interficiat me. Ingressus itaque ioab ad regem nunciauit ei omnia. Vocatusque est absalom & intrauit ad regem: & adorauit super faciem terre coram eo. Osculatusque est rex absalom. 15

Igitur post hec fecit sibi absalom currus & equites & quinquaginta viros qui precederent eum. Et mane consurgens absalom stabat iuxta introitum porte in via: & omnem virum qui habebat negocium vt veniret ad regis iudicium: vocabat absalom ad se & dicebat. De qua ciuitate es tu? Qui respondens aiebat. Ex vna tribu israel ego sum seruus tuus. Respondebatque ei absalom. Videtur mihi sermones tui boni & iusti: sed non est qui te audiat constitutus a rege. Dicebatque absalom. Quis me constituat iudicem super terram vt ad me veniant omnes qui habent negocium: & iuste iudicem. Sed & cum accederet ad eum homo vt salutaret illum: extendebat manum suam & apprehendens osculabatur eum. Faciebatque hoc omni israel venienti ad iudicium vt audiretur a rege: & sollicitabat

באש ויצתו עבדי אבשלום את
החלקה באש׃ ויקם יואב ויבא
אל אבשלום הביתה ויאמר
אליו למה הציתו עבדיך את
החלקה אשר לי באש׃ ויאמר
אבשלום אל יואב הנה שלחתי
אליך לאמר בא הנה ואשלחה
אתך אל המלך לאמר למה באתי
מגשור טוב לי עד אני שם
ועתה אראה פני המלך ואם
יש בי עון והמתני׃ ויבא יואב
אל המלך ויגד לו ויקרא אל
אבשלום ויבא אל המלך
וישתחו לו על אפיו ארצה לפני
המלך וישק המלך לאבשלום׃

Cap. xv.

ויהי מאחרי כן ויעש לו
אבשלום מרכבה וססים
וחמשים איש רצים לפניו׃
והשכים אבשלום ועמד על
יד דרך השער ויהי כל האיש
אשר יהיה לו ריב לבוא אל
המלך למשפט ויקרא אבשלום
אליו ויאמר אי מזה עיר אתה
ויאמר מאחד שבטי ישראל
עבדך׃ ויאמר אליו אבשלום
ראה דבריך טובים ונכחים
ושמע אין לך מאת המלך׃
ויאמר אבשלום מי ישמני
שפט בארץ ועלי יבוא כל
איש אשר יהיה לו ריב
ומשפט והצדקתיו׃ והיה
בקרב איש להשתחות לו
ושלח את ידו והחזיק לו ונשק
לו׃ ויעש אבשלום כדבר
הזה לכל ישראל אשר יבאו
למשפט אל המלך ויגנב

רָעַל אַבְשָׁלוֹם אֶת לֵב אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל׃
הָיָה רָבַע וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר
אָמַר הָלַךְ אַבְשָׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ אֵלְכָה
שָׁלַם נָּא וַאֲשַׁלֵּם אֶת נִדְרִי אֲשֶׁר
נָדַרְתִּי לַיהוָה בְּחֶבְרוֹן׃ כִּי נֵדֶר
יָשַׁב נָדַר עַבְדְּךָ בְּשִׁבְתִּי בִגְשׁוּר בַּאֲרָם
שׁוּב לֵאמֹר אִם יָשׁוֹב יְשִׁיבֵנִי יְהוָה
יְרוּשָׁלַם וְעָבַדְתִּי אֶת יְהוָה׃
הָלַךְ וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לֵךְ בְּשָׁלוֹם
קוּם שָׁלַח וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ חֶבְרוֹנָה׃ וַיִּשְׁלַח
רָגַל אַבְשָׁלוֹם מְרַגְּלִים בְּכָל שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת
שָׁפַר קוֹל הַשֹּׁפָר וַאֲמַרְתֶּם מָלַךְ
אַבְשָׁלוֹם בְּחֶבְרוֹן׃ וְאֶת אַבְשָׁלוֹם
מֵאָה הָלְכוּ מָאתַיִם אִישׁ מִירוּשָׁלַם
קְרֻאִים וְהֹלְכִים לְתֻמָּם וְלֹא
יָדְעוּ כָּל דָּבָר׃ וַיִּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם
יָעַץ אֶת אֲחִיתֹפֶל הַגִּילֹנִי יוֹעֵץ דָּוִד
מֵעִירוֹ מִגִּלֹה בְּזָבְחוֹ אֶת
הַזְּבָחִים וַיְהִי הַקֶּשֶׁר אַמִּץ
הָלַךְ וְהָעָם הוֹלֵךְ וָרָב אֶת אַבְשָׁלוֹם׃
בּוֹא נָגַד וַיָּבֹא הַמַּגִּיד אֶל דָּוִד לֵאמֹר הָיָה
לֶב אִישׁ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם׃
וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָל עֲבָדָיו אֲשֶׁר
בָּרַח אִתּוֹ בִירוּשָׁלַם קוּמוּ וְנִבְרָחָה כִּי
הָיָה פָּלַט לֹא תִהְיֶה לָּנוּ פְלֵיטָה מִפְּנֵי
פָּנָה הָלַךְ אַבְשָׁלוֹם מַהֲרוּ לָלֶכֶת פֶּן יְמַהֵר
מָהַר נָשַׂג נָדַח וְהִשִּׂגָנוּ וְהִדִּיחַ עָלֵינוּ אֶת
רוּעַ נָכָה הָרָעָה וְהִכָּה הָעִיר לְפִי חָרֶב׃
פֶּה אָמַר וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֶל
בָּחַר הַמֶּלֶךְ כְּכֹל אֲשֶׁר יִבְחַר
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הִנֵּה עֲבָדֶיךָ׃ וַיֵּצֵא
עָזַב הַמֶּלֶךְ וְכָל בֵּיתוֹ בְּרַגְלָיו וַיַּעֲזֹב
נָשָׁה הַמֶּלֶךְ אֵת עֶשֶׂר נָשִׁים
פִּלַגְשִׁים לִשְׁמֹר הַבָּיִת׃ וַיֵּצֵא
עָמַד הַמֶּלֶךְ וְכָל הָעָם בְּרַגְלָיו וַיַּעַמְדוּ

corda virorum israel. Post quadraginta autē annos dixit absalom ad regem dauid. Vadam & reddam vota mea q̄ voui dn̄o in hebron. Vouens enim vouit seruus tuus cum esset in gessur syrie dicēs. Si reduxerit me dominus in ierusalem: sacrificabo domino. Dixitq3 ei rex dd̄. Vade in pace. Et surrexit & abiit in hebron. Misit autem absalom exploratores in vniuersas tribus israel dicēs. Statī vt audieritis clangorem buccine dicite. Regnabit absalom in hebrō. Porro cum absalom ierunt ducenti viri de ierusalem vocati: euntes simplici corde & causam penitus ignorantes. Accersiuit quoq3 absalō achitofel gilonitem consiliariū dd̄ de ciuitate sua gilo. Cumq3 immolaret victimas facta est coniuratio valida: populusq3 concurrens augebatur cū absalō. Venit igitur nūcius ad dauid dicens. Toto corde vniuersus israel sequitur absalom. Et ait dauid seruis suis qui erant cū eo in ierusalē. Surgite & fugiam9: neq3 ei erit nobis effugium a facie absalō. Festinate egredi: ne forte veniens occupet nos: & impellat super nos ruinā: & pcutiat ciuitatē in ore gladii. Dixeruntq3 serui regis ad eum: Omnia quecunq3 precepit dn̄s noster rex libenter exequimur serui tui. Egressus ē ergo rex & vniuersa domus eius pedib9 suis. Et reliqt rex decem mulieres cōcubinas ad custodiēdam domum. Egressusq3 rex & oīs israel pedibus suis stetit

abesalom corda oīum viroꝝ
ἀβεσαλὼμ τὰς καρδίας πάντων τῶν ἀνδρῶν τοῦ
israel. ꝛ factū est post quadraginta ānos: ꝛ ai-
ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη, καὶ εἶπ-
it abesalom ad regē dicēs: va-
πεν ἀβεσαλὼμ πρὸς τὸν βασιλέα λέγων, πορεύσο-
dam iā ꝛ reddā vota mea q̄ vou-
μαι δὴ καὶ ἀποδώσω τὰς εὐχάς μου ἃς ηὐξάμην
dn̄o in chebron. qm̄ votū vouit seruus tu9
τῷ κυρίῳ ἐν χεβρών. ὅτι εὐχὴν ηὔξατο ὁ δοῦλός σου
qn̄ manebā in gessur in syria dicēs: si redu-
ὅτε ἐκαθήμην εἰς γεσσοὺρ ἐν συρίᾳ λέγων, ἐὰν ἐπιστρέ-
cens reduxerit me dn̄s in hierusalē: ꝛ seruiam
φων ἐπιστρέψῃ με ὁ κύριος εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ λατρεύσω
dn̄o. ꝛ dixit ei rex: vade in pace.
τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, πορεύου εἰς εἰρήνην.
ꝛ surrexit ꝛ abiit abesalom in chebron. ꝛ misit
καὶ ἀνέστη καὶ ᾤχετο ἀβεσαλὼμ εἰς χεβρών. καὶ ἀπέστειλεν
abesalom exploratores in vniuersas tribus
ἀβεσαλὼμ κατασκόπους εἰς πάσας τὰς φυλὰς τοῦ
israel dicēs: cū audieritis vos vocē buci
ἰσραὴλ λέγων, ἐν τῷ ἀκοῦσαι ὑμᾶς φωνὴν σάλπιγ-
ne ꝛ dicetis: regnauit abesalom in chebron.
γος καὶ ἐρεῖτε, βεβασίλευκεν ἀβεσαλὼμ ἐν χεβρών.
ꝛ ierunt cū abesalō ducenti viri
καὶ ἐπορεύθησαν μετὰ ἀβεσαλὼμ διακόσιοι ἄνδρες
de hierusalem vocati: ꝛ ibant in simplici
ἐξ ἱερουσαλὴμ ἐπίκλητοι, καὶ ἐπορεύοντο ἁπλότη-
tate: ꝛ nō nouerūt aliqđ verbū. ꝛ misit abe-
τι, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲν ῥῆμα. καὶ ἀπέστειλεν ἀβε-
salom ꝛ vocauit achitophel gelonitē
σαλὼμ καὶ ἐκάλεσε τὸν ἀχιτόφελ τὸν γελωναῖον τὸν
cōsiliariū dauid de ciuitate sua gelo.
σύμβουλον δαυὶδ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῦ τῆς γελώ.
cū imolaret ipse victimas: ꝛ fuit cōiuratio
ἐν τῷ θύειν αὐτὸν τὰς θυσίας, καὶ ἦν τὸ διαβούλιον
valida. ꝛ pp̄ls ibat ꝛ augebatur cū
ἰσχυρόν. καὶ ὁ λαὸς ἐπορεύετο καὶ ἐπληθύνετο μετὰ
abesalom. ꝛ venit nuncius ad
ἀβεσαλώμ. καὶ παραγίνεται ὁ ἀπαγγέλλων πρὸς
dauid dicēs: factū est cor viroꝝ israel post
δαυὶδ λέγων, ἐγενήθη καρδία ἀνδρῶν ἰσραὴλ ὀπί-
abesalom. ꝛ dixit dauid oībus ser-
σω ἀβεσαλώμ. καὶ εἶπε δαυὶδ πᾶσι τοῖς δού-
uis suis q̄ cū eo in hierusalem: surgite
λοις αὐτοῦ τοῖς μετ' αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλήμ, ἀνάστητε
ꝛ fugiamus: qm̄ nō est nobis salus a fa-
καὶ φύγωμεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν σωτηρία ἀπὸ προσ-
cie abesalom. festinate recedere ne p̄ueniat
ώπου ἀβεσαλώμ. σπεύσατε ἀπελθεῖν μὴ φθάσῃ
ꝛ occupet nos: ꝛ impellat sup nos ma-
καὶ καταλάβῃ ἡμᾶς, καὶ ἐπισπάσηται ἐφ' ἡμᾶς τὴν κα-
litiā: ꝛ percutiat ciuitatē in ore gladii.
κίαν, καὶ πατάξῃ τὴν πόλιν ἐν στόματι ῥομφαίας.
ꝛ dixerūt serui regis ad eum: in
καὶ εἶπον οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτόν, ἐν
oībus que eligit dn̄s nr̄ rex: ecce
πᾶσιν οἷς αἱρεῖται κύριος ἡμῶν ὁ βασιλεύς, ἰδοὺ οἱ
serui tui. ꝛ egressus est rex ꝛ vniuersa dom9
παῖδές σου. καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ οἶκος
eius pedites pedibus suis. ꝛ reliquit
αὐτοῦ πεζοὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. καὶ κατέλειπεν
rex decē mulieres de cōcubinis suis
ὁ βασιλεὺς δέκα γυναῖκας τῶν παλλακῶν αὐτοῦ
vt custodirēt domū suā. ꝛ egressus est rex
τοῦ φυλάσσειν τὸν οἶκον αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασι-
ꝛ oīs pp̄ls eius pedites. ꝛ steterūt
λεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ πεζοί. καὶ ἔστησαν

in domo lōginqua ꝛ vniuersi serui eius p
ἐν οἴκῳ τῷ μακρὰν καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀνὰ
manū eius p̄teribāt. ꝛ oīs cherethi ꝛ oīs
χεῖρα αὐτοῦ παρῆγον. καὶ πᾶς ὁ χερεθὶ καὶ πᾶς ὁ
phelethi ꝛ oēs gethei sexcēti viri q̄ venerūt
φελεθὶ καὶ πάντες οἱ γεθαῖοι ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ ἥκοντες
de geth pedites accedebāt añ faciē re-
ἐκ γὲθ πεζοὶ παρεπορεύοντο κατὰ πρόσωπον τοῦ βα-
gis. ꝛ dixit rex ad ethi getheū:
σιλέως. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐθὶ τὸν γεθαῖον,
cur vadis ꝛ tu nobiscū? reuertere ꝛ habita
ἱνατί πορεύῃ καὶ σὺ μεθ' ἡμῶν; ἐπίστρεφε καὶ οἴκει
cum rege: q2 peregrinus tu ꝛ q2 egres-
μετὰ τοῦ βασιλέως, ὅτι ἀλλότριος σὺ καὶ ὅτι με-
sus es de loco tuo. si heri venisti tu:
τῴκισας ἐκ τοῦ τόπου σου. εἰ ἐχθὲς παραγέγονας σύ,
ꝛ hodie cōpellā te vt eas nobiscū? ego
καὶ σήμερον κινήσω σε τοῦ πορεύεσθαι μεθ' ἡμῶν; ἐγὼ
aūt vadā quo vado. vade ꝛ re-
δὲ πορεύσομαι οὗ ἂν πορεύομαι. πορεύου καὶ ἀνάστρε-
duc fratres tuos tecum: ꝛ dn̄s faciet
φε τοὺς ἀδελφούς σου μετὰ σοῦ, καὶ κύριος ποιήσει
tecum miām ꝛ veritatē. ꝛ rn̄dit ethi
μετὰ σοῦ ἔλεος καὶ ἀλήθειαν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἐθὶ τῷ
regi ꝛ dixit: viuit dn̄s ꝛ viuit aīa tua do-
βασιλεῖ καὶ εἶπεν, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου κύ-
mine mi rex: qm̄ in loco vbi fuerit dn̄s
ριέ μου βασιλεῦ, ὅτι εἰς τὸν τόπον οὗ ἂν ᾖ ὁ κύριός
meus rex ꝛ si in morte ꝛ si in vitā
μου ὁ βασιλεὺς καὶ ἐὰν εἰς θάνατον καὶ ἐὰν εἰς ζωὴν
qm̄ ibi erit seru9 tuus. ꝛ dixit dauid ad ethi:
ὅτι ἐκεῖ ἔσται ὁ δοῦλός σου. καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς ἐθί,
vade ꝛ trāsi mecū. ꝛ trāsiuit ethi ge-
πορεύου καὶ διάβαινε μετ' ἐμοῦ. καὶ παρῆλθεν ἐθὶ ὁ γε-
theus ꝛ oēs viri q̄ cū eo ꝛ oēs
θαῖος καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ καὶ πάντες
serui eius ꝛ oīs terra voce magna flen-
οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ γῆ φωνῇ μεγάλῃ κλαί-
tes. ꝛ oīs pp̄ls trāsgrediebat in torrēte
οντες. καὶ πᾶς ὁ λαὸς διεπορεύετο ἐν τῷ χειμάρρῳ
cedron. ꝛ rex trāsiuit torrentē ce-
τοῦ κέδρων. καὶ ὁ βασιλεὺς διέβη τὸν χειμάρρουν κέ-
dron. ꝛ cūctus pp̄ls incedebat ante faci-
δρων. καὶ πᾶς ὁ λαὸς παρεπορεύετο ἐπὶ πρόσω-
em eius p desertū. ꝛ ecce sadoc ꝛ vniuer-
πον αὐτοῦ τὴν ἔρημον. καὶ ἰδοὺ σαδὼκ καὶ πάν-
si leuite cū eo portātes arcā
τες οἱ λευῖται μετὰ αὐτοῦ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς
federis dei. ꝛ deposuerūt arcā dei.
διαθήκης τοῦ θεοῦ. καὶ ἔστησαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ.
ꝛ ascēdit abiathar donec cessauit pp̄ls exire ex
καὶ ἀνέβη ἀβιαθὰρ ἕως ἐπαύσατο ὁ λαὸς διελθεῖν ἐκ
ciuitate. ꝛ dixit rex ad sadoc:
τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σαδώκ,
reduc arcā dei in vrbē: si
ἐπίστρεψον τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ εἰς τὴν πόλιν, ἐὰν
inuenero grām corā dn̄o: ꝛ reducet me: ꝛ
εὕρω χάριν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπιστρέψει με, καὶ
ostēdet eā ꝛ decorē eius. ꝛ si di-
δείξει αὐτὴν καὶ τὴν εὐπρέπειαν αὐτῆς. καὶ ἐὰν εἴ-
xerit mihi: neq3 volui te: ecce ego: faciat mihi qđ pla-
πῃ μοι, οὐκ ἠθέληκά σε, ἰδοὺ ἐγώ, ποιείτω μοι τὸ ἀρε-
cuerit corā se. ꝛ dixit rex sa-
στὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ σα-
doc sacerdoti: vide tu reuertere in ciuitatē in
δὼκ τῷ ἱερεῖ, βλέπε σὺ ἀνάστρεφε εἰς τὴν πόλιν ἐν
pace: ꝛ ecce achimaas filius tu9 ꝛ ionathan
εἰρήνῃ, καὶ ἰδοὺ ἀχιμαὰς ὁ υἱός σου καὶ ἰωνάθαν

procul a domo: & vniuersi serui eius ambulabāt iuxta eū: & legiões cerethi & phelethi & oēs gethei pugnatores validi sexcenti viri qui secuti eū fuerāt de geth pedites p̄cedebāt regē. Dixit aūt rex ad ethai getheum. Cur venis nobiscum? Reuertere & habita cū rege: quia pegrin9 es & egressus es de loco tuo. Heri venisti: & hodie cōpelleris nobiscum egredi? Ego autē vadam quo iturus sum. Reuertere & reduc tecum fr̄es tuos: & dn̄s faciet tecū misericordiā & veritatem. Et rn̄dit ethai regi dicens. Viuit dn̄s & viuit dn̄s meus rex: qm̄ in quocunq3 loco fueris dn̄e mi rex siue in morte siue in vita: ibi erit seruus tuus. Et ait dauid ethai. Veni & trāsi. Et transiit ethai getheus & oēs viri q cū eo erāt: & reliqua multitudo. Oēsq3 flebant voce magna: & vniuers9 populus transibat. Rex vero trāsgrediebatur torrentē cedrō: & cunctus pp̄ls incedebat cōtra viā q̄ respicit ad desertū. Venit aūt sadoch sacerdos & vniuersi leuite cum eo portantes arcam federis dei: & deposuerunt arcam dei. Et ascendit abiathar donec expletus esset oīs pp̄ls q egressus fuerat de ciuitate. Et dixit rex ad sadoch. Reporta arcam dei in vrbē. Si inuenero gratiam in oculis dn̄i: reducet me & ostendet mihi eā & tabernaculū suū. Si autem dixerit mihi: nō places: presto sum: faciat quod bonum est corā se. Et dixit rex ad sadoch sacerdotem. O videns reuertere in ciuitatem in pace: & achimaas filius tuus & ionathan

רָחַק בֵּית הַמֶּרְחָק׃ וְכָל עֲבָדָיו עֹבְרִים
עַל יָדוֹ וְכָל הַכְּרֵתִי וְכָל הַפְּלֵתִי
מֵאָה וְכָל הַגִּתִּים שֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ
בּוֹא אֲשֶׁר בָּאוּ בְרַגְלוֹ מִגַּת עֹבְרִים
פָּנָה אָמַר עַל פְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל
הָלַךְ אִתַּי הַגִּתִּי לָמָּה תֵלֵךְ גַּם אַתָּה
יָשַׁב אִתָּנוּ שׁוּב וְשֵׁב עִם הַמֶּלֶךְ כִּי
קוּם נָכְרִי אַתָּה וְגַם גֹּלֶה אַתָּה לִמְקוֹמֶךָ׃
תְּמֹל נוּעַ תְּמוֹל בּוֹאֶךָ וְהַיּוֹם אֲנוֹעֲךָ עִמָּנוּ
הָלַךְ הָלַךְ לָלֶכֶת וַאֲנִי הוֹלֵךְ עַל אֲשֶׁר אֲנִי
שׁוּב הוֹלֵךְ שׁוּב וְהָשֵׁב אֶת אַחֶיךָ עִמָּךְ
עָנָה חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ וַיַּעַן אִתַּי אֶת הַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמַר חַי יְהוָה וְחֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
הָיָה כִּי אִם בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה שָּׁם
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אִם לְמָוֶת אִם לְחַיִּים
אָמַר כִּי שָׁם יִהְיֶה עַבְדֶּךָ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד
הָלַךְ עָבַר אֶל אִתַּי לֵךְ וַעֲבֹר וַיַּעֲבֹר אִתַּי
הַגִּתִּי וְכָל אֲנָשָׁיו וְכָל הַטַּף אֲשֶׁר
בָּכָה אִתּוֹ׃ וְכָל הָאָרֶץ בּוֹכִים קוֹל
גָּדַל גָּדוֹל וְכָל הָעָם עֹבְרִים וְהַמֶּלֶךְ
עֹבֵר בְּנַחַל קִדְרוֹן וְכָל הָעָם
פָּנָה דָּבַר עֹבְרִים עַל פְּנֵי דֶרֶךְ אֶת הַמִּדְבָּר׃
וְהִנֵּה גַם צָדוֹק וְכָל הַלְוִיִּם אִתּוֹ
אָרַן בָּרַת נֹשְׂאִים אֶת אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים
וַיַּצִּקוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
עָלָה תָּמַם וַיַּעַל אֶבְיָתָר עַד תֹּם כָּל הָעָם
אָמַר לַעֲבוֹר מִן הָעִיר׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לְצָדוֹק הָשֵׁב אֶת אֲרוֹן
מָצָא הָאֱלֹהִים הָעִיר אִם אֶמְצָא חֵן
שׁוּב רָאָה בְּעֵינֵי יְהוָה וֶהֱשִׁבַנִי וְהִרְאַנִי
אֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ׃ וְאִם כֹּה יֹאמַר
עָשָׂה לֹא חָפַצְתִּי בָּךְ הִנְנִי יַעֲשֶׂה
לִּי כַּאֲשֶׁר טוֹב בְּעֵינָיו׃
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל צָדוֹק הַכֹּהֵן
רָאָה שׁוּב הֲרוֹאֶה אַתָּה שֻׁבָה הָעִיר
בְּשָׁלוֹם וַאֲחִימַעַץ בִּנְךָ וִיהוֹנָתָן

בן אביתר שני בניכם אתכם: ראו אנכי מתמהמה בערבות המדבר עד בוא דבר מעמכם להגיד לי: וישב צדוק ואביתר את ארון האלהים ירושלם וישבו שם: ודוד עלה במעלה הזיתים עלה ובוכה וראש לו חפוי והוא הלך יחף וכל העם אשר אתו חפו איש ראשו ועלו עלה ובכה: ודוד הגיד לאמר אחיתפל בקשרים עם אבשלום ויאמר דוד סכל נא את עצת אחיתפל יהוה: ויהי דוד בא עד הראש אשר ישתחוה שם לאלהים והנה לקראתו חושי הארכי קרוע כתנתו ואדמה על ראשו: ויאמר לו דוד אם עברת אתי והיית עלי למשא: ואם העיר תשוב ואמרת לאבשלום עבדך אני המלך אהיה עבד אביך ואני מאז ועתה ואני עבדך והפרתה לי את עצת אחיתפל: והלוא עמך שם צדוק ואביתר הכהנים והיה כל הדבר אשר תשמע מבית המלך תגיד לצדוק ולאביתר הכהנים: הנה שם עמם שני בניהם אחימעץ לצדוק ויהונתן לאביתר ושלחתם בידם אלי כל דבר אשר תשמעו: ויבא חושי רעה דוד העיר ואבשלום יבוא ירושלם:

ודוד עבר מעט מהראש והנה ציבא נער מפיבשת לקראתו וצמד חמרים חבשים ועליהם מאתים לחם ומאה

שנה · תמה · נגד · ארן · עלה · בכה · חפה · אמר · רצן היה · בוא · שחה · קרע · נשא שוב · היה · פור · רצן · שמע נגד · שנה · בוא · מצא

filius abiathar duo filii vestri sint vobiscum. Ecce ego abscondar in cāpestribus deserti: donec veniat sermo a vobis īdicās mihi. Reportauerunt ergo sadoch & abiathar arcam dei in ierusalem: & manserunt ibi. Porro dauid ascēdebat cliuū oliuarū scādēs & flēs nudis pedibus incedēs & operto capite. Sed & omnis populus qui erat cū eo operto capite ascēdebat plorās. Nūciatū est aūt dauid q̄ achitofel esset in coniuratiōe cum absalom. Dixitq; dd. Infatua queso dn̄e consiliū achitofel. Cunq; ascenderet dauid summitatē mōtis in quo adoraturus erat deū: ecce occurrit ei chusi arachites scissa veste & terra pleno capite. Et dixit ei dd. Si veneris mecum: eris mihi oneri: si aūt ī ciuitatem reuertaris & dixeris absalom Seruus tuus sum rex: sicut fui seruus patris tui: sic ero seruus tuus: dissipabis consiliū achitofel. Habes autem tecum sadoch & abiathar sacerdotes: & oē verbum quodcunq; audieris in domo regis: indicabis sadoch & abiathar sacerdotibus. Sunt enim cū eis duo filii eorū achimaas filius sadoch: & ionathan filius abiatar: & mittetis per eos ad me oē verbum quod audieritis. Veniēte ergo chusi amico dd in ciuitatē: absalō quoq; ingressus ē ierusalē. 16.

Vnq; dd trāsisset paululū mōtis verticē: apparuit syba puer miphiboseth in occursū eius cū duobus asinis qui onerati erāt ducētis pāibus: & centum alligaturis vue

filius abiathar ambo filii vestri vobiscum. ecce
υἱὸς ἀβιαθὰρ ἀμφότεροι υἱοὶ ὑμῶν μεθ' ὑμῶν. ἰδοὺ
ego expecto vos in campestribus deserti: donec
ἐγὼ προσδέχομαι ὑμᾶς ἐν ἀραβὼθ τῆς ἐρήμου, ἕως οὗ
veniat sermo a vobis vt nuncietur mihi. et re
ἔλθῃ ὁ λόγος παρ' ὑμῶν τοῦ ἀπαγγελθῆναί μοι. καὶ ἀνέ
duxerunt sadoc et abiathar arcam dei
στρεψαν σαδὼκ καὶ ἀβιαθὰρ τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ
in hierusalem: et manserunt ibi. et dauid ascen
εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκάθισαν ἐκεῖ. καὶ δαυὶδ ἀνέβαι
debat sup ascensum oliuarum et flebat: et
νεν ἐπὶ τὴν ἀνάβασιν τῶν ἐλαιῶν καὶ ἔκλαιεν, καὶ
caput eius opertum: et ipse in
ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπικεκαλυμμένη, καὶ αὐτὸς ἐπορεύε
bat nudis pedibus: et omnis populus qui cum
το ἀνυπόδετος, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐ
eo operuit vnusquisque caput suum. et
τοῦ ἐπεκάλυψεν ἕκαστος τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ
ascendebant ascendentes et flentes. et dauid
ἀνέβαινον ἀναβαίνοντες καὶ κλαίοντες. καὶ τῷ δαυὶδ
nunciauerunt dicentes: et achitophel in coniu
ἀπήγγειλαν λέγοντες, καὶ ἀχιτόφελ ἐν τοῖς συστρε
ratis cum abesalom. et dixit dauid: domine
φομένοις μετὰ ἀβεσσαλώμ. καὶ εἶπε δαυίδ, κύριε
deus meus infatua iam consilium achitophel. et
ὁ θεός μου ματαίωσον δὴ τὴν βουλὴν ἀχιτόφελ. καὶ
factum est dauid veniente vsque ad cacumen vbi adorauit
ἐγένετο δαυὶδ παραγινομένου ἕως ῥῶς οὗ προσεκύνησεν
ibi deo: et ecce venit in occursum eius
ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ ἰδοὺ ἥκει εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ
chusi archi socius dauid scissa ve
χουσὶ ὁ ἀρχὶ ἑταῖρος δαυὶδ διερρηχὼς τὸν χιτῶ
ste et terra sup caput eius. et dixit ei
να καὶ γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ
dauid: si transieris mecum eris sup me onus.
δαυίδ, ἐὰν διέλθῃς μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐπ' ἐμὲ φορτίον.
si in ciuitatem reuertaris: et dices abessa
ἐὰν εἰς τὴν πόλιν ἀναστρέψῃς, καὶ ἐρεῖς τῷ ἀβεσσα
lom: seruus tuus sum rex: sine me viuere.
λώμ, παῖς σου εἰμὶ βασιλεῦ, ἔασόν με ζῆσαι.
seruus patris tui fui tunc et nuper: et
παῖς τοῦ πατρός σου ἤμην τότε καὶ ἀρτίως, καὶ
nunc ego seruus tuus. et dissipa mihi con
νῦν ἐγὼ δοῦλός σου, καὶ διασκέδασόν μοι τὴν βου
silium achitophel. et ecce ibi tecum sadoc et
λὴν ἀχιτόφελ. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ μετὰ σοῦ σαδὼκ καὶ
abiathar sacerdotes. et erit omne verbum quod audieris
ἀβιαθὰρ οἱ ἱερεῖς. καὶ ἔσται πᾶν ῥῆμα ὃ ἂν ἀκούσῃς
a rege renunciabis sadoc et
παρὰ τοῦ βασιλέως ἀναγγελεῖς τῷ σαδὼκ καὶ
abiathar sacerdotibus. et ecce ibi duo filii eo
τῷ ἀβιαθὰρ τοῖς ἱερεῦσι. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ δύο υἱοὶ αὐ
rum cum eis achimaas filius sadoc et ionathan
τῶν μετ' αὐτῶν ἀχιμάας ὁ υἱὸς σαδὼκ καὶ ἰωναθὰν
filius abiathar. et mittetis in manibus eo
υἱὸς ἀβιαθάρ. καὶ ἐξαποστελεῖτε ἐν ταῖς χερσὶν αὐ
rum ad me omne verbum quod audieritis. et ingredi
τῶν πρός με πᾶν ῥῆμα ὃ ἂν ἀκούσητε. καὶ εἰσεπορεύε
tur chusi amicus dauid in ciuitatem: et abe
το χουσὶ ἑταῖρος δαυὶδ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀβεσ
salom nuper ingrediebatur in hierusalem.
σαλὼμ ἄρτι εἰσεπορεύετο εἰς ἱερουσαλήμ. Ca. 16.
Et dauid transiit paululum a cacumine: et
Καὶ δαυὶδ διῆλθε μικρὸν ἀπὸ τῆς ῥῶς, καὶ
ecce siba puer mephiboseth veniebat in
ἰδοὺ σιβὰ τὸ παιδάριον μεμφιβόσθε ἤρχετο εἰς
occursum ei: et par asinorum qui onerati erant: et
ἀπάντησιν αὐτῷ, καὶ ζεῦγος ὄνων ἐπισεσαγμένων, καὶ
sup eos ducenti panes: et oephi
ἐπ' αὐτῶν διακόσιοι ἄρτοι, καὶ οἰφὶ

Infra. 17.c.

A

vue passe. et centum masse palatharum. et vter vini. et di
σταφίδων. καὶ ἑκατὸν παλάθαι. καὶ νέβελ οἴνου. καὶ εἶ
xit rex ad siba: quid hec tibi? et dixit
πεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σιβά, τί ταῦτά σοι; καὶ εἶπε
siba: asini domui regis vt ascendant: et
σιβά, οἱ ὄνοι τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἐπιβαίνειν, καὶ
panes et palathe et vue passe in cibum
οἱ ἄρτοι καὶ αἱ παλάθαι καὶ σταφίδες εἰς βρῶσιν τοῖς
pueris: et vinum vt bibat qui defecerit in
παιδαρίοις, καὶ ὁ οἶνος πίνειν τῷ ἐκλελυμένῳ ἐν τῇ
deserto. et dixit rex: vbi est filius do
ἐρήμῳ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ποῦ ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ κυ
mini tui? et dixit siba ad regem: ecce ma
ρίου σου; καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα, ἰδοὺ κά
net in hierusalem. et dicit: hodie reducent
θηται ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ λέγει, σήμερον ἐπιστρέψουσί
mihi domus israel regnum patris mei.
μοι ὁ οἶκος ἰσραὴλ τὴν βασιλείαν τοῦ πατρός μου.
et ait rex ad siba: ecce tibi erunt om
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σιβά, ἰδού σοι ἔσται πάν
nia que erant mephiboseth. et dixit siba: adoro:
τα τὰ τοῦ μεμφιβόσθε. καὶ εἶπε σιβά, προσκυνῶ,
inueniam gratiam in oculis tuis domine mi rex. et
εὕροιμι χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου κύριέ μου βασιλεῦ. καὶ
venit rex dauid vsque ad bahurim. et ecce
παραγίνεται ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἕως βαουρίμ. καὶ ἰδοὺ
inde vir egrediebatur de cognatione domus saul: et no
ἐκεῖθεν ἀνὴρ ἐξεπορεύετο ἐκ πατριᾶς οἴκου σαούλ, καὶ ὄνο
men ei semei filius gera procedebat egrediens: et
μα αὐτῷ σεμεῒ υἱὸς γηρὰ ἐξεπορεύετο ἐκπορευόμενος, καὶ
maledicens et mittens lapides contra dauid et
κακολογῶν καὶ βάλλων λίθους ἐπὶ τὸν δαυὶδ καὶ
contra vniuersos seruos eius. et omnis populus
ἐπὶ πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς
et omnes bellatores a dextris et a sinistris
καὶ πάντες οἱ δυνατοὶ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν
regis. et ita dixit semei cum ma
τοῦ βασιλέως. καὶ οὕτως εἶπε σεμεῒ ἐν τῷ κα
lediceret ei: egredere egredere vir sanguinum
ταρᾶσθαι αὐτόν, ἔξελθε ἔξελθε ἀνὴρ τῶν αἱμάτων
et vir iniquus: restituit in te dominus vniuer
καὶ ἀνὴρ ὁ παράνομος, ἐπέστρεψεν ἐπὶ σὲ κύριος πάν
sum sanguinem domus saul: eo quod regna
τα τὰ αἵματα τοῦ οἴκου σαούλ, ἀνθ' ὧν ἐβασίλευ
sti pro eo. et dedit dominus regnum in
σας ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἔδωκε κύριος τὴν βασιλείαν εἰς
manus abesalom filii tui. et indicauit tibi
χεῖρας ἀβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ σου. καὶ ἔδειξέ σοι τὴν
maliciam tuam quoniam vir sanguinum tu es. et dixit
κακίαν σου ὅτι ἀνὴρ αἱμάτων σὺ εἶ. καὶ εἶπεν
abessa filius saruie ad regem: quare ma
ἀβεσσὰ υἱὸς σαρουΐα πρὸς τὸν βασιλέα, ἵνα τί κα
ledicit canis mortuus ille domino meo
ταρᾶται ὁ κύων ὁ τεθνηκὼς οὗτος τὸν κύριόν μου
regi? vadam iam et auferam ca
τὸν βασιλέα; διελεύσομαι δὴ καὶ ἀφελῶ τὴν κεφα
put eius. et dixit rex ad abessa: quid
λὴν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἀβεσσά, τί
mihi et vobis filii saruie? et dimittite eum: et i
ἐμοὶ καὶ ὑμῖν υἱοὶ σαρουΐα; καὶ ἄφετε αὐτόν, διό
deo maledicit mihi: quia dominus dixit ei vt male
τι καταρᾶταί μοι, ὅτι κύριος εἶπεν αὐτῷ κακολο
diceret dauid. et quis dicet ei quare fe
γεῖν τὸν δαυίδ. καὶ τίς ἐρεῖ αὐτῷ τί ὅτι πε
cisti sic? et dixit dauid ad abessa et
ποίηκας οὕτως; καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεσσὰ καὶ
ad vniuersos seruos suos: ecce
πρὸς πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ἰδοὺ

B 3.Re. 2.b.

Infra. 19.d. Eccle. 13.c.

C

passe. & centum massis palatarum & vtre vini. Et dixit rex syba. Quid sibi volunt hec? Rn̄ditq; syba. Dn̄e mi rex: asini domesticis regis vt sedeāt: & panes & palate ad vescendū pueris tuis: vinū āt vt bibat si quis defecerit ī deserto. Et ait rex. Vbi est filius domini tui? Respōditq; syba regi. Remansit in ierusalem dicens. Hodie restituet mihi domus israel regnum patris mei. Et ait rex syba. Tua sunt oīa que fuerunt mephiboseth. Dixitq; syba. Oro vt inueniā gratiā apud te dn̄e mi rex. Vēit ergo rex dauid vsq; bahurim. Et ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus saul nomine semei filius gera: p̄cedebatq; egrediēs & maledicebat: mittebatq; lapides cōtra dd & cōtra vniuersos seruos regis dauid. Oīs āt ppl's & vniuersi bellatores a dextro & a sinistro latere regis incedebāt. Ita aūt loq̄batur semei cū malediceret regi. Egredere: egredere vir sanguinū & vir belial. Reddidit tibi dn̄s vniuersū sanguinē domus saul: q̄m inuasisti regnū p̄ eo: & dedit dominus regnum in manu absalō filii tui: & ecce premunt te mala tua: q̄m vir sanguinū es. Dixit autem abisai filius saruie regi. Quare maledicit canis hic moriturus domino meo regi? Vadam & amputabo caput eius. Et ait rex. Quid mihi & vobis est filii saruie? Dimitte eū vt maledicat. Dominus enī p̄cepit ei vt malediceret dd. Et q̄s est qui audeat dicere quare sic fecerit. Et ait rex abisai & vniuersis seruis suis. Ecce

צמוקים ומאה קיץ ונבל יין: ויאמר המלך אל ציבא מה אלה לך ויאמר ציבא החמורים לבית המלך לרכב והלחם והקיץ לאכל הנערים והיין לשתות היעף במדבר: ויאמר המלך ואיה בן אדניך ויאמר ציבא אל המלך הנה יושב בירושלם כי אמר היום ישיבו לי בית ישראל את ממלכות אבי: ויאמר המלך לציבא הנה לך כל אשר למפיבשת ויאמר ציבא השתחויתי אמצא חן בעיניך אדני המלך: ובא המלך דוד עד בחורים והנה משם איש יוצא ממשפחת בית שאול ושמו שמעי בן גרא יצא יצוא ומקלל: ויסקל באבנים את דוד ואת כל עבדי המלך דוד וכל העם וכל הגברים מימינו ומשמאלו: וכה אמר שמעי בקללו צא צא איש הדמים ואיש הבליעל: השיב עליך יהוה כל דמי בית שאול אשר מלכת תחתו ויתן יהוה את המלוכה ביד אבשלום בנך והנך ברעתך כי איש דמים אתה: ויאמר אבישי בן צרויה אל המלך למה יקלל הכלב המת הזה את אדני המלך אעברה נא ואסירה את ראשו: ויאמר המלך מה לי ולכם בני צרויה כי יקלל כי יהוה אמר לו קלל את דוד ומי יאמר מדוע עשיתה כן: ויאמר דוד אל אבישי ואל כל עבדיו הנה

צמק קוץ · אמר · שתה · דבר · ישב · שוב · מלך · שחה מצא · בוא · יצא · שפחה · קלל · סקל · ימן שמל · יצא · בל · שוב · נתן · רוץ · מות · עבר · סור · אמר · ידע עשה

ויאמר דוד אל אבישי ואל כל עבדיו הנה בני אשר יצא ממעי מבקש את נפשי ואף כי עתה בן הימיני הנחו לו ויקלל כי אמר לו יהוה: אולי יראה יהוה בעיני והשיב יהוה לי טובה תחת קללתו היום הזה: וילך דוד ואנשיו בדרך ושמעי הלך בצלע ההר לעמתו הלוך ויקלל ויסקל באבנים לעמתו ועפר בעפר: ויבא המלך וכל העם אשר אתו עיפים וינפש שם: ואבשלום וכל העם איש ישראל באו ירושלם ואחיתפל אתו: ויהי כאשר בא חושי הארכי רעה דוד אל אבשלום ויאמר חושי אל אבשלום יחי המלך יחי המלך: ויאמר אבשלום אל חושי זה חסדך את רעך למה לא הלכת את רעך: ויאמר חושי אל אבשלום לא כי אשר בחר יהוה והעם הזה וכל איש ישראל לו אהיה ואתו אשב: והשנית למי אני אעבד הלוא לפני בנו כאשר עבדתי לפני אביך כן אהיה לפניך: ויאמר אבשלום אל אחיתפל הבו לכם עצה מה נעשה: ויאמר אחיתפל אל אבשלום בוא אל פלגשי אביך אשר הניח לשמור הבית ושמע כל ישראל כי נבאשת את אביך וחזקו ידי כל אשר אתך: ויטו לאבשלום האהל על הגג ויבא אבשלום אל פלגשי אביו לעיני כל ישראל: ועצת אחיתפל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל איש בדבר האלהים כן כל עצת אחיתפל גם לדוד גם לאבשלם:

filius meus qui egressus est de vtero meo quęrit animam meam: quãtomagis hic filius gemini: dimittite eum vt maledicat iuxta pceptũ dñi si forte respiciat dominus afflictionẽ meã: & reddat mihi dominus bonũ p maledictione hac hodierna. Ambulabat itaq; dauid & socii eius per viã cũ eo. Semei autem per iugũ montis ex latere contra illum gradiebatur maledicens & mittens lapides aduersum eũ: terramq; spargens. Venit itaq; rex dauid & vniuersus populus cum eo lassus: & refocillati sunt ibi. Absalom ãt & oĩs populus eius ingressi sunt ierusalẽ sed & achitofel cum eo. Cum autẽ venisset chusi arachites amicus dauid ad absalom locutus est ad eum. Salue rex. salue rex. At quem absalõ. Hec est inquit gratia tua ad amicum tuum? Quare nõ iuisti cũ amico tuo? Responditq; chusi ad absalõ. Nequaq̃: quia illius ero quem elegit dñs: & oĩs hic populus & vniuersus israel: & cum eo manebo. Sed vt & hoc inferam cui ego seruiturus sum? Nonne filio regis? Sicut parui patri tuo: ita pebo & tibi. Dixit autem absalom ad achitofel. Inite consilium quid agere debeamus. Et ait achitofel ad absalom. Ingredere ad concubinas patris tui quas dimisit ad custodiendã domum: vt cum audierit omnis israel q͂ fedaueris patrem tuum: roborentur tecum manus eorum. Tetenderunt ergo absalom tabernaculum in solario: igressusq; est ad concubinas patris sui coram vniuerso israel. Consilium autem achitofel q̃d dabat in diebus illis: quasi si quis consuleret deum. Sic erat omne cõsilium achitofel: & cum esset cum dauid: & cũ esset cum absalom. 17.

ὁ υἱός μου ὁ ἐξελθὼν ἐκ τῆς κοιλίας μου ζητεῖ τὴν ψυχήν μου, ἐ͂τι ὁ νῦν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἰεμιναίου; ἄφετε αὐτὸν καταρᾶσθω, ὅτι κύριος εἴρηκεν αὐτῷ, εἴ πως ἴδοι κύριος ἐν τῇ ταπεινώσει μου, καὶ ἀνταποδώσει μοι κύριος ἀγαθὰ ἀντὶ τῆς κατάρας αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ ἐπορεύετο δαυὶδ καὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ σεμεεὶ ἐπορεύετο κατὰ τὸ κλίτος τοῦ ὄρους, ἐχόμενα αὐτοῦ ἐπορεύετο καὶ κατηρᾶτο, καὶ ἔβαλλε λίθους ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ τῷ χοῒ πάσσων. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ ἐκλελυμένοι, καὶ ἀνέψυξαν ἐκεῖ. καὶ ἀβεσσαλὼμ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀνδρῶν ἰσραὴλ εἰσῆλθον εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀχιτόφελ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὅτε ἦλθε χουσὶ ὁ ἀρχὶ ἑταῖρος δαυὶδ πρὸς ἀβεσσαλώμ, καὶ εἶπε χουσὶ τῷ ἀβεσσαλώμ, ζήτω ὁ βασιλεύς, ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ εἶπεν ἀβεσσαλὼμ τῷ χουσί, τοῦτο τὸ ἔλεός σου μετὰ τοῦ ἑταίρου σου; ἱνατί οὐκ ἐπορεύθης μετὰ τοῦ ἑταίρου σου; καὶ εἶπε χουσὶ πρὸς ἀβεσσαλώμ, οὐχί, ἀλλὰ κατόπισθεν οὗ ἐξελέξατο κύριος καὶ ὁ λαὸς οὗτος καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραήλ, αὐτῷ ἔσομαι καὶ μετ᾽ αὐτοῦ καθήσομαι. καὶ τὸ δεύτερον τίνι ἐγὼ δουλεύσω, οὐκ ἐνώπιον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ; ὡς ἐδούλευσα τῷ πατρί σου οὕτως ἔσομαι μετὰ σοῦ. καὶ εἶπεν ἀβεσσαλὼμ πρὸς ἀχιτόφελ, φέρετε ἑαυτοῖς βουλὴν τί ποιήσομεν; καὶ εἶπεν ἀχιτόφελ πρὸς ἀβεσσαλώμ, εἴσελθε πρὸς τὰς παλλακὰς τοῦ πατρός σου, ἃς κατέλιπε φυλάσσειν τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀκούσεται πᾶς ἰσραὴλ ὅτι κατῄσχυνας τὸν πατέρα σου, καὶ ἐνισχύσουσιν αἱ χεῖρες πάντων τῶν μετὰ σοῦ. καὶ ἔπηξαν σκηνὴν τῷ ἀβεσσαλὼμ ἐπὶ τὸ δῶμα, καὶ εἰσῆλθεν ἀβεσσαλὼμ πρὸς τὰς παλλακὰς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἡ βουλὴ ἀχιτόφελ ἣν ἐβουλεύσατο ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρώταις, καθὼς ἐρωτᾷ τις διὰ τοῦ θεοῦ, οὕτως πᾶσα ἡ βουλὴ ἀχιτόφελ καὶ τῷ δαυὶδ καὶ τῷ ἀβεσσαλώμ.

Ca. 17.

Cap. xvii.

ויאמר אחיתפל אל אבשלום אבחרה נא שנים עשר אלף איש ואקומה וארדפה אחרי דוד הלילה: ואבוא עליו והוא יגע ורפה ידים והחרדתי אתו ונס כל העם אשר אתו והכיתי את המלך לבדו: ואשיבה כל העם אליך כשוב הכל האיש אשר אתה מבקש כל העם יהיה שלום: ויישר הדבר בעיני אבשלם ובעיני כל זקני ישראל: ויאמר אבשלום קרא נא גם לחושי הארכי ונשמעה מה בפיו גם הוא: ויבא חושי אל אבשלום ויאמר אבשלום אליו לאמר כדבר הזה דבר אחיתפל הנעשה את דברו אם אין אתה דבר: ויאמר חושי אל אבשלום לא טובה העצה אשר יעץ אחיתפל בפעם הזאת: ויאמר חושי אתה ידעת את אביך ואת אנשיו כי גברים המה ומרי נפש המה כדב שכול בשדה ואביך איש מלחמה ולא ילין את העם: הנה עתה הוא נחבא באחת הפחתים או באחד המקומות והיה כנפל בהם בתחלה ושמע השמע ואמר היתה מגפה בעם אשר אחרי אבשלם: והוא גם בן חיל אשר לבו כלב האריה המס ימס כי ידע כל ישראל כי גבור אביך ובני חיל אשר אתו: כי יעצתי האסף יאסף עליך כל ישראל מדן ועד באר שבע כחול אשר על הים לרב ופניך הלכים בקרב:

Καὶ εἶπεν ἀχιτόφελ πρὸς ἀβεσσαλώμ, ἐκλέξομαι ἐμαυτῷ δώδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἀναστὰς καταδιώξω ὀπίσω δαυὶδ τὴν νύκτα, καὶ ἐπελεύσομαι ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ αὐτὸς κοπιῶν καὶ ἐκλελυμένος ταῖς χερσίν, καὶ ἐκστήσω αὐτόν, καὶ ἐκφεύξεται πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ πατάξω τὸν βασιλέα μονώτατον. καὶ ἐπιστρέψω πάντα τὸν λαὸν πρὸς σέ, καθὼς ἐπιστρέφει ἡ νύμφη πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. πλὴν ψυχὴν ἀνδρὸς ἑνὸς σὺ ζητεῖς, καὶ παντὶ τῷ λαῷ ἔσται εἰρήνη. καὶ εὐθὴς ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς ἀβεσσαλὼμ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων τῶν πρεσβυτέρων ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἀβεσσαλώμ, καλέσατε δὴ τὸν χουσὶ τὸν ἀραχί, καὶ ἀκουσόμεθα τί ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ καί γε αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθε χουσὶ πρὸς ἀβεσσαλώμ. καὶ εἶπεν ἀβεσσαλὼμ πρὸς αὐτὸν λέγων, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐλάλησεν ἀχιτόφελ, εἰ ποιήσομεν κατὰ τὸ ῥῆμα αὐτοῦ; εἰ δὲ μή, σὺ λάλησον. καὶ εἶπε χουσὶ πρὸς ἀβεσσαλώμ, οὐκ ἀγαθὴ ἡ βουλὴ ἣν ἐβουλεύσατο ἀχιτόφελ νῦν ταύτην. καὶ εἶπε χουσί, σὺ οἶδας τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ, ὅτι δυνατοί εἰσι σφόδρα καὶ κατάπικροι τῇ ψυχῇ αὐτῶν, καὶ εἰσὶν ὡς ἄρκτος ἠτεκνωμένη ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ὁ πατήρ σου ἀνὴρ πολεμιστής, καὶ οὐ καταπαύσει τὸν λαόν. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸς νῦν κέκρυπται ἐν ἑνὶ τῶν αὐλώνων ἢ ἐν ἑνὶ τῶν τόπων. καὶ ἔσται ἐν τῷ ἐπιπεσεῖν αὐτοῖς ἐν ἀρχῇ, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀκούων καὶ ἐρεῖ, γέγονε θραῦσις ἐν τῷ λαῷ τῷ ὀπίσω ἀβεσσαλώμ. καὶ ἔσται ὁ υἱὸς μαχητής, οὗ ἐστιν ἡ καρδία ὡς καρδία λέοντος, θραυομένη θραυσθήσεται, ὅτι γινώσκει πᾶς ἰσραὴλ ὅτι δυνατὸς ὁ πατήρ σου καὶ οἱ μαχηταὶ πάντες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ. οὕτως συμβουλεύω ἐγώ, συναγόμενος συναχθήσεται πρὸς σὲ πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεέ, ὡς ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος. καὶ τὸ πρόσωπόν σου πορευόμενον ἐν μέσῳ αὐτῶν,

Dixit ergo achitofel ad absalom. Eligam mihi duodecim millia virorum: & cõsurgens persequar dauid hac nocte: & irruam sup eũ: qppe q lassus est & solutis mãibus: pcutiã eũ. Cũq; fugerit oĩs pplus qui cum eo est: percutiã regem desolatum: & reducã vniuersũ populum quomodo vnus hõ reuerti solet. Vnũ enim virum tu q̃ris: & omnis populus erit in pace. Placuitq; sermo eius absalom & cunctis maioribus natu israel. Ait autem absalom. Vocate chusi arachitẽ: & audiamus qd ẽt ipe dicat. Cumq; venisset chusi ad absalõ: ait absalõ ad eum. Huiuscemodi sermonem locutus est achitofel. Facere debemus: an non quod das cõsiliũ? Et dixit chusi ad absalom. Non ẽ bonum consilium quod dedit achitofel hac vice. Et rursum ĩtulit chusi. Tu nosti patrẽ tuũ & viros q cũ eo sunt esse fortissimos & amaro animo veluti si vrsa raptis catulis in saltu seuiat. Sed & pr̃ tuus vir bellator est: nec morabitur cũ populo. Forsitan nũc latitat in foueis aut in vno quo voluerit loco: & cũ ceciderit vnus quilibet in pricipio audiet quicunq; audierit: & dicet. Facta est plaga in populo qui sequebatur absalõ. Et fortissim9 quisq; cui9 cor ẽ q̃si leõis: pauore soluetur. Scit eñi oĩs populus israel fortem esse patrem tuum: & robustos oẽs qui cũ eo sunt. Sed hoc mihi videtur rectũ eẽ cõsiliũ. Cõgregetur ad te vniuersus ppl̃s isrl̃ a dã vsq; bersabee quasi arena maris inumerabilis: & tu eris in medio eorum

ובאנו אליו באחת המקומות
אשר נמצא שם ונחנו עליו
כאשר יפל הטל על האדמה
ולא נותר בו ובכל האנשים
אשר אתו גם אחד: ואם אל
עיר יאסף והשיאו כל ישראל
אל העיר ההיא חבלים וסחבנו
אתו עד הנחל עד אשר לא
נמצא שם גם צרור: ויאמר
אבשלום וכל איש ישראל
טובה עצת חושי הארכי מעצת
אחיתפל ויהוה צוה להפר את
עצת אחיתפל הטובה לבעבור
הביא יהוה אל אבשלום את
הרעה: ויאמר חושי אל צדוק
ואל אביתר הכהנים כזאת
וכזאת יעץ אחיתפל את
אבשלום ואת זקני ישראל
וכזאת וכזאת יעצתי אני:
ועתה שלחו מהרה והגידו לדוד
לאמר אל תלן הלילה בערבות
המדבר וגם עבור תעבור פן יבלע
למלך ולכל העם אשר אתו:
ויהונתן ואחימעץ עמדים בעין
רגל והלכה השפחה והגידה
להם והם ילכו והגידו למלך דוד
כי לא יוכלו להראות לבוא
העירה: וירא אתם נער ויגד
לאבשלום וילכו שניהם מהרה
ויבאו אל בית איש בבחורים
ולו באר בחצרו וירדו שם:
ותקח האשה ותפרש את המסך
על פני הבאר ותשטח עליו
הרפות ולא נודע דבר: ויבאו
עבדי אבשלום אל האשה
הביתה ויאמרו איה אחימעץ

Et irruemus super eum in quocunque loco inuentus fuerit: & operiemus eum sicut cadere solet ros super terram: & non relinquemus de viris qui cū eo sunt: nec vnū quidem. Quod si vrbē aliquā fuerit igressus: circūdabit ois israel ciuitati illi funes: & trahemus eam in torrentem vt non reperiatur nec calculus quidem ex ea. Dixitque absalom & omnes viri israel. Melius est cōsiliū chusi arachite consilio achitofel. Dñi autē nutu dissipatum est consilium achitofel vtile: vt induceret dominus sup absalom malum. Et ait chusi sadoch & abiathar sacerdotibus. Hoc & hoc modo consilium dedit achitofel absalō & senioribus israel: & ego tale & tale dedi consilium. Nūc ergo mittite cito & nunciate dauid dicētes. Ne moreris nocte hac in cāpestribus deserti: sed absque dilatione trāsgredere: ne forte absorbeatur rex & ois populus qui cū eo est. Ionathas aūt & achimaas stabant iuxta fontē rogel. Abiit ancilla & nunciauit eis: & illi pfecti sūt vt referrēt ad regē dauid nūciū. Nō eī poterant videri aut introire ciuitatē. Vidit aūt eos quidam puer: & indicauit absalom. Illi vero concito gradu ingressi sunt domū cuiusdam viri in bahurim qui hēbat puteum in vestibulo suo: & descēderūt in eū. Tulit aūt mulier: & expandit velamen sup os putei quasi siccans ptisanas: & sic latuit res. Cunque venissent serui absalō in domū ad mulierem dixerunt. Vbi est achimaas

καὶ ἥξομεν πρὸς αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν τόπων οὗ ἂν εὕρωμεν αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ παρεμβαλοῦμεν ἐπ' αὐτόν, ὡς πίπτει δρόσος ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ οὐχ ὑπολειψόμεθα ἐν αὐτῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἀνδράσι τοῖς μετ' αὐτοῦ οὐδὲ ἕνα. καὶ ἐὰν δὲ εἰς πόλιν συναχθῇ, καὶ προσάξουσι πᾶς Ἰσραὴλ σχοινία ἐπὶ τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ ἐπισπάσομεν ταύτην εἰς τὸν χειμάρρουν, ἕως μὴ καταλειφθῇ ἐκεῖ μηδὲ λίθος. καὶ εἶπεν Ἀβεσσαλὼμ καὶ πᾶς ἀνὴρ Ἰσραήλ· ἀγαθὴ ἡ βουλὴ Χουσὶ τοῦ Ἀραχὶ ὑπὲρ τὴν βουλὴν Ἀχιτόφελ. καὶ κύριος ἐνετείλατο τοῦ διασκεδάσαι τὴν βουλὴν Ἀχιτόφελ τὴν ἀγαθήν, ὅπως ἂν ἐπαγάγῃ κύριος τὰ κακὰ ἐπὶ Ἀβεσσαλώμ. καὶ εἶπε Χουσὶ πρὸς Σαδὼκ καὶ πρὸς Ἀβιαθὰρ τοὺς ἱερεῖς· οὕτω καὶ οὕτω συνεβούλευσεν Ἀχιτόφελ τῷ Ἀβεσσαλὼμ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις Ἰσραήλ, καὶ οὕτω καὶ οὕτω συνεβούλευσα ἐγώ. καὶ νῦν ἀποστείλατε ταχὺ καὶ ἀπαγγείλατε τῷ Δαυὶδ λέγοντες, μὴ αὐλισθῇς τὴν νύκτα κατὰ δυσμὰς τῆς ἐρήμου, ἀλλὰ διαβαίνων διάβηθι, ὅπως μὴ καταποθῇ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ. καὶ Ἰωνάθαν καὶ Ἀχιμαὰς εἱστήκεισαν ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ Ῥωγήλ, καὶ ἐπορεύετο ἡ παιδίσκη, καὶ ἀπήγγελεν αὐτοῖς. καὶ αὐτοὶ ἐπορεύοντο καὶ ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ Δαυίδ, ὅτι οὐκ ἐδύναντο ὀφθῆναι καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἶδεν αὐτοὺς παιδάριον, καὶ ἀπήγγειλε τῷ Ἀβεσσαλώμ. καὶ ἀπῆλθον τὰ ἀμφότερα ταχέως, καὶ εἰσῆλθον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἐν Βαουρίμ· καὶ τῷ ἀνθρώπῳ λάκκος ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ κατέβαινον ἐκεῖ. καὶ ἔλαβεν ἡ γυνὴ καὶ διεπέτασε τὸ ἐπικάλυμμα ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ λάκκου καὶ ἔψυχεν ἐπ' αὐτῷ παλάθας, καὶ οὐκ ἐγνώσθη τὸ ῥῆμα. καὶ ἦλθον οἱ παῖδες Ἀβεσσαλὼμ πρὸς τὴν γυναῖκα εἰς τὸν οἶκον, καὶ εἶπον, ποῦ ἐστιν Ἀχιμαὰς

καὶ Ἰωνάθαν; καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἡ γυνή, παρῆλθον γευσάμενοι μικρὸν τοῦ ὕδατος. καὶ ἐζήτουν καὶ οὐχ εὗρον, καὶ ἀνέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀπελθεῖν αὐτούς, ἀνέβησαν ἐκ τοῦ λάκκου καὶ ἀπῆλθον. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ Δαυίδ, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἀνάστητε καὶ διάβητε ταχέως τὸ ὕδωρ, ὅτι τάδε βεβούλευται καθ' ὑμῶν Ἀχιτόφελ. καὶ ἀνέστη Δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ, καὶ διέβησαν τὸν Ἰορδάνην ἕως τοῦ φωτὸς τοῦ πρωΐ, ἕως ἑνὸς οὐκ ἔλαθεν ὃς οὐ διέβη τὸν Ἰορδάνην. καὶ Ἀχιτόφελ εἶδεν, ὅτι οὐκ ἐγενήθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ, καὶ ἐπέσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ. καὶ ἐνετείλατο τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ ἀπήγξατο καὶ ἀπέθανε, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ τάφῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ Δαυὶδ παρεγένετο εἰς παρεμβολάς, καὶ Ἀβεσσαλὼμ διέβη τὸν Ἰορδάνην αὐτὸς καὶ πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ. καὶ τὸν Ἀμασὰ κατέστησεν Ἀβεσσαλὼμ ἀντὶ Ἰωὰβ ἐπὶ τῆς στρατιᾶς. καὶ Ἀμεσσὰ υἱὸς ἀνδρός, καὶ ὄνομα αὐτῷ Ἰεθὲρ ὁ Ἰσραηλίτης, οὗτος εἰσῆλθε πρὸς τὴν Ἀβιγαίαν θυγατέρα Ἰεσσαὶ ἀδελφὴν Σαρουίας μητρὸς Ἰωάβ. καὶ παρενέβαλεν Ἀβεσσαλὼμ καὶ πᾶς Ἰσραὴλ εἰς τὴν γῆν Γαλαάδ. καὶ ἐγένετο ὅτε ἦλθε Δαυὶδ εἰς παρεμβολάς, καὶ Σοβὶ υἱὸς Νάας ἐκ Ῥαββὰθ υἱῶν Ἀμμών, καὶ Μαχὶρ υἱὸς Ἀμιὴλ ἐκ Λοδαβάρ, καὶ Βερζελλὶ ὁ Γαλααδίτης ἐκ Ῥωγελλὶμ ἤνεγκαν κοίτας καὶ ἀμφιτάπους, καὶ λέβητας καὶ σκεύη κεράμου, καὶ πυροὺς καὶ κριθὰς καὶ ἄλευρα καὶ κύαμον καὶ φακὸν καὶ ἄλφιτα καὶ μέλι καὶ βούτυρον καὶ πρόβατα καὶ γαλαθηνὰ μοσχάρια, καὶ προσήνεγκαν τῷ Δαυὶδ καὶ τῷ λαῷ τῷ μετ' αὐτοῦ φαγεῖν, ὅτι εἶπον ὁ λαὸς πεινῶν καὶ ἐκλελυμένος καὶ διψήσας ἐν τῇ ἐρήμῳ.

C.18.

Καὶ ἐπεσκέψατο Δαυὶδ πάντα τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ κατέστησεν ἐπ' αὐτοὺς χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους. καὶ ἀπέστειλε Δαυὶδ τὸν λαόν, τὸ τρίτον ἐν χειρὶ Ἰωάβ, καὶ τὸ τρίτον ἐν χειρὶ

& ionathas? Et rñdit eis mulier. Trāsierūt festināter gustata paululū aq. At hi qui qrebāt cū nō repperissent: reuersi sunt in ierusalem. Cunque abiissent ascēderūt illi de puteo: & pgētes nūciauerunt regi dd & dixerūt. Surgite & transite cito fluuiū: quoniam huiuscemodi dedit cōsiliū cōtra vos achitofel. Surrexit ergo dd & ois pplus qui cū eo erat: & trāsierūt iordanē donec dilucesceret: & nec vnus quidem residuus fuit qui non trāsiret fluuiū. Porro achitofel videns quod non fuisset factū cōsilium suum: strauit asinū suū: surrexitque & abiit in domū suā & in ciuitatē suā: & disposita domo sua: suspēdio interiit: & sepultus ē in sepulchro pris sui. Dauid aūt vēit in castra: & absalom transiit iordanem: ipse & omnes viri israel cum eo. Amasam vero cōstituit absalom pro ioab sup exercitū. Amasa aūt erat filius viri qui vocabatur iethra de iezraeli: qui igressus est ad abigail filiā naas sororem saruie quę fuit mater ioab. Et castrametatus est israel cū absalom in terra galaad. Cūque venisset dauid in castra sobi filius naas de rabbath filiorū āmō & machir filius amihel de lodabar: & berzellai galaadites de rogeli obtulerūt ei stratoria & tapetia & vasa fictilia: frumentū & ordeū & farinā & polentam & fabam & lentē & frixum oleo cicer & mel & butyrum, oues & pingues vitulos: dederuntque dauid & populo qui cum eo erat ad vescēdū. Suspicati enim sunt populū fame & siti fatigari in deserto.

18.

Igitur cōsiderato dauid populo suo: cōstituit sup eos tribunos & cēturiones: & dedit populi tertiā partem

ויהונתן ותאמר להם האשה
עברו מיכל המים ויבקשו ולא
מצאו וישבו ירושלם: ויהי
אחרי לכתם ויעלו מהבאר וילכו
ויגדו למלך דוד ויאמרו אל
דוד קומו ועברו מהרה את המים
כי ככה יעץ עליכם אחיתפל:
ויקם דוד וכל העם אשר אתו
ויעברו את הירדן עד אור הבקר
עד אחד לא נעדר אשר לא
עבר את הירדן: ואחיתפל ראה
כי לא נעשתה עצתו ויחבש את
החמור ויקם וילך אל ביתו אל
עירו ויצו אל ביתו ויחנק וימת
ויקבר בקבר אביו: ודוד בא
מחנימה ואבשלום עבר את הירדן
הוא וכל איש ישראל עמו: ואת
עמשא שם אבשלום תחת יואב
על הצבא ועמשא בן איש ושמו
יתרא הישראלי אשר בא אל
אביגל בת נחש אחות צרויה אם
יואב: ויחן ישראל ואבשלם
ארץ הגלעד: ויהי כבוא דוד
מחנימה ושבי בן נחש מרבת
בני עמון ומכיר בן עמיאל מלו
דבר וברזלי הגלעדי מרגלים:
משכב וספות וכלי יוצר וחטים
ושערים וקמח וקלי ופול
ועדשים וקלי: ודבש וחמאה
וצאן ושפות בקר הגישו לדוד
ולעם אשר אתו לאכול כי
אמרו העם רעב ועיף וצמא
במדבר:

Cap.xviij.

ויפקד דוד
את העם אשר אתו וישם
עליהם שרי אלפים ושרי מאות:
וישלח דוד את העם השלשית

בְּיַד יוֹאָב וְהַשְּׁלִשִׁית בְּיַד אֲבִישַׁי בֶּן צְרוּיָה אֲחִי יוֹאָב וְהַשְּׁלִשִׁית בְּיַד אִתַּי הַגִּתִּי וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל הָעָם יָצֹא אֵצֵא גַּם אֲנִי עִמָּכֶם׃ וַיֹּאמֶר הָעָם לֹא תֵצֵא כִּי אִם נֹס נָנוּס לֹא יָשִׂימוּ אֵלֵינוּ לֵב וְאִם יָמֻתוּ חֶצְיֵנוּ לֹא יָשִׂימוּ אֵלֵינוּ לֵב כִּי עַתָּה כָמֹנוּ עֲשָׂרָה אֲלָפִים וְעַתָּה טוֹב כִּי תִהְיֶה לָּנוּ מֵעִיר לַעְזוֹר׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִיטַב בְּעֵינֵיכֶם אֶעֱשֶׂה וַיַּעֲמֹד הַמֶּלֶךְ אֶל יַד הַשַּׁעַר וְכָל הָעָם יָצְאוּ לְמֵאוֹת וְלַאֲלָפִים׃ וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת יוֹאָב וְאֶת אֲבִישַׁי וְאֶת אִתַּי לֵאמֹר לְאַט לִי לַנַּעַר לְאַבְשָׁלוֹם וְכָל הָעָם שָׁמְעוּ בְּצַוֺּת הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל הַשָּׂרִים עַל דְּבַר אַבְשָׁלוֹם׃ וַיֵּצֵא הָעָם הַשָּׂדֶה לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה בְּיַעַר אֶפְרָיִם׃ וַיִּנָּגְפוּ שָׁם עַם יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד וַתְּהִי שָׁם הַמַּגֵּפָה גְדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא עֶשְׂרִים אָלֶף׃ וַתְּהִי שָׁם הַמִּלְחָמָה נָפֹצֶת עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וַיִּרֶב הַיַּעַר לֶאֱכֹל בָּעָם מֵאֲשֶׁר אָכְלָה הַחֶרֶב בַּיּוֹם הַהוּא׃ וַיִּקָּרֵא אַבְשָׁלוֹם לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד וְאַבְשָׁלוֹם רֹכֵב עַל הַפֶּרֶד וַיָּבֹא הַפֶּרֶד תַּחַת שׂוֹבֶךְ הָאֵלָה הַגְּדוֹלָה וַיֶּחֱזַק רֹאשׁוֹ בָאֵלָה וַיֻּתַּן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ וְהַפֶּרֶד אֲשֶׁר תַּחְתָּיו עָבָר׃ וַיַּרְא אִישׁ אֶחָד וַיַּגֵּד לְיוֹאָב וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי אֶת אַבְשָׁלֹם תָּלוּי בָּאֵלָה׃ וַיֹּאמֶר יוֹאָב לָאִישׁ הַמַּגִּיד לוֹ וְהִנֵּה

נתן · אמר · יצא · נוס שום · כות חצה · כמו · היה · עזר · יטב · עשה עמד · מאה · צוה · אט · שמע · יצא · היה לחם · נגף פנה · נגד · היה · גדל · רבה · קרא · בוא שבך · גדל חזק · נתן · ראה · אמר · תלה · נגד

sub manu ioab: & tertiā ptē sub manu abisai filii saruie fratris ioab: & tertiam partem sub manu ethai q erat de geth. Dixitq́ʒ rex ad populum. Egrediar & ego vobiſcum. Et rn̄dit populus. Nō exibis. Siue enim fugerimus non magnope ad eos de nobis ptinebit: ſiue media ps ceciderit e nobis nō ſatis curabūt: quia tu vnus ſolus pro decē milibus cōputaris. Melius eſt igitur vt ſis nobis in vrbe p̄ſidio. Ad quos rex ait. Quod vobis videtur rectum hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portā. Egrediebaturq́ʒ ppl̄s p turmas ſuas cēteni & milleni. Et p̄cepit rex ioab & abiſai & ethai dicēs Seruate mihi puer̄ abſalom. Et omnis populus audiebat p̄cipientē regem cunctis principibus pro abſalom. Itaqʒ egreſſus eſt populus in cāpū cōtra iſrael: & factum eſt preliū in ſaltu effraim. Et ceſus eſt ibi populuſ iſrael ab exercitu dauid: factaq́ʒ eſt plaga magna in die illa vigiti milium. Fuit autem ibi preliū diſperſum ſuper faciē oīs terre: & multoplures erāt quos ſalt⁹ cōſūpſerat de populo q̄ʒ hi quos vorauerat gladius in die illa. Accidit āt vt occurreret abſalom ſeruis dd: ſedēs mulo. Cūq́ʒ igreſſus fuiſſet mulus ſubter cōdenſam quercū & magnā: adheſit caput eius quercui & illo ſuſpenſo inter celum & terram mulus cui inſedeat ptrāſiuit. Vidit āt hoc quiſpiam: & nunciauit ioab dicens. Vidi abſalom pendere de quercu. Et ait ioab viro qui nunciauerat ei. Si

ἀβεσσὰ ἀδελφοῦ ἰωάβ, καὶ υἱοῦ σαρουίας, καὶ τὸ τρίτον ἐν χειρὶ ἐθὶ τοῦ γεθαίου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν λαόν, ἐκπορευόμενος ἐκπορεύσομαι καὶ ἐγὼ μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς οὐκ ἐξελεύσῃ, ὅτι ἐὰν φυγόντες φύγωμεν, οὐ στήσεται ἐν ἡμῖν καρδία. καὶ ἐὰν ἀποθάνωμεν τὸ ἥμισυ ἡμῶν οὐ θήσουσιν εἰς ἡμᾶς καρδίαν, ὅτι σὺ ὡς ἡμεῖς δέκα χιλιάδες. καὶ νῦν καλόν ἐστιν ἡμῖν τοῦ εἶναί σε ἐν τῇ πόλει εἰς βοήθειαν ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον ὑμῶν ποιήσω. καὶ ἔστη ὁ βασιλεὺς παρὰ τὸ κλίτος τῆς πύλης, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐξεπορεύετο ἐν ἑκατοντάσι καὶ ἐν χιλιάσι. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἰωὰβ καὶ τῷ ἀβεσσὰ καὶ τῷ ἐθὶ λέγων, φείσασθέ μοι τοῦ παιδαρίου ἀβεσσαλώμ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤκουσεν ἐντελλομένου τοῦ βασιλέως πᾶσι τοῖς ἄρχουσιν ὑπὲρ ἀβεσσαλώμ. καὶ ἐξῆλθε πᾶς ὁ λαὸς εἰς τὸ πεδίον εἰς ἀπάντησιν τῷ ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος ἐν τῷ δρυμῷ ἐφραίμ. καὶ ἔπταισεν ἐκεῖ ὁ λαὸς ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν παίδων δαυίδ. καὶ ἐγένετο πληγὴ μεγάλη ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ πίπτουσιν εἴκοσι χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος διεσπαρμένος ἐπὶ προσώπου ὅλου τοῦ δρυμοῦ. καὶ ἐπλεόνασεν ὁ δρυμὸς τοῦ καταφαγεῖν ἐκ τοῦ λαοῦ ὑπὲρ οὓς κατέφαγεν ἡ ῥομφαία ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ συνήντησεν ἀβεσσαλὼμ ἐνώπιον τῶν παίδων δαυίδ, καὶ ἀβεσσαλὼμ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου, καὶ εἰσῆλθεν ὁ ἡμίονος ὑπὸ φυτὸν δένδρου μέγα, καὶ περιεπλάκη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐν τῷ δένδρῳ, καὶ ἀνεκρεμάσθη ἐν τῷ δένδρῳ ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὁ ἡμίονος ὁ ὑποκάτω αὐτοῦ παρῆλθε. καὶ εἶδεν ἀνὴρ εἷς καὶ ἀπήγγειλε τῷ ἰωάβ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ ἑώρακα τὸν ἀβεσσαλὼμ κρεμάμενον ἐπὶ τὸ δένδρον. καὶ εἶπεν ἰωὰβ τῷ ἀνδρὶ τῷ ἀπαγγείλαντι αὐτῷ, καὶ ἰδοὺ

Infra. 11.d.

εἴδες, καὶ διατί οὐκ ἐπάταξας αὐτὸν ἐκεῖ ἐπὶ τὴν γῆν; καὶ ἔδωκα ἄν σοι ἐγὼ δέκα σίκλους ἀργυρίου καὶ παραζώνην μίαν. καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρὸς ἰωάβ, καὶ ἐὰν παραστήσῃς σὺ ἐν ταῖς χερσί μου χιλίους ἀργυρίου σίκλους οὐ μὴ ἐπιβάλω τὰς χεῖράς μου ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως. ὅτι ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἐνετείλατο ὁ βασιλεύς σοι καὶ τῷ ἀβεσσὰ καὶ τῷ ἐθὶ λέγων, φυλάξατέ μοι τὸ παιδάριον τὸν ἀβεσσαλώμ. καὶ πῶς ποιήσω ἐν τῇ ψυχῇ μου ἄδικον; καὶ πᾶς ὁ λόγος οὐ κρυβήσεται ἀπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ σὺ στήσῃ ἐξ ἐναντίας. καὶ εἶπεν ἰωὰβ διὰ τοῦτο ἐγὼ ἄρξομαι ἐνώπιόν σου. καὶ ἔλαβε ἰωὰβ τρία βέλη ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐνέπηξεν αὐτὰ εἰς τὴν καρδίαν ἀβεσσαλὼμ ἔτι αὐτοῦ ζῶντος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ δένδρου. καὶ ἐκύκλωσε δέκα παιδάρια τῶν αἰρόντων τὰ σκεύη ἰωάβ, καὶ ἐπάταξαν τὸν ἀβεσσαλώμ, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν. καὶ ἐσάλπισεν ἰωὰβ ἐν σάλπιγγι, καὶ ἐπέστρεψεν ὁ λαὸς τοῦ μὴ καταδιώκειν κατόπισθεν τοῦ ἰσραήλ, ὅτι ἐφείδετο ἰωὰβ τοῦ λαοῦ. καὶ ἔλαβεν ἰωὰβ τὸν ἀβεσσαλώμ, καὶ ἔρριψεν αὐτὸν εἰς χάσμα μέγα ἐν τῷ δρυμῷ εἰς τὸν βόθυνον τὸν μέγαν, καὶ ἔστησαν ἐπ᾽ αὐτὸν σωρὸν λίθων μέγαν σφόδρα. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἔφυγον ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἀβεσσαλὼμ ἔτι ζῶν ἔλαβε καὶ ἔστησεν ἑαυτῷ στήλην ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ βασιλέως, ὅτι ἔλεγεν οὐκ ἔστι μοι υἱός, ἵνα ἀναμιμνήσκηται τὸ ὄνομά μου. καὶ ἐκάλεσε τὴν στήλην ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἐπεκάλεσαν αὐτὴν χεὶρ ἀβεσσαλὼμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀχιμαὰς υἱὸς σαδὼκ εἶπε τῷ ἰωάβ, δραμὼν δὴ εὐαγγελιοῦμαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἔκρινεν αὐτῷ κύριος ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωάβ, οὐκ ἀνὴρ εὐαγγελισμοῦ εἶ σὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ σὺ εὐαγγελιῇ ἐν ἡμέρᾳ ἄλλῃ, ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ οὐκ εὐαγγελιῇ, ὅτι υἱὸς τοῦ βασιλέως τέθνηκε. καὶ εἶπεν ἰωὰβ τῷ χουσί, πορεύου καὶ ἀπάγγειλε τῷ βασιλεῖ ἃ ἑώρακας.

Leo. · D · Iosue. 7.f. · E

vidiſti: quare non cōfodiſti eum cū terra: & ego dediſſē tibi decē argēti ſiclos & vnum baltheū? Qui dixit ad ioab. Si appēderes in manibus meis mille argēteos: nequaq̄ʒ mitterē manū meā in filiū regis. Audiētibus enī nobis precepit rex tibi & abiſai & ethai dicēs. Cuſtodite mihi puerū abſalom. Sed & ſi feciſſem cōtra aīam meam audacter: nequaq̄ʒ hoc regem latere potuiſſet: & tu ſtares ex aduerſo. Et ait ioab. Non ſicut tu vis: ſed aggrediar eū corā te. Tulit ergo ioab tres lāceas in manu ſua: & infixit eas in corde abſalom. Cūq́ʒ adhuc palpitaret herēs in quercu: cucurrerūt decē iuuenes armigeri ioab: & pcutiētes interfecerunt eum. Cecinit aūt ioab buccina & retinuit populum ne pſequeretur fugiētē iſrael: volēs pcere multitudini. Et tulerūt abſalom & proiecerūt eum in ſaltu in foueā grādē: & cōportauerūt ſup eū aceruū lapidū magnū nimis. Omnis autem iſrael fugit in tabernacula ſua. Porro abſalom erexerat ſibi cū adhuc viueret titulum qui eſt in valle regis. Dixerat enim. Non habeo filiū: & hoc erit monimentū nois mei. vocauitq́ʒ titulū nomine ſuo: & appellatur manus abſalō vſqʒ ad hanc diem. Achimaas aūt filius ſadoch ait. Curram & nunciabo regi quia iudiciū fecerit ei dn̄s d̄ manu inimicorum eius. Ad quem ioab dixit. Non eris nuncius in hac die: ſed nunciabis in alia. Hodie nolo te nunciare. Filius enim regis eſt mortuus. Et ait ioab chuſi. Vade & nuncia regi que vidiſti.

רָאִיתָ וּמַדּוּעַ לֹא הִכִּיתוֹ שָׁם אַרְצָה וְעָלַי לָתֶת לְךָ עֲשָׂרָה כֶסֶף וַחֲגֹרָה אֶחָת׃ וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל יוֹאָב וְלֹא אָנֹכִי שֹׁקֵל עַל כַּפַּי אֶלֶף כֶּסֶף לֹא אֶשְׁלַח יָדִי אֶל בֶּן הַמֶּלֶךְ כִּי בְאָזְנֵינוּ צִוָּה הַמֶּלֶךְ אֹתְךָ וְאֶת אֲבִישַׁי וְאֶת אִתַּי לֵאמֹר שִׁמְרוּ מִי בַּנַּעַר בְּאַבְשָׁלוֹם׃ אוֹ עָשִׂיתִי בְנַפְשׁוֹ שֶׁקֶר וְכָל דָּבָר לֹא יִכָּחֵד מִן הַמֶּלֶךְ וְאַתָּה תִּתְיַצֵּב מִנֶּגֶד׃ וַיֹּאמֶר יוֹאָב לֹא כֵן אֹחִילָה לְפָנֶיךָ וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ וַיִּתְקָעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם עוֹדֶנּוּ חַי בְּלֵב הָאֵלָה׃ וַיָּסֹבּוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים נֹשְׂאֵי כְּלֵי יוֹאָב וַיַּכּוּ אֶת אַבְשָׁלוֹם וַיְמִיתֻהוּ׃ וַיִּתְקַע יוֹאָב בַּשֹּׁפָר וַיָּשָׁב הָעָם מִרְדֹף אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל כִּי חָשַׂךְ יוֹאָב אֶת הָעָם׃ וַיִּקְחוּ אֶת אַבְשָׁלוֹם וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ בַיַּעַר אֶל הַפַּחַת הַגָּדוֹל וַיַּצִּבוּ עָלָיו גַּל אֲבָנִים גָּדוֹל מְאֹד וְכָל יִשְׂרָאֵל נָסוּ אִישׁ לְאֹהָלָיו׃ וְאַבְשָׁלֹם לָקַח וַיַּצֶּב לוֹ בְחַיָּו אֶת מַצֶּבֶת אֲשֶׁר בְּעֵמֶק הַמֶּלֶךְ כִּי אָמַר אֵין לִי בֵן בַּעֲבוּר הַזְכִּיר שְׁמִי וַיִּקְרָא לַמַּצֶּבֶת עַל שְׁמוֹ וַיִּקָּרֵא לָהּ יַד אַבְשָׁלֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַאֲחִימַעַץ בֶּן צָדוֹק אָמַר אָרוּצָה נָּא וַאֲבַשְּׂרָה אֶת הַמֶּלֶךְ כִּי שְׁפָטוֹ יְהוָה מִיַּד אֹיְבָיו׃ וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹאָב לֹא אִישׁ בְּשֹׂרָה אַתָּה הַיּוֹם הַזֶּה וּבִשַּׂרְתָּ בְּיוֹם אַחֵר וְהַיּוֹם הַזֶּה לֹא תְבַשֵּׂר כִּי עַל בֵּן הַמֶּלֶךְ מֵת׃ וַיֹּאמֶר יוֹאָב לַכּוּשִׁי לֵךְ הַגֵּד לַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר רָאִיתָה

קלע נכה · נתן · אמר · שלח · צוה · עשה · כחד · יצב · יחל פנה · לקח תקע · סבב כלה · נכה מות · שפר שוב · שלך · גדל גלל · נוס · חיה יצב · עבר זכר · קרא · רוץ · בשר · אמר · מות הלך · נגד ראה

וישתחו כושי ליואב וירץ׃ ויסף עוד אחימעץ בן צדוק ויאמר אל יואב ויהי מה ארצה נא גם אני אחרי הכושי ויאמר יואב למה זה אתה רץ בני ולכה אין בשורה מצאת׃ ויהי מה ארוץ ויאמר לו רוץ וירץ אחימעץ דרך הככר ויעבר את הכושי׃ ודוד יושב בין שני השערים וילך הצפה אל גג השער אל החומה וישא את עיניו וירא והנה איש רץ לבדו׃ ויקרא הצפה ויגד למלך ויאמר המלך אם לבדו בשורה בפיו וילך הלוך וקרב׃ וירא הצפה איש אחר רץ ויקרא הצפה אל השער ויאמר הנה איש רץ לבדו ויאמר המלך גם זה מבשר׃ ויאמר הצפה אני ראה את מרוצת הראשון כמרצת אחימעץ בן צדוק ויאמר המלך איש טוב זה ואל בשורה טובה יבוא׃ ויקרא אחימעץ ויאמר אל המלך שלום וישתחו למלך לאפיו ארצה ויאמר ברוך יהוה אלהיך אשר סגר את האנשים אשר נשאו את ידם באדני המלך׃ ויאמר המלך שלום לנער לאבשלום ויאמר אחימעץ ראיתי ההמון הגדול לשלח את עבד המלך יואב ואת עבדך ולא ידעתי מה׃ ויאמר המלך סב התיצב כה ויסב ויעמד׃ והנה הכושי בא ויאמר הכושי יתבשר אדני המלך כי שפטך יהוה היום מיד כל הקמים עליך׃

Adorauit chuſi ioab: & cucurrit. Rurſus autē achimaas filius ſadoch dixit ad ioab. Quid impedit ſi etiam ego curro poſt chuſi? Dixitq; ei ioab. Quid vis currere fili mi? Veni huc. Non eris boni nuncii baiulus. Qui reſpondit. Quid enim ſi cucurrero? Et ait ei. Curre. Currēs ergo achimaas per viam compendii tranſiuit chuſi. Dauid autem ſedebat inter duas portas. Speculator vero qui erat in faſtigio porte ſuper murum: eleuans oculos vidit hominem currentem ſolum: & exclamans indicauit regi. Dixitq; rex. Si ſolus eſt: bonus eſt nūcius in ore eius. Properāte autē illo & accedēte propius: vidit ſpeculator hominē alterū currentē: & vociferās in culmine ait. Apparet mihi alter homo currens ſolus. Dixitq; rex. Et iſte bonus eſt nuncius. Speculator autē contēplor ait curſum prioris quaſi curſum achimaas filii ſadoch. Et ait rex. Vir bonus eſt & nūcium portans bonum venit. Clamās autē achimaas dixit ad regem. Salue rex. Et adorans regem corā eo pronus in terrā ait. Benedictus dominus deus tuus qui concluſit homines qui leuauerūt manus ſuas cōtra dñm meū regē. Et ait rex. Eſt ne pax puero abſalom? Dixitq; achimaas. Vidi tumultū magnū cum mitteret ioab ſeruus tuus o rex me ſeruū tuum: neſcio aliud. Ad quē rex: Tranſi ait & ſta hic. Cumq; ille tranſiſſet & ſtaret: apparuit chuſi. Et veniēs ait. Bonū apporto nuncium dñe mi rex. Iudicauit enim pro te dominus hodie de manu oium q ſurrexerunt cōtra te

καὶ προσεκύνησε Χουσὶ τῷ Ἰωὰβ, καὶ ἔδραμε. καὶ προσέθετο ἔτι ἀχιμαὰς υἱὸς Σαδὼκ, καὶ εἶπε τῷ Ἰωὰβ, καὶ τί ἔσαι ἐὰν δράμω ὀπίσω τοῦ Χουσί; καὶ εἶπεν Ἰωὰβ, ἱνατί σὺ τρέχεις τέκνον μου; καὶ σοὶ οὐκ ἔστιν εὐαγγελία εἰς ὠφέλειαν πορευομένῳ. καὶ εἶπεν ἀχιμαὰς, καὶ τί ἔσαι ἐὰν δράμω; καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰωὰβ, δράμε. καὶ ἔδραμεν ἀχιμαὰς κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ κεχὰρ, καὶ παρῆλθε τὸν Χουσί. καὶ Δαυὶδ ἐκάθητο ἀναμέσον ἀμφοτέρων τῶν πυλῶν. καὶ ἐπορεύθη ὁ σκοπὸς εἰς τὸ δῶμα τῆς πύλης ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἴδε, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ τρέχων μόνος ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἀνεβόησεν ὁ σκοπὸς καὶ ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἰ μόνος τρέχει, εὐαγγελισμὸς ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύετο πορευόμενος καὶ ἤγγιζε. καὶ εἶδεν ὁ σκοπὸς ἄνδρα ἕτερον τρέχοντα, καὶ ἀνεβόησεν ὁ σκοπὸς ἐπὶ τὴν πύλην καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἀνὴρ ἕτερος μόνος τρέχων. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς καὶ οὗτος εὐαγγελιζόμενός ἐστι. καὶ εἶπεν ὁ σκοπὸς ἐγὼ ὁρῶ τὸν δρόμον τοῦ πρώτου ὡς δρόμον ἀχιμαὰς υἱοῦ Σαδώκ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ἀνὴρ ἀγαθὸς οὗτος καί γε εἰς εὐαγγελίαν ἀγαθὴν ἐλεύσεται. καὶ ἐβόησεν ἀχιμαὰς καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ, εἰρήνη. καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεός σου ὃς συνέκλεισε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπαιρομένους τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ ἀβεσσαλώμ; καὶ εἶπεν ἀχιμαὰς, εἶδον τὸ πλῆθος μέγα εὐφραινόμενον ἐν τῷ ἀποστέλλειν Ἰωὰβ τὸν παῖδα τοῦ βασιλέως καὶ με τὸν δοῦλόν σου, καὶ οὐκ ἔγνων τί ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, παρέλθε, στῆθι ὧδε. καὶ παρῆλθε καὶ ἔστη ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ Χουσὶ παρεγένετο, καὶ εἶπεν ὁ Χουσὶ τῷ βασιλεῖ, εὐαγγελισθήτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς, ὅτι ἔκρινέ σοι κύριος σήμερον ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐπεγειρομένων σοι.

καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Χουσί, ὑγιαίνει τὸ παιδάριον ἀβεσσαλώμ; καὶ εἶπεν ὁ Χουσί, γένοιτο ὡς τὸ παιδάριον οἱ ἐχθροὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, καὶ πάντες ὅσοι ἐπανέστησαν σοι εἰς κακά. καὶ ἐταράχθη ὁ βασιλεὺς καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῷον τῆς πύλης καὶ ἔκλαυσε, καὶ τάδε εἶπεν ἐν τῷ κλαίειν αὐτόν, τέκνον μου ἀβεσσαλώμ, τέκνον μου τέκνον μου ἀβεσσαλώμ τέκνον. τίς δώσει μοι θάνατον ἀντὶ σοῦ ἀβεσσαλὼμ υἱέ μου υἱέ μου;

C.19. A

Καὶ ἀνήγγειλαν τῷ Ἰωὰβ λέγοντες, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς κλαίει καὶ πενθεῖ ὑπὲρ ἀβεσσαλώμ. καὶ ἐγένετο ἡ σωτηρία ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς πένθος παντὶ τῷ λαῷ. ὅτι ἤκουσεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγοντων, ὅτι λυπεῖται ὁ βασιλεὺς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ διεκλέπτετο ὁ λαὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, καθὼς διακλέπτεται ὁ λαὸς οἱ αἰσχυνόμενοι ἐν τῷ φεύγειν αὐτοὺς ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ ὁ βασιλεὺς συνεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀνεβόα φωνῇ μεγάλῃ λέγων, τέκνον μου ἀβεσσαλώμ ἀβεσσαλὼμ τέκνον μου. καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον καὶ εἶπεν, κατῄσχυνας σήμερον τὰ πρόσωπα πάντων τῶν παίδων σου τῶν διασωσάντων τὴν ψυχήν σου σήμερον, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν υἱῶν σου καὶ τῶν θυγατέρων σου, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν γυναικῶν σου καὶ τῶν παλλακῶν σου, τοῦ ἀγαπᾶν τοὺς μισοῦντάς σε καὶ μισεῖν τοὺς ἀγαπῶντάς σε, ὅτι ἀπήγγειλας σήμερον ὅτι οὐκ εἰσί σοι ἄρχοντες οὐδὲ παῖδες, ὅτι ἔγνωκα σήμερον ὅτι εἰ ἀβεσσαλὼμ ἔζη σήμερον, καὶ πάντες ἂν ἡμεῖς ἀπεθάνομεν, ὅτι τότε ἤρεσκεν ἐνώπιόν σου. καὶ νῦν ἀναστὰς ἔξελθε καὶ λάλησον εἰς τὴν καρδίαν τῶν παίδων σου, ὅτι κατὰ τοῦ κυρίου ὤμοσα, ὅτι εἰ μὴ σὺ ἐξελεύσῃ, οὐ μὴ μείνῃ ἀνὴρ μετὰ σοῦ τὴν νύκτα ταύτην. καὶ ἐπίγνωθι τοῦτο σαυτῷ, ὅτι χεῖρον σοι ἔσαι τοῦτο ὑπὲρ πάντων τῶν κακῶν τῶν ἐπελθόντων ἐπὶ σὲ ἐκ νεότητός σου ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς πύλης, καὶ ἀπήγγειλαν παντὶ τῷ λαῷ λέγοντες, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς κάθηται ἐπὶ τὴν πύλην. καὶ παρεγένετο πᾶς ὁ λαὸς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ Ἰσραὴλ ἔφυγεν

Dixit autē rex ad chuſi. Eſt ne pax puero abſalom? Cui reſpondens chuſi: Fiant inquit ſicut puer inimici dñi mei regis: & vniuerſi qui conſurgunt aduerſus eum in malū. Contriſtatus itaq; rex aſcendit cenaculū porte & fleuit. Et ſic loquebatur vadēs. Fili mi abſalō. abſalō fili mi. Quis mihi tribuat vt ego moriar pro te? Abſalō fili mi: fili mi abſalō.

Nunciatū eſt autē 19 ioab q rex fleret & lugeret filium ſuum: & verſa eſt victoria in luctum in die illa omni populo. Audiuit enim populus in die illa dici: dolet rex ſuper filio ſuo. Et declinauit populus in die illa ingredi ciuitatem: quomodo declinare ſolet populus verſus & fugiens de prelio. Porro rex operuit caput ſuum: & clamabat voce magna. Fili mi abſalom: abſalō fili mi. Ingreſſus ergo ioab ad regem in domum dixit. Cōfudiſti hodie vultus omnium ſeruorū tuorū qui ſaluam fecerūt animam tuam: & animam filiorū tuorū & filiarū tuarū: & animā vxorū tuarū: & animā cōcubinarū tuarū. Diligis odiētes te: & odio habes diligētes te. Et oſtendiſti hodie quia nō curas de ducibus tuis & de ſeruis tuis: & vere cognoui modo: quia ſi abſalō viueret & oēs nos occubuiſſemus: tūc placeret tibi. Nūc igitur ſurge & procede: & alloquēs ſatiſfac ſeruis tuis. Iuro enim tibi p dominum q ſi nō exieris: ne vnus quidē remāſurus ſit tecū nocte hac: & peius erit hoc tibi quā oīa mala q venerūt ſup te ab adoleſcentia tua vſq; in preſens. Surrexit ergo rex & ſedit in porta. Et omni populo nūciatū eſt q rex ſederet in porta. Venitq; vniuerſa multitudo corā rege: iſrael autem fugit

ויאמר המלך אל הכושי השלום לנער לאבשלום ויאמר הכושי יהיו כנער איבי אדני המלך וכל אשר קמו עליך לרעה׃ וירגז המלך ויעל על עלית השער ויבך וכה אמר בלכתו בני אבשלום בני בני אבשלום מי יתן מותי אני תחתיך אבשלום בני בני׃

Cap. xix.

ויגד ליואב הנה המלך בכה ויתאבל על אבשלום׃ ותהי התשעה ביום ההוא לאבל לכל העם כי שמע העם ביום ההוא לאמר נעצב המלך על בנו׃ ויתגנב העם ביום ההוא לבוא העיר כאשר יתגנב העם הנכלמים בנוסם במלחמה׃ והמלך לאט את פניו ויזעק המלך קול גדול בני אבשלום אבשלום בני בני׃ ויבא יואב אל המלך הבית ויאמר הובשת היום את פני כל עבדיך הממלטים את נפשך היום ואת נפש בניך ובנתיך ונפש נשיך ונפש פלגשיך׃ לאהבה את שנאיך ולשנא את אהביך כי הגדת היום כי אין לך שרים ועבדים כי ידעתי היום כי לא אבשלום חי וכלנו היום מתים כי אז ישר בעיניך׃ ועתה קום צא ודבר על לב עבדיך כי ביהוה נשבעתי כי אינך יוצא אם ילין איש אתך הלילה ורעה לך זאת מכל הרעה אשר באה עליך מנעריך עד עתה׃ ויקם המלך וישב בשער ולכל העם הגידו לאמר הנה המלך יושב בשער ויבא כל העם לפני המלך וישראל נס

איש לאהליו: ויהי כל העם נדון
בכל שבטי ישראל לאמר המלך
הצילנו מכף איבינו והוא
מלטנו מכף פלשתים ועתה ברח
מן הארץ מעל אבשלום:
ואבשלום אשר משחנו עלינו
מת במלחמה ועתה למה אתם
מחרשים להשיב את המלך: והמלך
דוד שלח אל צדוק ואל אביתר
הכהנים לאמר דברו אל זקני
יהודה לאמר למה תהיו אחרנים
להשיב את המלך אל ביתו ודבר
כל ישראל בא אל המלך אל
ביתו: אחי אתם עצמי ובשרי
אתם ולמה תהיו אחרנים
להשיב את המלך: ולעמשא
תמרו הלוא עצמי ובשרי אתה
כה יעשה לי אלהים וכה יוסיף
אם לא שר צבא תהיה לפני
כל הימים תחת יואב: ויט את
לבב כל איש יהודה כאיש אחד
וישלחו אל המלך שוב אתה
וכל עבדיך: וישב המלך ויבא עד
הירדן ויהודה בא הגלגלה ללכת
לקראת המלך להעביר את
המלך את הירדן: וימהר שמעי
בן גרא בן הימיני אשר
מבחורים וירד עם איש יהודה
לקראת המלך דוד: ואלף איש
עמו מבנימן וציבא נער בית
שאול וחמשת עשר בניו ועשרים
עבדיו אתו וצלחו הירדן לפני
המלך: ועברה העברה להעביר את
בית המלך ולעשות הטוב בעיניו
ושמעי בן גרא נפל לפני
המלך בעברו בירדן: ויאמר

in tabernacula sua. Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus israel dicens. Rex liberauit nos de manu inimicorum nostrorũ: ipse saluauit nos de manu philistinorũ: & nũc fugit de terra propter absalom. Absalõ autem quem vnximus super nos: mortuus est in bello. Vsquequo siletis & non reducitis regem? Rex vero dauid misit ad sadoch & abiathar sacerdotes dicẽs. Loquimini ad maiores natu iuda dicentes. Cur venitis nouissimi ad reducendũ regẽ in domum suam. Sermo autem omnis israel peruenerat ad regem in domo eius: qa dixerat rex. Hec dicetis ad populũ. Fratres mei vos: os meum & caro mea vos. Quare nouissimi reducitis regẽ? Et amase dicite. Nõne os meũ es & caro mea? Hec faciat mihi deus: & hec addat. Si non magister militie fueris coram me omni tempore pro ioab. Et inclinauit cor oĩm virorum iuda quasi viri vnius. Miserũtque ad regẽ dicẽtes. Reuertere tu & oẽs serui tui. Et reuersus est rex. Et venit vsque iordanẽ: & ois iuda venit vsque in galgala vt occurreret regi & traduceret eum iordanẽ. Festinauit aũt semei filius gera filii gemini de bahurim: & descendit cũ viris iuda in occursum regis dauid cum mille viris de beniamin: & syba puer de domo saul: & quindecim filii eius ac viginti serui erãt cũ eo: & irrũpentes iordanem ante regem trãsierunt vada vt traducerent domũ regis & facerẽt iuxta iussionem eius. Semei autem filius gera prostratus coram rege cum iam transisset iordanem: dixit

vnusquisque in tabernaculũ suũ. et erat ois populus cer
ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἦν πᾶς ὁ λαὸς διακρι
tans in cunctis tribubus israel dicẽtes: rex
νόμενος ἐν πάσαις ταῖς φυλαῖς ἰσραὴλ λέγοντες, ὁ βα
dauid liberauit nos de manu oium ini
σιλεὺς δαυὶδ ἐξείλατο ἡμᾶς ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχ
micorum nostrorum: et ipse saluauit nos de manu phi
θρῶν ἡμῶν, καὶ αὐτὸς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἀλ
listinorũ. et nũc fugit de terra. et abe
λοφύλων. καὶ νῦν πέφευγεν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἀβε
salom: quẽ vnximus sup nos: mortuus est in bello.
σαλώμ, ὃν ἐχρίσαμεν ἐφ' ἡμῶν, τέθνηκεν ἐν τῷ πολέμῳ.
et nuncquare siletis vos vt reuertamini ad re
καὶ νῦν ἵνα τί σιωπᾶτε ὑμεῖς ἐπιστρέψαι πρὸς τὸν βα
gem? et verbũ ois israel venit ad re
σιλέα; καὶ τὸ ῥῆμα παντὸς ἰσραὴλ ἦλθε πρὸς τὸν βα
gem. at rex dauid misit ad sadoc
σιλέα. ὁ δὲ βασιλεὺς δαυὶδ ἐξαπέστειλε πρὸς σαδὼκ
et ad abiathar sacerdotes dicẽs: loquimini ad
καὶ πρὸς ἀβιάθαρ τοὺς ἱερεῖς λέγων, λαλήσατε πρὸς
maiores natu iuda dicẽtes: quare venitis
τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδα λέγοντες, ἵνα τί γίνεσθε
nouissimi vt reducatis regem in domũ su
ἔσχατοι τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐ
am? et sermo ois israel puenerat ad re
τοῦ; καὶ ὁ λόγος παντὸς ἰσραὴλ ἦλθε πρὸς τὸν βασι
gem. fratres mei vos estis: os meũ et caro mea:
λέα. ἀδελφοί μου ὑμεῖς ἐστε, ὀστοῦν μου καὶ σάρξ μου,
et quare venitis in nouissimos ad reducẽdũ
καὶ ἵνα τί γίνεσθε εἰς τοὺς ἐσχάτους τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν
regem in domũ suã? et amessa dicetis: nõne
βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ; καὶ τῷ ἀμεσσᾷ ἐρεῖτε, οὐχὶ
os meũ et caro mea es tu? et nũc hec faciat
ὀστοῦν μου καὶ σάρξ μου εἶ σύ; καὶ νῦν τάδε ποιήσαι
mihi deus et hec addat: si nõ magr militie fueris
μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, εἰ μὴ ἀρχιστράτηγος ἔσῃ
corã me oibus diebus pro ioab. et incli
ἐνώπιον ἐμοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἀντὶ ἰωάβ. καὶ ἔκλι
nauit cor ois viri iuda vt viri vni⁹.
νε τὴν καρδίαν παντὸς ἀνδρὸς ἰούδα ὡς ἀνδρὸς ἑνός.
et miserũt ad regem dicẽtes: reuertere
καὶ ἀπέστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα λέγοντες, ἐπίστρεψε
tu et oẽs serui tui. et reuersus ẽ rex
σὺ καὶ πάντες οἱ παῖδές σου. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασι
et venit vsque ad iordanẽ. et omnes vi
λεὺς καὶ ἔρχεται ἕως τοῦ ἰορδάνου. καὶ πάντες οἱ ἄν
ri iude venerũt vsque in galgala vt descẽderẽt
δρες ἰούδα παρεγένοντο ἕως εἰς γάλγαλα καταβῆναι
in occursum regi: vt traducerẽt re
εἰς ἀπάντησιν τῷ βασιλεῖ, τοῦ διαβιβάσαι τὸν βα
gem iordanẽ. et festinauit semei filius gera filii
σιλέα τὸν ἰορδάνην. καὶ ἔσπευσε σεμεῒ υἱὸς γηρὰ υἱοῦ
iemeni de bachurin: et descendit cũ viris
ἰεμενὶ ἐκ βαχουρίν, καὶ κατέβη μετὰ τῶν ἀνδρῶν
iude in occursum regi dauid: et mil
ἰούδα εἰς ἀπάντησιν τῷ βασιλεῖ δαυίδ, καὶ χί
le viri cũ eo de beniamin: et siba
λιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ βενιαμίν, καὶ σιβὰ
puer domus saul: et quindecim
τὸ παιδάριον τοῦ οἴκου σαούλ, καὶ πεντεκαίδεκα
filii eius: et viginti serui eius cũ eo. et
υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ εἴκοσι δοῦλοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ
direxerũt in iordanẽ ante regem.
κατεύθυναν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.
et traiectũ ẽ vadũ vt traducerẽt domũ
καὶ διέβη ἡ διάβασις τοῦ διαβιβάσαι τὸν οἶκον τοῦ
regis in oculis eius. et semei filius ge
βασιλέως ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ σεμεῒ υἱὸς γη
ra cecidit sup faciẽ suã corã rege
ρᾶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως
cũ trãsiret ipse iordanẽ. et dixit
διαβαίνοντος αὐτοῦ τὸν ἰορδάνην. καὶ εἶπε

3.Re. 1.b.

D 3.16.b

ad regem: ne sit putet dñs meus ini
πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ δὴ λογισάσθω ὁ κύριός μου ἀδι
quitatẽ: et nõ meminerit qb⁹ iniuria affecit seruus tuus in
κίαν, καὶ μὴ μνησθήτω ὧν ἠδίκησεν ὁ δοῦλός σου ἐν τῇ
die qua egressus ẽ dñs meus rex de hierusalem:
ἡμέρᾳ ᾗ ἐξῆλθεν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ἐξ ἱερουσαλήμ,
vt ponat rex in corde suo: qm
τοῦ θέσθαι τὸν βασιλέα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὅτι
cognoui ego seruus tu⁹ qd peccaui: et ecce ve
ἔγνων ἐγὼ ὁ δοῦλός σου ὅτι ἡμάρτηκα, καὶ ἰδοὺ πα
ni hodie prim⁹ de omni domo ioseph vt
ραγέγονα σήμερον πρῶτος παντὸς τοῦ οἴκου ἰωσὴφ τοῦ
descendã ego in occursum dñi mei
καταβῆναί με εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ κυρίου μου τοῦ
regis. et respõdit abessa filius saruia et dixit:
βασιλέως. καὶ ἀπεκρίθη ἀβεσσὰ υἱὸς σαρουΐα καὶ εἶπεν,
pro hoc nõ occidetur semei: qm maledixit
ἀντὶ τούτου οὐ θανατωθήσεται σεμεῒ, ὅτι κατηράσατο
christo dñi? et ait dauid: qd mihi et vobis
τὸν χριστὸν κυρίου; καὶ εἶπε δαυίδ, τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν
filii saruia: qd efficimini mihi hodie in insidiatorẽ? si
υἱοὶ σαρουΐα, ὅτι γίνεσθέ μοι σήμερον εἰς ἐπίβουλον; εἰ
hodie interficietur qs in israel? nõ scio qd
σήμερον θανατωθήσεταί τις ἐν ἰσραήλ; οὐκ οἶδα ὅτι
hodie regno ego sup israel? et ait
σήμερον βασιλεύω ἐγὼ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ; καὶ εἶπεν ὁ
rex ad semei: nõ morieris. et iurauit
βασιλεὺς πρὸς σεμεῒ, οὐ θανατωθήσῃ. καὶ ὤμοσεν
ei rex. et mephiboseth fili⁹ ionathã filii sa
αὐτῷ ὁ βασιλεύς. καὶ μεφιβόσεθ υἱὸς ἰωνάθαν υἱοῦ σα
ul descẽdit in occursum regi: et nõ
οὺλ κατέβαινεν εἰς ἀπάντησιν τῷ βασιλεῖ, καὶ οὐκ
curauit pedes suos: neque fecit bar
ἐθεράπευσε τοὺς πόδας αὐτοῦ, οὐδὲ ἐποίησε τὸν μύ
bam suã: et vestes suas nõ lauit a
στακα αὐτοῦ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ οὐκ ἔπλυνεν ἀφ'
qua die egressus est rex vsque ad diẽ qua
ἧς ἡμέρας ἐξεπορεύθη ὁ βασιλεὺς ἕως τῆς ἡμέρας ἧς
venit in pace in hierusalem. et factũ est qñ
παρεγένετο ἐν εἰρήνῃ εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγένετο ὅτε
venit in hierusalem in occursum re
παρεγένετο εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς ἀπάντησιν τῷ βασι
gi: et dixit ei rex: quare nõ misti
λεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, τί ὅτι οὐκ ἐπορεύθης
mecum mephiboseth? et dixit ad eũ mephibo
μετ' ἐμοῦ μεφιβόσεθ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν μεφιβό
seth: dñe mi rex seruus meus decepit
σεθ, κύριέ μου βασιλεῦ ὁ δοῦλός μου παρελογίσατό
me: qm dixit seruus tuus ei: sterne mihi asinũ et
με, ὅτι εἶπεν ὁ δοῦλός σου αὐτῷ, ἐπίσαξόν μοι τὸν ὄνον καὶ
ascendã sup eũ et ibo cũ re
ἀναβήσομαι ἐπ' αὐτὸν καὶ πορεύσομαι μετὰ τοῦ βα
ge: qm claudus seruus tuus: et accusauit
σιλέως, ὅτι χωλὸς ὁ δοῦλός σου, καὶ κατηγόρηκε τοῦ
seruũ tuũ ad dñm meũ regẽ. at
δούλου σου πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα. ὁ δὲ
dñs meus rex vt angelus dei fecit bonũ
κύριός μου ὁ βασιλεὺς ὡς ἄγγελος θεοῦ ἐποίησε καλὸν
in cõspectu dei: qm nõ est vniuersa domus patris
ἐνώπιον θεοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν ὅλος ὁ οἶκος τοῦ πατρός
mei nisi viri mortis dño meo regi.
μου ἀλλ' ἢ ἄνδρες θανάτου τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ.
et cõstituisti seruũ tuũ inter comedẽtes in
καὶ κατέστησας τὸν δοῦλόν σου ἐν τοῖς ἐσθίουσιν ἐν τῇ
mesa tua. et qd est mihi ampli⁹ iustificatio: et vt vo
τραπέζῃ σου. καὶ τί ἐστί μοι ἔτι δικαίωμα, καὶ τοῦ κε
ciferer vltra ad regem? et dixit ei
κραγέναι ἔτι πρὸς τὸν βασιλέα; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βα
rex: quare loqris ampli⁹ verba tua? dixi:
σιλεύς, ἵνα τί λαλεῖς ἔτι τοὺς λόγους σου; εἴρηκα,
te et siba
σὺ καὶ σιβᾶ

E 3.17.d Gen. 33.b. Iesi.15 d. 3.9.d.

ad eũ. Ne reputes mihi dñe mi iniquitatem: neque memineris iniuriarum serui tui in die qua egressus es dñe mi rex de ierusalem: neque põas rex in corde tuo. Agnosco enim seruus tuus peccatum meum: & idcirco hodie prim⁹ veni de omni domo ioseph: descendique in occursum dñi mei regis. Rñdẽs vero abisai filius saruie dixit. Nũquid pro his verbis non occidetur semei qui maledixit christo domini? Et ait dauid. Quid mihi & vobis filii saruie? Cur efficimini mihi hodie in sathan? Ergo ne hodie interficietur vir in israel? An ignoro hodie me factum regem super israel? Et ait rex semei. Non morieris. Iurauitque ei. Miphiboseth quoque filius saul descendit in occursum regis illotis pedibus & intonsa barba: vestesque suas nõ lauerat a die qua egressus fuerat rex vsque ad diem reuersionis eius in pace. Cumque occurrisset regi: dixit ei rex. Quare non venisti mecum miphiboseth? Et rñdens ait. Dñe mi rex seru⁹ me⁹ cõtẽpsit me. Dixique ei ego famulus tuus vt sterneret mihi asinũ: & ascẽdens abirẽ cũ rege: claud⁹ enim sum seruus tuus. Insup & accusauit me seruũ tuũ ad te dñm meũ regẽ. Tu aũt dñe mi rex sicut angelus dei es: fac qd placitũ est tibi. Neque enim fuit domus patris mei nisi morti obnoxia dño meo regi: tu aũt posuisti me seruũ tuũ inter conuiuas mense tue: Quid ergo habeo iuste q̃rele: aut qd possum vltra vociferari ad regẽ? Ait ergo ei rex. Quid vltra loqueris. Fixum est qd locutus sum. tu & syba

אל המלך אל יחשב לי אדני עון
ואל תזכר את אשר העוה עבדך
ביום אשר יצא אדני המלך
מירושלם לשום המלך אל לבו:
כי ידע עבדך כי אני חטאתי
והנה באתי היום ראשון לכל
בית יוסף לרדת לקראת אדני
המלך: ויען אבישי בן צרויה
ויאמר התחת זאת לא יומת
שמעי כי קלל את משיח יהוה:
ויאמר דוד מה לי ולכם בני
צרויה כי תהיו לי היום לשטן
היום יומת איש בישראל כי
הלוא ידעתי כי היום אני מלך
על ישראל: ויאמר המלך אל
שמעי לא תמות וישבע לו
המלך: ומפבשת בן שאול ירד
לקראת המלך ולא עשה רגליו
ולא עשה שפמו ואת בגדיו
לא כבס למן היום לכת המלך
עד היום אשר בא בשלום: ויהי
כי בא ירושלם לקראת המלך
ויאמר לו המלך למה לא הלכת
עמי מפיבשת: ויאמר אדני המלך
עבדי רמני כי אמר עבדך
אחבשה לי החמור וארכב עליה
ואלך את המלך כי פסח עבדך:
וירגל בעבדך אל אדני המלך
ואדני המלך כמלאך האלהים
ועשה הטוב בעיניך: כי לא היה
כל בית אבי כי אם אנשי מות
לאדני המלך ותשת את עבדך
באכלי שלחנך ומה יש לי עוד
צדקה ולזעק עוד אל המלך:
ויאמר לו המלך למה תדבר עוד
דבריך אמרתי אתה וציבא

תחלקו את השדה: ויאמר מפיבשת
אל המלך גם את הכל יקח אחרי
אשר בא אדני המלך בשלום
אל ביתו: וברזלי הגלעדי ירד
מרגלים ויעבר את המלך הירדן
לשלחו את הירדן: וברזלי זקן
מאד בן שמנים שנה והוא
כלכל את המלך בשיבתו במחנים
כי איש גדול הוא מאד: ויאמר
המלך אל ברזלי אתה עבר אתי
וכלכלתי אתך עמדי בירושלם:
ויאמר ברזלי אל המלך כמה
ימי שני חיי כי אעלה את
המלך ירושלם: בן שמנים שנה
אנכי היום האדע בין טוב לרע
אם יטעם עבדך את אשר אכל
ואת אשר אשתה אם אשמע
עוד בקול שרים ושרות ולמה
יהיה עבדך עוד למשא אל אדני
המלך: כמעט יעבר עבדך את
הירדן את המלך ולמה יגמלני
המלך הגמולה הזאת: ישב נא
עבדך ואמת בעירי עם קבר אבי
ואמי והנה עבדך כמהם יעבר
עם אדני המלך ועשה לו את
אשר טוב בעיניך: ויאמר
המלך אתי יעבר כמהם ואני
אעשה לו את הטוב בעיניך
וכל אשר תבחר עלי אעשה
לך: ויעבר כל העם את
הירדן והמלך עבר וישק המלך
לברזלי ויברכהו וישב למקומו:
ויעבר המלך הגלגלה וכמהן
עבר עמו וכל עם יהודה
העבירו את המלך וגם חצי
עם ישראל: והנה כל איש

diuidite possessiones. Respunditq; miphiboseth regi. Etiam cūcta accipiat postq̄ reuersus est dñs meus rex pacifice in domū suā. Berzellai quoq; galladites descēdēs de rogelim traduxit regem iordanem paratus et vltra fluuium psequi eū. Erat āt berzellai galaadites senex valde.i. octogenarius: & ipse pbuit alimēta regi cū moraretur in castris. Fuit quippe vir diues nimis. Dixit itaq; rex ad Berzellai. Veni mecum vt requiescas securus in ierusalem. Et ait berzellai ad regem. Quot sunt dies annorū vite mee: vt ascendam cum rege in ierusalem. Octogenarius sū hodie. Nūqd viget sensus mei ad discernendū suaue aut amarū: aut delectare pōt seruū tuū cibus aut potus: vel audire possum vltra vocē cantorū atq; cātatricū. Quare seruus tu⁹ sit oneri domino meo regi. Paululū procedā famulus tuus ab iordane tecum. Non indigeo hac vicissitudie: sed obsecro vt reuertar seruus tuus & moriar ī ciuitate mea: & sepeliar iuxta sepulcrū pris mei & matris mee. Est autē seruus tuus chamaā: ipse vadat tecū dñe mi rex & fac ei quicquid bonū tibi videtur. Dixit itaq; ei rex. Mecum trāseat chamaā: & ego faciam ei quicquid tibi placuerit: & oē qd petieris a me impetrabis. Cumq; transisset vniuersus populus & rex iordanem: osculatus est rex berzellai & bñdixit ei: & ille reuersus ē ī locū suū. Trāsiuit ergo rex ad galgalam & chamaā cū eo. Oīs aūt popul⁹ iuda traduxerat regem: & media tantū pars affuerat de populo israel. Itaq; omnes viri

diuidere agrū. & dixit mephibosech ad re
διελέσθαι τὸν ἀγρόν. καὶ εἶπε μεφιβόσεθ πρὸς τὸν βα
gem: & cūcta accipiat postq̄ reuersus
σιλέα, καί γε τὰ πάντα λαβέτω μετὰ τὸ παραγενέ-
est dñs meus rex in pace in do
σθαι τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν οἶ
mū suā. & berzelli galaadites descēdit de
κον αὐτοῦ. καὶ βερζελλὶ ὁ γαλααδίτης κατέβη ἐκ
rogellim: & trāsijt cū rege iorda
ῥωγελλὶν, καὶ διέβη μετὰ τοῦ βασιλέως τὸν ἰορδά
nem vt premittat eū ex iordane. & ber
νην τοῦ προπέμψαι αὐτὸν ἐκ τοῦ ἰορδάνου. καὶ ὁ βερ
zelli senex valde filius ānoꝝ octoginta. &
ζελλὶ πρεσβύτης σφόδρα υἱὸς ἐτῶν ὀγδοήκοντα. καὶ
ipse educauit regē cū maneret ipse in
αὐτὸς διέθρεψε τὸν βασιλέα ἐν τῷ καθῆσθαι αὐτὸν ἐν
castris: qm̄ vir magn⁹ erat valde. & dixit
παρεμβολαῖς, ὅτι ἀνὴρ μέγας ἦν σφόδρα. καὶ εἶπεν
rex ad berzelli: tu trāsibis mecum
ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν βερζελλί, σὺ διαβήσῃ μετ' ἐμοῦ
& alam senectutē tuā mecum in hierusalem.
καὶ διαθρέψω τὸ γῆράς σου μετ' ἐμοῦ ἐν ἱερουσαλήμ.
& dixit berzelli ad regē: quot dies erunt
καὶ εἶπε βερζελλὶ πρὸς τὸν βασιλέα, πόσαι αἱ ἡμέραι ἐτῶν
ānoꝝ vite mee: vt ascēdā cū rege in hieru
ζωῆς μου, ἵνα ἀναβῶ μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς ἱερου-
sale: filius octoginta ānoꝝ ego sum hodie. nūqd cognoscā
σαλήμ; υἱὸς ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον. μὴ γνώσο
inter bonū & inter malū: si gustabit
μαι ἀναμέσον ἀγαθοῦ καὶ ἀναμέσον κακοῦ; εἰ γεύσεται
adhuc seruus tuus que comederit vel que potauerit: si au
ἔτι ὁ δοῦλός σου ὅσα ἂν ἔσθιῃ ἢ ὅσα ἂν πίνῃ; εἰ ἀκού
diā āpli⁹ vocē canētiū & cātatricū: & quare
σομαι ἔτι φωνὴν ᾀδόντων καὶ ᾀδουσῶν; καὶ ἵνατί
fit seruus tuus onus sup dñm meū
γίνεται ὁ δοῦλός σου φορτίον ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν
regem: qm̄ paululū trāsibit seruus tuus ior
βασιλέα, ὅτι ὀλίγον διαβήσεται ὁ δοῦλός σου τὸν ἰορ
danē cū rege: & quare dñs meus
δάνην μετὰ τοῦ βασιλέως; καὶ ἵνατί ὁ κύριός μου ὁ
rex reddit mihi hanc vicissitudinē:
βασιλεὺς ἀνταποδίδωσί μοι τοῦτο ἀνταπόδομα;
reuertatur iā seruus tuus: & moriatur in
ἀποστρεψάτω δὴ ὁ δοῦλός σου καὶ τελευτησάτω ἐν τῇ
ciuitate mea: & sepeliar in sepulchro pris
πόλει μου, καὶ ταφήσομαι ἐν τῷ τάφῳ τοῦ πατρός
mei & matris mee. & ecce seruus tuus chi
μου καὶ τῆς μητρός μου. καὶ ἰδοὺ ὁ δοῦλός σου χι
maan filius me⁹ trāsibit cū dño meo
μαὰμ ὁ υἱός μου διελεύσεται μετὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ
rege: & facies ei qđ placuerit corā te.
βασιλέως, καὶ ποιήσεις αὐτῷ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου.
& dixit rex ad eum: trāseat mecum
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτόν, διελθέτω μετ' ἐμοῦ
achimaan: & ego faciā ei qđ placuerit corā te:
ἀχιμαὰν, καὶ ἐγὼ ποιήσω αὐτῷ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου,
& quod iusseris mihi faciā tibi. & trāsijt vniuersus
καὶ ὃ ἂν ἐπιτάξῃς μοι ποιήσω σοι. καὶ διέβη πᾶς ὁ
pplus iordanē: & rex restitit: & oscula
λαὸς τὸν ἰορδάνην, καὶ ὁ βασιλεὺς εἱστήκει, καὶ κατε-
tus est rex berzelli: & bñdixit ei:
φίλησεν ὁ βασιλεὺς τὸν βερζελλί, καὶ εὐλόγησεν αὐ-
& reuersus est in locū suū. & trāsiuit
τόν, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ διέβη ὁ
rex in galgala & achimaan trāsiuit cū
βασιλεὺς εἰς γάλγαλα καὶ ἀχιμαὰν διέβη μετ'
eo: & ois pplus iude traduxerāt eum: &
αὐτοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰούδα διεβίβασαν αὐτόν, καὶ
media ps ppli israel. & ecce ois vir
τὸ ἥμισυ τοῦ λαοῦ ἰσραήλ. καὶ ἰδοὺ πᾶς ἀνὴρ

2.Re. 2.b.

israel venerūt ad regem. & dixerūt
ἰσραὴλ παρεγίνοντο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ εἶπον
regi: quare furati sūt te fratres nři
τῷ βασιλεῖ, τί ὅτι ἔκλεψάν σε οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν
viri iuda: & traduxerūt regem &
οἱ ἄνδρες ἰούδα, καὶ διεβίβασαν τὸν βασιλέα καὶ
domū eius iordanē: & oēs vi
τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸν ἰορδάνην, καὶ πάντας τοὺς ἄν-
ros dauid cū eo: & rñderūt viri
δρας δαυὶδ μετ' αὐτοῦ; καὶ ἀπεκρίθησαν ἄνδρες
iuda viris israel & dixerūt: qr appropi
ἰούδα τοῖς ἀνδράσιν ἰσραὴλ καὶ εἶπον, ὅτι ἐγγί-
quat nobis rex. & quare iratus es de
ζει ἡμῖν ὁ βασιλεύς. καὶ ἵνατί τοῦτο ἐθυμώθης περὶ τοῦ
sermōe hoc: nūqd comedētes comedimus aliquē cibū
λόγου τούτου; ἢ ἐσθίοντες βεβρώκαμέν τι βρῶμα
ex rege: vel mun⁹ dedit nobis: & res
παρὰ τοῦ βασιλέως. ἢ δόμα δέδωκεν ἡμῖν; καὶ ἀπε-
pōderūt viri israel ad viros iuda
κρίθησαν οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ πρὸς τοὺς ἄνδρας ἰούδα
& dixerūt: decē mihi manus in rege: &
καὶ εἶπον, δέκα μοι χεῖρες ἐν τῷ βασιλεῖ, καί
in dauid sum supra te. & cur iniuriā fecisti
γε ἐν τῷ δαυὶδ εἰμὶ ὑπὲρ σέ. καὶ τί ὅτι ὕβρισάς
mihi: & nō factū est verbū meū prius vt re
με, καὶ οὐκ ἐλογίσθη τὸ ῥῆμά μου πρότερον τοῦ ἐπι
ducerē regē meū: & durū visū ē verbū vi
στρέψαι τὸν βασιλέα μου; καὶ ἐσκληρύνθη τὸ ῥῆμα ἀν
roꝝ iuda magis q̄ verbū viroꝝ israel.
δρῶν ἰούδα ὑπὲρ τὸ ῥῆμα ἀνδρῶν ἰσραήλ. Ca.20.

A Et ibi occurit vir filius pestilēs: & nomē
Καὶ ἐκεῖ ἀπήντα ἀνὴρ υἱὸς λοιμός, καὶ ὄνομα
ei sabee filius bochori vir iemini: & cecinit
αὐτῷ σαβεαὶ υἱὸς βοχορὶ ἀνὴρ ἰεμινί, καὶ ἐσάλπισε
buccina: & ait: nō est nobis pars in dauid
σάλπιγγι, καὶ εἶπεν, οὐκ ἔστιν ἡμῖν μερὶς ἐν δαυὶδ
neq; hereditas in filio iesse: eamus vnusquisq;
οὐδὲ κληρονομία ἐν υἱῷ ἰεσσαί, πορευσώμεθα ἕκαστος
in tabernacula sua israel. & ascēdit ois vir
εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ ἰσραήλ. καὶ ἀνέβη πᾶς ἀνὴρ
israel a tergo dauid post sabee filiū bo
ἰσραὴλ ἀπὸ ὄπισθεν δαυὶδ ὀπίσω σαβεαὶ υἱοῦ βο
chori. at viri iuda adheserūt ad
χορί. οἱ δὲ ἄνδρες ἰούδα προσεκολλήθησαν πρὸς τὸν
regem suū a iordane & vsq; ad hie
βασιλέα αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου καὶ ἕως τῆς ἱε-
rusalem: & ingressus est dauid in domū suā in
ρουσαλήμ, καὶ εἰσῆλθε δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς
hierusalem: & tulit rex decē mu
ἱερουσαλήμ, καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τὰς δέκα γυ-
lieres cōcubinas suas: quas dereliqrat ad custo
ναῖκας τὰς παλλακὰς αὐτοῦ, ἃς κατέλιπε φυλάσ-
diēdā domū suam: & tradidit eas in do
σειν τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτὰς εἰς οἶ-
mū custodie: & aluit eas: & ad eas
κον φυλακῆς, καὶ διέτρεφεν αὐτάς, καὶ πρὸς αὐτὰς
nō est igressus: & erāt concluse vsq; ad diē mor
οὐκ εἰσῆλθε, καὶ ἦσαν συνεχόμεναι ἕως ἡμέρας θανά
tis sue vidue viuētes. & dixit rex ad
του αὐτῶν χῆραι ζῶσαι. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς
amassa: cōuoca mihi viros iuda in tribus diebus:
ἀμασσά, βόησόν μοι ἄνδρας ἰούδα ἐν τρισὶν ἡμέραις,
tu āt hic sta. & abijt amassa vt nūcia
σὺ δὲ ἐνταῦθα στῆθι. καὶ ἐπορεύθη ἀμασσὰ παραγ-
ret iuda: & morat⁹ est a tpe qđ cōsti
γεῖλαι τῷ ἰούδα, καὶ ἐχρόνισεν ἀπὸ τοῦ καιροῦ οὗ ἐτά-
tuerat ei dauid. & ait dauid ad abessa:
ξατο αὐτῷ δαυίδ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεσσά,
B nunc malefaciet nobis
νῦν κακοποιήσει ἡμᾶς

israel concurrentes ad regem dixerunt ei. Quare te furati sūt fratres nostri viri iuda & traduxerūt regem & domum eius iordanem: omnesq; viros dauid cū eo. Et rñdit omnis vir iuda ad viros israel. Quia mihi propior est rex. Cur irasceris super hac re? Nūquid comedimus aliquid ex rege: aut mūera nobis data sūt. Et respondit vir israel ad viros iuda & ait. Decē ptib⁹ maior ego sum apud regē: magisq; ad me pertinet dauid q̄ ad te. Cur fecisti mihi iniuriam: & nō mihi nūciatū ē priori vt reducerem regē meū? Durius āt rñderunt viri iuda viris israel. 20.

Accidit quoq; vt ibi esset vir belial nomine syba filius bochri vir gemineus: & cecinit buccina & ait. Non est nobis pars in dauid: neq; hereditas in filio isai. Reuertere in tabernacula tua israel. Et separatus est omnis israel a dauid: secutusq; est syba filiū bochri. Viri autem iuda adheserunt regi suo a iordane vsq; ierusalem. Cumq; venisset rex in domum suam in ierusalem: tulit decem mulieres concubinas quas dereliqrat ad custodiendā domū: & tradidit eas in custodiā alimenta eis prebēs. Et non est ingressus ad eas sed erant clause vsq; in diē mortis sue in viduitate viuentes. Dixit autem rex amase. Conuoca mihi omnes viros iudā ī diē tertiū: & tu adesto presens. Abiit ergo amasa vt conuocaret iudā: & moratus est extra placitū qđ ei cōstituerat rex. Ait autē dauid ad abisai. Nūc magis afflicturus est nos

ישראל באים אל המלך ויאמרו
אל המלך מדוע גנבוך אחינו
איש יהודה ויעברו את המלך
ואת ביתו את הירדן וכל אנשי
דוד עמו: ויען כל איש יהודה על
איש ישראל כי קרוב המלך
אלי ולמה זה חרה לך על הדבר
הזה האכול אכלנו מן המלך אם
נשאת נשא לנו: ויען איש
ישראל את איש יהודה ויאמר
עשר ידות לי במלך וגם בדוד
אני ממך ומדוע הקלתני ולא
היה דברי ראשון לי להשיב את
מלכי ויקש דבר איש יהודה
מדבר איש ישראל:

Cap. xx.

ושם נקרא איש בליעל
ושמו שבע בן בכרי איש ימיני
ויתקע בשופר ויאמר אין לנו
חלק בדוד ולא נחלה לנו בבן
ישי איש לאהליו ישראל: ויעל
כל איש ישראל מאחרי דוד
אחרי שבע בן בכרי ואיש
יהודה דבקו במלכם מן הירדן
ועד ירושלם: ויבא דוד אל
ביתו ירושלם ויקח המלך את
עשר נשים פלגשים אשר
הניח לשמר הבית ויתנם בית
משמרת ויכלכלם ואליהם לא
בא ותהיינה צררות עד יום
מתן אלמנות חיות: ויאמר
המלך אל עמשא הזעק לי
את איש יהודה שלשת ימים
ואתה פה עמד: וילך עמשא
להזעיק את יהודה וייחר מן
המועד אשר יעדו: ויאמר דוד
אל אבישי עתה ירע לנו

שבע בן בכרי מן אבשלום אתה
קח את עבדי אדניך ורדף אחריו
פן מצא לו ערים בצרות והציל
עיננו: ויצאו אחריו אנשי יואב
והכרתי והפלתי וכל הגברים
ויצאו מירושלם לרדף אחרי
שבע בן בכרי: הם עם האבן
הגדולה אשר בגבעון ועמשא
בא לפניהם ויואב חגור מדו
לבשו ועליו חגור חרב מצמדת
על מתניו בתערה והוא יצא
ותפל: ויאמר יואב לעמשא
השלום אתה אחי ותחז יד ימין
יואב בזקן עמשא לנשק לו:
ועמשא לא נשמר בחרב אשר
ביד יואב ויכהו בה אל החמש
וישפך מעיו ארצה ולא שנה לו
וימת ויואב ואבישי אחיו רדף
אחרי שבע בן בכרי: ואיש עמד
עליו מנערי יואב ויאמר מי אשר
חפץ ביואב ומי אשר לדוד אחרי
יואב: ועמשא מתגלל בדם בתוך
המסלה וירא האיש כי עמד כל
העם ויסב את עמשא מן המסלה
השדה וישלך עליו בגד כאשר
ראה כל הבא עליו ועמד:
כאשר הגה מן המסלה עבר כל
איש אחרי יואב לרדף אחרי
שבע בן בכרי: ויעבר בכל שבטי
ישראל אבלה ובית מעכה
וכל הברים ויקהלו ויבאו אף
אחריו: ויבאו ויצרו עליו באבלה
בית המעכה וישפכו סללה
אל העיר ותעמד בחל וכל
העם אשר את יואב משחיתם
להפיל החומה: ותקרא

syba filius bochri quã absalõ. Tolle ergo seruos dñi tui & psequere eũ: ne forte iueniat ciuitates munitas: & effugiat nos. Egressi sunt ergo cum eo viri ioab: cerethi quoq & felethi: & omnes robusti exierunt de ierusalẽ ad psequendũ syba filiũ bochri. Cumq illi essẽt iuxta lapidem grandẽ qui est in gabaon: amasa veniens occurrit eis. Porro ioab vestitus erat tunica stricta ad mẽsuram habitus sui: & desuper accict9 gladio dependente vsq ad ilia in vagina: qui fabricatus leui motu egredi poterat & percutere. Dixit itaq ioab ad amasam. Salue mi frater. Et tenuit mãu dextra mentum amase quasi osculans eum. Porro amasa non obseruauit gladium quem habebat ioab. Qui percussit eum in latere & effudit intestina eius in terrã. & mortu9 ẽ: nec secdm vulnus apposuit. Ioab autem & abisai frater eius persecuti sunt siba filium bochri. Interea quidam viri cum stetissent iuxta cadauer amase de sociis ioab: dixerunt. Ecce qui esse voluit pro ioab comes dauid. Amasa autem conspersus sanguĩe iacebat in media via. Vidit hoc quidam vir q subsisteret omnis populus ad videndum eum: & amouit amasam de via in agrum: operuitq eum vestimento ne subsisterent transeuntes propter eum. Amoto ergo illo de via transibat omnis vir sequens ioab ad persequendum siba filium bochri. Porro ille transierat per omnes tribus israel vsq in abelã & in bethmacha: omnesq viri electi cõgregati fuerãt ad eum. Venerunt itaq & oppugnabant eum in abela & in bethmacha & circundederũt munitionibus ciuitatẽ & obsessa ẽ vrbs. Ois aũt turba q erat cum ioab moliebatur destruere muros. Et exclamauit

sabee fili9 bochori magis q̃ abesalõ. & nũc tolle tecum seruos dñi tui: & persequere post eũ: vt nõ inueniat sibi ciuitates munitas: & inumbret oculos nros. & egressi sũt post eum viri ioab: & cherethi & phelethi & oẽs robusti ex hierusalem. & persecuti sũt post sabee filiũ bochori. & illi erant iuxta lapidẽ grãdẽ q in gabaon. & amasa venit cõtra faciẽ eorũ. & ioab cinctus erat tunica: veste sua super se: & sup eã accinctus gladio ancipite sup ilia sua in vagina sua. & gladius egressus ẽ & cecidit. & dixit ioab amesa: si vales tu frater mi? & tenuit ioab manu dextera mentũ amesa vt oscularetur eum. & amesa nõ custodiuit se a gladio qui erat in manu ioab. & percussit eũ in eo ioab sup inguine: & effudit intestina eius sup terrã & nõ secũdo pcussit eũ: & mortu9 est. & ioab & abessa frater eius psecuti sunt post sabee filiũ bochori. & vir stetit iuxta eũ de pueris ioab. & dixit: quis est q vult ioab: & quis dauid? post ioab. & amessa mortu9 ẽ commixtus in sanguine suo in media via. & vidit vir q subsisteret ois pplus: & proiecit amessa de via in agrũ: & proiecit sup eũ vestimẽtũ: q vidit quoscũq veniebat subsistebat sup eum. & factũ ẽ qñ amouit amessa de via: transijt ois pplus post ioab vt persequeretur post sabee filiũ bochori. & trãsijt in oẽs tribus israel: in abela & bethmaaca. & oẽs ciuitates cõgregate sunt: & venerũt post eũ. & venerũt & obsederũt eum in abel & bethmaaca. & iecerũt vallũ cõtra ciuitatẽ: & stetit in valle. & ois pplus q cũ ioab cogitabãt destruere murũ. & exclamauit

σαβεαὶ υἱὸς βοχορὶ ὑπὲρ ἀβεσαλώμ. καὶ νῦν λάβε μετὰ σεαυτοῦ τοὺς παῖδας τοῦ κυρίου σου, καὶ καταδίωξε ὀπίσω αὐτοῦ, ὅπως μὴ εὕρῃ ἑαυτῷ πόλεις ὀχυράς, καὶ σκιάσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. καὶ ἐξῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ ἄνδρες ἰωὰβ, καὶ ὁ χερεθὶ καὶ ὁ φελετὶ καὶ πάντες οἱ δυνατοὶ ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ κατεδίωξαν ὀπίσω σαβεαὶ υἱοῦ βοχορί. καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρὰ τὸν λίθον τὸν μέγαν τὸν ἐπὶ γαβαών. καὶ ἀμεσσὰ παρεγένετο κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ ἰωὰβ περιεζωσμένος μανδύαν, τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ περιεζωσμένος μάχαιραν ἀμφήκη ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ ἐν τῷ κολεῷ αὐτῆς. καὶ ἡ μάχαιρα ἐξῆλθε καὶ ἔπεσε. καὶ εἶπεν ἰωὰβ τῷ ἀμεσσά, εἰ ὑγιαίνεις σὺ ἀδελφέ μου; καὶ κατέσχεν ἰωὰβ τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ τοῦ πώγωνος ἀμεσσὰ τοῦ φιλῆσαι αὐτόν. καὶ ἀμεσσὰ οὐκ ἐφυλάξατο ἀπὸ τῆς μαχαίρας τῆς ἐν τῇ χειρὶ ἰωάβ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν αὐτῇ ἰωὰβ ἐπὶ τὴν ψόαν, καὶ ἐξέχεεν τὰ ἔντερα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν καὶ οὐκ ἐδευτέρωσεν αὐτῷ, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἰωὰβ καὶ ἀβεσσὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κατεδίωκον ὀπίσω σαβεαὶ υἱοῦ βοχορί. καὶ ἀνὴρ ἐπέστη ἐπ᾽ αὐτὸν τῶν παιδαρίων ἰωάβ. καὶ εἶπε, τίς ὁ βουλόμενος ἰωάβ, καὶ τίς τῷ δαυίδ; ὀπίσω τοῦ ἰωάβ. καὶ ἀμεσσὰ τεθνηκὼς πεφυρμένος ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ. καὶ εἶδεν ἀνὴρ ὅτι εἱστήκει πᾶς ὁ λαός, καὶ ἀπέρριψε τὸν ἀμεσσὰ ἐκ τῆς τρίβου εἰς ἀγρόν, καὶ ἀπέρριψεν ἐπ᾽ αὐτὸν ἱμάτιον, ὅτι εἶδεν ὅτι πᾶς ὁ ἐρχόμενος ἵστατο ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ ἐγένετο ὅτε μετέστησε τὸν ἀμεσσὰ ἀπὸ τῆς τρίβου, παρῆλθε πᾶς ὁ λαὸς ὀπίσω ἰωὰβ καταδιῶξαι ὀπίσω σαβεαὶ υἱοῦ βοχορί. καὶ διῆλθεν εἰς πάσας τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραήλ, εἰς ἀβηλὰ καὶ βαιθμαακά. καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις ἐξεκκλησιάσθησαν, καὶ παραγίνονται ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ παρεγένοντο καὶ περιεκάθησαν αὐτὸν ἐν τῇ ἀβὲλ καὶ βαιθμαακά. καὶ ἔβαλον χάρακα ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ ἔστη ἐν τῷ προτειχίσματι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετὰ ἰωὰβ ἐνόουν καταβαλεῖν τὸ τεῖχος. καὶ ἐβόησε

mulier sapiẽs de ciuitate & dixit: audite audite: dicite iã ioab vt appropinquet huc vsq & loquar ad eũ. & accessit ioab ad eã: & ait mulier: tu es ioab? & dixit: ego. & dixit: audi verba ancille tue. & dixit: audio ego: dic. & dixit sermo dicebatur in primis dicentium: interrogãtes interrogabũt in abel: & sic deficiebãt: ego sum pacifica firmamẽtorũ israel: tu aũt queris occidere ciuitatẽ & metropolim in israel. quare absorbes hereditatẽ dñi? & rñdit ioab & ait: nõ mihi fiat vt absorbeã, & si demolier: non istud verbũ: qm vir de mõte ephraim sabee filius bochori leuauit manũ suã cõtra regem dauid: tradite mihi eũ solũ: & recedam a ciuitate. & dixit mulier ad ioab: ecce caput eius proijcietur a muro. & abijt mulier ad oẽm pplm: & locuta est ad oẽm ciuitatẽ iuxta suam prudẽtiam. & auferũt caput sabee filij bochori: & proijciũt illud ad ioab. & cecinit ioab in buccina: & dispersus fuit pplus a ciuitate vnusquisq in tabernaculũ suũ. & ioab reuersus est in hierusalem ad regem. at ioab fuit sup oẽm exercitũ israel. & baneas fili9 iodade sup chereth & phelethi. & adorã sup tributa. & iosaphat filius achilud a cõmẽtarijs. & susa scriba. & sadoc & abiathar sacerdotes. & iras fili9 iari erat sacerdos dauid.

γυνὴ σοφὴ ἐκ τῆς πόλεως καὶ εἶπεν, ἀκούσατε ἀκούσατε, εἴπατε δὴ τῷ ἰωὰβ ἐγγίσαι ὧδε καὶ λαλήσω πρὸς αὐτόν. καὶ ἤγγισεν ἰωὰβ πρὸς αὐτήν. καὶ εἶπεν ἡ γυνή, εἰ σὺ ἰωάβ; καὶ εἶπεν, ἐγώ. καὶ εἶπεν, ἄκουε δὴ τοὺς λόγους τῆς δούλης σου. καὶ εἶπεν, ἀκούω ἐγώ, λέγε. καὶ εἶπε λόγος ἐλαλήθη ἐν πρώτοις λεγόντων, ἐρωτῶντες ἐρωτήσουσιν ἐν ἀβέλ, καὶ οὕτως ἐξέλιπον, ἐγώ εἰμι εἰρηνικὰ στηριγμάτων ἰσραήλ, σὺ δὲ ζητεῖς θανατῶσαι πόλιν καὶ μητρόπολιν ἐν ἰσραήλ. τί καταπίνεις κληρονομίαν κυρίου; καὶ ἀπεκρίθη ἰωὰβ καὶ εἶπε, μή μοι γένοιτο εἰ καταπίομαι, καὶ εἰ διαφθερῶ, οὐχ οὗτος ὁ λόγος, ὅτι ἀνὴρ ἐξ ὄρους ἐφραὶμ σαβεαὶ υἱὸς βοχορὶ ἐπῆρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν βασιλέα δαυίδ. παράδοτέ μοι αὐτὸν μόνον, καὶ ἀπελεύσομαι ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς ἰωάβ, ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ῥιφήσεται ἀπὸ τοῦ τείχους. καὶ ἐπορεύθη ἡ γυνὴ πρὸς πάντα τὸν λαόν, καὶ ἐλάλησε πρὸς πᾶσαν τὴν πόλιν κατὰ τὴν αὐτῆς φρόνησιν. καὶ ἀφαιροῦσι τὴν κεφαλὴν σαβεαὶ υἱοῦ βοχορί, καὶ ἐρρίπτουσιν αὐτὴν πρὸς ἰωάβ. καὶ ἐσάλπισεν ἰωὰβ ἐν σάλπιγγι, καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς ἐκ τῆς πόλεως ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἰωὰβ ἐπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἰωὰβ ἦν ἐπὶ πάσης τῆς στρατιᾶς ἰσραήλ. καὶ βανέας υἱὸς ἰωδαὲ ἐπὶ τοῦ χερεθὶ καὶ τοῦ φελετί. καὶ ἀδωρὰν ἐπὶ τῶν φόρων. καὶ ἰωσαφὲτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ὑπομιμνήσκων. καὶ σουσὰ γραμματεύς. καὶ σαδὼκ καὶ ἀβιαθὰρ ἱερεῖς. καί γε ἴρας ὁ ἰαρὶ ἦν ἱερεὺς τῷ δαυίδ.

mulier sapiens de ciuitate. Audite audite: dicite ioab. Appropinqua huc & loquar tecum. Qui cum accessisset ad eam: ait illi. Tu es ioab? Et ille rñdit. Ego. Ad quẽ sic locuta est. Audi sermones ancille tue. Qui rñdit. Audio. Rursumq illa. Sermo iquit dicebatur in veteri puerbio. Qui iterrogant interrogẽt in abela: & sic pficiebãt. Nonne ego sum que rñdeo veritatẽ in israel? & tu queris subuertere ciuitatẽ & euertere mrẽm in israel. Quare pcipitas hereditatem dñi? Rñdensq ioab ait. Absit: absit hoc a me: non pcipito neq demolior. Non se sic habet res. Sed homo de mõte efraim syba filius bochri cognomine leuauit manũ suã cõtra regẽ dd. Tradite illũ solũ: & recedem9 a ciuitate. Et ait mulier ad ioab. Ecce caput eius mittetur ad te per murum. Ingressa est ergo ad oẽm pplm: & locuta est eis sapiẽter. Qui abscisum caput sybe filij bochri piecerũt ad ioab. Et ille cecinit tuba: & recesserũt ab vrbe: vnusquisq in tabernacula sua. Joab aũt reuersus ẽ ierusalem ad regẽ. Fuit ergo ioab sup oẽm exercitũ israel. Banaias aũt filius ioiade super ceretheos & feletheos. aduram vero super tributa. Porro iosaphat filius ahilud a cõmẽtariis. Syba aũt scriba. Sadoch vero & abiathar sacerdotes: hyram autem hyraites erat sacerdos dauid.

ויהי רעב בימי דוד שלש שנים
שנה אחרי שנה ויבקש דוד
את פני יהוה ויאמר יהוה אל
שאול ואל בית הדמים על
אשר המית את הגבענים: ויקרא

Cap. xxi.

Ca. 21.

Et facta est fames in diebus dauid trib9 annis: ãnus adherẽs anno. & querebat dauid faciem a dño. & dixit dñs: sup saul & sup domũ eius iniqtas: eo q occidit ipse gabaonitas. & vocauit

Καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν ταῖς ἡμέραις δαυὶδ τρία ἔτη, ἐνιαυτὸς ἐχόμενος ἐνιαυτοῦ. καὶ ἐζήτει δαυὶδ τὸ πρόσωπον παρὰ κυρίου. καὶ εἶπε κύριος, ἐπὶ σαοὺλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἡ ἀδικία, διὰ τὸ θανατῶσαι αὐτὸν τοὺς γαβαωνίτας. καὶ ἐκάλεσεν

xxi.

Facta est quoq fames ĩ diebus dd tribus annis iugiter. Et cõsuluit dauid oraculũ dñi. Dixitq dominus. Propter saul & domum ei9 sanguinum: quia occidit gabaonitas. Vocatis ergo

אשה חכמה מן העיר שמעו
שמעו אמרו נא אל יואב קרב
עד הנה ואדברה אליך: ויקרב
אליה ותאמר האשה האתה יואב
ויאמר אני ותאמר לו שמע
דברי אמתך ויאמר שמע אנכי:
ותאמר לאמר דבר ידברו
בראשנה לאמר שאל ישאלו
באבל וכן התמו: אנכי שלמי
אמוני ישראל אתה מבקש
להמית עיר ואם בישראל למה
תבלע נחלת יהוה: ויען יואב
ויאמר חלילה חלילה לי אם
אבלע ואם אשחית: לא כן הדבר
כי איש מהר אפרים שבע בן
בכרי שמו נשא ידו במלך בדוד
תנו אתו לבדו ואלכה מעל העיר
ותאמר האשה אל יואב הנה
ראשו משלך אליך בעד החומה:
ותבא האשה אל כל העם
בחכמתה ויכרתו את ראש שבע
בן בכרי וישלכו אל יואב ויתקע
בשופר ויפצו מעל העיר איש
לאהליו ויואב שב ירושלם אל
המלך: ויואב אל כל הצבא
ישראל ובניה בן יהוידע על
הכרתי ועל הפלתי: ואדרם על
המס ויהושפט בן אחילוד
המזכיר: ושיא ספר וצדוק
ואביתר כהנים: וגם עירא
היארי היה כהן לדוד:

המלך לגבענים ויאמר אליהם אשר
והגבענים לא מבני ישראל המה
כי אם מיתר האמרי ובני ישראל
נשבעו להם ויבקש שאול — שבע
להכתם בקנאתו לבני ישראל — נכה
ויהודה: ויאמר דוד אל הגבענים
מה אעשה לכם ובמה אכפר — עשה כפר
וברכו את נחלת יהוה: ויאמרו
לו הגבענים אין לנו כסף וזהב
עם שאול ועם ביתו ואין לנו
איש להמית בישראל ויאמר — מות
מה אתם אמרים אעשה לכם:
ויאמרו אל המלך האיש אשר
כלנו ואשר דמה לנו נשמדנו — כלה שמד
מהתיצב בכל גבול ישראל: — יצב גבל
יתן לנו שבעה אנשים מבניו — נתן
והוקענום ליהוה בגבעת שאול — יקע
בחיר יהוה ויאמר המלך אני — בחר
אתן: ויחמל המלך על מפיבשת — נתן חמל
בן יהונתן בן שאול על שבועת
יהוה אשר בינתם בין דוד ובין
יהונתן בן שאול: ויקח המלך את — לקח
שני בני רצפה בת איה אשר — שנה
ילדה לשאול את ארמני ואת
מפיבשת ואת חמשת בני מיכל
בת שאול אשר ילדה לעדריאל
בן ברזלי המחלתי: ויתנם ביד — נתן
הגבענים ויקיעם בהר לפני — יקע פנה
יהוה ויפלו שבעתים יחד והמה — נפל
המתו בימי קציר בראשנים — מות יום
בתחלת קציר שערים: ותקח — קצר חלל
רצפה בת איה את השק ותטהו — נטה
לה אל הצור מתחלת קציר עד
נתך מים עליהם מן השמים
ולא נתנה עוף השמים לנוח
עליהם יומם ואת חית השדה — חיה

gabaonitis. rex dixit ad eos. Porro gabaonite non erant de filiis israel: sed reliquie amorreorum. Filii quippe israel iurauerant eis: & voluit saul percutere eos zelo quasi pro filiis israel & iuda. Dixit ergo dauid ad gabaonitas. Quid faciam vobis: & quod erit vestri piaculum vt benedicatis hereditati domini. Dixeruntque ei gabaonite. Non est nobis super argento & auro questio: sed contra saul & contra domum eius: neque volumus vt interficiatur homo de israel. Ad quos rex ait. Quid ergo vultis vt faciam vobis? Qui dixerunt regi. Virum qui attriuit nos & oppressit inique ita delere debemus vt nec vnus quidem residuus sit de stirpe eius in cunctis finibus israel. Dentur nobis septem viri de filiis eius vt crucifigamus eos domino in gabaa saul quondam electi domini. Et ait rex. Ego dabo. Pepercitque rex miphiboseth filio ionathe filii saul propter iusiurandum domini quod fuerat inter dauid & ionathan filium saul. Tulit itaque rex duos filios respha filie ahia: quos peperit saul armoni & miphiboseth: & quinque filios michol filie saul quos genuerat hadrieli filio berzellai qui fuit de molathi: & dedit eos in manus gabaonitarum: qui crucifixerunt eos in monte coram domino. Et ceciderunt hi septem simul occisi in diebus messis prime incipiente messione ordei. Tollens autem respha filia ahia cilicium substrauit sibi supra petram ab initio messis donec stillaret aqua super eos de celo: & non dimisit aues lacerare eos per diem neque bestias

rex gabaonitas: & dixit ad eos.
ὁ βασιλεὺς τοὺς γαβαωνίτας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς.
& gabaonite non erant de filiis israel: quoniam
καὶ οἱ γαβαωνῖται οὐκ ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὅτι
a reliquiis ammorreorum erant: & filii
ἀπὸ τῶν καταλοίπων ἀμορραίων ἦσαν, καὶ οἱ υἱοὶ
israel iurauerant eis. & quesiuit saul percutere
ἰσραὴλ ὤμοσαν αὐτοῖς. καὶ ἐζήτησε σαοὺλ πατάξαι
eos cum zelaret ipse filios israel & iu-
αὐτοὺς ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ καὶ ἰού-
da. & dixit dauid ad gabaonitas: quid fa-
δα. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς γαβαωνίτας, τί ποι-
ciam vobis: & in quo placabo: & benedicetis
ήσω ὑμῖν, καὶ ἐν τίνι ἐξιλάσομαι, καὶ εὐλογήσετε
hereditati domini? & dixerunt ei gabaoni-
τὴν κληρονομίαν κυρίου; καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ γαβαωνῖ-
te: non est nobis argentum neque aurum cum saul
ται· οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον μετὰ σαοὺλ
& cum domo eius: & non est nobis vt iter-
καὶ μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν θανα-
ficiamus virum de omni israel. & dixit: quid vos
τῶσαι ἄνδρα ἐκ παντὸς ἰσραήλ. καὶ εἶπεν, τί ὑμεῖς
vultis: & faciam vobis: & dixerunt ad re-
θέλετε, καὶ ποιήσω ὑμῖν; καὶ εἶπον πρὸς τὸν βασι-
gem: vir qui finiuit nos & qui persecutus est nos
λέα, ὁ ἀνὴρ ὃς συνετέλεσεν ἡμᾶς καὶ ὃς ἐδίωξεν ἡμᾶς
& qui cogitauit disperdere nos: delebimus
καὶ ὃς παρελογίσατο ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς, ἀφανίσωμεν
eum: vt non residuus sit in cunctis finibus isra-
αὐτόν, τοῦ μὴ ἀντικαθίστασθαι ἐν παντὶ ὁρίῳ ἰσρα-
el. & dentur nobis septem viri de filiis e-
ήλ. καὶ δοθήτωσαν ἡμῖν ἑπτὰ ἄνδρες ἐκ τῶν υἱῶν αὐ-
ius: & placabimus in eis domino in gol
τοῦ, καὶ ἐξιλασόμεθα ἐν αὐτοῖς τῷ κυρίῳ ἐν τῷ βου-
le saul electi domino. & ait rex:
νῷ τοῦ σαοὺλ ἐκλεκτοῦ τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν ὁ βασι-
ego dabo. & pepercit rex super
λεύς, ἐγὼ δώσω. καὶ ἐφείσατο ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν
mephiboseth filium ionathan filii saul propter iusiurandum
μεφιβόσεθ υἱὸν ἰωνάθαν υἱοῦ σαοὺλ διὰ τὸν ὅρκον
domini quod iurauerunt inter eos: inter dauid
κυρίου ὃν ὤμοσαν ἀναμέσον αὐτῶν, ἀναμέσον δαυὶδ
& inter ionathan filium saul. & tulit rex
καὶ ἀναμέσον ἰωνάθαν υἱοῦ σαούλ. καὶ ἔλαβεν ὁ βασι-
duos filios respha filie aia quos pepe-
λεὺς τοὺς δύο υἱοὺς ῥεσφὰ θυγατρὸς αἰὰ οὓς ἔτε-
rit saul: armoni mephiboseth: &
κε τῷ σαούλ, τὸν ἀρμωνὶ καὶ μεφιβόσεθ, καὶ τοὺς
quinque filios mechol filie saul: quos genu-
πέντε υἱοὺς τῆς μελχὸλ θυγατρὸς σαούλ, οὓς ἔτεκ-
it suos adriel berzelli moulathi: & de-
εν τῷ ἀδριὴλ βερζελλὶ τῷ μοουλαθί, καὶ ἔδω-
dit eos in manus gabaonitarum. & propicia-
κεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας τῶν γαβαωνιτῶν. καὶ ἐξιλέω-
tionem fecerunt eos coram domino in monte. & ceci-
σαν αὐτοὺς ἔναντι τοῦ κυρίου ἐν τῷ ὄρει. καὶ ἔπε-
derunt ibi septem simul. & ipsi occisi
σαν ἐκεῖ οἱ ἑπτὰ κατὰ τὸ αὐτό. καὶ αὐτοὶ ἐθανα-
sunt in diebus messis in primis: in principio
τώθησαν ἐν ἡμέραις θερισμοῦ ἐν πρώτοις, ἐν ἀρχῇ
messionis ordeorum. & accepit respha filia aia
θερισμοῦ κριθῶν. καὶ ἔλαβε ῥεσφὰ θυγάτηρ αἰὰ τὸν
saccum & substrauit eum sibi supra petram
σάκκον καὶ ἔστρωσεν αὐτὸν ἑαυτῇ ἐπὶ τὴν πέτραν
ab initio messis ordeorum donec stillauerunt aque dei
ἀπ' ἀρχῆς θερισμοῦ κριθῶν ἕως οὗ ἔσταξεν ὕδατα θεοῦ
de celo. & non dimisit volatilia ce-
ἐξ οὐρανοῦ. καὶ οὐκ ἀφῆκε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
li sedere super eos die: neque bestias
νοῦ καθίσαι ἐπ' αὐτοὺς ἡμέρας, οὐδὲ τὰ θηρία τοῦ
agri
ἀγροῦ

B

C

nocte. & nunciata sunt dauid omnia que fe-
νυκτός. καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυὶδ πάντα ὅσα ἐποίη-
cit respha filia aia concubina saul: & abi-
σε ῥεσφὰ θυγάτηρ αἰὰ ἡ παλλακὴ σαούλ, καὶ ἐπορεύ-
it dauid & tulit ossa saul & ossa iona-
θη δαυὶδ καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ σαοὺλ καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωνα-
than filii eius a viris iabes galaad
θὰν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ παρὰ τῶν ἀνδρῶν ἰαβὴς γαλαάδ
qui furati fuerant eos a muro bethsan
τῶν κλεψάντων αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ τείχους βεθσὰν
cum suspendissent eos ibi philistijm in die
κρεμασάντων αὐτοὺς ἐκεῖ τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ
qua percusserunt philistijm saul in gelboe. &
ᾗ ἐπάταξαν οἱ ἀλλόφυλοι τὸν σαοὺλ ἐν γελβουέ. καὶ
asportauit dauid inde ossa saul & ossa
ἀνήνεγκεν δαυὶδ ἐκεῖθεν τὰ ὀστᾶ σαοὺλ καὶ τὰ ὀστᾶ
ionathan filii eius: & congregauit ossa propiciatorum.
ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ συνήγαγε τὰ ὀστᾶ τῶν ἐξιλεασ-
& sepeliuit ossa saul & ionathan filii
μένων. καὶ ἔθαψε τὰ ὀστᾶ σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ
eius & ossa propiciatorum in terra benia-
αὐτοῦ καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἐξιλεασμένων ἐν τῇ γῇ βενια-
min in latere sepulchri cis patris eius.
μὶν ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ τάφου κὶς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
& fecerunt omnia que preceperat
καὶ ἐποίησαν κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο ὁ βα-
rex. & propitiatus est deus terre post hec.
σιλεύς. καὶ ἐξιλάσατο ὁ θεὸς τὴν γῆν μετὰ ταῦτα.
& factum est rursum bellum philistijm ad is-
καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος τοῖς ἀλλοφύλοις πρὸς ἰσ-
rael. & descendit dauid & serui eius cum
ραήλ. καὶ κατέβη δαυὶδ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ μετ'
eo: & pugnauerunt cum philistijm: &
αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ
defecit dauid. & iesbi de nob qui erat de gene-
ἐξελύθη δαυίδ. καὶ ἰεσβὶ ἀπὸ νὼβ ὃς ἦν ἐκ τῶν ἀπογό-
re gigantum: & pondus haste eius trecento-
νων τῶν γιγάντων, καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ δόρατος αὐτοῦ τριακοσί-
rum siclorum eris. & ille accinctus balteo:
ων σίκλων χαλκοῦ, καὶ οὗτος περιεζωσμένος κορύνην,
& cogitabat vt percuteret dauid. & presidio fuit
καὶ διενοεῖτο τοῦ πατάξαι τὸν δαυίδ. καὶ ἐβοήθησεν
ei abesa filius saruie: & percussit philisteum
αὐτῷ ἀβεσσὰ υἱὸς σαρουίας, καὶ ἐπάταξεν τὸν ἀλλόφυλον
& interfecit eum. tunc iurauerunt viri dauid
καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. τότε ὤμοσαν οἱ ἄνδρες δαυίδ
dicentes: non egredieris nobiscum rursum in bellum:
λέγοντες, οὐκ ἐξελεύσῃ μεθ' ἡμῶν ἔτι εἰς πόλεμον,
& non extingues lucernam israel. & factum est post
καὶ οὐ μὴ σβέσῃς τὸν λύχνον ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο με-
hec bellum rursum cum philisteis in
τὰ ταῦτα πόλεμος ἔτι μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν
nob. tunc percussit sobecchi asothi congre-
νώβ. τότε ἐπάταξε σοβεκχὶ ὁ ἀσωθὶ τοὺς ἐπισυ-
gatos de stirpe gigantum. & factum est
ναγομένους τῶν ἀπογόνων τῶν γιγάντων. καὶ ἐγένετο
rursum bellum cum philisteis in nob. & per-
ἔτι πόλεμος μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν νώβ. καὶ ἐπά-
cussit ellanan filius iare de texentibus bethleemi:
ταξεν ἐλλανὰν υἱὸς ἰαρὲ τῶν ὑφαινόντων βεθλεεμί, τὸν
goliath getheum. & hastile haste e-
γολιὰθ τὸν γεθαῖον. καὶ τὸ ξύλον τοῦ δόρατος αὐ-
ius erat quasi liciatorium texentium. & factum est rursum bel-
τοῦ ἦν ὡς ἀντίον ὑφαινόντων. καὶ ἐγένετο ἔτι πό-
lum cum philisteis in geth. & fuit vir
λεμος μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν γέθ. καὶ ἦν ἀνὴρ
ex madon:
ἐκ μαδών,

1.Re. 17.a.

1.Pa. 10.c.

B

D

C

per noctem. Et nunciata sunt dauid que fecerat respha filia ahia concubina saul. Et abiit dauid & tulit ossa saul & ossa ionathe filii eius a viris iabes galaad: qui furati fuerant ea de platea bethsan in qua suspenderant eos philistiim: cum interfecissent saul in gelboe: & asportauit inde ossa saul & ossa ionathe filii eius: & colligentes ossa eorum qui affixi fuerant: sepelierunt ea cum ossibus saul & ionathe filii eius in terra beniamin in latere in sepulchro cis patris eius. Feceruntque omnia que preceperat rex: & repropitiatus est deus terre post hec. Factum est autem rursum prelium philistinorum aduersum israel: & descendit dauid & serui eius cum eo: & pugnabant contra philistiim. Deficiente autem dauid iesbi de nob: qui fuit de genere arafa: cuius ferrum haste trecentas vncias appendebat: & accinctus erat ense nouo: nisus est percutere dauid: presidioque ei fuit abisai filius saruie: & percussum philisteum interfecit. Tunc iurauerunt viri dauid dicentes. Iam non egredieris nobiscum in bellum ne extinguas lucernam israel. Secundum quoque fuit bellum in gob contra philisteos. Tunc percussit sobochai de vsathi saph de stirpe arafa. Tertium quoque fuit bellum in gob contra philisteos in quo percussit a deo datus filius saltus polymitarius bethleemites goliath getheum: cuius hastile haste erat quasi liciatorium texentium. Quartum bellum fuit in geth in quo vir fuit excelsus qui

לילה ויגד לדוד את אשר — נגד
עשתה רצפה בת איה פלגש — עשה
שאול: וילך דוד ויקח את עצמות
שאול ואת עצמות יהונתן בנו
מאת בעלי יבש גלעד אשר
גנבו אתם מרחב בית שן אשר
תלאום שמה פלשתים ביום — תלה
הכות פלשתים את שאול — נכה
בגלבע: ויעל משם את עצמות — עלה
שאול ואת עצמות יהונתן בנו
ויאספו את עצמות המוקעים: — אסף יקע
ויקברו את עצמות שאול — קבר
ויהונתן בנו בארץ בנימן בצלע
בקבר קיש אביו ויעשו כל — עשה
אשר צוה המלך ויעתר אלהים — עתר
לארץ אחרי כן: ותהי עוד מלחמה — היה לחם
לפלשתים את ישראל וירד
דוד ועבדיו עמו וילחמו את
פלשתים ויעף דוד: וישבי בנב
אשר בילדי הרפה ומשקל — ילד רפא
קינו שלש מאות משקל נחשת — קון מאה
והוא חגור חדשה ויאמר להכות — שקל חגר
את דוד: ויעזר לו אבישי בן — נכה עזר
צרויה ויך את הפלשתי וימיתהו — נכה מות
אז נשבעו אנשי דוד לו לאמר — שבע
לא תצא עוד אתנו למלחמה — יצא
ולא תכבה את נר ישראל: ויהי — כבה נור
אחרי כן ותהי עוד המלחמה בגוב — היה
עם פלשתים אז הכה סבכי
החשתי את סף אשר בילדי
הרפה: ותהי עוד המלחמה
בגוב עם פלשתים ויך אלחנן
בן יערי ארגים בית הלחמי
את גלית הגתי ועץ חניתו — חנה
כמנור ארגים: ותהי עוד — מנר
מלחמה בגת ויהי איש מדון — דון

ואצבעת ידיו ואצבעת רגליו
שש ושש עשרים וארבע מספר
וגם הוא ילד להרפה: ויחרף את
ישראל ויכהו יהונתן בן שמעה
אחי דוד: את ארבעת אלה ילדו
להרפה בגת ויפלו ביד דוד
וביד עבדיו:

Cap. xxij.

וידבר דוד ליהוה את דברי
השירה הזאת ביום הציל יהוה
אתו מכף כל איביו ומכף שאול:
ויאמר יהוה סלעי ומצדתי
ומפלטי לי: אלהי צורי אחסה
בו מגני וקרן ישעי משגבי
ומנוסי משעי מחמס תושעני:
מהלל אקרא יהוה ומאיבי
אושע: כי אפפני משברי מות
נחלי בליעל יבעתני: חבלי
שאול סבני קדמני מקשי
מות: בצר לי אקרא יהוה ואל
אלהי אקרא וישמע מהיכלו
קולי ושועתי באזניו: ויתגעש
ותרעש הארץ מוסדות השמים
ירגזו ויתגעשו כי חרה לו: עלה
עשן באפו ואש מפיו תאכל
גחלים בערו ממנו: ויט שמים
וירד וערפל תחת רגליו: וירכב
על כרוב ויעף וירא על כנפי
רוח: וישת חשך סביבתיו סכות
חשרת מים עבי שחקים: מנגה
נגדו בערו גחלי אש: ירעם מן
שמים יהוה ועליון יתן קולו:
וישלח חצים ויפיצם ברק ויהם:
ויראו אפקי ים יגלו מסדות
תבל בגערת יהוה מנשמת רוח
אפו: ישלח ממרום יקחני ימשני
ממים רבים: יצילני מאיבי עז

senos in manibus pedibusq; habebat digitos, ideſt viginti quattuor: & erat de origine arafa: & blaſphemauit iſrael. Percuſſit autē eū ionathas fili⁹ ſammaa fratris dauid. Hi quattuor nati ſunt de arafa in geth: & ceciderunt in manu dauid & ſeruorum eius. zz.

Locutus ē aūt dd dño verba carminis huius: in die qua liberauit eū dñs de manu oīm inimicorū ſuorū & de manu ſaul. Et ait. Dñs petra mea & robur meum & ſaluator me⁹. Deus fortis meus: ſperabo in eū. Scutū meum & cornu ſalutis mee: eleuator meus & refugiū meū: ſaluator meus: de iniquitate liberabis me. Laudabilē inuocabo dñm: & ab inimicis meis ſaluus ero. Quia circūdederūt me cōtritiones mortis: torrētes belial terruerūt me. Fūes inferni circundederūt me: pueneruunt me laqī mortis. In tribulatione mea inuocabo dñm: & ad deū meū clamabo. Et exaudiet de tēplo ſancto ſuo vocē meā: & clamor me⁹ veniet ad aures eius. Cōmota ē & cōtremuit terra: fundamēta montiū cōcuſſa ſūt & cōquaſſata: qm̄ irat⁹ ē. Aſcēdit fumus de naribus eius: & ignis de ore eius vorauit: carbones ſuccēſi ſunt ab eo. Et inclinauit celos & dſcēdit: & caligo ſub pedibus eius. Et aſcēdit ſup cherubin & volauit: & lapſus eſt ſup pēnas vēti. Poſuit tenebras in circuitu ſuo latibulum: cribrās aqs de nubib⁹ celorū. Pre fulgore in cōſpectu eius: ſuccēſi ſunt carbones ignis. Tonabit de celo dñs: & excelſus dabit vocē ſuam. Miſit ſagittas & diſſipauit eos: fulgura & cōſūpſit eos. Et appuerūt effuſiōes maris: & reuelata ſunt fundamēta orbis ab īcrepatione dñi: ab īſpiratiōe ſpūs furoris eius. Miſit de excelſo & aſſūpſit me: & traxit me de aquis multis

τ digiti manuū eius τ digiti
καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν
pedū eius ſex τ ſex: viginti τ quattuor numero. τ
ποδῶν αὐτοῦ ἓξ καὶ ἕξ, εἴκοσι καὶ τέσσαρες ἀριθμῷ· καὶ
ipſe de genere titanoꝝ: τ imppercuit iſrael.
γε αὐτὸς ἀπόγονος τιτάνων, καὶ ὠνείδισε τὸν ἰσραήλ.
τ percuſſit eū ionathan filius ſamaa fratris dauid
καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰωναθὰν, υἱὸς σαμαὰ ἀδελφοῦ δαυίδ.
quattuor iſtos natos de genere
τοὺς τέσσαρας τούτους τοὺς τεχθέντας ἀπογόνους
gigātū in geth. τ ceciderūt in manu dauid τ
τῶν γιγάντων ἐν γέθ. καὶ ἔπεσον ἐν χειρὶ δαυίδ καὶ
in manu ſeruoꝝ eius.
ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ.

Ca. 22.

Et locu⁹ eſt dauid dño verba
Καὶ ἐλάλησε δαυίδ τῷ κυρίῳ τοὺς λόγους τῆς
carminis hui⁹ in die qua liberauit eū dñs de manu
ᾠδῆς ταύτης ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐξείλετο αὐτὸν κύριος ἐκ χειρὸς
oīum inimicoꝝ ſuoꝝ: τ de manu ſaul.
πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ χειρὸς σαούλ.
τ dixit: dñs petra mea τ munitio mea τ eri
καὶ εἶπεν, κύριος πέτρα μου καὶ ὀχύρωμά μου καὶ ἐξαι-
ens me mihi deus me⁹: cuſtos me⁹: cōfiſus e-
ρούμενός με ἐμοὶ ὁ θεός μου, φύλαξ μου, πεποιθὼς ἔσο-
ro in eo. protector meus τ cornu ſalutis
μαι ἐπ' αὐτῷ. ὑπερασπιστής μου καὶ κέρας σωτηρίας
mee: ſuſceptor me⁹ τ refugiū ſalutis mee: de
μου, ἀντιλήπτωρ μου καὶ καταφυγὴ σωτηρίας μου, ἐξ
iniquo ſaluabis me: laudabilē inuocabo dñs: τ ab
ἀδίκου σώσεις με, αἰνετὸν ἐπικαλέσομαι κύριον, καὶ ἀπὸ
inimicis meis ſaluus ero: qm̄ circūdederūt me cōtritio
τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι, ὅτι περιέσχον με συντριμ-
nes mortis τ torrētes iniqtatis terruerūt me. funes
μοὶ θανάτου, καὶ χείμαρροι ἀνομίας ἐθάμβησάν με. σχοινία
inferni circūdederūt me: τ preuenerūt me laquei mor
ᾅδου ἐκύκλωσάν με, καὶ προέφθασάν με πέδαι θανά-
tis: in tribulatiōe mea inuocabo dñm: τ ad
του, ἐν θλίψει μου ἐπικαλέσομαι τὸν κύριον, καὶ πρὸς
deū meū clamabo. τ audiuit de tēplo ſuo vo-
τὸν θεόν μου βοήσομαι. καὶ ἤκουσεν ἐκ ναοῦ αὐτοῦ φω-
cem meā: τ clamor me⁹ in aurib⁹ eius. τ cō
νῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτοῦ. καὶ ἐσει-
mota ē τ turbata eſt terra τ fundamēta celi cōcuſ
σθη καὶ ἐταράχθη ἡ γῆ καὶ τὰ θεμέλια τοῦ οὐρανοῦ συνε-
ſa ſunt: qm̄ iratus eſt eis dñs. aſcēdit fumus in i-
ταράχθη, ὅτι ἐθυμώθη αὐτοῖς κύριος. ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀρ-
ra ei⁹ τ ignis ex ore eius deuorauit. carbo
γῇ αὐτοῦ καὶ πῦρ ἐκ στόματος αὐτοῦ κατέφαγε. ἄνθρα-
nes ſuccēſi ſūt ab eo: τ inclinauit celos τ deſ
κες ἀνήφθησαν ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἔκλινεν οὐρανοὺς καὶ κα-
cēdit: τ caligo ſub pedibus eius. τ aſcen
τέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. καὶ ἐπε-
dit ſup cherubim τ volauit: τ viſus ē ſup pen
βη ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, καὶ ὤφθη ἐπὶ πτερύ-
nas ventoꝝ: τ poſuit tenebras latibulū ſuū. in cir
γων ἀνέμων, καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ. κύ-
cuitu ſuo tabnaculū ſuū tenebre aquarū: nubes ae
κλῳ αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ σκότος ὑδάτων, νεφέλαι ἀέ-
ris. de lumine in cōſpectu eius ſuccēſi ſunt carbones ignis.
ρος. ἐκ φέγγους ἀπέναντι αὐτοῦ ἐξεκαύθησαν ἄνθρακες πυρός.
τ intonuit de celo dñs: τ excelſus dedit voce
καὶ ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ ὁ κύριος, καὶ ὁ ὕψιστος ἔδωκε φωνὴν
ſuā: τ miſit ſagittas τ diſſipauit eos. τ fulgu
αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε βέλη καὶ διεσκόρπισεν αὐτούς. καὶ ἤστρα-
rauit coruſcatiōes τ terruit eos: τ appuerūt emiſſiones maris. τ
ψεν ἀστραπὴν καὶ ἐξέστησεν αὐτοὺς, καὶ ὤφθησαν ἀφέσεις θαλάσσης. καὶ
reuelata ſunt fundamēta orbis in increpatiōe dñi a
ἀπεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης ἐν τῇ ἐπιτιμήσει τοῦ κυρίου ἀπὸ
ſpiratiōe ſpūs furoris ei⁹. miſit de altitudine τ aſſūpſit me: traxit
πνοῆς πνεύματος ὀργῆς αὐτοῦ. ἐξαπέστειλεν ἐξ ὕψους καὶ ἔλαβέ με, εἵλκυσε
me de aquis multis: liberauit me de robore inimicoꝝ meoꝝ:
με ἐξ ὑδάτων πολλῶν, ἐξείλατό με ἐξ ἰσχύος ἐχθρῶν μου,

de odiētibus me: qui robuſti erāt magis q̄ ego. pueneruunt
ἐκ τῶν μισούντων με, ὅτι ἴσχυον ὑπὲρ ἐμέ. προέφθα-
ſūt me in die perditiōis mee. τ factus ē dñs fir
σάν με ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας μου. καὶ ἐγένετο κύριος ἀντι-
mamētū meū: τ eduxit me in latitudinē. liberauit me:
στήριγμά μου, καὶ ἐξήγαγέ με εἰς πλατυσμόν. ἐξείλατό με,
quia voluit me. τ retribuit mihi dñs ſcdm
ὅτι ηὐδόκησε με. καὶ ἀνταπέδωκέ μοι κύριος κατὰ τὴν
iuſtitiā meā τ ſm mūdiciā manuū
δικαιοσύνην μου καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν
mearū reddet mihi: qz cuſtodiui vias dñi:
μου ἀνταποδώσει μοι, ὅτι ἐφυλαξάμην ὁδοὺς κυρίου,
τ nō ipie egi corā deo meo. qm̄ oīa iudi
καὶ οὐκ ἠνόμησα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου. ὅτι πάντα τὰ κρί-
cia eius in cōſpectu meo: τ precepta eius
ματα αὐτοῦ ἀπέναντί μου, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ
nō amouebūtur a me. τ ero imaculat⁹ ei τ
οὐκ ἀποστήσεται ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἔσομαι ἄμωμος αὐτῷ καὶ
cuſtodiā me ab iniqtate mea. τ reſtituet mihi
φυλάξομαι ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου. καὶ ἀνταποδώσει μοι
dñs ſcdm iuſtitiā meā: τ ſm mūdi
κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριό-
ciam manuū meaꝝ in cōſpectu oculoꝝ ſuoꝝ.
τητα τῶν χειρῶν μου ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.
cū ſctō ſctūs eris: τ cū inocēti inocēs eris: cū
μετὰ ὁσίου ὁσιωθήσῃ, καὶ μετὰ ἀθῴου ἀθῷος ἔσῃ. καὶ με-
electo electus eris: τ cū peruerſo euer
τὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ, καὶ μετὰ στρεβλοῦ στρεβλω-
teris: qm̄ tu ppl'm māſuetū ſaluabis: τ ocu-
θήσῃ, ὅτι σὺ τὸν λαὸν τὸν πρᾶον σώσεις, καὶ ὀφθαλ-
los excelſoꝝ humiliabis. qm̄ tu illuminabis lucernā meā
μοὺς ὑψηλῶν ταπεινώσεις. ὅτι σὺ φωτιεῖς λύχνον μου
dñe: τ dñs illuminabit in tenebris meis: qz in te cur
κύριε, καὶ ὁ κύριος ἐκλάμψει ἐν σκότει μου, ὅτι ἐν σοὶ δρα-
ram accinctus: τ in deo meo trāſiliā murū.
μοῦμαι μονόζωνος, καὶ ἐν τῷ θεῷ μου ἐξαλοῦμαι τεῖχος. ὁ
deus imaculata via ei⁹. eloqa dñi igne examinatū. prote
θεὸς ἄμωμος ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. τὸ ῥῆμα κυρίου πεπυρωμένον. ὑπερα-
ctor ipſe eſt oib⁹ cōfidētib⁹ in eo. quia
σπιστής αὐτός ἐστι πᾶσι τοῖς πεποιθόσιν ἐπ' αὐτόν. διότι
qs deus preter dñm. τ qs creator pter deū no
τίς θεὸς πλὴν τοῦ κυρίου; καὶ τίς κτίστης πλὴν τοῦ θεοῦ ἡ-
ſtrū; de⁹ corroborās me fortitudine: τ poſuit imaculatā
μῶν; ὁ θεὸς ὁ κραταιῶν με δύναμιν, καὶ ἔθετο ἄμωμον τὴν
viā meā. ponēs pedes meos vt ceruī: τ ſta
ὁδόν μου. τιθεὶς τοὺς πόδας μου ὡς ἐλάφου, καὶ ἱσ-
tuēs me ſup excelſa: docēs manus meas ad pre
τῶν με ἐπὶ τὰ ὑψηλά, διδάσκων τὰς χεῖράς μου εἰς πό-
liū: τ frāgēs arcū ereū ſup brachia mea. τ
λεμον, καὶ κατάξας τόξον χαλκοῦν ἐπὶ βραχίονάς μου. καὶ
dediſti mihi clypeū ſalutis mee: τ humilitas tua mul-
ἔδωκάς μοι ὅπλον τῆς σωτηρίας μου, καὶ ἡ ὑπακοή σου ἐπλή-
tiplicauit me. τ dilataſti greſſus meos ſub
θυνέ με. καὶ ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου ὑποκά-
tus me: τ nō defecerūt viſa mea.
τω μου, καὶ οὐκ ἠσθένησαν ἐν ταῖς τρίβοις μου.
perſequar inimicos meos: τ conterā eos. τ nō
διώξω τοὺς ἐχθρούς μου, καὶ ἀφανιῶ αὐτούς. καὶ οὐκ
conuertar donec cōſumā eos. cōfringā eos
ἀποστρέψω ἕως οὗ συντελέσω αὐτούς. θλάσω αὐτοὺς
τ non conſurgāt: τ cadent ſub pedibus
καὶ οὐ μὴ ἀναστῶσι, καὶ πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας
meis. τ accinxiſti me fortitudine vt expugnē: τ incur-
μου. καὶ περιέζωσάς με δύναμιν τοῦ πολεμεῖν, καὶ κάμ-
uabis inſurgentes cōtra me. τ inimici mei
ψεις τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' ἐμέ. καὶ οἱ ἐχθροί μου
traditi ſunt mihi. ceruices odiētiū me cōculca-
παρέδωκάν μοι. αὐχένας μισούντων με κατεπά-
ui. clamauerūt τ nō fuit q ſaluaret: deus dñs τ nō
τησα. ἐβόησαν καὶ οὐκ ἦν ὁ σώζων, θεὸς κύριος καὶ οὐκ
audiuit eos. τ delebo eos vt puluerē terre: q̄ſi lutū
ἐπήκουσεν αὐτῶν. καὶ λεανῶ αὐτοὺς ὡς χοῦν γῆς, ὡς πηλὸν

Liberauit me ab inimico meo potentiſſimo & ab his q oderāt me: qm̄ robuſtiores me erant. Preuenit me in die afflictionis mee: & factus eſt dñs firmamētū meū. Et eduxit me in latitudinē: liberauit me: qa complacui ei. Retribuet mihi dñs ſm iuſticiā meā: & ſm mūdiciā manuū mearū reddet mihi. Quia cuſtodiui vias dñi: & nō egi impie a deo meo. Omnia enī iudicia eius in conſpectu meo: & pcepta eius nō amoui a me. Et ero pfectus corā eo: & cuſtodiā me ab iniquitate mea. Et reſtituet mihi dñs ſm iuſtitiā meā: & ſm mundiciā manuū mearū in cōſpectu oculorū ſuorū. Cū ſancto ſctūs eris: & cum robuſto pfectus. Et cū electo electus eris: & cū pueruerſo puerteris. Et populū pauperē ſaluū facies: oculiſq; tuis excelſos hūiliabis. Quia tu lucerna mea dñe: & tu dñe illuminabis tenebras meas. In te eī curra accinctus: in deo meo trāſiliā murū. Deus īmaculata via eius: eloquium dñi igne examinatū: ſcutum eſt oīm ſpātiū ī ſe. Quis eſt deus pter dñm: & quis fortis pter deum noſtrū? Deus qui accinxit me fortitudie: & cōplanauit perfectā viam meā. Coequans pedes meos ceruis: & ſup excelſa mea ſtatuens me. Docēs manus meas ad pliū: & cōponēs quaſi arcum ereum brachia mea. Dediſti mihi clypeū ſalutis tue: & manſuetudo mea multiplicauit me. Dilatabis greſſus meos ſubtus me: & nō dficiēt tali mei. Perſequar inimícos meos & cōterā: & nō conuertar donec conſumā eos. Cōſumam eos: & cōfringam vt non conſurgāt: cadēt ſub pedibus meis. Accinxiſti me fortitudine ad preliū: incuruaſti reſiſtētes mihi ſubtus me. Inimicos meos dediſti mihi dorſum: odientes me & diſpdā eos. Clamabūt & nō erit q ſaluet ad dñm:

משנאי כי אמצו ממני: יקדמני
ביום אידי ויהי יהוה משען
לי: ויצא למרחב אתי יחלצני
כי חפץ בי: יגמלני יהוה כצדקתי
כבר ידי ישיב לי: כי שמרתי
דרכי יהוה ולא רשעתי מאלהי:
כי כל משפטו לנגדי וחקתיו
לא אסור ממנה: ואהיה תמים
לו ואשתמרה מעוני: וישב
יהוה לי כצדקתי כברי לנגד
עיניו: עם חסיד תתחסד עם
גבור תמים תתמם: עם נבר
תתבר ועם עקש תתפל: ואת
עם עני תושיע ועיניך על רמים
תשפיל: כי אתה נירי יהוה
ויהוה יגיה חשכי: כי בכה ארוץ
גדוד באלהי אדלג שור: האל
תמים דרכו אמרת יהוה צרופה
מגן הוא לכל החסים בו: כי מי
אל מבלעדי יהוה ומי צור
מבלעדי אלהינו: האל מעוזי
חיל ויתר תמים דרכי: משוה
רגלי כאילות ועל במתי
יעמדני: מלמד ידי למלחמה
ונחת קשת נחושה זרעתי:
ותתן לי מגן ישעך וענתך
תרבני: תרחיב צעדי תחתני
ולא מעדו קרסלי: ארדפה איבי
ואשמידם ולא אשוב עד
כלותם: ואכלם ואמחצם ולא
יקומון ויפלו תחת רגלי: ותזרני
חיל למלחמה תכריע קמי
תחתני: ואיבי תתה לי ערף
משנאי ואצמיתם: ישעו ואין
משיע אל יהוה ולא ענם:
ואשחקם כעפר ארץ כטיט

חצות אדיקים ארקעם ותפלטני
מריבי עמי תשמרני לראש
גוים עם לא ידעתי יעבדני בני
נכר יתכחשו לי לשמוע אזן
ישמעו לי בני נכר יבלו ויחגרו
ממסגרותם חי יהוה וברוך צורי
וירם אלהי צור ישעי האל
הנתן נקמת לי ומריד עמים
תחתני ומוציאי מאיבי ומקמי
תרוממני מאיש חמסים תצילני
על כן אודך יהוה בגוים ולשמך
אזמר מגדול ישועות מלכו
ועשה חסד למשיחו לדוד ולזרעו
עד עולם

Cap. xxiij

ואלה דברי
דוד האחרנים נאם דוד בן
ישי ונאם הגבר הקם על משיח
אלהי יעקב ונעים זמרות
ישראל רוח יהוה דבר בי ומלתו
על לשוני אמר אלהי ישראל
לי דבר צור ישראל מושל
באדם צדיק מושל יראת
אלהים וכאור בקר יזרח שמש
בקר לא עבות מנגה ממטר דשא
מארץ כי לא כן ביתי עם אל
כי ברית עולם שם לי ערוכה
בכל ושמרה כי כל ישעי וכל
חפץ כי לא יצמיח ובליעל כקוץ
מנד כלהם כי לא ביד יקחו ואיש
יגע בהם ימלא ברזל ועץ חנית
ובאש שרוף ישרפו בשבת אלה
שמות הגברים אשר לדוד ישב
בשבת תחכמני ראש השלשי
הוא עדינו העצני על שמנה
מאות חלל בפעם אחת ואחריו
אלעזר בן דדו בן אחחי בשלשה
הגברים עם דוד בחרפם

חוץ דקק · רקע פלט · רוב שמר · עבד כחש · שמע · נבל חגר · סגר ברך · רום · ירד · יצא קום · רום נצל · ידה · זמר גדל · ישע משח · קום · נעם · מלל · לשן · משל · צדק · זרח · עוב · כון · כרת צלם · שום ערך · צמח כל · קוץ נוד · לקח · נגע מלא · חנה שרף · ישב · מאה

& non exaudiet eos. Delebo eos vt puluerẽ terre: q̃si lutũ platearũ cõminuã eos atq; cõfringã. Saluabis me a cõtradictiõibus populi mei. custodies me in caput gentiũ. Populus quẽ ignoro seruiet mihi: filii alieni resistent mihi: auditu auris obedient mihi. Filii alieni defluxerũt: & cõtrahentur ĩ angustiis suis. Viuit dominus & bñdictus deus meus: & exaltabitur deus fortis salutis mee. Deus qui das vĩdictas mihi: & deiicis pp̃los sub me. Qui educis me ab inimicis meis: & a resistentibus mihi eleuas me: a viro iniquo liberabis me. Propterea cõfitebor tibi dñe ĩ gẽtibus: & noĩ tuo cantabo. Magnificãs salutes regis sui: & faciẽs misericordiã xp̃o suo dd̃ & semini ei9 ĩ sempitnũ.

Hec autẽ sũt verba 23. dd̃ nouissima q̃ dixit dd̃ filius isai. Dixit vir cui cõstitutũ ẽ de xp̃o dĩ iacob: egregi9 psaltes israel. Spũs dñi locutus est p me: & s̃mo eius p ligũa meã: dixit. Deus israel mihi locutus est fortis isrl'. Dñatur hoĩum iustus: dñatur in timore dei. Sicut lux auroře oriente sole mane absq; nubib9 rutilat: & sicut pluuiis germinat herba de terra. Nec tãta ẽ domus mea apud deũ vt pactũ eternũ iniret mecũ firmũ in oĩbus atq; munitũ. Cũcta enĩ sal9 mea & oĩs volũtas: nec ẽ q̃cq̃ ex eo q̃d nõ germinet. Preuaricatores aũt q̃si spine euellẽtur vniuersi q̃ nõ tollũtur manib9. Et si qs tãgere voluerit eas: armabitur ferro & ligno lãceato. igneq; succense cõburentur vsq; ad nihilũ. Hec noĩa fortiũ dd̃: sedẽs in cathedra sapiẽtissim9 princeps inter tres. Ipse ẽ q̃si tenerrim9 ligni vermicul9: qui octigẽtos iterfecit impetu vno. Post hũc eleazar fili9 patrui eius ahoites inter tres fortes qui erant cũ dd̃ quãdo exprobrauerũt

καὶ ἐξελοῦ με ἐξ ἀντιλογιῶν λαοῦ, φυλάξεις με εἰς κεφαλὴν ἐθνῶν· λαὸς ὃν οὐκ ἔγνων ἐδούλευσέ μοι, εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μοι· υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι, υἱοὶ ἀλλότριοι ἀπορριφήσονται, καὶ σφαλοῦσιν ἐκ τῶν συγκλεισμῶν αὐτῶν. ζῇ κύριος καὶ εὐλογητὸς ὁ φύλαξ μου, καὶ ὑψωθήσεται ὁ θεός μου ὁ σωτήρ μου. ἰσχυρὸς κύριος ὁ διδοὺς ἐκδικήσεις ἐμοί, καὶ παιδεύων λαοὺς ὑποκάτω μου, καὶ ἐξάγων με ἐξ ἐχθρῶν μου, καὶ ἐκ τῶν ἐπεγειρομένων ἐπ' ἐμὲ ὑψώσεις με, ἐξ ἀνδρὸς ἀδικημάτων ῥύσῃ με. διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ· μεγαλύνων τὰς σωτηρίας τοῦ βασιλέως αὐτοῦ, καὶ ποιῶν ἔλεος τῷ χριστῷ αὐτοῦ τῷ δαυὶδ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

Ca. 23.

Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι δαυὶδ οἱ ἔσχατοι. πιστὸς δαυὶδ υἱὸς ἰεσσαί, καὶ πιστὸς ἀνήρ, ὃν ἀνέστησεν ὁ θεὸς ἐπὶ χριστὸν θεοῦ ἰακώβ, καὶ ὡραῖος ὁ ψαλμὸς τοῦ ἰσραήλ. πνεῦμα κυρίου ἐλάλησεν ἐν ἐμοί, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ἐπὶ γλώσσης μου. εἶπεν ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐμοὶ ἐλάλησε πλάσμα ἰσραήλ, ἄρχων ἐν ἀνθρώποις δίκαιος, ἀρχὸς φόβῳ θεοῦ· καὶ ὡς φῶς πρωΐας ἀνατείλαι ἥλιος τοπρωὶ καὶ οὐ σκοτάσει. ἀπὸ φέγγους καὶ ὡς ἐξ ὑετοῦ βοτάνη ἐκ γῆς, ὅτι οὐχ οὕτως ὁ οἶκός μου μετὰ θεοῦ, ὅτι διαθήκην αἰώνιον ἔθετό μοι, σῶσαί με ἑτοίμην ἐν παντὶ καιρῷ πεφυλαγμένην, ὅτι πᾶσα σωτηρία μου καὶ πᾶν θέλημα ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐ μὴ βλαστήσει ὁ παράνομος ὥσπερ ἄκανθα ἐξωσμένη πάντες αὐτοί, καὶ ὅτι οὐ χειρὶ ληφθήσονται. καὶ ἀνὴρ οὐ κοπιάσει ἐν αὐτοῖς, καὶ πλήρης σιδήρου καὶ ξύλον δόρατος, καὶ ἐν πυρὶ καύσει καὶ ἐκκαύσονται εἰς αἰσχύνην αὐτῶν. ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν δυνατῶν δαυίδ. ἰεσβαὰδ υἱὸς θεκεμανί, πρῶτος τῶν τριῶν. οὗτος ἀδινὼν ὁ ἀσωναῖος· οὗτος ἐσπάσατο τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ ὀκτακοσίους τραυματίας εἰσάπαξ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐλεάζαρ υἱὸς δωδὶ υἱοῦ πατραδέλφου αὐτοῦ ἐν τοῖς τρισὶ τοῖς δυνατοῖς. οὗτος ἦν μετὰ δαυὶδ ἐν τῷ ὀνειδίσαι αὐτόν,

ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις· καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐκεῖ συνήχθησαν εἰς πόλεμον· καὶ ἀνέβησαν ἄνδρες ἰσραὴλ πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ αὐτὸς ἐξανέστη καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους, ἕως οὗ ἐκοπίασεν ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ προσεκολλήθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ῥομφαίαν. καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ὁ λαὸς ἐπιστρέφει ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὸ σκυλεύειν. καὶ μετ' αὐτὸν σαμαίας υἱὸς ἀγὰ ὁ ἀραρί. καὶ ἐπισυνήχθησαν ἀλλόφυλοι ἐπὶ σιαγόνα· καὶ ἦν ἐκεῖ μερὶς ἀγροῦ πλήρης φακοῦ· καὶ ὁ λαὸς ἔφυγεν ἐκ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ κατέστη ἐν μέσῳ τῆς μερίδος, καὶ ἐξείλετο αὐτήν, καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην. καὶ κατέβαινον τρεῖς ἐκ τῶν τριάκοντα ἀρχόντων, καὶ ἦλθον πρὸς δαυὶδ εἰς τὸ σπήλαιον ὀδολλάμ· καὶ τὰ τάγματα τῶν ἀλλοφύλων παρενέβαλεν ἐν τῇ κοιλάδι τῶν τιτάνων. καὶ δαυὶδ ἦν τότε ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ τὸ σύστημα τῶν ἀλλοφύλων ἦν τότε ἐν βηθλεέμ. καὶ ἐπεθύμησε δαυίδ, καὶ εἶπε, τίς ποτιεῖ με ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου τοῦ ἐν βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ; καὶ διέρρηξαν οἱ τρεῖς οἱ δυνατοὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ὑδρεύσαντο ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου τοῦ ἐν βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ· καὶ ἔλαβον καὶ παρεγένοντο πρὸς δαυίδ· καὶ οὐκ ἐβούλετο πιεῖν αὐτό, καὶ ἔσπεισεν αὐτὸ τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπεν, μή μοι γένοιτο παρὰ κυρίου ποιῆσαι τοῦτο. εἰ αἷμα ἀνδρῶν τῶν πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πίομαι; καὶ οὐκ ἐβούλετο πιεῖν αὐτό. ταῦτα ἐποίησαν οἱ τρεῖς δυνατοί. καὶ ἀβεσσὰ ἀδελφὸς ἰωὰβ υἱὸς σαρουίας, πρῶτος τῶν τριῶν. οὗτος ἐξήγειρε τὸ δόρυ αὐτοῦ ἐπὶ τριακοσίους τραυματίας. οὗτος ἦν ὀνομαστὸς ἐν τοῖς τρισίν, ἐκ τῶν τριῶν ἔνδοξος, καὶ ἦν αὐτοῖς εἰς ἄρχοντα, καὶ ἕως τῶν τριῶν οὐκ ἦρχετο. καὶ βαναίας υἱὸς ἰωδαὲ υἱοῦ ἀνδρὸς δυνατοῦ,

philistiim: & congregati sunt illuc in prelium. Cumq; ascendissent viri israel: ipse stetit & percussit philisteos donec deficeret man9 eius: & obrigesceret cũ gladio. Fecitq; dominus salutẽ magnã ĩ die illa: & pp̃s qui fugerat reuersus est ad cesorũ spolia detrahenda. Et post hũc semaa fili9 agge de arari. Et cõgregati sunt philistiim ĩ statione. Erat quippe ibi ager lente plenus. Cũq; fugisset populus a facie philistiim: stetit ille in medio agri & tutus ẽ eũ. Percussitq; philisteos: & fecit dñs salutẽ magnam: necnon & añ descẽderãt tres q erãt principes inter triginta. & venerant tp̃e messis ad dd̃ in speluncã odollã. Castra aũt philistinorum erant posita in valle gigãtũ: & dauid erat in p̃sidio. Porro statio philistinorũ tũc erat in bethleem. Desiderauit ergo dd̃ aquam de lacu & ait. O si quis mihi daret potum aq̃ de cisterna q̃ est in bethleem iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes castra philistinorum: & hauserunt aquam de cisterna bethleem q̃ erat iuxta portam: & attulerũt ad dauid. At ille noluit bibere sed libauit eam domino dicens. Propiti9 sit mihi dominus: ne faciam hoc. Nun sanguinem hoĩm istorũ q profecti sunt: & aĩarũ periculũ bibam? Noluit ergo bibere. Hec fecerunt tres robustissimi. Abisai quoq; frater ioab filius saruie: princeps erat d̃ tribus. Ipse est qui leuauit hastã suã cõtra trecentos quos interfecit: noĩat9 in tribus & inter tres nobilior: eratq; eorum princeps: sed vsq; ad tres primos nõ puenerat. Et banaias filius ioiade viri fortissimi

בפלשתים נאספו שם למלחמה
ויעלו איש ישראל הוא קם
ויך בפלשתים עד כי יגעה ידו
ותדבק ידו אל החרב ויעש יהוה
תשועה גדולה ביום ההוא והעם
ישבו אחריו אך לפשט ואחריו
שמא בן אגא הררי ויאספו
פלשתים לחיה ותהי שם חלקת
השדה מלאה עדשים והעם נס
מפני פלשתים ויתיצב בתוך
החלקה ויצילה ויך את פלשתים
ויעש יהוה תשועה גדולה וירדו
שלשה מהשלשים ראש
ויבאו אל קציר אל דוד אל
מערת עדלם וחית פלשתים
חנה בעמק רפאים ודוד אז
במצודה ומצב פלשתים אז
בית לחם ויתאוה דוד ויאמר
מי ישקני מים מבאר בית
לחם אשר בשער ויבקעו
שלשת הגברים במחנה
פלשתים וישאבו מים מבאר
בית לחם אשר בשער וישאו
ויבאו אל דוד ולא אבה
לשתותם ויסך אתם ליהוה
ויאמר חלילה לי יהוה
מעשתי זאת הדם האנשים
ההלכים בנפשותם ולא אבה
לשתותם אלה עשו שלשת
הגברים ואבישי אחי יואב בן
צרויה הוא ראש השלשה
והוא עורר את חניתו על שלש
מאות חלל ולו שם בשלשה
מן השלשה הכי נכבד ויהי
להם לשר ועד השלשה לא
בא ובניהו בן יהוידע בן איש חיל

אסף לחם · עלה קום · נכה · דבק עשה · ישע גדל · שוב · אסף · חיה · נוס · יצב · נצל נכה · עשה · בוא קצר · חנה · מצד יצב · אוה אמר · שקה · בקע · חנה · שאב · נשא · בוא · שתה נסך · חלל · עשה · חנה · מאה · כבד היה · שור · בוא

רַב פְּעָלִים מִקַּבְצְאֵל הוּא הִכָּה אֵת שְׁנֵי אֲרִאֵל מוֹאָב וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאֲרִי בְּתוֹךְ הַבֹּאר בְּיוֹם הַשָּׁלֶג: וְהוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרִי אִישׁ מַרְאֶה וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשָּׁבֶט וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ: אֵלֶּה עָשָׂה בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע וְלוֹ שֵׁם בִּשְׁלֹשָׁה הַגִּבֹּרִים: מִן הַשְּׁלֹשִׁים נִכְבָּד וְאֶל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָא וַיְשִׂמֵהוּ דָוִד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ: עֲשָׂהאֵל אֲחִי יוֹאָב בַּשְּׁלֹשִׁים אֶלְחָנָן בֶּן דֹּדוֹ בֵּית לָחֶם: שַׁמָּה הַחֲרֹדִי אֱלִיקָא הַחֲרֹדִי: חֶלֶץ הַפַּלְטִי עִירָא בֶן עִקֵּשׁ הַתְּקוֹעִי: אֲבִיעֶזֶר הָעַנְּתֹתִי מְבֻנַּי הַחֻשָׁתִי: צַלְמוֹן הָאֲחֹחִי מַהְרַי הַנְּטֹפָתִי: חֵלֶב בֶּן בַּעֲנָה הַנְּטֹפָתִי אִתַּי בֶּן רִיבַי מִגִּבְעַת בְּנֵי בִנְיָמִן: בְּנָיָהוּ פִּרְעָתֹנִי הִדַּי מִנַּחֲלֵי גָעַשׁ: אֲבִי עַלְבוֹן הָעַרְבָתִי עַזְמָוֶת הַבַּרְחֻמִי: אֶלְיַחְבָּא הַשַּׁעַלְבֹנִי בְּנֵי יָשֵׁן יְהוֹנָתָן: שַׁמָּה הַהֲרָרִי אֲחִיאָם בֶּן שָׁרָר הָאֲרָרִי: אֱלִיפֶלֶט בֶּן אֲחַסְבַּי בֶּן הַמַּעֲכָתִי אֱלִיעָם בֶּן אֲחִיתֹפֶל הַגִּלֹנִי: חֶצְרַי הַכַּרְמְלִי פַּעֲרַי הָאַרְבִּי: יִגְאָל בֶּן נָתָן מִצֹּבָה בָּנִי הַגָּדִי: צֶלֶק הָעַמֹּנִי נַחְרַי הַבְּאֵרֹתִי נֹשֵׂא כְּלֵי יוֹאָב בֶּן צְרֻיָה: עִירָא הַיִּתְרִי גָּרֵב הַיִּתְרִי: אוּרִיָּה הַחִתִּי כֹּל שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה:

cap. xxiiij. וַיֹּסֶף אַף יְהוָה לַחֲרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּסֶת אֶת דָּוִד בָּהֶם לֵאמֹר לֵךְ מְנֵה אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶת יְהוּדָה:

רבב · נכה · שנה · ארה · שום · שמע · חרה · סות

magnorum operum de capsel. Ipse percussit duos leones moab: & ipse descendit & percussit leonem in media cisterna in diebus niuis. Ipse quoque interfecit virum egiptium: virum dignum spectaculo habentem in manu hastam. Itaque cum descendisset ad eum in virga: vi extorsit hastam de manu egiptii: & interfecit eum hasta sua. Hec fecit banaias filius ioiade. Et ipse nominatus inter tres robustos qui erant inter triginta nobiliores: veruntamen vsque ad tres non peruenerat. Fecitque eum sibi david auricularium a secreto. Asahel frater ioab inter triginta. Eleanan filius patrui eius de bethleem. Semma de arari. Elicha de arodi. Heles de phalti. Hyra filius acces de thecua. Abiezer de anathot. Mobonnai de vsati. Selmon ahoites. Macharai netophatites. Eleph filius bana & ipse netophatites. Itai filius ribai de gebeeth filiorum beniamin. Banai pharatonites. Heltai de torrente gaas. Albialbon arbathites. Azamaueth de beromi. Eliaba de salboni. Filii iasen: ionathan: semma de orodi. Haiam filius sarar arothites. Elifeleth filius aasbai filii maachati. Heliam filius achitofel gelonites. Esrai de carmelo. Farai de arbi. Igaal filius natham de soba. Bonni de gaddi. Selech ed amoni. Naarai berothites armiger ioab filii saruie. Hira hietrites. Gareb ipse hietrites. Vrias etheus. Omnes triginta septem. 24.

Et addidit furor domini irasci contra israel: commouitque dauid in eis dicentem ad ioab. Vade numera israel & iudam

multa opera erat ei de cabsael. ille percussit duos filios ariel moab. & ille descendit & percussit leonem in medio cisterne in die niuis. & ille percussit virum egyptium virum dignum spectaculo: & in manu egyptii hasta. & descendit ad eum in virga: & extorsit hastam de manu egyptii: & interfecit eum in hasta eius. hec fecit banaeas filius ioiade: & huic nomen inter tres robustos super triginta gloriosus: & ad tres non venit. & constituit eum dauid ad auditus suos. & hec nomina fortium dauid regis. asael frater ioab inter triginta. eleanan filius patrui eius de bethleem. sameos arodi. elica arodi. challis phalti. hira filius eccis thecoites. abiezer anathothites. mebunai asothites. selmon achoites. macharai netophathites. helab filius baana netophathites. ethi filius ribai de colle beniamin. baneas pharathonites. hedai de nachaligaas. abi albon arabothites. azmoth barchmites. eliaba salabonites. filii iasen: ionathan: samma arorites. achiam filius sarar araorites. elisphalat filius achasbai maachathi. eliam filius achitophel gelonites. asare carmelius. pharai arbi. igaal filius nathan de suba. bani gadi. selec amonites. nacharai berothensis portabat arma ioab filii saruie. iras iethrites. gareb iethreus. vrias etheus. omnes triginta & septem.

πολλὰ ἔργα ἦν αὐτῷ ἀπὸ καβασαήλ. οὗτος ἐπάταξε τοὺς δύο υἱοὺς ἀριὴλ τοῦ μωάβ. καὶ οὗτος κατέβη καὶ ἐπάταξε τὸν λέοντα ἐν μέσῳ τοῦ λάκκου ἐν ἡμέρᾳ χιόνος. καὶ οὗτος ἐπάταξε τὸν ἄνδρα τὸν αἰγύπτιον ἄνδρα ὁρατόν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ αἰγυπτίου δόρυ. καὶ κατέβη πρὸς αὐτὸν ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀφεῖλε τὸ δόρυ ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ αἰγυπτίου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐν τῷ δόρατι αὐτοῦ. ταῦτα ἐποίησε βαναίας υἱὸς ἰωδαέ, καὶ τούτῳ ὄνομα ἐν τοῖς τρισὶν δυνατοῖς ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα ἔνδοξος, καὶ πρὸς τοὺς τρεῖς οὐκ ἤρχετο. καὶ κατέστησεν αὐτὸν δαυὶδ πρὸς τὰς ἀκοὰς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν δυνατῶν δαυὶδ τοῦ βασιλέως. ἀσαὴλ ἀδελφὸς ἰωὰβ ἐν τοῖς τριάκοντα. ἐλεανὰν υἱὸς πατραδέλφου αὐτοῦ ἐν βηθλεέμ. σαμαίας ὁ ἀροδὶ. ἐλικὰ ὁ ἀροδὶ. χάλλης ὁ φαλτί. ἰρὰ υἱὸς ἐκκὶς ὁ θεκωΐτης. ἀβιέζερ ὁ ἀναθωθίτης. μεβουναὶ ὁ ἀσωθίτης. σελμὼν ὁ ἀχωΐτης. μαχαραὶ ὁ νετωφαθίτης. ἐλὰβ υἱὸς βαανὰ ὁ νετωφαθίτης. ἐθθὶ υἱὸς ῥιβαὶ ἐκ τοῦ βουνοῦ βενιαμίν. βαναίας ὁ φαραθωνίτης. ἡδαὶ ἐκ ναχαλιγαὰς. ἀβὶ ἀλβὼν ὁ ἀραβωθίτης. ἀζμὼθ ὁ βαρχμίτης. ἐλιαβὰ ὁ σαλαβωνίτης. υἱοὶ ἰασὲν, ἰωνάθαν, σαμμὰ ὁ ἀρωρίτης. ἀχιὰμ υἱὸς σαρὰρ ὁ ἀραΐτης. ἐλιφαλὰτ υἱὸς ἀχασβαὶ τοῦ μααχαθί. ἐλιὰμ υἱὸς ἀχιτόφελ τοῦ γελωνίτου. ἀσαρὲ ὁ καρμήλιος. φαραὶ ὁ ἀρβί. ἰγαὰλ υἱὸς ναθὰν ἐκ σουβᾶ. βανὶ ὁ γαδί. σελὴκ ὁ ἀμμωνίτης. ναχαραὶ ὁ βηρωθαῖος ὁ αἴρων τὰ σκεύη τοῦ ἰωὰβ υἱοῦ σαρουίας. ἰρὰς ὁ ἰεθραῖος. γαρὴβ ὁ ἰεθραῖος. οὐρίας ὁ χετταῖος. οἱ πάντες τριάκοντα καὶ ἑπτά.

Ca. 24.

Et addidit furor domini irasci contra israel: & commouit dauid in eis dicens: vade numera israel & iudam.

Καὶ προσέθετο ὀργὴ κυρίου θυμωθῆναι ἐν ἰσραήλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν δαυὶδ εἰς αὐτοὺς λέγων, πορεύθητι ἀρίθμησον τὸν ἰσραὴλ καὶ τὸν ἰούδαν.

& dixit rex ad ioab principem exercitus qui cum eo: perambula iam in omnes tribus israel a dan & vsque ad bersabee: & considera populum: & sciam numerum populi. & dixit ioab ad regem: adaugeat dominus deus tuus super populum sicut ipsi & sicut ipsi centuplum: & oculi domini mei regis videntes. & dominus meus rex quare vult verbum hoc? & obtinuit sermo regis super ioab & super principes exercitus. & egressus est ioab & principes exercitus a facie regis considerare populum israel. & pertransierunt iordanem: & castrametati sunt in aroer a dextris vrbis que in medio vallis gad & eliezer. & venerunt in galaad & in terram inferiorem chades: & venerunt vsque in dan. & circuierunt sidone & venerunt in munitionem tyri: & in omnes ciuitates euei & chananei: & venerunt ad meridiem iuda & bersabee: & lustrauerunt vniuersam terram: & venerunt post nouem menses & viginti dies in hierusalem. & dedit ioab numerum considerationis populi regi. & erat israel octingenta milia virorum fortitudinis & educerent gladium. & viri iuda quingenta milia. & percussit cor dauid eum post hoc quod numerauit populum. & dixit dauid ad dominum: peccaui nimis faciens verbum hoc. & nunc domine aufer iniquitatem serui tui: quia stulte egi nimis. & surrexit dauid mane: & sermo domini factus est ad gad prophetam videntem dauid dicens: vade & loquere ad dauid dicens. hec dicit dominus: tria ego porto contra te: elige tibi vnum ex eis:

καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἰωὰβ ἄρχοντα τῶν δυνάμεων τὸν μετ' αὐτοῦ, περίελθε δὴ πάσας τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραὴλ καὶ ἰούδα ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεέ, καὶ ἐπισκέψαι τὸν λαόν, καὶ γνώσομαι τὸν ἀριθμὸν τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα, προσθείη κύριος ὁ θεός σου ἐπὶ τὸν λαόν, ὥσπερ καὶ τούτους ἑκατονταπλασίως, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως βλέποντες. καὶ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ἱνατί θέλει τὸ ῥῆμα τοῦτο; καὶ κατεκράτησε τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ὑπὲρ ἰωὰβ καὶ ὑπὲρ τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως. καὶ ἐξῆλθεν ἰωὰβ καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως ἐπισκέψασθαι τὸν λαὸν ἰσραήλ. καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην, καὶ παρενέβαλον ἐν ἀροὴρ ἐκ δεξιῶν τῆς πόλεως τῆς ἐν μέσῳ τῆς φάραγγος γὰδ καὶ ἐλιέζερ. καὶ ἦλθον εἰς γαλαὰδ καὶ εἰς γῆν χεττιὶμ καδής, καὶ παρεγένοντο ἕως δὰν, καὶ ἐκύκλωσαν τὴν σιδῶνα, καὶ ἔρχονται εἰς μάψαρ τύρου, καὶ εἰς πάσας τὰς πόλεις τοῦ εὐαίου καὶ τοῦ χαναναίου, καὶ ἦλθον κατὰ νότον ἰούδα καὶ βηρσαβεέ. καὶ περιώδευσαν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ παραγίνονται μετὰ ἐννέα μῆνας καὶ εἴκοσι ἡμέρας εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκεν ἰωὰβ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ λαοῦ τῷ βασιλεῖ. καὶ ἦν ἰσραὴλ ὀκτακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν δυνάμεως ἐσπασμένων ῥομφαίαν. καὶ ἄνδρες ἰούδα πεντακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν μαχητῶν. καὶ ἐπάταξε καρδία δαυὶδ αὐτὸν μετὰ ταῦτα, ὅτι ἠρίθμησε τὸν λαόν. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς κύριον, ἡμάρτηκα σφόδρα ποιήσας τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ νῦν κύριε περίελε δὴ τὴν ἀδικίαν τοῦ δούλου σου, ὅτι ἐματαιώθην σφόδρα. καὶ ἀνέστη δαυὶδ τὸ πρωΐ, καὶ ῥῆμα κυρίου ἐγένετο πρὸς γὰδ τὸν προφήτην τὸν ὁρῶντα δαυὶδ λέγων, πορεύου καὶ λάλησον πρὸς δαυὶδ λέγων. τάδε λέγει κύριος, τρία ἐγὼ αἴρω ἐπὶ σέ, ἔκλεξαι σεαυτῷ ἓν ἐξ αὐτῶν,

Dixitque rex ad ioab principem exercitus sui. Perambula omnes tribus israel a dan vsque ad bersabee: & numera populum: vt sciam numerum eius. Dixitque ioab regi. Adaugeat dominus deus tuus ad populum tuum quantus nunc est: iterumque centuplicet in conspectu domini mei regis. Sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi? Obtinuit autem sermo regis verba ioab & principum exercitus. Egressusque est ioab & principes militum a facie regis vt numerarent populum israel. Cumque pertransissent iordanem: venerunt in aroer ad dexteram vrbis que est in valle gad: & per iazer transierunt in galaad & in terram inferiorem hodsi & venerunt in dan siluestria. Circumeuntesque iuxta sydonem transierunt prope menia tyri: & omnem terram euei & chananei: veneruntque ad meridiem iuda in bersabee: & lustrata vniuersa terra affuerunt post nouem menses & viginti dies ierusalem. Dedit ergo ioab numerum descriptionis populi regi. Et inuenta sunt de israel octingenta milia virorum fortium qui educerent gladium: & de iuda quingenta milia pugnatorum. Percussit autem cor dauid eum postquam numeratus est populus. Et dixit dauid ad dominum. Peccaui valde in hoc facto: sed precor domine vt transferas iniquitatem serui tui: quia stulte egi nimis. Surrexit itaque dauid mane: & sermo domini factus est ad gad prophetam & videntem dauid dicens. Vade & loquere ad dauid. Hec dicit dominus. Trium tibi datur optio: elige vnum quod volueris ex his:

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל יוֹאָב שַׂר הַחַיִל אֲשֶׁר אִתּוֹ שׁוּט נָא בְּכָל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע וּפִקְדוּ אֶת הָעָם וְיָדַעְתִּי אֵת מִסְפַּר הָעָם: וַיֹּאמֶר יוֹאָב אֶל הַמֶּלֶךְ וְיוֹסֵף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל הָעָם כָּהֵם וְכָהֵם מֵאָה פְעָמִים וְעֵינֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ רֹאוֹת וַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ לָמָּה חָפֵץ בַּדָּבָר הַזֶּה: וַיֶּחֱזַק דְּבַר הַמֶּלֶךְ אֶל יוֹאָב וְעַל שָׂרֵי הֶחָיִל וַיֵּצֵא יוֹאָב וְשָׂרֵי הַחַיִל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לִפְקֹד אֶת הָעָם אֶת יִשְׂרָאֵל: וַיַּעַבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן וַיַּחֲנוּ בַעֲרוֹעֵר יְמִין הָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַנַּחַל הַגָּד וְאֶל יַעְזֵר: וַיָּבֹאוּ הַגִּלְעָדָה וְאֶל אֶרֶץ תַּחְתִּים חָדְשִׁי וַיָּבֹאוּ דָּנָה יַּעַן וְסָבִיב אֶל צִידוֹן: וַיָּבֹאוּ מִבְצַר צֹר וְכָל עָרֵי הַחִוִּי וְהַכְּנַעֲנִי וַיֵּצְאוּ אֶל נֶגֶב יְהוּדָה בְּאֵר שָׁבַע: וַיָּשֻׁטוּ בְּכָל הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ מִקְצֵה תִשְׁעָה חֳדָשִׁים וְעֶשְׂרִים יוֹם יְרוּשָׁלָם: וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת מִסְפַּר מִפְקַד הָעָם אֶל הַמֶּלֶךְ וַתְּהִי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ חַיִל שֹׁלֵף חֶרֶב וְאִישׁ יְהוּדָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ: וַיַּךְ לֵב דָּוִד אֹתוֹ אַחֲרֵי כֵן סָפַר אֶת הָעָם וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יְהוָה חָטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְעַתָּה יְהוָה הַעֲבֶר נָא אֶת עֲוֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד: וַיָּקָם דָּוִד בַּבֹּקֶר וּדְבַר יְהוָה הָיָה אֶל גָּד הַנָּבִיא חֹזֵה דָוִד לֵאמֹר: הָלוֹךְ וְדִבַּרְתָּ אֶל דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה שָׁלֹשׁ אָנֹכִי נוֹטֵל עָלֶיךָ בְּחַר לְךָ אַחַת מֵהֶם

אמר · שוט · ספר · יסף · ראה · חפץ · פנה · עבר · חנה · בוא · סבב · צור · יצא · שוט · נתן · ספר · היה · מאה · נכה · עשה · עבר · סכל · קום · הלך · נטל

ואעשה לך: ויבא גד אל דוד ויגד
לו ויאמר לו התבוא לך שבע
שנים רעב בארצך ואם שלשה
חדשים נסך לפני צריך והוא
רדפך ואם היות שלשת ימים
דבר בארצך עתה דע וראה
מה אשיב שלחי דבר: ויאמר
דוד אל גד צר לי מאד נפלה נא
ביד יהוה כי רבים רחמיו וביד
אדם אל אפלה: ויתן יהוה דבר
בישראל מהבקר ועד עת מועד
וימת מן העם מדן ועד באר שבע
שבעים אלף איש: וישלח ידו
המלאך ירושלם לשחתה וינחם
יהוה אל הרעה ויאמר למלאך
המשחית בעם רב עתה הרף
ידך ומלאך יהוה היה עם גרן
הארונה היבוסי: ויאמר דוד
אל יהוה בראתו את המלאך
המכה בעם ויאמר הנה אנכי
חטאתי ואנכי העויתי ואלה
הצאן מה עשו תהי נא ידך בי
ובבית אבי: ויבא גד אל דוד
ביום ההוא ויאמר לו עלה
הקם ליהוה מזבח בגרן ארונה
היבוסי: ויעל דוד כדבר גד
כאשר צוה יהוה: וישקף ארונה
וירא את המלך ואת עבדיו
עברים עליו ויצא ארונה
וישתחו למלך אפיו ארצה:
ויאמר ארונה מדוע בא אדני
המלך אל עבדו ויאמר דוד
לקנות מעמך את הגרן לבנות
מזבח ליהוה ותעצר המגפה
מעל העם: ויאמר ארונה אל

vt faciā tibi. Cumq; venisset gad ad dd̄ nūciauit ei dicens. Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos & illi te persequētur: aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera & vide quē respōdeā ei qui me misit sermonē. Dixit aūt dd̄ ad gad. Coarctor nimis: sed meli⁹ ē vt incidam in man⁹ dn̄i (multe enim mie ei⁹ sūt) q̄ in man⁹ hoim. Immisitq; dominus pestilētiā in israel: de mane vsq; ad tempus constitutū: & mortui sūt ex populo a dan vsq; bersabee septuagīta milia virorū. Cūq; extendisset manū suā angelus dn̄i sup ierusalē vt disperderet eā: misertus est dn̄s sup afflictione: & ait angelo pcutiēti pplm. Sufficit nunc: contine manū tuā. Erat āt angelus dn̄i iuxta aream areuna iebusei. Dixit dauid ad dominum cum vidisset angelum cedentem populum. Ego sum qui peccaui: & ego inique egi: isti qui oues sunt qd fecerunt? Vertatur obsecro manus tua cōtra me: & cōtra domū pris mei. Venit aūt gad ppheta ad dd̄ in die illa: & dixit ei. Ascēde & constitue altare dn̄o in area areuna iebusei. Et ascendit dd̄ iuxta sermonē gad quē pceperat ei dn̄s. Conspiciensq; areuna animaduertit regem & seruos eius transire ad se: & egressus adorauit regem prono vultu in terram. Et ait. Quid cause est vt veniat domin⁹ me⁹ rex ad seruum suum? Cui dauid ait. Vt emam a te areā: & edificem altare domino: & cesset interfectio que grassatur in populo. Et ait areuna ad

dauid. Accipiat & offerat dn̄s meus rex: sicut placet ei. Habes boues in holocaustum: & plaustrū & iuga boū i vsum lignorū. Oia dedit areuna regi. Dixitq; areuna ad regē. Dn̄s deus tuus suscipiat votū tuū. Cui rn̄dēs rex ait. Nequaquā vt vis: sed emam precio a te: & nō offerā dn̄o deo meo holocausta gratuita. Emit ergo dauid aream & boues argenti siclis quinquaginta: & edificauit ibi dauid altare dn̄o: & obtulit holocausta & pacifica. Et propitiatus ē dn̄s terre. & cohibita est plaga ab israel. Explicit liber scd's regū.

Incipit liber primus Malachī. i. Regū terti⁹. Cap. i.

Et rex dd̄ senuerat: hēbatq; etatis plurimos dies. Cūq; opiretur vestibus nō calefiebat. Dixerūt ergo ei serui sui. Queramus dn̄o nr̄o regi adolescētulā virginem & stet coram rege: & foueat eum: dormiatq; i sinu suo: & calefaciat dn̄m nr̄m regē. Quesierūt igitur adolescētulā speciosam in oibus finibus israel: & inuenerunt abisac sunamitē: & adduxerūt eā ad regē. Erat aūt puella pulchra nimis dormiebat q; cum rege & mistrabat ei: rex vero nō cognouit eā. Adonias āt filius agith eleuabatur dicens. Ego regnabo. Fecitq; sibi currum & equites: & quinquaginta viros qui currerēt ante eū: Nec corripuit eū pater suus aliquādo dicens. Quare hoc fecisti? Erat autem & ipse pulcher valde: scd's natu post absalom. Et sermo eius cum ioab filio saruie: & cum abiathar sacerdote qui adiuuabant partes adonie. Sadoch vero sacerdos & banaias filius ioiade & nathan propheta & semei & rei

יקח ויעל אדני המלך הטוב
בעיניו ראה הבקר לעלה
והמרגים וכלי הבקר לעצים: הכל
נתן ארונה המלך למלך ויאמר
ארונה אל המלך יהוה אלהיך
ירצך: ויאמר המלך אל ארונה
לא כי קנה אקנה מאותך במחיר
ולא אעלה ליהוה אלהי עלות
חנם ויקן דוד את הגרן ואת
הבקר בכסף שקלים חמשים: ויבן
שם דוד מזבח ליהוה ויעל עלות
ושלמים ויעתר יהוה לארץ
ותעצר המגפה מעל ישראל:

Cap. i.

והמלך דוד זקן בא בימים
ויכסהו בבגדים ולא יחם לו:
ויאמרו לו עבדיו יבקשו לאדני
המלך נערה בתולה ועמדה לפני
המלך ותהי לו סכנת ושכבה
בחיקך וחם לאדני המלך: ויבקשו
נערה יפה בכל גבול ישראל
וימצאו את אבישג השונמית
ויבאו אתה למלך: והנערה יפה
עד מאד ותהי למלך סכנת
ותשרתהו והמלך לא ידעה:
ואדניה בן חגית מתנשא לאמר
אני אמלך ויעש לו רכב
ופרשים וחמשים איש רצים
לפניו: ולא עצבו אביו מימיו
לאמר מדוע ככה עשית וגם
הוא טוב תאר מאד ואתו ילדה
אחרי אבשלום: ויהיו דבריו
עם יואב בן צרויה ועם אביתר
הכהן ויעזרו אחרי אדניה:
וצדוק הכהן ובניהו בן יהוידע
ונתן הנביא ושמעי ורעי

והגבורים אשר לדוד לא היו
עם אדניהו: ויזבח אדניהו צאן
ובקר ומריא עם אבן הזחלת
אשר אצל עין רגל ויקרא את
כל אחיו בני המלך ולכל אנשי
יהודה עבדי המלך: ואת נתן
הנביא ובניהו ואת הגבורים ואת
שלמה אחיו לא קרא: ויאמר
נתן אל בת שבע אם שלמה
לאמר הלוא שמעת כי מלך
אדניהו בן חגית ואדנינו דוד לא
ידע: ועתה לכי איעצך נא עצה
ומלטי את נפשך ואת נפש בנך
שלמה: לכי ובאי אל המלך דוד
ואמרת אליו הלא אתה אדני
המלך נשבעת לאמתך לאמר כי
שלמה בנך ימלך אחרי והוא
ישב על כסאי ומדוע מלך
אדניהו: הנה עודך מדברת שם
עם המלך ואני אבוא אחריך
ומלאתי את דבריך: ותבא בת
שבע אל המלך החדרה והמלך זקן
מאד ואבישג השונמית משרתת את
המלך: ותקד בת שבע ותשתחו
למלך ויאמר המלך מה לך:
ותאמר לו אדני אתה נשבעת
ביהוה אלהיך לאמתך כי שלמה
בנך ימלך אחרי והוא ישב על
כסאי: ועתה הנה אדניה מלך
ואתה אדני המלך לא ידעת:
ויזבח שור ומריא וצאן לרב
ויקרא לכל בני המלך ולאביתר
הכהן וליואב שר הצבא
ולשלמה עבדך לא קרא: ואתה
אדני המלך עיני כל ישראל
עליך להגיד להם מי ישב על

& omne robur exercitus david non erat cū adonia. Immolatis ergo adonias arietibus & vitulis & vniuersis pinguibus iuxta lapidē zocleth qui erat vicinꝰ fōti rogel: vocauit vniuersos fratres suos filios regis: & oēs viros iuda seruos regis. Nathan aūt pphetā & banaiam & robustos quosq & salomonē fratrē suum non vocauit. Dixit itaq nathan ad bersabee matrem salomonis. Num audisti q regnauerit adonias filiꝰ agit & dominus nr̄ dd̄ hoc ignorat? Nūc ergo veni accipe consilium a me: & salua animam tuā filijq tui salomonis. Vade & ingredere ad regem dd̄ & dic ei. Nonne tu domine mi rex iurasti mihi ancille tue dicens: q salomon filius tuus regnabit post me: & ipse sedebit in solio meo? Quare ergo regnat adonias? Et adhuc ibi te loquente cum rege: ego veniā post te & cōplebo sermōes tuos. Ingressa ē itaq bersabee ad regem in cubiculo. Rex aūt senuerat nimis & abisac sunamitis ministrabat ei. Inclinauit se bersabee & adorauit regem. Ad quam rex. Quid tibi inquit vis? Que respondens ait. Domine mi rex tu iurasti p dñm deum tuū ancille tue: salomon filiꝰ tuꝰ regnabit post me & ipse sedebit in solio meo: & ecce nūc adonias regnat: te domie mi rex ignorante. Mactauit boues & pinguia qq & arietes plurimos: & vocauit oēs filios regis: abiathar quoq sacerdotē & ioab principem militie: salomonē aūt seruū tuū nō vocauit. Verūtamē dñe mi rex in te oculi respiciunt totius israel: vt indices eis qs sedere debeat in

Milites fortes dauid nō erāt cū adonia.
οἱ ὄντες δυνατοὶ τῶ δαυὶδ οὐκ ἦσαν μετὰ ἀδωνίου.
ꝛ imolauit adonias ꝛ oues ꝛ boues ꝛ agnas
καὶ ἔθυσεν ἀδωνίας καὶ πρόβατα καὶ βόας καὶ ἄρνας
iuxta lapidē zocleth q̄ vicinus erat fonti
παρὰ τὸν λίθον τὸν ζωελὲθ τὸν ἐχόμενον τῆς πηγῆς τ῀
rogel. ꝛ vocauit vniuersos fratres suos
ῥωγὴλ. καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτ῀ τοὺς
filios regis: ꝛ omnes viros iuda
υἱοὺς τοῦ βασιλέως, καὶ πάντας τοὺς ἄνδρας ἰούδα
seruos regis. ꝛ nathan pphtā
τοὺς παῖδας τοῦ βασιλέως. καὶ ναθὰν τὸν προφήτην
ꝛ banean ꝛ robustos: ꝛ salomo
καὶ τὸν βανέαν καὶ τοὺς δυνατούς, καὶ τὸν σολομῶ
nem fratrē suū nō vocauit. ꝛ ait nathan ad
τα ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ ἐκάλεσεν. καὶ εἶπε ναθὰν πρὸς
bersabee mrēm salomonis dicēs: nōne audisti
βηρσαβεαὶ μητέρα σολομῶντος λέγων, οὐκ ἤκουσας
q regnauit adonias filiꝰ aggith: ꝛ dñs nr̄
ὅτι βεβασίλευκεν ἀδωνίας υἱὸς ἀγγὶθ, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν
dauid nō sciuit? ꝛ nūc veni: cōsulā tibi
δαυὶδ οὐκ ἔγνω; καὶ νῦν δεῦρο, συμβουλεύσω σοι
cōsiliū: vt salues aīam tuā ꝛ aīā
συμβουλίαν, ὅπως σώσης τὴν ψυχήν σου καὶ τὴν ψυ
mā salomonis filij tui. age ingredere ad
χὴν σολομῶντος τοῦ υἱοῦ σου. δεῦρο εἴσελθε πρὸς τὸν
regem dauid. ꝛ dices ad eum: nōne tu dñe mi
βασιλέα δαυίδ. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, οὐχὶ σὺ κύριέ μου
rex iurasti ancille tue dicēs: q salomon
βασιλεῦ ὤμοσας τῇ δούλῃ σου λέγων, ὅτι σολομὼν ὁ
filius tuꝰ regnabit post me: ꝛ ipse sedebit in
υἱός σου βασιλεύσει μετ' ἐμέ, καὶ αὐτὸς καθίσεται ἐπὶ
solio meo: ꝛ quare regnauit adonias: ꝛ
θρόνου μου, καὶ τί ὅτι βεβασίλευκεν ἀδωνίας; καὶ
ecce adhuc te loquēte ibi cū rege: ꝛ
ἰδοὺ ἔτι σου λαλούσης ἐκεῖ μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ
ego ingrediar post te: ꝛ cōplebo ser
ἐγὼ εἰσελεύσομαι μετὰ σέ, καὶ πληρώσω τοὺς λό
mōes tuos. ꝛ ingressa ē bersabee ad regē
γους σου. καὶ εἰσῆλθε βηρσαβεαὶ πρὸς τὸν βασιλέα
in cubiculū. ꝛ rex senex ni
εἰς τὸν κοιτῶνα. καὶ ὁ βασιλεὺς πρεσβύτης σφό
mis: ꝛ abisaac sunamitis ministrās
δρα, καὶ ἀβισαὰκ ἡ σουναμῖτις λειτουργοῦσα τῶ
regi. ꝛ inclinauit se bersabee ꝛ adorauit
βασιλεῖ. καὶ ἔκυψεν βηρσαβεαὶ καὶ προσεκύνησε
regem. ꝛ dixit ei rex: qd̄ est tibi?
τῶ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς, τί ἐστι σοι;
ꝛ dixit bersabee: dñe mi rex tu iu
καὶ εἶπε βηρσαβεαί, κύριέ μου βασιλεῦ σὺ ὤμο
rasti in dño deo tuo ancille tue dicēs: q
σας ἐν κυρίω τῶ θεῶ σου τῇ δούλῃ σου λέγων, ὅτι
salomon filius tuꝰ regnabit post me: ꝛ ipse se
σολομὼν ὁ υἱός σου βασιλεύσει μετ' ἐμέ, καὶ αὐτὸς κα
debit in solio meo. ꝛ nūc ecce adonias re
θήσεται ἐπὶ θρόνου μου. καὶ νῦν ἰδοὺ ἀδωνίας βεβα
gnauit: ꝛ tu dñe mi rex nō sciuisti. ꝛ
σίλευκεν, καὶ σὺ κύριέ μου βασιλεῦ οὐκ ἔγνως. καὶ
immolauit vitulos ꝛ agnas ꝛ oues in multitudine: ꝛ
ἔθυσε μόσχους καὶ ἄρνας καὶ πρόβατα εἰς πλῆθος, καὶ
vocauit oēs filios regis ꝛ abia
ἐκάλεσε πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως καὶ ἀβια
thar sacerdotē: ꝛ ioab pricipē militie: ꝛ salo
θὰρ τὸν ἱερέα, καὶ ἰωὰβ τὸν ἀρχιστράτηγον, καὶ σολο
monē seruū tuū nō vocauit. ꝛ tu dñe
μῶντα τὸν δοῦλόν σου οὐκ ἐκάλεσεν. καὶ σὺ κύριέ
mi rex oculi oīs israel ad
μου βασιλεῦ οἱ ὀφθαλμοὶ παντὸς ἰσραὴλ πρός
te. nuncia eis qs sedebit in
σέ. ἀπάγγειλαι αὐτοῖς τίς καθήσεται ἐπὶ

solio dñi mei regis post eū. ꝛ erit
θρόνου τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως μετ' αὐτόν. καὶ ἔσται
cū dormierit dñs meus rex cū
ἐν τῶ κοιμηθῆναι τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα μετὰ τῶν
patribus suis: ꝛ erimus ego ꝛ solomon filius
πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐσόμεθα ἐγὼ καὶ σολομὼν ὁ υἱός
meus peccatores. ꝛ ecce ipsa loquēte adhuc cū
μου ἁμαρτωλοί. καὶ ἰδοὺ αὐτῆς λαλούσης ἔτι μετὰ
rege: ꝛ nathā pphta ingressus ē. ꝛ
τοῦ βασιλέως, καὶ ναθὰν ὁ προφήτης εἰσῆλθεν. καὶ
nūciauerūt regi dicētes: ecce nathā pro
ἀπήγγειλαν τῶ βασιλεῖ λέγοντες, ἰδοὺ ναθὰν ὁ προ
pheta. ꝛ ingressus ē nathā corā rege: ꝛ
φήτης. καὶ εἰσῆλθε ναθὰν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ
adorauit regē sup faciem suā sup
προσεκύνησεν τῶ βασιλεῖ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
terrā. ꝛ dixit nathā: tu dñe mi rex locutꝰ es dicēs:
γῆν. καὶ εἶπε ναθάν, σὺ κύριέ μου βασιλεῦ εἴρηκας λέγων,
adonias regnabit post me: ꝛ ipse sedebit sup
ἀδωνίας βασιλεύσει μετ' ἐμέ, καὶ αὐτὸς καθήσεται ἐπὶ
thronū meū? qz descēdit hodie ꝛ imolauit vitulos ꝛ
θρόνου μου; ὅτι κατέβη σήμερον καὶ τέθυκε μόσχους καὶ
agnos ꝛ oues in multitudine: ꝛ vocauit vni
ἄρνας καὶ πρόβατα εἰς πλῆθος, καὶ ἐκάλεσε πάν
uersos filios regis ꝛ pricipē militie ꝛ
τας τοὺς υἱοὺς τ῀ βασιλέως καὶ τὸν ἀρχιστράτηγον καὶ
abiathar sacerdotē: ꝛ ecce ipsi comedūt ꝛ bi
ἀβιαθὰρ τὸν ἱερέα, καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐσθίουσι καὶ πί
bunt corā eo. ꝛ dixerūt: viuat rex ado
νουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπον, ζήτω ὁ βασιλεὺς ἀδω
nias. ꝛ me seruū tuū ꝛ sadoc sacerdotē ꝛ
νίας. καὶ ἐμὲ τὸν δοῦλόν σου καὶ σαδὼκ τὸν ἱερέα καὶ
banean filiū ioiada ꝛ salomonē seruū tuū
βανέαν υἱὸν ἰωιαδὰ καὶ σολομῶντα τὸν δοῦλόν σου
nō vocauit. si per dñm meū regem fa
οὐ κέκληκε. εἰ διὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως γέ
ctū est verbū hoc: ꝛ quare nō indicasti
γονε τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ διατί οὐκ ἐγνώρισας τῶ
seruo tuo: qs sessurꝰ est sup thronū dñi
δούλω σου, τίς καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ κυρίου
mei regis post eū? ꝛ rūdit rex.
μου τοῦ βασιλέως μετ' αὐτόν; καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασι
dauid ꝛ dixit: vocate mihi bersa
λεὺς δαυὶδ καὶ εἶπεν, καλέσατέ μοι τὴν βηρσα
bee. ꝛ ingressa est ꝛ stetit corā rege.
βεαί. καὶ εἰσῆλθε καὶ ἔστη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.
ꝛ iurauit rex ꝛ dixit: viuit dñs q̄ rede
καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, ζῆ κύριος ὃς ἐλυτρώ
mit aīaꝫ meā de oī angustia: q sicut
σατο τὴν ψυχήν μου ἐκ πάσης θλίψεως, ὅτι καθὼς
iuraui tibi per dñm deū israel dicēs: q
ὤμοσά σοι κατὰ κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ λέγων, ὅτι
salomon filius tuꝰ regnabit post me: ꝛ ipse
σολομὼν ὁ υἱός σου βασιλεύσει μετ' ἐμέ, καὶ αὐτὸς
sedebit sup soliū meū pro me: qm̄ sic
καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου μου ἀντ' ἐμοῦ, ὅτι οὕτως
faciā in die hac. ꝛ inclinauit bersabee sup
ποιήσω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ ἔκυψε βηρσαβεαὶ ἐπὶ
vultum sup terrā ꝛ adorauit re
πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ προσεκύνησε τῶ βασι
gē ꝛ dixit: viuat rex dñs meus dauid
λεῖ καὶ εἶπεν, ζήτω ὁ βασιλεὺς ὁ κύριός μου δαυὶδ
in eternū. ꝛ dixit rex dauid voca
εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ, καλέσα
te mihi sadoc sacerdotē: ꝛ nathā prophetā
τέ μοι σαδὼκ τὸν ἱερέα, καὶ ναθὰν τὸν προφήτην
ꝛ baneā filiū ioiada. ꝛ ingressi sunt corā
καὶ βανέαν υἱὸν ἰωιαδά. καὶ εἰσῆλθον ἐνώπιον τοῦ
rege. ꝛ dixit eis rex:
βασιλέως. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς,

solio tuo dñe mi rex post te. Eritq cū dormierit dñs meꝰ rex cum patribꝰ suis: erimus ego & filiꝰ meus pctōres. Adhuc illa loquēte cū rege: nathā ppheta venit. Et nunciauerūt regi dicētes. Adest nathan ppheta. Cūq introisset in conspectu regis & adorasset eū pronus in terrā: dixit nathan. Domine mi rex tu dixisti: adonias regnet post me: & ipse sedeat sup thronū meū? quia descēdit hodie & īmolauit boues & pinguia & arietes plurimos: & vocauit vniuersos filios regis & principes. Abiathar quoq sacerdotem: illisq vescentibus & bibentibus coram eo & dicentibꝰ: viuat rex adonias: me seruū tuū & sadoch sacerdotem & banaiā filiū ioiade & famulū tuū salomonē non vocauit. Nunquid a domino meo rege exiuit hoc verbū & mihi non indicasti seruo tuo quis sessurus eēt super thronū dñi mei regis post eum? Et respōdit rex dauid dicens. Vocate ad me bersabee. Que cū fuisset ingressa corā rege: & stetisset ante eum: iurauit rex & ait. Viuit dñs qui eruit aīam meā de oī angustia: quia sicut iuraui tibi p dñm deū israel dicens. Salomon filiꝰ tuus regnabit post me: & ipse sedebit super solium meum pro me: sic faciam hodie. Summissoq bersabee in terram vultu adorauit regē dicens. Viuat dominus meus rex dauid in eternum. Dixit quoq rex dd̄. Vocate mihi sadoch sacerdotē & nathan pphetam & banaiam filium ioiade. Qui cū ingressi fuissent corā rege dixit

כסא אדני המלך אחריו: והיה
כשכב אדני המלך עם אבתיו
והייתי אני ובני שלמה חטאים:
והנה עודנה מדברת עם המלך
ונתן הנביא בא: ויגידו למלך
לאמר הנה נתן הנביא ויבא
לפני המלך וישתחו למלך על
אפיו ארצה: ויאמר נתן אדני
המלך אתה אמרת אדניהו ימלך
אחרי והוא ישב על כסאי: כי
ירד היום ויזבח שור ומריא
וצאן לרב ויקרא לכל בני
המלך ולשרי הצבא ולאביתר
הכהן והנם אכלים ושתים
לפניו ויאמרו יחי המלך אדניהו:
ולי אני עבדך ולצדק הכהן
ולבניהו בן יהוידע ולשלמה
עבדך לא קרא: אם מאת אדני
המלך נהיה הדבר הזה ולא
הודעת את עבדיך מי ישב על
כסא אדני המלך אחריו: ויען
המלך דוד ויאמר קראו לי
לבת שבע ותבא לפני המלך
ותעמד לפני המלך: וישבע המלך
ויאמר חי יהוה אשר פדה את
נפשי מכל צרה: כי כאשר
נשבעתי לך ביהוה אלהי ישראל
לאמר כי שלמה בנך ימלך
אחרי והוא ישב על כסאי
תחתי כי כן אעשה היום הזה:
ותקד בת שבע אפים ארץ
ותשתחו למלך ותאמר יחי
אדני המלך דוד לעלם: ויאמר
המלך דוד קראו לי לצדוק הכהן
ולנתן הנביא ולבניהו בן יהוידע
ויבאו לפני המלך: ויאמר המלך

לָהֶם קְחוּ עִמָּכֶם אֶת עַבְדֵי — לקח
אֲדֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה — רכב
בְנִי עַל הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר לִי
וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ אֶל גִּחוֹן׃ וּמָשַׁח — ירד
אֹתוֹ שָׁם צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא
לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל וּתְקַעְתֶּם
בַּשּׁוֹפָר וַאֲמַרְתֶּם יְחִי הַמֶּלֶךְ — שפר
שְׁלֹמֹה׃ וַעֲלִיתֶם אַחֲרָיו וּבָא — עלה בוא
וְיָשַׁב עַל כִּסְאִי וְהוּא יִמְלֹךְ תַּחְתָּי — מלך
וְאֹתוֹ צִוִּיתִי לִהְיוֹת נָגִיד עַל — צוה היה
יִשְׂרָאֵל וְעַל יְהוּדָה׃ וַיַּעַן בְּנָיָהוּ — נגד ענה
בֶן יְהוֹיָדָע אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אָמֵן — אמר
כֵּן יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃
כַּאֲשֶׁר הָיָה יְהוָה עִם אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ כֵּן יִהְיֶה עִם שְׁלֹמֹה וִיגַדֵּל — היה גדל
אֶת כִּסְאוֹ מִכִּסֵּא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
דָּוִד׃ וַיֵּרֶד צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא
וּבְנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי
וַיַּרְכִּבוּ אֶת שְׁלֹמֹה עַל פִּרְדַּת — רכב
הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּלִכוּ אֹתוֹ עַל גִּחוֹן׃
וַיִּקַּח צָדוֹק הַכֹּהֵן אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן — לקח
מִן הָאֹהֶל וַיִּמְשַׁח אֶת שְׁלֹמֹה — משח
וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ כָּל — תקע
הָעָם יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃ וַיַּעֲלוּ כָל — חיה עלה
הָעָם אַחֲרָיו וְהָעָם מְחַלְּלִים — חלל
בַּחֲלִלִים וּשְׂמֵחִים שִׂמְחָה גְדוֹלָה — גדל
וַתִּבָּקַע הָאָרֶץ בְּקוֹלָם׃ וַיִּשְׁמַע — בקע שמע
אֲדֹנִיָּהוּ וְכָל הַקְּרֻאִים אֲשֶׁר אִתּוֹ
וְהֵם כִּלּוּ לֶאֱכֹל וַיִּשְׁמַע יוֹאָב אֶת — כלה
קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ קוֹל — ידע
הַקִּרְיָה הוֹמָה׃ עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר וְהִנֵּה — קרה המה
יוֹנָתָן בֶּן אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן בָּא וַיֹּאמֶר — דבר בוא
אֲדֹנִיָּהוּ בֹּא כִּי אִישׁ חַיִל אַתָּה
וְטוֹב תְּבַשֵּׂר׃ וַיַּעַן יוֹנָתָן וַיֹּאמֶר — בשר ענה
לַאֲדֹנִיָּהוּ אֲבָל אֲדֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ
דָּוִד הִמְלִיךְ אֶת שְׁלֹמֹה׃ וַיִּשְׁלַח — מלך שלח

ad eos. Tollite vobiscum seruos domini vestri: & imponite salomonem filium meum sup mulam meam & ducite eum in giō: & vngat eum ibi sadoch sacerdos & nathan ppheta in regem super israel. Et canetis buccina atq; dicetis. Viuat rex salomon. Et ascēdetis post eum & veniet & sedebit sup soliū meum: & ipse regnabit p me: illiq; precipiā vt sit dux super israel & sup iudā. Et respondit banaias fili9 ioiade regi dicēs, Amen. Sic loquatur dñs deus domini mei regis. Quomodo fuit dominus cū domino meo rege: sic sit cum salomōe & sublimius faciat solium eius a solio dñi mei regis dd. Descēdit ergo sadoch sacerdos & nathā ppheta & banaias fili9 ioiade & cerethi & felethi: & imposuerūt salomonem super mulam regis dauid: & adduxerunt eum in gion. Sumpsitq; sadoch sacerdos cornu olei de tabernaculo: & vnxit salomonem & cecinerunt buccina: & dixit omnis populus. Viuat rex salomon. Et ascendit vniuersa multitudo post eū: & populus canētiū tibiis & letātiū gaudio magno: & insonuit terra a clamore eorū. Audiuit āt adonias & oēs qui inuitati fuerant ab eo. Iāq; conuiuiū finitum erat. Sed & ioab audita voce tube: ait. Quid sibi vult clamor ciuitatis tumultuātis. Adhuc illo loquente: ionathā filius abiathar sacerdotis vēit. Cui dixit adonias. Ingredere quia vir fortis es & bona nuncians. Rñditq; ionathan adonie. Neq̄q̄. Dñs ei noster rex dd regem cōstituit salomonem: misitq;

accipite vobiscū seruos dñi vři:
λάβετε μεθ' ἑαυτῶν τοὺς παῖδας τοῦ κυρίου ὑμῶν,
et īponite salomonē filiū meū sup mu-
καὶ ἐπιβιβάσατε σολομῶντα τὸν υἱόν μου ἐπὶ τὴν ἡμίο-
lam meā: & deducite eū in gion: &
νον τὴν ἐμήν, καὶ καταβιβάσατε αὐτὸν εἰς τὸν γιών, καὶ
vngat eū ibi sadoch sacerdos & nathā ppheta
χρισάτω αὐτὸν ἐκεῖ σαδὼκ ὁ ἱερεὺς καὶ ναθὰν ὁ προφήτης
in regē sup israel: & canite in buccina.
εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ σαλπίσατε ἐν σάλπιγ-
et dicetis: viuat rex salomon: & ascende
γι. καὶ ἐρεῖτε, ζήτω ὁ βασιλεὺς σολομών, καὶ ἀναβή-
tis post eū. & ingredietur & sedebit
σεσθε ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ εἰσελεύσεται καὶ καθήσεται
sup soliū meū: & ipse regnabit p me. &
ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, καὶ αὐτὸς βασιλεύσει ἀντ' ἐμοῦ. καὶ
ei precipiā vt sit in ducē sup iu-
αὐτῷ ἐντελοῦμαι τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ ἰού-
dā & sup israel. & rñdit baneas fili9 ioia-
δα καὶ ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπεκρίθη βανέας υἱὸς ἰωα-
de regi & dixit: fiat sic. confirmet
δὰ τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπε, γένοιτο οὕτως. πιστώσαι ὁ
de9 verba dñi mei regis: sic
θεὸς τοὺς λόγους τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, οὕτως
dixit dñs de9 tu9 dñe mi rex. & sicut
εἶπε κύριος ὁ θεός σου κύριέ μου βασιλεῦ. καὶ καθὼς
fuit dñs cum dño meo rege: sic
ἦν ὁ κύριος μετὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, οὕ-
sit & cū salomone: & magnificet so-
τως εἴη καὶ μετὰ σολομῶντος, καὶ μεγαλύναι τὸν θρό-
liū eius magisq̄ soliū dñi mei re-
νον αὐτοῦ ὑπὲρ τὸν θρόνον τοῦ κυρίου μου τοῦ βασι-
gis dauid. & descēdit sadoch sacerdos & nathā
λέως δαυίδ. καὶ κατέβη σαδὼκ ὁ ἱερεὺς καὶ ναθὰν
ppheta & baneas fili9 ioiade & cherethi &
ὁ προφήτης καὶ βανέας υἱὸς ἰωαδὰ καὶ ὁ χερεθὶ καὶ
phelethi: & iposuerūt salomonē sup
ὁ φελετί, καὶ ἐπεβίβασαν τὸν σολομῶντα ἐπὶ τὴν
mulā regis dauid: & abierūt post
ἡμίονον τοῦ βασιλέως δαυίδ, καὶ ἐπορεύοντο ὀπί-
eū in gion & sumpsit sadoch sacerdos
σω αὐτοῦ εἰς τὸν γιών. καὶ ἔλαβεν σαδὼκ ὁ ἱερεὺς
cornu olei de tabernaculo: & vnxit
τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου ἐκ τοῦ σκηνώματος, καὶ ἔχρι-
salomonē: & cecinit buccina. & di-
σε τὸν σολομῶντα, καὶ ἐσάλπισε σάλπιγγι. καὶ εἶ-
xit oīs pplus: viuat rex salomon. & ascē-
πε πᾶς ὁ λαός, ζήτω ὁ βασιλεὺς σολομών. καὶ ἀνέ-
dit vniuersus pplus post eum: & oīs pplus sal-
βη πᾶς ὁ λαὸς ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐχό-
tabāt in choris & letantes gaudio ma-
ρευον ἐν χοροῖς καὶ εὐφραινόμενοι εὐφροσύνῃ μεγά-
gno: & insonuit terra in voce eoꝝ. & audi-
λῃ, καὶ ἤχησεν ἡ γῆ ἐν τῇ φωνῇ αὐτῶν. καὶ ἤκου-
uit adonias & oēs inuitati q̄ cū eo: &
σεν ἀδωνίας καὶ πάντες οἱ κλητοὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ
ipsi cōpleuerūt comedētes. & audiuit ioab
αὐτοὶ συνετέλεσαν ἐσθίοντες. καὶ ἤκουσεν ἰωὰβ τὴν
vocē tube & dixit: q̄ vox ciui-
φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ εἶπε, τίς ἡ φωνὴ τῆς πό-
tatis tumultuātis. adhuc eo loquēte: & ecce iona-
λεως ἠχούσης. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, καὶ ἰδοὺ ἰωνα- (I. eo.)
thā fili9 abiathar sacerdotis venit. & dixit adonias: in-
θὰν υἱὸς ἀβιάθαρ τοῦ ἱερέως ἦλθεν. καὶ εἶπεν ἀδωνίας, εἴ-
gredere: q2 vir fortitudinis tu: & bona nūciabis.
σελθε, ὅτι ἀνὴρ δυνάμεως σύ, καὶ ἀγαθὰ εὐαγγελιεῖς.
et rñdit ionathan & dixit adonie: & qui-
καὶ ἀπεκρίθη ἰωναθὰν καὶ εἶπεν τῷ ἀδωνίᾳ, καὶ μά-
dem dñs noster rex dauid regē cōstituit
λα ὁ κύριος ἡμῶν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ βεβασίλευκε
salomonē: & misit
τὸν σολομῶντα, καὶ ἀπέσταλκε

cum eo sadoc sacerdotē & nathan prophetā
μετ' αὐτοῦ σαδὼκ τὸν ἱερέα καὶ ναθὰν τὸν προφήτην
& baneam filiū ioiada & cherethi & phe-
καὶ βανέαν υἱὸν ἰωαδὰ καὶ τὸν χερεθὶ καὶ τὸν φε-
leti: & imposuerūt eum sup mulā
λετί, καὶ ἐπεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἡμίονον τοῦ
regis: & vnxit eum sadoc sacerdos & na-
βασιλέως, καὶ ἔχρισεν αὐτὸν σαδὼκ ὁ ἱερεὺς καὶ να-
than propheta in regē in gion. & ascēderūt
θὰν ὁ προφήτης εἰς βασιλέα ἐν τῷ γιών. καὶ ἀνέβησαν
inde letantes: & insonuit ciuitas. hec est
ἐκεῖθεν εὐφραινόμενοι, καὶ ἤχησεν ἡ πόλις. αὕτη ἐστὶν
vox soni quā audistis. & sedit salomon sup
ἡ φωνὴ τοῦ ἤχου ἣν ἠκούσατε. καὶ ἐκάθισε σολομὼν ἐπὶ
soliū regni. & venerūt serui
τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας. καί γε ἦλθον οἱ δοῦλοι τοῦ
G regis vt bñdicerēt dño nr̃o regi
βασιλέως εὐλογῆσαι τὸν κύριον ἡμῶν τὸν βασιλέα
dauid dicētes: bonū faciat dñs nomē filij
δαυὶδ λέγοντες, ἀγαθύναι κύριος τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ
tui salomōis sup nomē tuū: & magnifi-
σου σολομῶντος ὑπὲρ τὸ ὄνομά σου, καὶ μεγαλύ-
cet thronū eius super thronū tuū. & ado-
ναι τὸν θρόνον αὐτοῦ ὑπὲρ τὸν θρόνον σου. καὶ προ-
rauit rex in lecto suo. & sic
σεκύνησεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ. καὶ οὕ-
dixit rex: benedictus dñs deus isra-
τως εἶπεν ὁ βασιλεύς, εὐλογημένος κύριος ὁ θεὸς ἰσρα-
el: q̄ dedit de semine meo sedētē in
ήλ, ὃς ἔδωκεν ἐκ τοῦ σπέρματός μου καθήμενον ἐπὶ
solio meo: & oculi mei vident. &
τοῦ θρόνου μου, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου βλέπουσιν. καὶ
territi sūt & surrexerūt omnes inuitati ab
ἐξέστησαν καὶ ἐξανέστησαν πάντες οἱ κεκλημένοι ὑπὸ
F adonia: & abierūt vnusq̄sq; in suam viā.
τοῦ ἀδωνίου, καὶ ἀπῆλθον ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ ὁδόν.
& adonias timuit a facie salomonis:
(Infra. 2.c.) καὶ ἀδωνίας ἐφοβήθη ἀπὸ προσώπου σολομῶντος,
& surrexit & abijt & tenuit cornua
καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἐκράτησε τῶν κεράτων τοῦ
altaris. & nūciatū ē salomoni dicens: ecce
θυσιαστηρίου. καὶ ἀνηγγέλη τῷ σολομῶντι λέγων, ἰδοὺ
adonias timuit regem salomonē: & ecce
ἀδωνίας ἐφοβήθη τὸν βασιλέα σολομῶντα, καὶ ἰδοὺ
tenuit cornua altaris: dicēs: iu-
ἐκράτησε τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου, λέγων, ὀμο-
ret mihi hodie rex salomon vt nō inter-
σάτω μοι σήμερον ὁ βασιλεὺς σολομὼν τοῦ μὴ θανα-
ficiat seruū suū in gladio. & dixit sa-
τῶσαι τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ εἶπε σο-
lomon si fuerit in filiū virtutis non cadet a
λομὼν ἐὰν γένηται εἰς υἱὸν δυνάμεως οὐ μὴ πέσῃ ἀπὸ
capite eius capill9 in terrā. si āt malū
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ θρὶξ ἐπὶ τὴν γῆν. ἐὰν δὲ κακία
inuētū fuerit in eo: morietur. & misit rex
εὑρεθῇ ἐν αὐτῷ, ἀποθανεῖται. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασι-
salomon & deduxerūt eū ab al-
λεὺς σολομὼν καὶ κατήγαγον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ θυσια-
tari. & ingressus ē & adorauit regem salo-
στηρίου. καὶ εἰσῆλθε καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ σολο-
monē. & dixit ei salomon: vade in domū tuā.
μῶντι. καὶ εἶπεν αὐτῷ σολομών, πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.

Ca. 2

(A) Et appinquerūt dies dauid vt moreretur ip-
Καὶ ἤγγισαν αἱ ἡμέραι δαυὶδ τοῦ ἀποθανεῖν αὐ-
se: & precepit filio suo salomoni dicēs:
(Deut. 31.b. Josue. 1.d.) τόν, καὶ ἐνετείλατο τῷ υἱῷ αὐτοῦ σολομῶντι λέγων,
ego eo in via vniuerse terre: & con-
ἐγὼ πορεύομαι ἐν ὁδῷ πάσης τῆς γῆς, καὶ κρα-
fortaberis & eris in virū & obseruabis custodiā
(Jos. 1.b) ταιωθήσῃ καὶ ἔσῃ εἰς ἄνδρα καὶ φυλάξῃ τὴν φυλακὴν
dñi dei tui vt ambules
κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ πορεύεσθαι

cum eo sadoch sacerdotem & nathan prophetam & banaiam filium ioiade: & cerethi & felethi: & imposuerunt eum super mulam regis. Vnxeruntq; eum sadoch sacerdos & nathan propheta regem in gion: & ascēderūt inde letantes: & insonuit ciuitas. Hec ē vox quā audistis. Sed & salomon sedet super solium regni: & ingressi serui regis benedixerunt domino nostro regi dauid dicētes. Amplificet deus nomen salomonis sup nomen tuū: & magnificet thronū ei9 sup thronū tuū. Et adorauit rex in lectulo suo: insuper & hec locutus est. Benedictus dñs deus israel qui dedit hodie sedentē in solio meo vidētib9 oculis meis. Territi sunt ergo & surrexerunt oēs q inuitati fuerāt ab adonia: & iuit vnusquisq; in viam suam. Adōias autem timens salomonē surrexit & abiit in tabernaculū dñi. tenuitq; cornua altaris. Et nunciauerunt salomoni dicentes. Ecce adonias timēs regē salomonem tenet cornua altaris dicens. Iuret mihi rex salomō hodie q non interficiat seruum suū gladio. Dixitq; salomon. Si fuerit vir bonus: non cadet ne vn9 quidē capillus eius in terrā. Sin aūt malū inuentū fuerit in eo: morietur. Misit ergo rex salomon & eduxit eum ab altari: & ingressus adorauit regē salomonem. Dixitq; ei salomō. Vade in domum tuam. 2.

Appropinquerūt āt dies dauid vt moreretur: precepitq; salomoni filio suo dicēs. Ecce ego ingredior viā vniuerse terre. Cōfortare & esto vir fortis: & obserua vt custodias mandata domini dei tui: vt ambules

אִתּוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת צָדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶת
נָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע
וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וַיַּרְכִּבוּ אֹתוֹ עַל — רכב
פִּרְדַּת הַמֶּלֶךְ׃ וַיִּמְשְׁחוּ אֹתוֹ צָדוֹק
הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא לְמֶלֶךְ בְּגִחוֹן — נבא
וַיַּעֲלוּ מִשָּׁם שְׂמֵחִים וַתֵּהֹם — עלה המם
הַקִּרְיָה הוּא הַקּוֹל אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם׃
וְגַם יָשַׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא
הַמְּלוּכָה׃ וְגַם בָּאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ — מלך בוא
לְבָרֵךְ אֶת אֲדֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ דָּוִד
לֵאמֹר יֵיטֵב אֱלֹהִים אֶת שֵׁם — יטב
שְׁלֹמֹה מִשְּׁמֶךָ וִיגַדֵּל אֶת כִּסְאוֹ — גדל
מִכִּסְאֶךָ וַיִּשְׁתַּחוּ הַמֶּלֶךְ עַל — שחה
הַמִּשְׁכָּב׃ וְגַם כָּכָה אָמַר הַמֶּלֶךְ — שכב
בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר — ברך
נָתַן הַיּוֹם יֹשֵׁב עַל כִּסְאִי וְעֵינַי
רֹאוֹת׃ וַיֶּחֶרְדוּ וַיָּקֻמוּ כָּל הַקְּרֻאִים — ראה חרד
אֲשֶׁר לַאֲדֹנִיָּהוּ וַיֵּלְכוּ אִישׁ — קום
לְדַרְכּוֹ׃ וַאֲדֹנִיָּהוּ יָרֵא מִפְּנֵי — פנה
שְׁלֹמֹה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיַּחֲזֵק בְּקַרְנוֹת — חזק
הַמִּזְבֵּחַ׃ וַיֻּגַּד לִשְׁלֹמֹה לֵאמֹר הִנֵּה — זבח נגד
אֲדֹנִיָּהוּ יָרֵא אֶת הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
וְהִנֵּה אָחַז בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ לֵאמֹר
יִשָּׁבַע לִי כַיּוֹם הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אִם — שבע
יָמִית אֶת עַבְדּוֹ בֶּחָרֶב׃ וַיֹּאמֶר — מות
שְׁלֹמֹה אִם יִהְיֶה לְבֶן חַיִל לֹא — היה
יִפֹּל מִשַּׂעֲרָתוֹ אַרְצָה וְאִם רָעָה — נפל רוע
תִּמָּצֵא בוֹ וָמֵת׃ וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ — מצא שלח
שְׁלֹמֹה וַיֹּרִדֻהוּ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ — ירד
וַיָּבֹא וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה — בוא
וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁלֹמֹה לֵךְ לְבֵיתֶךָ׃ — הלך
וַיִּקְרְבוּ יְמֵי דָוִד לָמוּת

Cap. ij.

וַיְצַו אֶת שְׁלֹמֹה בְנוֹ לֵאמֹר׃ אָנֹכִי — קרב יום צוה
הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ וְחָזַקְתָּ
וְהָיִיתָ לְאִישׁ׃ וְשָׁמַרְתָּ אֶת — היה
מִשְׁמֶרֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת — שמר הלך

בדרכיו לשמר חקתיו מצותיו ומשפטיו ועדותיו ככתוב בתורת משה למען תשכיל את כל אשר תעשה ואת כל אשר תפנה שם: למען יקים יהוה את דברו אשר דבר עלי לאמר אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת בכל לבבם ובכל נפשם לאמר לא יכרת לך איש מעל כסא ישראל: וגם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה אשר עשה לשני שרי צבאות ישראל לאבנר בן נר ולעמשא בן יתר ויהרגם וישם דמי מלחמה בשלם ויתן דמי מלחמה בחגרתו אשר במתניו ובנעלו אשר ברגליו: ועשית כחכמתך ולא תורד שיבתו בשלם שאל: ולבני ברזלי הגלעדי תעשה חסד והיו באכלי שלחנך כי כן קרבו אלי בברחי מפני אבשלום אחיך: והנה עמך שמעי בן גרא בן הימיני מבחרים והוא קללני קללה נמרצת ביום לכתי מחנים והוא ירד לקראתי הירדן ואשבע לו ביהוה לאמר אם אמיתך בחרב: ועתה אל תנקהו כי איש חכם אתה וידעת את אשר תעשה לו והורדת את שיבתו בדם שאול: וישכב דוד עם אבתיו ויקבר בעיר דוד: והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה בחברון מלך שבע שנים ובירושלם מלך שלשים ושלש שנים:

in viis eius & custodias cerimonias ei9: & precepta ei9 & iudicia & testimonia sicut scriptum est in lege moysi: vt intelligas vniuersa que facis & quocunq; te verteris: vt confirmet dominus sermones suos quos locutus est de me dicens. Si custodierint filii tui viã suã: & ambulauerint corã me in veritate in oĩ corde suo: & in omni anima sua: non auferetur tibi vir de solio israel. Tu quoq; nosti que fecerit mihi ioab filius saruie: que fecerit duob9 principib9 exercitus israel: abner filio ner & amase filio iether: quos occidit: & effudit sanguinem belli in pace: & posuit cruorem belli in balteo suo qui erat circa lũbos ei9 & in calciamẽto suo q erat in pedib9 eius. Facies ergo iuxta sapiẽtiã tuã: & nõ deduces caniciem eius pacifice ad inferos. Sed & filiis berzellai galaaditis reddes gratiam: eruntq; comedetes in mẽsa tua. Occurrerũt enim mihi: quã do fugiebã a facie absalõ fris tui. Habes quoq; apud te semei filiũ gera filii gemini de bahurim qui maledixit mihi maledictione pessima quãdo ibã ad castra. Sed quia descendit mihi in occursum cũ transirẽ iordanẽ: & iuraui ei per dñm dicens. Non te interficiam gladio: tu noli pati eũ esse inoxiũ. Vir aũt sapiens es: vt scias q facies ei: deducesq; canos eius cũ sanguine ad inferos. Dormiuit igr dd cũ prib9 suis: & sepult9 est i ciuitate dd. Dies ãt quibus regnauit dauid super israel: quadraginta anni sunt. In hebron regnauit septem ãnis: in ierusalem triginta tribus.

ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ, ἵνα συνίῃς πάντα ἃ ποιήσεις καὶ πανταχῇ οὗ ἐὰν ἐπιβλέψῃς ἐκεῖ, ὅπως στήσῃ κύριος τὰ ῥήματα αὐτοῦ ἃ ἐλάλησε περὶ ἐμοῦ λέγων, ἐὰν φυλάξωσι τὰ τέκνα σου τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, τοῦ πορεύεσθαι ἐνώπιόν μου ἐν ἀληθείᾳ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτῶν καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ αὐτῶν λέγων, οὐκ ἐξολοθρευθήσεταί σοι ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἰσραήλ. καὶ νῦν σὺ οἶδας ἃ ἐποίησέ μοι ἰωὰβ υἱὸς σαρουΐας, καὶ ἃ ἐποίησε τοῖς δυσὶν ἀρχιστρατήγοις ἰσραὴλ τῷ ἀβεννὴρ υἱῷ νὴρ, καὶ τῷ ἀμεσσᾷ υἱῷ ἰεθέρ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς καὶ ἐξεδίκησεν αἷμα πολέμου ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἔδωκεν αἷμα ἀθῷον ἐν τῇ ζώνῃ αὐτοῦ τῇ ἐν τῇ ὀσφύϊ αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ ὑποδήματι αὐτοῦ τῷ ἐν τῷ ποδὶ αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις κατὰ τὴν φρόνησίν σου, καὶ οὐ κατάξεις τὴν πολιὰν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ εἰς ᾅδου. καὶ τοῖς υἱοῖς βερζελλὶ τοῦ γαλααδίτου ποιήσεις ἔλεος, καὶ ἔσονται ἐν τοῖς ἐσθίουσι τὴν τράπεζάν σου, ὅτι οὕτως ἤγγισάν μοι ἐν τῷ φυγεῖν με ἐκ προσώπου τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀβεσσαλώμ. καὶ ἰδοὺ μετὰ σοῦ σεμεῒ υἱὸς γηρὰ υἱὸς τοῦ ἰεμενὶ ἐκ βαουρείμ, καὶ αὐτὸς κατηράσατό με κατάραν ὀδυνηρὰν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐπορευόμην εἰς παρεμβολάς, καὶ αὐτὸς κατέβη εἰς ἀπάντησίν μου ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ ὤμοσα αὐτῷ ἐν κυρίῳ λέγων, εἰ θανατώσω σε ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ οὐ μὴ ἀθῳώσῃς αὐτόν, ὅτι ἀνὴρ σοφὸς εἶ σύ, καὶ γνώσῃ ἃ ποιήσεις αὐτῷ, καὶ κατάξεις τὴν πολιὰν αὐτοῦ ἐν αἵματι εἰς ᾅδου. καὶ ἐκοιμήθη δαυὶδ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ. καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσε δαυὶδ ἐπὶ ἰσραήλ, τεσσαράκοντα ἔτη. ἐν χεβρὼν ἐβασίλευσεν ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τρία ἔτη.

καὶ σολομὼν ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ σφόδρα. καὶ εἰσῆλθεν ἀδωνίας υἱὸς ἀγὶθ πρὸς βηρσαβεὲ τὴν μητέρα σολομῶντος, καὶ προσεκύνησεν αὐτῇ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰρήνη ἡ εἴσοδός σου; καὶ εἶπεν, εἰρήνη. καὶ εἶπε, λόγος μοι πρὸς σέ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, λάλησον. καὶ εἶπεν αὐτῇ, σὺ οἶδας ὅτι ἐμοὶ ἦν ἡ βασιλεία, καὶ ἐπ᾽ ἐμὲ ἔθετο πᾶς ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον αὐτῶν εἰς βασιλέα, καὶ ἐπεστράφη ἡ βασιλεία καὶ ἐγένετο τῷ ἀδελφῷ μου, ὅτι παρὰ κυρίου ἐγένετο αὐτῷ. καὶ νῦν αἴτησιν μίαν ἐγὼ αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ βηρσαβεέ, λάλει. καὶ εἶπεν αὐτῇ, εἰπὸν δὴ πρὸς σολομῶντα τὸν βασιλέα, ὅτι οὐκ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπόν σου, καὶ δώσει μοι τὴν ἀβισὰκ τὴν σουναμῖτιν εἰς γυναῖκα. καὶ εἶπε βηρσαβεέ, καλῶς ἐγὼ λαλήσω περὶ σοῦ τῷ βασιλεῖ. καὶ εἰσῆλθε βηρσαβεὲ πρὸς τὸν βασιλέα σολομῶντα λαλῆσαι αὐτῷ περὶ ἀδωνίου. καὶ ἐξανέστη ὁ βασιλεὺς εἰς ἀπάντησιν αὐτῇ καὶ προσεκύνησεν αὐτήν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ ἐτέθη θρόνος τῇ μητρὶ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, αἴτησιν μίαν μικρὰν ἐγὼ αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν μου. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς, αἴτησαι μῆτερ ἐμή, ὅτι οὐκ ἀποστρέψω σε. καὶ εἶπε, δοθήτω ἡ ἀβισὰκ ἡ σουναμῖτις τῷ ἀδωνίᾳ τῷ ἀδελφῷ σου εἰς γυναῖκα. καὶ ἀπεκρίθη σολομὼν ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ ἱνατί σὺ αἰτῇ τὴν ἀβισὰκ τῷ ἀδωνίᾳ; καὶ αἴτησαι αὐτῷ τὴν βασιλείαν, ὅτι οὗτος ὁ ἀδελφός μου ὁ μέγας ὑπὲρ ἐμέ, καὶ αὐτῷ ἀβιάθαρ ὁ ἱερεύς, καὶ αὐτῷ ἰωὰβ υἱὸς σαρουΐας ὁ ἀρχιστράτηγος ἑταῖρος. καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν κατὰ τοῦ κυρίου λέγων, τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ὅτι κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐλάλησεν ἀδωνίας τὸν λόγον τοῦτον. καὶ νῦν ζῇ κύριος ὃς ἡτοίμασέ με

Salomõ ãt sedit super thronũ dauid pris sui: & firmatũ est regnũ ei9 nimis. Et ingressus est adonias filius agith ad bersabee matrẽ salomonis. Que dixit ei. Pacificus ne est ingressus tu9? Qui rñdit. Pacificus. Addiditq;. Sermo mihi est ad te. Cui ait. Loqre. Et ille. Tu inqt nosti qa meũ erat regnũ: & me proposuerat ois israel sibi in regem: sed translatum est regnũ & factũ ẽ fratris mei. A dño ei cõstitutũ est ei. Nunc ergo petitionem vnam precor a te: ne confundas faciẽ meam. Que dixit ad eũ. Loqre. Et ille ait. Precor vt dicas salomõi regi: neq; enĩ negare tibi quicq; potest: vt det mihi abisac sunamitem vxorem. Et ait bersabee. Bene ego loquar pro te regi. Venit ergo bersabee ad regem salomonem vt loqueretur ei pro adõia. Et surrexit rex in occursum eius: adorauitq; eam & sedit sup thronũ suũ. Positusq; est thronus matri regis: q sedit ad dextrã eius. Dixitq; ei. Petitionẽ vnã puulã ego deprecor a te: ne confundas faciem meam. Et dixit ei rex. Pete mater mea. Neq; enĩ fas est vt auertã faciẽ tuam. Que ait. Detur abisac sunamitis adõie fratri tuo vxor. Responditq; rex salomon & dixit matri sue. Quare postulas abisac sunamitem adõie? Postula ei & regnum. Ipse est ei frater meus maior me: & habet abiathar sacerdotẽ & ioab filium saruie. Iurauit itaq; rex salomõ per dominũ dicẽs. Hec faciat mihi deus: & hec addat: qa cõtra aiam suã locutus est adonias verbũ hoc. Et nũc viuit dñs qui firmauit me

ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכן מלכתו מאד: ויבא אדניהו בן חגית אל בת שבע אם שלמה ותאמר השלום באך ויאמר שלום: ויאמר דבר לי אליך ותאמר דבר: ויאמר את ידעת כי לי היתה המלוכה ועלי שמו כל ישראל פניהם למלך ותסב המלוכה ותהי לאחי כי מיהוה היתה לו: ועתה שאלה אחת אנכי שאל מאתך אל תשבי את פני ותאמר אליו דבר: ויאמר אמרי נא לשלמה המלך כי לא ישיב את פניך ויתן לי את אבישג השונמית לאשה: ותאמר בת שבע טוב אנכי אדבר עליך אל המלך: ותבא בת שבע אל המלך שלמה לדבר לו על אדניהו ויקם המלך לקראתה וישתחו לה וישב על כסאו וישם כסא לאם המלך ותשב לימינו: ותאמר שאלה אחת קטנה אנכי שאלת מאתך אל תשב את פני ויאמר לה המלך שאלי אמי כי לא אשיב את פניך: ותאמר יתן את אבישג השנמית לאדניהו אחיך לאשה: ויען המלך שלמה ויאמר לאמו ולמה את שאלת את אבישג השנמית לאדניהו ושאלי לו את המלוכה כי הוא אחי הגדול ממני ולו ולאביתר הכהן וליואב בן צרויה: וישבע המלך שלמה ביהוה לאמר כה יעשה לי אלהים וכה יוסיף כי בנפשו דבר אדניהו את הדבר הזה: ועתה חי יהוה אשר הכינני

&colocauit me sup solium dd patris mei: & q fecit mihi domum sicut locutus est: qa hodie occidetur adonias. Misitq̧ rex salomon per manũ banaie filii ioiade qui interfecit eũ & mortuus est. Abiathar quoq̧ sacerdoti dixit rex. Vade in anathot ad agrũ tuũ. Et quidẽ vir mortis es: sed hodie te non interficiam: quia portasti arcã dñi dei coram dd patre meo: & sustinuisti laborẽ in oĩbus in quibus laborauit pater meus. Eiecit ergo salomõ abiathar vt nõ esset sacerdos dñi: vt impleretur sermo dñi quem locutus est super domũ heli in silo. Venit autẽ nũcius ad salomonẽ q ioab declinasset post adoniam & post salomonem nõ declinasset. Fugit ergo ioab in tabernaculũ dñi & apprehendit cornu altaris. Nunciatũq̧ est regi salomoni q fugisset ioab in tabernaculũ dñi & esset iuxta altare. Misitq̧ salomon banaiã filiũ ioiade dicens. Vade interfice eũ. Et venit banaias ad tabernaculũ dñi: & dixit ei. Hec dicit rex. Egredere. Qui ait. Non egrediar sed hic moriar. Renunciauit banaias regi sermonẽ dicẽs. Hec locutus est ioab: & hec locutus est mihi. Dixitq̧ ei rex. Fac sicut locutus est: & interfice eum & sepeli: & amouebis sanguinẽ inocentẽ qui effusus est a ioab a me & a domo patris mei: & reddet dominus sanguinẽ eius super caput eius: quia interfecit duos viros iustos melioresq̧ se: & occidit eos gladio patre meo dd ignorante: abner filium ner principem militie israel: & amasam filiũ iether principẽ exercitus iuda. Et reuertetur sanguis illorũ in caput ioab & in caput

τ posuit me sup solium dauid patris mei:
καὶ ἔθετό με ἐπὶ τὸν θρόνον δαυὶδ τοῦ πατρός μου,
τ ipse fecit mihi domum sicut locutus ẽ mihi dominus: qr hodie morietur adonias. τ misit
καὶ αὐτὸς ἐποίησέ μοι οἶκον καθὼς ἐλάλησέ μοι κύριος· ὅτι σήμερον θανατωθήσεται ἀδωνίας. καὶ ἐξαπέστειλεν
rex salomon in manu banaie filii ioiada: τ interfecit adoniã: τ mortuus est. τ abiathar
ὁ βασιλεὺς σολομὼν ἐν χειρὶ βαναίου υἱοῦ ἰωιαδά, καὶ ἀνεῖλε τὸν ἀδωνίαν, καὶ ἀπέθανεν. καὶ τῷ ἀβιάθαρ
sacerdoti dixit rex: reuertere in anathoth in agrũ tuũ: qr vir mortis es tu: τ in
τῷ ἱερεῖ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ἀπότρεχε εἰς ἀναθὼθ εἰς τὸν ἀγρόν σου, ὅτι ἀνὴρ θανάτου εἶ σύ, καὶ ἐν τῇ
die hac nõ interficiã te: qr portasti arcam federis dñi corã dauid patre meo: τ qr laborasti in oibus quibus laborauit
ἡμέρᾳ ταύτῃ οὐ θανατώσω σε, ὅτι ἦρας τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐνώπιον δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ὅτι ἐκακουχήθης ἐν πᾶσιν οἷς ἐκακουχήθη ὁ
pater meus. τ eiecit salomon abiathar vt nõ esset in sacerdotẽ dñi: vt impleretur sermo dñi quẽ locutus est sup domũ heli in silo. τ
πατήρ μου. καὶ ἐξέβαλε σολομὼν τὸν ἀβιάθαρ τοῦ μὴ εἶναι ἱερέα τοῦ κυρίου, τοῦ πληρωθῆναι τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐπὶ τὸν οἶκον ἠλὶ ἐν σηλώμ. καὶ
fama venit vsq ad ioab filiũ saruie: qr ioab erat declinans post adoniã: τ post salomonẽ nõ declinasset. τ fugit ioab in tabernaculũ
ἡ ἀκοὴ ἦλθεν ἕως ἰωὰβ υἱοῦ σαρουΐας, ὅτι ἰωὰβ ἦν κεκλικὼς ὀπίσω ἀδωνίου, καὶ ὀπίσω σολομῶντος οὐκ ἐξέκλινε. καὶ ἔφυγεν ἰωὰβ εἰς τὸ σκήνωμα τοῦ
dñi τ apprehẽdit cornua altaris. τ nunciauerũt salomoni dicẽtes: qr fugit ioab in tabnaculũ dñi: τ ecce tenet cornua altaris. τ misit
κυρίου καὶ κατέσχε τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ σολομῶντι λέγοντες, ὅτι πέφευγεν ἰωὰβ εἰς τὸ σκήνωμα κυρίου, καὶ ἰδοὺ κατέχει τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀπέστειλεν ὁ
rex salomõ baneã filiũ ioiada dicẽs: vade τ interfice eũ. τ venit baneas ad ioab in tabnaculũ dñi: τ dixit ad eum: hec dicit rex: egredere. τ dixit ioab nõ egredior: qr hic moriar. τ reuersus ẽ baneas τ dixit regi dicẽs: hec locutus est ioab τ hec rñdit mihi. τ dixit ei rex:
βασιλεὺς σολομὼν τὸν βαναίαν υἱὸν ἰωιαδὰ λέγων, πορεύου καὶ ἄνελε αὐτόν. καὶ ἦλθε βαναίας πρὸς ἰωὰβ εἰς τὴν σκηνὴν κυρίου, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, ἔξελθε. καὶ εἶπεν ἰωὰβ οὐκ ἐκπορεύομαι, ὅτι ὧδε ἀποθανοῦμαι. καὶ ἀπέστρεψε βαναίας καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ λέγων, τάδε λελάληκεν ἰωὰβ καὶ τάδε ἀποκέκριταί μοι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς,
vade: τ fac et sicut dixit: τ interfice eũ τ sepeli eũ: τ amouebis hodie sanguinẽ quẽ effudit ioab gratis a me τ a domo patris mei. τ reddidit dñs sanguinẽ iniquitatis eius in caput eius: qr obuiauit duobus viris iustis τ bonis magis q̃ ipse: τ occidit eos in gladio. τ pater meus dd nõ nouit abener filiũ ner pricipẽ militie israel: τ amasa filiũ iether pricipẽ exercit⁹ iuda. τ reuertatur sanguis illorũ in caput eius τ in caput
πορεύου, καὶ ποίησον αὐτῷ καθὼς εἴρηκε, καὶ ἄνελε αὐτὸν καὶ θάψον αὐτόν, καὶ ἐξαρεῖς σήμερον τὸ αἷμα ὃ ἐξέχεεν ἰωὰβ δωρεὰν ἀπ᾽ ἐμοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. καὶ ἀπέστρεψε κύριος τὸ αἷμα τῆς ἀδικίας αὐτοῦ εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς ἀπήντησε τοῖς δυσὶν ἀνδράσι τοῖς δικαίοις καὶ ἀγαθοῖς ὑπὲρ αὐτόν, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ὁ πατήρ μου δαυὶδ οὐκ ἔγνω τὸν ἀβεννὴρ υἱὸν νὴρ ἀρχιστράτηγον ἰσραήλ, καὶ τὸν ἀμασὰ υἱὸν ἰεθὲρ ἀρχιστράτηγον ἰούδα. καὶ ἀποστραφήτω τὰ αἵματα αὐτῶν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν

E — 1.Re. 2.f. — F — 2.Re. 3.f. 20.c.

ויושיבני על כסא דוד אבי ואשר עשה לי בית כאשר דבר כי היום יומת אדניהו׃ וישלח המלך שלמה ביד בניהו בן יהוידע ויפגע בו וימת׃ ולאביתר הכהן אמר המלך ענתת לך על שדיך כי איש מות אתה וביום הזה לא אמיתך כי נשאת את ארון אדני יהוה לפני דוד אבי וכי התענית בכל אשר התענה אבי׃ ויגרש שלמה את אביתר מהיות כהן ליהוה למלא את דבר יהוה אשר דבר על בית עלי בשלה׃ והשמעה באה עד יואב כי יואב נטה אחרי אדניה ואחרי אבשלום לא נטה וינס יואב אל אהל יהוה ויחזק בקרנות המזבח׃ ויגד למלך שלמה כי נס יואב אל אהל יהוה והנה אצל המזבח וישלח שלמה את בניהו בן יהוידע לאמר לך פגע בו׃ ויבא בניהו אל אהל יהוה ויאמר אליו כה אמר המלך צא ויאמר לא כי פה אמות וישב בניהו את המלך דבר לאמר כה דבר יואב וכה ענני׃ ויאמר לו המלך עשה כאשר דבר ופגע בו וקברתו והסירת דמי חנם אשר שפך יואב מעלי ומעל בית אבי׃ והשיב יהוה את דמו על ראשו אשר פגע בשני אנשים צדקים וטבים ממנו ויהרגם בחרב ואבי דוד לא ידע את אבנר בן נר שר צבא ישראל ואת עמשא בן יתר שר צבא יהודה׃ ושבו דמיהם בראש יואב ובראש

ישב מות שלח פגע מות ילך שדה מות ארן ענה גרש היה בוא נוס חזק זבח נגד שלח בוא יצא מות שוב ענה סור טוב הרג שור

seminis eius vsq in sempiternũ. τ dauid τ
τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ τῷ δαυὶδ καὶ
semini ei⁹ τ domui eius τ throno eius fiat pax a dño vsq in eternũ.
τῷ σπέρματι αὐτοῦ καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ τῷ θρόνῳ αὐτοῦ γένοιτο εἰρήνη παρὰ κυρίου ἕως αἰῶνος. καὶ
ascẽdit baneas filius ioiada τ obuiauit ei: τ interfecit eum: τ sepeliuit eũ in domo sua.
ἀνέβη βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν, καὶ ἔθαψεν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
τ dedit rex salomon baneã filiũ ioiada pro eo sup exercitũ. τ sadoc sacerdotẽ dedit rex in sacerdotẽ primũ pro abiathar. τ
καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τὸν βαναίαν υἱὸν ἰωιαδὰ ἀντ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν στρατιάν. καὶ τὸν σαδὼκ τὸν ἱερέα ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱερέα πρῶτον ἀντὶ ἀβιάθαρ. καὶ
mittens vocauit rex salomon semei. τ dixit ei: edifica tibi domũ in hierusalem τ habita ibi: τ nõ egredieris inde nequaq̃. τ erit in die egressus tui τ
ἀποστείλας ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τὸν σεμεΐ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, οἰκοδόμησον σεαυτῷ οἶκον ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ κατοίκει ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ἐκεῖθεν οὐδαμοῦ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐξόδου σου καὶ
transieris torrẽtẽ cedron: cognoscẽs scies q morte morieris: τ sanguis tuus erit sup caput tuũ. τ dixit semei ad regem:
διαβήσῃ τὸν χειμάρρουν τὸν κεδρών, γινώσκων γνώσῃ ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ, καὶ τὸ αἷμά σου ἔσται ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου. καὶ εἶπε σεμεῒ πρὸς βασιλέα,
bonus sermo quẽ locutus es dñe mi rex: sic faciet seruus tuus. τ habitauit semei in hierusalem trib⁹ ãnis. τ factũ est post tres ãnos: τ fugerũt duo serui semei ad achis filiũ maacha regem geth. τ nũciauerũt semei dicẽtes:
ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας κύριέ μου βασιλεῦ, οὕτως ποιήσει ὁ δοῦλός σου. καὶ ἐκάθισε σεμεῒ ἐν ἱερουσαλὴμ τρία ἔτη. καὶ ἐγένετο μετὰ τρία ἔτη, καὶ ἀπέδρασαν δύο δοῦλοι σεμεῒ πρὸς ἀγχὶς υἱὸν μααχὰ βασιλέα γέθ. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ σεμεῒ λέγοντες,
ecce serui tui in geth. τ surrexit semei τ strauit asinũ suũ τ iuit in geth ad achis regem geth vt quereret seruos suos. τ egressus est semei: τ duxit seruos suos.
ἰδοὺ οἱ δοῦλοί σου ἐν γέθ. καὶ ἀνέστη σεμεῒ καὶ ἐπέσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ καὶ ἐπορεύθη εἰς γὲθ πρὸς ἀγχὶς βασιλέα γὲθ τοῦ ζητῆσαι τοὺς δούλους αὐτοῦ. καὶ ἐξεπορεύθη σεμεΐ, καὶ ἤγαγε τοὺς δούλους αὐτοῦ.
τ nũciauerũt salomoni dicentes q egressus est semei de hierusalem in geth: τ reuersus est. τ misit rex τ vocauit semei: τ dixit ad eum: nõne adiuraui te per dñm τ testificatus sum tibi dicẽs: in qua die egressus fueris de hierusalẽ: τ abieris dextrorsũ vel sinistrorsũ: cognoscẽs scies q morte morieris: τ dixisti mihi: bonus sermo quẽ audiui. τ nũc ppt qd nõ custodisti iusiurandũ dñi: τ preceptũ qd precepi cõtra te: τ dixit rex ad semei: tu nosti omne malũ tuũ qd cognouit cor tuũ quecũq fecisti dauid
καὶ ἀπήγγειλαν τῷ σολομῶντι λέγοντες ὅτι ἐξεπορεύθη σεμεῒ ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς γέθ, καὶ ἀνέστρεψε. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάλεσε τὸν σεμεΐ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, οὐχὶ ὥρκισά σε κατὰ τοῦ κυρίου καὶ ἐπεμαρτυράμην σοι λέγων, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐξέλθῃς ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ πορευθῇς δεξιὰ ἢ ἀριστερά, γινώσκων γνώσῃ ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ, καὶ εἶπάς μοι, ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἤκουσα. καὶ νῦν διατί οὐκ ἐφύλαξας ὅρκον κυρίου, καὶ τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετειλάμην κατὰ σοῦ; καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σεμεΐ, σὺ οἶδας πᾶσαν τὴν κακίαν σου ἣν ἔγνω ἡ καρδία σου ὅσα ἐποίησας δαυίδ

1.Re. 9.b. Infra. 18.d. — G — 2.Re. 16.b.

seminis eius in sempiternũ: dauid aũt & semini eius & domui & throno illius sit pax vsq in eternũ a dño. Ascẽdit itaq banaias filius ioiade: & aggressus eũ interfecit: sepultusq ẽ in domo sua in deserto. Et constituit rex banaiam filiũ ioiade pro eo super exercitũ: & sadoch sacerdotem posuit pro abiathar. Misit quoq rex & vocauit semei. Dixitq ei. Edifica tibi domum in ierusalem: & habita ibi. Et nõ egredieris inde huc atq illuc. Quacũq aũt die egressus fueris & trãsieris torrentem cedron: scito te interficiendum. Sãguis tuus erit sup caput tuũ. Dixitq semei regi. Bonus sermo. Sicut locutus est dominus meus rex: sic faciet seruus tuus. Habitauit itaq semei in ierusalem diebus multis. Factũ ẽ aũt post ãnos tres vt fugerent serui semei ad achis filium maacha regem geth. Nũciatũq est semei q serui eius issent in geth. Et surrexit semei & strauit asinum suum: iuitq ad achis in geth ad requirendum seruos suos: & adduxit eos de geth. Nunciatum est aũt regi salomoni q isset semei in geth de ierusalẽ: & redisset. Et mittens vocauit eum: dixitq illi. Nonne testificatus sum tibi per dominũ: & p̃dixi tibi: quacunq die egressus fueris huc & illuc: scito te esse moriturũ? Et respondisti mihi. Bonus sermo quẽ audiui. Quare ergo non custodisti iusiurandum domini & preceptum qd preceperã tibi? Dixitq rex ad semei. Tu nosti omne malum cuius tibi conscium est cor tuum quod fecisti dauid

זרעו לעולם ולדוד ולזרעו ולביתו ולכסאו יהיה שלום עד עולם מעם יהוה׃ ויעל בניהו בן יהוידע ויפגע בו וימתהו ויקבר בביתו במדבר׃ ויתן המלך את בניהו בן יהוידע תחתיו על הצבא ואת צדוק הכהן נתן המלך תחת אביתר׃ וישלח המלך ויקרא לשמעי ויאמר לו בנה לך בית בירושלם וישבת שם ולא תצא משם אנה ואנה׃ והיה ביום צאתך ועברת את נחל קדרון ידע תדע כי מות תמות דמך יהיה בראשך׃ ויאמר שמעי למלך טוב הדבר כאשר דבר אדני המלך כן יעשה עבדך וישב שמעי בירושלם ימים רבים׃ ויהי מקץ שלש שנים ויברחו שני עבדים לשמעי אל אכיש בן מעכה מלך גת ויגידו לשמעי לאמר הנה עבדיך בגת׃ ויקם שמעי ויחבש את חמרו וילך גתה אל אכיש לבקש את עבדיו וילך שמעי ויבא את עבדיו מגת׃ ויגד לשלמה כי הלך שמעי מירושלם גת וישב׃ וישלח המלך ויקרא לשמעי ויאמר אליו הלא השבעתיך ביהוה ואעד בך לאמר ביום צאתך והלכת אנה ואנה ידע תדע כי מות תמות ותאמר אלי טוב הדבר שמעתי׃ ומדוע לא שמרת את שבעת יהוה ואת המצוה אשר צויתי עליך׃ ויאמר המלך אל שמעי אתה ידעת את כל הרעה אשר ידע לבבך אשר עשית לדוד

עלם היה שלם עלה פגע מות קבר דבר נתן שלח קרא אמר יצא ידע עשה יום רבב היה ברח שנה נגד קום חבש בוא נגד שוב שלח קרא אמר נגד יצא מות טוב צוה ידע עשה

אבי והשיב יהוה את רעתך
בראשך: והמלך שלמה ברוך
וכסא דוד יהיה נכון לפני יהוה
עד עולם: ויצו המלך את בניהו
בן יהוידע ויצא ויפגע בו וימת

Cap. iii.

והממלכה נכונה
ביד שלמה: ויתחתן שלמה
את פרעה מלך מצרים ויקח את
בת פרעה ויביאה אל עיר דוד
עד כלתו לבנות את ביתו ואת
בית יהוה ואת חומת ירושלם
סביב: רק העם מזבחים בבמות
כי לא נבנה בית לשם יהוה עד
הימים ההם: ויאהב שלמה את
יהוה ללכת בחקות דוד אביו
רק בבמות הוא מזבח ומקטיר:
וילך המלך גבענה לזבח שם כי
היא הבמה הגדולה אלף עלות
יעלה שלמה על המזבח ההוא:
בגבעון נראה יהוה אל שלמה
בחלום הלילה ויאמר אלהים
שאל מה אתן לך: ויאמר
שלמה אתה עשית עם עבדך
דוד אבי חסד גדול כאשר הלך
לפניך באמת ובצדקה ובישרת
לבב עמך ותשמר לו את החסד
הגדול הזה ותתן לו בן ישב על
כסאו כיום הזה: ועתה יהוה
אלהי אתה המלכת את עבדך
תחת דוד אבי ואנכי נער קטן
לא אדע צאת ובא: ועבדך
בתוך עמך אשר בחרת עם רב
אשר לא ימנה ולא יספר מרב:
ונתת לעבדך לב שמע לשפט
את עמך להבין בין טוב לרע
כי מי יוכל לשפט את עמך

pri meo. Reddidit dñs malicia tuā in caput tuum: & rex salomon bñdictus: & thronus dd̄ erit stabilis corā domino vsq in sempiternum. Iussit itaq rex banaie filio ioiade qui aggressus percussit eum: & mortuus est. 3.

Confirmatū est igitur regnum in manu salomonis: & affinitate coniunctus est pharaoni regi egypti. Accepit nāq filiā eius & adduxit in ciuitatē dauid donec cōpleret edificans domū suam: & domum domini & murum ierusalem p circuitum. Attamen populus immolabat in excelsis. Non enim edificatum erat templū nomini domini vsq in dīe illū. Dilexit āt salomō dñm ambulās ī p̄ceptis dd̄ patris sui: excepto q̄ in excelsis immolabat & accendebat thymiama. Abiit itaq salomon in gabaon vt imolaret ibi. Illud q̄ppe erat excelsum maximū. Mille hostias ī holocaustum obtulit salomon sup altare illud in gabaon. Apparuit autem dominus salomoni per somnium nocte dicens. Postula quod vis vt dem tibi. Et ait salomon. Tu fecisti cū seruo tuo dauid patre meo misericordiā magnam: sicut ambulauit in conspectu tuo in veritate & iusticia & recto corde tecum. Custodisti ei misericordiā tuā grandē: & dedisti ei filiū sedentem super thronū: sicut ē hodie. Et nūc dñe deus tu regnare fecisti seruū tuū pro dauid patre meo. Ego autē sum puer paruulus & ignorās egressum & introitū meum: & seruus tuus ī medio est ppli quē elegisti populi infiniti: q nūerari & supputari nō potest pre multitudine. Dabis ergo seruo tuo cor docile vt populum tuum iudicare possit & discernere inter bonū & malū. Quis enim pōt iudicare populū istum populum tuum

patri meo: τ reddidit dn̄s maliciā
τῷ πατρί μου, καὶ ἀνταπέδωκε κύριος τὴν κακίαν
tuā in caput tuū. τ rex salomō be
σου εἰς τὴν κεφαλήν σου. καὶ ὁ βασιλεὺς σολομὼν εὐ
nedictus: τ thron⁹ dauid erit paratus corā domi
λογημένος, καὶ ὁ θρόνος δαυὶδ ἔσαι ἕτοιμος ἐνώπιον κυρί
no in sēpiternū. τ precepit rex salomon
ου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς σολομὼν
banea filio ioiada: τ egressus ē τ interfecit eū.
τῷ βαναίᾳ υἱῷ ἰωιαδᾶ, καὶ ἐξῆλθε καὶ ἀνεῖλεν αὐτόν.
τ mortuus est.
καὶ ἀπέθανεν.

Ca. 5.

Et regnū cōfirmatū est in manu salomo
Καὶ ἡ βασιλεία ἐστερεώθη ἐν χειρὶ τοῦ σολομῶν
nis. τ affinitate cōiūct⁹ ē salomō pharaōi regi
τος. καὶ ἐγαμβρεύσατο σολομὼν τῷ φαραὼ βασιλεῖ
egypti. τ accepit salomō filiā pharaōis vxo
αἰγύπτου. καὶ ἔλαβε σολομὼν τὴν θυγατέρα φαραὼ γυ
rem. τ adduxit eā in ciuitatē dauid: donec
ναῖκα. καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν πόλιν δαυίδ, ἕως
cōpleret ipse edificare suam domū:
τοῦ συντελέσαι αὐτὸν οἰκοδομῆσαι αὐτοῦ τὸν οἶκον,
τ domū dn̄i in primis: τ murū hierusalem p circuitū. τ ppls erāt sacrificātes in excelsissimis.
καὶ τὸν οἶκον κυρίου ἐν πρώτοις, καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ κύκλῳ. καὶ ὁ λαὸς ἦσαν θύοντες ἐν τοῖς ὑψη
τ nō edificata fuit dom⁹ nomini do
λοτάτοις. καὶ οὐκ ᾠκοδομήθη ὁ οἶκος τῷ ὀνόματι κυ
mini vsq ad nūc. τ dilexit salomō dn̄m:
ρίου ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἠγάπησε σολομὼν τὸν κύριον,
vt ambularet in preceptis dauid pa
τοῦ πορεύεσθαι ἐν τοῖς προστάγμασι δαυὶδ τοῦ πα
tris sui: verū in excelsis imolabat τ adolebat.
τρὸς αὐτοῦ, πλὴν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἔθυεν καὶ ἐθυμία.
τ surrexit salomō τ abijt in gabaō vt imolaret
καὶ ἀνέστη σολομὼν καὶ ἐπορεύθη εἰς γαβαὼν θῦσαι ἐ
ibi: qz excelsissimū τ magnū. mille hostias
κεῖ, ὅτι ὑψηλοτάτη καὶ μεγάλη. χιλίαν ὁλοκαύτωσιν
obtulit salomon sup altare q̄d in gabaon.
ἀνήνεγκεν σολομὼν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν γαβαών.
τ appuit dn̄s salomoni in somnijs no
καὶ ὤφθη κύριος τῷ σολομῶντι ἐν ὕπνῳ τὴν νύ
cte. τ ait dn̄s salomoni: pete aliquā pe
κτα. καὶ εἶπε κύριος τῷ σολομῶντι, αἴτησαί τι αἴ
titionē tibi: τ dabo tibi. τ dixit salomon:
τημα σεαυτῷ, καὶ δώσω σοί. καὶ εἶπε σολομών,
tu fecisti cū seruo tuo dauid pa
σὺ ἐποίησας μετὰ τοῦ δούλου σου δαυὶδ τοῦ πα
tre meo miam magnā: sicut ābulauit i cōspectu tuo in
τρός μου ἔλεος μέγα, καθὼς διῆλθεν ἐνώπιόν σου ἐν
veritate τ in iusticia τ in rectitudine cor
ἀληθείᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν εὐθύτητι καρδί
dis tecum: τ custodisti ei miam grādē
ας μετὰ σοῦ, καὶ ἐφύλαξας αὐτῷ τὸ ἔλεος τὸ μέγα
hanc: vt dares ei filiū sedentē sup thronū e
τοῦτο, δοῦναι αὐτῷ υἱὸν καθήμενον ἐπὶ τὸν θρόνον αὐ
ius: sicut dies hec. τ nūc dn̄e mi dn̄e tu regnare fecisti
τοῦ, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν κύριε μου κύριε σὺ ἐβασίλευσας
seruū tuū pro dauid patre meo. τ ego sum
τὸν δοῦλόν σου ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου. καὶ ἐγώ εἰμι
puer paruus: τ nō noui ingressum meū τ egressum meū.
παιδάριον μικρόν, καὶ οὐκ οἶδα τὴν εἴσοδόν μου καὶ τὴν ἔξοδόν μου.
τ seruus tuus in medio ppli tui: quē elegisti
καὶ ὁ δοῦλός σου ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου, ὃν ἐξελέξω
pplm multū: q̄ nō numerabit a multitudie τ nō recēsebitur.
λαὸν πολύν, ὃς οὐκ ἀριθμηθήσεται ἀπὸ τοῦ πλήθους καὶ οὐδι
ηγηθήσεται.
τ dabis seruo tuo cor sapiens
καὶ δώσεις τῷ δούλῳ σου καρδίαν φρονίμην
vt audiat τ iudicet pplm tuū in iusticia: vt discernat inter bonū τ malū. qm quis poterit iudicare
τοῦ ἀκούειν καὶ διακρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ, τοῦ συνιέναι ἀναμέσον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. ὅτι τίς δυνήσεται κρίνειν

Margin: 1. Pa. 1. a. — A — 1. Pa. 1. a. 2. Pa. 1. a. Sap. 9 — B

pplm tuū graue hunc? τ placuit sermo co
τὸν λαόν σου τὸν βαρὺν τοῦτον; καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώ
ram dn̄o: q̄ postulauit salomon verbū hoc.
πιον κυρίου, ὅτι ᾐτήσατο σολομὼν τὸ ῥῆμα τοῦτο.
τ ait dn̄s ad eum: quoniā postulasti verbū
καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν, ἀνθ' ὧν ᾐτήσω τὸ ῥῆμα
hoc a me: τ nō petisti tibi dies mul
τοῦτο παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ᾐτήσω σεαυτῷ ἡμέρας πολ
tos: τ nō postulasti diuitias. neq petisti aīas
λάς, καὶ οὐκ ᾐτήσω πλοῦτον οὐδὲ ᾐτήσω ψυχὰς τῶν
inimicorū tuorū: τ postulasti tibi intellectū ad audiē
ἐχθρῶν σου, ἀλλ' ᾐτήσω σεαυτῷ σύνεσιν τοῦ εἰσα
dum iudicia τ iustificationes: ecce feci
κούειν κρίματα καὶ δικαιώματα, ἰδοὺ πεποίηκα
scdm verbū tuū: τ ecce dedi tibi cor
κατὰ τὸ ῥῆμά σου, καὶ ἰδοὺ δέδωκά σοι καρδίαν
sapiēs τ peritū: sicut tibi nō fuit ante te:
φρονίμην καὶ σοφήν, ὡς σὺ οὐ γέγονεν ἔμπροσθέν σου,
τ post te nō surget similis tibi. τ q̄ nō petisti: dedi tibi: τ diuitias τ gloriā: vt nō fuerit vir similis tibi in regibus. τ si ambulaueris in via mea vt custodias mādata mea
καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται ὅμοιός σοι. καί γε ἃ οὐκ ᾔτησω, δέδωκά σοι, καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν, ὡς οὐ γέγονεν ἀνὴρ ὅμοιος σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσι. καὶ ἐὰν πορευθῇς ἐν τῇ ὁδῷ μου τοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολάς μου
τ precepta mea: veluti ābulauit dauid pater tuus: τ producā dies tuos. τ expgefactus est salomon: τ ecce insomniū. τ surrexit τ abijt
καὶ τὰ προστάγματά μου, ὡς ἐπορεύθη δαυὶδ ὁ πατήρ σου, καὶ μακρυνῶ τὰς ἡμέρας σου. καὶ ἐξυπνίσθη σολομών, καὶ ἰδοὺ ἐνύπνιον. καὶ ἀνέστη καὶ εἰσῆλθεν
in hierusalem: τ stetit ante faciē altaris q̄d ante cōspectū arce federis domini: τ obtulit holocausta τ fecit pacificas: τ fecit cōuiuiū vniuersis famulis suis.
εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστη κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ κατὰ πρόσωπον τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου, καὶ ἀνήγαγεν ὁλοκαυτώσεις καὶ ἐποίησεν εἰρηνικάς· καὶ ἐποίησε πότον πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ.
tunc apparuerūt due mulieres meretrices regi:
τότε ὤφθησαν δύο γυναῖκες πόρναι τῷ βασιλεῖ,
τ steterūt corā eo. τ ait mulier vna:
καὶ ἔστησαν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ μία,
in me dn̄e mi. ego τ mulier hec hītabam⁹ in domo vna: τ peperi in domo: τ factū est die
ἐν ἐμοὶ κύριέ μου. ἐγὼ καὶ ἡ γυνὴ αὕτη ᾠκοῦμεν ἐν οἴκῳ ἑνί, καὶ ἔτεκον ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ
tertia postq̄ pepi ego: τ peperit τ mulier hec
τῇ τρίτῃ τεκούσης μου, καὶ ἔτεκεν καὶ ἡ γυνὴ αὕ
filiū: τ eramus simul. nō erat vllus no
τη υἱόν, καὶ ἦμεν κατὰ τὸ αὐτό. οὐκ ἦν οὐδεὶς μεθ'
biscū preter ambas nos in domo. τ mortuus est filius mulieris huius nocte: qz incubuit sup eū.
ἡμῶν πάρεξ ἀμφοτέρων ἡμῶν ἐν τῷ οἴκῳ. καὶ ἀπέθανεν ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς ταύτης τὴν νύκτα, ὡς ἐπεκοιμήθη ἐπ' αὐτόν.
τ surrexit media nocte: τ cepit filiū meū ex vlnis meis: τ
καὶ ἀνέστη μέσης τῆς νυκτός, καὶ ἔλαβε τὸν υἱόν μου ἐκ τῶν ἀγκαλῶν μου, καὶ ἡ
serua tua dormiebat: τ collocauit eū in sinu suo: τ filiū mortuū posuit in
δούλη σου ἐκοιμᾶτο, καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς, καὶ τὸν υἱὸν τὸν τεθνηκότα ἐκοίμισεν ἐν
sinu meo. τ surrexi mane ad lactādū filiū meū: τ ille erat mortuus.
τῷ κόλπῳ μου. καὶ ἀνέστην πρωῒ θηλάσαι τὸν υἱόν μου, καὶ ἐκεῖνος ἦν τεθνηκώς.

Margin: C — 1. Pa. 1.

hunc multum. Placuit ergo sermo coram dño q̄ salomon postulasset huiuscemodi rē. Et dixit deus salomōi. Quia postulasti verbum hoc & non petisti tibi dies multos: nec diuitias: aut aīas inimicorū tuorū: sed postulasti tibi sapiētiam ad discernēdū iudicium: ecce feci tibi fm sermōes tuos: & dedi tibi cor sapiens & intelligēs: in tātū vt nullus añ te similis tui fuerit: nec post te surrecturus sit. Sed & hec q̄ nō postulasti dedi tibi: diuitias scilicet & gloriam: vt nemo fuerit similis tui in regibus cūctis retro diebus. Si autem ābulaueris in viis meis & custodieris precepta mea & mādata mea: sicut ambulauit pr̄ tuus: lōgos faciā dies tuos. Igitur euigilauit salomō & intellexit q̄d esset somniū. Cū venisset hierusalē stetit corā arca federis domini & obtulit holocausta: & fecit victimas pacificas & grande cōuiuiū vniuersis famulis suis. Tūc venerūt due mulieres meretrices ad regem: steteruntq coram eo: quarum vna ait. Obsecro mi domine: ego & mulier hec habitabamus in domo vna: & peperi apud eā in cubiculo. Tertia aūt die postq̄ ego peperi: pepit & hec. Et eram⁹ simul: nullusq alius nobiscū ī domo: exceptis nobis duab⁹. Mortuus ē āt filius mulieris huius nocte. Dormiens quippe oppssit eū. Et cōsurgēs intēpeste noctis silētio: tulit filiū meum de latere meo ancille tue dormientis: & collocauit in sinu suo: suū aūt filiū qui erat mortuus posuit ī sinu meo. Cumq surrexissem mane vt darem lac filio meo: apparuit mortuus.

הכבד הזה: וייטב הדבר בעיני
אדני כי שאל שלמה את הדבר
הזה: ויאמר אלהים אליו יען
אשר שאלת את הדבר הזה
ולא שאלת לך ימים רבים
ולא שאלת לך עשר ולא
שאלת נפש איביך ושאלת לך
הבין לשמע משפט: הנה עשיתי
כדברך הנה נתתי לך לב חכם
ונבון אשר כמוך לא היה
לפניך ואחריך לא יקום
כמוך: וגם אשר לא שאלת
נתתי לך גם עשר גם
כבוד אשר לא היה כמוך
איש במלכים כל ימיך: ואם
תלך בדרכי לשמר חקי ומצותי
כאשר הלך דויד אביך והארכתי
את ימיך: ויקץ שלמה והנה
חלום ויבוא ירושלם ויעמד
לפני ארון ברית אדני ויעל
עלות ויעש שלמים ויעש
משתה לכל עבדיו: אז תבאנה
שתים נשים זנות אל המלך
ותעמדנה לפניו: ותאמר האשה
האחת בי אדני אני והאשה הזאת
ישבת בבית אחד ואלד עמה
בבית: ויהי ביום השלישי ללדתי
ותלד גם האשה הזאת ואנחנו
יחדו אין זר אתנו בבית זולתי
שתים אנחנו בבית: וימת בן
האשה הזאת לילה אשר שכבה
עליו: ותקם בתוך הלילה ותקח
את בני מאצלי ואמתך ישנה
ותשכיבהו בחיקה ואת בנה
המת השכיבה בחיקי: ואקם
בבקר להיניק את בני והנה מת

וְאֶתְבּוֹנֵן אֵלָיו בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה לֹא בְנִי
הָיָה בְּנִי אֲשֶׁר יָלָדְתִּי: וַתֹּאמֶר
הָאִשָּׁה הָאַחֶרֶת לֹא כִי בְּנִי הַחַי
וּבְנֵךְ הַמֵּת וְזֹאת אֹמֶרֶת לֹא כִי
בְּנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הֶחָי וַתְּדַבֵּרְנָה
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת
אֹמֶרֶת זֶה בְּנִי הַחַי וּבְנֵךְ הַמֵּת
וְזֹאת אֹמֶרֶת לֹא כִי בְּנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי
הֶחָי: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ קְחוּ לִי חָרֶב
וַיָּבִאוּ הַחֶרֶב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ גִּזְרוּ אֶת הַיֶּלֶד הַחַי
לִשְׁנָיִם וּתְנוּ אֶת הַחֲצִי לְאַחַת
וְאֶת הַחֲצִי לְאֶחָת: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
אֲשֶׁר בְּנָהּ הַחַי אֶל הַמֶּלֶךְ כִּי
נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל בְּנָהּ וַתֹּאמֶר
בִּי אֲדֹנִי תְּנוּ לָהּ אֶת הַיָּלוּד הַחַי
וְהָמֵת אַל תְּמִיתֻהוּ וְזֹאת אֹמֶרֶת
גַּם לִי גַם לָךְ לֹא יִהְיֶה גְּזֹרוּ: וַיַּעַן
הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תְּנוּ לָהּ אֶת הַיָּלוּד
הַחַי וְהָמֵת לֹא תְמִיתֻהוּ הִיא
אִמּוֹ: וַיִּשְׁמְעוּ כָל יִשְׂרָאֵל אֶת
הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שָׁפַט הַמֶּלֶךְ
וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי
חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת
מִשְׁפָּט:

Cap. iiij.

וַיְהִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ עַל כָּל
יִשְׂרָאֵל: וְאֵלֶּה הַשָּׂרִים אֲשֶׁר לוֹ
עֲזַרְיָהוּ בֶן צָדוֹק הַכֹּהֵן: אֱלִיחֹרֶף
וַאֲחִיָּה בְּנֵי שִׁישָׁא סֹפְרִים
יְהוֹשָׁפָט בֶּן אֲחִילוּד הַמַּזְכִּיר:
וּבְנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע עַל הַצָּבָא
וְצָדוֹק וְאֶבְיָתָר כֹּהֲנִים: וַעֲזַרְיָהוּ
בֶן נָתָן עַל הַנִּצָּבִים וְזָבוּד בֶּן
נָתָן כֹּהֵן רֵעֶה הַמֶּלֶךְ: וַאֲחִישָׁר
עַל הַבָּיִת וַאֲדֹנִירָם בֶּן עַבְדָּא
עַל הַמַּס: וְלִשְׁלֹמֹה שְׁנֵים

Que diligentius intuens clara luce deprehendi non esse meum quem genueram. Respunditque altera mulier. Non est ita ut dicis: sed filius tuus mortuus est: meus autem vivit. Econtrario illa dicebat. Mentiris. Filius quippe meus vivit: & filius tuus mortuus est. Atque in hunc modum contendebant coram rege. Tunc rex ait. Hec dicit. Filius meus vivit: & filius tuus mortuus est. Et ista respondit. Non: sed filius tuus mortuus est: meus autem vivit. Dixit ergo rex. Afferte mihi gladium. Cumque attulissent gladium coram rege. Dividite inquit infantem vivum in duas partes & date dimidiam partem uni & dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat vivus ad regem: commota sunt quippe viscera eius super filio suo. Obsecro domine date illi infantem vivum: & nolite interficere eum. E contrario illa dicebat Nec mihi nec tibi sit: sed dividatur. Respondit rex & ait. Date huic infantem vivum & non occidatur. Hec est enim mater eius. Audivit itaque omnis israel iudicium quod iudicasset rex: & timuerunt regem: videntes sapientiam dei esse in eo ad faciendum iudicium. 4.

Erat autem rex salomon regnans super omnem israel: & hi principes quos habebat. Azarias filius sadoch sacerdotis: Helioreph & ahia filii sesa scribe. Iosaphat filius ahilud a commentariis. Banaias filius ioiade super exercitum. Sadoch autem & abiathar sacerdotes: azarias filius Nathan super eos qui assistebat regi. Sabud filius nathan sacerdos amicus regis: & ahisar prepositus domus: & adoniram filius abda super tributa. Habebat autem salomon duodecim

et perspexi eum mane: et ecce non erat filius meus quem genueram. et dixit mulier altera: nequaquam: sed filius meus vivens: et filius tuus mortuus. et illa dixit: minime: filius tuus mortuus: et filius meus vivens. et locute sunt coram rege. et dixit eis rex: tu dicis: iste filius meus qui vivit: et filius huius qui mortuus est. et tu dicis: nequaquam: sed filius meus qui vivit: at filius huius qui mortuus est. et dixit rex: tollite mihi gladium. et attulerunt gladium in conspectu regis. et ait rex: dividite puerum vivum in duo: et date dimidiam partem eius huic: et dimidiam partem eius huic. et respondit mulier cuius erat filius vivens: et ait ad regem: quoniam turbata sunt viscera eius super filio suo: et ait: in me domine: date ei puerum: et morte ne occidatis ipsum. et altera dixit: neque mihi neque huic sit: dividite eum. et respondit rex et dixit: date puerum viventem mulieri que dixit: date eum ei: et morte ne occidatis ipsum quoniam ipsa mater eius. et audivit universus israel iudicium hoc quod iudicavit rex: et timuerunt a facie regis: quia viderunt quod sapientia dei in eo ad faciendum iudicia.

καὶ κατενόησα αὐτὸν τοπρωί, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ὁ υἱός μου ὃν ἔτεκον. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ ἑτέρα, οὐχί, ἀλλὰ ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, καὶ ὁ υἱός σου ὁ τεθνηκώς. καὶ αὕτη εἶπεν, οὐχί, ὁ υἱός σου ὁ τεθνηκώς, καὶ υἱός μου ὁ ζῶν. καὶ ἐλάλησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν αὐταῖς ὁ βασιλεύς, σὺ λέγεις, οὗτος ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, καὶ ὁ υἱὸς ταύτης ὁ τεθνηκώς. καὶ σὺ λέγεις, οὐχί, ἀλλὰ ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, ὁ δὲ υἱὸς ταύτης ὁ τεθνηκώς. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, λάβετέ μοι μάχαιραν. καὶ προσήνεγκαν τὴν μάχαιραν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, διέλετε τὸ παιδίον τὸ ζῶν εἰς δύο, καὶ δότε τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ταύτῃ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ταύτῃ. καὶ ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ ἧς ἦν υἱὸς ὁ ζῶν, καὶ εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι ἐταράχθη ἡ μήτρα αὐτῆς ἐπὶ τῷ υἱῷ αὐτῆς, καὶ εἶπεν, ἐν ἐμοὶ κύριε, δότε αὐτῇ τὸ παιδίον, καὶ θανάτῳ μὴ θανατώσητε αὐτό. καὶ ἡ ἑτέρα εἶπεν, μήτε ἐμοὶ μήτε αὐτῇ ἔσω, διέλετε αὐτό. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, δότε τὸ παιδίον τὸ ζῶν τῇ γυναικὶ τῇ εἰπούσῃ, δότε αὐτὸ αὐτῇ καὶ θανάτῳ μὴ θανατώσητε αὐτό, ὅτι αὕτη ἡ μήτηρ αὐτοῦ. καὶ ἤκουσε πᾶς ἰσραὴλ τὸ κρίμα τοῦτο ὃ ἔκρινεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως, ὅτι εἶδον ὅτι φρόνησις θεοῦ ἐν αὐτῷ τοῦ ποιεῖν δικαιώματα.

Ca. 4.

Et erat rex salomon regnans super israel. et hi principes qui erant ipsi. azarias filius sadoc sacerdos. et elichoreph et achia filii siba scribe. iosaphat filius achilud a commentariis. et baneas filius ioiada super exercitum. et sadoc et abiathar sacerdotes. et azarias filius nathan super assistentes regi. et zabud filius nathan amicus regis. et achisar prepositus domus. et adoniram filius abda super tributa. et salomoni duodecim

Καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς σολομὼν βασιλεύων ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες οἳ ἦσαν αὐτῷ. ἀζαρίας υἱὸς σαδὼκ ὁ ἱερεύς. καὶ ἐλιχόρεφ καὶ ἀχία υἱοὶ σιβὰ γραμματεῖς. ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ὑπομιμνήσκων. καὶ βαναίας υἱὸς ἰωαδὰ ἐπὶ τῆς δυνάμεως. καὶ σαδὼκ καὶ ἀβιάθαρ ἱερεῖς. καὶ ἀζαρίας υἱὸς ναθὰν ἐπὶ τῶν καθεσταμένων. καὶ ζαβοὺθ υἱὸς ναθὰν ἑταῖρος τοῦ βασιλέως. καὶ ἀχισὰρ οἰκονόμος. καὶ ἀδωνιρὰμ υἱὸς ἀβδὰ ἐπὶ τῶν φόρων. καὶ τῷ σολομῶντι δώδεκα

prefecti super omnem israel: ad suppeditandum regi et domui eius. mensis in anno erat ut unusquisque subministraret. hec nomina eorum. benor in monte ephraim filius dacar in macas et in salabin et bethsamis et elon usque in banana. benesed in araboth: ipsius socho et omnis terra opher. filii abinadab omnis nephador. taphath filia salomonis erat ei in uxorem. baana filius achilud thaanach et mageddo et omnis domus saan que a sarthan subter israel a bethsan usque in abelmola usque in macber iegmaam. filius gaber in ramoth galaaditide. huius erant civitates iaer filii manasse in galaad. huic funiculus argob in basan sexaginta civitates magne et murate et vectes erei. achinadab filius addo maanaim. achimaas in nephthali. et hic cepit basemmath filiam salomonis in uxorem. baneas filius chusi in aser et in baaloth. iosaphat filius pharue in isachar. semei filius ela in beniamin. gaber filius uri in terra galaad terra seon regis amorreorum et og regis basan: et prepositus in terra iuda unus. iudas et israel multi nimis ut arena in mari in multitudine comedentes et bibentes et letantes. et salomon erat princeps in cunctis regnis a flumine terre philistijm et usque ad terminos egypti. et erant afferentes ei dona: et servierunt salomoni cunctis diebus vite eius. et hoc prandium salomoni in die una: triginta cori simile: et sexaginta cori farine: decem vituli

καθεσταμένοι ἐπὶ πάντα ἰσραήλ, χορηγεῖν τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. μὴν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐγίνετο ἐπὶ τὸν ἕνα χορηγεῖν. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. βενὼρ ἐν ὄρει ἐφραΐμ υἱὸς δάκαρ ἐν μακὲς καὶ ἐν σαλαβὶν καὶ βεθσαμὶς καὶ ἐλὼν ἕως βεναθάν. βενεσὲδ ἐν ἀραβὼθ, αὐτοῦ σοχὼ καὶ πᾶσα γῆ ὀφέρ. υἱοῦ ἀβιναδὰβ πᾶσα νεφαδώρ. ταφὰθ θυγάτηρ σολομῶντος ἦν αὐτῷ εἰς γυναῖκα. βαανὰ υἱὸς ἀχιλοὺδ θαανὰχ καὶ μαγεδδὼ καὶ πάντα οἶκον σαὰν τὸν παρὰ σαρθὰν ὑποκάτω ἰζραὴλ ἐκ βεθσαὰν ἕως ἀβελμολὰ ἕως μαεβὲρ ἰεγμαάμ. υἱὸς γαβὲρ ἐν ῥαμὼθ τοῦ γαλααδίτου. τούτου ἦσαν πόλεις ἰαὴρ υἱοῦ μανασσῆ ἐν γαλαάδ. τούτῳ σχοίνισμα ἀργὼβ ἐν τῇ βασὰν ἑξήκοντα πόλεις μεγάλαι καὶ τειχήρεις καὶ μοχλοὶ χαλκοῖ. ἀχιναδὰβ υἱὸς ἀδδὼ μααναΐμ. ἀχιμαὰς ἐν νεφθαλί. καὶ οὗτος ἔλαβε τὴν βασεμμὰθ θυγατέρα σολομῶντος εἰς γυναῖκα. βαανὰς υἱὸς χουσὶ ἐν ἀσὴρ καὶ ἐν βααλώθ. ἰωσαφὰτ υἱὸς φαρουὲ ἐν ἰσάχαρ. σεμεῒ υἱὸς ἠλᾶ ἐν τῷ βενιαμίν. γαβὲρ υἱὸς οὐρὶ ἐν γῇ γαλαὰδ γῇ σηὼν τοῦ βασιλέως τῶν ἀμορραίων καὶ ὢγ βασιλέως βασάν, καὶ νασὶβ ἐν τῇ γῇ ἰούδα εἷς. ἰούδας καὶ ἰσραὴλ πολλοὶ σφόδρα ὡς ἡ ἄμμος ἐπὶ τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος ἐσθίοντες καὶ πίνοντες καὶ χαίροντες. καὶ σολομὼν ἦν ἄρχων ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις ἀπὸ ποταμοῦ γῆς ἀλλοφύλων καὶ ἕως ὁρίων αἰγύπτου. καὶ ἦσαν προσφέροντες αὐτῷ δῶρα, καὶ ἐδούλευον τῷ σολομῶντι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ τοῦτο ἄριστον τῷ σολομῶντι ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, τριάκοντα κόροι σεμιδάλεως, καὶ ἑξήκοντα κόροι ἀλεύρου, δέκα μόσχοι

prefectos super omnem israel: qui prebebant annonam regi & domui eius. Per singulos enim menses in anno singuli necessaria ministrabant. Et hec nomina eorum. Benhur in monte effraim. Bendecar in macces & in salebim & in bethsames & in helom & in bethanan. Benessed in araboth. Ipsius enim erat socho: & omnis terra epher. Benabinadab cuius omnis nephador: taphet filiam salomonis habebat uxorem: bana filius ahilud regebat thanach & mageddo & universam bethsan que est iuxta sarthana subter iezrael a bethsan usque abelmeula e regione iecmaam. ben gaber in ramoth galaad habebat avothiair filii manasse in galaad. Ipse erat in omni regione argob que est in basan sexaginta civitatibus magnis atque muratis que habebant seras ereas. Abinadab filius addo preerat in manaim. Achimaas in neptali: sed & ipse habebat basemath filiam salomonis in coniugio: banaa filius husi in aser & in baloth. Iosaphat filius pharue in isachar. Semei filius hela in beniamin: gaber filius uri in terra galaad & in terra seon regis amorrei & og regis basan: super omnia que erant in illa terra. Iuda & israel innumerabiles sicut arena maris in multitudine comedentes & bibentes atque letantes. Salomon autem erat in ditione sua habens omnia regna: a flumine terre philistiim usque ad terminum egypti: offerentium sibi munera & servientium ei cunctis diebus vite eius. Erat autem cibus salomonis per dies singulos triginta chori simile: & sexaginta chori farine: decem boues

עֲשָׂר נִצָּבִים עַל כָּל יִשְׂרָאֵל
וְכִלְכְּלוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וְאֶת בֵּיתוֹ
חֹדֶשׁ בַּשָּׁנָה יִהְיֶה עַל הָאֶחָד
לְכַלְכֵּל: וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם בֶּן חוּר
בְּהַר אֶפְרָיִם: בֶּן דֶּקֶר בְּמָקַץ
וּבְשַׁעַלְבִים וּבֵית שָׁמֶשׁ וְאֵילוֹן
בֵּית חָנָן: בֶּן חֶסֶד בָּאֲרֻבּוֹת לוֹ
שֹׂכֹה וְכָל אֶרֶץ חֵפֶר: בֶּן אֲבִינָדָב
כָּל נָפַת דֹּאר טָפַת בַּת שְׁלֹמֹה
הָיְתָה לּוֹ לְאִשָּׁה: בַּעֲנָא בֶּן
אֲחִילוּד תַּעְנַךְ וּמְגִדּוֹ וְכָל בֵּית
שְׁאָן אֲשֶׁר אֵצֶל צָרְתַנָה מִתַּחַת
לְיִזְרְעֶאל מִבֵּית שְׁאָן עַד אָבֵל
מְחוֹלָה עַד מֵעֵבֶר לְיָקְמְעָם: בֶּן
גֶּבֶר בְּרָמֹת גִּלְעָד לוֹ חַוֹּת יָאִיר
בֶּן מְנַשֶּׁה אֲשֶׁר בַּגִּלְעָד לוֹ חֶבֶל
אַרְגֹּב אֲשֶׁר בַּבָּשָׁן שִׁשִּׁים עָרִים
גְּדֹלוֹת חוֹמָה וּבְרִיחַ נְחֹשֶׁת: אֲחִינָדָב
בֶּן עִדֹּא מַחֲנָיְמָה: אֲחִימַעַץ
בְּנַפְתָּלִי גַּם הוּא לָקַח אֶת בָּשְׂמַת
בַּת שְׁלֹמֹה לְאִשָּׁה: בַּעֲנָא בֶּן חוּשַׁי
בְּאָשֵׁר וּבְעָלוֹת: יְהוֹשָׁפָט בֶּן
פָּרוּחַ בְּיִשָּׂשכָר: שִׁמְעִי בֶן אֵלָא
בְּבִנְיָמִן: גֶּבֶר בֶּן אֻרִי בְּאֶרֶץ גִּלְעָד
אֶרֶץ סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְעוֹג
מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּנְצִיב אֶחָד אֲשֶׁר
בָּאָרֶץ: יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים
כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם לָרֹב
אֹכְלִים וְשֹׁתִים וּשְׂמֵחִים:
וּשְׁלֹמֹה הָיָה מוֹשֵׁל בְּכָל
הַמַּמְלָכוֹת מִן הַנָּהָר אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים
וְעַד גְּבוּל מִצְרָיִם מַגִּשִׁים
מִנְחָה וְעֹבְדִים אֶת שְׁלֹמֹה כָּל
יְמֵי חַיָּיו: וַיְהִי לֶחֶם שְׁלֹמֹה
לְיוֹם אֶחָד שְׁלֹשִׁים כֹּר סֹלֶת
וְשִׁשִּׁים כֹּר קָמַח: עֲשָׂרָה בָקָר

בראים ועשרים בקר רעי ומאה — רעה
צאן לבד מאיל וצבי ויחמור — חמר
וברברים אבוסים: כי הוא רדה — אבס
בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה
בכל מלכי עבר הנהר ושלום — שלם
היה לו מכל עבריו מסביב: וישב — סבב
יהודה וישראל לבטח איש תחת
גפנו ותחת תאנתו מדן ועד באר
שבע כל ימי שלמה: ויהי — יום היה
לשלמה ארבעים אלף ארות — רבע ארה
סוסים למרכבו ושנים עשר — רכב שנה
אלף פרשים: וכלכלו הנצבים
האלה את המלך שלמה ואת כל
הקרב אל שלחן המלך שלמה
איש חדשו לא יעדרו דבר: — עדר
והשערים והתבן לסוסים ולרכש
יבאו אל המקום אשר יהיה — בוא קום
שם איש כמשפטו: ויתן אלהים — שפט נתן
חכמה לשלמה ותבונה הרבה — בין רבה
מאד ורחב לב כחול אשר על
שפת הים: ותרב חכמת שלמה — שפה רבה
מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת
מצרים: ויחכם מכל האדם — חכם
מאיתן האזרחי והימן וכלכל
ודרדע בני מחול ויהי שמו בכל
הגוים סביב: וידבר שלשת — דבר
אלפים משל ויהי שירו חמשה — שור
ואלף: וידבר על העצים מן
הארז אשר בלבנון ועד האזוב — אזב
אשר יצא בקיר וידבר על
הבהמה ועל העוף ועל הרמש
ועל הדגים: ויבאו מכל העמים — חה בא
לשמע את חכמת שלמה מאת כל
מלכי הארץ אשר שמעו את
חכמתו: וישלח חירם — Cap. v.
מלך צר את עבדיו אל שלמה — שלח

pingues: & viginti boues pascuales: & centū arietes: excepta venatiõe ceruorū: capreaꝝ atq; bubaloꝝ & auiū altilium. Ipse eñ obtinebat oēm regionē q̄ erat trāſ flumē a thapsa vsq; ab gazā & cūctos reges illarū regionum: & hēbat pacē ex oī pte in circuitu. Habitabatq; iuda & isrl absq; timore vllo vnusquisq; sub vite sua: & sub ficu sua a dan vsq; bersabee cūctis diebus salomonis. Et habebat salomon quadraginta milia presepia equorum currilium: & duodecim milia eqſtriū. nutriebantq; eos supradicti regis prefecti: sed & necessaria mense regis salomõis cū ingenti cura pbebāt in tempore suo. Ordeū quoq; & paleas equorum & iumētorū deferebant in locū vbi erat rex iuxta cõstitutū sibi. Dedit quoq; deus sapiētiam salomoni & prudentiā multam nimis: & latitudinē cordis q̄ſi arena que eſt in littore maris. Et precedebat sapiētia salomonis sapientiā oīum orientaliū & egyptiorū: & erat sapiētior cunctis hoībus. Sapiētior ethā ezraite & hemā & calchal & dorda filiis maol: & erat noīatus in vniuersis gētibus per circuitū. Locutus eſt quoq; salomon tria milia pabolas & fuerūt carmina eius quinq; milia. Et diſputauit ſup lignis: a cedro que eſt in libano vſq; ad hyſſopum que egreditur de pariete: & diſſeruit de iumentis & volucrib9 & reptilibus & piſcib9. Et veniebāt de cūctis populis ad audiendā ſapiām ſalomonis: & ab vniuerſis regib9 terre qui audiebant ſapientiā eius. 5.

Miſit quoq; hiram rex tyri ſuos ſuos ad ſalomonem:

electi τ viginti boues paſcuales: τ centū pecudes: extra ceruos τ capreas τ volucres electas
ἐκλεκτοὶ καὶ εἴκοσι βόες νομάδες, καὶ ἑκατὸν πρόβατα, ἐκτὸς ἐλάφων καὶ δορκάδων καὶ ὀρνίθων ἐκλεκτῶν
τ agreſtes: qm̄ erat pñceps in cūctis trans flumen a thapſa vſq; ad gaza in vniuerſis regnis q̄ trans flumen.
καὶ νομάδων, ὅτι ἦν ἄρχων ἐν παντὶ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ θαψαέως γαζᾶ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις ταῖς πέραν τοῦ ποταμοῦ.
τ erat ipſi pax ex omnibus ptibus eius in circuitu. τ habitabat iudas τ iſrael confiſi vnuſqſq; in vite ſua τ ſub ficu ſua a dan τ vſq; ad berſabee oib9 diebus ſalomonis.
καὶ ἦν αὐτῷ εἰρήνη ἐκ πάντων τῶν μερῶν αὐτοῦ κυκλόθεν. καὶ κατῴκει ἰούδας καὶ ἰσραὴλ πεποιθότες ἕκαστος εἰς τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τὴν συκῆν αὐτοῦ ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεὲ πάσας τὰς ἡμέρας σολομῶντος.
τ erant ſalomoni quadraginta milia in currus: τ duodecim milia equitū. τ ſufficiebāt neceſſaria prefecti iſti regi ſalomoni ſm oia mādata ſup mēſa regis:
καὶ ἦσαν τῷ σολομῶντι τεσσαράκοντα χιλιάδες εἰς ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων. καὶ ἐχορήγουν οἱ καθεστάμενοι οὗτοι τῷ βασιλεῖ σολομῶντι κατὰ πάντα τὰ διηγγελμένα ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως,
vnuſqſq; mēſe ſuo: nō mutabāt verbū. τ ordea τ paleas equis τ curribus ferebātur in locū vbi erat rex: vnuſqſq; ſm ordinē ſuū.
ἕκαστος τὸν μῆνα αὐτοῦ, οὐ παρήλλασσον λόγον. καὶ τὰς κριθὰς καὶ τὸ ἄχυρον τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἅρμασιν ἔφερον εἰς τὸν τόπον οὗ ἂν ἦ ὁ βασιλεύς, ἕκαστος κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ.
τ dedit dñs prudētiā ſalomoni: τ ſapiētiā multā nimis: τ latitudinē cordis vt arena q̄ iuxta mare.
καὶ ἔδωκε κύριος φρόνησιν τῷ σολομῶντι, καὶ σοφίαν πολλὴν σφόδρα, καὶ χύμα καρδίας ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν.
τ multiplicata ē ſapiētia ſalomonis magis q̄ ſapiētia omniū antiquoꝝ hominū: τ magis q̄ omnes ſapiētes egypti. τ ſapiēs erat ſup omnes hoies:
καὶ ἐπληθύνθη ἡ σοφία σολομῶντος ὑπὲρ τὴν φρόνησιν πάντων ἀρχαίων ἀνθρώπων, καὶ ὑπὲρ πάντας φρονίμους αἰγύπτου. καὶ ἐσοφίσατο ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους,
τ ſapiētia aſcēdebat ſup ethā ezraitem: τ eman τ chalcal τ dardac filiū machol. τ erat nomē eius i vniuerſis gētibus i circuitu.
καὶ ἐσοφίσατο ὑπὲρ αἰθὰμ τὸν ἐζραΐτην, καὶ τὸν αἱμὰν καὶ τὸν χαλκὰλ καὶ τὸν δαρδαὲ υἱὸν μαχώλ. καὶ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι κύκλῳ.
τ locut9 eſt tria milia parabolas. τ erant carmina ei9 quinq; milia.
καὶ ἐλάλησε τρεῖς χιλιάδας παραβολάς. καὶ ἦσαν ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι.
τ locutus eſt de lignis a cedro q̄ in libano τ vſq; ad hyſſopū q̄ egreditur ex pariete. τ locut9 eſt de iumētis: τ de volucribus: τ de reptilib9: τ de piſcibus.
καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν ξύλων ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ λιβάνῳ καὶ ἕως τῆς ὑσσώπου τῆς ἐκπορευομένης ἐκ τοῦ τοίχου. καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ περὶ τῶν πετεινῶν, καὶ περὶ τῶν ἑρπετῶν, καὶ περὶ τῶν ἰχθύων.
τ veniebāt omnes ppli ad audiēdū ſapiētiā ſalomonis. τ accipiebat dona a regibus terre: q̄cūq; audiebāt ſapiētiā eius.
καὶ παρεγίνοντο πάντες οἱ λαοὶ ἀκούειν τῆς σοφίας σολομῶντος. καὶ ἐλάμβανε δῶρα παρὰ τῶν βασιλέων τῆς γῆς, ὅσοι ἤκουον τῆς σοφίας αὐτοῦ.

Ca. 5.

Et miſit chirā rex tyri ſeruos ſuos ad ſalomonem:
Καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ βασιλεὺς τύρου τοὺς παῖδας αὐτοῦ πρὸς σολομῶντα,

D

A

audiuit eñ q̄ ipſum vnxiſſent in regem pro dauid patre eius. q: diligēs erat chiram dauid oibus diebus:
ἤκουσε γὰρ ὅτι αὐτὸν ἔχρισαν εἰς βασιλέα ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ὅτι ἀγαπῶν ἦν χειρὰμ τὸν δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας.

1. Pa. 1. 8.

τ miſit ſalomon ad chiram dicēs: tu noſti dauid patrē meū q: nō poterat edificare domū nomini dñi dei mei a facie belloꝝ circūeuntiū eum: donec daret eos dñs ſub veſtigijs pedū eius.
καὶ ἀπέστειλε σολομὼν πρὸς χειρὰμ λέγων, σὺ οἶδας δαυὶδ τὸν πατέρα μου ὅτι οὐκ ἠδύνατο οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ μου ἀπὸ προσώπου τῶν πολέμων τῶν κυκλωσάντων αὐτόν, ἕως τοῦ δοῦναι αὐτοὺς κύριον ὑπὸ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτοῦ.
τ nūc requiē dedit dñs deus me9 mihi p circuitū: nō eſt inſidiator τ nō eſt occurſus malus. τ ecce ego dico edificare domū nomini dñi dei: ſicut locutus eſt dñs ad dauid patrē meū dicens: filius tu9 quē dabo pro te ſup ſoliū tuū: hic edificabit domū nomini meo.
καὶ νῦν ἀνέπαυσεν κύριος ὁ θεός μου ἐμοὶ κυκλόθεν, οὐκ ἔστιν ἐπίβουλος καὶ οὐκ ἔστιν ἀπάντημα πονηρόν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ λέγω οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ, καθὼς ἐλάλησεν κύριος πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα μου λέγων, ὁ υἱός σου ὃν δώσω ἀντὶ σοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον σου, οὗτος οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τῷ ὀνόματί μου.
τ nūc precipe τ precidant mihi ligna de libano. ecce ſerui mei cū ſeruis tuis: τ mercedē ſeruorū tuoꝝ dabo tibi ſm omnia que dixeris. q: tu ſcis: q̄ nō eſt in nobis q̄ nouerit incidere ligna ſicut ſidonij.
καὶ νῦν ἔντειλαι καὶ κοψάτωσάν μοι ξύλα ἐκ τοῦ λιβάνου. ἰδοὺ οἱ δοῦλοί μου μετὰ τῶν δούλων σου, καὶ τὸν μισθὸν τῶν δούλων σου δώσω σοι κατὰ πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς. ὅτι σὺ οἶδας, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν εἰδὼς κόπτειν ξύλα καθὼς οἱ σιδώνιοι.
τ factū eſt vt audiuit chiram verba ſalomonis letat9 eſt valde. τ ait: bñdictus dñs hodie q̄ dedit dauid filiū ſapiētē ſup ppl'm mult'ū hūc.
καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε χειρὰμ τῶν λόγων σολομῶντος ἐχάρη σφόδρα. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος σήμερον ὃς ἔδωκε τῷ δαυὶδ υἱὸν φρόνιμον ἐπὶ τὸν λαὸν τὸν πολὺν τοῦτον.

B

τ miſit chiram ad ſalomonē dicēs: audiui de oibus q̄ miſiſti ad me: ego faciā volūtatē tuā in lignis cedrinis τ abiegnis. ſerui mei deducēt ea de libano in mare: τ ego ponā ea in ratibus vſq; ad locū quē nūciaueris ad me: τ excutiam ea ibi τ tu tolles. τ tu facies volūtatē meā vt des panes domui mee.
καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ πρὸς σολομῶντα λέγων, ἀκήκοα περὶ πάντων ὧν ἀπέσταλκας πρός με, ἐγὼ ποιήσω τὸ θέλημά σου εἰς ξύλα κέδρινα καὶ πεύκινα. οἱ δοῦλοί μου κατάξουσιν αὐτὰ ἐκ τοῦ λιβάνου εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγὼ θήσομαι αὐτὰ εἰς σχεδίας ἕως τοῦ τόπου οὗ ἂν ἀποστείλῃς πρός με, καὶ ἐκτινάξω αὐτὰ ἐκεῖ καὶ σὺ ἀρεῖς. καὶ σὺ ποιήσεις τὸ θέλημά μου τοῦ δοῦναι ἄρτους τῷ οἴκῳ μου.

C

τ erat chiram dans ſalomoni cedros τ abietes iuxta oēm volūtatē ei9. τ ſalomō dedit chiram viginti milia choros tritici cibū domui eius: τ viginti batus olei
καὶ ἦν χειρὰμ διδοὺς τῷ σολομῶντι κέδρους καὶ πεύκας κατὰ πᾶν τὸ θέλημα αὐτοῦ. καὶ σολομὼν ἔδωκε τῷ χειρὰμ εἴκοσι χιλιάδας κόρους πυροῦ μαχὰλ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ εἴκοσι βαὶθ ἐλαίου

audiuit enim q̄ ipſum vnxiſſent regem pro patre eius: q̄a amicus fuerat hiram dauid omni tpe. Miſit autem ſalomon ad hiram dicens. Tu ſcis voluntatem dd̄ patris mei: & quia non poterat edificare domū noī dñi dei ſui pp bella imminētia per circuitum: donec daret dominus eos ſub veſtigio pedū eius. Nūc aūt requiē mihi dedit deus meus mihi p circuitū: & non eſt ſathan neq; occurſus malus: quāobrem cogito edificare tēplū noī dñi dei mei ſicut locutus eſt dauid patri meo dicēs. Filius tuus quem dabo pro te ſuper ſolium tuum: ipſe edificabit domum noī meo. Precipe igitur vt precidant mihi ſerui tui cedros de libano: & ſerui mei ſint cū ſeruis tuis: mercedē aūt ſeruorū tuorū dabo tibi quācunq; petieris. Scis enim quō non eſt in populo meo vir qui nouerit ligna cedere ſicut ſidonii. Cum ergo audiſſet hiram verba ſalomonis letatus eſt valde & ait. Benedictus dominus hodie qui dedit dauid filium ſapientiſſimum ſup populū hunc pluriμum. Et miſit hiram ad ſalomonem dicens. Audiui quecunq; mandaſti mihi. Ego faciam omnem voluntatē tuā in lignis cedrinis & abiegnis. Serui mei deponent ea de libano ad mare: & ego componā ea in ratibus in mari vſq; ad locum quem ſignificaberis mihi: & applicabo ea ibi: & tu tolles ea: Prebebiſq; neceſſaria mihi: vt detur cibus domui mee. Itaq; hiram dabat ſalomoni ligna cedrina & ligna abiegna iuxta oēm voluntatē eius. Salomon aūt pbebat hirā vigīti milia choros tritici in cibū domui eius: & vigīti choros puriſſimi o

כי שמע כי אתו משחו למלך
תחת אביהו כי אהב היה חירם
לדוד כל הימים: וישלח שלמה
אל חירם לאמר: אתה ידעת את — יום
דוד אבי כי לא יכל לבנות בית — בנה
לשם יהוה אלהיו מפני המלחמה — פנה לחם
אשר סבבהו עד תת יהוה אתם — נתן
תחת כפות רגליו: ועתה הניח יהוה — נוח
אלהי לי מסביב אין שטן ואין — סבב
פגע רע: והנני אמר לבנות בית — רוע
לשם יהוה אלהי כאשר דבר
יהוה אל דוד אבי לאמר בנך
אשר אתן תחתיך על כסאך — נתן
הוא יבנה הבית לשמי: ועתה
צוה ויכרתו לי ארזים מן הלבנון — כרת
ועבדי יהיו עם עבדיך ושכר — היה
עבדיך אתן לך ככל אשר תאמר — אמר
כי אתה ידעת כי אין בנו איש
ידע לכרת עצים כצדנים: ויהי — היה
כשמע חירם את דברי שלמה
וישמח מאד ויאמר ברוך יהוה — שמח ברך
היום אשר נתן לדוד בן חכם
על העם הרב הזה: וישלח חירם — שלח
אל שלמה לאמר שמעתי את
אשר שלחת אלי אני אעשה — עשה
את כל חפצך בעצי ארזים
ובעצי ברושים: עבדי ירדו מן — ברש
הלבנון ימה ואני אשימם דברות — שום
בים עד המקום אשר תשלח — קום
אלי ונפצתים שם ואתה תשא — נשא
ואתה תעשה את חפצי לתת — נתן
לחם ביתי: ויהי חירום נתן
לשלמה עצי ארזים ועצי
ברושים כל חפצו: ושלמה נתן
לחירם עשרים אלף כר חטים — כור חטה
מכלת לביתו ועשרים כר שמן — אכל

כָּתִית כֹּה יִתֵּן שְׁלֹמֹה לְחִירָם שָׁנָה בְשָׁנָה׃ וַיהוָה נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ וַיְהִי שָׁלֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה וַיִּכְרְתוּ בְרִית שְׁנֵיהֶם׃ וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מַס מִכָּל יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הַמַּס שְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ׃ וַיִּשְׁלָחֵם לְבָנוֹנָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים בַּחֹדֶשׁ חֲלִיפוֹת חֹדֶשׁ יִהְיוּ בַלְּבָנוֹן שְׁנַיִם חֳדָשִׁים בְּבֵיתוֹ וַאֲדֹנִירָם עַל הַמַּס׃ וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה שִׁבְעִים אֶלֶף נֹשֵׂא סַבָּל וּשְׁמֹנִים אֶלֶף חֹצֵב בָּהָר׃ לְבַד מִשָּׂרֵי הַנִּצָּבִים לִשְׁלֹמֹה אֲשֶׁר עַל הַמְּלָאכָה שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָרֹדִים בָּעָם הָעֹשִׂים בַּמְּלָאכָה׃ וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּסִּעוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לְיַסֵּד הַבָּיִת אַבְנֵי גָזִית׃ וַיִּפְסְלוּ בֹּנֵי שְׁלֹמֹה וּבֹנֵי חִירוֹם וְהַגִּבְלִים וַיָּכִינוּ הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים לִבְנוֹת הַבָּיִת׃

Cap. vi. וַיְהִי בִשְׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית בְּחֹדֶשׁ זִו הוּא הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לִמְלֹךְ שְׁלֹמֹה עַל יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן הַבַּיִת לַיהוָה׃ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַיהוָה שִׁשִּׁים אַמָּה אָרְכּוֹ וְעֶשְׂרִים רָחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ׃ וְהָאוּלָם עַל פְּנֵי הֵיכַל הַבַּיִת עֶשְׂרִים אַמָּה אָרְכּוֹ עַל פְּנֵי רֹחַב הַבָּיִת עֶשֶׂר בָּאַמָּה רָחְבּוֹ עַל פְּנֵי הַבָּיִת׃ וַיַּעַשׂ לַבַּיִת חַלּוֹנֵי שְׁקֻפִים אֲטֻמִים׃ וַיִּבֶן עַל קִיר הַבַּיִת יָצִיעַ סָבִיב אֶת קִירוֹת הַבַּיִת סָבִיב לַהֵיכָל וְלַדְּבִיר

כתת נתן · כרת ברת · עלה שנה · שלח · חלף היה · שנה · דבר שור · מאה · רדה עשה · צוה נסע · גזז פסל · בנה כון · היה בצע · יצא · שנה · אלם פנה · הכל · עשה · חלל אטם · בנה יצע · סבב · דבר

lei. Hec tribuebat salomon hiram p singulos ãnos. Dedit quoq3 dñs sapientiam salomoni sicut locutus est ei. Et erat pax inter hiram & salomonem: & pcusserũt ambo fedus. Elegitq3 rex salomon oparios de oĩ israel: & erat indictio triginta milia virorũ. Mittebatq3 eos in libanũ decẽ milia per menses singulos vicissim: ita vt duob9 mẽsib9 eẽnt in domibus suis. Et adonirã erat sup huiuscemodi idictionẽ. Fuerũt itaq3 salomõi septuagita milia eorꝝ q onera portabãt: & octogita milia latomorũ i mõte: absq3 pposítis q pérant singulis operibus numero trium milium & trecẽtorum precipientiũ populo: & his qui faciebãt op9. Precepitq3 rex vt tollerent lapides grandes: lapides pciosos in fundamentum templi: & qdrarẽt eos quos dolauerũt cemẽtarii salomõis & cemẽtarii hirã. Porro biblii pparauerũt ligna & lapides ad edificandã domum. 6.

Factum est ergo qdrĩgẽtesimo & octogesimo anno egressionis filiorum israel de terra egypti in ãno quarto mense zio ipse est mẽsis secundus regni salomonis super israel: edificare cepit domũ dño. Dom9 aũt quã edificabat rex salomõ dño habebat sexagĩta cubitos in longitudine: & viginti cubitos in latitudine: & triginta cubitos in altitudine. Et porticus erat ante tẽplũ vigĩti cubitorum longitudinis iuxta mẽsurã latitudis tẽpli: & hẽbat decẽ cubitos latitudinis añ faciẽ tẽpli: fecitq3 in tẽplo fenestras obliquas. Et edificauit super parietẽ tẽpli tabulata p gyrum in parietibus domus per circuitũ tẽpli & oraculi:

contusi. scdm hoc dabat salomon chiram singulis ãnis. τ dñs dedit salomoni sapiãz sicut locut9 est ei. τ erat pax inter chiram τ inter salomonẽ. τ pepigerũt fedus inter se. τ tulit rex salomon tributũ de omni isrel. τ erat tributũ triginta milia viroꝝ. τ misit eos in libanũ: decẽ milia in mẽse q vicissĩ mutabãtur: mẽse vno erãt in libano: τ duob9 mẽsib9 in domib9 suis. τ adoniram sup tributũ. τ fuerũt salomoni septuaginta milia eoꝝ q portabãt on9: τ octoginta milia latomoꝝ in mõte: absq3 pricipib9 qui preerãt sup opa salomonis tria milia τ trecenti prefecti ppli q faciebãt opera. τ precepit rex: τ tollũt lapides grãdes preciosos in fundamẽtũ domus τ lapides dolatos. τ dolauerãt serui salomonis τ serui chiram τ giblii: τ preparauerũt lapides τ ligna ad edificãdũ domum.

κεκοπανισμένου. κατὰ τοῦτο ἐδίδου σολομὼν τῷ χειρὰμ κατ᾽ ἐνιαυτόν. καὶ κύριος ἔδωκε τῷ σολομῶντι σοφίαν καθὼς ἐλάλησεν αὐτῷ. καὶ ἦν εἰρήνη ἀναμέσον χειρὰμ καὶ ἀναμέσον σολομῶντος. καὶ διέθεντο διαθήκην ἀναμέσον ἑαυτῶν. καὶ ἀνήνεγκεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν φόρον ἐκ παντὸς ἰσραήλ. καὶ ἦν ὁ φόρος τριάκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν λίβανον, δέκα χιλιάδες ἐν τῷ μηνὶ ἀλλασσόμενοι, μῆνα ἕνα ἦσαν ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ δύο μῆνας ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν. καὶ ἀδωνιρὰμ ἐπὶ τοῦ φόρου. καὶ ἦσαν τῷ σολομῶντι ἑβδομήκοντα χιλιάδες αἰρόντων ἄρσιν, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες λατόμων ἐν τῷ ὄρει, ἐκτὸς τῶν ἀρχόντων τῶν καθεσταμένων ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ σολομῶντος τρισχίλιοι καὶ τριακόσιοι ἐπιστάται τοῦ λαοῦ τῶν ποιούντων τὰ ἔργα. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεύς, καὶ αἴρουσι λίθους μεγάλους τιμίους εἰς τὸ θεμέλιον τοῦ οἴκου καὶ λίθους πελεκητούς. καὶ ἐπελέκησαν οἱ δοῦλοι σολομῶντος καὶ οἱ δοῦλοι χειρὰμ καὶ οἱ γίβλιοι, καὶ ἡτοίμασαν τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον.

Ca. 6.

τ factũ est in octogesimo τ quadringẽtesimo ãno egressiõis filioꝝ israel de egypto anno quarto in scdo mẽse regnãte rege salomone sup israel: τ edificauit domũ dño. τ dom9 quã edificauit rex salomon dño sexaginta cubiti lõgitudo eius: τ viginti cubiti latitudo eius: τ triginta cubiti altitudo eius. τ vestibulũ añ faciẽ tẽpli viginti cubiti lõgitudo eius sup latitudinẽ dom9: τ decẽ in cubito latitudo eius añ faciẽ domus. τ fecit domui fenestras cãcellatas secretas. τ fecit sup parietẽ domus trabes per gyrũ tẽplo τ oraculo.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ καὶ τετρακοσιοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῆς αἰγύπτου τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ ἐν τῷ δευτέρῳ μηνὶ βασιλεύοντος τοῦ βασιλέως σολομῶντος ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον τῷ κυρίῳ. καὶ ὁ οἶκος ὃν ᾠκοδόμησεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τῷ κυρίῳ ἑξήκοντα πήχεις τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ εἴκοσι πήχεις τὸ πλάτος αὐτοῦ, καὶ τριάκοντα πήχεις τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ τὸ ἐλὰμ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ εἴκοσι πήχεις τὸ μῆκος αὐτοῦ ἐπὶ τὸ πλάτος τοῦ οἴκου, καὶ δέκα ἐν πήχει τὸ πλάτος αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου. καὶ ἐποίησεν τῷ οἴκῳ θυρίδας δεδικτυωμένας κρυπτάς. καὶ ἐποίησεν ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ οἴκου μέλαθρα κυκλόθεν τῷ ναῷ καὶ τῷ δαβίρ.

2. Pa. 5. a.

D

A

τ fecit latera in circuitu. latus qđ subter: quinq3 cubitoꝝ latitudo eius. τ mediũ sex cubitorũ latitudo: τ tertiũ septẽ cubitoꝝ latitudo eius: qr distãtiã dedit domui p circuitũ forinsecus dom9: vt nõ hererẽt parietibus dom9: τ dom9 cũ edificaretur ipsa: lapidib9 integris dolatis edificata est. τ malle9 τ securis τ omẽ instrumẽtũ ferreũ nõ auditũ fuit quũ edificabatur ipsa. τ ostium lateris inferioris ad humerũ dom9 dextrũ: τ cochlearis ascẽsus in mediũ τ de medio in culmẽ tertiũ. τ edificauit domũ τ consumauit eam. τ laqarib9 texit eã in cedris. τ edificauit tabulata per totã domũ quinq3 cubitorũ altitudo eius: τ cõfudebat tabulata in lignis cedrinis. τ fact9 est sermo dñi ad salomonẽ dicẽs: domus hec quã tu edificas: si ãbulaueris in preceptis meis: τ iudicia mea feceris: τ custodieris oĩa mãdata mea gradiens in eis: firmabo sermonẽ meũ tecum quẽ locut9 sũ ad dauid patrẽ tuũ τ habitabo in medio filioꝝ israel: τ nõ derelinquã ppl̃z meũ israel. τ edificauit salomon domũ τ cõsumauit eã. τ edificauit parietes domus intrisec9 per ligna cedrina a pauimẽto domus τ vsq3 ad parietes τ vsq3 ad trabes. τ laqarib9 texit cõiũctim in lignis intrisec9. τ texit interiorẽ ptẽ dom9 in abiegnis lateribus. τ edificauit viginti cubitos a sũmitate dom9 laterũ cedrinorũ a pauimẽto vsq3 ad trabes. τ fecit eam intrisecus de oraculo in sctũ sanctorũ. τ quadraginta cubitoꝝ erat ipsum tẽplũ

καὶ ἐποίησε πλευρὰς κύκλῳ. ἡ πλευρὰ ἡ ὑποκάτω, πέντε πηχέων τὸ πλάτος αὐτῆς. καὶ τὸ μέσον ἓξ πηχέων τὸ πλάτος, καὶ ἡ τρίτη ἑπτὰ πηχέων τὸ πλάτος αὐτῆς, ὅτι διάστημα ἔδωκεν τῷ οἴκῳ κυκλόθεν ἔξωθεν τοῦ οἴκου, ὅπως μὴ ἐπιλαμβάνωνται τῶν τοίχων τοῦ οἴκου, ὁ γὰρ οἶκος ἐν τῷ οἰκοδομεῖσθαι αὐτόν, λίθοις ὁλοκλήροις ἀκροτόμοις ᾠκοδομήθη. καὶ σφύρα καὶ πέλεκυς καὶ πᾶν σκεῦος σιδηροῦν οὐκ ἠκούσθη ἐν τῷ οἰκοδομεῖσθαι αὐτόν. καὶ ὁ πυλὼν τῆς πλευρᾶς τῆς ὑποκάτωθεν ἐπὶ τὴν ὠμίαν τοῦ οἴκου τὴν δεξιάν, καὶ ἑλικτὴ ἀνάβασις εἰς τὸ μέσον καὶ ἐκ τῆς μέσης ἐπὶ τὰ τριώροφα. καὶ ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον καὶ συνετέλεσεν αὐτόν. καὶ ἐκοιλοστάθμησε αὐτὸν ἐν κέδροις. καὶ ᾠκοδόμησε τοὺς ἐνδέσμους δι᾽ ὅλου τοῦ οἴκου πέντε πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ συνέχεεν ἐνδέσμους ἐν ξύλοις κεδρίνοις. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σολομῶντα λέγων, ὁ οἶκος οὗτος ὃν σὺ οἰκοδομεῖς, ἐὰν ὁδεύσῃς ἐν τοῖς προστάγμασί μου, καὶ τὰ κρίματά μου ποιῇς, καὶ φυλάσσῃς πάσας τὰς ἐντολάς μου ἀναστρέφεσθαι ἐν αὐταῖς, στήσω τὸν λόγον μου μετὰ σοῦ ὃν ἐλάλησα πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα σου καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ, καὶ οὐ καταλείψω τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ᾠκοδόμησεν σολομὼν τὸν οἶκον καὶ συνετέλεσεν αὐτόν. καὶ ᾠκοδόμησε τοὺς τοίχους τοῦ οἴκου ἔσωθεν διὰ ξύλων κεδρίνων ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τοῦ οἴκου καὶ ἕως τῶν τοίχων καὶ ἕως τῶν δοκῶν. καὶ ἐκοιλοστάθμησε συνεχόμενα ἐν ξύλοις ἔσωθεν. καὶ περιέσχεν τὸ ἔσω τοῦ οἴκου ἐν πευκίναις πλευραῖς. καὶ ᾠκοδόμησε τοὺς εἴκοσι πήχεις ἀπ᾽ ἄκρου τοῦ οἴκου τῶν πλευρῶν τῶν κεδρίνων ἀπὸ ἐδάφους ἕως τῶν δοκῶν. καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἔσωθεν ἐκ τοῦ δαβὶρ εἰς τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων. καὶ τεσσαράκοντα πηχέων ἦν αὐτὸς ὁ ναὸς

B

C

& fecit latera in circuitu. Tabulatum quod subter erat qnq3 cubitos hẽbat latitudinis: & mediũ tabulatũ sex cubitorũ latitudis: & tertiũ tabulatũ septẽ habẽs cubitos latitudis. Trabes autẽ posuit in domo per circuitum forisecus vt nõ hererẽt muris templi. Domus aũt cũ edificaretur de lapidib9 dolatis atq3 perfectis edificata est: & malle9 & securis & omne ferramentũ nõ sunt audita in domo cũ edificaretur. Ostiũ lateris medii in pariete erat domus dextre: & per cochleã ascendebãt in mediũ cenaculum: & a medio in tertiũ. Et edificauit domũ & cõsumauit eam. Texit quoq3 domũ laquearibus cedrinis: & edificauit tabulatum super oẽm domũ quinq3 cubitis altitudinis: & operuit domũ lignis cedrinis. Et fact9 est sermo dñi ad salomonem dicẽs. Dom9 hec quã edificas: si ambulaueris in preceptis meis: & iudicia mea feceris: & custodieris omnia mandata mea gradiẽs per ea: firmabo sermonẽ meũ tibi quẽ locutus sum ad dauid patrem tuũ: & habitabo in medio filiorũ israel: & nõ derelinquã populũ meum israel. Igitur edificauit salomõ domũ & cõsumauit eã. Et edificauit parietes domus intrĩsecus tabulatis cedrinis a pauimento domus vsq3 ad sumitatẽ parietũ & vsq3 ad laqaria: & operuit lignis cedrinis intrinsecus: & texit pauimẽtũ domus tabulis abiegnis. Edificauitq3 viginti cubitorũ ad posteriorẽ partem templi tabulata cedrina a pauimento vsq3 ad supiora: & fecit interiorẽ domũ oraculi in sãctũ sanctorũ. Porro quadraginta cubitorum erat ipsum templum

וַיַּעַשׂ צְלָעוֹת סָבִיב׃ הַיָּצִיעַ הַתַּחְתֹּנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַתִּיכֹנָה שֵׁשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בָּאַמָּה רָחְבָּהּ כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חוּצָה לְבִלְתִּי אֲחֹז בְּקִירוֹת הַבָּיִת׃ וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה וּמַקָּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ׃ פֶּתַח הַצֵּלָע הַתִּיכֹנָה אֶל כֶּתֶף הַבַּיִת הַיְמָנִית וּבְלוּלִּים יַעֲלוּ עַל הַתִּיכֹנָה וּמִן הַתִּיכֹנָה אֶל הַשְּׁלִשִׁים׃ וַיִּבֶן אֶת הַבַּיִת וַיְכַלֵּהוּ וַיִּסְפֹּן אֶת הַבַּיִת גֵּבִים וּשְׂדֵרֹת בָּאֲרָזִים׃ וַיִּבֶן אֶת הַיָּצִיעַ עַל כָּל הַבַּיִת חָמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמָתוֹ וַיֶּאֱחֹז אֶת הַבַּיִת בַּעֲצֵי אֲרָזִים׃ וַיְהִי דְּבַר יְהוָה אֶל שְׁלֹמֹה לֵאמֹר׃ הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה בֹנֶה אִם תֵּלֵךְ בְּחֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי תַּעֲשֶׂה וְשָׁמַרְתָּ אֶת כָּל מִצְוֹתַי לָלֶכֶת בָּהֶם וַהֲקִמֹתִי אֶת דְּבָרִי אִתָּךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל דָּוִד אָבִיךָ׃ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶעֱזֹב אֶת עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת הַבַּיִת וַיְכַלֵּהוּ׃ וַיִּבֶן אֶת קִירוֹת הַבַּיִת מִבַּיְתָה בְּצַלְעוֹת אֲרָזִים מִקַּרְקַע הַבַּיִת עַד קִירוֹת הַסִּפֻּן צִפָּה עֵץ מִבָּיִת וַיְצַף אֶת קַרְקַע הַבַּיִת בְּצַלְעוֹת בְּרוֹשִׁים׃ וַיִּבֶן אֶת עֶשְׂרִים אַמָּה מִיַּרְכְּתֵי הַבַּיִת בְּצַלְעוֹת אֲרָזִים מִן הַקַּרְקַע עַד הַקִּירוֹת וַיִּבֶן לוֹ מִבַּיִת לִדְבִיר לְקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים׃ וְאַרְבָּעִים בָּאַמָּה הָיָה הַבָּיִת הוּא הַהֵיכָל

תחת · שלש · גרע · בנה נסע · נקב כלה · שמע · עלה · כלה · ספן גוב · אחז · היה · הלך · שפט עשה · צוה קום · עזב · צפה ברש · רבע · הכל

לפני ואֶרז אל הבית פנימה
מקלעת פקעים ופטורי צצים
הכל ארז אין אבן נראה ודביר
בתוך הבית מפנימה הכין לתתן
שם את ארון ברית יהוה ולפני
הדביר עשרים אמה ארך
ועשרים אמה רחב ועשרים
אמה קומתו ויצפהו זהב סגור
ויצף מזבח ארז ויצף שלמה
את הבית מפנימה זהב סגור
ויעבר ברתיקות זהב לפני הדביר
ויצפהו זהב ואת כל הבית צפה
זהב עד תם כל הבית וכל המזבח
אשר לדביר צפה זהב ויעש
בדביר שני כרובים עצי שמן
עשר אמות קומתו וחמש אמות
כנף הכרוב האחת וחמש אמות
כנף הכרוב השנית עשר אמות
מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו
ובעשר באמה הכרוב השני מדה
אחת וקצב אחד לשני הכרבים
קומת הכרוב האחד עשר באמה
וכן הכרוב השני ויתן את
הכרובים בתוך הבית הפנימי
ויפרשו את כנפי הכרבים ותגע
כנף האחד בקיר וכנף הכרוב
השני נגעת בקיר השני וכנפיהם
אל תוך הבית נגעת כנף אל
כנף ויצף את הכרובים זהב
ואת כל קירות הבית מסב קלע
פתוחי מקלעות כרובים ותמרת
ופטורי צצים מלפנים ולחיצון
ואת קרקע הבית צפה זהב
לפנימה ולחיצון ואת פתח
הדביר עשה דלתות עצי שמן
האיל מזוזות חמשית ושתי

p̃ foribus oraculi: & cedro oĩs domus intrinsecus vestiebatur: hñs tornaturas & iũcturas suas fabrefactas & celaturas eminẽtes. Oĩa cedrinis tabulis vestiebãtur: nec oĩno lapis appere pōterat ĩ piete. Oraculũ aũt ĩ medio domus in interiori pte fecerat: vt poneret ibi arcã federis dñi. Porro oraculũ hẽbat vigĩti cubitos lõgitudinis & vigĩti cubitos latitudĩs: & viginti cubitos altitudinis: & operuit illud atq; vestiuit auro purissimo. Sed & altare vestiuit cedro.
Domũ quoq; ante oraculũ opuit auro purissimo: & affixit lamias clauis aureis. Nihil erat in tẽplo q̃d nõ auro tegeretur. Sed & totũ altare oraculi texit auro. Et fecit in oraculo duos cherubin de lignis oliuarum decẽ cubitorum altitudinis. Quinq; cubitoꝝ ala cherub vna: & quinq; cubitorum ala cherub altera.i. decem cubitos habentes a summitate ale vsq; ad ale alterius summitatẽ. Decẽ quoq; cubitorũ erat cherub scḋs in mensura pari: & opus vnũ erat in duob' cherubĩ: i. altitudinẽ hẽbat vnus cherub decem cubitorũ: & sil'r cherub secũdus. Posuitq; cherubin in medio tẽpli interioris. Extendebant aũt alas suas cherubin & tangebat ala vna parietem: & ala cherub scḋi tangebat parietẽ alterum: ale autem in media pte tẽpli se inuicem contingebant. Texit quoq; cherubin auro. Et oẽs parietes templi p circuitũ sculpsit variis celaturis & torno. Et fecit in eis cherubin & palmas: & picturas varias q̃si pminentes de piete & egredientes. S; & pauimentũ domus texit auro itrĩsecus & extrinsecus. Et ĩ ingressu oraculi fecit duo ostiola de lignis oliuarũ postesq; angulorũ quinq;. & duo

ante facie oraculi: & cedro operuit domũ intrinsecus. & sculpsit celaturas & extensas laminas: omnia cedrina: & lapis nõ apparebat. & oraculũ in medio domꝰ interioris pre vt daret ibi arcã federis dñi. viginti cubitorũ lõgitudo & viginti cubitoꝝ latitudo: & viginti cubitorũ altitudo eius. & operuit illud auro incluso. & fecit altare ante faciem oraculi: & operuit illud auro. & totã domũ operuit auro: vsq; ad cõsumationẽ totius domus. & fecit in oraculo duo cherubin de lignis cupressinis decẽ cubitoꝝ magnitudo mẽsurata: & quinq; cubitoꝝ ala cherub vnius: & quinq; cubitoꝝ ala eius secũda. decẽ in cubito a parte ale eius & vsq; ad partẽ ale eius. & sic cherub in mẽsura vna cõsumatio vna cum ambobus. & altitudo cherub vnius decẽ in cubito. sic & secũdus cherub. & posuit ambo cherubin in medio domus interioris. & extẽdit alas suas: & tãgebat ala vna parietẽ domus: & ala cherub secũdi tangebat parietẽ alterũ. & ale eoꝝ in medio domꝰ se inuicẽ cõtigebãt ala ale. & texit cherubin auro: & oẽs parietes domꝰ p circuitũ in celaturis sculpsit in stilo cherubin: & palmas & extensas laminas intrinseco & extrinseco. & pauimẽtũ domus texit auro interioris & exterioris. & hostio oraculi fecit portas de lignis iuniperinis. & limina quincuplicia & duas

κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβίρ, καὶ κέδρῳ περιεσκέπασε τὸν οἶκον ἔσωθεν. καὶ ἔγλυψεν κολαπτὰς καὶ διαπεπετασμένα πέταλα, πάντα κέδρινα, καὶ λίθος οὐκ ἐφαίνετο. καὶ τὸ δαβὶρ ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἔσωθεν, δοῦναι ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου. εἴκοσι πηχέων τὸ μῆκος καὶ εἴκοσι πηχέων τὸ πλάτος, καὶ εἴκοσι πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ περιέσχεν αὐτὸ χρυσίῳ συγκεκλεισμένῳ. καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβίρ, καὶ περιέσχεν αὐτὸ χρυσίῳ. καὶ ὅλον τὸν οἶκον περιέσχε χρυσίῳ, ἕως συντελείας παντὸς τοῦ οἴκου. καὶ ἐποίησεν ἐν τῷ δαβὶρ δύο χερουβὶμ ἐκ ξύλων κυπαρισσίνων δέκα πηχέων τὸ μέγεθος ἐσταθμισμένον, καὶ πέντε πηχέων τὸ πτερύγιον τοῦ χερούβ τοῦ ἑνός, καὶ πέντε πηχέων τὸ πτερύγιον αὐτοῦ τὸ δεύτερον. δέκα ἐν πήχει ἀπὸ μέρους πτερυγίου αὐτοῦ καὶ ἕως μέρους πτερυγίου αὐτοῦ. καὶ τῷ δευτέρῳ χερούβ ἐν μέτρῳ ἑνὶ συντέλεια μία μετὰ ἀμφοτέρων. καὶ τὸ ὕψος τοῦ χερούβ τοῦ ἑνὸς δέκα ἐν πήχει. οὕτως καὶ ὁ δεύτερος χερούβ. καὶ ἔθηκεν ἀμφότερα τὰ χερουβὶμ ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου τοῦ ἐσωτάτου. καὶ διεπέτασε τὰς πτέρυγας αὐτῶν, καὶ ἥπτετο ἡ πτέρυξ ἡ μία τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου, καὶ ἡ πτέρυξ τοῦ χερούβ τοῦ δευτέρου ἥπτετο τοῦ τοίχου τοῦ ἑτέρου. καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἥπτοντο πτέρυξ πτέρυγος. καὶ περιέσχε τὰ χερουβὶμ χρυσίῳ, καὶ πάντας τοὺς τοίχους τοῦ οἴκου κύκλῳ ἐν κολαπτοῖς ἔγλυψεν ἐν γραφίδι χερουβίμ, καὶ φοίνικας καὶ διαπεπετασμένα πέταλα τῷ ἐσωτέρῳ καὶ τῷ ἐξωτέρῳ. καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου περιέσχε χρυσίῳ τοῦ ἐσωτάτου καὶ τοῦ ἐξωτάτου. καὶ τῷ θυρώματι τοῦ δαβὶρ ἐποίησε θύρας ἐκ ξύλων ἀρκευθίνων. καὶ φλιὰς πενταπλᾶς καὶ δύο

portas de lignis abiegnis. & sculpture sup eã insculpte: in eis cherubin & palme: & extense lamine. & texit auro: & descẽdebat sup cherubin & sup palmas aurũ. & sic fecit vestibulo tẽpli limina de lignis iuniperinis porticꝰ quadrupliciter: & in ambabus ianuis ligna abiegna duo plice ianua vna & cardines earũ: & due plice ianua secũda: q̃ voluebãtur insculpte cherubin & palme: & extense lamine: & tecte auro deducto sup sculptura. & edificauit atriũ interius: tres ordines per politos: & ordo fabrefacte cedri in circuitu. in quarto ãno fundata est domus dñi in mẽse zio. & in ãno vndecimo in mẽse bul: ipse est mẽsis octauus: perfecit domũ secũdũ oẽs rões eius & scḋz oĩa iudicia eius. & edificauit eam in septẽ annis.

θύρας ἐκ ξύλων πευκίνων. καὶ ἐγκολαπτὰ ἐπ' αὐτῶν ἐγκεκολαμμένα, ἐπ' αὐτῶν χερουβὶμ καὶ φοίνικες, καὶ διαπεπετασμένα πέταλα. καὶ περιέσχε χρυσίῳ, καὶ κατέβαινεν ἐπὶ τὰ χερουβὶμ καὶ ἐπὶ τοὺς φοίνικας τὸ χρυσίον. καὶ οὕτως ἐποίησε τῷ πυλῶνι τοῦ ναοῦ φλιαὶ ἐκ ξύλων ἀρκευθίνων, στοαὶ τετραπλῶς, καὶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς θύραις ξύλα πεύκινα. δύο πτυχαὶ ἡ θύρα μία καὶ στροφεῖς αὐτῶν, καὶ δύο πτυχαὶ ἡ θύρα ἡ δευτέρα, στρεφόμεναι ἐγκεκολαμμέναι χερουβὶμ καὶ φοίνικες, καὶ διαπεπετασμένα πέταλα, καὶ περιεχόμενα χρυσίῳ καταγομένῳ ἐπὶ τὴν ἐκτύπωσιν. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, τρεῖς στίχους ἀπελεκήτων, καὶ στίχος κατειργασμένης κέδρου κυκλόθεν. ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ἐθεμελιώθη ὁ οἶκος κυρίου ἐν μηνὶ ζιού. καὶ ἐν ἔτει ἑνδεκάτῳ ἐν μηνὶ βούλ, οὗτός ἐστιν μὴν ὄγδοος, συνετελέσθη ὁ οἶκος κατὰ πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ κατὰ πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ. καὶ ᾠκοδόμησεν αὐτὸν ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν.

Ca. 7.

Et edificauit salomon domũ suã tredecimo anno: & perfecit totã domũ suã: & edificauit domũ saltus libani: cẽtũ cubitoꝝ lõgitudo eius: & quinquagita cubitorũ latitudo eius: & triginta cubitorũ altitudo eius sup quattuor ordines colũnarũ cedrinarũ: & humeri cedrini colũnis. & texit cedro domũ desup in lateribus colũnarũ. & numerꝰ colũnarũ quiq; & quadraginta: ordo vnus decẽ & quinq;. & trabes tres: & regio cõtra regionẽ tripliciter. & oẽs porte & regiões quadrãgulate trabibus cõnexe: & ianua ad ianuã tripliciter. & porticũ colũnarũ quinquaginta cubitorũ lõgitudo: & triginta cubitorũ in latitudine: cõsticta porticũ ante

Καὶ ᾠκοδόμησε σολομὼν τὸν οἶκον αὐτοῦ τῷ τρεισκαιδεκάτῳ ἔτει, καὶ συνετέλεσεν ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδόμησεν τὸν οἶκον δρυμοῦ τοῦ λιβάνου, ἑκατὸν πηχέων τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ πεντήκοντα πηχέων τὸ πλάτος αὐτοῦ, καὶ τριάκοντα πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ ἐπὶ τεσσάρων στίχων στύλων κεδρίνων, καὶ ὠμίαι κέδριναι τοῖς στύλοις. καὶ ἐφάτνωσε κέδρῳ τὸν οἶκον ἄνωθεν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν στύλων. καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στύλων πέντε καὶ τεσσαράκοντα, ὁ στίχος δέκα καὶ πέντε. καὶ μέλαθρα τρία, καὶ χώρα ἐπὶ χώραν τρισσῶς. καὶ πάντα τὰ θυρώματα καὶ αἱ χῶραι τετράγωνοι μεμελαθρωμέναι, ἀπὸ θύρας ἐπὶ θύραν τρισσῶς. καὶ τὸ αἰλὰμ τῶν στύλων πεντήκοντα πηχέων τὸ μῆκος, καὶ τριάκοντα πηχέων ἐν πλάτει, ἐζυγωμένα αἰλὰμ ἐπὶ

ostia de lignis oliuarũ. Et sculpsit in eis picturã cherubĩ & palmarũ spẽs & anaglypha valde prominẽtia: & texit ea auro: & opuit tã cherubin q̃; palmas & cetera auro. Fecitq; in introitu templi postes de lignis oliuarũ quadrãgulatos: & duo ostia de lignis abiegnis altrinsecꝰ & vtrũq; ostiũ duplex erat: & seinuicẽ tenens aperiebatur. Et sculpsit cherubin & palmas & celaturas valde emĩnẽtes: opuitq; oĩa laminis aureis ope q̃dro ad regulam. Et edificauit atriũ interiꝰ tribꝰ ordinibus lapidũ politorum & vno ordine lignorũ cedri. Anno quarto fundata est domus dñi in mense zio: & in anno vndecimo mẽse elul ipse est mẽsis octauus: perfecta est domus in omni opere suo: & in vniuersis vtensilibꝰ suis. Edificauitq; eam annis septem. 7.

Omũ aũt suã edificauit salomon tredeci annis: & ad pfectũ vsq; perduxit. Edificauit quoq; domũ saltus libani centũ cubitorũ lõgitudinis: & quinq̃ginta cubitorũ latitudinis: & triginta cubitorũ altitudinis: & quattuor deãbulatoria inter colũnas cedrinas. Ligna qppe cedrina exciderat in colũnas: & tabulatis cedrinis vestiuit totã camerã que quadraginta quinq; colũnis sustentabatur. Vnus autem ordo habebat colũnas quideci contra se inuicem positas & e regione se respicientes equali spatio inter colũnas: & sup colũnas quadrãgulata ligna in cũctis equalia. Et porticum colũnarũ fecit quinquaginta cubitorũ longitudinis: & trigita cubitoꝝ latitudinis & alterã porticũ i

דלתות עצי שמן וקלע עליהם
מקלעות כרובים ותמרות ופטורי
צצים וצפה זהב וירד על
הכרובים ועל התמרות את הזהב
וכן עשה לפתח ההיכל מזוזות
עצי שמן מאת רבעית ושתי
דלתות עצי ברושים שני
צלעים הדלת האחת גלילים
ושני קלעים הדלת השנית
גלילים וקלע כרובים ותמרות
ופטרי צצים וצפה זהב מישר
על המחקה ויבן את החצר
הפנימית שלשה טורי גזית
וטור כרתת ארזים בשנה
הרביעית יסד בית יהוה בירח
זו ובשנה האחת עשרה בירח
בול הוא החדש השמיני כלה
הבית לכל דבריו ולכל משפטו
ויבנהו שבע שנים

Cap. vii.

ואת ביתו בנה שלמה
שלש עשרה שנה ויכל את כל
ביתו ויבן את בית יער הלבנון
מאה אמה ארכו וחמשים אמה
רחבו ושלשים אמה קומתו על
ארבעה טורי עמודי ארזים
וכרתות ארזים על העמודים
וספן בארז ממעל על הצלעת
אשר על העמודים ארבעים
וחמשה חמשה עשר הטור
ושקפים שלשה טורים ומחזה
אל מחזה שלש פעמים וכל
הפתחים והמזוזות רבעים שקף
ומול מחזה אל מחזה שלש
פעמים ואת אולם העמודים
עשה חמשים אמה ארכו
ושלשים אמה רחבו ואולם על

פניהם ועמדים ועב על פניהם׃ — פנה
ואולם הכסא אשר ישפט שם
אלם המשפט עשה וספון בארז — שפט ספן
מהקרקע עד הקרקע׃ וביתו
אשר ישב שם חצר האחרת
מבית לאולם כמעשה הזה היה — עשה
ובית יעשה לבת פרעה אשר
לקח שלמה כאולם הזה׃ כל
אלה אבנים יקרת כמדות — מדד
גזית מגררות במגרה מבית — גזז גרר
ומחוץ וממסד עד הטפחות — יסד
ומחוץ עד החצר הגדולה׃ ומיסד — גדל
אבנים יקרות אבנים גדלות
אבני עשר אמות ואבני שמנה — אמה
אמות׃ ומלמעלה אבנים יקרות — עלה
כמדות גזית וארז׃ וחצר הגדולה
סביב שלשה טורים גזית וטור — סבב
כרתת ארזים ולחצר בית יהוה
הפנימית ולאלם הבית׃ וישלח — שלח
המלך שלמה ויקח את חירם — לקח
מצר׃ בן אשה אלמנה הוא — איש
ממטה נפתלי ואביו איש צרי
חרש נחשת וימלא את החכמה — מלא
ואת התבונה ואת הדעת לעשות — בין ידע
כל מלאכה בנחשת ויבוא אל — עשה לאך
המלך שלמה ויעש את כל — בוא
מלאכתו׃ ויצר את שני העמודים — צור
נחשת שמנה עשרה אמה קומת
העמוד האחד וחוט שתים
עשרה אמה יסב את העמוד — סבב עמד
השני׃ ושתי כתרת עשה — שנה
לתת על ראשי העמודים מצק — נתן יצק
נחשת חמש אמות קומת
הכתרת האחת וחמש אמות — כתר
קומת הכתרת השנית׃ שבכים
מעשה שבכה גדלים מעשה — עשה

facie maioris porticus & colūnas: & epistylia sup colūnas fecit. Porticū quoq; solij in q̄ tribunal est fecit: & texit lignis cedrinis a pauimēto vsq; ad sūmitatē & domuncula in quā sedebatur ad iudicandum erat in medio porticu simili opere. Domū quoq; fecit filie pharaonis quā vxorē duxerat salomō: tali ope quali & hāc porticū. Oīa lapidib' p̄ciosis q ad normā quādam atq; mēsurā: tā intrīsecus q̄ extrinsecus serrati erāt a fundamento vsq; ad summitatē parietum & extrinsecus vsq; ad atrium maius. Fundamēta aūt de lapidibus preciosis lapidibus magnis decem siue octo cubitorū: & desuper lapides preciosi eq̄lis mēsure secti erāt: similiterq; de cedro. Et atriū mai' rotūdū triū ordinū de lapidibus sectis: & vnius ordinis de dolata cedro: necnō & in atrio domus dn̄i interiori: & in porticu dom'. Misit quoq; rex salomon & tulit hyram de tyro filiū mulieris vidue de tribu neptali patre tyrio artificē erarium & plenū sapientia intelligentia & doctrina ad faciendum omne op' ex ere. Qui cum venisset ad regē salomonem fecit omne op' ei': & finxit duas colūnas ereas decem & octo cubitorū altitudinis colūnam vnā: & linea duodecim cubitorū ambiebat columnam vtranq;. Duo quoq; capitella fecit que ponerentur super capita colūnarū fusilia ex ere: quinq; cubitorū altitudinis capitellū vnū: & quinq; cubitorum altitudinis capitellū alterū; & quasi in modum retis & catenarum sibi inuicē miro ope cōtex

facie corū. & colūne & crassitudo ad̄ fa
πρόσωπον αὐτῶν. καὶ στῦλοι καὶ πάχος ἐπὶ πρόσω
ciem eis: & porticū solij vbi iudicabit ibi:
πον αὐτοῖς, καὶ τὸ αἰλὰμ τοῦ θρόνου οὗ κρινεῖ ἐκεῖ,
porticū iudicij. & tabulis texit cedrinis a
αἰλὰμ τοῦ κριτηρίου. καὶ ἐφάτνωσεν κεδρίνοις ἀπὸ
pauimēto vsq; ad sūmitatē. & domus eius in qua sede
ἐδάφους ἕως ὑπερῴου. καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ ἐν ᾧ καθή
bit ibi: & atriū vnū circūdatū his sim
σεται ἐκεῖ, καὶ αὐλὴ μία ἐξελισσομένη τούτοις κατὰ
ile opus hoc. & edificauit domū salomon fi
τὸ ἔργον τοῦτο. καὶ ᾠκοδόμησεν οἶκον σολομὼν τῇ θυ
lie pharaōis: quā duxit salomon: iuxta porticū
γατρὶ φαραώ, ἣν ἔλαβεν σολομών, κατὰ τὸ αἰλὰμ τοῦ
hūc. hec oīa ex lapidib' preciosis sculpta: ex
το. ταῦτα πάντα ἐκ λίθων τιμίων κεκολαμμένα, ἐκ
distātia intrinsec' & extrinsec' ex fundamētis: vsq; ad
διαστήματος ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ἐκ τῶν θεμελίων ἕως
extremitates pietū: & extrīsec' ad atriū magnū
τῶν γείσων, καὶ ἔξωθεν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν μεγάλην
fundatū lapidib' p̄ciosis magnis decē cubi
τὴν τεθεμελιωμένην λίθοις τιμίοις μεγάλοις δέκα πή
tis & octo cubitis: & desup lapidib' precio
χεσι καὶ ὀκταπήχεσι, καὶ ἐπάνωθεν λίθοις τιμί
sis sm̄ eādem mēsurā politis & cedris:
οις κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον πελεκητοῖς καὶ κέδροις, τῆς
atrij magni i circuitu tres ordines politorū:
αὐλῆς τῆς μεγάλης κύκλῳ τρεῖς στίχοι πελεκητῶν,
& ordo sculpte cedri: & atrio dom'
καὶ στίχος ἐγκεκολαμμένης κέδρου, καὶ τῇ αὐλῇ οἴκου
dn̄i interius & porticui domus. & mi
κυρίου τὸ ἔσωθεν καὶ τῷ αἰλὰμ τοῦ οἴκου. καὶ ἀπέστει
sit rex salomon: & accepit chiram de
λεν ὁ βασιλεὺς σολομών, καὶ ἔλαβε τὸν χειρὰμ ἐκ
tyro filiū mulieris vidue: & iste de tri
τύρου υἱὸν γυναικὸς χήρας, καὶ οὗτος ἀπὸ τῆς φυ
bu nephthalim. & pater ei' vir tyrius ar
λῆς νεφθαλίμ. καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀνὴρ τύριος τέ
tifex eris: & repletus sapiā
κτων χαλκοῦ, καὶ πεπληρωμένος τῆς σοφίας τῆς
artis & prudētia & sciā ad faciēdū omē
τέχνης καὶ συνέσεως καὶ ἐπιγνώσεως τοῦ ποιεῖν πᾶν
opus in ere. & allat' est ad regem salo
ἔργον ἐν χαλκῷ. καὶ εἰσήχθη πρὸς τὸν βασιλέα σολο
monē: & fecit oē opus: & cōflauit
μῶντα, καὶ ἐποίησε πᾶν ἔργον, καὶ ἐχώνευσε τοὺς
duas colūnas: decē & octo cubiti altitudo co
δύο στύλους, δέκα καὶ ὀκτὼ πήχεις τὸ ὕψος τοῦ στύ
lūne: & perimetrū duodecim cubitorū fi
λου, καὶ τὸ περίμετρον δύο καὶ δέκα πηχέων σπαρ
lum ambiebat eam. & sic colūna scd̄a. &
τίον ἐκύκλου αὐτόν. καὶ οὕτως ὁ στῦλος ὁ δεύτερος. καὶ
duo capitella fecit: vt daret sup capi
δύο ἐπιθέματα ἐποίησε, δοῦναι ἐπὶ τὰς κεφα
ta colūnarū cōflatilia erea. & quinq; cubito
λὰς τῶν στύλων χωνευτὰ χαλκᾶ. καὶ πέντε πηχέ
rum altitudo capitelli vni': & quinq;
ων τὸ ὕψος τοῦ ἐπιθέματος τοῦ ἑνός, καὶ πέντε
cubitorū altitudo scd̄i: & fecit retia
πηχέων τὸ ὕψος τοῦ δευτέρου, καὶ ἐποίησε δίκτυα

B

C

ad cooperiēdū capitella colūnar̄: septē
ἐπικαλύψαι τὰ ἐπιθέματα τῶν στύλων, ἑπτὰ τῷ
capitello vni: & septē capitello se
ἐπιθέματι τῷ ἑνί, καὶ ἑπτὰ τῷ ἐπιθέματι τῷ δευ
cūdo op' pēsile. duo ordies malogranator̄ ene
τέρῳ ἔργον κρεμαστόν. δύο στίχοι ῥοῶν χαλ
orū retib' cōtexti opus pēsile: ordo
κῶν δεδικτυωμένοι ἔργον κρεμαστόν, στίχος
supra ordinē. & sic fecit capitello
ἐπὶ στίχον. καὶ οὕτως ἐποίησε ἐπιθέματι τῷ
secundo. & capitella sup capita
δευτέρῳ. καὶ ἐπιθέματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν
colūnar̄: opus lilij iuxta vestibulū quattuor cu
στύλων, ἔργον κρίνου κατὰ τὸ αἰλὰμ τεσσάρων πη
bitorū. & trabs sup ambas colūnas: &
χέων. καὶ μέλαθρον ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν στύλων, καὶ
super latera capitellū: & malogranator̄ du
ἐπάνωθεν τῶν πλευρῶν ἐπίθεμα, καὶ τῶν ῥοῶν δια
cēti ordines sup capitellū secūdū. & sta
κόσιοι στίχοι ἐπὶ τῆς κεφαλίδος τῆς δευτέρας. καὶ ἔστη
tuit colūnas vestibuli tēpli. & statuit
σε τοὺς στύλους τοῦ αἰλὰμ τοῦ ναοῦ. καὶ ἔστησε
colūnā dexterā: & vocauit nomē eius
τὸν στῦλον τὸν δεξιόν, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ
iachin. & statuit colūnā scd̄am sini
ἰαχίν. καὶ ἔστησε τὸν στῦλον τὸν δεύτερον τὸν ἀρι
strā: & vocauit nomē eius boaz. &
στερόν, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ βοάζ. καὶ
sup capita colūnar̄ opus lilij. &
ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων ἔργον κρίνου. καὶ
perfectū est opus colūnarū. & fecit
ἐτελειώθη τὸ ἔργον τῶν στύλων. καὶ ἐποίησε τὴν
mare fusile decē in cubito a la
θάλασσαν χυτὴν δέκα ἐν πήχει ἀπὸ τοῦ χεί
bio eius vsq; ad labiū rotūdū p circuitū
λους αὐτῆς ἕως τοῦ χείλους στρογγύλην κύκλῳ
eius: quinq; in cubito altitudo eius. & re
αὐτῆς, πέντε ἐν πήχει τὸ ὕψος αὐτῆς. καὶ συ
sticula triginta cubitor̄ ambiebāt illud. &
νηγμένα τριάκοντα πήχεις ἐκύκλουν αὐτήν. καὶ
firmamenta sub labio eius in
ὑποστηρίγματα ὑποκάτω τοῦ χείλους αὐτῆς κυ
circuitu ambiebāt illud. decē in cubito ābiebāt
κλόθεν ἐκύκλουν αὐτήν. δέκα ἐν πήχει ἀνίσαν τὴν
mare in circuitu. duo ordines firmamētorū fu
θάλασσαν κυκλόθεν. δύο στίχοι ὑποστηριγμάτων χυ
silū in fusorio eorū. & duodecī boues
τῶν ἐν τῷ χωνευτηρίῳ αὐτῶν. καὶ δώδεκα βόες
sub mare: tres respiciētes
ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, οἱ τρεῖς ἐπιβλέποντες
aquilonē: & tres respiciētes mare: &
βορρᾶν, καὶ οἱ τρεῖς ἐπιβλέποντες θάλασσαν, καὶ οἱ
tres respiciētes austrū: & tres respiciē
τρεῖς ἐπιβλέποντες νότον, καὶ οἱ τρεῖς ἐπιβλέ
tes oriētē: & mare sup eos de
ποντες ἀνατολάς, καὶ ἡ θάλασσα ἐπ' αὐτῶν ἐπά
super: & oium posteriora ad intus. &
νωθεν, καὶ πάντων τὰ ὀπίσθια εἰς τὸ ἔνδον. καὶ τὸ
crassitudo eius palmi: & labiū eius
πάχος αὐτῆς παλαιστῆς, καὶ τὸ χεῖλος αὐτῆς
quasi opus labij calicis pullulās liliū: duorū
ὡσεὶ ἔργον χείλους ποτηρίου βλαστὸν κρίνου, δύο
miliū batoꝝ capax erat. & fecit decē bases
χιλιάδας χόεις ἐχώρει. καὶ ἐποίησε δέκα μεχωνὼθ

D

tarū. Vtrūq; capitellum columnarū fusile erat. Septena versuū retiacula ī capitello vno: & septēa retiacula ī capitello altero. Et perfecit columnas & duos ordines per circuitū retiaculoꝝ singulorum vt tegerēt capitella que erant super summitatem malogranatorū. Eodē modo fecit & capitello secūdo. Capitella āt q̄ erant super capita colūnarū quasi ope lilii fabricata erāt in porticu q̄ttuor cubitorum: & rursū alia capitella ī sūmitate colūnarū desup iuxta mēsurā colūne contra retiacula. Malogranatorū āt ducēti ordines erāt in circuitu capitelli secundi. Et statuit duas colūnas in porticu tēpli. Cumq; statuisset colūnam dexterā: vocauit eā nomie iachin. Similiter erexit columnā secūdā: & vocauit nomē eius booz. Et sup capita colūnaꝝ opus in modum lilii posuit: pfectūq; ē opus colūnarū. Fecit quoq; mare fusile decem cubitorum a labio vsq; ad labiū rotundū in circuitu. Quinq; cubitorū altitudo eius: & resticula triginta cubitorū cingebāt illud p circuitū: & sculptura subter labiū circuibat illud decē cubitis ambiens mare. Duo ordies sculpturarū histriatarū erāt fusiles: & stabant super duodecim boues. E quib' tres respiciebant ad aquilonē: & tres ad occidentem & tres ad meridiem: & tres ad orientem: & mare super eos desup erat: quorū posteriora vniuersa ītrinsec' latitabāt. Grossitudo aūt luteris triū vnciarū erat: labiumq; eius q̄si labiū calicis & foliū repādi lilii. Duo milia batos capiebat: Et fecit decem bases

שרשרות לכתרת אשר על
ראש העמודים שבעה לכתרת
האחת ושבעה לכתרת השנית׃
ויעש את העמודים ושני טורים
סביב על השבכה האחת לכסות — סבב כסה
את הכתרת אשר על ראש
הרמנים וכן עשה לכתרת
השנית׃ וכתרת אשר על ראש
העמודים מעשה שושן באלם — שוש
ארבע אמות׃ וכתרת על שני — רבע שנה
העמודים גם ממעל מלעמת — עלה
הבטן אשר לעבר השבכה
והרמונים מאתים טרים סביב — מאה טור
על הכתרת השנית׃ ויקם את — שנה קום
העמדים לאלם ההיכל ויקם — עמד הכל
את העמוד הימני ויקרא את — קרא
שמו יכין ויקם את העמוד
השמאלי ויקרא את שמו בעז׃ — שמאל
ועל ראש העמודים מעשה שושן — עשה
ותתם מלאכת העמודים׃ ויעש — תמם לאך
את הים מוצק עשר באמה — יצק
משפתו עד שפתו עגול סביב — שפה עגל
וחמש באמה קומתו וקוה שלשים
באמה יסב אתו סביב׃ ופקעים
מתחת לשפתו סביב סבבים
אתו עשר באמה מקפים את — נקף
הים סביב שני טורים הפקעים
יצוקים ביצקתו׃ עמד על שני — יצק
עשר בקר שלשה פנים צפונה — פנה צפן
ושלשה פנים ימה ושלשה
פנים נגבה ושלשה פנים
מזרחה והים עליהם מלמעלה — זרח עלה
וכל אחריהם ביתה׃ ועביו — עבה
טפח ושפתו כמעשה שפת — שפה עשה
כוס פרח שושן אלפים בת יכיל׃ — שוש כול
ויעש את המכנות עשר — כון

נחשת ארבע באמה ארך
המכונה האחת וארבע באמה
רחבה ושלש באמה קומתה:
וזה מעשה המכונה מסגרת
להם ומסגרת בין השלבים:
ועל המסגרות אשר בין
השלבים אריות בקר וכרובים
ועל השלבים כן ממעל ומתחת
לאריות ולבקר ליות מעשה
מורד: וארבעה אופני נחשת
למכונה האחת וסרני נחשת
וארבעה פעמתיו כתפת להם
מתחת לכיור הכתפות יצקות
מעבר איש ליות: ופיהו מבית
לכתרת ומעלה באמה ופיה עגול
מעשה כן אמה וחצי האמה
וגם על פיה מקלעות ומסגרתיהם
מרבעות לא עגלות: וארבעת
האופנים למתחת למסגרות וידות
האופנים במכונה וקומת האופן
האחד אמה וחצי האמה:
ומעשה האופנים כמעשה
אופן המרכבה ידותם וגביהם
וחשקיהם וחשריהם הכל
מוצק: וארבע כתפות אל
ארבע פנות המכונה האחת
מן המכונה כתפיה: ובראש
המכונה חצי האמה קומה
עגול סביב ועל ראש
המכונה ידתיה ומסגרתיה
ממנה: ויפתח על הלחת
ידתיה ועל מסגרתיה כרובים
אריות ותמרת כמער איש
וליות סביב: כזאת עשה את
עשר המכנות מוצק אחד מדה
אחת קצב אחד לכלהנה:

רבע. סגר. ארה. כרב. עלה. לוה. עשה. ירד. אפן. פה. עגל. חצה. פה. קלע. רבע. כון. רכב. גב. חשק. יצק. פנה. חצה. פתח. לוח. כרב. ארה. לוה. סבב. כון. מדד. כלל.

eneas quattuor cubitorum longitudinis bases singulas: & quattuor cubitorum latitudinis: & triū cubitorū altitudinis: & ipsum opus basium interrasile erat. Et sculpture inter iuncturas & inter coronulas plectas: leões & boues & cherubin: & in iuncturis similiter desuper. Et subter leones & boues quasi lora ex ere dependentia: & quattuor rote per bases singulas: & axes erei & per quattuor partes quasi humeruli subter luterē fusiles cōtra seinuicē respectātes. Os quoq; luteris intrinsecus erat in capitis summitate: & qđ forinsecus apparebat vnius cubiti erat totū rotundū. pariterq; hēbat vnū cubitū & dimidiū. In angulis aūt colūnarū varie celature erāt: & media intercolūnia q̄drata nō rotunda. Quattuor quoq; rote q̄ p q̄ttuor angulos basis erant cohērebant sibi subter basim. Vna rota hēbat altitudis cubitū & semis. Tales aūt rote erāt quales solēt in curru fieri. Et axes earū & radii & canti & modioli omnia fusilia. Nā & hūeruli illi quattuor per singulos angulos basis vnius ex ipsa basi fusiles & cō iuncti erāt. In summitate aūt basis erat quedā rotūditas vnius & dimidii cubiti ita fabrefacta vt luter desup posset iponi: habens celaturas suas variasq; sculpturas ex semetipsa. Sculpsit quoq; in tabulatis illis q̄ erant ex ere: & in angulis cherubin & leones & palmas quasi in silitudinē hoīs stantis vt nō celata sed apposita per circuitū viderentur. In hūc modū fecit decē bases: fusura vna & mensura sculpturaq; consimili.

erea quattuor cubitorū lōgitudo basis
χαλκᾶς τεσσάρων πηχέων τὸ μῆκος μεχωνὰ τῆς
vnius et quattuor cubitorū latitudo eius: et
μιᾶς καὶ τεσσάρων πηχέων τὸ πλάτος αὐτῆς, καὶ
triū cubitorū altitudo eius. et hoc opus
τριῶν πηχέων τὸ ὕψος αὐτῆς. καὶ τοῦτο τὸ ἔργον
basis interrasile ei': et interrasile
τῆς μεχωνὰ συγκλειστὸν αὐτῆς, καὶ συγκλειστὸν
in medio sculpturarū. et in interrasili
ἀναμέσον τῶν ἐξεχομένων. καὶ ἐπὶ τὰ συγκλείσμα-
bus in medio sculpturarū leones et boues et che
τα ἀναμέσον ἐξεχομένων λέοντες καὶ βόες καὶ χε-
rubim. et in sculpturis sic et de
ρουβίμ. καὶ ἐπὶ τῶν ἐξεχομένων οὕτω. καὶ ἐπά-
super: et subter leones et boues
νωθεν, καὶ ὑποκάτωθεν τῶν λεόντων καὶ τῶν βοῶν
regiões op' descēsus. et quattuor rote
χῶραι ἔργου καταβάσεως. καὶ τέσσαρες τροχοὶ
eree basi vni et excedētia
χαλκοῖ τῇ μεχωνᾷ τῇ μιᾷ καὶ τὰ προέχοντα
erea et quattuor ptes eius: humeruli eap sub
χαλκᾶ καὶ τέσσαρα μέρη αὐτῆς, ὠμίαι αὐτῶν ὑπο-
ter luteres. et humeruli fusiles
κάτωθεν τῶν λουτήρων, καὶ ὠμίαι κεχυμέναι ἀπὸ
trans virū appositę. et os eius
πέραν ἀνδρὸς προσκείμεναι. καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ
intrinsecus capitelli et sup in cubito. et
ἔσωθεν τῆς κεφαλίδος καὶ ἄνω ἐν πήχει. καὶ τὸ
os eius rotūdū: opus sic cubiti
στόμα αὐτοῦ στρογγυλοῦν, ποίημα οὕτω πήχεως
et dimidij cubiti. et in ore e-
καὶ ἡμίσεως πήχεως. καὶ ἐπὶ τοῦ στόματος αὐ-
ius tornature et interrasilia eorū quadrā
τοῦ διατορεύματα καὶ διάπηγα αὐτῶν τετρά-
gulata nō rotūda. et quattuor rote sub
γωνα οὐ στρογγύλα. καὶ τέσσαρες οἱ τροχοὶ ὑποκάτω-
ter interrasilia. et manus in rotis
θεν τῶν διαπήγων. καὶ χεῖρες ἐν τοῖς τροχοῖς
in base. et altitudo rote vni'
ἐν τῇ μεχωνᾷ. καὶ τὸ ὕψος τοῦ τροχοῦ τοῦ ἑνὸς
cubiti et dimidij. et opus rotarū
πήχεως καὶ ἡμίσους. καὶ τὸ ἔργον τῶν τροχῶν
sic opus rotarū currus. et manus eap
ὡς ἔργον τροχῶν ἅρματος. καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν
et humeri earū et opera earū
καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν καὶ αἱ πραγματεῖαι αὐτῶν
oia fusilia. et quattuor humeruli in
τὰ πάντα χωνευτά. καὶ τέσσαρες ὠμίαι ἐπὶ τῶν
quattuor angulis basis vnius: ex ba
τεσσάρων γωνιῶν τῆς μεχωνὰ τῆς μιᾶς, ἐκ τῆς με-
se humeri eius. et in summitate ba
χωνὰ οἱ ὦμοι αὐτῆς. καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μεχω-
sis medietas cubiti magnitudo eius rotunda
νά, ἥμισυ τοῦ πήχεως μέγεθος αὐτῆς στρογγύλον
in circuitu sup caput basis. et ma
κύκλῳ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς μεχωνά. καὶ αἱ χεῖ-
nus eius et interrasilia eius ab ea.
ρες αὐτῆς καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς ἀπ' αὐτῆς.
et aperiebat sup principia manuū eius.
καὶ ἠνοίγετο ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν χειρῶν αὐτῆς.
et interrasilia eius cherubim et leones
καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς χερουβὶμ καὶ λέοντες
et palme stātia: vnūqdq; appositū iuxta fa-
καὶ φοίνικες ἑστῶτα, ἕκαστον ἐχόμενον κατὰ πρόσω-
ciem eius intrīsecus in circuitu. iuxta hanc fe
πον αὐτοῦ ἔσωθεν κυκλόθεν. κατὰ ταύτην ἐποί-
cit decem bases ordine vno et mēsura vna
ησε τὰς δέκα μεχωνὼθ τάξιν μίαν καὶ μέτρον ἓν
in omnibus.
ἐν πάσαις.

E

et fecit decē luteres eneos quadragin
καὶ ἐποίησε δέκα χυτρογαύλους χαλκοῦς τεσσαράκον-
ta batorū capacē vnū luterē mēsura
τα χόεις χωροῦντα τὸν ἕνα χυτρόγαυλον μετρήσει
quattuor cubitorū. et luter vn' sup ba
τεσσάρων πηχέων. καὶ χυτρόγαυλος ὁ εἷς ἐπὶ τὴν με-
sim vnā decē basibus. et posuit decē
χωνὰ τὴν μίαν ταῖς δέκα μεχωνώθ. καὶ ἔθετο τὰς δέκα
bases quinq; ab humero domus q̄
μεχωνὼθ πέντε ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ
a dextris: et quinq; ab humero domus q̄
ἐκ δεξιῶν, καὶ πέντε ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ
a sinistris. et mare ab humero
ἐξαριστερῶν. καὶ ἡ θάλασσα ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ
domus a dextris cōtra oriētē a la
οἴκου ἐκ δεξιῶν κατὰ ἀνατολὰς ἀπὸ τοῦ κλί-
tere austri. et fecit chirā lebetes
τους τοῦ νότου. καὶ ἐποίησε χειρὰμ τοὺς λέβητας
et calfactoria et phialas. et cōple
καὶ τὰς θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας. καὶ συνετέ-
uit chirā facere oia opera q̄cūq; fe
λεσε χειρὰμ ποιῶν πάντα τὰ ἔργα ὅσα ἐποίη-
cit regi salomoni in domo dñi.
σε τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου. τοὺς
duas colūnas et vertibilia sculpturarū exītia
δύο στύλους καὶ τὰ στρεπτὰ τῶν γλυφῶν τὰ ὄντα
sup capitalia colūnarū duo. et retiacla
ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων δύο. καὶ δίκτυα
duo vt operirēt vtraq; vertibilia
δύο τοῦ καλύπτειν ἀμφότερα τὰ στρεπτὰ τῶν
sculpturarū exītia sup colūnas. et malogranata
γλυφῶν τὰ ὄντα ἐπὶ τῶν στύλων. καὶ τὰς ῥόας
ambobus retiaculis quadrigenta. duo ordi
ἀμφοτέροις τοῖς δικτύοις τετρακοσίας. δύο στί-
nes malogranatorū retiaculo vni: ad operiēdū
χοι ῥοῶν τῷ δικτύῳ τῷ ἑνί, τοῦ περικαλύπτειν
vtraq; vertibilia exītia sup ambobus
ἀμφότερα τὰ στρεπτὰ τὰ ὄντα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν
colūnis. et decē bases: et lu
στύλων. καὶ τὰς δέκα μεχωνώθ, καὶ τοὺς χυ-
teres decē sup bases: et
τρογαύλους τοὺς δέκα ἐπὶ τῶν μεχωνώθ, καὶ
mare vnū: et duodecī boues qui
τὴν θάλασσαν μίαν, καὶ τοὺς δώδεκα βόας τοὺς
subter mare: et lebetes et
ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, καὶ τοὺς λέβητας καὶ τὰς
calfactoria et phialas: et oia vasa
θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας, καὶ πάντα τὰ σκεύη
perfecit: q̄ fecit chiram regi sa
συνετέλεσεν, ἃ ἐποίησε χειρὰμ τῷ βασιλεῖ σο-
lomoni in domo dñi erea valde. in
λομῶντι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου χαλκᾶ ἄρδην. ἐν τῷ
vicinio iordanis fudit ea rex
περιοίκῳ τοῦ ἰορδάνου ἐχώνευσεν αὐτὰ ὁ βασι-
in crassitudine terre inter socchoth
λεὺς ἐν τῷ πάχει τῆς γῆς ἀναμέσον σοκχὼθ
et inter sarthan. et dedit salomō rex
καὶ ἀναμέσον σαρθάν. καὶ ἔδωκε σολομὼν ὁ βασι-
oia vasa: pre multitudine nimis nō
λεὺς πάντα τὰ σκεύη, ἐκ πλήθους σφόδρα οὐκ
erat pōdus eris. et fecit salomon
ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ. καὶ ἐποίησεν ὁ σολομὼν
omnia vasa in domo dñi: altare
πάντα τὰ σκεύη ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, τὸ θυσιαστήριον
aureū: et
τὸ χρυσοῦν, καὶ

G

Fecit quoq; decem luteres eneos. Quadragita batos capiebat luter vnus: eratq; quattuor cubitorū. Singulosq; luteres per singulas, idest decē bases posuit: & cōstituit decem bases: quinq; ad dexterā partem tēpli: & quinq; ad sinistram. Mare aūt posuit ad dexterā ptē tēpli contra orientem ad meridiem. Fecit ergo hyram lebetes & scutras & amulas: & perfecit omne opus regis salomonis in templo dñi. columnas duas: & funiculos capitellorum super capitella colūnarū duos: & retiacula duo: vt operirent duos funiculos qui erant super capita columnarum & malogranata q̄dringenta in duobus retiaculis: duos versus malogranatorum in retiaculis singulis ad operiendos funiculos capitellorum qui erant super capita columnarū: & bases decem: & luteres decem super bases: & mare vnum: & boues duodecim subter mare: & lebetes & scutras & amulas: omnia vasa que fecit hyram regi salomoni in domo domini de auricalcho erant. In campestri regiōe iordanis fudit ea rex in argyllosa terra inter sochot & sarthan: & posuit salomon oīa vasa in domo domini. Propter multitudinem aūt nimiam non erat pondus eris. Fecitq; salomon omnia vasa in domo domini: altare aureū &

ויעש עשרה כירות נחשת
ארבעים בת יכיל הכיור האחד
ארבע באמה הכיור האחד כיור
אחד על המכונה האחת לעשר
המכנות: ויתן את המכנות חמש
על כתף הבית מימין וחמש על
כתף הבית משמאלו ואת הים
נתן מכתף הבית הימנית קדמה
ממול נגב: ויעש חירום את
הכירות ואת היעים ואת
המזרקות ויכל חירם לעשות
את כל המלאכה אשר עשה
למלך שלמה בית יהוה: עמדים
שנים וגלת הכתרת אשר על
ראש העמודים שתים והשבכות
שתים לכסות את שתי גלות
הכתרת אשר על ראש העמודים:
ואת הרמנים ארבע מאות לשתי
השבכות שני טורים רמנים
לשבכה האחת לכסות את שתי
גלות הכתרת אשר על פני
העמודים: ואת המכנות עשר
ואת הכירת עשרה על המכנות:
ואת הים האחד ואת הבקר
שנים עשר תחת הים: ואת
הסירות ואת היעים ואת
המזרקות ואת כל הכלים האלה
אשר עשה חירם למלך שלמה
בית יהוה נחשת ממרט: בככר
הירדן יצקם המלך במעבה
האדמה בין סכות ובין צרתן:
וינח שלמה את כל הכלים
מרב מאד מאד לא נחקר
משקל הנחשת: ויעש שלמה
את כל הכלים אשר בית
יהוה את מזבח הזהב ואת

עשה. ארבע. כול. כיר. נתן. ימן. שמל. יעה. זרק. כלה. לאך. שנה. גלל. עמד. כסה. רבע. מאה. גלל. פנה. כון. כלה. מרט. עבה. חקר. שקל. עשה. זהב.

השלחן אשר עליו לחם הפנים — פנה
זהב׃ ואת המנרות חמש מימין — נור ימן
וחמש משמאול לפני הדביר זהב — שמל דבר
סגור והפרח והנרת והמלקחים — סגר נור
זהב׃ והספות והמזמרות — לקח ספף זמר
והמזרקות והכפות והמחתות — זרק חתה
זהב סגור והפתות לדלתות — פות
הבית הפנימי לקדש הקדשים — פנה
לדלתי הבית להיכל זהב׃ ותשלם — היכל שלם
כל המלאכה אשר עשה המלך — לאך
שלמה בית יהוה ויבא שלמה — בוא
את קדשי דוד אביו את הכסף
ואת הזהב ואת הכלים נתן — כלה
באצרות בית יהוה׃

Cap. viij.

אז יקהל שלמה את זקני — קהל נטה
ישראל את כל ראשי המטות
נשיאי האבות לבני ישראל אל — נשא
המלך שלמה ירושלם להעלות — עלה
את ארון ברית יהוה מעיר דוד — ארן ברת
היא ציון׃ ויקהלו אל המלך
שלמה כל איש ישראל בירח — ירח
האתנים בחג הוא החדש השביעי׃ — איתן שבע
ויבאו כל זקני ישראל וישאו — בוא נשא
הכהנים את הארון׃ ויעלו את
ארון יהוה ואת אהל מועד ואת — יעד
כל כלי הקדש אשר באהל ויעלו — כלה
אתם הכהנים והלוים׃ והמלך
שלמה וכל עדת ישראל הנועדים — יעד עדה
עליו אתו לפני הארון מזבחים — פנה זבח
צאן ובקר אשר לא יספרו — ספר
ולא ימנו מרב׃ ויבאו הכהנים — מנה בוא
את ארון ברית יהוה אל מקומו — קום
אל דביר הבית אל קדש — דבר
הקדשים אל תחת כנפי
הכרובים׃ כי הכרובים פרשים — כרב
כנפים אל מקום הארון ויסכו

mẽsam sup quam ponerentur panes ꝓponis auream: & candelabra aurea quinq ad dextrã & quinq ad sinistrã contra oraculũ ex auro puro & quasi lilii flores & lucernas desup aureas & forcipes aureos & hydrias: & fuscinulas: & phialas: & mortariola: & thuribula de auro purissimo. Et cardines ostiorum domus interioris sancti sanctorum & ostiorũ dom⁹ tẽpli ex auro erãt. Et perfecit omne op⁹ qđ faciebat salomon in domo domini: & intulit que sctificauerat dđ pater suus: argentum & aurum & vasa: reposuitq in thesauris domus domini. 8.

Tunc congregati sũt oẽs maiores natu israel cum principibus tribuum & duces familiarum filiorum israel ad regem salomonẽ in ierusalem vt deferrent arcam federis dñi de ciuitate dauid: idest de sion. Cõueneruntq ad regem salomonẽ vniuersus israel in mense bethanim in solẽni die: ipse est mẽsis septim⁹. Veneruntq senes de israel: & tulerunt arcã sacerdotes & portauerunt arcam domini & tabernaculum federis: & oia vasa sanctuarii q̃ erant in tabernaculo: & ferebãt ea sacerdotes & leuite. Rex autem salomon & ois multitudo israel que cõuenerat ad eũ gradiebatur cũ illo ante arcã: & immolabant oues & boues absq estimatione & numero. Et intulerunt sacerdotes arcam federis domini in locum suum in oraculum templi in sanctum sanctorum subter alas cherubin. Siquidẽ cherubin expandebant alas super locũ arce: & protegebant

mensam in qua panes ꝓpositiõis aureã:
τὴν τράπεζαν ἐφ᾽ ἧς οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως χρυσῆν,
τ cãdelabra quinq a dextris τ quinq a sini
καὶ τὰς λυχνίας πέντε ἐκ δεξιῶν καὶ πέντε ἐξ εὐ
stris cõtra faciem oraculi aurea in
ωνύμων κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβὶρ χρυσᾶς συγ
clusa: τ lampadas: τ lucer
κεκλεισμένας, καὶ τὰ λαμπάδια, καὶ τοὺς λύχ
nas: τ hydrias aureas: τ vesti
νους, καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας χρυσᾶς, καὶ τὰ πρό
bula: τ claui: τ phiale: τ catina: τ
θυρα, καὶ οἱ ἧλοι, καὶ αἱ φιάλαι, καὶ τὰ τρυβλία, καὶ
mortariola aurea: inclusa. τ cardines
αἱ θυΐσκαι χρυσαῖ, συγκλειστά. καὶ θυρώματα
ostiũ domus interioris sancti
τῶν θυρῶν τοῦ οἴκου τοῦ ἐσωτάτου τοῦ ἁγίου
sctõꝝ: τ portas domus tẽpli au
τῶν ἁγίων, καὶ τὰς θύρας τοῦ οἴκου ναοῦ χρυ
reas. τ cõpletũ est opus: qđ fecit salo
σᾶς. καὶ ἀνεπληρώθη τὸ ἔργον, ὃ ἐποίησε σολο
mon domui dñi. τ intulit salomon
μὼν τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ εἰσήνεγκε σολομὼν τὰ
scta dauid pris sui: argentũ τ
ἅγια δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τὸ ἀργύριον καὶ
aurũ τ vasa dedit in thesau
τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη ἔδωκεν εἰς τοὺς θησαυ
ros domus dñi.
ροὺς οἴκου κυρίου.

2.Pa. 5.a.

Ca. 8.

Tunc cõgregauit rex salomon
Τότε ἐξεκκλησίασεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν
omnes maiores natu israel τ oẽs prin
πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἰσραὴλ καὶ πάντας ἄρχον
cipes tribuũ duces familiarũ filioꝝ israel ad
τας φυλῶν ἡγεμόνας πατριῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρὸς
regem salomonẽ in hierusalem: vt
τὸν βασιλέα σολομῶντα ἐν ἱερουσαλὴμ, τοῦ
deferrent arcam federis dñi de ci
ἐνεγκεῖν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐκ πό
uitate dđ: hec est sion in mẽse athanim in solẽ
λεως δαυίδ, αὕτη ἐστὶ σιὼν ἐν μηνὶ ἀθανὶμ ἐν ἑορ
ni die: ipse est mẽsis septimus. τ venerũt oẽs
τῇ, αὐτός ἐστιν μὴν ἕβδομος. καὶ ἦλθον πάντες
seniores israel. τ tulerũt sacerdotes
οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ. καὶ ἦραν οἱ ἱερεῖς τὴν
arcã τ tabnaculũ federis τ om
κιβωτὸν καὶ τὸ σκήνωμα τοῦ μαρτυρίου καὶ πάν
nia vasa sctã que in tabernaculo
τα τὰ σκεύη τὰ ἅγια τὰ ἐν τῷ σκηνώματι τοῦ
federis. τ rex τ ois pplš is
μαρτυρίου. καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰσ
rael ante arcã imolãtes boues τ
ραὴλ ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ θύοντες βόας καὶ
oues innumerabiles. τ inferunt sacer
πρόβατα ἀναρίθμητα. καὶ εἰσφέρουσιν οἱ ἱε
dotes arcã federis dñi in locũ
ρεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου εἰς τὸν τόπον
suũ in oraculũ domus in sancta
αὐτῆς εἰς τὸν δαβὶρ τοῦ οἴκου εἰς τὰ ἅγια τῶν
sctõꝝ subter alas cherubim: quia
ἁγίων ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῶν χερουβίμ, ὅτι τὰ
cherubim expansa alis sup
χερουβὶμ διαπεπετασμένα ταῖς πτέρυξιν ἐπὶ
locũ arce. τ protegebãt
τόπον τῆς κιβωτοῦ. καὶ περιεκάλυπτον

cherubim sup arcã τ sup scta eius
τὰ χερουβὶμ ἐπὶ τὴν κιβωτὸν καὶ ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῆς
desuper: τ eminebãt sctificata: τ appare
ἐπάνωθεν, καὶ ὑπερεῖχον τὰ ἡγιασμένα καὶ ἐβλέπον
bãt summitates sctificatoꝝ de sanctis sup fa
το αἱ κεφαλαὶ τῶν ἡγιασμένων ἐκ τῶν ἁγίων ἐπὶ πρό
ciem oraculi. τ nõ apparebãt extrĩsec⁹: τ fuerũt
σωπον τοῦ δαβίρ. καὶ οὐκ ὠπτάνοντο ἔξω, καὶ ἦσαν
ibi vsq in diem hanc. τ nõ erãt in ar
ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ οὐκ ἦν ἐν τῇ κιβω
ca nisi due tabule lapidee tabule federis:
τῷ πλὴν αἱ δύο πλάκες λίθιναι πλάκες τῆς διαθήκης,
quas posuerat ibi moyses in choreb: qđ pepigit dñs cũ
ἃς ἔθηκεν ἐκεῖ μωυσῆς ἐν χωρήβ, ἃς διέθετο κύριος με
filiis israel cũ egrederẽtur ipsi de
τὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτοὺς ἐκ
terra egypti. τ factũ est vt egressi sũt sacerdotes de
γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον οἱ ἱερεῖς ἐκ τοῦ
sctuario τ nebula impleuit domũ dñi. τ
ἁγίου καὶ ἡ νεφέλη ἀνέπλησε τὸν οἶκον κυρίου. καὶ
nõ poterãt sacerdotes stare administrãdũ a fa
οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς στῆναι λειτουργεῖν ἀπὸ προσώ
cie nebule: qꝛ impleuit gł'ia dñi do
που τῆς νεφέλης, ὅτι ἐνέπλησε δόξα κυρίου τὸν οἶ
mũ dñi. tũc dixit salomõ: dñs dixit: vt habi
κον κυρίου. τότε εἶπε σολομών, κύριος εἶπεν, τοῦ κατα
taret in caligine. τ ego edificaui domũ no
σκηνῶσαι ἐν γνόφῳ. καὶ ἐγὼ ᾠκοδόμησα οἶκον τῷ ὀνό
mini tuo sctũ tibi τ paratũ: τ solio tuo
ματί σου ἅγιόν σοι καὶ ἕτοιμον, καὶ τῇ καθέδρᾳ σου
vt habites tu in eo in sẽpiternũ. τ con
τοῦ κατασκηνῶσαί σε ἐν αὐτῷ εἰς τοὺς αἰῶνας. καὶ ἀπέ
uertit rex faciem suã τ bene
στρεψεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ εὐλόγη
dixit omĩ israel. τ ois ecclia isra
σε τὸν πάντα ἰσραήλ. καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰσρα
el stabat. τ ait: bñdict⁹ dñs deus israel:
ὴλ εἱστήκει. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ,
qui locut⁹ est in ore suo de dauid pa
ὃς ἐλάλησεν ἐν στόματι αὐτοῦ περὶ δαυὶδ τοῦ πα
tre meo: τ in manib⁹ eius perfecit di
τρός μου, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἐπλήρωσεν λέ
cens: a qua die eduxi pplm meũ israel de
γων, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἀνήγαγον τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἐξ
egypto nõ elegi in ciuitate in vno sceptro is
αἰγύπτου οὐκ ἐξελεξάμην ἐν πόλει ἐν ἑνὶ σκήπτρῳ ἰσ
rael: vt edificarẽ domũ vt esset nomẽ meũ
ραήλ, τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τοῦ εἶναι τὸ ὄνομά μου
ibi: sed elegi in dauid vt esset dux
ἐκεῖ, ἀλλ᾽ ἐξελεξάμην ἐν δαυὶδ τοῦ εἶναι ἡγούμενον
sup pplm meũ israel. τ fuit in corde
ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐπὶ τῆς καρδίας
dauid pris mei edificare domũ nomi
δαυὶδ τοῦ πατρός μου οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόμα
ni dñi dei israel. τ ait dñs ad dauid
τι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς δαυὶδ
patrẽ meũ: qꝛ fuit in corde tuo e
τὸν πατέρα μου, ὅτι ἐγένετο ἐπὶ τὴν καρδίαν σου οἰ
dificare domũ nomini meo: benefecisti: qꝛ fu
κοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, ἠγάθυνας, ὅτι ἐγένε
it in corde tuo. veruñ nõ tu edificabis
το ἐπὶ τὴν καρδίαν σου. πλὴν οὐ σὺ οἰκοδομήσεις
domũ: sed fili⁹ tuus q egressus est ex laterib⁹
τὸν οἶκον, ἀλλ᾽ ἢ ὁ υἱός σου ὁ ἐξελθὼν ἐκ τῶν πλευρῶν
tuis: iste edificabit domũ nomini meo. τ
σου, οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου. καὶ
suscitauit dñs sermonẽ suũ quẽ locut⁹ est: τ steti
ἀνέστησε κύριος τὸ ῥῆμα αὐτοῦ ὃ ἐλάλησε, καὶ ἀνέστην
pro dauid patre meo: τ sedi
ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκάθισα

B

2.Pa. 9.a.

arcam & vectes eius desuper. Cũq eminerẽt vectes & apparerent summitates eorum foris sanctuarium ante oraculũ: nõ apparebãt vltra extrĩsecus: qui & fuerũt ibi vsq in p̃ntẽ diẽ. In arca aũt non erat aliud nisi due tabule lapidee quas posuerat in ea moyses in oreb quã pepigit dñs fedus cũ filiis israel cũ egrederentur de terra egypti. Factũ ẽ aũt cũ exissent sacerdotes de sanctuario: nebula impleuit domum dñi: & non poterãt sacerdotes stare & ministrare pp̃ nebulã. Impleuerat enĩ gł'ia dñi domum domini. Tunc ait salomon. Dñs dixit vt habitaret in nebula. Edificãs edificaui domũ & habitaculũ tuum firmissimũ soliũ tuũ in sempiternũ. Cõuertitq rex faciẽ suã & bñdixit oĩ ecclesie israel. Oĩs enĩ ecclesia israel stabat. Et ait salomon. Bñdictus dñs deus israel qui locutus est ore suo ad dauid patrẽ meũ: & in manibus eius p̃fecit dicens. A die qua eduxi populum meũ israel de egypto: nõ elegi ciuitatem de vniuersis tribubus israel: vt edificaretur domus & eẽt nomen meũ ibi: sed elegi dauid vt eẽt super pplm meũ israel. Voluitq dauid pater me⁹ edificare domũ nomini dñi dei israel: & ait dñs ad dauid patrẽ meũ. Qđ cogitasti in corde tuo edificare domum noĩ meo: bñ fecisti hoc ip̃m mẽte tractãs. Veruntñ tu nõ edificabis mihi domũ: sed fili⁹ tu⁹ q egredietur de renib⁹ tuis ipe edificabit domum noĩ meo. Confirmauit dominus sermonẽ suũ quẽ locutus est: stetiq pro dauid patre meo: & sedi

הכרבים על הארון ועל בדיו — בדד
מלמעלה׃ ויארכו הבדים ויראו — ארך
ראשי הבדים מן הקדש על פני — ראה
הדביר ולא יראו החוצה ויהיו — היה
שם עד היום הזה׃ אין בארון רק
שני לחות האבנים אשר הנח — שנה לוח נוח
שם משה בחרב אשר כרת יהוה
עם בני ישראל בצאתם מארץ — יצא
מצרים׃ ויהי בצאת הכהנים מן
הקדש והענן מלא את בית
יהוה׃ ולא יכלו הכהנים לעמד
לשרת מפני הענן כי מלא כבוד — פנה כבד
יהוה את בית יהוה׃ אז אמר
שלמה יהוה אמר לשכן בערפל׃
בנה בניתי בית זבל לך מכון — זבל כון
לשבתך עולמים׃ ויסב המלך את — ישב עלם
פניו ויברך את כל קהל ישראל — סבב ברך
וכל קהל ישראל עמד׃ ויאמר — אמר
ברוך יהוה אלהי ישראל אשר
דבר בפיו את דוד אבי ובידו — פה
מלא לאמר׃ מן היום אשר
הוצאתי את עמי את ישראל — יצא
ממצרים לא בחרתי בעיר מכל
שבטי ישראל לבנות בית להיות — בנה היה
שמי שם ואבחר בדוד להיות על — בחר
עמי ישראל׃ ויהי עם לבב דוד
אבי לבנות בית לשם יהוה אלהי
ישראל׃ ויאמר יהוה אל דוד
אבי יען אשר היה עם לבבך לבנות
בית לשמי הטיבת כי היה עם — יטב
לבבך׃ רק אתה לא תבנה הבית — בנה
כי אם בנך היצא מחלציך
הוא יבנה הבית לשמי׃ ויקם — קום
יהוה את דברו אשר דבר
ואקם תחת דוד אבי ואשב — קום ישב

עַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
וָאֶבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל: וָאָשִׂם שָׁם מָקוֹם — שׂוּם/קוּם
לָאָרוֹן אֲשֶׁר שָׁם בְּרִית יְהוָה — כָּרַת
אֲשֶׁר כָּרַת עִם אֲבֹתֵינוּ בְּהוֹצִיאוֹ — יָצָא
אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וַיַּעֲמֹד שְׁלֹמֹה — עָמַד
לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה נֶגֶד כָּל קְהַל — פָּנָה זָבַח
יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמָיִם: — פָּרַשׂ
וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין
כָּמוֹךָ אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל — עָלָה
הָאָרֶץ מִתָּחַת שֹׁמֵר הַבְּרִית
וְהַחֶסֶד לַעֲבָדֶיךָ הַהֹלְכִים לְפָנֶיךָ
בְּכָל לִבָּם: אֲשֶׁר שָׁמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ
דָּוִד אָבִי אֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לוֹ וַתְּדַבֵּר — דָּבַר
בְּפִיךָ וּבְיָדְךָ מִלֵּאתָ כַּיּוֹם הַזֶּה: וְעַתָּה
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹר לְעַבְדְּךָ
דָוִד אָבִי אֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לּוֹ
לֵאמֹר לֹא יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מִלְּפָנַי — כָּרַת פָּנָה
יֹשֵׁב עַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל רַק אִם
יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ אֶת דַּרְכָּם לָלֶכֶת — שָׁמַר הָלַךְ
לְפָנַי כַּאֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְפָנָי: וְעַתָּה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֵאָמֶן נָא דְּבָרְךָ — אָמַן
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי: כִּי
הַאֻמְנָם יֵשֵׁב אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ
הִנֵּה הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא
יְכַלְכְּלוּךָ אַף כִּי הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר — כִּלְכֵּל
בָּנִיתִי: וּפָנִיתָ אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ — בָּנָה פָּנָה
וְאֶל תְּחִנָּתוֹ יְהוָה אֱלֹהָי לִשְׁמֹעַ — פָּלַל חָנַן
אֶל הָרִנָּה וְאֶל הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר — רָנַן
עַבְדְּךָ מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ הַיּוֹם:
לִהְיוֹת עֵינֶךָ פְתֻחֹת אֶל הַבַּיִת — הָיָה
הַזֶּה לַיְלָה וָיוֹם אֶל הַמָּקוֹם — קוּם
אֲשֶׁר אָמַרְתָּ יִהְיֶה שְׁמִי שָׁם
לִשְׁמֹעַ אֶל הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל
עַבְדְּךָ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה: וְשָׁמַעְתָּ
אֶל תְּחִנַּת עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל

super thronum israel sicut locutus est dñs: & edificaui domū nominis domini dei israel: & constitui ibi locum arce in qua fedꝰ dñi ē qđ percussit cū patribus nostris qñ egressi sunt de terra egypti. Stetit aūt salomon ante altare dñi in conspectu ecclesie israel: & expandit manus suas in celum & ait. Dñe deus israel non est similis tui deus in celo desuper & super terram deorsum: q custodis pactum & miam seruis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo: qui custodisti seruo tuo dđ patri meo q̄ locutꝰ es ei. Ore locutus es & manibus pfecisti: vt hec dies probat. Nunc igitur dñe deus israel conserua famulo tuo dauid patri meo q̄ locutus es ei: dicēs. Nō auferetur đ te vir coram me q sedeat sup thronū israel: ita tñ si custodierint filii tui viam suam vt ambulēt corā me sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nūc dñe deus israel firmētur verba tua q̄ locutus es seruo tuo dđ patri meo. Ergo ne putandū est q̄ vere deus habitet super terrā? Si eī celū & celi celorum te cape nō possūt: quantomagis domus hec quam edificaui? Sed respice ad orationē serui tui & ad preces eius domine deus meus. Audi hymnum & orationē quam seruus tuus orat corā te hodie: vt sint oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die sup domum de qua dixisti: erit nomē meū ibi: vt exaudias orationem quam orat in loco isto ad te seruus tuus: vt exaudias deprecationē serui tui & populi tui israel

sup thronū israel: sicut locutus est dñs. τ
ἐπὶ τοῦ θρόνου ἰσραήλ, καθὼς ἐλάλησε κύριος. καὶ
edificaui domū nomini dñi dei israel:
ᾠκοδόμησα οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ,
τ cōstitui ibi locū arce in qua est ibi fe
καὶ ἐθέμην ἐκεῖ τόπον τῇ κιβωτῷ ἐν ᾗ ἐστιν ἐκεῖ ἡ δια
dus dei qđ pepigit dñs cū patribꝰ nrīs cū
θήκη θεοῦ ἣν διέθετο κύριος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν τῷ
educeret ipse eos de terra egypti. τ stetit salo
ἐξαγαγεῖν αὐτὸν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἔστη σολο
mon ante faciē altaris dñi in ɔspectu
μὼν κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου ἐνώπιον
omnis ecclesie israel. τ expādit ma
πάσης ἐκκλησίας ἰσραήλ. καὶ διεπέτασε τὰς χεῖ
nus suas in celū τ dixit: dñe deus
ρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε, κύριε ὁ θεὸς τοῦ
israel: nō est sicut tu deus in celo desup τ
ἰσραήλ, οὐκ ἔστιν ὡς σὺ θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ
sup terrā deorsū: vt custodias pactū τ miam
ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, φυλάσσειν διαθήκην καὶ ἔλεος
seruo tuo q̄ ambulauit corā te in
τῷ δούλῳ σου τῷ πεπορευμένῳ ἐνώπιόν σου ἐν
toto corde suo: que custodisti seruo tuo dđ
ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἃ ἐφύλαξας τῷ δούλῳ σου δαδ
patri meo. que locutus es in ore tuo:
τῷ πατρί μου. ἃ ἐλάλησας ἐν τῷ στόματί σου,
τ in manibus tuis implesti vt dies hec.
καὶ ἐν ταῖς χερσί σου ἐπλήρωσας ὡς ἡ ἡμέρα αὕ
τ nūc dñe deꝰ israel: cōserua dauid
τη. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραήλ, φύλαξον δαυὶδ τῷ
seruo tuo patri meo q̄ locutus es ei dicēs.
δούλῳ σου τῷ πατρί μου ἃ ἐλάλησας αὐτῷ λέγων.
nō auferetur tibi vir de facie mea se
οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἐκ προσώπου μου καθήμε
dēs sup thronū israel: tñ si custodierit filii
νος ἐπὶ θρόνου ἰσραήλ, πλὴν ἐὰν φυλάξωνται οἱ υἱοί
tui vias suas: vt ambulent corā me
σου τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τοῦ πορεύεσθαι ἐνώπιόν μου
sicut ambulasti tu corā me: τ nūc dñe de
καθὼς ἐπορεύθης σὺ ἐνώπιόν μου, καὶ νῦν κύριε ὁ θε
us israel firmetur iā verbū tuū dauid patri
ὸς ἰσραὴλ πιστωθήτω δὴ τὸ ῥῆμά σου δαυὶδ τῷ πατρί
meo: qꝛ si vere habitauerit deus cū hominibꝰ
μου, ὅτι εἰ ἀληθῶς κατοικήσει ὁ θεὸς μετὰ ἀνθρώπων
sup terrā: si celū τ celi celoꝝ nō suffi
ἐπὶ τῆς γῆς; εἰ ὁ οὐρανὸς καὶ οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν οὐκ ἀρκέσου
ciēt tibi: quō domus ista quā edificaui nomi
σί σοι, πῶς ὁ οἶκος οὗτος ὃν ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόμα
ni tuo: τ respicias τ ad orōnē meā ad
τί σου; καὶ ἐπιβλέψῃ καὶ ἐπὶ τὴν προσευχήν μου ἐπὶ
depcationē meā dñe deus israel: vt audias ora
τὴν δέησίν μου κύριε ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἀκούειν τῆς δεή
tionē τ preces: q̄s seruus tuus o
σεως καὶ τῆς προσευχῆς, ἧς ὁ δοῦλός σου προσεύ
rat corā te ad te hodie: vt sint ocu
χεται ἐνώπιόν σου πρὸς σὲ σήμερον, τοῦ εἶναι ὀφ
li tui aperti in domū hanc die
θαλμούς σου ἀνεῳγμένους εἰς τὸν οἶκον τοῦτον ἡμέρας
τ nocte in locū istū: quē dixisti erit
καὶ νυκτὸς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὃν εἶπας ἔσται τὸ
nomē meū: vt exaudias orōnē quā o
ὄνομά μου, τοῦ εἰσακούειν τῆς προσευχῆς ἧς προ
rat seruus tuus in loco isto: τ
σεύχεται ὁ δοῦλός σου εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ
audias depcationē serui tui τ
εἰσακούσῃ τῆς δεήσεως τοῦ δούλου σου καὶ τοῦ
ppli tui israel
λαοῦ σου ἰσραήλ

C

D

quecūqꝫ orauerint in loco isto. τ tu
ὅσα ἂν προσεύξωνται εἰς τὸν τόπον τοῦτον. καὶ σὺ
exaudies in loco habitaculi tui in
εἰσακούσῃ ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατοικήσεώς σου ἐν τῷ
celo: τ facies τ ppitiꝰ eris: q̄cūqꝫ peccauerit
οὐρανῷ, καὶ ποιήσεις καὶ ἵλεως ἔσῃ, ὅσα ἂν ἁμάρτῃ
homo proximo suo. τ si acceperit sup eū
ἄνθρωπος τῷ πλησίον αὐτοῦ. καὶ ἐὰν λάβῃ ἐπ' αὐτὸν
execrationē vt execret ipse. τ venerit τ declarauerit
ἀρὰν τοῦ ἀράσασθαι αὐτόν, καὶ ἔλθῃ καὶ ἐξαγορεύσῃ
corā facie altaris tui in domo hac:
κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου σου ἐν τῷ οἴκῳ τού
τ exaudies de celo τ facies τ
τῳ, καὶ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ποιήσεις καὶ
iudicabis ppl̄m tuū israel. vt cōdemnes impiū:
κρινεῖς τὸν λαόν σου ἰσραήλ. τοῦ ἀνομῆσαι ἄνομον,
vt des viā suā in caput eius: τ vt iu
δοῦναι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τοῦ δι
stifices iustū vt des ei s̄m iusticiā
καιῶσαι δίκαιον δοῦναι αὐτῷ κατὰ τὴν δικαιοσύνην
suā. cū corruerit ppl̄s tuꝰ israel co
αὐτοῦ. ἐν τῷ πταῖσαι τὸν λαόν σου ἰσραὴλ ἐνώ
ram inimicis suis: qꝛ peccaturi sunt tibi: τ con
πιον ἐχθρῶν αὐτῶν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, καὶ ἐπι
uertētur τ cōfitebūtur nomini tuo: τ
στρέψουσι καὶ ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ
orabunt τ deprecabūtur in domo hac:
προσεύξονται καὶ δεηθήσονται ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ,
τ tu exaudies de celo: τ ppitiꝰ eris
καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσῃ
peccatis ppli tui israel: τ redu
ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, καὶ ἀποστρέ
ces eos in terrā quā dedisti patribus
ψεις αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκας τοῖς πατράσιν
eoꝝ. cū clausū fuerit celū τ nō fuerit
αὐτῶν. ἐν τῷ συσχεθῆναι τὸν οὐρανὸν καὶ μὴ γίνεσθαι
pluuia: qꝛ peccabunt tibi: τ orabunt in
ὑετόν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, καὶ προσεύξονται εἰς
loco isto: τ cōfitebūtur nomini
τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί
tuo: τ ab iniq̄tatibꝰ suis cōuertētur:
σου, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν ἀποστρέψουσιν,
quādo humiliaueris eos: τ exaudies de ce
ὅταν ταπεινώσῃς αὐτούς, καὶ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐ
lo: τ ppitius eris peccatis ser
ρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ δού
ui tui τ ppli tui israel: qꝛ ostēdes
λου σου καὶ τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, ὅτι δηλώσεις
eis viā bonā vt ambulēt in ea: τ da
αὐτοῖς τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθὴν πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ, καὶ δώ
bis pluuiā sup terrā tuā: quā dedisti pplo tuo
σεις ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν σου, ἣν ἔδωκας τῷ λαῷ σου
in hereditate. fames si fuerit: τ mors si fue
ἐν κληρονομίᾳ. λιμὸς ἐὰν γένηται, καὶ θάνατος ἐὰν γέ
rit: q̄ñ erit incēdiū: bruchus: rubigo si fue
νηται, ὅτι ἔσται ἐμπυρισμός, βροῦχος, ἐρυσίβη ἐὰν γέ
rit: τ si afflixerit eū inimicus eius in vna
νηται, καὶ ἐὰν θλίψῃ αὐτὸν ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἐν μιᾷ τῶν
ciuitatū eoꝝ: oēm occursum: oēm laborē: om
πόλεων αὐτῶν, πᾶν συνάντημα, πάντα πόνον, πᾶ
nis orō omis deprecatio si fuerit omi homi
σα προσευχὴ πᾶσα δέησις ἐὰν γένηται παντὶ ἀνθρώ
ni vt cognoscāt vnusquisqꝫ cōtactū cordis: τ expā
πῳ ὡς ἂν γνῶσιν ἕκαστος ἁφὴν καρδίας, καὶ διαπε
derit manus in domū hanc: τ tu exau
τάσῃ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ σὺ εἰσα
dies de celo de parato habitaculo
κούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου
tuo: τ ppitius eris: τ facies τ dabis viro
σου, καὶ ἵλεως ἔσῃ, καὶ ποιήσεις καὶ δώσεις ἀνδρὶ
scđm oēs vias suas: sicut cognoueris
κατὰ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καθὼς ἂν γνῷς τὴν

quodcunqꝫ orauerit in loco isto: & exaudies in loco habitaculi tui in celo: & cū exaudieris propitius eris. Si peccauerit hō in proximū suum: & habuerit aliqđ iuramētū quo teneatur astrictus: & venerit pp̄ iuramētū corā altari tuo in domū tuā: tu exaudies in celo: & facies & iudicabis seruos tuos: condemnans impiū: & reddens viam suam sup caput eiꝰ: iustificās q̄ iustum & retribuens ei s̄m iusticiā suam. Si fugerit ppl̄s tuus israel inimicos suos: qa peccaturus est tibi: & agētes pniām & cōfitentes nomini tuo: venerint & orauerint & dep̄cati te fuerint in domo hac: exaudi in celo: & dimitte peccatum populi tui israel: & reduces eos in terrā quam dedisti pr̄ibus eorū. Si clausū fuerit celū & nō plueri propter peccata eorū: & orantes in loco isto penitentiam egerint nomini tuo: et a pctīs suis cōuersi fuerint pp̄ afflictionem suam: exaudi eos in celo: & dimitte pctā seruorū tuorū & populi tui israel: & ostēde eis viam bonam p̄ quā ambulent: & da pluuiam super terram quā dedisti poplo tuo in possessionē. Fames si oborta fuerit in terra: aut pestilentia: aut corruptus aer: aut erugo aut locusta: vel rubigo: & afflixerit eum inimicus eius portas obsidens: omis plaga vniuersa: infirmitas: cūcta deuotatio & iprecatio q̄ acciderit oī homini de populo tuo israel: si qs cognouerit plagā cordis sui & expāderit manus suas in domo hac: tu exaudies in celo in loco habitationis tue: & repropitiaberis: & facies vt des vnicuiqꝫ s̄m oēs vias suas

אֲשֶׁר יִתְפַּלְלוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה
וְאַתָּה תִּשְׁמַע אֶל מְקוֹם — שָׁמַע יָשַׁב
שִׁבְתְּךָ אֶל הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַעְתָּ
וְסָלָחְתָּ: אֵת אֲשֶׁר יֶחֱטָא — חָטָא
אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְנָשָׁא בוֹ אָלָה — נָשָׂא
לְהַאֲלֹתוֹ וּבָא אָלָה לִפְנֵי מִזְבַּחֲךָ — בּוֹא פָּנָה
בַּבַּיִת הַזֶּה: וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם — זָבַח
וְעָשִׂיתָ וְשָׁפַטְתָּ אֶת עֲבָדֶיךָ — עָשָׂה
לְהַרְשִׁיעַ רָשָׁע לָתֵת דַּרְכּוֹ — רָשַׁע נָתַן
בְּרֹאשׁוֹ וּלְהַצְדִּיק צַדִּיק לָתֶת — צָדַק
לוֹ כְּצִדְקָתוֹ: בְּהִנָּגֵף עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
לִפְנֵי אוֹיֵב אֲשֶׁר יֶחֶטְאוּ לָךְ — אֵיב חָטָא
וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ וְהוֹדוּ אֶת שְׁמֶךָ — שׁוּב יָדָה
וְהִתְפַּלְלוּ וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בַּבַּיִת — פָּלַל חָנַן
הַזֶּה: וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם
וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
וַהֲשֵׁבֹתָם אֶל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ — שׁוּב נָתַן
לַאֲבוֹתָם: בְּהֵעָצֵר שָׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה — עָצַר הָיָה
מָטָר כִּי יֶחֶטְאוּ לָךְ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל
הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ אֶת שְׁמֶךָ — קוּם
וּמֵחַטָּאתָם יְשׁוּבוּן כִּי תַעֲנֵם: — שׁוּב עָנָה
וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ
לְחַטַּאת עֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כִּי
תוֹרֵם אֶת הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר — יָרָה
יֵלְכוּ בָהּ וְנָתַתָּה מָטָר עַל אַרְצְךָ
אֲשֶׁר נָתַתָּה לְעַמְּךָ לְנַחֲלָה: רָעָב
כִּי יִהְיֶה בָאָרֶץ דֶּבֶר כִּי יִהְיֶה — הָיָה
שִׁדָּפוֹן יֵרָקוֹן אַרְבֶּה חָסִיל כִּי — גָּבָה חָסַל
יִהְיֶה כִּי יָצַר לוֹ אֹיְבוֹ בְּאֶרֶץ — צוּר
שְׁעָרָיו כָּל נֶגַע כָּל מַחֲלָה: כָּל — חָלָה
תְּפִלָּה כָל תְּחִנָּה אֲשֶׁר תִהְיֶה לְכָל — פָּלַל חָנַן
הָאָדָם לְכֹל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
יֵדְעוּן אִישׁ נֶגַע לְבָבוֹ וּפָרַשׂ
כַּפָּיו אֶל הַבַּיִת הַזֶּה: וְאַתָּה תִּשְׁמַע — שָׁמַע
הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ וְסָלַחְתָּ וְעָשִׂיתָ — כּוּן עָשָׂה
וְנָתַתָּ לָאִישׁ כְּכָל דְּרָכָיו אֲשֶׁר תֵּדַע — יָדַע

ficut videris cor eius: quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum: vt timeant te cunctis diebus quibus viuūt super faciē terre quam dedisti patribus nostris. Insuper & alienigena qui non est de populo tuo israel cum venerit de terra lōginqua propter nomē tuum: audietur enī nomē tuū magnum & manus tua fortis & brachiū tuū extentū vbicū q̄. Cū venerit ergo & orauerit in hoc loco tu exaudies in celo in firmamēto habitaculi tui: & facies oīa pro quib⁹ inuocauerit te alienigēa vt discāt vniuersi populi terrarum nomē tuum timere sicut populus tuus israel: & probēt q̄a nomē tuū inuocatum est sup domū hanc quam edificaui. Si egressus fuerit popul⁹ tuus ad bellū cōtra inimicos suos p viā quocū q̄ miseris eos: orabunt te contra viam ciuitatis quam elegisti: & cōtra domū quā edificaui nomini tuo: & exaudies in celo orationes eorū: & preces eorū: & facies iudiciū eorū. Q̄d si peccauerit tibi: nō ē enim homo qui non peccet & iratus tradideris eos inimicis suis: & captiui ducti fuerint in terrā inimicorū longe vel ppe: & egerit penitentiā in corde suo in loco captiuitatis: & conuersi deprecati te fuerint in captiuitate sua dicētes peccauim⁹: inique egim⁹: impie gessimus: & reuersi fuerit ad te in vniuerso corde suo et tota aīa sua in terra inimicorum suorum ad quā captiui ducti fuerit & orauerit te cōtra viā tre sue quā dedisti patribus eorū & ciuitatis quā elegisti & tēpli q̄d edificaui noī tuo: exaudies ī celo in firmamento

solii tui orationes eorū & preces eorum: & facies iudicium eorū: & ppitiaberis populo tuo q peccauit tibi: & oibus iniquitatib⁹ eorū quib⁹ preuaricati sunt in te: & dabis miam corā eis qui eos captiuos habuerit vt misereātur eis. Populus enim tuus est & hereditas tua quos eduxisti de terra egypti de medio fornacis ferree vt sint oculi tui aperti ad deprecationē serui tui & populi tui israel: & exaudies eos in vniuersis pro quibus inuocauerit te. Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de vniuersis populis terre: sicut locutus es per moysen seruū tuū quando eduxisti patres nostros de egypto dn̄e deus. Factū est aūt cū cōplesset salomō orās dominū oēm orationē & deprecationem hāc: surrexit de cospectu altaris dn̄i. Vtrunq̄ enī genu in terrā fixerat & manus expāderat ad celum. Stetit ergo & benedixit omni ecclesie israel voce magna dicens. Benedict⁹ dn̄s qui dedit requiem populo suo israel iuxta oīa que locutus est. Nō cecidit ne vnus quidē sermo ex omnibus bonis q̄ locutus est p moysen seruū suum. Sit dn̄s deus noster nobiscum sicut fuit cū patrib⁹ nostris non derelinquēs nos neq̄ proiiciēs: sed inclinet corda nostra ad se vt ambulemus in vniuersis viis eius & custodiamus mādata eius & cerimonias & iudicia q̄cūq̄ mādauit patribus nostris: & sint sermōes mei isti q̄bus depcatus sum corā dn̄o: appropinquātes dn̄o deo nostro die ac nocte vt faciat iudicium seruo suo & populo suo israel p singulos dies: vt sciāt omnes populi terre quia dn̄s ipse est deus: &

אין עוד: והיה לבבכם שלם עם יהוה אלהינו ללכת בחקיו ולשמר מצותיו כיום הזה: והמלך וכל ישראל עמו זבחים זבח לפני יהוה: ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח ליהוה בקר עשרים ושנים אלף וצאן מאה ועשרים אלף ויחנכו את בית יהוה המלך וכל בני ישראל: ביום ההוא קדש המלך את תוך החצר אשר לפני בית יהוה כי עשה שם את העלה ואת המנחה ואת חלבי השלמים כי מזבח הנחשת אשר לפני יהוה קטן מהכיל את העלה ואת המנחה ואת חלבי השלמים: ויעש שלמה בעת ההוא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני יהוה אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום: ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה יהוה לדוד עבדו ולישראל עמו:

Cap.ix.

ויהי ככלות שלמה לבנות את בית יהוה ואת בית המלך ואת כל חשק שלמה אשר חפץ לעשות: וירא יהוה אל שלמה שנית כאשר נראה אליו בגבעון: ויאמר יהוה אליו שמעתי את תפלתך ואת תחנתך אשר התחננתה לפני הקדשתי את הבית הזה אשר בנתה לשום שמי שם עד עולם והיו עיני ולבי שם כל

(Margin: זבח, שנה, חנך, בנה, כול, עשה, גדל, יום, ברך, היה, כלה, בנה, ראה, שנה, פלל, חנן, פנה, קדש, בנה, היה)

nō est ultra absq; eo. Sit quoq; cor nostrum pfectū cū dño deo nostro vt ambulemus in decretis eius: & custodiamus mandata eius sicut & hodie. Igitur rex & oīs israel cum eo immolabāt victimas corā dño. Mactauitq; salomō hostias pacificas quas immolauit domino: boum viginti duo milia & ouium centum viginti milia. Et dedicauerunt templum domini rex & filii israel. In die illa sanctificauit rex medium atrii quod erat ante domū dñi. Fecit quippe holocaustum ibi & sacrificium & adipem pacificorū: quoniam altare ereum quod erat coram dño minus erat: & capere non poterat holocaustum & sacrificium & adipem pacificorū. Fecit ergo salomon in tpe illo festiuitatē celebrē: & oīs israel cum eo multitudo magna ab introitu emath vsq; ad riuum egypti coram dño deo nostro septē diebus & septem diebus .i. quattuordecim diebus: & in die octauo dimisit populos. Qui bñdicentes regi profecti sunt in tabernacula sua letātes & alacri corde super omnibus bonis quę fecerat dominus dauid seruo suo & israel populo suo. 9.

Actū est autē cū pfecisset salomon edificium domus domini & edificiū regis & oē quod optauerat & voluerat facere: apparuit ei dominus secūdo sicut apparuerat ei in gabaō. Dixitq; dominus ad eum. Exaudiui orationem tuam & depcatione tuā quam depcatus es corā me: sanctificaui domū hāc quam edificasti vt ponerē nomen meum ibi in sēpiternū: & erūt oculi mei & cor meū ibi cū-

τ nō est vltra. τ sint corda nfa perfecta ad dñm deū nfm: vt sancte ambulem in pceptis eius τ custodiamus mādata eius sicut dies hec. τ rex τ oēs filij israel imolauerūt victimā corā dño deo. τ sacrificauit rex salomon victimā pacificorū: quā immolauerūt dño: boū duo τ viginti milia: τ ouium cētū τ viginti milia. τ dedicauit domū dñi rex τ oēs filij israel. in die illa scificauit rex mediū atrij qđ erat āte faciem domus dñi. quia fecit ibi holocaustū τ sacrificia τ adipes pacificop: quia altare ereum qđ erat corā dño paruū erat vt nō posset capere holocaustū τ munus τ sacrificia pacificorū. τ fecit salomon festiuitatē in die illa. τ ois israel cū eo ecclesia magna ab introitu emath vsq; ad riuum egypti corā dño deo nfo septē diebus τ septē diebus: quattuordecim diebus. τ in die octauo dimisit ppłm: τ bñdixerūt regi. τ abierūt vnusquisq; in tabernaculū suū letātes: τ bono corde sup bonis que fecit dñs dauid seruo suo τ israel pplo suo. Ca.9.

Et factū est vt perfecit salomon edificare domū dñi τ domū regis: τ omne opus salomonis: quecūq; voluit facere: τ apparuit dñs salomoni secūdo sicut apparuit ei in gabaon. τ dixit ad eum dñs: audiui orōnē tuā τ deprecationē tuā: qua depcat es corā me: scificaui domum hanc quā edificasti: vt ponere nomē meū ibi in sēpiternū. τ erūt oculi mei τ cor meū ibi cūctis

οὐκ ἔστιν ἔτι. καὶ ἔστωσαν αἱ καρδίαι ἡμῶν τέλειαι πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, τοῦ ὁσίως πορεύεσθαι ἐν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ καὶ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἔθυσαν θυσίαν ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ. καὶ ἔθυσεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τὴν θυσίαν τῶν εἰρηνικῶν, ἣν ἔθυσαν τῷ κυρίῳ, βόας δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ πρόβατα ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας. καὶ ἐνεκαίνισε τὸν οἶκον κυρίου ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡγίασεν ὁ βασιλεὺς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου κυρίου. ὅτι ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν ὁλοκαύτωσιν καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰ στέατα τῶν εἰρηνικῶν, διότι τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν τὸ ἐνώπιον κυρίου μικρὸν ἦν τοῦ μὴ δύνασθαι δέξασθαι τὴν ὁλοκαύτωσιν καὶ τὰ δῶρα καὶ τὰς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν. καὶ ἐποίησε σολομὼν ἑορτὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ᾽ αὐτοῦ ἐκκλησία μεγάλη ἀπὸ τῆς εἰσόδου ἡμὰθ ἕως ποταμοῦ αἰγύπτου ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἑπτὰ ἡμέρας, τέσσαρας καὶ δέκα ἡμέρας. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξαπέστειλε τὸν λαόν, καὶ εὐλόγησαν τὸν βασιλέα. καὶ ἀπῆλθον ἕκαστος εἰς σκήνωμα αὐτοῦ χαίροντες, καὶ ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησε κύριος τῷ δαυὶδ δούλῳ αὐτοῦ καὶ τῷ ἰσραὴλ τῷ λαῷ αὐτοῦ.

Καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε σολομὼν οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ πᾶσαν τὴν πραγματείαν σολομῶντος, ὅσα ἠθέλησε ποιῆσαι, καὶ ὤφθη κύριος τῷ σολομῶντι δεύτερον καθὼς ὤφθη αὐτῷ ἐν γαβαών. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν κύριος, ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου καὶ τῆς δεήσεώς σου, ἧς ἐδεήθης ἐνώπιόν μου, ἡγίασα τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ᾠκοδόμησας, τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου καὶ ἡ καρδία μου ἐκεῖ πάσας

(Margin: 2.Pa.7. — 3.Re.3.c. 2.Pa.9.)

diebus. τ tu si ambulaueris corā me sicut ambulauit dauid pater tuus in simplicitate cordis τ in rectitudine: vt facias fm oia q̄ precepi ei: τ precepta mea τ mādata mea seruaueris: τ tollam thronū regni tui sup israel in sēpiternū: sicut locut sū patri tuo dauid dicens: nō auferetur tibi vir dux in israel. si āt auersione auersi fueritis vos τ filij vri a me: τ precepta meaq̄ dedi corā vobis nō custodieritis: τ abieritis τ seruieritis deis alienis τ adoraueritis eos: τ auferā israel a terra quā dedi eis: τ domū hanc quā scificaui nomini meo proijciā a cōspectu meo. τ erit israel in perditionē τ in fabulā in cūctis pplis. τ domus hec alta erit in exemplū. ois qui transierit per eā: obstupebit τ sibilabit. τ dicent causa cuius fecit dñs sic terre huic τ domui huic? τ dicēt: eo q̄ dereliquerunt dñm deū suū: qui eduxit patres eorū de domo seruitutis de egypto: τ adheserunt dijs alienis τ adorauerūt eos τ seruierūt eis: pp hoc induxit dñs sup eos omne malū hoc. τ factū ē post viginti ānos in qb edificauit salomon duas domos: domū dñi τ domū regis: chiram rex tyri auxilio fuit salomoni in lignis cedrinis τ in lignis abiegnis τ in auro τ in omi voluntate eius. tunc dedit rex salomon chiram viginti ciuitates in terra galilea. τ egressus est chirā de tyro τ abijt in galileam vt videret ciuitates quas dedit ei salomō: τ nō placuerūt ei.

ἡμέρας. καὶ σὺ ἐὰν πορευθῇς ἐνώπιόν μου καθὼς ἐπορεύθη δαυὶδ ὁ πατήρ σου ἐν ὁσιότητι καρδίας καὶ ἐν εὐθύτητι, τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα ἃ ἐνετειλάμην αὐτῷ, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξῃς, καὶ ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου ἐπὶ ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καθὼς ἐλάλησα τῷ πατρί σου δαυὶδ λέγων, οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἡγούμενος ἐν ἰσραήλ. ἐὰν δὲ ἀποστραφέντες ἀποστραφῆτε ὑμεῖς καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ τὰ προστάγματα ἃ ἔδωκα ἐνώπιον ὑμῶν μὴ φυλάξητε, καὶ πορευθῆτε καὶ δουλεύσητε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, καὶ ἐξαρῶ τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα αὐτοῖς, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ἡγίασα τῷ ὀνόματί μου ἀπορρίψω ἐκ προσώπου μου. καὶ ἔσαι ἰσραὴλ εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς λάλημα εἰς πάντας τοὺς λαούς. καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὁ ὑψηλὸς ἔσαι εἰς πάντα ὁ διαπορευόμενος δι᾽ αὐτοῦ, ἐκστήσεται καὶ συριεῖ. καὶ ἐροῦσιν ἕνεκεν τίνος ἐποίησε κύριος οὕτω τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τῷ οἴκῳ τούτῳ; καὶ ἐροῦσιν, ἀνθ᾽ ὧν ἐγκατέλιπον κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, ὃς ἐξήγαγε τοὺς πατέρας αὐτῶν ἐξ οἴκου δουλείας ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἀντελάβοντο θεῶν ἀλλοτρίων καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε κύριος ἐπ᾽ αὐτοὺς πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην. καὶ ἐγένετο μετὰ εἴκοσι ἔτη ἐν οἷς ᾠκοδόμησε σολομὼν τοὺς δύο οἴκους, τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, χειρὰμ βασιλεὺς τύρου ἀντελαμβάνετο τοῦ σολομῶντι ἐν ξύλοις κεδρίνοις καὶ ἐν ξύλοις πευκίνοις καὶ ἐν χρυσίῳ καὶ ἐν παντὶ θελήματι αὐτοῦ. τότε ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τῷ χειρὰμ εἴκοσι πόλεις ἐν γῇ γαλιλαίᾳ. καὶ ἐξῆλθε χειρὰμ ἐκ τύρου καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν γαλιλαίαν τοῦ ἰδεῖν τὰς πόλεις ἃς ἔδωκεν αὐτῷ σολομών, καὶ οὐκ ἤρεσαν αὐτῷ.

(Margin: Deut. 29.c. Iere. 22.c. — 2.Pa. 8.a.)

ctis diebus. Tu quoq; si ambulaueris corā me sicut ābulauit pater tuus in simplicitate cordis & in equitate: & feceris omnia que precepi tibi: & iudicia mea seruaueris & legitima mea: ponam thronū regni tui super israel in sempiternū: sicut locutus sum dauid patri tuo dicēs. Non auferetur vir de genere tuo de solio israel. Si autem auersione auersi fueritis vos & filii vestri non sequētes me: nec custodiētes mādata mea & ceremonias quas pposui vobis: sed abieritis & colueritis deos alienos & adoraueritis eos: auferam israel de superficie terre quam dedi eis: & templum quod sanctificaui nomini meo proiciam a cōspectu meo: eritq; israel in puerbiū & in fabulā cunctis populis: & domus hec erit in exemplū. Oīs qui trāsierit p eā: stupebit & sibilabit & dicet. Quare fecit dominus sic terre huic & domui huic? Et rn̄debunt. Quia dereliquerūt dominū deum suum qui eduxit patres eorū de terra egypti: & secuti sunt deos alienos & coluerūt eos: & adorauerunt eos: idcirco induxit dominus sup eos omne malum hoc. Expletis autem annis viginti postq; edificauerat salomon duas domos .i. domū domini & domum regis: hirā rege tyri prebente salomoni ligna cedrina & abiegna & aurū iuxta oē qd opus habuerat: tunc dedit salomō hirā viginti oppida in terra galilee. Et egressus est hiram de tyro vt videret oppida que dederat ei salomon: & non placuerunt ei

הימים: ואתה אם תלך לפני כאשר הלך דוד אביך בתם לבב ובישר לעשות ככל אשר צויתיך חקי ומשפטי תשמר: והקמתי את כסא ממלכתך על ישראל לעלם כאשר דברתי על דוד אביך לאמר לא יכרת לך איש מעל כסא ישראל: אם שוב תשבון אתם ובניכם מאחרי ולא תשמרו מצותי חקתי אשר נתתי לפניכם והלכתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם: והכרתי את ישראל מעל פני האדמה אשר נתתי להם ואת הבית אשר הקדשתי לשמי אשלח מעל פני והיה ישראל למשל ולשנינה בכל העמים: והבית הזה יהיה עליון כל עבר עליו ישם ושרק ואמרו על מה עשה יהוה ככה לארץ הזאת ולבית הזה: ואמרו על אשר עזבו את יהוה אלהיהם אשר הוציא את אבתם מארץ מצרים ויחזקו באלהים אחרים וישתחוו להם ויעבדם על כן הביא יהוה עליהם את כל הרעה הזאת: ויהי מקצה עשרים שנה אשר בנה שלמה את שני הבתים את בית יהוה ואת בית המלך: חירם מלך צר נשא את שלמה בעצי ארזים ובעצי ברושים ובזהב לכל חפצו אז יתן המלך שלמה לחירם עשרים עיר בארץ הגליל: ויצא חירם מצר לראות את הערים אשר נתן לו שלמה ולא ישרו בעיניו:

(Margin: יום, הלך, תמם, עשה, צוה, חקק, שפט, שמר, קום, מלך, כרת, שוב, צוה, נתן, פנה, שחה, כרת, שלח, שנן, היה, עלה, שמם, צוא, חזק, עבד, בוא, היה, שנה, בית, ברש, נתן, יצא, ראה)

ויאמר מה הערים האלה אשר
נתתה לי אחי ויקרא להם ארץ
כבול עד היום הזה: וישלח חירם
למלך מאה ועשרים ככר זהב:
וזה דבר המס אשר העלה המלך
שלמה לבנות את בית יהוה
ואת ביתו ואת המלוא ואת
חומת ירושלם ואת חצר ואת
מגדו ואת גזר: פרעה מלך מצרים
עלה וילכד את גזר וישרפה
באש ואת הכנעני הישב בעיר
הרג ויתנה שלחים לבתו אשת
שלמה: ויבן שלמה את גזר ואת
בית חרן תחתון: ואת בעלת ואת
תדמר במדבר בארץ: ואת כל
ערי המסכנות אשר היו לשלמה
ואת ערי הרכב ואת ערי הפרשים
ואת חשק שלמה אשר חשק
לבנות בירושלם ובלבנון ובכל
ארץ ממשלתו: כל העם הנותר
מן האמרי החתי הפרזי החוי
והיבוסי אשר לא מבני ישראל
המה: בניהם אשר נתרו
אחריהם בארץ אשר לא יכלו בני
ישראל להחרימם ויעלם שלמה
למס עבד עד היום הזה: ומבני
ישראל לא נתן שלמה עבד
כי הם אנשי המלחמה ועבדיו
ושריו ושלישיו ושרי רכבו
ופרשיו: אלה שרי הנצבים
אשר על המלאכה לשלמה
חמשים וחמש מאות הרדים
בעם העשים במלאכה: אך
בת פרעה עלתה מעיר דוד
אל ביתה אשר בנה לה אז בנה
את המלוא: והעלה שלמה

אמר עיר · נתן קרא · כבל שלח · מלך · עלה · בנה · מלא · חמה · לכד שרף · נתן איש · דבר · עיר סכן · היה · משל יתר · חרם עלה · לחם · שור שלש · לאך · מאה רדה · עשה · עלה · סלא

& ait. Heccine sunt ciuitates quas dedisti mihi frater? Et appellauit eas terram chabul vsq; ī diē hāc. Misit ergo hiram ad regē salomonē cētū viginti talenta auri. Hec est summa expensarum quā obtulit salomon rex ad edificandam domū domini & domū suā & mello & murum ierusalem & heser & mageddo & gazer. Pharao rex egypti ascēdit & cepit gazer: succenditq; eam igni: & chananeū qui habitabat in ciuitate iterfecit: & dedit eā in dotem filie sue vxori salomōis. Edificauit ergo salomon gazer & bethoron inferiorē & baalath & palmirā in terra solitudinis: & omnes vicos qui ad se ptinebāt & erant absq; muro: mūiuit & ciuitates currū & ciuitates equitū & quodcunq; ei placuit: vt edificaret in ierusalē & in libano & in omni terra ptātis sue. Vniuersum ppl'm qui remāserat de amorreis & de etheis & de pherezeis & eueis & iebuseis q' non sunt de filiis israel: horum filios qui remanserant ī terra quos scilicet nō potuerant filii israel exterminare fecit salomon tributarios vsq; in diē hanc. De filiis autem israel nō cōstituit salomon seruire quenq;: sed erant viri bellatores & ministri eius & principes & duces & prefecti curruum & equorum. Erant autem principes sup omnia opera salomonis prepositi qngēti qnqginta qui habebānt subiectum populū & statutis opibus impabāt. Filia aūt pharaonis ascendit de ciuitate dauid in domū suā quā edificauerat ei salomō. Tūc edificauit mello. Offerebat quoq; salomon

& ait chiram: qd sunt ciuitates iste quas
καὶ εἶπε χειράμ, τί εἰσιν αἱ πόλεις αὗται ἃς
dedisti mihi o frater? & vocauit eas terminū vsq; i
ἔδωκάς μοι ὦ ἀδελφέ; καὶ ἐκάλεσεν αὐτὰς ὅριον ἕως
diem hanc. & misit chiram sa
τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ τῷ σο-
lomoni centū & viginti talenta auri. &
λομῶντι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τάλαντα χρυσίου. καὶ
hec summa distributiōis quā obtulit rex
αὕτη ἡ πραγματεία τῆς προνομῆς ἧς ἀνήνεγκεν ὁ βασι-
salomon ad edificādū domū dñi: &
λεὺς σολομὼν οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν
domū regis: & murū hierusalē &
οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν
arcem vt sepiret sepem ciuitatis dauid
ἄκραν τοῦ περιφράξαι τὸν φραγμὸν τῆς πόλεως δαυίδ
& assor: & mageddo: & gazer. pharao
καὶ τὴν ἀσσώρ, καὶ τὴν μαγεδδώ, καὶ τὴν γαζέρ. φα-
rao rex egypti ascēdit: & cepit
ραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου ἀνέβη, καὶ προκατελάβετο
gazer: & succendit eā in igne: & cha
τὴν γαζέρ, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ τὸν χα-
naneū q habitabat in ciuitate interfecit. &
ναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν τῇ πόλει ἐθανάτωσεν. καὶ
dedit eam pharao emissiones filie sue
ἔδωκεν αὐτὴν φαραὼ ἀποστολὰς τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ
vxori salomonis. & salomon edificauit gazer:
γυναικὶ σολομῶντος. καὶ σολομὼν ᾠκοδόμησε τὴν γαζέρ,
& bethorō inferiorē. & baalath:
καὶ τὴν βαιθωρὼν τὴν κατωτέραν, καὶ τὴν βααλάθ,
& thamor in deserto: & oēs ciuitates
καὶ τὴν θαμὼρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πάσας τὰς πόλεις
munitas: q erant salomoni: & omnes
τὰς ὀχυράς, αἳ ἦσαν τῷ σολομῶντι, καὶ πάσας τὰς
ciuitates currium: & omnes ciuitates
πόλεις τῶν ἁρμάτων, καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν
equitum: & conatum salomonis quē negociatus est
ἱππέων, καὶ τὴν πραγματείαν σολομῶντος ἣν ἐπραγ-
vt edificaret in hierusalem & in
ματεύσατο οἰκοδομῆσαι ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ
libano: & in omni terra potestatis sue. vniuersum
λιβάνῳ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῆς δυναστείας αὐτοῦ. πάν-
derelictum pplm a chetteo &
τα τὸν ὑπολελειμμένον λαὸν ἀπὸ τοῦ χετταίου καὶ
amorreo & phereseo & chananeo
τοῦ ἀμορραίου καὶ τοῦ φερεζαίου καὶ τοῦ χαναναίου
& eueo & iebuseo & gergeseo
καὶ τοῦ εὐαίου καὶ τοῦ ἰεβουσαίου καὶ τοῦ γεργεσαί-
qui nō erant de filiis israel: filios eorū
ου τῶν μὴ ὄντων ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ
qui remāserāt post eos in terra: quos nō potuerāt
ὑπολελειμμένα μετ' αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ, οὓς οὐκ ἠδύναντο
filii israel exterminare eos: & adduxit eos
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς
salomon in tributū vsq; in diē hanc. & de filiis
σολομὼν εἰς φόρον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν
israel nō dedit salomon in seruitutē: q; ipsi erant viri
ἰσραὴλ οὐκ ἔδωκε σολομὼν εἰς δουλείαν, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἄν-
bellatores: & serui eius & principes & ternarii
δρες οἱ πολεμισταί, καὶ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἄρχοντες καὶ τρι-
eius: & principes currū eius: & equites
σταὶ αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ, καὶ ἱππεῖς
eius. erāt āt principes prefecti sup opera sa
αὐτοῦ. ἦσαν δὲ ἄρχοντες οἱ ἐπιστάθμοι ἐπὶ τῶν ἔργων σο-
lomonis quingenti quinquaginta: dominātes in
λομῶντος πεντακόσιοι πεντήκοντα, κυριεύοντες ἐν τῷ
pplo qui faciebat opus. filia āt pharaōis ascēdit
λαῷ τῷ ποιοῦντι τὸ ἔργον. ἡ θυγάτηρ δὲ τοῦ φαραὼ ἀνέβη
a ciuitate dauid in domū suā: quā edificauerat
ἀπὸ τῆς πόλεως δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, ὃν ᾠκοδόμησεν
ei. tunc edificauit mello. & offerebat salomon
αὐτῇ. τότε ᾠκοδόμησε μηλλὼ καὶ προσήνεγκεν σολομὼν

trib' vicib' per annū holocausta & pacifica sup
τρισῶς κατ' ἐνιαυτὸν ὁλοκαυτώματα καὶ εἰρηνικὰς ἐπὶ
altare qd edificauerat dño. & adoleuit sup
τὸ θυσιαστήριον ὃ ᾠκοδόμησε τῷ κυρίῳ. καὶ ἐθυμίασεν ἐπ'
illud qd erat coram dño: & perfecit domū.
αὐτὸ τὸ ὂν ἐνώπιον κυρίου, καὶ συνετέλεσε τὸν οἶκον.
& fecit rex salomon nauē in asion gaber
καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν ναῦν ἐν ἀσιὼν γα-
que est iuxta elath in littore maris
βὲρ τὴν οὖσαν ἐχόμενα αἰλὰθ ἐπὶ τοῦ χείλους θαλάσ-
vltimi in terra edon. & misit chiram in
σης τῆς ἐσχάτης ἐν γῇ ἐδώμ. καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ ἐν τῇ
naue seruorū suorū viros nauticos: pplm gna
νηὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἄνδρας ναυτικούς, λαὸν εἰ-
ros impellere mare cū seruis salo
δότας ἐλαύνειν θάλασσαν μετὰ τῶν παίδων σολο-
monis. & venerūt in sophira: & sūpserūt inde qua
μῶντος. καὶ ἦλθον εἰς σωφειρά, καὶ ἔλαβον ἐκεῖθεν τε-
dringēta & viginti talenta auri: & detulerūt
τρακόσια καὶ εἴκοσι τάλαντα χρυσίου, καὶ ἤνεγκαν
regi salomoni.
τῷ βασιλεῖ σολομῶντι. Ca. 10.

A 2. Pa. 9. a. Math. 12. d Luce. 11. d.

ET regina saba audiuit nomē salo
Καὶ βασίλισσα σαβὰ ἤκουσε τὸ ὄνομα σολο-
monis & nomē dñi: & venit vt ten
μῶντος καὶ τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ ἦλθε τοῦ πειρά-
taret eū in enigmatib'. & venit in hierusalem in
σαι αὐτὸν ἐν αἰνίγμασι. καὶ ἦλθεν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν
potētia graui nimis. & cameli portātes aro
δυνάμει βαρείᾳ σφόδρα. καὶ κάμηλοι αἴρουσαι ἀρώ-
mata & aurū multū nimis: & lapidē pciosū
ματα καὶ χρυσίον πολὺν σφόδρα, καὶ λίθον τίμιον
multū. & venit ad regem salomonē. &
πολύν. καὶ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα σολομῶντα. καὶ
locutus est ei vniuersa que erāt in corde suo.
ἐλάλησεν αὐτῷ πάντα ὅσα ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.
& nunciauit ei salomon omnia verba
καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῇ σολομὼν πάντας τοὺς λόγους
eius: nō fuit sermo neglectus a re
αὐτῆς, οὐκ ἦν λόγος παρεωραμένος ὑπὸ τοῦ βασι-
ge quē nō nunciauit ei. & vidit regina
λέως ὃν οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτῇ. καὶ εἶδε βασίλισσα
saba oēm sapiētiā salomonis: & domum quā edificauerat: & cibos salomonis: &
σαβὰ πᾶσαν τὴν φρόνησιν σολομῶντος, καὶ τὸν οἶ-
κον ὃν ᾠκοδόμησε, καὶ τὰ βρώματα σολομῶντος, καὶ
cathedrā seruorū eius: & assistētiā
τὴν καθέδραν παίδων αὐτοῦ, καὶ τὴν παράστασιν
ministrorū ei': & vestem eorū: &
τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν, καὶ
pincernas eius: & holocaustū eius
τοὺς οἰνοχόους αὐτοῦ, καὶ τὴν ὁλοκαύτωσιν αὐτοῦ
qd offerebat in domo dñi: & extra se facta est. &
ἣν ἀνέφερεν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐξ ἑαυτῆς ἐγένετο. καὶ
dixit ad regem salomonē: verus sermo quē
εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα σολομῶντα, ἀληθινὸς ὁ λόγος ὃν
audiui in terra mea de sermōe tuo & de
ἤκουσα ἐν τῇ γῇ μου περὶ τοῦ λόγου σου καὶ περὶ τῆς
sapiētia tua: & nō credidi eis q dixerūt mihi:
φρονήσεώς σου, καὶ οὐκ ἐπίστευσα τοῖς εἰρηκόσι μοι,
donec veni & viderūt oculi mei: &
ἕως οὗ παρεγενόμην καὶ ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί μου, καὶ
ecce nō est hm medietatē sicut annūciauerūt mihi: addidisti
ἰδοὺ οὐκ ἔστι κατὰ τὸ ἥμισυ καθὼς ἀπήγγειλάν μοι, προ-
didisti sapiaz & bona sup oēm famā quā audiui
στέθεικας σοφίαν καὶ ἀγαθὰ ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἀκοὴν ἣν ἤκουσα
in terra mea. beate mulieres tue: & beati
ἐν τῇ γῇ μου. μακάριαι αἱ γυναῖκές σου, καὶ μακάριοι
serui tui illi qui stant corā te semper:
οἱ παῖδές σου οὗτοι οἱ παρεστηκότες ἐνώπιόν σου διὰ
q audiūt sapiētiā tuā.
παντός, οἱ ἀκούοντες τὴν φρόνησίν σου.

tribus vicibus p annos singulos holocausta & pacificas victimas super altare qd edificauerat dño: & adolebat thymiama corā dño. Perfectūq; ē templū. Classē quoq; fecit rex salomō in asiongaber q̄ est iuxta haylam in littore maris rubri in terra idumee. Misitq; hiram in classe illa seruos suos viros nauticos & gnaros maris cum seruis salomonis. Qui cū venissent in ophir sumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum detulerunt ad regem salomonem. 10.

SEd & regina saba audita fama salomonis in nomine dñi venit tēptare eum in enigmatibus. Et īgressa ierusalē mlto cū comitatu & diuitiis: camelis portantibus aromata: & aurū infinitū nimis: & gēmas pciosas: vēit ad regē salomonē: & locuta est ei vniuersa q̄ hēbat in corde suo. Et docuit eam salomō oīa verba q̄ proposuit. Non fuit sermo qui regem posset latere & non rnderet ei. Vidēs autē regina saba oēm sapiētiā salomōis & domum quam edificauerat & cibos mēse eius & habitacula seruorū & ordīes ministrantiū: vestesq; eorū: & pīcernas & holocausta q̄ offerebat ī domo dñi: nō habebat vltra spūm: dixitq; ad regē. Verus ē sermo quem audiui in terra mea super sermonib' tuis & sup sapiētia tua: & nō credebam narrātibus mihi: donec ipsa veni & vidi oculis meis: & pbaui q media pars mihi nūciata nō fuerit. Maior est sapiētia & opera tua q̄ rumor quē audiui. Beati viri tui & beati serui tui hi qui stāt corā te semper: & audiunt sapientiam tuam.

שלש פעמים בשנה עלות ושלמים
על המזבח אשר בנה ליהוה
והקטיר אתו אשר לפני יהוה
ושלם את הבית: ואני עשה המלך
שלמה בעציון גבר אשר את אילות
על שפת ים סוף בארץ אדום:
וישלח חירם באני את עבדיו
אנשי אניות ידעי הים עם
עבדי שלמה: ויבאו אופירה
ויקחו משם זהב ארבע מאות
ועשרים ככר ויבאו אל המלך
שלמה: ומלכת שבא Cap. x.
שמעת את שמע שלמה לשם
יהוה ותבא לנסתו בחידות:
ותבא ירושלמה בחיל כבד
מאד גמלים נשאים בשמים
וזהב רב מאד ואבן יקרה ותבא
אל שלמה ותדבר אליו את כל
אשר היה עם לבבה: ויגד לה
שלמה את כל דבריה לא היה
דבר נעלם מן המלך אשר לא
הגיד לה: ותרא מלכת שבא את
כל חכמת שלמה והבית אשר
בנה: ומאכל שלחנו ומושב
עבדיו ומעמד משרתו ומלבשיהם
ומשקיו ועלתו אשר יעלה בית
יהוה ולא היה בה עוד רוח: ותאמר
אל המלך אמת היה הדבר אשר
שמעתי בארצי על דבריך ועל
חכמתך: ולא האמנתי לדברים
עד אשר באתי ותראינה עיני
והנה לא הגד לי החצי הוספת
חכמה וטוב אל השמועה אשר
שמעתי: אשרי אנשיך אשרי
עבדיך אלה העמדים לפניך
תמיד השמעים את חכמתך:

עלה · זבח קטר · פנה · אנה · שפה · שלח · בוא · לקח רבע · מאה בוא · בוא נסה · חוד · דבר · נגד · עלם · ראה · אכל ישב · עמד שרת · לבש שקה · עלה · אמר · אמן · בוא ראה · נגד חצה · יסף שמע · פנה · תמד

יהי יהוה אלהיך ברוך אשר | היה ברך
חפץ בך לתתך על כסא ישראל | נתן
באהבת יהוה את ישראל לעלם
וישימך למלך לעשות משפט | שום עשה שפט
וצדקה: ויתן למלך מאה ועשרים | נתן
ככר זהב ובשמים הרבה מאד | רבה
ואבן יקרה לא בא כבשם ההוא | בוא
עוד לרב אשר נתנה מלכת | רבב
שבא למלך שלמה: וגם אני | אנה
חירם אשר נשא זהב מאופיר
הביא מאפיר עצי אלמגים | בוא
הרבה מאד ואבן יקרה: ויעש
המלך את עצי האלמגים מסעד | סעד
לבית יהוה ולבית המלך וכנרות
ונבלים לשרים לא בא כן עצי | שיר בוא
אלמגים ולא נראה עד היום | ראה
הזה: והמלך שלמה נתן למלכת
שבא את כל חפצה אשר
שאלה מלבד אשר נתן לה
כיד המלך שלמה ותפן ותלך | פנה
לארצה היא ועבדיה: ויהי משקל | היה שקל
הזהב אשר בא לשלמה בשנה
אחת שש מאות ששים ושש
ככר זהב: לבד מאנשי התרים | תור
ומסחר הרכלים וכל מלכי | סחר
הערב ופחות הארץ: ויעש המלך | פחה עשה
שלמה מאתים צנה זהב שחוט | מאה צנן
שש מאות זהב יעלה על | שחט עלה
הצנה האחת: ושלש מאות
מגנים זהב שחוט שלשת
מנים זהב יעלה על המגן האחת | מנה
ויתנם המלך בית יער הלבנון: | נתן
ויעש המלך כסא שן גדול | גדל
ויצפהו זהב מופז: שש מעלות | צפה פזז
לכסה וראש עגל לכסה מאחריו | עלה עגל
וידת מזה ומזה אל מקום | קום

Sit dñs deus tuus benedictus cui complacuisti: & posuit te super thronum israel: eo ꝙ dilexerit dominus israel in sempiternū & cōstituit te regem vt faceres iudicium & iusticiā. Dedit ergo regi centum viginti talenta auri: & aromata multa nimis & gēmas p̄ciosas. Nō sunt allata vltra aromata tam multa q̄̃ ea q̄ dedit regina saba regi salomōi. Sed & classis hirā q̄ portabat aurū de ophir attulit ex ophir ligna tina multa nimis & gēmas p̄ciosas. Fecitq; rex de lignis tinis fulcra domus dñi & domꝰ regie & citharas lyrasq; cātoribus. Nō sunt allata huiuscemodi ligna tina neq; visa vsq; in presentē diem. Rex autem salomō dedit regine saba omnia que voluit & petiuit ab eo: exceptis his q̄ vltro obtulerat ei munere regio. Que reuersa est & abiit in terrā suā cū seruis suis. Erat autem pondus auri q̄d offerebatur salomoni per annos singulos sexcentorum sexaginta sex talētoꝝ auri: excepto eo ꝙ offerebāt viri qui sup vectigalia erāt & negociatores: vniuersiq; scruta vendētes: & oēs reges arabie duces q; terre. Fecit quoq; rex salomō ducēta scuta d̄ auro p̄urissimo. Sexcētos auri siclos dedit ī laminas scuti vnius: & trecentas peltas ex auro ꝓbato. Trecenteq; mine auri vnam peltā vestiebant. Posuitq; eas rex in domo saltus libani. Fecit etiā rex salomon thronū de ebore grādē & vestiuit eū auro fului nimis: q habebat sex gradus. Et summitas throni rotūda erat ī parte posteriori: & due manꝰ hic atq; inde tenētes

sit dñs deus benedictus: q̄ voluit in te
γένοιτο κύριος ὁ θεός εὐλογημένος, ὅς ἠθέλησεν ἐν σοὶ
dare te sup thronū israel eo ꝙ dilexerit dñs
δοῦναί σε ἐπὶ θρόνου ἰσραὴλ διὰ τὸ ἀγαπᾶν κύριον
israel vt firmaret eū in sēpiternū: τ cōstituit te in regem sup eos: vt facias iudiciū in
τὸν ἰσραὴλ τοῦ στῆσαι αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἔθετό σε εἰς βασιλέα ἐπ᾽ αὐτούς, τοῦ ποιεῖν κρίμα ἐν
iusticia τ in iudicijs eius. τ dedit salomoni centū τ viginti talentā auri τ
δικαιοσύνῃ καὶ ἐν κρίμασιν αὐτοῦ. καὶ ἔδωκε τῷ σολομῶντι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τάλαντα χρυσοῦ καὶ
aromata multa nimis. τ lapidē p̄ciosū multū.
ἀρώματα πολλὰ σφόδρα. καὶ λίθον τίμιον πολύν.
nō fuerūt allata s; aromata illa vltra in multitudinē q̄ dedit regina saba regi salomoni.
οὐκ ἐληλύθει κατὰ τὰ ἀρώματα ἐκεῖνα ἔτι εἰς πλῆθος ἃ ἔδωκε βασίλισσα σαβὰ τῷ βασιλεῖ σολομῶντι.
τ nauis chiram portans aurum de sophir attulit ligna multa nimis dolata: τ
καὶ ἡ ναῦς χειρὰμ ἡ αἴρουσα τὸ χρυσίον ἐκ σωφεὶρ ἤνεγκε ξύλα πολλὰ σφόδρα πελεκητά, καὶ
lapidē p̄ciosū multū. τ fecit rex ligna dolata fulcra domus dñi
λίθον τίμιον πολύν. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς τὰ ξύλα τὰ πελεκητὰ ὑποστηρίγματα τοῦ οἴκου κυρίου
τ domus regis. τ citharas τ lyras cātoribꝰ. nō sunt allata huiuscemōi ligna dolata: neq;
καὶ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ ναύλας καὶ κινύρας τοῖς ᾠδοῖς. οὐκ ἐληλύθει τοιαῦτα ξύλα πελεκητά, οὐδὲ
visa sūt vsq; vltra vsq; ī diem hunc. τ rex
ὤφθη που ἔτι ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ὁ βασι-
salomon dedit regine saba omnia
λεὺς σολομὼν ἔδωκε τῇ βασιλίσσῃ σαβὰ πάντα
quecūq; voluit: q̄cūq; petijt: abs; omnibꝰ q̄ dedit ei per manū regis salomonis. τ
ὅσα ἠθέλησεν, ὅσα ᾐτήσατο, ἐκτὸς πάντων ὧν ἔδωκεν αὐτῇ διὰ χειρὸς τοῦ βασιλέως σολομῶντος. καὶ
reuersus est τ abijt in terrā suā ipsa τ serui sui. τ erat pōdus auri
ἀπεστράφη καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς αὐτὴ καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς. καὶ ἦν ὁ σταθμὸς τοῦ χρυσίου τοῦ
q̄d afferebat salomoni in anno vno sexcenta sexaginta τ sex talēta auri: absq; tributis
ἐληλυθότος σολομῶντι ἐν ἐνιαυτῷ ἑνὶ ἑξακόσια ἑξήκοντα καὶ ἓξ τάλαντα χρυσίου, χωρὶς τῶν φόρων τῶν
subditorum τ mercatorū q̄ negociabantur: τ omniū regū q̄ erāt in vlterio-
ὑποτεταγμένων καὶ τῶν ἐμπόρων τῶν ἐμπορευομένων, καὶ πάντων τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῷ πέ-
ri pte: τ satrapaꝝ terre. τ fecit rex salomon ducētas lāceas aureas ductiles.
ραν, καὶ τῶν σατραπῶν τῆς γῆς. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν διακόσια δόρατα χρυσᾶ ἐλατά.
sexcēti aurei inerāt sup lāceā vnā. τ fecit trecenta scuta aurea ductilia: tres
ἑξακόσιοι χρυσοῖ ἐπῆσαν ἐπὶ τὸ δόρυ τὸ ἕν. καὶ ἐποίησε τριακοσίους θυρεοὺς χρυσοῦς ἐλατούς, τρεῖς
mine auri inerāt sup scutū vnū. τ dedit ea in domū saltus libani. τ fecit rex thronū eburneū grādē: τ deaurauit eū auro probato. sex gradus
μναῖ χρυσίου ἐπῆσαν ἐπὶ τὸν θυρεὸν τὸν ἕνα. καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς οἶκον δρυμοῦ τοῦ λιβάνου. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς θρόνον ἐλεφάντινον μέγαν, καὶ περιεχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ δοκίμῳ. ἓξ ἀναβαθμοὶ τῷ
throno. τ eminētia vitulorū a posterioribꝰ eius throno: τ manus hinc τ hinc sup locū
θρόνῳ. καὶ προτομαὶ μόσχων ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτοῦ τῷ θρόνῳ, καὶ χεῖρες ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τοῦ τόπου

sedis: τ duo leones stātes iuxta manus: τ duodecim leones stātes sup sex gradus hinc τ hinc. nō factū est sic in vniuerso regno. τ oīa vasa q̄ a salomone facta fuerūt aurea: τ lauacra aurea: τ vniuersa vasa domus saltus libani auro inclusa. τ nō erat argētū: qꝛ nō erat argentū reputatū p̄cio in diebus salomonis: qꝛ nauis tharsis regi salomoni per mare cū seruis chiram per tres annos veniebat regi salomoni nauis de tharsis auri τ argenti τ lapidū torno elaboratorū τ dolatorū.

τῆς καθέδρας, καὶ δύο λέοντες ἑστηκότες παρὰ τὰς χεῖρας, καὶ δώδεκα λέοντες ἑστῶτες ἐπὶ τῶν ἓξ ἀναβαθμῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν. οὐκ ἐγένετο οὕτως ἐν πάσῃ βασιλείᾳ. καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ὑπὸ τοῦ σολομῶντος γεγονότα χρυσᾶ, καὶ λουτῆρες χρυσοῖ, καὶ πάντα τὰ σκεύη οἴκου δρυμοῦ τοῦ λιβάνου χρυσίῳ συγκεκλεισμένα. καὶ οὐκ ἦν ἀργύριον, ὅτι οὐκ ἦν τὸ ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις σολομῶντος, ὅτι ναῦς θαρσεὶς τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ἐπὶ τῆς θαλάσσης μετὰ τῶν παίδων χειρὰμ διὰ τριῶν ἐτῶν ἤρχετο τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ναῦς ἐκ θαρσεὶς χρυσίου καὶ ἀργυρίου καὶ λίθων τορευτῶν καὶ πελεκητῶν.

τ magnificatꝰ ē salomon sup oēs reges terre diuitijs τ sapiā. τ omnes reges terre q̄rebāt vultum salomonis vt audirēt prudentiā eius: quā dederat dñs in corde eius. τ ipsi deferebāt vnusq̄sq; munera sua: vasa argētea τ vasa aurea τ vestem τ aromata τ stacti τ equos τ mulos sin gulis annis. τ cōgregauit salomon currus τ eqtes: τ erāt ei mille τ quadringēti currus: τ duodecim milia equitū. τ posuit eos in ciuitatibꝰ curruum τ cum rege in hierusalem. τ dedit rex salomon argētū in hierusalē vt lapides: τ cedros dedit q̄si sicomoros q̄ in cāpestribꝰ in multitudine. τ egressus equorū salomonis de egypto τ de ecue: negociatores regis accipiebāt de ecue in permutatiōe. τ ascēdebat egressus de egypto currus pro sexcētis argenti: τ equus pro centū τ quinquaginta argenti. τ sic cūctis regibus chettim τ regibus syrie per manū eorum egrediebātur.

καὶ ἐμεγαλύνθη σολομὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς πλούτῳ καὶ φρονήσει. καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν τὸ πρόσωπον σολομῶντος τοῦ ἀκούειν τῆς φρονήσεως αὐτοῦ, ἧς ἔδωκε κύριος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. καὶ αὐτοὶ ἔφερον ἕκαστος τὰ δῶρα αὐτοῦ, σκεύη ἀργυρᾶ καὶ σκεύη χρυσᾶ καὶ ἱματισμὸν καὶ ἀρώματα καὶ στακτὴν καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους τὸ κατ᾽ ἐνιαυτὸν εἰς ἐνιαυτόν. καὶ συνήγαγε σολομὼν ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ ἦσαν αὐτῷ χίλια καὶ τετρακόσια ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων. καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ἁρμάτων καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τὸ ἀργύριον ἐν ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους, καὶ τὰς κέδρους ἔδωκεν ὡς τὰς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πεδινῇ εἰς πλῆθος. καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων σολομῶντος ἐξ αἰγύπτου καὶ ἐξ ἐκουέ, οἱ ἔμποροι τοῦ βασιλέως ἐλάμβανον ἐξ ἐκουὲ ἐν ἀλλάγματι. καὶ ἀνέβαινεν ἡ ἔξοδος ἐξ αἰγύπτου ἅρμα ἀνθ᾽ ἑξακοσίων ἀργυρίου, καὶ ἵππος ἀντὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ἀργυρίου. καὶ οὕτως πᾶσι τοῖς βασιλεῦσι χεττιεὶμ καὶ τοῖς βασιλεῦσι συρίας διὰ χειρὸς αὐτῶν ἐξεπορεύοντο.

Ca.11.

A | 1.Pa.9.a. Math.12.d Luce.11.d.

Et rex salomon erat amator mulierū: τ duxit mulieres alienigenas: τ filiam pharaōis: τ moabitidas:
Καὶ ὁ βασιλεὺς σολομὼν ἦν φιλογύναιος, καὶ ἔλαβε γυναῖκας ἀλλοτρίας, καὶ τὴν θυγατέρα φαραώ, καὶ μωαβίτιδας,

sedile: & duo leōes stabant iuxta manꝰ singulas: & duodecim leunculi stantes super sex gradus hinc atq; inde. Nō est factum tale opꝰ ī vniuersis regnis. Sed & oīa vasa de qbus potabat rex salomō erāt aurea & vniuersa supellex domus saltus libani de auro purissimo. Nō erat argentū nec alicuiꝰ p̄cii putabatur in diebus salomonis: quia classis regis p mare cum classe hiram semel per tres annos ibat in tharsis deferēs inde aurum & argentum & dentes elephantorū: & simias & pauos. Magnificatus ē ergo rex salomō sup oēs reges terre diuitiis & sapientia. Et vniuersa terra desiderabat vultū salomonis vt audiret sapientiam eius quam dederat deus in corde eius. Et singuli deferebant ei mūera: vasa argētea & aurea: vestes & arma bellica: aromata quoq; & equos & mulos per ānos singulos. Cōgregauitq; salomō currus & eqtes: & fcti sūt ei mille quadringenti currus: & duodeci milia eqtū: & disposuit eos p ciuitates munitas & cum rege in ierusalē. Fecitq; vt tanta eēt abūdātia argēti in ierusalē quanta & lapidum: & cedrorū ꝓbuit multitudinē q̄si sicomoros q̄ nascūtur in cāpestribꝰ. Et educebātur equi salomoni de egypto & de choa. Negociatores ei regis emebāt de choa & statuto p̄cio pducebāt. Egrediebatur aūt quadriga ex egypto sexcentis siclis argenti: & equus centū qnq̄ginta. atq; in hūc modū cūcti reges etheorū & syrie equos venūdabāt. 11.

Rex autem salomō adamauit mulieres alienigenas multas. Filiā quoq; pharaonis & moabitidas

ישב: השבת ושנים אריות עמדים | ישב שנה ארה
אצל הידות: ושנים עשר אריים
עמדים שם על שש המעלות מזה
ומזה לא נעשה כן לכל ממלכות: | מלך
וכל כלי משקה המלך שלמה | כלה שקה
זהב וכל כלי בית יער הלבנון
זהב סגור אין כסף לא נחשב | סגר חשב
בימי שלמה למאומה: כי אני | יום מאם
תרשיש למלך בים עם אני | אנה
חירם אחת לשלש שנים תבוא | שנה בוא
אני תרשיש נשאת זהב וכסף
שנהבים וקפים ותכיים: ויגדל | קוף תכה גדל
המלך שלמה מכל מלכי הארץ
לעשר ולחכמה: וכל הארץ
מבקשים את פני שלמה לשמע | בקש פנה
את חכמתו אשר נתן אלהים
בלבו: והמה מביאים איש מנחתו | בוא
כלי כסף וכלי זהב ושלמות ונשק | כלה
ובשמים סוסים ופרדים דבר
שנה בשנה: ויאסף שלמה רכב | אסף
ופרשים ויהי לו אלף וארבע | היה רבע
מאות רכב ושנים עשר אלף | שנה
פרשים וינחם בערי הרכב ועם | נחה עיר
המלך בירושלם: ויתן המלך את | נתן
הכסף בירושלם כאבנים ואת
הארזים נתן כשקמים אשר
בשפלה לרב: ומוצא הסוסים | יצא
אשר לשלמה ממצרים ומקוה | קוה
סחרי המלך יקחו מקוה | לקח
במחיר: ותעלה ותצא מרכבה | מחר עלה
ממצרים בשש מאות כסף | רבב
וסוס בחמשים ומאה וכן לכל | מאה
מלכי החתים ולמלכי ארם
בידם יצאו: והמלך

Cap.xi.

שלמה אהב נשים נכריות | נשה
רבות ואת בת פרעה מואביות | רבב

עמניות אדמית צדנית חתית:
מן הגוים אשר אמר יהוה אל
בני ישראל לא תבאו בהם והם
לא יבאו בכם אכן יטו את
לבבכם אחרי אלהיהם בהם
דבק שלמה לאהבה: ויהי לו
נשים שרות שבע מאות
ופלגשים שלש מאות ויטו
נשיו את לבו: ויהי לעת זקנת
שלמה נשיו הטו את לבבו
אחרי אלהים אחרים ולא היה
לבבו שלם עם יהוה אלהיו כלבב
דויד אביו: וילך שלמה אחרי
עשתרת אלהי צדנים ואחרי
מלכם שקץ עמנים: ויעש
שלמה הרע בעיני יהוה ולא
מלא אחרי יהוה כדוד אביו:
אז יבנה שלמה במה לכמוש
שקץ מואב בהר אשר על פני
ירושלם ולמלך שקץ בני עמון:
וכן עשה לכל נשיו הנכריות
מקטירות ומזבחות לאלהיהן:
ויתאנף יהוה בשלמה כי נטה
לבבו מעם יהוה אלהי ישראל
הנראה אליו פעמים: וצוה אליו
על הדבר הזה לבלתי לכת אחרי
אלהים אחרים ולא שמר את
אשר צוה יהוה: ויאמר יהוה
לשלמה יען אשר היתה זאת
עמך ולא שמרת בריתי וחקתי
אשר צויתי עליך קרע אקרע את
הממלכה מעליך ונתתיה לעבדך:
אך בימיך לא אעשנה
למען דוד אביך מיד בנך
אקרענה: רק את כל הממלכה
לא אקרע שבט אחד אתן
לבנך למען דוד עבדי ולמען

&ammonitidas: idumeas & sydonias & cetheas: de gentibus sup quibus dixit dominus filiis israel. Nō ingrediemini ad eas: neqȝ de illis ingredietur ad vr̃as. Certissime enim auertent corda vr̃a: vt sequamini deos earū. His itaqȝ copulatus est salomon ardentissimo amore. Fuerūtqȝ ei vxores q̃si regine septingente: & concubine trecente. Et auerterunt mulieres cor eius. Cūqȝ iam esset senex deprauatū est cor eius per mulieres: vt sequeretur deos alienos: nec erat cor eius pfectū cū domino deo suo: sicut cor dauid patris eius. Sed colebat salomon astherthen deam sidoniorum: & moloch idolū ammonitarum. Fecitqȝ salomon qđ nō placuerat coram dn̄o: & non adipleuit vt sequeretur dn̄m: sicut dđ pr̄ eius. Tūc edificauit salomō phanum chamos idolo moab in monte qui est cōtra ierusalem: & moloch idolo filiorū ammon. Atqȝ in hūc modū fecit vniuersis vxoribus suis alienigenis que adolebant thura & immolabant diis suis. Igitur iratus est dn̄s salomōi q̄ auersa eēt mēs eius a domino deo israel q apparuerat ei secundo & preceperat de verbo hoc ne seq̄retur deos alienos: & nō custodiuit q̄ mādauit ei dn̄s. Dixit itaqȝ dominus salomoni. Quia habuisti hoc apud te & nō custodisti pactū meū & precepta mea que mandaui tibi: dirumpens scindam regnum tuum & dabo illud seruo tuo: verūtamē in diebus tuis non faciam propter dauid patrem tuum. De manu filii tui scindam illud: nec totum regnum auferam: sed tribū vnā dabo filio tuo propter dauid seruum meum &

τ ammonitidas: τ idumeas: τ sidonias: τ
καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, καὶ σιδωνίας, καὶ
chetteas: de gētibus quas negauit dn̄s filiis
χετταίας, ἐκ τῶν ἐθνῶν ὧν ἀπεῖπε κύριος τοῖς υἱοῖς
israel dicēs: nō ingrediemini ad eos: τ ipsi
ἰσραὴλ λέγων, οὐκ εἰσελεύσεσθε εἰς αὐτούς, καὶ αὐτοὶ
nō ingredietur ad vos: ne inclinēt cor-
οὐκ εἰσελεύσονται εἰς ὑμᾶς, ἵνα μὴ ἐκκλίνωσι τὰς καρ-
da vr̃a post idola eoꝝ: ad hos copu-
δίας ὑμῶν ὀπίσω τῶν εἰδώλων αὐτῶν, εἰς αὐτοὺς ἐκολ-
latus est salomō vt amaret. τ fuerūt ei vxo-
λήθη σολομὼν τοῦ ἀγαπῆσαι. καὶ ἦσαν αὐτῷ γυναῖ-
res imperātes septingēte: τ cōcubine trecente.
κες ἄρχουσαι ἑπτακόσιαι, καὶ παλλακαὶ τριακόσιαι.
τ auerterūt mulieres eius cor eius.
καὶ ἔκλινον αἱ γυναῖκες αὐτοῦ τὴν καρδίαν αὐτοῦ.
τ factū est in tēpore senectutis salomonis mulieres
καὶ ἐγένετο ἐν καιρῷ γήρους σολομῶντος αἱ γυναῖκες
eius auerterūt cor eius post deos alie-
αὐτοῦ ἐξέκλιναν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὀπίσω θεῶν ἑτέ-
nos: τ nō erat cor eius perfectū cū
ρων, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ τελεία μετὰ τοῦ
dn̄o deo suo: sicut cor dauid
κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἡ καρδία δαυὶδ τοῦ
patris sui. τ abiit salomon post astar-
πρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη σολομὼν ὀπίσω τῆς ἀστάρ-
tes deē sidonioꝝ: τ post melchom abominationē
της θεοῦ σιδωνίων, καὶ ὀπίσω μελχὼμ βδελύγματος
ammon. τ fecit salomon malū corā do-
ἀμμών. καὶ ἐποίησε σολομὼν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυ-
mino: τ nō est secutus dn̄m vt dauid pa-
ρίου, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ὀπίσω κυρίου ὡς δαυὶδ ὁ πα-
ter eius. tūc edificauit salomon excelsum cha-
τὴρ αὐτοῦ. τότε ᾠκοδόμησε σολομὼν ὑψηλὸν τῷ χα-
mos idolo moab in mōte qui cōtra faciē
μὼς εἰδώλῳ μωὰβ ἐν τῷ ὄρει τῷ κατὰ πρόσωπον
hierusalem: τ melchom idolo filioꝝ ammō.
ἱερουσαλήμ, καὶ τῷ μελχὼμ εἰδώλῳ υἱῶν ἀμμών.
τ sic fecit vniuersis vxoribus suis
καὶ οὕτως ἐποίησε πάσαις ταῖς γυναιξὶν αὐτοῦ ταῖς
alienigenis: adolebāt thura τ imolabāt idolis suis: τ
ἀλλοτρίαις, ἐθυμίων καὶ ἔθυον τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ
iratꝰ est dn̄s cōtra salomonē: q̄ auersū eēt cor
ὠργίσθη κύριος ἐπὶ σολομῶντι, ὅτι ἐξέκλινεν ἡ καρδία
eius a dn̄o deo israel q̄ apparuerat ei
αὐτοῦ ἀπὸ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ
bis: τ preceperat ei de verbo hoc:
δίς, καὶ ἐντειλαμένου αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ λόγου τούτου,
omnino ne sequeretur deos alienos. τ
τὸ παράπαν μὴ πορευθῆναι ὀπίσω θεῶν ἑτέρων. καὶ
nō custodiuit q̄ mādauit ei dn̄s. τ dixit
οὐκ ἐφύλαξεν ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. καὶ εἶπε
dn̄s ad salomonē: quia facta sūt hec te-
κύριος πρὸς σολομῶντα, ἀνθ᾽ ὧν ἐγένετο ταῦτα μετὰ
cum: τ nō custodisti precepta mea τ mā-
σοῦ, καὶ οὐκ ἐφύλαξας τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ προ-
data mea q̄ mādaui tibi: dirūpēs scin-
στάγματά μου ἃ ἐνετειλάμην σοι, διαρρήσσων διαρρή-
dam regnū tuū de manu tua: τ dabo
ξω τὴν βασιλείαν σου ἐκ χειρός σου, καὶ δώσω
illud seruo tuo. verūtā in diebus tuis
αὐτὴν τῷ δούλῳ σου. πλὴν ἐν ταῖς ἡμέραις σου
nō faciā hec pp̄ dauid patrē tuū: de
οὐ ποιήσω ταῦτα διὰ δαυὶδ τὸν πατέρα σου, ἐκ
manu filii tui capiā illud: sed totū
χειρὸς τοῦ υἱοῦ σου λήψομαι αὐτήν, πλὴν ὅλην τὴν
regnū nō capiā: sceptrū vnū dabo filio
βασιλείαν οὐ μὴ λάβω, σκῆπτρον ἓν δώσω τῷ υἱῷ
tuo pp̄ dauid seruū tuū: τ pp̄
σου διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, καὶ διὰ

Exo.3.b. — Cant.6.c. — Israe. — B — C

hierusalem ciuitatē: quā elegi. τ suscitauit domi-
ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν, ἣν ἐξελεξάμην. καὶ ἤγειρε κύρι-
nus aduersariū salomoni adar idumeū de
ος σατὰν τῷ σολομῶντι τὸν ἀδὰρ τὸν ἰδουμαῖον ἐκ τοῦ
semine regni in idumea. τ factū
σπέρματος τῆς βασιλείας ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ. καὶ ἐγένε-
est cū disperderet dauid edom cū iret
το ἐν τῷ ἐξολοθρεύειν δαυὶδ τὸν ἐδὼμ ἐν τῷ πορευθῆ-
ioab princeps militie ad sepeliēdū inter-
ναι ἰωὰβ τὸν ἄρχοντα τῆς στρατιᾶς θάπτειν τοὺς τραυ-
fectos: τ occiderūt oīe masculinū in idumea: q: sex mē-
ματίας, καὶ ἔκοψαν πᾶν ἀρσενικὸν ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ, ὅτι ἑξά-
sibus moratꝰ est ibi ioab τ oīs israel donec in-
μηνον ἐνεκάθητο ἐκεῖ ἰωὰβ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἕως οὗ ἐξω-
teremit oīe masculinū de idumea. τ fu-
λόθρευσε πᾶν ἀρσενικὸν ἐκ τῆς ἰδουμαίας. καὶ ἀπέ-
git adar ipse τ viri idumei serui
δρα ἀδὰρ αὐτὸς καὶ ἄνδρες ἰδουμαῖοι δοῦλοι
seruoꝝ patris eius cum eo: τ in-
τῶν παίδων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ εἰ-
gressus ē in egyptū. τ adar puer paruus: τ sur-
σῆλθεν εἰς αἴγυπτον. καὶ ἀδὰρ παιδάριον μικρόν, καὶ ἀνί-
gunt de madiā τ veniūt in pharan: τ capiūt
στανται ἐκ μαδιὰμ καὶ ἔρχονται εἰς φαράν, καὶ λαμβάνου-
viros secum: τ veniūt ad pharaonē re-
σιν ἄνδρας μεθ᾽ ἑαυτῶν, καὶ ἔρχονται πρὸς φαραὼ βα-
gem egypti. τ ingressus est adar ad pharaonē: τ
σιλέα αἰγύπτου. καὶ εἰσῆλθεν ἀδὰρ πρὸς φαραώ, καὶ
dedit ei pharaō domū: τ panes cōstituit ei:
ἔδωκεν αὐτῷ φαραὼ οἶκον, καὶ ἄρτους διέταξεν αὐτῷ,
τ terrā dedit ei. τ inuenit adar grām corā
καὶ γῆν ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ εὗρεν ἀδὰρ χάριν ἐναντίον
pharaōe valde: τ dedit ei vxorē soro-
φαραὼ σφόδρα, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ γυναῖκα τὴν ἀδελ-
rem vxoris sue: germanā thechephenes
φὴν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, τὴν ἀδελφὴν θεχεμεινὴς τὴν
maiorē. τ peperit ei soror thechephenes adar
μείζω. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ θεχεμεινὴς τῷ ἀδὰρ
ganibath filiū suū. τ nutriuit eū thechephenes
τὸν γανηβὰθ υἱὸν αὐτῆς. καὶ ἐξέθρεψεν αὐτὸν θεχεμεινὴς
in medio domus pharaōis. τ erat ganibath in domo
ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου φαραώ. καὶ ἦν γανηβὰθ ἐν τῷ οἴκῳ
pharaōis in medio filioꝝ pharaōis. τ adar audiuit
φαραὼ ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν φαραώ. καὶ ἀδὰρ ἤκουσεν
in egypto q̄ dormiuit dauid cum patri-
ἐν αἰγύπτῳ ὅτι κεκοίμηται δαυὶδ μετὰ τῶν πατέ-
bus suis: τ q̄ mortuꝰ est ioab pnceps mi-
ρων αὐτοῦ, καὶ ὅτι τέθνηκεν ἰωὰβ ὁ ἄρχων τῆς στρα-
litie: τ dixit adar ad pharaōe: dimitte me
τιᾶς, καὶ εἶπεν ἀδὰρ πρὸς φαραώ, ἐξαπόστειλόν με
τ reuertar in terrā meā. τ dixit pharao
καὶ ἀναστρέψω εἰς τὴν γῆν μου. καὶ εἶπε φαραὼ τῷ
adar: quare tu indiges mecū: q: ecce tu que-
ἀδάρ, τίνι σὺ ἐλαττονῇ μετ᾽ ἐμοῦ, ὅτι ἰδοὺ σὺ ζη-
ris ire ad terrā tuā? τ dixit ei
τεῖς ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν σου; καὶ εἶπεν αὐτῷ
adar: minime: q: dimittens mittes me.
ἀδάρ, μηδαμῶς, ὅτι ἐξαποστέλλων ἐξαποστελεῖς με.
τ suscitauit deꝰ aduersariū ei razon filiū eliada:
καὶ ἤγειρε θεὸς σατὰν αὐτῷ τὸν ῥαζὼν υἱὸν ἐλιαδά,
qui fugerat ab adarezer rege soba dn̄o suo.
ὃς ἔφυγεν ἀπὸ ἀδαρεζὲρ βασιλέως σουβὰ κυρίου αὐ-
τ cōgregati sūt cōtra eū viri: τ erat
τοῦ. καὶ συνηθροίσθησαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἄνδρες, καὶ ἦν
pnceps agminū: τ cepit dama-
ἄρχων συστρεμμάτων, καὶ προκατελάβετο τὴν δαμα-
scū: τ habitauit in ea τ regnauit in da-
σκόν, καὶ ἐκάθισεν ἐν αὐτῇ καὶ ἐβασίλευσεν ἐν δα-
masco. τ erat aduersariꝰ israel cūctis die-
μασκῷ. καὶ ἦν σατὰν τῷ ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέ-
bus salomonis. hoc malū
ρας σολομῶντος. αὕτη ἡ κακία

D — Deū.32.d. — E

ierusalē quā elegi. Suscitauit autem dominus aduersarium salomoni adad idumeū de semine regio: qui erat in edom. Cū enim esset dauid in idumea: & ascendisset ioab princeps militie ad sepeliendum eos qui fuerāt iterfecti: & occidisset oē masculinū in idumea. Sex enim mēsibus ibi moratus ē ioab & oīs israel donec interimeret oē masculinū in idumea: fugit adad ipse & viri idumei đ seruis patris eius cū eo vt ingrederetur egyptū. Erat autem adad puer paruulus. Cumqȝ surrexissent de madian: venerūt i pharan. Tulerūtqȝ secū viros de pharā & introierunt egyptū ad pharaonem regē egypti. Qui dedit ei domum & cibos constituit: & terrā delegauit. Et inuenit adad gratiam coram pharaone valde: in tātū vt daret ei vxorē sororem vxoris sue germanam thafnes regine. Gēuitqȝ ei soror thafnes genebath filiū & nutriuit eū thafnes in domo pharaōis. Eratqȝ genebath habitās apud pharaonē cū filiis eius. Cūqȝ audisset adad in egypto dormisse dauid cum patribus suis: & mortuū eē ioab principem militie: dixit pharaoni. Dimitte me vt vadam in terrā meam. Dixitqȝ ei pharao. Qua enim re apud me indiges vt q̄ras ire ad terrā tuā. At ille rn̄dit. Nulla. Sed obsecro te vt dimittas me. Suscitauit quoqȝ ei deus aduersariū razon filiū eliadam qui fugerat adadezer regem saba dn̄m suū: & congregauit cōtra eū viros: & factus ē princeps latronū cū interficeret eos dđ. abierūtqȝ damascū & hītauerīt ibi: & cōstituerūt eū regē in damasco: eratqȝ aduersarius israel cunctis diebus salomōis. Et hoc ē malum

ירושלם אשר בחרתי: ויקם
יהוה שטן לשלמה את הדד
האדמי מזרע המלך הוא באדום:
ויהי בהיות דוד את אדום בעלות
יואב שר הצבא לקבר את
החללים ויך כל זכר באדום: כי
ששת חדשים ישב שם יואב
וכל ישראל עד הכרית כל זכר
באדום: ויברח אדד הוא ואנשים
אדמיים מעבדי אביו אתו לבוא
מצרים והדד נער קטן: ויקמו
ממדין ויבאו פארן ויקחו
אנשים עמם מפארן ויבאו
מצרים אל פרעה מלך מצרים
ויתן לו בית ולחם אמר לו וארץ
נתן לו: וימצא הדד חן בעיני
פרעה מאד ויתן לו אשה את אחות
אשתו אחות תחפנים הגבירה:
ותלד לו אחות תחפנים את גנבת
בנו ותגמלהו תחפנס בתוך בית
פרעה ויהי גנבת בית פרעה
בתוך בני פרעה: והדד שמע
במצרים כי שכב דוד עם אבתיו
וכי מת יואב שר הצבא ויאמר
הדד אל פרעה שלחני ואלך אל
ארצי: ויאמר לו פרעה כי מה
אתה חסר עמי והנך מבקש ללכת
אל ארצך ויאמר לא כי שלח
תשלחני: ויקם אלהים לו שטן
את רזון בן אלידע אשר ברח
מאת הדדעזר מלך צובה
אדניו: ויקבץ עליו אנשים ויהי
שר גדוד בהרג דוד אתם וילכו
דמשק וישבו בה וימלכו
בדמשק: ויהי שטן לישראל
כל ימי שלמה ואת הרעה

אשר הדד ויקץ בישראל וימלך
על ארם׃ וירבעם בן נבט אפרתי
מן הצרדה ושם אמו צרועה
אשה אלמנה עבד לשלמה
וירם יד במלך׃ וזה הדבר אשר
הרים יד במלך שלמה בנה את
המלוא סגר את פרץ עיר דוד
אביו׃ והאיש ירבעם גבור חיל
וירא שלמה את הנער כי עשה
מלאכה הוא ויפקד אתו לכל
סבל בית יוסף׃ ויהי בעת ההוא
וירבעם יצא מירושלם וימצא
אתו אחיה השילני הנביא
בדרך והוא מתכסה בשלמה
חדשה ושניהם לבדם בשדה׃
ויתפש אחיה בשלמה החדשה
אשר עליו ויקרעה שנים עשר
קרעים׃ ויאמר לירבעם קח
לך עשרה קרעים כי כה אמר
יהוה אלהי ישראל הנני קרע
את הממלכה מיד שלמה
ונתתי לך את עשרה השבטים׃
והשבט האחד יהיה לו למען
עבדי דוד ולמען ירושלם העיר
אשר בחרתי בה מכל שבטי
ישראל׃ יען אשר עזבוני
וישתחוו לעשתרת אלהי
צדנין לכמוש אלהי מואב
ולמלכם אלהי בני עמון ולא
הלכו בדרכי לעשות הישר בעיני
וחקתי ומשפטי כדוד אביו׃
ולא אקח את כל הממלכה מידו
כי נשיא אשתנו כל ימי חייו
למען דוד עבדי אשר בחרתי
אתו אשר שמר מצותי
וחקתי׃ ולקחתי המלוכה מיד

קוץ · איש · רום · גבר · ראה · לאך פקד · מצא · נבא · כסה · שנה בדד · תפש · קרע · לקח · מלך · נתן · היה · שחה · עשה · חקק שפט · לקח · נשא שות · יום חיה · צוה · מלך

adad & odium contra israel: regnauitq; in syria. Hieroboam quoq; filius nabath ephrateus de sareda seruus salomōis cuius mater erat nomine serua mulier vidua: leuauit manū cōtra regem. Et hec est causa rebelliōis aduersus eū: qa salomō edificauit mello & coequauit voraginē ciuitatis dauid patris sui. Erat āt hieroboā vir fortis & potēs. Videsq; salomō adolescētē bone indolis & industriū: cōstituerat eū p̄fectū super tributa vniuerse domus ioseph. Factū est igitur i tpe illo vt hieroboam egrederetur de ierusalē: & inueniret eū ahias sylonites p̄pheta in via opertus pallio nouo. Erāt autem duo tantum in agro. Apphēdēsq; ahias pallium suum nouum quo coopertus erat scidit in duodecim partes: & ait ad hieroboam. Tolle tibi decem scissuras. Hec enim dicit dominus deus israel. Ego scindam regnum de manu salomonis: & dabo tibi decem tribus. Porro vna tribus remanebit ei propter seruū meū dauid: & ierusalem ciuitatem quā elegi ex omnibus tribubus israel: eo q̄ dereliq̄rit me: & adorauerit astharthē deam sidoniorum & chamos deum moab: & moloch deum filiorum ammon: & non ambulauerit in viis meis vt faceret iusticiam corā me & precepta mea & iudicia sicut dd' p̄r eius. Nec auferam omne regnum de manu eius: sed ducem ponā eū cūctis diebus vite sue propter dauid seruum meum quem elegi: qui custodiuit mandata mea & p̄cepta mea. Auferā autem regnū de manu

q̄ fecit adar. & grauefuit cōtra israel: & regnauit in terra edom. & hieroboā filius nabat ephrateus de sarira filius mulieris vidue seruus salomonis: & hanc rem fecit: q̄ eleuauit manū cōtra regem salomonē. & rex salomon edificauit arcem; & conclusit sepem ciuitatis dauid patris sui. & homo hieroboam fortis robore. & vidit salomon adolescentē q̄ vir operū est: & constituit eū sup tributa domus ioseph. & factū est in tpe illo & hieroboā egressus est de hierusalem: & inuenit eū achia sylonites propheta in via: & separauit eū a via. & achia indutus veste noua: & ambo soli in agro. & apphēdit achia pallium suū nouū q̄d erat sup se: & scidit illud duodecim scissuras. & ait hieroboā: tolle tibi decē scissuras: q̄ hec dicit dñs deus israel. ecce ego scindā regnū de manu salomonis: & dabo tibi decē sceptra: & duo sceptra erūt ei: pp seruū meū dauid: & pp hierusalem ciuitatē: quā elegi in ea de oībus tribub' israel: eo q̄ dereliquit me & seruiuit astarte abominatiōi sidoniorum: & chamos idolo moab: & melchom vesperciont filiorum ammō: & nō ambulauit in viis meis vt faceret rectū corā me & precepta mea & iustificatiōes meas: sicut fecit dauid pater eius. & nō auferā totū regnum de manu eius: q̄ defendēs defendam cum cūctis diebus vite sue pp dauid seruū meū: quē elegi eū: q̄ custodiuit mādata mea & iustificatiōes meas. & auferā regnum de manu

ἐν ἐποίησεν ἀδάρ. καὶ ἐβαρύνθη ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἐν γῆ ἐδώμ. καὶ ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ ὁ ἐφραθὶ ἐκ τῆς σαριρὰ υἱὸς γυναικὸς χήρας δοῦλος τοῦ σολομῶντος, καὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἐποίησεν, ὡς ἐπῆρε τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸν βασιλέα σολομῶντα. καὶ ὁ βασιλεὺς σολομὼν ᾠκοδόμησε τὴν ἄκραν, καὶ συνέκλεισε τὸν φραγμὸν τῆς πόλεως δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἱεροβοὰμ ἰσχυρὸς δυνάμει. καὶ ἴδε σολομὼν τὸ παιδάριον ὅτι ἀνὴρ ἔργων ἐστί, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὰς ἄρσεις οἴκου ἰωσήφ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ καὶ ἱεροβοὰμ ἐξῆλθεν ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρεν αὐτὸν ἀχία ὁ σηλωνίτης ὁ προφήτης ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀχία περιβεβλημένος ἱμάτιον καινόν, καὶ ἀμφότεροι μόνοι ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ἐπελάβετο ἀχία τοῦ ἱματίου αὐτοῦ τοῦ καινοῦ τοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ διέρρηξεν αὐτὸ δώδεκα ῥήγματα. καὶ εἶπε τῷ ἱεροβοάμ, λάβε σεαυτῷ δέκα ῥήγματα, ὅτι τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ῥήσσω τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς σολομῶντος, καὶ δώσω σοι δέκα σκῆπτρα, καὶ δύο σκῆπτρα ἔσται αὐτῷ, διὰ τὸν δοῦλόν μου δαυίδ, καὶ διὰ ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν, ἣν ἐξελεξάμην ἐν αὐτῇ ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν ἰσραήλ, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπέ με καὶ ἐδούλευσε τῇ ἀστάρτῃ βδελύγματι σιδωνίων, καὶ τῷ χαμὼς εἰδώλῳ μωάβ, καὶ τῷ μελχὸμ προσοχθίσματι υἱῶν ἀμμών, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ἐν ταῖς ὁδοῖς μου τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐνώπιόν μου καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰ δικαιώματά μου, καθὼς ἐποίησε δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ οὐ λήψομαι ὅλην τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, ὃν ἐξελεξάμην αὐτόν, ὃς ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ δικαιώματά μου. καὶ λήψομαι τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς

---

filii eius: & dabo tibi decē sceptra: at filio eius dabo duo sceptra: vt sit posito seruo meo dauid cūctis diebus coram me in hierusalem ciuitate: quā elegi mihi vt ponerem nomē meū ibi. & te assumā & regnabis in q̄b' desiderat aīa tua: & tu eris rex sup israel. & erit si custodieris omnia que precepero tibi: & ambulaueris in viis meis: & feceris rectū corā me vt custodias oīa mādata mea & precepta mea: sicut fecit dauid seruus me': & ero tecum: & edificabo tibi domū fidelē: quomodo edificaui dauid: & tradā tibi israel: & affligam semē dauid pp hec: verūtamen nō cūctis diebus. & quesiuit salomon vt interficeret hieroboā: & surrexit & aufugit in egyptum ad susac regem egypti: & fuit in egypto donec mortu' est salomon. & reliqua verborū salomonis & omnia que fecit & omnis sapiētia eius: nonne hec scripta sūt in libro verbor dierū salomonis: & dies quos regnauit salomon in hierusalem: quadraginta anni sup omnē israel. & dormiuit salomō cum patribus suis: & sepeliersit eū in ciuitate dauid patris sui: & regnauit roboam filius eius pro eo.

τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ δώσω σοι τὰ δέκα σκῆπτρα, τῷ δὲ υἱῷ αὐτοῦ δώσω τὰ δύο σκῆπτρα, ὅπως ᾖ θέσις τῷ δούλῳ μου δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας ἐνώπιόν μου ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ πόλει, ἣν ἐξελεξάμην ἐμαυτῷ τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ σὲ λήψομαι καὶ βασιλεύσεις ἐν οἷς ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ σὺ ἔσῃ βασιλεὺς ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἔσται ἐὰν φυλάξῃς πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι, καὶ πορευθῇς ἐν ταῖς ὁδοῖς μου, καὶ ποιήσῃς τὸ εὐθὲς ἐνώπιόν μου τοῦ φυλάξαι πάντα τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου, καθὼς ἐποίησε δαυὶδ ὁ δοῦλός μου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ οἰκοδομήσω σοι οἶκον πιστόν, καθὼς ᾠκοδόμησα τῷ δαυίδ, καὶ δώσω σοι τὸν ἰσραήλ, καὶ κακουχήσω τὸ σπέρμα δαυὶδ διὰ ταῦτα, πλὴν οὐ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐζήτησε σολομὼν τοῦ θανατῶσαι τὸν ἱεροβοάμ, καὶ ἀνέστη καὶ ἀπέδρα εἰς αἴγυπτον πρὸς σουσακὶμ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ ἦν ἐν αἰγύπτῳ ἕως ἀπέθανε σολομών. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων σολομῶντος καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν καὶ πᾶσα ἡ φρόνησις αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων ἡμερῶν σολομῶντος; καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσε σολομὼν ἐν ἱερουσαλήμ, τεσσαράκοντα ἔτη ἐπὶ πάντα ἰσραήλ. καὶ ἐκοιμήθη σολομὼν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ῥοβοὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

G

1. Pa. 9. c.

Ca.12.

A

Et abijt rex roboam in sicema: quia in sicema veniebāt omnis israel ad cōstituēdū regē eum. & factū est vt audiuit hieroboā filius nabat & eo adhuc ēnte in egypto: vt fugit a facie regis salomonis: & manebat in egypto: & miserūt & vocauerūt eū: & venit hieroboam & oīs ppls israel. & locutus est ppls ad regem roboam dicētes: pater tuus durū iposuit iugū nrm: & tu nūc eleua de seruitute pris tui dura: & de iugo eius graui:

Καὶ ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ εἰς σίκιμα, ὅτι εἰς σίκιμα ἤρχοντο πᾶς ἰσραὴλ βασιλεῦσαι αὐτόν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβάτ καὶ αὐτοῦ ἔτι ὄντος ἐν αἰγύπτῳ, ὡς ἔφυγεν ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως σολομῶντος, καὶ ἐκάθητο ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἀπέστειλαν καὶ ἐκάλεσαν αὐτόν, καὶ ἦλθεν ἱεροβοὰμ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησεν ὁ λαὸς πρὸς τὸν βασιλέα ῥοβοὰμ λέγοντες, ὁ πατήρ σου ἐσκλήρυνε τὸν κλοιὸν ἡμῶν, καὶ σὺ νῦν κούφισον ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ πατρός σου τῆς σκληρᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦ κλοιοῦ αὐτοῦ τοῦ βαρέως,

1. Pa. 10. a.

filii ei': & dabo tibi decem tribus: filio autem eius dabo tribum vnam vt remaneat lucerna dauid seruo meo cunctis diebus coram me in ierusalem ciuitate quam elegi: vt eēt nomen meum ibi. Te āt assumā & regnabis super omnia que desiderat aīa tua: erisq; rex super israel. Si igitur audieris omnia que precepo tibi: & ambulaueris in viis meis: & feceris q̄d rectū est coram me custodiēs mādata mea & p̄cepta mea: sicut fecit dd' seruus meus: ero tecum & edificabo tibi domū fidelē: quō edificaui dd' domū: & tradā tibi isrl: & affligā semen dd' super hoc: verūtamen non cunctis diebus. Voluit ergo salomon interficere hieroboā: qui surrexit & aufugit in egyptum ad sesac regem egypti: & fuit i egypto vsq; ad mortem salomonis. Reliquū aūt verborum salomonis & omnia q̄ fecit & sapia eius: ecce vniuersa scripta sunt in libro verborū salomonis. Dies autem quos regnauit salomō in ierusalem super oēm israel: quadraginta anni sunt. Dormiuitq; salomon cum patribus suis & sepultus est in ciuitate dd' pris sui: regnauitq; roboā filius eius p eo. 12.

Uenit autem roboā in syche. Illuc enī cōgregatus erat oīs populus israel ad cōstituēdum eū regē. At vero hieroboā fili' nabath cum adhuc esset in egypto pfugus a facie salomōis regis: audita morte eius reuersus ē d egypto. Miseruntq; & vocauerūt eū. Venit ergo hieroboā & oīs mltitudo israel: & locuti sunt ad roboā dicētes. Pater tuus durissimū iugū iposuit nobis: tu itaq; nūc iminue paululū de impio pris tui duríssimo: & de iugo gra

בנו ונתתיה לך את עשרת
השבטים׃ ולבנו אתן שבט אחד
למען היות ניר לדויד עבדי כל
הימים לפני בירושלם העיר
אשר בחרתי לי לשום שמי
שם׃ ואתך אקח ומלכת בכל
אשר תאוה נפשך והיית מלך
על ישראל׃ והיה אם תשמע
את כל אשר אצוך והלכת
בדרכי ועשית הישר בעיני לשמר
חקותי ומצותי כאשר עשה דוד
עבדי והייתי עמך ובניתי לך בית
נאמן כאשר בניתי לדוד ונתתי
לך את ישראל׃ ואענה את זרע
דוד למען זאת אך לא כל הימים׃
ויבקש שלמה להמית את
ירבעם ויקם ירבעם ויברח
מצרים אל שישק מלך מצרים
ויהי במצרים עד מות שלמה׃
ויתר דברי שלמה וכל אשר
עשה וחכמתו הלא הם כתבים
על ספר דברי שלמה׃ והימים
אשר מלך שלמה בירושלם על
כל ישראל ארבעים שנה׃
וישכב שלמה עם אבתיו ויקבר
בעיר דוד אביו וימלך רחבעם
בנו תחתיו׃ וילך רחבעם

Cap. xij.

שכם כי שכם בא כל ישראל
להמליך אתו׃ ויהי כשמע
ירבעם בן נבט והוא עודנו
במצרים אשר ברח מפני המלך
שלמה וישב ירבעם במצרים׃
וישלחו ויקראו לו ויבא ירבעם
וכל קהל ישראל וידברו אל
רחבעם לאמר׃ אביך הקשה
את עלנו ואתה עתה הקל מעבדת
אביך הקשה ומעלו הכבד

נתן · היה נור · יום פנה · לקח · אוה · שמע · עשה · היה בנה · אמן נתן · ענה · בקש מות · קום ברח · רבע · שכב קבר · מלך · בוא · היה · פנה · שלח קרא · בוא דבר · קשה · עלל קלל

אשר נתן עלינו ונעבדך: ויאמר
אליהם לכו עד שלשה ימים
ושובו אלי וילכו העם: ויועץ
המלך רחבעם את הזקנים אשר
היו עמדים את פני שלמה אביו
בהיתו חי לאמר איך אתם
נועצים להשיב את העם הזה
דבר: וידברו אליו לאמר אם
היום תהיה עבד לעם הזה
ועבדתם ועניתם ודברת אליהם
דברים טובים והיו לך עבדים
כל הימים: ויעזב את עצת הזקנים
אשר יעצהו ויועץ את הילדים
אשר גדלו אתו אשר העמדים
לפניו: ויאמר אליהם מה אתם
נועצים ונשיב דבר את העם
הזה אשר דברו אלי לאמר הקל
מן העל אשר נתן אביך עלינו:
וידברו אליו הילדים אשר גדלו
אתו לאמר כה תאמר לעם הזה
אשר דברו אליך לאמר אביך
הכביד את עלנו ואתה הקל
מעלינו כה תדבר אליהם קטני
עבה ממתני אבי: ועתה אבי
העמיס עליכם על כבד ואני אסיף
על עלכם אבי יסר אתכם בשוטים
ואני איסר אתכם בעקרבים:
ויבוא ירבעם וכל העם אל
רחבעם ביום השלישי כאשר
דבר המלך לאמר שובו אלי
ביום השלישי: ויען המלך את
העם קשה ויעזב את עצת
הזקנים אשר יעצהו: וידבר
אליהם כעצת הילדים לאמר אבי
הכביד את עלכם ואני אסיף
על עלכם אבי יסר אתכם

uiſſimo qꝺ īpoſuit nobis: & ſuiem' tibi. Qui ait eis. Ite vſq ad tertium diem ꝏ & reuertimini ad me. Cūq abiſſet ppl's iniit cōſiliū rex roboam cū ſenioribus qui ꝏ aſſiſtebant coram ſalomone patre eius ꝏ cū adhuc viueret: & ait eis. Quod ꝏ datis conſilium vt rñdeam populo: qui ꝏ dixerunt ei. Si ꝏ hodie obedieris populo huic ꝏ & ſeruieris & petitioni eorū ceſſeris: locutuſq fueris ad eos verba lenia: erunt tibi ſerui ꝏ cunctis diebus. Qui dereliqt conſilium ſenum qꝺ dederant ei: & adhibuit adoleſcentes ꝏ qui nutriti fuerant cū eo: & aſſiſtebant ꝏ illi: dixitq ad eos. ꝏ Quod mihi ꝏ datis conſilium vt rñdeam populo ꝏ huic: qui dixerūt mihi: leuius fac ꝏ iugum qꝺ ipoſuit pater tuus ſuper nos. ꝏ Et dixerunt ei iuuenes qui nutriti fuerant ꝏ cū eo. Sic loquere populo huic: ꝏ qui locuti ſunt ad te dicentes. Pater tuus ꝏ aggrauauit iugum noſtrum: tu releua ꝏ nos. Sic loqris ad eos. Minimus digitus me' groſſior eſt dorſo pris mei. Et nūc pater me' poſuit ſup vos iugum graue: ego aūt addam ſup iugū veſtrū. Pater meus cecidit vos flagellis: ego autē cedā vos ſcorpionibus. ꝏ Venit ergo hieroboā & omnis populus ad ꝏ roboā die tertia: ſicut ꝏ locut' fuerat rex dicēs. Reuertimini ad me ꝏ die tertia. Rñditq rex ꝏ populo dura: dꝛelicto cōſilio ꝏ ſeniorū quod ei dederant: & locutus ē ꝏ eis ſm cōſiliū iuuenū dicēs. Pater meus ꝏ aggrauauit iugum veſtrum: ego autē addam iugo veſtro. Pater meus cecidit vos ꝏ

qꝺ dedit ſup nos: ⁊ ſeruiemus tibi. ⁊ ait
ὃν ἔδωκεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ δουλεύσομέν σοι. καὶ εἶπεν
rex ad eos: abite vſq ad dies tres:
βασιλεὺς πρὸς αὐτούς, ἀπέλθετε ἕως ἡμερῶν τριῶν,
⁊ reuertimini ad me. ⁊ abierūt. ⁊ nūciauit
καὶ ἀναστρέψατε πρός με. καὶ ἀπῆλθον. καὶ ἀπήγγειλεν
rex roboam ſenioribus: q erāt
ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τοῖς πρεσβυτέροις, οἳ ἦσαν
aſſiſtentes corā ſalomone patre e-
παρεστηκότες ἐνώπιον σολομῶντος τοῦ πατρὸς αὐ-
ius: adhuc viuēte eo: dicēs: quō vos conſuli
τοῦ, ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, λέγων, πῶς ὑμεῖς βουλεύε-
tis vt rñdeā pplo huic verbū? ⁊ locuti
σθε ἵνα ἀποκριθῶ τῷ λαῷ τούτῳ λόγον; καὶ ἐλά-
ſunt ad eum dicētes: ſi in die hac
λησαν πρὸς αὐτὸν λέγοντες, εἰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ
fueris ſeruus pplo huic: ⁊ ſerinieris eis:
ἔσῃ δοῦλος τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ δουλεύσεις αὐτοῖς,
⁊ locut' fueris ad eos verba bona: ⁊ e-
καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτοὺς λόγους ἀγαθούς, καὶ ἔσον-
runt tibi ſerui cūctis diebus. ⁊ dereli
ταί σοι δοῦλοι πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐγκατέλι-
quit cōſiliū ſeniorū qꝺ conſulue-
πε τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων ἣν συνεβουλεύσαν-
rant ei: ⁊ iniit cōſiliū cū pue-
το αὐτῷ, καὶ συνεβουλεύσατο μετὰ τῶν παιδαρί-
ris qui nutriti fuerāt cū eo q aſſiſtebāt
ων τῶν ἐκτραφέντων μετ' αὐτοῦ τῶν παρεστηκότων
ante faciē eius: ⁊ dixit eis: qꝺ vos
πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί ὑμεῖς
conſulitis? ⁊ qꝺ rñdebo pplo huic qui lo
συμβουλεύετε; καὶ τί ἀποκριθῶ τῷ λαῷ τούτῳ τοῖς λα-
cuti ſunt ad me ⁊ dixerūt: releua a
λήσασι πρὸς με λέγουσι, κούφισον ἀπὸ τοῦ
iugo qꝺ dedit pater tuus ſup nos. ⁊ locuti
ζυγοῦ οὗ ἔδωκεν ὁ πατήρ σου ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἐλάλη-
ſunt ad eū iuuenes qui nutriti fuerāt cū
σαν πρὸς αὐτὸν τὰ παιδάρια τὰ ἐκτραφέντα μετ'
eo: ⁊ dixerūt: hec loqueris pplo huic:
αὐτοῦ, καὶ εἶπον, τάδε λαλήσεις τῷ λαῷ τούτῳ,
qui locuti ſunt ad te ⁊ dixerūt: pater tuus
τοῖς λαλήσασι πρὸς σὲ καὶ εἰρηκόσιν, ὁ πατήρ σου
aggrauauit iugū nrm: ⁊ tu nūc releua a
ἐβάρυνε τὸν κλοιὸν ἡμῶν, καὶ σὺ νῦν κούφισον ἀφ'
nobis. hec dices ad eos: paruitas mea groſ
ἡμῶν. τάδε ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἡ μικρότης μου πα-
ſior eſt dorſo patris mei: ⁊ nūc
χυτέρα ἐστὶ τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου, καὶ νῦν ὁ
pater meus ſtrauit vos in iugo graui:
πατήρ μου ἐπεσάξατο ὑμᾶς ἐν κλοιῷ βαρεῖ,
⁊ ego addā ſup iugū vrm. pater
κἀγὼ προσθήσω ἐπὶ τὸν κλοιὸν ὑμῶν. ὁ πατήρ
meus cecidit vos flagellis: ⁊ ego cedam
μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς μάστιξι, κἀγὼ παιδεύσω
vos in ſcorpiōib'. ⁊ venit hieroboam ⁊ ois
ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. καὶ παρεγένετο ἱεροβοὰμ καὶ πᾶς
iſrael ad regem roboam die tertia:
ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα ῥοβοὰμ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ,
ſicut locutus eſt rex dicēs: reuertimini ad
καθότι ἐλάλησεν ὁ βασιλεὺς λέγων, ἀναστρέψατε πρός
me die tertia. ⁊ rñdit rex ad
με τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς πρὸς
pplm dura: ⁊ dereliquit roboam cōſiliū
τὸν λαὸν σκληρά. καὶ ἐγκατέλιπε ῥοβοὰμ τὴν βουλὴν
ſeniorum qꝺ cōſuluerūt ei: ⁊ locu
τῶν πρεσβυτέρων ἣν συνεβουλεύσαντο αὐτῷ, καὶ ἐλά-
tus eſt ad eos ſm cōſiliū puerorū di
λησε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν βουλὴν τῶν παιδαρίων λέ-
cens: pater meus aggrauauit iugū vrm: ⁊ ego ad
γων, ὁ πατήρ μου ἐβάρυνε τὸν κλοιὸν ὑμῶν, κἀγὼ προ-
dam ſup iugū vrm. pater me' cecidit vos
σθήσω ἐπὶ τὸν κλοιὸν ὑμῶν. ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς

B

C

D

in flagellis: ⁊ ego cedā vos in ſcorpionibus. ⁊
ἐν μάστιξι, κἀγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. καὶ
nō audiuit rex ppłm: q: a dño erat
οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ, ὅτι ἦν παρὰ κυρίου
auerſio: vt firmaret dñs verbū ſuū qꝺ lo-
ἡ μεταστροφή, ὅπως στήσῃ κύριος τὸ ῥῆμα αὐτοῦ ὃ ἐλά-
cut' eſt in manu achia prophete ſylonite
λησεν ἐν χειρὶ ἀχία τοῦ προφήτου τοῦ σηλωνίτου
ſup hieroboā filiū nabat. ⁊ vidit ois iſrael: q
ἐπὶ ἱεροβοὰμ υἱὸν ναβάτ. καὶ εἶδε πᾶς ἰσραήλ, ὅτι
nō audiuit eos rex. ⁊ rñdit pplś
οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν ὁ βασιλεύς. καὶ ἀπεκρίθη ὁ λαὸς
regi dicēs: q̄ nobis pars in dauid? ⁊
τῷ βασιλεῖ λέγων, τίς ἡμῖν μερὶς ἐν δαυίδ; καὶ
nō eſt nobis hereditas in filio ieſſe: currat
οὐκ ἔστιν ἡμῖν κληρονομία ἐν υἱῷ ἰεσσαί, ἀποτρεχέτω
vnuſqſq in tabnaculū ſuū iſrael: nūc paſce do
ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμά σου ἰσραήλ, νῦν βόσκε τὸν οἶ-
mum tuā dauid: ⁊ abijt iſrael in tabnacula ſua.
κόν σου δαυίδ. καὶ ἀπῆλθεν ἰσραὴλ εἰς τὰ σκηνώματα αὐ-
⁊ filij iſrael habitātes in ci-
τοῦ. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν ταῖς πό-
uitatib' iuda: cōſtituerūt regē ſuper ſe roboā. ⁊
λεσιν ἰούδα, ἐβασίλευσαν ἐφ' ἑαυτοῖς τὸν ῥοβοάμ. καὶ
miſit rex roboā adoram q ſup
ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τὸν ἀδωρὰμ τὸν ἐπὶ
tributū: ⁊ lapidauerūt eū in lapidib' ois
τοῦ φόρου, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ἐν λίθοις πᾶς
iſrael ⁊ mortu' eſt. ⁊ rex roboā pre
ἰσραὴλ καὶ ἀπέθανε. καὶ ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ ἔφθα-
uenit aſcēdere ſup currū vt fugeret in hieruſa
σεν ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ ἅρμα τοῦ φυγεῖν εἰς ἱερουσα-
lem. ⁊ inobediēs fuit iſrl in domū dauid vſq in
λήμ. καὶ ἠθέτησεν ἰσραὴλ εἰς τὸν οἶκον δαυίδ ἕως
diem hunc. ⁊ factū eſt vt audiuit ois iſ
τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε πᾶς ἰσ-
rael q reuerſus eēt hieroboā de egypto: ⁊ miſ
ραὴλ ὅτι ἀνέκαμψεν ἱεροβοὰμ ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἀπέ-
ſerunt ⁊ vocauerūt eū in cōgregationē: ⁊
στειλαν καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ
cōſtituerūt regē eū ſup iſrael. ⁊ nō erat poſt
ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἦν ὀπί-
domū dauid preter ſceptrū iuda ⁊ ben
σω οἴκου δαυίδ πάρεξ σκήπτρου ἰούδα καὶ βεν-
iamin ſoli. ⁊ roboā ingreſſus ē in hieruſalē: ⁊
ιαμὶν μόνοι. καὶ ῥοβοὰμ εἰσῆλθεν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ
cōgregauit vniuerſam cōgregationē iuda: ⁊
ἐξεκκλησίασε πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἰούδα, καὶ
ſceptrū beniamin: cētū ⁊ viginti milia iuue-
σκῆπτρον βενιαμίν, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας νεανι-
num facientiū bellū: vt pugnarēt cōtra domū
ῶν ποιούντων πόλεμον, τοῦ πολεμεῖν πρὸς οἶκον
iſrael vt reducerēt regnū roboā filio
ἰσραὴλ ἐπιστρέψαι τὴν βασιλείαν ῥοβοὰμ τῷ υἱῷ
ſalomonis. ⁊ fact' eſt ſermo dñi ad ſameam
σολομῶντος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαμαίαν
hoīem dei dicēs: dic roboam filio
ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ λέγων, εἰπὲ τῷ ῥοβοὰμ τῷ υἱῷ
ſalomonis regi iuda: ⁊ ad oēm domū
σολομῶντος βασιλεῖ ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα οἶκον
iuda ⁊ beniamin: ⁊ reliquo pplī
ἰούδα καὶ βενιαμίν, καὶ τῷ καταλοίπῳ τοῦ λαοῦ
dicēs: hec dicit dñs: nō aſcēdetis neq bel
λέγων, τάδε λέγει κύριος, οὐκ ἀναβήσεσθε οὐδὲ πο-
labitis cum
λεμήσετε μετὰ ꝏ

2. Para. 10. d.

E

2. Para. 11. f.

F

flagellis: ego aūt cedā vos ꝏ ſcorpionibus. Et non acquieuit rex ꝏ populo: qm auerſatus fuerat eum dominus: vt ſuſcitaret verbū ſuū quod locutus fuerat ꝏ in manu ahie ſylonite ad ꝏ hieroboā filiū nabath. Videns itaq populus q noluiſſet eos audire rex: ꝏ reſpondit ei dicens. ꝏ Que nobis ps in dauid: vel q̄ hereditas in filio iſai? Vade in tabernacula tua iſrael: nunc vide domum tuā dauid. Et abiit iſrael ꝏ in tabernacula ſua. Super filios aūt iſrael qcūq hītabāt in ciuitatib' iuda: regnauit ꝏ roboā. Miſit ergo rex roboam ꝏ adurā q erat ſup tributa: & lapidauit eū oms iſrael: & mortuus eſt. Porro rex ꝏ roboam feſtinus aſcendit currum & ꝏ fugit in ieruſalē. Receſſitq iſrael ꝏ a domo dauid vſq in pñtē diē. Factū eſt aūt cū audiſſet oīs iſrael q reuerſus eſſet hieroboam miſerūt & vocauerūt eum congregato cetu: & conſtituerūt eū regē ſuper omnem iſrael: ꝏ nec ſecutus eſt quiſpiā domum dauid preter tribum iuda ſolā. Venit autem ꝏ roboam ieruſalem & congregauit ꝏ vniuerſam domum iuda & tribum ꝏ beniamin cētum octoginta milia electorū virorū & bellatorum: vt pugnarent cōtra domū iſrael & reducerent regnum ꝏ roboā filio ſalomōis. Factus ē autem ſermo dei ad ſemeiam virum ꝏ dei dicēs. Loquere ad ꝏ roboam filium ſalomonis regem iuda ꝏ & ad omnem domum iuda & beniamin ꝏ & reliquos de populo dicens. Hec dicit ꝏ dñs. Nō aſcendetis neq bellabitis contra ꝏ

בשוטים ואני איסר אתכם
בעקרבים: ולא שמע המלך אל
העם כי היתה סבה מעם יהוה
למען הקים את דברו אשר דבר
יהוה ביד אחיה השילני אל
ירבעם בן נבט: וירא כל ישראל
כי לא שמע המלך אליהם
וישבו העם את המלך דבר לאמר
מה לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן
ישי לאהליך ישראל עתה
ראה ביתך דוד וילך ישראל
לאהליו: ובני ישראל הישבים
בערי יהודה וימלך עליהם
רחבעם: וישלח המלך רחבעם את
אדרם אשר על המס וירגמו כל
ישראל בו אבן וימת והמלך
רחבעם התאמץ לעלות במרכבה
לנוס ירושלם: ויפשעו ישראל
בבית דוד עד היום הזה: ויהי
כשמע כל ישראל כי שב ירבעם
וישלחו ויקראו אתו אל העדה
וימליכו אתו על כל ישראל
לא היה אחרי בית דוד זולתי
שבט יהודה לבדו: ויבא
רחבעם ירושלם ויקהל את
כל בית יהודה ואת שבט
בנימן מאה ושמנים אלף בחור
עשה מלחמה להלחם עם בית
ישראל להשיב את המלוכה
לרחבעם בן שלמה: ויהי דבר
האלהים אל שמעיה איש
האלהים לאמר: אמר אל
רחבעם בן שלמה מלך יהודה
ואל כל בית יהודה ובנימן
ויתר העם לאמר: כה אמר
יהוה לא תעלו ולא תלחמון עם

אחיכם בני ישראל שובו איש
לביתו כי מאתי נהיה הדבר הזה
וישמעו את דבר יהוה וישבו
ללכת כדבר יהוה: ויבן ירבעם
את שכם בהר אפרים וישב בה
ויצא משם ויבן את פנואל:
ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב
הממלכה לבית דוד: אם יעלה
העם הזה לעשות זבחים בבית
יהוה בירושלם ושב לב העם
הזה אל אדניהם אל רחבעם מלך
יהודה והרגני ושבו אל רחבעם
מלך יהודה: ויועץ המלך ויעש
שני עגלי זהב ויאמר אליהם
רב לכם מעלות ירושלם הנה
אלהיך ישראל אשר העלוך
מארץ מצרים: וישם את האחד
בבית אל ואת האחד נתן בדן:
ויהי הדבר הזה לחטאת וילכו
העם לפני האחד עד דן: ויעש
את בית במות ויעש כהנים
מקצות העם אשר לא היו מבני
לוי: ויעש ירבעם חג בחדש
השמיני בחמשה עשר יום לחדש
כחג אשר ביהודה ויעל על
המזבח כן עשה בבית אל לזבח
לעגלים אשר עשה והעמיד
בבית אל את כהני הבמות אשר
עשה: ויעל על המזבח אשר
עשה בבית אל בחמשה עשר
יום לחדש השמיני בחדש אשר
בדא מלבו ויעש חג לבני ישראל
ויעל על המזבח להקטיר:

Cap. xiii.

והנה איש אלהים בא
מיהודה בדבר יהוה אל בית אל
וירבעם עמד על המזבח

fres vros filios israel. Reuertatur vir in domum suã. A me ei factũ est verbũ hoc. Audierũt sermonẽ domini: & reuersi sunt de itinere sicut eis pcepat dñs. Edificauit aũt hieroboã sychẽ in mõte effraim: & habitauit ibi. Et egressus inde edificauit phanuel. Dixitq; hieroboã i corde suo. Nũc reuertetur regnum ad domũ dauid: si ascenderit populꝰ iste vt faciat sacrificia in domo dñi in ierusalem: & cõuertetur cor populi huius ad dñm suũ roboam regem iuda: interficiẽtq; me & reuertentur ad eum. & excogitato cõsilio fecit duos vitulos aureos: & dixit eis. Nolite vltra ascendere in ierusalẽ. Ecce dii tui israel qui te eduxerunt de terra egypti. Posuitq; vnum in bethel & alterum i dan: & factũ est verbũ hoc in peccatum. Ibat enĩ ppls ad adorãdũ vitulũ vsq; in dã. Et fecit phana in excelsis: & sacerdotes de extremis populi q nõ erant de filiis leui. Cõstituitq; diem solemnem in mense octauo quintadecima die mensis in similitudinẽ solẽnitatis q̃ celebratur i iuda. Et ascẽdẽs altare similr fecit in bethel: vt imolaret vitulis: quos fabricatꝰ fuerat. Constituitq; i bethel sacerdotes excelsorum que fecerat: & ascendit sup altare quod extruxerat in bethel quintadecima die mensis octaui quẽ finxerat de corde suo. Et fecit solẽnitatẽ filiis isrl: & ascẽdit sup altare vt adoleret incẽsũ. 13.

Et ecce vir dei vẽit de iuda in sermone domini in bethel: hieroboam stante sup altare &

fratribus vris filiis israel: reuertatur vnusquisq;
τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἀναστρεφέτω ἕκαστος
in domũ suã: qr a me factũ est verbũ hoc.
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι ἐξ ἐμοῦ γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο.
& audierũt sermonẽ dñi: & cessauerũt vt
καὶ ἤκουσαν τοῦ λόγου κυρίου, καὶ κατέπαυσαν τοῦ
irent sm verbũ dñi. & edificauit hiero
πορευθῆναι κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. καὶ ᾠκοδόμησεν ἱερο-
boam sicema q̃ in mõte ephraim: & habitauit
βοὰμ τὴν σίκημα τὴν ἐν ὄρει ἐφραίμ, καὶ κατῴκησεν
in ea: & egressus ẽ inde & edificauit phanu
ἐν αὐτῇ, καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ᾠκοδόμησε τὴν φανου-
el. & dixit hieroboam in corde suo: ecce
ήλ. καὶ εἶπεν ἱεροβοὰμ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἰδοὺ
nũc reuertetur regnũ ad domũ dauid: si ascẽderit
νῦν ἐπιστρέψει ἡ βασιλεία εἰς οἶκον δαυίδ, ἐὰν ἀναβῇ
ppls iste vt offerat sacrificia in domũ dñi
ὁ λαὸς οὗτος ἀναφέρειν τὰς θυσίας εἰς οἶκον κυρίου
hierusalem: & conuertetur cor ppli ad
ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπιστραφήσεται ἡ καρδία τοῦ λαοῦ πρὸς
dñm suũ ad roboam regem iuda: &
τὸν κύριον αὐτῶν πρὸς ῥοβοὰμ βασιλέα ἰούδα, καὶ
interficiẽt me. & deliberauit rex &
ἀποκτενοῦσί με. καὶ ἐβουλεύσατο ὁ βασιλεὺς καὶ
abijt: & fecit duas vitulas aureas. & di
ἐπορεύθη, καὶ ἐποίησε δύο δαμάλεις χρυσᾶς. καὶ εἶ-
xit hieroboã ad ppl̃m: sufficiat vobis ascẽ
πεν ἱεροβοὰμ πρὸς τὸν λαόν, ἱκανούσθω ὑμῖν ἀναβαί-
dere in hierusalem: ecce dei tui israel q̃ eduxe
νειν εἰς ἱερουσαλήμ, ἰδοὺ οἱ θεοί σου ἰσραὴλ οἱ ἀναγα-
runt te de terra egypti. & posuit vnã in
γόντες σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἔθετο τὴν μίαν ἐν
bethel: & vnã dedit in dan. & factũ est
βαιθήλ, καὶ τὴν μίαν ἔδωκεν ἐν δάν. καὶ ἐγένετο
verbũ hoc in pctm̃. & ibat ppls
ὁ λόγος οὗτος εἰς ἁμαρτίαν. καὶ ἐπορεύετο ὁ λαὸς
ante faciẽ vnius vsq; in dan: & fecit hierobo
πρὸ προσώπου τῆς μιᾶς ἕως δάν. καὶ ἐποίησεν ἱεροβο-
am domos in excelsis: & fecit sacerdotes ptẽ q̃dã d
ὰμ οἴκους ἐφ᾽ ὑψηλῶν, καὶ ἐποίησεν ἱερέας μέρος τι ἐκ
ppls q̃ nõ erant de filiis leui. & fe
τοῦ λαοῦ οἳ οὐκ ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν λευΐ. καὶ ἐποίη-
cit hieroboam diẽ solẽnẽ mẽse octauo in quin-
σεν ἱεροβοὰμ ἑορτὴν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ ἐν τῇ πεν-
tadecima die mẽsis iuxta solẽnitatẽ q̃ i
τεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς κατὰ τὴν ἑορτὴν τὴν ἐν
iuda. & ascẽdit sup altare qd fecit
τῷ ἰούδα. καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίησεν
in bethel vt imolaret vitulis quas fecit.
ἐν βαιθὴλ τοῦ θύειν ταῖς δαμάλεσιν αἷς ἐποίησεν.
& cõstituit in bethel sacerdotes excelsoꝝ
καὶ παρέστησεν ἐν βαιθὴλ τοὺς ἱερέας τῶν ὑψηλῶν
que fecerat: & ascẽdit sup altare qd fe-
ὧν ἐποίησεν, καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίη-
cit in quintadecima die in mẽse octauo
σεν ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ
in solẽnitate quã finxerat de corde suo. &
ἐν τῇ ἑορτῇ ἣ ἐπλάσατο ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ, καὶ
fecit solẽnitatẽ filiis israel: & ascẽdit sup
ἐποίησεν ἑορτὴν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἀνέβη ἐπὶ
altare vt sacrificaret.
τὸ θυσιαστήριον τοῦ θῦσαι.

Ca.13.

Et ecce homo dei venit de iu
Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ παρεγένετο ἐξ ἰού-
da in sermõe dñi in bethel: & hieroboam ste-
δα ἐν λόγῳ κυρίου εἰς βαιθήλ, καὶ ἱεροβοὰμ εἱ-
tit sup altare
στήκει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον

Exo. 32. 3.Re. 11.a.

G

A 4.Re. 23.d.

vt sacrificaret. & inuocauit sup altare dei in
τοῦ ἐπιθῦσαι. καὶ ἐπεκάλεσεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ ἐν
sermõe dñi: & ait: altare altare: hec dicit
λόγῳ κυρίου, καὶ εἶπεν, θυσιαστήριον θυσιαστήριον, τάδε λέγει
dñs: ecce filius nascitur domui dauid iosias no-
κύριος, ἰδοὺ υἱὸς τίκτεται τῷ οἴκῳ δαυίδ ἰωσίας ὄνο-
men ei: & imolabit sup te sacerdotes excelsoꝝ
μα αὐτῷ, καὶ θύσει ἐπὶ σὲ τοὺς ἱερέας τῶν ὑψηλῶν
& sacrificãtes sup te: & ossa hoium in-
καὶ τοὺς ἐπιθύοντας ἐπὶ σέ, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων κα-
cendet sup te. & dedit in die illa portẽtũ di
τακαύσει ἐπὶ σέ. καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τέρας λέ-
cens: hoc verbũ qd locutꝰ est dñs, ecce alta
γων, τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν κύριος. ἰδοὺ τὸ θυσια-
re scinditur: & effundetur piguedo eius sup
στήριον ῥήγνυται, καὶ ἐκχυθήσεται ἡ πιότης ἡ ἐπ᾽
eum. & factũ est vt audiuit rex hieroboam
αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἱεροβοὰμ
sermões hois dei qui inuo
τῶν λόγων τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐπικαλεσα-
cauit sup altare qd in bethel: & extẽdit
μένου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν βαιθήλ, καὶ ἐξέτεινεν
manũ suã de altari dicẽs: apprehendite eũ:
τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου λέγων, συλ-
& exaruit manꝰ eius: quã ex-
λάβετε αὐτόν, καὶ ἐξηράνθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ, ἣν ἐξέ-
tendit cõtra eũ. & nõ valuit retrahere eam
τεινεν ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ οὐκ ἠδυνήθη ἐπιστρέψαι αὐτὴν
ad se. & altare scissum ẽ: & effusa
πρὸς ἑαυτόν. καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐρράγη, καὶ ἐξεχύ-
est piguedo de altari iuxta portẽtũ qd de
θη ἡ πιότης ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου κατὰ τὸ τέρας ὃ ἔδω-
dit homo dei in sermõe dñi. & respon
κεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐν λόγῳ κυρίου. καὶ ἀπεκρί-
dit rex & dixit homi dei: dep-
θη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, δεή-
care iã faciẽ dñi dei tui: & re
θητι δὴ τοῦ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ἐπι-
uertatur manꝰ mea ad me. & orauit homo
στρεψάτω ἡ χείρ μου πρός με. καὶ ἐδεήθη ὁ ἄνθρωπος τοῦ
dei faciem dñi: & reuersa est manus
θεοῦ τοῦ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπέστρεψεν ἡ χεὶρ τοῦ
regis ad eum: & facta est sicut pri-
βασιλέως πρὸς αὐτόν, καὶ ἐγένετο καθὼς τὸ πρότε-
us. & locutꝰ est rex ad homi-
ρον. καὶ ἐλάλησεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ
dei: ingredere mecũ in domũ meã: & prande:
θεοῦ, εἴσελθε μετ᾽ ἐμοῦ εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἀρίστησον,
& dabo tibi munus. & dixit homo dei
καὶ δώσω σοι δόμα. καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θε-
ad regem: si dederis mihi mediã ptẽ
οῦ πρὸς τὸν βασιλέα, ἐὰν δώσῃς μοι τὸ ἥμισυ τοῦ
domus tue: nõ ingrediar tecum: neq; co-
οἴκου σου, οὐκ εἰσελεύσομαι μετὰ σοῦ, οὐδὲ μὴ φά-
medã panẽ neq; bibã aquã in loco hoc:
γω ἄρτον οὐδὲ μὴ πίω ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ,
qr sic precepit mihi in sermõe dñs dicẽs: nõ
ὅτι οὕτως ἐνετείλατό μοι ἐν λόγῳ κύριος λέγων, οὐ μὴ
comedas panẽ neq; bibas aquã neq; reuertaris
φάγῃς ἄρτον οὐδὲ μὴ πίῃς ὕδωρ οὐδὲ μὴ ἐπιστρέψῃς
in via in qua iuisti in ea. & abijt in
ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἐπορεύθης ἐν αὐτῇ. καὶ ἀπῆλθεν ἐν
via alia: & nõ reuersus est in via qua venerat i
ὁδῷ ἄλλῃ, καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθεν ἐν
ea in bethel. & prophetes vnꝰ senex habi-
αὐτῇ εἰς βαιθήλ. καὶ προφήτης εἷς πρεσβύτης κατῴ-
tabat in bethel. & venerũt filij sui & nar
κει ἐν βαιθήλ. καὶ ἔρχονται οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ διη-
rant ei
γοῦνται αὐτῷ

B

Ifra co.

C

Infra. co.

thus iaciente: & exclamauit contra altare in sermone domini & ait. Altare altare: hec dicit dñs. Ecce filius nascetur domui dauid iosias nomie & imolabit super te sacerdotes excelsorũ qui nũc i te thura succendunt: & ossa hoium super te incendet. Deditq; i illa die signũ dicens. Hoc erit signũ qd locutus est dominꝰ. Ecce altare scindetur: & effũdetur cinis qui in eo est. Cumq; audisset rex sermonem hominis dei quem inclamauerat contra altare in bethel: extendit manum suam de altari dicens. Apphẽdite eũ. Et exaruit manus eiꝰ quã extenderat cõtra eũ: nec valuit retrahere eã ad se. Altare quoq; scissũ ẽ & effusus est cinis de altari: iuxta signũ qd predixerat vir dei in sermone domini. Et ait rex ad virum dei. Deprecare faciem domini dei tui & ora pro me: vt restituatur manus mea mihi. Orauit vir dei faciem domini: & reuersa est manꝰ regis ad eũ: & facta est sicut prius fuerat. Locutus est aũt rex ad virum dei. Veni mecũ domũ vt prandeas: & dabo tibi munera. Rñditq; vir dei ad regẽ. Si dederis mihi mediam partem domus tue nõ veniam tecum nec comedam panem neq; bibam aquam in loco isto. Sic ei mandatum est mihi in sermõe dñi precipientis. Non comedes panem neq; bibes aquã nec reuerteris per viam q̃ venisti. Abiit ergo per aliam viam & non est reuersus per iter quo venerat in bethel: prophetes autẽ quidam senex hitabat in bethel ad quẽ venerũt filii sui: & narrauerũt

להקטיר: ויקרא על המזבח
בדבר יהוה ויאמר מזבח מזבח
כה אמר יהוה הנה בן נולד לבית
דוד יאשיהו שמו וזבח עליך
את כהני הבמות המקטרים
עליך ועצמות אדם ישרפו עליך:
ונתן ביום ההוא מופת לאמר
זה המופת אשר דבר יהוה הנה
המזבח נקרע ונשפך הדשן אשר
עליו: ויהי כשמע המלך את דבר
איש האלהים אשר קרא על
המזבח בבית אל וישלח ירבעם
את ידו מעל המזבח לאמר
תפשהו ותיבש ידו אשר שלח
עליו ולא יכל להשיבה אליו:
והמזבח נקרע וישפך הדשן מן
המזבח כמופת אשר נתן איש
האלהים בדבר יהוה: ויען המלך
ויאמר אל איש האלהים חל
נא את פני יהוה אלהיך והתפלל
בעדי ותשב ידי אלי ויחל איש
האלהים את פני יהוה ותשב
יד המלך אליו ותהי כבראשנה:
וידבר המלך אל איש האלהים
באה אתי הביתה וסעדה ואתנה
לך מתת: ויאמר איש האלהים
אל המלך אם תתן לי את חצי
ביתך לא אבא עמך ולא אכל
לחם ולא אשתה מים במקום
הזה: כי כן צוה אתי בדבר יהוה
לאמר לא תאכל לחם ולא
תשתה מים ולא תשוב בדרך
אשר הלכת: וילך בדרך אחר
ולא שב בדרך אשר בא בה אל
בית אל: ונביא אחד זקן ישב
בבית אל ויבוא בנו ויספר לו את

כל המעשה אשר עשה איש
האלהים היום בבית אל את
הדברים אשר דבר אל המלך
ויספרום לאביהם: וידבר
אלהם אביהם אי זה הדרך
הלך ויראו בניו את הדרך אשר
הלך איש האלהים אשר בא
מיהודה: ויאמר אל בניו חבשו
לי החמור ויחבשו לו החמור
וירכב עליו: וילך אחרי איש
האלהים וימצאהו ישב תחת
האלה ויאמר אליו האתה איש
האלהים אשר באת מיהודה
ויאמר אני: ויאמר אליו לך
אתי הביתה ואכל לחם: ויאמר
לא אוכל לשוב אתך ולבוא אתך
ולא אכל לחם ולא אשתה אתך
מים במקום הזה: כי דבר אלי
בדבר יהוה לא תאכל לחם ולא
תשתה שם מים ולא תשוב
ללכת בדרך אשר הלכת בה:
ויאמר לו גם אני נביא כמוך
ומלאך דבר אלי בדבר יהוה
לאמר השבהו אתך אל ביתך
ויאכל לחם וישת מים כחש לו:
וישב אתו ויאכל לחם בביתו
וישת מים: ויהי הם ישבים אל
השלחן ויהי דבר יהוה אל
הנביא אשר השיבו: ויקרא אל
איש האלהים אשר בא מיהודה
לאמר כה אמר יהוה יען כי
מרית פי יהוה ולא שמרת את
המצוה אשר צוך יהוה אלהיך:
ותשב ותאכל לחם ותשת מים
במקום אשר דבר אליך אל
תאכל לחם ואל תשת מים לא

עשה · ראה · בוא · אמר · חבש · רכב · מצא · ישב · בוא · הלך · שוב · אכל · שתה · קום · אכל · שוב · הלך · נבא · מלאך · שוב · היה · קרא · בוא · מרה · צוה · שתה · קום

ei omnia opera q̄ fece
rat vir
dei illa die in bethel.
Et
verba que locutus fue
rat ad regem
narrauerunt pr̄i ſuo.
Et dixit
eis pater eorum. Per
quam viam
abiit? Oſtēderūt ei fi-
lii ſui viam per quam
abierat vir dei qui ve-
nerat
de iuda. Et ait filiis ſu-
is. Sternite
mihi aſinum. Qui cū
ſtrauiſſent
aſcendit & abiit poſt
virum
dei: & inuenit eū ſedē-
tem ſubtus
terebinthum. Et ait
illi. Tu ne es vir
dei qui veniſti de iuda?
Rn̄dit ille. Ego ſū. Di
xitq; ad eum. Veni
mecū domū vt come-
das panē. Qui ait.
Nō poſſum reuerti ne-
q; venire tecum:
nec comedam panem
neq; bibam
aquā in loco iſto: q̄a
locutus eſt dn̄s ad me
in ſermone dn̄i dicens.
Nō comedas panē &
nō bibas aquam ibi:
nec reuerteris
per viā qua ieris. Qui
ait illi. Et ego ꝓphe
ta ſum ſimilis tui.
Et angelus locutus eſt
mihi in ſermone domi
ni dicens. Reduc eū te
cum in domum tuam:
vt comedat panē & bi
bat aquam. Fefellit eū
& reduxit ſecū. Come
dit ergo panē in domo
eius & bibit aquā. Cū
q; ſederent ad
mēſam factus eſt ſer-
mo domini ad
ꝓphetā qui reduxerat
eū: Et exclamauit ad
virum dei qui venerat
de iuda
dicens. Hec dicit do-
minus. Quia
non obediēs fuiſti ori
domini: & nō cuſtodi
ſti mādatū quod prece
pit tibi dominus deꝰ tu
us: & reuerſus es & co-
mediſti panē & bibiſti a
quam in loco in quo p̄-
cepit tibi ne
comederes panē neq;
biberes aquam: non

omnia opera que fecit homo dei in
πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐν
die illa in bethel: et verba q̄ locutꝰ
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν βαιθήλ, καὶ τοὺς λόγους οὓς ἐλάλη-
fuerat regi. et locutꝰ est ad eos pater eo-
σε τῷ βασιλεῖ. καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ὁ πατὴρ αὐ-
rū dicēs: per quā viā abiit? et oſtēdūt
τῶν λέγων, ποίᾳ ὁδῷ ἀπελήλυθεν; καὶ δεικνύουσιν
ei filii ſui viā ꝑ quā abierat homo
αὐτῷ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὴν ὁδὸν ἣν ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος
dei q̄ venerat de iuda. et ait filiis ſuis:
τοῦ θεοῦ ὁ ἐλθὼν ἐξ ἰούδα. καὶ εἶπεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,
ſternite mihi aſinū. et ſtrauerūt ei aſinū.
ἐπισάξατέ μοι τὸν ὄνον. καὶ ἐπέσαξαν αὐτῷ τὸν ὄνον.
et aſcēdit ſup eū et abiit poſt ho-
καὶ ἐπέβη ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπορεύθη κατόπισθεν τοῦ ἀν-
minē dei. et inuenit eū ſedētē ſub
θρώπου τοῦ θεοῦ. καὶ εὗρεν αὐτὸν καθήμενον ὑπὸ τὴν
quercu. et ait ei: tu es homo dei qui
δρῦν. καὶ εἶπεν αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ὁ ἐξε-
egreſſus es de iuda? et ait: ego. et dixit ei:
ληλυθὼς ἐξ ἰούδα; καὶ εἶπεν, ἐγώ. καὶ εἶπεν αὐτῷ,
veni mecū et comede panē. et dixit: non po-
δεῦρο μετ' ἐμοῦ καὶ φάγε ἄρτον. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ δύ-
tero reuerti tecū: neq; comedā panē
νωμαι τοῦ ἐπιστρέψαι μετὰ σοῦ, οὔτε φάγω ἄρτον
neq; bibā aquā in loco iſto: q̄ ſic
οὔτε μὴ πίω ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ὅτι οὕτως
precepit mihi in ſmōe dn̄s dicēs: nō cōedas
ἐντέταλταί μοι ἐν λόγῳ κύριος λέγων, μὴ φάγῃς
panē ibi et nō bibas aquā: et nō reuertaris in
ἄρτον ἐκεῖ καὶ μὴ πίῃς ὕδωρ, καὶ μὴ ἐπιστρέψῃς ἐν
via in qua iueris in ea. et dixit ad eum:
τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἐπορεύθης ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν,
et ego propheta ſum ſicut et tu: et angelus locu-
καὶ ἐγὼ προφήτης εἰμὶ ὡς καὶ σύ, καὶ ἄγγελος ἐλάλη-
tus ē ad me in ſmōe dn̄i dicēs: reduc eū
σε πρός με ἐν λόγῳ κυρίου λέγων, ἐπίστρεψον αὐτὸν
tecum in domū tuā: et comedat panē
μετὰ σεαυτοῦ εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ φαγέτω ἄρτον
et bibat aquā. et mētitus eſt ei: et redu-
καὶ πιέτω ὕδωρ. καὶ ἐψεύσατο αὐτῷ, καὶ ἐπέστρε-
xit eū et comedit panē et bibit aquā in
ψεν αὐτὸν καὶ ἔφαγεν ἄρτον καὶ ἔπιεν ὕδωρ ἐν τῷ
domo eius. et factū ē cū ipſi ſederēt ad
οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο αὐτῶν καθημένων ἐπὶ τῆς
mēſam: factꝰ ē ſermo dn̄i ad prophetā
τραπέζης, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς τὸν προφήτην
qui reduxerat eum: et dixit ad homi-
τὸν ἐπιστρέψαντα αὐτόν, καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἄνθρω-
nem dei qui venerat de iuda dicens: hec
πον τοῦ θεοῦ τὸν ἥκοντα ἐξ ἰούδα λέγων, τάδε
dicit dn̄s: quia exacerbaſti verbū dn̄i:
λέγει κύριος, ἀνθ' ὧν παρεπίκρανας τὸ ῥῆμα κυρίου,
et nō cuſtodiſti mādatū qḋ precepit tibi
καὶ οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετείλατό σοι
dn̄s deus tuus: et reuerſus es et comediſti pa-
κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἐπέστρεψας καὶ ἔφαγες ἄρ-
nem et bibiſti aquā in loco iſto: in q̄
τον καὶ ἔπιες ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐν ᾧ
locutꝰ ſum ad te dicēs: nō comedas panē et non
ἐλάλησα πρὸς σὲ λέγων, μὴ φάγῃς ἄρτον καὶ μὴ
bibas aquā: non
πίῃς ὕδωρ, οὐ μὴ

ingrediatur corpus tuū in ſepulchrū patrū
εἰσέλθῃ τὸ σῶμά σου εἰς τὸν τάφον τῶν πατέρων
tuorū. et factū eſt poſtq̄ comedit ipſe panē et bi
σου. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτὸν ἄρτον καὶ πι-
bit aquā: et ſtrauit ipſi aſinū ꝓphe:
εῖν ὕδωρ, καὶ ἐπέσαξεν αὐτῷ τὸν ὄνον τῷ προφήτῃ,
et reuerſus eſt et abiit. et inuenit eū leo in
καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἀπῆλθεν. καὶ εὗρεν αὐτὸν ὁ λέων ἐν
via: et occidit eū. et erat corpꝰ
τῇ ὁδῷ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. καὶ ἦν τὸ σῶμα
eius proiectū in itinere: et aſinꝰ aſtabat
αὐτοῦ ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ ὄνος εἱστήκει
iuxta illū: et leo ſtabat iuxta cadauer. et
παρ' αὐτῷ, καὶ ὁ λέων εἱστήκει παρὰ τὸ σῶμα. καὶ
ecce viri tranſeuntes et viderūt morticini
ἰδοὺ ἄνδρες παραπορευόμενοι καὶ εἶδον τὸ θνησιμαῖ-
um proiectū in via: et leo ſtetit iuxta
ον ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ λέων εἱστήκει ἐχόμενα
morticinii. et venerūt viri et loquūtur
τοῦ θνησιμαίου. καὶ ἔρχονται οἱ ἄνδρες καὶ λαλοῦσιν
in ciuitate: vbi propheta ſenex habitabat in
ἐν τῇ πόλει, οὗ ὁ προφήτης ὁ πρεσβύτης κατῴκει ἐν
ea. et audiuit q̄ reduxerat eum de via:
αὐτῇ. καὶ ἤκουσεν ὁ ἐπιστρέψας αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ,
et ait: homo dei iſte: q̄ exacer
καὶ εἶπεν, ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ οὗτος, ὃς παρεπί-
bauit verbū dn̄i: et tradidit eū dn̄s
κρανεν τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν κύριος τῷ
leoni: et cōfregit eū et occidit eū
λέοντι. καὶ συνέτριψεν αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν
iuxta verbū dn̄i qḋ locutꝰ eſt ei. et locutꝰ
κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν αὐτῷ. καὶ ἐλάλη-
eſt ad filios ſuos dicēs: ſternite mihi
σεν πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ λέγων, ἐπισάξατέ μοι
aſinū: et ſtrauerūt: et abiit et inuenit cor-
τὸν ὄνον, καὶ ἐπέσαξαν, καὶ ἐπορεύθη καὶ εὗρε τὸ σῶ-
pus eius proiectū in via: et aſinus et leo
μα αὐτοῦ ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ ὄνος καὶ ὁ λέων
ſteterunt iuxta corpus. et nō comedit leo
εἱστήκεισαν παρὰ τὸ σῶμα. καὶ οὐκ ἔφαγεν ὁ λέων τὸ
corpus vel aſinū: et nō cōfregit aſinū. et tulit
σῶμα ἢ τὸν ὄνον, καὶ οὐ συνέτριψε τὸν ὄνον. καὶ ἦρεν ὁ
propheta ſenex corpus hominis
προφήτης ὁ πρεσβύτης τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ
dei: et impoſuit illud ſup aſinū: et redu
θεοῦ, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τὸν ὄνον, καὶ ἐπέστρε-
xit illud in ciuitatē prophete ſe
ψεν αὐτὸ εἰς τὴν πόλιν τοῦ προφήτου τοῦ πρεσβυ-
nis vt plāgerēt et ſepelirēt eū. et poſuit
τέρου τοῦ κόψασθαι καὶ θάψαι αὐτόν. καὶ ἔθηκεν τὸ
corpus eius in ſepulchro ſuo: et plāxit
σῶμα αὐτοῦ ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ, καὶ ἐκόψατο
eum: heu frater. et factū ē poſtq̄ plāxerūt
αὐτόν, οὐαὶ ἀδελφέ. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ κόψασθαι
eum: et ait filiis ſuis dicēs: ſi mortuꝰ
αὐτόν, καὶ εἶπεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ λέγων, ἐὰν ἀποθά-
fuero: ſepelite me i ſepulchro iſto: in quo hō
νω, θάψατέ με ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ, ἐν ᾧ ὁ ἄνθρωπος
dei ſepultus eſt in eo: iuxta oſſa eius po
τοῦ θεοῦ τέθαπται ἐν αὐτῷ, παρὰ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ θέ-
nite me: vt ſaluētur oſſa mea cū oſſibus eius:
τε με, ἵνα σωθῇ τὰ ὀστᾶ μου μετὰ τῶν αὐτοῦ,
quia factū erit verbū qḋ locutꝰ eſt in ſmōe do-
ὅτι γινόμενον ἔσται τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν ἐν λόγῳ κυ-
mini ſup altare qḋ in bethel: et cōtra
ρίου ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἐν βαιθήλ, καὶ ἐπὶ

inferetur cadauer tuū
in ſepulchrū patrū tuo
rū. Cūq; comediſſet &
bibiſſet ſtrauit aſinum
ſuum propheta
quem reduxerat. Qui
cū abiſſet inuenit eum
leo i via: & occidit: &
erat
cadauer eius proiectū
in itinere. Aſinus autē
ſtabat iuxta illū: & leo
ſtabat iuxta
cadauer. Et ecce viri
tranſeuntes
viderunt cadauer pro
iectum in via
& leonem ſtantē iux-
ta cadauer.
Et venerūt & diuulga-
uerūt in ciuitatē: in q̄ ꝓ-
phetes ille ſenex hita-
bat. Qḋ cū audiſſet pro
pheta ille q̄ reduxerat
eū de via ait.
Vir dei eſt qui inobe
diens fuit
ori dn̄i: & tradidit eū
dn̄s leoni:
& cōfregit eum: & occi
dit iuxta verbū domini
qḋ locutus eſt ei. Di-
xitq; ad filios ſuos.
Sternite mihi aſinum.
Qui
cū ſtrauiſſent & ille ab
iſſet: iuēit cadauer eius
proiectum in via: & aſi
num & leonem
ſtantes iuxta cadauer.
Non comedit
leo de cadauere: nec le
ſit
aſinum. Tulit ergo
prophetes
cadauer viri dei: & po
ſuit illud
ſup aſinū: & reuerſus
intulit in
ciuitatē ꝓphete ſenis
vt plangeret eum:
& poſuit cadauer eius
i ſepulchro ſuo. Et plā
xerūt eū: heu heu mi
frater. Cūq; planxiſſent
eum: dixit ad filios ſu
os.
Cum mortuus fuero ſe
pelite me
in ſepulchro i quo vir
dei ſepultus eſt:
iuxta oſſa eius ponite
oſſa mea. Profecto ei
veniet ſermo
quē predixit in ſermo
ne domini contra
altare quod ē i bethel:
& contra

תבוא נבלתך אל קבר אבתיך:
ויהי אחרי אכלו לחם ואחרי
שתותו ויחבש לו החמור לנביא
אשר השיבו: וילך וימצאהו
אריה בדרך וימיתהו ותהי
נבלתו משלכת בדרך והחמור
עמד אצלה והאריה עמד אצל
הנבלה: והנה אנשים עברים
ויראו את הנבלה משלכת בדרך
ואת האריה עמד אצל הנבלה
ויבאו וידברו בעיר אשר הנביא
הזקן ישב בה: וישמע הנביא
אשר השיבו מן הדרך ויאמר
איש האלהים הוא אשר מרה
את פי יהוה ויתנהו יהוה לאריה
וישברהו וימתהו כדבר יהוה
אשר דבר לו: וידבר אל בניו
לאמר חבשו לי את החמור
ויחבשו: וילך וימצא את נבלתו
משלכת בדרך והחמור והאריה
עמדים אצל הנבלה לא אכל
האריה את הנבלה ולא שבר
את החמור: וישא הנביא את
נבלת איש האלהים ויניחהו
אל החמור וישיבהו ויבא אל
עיר הנביא הזקן לספד ולקברו:
וינח את נבלתו בקברו ויספדו
עליו הוי אחי: ויהי אחרי
קברו אתו ויאמר אל בניו
לאמר במותי וקברתם אתי
בקבר אשר איש האלהים קבור
בו אצל עצמתיו הניחו את
עצמתי: כי היה יהיה הדבר
אשר קרא בדבר יהוה על
המזבח אשר בבית אל ועל

בוא · היה · חבש חסר · נבא שוב · מצא ארה · מות · שלך · ראה · בוא דבר · שמע · אמר · פה נתן · שבר · נשא נבא · נוח · שוב בוא · ספד · היה · קבר · זבח

כל בתי הבמות אשר בערי שמרון׃
אחר הדבר הזה לא שב ירבעם
מדרכו הרעה וישב ויעש מקצות
העם כהני במות החפץ ימלא
את ידו ויהי כהני במות׃ ויהי
בדבר הזה לחטאת בית ירבעם
ולהכחיד ולהשמיד מעל פני
האדמה׃ בעת ההיא

Cap. xiiii

חלה אביה בן ירבעם׃ ויאמר
ירבעם לאשתו קומי נא
והשתנית ולא ידעו כי את אשת
ירבעם והלכת שלה הנה שם
אחיה הנביא הוא דבר עלי
למלך על העם הזה׃ ולקחת
בידך עשרה לחם ונקדים ובקבק
דבש ובאת אליו הוא יגיד לך
מה יהיה לנער׃ ותעש כן אשת
ירבעם ותקם ותלך שלה ותבא
בית אחיה ואחיהו לא יכל
לראות כי קמו עיניו משיבו׃
ויהוה אמר אל אחיהו הנה
אשת ירבעם באה לדרש
דבר מעמך אל בנה כי
חלה הוא כזה וכזה תדבר
אליה ויהי כבאה והיא
מתנכרה׃ ויהי כשמע אחיהו
את קול רגליה באה בפתח
ויאמר באי אשת ירבעם
למה זה את מתנכרה
ואנכי שלוח אליך קשה׃ לכי
אמרי לירבעם כה אמר
יהוה אלהי ישראל יען אשר
הרימתיך מתוך העם ואתנך
נגיד על עמי ישראל׃
ואקרע את הממלכה מבית דוד
ואתנה לך ולא היית כעבדי

בית במה · עיר שוב · רוע עשה · קצה מלא · כחד שמד · פנה · איש · שנה · נבא · בוא נגד · היה עשה · קום ילך · בוא · ראה קום · שוב · דבר · נכר · אמר איש · שלח ילך · רום נתן · נגד · קרע מלך · היה

oia phana excelsorũ q̃ sunt in vrbibus samarie. Post verba hec nõ est reuersus hieroboam de via sua pessima: sed ecõtrario fecit de nouissimis pplis sacerdotes excelsorũ: quicũq volebat iplebat manũ suã: & fiebat sacerdos excelsorũ. Et ppter hãc cãm peccauit domus hieroboã & euersa est & deleta de supficie terre. 14.

IN tempore illo egrotauit abia filius hieroboam. Dixitq hieroboam vxori sue. Surge & cõmuta hitũ ne cognoscaris q sis vxor hieroboã: & vade in silo vbi est abias ppheta qui locutus est mihi q regnaturus eẽm sup pplm hũc. Tolle quoq in manu tua decẽ panes & crustulam & vas mellis: & vade ad illũ. Ipse ei indicabit tibi qd euenturũ sit puero huic. Fecit vt dixerat vxor hieroboã: & cõsurgẽs abiit in sylo: & venit in domũ ahie. At ille non poterat videre: qa caligauerãt oculi eius pre senectute. Dixit aũt dñs ad ahiã. Ecce vxor hieroboam igreditur vt consulat te super filio suo qui egrotat. Hec & hec loqueris ei. Cum ergo illa itraret & dissimularet se esse que erat: audiuit ahias sonitum pedum eius itroeuntis per ostium: & ait. Ingredere vxor hieroboam. Quare aliam te esse simulas? Ego ãt missus sũ ad te durus nũcius. Vade & dic hieroboam. Hec dicit dominus deus israel. Quia exaltaui te de medio populi & dedi te ducem super populũ meum israel: & scidi regnum domus dauid & dedi illud tibi: & nõ fuisti sicut seruus meus

domos excelsorũ q̃ sũt in samaria. ⁊ post
τοὺς οἴκους τῶν ὑψηλῶν τῶν ἐν σαμαρείᾳ. καὶ μετὰ
verbũ hoc nõ reuersus est hieroboã de malicia
τὸ ῥῆμα τοῦτο οὐκ ἐπέστρεψεν ἱεροβοὰμ ἀπὸ τῆς κακίας
sua: ⁊ reuersus est ⁊ fecit de parte po
αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἐποίησεν ἐκ μέρους τοῦ λα
puli sacerdotes excelsorũ. q̃ volebat implebat
οῦ ἱερέας τῶν ὑψηλῶν. ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν
manũ suã: ⁊ fiebat sacerdos excelsorũ. ⁊
χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐγίνετο ἱερεὺς τῶν ὑψηλῶν. καὶ
factũ est verbũ hoc in peccatũ domui hierobo
ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο εἰς ἁμαρτίαν τῷ οἴκῳ ἱεροβο-
am: ⁊ in destructionẽ ⁊ in pditionẽ a fa
ὰμ, καὶ εἰς ὄλεθρον καὶ εἰς ἀφανισμὸν ἀπὸ προσώ-
cie terre.
που τῆς γῆς.

Ca.14.

In tpe illo egrotauit abia filius hieroboã. ⁊
Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠρρώστησεν ἀβιὰ υἱὸς ἱεροβοάμ. καὶ
vxori sue dixit hieroboã: surge: ⁊ muta-
τῇ γυναικὶ αὐτοῦ εἶπεν ἱεροβοάμ, ἀνάστηθι, καὶ ἀλλοι-
beris: nõ cognoscẽt q tu vxor hieroboã: ⁊ va
ωθήσῃ, οὐ γνώσονται ὅτι σὺ γυνὴ ἱεροβοάμ, καὶ πο-
des in selo. ecce illic achia propheta:
ρεύθητι εἰς σηλώ. ἰδοὺ ἐκεῖ ἀχιὰ ὁ προφήτης.
ipse locutus est ad me q regnabo sup po
αὐτὸς ἐλάλησεν ἐπ᾽ ἐμὲ τοῦ βασιλεῦσαι ἐπὶ τὸν λα-
pulũ hunc. ⁊ tolle in manu tua decẽ panes:
ὸν τοῦτον. καὶ λαβὲ εἰς τὴν χεῖρά σου δέκα ἄρτους,
⁊ collyrida: ⁊ vas mellis: ⁊ ibis ad
καὶ κολλύρια, καὶ στάμνον μέλιτος, καὶ ἐλεύσῃ πρὸς
illũ. ipse nũciabit tibi qd erit puero.
αὐτόν. αὐτὸς ἀναγγελεῖ σοι τί ἔσται τῷ παιδίῳ.
⁊ fecit sic vxor hieroboã: ⁊ surrexit ⁊ a-
καὶ ἐποίησεν οὕτω ἡ γυνὴ ἱεροβοάμ, καὶ ἀνέστη καὶ ἐπο-
biit in selo: ⁊ intrauit in domũ achia.
ρεύθη εἰς σηλώ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ἀχιά.
⁊ homo senex ad vidẽdũ: ⁊ caliga
καὶ ὁ ἄνθρωπος πρεσβύτερος τοῦ ἰδεῖν, καὶ ἠμβλυώ-
bant oculi eius pre senectute eius.
πουν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ γήρως αὐτοῦ.
⁊ dixit dñs ad achia: ecce vxor hieroboã ingre
καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἀχιά, ἰδοὺ γυνὴ ἱεροβοὰμ εἰσπο-
ditur vt querat verbũ a te sup filio suo:
ρεύεται τοῦ ἐκζητῆσαι ῥῆμα παρὰ σοῦ ὑπὲρ υἱοῦ αὐτῆς,
qm egrotus est: sm hoc ⁊ sm hoc lo-
ὅτι ἄρρωστός ἐστι, κατὰ τοῦτο καὶ κατὰ τοῦτο λα-
queris ad eã. ⁊ factũ est cũ intraret il-
λήσεις πρὸς αὐτήν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι αὐ-
la ⁊ dissimulabat. ⁊ factũ est quũ audiuit achia
τὴν καὶ ἀπεξενοῦτο. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀχιὰ
sonitũ pedũ eius ingrediẽte ea in ho
τὴν φωνὴν ποδῶν αὐτῆς εἰσερχομένης αὐτῆς ἐν τῷ ἀνοίγ-
stium. ⁊ ait: ingredere vxor hieroboã: quare
ματι. καὶ εἶπεν, εἴσελθε γυνὴ ἱεροβοάμ, ἵνα τί τοῦ-
tu dissimulas: ⁊ ego sum nũcius ad te
το σὺ ἀποξενοῦσαι, καὶ ἐγώ εἰμι ἀπόστολος πρὸς σὲ
durus. abiens dic hieroboã: hec di
σκληρός. πορευθεῖσα εἶπον τῷ ἱεροβοάμ, τάδε λέ-
cit dñs deus israel: quia exaltaui te a
γει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἀνθ᾽ οὗ ὅσον ὕψωσά σε ἀπὸ
medio ppli: ⁊ dedi te ducẽ sup
μέσου τοῦ λαοῦ, καὶ ἔδωκά σε ἡγούμενον ἐπὶ τὸν
pplm israel: ⁊ rupi regnũ a domo
λαὸν ἰσραήλ, καὶ ἔρρηξα τὸ βασίλειον ἀπὸ οἴκου
dauid: ⁊ dedi illud tibi: ⁊ nõ fuisti
δαυίδ, καὶ ἔδωκα αὐτὸ σοί, καὶ οὐκ ἐγένου
sicut seruus meus
ὡς ὁ δοῦλός μου

3.co. · A · 4.Re. 8.c. · B

dauid: qui custodiuit mandata mea: ⁊ qui ambulauit
δαυίδ, ὃς ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς μου, καὶ ὃς ἐπορεύθη
post me in omni corde suo: ad faciẽdũ
ὀπίσω μου ἐν πάσῃ καρδίᾳ αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι τὸ
rectũ in oculis meis: ⁊ male opatus es vt faceres
εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἐπονηρεύσω τοῦ ποιῆσαι
vltra oẽs q̃cũq fuerãt in cõspectu meo. ⁊ am-
παρὰ πάντας ὅσοι ἐγένοντο εἰς πρόσωπόν μου. καὶ ἐπο-
bulasti ⁊ fecisti tibi deos alienos ⁊ cõflatilia
ρεύθης καὶ ἐποίησας σεαυτῷ θεοὺς ἑτέρους καὶ χωνευ-
ad irritandum me: ⁊ me piecisti post te.
τὰ τοῦ παροργίσαι με, καὶ ἐμὲ ἔρριψας ὀπίσω σου.
idcirco ecce ego induco malũ in domũ hierobo
διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω κακίαν πρὸς οἶκον ἱεροβο-
am: ⁊ perimã hieroboã mingẽtẽ ad parietẽ
άμ, καὶ ἐξολοθρεύσω ἱεροβοὰμ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον
⁊ detentum ⁊ relictum in israel. ⁊
καὶ ἐπεχόμενον καὶ καταλελειμμένον ἐν ἰσραήλ. καὶ
colligã hieroboã vt colligit fimus vsq dũ cõ
ἐπιλέξω ἱεροβοὰμ καθὼς ἐπιλέγεται ἡ κόπρος ἕως τε-
sumetur ipse. mortuũ ex hieroboã in
λειωθῆναι αὐτόν. τὸν τεθνηκότα τοῦ ἱεροβοὰμ ἐν τῇ
ciuitate comedent canes. ⁊ mortuũ in
πόλει καταφάγονται οἱ κύνες. καὶ τὸν τεθνηκότα ἐν
agro comedent volucres celi: quia
τῷ ἀγρῷ καταφάγεται τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι
dñs locutus ẽ. ⁊ tu surge vade in domũ tuã:
κύριος ἐλάλησε. καὶ σὺ ἀναστᾶσα πορεύθητι εἰς οἶκόν σου,
⁊ quũ intrabunt pedes tui ciui-
καὶ ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι τοὺς πόδας σου τὴν πό-
tatẽ: morietur puer: ⁊ plãgent eũ ois
λιν, ἀποθανεῖται τὸ παιδάριον, καὶ κόψονται αὐτὸ πᾶς
israel: ⁊ sepelient eum: q2 iste solus indu-
ἰσραήλ, καὶ θάψουσιν αὐτόν, ὅτι οὗτος μόνος εἰσε-
cetur hieroboã ad sepulchrũ: qm inuẽtũ ẽ in eo
λεύσεται τῷ ἱεροβοὰμ πρὸς τάφον, ὅτι εὑρέθη ἐν αὐ-
verbũ bonũ de dño deo israel in do
τῷ ῥῆμα καλὸν περὶ τοῦ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ ἐν οἴ-
mo hieroboã. ⁊ suscitabit dñs sibi regem sup
κῳ ἱεροβοάμ. καὶ ἀναστήσει κύριος ἑαυτῷ βασιλέα ἐπὶ
israel: qui pcutiet domũ hieroboã hac die
ἰσραήλ, ὃς πλήξει τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ ταύτῃ τῇ ἡμέ-
⁊ adhuc ⁊ nũc. ⁊ pcutiet dñs israel: sicut
ρᾳ καὶ ἔτι καὶ γε νῦν. καὶ πλήξει κύριος τὸν ἰσραήλ, καθὰ
mouetur arũdo in aqua. ⁊ euellet is-
κινεῖται ὁ κάλαμος ἐν τῷ ὕδατι. καὶ ἐκτιλεῖ τὸν ἰσ-
rael a sũmo terre bone huius: quã
ραὴλ ἀπὸ ἄνω τῆς χθονὸς τῆς ἀγαθῆς ταύτης, ἧς
dedit patribus eorũ. ⁊ ventilabit eos
ἔδωκε τοῖς πατράσιν αὐτῶν. καὶ λικμήσει αὐτοὺς
a trans flumine. quia fecerũt
ἀπὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ. ἀνθ᾽ οὗ ὅσον ἐποίησαν
lucos suos irritantes dñm. ⁊ tradet
τὰ ἄλση αὐτῶν παροργίζοντες τὸν κύριον. καὶ δώσει
dñs israel gr̃a petõr hieroboã: q pecca
κύριος τὸν ἰσραὴλ χάριν ἁμαρτιῶν ἱεροβοάμ, ὃς ἥμαρ-
uit ⁊ q peccare fecit israel. ⁊ surrexit vxor hieroboã
τε καὶ ὃς ἐξήμαρτεν ἰσραήλ. καὶ ἀνέστη ἡ γυνὴ ἱεροβοὰμ
⁊ abijt in thersa. ⁊ factũ est quũ igrederet
καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν θερσά. καὶ ἐγένετο ὡς εἰσῆλθεν
in vestibulũ domus: ⁊ puer mor-
ἐν τῷ προθύρῳ τοῦ οἴκου, καὶ τὸ παιδάριον ἀπέ-
tuus est: ⁊ sepelierũt eũ: ⁊ plãxerũt eũ ois is-
θανε, καὶ ἔθαψαν αὐτό, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸ πᾶς ἰσ-
rael sm verbũ dñi qd locutus est in manu
ραὴλ κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ
serui sui achia prophete. ⁊ reliquum
δούλου αὐτοῦ ἀχιὰ τοῦ προφήτου. καὶ περισσὸν

C · Infra. 16.b. Infra. n.f. · D · E

dauid qui custodiuit mandata mea: & secutus est me in toto corde suo faciens qd placitũ eẽt in cõspectu meo: sed opatus es male super omnes qui fuerunt ante te: & fecisti tibi deos alienos & cõflatiles vt me ad iracundiam prouocares: me ãt piecisti post corpus tuũ. Idcirco ecce ego inducã mala sup domũ hieroboã: & peutiam de hieroboã mingẽtẽ ad parietem clausũ & nouissimum i israel: & mũdabo reliquias domus hieroboã: sicut mũdari solet fimus vsq ad purũ. Qui mortui fuerint de hieroboã in ciuitate comedẽt eos canes. q ãt mortui fuerit in agro vorabunt eos aues celi: quia dñs locutus est. Tu igr surge & vade in domũ tuã & in ipso itroitu pedũ tuorũ i vrbẽ morietur puer: & planget eũ ois israel & sepeliet. Iste enim solus inferetur de hieroboã in sepulchrũ: quia inuentus est sup eo sermo bonus a domino deo israel i domo hieroboam: Cõstituet ãt sibi dominus regem sup israel qui percutiet domũ hieroboã in hac die & in hoc tpe: & peutiet dñs deus israel: sicut moueri solet arundo in aqua. Et euellet israel de terra bona hac: quã dedit patribus eorum: & vẽtilabit eos trans flumen: quia fecerunt sibi lucos vt irritarent dominum. Et tradet dominus deus israel propter peccata hieroboam qui peccauit & peccare fecit israel. Surrexit itaq vxor hieroboã: & abiit: & venit in thersa. Cumq illa ingrederetur limen domus: puer mortuus est & sepelierũt eũ. Et planxit eum omnis israel iuxta sermonem dñi quẽ locutus est in manu serui sui ahie prophete. Reliqua aũt

דוד אשר שמר מצותי ואשר
הלך אחרי בכל לבבו לעשות
רק הישר בעיני׃ ותרע לעשות
מכל אשר היו לפניך ותלך
ותעשה לך אלהים אחרים
ומסכות להכעיסני ואתי השלכת
אחרי גוך׃ לכן הנני מביא רעה
אל בית ירבעם והכרתי לירבעם
משתין בקיר עצור ועזוב
בישראל ובערתי אחרי בית
ירבעם כאשר יבער הגלל עד
תמו׃ המת לירבעם בעיר יאכלו
הכלבים והמת בשדה יאכלו
עוף השמים כי יהוה דבר׃ ואת
קומי לכי לביתך בבאה רגליך
העירה ומת הילד׃ וספדו לו כל
ישראל וקברו אתו כי זה לבדו
יבא לירבעם אל קבר יען נמצא
בו דבר טוב אל יהוה אלהי
ישראל בבית ירבעם׃ והקים יהוה
לו מלך על ישראל אשר יכרית
את בית ירבעם זה היום ומה גם
עתה׃ והכה יהוה את ישראל כאשר
ינוד הקנה במים ונתש את
ישראל מעל האדמה הטובה
הזאת אשר נתן לאבותיהם וזרם
מעבר לנהר יען אשר עשו את
אשריהם מכעיסים את יהוה׃ ויתן
את ישראל בגלל חטאות ירבעם
אשר חטא ואשר החטיא
את ישראל׃ ותקם אשת
ירבעם ותלך ותבא תרצתה היא
באה בסף הבית והנער מת׃
ויקברו אתו ויספדו לו כל
ישראל כדבר יהוה אשר דבר
ביד עבדו אחיהו הנביא׃ ויתר

צוה · עשה · רוע · ילך · כעס · שלך גו · בוא רוע · כרת · שתן עצר · עזב · בער · תמם מות · אכל · ילך בוא · מות · בדד · מצא · קום · כרת · נכה · נוד · זרה · עשה · כעס נתן · חטא · קום איש · ילך בוא · מות · קבר ספד · נבא

דברי ירבעם אשר נלחם ואשר
מלך הנם כתובים על ספר דברי
הימים למלכי ישראל: והימים
אשר מלך ירבעם עשרים
ושתים שנה וישכב עם
אבתיו וימלך נדב בנו תחתיו:
ורחבעם בן שלמה מלך ביהודה
בן ארבעים ואחת שנה רחבעם
במלכו ושבע עשרה שנה מלך
בירושלם העיר אשר בחר
יהוה לשום את שמו שם
מכל שבטי ישראל ושם אמו
נעמה העמנית: ויעש יהודה הרע
בעיני יהוה ויקנאו אתו מכל
אשר עשו אבתם בחטאתם
אשר חטאו: ויבנו גם המה להם
במות ומצבות ואשרים על כל
גבעה גבהה ותחת כל עץ רענן:
וגם קדש היה בארץ עשו ככל
התועבת הגוים אשר הוריש
יהוה מפני בני ישראל: ויהי
בשנה החמישית למלך רחבעם
עלה שישק מלך מצרים
על ירושלם: ויקח את
אצרות בית יהוה ואת אוצרות
בית המלך ואת הכל לקח
ויקח את כל מגני הזהב אשר
עשה שלמה: ויעש המלך
רחבעם תחתם מגני נחשת
והפקיד על יד שרי הרצים
השמרים פתח בית המלך: ויהי
מדי בא המלך בית יהוה ישאום
הרצים והשיבום אל תא הרצים:
ויתר דברי רחבעם וכל אשר
עשה הלא המה כתובים
על ספר דברי הימים למלכי

לחם · הנה · כתב · יום · שכב · מלך · רבע · עשה · רוע · קנא · בנה · יצב · תעב · ירש · פנה · היה · חמש · לקח · אצר · לקח · עשה · פקד · שור · רוץ · היה · בוא · נשא · שוב

verborū hieroboā quō pugnauerit: & quō regnauerit: ecce scripta sunt in libro verborū dierum regum israel. Dies autem quibus regnauit hieroboam viginti duo anni sunt. Et dormiuit hieroboam cum prībus suis: regnauitq; nadab filius eius p̄ eo. Porro roboā filius salomonis regnauit in iuda. Quadraginta & vnius anni erat roboam cū regnare cepisset: & decē & septē annis regnauit in ierusalem ciuitate quam elegit dominus vt poneret nomen suum ibi ex oībus tribubus israel. Nomē āt matris eius Naama amanites. Et fecit iudas malum coram domino & irritauerūt eū super oībus que fecerant patres eorum in peccatis suis q̄ peccauerūt. Edificauerunt enī & ipsi sibi aras & statuas & lucos super omnem collē excelsum: & subter oēm arborē frōdosam: sed & effemiati fuerunt in terra: fecerūtq; oēs abominatiōes gentiū quas attriuit dominus ante faciē filiorum israel. In quinto aūt anno regni roboam ascendit sesac rex egypti in ierusalem: & tulit thesauros domus domini & thesauros regios & vniuersa diripuit: scuta quoq; aurea que fecerat salomon pro quibus fecit rex roboam scuta erea: & tradidit ea in manu ducū scutariorū & eorū qui excubabant an̄ ostium domus regis. Cūq; ingrederetur rex in domū dn̄i portabāt ea q̄ p̄eundi habebāt officiū: & postea reportabāt ad armamētarium scutariorum. Reliq̄ aūt sermonū roboā & oīa que fecit: ecce scripta sunt in libro sermonū dierum regum

verbū hieroboā quātū bellauit τ quātū regnauit: ecce ea scripta in libro verborum dierū regum israel. τ dies

ῥήματα τῶ ἱεροβοὰμ ὅσα ἐπολέμησε καὶ ὅσα ἐβασίλευσεν, ἰδοὺ αὐτὰ γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου ῥημάτων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ. καὶ αἱ ἡμέραι

q̄b⁹ regnauit hieroboā viginti τ duo āni: τ dormiuit cū patribus suis: τ regnauit nadab filī⁹ eius pro eo. τ roboā fili⁹ salomonis regnauit in iuda: filius quadraginta τ vni⁹ ānoꝝ roboā cū regnaret ipse. τ septemdecim ānis regnauit in hierusalē ciuitate in qua elegit dn̄s vt poneret nomē suū ibi ex oibus tribubus israel. τ nomē matris eius naama amanitis. τ fecit iudas malū corā dn̄o. τ emulatus est eū in oibus q̄ fecerūt patres sui: τ in peccatis suis q̄ peccauerūt. τ edificauerūt sibi excelsa τ statuas τ lucos sup oēm collē excelsum: τ subter oēm lignū frōdosū. τ coniuratio facta est in terra: τ fecit ab oibus abominatiōib⁹ gētiū quas abstulit dn̄s a facie filioꝝ israel. τ factū est in anno quinto regnante roboam: ascēdit susac rex egypti in hierusalem: τ tulit oēs thesauros dom⁹ dn̄i τ thesauros dom⁹ regis: τ vniuersa cepit: τ scuta aurea q̄ fecit salomon. τ fecit roboā rex scuta erea pro eis. τ p̄posuit erāt sup ea duces p̄cursoꝝ custodientes portā domus regis. τ factū est vt ingressus est rex in domū dn̄i: portabāt ea p̄cursores τ firmabāt ea in thalamū p̄cursoꝝ. τ reliqua sermonū roboā τ oīa que fecit: nōne hec scripta in libro sermonū dierū regum

ἃς ἐβασίλευσεν ἱεροβοὰμ εἴκοσι καὶ δύο ἔτη, καὶ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσε ναδὰβ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ῥοβοὰμ υἱὸς σολομῶντος ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰούδαν, υἱὸς τεσσαράκοντα καὶ ἑνὸς ἐτῶν ῥοβοὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ ἑπτακαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἱερουσαλὴμ τῇ πόλει ἐν ᾗ ἐξελέξατο κύριος θέσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ ἐκ πασῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ. καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ναάμα ἡ ἀμμανῖτις. καὶ ἐποίησεν ἰούδας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ παρεζήλωσεν αὐτὸν ἐν πᾶσιν οἷς ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν αἷς ἥμαρτον. καὶ ᾠκοδόμησαν ἑαυτοῖς ὑψηλὰ καὶ στήλας καὶ ἄλση ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλόν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου συσκίου. καὶ σύνδεσμος ἐγένετο ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐποίησεν ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμάτων τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ πέμπτῳ βασιλεύοντος ῥοβοάμ, ἀνέβη σουσακὶμ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἔλαβε πάντας τοὺς θησαυροὺς οἴκου κυρίου καὶ τοὺς θησαυροὺς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα ἔλαβε, καὶ τὰ ὅπλα τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησε σολομών. καὶ ἐποίησε ῥοβοὰμ ὁ βασιλεὺς ὅπλα χαλκᾶ ἀντ' αὐτῶν, καὶ ἐπέθεντο ἐπ' αὐτῶν οἱ ἡγούμενοι τῶν παρατρεχόντων οἱ φυλάσσοντες τὸν πυλῶνα οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ὡς ἂν εἰσεπορεύετο ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον κυρίου, καὶ ἦρον αὐτὰ οἱ παρατρέχοντες καὶ ἀπηρείδοντο αὐτὰ εἰς τὸ θεὲ τῶν παρατρεχόντων. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ῥοβοὰμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων

3. Re. 11.c. · F · G

iuda: τ bellum fuit inter roboā τ hieroboam cūctis dieb⁹. τ dormiuit roboā cū patribus suis: τ sepelitur cū pr̄ibus suis in ciuitate dauid. τ nomē mr̄is eius naama ammanitis. τ regnauit abia filius eius pro eo.

ἰούδα; καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ῥοβοὰμ καὶ ἱεροβοὰμ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐκοιμήθη ῥοβοὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ναάμα ἡ ἀμμανῖτις. καὶ ἐβασίλευσεν ἀβιὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

Ca. 15.

A In octauo decimo anno regnante hieroboam filio nabat: regnat abia filius roboā sup iudam. τ trib⁹ ānis regnauit in hierusalem. τ nomen mr̄is sue maacha filia abesalom. τ ambulauit in oibus peccatis pr̄is sui q̄ fecerat ante eū: τ nō erat cor eius perfectū cū dn̄o deo suo: sicut cor dauid patris sui: quia pp dauid dedit ei dominus de⁹ su⁹ reliquias in hierusalem: vt statueret filios eius post eū: τ statueret hierusalem: vt fecit dauid rectū corā dn̄o: τ nō declinauit ab oibus que preceperat ei cūctis diebus vite sue: p̄terq̄ in s̄mōe vrie chettei. τ bellum fuit inter roboā τ inter hieroboam oib⁹ diebus vite eius. τ reliqua sermonū abia τ oia que fecit: nonne hec scripta sunt in libro sermonū dierū regū iuda: τ preliū fuit inter abia τ inter hieroboā. τ dormiuit abia cū pr̄ibus suis: τ sepelitur in ciuitate dauid. τ regnauit asa fili⁹ ei⁹ pro eo. in anno vicesimo hieroboā regis israel regnat asa sup iudā: τ quadraginta τ vno anno regnauit in hierusalem. τ nomē matris eius maacha filia abesalom. τ fecit asa rectū corā dn̄o: sic dauid pater eius. τ abstulit initiatos a terra: τ abstulit vniuersas abominatiōes q̄ fecerūt pr̄es eius. τ maacha mr̄em suā amouit vt nō esset princeps: sicut

Ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει βασιλεύοντος ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, βασιλεύει ἀβιὰ υἱὸς ῥοβοὰμ ἐπὶ ἰούδαν. καὶ τρία ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ μααχὰ θυγάτηρ ἀβεσαλώμ. καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσαις ἁμαρτίαις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ αἷς ἐποίησεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ τελεία μετὰ κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἡ καρδία δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅτι διὰ δαυὶδ ἔδωκεν αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ κατάλειμμα ἐν ἱερουσαλήμ, ἵνα στήσῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ μετ' αὐτόν, καὶ στήσῃ τὴν ἱερουσαλήμ, ὡς ἐποίησε δαυὶδ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, καὶ οὐκ ἐξέκλινεν ἀπὸ πάντων ὧν ἐνετείλατο αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐν ῥήματι οὐρίου τοῦ χετταίου. καὶ πόλεμος ἦν μεταξὺ ῥοβοὰμ καὶ μεταξὺ ἱεροβοὰμ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀβιὰ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ἀβιὰ καὶ ἀναμέσον ἱεροβοάμ. καὶ ἐκοιμήθη ἀβιὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτεται ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ἐβασίλευσεν ἀσὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ εἰκοστῷ τοῦ ἱεροβοὰμ βασιλέως τοῦ ἰσραὴλ βασιλεύει ἀσὰ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἓν ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ μααχὰ θυγάτηρ ἀβεσαλώμ. καὶ ἐποίησεν ἀσὰ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἀφεῖλε τοὺς τετελεσμένους ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐξῆρε πάντα τὰ βδελύγματα ἃ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ. καὶ τὴν μααχὰ τὴν μητέρα αὐτοῦ μετέστησε τοῦ μὴ εἶναι ἡγουμένην, καθότι

1. Pa. 13.a. · B · 2. Pa. 14.a. · C

iuda? Fuitq; bellum inter roboam & hieroboam cunctis diebus. Dormiuitq; roboā cū patribus suis: & sepultus est cum eis in ciuitate dauid. Nomen āt matris eius naama amanitis. Et regnauit abia filius eius pro eo.

15.

Igitur in octauo decimo āno regni hieroboā filii nabath: regnauit abia super iudam. Tribus annis regnauit in ierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalon. Ambulauitq; in oibus peccatis patris sui que fecerat ante eū: nec erat cor eius perfectum cum dn̄o deo suo sicut cor dauid patris eius. Sed propter dauid dedit ei dominus de⁹ su⁹ lucernā in ierusalem vt suscitaret filiū eius post eū & statueret ierusalem: eo q̄ fecisset dauid rectū in oculis dn̄i: & nō declinasset ab oibus q̄ p̄ceperat ei cūctis diebus vite sue: excepto sermōe vrie ethei. Attamē bellū fuit inter roboam & hieroboā omni tp̄e vite eius. Reliqua aūt sermonum abie & omnia que fecit: nōne hec scripta sūt in libro verborum dierum regū iuda? Fuitq; prelium inter abiā & inter hieroboam. Et dormiuit abia cū pr̄ibus suis: & sepelierūt eū in ciuitate dd: regnauitq; asa filius eius p̄ eo. In anno ergo vicesimo hieroboā regis israel regnauit asa rex iuda: & quadraginta & vno anno regnauit in ierusalē. Nomen matris eius maacha filia abessalon: & fecit asa rectū an̄ cōspectum domini sicut dd pr̄ eius: & abstulit effeminatos de terra: purgauitq; vniuersas sordes idolorum que fecerāt pr̄es eius. Insuper & maacham matrem suā amouit ne esset princeps in sacris

יהודה: ומלחמה היתה בין רחבעם
ובין ירבעם כל הימים: וישכב
רחבעם עם אבתיו ויקבר עם
אבתיו בעיר דוד ושם אמו
נעמה העמנית וימלך אבים בנו
תחתיו: **Cap. xv.** ובשנת שמנה
עשרה למלך ירבעם בן נבט
מלך אבים על יהודה: שלש
שנים מלך בירושלם ושם
אמו מעכה בת אבישלום: וילך
בכל חטאות אביו אשר עשה
לפניו ולא היה לבבו שלם עם
יהוה אלהיו כלבב דוד אביו:
כי למען דוד נתן יהוה אלהיו
לו ניר בירושלם להקים את
בנו אחריו ולהעמיד את ירושלם:
אשר עשה דוד את הישר בעיני
יהוה ולא סר מכל אשר צוהו
כל ימי חייו רק בדבר אוריה
החתי: ומלחמה היתה בין רחבעם
ובין ירבעם כל ימי חייו: ויתר
דברי אבים וכל אשר עשה
הלא הם כתובים על ספר דברי
הימים למלכי יהודה ומלחמה
היתה בין אבים ובין ירבעם: וישכב
אבים עם אבתיו ויקברו אתו בעיר
דוד וימלך אסא בנו תחתיו: ובשנת
עשרים לירבעם מלך ישראל
מלך אסא מלך יהודה: וארבעים
ואחת שנה מלך בירושלם ושם
אמו מעכה בת אבישלום:
ויעש אסא הישר בעיני יהוה
כדוד אביו: ויעבר הקדשים מן
הארץ ויסר את כל הגלולים
אשר עשו אבתיו: וגם את
מעכה אמו ויסרה מגבירה

לחם · היה · יום · שכב · קבר · מלך · שנה · פנה · נור · קום · עמד · סור · יום · חיה · לחם · היה · קבר · מלך · שנה · רבע · עשה · עבר · סור · גלל · גבר

אשר עשתה מפלצת לאשרה — פלץ
ויכרת אסא את מפלצתה — כרת
וישרף בנחל קדרון: והבמות לא — שרף במה
סרו רק לבב אסא היה שלם
עם יהוה כל ימיו: ויבא את — יום בוא
קדשי אביו וקדשיו בית יהוה
כסף וזהב וכלים: ומלחמה היתה — כלה לחם
בין אסא ובין בעשא מלך ישראל — היה
כל ימיהם: ויעל בעשא — עלה
מלך ישראל על יהודה ויבן — בנה
את הרמה לבלתי תת יצא — נתן יצא
ובא לאסא מלך יהודה: ויקח — בוא לקח
אסא את כל הכסף והזהב
הנותרים באוצרות בית יהוה — יתר אצר
ואת אוצרות בית המלך
ויתנם ביד עבדיו וישלחם — נתן שלח
המלך אסא אל בן הדד בן טברמן
בן חזיון מלך ארם הישב
בדמשק לאמר: ברית ביני ובינך — ברת
בין אבי ובין אביך הנה שלחתי
לך שחד כסף וזהב לך הפרה את — ילך פור
בריתך את בעשא מלך ישראל
ויעלה מעלי: וישמע בן הדד — עלה שמע
אל המלך אסא וישלח את
שרי החילים אשר לו על ערי — שור עיר
ישראל ויך את עיון ואת דן — נכה
ואת אבל בית מעכה ואת כל
כנרות על כל ארץ נפתלי:
ויהי כשמע בעשא ויחדל — היה חדל
מבנות את הרמה וישב בתרצה: — בנה
והמלך אסא השמיע את
כל יהודה אין נקי וישאו — נקה נשא
את אבני הרמה ואת עציה
אשר בנה בעשא ויבן בם — בנה
המלך אסא את גבע בנימן ואת
המצפה: ויתר כל דברי אסא

priapi & in luco eiꝰ quē consecrauerat. Subuertitq̄ specū eius & confregit simulacrū turpissimū & cōbussit i torrēte cedron. Excelsa aūt nō abstulit. Verū tamen cor asa pfectū erat cum dño deo suo cunctis diebus suis: & intulit ea q̄ sctificauerat pater suus & vouerat in domū dñi argētum & aurū & vasa. Bellū āt erat inter asa & baasa regem israel cunctis diebus eorum. Ascendit quoq̄ baasa rex israel in iudam: & edificauit rama vt non posset qſpiam egredi vel igredi de pte asa regis iude. Tollens itaq̄ asa omne argētum & aurum qd remāserat in thesauris domus domini: & in thesauris domus regie: dedit illud in manꝰ seruorum suorum: & misit ad benadab filiū tabremon filii ezion regem syrie qui habitabat in damasco dicēs. Fedus est inter me & te & inter patrē meū & patrem tuum: ideo misi tibi munera argētū & aurū: & peto vt veias & irritū facias fedus qd habes cū baasa rege israel: & recedat a me. Acquiescens benadab regi asa misit principes exercitꝰ sui i ciuitates israel: & percusserunt ahion & dan & abel domum maacha & vniuersam cenneroth: oēm. s. terram neptalim. Quod cum audisset baasa intermisit edificare rama & reuersus est in thersa. Rex autem asa nunciū misit in oēm iudā dicēs: Nemo sit excusatus. Et tulerūt lapides de rama & ligna eius qbus edificauerat baasa: & extruxit d' eis rex asa gabaa beniamī & maspha. Reliqua autē oium sermonum asa

fecit synodū luco eius. & abscidit asa
ἐποίησεν σύνοδον τῷ ἄλσει αὐτῆς. καὶ ἐξέκοψεν ἀσὰ
oia lustra eius: & cōbussit in
πάσας τὰς καταδύσεις αὐτῆς, καὶ ἐνέπρησεν ἐν
igne in torrēte cedrō: at excelsa nō ab
πυρὶ ἐν τῷ χειμάῤῥῳ κέδρων, τὰ δὲ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆ
stulit. verūtñ cor asa erat pfectū cū dño cun
ρεν. πλὴν ἡ καρδία ἀσὰ ἦν τελεία μετὰ κυρίου πά
ctis diebus suis. & intulit asa in do
σας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ. καὶ εἰσήνεγκεν ἀσὰ εἰς τὸν οἶ
mum dñi colūnas patris sui &
κον κυρίου τοὺς κίονας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοὺς
colūnas argēteas & aureas: & intulit in
κίονας τοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς, καὶ εἰσήνεγκεν εἰς
domū dñi argentū & aurū & vasa. & bel
τὸν οἶκον κυρίου ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ σκεύη. καὶ πόλε
lum erat inter asa & inter baasa regē
μος ἦν ἀναμέσον ἀσὰ καὶ ἀναμέσον βαασὰ βασιλέως
israel cunctis dieb'. & ascēdit baasa rex
ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἀνέβη βαασὰ βασιλεὺς
israel in iudā: & edificauit rama: vt nō
ἰσραὴλ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν ῥαμά, τοῦ μὴ
esset egrediens & ingrediens asa re
εἶναι ἐκπορευόμενον καὶ εἰσπορευόμενον τῷ ἀσὰ βασι
gi iuda. & cepit asa argentū & aurū
λεῖ ἰούδα. καὶ ἔλαβεν ἀσὰ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον
inuētū in thesauris domus dñi & the
τὸ εὑρεθὲν ἐν τοῖς θησαυροῖς οἴκου κυρίου καὶ ἐν τοῖς θη
sauris domꝰ regis: & dedit illud in manus
σαυροῖς τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς χεῖρας τῶν
seruorū suorū. & misit eos rex asa ad
παίδων αὐτοῦ. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἀσὰ πρὸς
filiū ader filiū tabremon filii azion regis syrie q
υἱὸν ἄδερ υἱὸν ταβερεμὰν υἱοῦ ἀζιὼν βασιλέως συρίας τὸν
habitabat in damasco dicēs. fedus sit in
κατοικοῦντα ἐν δαμασκῷ λέγων, διαθήκη ἀνὰ μέ
ter me & inter te & inter patrē
σον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός
meū & inter patrē tuū: ecce misi
μου καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός σου, ἰδοὺ ἐξαπέσταλκά
tibi munera argētū & aurū: veni irritū facias
σοι δῶρα ἀργύριον καὶ χρυσίον, δεῦρο διασκέδασον τὴν
fedus tuū qd ad baasa regē israel: & auferet
διαθήκην σου τὴν πρὸς βαασὰ βασιλέα ἰσραὴλ, καὶ ἀναβή
det a me. & audiuit filius ader regem asa:
σεται ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἤκουσεν υἱὸς ἄδερ τοῦ βασιλέως ἀσὰ,
& misit principes exercitus sui in
καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐν
ciuitates israel. & percussit ahion &
ταῖς πόλεσι τοῦ ἰσραὴλ. καὶ ἐπάταξε τὴν αἰν, καὶ
dan: & abel domus maacha: & vniuersam
τὴν δάν, καὶ τὴν ἀβὲλ οἴκου μααχά, καὶ πᾶσαν τὴν
chenereth vsq ad oem terrā nephthalim. & factū est
χενερὲθ ἕως πάσης τῆς γῆς νεφθαλείμ. καὶ ἐγένετο ὡς
audiuit baasa: & intermisit edificare ra
ἤκουσε βαασὰ, καὶ διέλιπε τοῦ οἰκοδομεῖν τὴν ῥα
ma: & reuersus ē in thersa. & rex asa nun
μά, καὶ ἀνέστρεψεν εἰς θερσά. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀσὰ παρ
ciauit omni iuda vt nullꝰ excusat'. & tollūt lapides
ήγγειλε παντὶ ἰούδα ἐν ἀκί. καὶ αἴρουσι τοὺς λίθους
rama & ligna eius q̄ edificauit baasa: &
τῆς ῥαμὰ καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς ἃ ᾠκοδόμησε βαασά, καὶ
edificauit in eis asa rex colle ben
ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς ἀσὰ ὁ βασιλεὺς πᾶν βουνὸν βεν
iamin & speculā. & reliqua sermonū asa
ιαμὶν καὶ τὴν σκοπιάν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀσὰ

& vniuersa fortitudo eius & cuncta q̄ fecit: &
καὶ πᾶσα ἡ δυναστεία αὐτοῦ καὶ πάντα ἃ ἐποίησε, καὶ
ciuitates quas extruxit: nonne hec scripta
αἱ πόλεις ἃς ᾠκοδόμησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραμ
sunt in libro verborū dierū re
μένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασι
gum iuda: verūtn in tpe senectutis sue: do
λέων ἰούδα; πλὴν ἐν καιρῷ τοῦ γήρως αὐτοῦ, ἐπό
luit pedes suos. & dormiuit asa cū
νεσε τοὺς πόδας αὐτοῦ. καὶ ἐκοιμήθη ἀσὰ μετὰ
patribus suis: & sepultus est cū pa
τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πα
tribus suis in ciuitate dauid patris sui.
τέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
& regnauit iosaphat filiꝰ eius pro eo.
καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.
& nabad filius hieroboā regnat sup israel in
καὶ ναβὰδ υἱὸς ἱεροβοὰμ βασιλεύει ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν
anno secūdo asa regis iuda. & regna
ἔτει δευτέρῳ τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα. καὶ ἐβασί
uit nabad sup israel duob' ānis. & fecit
λευσεν ναβὰδ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ δύο ἔτη. καὶ ἐποίησεν
malū coram dño: & ambulauit in via
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ τοῦ
patris sui: & in peccatis eius in qbꝰ
πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ αἷς
peccare fecerit israel. & insidiatus est cōtra eū baa
ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. καὶ περιεκάθισεν ἐπ' αὐτὸν βα
sa filius achia cōtra domū issachar: & per
ασὰ υἱὸς ἀχιὰ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἰσσαχάρ, καὶ ἐπά
cussit eū in gabathō q̄ est philistinorū. & na
ταξεν αὐτὸν ἐν γαβαθὼν τῇ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ να
bad & ois israel obsidebat in gabathō. &
βὰδ καὶ πᾶς ἰσραὴλ περιεκάθητο ἐπὶ γαβαθών. καὶ
interfecit eum baasa in anno tertio asa
ἐθανάτωσεν αὐτὸν βαασὰ ἐν ἔτει τρίτῳ τοῦ ἀσὰ
regis iuda. & regnauit pro eo. &
βασιλέως ἰούδα. καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. καὶ
factū est vt regnauit: percussit totā domū hie
ἐγένετο ὡς ἐβασίλευσεν, ἐπάταξεν ὅλον τὸν οἶκον ἱε
roboā: & nō reliquit oem aiam
ροβοάμ, καὶ οὐχ ὑπελίπετο πᾶσαν πνοὴν ἐν τῷ
hieroboā: donec deleret eū iuxta ver
ἱεροβοάμ, ἕως τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆ
bum dñi qd locutꝰ est in manu serui sui achia
μα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ ἀχιὰ
silonite de peccatis hieroboā: et
τοῦ σηλωνίτου περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοάμ, ὡς
peccare fecit isrl in irritatione sua in
ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ ἐν τῷ παροργισμῷ αὐτοῦ ἐν
q̄ irritauerat dñm deū israel. & re
ᾧ παρώργισε κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ. καὶ τὰ λοι
liqua sermonū nabad & oia que fecit:
πὰ τῶν λόγων ναβὰδ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν,
nonne hec scripta sunt in libro verborū
οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων
dierū regū israel; & bellū fuit in
τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; καὶ πόλεμος ἦν ἀνα
ter asa & inter baasa regē israel
μέσον ἀσὰ καὶ ἀναμέσον βαασὰ βασιλέως ἰσραὴλ
cūctis diebus eor. in anno tertio
πάσας τὰς ἡμέρας αὐτῶν. ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ
asa regis iuda regnat baasa filius
τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα βασιλεύει βαασὰ υἱὸς
ahie sup israel in thersa viginti & quattuor ānis.
ἀχιὰ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν θερσὰ εἴκοσι καὶ τέσσαρα ἔτη.
& fecit malū corā dño: &
καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ
ambulauit in via hieroboam
ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ ἱεροβοάμ.

& vniuerse fortitudīes eius & cūcta que fecit: & ciuitates quas extruxit: nonne hec scripta sūt in libro verborū dierum regum iuda? Verūtñ in tpe senectutis sue doluit pedes: & dormiuit cum patribus suis: & sepultus est cū eis in ciuitate dd' pris sui. Regnauitq̄ iosaphat filius eius pro eo. Nadab vero filiꝰ hieroboā regnauit super israel anno secūdo asa regis iuda: regnauitq̄ super israel duobꝰ ānis. & fecit qd malū est ī cōspectu dñi & ābulauit in viis pris sui: & in peccatis eius qbus peccare fecit israel. Insidiatus est autem ei baasa filius ahie de domo isachar: & pcussit eū in gebbethon q̄ est vrbs philistinorū. Siquidē nadab & omnis israel obsidebāt gebbethon. Interfecit ergo illū baasa in anno tertio asa regis iuda. Et regnauit p eo. Cūq̄ regnasset percussit omnem domum hieroboā. Nō dimisit nec vnā qdē aīam de semine eius donec deleret eum iuxta verbū dñi qd locutus fuerat in māu serui sui ahie sylonitis: pꝑter peccata hieroboam que peccauerat: & quibus peccare fecerat israel: & propter delictum quo irritauerat dominū deum israel. Reliqua autem sermonum nadab & oia que operatus est: nōne hec scripta sunt in libro verborum dierū regum israel? Fuitq̄ bellum iter asa & baasa regem israel cunctis diebus eorum. Anno tertio asa regis iuda regnauit baasa filius ahie sup omnem israel in thersa viginti quattuor ānis. & fecit malum corā dño: ābulauitq̄ in viis hieroboam

וכל גבורתו וכל אשר עשה — גבר
והערים אשר בנה הלא המה
כתובים על ספר דברי הימים — כתב יום
למלכי יהודה רק לעת זקנתו
חלה את רגליו: וישכב אסא עם — שכב
אבתיו ויקבר עם אבתיו בעיר — קבר
דוד אביו וימלך יהושפט בנו — מלך
תחתיו: ונדב בן ירבעם מלך על
ישראל בשנת שתים לאסא
מלך יהודה וימלך על ישראל
שנתים: ויעש הרע בעיני יהוה — שנה עשה
וילך בדרך אביו ובחטאתו אשר — הלך
החטיא את ישראל: ויקשר עליו — חטא קשר
בעשא בן אחיה לבית יששכר
ויכהו בעשא בגבתון אשר — נכה
לפלשתים ונדב וכל ישראל
צרים על גבתון: וימתהו בעשא — צור מות
בשנת שלש לאסא מלך יהודה
וימלך תחתיו: ויהי כמלכו הכה — היה
את כל בית ירבעם לא השאיר — שאר
כל נשמה לירבעם עד השמדו — שמד
כדבר יהוה אשר דבר ביד עבדו
אחיה השילני: על חטאות
ירבעם אשר חטא ואשר
החטיא את ישראל בכעסו אשר
הכעיס את יהוה אלהי ישראל: — כעס
ויתר דברי נדב וכל אשר
עשה הלא הם כתובים על — כתב
ספר דברי הימים למלכי
ישראל: ומלחמה היתה בין אסא — לחם היה
ובין בעשא מלך ישראל כל
ימיהם: בשנת שלש לאסא — יום שנה
מלך יהודה בעשא בן
אחיה על כל ישראל בתרצה
עשרים וארבע שנה: ויעש הרע — רבע עשה
בעיני יהוה וילך בדרך ירבעם — רעע

נחשת ארבע באמה ארך (רבע)
המכונה האחת וארבע באמה
רחבה ושלש באמה קומתה:
וזה מעשה המכונה מסגרות (סגר)
להם ומסגרות בין השלבים:
ועל המסגרות אשר בין
השלבים אריות בקר וכרובים (ארה כרב)
ועל השלבים כן ממעל ומתחת (עלה)
לאריות ולבקר ליות מעשה (לוה עשה)
מורד: וארבעה אופני נחשת (ירד אפן)
למכונה האחת וסרני נחשת
וארבעה פעמתיו כתפת להם
מתחת לכיר הכתפת יצקות
מעבר איש ליות: ופיהו מבית (פה)
לכתרת ומעלה באמה ופיה עגול (עגל)
מעשה כן אמה וחצי האמה (חצה)
וגם על פיה מקלעות ומסגרתיהם (פה קלע)
מרבעות לא עגלות: וארבעת (רבע)
האופנים למתחת למסגרות וידות
האופנים במכונה וקומת האופן (כון)
האחד אמה וחצי האמה:
ומעשה האופנים כמעשה
אופן המרכבה ידותם וגביהם (רכב גב)
וחשוקיהם וחשריהם הכל (חשק)
מוצק: וארבע כתפות אל (יצק)
ארבע פנות המכנה האחת (פנה)
מן המכנה כתפיה: ובראש
המכונה חצי האמה קומה (חצה)
עגול סביב ועל ראש
המכונה ידתיה ומסגרתיה
ממנה: ויפתח על הלחת (פתח לוח)
ידתיה ועל מסגרתיה כרובים (כרב)
אריות ותמרת כמער איש (ארה)
וליות סביב: כזאת עשה את (לוה סבב)
עשר המכנות מוצק אחד מדה (כון מדד)
אחת קצב אחד לכלהנה: (כלל)

eneas quattuor cubitorum longitudinis bases singulas: & quattuor cubitorum latitudinis: & triū cubitorū altitudinis: & ipsum opus basium interrasile erat. Et sculpture inter iuncturas & inter coronulas & plectas: leões & boues & cherubin: & in iuncturis similiter desuper. Et subter leones & boues quasi lora ex ere dependentia: & quattuor rote per bases singulas: & axes erei & per quattuor partes quasi humeruli subter luterē fusiles cōtra seinuicē respectātes. Os quoqȝ luteris intrinsecus erat in capitis sūmitate: & qđ forinsecus apparebat vnius cubiti erat totū rotundū. pariterqȝ hēbat vnū cubitū & dimidiū. In angulis aūt colūnarū varie celature erāt: & media intercolūnia q̄drata nō rotunda. Quattuor quoqȝ rote q̄ p q̄ttuor angulos basis erant coherebant sibi subter basim. Vna rota hēbat altitudis cubitū & semis. Tales aūt rote erāt quales solēt in curru fieri. Et axes earū & radii & canti & modioli omnia fusilia. Nā & hūeruli illi quattuor per singulos angulos basis vnius ex ipsa basi fusiles & cōiuncti erāt. In summitate aūt basis erat quedā rotūditas vnius & dimidii cubiti ita fabrefacta vt luter desup posset iponi: habens celaturas suas variasqȝ sculpturas ex semetipsa. Sculpsit quoqȝ in tabulatis illis q̄ erant ex ere: & in angulis cherubin & leones & palmas quasi in silitudinē hoīs stantis vt nō celata sed apposita per circuitū viderentur. In hūc modū fecit decē bases: fusura vna & mensura sculpturaqȝ consimili.

E

χαλκᾶς τεσσάρων πηχέων τὸ μῆκος μεχωνὰ τῆς μιᾶς καὶ τεσσάρων πηχέων τὸ πλάτος αὐτῆς, καὶ τριῶν πηχέων τὸ ὕψος αὐτῆς. καὶ τοῦτο τὸ ἔργον τῆς μεχωνὰ συγκλειστὸν αὐτῆς, καὶ συγκλειστὸν ἀναμέσον τῶν ἐξεχομένων. καὶ ἐπὶ τὰ συγκλείσματα ἀναμέσον ἐξεχομένων λέοντες καὶ βόες καὶ χερουβίμ. καὶ ἐπὶ τῶν ἐξεχομένων οὕτω καὶ ἐπάνωθεν, καὶ ὑποκάτωθεν τῶν λεόντων καὶ τῶν βοῶν χῶραι ἔργον καταβάσεως. καὶ τέσσαρες τροχοὶ χαλκοῖ τῇ μεχωνὰ τῇ μιᾷ καὶ τὰ προέχοντα χαλκᾶ καὶ τέσσαρα μέρη αὐτῆς, ὠμίαι αὐτῶν ὑποκάτωθεν τῶν λουτήρων, καὶ ὠμίαι κεχυμέναι ἀπὸ πέραν ἀνδρὸς προσκείμεναι. καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ἔσωθεν τῆς κεφαλίδος καὶ ἄνω ἐν πήχει· καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ στρογγυλοῦν, ποίημα οὕτω πήχεως καὶ ἡμίσεως πήχεως. καὶ ἐπὶ τοῦ στόματος αὐτοῦ διατορεύματα καὶ διάπηγα αὐτῶν τετράγωνα οὐ στρογγύλα. καὶ τέσσαρες οἱ τροχοὶ ὑποκάτωθεν τῶν διαπήγων. καὶ χεῖρες ἐν τοῖς τροχοῖς ἐν τῇ μεχωνά. καὶ τὸ ὕψος τοῦ τροχοῦ τοῦ ἑνὸς πήχεως καὶ ἡμίσους. καὶ τὸ ἔργον τῶν τροχῶν ὡς ἔργον τροχῶν ἅρματος. καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν καὶ αἱ πραγματεῖαι αὐτῶν τὰ πάντα χωνευτά. καὶ τέσσαρες ὠμίαι ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς μεχωνὰ τῆς μιᾶς, ἐκ τῆς μεχωνὰ οἱ ὦμοι αὐτῆς. καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μεχωνὰ ἥμισυ τοῦ πήχεως μέγεθος αὐτῆς στρογγύλον κύκλῳ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς μεχωνά. καὶ αἱ χεῖρες αὐτῆς καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς ἀπ' αὐτῆς. καὶ ἠνοίγετο ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν χειρῶν αὐτῆς. καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς χερουβὶμ καὶ λέοντες καὶ φοίνικες ἑστῶτα, ἕκαστον ἐχόμενον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἔσωθεν κυκλόθεν. κατὰ ταύτην ἐποίησε τὰς δέκα μεχωνὼθ τάξιν μίαν καὶ μέτρον ἓν πάσαις.

erea quattuor cubitorū lōgitudo basis vnius & quattuor cubitorū latitudo eius: & triū cubitorū altitudo eius. & hoc opus basis interrasile eius: & interrasile in medio structurarū. & in interrasilibus in medio structurarū leones & boues & cherubim. & in structuris sic & desuper: & subter leones & boues regiões operis descēsus. & quattuor rote eree basi vni & excedētia erea & quattuor partes eius: humeruli earū sub ter luteres. & humeruli fusiles trans viri appositi. & os eius intrinsecus capitelli & sup in cubito. & os eius rotūdū: opus sic cubiti & dimidij cubiti. & in ore eius tornature & interrasilia eorū quadrāgulata nō rotūda. & quattuor rote subter interrasilia. & manus in rotis in base. & altitudo rote vnius cubiti & dimidij. & opus rotarū sicut opus rotarū currus. & manus earū & humeri earū & opera earū oīa fusilia. & quattuor humeruli in quattuor angulis basis vnius: ex base humeri eius. & in summitate basis medietas cubiti magnitudo eius rotunda in circuitu sup caput basis. & manus eius & interrasilia eius ab ea. & aperiebat sup principia manuū eius. & interrasilia eius cherubim & leones & palme stātia: vnūquodqȝ appositū iuxta faciem eius intrinsecus in circuitu. iuxta hanc fecit decem bases ordine vno & mēsura vna in omnibus.

καὶ ἐποίησε δέκα χυτρογαύλους χαλκοῦς τεσσαράκοντα χόεις χωροῦντα τὸν ἕνα χυτρόγαυλον μετρήσει τεσσάρων πηχέων. καὶ χυτρόγαυλος ὁ εἷς ἐπὶ τὴν μεχωνὰ τὴν μίαν ταῖς δέκα μεχωνώθ. καὶ ἔθετο τὰς δέκα μεχωνὼθ πέντε ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ ἐκ δεξιῶν, καὶ πέντε ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ ἐξαριστερῶν. καὶ ἡ θάλασσα ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου ἐκ δεξιῶν κατὰ ἀνατολὰς ἀπὸ τοῦ κλίτους τοῦ νότου. καὶ ἐποίησε χειρὰμ τοὺς λέβητας καὶ τὰς θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας. καὶ συνετέλεσε χειρὰμ ποιῶν πάντα τὰ ἔργα ὅσα ἐποίησε τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, τοὺς δύο στύλους καὶ τὰ στρεπτὰ τῶν γλυφῶν τὰ ὄντα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων δύο. καὶ δίκτυα δύο τοῦ καλύπτειν ἀμφότερα τὰ στρεπτὰ τῶν γλυφῶν τὰ ὄντα ἐπὶ τῶν στύλων. καὶ τὰς ῥόας ἀμφοτέροις τοῖς δικτύοις τετρακοσίας. δύο στίχοι ῥοῶν τῷ δικτύῳ τῷ ἑνί, τοῦ περικαλύπτειν ἀμφότερα τὰ στρεπτὰ τὰ ὄντα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν στύλων. καὶ τὰς δέκα μεχωνώθ, καὶ τοὺς χυτρογαύλους τοὺς δέκα ἐπὶ τῶν μεχωνώθ, καὶ τὴν θάλασσαν μίαν, καὶ τοὺς δώδεκα βόας τοὺς ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, καὶ τοὺς λέβητας καὶ τὰς θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας, καὶ πάντα τὰ σκεύη συνετέλεσεν, ἃ ἐποίησε χειρὰμ τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου χαλκᾶ ἄρδην. ἐν τῷ περιοίκῳ τοῦ ἰορδάνου ἐχώνευσεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ πάχει τῆς γῆς ἀναμέσον σοκχὼθ καὶ ἀναμέσον σαρθάν. καὶ ἔδωκε σολομὼν ὁ βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη, ἐκ πλήθους σφόδρα οὐκ ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ. καὶ ἐποίησεν ὁ σολομὼν πάντα τὰ σκεύη ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ

& fecit decē luteres eneos quadraginta batorū capacē vnū luterē mēsura quattuor cubitorū. & luter vnus sup basim vnā decē basibus. & posuit decē bases quinqȝ ab humero domus q̄ a dextris: & quinqȝ ab humero domus q̄ a sinistris. & mare ab humero domus a dextris cōtra oriētē a latere austri. & fecit chirā lebetes & calfactoria & phialas. & cōpleuit chirā facere oīa opera q̄cūqȝ fecit regi salomoni in domo dñi. duas colūnas & vertibilia sculpturarū existētia sup capitella colūnarū duo. & retiacula duo vt operirēt vtraqȝ vertibilia sculpturarū existētia sup colūnas. & malogranata ambobus retiaculis quadrigenta. duo ordines malogranatorū retiaculo vni: ad operiēdū vtraqȝ vertibilia existētia sup ambobus colūnis. & decē bases: & luteres decē sup bases: & mare vnū: & duodecim boues qui subter mare: & lebetes & calfactoria & phialas: & oīa vasa q̄ fecit chiram regi salomoni in domo dñi erea valde. in vicinio iordanis fudit ea rex in crassitudine terre inter socchoth & inter sarthan. & dedit salomō rex oīa vasa: pre multitudine nimis nō erat pōdus eris. & fecit salomon omnia vasa in domo dñi: altare aureū: &

Fecit quoqȝ decem luteres eneos. Quadraginta batos capiebat luter vnus: eratqȝ quattuor cubitorū. Singulosqȝ luteres per singulas, id est decē bases posuit: & cōstituit decem bases: quinqȝ ad dexterā partem tēpli: & quinqȝ ad sinistram. Mare aūt posuit ad dexterā ptē tēpli contra orientem ad meridiem. Fecit ergo hyram lebetes & scutras & amulas: & perfecit omne opus regis salomonis in templo dñi. columnas duas: & funiculos capitellorum super capitella colūnarū duos: & retiacula duo: vt operirent duos funiculos qui erant super capita columnarum & malogranata q̄dringenta in duobus retiaculis: duos versus malogranatorum in retiaculis singulis ad operiendos funiculos capitellorum qui erant super capita columnarū: & bases decem: & luteres decem super bases: & mare vnum: & boues duodecim subter mare: & lebetes & scutras & amulas: omnia vasa que fecit hyram regi salomoni in domo domini de auricalcho erant. In campestri regiõe iordanis fudit ea rex in argyllosa terra inter sochot & sarthan: & posuit salomon oīa vasa in domo domini. Propter multitudinem aūt nimiam non erat pondus eris. Fecitqȝ salomon omnia vasa in domo domini: altare aureū &

ויעש עשרה כירות נחשת (עשה)
ארבעים בת יכיל הכיור האחד (רבע כול)
ארבע באמה הכיור האחד כיור (כיר)
אחד על המכונה האחת לעשר
המכנות: ויתן את המכנות חמש (נתן)
על כתף הבית מימין וחמש על (ימן)
כתף הבית משמאלו ואת הים (שמל)
נתן מכתף הבית הימנית קדמה
ממול נגב: ויעש חירום את
הכירות ואת היעים ואת (יעה)
המזרקות ויכל חירם לעשות (זרק כלה)
את כל המלאכה אשר עשה (לאך)
למלך שלמה בית יהוה: עמדים
שנים וגלת הכתרת אשר על (שנה גלה)
ראש העמודים שתים והשבכות (עמד)
שתים לכסות את שתי גלות (כסה)
הכתרת אשר על ראש העמודים:
ואת הרמנים ארבע מאות לשתי (רבע מאה)
השבכות שני טורים רמנים
לשבכה האחת לכסות את שתי
גלות הכתרת אשר על פני (גלה פנה)
העמודים: ואת המכנות עשר (כון)
ואת הכירת עשרה על המכנות:
ואת הים האחד ואת הבקר
שנים עשר תחת הים: ואת
הסירות ואת היעים ואת
המזרקות ואת כל הכלים האלה (כלה)
אשר עשה חירם למלך שלמה
בית יהוה נחשת ממרט: בככר (מרט)
הירדן יצקם המלך במעבה (עבה)
האדמה בין סכות ובין צרתן:
וינח שלמה את כל הכלים
מרב מאד מאד לא נחקר (חקר)
משקל הנחשת: ויעש שלמה (שקל עשה)
את כל הכלים אשר בית
יהוה את מזבח הזהב ואת (זבח)

G

וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת — חטא
Cap. xvi. יִשְׂרָאֵל: וַיְהִי דְבַר יְהוָה — היה
אֶל יֵהוּא בֶן חֲנָנִי עַל בַּעְשָׁא
לֵאמֹר: יַעַן אֲשֶׁר הֲרִימֹתִיךָ מִן — רום
הֶעָפָר וָאֶתֶּנְךָ נָגִיד עַל עַמִּי — נתן נגד
יִשְׂרָאֵל וַתֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ יָרָבְעָם — ילך
וַתַּחֲטִא אֶת עַמִּי יִשְׂרָאֵל
לְהַכְעִיסֵנִי בְּחַטֹּאתָם: הִנְנִי מַבְעִיר — בער
אַחֲרֵי בַעְשָׁא וְאַחֲרֵי בֵיתוֹ וְנָתַתִּי — נתן
אֶת בֵּיתְךָ כְּבֵית יָרָבְעָם בֶּן נְבָט:
הַמֵּת לְבַעְשָׁא בָּעִיר יֹאכְלוּ — מות אכל
הַכְּלָבִים וְהַמֵּת לוֹ בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ
עוֹף הַשָּׁמָיִם: וְיֶתֶר דִּבְרֵי בַעְשָׁא
וַאֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ הֲלֹא הֵם — גבר
כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים — כתב יום
לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁכַּב בַּעְשָׁא — שכב
עִם אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּתִרְצָה וַיִּמְלֹךְ — קבר מלך
אֵלָה בְנוֹ תַּחְתָּיו: וְגַם בְּיַד יֵהוּא
בֶן חֲנָנִי הַנָּבִיא דְּבַר יְהוָה הָיָה — נבא
אֶל בַּעְשָׁא וְאֶל בֵּיתוֹ וְעַל כָּל
הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה בְּעֵינֵי יְהוָה — רעע
לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו לִהְיוֹת — כעס עשה
כְּבֵית יָרָבְעָם וְעַל אֲשֶׁר הִכָּה — היה נכה
אֹתוֹ: בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וָשֵׁשׁ שָׁנָה
לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ אֵלָה בֶן
בַּעְשָׁא עַל יִשְׂרָאֵל בְּתִרְצָה
שְׁנָתָיִם: וַיִּקְשֹׁר עָלָיו עַבְדּוֹ זִמְרִי — שנה קשר
שַׂר מַחֲצִית הָרָכֶב וְהוּא בְתִרְצָה — שור חצה
שֹׁתֶה שִׁכּוֹר בֵּית אַרְצָא אֲשֶׁר — שכר
עַל הַבַּיִת בְּתִרְצָה: וַיָּבֹא זִמְרִי — בוא
וַיַּכֵּהוּ וַיְמִיתֵהוּ בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים — מות שנה
וָשֶׁבַע לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ
תַּחְתָּיו: וַיְהִי בְמָלְכוֹ כְּשִׁבְתּוֹ עַל — היה ישב
כִּסְאוֹ הִכָּה אֶת כָּל בֵּית בַּעְשָׁא
לֹא הִשְׁאִיר לוֹ מַשְׁתִּין בְּקִיר — שאר שתן
וְגֹאֲלָיו וְרֵעֵהוּ: וַיַּשְׁמֵד זִמְרִי אֶת — שמד

& in peccatis eius qui-bus peccare fecit israel. 16.

Factus est autem sermo domini ad iehu filium anani contra baasa dicens. Pro eo quod exaltaui te de puluere & posui te ducem super populum meum israel: tu autem ambulasti in via hieroboam: & peccare fecisti populum meum israel: vt me irritares in peccatis eorum: ecce ego demetam posteriora baasa & posteriora domus eius: & faciam domum tuam sicut domum hieroboam filii nabath. Qui mortuus fuerit de baasa in ciuitate: comedent eum canes: & qui mortuus fuerit ex eo in regione: comedent eum volucres celi. Reliqua autem sermonum baasa & quecunque fecit & prelia eius: nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Dormiuit ergo baasa cum patribus suis: sepultusque est in thersa: & regnauit hela filius eius pro eo. Cum autem in manu iehu filii anani prophete verbum domini factum esset contra baasa & contra domum eius: & contra omne malum quod fecerat coram domino ad irritandum eum in operibus manuum suarum vt fieret sicut domus hieroboam: ob hanc causam occidit eum: hoc est iehu filium anani prophetam. Anno vicesimo sexto asa regis iuda regnauit hela filius baasa super israel in thersa duobus annis: & rebellauit contra eum seruus suus zambri dux medie partis equitum. Erat autem hela in thersa bibens & temulentus in domo arsa prefecti thersa. Irruens ergo zambri percussit & occidit eum anno vicesimo septimo asa regis iuda: & regnauit pro eo. Cunque regnasset & sedisset super solium eius: percussit omnem domum baasa: & non dereliquit ex ea mingentem ad parietem & propinquos & amicos eius. Deleuitque zambri

filii nabat & in peccatis eius in quibus pecca-
υἱοῦ ναβὰτ καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἐν αἷς ἐξήμαρ
re fecit israel.
τε τὸν ἰσραήλ.

Ca. 16.

Et factus est sermo domini ad ieu filium anani
Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἰοὺ υἱὸν ἀνανὶ
ad baasa dicens: pro eo quod exaltaui te de terra &
πρὸς βαασὰ λέγων, ἀνθ᾽ ὧν ὕψωσά σε ἀπὸ τῆς γῆς καὶ
dedi te ducem super populum meum israel: & am-
ἔδωκά σε ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραὴλ, καὶ ἐπο-
bulasti in via hieroboam: & peccare fecisti populum meum
ρεύθης ἐν ὁδῷ ἱεροβοάμ, καὶ ἐξήμαρτες τὸν λαόν μου
israel: vt irritaret me in vanitatibus eorum:
ἰσραὴλ, τοῦ παροργίσαι με ἐν τοῖς ματαίοις αὐτῶν,
ecce ego suscitabo post baasa & post do-
ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ὀπίσω βαασὰ καὶ ὀπίσω τοῦ οἴ-
mum eius mala: & dabo domum eius vt
κου αὐτοῦ κακὰ, καὶ δώσω τὸν οἶκον αὐτοῦ ὡς τὸν
domum hieroboam filii nabat. qui mortuus fuerit de ba-
οἶκον ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ. τὸν τεθνηκότα τοῦ βα-
asa in ciuitate: vorabunt eum canes. &
ασὰ ἐν τῇ πόλει, καταφάγονται αὐτὸν οἱ κύνες. καὶ
qui mortuus fuerit ex eo in agro: vorabunt
τὸν τεθνηκότα αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ, καταφάγονται
eum volucres celi. & reliqua
αὐτὸν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν
sermonum baasa: & omnia que fecit: & pre-
λόγων βαασὰ, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, καὶ αἱ δυ-
lia eius: nonne hec scripta sunt in li-
ναστεῖαι αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βι-
bro verborum dierum regum israel: &
βλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; καὶ
dormiuit baasa cum patribus suis: & sepeli-
ἐκοιμήθη βαασὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτε-
tur in thersa: & regnauit ela filius eius pro
ται ἐν θερσᾷ, καὶ ἐβασίλευσεν ἠλὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀν-
eo. & locutus est dominus in manu ieu filii ana-
τ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ ἰοῦ υἱοῦ ἀνα-
ni contra baasa & contra domum eius & contra
νὶ ἐπὶ βαασὰ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ
omne malum eius quod fecerat coram do-
πᾶσαν τὴν κακίαν αὐτοῦ ἣν ἐποίησεν ἐνώπιον κυ-
mino ad irritandum eum in operibus manuum
ρίου τοῦ παροργίσαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν
suarum: vt esset ipse sicut domus hieroboam: & eo quod
αὐτοῦ, τοῦ εἶναι αὐτὸν ὡς ὁ οἶκος ἱεροβοάμ, καὶ ὑπὲρ
percussit eum. in sexto & vicesimo anno
τοῦ πατάξαι αὐτόν. ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει
asa regis iuda: ela filius baasa regnauit super
ἀσὰ βασιλέως ἰούδα, ἠλὰ υἱὸς βαασὰ ἐβασίλευσεν ἐπὶ
israel in thersa duobus annis. & conuersus est contra eum
ἰσραὴλ ἐν θερσᾷ δύο ἔτη. καὶ συνεστράφη ἐπ᾽ αὐτὸν
seruus suus zambri: dux medietatis cur-
ὁ παῖς αὐτοῦ ζαμβρί. ὁ ἄρχων τοῦ ἡμίσους τῶν ἅρ-
ruum. & ipse erat in thersa bibens & temulentus in
ματων. καὶ αὐτὸς ἦν ἐν θερσᾷ πίνων καὶ μεθύων ἐν τῷ
domo orsa prefecti domus qui in thersa. & ingressus est
οἴκῳ ὠρσᾶ τοῦ οἰκονόμου τοῦ ἐν θερσᾷ. καὶ εἰσῆλθε
zambri & percussit eum: & occidit eum in
ζαμβρὶ καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν ἐν
anno septimo & vicesimo: & regnauit pro eo. &
ἔτει ἑβδόμῳ καὶ εἰκοστῷ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ
factum est cum regnasset ipse cum sedisset ip-
ἐγένετο ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτὸν ἐν τῷ καθίσαι αὐ-
se super solium eius: percussit totam domum ba-
τὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ἐπάταξεν ὅλον τὸν οἶκον βα-
asa: & non dereliquit ei mingentem ad pa-
ασὰ, καὶ οὐ κατέλιπεν αὐτῷ οὐροῦντα πρὸς τὸν τοῖ-
rietem & propinquos & amicos eius. & de-
χον καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ ἑταίρους αὐτοῦ. καὶ ἐξω-
leuit zambri
λόθρευσεν ζαμβρί

A — B — C

3.14.c & infra. 21.f.

4. Re. 9.6.

totam domum baasa: iuxta verbum domini quod locutus est
ὅλον τὸν οἶκον βαασὰ, κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησε
dominus contra domum baasa in manu ieu filii ana-
κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον βαασὰ ἐν χειρὶ ἰοῦ υἱοῦ ἀνα-
ni prophete de omnibus peccatis ba-
νίου τοῦ προφήτου περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν βα-
asa & ela filii eius: quomodo peccare fecit is-
ασὰ καὶ ἠλὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἐξήμαρτε τὸν ἰσ-
rael ad prouocandum dominum deum israel in
ραὴλ τοῦ παροργίσαι κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ ἐν τοῖς
vanitatibus suis. & reliqua sermonum ela &
ματαίοις αὐτῶν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἠλὰ καὶ
omnia que fecit: nonne hec scripta sunt
πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται
in libro verborum dierum regum is-
ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσ-
rael: in vicesimo & septimo anno asa re-
ραήλ; ἐν τῷ εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει ἀσὰ βασι-
gis iuda regnauit zambri in thersa septem die-
λέως ἰούδα ἐβασίλευσε ζαμβρὶ ἐν θερσᾷ ἑπτὰ ἡμέ-
bus. & castra israel super gabathon que est
ρας. καὶ ἡ παρεμβολὴ ἰσραὴλ ἐπὶ γαβαθὼν τὴν
philistinorum. & audiuit populus qui in ca-
τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἤκουσεν ὁ λαὸς ἐν τῇ παρεμ-
stris dicentes: rebellauit zambri: & percussit
βολῇ λεγόντων, συνεστράφη ζαμβρὶ, καὶ πέπαικε
regem ela. & regem constituunt populus am-
τὸν βασιλέα ἠλά. καὶ ἐβασίλευσεν ὁ λαὸς τὸν ἀμ-
bri principem militie super israel in die
βρὶ τὸν ἡγεμόνα τῆς στρατιᾶς ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέ-
illa in castris. & ascendit ambri de
ρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἀνέβη ἀμβρὶ ἐκ
gabathon: & omnis israel cum eo. & ob-
γαβαθών, καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ περιεκά-
sedit in thersa. & factum est vt vidit zambri quod ex-
θισεν ἐν θερσᾷ. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδε ζαμβρὶ ὅτι προ-
pugnata est ciuitas sua: & ingreditur in do-
κατείληπται ἡ πόλις αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται εἰς τὸν οἶ-
mum regis: & succendit super se domum
κον βασιλέως, καὶ ἐνεπύρισεν ἐφ᾽ ἑαυτὸν τὸν οἶκον τοῦ
regis in igne: & mortuus est pro pecca-
βασιλέως ἐν πυρί, καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτι-
tis suis que fecit cum faceret malum co-
ῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίησε τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώ-
ram domino cum ambularet in via hieroboam filii na-
πιον κυρίου τοῦ πορευθῆναι ἐν ὁδῷ ἱεροβοὰμ υἱοῦ να-
bat: & in peccatis eius que fecit vt
βὰτ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ αἷς ἐποίησεν ὡς
peccare fecit israel. & reliqua sermonum zam-
ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ζαμ-
bri & coniurationes eius quas coniurauit: nonne
βρὶ καὶ αἱ συνάψεις αὐτοῦ ἃς συνῆψεν, οὐκ ἰδοὺ
hec scripta sunt in libro verborum dierum
ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν
regum israel. tunc diuisus est populus israel:
τῶν βασιλέων ἰσραήλ. τότε μερίζεται ὁ λαὸς ἰσραήλ,
media pars eius fit post thabni filium gineth vt con-
ἥμισυ αὐτοῦ γίνεται ὀπίσω θαβνὶ υἱοῦ γινὴθ τοῦ βα-
stitueret regem eum: & media pars populi fit post
σιλεῦσαι αὐτόν, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ λαοῦ γίνεται ὀπί-
ambri vt regem constitueret eum. & populus existens post
σω ἀμβρὶ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτόν. καὶ ὁ λαὸς ὁ ὢν ὀπί-
ambri preualuit populo qui post thabni
σω ἀμβρὶ ὑπερεκράτησε τὸν λαὸν τὸν ὀπίσω θαβνὶ
filium gineth. & mortuus est thabni. & regnauit am-
υἱοῦ γινήθ. καὶ ἀπέθανε θαβνί. καὶ ἐβασίλευσεν ἀμ-
bri in trigesimo & primo anno
βρὶ ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ πρώτῳ ἔτει

omnem domum baasa iuxta verbum domini quod locutus fuerat ad baasa in manu iehu prophete propter vniuersa peccata baasa & peccata hela filii eius qui peccauerunt & peccare fecerunt israel prouocantes dominum deum israel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum hela & omnia que fecit: nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Anno vicesimo septimo asa regis iuda regnauit zambri septem diebus in thersa. Porro exercitus obsidebat gebbethon vrbem philisthinorum. Cumque audisset rebellasse zambri & occidisse regem: fecit sibi regem omnis israel amri qui erat princeps militie super israel in die illa in castris. Ascendit ergo amri & omnis israel cum eo de gebbethon & obsidebat thersa. Videns autem zambri quod expugnanda esset ciuitas: ingressus est palatium & succendit secum domum regiam: & mortuus est in peccatis suis que peccauerat faciens malum coram domino: & ambulans in via hieroboam & in peccato eius quo fecit peccare israel. Reliqua autem sermonum zambri & insidiarum eius & tyrannidis: nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Tunc diuisus est populus israel in duas partes. Media pars populi sequebatur thebni filium gineth vt constitueret eum regem: & media pars amri. Preualuit autem populus qui erat cum amri populo qui sequebatur thebni filium gineth: mortuusque est thebni & regnauit amri. Anno tricesimo primo asa

D — E

כָּל בֵּית בַּעְשָׁא כִּדְבַר יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל בַּעְשָׁא בְּיַד יֵהוּא
הַנָּבִיא: אֶל כָּל חַטֹּאות בַּעְשָׁא — נבא
וְחַטֹּאות אֵלָה בְנוֹ אֲשֶׁר חָטְאוּ
וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל — חטא
לְהַכְעִיס אֶת יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בְּהַבְלֵיהֶם: וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֵלָה וְכָל — כעס
אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל
סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: — כתב יום
בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וָשֶׁבַע שָׁנָה — שנה
לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ זִמְרִי
שִׁבְעַת יָמִים בְּתִרְצָה וְהָעָם חֹנִים — חנה
עַל גִּבְּתוֹן אֲשֶׁר לַפְּלִשְׁתִּים:
וַיִּשְׁמַע הָעָם הַחֹנִים לֵאמֹר קָשַׁר — שמע
זִמְרִי וְגַם הִכָּה אֶת הַמֶּלֶךְ וַיַּמְלִכוּ — נכה מלך
כָל יִשְׂרָאֵל אֶת עָמְרִי שַׂר צָבָא — שור
עַל יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא בַּמַּחֲנֶה: — חנה
וַיַּעֲלֶה עָמְרִי וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ — עלה
מִגִּבְּתוֹן וַיָּצֻרוּ עַל תִּרְצָה: וַיְהִי — צור היה
כִּרְאוֹת זִמְרִי כִּי נִלְכְּדָה הָעִיר — ראה לכד
וַיָּבֹא אֶל אַרְמוֹן בֵּית הַמֶּלֶךְ — בוא
וַיִּשְׂרֹף עָלָיו אֶת בֵּית מֶלֶךְ בָּאֵשׁ — שרף
וַיָּמֹת: עַל חַטֹּאתָיו אֲשֶׁר חָטָא — מות
לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לָלֶכֶת — עשה רעע
בְּדֶרֶךְ יָרָבְעָם וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר — הלך
עָשָׂה לְהַחֲטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל: — חטא
וְיֶתֶר דִּבְרֵי זִמְרִי וְקִשְׁרוֹ אֲשֶׁר
קָשָׁר הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר
דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל:
אָז יֵחָלֵק הָעָם יִשְׂרָאֵל לַחֵצִי — חלק חצה
חֲצִי הָעָם הָיָה אַחֲרֵי תִבְנִי בֶן גִּינַת
לְהַמְלִיכוֹ וְהַחֲצִי אַחֲרֵי עָמְרִי: — מלך
וַיֶּחֱזַק הָעָם אֲשֶׁר אַחֲרֵי עָמְרִי — חזק
אֶת הָעָם אֲשֶׁר אַחֲרֵי תִּבְנִי בֶן
גִּינַת וַיָּמָת תִּבְנִי וַיִּמְלֹךְ עָמְרִי:
בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה לְאָסָא — שנה

מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ עָמְרִי עַל יִשְׂרָאֵל
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּתִרְצָה
מָלַךְ שֵׁשׁ שָׁנִים: וַיִּקֶן אֶת הָהָר
שֹׁמְרוֹן מֵאֵת שֶׁמֶר בְּכִכְּרַיִם כָּסֶף
וַיִּבֶן אֶת הָהָר וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם
הָעִיר אֲשֶׁר בָּנָה עַל שֶׁם שֶׁמֶר
אֲדֹנֵי הָהָר שֹׁמְרוֹן: וַיַּעֲשֶׂה עָמְרִי
הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיָּרַע מִכֹּל אֲשֶׁר
לְפָנָיו: וַיֵּלֶךְ בְּכָל דֶּרֶךְ יָרָבְעָם בֶּן
נְבָט וּבְחַטֹּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת
יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס אֶת יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלֵיהֶם: וְיֶתֶר דִּבְרֵי
עָמְרִי אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר
עָשָׂה הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר
דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיִּשְׁכַּב עָמְרִי עִם אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר
בְּשֹׁמְרוֹן וַיִּמְלֹךְ אַחְאָב בְּנוֹ
תַּחְתָּיו: וְאַחְאָב בֶּן עָמְרִי מָלַךְ
עַל יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים
וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה
וַיִּמְלֹךְ אַחְאָב בֶּן עָמְרִי עַל יִשְׂרָאֵל
בְּשֹׁמְרוֹן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה:
וַיַּעַשׂ אַחְאָב בֶּן עָמְרִי הָרַע בְּעֵינֵי
יְהוָה מִכֹּל אֲשֶׁר לְפָנָיו: וַיְהִי
הֲנָקֵל לֶכְתּוֹ בְּחַטֹּאות יָרָבְעָם בֶּן
נְבָט וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת אִיזֶבֶל בַּת
אֶתְבַּעַל מֶלֶךְ צִידֹנִים וַיֵּלֶךְ
וַיַּעֲבֹד אֶת הַבַּעַל וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ:
וַיָּקֶם מִזְבֵּחַ לַבַּעַל בֵּית הַבַּעַל
אֲשֶׁר בָּנָה בְּשֹׁמְרוֹן: וַיַּעַשׂ אַחְאָב
אֶת הָאֲשֵׁרָה וַיּוֹסֶף אַחְאָב
לַעֲשׂוֹת לְהַכְעִיס אֶת יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל מִכֹּל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו: בְּיָמָיו בָּנָה
חִיאֵל בֵּית הָאֱלִי אֶת יְרִיחֹה
בַּאֲבִירָם בְּכֹרוֹ יִסְּדָהּ וּבִשְׂגוּב

regis iuda: regnauit amri super israel duodecim annis. In thersa regnauit sex annis: emitque montem samarie a somer duobus talentis argenti: & edificauit eum: & vocauit nomen ciuitatis quam extruxerat nomine somer domini montis samariā. Fecit autem amri malū in conspectu dñi & operatus est neqter super oēs q fuerūt ante eū. Ambulauitque in omni via hieroboā filii nabath: & in peccatis eius quibus peccare fecerat israel: vt irritaret dñm deum israel in vanitatibus suis. Reliqua aūt sermonū amri & prelia eius q̄ gessit: nonne hec scripta sūt in libro verborū dierū regum israel? Dormiuitque amri cum patribus suis & sepultus est in samaria: regnauitque achab filius eius pro eo. Achab vero filius amri regnauit super israel anno tricesimo octauo asa regis iuda. Et regnauit achab filius amri super israel in samaria viginti & duobus annis. Et fecit achab filius amri malum in conspectu dñi super oēs qui fuerunt ante eū. Nec suffecit ei vt ambularet in peccatis hieroboam filii nabath: insuper duxit vxorem iezabel filiam methabaal regis sidōiorum. Et abiit & seruiuit baal: & adorauit eum & posuit aram baal in templo baal: qđ edificauerat in samaria: & plantauit lucū. Et addidit achab in opere suo irritās dominum deum israel super omnes reges israel qui fuerūt añ eum. In diebus eius edificauit ahiel de bethel hiericho. In abirā primitiuo suo fūdauit eam: & in segub

asa regis iuda regnat ambri sup is
τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα βασιλεύει ἀμβρὶ ἐπὶ ἰσ
rael duodecim ānis: ꝛ in thersa regnat sex
ραὴλ δώδεκα ἔτη, καὶ ἐν τῇ θερσᾶ βασιλεύει ἓξ
annis. ꝛ possedit ambri mōtē somorō a sem
ἔτη. καὶ ἐκτήσατο ἀμβρὶ τὸ ὄρος τὸ σωμορὼν παρὰ σεμ
mer dño mōtis duob⁹ talentis argēti.
μὴρ τοῦ κυρίου τοῦ ὄρους δύο ταλάντων ἀργυρίου.
ꝛ edificauit mōte: ꝛ vocauit nomē
καὶ ᾠκοδόμησε τὸ ὄρος, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ
mōtis quē edificauit in noīe semmer do
ὄρους οὗ ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τῷ ὀνόματι σεμμὴρ τοῦ κυ
mini mōtis somorō. ꝛ fecit ambri ma
ρίου τοῦ ὄρους σωμορών. καὶ ἐποίησεν ἀμβρὶ τὸ πο
lum in cōspectu dñi: ꝛ opat⁹ est neqter sup om
νηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάν
nes qui fuerūt ante eum: ꝛ ambula
τας τοὺς γενομένους ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύ
uit in omni via hieroboā filij nabat ꝛ in
θη ἐν πάσῃ ὁδῷ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ καὶ ἐν ταῖς
peccatis eius qb⁹ peccare fecerat israel: vt irri
ἁμαρτίαις αὐτοῦ αἷς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ, τοῦ πα
taret dñm deū israel in vanita
ροργίσαι τὸν κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ ἐν τοῖς ματαί
tib⁹ suis. ꝛ reliqua sermonū ambri ꝛ om
οις αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀμβρὶ καὶ πάν
nia que fecit ꝛ prelia eius: nonne
τα ὅσα ἐποίησε καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ
hec scripta sūt in libro verborū dierū re
ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν
gum israel? ꝛ dormiuit ambri cū patri
βασιλέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἀμβρὶ μετὰ τῶν πατέ
bus suis ꝛ sepelitur in samaria: ꝛ regna
ρων αὐτοῦ καὶ θάπτεται ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἐβασίλευ
uit achaab filius eius pro eo. at achaab fili⁹
σεν ἀχαὰβ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀχαὰβ υἱὸς
ambri regnauit sup israel in anno tricesimo ꝛ
ἀμβρὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ
octauo asa regis iuda. regnat āt acha
ὀγδόῳ τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα. βασιλεύει δὲ ἀχα
ab fili⁹ ambri sup israel in samaria viginti ꝛ
ὰβ υἱὸς ἀμβρὶ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ εἴκοσι καὶ
duob⁹ ānis. ꝛ fecit achaab malū coram
δύο ἔτη. καὶ ἐποίησεν ἀχαὰβ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον
dño: ꝛ neqter opat⁹ est sup oēs qui fue
κυρίου, καὶ ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς γενο
runt ante eū. ꝛ nō erat ei sufficiēs vt
μένους ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἦν αὐτῷ ἱκανὸν τοῦ
ambularet in peccatis hieroboā filij na
πορευθῆναι ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ἱεροβοὰμ υἱοῦ να
bat. ꝛ duxit vxorē iezabel filiā eth
βάτ. καὶ ἔλαβε γυναῖκα ἰεζάβελ τὴν θυγατέρα ἰε
baal regis sidoniorū. ꝛ abijt achaab ꝛ
βαὰλ βασιλέως σιδωνίων. καὶ ἐπορεύθη ἀχαὰβ καὶ
seruiuit baal ꝛ adorauit eū: ꝛ sta
ἐδούλευσε τῷ βαὰλ καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἔστη
tuit arā baal in domo baal quā edifi
σε θυσιαστήριον τῷ βαὰλ ἐν οἴκῳ τοῦ βαὰλ ὃν ᾠκοδό
cauerat in samaria: ꝛ fecit achaab lucum.
μησεν ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἐποίησεν ἀχαὰβ τὸ ἄλσος.
ꝛ addidit achaab vt faceret irritatio
καὶ ἐπλεόνασεν ἀχαὰβ τοῦ ποιῆσαι παροργίσμα
nes vt irritaret dñm deū israel
τα τοῦ παροργίσαι τὸν κύριον θεὸν τοῦ ἰσραὴλ
sup oēs reges israel q̄ fue
ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλέας ἰσραὴλ τοὺς γενομέ
runt ante eū. in diebus eius edifi
νους ἔμπροσθεν αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ᾠκο
cauit chiel bethelites hiericho: in abiron
δόμησε χιὴλ ὁ βαιθηλίτης τὴν ἱεριχώ, ἐν τῷ ἀβιρὼν
primogenito suo fundauit eā: ꝛ in segub
τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ ἐθεμελίωσεν αὐτήν. καὶ ἐν τῷ σεγοὺβ

F

G

3.Re. 10.d.

nouissimo suo posuit portas ei iuxta ver
τῷ νεωτέρῳ αὐτοῦ ἐπέστησε θύρας αὐτῆς κατὰ τὸ ῥῆ
bum dñi: qđ locut⁹ fuerat in manu iosue filij nun.
μα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἰησοῦ υἱοῦ ναυί. Ca.17

A

ET dixit helias thesbites q̄ de hitorib⁹
Καὶ εἶπεν ἠλίας ὁ θεσβίτης ὁ ἐκ θεσσεβῶν τῆς
galaad ad achaab: viuit dñs deus israel: cui a
γαλαὰδ πρὸς ἀχαάβ, ζῇ κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ᾧ πα
stiti corā eo: si erit ānis his ros
ρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ ἔσται τὰ ἔτη ταῦτα δρόσος
ꝛ pluuia: nisi per verbū oris mei.
καὶ ὑετός, ὅτι ἐὰν μὴ διὰ λόγου στόματός μου.
ꝛ factū est verbū dñi ad heliā: vade hinc
καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἠλίαν, πορεύου ἐν
cōtra oriētē: ꝛ abscōdere in torren
τεῦθεν κατὰ ἀνατολάς, καὶ κρύβηθι ἐν τῷ χειμάρ
te cherith q̄ est cōtra faciē iordanis. ꝛ erit
ρῳ χερρὰθ τῷ ἐπὶ προσώπου τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἔσται
de torrente bibes aquā: ꝛ coruis
ἐκ τοῦ χειμάρρου πίεσαι ὕδωρ, καὶ τοῖς κόραξιν
precipiā vt pascant te ibi. ꝛ abijt
ἐντελοῦμαι τοῦ διατρέφειν σε ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη
ꝛ fecit helias iuxta verbū dñi: ꝛ se
καὶ ἐποίησεν ἠλίας κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἐκά
dit in torrente cherith qui cōtra faciē ior
θισεν ἐν τῷ χειμάρρῳ χερρὰθ τοῦ ἐπὶ προσώπου τοῦ ἰορ
danis. ꝛ corui deferebāt ei panes ꝛ
δάνου. καὶ οἱ κόρακες ἔφερον αὐτῷ ἄρτους καὶ
carnē mane: ꝛ panes ꝛ carnē vesperi:
κρέας τὸ πρωΐ, καὶ ἄρτους καὶ κρέας τὸ δείλης,
ꝛ de torrēte bibebat aquā. ꝛ factū est
καὶ ἐκ τοῦ χειμάρρου ἔπινεν ὕδωρ. καὶ ἐγένετο
post dies ꝛ siccat⁹ est torrens: qr nō facta
μεθ' ἡμέρας καὶ ἐξηράνθη ὁ χειμάρρους, ὅτι οὐκ ἐγένε
est pluuia sup terrā. ꝛ fact⁹ est sermo dñi
το ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου
ad heliā dicēs: surge ꝛ vade in sare
πρὸς ἠλίαν λέγων, ἀνάστηθι καὶ πορεύου εἰς σαρέ

B

ptam sidonis: ꝛ habitabis ibi: ecce pre
πτα τῆς σιδωνίας καὶ κατοικήσεις ἐκεῖ, ἰδοὺ ἐντέ
cepi ibi mulieri vidue vt pascat te. ꝛ surrexit
ταλμαι ἐκεῖ γυναικὶ χήρᾳ τοῦ διατρέφειν σε. καὶ ἀνέστη
helias ꝛ abijt in sareptā sidonis in
ἠλίας καὶ ἐπορεύθη εἰς σαρέπτα τῆς σιδῶνος εἰς τὸν
portā ciuitatis: ꝛ ecce mulier ibi vidua
πυλῶνα τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐκεῖ χήρα
colligebat ligna. ꝛ clamauit post eā helias:
συνέλεγεν ξύλα. καὶ ἐβόησεν ὀπίσω αὐτῆς ἠλίας,
ꝛ dixit ei: accipe iā mihi paululū aque in vase
καὶ εἶπεν αὐτῇ, λάβε δή μοι ὀλίγον ὕδωρ εἰς ἄγγος
ꝛ bibā. ꝛ perrexit vt acciperet: ꝛ clamauit post
καὶ πίομαι. καὶ ἐπορεύθη λαβεῖν, καὶ ἐβόησεν ὀπί
ipsam helias ꝛ dixit ei: accipies iā mihi ꝛ buc
σω αὐτῆς ἠλίας καὶ εἶπεν αὐτῇ, λήψῃ δή μοι καὶ ψω
cellā panis in manu tua ꝛ comedā. ꝛ dixit
μὸν ἄρτου ἐν τῇ χειρί σου καὶ φάγομαι. καὶ εἶπεν ἡ
mulier: viuit dñs deus tuus: si est mihi subcinericius: ni
γυνή, ζῇ κύριος ὁ θεός σου, εἰ ἔστι μοι ἐγκρυφίας, ἀλ
si quātū pugillū farine in hydria: ꝛ parū olei
λ' ἢ ὅσον δρὰξ ἀλεύρου ἐν τῇ ὑδρίᾳ, καὶ ὀλίγον ἔλαιον
in lecytho: ꝛ ecce ego colligo duo ligna:
ἐν τῷ καμψάκῃ, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ συλλέγω δύο ξυλάρια,
ꝛ ingrediar ꝛ faciā illud mihi ꝛ fi
καὶ εἰσελεύσομαι καὶ ποιήσω αὐτὸ ἐμαυτῇ καὶ τοῖς τέ
lijs meis: ꝛ comedem⁹ ꝛ moriemur. ꝛ di
κνοις μου, καὶ φαγόμεθα καὶ ἀποθανούμεθα. καὶ εἶ
xit ei helias: cōfide: ingredere ꝛ fac sm
πεν αὐτῇ ἠλίας, θάρσει, εἴσελθε καὶ ποίησον κατὰ
verbū tuū. sed fac mihi inde
τὸ ῥῆμά σου. ἀλλὰ ποίησόν μοι ἐκεῖθεν

Infra. 18.c. 4.Re. 1.b. Jacob. 5.b.

Luce. 4.d.

Judi. 4.c. Eccl. 48.a.

nouissimo suo posuit portas eius iuxta verbū dñi quod locutus fuerat in manu iosue filii nun.

Et dixit helias 17. thesbites de habitatoribus galaad ad achab. Viuit dñs deus israel in cuius conspectu sto: si erit annis his ros & pluuia: nisi iuxta oris mei verba. Et factū est verbū dñi ad eū dicens. Recede hinc & vade cōtra oriētē: & abscondere in torrente carith: qui est contra iordanem: & ibi de torrēte bibes. Coruisque precepi vt pascant te ibi. Abiit ergo & fecit iuxta verbū dñi. Cūque abisset sedit in torrente carith qui est contra iordanem. Corui quoque deferebāt ei panem & carnes mane: similiter panem & carnes vesperi: & bibebat de torrēte. Post dies autem aliquantos siccatus est torrēs: non enim pluerat super terrā. Factus est ergo sermo dñi ad eū dicens. Surge & vade in sareptam sidoniorū: & manebis ibi. Precepi enim ibi mulieri vidue vt pascat te. Surrexit & abiit in sareptā sidoniorū. Cūque venisset ad portā ciuitatis: apparuit ei mulier vidua colligēs ligna: & vocauit eam: dixitque ei. Da mihi paululum aque in vase vt bibam. Cūque illa pgeret vt afferret: clamabat post tergū eius dicēs. Affer mihi obsecro & buccellam panis in manu tua: que rñdit. Viuit dñs deus tuus: qa nō habeo panē nisi qtū pugillus capere pōt farine in hydria: & paululū olei in lecytho. En colligo duo ligna vt ingrediar & faciā illud mihi & filio meo vt comedamus & moriamur. Ad quā helias ait. Noli timere: sed vade & fac sicut dixisti. Verūtñ mihi primū fac de

צְעִירוֹ הִצִּיב דְּלָתֶיהָ כִּדְבַר יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן:

Cap. xvij

וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי
מִתֹּשָׁבֵי גִלְעָד אֶל אַחְאָב חַי
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָמַדְתִּי
לְפָנָיו אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה
טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי:
וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר: לֵךְ
מִזֶּה וּפָנִיתָ לְּךָ קֵדְמָה וְנִסְתַּרְתָּ
בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הַיַּרְדֵּן:
וְהָיָה מֵהַנַּחַל תִּשְׁתֶּה וְאֶת הָעֹרְבִים
צִוִּיתִי לְכַלְכֶּלְךָ שָׁם: וַיֵּלֶךְ וַיַּעַשׂ
כִּדְבַר יְהוָה וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב בְּנַחַל
כְּרִית אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הַיַּרְדֵּן:
וְהָעֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר
בַּבֹּקֶר וְלֶחֶם וּבָשָׂר בָּעָרֶב וּמִן
הַנַּחַל יִשְׁתֶּה: וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים
וַיִּיבַשׁ הַנַּחַל כִּי לֹא הָיָה גֶשֶׁם
בָּאָרֶץ: וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלָיו
לֵאמֹר: קוּם לֵךְ צָרְפַתָה אֲשֶׁר
לְצִידוֹן וְיָשַׁבְתָּ שָׁם הִנֵּה צִוִּיתִי
שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה לְכַלְכְּלֶךָ:
וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ צָרְפַתָה וַיָּבֹא אֶל
פֶּתַח הָעִיר וְהִנֵּה שָׁם אִשָּׁה
אַלְמָנָה מְקֹשֶׁשֶׁת עֵצִים וַיִּקְרָא
אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר קְחִי נָא לִי מְעַט
מַיִם בַּכְּלִי וְאֶשְׁתֶּה: וַתֵּלֶךְ לָקַחַת
וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר לִקְחִי נָא
לִי פַּת לֶחֶם בְּיָדֵךְ: וַתֹּאמֶר חַי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אִם יֶשׁ לִי מָעוֹג כִּי
אִם מְלֹא כַף קֶמַח בַּכַּד וּמְעַט
שֶׁמֶן בַּצַּפָּחַת וְהִנְנִי מְקֹשֶׁשֶׁת
שְׁנַיִם עֵצִים וּבָאתִי וַעֲשִׂיתִיהוּ
לִי וְלִבְנִי וַאֲכַלְנֻהוּ וָמָתְנוּ: וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ אֵלִיָּהוּ אַל תִּירְאִי בֹּאִי
עֲשִׂי כִדְבָרֵךְ אַךְ עֲשִׂי לִי מִשָּׁם

עגה קטנה בראשנה והוצאת לי
לי ולך ולבנך תעשי באחרנה: כי
כה אמר יהוה אלהי ישראל כד
הקמח לא תכלה וצפחת השמן
לא תחסר עד יום תת יהוה
גשם על פני האדמה: ותלך
ותעשה כדבר אליהו ותאכל
היא והוא וביתה ימים: כד
הקמח לא כלתה וצפחת השמן
לא חסר כדבר יהוה אשר דבר
ביד אליהו: ויהי אחר הדברים
האלה חלה בן האשה בעלת
הבית ויהי חליו חזק מאד עד
אשר לא נותרה בו נשמה:
ותאמר אל אליהו מה לי ולך
איש האלהים באת אלי
להזכיר את עוני ולהמית את
בני: ויאמר אליה תני לי את
בנך ויקחהו מחיקה ויעלהו אל
העליה אשר הוא ישב שם
וישכבהו על מטתו: ויקרא אל יהוה
ויאמר יהוה אלהי הגם על
האלמנה אשר אני מתגורר
עמה הרעות להמית את בנה:
ויתמדד על הילד שלש פעמים
ויקרא אל יהוה ויאמר יהוה
אלהי תשב נא נפש הילד הזה
על קרבו: וישמע יהוה בקול
אליהו ותשב נפש הילד על
קרבו ויחי: ויקח אליהו את
הילד וירדהו מן העליה הביתה
ויתנהו לאמו ויאמר אליהו
ראי חי בנך: ותאמר האשה אל
אליהו עתה זה ידעתי כי
איש אלהים אתה ודבר יהוה
בפיך אמת

עוג יצא עשה כלה חסר נתן פנה ילך אכל יום דבר היה איש חלה יתר אמר בוא זכר עוה מות נתן לקח עלה עלה שכב נטה קרא גור רעע מדד שוב שמע חיה נתן ראה איש פה

ipsa farinula subcinericium panem paruulū & affer ad me: tibi autem & filio tuo facies postea. Hec āt dicit dñs deus israel. Hydria farine nō deficiet: nec lecythus olei minuetur vsq₃ in diē in qua dominus datur⁹ ē pluuiā sup faciē terre. Que abiit & fecit iuxta verbū helie. Et comedit ipse & illa & dom⁹ ei⁹: & ex illa die hydria farine nō defecit: & lecythus olei nō est imminutus iuxta verbū dñi qd locut⁹ fuerat in manu helye. Factū est aūt post verba hec egrotauit filius mulieris matrisfamilias & erat languor fortissimus: ita vt nō remaneret in eo anhelitus. Dixit ergo ad helyam. Quid mihi & tibi vir dei: ingressus es ad me vt rememorarētur iniquitates mee: & īterficeres filiū meū? Et ait ad eā helyas. Da mihi filiū tuū. Tulitq₃ eū de sinu eius & portauit in cenaculum vbi ipse manebat: & posuit sup lectulū suum & clamauit ad dñm & dixit. Dñe deus me⁹ etiā ne viduā apud quā ego vtcunq₃ sustētor afflixisti vt interficeres filiū eius? Et expādit se atq₃ mensus est sup puerū tribus vicibus: & clamauit ad dñm & ait. Domine deus meus reuertatur obsecro anima pueri hui⁹ in viscera ei⁹. Et exaudiuit dñs vocē helye: & reuersa est anima pueri intra eum & reuixit. Tulitq₃ helyas puerū & deposuit eū de cenaculo in inferiorem domū: & tradidit matri sue: & ait illi. En viuit filius tu⁹. Dixitq₃ mulier ad helyam. Nunc in isto cognoui quoniam vir dei es tu: & verbū dñi in ore tuo verum est.

subcinericiū paruū in primis inde: ⁊ afferes mihi:
ἐγκρυφίαν μικρὸν ἐν πρώτοις ἐκεῖθεν, καὶ ἐξοίσεις μοι,
tibi āt facies ⁊ filijs tuis in vltimo.
ἑαυτῇ δὲ ποιήσεις καὶ τοῖς τέκνοις σου ἐπ᾽ ἐσχάτῳ.
quia hec dicit dñs deus israel: hydria farine nō deficiet: ⁊ lecythus olei nō minuetur vsq₃ in diē qua dabit dñs pluuiā sup terrā.
ὅτι τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐκλείψει, καὶ ὁ καμψάκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἐλαττονήσει ἕως ἡμέρας τοῦ δοῦναι τὸν κύριον ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν.
⁊ abijt mulier ⁊ fecit iuxta verbū helie: ⁊ dedit ei: ⁊ comedit ipse ⁊ ipsa ⁊ filij eius. ⁊ hydria farine nō defecit: ⁊ lecythus olei nō iminut⁹ est iuxta verbū dñi: qd locut⁹ est in manu helie.
καὶ ἐπορεύθη ἡ γυνὴ καὶ ἐποίησε κατὰ τὸ ῥῆμα ἠλίου, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ ἤσθιεν αὐτὸς καὶ αὐτὴ καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς. καὶ ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐξέλιπε, καὶ ὁ καμψάκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἠλαττονήθη κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἠλίου.
⁊ factū est post hec ⁊ egrotauit filius mulieris dñe domus: ⁊ erat languor eius fortis valde donec nō relictus est in eo anhelitus.
καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἠρρώστησεν ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς τῆς κυρίας τοῦ οἴκου, καὶ ἦν ἡ ἀρρωστία αὐτοῦ κραταιὰ σφόδρα ἕως οὗ οὐχ ὑπελείφθη ἐν αὐτῷ πνοή.
⁊ dixit mulier ad heliā: qd mihi ⁊ tibi homo dei: ingressus es ad me vt rememorares iniqtates meas ⁊ interficeres filiū meū:
καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς ἠλίαν, τί ἐμοὶ καὶ σοὶ ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, εἰσῆλθες πρός με τοῦ ἀναμνῆσαι τὰς ἀδικίας μου καὶ θανατῶσαι τὸν υἱόν μου;
⁊ dixit helias ad mulierē: da mihi filiū tuū: ⁊ accepit eum de sinu eius: ⁊ portauit eum in cenaculū in quo ipse sedebat ibi: ⁊ collocauit eū sup lectū suū.
καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς τὴν γυναῖκα, δός μοι τὸν υἱόν σου, καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸ ὑπερῷον ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκάθητο ἐκεῖ, καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ.
⁊ exclamauit helias ad dñm: ⁊ dixit dñe deus me⁹ ⁊ heu vidua cū qua ego habito cū ea: tu afflixisti vt interficere3 filiū eius?
καὶ ἀνεβόησεν ἠλίας πρὸς κύριον, καὶ εἶπεν, κύριε ὁ θεός μου καί γε τὴν χήραν μεθ᾽ ἧς ἐγὼ οἰκῶ μετ᾽ αὐτῆς, σὺ ἐκάκωσας τοῦ θανατῶσαι τὸν υἱὸν αὐτῆς;
⁊ insufflauit puero ter: ⁊ inuocauit dñm: ⁊ dixit: dñe deus meus reuertatur iā anima pueri huius in eū. ⁊ factū est sic: ⁊ reuersa est aīa pueri in eum.
καὶ ἐνεφύσησε τῷ παιδαρίῳ τρίς, καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν κύριον, καὶ εἶπε, κύριε ὁ θεός μου ἐπιστραφήτω δὴ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου τούτου εἰς αὐτό. καὶ ἐγένετο οὕτως, καὶ ἐπεστράφη ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου εἰς αὐτό.
⁊ exclamauit puer: ⁊ tulit eum de cenaculo in domū: ⁊ dedit eum matri sue. ⁊ ait helias: vide viuit filius tuus.
καὶ ἀνεβόησε τὸ παιδάριον, καὶ κατήγαγεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὑπερῴου εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τῇ μητρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἠλίας, βλέπε ζῇ ὁ υἱός σου.
⁊ dixit mulier ad heliam: ecce cognoui: qm̄ homo dei es tu: ⁊ verbū dñi in ore tuo verum.
καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς ἠλίαν, ἰδοὺ ἔγνωκα, ὅτι ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ εἶ σύ, καὶ ῥῆμα κυρίου ἐν τῷ στόματί σου ἀληθινόν.

Ca.18.

A

Et factū est post dies multos: ⁊ verbū dominī factū est ad heliā in anno tertio dicens: vade ⁊ ostēde te achaab: ⁊ dabo pluuiā sup faciē terre.
Καὶ ἐγένετο μεθ᾽ ἡμέρας πολλάς, καὶ ῥῆμα κυρίου ἐγένετο πρὸς ἠλίαν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τρίτῳ λέγων, πορεύου καὶ ὄφθητι τῷ ἀχαάβ, καὶ δώσω ὑετὸν ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς.
⁊ iuit helias vt appareret achaab: ⁊ erat fames vehemēs in samaria.
καὶ ἐπορεύθη ἠλίας τοῦ ὀφθῆναι τῷ ἀχαάβ, καὶ ἦν λιμὸς κραταιὸς ἐν τῇ σαμαρείᾳ.
⁊ vocauit achaab abdiā dispēsatorē dom⁹. ⁊ abdias erat timēs dñm valde.
καὶ ἐκάλεσεν ἀχαὰβ τὸν ἀβδίου τὸν οἰκονόμον. καὶ ἀβδίου ἦν φοβούμενος τὸν κύριον σφόδρα.
⁊ factū est cū pcuteret iezabel pphas dñi: ⁊ tulit abdias cētū pphas ⁊ abscōdit eos per quiquagenos in duab⁹ speluncis: ⁊ aluit eos in pane ⁊ aqua.
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τύπτειν ἰεζάβελ τοὺς προφήτας κυρίου, καὶ ἔλαβεν ἀβδίου ἑκατὸν προφήτας καὶ κατέκρυψεν αὐτοὺς ἀνὰ πεντήκοντα ἐν δύο σπηλαίοις, καὶ διέτρεφεν αὐτοὺς ἐν ἄρτῳ καὶ ὕδατι.
⁊ dixit achaab ad abdian: age ⁊ trāseam⁹ in terra ad fontes aquarū ⁊ in cūctos torrentes: si forte iueniam⁹ herbā: ⁊ sustētabimus equos ⁊ mulos: ⁊ nō interibunt a nobis iumēta.
καὶ εἶπεν ἀχαὰβ πρὸς ἀβδίου, δεῦρο καὶ διέλθωμεν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς χειμάρρους, εἴ πως εὕρωμεν βοτάνην, καὶ περιποιησόμεθα ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ οὐκ ἐξολοθρευθήσεται ἀφ᾽ ἡμῶν κτήνη.

B

⁊ diuiserūt sibi viā vt irent in ea. achaab iuit in via vna. ⁊ abdias iuit in via altera solus: ⁊ erat abdias in via solus. ⁊ ecce helias in occursum ei. ⁊ festinauit abdias ⁊ cecidit sup faciē suā: ⁊ ait: si tu es dñe mi helia? ⁊ dixit helias ad abdiā: ego sum: vade dic dño tuo: ecce helias.
καὶ διεμέρισαν ἑαυτοῖς τὴν ὁδὸν τοῦ πορευθῆναι ἐν αὐτῇ. ἀχαὰβ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ μιᾷ. καὶ ἀβδίου ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ ἄλλῃ μόνος, καὶ ἦν ἀβδίου ἐν τῇ ὁδῷ μόνος. καὶ ἰδοὺ ἠλίας εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ ἔσπευσεν ἀβδίου καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, εἰ σὺ εἶ κύριέ μου ἠλία; καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς ἀβδίου, ἐγώ εἰμι, πορεύου λέγε τῷ κυρίῳ σου, ἰδοὺ ἠλίας.
⁊ dixit abdias: qd peccaui: qr̄ tu tradis seruū tuū in manus achaab vt interficiat me? viuit dñs deus tuus: si est gens aut regnū quō misit dñs me⁹ adqrēdū te. ⁊ dixerūt: nō est. ⁊ adiurauit regnū ⁊ regiões eius: ⁊ nō inuenit te.
καὶ εἶπεν ἀβδίου, τί ἡμάρτηκα, ὅτι σὺ δίδως τὸν δοῦλόν σου εἰς χεῖρας ἀχαὰβ τοῦ θανατῶσαί με; ζῇ κύριος ὁ θεός σου, εἰ ἔστιν ἔθνος ἢ βασιλεία οὗ οὐκ ἀπέσταλκέ με ὁ κύριός μου ζητεῖν σε. καὶ εἶπον, οὐκ ἔστι. καὶ ὥρκισε τὴν βασιλείαν καὶ τὰς χώρας αὐτῆς, καὶ οὐχ εὕρηκέ σε.
⁊ nūc tu dicis: vade ⁊ nunciā dño tuo: ecce helias. ⁊ erit si ego recessero a te: ⁊ spūs dñi asportabit te in terrā quā nō noui: ⁊ recedā vt nunciē achaab ⁊ nō inueniet te: ⁊ interficiet me: ⁊ seruus tuus timens dñz ab infancia sua. nūqd nō nūciatū ē tibi:
καὶ νῦν σὺ λέγεις, πορεύου καὶ ἀπάγγελλε τῷ κυρίῳ σου, ἰδοὺ ἠλίας. καὶ ἔσται ἐὰν ἐγὼ ἀπέλθω ἀπὸ σοῦ, καὶ πνεῦμα κυρίου ἀρεῖ σε εἰς γῆν ἣν οὐκ οἶδα, καὶ ἀπελεύσομαι τοῦ ἀπαγγεῖλαι τῷ ἀχαὰβ καὶ οὐχ εὕρῃ σε, καὶ ἀποκτενεῖ με, καὶ ὁ δοῦλός σου φοβούμενος τὸν κύριον ἐκ νεότητος αὐτοῦ. ἢ οὐκ ἀπηγγέλη σοι,

Post dies multos factū est verbū dñi ad heliam in anno tertio dicens. Vade & ostende te achab vt dem pluuiam sup faciē terre. Iuit ergo helias vt ostenderet se achab. Erat āt fames vehemēs in samaria. Vocauitq₃ achab abdiā dispēsatorē domus sue. Abdias autem timebat dñm deū valde. Nā cum interficeret iezabel prophetas domini: tulit ille centum prophetas & abscondit eos quinquagenos & qnq̄genos in speluncis & pauit eos pane & aq̄. Dixit ergo achab ad abdiā. Vade in terram ad vniuersos fontes aquarum: & in cūctas valles: si forte possim⁹ inuenire herbā & saluare equos & mulos & nō penitus iumēta intereāt. Diuiseruntq₃ sibi regiões vt circuirēt eas. Achab ibat per viā vnam: & abdias per viam alterā seorsum. Cunq₃ esset abdias in via: helias occurrit ei. Qui cū cognouisset eum: cecidit sup faciē suam & ait. Num tu es dñe mi helias? Cui ille rñdit. Ego. & dixit. Vade & dic dño tuo. Adest helias. Et ille. Quid peccaui inquit qm̄ trades me seruū tuum in mān achab vt interficiat me? Viuit dñs deus tuus: quia non est gens aut regnū in quo non miserit dominus meus te requirēs. Et rñdentibus cūctis: nō ē hic: adiurauit regna singula & gentes eo q minime repireris. Et nūc dicis mihi vade & dic dño tuo: adest helyas? Cunq₃ recessero a te: spiritus domini asportabit te in locum quem ego ignoro: & ingressus nunciabo achab: & nō iueniēs te interficiet me. Seruus aūt tuus timet dominū ab infantia sua. Nunquid non indicatum est tibi domino meo

cap.xviii.

ויהי ימים רבים ודבר יהוה היה
אל אליהו בשנה השלישית לאמר
לך הראה אל אחאב ואתנה מטר
על פני האדמה: וילך אליהו
להראות אל אחאב והרעב חזק
בשמרון: ויקרא אחאב אל עבדיהו
אשר על הבית ועבדיהו היה
ירא את יהוה מאד: ויהי בהכרית
איזבל את נביאי יהוה ויקח
עבדיהו מאה נביאים ויחביאם
חמשים איש במערה וכלכלם
לחם ומים: ויאמר אחאב אל
עבדיהו לך בארץ אל כל מעיני
המים ואל כל הנחלים אולי
נמצא חציר ונחיה סוס ופרד ולוא
נכרית מהבהמה: ויחלקו להם את
הארץ לעבר בה אחאב הלך בדרך
אחד לבדו ועבדיהו הלך בדרך
אחד לבדו: ויהי עבדיהו בדרך
והנה אליהו לקראתו ויכרהו
ויפל על פניו ויאמר האתה זה
אדני אליהו: ויאמר לו אני לך
אמר לאדניך הנה אליהו: ויאמר
מה חטאתי כי אתה נתן את
עבדך ביד אחאב להמיתני:
חי יהוה אלהיך אם יש גוי
וממלכה אשר לא שלח אדני שם
לבקשך ואמרו אין והשביע
את הממלכה ואת הגוי כי
לא ימצאכה: ועתה אתה אמר
לך אמר לאדניך הנה אליהו:
והיה אני אלך מאתך ורוח יהוה
ישאך על אשר לא אדע
ובאתי להגיד לאחאב ולא ימצאך
והרגני ועבדך ירא את יהוה
מנערי: הלא הגד לאדני את

היה יום רבב שלש הלך ראה נתן פנה קרא כרת נבא לקח חבא הלך עין אלי מצא חצר חיה חלק בדד נכר נפל פנה מות שלח שבע מצא הלך נשא ידע בוא נגד נער

אשר עשיתי בהרג איזבל את
נביאי יהוה ואחבא מנביאי
יהוה מאה איש חמשים
חמשים איש במערה ואכלכלם
לחם ומים: ועתה אתה אמר
לך אמר לאדניך הנה אליהו
והרגני: ויאמר אליהו חי יהוה
צבאות אשר עמדתי לפניו
כי היום אראה אליו: וילך
עבדיהו לקראת אחאב ויגד לו
וילך אחאב לקראת אליהו: ויהי
כראות אחאב את אליהו ויאמר
אחאב אליו האתה זה עכר
ישראל: ויאמר לא עכרתי את
ישראל כי אם אתה ובית אביך
בעזבכם את מצות יהוה ותלך
אחרי הבעלים: ועתה שלח קבץ
אלי את כל ישראל אל הר הכרמל
ואת נביאי הבעל ארבע מאות
וחמשים ונביאי האשרה ארבע
מאות אכלי שלחן איזבל: וישלח
אחאב בכל בני ישראל ויקבץ
את הנביאים אל הר הכרמל:
ויגש אליהו אל כל העם ויאמר
עד מתי אתם פסחים על שתי
הסעפים אם יהוה האלהים לכו
אחריו ואם הבעל לכו אחריו
ולא ענו העם אתו דבר: ויאמר
אליהו אל העם אני נותרתי
נביא ליהוה לבדי ונביאי הבעל
ארבע מאות וחמשים איש:
ויתנו לנו שנים פרים ויבחרו
להם הפר האחד וינתחהו וישימו
על העצים ואש לא ישימו
ואני אעשה את הפר האחד
ונתתי על העצים ואש לא אשים:

עשה · נבא חבא · כלכל · ילך · אמר · פנה · ראה · נגד · היה · צוה ילך · רבע מאה · שלח · קבץ · נגש · ילך · ענה אמר · יתר · נבא בדד · נתן שנה · פר בחר · נתח שום · עשה · נתן

quod fecerim cū interficeret iezabel prophetas dn̄i: quod absconderim de prophetis dn̄i centū viros quinquagenos & quinquagenos in speluncis: & pauerim eos pane & aqua? Et nunc tu dicis vade & dic domino tuo: adest helyas: vt interficiat me. Et dixit helyas. Viuit dn̄s exercituum ante cuius vultum sto: quia hodie apparebo ei. Abiit ergo abdias in occursū achab & indicauit ei. Venitq; achab in occursum helye. Et cum vidisset eum: ait. Tu ne es ille qui conturbas israel? Et ille ait. Non ego turbaui israel: sed tu & domus patris tui: qui dereliquistis mādata domini & secuti estis baalim. Verūtn̄ nunc mitte & congrega ad me vniuersum israel in monte carmeli & prophetas baal quadringentos quinquaginta: prophetasq; lucorū quadringentos qui comedūt de mensa iezabel. Misit achab ad omnes filios israel: & congregauit pphetas in mōte carmeli. Accedēs aūt helyas ad oēm populū israel ait. Vsq; quo claudicatis in duas partes? Si dn̄s est deus sequimini eū. Si autem baal sequimini illum. Et nō rn̄dit ei populus verbum. Et ait rursus helyas ad populū: Ego remansi propheta domini solus: prophete autem baal quadringenti & quinquaginta. Dentur nobis duo boues: & illi eligant sibi bouē vnū & in frusta cedentes ponant super ligna: ignem autem non supponant. Et ego faciā bouē alterum: & iponā sup ligna: igne aūt non supponā.

que feci dn̄e mi cū interficeret iesabel
ἃ πεποίηκα κύριέ μου ἐν τῷ ἀποκτείνειν ἰεζάβελ τοὺς
prophetas dn̄i: & accepi de prophetis dn̄i centum viros: & abscōdi eos per quinquagenos in
προφήτας κυρίου, καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν προφητῶν κυρίου ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ ἔκρυψα αὐτοὺς ἀνὰ πεντήκοντα ἐν
speluncis: & alui eos in panibus & aqua?
τοῖς σπηλαίοις, καὶ διέθρεψα αὐτοὺς ἐν ἄρτοις καὶ ὕδατι;
& nūc tu dicis: vade & dic dn̄o tuo: ecce helias: & interficiet me. & dixit helias:
καὶ νῦν σὺ λέγεις, πορεύου καὶ λέγε τῷ κυρίῳ σου, ἰδοὺ ἠλίας, καὶ ἀποκτενεῖ με. καὶ εἶπεν ἠλίας,
viuit dn̄s exercituū cui assist in cōspectu ei⁹: quia hodie apparebo ei. & abijt abdias in occursum
ζῇ κύριος τῶν δυνάμεων ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι σήμερον ὀφθήσομαι αὐτῷ. καὶ ἐπορεύθη ἀβδίου εἰς συνάντησιν
achab: & nūciauit ei. & cucurrit achab & abijt in occursum helie. & factum est vt vidit achab heliam: & ait achab ad
τῷ ἀχαάβ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ. καὶ ἔδραμεν ἀχαὰβ καὶ ἐπορεύθη εἰς συνάντησιν ἠλίου. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν ἀχαὰβ τὸν ἠλίαν, καὶ εἶπεν ἀχαὰβ πρὸς
heliā: si tu es ipse puertēs israel? & dixit helias: nō peruerto ego israel: sed tu & domus patris tui: cū dereliquistis vos dominū deū vrm & abijstis post baalim.
ἠλίαν, εἰ σὺ εἶ αὐτὸς ὁ διαστρέφων τὸν ἰσραήλ; καὶ εἶπεν ἠλίας, οὐ διαστρέφω ἐγὼ τὸν ἰσραήλ, ἀλλ' ἢ σὺ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου, ἐν τῷ καταλιπεῖν ὑμᾶς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν καὶ πορευθῆναι ὀπίσω τῶν βααλείμ.
& nūc mitte & congrega ad me vniuersum israel in mōte carmeli. & prophetas baal quadringētos quinquaginta: &
καὶ νῦν ἀπόστειλον καὶ συνάθροισον πρός με πάντα ἰσραὴλ εἰς τὸ ὄρος τὸ καρμήλιον. καὶ τοὺς προφήτας τοῦ βάαλ τετρακοσίους πεντήκοντα, καὶ τοὺς
prophetas lucorū quadringētos qui comedūt mensam iesabel. & misit achab ad oēm israel: & cōgregauit oēs pphas in
προφήτας τῶν ἀλσῶν τετρακοσίους ἐσθίοντας τράπεζαν ἰεζάβελ. καὶ ἀπέστειλεν ἀχαὰβ εἰς πάντα τὸν ἰσραήλ, καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς προφήτας εἰς τὸ
mōte carmeli. & accessit helias ad oēm pplm: & ait ad eos: vsq; quo vos claudicabitis in ambobus poplitibus vfis? si est dominus deus: ite post eum. si aūt baal est: ite post eū. & nō rn̄dit ppl's verbum.
ὄρος τὸ καρμήλιον. καὶ προσῆλθεν ἠλίας πρὸς πάντα τὸν λαόν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἕως πότε ὑμεῖς χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; εἰ ἔστι κύριος ὁ θεός, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ· εἰ δὲ ὁ βάαλ ἐστί, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη ὁ λαὸς λόγον.
& ait helias ad pplm: ego remansi propheta dn̄i solus: & pphe baal quadringenti & quinquaginta viri. dent igit vobis duos boues: & eligant sibi vnū: & in frustra cedāt: & imponant sup ligna: & ignē nō apponāt. & ego faciā bouē alium: & ignē nō apponā.
καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς τὸν λαόν, ἐγὼ ὑπολέλειμμαι προφήτης κυρίου μονώτατος, καὶ οἱ προφῆται τοῦ βάαλ τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα ἄνδρες. δότωσαν οὖν ὑμῖν δύο βόας, καὶ ἐκλεξάσθωσαν ἑαυτοῖς τὸν ἕνα, καὶ μελισάτωσαν, καὶ ἐπιθέτωσαν ἐπὶ τῶν ξύλων, καὶ πῦρ μὴ ἐπιθέτωσαν. καὶ ἐγὼ ποιήσω τὸν βοῦν τὸν ἄλλον, καὶ πῦρ οὐ μὴ ἐπιθῶ.

C · 3.17.c. 4.Re. 4.b. · D

& clamate in noīe deorū vfor: & ego inuocabo in noīe dn̄i dei mei. & erit deus q exaudierit in igne: ille est de⁹. & rn̄dit oīs pplus & ait: bonus sermo: quē locutus es. & dixit helias pphis baal: eligite vobis bouē vnū: & facite primi: q: vos multi: & inuocate in noīe deorū vfor: & ignē nō supponatis. & acceperūt bouē & fecerūt: & inuocabant in noīe baal de mane vsq; ad meridiē: & dixerūt: audi nos baal audi nos. & nō erat vox & nō erat auditus. & trāsiliebāt in altare qd fecerūt. & facta est meridies: & subsannauit eos helias thesbites & dixit: inuocate in voce magna: ne forte exercitiū aliqd est ei: & simul ne forte dat rn̄sum ipse vel ne forte dormit & excitabitur. & inuocabant in voce magna & incidebant se iuxta ritū suū in cultris & in lanceis vsq; ad effusionē sanguinis sup eos: & pphetauerūt vsq; dū trāsijt meridies. & factū est vt tps meridiei vt ascenderet sacrificiū: & nō erat vox & nō erat auscultatio. & dixit helias ad pplm: accedite ad me: & accessit oīs pplus ad eum: & curauit altare destructū. & accepit helias duodeci lapides iuxta numerū tribuū isrl: sicut locut⁹ est dn̄s ad eū dicens: isrl erit nomē tuū. & edificauit lapides in nomine dn̄i: & curauit altare dn̄i dirutum. & fecit aq̄ ductū q capiebat duas metretas seminis in circuitu altaris. & posuit ligna sup altare qd fecit. & diuisit mēbra holocaustū & posuit sup ligna: & cōstruxit sup altare. & dixit helias: accipite mihi quattuor hydrias aque: & fundite sup holocaustū & sup ligna. & dixit scdo facite: & scdo fecerūt. & dixit tertio facite: & tertio fecerūt. & ibat aqua in circuitu altaris: & aq̄ ductū impleuit

καὶ βοᾶτε ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν ὑμῶν, καὶ ἐγὼ ἐπικαλέσομαι ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ μου. καὶ ἔσται ὁ θεὸς ὃς ἂν ἐπακούσῃ ἐν πυρί, οὗτος ἐστὶ θεός. καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ὁ λαὸς καὶ εἶπεν, ἀγαθὸς ὁ λόγος, ὃν ἐλάλησας. καὶ εἶπεν ἠλίας τοῖς προφήταις τοῦ βάαλ, ἐκλέξασθε ἑαυτοῖς τὸν βοῦν τὸν ἕνα, καὶ ποιήσατε πρῶτοι, ὅτι ὑμεῖς πολλοί, καὶ ἐπικαλεῖσθε ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν ὑμῶν, καὶ πῦρ μὴ ἐπιθῆτε. καὶ ἔλαβον τὸν βοῦν καὶ ἐποίησαν, καὶ ἐπεκαλοῦντο ἐν ὀνόματι τοῦ βάαλ ἐκ πρωΐας ἕως μεσημβρίας, καὶ εἶπον, ἐπάκουσον ἡμῶν ὦ βάαλ ἐπάκουσον ἡμῶν. καὶ οὐκ ἦν φωνή, καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις. καὶ διέτρεχον ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου οὗ ἐποίησαν. καὶ ἐγένετο μεσημβρία, καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτοὺς ἠλίας ὁ θεσβίτης καὶ εἶπεν, ἐπικαλεῖσθε ἐν φωνῇ μεγάλῃ, μήποτε ἀδολεσχία τις ἐστὶν αὐτῷ, καὶ ἅμα μήποτε χρηματίζει αὐτὸς ἢ μήποτε καθεύδει καὶ ἐξαναστήσεται. καὶ ἐπεκαλοῦντο ἐν φωνῇ μεγάλῃ καὶ κατετέμνοντο κατὰ τὸν ἐθισμὸν αὐτῶν ἐν μαχαίραις καὶ ἐν σειρομάσταις ἕως ἐκχύσεως αἵματος ἐπ' αὐτούς, καὶ προεφήτευον ἕως οὗ παρῆλθε τὸ μεσημβρινόν. καὶ ἐγένετο ὡς ὁ καιρὸς τῆς μεσημβρίας τοῦ ἀναβῆναι τὴν θυσίαν, καὶ οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις. καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς τὸν λαόν, προσαγάγετε πρός με, καὶ προσήγαγε πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτόν, καὶ ἰάσατο τὸ θυσιαστήριον τὸ κατεσκαμμένον. καὶ ἔλαβεν ἠλίας δώδεκα λίθους κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ, ὡς ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐτὸν λέγων, ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου. καὶ ᾠκοδόμησε τοὺς λίθους ἐν ὀνόματι κυρίου, καὶ ἰάσατο τὸ θυσιαστήριον κυρίου τὸ κατεσκαμμένον. καὶ ἐποίησε θααλὰ χωροῦσαν δύο μετρητὰς σπέρματος κυκλόθεν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐπέθηκε τὰς σχίδακας ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίησε. καὶ ἐμέλισε τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰς σχίδακας, καὶ ἐστοίβασεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ εἶπεν ἠλίας, λάβετέ μοι τέσσαρας ὑδρίας ὕδατος, καὶ ἐπιχέατε ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ ἐπὶ τὰς σχίδακας. καὶ εἶπε δευτερώσατε, καὶ ἐδευτέρωσαν. καὶ εἶπε τριστεύσατε, καὶ ἐτρίστευσαν. καὶ ἐπορεύετο τὸ ὕδωρ κυκλόθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὴν θααλὰ ἔπλησεν

1.Re. 9.b. 8.d. · E

Inuocate noīa deorū vestrorū & ego inuocabo nomē domini: & deus qui exaudierit p ignē ipse sit deus. Rn̄dens ōis ppls ait. Optima propositio quā locutus ē helias. Dixit ergo helias pphetis baal. Eligite vobis bouem vnū & facite primi quia vos plures estis: & inuocate nomina deorū vestrorū: ignēq; nō supponatis. Qui cū tulissent bouē quē dederat eis: fecerunt & inuocabant nomen baal de mane vsq; ad meridiē dicētes. Baal exaudi nos. Et nō erat vox: nec qui rn̄deret. Transiliebantq; altare qd fecerāt. Cūq; esset iam meridies: illudebat illis helias dicens. Clamate voce maiore. Deus enī est & forsitā loqtur: aut in diuersorio est: aut in itinere aut certe dormit vt excitetur. Clamabāt ergo voce magna: & incidebant se iuxta ritum suū cultris & lāceolis donec pfunderētur sāguine. Postq; aūt transiit meridies & illis pphetātibus: venerat tēp⁹ quo sacrificiū offerri solet: nec audiebatur vox nec aliqs rn̄debat nec attēdebat orātes. Dixit helias oī populo. Venite ad me. Et accedente ad se ppl'o curauit altare dn̄i qd destructum fuerat: & tulit duodecim lapides iuxta numerū tribuū filiorum iacob: ad quē factus ē sermo dn̄i dicens: israel erit nomē tuū: & edificauit de lapidibus altare in noīe dn̄i. Fecitq; aq̄ ductū q̄si p duas aratiūculas in circuitu altaris & composuit ligna: diuisitq; per membra bouē: & posuit sup ligna & ait. Implete quattuor hydrias aqua: & fūdite super holocaustū & super ligna. Rursumq; dixit. Etiam scdo hoc facite. Qui cū fecissēt scdo ait. Etiā tertio id ipsum facite. Feceruntq; tertio & currebant aque circum altare & fossa aque ductus repleta est

וקראתם בשם אלהיכם ואני אקרא
בשם יהוה והיה האלהים אשר
יענה באש הוא האלהים ויען כל
העם ויאמרו טוב הדבר: ויאמר
אליהו לנביאי הבעל בחרו לכם
הפר האחד ועשו ראשנה כי
אתם הרבים וקראו בשם
אלהיכם ואש לא תשימו: ויקחו
את הפר אשר נתן להם ויעשו
ויקראו בשם הבעל מהבקר ועד
הצהרים לאמר הבעל עננו ואין
קול ואין ענה ויפסחו על המזבח
אשר עשה: ויהי בצהרים ויהתל
בהם אליהו ויאמר קראו בקול
גדול כי אלהים הוא כי שיח וכי
שיג לו וכי דרך לו אולי ישן הוא
ויקץ: ויקראו בקול גדול ויתגדדו
כמשפטם בחרבות וברמחים עד
שפך דם עליהם: ויהי כעבר
הצהרים ויתנבאו עד לעלות
המנחה ואין קול ואין ענה ואין
קשב: ויאמר אליהו לכל העם
גשו אלי ויגשו כל העם אליו
וירפא את מזבח יהוה ההרוס: ויקח
אליהו שתים עשרה אבנים כמספר
שבטי בני יעקב אשר היה דבר
יהוה אליו לאמר ישראל יהיה שמך:
ויבנה את האבנים מזבח בשם יהוה
ויעש תעלה כבית סאתים זרע
סביב למזבח: ויערך את העצים
וינתח את הפר וישם על העצים:
ויאמר מלאו ארבעה כדים מים
ויצקו על העלה ועל העצים
ויאמר שנו וישנו ויאמר שלשו
וישלשו: וילכו המים סביב
למזבח וגם את התעלה מלא

קרא · ענה · רבב · לקח · ענה · פסח · היה התל · גדל שוח · אלי · קרא גדד · שפך · נבא עלה · נגש · רפא זבח · הרס לקח · ספר · היה · בנה · עשה צלה · סאה סבב · ערך נתח · שום · אמר רבע · כד · שנה · שלש

מים׃ ויהי בעלות המנחה ויגש
אליהו הנביא ויאמר יהוה אלהי
אברהם יצחק וישראל היום
יודע כי אתה אלהים בישראל ואני
עבדך ובדבריך עשיתי את כל
הדברים האלה׃ ענני יהוה ענני
וידעו העם הזה כי אתה יהוה
האלהים ואתה הסבת את לבם
אחרנית׃ ותפל אש יהוה ותאכל
את העלה ואת העצים ואת האבנים
ואת העפר ואת המים אשר
בתעלה לחכה׃ וירא כל העם
ויפלו על פניהם ויאמרו יהוה
הוא האלהים יהוה הוא האלהים׃
ויאמר אליהו להם תפשו את
נביאי הבעל איש אל ימלט
מהם ויתפשום ויורדם אליהו
אל נחל קישון וישחטם שם׃
ויאמר אליהו לאחאב עלה אכל
ושתה כי קול המון הגשם׃ ויעלה
אחאב לאכל ולשתות ואליהו
עלה אל ראש הכרמל ויגהר
ארצה וישם פניו בין ברכו׃
ויאמר אל נערו עלה נא הבט דרך
ים ויעל ויבט ויאמר אין מאומה
ויאמר שב שבע פעמים׃ ויהי
בשבעית ויאמר הנה עב קטנה ככף
איש עלה מים ויאמר עלה אמר
אל אחאב אסר ורד ולא יעצרכה
הגשם׃ ויהי עד כה ועד כה והשמים
התקדרו עבים ורוח ויהי גשם גדול
וירכב אחאב וילך יזרעאלה׃ ויד
יהוה היתה אל אליהו וישנס מתניו
וירץ לפני אחאב עד באכה יזרעאלה׃

Cap. xix.

ויגד אחאב לאיזבל
את כל אשר עשה אליהו ואת

Cūq3 iā tp̄s esset vt offerretur holocaustū: accedens helias propheta ait. Domine deus abraam & isaac & israel: ostende hodie quia tu es deus israel. & ego seruus tuus: & iuxta p̄ceptū tuum feci omnia verba hec. Exaudi me domine exaudi me vt discat populus iste: quia tu es dominus deus & tu conuertisti cor eorum iterum. Cecidit autem ignis dñi & vorauit holocaustū & ligna & lapides puluerem quoq3 & aquam que erat in aq̄ductu lābēs. Q̄d cū vidisset oīs popul⁹ cecidit in faciem suā: & ait. Dominus ipse est deus: dominus ipse est deus. Dixitq3 helias ad eos. Apprehendite pphetas baal & ne vnus quidem effugiat ex eis. Quos cū apprehēdissent: duxit eos helias ad torrētē cyson. Et interfecit eos ibi. Et ait helias ad achab. Ascende comede & bibe: quia sonus multe pluuie est. Ascendit achab vt comederet & biberet: helias autē ascendit in verticē carmeli. & pronus in terrā posuit faciem suam inter genua sua: & dixit ad puerū suū. Ascēde & prospice contra mare. Qui cū ascendisset & cōtēplatus eēt ait. Nō ē q̄cq3. Et rursū ait illi. Reuertere septē vicib⁹. In septia aūt vice ecce nubecula pua q̄si vestigiū hois ascēdebat de mari. Qui ait. Ascēde & dic achab. Iūge currū tuū & descēde ne occupet te pluuia. Cūq3 se verteret huc atq3 illuc ecce celi cōtenebrati sūt: & nubes & vētus & fctā ē pluuia grādis. Ascēdēsitaq3 achab abiit in iezrahel & manus dñi fctā ē sup heliā accinctisq3 lūbis currebat ante achab donec veniret in iezrahel. 19.

Nunciauit aūt achab iezabel omnia q̄ fecerat helias &

ὕδατος. καὶ ἐγένετο ὡς ἦν καιρὸς τοῦ προσφέρεσθαι τὴν θυσίαν, καὶ προσῆλθεν ἠλίας ὁ προφήτης καὶ εἶπεν, κύριε ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰσραὴλ σήμερον γνώτω πάντες ὅτι σὺ μόνος κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ δοῦλός σος, καὶ διὰ σὲ πεποίηκα τὰ πάντα. ἐπάκουσόν μου κύριε ἐπάκουσόν μου, καὶ γνώτω ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεός, καὶ σὺ ἐπέστρεψας τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ ὀπίσω σου. καὶ ἔπεσε πῦρ παρὰ κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγε τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ τὰς σχίδακας καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸν χοῦν ἐξέλιξε τὸ πῦρ. καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαός, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ εἶπον, ἀληθῶς κύριός ἐστιν ὁ θεός, κύριος αὐτός ἐστι θεός. καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς τὸν λαόν, συλλάβετε τοὺς προφήτας τοῦ βάαλ, μηδεὶς σωθήτω ἐξ αὐτῶν. καὶ συνέλαβον αὐτούς, καὶ κατήγαγεν αὐτοὺς ἠλίας εἰς τὸν χειμάρρουν κισῶν, καὶ ἔσφαξεν αὐτοὺς ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ἠλίας τῷ ἀχαάβ, ἀνάβηθι καὶ φάγε καὶ πίε, ὅτι φωνὴ τοῦ ἤχους τοῦ ὑετοῦ. καὶ ἀνέβη ἀχαὰβ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν. καὶ ἠλίας ἀνέβη εἰς τὸν κάρμηλον, καὶ ἔκυψεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἔθηκεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναμέσον τῶν γονάτων αὐτοῦ. καὶ εἶπεν τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ, ἀνάβηθι καὶ ἐπίβλεψον ὁδὸν θαλάσσης. καὶ ἀνέβη καὶ ἐπέβλεψε τὸ παιδάριον, καὶ εἶπεν, οὐκ ἔστιν οὐδέν. καὶ εἶπεν ἠλίας, ἐπίστρεψον ἑπτάκις. καὶ ἐπέστρεψε τὸ παιδάριον ἑπτάκις. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑβδόμῳ, καὶ ἰδοὺ νεφέλη μικρὰ ὡς ἴχνος ἀνδρὸς, ἀνάγουσα ὕδωρ ἀπὸ θαλάσσης. καὶ εἶπεν, ἀνάβηθι καὶ εἶπον τῷ ἀχαάβ, ζεῦξον τὸ ἅρμα σου καὶ κατάβηθι, μὴ καταλάβῃ σε ὁ ὑετός. καὶ ἐγένετο ἕως ὧδε καὶ ὧδε, καὶ ὁ οὐρανὸς συνεσκότασεν ἐν νεφέλαις καὶ πνεῦμα, καὶ ἐγένετο ὑετὸς μέγας. καὶ ἔκλαιε καὶ ἐπορεύετο ἀχαὰβ εἰς ἰεζραήλ. καὶ χεὶρ κυρίου ἐγένετο ἐπὶ τὸν ἠλίαν, καὶ συνέσφιγξε τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἔτρεχεν ἔμπροσθεν ἀχαὰβ ἕως ἰεζραήλ.

C.19

Καὶ ἀνήγγειλεν ἀχαὰβ τῇ ἰεζάβελ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἠλίας, καὶ

ὡς ἀπέκτεινε τοὺς προφήτας ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἀπέστειλεν ἰεζάβελ πρὸς ἠλίαν καὶ εἶπεν, τάδε ποιήσαισάν μοι οἱ θεοὶ καὶ τάδε προσθείησαν, ὅτι ταύτην τὴν ὥραν αὔριον θήσομαι τὴν ψυχήν σου, καθὼς ψυχὴν ἑνὸς ἐξ αὐτῶν. καὶ ἐφοβήθη ἠλίας καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθε κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ἔρχεται εἰς βηρσαβεὲ ἥ ἐστι τοῦ ἰούδα. καὶ ἀφῆκε τὸ παιδάριον αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ αὐτὸς ἐπορεύθη ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸν ἡμέρας. καὶ ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ὑποκάτω ῥαθμέν, καὶ ᾐτήσατο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀποθανεῖν, καὶ εἶπεν, ἱκανούσθω νῦν κύριε, λάβε δὴ τὴν ψυχήν μου ἀπ᾽ ἐμοῦ, ὅτι οὐ κρείσσων εἰμὶ ἐγὼ ὑπὲρ τοὺς πατέρας μου. καὶ ἐκοιμήθη καὶ ὕπνωσεν ὑπὸ φυτόν ἐκεῖ. καὶ ἰδού τις ἄγγελος ἥψατο αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάστηθι καὶ φάγε. καὶ ἐπέβλεψε. καὶ ἰδοὺ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐγκρυφίας ὀλυρίτης καὶ καψάκης ὕδατος. καὶ ἀνέστη καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε, καὶ ἐπιστρέψας ἐκοιμήθη. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος κυρίου ἐκ δευτέρου, καὶ ἥψατο αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάστα φάγε, ὅτι πολλὴ ἀπὸ σοῦ ἡ ὁδός. καὶ ἀνέστη καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε. καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ ἰσχύϊ τῆς βρώσεως ἐκείνης τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἕως ὄρους χωρήβ. καὶ εἰσῆλθεν ἐκεῖ εἰς τὸ σπήλαιον καὶ κατέλυσεν ἐκεῖ. καὶ ἰδοὺ ῥῆμα κυρίου πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπε, τί σοι ἐνταῦθα ἠλία; καὶ εἶπεν ἠλίας, ζηλῶν ἐζήλωκα τῷ κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ὑπολέλειμμαι ἐγὼ μονώτατος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν. καὶ εἶπεν, ἐξελεύσῃ καὶ στήσῃ ἐνώπιον κυρίου ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἰδοὺ κύριος παρελεύσεται. καὶ πνεῦμα μέγα, κραταιὸν διαλῦον ὄρη καὶ συντρῖβον πέτρας ἐνώπιον κυρίου, οὐκ ἐν τῷ πνεύματι κύριος. καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα συνσεισμός, οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ κύριος. καὶ μετὰ τὸν συσσεισμὸν πῦρ, οὐκ ἐν τῷ πυρὶ κύριος. καὶ μετὰ

quomodo occidisset vniuersos pphetas baal gladio. Misitq3 iezabel nuncium ad heliam dicens. Hec mihi faciant dii & hec addant: nisi hac hora cras posuero animā tuā sicut animā vnius ex illis. Timuit ergo helias & surgens abiit quocunq3 eū ferebat voluntas: venitq3 in bersabee iuda: & dimisit ibi puerū suū & perrexit in desertum viam vnius diei. Cunq3 venisset & sederet subter vnā iuniperū: petiuit animē sue vt moreretur: & ait. Sufficit mihi domine: tolle animam meam. Neq3 enim melior sum q̄3 patres mei. Proiecitq3 se: & obdormiuit in vmbra iuniperi. Et ecce angelus domini tetigit eum: & dixit illi. Surge comede. Respexit: & ecce ad caput suum subcinericius panis & vas aque. Comedit ergo & bibit: & rursum obdormiuit. Reuersusq3 est angelus domini secundo: & tetigit eum: dixitq3 illi. Surge comede. Grandis enim tibi restat via. Qui cū surrexisset: comedit & bibit: & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus vsq3 ad montem dei oreb. Cūq3 venisset illuc: mansit in spelunca. Et ecce sermo dñi ad eum: dixitq3 illi. Quid hic agis helia? At ille respōdit: zelo zelatus sum pro domino deo exercituum: quia dereliquerūt pactum dñi filii israel. Altaria tua destruxerunt: & prophetas tuos occiderunt gladio: & derelictus sum ego solus: & querunt animam meā vt auferant eam. Et ait ei. Egredere & sta in monte corā dño. Et ecce dñs transiit: & spūs grandis & fortis subuertens montes & cōterens petras ante dñm. Nō in spū dñs: & post spm̄ cōmotio. Non in cōmotiōe dñs. Et post cōmotionē ignis. Nō in igne dñs. Et post

כל אשר הרג את כל הנביאים
בחרב׃ ותשלח איזבל מלאך אל
אליהו לאמר כה יעשון אלהים
וכה יוספון כי כעת מחר אשים
את נפשך כנפש אחד מהם׃ וירא
ויקם וילך אל נפשו ויבא באר
שבע אשר ליהודה וינח את נערו
שם׃ והוא הלך במדבר דרך יום
ויבא וישב תחת רתם אחד וישאל
את נפשו למות ויאמר רב עתה
יהוה קח נפשי כי לא טוב אנכי
מאבתי׃ וישכב ויישן תחת רתם
אחד והנה זה מלאך נגע בו ויאמר
לו קום אכול׃ ויבט והנה מראשתיו
עגת רצפים וצפחת מים ויאכל
וישת וישב וישכב׃ וישב מלאך
יהוה שנית ויגע בו ויאמר קום
אכל כי רב ממך הדרך׃ ויקם ויאכל
וישתה וילך בכח האכילה ההיא
ארבעים יום וארבעים לילה
עד הר האלהים חרב׃ ויבא שם
אל המערה וילן שם והנה
דבר יהוה אליו ויאמר
לו מה לך פה אליהו׃ ויאמר
קנא קנאתי ליהוה אלהי צבאות
כי עזבו בריתך בני ישראל
את מזבחתיך הרסו ואת נביאיך
הרגו בחרב ואותר אני
לבדי ויבקשו את נפשי
לקחתה׃ ויאמר צא ועמדת
בהר לפני יהוה והנה יהוה עבר
ורוח גדולה וחזק מפרק הרים
ומשבר סלעים לפני יהוה
לא ברוח יהוה ואחר הרוח רעש
לא ברעש יהוה׃ ואחר הרעש
אש לא באש יהוה ואחר

האש קול דממה דקה׃ ויהי כשמע — דמם היה
אליהו וילט פניו באדרתו ויצא — לוט
ויעמד פתח המערה והנה אליו קול — עמד
ויאמר מה לך פה אליהו׃ ויאמר
קנא קנאתי ליהוה אלהי צבאות
כי עזבו בריתך בני ישראל את
מזבחתיך הרסו ואת נביאיך הרגו
בחרב ואותר אני לבדי ויבקשו
את נפשי לקחתה׃ ויאמר יהוה
אליו לך שוב לדרכך מדברה — ילך דבר
דמשק ובאת ומשחת את חזאל — בוא
למלך על ארם׃ ואת יהוא בן נמשי
תמשח למלך על ישראל ואת — משח
אלישע בן שפט מאבל מחולה
תמשח לנביא תחתיך׃ והיה — נבא
הנמלט מחרב חזאל ימית יהוא — מלט מות
והנמלט מחרב יהוא ימית אלישע׃
והשארתי בישראל שבעת — שאר
אלפים כל הברכים אשר לא
כרעו לבעל וכל הפה אשר לא
נשק לו׃ וילך משם וימצא את — מצא
אלישע בן שפט והוא חרש שנים — שנה
עשר צמדים לפניו והוא בשנים — פנה
העשר ויעבר אליהו אליו וישלך — עבר שלך
אדרתו אליו׃ ויעזב את הבקר — עזב
וירץ אחרי אליהו ויאמר אשקה — רוץ אמר
נא לאבי ולאמי ואלכה אחריך — נשק ילך
ויאמר לו לך שוב כי מה עשיתי — עשה
לך׃ וישב מאחריו ויקח את צמד — שוב לקח
הבקר ויזבחהו ובכלי הבקר — זבח כלה
בשלם הבשר ויתן לעם — נתן אכל
ויאכלו ויקם וילך אחרי אליהו — קום שרת
וישרתהו׃ ובן הדד

Cap. xx.

מלך ארם קבץ את כל חילו
ושלשים ושנים מלך אתו — שנה
וסוס ורכב ויעל ויצר על שמרון — עלה צור

ignẽ sibilus aure tenu-
is. Quod cum audisset
helias operuit vultũ suũ
pallio: & egressus
stetit in ostio spelunce:
& ecce vox ad eum
dicens. Quid hic agis
helia? Et ille respondit.
zelo zelatus sum ꝑ do-
mino deo exercituum:
quia dereliquerunt pa-
ctũ tuum filij israel.
Altaria tua destruxerũt:
& prophetas tuos oc-
ciderũt gladio: & dere-
lictus sum ego solus: &
q̄rũt aĩam meã vt aufe-
rant eam. Et ait dñs
ad eũ. Vade & reuerte-
re in viã tuã ꝑ desertũ i
damascũ. Cũq; perue-
ris illuc vnges azahel
regem super syriã: &
iehu filium namsi
vnges regem sup isra-
el. Heliseum autem
filium saphat qui ẽ de
abelmeula
vnges prophetã ꝑ te.
Et erit
qcũq; fugerit gladiũ a-
zahel: occidet eũ iehu:
& qcũq; fugerit gladi-
um iehu interficiet eũ
heliseus. Et derelinquã
mihi in israel septem
milia virorũ: quorũ ge-
nua non
sunt incuruata ante baal
& omne os quod non
adorauit eũ osculans
manũ. Profectus ergo
inde helias reppit heli-
seũ filiũ saphat arantẽ in
duodecim iugis boũ:
& ipse in duodecĩ iugis
boũ arãtibus vnus erat.
Cũq; venisset helias ad
eũ: misit palliũ suũ sup
eũ. Qui statim relictis
bobus cucurrit post
heliam: & ait. Oscu-
lor oro te patrẽ meũ &
matrẽ meã: & sic sequar
te. Dixitq; ei. Vade &
reuertere. Qđ ẽi meũ
erat feci tibi. Reuersus
autem ab eo: tulit par
boũ & mactauit illud:
& in aratro boum
coxit carnes & dedit
populo
& comederũt. Consur-
gensq; abiit & secutus ẽ
heliã & ministrabat ei. 20

Porro benadab
rex syrie congre-
gauit oẽm exercitũ suũ
& triginta duos reges
secum & equos & cur-
rus & ascendens pugna-
bat contra samariam

ignẽ vox aure tenuis: ⁊ ibi dñs. ⁊ factũ est vt au-
τὸ πῦρ φωνὴ αὔρας λεπτῆς, κἀκεῖ κύριος. καὶ ἐγένετο ὡς ἤ-
diuit helias: operuit vultum suũ in pal-
κουσεν ἠλίας, ἐπεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν τῇ μηλω-
lio suo: ⁊ egressus ẽ ⁊ stetit iuxta speluncã. ⁊ ecce
τῇ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε καὶ ἔστη παρὰ τὸ σπήλαιον. καὶ ἰδοὺ
ad eũ vox ⁊ dixit: qd tibi hic helia: ⁊ di-
πρὸς αὐτὸν φωνὴ καὶ εἶπε, τί σοι ἐνταῦθα ἠλία; καὶ εἶ-
xit helias: zelão zelat⁹ sum dño deo oĩpotẽti:
πεν ἠλίας, ζηλῶν ἐζήλωκα τῷ κυρίῳ θεῷ παντοκράτορι,
quia dereliquerũt pactũ tuũ filij israel: al-
ὅτι ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην σου οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, τὰ θυ-
taria tua destruxerũt: ⁊ prophetas tuos oc-
σιαστήριά σου κατέσκαψαν, καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέ-
ciderũt in gladio: ⁊ derelict⁹ sum ego solus:
κτειναν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ὑπολέλειμμαι ἐγὼ μονώτατος,
⁊ querũt aĩam meã vt auferãt eam. ⁊ ait
καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν. καὶ εἶπε
dñs ad eum: vade ⁊ reuertere in viam
κύριος πρὸς αὐτόν, πορεύου καὶ ἀνάστρεφε εἰς τὴν ὁδόν
tuã: ⁊ venies in viã deserti damasci. ⁊ vnges
σου, καὶ ἥξεις εἰς ὁδὸν ἐρήμου δαμασκοῦ. καὶ χρίσεις τὸν
azael in regem sup syriam: ⁊ ieu filiũ names-
ἀζαὴλ εἰς βασιλέα ἐπὶ συρίας. καὶ τὸν ἰοὺ υἱὸν ναμεσ-
si vnges in regẽ sup israel: ⁊ elise-
σεὶ χρίσεις εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ τὸν ἐλισε-
um filiũ saphat de abelmeula vnges in prophetã
αὶ υἱὸν σαφὰτ ἐξ ἀβελμεουλὰ χρίσεις εἰς προφήτην
pro te. ⁊ erit q saluat⁹ fuerit de gladio azael: oc-
ἀντὶ σοῦ. καὶ ἔσται τὸν σωζόμενον ἐκ ῥομφαίας ἀζαήλ, θα-
cidet ieu. ⁊ q saluat⁹ fuerit de gladio ieu: inter-
νατώσει ἰού. καὶ τὸν σωζόμενον ἐκ ῥομφαίας ἰού, θανα-
ficiet heliseus. ⁊ dereliquã de israel septẽ mi-
τώσει ἐλισαιέ. καὶ καταλείψω ἐξ ἰσραὴλ ἑπτὰ χιλιά-
lia virorũ: oĩa genua q nõ incuruauerũt genu
δας ἀνδρῶν, πάντα τὰ γόνατα ἃ οὐκ ἔκαμψαν γόνυ
baal: ⁊ oẽ os qđ nõ adorauit eũ. ⁊
τῇ βάαλ, καὶ πᾶν στόμα ὃ οὐ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ
profect⁹ ẽ helias inde ⁊ reperit ibi heliseũ fi-
ἀπῆλθεν ἠλίας ἐκεῖθεν καὶ εὑρίσκει ἐκεῖ τὸν ἐλισαιὲ υἱ-
liũ saphat: ⁊ ipse erat arans in bobus. duodecim
ὸν σαφάτ, καὶ αὐτὸς ἦν ἀροτριῶν ἐν βουσί. δώδεκα
iuga boum erãt corã eo: ⁊ ipse in duo-
ζεύγη βοῶν ἦν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς δώ-
decim. ⁊ abijt ad heliseũ helias: ⁊ proiecit
δεκα. καὶ ἀπῆλθεν ἐπὶ τὸν ἐλισαιὲ ἠλίας, καὶ ἔρριψεν
sup eũ palliũ suũ. ⁊ reliquit heliseus
ἐπ' αὐτὸν τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ. καὶ κατέλιπεν ἐλισαιὲ
boues: ⁊ cucurrit post heliã ⁊ ait: deoscu-
τοὺς βόας, καὶ ἔδραμεν ὀπίσω ἠλίου καὶ εἶπε, κατα-
labor patrẽ meũ ⁊ matrẽ meã: ⁊ se-
φιλήσω τὸν πατέρα μου καὶ τὴν μητέρα μου, καὶ ἀκο-
quar te post te. ⁊ dixit ei: vade
λουθήσω σοι ὀπίσω σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ, πορεύου
reuertere: qđ feci tibi? ⁊ reuersus est a ter-
ἀνάστρεφε, τί πεποίηκά σοι; καὶ ἀνέστρεψεν ἀπὸ ὄπι-
go eius. ⁊ tulit iuga boũ: ⁊ ma-
σθεν αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε τὰ ζεύγη τῶν βοῶν, καὶ ἔθυ-
ctauit ⁊ coxit ea in instrumẽtis boũ:
σε καὶ ἥψησεν αὐτὰ ἐν τοῖς σκεύεσι τῶν βοῶν,
⁊ dedit pplo ⁊ comederũt. ⁊ surrexit ⁊ a-
καὶ ἔδωκεν τῷ λαῷ καὶ ἔφαγον. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπο-
bijt post heliã: ⁊ ministrabat ei.
ρεύθη ὀπίσω ἠλίου, καὶ ἐλειτούργει αὐτῷ. Ca. 20.

ET cõgregauit filius ader rex syrie om-
Καὶ συνήθροισεν υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας πᾶ-
nem exercitũ suum: ⁊ triginta ⁊ duo
σαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τριάκοντα καὶ δύο
reges secum: ⁊ equi ⁊ currus: ⁊
βασιλεῖς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵπποι καὶ ἅρματα, καὶ
ascẽderũt ⁊ obsederũt cõtra samariam.
ἀνέβησαν καὶ περιεκάθισαν ἐπὶ σαμαρείαν,

Ro. 11. a. Eccl. 48. b.
D
Ro. 11. a.
A

⁊ expugnauerũt eã. ⁊ misit nuncios ad
καὶ ἐπολέμησαν αὐτήν. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς
achaab regem israel in ciuitatẽ. ⁊ dixit
τὸν ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραὴλ εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἶπε
ad eũ: hec dicit fili⁹ ader: argẽtũ tuũ
πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει υἱὸς ἄδερ, τὸ ἀργύριόν σου
⁊ aurum tuũ meũ est: ⁊ vxores tue ⁊
καὶ τὸ χρυσίον σου ἐμόν ἐστι, καὶ αἱ γυναῖκές σου καὶ
filij tui pulcherrimi mei sunt. ⁊ rñdit
τὰ τέκνα σου τὰ κάλλιστα ἐμά ἐστιν. καὶ ἀπεκρίθη
rex israel ⁊ dixit: sicut locut⁹ es dñe
ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ εἶπεν, καθὼς ἐλάλησας κύριέ
mi rex: tu⁹ sum ego: ⁊ omnia mea.
μου βασιλεῦ, σός εἰμι ἐγώ, καὶ πάντα τὰ ἐμά.
⁊ reuersi sũt nũcij ⁊ dixerũt: hec dicit fi-
καὶ ἀνέστρεψαν οἱ ἄγγελοι καὶ εἶπον, τάδε λέγει υἱ-
li⁹ ader: ego misi ad te dicẽs: argẽtũ
ὸς ἄδερ, ἐγὼ ἀπέσταλκα πρὸς σὲ λέγων, τὸ ἀργύριόν
tuũ ⁊ aurũ tuũ ⁊ vxores tuas ⁊
σου καὶ τὸ χρυσίον σου καὶ τὰς γυναῖκάς σου καὶ
filios tuos dabis mihi: q: hac hora cras
τὰ τέκνα σου δώσεις μοι, ὅτι ταύτην τὴν ὥραν αὔ-
mittam seruos meos ad te: ⁊ scru-
ριον ἐξαποστελῶ τοὺς παῖδάς μου πρὸς σέ, καὶ ἐξε-
tabũtur domus tuas ⁊ domus ser-
ρευνήσουσι τοὺς οἴκους σου καὶ τοὺς οἴκους τῶν παί-
uorũ tuorũ: ⁊ erũt oĩa desiderta oculo-
δων σου, καὶ ἔσται πάντα ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλ-
rum suorũ: sup q̃ iniecerint manus suas: ac-
μῶν αὐτῶν, ἐφ' ἃ ἂν ἐπιβάλωσι τὰς χεῖρας αὐτῶν, λή-
cipiẽt. ⁊ vocauit rex israel oẽs
ψονται. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πάντας τοὺς
seniores terre: ⁊ dixit eis: cognoscite iã ⁊
πρεσβυτέρους τῆς γῆς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, γνῶτε δὴ καὶ
videte: qm̃ malũ iste querit: qm̃ misit ad me
ἴδετε, ὅτι κακίαν οὗτος ζητεῖ, ὅτι ἀπέσταλκε πρός με
pro vxoribus meis ⁊ pro filijs meis. ⁊ ar-
περὶ τῶν γυναικῶν μου καὶ περὶ τῶν τέκνων μου. καὶ τὸ ἀρ-
gẽtum meũ ⁊ aurũ meũ nõ prohibui ab eo.
γύριόν μου καὶ τὸ χρυσίον μου οὐκ ἐκώλυσα ἀπ' αὐτοῦ.
⁊ dixerũt ei maiores natu ⁊ vniuersus pplus: nõ audias
καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ πρεσβύτεροι καὶ πᾶς ὁ λαός, μὴ ἀκούσῃς
⁊ nõ velis. ⁊ dixit nuncijs filij ader: dicite
καὶ μὴ θελήσῃς. καὶ εἶπε τοῖς ἀγγέλοις υἱοῦ ἄδερ, εἴπατε
dño vro iuxta oia q̃ misisti ad ser-
τῷ κυρίῳ ὑμῶν κατὰ πάντα ὅσα ἀπέστειλας πρὸς τὸν δοῦ-
uũ tuũ: in initio faciã. at verbũ hoc nõ potero
λόν σου, ἐν πρώτοις ποιήσω. τὸ δὲ ῥῆμα τοῦτο οὐ δυνήσομαι
facere. ⁊ abierũt viri ⁊ retulerũt ei verbũ.
ποιῆσαι. καὶ ἀπῆλθον οἱ ἄνδρες καὶ ἀπέστρεψαν αὐτῷ λόγον.
⁊ misit ad eũ fili⁹ ader dicẽs: hec faci-
καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν υἱὸς ἄδερ λέγων, τάδε ποιή-
ãt mihi dij ⁊ hec addant: si suffecerit puluis
σαισάν μοι οἱ θεοὶ καὶ τάδε προσθείησαν, εἰ ἐκποιήσει ὁ χοῦς
samarie pugillis oĩ pplo peditib⁹ meis.
σαμαρείας ταῖς δραξὶ παντὶ τῷ λαῷ τοῖς πεζοῖς μου.
⁊ rñdit rex israel ⁊ ait: sufficiat vobis:
καὶ ἀπεκρίθη βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ εἶπεν, ἱκανούσθω ὑμῖν,
nõ glorietur gibbosus vt rectus. ⁊ factũ est qñ respõ-
μὴ καυχάσθω ὁ κυρτὸς ὡς ὁ ὀρθός. καὶ ἐγένετο ὅτε ἀπεκρί-
dit ei verbũ istud: bibẽs erat ipse ⁊ oẽs
θη αὐτῷ τὸν λόγον τοῦτον, πίνων ἦν αὐτὸς καὶ πάντες οἱ
reges q cũ eo in tabnaculis. ⁊ ait seruis su-
βασιλεῖς οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν σκηναῖς. καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐ-
is: edificate vallũ. ⁊ posuerũt vallũ sup
τοῦ, οἰκοδομήσατε χάρακα. καὶ ἔθεντο χάρακα ἐπὶ τὴν
ciuitatẽ. ⁊ ecce pphã vn⁹ accessit achaab re-
πόλιν. καὶ ἰδοὺ προφήτης εἷς προσῆλθε τῷ ἀχαὰβ βασι-
gi israel: ⁊ dixit: hec dicit dñs: si vidisti oẽm
λεῖ ἰσραήλ, καὶ εἶπε, τάδε λέγει κύριος, εἰ ἑώρακας πάντα τὸν
turbã magnã hanc? ecce ego trado eã hodie
ὄχλον τὸν μέγαν τοῦτον; ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτὸν σήμερον

B
C

& obsedit eam. Mittẽs-
q; nuncios ad
achab regem israel in
ciuitatem ait.
Hec dicit bẽadab. Ar-
gentũ tuũ & aurũ tuũ
meũ est: & vxores tue
& filij tui optimi mei
sunt. Rñditq; rex isra-
el. Iuxta verbum tuum
dñe mi rex: tuus sum
ego & omnia mea.
Reuertẽtesq; nũcij di-
xerunt. Hec dicit
benadab qui misit nos
ad te.
Argẽtũ tuũ & aurũ tu-
um & vxores tuas & fili-
os tuos dabis mihi.
Cras igitur hac eadem
hora mittã seruos meos
ad te & scrutabũtur do-
mũ tuã & domũ seruo-
rũ tuorũ: & oẽ qđ eis
placuerit ponẽt in ma-
nibus suis & auferent.
Vocauit aũt rex israel
omnes seniores terre:
& ait. Aĩaduertite & vi-
dete: qm̃ insidietur no-
bis. Misit enim ad me
pro vxoribus meis &
filijs & pro argento &
auro: & non abnui.
Dixeruntq; oẽs maio-
res natu & vniuersus
populus ad eũ. Nõ au-
dias neq; acqescas illi.
Rñditq; nuncijs bena-
dab. Dicite dño meo
regi. Oĩa ꝓpter q̃ misisti
ad me seruum tuum
in initio faciam: hanc
autem rem
facere nõ possum. Re-
uersiq; nuncij
retulerunt ei. Qui re-
misit
& ait. Hec faciant mi-
hi dij & hec
addãt: si suffecerit pul-
uis samarie
pugillis omnis popu-
li qui sequitur me.
Et respondens rex isra-
el ait. Dicite ei.
Ne glorietur accinctus
eque vt discinctus. Factũ
est aũt cum audisset bena-
dab verbum istud bibe-
bat ipse & reges in vm-
braculis: & ait
seruis suis. Circũdate
ciuitatẽ. Et circũdederũt e-
am. Et ecce ꝓpheta vnus
accedens ad achab
regẽ israel: ait ei. Hec
dicit
dñs. Certe vidisti oẽm
multitudinẽ hãc nimi-
am. Ecce ego tradã eã
in manum tuã hodie:

וילחם בה׃ וישלח מלאכים אל — לחם שלח
אחאב מלך ישראל העירה׃ ויאמר — לאך
לו כה אמר בן הדד כספך וזהבך לי
הוא ונשיך ובניך הטובים לי הם׃ — נשה
ויען מלך ישראל ויאמר כדברך — ענה
אדני המלך לך אני וכל אשר לי׃
וישבו המלאכים ויאמרו כה אמר — שוב
בן הדד לאמר כי שלחתי אליך
לאמר כספך וזהבך ונשיך ובניך
לי תתן׃ כי אם כעת מחר אשלח — נתן שלח
את עבדי אליך וחפשו את ביתך
ואת בתי עבדיך והיה כל מחמד — חמד
עיניך ישימו בידם ולקחו׃ ויקרא — שום קרא
מלך ישראל לכל זקני הארץ
ויאמר דעו נא וראו כי רעה זה — ידע ראה
מבקש כי שלח אלי לנשי ולבני — רוע בקש
ולכספי ולזהבי ולא מנעתי ממנו׃
ויאמרו אליו כל הזקנים וכל העם — אמר
אל תשמע ולוא תאבה׃ ויאמר — שמע אבה
למלאכי בן הדד אמרו לאדני — לאך
המלך כל אשר שלחת אל עבדך
בראשנה אעשה והדבר הזה — עשה
לא אוכל לעשות וילכו המלאכים — יכל
וישבהו דבר׃ וישלח אליו בן הדד — שוב שלח
ויאמר כה יעשון לי אלהים וכה
יוספו אם ישפק עפר שמרון — יסף שפק
לשעלים לכל העם אשר ברגלי׃
ויען מלך ישראל ויאמר דברו — ענה
אל יתהלל חגר כמפתח׃ ויהי — הלל פתח
כשמע את הדבר הזה והוא שתה — היה
הוא והמלכים בסכות ויאמר אל — סכך
עבדיו שימו וישימו על העיר׃ — שום
והנה נביא אחד נגש אל אחאב
מלך ישראל ויאמר כה אמר
יהוה הראית את כל ההמון הגדול — ראה המן
הזה הנני נתנו בידך היום — גדל

ידעת כי אני יהוה: ויאמר אחאב במי ויאמר כה אמר יהוה בנערי שרי המדינות ויאמר מי יאסר המלחמה ויאמר אתה: ויפקד את נערי שרי המדינות ויהיו מאתים שנים ושלשים ואחריהם פקד את כל העם כל בני ישראל שבעת אלפים: ויצאו בצהרים ובן הדד שתה שכור בסכות הוא והמלכים שלשים ושנים מלך עזר אתו: ויצאו נערי שרי המדינות בראשנה וישלח בן הדד ויגידו לו לאמר אנשים יצאו משמרון: ויאמר אם לשלום יצאו תפשום חיים ואם למלחמה יצאו חיים תפשום: ואלה יצאו מן העיר נערי שרי המדינות והחיל אשר אחריהם: ויכו איש אישו וינסו ארם וירדפם ישראל וימלט בן הדד מלך ארם על סוס ופרשים: ויצא מלך ישראל ויך את הסוס ואת הרכב והכה בארם מכה גדולה: ויגש הנביא אל מלך ישראל ויאמר לו לך התחזק ודע וראה את אשר תעשה כי לתשובת השנה מלך ארם עלה עליך: ועבדי מלך ארם אמרו אליו אלהי הרים אלהיהם על כן חזקו ממנו ואולם נלחם אתם במישור אם לא נחזק מהם: וזאת הדבר הזה עשה הסר המלכים איש ממקמו ושים פחות תחתיהם: ואתה תמנה לך חיל כחיל הנפל מאותך וסוס כסוס ורכב כרכב ונלחמה אותם במישור אם לא נחזק מהם וישמע לקלם ויעש כן: ויהי לתשובת השנה

vt scias quia ego sum dominus. Et ait achab. Per quem? Dixitque ei. Hec dicit dñs. Per pedissequos principũ prouinciarũ. Et ait. Quis incipiet preliari? Et ille dixit: tu. Recensuit ergo pueros principũ prouinciarũ & reppit numerũ ducẽtorũ trigita duorũ. Et recẽsuit post eos populum omnes filios israel septem milia: & egressi sũt meridie. Benadab autem bibebat temulẽtus in vmbraculo suo & reges triginta duo cũ eo qui ad auxilium eius venerant. Egressi sunt aũt pueri principum prouinciarũ in prima frõte. Misit itaque benadab: qui nũciauerũt ei dicentes. Viri egressi sunt de samaria. At ille ait. Siue pro pace veniũt apprehendite eos viuos: siue vt prelientur viuos eos capite. Egressi sunt ergo pueri principũ prouinciarũ: ac reliquus exercitus sequebatur. & percussit vnusquisque virũ qui cõtra se veniebat: fugeruntque syri & persecutus est eos israel. Fugit quoque benadab rex syrie in equo cũ equitibus suis. Necnõ egressus rex israel percussit equos & currus: & percussit syriam plaga magna nimis. Accedẽs autem propheta ad regẽ israel dixit ei. Vade & cõfortare: & scito & vide quid facias. Sequẽti enim anno rex syrie ascendet contra te. Serui vero regis syrie dixerunt ei. Dii montium sunt dii eorũ: ideo superauerũt nos. Sed melius est vt pugnemus cõtra eos in cãpestribus & obtinebimus eos. Tu ergo verbũ hoc fac. Amoue reges singulos ab exercitu tuo & põe principes pro eis: & instaura numerũ militũ qui ceciderũt de tuis: & equos secundum equos pristinos: & currus secundum currus quos ante habuisti: & pugnabimus cõtra eos in cãpestribus: & videbis quod obtinebimus eos. Credidit cõsilio eorum: & fecit ita. Igitur postquam annus

in manus tuas: et scies quia ego dñs. et ait a-
εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ εἶπεν ἀ-
chaab: in quo? et dixit: hec dicit dñs in pedisse-
χαὰβ, ἐν τίνι; καὶ εἶπε, τάδε λέγει κύριος ἐν τοῖς παιδα-
quis principũ prouinciarũ. et ait achaab: quis con-
ρίοις τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν. καὶ εἶπεν ἀχαάβ, τίς συνά-
iunget prelium? et dixit: tu. et recẽsuit achaab
ψει τὸν πόλεμον; καὶ εἶπεν, σύ. καὶ ἐπεσκέψατο ἀχαὰβ
pueros principũ prouinciarũ: et fuerũt ducen-
τοὺς παῖδας τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν, καὶ ἐγένοντο διακό-
ti triginta et duo et post hec recẽsuit
σιοι τριάκοντα καὶ δύο. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπεσκέψατο τὸν
populum oẽs filios virtutis septẽ milia: et egressus ẽ me-
λαὸν πάντα υἱὸν δυνάμεως ἑπτὰ χιλιάδας, καὶ ἐξῆλθεν με-
ridie. et filius ader bibẽs et temulẽtus in vmbraculis ipse
σημβρίας. καὶ υἱὸς ἄδερ πίνων καὶ μεθύων ἐν σοκχὼθ αὐτὸς
et reges: triginta et duo reges auxiliarii
καὶ οἱ βασιλεῖς, τριάκοντα καὶ δύο βασιλεῖς οἱ συμβοηθοὶ
cum eo. et egressi sunt pueri principũ
μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθον τὰ παιδάρια τῶν ἀρχόντων τῶν
prouinciarum in primis. et misit filius abel: et nũciaue-
χωρῶν ἐν πρώτοις. καὶ ἀπέστειλεν υἱὸς ἄβελ, καὶ ἀνήγγει-
rũt ei dicẽtes: viri egressi sũt de samaria. et a-
λαν αὐτῷ λέγοντες, ἄνδρες ἐξήλθον ἐκ σαμαρείας. καὶ εἶ-
it rex: si in pace ipsi egrediũtur: ap-
πεν ὁ βασιλεύς, εἰ εἰς εἰρήνην αὐτοὶ ἐκπορεύονται, συλ-
prehẽdite eos viuos. et si in preliũ egressi sũt: ap-
λάβετε αὐτοὺς ζῶντας. καὶ εἰ εἰς πόλεμον ἐξήλθον, συλ-
prehẽdite eos viuos. et egressi sũt de ciuitate
λάβετε αὐτοὺς ζῶντας. καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως τὰ
pueri principũ prouinciarũ et exercitus post
παιδάρια τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν καὶ ἡ δύναμις ὀπί-
eos. et percussit vnusquisque eũ qui iuxta se: et fuge-
σω αὐτῶν. καὶ ἐπάταξεν ἕκαστος τὸν παρ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυ-
runt syri. et persecutus est eos israel: et saluat-
γον οἱ σύροι. καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἰσραήλ, καὶ σώζεται
filius ader rex syrie in equis equitũ. et egres-
υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἐφ' ἵππων ἱππέων. καὶ ἐξῆλ-
sus est rex israel: et cepit equos et
θεν ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ ἔλαβε τοὺς ἵππους καὶ τὰ
currus: et percussit plaga magna in syria. et
ἅρματα, καὶ ἐπάταξεν πληγὴν μεγάλην ἐν συρίᾳ. καὶ
accessit propheta ad regẽ israel dicẽs:
προσῆλθεν ὁ προφήτης πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ λέγων,
cõfortare et scito et vide quid facies? quia reuer-
κραταιοῦ καὶ γνῶθι καὶ ἴδε τί ποιήσεις; ὅτι ἐπιστρέ-
tente anno: filius ader rex syrie as-
φοντος τοῦ ἐνιαυτοῦ, υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἀνα-
cendit cõtra te. et serui regis syrie dixerũt
βαίνει ἐπὶ σέ. καὶ οἱ παῖδες βασιλέως συρίας εἶπον
ad eũ: deus montiũ deus israel et nõ deus val-
πρὸς αὐτόν, θεὸς ὀρέων ὁ θεὸς ἰσραὴλ καὶ οὐ θεὸς κοι-
lium: propter hoc preualuerũt super nos. si aũt pu-
λάδων, διὰ τοῦτο ἐκράτησαν ὑπὲρ ἡμᾶς. ἐὰν δὲ πο-
gnauerimus cũ eis in plano profecto obtinebimus super
λεμήσωμεν αὐτοὺς κατ' εὐθὺ ἦ μὴν κρατήσομεν ὑπὲρ
eos. et fac iuxta verbũ hoc: amoue
αὐτούς. καὶ ποίησον κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἀπόστησον
reges vnũquemque in locũ suum:
τοὺς βασιλεῖς ἕκαστον εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ,
et pone pro eis principes: et instaura in sin-
καὶ θὲς ἀντ' αὐτῶν σατράπας, καὶ ἄλλαξον σὺ κατὰ
exercitũ qui cecidit de te: et equũ
τὴν δύναμιν τὴν πεσοῦσαν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἵππον
secundum equum: et currus secundum cur-
κατὰ τὸν ἵππον, καὶ ἅρματα κατὰ τὰ ἅρμα-
rus: et pugnabimus cõtra eos in plano: et obti-
τα, καὶ πολεμήσομεν πρὸς αὐτοὺς κατ' εὐθύ, καὶ κρα-
nebimus super eos. et audiuit vocẽ eorum: et
τήσομεν ὑπὲρ αὐτούς. καὶ ἤκουσε τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ
fecit ita. et factũ est trãseunte anno:
ἐποίησεν οὕτως. καὶ ἐγένετο ἐπιστρέφοντος τοῦ ἐνιαυτοῦ,

Israeco.

et recensuit filius ader syriam: et ascẽdit in
καὶ ἐπεσκέψατο υἱὸς ἄδερ τὴν συρίαν, καὶ ἀνέβη εἰς
apheca ad pugnã cõtra israel. et filii israel recen-
ἀφεκὰ εἰς πόλεμον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπε-
siti sunt: et venerũt in occursũ eorũ.
σκέπησαν, καὶ παρεγένοντο εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν.
et castrametatus est israel ex aduerso eorum: quasi
καὶ παρενέβαλεν ἰσραὴλ ἐξ ἐναντίας αὐτῶν, ὡσεὶ
duo greges caprarum. et syria repleuit terrã. et
δύο ποίμνια αἰγῶν. καὶ συρία ἔπλησε τὴν γῆν. καὶ
accessit homo dei: et dixit regi
προσῆλθεν ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ
israel hec dicit dñs: eo quod dixit syria: quia
ἰσραήλ, τάδε λέγει κύριος, ἀνθ' ὧν εἶπεν συρία, ὅτι
deus montiũ dñs deus israel et nõ deus valliũ ipse:
θεὸς ὀρέων κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ καὶ οὐ θεὸς κοιλάδων αὐτός,
et dabo exercitũ magnũ hunc in manus
καὶ δώσω τὴν δύναμιν τὴν μεγάλην ταύτην εἰς χεῖράς
tuas: et scies quia ego dñs. et castrametãtur
σου, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ παρεμβάλλουσιν
isti corã his septẽ diebus. et factũ
οὗτοι ἀπέναντι τούτων ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἐγένε-
est die septima: et appropinquauit bellũ.
το τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ προσῆγεν ὁ πόλεμος.
et percussit israel syriam cẽtũ milia
καὶ ἐπάταξεν ἰσραὴλ τὴν συρίαν ἑκατὸν χιλιάδας
peditũ vna die. et fugerũt reliqui in aphe-
πεζῶν μιᾷ ἡμέρᾳ. καὶ ἔφυγον οἱ κατάλοιποι εἰς ἀφε-
ca: in ciuitatẽ. et cecidit murus super vigin-
κά, εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἔπεσε τὸ τεῖχος ἐπὶ εἴκο-
ti et septẽ milia virorũ qui remãserãt. et fi-
σι καὶ ἑπτὰ χιλιάδας ἀνδρῶν τῶν καταλοίπων. καὶ υἱ-
lius ader fugit et ingressus est in domũ cubicu-
ὸς ἄδερ ἔφυγε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ κοιτῶ-
li in promptuariũ. et dixerũt serui eius
νος εἰς τὸ ταμιεῖον. καὶ εἶπον οἱ παῖδες αὐτοῦ
ad eũ: ecce iam audiuimus: quia reges do-
πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ δὴ ἠκούσαμεν, ὅτι βασιλεῖς οἴ-
mus israel reges misericordie sunt. ponamus igitur
κου ἰσραὴλ βασιλεῖς ἐλέους εἰσίν. ἐπιθώμεθα οὖν
saccos super lũbos nostros: et funiculos in ca-
σάκκους ἐπὶ τὰς ὀσφῦς ἡμῶν, καὶ σχοινία ἐπὶ τὰς κε-
pitibus nostris: et eamus ad regẽ israel:
φαλὰς ἡμῶν, καὶ πορευθῶμεν πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραήλ,
si forte viuificabit aias nostras. et accinxe-
εἴπως ζωογονήσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν. καὶ περιεζώσαν-
runt lumbos suos saccis et ligauerũt funiculis
το τὰς ὀσφύας αὐτῶν σάκκους καὶ ἔδησαν σχοινίοις
capita sua: et dixerũt regi israel:
τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ,
seruus tuus filius ader dicit: viuat iam aia mea.
ὁ δοῦλός σου υἱὸς ἄδερ λέγει, ζησάτω δὴ ἡ ψυχή μου.
et dixit: si adhuc viuit: frater meus est. et viri
καὶ εἶπεν, εἰ ἔτι ζῇ, ἀδελφός μού ἐστιν. καὶ οἱ ἄνδρες
pro die acceperũt et festinauerũt et rapuerũt verbũ eius
οἰωνίσαντο καὶ ἔσπευσαν καὶ ἀνελέξαντο τὸν λόγον αὐτοῦ
de ore eius: et dixerũt: frater tuus fi-
ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ εἶπον, ἀδελφός σου υἱ-
lius ader. et dixit: ingredimini et capite eum.
ὸς ἄδερ. καὶ εἶπεν, εἰσέλθετε καὶ λάβετε αὐτόν.
et egressus est ad eũ filius ader: et imponunt
καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν υἱὸς ἄδερ, καὶ ἀναβιβάζουσιν
eum super currũ ad eũ. et dixit ad eum:
αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν,
ciuitates quas tulit pater meus a patre
τὰς πόλεις ἃς ἔλαβεν ὁ πατήρ μου παρὰ τοῦ πατρός
tuo reddam tibi. et exitus pones in damasco
σου ἀποδώσω σοι. καὶ ἐξόδους θήσεις ἐν δαμασκῷ
tibi: sicut posuit pater meus in samaria. et ego
σεαυτῷ, καθὼς ἔθετο ὁ πατήρ μου ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἐγὼ
in federe mittã te. et pepigit ei fedus:
ἐν διαθήκῃ ἐξαποστελῶ σε. καὶ διέθετο αὐτῷ διαθήκην,

trãsierat recẽsuit benadab syros: & ascẽdit in afec: vt pugnarẽt cõtra israel. Porro filii israel recensiti sunt: & acceptis cibariis profecti ex aduerso: castraque metati sunt cõtra eos quasi duo pusilli greges caprarũ: syri autem repleuerunt terram. Et accedens vnus vir dei dixit ad regem israel. Hec dicit dominus. Quia dixerunt syri: deus montiũ est dominus: & non est deus vallium: dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua: & scietis quia ego sum dominus. Dirigebantque septem diebus ex aduerso hi atque illi acies: septima autẽ die cõmissum est bellum. Percusseruntque filii israel de syris centum milia peditũ in die vna. Fugerũt autem qui remanserũt in afec in ciuitatẽ: & cecidit murus super viginti septem milia hominum qui remanserãt. Porro benadab fugiẽs ingressus est ciuitatẽ in cubiculũ quod erat intra cubiculũ. dixerũtque ei serui sui. Ecce audiuimus quod reges domus israel clementes sint. Ponamus itaque saccos in lumbis nostris & funiculos in capitibus nostris: & egrediamur ad regẽ israel: forsitã saluabit animas nostras. Accinxerũt saccis lumbos suos & posuerũt funiculos in capitibus suis venerũtque ad regẽ israel & dixerũt ei. Seruus tuus benadab dicit. Viuat oro te anima mea. Et ille ait. Si adhuc viuit frater meus est. Quod acceperũt viri pro omine: & festinãtes rapuerunt verbũ ex ore eius atque dixerũt. Frater tuus benadab viuit. Et dixit eis. Ite & adducite eũ ad me. Egressus est ergo ad eũ benadab: & leuauit eũ in currũ suũ. Qui dixit ei. Ciuitates quas tulit pater meus a patre tuo reddam: & plateas fac tibi in damasco sicut fecit pater meus in samaria: & ego federatus recedã a te. Pepigit ergo

ויפקד בן הדד את ארם ויעל אפקה למלחמה עם ישראל: ובני ישראל התפקדו וכלכלו וילכו לקראתם ויחנו בני ישראל נגדם כשני חשפי עזים וארם מלאו את הארץ: ויגש איש האלהים ויאמר אל מלך ישראל ויאמר כה אמר יהוה יען אשר אמרו ארם אלהי הרים יהוה ולא אלהי עמקים הוא ונתתי את כל ההמון הגדול הזה בידך וידעתם כי אני יהוה: ויחנו אלה נכח אלה שבעת ימים ויהי ביום השביעי ותקרב המלחמה ויכו בני ישראל את ארם מאה אלף רגלי ביום אחד: וינסו הנותרים אפקה אל העיר ותפל החומה על עשרים ושבעה אלף איש הנותרים ובן הדד נס ויבא אל העיר חדר בחדר: ויאמרו אליו עבדיו הנה נא שמענו כי מלכי בית ישראל כי מלכי חסד הם נשימה נא שקים במתנינו וחבלים בראשנו ונצא אל מלך ישראל אולי יחיה את נפשך: ויחגרו שקים במתניהם וחבלים בראשיהם ויבאו אל מלך ישראל ויאמרו עבדך בן הדד אמר תחי נא נפשי ויאמר העודנו חי אחי הוא: והאנשים ינחשו וימהרו ויחלטו הממנו ויאמרו אחיך בן הדד ויאמר באו קחהו ויצא אליו בן הדד ויעלהו על המרכבה: ויאמר אליו הערים אשר לקח אבי מאת אביך אשיב וחוצות תשים לך בדמשק כאשר שם אבי בשמרון ואני בברית אשלחך ויכרת לו

ברית וישלחהו ואיש אחד מבני הנביאים אמר אל רעהו בדבר יהוה הכיני נא וימאן האיש להכתו ויאמר לו יען אשר לא שמעת בקול יהוה הנך הולך מאתי והכך האריה וילך מאצלו וימצאהו האריה ויכהו וימצא איש אחר ויאמר הכיני נא ויכהו האיש הכה ופצע וילך הנביא ויעמד למלך על הדרך ויתחפש באפר על עיניו ויהי המלך עבר והוא צעק אל המלך ויאמר עבדך יצא בקרב המלחמה והנה איש סר ויבא אלי איש ויאמר שמר את האיש הזה אם הפקד יפקד והיתה נפשך תחת נפשו או ככר כסף תשקול ויהי עבדך עשה הנה והנה והוא איננו ויאמר אליו מלך ישראל כן משפטך אתה חרצת וימהר ויסר את האפר מעל עיניו ויכר אתו מלך ישראל כי מהנביאים הוא ויאמר אליו כה אמר יהוה יען שלחת את איש חרמי מיד והיתה נפשך תחת נפשו ועמך תחת עמו וילך מלך ישראל על ביתו סר וזעף ויבא שמרונה

Cap. xxj.

ויהי אחר הדברים האלה כרם היה לנבות היזרעאלי אשר ביזרעאל אצל היכל אחאב מלך שמרון וידבר אחאב אל נבות לאמר תנה לי את כרמך ויהי לי לגן ירק כי הוא קרוב אצל ביתי ואתנה לך תחתיו כרם טוב ממנו אם טוב בעיניך אתנה לך כסף מחיר זה ויאמר נבות אל אחאב חלילה לי מיהוה

foedus & dimisit eū. Tūc vir quidā de filiis prophetarū dixit ad sociū suū in sermone dn̄i. Percute me. At ille noluit percutere. Cui ait. Quia noluisti audire vocē dn̄i: ecce recedes a me & pcutiet te leo. Cumq; paululū recessisset ab eo inuenit eū leo atq; pcussit. Sed & alterū inueniēs virum dixit ad eū. percute me. Qui pcussit eū: & vulnerauit. Abiit ergo ppheta & ocurrit regi ī via: & mutauit aspsione pulueris os & oculos suos. Cūq; rex trāsisset: clamauit ad regē: & ait. Seru⁹ tu⁹ egress⁹ est ad preliandum comin⁹. cūq; fugisset vir vnus: adduxit eum quidā ad me: & ait. Custodi virū istū q si lapsus fuerit: erit aīa tua pro aīa eius: aut talentū argēti appēdes. Dū autē ego turbat⁹ huc illucq; me verterē: subito non cōparuit. & ait rex israel ad eū. Hoc est iudiciū tuū quod ipse decreuisti. At ille stati abstersit puluerē de facie sua: & cognouit eū rex israel q esset de pphetis. Qui ait ad eū. Hec dicit dominus. Quia dimisisti virū dignum morte de manu tua: erit aīa tua pro anima eius: & populus tuus pro populo eius. Reuersus est igitur rex israel in domū suā audire cōtēnēs: & furibūdus vēit in samariam. 21

Post verba autem hec vinea erat naboth iezrahelite qui erat in iezrahel iuxta palaciū achab regis samarie. Locutus est ergo achab ad Naboth dicēs. Da mihi vineā tuam vt faciā mihi hortū olerū: qa vicina est & ppe domū meā. Daboq; tibi pro ea vineā meliorem: aut si comodius tibi putas argēti preciū q̄tum digna est. Cui respōdit naboth. Propitius sit mihi dn̄s

καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτόν. καὶ ἄνθρωπος εἷς ἐκ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν εἶπεν πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἐν λόγῳ κυρίου πάταξον δή με, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ὁ ἄνθρωπος πατάξαι αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, ἀνθ' ὧν οὐκ ἤκουσας τῆς φωνῆς κυρίου, ἰδοὺ σὺ ἀποτρέχεις ἀπ' ἐμοῦ, καὶ πατάξει σε ὁ λέων. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ εὗρεν αὐτὸν ὁ λέων καὶ ἐπάταξεν αὐτόν. καὶ εὑρίσκει ἄνθρωπον ἄλλον, καὶ λέγει αὐτῷ, πάταξον δή με. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος, καὶ πατάξας συνέτριψε. καὶ ἐπορεύθη ὁ προφήτης καὶ ἔστη τῷ βασιλεῖ Ἰσραὴλ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατεδήσατο ἐν τελαμῶνι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ὁ βασιλεὺς παρεπορεύετο, καὶ αὐτὸς ἐβόα πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ εἶπεν, ὁ δοῦλός σου ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν στρατιὰν τοῦ πολέμου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ εἰσήγαγε πρός με ἄνδρα, καὶ εἶπε μοι, φύλαξόν μοι τοῦτον, καὶ ἔσται ἐὰν ἐκπηδῶν ἐκπηδήσῃ, ἔσται ἡ ψυχή σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἢ τάλαντον ἀργυρίου στήσεις. καὶ ἐγένετο ὡς ὁ δοῦλός σου περιεβλέπετο ὧδε καὶ ὧδε, καὶ ἰδοὺ οὗτος οὐκ ἦν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἰσραήλ, ἰδοὺ δικαστὴς σύ, παρ' ἐμοὶ ἐφόνευσας. καὶ ἔσπευσε καὶ ἀφεῖλε τὸν τελαμῶνα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. καὶ ἐπέγνω αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ὅτι ἐκ τῶν προφητῶν οὗτος. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, διότι ἐξαπέστειλας σὺ ἄνδρα ὀλέθριον ἐκ τῆς χειρός σου, ἰδοὺ ἡ ψυχή σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ λαός σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ συγκεχυμένος καὶ κλαίων, καὶ ἔρχεται εἰς Σαμάρειαν. C.21

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀμπελὼν εἷς ἦν τῷ Ναβουθὲ τῷ Ἰζραηλίτῃ παρὰ τῷ οἴκῳ Ἀχαὰβ βασιλέως Σαμαρείας. καὶ ἐλάλησεν Ἀχαὰβ πρὸς Ναβουθὲ λέγων, δός μοι τὸν ἀμπελῶνά σου, καὶ ἔσται μοι εἰς κῆπον λαχάνων, ὅτι ἐγγίζων οὗτος τῷ οἴκῳ μου, καὶ δώσω σοι ἀντ' αὐτοῦ ἀμπελῶνα ἄλλον ἀγαθὸν ὑπὲρ αὐτόν, εἰ δὲ ἀρέσκει ἐνώπιόν σου δώσω σοι ἀργύριον ἄλλαγμα ἀντὶ τοῦ ἀμπελῶνός σου τούτου. καὶ εἶπε Ναβουθὲ πρὸς Ἀχαάβ, μή μοι γένοιτο παρὰ κυρίου

& dimisit eū. & homo vn⁹ de filijs prophetarū dixit ad proximū suū: in sermōe dn̄i percute iā me: & nō voluit homo percutere eū. & ait ad eum: eo q̄ nō audisti vocē dn̄i: ecce tu recedis a me: & percutiet te leo. & recessit ab eo: & inuenit eum leo & percussit eum. & inuenit hominē aliū: & dicit ei: percute iā me. & percussit eum homo: & percutiēs cōtriuit. & abijt pp̄ha: & astitit regi israel sup viā: & ligauit in vitta oculos suos. & factū ē cū rex transiret: & ipse clamabat ad regē. & ait: seruus tu⁹ egressus ē ad exercitū vt preliaret: & ecce vir vn⁹ adduxit ad me virū: & dixit mihi: custodi mihi hunc: & erit si saliēs saltabit: erit aīa tua pro aīa eius: vel talētū argēti appēdes. & factū est vt seru⁹ tuus circumspexit huc & illuc: & ecce iste nō erat. & ait ad eum rex israel: ecce iudex tu: apō me necasti. & festinauit & abstulit vittam de oculis suis. & cognouit eū rex israel q̄ de pp̄hetis iste. & ait ad eū: hec dicit dn̄s: quia dimisisti tu virū pniciosū de manu tua: ecce aīa tua pro aīa eius: & pp̄ls tuus pro pp̄lo ei⁹. & abijt rex israel confusus & flens: & venit in samariā.

Et factū est post verba hec: & vinea vna erat nabuth izraelite iuxta domū achaab regis samarie. & locutus est achaab ad nabuth dicēs: da mihi vineā tuā: & erit mihi in hortum holerū: quia vicina hec domui mee: & dabo tibi pro ea vineam aliā bonā magis q̄ ea: si āt placet corā te dabo tibi argētū pretium pro vinea tua hac. & dixit nabuth ad achaab: nō mihi fiat a dn̄o

δοῦναι τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων μου σοί. καὶ ἦλθεν Ἀχαὰβ πρὸς οἶκον αὐτοῦ, συγκεχυμένος καὶ ἐκλελυμένος ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ ἐλάλησεν πρὸς αὐτὸν Ναβουθὲ ὁ Ἰσραηλίτης, καὶ εἶπεν, οὐ δώσω σοι τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων μου σοί. καὶ ἐγένετο τὸ πνεῦμα Ἀχαὰβ τεταραγμένον, καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ καὶ συνεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔφαγεν ἄρτον. καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν Ἰεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τί τὸ πνεῦμά σου τετάρακται, καὶ οὐκ εἶ σὺ ἐσθίων ἄρτον; καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν, ὅτι λελάληκα πρὸς Ναβουθὲ τὸν Ἰζραηλίτην λέγων, δός μοι τὸν ἀμπελῶνά σου ἀργυρίου, εἰ δὲ μὴ βούλει, δώσω σοι ἀμπελῶνα ἀντ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, οὐ δώσω σοι τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων μου. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἰεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, σὺ νῦν οὕτω ποιεῖς βασιλείαν ἐπὶ Ἰσραήλ; ἀνάστηθι καὶ φάγε ἄρτον καὶ σεαυτοῦ γενοῦ, καὶ ἐγὼ δώσω σοι τὸν ἀμπελῶνα Ναβουθὲ τοῦ Ἰζραηλίτου. καὶ ἔγραψεν Ἰεζάβελ βιβλίον ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἀχαάβ, καὶ ἐσφραγίσατο τῇ σφραγῖδι αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε τὸ βιβλίον πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πρὸς τοὺς ἐλευθέρους τοὺς κατοικοῦντας μετὰ Ναβουθέ. καὶ ἐγέγραπτο ἐν τῷ βιβλίῳ λέγων, νηστεύσατε νηστείαν, καὶ καθίσατε τὸν Ναβουθὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ λαοῦ, καὶ καθίσατε δύο ἄνδρας υἱοὺς παρανόμων ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, καὶ καταμαρτυρησάτωσαν αὐτοῦ λέγοντες, εὐλόγηκας θεὸν καὶ βασιλέα. καὶ ἐξαγαγέτωσαν αὐτὸν ἔξω, καὶ λιθοβολισάτωσαν αὐτὸν καὶ ἀποθανέτω. καὶ ἐποίησαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἐλεύθεροι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ, καθὼς ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς Ἰεζάβελ καὶ καθὼς γέγραπται ἐν τῷ βιβλίῳ. καὶ ἐνετείλαντο νηστείαν, καὶ ἐκάθισαν τὸν Ναβουθὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ λαοῦ, καὶ ἦλθον δύο ἄνδρες υἱοὶ παρανόμων, καὶ ἐκάθισαν ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, καὶ κατεμαρτύρησαν αὐτοῦ οἱ ἄνδρες ἀποστασίας Ναβουθὲ κατέναντι τοῦ λαοῦ λέγοντες, εὐλόγηκας θεὸν καὶ βασιλέα. καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ἐν λίθοις καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἀπέστειλαν πρὸς Ἰεζάβελ λέγοντες, λελιθοβόληται Ναβουθὲ καὶ

vt dem hereditatē patrum meorū tibi. & venit achaab ad domū suā: cōfusus & cōtristatus sup verbo qd̄ locut⁹ est ad eū nabuth israelites: & dixit: nō dabo tibi hereditatē patrū meorū tibi. & fuit spūs achaab turbatus: & dormiuit sup lectum suū & operuit faciē suā: & nō comedit panem. & egressa ē ad eū iezabel vxor sua: & dixit ad eū: qd spūs tu⁹ turbat⁹ est: & nō es tu comedēs panē? & dixit ad eam: qm̄ locut⁹ sum ad nabuth izraelitē dicēs: da mihi vineā tuā argento: si āt nō vis: dabo tibi vineā pro ea. & dixit: nō dabo tibi hereditatē patrū meorū. & dixit ad eum iezabel vxor eius: tu nūc sic facis regnū sup israel? surge & comede panē & adēe redi: & ego dabo tibi vineā nabuth izraelite. & scripsit iezabel libros in noīe achaab: & signauit sigillo ei⁹. & misit libros ad maiores natu & ad liberos habitantes cū nabuth. & scriptū erat in libris dicēs: ieiunate ieiuniū: & sedere facite nabuth in pricipio ppl̄i: & sedere facite duos viros filios iniquorū ex aduerso eius: & testificentur cōtra eum dicētes: benedixisti deo & regi. & educite eū extra: & lapidate eū & moriatur. & fecerūt viri ciuitatis maiores natu & liberi habitātes in vrbe ei⁹: sicut misit ad eos iezabel & sicut scriptū erat in libris. & pcepunt ieiuniū: & sedere fecerūt nabuth in pricipio ppl̄i: & venerūt duo viri filij iniquorum: & sedere fecerūt ex aduerso ei⁹: & testificati sūt cōtra eū viri rebelliōis nabuth corā ppl̄o dicētes: bn̄dixisti deo & regi. & eduxerūt eū extra ciuitatē & lapidauerūt eū in lapidib⁹ & mortu⁹ est. & miserūt ad iezabel dicētes: lapidat⁹ est nabuth &

ne dē hereditatē patrū meorū tibi. Venit ergo achab in domū suā indignans & frēdēs sup verbo qd̄ locutus fuerat ad eū naboth iezrahelites dicēs: nō dabo tibi hereditatem patrū meorū. Et piiciens se in lectulū suū auertit faciē suā ad parietē & nō comedit panē. Ingressa ē āt ad eū iezabel vxor sua: dixitq; ei. Quid ē hoc: vn̄ aīa tua cōtristata ē: & q̄re nō comedis panem? Qui rn̄dit ei. Locutus sum naboth iezrahelite: & dixi ei. Da mihi vineā tuā: accepta pecunia: aut si tibi placet dabo tibi vineā meliorem p ea. Et ille ait. Nō dabo tibi vineā meam. Dixit ergo ad eū iezabel vxor ei⁹. Grandis autoritatis es: & bn̄ regis regnum isrl̄. Surge & comede panem & eque aīo esto. Ego dabo tibi viēā naboth iezrahelite. Scripsit itaq; litteras ex nomine achab: & signauit eas anulo eius: & misit ad maiores natu & optimates qui erāt in ciuitate eius & hītabant cū naboth. Litterarū aūt hec erat snīa. Predicate ieiunium & sedere facite naboth inter primos populi: & submittite duos viros filios belial cōtra eū & falsum testimoniū dicāt: bn̄dixit naboth deū & regem: & educite eū & lapidate: sicq; moriatur. Fecerūt ergo ciues eius maiores natu & optimates q habitabāt cū eo in vrbe sicut pcepat eis iezabel: & sicut scriptū erat in litteris q̄s miserat ad eos. Predicauerūt ieiunium & sedere fecerūt naboth iter primos ppl̄i: & adductis duobus viris filiis diaboli fecerunt eos sedere cōtra eū. At illi scilicet vt viri diabolici dixerūt cōtra eū testimoniū corā multitudie: Bn̄dixit naboth deū & regem: Quāobrem eduxerūt eū extra citatem & lapidibus iterfecerūt. Miserūtq; ad iezabel dicentes. Lapida

מתתי את נחלת אבתי לך ויבא אחאב אל ביתו סר וזעף על הדבר אשר דבר אליו נבות היזרעאלי ויאמר לא אתן לך את נחלת אבותי וישכב על מטתו ויסב את פניו ולא אכל לחם ותבא אליו איזבל אשתו ותדבר אליו מה זה רוחך סרה ואינך אכל לחם וידבר אליה כי אדבר אל נבות היזרעאלי ואמר לו תנה לי את כרמך בכסף או אם חפץ אתה אתנה לך כרם תחתיו ויאמר לא אתן לך את כרמי ותאמר אליו איזבל אשתו אתה עתה תעשה מלוכה על ישראל קום אכל לחם ויטב לבך אני אתן לך את כרם נבות היזרעאלי ותכתב ספרים בשם אחאב ותחתם בחתמו ותשלח הספרים אל הזקנים ואל החרים אשר בעירו הישבים את נבות ותכתב בספרים לאמר קראו צום והושיבו את נבות בראש העם והושיבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעדהו לאמר ברכת אלהים ומלך והוציאהו וסקלהו וימת ויעשו אנשי עירו הזקנים והחרים אשר הישבים בעירו כאשר שלחה אליהם איזבל כאשר כתוב בספרים אשר שלחה אליהם קראו צום והשיבו את נבות בראש העם ויבאו שני האנשים בני בליעל וישבו נגדו ויעדהו אנשי הבליעל את נבות נגד העם לאמר ברך נבות אלהים ומלך ויצאהו מחוץ לעיר ויסקלהו באבנים וימת וישלחו אל איזבל לאמר סקל נבות

ומת: ויהי כשמע איזבל כי סקל נבות וימת ותאמר איזבל אל אחאב קום רש את כרם נבות היזרעאלי אשר מאן לתת לך בכסף כי אין נבות חי כי מת: ויהי כשמע אחאב כי מת נבות ויקם אחאב לרדת אל כרם נבות היזרעאלי לרשתו: ויהי דבר יהוה אל אליהו התשבי לאמר: קום רד לקראת אחאב מלך ישראל אשר בשמרון הנה בכרם נבות אשר ירד שם לרשתו: ודברת אליו לאמר כה אמר יהוה הרצחת וגם ירשת ודברת אליו לאמר כה אמר יהוה במקום אשר לקקו הכלבים את דם נבות ילקו הכלבים את דמך גם אתה: ויאמר אחאב אל אליהו המצאתני איבי ויאמר מצאתי יען התמכרך לעשות הרע בעיני יהוה: הנני מביא אליך רעה ובערתי אחריך והכרתי לאחאב משתין בקיר ועצור ועזוב בישראל: ונתתי את ביתך כבית ירבעם בן נבט וכבית בעשא בן אחיה אל הכעס אשר הכעסת ותחטא את ישראל: וגם לאיזבל דבר יהוה לאמר הכלבים יאכלו את איזבל בחל יזרעאל: המת לאחאב בעיר יאכלו הכלבים והמת בשדה יאכלו עוף השמים: רק לא היה כאחאב אשר התמכר לעשות הרע בעיני יהוה אשר הסתה אתו איזבל אשתו: ויתעב מאד ללכת אחרי הגללים ככל אשר עשו האמרי אשר הוריש יהוה מפני בני ישראל: ויהי כשמע

tus est naboth: & mortuus ẽ. Factũ est autẽ cũ audisset iezabel lapidatũ naboth & mortuũ: locuta est ad achab. Surge posside vineam naboth iezrahelite: qui noluit tibi acquiescere: & dare eã accepta pecunia. nõ enim viuit naboth sed mortuus ẽ. Quod cũ audisset achab mortuũ videlicet naboth: surrexit & descendebat in vineã naboth iezrahelite vt possideret eam. Factus ẽ igitur sermo dñi ad heliã thesbitẽ dicẽs. Surge & descẽde in occursum achab regis israel qui est in samaria. Ecce ad vineã naboth descendit vt possideat eã. Et loqueris ad eum dicens. Hec dicit dominus. Occidisti insuper & possedisti. Et post hec addes. Hec dicit dominus. In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinẽ naboth lambent quoque sanguinẽ tuum. Et ait achab ad heliã. Num inuenisti me inimicũ tibi? Qui dixit. Inueni: eo quod venundatus sis vt faceres malũ in conspectu dñi. Ecce ego inducã super te malum: & demetam posteriora tua & interficiã de achab mingentẽ ad parietem & clausum & vltimum in israel. Et dabo domũ tuã sicut domũ hieroboã filii nabath & sicut domũ baasa filii ahia: quia egisti vt me ad iracundiã prouocares: & peccare fecisti israel. Sed & de iezabel locutus est dñs dicẽs. Canes comedent iezabel in agro iezrahel. Si mortuus fuerit achab in ciuitate: comedent eũ canes. Si autẽ mortuus fuerit in agro: comedent eũ volucres celi. Igitur nõ fuit alter talis sicut achab: qui venundatus est: vt faceret malũ in conspectu dñi. Concitauit enim eũ iezabel vxor sua: & abominabilis factus ẽ in tantũ vt sequeretur idola que fecerant amorrei quos consumpsit dñs a facie filiorũ israel. Itaque cum audisset

τέθνηκε. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἰεζάβελ τῶν λεγόντων, λελιθοβόληται ναβουθ καὶ τέθνηκεν, εἶπεν ἰεζάβελ πρὸς ἀχαὰβ, ἀνάστα καὶ κληρονόμει τὸν ἀμπελῶνα ναβουθ τοῦ ἰεζραηλίτου, ὅτι οὐκ ἔδωκέ σοι ἀργυρίου, ὅτι οὐκ ἔστι ναβουθ ζῶν ἀλλὰ τέθνηκε. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀχαὰβ ὅτι τέθνηκε ναβουθ, ἀνέστη ἀχαὰβ καὶ κατέβη εἰς τὸν ἀμπελῶνα ναβουθ τοῦ ἰεζραηλίτου κληρονομῆσαι αὐτόν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἠλίαν τὸν θεσβίτην λέγων, ἀνάστηθι καὶ κατάβηθι εἰς ἀπάντησιν ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραὴλ τοῦ ἐν σαμαρείᾳ. ἰδοὺ οὗτος ἐν τῷ ἀμπελῶνι ναβουθ, ὅτι καταβέβηκεν ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτόν. καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, ὡς σὺ ἐφόνευσας καὶ ἐκληρονόμησας; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἔλειξαν αἱ κύνες τὸ αἷμα ναβουθ, ἐκεῖ λείξουσιν αἱ κύνες τὸ αἷμά σου. καὶ ἐπορεύθη ἠλίας πρὸς ἀχαάβ. καὶ εἶπεν ἀχαὰβ πρὸς ἠλίαν, εἰ εὕρηκάς με ὁ ἐχθρός μου; καὶ εἶπεν ἠλίας, εὕρηκα, διότι πέπρασαι μάτην, τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, τοῦ παροργίσαι αὐτόν. τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ κακά. καὶ ἐκκαύσω ὀπίσω σου καὶ ἐξολοθρεύσω τὸν ἀχαὰβ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον καὶ συνεχόμενον καὶ ἐγκαταλελειμμένον ἐν ἰσραήλ, καὶ δώσω τὸν οἶκόν σου ὡς τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ καὶ ὡς τὸν οἶκον βαασὰ υἱοῦ ἀχιὰ περὶ τῶν παροργισμάτων ὧν παρώργισας καὶ ἐξήμαρτες τὸν ἰσραήλ. καὶ τῇ ἰεζάβελ ἐλάλησε κύριος λέγων, οἱ κύνες φάγονται αὐτὴν ἐν τῷ προτειχίσματι τοῦ ἰσραήλ. τὸν τεθνηκότα τοῦ ἀχαὰβ ἐν τῇ πόλει, καταφάγονται οἱ κύνες. καὶ τὸν τεθνηκότα αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ, καταφάγονται τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. πλὴν οὐκ ἦν ὡς ἀχαὰβ ὃς ἐπράθη ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, ὡς μετέθηκεν ἰεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ἐβδελύχθη σφόδρα τοῦ πορεύεσθαι ὀπίσω τῶν βδελυγμάτων κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ ἀμορραῖος, ὃν ἐξωλόθρευσε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν

4.Re. 9.b. & 14.c. Infra. 12.f.

ἀχαὰβ τὰ ῥήματα ταῦτα, διέρρηξε τὸν χιτῶνα αὐτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον καὶ ἐνήστευσε καὶ ἐκοιμήθη ἐν σάκκῳ, καὶ ἐπορεύετο κεκυφώς. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἠλίαν τὸν θεσβίτην, καὶ εἶπεν, ἑώρακας ὡς κατενύγη ἀχαὰβ ἀπὸ προσώπου μου; οὐκ ἐπάξω τὴν κακίαν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐπάξω τὴν κακίαν ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ca. 22.

Καὶ ἐκάθισε τρία ἔτη, καὶ οὐκ ἦν πόλεμος ἀναμέσον συρίας καὶ ἀναμέσον ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τρίτῳ καὶ κατέβη ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα πρὸς βασιλέα ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ, εἰ οἴδατε ὅτι ἡμῖν ἐστι ῥαμὼθ γαλαάδ, καὶ ἡμεῖς σιωπῶμεν τοῦ μὴ λαβεῖν αὐτὴν ἐκ χειρὸς βασιλέως συρίας; καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, ἀναβήσῃ μετ' ἐμοῦ εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ εἰς πόλεμον; καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ, καθὼς σύ, οὕτως καὶ ἐγώ, καθὼς ὁ λαός σου, οὕτως καὶ ὁ λαός μου. καὶ καθὼς οἱ ἵπποι σου οἱ ἵπποι μου. καὶ εἶπεν ἰωσαφὰτ πρὸς βασιλέα ἰσραήλ, ἐπερωτήσατε δὴ σήμερον τὸν κύριον. καὶ συνήθροισεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πάντας τοὺς προφήτας ὡς τετρακοσίους ἄνδρας. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, εἰ πορευθῶ εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ εἰς πόλεμον, ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπαν, ἀνάβαινε, ὅτι διδοὺς δώσει κύριος εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν ἰωσαφὰτ πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραήλ, οὐκ ἔστιν ὧδε προφήτης τοῦ κυρίου, καὶ ἐπερωτήσομεν τὸν κύριον δι' αὐτοῦ; καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, ἔτι ἐστὶν ἀνὴρ εἷς τοῦ ἐπερωτῆσαι τὸν κύριον δι' αὐτοῦ. καὶ ἐγὼ μεμίσηκα αὐτόν, ὅτι οὐ λαλεῖ περὶ ἐμοῦ ἀγαθά, ἀλλ' ἢ κακά, μιχαίας υἱὸς ἰεμλά. καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ, μὴ λεγέτω ὁ βασιλεὺς οὕτω. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ εὐνοῦχον ἕνα, καὶ εἶπε, τὸ τάχος μιχαίαν υἱὸν ἰεμλά. καὶ ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεὺς

1.Para. 18.c.

4.Re. 3.a.

achab sermones istos: scidit vestimenta sua: & operuit cilicio carnẽ suã: ieiunauitque & dormiuit in sacco & ambulauit demisso capite. Et factus est sermo dñi ad heliam thesbitẽ dicẽs. Nõne vidisti humiliatũ achab corã me? Quia igitur humiliatus est mei cã. Nõ inducã malũ in diebus eius: sed in diebus filii sui inferã malũ domui eius.

Cap. xxii.

Transierũt igitur tres anni absque bello inter syriam & israel. In anno autem tertio descendit iosaphat rex iuda ad regem israel. Dixitque rex israel ad seruos suos. Ignoratis quod nostra sit ramoth galaad: & negligimus tollere eã de manu regis syrie? Et ait ad iosaphat. Venies ne mecum ad preliãdum in ramoth galaad? Dixitque iosaphat ad regem israel. Sicut ego sum: ita & tu. Populus meus & populus tuus vnũ sunt: & equites mei equites tui. Dixitque iosaphat ad regẽ israel. Quere oro te hodie sermonẽ domini. Congregauit ergo rex israel prophetas quadringentos circiter viros & ait ad eos. Ire debeo in ramoth galaad ad bellãdũ: an quiescere? Qui responderunt. Ascende & dabit eã dominus in manu regis. Dixit autẽ iosaphat. Nõ est hic propheta domini quispiam vt interrogemus per eum? Et ait rex israel ad iosaphat. Remansit vir vnus per quẽ possumus interrogare dominum: sed ego odi eum: quia nõ prophetat mihi bonum sed malum: micheas filius iemla. Cui iosaphat ait. Ne loquaris ita rex. Vocauit ergo rex israel eunuchũ quendam & dixit ei. Festina adducere micheã filiũ iemla. Rex autem israel & iosaphat rex

אחאב את הדברים האלה ויקרע בגדיו וישם שק על בשרו ויצום וישכב בשק ויהלך אט: ויהי דבר יהוה אל אליהו התשבי לאמר: הראית כי נכנע אחאב מלפני יען כי נכנע מפני לא אביא הרעה בימיו בימי בנו אביא הרעה על ביתו:

Cap. xxii.

וישבו שלש שנים אין מלחמה בין ארם ובין ישראל: ויהי בשנה השלישית וירד יהושפט מלך יהודה אל מלך ישראל: ויאמר מלך ישראל אל עבדיו הידעתם כי לנו רמת גלעד ואנחנו מחשים מקחת אתה מיד מלך ארם: ויאמר אל יהושפט התלך אתי למלחמה רמת גלעד ויאמר יהושפט אל מלך ישראל כמוני כמוך כעמי כעמך כסוסי כסוסיך: ויאמר יהושפט אל מלך ישראל דרש נא כיום את דבר יהוה: ויקבץ מלך ישראל את הנביאים כארבע מאות איש ויאמר אלהם האלך על רמת גלעד למלחמה אם אחדל ויאמרו עלה ויתן אדני ביד המלך: ויאמר יהושפט האין פה נביא ליהוה עוד ונדרשה מאתו: ויאמר מלך ישראל אל יהושפט עוד איש אחד לדרש את יהוה מאתו ואני שנאתיו כי לא יתנבא עלי טוב כי אם רע מיכיהו בן ימלה ויאמר יהושפט אל יאמר המלך כן: ויקרא מלך ישראל אל סריס אחד ויאמר מהרה מיכיהו בן ימלה: ומלך ישראל ויהושפט מלך

יהודה ישבים איש על כסאו מלבשים בגדים בגרן פתח שער שמרון וכל הנביאים מתנבאים לפניהם: ויעש לו צדקיה בן כנענה קרני ברזל ויאמר כה אמר יהוה באלה תנגח את ארם עד כלתם: וכל הנביאים נבאים כן לאמר עלה רמת גלעד והצלח ונתן יהוה ביד המלך: והמלאך אשר הלך לקרא מיכיהו דבר אליו לאמר הנה נא דברי הנביאים פה אחד טוב אל המלך יהי נא דבריך כדבר אחד מהם ודברת טוב: ויאמר מיכיהו חי יהוה כי את אשר יאמר יהוה אלי אתו אדבר: ויבוא אל המלך ויאמר המלך אליו מיכיהו הנלך אל רמת גלעד למלחמה אם נחדל ויאמר אליו עלה והצלח ונתן יהוה ביד המלך: ויאמר אליו המלך עד כמה פעמים אני משבעך אשר לא תדבר אלי רק אמת בשם יהוה: ויאמר ראיתי את כל ישראל נפצים על ההרים כצאן אשר אין להם רעה ויאמר יהוה לא אדנים לאלה ישובו איש לביתו בשלום: ויאמר מלך ישראל אל יהושפט הלא אמרתי אליך לא יתנבא עלי טוב כי אם רע: ויאמר לכן שמע דבר יהוה ראיתי את יהוה ישב על כסאו וכל צבא השמים עמד עליו מימינו ומשמאלו: ויאמר יהוה מי יפתה את אחאב ויעל ויפל ברמת גלעד ויאמר זה בכה וזה אמר בכה: ויצא הרוח ויעמד לפני יהוה ויאמר אני

iuda sedebāt vnusquisq; in solio suo vestiti cultu regio in area iuxta hostiū porte samarie & vniuersi prophete prophetabant in cōspectu eorū. Fecit quoq; sibi sedechias filius chanaā cornua ferrea: & ait. Hec dicit dñs. His vētilabis syriam donec deleas eā. Oēsq; prophete similiter pphetabāt dicētes. Ascēde in ramoth galaad: & vade psper: & tradet dominus in manus regis. Nūcius vero qui ierat vt vocaret micheā locutus est ad eū dicēs. Ecce sermōes pphetarum ore vno regi bona pdicāt: sit ergo sermo tuus similis eorum: & loquere bona. Cui micheas ait. Viuit dñs: quia quodcumq; dixerit mihi dominus hoc loquar. Venit itaq; ad regem & ait illi rex. Michea: ire debemus in ramoth galaad ad pliandū an cessare? Cui ille rñdit. Ascēde & vade psper & tradet dñs in manu regis. Dixit āt rex ad eū. Iterum atq; iterum adiuro te vt non loquaris mihi nisi qd verum est in noīe dñi. Et ille ait. Vidi cunctū israel dispsum in mōtib9 q̄si oues non hñtes pastorem. Et ait dñs. Non hñt isti dominū: reuertatur vnusquisq; in domū suā in pace. Dixit ergo rex ad Iosaphat. Nunquid nō dixi tibi quia nō pphetat mihi bonū: sed semper malū. Ille vero addēs ait. Propt hoc audi sermonē dñi. Vidi dñm sedentē sup soliū suū: & oēm exercitū celi assistentē ei a dextris & a sinistris. Et ait dñs. Quis decipiet achab regē israel vt ascendat & cadat in ramoth galaad? Et dixit vnus verba huiuscemodi: & alius aliter. Egressus ē autem spūs: & stetit coram dño & ait. Ego

iuda & achaab rex israel sedebat vnusquisq; in
Ἰούδα καὶ ἀχαὰβ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐκάθητο ἕκαστος ἐπὶ
solio suo armati in area porte samarie. &
τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἔνοπλοι ἐν ἅλω πύλης σαμαρείας. καὶ
vniuersi pphte pphetabāt in cōspectu eorū. &
πάντες οἱ προφῆται προεφήτευον ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ
fecit sibi sedechias filius chanaā cornua fer
ἐποίησεν ἑαυτῷ σεδεκίας υἱὸς χαναὰμ κέρατα σιδη
rea: & ait: hec dicit dñs: in his ventilabis
ρᾶ, καὶ εἶπε, τάδε λέγει κ̅ς, ἐν τούτοις κερατιεῖς τὴν
syriam donec deleatur. & oēs pphte pro
συρίαν ἕως ἂν συντελεσθῇ. καὶ πάντες οἱ προφῆται προ
phetabāt sic dicētes: ascēde in ramoth gala
εφήτευον οὕτως λέγοντες, ἀνάβαινε εἰς ῥαμὼθ γαλα
ad: & psperū iter dabit tibi dñs: & dabit in manus tuas
ὰδ, καὶ εὐοδώσει σε κύριος, καὶ δώσει εἰς χεῖράς σου
regem syrie. & nūcius q̄ ierat vt voca
τὸν βασιλέα συρίας. καὶ ὁ ἄγγελος ὁ πορευθεὶς καλέ
ret micheam locutus est ei dicēs: ecce iā om
σαι τὸν μιχαίαν ἐλάλησεν αὐτῷ λέγων, ἰδοὺ δὴ πάν
nes pphte loquūtur ore vno bona de re
τες οἱ προφῆται λαλοῦσι στόματι ἑνὶ καλὰ περὶ τοῦ βα
ge: fias iā & tu in smōib9 sm smōes
σιλέως, γίνου δὴ καὶ σὺ ἐν λόγοις κατὰ τοὺς λόγους
vnius horū: & loquere bona. & dixit micheas:
ἑνὸς τούτων, καὶ λάλησον καλά. καὶ εἶπε μιχαίας,
viuit dñs q2 qdcūq; dixerit dñs ad me: hec lo
ζῇ κύριος ὅτι ὃ ἐὰν εἴπῃ κύριος πρός με, ταῦτα λαλή
quar. & venit ad regem. & ait illi
σω. καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ
rex: michea si ascēdā in ramoth galaad ad
βασιλεύς, μιχαία εἰ ἀναβῶ εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ εἰς
prelium vel cessabo? & dixit ei: ascēde: &
πόλεμον ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβαινε, καὶ
psperū iter dabit tibi dñs in manu regis. &
εὐοδώσει σε κύριος ἐν χειρὶ τοῦ βασιλέως. καὶ
dixit ei rex: quotiēs ego adiuro te: vt
εἶπεν αὐτῷ βασιλεύς, ποσάκις ἐγὼ ὁρκίζω σε, ὅπως
loquaris ad me veritatē in noīe dñi. & ait
λαλήσῃς πρός με ἀλήθειαν ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ εἶπε
micheas sic: vidi oēm israel disper
μιχαίας οὕτως, ἑώρακα πάντα τὸν ἰσραὴλ διεσπαρμέ
sum in mōtib9 q̄si oues: q̄b9 nō erat pastor. &
νον ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς πρόβατα, οἷς οὐκ ἦν ποιμήν. καὶ
dixit dñs: nōne dñs his: reuertatur vnusquisq;
εἶπε κύριος, οὐ κύριος τούτοις, ἀναστρεφέτω ἕκαστος
in domū in pace. & dixit rex israel
εἰς τὸν οἶκον ἐν εἰρήνῃ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ
ad iosaphat regē iude: nōne dixi tibi: q nō
πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι οὐ
prophetat ille mihi bona sed mala? & dixit
προφητεύει οὗτος ἐμοὶ καλὰ ἀλλ᾽ ἢ κακά; καὶ εἶπεν
micheas: pp hoc audi smonē dñi: vidi
μιχαίας, διὰ τοῦτο ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου, εἶδον
dñm deū israel sedētē sup soliū suū. &
κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, καὶ
ois exercitus celi assistebat circa eū a
πᾶσα ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ εἱστήκει περὶ αὐτὸν ἐκ
dextris eius & a sinistris eius. & ait do
δεξιῶν αὐτοῦ καὶ ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύ
minus: quis decipiet achab regem israel:
ριος, τίς ἀπατήσει τὸν ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραήλ,
& ascēdet in ramoth galaad & cadet ibi?
καὶ ἀναβήσεται εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ καὶ πεσεῖται ἐκεῖ;
& dixit ille sic: & iste sic. & egressus ē
καὶ εἶπεν οὗτος οὕτως, καὶ οὗτος οὕτως. καὶ ἐξῆλθε
spiritus & stetit corā dño. & dixit: ego
πνεῦμα καὶ ἔστη ἐνώπιον κυρίου. καὶ εἶπεν, ἐγὼ

1 Pa. 15.d. — C — D — 2 Pa. 18.c.

decipiam illum. & dixit ad eum dñs: in quo?
ἀπατήσω αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν κύριος, ἐν τίνι;
& ait: egrediar & ero spūs mēdax in
καὶ εἶπεν, ἐξελεύσομαι καὶ ἔσομαι πνεῦμα ψευδὲς ἐν
ore oium pphtarū eius. & dixit: deci
στόματι πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, ἀπα
pies: et pualebis: egredi & fac ita: & nūc
τήσεις, καίγε δυνήσῃ, ἔξελθε καὶ ποίησον οὕτως, καὶ νῦν
ecce dedit dñs spūm mēdacē in ore om
ἰδοὺ δέδωκε κύριος πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι πάν
nium pphtarū tuorū istorū: & dñs locut9 est cōtra te ma
των τῶν προφητῶν σου τούτων, καὶ κ̅ς ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κα
la. & accessit sedechias filius chanaan: & pcussit
κά. καὶ προσῆλθε σεδεκίας υἱὸς χαναὰν, καὶ ἐπάταξε
micheam in maxillā. & dixit: qualis spiri
τὸν μιχαίαν ἐπὶ τὴν σιαγόνα. καὶ εἶπεν, ποῖον πνεῦ
tus dñi recessit a me vt loqret in te? & a
μα κυρίου ἀπέστη ἀπ᾽ ἐμοῦ τοῦ λαλῆσαι ἐν σοί; καὶ εἶ
it micheas: ecce tu videbis in die illa: qñ ingre
πε μιχαίας, ἰδοὺ σὺ ὄψει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅταν εἰσε
dieris in cubiculū de cubiculo vt abscōdaris. & dixit
λεύσῃ εἰς ταμιεῖον ἐκ ταμιείου τοῦ κρυβῆναι. καὶ εἶπεν
rex israel: apphēdite micheam: & reduci
ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, λάβετε τὸν μιχαίαν, καὶ ἀποστρέψα
te eū ad amon pricipē ciuitatis: & ad
τε αὐτὸν πρὸς ἀμὼν τὸν ἄρχοντα τῆς πόλεως, καὶ πρὸς
ioas filiū regis. & dic: sic dicit rex:
ἰωὰς υἱὸν τοῦ βασιλέως. καὶ εἴπον, οὕτως λέγει ὁ βα
ponite ipsum in custodia: & comedat panē tri
σιλεύς, θέσθε αὐτὸν ἐν φυλακῇ, καὶ ἐσθιέτω ἄρτον θλί
bulatōis & aquā angustie donec reuertar ego in pace.
ψεως καὶ ὕδωρ θλίψεως ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι με ἐν εἰρήνῃ.
& dixit micheas: si reuertēs reuersus fueris in pace: nō
καὶ εἶπε μιχαίας, ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃς ἐν εἰρήνῃ, οὐ
locutus est dñs in me. & ait audiat ois
λελάληκε κύριος ἐν ἐμοί. καὶ εἶπεν, ἀκουσάτω πᾶς ὁ
ppls. & ascēdit rex israel & iosaphat rex
λαός. καὶ ἀνέβη ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεὺς
iuda cū eo in ramath galaad. & dixit rex
ἰούδα μετ᾽ αὐτοῦ εἰς ῥαμὼθ γαλαάδ. καὶ εἶπεν ὁ βασι
israel ad iosaphat regē iuda: coopiā
λεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, συγκαλύ
me & ingrediar in bellum: & tu in
ψομαι καὶ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν πόλεμον, καὶ σὺ ἔν
duere vestibus meis. & cooperuit se rex
δυσαι τὸν ἱματισμόν μου. καὶ συνεκαλύψατο ὁ βα
isrl: & ingressus ē in bellū. & rex
σιλεὺς ἰσραήλ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον. καὶ ὁ βα
syrie precepit pricipibus curruū
σιλεὺς συρίας ἐνετείλατο τοῖς ἄρχουσιν τῶν ἁρμάτων
eius triginta & duob9 dicēs: nō cōmittatis pu
αὐτοῦ τριάκοντα καὶ δύο λέγων, μὴ συνάψητε πό
gnam cōtra paruū vel magnū: nisi cōtra regē
λεμον πρὸς μικρὸν ἢ μέγαν, ἀλλ᾽ ἢ πρὸς τὸν βασιλέα
israel solum. & factū est vt viderūt pricipes
ἰσραὴλ μονώτατον. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες
curruū iosaphat regē iuda: & ipsi
τῶν ἁρμάτων τὸν ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, καὶ αὐτοὶ
dixerūt: apparet rex israel iste: & circūda
εἶπον, φαίνεται βασιλεὺς ἰσραὴλ οὗτος, καὶ ἐκύκλω
uerūt eū ad pugnādū. & exclamauit iosaphat. &
σαν αὐτὸν τοῦ πολεμῆσαι. καὶ ἀνέκραξεν ἰωσαφάτ. καὶ
factū est vt viderūt pricipes curruū q nō
ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων ὅτι οὐκ
est rex israel iste: & reuersi sunt ab
ἔστι βασιλεὺς ἰσραὴλ οὗτος, καὶ ἀπεστράφησαν ἀπ᾽ αὐ
eo. & tetēdit vn9 arcū suū simpliciter: &
τοῦ. καὶ ἐνέτεινεν εἰς τὸ τόξον αὐτοῦ ἁπλῶς, καὶ
percussit regē israel inter pulmo
ἐπάταξε τὸν βασιλέα ἰσραὴλ ἀναμέσον τοῦ πνεύμο
nē & inter pectus. & dixit
νος καὶ ἀναμέσον τοῦ θώρακος. καὶ εἶπεν

E

decipiā illū. Cui locutus est dñs. In quo? Et ille ait. Egrediar: et ero spūs mēdax in ore oim pphetarū eius. Et dixit dñs. Decipies & pualebis: egredere & fac ita. Nunc igitur ecce dedit dñs spm mēdacē in ore oim pphetarū tuorū qui hic sunt: & dñs locutus ē cōtra te malū. Accessit āt sedechias filius chanaan & pcussit micheā ī maxillā & dixit. Me ne ergo dimisit spūs dñi: & locutus ē tibi? Et ait micheas. Visurus es in die illa qñ ingredieris ī cubiculū intra cubiculū vt abscōdaris. Et ait rex israel. Tollite micheam & maneat apud ammō pricipem ciuitatis & apd ioas filiū amalech: & dicite eis. Hec dicit rex. Mittite vñ istū in carcerem & sustentate eum pane tribulatiōis & aq̄ angustie donec reuertar ī pace: dixitq; micheas. Si reuersus fueris in pace: nō est locutus in me dñs. Et ait. Audite populi oēs. Ascendit itaq; rex israel & iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixit itaq; rex israel ad iosaphat. Sume arma & ingredere prelium: & induere vestibus tuis. Porro rex israel mutauit hītū suum: & ingressus ē bellū. Rex āt syrie pcepat principibus curruum triginta duobus dicēs. Non pugnabitis cōtra minorem & maiorē quēpiā nisi cōtra regem israel solum. Cum ergo vidisset principes curruum iosaphat: suspicati sunt q ipse esset rex israel: & ipetu fctō pugnabant contra eum. Et exclamauit iosaphat. Intellexerūtq; principes curruū q nō eēt rex israel: & cessauerūt ab eo. Vir āt quidā tetēdit arcum in icertū sagittā dirigēs & casu pcussit regē israel iter pulmonē & stomachum. At ille dixit

אפתנו ויאמר יהוה אליו במה: ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן: ועתה הנה נתן יהוה רוח שקר בפי כל נביאיך אלה ויהוה דבר עליך רעה: ויגש צדקיהו בן כנענה ויכה את מיכיהו על הלחי ויאמר אי זה עבר רוח יהוה מאתי לדבר אותך: ויאמר מיכיהו הנך ראה ביום ההוא אשר תבא חדר בחדר להחבה: ויאמר מלך ישראל קח את מיכיהו והשיבהו אל אמן שר העיר ואל יואש בן המלך: ואמרת כה אמר המלך שימו את זה בית הכלא והאכילהו לחם לחץ ומים לחץ עד באי בשלום: ויאמר מיכיהו אם שוב תשוב בשלום לא דבר יהוה בי ויאמר שמעו עמים כלם: ויעל מלך ישראל ויהושפט מלך יהודה רמת גלעד: ויאמר מלך ישראל אל יהושפט התחפש ובא במלחמה ואתה לבש בגדיך ויתחפש מלך ישראל ויבוא במלחמה: ומלך ארם צוה את שרי הרכב אשר לו שלשים ושנים לאמר לא תלחמו את קטן ואת גדול כי אם את מלך ישראל לבדו: ויהי כראות שרי הרכב את יהושפט והמה אמרו אך מלך ישראל הוא ויסרו עליו להלחם ויזעק יהושפט: ויהי כראות שרי הרכב כי לא מלך ישראל הוא וישובו מאחריו: ואיש משך בקשת לתמו ויכה את מלך ישראל בין הדבקים ובין השרין ויאמר

לרכבו הפך ידך והוציאני מן
המחנה כי החליתי: ותעל המלחמה
ביום ההוא, והמלך היה מעמד
במרכבה נכח ארם, וימת בערב,
ויצק דם המכה אל חיק הרכב:
ויעבר הרנה במחנה כבא השמש
לאמר, איש אל עירו ואיש אל
ארצו: וימת המלך ויבוא שמרון,
ויקברו את המלך בשמרון: וישטף
את הרכב על ברכת שמרון, וילקו
הכלבים את דמו, והזנות רחצו,
כדבר יהוה אשר דבר: ויתר דברי
אחאב וכל אשר עשה ובית השן
אשר בנה, וכל הערים אשר בנה,
הלא הם כתובים על ספר דברי
הימים למלכי ישראל: וישכב
אחאב עם אבתיו, וימלך אחזיהו
בנו תחתיו: ויהושפט בן אסא
מלך על יהודה, בשנת ארבע
לאחאב מלך ישראל: יהושפט בן
שלשים וחמש שנה במלכו,
ועשרים וחמש שנה מלך בירושלם,
ושם אמו עזובה בת שלחי: וילך
בכל דרך אסא אביו, לא סר
ממנו לעשות הישר בעיני
יהוה: אך הבמות לא סרו, עוד
העם מזבחים ומקטרים בבמות:
וישלם יהושפט עם מלך
ישראל: ויתר דברי יהושפט
וגבורתו אשר עשה ואשר
נלחם, הלא הם כתובים על ספר
דברי הימים למלכי יהודה: ויתר
הקדש אשר נשאר בימי אסא
אביו, בער מן הארץ: ומלך אין
באדום נצב מלך: יהושפט עשה
אניות תרשיש ללכת אופירה

יצא / חלה / עלה / לחם / עמד / רכב / מות / יצק / נכה / עבר / רנן / בוא / קבר / שטף / לקק / זנה / עיר / כתב / יום / שכב / מלך / רבע / סור / עשה / נסה / זבח / קטר / שלם / גבר / לחם / כתב / יום / שאר / אנה / הלך

aurige suo. Verte manū tuā: & eiice me de exercitu: quia grauiť vulneratus sum. Cōmissū ē ergo prelium in die illa. Et rex stabat in curru suo cōtra syrios. Et mortu9 ē vespe. Fluebat āt sanguis plage in sinū currus: & preco insonuit in vniuerso exercitu añq̃3 sol occūberet dicēs. Vnusquisq3 reuertatur ī cītatē & ī terrā suā. Mortuus est āt rex & plat9 ē in samariā. Sepelierunt q3 regē in samaria & lauerūt currū eius in piscina samarie: & linxerūt canes sanguinē eius & habenas lauerūt iuxta verbū dñi qd' locutus fuerat. Reliqua āt sermonum achab & vniuersa que fecit & domus eburnea quam edificauit: cunctarumq3 vrbiū q̄s extruxit: nōne hec scripta sunt ī libro sermonū dierū regū israel? Dormiuit ergo achab cū prībus suis: & regnauit ochozias filius eius p eo. Iosaphat vero filius asa regnare ceperat super iudam anno quarto achab regis israel. Trigīta qnq3 annorū erat cū regnare cepisset: & viginti quinq3 annis regnauit in ierusalem. Nomē mřis eius azuba filia salai. Et ambulauit in oī via asa patris sui & non declinauit ex ea. Fecitq3 quod rectum est in conspectu dñi: verūtñ excelsa nō abstulit. Adhuc enim ppls sacrificabat & adolebat incensū ī excelsis. Pacemq3 habuit iosaphat cum rege israel. Reliqua autem verborū iosaphat & opera eius que gessit & prelia: nonne hec scripta sunt in libro verborū dierū regū iuda? Sed & reliquias effemiatorū q remanserant in diebus asa pris ei9 abstulit de terra. Nec erat tunc rex constitutus in edō. Rex vero iosaphat fecerat classes in mari que nauigarent in ophir

rex aurige suo: verte manū tuā
ὁ βασιλεὺς τῷ ἡνιόχῳ αὐτοῦ, ἐπίστρεψον τὴν χεῖρά σου
& educ me de prelio: qr vulneratus sum.
καὶ ἐξάγαγέ με ἐκ τοῦ πολέμου, ὅτι τετραυμάτισμαι.
& retrouersū est preliū in die illa. & rex
καὶ ἐτροπώθη ὁ πόλεμος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ὁ βασι
erat stans in curru ex aduerso syrie a
λεὺς ἦν ἑστηκὼς ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐξ ἐναντίας συρίας ἀπὸ
mane vsq ad vesperā. & egrediebatur sanguis plage
πρωῒ ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐξεπορεύετο τὸ αἷμα τῆς πληγῆς
stragis in sinū currus: & mor
τῆς τροπώσεως εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἅρματος, καὶ ἀπέ
tu9 est rex vesperi. & stetit exercit9 preco ī ca
θανεν ὁ βασιλεὺς ἑσπέρας. καὶ ἔστη ὁ στρατοκήρυξ ἐν τῇ παρεμ
stris occidēte sole: & dixit: vnusquisq ī su
βολῇ δύνοντος τοῦ ἡλίου, καὶ εἶπεν, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυ
am ciuitatē: & vnusquisq in suam hereditatē: qr
τοῦ πόλιν, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ κληρονομίαν, ὅτι
mortu9 est rex. & venerūt in samariā: & sepe
τέθνηκεν ὁ βασιλεύς. καὶ ἦλθον εἰς σαμάρειαν, καὶ ἔθα
lierūt regem achab in samaria. & lauerūt
ψαν τὸν βασιλέα ἀχαὰβ εἰς σαμάρειαν. καὶ ἀπενίψαντο
sanguinē a curru in fonte samarie.
τὸ αἷμα ἀπὸ τοῦ ἅρματος ἐπὶ τὴν κρήνην σαμαρείας.
& linxerūt canes sāguinē: & meretrices lote sunt
καὶ ἐξέλειξαν οἱ κύνες τὸ αἷμα, καὶ αἱ πόρναι ἐλούσαντο
in sanguine eius iuxta verbū dñi: qd locu9 fuit.
ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν.
& reliqua sermonū achab & vniuersa que fe
καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀχαὰβ καὶ πάντα ὅσα ἐποίη
cit: & domū eburneā quā edificauit: & cunctas
σε, καὶ οἶκον ἐλεφάντινον ὃν ᾠκοδόμησε, καὶ πάσας τὰς
vrbes quas fecit: nonne hec scripta sūt in
πόλεις ἃς ἐποίησε, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ
libro sermonū dierū regum israel? & dor
βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοι
miuit achab cū prībus suis: & regna
μήθη ἀχαὰβ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασί
uit ochozias filius eius pro eo. & iosaphat
λευσεν ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἰωσαφὰτ
filius asa regnauit in iuda in āno quarto
υἱὸς ἀσὰ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰούδα ἐν ἔτει τῷ τετάρτῳ
achab regis israel. & iosaphat erat qua
τοῦ ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραήλ. καὶ ἰωσαφὰτ ἦν τεσσα
draginta & quinq ānorū cū regnaret ipse. &
ράκοντα καὶ πέντε ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ
viginti & quinq ānos regnauit in hierusalem.
εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ.
& nomē mřī eius azuba filia salai. & am
καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀζουβὰ θυγάτηρ σαλαΐ. καὶ ἐπο
bulauit in omī via asa patris eius. nō declina
ρεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. οὐκ ἐξέκλι
uit ab ea: vt faceret rectū in oculis domi
νεν ἀπ' αὐτῆς, τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρί
ni. verūtñ de excelsis nō abstulit: adhuc ppls sacrificabat & ado
ου. πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἐξῆρεν, ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ ἐθυ
lebāt in excelsis. & pacē habuit iosaphat cū re
μίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. καὶ εἰρήνευσεν ἰωσαφὰτ μετὰ βασι
ge isrl. & reliqua verborū iosaphat & prelia
λέως ἰηλ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωσαφὰτ καὶ αἱ δυναστεῖ
eius q̄ fecit: nonne hec scripta in li
αι αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βι
bro verborū dierū regū iuda? & reli
βλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ τοὺς λοι
quos initiatorū qui remanserāt in die
ποὺς τῶν τετελεσμένων τῶν καταλελειμμένων ἐν ταῖς ἡμέ
bus asa prīs eius abstulit de terra. &
ραις ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀφεῖλεν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ
rex nō erat cōstitut9 in idumea. & iosaphat
βασιλεὺς οὐκ ἦν ἑστηκὼς ἐν ἰδουμαίᾳ. καὶ ἰωσαφὰτ
fecit naues maris vt irent in ophir
ἐποίησε νῆας θαρσεὶς τοῦ πορεύεσθαι εἰς ὀφὶρ

P

3.21.f.

G

propter aurum. & nō ibant: qr confracte
ἕνεκεν τοῦ χρυσίου. καὶ οὐκ ἐπορεύοντο, ὅτι συνετρίβη
sunt naues in gesion gaber. tunc ait ochozias filius
σαν αἱ νῆες ἐν γασιὼν γάβερ. τότε εἶπεν ὀχοζίας υἱὸς
achab ad iosaphat: vadant serui mei cū
ἀχαὰβ πρὸς ἰωσαφάτ, πορευέσθωσαν οἱ δοῦλοί μου με
seruis tuis. & nō voluit iosaphat. & dor
τὰ τῶν δούλων σου. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἰωσαφάτ. καὶ ἐκοι
miuit iosaphat cū prībus suis: & sepult9 ē
μήθη ἰωσαφὰτ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη
apud patres suos in ciuitate dauid prīs
παρὰ τοῖς πατράσιν αὐτοῦ ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ προς
sui. & regnauit ioram filius eius pro eo: &
αὐτοῦ. καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ
ochozias fili9 achab regnauit sup israel in sama
ὀχοζίας υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμα
ria. in anno septimodecimo iosaphat regis iu
ρείᾳ. ἐν ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰού
da ochozias fili9 achab regnauit sup israel in sa
δα ὀχοζίας υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σα
maria duob9 ānis: & fecit malū in cōspectu dñi:
μαρείᾳ δύο ἔτη, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου,
& ambulauit in via achab patris sui & in
καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ ἀχαὰβ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ἐν
via iezabel mřis ei9: & in peccatis dom9 hiero
ὁδῷ ἰεζάβελ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις οἴκου ἱερο
boam filij nabat: q peccare fecit isrl. & seruiuit
βοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰηλ. καὶ ἐδούλευσε
baalim & adorauit eos. & irritauit dñm
τοῖς βααλὶμ καὶ προσεκύνησεν αὐτοῖς. καὶ παρώργισε κν
deū isrl iuxta oīa q̄ fecit pater eius.
τὸν θεὸν ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

Regnorum. iiij.

Βασιλειῶν. δ'. Ca.i.

Et preuaricat9 ē moab ī isrl postq̄ mortuus est
Ἠθέτησε μωὰβ ἐν ἰηλ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν
achab: & cecidit ochozias p cancellos
ἀχαάβ, καὶ ἔπεσεν ὀχοζίας διὰ τοῦ δικτυωτοῦ
q̄ in cenaculo suo qd in samaria: & egrotauit: &
τοῦ ἐν τῷ ὑπερῴῳ αὐτοῦ τῷ ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἠρρώστησε, καὶ
misit nūcios. & dixit ad eos: abite &
ἀπέστειλεν ἀγγέλους. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, πορεύεσθε καὶ
consulite per baal muscā deū accarō: si viuam
ἐπερωτήσατε διὰ τοῦ βάαλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρών, εἰ ζήσομαι
de egritudine mea hac. & abierūt ad cōsulē
ἐκ τῆς ἀρρωστίας μου ταύτης. καὶ ἐπορεύθησαν ἐπερωτῆ
dum: & angel9 dei locut9 est ad heliā thesbytē di
σαι, καὶ ἄγγελος θεοῦ ἐλάλησε πρὸς ἠλίαν τὸν θεσβύτην λέ
cēs: surgēs occurre nuncijs ochozie regis
γων, ἀναστὰς ἀπάντησον τοῖς ἀγγέλοις ὀχοζίου βασιλέως
samarie: & loquere ad eos: si eo q nō est de9 in
σαμαρείας, καὶ λάλησον πρὸς αὐτούς, εἰ διὰ τὸ μὴ εἶναι θεὸν ἐν
israel: vos itis ad cōsulēdū per baal muscā
ἰσραήλ, ὑμεῖς πορεύεσθε ἐπερωτῆσαι διὰ τοῦ βάαλ μυῖαν
deū accarō? quāobrē hec dicit dñs: lect9 sup quē ascē
θεὸν ἀκκαρών; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἡ κλίνη ἐφ' ἧς ἀνέ
disti sup eū: nō descēdes ab eo: qr in eo morte
βης ἐπ' αὐτῆς, οὐ καταβήσῃ ἀπ' αὐτῆς, ὅτι ἐν αὐτῇ θανάτῳ
morieris. & abijt helias: & dixit ad eos. & reuersi
ἀποθανῇ. καὶ ἐπορεύθη ἠλίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. καὶ ἐπεστρά
sunt nuncij ad eū. & dixit ad eos: cur
φησαν οἱ ἄγγελοι πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, τί ὅτι
reuersi estis? & dixerūt ad eū. vir ascēdit in occur
ἐπεστρέψατε; καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, ἀνὴρ ἀνέβη εἰς συνάν
sum nrm: & dixit ad nos: ite reuertimini ad
τησιν ἡμῶν, καὶ εἶπε πρὸς ἡμᾶς, δεῦτε ἀποστράφητε πρὸς
regem q misit vos: & dicite ei:
τὸν βασιλέα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς, καὶ εἴπατε αὐτῷ,
hec dicit dñs: si eo q nō est de9 in israel:
τάδε λέγει κύριος, εἰ παρὰ τὸ μὴ εἶναι θεὸν ἐν ἰσραήλ,
vadis tu ad interrogādū in baal muscā deū
πορεύῃ σὺ ἐκζητῆσαι ἐν τῷ βάαλ μυῖαν θεὸν

A

B

pp aurū: & ire nō potuerūt: qa cōfracte sunt in asiongaber. Tūc ait ochozias filius achab ad iosaphat. Vadant serui mei cū seruis tuis in nauibus. Et noluit iosaphat. Dormiuitq3 iosaphat cū prībus suis: & sepult9 est cū eis in ciuitate dauid patris sui: regnauitq3 iorā filius eius p eo. Ochozias aūt filius achab regnare ceperat super israel in samaria āno septīo decimo iosaphat regis iuda: regnauitq3 sup isrl duob9 ānis. Et fecit malū ī cōspectu dñi: & ābulauit in via patris sui & matris sue: & ī via hieroboā filii nabath qui peccare fecit israel. Seruiuit quoq3 baal & adorauit eum: & irritauit dominum deum israel: iuxta oīa que fecerat pater eius.

Explicit primus liber malachī.i. Regū tertius.

Incipit sc'ds liber malachī.i. quart9 Regū. i.

Preuaricat9 ē āt moab in israel postq̄ mortu9 ē achab. Ceciditq3 ochozias p cācellos cenaculi sui qd hēbat ī samaria & egrotauit. Misitq3 nūcios dicēs ad eos. Ite cōsulite beelzebub deū accarō: vtrū viuere queā de infirmitate mea hac. Angelus āt dñi locutus est ad heliā thesbitē: dicēs. Surge ascēde in occursū nūciorū regis samarie: & dices ad eos. Nūqd nō est deus in isrl vt eatis ad cōsulēdū beelzebub deum accaron? Quā obrē hec dicit dominus. De lectulo sup quē ascēdisti nō descēdes: sed morte morieris. Et abiit helias: reuersiq3 sūnt nuncii ad ochoziam. Qui dixit eis Quare reuersi estis? At illi responderūt ei. Vir occurrit nobis: & dixit ad nos. Ite reuertimini ad regē q misit vos: & dicetis ei. Hec dicit dominus. Nūquid qa nō erat deus in israel: mittis vt cōsulatur beelzebub deus

לזהב ולא הלך, כי נשברה אניות
בעציון גבר: אז אמר אחזיהו בן אחאב
אל יהושפט, ילכו עבדי עם עבדיך
באניות, ולא אבה יהושפט: וישכב
יהושפט עם אבתיו, ויקבר עם
אבתיו בעיר דוד אביו, וימלך יהורם
בנו תחתיו: אחזיהו בן אחאב מלך על
ישראל בשמרון, בשנת שבע עשרה
ליהושפט מלך יהודה, וימלך על
ישראל שנתים: ויעש הרע בעיני
יהוה, וילך בדרך אביו ובדרך אמו,
ובדרך ירבעם בן נבט אשר החטיא
את ישראל: ויעבד את הבעל
וישתחוה לו, ויכעס את יהוה אלהי
ישראל, ככל אשר עשה אביו:

שכב / קבר / מלך / שנה / עשה / רעע / חטא / עבד / שחה / כעס

Cap. i.

ויפשע מואב בישראל, אחרי מות
אחאב: ויפל אחזיה בעד השבכה
בעליתו אשר בשמרון ויחל, וישלח
מלאכים, ויאמר אלהם, לכו דרשו
בבעל זבוב אלהי עקרון, אם אחיה
מחלי זה: ומלאך יהוה דבר אל
אליה התשבי, קום עלה לקראת
מלאכי מלך שמרון, ודבר אלהם
המבלי אין אלהים בישראל, אתם
הלכים לדרש בבעל זבוב אלהי
עקרון: ולכן כה אמר יהוה, המטה
אשר עלית שם לא תרד ממנה,
כי מות תמות, וילך אליה: וישובו
המלאכים אליו, ויאמר אליהם
מה זה שבתם: ויאמרו אליו, איש
עלה לקראתנו, ויאמר אלינו לכו
שובו אל המלך אשר שלח אתכם
ודברתם אליו כה אמר יהוה, המבלי
אין אלהים בישראל, אתה
שלח לדרש בבעל זבוב אלהי

פשע / נפל / שבך / עלה / חלה / שלח / לאך / הלך / חיה / חלה / זבב / עלה / ירד / שוב / אמר / כל

עקרון׃ לכן המטה אשר עלית
שם לא תרד ממנה כי מות תמות׃
וידבר אליהם מה משפט האיש
אשר עלה לקראתכם וידבר
אליכם את הדברים האלה׃ ויאמרו
אליו איש בעל שער ואזור עור
אזור במתניו ויאמר אליה התשבי
הוא׃ וישלח אליו שר חמשים
וחמשיו ויעל אליו והנה ישב על
ראש ההר וידבר אליו איש
האלהים המלך דבר רדה׃ ויענה
אליהו וידבר אל שר החמשים
ואם איש אלהים אני תרד
אש מן השמים ותאכל אתך
ואת חמשיך ותרד אש מן
השמים ותאכל אתו ואת
חמשיו׃ וישב וישלח אליו שר
חמשים אחר וחמשיו ויען וידבר
אליו איש האלהים כה אמר המלך
מהרה רדה׃ ויען אליה וידבר
אליהם אם איש האלהים אני
תרד אש מן השמים ותאכל אתך
ואת חמשיך ותרד אש אלהים מן
השמים ותאכל אתו ואת חמשיו׃
וישב וישלח שר חמשים שלשים
וחמשיו ויעל ויבא שר החמשים
השלישי ויכרע על ברכיו לנגד
אליהו ויתחנן אליו וידבר אליו
איש האלהים תיקר נא נפשי
ונפש עבדיך אלה חמשים בעיניך׃
הנה ירדה אש מן השמים
ותאכל את שני שרי החמשים
הראשנים ואת חמשיהם ועתה
תיקר נפשי בעיניך׃ וידבר מלאך
יהוה אל אליהו רד אותו אל
תירא מפניו ויקם וירד אותו אל

accarō. Idcirco de lectulo sup quē ascendisti nō descēdes: sed morte morieris. Qui dixit eis. Cuius figure & habitus est vir ille qui occurrit vobis: & locutus est verba hec? At illi dixerunt. Vir pilosus & zona pellicea accinctus renib⁹. Qui ait. Helias tesbites est. Misitq̃ ad eū quinquagenariū principem & quinqgita qui erant sub eo. Qui ascēdit ad eū: sedētiq̃ in vertice montis: ait. Homo dei rex p̄cepit vt descēdas. Respondensq̃ helias: dixit quinquagenario. Si homo dei sum: descendat ignis de celo: & deuoret te & quinquaginta tuos. Descēdit ergo ignis de celo: & deuorauit eum & quinqgīnta qui erāt cū eo. Rursumq̃ misit ad eū principē quinquagenariū alterū: & quīquagīta cū eo. Qui locutus est illi. Hō dei. Hec dicit rex. Festina descende. Rñdēs helias ait. Si homo dei ego sum: descendat ignis de celo & deuoret te & quinqgīta tuos. Descēdit ergo ignis de celo & deuorauit illū & quinquagīta eius. Iterū misit principem quinqgenariū tertium: & quinqgīta qui erātcū eo. Qui cum venisset: curuauit genua cōtra heliam: & precatus est eum: & ait. Homo dei noli despicere animam meam: & animas seruorū tuorum qui mecum sunt. Ecce descēdit ignis de celo & deuorauit duos principes quinquagenarios primos & quīquagēos qui cū eis erant. Sed nūc obsecro vt miserearis anime mee. Locut⁹ ē aūt āgelus dñi ad heliā dicēs. Descēde cū eo. Ne timeas. Surrexit igr̃ & descendit cū eo ad

accaron. idcirco lectus sup quẽ ascẽdisti sup eũ:
ἀκκαρών· διὰ τοῦτο ἡ κλίνη ἐφ' ἧς ἀνέβης ἐπ' αὐτῆς,
nõ descẽdes ab eo: qr morte morieris. & dixit eis rex: qđ iudiciũ viri
οὐ καταβήσῃ ἀπ' αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, τίς ἡ κρίσις τοῦ ἀνδρὸς τοῦ
qui ascẽdit in occursum vobis: & locutus est ad vos verba hec: & dixerũt: vir pilosus & zona pellicea accinctus lũbũ suũ. & dixit:
ἀναβάντος εἰς συνάντησιν ὑμῖν, καὶ λαλήσαντος πρὸς ὑμᾶς τοὺς λόγους τούτους; καὶ εἶπον, ἀνὴρ δασὺς καὶ ζώνην δερματίνην περιεζωσμένος τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν,
helias thesbytes hic. & misit ad eũ quinquagenariũ pncipẽ & quinquaginta eius: & abierunt ad eũ. ipse aũt sedebat in vertice montis.
ἠλίας ὁ θεσβίτης οὗτος. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πεντηκόνταρχον καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς αὐτόν. αὐτὸς δὲ ἐκάθητο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους.
& locutus est ad eũ quinqgenari pnceps & dixit: homo dei hec dicit rex: descende.
καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν ὁ πεντηκόνταρχος καὶ εἶπεν, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, κατάβηθι.
& rñdit helias & dixit ad quinquagenariũ pncipẽ: si homo dei sum ego: descendet ignis de celo & deuorabit te & quinquaginta tuos.
καὶ ἀπεκρίθη ἠλίας καὶ εἶπε πρὸς τὸν πεντηκόνταρχον, εἰ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ εἰμι ἐγώ, καταβήσεται πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ καταφάγεταί σε καὶ τοὺς πεντήκοντά σου.
& descẽdit ignis de celo & deuorauit eũ & quinquaginta eius.
καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτὸν καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ.
& adiiciẽs rex misit ad eũ pncipẽ quinqgenariũ alterũ & quinquaginta eius. & ascẽdit quinqgenari pnceps & locut est ad eũ: & dixit:
καὶ προσέθετο ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πεντηκόνταρχον ἕτερον καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ. καὶ ἀνέβη ὁ πεντηκόνταρχος καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν,
homo dei hec dicit rex: cito descende. & rñdit helias & dixit ad eũ: si homo dei sum ego: descendet ignis de celo & deuorabit te & quinquaginta tuos.
ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, ταχέως κατάβηθι. καὶ ἀπεκρίθη ἠλίας καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, εἰ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ εἰμι ἐγώ, καταβήσεται πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ καταφάγεταί σε καὶ τοὺς πεντήκοντά σου.
& descẽdit ignis de celo & deuorauit illũ & quinquaginta eius. & addẽs rex rursũ misit quinqgenariũ pncipẽ tertiũ & quinquaginta eius.
καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτὸν καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ. καὶ προσέθετο ὁ βασιλεὺς ἔτι ἀποστεῖλαι πεντηκόνταρχον τρίτον καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ.
& venit quinqgenari pnceps terti: & curuauit in genua sua cõtra heliã: & pcat⁹ ē eũ: & locut est ad eũ dicẽs: homo dei honoretur ãia mea & aie seruorũ tuorũ quinqgĩta in oculis tuis.
καὶ ἦλθεν ὁ πεντηκόνταρχος ὁ τρίτος, καὶ ἔκαμψεν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ κατέναντι ἠλίου, καὶ ἐδεήθη αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν λέγων, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ ἐντιμωθήτω δὴ ἡ ψυχή μου καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν δούλων σου τῶν πεντήκοντα ἐν ὀφθαλμοῖς σου.
ecce enĩ descẽdit ignis de celo & deuorauit duos quĩqgenarios pncipes primos & vniuscuiusq̃ quinqgĩta: & nũc honoretur ãia seruorũ tuorũ in oculis tuis.
ἰδοὺ γὰρ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγε τοὺς δύο πεντηκοντάρχους τοὺς πρώτους καὶ ἑκάστου τοὺς πεντήκοντα, καὶ νῦν ἐντιμωθήτω δὴ ἡ ψυχή τῶν δούλων σου ἐν ὀφθαλμοῖς σου.
& locut est angelus dñi ad heliã dicẽs: descẽde cũ eo ne timeas a facie eorũ. & surgens descẽdit helias: & abiit cũ eis
καὶ ἐλάλησεν ἄγγελος κυρίου πρὸς ἠλίαν λέγων, κατάβηθι μετ' αὐτοῦ μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ἀναστὰς κατέβη ἠλίας, καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ

ad regem. & locut est ad eum: hec dicit dñs: eo q miseris nuncios ad cõsulendũ in baal muscã deũ accaron quasi nõ eẽt deus in israel vt interrogares sermonẽ eius:
πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, ἀνθ' ὧν ἀπέστειλας ἀγγέλους ἐπερωτῆσαι ἐν τῇ βάαλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρών, ὡσεὶ μὴ ὂν θεὸς ἐν ἰσραὴλ τοῦ ἐπερωτῆσαι τὸν λόγον αὐτοῦ,
ideo lectus sup quẽ ascẽdisti sup eũ nõ descẽdes ab eo: qr morte morieris. & mortu⁹ ē iuxta sermonẽ dñi: quẽ locut⁹ est helias.
διὰ τοῦτο ἡ κλίνη ἐφ' ἧς ἀνέβης ἐπ' αὐτῆς οὐ καταβήσῃ ἀπ' αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἠλίας.
& regnauit ioram frater ochozie pro eo: quia nõ erat ei filius in anno scđo ioram filii iosaphat regis iude.
καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ ὁ ἀδελφὸς ὀχοζίου ἀντ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ υἱὸς ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ ἰωρὰμ υἱοῦ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα.
& reliqua verborũ ochozie & oĩa que fecit: nõne scripta sũt in libro sermonũ dierũ regum israel?
καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ὀχοζίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ;

Ca. 2.

Et factũ est cũ leuaret dñs heliã in cõmotione q̃si in celũ: & iuit helias & eliseus de galgalis.
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀνάγειν κύριον τὸν ἠλίαν ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐπορεύθη ἠλίας καὶ ἐλισσαῖε ἐκ γαλγάλων.
& ait helias ad eliseũ: sede iã hic: qr dñs misit me vsq in bethel. & ait eliseus: viuit dñs & viuit aĩa tua: si dereliquã te. & venerũt in bethel.
καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς ἐλισσαῖε, κάθου δὴ ἐνταῦθα, ὅτι κύριος ἀπέσταλκέ με ἕως βαιθήλ. καὶ εἶπεν ἐλισσαῖε, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε. καὶ ἦλθον εἰς βαιθήλ.
& egressi sũt filii prophetarũ q in bethel ad eliseum: & dixerũt ei: si iã nosti q hodie tollit dñs dñm tuũ super caput tuũ. & dixit: et ego noui: silete.
καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν βαιθὴλ πρὸς ἐλισσαῖε, καὶ εἶπον αὐτῷ, εἰ ἔγνως ὅτι σήμερον λαμβάνει κύριος τὸν κύριόν σου ἐπάνωθεν τῆς κεφαλῆς σου; καὶ εἶπε, καί γε ἐγὼ ἔγνων, σιωπᾶτε.
& dixit helias ad eliseo: sede iã hic: qr dñs misit me in hiericho. & ait eliseus: viuit dñs & viuit aĩa tua: si dereliquã te.
καὶ εἶπεν ἠλίας τῷ ἐλισσαῖε, κάθου δὴ ἐνταῦθα, ὅτι κύριος ἀπέσταλκέ με εἰς ἱεριχώ. καὶ εἶπεν ἐλισσαῖε, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε.
& venerũt in hiericho & appropinquerũt filii prophetarũ q in hiericho ad eliseũ: & dixerũt: si iã nosti q hodie tollit dñs dñm tuũ super caput tuũ: & dixit: ego noui: silete.
καὶ ἦλθον εἰς ἱεριχώ. καὶ ἤγγισαν οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν ἱεριχὼ πρὸς ἐλισσαῖε, καὶ εἶπον αὐτῷ, εἰ ἔγνως ὅτι σήμερον λαμβάνει κύριος τὸν κύριόν σου ἐπάνωθεν τῆς κεφαλῆς σου; καὶ εἶπεν, ἐγὼ ἔγνων, σιωπᾶτε.
& dixit ei helias: sede iã hic: quia dñs misit me vsq ad iordanẽ. & ait eliseus: viuit dñs & viuit aĩa tua: si dereliquã te.
καὶ εἶπεν αὐτῷ ἠλίας, κάθου δὴ ἐνταῦθα, ὅτι κύριος ἀπέσταλκέ με ἕως τοῦ ἰορδάνου. καὶ εἶπεν ἐλισσαῖε, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε.
& iuerunt ambo & quinqginta viri de filiis pphetarũ
καὶ ἐπορεύθησαν ἀμφότεροι καὶ πεντήκοντα ἄνδρες ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν

regem & locutus est ei. Hec dicit dominus. Quia misisti nuncios ad consulendum beelzebub deū accarō quasi non esset deus in israel a quo posses interrogare sermonē: ideo de lectulo sup quem ascendisti nō descēdes: sed morte morieris. Mortu⁹ ē aūt iuxta sermonē dñi quē locutus est helias: & regnauit iorā fr̄ eius pro eo: anno secundo ioram filii iosaphat regis iude. Nō enī hēbat filiū. Reliqua autem verborum ochozie que operatus est: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel?

2.

Factū ē āt cū leuare vellet dñs heliam p turbinem in celum: ibant helias & heliseus de galgalis. Dixitq̃ helias ad heliseū. Sede hic: quia dominus misit me vsq̃ ī bethel. Cui ait heliseus. Viuit dñs & viuit aīa tua: quia nō derelinquā te. Cūq̃ descēdissent bethel: egressi sunt filii pphetarū qui erāt in bethel ad heliseū & dixerūt ei. Nūqd nosti: quia hodie dominus tollet dominum tuum a te? Qui respondit. Et ego noui. Silete. Dixit autem helias ad heliseum. Sede hic quia dñs misit me in hiericho. Et ille ait. Viuit dñs & viuit anima tua: quia nō derelinquā te. Cūq̃ venissent hiericho: accesserūt filii pphetarū qui erāt in hiericho ad heliseū: & dixerūt ei. Nūquid nosti: quia dominus hodie tollet dominum tuum a te? Et ait. Et ego noui. Silete. Dixit autem ei helias. Sede hic: quia dñs misit me vsq̃ ad iordanem. Qui ait. Viuit dominus: & viuit aīa tua: quia nō derelinquā te. Ierūt igitur ambo pariter & quinquagīta viri de filiis prophetarū

המלך׃ וידבר אליו כה אמר יהוה
יען אשר שלחת מלאכים לדרש
בבעל זבוב אלהי עקרון המבלי
אין אלהים בישראל לדרש
בדברו לכן המטה אשר עלית שם
לא תרד ממנה כי מות תמות׃ וימת
כדבר יהוה אשר דבר אליהו
וימלך יהורם תחתיו בשנת שתים
ליהורם בן יהושפט מלך יהודה
כי לא היה לו בן׃ ויתר דברי
אחזיהו אשר עשה הלוא המה
כתובים על ספר דברי הימים
למלכי ישראל׃

Cap. ij.

ויהי בהעלות יהוה את אליהו
בסערה השמים וילך אליהו
ואלישע מן הגלגל׃ ויאמר אליהו
אל אלישע שב נא פה כי יהוה
שלחני עד בית אל ויאמר אלישע
חי יהוה וחי נפשך אם אעזבך
וירדו בית אל׃ ויצאו בני הנביאים
אשר בית אל אל אלישע ויאמרו
אליו הידעת כי היום יהוה לקח
את אדניך מעל ראשך ויאמר
גם אני ידעתי החשו׃ ויאמר לו
אליהו אלישע שב נא פה כי
יהוה שלחני יריחו ויאמר חי
יהוה וחי נפשך אם אעזבך ויבאו
יריחו׃ ויגשו בני הנביאים אשר
ביריחו אל אלישע ויאמרו אליו
הידעת כי היום יהוה לקח את
אדניך מעל ראשך ויאמר גם
אני ידעתי החשו׃ ויאמר לו
אליהו שב נא פה כי יהוה שלחני
הירדנה ויאמר חי יהוה וחי
נפשך אם אעזבך וילכו שניהם׃
וחמשים איש מבני הנביאים

הלכו ויעמדו מנגד מרחוק ושניהם — עמד רחק
עמדו על הירדן: ויקח אליהו את — לקח
אדרתו ויגלם ויכה את המים — גלם נכה
ויחצו הנה והנה ויעברו שניהם — חצה עבר
בחרבה: ויהי כעברם ואליהו אמר — היה
אל אלישע שאל מה אעשה לך — עשה
בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע — לקח אמר
ויהי נא פי שנים ברוחך אליו: — פה שנה
ויאמר הקשית לשאול אם תראה — קשה שאל
אתי לקח מאתך יהי לך כן ואם — ראה
אין לא יהיה: ויהי המה הלכים
הלוך ודבר והנה רכב אש וסוסי — הלך
אש ויפרדו בין שניהם ויעל — פרד עלה
אליהו בסערה השמים: ואלישע
ראה והוא מצעק אבי אבי — צעק
רכב ישראל ופרשיו ולא ראהו
עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם — חזק קרע
לשנים קרעים: וירם את אדרת — שנה רום
אליהו אשר נפלה מעליו וישב — שוב
ויעמד על שפת הירדן: ויקח את — עמד שפה
אדרת אליהו אשר נפלה מעליו — לקח
ויכה את המים ויאמר איה — נכה
יהוה אלהי אליהו אף הוא ויכה
את המים ויחצו הנה והנה ויעבר — חצה עבר
אלישע: ויראהו בני הנביאים — ראה נבא
אשר ביריחו מנגד ויאמרו — אמר
נחה רוח אליהו על אלישע ויבאו — נוח בוא
לקראתו וישתחוו לו ארצה: — שחה
ויאמרו אליו הנה נא יש את
עבדיך חמשים אנשים בני חיל
ילכו נא ויבקשו את אדניך פן — בקש
נשאו רוח יהוה וישלכהו באחד — שלך
ההרים או באחת הגאיות — גיא
ויאמר לא תשלחו: ויפצרו בו עד — שלח פצר
בש ויאמר שלחו וישלחו חמשים — בוש
איש ויבקשו שלשה ימים — יום

secuti sunt eos. Qui & steterunt econtra longe. Illi autem ambo stabant super iordanem. Tulitque helias pallium suum & inuoluit illud: & percussit aquas: que diuise sunt in vtramque partem: & transierunt ambo per siccum. Cumque transissent: helias dixit ad heliseum. Postula quod vis: vt faciam tibi antequam tollar a te. Dixitque heliseus. Obsecro vt fiat in me duplex spiritus tuus. Qui respondit. Rem difficilem postulasti. Attamen si videris me quando tollar a te: erit quod petisti. Si autem non videris: non erit. Cumque pergerent & incedentes sermocinarentur: ecce currus igneus & equi ignei diuiserunt vtrumque. Et ascendit helias per turbinem in celum: heliseus autem videbat & clamabat. Pater mi: pater mi currus israel & auriga eius. Et non vidit eum amplius. Apprehenditque vestimenta sua: et scidit illa in duas partes. Et leuauit pallium helie quod ceciderat ei. Reuersusque stetit super ripam iordanis & pallio helie quod ceciderat ei percussit aquas. Et dixit. Vbi est deus helie etiam nunc. Percussitque aquas & diuise sunt huc atque illuc: & transiit heliseus. Videntes autem filii prophetarum qui erant in hiericho de contra dixerunt. Requieuit spiritus helie super heliseum. Et venientes in occursum eius adorauerunt eum proni in terram: dixeruntque illi. Ecce cum seruis tuis sunt quinquaginta viri fortes: qui possunt ire & querere dominum tuum: ne forte tulerit eum spiritus domini & proiecerit eum in vnum montium aut in vnam vallium. Qui ait. Nolite mittere. Coegeruntque eum donec acquiesceret & diceret. Mittite. Et miserunt quinquaginta viros. Qui cum quesissent tribus diebus

ἦλθον, καὶ ἔστησαν ἐξεναντίας μακρόθεν· ἀμφότεροι δὲ ἔστησαν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἔλαβεν ἠλίας τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ καὶ εἴλησεν αὐτήν, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτῇ τὰ ὕδατα, καὶ διῃρέθη τὸ ὕδωρ ἔνθεν καὶ ἔνθεν· καὶ διέβησαν ἀμφότεροι διὰ ξηρᾶς. καὶ ἐγένετο ὡς διῆλθεν, εἶπεν ἠλίας τῷ ἐλισσαί, αἴτησαι τί ποιήσω σοι πρὶν ἢ ἀναληφθῆναί με ἀπὸ σοῦ. καὶ εἶπεν ἐλισσαί, γενηθήτω δὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἐπὶ σοὶ διπλῶς ἐπ᾽ ἐμέ. καὶ εἶπεν ἠλίας, ἐσκλήρυνας τοῦ αἰτήσασθαι, πλὴν ἐὰν ἴδῃς με ἀναλαμβανόμενον ἀπὸ σοῦ, ἔσται σοι οὕτως· ἐὰν δὲ μὴ ἴδῃς, οὐ μὴ γένηται. καὶ ἐγένετο αὐτῶν πορευομένων καὶ λαλούντων, καὶ ἰδοὺ ἅρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρός, καὶ διεχώρισαν ἀναμέσον ἀμφοτέρων· καὶ ἀνελήφθη ἠλίας ἐν συσσεισμῷ ἕως εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἐλισσαὶ ἑώρα καὶ αὐτὸς ἐβόα, πάτερ πάτερ, ἅρμα ἰσραὴλ καὶ ἱππεὺς αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν ἔτι. καὶ ἐκράτησεν ἐλισσαὶ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ καὶ διέρρηξεν αὐτὸ εἰς δύο, καὶ εἵλετο τὴν μηλωτὴν ἠλίου ὁ ἐλισσαὶ τὴν πεσοῦσαν ἐπάνωθεν αὐτοῦ. καὶ ἐπέστρεψεν ἐλισσαὶ καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἔλαβε τὴν μηλωτὴν ἠλίου, ἣ ἔπεσεν ἐπάνωθεν αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξε τὰ ὕδατα καὶ οὐ διῃρέθη. καὶ εἶπεν ἐλισσαί, ποῦ ἐστιν θεὸς ἠλίου ἀφφώ, καὶ ἐπάταξε τὰ ὕδατα καὶ διῃρέθη ἔνθα καὶ ἔνθα· καὶ ἦλθε διὰ ξηρᾶς καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν ἱεριχὼ ἐξεναντίας ἀναστρέφοντα αὐτόν· καὶ εἶπον, ἐπαναπέπαυται τὸ πνεῦμα ἠλίου ἐπὶ ἐλισσαί· καὶ ἐπορεύθησαν εἰς συνάντησιν αὐτῷ καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ δὴ εἰσὶ μετὰ τῶν παίδων σου πεντήκοντα ἄνδρες υἱοὶ δυνάμεως, πορευθέντες δὴ ζητησάτωσαν τὸν κύριόν σου, μήποτε ἦρεν αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐφ᾽ ἓν τῶν ὀρέων ἢ ἐπὶ ἕνα τῶν βουνῶν. καὶ εἶπεν ἐλισσαί, οὐκ ἀποστελεῖτε. καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν ἕως ᾐσχύνετο. καὶ εἶπεν, ἀποστείλατε. καὶ ἀπέστειλαν πεντήκοντα ἄνδρας, καὶ ἐζήτησαν τρισὶν ἡμέραις,

venerunt: et steterunt econtra longe. ambo autem steterunt super iordanem. et tulit helias pallium suum et inuoluit illud: et percussit in eo aquas: et diuisa est aqua hinc et hinc. et transierunt ambo per siccum. et factum est vt transiuit: dixit helias eliseo: postula quid faciam tibi antequam tollar a te. et dixit eliseus: fiat iam spiritus qui est in te dupliciter in me. et dixit helias: rem duram dixisti in petendo: attamen si videris me recedentem a te: erit tibi sic. si autem non videris: non fiet. et factum est ipsis pergentibus et loquentibus: et ecce currus igneus et equi ignei: et diuiserunt inter ambos. et assumptus est helias in commotione vsque ad celum. et eliseus videbat et ipse clamabat: pater pater: currus israel et eques eius: et non vidit eum amplius. et apprehendit eliseus vestimentum suum et scidit illud in duas partes: et leuauit pallium helie eliseus quod ceciderat super eum. et reuersus est eliseus et stetit super ripam iordanis: et tulit pallium helie: quod ceciderat super eum: et percussit aquas et non sunt diuise. et dixit eliseus: vbi est deus helie et ipse: et percussit aquas: et diuise sunt huc et huc. et transiit per siccum et viderunt filii prophetarum qui in hiericho econtra reuertentem eum. et dixerunt: requieuit spiritus helie super eliseum. et abierunt in occursum ei et adorauerunt eum super terram. et dixerunt ad eum: ecce iam sunt cum seruis tuis quinquaginta viri filii roboris: euntes iam querant dominum tuum ne forte tulerit eum spiritus domini: et proiecit eum in vnum montium vel in vnum collium. et ait eliseus: non mittetis. et coegerunt eum donec erubesceret. et dixit: mittite. et miserunt quinquaginta viros: et quesierunt tribus diebus:

B

Eccl. 58.b.

Infra. 13.c.

C

D

καὶ οὐχ εὗρον. καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς αὐτόν· καὶ ἐλισσαὶ ἐκάθητο ἐν ἱεριχώ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ εἶπον ὑμῖν μὴ πορεύεσθε; καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως πρὸς ἐλισσαί, ἰδοὺ δὴ ἡ κατοίκησις τῆς πόλεως ταύτης ἀγαθὴ καθὼς σὺ κύριε ὁρᾷς, καὶ τὰ ὕδατα πονηρά, καὶ ἡ γῆ ἀτεκνουμένη. καὶ εἶπεν ἐλισσαί, λάβετέ μοι ὑδρίσκην καινήν, καὶ ἐμβάλετε ἐκεῖ ἅλας. καὶ ἔλαβον αὐτῷ, καὶ ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν διέξοδον τῶν ὑδάτων καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ τὸ ἅλας. καὶ εἶπεν, τάδε λέγει κύριος, ἴαμαι τὰ ὕδατα ταῦτα, οὐκ ἔσται ἔτι ἐκεῖθεν ἀποθνήσκων οὐδὲ ἀτεκνουμένη. καὶ ἰάθη τὰ ὕδατα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν ἐλισσαί. καὶ ἀνέβη ἐλισσαὶ ἐκεῖθεν εἰς βαιθήλ, καὶ αὐτοῦ ἀναβαίνοντος ἐν τῇ ὁδῷ, ἐξῆλθε παιδάρια μικρὰ ἐκ τῆς πόλεως καὶ κατέπαιζον αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον αὐτῷ, ἀνάβαινε φαλακρέ, ἀνάβαινε φαλακρέ. καὶ ἐξένευσεν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ εἶδεν αὐτά, καὶ κατηράσατο αὐτὰ ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ ἐξῆλθον δύο ἄρκοι ἐκ τοῦ δρυμοῦ, καὶ ἀνέρρηξαν ἐξ αὐτῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο παιδάρια. καὶ διῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὄρος τὸ καρμήλιον, καὶ ἐκεῖθεν ἐπέστρεψεν εἰς σαμάρειαν.

et non inuenerunt. et reuersi sunt ad eum. et eliseus sedebat in hiericho: et dixit eis: nonne dixi vobis non eatis? et dixerunt viri ciuitatis ad eliseum: ecce iam habitatio ciuitatis huius bona sicut tu domine perspicis: et aque male: et terra sterilis. et ait eliseus: tollite mihi hydriam nouam: et mittite ibi salem. et tulerunt ei. et egressus est ad transitum aquarum et misit ibi salem. et ait: hec dicit dominus: sanaui aquas has: non erit amplius inde moriens neque sterilis. et sanate sunt aque vsque ad diem hanc iuxta verbum quod locutus est eliseus. et ascendit eliseus inde in bethel: et ipso ascendente in via: egressi sunt pueri parui de ciuitate et illudebant ei: et dicebant ei: ascende calue ascende calue. et respexit post se: et vidit eos: et maledixit eis in nomine domini. et egressi sunt duo vrsi de saltu: et lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. et abiit inde in montem carmeli: et inde reuersus est in samariam.

Ca. 3.

A

Καὶ ἰωρὰμ υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα. καὶ ἐβασίλευσεν δώδεκα ἔτη, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, πλὴν οὐχ ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ· καὶ μετέστησε τὰς στήλας τοῦ βαάλ, ἃς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πλὴν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ, ἐκολλήθη, καὶ οὐκ ἀπέστη ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ μεσὰ βασιλεὺς μωὰβ ἦν νωκήδ, καὶ ἦν φέρων φόρον, καὶ ἐπιστρέφων τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ ἑκατὸν χιλιάδας ἀρνῶν καὶ ἑκατὸν χιλιάδας κριῶν ἐπὶ πόκων. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀχαάβ, ἠθέτησεν μωὰβ ἐν βασιλεῖ ἰσραήλ. καὶ ἐξῆλθεν ἰωρὰμ ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐκ σαμαρείας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐπεσκέψατο τὸν ἰσλ.

Et ioram filius achab regnauit in israel in samaria in octauo decimo anno iosaphat regis iuda. et regnauit duodecim annis: et fecit malum coram domino: sed non sicut pater suus et mater sua. et ammouit statuas baal: quas fecit pater eius: veruntamen in peccatis hieroboam filii nabat qui peccare fecit israel: adhesit: et non recessit ab eis. et mesa rex moab erat habens pecora: et erat afferens tributum: et reddens regi israel centum millia agnorum et centum millia arietum in velleribus. et factum est postquam mortuus est achab: preuaricatus est moab in rege israel. et egressus est ioram rex israel de samaria in die illa: et recensuit isr.

non inuenerunt. Et reuersi sunt ad eum. At ille habitabat in hiericho: & dixit eis. Nunquid non dixi vobis: nolite mittere? Dixerunt quoque viri ciuitatis ad heliseum. Ecce habitatio ciuitatis huius optima est sicut tu ipse domine perspicis. Sed aque pessime sunt: & terra sterilis. At ille ait. Afferte mihi vas nouum & mittite in illud sal. Quod cum attulissent: egressus ad fontem aquarum misit in illum sal: & ait. Hec dicit dominus. Sanaui aquas has: & non erit vltra in eis mors neque sterilitas. Sanate sunt ergo aque vsque in diem hanc iuxta verbum helisei quod locutus est. Ascendit autem inde heliseus in bethel. Cumque ascenderet per viam: pueri parui egressi sunt de ciuitate & illudebant ei dicentes. Ascende calue: ascende calue. Qui cum respexisset vidit eos: & maledixit eis in nomine domini. Egressique sunt duo vrsi de saltu & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. Abiit autem inde in montem carmeli: & inde reuersus est in samariam.

3.

Joram vero filius achab regnauit super israel in samaria: anno decimo octauo iosaphat regis iude. Regnauitque duodecim annis. & fecit malum coram domino: sed non sicut pater suus & mater. Tulit enim statuas baal quas fecerat pater eius: veruntamen in peccatis hieroboam filii nabat qui peccare fecit israel adhesit nec recessit ab eis. Porro mesa rex moab nutriebat pecora multa: & soluebat regi israel centum milia agnorum: & centum milia arietum cum velleribus suis. Cumque mortuus fuisset achab: preuaricatus est fedus quod habebat cum rege israel. Egressus est igitur rex ioram in die illa de samaria: & recensuit vniuersum israel

ולא מצאהו: וישבו אליו והוא — שוב
ישב ביריחו ויאמר אלהם הלא
אמרתי אליכם אל תלכו: ויאמרו — הלך
אנשי העיר אל אלישע הנה נא
מושב העיר טוב כאשר אדני ראה — ישב
והמים רעים והארץ משכלת: — רוע שכל
ויאמר קחו לי צלחית חדשה — לקח
ושימו שם מלח ויקחו אליו: ויצא — שום
אל מוצא המים וישלך שם מלח — יצא
ויאמר כה אמר יהוה רפאתי למים
האלה לא יהיה משם עוד מות — היה
ומשכלת: וירפו המים עד היום — רפא
הזה כדבר אלישע אשר דבר:
ויעל משם בית אל והוא עלה — עלה
בדרך ונערים קטנים יצאו מן
העיר ויתקלסו בו ויאמרו לו — קלס
עלה קרח עלה קרח: ויפן אחריו — פנה
ויראם ויקללם בשם יהוה ותצאנה — ראה קלל
שתים דבים מן היער ותבקענה — יצא דוב
מהם ארבעים ושני ילדים: וילך — בקע ילד
משם אל הר הכרמל ומשם שב — שנה שוב
שמרון: ויהורם בן אחאב — Cap. iij.
מלך על ישראל בשמרון בשנת
שמנה עשרה ליהושפט מלך — שנה
יהודה וימלך שתים עשרה שנה:
ויעש הרע בעיני יהוה רק לא — מלך עשה רוע
כאביו וכאמו ויסר את מצבת — סור יצב
הבעל אשר עשה אביו: רק בחטאת
ירבעם בן נבט אשר החטיא את — חטא
ישראל דבק לא סר ממנה: ומישע
מלך מואב היה נקד והשיב למלך — שוב
י אל מאה אלף כרים ומאה אלף
אילים צמר: ויהי כמות אחאב — כר היה
ויפשע מלך מואב במלך ישראל: — פשע
ויצא המלך יהורם ביום ההוא
משמרון ויפקד את כל ישראל: — פקד

misitq; ad iosaphat regem iuda dicens. Rex moab recessit a me. veni mecum cõtra eũ ad prelium. Qui rñdit. Ascendam. Qui meus ẽ: tuus est: populus me⁹ pp̃ls tuus: & eq mei eq tui. Dixitq;. per quã viã ascẽdem⁹? At ille rñdit. Per desertum idumee. Perrexerũt igitur rex israel & rex iuda & rex edõ: & circuierunt p viam septem dierum: nec erat aqua exercitui & iumentis que sequebantur eos. Dixitq; rex isrl'. Heu heu heu. Cõgregauit nos dñs tres reges: vt traderet i manu moab. Et ait iosaphat. Est ne hic propheta dñi vt depcemur dominum p eũ? Et rñdit vnus de seruis regis israel. Est hic heliseus filius saphat qui fũdebat aquã sup man⁹ helie. Et ait Iosaphat. Est apud eum sermo dñi. Descẽditq; ad eũ rex israel & iosaphat rex iuda & rex edõ. Dixit autẽ heliseus ad regem israel. Quid mihi & tibi est? Vade ad pphetas patris tui & matris tue. Et ait illi rex israel. Quare congregauit dñs tres reges hos vt traderet eos in manus moab. Dixitq; ad eũ heliseus. Viuit dñs exercituũ in cuius conspectu sto: q si nõ vultũ iosaphat regis iude erubescerẽ: nõ at tẽdissem quidem te: nec respexissem. Nũc aũt adducite mihi psaltem. Cũq; caneret psaltes: facta est sup eũ manus dñi. Et ait. Hec dicit dominus. Facite alueũ torrẽtis huius fossas & fossas. Hec ei dicit dñs. Non videbitis ventum neq; pluuiam: & alue⁹ iste replebitur aquis: & bibetis vos & familie vr̃e: & iumenta vestra. Parũq; ẽ hoc in cõspectu dñi: insup tradet etiam moab

in manus vr̃as. Et percutietis oẽm citatẽ munitã: & oẽm vrbẽ electã: & vniuersũ lignũ fructiferũ succidetis: cunctosq; fõtes aquarũ obturabitis & oẽm agrum egregiũ opietis lapidibus. Factũ est igr̃ mane qñ sacrificiũ offerri solet: & ecce aq̃ veniebãt per viã edom. Et repleta ẽ terra aqs. Vniuersi ãt moabite audiẽtes q descẽdissent tres reges vt pugnarẽt aduersum eos: cõuocauerũt oẽs q ac[cin]cti erant balteo de sup & steterũt in terminis. Primoq; mane surgẽtes: & orto iã sole ex aduerso aq̃rũ viderunt moabite ecõtra aquas rubras q̃si sanguinem: dixerũtq;. Sãguis gladii est. Pugnauerũt reges cõtra se & cesi sunt mutuo. Nũc pge ad p̄dã moab. Perrexerũtq; in castra israel. Porro consurgens israel pcussit moab: at illi fugerũt corã eis. Venerũt igr̃ q vicerãt & pcusserũt moab: & citates destruxerũt: & oẽm agrũ optimum mittentes singuli lapides repleuerũt: & vniuersos fontes aquarũ obturauerũt: & oĩa ligna fructifera succiderunt: ita vt muri tm̃ fictiles remanerent. Et circũdata ẽ citas a fũdibulariis: & magna ex pte percussa. Qd cum vidisset rex moab pualuisse .s. hostes: tulit secũ septigẽtos viros educentes gladios vt irrũperent ad regẽ edõ: & nõ potuerũt. Arripiẽsq; filiũ suũ priogẽitũ q regnaturus erat p eo: obtulit holocaustũ sup murũ & fcã ẽ idignatio magna in israel. Statiq; recesserũt ab eo: & reuersi sũt in terrã suam. 4.

Mulier aũt q̃dã de vxoribus pphetarũ clamabat ad heliseum dicens. Seruus tuus vir meus mortu⁹ ẽ: & tu nosti quia seru⁹ tuus fuit timens dñm. Et ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad seruiẽdũ sibi. Cui dixit heliseus. Quid vis vt

facſam tibi? Dic mihi. Quid habes i domo tua? At illa rn̄dit. Non habeo ancilla tua quicq̄ i domo mea nisi parū olei quo vngar. Cui ait. Vade pete mutuo ab oībus vicinis tuis vaſa vacua non pauca: & ingredere & claude oſtiū tuum: cū itriſecus fueris tu & filii tui: & mitte inde i omnia vaſa hec: & cū plena fuerint tolles. Iuit itaq; mulier & clauſit oſtium ſuper ſe & ſup filios ſuos. Illi offerebant vaſa: & illa infundebat. Cūq; plēa fuiſſent vaſa: dixit ad filiū ſuū. Affer mihi adhuc vas. Et ille rn̄dit. Non habeo. Stetitq; oleū. Venit at illa & indicauit homini dei. Et ille. Vade inqt vende oleum: & redde creditori tuo: tu at & filii tui viuite de reliquo. Fctā eſt āt quedā dies: & trāſibat heliſeus per ſunā ciuitatē. Erat āt ibi mulier magna: que tenuit eum vt comederet panē. Cūq; frequēter idē trāſiret: diuertebat ad eā vt comederet panē. Que dixit ad virū ſuū. Aiaduerto q vir dei ſctūs eſt iſte: qui tranſit p nos freqnter. Faciamus ergo ei cenaculū paruū: & ponamus ei in eo lectulū: & mēſam & ſellā: & candelabrū: vt cum venerit ad nos maneat ibi. Fctā ē ergo dies qdā: & veniens diuertit in cenaculū: & requieuit ibi. Dixitq; ad giezi puerū ſuū. Voca ſunamitē iſtā: qui cum vocaſſet eam: & illa ſtetiſſet corā eo dixit ad puerū ſuū. Loquere ad eā. Ecce ſedule in oībus miniſtraſti nobis: quid vis vt faciā tibi? Nunqd hēs negociū & vis vt loquar regi ſiue pricipi militie? Que rn̄dit. In medio ppli mei habito: & ait. Quid ergo vult vt faciam ei? Dixitq; giezi. Ne qras. Filium enim nō habet:

& vir eius ſenex ē. Precēpit itaq; vt vocaret eā. Que cū vocata fuiſſet & ſtetiſſet an̄ oſtiū: dixit ad eā. In tpe iſto in hac eadē hora: ſi vita comes fuerit: habebis in vtero filiū. At illa. Noli qſo dn̄e mi vir dei: noli mētiri ancille tue. Et cōcepit mulier & pepit filiū in tpe & in hora eadē q dixerat heliſeus. Creuit aūt puer: & cū eſſet qdā dies & egreſſus iſſet ad patrē ſuū ad meſſores: ait pri ſuo. Caput meum doleo: caput meum doleo. At ille dixit puero. Tolle: & duc eū ad matrē ſuā. Qui cū tuliſſet & duxiſſet eum ad matrem ſuā: poſuit eū illa ſup genua ſua vſq; ad meridiē: & mortuus ē. Aſcēdit āt & collocauit eū ſup lectulū hoīs dei: & clauſit oſtiū. Et egreſſa vocauit virū ſuum. Et ait. Mitte mecū obſecro vnū de pueris & aſinā vt excurrā vſq; ad hominem dei: & reuertar. Qui ait illi. Quā ob cauſam vadis ad eū? Hodie nō ſūt calende neq; ſabbatū: q rn̄dit: vadā. Strauitq; aſinam & precepit puero. Mina & ppera: ne mihi morā facias in eūdo: & hoc age qd precipio tibi. Profecta ē igitur: & vēit ad virū dei in monte carmeli. Cūq; vidiſſet eā vir dei de cōtra: ait ad giezi puerū ſuum. Ecce ſunamitis illa: vade ergo i occurſum eius: & dic ei. Recte ne agitur circa te & circa virū tuū: & circa filiū tuū? Que rn̄dit. Recte. Cunq; veniſſet ad virum dei in montē apprehēdit pedes eius: & acceſſit giezi vt amoueret eam. Et ait hō dei. Dimitte illam. Anima ei eius in amaritudine eſt: & dn̄s celauit a me & non indicauit mihi. Que dixit illi. Nunquid petiui filium a domino meo?

הלא אמרתי לא תשלה אתי׃
ויאמר לגיחזי חגר מתניך וקח
משענתי בידך ולך כי תמצא
איש לא תברכנו וכי יברכך איש
לא תעננו ושמת משענתי על פני
הנער׃ ותאמר אם הנער חי יהוה
וחי נפשך אם אעזבך ויקם וילך
אחריה׃ וגחזי עבר לפניהם
וישם את המשענת על פני הנער
ואין קול ואין קשב וישב
לקראתו ויגד לו לאמר לא
הקיץ הנער׃ ויבא אלישע
הביתה והנה הנער מת משכב על
מטתו׃ ויבא ויסגר הדלת בעד
שניהם ויתפלל אל יהוה׃ ויעל
וישכב על הילד וישם פיו על
פיו ועיניו על עיניו וכפיו על כפו
ויגהר עליו ויחם בשר הילד׃ וישב
וילך בבית אחת הנה ואחת הנה
ויעל ויגהר עליו ויזורר הנער
עד שבע פעמים ויפקח הנער את
עיניו׃ ויקרא אל גיחזי ויאמר
קרא אל השנמית הזאת
ויקראה ותבוא אליו ויאמר
שאי בנך׃ ותבא ותפל על רגליו
ותשתחו ארצה ותשא את
בנה ותצא׃ ואלישע שב
הגלגלה והרעב בארץ ובני
הנביאים ישבים לפניו ויאמר
לנערו שפת הסיר הגדולה
ובשל נזיד לבני הנביאים׃
ויצא אחד אל השדה ללקט
ארת וימצא גפן שדה וילקט
ממנו פקעת שדה מלא בגדו
ויבא ויפלח אל סיר הנזיד
כי לא ידעו׃ ויצקו לאנשים

Nunquid nō dixi tibi: ne illudas me? Et ille ait ad giezi. Accinge lūbos tuos: & tolle baculū meū in manu tua: & vade. Si occurrerit tibi hō: nō salutes eum: & si salutauerit te quispiā: nō rñdeas illi. Et pones baculū meū sup faciē pueri. Porro mater pueri ait. Viuit dñs & viuit aīa tua: nō dimittā te. Surrexit ergo & secut⁹ ē eā. Giezi aūt pcesserat añ eos: & posuerat baculū sup faciē pueri: & nō erat vox neq; sensus. Reuersusq; est in ocursū eius: & nunciauit ei dicens. Non surrexit puer. Ingressus est ergo heliseus domum. Et ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressusq; clausit ostiū sup se & sup puerum: & orauit ad dominū. Et ascēdit & incubuit sup puerū posuitq; os suum sup os eius: & oculos suos sup oculos eius: & manus suas super manus eius: & incuruauit se super eum: & calefacta est caro pueri. At ille reuersus deambulabat in domo semel huc atq; illuc: & ascendit & incubuit super eum. Et oscitauit puer septies: aperuitq; oculos. Et ille vocauit giezi: & dixit ei. Voca sunamitē hāc. Que vocata ingressa ē ad eum. Qui ait. Tolle filium tuum. Venit illa & corruit ad pedes eius: & adorauit super terram. Tulitq; filium suum & egressa est: & heliseus reuersus est in galgalam. Erat autē fames in terra: & filii prophetarū habitabāt coram eo: dixitq; vni de pueris suis. Pone ollam grandem: & coq̄ pulmentum filiis prophetarū. Et egressus est vnus in agrū vt colligeret herbas agrestes. Inuenitq; q̄si vitem siluestrem: & collegit ex ea colocynthidas agri & impleuit palliū suum: & reuersus concidit in ollā pulmēti. Nesciebat enī quid eēt. Infuderunt ergo sociis

nō dixi nō seduces mecum? ⁊ dixit eliseus
οὐκ εἶπον οὐ πλανήσεις μετ᾽ ἐμοῦ; καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ τῷ
giezi: accinge lūbos tuos: ⁊ tolle baculū meū in
γιεζί, ζῶσαι τὴν ὀσφύν σου, καὶ λάβε τὴν βακτηρίαν μου ἐν
manu tua ⁊ vade: ⁊ si inueneris aliquē: nō bñdicas
τῇ χειρί σου καὶ πορεύου, καὶ ἐὰν εὕρῃς τινά, μὴ εὐλογήσῃς
ei: ⁊ si bñdixerit tibi q̄spiā: nō rñdeas ei: ⁊
αὐτόν, καὶ ἐὰν εὐλογήσῃ σε τίς, μὴ ἀποκριθῇς αὐτῷ, καὶ
pones baculum meū sup faciem pue
ἐπιθήσεις τὴν βακτηρίαν μου ἐπὶ τὸ πρόσωπον τοῦ παι-
ri. ⁊ dixit mater pueri: viuit dñs ⁊ viuit
δαρίου. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ τοῦ παιδαρίου, ζῇ κύριος καὶ ζῇ
aīa tua: si relinquā te. ⁊ surrexit eliseus: ⁊
ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε. καὶ ἀνέστη ἐλισαιέ, καὶ
abijt post eā: ⁊ giezi trāsijt ante eos:
ἐπορεύθη ὀπίσω αὐτῆς, καὶ γιεζὶ διῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν,
⁊ posuit baculū sup faciem pue-
καὶ ἐπέθηκε τὴν βακτηρίαν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ παιδα-
ri: ⁊ nō erat vox ⁊ nō erat auditus. ⁊ reuersus est
ρίου, καὶ οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις. καὶ ὑπέστρεψεν
giezi in occursum eliseo: ⁊ dixit ei: ⁊ nun-
ὁ γιεζὶ εἰς ἀπάντησιν τῷ ἐλισαιέ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, καὶ ἀπήγ-
ciauit ei dicēs: q̄ nō surrexit puer. ⁊
γειλεν αὐτῷ λέγων, ὅτι οὐκ ἐξηγέρθη τὸ παιδάριον. καὶ
ingressus ē eliseus ad domū: ⁊ ecce puer mor
εἰσῆλθεν ἐλισαιὲ εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἰδοὺ τὸ παιδάριον τε-
tuus tacens sup lectū suū: ⁊ igressus ē
θνηκὸς κεκοιμισμένον ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν
eliseus ⁊ clausit hostiū sup āбos eos. ⁊
ἐλισαιὲ καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν κατὰ τῶν δύο αὐτῶν. καὶ
orauit ad dñm: ⁊ ascēdit ⁊ incubuit sup pue
προσηύξατο πρὸς κν̄, καὶ ἀνέβη καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τὸ παιδά-
rum: ⁊ posuit faciem suā sup faciem eius:
ριον, καὶ ἐπέθηκε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
⁊ oculos suos sup oculos eius: ⁊
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ τὸ
os suū sup os eius: ⁊ manus suas sup
στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς
manus ei⁹: ⁊ incuruauit se sup eū: ⁊ insflauit
χεῖρας αὐτοῦ, καὶ συνέκαμψεν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ ἐνεφύσησεν
sup eū: ⁊ calefacte sunt carnes pueri. ⁊
ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ διεθερμάνθησαν αἱ σάρκες τοῦ παιδαρίου. καὶ
reuersus est eliseus: ⁊ trāsijt in domo hinc ⁊ hinc:
ἐπέστρεψεν ἐλισαιέ, καὶ διῆλθεν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔνθεν καὶ ἔνθεν,
⁊ ascēdit ⁊ cooperuit sup puerum ⁊ inspira
καὶ ἀνέβη καὶ συνεκάλυψεν ἐπὶ τὸ παιδάριον καὶ ἐνέπνευ-
uit sup eū: ⁊ cōfortat⁹ ē puer septies: ⁊
σεν ἐπ᾽ αὐτό, καὶ ἠνδρίσατο τὸ παιδάριον ἑπτάκις, καὶ
motus est puer ⁊ aperuit oculos suos. ⁊ vocauit
διεκινήθη τὸ παιδάριον καὶ διήνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν
eliseus giezi: ⁊ dixit: voca mihi sunamitin hanc. ⁊
ἐλισαιὲ τὸν γιεζί, καὶ εἶπεν, κάλεσόν μοι τὴν σουναμίτιν ταύτην. καὶ
vocauit eā: ⁊ ingressa ē ad eum. ⁊ dixit eliseus ei: tol-
ἐκάλεσεν αὐτήν, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ αὐτῇ, λά-
le filiū tuū. ⁊ ingressa mulier corruit ad pedes eius su
βε τὸν υἱόν σου. καὶ εἰσελθοῦσα ἡ γυνὴ ἔπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐ-
per genua sua: ⁊ adorauit eum sup trā ⁊ tulit
πὶ τὰ γόνατα αὐτῆς, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἦρε τὸν
filiū suū ⁊ egressa est. ⁊ eliseus reuersus est in galgala. ⁊ erat fa-
υἱὸν αὐτῆς καὶ ἐξῆλθεν. καὶ ἐλισαιὲ ἐπέστρεψεν εἰς γάλγαλα. καὶ ἦν λι-
mes sup terrā: ⁊ filij pphetarū habitabāt corā eo. ⁊
μὸς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν ἐκάθηντο ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ
dixit eliseus puero suo: pone lebetē magnū:
εἶπεν ἐλισαιὲ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ, ἐπίστησον τὸν λέβητα τὸν μέγαν,
⁊ coque pulmētū filijs pphetarū: ⁊ egressus ē in agrū vt
καὶ ἕψει ἕψημα τοῖς υἱοῖς τῶν προφητῶν, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἀγρὸν συλ-
colligeret holera. ⁊ inuenit vitē syluestrē: ⁊ collegit ex ea colo
λέξαι ἀριώθ. καὶ εὗρεν ἄμπελον ἀγρίαν, καὶ συνέλεξεν ἀπ᾽ αὐτῆς το-
cynthidā agrestē plenū palliū suū. ⁊ igressus ē ⁊ iniecit in
λύπην ἀγρίαν πλῆρες τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθε καὶ ἐνέβαλεν εἰς
lebetē coctiōis: q̄r nō sciebat. ⁊ effudit viris
τὸν λέβητα τοῦ ἑψήματος, ὅτι οὐκ ᾔδει. καὶ ἐνέχεεν τοῖς ἀνδράσιν

Infra. 9. a. — F — 3. Reg. 18. d. Act. 19. c. — Infra. 8.

vt comederēt: ⁊ factū ē cū comederēt ipsi de co
φαγεῖν, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐσθίειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἑψή-
ctione: ⁊ ipsi clamauerūt ⁊ dixerūt: mors in
ματος, καὶ αὐτοὶ ἀνεβόησαν καὶ εἶπον, θάνατος ἐν τῷ
lebetē homo dei. ⁊ nō potuerūt comedere.
λέβητι ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ. καὶ οὐκ ἠδύναντο φαγεῖν.
⁊ dixit eliseus: accipite farinā ⁊ mittite in
καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, λάβετε ἄλευρον καὶ ἐμβάλετε εἰς
lebetem. ⁊ miserūt. ⁊ dixit eliseus ad gie
τὸν λέβητα. καὶ ἐνέβαλον. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ πρὸς γιε-
zi: infunde pplō ⁊ comedant. ⁊ nō fuit verbū
ζί, ἔγχει τῷ λαῷ καὶ ἐσθιέτωσαν. καὶ οὐκ ἐγένετο ῥῆμα
malū ampli⁹ in lebete. ⁊ venit vir de baal sa-
πονηρὸν ἔτι ἐν τῷ λέβητι. καὶ ἦλθεν ἀνὴρ ἐκ βαλσα-
lisa: ⁊ attulit homini dei panes primi-
λισά, καὶ ἤνεγκεν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ ἄρτους πρωτο-
tiarum viginti panes ordeaceos: ⁊ palathas i pera sua.
γεννημάτων εἴκοσι κριθίνους, καὶ παλάθας ἐν τῇ πήρᾳ αὐ-
⁊ dixit eliseus: date pplō ⁊ comedant.
τοῦ. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, δότε τῷ λαῷ καὶ ἐσθιέτωσαν.
⁊ dixit minister eius: q̄d dem corā centū vi-
καὶ εἶπεν ὁ λειτουργὸς αὐτοῦ, τί δῶ ἐνώπιον ἑκατὸν ἀν-
ris hoc? ⁊ dixit eliseus: da pplō ⁊ co
δρῶν τοῦτο; καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, δὸς τῷ λαῷ καὶ ἐσθιέ-
medāt: q̄r hec dicit dñs: comedēt ⁊ relin
τωσαν, ὅτι τάδε λέγει κς̄, φάγονται καὶ καταλείψου-
quēt. ⁊ comederūt ⁊ reliquerūt iuxta verbū dñi.
σιν. καὶ ἔφαγον καὶ κατέλιπον κατὰ τὸ ῥῆμα κῡ. Ca. 5.

A

Et neemā princeps militie regis syrie erat ho
Καὶ νεεμὰν ὁ ἀρχιστράτηγος βασιλέως συρίας ἦν ἄν-
mo magnus corā dño suo ⁊ admira-
θρωπος μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ τεθαυμα-
bilis facie: q̄r per illū dedit dñs salutem
σμένος προσώπῳ, ὅτι δι᾽ αὐτοῦ ἔδωκε κς̄ σωτηρίαν
syrie. ⁊ vir erat potēs fortitudine leprosus. ⁊ egressi fuerāt de
τῇ συρίᾳ. καὶ ὁ ἀνὴρ ἦν δυνατὸς ἰσχύϊ λεπρός. καὶ ἐξῆλθον ἐκ
syria accincti: ⁊ captiuā duxerāt de terra israel
συρίας μονόζωνοι, καὶ ᾐχμαλώτευσαν ἐκ γῆς ἰσραὴλ
puellam paruā: ⁊ erat corā vxore neeman.
νεανίδα μικράν, καὶ ἦν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς νεεμάν.
⁊ ait dñe sue: vtinā appareret dñs me⁹ co
καὶ εἶπε τῇ κυρίᾳ αὐτῆς, ὄφελον ὀφθείη ὁ κύριός μου ἐνώ-
ram pphēta in samaria: ⁊ depcaret faci-
πιον τοῦ προφήτου ἐν σαμαρείᾳ, καὶ δεηθείη τοῦ προσώ-
em eius: ⁊ auferet ab eo lepram su
που αὐτοῦ, καὶ ἀποσυνάξει ἀπ᾽ αὐτοῦ τὴν λέπραν αὐ-
am. ⁊ ingressus ē ⁊ nunciauit dño suo: ⁊
τοῦ. καὶ εἰσῆλθε καὶ ἀνήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτῆς, καὶ
dixit: sic ⁊ sic locuta est puella q̄ ē de tra
εἶπεν, οὕτω καὶ οὕτως ἐλάλησεν ἡ νεᾶνις ἡ ἐκ γῆς

B

israel. ⁊ dixit rex syrie: age va
ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς συρίας, δεῦρο ἄπελ-
de ⁊ mittam lrās ad regem israel.
θε καὶ ἀποστελῶ βιβλίον πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραήλ.
⁊ pfectus est ⁊ tulit in manu sua decē ta
καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔλαβεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δέκα τά-
lenta argenti ⁊ sex milia aureos ⁊ decē
λαντα ἀργυρίου καὶ ἑξακισχιλίους χρυσοῦς καὶ δέκα
mutatorias stolas: ⁊ detulit lrās re
ἀλλασσομένας στολάς, καὶ ἤνεγκεν τὸ βιβλίον τῷ βα-
gi israel dicēs: ⁊ nūc vt allata fuerit epla
σιλεῖ ἰσραὴλ λέγων, καὶ νῦν ὡς ἂν κομισθῇ τὸ βιβλίον
hec ad te: ecce misi tibi seruū meū
τοῦτο πρός σέ, ἰδοὺ ἀπέσταλκά σοι τὸν δοῦλόν μου τὸν
neeman ⁊ curabis eum a lepra sua.
νεεμὰν καὶ ἀποσυνάξεις αὐτὸν ἀπὸ τῆς λέπρας αὐ-
⁊ factū est vt legit rex israel
τοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ἀνέγνω ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ τὸ
litteras: scidit
βιβλίον, διέρρηξε

vt comederēt. Cūq; gustassent de coctione: exclamauerūt dicētes. Mors in olla vir dei. Et non potuerūt comedere. At ille. Afferte inquit farinā. Cūq; tulissent: misit in ollā: & ait. Infūde turbe vt comedāt. Et nō fuit amplius q̄cq̄ amaritudinis in olla. Vir aūt q̄dā venit de balsalisa deferens viro dei panes primitiarū: & viginti panes ordeaceos & frumentū nouū in pera sua. At ille dixit. Da populo vt comedat. Rñditq; ei minister eius. Quantū est hoc vt apponā coram centū viris? Rursū ille. Da ait populo vt comedat. Hec enī dicit dominus. Comedēt & supererit. Posuit itaq; corā eis. Qui comederunt & superfuit iuxta verbū domini. 5.

Naaman princeps militie regis syrie erat vir magnus apud dominū suū: & honoratus. Per illū enī dedit dñs salutem syrie. Erat aūt vir fortis & diues: sed leprosus. Porro de syria egressi fuerāt latrunculi: & captiuā duxerant de terra israel puellā paruulā que erat in obsequio vxoris naamā: que ait ad dominā suā. Vtinā fuisset dominus meus ad pphetā qui est in samaria: profecto curasset eum a lepra quā habet. Ingressus est itaq; naaman ad dñm suū: & nūciauit ei dicēs. Sic & sic locuta est puella de terra israel. Dixitq; ei rex syrie. Vade & mittā lrās ad regem israel. Qui cum pfectus eēt & tulisset secū decē talenta argēti: & sex milia aureos: & decē mutatoria vestimētorum: detulit litteras ad regem israel in hec verba. Cum acceperis epistolam hanc scito q̄ miserim ad te naaman seruum meum vt cures eū a lepra sua. Cumq; legisset rex israel litteras: scidit

לאכול ויהי כאכלם מהנזיד והמה
צעקו ויאמרו מות בסיר איש
האלהים ולא יכלו לאכל׃ ויאמר
וקחו קמח וישלך אל הסיר ויאמר
צק לעם ויאכלו ולא היה דבר
רע בסיר׃ ואיש בא מבעל שלשה
ויבא לאיש האלהים לחם בכורים
עשרים לחם שעורים וכרמל
בצקלנו ויאמר תן לעם ויאכלו׃
ויאמר משרתו מה אתן זה לפני
מאה איש ויאמר תן לעם ויאכלו
כי כה אמר יהוה אכל והותר׃ ויתן
לפניהם ויאכלו ויותרו כדבר
יהוה׃

Cap. v.

ונעמן שר צבא מלך ארם היה
איש גדול לפני אדניו
ונשא פנים כי בו נתן יהוה
תשועה לארם והאיש היה גבור
חיל מצרע׃ וארם יצאו גדודים
וישבו מארץ ישראל נערה קטנה
ותהי לפני אשת נעמן׃ ותאמר
אל גברתה אחלי אדני לפני
הנביא אשר בשמרון אז יאסף אתו
מצרעתו׃ ויבא ויגד לאדניו לאמר
כזאת וכזאת דברה הנערה אשר
מארץ ישראל׃ ויאמר מלך
ארם לך בא ואשלחה ספר אל
מלך ישראל וילך ויקח בידו
עשר ככרי כסף וששת אלפים
זהב ועשר חליפות בגדים׃ ויבא
הספר אל מלך ישראל לאמר
ועתה כבוא הספר הזה אליך
הנה שלחתי אליך את נעמן עבדי
ואספתו מצרעתו׃ ויהי כקרא
מלך ישראל את הספר ויקרע

בגדיו ויאמר האלהים אני להמית
ולהחיות כי זה שלח אלי לאסף
איש מצרעתו כי אך דעו נא
וראו כי מתאנה הוא לי: ויהי
כשמע אלישע איש האלהים
כי קרע מלך ישראל את
בגדיו וישלח אל המלך לאמר
למה קרעת בגדיך יבא נא
אלי וידע כי יש נביא בישראל:
ויבא נעמן בסוסו וברכבו ויעמד
פתח הבית לאלישע: וישלח
אליו אלישע מלאך לאמר הלוך
ורחצת שבע פעמים בירדן וישב
בשרך לך וטהר: ויקצף נעמן
וילך ויאמר הנה אמרתי אלי
יצא יצוא ועמד וקרא בשם
יהוה אלהיו והניף ידו אל
המקום ואסף המצרע: הלא
טוב אמנה ופרפר נהרות דמשק
מכל מימי ישראל הלא ארחץ
בהם וטהרתי ויפן וילך בחמה:
ויגשו עבדיו וידברו אליו ויאמרו
אבי דבר גדול הנביא דבר אליך
הלוא תעשה ואף כי אמר אליך
רחץ וטהר: וירד ויטבל בירדן
שבע פעמים כדבר איש האלהים
וישב בשרו כבשר נער קטן
ויטהר: וישב אל איש האלהים
הוא וכל מחנהו ויבא ויעמד
לפניו ויאמר הנה נא ידעתי
כי אין אלהים בכל הארץ כי אם
בישראל ועתה קח נא ברכה
מאת עבדך: ויאמר חי יהוה
אשר עמדתי לפניו אם אקח
ויפצר בו לקחת וימאן: ויאמר
נעמן ולא יתן נא לעבדך משא

vestimenta sua: & ait. Nūqd de⁹ ego sū vt occidere possim & viuificare: qa iste misit ad me vt curē hoiem a lepra sua? Animaduertite & videte q occasiones querat aduersū me. Qd cum audisset heliseus vir dei: scidisse videlicet regē israel vestimēta sua: misit ad eum dicens. Quare scidisti vestimēta tua? Veniat ad me: & sciat esse ꝓphetam in israel. Venit ergo naamā cū equis & curribus & stetit ad ostium dom⁹ helisei. Misitq; ad eum heliseus nūciū dicēs. Vade & lauare septies in iordane: & recipiet sanitatē caro tua: atq; mūdaberis. Iratus naaman recedebat dicens. Putabam q egrederetur ad me: & stans inuocaret nomen dñi dei sui: & tangeret manu sua locū lepre & curaret me. Nunquid non meliores sunt abana & pharfar fluuii damasci omnibus aquis israel: vt lauer in eis & munder? Cū ergo vertisset se & abiret īdignās: accesserūt ad eū serui sui: & locuti sūt ei. Pater & si rē grādē dixisset tibi propheta: certe facere debueras. Quātomagis qa nunc dixit tibi lauare & mūdaberis. Descēdit & lauit septies in iordāe iuxta sermonē viri dei: & restituta est caro ei⁹ sicut caro pueri paruuli & mūdatus est. Reuersusq; ad virum dei cū vniuerso comitatu suo: venit & stetit coram eo: & ait. Vere scio q nō sit alius deus in vniuersa terra: nisi tm̄ in israel. Obsecro itaq; vt accipias bñdictionē a seruo tuo. At ille rñdit. viuit dñs ant quē sto: qa nō accipiā. Cū q; vim faceret: penit⁹ nō acquieuit. Dixitq; naaman. Vt vis. Sed obsecro concede mihi seruo tuo vt tollam onus

vestiméta sua τ dixit: nūqd de⁹ ego vt occidam
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ εἶπεν, μὴ θεὸς ἐγὼ θανατῶσαι
τ viuificé: qr ille mittit ad me vt cu=
καὶ ζωογονῆσαι, ὅτι οὗτος ἀποστέλλει πρός με ἀποσυ
rem virū a lepra sua? verūtñ cognoscite τ
νάξαι ἄνδρα ἀπὸ τῆς λέπρας αὐτοῦ; πλὴν γνῶτε καὶ
videte q occasioné capit ille aduersū me. τ factū est vt
ἴδετε, ὅτι προφασίζεται οὗτος πρός με. καὶ ἐγένετο ὡς
audiuit eliseus homo dei: q scidit rex
ἤκουσεν ἐλισαιὲ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ὅτι διέρρηξεν ὁ βα
vestiméta sua: τ misit ad re
σιλεὺς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασι
gem israel dicés: quare scidisti vestiméta tua?
λέα ἰσραὴλ λέγων, ἵνα τί διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου;
veniat iā ad me neemā τ sciet: q est
παραγενέσθω δὴ πρός με νεεμὰν καὶ γνώσεται, ὅτι ἐστὶ
propheta in israel. τ venit neemā cū
προφήτης ἐν ἰσραήλ. καὶ παρεγένετο νεεμὰν σὺν τοῖς
curribus suis τ equis suis: τ stetit in ho=
ἅρμασιν αὐτοῦ καὶ ἵπποις αὐτοῦ, καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς θύ
stio dom⁹ elisei: τ misit eliseus ad e=
ρας τοῦ οἴκου ἐλισαιέ, καὶ ἀπέστειλεν ἐλισαιὲ πρὸς αὐ
um nunciū dicés: vadés lauare in iordane
τὸν ἄγγελον λέγων, πορευθεὶς λοῦσαι ἐν τῷ ἰορδάνῃ
septies. τ redibit caro tua in te τ munda
ἕβδομον. καὶ ἐπιστρέψει ἡ σάρξ σου ἐπὶ σοὶ καὶ καθα
beris. τ iratus est neemā τ recessit τ dixit: ecce
ρισθήσῃ. καὶ ἐθυμώθη νεεμὰν καὶ ἀπῆλθεν καὶ εἶπεν, ἰδοὺ
dicebā: egredietur ad me τ stabit τ inuocabit
ἔλεγον, ἐξελεύσεται πρός με καὶ στήσεται καὶ ἐπικαλέσε
in noie dñi dei sui: τ imponet ma=
ται ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖ
num suā sup lepram τ curabit eū. nōne bo=
ρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ λεπρὸν καὶ ἀποσυνάξει αὐτό. οὐκ ἀγα
nus amana τ pharphar fluuii damasci super
θὸς ἀμανὰ καὶ φαρφὰρ ποταμοὶ δαμασκοῦ ὑπὲρ τὸν
iordané τ super oēs aquas israel? nōne abiens
ἰορδάνην καὶ ὑπὲρ πάντα τὰ ὕδατα ἰσραήλ; οὐχὶ πορευθεὶς
lauabor in eis τ mundabor? τ reuersus est τ
λούσομαι ἐν αὐτοῖς καὶ καθαρισθήσομαι; καὶ ἐπέστρεψε καὶ
abijt in indignatioē. τ accesserūt serui sui: τ dixerūt
ἀπῆλθεν ἐν θυμῷ. καὶ προσῆλθον οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ εἶπον
ad eū: pater si grādē locut⁹ eēt sermoné ad te pro
πρὸς αὐτόν, πάτερ εἰ μέγαν λελάληκε λόγον πρὸς σὲ ὁ προ
pheta: nōne faceres: tāto magis qd dixisset ad te: lauare
φήτης, οὐκ ἂν ἐποίησας; καθότι εἶπε πρὸς σέ; λοῦσαι
τ mundare. τ descēdit neemā: τ lauit se
καὶ καθαρίσθητι. καὶ κατέβη νεεμάν, καὶ ἐβαπτίσα
in iordane septies iuxta sermoné homi=
το ἐν τῷ ἰορδάνῃ ἑπτάκις κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ ἀνθρώ
nis dei: τ redijt caro eius sicut caro
που τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν ἡ σὰρξ αὐτοῦ ὡς σὰρξ
pueri parui: τ mūdat⁹ ē. τ reuersus ē nee
παιδαρίου μικροῦ, καὶ ἐκαθαρίσθη. καὶ ἐπέστρεψε νεε
man ad hominé dei ipse τ castra
μὰν πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ αὐτὸς καὶ ἡ παρεμβο
sua: τ venit τ stetit corā eo τ ait:
λὴ αὐτοῦ, καὶ ἦλθε καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ εἶπεν,
ecce iā cognoui: q nō est de⁹ in vniuersa terra: nisi
ἰδοὺ δὴ ἔγνωκα, ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ὅτι
si in israel. τ nūc accipe bñdictioné de manu
ἀλλ᾽ ἢ ἐν τῷ ἰσραήλ. καὶ νῦν λάβε εὐλογίαν ἐκ χειρὸς
serui tui. τ dixit eliseus: viuit dñs cui af
τοῦ δούλου σου. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, ζῇ κύριος ᾧ πα
fui corā eo: si accipiā. τ cogit
ρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ λήψομαι. καὶ παρεβιάσατο
eum vt acciperet: τ nō voluit. τ dixit neemā: τ
αὐτὸν λαβεῖν, καὶ οὐκ ἠθέλησε. καὶ εἶπε νεεμάν, καὶ
nisi detur seruo tuo onus
εἰ μὴ δοθήτω τῷ δούλῳ σου γόμος

C D E — Luce. 4.c.

iugi mulorū terre: qm nō faciet vltra seruus tu⁹
ζεῦγος ἡμιόνων γῆς, ὅτι οὐ ποιήσει ἔτι ὁ δοῦλός σου
holocaustū aut victimā diis alienis: nisi dño
ὁλοκαύτωμα ἢ θυσίαν θεοῖς ἑτέροις, ἀλλ᾽ ἢ τῷ κυρίῳ
soli: τ de verbo hoc ppitiabit mihi do
μόνῳ, καὶ περὶ τοῦ λόγου τούτου ἱλάσεταί μοι κύ
minus seruo tuo qñ ingredietur dñs me⁹
ριος τῷ δούλῳ σου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν κύριόν μου
in domū remman vt adoret ibi: qr ipse requie=
εἰς οἶκον ῥεμμὰν προσκυνῆσαι ἐκεῖ, ὅτι αὐτὸς ἐπανα
scet in manu mea. τ adorabo in domo
παύσεται ἐπὶ τῆς χειρός μου. καὶ προσκυνήσω ἐν οἴκῳ
remman qñ adorauerit ipse in domū remman: τ ppi=
ῥεμμὰν ἐν τῷ προσκυνεῖν αὐτὸν εἰς οἶκον ῥεμμάν, καὶ ἱλά
tiabit mihi dñs seruo tuo pro verbo hoc.
σεταί μοι κύριος τῷ δούλῳ σου ὑπὲρ τοῦ λόγου τού
τ dixit eliseus ad neeman: vade in pace:
του. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ πρὸς νεεμάν, πορεύου εἰς εἰρήνην.
τ abijt ab eo in spatio terre. τ dixit
καὶ ἀπῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς χαβραθὰ τῆς γῆς. καὶ εἶπε
giezi puer elisei hominis dei:
γιεζὶ τὸ παιδάριον ἐλισαιὲ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ,
ecce pepercit dñs meus neemā syro vt
ἰδοὺ ἐφείσατο ὁ κύριός μου τοῦ νεεμὰν τοῦ σύρου τοῦ
nō acciperet de manu eius q attulit. viuit dñs q
μὴ λαβεῖν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ἃ ἐνήνοχε. ζῇ κύριος ὅτι
nisi curram post eū τ accipiā aliqd ab
εἰ μὴ δραμοῦμαι ὀπίσω αὐτοῦ καὶ λήψομαί τι παρ᾽
eo. τ secutus est giezi post neemā. τ vidit
αὐτοῦ. καὶ κατεδίωξε γιεζὶ ὀπίσω νεεμάν. καὶ εἶδεν
eum neemā currētem post se: τ desi=
αὐτὸν νεεμὰν τρέχοντα ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ κατεπή
lijt de curru suo in occursum eius
δησεν ἀπὸ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ
τ dixit: pax. τ dixit giezi: pax. dñs me⁹
καὶ εἶπεν, εἰρήνη. καὶ εἶπε γιεζί, εἰρήνη. ὁ κύριός μου
misit me dicēs: ecce nūc venerunt ad
ἀπέσταλκέ με λέγων, ἰδοὺ νῦν παραγεγόνασι πρός
me duo adolescētes de mōte ephraim de filijs
με δύο παιδάρια ἐξ ὄρους ἐφραὶμ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν
pphetarū: da iā eis talentū argēti τ duas
προφητῶν, δὸς δὴ αὐτοῖς τάλαντον ἀργυρίου καὶ δύο
mutatorias vestes. τ dixit neemā benigne accipe
ἀλλασσομένας στολάς. καὶ εἶπε νεεμάν, ἐπιεικῶς λάβε
duo talēta argēti. τ cogit eum τ de
δύο τάλαντα ἀργυρίου. καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν καὶ ἔδω
dit ei duo talēta argēti in duob⁹ saccis τ
κεν αὐτῷ δύο τάλαντα ἀργυρίου ἐν δυσὶ θυλακίοις καὶ
duo mutatoria vestiméta: τ imposuit sup duos pue
δύο ἀλλασσομένας στολάς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ δύο παι
ros suos: τ portauerūt ante eū τ venit
δάρια αὐτοῦ, καὶ ἦραν ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ ἔρχονται
in obscurū: τ tulit de manu puero
εἰς τὸ σκοτεινόν, καὶ ἔλαβεν ἐκ χειρὸς τῶν παιδα
rum τ apposuit in domo: τ misit pue
ρίων καὶ παρέθετο ἐν οἴκῳ, καὶ ἐξαπέστειλε τὰ παιδά
ros τ abierūt. τ ipse ingressus ē τ astitit do=
ρια καὶ ἀπῆλθον. καὶ αὐτὸς εἰσῆλθε καὶ παρέστη τῷ κυ
mino suo. τ dixit ad eū eliseus: vnde giezi?
ρίῳ αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐλισαιέ, πόθεν γιεζί;
τ dixit giezi: nō iuit seruus tuus huc τ illuc.
καὶ εἶπεν γιεζί, οὐ πεπόρευται ὁ δοῦλός σου ἔνθα καὶ ἔνθα.
τ dixit ei eliseus: nōne cor meū iuit te
καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐλισαιέ, οὐχὶ ἡ καρδία μου ἐπορεύθη με
cum: qñ exilijt neemā de curru
τὰ σοῦ ὅτε κατεπήδησεν νεεμὰν ἀπὸ τοῦ ἅρματος
suo in occursum tibi. τ nūc accepisti argētū τ
αὐτοῦ εἰς συνάντησίν σοι. καὶ νῦν ἔλαβες τὸ ἀργύριον καὶ τὰ
vestes: τ accipies in eo hortos τ oliueta τ vi
ἱμάτια, καὶ λήψῃ ἐν αὐτῷ κήπους καὶ ἐλαιῶνας καὶ ἀμπε
neas τ greges ouiū τ arméta boū τ seruos τ ancillas.
λῶνας καὶ ποίμνια καὶ βουκόλια καὶ δούλους καὶ δούλας.

F — 1.Pa. 18.c. — 8.4. G

duorū burdonū de terra. Non enim faciet vltra seru⁹ tuus holocaustū aut victimā diis alienis: nisi dño. Hoc autem solum est de quo depceris dñm ꝓ seruo tuo: qñ ingredietur dominus me⁹ tēplū remō vt adoret: & illo innitēte sup manū meā: si adorauero ī tēplo remō adorāte eo ī eodē loco: vt ignoscat mihi dñs seruo tuo ꝓ hac re. Qui dixit ei. Vade in pace. Abiit ergo ab eo electo tpe. Dixitq; giezi puer viri dei. Pepercit dominus meus naamā syro isti: vt nō acciperet ab eo que attulit. Viuit dñs quia curram post eum: & accipiam ab eo aliquid. Et secutus ē giezi post tergū naaman. Quem cū vidisset ille currentē ad se: desiliit de curru ī occursum eius: & ait. Recte ne sūt oia? Et ille ait. Recte. Dñs meus misit me ad te: dicens. Modo venerūt ad me duo adolescētes de mōte effraim: ex filiis prophetarū. Da eis talentū argenti: & vestes mutatorias duplices. Dixitq; naaman. Melius est vt accipias duo talēta. Et coegit eū: ligauitq; duo talēta argēti in duob⁹ saccis: & duplicia vestimēta & īposuit duob⁹ pueris suis: qui & portauerūt corā eo. Cūq; venisset iam vesperi: tulit de manu eorum: & reposuit ī domo. Dimisitq; viros & abierūt: ipse autem ingressus stetit coram dño suo. Et dixit helisceus. Vnde venis giezi? Qui respondit. Non iuit seruus tuus quoq;. At ille ait. Nonne cor meum in presenti erat: quando reuersus ē hō de curru suo in occursum tui? Nunc igitur accepisti argentū & accepisti vestes: vt emas oliueta & vineas & oues & boues & seruos & ancillas.

צמד פרדים אדמה כי לא יעשה
עוד עבדך עלה וזבח לאלהים
אחרים כי אם ליהוה: לדבר הזה
יסלח יהוה לעבדך בבוא אדני בית
רמון להשתחות שמה והוא נשען
על ידי והשתחויתי בית רמן
בהשתחויתי בית רמן יסלח נא
יהוה לעבדך בדבר הזה: ויאמר לו
לך לשלום וילך מאתו כברת ארץ:
ויאמר גיחזי נער אלישע איש
האלהים הנה חשך אדני את
נעמן הארמי הזה מקחת מידו את
אשר הביא חי יהוה כי אם רצתי
אחריו ולקחתי מאתו מאומה:
וירדף גיחזי אחרי נעמן ויראה
נעמן רץ אחריו ויפל מעל המרכבה
לקראתו ויאמר השלום: ויאמר
שלום אדני שלחני לאמר הנה
עתה זה באו אלי שני נערים מהר
אפרים מבני הנביאים תנה נא
להם ככר כסף ושתי חלפות בגדים:
ויאמר נעמן הואל קח ככרים
ויפרץ בו ויצר ככרים כסף בשני
חרטים ושתי חלפות בגדים
ויתן אל שני נעריו וישאו
לפניו: ויבא אל העפל
ויקח מידם ויפקד בבית וישלח
את האנשים וילכו: והוא
בא ויעמד אל אדניו ויאמר
אליו אלישע מאין גחזי ויאמר
לא הלך עבדך אנה ואנה:
ויאמר אליו לא לבי הלך
כאשר הפך איש מעל מרכבתו
לקראתך העת לקחת את הכסף
ולקחת בגדים וזיתים וכרמים
וצאן ובקר ועבדים ושפחות:

וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך לעולם ויצא מלפניו מצרע כשלג׃

Cap. vj.

ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה נא המקום אשר אנחנו ישבים שם לפניך צר ממנו׃ נלכה נא עד הירדן ונקחה משם איש קורה אחת ונעשה לנו שם מקום לשבת שם ויאמר לכו׃ ויאמר האחד הואל נא ולך את עבדיך ויאמר אני אלך׃ וילך אתם ויבאו הירדנה ויגזרו העצים׃ ויהי האחד מפיל הקורה ואת הברזל נפל אל המים ויצעק ויאמר אהה אדני והוא שאול׃ ויאמר איש האלהים אנה נפל ויראהו את המקום ויקצב עץ וישלך שמה ויצף הברזל׃ ויאמר הרם לך וישלח ידו ויקחהו׃ ומלך ארם היה נלחם בישראל ויועץ אל עבדיו לאמר אל מקום פלני אלמני תחנתי׃ וישלח איש האלהים אל מלך ישראל לאמר השמר מעבר המקום הזה כי שם ארם נחתים׃ וישלח מלך ישראל אל המקום אשר אמר לו איש האלהים והזהירה ונשמר שם לא אחת ולא שתים׃ ויסער לב מלך ארם על הדבר הזה ויקרא אל עבדיו ויאמר אליהם הלוא תגידו לי מי משלנו אל מלך ישראל׃ ויאמר אחד מעבדיו לוא אדני המלך כי אלישע הנביא אשר בישראל יגיד למלך ישראל את הדברים אשר תדבר

Sed & lepra Naamā adherebit tibi & semini tuo vſq; in sempiternū. Et egressus est q̄ſi nix ab eo leprosus. 6.

Dixerunt autem filii pphetarū ad heliseum. Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis. Eamus vſq; ad iordanē & tollant singuli de sylua materias singulas: vt edificemus nobis ibi locum ad hitandū. Qui dixit. Ite. Et ait vnus ex illis. Veni ergo & tu cū seruis tuis. Respondit. Ego veniā. Et abiit cū eis. Cūq; veniſſet ad iordanem: cedebāt ligna. Accidit aūt vt cū vnus materiā ſuccidiſſet: caderet ferrum securis ī aquā. Exclamauitq; ille: & ait. Heu heu heu domine mi: & hoc ip̄m mutuo accepera. Dixit autē hō dei. Vbi cecidit? At ille mōſtrauit ei locū: p̄cidit ergo lignū: & misit illuc. Natauitq; ferrum: & ait. Tolle. Qui extendit manum: & tulit illud. Rex autem ſyrie pugnabat cōtra israel: cōsiliūq; iniit cū seruis suis: dicens in loco illo & illo ponamus insidias. Misit itaq; vir dei ad regē israel: dicēs. Caue ne transeas in locū illum: quia ibi ſyri in insidiis sunt. Misit itaq; rex israel ad locū quem dixerat ei vir dei: & preoccupauit eū & obseruauit se ibi nō semel neq; bis. Cōturbatumq; est cor regis ſyrie pro hac re: & cōuocatis seruis suis: ait. Quare non indicatis mihi: quis proditor mei sit apud regem israel? Dixitq; vnus seruorū eius. Nequaq̄ dn̄e mi rex. sed heliseus propheta qui est in israel indicat regi israel omnia verba quecunq; locutus fueris

A

καὶ ἡ λέπρα νεεμὰν κολληθήσεται ἐν σοὶ καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἕως αἰῶνος. καὶ ἐξῆλθεν ἐκ προσώπου αὐτοῦ λελεπρωμένος ὡσεὶ χιών.

Ca. 6.

Καὶ εἶπον οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν πρὸς ἐλισσαῖον, ἰδοὺ δὴ ὁ τόπος ἐν ᾧ ἡμεῖς οἰκοῦμεν ἐνώπιόν σου στενὸς ἀφ᾽ ἡμῶν. πορευθῶμεν δὴ ἕως τοῦ ἰορδάνου καὶ λάβωμεν ἐκεῖθεν ἀνὴρ δοκὸν μίαν καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς σκέπην τοῦ οἰκεῖν ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ἐλισσαῖος, πορεύεσθε. καὶ εἶπεν ὁ εἷς ἐπιεικῶς, δεῦρο μετὰ τῶν δούλων σου. καὶ εἶπεν ἐλισσαῖ, ἐγὼ πορεύσομαι μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ ἐπορεύθη μετ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔρχονται εἰς τὸν ἰορδάνην, καὶ ἔτεμνον ξύλα. καὶ ἐγένετο τοῦ ἑνὸς καταβάλλοντος τὴν δοκὸν, καὶ ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ σελέχους ὁ σίδηρος εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐβόησεν ὁ ἀνὴρ καὶ εἶπεν, ὦ ἂ κύριε, καὶ αὐτὸ κεχρησμένον. καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ποῦ ἔπεσεν; καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τὸν τόπον. καὶ ἀπέκνισε ξύλον καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ, καὶ ἐπεπόλασε τὸ σίδηρον. καὶ εἶπεν ἐλισσαῖ, μετεώρισον σεαυτῷ. καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἔλαβεν αὐτό. καὶ βασιλεὺς συρίας ἦν πολεμῶν τὸν ἰσραήλ, καὶ συνεβουλεύσατο τοῖς παισὶν αὐτοῦ λέγων, εἰς τὸν τόπον φελμωνὶ ἐλμωνὶ ποιήσωμεν ἔνεδρον. καὶ ἀπέστειλεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ λέγων, πρόσεχε τοῦ μὴ διελθεῖν τὸν τόπον τοῦτον, ὅτι ἐκεῖ σύροι ἐνεδρεύουσιν.

B

καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐφυλάξατο ἐκεῖθεν οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δίς. καὶ ἐξέστη ἡ καρδία τοῦ βασιλέως συρίας περὶ τοῦ λόγου τούτου. καὶ ἐκάλεσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, οὐκ ἀπαγγελεῖτέ μοι, τίς προδίδωσί με τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ; καὶ εἶπεν εἷς ἐκ τῶν παίδων αὐτοῦ, οὐχί, κύριέ μου βασιλεῦ, ἀλλ᾽ ἢ ἐλισσαῖος ὁ προφήτης ὁ ἐν ἰσραὴλ ἀπαγγέλλει τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃς

C

1.Reg. 22.b.

ἐν τῷ ταμιείῳ τοῦ κοιτῶνός σου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, πορευθέντες ἴδετε ποῦ ἐστιν οὗτος, καὶ ἀποστείλας λήψομαι αὐτόν. καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέγοντες, ἰδοὺ ἐν δωθαΐμ. καὶ ἀπέστειλεν ἐκεῖ ἵππους καὶ ἅρματα καὶ δύναμιν βαρεῖαν, καὶ ἦλθον νυκτὸς καὶ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν. καὶ ὤρθρισεν ὁ λειτουργὸς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ἀναστῆναι τὸ πρωῒ καὶ ἐξῆλθεν. καὶ ἰδοὺ δύναμις κυκλοῦσα τὴν πόλιν, καὶ ἵπποι καὶ ἅρματα. καὶ εἶπε τὸ παιδάριον αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, ὦ κύριε, τί ποιήσωμεν;

D

καὶ εἶπεν ἐλισσαῖ, μὴ φοβοῦ, ὅτι πλείους οἱ μεθ᾽ ἡμῶν ὑπὲρ τοὺς μετ᾽ αὐτῶν. καὶ προσηύξατο ἐλισσαῖ καὶ εἶπε, κύριε, ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἰδέτω. καὶ διήνοιξε κύριος τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ παιδαρίου καὶ εἶδεν. καὶ ἰδοὺ τὸ ὄρος πλῆρες ἵππων, καὶ ἅρμα πυρὸς περικύκλῳ ἐλισσαῖ. καὶ κατέβησαν πρὸς αὐτόν. καὶ προσηύξατο ἐλισσαῖ πρὸς κύριον καὶ εἶπε, πάταξον δὴ τὸ ἔθνος τοῦτο ἀορασίᾳ. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς κύριος ἀορασίᾳ κατὰ τὸ ῥῆμα ἐλισσαῖ. καὶ εἶπεν ἐλισσαῖ πρὸς αὐτούς, οὐχ αὕτη ἡ ὁδὸς καὶ οὐχ αὕτη ἡ πόλις, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ἀπάξω ὑμᾶς πρὸς τὸν ἄνδρα ὃν ζητεῖτε. καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς εἰς σαμάρειαν.

1.Par. 9.d.

Gen. 19.a.

E

καὶ ἐγένετο ὡς εἰσῆλθον εἰς σαμάρειαν, καὶ εἶπεν ἐλισσαῖ, ἄνοιξον δὴ κύριε τοὺς ὀφθαλμοὺς τούτων, καὶ ἰδέτωσαν. καὶ διήνοιξε κύριος τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἦσαν ἐν μέσῳ σαμαρείας. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἐλισσαῖ ὡς εἶδεν αὐτούς, εἰ πατάξας πατάξω πάτερ; καὶ εἶπεν ἐλισσαῖ, οὐ πατάξεις, οὓς ᾐχμαλώτευσας ἐν ῥομφαίᾳ σου καὶ τόξῳ σου, σὺ πατάξεις. παράθες ἄρτους καὶ ὕδωρ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ φαγέτωσαν καὶ πιέτωσαν, καὶ ἀπελθέτωσαν πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν. καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς παράθεσιν μεγάλην, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον. καὶ ἀπέστειλεν αὐτούς, καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν. καὶ οὐ προσέθεντο ἔτι μονόζωνοι συρίας ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰσραήλ.

F

καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ συνήθροισεν υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας πάσας τὰς παρεμβολὰς αὐτοῦ, καὶ ἀνέβη καὶ περιεκάθισεν ἐπὶ σαμάρειαν. καὶ ἐγένετο

in conclaui tuo. Dixitq; eis. Ite & videte vbi sit vt mittā & capiam eū. Annūciauerunt ei dicētes. Ecce in dothaim. Misit ergo illuc equos & currus & robur exercitus. Qui cum venissent nocte: circundederūt cītatē. Cōsurgens aūt diluculo minister viri dei egressus est viditq; exercitū in circuitu ciuitatis & equos & currus. Nunciauitq; ei: dicēs. Heu heu heu dn̄e mi quid faciemus. At ille r̄ndit. Noli timere. Plures eī nobiscū sunt q̄ cū illis. Cunq; orasset heliseus: ait. Domine ap̄i oculos pueri huius vt videat. Et aperuit dominus oculos pueri: & vidit: & ecce mons plenus equorū & curruū igneorū ī circuitu helisei. Hostes vero descēderūt ad eum. Porro heliseus orauit ad dn̄m dicens. Percute obsecro gentem hanc cecitate. Percussitq; eos dn̄s ne viderēt iuxta verbū helisei. Dixit aūt ad eos heliseus. Nō est hec via: neq; ista ē ciuitas. Sequimini me & ostendam vobis virum quem queritis. Duxit ergo eos in samariam. Cunq; ingressi fuissent in samariā: dixit heliseus. Domine aperi oculos istorum vt videant. Aperuitq; dn̄s oculos eorum: & viderunt se eē in medio samarie. Dixitq; rex israel ad heliseum cū vidisset eos. Nūquid pcutiā eos pater mi? Et ille ait. Non pcuties. Neq; eī cepisti eos gladio & arcu tuo vt percutias. Sed pōe panem & aquā coram eis: vt comedāt & bibāt & vadant ad dn̄m suum. Appositaq; ē eis ciborū magna prepatio. Et comederūt & biberūt: & dimisit eos: abierūtq; ad dn̄m suū. Et vltra nō venerūt latrōes syrie in terrā israel. Factū ē āt post hec cōgregauit bēadab rex syrie vniuersum exercitum suū: & ascēdit & obsidebat samariam. Fctāq; est

בחדר משכבך׃ ויאמר לכו וראו איכה הוא ואשלח ואקחהו ויגד לו לאמר הנה בדתן׃ וישלח שמה סוסים ורכב וחיל כבד ויבאו לילה ויקפו על העיר׃ וישכם משרת איש האלהים לקום ויצא והנה חיל סובב את העיר וסוס ורכב ויאמר נערו אליו אהה אדני איכה נעשה׃ ויאמר אל תירא כי רבים אשר אתנו מאשר אותם׃ ויתפלל אלישע ויאמר יהוה פקח נא את עיניו ויראה ויפקח יהוה את עיני הנער וירא והנה ההר מלא סוסים ורכב אש סביבות אלישע׃ וירדו אליו ויתפלל אלישע אל יהוה ויאמר הך נא את הגוי הזה בסנורים ויכם בסנורים כדבר אלישע׃ ויאמר אלהם אלישע לא זה הדרך ולא זה העיר לכו אחרי ואוליכה אתכם אל האיש אשר תבקשון וילך אותם שמרונה׃ ויהי כבאם שמרון ויאמר אלישע יהוה פקח את עיני אלה ויראו ויפקח יהוה את עיניהם ויראו והנה בתוך שמרון׃ ויאמר מלך ישראל אל אלישע כראתו אותם האכה אכה אבי׃ ויאמר לא תכה האשר שבית בחרבך ובקשתך אתה מכה שים לחם ומים לפניהם ויאכלו וישתו וילכו אל אדניהם׃ ויכרה להם כרה גדולה ויאכלו וישתו וישלחם וילכו אל אדניהם ולא יספו עוד גדודי ארם לבוא בארץ ישראל׃ ויהי אחרי כן ויקבץ בן הדד מלך ארם את כל מחנהו ויעל ויצר על שמרון׃ ויהי

רעב גדול בשמרון והנה צרים צור
עליה עד היות ראש חמור בשמנים חמר
כסף ורבע הקב דביונים בחמשה ריב
כסף: ויהי מלך ישראל עבר על
החמה ואשה צעקה אליו לאמר איש
הושיעה אדני המלך: ויאמר אל ישע
יושעך יהוה מאין אושיעך המן
הגרן או מן היקב: ויאמר לה המלך אמר
מה לך ותאמר האשה הזאת אמרה
אלי תני את בנך ונאכלנו היום ואת נתן אכל
בני נאכל מחר: ונבשל את בני בשל
ונאכלהו ואמר אליה ביום האחר
תני את בנך ונאכלנו ותחבא את חבא
בנה: ויהי כשמע המלך את דברי
האשה ויקרע את בגדיו והוא עבר קרע
על החמה וירא העם והנה השק על ראה
בשרו מבית: ויאמר כה יעשה לי עשה
אלהים וכה יוסף אם יעמד ראש יסף עמד
אלישע בן שפט עליו היום:
ואלישע ישב בביתו והזקנים
ישבים אתו וישלח איש מלפניו שלח פנה
בטרם יבא המלאך אליו והוא אמר בוא לאך
אל הזקנים הראיתם כי שלח בן ראה
המרצח הזה להסיר את ראשי רצח סור
ראו כבא המלאך סגרו הדלת
ולחצתם אתו בדלת הלוא קול רגלי
אדניו אחריו: עודנו מדבר עמם דבר
והנה המלאך ירד אליו ויאמר הנה
זאת הרעה מאת יהוה מה אוחיל רוע יחל
ליהוה עוד: ויאמר אלישע
Cap. vij.
שמעו דבר יהוה כה אמר יהוה כעת אמר
מחר סאה סלת בשקל וסאתים סאה
שערים בשקל בשער שמרון: ויען ענה
השליש אשר למלך נשען על ידו שלש שען
את איש האלהים ויאמר הנה יהוה
עשה ארבות בשמים היהיה הדבר היה

fames magna in samaria: & tãdiu obsessa est donec venũdaretur caput asini octoginta argenteis: & q̃rta pars cabi stercoris colũbarũ quinq3 argenteis. Cũq3 rex israel transiret p murũ: mulier quedam exclamauit ad eum dicens. Salua me domine mi rex. Qui ait. Non te saluet dñs. Vnde te possum saluare: de area vel de torculari? Dixitq3 ad eam rex. Quid tibi vis. Que rñdit. Mulier ista dixit mihi. Da filiũ tuum vt comedamus eũ hodie: & filiũ meũ comedemus cras. Coximus ergo filium meũ & comedimus: dixiq3 ei altera die. Da filiũ tuũ vt comedamus eũ. Que abscondit filium suum. Qd cum audisset rex: scidit vestimẽta sua: & transibat p murũ. Viditq3 oĩs pp̃ls ciliciũ: quo vestitus erat ad carnẽ ĩtrinsecus. Et ait rex. Hec mihi faciat deus: & hec addat: si steterit caput helisei filii saphat sup ipsum hodie. Heliseus aũt sedebat ĩ domo sua: & senes sedebant cũ eo. Premisitq3 virum & anteq3 veniret nuncius: ille dixit ad senes. Nũquid scitis q̃ miserit filius homicide huc vt prescidatur caput meum. Videte ergo cũ venerit nũcius: claudite ostiũ: & nõ sinatis eũ introire. Ecce enĩ sonitus pedũ dñi eius post eũ est. Adhuc illo loq̃nte eis: apparuit nũcius q̃ veniebat ad eũ. Et ait. Ecce tantũ malũ a domino est. Quid amplius expectabo a dño? 7.

Dixit autem helisęus. Audite verbũ domini. Hec dicit dñs. In tpe hoc cras modius simile vno statere erit: & duo modii hordei statere vno ĩ porta samarie. Rñdẽs vnus de ducibus sup cuius manũ rex incũbebat: homini dei ait. Si dñs fecerit etiã cataractas ĩ celo: nunqd poterit eẽ qd loqueris?

fames magna in samaria. τ ecce obsidebat cõtra
λιμὸς μέγας ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἰδοὺ περιεκάθητο ἐπ'
eam donec fieret caput asini octoginta siclis
αὐτὴν ἕως τοῦ γενέσθαι κεφαλὴν ὄνου ὀγδοήκοντα σίκλων
argẽti: τ quarta ps cabi stercoris colũbarũ
ἀργυρίου, καὶ τέταρτον τοῦ κάβου κόπρου περιστερῶν
quinq3 siclis argẽti. τ erat rex israel trã-
πέντε σίκλων ἀργυρίου. καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ δια-
siens per murũ. τ mulier clamauit ad e-
πορευόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους. καὶ γυνὴ ἐβόησε πρὸς αὐ-
um dicẽs: salua me dñe rex. τ dixit ei
τὸν λέγουσα, σῶσόν με κύριε βασιλεῦ. καὶ εἶπεν αὐ-
rex: nõ saluet te dñs: vnde te saluabo: de
τῇ ὁ βασιλεύς, μὴ σώσαι σε κύριος, πόθεν σε σώσω, ἀπὸ
area vel de torculari? τ dixit ei rex:
τῆς ἅλω ἢ ἀπὸ τῆς ληνοῦ; καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς,
quid est tibi? τ dixit et mulier: mulier hec dixit
τί ἐστί σοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνή, ἡ γυνὴ αὕτη εἶπέ
mihi: da filiũ tuũ τ comedamus eũ hodie:
μοι, δὸς τὸν υἱόν σου καὶ καταφάγωμεν αὐτὸν σήμερον,
τ filiũ meũ comedemus cras. τ coximus filiũ
καὶ τὸν υἱόν μου φαγόμεθα αὔριον. καὶ ἡψήσαμεν τὸν υἱόν
meũ τ comedimus eũ: τ dixi ei in die
μου καὶ ἐφάγομεν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
alia: da filiũ tuũ τ comedamus eũ: τ abscõdit
ἄλλῃ, δὸς τὸν υἱόν σου καὶ καταφάγωμεν αὐτόν, καὶ ἔκρυ-
dit filiũ suũ. τ factũ est vt audiuit rex
ψεν τὸν υἱὸν αὐτῆς. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς
verba mulieris: τ scidit vestimẽta sua
τοὺς λόγους τῆς γυναικός, καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
τ ipse trãsibat per murũ. τ vidit pp̃ls
καὶ αὐτὸς διεπορεύετο ἐπὶ τοῦ τείχους. καὶ εἶδεν ὁ λαὸς
τ ecce saccus in carne eius intrinsecus. τ ai-
καὶ ἰδοὺ σάκκος ἐπὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἔσωθεν. καὶ εἶ-
it: hec faciat mihi deus τ hec addat: si sta-
πεν, τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, εἰ στή-
bit caput elisei filij saphat sup ipsum hodie:
σεται κεφαλὴ ἐλισσαιὲ υἱοῦ σαφὰτ ἐπ' αὐτῷ σήμερον,
τ eliseus sedebat in domo sua: τ senio-
καὶ ἐλισσαιὲ ἐκάθητο ἐπὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ οἱ πρεσβύ-
res sedebãt cũ eo. τ misit rex vi-
τεροι ἐκάθηντο μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄν-
rum de facie sua ad eum. τ añq̃ veniret
δρα ἐκ προσώπου αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. καὶ πρὶν ἐλθεῖν
nũcius ad eũ: τ eliseus dixit ad
τὸν ἄγγελον πρὸς αὐτόν, καὶ ἐλισσαιὲ εἶπε πρὸς τοὺς
seniores: vidistis q̃ misit filius ho-
πρεσβυτέρους, ἑωράκατε ὅτι ἀπέστειλεν ὁ υἱὸς τοῦ φο-
micide iste vt auferat caput meũ? videte vt ve-
νευτοῦ οὗτος ἀφελεῖν τὴν κεφαλήν μου; ἴδετε ὡς ἂν
nerit nũcius claudite ostiũ: τ illidite
ἔλθῃ ὁ ἄγγελος ἀποκλείσατε τὴν θύραν, καὶ ἐκθλίψατε
eum in ostio. nonne vox pedũ dñi
αὐτὸν ἐν τῇ θύρᾳ. οὐκ ἰδοὺ φωνὴ τῶν ποδῶν τοῦ κυρίου
eius post eũ? adhuc ipso loquente cũ
αὐτοῦ κατόπισθεν αὐτοῦ; ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος μετ'
eis: τ ecce angelus descẽdit ad eũ: τ ait:
αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελος κατέβη πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν,
ecce hoc malũ a dño: qd expectabo dñz ãplius?
ἰδοὺ αὕτη ἡ κακία παρὰ κυρίου, τί ὑπομείνω τῷ κυρίῳ ἔτι. Ca. 7

Et dixit eliseus: audi verbũ dñi: hec dixit
Καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ, ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου, τάδε εἶπε
dñs vt hora hec: cras mẽsura simile sicli: τ
κύριος ὡς ἡ ὥρα αὕτη, αὔριον μέτρον σεμιδάλεως σίκλου, καὶ
due mẽsure ordei siclo in porta samarie. τ res-
δύο μέτρα κριθῶν σίκλου ἐν τῇ πύλῃ σαμαρείας. καὶ ἀπε-
põdit tristata sup quẽ requiescebat rex sup
κρίθη ὁ τριστάτης ἐφ' ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπανεπαύετο ἐπὶ
manũ eius hõi dei: τ ait: τ si dñs
τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν, καὶ ἐὰν κύριος
fecerit cataractas in celo: si erit verbũ hoc?
ποιήσῃ καταράκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, μὴ ἔσται τὸ ῥῆμα τοῦτο;

2. Reg. 14. a.

Deut. 28. f. Thre. 4. b.

G

3. Re. 19. a.

A

Infra. eo

τ ait ei eliseus: ecce tu videbis in oculis
καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐλισσαιέ, ἰδοὺ σὺ ὄψει ἐν ὀφθαλμοῖς
tuis: τ inde non comedes. τ quattuor leprosi vi-
σου, καὶ ἐκεῖθεν οὐ μὴ φάγῃς. καὶ τέσσαρες λεπροὶ ἄν-
ri erãt iuxta hostiũ ciuitatis: τ dixit
δρες ἦσαν παρὰ τὴν θύραν τῆς πόλεως, καὶ εἶπεν
vnusq̃sq3 ad proximũ suũ: qd nos sedem9 donec
ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, τί ἡμεῖς καθήμεθα ἕως
moriamur? si dixerimus ingrediamur in
ἂν ἀποθάνωμεν; ἐὰν εἴπωμεν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν
ciuitatẽ: τ fames in ciuitate: τ moriemur ibi:
πόλιν, καὶ ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀποθανούμεθα ἐκεῖ,
τ si mãserimus hic: moriemur. τ nũc venite
καὶ ἐὰν καθήσωμεν ὧδε, ἀποθανούμεθα. καὶ νῦν δεῦτε
τ incidamus in castra syrie: si viuĩ-
καὶ ἐμπέσωμεν εἰς τὴν παρεμβολὴν συρίας, ἐὰν ζωογο-
ficauerit nobis: τ viuemus. τ si occiderint nos:
νήσωσιν ἡμᾶς, καὶ ζησόμεθα. καὶ ἐὰν θανατώσωσιν ἡμᾶς,
moriemur. τ surrexerũt in tenebris vt igrederẽt
ἀποθανούμεθα. καὶ ἀνέστησαν ἐν τῷ σκότει εἰσελθεῖν
in castra syrie. τ ingressi sũt vsq3 ad ptẽ
εἰς τὴν παρεμβολὴν συρίας. καὶ εἰσῆλθον ἕως μέρους τῆς
castrorum syrie: τ ecce nõ erat vir ibi. τ
παρεμβολῆς συρίας, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἀνὴρ ἐκεῖ. καὶ
dñs audibilia fecit castra syrie vo-
κύριος ἀκουστὴν ἐποίησε τὴν παρεμβολὴν συρίας φω-
ce curruũ τ voce equorũ τ sonitu exercitus ma-
νὴν ἁρμάτων καὶ φωνὴν ἵππων καὶ φωνὴν δυνάμεως με-
gni. τ dixit vir ad proximũ suũ: ecce
γάλης. καὶ εἶπεν ἀνὴρ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἰδοὺ
mercede cõduxit aduersũ nos rex israel reges
μεμίσθωται ἐφ' ἡμᾶς βασιλεὺς ἰσραὴλ τοὺς βασιλεῖς
chetteorũ τ reges egypti vt venirẽt
τῶν χετταίων καὶ τοὺς βασιλεῖς αἰγύπτου τοῦ ἐλθεῖν
sup nos. τ surrexerũt τ fugerũt in tenebris τ
ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἀνέστησαν καὶ ἀπέδρασαν ἐν τῷ σκότει καὶ
dereliquerũt tabernacula sua τ equos su-
ἐγκατέλιπον τὰς σκηνὰς αὐτῶν καὶ τοὺς ἵππους αὐ-
os τ asinos suos: sicut erãt in castris:
τῶν καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ὡς ἦσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ,
τ fugerũt scdm aias suas. τ venerũt leprosi
καὶ ἔφυγον κατὰ τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ ἦλθον οἱ λεπροὶ
isti vsq3 ad partẽ castrorum: τ igressi sũt vsq3 ad
οὗτοι ἕως μέρους τῆς παρεμβολῆς, καὶ εἰσῆλθον ἕως
tabnaculũ vnũ: τ comederũt τ biberũt τ tulerũt inde
σκήνωμα ἕν, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ ἦραν ἐκεῖθεν
argentũ τ aurum τ vestes: τ abierũt
ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ ἱματισμόν, καὶ ἀπῆλθον
τ abscõderũt. τ reuersi leprosi isti
καὶ κατέκρυψαν. καὶ ἐπιστρέψαντες οἱ λεπροὶ οὗτοι
ingressi sũt in tabnaculũ aliud: τ ceperũt inde τ abie-
εἰσῆλθον εἰς σκηνὴν ἄλλην, καὶ ἔλαβον ἐκεῖθεν καὶ ἀπῆλ-
runt: τ abscõderũt. τ dixerũt leprosi vnusq̃sq3 ad
θον, καὶ κατέκρυψαν. καὶ εἶπον οἱ λεπροὶ ἕκαστος πρὸς
proximũ suũ: qd sic nos facimus hodie? τ
τὸν πλησίον αὐτοῦ, τί οὕτως ἡμεῖς ποιοῦμεν σήμερον; καὶ
dies hec dies boni nuncij est: τ nos tace-
ἡ ἡμέρα αὕτη ἡμέρα εὐαγγελισμοῦ ἐστι, καὶ ἡμεῖς σιωπῶ-
mus τ manem9 vsq3 ad lucẽ matutinã: τ inueniemus iniq̃tatẽ.
μεν καὶ μένομεν ἕως φωτὸς τοῦ πρωΐ, καὶ εὑρήσομεν ἀδικίαν.
nũc igit eamus τ nunciemus in domũ re-
νῦν δεῦρο πορευθῶμεν καὶ ἀναγγείλωμεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασι-
gis. τ ingressi sũt τ clamauerũt ad portã ciuitatis:
λέως. καὶ εἰσῆλθον καὶ ἐβόησαν εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως,
τ nũciauerũt eis dicẽtes: ingressi sum9 in ca-
καὶ ἀνήγγειλαν αὐτοῖς λέγοντες, εἰσήλθομεν εἰς τὴν παρεμ-
stra syrie: τ ecce nõ erat ibi vir neq3 vox hoĩs: ni-
βολὴν συρίας, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἐκεῖ ἀνὴρ οὐδὲ φωνὴ ἀνθρώπου, ἀλ-
si equus ligatus τ asinus ligatus τ tẽtoria eorum
λ' ἢ ἵππος δεδεμένος καὶ ὄνος δεδεμένος καὶ σκηναὶ αὐτῶν
vt sunt. τ vocauerũt portarios τ nunciant
ὡς εἰσίν. καὶ ἐκάλεσαν τοὺς θυρωροὺς καὶ ἀναγγέλλουσι,

B

C

Qui ait. Videbis oculis tuis & inde non comedes. Quattuor ergo viri erãt leprosi iuxta itroitũ porte: qui dixerunt adinuicem. Quid hic esse volumus donec moriamur? Siue ingredi voluerimus ciuitatem fame moriemur: siue mãserimus hic moriendũ nobis ẽ. Vẽite ergo & trãsfugiamus ad castra syrie. Si pepcerint nobis viuemus: si aũt occidere voluerit nihilominus moriemur. Surrexerunt ergo vespi vt venirẽt ad castra syrie. Cũq3 venissent ad principiũ castrorũ syrie nullũ ibidẽ reppertũt. Siquidẽ dñs sonitũ audiri fecerat in castris syrie curruũ & equorũ & exercitus plurimi: dixeruntq3 adinuicẽ. Ecce mercede cõduxit aduersum nos rex isrl reges getheorũ & egyptiorũ: & venerũt sup nos. Surrexerunt ergo & fugerũt in tenebris: & dereliq̃rũt tentoria sua: & equos & asinos in castris: fugeruntq3: aĩas tm̃ suas saluare cupientes. Igitur cũ venissent leprosi illi ad principiũ castrorũ ingressi sunt vnũ tabernaculũ: & comederũt & biberũt. Tuleruntq3 ĩde argetũ & aurũ & vestes: & abierũt & abscõderunt. Et rursũ reuersi sunt ad aliud tabernaculũ: & ĩde similr auferẽtes absconderunt. Dixerũtq3 adinuicẽ. Nõ recte facimus. Hec enĩ dies boni nuncii est. Si tacuerimus & noluerimus nunciare vsq3 mane: sceleris arguemur. Venite eamus & nunciemus in aula regis. Cunq3 venissẽt ad portam citatis: narrauerũt eis: dicentes. Iuimus ad castra syrie: & nullum ibidem reppimus hominem: nisi equos & asinos alligatos: & fixa tentoria. Ierũt ergo portarii: & nunciauerunt in

הזה ויאמר הנכה ראה בעיניך הנה
ומשם לא תאכלו וארבעה אנשים אכל רבע
היו מצרעים פתח השער ויאמרו צרע
איש אל רעהו מה אנחנו ישבים
פה עד מתנו: אם אמרנו נבוא מות בוא
העיר והרעב בעיר ומתנו שם ואם
ישבנו פה ומתנו ועתה לכו ונפלה ילך
אל מחנה ארם אם יחינו נחיה חנה חיה
ואם ימיתנו ומתנו: ויקמו בנשף קום
לבוא אל מחנה ארם ויבאו עד
קצה מחנה ארם והנה אין שם
איש: ואדני השמיע את מחנה שמע
ארם קול רכב קול סוס קול חיל
גדול ויאמרו איש אל אחיו הנה גדל
שכר עלינו מלך ישראל את מלכי
החתים ואת מלכי מצרים לבוא
עלינו: ויקומו וינוסו בנשף ויעזבו נוס עזב
את אהליהם ואת סוסיהם ואת
חמריהם המחנה כאשר היא וינסו
אל נפשם: ויבאו המצרעים האלה בוא
עד קצה המחנה ויבאו אל אהל
אחד ויאכלו וישתו וישאו משם אכל שתה
כסף וזהב ובגדים וילכו ויטמנו נשא טמן
וישבו ויבאו אל אהל אחר שוב
וישאו משם וילכו ויטמנו: ויאמרו
איש אל רעהו לא כן אנחנו
עשים היום הזה יום בשרה עשה
הוא ואנחנו מחשים וחכינו חשה חכה
עד אור הבקר ומצאנו עון
ועתה לכו ונבאה ונגידה בית ילך בוא
המלך: ויבאו ויקראו אל שער נגד קרא
העיר ויגידו להם לאמר באנו
אל מחנה ארם והנה אין שם
איש וקול אדם כי אם הסוס אסור אסר
והחמור אסור ואהלים כאשר חמר
המה: ויקרא השערים ויגידו

בֵּית הַמֶּלֶךְ פְּנִימָה׃ וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לַיְלָה
וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדָיו אַגִּידָה נָּא לָכֶם
אֵת אֲשֶׁר עָשׂוּ לָנוּ אֲרָם יָדְעוּ כִּי
רְעֵבִים אֲנַחְנוּ וַיֵּצְאוּ מִן הַמַּחֲנֶה
לְהֵחָבֵה בַהַשָּׂדֶה לֵאמֹר כִּי יֵצְאוּ מִן
הָעִיר וְנִתְפְּשֵׂם חַיִּים וְאֶל הָעִיר
נָבֹא׃ וַיַּעַן אֶחָד מֵעֲבָדָיו וַיֹּאמֶר
וְיִקְחוּ נָא חֲמִשָּׁה מִן הַסּוּסִים
הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ בָהּ
הִנָּם כְּכָל הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
נִשְׁאֲרוּ בָהּ הִנָּם כְּכָל הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר תָּמּוּ וְנִשְׁלְחָה וְנִרְאֶה׃ וַיִּקְחוּ
שְׁנֵי רֶכֶב סוּסִים וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲרֵי
מַחֲנֵה אֲרָם לֵאמֹר לְכוּ וּרְאוּ׃ וַיֵּלְכוּ
אַחֲרֵיהֶם עַד הַיַּרְדֵּן וְהִנֵּה כָל הַדֶּרֶךְ
מְלֵאָה בְגָדִים וְכֵלִים אֲשֶׁר הִשְׁלִיכוּ
אֲרָם בְּהֵחָפְזָם וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים
וַיַּגִּדוּ לַמֶּלֶךְ׃ וַיֵּצֵא הָעָם וַיָּבֹזּוּ אֵת
מַחֲנֵה אֲרָם וַיְהִי סְאָה סֹלֶת בְּשֶׁקֶל
וְסָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל כִּדְבַר
יְהוָה׃ וְהַמֶּלֶךְ הִפְקִיד אֶת הַשָּׁלִישׁ
אֲשֶׁר נִשְׁעָן עַל יָדוֹ עַל הַשַּׁעַר
וַיִּרְמְסֻהוּ הָעָם בַּשַּׁעַר וַיָּמֹת כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
בְּרֶדֶת הַמֶּלֶךְ אֵלָיו׃ וַיְהִי כְּדַבֵּר אִישׁ
הָאֱלֹהִים אֶל הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר סָאתַיִם
שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל וּסְאָה סֹלֶת בְּשֶׁקֶל
יִהְיֶה כָּעֵת מָחָר בְּשַׁעַר שֹׁמְרוֹן׃
וַיַּעַן הַשָּׁלִישׁ אֶת אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמַר
וְהִנֵּה יְהוָה עֹשֶׂה אֲרֻבּוֹת
בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה כַּדָּבָר הַזֶּה
וַיֹּאמֶר הִנְּכָה רֹאֶה בְּעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם
לֹא תֹאכֵל׃ וַיְהִי לוֹ כֵן וַיִּרְמְסוּ אֹתוֹ
הָעָם בַּשַּׁעַר וַיָּמֹת׃

Cap. viii. וֶאֱלִישָׁע
דִּבֶּר אֶל הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הֶחֱיָה
אֶת בְּנָהּ לֵאמֹר קוּמִי וּלְכִי אַתְּ וּבֵיתֵךְ

palatio regis intrinsecus. Qui surrexit nocte: & ait ad seruos suos. Dico vobis quid fecerint nobis syri. Sciunt quia fame laboramus: & idcirco egressi sunt de castris & latitant in agris: dicentes. Cum egressi fuerint de ciuitate capiemus eos viuos: & tunc ciuitatem ingredi poterimus. Respondit autem vnus seruorum eius. Tollamus quinque equos qui remanserunt in vrbe quia ipsi tantum sunt in vniuersa multitudine israel: alii enim consumpti sunt: & mittentes explorare poterimus. Adduxerunt ergo duos equos: misitque rex in castra syrorum dicens. Ite & videte. Qui abierunt post eos vsque ad iordanem. Ecce autem omnis via plena erat vestibus & vasis: que proiecerant syri cum turbarentur. Reuersique nuncii indicauerunt regi. Et egressus populus diripuit castra syrie: factusque est modius simile statere vno. & duo modii ordei statere vno iuxta verbum domini. Porro rex ducem illum in cuius manu incumbebat constituit ad portam: quem conculcauit turba in introitu porte: & mortuus est iuxta quod locutus fuerat vir dei: quando descenderat rex ad eum. Factumque est secundum sermonem viri dei: quem dixerat regi quando ait. Duo modii ordei statere vno erunt: & modius simile statere vno hoc eodem tempore cras in porta samarie: quando responderat dux ille viro dei: Etiam si dominus fecerit cataractas in celo numquid poterit fieri quod loqueris? & dixit ei: videbis oculis tuis: & inde non comedes. Euenit ergo ei sicut predictum erat: & conculcauit eum populus in porta: & mortuus est. 8. Heliseus autem locutus est ad mulierem cuius viuere fecerat filium: dicens. Surge vade tu

in domo regis intrinsecus. & surrexit rex
εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἔσω. καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς
nocte & dixit seruis suis: nunciabo vobis
νυκτὸς καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ, ἀπαγγελῶ ὑμῖν
que fecerunt nobis syri. scierunt quia famela
ἃ πεποιήκασιν ἡμῖν οἱ σύροι. ἔγνωσαν ὅτι πεινῶ
boramus nos: & egressi sunt de castris vt latitarent
μεν ἡμεῖς, καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς παρεμβολῆς κρυβῆναι
in agro dicentes: egredientur de ciuitate: &
ἐν ἀγρῷ λέγοντες, ἐξελεύσονται ἐκ τῆς πόλεως, καὶ
capiemus eos viuos & ingrediemur in
συλληψόμεθα αὐτοὺς ζῶντας καὶ εἰσελευσόμεθα εἰς
ciuitatem. & respondit vnus seruorum eius
τὴν πόλιν. καὶ ἀπεκρίθη εἷς τῶν παίδων αὐτοῦ
dicens: capiant iam de equis relic
λέγων, λαβέτωσαν δὴ τῶν ἵππων τῶν ὑπολελειμ
tis hic quinque qui remanserunt in om
μένων ἐνταῦθα πέντε τῶν καταλειφθέντων ἐν παν
ni israel de relictis: ecce sunt omnis
τὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἐκλειπόντων, ἰδού εἰσιν πᾶν
multitudo israel que reliqua est: & mittemus &
τὸ πλῆθος ἰσραὴλ τὸ ἐλλεῖπον, καὶ ἀποστελοῦμεν καὶ
videbimus. & ceperunt duos ascensores equorum: & mi
ὀψόμεθα. καὶ ἔλαβον δύο ἀναβάτας ἵππων, καὶ ἀπέ
sit rex israel post syriam dicens:
στειλεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ὀπίσω τῆς συρίας λέγων,
ite & videte. & abierunt post eos
πορεύθητε καὶ ἴδετε. καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω αὐτῶν
vsque ad iordanem. & ecce omnis via plena
ἕως τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ ὁδὸς πλήρης
vestibus & vasis que proiecerant syri cum stupe
ἱματισμοῦ καὶ σκευῶν ὧν ἔρριψαν οἱ σύροι ἐν τῷ θαμ
rent ipsi. & reuersi sunt nuncii & indi
βεῖσθαι αὐτούς. καὶ ἀπέστρεψαν οἱ ἄγγελοι καὶ ἀνήγ
cauerat regi. & egressus est populus & diripue
γειλαν τῷ βασιλεῖ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ λαός, καὶ διήρπα
runt castra syrie. & facta est mensura si
σαν τὴν παρεμβολὴν συρίας. καὶ ἐγένετο μέτρον σεμι
mile siclo: & due mensure ordei siclo iuxta
δάλεως σίκλου, καὶ δύο μέτρα κριθῆς σίκλου κατὰ
verbum domini. & rex constituit sup
τὸν λόγον κυρίου. καὶ ὁ βασιλεὺς κατέστησεν ἐπὶ
porta tristatam: super quem requiescebat sup
τῆς πύλης τὸν τριστάτην, ἐφ' ὃν ἐπανεπαύετο ἐπὶ
manum eius: & conculcauit eum populus
τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ κατεπάτησεν αὐτὸν ὁ λαὸς
sup porta & mortuus est sicut locutus est ho
ἐπὶ τῆς πύλης καὶ ἀπέθανεν καθὼς ἐλάλησεν ὁ ἄνθρω
mo dei: qui locutus est quum descenderet
πος τοῦ θεοῦ, ὃς ἐλάλησεν ἐν τῷ καταβῆναι τὸν
nuncius ad eum. & factum est sicut locutus est eli
ἄγγελον πρὸς αὐτόν. καὶ ἐγένετο καθὰ ἐλάλησεν ἐλι
seus ad regem dicens: mensura simile
σεαὶ πρὸς τὸν βασιλέα λέγων, μέτρον σεμιδάλεως
siclo & due mensure ordei siclo erunt cras vt
σίκλου καὶ δύο μέτρα κριθῶν σίκλου ἔσται αὔριον ὡς ἡ
dies hec in porta samarie. & respondit
ἡμέρα αὕτη ἐν τῇ πύλῃ σαμαρείας. καὶ ἀπεκρίθη ὁ
tristata homini dei & dixit: & si
τριστάτης τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ καὶ εἶπεν, καὶ ἐὰν
dominus fecerit cataractas in celo: si erit ver
κύριος ποιήσῃ καταράκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, εἰ ἔσται τὸ ῥῆ
bum hoc? & dixit homo dei: ecce videbis o
μα τοῦτο; καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ἰδοὺ ὄψει τοῖς ὀφ
culis tuis & inde non comedes. & factum est sic: & con
θαλμοῖς σου καὶ ἐκεῖθεν οὐ φάγῃ. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ συ
culcauit eum populus in porta & mortuus est.
νεπάτησεν αὐτὸν ὁ λαὸς ἐν τῇ πύλῃ καὶ ἀπέθανεν. Ca. 8.
Et eliseus locutus est ad mulierem cuius viuere fe
Καὶ ἐλισεαὶ ἐλάλησε πρὸς τὴν γυναῖκα ἧς ἐζωοποίη
cit filium eius dicens: surge & vade tu
σεν τὸν υἱὸν αὐτῆς λέγων, ἀνάστηθι καὶ πορεύου σὺ

D
ĝ. cod.
A
ĝ.4.f.

& domus tua & peregrinare vbi peregrinaberis: quia dominus vo
καὶ ὁ οἶκός σου καὶ παροίκει οὗ ἐὰν παροικήσῃς, ὅτι κύριος κέ
cauit famem sup terram: & aderit sup terram septem
κληκε λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ παρέσται ἐπὶ τὴν γῆν ἑπτὰ
annis. & fecit mulier iuxta verbum hominis
ἔτη. καὶ ἐποίησεν ἡ γυνὴ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ ἀνθρώπου
dei: & abiit ipsa & domus sua: & pere
τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπορεύθη αὐτὴ καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, καὶ πα
grinata est in terra philisthiim septem annis. & factum est post
ρώκει ἐν γῇ ἀλλοφύλων ἑπτὰ ἔτη. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ
finem septem annorum & reuersa est mulier de terra phi
τέλος τῶν ἑπτὰ ἐτῶν καὶ ἐπέστρεψεν ἡ γυνὴ ἐκ γῆς ἀλ
listhiim: & egressa est vt clamaret ad regem de
λοφύλων, καὶ ἐξῆλθε βοῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα περὶ
domo sua & de agris suis. & rex
τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ περὶ τῶν ἀγρῶν αὐτῆς. καὶ ὁ βα
loquebatur ad giezi puerum elisei ho
σιλεὺς ἐλάλει πρὸς γιεζὶ τὸ παιδάριον ἐλισεαὶ τοῦ ἀν
minis dei dicens: narra mihi omnia magna
θρώπου τοῦ θεοῦ λέγων, διήγησαί μοι πάντα τὰ μεγα
lia que fecit eliseus. & factum est cum ipse nar
λεῖα ἃ ἐποίησεν ἐλισεαί. καὶ ἐγένετο αὐτοῦ διηγου
raret regi: vt viuificauit filium mortu
μένου τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐζωοποίησεν υἱὸν τὸν τεθνηκό
um: & ecce mulier: cuius viuificauit filium eius cla
τα, καὶ ἰδοὺ ἡ γυνή, ἧς ἐζωοποίησε τὸν υἱὸν αὐτῆς βοῶ
mans ad regem de domo sua & de
σα πρὸς τὸν βασιλέα περὶ τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ περὶ
agris suis. & dixit giezi: domine rex hec
τῶν ἀγρῶν αὐτῆς. καὶ εἶπεν γιεζί, κύριε βασιλεῦ αὕ
mulier & iste filius eius quem viuificauit eli
τη ἡ γυνὴ καὶ οὗτος ὁ υἱὸς αὐτῆς ὃν ἐζωοποίησεν ἐλι
seus. & interrogauit eam rex. & narrauit
σεαί. καὶ ἠρώτησεν αὐτὴν ὁ βασιλεύς. καὶ διηγήσατο
mulier ei. & dedit ei rex eunuchum vnum
ἡ γυνὴ αὐτῷ. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ ὁ βασιλεὺς εὐνοῦχον ἕνα
dicens: restitue ei omnia que sunt eius: & om
λέγων, ἐπίστρεψον αὐτῇ πάντα τὰ ἑαυτῆς, καὶ πάν
nia germina agrorum eius a die
τα τὰ γεννήματα τῶν ἀγρῶν αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἡμέρας
qua reliquit terram vsque nunc. & venit eliseus
ἧς κατέλιπε τὴν γῆν ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἦλθεν ἐλισεαὶ
in damascum. & filius ader rex syrie erat
εἰς δαμασκόν. καὶ ὁ υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἦν
egrotans. & nunciauerunt ei dicentes: venit huc
ἀρρωστῶν. καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέγοντες, ἥκει ἐνταῦθα
homo dei. & dixit rex azael:
ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀζαήλ,
tolle in manu tua munera & vade in occur
λάβε εἰς τὴν χεῖρά σου δῶρα καὶ πορεύου εἰς ἀπάν
sum hominis dei: & consule do
τησιν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπιζήτησον τὸν κύ
minum per eum: & dic si viuam de egritudine mea
ριον δι' αὐτοῦ, καὶ εἰπὸν εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀρρωστίας μου
hac: & abiit azael in occursum eli
ταύτης; καὶ ἐπορεύθη ἀζαὴλ εἰς ἀπάντησιν τῷ ἐλι
seo: & tulit in manu sua de omnibus
σεαί, καὶ ἔλαβεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐκ πάντων τῶν
bonis damasci onera quadraginta camelorum. &
ἀγαθῶν δαμασκοῦ ἄρσιν τεσσαράκοντα καμήλων. καὶ
venit & stetit coram eliseo & dixit: filius tuus
ἦλθε καὶ ἔστη ἐνώπιον ἐλισεαὶ καὶ εἶπεν, ὁ υἱός σου
filius ader rex syrie misit me ad te di
υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἀπέσταλκέ με πρὸς σὲ λέ
cens: si viuam de egritudine mea hac? &
γων, εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀρρωστίας μου ταύτης; καὶ
dixit ad eum eliseus: vade & dic ei
εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐλισεαί, πορεύου καὶ εἰπὲ αὐτῷ
vita viues: & ipse morte morietur: si
ζωῇ ζήσῃ, καὶ αὐτὸς θανάτῳ ἀποθανεῖται, κα
cut ostendit mihi dominus. & stetit azael
θὼς ἔδειξέ μοι κύριος. καὶ ἔστη ἀζαὴλ

B
C
3.Reg. 14.a.
A

& domus tua & peregrinare vbicumque repperis. Vocabit enim dominus famem: & veniet super terram septem annis. Que surrexit & fecit iuxta verbum hominis dei: & vadens cum domo sua peregrinata est in terra philisthiim diebus multis. Cumque finiti essent anni septem: reuersa est mulier de terra philisthiim. Et egressa est vt interpellaret regem pro domo sua & pro agris suis. Rex autem loquebatur cum giezi puero viri dei: dicens. Narra mihi omnia magnalia que fecit heliseus. Cumque ille narraret regi quomodo mortuum suscitasset: apparuit mulier cuius viuificauerat filium clamans ad regem pro domo sua & pro agris suis. Dixitque giezi. Domine mi rex hec est mulier: & hic est filius eius quem suscitauit heliseus. Et interrogauit rex mulierem. Que narrauit ei vera esse. Deditque ei rex eunuchum vnum: dicens. Restitue ei omnia que sua sunt: & vniuersos redditus agrorum a die qua reliquit terram vsque ad presens. Venit quoque heliseus damascum: & benadab rex syrie egrotabat. Nunciaueruntque ei: dicentes. Venit vir dei huc. Et ait rex ad azahel. Tolle tecum munera & vade in occursum viri dei & consule dominum per eum dicens. Si euadere potero de infirmitate mea hac. Iuit igitur azahel in occursum eius habens secum munera & omnia bona damasci onera quadraginta camelorum. Cumque stetisset coram eo: ait. Filius tuus benadab rex syrie misit me ad te: dicens. Si sanari potero de infirmitate mea hac. Dixitque heliseus. Vade dic ei. Sanaberis. Porro ostendit mihi dominus quia morte morietur. Stetitque

וּבֵיתֵךְ וְגוּרִי בַּאֲשֶׁר תָּגוּרִי כִּי קָרָא
יְהוָה לָרָעָב וְגַם בָּא אֶל הָאָרֶץ שֶׁבַע
שָׁנִים׃ וַתָּקָם הָאִשָּׁה וַתַּעַשׂ כִּדְבַר
אִישׁ הָאֱלֹהִים וַתֵּלֶךְ הִיא וּבֵיתָהּ
וַתָּגָר בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים שֶׁבַע שָׁנִים׃
וַיְהִי מִקְצֵה שֶׁבַע שָׁנִים וַתָּשָׁב
הָאִשָּׁה מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וַתֵּצֵא
לִצְעֹק אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל בֵּיתָהּ וְאֶל שָׂדָהּ׃
וְהַמֶּלֶךְ מְדַבֵּר אֶל גֵּיחֲזִי נַעַר אִישׁ
הָאֱלֹהִים לֵאמֹר סַפְּרָה נָּא לִי אֵת כָּל
הַגְּדֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלִישָׁע׃ וַיְהִי
הוּא מְסַפֵּר לַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר הֶחֱיָה
אֶת הַמֵּת וְהִנֵּה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הֶחֱיָה
אֶת בְּנָהּ צֹעֶקֶת אֶל הַמֶּלֶךְ עַל בֵּיתָהּ
וְעַל שָׂדָהּ וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
זֹאת הָאִשָּׁה וְזֶה בְנָהּ אֲשֶׁר הֶחֱיָה
אֱלִישָׁע׃ וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ לָאִשָּׁה
וַתְּסַפֶּר לוֹ וַיִּתֶּן לָהּ הַמֶּלֶךְ סָרִיס
אֶחָד לֵאמֹר הָשֵׁיב אֶת כָּל אֲשֶׁר
לָהּ וְאֵת כָּל תְּבוּאֹת הַשָּׂדֶה מִיּוֹם
עָזְבָה אֶת הָאָרֶץ וְעַד עָתָּה׃ וַיָּבֹא
אֱלִישָׁע דַּמֶּשֶׂק וּבֶן הֲדַד מֶלֶךְ
אֲרָם חֹלֶה וַיֻּגַּד לוֹ לֵאמֹר בָּא
אִישׁ הָאֱלֹהִים עַד הֵנָּה׃ וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ אֶל חֲזָהאֵל קַח בְּיָדְךָ מִנְחָה
וְלֵךְ לִקְרַאת אִישׁ הָאֱלֹהִים
וְדָרַשְׁתָּ אֶת יְהוָה מֵאוֹתוֹ
לֵאמֹר הַאֶחְיֶה מֵחֳלִי זֶה׃
וַיֵּלֶךְ חֲזָאֵל לִקְרָאתוֹ וַיִּקַּח מִנְחָה
בְיָדוֹ וְכָל טוּב דַּמֶּשֶׂק מַשָּׂא
אַרְבָּעִים גָּמָל וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו
וַיֹּאמֶר בִּנְךָ בֶן הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם
שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר הַאֶחְיֶה
מֵחֳלִי זֶה׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלִישָׁע
לֵךְ אֱמָר לוֹ חָיֹה תִחְיֶה וְהִרְאַנִי
יְהוָה כִּי מוֹת יָמוּת׃ וַיַּעֲמֵד

את פניו וישם עד בש ויבך איש
האלהים: ויאמר חזאל מדוע אדני
בכה ויאמר כי ידעתי את אשר
תעשה לבני ישראל רעה מבצריהם
תשלח באש ובחריהם בחרב
תהרג ועלליהם תרטש והרתיהם
תבקע: ויאמר חזהאל כי מה עבדך
הכלב כי יעשה הדבר הגדול הזה
ויאמר אלישע הראני יהוה אתך
מלך על ארם: וילך מאת אלישע
ויבא אל אדניו ויאמר לו מה אמר לך
אלישע ויאמר אמר לי חיה תחיה:
ויהי ממחרת ויקח המכבר ויטבל
במים ויפרש על פניו וימת וימלך
חזאל תחתיו: ובשנת חמש ליורם
בן אחאב מלך ישראל ויהושפט
מלך יהודה מלך יהורם בן
יהושפט מלך יהודה: בן שלשים
ושתים שנה היה במלכו ושמנה
שנים מלך בירושלם: וילך בדרך
מלכי ישראל כאשר עשו בית
אחאב כי בת אחאב היתה לו
לאשה ויעש הרע בעיני יהוה:
ולא אבה יהוה להשחית את יהודה
למען דוד עבדו כאשר אמר לו
לתת לו ניר ולבניו כל הימים:
בימיו פשע אדום מתחת יד יהודה
וימלכו עליהם מלך: ויעבר יורם
צעירה וכל הרכב עמו ויהי הוא
קם לילה ויכה את אדום הסביב
אליו ואת שרי הרכב וינס העם
לאהליו: ויפשע אדום מתחת יד
יהודה עד היום הזה אז תפשע
לבנה בעת ההיא: ויתר דברי יורם
וכל אשר עשה הלא הם כתובים
על ספר דברי הימים למלכי

שום בוש / בכה מדע / עשה רוע / בצר שלח / בחר / הרג רטש / הרה בקע / אמר גדל / בוא / חיה / היה לקח / כבר טבל / פרש בנה / מות מלך / שנה / עשה / היה / איש / שחת / נתן נור / יום / מלך עבר / היה / קום נכה / שור נוס / פשע / כתב

cū eo: & cōturbatus ē vsq; ad suffusionē vultus. Fleuitq; vir dei. Cui azahel ait. Quare dominus meus flet? At ille dixit. Quia scio que facturus sis filiis israel mala. Ciuitates eorum munitas igne succendes: & iuuenes eorum interficies gladio: & paruulos eorū elides: & pregnātes diuides. Dixitq; azahel. Quid enim sum seruus tuus canis: vt faciam rē istā magnā? Et ait heliseus. Ostendit mihi dominus te regē syrie fore. Qui cū recessisset ab heliseo: venit ad dn̄m suū. Qui ait ei. Quid tibi dixit heliseus? At ille r̄ndit. Dixit mihi. recipies sanitatē. Cūq; venisset dies altera: tulit stragulū & īfudit aquā: & expādit sup faciē ei?. Quo mortuo regnauit azahel p eo. Anno qnto iorā filii achab regis israel regnauit ioram filius iosaphat rex iuda. Triginta duorū annorū erat cū regnare cepisset: & octo annis regnauit in ierusalē. Ambulauitq; in viis regū israel: sicut ambulauerat domus achab. Filia enī achab erat vxor eius. Et fecit quod malū est in conspectu domini. Noluit autem dn̄s disperdere iudam ppter dauid seruū suū sicut promiserat ei. vt daret illi lucernam: & filiis ei? cūctis dieb?. In diebus eius recessit edom ne eēt sub iuda & cōstituit sibi regem. Venitq; ioram seyra & oīs exercit? cū eo. Et surrexit nocte pcussitq; idumeos qui eū circūdederāt & principes curruū. Populus aūt fugit in tabernacula sua. Recessit ergo edom ne eēt sub iuda vsq; ad diem hāc. Tūc recessit & lobna in tpe illo. Reliqua āt sermonū iorā & vniuersa q̄ fecit: nonne hec scripta sūt in libro verborū dierū regum

ante faciem eius: & apposuit corā eo
κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ παρέθηκεν ἐνώπιον αὐτοῦ τὰ
munera donec cōfusus eēt. & fleuit homo dei: &
δῶρα ὡς ᾔσχυνετο. καὶ ἔκλαυσεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, καὶ
dixit azael: quare dn̄s me? flet? & dixit: quia scio q̄
εἶπεν ἀζαὴλ, τί ὅτι ὁ κύριός μου κλαίει; καὶ εἶπεν, ὅτι οἶδα ὅ-
cūq; factur? es filiis isrł mala. in ciuitates eorū
σα ποιήσεις τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κακά. σὺ τὰς πόλεις αὐτῶν
munitas succēdes in igne: & electos
τὰς ἐστερεωμένας ἐμπρήσεις ἐν πυρί, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς
eorū interficies in gladio: & puulos eorū alli
αὐτῶν ἀποκτενεῖς ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὰ νήπια αὐτῶν ἐδαφ-
des: & pregnātes eorū diuides. & di
ιεῖς, καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας αὐτῶν διαρρήξεις. καὶ εἶ-
xit azael: quis est seru? tuus canis mortuus: q̄
πεν ἀζαὴλ, τίς ἐστιν ὁ δοῦλός σου ὁ κύων ὁ τεθνηκώς, ὅτι
faciam verbū magnū hoc? & dixit ei eliseus:
ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐλισαιέ,
ostēdit mihi dn̄s te regnātē sup syriam. & recessit
ἔδειξέ μοι κύριος σὲ βασιλεύοντα ἐπὶ συρίαν. καὶ ἀπῆλθεν
azael ab eliseo hoīe dei: & venit ad
ἀζαὴλ ἀπὸ ἐλισαιὲ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἦλθε πρὸς τὸν
dn̄m suū. & dixit ei dn̄s su?: qd dixit tibi eliseus: &
κύριον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, τί εἶπέ σοι ἐλισαιέ; καὶ
ait: dixit mihi: q̄ vita viues. & factū est altera die:
εἶπεν, εἶπέ μοι, ὅτι ζωῇ ζήσῃ. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον,
& tulit stragulū & tinxit ipsum aqua: & inie
καὶ ἔλαβε τὸ στρῶμα καὶ ἔβαψεν αὐτὸ ὕδατι, καὶ ἐπέβα-
cit sup faciem ei? & mortu? est: & regna
λεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν, καὶ ἐβασίλευ-
uit azael pro eo. In āno quinto ioram filij a
σεν ἀζαὴλ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ἔτει πέμπτῳ τοῦ ἰωρὰμ υἱοῦ ἀ-
chaab regis israel regnauit ioram fili? iosa
χαὰβ βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς ἰωσα-
phat rex iuda: fili? triginta & duo ānoꝝ erat io
φὰτ βασιλεὺς ἰούδα, υἱὸς τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἦν ἰω-
ram cū regnaret ipse: & octo ānis regnauit
ρὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν
in hierusalem. & ābulauit in via regū israel
ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ βασιλέων ἰσραὴλ
sicut fecit dom? achaab: q: filia achaab erat ei
καθὼς ἐποίησεν οἶκος ἀχαάβ, ὅτι θυγάτηρ ἀχαὰβ ἦν αὐ-
in vxorē. & fecit malū corā dn̄o.
τῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου.
& nō voluit dn̄s corrūpere iudā pp dauid
καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος διαφθεῖραι τὸν ἰούδαν διὰ δαυὶδ
seruū suū: sicut dixit ei vt daret ei lucernā
τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καθὰ εἶπεν αὐτῷ δοῦναι αὐτῷ λύχνον
& filiis eius oībus diebus. In diebus
καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. ἐν ταῖς ἡμέραις
eius puaricat? ē edō sub manu iuda. &
αὐτοῦ ἠθέτησεν ἐδὼμ ὑποκάτωθεν χειρὸς ἰούδα. καὶ
regnare fecit sup se regem: & ascēdit ioram in
ἐβασίλευσεν ἐφ' ἑαυτὸν βασιλέα, καὶ ἀνέβη ἰωρὰμ εἰς
sior ipse & oēs currus eius. & factū ē
σιὼρ αὐτὸς καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο
vt surrexit nocte: & percussit edom q̄ circūdederat ē
ὡς ἀνέστη νυκτός, καὶ ἐπάταξε τὸν ἐδὼμ κυκλοῦντα ἐπ'
cum: & pricipes curruū. & fugit
αὐτόν, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἁρμάτων. καὶ ἔφυγεν ὁ
pplš in tabnacula sua: & puaricat? ē edom sub
λαὸς εἰς τὰ σκηνώματα αὐτῶν, καὶ ἠθέτησεν ἐδὼμ ὑποκά-
manu iuda vsq; ad diem hanc. tūc
τωθεν χειρὸς ἰούδα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. τό-
puaricat? est lobna in tpe illo. & reli
τε ἠθέτησε λοβνὰ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ τὰ λοι-
qua sermonū ioram & oīa q̄cūq; fecit:
πὰ τῶν λόγων ἰωρὰμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν,
nonne hec scripta sunt in libro verborū
οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων
dierū regum
τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων

2.Regū 7.b.

iuda: & dormiuit ioram cū patribus suis:
ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη ἰωρὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ,
& sepelitur cū patribus suis in ciuitate dauid:
καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ,
& regnauit ochozias fili? eius pro eo. In anno
καὶ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ἔτει
duodecimo iorā filij achaab regis israel
δωδεκάτῳ τοῦ ἰωρὰμ υἱοῦ ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραὴλ
regnauit ochozias filius iorā regis iuda: fili?
ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ βασιλέως ἰούδα, υἱὸς
viginti & duoꝝ ānoꝝ erat ochozias fili? iorā cū regna
εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν ἦν ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ ἐν τῷ βασιλεύ-
ret ipse, & regnauit anno in hierusalem: &
ειν αὐτόν. καὶ ἐβασίλευσεν ἐνιαυτὸν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ
nomē matris ei? gotholia filia amri regis
ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ γοθολία θυγάτηρ ἀμρὶ βασιλέως
israel. & abijt in viā dom? achaab: & fecit
ἰσραήλ. καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ οἴκου ἀχαάβ, καὶ ἐποίησε
malū corā dn̄o: sicut domus achaab: q: ge
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καθὼς οἶκος ἀχαάβ, ὅτι γαμ-
ner domus achaab est. & abijt ochozias cū io
βρὸς οἴκου ἀχαάβ ἐστι. καὶ ἐπορεύθη ὀχοζίας μετὰ ἰω-
ram filio achaab in preliū cōtra azael regē syrie
ρὰμ υἱοῦ ἀχαὰβ εἰς πόλεμον ἐπὶ ἀζαὴλ βασιλέα συρίας
in ramath galaad. & pcusserūt syri ioram.
εἰς ῥαμὰθ γαλαάδ. καὶ ἐπάταξαν οἱ σύροι τὸν ἰωράμ.
& reuersus est rex iorā vt curaretur in iez
καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς ἰωρὰμ τοῦ ἰατρευθῆναι ἐν ἰεζ-
rael de plagis qb? pcusserūt eū syri in
ραὴλ ἀπὸ τῶν πληγῶν ὧν ἐπάταξαν αὐτὸν οἱ σύροι ἐν
ramath galaad: cū preliaret ipse cū azael re
ῥαμὰθ γαλαάδ, ἐν τῷ πολεμεῖν αὐτὸν μετὰ ἀζαὴλ βασι-
ge syrie. & ochozias fili? iorā rex iuda de
λέως συρίας. καὶ ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ βασιλεὺς ἰούδα κα-
scendit vt videret iorā filiū achaab in iezrael: q: egro
τέβη τοῦ ἰδεῖν τὸν ἰωρὰμ υἱὸν ἀχαὰβ ἐν ἰεζραήλ, ὅτι ἠῤ-
tabat ipse.
ῥώστει αὐτός.

Ca. 9.

Et eliseus ppħta vocauit vnū filioꝝ
Καὶ ἐλισαιὲ ὁ προφήτης ἐκάλεσεν ἕνα τῶν υἱῶν
ppħtaꝝ: & dixit ei: accinge lūbū tuū:
τῶν προφητῶν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ζῶσαι τὴν ὀσφύν σου,
& tolle lēticulā olei qd̄ in manu tua:
καὶ λάβε τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐν τῇ χειρί σου,
& vade in ramath galaad: & ingredieris &
καὶ πορεύθητι εἰς ῥαμὰθ γαλαάδ, καὶ εἰσελεύσῃ καὶ
videbis ibi ieu filiū iosaphat filij namessi: & ingredie
ὄψει ἐκεῖ ἰοὺ υἱὸν ἰωσαφὰτ υἱοῦ ναμεσσί, καὶ εἰσελεύ-
ris & suscitabis eū de medio fratrū suoꝝ:
σῃ καὶ ἀναστήσεις αὐτὸν ἐκ μέσου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ,
& introduces eū in cubiculū de cubiculo: & accipies
καὶ εἰσάξεις αὐτὸν εἰς τὸ ταμιεῖον ἐκ ταμιείου, καὶ λήψῃ
lēticulā olei: & fundes sup caput
τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου, καὶ ἐπιχεεῖς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
eius, & dices: hec dicit dn̄s: vnxi te in re
αὐτοῦ. καὶ ἐρεῖς, τάδε λέγει κύριος, κέχρικά σε εἰς βα-
gem sup israel. & aperies hostiū & fugies
σιλέα ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀνοίξεις τὴν θύραν καὶ φεύξῃ
& nō subsistes. & abijt puer pro
καὶ οὐχ ὑπομενεῖς. καὶ ἐπορεύθη τὸ παιδάριον ὁ προ-
pheta in ramath galaad: & ingressus ē. & ecce
φήτης εἰς ῥαμὰθ γαλαάδ, καὶ εἰσῆλθε. καὶ ἰδοὺ οἱ
principes exercitus sedebāt. & dixit: vbū mihi
ἄρχοντες τῆς δυνάμεως ἐκάθηντο. καὶ εἶπεν, λόγος μοι
ad te pnceps. & dixit ieu: ad quem ex
πρὸς σὲ ὁ ἄρχων. καὶ εἶπεν ἰού, πρὸς τίνα ἐκ
oibus nobis? & dixit: ad te pnceps. &
πάντων ἡμῶν; καὶ εἶπεν, πρὸς σὲ ὁ ἄρχων. καὶ
surrexit & ingressus ē in domū: & effudit
ἀνέστη καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἐπέχεεν τὸ
oleum sup caput eius.
ἔλαιον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

iuda. Et dormiuit ioram cum patribus suis: sepultusq; ē cū eis in ciuitate dauid: & regnauit ochozias filius eius pro eo. Anno duodecimo ioram filii achab regis israel regnauit ochozias filius ioram regis iude. Vigiti duorum annorū erat ochozias cū regnare cepisset: & vno ānō regnauit in ierusalē. Nomē mr̄is eius athalia filia amri regis israel. & ambulauit in viis domus achab: & fecit qd̄ malū ē corā dn̄o sicut dom? achab. Gener enim domus achab fuit. Abiit quoq; cum ioram filio achab ad preliandum cōtra azahel regem syrie in ramoth galaad: & vulnerauerunt syri ioram. Qui reuersus ē vt curaretur in iezrahel: quia vulnerauerunt eum syri in ramoth pliantē contra azahel regē syrie. Porro ochozias filius ioram rex iuda descendit inuisere ioram filiū achab in iezrahel: quia egrotabat ibi. 9.

Eliseus āt ppheta vocauit vnū de filiis prophetarum: & ait illi. Accige lūbos tuos: & tolle lenticulā olei hāc in manu tua: & vade ī ramoth galaad. Cūq; veneris illuc: videbis iehu filium iosaphat filii nāsi. Et ingressus suscitabis eum de medio fratrū suorū: & introduces in iterius cubiculū: tenēsq; lenticulā olei fundes sup caput eius: & dices. Hec dicit dn̄s. Vnxi te regem super israel. Aperiesq; ostiū & fugies: & non ibi subsistes. Abiit ergo adolescēs puer pphete ī ramoth galaad: & ingressus ē illuc. Ecce aūt principes exercit? sedebāt. Et ait. Verbū mihi ad te o princeps. Dixitq; Iehu. Ad quem ex oibus nobis? At ille dixit. Ad te o princeps. Et surrexit: & igressus est cubiculū. At ille fudit oleū sup caput ei?.

יהודה: וישכב יורם עם אבתיו
ויקבר עם אבתיו בעיר דוד וימלך
אחזיהו בנו תחתיו: בשנת שתים
עשרה שנה ליורם בן אחאב מלך
ישראל מלך אחזיהו בן יהורם
מלך יהודה: בן עשרים ושתים
שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת
מלך בירושלם ושם אמו עתליהו
בת עמרי מלך ישראל: וילך בדרך
בית אחאב ויעש הרע בעיני יהוה
כבית אחאב כי חתן בית אחאב
הוא: וילך את יורם בן אחאב
למלחמה עם חזאל מלך ארם
ברמת גלעד ויכו ארמים את
יורם: וישב יורם המלך להתרפא
ביזרעאל מן המכים אשר יכהו
ארמים ברמה בהלחמו את חזהאל
מלך ארם ואחזיהו בן יהורם
מלך יהודה ירד לראות את יורם
בן אחאב ביזרעאל כי חלה הוא:

Cap.ix.

ואלישע הנביא קרא
לאחד מבני הנביאים ויאמר לו
חגר מתניך וקח פך השמן הזה
בידך ולך רמת גלעד: ובאת שמה
וראה שם יהוא בן יהושפט בן
נמשי ובאת והקמתו מתוך אחיו
והביאת אתו חדר בחדר: ולקחת
פך השמן ויצקת על ראשו ואמרת
כה אמר יהוה משחתיך למלך אל
ישראל ופתחת הדלת ונסתה ולא
תחכה: וילך הנער הנער הנביא
רמת גלעד: ויבא והנה שרי
החיל ישבים ויאמר דבר לי
אליך השר ויאמר יהוא אל מי
מכלנו ויאמר אליך השר: ויקם
ויבא הביתה ויצק השמן אל ראשו

שכב / קבר / שנה / עשה רוע / לחם / נכה / שוב רפא / ראה / נבא / חגר לקח / פכה ילך / בוא / קום / בוא / נוס / חכה / בוא שור / קום

ויאמר לו כה אמר יהוה אלהי
ישראל משחתיך למלך אל עם
יהוה אל ישראל והכיתה את בית
אחאב אדניך ונקמתי דמי עבדי
הנביאים ודמי כל עבדי יהוה
מיד איזבל ואבד כל בית אחאב
והכרתי לאחאב משתין בקיר
ועצור ועזוב בישראל ונתתי את
בית אחאב כבית ירבעם בן נבט
וכבית בעשא בן אחיה ואת איזבל
יאכלו הכלבים בחלק יזרעאל
ואין קבר ויפתח הדלת וינס
ויהוא יצא אל עבדי אדניו ויאמר
לו השלום מדוע בא המשגע הזה
אליך ויאמר אליהם אתם ידעתם
את האיש ואת שיחו ויאמרו
שקר הגד נא לנו ויאמר כזאת
וכזאת אמר אלי לאמר כה
אמר יהוה משחתיך למלך אל
ישראל וימהרו ויקחו איש בגדו
וישימו תחתיו אל גרם המעלות
ויתקעו בשופר ויאמרו מלך
יהוא ויתקשר יהוא בן יהושפט
בן נמשי אל יורם ויורם היה
שמר ברמת גלעד הוא וכל ישראל
מפני חזאל מלך ארם וישב
יהורם המלך להתרפא ביזרעאל
מן המכים אשר יכהו ארמים
בהלחמו את חזאל מלך ארם
ויאמר יהוא אם יש נפשכם אל
יצא פליט מן העיר ללכת להגיד
ביזרעאל וירכב יהוא וילך יזרעאלה
כי יורם שכב שמה ואחזיה מלך
יהודה ירד לראות את יורם
והצפה עמד על המגדל ביזרעאל
וירא את שפעת יהוא בבאו

Et ait. Hec dicit dominus deus israel. Vnxi te regē super populum domini israel: & percuties domum achab dñi tui. Et vlciscar sanguinē seruorum meorū pphetarū: & sanguinē oim seruorū dñi de manu iezabel: pdāq; oēm domū achab. Et interficiā de domo achab mingentē ad parietem & clausum & nouissimū in israel. Et dabo domū achab sicut domū hieroboā filii nabath: & sicut domū basa filii achia. Iezabel quoq; comedēt cāes in agro iezrahel: nec erit q sepeliat eam. Apuitq; ostiū & fugit. Iehu aūt egressus ē ad seruos dñi sui: q dixerūt ei. Recte ne sūt oia? Quid venit insan⁹ iste ad te? Qui ait eis. Nostis hoīem: & quid locutus sit. At illi respōderunt. Falsū est: sed magis narra nobis. Qui ait eis. Hec & hec locutus est mihi. Et ait. Hec dicit dominus. Vnxi te regem super israel. Festinauerūt itaq;: & vnusquisq; tollēs palliū suū posuerūt sub pedibus ei⁹ in similitudinē tribunalis: & cecinerūt tuba atq; dixerūt. Regnauit iehu. Coniurauit ergo iehu filius iosaphat filii nāsi contra ioram. Porro ioram obsederat ramoth galaad: ipse & oīs israel cōtra azahel regem syrie: & reuersus fuerat vt curaretur i iezrahel propter vulnera: quia percusserant eum syri preliantem contra azahel regem syrie. Dixitq; iehu. Si placet vobis nemo egrediatur pfugus de ciuitate ne vadat & nūciet in iezrahel. Et ascēdit & pfectus ē in iezrahel. Iorā ei egrotabat ibi: & ochozias rex Iuda descenderat ad visitādū iorā. Igitur speculator q stabat super turrim iezrahel vidit globum iehu venientis.

& ait ei: hec dicit dñs deus israel: vnxi te in regem sup ppłm dñi sup israel: & destrues domū achab dñi tui
καὶ εἶπεν αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, κέχρικά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ τὸν λαὸν κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐξολοθρεύσεις τὸν οἶκον ἀχαὰβ τοῦ κυρίου σου
de facie mea: & vlcisceris sāguinē seruorum meorū prophetarū: & sāguinē oīum seruorū dñi de manu iezabel & de manu oīs domus achaab: & destrues achaab mingētē
ἐκ προσώπου μου, καὶ ἐκδικήσεις τὰ αἵματα τῶν δούλων μου τῶν προφητῶν, καὶ τὰ αἵματα πάντων τῶν δούλων κυρίου ἐκ χειρὸς ἰεζάβελ καὶ ἐκ χειρὸς ὅλου τοῦ οἴκου ἀχαάβ, καὶ ἐξολοθρεύσεις τῷ ἀχαὰβ οὐροῦντα
ad parietē: & clausum & derelictum in israel. & dabo domū achaab sicut domū hieroboam filii nabat: & sicut domū basa filii achia. &
πρὸς τοῖχον, καὶ συνεχόμενον καὶ ἐγκαταλελειμμένον ἐν ἰσραήλ. καὶ δώσω τὸν οἶκον ἀχαὰβ ὡς τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, καὶ ὡς τὸν οἶκον βαασὰ υἱοῦ ἀχιά. καὶ
iezabel comedēt canes in parte agri iezrael: & nō erit q sepeliat. & apuit hostiū & fugit.
τὴν ἰεζάβελ καταφάγονται οἱ κύνες ἐν μερίδι τοῦ ἀγροῦ ἰεζραήλ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ θάπτων. καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἔφυγεν.
& ieu egressus ē ad seruos dñi sui: & dixerūt ei: pax? & dixit eis: pax. quid ingressus ē insanus iste ad te? & ait ad eos: vos nostis virū & garrulitatē sutam.
καὶ ἰοὺ ἐξῆλθε πρὸς τοὺς παῖδας τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ, εἰρήνη; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, εἰρήνη. τί ὅτι εἰσῆλθεν ὁ ἐπίληπτος οὗτος πρὸς σέ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς οἴδατε τὸν ἄνδρα καὶ τὴν ἀδολεσχίαν αὐτοῦ.
& dixerūt: iniustū: sed nuncia nobis. & ait eis: sic & sic locut⁹ ē ad me dicēs: hec dicit dñs: vnxi te in regem sup ppłm meū israel. & audiētes festinauerūt & accepert vir veste sua & posuerūt sub ieu sup ascēsum graduum. & cecinerūt in cornu: & dixerūt: regnauit ieu. & cōuersus est ieu filius iosaphat filii namessi cōtra ioram. & iorā custodiebat in ramath galaad ipse & oīs israel a facie azael regis syrie. & reuersus fuit rex ioram vt curaretur in iezrael a vulnerib⁹ quib⁹ pcusserāt eū syri quū preliabat ipse cū azael rege syrie. & dixit ieu si habetis vos aiam vram mecum: nō egrediatur saluus de ciuitate vt vadat & nunciet in iezael. & ascēdit ieu & profect⁹ ē in iezrael: quia ioram curabatur in iezrael. & ochozias rex iuda descēdit ad vidēdū iorā. & speculator stabat sup turris in iezrael & vidit puluerē turbe ieu quū veniebat ipse.
καὶ εἶπον, ἄδικον, ἀλλὰ ἀνάγγειλον ἡμῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, οὕτω καὶ οὕτως ἐλάλησε πρός με λέγων, τάδε λέγει κύριος, κέχρικά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ἀκούσαντες ἔσπευσαν καὶ ἔλαβον ἀνὴρ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν ὑποκάτωθεν ἰοὺ ἐπὶ γαρὲμ τῶν ἀναβαθμῶν. καὶ ἐσάλπισαν ἐν κερατίνῃ, καὶ εἶπον, βεβασίλευκεν ἰού. καὶ συνεστράφη ἰοὺ υἱὸς ἰωσαφὰτ υἱοῦ ναμεσσὶ ἐπὶ ἰωράμ. καὶ ἰωρὰμ ἐφύλασσεν ἐν ῥαμὰθ γαλαὰδ αὐτὸς καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου ἀζαὴλ βασιλέως συρίας. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς ἰωρὰμ ἰατρευθῆναι ἐν ἰεζραὴλ ἀπὸ τῶν πληγῶν ὧν ἐπάταξαν αὐτὸν οἱ σύροι ἐν τῷ πολεμεῖν αὐτὸν μετὰ ἀζαὴλ βασιλέως συρίας. καὶ εἶπεν ἰού, εἰ ἔστιν ὑμεῖς τὴν ψυχὴν ὑμῶν μετ' ἐμοῦ, μὴ ἐξερχέσθω διασωζόμενος ἐκ τῆς πόλεως τοῦ πορευθῆναι καὶ ἀπαγγεῖλαι ἐν ἰεζραήλ. καὶ ἐπέβη ἰοὺ καὶ ἐπορεύθη εἰς ἰεζραήλ, διότι ἰωρὰμ ἐθεραπεύετο ἐν ἰεζραήλ. καὶ ὀχοζίας βασιλεὺς ἰούδα κατέβη ἰδεῖν τὸν ἰωράμ. καὶ ὁ σκοπὸς εἱστήκει ἐπὶ πύργου ἐν ἰεζραήλ, καὶ εἶδε τὸν κονιορτὸν τοῦ ὄχλου ἰοὺ ἐν τῷ παραγίνεσθαι αὐτόν.

3.Reg. 21.f. & infra. C

D

& dixit: turbam ego video. & dixit ioram: accipite ascensorē equi: & mittite in occursum eorum: & dicat: si pax. & abiit ascēsor equi in occursum eius. & dixit: hec dicit rex: si pax. & dixit ieu: qd tibi & paci? reuertere in posteriora mea. & nunciauit speculator dicēs: venit nūci⁹ vsq; ad eos & nō reuersus ē.
καὶ εἶπεν, ὄχλον ἐγὼ ὁρῶ. καὶ εἶπεν ἰωράμ, λάβετε ἐπιβάτην ἵππου, καὶ ἀποστείλατε εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, καὶ εἰπάτω, εἰ εἰρήνη. καὶ ἐπορεύθη ὁ ἐπιβάτης τοῦ ἵππου εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, εἰ εἰρήνη. καὶ εἶπεν ἰού, τί σοι καὶ εἰρήνῃ; ἐπίστρεφε εἰς τὰ ὀπίσω μου. καὶ ἀπήγγειλεν ὁ σκοπὸς λέγων, ἦλθεν ὁ ἄγγελος ἕως αὐτῶν καὶ οὐκ ἀνέστρεψε.
& misit ascēsorē equi scdm & venit vsq; ad eos. & ait: hec dicit rex: si pax. & dixit ieu: qd tibi & paci? reuertere in posteriora mea. & nunciauit speculator dicēs: venit & iste vsq; ad eos & nō reuersus ē. & incessus q̄si incessus ieu filii namessi: quia incedebat. & ait iorā: iungite currus. & iūxerūt. & egressus ē ioram rex israel & ochozias rex iuda: vir in curru suo in occursum ieu. & inuenerūt eū in parte nabuth izraelite. & factū est vt vidit ioram ieu: & dixit: si pax ieu? & dixit ieu: qd tibi & paci? fornicationes iezabel matris tue & veneficia eius multa. & cōuertit ioram manus suas vt fugeret. & dixit ad ochoziā: dolus ochozia. & ieu impleuit manus suas in arcu: & percussit ioram inter brachia ei⁹: & egressa est sagitta per cor eius: & incuruauit se sup genua sua. & dixit ieu ad badecar tristatā suū: tolle & proiice eum in parte agri nabuth izraelite: quia memini ego: qū ego & tu ascendentes sup currū post achab patrē eius: & dñs cepit supereū assūptionē hāc dicēs: si nō sanguines nabuth & sanguines filiorū eius vidi heri ait dñs: & reddam tibi in parte hac ait dñs. & nūc tollite & proiicite eū in parte iuxta verbum dñi. & ochozias rex iuda vidit & fugit viam domus horti.
καὶ ἀπέστειλεν ἀναβάτην ἵππου δεύτερον, καὶ ἦλθεν ἕως αὐτῶν. καὶ εἶπεν, τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, εἰ εἰρήνη. καὶ εἶπεν ἰού, τί σοι καὶ εἰρήνῃ; ἐπίστρεφε εἰς τὰ ὀπίσω μου. καὶ ἀπήγγειλεν ὁ σκοπὸς λέγων, ἦλθεν καὶ οὗτος ἕως αὐτῶν καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν. καὶ ἡ ἀγωγὴ ὡς ἀγωγὴ ἰοὺ υἱοῦ ναμεσσί, διότι ἐν παραλλαγῇ ἦλθε. καὶ εἶπεν ἰωράμ, ζεῦξαι. καὶ ἔζευξαν τὰ ἅρματα. καὶ ἐξῆλθεν ἰωρὰμ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ὀχοζίας βασιλεὺς ἰούδα, ἀνὴρ ἐν τῷ ἅρματι αὐτοῦ εἰς ἀπάντησιν ἰού. καὶ εὗρον αὐτὸν ἐν τῇ μερίδι ναβουθ τοῦ ἰεζραηλίτου. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν ἰωρὰμ τὸν ἰού, καὶ εἶπεν, εἰ εἰρήνη ἰού; καὶ εἶπεν ἰού, τί σοι καὶ εἰρήνῃ; ἔτι αἱ πορνεῖαι ἰεζάβελ τῆς μητρός σου καὶ τὰ φάρμακα αὐτῆς τὰ πολλά. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωρὰμ τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦ φυγεῖν. καὶ εἶπε πρὸς ὀχοζίαν, δόλος ὀχοζία. καὶ ἰοὺ ἐπλήρωσεν τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν τῷ τόξῳ, καὶ ἐπάταξεν τὸν ἰωρὰμ ἀναμέσον τῶν βραχιόνων αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε τὸ βέλος διὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἔκαμψεν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἰοὺ πρὸς βαδεκὰρ τὸν τριστάτην αὐτοῦ, ἆρον καὶ ῥῖψον αὐτὸν ἐν τῇ μερίδι τοῦ ἀγροῦ ναβουθ τοῦ ἰεζραηλίτου, διότι μέμνημαι ἐγώ, ὅτε ἐγὼ καὶ σὺ ἐπιβεβηκότες ἐπὶ ζεύγους ὀπίσω ἀχαὰβ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ κύριος ἔλαβεν ἐπ' αὐτὸν τὸ λῆμμα τοῦτο λέγων, εἰ μὴν τὰ αἵματα ναβουθ καὶ τὰ αἵματα τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἶδον ἐχθές φησὶ κύριος, καὶ ἀνταποδώσω σοι ἐν τῇ μερίδι ταύτῃ λέγει κύριος. καὶ νῦν ἄρατε καὶ ῥίψατε αὐτὸν ἐν τῇ μερίδι κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. καὶ ὀχοζίας βασιλεὺς ἰούδα εἶδεν καὶ ἔφυγεν ὁδὸν βαιθαγάν.

Et ait. Video ego globum. Dixitq; iorā. Tolle currum: & mitte i occursum eorū: & dicat vadēs. Recte ne sunt oia? Abiit ergo qui ascēderat currum in occursum eius: & ait. Hec dicit rex. Pacata sunt omnia? Dixitq; iehu. Quid tibi & paci? Trāsi & seq̄re me. Nūciauit quoq; speculator dicēs Venit nūcius ad eos: & nō reuertitur. Misit etiā currū equorū secūdū. Venitq; ad eos: & ait. Hec dicit rex. Nūquid pax est? Et ait iehu. Quid tibi & paci? Trāsi & seq̄re me. Nūciauit aūt speculator: dicens. Venit vsq; ad eos: & nō reuertitur. Est autē incessus q̄si incessus iehu filii namsi. Preceps ei⁹ graditur. Et ait iorā. Iūgite currū. Iūxerūtq; currū eius. Et egressus est iorā rex israel: & ochozias rex iuda: singuli in curribus suis. Egressiq; sūt in occursum iehu: & inuenerūt eū in agro naboth iezrabelite. Cumq; vidisset iorā iehu: dixit. Pax ē iehu? At ille respōdit. Que pax? Adhuc fornicatiões iezabel matris tue & veneficia ei⁹ multa vigēt. Cōuertit aūt iorā manū suam: & fugiens ait ad ochoziā. Insidie ochozia. Porro iehu tetēdit arcum manu: & pcussit iorā inter scapulas: & egressa ē sagitta p cor eius: statimq; corruit in curru suo. Dixitq; iehu ad badacher ducē. Tolle proiice eū in agro nabot iezrahelite. Memini ei qn̄ ego & tu sedentes in curru seq̄bamur achab patrem huius: q dominus onus hoc leuauerit sup eū dicēs. Si non pro sanguine naboth & p sanguine filiorū eius q̄ vidi heri: ait dñs: reddā tibi in agro isto dicit dominus. Nunc ergo tolle & proiice eū in agro iuxta verbū dñi. Ochozias autem rex iuda videns hoc: fugit per viam domus horti:

ויאמר שפעת אני ראה ויאמר
יהורם קח רכב ושלח לקראתם
ויאמר השלום וילך רכב הסוס
לקראתו ויאמר כה אמר המלך
השלום ויאמר יהוא מה לך
ולשלום סב אל אחרי ויגד הצפה
לאמר בא המלאך עד הם ולא שב
וישלח רכב סוס שני ויבא אלהם
ויאמר כה אמר המלך שלום
ויאמר יהוא מה לך ולשלום סב
אל אחרי ויגד הצפה לאמר בא
עד אליהם ולא שב והמנהג כמנהג
יהוא בן נמשי כי בשגעון ינהג
ויאמר יהורם אסר ויאסר רכבו
ויצא יהורם מלך ישראל ואחזיהו
מלך יהודה איש ברכבו ויצאו
לקראת יהוא וימצאהו בחלקת
נבות היזרעאלי ויהי כראות
יהורם את יהוא ויאמר השלום
יהוא ויאמר מה השלום עד זנוני
איזבל אמך וכשפיה הרבים
ויהפך יהורם ידיו וינס ויאמר אל
אחזיהו מרמה אחזיה ויהוא מלא
ידו בקשת ויך את יהורם בין זרעיו
ויצא החצי מלבו ויכרע ברכבו
ויאמר אל בדקר שלשה שא
השלכהו בחלקת שדה נבות
היזרעאלי כי זכר אני ואתה
את רכבים צמדים אחרי אחאב
אביו ויהוה נשא עליו את המשא
הזה אם לא את דמי נבות ואת
דמי בניו ראיתי אמש נאם יהוה
ושלמתי לך בחלקה הזאת נאם
יהוה ועתה שא השלכהו בחלקה
כדבר יהוה ואחזיה מלך
יהודה ראה וינס דרך בית הגן

3.codē

E

F

3.Reg. 21.f.

ויררף אחריו יהוא ויאמר גם
אתו הכהו אל המרכבה במעלה
גור אשר את יבלעם וינס מגדו
וימת שם׃ וירכבו אתו עבדיו
ירושלמה ויקברו אתו בקברתו
עם אבתיו בעיר דוד׃ ובשנת אחת
עשרה שנה ליורם בן אחאב מלך
אחזיה על יהודה׃ ויבוא יהוא
יזרעאלה ואיזבל שמעה ותשם
בפוך עיניה ותיטב את ראשה
ותשקף בעד החלון׃ ויהוא בא
בשער ותאמר השלום זמרי הרג
אדניו׃ וישא פניו אל החלון
ויאמר מי אתי מי וישקיפו אליו
שנים שלשה סריסים׃ ויאמר
שמטוה וישמטוה ויז מדמה אל
הקיר ואל הסוסים וירמסנה׃ ויבא
ויאכל וישת ויאמר פקדו נא את
הארורה הזאת וקברוה כי בת מלך
היא׃ וילכו לקברה ולא מצאו בה
כי אם הגלגלת והרגלים וכפות
הידים׃ וישבו ויגידו לו ויאמר דבר
יהוה הוא אשר דבר ביד עבדו
אליהו התשבי לאמר בחלק
יזרעאל יאכלו הכלבים את בשר
איזבל׃ והית נבלת איזבל כדמן על
פני השדה בחלק יזרעאל אשר
לא יאמרו זאת איזבל׃

Cap. x.

ולאחאב שבעים בנים
בשמרון ויכתב יהוא ספרים
וישלח שמרון אל שרי יזרעאל
הזקנים ואל האמנים אחאב
לאמר׃ ועתה כבא הספר הזה
אליכם ואתכם בני אדניכם
ואתכם הרכב והסוסים ועיר
מבצר והנשק׃ וראיתם הטוב

persecutusq; ē eū iehu: & ait. Etiam hunc percutite in curru suo. Et pcusserunt eū in ascensu gaber qui ē iuxta ieblaam. Qui fugit in mageddo: & mortuus est ibi. Et imposuerunt eū serui eius super currū suum & tulerūt in ierusalē: sepelierūtq; in sepulchro cū patrib⁹ suis in ciuitate dauid. Anno vndecimo ioram filii achab regis israel: regnauit ochozias super iudā: venitq; iehu i iezrabel. Porro iezabel introitu eius audito depinxit oculos suos stibio & ornauit caput suū & respexit per fenestrā ingredientē iehu per portā & ait. Nunqd pax pt esse zamri qui interfecit dn̄m suū? Leuauitq; iehu faciē suam ad fenestrā: & ait. Que est ista? Et inclinauerunt se ad eum duo vel tres eunuchi: at ille dixit eis. Precipitate eam deorsum. Et precipitauerunt eam: aspersusq; ē sanguine paries & equorū vngule conculcauerūt eā. Cumq; introgressus eēt vt comederet biberetq;: ait. Ite & videte maledictam illam & sepelite eam: quia filia regis est. Cumq; issent vt sepelirent eam non inuenerūt nisi caluariā & pedes & summas manus. Reuersiq; nunciauerūt ei. Et ait iehu. Sermo domini est quem locutus est per seruū suum heliam tesbitē: dicēs. In agro iezrahel comedent canes carnes iezabel. Et erūt carnes iezabel sicut stercus sup faciē terre in agro iezrahel: ita vt ptereūtes dicant. Heccine est illa iezabel? 10.

Erant autem achab septuagīta filii in samaria. Scripsit ergo iehu litteras: & misit ī samariā ad optimates ciuitatis & ad maiores natu: & ad nutricios achab: dicens. Statim vt acceperitis litteras has qui habetis filios dn̄i vr̄i & currus & equos & ciuitates firmas & arma: eligite meliorē

καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ Ἰοὺ, καὶ εἶπε· καί γε αὐτὸν πατάξατε. καὶ ἐπάταξαν αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἅρματι ὄντα ἐν τῷ ἀναβαίνειν Γαὶ, ἥ ἐστι τοῦ Ἰεβλαάμ· καὶ ἔφυγεν εἰς Μαγεδδὼ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ ἀνήνεγκαν αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει Δαυίδ. καὶ ἐν ἔτει ἑνδεκάτῳ Ἰωρὰμ βασιλέως Ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν Ὀχοζίας ἐπὶ Ἰούδαν. καὶ ἦλθεν Ἰοὺ εἰς Ἰεζραήλ· καὶ Ἰεζάβελ ἤκουσε, καὶ ἐστιβίσατο τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἐκόσμησε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ διέκυψε διὰ τῆς θυρίδος. καὶ Ἰοὺ εἰσεπορεύετο ἐν τῇ πόλει· καὶ αὐτὴ εἶπεν, εἰ εἰρήνη Ζαμβρὶ ὁ φονευτὴς τοῦ κυρίου αὐτοῦ; καὶ ἐπῆρεν Ἰοὺ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὴν θυρίδα, καὶ εἶδεν αὐτὴν· καὶ εἶπε· τίς εἶ σύ; κατάβηθι μετ' ἐμοῦ. καὶ ἐξέκυψαν πρὸς αὐτὸν δύο εὐνοῦχοι αὐτῆς. καὶ εἶπε· κατακρημνίσατε αὐτήν· καὶ ἔρριψαν αὐτήν, καὶ ἐρραντίσθη τὸ αἷμα αὐτῆς πρὸς τὸν τοῖχον καὶ πρὸς τοὺς ἵππους, καὶ συνεπάτησαν αὐτήν. καὶ εἰσῆλθεν Ἰοὺ καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε, καὶ εἶπεν, ἐπισκέψασθε δὴ τὴν κατηραμένην ταύτην, καὶ θάψατε αὐτὴν, ὅτι θυγάτηρ βασιλέως ἐστί. καὶ ἐπορεύθησαν θάψαι αὐτὴν, καὶ οὐχ εὗρον ἐν αὐτῇ ἄλλο τι ἢ τὸ κρανίον καὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ ἴχνη τῶν χειρῶν. καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ. καὶ εἶπε· λόγος κυρίου ἐστὶ τοῦτο ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ τοῦ δούλου αὐτοῦ Ἠλιοῦ τοῦ Θεσβίτου λέγων, ἐν τῇ μερίδι Ἰεζραὴλ καταφάγονται οἱ κύνες τὰς σάρκας Ἰεζάβελ. καὶ ἔσται τὸ θνησιμαῖον Ἰεζάβελ ὡς κοπρία ἐπὶ προσώπου τοῦ ἀγροῦ ἐν τῇ μερίδι Ἰεζραὴλ, ὥστε μὴ εἰπεῖν, αὕτη Ἰεζάβελ.

3. Reg. 16. c. G — 3. Reg. 21. f. & cod.

Ca. 10. — A — Iudic. 10. g.

Καὶ τῷ Ἀχαὰβ ἑβδομήκοντα υἱοὶ ἐν Σαμαρείᾳ. καὶ ἔγραψεν Ἰοὺ βιβλίον, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σαμάρειαν πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως καὶ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πρὸς τοὺς τιθηνοὺς τῶν υἱῶν Ἀχαὰβ λέγων· καὶ νῦν ὡς ἂν ἔλθῃ τὸ βιβλίον τοῦτο πρὸς ὑμᾶς, καὶ μεθ' ὑμῶν οἱ υἱοὶ τοῦ κυρίου ὑμῶν, καὶ μεθ' ὑμῶν τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἵπποι καὶ πόλεις ὀχυραὶ καὶ ὅπλα, καὶ ὄψεσθε τὸν ἀγαθὸν

καὶ τὸν εὐθῆ ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ κυρίου ὑμῶν, καὶ καταστήσατε αὐτὸν ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ πολεμεῖτε ὑπὲρ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου ὑμῶν. καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα καὶ εἶπον, ἰδοὺ οἱ δύο βασιλεῖς οὐκ ἔστησαν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ πῶς ἡμεῖς στησόμεθα; καὶ ἀπέστειλαν οἱ ἐπὶ τοῦ οἴκου καὶ οἱ ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ τιθηνοὶ πρὸς Ἰοὺ λέγοντες, παῖδές σου ἡμεῖς, καὶ ὅσα ἐὰν εἴπῃς πρὸς ἡμᾶς ποιήσομεν· οὐ βασιλεύσομεν οὐδένα, τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου ποιήσομεν. καὶ ἔγραψε πρὸς αὐτοὺς Ἰοὺ βιβλίον δεύτερον λέγων, εἰ ἐμοὶ ἐστὲ ὑμεῖς, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούετε, λάβετε τὰς κεφαλὰς ἀνδρῶν υἱῶν τοῦ κυρίου ὑμῶν, καὶ ἐνέγκατε πρός με ὡς ἡ ὥρα αὕτη αὔριον εἰς Ἰεζραήλ. καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως ἦσαν ἑβδομήκοντα ἄνδρες· οὗτοι ἁδροὶ τῆς πόλεως ἐξέτρεφον αὐτούς. καὶ ἐγένετο ὡς ἦλθε πρὸς αὐτοὺς τὸ βιβλίον, καὶ ἔλαβον τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως καὶ ἔσφαξαν αὐτοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας, καὶ ἔθηκαν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν καρτάλλοις, καὶ ἀπέστειλαν αὐτὰς πρὸς αὐτὸν εἰς Ἰεζραήλ. καὶ ἦλθεν ὁ ἄγγελος καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ λέγων, ἤνεγκαν τὰς κεφαλὰς τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπε, θέτε αὐτὰς βουνοὺς δύο παρὰ τὴν θύραν τῆς πύλης εἰς πρωΐ. καὶ ἐγένετο πρωΐ, καὶ ἐξῆλθε καὶ ἔστη ἐν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ εἶπε πρὸς πάντα τὸν λαόν, δίκαιοι ὑμεῖς· ἰδοὺ ἐγὼ συνεστράφην ἐπὶ τὸν κύριόν μου, καὶ ἀπέκτεινα αὐτόν· καὶ τίς ἐπάταξε πάντας τούτους; ἴδετε ὅτι οὐ πεσεῖται ἀπὸ τῶν λόγων κυρίου ἐπὶ τὴν γῆν, ὧν ἐλάλησε κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον Ἀχαάβ· καὶ κύριος ἐποίησεν ὅσα ἐλάλησεν ἐν χειρὶ τοῦ δούλου αὐτοῦ Ἠλιοῦ. καὶ ἐπάταξεν Ἰοὺ πάντας τοὺς καταλειφθέντας ἐν τῷ οἴκῳ Ἀχαὰβ ἐν Ἰεζραὴλ, καὶ πάντας τοὺς ἁδροὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς γνωστοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ, ἕως τοῦ μὴ καταλιπεῖν αὐτοῦ κατάλειμμα. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη εἰς Σαμάρειαν· καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ὁδῷ Βαιθακὰδ τῶν ποιμένων, καὶ εὗρε τοὺς

B — C

& eū qui vobis placuerit de filiis dn̄i vr̄i: & eū ponite sup soliū patris sui: & pugnate pro domo dn̄i vr̄i. Timuerunt illi vehemēter: & dixerunt. Ecce duo reges non potuerūt stare corā eo: & quō nos valebimus resistere? Miserunt ergo p̄positi domus & p̄fecti ciuitatis & maiores natu & nutricii ad iehu: dicētes. Serui tui sumus: quecūq; iusseris faciemus: nec cōstituemus nobis regē. Quecunq; tibi placent fac. Rescripsit aūt eis litteras scdo: dicēs. Si mei estis & obeditis mihi: tollite capita filiorum domini vestri: & venite ad me hac eadē hora cras in iezrahel. Porro filii regis septuaginta viri apud optiates ciuitatis nutriebantur. Cūq; venissent littere ad eos: tulerūt filios regis & occiderūt septuaginta viros: & posuerunt capita eorū ī cophinis: & miserunt ad eum in iezrahel. Venit aūt nūcius ad eū & indicauit ei: dicens. Attulerūt capita filiorum regis. Qui r̄ndit. Ponite ea ad duos aceruos iuxta ītroitū porte vsq; mane. Cūq; diluxisset egressus ē & stās dixit ad omnem populum. Iusti estis. Si ego coniuraui cōtra dn̄m meū & interfeci eū: quis percussit oēs hos? Videte ergo nunc qm̄ non cecidit de sermōibus dn̄i ī terrā quos locutus est dn̄s sup domū achab: & dominus fecit quod locutus est in manu serui sui helie. Percussit igitur iehu oēs qui reliq erāt de domo achab in iezrahel & vniuersos optimates eius & notos & sacerdotes: doñec non remanerent ex eo reliquie. Et surrexit & venit in samariam. Cūq; venisset ad cameram pastorum in via inuenit

והישר מבני אדניכם ושמתם על
כסא אביו והלחמו על בית אדניכם׃
ויראו מאד מאד ויאמרו הנה
שני המלכים לא עמדו לפניו
ואיך נעמד אנחנו׃ וישלח אשר
על הבית ואשר על העיר והזקנים
והאמנים אל יהוא לאמר עבדיך
אנחנו וכל אשר תאמר אלינו
נעשה לא נמליך איש הטוב
בעיניך עשה׃ ויכתב אליהם ספר
שנית לאמר אם לי אתם ולקלי
אתם שמעים קחו את ראשי
אנשי בני אדניכם ובאו אלי
כעת מחר יזרעאלה ובני המלך
שבעים איש את גדלי העיר
מגדלים אותם׃ ויהי כבא הספר
אליהם ויקחו את בני המלך
וישחטו שבעים איש וישימו את
ראשיהם בדודים וישלחו אליו
יזרעאלה׃ ויבא המלאך ויגד לו
לאמר הביאו ראשי בני המלך
ויאמר שימו אתם שני צברים
פתח השער עד הבקר׃ ויהי בבקר
ויצא ויעמד ויאמר אל כל העם
צדקים אתם הנה אני קשרתי
על אדני ואהרגהו ומי הכה את
כל אלה׃ דעו אפוא כי לא יפל
מדבר יהוה ארצה אשר דבר
יהוה על בית אחאב ויהוה
עשה את אשר דבר ביד עבדו
אליהו׃ ויך יהוא את כל הנשארים
לבית אחאב ביזרעאל וכל
גדליו ומידעיו וכהניו עד בלתי
השאיר לו שריד׃ ויקם ויבא
וילך שמרון הוא בית עקד
הרעים בדרך׃ ויהוא מצא

את אחי אחזיהו מלך יהודה
ויאמר מי אתם ויאמרו אחי
אחזיהו אנחנו ונרד לשלום בני
המלך ובני הגבירה: ויאמר תפשום
חיים ויתפשום חיים וישחטום
אל בור בית עקד ארבעים ושנים
איש ולא השאיר איש מהם: וילך
משם וימצא את יהונדב בן רכב
לקראתו ויברכהו ויאמר אליו
היש את לבבך ישר כאשר לבבי
עם לבבך ויאמר יהונדב יש ויש
תנה את ידך ויתן ידו ויעלהו אליו
אל המרכבה: ויאמר לכה אתי
וראה בקנאתי ליהוה וירכבו אתו
ברכבו: ויבא שמרון ויך את כל
הנשארים לאחאב בשמרון עד
השמידו כדבר יהוה אשר דבר
אל אליהו: ויקבץ יהוא את כל
העם ויאמר אלהם אחאב עבד
את הבעל מעט יהוא יעבדנו הרבה:
ועתה כל נביאי הבעל כל
עבדיו וכל כהניו קראו אלי איש
אל יפקד כי זבח גדול לי לבעל
כל אשר יפקד לא יחיה ויהוא
עשה בעקבה למען האביד את עבדי
הבעל: ויאמר יהוא קדשו
עצרה לבעל ויקראו: וישלח
יהוא בכל ישראל ויבאו כל
עבדי הבעל ולא נשאר איש
אשר לא בא ויבאו בית הבעל
וימלא בית הבעל פה לפה:
ויאמר לאשר על המלתחה
הוצא לבוש לכל עבדי הבעל
ויצא להם המלבוש: ויבא יהוא
ויהונדב בן רכב בית הבעל
ויאמר לעבדי הבעל חפשו

ירד שלם · גבר תפש · שחט · רבע שנה · שאר · מצא · ברך · אשר · נתן עלה · רכב רכב · בוא נכה · שאר · שמד · קבץ · עבד רבה · קרא · פקד זבח · חיה · עשה אבד · קדש · קרא שלח · שאר · בוא · מלא · יצא לבש · חפש

fratres ochozie regis iuda: qui dixitq; ad eos. Qui nā estis vos? Qui rñderūt Frēs ochozie regis sumus: & descēdimus ad salutādos filios regis & filios regine. Qui ait. Comprehēdite eos viuos. Quos cū cōphē̄dissent viuos: iugulauerūt eos in cisterna iuxta camerā q̄dragīta duos viros: & nō reliquit ex eis quēq̄. Cūq; abisset īde: iuenit ioadab filiū rechab in occursū sibi. Et bñdixit ei. Et ait ichu ad eum. Nunqd est cor tuū rectū cū corde meo: sicut cor meū cū corde tuo? Et ait ionadab. Est. Si ē inquit: da mihi manum tuam. Qui dedit ei manū suā. At ille leuauit eū ad se in currū: dixitq; ad eū. Veni mecū & vide zelū meū p̄ dño. Et īpositū in curru suo duxit ī samariā. Et pcussit oēs qui reliqui fuerant de achab in samaria vsq; ad vnū: iuxta verbum dñi qd locutus est p̄ heliā. Cōgregauit ergo ichu oēm populū: & dixit ad eos. Achab coluit baal parum: ego āt colā eum amplius. Nūc igitur oēs p̄phetas baal & vniuersos seruos eius & cunctos sacerdotes ipsius vocate ad me. Nullus sit qui nō veniat. Sacrificiū ei grande est mihi baal. Quicūq; defuerit non viuet. Porro ichu faciebat hoc īsidiose: vt disp̄deret cultores baal: & dixit. Sctificate diem solēnē baal. Vocauitq; & misit in vniuersos terminos israel: & venerūt cūcti serui baal. Nō fuit residuus ne vnus quidem q nō veniret. Et īgressi sunt templum baal. Et repleta ē dom⁹ baal a sūmo vsq; ad sūmū. Dixitq; his q preerant sup vestes. Proferte vestimenta vniuersis seruis baal. Et p̄tulerūt eis vestes. Ingressusq; ichu & ioadab filius rechab templum baal: ait cultoribus baal. Perquirite

fratres ochozie regis iuda. et dixit: qui nā
ἀδελφοὺς ὀχοζίου τοῦ βασιλέως ἰούδα. καὶ εἶπεν, τίνες
vos? et dixerūt: fratres ochozie nos: et descēdimus
ὑμεῖς; καὶ εἶπον, ἀδελφοὶ ὀχοζίου ἡμεῖς, καὶ κατέβημεν
in pacē filiorū regis et filiorū regi
εἰς εἰρήνην τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν υἱῶν τῆς δυναστευ
ne. et dixit ieu: cōprehēdite eos viuos. et cō
ούσης. καὶ εἶπεν ἰοὺ, συλλάβετε αὐτοὺς ζῶντας. καὶ συνέ
prehēderūt eos: et iugulauerūt eos in bethacad quadra
λαβον αὐτοὺς, καὶ ἔσφαξαν αὐτοὺς ἐν βαιθακὰδ τεσσα
ginta et duos viros: et nō reliquit ex eis que
ράκοντα καὶ δύο ἄνδρας, καὶ οὐ κατέλιπεν ἐξ αὐτῶν οὐ
quā. et abijt inde ieu: et inuenit ionadab filiū
δένα. καὶ ἐπορεύθη ἐκεῖθεν ἰοὺ, καὶ εὗρε τὸν ἰωναδὰβ υἱὸν
rechab in via in occursum eius: et bñdixit eo
ῥηχὰβ ἐν τῇ ὁδῷ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν αὐ
et dixit ad eū ieu: si est rectū cor tuū
τόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἰοὺ, εἰ ἔστιν εὐθεῖα ἡ καρδία σου
cum corde meo: sicut est meū cor cū
μετὰ τῆς καρδίας μου, καθὼς ἔστιν ἡ ἐμὴ καρδία μετὰ τῆς
corde tuo. et dixit ionadab: est. et dixit ei ieu:
καρδίας σου. καὶ εἶπεν ἰωναδὰβ, ἔστιν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰού,
si est: da manū tuā. et dedit manū suā.
εἰ ἔστι, δός τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐπέδωκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ.
et imposuit eum ad se sup currū. et dixit
καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα. καὶ εἶπε
ad eum: veni mecū: et vide cū zelauerī ego
πρὸς αὐτόν, δεῦρο μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ ἴδε ἐν τῷ ζηλῶσαί με τῷ
dño: et imposuit eū in curru suo: et in
κυρίῳ, καὶ ἐπεκάθισεν αὐτὸν ἐν τῷ ἅρματι αὐτοῦ, καὶ εἰ
gressus ē in samariā: et percussit oēs qui reliqui
σῆλθεν εἰς σαμάρειαν, καὶ ἐπάταξεν πάντας τοὺς ὑπολε
fuerant achaab in samaria: donec deleret
λειμμένους τοῦ ἀχαὰβ ἐν σαμαρείᾳ, ἕως τοῦ ἀφανίσαι
ipse iuxta verbū dñi: qd locut⁹ est ad heliā. et cō
αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν πρὸς ἠλίαν. καὶ συ
gregauit ieu oēm ppłm. et dixit ad eos: achaab
νήθροισεν ἰοὺ πάντα τὸν λαόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἀχαὰβ
seruiuit baal parū: et ego seruiam ei mu
ἐδούλευσεν τῷ βάαλ ὀλίγα, καὶ ἐγὼ δουλεύσω αὐτῷ πολ
ltū. et nūc vocate ad me oēs p̄phās
λά. καὶ νῦν καλέσατε πρός με πάντας τοὺς προφήτας
baal et sacerdotes ipsi⁹. et oēs seruos
τοῦ βάαλ καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ. καὶ πάντας τοὺς δούλους
eius: vir nō relinquatur ex eis: q2 sacrificiū grā
αὐτοῦ, ἀνὴρ μὴ ἀπολειφθήτω ἐξ αὐτῶν, ὅτι θυσίαν μεγά
de ego facio baal. ois q defuerit: nō viuet.
λην ἐγὼ ποιῶ τῷ βάαλ. πᾶς ὃς ἂν ἀπολειφθῇ, οὐ ζήσεται.
et ieu fecit in dolo: vt disp̄deret oēs
καὶ ἰοὺ ἐποίησεν ἐν πτερνισμῷ, ἵνα ἀπολέσῃ πάντας
seruos baal. et dixit ieu: sctificate cul
τοὺς δούλους τοῦ βάαλ. καὶ εἶπεν ἰού, ἁγιάσατε ἱερα
tum baal. et predicauit: et misit ieu in
τείαν τοῦ βάαλ. καὶ ἐκήρυξε, καὶ ἀπέστειλεν ἰοὺ ἐν
oēm israel: et venerūt cūcti serui baal:
παντὶ ἰσραήλ, καὶ ἦλθον πάντες οἱ δοῦλοι τοῦ βάαλ,
nō defuit vir: q nō venit. et igressus ē
οὐκ ἀπελείφθη ἀνήρ, ὃς οὐ παρεγένετο. καὶ εἰσῆλθεν
in domū baal: et repleta est dom⁹ os
εἰς τὸν οἶκον τοῦ βάαλ, καὶ ἐπλήσθη ὁ οἶκος στόμα
supra os. et dixit ieu ei q sup domū: p̄o
ἐπὶ στόμα. καὶ εἶπεν ἰοὺ τῷ ἐπὶ [illegible] οἴκου, ἐξένε
fer vestimēta oib⁹ seruis baal. et protulit
γκε ἐνδύματα πᾶσι τοῖς δούλοις τοῦ βάαλ. καὶ ἐξήνεγκεν
eis p̄posit⁹ vestiū. et ingressus ē ieu et ionadab fili⁹ re
αὐτοῖς ὁ στολιστής. καὶ εἰσῆλθεν ἰοὺ καὶ ἰωναδὰβ υἱὸς ῥη
chab in domū baal. et ait ieu
χὰβ εἰς τὸν οἶκον τοῦ βάαλ. καὶ εἶπεν ἰοὺ τοῖς
seruis baal: perquirite
δούλοις τοῦ βάαλ, ἐρευνήσατε

3. Re. 16. g.

et videte si est vobiscū de seruis dñi. et dixerūt
καὶ ἴδετε εἰ ἔστι μεθ᾽ ὑμῶν τῶν δούλων κυρίου. καὶ εἶπον
nō sunt: sed serui baal soli. et in
οὐκ εἰσίν, ἀλλ᾽ ἢ οἱ δοῦλοι τοῦ βάαλ μονώτατοι. καὶ εἰ
gressi sūt vt facerēt victimas et holocausta
σῆλθον τοῦ ποιῆσαι τὰς θυσίας καὶ τὰ ὁλοκαυτώμα
et p̄parauit ieu sibi foris octoginta viros. et
τα, καὶ ἔστησεν ἰοὺ ἑαυτῷ ἔξω ὀγδοήκοντα ἄνδρας. καὶ
dixit: vir qui saluat⁹ fuerit de viris q̄s ego addu
εἶπεν, ἀνὴρ ὃς ἂν διασωθῇ ἐκ τῶν ἀνδρῶν ὧν ἐγὼ εἰσά
xero in manus vestras: aīa eius pro aīa
γω ἐπὶ χεῖρας ὑμῶν, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἀντὶ τῆς ψυχῆς
illius. et factū est vt cōpleuerūt facientes holo
αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσαν ποιοῦντες τὴν ὁλο
caustum: et dixit ieu precursoribus et
καύτωσιν, καὶ εἶπεν ἰοὺ τοῖς παρατρέχουσι καὶ τοῖς
tristatis: ingredientes percutite eos: vir nō eua
τριστάταις, εἰσελθόντες πατάξατε αὐτούς, ἀνὴρ μὴ ἐξελ
dat de eis. et percusserūt eos p̄cursores
θέτω ἐξ αὐτῶν. καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς οἱ παρατρέχον
res et tristate in ore gladij: et p̄iecerūt
τες καὶ οἱ τριστάται ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ ἔρριψαν
et ierunt vsq; ad tēplū baal. et p̄tulerūt
καὶ ἐπορεύθησαν ἕως τοῦ ναοῦ τοῦ βάαλ. καὶ ἐξήνεγκαν
statuā baal et cōbusserūt eā: et destruxe
τὴν στήλην τοῦ βάαλ καὶ ἐνέπρησαν αὐτήν, καὶ κατέσπα
runt statuas baal. et destruxerūt domū eius:
σαν τὰς στήλας τοῦ βάαλ. καὶ καθεῖλον τὸν οἶκον αὐτοῦ,
et domū baal posuit in latrinā vsq; in di
καὶ τὸν οἶκον τοῦ βάαλ ἔθετο εἰς κοπρῶνα ἕως τῆς ἡμέ
em hanc. et deleuit ieu baal de israel: verūtñ
ρας ταύτης. καὶ ἠφάνισεν ἰοὺ τὸν βάαλ ἐξ ἰσραήλ, πλὴν
a peccatis hieroboā filij nabat q peccare fecit isra
ἀπὸ ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσρα
el: nō recessit ieu a tergo eorū: ibat post
ήλ, οὐκ ἀπέστη ἰοὺ ἀπὸ ὄπισθεν αὐτῶν, ἐπορεύετο ὀπίσω
vitulos peccati aureos q erāt in bethel
τῶν δαμάλεων τῆς ἁμαρτίας τῶν χρυσῶν τῶν ἐν βαιθὴλ
et in dan. et dixit dñs ad ieu: quia bñfecisti vt
καὶ ἐν δάν. καὶ εἶπε κς πρὸς ἰού, ἀνθ᾽ ὧν ἠγάθυνας τοῦ
facere rectū in oculis meis: et fecisti iux
ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἐποίησας κα
ta oia q̄ in corde tuo: domui achaab filij
τὰ πάντα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μου, τῷ οἴκῳ ἀχαάβ, υἱοὶ
quarti sedebūt tibi sup thronū israel. et nō
τέταρτοι καθίσονταί σοι ἐπὶ θρόνου ἰσραήλ. καὶ οὐκ
custodiuit ieu vt ābularet in lege dñi dei israel in
ἐφύλαξεν ἰοὺ πορεύεσθαι ἐν νόμῳ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ ἐν
toto corde suo. nō recessit a pctis hiero
ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ. οὐκ ἀπέστη ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἱερο
boam filij nabat qui peccare fecit israel. in die
βοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. ἐν ταῖς ἡμέ
bus illis cepit dñs tedere ī israel.
ραις ἐκείναις ἤρξατο κύριος συγκόπτειν ἐν τῷ ἰσραήλ.
et percussit eos azael in oīm fine israel a
καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἀζαὴλ ἐν παντὶ ὁρίῳ ἰσραὴλ ἀπὸ
iordane cōtra oriētē solis oēm terrā ga
τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἀνατολὰς ἡλίου πᾶσαν τὴν γῆν γα
laad et gad et ruben et manasse: ab
λαὰδ καὶ τοῦ γὰδ καὶ τοῦ ῥουβὶν καὶ τοῦ μανασσῆ, ἀπὸ
aroer q̄ est sup labiū torrētis arnō et
ἀροὴρ ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους χειμάρρου ἀρνὼν καὶ
galaad et basan. et reliqua
τὴν γαλαὰδ καὶ τὴν βασάν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν
verborū ieu et vniuersa q̄cūq; fecit et ois forti
λόγων ἰοὺ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν καὶ πᾶσα ἡ δυ
tudo eius et cōiurationes/ q̄s cōiurauit: non
ναστεία αὐτοῦ καὶ αἱ συνάψεις ἃς συνῆψεν, οὐκ
ne hec scripta sunt in libro verborū
ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων
dierū regum
τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων

& videte ne quis forte vobiscum sit de seruis dñi: sed vt sint serui baal soli. Ingressi sunt igitur vt facerent victimas & holocausta: ichu aūt p̄parauerat sibi foris octoginta viros: & dixerat eis. Quicūq; fugerit de hominib⁹ his quos ego adduxero ī manus vestras: aīa eius erit p̄ aīa illius. Factū ē aūt cum completū esset holocaustum p̄cepit iehu militibus & ducibus suis. Ingredimini & percutite eos. Null⁹ euadat. Percusseruntq; eos in ore gladii & proiecerūt milites & duces. Et ierūt in ciuitatē templi baal: & p̄tulerūt statuam de phano baal: & cōbusserūt & cōminuerūt eam. Destruxerunt quoq; edem baal: & fecerūt pro ea latrinas vsq; in diē hāc. Deleuit itaq; ichu baal de israel. verūtñ a peccatis hieroboā filii nabath qui peccare fecit israel nō recessit: nec dereliquit vitulos aureos q erāt ī bethel & in dan. Dixit aūt dñs ad ichu. Quia studiose egisti qd rectū erat & placebat in oculis meis: & oīa q̄ erāt ī corde meo fecisti cōtra domum achab: filii tui vsq; ad quartā generationē sedebūt super thronum israel. Porro iehu nō custodiuit vt ambularet in lege dñi dei israel ī toto corde suo: nō ei recessit a pctis hieroboā qui peccare fecerat israel. In diebus illis cepit dominus tedere super israel. Percussitq; eos azahel in vniuersis finibus israel: a iordane cōtra orientalē plagam: oēm terram galaad & gad & ruben & manasse: ab aroer q̄ est super torrentem arnon & galaad & basan. Reliqua autem verborū ichu & vniuersa que fecit & fortitudo eius: nonne hec scripta sunt in libro verborū dierum regum

וראו פן יש פה עמכם מעבדי יהוה
כי אם עבדי הבעל לבדם: ויבאו
לעשות זבחים ועלות ויהוא שם
לו בחוץ שמנים איש ויאמר
האיש אשר ימלט מן האנשים
אשר אני מביא על ידיכם נפשו
תחת נפשו: ויהי ככלתו לעשות
העלה ויאמר יהוא לרצים
ולשלשים באו הכום איש אל
יצא ויכום לפי חרב וישלכו
הרצים והשלשים וילכו עד עיר
בית הבעל: ויצאו את מצבות בית
הבעל וישרפוה: ויתצו את מצבת
הבעל ויתצו את בית הבעל
וישמהו למחראות עד היום: וישמד
יהוא את הבעל מישראל: רק חטאי
ירבעם בן נבט אשר החטיא את
ישראל לא סר יהוא מאחריהם
עגלי הזהב אשר בית אל ואשר
בדן: ויאמר יהוה אל יהוא יען
אשר הטיבת לעשות הישר בעיני
ככל אשר בלבבי עשית לבית
אחאב בני רבעים ישבו לך על
כסא ישראל: ויהוא לא שמר
ללכת בתורת יהוה אלהי ישראל
בכל לבבו לא סר מעל חטאות
ירבעם אשר החטיא את ישראל:
בימים ההם החל יהוה לקצות
בישראל ויכם חזאל בכל גבול
ישראל: מן הירדן מזרח השמש
את כל ארץ הגלעד הגדי והראובני
והמנשי מערער אשר על נחל
ארנן והגלעד והבשן: ויתר
דברי יהוא וכל אשר עשה
וכל גבורתו הלוא הם כתובים
על ספר דברי הימים למלכי

ראה · עבד · עשה זבח · שום · מלט · בוא · היה כלה · רוץ · בוא נכה · יצא שלך · יצב · שרף נתץ · שום חרא · שמד · חטא · סור · אמר · יטב עשה · ישב · הלך · חלל קצה · נכה גבל · כתב · יום

ישראל׃ וישכב יהוא עם אבתיו ויקברו אתו בשמרון וימלך יהואחז בנו תחתיו׃ והימים אשר מלך יהוא על ישראל עשרים ושמנה שנה בשמרון׃

Cap. xi.

ועתליה אם אחזיהו וראתה כי מת בנה ותקם ותאבד את כל זרע הממלכה׃ ותקח יהושבע בת המלך יורם אחות אחזיהו את יואש בן אחזיה ותגנב אתו מתוך בני המלך הממותים אתו ואת מינקתו בחדר המטות ויסתרו אתו מפני עתליהו ולא הומת׃ ויהי אתה בית יהוה מתחבא שש שנים ועתליה מלכת על הארץ׃ ובשנה השביעית שלח יהוידע ויקח את שרי המאות לכרי ולרצים ויבא אתם אליו בית יהוה ויכרת להם ברית וישבע אתם בבית יהוה וירא אתם את בן המלך׃ ויצום לאמר זה הדבר אשר תעשון השלשית מכם באי השבת ושמרי משמרת בית המלך׃ והשלשית בשער סור והשלשית בשער אחר הרצים ושמרתם את משמרת הבית מסח׃ ושתי הידות בכם כל יצאי השבת ושמרו את משמרת בית יהוה אל המלך׃ והקפתם על המלך סביב איש וכליו בידו והבא אל השדרות יומת והיו את המלך בצאתו ובבאו׃ ויעשו שרי המאות ככל אשר צוה יהוידע הכהן ויקחו איש את אנשיו באי השבת עם יצאי השבת ויבאו אל יהוידע הכהן׃ ויתן הכהן לשרי

israel. Et dormiuit iehu cum patribus suis: sepelieruntque eum in samaria: & regnauit ioachaz filius eius pro eo. Dies autem quos regnauit iehu super israel viginti & octo anni sunt in samaria. 11.

Athalia vero mater ochozie videns mortuum filium suum surrexit & interfecit omne semen regium. Tollens autem iosaba filia regis ioram soror ochozie ioas filium ochozie: furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur & nutricem eius de triclinio: & abscondit eum a facie athalie vt non interficeretur: eratque cum ea sex annis clam in domo domini. Porro athalia regnauit super terram. Anno autem septimo misit ioiada: & assumens centuriones & milites introduxit ad se in templum domini: pepigitque cum eis fedus. Et adiurans eos in domo domini: ostendit eis filium regis: & precepit illis dicens. Iste est sermo quem facere debetis. Tertia pars vestrum introeat sabbato & obseruet excubias domus regis. Tertia autem pars sit ad portam seyr: & tertia pars sit ad portam que est post habitaculum scutariorum: & custodietis excubias domus messa. Due vero partes e vobis omnes egredientes sabbato custodiant excubias domus domini circa regem: & vallabitis eum habentes arma in manibus vestris. Si quis autem ingressus fuerit septum templi interficiatur. Eritisque cum rege introeunte & egrediente. Et fecerunt centuriones iuxta omnia que preceperat eis ioiada sacerdos. Et assumentes singuli viros suos qui ingrediebantur sabbatum cum his qui egrediebantur e sabbato: venerunt ad ioiadam sacerdotem. Qui dedit eis

israel & dormiuit iehu cum patribus suis: &
Ἰσραήλ· καὶ ἐκοιμήθη Ἰοὺ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ
sepelitur in samaria: & regnauit ioachas filius e-
θάπτεται ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ ἐβασίλευσεν Ἰωαχὰς υἱὸς αὐ-
ius pro eo. & dies quibus regnauit ieu super
τοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσεν Ἰοὺ ἐπὶ
israel viginti & octo anni in samaria.
Ἰσραὴλ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐν Σαμαρείᾳ. Ca. 11.

Et gotholia mater ochozie vidit quod mortuus est
Καὶ Γοθολία ἡ μήτηρ Ὀχοζίου εἶδεν ὅτι ἀπέθανεν
filius suus: & surrexit & disperdidit omne se-
ὁ υἱὸς αὐτῆς, καὶ ἀνέστη καὶ ἀπώλεσεν πᾶν τὸ σπέρ-
men regni. & accepit iosabee filia
μα τῆς βασιλείας. καὶ ἔλαβεν Ἰωσαβεὲ ἡ θυγάτηρ
regis ioram: soror autem ochozie ioas filium
τοῦ βασιλέως Ἰωράμ, ἀδελφὴ δὲ Ὀχοζίου τὸν Ἰωὰς υἱὸν
ochozie fratris sui: & furata est eum de me-
Ὀχοζίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, καὶ ἔκλεψεν αὐτὸν ἐκ μέ-
dio filiorum regis qui interficiebantur: e-
σου τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως τῶν θανατουμένων, αὐ-
um & nutricem eius. & abscondit eum in
τὸν καὶ τὴν τροφὸν αὐτοῦ. καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῷ
triclinio lectorum a facie gotholie: & non
ταμιείῳ τῶν κλινῶν ἐκ προσώπου Γοθολίας, καὶ οὐκ
interfectus est. & erat cum ea in domo domini abscon-
ἐθανατώθη. καὶ ἦν μετ᾽ αὐτῆς ἐν οἴκῳ κυρίου κεκρυμ-
ditus sex annis. & gotholia regnauit super terram.
μένος ἓξ ἔτη. καὶ Γοθολία ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς γῆς.
& in anno septimo misit ioiade sacerdos:
καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἀπέστειλεν Ἰωϊαδὲ ὁ ἱερεύς,
& assumpsit centuriones militum &
καὶ ἔλαβεν τοὺς ἑκατοντάρχους τῶν χορρὶ καὶ τῶν
cursorum: & introduxit eos ad se in domum do-
ῥασὶμ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν εἰς οἶκον κυ-
mini: & pepigit cum eis fedus: & adiurauit eos
ρίου, καὶ διέθετο αὐτοῖς διαθήκην, καὶ ὥρκισεν αὐτοὺς
coram domino: & ostendit eis filium re-
ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ βα-
gis. & precepit eis dicens: iste sermo
σιλέως. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων, τοῦτο τὸ ῥῆμα
quem fecistis: tertia pars ex vobis ingredientes sab-
ὃ ἐποιήσατε, τὸ τρίτον ἐξ ὑμῶν οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ σάβ-
bato: obseruent custodiam domus re-
βατον, φυλασσέτωσαν τὴν φυλακὴν οἴκου τοῦ βασιλέ-
gis: & tertia pars in porta viarum: & tertia pars
ως, καὶ τὸ τρίτον ἐν τῇ πύλῃ τῶν ὁδῶν, καὶ τὸ τρίτον
in porta post cursores: & custodietis
ἐν τῇ πύλῃ ὀπίσω τῶν παρατρεχόντων, καὶ φυλάξετε
custodiam domus messae. & due manus in vobis
τὴν φυλακὴν τοῦ οἴκου μεσσαέ. καὶ δύο χεῖρες ἐν ὑμῖν,
omnis qui egredietur sabbato custodient custo-
πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος τὸ σάββατον φυλάξουσι τὴν φυλα-
diam domus domini circa regem. & vallate circa
κὴν οἴκου κυρίου ἐπὶ τὸν βασιλέα. καὶ κυκλώσατε περὶ
regem in circuitu vir: & arma eius in ma-
τὸν βασιλέα κύκλῳ ἀνήρ, καὶ τὸ σκεῦος αὐτοῦ ἐν τῇ χει-
nu eius: & qui ingredietur in atrium templi morietur.
ρὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὰ σαδηρὼθ ἀποθανεῖται.
& fuit cum rege quando ingredietur ip-
καὶ γίνεσθε μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐ-
se & quando egredietur. & fecerunt centurio-
τὸν καὶ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι. καὶ ἐποίησαν οἱ ἑκατόνταρ-
nes iuxta omnia quecumque preceperat eis ioiade sacerdos.
χοι κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς Ἰωϊαδὲ ὁ ἱερεύς.
& ceperunt vnusquisque viros suos qui ingredie-
καὶ ἔλαβον ἕκαστος τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ τοὺς εἰσπορευο-
bantur sabbato cum his qui egrediebantur
μένους τὸ σάββατον μετὰ τῶν ἐκπορευομένων τὸ
sabbato. & ingressi sunt ad ioiade sacerdotem: &
σάββατον. καὶ εἰσῆλθον πρὸς Ἰωϊαδὲ τὸν ἱερέα, καὶ
dedit eis sacerdos centurionibus
ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ ἱερεὺς τοῖς ἑκατοντάρχοις τὰς

pharetras & hastas dauid regis: que erant
φαρέτρας καὶ τὰ δόρατα Δαυὶδ τοῦ βασιλέως, ἃ ἦν
in domo domini: & steterunt cursores vnusquisque:
ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἔστησαν οἱ παρατρέχοντες ἕκαστος,
& arma sua in manu sua ab humero
καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὠμίας
domus dextero vsque ad humerum domus sini-
τοῦ οἴκου τῆς δεξιᾶς ἕως τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τῆς ἀριστε-
stri altaris & domus circa regem
ρᾶς τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου περὶ τὸν βασιλέα
in circuitu: & eduxit filium regis: & dedit
κύκλῳ, καὶ ἐξήγαγε τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδωκεν
super eum sanctificationem & testimonium: & vnxit e-
ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ ἁγίασμα καὶ τὸ μαρτύριον, καὶ ἔχρισεν αὐ-
um & regem constituit eum. & plauserunt populus
τὸν καὶ ἐβασίλευσεν αὐτόν. καὶ ἐκρότησαν ὁ λαὸς ταῖς
manibus suis: & dixerunt: viuat rex. & audiuit
χερσὶν αὐτῶν, καὶ εἶπον, ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ ἤκουσε
gotholia vocem cursorum & po-
Γοθολία τὴν φωνὴν τῶν παρατρεχόντων καὶ τοῦ λα-
puli. & venit ad populum in domum domini: & vidit.
οῦ, καὶ ἦλθε πρὸς τὸν λαὸν εἰς οἶκον κυρίου, καὶ εἶδεν.
& ecce rex stabat super tribunal iuxta
καὶ ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς εἱστήκει ἐπὶ τοῦ στύλου κατὰ τὸ
morem. & cantores & tube circa re-
κρίμα. καὶ οἱ ᾠδοὶ καὶ αἱ σάλπιγγες περὶ τὸν βασι-
gem: & omnis populus terre letans & canens
λέα, καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς χαίρων καὶ σαλπίζων
in tubis. & scidit vestimentum suum gotho-
ἐν σάλπιγξιν. καὶ διέρρηξεν τὸν ἱματισμὸν αὐτῆς Γοθο-
lia: & clamauit: coniuratio coniuratio. & precepit io-
λία, καὶ ἐβόησεν, σύνδεσμος σύνδεσμος. καὶ ἐνετείλατο Ἰω-
iade sacerdos centurionibus & speculatoribus
ϊαδὲ ὁ ἱερεὺς τοῖς ἑκατοντάρχοις καὶ τοῖς ἐπισκόποις
exercitus: & dixit ad eos: educite e-
δυνάμεως, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἐξαγάγετε αὐ-
am extra septa: & qui ingressus fuerit post e-
τὴν ἔξωθεν τῶν σαδηρὼθ, καὶ ὁ εἰσπορευόμενος ὀπίσω αὐ-
am morietur gladio: quia dixerat sacerdos: non occida-
τῆς ἀποθανεῖται ῥομφαίᾳ, ὅτι εἶπεν ὁ ἱερεύς, μὴ ἀποθα-
tur in domo domini. & iniecerunt ei manus: & induxe-
νέτω ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐπέβαλον αὐτῇ χεῖρας, καὶ εἰσήγα-
runt eam via introitus equorum domus re-
γον αὐτὴν ὁδὸν εἰσόδου τῶν ἵππων οἴκου τοῦ βασιλέ-
gis: & interfecerunt eam ibi. & pepigit ioiade sacer-
ως, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὴν ἐκεῖ. καὶ διέθετο Ἰωϊαδὲ ὁ ἱε-
dos fedus inter dominum & inter re-
ρεὺς διαθήκην ἀναμέσον κυρίου καὶ ἀναμέσον τοῦ βασιλέ-
gem & inter populum vt esset in populum domino.
ως καὶ ἀναμέσον τοῦ λαοῦ τοῦ εἶναι εἰς λαὸν τῷ κυρίῳ.
& ingressus est omnis populus terre in domum baal:
καὶ εἰσῆλθε πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βάαλ,
& precipitauerunt eum & altaria eius: &
καὶ κατέσπασαν αὐτὸν καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ
imagines eius contriuerunt acurate. & ma-
τὰς εἰκόνας αὐτοῦ συνέτριψαν ἐπιμελῶς. καὶ τὸν Μα-
than sacerdotem baal occiderunt ante faciem
θὰν τὸν ἱερέα τοῦ Βάαλ ἀπέκτειναν πρὸ προσώπου
altarium. & constituit sacerdos custodes
τῶν θυσιαστηρίων. καὶ κατέστησεν ὁ ἱερεὺς ἐπισκόπους
in domo domini. & tulit centuriones
ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔλαβεν τοὺς ἑκατοντάρχους τῶν
militum & cursorum: & omnem populum
χορρὶ καὶ τῶν ῥασὶμ, καὶ πάντα τὸν λαὸν τῆς
terre: & deduxerunt regem de domo domini:
γῆς, καὶ κατήγαγον τὸν βασιλέα ἐξ οἴκου κυρίου,
& adduxerunt eum via porte cur-
καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν παρα-
sorum domus regis. & collocauerunt e-
τρεχόντων οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ ἐκάθισαν αὐ-
um super thronum regum.
τὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν βασιλέων.

hastas & arma regis dauid: que erant in domo domini. Et steterunt singuli habentes arma in manu sua a parte templi dextera vsque ad partem sinistram altaris & edis circum regem. Produxitque filium regis & posuit super eum diadema & testimonium. Feceruntque eum regem & vnxerunt: & plaudentes manu dixerunt. Viuat rex. Audiuit autem athalia vocem populi currentis: & ingressa ad turbas in templum domini vidit regem stantem super tribunal iuxta morem: & cantores & tubas prope eum: omnemque populum terre letantem & canentem tubis: & scidit vestimenta sua: clamauitque. Coniuratio: coniuratio. Precepit autem ioiada centurionibus qui erant super exercitum & ait eis. Educite eam extra septa templi: & quicunque eam secutus fuerit feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: non occidatur in templo domini. Imposueruntque ei manus & impegerunt eam per viam introitus equorum iuxta palacium & interfecta est ibi. Pepigit ergo ioiada fedus inter dominum & regem & inter populum: vt esset populus domini: & inter regem & populum. Ingressusque est omnis populus terre templum baal: & destruxerunt aras eius: & imagines contriuerunt valide: mathan quoque sacerdotem baal occiderunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo domini. Tulitque centuriones & cerethi & phelethi legiones & omnem populum terre: deduxeruntque regem de domo domini. Et venerunt per viam porte scutariorum in palacium: & sedit super thronum regum.

המאות את החנית ואת השלטים אשר למלך דוד אשר בבית יהוה׃ ויעמדו הרצים איש וכליו בידו מכתף הבית הימנית עד כתף הבית השמאלית למזבח ולבית על המלך סביב׃ ויוצא את בן המלך ויתן עליו את הנזר ואת העדות וימלכו אתו וימשחהו ויכו כף ויאמרו יחי המלך׃ ותשמע עתליה את קול הרצין העם ותבא אל העם בית יהוה׃ ותרא והנה המלך עמד על העמוד כמשפט והשרים והחצצרות אל המלך וכל עם הארץ שמח ותקע בחצצרות ותקרע עתליה את בגדיה ותקרא קשר קשר׃ ויצו יהוידע הכהן את שרי המאות פקדי החיל ויאמר אליהם הוציאו אתה אל מבית לשדרת והבא אחריה המת בחרב כי אמר הכהן אל תומת בית יהוה׃ וישמו לה ידים ותבוא דרך מבוא הסוסים בית המלך ותומת שם׃ ויכרת יהוידע את הברית בין יהוה ובין המלך ובין העם להיות לעם ליהוה ובין המלך ובין העם׃ ויבאו כל עם הארץ בית הבעל ויתצהו את מזבחתו ואת צלמיו שברו היטב ואת מתן כהן הבעל הרגו לפני המזבחות וישם הכהן פקדות על בית יהוה׃ ויקח את שרי המאות ואת הכרי ואת הרצים ואת כל עם הארץ וירידו את המלך מבית יהוה ויבואו דרך שער הרצים בית המלך וישב על כסא המלכים׃

וַיִּשְׂמַח כָּל עַם הָאָרֶץ וְהָעִיר שָׁקָטָה וְאֶת עֲתַלְיָהוּ הֵמִיתוּ בַחֶרֶב בֵּית הַמֶּלֶךְ׃ בֶּן שֶׁבַע שָׁנִים יְהוֹאָשׁ בְּמָלְכוֹ׃

Cap.xij. בִּשְׁנַת שֶׁבַע לְיֵהוּא מָלַךְ יְהוֹאָשׁ וְאַרְבָּעִים שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלָםִ וְשֵׁם אִמּוֹ צִבְיָה מִבְּאֵר שָׁבַע׃ וַיַּעַשׂ יְהוֹאָשׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כָּל יָמָיו אֲשֶׁר הוֹרָהוּ יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן׃ רַק הַבָּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים וּמְקַטְּרִים בַּבָּמוֹת׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹאָשׁ אֶל הַכֹּהֲנִים כֹּל כֶּסֶף הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יוּבָא בֵית יְהוָה כֶּסֶף עוֹבֵר אִישׁ כֶּסֶף נַפְשׁוֹת עֶרְכּוֹ כָּל כֶּסֶף אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל לֶב אִישׁ לְהָבִיא בֵּית יְהוָה׃ יִקְחוּ לָהֶם הַכֹּהֲנִים אִישׁ מֵאֵת מַכָּרוֹ וְהֵם יְחַזְּקוּ אֶת בֶּדֶק הַבַּיִת לְכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא שָׁם בָּדֶק׃ וַיְהִי בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה לַמֶּלֶךְ יְהוֹאָשׁ לֹא חִזְּקוּ הַכֹּהֲנִים אֶת בֶּדֶק הַבָּיִת׃ וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ יְהוֹאָשׁ לִיהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וְלַכֹּהֲנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מַדּוּעַ אֵינְכֶם מְחַזְּקִים אֶת בֶּדֶק הַבָּיִת וְעַתָּה אַל תִּקְחוּ כֶסֶף מֵאֵת מַכָּרֵיכֶם כִּי לְבֶדֶק הַבַּיִת תִּתְּנֻהוּ׃ וַיֵּאֹתוּ הַכֹּהֲנִים לְבִלְתִּי קְחַת כֶּסֶף מֵאֵת הָעָם וּלְבִלְתִּי חַזֵּק אֶת בֶּדֶק הַבָּיִת׃ וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֲרוֹן אֶחָד וַיִּקֹּב חֹר בְּדַלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ מִיָּמִין בְּבוֹא אִישׁ בֵּית יְהוָה וְנָתְנוּ שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי הַסַּף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵית יְהוָה׃ וַיְהִי כִּרְאוֹתָם כִּי רַב הַכֶּסֶף בָּאָרוֹן וַיַּעַל סֹפֵר הַמֶּלֶךְ וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיָּצֻרוּ וַיִּמְנוּ אֶת הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בֵית יְהוָה׃ וְנָתְנוּ אֶת הַכֶּסֶף

Letatusque est omnis populus terre: & ciuitas conquieuit: athalia autem occisa est gladio in domo regis. Septemque annorum erat ioas cum regnare cepisset. 12.

Anno septimo iehu regnauit ioas: Quadraginta annis regnauit in ierusalem: nomen matris eius sebia de bersabee. Fecitque ioas rectum coram domino cunctis diebus quibus docuit eum ioiada sacerdos. Verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat & adolebat in excelsis incensum. Dixitque ioas ad sacerdotes: Omnem pecuniam sanctorum que illata fuerit in templum domini a pretereuntibus que offertur pro precio anime & quam sponte & arbitrio cordis sui inferunt in templum domini: accipiant illam sacerdotes iuxta ordinem suum: & instaurent sartatecta domus: si quid necessarium viderint instauratione. Igitur vsque ad vicesimumtertium annum regis ioas non instaurauerunt sacerdotes sartatecta templi. Vocauitque rex ioas ioiadam pontificem & sacerdotes: dicens eis. Quare sartatecta non instauratis templi? Nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum: sed ad instaurationem templi reddite eam. Prohibitique sunt sacerdotes vltra accipere pecuniam a populo & instaurare sartatecta domus. Et tulit ioiada pontifex gazophylacium vnum: aperuitque foramen desuper: & posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum domini: mittebantque in eo sacerdotes qui custodiebant ostia omnem pecuniam que deferebatur ad templum domini. Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazophylatio: ascendebat scriba regis & pontifex: effundebantque & numerabant pecuniam que inueniebatur in domo domini: & dabant eam iuxta

καὶ ἐχάρη πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ ἡ πόλις ἡσύχασε. καὶ τὴν γοθολίαν ἐπάταξεν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν τῷ οἴκῳ τῶν βασιλέων, υἱὸς ἑπτὰ ἐτῶν ἰωὰς ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. Ca.12.

Ἐν ἔτει ἑβδόμῳ ἰοῦ βασιλεύει ἰωάς, καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ σαβία ἐκ βηρσαβεαί. καὶ ἐποίησεν ἰωὰς τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἐφώτιζεν αὐτὸν ἰωαδὲ ὁ ἱερεύς, πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἀπέστησεν, ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζον καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς μετεώροις. καὶ εἶπεν ἰωὰς τοῖς ἱερεῦσι, πᾶν τὸ ἀργύριον τῶν ἁγίων τὸ εἰσοδιαζόμενον ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ἀργύριον συντιμήσεως ἀνδρός, ἀργύριον συντιμήσεως ψυχῶν, πᾶν ἀργύριον ὃ ἂν ἀναβῇ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου τοῦ εἰσενεγκεῖν εἰς οἶκον κυρίου, λαβέτωσαν ἑαυτοῖς οἱ ἱερεῖς ἀνὴρ ἀπὸ τῆς πράσεως αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ κρατιούσωσι τὸ βέδεκ τοῦ οἴκου κυρίου εἰς πάντα οὗ ἂν εὑρεθῇ ἐκεῖ βέδεκ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰκοστῷ καὶ τρίτῳ ἔτει τοῦ βασιλέως ἰωὰς οὐκ ἐκραταίωσαν οἱ ἱερεῖς τὸ βέδεκ τοῦ οἴκου. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ἰωὰς ἰωαδὲ τὸν ἱερέα καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, τί ὅτι οὐ κραταιοῦτε τὸ βέδεκ τοῦ οἴκου; καὶ νῦν μὴ λάβετε τὸ ἀργύριον ἀπὸ τῶν πράσεων ὑμῶν, ὅτι εἰς τὸ βέδεκ τοῦ οἴκου δώσετε αὐτό. καὶ συνεφώνησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ μὴ λαβεῖν ἀργύριον παρὰ τοῦ λαοῦ, καὶ τοῦ μὴ ἐνισχῦσαι τὸ βέδεκ τοῦ οἴκου. καὶ ἔλαβεν ἰωαδὲ ὁ ἱερεὺς κιβωτὸν μίαν, καὶ ἐποίησεν ἐν αὐτῇ ὀπὴν μίαν καὶ ἔδωκεν αὐτὴν παρὰ τὸ θυσιαστήριον ἐκ δεξιῶν εἰσπορευομένων ἀνδρῶν εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἐδίδουν ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς οἱ φυλάσσοντες τὸν πρόθυρα πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εἰσφερόμενον εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον ὅτι πολὺ τὸ ἀργύριον τὸ ἐν τῇ κιβωτῷ, ἀνέβη ὁ γραμματεὺς τοῦ βασιλέως καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ ἔσφιγξαν καὶ ἠρίθμησαν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἔδωκαν αὐτὸ

ἐπὶ χεῖρας τῶν ποιούντων τὰ ἔργα τῶν ἐπισκόπων οἴκου κυρίου. καὶ ἐξεδίδοσαν αὐτὸ τοῖς τέκτοσι τῶν ξύλων καὶ τοῖς οἰκοδόμοις τοῖς ποιοῦσιν ἔργον ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ τοῖς τειχισταῖς καὶ τοῖς οἰκοδόμοις τῶν λίθων καὶ τοῖς ξύσταις τῶν λίθων, τοῦ κτήσασθαι ξύλα καὶ λίθους λατομητούς, τοῦ κραταιῶσαι τὸ βέδεκ οἴκου κυρίου, εἰς πάντα ὅσα ἐξεδόθη ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ κραταιῶσαι αὐτόν. πλὴν οὐ ποιηθήσεται οἴκῳ κυρίου θύραι ἀργυραῖ, ἧλοι, φιάλαι, σάλπιγγες, πᾶν σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἐκ τοῦ ἀργυρίου τοῦ εἰσενεχθέντος εἰς οἶκον κυρίου. ὅτι τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα ἔδωκαν αὐτό, καὶ ἐκραταίωσαν ἐν αὐτῷ τὸν οἶκον κυρίου. καὶ οὐκ ἐξελογίζοντο τοὺς ἄνδρας οἷς ἐδίδοτο τὸ ἀργύριον ἐπὶ χεῖρας αὐτῶν δοῦναι τοῖς ποιοῦσι τὸ ἔργον, ὅτι ἐν πίστει αὐτοὶ ἐποίουν. ἀργύριον περὶ πλημμελείας καὶ ἀργύριον περὶ ἁμαρτίας οὐκ εἰσηνέχθη εἰς οἶκον κυρίου, ὅτι τοῖς ἱερεῦσιν ἐγένετο. τότε ἀνέβη ἀζαὴλ βασιλεὺς συρίας, καὶ ἐπολέμησεν ἐπὶ γέθ, καὶ προκατελάβετο αὐτήν. καὶ ἔταξεν ἀζαὴλ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναβῆναι ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἔλαβεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰούδα πάντα τὰ ἅγια ὅσα ἡγίασεν ἰωσαφὰτ καὶ ἰωρὰμ καὶ ὀχοζίας οἱ πατέρες αὐτοῦ βασιλεῖς ἰούδα, καὶ τὰ ἅγια αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ χρυσίον τὸ εὑρεθὲν ἐν θησαυροῖς οἴκου κυρίου καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέστειλε τῷ ἀζαὴλ βασιλεῖ τῆς συρίας, καὶ ἀνέβη ἀπὸ ἱερουσαλήμ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωὰς καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ ἀνέστησαν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν σύνδεσμον, καὶ ἐπάταξαν τὸν ἰωὰς ἐν οἴκῳ μαλλὼ ἐν καταβάσει σελλά. καὶ ἰωζαχὰρ υἱὸς σεμαὰθ καὶ ἰωζαβὰθ υἱὸς σεμμὴρ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἐπάταξαν αὐτόν, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀμασίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. Ca.13.

Ἐν ἔτει εἰκοστῷ καὶ τρίτῳ τοῦ ἰωὰς υἱοῦ ὀχοζίου

numerum atque mensuram in manu eorum qui preerant cementariis domus domini. Qui impendebant eam in fabris lignorum & in cementariis his qui operabantur in domo domini: & sartatecta faciebant: & in his qui cedebant saxa: & vt emerent ligna & lapides qui excidebantur: ita vt impleretur instauratio domus domini in vniuersis que indigebant expensa ad muniendam domum. Verumtamen non fiebant ex eadem pecunia hydrie templi domini & fuscinule & thuribula & tube & omne vas aureum & argenteum de pecunia que inferebatur in templum domini. His enim qui faciebant opus dabatur: vt instauraretur templum domini. Et non fiebat ratio his hominibus qui accipiebant pecuniam vt distribuerent eam artificibus: sed in fide tractabant eam. Pecuniam vero pro delicto & pecuniam pro peccatis non inferebant in templum domini: quia sacerdotum erat. Tunc ascendit azahel rex syrie & pugnabat contra geth: cepitque eam & direxit faciem suam vt ascenderet in ierusalem. Quaobrem tulit ioas rex iuda omnia sanctificata que consecrauerant iosaphat & ioram & ochozias patres eius reges iuda: & que ipse obtulerat: & vniuersum aurum quod inueniri potuit in thesauris templi domini & in palacio regis: misitque azaheli regi syrie: & recessit ab ierusalem. Reliqua autem sermonum ioas & vniuersa que fecit: nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Surrexerunt autem serui eius & coniurauerunt inter se: percusseruntque ioas in domo mello in descensu sela. Iosachar namque filius semath & iosabath filius somer serui eius percusserunt eum: & mortuus est. Et sepelierunt eum cum patribus suis in ciuitate dauid: regnauitque amasias filius eius pro eo. 13.

Anno vicesimo tertio ioas filii ochozie

הַמְתֻכָּן עַל יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה הַמֻּפְקָדִים בֵּית יְהוָה וַיּוֹצִיאֻהוּ לְחָרָשֵׁי הָעֵץ וְלַבֹּנִים הָעֹשִׂים בֵּית יְהוָה׃ וְלַגֹּדְרִים וּלְחֹצְבֵי הָאֶבֶן וְלִקְנוֹת עֵצִים וְאַבְנֵי מַחְצֵב לְחַזֵּק אֶת בֶּדֶק בֵּית יְהוָה וּלְכֹל אֲשֶׁר יֵצֵא עַל הַבַּיִת לְחָזְקָה׃ אַךְ לֹא יֵעָשֶׂה בֵּית יְהוָה סִפּוֹת כֶּסֶף מְזַמְּרוֹת מִזְרָקוֹת חֲצֹצְרוֹת כָּל כְּלִי זָהָב וּכְלִי כֶסֶף מִן הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵית יְהוָה׃ כִּי לְעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה יִתְּנֻהוּ וְחִזְּקוּ בוֹ אֶת בֵּית יְהוָה׃ וְלֹא יְחַשְּׁבוּ אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת הַכֶּסֶף עַל יָדָם לָתֵת לְעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה כִּי בֶאֱמֻנָה הֵם עֹשִׂים׃ כֶּסֶף אָשָׁם וְכֶסֶף חַטָּאוֹת לֹא יוּבָא בֵּית יְהוָה לַכֹּהֲנִים יִהְיוּ׃ אָז יַעֲלֶה חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַיִּלָּחֶם עַל גַּת וַיִּלְכְּדָהּ וַיָּשֶׂם חֲזָאֵל פָּנָיו לַעֲלוֹת עַל יְרוּשָׁלָםִ׃ וַיִּקַּח יְהוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה אֶת כָּל הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר הִקְדִּישׁוּ יְהוֹשָׁפָט וִיהוֹרָם וַאֲחַזְיָהוּ אֲבֹתָיו מַלְכֵי יְהוּדָה וְאֶת קֳדָשָׁיו וְאֵת כָּל הַזָּהָב הַנִּמְצָא בְּאֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה וּבֵית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח לַחֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַיַּעַל מֵעַל יְרוּשָׁלָםִ׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹאָשׁ וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ וַיָּקֻמוּ עֲבָדָיו וַיִּקְשְׁרוּ קָשֶׁר וַיַּכּוּ אֶת יוֹאָשׁ בֵּית מִלֹּא הַיֹּרֵד סִלָּא׃ וְיוֹזָכָר בֶּן שִׁמְעָת וִיהוֹזָבָד בֶּן שֹׁמֵר עֲבָדָיו הִכֻּהוּ וַיָּמֹת וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אֲמַצְיָה בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

Cap.xiij. בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה לְיוֹאָשׁ בֶּן אֲחַזְיָהוּ

מלך יהודה מלך יהואחז בן יהוא על ישראל בשמרון שבע עשרה שנה ויעש הרע בעיני יהוה וילך אחר חטאת ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל לא סר ממנה ויחר אף יהוה בישראל ויתנם ביד חזאל מלך ארם וביד בן הדד בן חזאל כל הימים ויחל יהואחז את פני יהוה וישמע אליו יהוה כי ראה את לחץ ישראל כי לחץ אתם מלך ארם ויתן יהוה לישראל מושיע ויצאו מתחת יד ארם וישבו בני ישראל באהליהם כתמול שלשום אך לא סרו מחטאת בית ירבעם אשר החטי את ישראל בה הלך וגם האשרה עמדה בשמרון כי לא השאיר ליהואחז עם כי אם חמשים פרשים ועשרה רכב ועשרת אלפים רגלי כי אבדם מלך ארם וישמם כעפר לדש ויתר דברי יהואחז וכל אשר עשה וגבורתו הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל וישכב יהואחז עם אבתיו ויקברהו בשמרון וימלך יואש בנו תחתיו בשנת שלשים ושבע שנה ליואש מלך יהודה מלך יהואש בן יהואחז על ישראל בשמרון שש עשרה שנה ויעשה הרע בעיני יהוה לא סר מכל חטאות ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל בה הלך ויתר דברי יואש וכל אשר עשה וגבורתו אשר נלחם עם אמציה מלך יהודה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי

regis iude: regnauit ioachaz filius iehu super israel in samaria decem & septem annis: & fecit malū corā dño. Secutusq; est pctā hieroboā filii nabath qui peccare fecit israel: & non declinauit ab eis. Iratusq; est furor dñi cōtra israel: & tradidit eos in manu azahel regis syrie: & in manu bē adab filii azahel cūctis diebus. Depcatus est āt ioachaz faciē dñi: & audiuit eū dominus. Vidit eī angustiā israel: quia attriuerat eos rex syrie. Et dedit dominus saluatorē israeli: & liberatus est de manu regis syrie: habitauerūtq; filii israel i tabernaculis suis: sicut heri & nudiustertius. Verūtñ nō recesserunt a pctis domus hieroboā q pecca re fecit israel: sed in ipsis ambulauerūt. Siqdem & lucus pmāsit in samaria: & nō sunt derelicti ioachaz de pplo nisi quinquaginta eqtes: & decē curr9 & decem milia peditū. Interfecerat eī eos rex syrie & redegerat qsi puluerē in triturā arce. Reliq āt smonū ioachaz & vniuersa q fecit & fortitudo eius: nōne hec scripta sūt i libro sermonū dierum regū isrl? Dormiuitq; ioachaz cū prib9 suis: & sepelierūt eū in samaria: regnauitq; ioas filius eius p eo. Anno tricesimo septimo ioas regis iuda regnauit ioas filius ioachaz super israel in samaria sedecim annis: & fecit qd malū est i cōspectu dñi. Nō declinauit ab oibus pctis hieroboam filii nabath q peccare fecit israel: sed in ipsis ambulauit. Relīq autē sermonū ioas & vniuersa q fecit: & fortitudo eius quō pugnauerit cōtra amasiā regem iuda: nonne hec scripta sūnt in libro sermonū dierū regum

ישראל וישכב יואש עם אבתיו וירבעם ישב על כסאו ויקבר יואש בשמרון עם מלכי ישראל ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו וירד אליו יואש מלך ישראל ויבך על פניו ויאמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו ויאמר לו אלישע קח קשת וחצים ויקח אליו קשת וחצים ויאמר למלך ישראל הרכב ידך על הקשת וירכב ידו וישם אלישע ידיו על ידי המלך ויאמר פתח החלון קדמה ויפתח ויאמר אלישע ירה ויור ויאמר חץ תשועה ליהוה וחץ תשועה בארם והכית את ארם באפק עד כלה ויאמר קח החצים ויקח ויאמר למלך ישראל הך ארצה ויך שלש פעמים ויעמד ויקצף עליו איש האלהים ויאמר להכות חמש או שש פעמים אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם וימת אלישע ויקברהו וגדודי מואב יבאו בארץ בא שנה ויהי הם קברים איש והנה ראו את הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות אלישע ויחי ויקם על רגליו וחזאל מלך ארם לחץ את ישראל כל ימי יהואחז ויחן יהוה אתם וירחמם ויפן אליהם למען בריתו את אברהם יצחק ויעקב ולא אבה השחיתם ולא השליכם מעל פניו עד עתה וימת חזאל מלך ארם וימלך בן הדד בנו תחתיו וישב יהואש בן יהואחז ויקח את הערים מיד בן הדד בן חזאל אשר לקח מיד

israel? Et dormiuit ioas cū patribus suis: hieroboā āt sedit super soliū eius. Porro Ioas sepultus est in samaria cū regibus israel. Heliseus āt egrotabat infirmitate qua & mortuus est. Descēditq; ad eum ioas rex israel & flebat corā eo: dicebatq;: pater mi: pater mi: currus israel & auriga eius. Et ait illi helise9. Affer arcū & sagittas. Cūq; attulisset ad eū arcū & sagittas: dixit ad regē israel. Pone manū tuam sup arcū. Et cū posuisset ille manū suā: supposuit heliseus manus suas manibus regis: & ait. Api fenestrā orietalē. Cūq; apuisset dixit heliseus: iace sagittā: & iecit: & ait heliseus. Sagitta salutis dñi: & sagitta salutis cōtra syriā: pcutiesq; syriā i aphec donec cōsumas eā. Et ait. Tolle sagittas. Qui cū tulisset: rursū dixit ei. Percute iaculo terrā. Et cū pcussisset tribus vicibus & stetisset: iratus est vir dei cōtra eū: & ait. Si pcussisses quinquies aut sexies siue septies: pcussisses syriam vsq; ad cōsumatiōem. Nūc āt tribus vicibus percuties eā. Mortu9 ē ergo heliseus & sepelierūt eū. Latrūculi aūt de moab venerūt i terrā in ipo anno. Quidā āt sepeliētes hoiem viderūt latrunculos: & piecerūt cadauer i sepulchro helisei. Qd cū tetigisset ossa helisei: reuixit homo & stetit sup pedes suos. Igitur azahel rex syrie afflixit israel cūctis diebus ioachaz. Et misert9 eē dominus eorum & reuersus est ad eos pp pactū suū qd hēbat cum abraam & isaac & iacob & noluit disperdere eos: neq; pīicere penitus vsq; in pñs tps. Mortuus ē āt Azahel rex syrie & regnauit benadab filius eius pro eo. Porro ioas filius ioachaz tulit vrbes de manu benadab filii azahel qs tulerat de manu

יְהוֹאָחָז אָבִיו בַּמִּלְחָמָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הִכָּהוּ יוֹאָשׁ וַיָּשֶׁב אֶת עָרֵי יִשְׂרָאֵל׃

Cap. xiiij

בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְיוֹאָשׁ בֶּן יוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ אֲמַצְיָהוּ בֶן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְמָלְכוֹ וְעֶשְׂרִים וָתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלָ͏ִם וְשֵׁם אִמּוֹ יְהוֹעַדִּין מִן יְרוּשָׁלָ͏ִם׃ וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה רַק לֹא כְּדָוִד אָבִיו כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה יוֹאָשׁ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבָּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים וּמְקַטְּרִים בַּבָּמוֹת׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָזְקָה הַמַּמְלָכָה בְּיָדוֹ וַיַּךְ אֶת עֲבָדָיו הַמַּכִּים אֶת הַמֶּלֶךְ אָבִיו׃ וְאֶת בְּנֵי הַמַּכִּים לֹא הֵמִית כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת כִּי אִם אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָת׃ הוּא הִכָּה אֶת אֱדוֹם בְּגֵי הַמֶּלַח עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וְתָפַשׂ אֶת הַסֶּלַע בַּמִּלְחָמָה וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָהּ יָקְתְאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ אָז שָׁלַח אֲמַצְיָה מַלְאָכִים אֶל יְהוֹאָשׁ בֶּן יְהוֹאָחָז בֶּן יֵהוּא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר לְכָה נִתְרָאֶה פָנִים׃ וַיִּשְׁלַח יְהוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר הַחוֹחַ אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן שָׁלַח אֶל הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן לֵאמֹר תְּנָה אֶת בִּתְּךָ לִבְנִי לְאִשָּׁה וַתַּעֲבֹר חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן וַתִּרְמֹס אֶת הַחוֹחַ׃ הַכֵּה הִכִּיתָ אֶת אֱדוֹם וּנְשָׂאֲךָ לִבֶּךָ הִכָּבֵד וְשֵׁב בְּבֵיתֶךָ וְלָמָּה תִתְגָּרֶה בְּרָעָה וְנָפַלְתָּה אַתָּה וִיהוּדָה עִמָּךְ׃ וְלֹא שָׁמַע אֲמַצְיָהוּ וַיַּעַל יְהוֹאָשׁ מֶלֶךְ

ioachaz patris sui in bello. Tribus vicibus percussit eum ioas: & reddidit ciuitates israel. 14.

In anno secundo ioas filii ioachaz regis israel regnauit amasias filius ioas regis iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset. Viginti autem & nouem annis regnauit in ierusalem. Nomen matris eius ioaden de ierusalem. Et fecit rectum coram domino: verumtamen non vt dauid pater eius. Iuxta omnia que fecit ioas pater suus fecit: nisi tantum hoc quod excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat & adolebat incensum in excelsis. Cumque obtinuisset regnum percussit seruos suos qui interfecerant regem patrem suum: filios autem eorum qui occiderant non occidit: iuxta quod scriptum est in libro legis moysi, sicut precepit dominus dicens. Non morientur patres pro filiis neque filii pro patribus: sed vnusquisque in peccato suo morietur. Ipse percussit edom in valle salinarum decem milia: & apprehendit petram in prelio: vocauitque nomen eius iectehel vsque in presentem diem. Tunc misit amasias nuncios ad ioas filium ioachaz filii iehu regis israel dicens. Veni & videamus nos. Remisitque ioas rex israel ad amasiam regem iuda dicens. Carduus libani misit ad cedrum que est in libano dicens. Da filiam tuam filio meo vxorem. Transieruntque bestie saltus que sunt in libano: & conculcauerunt carduum. Percutiens inualuisti super edom: & subleuauit te cor tuum. Contentus esto gloria: & sede in domo tua. Quare prouocas malum vt cadas tu & iudas tecum? Et non acquieuit amasias. Ascenditque ioas rex

Ioachaz patris sui in prelio. & percussit eum ter ioas: & reddidit ciuitates israel.

ἰωάχαζ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν τρεῖς ἰωὰς, καὶ ἀπέστρεψε τὰς πόλεις ἰσραήλ.

Ca. 14.

In anno secundo ioas filii ioachaz regis israel regnauit amessias filius ioas regis iuda: filius viginti & quinque annorum amessias cum regnaret ipse: & viginti nouem annis regnauit in hierusalem. & nomen matris eius ioade de hierusalem. & fecit rectum coram domino: verum non vt dauid pater eius. iuxta omnia quecumque fecit pater suus ioas fecit: veruntamen excelsa non abstulit: adhuc populus immolabat & adolebat incensum in excelsis. & factum est vt roboraretur regnum in manu amessie: percussit seruos suos qui percusserunt patrem suum. & filios percussorum non occidit: sicut scriptum est in libro legis moysi: sicut precepit dominus dicens: non morientur patres pro filiis: neque filii morientur pro patribus: sed vnusquisque in peccato suo morietur. ipse percussit edom in valle salis decem milia: & apprehendit petram in prelio. & vocauit nomen eius iectohel vsque in diem hanc. tunc misit amessias nuncios ad ioas filium ioachaz filii iehu regis israel dicens: veni & videamus nos mutuo. & misit ioas rex israel ad amessiam regem iuda dicens: carduus qui in libano misit ad cedrum que in libano dicens: da filiam tuam filio meo in vxorem. & transierunt bestie agri que in libano: & conculcauerunt carduum. percutiens percussisti idumeam: & leuauit te cor tuum: gloriare sedens in domo tua. & quare contendis in malo? & cades tu & iudas tecum. & non audiuit amessias. & ascendit ioas rex

Ἐν ἔτει δευτέρῳ τοῦ ἰωὰς υἱοῦ ἰωάχαζ βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἀμεσσίας υἱὸς ἰωὰς βασιλέως ἰούδα. υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἀμεσσίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἰωαδὶν ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, πλὴν οὐχ ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰωὰς ἐποίησε, πλὴν τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρεν, ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. καὶ ἐγένετο ὡς ἐκραταιώθη ἡ βασιλεία ἐν τῇ χειρὶ ἀμεσσίου, ἐπάταξε τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς πατάξαντας τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν παταξάντων οὐκ ἐθανάτωσε, καθὼς γέγραπται ἐν βιβλίῳ νόμου μωυσῆ, ὡς ἐνετείλατο κύριος λέγων, οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ τέκνων, οὐδὲ υἱοὶ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ᾽ ἕκαστος ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται. αὐτὸς ἐπάταξε τὸν ἐδὼμ ἐν γεμελὰ δέκα χιλιάδας, καὶ συνέλαβε τὴν πέτραν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς ἰεκθοὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. τότε ἀπέστειλεν ἀμεσσίας ἀγγέλους πρὸς ἰωὰς υἱὸν ἰωάχαζ υἱοῦ ἰοὺ βασιλέως ἰσραὴλ λέγων, δεῦρο καὶ ὀφθῶμεν προσώποις. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἀμεσσίαν βασιλέα ἰούδα λέγων, ὁ ἀκχὼχ ὁ ἐν τῷ λιβάνῳ ἀπέστειλε πρὸς τὴν κέδρον τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ λέγων, δὸς τὴν θυγατέρα σου τῷ υἱῷ μου εἰς γυναῖκα. καὶ διῆλθε τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ τὰ ἐν τῷ λιβάνῳ καὶ συνεπάτησεν τὸν ἀκχώχ. πατάξας ἐπάταξας τὴν ἰδουμαίαν, καὶ ἐπῆρέ σε ἡ καρδία σου, ἐνδοξάσθητι καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ σου. καὶ ἱνατί ἐρίζεις ἐν κακίᾳ; καὶ πεσῇ σὺ καὶ ἰούδας μετὰ σοῦ. καὶ οὐκ ἤκουσεν ἀμεσσίας. καὶ ἀνέβη ἰωὰς βασιλεὺς

A

B

C

Deut. 24.c. 2.Par. 25.a.

2.Par. 25.c.

israel: & visi sunt adinuicem ipse & amessias rex iuda in bethsamis iudee. & corruit populus iuda coram israel: & fugerunt vir in tabernaculum suum. & amessiam filium ioas filii ochozie regem iuda cepit ioas rex israel in bethsamis: & duxit eum in hierusalem. & destruxit muros hierusalem a porta ephraim vsque ad portam anguli quadringentis cubitis. & tulit aurum & argentum & vniuersa vasa que inuenta sunt in domo domini: & in thesauris domus regis: & filios commixtos: & reuersus est in samariam. & reliqua verborum ioas que fecit in fortitudine sua: qua pugnauit cum amessia rege iuda: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? & dormiuit ioas cum patribus suis: & sepultus est in samaria cum regibus israel. & regnauit hieroboam filius eius pro eo. & vixit amessias filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas filius ioachaz rex israel quindecim annis. & reliqua sermonum amessie & omnia que fecit: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? & coniurauerunt aduersum eum coniurationem in hierusalem: & fugit in lachis: & miserunt post eum in lachis: & interfecerunt eum ibi. & asportauerunt eum in equis: & sepultus est in hierusalem cum patribus suis in ciuitate dauid. & tulit vniuersus populus iuda azariam filium eius: & ipse erat filius sedecim annorum: & regem constituerunt eum pro patre eius amessia. ipse edificauit eloth: & restituit ea iuda postquam dormiuit rex cum patribus suis. in anno quintodecimo amessias filii ioas regis iuda: regnauit hieroboam

ἰσραήλ, καὶ ὤφθησαν ἐν προσώποις αὐτὸς καὶ ἀμεσσίας βασιλεὺς ἰούδα ἐν βαιθσαμὶς τῆς ἰουδαίας. καὶ ἔπταισεν ὁ λαὸς ἰούδα ἐνώπιον ἰσραήλ, καὶ ἔφυγον ἀνὴρ εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀμεσσίαν υἱὸν ἰωὰς βασιλέα ἰούδα συνέλαβεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν βαιθσαμὶς, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ κατέσπασεν ἐν τῷ τείχει ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ πύλῃ ἐφραὶμ ἕως τῆς πύλης τῆς γωνίας τετρακοσίους πήχεις. καὶ ἔλαβε τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ εὑρεθέντα ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν θησαυροῖς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν συμμίξεων, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς σαμάρειαν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωὰς ὅσα ἐποίησεν ἐν δυναστείᾳ αὐτοῦ, ἃ ἐπολέμησε μετὰ ἀμεσσίου βασιλέως ἰούδα, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἰωὰς μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν σαμαρείᾳ μετὰ τῶν βασιλέων ἰσραήλ. καὶ ἐβασίλευσεν ἱεροβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔζησεν ἀμεσσίας υἱὸς ἰωὰς βασιλεὺς ἰούδα μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἰωὰς υἱὸν ἰωάχαζ βασιλέα ἰσραὴλ πεντεκαίδεκα ἔτη. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀμεσσίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ συνεστράφη σύστρεμμα ἐπὶ ἀμεσσίαν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἔφυγεν εἰς λαχὶς, καὶ ἀπέστειλαν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς λαχὶς καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἦραν αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἵππων, καὶ ἐτάφη ἐν ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ἔλαβε πᾶς ὁ λαὸς ἰούδα τὸν ἀζαρίαν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀμεσσίου. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν ἐλὰθ καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὴν τῷ ἰούδᾳ μετὰ τὸ κοιμηθῆναι τὸν βασιλέα μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. ἐν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ ἀμεσσίας υἱοῦ ἰωὰς βασιλέως ἰούδα, ἐβασίλευσεν ἱεροβοὰμ

D

E

F

4.Par. 26.a.

israel: & viderunt se ipse & amasias rex iuda in bethsames oppido iude. Percussusque est iuda coram israel: & fugerunt vnusquisque in tabernacula sua. Amasiam vero regem iuda filium ioas filii ochozie cepit ioas rex israel in bethsames: & adduxit eum in ierusalem. Et interrupit murum ierusalem a porta effraim vsque ad portam anguli: quadringentis cubitis. Tulitque omne aurum & argentum & vniuersa vasa que inuenta sunt in domo domini & in thesauris regis: & obsides: & reuersus est in samariam. Reliqua autem verborum ioas que fecit & fortitudo eius qua pugnauit contra amasiam regem iuda: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Dormiuitque ioas cum patribus suis: & sepultus est in samaria cum regibus israel: & regnauit hieroboam filius eius pro eo. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas filius ioachaz regis israel: viginti quinque annis. Reliqua autem sermonum amasie: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Factaque est contra eum coniuratio in ierusalem: at ille fugit in lachis. Miseruntque post eum in lachis: & interfecerunt eum ibi: & asportauerunt in equis: sepultusque est in ierusalem cum patribus suis in ciuitate dauid. Tulit autem vniuersus populus iude azariam annos natum sedecim: & constituerunt eum regem pro patre eius amasia. Ipse edificauit ahylam & restituit eam iude postquam dormiuit rex cum patribus suis. Anno quintodecimo amasie filii ioas regis iuda regnauit hieroboam

יִשְׂרָאֵל וַיִּתְרָאוּ פָנִים הוּא וַאֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּבֵית שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר לִיהוּדָה׃ וַיִּנָּגֶף יְהוּדָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ אִישׁ לְאֹהָלָו׃ וְאֵת אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה בֶּן יְהוֹאָשׁ בֶּן אֲחַזְיָהוּ תָּפַשׂ יְהוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית שָׁמֶשׁ וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיִּפְרֹץ בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלַ͏ִם בְּשַׁעַר אֶפְרַיִם עַד שַׁעַר הַפִּנָּה אַרְבַּע מֵאוֹת אַמָּה׃ וְלָקַח אֶת כָּל הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְאֵת כָּל הַכֵּלִים הַנִּמְצְאִים בֵּית יְהוָה וּבְאֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת בְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת וַיָּשָׁב שֹׁמְרוֹנָה׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹאָשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ וַאֲשֶׁר נִלְחַם עִם אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשְׁכַּב יְהוֹאָשׁ עִם אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּשֹׁמְרוֹן עִם מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ יָרָבְעָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ וַיְחִי אֲמַצְיָהוּ בֶן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹאָשׁ בֶּן יְהוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲמַצְיָהוּ הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו קֶשֶׁר בִּירוּשָׁלַ͏ִם וַיָּנָס לָכִישָׁה וַיִּשְׁלְחוּ אַחֲרָיו לָכִישָׁה וַיְמִתֻהוּ שָׁם׃ וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ עַל הַסּוּסִים וַיִּקָּבֵר בִּירוּשָׁלַ͏ִם עִם אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד׃ וַיִּקְחוּ כָּל עַם יְהוּדָה אֶת עֲזַרְיָה וְהוּא בֶּן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיַּמְלִכוּ אֹתוֹ תַּחַת אָבִיו אֲמַצְיָהוּ׃ הוּא בָּנָה אֶת אֵילַת וַיְשִׁבֶהָ לִיהוּדָה אַחֲרֵי שְׁכַב הַמֶּלֶךְ עִם אֲבֹתָיו׃ בִּשְׁנַת חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַאֲמַצְיָהוּ בֶן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ יָרָבְעָם

בן יואש מלך ישראל בשמרון
ארבעים ואחת שנה: ויעש הרע
בעיני יהוה לא סר מכל חטאות
ירבעם בן נבט אשר החטיא את
ישראל: הוא השיב את גבול
ישראל מלבוא חמת עד ים
הערבה כדבר יהוה אלהי ישראל
אשר דבר ביד עבדו יונה בן
אמתי הנביא אשר מגת החפר:
כי ראה יהוה את עני ישראל
מרה מאד ואפס עצור ואפס
עזוב ואין עזר לישראל: ולא דבר
יהוה למחות את שם ישראל
מתחת השמים ויושיעם ביד
ירבעם בן יואש: ויתר דברי ירבעם
וכל אשר עשה וגבורתו אשר
נלחם ואשר השיב את דמשק
ואת חמת ליהודה בישראל הלא
הם כתובים על ספר דברי הימים
למלכי ישראל: וישכב ירבעם עם
אבתיו עם מלכי ישראל וימלך
זכריה בנו תחתיו:

Cap. xv. בשנת
עשרים ושבע שנה לירבעם מלך
ישראל מלך עזריה בן אמציה
מלך יהודה: בן שש עשרה שנה
היה במלכו וחמשים ושתים שנה
מלך בירושלם ושם אמו יכליהו
מירושלם: ויעש הישר בעיני
יהוה ככל אשר עשה אמציהו
אביו: רק הבמות לא סרו עוד העם
מזבחים ומקטרים בבמות: וינגע
יהוה את המלך ויהי מצרע עד
יום מתו וישב בבית החפשית
ויותם בן המלך על הבית שפט את
עם הארץ: ויתר דברי עזריהו וכל
אשר עשה הלא הם כתובים על

filius ioas regis israel in samaria quadraginta & vno āno: & fecit quod malum est corā dño. Non recessit ab omnibus peccatis hieroboā filii nabath qui peccare fecit israel. Ipse restituit terminos israel ab introitu emath vsq ad mare solitudinis: iuxta sermonem domini dei israel quē locutus est per seruum suum ionā filium amathi pphetā: qui erat de geth que est in opher. Vidit enim dñs afflictionem israel amarā nimis: & quia consumpti erant vsq ad clausos carceris & extremos & nō erat qui auxiliaretur israel. Nec locutus est dñs vt deleret nomē israel de sub celo: sed saluauit eos in manu hieroboā filii ioas. Reliq̄ aūt sermonū hieroboā & vniuersa q̄ fecit: & fortitudo eius qua preliatus est & quō restituit damascum & emath iude in israel: nonne hec scripta sūt in libro sermonum dierum regum israel? Dormiuitq hieroboam cum patribus suis regibus israel: & regnauit zacharias filius eius pro eo. 15.

Anno vicesimo septimo hieroboam regis israel regnauit azarias filius amasie regis iuda. Sedecim annorum erat cū regnare cepisset: & quinquaginta duobus ānis regnauit in ierusalē. Nomē mris eius iecelia de ierusalē. Fecitq qđ erat placitū coram domino: iuxta oīa q̄ fecit amasias pater eius. Verumtñ excelsa nō ē demolitus. Adhuc ppls sacrificabat & adolebat incēsū in excelsis. Percussit aūt dñs regē & fuit leprosus vsq in diem mortis sue: & hitabat in domo libera seorsū. Ioathā vero filius regis gubernabat palatiū & iudicabat pplm terre. Reliq̄ aūt sermonū azarie & vniuersa q̄ fecit: nōne hec scripta sunt in

filius ioas regis israel in samaria sup israel qua
υἱὸς ἰωὰς βασιλέως ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ ἐπὶ ἰσραὴλ τε-
draginta ꝛ vno anno. ꝛ fecit malū co
σσαράκοντα καὶ ἓν ἔτος. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώ-
ram dño: nō recessit a pctis hieroboā
πιον κυρίου, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ
filij nabat: qui peccare fecit israel. ipse resti-
υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. αὐτὸς ἀποκα-
tuit terius israel a via emath vsq ad ma
τέστησε τὸ ὅριον ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αἰμὰθ ἕως τῆς θα-
re qđ ad vesperū: iuxta sermonē dñi dei is
λάσσης τῆς πρὸς ἑσπέραν, κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου θεοῦ ἰσ-
rael: quē locutꝰ ē in manu serui sui iona filij
ραήλ, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ ἰωνᾶ τοῦ υἱοῦ
amathi pphte: q erat de gethepher. quia vidit do
ἀμαθὶ τοῦ προφήτου, τοῦ ἀπὸ γαιθεφέρ. ὅτι εἶδε κύ-
minus humilitate israel amaram nimis: quia
ριος τὴν ταπείνωσιν τοῦ ἰσραὴλ πικρὰν σφόδρα, διό-
attenuatꝰ erat: ꝛ paucos ꝛ clausos ꝛ de
τι ἐλεπτύνθη, καὶ ὀλιγοστοὺς καὶ συνεχομένους καὶ ἐγκα-
relictos: ꝛ nō erat qui auxiliaret israel. ꝛ
ταλελειμμένους, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν τῷ ἰσραήλ. καὶ
nō locutꝰ est dñs vt deleret nomē isra
οὐκ ἐλάλησε κύριος τοῦ ἐξαλεῖψαι τὸ ὄνομα τοῦ ἰσρα-
el de sub celo. ꝛ saluauit eos dñs
ὴλ ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς κύριος
in manu hieroboā filij ioas. ꝛ reliqua sermonū
ἐν χειρὶ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ἰωάς. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων
hieroboā ꝛ vniuersaque fecit ꝛ fortitudines e-
ἱεροβοὰμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐ-
ius ꝛ q̄cūq̄ preliatus ē ꝛ q̄cūq̄ restituit da
τοῦ καὶ ὅσα ἐπολέμησε καὶ ὅσα ἐπέστρεψε τὴν δα-
mascū ꝛ emath iude in israel: nonne hec
μασκὸν καὶ τὴν αἰμὰθ τῷ ἰούδα ἐν ἰσραήλ, οὐκ ἰδοὺ ταῦ-
scripta sunt in libro sermonū dierū re-
τα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασι-
gum israel: ꝛ dormiuit hieroboā cū patribus
λέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἱεροβοὰμ μετὰ τῶν πατέρων
suis cum regibus israel. ꝛ regnauit
αὐτοῦ μετὰ τῶν βασιλέων ἰσραήλ. καὶ ἐβασίλευσε
zacharias filius eius pro eo.
ζαχαρίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. Ca. 15.

IN anno vicesimo ꝛ septimo hieroboā re
ἘΝ ἔτει εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ τοῦ ἱεροβοὰμ βασι-
gis israel regnauit azarias filius amesie re
λέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἀζαρίας υἱὸς ἀμεσσίου βασι-
gis iuda: filiꝰ sedecim annoꝝ azarias erat re-
λέως ἰούδα, υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν ἀζαρίας ἐν τῷ βα-
gnaret ipse: ꝛ quinquaginta ꝛ duobꝰ annis re
σιλεῦσαι αὐτόν, καὶ πεντήκοντα καὶ δύο ἔτη ἐβασί-
gnauit in hierusalem. ꝛ nomē matris eius
λευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ
iechelia de hierusalē. ꝛ fecit rectū co
ἰεχελία ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώ-
ram dño iuxta oīa q̄cūq̄ fecit amesias
πιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀμεσσίας
pater eius: verūtū de excelsis nō ē demolit':
ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἐξῆρεν,
adhuc ppls sacrificabat ꝛ adolebāt icēsū in excelsis.
ἔτι ὁ λαὸς ἔθυεν καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς.
ꝛ percussit dñs regem ꝛ inte-
καὶ ἥψατο ὁ κύριος τοῦ βασιλέως καὶ ἐπέβα-
cit ei lepră vsq ad diē mortis eius:
λεν αὐτῷ λέπραν ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ,
ꝛ sedebat in domo libera. ꝛ ioathā filius
καὶ ἐκάθητο ἐν οἴκῳ ἀφφουσώθ. καὶ ἰωαθὰμ υἱὸς
regis sup domū iudicās ppłm
τοῦ βασιλέως ἐπὶ τοῦ οἴκου κρίνων τὸν λαὸν
terre. ꝛ reliqua sermonū azarie ꝛ
τῆς γῆς. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀζαρίου καὶ
vniuersa que fecit: nonne hec scripta sunt in
πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ

libro verboꝝ dierū regum iuda: ꝛ
βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ
dormiuit azarias cū patribꝰ suis: ꝛ sepe-
ἐκοιμήθη ἀζαρίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθα-
lierūt eū cū patribus suis in ciuitate dauid:
ψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ,
ꝛ regnauit ioatham filius eius pro eo. anno
καὶ ἐβασίλευσεν ἰωαθὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἔτει
tricesimo ꝛ octauo azarie regis iuda re-
τριακοστῷ καὶ ὀγδόῳ ἀζαρίου βασιλέως ἰούδα ἐβα-
gnauit zacharias filiꝰ hieroboā in samaria sup is
σίλευσεν ζαχαρίας υἱὸς ἱεροβοὰμ ἐν σαμαρείᾳ ἐπὶ ἰσ-
rael sex mēsibꝰ. ꝛ fecit malū corā dño
ραὴλ ἑξάμηνον. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου
iuxta oīa q̄cūq̄ fecerūt patres eius. nō
κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ· οὐκ
recessit a peccatis hieroboā filij nabat: q peccare
ἀπέστη ἀπὸ ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρ-
fecit israel. ꝛ cōuersus est cōtra eū sallū filiꝰ
τε τὸν ἰσραήλ. καὶ συνεστράφη ἐπ' αὐτὸν σαλοὺμ υἱὸς
iabes: ꝛ percussit eū in ceblaam: ꝛ regna
ἰαβὴς, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν κεβλαάμ, καὶ ἐβασίλευ-
uit pro eo. ꝛ reliqua verboꝝ zacharie: ecce
σεν ἀντ' αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ζαχαρίου, ἰδοὺ
hec scripta sunt in libro sermonū dierū
ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν
regum israel. ille sermo dñi quē locutꝰ est
βασιλέων ἰσραήλ. οὗτος ὁ λόγος κυρίου ὃν ἐλάλησεν
ad ieu dicēs: filij quarti sedebunt tibi sup thro
πρὸς ἰοὺ λέγων, υἱοὶ τέταρτοι καθίσονταί σοι ἐπὶ θρό-
num israel. ꝛ factū est ita. ꝛ sallum filius ia
νου ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ σαλοὺμ υἱὸς ἰα-
bes regnauit in anno tricesimo ꝛ nono aza
βὴς ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ἐννάτῳ τοῦ ἀζα-
rie regis iuda: ꝛ regnauit mense dierū
ρίου βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐβασίλευσε μῆνα ἡμερῶν
in samaria. ꝛ ascēdit manaem filius gadi de ther
ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἀνέβη μαναὴμ υἱὸς γαδὶ ἐκ θερ-
sa ꝛ ingressus ē in samariam: ꝛ percussit
σὰ καὶ εἰσῆλθεν εἰς σαμάρειαν, καὶ ἐπάταξε τὸν
sallum filiū iabes in samaria ꝛ interfecit eū:
σαλοὺμ υἱὸν ἰαβὴς ἐν σαμαρείᾳ καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν,
ꝛ regnauit pro eo. ꝛ reliqua ver
καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λό-
boꝝ sallum ꝛ piuratio eiꝰ quā piurauit: ecce
γων σαλοὺμ καὶ ἡ συστροφὴ αὐτοῦ ἣν συνέστρεψεν, ἰδοὺ
hec scripta sunt in libro sermonū dierū
ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν
regum israel. tūc percussit manaē thephsa
βασιλέων ἰσραήλ. τότε ἐπάταξε μαναὴμ τὴν θεφσὰ
ꝛ oīa q̄ in ea: ꝛ terios eius de ther
καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς ἀπὸ θερ-
sa: quia nō aperuit ei: ꝛ pregnantes
σά, ὅτι οὐκ ἤνοιξεν αὐτῷ, καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας
scidit. in anno tricesimo ꝛ nono azarie re
διέρρηξεν. ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ἐννάτῳ τοῦ ἀζαρίου βα-
gis iuda regnauit manaem filiꝰ gadi sup is
σιλέως ἰούδα ἐβασίλευσε μαναὴμ υἱὸς γαδὶ ἐπὶ ἰσ-
rael in samaria decē annis. ꝛ fecit ma
ραὴλ ἐν σαμαρείᾳ δέκα ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονη-
lum in oculis dñi. nō recessit a peccatis
ρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου. οὐκ ἀπέστη ἀπὸ ἁμαρτιῶν
hieroboā filij nabat: qui peccare fecit israel. in
ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. ἐν ταῖς
diebus manaez ascēdit phul rex assyrioꝝ
ἡμέραις τοῦ μαναὴμ ἀνέβη φουλ βασιλεὺς ἀσσυρίων
sup terrā. ꝛ dedit manaem phul mil-
ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἔδωκε μαναὴμ τῷ φουλ χί-
le talenta argenti: vt esset manus e-
λια τάλαντα ἀργυρίου, τοῦ εἶναι χεῖρα αὐ-
ius cū eo: vt firmaret regnum
τοῦ μετ' αὐτοῦ, τοῦ κρατῦσαι τὴν βασιλείαν

libro verborum dierū regum iuda. Et dormiuit azarias cū pribus suis: sepelieruntq eū cū maioribus suis in ciuitate dauid: & regnauit ioathā filius eius pro eo. Anno tricesimo octauo azarie regis iude: regnauit zacharias filius hieroboā sup israel in samaria sex mensibus: & fecit qđ malū est corā dño sicut fecerāt pres eius. Nō recessit a pctis hieroboam filii nabath: qui peccare fecit israel. Coniurauit autem cōtra eū sellū filius iabes: pcussitq eū palam & interfecit: regnauitq pro eo. Reliqua autem verborū zacharie: nōne hec scripta sunt in libro sermonū dierū regum israel? Iste est sermo dñi quē locutus est ad iehu: dicēs. Filii tui vsq ad q̄rtā gnationē sedebūt de te sup thronū israel. Factūq est ita. Sellū filius iabes regnauit tricesimo nono anno azarie regis iude. Regnauit autē vno mēse in samaria. Et ascēdit manahē filius gaddi de thersa venitq samariā: & pcussit sellum filiū iabes in samaria & interfecit eū: regnauitq pro eo. Reliqua aūt verborū sellū & cōiuratio eius p quā tetēdit insidias: nōne hec scripta sunt in libro sermonū dierū regū israel? Tūc pcussit manahē tapsā & omnes qui erant in ea: & terminos eius de thersa. Noluerāt enim apire ei: & interfecit oēs pgnātes eius: & scidit eas. Anno tricesimo nono azarie regis iuda regnauit manahē filius gaddi sup israel decē ānis in samaria: fecitq qđ erat malū corā dño. Nō recessit a peccatis hieroboā filii nabath qui peccare fecit israel cunctis diebus eius. Veniebat phul rex assyriorum in terrā: & dabat manahē phul mille talenta argenti: vt eēt ei in auxiliū & firmaret regnū

ספר דברי הימים למלכי יהודה:
וישכב עזריה עם אבתיו ויקברו
אתו עם אבתיו בעיר דוד וימלך
יותם בנו תחתיו: בשנת שלשים
ושמנה שנה לעזריהו מלך יהודה
מלך זכריהו בן ירבעם על ישראל
בשמרון ששה חדשים: ויעש
הרע בעיני יהוה כאשר עשו אבתיו
לא סר מחטאות ירבעם בן נבט
אשר החטיא את ישראל: ויקשר
עליו שלם בן יבש ויכהו קבל עם
וימיתהו וימלך תחתיו: ויתר
דברי זכריה הנם כתובים על ספר
דברי הימים למלכי ישראל: הוא
דבר יהוה אשר דבר אל יהוא
לאמר בני רביעים ישבו לך על
כסא ישראל ויהי כן: שלום בן
יבש מלך בשנת שלשים ותשע
שנה לעזיה מלך יהודה וימלך ירח
ימים בשמרון: ויעל מנחם בן גדי
מתרצה ויבא שמרון ויך את שלום
בן יבש בשמרון וימיתהו וימלך
תחתיו: ויתר דברי שלום וקשרו
אשר קשר הנם כתובים על ספר
דברי הימים למלכי ישראל: אז יכה
מנחם את תפסח ואת כל אשר
בה ואת גבוליה מתרצה כי לא פתח
ויך את כל ההרותיה בקע: בשנת
שלשים ותשע שנה לעזריה מלך
יהודה מלך מנחם בן גדי על ישראל
עשר שנים בשמרון: ויעש הרע
בעיני יהוה לא סר מעל חטאות
ירבעם בן נבט אשר החטיא את
ישראל כל ימיו: בא פול מלך אשור
על הארץ ויתן מנחם לפול אלף ככר
כסף להיות ידיו אתו להחזיק הממלכה

eius. Indixitq́ manahem argentum super iſrael cunctis potentibus & diuitibus vt daret regi aſſyriorum quinquaginta ſiclos argenti per ſingulos. Reuerſuſq́ eſt rex aſſyriorū: & nō eſt moratus in terra. Reliqua āt ſermonū manahē & vniuerſa que fecit: nōne hec ſcripta ſunt i libro ſermonum dierum regum iſrael? Et dormiuit manahem cū patrib9 ſuis. Regnauitq́ phacea filius eius pro eo. Anno quinquageſimo azarie regis iude regnauit phacea filius manahem ſuper iſrael in ſamaria biēnio: & fecit quod erat malū corā dn̄o: nō receſſit a peccatis hieroboam filii nabath qui peccare fecit iſrael. Cōiurauit āt aduerſus eū phacee filius romelie dux eius: & pcuſſit eum i ſamaria i turre domus regie iuxta argob & iuxta ariph: & cū eo quinq̃ginta viros de filiis galaaditarum: & iterfecit eū regnauitq́ p eo. Reliq̄ āt ſermonū phacee & vniuerſa q̄ fecit: nōne hec ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum iſrael? Anno quinquageſimo ſecundo azarie regis iude: regnauit phacee filius romelie ſuper iſrael in ſamaria viginti annis: & fecit qđ erat malū corā dn̄o. Nō receſſit a peccatis hieroboā filii nabath qui peccare fecit iſrael. In diebus phacee regis iſrael venit theglatphalaſar rex aſſur & cepit ahilō: & abel domum maacha: & ianoe & cedes & aſor & galaad & galileā & vniuerſam terrā nephtali: & trāſtulit eos in aſſyrios. Coniurauit āt & tetēdit īſidias oſee fili9 hela cōtra phacee filiū romelie: & percuſſit eum & interfecit: regnauitq́ p eo viceſimo anno ioathā filii ozie. Reliqua aut ſermonum

phacee & vniuerſa que fecit: nonne hec ſcripta ſūt in libro ſermonū dierū regū iſrael? Anno ſcđo phacee filii romelie regis iſrl': regnauit ioathā filius Ozie regis iuda. Vigīti quinq́ annorum erat cū regnare cepiſſet: & ſedecim annis regnauit in ieruſalē. Nomē matris eius hieruſa filia ſadoch: fecitq́ qđ erat placitū corā dn̄o. Iuxta oīa que fecit ozias pater ſuus opatus eſt: verūtamen excelſa nō abſtulit. Adhuc populus imolabat & adolebat incēſū in excelſis. Ipſe edificauit portā domus dn̄i ſublimiſſimā. Reliqua āt ſermonū ioathā & vniuerſa q̄ fecit: nōnè hec ſcripta ſunt in libro verborū dierū regū iuda? In diebus illis cepit dn̄s mittere in iudam raſin regem ſyrie & phacee filium romelie: & dormiuit ioathā cū patribus ſuis: ſepultuſq́ eſt cū eis i ciuitate dauid patris ſui: & regnauit achaz filius eius. 16.

Anno decimo ſeptimo phacee filii romelie: regnauit achaz fili9 ioathā regis iuda. Vigīti annorū erat achaz cū regnare cepiſſet: & ſedecī ānis regnauit in ieruſalē. Non fecit qđ erat placitum in cōſpectu dn̄i dei ſui ſicut dauid pater eius: ſed ābulauit i via regū iſrael. Inſup & filium ſuū cōſecrauit trāfferēs p ignē ſm idola gētium q̄ diſſipauit dn̄s corā filiis iſrael: imolabat quoq́ victimas & adolebat incēſū in excelſis & i collib9 & ſub oi ligno frōdoſo. Tūc aſcēdit raſin rex ſyrie & phacee filius romelie rex iſrael ad pliādū i ieruſalē. Cūq́ obſideret achaz non valuerunt ſupare eū. In tpe illo reſtituit raſin rex ſyrie haylam ſyrie: & eiecit iudeos de haylā. Et idumei venerūt in haylā

וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיִּשְׁלַח אָחָז מַלְאָכִים אֶל תִּגְלַת פְּלֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֵאמֹר עַבְדְּךָ וּבִנְךָ אָנִי עֲלֵה וְהוֹשִׁעֵנִי מִכַּף מֶלֶךְ אֲרָם וּמִכַּף מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הַקּוֹמִים עָלָי׃ וַיִּקַּח אָחָז אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב הַנִּמְצָא בֵּית יְהוָה וּבְאֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר שֹׁחַד׃ וַיִּשְׁמַע אֵלָיו מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיַּעַל מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶל דַּמֶּשֶׂק וַיִּתְפְּשֶׂהָ וַיַּגְלֶהָ קִירָה וְאֶת רְצִין הֵמִית׃ וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ אָחָז לִקְרַאת תִּגְלַת פִּלְאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר דּוּמֶּשֶׂק וַיַּרְא אֶת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר בְּדַמָּשֶׂק וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אָחָז אֶל אוּרִיָּה הַכֹּהֵן אֶת דְּמוּת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת תַּבְנִיתוֹ לְכָל מַעֲשֵׂהוּ׃ וַיִּבֶן אוּרִיָּה הַכֹּהֵן אֶת הַמִּזְבֵּחַ כְּכֹל אֲשֶׁר שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אָחָז מִדַּמֶּשֶׂק כֵּן עָשָׂה אוּרִיָּה הַכֹּהֵן עַד בּוֹא הַמֶּלֶךְ אָחָז מִדַּמָּשֶׂק׃ וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ מִדַּמֶּשֶׂק וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וַיִּקְרַב הַמֶּלֶךְ עַל הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעַל עָלָיו׃ וַיַּקְטֵר אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת מִנְחָתוֹ וַיַּסֵּךְ אֶת נִסְכּוֹ וַיִּזְרֹק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ׃ וְאֵת הַמִּזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה וַיַּקְרֵב מֵאֵת פְּנֵי הַבַּיִת מִבֵּין הַמִּזְבֵּחַ וּמִבֵּין בֵּית יְהוָה וַיִּתֵּן אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפוֹנָה׃ וַיְצַוֵּה הַמֶּלֶךְ אָחָז אֶת אוּרִיָּה הַכֹּהֵן לֵאמֹר עַל הַמִּזְבֵּחַ הַגָּדוֹל הַקְטֵר אֶת עֹלַת הַבֹּקֶר וְאֶת מִנְחַת הָעֶרֶב וְאֶת עֹלַת הַמֶּלֶךְ וְאֶת מִנְחָתוֹ וְאֵת עֹלַת כָּל עַם הָאָרֶץ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם וְכָל דַּם עֹלָה וְכָל דַּם זֶבַח עָלָיו תִּזְרֹק וּמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת יִהְיֶה לִּי

&hitauerũt ibi vsq; in diem hãc. Misit autem achaz nuncios ad theglatphalasar regẽ assyriorũ: dicẽs. Seru⁹ tu⁹ & filius tuus ego sum. Ascẽde & saluũ me fac de manu regis syrie & de manu regis israel q cõsurrexerunt aduersũ me. Et cũ collegisset argentum & aurũ qđ inueniri potuit ĩ domo dñi & in thesauris regis misit regi assyriorum munera: q & acquieuit volũtati eius. Ascendit ãt rex assyriorum ĩ damascũ: & vastauit eã & transtulit hĩtatores eius cyrenen: rasin ãũt interfecit. Perrexitq; rex achaz ĩ occursum theglatphalasar regi assyriorũ in damascũ. Cũq; vidisset altare damasci misit rex achaz ad vriam sacerdotẽ exemplar eius: & silitudinẽ iuxta oẽ opus eius. Extruxitq; vrias sacerdos altare. Iuxta oĩa q̃ preceperat rex achaz đ damasco: ita fecit sacerdos vrias dõec veniret rex achaz de damasco. Cũq; venisset rex de damasco vidit altare & venerat⁹ est illud. Ascenditq; & immolauit holocausta & sacrificium suum: & libauit libamina & fudit sanguinem pacificorũ q̃ obtulerat super altare. Porro altare ereũ qđ erat coram domino trãstulit de facie templi & de loco altaris & de loco templi dñi: posuitq; illud ex latere altaris ad aquilonem. Precepit quoq; rex achaz vrie sacerdoti: dicens. Super altare maius offer holocaustũ matutinum & sacrificiũ vesptinum & holocaustũ regis & sacrificia eius: & holocaustum vniuersi ppl'i terre & sacrificia eorũ & libamia eorũ & oẽm sãguinẽ holocausti & vniuersũ sanguinem victime sup illud effundes. Altare vero ereũ erit paratũ ad volũtatem meã. Fecit igitur vrias sacerdos iuxta oĩa q̃ p̃cepat rex achaz. Tulit ãt rex achaz celatas bases & luterẽ q erat desup: & mare deposuit de bobus ereis qui sustentabãt illud: & posuit sup pauimentũ stratũ lapide. Musach quoq; sabbati quod edificauerat in tẽplo: & ingressũ regis exterius cõuertit in templũ dñi pp regẽ assyriorũ. Reliq ãũt verborum achaz & oĩa q̃ fecit: nõne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regũ iuda? Dormiuitq; achaz cum patribus suis: & sepultus est cũ eis in ciuitate dd: & regnauit ezechias filius eius pro eo.17.

Cap.xvij.

Anno duodecimo achaz regis iuda regnauit osee filius hela in samaria sup israel nouem annis: fecitq; malũ coram domino: sed non sicut reges israel qui ante eũ fuerũt. Contra hunc ascendit salmanasar rex assyriorũ: & fctũs est ei osee seruus: reddebat q; illi tributa. Cũq; depphendisset rex assyriorũ osee q rebellare nitens misisset nuncios ad Sua regem egypti: ne prestaret tributa regi assyriorũ: sicut singulis annis solitus erat: obsedit eum & vinctum misit in carcerẽ: puagatusq; est oẽm terram: & ascendens samariam obsedit eam tribus annis. Anno autem nono osee cepit rex assyriorũ samariã: & transtulit israel in assyrios: posuitq; eos in haylã & in abor iuxta fluuiũ gozã in ciuitatibus medorũ. Factũ est ei cũ peccassent filii israel domino deo suo qui eduxerat eos de terra egypti de

לַבֹּקֶר׃ וַיַּעַשׂ אוּרִיָּה הַכֹּהֵן כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ אָחָז׃ וַיְקַצֵּץ הַמֶּלֶךְ אָחָז אֶת הַמִּסְגְּרוֹת הַמְּכֹנוֹת וַיָּסַר מֵעֲלֵיהֶם אֶת הַכִּיֹּר וְאֶת הַיָּם הוֹרִד מֵעַל הַבָּקָר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר תַּחְתֶּיהָ וַיִּתֵּן אֹתוֹ עַל מַרְצֶפֶת אֲבָנִים׃ וְאֶת מוּסַךְ הַשַּׁבָּת אֲשֶׁר בָּנוּ בַבַּיִת וְאֶת מְבוֹא הַמֶּלֶךְ הַחִיצוֹנָה הֵסֵב בֵּית יְהוָה מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי אָחָז אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ וַיִּשְׁכַּב אָחָז עִם אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ חִזְקִיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

בִּשְׁנַת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה לְאָחָז מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ הוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה בְשֹׁמְרוֹן עַל יִשְׂרָאֵל תֵּשַׁע שָׁנִים׃ וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה רַק לֹא כְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו׃ עָלָיו עָלָה שַׁלְמַנְאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיְהִי לוֹ הוֹשֵׁעַ עֶבֶד וַיָּשֶׁב לוֹ מִנְחָה׃ וַיִּמְצָא מֶלֶךְ אַשּׁוּר בְּהוֹשֵׁעַ קֶשֶׁר אֲשֶׁר שָׁלַח מַלְאָכִים אֶל סוֹא מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְלֹא הֶעֱלָה מִנְחָה לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר כְּשָׁנָה בְשָׁנָה וַיַּעַצְרֵהוּ מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיַּאַסְרֵהוּ בֵּית כֶּלֶא׃ וַיַּעַל מֶלֶךְ אַשּׁוּר בְּכָל הָאָרֶץ וַיַּעַל שֹׁמְרוֹן וַיָּצַר עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ שָׁנִים׃ בִּשְׁנַת הַתְּשִׁיעִית לְהוֹשֵׁעַ לָכַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת שֹׁמְרוֹן וַיֶּגֶל אֶת יִשְׂרָאֵל אַשּׁוּרָה וַיֹּשֶׁב אוֹתָם בַּחְלַח וּבְחָבוֹר נְהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מָדָי׃ וַיְהִי כִּי חָטְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם הַמַּעֲלֶה אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִתַּחַת

מיד פרעה מלך מצרים וייראו אלהים אחרים׃ וילכו בחקות הגוים אשר הוריש יהוה מפני בני ישראל ומלכי ישראל אשר עשו׃ ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על יהוה אלהיהם ויבנו להם במות בכל עריהם ממגדל נוצרים עד עיר מבצר׃ ויצבו להם מצבות ואשרים על כל גבעה גבהה ותחת כל עץ רענן׃ ויקטרו שם בכל במות כגוים אשר הגלה יהוה מפניהם ויעשו דברים רעים להכעיס את יהוה׃ ויעבדו הגללים אשר אמר יהוה להם לא תעשו את הדבר הזה׃ ויעד יהוה בישראל וביהודה ביד כל נביאו כל חזה לאמר שבו מדרכיכם הרעים ושמרו מצותי חקותי ככל התורה אשר צויתי את אבתיכם ואשר שלחתי אליכם ביד עבדי הנביאים׃ ולא שמעו ויקשו את ערפם כערף אבותם אשר לא האמינו ביהוה אלהיהם׃ וימאסו את חקיו ואת בריתו אשר כרת את אבותם ואת עדותיו אשר העיד בם וילכו אחרי ההבל ויהבלו ואחרי הגוים אשר סביבתם אשר צוה יהוה אתם לבלתי עשות כהם׃ ויעזבו את כל מצות יהוה אלהיהם ויעשו להם מסכה שנים עגלים ויעשו אשירה וישתחוו לכל צבא השמים ויעבדו את הבעל׃ ויעבירו את בניהם ואת בנותיהם באש ויקסמו קסמים וינחשו ויתמכרו לעשות הרע בעיני יהוה להכעיסו׃ ויתאנף יהוה מאד בישראל ויסרם מעל פניו לא

manu pharaõis regis egypti: coluerũt deos alienos: & ambulauerũt iuxta ritũ gentiũ quas consumpserat dominus in cõspectu filiorũ israel: & regũ israel: quia similiter fecerant. Et irritauerũt filii israel verbis nõ rectis dñm deũ suum: & edificauerunt sibi excelsa ĩ cũctis vrbibus suis a turre custodũ vsq; ad ciuitatẽ munitã. Fecerũtq; sibi statuas & lucos in oĩ colle sublimi: & subter oẽ lignũ nemorosũ: & adolebãt ibi ĩcẽsum sup aras in morẽ gẽtiũ quas transtulerat dñs a facie eorũ. Feceruntq; verba pessima irritãtes dñm: & coluerũt immũdicias de qb⁹ p̃cepit eis dñs ne facerent verbum hoc. Et testificatus est dñs in israel & in iuda p manũ oĩum pphetarũ & vidẽtiũ: dicẽs. Reuertimini a viis vestris pessimis: & custodite p̃cepta mea & cerimonias: iuxta oẽm legem quam precepi pribus vestris: & sicut misi ad vos in manu seruorum meorũ pphetarũ. Qui nõ audierũt: sed indurauerũt ceruicẽ suã iuxta ceruicẽ patrũ suorum q nolucrunt obedire dño deo suo & abiecerunt legitima eius & pactũ qđ pepigit cum pribus eorũ & testificationes qb⁹ cõtestatus ẽ eos: secutiq; sunt vanitates & vane egerũt: & secuti sũt gẽtes q̃ erãt p circuitũ eorũ: sup qbus p̃cepat dñs eis vt nõ facerẽt sicut & ille faciebãt. Et d̃reliq̃rũt oĩa p̃cepta dñi dei sui. Fecerũtq; sibi conflatiles duos vitulos & lucos: & adorauerunt vniuersam militiã celi. Seruieruntq; baal: & cõsecrauerunt filios suos & filias suas p ignem. Et diuinationi inseruiebãt & auguriis: & tradiderũt se vt facerẽt malum corã dño vt irritarẽt eum. Iratusq; ẽ dñs vehemẽter israeli: & abstulit eos a cõspectu suo &

χειρὸς φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ ἐφοβήθησαν θεοὺς ἑτέρους, καὶ ἐπορεύθησαν τοῖς δικαιώμασι τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ οἱ βασιλεῖς ἰσραὴλ ὅσα ἐποίησαν, καὶ ἠμφιέσαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λόγους οὐχ οὕτως κατὰ κυρίου θεοῦ αὐτῶν. καὶ ᾠκοδόμησαν ἑαυτοῖς ὑψηλὰ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἀπὸ πύργου φυλασσόντων ἕως πόλεως ὀχυρᾶς. καὶ ἐστήλωσαν ἑαυτοῖς στήλας καὶ ἄλση ἐν παντὶ βουνῷ ὑψηλῷ καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους, καὶ ἐθυμίασαν ἐκεῖ ἐν πᾶσι τοῖς ὑψηλοῖς, καθὼς τὰ ἔθνη ἃ ἀπῴκισε κύριος ἐκ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἐποίησαν κοινωνοὺς, καὶ ἐχάραξαν τοῦ παροργίσαι τὸν κύριον. καὶ ἐλάτρευσαν τοῖς εἰδώλοις, οἷς εἶπεν κύριος αὐτοῖς οὐ ποιήσετε τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ διεμαρτύρατο τῷ ἰσραὴλ καὶ τῷ ἰούδα ὁ κύριος ἐν χερσὶ πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ, παντὸς ὁρῶντος λέγων, ἀποστράφητε ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ φυλάξατε τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ δικαιώματά μου καὶ πάντα τὸν νόμον μου, ὃν ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ὅσα ἀπέστειλα πρὸς αὐτοὺς ἐν χειρὶ τῶν δούλων μου τῶν προφητῶν. καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐσκλήρυναν τὸν νῶτον αὐτῶν ὑπὲρ τὸν νῶτον τῶν πατέρων αὐτῶν, οἳ οὐκ ἐπίστευσαν κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν, καὶ ἀπώσαντο τὴν διαθήκην αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα ἃ διέθετο τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ ὅσα διεμαρτύρατο αὐτοῖς, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ματαίων καὶ ἐματαιώθησαν, καὶ ὀπίσω τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ αὐτῶν, ὧν ἐνετείλατο αὐτοῖς τοῦ μὴ ποιῆσαι κατὰ ταῦτα. καὶ ἐγκατέλιπον τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς χωνευτὰ δύο δαμάλεις, καὶ ἐποίησαν ἄλσος, καὶ προσεκύνησαν πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐλάτρευσαν τῷ βάαλ, καὶ διῆγον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐν πυρί, καὶ ἐμαντεύοντο μαντείας καὶ οἰωνίζοντο οἰωνισμοὺς, καὶ ἐπράθησαν τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου τοῦ παροργίσαι αὐτόν. καὶ ἐθυμώθη κύριος σφόδρα ἐν ἰσραήλ, καὶ ἀπέστησεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, οὐχ

ὑπελείφθη πλὴν φυλὴ ἰούδα μονωτάτη. καί γε ἰούδας οὐκ ἐφύλαξε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν ἐν τοῖς δικαιώμασιν ἰσραὴλ οἷς ἐποίησαν, καὶ ἀπώσαντο τὸν κύριον ἅπαν τὸ σπέρμα ἰσραήλ. καὶ ἐθυμώθη κύριος ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐσάλευσεν αὐτοὺς, καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ τῶν διαρπαζόντων αὐτοὺς, ἕως οὗ ἀπέρριψεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. πλὴν ὅτι ἐρράγη ὁ ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ οἴκου δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσαν ἑαυτοῖς τὸν ἱεροβοὰμ υἱὸν ναβάτ, καὶ ἀπώσατο ὁ ἱεροβοὰμ τὸν ἰσραὴλ ἐκ τοῦ ὄπισθεν κυρίου, καὶ ἐξήμαρτεν αὐτοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν πάσαις ἁμαρτίαις ἱεροβοὰμ αἷς ἐποίησεν, οὐκ ἀπέστησαν ἀπ' αὐτῶν, ἕως οὗ μετέστησε κύριος τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ὡς ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ πάντων τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν. καὶ ἀπῳκίσθη ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ εἰς ἀσσυρίους ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἤγαγε βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐκ βαβυλῶνος καὶ ἐκ χουθὰ καὶ ἀπὸ ἀουὰ καὶ ἀπὸ αἱμὰθ καὶ σεπφαρουαΐμ, καὶ κατῴκισεν αὐτοὺς ἐν ταῖς πόλεσι σαμαρείας ἀντὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν σαμάρειαν, καὶ κατῴκησαν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῆς. καὶ ἐγένετο ἐν ἀρχῇ τοῦ κατοικισθῆναι τὰ ἔθνη ταῦτα ἐκεῖ, οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν κύριον, καὶ ἀπέστειλε κύριος ἐν αὐτοῖς τοὺς λέοντας, καὶ ἦσαν ἀποκτείνοντες ἐν αὐτοῖς. καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων λέγοντες, τὰ ἔθνη ἃ ἀπῴκισας καὶ κατῴκισας ἐν πόλεσι σαμαρείας, οὐκ ἔγνωσαν τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ τῆς γῆς, καὶ ἀπέστειλεν εἰς αὐτοὺς λέοντας, καὶ ἰδοὺ εἰσὶν θανατοῦντες αὐτοὺς, καθότι οὐκ οἴδασι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ τῆς γῆς. καὶ ἐνετείλατο βασιλεὺς ἀσσυρίων λέγων, ἀπαγάγετε ἐκεῖθεν ἕνα τῶν ἱερέων ὧν ἀπῴκισα ἐκ σαμαρείας, καὶ πορευθήτω καὶ κατοικείτω ἐκεῖ, καὶ φωτιεῖ αὐτοὺς τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ τῆς γῆς. καὶ ἤγαγον ἕνα τῶν ἱερέων ὧν ἀπῴκισαν ἀπὸ σαμαρείας, καὶ ἐκάθισεν ἐν βαιθήλ, καὶ ἦν φωτίζων αὐτοὺς πῶς φοβηθῶσι τὸν κύριον. καὶ ἦσαν ποιοῦντες ἔθνος ἔθνος τοὺς θεοὺς αὐτῶν, καὶ ἔθηκαν ἐν οἴκοις τῶν ὑψηλῶν, ὧν ἐποίησαν οἱ σαμαρεῖται, ἔθνος ἔθνος ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἐν αἷς κατῴκουν

nõ remãsit nisi trib⁹ iuda tantũmodo. Sed nec ipse iuda custodiuit mandata domini dei sui: verũtñ ambulauit in erroribus israel quos opatus fuerat. Proiecitq; dñs oẽ semen israel: & afflixit eos & tradidit eos in manu diripiẽtiũ: donec pijceret eos a facie sua. Ex eo iam tpe quo scissus est israel a domo dđ: & cõstituerũt sibi regẽ hieroboã filiũ nabath. Separauit ei hieroboã israel a dño: & peccare eos fecit pctm̃ magnũ. Et ambulauerũt filii israel in vniuersis pctis hieroboã q̃ fecerat: & non recesserunt ab eis vsq; quo dñs auferret israel a facie sua: sicut locutus fuerat ĩ mãu oĩum seruorũ suorũ pphetarũ. Trãslatusq; ẽ israel de terra sua in assyrios vsq; in diẽ hãc. Adduxit aũt rex assyriorũ viros de babilone & de curtha & de abiat: & de emath & de sepharuaĩ: & collocauit eos in ciuitatibus samarie p filiis israel. q possederũt samariã & hitauerũt in vrbibus eius. Cũq; ibi hĩtare cepissent nõ timebãt dñm. & ĩmisit eis dñs leones q interficiebãt eos. Nũciatumq; ẽ regi assyriorũ & dictũ. Gẽtes quas transtulisti & hĩtare fecisti in cĩtatibus samarie ignorãt legitima dei terre: & ĩmisit in eos dñs leones: & ecce interficiunt eos eo q ignorent ritum dei terre. Precepit autem rex assyriorum dicens. Ducite illuc vnum de sacerdotibus quos inde captiuos adduxistis: vt vadat & hĩtet cũ eis: & doceat eos legitima dei terre. Igitur cũ venisset vnus de sacerdotib⁹ his q captiui ducti fuerãt de samaria: hĩtauit in bethel: & docebat eos quõ colerent dñm. Et vnaq̃q; gẽs fabricata ẽ deũ suũ. Posuerũtq; eos in phanis excelsis q̃ fecerãt samaritẽ gens & gẽs in vrbibus suis in qbus habitabãt.

נשאר רק שבט יהודה לבדו׃ גם יהודה לא שמר את מצות יהוה אלהיהם וילכו בחקות ישראל אשר עשו׃ וימאס יהוה בכל זרע ישראל ויענם ויתנם ביד שסים עד אשר השליכם מפניו׃ כי קרע ישראל מעל בית דוד וימליכו את ירבעם בן נבט וידח ירבעם את ישראל מאחרי יהוה והחטיאם חטאה גדולה׃ וילכו בני ישראל בכל חטאות ירבעם אשר עשה לא סרו ממנה׃ עד אשר הסיר יהוה את ישראל מעל פניו כאשר דבר ביד כל עבדיו הנביאים ויגל ישראל מעל אדמתו אשורה עד היום הזה׃ ויבא מלך אשור מבבל ומכותה ומעוא ומחמת וספרוים וישב בערי שמרון תחת בני ישראל וירשו את שמרון וישבו בעריה׃ ויהי בתחלת שבתם שם לא יראו את יהוה וישלח יהוה בהם את האריות ויהיו הרגים בהם׃ ויאמרו למלך אשור לאמר הגוים אשר הגלית ותושב בערי שמרון לא ידעו את משפט אלהי הארץ וישלח בם את האריות והנם ממיתים אותם כאשר אינם ידעים את משפט אלהי הארץ׃ ויצו מלך אשור לאמר הליכו שמה אחד מהכהנים אשר הגליתם משם וילכו וישבו שם וירם את משפט אלהי הארץ׃ ויבא אחד מהכהנים אשר הגלו משמרון וישב בבית אל ויהי מורה אתם איך ייראו את יהוה׃ ויהיו עשים גוי גוי אלהיו ויניחו בבית הבמות אשר עשו השמרנים גוי גוי בעריהם אשר הם ישבים

שם: ואנשי בבל עשו את סכות
בנות ואנשי כות עשו את נרגל
ואנשי חמת עשו את אשימא:
והעוים עשו נבחז ואת תרתק
והספרוים שרפים את בניהם
באש לאדרמלך וענמלך אלהי
ספרים: ויהיו יראים את יהוה
ויעשו להם מקצותם כהני במות
ויהיו עשים להם בבית הבמות: את
יהוה היו יראים ואת אלהיהם
היו עבדים כמשפט הגוים אשר
הגלו אתם משם: עד היום הזה
הם עשים כמשפטים הראשנים
אינם יראים את יהוה ואינם
עשים כחקתם וכמשפטם וכתורה
וכמצוה אשר צוה יהוה את בני
יעקב אשר שם שמו ישראל:
ויכרת יהוה אתם ברית ויצום
לאמר לא תיראו אלהים אחרים
ולא תשתחוו להם ולא תעבדום ולא
תזבחו להם: כי אם את יהוה אשר
העלה אתכם מארץ מצרים בכח
גדול ובזרוע נטויה אתו תיראו ולו
תשתחוו ולו תזבחו: ואת החקים ואת
המשפטים והתורה והמצוה אשר
כתב לכם תשמרון לעשות כל
הימים ולא תיראו אלהים אחרים:
והברית אשר כרתי אתכם לא
תשכחו ולא תיראו אלהים אחרים:
כי אם את יהוה אלהיכם תיראו והוא
יציל אתכם מיד כל איביכם: ולא
שמעו כי אם כמשפטם הראשון
הם עשים: ויהיו הגוים האלה יראים
את יהוה ואת פסיליהם היו עבדים
גם בניהם ובני בניהם כאשר עשו
אבתם הם עשים עד היום הזה:

Viri enim babylonii fecerunt sochot benoth: viri autem cutheni fecerunt nergel: & viri de emath fecerunt asima. Porro euei fecerunt nebaaz & tharthac. Hi autem qui erant de sapharuaim comburebant filios suos igni. Adramelech & anamelech diis sepharuaim: & nihilominus colebant dominum. Fecerunt autem sibi de nouissimis sacerdotes excelsorum: & ponebant eos in phanis sublimibus. Et cum dominum colerent: diis quoque suis seruiebant iuxta consuetudinem gentium: de quibus translati fuerant samariam. Usque in presentem diem morem sequuntur antiquum: non timent dominum: neque custodiunt cerimonias eius atque iudicia & legem & mandatum quod preceperat dominus filiis iacob quem cognominauit israel: & pepigerat cum eis pactum & mandauerat eis dicens. Nolite timere deos alienos: & non adoretis eos neque colatis eos: & non immoletis eis. Sed dominum deum vestrum qui eduxit vos de terra egypti in fortitudine magna & in brachio extento: ipsum timete & illum adorate: & ipsi immolate. Cerimonias quoque & iudicia & legem & mandatum quod scripsit vobis custodite: vt faciatis cunctis diebus: & non timeatis deos alienos: & pactum quod percussit vobiscum nolite obliuisci: nec colatis deos alienos. Sed dominum deum vestrum timete: & ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum. Illi vero non audierunt: sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iste timentes quidem dominum: sed nihilominus & idolis suis seruientes. Nam filii eorum & nepotes sicut fecerunt patres sui: ita faciunt usque in presentem diem. 18.

ἐν αὐταῖς. καὶ οἱ ἄνδρες βαβυλῶνος ἐποίησαν τὴν σοκχὼθ βανώθ. καὶ ἄνδρες χοὺθ ἐποίησαν τὸν νηργέλ. καὶ ἄνδρες αἰμὰθ ἐποίησαν τὴν ἀσιμά. καὶ οἱ εὐαῖοι ἐποίησαν τὴν νιβχὰζ καὶ τὴν θαρθάκ. καὶ οἱ σεπφαρουὶμ κατέκαιον ἐν πυρὶ τὰ τέκνα αὐτῶν τῷ ἀδραμέλεχ θεῷ σεπφαρουίμ, καὶ ἦσαν φοβούμενοι τὸν κύριον. καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν ἀπὸ μέρους, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ὑψηλῶν. τὸν κύριον αὐτοὶ ἐφοβοῦντο, καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐλάτρευον κατὰ τὸ κρίμα τῶν ἐθνῶν, ὅθεν ἀπῴκισεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν. ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης οὕτως ἐποίουν κατὰ τὸ κρίμα αὐτῶν τὸ ἀπ᾽ ἀρχῆς. οὐκ ἦσαν φοβούμενοι τὸν κύριον, καὶ οὐκ ἐποίησαν κατὰ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα καὶ τὰς ἐντολὰς καὶ κατὰ τὸν νόμον ὃν ἐνετείλατο κύριος τοῖς υἱοῖς ἰακώβ, ᾧ ἐπέθηκεν ὄνομα ἰσραήλ, καὶ διέθετο κύριος μετ᾽ αὐτῶν διαθήκην. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων, οὐ φοβηθήσεσθε θεοὺς ἑτέρους, καὶ οὐ προσκυνήσετε αὐτοῖς, καὶ οὐ λατρεύσετε αὐτοῖς, καὶ οὐ θύσετε αὐτοῖς, ὅτι ἀλλ᾽ ἢ κυρίῳ τῷ ἀναγαγόντι ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν ἰσχύϊ μεγάλῃ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, αὐτὸν φοβηθήσεσθε, καὶ αὐτῷ προσκυνήσετε, καὶ αὐτῷ θύσετε, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ τὰ κρίματα καὶ τὰς ἐντολὰς καὶ τὸν νόμον ὃν ἔγραψεν ὑμῖν φυλάξεσθε ποιεῖν πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ οὐ φοβηθήσεσθε θεοὺς ἑτέρους, καὶ τὴν διαθήκην ἣν ἔθετο μεθ᾽ ὑμῶν οὐκ ἐπιλήσεσθε, καὶ οὐ φοβηθήσεσθε θεοὺς ἑτέρους, ὅτι ἀλλ᾽ ἢ κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν αὐτὸν φοβηθήσεσθε, καὶ αὐτὸς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἤκουσαν ἀλλ᾽ ἢ ἐν τοῖς δικαιώμασιν αὐτῶν τοῖς πρώτοις αὐτοὶ ἐποίουν. καὶ ἦσαν τὰ ἔθνη ταῦτα φοβούμενοι τὸν κύριον, καὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν ἐδούλευον. καί γε οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν καθὼς ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτῶν αὐτοὶ ποιοῦσιν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

Ca.18.

Cap.xviij

Καὶ ἐγένετο ἐν ἔτει τρίτῳ τοῦ ὠσηὲ υἱοῦ ἠλὰ βασιλέως ἰσραήλ, ἐβασίλευσεν ἐζεκίας υἱὸς ἄχαζ βασιλέως ἰούδα, υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀβὶ θυγάτηρ ζαχαρίου. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐζεκίας ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. αὐτὸς ἐξῆρε τὰ ὑψηλὰ καὶ συνέτριψε τὰς στήλας καὶ τὰ ἄλση ἐξέκοψε. καὶ συνέκοψεν ἐζεκίας τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν, ὃν ἐποίησε μωυσῆς, ὅτι ἕως τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἦσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ θυμιῶντες αὐτῷ, καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν νεεσθάν. ἐν κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ ἤλπισεν. οὐκ ἐγένετο μετ᾽ αὐτὸν ὅμοιος αὐτῷ ἐν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα, καὶ ἐν τοῖς γενομένοις ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἐκολλήθη τῷ κυρίῳ, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ ὄπισθεν αὐτοῦ, καὶ ἐφύλαξε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ὅσας ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ, καὶ ἦν κύριος μετ᾽ αὐτοῦ, ἐν πᾶσιν οἷς ἐποίησε συνῆκεν. καὶ ἠθέτησεν ἐν τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων, καὶ οὐκ ἐδούλευσεν αὐτῷ. αὐτὸς ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους ἕως γάζης καὶ ἕως ὁρίου αὐτῆς ἀπὸ πύργου φυλασσόντων καὶ ἕως πόλεως ὀχυρᾶς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ βασιλεύοντος ἐζεκίου, αὐτὸς ἐνιαυτὸς ἕβδομος τῷ ὠσηὲ υἱῷ ἠλὰ βασιλεῖ ἰσραήλ, ἀνέβη σαλμανασὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ σαμάρειαν, καὶ ἐπολιόρκει αὐτὴν καὶ κατελάβετο αὐτὴν εἰς τέλος τριῶν ἐτῶν. ἐν ἔτει ἕκτῳ τοῦ ἐζεκίου, αὐτὸς ἐνιαυτὸς ἔνατος τῷ ὠσηὲ βασιλεῖ ἰσραήλ, συνελήφθη σαμάρεια. καὶ ἀπῴκισε βασιλεὺς ἀσσυρίων τὴν σαμάρειαν εἰς ἀσσυρίους, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν ἀλαὲ καὶ ἐν ἀβὼρ ποταμοῖς γωζὰν καὶ ἐν ὅροις μήδων, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ παρέβησαν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, πάντα ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς ὁ δοῦλος κυρίου, καὶ οὐκ ἤκουσαν καὶ οὐκ ἐποίησαν. καὶ ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει βασιλέως ἐζεκίου ἀνέβη σενναχηρὶβ βασιλεὺς

Margin: 2.Pa. 29.c. — 2.Pa. 32.a. Esai. 36.a.

Anno tertio osee filii hela regis israel: regnauit ezechias filius achaz regis iuda. Uiginti quinque annorum erat cum regnare cepisset: & viginti nouem annis regnauit in ierusalem: nomen matris eius abisa filia zacharie. Fecitque quod erat bonum coram domino: iuxta omnia que fecerat dauid pater eius. Ipse dissipauit excelsa & contriuit statuas & succidit lucos: confregitque serpentem eneum quem fecerat moyses. Siquidem usque ad illud tempus filii israel adolebant ei incensum. Uocauitque nomen eius nohestan. Et in domino deo israel sperauit. Itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus iuda: sed neque in his qui ante eum fuerunt. Et adhesit domino: & non recessit a vestigiis eius: fecitque mandata eius que preceperat dominus moysi. Unde & erat dominus cum eo: & in cunctis ad que procedebat sapienter se agebat. Rebellauit quoque contra regem assyriorum: & non seruiuit ei. Ipse percussit philisteos usque ad gazam: & omnes terminos eorum: a turre custodum: usque ad ciuitatem munitam. Anno quarto regis ezechie qui erat annus septimus osee filii hela regis israel ascendit salmanasar rex assyriorum samariam: & oppugnauit eam: & cepit. Nam post annos tres anno sexto ezechie idest nono anno osee regis israel: capta est samaria: & transtulit rex assyriorum israel in assyrios: collocauitque eos in hayla & in abor fluuiis gozam in ciuitatibus medorum: quia non audierunt vocem domini dei sui: sed pretergressi sunt pactum eius. Omnia que preceperat moyses seruus domini non audierunt neque fecerunt. Anno quartodecimo regis ezechie ascendit sennacherib rex

ויהי בשנת שלש להושע
בן אלה מלך ישראל מלך חזקיה
בן אחז מלך יהודה: בן עשרים
וחמש שנה היה במלכו ועשרים
ותשע שנה מלך בירושלם ושם
אמו אבי בת זכריה: ויעש הישר
בעיני יהוה ככל אשר עשה דוד
אביו: הוא הסיר את הבמות ושבר
את המצבת וכרת את האשרה
וכתת נחש הנחשת אשר עשה
משה כי עד הימים ההמה היו בני
ישראל מקטרים לו ויקרא לו
נחשתן: ביהוה אלהי ישראל בטח
ואחריו לא היה כמהו בכל מלכי
יהודה ואשר היו לפניו: וידבק
ביהוה לא סר מאחריו וישמר
מצותיו אשר צוה יהוה את משה:
והיה יהוה עמו בכל אשר יצא
ישכיל וימרד במלך אשור ולא
עבדו: הוא הכה את פלשתים עד
עזה ואת גבוליה ממגדל נוצרים
עד עיר מבצר: ויהי בשנה הרביעית
למלך חזקיהו היא השנה השביעית
להושע בן אלה מלך ישראל
עלה שלמנאסר מלך אשור על
שמרון ויצר עליה: וילכדה מקצה
שלש שנים בשנת שש לחזקיה
היא שנת תשע להושע מלך
ישראל נלכדה שמרון: ויגל מלך
אשור את ישראל אשורה וינחם
בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי:
על אשר לא שמעו בקול יהוה
אלהיהם ויעברו את בריתו את כל
אשר צוה משה עבד יהוה ולא שמעו
ולא עשו: ובארבע עשרה שנה
למלך חזקיה עלה סנחריב מלך

אשור על כל ערי יהודה הבצרות ויתפשם: וישלח חזקיה מלך יהודה אל מלך אשור לכישה לאמר חטאתי שוב מעלי את אשר תתן עלי אשא וישם מלך אשור על חזקיה מלך יהודה שלש מאות ככר כסף ושלשים ככר זהב: ויתן חזקיה את כל הכסף הנמצא בית יהוה ובאצרות בית המלך: בעת ההיא קצץ חזקיה את דלתות היכל יהוה ואת האמנות אשר צפה חזקיה מלך יהודה ויתנם למלך אשור: וישלח מלך אשור את תרתן ואת רב סריס ואת רבשקה מן לכיש אל המלך חזקיהו בחיל כבד ירושלם ויעלו ויבאו ירושלם ויעלו ויבאו ויעמדו בתעלת הברכה העליונה אשר במסלת שדה כובס: ויקראו אל המלך ויצא אלהם אליקים בן חלקיהו אשר על הבית ושבנה הספר ויואח בן אסף המזכיר: ויאמר אלהם רבשקה אמרו נא אל חזקיהו כה אמר המלך הגדול מלך אשור מה הבטחון הזה אשר בטחת: אמרת אך דבר שפתים עצה וגבורה למלחמה עתה על מי בטחת כי מרדת בי: עתה הנה בטחת לך על משענת הקנה הרצוץ הזה על מצרים אשר יסמך איש עליו ובא בכפו ונקבה כן פרעה מלך מצרים לכל הבטחים עליו: וכי תאמרון אלי אל יהוה אלהינו בטחנו הלוא הוא אשר הסיר חזקיהו את במתיו ואת מזבחתיו ויאמר ליהודה ולירושלם לפני המזבח הזה תשתחוו

assyriorum ad vniuersas ciuitates iuda munitas: & cepit eas. Tūc misit ezechias rex iuda nuncios ad regē assyriorū in lachis: dicēs. Peccaui. Recede a me: & oē qd ipsueris mihi feram. Indixit itaqꝫ rex assyriorum ezechie regi iude trecenta talenta argēti: & triginta talēta auri. Deditqꝫ ezechias oē argentū qd repertū fuerat in domo dñi & in thesauris regis. In tempore illo confregit ezechias valuas templi domini & laminas auri quas ipse affixerat: & dedit eas regi assyriorum. Misit autem rex assyriorum tarthā & rapsaris & rapsacen de lachis ad regem ezechiā cum manu valida ierusalē. Qui cū ascendissent venerūt ierusalē & steterunt iuxta aqueductum piscine superioris que est in via agri fullonis: vocaueruntqꝫ regē. Egressus est aūt ad eos eliachim filius helchie prepositus dom9: & sobna scriba & ioahe filius asaph a commentariis: dixitqꝫ ad eos rapsaces. Loquimini ezechie. Hec dicit rex magnus rex assyriorū. Que est ista fiducia qua niteris? Forsitan inisti consilium: vt preparares te ad preliū? In quo confidis vt audeas rebellare? An speras in baculo arundineo atqꝫ confracto egypto? Sup quē si incubuerit hō comminutus ingredietur manū eius & pforabit eam. Sic est pharao rex egypti oib9 q cōfidunt in se: qꝙ si dixeritis mihi: in dño deo nostro hēmus fiduciā: nōne iste est cuius abstulit ezechias excelsa & altaria & precepit iude & ierusalem ante altare hoc adorabitis

ἀσυρίων ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα τὰς ὀχυρὰς, καὶ συνέλαβεν αὐτάς. καὶ ἀπέστειλεν ἐζεκίας βασιλεὺς ἰούδα ἀγγέλους πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἀσυρίων εἰς λαχὶς λέγων, ἡμάρτηκα. ἀποστράφηθι ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὅσα ἂν ἐπιθῇς ἐπ' ἐμὲ βαστάσω. καὶ ἐπέβαλε βασιλεὺς ἀσυρίων ἐπὶ ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα τριακόσια τάλαντα ἀργυρίου καὶ τριάκοντα τάλαντα χρυσίου. καὶ ἔδωκεν ἐζεκίας πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ ἐν θησαυροῖς οἴκου τοῦ βασιλέως. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ κατέκοψεν ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς ἰούδα τὰς θύρας τοῦ ναοῦ κυρίου καὶ τὰ ἐστηριγμένα ἃ ἐχρύσωσεν ἐζεκίας βασιλεὺς ἰούδα, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ τῷ βασιλεῖ ἀσυρίων. καὶ ἀπέστειλε βασιλεὺς ἀσυρίων τὸν θαρθὰν καὶ τὸν ῥαφαρεὶς καὶ τὸν ῥαψάκην ἐκ λαχὶς πρὸς τὸν βασιλέα ἐζεκίαν ἐν δυνάμει βαρείᾳ εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀνέβησαν καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστησαν ἐν τῷ ὑδραγωγῷ τῆς ἄνω κολυμβήθρας, ἥ ἐστιν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἀγροῦ τοῦ γναφέως. καὶ ἐβόησαν πρὸς ἐζεκίαν, καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτοὺς ἐλιακὶμ υἱὸς χελκίου ὁ οἰκονόμος, καὶ σωβνὰς ὁ γραμματεύς, καὶ ἰωὰχ υἱὸς ἀσὰφ ὁ ἀναμιμνήσκων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ῥαψάκης, εἴπατε δὴ πρὸς ἐζεκίαν, τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας βασιλεὺς ἀσυρίων, τίς ἡ πεποίθησις αὕτη ἣν πέποιθας; εἶπας λόγους χειλέων καὶ βουλὴν καὶ παράταξις γίνεται εἰς πόλεμον. νῦν οὖν τίνι πεποιθὼς ἠθέτησας ἐν ἐμοί; ἰδοὺ πέποιθας σεαυτῷ ἐπὶ τὴν ῥάβδον τὴν καλαμίνην τὴν τεθλασμένην ταύτην ἐπ' αἴγυπτον· ὡς ἐὰν ἐπιστηριχθῇ ἀνὴρ ἐπ' αὐτήν, εἰσελεύσεται εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ τρήσει αὐτήν· οὕτως ἐστὶ φαραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου πᾶσι τοῖς πεποιθόσιν ἐπ' αὐτῷ. καὶ ὅτι εἶπας πρός με, ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν πεποίθαμεν, οὐχὶ αὐτὸς οὗτος οὗ ἀπέστησεν ἐζεκίας τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ ἰούδα καὶ τῇ ἱερουσαλήμ, ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου τούτου προσκυνήσατε

ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ νῦν μίχθητι τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ ἀσυρίων, καὶ δώσω σοι δισχιλίους ἵππους, εἰ δυνήσῃ δοῦναι σεαυτῷ ἐπιβάτας ἐπ' αὐτούς. καὶ πῶς ἀποστρέψεις τὸ πρόσωπον τοπάρχου ἑνὸς τῶν δούλων τοῦ κυρίου μου τῶν ἐλαχίστων; καὶ ἤλπισας σεαυτῷ ἐπ' αἴγυπτον ἐπὶ ἅρματα καὶ ἱππεῖς. καὶ νῦν μὴ ἄνευ τοῦ κυρίου ἀνέβημεν ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον τοῦ διαφθεῖραι αὐτόν; κύριος εἶπε πρός με, ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην καὶ διάφθειρον αὐτήν. καὶ εἶπεν ἐλιακὶμ ὁ τοῦ χελκίου καὶ σωβνὰς καὶ ἰωὰχ πρὸς ῥαψάκην, λάλησον πρὸς τοὺς παῖδάς σου συριστί, ἀκούομεν γὰρ ἡμεῖς· καὶ μὴ λάλει πρὸς ἡμᾶς ἰουδαϊστὶ ἐν τοῖς ὠσὶ τοῦ λαοῦ τοῦ ἐπὶ τοῦ τείχους. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ῥαψάκης, μὴ πρὸς τὸν κύριόν σου καὶ πρὸς σὲ ἀπέστειλέ με ὁ κύριός μου λαλῆσαι τοὺς λόγους τούτους; οὐχὶ πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς καθημένους ἐπὶ τοῦ τείχους, τοῦ φαγεῖν τὸν κόπρον αὐτῶν καὶ πιεῖν τὸ οὖρον αὐτῶν μεθ' ὑμῶν ἅμα; καὶ ἔστη ῥαψάκης καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδαϊστί, καὶ ἐλάλησε καὶ εἶπεν, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀσυρίων. τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, μὴ ὑμᾶς ἐπαιρέτω ἐζεκίας, ὅτι οὐ μὴ δύνηται ἐξελέσθαι ὑμᾶς ἐκ χειρός μου. καὶ μὴ ἐπελπιζέτω ὑμᾶς ἐζεκίας ἐπὶ κύριον λέγων, ἐξαιρούμενος ἐξελεῖται ὑμᾶς ὁ κύριος, καὶ οὐ μὴ παραδοθῇ ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας βασιλέως ἀσυρίων. μὴ ἀκούετε ἐζεκίου, ὅτι τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ἀσυρίων, ποιήσατε μετ' ἐμοῦ εὐλογίαν, καὶ ἐξέλθετε πρός με, καὶ φάγεται ἕκαστος τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὴν συκῆν αὐτοῦ καὶ πίεται ἕκαστος ὕδωρ τοῦ λάκκου αὐτοῦ, ἕως ἔλθω καὶ λάβω ὑμᾶς εἰς γῆν ὡς ἡ γῆ ὑμῶν, γῆ σίτου καὶ οἴνου καὶ ἄρτου καὶ ἀμπελώνων, γῆ ἐλαίου καὶ μέλιτος, καὶ ζήσεσθε καὶ οὐκ ἀποθανεῖσθε. καὶ μὴ ἀκούετε

in ierusalem. Nunc igitur transite ad dñm meū regem assyriorum: & dabo vobis duo milia equorū: & videte an hēre valeatis ascensores eorū. Et quō potestis resistere ante vnū satrapam de seruis dñi mei minimis. An fiduciam habes in egypto propter currus & equites? Nunqd sine domini voluntate ascendi ad locū istum vt demolirer eum? Dñs dixit mihi. Ascēde ad terram hanc: & demolire eam. Dixerunt aūt hellachi filius helchie & sobna scriba & ioahe rapsaci. Precamur vt loq̄ris nobis seruis tuis syriace: siquidē intelligim9 hāc linguā: & non loquaris nobis iudaice audiente populo qui est super murū. Rñditqꝫ eis rapsaces dicens. Nūquid ad dñm tuū & ad te misit me dñs meus vt loq̄rer sermones hos & nō potius ad viros qui sedent super murum vt comedant stercora sua: & bibant vrinam suam vobiscū. Stetit itaqꝫ rapsaces & exclamauit voce magna iudaice: & ait. Audite verba regis magni regis assyriorum. Hec dicit rex. Non vos seducat ezechias. Non enī poterit eruere vos de manu mea: neqꝫ fiduciā vobis tribuat super dominū dicens. Eruens liberabit nos dñs: & non tradetur ciuitas hec in māu regis assyriorum. Nolite audire ezechiā. Hec enim dicit rex assyriorū. Facite mecū qd vobis ē vtile: & egredimini ad me. Et comedet vnusquisqꝫ de vinea sua: & de ficu sua: & bibetis aq̄s de cisternis vestris: donec veniā & trāsferā vos in terrā q̄ similis est terre vr̄e in terrā fructiferā & fertilē vini: terrā pāis & vinearū: terrā oliuarū & olei ac mellis: & viuetis: & nō moriemini. Nolite audire

בירושלם: ועתה התערב נא את אדני את מלך אשור ואתנה לך אלפים סוסים אם תוכל לתת לך רכבים עליהם: ואיך תשיב את פני פחת אחד עבדי אדני הקטנים ותבטח לך על מצרים לרכב ולפרשים: עתה המבלעדי יהוה עליתי על המקום הזה להשחתו יהוה אמר אלי עלה על הארץ הזאת והשחיתה: ויאמר אליקים בן חלקיהו ושבנה ויואח אל רבשקה דבר נא אל עבדיך ארמית כי שמעים אנחנו ואל תדבר עמנו יהודית באזני העם אשר על החמה: ויאמר אליהם רבשקה העל אדניך ואליך שלחני אדני לדבר את הדברים האלה הלא על האנשים הישבים על החמה לאכל את חריהם ולשתות את שיניהם עמכם: ויעמד רבשקה ויקרא בקול גדול יהודית וידבר ויאמר שמעו דבר המלך הגדול מלך אשור: כה אמר המלך אל ישא לכם חזקיהו כי לא יוכל להציל אתכם מידו: ואל יבטח אתכם חזקיהו אל יהוה לאמר הצל יצילנו יהוה ולא תנתן את העיר הזאת ביד מלך אשור: אל תשמעו אל חזקיהו כי כה אמר מלך אשור עשו אתי ברכה וצאו אלי ואכלו איש גפנו ואיש תאנתו ושתו איש מי ברו: עד באי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם ארץ דגן ותירוש ארץ לחם וכרמים ארץ זית יצהר ודבש וחיו ולא תמתו ואל תשמעו

אל חזקיהו כי יסית אתכם לאמר
יהוה יצילנו׃ ההצל הצילו אלהי
הגוים איש את ארצו מיד מלך
אשור׃ איה אלהי חמת וארפד איה
אלהי ספרוים הנע ועוה כי הצילו
את שמרון מידי׃ מי בכל אלהי
הארצות אשר הצילו את ארצם
מידי כי יציל יהוה את ירושלם
מידי׃ והחרישו העם ולא ענו אתו
דבר כי מצות המלך היא לאמר
לא תענהו׃ ויבא אליקים בן
חלקיה אשר על הבית ושבנא
הספר ויואח בן אסף המזכיר אל
חזקיהו קרועי בגדים ויגדו לו
דברי רבשקה׃ ויהי כשמע
המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו
ויתכס בשק ויבא בית יהוה׃ וישלח
את אליקים אשר על הבית ושבנא
הספר ואת זקני הכהנים מתכסים
בשקים אל ישעיהו הנביא בן אמוץ׃
ויאמרו אליו כה אמר חזקיהו יום
צרה ותוכחה ונאצה היום הזה כי
באו בנים עד משבר וכח אין
ללדה׃ אולי ישמע יהוה אלהיך את
כל דברי רבשקה אשר שלחו מלך
אשור אדניו לחרף אלהים חי
והוכיח בדברים אשר שמע יהוה
אלהיך ונשאת תפלה בעד
השארית הנמצאה׃ ויבאו עבדי
המלך חזקיהו אל ישעיהו׃ ויאמר
להם ישעיהו כה תאמרון אל
אדניכם כה אמר יהוה אל תירא
מפני הדברים אשר שמעת אשר
גדפו נערי מלך אשור אתי׃ הנני
נתן בו רוח ושמע שמועה
ושב לארצו והפלתיו בחרב

סות · נצל · חרש ענה · צוה · ענה בוא · זכר · קרע נגד · Cap. xix. · היה · קרע · כסה בוא · שלח · נבא · אמר · צור יכח · בוא שבר · כוח ילד · אלי שמע · יכח · כלל · מצא · ירא · פנה · שוב נפל

ezechiam qui vos decipit: dicens. Dñs liberabit nos. Nūquid liberauerunt dii gentium terrā suā de manu regis assyriorū? Vbi est deus emath & arphat? Vbi est deus sepharuaim ana & aua? Nūquid liberauerūt samariam de manu mea? Qui nā illi sunt in vniuersis diis terrarū qui eruerunt regionē suā de manu mea: vt possit eruere dñs ierusalē de manu mea? Tacuit itaque populus & nō rñdit ei quicquā. Siquidē preceptū regis acceperant: vt nō rñderent ei. Venitque eliachim filius helchie prepositus domus & sobna scriba & ioahe filius asaph a commētariis ad ezechiam scissis vestibus: & nunciauerunt ei verba rapsacis. 19.

Que cum audisset ezechias rex scidit vestimēta sua: & opertus est sacco. Ingressusque est domū dñi & misit eliachim ppositum domus: & sobnam scribam: & senes de sacerdotibus opertos saccis ad esaiā pphetā filium amos. Qui dixerūt. Hec dicit ezechias. Dies tribulatiōis & increpationis & blasphemie dies iste. Venerūt filii vsque ad partū: & vires nō habet parturiēs. Si forte audiat dñs deus tuus vniuersa verba rapsacis quem misit rex assyriorū dñs suus vt exprobraret deū viuentē & argueret verbis que audiuit dominus deus tuus: & fac orationē pro reliquiis que reperte sūt. Venerunt ergo serui regis ezechie ad esaiā. Dixitque eis esaias. Hec dicetis dño vro: hec dicit dñs. Noli timere a facie sermonū quos audisti quibus blasphemauerūt pueri regis assyriorum me. Ecce ego immittā ei spiritū: & audiet nūciū & reuertetur in terrā suā: & deiiciam eum gladio

ezechias: qui decipit vos dicens: dñs liberabit nos.
Ἐζεκίας, ὅτι ἀπατᾷ ὑμᾶς λέγων, κύριος ῥύσεται ἡμᾶς.
nunquid eruentes liberauerunt dei gentium vnusquisque terram
μὴ ῥυόμενοι ἐρρύσαντο οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν ἕκαστος τὴν γῆν
suam de manu regis assyriorum? vbi sunt
αὐτοῦ ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων; ποῦ ἐστιν οἱ
dei emath et arphad? et vbi sunt dei seppharuin hana et aua? nunquid liberauerunt samariam de
θεοὶ αἰμὰθ καὶ ἀρφάδ; καὶ ποῦ ἐστιν οἱ θεοὶ σεπφαρουὶν ἀνὰ καὶ ἀουά; μὴ ἐξείλαντο τὴν σαμάρειαν ἐκ
manu mea? quis in vniuersis diis terrarum qui eruerit
χειρός μου; τίς ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν γαιῶν ὃς ἐξεί-
terram suam de manu mea: quod eruet dominus
λετο τὴν γῆν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου, ὅτι ἐξελεῖται κύ-
hierusalem de manu mea? et tacuerunt
ριος τὴν ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρός μου; καὶ ἐσιώπησαν
et non responderunt ei verbum: quia preceptum
καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ λόγον, ὅτι ἐντολὴ τοῦ
regis hoc dicentis: non respondebitis ei.
βασιλέως αὕτη λέγοντος, οὐκ ἀποκριθήσεσθε αὐτῷ.
et ingressus est eliachim filius chelcie prepositus domus et so-
καὶ εἰσῆλθεν ἐλιακὶμ ὁ τοῦ χελκίου ὁ οἰκονόμος καὶ σο-
bna scriba: et ioach filius asaph a commen-
βνᾶς ὁ γραμματεὺς, καὶ ἰωὰχ ὁ τοῦ ἀσὰφ ὁ ἀναμι-
tarijs ad ezechiam scissis vestibus: et nun-
μνήσκων πρὸς ἐζεκίαν διερρηχότες τὰ ἱμάτια καὶ ἀνήγ-
tiauerunt ei verba rapsacis. Ca.19.
γειλαν αὐτῷ τοὺς λόγους ῥαψάκου.

Et factum est vt audiuit rex ezechias: scidit vestimenta sua et indutus est sacco et ingressus est in domum domini. et misit eliachim
Θ Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ ἀπέστειλεν ἐλιακὶμ τὸν
prepositum domus et sobnam scribam et seniores sacerdotum opertos saccis ad
οἰκονόμον, καὶ σοβνὰν τὸν γραμματέα καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῶν ἱερέων περιβεβλημένους σάκκους πρὸς
esaiam filium amos prophetam. et dixerunt ad eum:
ἠσαΐαν υἱὸν ἀμὼς τὸν προφήτην. καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν,
hec dicit ezechias: dies tribulationis et increpationis et
τάδε λέγει ἐζεκίας, ἡμέρα θλίψεως καὶ ἐλεγμοῦ καὶ
irritationis dies iste: quia venerunt filii vsque ad
παροργισμοῦ ἡ ἡμέρα αὕτη, ὅτι ἦλθον οἱ υἱοὶ ἕως
dolores partus: et non est robur parienti. si forte audiet dominus deus tuus vniuersa verba rapsacis: quem misit eum rex assyriorum dominus suus vt exprobraret deum viuentem et argueret in
ὠδίνων καὶ οὐκ ἔστιν ἰσχὺς τῇ τικτούσῃ, εἴ πως εἰσακούσεται κύριος ὁ θεός σου πάντας τοὺς λόγους ῥαψάκου, ὃν ἀπέστειλεν αὐτὸν βασιλεὺς ἀσσυρίων ὁ κύριος αὐτοῦ ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα καὶ ἐλέγχειν ἐν
verbis que audiuit dominus deus tuus: et accipies orationem pro reliquijs que reperte sunt. et
λόγοις οἷς ἤκουσεν κύριος ὁ θεός σου, καὶ λήψῃ προσευχὴν ὑπὲρ τοῦ λείμματος τοῦ εὑρισκομένου. καὶ
venerunt serui regis ezechie ad esaiam. et dixit eis esaias: sic dicetis ad dominum vestrum: hec dicit dominus: ne timeas a
ἦλθον οἱ παῖδες βασιλέως ἐζεκίου πρὸς ἠσαΐαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἠσαΐας, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν κύριον ὑμῶν, τάδε λέγει κύριος, μὴ φοβηθῇς ἀπὸ
facie sermonum quos audisti: quibus blasphemauerunt me pueri regis assyriorum: ecce ego
τῶν λόγων ὧν ἤκουσας, ὧν ἐβλασφήμησαν εἰς ἐμὲ τὰ παιδάρια τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων, ἰδοὺ ἐγὼ
do spiritum in eo: et audiet nuntium: et reuertetur in terram suam: et deijciam eum in gladio
δίδωμι πνεῦμα ἐν αὐτῷ, καὶ ἀκούσεται ἀγγελίαν, καὶ ἀποστραφήσεται εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ καταβαλῶ αὐτὸν ἐν ῥομφαίᾳ

A · Esai. 37.a. · B

in terra sua. et reuersus est rapsaces et inuenit regem assyriorum pugnantem contra lobna: quia audiuit quod recessit de lachis. et audiuit rex assyriorum de tharaca rege ethiopum dicentis: ecce egressus est vt pugnet tecum. et reuersus est et misit nuncios ad ezechiam dicens:
ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ. καὶ ἐπέστρεψε ῥαψάκης καὶ εὗρε τὸν βασιλέα ἀσσυρίων πολεμοῦντα ἐπὶ λοβνά, ὅτι ἤκουσεν ὅτι ἀπῆρεν ἀπὸ λάχις. καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων περὶ θαρακὰ βασιλέως αἰθιόπων λέγοντος, ἰδοὺ ἐξελήλυθε τοῦ πολεμῆσαι σε. καὶ ἀπέστρεψε καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἐζεκίαν λέγων,
hec dicetis ad ezechiam regem iuda: non te seducat deus tuus in quo tu fiduciam habes in eo dicens: non tradetur hierusalem in manus regis assyriorum. ecce tu audisti omnia quecunque fecerunt reges assyriorum vniuersis terris: quomodo eas vastauerunt: et quomodo tu liberaberis? nunquid liberauerunt dij gentium quos vastauerunt patres mei
τάδε ἐρεῖτε πρὸς ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα, μή σε ἀπατάτω ὁ θεός σου ἐφ' ᾧ σὺ πέποιθας ἐπ' αὐτῷ λέγων, οὐ μὴ παραδοθῇ ἱερουσαλὴμ εἰς χεῖρας βασιλέως ἀσσυρίων. ἰδοὺ σὺ ἤκουσας πάντα ὅσα ἐποίησαν βασιλεῖς ἀσσυρίων πάσαις ταῖς γαῖς, ὡς ἐξωλόθρευσαν αὐτάς, καὶ σὺ ῥυσθήσῃ; μὴ ἐξείλαντο αὐτοὺς οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν οὓς διέφθειραν οἱ πατέρες μου τήν
gozan et charran et raseph et filios aden qui in thalassar. vbi est rex emath et rex arphad et rex ciuitatis sephparuim hana et aua. et accepit ezechias litteras de manu nunciorum et legit eas: et ascendit in domum domini: et expandit eas ezechias in conspectu domini: et orauit ezechias ad dominum dicens: domine deus israel qui sedes super cherubim tu es deus solus in omnibus regnis terre: tu fecisti celum et terram:
γωζὰν καὶ τὴν χαρρὰν καὶ ῥάσεφ καὶ τοὺς υἱοὺς ἐδὲμ τοὺς ἐν θαλασσάρ; ποῦ ἐστιν ὁ βασιλεὺς αἰμὰθ καὶ ὁ βασιλεὺς ἀρφὰδ καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως σεπφαρουὶμ ἀνὰ καὶ ἀουά; καὶ ἔλαβεν ἐζεκίας τὰ βιβλία ἐκ χειρὸς τῶν ἀγγέλων καὶ ἀνέγνω αὐτά, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὰ ἐζεκίας ἐναντίον κυρίου, καὶ προσηύξατο ἐζεκίας πρὸς κύριον λέγων, κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς, σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν,
inclina domine aurem tuam et audi: aperi domine oculos tuos et vide: et audi verba sennacherib: que misit vt exprobraret deum viuentem. vere enim domine desolauerunt reges assyriorum gentes et omnem terram eorum: et dederunt deos eorum in ignem: non enim erant dei sed opera manuum hominum ligna et lapides: et perdiderunt eos. et nunc domine deus noster libera nos de manu eius: et sciant omnia regna terre: quia tu dominus deus solus. et misit esaias filius amos ad ezechiam
κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου καὶ ἄκουσον, ἄνοιξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε, καὶ ἄκουσον τῶν λόγων σενναχηρίβ, οὓς ἀπέστειλεν ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα. ὅτι ἀληθείᾳ κύριε ἠρήμωσαν βασιλεῖς ἀσσυρίων τὰ ἔθνη καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἔδωκαν τοὺς θεοὺς αὐτῶν εἰς τὸ πῦρ, ὅτι οὐ θεοὶ ἦσαν ἀλλ' ἢ ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων ξύλα καὶ λίθοι, καὶ ἀπώλεσαν αὐτούς. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν σῶσαι ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς, ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς μόνος. καὶ ἀπέστειλεν ἠσαΐας υἱὸς ἀμὼς πρὸς ἐζεκίαν

C · D

in terra sua. Reuersus est ergo rapsaces & inuēit regē assyriorum expugnārē lobnā. Audierat enim quod recessisset de lachis. Cūque audisset de tharacha rege ethiopie: dicens. Ecce egressus est vt pugnet aduersum te: & iret contra eū: misit nuncios ad ezechiam dicens. Hec dicite ezechie regi iuda. Non te seducat deus tuus in quo habes fiduciā: neque dicas. Non tradetur ierusalē in manus regis assyriorū. Tu enim ipse audisti que fecerūt reges assyriorum vniuersis terris: quō vastauerūt eas: tu ergo solus poteris liberari? Nūquid liberauerūt dii gētium singulos quos vastauerūt patres mei gozan: videlicet & arā & reseph & filios eden qui erāt in thelassar? Vbi est rex emath & rex arphat & rex ciuitatis sepharuaim ana & aua? Itaque cum accepisset ezechias litteras de manu nūciorū: & legisset eas: ascendit in domū dñi & expādit eas corā dño: & orauit in conspectu eius dicēs. Domine deus israel qui sedes super cherubin: tu es deus solus regū omnium terre: tu fecisti celum & terram. Inclina aurē tuā: & audi. Aperi dñe oculos tuos & vide: & audi oīa verba sennacherib: que misit vt exprobraret deum viuentem. Vere dñe dissipauerūt reges assyriorum gentes & terras omnium: & miserunt deos eorum in ignem. Non enim erant dii: sed opera manuū hominum ex ligno & lapide: & pdiderunt eos. Nūc igitur dñe deus nr saluos nos fac de manu eorū: vt sciāt oīa regna terre: quia tu es dominus deus solus. Misit āt esaias filius amos ad ezechiam.

וישב רבשקה וימצא את
מלך אשור נלחם על לבנה כי
שמע כי נסע מלכיש׃ וישמע אל
תרהקה מלך כוש לאמר הנה
יצא להלחם אתך וישב וישלח
מלאכים אל חזקיהו לאמר׃ כה
תאמרון אל חזקיהו מלך יהודה
לאמר אל ישאך אלהיך אשר
אתה בטח בו לאמר לא תנתן
ירושלם ביד מלך אשור׃ הנה אתה
שמעת את אשר עשו מלכי אשור
לכל הארצות להחרימם ואתה
תנצל׃ ההצילו אתם אלהי הגוים
אשר שחתו אבתי את גוזן ואת
חרן ורצף ובני עדן אשר בתלאשר׃
איו מלך חמת ומלך ארפד ומלך
לעיר ספרוים הנע ועוה׃ ויקח
חזקיהו את הספרים מיד המלאכים
ויקראם ויעל בית יהוה ויפרשהו
חזקיהו לפני יהוה׃ ויתפלל
חזקיהו לפני יהוה ויאמר יהוה
אלהי ישראל ישב הכרבים
אתה הוא האלהים לבדך לכל
ממלכות הארץ אתה עשית את
השמים ואת הארץ׃ הטה יהוה
אזנך ושמע פקח יהוה עיניך וראה
ושמע את דברי סנחריב אשר
שלחו לחרף אלהים חי׃ אמנם
יהוה החריבו מלכי אשור את
הגוים ואת ארצם׃ ונתנו את
אלהיהם באש כי לא אלהים המה
כי אם מעשה ידי אדם עץ ואבן
ויאבדום׃ ועתה יהוה אלהינו
הושיענו נא מידו וידעו כל ממלכות
הארץ כי אתה יהוה אלהים לבדך׃
וישלח ישעיהו בן אמוץ אל חזקיהו

שוב מצא · לחם · שמע · שלח · לאך · אמר · נשא · נתן · חרם · נצל · אי · עלקח · קרא עלה · פרש כנה · פלל · בדד · מלך עשה · נטה · חרב · עשה · אבד · ישע · שלח

לאמר כה אמר יהוה אלהי ישראל
אשר התפללת אלי אל סנחריב
מלך אשור שמעתי: זה הדבר אשר
דבר יהוה עליו בזה לך לעגה לך
בתולת בת ציון אחריך ראש
הניעה בת ירושלם: את מי חרפת
וגדפת ועל מי הרימות קול ותשא
מרום עיניך על קדוש ישראל:
ביד מלאכיך חרפת אדני ותאמר
ברב רכבי אני עליתי מרום הרים
ירכתי לבנון ואכרת קומת ארזיו
מבחור ברשיו ואבואה מלון קצו
יער כרמלו: אני קרתי ושתיתי
מים זרים ואחרב בכף פעמי כל
יארי מצור: הלא שמעת למרחוק
אתה עשיתי למימי קדם ויצרתיה
עתה הבאתיה ותהי להשאות גלים
נצים ערים בצרות: וישביהן
קצרי יד חתו ויבשו היו עשב
שדה וירק דשא חציר גגות ושדפה
לפני קמה: ושבתך וצאתך ובאך
ידעתי ואת התרגזך אלי: יען
התרגזך אלי ושאננך עלה באזני
ושמתי חחי באפך ומתגי בשפתיך
והשבתיך בדרך אשר באת
בה: וזה לך האות אכול השנה
ספיח ובשנה השנית סחיש
ובשנה השלישית זרעו וקצרו
ונטעו כרמים ואכלו פרים: ויספה
פליטת בית יהודה הנשארה
שרש למטה ועשה פרי למעלה:
כי מירושלם תצא שארית
ופליטה מהר ציון קנאת יהוה
צבאות תעשה זאת: לכן כה אמר
יהוה אל מלך אשור לא יבא אל
העיר הזאת ולא יורה שם חץ ולא יקדמנה

dicens. Hec dicit dñs deus israel. Que deprecatus es me super sennacherib rege assyriorū: audiui. Iste est sermo quem locutus est dñs de eo: spreuit te & subsannauit te virgo filia syon: post tergū tuum caput mouit filia ierusalem. Cui exprobrasti. & quem blasphemasti. Cōtra quē exaltasti vocē tuā: & eleuasti in excelsum oculos tuos cōtra scēm israel. Per manū seruorū tuorū exprobrasti dño & dixisti. In multitudine curruū meorū ascēdi excelsa mōtiū in sūmitate libani: & succidi sublimes cedros eius & electas abietes illius. Et ingressus sum vsq3 ad terminos eius: & saltū carmeli eius ego succidi. Et bibi aquas alienas: & siccaui vestigiis pedū meorū oēs aqs clausas. Nunqd nō audisti qd ab initio fecerim? Ex dieb9 antiquis plasmaui illud: & nūc adduxi. Eruntq3 in ruinā colliū cōpugnantiū ciuitates munite. Et q sedēt in eis hūiles manu. Cōtremuerūt & cōfusi sūt: facti sūt velut fenū agri & virēs herba tectorū q arefacta ē anteq3 veniret ad maturitate. Hitaculū tuū & egressum tuū & itroitū tuū & viā tuā ego pscíui: & furorē tuū cōtra me. Insanisti in me: & supbia tua ascēdit in aures meas. Ponā itaq3 circulū i naríb9 tuis & camū in labiis tuis: & reducā te in viā p quā vēisti. Tibi āt ezechia hoc erit signū. Cōede hoc āno q repperis: in scdo āt āno q spōte nascūtur. Porro i tertio āno semiate & metite: plātate vineas & comedite fruct9 earū. Et quodcūq3 reliquū fuerit d domo iuda mittet radicē deorsū: & faciet fructū sursum. De ierusalē qppe egredietur relique: & qd saluetur d mōte syō. zel9 dñi exercituum faciet hoc. Quāobrē hec dicit domin9 de rege assyriorū. Nō igredietur vrbem hāc: nec mittet i eā sa

gittam: nec occupabit eā clipeus: nec circūdabit eam munitio. Per viā quā venit: reuertetur: & ciuitatē hāc non ingredietur dicit dñs. Protegāq3 vrbē hāc & saluabo eam ppter me & ppter dauid seruum meum. Factū est igitur i nocte illa venit āgelus dñi: & percussit in castris assyriorum cētū octogīta quinq3 milia. Cumq3 diluculo surrexisset vidit omnia corpa mortuorū. & recedēs abiit & reuersus est sennacherib rex assyriorū: & mansit in Niniue. Cumq3 adoraret in templo nesrach deū suū adramelech & sarasar filii eius percusserūt eū gladio: fugerūtq3 i terrā armeniorū: & regnauit asaraddō fili9 ei9 p eo. xx.

IN diebus illis egrotauit ezec[hias] vsq3 ad mortem: & venit ad eum esaias filius amos pphetes: dixitq3 ei. Hec dicit dñs deus. Precipe domui tue. Morieris eī tu & nō viues. Qui cōuertit faciē suā ad parietem & orauit dñm dicēs. Obsecro domine memento queso quomodo ambulauerim coram te in veritate & in corde perfecto: & qd placitū est corā te fecerim. Fleuit itaq3 ezechias fletu magno. Et antequam egrederetur esaias mediam ptē atrii: factus est sermo domini ad eum dicens. Reuertere: & dic ezechie duci populi mei. Hec dicit dominus deus dauid patris tui. Audiui orationē tuā: & vidi lachrymam tuam: & ecce sanaui te. Die tertio ascēdes templū dñi: & addam diebus tuis quindecim annos. Sed & de manu regis assyriorum liberabo te & ciuitatem hanc: & protegam vrbē istā propter me & ppter dauid seruū meum. Dixitq3 esaias. Afferte massam ficorū. Quā cū attulis

מגן ולא ישפך עליה
סללה: בדרך אשר יבא בה ישוב
ואל העיר הזאת לא יבא נאם יהוה:
וגנותי אל העיר הזאת להושיעה
למעני ולמען דוד עבדי: ויהי
בלילה ההוא ויצא מלאך יהוה ויך
במחנה אשור מאה שמונים וחמשה
אלף וישכימו בבקר והנה כלם
פגרים מתים: ויסע וילך וישב
סנחריב מלך אשור וישב בנינוה:
ויהי הוא משתחוה בית נסרך
אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו
הכהו בחרב והמה נמלטו ארץ
אררט וימלך אסרחדן בנו תחתיו:

Cap.xx.

בימים ההם חלה חזקיהו
למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ
הנביא ויאמר אליו כה אמר יהוה
צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה:
ויסב את פניו אל הקיר ויתפלל
אל יהוה לאמר: אנה יהוה זכר
נא את אשר התהלכתי לפניך
באמת ובלבב שלם והטוב בעיניך
עשיתי ויבך חזקיהו בכי גדול:
ויהי ישעיהו לא יצא חצר
התיכנה ודבר יהוה היה אליו
לאמר: שוב ואמרת אל חזקיהו
נגיד עמי כה אמר יהוה אלהי
דוד אביך שמעתי את
תפלתך ראיתי את דמעתך
הנני רפא לך ביום השלישי
תעלה בית יהוה: והספתי על ימיך
חמש עשרה שנה ומכף מלך
אשור אצילך ואת העיר הזאת
וגנותי על העיר הזאת למעני
ולמען דוד עבדי: ויאמר
ישעיהו קחו דבלת תאנים ויקחו

sent & posuissent super vlcus eius: curatus est. Dixerat aut ezechias ad esaiã. Quod erit signum quia dñs me sanabit: & quia ascensurus sum die tertia templũ dñi? Cui ait esaias. Hoc erit signũ a domino quod facturus sit dñs sermonẽ quẽ locutus est. Vis vt ascẽdat vmbra decẽ lineis: aut vt reuertatur totidem gradibus? Et ait ezechias. Facile est vmbrã crescere decem lineis. Nec hoc volo vt fiat: sed vt reuertatur retrorsũ decẽ gradibus. Inuocauit itaque esaias propheta dñm: & reduxit vmbrã per lineas quibus iã descẽderat in horologio achaz retrorsũ decẽ gradibus. In tpe illo misit merodach baladan filius baladã rex babyloniorũ litteras & mũera ad ezechiam: audierat enim quod egrotasset ezechias. Letatus est aũt in aduẽtu eorũ ezechias: & ostẽdit eis domũ aromatũ & aurum & argẽtũ & pigmenta varia: vnguẽta quoque & domũ vasorũ suorũ: & oia quẽ habere poterat in thesauris suis. Nõ fuit verbũ quod nõ monstrasset eis ezechias in domo sua & in oĩ ptãte sua. Venit aũt esaias propheta ad regẽ ezechiam: dixitque ei. Quid dixerũt viri isti: aut vnde venerunt ad te? Cui ait ezechias. De terra longinquã venerunt ad me de babylõe. At ille rñdit. Quid viderũt in domo tua? Ait ezechias. Oia quecunque sunt in domo mea viderũt. Nihil est quod nõ mõstrauerim eis in thesauris meis. Dixit itaque esaias ezechie. Audi sermonẽ dñi. Ecce dies venient: & auferentur oia quẽ sunt in domo tua: & quẽ condiderunt pres tui vsque in diem hãc in babylonem. Nõ remanebit quicquam ait dominus. Sed & de filiis tuis quẽ egredientur ex te quos gñabis tollẽtur: & erũt eunuchi in palatio regis babylonis.

Dixit Ezechias ad esaiam. Bonus sermo domini quẽ locutus est. Sit tantum pax & veritas in diebus meis. Reliqua aũt sermonũ ezechie & oĩs fortitudo eius & quõ fecerit piscinã & aqueductum & introduxerit aquas in ciuitatem nonne hec scripta sũt in libro sermonum dierũ regum iuda? Dormiuitque ezechias cum prĩbus suis & regnauit manasses filius eius pro eo.

Cap.xxi.

Duodecim annorũ erat manasses cũ regnare cepisset: & quinquagita quinque annis regnauit in ierusalẽ. Nomẽ matris eius aphsiba. Fecitque malũ in cõspectu dñi: iuxta idola gẽtiũ quas deleuit dominus a facie filiorũ israel. Cõuersusque ẽ & edificauit excelsa que dissipauerat ezechias pr eius: & erexit aras baal & fecit lucos sicut fecerat achab rex israel: & adorauit oẽm militiam celi & coluit eã. Extruxitque aras in domo domini de qua dixit dominus: in ierusalem ponam nomẽ meum. & extruxit altaria vniuerse militie celi: in duobus atriis templi domini. Et traduxit filiũ suũ per ignẽ & ariolatus ẽ & obseruauit auguria & fecit phitones: & aruspices multiplicauit: vt faceret malũ corã dño & irritaret eũ. Posuitque idolũ luci quẽ fecerat in tẽplo dñi: sup quo locutus est dñs ad dd & ad salomonẽ filiũ eius. In templo hoc & in ierusalem quẽ elegi de cũctis tribubus israel ponã nomen meum in sempiternum. & vltra non faciã cõmoueri pedẽ israel de terra quam dedi patribus eorum: si custodierint opere omnia que precepi eis: & vniuersam legẽ quã mandauit eis seruus meus moyses. Illi vero nõ audierunt: sed seducti sunt a manasse

לעשות את הרע מן הגוים אשר
השמיד יהוה מפני בני ישראל:
וידבר יהוה ביד עבדיו הנביאים
לאמר: יען אשר עשה מנשה מלך
יהודה התעבות האלה הרע מכל
אשר עשו האמרי אשר לפניו
ויחטא גם את יהודה בגלוליו: לכן
כה אמר יהוה אלהי ישראל הנני
מביא רעה על ירושלם ויהודה
אשר כל שמעיו תצלנה שתי אזניו:
ונטיתי על ירושלם את קו
שמרון ואת משקלת בית אחאב
ומחיתי את ירושלם כאשר ימחה
את הצלחת מחה והפך על פניה:
ונטשתי את שארית נחלתי
ונתתים ביד איביהם והיו לבז
ולמשסה לכל איביהם: יען אשר
עשו את הרע בעיני ויהיו מכעסים
אתי מן היום אשר יצאו אבותם
ממצרים ועד היום הזה: וגם דם נקי
שפך מנשה הרבה מאד עד אשר
מלא את ירושלם פה לפה לבד
מחטאתו אשר החטיא את יהודה
לעשות הרע בעיני יהוה: ויתר
דברי מנשה וכל אשר עשה וחטאתו
אשר חטא הלא הם כתובים על
ספר דברי הימים למלכי יהודה:
וישכב מנשה עם אבתיו ויקבר בגן
ביתו בגן עזא וימלך אמון בנו
תחתיו: בן עשרים ושתים שנה
אמון במלכו ושתים שנים מלך
בירושלם ושם אמו משלמת בת
חרוץ מן יטבה: ויעש הרע בעיני
יהוה כאשר עשה מנשה אביו:
וילך בכל הדרך אשר הלך
אביו ויעבד את הגללים

vt facerent malum super gentes quas contriuit dominus a facie filiorum israel. Locutusq; est dñs in manu seruorũ suorũ pphetarum dicens. Quia fecit manasses rex iuda abominationes istas pessimas super oia que fecerunt ammorrei ante eum: & peccare fecit et iudã in imũdiciis suis: ppea hec dicit dominus deus israel. Ecce ego inducam mala super ierusalem & iudam: vt quicunq; audierit tinniant ambe aures eius. Et extẽdã super ierusalem funiculum samarie & pondus domus achab: & delebo ierusalem sicut deleri solent tabule. Delens vertam & ducã crebrius stilũ sup faciẽ eius. Dimittã vero reliqas hereditatis mee & tradã eas in manus inimicorũ eius: eruntq; in vastitatẽ & in rapinã cũctis aduersariis suis: eo q; fecerint malũ corã me & perseuerauerĩt irritantes me ex die qua egressi sũt patres eorũ ex egypto vsq; ad hãc diẽ. Insup & sanguinẽ inoxiũ fudit manasses multũ nimis donec ipleretur ierusalẽ vsq; ad os: absq; peccatis suis qbꝰ peccare fecit iudam vt faceret malum corã domino. Reliqua autẽ sermonũ manasse & vniuersa que fecit: & peccatum eius qđ peccauit nõne hec scripta sunt in libro sermonũ dierum regum iuda? Dormiuitq; manasses cũ patribus suis: & sepultus est in horto domus sue: in horto oza: & regnauit amon filiꝰ eius p eo. Viginti duorũ ãnorũ erat amõ cũ regnare cepisset: duobus quoq; annis regnauit in ierusalẽ. Nomen mrĩs eiꝰ messallemeth filia arus de ietheba. Fecitq; malũ in cõspectu dñi sicut fecerat manasses prĩ eiꝰ: & ambulauit in oĩ via p quã ãbulauerat pater eius: seruiuitq; immundiciis

seduxit eos vt facerent malũ coram
ἐπλάνησεν αὐτοὺς τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον
dño sup gẽtes: quas abstulit dñs a facie
κυρίου ὑπὲρ ἔθνη, ἃ ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν
filiorũ israel. τ locutus est dñs in manu seruorũ
υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ τῶν παίδων
suorũ prophetarũ dicẽs: quia fecit manasses
αὐτοῦ τῶν προφητῶν λέγων, ἀνθ' ὧν ὅσα ἐποίησε μα
rex iuda abominationes has
νασσῆς βασιλεὺς ἰούδα τὰ βδελύγματα ταῦτα τὰ
malas: iuxta oia q̃cũq; fecit amorreus q ante
πονηρά, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ ἀμορραῖος, ὁ ἔμπρο
te eũ: insup τ iudam peccare fecit in
σθεν αὐτοῦ, καί γε καὶ τὸν ἰούδαν ἐξήμαρτεν ἐν τοῖς
idolis suis. nõne sic hec dicit dñs deus israel:
εἰδώλοις αὐτοῦ. οὐχ οὕτω τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσ
ecce ego induco mala sup hierusalem τ sup
ραήλ; ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ
iudam: vt omnis q̃ audiat ea tinniãt ambe
ἰούδαν, ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ ἠχήσει ἀμφότε
aures eius: τ extẽdã sup hierusalem mẽ
ρα τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ ἐκτενῶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ τὸ μέ
surã samarie τ pondus domꝰ achab: τ de
τρον σαμαρείας καὶ τὸ σταθμὸν οἴκου ἀχαάβ, καὶ ἐξα
lebo hierusalem sicut deletur pyxis τ
λείψω τὴν ἱερουσαλὴμ καθὼς ἐξαλείφεται ὁ πυξίον καὶ
vertitur sup faciem suã: τ delebo
καταστρέφεται ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀπαλείψω
reliquias hereditatis mee: τ tradam e
τὸ ὑπόλειμμα τῆς κληρονομίας μου, καὶ παραδώσω αὐ
os in manus inimicorũ suorũ: τ erunt in rapi
τοὺς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἔσονται εἰς διαρ
nam τ in direptionẽ cũctis inimicis suis: eo
παγὴν καὶ εἰς προνομὴν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, ἀν
quod fecerunt malũ in oculis meis: τ
θ' ὧν ὅσα ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ
fuerũt irritantes me ex die qua eduxi
ἦσαν παροργίζοντές με ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐξήγαγον
patres eorũ ex egypto τ vsq; ad diem hanc.
τοὺς πατέρας αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέ
insup sanguinẽ inoxiũ fudit manasses multum nimis
ρας ταύτης. καί γε αἷμα ἀθῷον ἐξέχεεν μανασσῆς πο
donec impleuit hierusalem os
λὺ σφόδρα ἕως οὗ ἔπλησε τὴν ἱερουσαλὴμ στόμα
supra os absq; pctis suis: qbꝰ peccare fecit
ἐπὶ στόμα ἐκτὸς τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, ὧν ἐξήμαρτε
iudã vt faceret malũ in oculis domini.
τὸν ἰούδαν τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυ
τ reliqua sermonũ manasse τ vniuersa q̃cũq;
ρίου. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων μανασσῆ καὶ πάντα ὅσα
fecit τ peccata eius q̃ peccauit: nonne
ἐποίησε καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ ἃς ἥμαρτεν, οὐκ ἰδοὺ
hec scripta sunt in libro sermonũ dierũ regum
ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βα
iuda: τ dormiuit manasses cũ patribus
σιλέων ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη μανασσῆς μετὰ τῶν πατέ
suis: τ sepult' ẽ in horto domꝰ sue in horto
ρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν κήπῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐν κή
oza: τ regnauit amõ filius eius pro eo.
πῳ ὀζά. καὶ ἐβασίλευσεν ἀμὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.
filꝰ viginti τ duorũ ãnorũ amon cũ regnaret ipse.
υἱὸς εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν ἀμὼν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν.
τ duobꝰ ãnis regnauit in hierusalem. τ nomẽ
καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῇ
matri eius mesollam filia arus ex ieteba. τ fecit
μητρὶ αὐτοῦ μεσολλὰμ θυγάτηρ ἀρούς ἐξ ἰετεβά. καὶ ἐποί
malũ coram dño: sicut fecit manasses
ησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καθὼς ἐποίησε μανασ
pater eius: τ ambulauit in omni via q̃
σῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ ᾗ
ambulauit pater eiꝰ: τ seruiuit idolis
ἐπορεύθη ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐδούλευσε τοῖς εἰδώλοις

quibꝰ seruiuit pater eius: τ adorauit ea:
οἷς ἐδούλευσεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐ
τ dereliquit dñm deũ patrum
τοῖς, καὶ ἐγκατέλιπε κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων
suorũ: τ nõ ambulauit in via dñi: τ coniurauerunt
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ κυρίου, καὶ συνεστρά
serui amon cõtra eũ: τ interfecerũt
φησαν οἱ παῖδες ἀμὼν ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐθανάτωσαν τὸν
regem in domo sua. τ percussit ppls
βασιλέα ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξεν ὁ λαὸς τῆς
terre oẽs qui insidiati sunt regi amon: τ
γῆς τοὺς ἐπιβουλεύσαντας τῷ βασιλεῖ ἀμών, καὶ
regẽ cõstituit ppls tre iosiam filiũ eius pro
ἐβασίλευσεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωσίαν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ'
eo. τ reliqua sermonũ amon q̃cũq; fecit:
αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀμὼν ὅσα ἐποίησεν,
nonne hec scripta sũt in libro sermonũ
οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν
dierũ regum iuda? τ sepelierũt amon in
ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ ἔθαψαν τὸν ἀμὼν ἐν
sepulchro suo in horto oza. τ regnauit
τῷ τάφῳ αὐτοῦ ἐν τῷ κήπῳ ὀζά, καὶ ἐβασίλευσεν
iosias filiꝰ eius pro eo.
ἰωσίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

Ca. 22.

Filius octo ãnorũ iosias cũ regnaret ipse:
Υἱὸς ὀκτὼ ἐτῶν ἰωσίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν,
τ triginta τ vno ãno regnauit in hierusalẽ:
καὶ τριάκοντα καὶ ἓν ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ.
τ nomẽ matri eiꝰ ieddida filia adeia
καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰεδδιδὰ θυγάτηρ ἐδεϊὰ
de basuoth: τ fecit iosias rectũ coram
ἐκ βασουρώθ. καὶ ἐποίησεν ἰωσίας τὸ εὐθὲς ἐνώπιον
dño: τ ãbulauit in omni via dauid pa
κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ δαυὶδ τοῦ πα
tris sui: nõ recessit ad dexterã vel ad sinistrã. τ factũ ẽ
τρὸς αὐτοῦ, οὐκ ἀπέστη δεξιὰ ἢ ἀριστερά. καὶ ἐγένετο
in decimo octauo anno iosie regis iuda
ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει ἰωσίου βασιλέως ἰούδα
misit rex saphan filiũ eselie filij
ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν σαφὰν υἱὸν ἐσσελίου υἱοῦ
mesollam scribam domꝰ dñi dicẽs: ascẽ
μεσολλὰμ τὸν γραμματέα οἴκου κυρίου λέγων, ἀνά
de ad chelciam sacerdotẽ magnũ: τ consta
βηθι πρὸς χελκίαν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, καὶ χωνεύ
te argentũ qđ illatũ est in domo dñi qđ col
σατε τὸ ἀργύριον τὸ εἰσενεχθὲν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ὃ συ
legerũt custodiẽtes limen a pplo:
νήγαγον οἱ φυλάσσοντες τὸν σταθμὸν παρὰ τοῦ λαοῦ,
τ detur in manu facientiũ opa q̃
καὶ δόσθω ἐπὶ χεῖρα τῶν ποιούντων τὰ ἔργα τῶν
prepositi sunt in domo dñi. τ dederũt illũ iux
καθεσταμένων ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔδωκαν αὐτὸ κα
ta verbũ regis facientib' opera i
τὰ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα ἐν
domo dñi vt instaurẽt sartatecta domus
οἴκῳ κυρίου τοῦ κατισχῦσαι τὸ βέδεκ τοῦ οἴκου τοῖς
fabris lignariis τ edificatorib' τ muratorib' vt
τέκτοσι καὶ τοῖς οἰκοδόμοις καὶ τοῖς τειχισταῖς τοῦ
emant ligna τ lapides excisos: vt re
κτήσασθαι ξύλα καὶ λίθους λατομητοὺς, τοῦ κρα
staurent sartatecta domus. verũtñ nõ supputa
ταιῶσαι τὸ βέδεκ τοῦ οἴκου. πλὴν οὐκ ἐξελογίζον
bat eis argentũ qđ dabatur eis: q̃ in
το αὐτοὺς τὸ ἀργύριον τὸ διδόμενον αὐτοῖς, ὅτι ἐν
fide ipsi faciebãt. τ dixit chelcias sacerdos
πίστει αὐτοὶ ἐποίουν. καὶ εἶπε χελκίας ὁ ἱερεὺς ὁ
magnus ad saphan scribam: librũ
μέγας πρὸς σαφὰν τὸν γραμματέα, βιβλίον τοῦ
legis repperi in domo dñi. τ dedit chelci
νόμου εὗρον ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔδωκε χελκί
as saphan volume: τ legit illud.
ας τῷ σαφὰν τὸ βιβλίον, καὶ ἀνέγνω αὐτό.

quibꝰ seruiebat pater eius: & adorauit eas: & dereliqt dñm deum patrum suorum: & nõ ambulauit in via domini. Tetenderuntq; ei insidias serui sui & interfecerunt regẽ in domo sua. Percussit autẽ populus terre oẽs qui coniurauerãt cõtra regẽ ammon: & constituerũt sibi regẽ iosiam filiũ eius pro eo. Reliqua aũt sermonũ ammõ que fecit: nonne hec scripta sunt in libro sermonũ dierũ regum iuda? Sepelierũtq; eũ in sepulchro suo in horto oza: & regnauit iosias filius eius p eo.

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset & trigintauno anno regnauit in ierusalem. Nomẽ matris eius idida filia phadaia de besechat. Fecitq; qđ placitũ erat coram dño: & ãbulauit p oẽs vias dauid prĩs sui. Nõ declinauit ad dexteram siue ad sinistram. Anno autẽ octauo decimo regis iosie misit rex saphan filiũ aslia filii mesullam scribã tẽpli domini: dicens ei. Vade ad helchiam sacerdotem magnum vt cõfletur pecunia q̃ illata est in tẽplũ dñi: quam collegerunt ianitores templi a poplo: deturq; fabris per ppositos domus dñi. Qui & distribuant eam his qui operantur in tẽplo domini ad instauranda sartatecta templi: tignariis videlicet & cemẽtariis: & his q interrupta componũt: & vt emãtur ligna & lapides đ lapidicinis ad istaurãdũ tẽplũ dñi. Verũtñ non supputetur eis argentũ qđ accipiunt: sed i ptãte hẽant & in fide. Dixit aũt helchias pontifex ad saphan scribã. Librum legis repperi in domo domini. Deditq; helchias volumen saphã scribe: qui & legit illud.

אשר עבד אביו וישתחו להם:
ויעזב את יהוה אלהי אבתיו ולא
הלך בדרך יהוה: ויקשרו עבדי
אמון עליו וימיתו את המלך בביתו:
ויך עם הארץ את כל הקשרים על
המלך אמון וימליכו עם הארץ את
יאשיהו בנו תחתיו: ויתר דברי
אמון אשר עשה הלא הם כתובים
על ספר דברי הימים למלכי
יהודה: ויקבר אתו בקברתו בגן
עזא וימלך יאשיהו בנו תחתיו:

Cap. xxii.

בן שמנה
שנה יאשיהו במלכו ושלשים
ואחת שנה מלך בירושלם
ושם אמו ידידה בת עדיה
מבצקת: ויעש הישר בעיני
יהוה וילך בכל דרך דוד אביו
ולא סר ימין ושמאול: ויהי בשמנה
עשרה שנה למלך יאשיהו
שלח המלך את שפן בן אצליהו
בן משלם הספר בית יהוה לאמר:
עלה אל חלקיהו הכהן הגדול
ויתם את הכסף המובא בית יהוה
אשר אספו שמרי הסף מאת
העם: ויתנהו על יד עשי המלאכה
המפקדים בבית יהוה ויתנו אתו
לעשי המלאכה אשר בבית יהוה
לחזק בדק הבית: לחרשים ולבנים
ולגדרים ולקנות עצים ואבני
מחצב לחזק את הבית:
אך לא יחשב אתם הכסף
הנתן על ידם כי באמונה הם
עשים: ויאמר חלקיהו הכהן הגדול
על שפן הספר ספר התורה
מצאתי בבית יהוה ויתן חלקיה
את הספר אל שפן ויקראהו:

וַיָּבֹא שָׁפָן הַסֹּפֵר אֶל הַמֶּלֶךְ וַיָּשֶׁב — בוא שוב
את המלך דבר ויאמר התיכו עבדיך — נתך
את הכסף הנמצא בבית ויתנהו על — מצא
יד עשי המלאכה המפקדים בית
יהוה: ויגד שפן הספר למלך — נגד
לאמר ספר נתן לי חלקיה הכהן
ויקראהו שפן לפני המלך: ויהי — פנה היה
כשמע המלך את דברי ספר התורה
ויקרע את בגדיו: ויצו המלך את — קרע צוה
חלקיה הכהן ואת אחיקם בן שפן
ואת עכבור בן מיכיה ואת שפן
הספר ואת עשיה עבד המלך לאמר:
לכו דרשו את יהוה בעדי ובעד — הלך
העם ובעד כל יהודה על דברי
הספר הנמצא הזה כי גדולה חמת — יחם
יהוה אשר היא נצתה בנו על — יצת
אשר לא שמעו אבתינו על דברי
הספר הזה לעשות ככל הכתוב — עשה כתב
עלינו: וילך חלקיהו הכהן ואחיקם
ועכבור ושפן ועשיה אל חלדה
הנביאה אשת שלם בן תקוה — נבא איש
בן חרחס שמר הבגדים והיא
ישבת בירושלם במשנה וידברו — ישב שנה דבר
אליה: ותאמר אליהם כה אמר — אמר
יהוה אלהי ישראל אמרו לאיש
אשר שלח אתכם אלי: כה
אמר יהוה הנני מביא רעה אל — בוא רוע
המקום הזה ועל ישביו את כל — קום
דברי הספר אשר קרא מלך
יהודה: תחת אשר עזבוני
ויקטרו לאלהים אחרים למען — קטר
הכעיסני בכל מעשה ידיהם — כעס עשה
ונצתה חמתי במקום הזה ולא
תכבה: ואל מלך יהודה השלח — כבה
אתכם לדרש את יהוה כה תאמרו
אליו כה אמר יהוה אלהי

Venit quoque saphan scriba ad regem & renunciauit ei quod preceperat & ait. Conflauerunt serui tui pecuniam que reperta est in domo domini: & dederunt vt distribueretur fabris a prefectis operum templi domini. Narrauit quoque saphan scriba regi dicens. Librum dedit mihi helchias sacerdos: quem cum legisset saphan coram rege: & audisset rex verba libri legis domini: sciditvestimenta sua: & precepit helchie sacerdoti & ahicham filio saphan: & achobor filio micha & saphan scribe & asaie seruo regis: dicens. Ite & consulite dominum super me & super populo & super omni iuda: de verbis voluminis istius quod inuentum est. Magna enim ira domini succensa est contra nos: quia non audierunt patres nostri verba libri huius vt facerent omne quod scriptum est nobis. Ierunt itaque helchias sacerdos & ahicham & achobor & saphan & asaia ad oldan prophetem vxorem sellum filii thecue filii aras custodis vestium que habitabat in ierusalem in secunda: locutique sunt ad eam. Et illa respondit. Hec dicit dominus deus israel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego adducam mala super locum istum: & super habitatores eius: omnia verba legis que legit rex iuda: quia dereliquerunt me: & sacrificauerunt diis alienis irritantes me in cunctis operibus manuum suarum. Et succendetur indignatio mea in loco hoc & non extinguetur. Regi autem iuda qui misit vos vt consuleretis dominum: sic dicetis. Hec dicit dominus deus

τ adduxit saphan regi iosiae. τ red
καὶ εἰσήνεγκε σαφὰν τῷ βασιλεῖ ἰωσίας· καὶ ἐπέ-
didit ei verbum τ dixit: conflauerunt serui
στρεψεν αὐτῷ ῥῆμα καὶ εἶπεν, ἐχώνευσαν οἱ δοῦλοί
tui argentum quod inuentum fuit in domo domini: τ dede
σου τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἔδω-
runt illud in manibus facientium opera
καν αὐτὸ ἐπὶ χεῖρας τῶν ποιούντων τὰ ἔργα τῶν
prefectorum in domo domini. τ nunciauit saphan
καθεσταμένων ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἀπήγγειλε σαφὰν
scriba regi iosie dicens: librum
ὁ γραμματεὺς τῷ βασιλεῖ ἰωσίᾳ λέγων, βιβλίον
dedit mihi chelcias sacerdos: τ legit eum saphan
ἔδωκέ μοι χελκίας ὁ ἱερεύς, καὶ ἀνέγνω αὐτὸ σαφὰν
coram rege. τ factum est vt audiuit rex
ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βα-
verba libri legis: scidit
σιλεὺς τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τοῦ νόμου, διέρρηξε
vestimenta sua: τ precepit rex chel
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ χελ-
cie sacerdoti τ achicam filio saphan τ achobor
κίᾳ τῷ ἱερεῖ καὶ τῷ ἀχικὰμ υἱῷ σαφὰν καὶ ἀχοβὼρ
filio michei: τ saphan scribe τ
υἱῷ μιχαίου, καὶ τῷ σαφὰν τῷ γραμματεῖ καὶ τῷ
esaie seruo regis dicens: ite con
ἀσαίᾳ τῷ δούλῳ τοῦ βασιλέως λέγων, δεῦτε ἐκ-
sulite dominum de me τ de omni populo τ
ζητήσατε τὸν κύριον περὶ ἐμοῦ καὶ περὶ παντὸς τοῦ λαοῦ μου καὶ
de omni iuda de verbis libri
περὶ παντὸς ἰούδα ὑπὲρ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου
huius qui inuentus est: quia magna ira domini que
τούτου τοῦ εὑρεθέντος, ὅτι μεγάλη ἡ ὀργὴ κυρίου ἡ
succensa est in nos: quia non audierunt pa
ἐκκεκαυμένη ἐν ἡμῖν, διότι οὐκ ἤκουσαν οἱ πατέ-
tres nostri verba libri huius vt face
ρες ἡμῶν τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τούτου τοῦ ποιῆ-
rent iuxta omnia que scripta sunt in eo. τ i
σαι κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν αὐτῷ. καὶ ἐπο-
uit chelcias sacerdos τ achicam τ saphan τ
ρεύθη χελκίας ὁ ἱερεὺς καὶ ἀχικὰμ καὶ σαφὰν καὶ
achobor τ esaias ad eldam prophetem vxo
ἀχοβὼρ καὶ ἀσαίας πρὸς ὁλδὰν τὴν προφῆτιν γυ-
rem sellem filii thecue filii aras custodis ve
ναῖκα σελλὴμ υἱοῦ θεκουὲ υἱοῦ ἀρὰς τοῦ ἱματιοφύ-
stium. τ ipsa habitabat in hierusalem in se
λακος. καὶ αὐτὴ κατῴκει ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ μασ-
cunda. τ locuti sunt ad eam. τ dixit ad e
σενὰ. καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτήν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐ-
os: hec dicit dominus deus israel: dicite
τούς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, εἴπατε τῷ
viro qui misit vos ad me: hec dicit
ἀνδρὶ τῷ ἀποστείλαντι ὑμᾶς πρός με, τάδε λέγει
dominus: ecce ego mala adduco super locum hunc
κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ κακὰ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ-
τ super habitantes in eo omnia
τον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῷ πάντας
verba libri quem legit rex iuda:
τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου οὗ ἀνέγνω ὁ βασιλεὺς ἰούδα,
eo quod dereliquerunt me τ sacrificauerunt diis alienis:
ἀνθ᾽ ὧν ἐγκατέλιπόν με καὶ ἐθυμίασαν θεοῖς ἑτέροις,
vt irritarent me in omnibus operibus ma
ἵνα παροργίσωσί με ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τῶν χει-
nuum suarum: τ succendetur indignatio mea in lo
ρῶν αὐτῶν, καὶ ἐκκαυθήσεται ὁ θυμός μου ἐν τῷ τό-
co isto: τ non extinguetur. ad autem re
πῳ τούτῳ, καὶ οὐκ σβεσθήσεται. πρὸς δὲ τὸν βα-
gem iuda qui misit vos vt consulere
σιλέα ἰούδα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς τοῦ ἐκζητῆ-
tis dominum: sic dicetis ad eum: hec
σαι τὸν κύριον, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς αὐτόν, τάδε
dicit dominus deus
λέγει κύριος ὁ θεὸς

C

D

israel: eo quod audisti verba mea τ perterritum est
ἰσραήλ, ἀνθ᾽ ὧν ἤκουσας τοὺς λόγους μου καὶ ἐπαλύνθη
cor tuum τ versus es a facie mea vt audi
ἡ καρδία σου καὶ ἐνετράπης ἀπὸ προσώπου μου ὡς ἤκου-
sti que ego locutus sum contra locum istum τ contra
σας ὅσα ἐλάλησα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς
habitantes in eo vt fiat in interitum τ in ma
ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῷ τοῦ γενέσθαι εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς κα-
ledictionem: τ scidisti vestimenta tua τ fleuisti co
τάραν, καὶ διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἔκλαυσας ἐνώ-
ram me: etiam ego audiui dicit dominus. nonne sic
πιόν μου, καί γε ἐγὼ ἤκουσα φησὶ κύριος. οὐχὶ οὕτως
ecce ego addo te ad patres tuos τ col
ἰδοὺ ἐγὼ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου καὶ συ-
ligeris ad sepulchrum tuum in pace: τ non videbunt
ναχθήσῃ εἰς τὸν τάφον σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ὄψονται οἱ
oculi tui omnia mala que ego induco super
ὀφθαλμοί σου πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν
locum istum τ super habitantes eum:
τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτόν; Cα.23.

A

2.Pa. 34.f.

Et renunciauerunt regi verbum. τ misit
Καὶ ἐπέστρεψαν τῷ βασιλεῖ ῥῆμα. καὶ ἀπέστειλεν
iosias rex τ congregauit ad eum omnes
ἰωσίας ὁ βασιλεὺς καὶ συνήγαγεν πρὸς αὐτὸν πάντας
seniores iuda τ hierusalem. τ ascendit
τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνέβη
rex in domum domini τ omnis vir iuda τ
ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον κυρίου καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰούδα καὶ
omnes habitantes hierusalem cum eo: τ
πάντες οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ
sacerdotes τ prophete τ omnis populus a paruo
οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ προφῆται καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ
vsque ad magnum. τ legit in auribus eorum omnia
ἕως μεγάλου. καὶ ἀνέγνω ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν πάντας
verba libri federis qui inuentus est
τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τῆς διαθήκης τοῦ εὑρεθέντος
in domo domini. τ stetit rex super columnam τ
ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔστη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν στῦλον καὶ
pepigit fedus coram domino vt ambularent post
διέθετο τὴν διαθήκην ἐνώπιον κυρίου τοῦ πορευθῆναι ὀπί-
dominum τ vt custodirent mandata eius τ
σω κυρίου καὶ τοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ
testimonia eius τ precepta eius in toto
τὰ μαρτύρια αὐτοῦ καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ ἐν ὅλῃ
corde τ in tota anima: vt suscitarent verba
καρδίᾳ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ, τοῦ ἀναστῆσαι τοὺς λόγους
federis huius que scripta sunt in libro
τῆς διαθήκης ταύτης τοὺς γεγραμμένους ἐν τῷ βιβλίῳ
illo. τ stetit omnis populus in federe. τ precepit
τούτῳ. καὶ ἔστη πᾶς ὁ λαὸς ἐν τῇ διαθήκῃ. καὶ ἐνετείλα-
rex chelcie sacerdoti magno τ sacer
το ὁ βασιλεὺς χελκίᾳ τῷ ἱερεῖ τῷ μεγάλῳ καὶ τοῖς ἱε-
dotibus secundi ordinis τ custodientibus li
ρεῦσι τοῖς δευτερεύουσι καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὸν σταθ-
men: vt educerent de templo domini omnia vasa:
μόν, τοῦ ἐξαγαγεῖν ἐκ τοῦ ναοῦ κυρίου πάντα τὰ σκεύη,
que fecerunt baal τ luco τ vniuerse mili
ἃ ἐποίησαν τῷ βάαλ καὶ τῷ ἄλσει καὶ πάσῃ τῇ στρα-
tie celi. τ combussit ea foris hierusa
τιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ κατέκαυσεν αὐτὰ ἔξω ἱερουσα-
lem in salemoth cedron: τ tulit puluerem eorum
λὴμ ἐν σαδημὼθ κεδρών, καὶ ἔλαβε τὸν χοῦν αὐτῶν
in bethel. τ combussit sacerdotes quos constitue
εἰς βαιθήλ. καὶ κατέκαυσε τοὺς ἱερεῖς οὓς κατέστη-
runt reges iuda vt adolerent incensum in excelsis
σαν οἱ βασιλεῖς ἰούδα τοῦ θυμιᾶν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς
τ in ciuitatibus iuda τ in circuitu hierusalem:
καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα καὶ κυκλόθεν ἱερουσαλήμ,
τ adolentes incensum baal τ soli τ lu
καὶ τοὺς θυμιῶντας τῷ βάαλ καὶ τῷ ἡλίῳ καὶ τῇ σε-
ne τ planetis τ omni militie celi.
λήνῃ καὶ τοῖς μαζαλὼθ καὶ πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ.

B

israel. Pro eo quod audisti verba voluminis & perterritum est cor tuum & humiliatus es coram domino auditis sermonibus contra locum istum & habitatores eius: quod videlicet fierent in stuporem & in maledictum: & scidisti vestimenta tua & fleuisti coram me & ego audiui ait dominus: idcirco colligam te ad patres tuos & colligeris ad sepulchrum tuum in pace: vt non videant oculi tui omnia mala que introducturus sum super locum istum. 23.

Et renunciauerunt regi quod dixerat. Qui misit: & congregati sunt ad eum omnes senes iuda & ierusalem: ascenditque rex templum domini & omnes viri iuda vniuersi qui habitabant in ierusalem cum eo: sacerdotes & prophete & omnis populus a paruo vsque ad magnum: legitque cunctis audientibus omnia verba libri federis qui inuentus est in domo domini. Stetitque rex super gradum & fedus percussit coram domino vt ambularent post dominum: & custodirent precepta eius & testimonia & cerimonias in omni corde & in tota anima: & suscitarent verba federis huius que scripta erant in libro illo. Acquieuitque populus pacto. Et precepit rex helchie pontifici & sacerdotibus secundi ordinis & ianitoribus vt proiicerent de templo domini omnia vasa que facta fuerant baal & in luco & vniuerse militie celi: & combussit ea foris ierusalem in conualle cedron & tulit puluerem eorum in bethel. Et deleuit aruspices quos posuerant reges iuda ad sacrificandum in excelsis per ciuitates iuda & in circuitu ierusalem: & eos qui adolebant incensum baal & soli & lune & duodecim signis & omni militie celi.

ישראל הדברים אשר שמעת: יען
רך לבבך ותכנע מפני יהוה בשמעך — רכך כנע
אשר דברתי על המקום הזה ועל — פנה
ישביו להיות לשמה ולקללה — היה שמם
ותקרע את בגדיך ותבכה לפני — קרע בכה
וגם אנכי שמעתי נאם יהוה: לכן
הנני אספך על אבתיך ונאספת — אסף
אל קברתיך בשלום ולא תראינה — שלם ראה
עיניך בכל הרעה אשר אני מביא — רוע בוא
על המקום הזה, וישבו את — קום

Cap.xxiii.

המלך דבר: וישלח המלך ויאספו — שוב שלח
אליו כל זקני יהודה וירושלם: — אסף
ויעל המלך בית יהוה וכל איש — עלה
יהודה וכל ישבי ירושלם אתו
והכהנים והנביאים וכל העם — נבא
למקטן ועד גדול ויקרא באזניהם — קטן גדל
את כל דברי ספר הברית הנמצא — קרא ברת
בבית יהוה: ויעמד המלך על העמוד — מצא עמד
ויכרת את הברית לפני יהוה ללכת — כרת פנה
אחר יהוה ולשמר מצותיו ואת — ילך צוה
עדותיו ואת חקתיו בכל לב ובכל — עוד חקק
נפש להקים את דברי הברית — קום
הזאת הכתבים על הספר הזה
ויעמד כל העם בברית: ויצו המלך — צוה
את חלקיהו הכהן הגדול ואת
כהני המשנה ואת שמרי הסף — שנה
להוציא מהיכל יהוה את כל — יצא היכל
הכלים העשוים לבעל ולאשרה — כלה עשה
ולכל צבא השמים וישרפם — שרף
מחוץ לירושלם בשדמות קדרון
ונשא את עפרם בית אל:
והשבית את הכמרים אשר נתנו — שבת
מלכי יהודה ויקטר בבמות בערי — קטר במה
יהודה ומסבי ירושלם ואת — עיר סבב
המקטרים לבעל לשמש ולירח
ולמזלות ולכל צבא השמים: — נזל

ויצא את האשרה מבית יהוה
מחוץ לירושלם אל נחל קדרון
וישרף אתה בנחל קדרון וידק
לעפר וישלך את עפרה על קבר בני
העם: ויתץ את בתי הקדשים אשר
בבית יהוה אשר הנשים ארגות
שם בתים לאשרה: ויבא את כל
הכהנים מערי יהודה ויטמא את
הבמות אשר קטרו שמה הכהנים
מגבע עד באר שבע ונתץ את במות
השערים אשר פתח שער יהושע
שר העיר אשר על שמאול איש
בשער העיר: אך לא יעלו כהני
הבמות אל מזבח יהוה בירושלם כי
אם אכלו מצות בתוך אחיהם:
וטמא את התפת אשר בגי בני
הנום לבלתי להעביר איש את
בנו ואת בתו באש למלך: וישבת
את הסוסים אשר נתנו מלכי יהודה
לשמש מבא בית יהוה אל לשכת
נתן מלך הסריס אשר בפרורים
ואת מרכבות השמש שרף באש:
ואת המזבחות אשר על הגג
עלית אחז אשר עשו מלכי יהודה
ואת המזבחות אשר עשה מנשה
בשתי חצרות בית יהוה נתץ
המלך וירץ משם והשליך את
עפרם אל נחל קדרון: ואת הבמות
אשר על פני ירושלם אשר
מימין להר המשחית אשר בנה
שלמה מלך ישראל לעשתרת
שקץ צידנים ולכמוש שקץ מואב
ולמלכם תועבת בני עמון טמא
המלך: ושבר את המצבות
ויכרת את האשרים וימלא את
מקומם עצמות אדם: וגם את

& efferri fecit lucũ de domo domini foras ierusalem in conuallẽ cedron: & combussit eum ibi & redegit in puluerẽ & ꝓiecit super sepulchra vulgi. Destruxit quoq; ediculas effeminatorũ q̃ erant in domo dñi: ꝓ quibus mulieres texebãt q̃si domũculas luci. Congregauitq; oẽs sacerdotes de ciuitatib⁹ iuda: & contaminauit excelsa vbi sacrificabant sacerdotes de gabaa vsq; bersabee. Et destruxit aras portarum in introitu ostii iosue principis ciuitatis qd̃ erat ad sinistram porte ciuitatis. Verũtamen nõ ascẽdebãt sacerdotes excelsorũ ad altare dñi in ierusalem. sed tm̃ comedebant azyma in medio fratrum suorũ. Cõtaminauit quoq; tophet qd̃ est in conualle filii ennom: vt nemo consecraret filiũ suum aut filiã per ignem moloch. Abstulit quoq; equos quos dederant reges iude soli in introitu templi domini iuxta exedram natãmelech eunuchi qui erat in pharurim: currus autem solis cõbussit igni. Altaria quoq; que erãt super tecta cenaculi achaz q̃ fecerant reges iuda & altaria q̃ fecerat manasses in duobus atriis tẽpli domini destruxit rex: & cucurrit inde & dispersit cinerem eorum in torrentem cedron. Excelsa quoq; que erãt in ierusalem ad dexterã ꝑtẽ mõtis offensiõis q̃ edificauerat salomon rex israel astaroth idolo sidoniorum & chamos offensioni moab & melchon abomĩationi filiorum ãmõ polluit rex: & contriuit statuas & succidit lucos repleuitq; loca eorum ossib⁹ mortuorum. Insuper &

& extulit lucũ de domo dñi foras hierusalem in torrentem cedrõ: & combussit
καὶ ἐξήνεγκε τὸ ἄλσος ἐξ οἴκου κυρίου ἔξω τῆς ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν χειμάρρουν κεδρών, καὶ κατέκαυσεν
ea in torrente cedron & cõminuit ĩ puluerẽ:
αὐτὰ ἐν τῷ χειμάρρῳ κεδρὼν καὶ ἐλέπτυνεν εἰς χοῦν,
& proiecit puluerẽ in sepulchra filiorũ
καὶ ἔρριψεν τὸν χοῦν εἰς τοὺς τάφους τῶν υἱῶν τοῦ
ppl̃i: & destruxit domũ initiatorũ q̃ in domo
λαοῦ, καὶ καθεῖλε τὸν οἶκον τῶν καδησεὶμ τὸν ἐν οἴκῳ
dñi in quo mulieres texebant ibi stolas luco.
κυρίου ἐν ᾧ αἱ γυναῖκες ὕφαινον ἐκεῖ στολὰς τῷ ἄλσει.
& eduxit omnes sacerdotes d̃ ciuitatib⁹ iuda:
καὶ ἐξήγαγε πάντας τοὺς ἱερεῖς ἐκ πόλεων ἰούδα,
& cõtaminauit excelsa vbi adolebãt icẽsũ ibi sac̃dotes
καὶ ἐμίανε τὰ ὑψηλὰ οὗ ἐθυμίων ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς
de gabaa & vsq; ad bersabee. & destruxit domũ
ἀπὸ γαβαὰ καὶ ἕως βηρσαβεαί. καὶ καθεῖλε τὸν οἶκον
excelsorũ q̃ iuxta ostiũ porte iosue
τῶν ὑψηλῶν τὸν παρὰ τῇ θύρᾳ τῆς πύλης ἰωσῆ
principis ciuitatis: q̃ erat a sinistris viri
ἄρχοντος τῆς πόλεως, τὸν ὄντα ἐξ ἀριστερῶν ἀνδρὸς
ingredientis portã ciuitatis. verũtñ nõ
εἰσπορευομένου τὴν πύλην τῆς πόλεως. πλὴν οὐκ
ascẽdebãt sacerdotes excelsorũ ad altare
ἀνέβησαν οἱ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον
dñi in hierusalem: nisi comedissẽt azyma in medio
κυρίου ἐν ἱερουσαλήμ, εἰ μὴ ἔφαγον ἄζυμα ἐν μέσῳ
fratrum suorũ: & cõtaminauit topheth q̃d ĩ cõualle
τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, καὶ ἐμίανε τοφὲθ τὸ ἐν φάραγγι
filij ennom: vt nõ traduceret vir filiũ suum
υἱοῦ ἐννόμ, τοῦ μὴ διάγειν ἄνδρα τὸν υἱὸν αὐτοῦ
& filiam suam in ignẽ moloch. & cõbussit
καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐν πυρὶ τῷ μολόχ. καὶ κατέκαυσε
equos q̃s dedicauerũt reges iuda
τοὺς ἵππους οὓς ἀνέθηκαν βασιλεῖς ἰούδα
soli in introitu dom⁹ dñi iuxta gazophylacium nathã eunuchi regis q̃ in pharurim.
τῷ ἡλίῳ ἐν τῇ εἰσόδῳ οἴκου κυρίου πρὸς τὸ γαζοφυλάκιον νάθαν εὐνούχου τοῦ βασιλέως τοῦ ἐν φαρουρείμ.
& currũ solis cõbussit in igne
καὶ τὸ ἅρμα τοῦ ἡλίου κατέκαυσεν ἐν πυρί
& altaria q̃ erãt sup tecta cenaculorũ achaz: q̃ fecerũt reges iuda:
καὶ τὰ θυσιαστήρια ἃ ἦν ἐπὶ τῶν δωμάτων τῶν ὑπερῴων ἄχαζ, ἃ ἐποίησαν βασιλεῖς ἰούδα,
& altaria q̃ fecit manasses in duob⁹ atrijs dom⁹ dñi
καὶ τὰ θυσιαστήρια ἃ ἐποίησε μανασσῆς ἐν ταῖς δύο αὐλαῖς οἴκου κυρίου
demolit⁹ est ea rex: & destruxit ea inde:
κατέσπασεν αὐτὰ ὁ βασιλεύς, καὶ καθεῖλεν αὐτὰ ἐκεῖθεν,
& cõtriuit puluerẽ eorũ in torrente cedron.
καὶ συνέτριψεν τὸν χοῦν αὐτῶν εἰς τὸν χειμάρρουν κεδρών.
& domũ q̃ in facie hierusalem q̃ a dextris mõtis offẽsiõis quã edificauit salomon rex israel astarte abominatiõi sidoniorũ
καὶ τὸν οἶκον τὸν ἐπὶ προσώπου ἱερουσαλὴμ τὸν ἐκ δεξιῶν τοῦ ὄρους μαχὶθ ὃν ᾠκοδόμησε σολομὼν βασιλεὺς ἰσραὴλ τῇ ἀστάρτῃ βδελύγματι σιδωνίων
& chamos offensioni moab & moloch abominatiõi filiorũ ammon:
καὶ τῷ χαμὼς προσοχθίσματι μωὰβ καὶ τῷ μολὸχ βδελύγματι υἱῶν ἀμμών,
polluit rex & cõtriuit statuas: & succidit lucos & impleuit loca eorũ
ἐμίανεν ὁ βασιλεὺς καὶ συνέτριψε τὰς στήλας, καὶ ἐξέκοψε τὰ ἄλση καὶ ἔπλησε τοὺς τόπους αὐτῶν
ossib⁹ hoĩum. insuper
ὀστέων ἀνθρώπων. καί γε τὸ

C

altare q̃d in bethel excelsũ q̃d fecit hieroboã filius nabat qui peccare fecit israel: & illud altare excelsũ destruxit & cõtriuit lapides
θυσιαστήριον τὸ ἐν βαιθὴλ τὸ ὑψηλὸν ὃ ἐποίησεν ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ, καί γε ἐκεῖνο τὸ θυσιαστήριον τὸ ὑψηλὸν καθεῖλε καὶ συνέτριψε τοὺς λίθους
eius: & cõminuit in puluerẽ & succẽdit lucum. &
αὐτοῦ, καὶ ἐλέπτυνεν εἰς χοῦν καὶ κατέκαυσε τὸ ἄλσος. καὶ
cõuersus ẽ iosias & vidit sepulchra q̃ erant
ἀπέστρεψεν ἰωσίας καὶ εἶδεν τοὺς τάφους τοὺς ὄντας
ibi in mõte: & misit & accepit ossa de sepulchris: & cõbussit sup altare. & polluit
ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἀπέστειλε καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ ἐκ τῶν τάφων, καὶ κατέκαυσεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐμίανε

D

3.Reg. 13.a.

altare iuxta verbũ dñi q̃d locutus est homo dei cũ staret hieroboã sup altare in festo.
τὸ θυσιαστήριον κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἑστάναι ἱεροβοὰμ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐν τῇ ἑορτῇ.
& reuersus iosias leuauit oculos suos
καὶ ἐπιστρέψας ἰωσίας ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ
sup sepulchrũ hoĩs dei q̃ locutus est verba hec:
ἐπὶ τὸν τάφον ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ τοῦ λαλήσαντος τοὺς λόγους τούτους,
& dixit: quis scopulus ille quẽ ego video? & dixerũt ei viri ciuitatis: hoc sepulchrũ hoĩs dei qui venit de iuda &
καὶ εἶπε, τίς ὁ σκόπελος ἐκεῖνος ὃν ἐγὼ ὁρῶ; καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως, οὗτος ὁ τάφος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐληλυθότος ἐκ τοῦ ἰούδα καὶ
qui locut⁹ est omnia verba hec q̃ fecisti nũc sup altare q̃d in bethel.
λελαληκότος πάντας τοὺς λόγους τούτους οὓς ἐποίησας νῦν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν βαιθήλ.
& dixit iosias: dimittite eũ: nemo cõmoueat ossa eius. & salua sũt ossa eius cũ ossibus prophete qui venit de samaria.
καὶ εἶπεν ἰωσίας, ἐάσατε αὐτόν, μηδεὶς κινησάτω τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ. καὶ διεσώθη τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ μετὰ τῶν ὀστέων τοῦ προφήτου τοῦ ἥκοντος ἐκ σαμαρείας.
etiam omnes domos excelsorũ que in ciuitatib⁹ samarie quas fecerũt reges israel vt irritarẽt dñm: destruxit iosias: &
καί γε πάντας τοὺς οἴκους τῶν ὑψηλῶν τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι σαμαρείας οὓς ἐποίησαν βασιλεῖς ἰσραὴλ τοῦ παροργίσαι τὸν κύριον, καθεῖλεν ἰωσίας, καὶ
fecit eis scd̃m oĩa opera q̃ fecit in bethel.
ἐποίησεν αὐτοῖς κατὰ πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησεν ἐν βαιθήλ.
& occidit vniuersos sacerdotes excelsorũ qui erãt ibi sup altaria.
καὶ ἔθυσε πάντας τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν τοὺς ὄντας ἐκεῖ ἐπὶ τῶν θυσιαστηρίων.
& combussit ossa hoĩum sup ea.
καὶ κατέκαυσεν ὀστᾶ ἀνθρώπων ἐπ᾽ αὐτά.
& reuersus ẽ iosias in hierusalem:
καὶ ἀπέστρεψεν ἰωσίας εἰς ἱερουσαλήμ,
& precepit rex omni pplo dicens: facite pascha dño deo vr̃o: sicut
καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς παντὶ τῷ λαῷ λέγων, ποιήσατε τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καθὼς
scriptũ est in libro federis huius.
γέγραπται ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς διαθήκης ταύτης.

E

2.Pa. 35.a.

quia nõ factũ ẽ scd̃m pascha hoc a diebus iudicũ q̃ iudicauerũt israel:
ὅτι οὐκ ἐγένετο κατὰ τὸ πάσχα τοῦτο ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῶν κριτῶν οἳ ἔκρινον τὸν ἰσραήλ,
& in omnibus diebus regum israel & regum iuda:
καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις βασιλέων ἰσραὴλ καὶ βασιλέων ἰούδα,
nisi in octauo decimo ãno regis iosie factũ est pascha hoc dño in hierusalem.
ὅτι ἀλλ᾽ ἢ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τοῦ βασιλέως ἰωσίου ἐγένετο τὸ πάσχα τοῦτο τῷ κυρίῳ ἐν ἱερουσαλήμ.
etiam ventriloquos & aruspices & theraphin & idola &
καί γε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς γνώστας καὶ θεραφεὶν καὶ τὰ εἴδωλα καὶ
omnes abominatiões que fuerunt in
πάντα τὰ προσοχθίσματα τὰ γεγονότα ἐν τῇ

altare quod erat in bethel & excelsum quod fecerat hieroboã filius nabath qui peccare fecit israel: & altare illd̃ & excelsum destruxit atq; combussit & cõminuit in puluerem succenditq; etiã lucũ. Et cõuersus iosias vidit ibi sepulchra q̃ erãt ĩ mõte: misitq; & tulit ossa de sepulchris: & cõbussit ea super altare & polluit illd̃ iuxta verbũ dñi quod locutus ẽ vir dei qui predixerat verba hec. Et ait. quis est titulus ille quẽ video? Rñderũtq; ei ciues vrbis illi⁹. Sepulchrum est hominis dei qui venit de iuda: & p̃dixit verba hec q̃ fecisti sup altare bethel. Et ait. Dimittite eum. Nemo cõmoueat ossa eius. Et intacta manserunt ossa illius cũ ossibus ꝓphete qui venerat de samaria. Insup & oĩa phana excelsorũ q̃ erãt in ciuitatib⁹ samarie que fecerant reges israel ad irritãdũ dñm abstulit iosias: & fecit eis scd̃m oĩa q̃ fecerat in bethel. & occidit vniuersos sacerdotes excelsorũ qui erant ibi super altaria: & combussit ossa humana super ea. Reuersusq; est ierusalẽ & precepit omni populo dicens. Facite phase domino deo vr̃o: secũdũ quod scriptũ est in libro federis huius. Nec enĩ factũ est phase tale a diebus iudicũ qui iudicauerunt israel: & omniũ diesrũ regũ israel & regum iuda: sicut in octauodecimo anno regis iosie factum est phase istud domino in ierusalẽ. Sed & phitones & ariolos & figuras idolorũ & immũdicias & abomĩationes que fuerunt in terra

המזבח אשר בבית אל הבמה אשר
עשה ירבעם בן נבט אשר החטיא
את ישראל גם את המזבח ההוא
ואת הבמה נתץ וישרף את הבמה
הדק לעפר ושרף אשרה: ויפן
יאשיהו וירא את הקברים אשר
שם בהר וישלח ויקח את העצמות
מן הקברים וישרף על המזבח
ויטמאהו כדבר יהוה אשר קרא
איש האלהים אשר קרא את
הדברים האלה: ויאמר מה הציון
הלז אשר אני ראה ויאמרו אליו
אנשי העיר הקבר איש האלהים
אשר בא מיהודה ויקרא את
הדברים האלה אשר עשית על
המזבח בית אל: ויאמר הניחו לו איש
אל ינע עצמתיו וימלטו עצמתיו
את עצמות הנביא אשר בא
משמרון: וגם את כל בתי הבמות
אשר בערי שמרון אשר עשו
מלכי ישראל להכעיס הסיר יאשיהו
ויעש להם ככל המעשים אשר
עשה בבית אל: ויזבח את כל כהני
הבמות אשר שם על המזבחות
וישרף את עצמות אדם עליהם
וישב ירושלם: ויצו המלך את כל
העם לאמר עשו פסח ליהוה
אלהיכם ככתוב על ספר הברית
הזה: כי לא נעשה כפסח הזה מימי
השפטים אשר שפטו את ישראל
וכל ימי מלכי ישראל ומלכי יהודה:
כי אם בשמנה עשרה שנה למלך
יאשיהו נעשה הפסח הזה ליהוה
בירושלם: וגם את האבות ואת
הידענים ואת התרפים ואת הגללים
ואת כל השקצים אשר נראו בארץ

יהודה ובירושלם בער יאשיהו
למען הקים את דברי התורה
הכתבים על הספר אשר מצא
חלקיהו הכהן בית יהוה: וכמהו לא
היה לפניו מלך אשר שב אל יהוה
בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו
ככל תורת משה ואחריו לא קם
כמהו: אך לא שב יהוה מחרון אפו
הגדול אשר חרה אפו ביהודה על
כל הכעסים אשר הכעיסו מנשה:
ויאמר יהוה גם את יהודה אסיר
מעל פני כאשר הסרתי את
ישראל ומאסתי את העיר הזאת
אשר בחרתי את ירושלם ואת
הבית אשר אמרתי יהיה שמי שם:
ויתר דברי יאשיהו וכל אשר עשה
הלא הם כתובים על ספר דברי
הימים למלכי יהודה: בימיו עלה
פרעה נכה מלך מצרים על מלך
אשור על נהר פרת וילך המלך
יאשיהו לקראתו וימיתהו במגדו
כראתו אתו: וירכבהו עבדיו מת
ממגדו ויבאהו ירושלם ויקברהו
בקברתו ויקח עם הארץ את יהואחז
בן יאשיהו וימשחו אתו וימליכו
אתו תחת אביו: בן עשרים ושלש
שנה יהואחז במלכו ושלשה חדשים
מלך בירושלם ושם אמו חמוטל
בת ירמיהו מלבנה: ויעש הרע
בעיני יהוה ככל אשר עשו אבתיו
ויאסרהו פרעה נכה ברבלה בארץ
חמת ממלך בירושלם ויתן ענש על
הארץ מאה ככר כסף וככר זהב:
וימלך פרעה נכה את אליקים בן
יאשיהו תחת יאשיהו אביו ויסב
את שמו יהויקים ואת יהואחז

iuda & ierusalem abstulit iosias vt statueret verba legis q̄ scripta sunt in libro quem inuenit helchias sacerdos in tēplo dn̄i. Similis illi non fuit ante eū rex qui reuerteretur ad dominū in oī corde suo & in tota aīa sua & vniuersa virtute sua iuxta oēm legē moysi: neq̄ post eū surrexit silis illi. Verumtn̄ nō est auersus dn̄s ab ira furoris sui magni quo iratus est furor ei⁹ cōtra iudā pp irritatiōes qbus puocauerat eum manasses. Dixitq̄ ita dn̄s. Etiā iudā auferā a facie mea sicut abstuli israel: & proiiciā ciuitatem hanc quam elegi ierusalem & domum de qua dixi: erit nomen meum ibi. Reliq̄ āt sermonū Iosie & vniuersa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierū regū iuda? In diebus eius ascendit pharao nechao rex egypti cōtra regem assyriorū ad flumē eufratē. Et abiit iosias rex iuda in occursum eius: & occisus est in mageddo cū vidisset eum. Et portauerunt eū serui sui mortuū de mageddo & ptulerūt in ierusalē: & sepelierūt eū i sepulchro suo. Tulitq̄ ppl's terre ioachaz filiū iosie & vnxerūt eū: & cōstituerūt eū regē p patre suo. Viginti trium annorum erat ioachaz cū regnare cepisset: & tribus mēsibus regnauit in irl'm. Nomē matris ei⁹ amithal filia ieremie d lobna. Et fecit malū coram dn̄o: iuxta oīa q̄ fecerāt p̄res ei⁹. Vinxitq̄ eum pharao nechao in reblatha: q̄ ē in terra emath: ne regnaret in ierusalē. Et iposuit mulctā terre cētū talētis argēti: & talēto auri: regemq̄ cōstituit pharao nechao eliachim filiū iosie p iosia patre eius: vertitq̄ nomen eius ioachim: porro ioachaz

terra iuda ꝛ in hierusalem abstulit rex iosias:
γῆ ἰούδα καὶ ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ ἐξῆρεν ὁ βασιλεὺς ἰωσίας,
vt statueret verba legis q̄ scripta sunt
ἵνα στήσῃ τοὺς λόγους τοῦ νόμου τοὺς γεγραμμένους
in libro: q̄ inuenit chelcias sacerdos i domo do
ἐπὶ τοῦ βιβλίου, οὓς εὗρε χελκίας ὁ ἱερεὺς ἐν οἴκῳ κυ
mini. similis ipsi nō fuit rex ante e-
ρίου. ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἐγένετο βασιλεὺς ἔμπροσθεν αὐ-
um: qui reuersus est ad dn̄m in toto corde suo
τοῦ, ὃς ἐπέστρεψεν πρὸς κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ
ꝛ in tota aīa sua: ꝛ in vniuersa v̄tute sua iux
καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ κα-
ta omnē legē moysi. ꝛ post eum nō surrexit
τὰ πάντα τὸν νόμον μωυσῆ. καὶ μετ' αὐτὸν οὐκ ἀνέστη
similis illi: verūtn̄ nō auersus est dn̄s ab ira
ὅμοιος αὐτοῦ, πλὴν οὐκ ἀπεστράφη κύριος ἀπὸ ὀργῆς
furoris sui magni: quo irat⁹ est in furore suo
θυμοῦ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου, οὗ ἐθυμώθη ἐν ὀργῇ αὐτοῦ
in iuda pp omnes irritationes: qb⁹ irri-
ἐν τῷ ἰούδα ἐπὶ πάντας τοὺς παροργισμούς, οὓς πα-
tauit eū manasses. ꝛ dixit dn̄s: etiam ꝛ
ρώργισεν αὐτὸν μανασσῆς. καὶ εἶπεν κύριος, καί γε καὶ
iudā auferā a facie mea: sicut ab-
τὸν ἰούδαν ἀποστήσω ἀπὸ προσώπου μου, καθὼς ἀπέ-
stuli israel ꝛ proiiciam ciuitatē hanc quā
στησα τὸν ἰσραὴλ καὶ ἀπώσομαι τὴν πόλιν ταύτην ἣν
elegi hierusalem: ꝛ domū in qua dixi
ἐξελεξάμην τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν οἶκον εἰς ὃν εἶπον
erit nomē meū ibi. ꝛ reliqua s̄monū io-
ἔσται τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰω-
sie ꝛ omnia q̄cūq̄ fecit: nōne hec scripta
σίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐχὶ ταῦτα γέγρα-
sunt in libro verboꝝ dierū regum iu-
πται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰού-
da: in diebus eius ascēdit pharao nechao rex
δα; ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη φαραὼ νεχαὼ βα-
egypti in regem assyrioꝝ ad
σιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων ἐπὶ
flumen euphratē. ꝛ abijt iosias rex
τὸν ποταμὸν εὐφράτην. καὶ ἐπορεύθη ἰωσίας ὁ βασιλεὺς
in occursum ei: ꝛ occidit eum pharao in
εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν φαραὼ ἐν
mageddo: cū vidit ipse eū. ꝛ traduxerūt
μαγεδδώ, ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν αὐτόν. καὶ ἀνεβίβασαν
serui sui mortuū in mageddo. ꝛ duxerūt eū
οἱ παῖδες αὐτοῦ νεκρὸν ἐν μαγεδδῷ. καὶ ἤγαγον αὐτὸν
in hierusalem: ꝛ sepelierūt eū in sepulchro suo in
εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ ἐν
ciuitate dauid. ꝛ tulit pp̄ls terre ioachaz filiū
πόλει δαυίδ. καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωάχαζ υἱὸν
iosie: ꝛ vnxerūt eū ꝛ cōstituerūt regē eū pro
ἰωσίου, καὶ ἔχρισαν αὐτὸν καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ
p̄re suo. fili⁹ viginti ꝛ triū ānoꝝ erat ioachaz cū re-
τοῦ πρς αὐτοῦ. υἱὸς εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν ἦν ἰωάχαζ ἐν τῷ βα-
gnaret ipse: ꝛ trib⁹ mēsib⁹ regnauit i hiersm: ꝛ no-
σιλεύειν αὐτόν, καὶ τρίμηνον ἐβασίλευσεν ἐν ἱλ̄ῆμ, καὶ ὄνο-
mē m̄ris ei⁹ amital filia hieremie de lobna. ꝛ
μα τῇ μρὶ αὐτοῦ ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱερεμίου ἐκ λοβενά. καὶ
fecit malū coram dn̄o iuxta oīa q̄cūq̄ fece-
ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κῦ κατὰ πάντα ὅσα ἐποίη-
runt p̄res eius. ꝛ abstulit eum pharao nechao i reb-
σαν οἱ πρες αὐτοῦ. καὶ μετέστησεν αὐτὸν φαραὼ νεχαὼ ἐν ῥεβ-
laa in t̄ra emath vt nō regnaret ipse in hiersm. ꝛ iposuit
λαὰ ἐν γῇ αἰμὰθ τοῦ μὴ βασιλεύειν αὐτὸν ἐν ἱλ̄ῆμ. καὶ ἐπέβα-
tributū sup t̄rā centū talenta argenti ꝛ decē
λε φόρον ἐπὶ τὴν γῆν ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ δέκα
talenta auri: ꝛ regē cōstituit pharao nechao sup
τάλαντα χρυσίου, καὶ ἐβασίλευσε φαραὼ νεχαὼ ἐπ' αὐ-
eos eliachim filiū iosie pro iosia patre e-
τοὺς τὸν ἐλιακεὶμ υἱὸν ἰωσίου ἀντὶ ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐ-
ius: ꝛ imposuit ei nomē ioachim. at ioachaz
τοῦ, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα ἰωακίμ. τὸν δὲ ἰωάχαζ

2. Pa. 35.c. — 2. Pa. 36.a.

tulit ꝛ duxit eū in egyptum: ꝛ mortuus ē
ἔλαβε καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς αἴγυπτον, καὶ ἀπέθανεν
ibi. ꝛ argētū ꝛ aurum dedit ioachim
ἐκεῖ. καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον ἔδωκεν ἰωακὶμ τῷ
pharaōi: sed tributū indixit terre vt daret argē-
φαραώ, πλὴν ἐφορολόγησε τὴν γῆν τοῦ δοῦναι τὸ ἀργύ-
tum in os pharaōis: vir iuxta vires suas de-
ριον ἐπὶ στόματος φαραώ, ἀνὴρ κατὰ δύναμιν αὐτοῦ ἐδω-
derūt argētū ꝛ aurum cū pp̄lo terre
καν τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον μετὰ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς
vt daret illud pharaōi nechao. fili⁹ viginti ꝛ quinq̄
δοῦναι αὐτὸ τῷ φαραὼ νεχαώ. υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε
annoꝝ erat ioachī cū regnaret ipse: ꝛ vndecim ānis
ἐτῶν ἦν ἰωακὶμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἕνδεκα ἔτη
regnauit in hiersm. ꝛ nomē matris eius zabu-
ἐβασίλευσεν ἐν ἱλ̄ῆμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ζαβου-
da filia phadaia de ruma. ꝛ fecit ma-
δὰ θυγάτηρ φαδαΐα ἐκ ῥουμά. καὶ ἐποίησεν τὸ πονη-
lum coram dn̄o iuxta oīa q̄cūq̄ fecerunt
ρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ
patres eius.
πατέρες αὐτοῦ.

Ca. 24.

In diebus eius ascēdit nabuchodonosor
Ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη ναβουχοδονόσωρ ὁ
rex babylōis: ꝛ fact⁹ ē ei ioachim ser-
βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ ἐγένετο αὐτῷ ἰωακὶμ δοῦ-
uus trib⁹ ānis: ꝛ reuersus ē ꝛ p̄uaricat⁹ ē in eo. ꝛ
λος τρία ἔτη, καὶ ἐπέστρεψεν καὶ ἠθέτησεν ἐν αὐτῷ. καὶ
misit in ioachim dn̄s accinctos chal-
ἀπέστειλεν ἐπὶ τὸν ἰωακὶμ κύριος μονοζώνους τῶν χαλ-
deorū ꝛ accinctos syrie ꝛ accinctos moabitarū
δαίων καὶ μονοζώνους συρίας καὶ μονοζώνους μωαβιτῶν
ꝛ accinctos filioꝝ amon. ꝛ misit eos
καὶ μονοζώνους υἱῶν ἀμμών. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς
in iudā vt disperderēt eum iuxta verbū dn̄i:
ἐπὶ τὸν ἰούδαν τοῦ ἀπολύειν αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα κῦ,
qđ locut⁹ est in manu seruorū suorū pphetarū. verūtn̄
ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν. πλὴν
furor dn̄i erat cōtra iudam vt auferet eum a
θυμὸς κυρίου ἦν ἐπὶ τὸν ἰούδαν τοῦ ἀποστῆναι αὐτὸν ἀπὸ
facie sua pp oīa peccata manasse se-
προσώπου αὐτοῦ διὰ πάσας τὰς ἁμαρτίας μανασσῆ κα-
cūdū oīa q̄cūq̄ fecit: ꝛ in sanguine innoxio quē
τὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν, καὶ ἐν τῷ αἵματι τῷ ἀθώῳ ὃ
effudit: ꝛ impleuit hierlm cruore innocētū: ꝛ nō vo-
ἐξέχεεν, καὶ ἐπέπλησε τὴν ἱλ̄ῆμ αἵματος ἀθώου, καὶ οὐκ ἠθέ-
luit dn̄s ppitiari. ꝛ reliqua s̄monū ioa-
λησε κύριος τοῦ ἱλασθῆναι. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωα-
chiz ꝛ oīa q̄cūq̄ fecit: nonne hec scripta sūt
κὶμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται
in libro s̄monū dierū regum iuda? ꝛ dor-
ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ ἐκοι-
miuit cum p̄rib⁹ suis. ꝛ regnauit ioachin fili⁹ eius
μήθη μετὰ τῶν πρῶν αὐτοῦ. καὶ ἐβασίλευσεν ἰωαχὶν υἱὸς αὐτοῦ
pro eo. ꝛ nō addidit vltra rex egypti vt egre-
ἀντ' αὐτοῦ. καὶ οὐ προσέθετο ἔτι βασιλεὺς αἰγύπτου τοῦ ἐξελ-
deret de terra sua: quia cepit rex babylonis a
θεῖν ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ, διότι ἔλαβε βασιλεὺς βαβυλῶνος ἀπὸ
torrente egypti vsq̄ ad fluuiū euphratē oīa q̄cūq̄
χειμάρρου αἰγύπτου ἕως ποταμοῦ εὐφράτου πάντα ὅσα
erāt regis egypti. decē ꝛ octo ānoꝝ erat ioachin cū
ἦν βασιλέως αἰγύπτου. δέκα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν ἦν ἰωαχὶν ἐν
regnaret ipse: ꝛ trib⁹ mēsib⁹ regnauit in hie-
τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ τρίμηνον ἐβασίλευσεν ἐν ἱε-
rusalem: ꝛ nomē matri eius neesthan filia el-
ρουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ νεεσθὰν θυγάτηρ ἐλ-
nathan de hierusalem. ꝛ fecit malū co-
ναθὰν ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώ-
ram dn̄o iuxta oīa q̄cūq̄ fecit pater su-
πιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐ-
us. in tp̄e illo ascēdit nabuchodonosor rex
τοῦ. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνέβη ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς

Da. 1. a.

tulit & duxit i egyptū. Argentum autem & aurū dedit Ioachim pharaoni cum indixisset terre per singulos vt conferretur iuxta p̄ceptū pharaonis. Et vnūquēq̄ iuxta vires suas exegit tā argētū q̄ aurū de populo terre vt daret pharaoni nechao. Vigīti quinq̄ annorū erat ioachī cū regnare cepisset: & vndecī annis regnauit in ierusalē. Nomē matris ei⁹ zebida filia phadaia de ruma. Et fecit malū corā dn̄o iuxta oīa q̄ fecerāt p̄res eius.

In diebus eius 24. ascēdit nabuchodonosor rex babylōis: & factus est ei ioachī seruus tribus ānis: & rursum rebellauit cōtra eum. Immisitq̄ ei dn̄s latrunculos chaldeorū & latrunculos syrie: & latrunculos moab & latrunculos filiorū ammon: & immisit eos in iudam vt disperderent eū iuxta verbū dn̄i qđ locut⁹ fuerat p seruos suos pphetas. Factū est aūt hoc p verbū domini cōtra iudā vt auferret eū corā se pp pctā manasse vniuersa q̄ fecit: & pp sanguinē innoxiū quē effudit: & īpleuit ierusalē cruore inocentiū & ob hāc rem noluit dn̄s propitiari. Reliq̄ āt sermonū ioachim & vniuersa q̄ fecit nōne hec scripta sūt in libro sermonum dierū regum iuda? Et dormiuit ioachī cū p̄ribus suis: & regnauit ioachin filius eius pro eo. Et vltra nō addidit rex egypti vt egrederetur de terra sua. Tulerat ei rex babylōis a riuo egypti vsq̄ ad fluuium eufraten oīa q̄ fuerant regis egypti. Decē & octo annorum erat ioachin cū regnare cepisset & tribus mēsibus regnauit in ierusalem. Nomen matris ei⁹ noestha filia helnathan de ierusalem. Et fecit malum coram dn̄o: iuxta oīa q̄ fecerat pater ei⁹. In tp̄e illo ascenderunt serui nabuchodonosor regis

לקח ויבא מצרים וימת שם: והכסף
והזהב נתן יהויקים לפרעה אך
העריך את הארץ לתת את הכסף
על פי פרעה איש כערכו נגש את
הכסף ואת הזהב את עם הארץ
לתת לפרעה נכה: בן עשרים וחמש
שנה יהויקים במלכו ואחת עשרה
שנה מלך בירושלם ושם אמו
זבודה בת פדיה מן רומה: ויעש הרע
בעיני יהוה ככל אשר עשו אבתיו:

Capitulum xxiiii

בימיו עלה נבכדנאצר מלך
בבל ויהי לו יהויקים עבד שלש
שנים וישב וימרד בו: וישלח
יהוה בו את גדודי כשדים ואת
גדודי ארם ואת גדודי מואב ואת
גדודי בני עמון וישלחם ביהודה
להאבידו כדבר יהוה אשר דבר
ביד עבדיו הנביאים: אך על פי
יהוה היתה ביהודה להסיר מעל
פניו בחטאת מנשה ככל אשר עשה:
וגם דם הנקי אשר שפך וימלא את
ירושלם דם נקי ולא אבה יהוה
לסלח: ויתר דברי יהויקים וכל
אשר עשה הלא הם כתובים על
ספר דברי הימים למלכי יהודה:
וישכב יהויקים עם אבתיו וימלך
יהויכין בנו תחתיו: ולא הסיף עוד
מלך מצרים לצאת מארצו כי לקח
מלך בבל מנחל מצרים עד נהר
פרת כל אשר היתה למלך מצרים:
בן שמנה עשרה שנה יהויכין במלכו
ושלשה חדשים מלך בירושלם
ושם אמו נחשתא בת אלנתן
מירושלם: ויעש הרע בעיני
יהוה ככל אשר עשה אביו: בעת
ההיא עלה עבדי נבכדנאצר מלך

בבל ירושלם ותבא העיר במצור׃
ויבא נבכדנאצר מלך בבל על
העיר ועבדיו צרים עליה׃ ויצא
יהויכין מלך יהודה על מלך בבל
הוא ואמו ועבדיו ושריו וסריסיו
ויקח אתו מלך בבל בשנת שמנה
למלכו׃ ויוצא משם את כל אוצרות
בית יהוה ואוצרות בית המלך
ויקצץ את כל כלי הזהב אשר עשה
שלמה מלך ישראל בהיכל יהוה
כאשר דבר יהוה׃ והגלה את כל
ירושלם ואת כל השרים ואת כל
גבורי החיל עשרת אלפים גולה
וכל החרש והמסגר לא נשאר זולת
דלת עם הארץ׃ ויגל את יהויכין
בבלה ואת אם המלך ואת נשי
המלך ואת סריסיו ואת אולי
הארץ הוליך גולה מירושלם בבלה׃
ואת כל אנשי החיל שבעת אלפים
והחרש והמסגר אלף הכל גבורים
עשי מלחמה ויביאם מלך בבל
גולה בבלה׃ וימלך מלך בבל את
מתניה דדו תחתיו ויסב את שמו
צדקיהו׃ בן עשרים ואחת שנה
צדקיהו במלכו ואחת עשרה שנה
מלך בירושלם ושם אמו חמוטל
בת ירמיהו מלבנה׃ ויעש הרע
בעיני יהוה ככל אשר עשה
יהויקים׃ כי על אף יהוה היתה
בירושלם וביהודה עד השלכו
אתם מעל פניו וימרד צדקיהו
במלך בבל׃ ויהי בשנת
התשיעית למלכו בחדש העשירי
בעשור לחדש בא נבכדנאצר מלך
בבל הוא וכל חילו על ירושלם ויחן
עליה ויבנו עליה דיק סביב׃ ותבא

צור · צור · שור סרס · לקח שנה · יצא אצר · קצץ כלה · היכל · גלה · גבר · סגר שאר · זלת דלל · גלה נשה · איל · הלך · עשה לחם · בוא מלך · דוד סבב · רוע · היה · שלך · פנה מרד · Cap.xxv. · שנה · תשע · חנה בנה · סבב בוא

babylonis in ierusalē: & circūdata ē vrbs munitiōibus. Venitq; nabuchodonosor rex babylonis ad ciuitatē cū seruis suis: vt oppugnaret eam. Egressusq; est ioachī rex iuda ad regē babylonis ipse & mater eius & serui ei⁹ & principes eius & eunuchi eius: & suscepit eum rex babylonis anno octauo regni sui. Et ptulit inde oēs thesauros dom⁹ dn̄i & thesauros domus regie: & cōcidit vniuersa vasa aurea que fecerat salomō rex israel in templo domini iuxta verbum dn̄i: & transtulit omnem ierusalem & vniuersos principes: & omnes fortes exercitus decē milia in captiuitatē: & oēm artificem & inclusorem: nihilq; relictum est exceptis pauperib⁹ populi terre. Transtulit quoq; ioachin in babylonem & matrem regis & vxores regis & eunuchos regis & iudices terre duxit in captiuitatem de ierusalem in babylōem: & oms viros robustos septem milia & artifices & īclusores mille oms viros fortes & bellatores: duxitq; eos rex babylōis captiuos in babylonē. Et constituit mathathiā patruū eius pro eo: imposuitq; nomen ei sedechiā. Vicesimum & primum annū etatis hēbat sedechias cū regnare cepisset: & vndecim annis regnauit in ierusalem. Nomē mr̄is eius erat amithal filia hieremie de lobna. & fecit malū corā domino iuxta oia q̄ fecerat ioachim. Irascebatur enim dominus cōtra ierusalem & contra iudā: donec piiceret eos a facie sua. Recessitq; sedechias a rege babylonis. 25.

Factū est aūt anno nono regni ei⁹ mēse decio: decima die mēsis venit nabuchodonosor rex babylōis ipe & oīs exercitus eius in ierusalem & circundederūt eam: & extruxerūt in circuitu eius munitiones. Et clausa est

babylonis in hierlm. et venit ciuitas in obsidione: et ve
Βαβυλῶνος εἰς ἱλ̄ημ. καὶ ἦλθεν ἡ πόλις ἐν περιοχῇ, καὶ ἦλ
nit nabuchodonosor rex babylonis in ciuitatē:
θεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς τὴν πόλιν,
et serui eius obsidebāt eam. et egressus ē ioachī
καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπολιόρκουν αὐτήν. καὶ ἐξῆλθεν ἰωακὶν
rex iuda ad regem babylōis: ipse et
βασιλεὺς ἰούδα πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος, αὐτὸς καὶ
mr̄ eius et serui eius et principes ei⁹ et eu
ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ καὶ οἱ εὐ
nuchi eius. et suscepit eos rex babylonis in
νοῦχοι αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν τῷ
octauo āno regni sui. et extulit inde om
ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἐξήνεγκεν ἐκεῖθεν πάν
nes thesauros q̄ in domo dn̄i et thesauros
τας τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ τοὺς θησαυροὺς
dom⁹ regis. et cōcidit vniuersa vasa au
οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ συνέκοψε πάντα τὰ σκεύη τὰ χρυ
rea q̄ fecit salomō rex israel in tēplo do
σᾶ ἃ ἐποίησε σολομὼν βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ναῷ κυ
mini iuxta verbū dn̄i. et trāstulit hierusalem
ρίου κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. καὶ ἀπῴκισε τὴν ἱερουσαλὴμ
et omnes pricipes et omnes fortes
καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ πάντας τοὺς δυνατοὺς
robore decē milia in captiuitatē: et omnē artificē
ἰσχύϊ δέκα χιλιάδας αἰχμαλωσίας, καὶ πάντα τέκτονα
et inclusorem: nō relicti sunt preter pau
καὶ τὸν συγκλείοντα, οὐχ ὑπελείφθησαν πλὴν τῶν πενο
peres ppl̄i terre. et trāstulit ioachim in ba
μένων τοῦ λαοῦ τῆς γῆς. καὶ μετῴκισε τὸν ἰωακὶμ εἰς βα
bylonem et matrē regis et vxores
βυλῶνα καὶ τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως καὶ τὰς γυναῖκας
eius. et eunuchos eius et robustos
αὐτοῦ. καὶ τοὺς εὐνούχους αὐτοῦ καὶ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς
terre duxit in trāsmigratiōe ex hierusalē in babylo
γῆς ἀπήγαγεν ἐν ἀποικισμῷ ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶ
nē: et oēs viros robustos septē milia. et
να, καὶ πάντας ἄνδρας δυνατοὺς ἑπτὰ χιλιάδας. καὶ τὸν
artificem et inclusorē. mille omnes fortes
τέκτονα καὶ τὸν συγκλεισμὸν χιλίους τοὺς πάντας δυνατοὺς
viros robore facientes bellū duxit eos rex
ἄνδρας ἰσχύϊ ποιοῦντας πόλεμον ἀπήγαγεν αὐτοὺς βασιλεὺς
babylonis trāsmigrationē in babylonē. et regē cōstituit
βαβυλῶνος μετοικεσίαν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐβασίλευσε
rex babylonis matthaniā fratrē patris
βασιλεὺς βαβυλῶνος τὸν ματθανίαν ἀδελφὸν τοῦ πατρὸς
sui pro eo. et imposuit ei nomē sedechiā. fili⁹ vi
αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα σεδεκίαν. υἱὸς εἴ
ginti et vni⁹ annorum erat sedechias quū regnaret ipse. et
κοσι καὶ ἑνὸς ἐτῶν ἦν σεδεκίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ
vndecim annis regnauit in hierusalē: et nomē ma
ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μη
tri eius amital filia hieremie de lobenna. et fecit
τρὶ αὐτοῦ ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱερεμίου ἐκ λοβεννά. καὶ ἐποίησε
malū corā dn̄o iuxta oia que fecit ioachī:
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἰωακίμ,
quia in ira dn̄i erat in hierusalē et in iuda:
ὅτι ἐπὶ τὸν θυμὸν κυρίου ἦν ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ ἰούδα,
donec proiecit eos a facie sua. et preuaricat⁹ ē
ἕως ἀπέρριψεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἠθέτησε
sedechias in rege babylonis.
σεδεκίας ἐν τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος. Ca. 25.

Et factū est in nono anno regni sedechie
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας σεδεκίου
in mēse decimo vndecima mēsis: venit nabuchodono
ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ ἑνδεκάτῃ τοῦ μηνός, ἦλθε ναβουχοδονό
sor rex babylonis: et omnis exercitus e
σωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐ
ius sup hierusalem. et castrametatus est in ea et
τοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ παρενέβαλεν ἐπ' αὐτῇ καὶ
extruxit sup eā murū in circuitu. et venit
περιῳκοδόμησεν ἐπ' αὐτὴν τεῖχος κύκλῳ. καὶ ἦλθεν

C · Heſt. 1.a. · D · 2.Par 26.d. Iere. 52.a. · A · Hiere. 39.a. co.52.a

ciuitas in munitionē vsq; ad vndecimum annū sede
ἡ πόλις εἰς περιοχὴν ἕως τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους σεδε
chie regis nona mēsis. et preualuit fa
κίου τοῦ βασιλέως ἐνάτῃ τοῦ μηνός. καὶ ἐνίσχυσεν ὁ λι
mes in ciuitate: et nō erat panis ppl̄o terre. et
μὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐκ ἦν ἄρτος τῷ λαῷ τῆς γῆς. καὶ
interrupta ē ciuitas et oēs viri bellatores exie
ἐρράγη ἡ πόλις καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἐξῆλ
rūt nocte via porte q̄ inter muros: q̄ est
θον νυκτὸς ὁδὸν πύλης τῆς ἀναμέσον τῶν τειχῶν, ἥ ἐστι
horti regis. et chaldei obsidebāt
τοῦ κήπου τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ χαλδαῖοι ἐκύκλουν
ciuitatē: et abierunt viā q̄ ad occasum: et
τὴν πόλιν, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν ἐπὶ δυσμάς, καὶ
persecut⁹ est exercit⁹ chaldeorum post re
κατεδίωξε δύναμις τῶν χαλδαίων ὀπίσω τοῦ βασι
gem: et cōprehēderūt eū cōtra occasum hiericho: et om
λέως, καὶ κατέλαβον αὐτὸν κατὰ δυσμὰς ἱεριχώ, καὶ πᾶ
nis exercit⁹ eius dispersi sunt desuper eius:
σα ἡ δύναμις αὐτοῦ διεσπάρησαν ἀπὸ ἐπάνωθεν αὐτοῦ,
et cōprehēderūt regem: et duxerūt eū ad
καὶ συνέλαβον τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς
regem babylonis in deblatha. et locut⁹ ē cum
τὸν βασιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθά. καὶ ἐλάλησε μετ'
eo iudiciū: et occidit filios ei⁹ coram eo. et
αὐτοῦ κρίσιν, καὶ ἔσφαξε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ
oculos sedechie excecauit et vinxit eum
τοὺς ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλωσε καὶ ἔδησεν αὐτὸν
in pedicis: et duxit eū in babylonē. et in
ἐν πέδαις, καὶ ἐπήγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐν τῷ
mēse quinto septima mēsis: iste annus non⁹
μηνὶ τῷ πέμπτῳ ἑβδόμῃ τοῦ μηνός, οὗτος ἐνιαυτὸς ἐννεα
decimus regni nabuchodonosor regis
καιδέκατος τῆς βασιλείας ναβουχοδονόσωρ βασιλέως
babylonis: venit nabuzardā pnceps coquorum q̄ sta
βαβυλῶνος, ἦλθε ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος ὁ ἑστη
bat coram rege babylonis in hierusalem:
κὼς ἐνώπιον βασιλέως βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ,
et succēdit domū dn̄i: et domū
καὶ ἐνέπρησεν τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ
regis et oēs domos hierusalem: et
βασιλέως καὶ πάντας τοὺς οἴκους ἱερουσαλήμ, καὶ
oēm domū magnā cōbussit in igne: et
πάντα οἶκον μέγαν ἐνέπρησεν ἐν πυρί, καὶ τὸ
murū hierlm destruxit exercitus chaldeorū in circuitu:
τεῖχος ἱλ̄ημ καθεῖλεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων κυκλό
et reliquā ptē ppl̄i in ciuitate et trāsf
θεν, καὶ τὸ καταλειφθὲν τοῦ λαοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τοὺς προ
fugas regi babylonis. et reli
κεχωρηκότας τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος. καὶ τὸ κατάλοι
quū ppl̄i trāstulit nabuzardan pnceps coquorū:
πον τοῦ λαοῦ μετῴκισεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος,
et de paupib⁹ ppl̄i terre reliquit pri
καὶ τῶν πενήτων τοῦ λαοῦ τῆς γῆς ὑπελείπετο ὁ ἀρ
ceps coquorū in vinitores et agricolas. et
χιμάγειρος εἰς ἀμπελουργοὺς καὶ γεωργούς. καὶ τοὺς
colūnas ereas q̄ in domo dn̄i et
στύλους τοὺς χαλκοῦς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ τὰς
bases et mare ereum qđ in domo
βάσεις καὶ τὴν θάλασσαν τὴν χαλκῆν τὴν ἐν οἴκῳ
dn̄i: cōciderūt chaldei: et ceperūt
κυρίου, συνέκοψαν οἱ χαλδαῖοι, καὶ ἔλαβον τὸν
es eorū et trāstulerūt in babylonem et
χαλκὸν αὐτῶν καὶ ἀπήνεγκαν εἰς βαβυλῶνα καὶ
lebetes et fuscinulas et phialas
τοὺς λέβητας καὶ τὰς κρεάγρας καὶ τὰς φιάλας
et mortariola: et oia vasa erea
καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ χαλ
in q̄b⁹ ministrabant in eis: tulerūt: et
κᾶ ἐν οἷς ἐλειτούργουν ἐν αὐτοῖς, ἔλαβον, καὶ
thuribula et phialas
τὰ πυρεῖα καὶ τὰς φιάλας τὰς

B · C · D

ciuitās atq; vallata vsq; ad vndecimum annum regis sedechie nona die mensis. Preualuitq; fames ī ciuitate: nec erat panis populo terre. Et interrupta est ciuitas: & oēs viri bellatores nocte fugerunt p via porte q̄ est inter duplicē murū ad hortū regis. Porro chaldei obsidebāt in circuitu ciuitatē. Fugit itaq; sedechias p viā q̄ ducit ad cāpestria solitudīs. Et psecutus ē exercit⁹ chaldeorū regē: cōprehēditq; eū in planicie hiericho: & oēs bellatores q erāt cū eo dispsi sūt & reliqrūt eū. Apphēsū ergo regē duxerūt ad regē babylōis ī rebbatha q locut⁹ est cū eo iudiciū. Filios aūt sedechie occidit corā eo: & oculos eius effodit: vinxitq; eū catenis & adduxit in babylonē. Mēse quīto septima die mēsis: ipse est ānus nonus decimus regis babylōis: venit nabuzardan princeps exercitus seru⁹ regis babylonis in ierusalē: & succēdit domum dn̄i & domū regis & domos ierusalē: & oēm q; domum combussit igni: & muros ierusalem ī circuitu destruxit oīs exercit⁹ chaldeorū q erat cū principe militū. Reliquā aūt ppl̄i ptē q̄ remāserat in ciuitate: & pfugas q trāsfugerant ad regē babylonis: & reliquū vulgus transtulit nabuzardan princeps militie: & de pauperibus terre reliqt vinitores & agricolas. Colūnas autem ereas que erāt ī templo domini & bases & mare ereum quod erat ī domo dn̄i confregerunt chaldei & trāstulerunt es omne in babylonē. Ollas quoq; ereas & trullas & tridentes & cyphos & mortariola: & oia vasa erea: in quibus ministrabant tulerūt: necnō & thuribula & phialas. Que

העיר במצור עד עשתי עשרה
שנה למלך צדקיהו׃ בתשעה לחדש
ויחזק הרעב בעיר ולא היה לחם
לעם הארץ׃ ותבקע העיר וכל אנשי
המלחמה הלילה דרך שער בין
החמתים אשר על גן המלך וכשדים
על העיר סביב וילך דרך הערבה׃
וירדפו חיל כשדים אחר המלך
וישגו אתו בערבות ירחו וכל חילו
נפצו מעליו׃ ויתפשו את המלך
ויעלו אתו אל מלך בבל רבלתה
וידברו אתו משפט׃ ואת בני
צדקיהו שחטו לעיניו ואת עיני
צדקיהו עור ויאסרהו בנחשתים
ויבאהו בבל׃ ובחדש החמישי
בשבעה לחדש היא שנת תשע
עשרה שנה למלך נבכדנאצר מלך
בבל בא נבוזראדן רב טבחים עבד
מלך בבל ירושלם׃ וישרף את בית
יהוה ואת בית המלך ואת כל
בתי ירושלם ואת כל בית גדול
שרף באש׃ ואת חומת ירושלם
סביב נתצו כל חיל כשדים אשר את
רב טבחים׃ ואת יתר העם הנשארים
בעיר ואת הנפלים אשר נפלו על
המלך בבל ואת יתר ההמון הגלה
נבוזראדן רב טבחים׃ ומדלת הארץ
השאיר רב טבחים לכרמים
וליגבים׃ ואת עמודי הנחשת אשר
בית יהוה ואת המכנות ואת ים
הנחשת אשר בבית יהוה שברו
כשדים וישאו את נחשתם בבלה׃
ואת הסירת ואת היעים ואת
המזמרות ואת הכפות ואת כל כלי
הנחשת אשר ישרתו בם לקחו׃
ואת המחתות ואת המזרקות אשר

צור · חזק · בקע · לחם · חמה · רדף · נשג · תפש · עלה · דבר שפט · אסר · בוא חמש · שנה · שרף · בית גדל · חמה · סבב · שאר · המן גלה · רבב דלל · עמד · כון · נשא · יעה · זמר כפף · כלה שרת · חתה זרק

זהב זהב ואשר כסף כסף לקח רב טבחים׃ העמודים שנים הים האחד והמכנות אשר עשה שלמה לבית יהוה לא היה משקל לנחשת כל הכלים האלה׃ שמנה עשרה אמה קומת העמוד האחד וכתרת עליו נחשת וקומת הכתרת שלש אמות ושבכה ורמנים על הכתרת סביב הכל נחשת וכאלה לעמוד השני על השבכה׃ ויקח רב טבחים את שריה כהן הראש ואת צפניהו כהן משנה ואת שלשת שמרי הסף׃ ומן העיר לקח סריס אחד אשר הוא פקיד על אנשי המלחמה וחמשה אנשים מראי פני המלך אשר נמצאו בעיר ואת הספר שר הצבא המצבא את עם הארץ וששים איש מעם הארץ הנמצאים בעיר׃ ויקח אתם נבוזראדן רב טבחים וילך אתם על מלך בבל רבלתה׃ ויך אתם מלך בבל וימיתם ברבלה בארץ חמת ויגל יהודה מעל אדמתו׃ והעם הנשאר בארץ יהודה אשר השאיר נבוכדנאצר מלך בבל ויפקד עליהם את גדליהו בן אחיקם בן שפן׃ וישמעו כל שרי החילים המה והאנשים כי הפקיד מלך בבל את גדליהו ויבאו אל גדליהו המצפה וישמעאל בן נתניה ויוחנן בן קרח ושריה בן תנחמת הנטפתי ויאזניהו בן המעכתי המה ואנשיהם׃ וישבע להם גדליהו ולאנשיהם ויאמר להם אל תיראו מעבדי הכשדים שבו בארץ ועבדו את מלך בבל וייטב לכם׃

aurea aurea: et que argentea argentea: tulit princeps militie .i. columnas duas: mare vnum et bases quas fecerat rex salomon in templo dñi. Non erat pondus eris omnium vasorū. Decem et octo cubitos altitudinis habebat columna vna: et capitellum ereum super se altitudinis trium cubitorū: et retiaculum et malogranata super capitellū colūne: oia erea. Similem et columna secūda habebat ornatū. Tulit quoque princeps militie saraiā sacerdotem primū: et sophoniam sacerdotē secūdum: et tres ianitores: et de ciuitate eunuchū vnum qui erat prefectus super bellatores viros: et quinque viros de his qui steterant coram rege: quos repperit in ciuitate: et sopher principē exercitus qui probabat tyrones de populo terre: et sexaginta viros e vulgo qui inuenti fuerāt in ciuitate. Quos tollens nabuzardan princeps militum duxit ad regem babylonis in reblata: percussitque eos rex babylōis et interfecit eos in reblatha in terra emath. Et trāslatus est iuda de terra sua. Populo aūt qui relictus erat in terra iuda quem dimiserat nabuchodonosor rex babylonis prefecit godoliā filium aichā filii saphan. Quod cum audissent omnes duces militū ipsi et viri qui erant cū eis: videlicet quod cōstituisset rex babylonis godoliā: venerunt ad godoliam in masphα: hismael filius nathanie: et iohānā filius caree: et saraia filius thanameth nethophatites: et iezonias filius maachati: ipsi et socii corū. Iurauitque godolias ipsis et sociis eorum dicens. Nolite timere seruire chaldeis. Manete in terra: et seruite regi babylonis: et bñ erit vobis.

χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος, καὶ τοὺς στύλους δύο, καὶ τὴν θάλασσαν τὴν μίαν καὶ τὰς βάσεις, ἃς ἐποίησεν σολομὼν ἐν οἴκῳ κυρίου, οὐκ ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ πάντων τῶν σκευῶν. ὀκτωκαίδεκα πήχεων τὸ ὕψος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός. καὶ τὰ ἐπιθέματα χαλκᾶ τῶν στύλων, τριῶν πήχεων τὸ ὕψος τοῦ ἐπιθέματος τοῦ ἑνός, καὶ δίκτυον καὶ ῥοαὶ αἱ ἐπὶ τὰ ἐπιθέματα κύκλῳ πάντα χαλκᾶ. καὶ κατὰ ταῦτα τῷ στύλῳ τῷ δευτέρῳ ἐπὶ τοῦ δικτύου. καὶ ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος τὸν σαραία τὸν ἱερέα τὸν πρῶτον καὶ τὸν σοφονίαν τὸν ἱερέα τὸν δεύτερον καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς φυλάσσοντας τὸν σταθμόν. καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἔλαβεν εὐνοῦχον ἕνα τὸν καθεσταθμένον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστάς. καὶ πέντε ἄνδρας τῶν ὁρώντων τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως τοὺς εὑρεθέντας ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν γραμματέα τοῦ ἄρχοντος τῆς δυνάμεως τὸν ἐκτάσσοντα τὸν λαὸν τῆς γῆς. καὶ ἑξήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς τοὺς εὑρεθέντας ἐν τῇ πόλει. καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθά. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς βασιλεὺς βαβυλῶνος καὶ ἐθανάτωσεν αὐτοὺς ἐν δεβλαθὰ ἐν γῇ αἱμάθ. καὶ ἀπῳκίσθη ἰούδας ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἐν γῇ ἰούδα ὃν κατέλειπε ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος, κατέστησεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ υἱοῦ σαφάν. καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ, ὅτι κατέστησε βασιλεὺς βαβυλῶνος τὸν γοδολίαν, καὶ ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφά, καὶ ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου καὶ ἰωανὰν υἱὸς καρηέ, καὶ σαραίας υἱὸς θανεμαθ ὁ νετωφατίτης, καὶ ἰεζονίας υἱὸς τοῦ μαχαθίτου αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν. καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς γοδολίας καὶ τοῖς ἀνδράσιν αὐτῶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν χαλδαίων, καθήσατε ἐν τῇ γῇ, καὶ δουλεύσατε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, καὶ καλῶς ἔσται ὑμῖν.

aureas et argēteas tulit princeps coquorum: et columnas duas: et mare vnū et bases: quas fecit salomon in domo dñi: nō erat pōdus eris omniū vasorum. decē et octo cubitorum altitudo columne vnius. et capitella erea columnarum: triū cubitorum altitudo capitelli vnius: et retiaculū et malogranata que super capitella in circuitu omnia erea. et sm hec columne secūde super retiaculū. et tulit princeps coquorum saraia sacerdotē primū et saphaniam sacerdotē secundū et tres custodiētes limen. et de ciuitate tulit eunuchū vnū cōstitutum super viros bellatores. et quinque viros de videntibus faciem regis qui reperti sunt in ciuitate: et scribam principis exercitus ordinātē populum terre. et sexaginta viros de populo terre qui inuēti sunt in ciuitate. et cepit eos nabuzardā princeps coquorum et duxit eos ad regem babylonis in deblatha. et percussit eos rex babylonis et interfecit eos in deblatha in terra emath. et trāslatus est iudas de terra sua. et super populum qui relictus fuit in terra iuda quē dimisit nabuchodonosor rex babylonis: constituit super eū godoliā filiū achicam filii saphan. et audierūt omnes principes exercitus ipsi et viri eius: quod cōstituit rex babylonis godoliam: et venerūt ad godoliam in massepha: et ismael filius nathanie et ioanan filius carie: et sareas filius thanemath netophatites: et iezonias filius machathite ipsi et viri eorū. et iurauit eis godolias et viris eorū: et dixit eis: ne timeatis a chaldeis: manete in terra: et seruite regi babylonis: et bene erit vobis.

Hiere. 40.c.

καὶ ἐγένετο ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἦλθεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου υἱοῦ λισαμὰν ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας, καὶ δέκα ἄνδρες μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν τὸν γοδολίαν καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν καὶ τοὺς ἰουδαίους καὶ τοὺς χαλδαίους τοὺς ὄντας μετ᾽ αὐτοῦ ἐν μασσηφά. καὶ ἀνέστη πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως, καὶ εἰσῆλθον εἰς αἴγυπτον, ὅτι ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου τῶν χαλδαίων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς ἀποικεσίας ἰωαχὶν βασιλέως ἰούδα ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ὕψωσεν εὐιλὰδ μαρωδὰχ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἰωαχὶν βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐξ οἴκου φυλακῆς, καὶ ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ ἀγαθά, καὶ ἔθηκε τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν βασιλέων τῶν μετ᾽ αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι. καὶ ἤλλαξε τὰ ἱμάτια τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤσθιεν ἄρτον διαπαντὸς ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ ἡ ἑστιατορία αὐτοῦ διαπαντὸς ἑστιατορία ἐδόθη αὐτῷ ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως λόγον ἡμέρας ἐν ἡμέραις αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

et factū est in mēse septimo venit ismael filius nathanie filii lisaman de semine regni: et decē viri cū eo: et percussit godoliam et interfecit eū et iudeos et chaldeos qui erāt cū eo in massepha. et surrexit oīs populus a paruo vsque ad magnū et principes exercitus: et ingressi sūt in egyptū: quia timuerunt a facie chaldeorū. et factū est in tricesimo et septimo anno trāsmigrationis ioachin regis iuda in duodecimo mēse septima et vicesima mēsis subleuauit ebil merodach rex babylonis in anno regni sui caput ioachin regis iuda: et eduxit eum de domo custodie: et locutus est cum eo bona: et posuit thronū eius super thronos regum qui cū eo in babylone. et mutauit vestes carceris eius: et comedebat panē semper corā eo oībus diebus vite sue. et cōuiuiū eius semper cōuiuium dabatur ei de domo regis rōnē diei in dieb9 eius oībus diebus vite sue.

Factū est aūt in mense septimo venit hismael filius nathanie filii elisama de semine regio et decem viri cū eo: percusseruntque godoliam qui et mortuus est: sed et iudeos et chaldeos qui erant cum eo in maspha. Consurgēs que omnis populus a paruo vsque ad magnū et principes militū venerūt in egyptū timētes chaldeos. Factum est vero in anno tricesimo septimo transmigrationis ioachin regis iude: mense duodecimo vicesima et septima die mensis subleuauit euilmerodach rex babilōis anno quo regnare ceperat caput ioachī regis iuda de carcere: et locutus est ei benigne. Et posuit thronum eius super thronū regū qui erant cū eo in babylōe: et mutauit vestes eius quas habuerat in carcere: et comedebat panem semper in conspectu eius cūctis diebus vite sue. Annonam quoque cōstituit ei sine intermissiōe: que et dabatur ei a rege per singulos dies oībus diebus vite sue.

Explicit secundus liber Malachim .i. regum quartus.

ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע מזרע המלוכה ועשרה אנשים אתו ויכו את גדליהו וימת ואת היהודים ואת הכשדים אשר היו אתו במצפה׃ ויקמו כל העם מקטן ועד גדול ושרי החילים ויבאו מצרים כי יראו מפני כשדים׃ ויהי בשלשים ושבע שנה לגלות יהויכין מלך יהודה בשנים עשר חדש בעשרים ושבעה לחדש נשא אויל מרדך מלך בבל בשנת מלכו את ראש יהויכין מלך יהודה מבית כלא׃ וידבר אתו טבות ויתן את כסאו מעל כסא המלכים אשר אתו בבבל׃ ושנא את בגדי כלאו ואכל לחם תמיד לפניו כל ימי חייו׃ וארחתו ארחת תמיד נתנה לו מאת המלך דבר יום ביומו כל ימי חיו׃

Explicit Liber Quartus Regum.

INCIPIT PRAEFATIO SANCTI HIERONYMI in librū dabreiamim : qui est paralipomenon: quod nos dicere possumus verba dierum.

[S]ANTUS AC TALIS EST LIBER iste vt absq; illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare semetipsum irrideat. Per singula quippe nomina iūcturasq; verborū & pretermisse in libris regum tāguntur historie & innumerabiles explicantur euangelii questiones. Sed si septuaginta interpretum pura & vt ab eis in grecum versa est editio permaneret: superflue me mi chromati episcoporum sanctissime atq; doctissime impelleres vt hebrea tibi volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupauerat & nascentis ecclesie roborauerat fidem: iustum erat etiam nostro silentio cōprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum diuersa ferātur exemplaria & germana illa antiquaq; translatio corrupta sit atq; violata: nostri arbitrii putas aut e pluribus iudicare quid verum sit: aut nouum opus in veteri opere cudere: illudentibusq; iudeis cornicum: vt dicitur: oculos configere. Alexandria & egyptus in septuaginta suis hesychiū laudat auctorem: constantinopolis vsq; antiochiam luciani martyris exemplaria ꝓbat. Medie inter has prouincie palestinos codices legunt: quos ab origene elaboratos eusebius & pamphilus vulgauerunt. Totusq; orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. Et certe origenes non solum exempla composuit quattuor editionum e regiōe singula verba describens: vt vnus dissentiens statim ceteris inter se consentientibus arguatur: sed quod maioris audacie est: in editione septuaginta theodotionis editionē miscuit: astericis designans que minus fuerint & virgulis que ex superfluo videbantur apposita. Si igitur aliis licuit nō tenere quod semel susceperant: & post septuaginta cellulas que vulgo sine auctore iactantur singulas cellulas aperuere: hocq; in ecclesiis legitur quod septuaginta nescierunt: cur me non suscipiant latini mei qui inuiolata editione veteri ita nouam condidi vt laborem meum hebreis & quod his maius est apostolis auctoribus comprobē? Scripsi nuper librum de optimo genere interpretandi ostēdens illa de euangelio: ex egypto vocaui filium meum: & quoniam nazareus vocabitur: & videbunt in quem compunxerunt: & illud apostoli: ꝙ oculus non vidit nec auris audiuit & in cor hominis non ascendit que preparauit deus diligentibus se ceteraq; his similia in hebreorum libris inueniri. Certe apostoli & euangeliste: septuaginta interpretes nouerāt. Et vnde eis hec que in septuaginta interpretibus non habentur? Christus dominus noster vtriusq; testamēti conditor in euangelio secundum ioannem : qui credit inquit in me sicut dicit scriptura: flumina de vētre eius fluent aque viue. Vtiq; scriptum est: quod saluator scriptum esse testatur. Vbi scriptum est? Septuaginta non habent: apocrypha nescit ecclesia. Ad hebreos igitur reuertendum est: vnde & dominus loquitur: & discipuli exempla presumunt. Hec pace veterum loquar & obtrectatoribus meis tantum respondeo: qui canino dente me rodunt: in publico detrahentes & legentes in angulis: idest accusatores & defensores cum in aliis probent quod in me reprobant: quasi virtus & vitium nō in rebus sit: sed cum auctore mutetur. Ceterum memini editionem septuaginta translatorum olim de greco emendatā tribuisse me nostris: nec inimicum debere estimari eorum quos in conuentu fratrum semp edissero. Et quod nūc dabreiamim : idest verba dierum interpretatus sum: idcirco feci vt inextricabiles moras & syluam nominum que scriptorum confusa sunt vicio: sensuumq; barbariem apertius & per versuum cola digererē: mihimetipsi & meis iuxta hismenium canens si aures surdi sunt ceterorum.

ITEM ALIUS PROLOGUS.

[E]Vsebius Hieronymus Dommoni & Rogatiano suis in Christo Iesu Salutem. Quomodo grecorū historias magis intelligunt qui Athenas viderint & tertium Virgilii librum a troade per leucaten & acroceraunia ad syciliam & inde ad ostia tyberis nauigauerit. Ita sanctam scripturam lucidius intuebitur qui Iudeam oculis contemplatus est: & antiquarum vrbium memorias locorumq; vel eadē vocabula vel mutata cognouerit. Vnde & nobis cure fuit cum eruditissimis Hebreorum hūc laborem subire: vt circuiremus prouinciam quam vniuerse Christi ecclesie sonant. Fateor enim mi Dommon & rogatione charissimi nunq̄ me diuinis voluminibus propriis viribus credidisse nec habuisse opinionem meam: sed ea etiam de quibus scire me arbitrabar interrogare me solitum. Quanto magis de his super quibus anceps eram. Deniq; cum a me nuper literis flagitassetis: vt vobis paralipomenon latino sermone transferrem de tyberiade legis quondam auctorem qui apud Hebreos admirationi habebatur assumpsi & cōtuli cum eo a vertice: vt aiunt: vsq; ad extremum vnguem & sic confirmatus ausus sum facere quod iubebatis. Libere enim vobis loquor. Ita enim in grecis & latinis codicibus hic nominum liber vitiosus est: vt non tam hebrea q̄ barbara quedam & sarmatica nomina coniecta arbitrandum sit. Nec hoc septuaginta interpretibus qui spiritu sancto pleni ea que vera fuerunt transtulerant: sed scriptorū culpe ascribendum: dum de inemendatis inemendata scriptitant: & sepe tria nomina subtractis e medio syllabis in vnum vocabulum cogunt vel e regiōe vnum nomen propter latitudinem suam in duo vel tria vocabula diuidunt. Sed & ipse appellationes non homines vt pleriq; estimāt: sed vrbes & regiones & saltus & prouincias sonant: & oblique sub interpretatione et figura eorum quedam narrātur historie. de quibus in regnorum libro dicitur. Nōne ecce hec scripta sunt in libro verborum dierum regū iuda? Que vtiq; in nostris codicibus nō habentur. Hoc primū sciendum ꝙ apud Hebreos liber paralipomenon vnus sit: et apud illos vocatus dabreiamim .i. verba dierū : qui propter magnitudinem apud nos diuisus est. Deinde etiam illud attendendum ꝙ frequenter noīa non vocabula hoīm: sed rerum: vt dixi: significantias sonant. Ad extremum ꝙ omnis eruditio scripturarum in hoc cōtinetur: et historie que vel pretermisse sunt in suis locis: vel perstricte leuiter hic per quedam verborum cōpendia explicentur. Orationum itaq; vestrarum adiutus auxilio misi librum beniuolis placiturum: tm̄ inuidis displiciturum esse non ambigo. Optima enim queq;: vt ait Plinius: malunt cōtemnere pleriq; q̄ discere. Si quis i hac interpretatiōe voluerit aliquid reprehendere interroget Hebreos suam conscientiā recolat: videat ordinem textumq; sermonis: et tunc nostro labori si potuerit detrahat. vbicunq; ergo asteriscos .i. stellas radiare in hoc volumine videritis: ibi sciatis de hebreo additum quod i latinis codicibus nō habetur. Vbi vero obelus transuersa .s. virga preposita est: illic signatur quid septuaginta interpretes addiderunt: vel ob decoris gratiam vel ob spiritus sancti auctoritatem licet in hebreis voluminibus non legatur.

Explicit Prefatio.

PARALIPOMENON. i.

Παραλειπομένων: α.

A α

Adam seth enos cainan malelecel iared:
ἀδὰμ σὴθ ἐνὼς, καϊνὰν μαλελεὴλ ἰάρεδ,
enoch mathusala lamech noe sem: cham
ἐνὼχ μαθουσάλα λάμεχ νῶε σὴμ, χὰμ

Gen. 5. a.

iapheth. filij iapheth: gomer ⁊ magog ⁊ madai: ⁊ iauan
ἰάφεθ. υἱοὶ ἰάφεθ, γομὲρ καὶ μαγὼγ καὶ μαδαΐ, καὶ ἰαυὰν

Gen. 10. a.

⁊ thubal ⁊ mosoch ⁊ thiras. ⁊ filij gomer: aschanaz
καὶ θουβὰλ καὶ μοσὸχ καὶ θειράς. καὶ υἱοὶ γωμέρ, ἀχανὰζ
⁊ riphat ⁊ thogarma. ⁊ filij iauan: elisa ⁊ tharsis ⁊
καὶ ῥιφὰτ καὶ θογαρμά. καὶ υἱοὶ ἰαυάν, ἐλισὰ καὶ θαρσεὶς καὶ
chettim ⁊ dodanim. filij cham: chus ⁊ mesraim phut
χεττὶμ καὶ δωδανείμ. υἱοὶ χάμ, χοῦς καὶ μεσραῒμ φοὺτ
⁊ chanaā. ⁊ filij chus: saba ⁊ euila ⁊ sebatha
καὶ χαναάν. καὶ υἱοὶ χοῦς, σαβὰ καὶ εὐηλὰ καὶ σεβαθὰ
⁊ regma ⁊ sebacatha. ⁊ filij regma: seba ⁊
καὶ ῥεγμὰ καὶ σεβακαθά. καὶ υἱοὶ ῥεγμά, σεβὰ καὶ
dadan. ⁊ chus genuit nemrod. iste cepit
δαδάν. καὶ χοῦς ἐγέννησε τὸν νεμρώδ. οὗτος ἤρξατο
esse gigas in terra. ⁊ mesraim genuit
τοῦ εἶναι γίγας ἐν τῇ γῇ. καὶ μεσραῒμ ἐγέννησε τοὺς
ludijm ⁊ enomim ⁊ labim: ⁊
λουδιεὶμ καὶ τοὺς αἰνομὶμ καὶ τοὺς λαβίμ, καὶ
nephthochim ⁊ phetrusim ⁊ chasloim: vnde egressi sūt illinc phylistijm: ⁊ caphthorim.
τοὺς νεφθωχὶμ καὶ τοὺς φετρουσὶμ καὶ τοὺς χασλωὶμ, ὅθεν ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν φυλιστιείμ, καὶ τοὺς καφθωρίμ.
⁊ chanaā genuit sidona primogenitum suum: ⁊ heth ⁊ iebuseū ⁊ amorreū ⁊ gergeseū ⁊ eueū: ⁊ araci ⁊
καὶ χαναὰν ἐγέννησε τὸν σιδῶνα τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐθ καὶ τὸν ἰεβουσὶ καὶ τὸν ἀμορρὶ καὶ τὸν γεργεσὶ καὶ τὸν εὐεί, καὶ τὸν ἀρακὶ καὶ τὸν
asenni ⁊ aruadi ⁊ samareon ⁊
ἀσεννὶ καὶ τὸν ἀρουαδὶ καὶ τὸν σαμαραῖον καὶ τὸν
amathi. ⁊ filij sem: elam ⁊ asur ⁊ arpharad
ἀμαθεῖ. καὶ υἱοὶ σήμ, αἰλὰμ καὶ ἀσσοὺρ καὶ ἀρφαξὰδ
⁊ lud ⁊ aram ⁊ hus ⁊ vl: ⁊ gether ⁊
καὶ λοὺδ καὶ ἀρὰμ καὶ οὖς καὶ οὐλ, καὶ γεθὲρ καὶ

B

Gen. 10. c.

mosoch. ⁊ arpharad genuit cainan: ⁊ cainan
μοσόχ. καὶ ἀρφαξὰδ ἐγέννησε τὸν καϊνάν, καὶ καϊνὰν
genuit sala: ⁊ sala: genuit heber. ⁊
ἐγέννησε τὸν σαλά, καὶ σαλὰ ἐγέννησε τὸν ἕβερ. καὶ τῷ
heber nati sunt duo filij: nomē vni phaleg: qz
ἕβερ ἐγεννήθησαν δύο υἱοί, ὄνομα τῷ ἑνὶ φαλέγ, ὅτι
in diebus eius diuisa est terra: ⁊ nomē
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐμερίσθη ἡ γῆ. καὶ ὄνομα τῷ
fratri eius iectan. ⁊ iectan genuit elmodad ⁊ saleph ⁊ asermoth: ⁊ iare ⁊
ἀδελφῷ αὐτοῦ ἰεκτάν. καὶ ἰεκτὰν ἐγέννησε τὸν ἐλμωδὰδ καὶ τὸν σαλὲφ καὶ τὸν ἀσερμὼθ, καὶ τὸν ἰαρέ
⁊ adoram ⁊ vzad ⁊ decla:
καὶ τὸν ἀδωρὰμ καὶ τὸν οὐζὰδ καὶ τὸν δικλά,
⁊ ebel ⁊ abimeil ⁊ saba ⁊
καὶ τὸν ἡβὴλ καὶ τὸν ἀβιμεὴλ καὶ τὸν σαβὰ καὶ τὸν
ophir: ⁊ euelat ⁊ iobab. oēs isti filij iectan: sem arpharad cainan sala heber
ὠφείρ, καὶ τὸν εὐηλὰτ καὶ τὸν ἰωβάβ. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰεκτάν, σὴμ ἀρφαξὰδ καϊνὰν σαλὰ ἕβερ
phaleg ragau serug nachor thara abram iste abraam. filij abraam:
φαλὲγ ῥαγαῦ σεροὺγ ναχὼρ θάρα ἀβρὰμ αὐτὸς ἀβραάμ. υἱοὶ ἀβραάμ,

Incipit primus liber dabreiamim .i. paralipomenon. 1.

[A]Dā seth enos caynā malalcel iareth enoch mathusalem lamech noe sem chā & iaphet. Filii iaphet gomer magod madai & iauan thubal mosoch thiras. Porro filii gomer ascenē & riphat & togorma: filii aūt iauā: elisa & tharsis cethim & dodanim: filii Chā: chus & mesraim phut & chanaā: filii āt chus saba & euila sabatha & regma & sabatacha. Porro filii regma saba & dadan. Chus autem genuit nēroth. Iste cepit esse potens in terra. Mesraim vero genuit ludim & anamī & laabī & nepthuim: phetrusim quoq; & chasluim: de quibus egressi sunt philistiim & capthurim. Chanaā vero genuit sidonem primogēitū suū: etheū quoq; & iebuseum & amorreum & gergeseū eueumq; & aracheum & asineū: aradium quoq; & samareum & emathe um. Filii sem: elam & assur & arfaxat lud & aran: hus & hul & gether & mes. Arfaxat autem genuit sale: qui & ipse genuit heber. Porro heber nati sunt duo filii nomen vni phalech: quia in diebus eius diuisa est terra: & nomen fratris eius iectan. Iectan autem gēuit elmodad & saleph & asormoth & iare: adurā quoq; & vzal & decla: ebal etiā & abimael & saba: necnon & ophir & euila & iobab. Oēs isti filii iectan. Sē arfaxat sale heber phalech ragau seruch nachor thare abram: iste est abraā. Filii autē abraam

Cap. i.

אדם שת אנוש: קינן מהללאל
ירד: חנוך מתושלח למך: נח שם
חם ויפת: בני יפת גמר ומגוג ומדי
ויון ותבל ומשך ותירס: ובני גמר
אשכנז ודיפת ותגרמה: ובני יון
אלישה ותרשישה כתים
ורודנים: בני חם כוש ומצרים
פוט וכנען: ובני כוש סבא וחוילה
וסבתא ורעמא וסבתכא ובני
רעמא שבא ודדן: וכוש ילד את
נמרוד הוא החל להיות גבור בארץ:
ומצרים ילד את לודיים ואת
ענמים ואת להבים ואת נפתחים:
ואת פתרסים ואת כסלחים אשר
יצאו משם פלשתים ואת
כפתרים: וכנען ילד את צידון
בכרו ואת חת: ואת היבוסי ואת
האמרי ואת הגרגשי: ואת החוי
ואת הערקי ואת הסיני: ואת
הארודי ואת הצמרי ואת החמתי:
בני שם עילם ואשור וארפכשד
ולוד וארם ועוץ וחול וגתר ומשך:
וארפכשד ילד את שלח ושלח
ילד את עבר: ולעבר ילד שני
בנים שם האחד פלג כי בימיו
נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן:
ויקטן ילד את אלמודד ואת
שלף ואת חצרמות ואת ירח:
ואת הדורם ואת אוזל ואת דקלה:
ואת עיבל ואת אבימאל ואת
שבא: ואת אופיר ואת חוילה
ואת יובב כל אלה בני יקטן:
שם ארפכשד שלח: עבר פלג
רעו: שרוג נחור תרח: אברם
הוא אברהם: בני אברהם

חלל היה גבר

יום פלג

יצחק וישמעאל׃ אלה תלדותם בכור ישמעאל נביות וקדר ואדבאל ומבשם׃ משמע ודומה משא חדד ותימא׃ יטור נפיש וקדמה אלה הם בני ישמעאל׃ ובני קטורה פילגש אברהם ילדה את זמרן ויקשן ומדן ומדין וישבק ושוח ובני יקשן שבא ודדן׃ ובני מדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה כל אלה בני קטורה׃ ויולד אברהם את יצחק בני יצחק עשו וישראל׃ בני עשו אליפז רעואל ויעוש ויעלם וקרח׃ בני אליפז תימן ואומר צפי ונעתם קנז ותמנע ועמלק׃ בני רעואל נחת זרח שמה ומזה׃ ובני שעיר לוטן ושובל וצבעון וענה ודישן ואצר ודישן׃ ובני לוטן חרי והומם ואחות לוטן תמנע׃ בני שובל עלין ומנחת ועיבל שפי ואונם ובני צבעון איה וענה׃ בני ענה דישון ובני דישון חמרן ואשבן ויתרן וכרן׃ בני אצר בלהן וזעון יעקן בני דישון עוץ וארן׃ ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל בלע בן בעור ושם עירו דנהבה׃ וימת בלע וימלך תחתיו יובב בן זרח מבצרה׃ וימת יובב וימלך תחתיו חושם מארץ התימני׃ וימת חושם וימלך תחתיו הדד בן בדד המכה את מדין בשדה מואב ושם עירו עוית׃ וימת הדד

ילד · בכר · אח · פנה · מות · מלך · ימן · נכה

Iſaac & hiſmael. Et he generationes eorum. Primogēitus hiſmahelis: nabaioth & cedar & abdehel & mabſam & maſma & duma maſſa addad & thema iachur naphis cedma. Hi ſūt filii hiſmaelis. Filii aūt cethure cōcubine abraam quos genuit: zamrā iacſan madan madian ieſboc & ſue. Porro filii iecſā ſaba & dadā. Filii autem madian: epha & epher & enoch & abida & eldaa. Oēs hi filii cethure. Genuit aūt abraam iſaac: cuius fuerunt filii eſau & iſrael. Filii Eſau eliphaz rahuel iehus ielom chore. Filii eliphaz theman omar cepphi gotham cenaz thāna amalech. Filii rahuel: naath zara ſamma meſa. Filii ſeyr lothan ſobal ſebeon ana diſon eſer diſan. Filii lothā: horri ahimā. Soror aūt lothā fuit thāna. Filii ſobal alian & manaath & ebal ſephi & onā. Filii ſebeon: ahaia & ana: filii ana: diſon. Filii diſon: hamarā & eſeban: & iethran & charrā. Filii eſer: baalan & zauā & iachan: filii diſan hus & aran. Iſti ſunt reges qui impauerūt in terra edom: anteq̄ eſſet rex ſuper filios iſrael. Bale filius beor: & nomē ciuitatis eius denaba. Mortuus ē aūt bale: & regnauit p eo iobab filius zare de boſra. Cunq̄ & iobab fuiſſet mortuus regnauit p eo huſan de terra themanorū. Obiit quoq̄ & huſan: & regnauit pro eo adad filius badad qui percuſſit madiā in terra moab: & nomē ciuitatis eius auith. Cunq̄ & adad

iſaac & iſmael. he generationes eorum. primogenitus iſmael: nabaioth & cedar: & abdeel & mauſan: & maſema & duma & maſſa: & adad & thama & ietur & naphis & cedma. hi ſunt filii iſmael. filii cetturas concubine abraam & peperit zemran & iezan & madan & madian & ieſboc & ſue. & filii iezan: ſaba & dadan. & filii madian: gepha & gopher & enoch & abida & eldaa. omnes iſti filii cetture. & genuit habraam iſaac. filii iſaac: eſau & iſrael. filii eſau: eliphaz & raguel ieſus & ieglam & core. filii eliphaz: theman & omar ſepphue & goothom: cenez & thamna & amalec. & filii raguel: nacheth & ſamma & zare & maze. & filii ſeir: lotan & ſubal & ſebegon: & ana & deſon & aſar & diſan. & filii lotan: chorri & imam. & ſoror lotan: thamna. filii ſubal: aluan & manaath & vbal & ſapphi & onam. & filii ſebegon: aia & ana. & filii ana: deſon. & filii deſon: amadan & eſeban & iethran & charran. & filii aſar: balaan & zaan & iacan. & filii deſon: hos & aran. & iſti reges qui regnauerũt in terra edon: antequam regnaſſet rex ſuper filios iſrael. baal filius beor: & nomẽ ciuitati eius dennaba. & mortuus eſt balac: & regnauit pro eo iobab filius zara de boſſorras. & mortuus eſt iobab: & regnauit pro eo aſom: de terra themanon. & obiit aſom & regnauit pro eo adad filius badad: qui percuſſit madiam in agro moab: & nomẽ ciuitati eius euith. & mortuus eſt adad:

ἰσαὰκ καὶ ἰσμαήλ. αὗται αἱ γενέσεις αὐτῶν. πρωτότοκος ἰσμαήλ, ναβαϊὼθ καὶ κηδάρ, καὶ ἀβδεήλ καὶ μαυσάν, καὶ μασεμὰ καὶ δουμὰ καὶ μασσά, καὶ ἀδάδ καὶ θαμὰ καὶ ἰετοὺρ καὶ ναφεὶς καὶ κεδμά. οὗτοί εἰσιν υἱοὶ ἰσμαήλ. υἱοὶ κεττούρας τῆς παλλακῆς ἀβραὰμ καὶ ἔτεκε τὸν ζεμρὰν καὶ τὸν ἰεζὰν καὶ μαδὰν καὶ μαδιὰν καὶ ἰεσβὸκ καὶ σουέ. καὶ υἱοὶ ἰεζάν, σαβὰ καὶ δαδάν. καὶ υἱοὶ μαδιάν, γεφὰ καὶ γοφὲρ καὶ ἐνὼχ καὶ ἀβιδὰ καὶ ἐλδαά. πάντες οὗτοι υἱοὶ κεττούρας. καὶ ἐγέννησεν ἀβραὰμ τὸν ἰσαάκ. υἱοὶ ἰσαάκ, ἠσαῦ καὶ ἰσραήλ. υἱοὶ ἠσαῦ, ἐλιφὰζ καὶ ῥαγουὴλ ἰησοῦς καὶ ἰεγλὰμ καὶ κορέ. υἱοὶ ἐλιφάζ, θαιμὰν καὶ ὠμὰρ σεπφουὴ καὶ γοοθώμ, κενὲζ καὶ θαμνὰ καὶ ἀμαλήκ. καὶ υἱοὶ ῥαγουήλ, ναχὲθ καὶ σαμμὰ καὶ ζαρὲ καὶ μαζέ. καὶ υἱοὶ σηείρ, λωτὰν καὶ σουβὰλ καὶ σεβεγών, καὶ ἀνὰ καὶ δησὼν καὶ ἀσὰρ καὶ δισάν. καὶ υἱοὶ λωτάν, χορρεὶ καὶ ἰμάμ. καὶ ἀδελφὴ λωτάν, θαμνά. υἱοὶ σουβάλ, ἀλοὺν καὶ μαναὰθ καὶ οὐβὰλ καὶ σαπφεὶ καὶ ὠνάμ. καὶ υἱοὶ σεβεγών, αἰὰ καὶ ἀνά. καὶ υἱοὶ ἀνά, δησών. καὶ υἱοὶ δησών, ἀμαδὰν καὶ ἐσεβὰν καὶ ἰεθρὰν καὶ χαρράν. καὶ υἱοὶ ἀσάρ, βαλαὰν καὶ ζααὰν καὶ ἰακάν. καὶ υἱοὶ δεσάν, ὼς καὶ ἀράν. καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς οἱ βασιλεύσαντες ἐν γῇ ἐδώμ, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. βαλὰ υἱὸς βεώρ, καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ δενναβά. καὶ ἀπέθανε βαλάκ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἰωβὰβ υἱὸς ζαρὰ ἐκ βοσόρρας. καὶ ἀπέθανεν ἰωβάβ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀσόμ, ἐκ τῆς γῆς τοῦ θαιμανῶν. καὶ ἀπέθανεν ἀσὸμ καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀδὰδ υἱὸς βαδάδ, ὁ πατάξας τὴν μαδιὰμ ἐν τῷ ἀγρῷ μωάβ, καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ εὐίθ. καὶ ἀπέθανεν ἀδάδ,

Gen. 25. b. · C · Gen. 36. a. · D

& regnauit pro eo ſamla de maſreca. & mortuus eſt ſamla: & regnauit pro eo ſaul de rooboth fluminis. & mortuus eſt ſaul: & regnauit pro eo ballennon filius achobor. & mortuus eſt ballennon: & regnauit pro eo adad. & nomẽ ciuitati eius phua: & nomẽ vxori eius metabeel filia matreth filia mezaab. & mortuus eſt adad: & fuerunt duces edom: dux thamna: dux alua: dux iether: dux elibama: dux hela: dux phinon: dux cenez: dux theman: dux mapſar: dux mamgeel: dux eram. hi duces edom.

καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ σαμλὰ ἐκ μασρεκά. καὶ ἀπέθανε σαμλά, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ σαοὺλ ἐκ ῥοωβὼθ τοῦ ποταμοῦ. καὶ ἀπέθανε σαούλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ βαλλεννὼν υἱὸς ἀχοβώρ. καὶ ἀπέθανεν βαλλεννών, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀδάδ. καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ φαού, καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μεταβεὴλ θυγάτηρ ματρὴθ θυγάτηρ μεζαάβ. καὶ ἀπέθανεν ἀδάδ, καὶ ἐγένοντο ἡγεμόνες ἐδώμ, ἡγεμὼν θαμνά, ἡγεμὼν ἀλουᾶ, ἡγεμὼν ἰεθέρ, ἡγεμὼν ἐλιβαμά, ἡγεμὼν ἠλά, ἡγεμὼν φινών, ἡγεμὼν κενέζ, ἡγεμὼν θαιμάν, ἡγεμὼν μαψάρ, ἡγεμὼν μαμγεήλ, ἡγεμὼν ἐράμ. οὗτοι ἡγεμόνες ἐδώμ.

Ca. 2.

Hi filii iſrael: ruben ſymeon leui iuda iſachar zabulon dan: ioſeph beniamin nephthalim gad & aſer. filii iuda er & aunan & ſelo. tres hi nati ſunt ei de filia ſue de chananitide. & fuit er primogenitus iuda malus coram domino: & occidit eum. & thamar nurus eius peperit ei phares & zara. omnes hi filii iuda quinque. filii phares: eſron & chamul. & filii zara: zambri & hethan: & heman & calchal & darade: omnes hi quinque. & filii charmi: achar qui turbauit iſrael: qui peccauit in anathemate. & filii ethan: azarias. & filii eſron qui nati ſunt ei: hieremael & aram & chalobi. & aram genuit aminadab: & aminadab genuit naaſſon principem domus iuda. & naaſſon genuit ſalmon: & ſalmon genuit booz: & booz genuit obed: & obed genuit ieſſe: & ieſſe genuit primogenitũ ſuum eliab. & abinadab: ſecundus. & ſamaa: tertius. & nathanael: quartus. & redai: quintus. & aſam: ſextus.

Οὗτοι υἱοὶ ἰσραήλ, ῥουβὴν συμεὼν λευὶ ἰούδα ἰσσάχαρ ζαβουλὼν δάν ἰωσὴφ βενιαμὶν νεφθαλεὶμ γὰδ καὶ ἀσήρ. υἱοὶ ἰούδα ἢρ καὶ αὐνὰν καὶ σηλώ. τρεῖς οὗτοι ἐτέχθησαν αὐτῷ ἐκ τῆς θυγατρὸς σουὲ ἐκ τῆς χαναανίτιδος. καὶ ἐγένετο ἢρ ὁ πρωτότοκος ἰούδα πονηρὸς ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. καὶ θάμαρ ἡ νύμφη αὐτοῦ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν φαρὲς καὶ τὸν ζαρά. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰούδα πέντε. υἱοὶ φαρές, ἐσρὼν καὶ χαμούλ. καὶ υἱοὶ ζαρέ, ζαμβρὶ καὶ ἠθάν, καὶ αἰμὰν καὶ χαλχὰλ καὶ δαραδέ, πάντες οὗτοι πέντε. καὶ υἱοὶ χαρμί, ἄχαρ ὁ ταράξας τὸν ἰσραήλ, ὃς ἠσυνέτησεν ἐν τῷ ἀναθέματι. καὶ υἱοὶ αἰθάν, ἀζαρίας. καὶ υἱοὶ ἐσρὼν οἳ ἐγεννήθησαν αὐτῷ, ὁ ἱερεμαὴλ καὶ ὁ ἀρὰμ καὶ ὁ χαλωβί. καὶ ἀρὰμ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδάβ, καὶ ἀμιναδὰβ ἐγέννησε τὸν ναασὼν ἄρχοντα οἴκου ἰούδα. καὶ ναασὼν ἐγέννησε τὸν σαλμών, καὶ σαλμὼν ἐγέννησε τὸν βοόζ, καὶ βοὸζ ἐγέννησε τὸν ὠβήδ, καὶ ὠβὴδ ἐγέννησε τὸν ἰεσσαί, καὶ ἰεσσαὶ ἐγέννησε τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ ἐλιάβ. καὶ ἀβιναδάβ, ὁ δεύτερος. καὶ σαμαά, ὁ τρίτος. καὶ ναθαναήλ, ὁ τέταρτος. καὶ ῥεδδαί, ὁ πέμπτος. καὶ ἀσάμ, ὁ ἕκτος.

A · Gen. 29. g. · Gen. 38. a. · Mat. 1. a. · Ruth. 4. d. · Iuſ. 7. a. · Mat. 1. a. · B · 1. Reg. 16. b.

fuiſſet mortuus regnauit p eo ſemla de maſreca. Sed & ſemla mortuus ē: & regnauit pro eo ſaul de rooboth que iuxta amnē ſita ē. Mortuo quoq̄ ſaul regnauit p eo Balaanā filius achobor. Sed & hic mortuus ē: & regnauit pro eo adad cuius vrbis nomē fuit phau: & appellata eſt vxor eius mehethabel filia matred: filie mezaab. Addat aūt mortuo: duces p regibus in edō eē ceperunt. Dux thāna: dux alua: dux iether: dux oolibama: dux hela: dux phinon: dux chenez: dux theman: dux mapſar dux magdihel dux hyram. Hi duces edom.

Filii autem iſrael: ruben ſymeon leui iuda iſachar & zabulō dan & ioſeph bēiamī nephtali gad & aſer. Filii iuda her onan & ſela. Hi tres nati ſunt ei de filia Sue chananitide. Fuit aūt her priogenitus iuda malus corā dño: & occidit eum. Thamar āt nurus eius pepit ei phares & zara. Oēs ergo filii iuda quinq̄. Filii autem phares efrō & camul. Filii quoq̄ zare zāri & ethan & emā: chalchal quoq̄ & darā simul quinq̄. Filii charmi: achar qui turbauit iſrael & peccauit ī furto anathematis. Filii ethan azarias: filii āt eſron qui nati ſunt ei: ieramehel & rā & calubi. Porro ram genuit amīadab. Aminadab āt genuit naaſon princīpem filiorum iuda. Naaſō quoq̄ genuit ſalma: de quo ortus eſt booz. Booz vero genuit obed: qui & ipſe genuit iſai. Iſai autem genuit primogenitum heliab: ſecūdū aminadab: tertiū ſymmaha: quartum nathanahel: quintum raddai: ſextū aſon:

וימלך תחתיו שמלה ממשרקה׃ וימת שמלה וימלך תחתיו שאול מרחבות הנהר׃ וימת שאול וימלך תחתיו בעל חנן בן עכבור׃ וימת בעל חנן בן עכבור וימלך תחתיו הדד ושם עירו פעי ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב׃ וימת הדד ויהיו אלופי אדום אלוף תמנע אלוף עליה אלוף יתת׃ אלוף אהליבמה אלוף אלה אלוף פינן׃ אלוף קנז אלוף תימן אלוף מבצר׃ אלוף מגדיאל אלוף עירם אלה אלופי אדום׃

Cap. ii.

אלה בני ישראל ראובן שמעון לוי ויהודה יששכר וזבלון׃ דן יוסף ובנימן נפתלי גד ואשר׃ בני יהודה ער ואונן ושלה שלושה נולד לו מבת שוע הכנענית ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יהוה וימיתהו׃ ותמר כלתו ילדה לו את פרץ ואת זרח כל בני יהודה חמשה׃ בני פרץ חצרון וחמול׃ ובני זרח זמרי ואיתן והימן וכלכל ודרע כלם חמשה׃ ובני כרמי עכר עוכר ישראל אשר מעל בחרם׃ ובני איתן עזריה׃ ובני חצרון אשר נולד לו את ירחמאל ואת רם ואת כלובי׃ ורם הוליד את עמינדב ועמינדב הוליד את נחשון נשיא בני יהודה׃ ונחשון הוליד את שלמא ושלמא הוליד את בעז׃ ובעז הוליד את עובד ועובד הוליד את ישי׃ ואישי הוליד את בכורו את אליאב ואבינדב השני ושמעא השלישי׃ נתנאל הרביעי רדי החמישי׃ אצם הששי

היה · ילד · בכר · רוע מות · כלל · נשא · שנה · שלש רבע · חמש

דוד השבעי ואחיתיהם צרויה
ואביגיל ובני צרויה אבשי ויואב
ועשהאל שלשה ואביגיל ילדה
את עמשא ואבי עמשא יתר
הישמעאלי וכלב בן חצרון הוליד
את עזובה אשה ואת יריעות — איש
ואלה בניה ישר ושובב וארדון:
ותמת עזובה ויקח לו כלב את — מות לקח
אפרת ותלד לו את חור וחור
הוליד את אורי ואורי הוליד את
בצלאל ואחר בא חצרון אל בת — בוא
מכיר אבי גלעד והוא לקחה והוא
בן ששים שנה ותלד לו את שגוב:
ושגוב הוליד את יאיר ויהי — ילד היה
לו עשרים ושלש ערים בארץ — עיר
הגלעד: ויקח גשור וארם את
חות יאיר מאתם את קנת ואת — חיה
בנתיה ששים עיר כל אלה
בני מכיר אבי גלעד: ואחר מות
חצרון בכלב אפרתה ואשת — איש
חצרון אביה ותלד לו את אשחור — ילד
אבי תקוע: ויהיו בני ירחמאל בכור — בכר
חצרון הבכור רם ובונה וארן
ואצם אחיה: ותהי אשה אחרת — היה
לירחמאל ושמה עטרה היא אם
אונם: ויהיו בני רם בכור
ירחמאל מעץ וימין ועקר:
ויהיו בני אונם שמי וידע
ובני שמי נדב ואבישור: ושם
אשת אבישור אביהיל ותלד
לו את אחבן ואת מוליד: ובני
נדב סלד ואפים וימת סלד לא — מות
בנים: ובני אפים ישעי ובני
ישעי ששן ובני ששן אחלי:
ובני ידע אחי שמי יתר ויונתן
וימת יתר לא בנים: ובני

septimū david: quorum sorores fuerunt sarvia & abigail. Filii sarvie: abisai ioab & asahel tres. Abigail autem genuit ammasa: cuius pater fuit iether ismaelites. Caleph vero filius esrō accepit uxorē noīe azuba: de q̄ genuit hierioth: fueruntq̄ filii eius iaser & sobab & ardon. Cūq̄ mortua fuisset azuba accepit uxorē caleph ephrata: que peperit ei ur. Porro ur genuit uri: & uri genuit beselecl. Post hec ingressus est esron ad filiam machir pr̄is galaad: & accepit eam cum esset annorū sexagita. Que pepit ei segub. Sed & segub gēuit iair: & possedit viginti tres civitates i terra galaad. Cepitq̄ gessur & aram oppida iair: & canath & viculos eius sexagita civitatum. Omnes isti filii Machir pr̄is galaad. Cū āt mortuus eēt esrom: ingressus est caleph ad ephrata. Habuit quoq̄ esrō uxorē abia q̄ peperit ei assur patrē thecue. Nati sunt aūt filii ieramehel prīogeniti esrō: rā primogenitus eius: & buna & arā & asom & achia. Duxit quoq̄ uxorē alterā ieramehel nomine atthara: que fuit mater onam. Sed & filii ram primogeniti ieramehel fuerunt moos ioamim & achar. Onā aūt habuit filios semei & iadan: filii aūt semei: nadab & abisur. Nomen vero uxoris abisur abihail: que peperit ahobbā & molid. Filii autem nadab fuerunt saled & apphaim. Mortuus est āt saled absq̄ liberis: filius vero apphaim iesi: qui iesi genuit sesan. Porro sesan genuit oholai: filii āt iadai fr̄is semei: iether & ionathā. Sed & iether mortuꝰ ē absq̄ liberis. Porro

ꝛ david septimus. ꝛ sorores eoꝝ:
καὶ δαυὶδ ἕβδομος. καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτῶν,
saruia ꝛ abigail. ꝛ filiȷ saruie: abessai
σαρουΐα καὶ ἀβιγαΐλ. καὶ υἱοὶ σαρουΐα, ἀβεσσαὶ
ꝛ ioab ꝛ asael: tres hi. ꝛ abigail
καὶ ἰωὰβ καὶ ἀσαὴλ, τρεῖς οὗτοι. καὶ ἀβιγαΐλ
peperit amessa. ꝛ pater amessa iether is
ἔτεκε τὸν ἀμεσσά. καὶ πατὴρ ἀμεσσὰ ἰεθὲρ ὁ ἰσ-
maelites. ꝛ chaleb filius esron accepit azu-
μαηλίτης. καὶ χάλεβ υἱὸς ἐσρὼν ἔλαβε τὴν ἀζου-
ba uxorem ꝛ hierioth. ꝛ hi filiȷ eius:
βὰ γυναῖκα καὶ τὴν ἱεριώθ. καὶ οὗτοι υἱοὶ αὐτῆς,
iasar ꝛ subab ꝛ ardon. ꝛ mortua est azu
ἰασὰρ καὶ σουβὰβ καὶ ἀρδών. καὶ ἀπέθανεν ἀζου-
ba: ꝛ accepit sibi chaleb ephrath: ꝛ
βά, καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ χάλεβ τὴν ἐφράθ, καὶ
peperit ei or: ꝛ or genuit uri:
ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ὤρ, καὶ ὢρ ἐγέννησε τὸν οὐρεῖ,
ꝛ uri genuit beselecl. ꝛ post hoc
καὶ οὐρεῖ ἐγέννησε τὸν βεσελεήλ. καὶ μετὰ τοῦ-
ingressus est esron ad filiam machir
το εἰσῆλθεν ὁ ἐσρὼν πρὸς τὴν θυγατέρα μαχεὶρ
patris galaad: iste accepit eā: ꝛ ipse
πατρὸς γαλαάδ, αὐτὸς ἔλαβε αὐτήν, καὶ αὐτὸς
filius sexagita annoꝝ. ꝛ peperit ei segub:
υἱὸς ἑξήκοντα ἐτῶν. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν σεγούβ,
ꝛ segub genuit iair. ꝛ fuerūt ei
καὶ σεγοὺβ ἐγέννησε τὸν ἰαείρ. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ
viginti ꝛ tres civitates in terra galaad. ꝛ
εἴκοσι καὶ τρεῖς πόλεις ἐν τῇ γῇ γαλαάδ. καὶ
accepit gesur ꝛ aram ꝛ auoth iair ab
ἔλαβε γεσοὺρ καὶ ἀρὰμ καὶ τὴν αὐὼθ ἰαεὶρ παρ'
eis canath ꝛ filias eius sexagi
αὐτῶν τὴν καναθ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς ἑξήκον-
ta civitates. oēs isti filiȷ machir patris
τα πόλεις. πάντες οὗτοι υἱοὶ μαχεὶρ πατρὸς
galaad. ꝛ postquā mortuus esset esron: ingressus
γαλαάδ. καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἐσρών, εἰσῆλ-
est chaleb ad ephratha: ꝛ uxor esrom abia:
θε χάλεβ πρὸς ἐφραθά, καὶ γυνὴ ἐσρὼμ ἀβία,
ꝛ peperit ei asoor: patrem thecoe. ꝛ
καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἀσσώρ, πατέρα θεκωέ. καὶ
fuerunt filiȷ hieramael primogeniti: esron prio
ἐγένοντο υἱοὶ ἱεραμαὴλ πρωτοτόκου, ἐσρὼν ὁ πρω-
genitus ram ꝛ buna ꝛ aran ꝛ asom ꝛ
τότοκος ῥὰμ καὶ βουνὰ καὶ ἀρὰν καὶ ἀσὼμ καὶ
achian. ꝛ fuit uxor altera hieramael: ꝛ
ἀχιάν. καὶ ἐγένετο γυνὴ ἑτέρα τῷ ἱεραμαὴλ, καὶ
nomē ei atara: hec mater anam. ꝛ fue-
ὄνομα αὐτῇ ἀταρά, αὕτη μήτηρ ἀνάμ. καὶ ἐγένον-
runt filiȷ ras primogeniti hieramael: maas ꝛ ia-
το υἱοὶ ῥὰμ πρωτοτόκου ἱεραμαὴλ, μαὰς καὶ ἰα-
min ꝛ icar. ꝛ fuerunt filiȷ ianam: semei ꝛ
μὶν καὶ ἰκάρ. καὶ ἐγένοντο υἱοὶ ἰανάμ, σεμεεὶ καὶ
iada. ꝛ filiȷ semei: nadab ꝛ abisur.
ἰαδά. καὶ υἱοὶ τοῦ σεμεεί, ναδὰβ καὶ ἀβισούρ.
ꝛ nomē uxori: abisur abiel: ꝛ pepe-
καὶ ὄνομα τῇ γυναικί, ἀβισοὺρ ἀβιήλ, καὶ ἔτε-
rit ei haban ꝛ molid. ꝛ filiȷ na-
κεν αὐτῷ τὸν ἀβὰν καὶ τὸν μωλίδ. καὶ υἱοὶ να-
dab: saled ꝛ ophis. ꝛ mortuꝰ ē saled
δάβ, σαλὲδ καὶ ὀφείμ. καὶ ἀπέθανε σαλὲδ
absq̄ liberis. ꝛ filiȷ ophim: iessui. ꝛ filiȷ ies-
ἄτεκνος. καὶ υἱοὶ ὀφείμ, ἰεσσουεί. καὶ υἱοὶ ἰεσ-
sui: sisan. ꝛ filiȷ sisan: ulai. ꝛ filiȷ
σουεί, σισάν. καὶ υἱοὶ σισάν, οὐλαί. καὶ υἱοὶ
iada fratris semei: iether ꝛ ionathā. ꝛ mor-
ἰαδὰ ἀδελφοῦ σεμεεί, ἰεθὲρ καὶ ἰωναθάν. καὶ ἀπέ-
tuꝰ est iether absq̄ liberis. ꝛ filiȷ
θανεν ἰεθὲρ ἄτεκνος. καὶ υἱοὶ

ionathan: phalat ꝛ ziza. isti fuerunt filiȷ hiera-
ἰωναθάν, φαλὰτ καὶ ζιζά. οὗτοι ἐγένοντο υἱοὶ ἱερα-
mael. ꝛ nō fuerūt sisan filiȷ: sed fi-
μαήλ. καὶ οὐκ ἦσαν τῷ σισὰν υἱοί, ἀλλ' ἢ θυγατέ-
lie. at sisa servus egyptius: ꝛ nomē ei
ρες. τῷ δὲ σισὰ δοῦλος αἰγύπτιος, καὶ ὄνομα αὐ-
hierec. ꝛ dedit sisan filiam suā
τῷ ἰερεέ. καὶ ἔδωκε σισὰν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ
hierec servo suo in uxorem: ꝛ peperit ei
ἰερεὲ δούλῳ αὐτοῦ εἰς γυναῖκα, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ
ethi: ꝛ ethi genuit nathan: ꝛ nathan ge-
τὸν ἐθί, καὶ ἐθὶ ἐγέννησε τὸν νάθαν, καὶ νάθαν ἐγέν-
nuit zabad: ꝛ zabad genuit ephael:
νησε τὸν ζαβάδ, καὶ ζαβὰδ ἐγέννησε τὸν ἐφαίλ,
ꝛ ephael genuit obed: ꝛ obed genuit
καὶ ἐφαὶλ ἐγέννησε τὸν ὠβήδ, καὶ ὠβὴδ ἐγέννησε
ieu: ꝛ ieu genuit azarian: ꝛ azarias
τὸν ἰηοῦ, καὶ ἰηοῦ ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν, καὶ ἀζαρίας
genuit hallas: ꝛ hallas genuit eleasa:
ἐγέννησε τὸν ἀλλάς, καὶ ἀλλὰς ἐγέννησε τὸν ἐλεασά,
ꝛ eleasa genuit sasami: ꝛ sasami
καὶ ἐλεασὰ ἐγέννησε τὸν σασαμεί, καὶ σασαμεὶ
genuit sallum: ꝛ sallum genuit
ἐγέννησε τὸν σαλλούμ, καὶ σαλλοὺμ ἐγέννησε τὸν
iacemian: ꝛ iacemias genuit elisama.
ἰακεμίαν, καὶ ἰακεμίας ἐγέννησε τὸν ἐλισαμά.
ꝛ filiȷ chaleph fratris ieremael: musa pri-
καὶ υἱοὶ χαλὲφ ἀδελφοῦ ἱερεμαήλ, μουσὰ ὁ πρω-
mogenitus eius: ipse pater zeph. ꝛ filiȷ mari-
τότοκος αὐτοῦ, αὐτὸς πατὴρ ζήφ. καὶ υἱοὶ μαρι-
sa patris chebron. ꝛ filiȷ chebron: core tha-
σὰ πατρὸς χεβρών. καὶ υἱοὶ χεβρών, κορὲ θα-
phua ꝛ rocem ꝛ sama. sama ꝟo genuit
φοὺ καὶ ῥωκὴμ καὶ σαμά. σαμὰ δὲ ἐγέννησε
rhaam patrē hierecam. ꝛ rocem genuit
τὸν ῥαὰμ πατέρα ἱερεκάμ. καὶ ῥωκὴμ ἐγέννησε τὸν
samai. ꝛ filius samai: maon. ꝛ maon pater
σαμαί. καὶ υἱὸς σαμαί, μαών. καὶ μαὼν πατὴρ
bethsur. ꝛ gepha cōcubina chaleb pepit
βηθσούρ. καὶ ἡ γεφὰ παλλακὴ χάλεβ ἔτεκε
horon ꝛ muse ꝛ gazez. ꝛ horō
τὸν ὡρὼν καὶ τὸν μουσῆ καὶ τὸν γαζήζ. καὶ ὡρὼν
genuit gazas. ꝛ filiȷ iadi: rigma ꝛ
ἐγέννησε τὸν γαζάς. καὶ υἱοὶ ἰαδί, ῥεγμὰ καὶ
iotham ꝛ gison ꝛ phale ꝛ gepha ꝛ saaph.
ἰωθὰμ καὶ γεισὼν καὶ φαλὲ καὶ γεφὰ καὶ σαάφ.
ꝛ cōcubina chaleb maacha genuit sa-
καὶ ἡ παλλακὴ χάλεβ μααχὰ ἐγέννησε τὸν σα-
bab ꝛ tharana: ꝛ genuit saaph
βὲβ καὶ τὸν θαραχά, καὶ ἐγέννησε τὸν σαάφ
patrem medmena. ꝛ sui patrē mach-
πατέρα μεδμηνά, καὶ τὸν σουὶ πατέρα μαχ-
bana ꝛ patrē gabbaa: ꝛ filia ca-
βανὰ καὶ πατέρα γαββαά, καὶ θυγάτηρ τῷ χα-
leb ora. hi erant filiȷ chaleb filiȷ or pri-
λὲβ ἡ ὀξά. οὗτοι ἦσαν υἱοὶ χαλὲβ υἱοὶ ὢρ πρω-
mogeniti ephratha: sobal pater cariathiarim: sa-
τοτόκου ἐφραθά, σωβὰλ πατὴρ καριαθιαρείμ, σα-
maa pater bethleem: areph pater bethgeddor.
μαὰ πατὴρ βηθλεέμ, ἀρὴφ πατὴρ βηθγεδδώρ.
ꝛ fuerunt filiȷ soba pr̄i cariathiarim:
καὶ ἐγένοντο υἱοὶ τῷ σωβὰ πατρὶ καριαθιαρείμ,
q̄ videt ꝛ dimidiū ꝛ requetionū ꝛ cognatiōes ꝛ
ἀραὰ καὶ αἰσὶ καὶ ἀμανὶθ καὶ θυμασφααὶ καὶ
cariatharis ethri ꝛ aphphuthi ꝛ samathi ꝛ
καριαθαρεὶς ὁ ἐθρὶ καὶ ἀφφουθὶ καὶ ὁ σαμαθὶ καὶ
maseret.
ὁ μασερεί.

Josue. 15.d. Iudi. 1.c.

ionathan genuit phalech & ziza. Isti fuerūt filii ieramehel. Sesan aūt non habuit filios: sed filias & servum egyptium nomine ieraa. Deditq̄ ei filiam suam uxorem: que pepit ei ethei. Ethei autem genuit nathan: & nathan genuit zabad. zabad quoq̄ genuit ophal: & ophal genuit obed: obed genuit iehu: iehu genuit azariam: azarias genuit helles: & helles genuit helesa: helesa genuit zizomoi: zizomoi genuit sellū: sellum genuit ithamiā: ithamia aūt genuit elisama: filii autem caleph fr̄is ieramehel: mesa primogenitus eiꝰ ipse est pater ziph filii maresa patris hebron: Porro filii hebrō chore & taphua & recem & samma. Sāma āt genuit raam patrē hierchaā: & recē genuit semei: filius semei maon: & maon pater bethsur. Epha autem concubina caleph peperit aran & musa & gezez. Porro aran genuit gezez: filii iahaddai: regom & ioathā & gesan & phalech & epha & saaph. Cōcubina caleph maacha peperit saber & tharana. Genuit autem saaph pater madmena: sue patrem machbena & patrē gabaa: filiā vero caleph fuit achsa. Hi erant filii caleph filii ur primogeniti ephrata: sobal pater cariathiarim: salma pater bethleem: ariph pater bethgader. Fuerūt āt filii sobal patris cariathiarim qui videbat dimidium requietionum: & de cognatione cariathiarim iethrei & aputhei & semathei & maserei.

יונתן פלת וזזא אלה היו בני — היה
ירחמאל ולא היה לששן בנים
כי אם בנות ולששן עבד מצרי
ושמו ירחע ויתן ששן את בתו — נתן בנה
לירחע עבדו לאשה ותלד לו את — ילד
עתי ועתי הוליד את נתן ונתן
הוליד את זבד וזבד הוליד את
אפלל ואפלל הוליד את עובד:
ועובד הוליד את יהוא ויהוא הוליד
את עזריה ועזריה הוליד את חלץ
וחלץ הוליד את אלעשה ואלעשה
הוליד את ססמי וססמי הוליד את
שלום ושלום הוליד את יקמיה
ויקמיה הוליד את אלישמע: ובני
כלב אחי ירחמאל מישע בכרו
הוא אבי זיף ובני מרשה אבי חברון:
ובני חברון קרח ותפח ורקם
ושמע: ושמע הוליד את רחם
אבי ירקעם ורקם הוליד את
שמי: ובן שמי מעון ומעון אבי
בית צור: ועיפה פילגש כלב
ילדה את חרן ואת מוצא ואת
גזז וחרן הוליד את גזז: ובני יהדי
רגם ויותם וגישן ופלט ועיפה
ושעף: פלגש כלב מעכה ילד — ילד
שבר ואת תרחנה: ותלד את שעף
אבי מדמנה את שוא אבי
מכבנא ואבי גבעא ובת
כלב עכסה: אלה היו בני — היה
כלב בן חור בכור אפרתה שובל
אבי קרית יערים: שלמא
אבי בית לחם חרף אבי בית
גדר: ויהיו בנים לשובל אבי קרית
יערים הראה חצי המנחות: — חצה נוח
ומשפחות קרית יערים היתרי — שפחה
והפותי והשמתי והמשרעי

מֵאֵלֶּה יָצְאוּ הַצָּרְעָתִי וְהָאֶשְׁתָּאֻלִי׃ בְּנֵי שַׂלְמָא בֵּית לֶחֶם וּנְטוֹפָתִי עַטְרוֹת בֵּית יוֹאָב וַחֲצִי הַמָּנַחְתִּי הַצָּרְעִי׃ וּמִשְׁפְּחוֹת סֹפְרִים יֹשְׁבֵי יַעְבֵּץ תִּרְעָתִים שִׁמְעָתִים שׂוּכָתִים הֵמָּה הַקִּינִים הַבָּאִים מֵחַמַּת אֲבִי בֵית רֵכָב׃

Cap. iii.

וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי דָוִיד אֲשֶׁר נוֹלַד לוֹ בְּחֶבְרוֹן הַבְּכוֹר אַמְנֹן לַאֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית שֵׁנִי דָּנִיֵּאל לַאֲבִיגַיִל הַכַּרְמְלִית׃ הַשְּׁלִשִׁי לְאַבְשָׁלוֹם בֶּן מַעֲכָה בַּת תַּלְמַי מֶלֶךְ גְּשׁוּר הָרְבִיעִי אֲדֹנִיָּה בֶן חַגִּית׃ הַחֲמִישִׁי שְׁפַטְיָה לַאֲבִיטָל הַשִּׁשִּׁי יִתְרְעָם לְעֶגְלָה אִשְׁתּוֹ׃ שִׁשָּׁה נוֹלַד לוֹ בְחֶבְרוֹן וַיִּמְלָךְ שָׁם שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וּשְׁלֹשִׁים וְשָׁלוֹשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ וְאֵלֶּה נוּלְּדוּ לוֹ בִּירוּשָׁלָיִם שִׁמְעָא וְשׁוֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה אַרְבָּעָה לְבַת שׁוּעַ בַּת עַמִּיאֵל׃ וְיִבְחָר וֶאֱלִישָׁמָע וֶאֱלִיפָלֶט׃ וְנֹגַהּ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ׃ וֶאֱלִישָׁמָע וְאֶלְיָדָע וֶאֱלִיפֶלֶט תִּשְׁעָה׃ כֹּל בְּנֵי דָוִיד מִלְּבַד בְּנֵי פִילַגְשִׁים וְתָמָר אֲחוֹתָם׃ וּבֶן שְׁלֹמֹה רְחַבְעָם אֲבִיָּה בְנוֹ אָסָא בְנוֹ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ׃ יוֹרָם בְּנוֹ אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ יוֹאָשׁ בְּנוֹ׃ אֲמַצְיָהוּ בְנוֹ עֲזַרְיָה בְנוֹ יוֹתָם בְּנוֹ׃ אָחָז בְּנוֹ חִזְקִיָּהוּ בְנוֹ מְנַשֶּׁה בְנוֹ׃ אָמוֹן בְּנוֹ יֹאשִׁיָּהוּ בְנוֹ׃ וּבְנֵי יֹאשִׁיָּהוּ הַבְּכוֹר יוֹחָנָן הַשֵּׁנִי יְהוֹיָקִים הַשְּׁלִשִׁי צִדְקִיָּהוּ הָרְבִיעִי שַׁלּוּם׃ וּבְנֵי יְהוֹיָקִים יְכָנְיָה בְנוֹ צִדְקִיָּה בְנוֹ׃ וּבְנֵי יְכָנְיָה אַסִּר שְׁאַלְתִּיאֵל בְּנוֹ׃ וּמַלְכִּירָם וּפְדָיָה וְשֶׁנְאַצַּר יְקַמְיָה הוֹשָׁמָע וּנְדַבְיָה׃

Ex his egressi sunt sarasthe & esthaholite. Filii salma bethleem & netophati corone domus ioab & dimidium requietionis sarai. Cognationes quoque scribarum habitantium in iabes canentes atque resonantes & in taberna culis commorantes. Hi sunt cinei qui venerunt de calore patris domus rechab.

Cap. 3.

Quid vero hos habuit filios qui ei nati sunt in hebron. Primogenitum amnon ex achinoe iezrahelitide: secundum daniel de abigail carmelitide: tertium absalom filium maacha filie tholomei regis iessur: quartum adoniam filium agith: quintum saphatiam ex abithal: sextum iethraham de egla vxore sua. Sex ergo nati sunt ei in hebron. vbi regnauit septem annis & sex mensibus. Triginta autem & tribus annis regnauit in ierusalem. Porro in ierusalem nati sunt ei filii simmaa & sobab & nathan & salomon quattuor de bersabee filia amihel. Iebaar quoque & helisua & eliphaleth & noge & napheg & iaphie. necnon elisama & eliade & eliphaleg nouem. Omnes hi filii dauid absque filiis concubinarum: habueruntque sororem thamar. Filius autem salomonis roboam cuius abia filius genuit asa. De hoc quoque natus est iosaphat pater ioram: qui ioram genuit ozi am: ex quo ortus est ioas. Et huius amasias filius genuit azariam. Porro azarie filius ioatham procreauit achaz patrem ezechie de quo natus est manasses. sed & manasses genuit ammon patrem iosie. Filii autem iosie fuerunt primogenitus iohanan: secundus ioachim: tertius sedechias: quartus sellum. De ioachim natus est ieconias & sedechias. Filii ieconie fuerunt: asir: salathiel: melchiram: phadaia: sennaser & iecemia: sama & nadabia:

et hi egressi sunt sarathi et esthaoli. et filii sal
καὶ τούτων ἐξήλθοσαν ὁ σαραθὶ καὶ ὁ ἐσθαολί. καὶ υἱοὶ σαλ
ma: bethleem et netophathi ataroth et bethioab et
μά, βηθλεὲμ καὶ νετωφαθεὶ ἀταρὼθ καὶ βηθιωὰβ καὶ
manathi et sarai. et ppli sopherim ha
ὁ μαναθὶ καὶ ὁ σαραῒ. καὶ δῆμοι σωφηρεὶμ τῶν κα
bitantium iabis: tharathin samathin suchathim.
τοικούντων ἰαβὶς, θαραθεὶν σαμαθεὶν σουχαθεὶμ.
hi cenei qui venerunt ex hemath patris domus
οὗτοι οἱ κιναῖοι οἱ ἐλθόντες ἐξ αἱμὰθ πατρὸς οἴκου
rechab.
ῥηχάβ.

Ca. 3.

Et hi fuerunt filii dauid: qui nati sunt ei
Καὶ οὗτοι ἦσαν υἱοὶ δαυὶδ, οἱ τεχθέντες αὐτῷ
in chebron. primogenitus amnon ex achinaam
ἐν χεβρών. ὁ πρωτότοκος ἀμνὼν τῆς ἀχιναὰμ
israelitide. et secundus daniel. de abiga
τῆς ἰσραηλίτιδος. καὶ ὁ δεύτερος δανιὴλ τῆς ἀβιγαίας
carmelitide. et tertius abessalom fi
τῆς καρμηλίτιδος. καὶ ὁ τρίτος ἀβεσσαλὼμ υἱὸς
lii maacha filie tholomi regis gessur. quartus
μααχὰ θυγατρὸς θολομὶ βασιλέως γεσσούρ. ὁ τέταρτος
adonias filius aggith. quintus saphatias
ἀδωνίας υἱὸς ἀγγίθ. ὁ πέμπτος σαφατίας
ex abital: sextus iethraam de egla vxore dauid.
τῆς ἀβιτάλ, ὁ ἕκτος ἰεθραὰμ τῆς ἐγλὰ γυναικὸς δαυίδ.
sex nati sunt ei in chebron. et regnauit
ἓξ ἐγεννήθησαν αὐτῷ ἐν χεβρών. καὶ ἐβασίλευσεν
ibi septem annis et sex mensibus. et triginta
ἐκεῖ ἑπτὰ ἔτη καὶ μῆνας ἕξ. καὶ τριάκοντα
et tribus annis regnauit in hierusalem.
καὶ τρία ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ.
et isti nati sunt ei in hierusalem samaa et
καὶ οὗτοι ἐτέχθησαν αὐτῷ ἐν ἱερουσαλὴμ σαμαὰ καὶ
sobab et nathan et salomon. quattuor de ber
σωβὰβ καὶ νάθαν καὶ σαλωμών. τέσσαρες τῆς βηρσαβεὲ
sabee filia amiel: et iebaar et elisama et
θυγατρὸς ἀμιὴλ, καὶ ἰεβαὰρ καὶ ἐλισαμὰ καὶ
eliphaleth et noge et nepheg et iaphie et elisama:
ἐλιφαλὲθ καὶ νογὲ καὶ νεφὲγ καὶ ἰαφιὲ καὶ ἐλισαμά,
et eliada et eliphalad. noue oes hi fi
καὶ ἐλιαδὰ καὶ ἐλιφαλάθ· ἐννέα πάντες οὗτοι υἱοὶ
lii dauid: absque filiis cocubinarum. et thamar
δαυίδ, ἐκτὸς τῶν υἱῶν τῶν παλλακῶν. καὶ θαμὰρ
soror eorum. et filii salomon roboam filius eius
ἀδελφὴ αὐτῶν. καὶ υἱοὶ σολομὼν ῥοβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ
abia filius eius: asa filius eius: iosaphat
ἀβιὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἰωσαφὰτ
filius eius: ioram filius eius: ochozias filius eius:
υἱὸς αὐτοῦ, ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ, ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ,
ioas filius eius: amasias filius eius: ozias filius eius:
ἰωὰς υἱὸς αὐτοῦ, ἀμασίας υἱὸς αὐτοῦ, ὀζίας υἱὸς αὐτοῦ,
ioatham filius eius: achaz filius eius: ezechias filius eius:
ἰωαθὰμ υἱὸς αὐτοῦ, ἄχαζ υἱὸς αὐτοῦ, ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ,
manasses filius eius: amon filius eius: iosias filius eius.
μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ, ἀμὼν υἱὸς αὐτοῦ, ἰωσίας υἱὸς αὐτοῦ.
et filii iosie primogenitus ioanan:
καὶ υἱοὶ ἰωσίου πρωτότοκος ἰωανάν,
secundus ioachim: tertius sedecias: quartus
ὁ δεύτερος ἰωακεὶμ, ὁ τρίτος σεδεκίας, ὁ τέταρτος
sellum. et filii ioachim fuerunt iecho
σελλούμ. καὶ υἱοὶ ἰωακεὶμ ἐγένετο ἰεχονίας
nias filius eius: sedecias filius eius. et filii iecho
υἱὸς αὐτοῦ, σεδεκίας υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ ἰεχο
nie asir salathiel filius eius. et melchiram
νίου, ἀσεὶρ σαλαθιὴλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ μελχιρὰμ
et phadaia et sanasar et iecemia et hosa
καὶ φαδαῒα καὶ σανασὰρ καὶ ἰεκεμία καὶ ὡσαμὰ
ma et nadabia.
καὶ ναδαβία.

et filii phadaia: zorobabel et semei. et filii zo
καὶ υἱοὶ φαδαΐα, ζοροβάβελ καὶ σεμεΐ. καὶ υἱοὶ ζο
robabel: mosollam et ananias et solomith so
ροβάβελ, μοσολλὰμ καὶ ἀνανίας καὶ σαλωμιθὰ ἀδελ
ror eorum: et asaba et ool et barachia et asa
φὴ αὐτῶν, καὶ ἀσαβὰ καὶ ὀὸλ καὶ βαραχία καὶ ἀσα
dia et iosabesed quinque. et filii ananie: pha
δία καὶ ἰωσαβεσὲδ πέντε. καὶ υἱοὶ ἀνανίου, φα
latias: et iesce filius eius: raphaia filius eius:
λατίας, καὶ ἰεσαϊὰ υἱὸς αὐτοῦ, ῥαφαΐα υἱὸς αὐτοῦ,
arnon filius eius: obdias filius eius: sechenias filius
ὀρνὰν υἱὸς αὐτοῦ, ὀβδίας υἱὸς αὐτοῦ, σεχενίας υἱὸς
eius. et filii sechenie samaia. et filii samaia:
αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ σεχενίου σαμαΐα. καὶ υἱοὶ σαμαΐα,
attus et gegaal et beria et nearia et saphat
ἀττοὺς καὶ γεγαὰλ καὶ βερία καὶ νεαρία καὶ σαφὰτ
sex filii. et filii nearie: elionai et ezechias et azi
ἓξ υἱοί. καὶ υἱοὶ νεαρίου, ἐλιωναὶ καὶ ἐζεκίας καὶ ἀζρι
cam tres. et filii elionai: odia et elia
κὰμ τρεῖς. καὶ υἱοὶ ἐλιωναῒ, ὠδία καὶ ἐλια
sib et phalia et acun et ionan et dalea
σεὶβ καὶ φαλία καὶ ἀκοὺν καὶ ἰωὰν καὶ δαλαΐα
et ananias septem.
καὶ ἀνανίας ἑπτά.

Ca. 4.

Filii iuda: phares esrom charmi or sobal.
Υἱοὶ ἰούδα, φαρὲς ἐσρὼμ χαρμὶ ὢρ σωβάλ.
et reia filius sobal genuit iaoth: et iaoth ge
καὶ ῥειὰ υἱὸς σωβὰλ ἐγέννησε τὸν ἰεὲθ, καὶ ἰεὲθ ἐγέννη
nuit achimai et laad. hec generationes sa
σε τὸν ἀχιμαῒ καὶ τὸν λαάδ. αὗται αἱ γενέσεις τοῦ σα
rathi. et isti patres etham iezrel iesama et ie
ραθί. καὶ οὗτοι πατέρες ἠτὰμ ἰεζρὲλ ἰεσαμὰ καὶ ἰε
debas. et nome sororis eorum aselapho
δεβάς. καὶ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν ἀσηλαφω
ni. et phanuel pater geddor et ezer pater v
νί. καὶ φανουὴλ πατὴρ γεδδὼρ καὶ ἔζερ πατὴρ ὠ
sa. isti filii or primogeniti ephratha patris be
σά. οὗτοι υἱοὶ ὢρ πρωτοτόκου ἐφραθὰ πατρὸς βε
thleem. et asor patri thecoe erant vxores
θλεέμ. καὶ τῷ ἀσὼρ πατρὶ θεκωὲ ἦσαν γυναῖκες
due: ala et noera. et peperit ei noera
δύο, ἀλαὰ καὶ νοορά. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ νοορὰ τὸν
ozamel et apher et themani et aestha
ὠζαμὴλ καὶ τὸν ἀφὲρ καὶ τὸν θεμανεῒ καὶ τὸν ἀασθή
ri. oes isti filii noera. et filii alea: sareth
ρί. πάντες οὗτοι υἱοὶ νοορά. καὶ υἱοὶ ἀλαὰ, σαρὲθ
et soar et ethnan. et cos genuit anob et
καὶ σαὰρ καὶ ἐθνάν. καὶ κὼς ἐγέννησε τὸν ἀνὼβ καὶ τὸν
sabeba. hec generationes fratris rechab filii
σαβηβά. αὗται αἱ πατριαὶ ἀδελφοῦ ῥηχὰβ υἱοῦ
harim. et fuit iabes inclytus supra fra
ἀρίμ. καὶ ἐγένετο ἰαβὴς ἔνδοξος ὑπὲρ τοὺς ἀδελ
tres suos. et vocauit mater eius no
φοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὸ ὄνο
men illius iabes dicens: quia peperi in do
μα αὐτοῦ ἰαβὴς λέγουσα, ὅτι ἔτεκον ἐν δια
lore. et inuocauit iabes deum is
λύσει. καὶ ἐπεκαλέσατο ἰαβὴς τὸν θεὸν ἰσ
rael dicens: si benedicens benedixeris mihi et dila
ραὴλ λέγων, ἐὰν εὐλογῶν εὐλογήσῃς με καὶ πλη
taueris terminos meos: et manus tua fuerit mecum:
θύνῃς τὰ ὅριά μου, καὶ ἡ χείρ σου ᾖ μετ' ἐμοῦ,
et feceris cognitionem ne opprimat me. et
καὶ ποιήσῃς γνῶσιν τοῦ μὴ ταπεινῶσαί με. καὶ
adduxit deus omnia quecumque precatus est.
ἐπήγαγεν ὁ θεὸς πάντα ὅσα ᾐτήσατο.

De phadaia orti sunt zorobabel & semei. Zorobabel genuit mosollam ananiam: & salomith sororem eorum: asabam quoque & ohol & barachian & asadian & iosabeseth quinque. Filius autem ananie: phaltias pater ieseie: cuius filius raphaia. Huius quoque filius arna de quo natus est obdia: cuius filius fuit sechenias. Filius sechenie: semeia cuius filii attus & egaal & baria: & naaria & saphat & sesa: sex numero. Filius naarie: elioenai: & ezechias & ezricam tres. Filii elioenai oduia & heliasub & pheleia & accub & iohanan & dalaia & anan septem.

4.

Filii iuda: phares: esrom: & charmi & vr & subal. Rahia vero filius subal genuit gaad: de quo nati sunt ahumai & laad. Hec generationes sarathi. Ista quoque stirps etham: iezrael & iesema & iedebos. Nomen quoque sororis eorum aselephuni. Phuniel autem pater iedor & ezer pater osa. Isti sunt filii vr primogeniti ephrata patris bethleem. Assur vero patris thecue erant due vxores alaa & naara. Peperit autem ei naara oozam & epher & theman & astari. Isti sunt filii naara. Porro filii aala fereth isaar & ethnan. Chus autem genuit anob & soboba & cognationem arael filii arum. Fuit autem iabes inclytus prae fratribus suis: & mater eius vocauit nomen illius iabes dicens: quia peperi eum in dolore. Inuocauit vero iabes deum israel dicens: Si benedicens benedixeris mihi: & dilataueris terminos meos: et fuerit manus tua mecum: & feceris me a malicia non opprimi. Et prestitit deus que precatus est.

וּבְנֵי פְדָיָה זְרֻבָּבֶל וְשִׁמְעִי וּבֶן זְרֻבָּבֶל מְשֻׁלָּם וַחֲנַנְיָה וּשְׁלֹמִית אֲחוֹתָם׃ וַחֲשֻׁבָה וָאֹהֶל וּבֶרֶכְיָה וַחֲסַדְיָה יוּשַׁב חֶסֶד חָמֵשׁ׃ וּבֶן חֲנַנְיָה פְּלַטְיָה וִישַׁעְיָה בְּנֵי רְפָיָה בְּנֵי אַרְנָן בְּנֵי עֹבַדְיָה בְּנֵי שְׁכַנְיָה׃ וּבְנֵי שְׁכַנְיָה שְׁמַעְיָה וּבְנֵי שְׁמַעְיָה חַטּוּשׁ וְיִגְאָל וּבָרִיחַ וּנְעַרְיָה וְשָׁפָט שִׁשָּׁה׃ וּבֶן נְעַרְיָה אֶלְיוֹעֵינַי וְחִזְקִיָּה וְעַזְרִיקָם שְׁלֹשָׁה׃ וּבְנֵי אֶלְיוֹעֵינַי הוֹדַיְוָהוּ וְאֶלְיָשִׁיב וּפְלָיָה וְעַקּוּב וְיוֹחָנָן וּדְלָיָה וַעֲנָנִי שִׁבְעָה׃

Cap. iiii.

בְּנֵי יְהוּדָה פֶּרֶץ חֶצְרוֹן וְכַרְמִי וְחוּר וְשׁוֹבָל׃ וּרְאָיָה בֶן שׁוֹבָל הֹלִיד אֶת יַחַת וְיַחַת הֹלִיד אֶת אֲחוּמַי וְאֶת לָהַד אֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת הַצָּרְעָתִי׃ וְאֵלֶּה אֲבִי עֵיטָם יִזְרְעֶאל וְיִשְׁמָא וְיִדְבָּשׁ וְשֵׁם אֲחוֹתָם הַצְלֶלְפּוֹנִי׃ וּפְנוּאֵל אֲבִי גְדֹר וְעֵזֶר אֲבִי חוּשָׁה אֵלֶּה בְנֵי חוּר בְּכוֹר אֶפְרָתָה אֲבִי בֵּית לָחֶם׃ וּלְאַשְׁחוּר אֲבִי תְקוֹעַ הָיוּ שְׁתֵּי נָשִׁים חֶלְאָה וְנַעֲרָה׃ וַתֵּלֶד לוֹ נַעֲרָה אֶת אֲחֻזָּם וְאֶת חֵפֶר וְאֶת תֵּימְנִי וְאֶת הָאֲחַשְׁתָּרִי אֵלֶּה בְּנֵי נַעֲרָה׃ וּבְנֵי חֶלְאָה צֶרֶת וְצֹחַר וְאֶתְנָן׃ וְקוֹץ הוֹלִיד אֶת עָנוּב וְאֶת הַצֹּבֵבָה וּמִשְׁפְּחוֹת אֲחַרְחֵל בֶּן הָרוּם׃ וַיְהִי יַעְבֵּץ נִכְבָּד מֵאֶחָיו וְאִמּוֹ קָרְאָה שְׁמוֹ יַעְבֵּץ לֵאמֹר כִּי יָלַדְתִּי בְּעֹצֶב׃ וַיִּקְרָא יַעְבֵּץ לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם בָּרֵךְ תְּבָרְכֵנִי וְהִרְבִּיתָ אֶת גְּבוּלִי וְהָיְתָה יָדְךָ עִמִּי וְעָשִׂיתָ מֵּרָעָה לְבִלְתִּי עָצְבִּי וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֵת אֲשֶׁר שָׁאָל׃

וכלוב אחי שוחה הוליד את מחיר הוא אבי אשתון: ואשתון הוליד את בית רפא ואת פסח ואת תחנה אבי עיר נחש אלה אנשי רכה: ובני קנז עתניאל ושריה ובני עתניאל חתת: ומעונתי הוליד את עפרה ושריה הוליד את יואב אבי גיא חרשים כי חרשים היו: ובני כלב בן יפנה עירו אלה ונעם ובני אלה וקנז: ובני יהללאל זיף וזיפה תיריא ואשראל: ובן עזרה יתר ומרד ועפר וילון ותהר את מרים ואת שמי ואת ישבח אבי אשתמע: ואשתו היהדיה ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד: ובני אשת הודיה אחות נחם אבי קעילה הגרמי ואשתמע המעכתי: ובני שימון אמנון ורנה בן חנן ותולון ובני ישעי זוחת ובן זוחת: בני שלה בן יהודה ער אבי לכה ולעדה אבי מרשה ומשפחות בית עבדת הבץ לבית אשבע: ויוקים ואנשי כזבא ויואש ושרף אשר בעלו למואב וישבי לחם והדברים עתיקים: המה היוצרים וישבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שם: בני שמעון נמואל וימין יריב זרח שאול: שלם בנו מבשם בנו משמע בנו: ובני משמע חמואל בנו זכור בנו שמעי בנו: ולשמעי בנים ששה עשר ובנות

ילד · היה · איש · שפחה · עבד · בוץ · שבע · קום · יאש · עתק · יצר · לאך · בנה

Caleph autem pater Sua genuit machir: qui fuit pater esthon. Porro esthon genuit bethrapha & phesse & tehinna patrē vrbis naas: hi sunt viri recha. Filii autem cenez: othoniel & saraia. Porro filii othoniel hathat & maonathi. Maonathi genuit ophra. Saraias autem genuit ioab patrem vallis artificū. Ibi quippe artifices erant. Filii vero caleph filii iephōe hir & hela & nahem. Filii quoque hela: cenez. Filii quoque ialel: elziph: & zypha thiria & asrahel. Et filii ezra iether & mereth & epher & iahalon. Genuitque mariā & samai & iesba patrem esthamo. Vxor quoque eius iudaia peperit iareth patrem gedor & heber patrē socho & ichutiel patrē zanoa. Hi autem filii bethie filie pharaonis quam accepit mered: & filii vxoris odaie sororis naham patris ceila charmi & esthamo qui fuit de maachati. Filii quoque symon: amnon & rinna. Filius anan ethilon: & filii iesi: zoeth & benzoeth. Filii sela filii iude: her pater lecha & laada pater maresa & cognationes domus operantium byssum in domo iuramēti. & qui stare fecit solem: viriq; mēdacii & securus & incendens qui principes fuerūt in moab: & q̄ reuerse sūt in lehē. Hec autem verba vetera. Hi sūt figuli habitantes in plātationibus & in sepibus apud regē in opibus eius cōmoratique sūt ibi. Filii symeon: namuel & iamin: iarbi: zara: saul. Sellum filius eius mabsā filius eius masma filius eius. Filii masma: amuhel filius eius: zachur filius eius: semmei filius eius. Filii semmei sedecim & filie

& chaleb frater sua genuit machir: iste pater esthathon. & esthathon genuit bethrapha & phasse & theenna prem ernaas. isti viri recha. & filii cenz: gothoniel & saraia. & filii gothoniel: atheth & maonathi. & maonathi genuit ephra. & sarai genuit ioab patrem vallis artificū: qui fabri lignarii erāt. & filii chaleb filii iephonne: iru ela & noem. & filii ela: cenez. & filii aleleel: ziph & zipha & thiria & aserel. & filii iesraa: iether & marad & epher & ialon. & iether genuit marias & samai & iesba patrem esthesmo. & vxor eius iudia peperit ei iared patrē geddor: & aber patrē socho: & iechutiel patrem zonoe. & isti filii phaththuia filie pharaōis: quā accepit marod. & filii vxoris odia fratris naum patris ceila: garmi & esthama & machathi. & filii symon: amnon & rena filius annan & thilon. & filii iesi: zochath filii zochath: filii selo. filii iuda her pater lecha. & laada pater maresa. & cognatiōes domus opātis lini domui aseba. & ioachim viri chozeba & ioas & saraph. qui dominati sunt in pplo moab. & reuersi sunt in leem. at verba vetera sunt. hi figuli habitātes i plātatiōib9 & sepibus cū rege in opibus eius cōfortati sūt & hitauerūt ibi. filii symeon: namuel & iamin iarib zara saul. selem filius eius: mabsam filius eius: masma filius eius. & filii masma: amuel filius eius: zachur filius eius: semi filius eius. & semei filii sedecim: & file

καὶ χαλὲβ ὁ ἀδελφὸς σουὰ ἐγέννησε τὸν μαχίρ, οὗτος πατὴρ ἐσαθών. καὶ ἐσαθὼν ἐγέννησε τὸν βηθραφὰ καὶ τὸν φασὲ καὶ τὸν θεεννὰ πατέρα ἠρνάας. οὗτοι ἄνδρες ῥηχά. καὶ υἱοὶ κενέζ, γοθονιὴλ καὶ σαραΐα. καὶ υἱοὶ γοθονιὴλ, ἀθὲθ καὶ μαωναθί. καὶ μαωναθὶ ἐγέννησε τὸν ἐφρά. καὶ σαραῒ ἐγέννησε τὸν ἰωὰβ πατέρα γηχαρασίμ, ὅτι τέκτονες ἦσαν. καὶ υἱοὶ χαλὲβ υἱοῦ ἰεφοννῆ, ἰροὺ ἠλὰ καὶ νοέμ. καὶ υἱοὶ ἠλᾶ, κενέζ. καὶ υἱοὶ ἀλελεήλ, ζὶφ καὶ ζιφὰ καὶ θιριὰ καὶ ἀσερήλ. καὶ υἱοὶ ἰεσραά, ἰεθὲρ καὶ μαρὰδ καὶ ἐφὲρ καὶ ἰαλών. καὶ ἰεθὲρ ἐγέννησε τὴν μαριὲμ καὶ σαμαὶ καὶ ἰεσβὲ πατέρα ἐσθεσμώ. καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἰουδεία ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἰαρὲδ πατέρα γεδδώρ, καὶ τὸν ἀβὲρ πατέρα σωχώ, καὶ τὸν ἰεχουτιὴλ πατέρα ζανοέ. καὶ οὗτοι υἱοὶ φαθθουΐα θυγατρὸς φαραώ, ἣν ἔλαβε μαρώδ. καὶ υἱοὶ γυναικὸς ὠδία ἀδελφοῦ ναοὺμ πατρὸς κεειλά, ὁ γαρμὶ καὶ ἐσθαμὰ καὶ ὁ μαχαθί. καὶ υἱοὶ συμών, ἀμνὼν καὶ ῥενὰ υἱὸς ἀνὰν καὶ θιλών. καὶ υἱοὶ ἰεσί, ζωχὰθ υἱοὶ ζωχάθ, υἱοὶ σηλώ. υἱοῦ ἰούδα ἢρ πατὴρ λαιχά. καὶ λααδὰ πατὴρ μαρησά. καὶ δῆμοι οἴκου ὠβὴθ ἀβοὺς τῷ οἴκῳ ἀσεβά. καὶ ἰωακεὶμ ἄνδρες χωζηβὰ καὶ ἰωὰς καὶ σαράφ. οἱ ἐξουσιάσαντες ἐν τῷ λαῷ μωάβ. καὶ ἀπέστρεψαν εἰς λεέμ. οἱ δὲ λόγοι παλαιοί εἰσιν. οὗτοι οἱ κεραμεῖς οἱ κατοικοῦντες ἐν νεταὶμ καὶ γαδειρὰ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἐνίσχυσαν καὶ ᾤκησαν ἐκεῖ. υἱοὶ συμεών, ναμουὴλ καὶ ἰαμεὶν ἰαρεὶβ ζαρὰ σαούλ. σελλὴμ υἱὸς αὐτοῦ, μαβσὰμ υἱὸς αὐτοῦ, μασμὰ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ μασμά, ἀμουὴλ υἱὸς αὐτοῦ, ζαχοὺρ υἱὸς αὐτοῦ, σεμεῒ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ τῷ σεμεῒ υἱοὶ ἑξκαίδεκα, καὶ θυγατέρες

C

D

E

F

G

sex. & fratribus eius nō fuerūt filii multi. & vniuerse cognatiōes eorū nō multiplicate sūt sicut filiorū iuda. & habitauerūt in bersabee & moladda & asersual & in balaa & in asom & in tholath: & in bathuel & in arama & in secelag & in bethmarchaboth: & i esersusim & in bethbari & in sarim. he ciuitates eorū vsque ad regem dauid. & suburbia earū: etam & ain & remmō ethecen & asan ciuitates quinque. & vniuersi viculi earū in circuitu ciuitatum istarū vsque ad balaad. hec habitatio eorum: & genealogia eorū ipsis et mosobab et amalec & iosia filius amassiu & ioel & ieu filii iosabia filii sarea filii asiel: & elionai & iecaba & iesuia: & asaia & adiel & ismael & baneas: & ziza filius sophi filius selon filius iedia: filius samarie filius samaia. isti qui venerūt in nominib9 principū in cognatiōib9 suis & domib9 affinitatū suarū. & fusi sunt in multitudinē & profecti sunt vt ingrederētur in gerara vsque ad orientem vallis: vt quererēt pascua gregibus suis. & inuenerūt pascua pinguia & bona: & terra latissima ante eos & in pace & quieta & fertilis: quia ex filiis cham qui habitabant illic antea. & venerūt isti qui descripti sūt in nominib9 in dieb9 ezechie regis iuda. & percusserūt tabnacula eorū: & mineos qui inuēti fuerāt ibi: & deleuerunt eos vsque ad diem hanc: & habitauerunt pro eis: quia pascua gregibus eorū ibi. & ex ipsis filiis symeon abierunt in mōtē seir viri quingenti: & phaltias & naarias & rapheas & oziel filii iesue principes eorū. & percusserūt reliquias q̄ saluate fuerāt amalec: & habitauerūt ibi vsque ad diem hanc.

ἕξ. καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ οὐκ ἦσαν υἱοὶ πολλοί. καὶ πάντες οἱ δῆμοι αὐτῶν οὐκ ἐπλήθυναν ὡς υἱῶν ἰούδα. καὶ κατῴκησαν ἐν βηρσαβεαὶ καὶ μολαδὰ καὶ ἀσερσουὰλ καὶ ἐν βαλαὰ καὶ ἐν ἀσὸμ καὶ ἐν θολάθ, καὶ ἐν βαθουὴλ καὶ ἐν ἀραμὰ καὶ ἐν σεκελὰγ καὶ ἐν βεθμαρχαβώθ, καὶ ἐν ἐσερσουσὶμ καὶ ἐν βεθβαρεὶ καὶ ἐν σαρείμ. αὗται αἱ πόλεις αὐτῶν ἕως τοῦ βασιλέως δαυίδ. καὶ ἐπαύλεις αὐτῶν, ἐτὰμ καὶ ἀὶν καὶ ῥεμμὼν ἐθεκὲν καὶ ἀσὰν πόλεις πέντε. καὶ πᾶσαι αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν ἐν κύκλῳ τῶν πόλεων τούτων ἕως βααλάδ. αὕτη ἡ κατοικία αὐτῶν, καὶ ἡ γενεαλογία αὐτῶν αὐτοῖς καὶ μωσαβὰβ καὶ ἀμαλὴκ καὶ ἰωσία υἱὸς ἀμασίου καὶ ἰωὴλ καὶ ἠοῦ υἱοὶ ἰωσαβία υἱοῦ σαρέα υἱοῦ ἀσιήλ, καὶ ἐλιωναὶ καὶ ἰεκεβὰ καὶ ἰεσουΐα, καὶ ἀσαΐα καὶ ἀδιὴλ καὶ ἰσμαὴλ καὶ βανέας, καὶ ζιζὰ υἱὸς σωφεὶ υἱὸς σηλὼν υἱὸς ἰεδδία, υἱὸς σαμαρεὶ υἱὸς σαμαΐα. οὗτοι οἱ ἐλθόντες ἐν ὀνόμασιν ἀρχόντων ἐν τοῖς δήμοις αὐτῶν καὶ οἴκοις πατριῶν αὐτῶν. καὶ ἐχύθησαν εἰς πλῆθος καὶ ἐπορεύθησαν τοῦ ἐλθεῖν εἰς γέραρα ἕως κατ' ἀνατολὰς τῆς φάραγγος, τοῦ ζητῆσαι νομὴν τοῖς ποιμνίοις αὐτῶν. καὶ εὗρον νομὴν πίονα καὶ ἀγαθήν, καὶ ἡ γῆ εὐρύχωρος ἐνώπιον αὐτῶν καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχάζουσα καὶ εὐθυνοῦσα, ὅτι ἐκ τῶν υἱῶν χὰμ τῶν κατοικούντων ἐκεῖ ἔμπροσθεν. καὶ παρεγένοντο οὗτοι οἱ γεγραμμένοι ἐν ὀνόμασιν ἐν ἡμέραις ἐζεκίου βασιλέως ἰούδα. καὶ ἐπάταξαν τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ τοὺς μιναίους τοὺς εὑρεθέντας ἐκεῖ, καὶ ἀνεθεμάτισαν αὐτοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν, ὅτι νομὴ τοῖς ποιμνίοις αὐτῶν ἐκεῖ. καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν υἱῶν συμεὼν ἐπορεύθησαν εἰς τὸ ὄρος σηεὶρ ἄνδρες πεντακόσιοι, καὶ φαλτίας καὶ νααρίας καὶ ῥαφέας καὶ ὀζιὴλ υἱοὶ ἰσουὲ ἄρχοντες αὐτῶν. καὶ ἐπάταξαν τὸ κατάλειμμα τὸ διασωθὲν τοῦ ἀμαλήκ, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

Ca. 5.

sex. Fratres autem eius nō habuerunt filios multos: et vniuersa cognatio nō potuit adequare summā filiorum iuda. Habitauerunt autem in bersabee: & molada & hasarsual & in ballaa & in asom & in tholad & in bathuel & in horma & in sicelech & in bethmarchaboth & in asarsusim & in betherai & in saarim. He ciuitates eorum vsque ad regē dauid. ville quoque eorū ethan & aen remon & thocē & asan ciuitates quinque & vniuersi viculi eorū per circuitū ciuitatum istarū vsque ad baal. Hec est habitatio eorū: & sedium distributio. Mosobab quoque & iemleth & iosa filius amasie & iohel: & iehu filius iosabie filii saraie filii asihel & elioenai & iacoba & isuaia & asaia & adihel & ismihel & banaia: ziza quoque filius sephei filii allō: filii idaia filii semri: filii samaia. Isti sunt nominati principes in cognationibus suis: & in domo affinitatū suarū multiplicati sūt vehemēter. Et pfecti sunt vt igrederētur in gador vsque ad oriētē vallis: & vt qrerēt pascua gregibus suis. Inuenerunt que pascuas vberes & valde bōas et terrā latissimā et quietā & fertilē: in q̄ ante hitauerant de stirpe chā. Hi ergo venerūt quos supra dscripsimus noīatim in dieb9 ezechie regis iuda et pcusserūt tabernacula eorū et hitatores q inuēti fuerāt ibi & deleuerūt eos vsque ad pn̄tē diem: hitauerūtque p eis. quia vberrimas pascuas ibidē reperunt. De filiis quoque symeō abierunt in mōtē seyr viri quingēti: habentes principes phaltiā et naariā et raphiam et ozihel filius iesi: et pcusserūt reliqas q̄ euadere potuerāt amalechitarū et hitauerunt ibi pro eis vsque ad diem hanc.

שש ולאחיו אין בנים רבים וכל משפחתם לא הרבו עד בני יהודה: וישבו בבאר שבע ומולדה וחצר שועל: ובבלהה ובעצם ובתולד: ובבתואל ובחרמה ובציקלג: ובבית מרכבות ובחצר סוסים ובבית בראי ובשערים אלה עריהם עד מלך דויד: וחצריהם עיטם ועין רמון ותכן ועשן ערים חמש: וכל חצריהם אשר סביבות הערים האלה עד בעל זאת מושבתם והתיחשם להם: ומשובב וימלך ויושה בן אמציה: ויואל ויהוא בן יושביה בן שריה בן עשיאל: ואליועיני ויעקבה וישוחיה ועשיה ועדיאל וישימאל ובניה: וזיזא בן שפעי בן אלון בן ידיה בן שמרי בן שמעיה: אלה הבאים בשמות נשיאים במשפחותם ובית אבותיהם פרצו לרוב: וילכו למבוא גדר עד למזרח הגיא לבקש מרעה לצאנם: וימצאו מרעה שמן וטוב והארץ רחבת ידים ושקטת ושלוה כי מן חם הישבים שם לפנים: ויבאו אלה הכתובים בשמות בימי יחזקיהו מלך יהודה ויכו את אהליהם ואת המעונים אשר נמצאו שמה ויחרימם עד היום הזה וישבו תחתיהם כי מרעה לצאנם שם: ומהם מן בני שמעון הלכו להר שעיר אנשים חמש מאות ופלטיה ונעריה ורפיה ועזיאל בני ישעי בראשם: ויכו את שארית הפלטה לעמלק וישבו שם עד היום הזה:

רבב · רבה · עיר · סבב · ישב · יחש · בוא · נשא · שפחה · בוא · זרח · רעה · מצא · שמן · שלה · כתב · יום · נכה · עין · מאה · נכה

Cap.v.

ובני ראובן בכור ישראל
כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו
נתנה בכרתו לבני יוסף בן ישראל
ולא להתיחש לבכרה׃ כי יהודה
גבר באחיו ולנגיד ממנו והבכרה
ליוסף׃ בני ראובן בכור ישראל חנוך
ופלוא חצרון וכרמי׃ בני יואל
שמעיה בנו גוג בנו שמעי בנו׃
מיכה בנו ראיה בנו בעל בנו׃ בארה
בנו אשר הגלה תלגת פלנאסר מלך
אשור הוא נשיא לראובני׃ ואחיו
למשפחתיו בהתיחש לתלדותם
הראש יעיאל וזכריהו׃ ובלע בן עזז
בן שמע בן יואל הוא יושב בערער
ועד נבו ובעל מעון׃ ולמזרח ישב
עד לבוא מדברה למן הנהר פרת כי
מקניהם רבו בארץ גלעד׃ ובימי
שאול עשו מלחמה עם ההגראים
ויפלו בידם וישבו באהליהם על
כל פני מזרח לגלעד׃ ובני גד לנגדם
ישבו בארץ הבשן עד סלכה׃ יואל
הראש ושפם המשנה ויעני ושפט
בבשן׃ ואחיהם לבית אבותיהם
מיכאל ומשלם ושבע ויורי ויעכן
וזיע ועבר שבעה׃ אלה בני אביחיל
בן חורי בן ירוח בן גלעד בן מיכאל
בן ישישי בן יחדו בן בוז׃ אחי בן
עבדיאל בן גוני ראש לבית אבותם׃
וישבו בגלעד בבשן ובבנתיה ובכל
מגרשי שרון על תוצאותם׃ כלם
התיחשו בימי יותם מלך יהודה
ובימי ירבעם מלך ישראל׃ בני
ראובן וגדי וחצי שבט מנשה
מן בני חיל אנשים נשאי מגן
וחרב ודרכי קשת ולמודי
מלחמה ארבעים וארבעה אלף

Filii quoque ruben primogeniti israel: ipse quippe fuit primogenitus eius: sed cum violasset torum patris sui: data sunt primogenita eius filiis ioseph filii israel: & non est ille reputatus in primogenitum. Porro iudas qui erat fortissimus inter fratres suos: de stirpe eius principes germinati sunt: primogenita autem reputata sunt Ioseph. Filii ergo ruben primogeniti israel: enoch & phallu: esron & charmi. Filii iohel: samaia filius eius: gog filius eius: semei filius eius: micha filius eius: rechia filius eius: baal filius eius: beera filius eius: quem captivum duxit theglatphalasar rex assyriorum: & fuit princeps in tribu ruben. Fratres autem eius & universa cognatio eius quando numerabantur per familias suas habuerunt principes iehihel & zachariam. Porro bala filius azaz filii sama filii iohel ipse habitavit in aroer usque ad nebo & beelmeon. Contra orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum heremi & fluvium eufraten. Multum quippe iumentorum numerum possidebant in terra galaad. In diebus autem saul praeliati sunt contra agarenos & interfecerunt illos: habitaveruntque pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga quae respicit ad orientem galaad. Filii vero gad e regione eorum habitaverunt in terra basan usque selcha: iohel in capite: & saphan secundus: ianai autem & saphat in basan. Fratres vero eorum secundum domos cognationum suarum michael & mosollam & sebe: & iori & iachan & zie & heber septem. Hi filii abihail: filii uri: filii iara: filii galaad: filii michael: filii iesesi: filii geddo: filii buz. Fratres quoque filii abdihel filii guni principes domus in familiis suis: & habitaverunt in galaad & in basan & in viculis eius & in cunctis suburbanis saron usque ad terminos. Omnes hi numerati sunt in diebus ioatham regis iuda & in diebus hieroboam regis israel. Filii ruben et gad & dimidiae tribus manasse: viri bellatores scuta portantes & gladios et

A

Et filij ruben primogeniti israel: quoniam ipse
Καὶ υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραὴλ, ὅτι αὐτὸς
primogenitus: cum autem violasset torum pa-
ὁ πρωτότοκος, ἐν δὲ τῷ βεβηλῶσαι τὴν στρωμνὴν τοῦ πα-
tris sui: data sunt primogenita eius filiis ioseph
τρὸς αὐτοῦ, ἐδόθη τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ υἱοῖς ἰωσὴφ
filij israel. et non est reputatus in primogenita ru-
υἱοῦ ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἐγενεαλογήθη εἰς πρωτοτόκια ῥου-
ben. quia iudas potens fortitudine in fratribus su-
βήν. ὅτι ἰούδας δυνατὸς ἰσχύι ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐ-
is: et in ducem ex ipso: et primogenita
τοῦ, καὶ εἰς ἡγούμενον ἐξ αὐτοῦ, καὶ τὰ πρωτοτόκια
ioseph. et filij ruben primogeniti israel: enoch
τῷ ἰωσήφ. καὶ υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραὴλ, ἐνὼχ
et phallu asron et charmi. filij ioel: semei filius
καὶ φαλλοὺ ἀσρὼν καὶ χαρμί. υἱοὶ ἰωὴλ, σεμεῒ υἱὸς
eius: gog filius eius: samee filius eius micha filius
αὐτοῦ, γὼγ υἱὸς αὐτοῦ, σαμεὲ υἱὸς αὐτοῦ, μιχὰ υἱὸς
eius: raia filius eius: baal filius eius: bara fi-
αὐτοῦ, ῥαΐα υἱὸς αὐτοῦ, βαὰλ υἱὸς αὐτοῦ, βαρὰ υἱ-
lius eius: quem seduxit theglaphalasar rex assy-
ὸς αὐτοῦ, ὃν ἀπῴκισε θεγλαφαλασὰρ βασιλεὺς ἀσσυ-
riorum: ipse princeps ruben. et fratres eius
ρίων αὐτὸς ἄρχων τοῦ ῥουβήν. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
in propinquis eius per familias suas in ge-
ἐν τοῖς δήμοις αὐτῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν ἐν τῇ γε-
nealogia eorum. princeps ioel: et zacharias et ba-
νεαλογίᾳ αὐτῶν. ὁ ἄρχων ἰωὴλ, καὶ ζαχαρίας καὶ βα-
laa filius azaz filius semei filius ioel: ipse habitans
λαὰ υἱὸς ἀζὰζ υἱὸς σεμεῒ υἱὸς ἰωὴλ, αὐτὸς κατοικῶν
in aroer et usque ad nabo. et beelmeon et contra orien-
ἐν ἀροὴρ καὶ ἕως ναβώ. καὶ βεελμεὼν καὶ κατὰ ἀνατο-

B

tem habitavit usque ad introitum eremi a
λὰς κατῴκησεν ἕως τῆς εἰσόδου τῆς ἐρήμου ἀπὸ τοῦ
flumine euphrate: quoniam iumenta eorum multiplicata
ποταμοῦ εὐφράτου, ὅτι τὰ κτήνη αὐτῶν ἐπληθύνθη-
sunt in terra galaad. et in diebus saul fece-
σαν ἐν τῇ γῇ γαλαάδ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις σαοὺλ ἐποί-
runt bellum cum agarenis. et ceciderunt in ma-
ησαν πόλεμον μετὰ τῶν ἀγαρηνῶν. καὶ ἔπεσον ἐν τῇ χει-
nu sua: et habitaverunt in tabernaculis eorum in
ρὶ αὐτῶν, καὶ κατῴκησαν ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν ἐπὶ
omni facie orientis galaad. et filij gad
παντὸς προσώπου ἀνατολῶν τῆς γαλαάδ. καὶ υἱοὶ γὰδ
habitaverunt e regione eorum in terra basan usque
κατῴκησαν ἐξεναντίας αὐτῶν ἐπὶ τῇ γῇ τῆς βασὰν ἕως
selcha: et ioel princeps: et saphan secundus: et io-
σελχά, καὶ ἰωὴλ ὁ ἄρχων, καὶ σαφὰν ὁ δεύτερος, καὶ ἰω-

C

ani scriba et saphan in basan et fratres eorum
ανὶ ὁ γραμματεὺς καὶ σαφὰν ἐν τῇ βασάν. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν
secundum domos cognationum suarum michael et mosolam et sabee et
κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν μιχαὴλ καὶ μοσολὰμ καὶ σαβεὲ καὶ
iori et ioachan et zia et heber septem. hi filij abiel filij u-
ἰωρεὶ καὶ ἰωαχὰν καὶ ζιὰ καὶ ὤβερ ἑπτά. οὗτοι υἱοὶ ἀβιὴλ υἱοῦ οὐ-
ri filij iarue filij galaad filij michael filij susi filij ieddo fi-
ρὶ υἱοῦ ἰαρουὲ υἱοῦ γαλαὰδ υἱοῦ μιχαὴλ υἱοῦ σουσὶ υἱοῦ ἰεδδὼ υἱ-
lij buz: filij abdiel filij guni princeps secundum domum familie sue.
οῦ βούζ, υἱοῦ ἀβδιὴλ υἱοῦ γουνὶ ἄρχων κατ᾽ οἶκον πατριᾶς αὐτῶν.
et habitaverunt in terra galaad et in terra basan et in vi-
καὶ κατῴκησαν ἐν τῇ γῇ γαλαὰδ καὶ ἐν τῇ γῇ βασὰν καὶ ἐν ταῖς κώ-
culis eius et in omnibus suburbanis saron usque ad ter-
μαις αὐτῆς καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀφωρισμένοις σαρὼν ἐπὶ τῶν διεξό-
minos eorum. omnes numerati sunt in diebus ioatham re-
δων αὐτῶν. πάντες ἐγενεαλογήθησαν ἐν ἡμέραις ἰωθὰμ βασιλέ-
gis iuda: et in diebus hierobam regis israel. filij ruben et
ως ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις ἱεροβοὰμ βασιλέως ἰσραήλ. υἱοὶ ῥουβὴν καὶ
gad et dimidium tribus manasse a filijs fortitudinis: omnes vi-
γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἀπὸ υἱῶν δυνάμεων, πάντες ἄν-
ri tollentes scutum et ensem et tendentes arcum et
δρες αἴροντες ἀσπίδα καὶ μάχαιραν καὶ ἐντείνοντες τόξον καὶ
eruditi ad prelia quadraginta et quattuor milia
δεδιδαγμένοι πόλεμον τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρες χιλιάδες

et septingenti et sexaginta procedentes ad pu-
καὶ ἑπτακόσιοι καὶ ἑξήκοντα ἐκπορευόμενοι εἰς πα-
gnam: et fecerunt bellum cum agarenis
ράταξιν, καὶ ἐποίησαν πόλεμον μετὰ τῶν ἀγαρηνῶν
et ituraeis et naphisseis et nedabeis et clamave-
καὶ ἰτουραίων καὶ ναφισσαίων καὶ νηδαβαίων καὶ ἐβόη-
runt contra eos: et traditi sunt in manus eorum aga-
σαν ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ παρεδώθησαν ἐν χειρὶ αὐτῶν οἱ ἀγα-
reni et universi qui cum eis: quoniam deum invocaverunt
ρηνοὶ καὶ πάντες οἱ μετ᾽ αὐτῶν, ὅτι τῷ θεῷ ἐβόησαν
in bello: et exaudivit eos: quoniam crediderunt
ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῶν, ὅτι ἐπεποί-
in eum. et ceperunt in captivitatem possessiones eo-
θησαν ἐπ᾽ αὐτῷ. καὶ ᾐχμαλώτευσαν τὰς κτήσεις αὐ-
rum: camelorum quinquaginta milia: et ovium
τῶν, καμήλων πεντήκοντα χιλιάδας, καὶ προβάτων
ducenta et quinquaginta milia: et asinorum

D

διακοσίας καὶ πεντήκοντα χιλιάδας, καὶ ὄνους
duo milia: et animas hominum centum milia.
δισχιλίους, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων ἑκατὸν χιλιάδας.
vulnerati enim multi corruerunt: quoniam a deo
τραυματίαι γὰρ πολλοὶ ἔπεσον, ὅτι παρὰ τοῦ θεοῦ ὁ
bellum: et habitaverunt pro eis usque ad transmigra-
πόλεμος, καὶ κατῴκησαν ἀντ᾽ αὐτῶν ἕως τῆς ἀποικί-
tionem. et dimidie tribus manasse habitaverunt in
ας. καὶ οἱ ἡμίσεις τῆς φυλῆς μανασσῆ ᾤκησαν ἐν τῇ
terra a basan usque baal hermon et sanir et montem
γῇ ἀπὸ βασὰν ἕως βαὰλ ἑρμὼν καὶ σανεὶρ καὶ ὄρους
hermon hi multiplicati sunt. et isti principes do-
ἑρμὼν αὐτοὶ ἐπληθύνθησαν. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες οἴ-
mus cognationum eorum: apher et iessi et ediel et ezri-
κου πατριῶν αὐτῶν, ἀφὲρ καὶ ἰεσσεῒ καὶ ἐδιὴλ καὶ ἐζρι-
el et hieremias et hoduia et iediel: viri poten-
ὴλ καὶ ἱερεμίας καὶ ὠδουΐα καὶ ἰεδιήλ, ἄνδρες δυνα-
tes fortitudine viri nominati principes in domo familia-
τοὶ ἰσχύϊ ἄνδρες ὀνομαστοὶ ἄρχοντες κατ᾽ οἶκον πατρι-
rum suarum. et prevaricati sunt in deum patrum suorum:
ῶν αὐτῶν. καὶ ἠθέτησαν ἐν τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν,
et fornicati sunt post deos populorum terre:
καὶ ἐπορνεύθησαν ὀπίσω τῶν θεῶν τῶν λαῶν τῆς γῆς,
quos abstulit deus a facie eorum. et suscitavit
οὓς ἐξῆρεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ἐξήγειρεν
deus israel spiritum phul regis assyriorum
ὁ θεὸς ἰσραὴλ τὸ πνεῦμα φουλ βασιλέως ἀσσυρίων
et spiritum theglatphalasar regis assy-
καὶ τὸ πνεῦμα θεγλατφαλασὰρ βασιλέως ἀσσυ-
riorum. et transtulit ruben et gadditem et
ρίων. καὶ ἀπῴκισε τὸν ῥουβὴν καὶ τὸν γαδδὶ καὶ
dimidium tribus manasse. et adduxit eos
τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ. καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς
in ala et abor et arra et fluvium gozan
εἰς ἀλὰ καὶ ἀβὼρ καὶ ἀρρὰ καὶ ποταμὸν γωζὰν
usque ad diem hanc.
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

Ca.6.

A

Gen. 46.b. Infra 13.b.

Filij leui: gerson et caath et merari. et
Υἱοὶ λευί, γερσὼν καὶ καὰθ καὶ μεραρί. καὶ
filij caath: ambram et issaar chebron et oziel.
υἱοὶ καὰθ, ἀμβρὰμ καὶ ἰσσαὰρ χεβρὼν καὶ ὀζιήλ.
et filij ambram: aaron et moyses et mariam.
καὶ υἱοὶ ἀμβρὰμ, ἀαρὼν καὶ μωυσῆς καὶ μαριάμ.
et filij aaron: nadab et abiud eleazar et
καὶ υἱοὶ ἀαρὼν, ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ ἐλεάζαρ καὶ
ithamar. et eleazar genuit phinees: et phinees
ἰθάμαρ. καὶ ἐλεάζαρ ἐγέννησε τὸν φινεές, καὶ φινεὲς
genuit abisu: et abisu genuit boci:
ἐγέννησε τὸν ἀβισού, καὶ ἀβισοὺ ἐγέννησε τὸν βοκί,
et boci genuit ozi: et ozi genuit zarea: et
καὶ βοκὶ ἐγέννησε τὸν ὀζί, καὶ ὀζὶ ἐγέννησε τὸν ζαρέα, καὶ
zarea genuit marioth: et marioth genuit
ζαρέα ἐγέννησε τὸν μαριώθ, καὶ μαριὼθ ἐγέννησε τὸν
amaria: et amaria genuit
ἀμαρία, καὶ ἀμαρία ἐγέννησε

tendentes arcum: eruditique ad proelia quadraginta quattuor milia & septingenti sexaginta procedentes ad pugnam: dimicaverunt contra agarenos. Ithurei vero & naphis & nodab praebuerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus eorum agareni & universi qui fuerant cum eis: quia deum invocaverunt cum proeliarentur & exaudivit eos eo quod credidissent in eum. Ceperuntque omnia quae possederant camelorum quinquaginta milia & ovium ducenta quinquaginta milia asinos duo milia & animas hominum centum milia. Vulnerati autem multi corruerunt. Fuit enim bellum dei. Habitaveruntque pro eis usque ad transmigrationem. Filii quoque dimidiae tribus manasse possederunt terram a finibus basan usque baal hermon & sanir: & montem hermon. Ingens quippe numerus erat. Et hi fuerant principes domus cognationis eorum: epher & iesi & helihel: ezrihel & ieremia & odoia & iedihel viri fortissimi & potentes & nominati duces in familiis suis. Reliquerunt autem deum patrum suorum & fornicati sunt post deos populorum terrae quos abstulit deus coram eis: & suscitavit deus israel spiritum phul regis assyriorum & spiritum theglatphalasar regis assur: & transtulit ruben & gad & dimidiam tribum manasse: & adduxit eos in ale & in abor & ara & fluvium gozan usque ad diem hanc. 6.

Filii levi: gerson: caath & merari. Filii caath: amram: isaar: hebron: & ozihel. Filii amram aaron moyses et maria. Filii aaron nadab & abiu eleazar et ithamar. Eleazar genuit finees: et finees genuit abisue. Abisue vero genuit bocci: & bocci genuit ozi: ozi genuit zaraiam: & zaraias genuit meraioth: porro meraioth genuit

ושבע מאות וששים יצאי צבא
ויעשו מלחמה עם ההגריאים ויטור
ונפיש ונודב׃ ויעזרו עליהם וינתנו
בידם ההגריאים וכל שעמהם
כי לאלהים זעקו במלחמה ונעתור
להם כי בטחו בו׃ וישבו מקניהם
גמליהם חמשים אלף וצאן מאתים
וחמשים אלף וחמורים אלפים
ונפש אדם מאה אלף׃ כי חללים
רבים נפלו כי מהאלהים המלחמה
וישבו תחתיהם עד הגלה׃ ובני
חצי שבט מנשה ישבו בארץ
מבשן עד בעל חרמון ושניר והר
חרמון המה רבו׃ ואלה ראשי בית
אבותם ועפר וישעי ואליאל
ועזריאל וירמיה והודויה ויחדיאל
אנשים גבורי חיל אנשי שמות
ראשים לבית אבותם׃ וימעלו
באלהי אבותיהם ויזנו אחרי אלהי
עמי הארץ אשר השמיד אלהים
מפניהם׃ ויער אלהי ישראל את
רוח פול מלך אשור ואת רוח
תלגת פלנסר מלך אשור
ויגלם לראובני ולגדי ולחצי
שבט מנשה ויביאם לחלח וחבור
והרא ונהר גוזן עד היום הזה׃

Cap.vi.

בני לוי גרשון קהת
ומררי׃ ובני קהת עמרם יצהר
וחברון ועזיאל׃ ובני עמרם
אהרן ומשה ומרים ובני אהרן
נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר׃
אלעזר הוליד את פינחס פינחס
הוליד את אבישוע׃ ואבישוע
הוליד את בקי ובקי הוליד את עזי
ועזי הוליד את זרחיה וזרחיה
הוליד את מריות׃ מריות הוליד

את אמריה ואמריה הוליד את
אחיטוב: ואחיטוב הוליד את צדוק,
וצדוק הוליד את אחימעץ:
ואחימעץ הוליד את עזריה ועזריה
הוליד את יוחנן: ויוחנן הוליד את
עזריה הוא אשר כהן בבית אשר
בנה שלמה בירושלם: ויולד עזריה
את אמריה ואמריה הוליד את
אחיטוב: ואחיטוב הוליד את צדוק,
וצדוק הוליד את שלום: ושלום
הוליד את חלקיה וחלקיה הוליד
את עזריה: ועזריה הוליד את
שריה ושריה הוליד את יהוצדק:
ויהוצדק הלך בהגלות יהוה את — גלה
יהודה וירושלם ביד נבכדנאצר:
בני לוי גרשם קהת ומררי: ואלה
שמות בני גרשום לבני ושמעי: ובני
קהת עמרם ויצהר וחברון ועזיאל:
בני מררי מחלי ומשי ואלה
משפחות הלוי לאבתיהם: לגרשם, — שפחה
לבני בנו יחת בנו זמה בנו: יואח
בנו עדו בנו זרח בנו יאתרי בנו:
בני קהת עמינדב בנו קרח בנו
אסיר בנו: אלקנה בנו ואביסף
בנו ואסיר בנו: תחת בנו אוריאל
בנו עזיה בנו ושאול בנו: ובני
אלקנה עמשי ואחימות: אלקנה,
בני אלקנה צופי בנו ונחת
בנו: אליאב בנו ירחם בנו אלקנה
בנו: ובני שמואל הבכר ושני
ואביה: בני מררי מחלי לבני
בנו שמעי בנו עזה בנו: שמעא
בנו חגיה בנו עשיה בנו: ואלה
אשר העמיד דויד על ידי שיר — עמד שור
בית יהוה ממנוח הארון: ויהיו — נוח היה
משרתים לפני משכן אהל מועד — שרת פנה / שכן יעד

amariā & amarias genuit achitob. achitob genuit sadoch: & sadoch genuit achimaas: achimaas genuit azariam: azarias genuit iohannan: iohannan genuit azariā. Ipse est qui sacerdotio functus est in domo quā edificauit salomō in ierusalē: genuit autē azarias amariā: & amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch: & sadoch genuit sellū. Sellum genuit helchiā: & helchias genuit azariam. Azarias genuit zaraiā: & zaraias genuit iosedech. Porro iosedech egressus est quando transtulit dominus iudā & ierusalē per manus nabuchodonosor. Filii ergo leui: gerson caath & merari. Et hec noīa filiorū gersō: lobni & semei. Filii caath amrā & isaar & hebron & ozihel. Filii merari: mooli & musi. He autē cognationes leui secundum familias eorum. Gerson lobni filius eius: iaath filius eius: zāma filius eius: ioaa filius eius: addo filius eius: sara filius eius: iethrai filius eius. Filii caath: amiadab filius eius: chore filius eius: asir filius eius: helchana filius eius: abiasaph filius eius. asir filius eius: caath filius eius: vriel filius eius: ozias filius eius: saul filius eius. Filii helchana: amasai & achimoth & helchana. Filii helchana: sophai filius eius: naath filius eius: heliab filius eius: hieroā filius eius: helchana filius eius. Filii samuel primogenitus vasseni & abia. Filii autē merari mooli: lobni filius eius: semei filius eius: oza filius eius: samaa filius eius: aggia filius eius: asia filius eius. Isti sunt quos cōstituit dauid super cantores domus dñi: ex quo collocata est arca: & ministrabant corā tabernaculo testimonii

achitob: et achitob genuit sadduc:
τὸν ἀχιτώβ, καὶ ἀχιτὼβ ἐγέννησε τὸν σαδδούκ,
et sadduc genuit achimaas: et achimaas
καὶ σαδδοὺκ ἐγέννησε τὸν ἀχιμαάς, καὶ ἀχιμαὰς
genuit azariam: azarias genuit ionan: et
ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν, ἀζαρίας ἐγέννησε τὸν ἰωνᾶν, καὶ
ionas genuit azariā: iste est azarias qui sa-
ἰωνὰς ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν, αὐτός ἐστιν ἀζαρίας ὁ ἱε-
cerdotio functus est in domo quā edificauit salomon ihe-
ρατεύσας ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ ᾠκοδόμησε σολομὼν ἐν ἱε-
rusalem. et genuit azarias amariā: et
ρουσαλήμ. καὶ ἐγέννησεν ἀζαρίας τὸν ἀμαρίαν, καὶ
amarias genuit achitob: et achitob ge-
ἀμαρίας ἐγέννησε τὸν ἀχιτώβ, καὶ ἀχιτὼβ ἐγέννη-
nuit sadduc: et sadduc genuit sel-
σε τὸν σαδδούκ, καὶ σαδδοὺκ ἐγέννησε τὸν σελ-
lum: et sellum genuit chelciam: et chel-
λούμ, καὶ σελλοὺμ ἐγέννησε τὸν χελκίαν, καὶ χελ-
cias genuit azariā: et azarias genuit
κίας ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν, καὶ ἀζαρίας ἐγέννησε τὸν
sareas: et sareas genuit iosedec: et
σαρέαν, καὶ σαρέας ἐγέννησε τὸν ἰωσεδέκ, καὶ
iosedec egressus est qñ transtulit dñs iudas
ἰωσεδὲκ ἐπορεύθη ἐν τῷ ἀποικίζειν κύριον τὸν ἰούδα
et hierusalem in manu nabuchodonosor ad
καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ ναβουχοδονόσωρ εἰς
babylonem. filij leui: gerson caath et merari. et
βαβυλῶνα. υἱοὶ λευί, γερσὼν καὰθ καὶ μεραρί. καὶ
hec nomina filiorum gerson: lobeni et
ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν γερσών, λοβενὶ καὶ
semei. et filij caath: amram et issaar chebron et
σεμεΐ. καὶ υἱοὶ καάθ, ἀμρὰμ καὶ ἰσσαὰρ χεβρὼν καὶ
oziel. et filij merari: mooli et musi. hec gñ-
ὀζιήλ. καὶ υἱοὶ μεραρί, μοολὶ καὶ μουσί. αὗται αἱ
rationes leui secūdū familias eorum.
συγγένειαι τοῦ λευὶ κατὰ πατριὰς αὐτῶν. τῷ
gerson lobeni filius eius: iaath filius eius: zem-
γερσὼν λοβενὶ υἱὸς αὐτοῦ, ἰαὰθ υἱὸς αὐτοῦ, ζεμ-
ma filius eius: ioaa filius eius: addo filius eius: za-
μὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἰωὰχ υἱὸς αὐτοῦ, ἀδδὼ υἱὸς αὐτοῦ, ζα-
ra filius eius: iethri filius eius. filij caath: issaar fi-
ρὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἰεθρὶ υἱὸς αὐτοῦ. υἱοὶ καάθ, ἰσαὰρ υἱ-
lius eius: aminadab filius eius: core filius eius:
ὸς αὐτοῦ, ἀμιναδὰβ υἱὸς αὐτοῦ, κορὲ υἱὸς αὐτοῦ,
aser filius eius: elcana filius eius: abiasaph
ἀσὴρ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλκανὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀβιασὰφ
filius eius: aser filius eius: thaath filius eius:
υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὲρ υἱὸς αὐτοῦ, θαὰθ υἱὸς αὐτοῦ,
vriel filius eius: hozias filius eius: saul filius eius. et filij
οὐριὴλ υἱὸς αὐτοῦ, ὀζίας υἱὸς αὐτοῦ, σαοὺλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ
elcana: amasa et achimoth elcana. elcana fi-
ἐλκανά, ἀμασαὶ καὶ ἀχιμὼθ ἐλκανά. ἐλκανὰ υἱ-
lius eius: sophi filius eius: naath filius eius:
ὸς αὐτοῦ, σοφὶ υἱὸς αὐτοῦ, ναὰθ υἱὸς αὐτοῦ,
eliab filius eius: hieroā filius eius: elcana filius
ἐλιὰβ υἱὸς αὐτοῦ, ἱεροὰμ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλκανὰ υἱὸς
eius: samuel filius eius. et filij samuel: pri-
αὐτοῦ, σαμουὴλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ σαμουήλ, ὁ πρω-
mogenitus eius ioel: et secundus abia. filij me-
τότοκος αὐτοῦ ἰωήλ, καὶ ὁ δεύτερος ἀβιά. υἱοὶ με-
rari: mooli: lobeni filius eius: semei filius eius:
ραρί, μοολί, λοβενὶ υἱὸς αὐτοῦ, σεμεῒ υἱὸς αὐτοῦ,
ozias filius eius: samaa filius eius: agia filius
ὀζίας υἱὸς αὐτοῦ, σαμαὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀγία υἱὸς
eius: asaia filius eius. et hi quos cōsti-
αὐτοῦ, ἀσαΐα υἱὸς αὐτοῦ. καὶ οὗτοι οὓς κατέστη-
tuit dauid in manus cantātium domus dñi: ex
σεν δαυὶδ ἐπὶ χεῖρας ᾀδόντων οἴκου κυρίου, ἐξ
quo quieuit arca: et erāt ministrā-
οὗ κατέπαυσεν ἡ κιβωτός, καὶ ἦσαν λειτουργοῦν-
tes corā tegumēto tabernaculi testimonii
τες ἀπέναντι τῆς σκέπης τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου

B

C

in cantu: donec edificaret salomon do-
ἐν ᾠδῇ, ἕως τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν σολομῶντα τὸν οἶ-
mū dñi in hierusalem. et stabāt iuxta ordinē
κον κυρίου ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔστησαν κατὰ τὴν κρίσιν
suum in ministerijs suis. et isti qui assiste-
αὐτῶν ἐπὶ τὰς λειτουργίας αὐτῶν. καὶ οὗτοι οἱ ἑστῶ-
bant et filij eorū: a filijs caath: hemā can-
τες καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, ἀπὸ τῶν υἱῶν καάθ, αἱμὰν ὁ ψαλ-
tor filius ioal filij samuel filij elcana filij hie-
τῳδὸς υἱὸς ἰωὴλ υἱοῦ σαμουὴλ υἱοῦ ἐλκανὰ υἱοῦ ἱε-
ram: filij eliel filij thou filij suph filij elcana: filij
ρὰμ, υἱοῦ ἐλιὴλ υἱοῦ θοοῦ υἱοῦ σοὺφ υἱοῦ ἐλκανά, υἱοῦ
maath filij amasai: filij elcana filij ioel filij azarie
μαὰθ υἱοῦ ἀμασαΐ, υἱοῦ ἐλκανὰ υἱοῦ ἰωὴλ υἱοῦ ἀζαρία
filij saphania: filij thaath filij aser filij abiasaph filij
υἱοῦ σαφανία, υἱοῦ θαὰθ υἱοῦ ἀσὲρ υἱοῦ ἀβιασὰφ υἱοῦ
core: filij issaar filij caath filij leui filij israel.
κορέ, υἱοῦ ἰσσαὰρ υἱοῦ καὰθ υἱοῦ λευὶ υἱοῦ ἰσραήλ.
et frater eius asaph: qui stabat a dextris eius.
καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀσάφ, ὁ ἑστὼς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ.
asaph filius barachia filij samaa filij michael filij
ἀσὰφ υἱὸς βαραχία υἱοῦ σαμαὰ υἱοῦ μιχαὴλ υἱοῦ
basia filij melchia: filij ethani filij zare filij adia:
βασία υἱοῦ μελχία, υἱοῦ ἠθανὶ υἱοῦ ζαραῒ υἱοῦ ἀδία,
filij ethan filij zemma filij semei filij iaath filij gerson
υἱοῦ ἐθὰν υἱοῦ ζεμμὰ υἱοῦ σεμεῒ υἱοῦ ἰαὰθ υἱοῦ γερσὼν
filij leui. et filij merari fratres eorū ad
υἱοῦ λευί. καὶ υἱοὶ μεραρὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐπὶ τὰ
sinistrā: ethan filius cusi filij abdi filij maloch fi-
ἀριστερά, αἰθὰν υἱὸς κουσεῒ υἱοῦ ἀβδὶ υἱοῦ μαλὼχ υἱ-
lij asabia: filij amasia filij chelcia filij amasi fi-
οῦ ἀσαβία, υἱοῦ ἀμασία υἱοῦ χελκία υἱοῦ ἀμασεῒ υἱ-
lij bani filij semmer: filij mooli filij muse filij
οῦ βανὶ υἱοῦ σεμμήρ, υἱοῦ μοολὶ υἱοῦ μουσὴ υἱοῦ
merari filij leui. et fratres eorū dati
μεραρὶ υἱοῦ λευί. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν δεδομένοι
leuite in cunctū ministeriū tabernaculi domus
οἱ λευῖται εἰς πᾶσαν δουλείαν τῆς σκηνῆς οἴκου τοῦ
dei. et aaron et filij eius adolentes incēsū sup
θεοῦ. καὶ ἀαρὼν καὶ υἱοὶ αὐτοῦ θυμιῶντες ἐπὶ τὸ
altare holocaustorum: et sup al-
θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ ἐπὶ τὸ θυ-
tare thymiamatis in omnia opa
σιαστήριον τοῦ θυμιάματος εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ
sancti sctorum. et vt placaretur pro israel
ἁγίου τῶν ἁγίων. καὶ τὸ ἐξιλάσκεσθαι περὶ ἰσραὴλ
iuxta omnia que preceperat moyses seruus
κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς ὁ δοῦλος τοῦ
dei. et hi filij aarō: eleazar filius eius: phi-
θεοῦ. καὶ οὗτοι οἱ υἱοὶ ἀαρών, ἐλεάζαρ υἱὸς αὐτοῦ, φι-
nees filius eius: abiasu filius eius: bocci fili-
νεὲς υἱὸς αὐτοῦ, ἀβιασοῦ υἱὸς αὐτοῦ, βοκκὶ υἱὸς
eius: ozi filius eius: zarea filius eius: mari-
αὐτοῦ, ὀζὶ υἱὸς αὐτοῦ, ζαρέα υἱὸς αὐτοῦ, μαρι-
oth filius eius: amaria filius eius: achitob fili-
ὼθ υἱὸς αὐτοῦ, ἀμαρία υἱὸς αὐτοῦ, ἀχιτὼβ υἱὸς
eius: saduc filius eius: achimaas filius eius.
αὐτοῦ, σαδδοὺκ υἱὸς αὐτοῦ, ἀχιμαὰς υἱὸς αὐτοῦ.
et hec habitacula eorū in suburbanis
καὶ αὗται αἱ κατοικίαι αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν
eorū et in termis eorū: filijs aaron
αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν, τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τῇ
cognationi caathitarum: quoniam eis fuerūt sor-
συγγενείᾳ τοῦ καάθ, ὅτι αὐτοῖς ἐγένοντο οἱ κλῆ-
tes: et dederūt eis chebron in terra iuda:
ροι, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν χεβρὼν ἐν γῇ ἰούδα,
et suburbana eius p circuitū eius.
καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς κύκλῳ αὐτῆς. τοὺς

D

canentes donec edificaret salomon domum dñi in ierusalē. Stabāt autē iuxta ordinem suū in ministerio. Hi vero sunt qui assistebāt cū filiis suis de filiis caath: hemā cantor filius iohel: filii samuel: filii helcana: filii ieroā: filii helihel: filii thou: filii suph: filii helchana: filii maath: filii amasai: filii helchana: filii iohel: filii azarie: filii sophonie: filii thaath: filii asir: filii abisaph: filii chore: filii isaar: filii caath: filii leui: filii israel. & frater eius asaph: qui stabat a dextris eius: asaph filius barachie: filii samaa: filii michael: filii basaie: filii melchie: filii athanai: filii zara: filii adaia: filii ethan: filii zāma: filii semei: filii iet: filii gersō: filii leui. Filii autem merari fratres eorum ad sinistram ethā filii chusi: filii abdi: filii maloch: filii asabie: filii amasie: filii helchie: filii amasai: filii boni: filii somer: filii mooli: filii musi: filii merari: filii leui. Fratres quoque eorū leuite qui ordinati sūt in cūctū ministeriū tabernaculi domus dei. Aaron vero & filii eius adolebāt incēsū super altare holocausti: & super altare thymiamatis in omne opus sancti sanctorum: & vt precaretur pro isrl iuxta oīa que preceperat moyses seruus dei. Hi sūt autē filii aarō. Eleazar filius eius: finees filius eius: abisue filius eius: bocci filius eius: ozi filius eius: zaraia filius eius: meraioth filius eius: amaria filius eius: achitob filius eius: sadoch filius eius: achimaas filius eius. Et hec habitacula eorū per vicos atque confinia filiorū scilicet aaron iuxta cognationes caathitarū. Ipsis enim sorte contigerant. Dederunt igitur eis hebrō in terra iuda & suburbana eius per circuitum:

בשיר עד בנות שלמה את בית — בנה
יהוה בירושלם ויעמדו כמשפטם — עמד שפט
על עבודתם: ואלה העמדים ובניהם,
מבני הקהתי הימן המשורר, בן — שור
יואל בן שמואל: בן אלקנה בן
ירחם בן אליאל בן תוח: בן צוף בן
אלקנה, בן מחת בן עמשי: בן
אלקנה בן יואל, בן עזריה בן
צפניה: בן תחת בן אסיר, בן
אביסף בן קרח: בן יצהר בן קהת,
בן לוי בן ישראל: ואחיו אסף
העמד על ימינו, אסף בן ברכיהו — ימן
בן שמעא: בן מיכאל בן בעשיה
בן מלכיה: בן אתני בן זרח בן
עדיה: בן איתן בן זמה בן שמעי: בן
יחת בן גרשם בן לוי: ובני מררי
אחיהם על השמאול, איתן — שמל
בן קישי, בן עבדי בן מלוך: בן
חשביה בן אמציה בן חלקיה: בן
אמצי בן בני בן שמר: בן מחלי
בן מושי בן מררי בן לוי: ואחיהם
הלוים נתונים לכל עבדת משכן — נתן
בית האלהים: ואהרן ובניו
מקטירים על מזבח העלה ועל — קטר זבח
מזבח הקטרת לכל מלאכת קדש — לאך
הקדשים ולכפר על ישראל, ככל
אשר צוה משה עבד האלהים:
ואלה בני אהרן, אלעזר בנו, פינחס
בנו אבישוע בנו: בקי בנו, עזי
בנו זרחיה בנו: מריות בנו,
אמריה בנו, אחיטוב בנו: צדוק בנו,
אחימעץ בנו: ואלה מושבותם — ישב
לטירותם בגבולם, לבני אהרן — גבל
למשפחת הקהתי, כי להם היה — שפחה
הגורל: ויתנו להם את חברון בארץ — גרל נתן
יהודה ואת מגרשיה סביבתיה: — גרש סבב

ואת שדה העיר ואת חצריה נתנו לכלב בן יפנה: ולבני אהרן נתנו את ערי המקלט את חברון ואת לבנה ואת מגרשיה ואת יתר ואת אשתמע ואת מגרשיה: ואת חילן ואת מגרשיה ואת דביר ואת מגרשיה: ואת עשן ואת מגרשיה ואת בית שמש ואת מגרשיה: וממטה בנימן את גבע ואת מגרשיה ואת עלמת ואת מגרשיה ואת ענתות ואת מגרשיה כל עריהם שלש עשרה עיר במשפחותיהם: ולבני קהת הנותרים ממשפחת המטה ממחצית מטה חצי מנשה בגורל ערים עשר: ולבני גרשום למשפחותם ממטה יששכר וממטה אשר וממטה נפתלי וממטה מנשה בבשן ערים שלש עשרה: לבני מררי למשפחותם ממטה ראובן וממטה גד וממטה זבולן בגורל ערים שתים עשרה: ויתנו בני ישראל ללוים את הערים ואת מגרשיהם: ויתנו בגורל ממטה בני יהודה וממטה בני שמעון וממטה בני בנימן את הערים האלה אשר יקראו אתהם בשמות: וממשפחות בני קהת ויהי ערי גבולם ממטה אפרים: ויתנו להם את ערי המקלט את שכם ואת מגרשיה בהר אפרים ואת גזר ואת מגרשיה: ואת יקמעם ואת מגרשיה ואת בית חורון ואת מגרשיה: ואת אילון ואת מגרשיה ואת גת רמון ואת מגרשיה: וממחצית מטה מנשה את ענר

עיר קלל · יתר · חצה נטה · גרש · גרל · קרא · שפח · היה עיר · נתן · קלט

agros aũt citatis & villas caleph filio iephone. Porro filiis aarõ dederũt ciuitates ad cõfugiẽdum hebron & lobna & suburbana eius. Iether quoq; & estemo cũ suburbanis suis: sed & helon & dabir cum suburbanis suis: asan quoq; & bethsemes & suburbana earũ. De tribu ãt benjamin gabee & suburbana ei⁹ & almath cũ suburbanis suis anathoth quoq; cũ suburbanis suis. Omnes ciuitates tredeci cũ suburbanis suis: per cognatiões suas. Filiis ãt caath residuis de cognatiõe sua dederunt ex dimidia tribu manasse in possessionem vrbes decẽ. Porro filiis gerson p cognationes suas de tribu isachar & de tribu aser & de tribu neptalim & de tribu manasse in basan vrbes tredecim. Filiis autem merari p cognationes suas de tribu rubẽ & de tribu gad & de tribu zabulon: dederũt forte ciuitates duodecim. Dederũt quoq; filii israel leuitis ciuitates & suburbana earũ. Deduntq; p forte ex tribu filiorũ iuda & ex tribu filiorũ symeõ & ex tribu filiorũ beniamin vrbes has quas vocauerunt noĩbus suis: & his q erant ex cognatiõe filiorũ caath. Fuerũtq; ciuitates in terminis eorum de tribu ephraim. Dederunt ergo eis vrbes ad cõfugiẽdũ sychẽ cũ suburbanis suis in monte ephraim & gazer cum suburbanis suis: iecmaam quoq; cum suburbanis suis & bethorõ similiter: necnõ & helon cum suburbanis suis: & gethremon in eũdẽ modũ. Porro ex dimidia tribũ manasse aner

τοὺς ἀγροὺς τῆς πόλεως καὶ τὰς ἐπαύλεις αὐτῆς ἔδωκαν τῷ Χαλὲβ υἱῷ Ἰεφοννή. καὶ τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν ἔδωκαν τὰς πόλεις τῶν φυγαδευτηρίων, τὴν Χεβρὼν καὶ τὴν Λοβνὰ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἰεθὴρ καὶ σημὰ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Χελὼν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Δαβεὶρ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἀσὰν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Βεθσαμὺς καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ ἀπὸ φυλῆς Βενιαμὶν τὴν Γαβεὲ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἀλαμὼθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἐναθὼθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῶν δέκα καὶ τρεῖς πόλεις ἐν ταῖς συγγενείαις αὐτῶν. καὶ τοῖς υἱοῖς Καὰθ τοῖς καταλελειμμένοις ἀπὸ τῆς συγγενείας τῆς φυλῆς ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς Μανασσῆ ἐν κλήρῳ πόλεις δέκα. καὶ τοῖς υἱοῖς Γερσὼν κατὰ συγγενείας αὐτῶν, ἀπὸ φυλῆς Ἰσάχαρ καὶ ἀπὸ φυλῆς Ἀσὴρ καὶ ἀπὸ φυλῆς Νεφθαλὶμ καὶ ἀπὸ φυλῆς Μανασσῆ ἐν τῇ Βασὰν πόλεις δέκα καὶ τρεῖς. καὶ τοῖς υἱοῖς Μεραρὶ κατὰ συγγενείας αὐτῶν ἀπὸ φυλῆς Ῥουβὴν καὶ ἀπὸ φυλῆς Γὰδ καὶ ἀπὸ φυλῆς Ζαβουλὼν ἐν κλήρῳ πόλεις δέκα καὶ δύο. καὶ ἔδωκαν υἱοὶ Ἰσραὴλ τοῖς Λευίταις τὰς πόλεις καὶ τὰ περιπόλια αὐτῶν. καὶ ἔδωκαν ἐν κλήρῳ ἐκ φυλῆς υἱῶν Ἰούδα καὶ ἀπὸ φυλῆς υἱῶν Συμεὼν καὶ ἀπὸ φυλῆς υἱῶν Βενιαμὶν τὰς πόλεις ταύτας ἃς καλοῦσιν αὐτὰς ἐν ὀνόματι. καὶ ἀπὸ τῶν δήμων υἱῶν Καὰθ καὶ ἐγένοντο πόλεις ὁρίων αὐτῶν ἐκ φυλῆς Ἐφραίμ. καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὰς πόλεις τοῦ φυγαδευτηρίου, τὴν Συχὲμ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς ἐν ὄρει Ἐφραίμ, καὶ τὴν Γαζὲρ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἰεκμαὰν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Βεθωρὼν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἐλὼν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Γεθρεμμὼν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς Μανασσῆ τὴν Ἀνὴρ

καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἰεβλαὰμ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, τῇ συγγενείᾳ τῶν υἱῶν Καὰθ τοῖς καταλελειμμένοις. τοῖς υἱοῖς Γερσὼν ἀπὸ συγγενείας τοῦ ἡμίσους φυλῆς Μανασσῆ, τὴν Γαυλὼν ἐκ τῆς Βασὰν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἀσηρὼθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. καὶ ἀπὸ φυλῆς Ἰσάχαρ τὴν Κεδὲς καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Δεβρὼθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ῥαμὼθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἐνὰμ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. καὶ ἀπὸ φυλῆς Ἀσὴρ τὴν Μασὰλ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἀβδὼν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Οὐκὰκ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ῥοὼβ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. καὶ ἀπὸ φυλῆς Νεφθαλὶμ τὴν Κεδὲς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Χαμὼν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Καριαθαὶμ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. τοῖς υἱοῖς Μεραρὶ τοῖς καταλελειμμένοις ἀπὸ φυλῆς Ζαβουλὼν τὴν Ῥεμμὼν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Θαβὼρ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου Ἱεριχὼ κατὰ ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ φυλῆς Ῥουβὴν, τὴν Βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἰεσσὰ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Καδημὼθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Μιφαὰθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. καὶ ἀπὸ φυλῆς Γὰδ τὴν Ῥαμὼθ ἐν Γαλαὰδ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Μαναῒν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἐσεβὼν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν Ἰαζὴρ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς.

Ca.7.

Καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσάχαρ Θαλὰ καὶ Φουὰ Ἰασοὺβ καὶ Σομβρὰν τέσσαρες. καὶ υἱοὶ Θωλὰ, Ὀζὶ καὶ Ῥαφαΐα καὶ Ἰαρουὴλ καὶ Ἰαμὶ καὶ Ἰαβσὰν καὶ Σαμουὴλ, ἄρχοντες κατ᾿ οἴκους πατριῶν αὐτῶν τῷ Θωλὰ, δυνατοὶ ἰσχύι κατὰ γενέσεις αὐτῶν, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐν ἡμέραις Δαυίδ

& suburbana eius: baalam & suburbana ei⁹. His videlicet qui de cognatione filiorum caath reliq erant. Filiis ãt gersõ de cognatione dimidie tribus manasse gaulõ in basan & suburbana eius & astaroth cum suburbanis suis. De tribu isachar cedes cum suburbanis suis & dabereth cũ suburbanis suis: ramoth quoq; & suburbana eius & anem cum suburbãis suis. De tribu vero aser masal cum suburbanis suis: & abdon similiter: sed & hucac & suburbana eius: & roob cũ suburbanis suis. Porro de tribu neptalim cedes in galilea & suburbana eius: amon cum suburbanis suis: & cariathaim & suburbana eius. Filiis autem merari residuis de tribu zabulon remmono & suburbana eius: & thabor cum suburbanis suis. Trans iordanẽ quoq; ex aduerso hiericho cõtra orientẽ iordanis de tribu rubens bosor in solitudine cum suburbanis suis & iassa cum suburbanis suis: cademot quoq; & suburbana eius & miphaat cum suburbanis suis. Necnon de tribu gad: ramoth in galaad & suburbana eius & manaim cũ suburbanis suis: sed & esebon cum suburbanis suis: & iezer cum suburbanis suis. 7.

Porro filii isachar: thola & phua iasub & samrõ quattuor. Filii thola: ozi et raphaia et hieriheli & iemai et iepse et samuel principes per domus cognationũ suarũ. De stirpe thola viri fortissimi numerati sunt in diebus dauid:

ואת מגרשיה ואת בלעם ואת מגרשיה למשפחת לבני קהת הנותרים: לבני גרשום ממשפחת חצי מטה מנשה את גולן בבשן ואת מגרשיה ואת עשתרות ואת מגרשיה: וממטה יששכר את קדש ואת מגרשיה את דברת ואת מגרשיה: ואת ראמות ואת מגרשיה ואת ענם ואת מגרשיה: וממטה אשר את משל ואת מגרשיה ואת עבדון ואת מגרשיה: ואת חוקק ואת מגרשיה ואת רחב ואת מגרשיה: וממטה נפתלי את קדש בגליל ואת מגרשיה ואת חמון ואת מגרשיה ואת קריתים ואת מגרשיה: לבני מררי הנותרים ממטה זבולן את רמונו ואת מגרשיה את תבור ואת מגרשיה: ומעבר לירדן ירחו למזרח הירדן ממטה ראובן את בצר במדבר ואת מגרשיה ואת יהצה ואת מגרשיה: ואת קדמות ואת מגרשיה ואת מיפעת ואת מגרשיה: וממטה גד את ראמות בגלעד ואת מגרשיה ואת מחנים ואת מגרשיה: ואת חשבון ואת מגרשיה ואת יעזיר ואת מגרשיה:

Cap. vij.

ולבני יששכר תולע ופואה ישוב ושמרון ארבעה: ובני תולע עזי ורפיה ויריאל ויחמי ויבשם ושמואל ראשים לבית אבותם לתולע גבורי חיל לתלדותם מספרם בימי דויד

יתר · חצה · גרש · נטה · זרח · דבר · רבע · גבר ילד · ספר יום

עשרים ושנים אלף ושש מאות׃
ובני עזי יזרחיה ובני יזרחיה מיכאל
ועבדיה ויואל ישיה חמשה ראשים
כלם׃ ועליהם לתולדתם לבית
אבותם גדודי צבא מלחמה שלשים
וששה אלף כי הרבו נשים ובנים׃
ואחיהם לכל משפחות יששכר
גבורי חילים שמונים ושבעה
אלף התיחשם לכל׃ בנימן בלע
ובכר וידיעאל שלשה׃ ובני בלע
אצבון ועזי ועזיאל וירימות ועירי
חמשה ראשי בית אבות גבורי
חילים והתיחשם עשרים ושנים
אלף ושלשים וארבעה׃ ובני בכר
זמירה ויועש ואליעזר ואליועיני
ועמרי וירמות ואביה וענתות
ועלמת כל אלה בני בכר׃
והתיחשם לתולדתם ראשי בית
אבותם גבורי חיל עשרים אלף
ומאתים׃ ובני ידיעאל בלהן ובני
בלהן יעיש ובנימן ואהוד וכנענה
וזיתן ותרשיש ואחישחר׃ כל
אלה בני ידיעאל לראשי האבות
גבורי חילים שבעה עשר אלף
ומאתים יצאי צבא למלחמה׃
ושפם וחפם בני עיר חשם בני
אחר׃ בני נפתלי יחציאל וגוני
ויצר ושלום בני בלהה׃ בני מנשה
אשריאל אשר ילדה פילגשו
הארמיה ילדה את מכיר אבי
גלעד׃ ומכיר לקח אשה לחפים
ולשפים ושם אחתו מעכה ושם
השני צלפחד ותהיינה לצלפחד
בנות׃ ותלד מעכה אשת מכיר בן
ותקרא שמו פרש ושם אחיו
שרש ובניו אולם ורקם׃ ובני

שנה מאה · גדד לחם · רבה נשה · שפחה · גבר שמן · יחש · רבע · מאה · לחם · איש · אח · שנה היה · ילד איש · קרא

viginti duo milia sexcenti. Filii ozi: israhia de quo nati sunt michael & obadia & iohel & iesia quinque omnes principes. cum eis per familias & populos suos accincti ad prelium viri fortissimi: triginta sex milia. Multas enim habuerunt vxores & filios. Fratres quoque eorum per omnem cognationem issachar robustissimi ad pugnandum octoginta septem milia numerati sunt. Filii beniamin: bale & bochor & iadihel tres. Filii bale: esbon & ozi & ozihel & hierimoth & vrai quinque principes familiarum & ad pugnandum robustissimi. Numerus autem eorum viginti duo milia & triginta quattuor. Porro filii bochor zamira & ioas & eliezer & elioenai & amri & hierimoth & abia & anathuth & almathan. Omnes hi filii bochor. Numerati sunt autem per familias suas principes cognationum suarum ad bella fortissimi viginti milia & ducenti. Porro filii iadihel: balan: filii autem balan iehus & beniamin & ahoth & chanana & iotham & tharsis & haisaar. Omnes hi filii iadiel principes cognationum suarum viri fortissimi decem & septem milia & ducenti ad prelium procedentes: Sepham quoque & hapham filii hir & asim filii aher: filii autem neptalim: iasihel & guni & aser & sellum filii bala. Porro filius manasse esrihel: concubinaque eius syra peperit machir patrem galaad. Machir autem accepit vxorem filiis suis happhi & sepham & habuit sororem nomine maacha. Nomen autem secundi salphaath. Nataeque sunt salphaath filie et peperit maacha vxor machir filium: vocauitque nomen eius phares. Porro nomen fratris eius sares et filii eius vlam et rehem: Filius autem

viginti et duo milia et sexcenti. et filii ozi:
εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. καὶ υἱοὶ ὀζί,
hiezeria. et filii hiezeria: michael et abdia et io
ἰεζερία. καὶ υἱοὶ ἰεζερία, μιχαὴλ καὶ ἀβδία καὶ ἰωή
el et iosia: quinque principes omnes hi. et
λ καὶ ἰωσία, πέντε ἄρχοντες πάντες αὐτοί. καὶ
qui super eos per familias suas per domum cognatio
οἱ ἐπ' αὐτοὺς κατὰ γενέσεις αὐτῶν κατ' οἶκον πατρι
num suarum accincti fortes ad pugnandum in bel
ῶν αὐτῶν μονόζωνοι ἰσχυροὶ παρατάξασθαι εἰς πόλε
lo triginta et sex milia: quoniam multas habuerunt vxo
μον τριάκοντα καὶ ἓξ χιλιάδες, ὅτι ἐπλήθυναν γυ
res et filios. et fratres eorum in om
ναῖκας καὶ υἱούς. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν εἰς πά
nes cognationes issachar potentes fortitudine: octo
σας συγγενείας ἰσσάχαρ δυνατοὶ δυνάμει, ὀγδοή
ginta et septem milia genealogia eorum om
κοντα καὶ ἑπτὰ χιλιάδες ἡ γενεαλογία αὐτῶν πάν
nium. filii autem beniamin: balae et bochor et idiel
των. υἱοὶ δὲ βενιαμίν, βαλαὲ καὶ βοχὼρ καὶ ἰδιήλ
tres. et filii balae: asebon et ozi et ozi
τρεῖς. καὶ υἱοὶ βαλαέ, ἀσεβὼν καὶ ὀζὶ καὶ ὀζι
el et hieremuth et [illegible] quinque principes domorum
ὴλ καὶ [illegible] καὶ οὐρί, πέντε ἄρχοντες οἴκων
familiarum suarum fortes potentia. et genealogia
πατριῶν αὐτῶν ἰσχυροὶ δυνάμει, καὶ ἡ γενεαλογία
eorum viginti duo milia et triginta et quat
αὐτῶν εἰκοσιδύο χιλιάδες καὶ τριάκοντα καὶ τέσ
tuor. et filii bochor: zamaria et ioas et eliezer
σαρες. καὶ υἱοὶ βοχὼρ, ζαμαρία καὶ ἰωὰς καὶ ἐλιέζερ
et elione et amari et iermoth: et abia et ana
καὶ ἐλιωνὲ καὶ ἀμαρὶ καὶ ἰερμώθ, καὶ ἀβιὰ καὶ ἀνα
thoth et alamoth omnes hi filii bochor: et
θὼθ καὶ ἀλαμώθ πάντες οὗτοι υἱοὶ βοχώρ, καὶ ἡ
genealogia eorum per familias suas principes
γενεαλογία αὐτῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν ἄρχοντες
domorum cognationum suarum potentes fortitudine: viginti milia et
οἴκων πατριῶν αὐτῶν δυνατοὶ ἰσχύϊ, εἴκοσι χιλιάδες καὶ
ducenti. et filii iediel: balaan. et filii balaan:
διακόσιοι. καὶ υἱοὶ ἰεδιήλ, βαλαάν. καὶ υἱοὶ βαλαάν,
iesus et beniamin et aoth et chanaa et zethan et
ἰησοῦς καὶ βενιαμὶν καὶ ἀὼθ καὶ χαναὰ καὶ ζηθὰν καὶ
tharsis et assair: omnes hi filii iediel prin
θαρσεὶς καὶ ἀσαείρ, πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰεδιὴλ ἀρ
cipes cognationum potentes fortitudine: decem et septem
χοντες τῶν πατριῶν δυνατοὶ ἰσχύϊ, δεκαεπτὰ
milia et ducenti procedentes fortitudine ad
χιλιάδες καὶ διακόσιοι ἐκπορευόμενοι δυνάμει εἰς
bellum. et sapham et hepham et filii hir et a
πόλεμον. καὶ σαφὰμ καὶ ὀφὰμ καὶ υἱοὶ ἴρ καὶ ἀ
sim filii acher. et filii nephthali: iassiel guni et
σὶμ υἱοὶ ἀχέρ. καὶ υἱοὶ νεφθαλεί, ἰασιὴλ γουνὶ καὶ
iesser et sellem filii balaa. filii manasse: es
ἰεσσὲρ καὶ σελλὴμ υἱοὶ βαλαά. υἱοὶ μανασσῆ, ἐσ
riel: quem peperit concubina eius syra ma
ριήλ, ὃν ἔτεκεν ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἡ σύρα τὸν μα
chir patrem galaad. et machir accepit vxo
χεὶρ πατέρα γαλαάδ. καὶ μαχεὶρ ἔλαβεν γυναῖ
rem hophem et saphim. et nomen soro
κα τῷ ὀφεὶμ καὶ τῷ σαφίμ. καὶ ὄνομα τῇ ἀδελ
ri eorum maacha: et nomen secundo salphaad.
φῇ αὐτῶν μααχά, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ σαλφαάδ.
nate sunt duo salphaad filie: et peperit ma
ἐγεννήθησαν δὲ τῷ σαλφαὰδ θυγατέρες, καὶ ἔτεκεν μα
acha vxor machir filium: et vocauit nomen eius
αχὰ ἡ γυνὴ μαχεὶρ υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ
phares: et nomen fratri eius saros. et filii
φάρες, καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ σάρος. καὶ υἱοὶ
eius: elam et racam. et filii
αὐτοῦ, οὐλὰμ καὶ ῥακάμ. καὶ υἱοί,

---

elam: badan. hi filii galaad filii macher filii
οὐλάμ, βαδάν. οὗτοι υἱοὶ γαλαὰδ υἱοῦ μαχὴρ υἱοῦ
manasse. et soror eius melchath peperit
μανασσῆ. καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ μελχὲθ ἔτεκεν
iessud et abiezer et maala. et e
τὸν ἰεσουὸδ καὶ τὸν ἀβιεζὲρ καὶ τὸν μααλά. καὶ ἐγέ
rant filii samida: heim et sychem et lochei et eniam.
νοντο υἱοὶ σαμειδά, ἀεὶμ καὶ συχὲμ καὶ λοχεὶ καὶ ἀνιάμ.
et filii ephraim: suthalaa et barad filius eius: et
καὶ υἱοὶ ἐφραίμ, σουθαλαὰ καὶ βαρὰδ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ
thaath filius eius: et elada filius eius: et thaath filius eius:
θαὰθ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐλαδὰ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θαὰθ υἱὸς αὐτοῦ,
et zabad filius eius: et suthala filius eius: et ezer et
καὶ ζαβὲδ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ σουθάλα υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἔζερ καὶ
elaad. et occiderunt eos viri geth na
ἐλαάδ. καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς οἱ ἄνδρες γὲθ οἱ τεχ
ti in terra: quia descenderant vt caperent pecora eo
θέντες ἐν τῇ γῇ, ὅτι κατέβησαν λαβεῖν τὰ κτήνη αὐ
rum. et luxit ephraim pater eorum diebus mul
τῶν. καὶ ἐπένθησεν ἐφραὶμ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἡμέρας πολ
tis: et venerunt fratres eorum vt consolarentur e
λάς, καὶ ἦλθον οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν παρακαλέσαι αὐ
um. et ingressus est ad vxorem suam: et concε
τόν. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συνέ
pit et peperit filium: et vocauit nomen eius
λαβε καὶ ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ
barie: quoniam in malis factus est in domo eius: et
βαριέ, ὅτι ἐν κακοῖς ἐγένετο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ἡ
filia eius sara. et edificauit bethoron
θυγάτηρ αὐτοῦ σαρά. καὶ ᾠκοδόμησεν τὴν βαιθωρὼν
superiorem et inferiorem: et ozensaara. et rapha filius
τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω, καὶ τὴν ὀζενσααρά. καὶ ῥαφὴ υἱὸς
eius: et raseph filius eius: et thala filius eius: et
αὐτοῦ, καὶ ῥασὴφ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θαλὰ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ
thaan filius eius: et ladan filius eius: amiud filius e
θαὰν υἱὸς αὐτοῦ, καὶ λαδαὰν υἱὸς αὐτοῦ, ἀμιοὺδ υἱὸς αὐ
ius: elisama filius eius: num filius eius: iosue filius eius: et
τοῦ, ἐλισαμὰ υἱὸς αὐτοῦ, νοὺμ υἱὸς αὐτοῦ, ἰωσηὲ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ
possessio eorum et habitatio bethel et viculi
κατάσχεσις αὐτῶν καὶ κατοικία βαιθὴλ καὶ αἱ κῶμαι
eius. et contra orientem noaran: et ad occidentem ga
αὐτῆς. καὶ εἰς ἀνατολὰς νοαρὰν, καὶ εἰς δυσμὰς γα
zer et viculi eius: et sychem et viculi e
ζὲρ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, καὶ συχὲμ καὶ αἱ κῶμαι αὐ
ius: et adia et viculi eius. et habitata filiis
τῆς, καὶ ἀδία καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς. καὶ ἕως ὁρίων υἱῶν
manasse: bethsan et filie eius. thaana et
μανασσῆ, βαιθσὰν καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς. θαανὰ καὶ
filie eius: mageddo et viculi eius:
αἱ θυγατέρες αὐτῆς, μαγεδδὼ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς,
dor et viculi eius. in his habitauerunt filii
δὼρ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς. ἐν ταύταις κατῴκησαν οἱ υἱοὶ
ioseph: filii isr'l. filii aser: iamna et iasua et
ἰωσήφ, υἱοῦ ἰσραήλ. υἱοὶ ἀσήρ, ἰαμνὰ καὶ ἰασουὰ καὶ
iessue et baria: et saraa soror eorum. et fi
ἰεσουὶ καὶ βαρία, καὶ σαραὰ ἀδελφὴ αὐτῶν. καὶ υἱ
lii baria chober et melchiel: ipse pater barzeth.
οὶ βαρία χοβὲρ καὶ μελχιήλ, αὐτὸς πατὴρ βαρζαίθ.
et chober genuit iaphlet et somer et
καὶ χοβὲρ ἐγέννησε τὸν ἰαφλὴτ καὶ τὸν σωμὴρ καὶ τὸν
hotham: et sua sororem eorum. et filii iaphlet:
ὠθάμ, καὶ τὴν σουὰ ἀδελφὴν αὐτῶν. καὶ υἱοὶ ἰαφλέτ,
phasech et baamath et asuath: hi filii iaphlet.
φασὲχ καὶ βααμὰθ καὶ ἀσουάθ, οὗτοι υἱοὶ ἰαφλέτ.
et filii somer achi et roaga et iaba et aram. et
καὶ υἱοὶ σωμὴρ ἀχὶ καὶ ῥααγὰ καὶ ἰαβὰ καὶ ἀράμ. καὶ
filii helem fratris eius. supha et iamna et seles
υἱοὶ ἐλὲμ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. σουφὰ καὶ ἰαμνὰ καὶ σελὲς
et amal. filii supha: sue et arnaph et sual et
καὶ ἀμάλ. υἱοὶ σουφά, σουὲ καὶ ἀρναφὲ καὶ σουὰλ καὶ
beri et iembra basar: et iend et semma
βηρεὶ καὶ ἰεμβρὰ βασάρ, καὶ ἰηοὺδ καὶ σεμμ[ά]

vlam bedam. Hi sunt filii galaad filii machir filii manasse. Soror autem eius regina peperit virum decorum & abiezer & moola. Erant autem filii semida: ahin: & sechem & leci & aniam. Filii autem ephraim: suthala: bareth filius eius: thaath filius eius: elada filius eius thaath filius eius: & huius filius zadab: & huius filius suthala: & huius filius eser & elad. Occiderunt autem eos viri geth indigene quia descenderant vt inuaderent possessiones eorum. Luxit igitur ephraim pater eorum multis diebus: & venerunt fratres eius vt consolarentur eum. Ingressusque est ad vxorem suam: que concepit & peperit filium & vocauit nomen eius beria: eo quod in malis domus eius ortus esset: filia autem eius fuit sara que edificauit bethoron inferiorem & superiorem & ozenzara. Porro filius eius rapha & reseph & thale: de quo natus est thaan: qui genuit laadan. Huius quoque filius amiud qui genuit elisama de quo ortus est nun: qui habuit filium iosue. Possessio autem eorum & habitatio bethel cum filiabus suis: & contra orientem noran: ad occidentalem plagam gazer & filie eius: sychem quoque cum filiabus suis vsque ad asa cum filiabus eius: iuxta filios quoque manasse bethsan & filias eius: thanac & filias eius: mageddo & filias eius: dor & filias eius. In his habitauerunt filii ioseph filii israel. Filii aser: iemna & iesua & isui & baria & sara soror eorum. Filii autem baria heber & melchiel. Ipse est pater barzaith. Heber autem genuit iephlat & somer & otham & suaa sororem eorum: filii iephlat: phosech & chamaal & asoph: hi filii iephlat. Porro filii somer: ahi & roaga & aba & aran: filii autem helem fratris eius: supha & iemna & selles & amal. Filii supha sue & arnaphed & sual & beri & iamra bosor & od & samma

אולם ובדן אלה בני גלעד בן מכיר
בן מנשה׃ ואחתו המלכת ילדה
את אישהוד ואת אביעזר ואת
מחלה׃ ויהיו בני שמידע אחין
ושכם ולקחי ואניעם׃ ובני אפרים
שותלח וברד בנו ותחת בנו
ואלעדה בנו ותחת בנו׃ וזבד בנו
ושותלח בנו ועזר ואלעד והרגום
אנשי גת הנולדים בארץ כי
ירדו לקחת את מקניהם׃ ויתאבל
אפרים אביהם ימים רבים ויבאו
אחיו לנחמו׃ ויבא אל אשתו
ותהר ותלד בן ויקרא שמו בריעה
כי ברעה היתה בביתו׃ ובתו
שארה ותבן את בית חורון
התחתון ואת העליון ואת אזן
שארה׃ ורפח בנו ורשף ותלח
בנו ותחן בנו׃ לעדן בנו עמיהוד בנו
אלישמע בנו׃ נון בנו יהושע בנו׃
ואחזתם ומשבתם בית אל ובנתיה
ולמזרח נערן ולמערב גזר ובנתיה
ושכם ובנתיה עד עיה ובנתיה׃ ועל
ידי בני מנשה בית שאן ובנתיה
תענך ובנתיה מגדו ובנותיה
דור ובנותיה באלה ישבו בני
יוסף בן ישראל׃ בני אשר ימנה
וישוה וישוי ובריעה ושרח אחתם׃
ובני בריעה חבר ומלכיאל הוא
אבי ברזות׃ וחבר הוליד את יפלט
ואת שומר ואת חותם ואת
שועא אחותם׃ ובני יפלט פסך
ובמהל ועשות אלה בני יפלט׃
ובני שמר אחי ורוהגה וחבה וארם׃ ובן
הלם אחיו צופח וימנע ושלש ועמל׃
בני צופח סוח וחרנפר ושועל
ובדי וימרה׃ בצר והוד ושמא

היה · ילד · לקח קנה · אבל יום · רבב בוא · איש · הרה ילד · רוע · היה בנה · עלה · ישב · זרח ערב · בנה · ילד

ושלשה ויתרן ובארא ובני יתר
יפנה ופספא וארא ובני עלא ארח
וחניאל ורציא כל אלה בני אשר
ראשי בית האבות ברורים גבורי
חילים ראשי הנשיאים והתיחשם
בצבא במלחמה מספרם אנשים
עשרים וששה אלף

Cap. viij.

ובנימן הוליד את בלע בכרו
אשבל השני ואחרח השלישי
נוחה הרביעי ורפא החמישי
ויהיו בנים לבלע אדר וגרא
ואביהוד ואבישוע ונעמן ואחוח
וגרא ושפופן וחורם ואלה בני
אחוד אלה הם ראשי אבות ליושבי
גבע ויגלום אל מנחת ונעמן
ואחיה וגרא הוא הגלם והוליד
את עזא ואת אחיחד ושחרים
הוליד בשדה מואב מן שלחו אתם
חשים ואת בערא נשיו ויולד מן
חדש אשתו את יובב ואת צביא
ואת מישא ואת מלכם ואת יעוץ
ואת שכיא ואת מרמה אלה
בניו ראשי אבות ומחשים
הוליד את אביטוב ואת אלפעל
ובני אלפעל עבר ומשעם ושמר
הוא בנה את אונו ואת לד
ובנתיה ובריעה ושמע המה ראשי
האבות ליושבי אילון המה
הבריחו את יושבי גת ואחיו ששק
וירמות וזבדיה וערד ועדר
ומיכאל וישפה ויוחא בני
בריעה וזבדיה ומשלם וחזקי
וחבר וישמרי ויזליאה ויובב
בני אלפעל ויקים וזכרי
וזבדי ואליעני וצלתי ואליאל
ועדיה ובראיה ושמרת

(margin: ברר גבר · נשא יחש · לחם ספר · ילד · שנה שלש · רבע חמש · היה · גלה · נשה ילד · איש · ברח)

& salusa & iethrã & bera. Filii gether: iephone & phaspha & ara: filii aũt olla: arec & anihel & resia. Omnes hi filii aser principes cognationũ electi atq; fortissimi duces ducũ. Numerus aũt eorũ etatis que apta esset ad bellum: viginti sex milia. 8.

Beniamin aũt genuit bale primogenitũ suũ: asbal secũdum: ahara tertium: noaha quartum: & rapha quintum. Fueruntq; filii bale adoar & gera & abiud: abisue quoq; & nemã & ahoe: sed & gera & sephuphã & vram. Hi sunt filii ahod principes cognationum habitantium in gabaa. qui translati sũt in manaath. Nomã ãt & achia & gera ipse trãstulit eos: & genuit oza & abiud. Porro sarahim genuit in regiõe moab postquam dimisit vsim & bara vxores suas. Genuit autem de edes vxore sua iobab & sebia & mosa et molchõ iebus quoq; et sethia et marmach. Hi sunt filii eius principes i familiis suis. Mehusi vero genuit achitob & elphaal. Porro filii elphaal heber et misaam & samad hic edificauit ono & lod & filias eius. Bara autẽ et sama principes cognationũ habitantium in ahialon. Hi fugauerũt habitatores geth. Et haio et sesac & hierimoth & zabadia et arod et heder: michael quoq; et iespha et ioaa filii baria. Et zabadia et mosollam et ezeci et heber et esamari et iesliа et iobab filii elphaal: et iaci et zechri et zaddi et elioenai et selethai et heliel et adaia et baraia et samarat

τ selsa τ iethran τ beera. τ filii iether:
καὶ σελσὰ καὶ ἰεθρὰν καὶ βηερά. καὶ υἱοὶ ἰεθὲρ,
iephõne τ phaspha τ arai. τ filii olla: aree
ἰεφοννὴ καὶ φασφὰ καὶ ἀραΐ. καὶ υἱοὶ ὀλλά, ἀρεὲ
τ aniel τ rasia: omnes hi filii aser principes domus cognationũ: electi fortes potentia
καὶ ἀνιὴλ καὶ ῥασία, πάντες οὗτοι υἱοὶ ἀσὴρ ἄρχοντες οἴκου τῶν πατριῶν, ἐκλεκτοὶ ἰσχυροὶ δυνάμει
duces principũ qui numerati sũt in statiõe ad bellum: numerus eorũ viri viginti τ sex milia.
ἀρχηγοὶ τῶν ἀρχόντων τῶν γενεαλογηθέντων ἐν τῇ στάσει ἐν τῷ πολέμῳ, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἄνδρες εἴκοσι καὶ ἓξ χιλιάδες.

Ca. 8.

Et beniamin genuit bale primogenitũ suum: τ asbel secũdus: τ aara tertius: τ nua quartus: et rapha quintus. et fuerũt filii bale: adar et gera et abiud et abisue et naaman τ aod. et hi filii aod: gera et sepham et auram. hi sunt principes cognationũ habitãtium gabaa. et trãstulerũt ipsos in manuath et naaman et achia et gera: ipse trãstulit eos et genuit aza et achiud. et seorim genuit in campo moab: postq̃ dimiserunt ipsi eum. et osim et baara vxores eius. et genuit de chodes vxore sua io bab et sabia et misa: et melchom τ ioas τ sechia τ marmia: isti filii eius principes cognationũ. τ me osim genuit abitob τ eliphaal. τ filii eliphaal aber τ mesoam τ samed. ipse edificauit ono τ lod: τ vicos eius τ baria τ samaa: hi principes cognationũ habitantiũ ailon. hi psecuti sũt habitantes geth. τ fratres eoꝝ sisach τ hierimoth τ zabadia τ arad: τ adar τ michael τ hiespha τ hiocha filii baria. τ zabadia τ mesollam τ ezeci τ aber τ iassemari τ hiezelia τ iobab filii aliphal. τ iacim τ zechri τ zebdi: τ elione τ selathi τ eliel τ adaia: τ baria τ samarath
Καὶ βενιαμὶν ἐγέννησε τὸν βαλὲ πρωτότοκον αὐτοῦ, καὶ ἀσβὴλ ὁ δεύτερος, καὶ ἀαρὰ ὁ τρίτος, καὶ νουὰ ὁ τέταρτος, καὶ ῥαφὰ ὁ πέμπτος. καὶ ἐγένοντο υἱοὶ τῷ βαλέ, ἄδαρ καὶ γηρὰ καὶ ἀβιοὺδ καὶ ἀβισουὲ καὶ νααμὰν καὶ ἀώδ. καὶ οὗτοι υἱοὶ ἀώδ, γηρὰ καὶ σεπφὰμ καὶ ἀουράμ. οὗτοί εἰσιν ἄρχοντες πατριῶν τῶν κατοικούντων γαβαά. καὶ ἀπῴκισαν αὐτοὺς εἰς μαναουὰθ καὶ νααμὰν καὶ ἀχιὰ καὶ γηρά, αὐτὸς ἀπῴκισεν αὐτούς. καὶ ἐγέννησε τὸν ἀζὰ καὶ τὸν ἀχιούδ. καὶ σεωρεὶμ ἐγέννησεν ἐν πεδίῳ μωάβ, μετὰ τὸ ἐξαποστεῖλαι αὐτὸν. καὶ ὡσεὶμ καὶ βααρὰ γυναῖκες αὐτοῦ. καὶ ἐγέννησεν ἀπὸ τῆς χόδες γυναικὸς αὐτοῦ τὸν ἰωβὰβ καὶ τὸν σαβία καὶ τὸν μισά, καὶ τὸν μελχὼμ καὶ τὸν ἰωὰς καὶ τὸν σεχία καὶ τὸν μαρμία, οὗτοι υἱοὶ αὐτοῦ ἄρχοντες τῶν πατριῶν. καὶ μεωσεὶμ ἐγέννησε τὸν ἀβιτὼβ καὶ τὸν ἐλειφαάλ. καὶ υἱοὶ ἐλειφαὰλ ἄβερ καὶ μεσοὰμ καὶ σάμηδ. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν ὠνὼ καὶ τὴν λώδ, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς καὶ βαρία καὶ σαμαά, αὐτοὶ ἄρχοντες πατριῶν τῶν κατοικούντων αἰλών. οὗτοι ἐξεδίωξαν τοὺς κατοικοῦντας γέθ. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν σισὰχ καὶ ἰεριμὼθ καὶ ζαβαδία, καὶ ἀράδ. καὶ ἄδαρ καὶ μιχαὴλ καὶ ἰεσφὰ καὶ ἰωχὰ υἱοὶ βαρεία. καὶ ζαβαδία καὶ μεσολλὰμ καὶ ἐζεκὶ καὶ ἄβερ καὶ ἰασημαρὶ καὶ ἰεζελία καὶ ἰωβὰβ υἱοὶ ἀλιφάλ. καὶ ἰακεὶμ καὶ ζεχρὶ καὶ ζεβδί, καὶ ἠλιωνὲ καὶ σελαθὶ καὶ ἐλιὴλ καὶ ἀδαΐα, καὶ βαραΐα καὶ σαμαράθ

A · B

C

filii semei. τ iesphan τ ader τ eliel τ abdon: τ zechri τ anan τ anania τ elam τ anathotha τ iephadia τ phanuel filii sisach. τ sampsari τ saraia τ otholia τ hiersia τ elia τ zechri filii hieream. hi principes cognationũ per gñrationes eorũ principes ipsi habitauerũt in hierusalem. τ in gabaon habitauit pater gabaon: τ nomẽ vxori eius macha: τ filius eius primogenitus abdon τ sur τ cis τ bael. τ nadab τ geddor τ fratres eius τ zecher. τ maceddoth q̃ genuit samaa. et hi ex aduerso fratrum suoꝝ habitauerũt in hierusalem cum fratribus suis. et ner genuit cis: et cis genuit saul: et saul genuit ionathan et melchisue et abinadab et isbaal. et filii ionathan meribaal: et meribaal genuit micha. et filii micha: phithon et melech et tharaa et achaz. et achaz genuit ioda: et ioda genuit alemeth et asmoth et zambri: et zambri genuit mosa: et mosa genuit baana. rapha filius eius: elease filius eius: asel filius eius. et asel sex filii: et hec nomina eorũ: ezericam primogenitus eius: τ ismael τ saria τ abdia τ anan hi filii asel. τ filii asec fratris eius. vlam primogenitus eius: τ ieus secũdus: τ eliphalet tertius. τ fuerũt filii vlam: viri potẽtes fortitudine tẽdẽtes arcũ τ multiplicãtes filios τ filios filioꝝ centũ τ quinquaginta: oẽs hi filii beniamin.
υἱοὶ σεμεΐ. καὶ ἰεσφὰν καὶ ἄδερ καὶ ἐλιὴλ καὶ ἀβδών, καὶ ζεχρὶ καὶ ἀνὰν καὶ ἀνανία καὶ ἠλὰμ καὶ ἀναθωθὰ καὶ ἰεφαδία καὶ φανουὴλ υἱοὶ σισάχ. καὶ σαμψαρὶ καὶ σαραΐα καὶ ὀθολία καὶ ἰερσία καὶ ἠλία καὶ ζεχρὶ υἱοὶ ἰεράμ. οὗτοι ἄρχοντες πατριῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν ἀρχηγοί, αὐτοὶ κατῴκησαν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐν γαβαὼν κατῴκησεν πατὴρ γαβαών, καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μαχά, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρωτότοκος ἀβδὼν καὶ σοὺρ καὶ κὶς καὶ βαάλ. καὶ ναδὰβ καὶ γεδδὼρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ζεχρί. καὶ μακεδδὼθ ὁ γεννήσας τὸν σαμαά. καὶ αὐτοὶ κατέναντι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κατῴκησαν ἐν ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. καὶ νὴρ ἐγέννησε τὸν κίς, καὶ κὶς ἐγέννησε τὸν σαούλ, καὶ σαοὺλ ἐγέννησε τὸν ἰωναθὰν καὶ τὸν μελχισουὲ καὶ τὸν ἀβιναδὰβ καὶ τὸν ἰσβαάλ. καὶ υἱοὶ ἰωναθὰν μεριβαάλ, καὶ μεριβαὰλ ἐγέννησε τὸν μιχά. καὶ υἱοὶ μιχά, φιθὼν καὶ μάλεχ καὶ θαρεὰ καὶ ἀχάζ. καὶ ἀχὰζ ἐγέννησε τὸν ἰωδά, καὶ ἰωδὰ ἐγέννησε τὸν ἀλεμὲθ καὶ τὸν ἀσμὼθ καὶ τὸν ζαμβρί, καὶ ζαμβρὶ ἐγέννησε τὸν μωσά, καὶ μωσὰ ἐγέννησε τὸν βαανά. ῥαφὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλεασὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὴλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ τῷ ἀσὴλ ἓξ υἱοί, καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἐζρικὰμ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ἰσμαὴλ καὶ σαρία καὶ ἀβδία καὶ ἀνάν. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἀσήλ. καὶ υἱοὶ ἀσὲκ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, οὐλὰμ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ἰηοὺς ὁ δεύτερος, καὶ ἐλιφαλὲτ ὁ τρίτος. καὶ ἐγένοντο υἱοὶ οὐλάμ, ἄνδρες δυνατοὶ ἰσχύι τείνοντες τόξον καὶ πληθύνοντες υἱοὺς καὶ υἱοὺς υἱῶν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, πάντες οὗτοι υἱοὶ βενιαμίν.

Infra 9. c. · 1. Reg. 9. a. · D · A

Ca. 9.

Et vniuersus israel dinumerati sũt: τ ecce sunt scripti in libro regum israel τ iuda. τ trãslati sunt
Καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐγενεαλογήθησαν, καὶ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰσραὴλ καὶ ἰούδα. καὶ ἀπῳκίσθησαν

filii semei. Et iesphan & heber & heliel & abdõ & zechri & hanã & anania & ailam & anathothia & iephdaia & phanuel: filii sesac. & samsari & sooria & otholia & iersia & helia & zechri: filii ieroã. Hi patriarche & cognationum principes qui habitauerunt in ierusalem. In gabaõ ãt habitauerũt abigabaon & nomen vxoris eius maacha: filiusq; eius primogẽitus abdõ & sur & cis & baal & nadab: gedur quoq; & ahio & zacher & macelloth. Et macelloth genuit samaa. Habitaueruntq; ex aduerso fratrum suorũ in ierusalẽ cũ fratribus suis. Ner autem genuit cis: & cis genuit saul. Porro saul genuit Ionathan & melchisue & abiadab & esbaal. Filius autem ionathã miribaal: & miribaal genuit micha. Filii micha: phiton & melech & thara & ahaz: & ahaz genuit ioada: & ioada genuit almoth & asmoth & zamri. Porro zamri genuit mosa: & mosa genuit baana cuius filius fuit rapha: de quo ortus est elasa q genuit asel. Porro asel sex filii fuerunt his nominibus ezricã: bochru: hismael: saria: obdia: anã. Oẽs hi filii asel. Filii autem esech fratris eius vlã primogenitus: & hus secũdus & elipheleth tertius: fueruntq; filii vlã viri robustissimi: & magno robore tẽdẽtes arcũ & multos hñtes filios ac nepotes vsq; ad centum quinquaginta. Omnes hi filii beniamin. 9.

Vniuersus ergo israel dinumeratus est & sũma eoꝝ scripta ẽ i libro regũ israel & iuda: translatiq; sunt

בני שמעי וישפן ועבר ואליאל
ועבדון וזכרי וחנן וחנניה ועילם
וענתתיה ויפדיה ופנואל בני
ששק ושמשרי ושחריה ועתליה
ויערשיה ואליה וזכרי בני ירחם
אלה ראשי אבות לתלדותם
ראשים אלה ישבו בירושלם
ובגבעון ישבו אבי גבעון ושם
אשתו מעכה ובנו הבכור עבדון
וצור וקיש ובעל ונדב וגדור
ואחיו וזכר ומקלות הוליד את
שמאה ואף המה נגד אחיהם
ישבו בירושלם עם אחיהם
ונר הוליד את קיש וקיש הוליד
את שאול ושאול הוליד את
יהונתן ואת מלכי שוע ואת
אבינדב ואת אשבעל ובן
יהונתן מריב בעל ומריב בעל הוליד
את מיכה ובני מיכה פיתון
ומלך ותארע ואחז ואחז
הוליד את יהועדה ויהועדה
הוליד את עלמת ואת עזמות ואת
זמרי וזמרי הוליד את מוצא
ומוצא הוליד את בנעא רפה בנו
אלעשה בנו אצל בנו ולאצל
ששה בנים ואלה שמותם עזריקם
בכרו וישמעאל ושעריה ועבדיה
וחנן כל אלה בני אצל ובני עשק
אחיו אולם בכרו יעוש השני
ואליפלט השלישי ויהיו בני
אולם אנשים גבורי חיל דרכי
קשת ומרבים בנים ובני בנים
מאה וחמשים כל אלה מבני
בנימן

Cap. ix.

וכל ישראל התיחשו והנם כתובים על
ספר מלכי ישראל ויהודה הגלו

(margin: ילד · איש בכר · ילד · שנה · שלש היה · גבר · רבה בנה · יחש הנה · כתב גלה)

לבבל במעלם : והישבים
הראשנים אשר באחזתם בעריהם
ישראל הכהנים הלוים והנתינים:
ובירושלם ישבו מן בני יהודה
ומן בני בנימן ומן בני אפרים
ומנשה: עותי בן עמיהוד בן עמרי
בן אמרי בן בני מן בני פרץ בן יהודה:
ומן השילוני עשיה הבכור ובניו:
ומן בני זרח יעואל ואחיהם שש
מאות ותשעים: ומן בני בנימן
סלוא בן משלם בן הודויה בן
הסנאה: ויבניה בן ירחם ואלה
בן עזי בן מכרי ומשלם בן שפטיה
בן רעואל בן יבניה: ואחיהם
לתלדותם תשע מאות וחמשים
וששה כל אלה אנשים ראשי
אבות לבית אבתיהם: ומן הכהנים
ידעיה ויהויריב ויכין: ועזריה בן
חלקיה בן משלם בן צדוק בן
מריות בן אחיטוב נגיד בית
האלהים: ועדיה בן ירחם בן
פשחור בן מלכיה ומעשי בן
עדיאל בן יחזרה בן משלם בן
משלמית בן אמר: ואחיהם
ראשים לבית אבותם אלף
ושבע מאות וששים גבורי חיל
מלאכת עבדת בית האלהים:
ומן הלוים שמעיה בן חשוב
בן עזריקם בן חשביה מן
בני מררי: ובקבקר חרש
וגלל ומתניה בן מיכה בן
זכרי בן אסף: ועבדיה בן
שמעיה בן גלל בן ידותון: וברכיה
בן אסא בן אלקנה היושב
בחצרי נטופתי: והשערים
שלום ועקוב וטלמון ואחימן

עיר · נתן · בכר · מאה · ילד · גבר · לאך · ישב

in babilonē pp dlictū suū. Qui aūt habitauerunt primi in possessionibus & in vrbibus suis israel & sacerdotes & leuite & nathinnei: cōmorati sunt in ierusalē de filiis iuda & de filiis beniamin. De filiis quoq; ephraī & manasse: othei filius amiud filii emri: filii omrai: filii bonni. De filiis phares filii iuda: & de siloni asaia primogenitus & filii eius. De filiis āt zara: iehuel & fratres eorū sexcenti nonaginta. Porro de filiis beniamin: salo filius mosollam filii oduia filii asana & iobama filius ieroam & helā filius ozi filii mochori & mosollā filius saphacie filii rahuel filii iebanie & fratres eorum per familias suas nongenti quinquaginta sex. Omnes hi principes cognationū p domos patrū suorū. De sacerdotibus āt iedaia iotarib & iachī: azarias quoq; filius helchie filii mosollā filii sadoch filii meraioth filii achitob pōtifex domus dei. Porro adaias filius ieroā filii phasor filii melchia & maasia filius adihel filii iezra filii mosollam filii mosollamoth filii emmer fratres quoq; eorū principes per familias suas mille septīgēti sexagīta fortissimi robore ad faciendū opus ministerii in domo dei. De leuitis autē semeia filius assub & filii ezricā filii asebia de filiis merari. Bacchar quoq; carpētarius & galal & mathania filius micha: filii zechri filii asaph & obdia filius semeie filii galal filii idithum & barachia filius aza filii elcana q habitauit in atriis nethophati. Ianitores autem sellum & achub & thelmon & ahiman

in babylonē pp delictum suum: qd iniuste fecerunt. & q habitabant prius in possessionibus suis in ciuitatibus suis israel: & sacerdotes & leuite & nathinei. & in hierusalem habitauerūt de filiis iuda: & de filiis beniamin: & de filiis ephraim & manasse. vthi filius famiud filius ambri filii embri filii beniamin. de filiis pharés: filii iuda. & de seloni: asaia primogenitus eius: & filii eius. & de filiis zera: ieel & fratres eius sexcenti & nonaginta. & de filiis beniamin: salo filius mosollam filii oduia filii sanaa: & iebnaa filius hieroam: & hi filii ozi: filii machiri & mosollam filii saphatia filii raguel filii iechonie: & fratres eorū per generationes eorū nongenti & quinquaginta sex. omnes hi principes p domū cognationū suaꝝ. & de sacerdotibus iodae & ioarib & ioachim: & azarias filius elcie filii mosollam filii saddūc filii meraioth filii achitob: duces domus dei: & adaia filius hieroā filii phasur filii melchie. & maasi filius adiel filii ezera filii mosollam filii maselimoth filii emmer: & fratres eorū duces per domū familiarū suarū: mille & septingenti & sexaginta: fortes robore in opere ministerii domus dei. & de leuitis: sameas filius asub filii ezricam filii asabia. de filiis merari & bacbacar & ares & galal. & matthanias filius micha filii zechri filii asaph. & abdia filius samaia filii galal filii iduthun. & barachias filius osa filii elcana q habitabat in atriis netophati. & ianitores sellum & accub & telmon & achiman:

εἰς Βαβυλῶνα διὰ τὴν ἀσυνθεσίαν αὐτῶν, ἣν ἠδίκησαν. καὶ οἱ κατοικοῦντες πρότερον ἐν ταῖς κατασχέσεσιν αὐτῶν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἰσραήλ, καὶ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ ναθινεοι. καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ κατῴκησαν ἐκ τῶν υἱῶν ἰούδα, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμίν, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἐφραὶμ καὶ μανασσῆ. οὐθὶ υἱὸς σαμιοὺδ υἱὸς ἀμβρὶ υἱοῦ ἐμβρὶ υἱοῦ βενιαμίν. ἀπὸ τῶν υἱῶν φάρες, υἱοῦ ἰούδα. καὶ ἀπὸ τοῦ σηλωνεί, ἀσαΐα ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ζαρά, ἰεὴλ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἑξακόσιοι καὶ ἐνενήκοντα. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν βενιαμίν, σαλὼ υἱὸς μοσολλὰμ υἱοῦ ὠδουΐα υἱοῦ σαναά, καὶ ἰεβναὰ υἱὸς ἱεροάμ, καὶ οὗτοι υἱοὶ ὀζί, υἱοῦ μαχειρὶ καὶ μοσολλὰμ υἱοῦ σαφατία υἱοῦ ῥαγουὴλ υἱοῦ ἰεχονίου, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν ἐννακόσιοι καὶ πεντήκοντα ἕξ. πάντες οὗτοι πατριάρχαι κατ' οἶκον πατριῶν αὐτῶν. καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων ἰωδαὲ καὶ ἰωρεὶβ καὶ ἰωαχείμ, καὶ ἀζαρίας υἱὸς ἐλκίου υἱοῦ μεσολλὰμ υἱοῦ σαδδοὺκ υἱοῦ μεραϊὼθ υἱοῦ ἀχιτώβ, ἡγούμενοι οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ ἀδαΐα υἱὸς ἱεροὰμ υἱοῦ φασσοὺρ υἱοῦ μελχίου. καὶ μαασαὶ υἱὸς ἀδιὴλ υἱοῦ ἐζερὰ υἱοῦ μοσολλὰμ υἱοῦ μασελιμὼθ υἱοῦ ἐμμήρ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἡγούμενοι κατ' οἶκον πατριῶν αὐτῶν, χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι καὶ ἑξήκοντα, δυνατοὶ ἰσχύϊ ἐν ἔργῳ δουλείας οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν, σαμέας υἱὸς ἀσοὺβ υἱοῦ ἐζρικὰμ υἱοῦ ἀσαβία. ἐκ τῶν υἱῶν μεραρὶ καὶ βακβακὰρ καὶ ἀρὲς καὶ γαλάλ. καὶ ματθανίας υἱὸς μιχὰ υἱοῦ ζεχρὶ υἱοῦ ἀσάφ. καὶ ἀβδία υἱὸς σαμαΐα υἱοῦ γαλὰλ υἱοῦ ἰδουθούν. καὶ βαραχίας υἱὸς ἀσὰ υἱοῦ ἐλκανὰ ὁ κατοικῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ νετοφατί. καὶ οἱ πυλωροὶ σελλοὺμ καὶ ἀκκοὺβ καὶ τελμὼν καὶ ἀχιμάν,

B

C

D

& fratres eorū sellum princeps & vsq; huc in porta regis ad orientē. hi ianitores in castra filiorum leui. & sellum filius core filii abiasaph filii core: & fratres eius per domū cognationū suarū. corite sup opera ministerii custodiētes vestibula tabernaculi: & patres eorū sup castra dn̄i custodiētes introitū. & phinees filius eleazar dux erat in ipsis coram dn̄o. & post hec zacharias filius mesollamia ianitor porte tabernaculi testimonii. omnes hi electi in ostiarios in liminibus: ducenti duodecim. isti in suburbanis eorū: familia eorū & numeratio eorum. hos numerauit & cōstituit dauid & samuel videns in fide ipsorū. hi & filii eorū in ostiis domus dn̄i & domus tabernaculi ad custodiendū p vices in quattuor ventos: & erant ostiarii ad orientem & ad mare & austrū & aqlonē. & fratres eorū in viculis suis: vt venirēt in ebdomadas tēporū. vt venirent ad septē dies de tpe ad tēpus cū his: qm in fide sunt quattuor potētes ianitorum ipsi leuite. & erāt sup pastophoria & sup thesauros domus dei & per gyrū domus dei morabuntur: qm sup ipsos custodia eorū & ipsi sup claues mane mane vt aperirēt fores tēpli. & ex his sup vasa ministerii: qm in numero inferent: & in numero efferent ea. & de ipsis cōstituti sup vasa: & sup omnia vasa scta: & sup similam & vinū & oleū & thus & aromata. & a filiis sacerdotū erāt vnguētarii vnguētū in aromatib. & matthathias ex leuitis hic primogenitus sellum corite

καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν σελλοὺμ ὁ ἄρχων καὶ ἕως ὧδε ἐν τῇ πύλῃ τοῦ βασιλέως κατὰ ἀνατολάς. αὐτοὶ οἱ πυλωροὶ εἰς τὰς παρεμβολὰς υἱῶν λευί. καὶ σελλοὺμ υἱὸς κορὲ υἱοῦ ἀβιάσαφ υἱοῦ κορέ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ κατ' οἶκον πατριῶν αὐτῶν. οἱ κορῖται ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς δουλείας φυλάσσοντες τὰ πρόθυρα τῆς σκηνῆς, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν κυρίου φυλάσσοντες τὴν εἴσοδον. καὶ φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ ἡγούμενος ἦν ἐπ' αὐτῶν ἔμπροσθεν κυρίου. καὶ μετὰ ταῦτα ζαχαρίας υἱὸς μισολλαμὶ πυλωρὸς τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. πάντες οὗτοι ἐκλελεγμένοι εἰς πυλωροὺς ἐν τοῖς σαθμοῖς, διακόσιοι δεκαδύο οὗτοι ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν, ἡ γενεὰ αὐτῶν καὶ ὁ καταλοχισμὸς αὐτῶν. τούτους ἠρίθμησε καὶ ἔστησε δαυὶδ καὶ σαμουὴλ ὁ ὁρῶν ἐν τῇ πίστει αὐτῶν. αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν πυλῶν οἴκου κυρίου καὶ τῷ οἴκῳ τῆς σκηνῆς τοῦ φυλάσσειν εἰς ἐφημερίας εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους, καὶ ἦσαν πυλωροὶ κατ' ἀνατολὰς καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ νότον καὶ βορρᾶν. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν, ἔρχεσθαι εἰς τὰ ἑβδομάδα τῶν καιρῶν, τοῦ εἰσπορεύεσθαι κατὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μετὰ τούτων, ὅτι ἐν πίστει εἰσὶν οἱ τέσσαρες δυνατοὶ τῶν πυλωρῶν αὐτοὶ οἱ λευῖται. καὶ ἦσαν ἐπὶ τῶν παστοφορίων καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν οἴκου τοῦ θεοῦ καὶ περικύκλω τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ αὐλισθήσονται, ὅτι ἐπ' αὐτοὺς ἡ φυλακὴ αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῶν κλειδῶν τὸ πρωῒ πρωῒ ἀνοίγειν τὰς θύρας τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας, ὅτι ἐν ἀριθμῷ εἰσοίσουσι, καὶ ἐν ἀριθμῷ ἐξοίσουσιν αὐτά. καὶ ἐξ αὐτῶν καθεσταμένοι ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια, καὶ ἐπὶ τῆς σεμιδάλεως καὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ λιβάνου καὶ τῶν ἀρωμάτων. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἱερέων ἦσαν μυρεψοὶ τοῦ μύρου ἐν τοῖς ἀρώμασι. καὶ ματθαθίας ἐκ τῶν λευιτῶν οὗτος ὁ πρωτότοκος τῷ σελλοὺμ τῷ κορινῷ

E

F

& frater eorū sellū princeps vsq; ad illud tēpus in porta regis ad oriētem obseruabant per vices suas de filiis leui. Sellum vero filius chore filii abiasaph filii chore cū fratribus suis & domo patris sui. Hi sunt chorite sup opera ministerii custodes vestibulorum tabernaculi & familie eorū per vices castrorū dn̄i custodiētes introitū. Finees autem filius eleazar erat dux eorū coram domino. Porro zacharias filius mosollamia ianitor porte tabernaculi testimonii. Oēs hi electi in ostiarios per portas ducenti duodecim: & descripti in villis propriis: quos constituerunt dauid & samuel vidēs in fide sua tam ipsos q̄ filios eorū in ostiis domus domini & in tabernaculo vicibus suis. Per quattuor ventos erant ostiarii. idest ad orietē & ad occidētem & ad aquilonē & ad austrū. Frēs āt eorū in viculis morabātur & veniebant in sabbatis suis de tpe vsq; ad tempus. His quattuor leuitis creditus erat ois numerus ianitorum: & erant super exedras & thesauros domus domini. Per gyrū quoq; templi domini morabantur in custodiis suis vt cū tps fuisset ipsi mane aperirēt fores. De eorū grege erant & super vasa ministerii: ad numerū enī & inferebantur vasa & efferebātur. De ipsis & qui credita habebant vtensilia sanctuarii preerant similæ & vino & oleo et thuri & aromatibus. Filii autem sacerdotū vnguēta ex aromatibus cōficiebāt. Et mathatias leuites primogenitus sellum chorite prefectus erat

ואחיהם שלום הראש: ועד הנה
בשער המלך מזרחה המה
השערים למחנות בני לוי: ושלום
בן קורא בן אביסף בן קרח
ואחיו לבית אביו הקרחים על
מלאכת העבדה שמרי הספים
לאהל ואבתיהם על מחנה
יהוה שמרי המבוא: ופינחס בן
אלעזר נגיד היה עליהם לפנים
יהוה עמו: זכריה בן משלמיה
שוער פתח לאהל מועד: כלם
הברורים לשערים בספים
מאתים ושנים עשר המה
בחצריהם התיחשם המה יסד
דויד ושמואל הראה באמונתם:
והם ובניהם על השערים לבית
יהוה לבית האהל למשמרות:
לארבע רוחות יהיו השערים
מזרח ימה צפונה ונגבה:
ואחיהם בחצריהם לבוא
לשבעת הימים מעת אל עת
עם אלה: כי באמונה המה
ארבעת גברי השערים הם
הלוים והיו על הלשכות ועל
האוצרות בית האלהים: וסביבות
בית האלהים ילינו כי עליהם
משמרת והם על המפתח
ולבקר לבקר: ומהם על כלי
העבודה כי במספר יביאום
ובמספר יוציאום: ומהם ממנים
על הכלים ועל כל כלי
הקדש ועל הסלת והיין והשמן
והלבונה והבשמים: ומן בני
הכהנים רקחי המרקחת
לבשמים: ומתתיה מן הלוים
הוא הבכור לשלם הקרחי

זרח · חנה · ספף · בוא · גור פנה · שער יעד · בור · יחש · אמן · שער · רבע היה · זרח צפן · יום · גבר · היה · אצר סבב · לין · פתח · כלה · עבד ספר · בוא יצא · מנה · לבן · רקח · בכר

באמונה על מעשה החבתים: ומן בני הקהתי מן אחיהם על לחם המערכת להכין שבת שבת: ואלה המשררים ראשי אבות ללוים בלשכת פטורים כי יומם ולילה עליהם במלאכה: אלה ראשי האבות ללוים לתלדותם ראשים אלה ישבו בירושלם: ובגבעון ישבו אבי גבעון יעואל ושם אשתו מעכה: ובנו הבכור עבדון וצור וקיש ובעל ונר ונדב: וגדור ואחיו וזכריה ומקלות: ומקלות הוליד את שמאם ואף הם נגד אחיהם ישבו בירושלם עם אחיהם: ונר הוליד את קיש וקיש הוליד את שאול ושאול הוליד את יהונתן ואת מלכי שוע ואת אבינדב ואת אשבעל: ובן יהונתן מריב בעל ומריבעל הוליד את מיכה: ובני מיכה פיתון ומלך ותחרע ואחז: ואחז הוליד את יערה ויערה הוליד את עלמת ואת עזמות ואת זמרי וזמרי הוליד את מוצא: ומוצא הוליד את בנעא ורפיה בנו אלעשה בנו אצל בנו: ולאצל ששה בנים ואלה שמותם עזריקם בכרו וישמעאל ושעריה ועבדיה וחנן אלה בני אצל:

Cap.x. ופלשתים נלחמו בישראל וינס איש ישראל מפני פלשתים ויפלו חללים בהר גלבע: וידבקו פלשתים אחרי שאול ואחרי בניו ויכו פלשתים את יונתן ואת אבינדב ואת מלכי שוע

corũ q̃ in sartagine frigebantur. Porro de filiis caath fratribus eorum super panes erant propositionis vt semper nouos per singula sabbata præpararent. Hi sunt principes cantorũ per familias leuitarũ qui in exedris morabantur: ita vt die ac nocte iugiter suo ministerio deseruirent. Capita leuitarum per familias suas principes mãserũt in ierusalem. In gabaon autem commorati sunt pater gabaon iahic: & nomẽ vxoris eius maacha. Filius primogenitus eius abdõ & sur & cis & baal & ner & nadab gedor quoq; & achio & zacharias & macelloth. Porro macelloth genuit semmaã. Isti habitauerũt e regiõe fratrũ suorũ in ierusalem cum fratribus suis. Ner aũt genuit cis: & cis genuit saul. Et saul genuit ionathã & melchisue & abinadab & esbaal. Filius autem ionathan miribaal: & miribaal genuit micha. Porro filii micha: phitõ & melech & thara & ahaz. Ahaz autem genuit iara: & iara genuit alamath & azmoth & zamri. zamri autem genuit mosa: mosa vero genuit baana cuius filius raphaia genuit elasa: de quo ortus est asel. Porro asel sex filios hũit his nominibus: ezricã bochru hismael saria obdia anan: hi filii asel. 10.

Philistiim autem pugnabant cõtra israel: fugerũtq; filii israel palestinos: & ceciderũt vulnerati in mõte gelboe. Cũq; appropinquassent philistei persequentes saul & filios eius: percusserunt ionathan & amiadab & melchisue

ἐν τῇ πίστει ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς θυσίας τοῦ τηγάνου τῶν τηγανιστῶν. καὶ βαναίας ὁ καθάτης ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἄρτων τῆς προθέσεως, τοῦ ἑτοιμάσαι σάββατον κατὰ σάββατον. καὶ οὗτοι ψαλτῳδοὶ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν λευιτῶν, ἐν τῷ παστοφορίῳ διατεταγμένοι εἰς ἐφημερίας, ὅτι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπ' αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις. οὗτοι ἄρχοντες πατριῶν τῶν λευιτῶν. κατὰ γενέσεις αὐτῶν ἄρχοντες οὗτοι κατῴκησαν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐν γαβαὼν κατῴκησεν πατὴρ γαβαὼν ἰεϊὴλ, καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μααχά, καὶ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρωτότοκος ἀβδὼν καὶ σοὺρ καὶ κὶς καὶ βαὰλ καὶ νὴρ καὶ ναδάβ, καὶ γεδδὼρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ζεχρί, καὶ μακελὼθ ὁ γεννήσας τὸν σαμαάν. καὶ οὗτοι ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κατῴκησαν ἐν ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. καὶ νὴρ ἐγέννησε τὸν κίς, καὶ κὶς ἐγέννησε τὸν σαοὺλ, καὶ σαοὺλ ἐγέννησε τὸν ἰωνάθαμ καὶ τὸν μελχισουὲ καὶ τὸν ἀβιναδὰβ καὶ τὸν ἰσβαάλ. καὶ υἱὸς ἰωνάθαν μεριβαάλ, καὶ μεριβαὰλ ἐγέννησε τὸν μιχά. καὶ υἱοὶ μιχά, φιθὼν καὶ μελχιὴλ καὶ θαραὰ καὶ ἀζάζ. καὶ ἀζὰζ ἐγέννησε τὸν ἰωδά, καὶ ἰωδὰ ἐγέννησε τὸν ἀλεμὲθ καὶ τὸν ἀσμὼθ καὶ τὸν ζαβρί, καὶ ζαβρὶ ἐγέννησε τὸν μωσά, καὶ μωσὰ ἐγέννησε τὸν βαναά. ῥαφὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλεασὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὴλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ τῷ ἀσὴλ ἓξ υἱοί, καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἐζρικὰμ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ἰσμαὴλ καὶ σααρία καὶ ἀβδία καὶ ἀνάν. οὗτοι υἱοὶ ἀσήλ.

Ca.10.

Καὶ ἀλλόφυλοι ἐπολέμησαν πρὸς τὸν ἰσραήλ, καὶ ἔφυγεν ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου ἀλλοφύλων, καὶ ἔπεσον τραυματίαι ἐν ὄρει γελβουέ. καὶ κατεδίωξαν οἱ ἀλλόφυλοι ὀπίσω σαοὺλ καὶ ὀπίσω τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ ἐπάταξαν οἱ ἀλλόφυλοι τὸν ἰωνάθαν καὶ τὸν ἀβιναδὰβ καὶ τὸν μελχισουὲ

in fide sup opera sacrificij sartaginis eorũ q̃ frigebãt sartagie. & baneas caathetes de fratribus eorũ in panibus ppositiõis: vt preparent sabbatum scdm sabbatũ. & hi cantores principes familiarũ leuitarũ: in pastophorio ordinati in vices: qm die & nocte in ipsis in opibus. hi principes cognationũ leuitarũ. per familias suas principes hi habitauerũt in hierusalem. & in gabaon habitauit pater gabaon ieiel: & nomẽ vxori eius maacha: & filius eius primogenitus abdon & sur & cis & bael & ner & nadab: & geddor & fratres eius: & zechri: & maceloth q̃ genuit samaan. & isti in medio fratrum suorũ habitauerũt in hierusalem cum fratribus suis. & ner genuit cis: & cis genuit saul: & saul genuit ionatham & melchisue & abinadab & isbaal. & filius ionathan meribaal: & meribaal genuit micha. & filij macha: phithõ & melchiel & tharaa & azaz. & azaz genuit ioda: & ioda genuit alemeth & asmoth & zabri: & zabri genuit mosa: & mosa genuit banaa. rapha filius eius: eleasa filius eius: asel filius eius. & asel sex filij: & hec nomina eorũ: ezricam primogenitus eius: & ismael & saaria & abdia & anan: hi filij asel.

Et philistijm pugnauerũt cõtra israel: & fugit vir israel a facie philistijm: & ceciderũt vulnerati in mõte gelbue. & persecuti sunt philistei post saul & post filios eius & pcusserũt philistijm ionathan & abinadab & melchisue

5.8.c.

1.Reg. 31.b.

υἱοὺς τοῦ σαούλ. καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος ἐπὶ σαούλ, καὶ εὗρον αὐτὸν οἱ τοξεύοντες ἐν τόξοις, καὶ ἐπονέθη ἀπὸ τῶν τόξων. καὶ εἶπεν σαοὺλ τῷ αἴροντι τὰ σκεύη αὐτοῦ, σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου καὶ ἐκκέντησόν με ἐν αὐτῇ, μήποτε ἔλθωσιν οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι, καὶ ἐμπαίξωσί μοι. καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβεῖτο σφόδρα. καὶ ἔλαβε σαοὺλ τὴν ῥομφαίαν καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτήν. καὶ εἶδεν ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, ὅτι ἀπέθανε σαούλ, καὶ ἐπέπεσεν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἀπέθανεν σαοὺλ καὶ οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ὅλος ὁ οἶκος αὐτοῦ ὁμοθυμαδὸν ἀπέθανον. καὶ εἶδον πᾶς ἀνὴρ οἱ ἐν τῇ κοιλάδι, ὅτι ἔφυγεν ἰσραήλ, καὶ ὅτι ἀπέθανε σαοὺλ καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ κατέλειπον τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ ἔφυγον. καὶ ἦλθον οἱ ἀλλόφυλοι καὶ κατῴκησαν ἐν αὐταῖς. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον ἦλθον οἱ ἀλλόφυλοι τοῦ σκυλεῦσαι τοὺς τραυματίας, καὶ εὗρον τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πεπτωκότας ἐν τῷ ὄρει τῷ γελβουέ, καὶ ἐξέδυσαν αὐτόν, καὶ ἦραν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ ἐξαπέστειλαν οἱ ἀλλόφυλοι εἰς γῆν ἀλλοφύλων κύκλῳ τοῦ εὐαγγελίσασθαι ἐν τοῖς οἴκοις τῶν εἰδώλων αὐτῶν καὶ τῷ λαῷ αὐτῶν. καὶ ἔθηκαν τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔπηξαν ἐν τῷ οἴκῳ δαγών. καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἰαβὴς τῆς γαλαὰδ πάντα ἃ ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι τῷ σαοὺλ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καὶ τῷ ἰσραήλ, καὶ ἀνέστησαν ἐκ γαλαὰδ πᾶς ἀνὴρ δυνατός, καὶ ἦλθον καὶ ἔλαβον τὸ σῶμα σαούλ, καὶ τὰ σώματα τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἤνεγκαν αὐτὰ εἰς ἰαβής, καὶ ἔθαψαν τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ὑπὸ τὴν δρῦν ἐν ἰαβής, καὶ ἐνήστευσαν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἀπέθανε σαοὺλ ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτοῦ αἷς ἠνόμησεν ἐν κυρίῳ κατὰ τὸν λόγον κυρίου, διότι οὐκ ἐφύλαξεν αὐτόν, καὶ ὅτι ἐπηρώτησεν ἐν τῷ ἐγγαστριμύθῳ τοῦ ἐκζητῆσαι, καὶ οὐκ ἐξεζήτησεν ἐν κυρίῳ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν, καὶ ἐπέστρεψε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τῷ δαυὶδ υἱῷ ἰεσσαί.

Ca.11.

Καὶ συνηθροίσθησαν πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ πρὸς δαυὶδ ἐν χεβρὼν λέγοντες, ἰδοὺ ὀστοῦν σου καὶ σάρξ σου ἡμεῖς, καί γε ἐχθὲς καί γε τρίτης

filios saul. & aggrauatũ ẽ bellum cõtra saul: & inuenerũt eũ sagittarij in arcubus: & vulnerat⁹ ẽ de arcub⁹. & dixit saul tollẽti arma sua: euagina gladium tuũ & interfice me in eo: ne forte veniãt incircũcisi hi: & illudãt mihi. & nõ voluit tollens arma eius: qm timebat valde. & accepit saul gladium & irruit in eum. & vidit tollẽs arma eius: q mortu⁹ eẽt saul: & irruit & ipse in gladium suũ: & mortu⁹ est. & obijt saul & tres filij ei⁹. & tota domus illius pariter mortui sũt. & vidẽt oĩs vir q̃ in valle: q fugit israel: & q mortu⁹ est saul & filij eius: & reliquerũt vrbes suas & fugerũt. & venerũt philistijm & habitauerũt in eis. & factũ ẽ in crastino venerũt philistijm vt spoliarẽt cesos: & inuenerũt saul & filios eius iacentes in mõte gelbue: & denudauerũt eũ: & tulerũt caput eius & arma eius. & miserunt philistijm in terrã philistijm in circuitu vt denunciarẽt in domib⁹ idolorũ suorũ & pplo suo. & posuerũt arma eius in domo dei sui: & caput ei⁹ affixerũt in domo dagon. & audierũt omnes habitatores iabes galaad oia q̃ fecerunt philistijm saul & filijs eius & israel: & cõsurrexerũt de galaad oĩs vir fortis: & venerũt & tulerũt cadauer saul & cadauera filiorũ eius: & detulerũt ea in iabes: & sepelierũt ossa eorũ sub quercu in iabes: & ieiunauerũt septẽ dies. & mortu⁹ est saul in iniquitatib⁹ suis quas iniq̃ fecit in dño secũdũ sermonẽ dñi: qm nõ custodiuit eum: & qm interrogauit in ventriloqua vt consuleret: & nõ consuluit in dño: & interfecit eum: & trãstulit regnum ei⁹ dauid filio iesse.

Et cõgregati sunt oĩs vir isrl ad dauid in chebron dicentes: ecce os tuũ & caro tua nos: etiam heri etiã nudi⁹ terti⁹

B Iudic. 9.g. 1.Reg. 31.b.

C

D

filios saul. Et aggrauatum est prelium contra saul: inuenerũtq; eum sagittarii & vulnerauerunt iaculis. Et dixit saul ad armigerũ suũ. Euagina gladiũ tuũ & interfice me ne forte veniant incircũcisi isti & illudant mihi. Noluit ãt armiger ei⁹ hoc facere timore pterritus. Arripuit ergo saul ensem & irruit in eũ. Qd cũ vidisset armiger eius videlicet mortuũ esse saul: irruit etiam ipse in gladiũ suũ: & mortuus est. Interiit ergo saul & tres filii eius: & oĩs domus illius pariter cõcidit. Qd cũ vidissent viri isrl q hitabãt in cãpestrib⁹ fugerũt: & saul & filiis eius mortuis dereliq̃runt vrbes suas & huc illucq; dispsi sũt: veneruntq; philistiim & hitauerunt in eis. Die igitur altero detrahẽtes philistiim spolia cesorũ: inuenerũt saul & filios eius iacentes in monte gelboe. Cumq; spoliassent eum & amputassent caput armisq; nudassent: miserunt in terram suam vt circũferretur & ostẽderetur idolorũ templis & populis. Arma autẽ eius cõsecrauerũt in fano dei sui: & corp⁹ affixerũt in tẽplo dagon. Hoc cũ audissent viri iabes galaad omnia scilicet que philistiim fecerant super saul. cõsurrexerũt singuli virorũ fortiũ: & tulerunt cadauera saul & filiorũ eius: attuleruntq; ea in iabes: & sepelierunt ossa eorum subter q̃rcũ q̃ erat in iabes: & ieiunauerũt septẽ diebus. Mortuus est ergo saul pp iniqtates suas eo q prauaricatus sit mãdatũ dñi qd pceperat: & nõ custodierit illud: sed insup etiã phitonissam cõsulerit nec sperauerit in dño: pp qd interfecit eum: & trãstulit regnum eius ad dd filiũ isai. 11.

Congregat⁹ est igitur oĩs isrl ad dd in hebron dicens. Os tuũ sumus & caro tua: heri quoq; & nudiustertius

בני שאול: ותכבד המלחמה על שאול וימצאהו המורים בקשת ויחל מן היורים: ויאמר שאול אל נשא כליו שלף חרבך ודקרני בה פן יבאו הערלים האלה והתעללו בי ולא אבה נשא כליו כי ירא מאד ויקח שאול את החרב ויפל עליה: וירא נשא כליו כי מת שאול ויפל גם הוא על החרב וימת: וימת שאול ושלשת בניו וכל ביתו יחדו מתו: ויראו כל איש ישראל אשר בעמק כי נסו וכי מתו שאול ובניו ויעזבו עריהם וינסו ויבאו פלשתים וישבו בהם: ויהי ממחרת ויבאו פלשתים לפשט את החללים וימצאו את שאול ואת בניו נפלים בהר גלבע: ויפשיטהו וישאו את ראשו ואת כליו וישלחו בארץ פלשתים סביב לבשר את עצביהם ואת העם: וישימו את כליו בית אלהיהם ואת גלגלתו תקעו בית דגון: וישמעו כל יביש גלעד את כל אשר עשו פלשתים לשאול: ויקומו כל איש חיל וישאו את גופת שאול ואת גופת בניו ויביאום יבישה ויקברו את עצמותיהם תחת האלה ביבש ויצומו שבעת ימים: וימת שאול במעלו אשר מעל ביהוה על דבר יהוה אשר לא שמר וגם לשאול באוב לדרוש: ולא דרש ביהוה וימיתהו ויסב את המלוכה לדויד בן ישי:

Cap.xi. ויקבצו כל ישראל אל דויד חברונה לאמר הנה עצמך ובשרך אנחנו: גם תמול גם שלשום

גַּם בִּהְיוֹת שָׁאוּל מֶלֶךְ אַתָּה הָיָה
הַמּוֹצִיא וְהַמֵּבִיא אֶת יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אַתָּה תִרְעֶה
אֶת עַמִּי אֶת יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּהְיֶה
נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל: וַיָּבֹאוּ כָּל
זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה
וַיִּכְרֹת לָהֶם דָּוִיד בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לִפְנֵי
יְהוָה וַיִּמְשְׁחוּ אֶת דָּוִיד לְמֶלֶךְ עַל
יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר יְהוָה בְּיַד שְׁמוּאֵל:
וַיֵּלֶךְ דָּוִיד וְכָל יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלִַם
הִיא יְבוּס וְשָׁם הַיְבוּסִי יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ: וַיֹּאמְרוּ יֹשְׁבֵי יְבוּס לְדָוִיד
לֹא תָבוֹא הֵנָּה וַיִּלְכֹּד דָּוִיד אֶת
מְצֻדַת צִיּוֹן הִיא עִיר דָּוִיד: וַיֹּאמֶר
דָּוִיד כָּל מַכֵּה יְבוּסִי בָּרִאשׁוֹנָה
יִהְיֶה לְרֹאשׁ וּלְשַׂר וַיַּעַל בָּרִאשׁוֹנָה
יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה וַיְהִי לְרֹאשׁ: וַיֵּשֶׁב
דָּוִיד בַּמְּצָד עַל כֵּן קָרְאוּ לוֹ
עִיר דָּוִיד: וַיִּבֶן הָעִיר מִסָּבִיב
מִן הַמִּלּוֹא וְעַד הַסָּבִיב וְיוֹאָב
יְחַיֶּה אֶת שְׁאָר הָעִיר: וַיֵּלֶךְ דָּוִיד
הָלוֹךְ וְגָדוֹל וַיהוָה צְבָאוֹת עִמּוֹ:
וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד
הַמִּתְחַזְּקִים עִמּוֹ בְמַלְכוּתוֹ עִם כָּל
יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיכוֹ כִּדְבַר יְהוָה
עַל יִשְׂרָאֵל: וְאֵלֶּה מִסְפַּר
הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד יָשָׁבְעָם בֶּן
חַכְמוֹנִי רֹאשׁ הַשָּׁלוֹשִׁים הוּא
עוֹרֵר אֶת חֲנִיתוֹ עַל שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת חָלָל בְּפַעַם אֶחָת: וְאַחֲרָיו
אֶלְעָזָר בֶּן דּוֹדוֹ הָאֲחוֹחִי הוּא
בִּשְׁלוֹשָׁה הַגִּבֹּרִים: הוּא הָיָה עִם
דָּוִיד בַּפַּס דַּמִּים וְהַפְּלִשְׁתִּים
נֶאֶסְפוּ שָׁם לַמִּלְחָמָה וַתְּהִי
חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה
שְׂעוֹרִים וְהָעָם נָסוּ מִפְּנֵי

cum adhuc regnaret saul: tu eras qui educebas & introducebas israel. Tibi enī dixit dñs deus tuus. Tu pasces populū meū israel: & tu eris princeps super eum. Venerunt ergo omnes maiores natu israel ad regem in hebron: & iniit dauid cū eis fedus coram domino. Vnxeruntq; eum regem super israel iuxta sermonem dñi quē locutus est in manu samuel. Abiit quoq; dd & oīs israel in ierusalē. Hec est iebus: vbi erant iebusei hitatores terre. Dixerūtq; q hītabāt in iebꝰ ad dd. Nō ingredieris huc. Porro dauid cepit arcem sion que est ciuitas dauid. Dixitq;. Oīs qui percusserit iebuseum in primis: erit princeps & dux. Ascendit igitur primꝰ ioab filius saruie & factus est prīceps. Habitauit aūt dauid in arce: & idcirco appellata est ciuitas dauid. Edificauitq; vrbē in circuitu a mello vsq; ad gyrū. Ioab autem reliqua vrbis extruxit. Proficiebatq; dd vadēs & crescēs: & dominus exercituum erat cū eo. Hi principes virorū fortium dauid qui adiuuerunt eū vt rex fieret super omnem israel iuxta verbū dñi qđ locutus ē ad israel. & iste numerus robustorū dauid. Iesbaam filius ahamoni princeps īter triginta. Iste leuauit hastam suā sup trecentos vulneratos vna vice. Et post eum eleazar filius patrui eius ahoites qui erat inter tres potentes. Iste fuit cum dauid in aphec domim quando philistiim cōgregati sunt ad locū illum in prelium. Et erat ager regionis illius plenus ordeo: fugeratq; populus a facie

ὄντος σαοὺλ βασιλέως, σὺ ἦσθα ὁ ἐξάγων καὶ εἰσάγων τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν σοι κύριος ὁ θεός σου, σὺ ποιμανεῖς τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ, καὶ σὺ ἔσῃ εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ἦλθον πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς χεβρών, καὶ διέθετο αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς δαυὶδ διαθήκην ἐν χεβρὼν ἔναντι κυρίου. καὶ ἔχρισαν τὸν δαυὶδ εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ κατὰ λόγον κυρίου διὰ χειρὸς σαμουήλ. καὶ ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς δαυὶδ καὶ πᾶς ἰσραὴλ εἰς ἱερουσαλήμ, αὕτη ἰεβοῦς, καὶ ἐκεῖ οἱ ἰεβουσαῖοι οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν. καὶ εἶπον οἱ κατοικοῦντες ἰεβοὺς τῷ δαυίδ, οὐκ εἰσελεύσῃ ὧδε. καὶ προκατελάβετο δαυὶδ τὴν περιοχὴν σιών, αὕτη ἡ πόλις δαυίδ. καὶ εἶπεν δαυίδ, πᾶς τύπτων ἰεβουσαῖον ἐν πρώτοις, ἔσται εἰς ἄρχοντα καὶ εἰς στρατηγόν. καὶ ἀνέβη ἐπ' αὐτὴν ἰωὰβ υἱὸς σαρουίας ἐν πρώτοις, καὶ ἐγένετο εἰς ἄρχοντα. καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ· διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν αὐτὴν πόλιν δαυίδ. καὶ ᾠκοδόμησε δαυὶδ τὴν πόλιν κυκλόθεν, ἀπὸ τῆς ἄκρας καὶ ἕως τοῦ κύκλου, καὶ ἰωὰβ περιεποιήσατο τὸ λοιπὸν τῆς πόλεως. καὶ ἐπορεύετο δαυὶδ πορευόμενος καὶ μεγαλυνόμενος, καὶ κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες τῶν δυνατῶν, οἳ ἦσαν τῷ δαυίδ, οἱ ἀντεχόμενοι μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ μετὰ παντὸς ἰσραὴλ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτὸν κατὰ τὸν λόγον κυρίου ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνατῶν δαυίδ, ἰεσβαὰν υἱὸς ἀχαμωνί, πρῶτος τῶν τριάκοντα, οὗτος ἐσπάσατο τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ τριακοσίους τραυματίας ἰσάπαξ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐλεάζαρ υἱὸς δωδαί ὁ πατράδελφος αὐτοῦ, οὗτος ἦν ἐν τοῖς τρισὶ δυνατοῖς. οὗτος ἦν μετὰ δαυὶδ ἐν φασοδαμίμ. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι συνήχθησαν ἐκεῖ εἰς πόλεμον, καὶ ἦν μερὶς τοῦ ἀγροῦ πλήρης κριθῶν. καὶ ὁ λαὸς ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου

existēte saul rege: tu eras qui introducebas et educebas israel. et dixit tibi dñs deus tuus: tu pasces populum meum israel, et tu eris in principem super populum meum israel. et venerunt omnes seniores israel ad regem in chebron: et disposuit eis rex dauid fedus in chebron coram dño. et unxerunt dauid in regem super israel secundum verbū dñi per manū samuel. et iuit rex dauid et omnis israel in hierusalem: hec iebus: et illic iebusei habitatores terre. et dixerunt habitatores iebus ad dauid: nō ingredieris huc. et preoccupauit dauid arcem sion: hec ciuitas dauid. et dixit dauid: omnis qui percusserit iebuseum in primis: erit in principem et in ducem. et ascendit in eam ioab filius saruia in primo: et factus est in principem. et habitauit dauid in arce. propter hoc appellauit eā ciuitatē dauid. et edificauit dauid ciuitatē in circuitu: ab arce et usque gyrum: et ioab preseruauit reliquum urbis. et ibat dauid proficiens et crescens: et dñs omnipotens cum eo. et hi principes potentium qui fuerunt dauid: adiuuantes cum eo in regno eius cum omni israel ut regnare faceret eum secundum verbum dñi super israel. et iste numerus potentium dauid: iesbaan filius achemoni primus ex triginta: iste euaginauit gladium suum in trecentos vulneratos semel. et post eum eleazar filius dodai patruus eius: hic fuit in tribus potentibus. hic fuit cum dauid in phasdamim. et philisthiim congregati sunt illic ad bellum: et erat pars agri plena ordeo: et populus fugit a facie

1.Reg. 5.a.

B

C

τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἔστη ἐν μέσῳ τῆς μερίδος, καὶ ἔσωσεν αὐτήν, καὶ ἐπάταξεν τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην. καὶ κατέβησαν τρεῖς ἐκ τῶν τριάκοντα ἀρχόντων εἰς τὴν πέτραν πρὸς δαυίδ, εἰς τὸ σπήλαιον ὀδολλάμ. καὶ παρεμβολὴ τῶν ἀλλοφύλων παρεμβεβλήκει ἐν τῇ κοιλάδι τῶν γιγάντων. καὶ δαυὶδ τότε ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ τὸ σύστημα τῶν ἀλλοφύλων τότε ἐν βηθλεέμ. καὶ ἐπεθύμησε δαυὶδ καὶ εἶπεν, τίς ποτιεῖ με ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ. καὶ διέῤῥηξαν οἱ τρεῖς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ὑδρεύσαντο ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου βηθλεέμ, ὃς ἦν ἐν τῇ πύλῃ, καὶ ἔλαβον καὶ ἦλθον πρὸς δαυίδ. καὶ οὐκ ἠθέλησε δαυὶδ τοῦ πιεῖν αὐτό, καὶ ἔσπεισεν αὐτὸ τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν, ἵλεώς μοι ὁ θεὸς τοῦ ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, εἰ αἷμα τῶν ἀνδρῶν τούτων πίομαι ἐν ψυχαῖς αὐτῶν; ὅτι ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἤνεγκαν αὐτό. καὶ οὐκ ἐβούλετο πιεῖν αὐτό. ταῦτα ἐποίησαν οἱ τρεῖς δυνατοί. καὶ ἀβισαὶ ὁ ἀδελφὸς ἰωάβ, οὗτος ἦν ἄρχων τῶν τριῶν, οὗτος ἐσπάσατο τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ τριακοσίους τραυματίας ἐν καιρῷ ἑνί. οὗτος ἦν ὀνομαστὸς ἐν τοῖς τρισίν, ἀπὸ τῶν τριῶν ὑπὲρ τοὺς δύο ἔνδοξος, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄρχοντα, καὶ ἕως τῶν τριῶν οὐκ ἤρχετο. καὶ βαναίας υἱὸς ἰωδαέ, υἱὸς ἀνδρὸς δυνατοῦ, πολλὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπὸ καβσεήλ, αὐτὸς ἐπάταξε τοὺς δύο ἀριὴλ μωάβ, καὶ οὗτος κατέβη καὶ ἐπάταξε τὸν λέοντα ἐν τῷ λάκκῳ ἐν ἡμέρᾳ χιόνος, καὶ οὗτος ἐπάταξε τὸν ἄνδρα τὸν αἰγύπτιον ἄνδρα εὐμήκη πεντάπηχυν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ αἰγυπτίου δόρυ ὡς ἀντίον ὑφαινόντων, καὶ κατέβη πρὸς αὐτὸν βαναίας ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀφείλετο τὸ δόρυ ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ αἰγυπτίου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐν τῷ δόρατι αὐτοῦ. ταῦτα ἐποίησε βαναίας υἱὸς ἰωδαέ, καὶ τούτῳ ὄνομα ἐν τοῖς τρισὶ δυνατοῖς, ὑπὲρ τούς

philistinorū. et stetit in medio partis: et saluauit eam: et percussit philisteos: et fecit dñs salutem magnā. et descēderunt tres de tribus principibus ad petrā ad dauid: ad speluncam odollam. et castra philistinorū castrametata sunt in valle gigantum. et dauid tunc in presidio: et statio philistinorū tunc in bethleem. et desiderauit dauid et dixit: quis potabit me aqua de cisterna bethleem que in porta. et ruperunt tres castra philistinorū: et aquati sunt aquā de cisterna bethleem: que erat in porta: et ceperunt et venerunt ad dauid. et nō voluit dauid ut biberet eam. et libauit eam domino et dixit: propitius mihi deus ut facerem verbū hoc: si sanguinem virorum istorum bibam in anima sua: quia in animabus suis attulerunt eam: et nō voluit bibere eam. hec fecerunt tres potētes. et abessai frater ioab: hic erat princeps trium: hic euaginauit gladium suum cōtra trecentos vulneratos in tempore uno. hic erat nominatus in tribus: de tribus super duos gloriosus: et factus est eis in principem: et usque ad tres nō peruenerat. et banaias filius ioiade filius viri potentis: multa opera eius de cabseel: ipse percussit duos ariel moab: et hic descēdit et percussit leonem in cisterna in die niuis: et hic percussit virum egyptium virum grandem quinque cubitorum: et in manu egyptii lancea sicut liciatorium texentium: et descēdit ad eum banaias in virga: et rapuit hastā de manu egyptii: et interfecit eum in hasta sua. hec fecit banaias filius ioiade: et huic nomē in tribus potētibus: super

philistinorum. Hi steterunt in medio agri & defenderūt eū. Cūq; pcussisset philisteos dedit dñs salutē magnam populo suo. Descēderūt aūt tres de triginta principibus ad petrā in q̄ erat dauid ad speluncā odollam: quando philistiim fuerāt castrametati in valle raphai. Porro dđ erat in presidio: & statio philistinorū in bethleē. Desiderauit igitur dđ aquā: & dixit. O si quis daret mihi aquā de cisterna beth leem que est in porta. Tres ergo isti p media castra philistinorū prexerūt & hauserunt aquā de cisterna bethleē q̄ erat in porta & attulerūt ad dauid vt biberet. Qui noluit: sed magis libauit illā domino dicēs. Absit vt in conspectu dei mei hoc faciam: & sanguinē istorū virorū bibam: quia in pićulo animarū suarū attulerūt mihi aquā. Et ob hāc cām noluit bibere. Hec fecerūt tres robustissimi. Abisai quoq; frater ioab ipse erat princeps trium & ipse leuauit hastā suam contra trecentos vulneratos: & ipse erat inter tres nominatissimus: inter tres secundus inclytus & princeps eorū. Verūtñ vsq; ad tres primos nō puenerat. Banaia filiꝰ ioiade viri robustissimi q̄ multa opa ppetrarat de capseel: ipse pcussit duos ariel moab. Et ipse descendit & interfecit leonem in media cisterna tempore niuis: & ipse percussit virum egyptiū: cuius statura erat quinq; cubitorum: & habebat lanceam vt liciatoriū texentiū. Descēdit igitur ad eū cū virga & rapuit hastam quam tenebat manu & interfecit eū hasta sua. Hec fecit banaia filius ioiade qui erat inter tres robustos nominatissimus: inter

פְלִשְׁתִּים: וַיִּתְיַצְּבוּ בְתוֹךְ הַחֶלְקָה
וַיַּצִּילוּהָ וַיַּכּוּ אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיּוֹשַׁע
יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה: וַיֵּרְדוּ שְׁלוֹשָׁה
מִן הַשְּׁלוֹשִׁים רֹאשׁ עַל הַצֻּר אֶל
דָּוִיד אֶל מְעָרַת עֲדֻלָּם וּמַחֲנֵה
פְלִשְׁתִּים חֹנָה בְּעֵמֶק רְפָאִים:
וְדָוִיד אָז בַּמְּצוּדָה וּנְצִיב פְּלִשְׁתִּים
אָז בְּבֵית לָחֶם: וַיִּתְאָו דָּוִיד וַיֹּאמַר
מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבּוֹר בֵּית לֶחֶם
אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר: וַיִּבְקְעוּ הַשְּׁלֹשָׁה
בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׁאֲבוּ מַיִם
מִבּוֹר בֵּית לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר
וַיִּשְׂאוּ וַיָּבִאוּ אֶל דָּוִיד וְלֹא אָבָה
דָוִיד לִשְׁתּוֹתָם וַיְנַסֵּךְ אֹתָם לַיהוָה:
וַיֹּאמֶר חָלִילָה לִּי מֵאֱלֹהַי מֵעֲשׂוֹת
זֹאת הֲדַם הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶשְׁתֶּה
בְנַפְשׁוֹתָם כִּי בְנַפְשׁוֹתָם הֱבִיאוּם
וְלֹא אָבָה לִשְׁתּוֹתָם אֵלֶּה עָשׂוּ
שְׁלֹשֶׁת הַגִּבּוֹרִים: וְאַבְשַׁי אֲחִי
יוֹאָב הוּא הָיָה רֹאשׁ הַשְּׁלוֹשָׁה
וְהוּא עוֹרֵר אֶת חֲנִיתוֹ עַל שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת חָלָל וְלוֹ שֵׁם בַּשְּׁלוֹשָׁה:
מִן הַשְּׁלוֹשָׁה בַשְּׁנַיִם נִכְבָּד וַיְהִי
לָהֶם לְשָׂר וְעַד הַשְּׁלוֹשָׁה לֹא בָא:
בְּנָיָה בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַיִל רַב
פְּעָלִים מִן קַבְצְאֵל הוּא הִכָּה אֵת
שְׁנֵי אֲרִיאֵל מוֹאָב וְהוּא יָרַד
וְהִכָּה אֶת הָאֲרִי בְּתוֹךְ הַבּוֹר בְּיוֹם
הַשָּׁלֶג: וְהוּא הִכָּה אֶת הָאִישׁ
הַמִּצְרִי אִישׁ מִדָּה חָמֵשׁ
בָּאַמָּה וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית
כִּמְנוֹר אֹרְגִים וַיֵּרֶד אֵלָיו
בַּשָּׁבֶט וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית
מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ:
אֵלֶּה עָשָׂה בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע וְלוֹ
שֵׁם בִּשְׁלוֹשָׁה הַגִּבֹּרִים: מִן

D

2.Reg. 23.b.

E

F

triginta primus. Verũtamen ad tres vsq̃ nõ puenerat. Posuit autẽ eũ dauid ad auriculã suã. Porro fortissimi viri in exercitu asael frater ioab & elcanã filius patrui eius de bethleem: sãmoth arodites: helles polonites: hiras filius acces thecuites: abiezer anathotites: sobochai vsatites: ilai ahotites: marai netophatites: helles filius baana netophatites: ethai filius ribai de gabaath filiorũ beniamin: banaia pharatonites: hurai de torrẽte gaas: abiel arabathites: asmoth bauramites: eliaba salabonites: filii assem gezonites: ionathan filius saie ararithes: ahiam filius sachar ararithes: eliphal filius vr: epher meheratites: ahia phellonites: ezro carmelites: naarai filius azbi: iohel frater nathã: mibaar filius agarai: selech ãmonites: naarai berothites armiger ioab filii saruie: hiras iethreus: gareb iethreus: vrias ethęus: zabab filius ooli: adyna filius sechar rubenites princeps rubenitarum: & cum eo triginta: hanan filius macha: & iosaphat mathanites: ozias astarothites: semma & iahihel filii hotham arorites: iedihel filius zamri & ioha frater eius thosaites: helihel mahumites: & ieribai & iosoia filii elnaem & iethma moabites: elihel & obed & iasiel de masobia.

12.

Hi quoq̃ venerunt ad dd̃ i siceleg cũ adhuc fugeret saul filium cis: q erant fortissimi & egregii pugnatores tendentes arcũ & vtraq̃ manu fundis saxa iacientes & dirigẽtes sagittas. De fribus saul ex tribu beniamĩ. Princeps abiezer:

& ioas filii samaa: gabaathites & iazihel & phalleth filii asmoth & baracha & iehu anatothites: samaias quoq̃ gabaõites fortissimus inter triginta: & sup triginta: hieremias & iezihel & iohannan & iesabad gaderothites elzai & hierimut & baalia & samaia & saphatia araphites. Helcana & iesia & azarhel & ioezer & iesbaan de carehim ioela quoq̃ & zabadia filii ieroam de gedor. Sed & de gaddi trãsfugerũt ad dd̃ cũ lateret in deserto viri robustissimi & pugnatores optimi tenentes clypeũ & hastã. Facies eoꝝ q̃si facies leonis: & veloces q̃si caprę in mõtibus. Ezer princeps: obdias secũdus: eliab tertius: masmana quartus: hieremias quintus: ethi sextus: heliel septimus: iohannan octauus: helzebad nonus: hieremias decimus: bachanai vndecimus. Hi de filiis gad principes exercitus. Nouissimus cẽtũ militibus perat: & maximus mille. Isti sunt qui transierunt iordanem mense primo quando inundare cõsueuit sup ripas suas: & oẽs fugauerũt qui morabãtur in vallibus ad oriẽtalẽ plagã & occidẽtalẽ. Venerũt autem & de beniamin & de iuda ad presidiũ in quo morabatur dauid. Egressusq̃ est dd̃ obuiam eis: & ait. Si pacifice venistis ad me: vt auxiliemini mihi: cor meum iũgatur vobis. Si aũt insidiamini mihi pro aduersariis meis cũ ego iniq̃tatẽ ĩ manibus nõ habeã: videat deus patrũ nr̃oꝝ & iudicet. Sp̃s vero dñi iduit amasai pricipẽ iter trigita: & ait. Tui sumus o dd̃ & tecũ filii isai. Pax pax tibi: & pax adiutoribus tuis. Te enim adiuuat deus tuus. Suscepit ergo eos

דָּוִיד וַיִּתְּנֵם בְּרָאשֵׁי הַגְּדוּד ׃
וּמִמְּנַשֶּׁה נָפְלוּ עַל דָּוִיד בְּבֹאוֹ
עִם פְּלִשְׁתִּים עַל שָׁאוּל
לַמִּלְחָמָה וְלֹא עֲזָרֻם כִּי בְעֵצָה
שִׁלְּחֻהוּ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים לֵאמֹר
בְּרָאשֵׁינוּ יִפּוֹל אֶל אֲדֹנָיו שָׁאוּל ׃
בְּלֶכְתּוֹ אֶל צִיקְלַג נָפְלוּ עָלָיו
מִמְּנַשֶּׁה עַדְנַח וְיוֹזָבָד וִידִיעֲאֵל
וּמִיכָאֵל וְיוֹזָבָד וֶאֱלִיהוּא וְצִלְּתָי
רָאשֵׁי הָאֲלָפִים אֲשֶׁר לִמְנַשֶּׁה ׃
וְהֵמָּה עָזְרוּ עִם דָּוִיד עַל הַגְּדוּד
כִּי גִבּוֹרֵי חַיִל כֻּלָּם וַיִּהְיוּ שָׂרִים
בַּצָּבָא ׃ כִּי לְעֶת יוֹם בְּיוֹם יָבֹאוּ
עַל דָּוִיד לְעָזְרוֹ עַד לְמַחֲנֶה גָדוֹל
כְּמַחֲנֵה אֱלֹהִים ׃ וְאֵלֶּה מִסְפְּרֵי
רָאשֵׁי הֶחָלוּץ לַצָּבָא בָּאוּ עַל
דָּוִיד חֶבְרוֹנָה לְהָסֵב מַלְכוּת
שָׁאוּל אֵלָיו כְּפִי יְהוָה ׃ בְּנֵי
יְהוּדָה נֹשְׂאֵי צִנָּה וָרֹמַח שֵׁשֶׁת
אֲלָפִים וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת חֲלוּצֵי
צָבָא ׃ מִן בְּנֵי שִׁמְעוֹן גִּבּוֹרֵי חַיִל
לַצָּבָא שִׁבְעַת אֲלָפִים וּמֵאָה ׃
מִן בְּנֵי הַלֵּוִי אַרְבַּעַת אֲלָפִים
וְשֵׁשׁ מֵאוֹת ׃ וִיהוֹיָדָע הַנָּגִיד
לְאַהֲרֹן וְעִמּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
וּשְׁבַע מֵאוֹת ׃ וְצָדוֹק נַעַר גִּבּוֹר
חַיִל וּבֵית אָבִיו שָׂרִים עֶשְׂרִים
וּשְׁנָיִם ׃ וּמִן בְּנֵי בִנְיָמִן אֲחֵי
שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְעַד הֵנָּה
מַרְבִּיתָם שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת בֵּית
שָׁאוּל ׃ וּמִן בְּנֵי אֶפְרַיִם עֶשְׂרִים
אֶלֶף וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת גִּבּוֹרֵי חַיִל
אַנְשֵׁי שֵׁמוֹת לְבֵית אֲבוֹתָם ׃
וּמֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה שְׁמוֹנָה
עָשָׂר אֶלֶף אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת
לָבוֹא לְהַמְלִיךְ אֶת דָּוִיד ׃ וּמִבְּנֵי

david & constituit principes turme. Porro de manasse trāsfugerūt ad dd qn veniebat cū philistiim aduersus saul vt pugnaret: & non dimicauit cū eis: qa inito cōsilio remiserūt eū principes philistinoꝝ dicentes. Periculo capitis nři reuertetur ad dñm suū saul. Qn igr reuersus ē in sicelech trāsfugerūt ad eum de manasse ednas iosabad: & iedihel & michael & ednas & iozabath heliu & salathi: principes milium ī manasse. Hi pbuerūt auxiliū dd aduersus latrunculos. Oēs eni erāt viri fortissimi: & fcti sūt pricipes in exercitu. Sed & p singulos dies veniebant ad dd ad auxiliandū ei: vsqꝫ dū fieret grādis numerus qsi exercit9 dei. Iste quoqꝫ est nūerus principū exercitus qui venerunt ad dauid cū esset in hebrō vt transferrent regnū saul ad eum iuxta verbum domini. Filii iuda portantes clypeū & hastam sex milia octingenti expediti ad preliū. De filiis symeon virorū fortissimoꝝ ad pugnādum septem milia centum. De filiis leui: qttuor milia sexcenti. Ioiada quoqꝫ princeps de stirpe aaron & cum eo tria milia septingenti. Sadoch etiā puer egregie indolis & domus pris eius principes viginti duo. De filiis autē beniamin fratribus saul tria milia. Magna eni pars eorū adhuc seqbatur domū saul. Porro de filiis ephraim viginti milia octingenti: fortissimi robore viri nomīati in cognationibus suis. & ex dimidia tribu manasse decē & octo milia singuli per nomina sua: venerūt vt cōstituerēt regē dd. De filiis quoqꝫ

dauid: ⁊ cōstituit eos principes turme
δαυίδ, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν δυνά-
rum. ⁊ de manasse trāsfugerunt ad dauid veni
μεων. καὶ ἀπὸ μανασσῆ προσεχώρησαν πρὸς δαυὶδ ἐρχο-
ente eo cū philistijm venietib9 ɔtra saul
μένου αὐτοῦ μετὰ ἀλλοφύλων τῶν ἐλθόντων ἐπὶ σαοὺλ
ad bellum. ⁊ nō auxiliat9 est eis: qm̄
εἰς πόλεμον. καὶ οὐκ ἐβοήθησεν αὐτοῖς δαυίδ, ὅτι
in cōsilio fuerunt principes philistinoꝝ dicen
ἐν βουλῇ ἐγένοντο οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων λέγον-
tes: in capitibus nřis reuertetur ad do
τες, ἐν ταῖς κεφαλαῖς ἡμῶν ἐπιστρέψει πρὸς τὸν κύ-
minū suū saul: ⁊ dimiserunt eū: ⁊ cū
ριον αὐτοῦ σαούλ, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτόν. καὶ ἐν τῷ
veniret dauid in secelag: trāsfugerūt
πορεύεσθαι τὸν δαυὶδ εἰς σεκελάγ, προσεχώρησαν
ad eū de manasse: edna ⁊ iozabad ⁊ iadiel
αὐτῷ ἀπὸ μανασσῆ, ἐδνὰ καὶ ἰωζαβὰδ καὶ ἰαδιὴλ
⁊ michael: ⁊ iozabad ⁊ heliu ⁊ salathi
καὶ μιχαήλ, καὶ ἰωζαβὰδ καὶ ἐλιοὺ καὶ σαλαθὶ οἱ
principes milium q̄ manasse. ⁊ hi
ἄρχοντες τῶν χιλιάδων τῶν τοῦ μανασσῆ. καὶ αὐ-
auxiliati sunt dauid cōtra latrūculos: qm̄
τοὶ συνεμάχησαν τῷ δαυὶδ ἐπὶ τοῦ γεδούρ, ὅτι
robusti fortitudine oēs hi. ⁊ facti sūt princi
δυνατοὶ ἰσχύϊ πάντες αὐτοί. καὶ ἐγένοντο ἄρχον-
pes exercitui in virtute: qm̄ per tēpus ve
τες τῇ στρατείᾳ ἐν δυνάμει, ὅτι κατὰ καιρὸν ἡμέ-
ei in diem veniebāt ad dauid vt auxiliarent
ρας εἰς ἡμέραν ἤρχοντο πρὸς δαυὶδ τοῦ βοηθῆσαι
ei sic in castra magna: sic castra
αὐτῷ ὡς εἰς παρεμβολὴν μεγάλην, ὡς παρεμβολὴ
dei. ⁊ hec nomina principum exer
θεοῦ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχόντων τῆς στρα-
citus q̄ venerūt ad dauid in chebron: vt
τείας τῶν ἐλθόντων πρὸς δαυὶδ εἰς χεβρών, τοῦ
trāsferrēt regnum saul ad eū iuxta
ἐπιστρέψαι τὴν βασιλείαν σαοὺλ πρὸς αὐτὸν κατὰ
verbū dñi. ⁊ hic numer9: filij iuda
τὸν λόγον κυρίου. καὶ οὗτος ὁ ἀριθμός, υἱοὶ ἰούδα
portātes clypeū ⁊ hastā sex milia ⁊ octingenti
αἴροντες θυρεὸν καὶ δόρυ ἑξακισχίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι
armati robore. de filijs symeon robusti
καθωπλισμένοι δυνάμει. τῶν υἱῶν συμεὼν δυνατοὶ
fortitudine ad pugnam septē milia ⁊ centū. ⁊
ἰσχύϊ εἰς παράταξιν ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. καὶ
de filijs leui: quattuor milia ⁊ sexcenti. ⁊
τῶν υἱῶν λευί, τετρακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. καὶ
ioada dux aarō: ⁊ cum eo tria mi
ἰωαδὰ ὁ ἡγούμενος τῷ ἀαρών, καὶ μετ' αὐτοῦ τρισχί-
lia ⁊ septingenti. ⁊ sadduc iuuenis potens for
λιοι καὶ ἑπτακόσιοι. καὶ σαδδοὺκ νέος δυνατὸς ἰσ-
titudine: ⁊ domus patris ei9 viginti
χύϊ, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἴκοσι
⁊ duo principes. ⁊ de filijs beniamin
καὶ δύο ἄρχοντες. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμὶν τῶν
fratribus saul: tria milia ⁊ vsqꝫ nūc
ἀδελφῶν σαούλ, τρισχίλιοι καὶ ἕως τοῦ νῦν οἱ
plurimi eorū custodiebāt custodiā dom9 saulis.
πλεῖστοι αὐτῶν ἐφύλασσον τὴν φυλακὴν οἴκου σαούλ.
⁊ de filijs ephraim: viginti milia ⁊ octin
καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐφραΐμ, εἴκοσι χιλιάδες καὶ ὀκτα-
genti potentes fortitudine viri noiati per domos co
κόσιοι δυνατοὶ ἰσχύϊ ἄνδρες ὀνομαστοὶ κατ' οἴκους πα-
gnationū suaꝝ. ⁊ ex dimidia tribu manas
τριῶν αὐτῶν. καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασ-
se: decē ⁊ octo milia: noiati in
σῆ, ὀκτωκαίδεκα χιλιάδες, οἱ ὀνομασθέντες ἐν
nomine vt venirent ad cōstituēdū regē
ὀνόματι τοῦ παραγενέσθαι τοῦ βασιλεῦσαι τὸν
dauid. ⁊ de filijs
δαυίδ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν

D

1.Reg. 19.b.

E

F

issachar: qui cognoscūt prudētiā in tempora: co-
ἰσσάχαρ, γινώσκοντες σύνεσιν εἰς τοὺς καιρούς, γι-
gnoscentes qd faciet israel in pricipatus eorū du-
νώσκοντες τί ποιήσει ἰσραὴλ εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν δια-
centi: et omnes fratres eorum cum eis. et
κόσιοι, καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν μετ' αὐτῶν. καὶ
de zabulon qui egrediebātur ad prelium bel-
ἀπὸ ζαβουλὼν ἐκπορευόμενοι εἰς παράταξιν πολέ-
li in oibus armis bellicis quinquaginta mi
μου ἐν πᾶσι σκεύεσι πολεμικοῖς πεντήκοντα χιλιά-
lia ad auxiliādū dauid: neqꝫ cum corde et cor-
δες βοηθῆσαι τῷ δαυίδ, οὐχὶ μετὰ καρδίας καὶ καρ-
de. et de nephthali: principes mille: et cum
δίας. καὶ ἀπὸ νεφθαλεί, ἄρχοντες χίλιοι, καὶ μετ'
eis in clypeis et hastis triginta et septē
αὐτῶν ἐν θυρεοῖς καὶ δόρασιν τριάκοντα καὶ ἑπτὰ
milia. et de dan: preparati ad
χιλιάδες. καὶ ἀπὸ τοῦ δάν, παρατασσόμενοι εἰς
prelium viginti et octo milia et sexcenti. et
πόλεμον εἴκοσι καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. καὶ
de aser: egredientes ad auxiliādū ad pugnā q-
ἀπὸ ἀσήρ, ἐκπορευόμενοι βοηθῆσαι εἰς πόλεμον τε-
draginta milia. ⁊ de trans ior-
σαράκοντα χιλιάδες. καὶ ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορ-
danem de rubē ⁊ gad et de dimidia tri
δάνου ἀπὸ ῥουβὴν καὶ γὰδ καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυ-
bu manasse: in oibus armis bellicis in forti
λῆς μανασσῆ, ἐν πᾶσι σκεύεσι πολεμικοῖς ἐν δυνά-
tudine centū viginti milia. oēs isti viri bel
μει ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες. πάντες οὗτοι ἄνδρες πο-
latores: ordinati in acie: in aia
λεμισταί, παρατασσόμενοι ἐν παρατάξει, ἐν ψυχῇ
pacifica venerūt in chebrō vt cōstituerēt regē dauid
εἰρηνικῇ ἦλθον εἰς χεβρών, τοῦ βασιλεῦσαι τὸν δαυὶδ
sup vniuersū israel: ⁊ reliquus israel: ani
ἐπὶ πάντα ἰσραήλ, καὶ ὁ κατάλοιπος ἰσραήλ, ψυ-
ma vna vt cōstituerēt regē dauid. et fuerūt ibi
χὴ μία τοῦ βασιλεῦσαι τὸν δαυίδ. καὶ ἦσαν ἐκεῖ
cum dauid diebus tribus comedētes ⁊ bibentes:
μετὰ δαυὶδ ἡμέρας τρεῖς ἐσθίοντες καὶ πίνοντες,
qm̄ pparauerāt eis fratres eoꝝ: ⁊ con
ὅτι ἡτοίμασαν αὐτοῖς οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, καὶ οἱ ὁμο-
fines eis vsqꝫ ad issachar ⁊ zabulon ⁊ nephtha
ροῦντες αὐτοῖς ἕως ἰσσάχαρ καὶ ζαβουλὼν καὶ νεφθα-
lim: afferebāt eis in asinis ⁊ in came
λείμ, ἔφερον αὐτοῖς ἐπὶ τῶν ὄνων καὶ ἐπὶ τῶν καμή-
lis ⁊ in mulis ⁊ in bobus ciba
λων καὶ ἐπὶ τῶν ἡμιόνων καὶ ἐπὶ τῶν μόσχων βρώμα-
ria: farinā palathas vuā passā vinū ⁊ oleū: bo-
τα, ἄλευρον παλάθας σταφίδας οἶνον καὶ ἔλαιον, μό-
ues ⁊ oues in copiā: qm̄ gaudiū erat
σχους καὶ πρόβατα εἰς πλῆθος, ὅτι εὐφροσύνη ἦν
in israel.
τῷ ἰσραήλ.

G

Ca.13.

A

Et iniit cōsiliū dauid cum principib9 ⁊
Καὶ ἐβουλεύσατο δαυὶδ μετὰ τῶν ἀρχόντων καὶ
tribunis ⁊ centurionib9: ⁊ cū vniuersis
τῶν χιλιάρχων καὶ ἑκατοντάρχων, καὶ μετὰ παντὸς
ducibus. ⁊ ait dauid omni cetui israel
ἡγουμένου. καὶ εἶπεν δαυὶδ πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἰσραήλ,
si in vobis bonū: ⁊ a dño deo nřo pspere veniet:
εἰ ἐφ' ὑμῖν ἀγαθόν, καὶ παρὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν εὐοδωθῇ,
mittamus ad fratres nřos reli
ἀποστείλωμεν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς ὑπολελειμ-
quos in vniuersa terra israel: ⁊ cū eis sacerdotes ⁊
μένους ἐν πάσῃ γῇ ἰσραήλ, καὶ μετ' αὐτῶν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ
leuite in ciuitatib9 possessionū eoꝝ: ⁊ cōgregen
λευῖται ἐν πόλεσι κατασχέσεων αὐτῶν, καὶ συναχθήτω-
tur ad nos: ⁊ reducam9 arcam dei nři
σαν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἐπιστρέψωμεν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἡμῶν
ad nos: qm̄ nō qsiuimus eā a dieb9 saul.
πρὸς ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἐζητήσαμεν αὐτὴν ἀφ' ἡμερῶν σαούλ.

Issachar viri eruditi qui nouerāt singula tpa ad precipiendū qd facere deberet israel principes ducēti. Ois āt reliq trib9 eoꝝ cōsiliū seqbatur. Porro d zabulō q egrediebātur ad preliū & stabāt iacie instructi armis bellicis: qnqgita milia venerūt in auxiliū nō ī corde duplici. Et de neptalim pricipes mille & cū eis īstructi clypeo & hasta: trigīnta & septē milia. De dan etiam preparati ad preliū viginti octo milia sexcenti. Et de aser egredientes ad pugnā & in acie puocātes: quadraginta milia. Trans iordanē aūt de filiis ruben & de gad & dimidia parte tribus manasse: īstructi armis bellicis: centum viginti milia. Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum corde pfecto venerūt in hebrō: vt cōstituerēt regem dauid sup vniuersum israel. Sed & oēs reliqui ex isrl vno corde erant vt rex fieret dauid. Fueruntqꝫ ibi apud dauid trib9 dieb9 comedētes & bibētes. Preparauerāt enim eis frēs sui. Sed & qui iuxta eos erant vsqꝫ isachar & zabulon & neptalim: afferebāt panes in asinis & camelis & mulis & bobus ad vescendum: farinam: palathas: vuā passam: vinum: oleū: boues: arietes ad oēm copiā. Gaudiū quippe erat in israel.

13\. Init autem cōsilium dauid cū tribunis & cēturionibus & vniuersis pricipib9: & ait ad omnem cetum israel. Si placet vobis & a domino deo nřo egredietur sermo quē loquor: mittamus ad fratres nřos relīquos ī vniuersas regōes isrl & ad sacerdotes & leuitas qui habitāt in suburbanis vrbium: vt congregētur ad nos & reducamus arcam dei nostri ad nos. Non enim requisiuimus eā in diebus saul.

יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לָעִתִּים לָדַעַת
מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁיהֶם
מָאתַיִם וְכָל אֲחֵיהֶם עַל פִּיהֶם ׃
מִזְּבוּלֻן יוֹצְאֵי צָבָא עֹרְכֵי מִלְחָמָה
בְּכָל כְּלֵי מִלְחָמָה חֲמִשִּׁים אָלֶף
וְלַעֲדֹר בְּלֹא לֵב וָלֵב ׃ וּמִנַּפְתָּלִי
שָׂרִים אָלֶף וְעִמָּהֶם בְּצִנָּה וַחֲנִית
שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה אָלֶף ׃ וּמִן הַדָּנִי
עֹרְכֵי מִלְחָמָה עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה
אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת ׃ וּמֵאָשֵׁר יוֹצְאֵי
צָבָא לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה אַרְבָּעִים אָלֶף ׃
וּמֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן מִן הָראוּבֵנִי וְהַגָּדִי
וַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בְּכֹל כְּלֵי צְבָא
מִלְחָמָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף ׃ כָּל
אֵלֶּה אַנְשֵׁי מִלְחָמָה עֹדְרֵי מַעֲרָכָה
בְּלֵבָב שָׁלֵם בָּאוּ חֶבְרוֹנָה לְהַמְלִיךְ
אֶת דָּוִיד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְגַם כָּל
שֵׁרִית יִשְׂרָאֵל לֵב אֶחָד לְהַמְלִיךְ
אֶת דָּוִיד ׃ וַיִּהְיוּ שָׁם עִם דָּוִיד יָמִים
שְׁלוֹשָׁה אֹכְלִים וְשׁוֹתִים כִּי הֵכִינוּ
לָהֶם אֲחֵיהֶם ׃ וְגַם הַקְּרוֹבִים
אֲלֵיהֶם עַד יִשָּׂשכָר וּזְבוּלֻן
וְנַפְתָּלִי מְבִיאִים לֶחֶם בַּחֲמוֹרִים
וּבַגְּמַלִּים וּבַפְּרָדִים וּבַבָּקָר מַאֲכָל
קֶמַח דְּבֵלִים וְצִמּוּקִים וְיַיִן וְשֶׁמֶן
וּבָקָר וְצֹאן לָרֹב כִּי שִׂמְחָה
בְּיִשְׂרָאֵל ׃

Cap. xiij.

וַיִּוָּעַץ
דָּוִיד עִם שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת
לְכָל נָגִיד ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכֹל קְהַל
יִשְׂרָאֵל אִם עֲלֵיכֶם טוֹב וּמִן יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ נִפְרְצָה נִשְׁלְחָה עַל
אַחֵינוּ הַנִּשְׁאָרִים בְּכֹל אַרְצוֹת
יִשְׂרָאֵל וְעִמָּהֶם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
בְּעָרֵי מִגְרְשֵׁיהֶם וְיִקָּבְצוּ אֵלֵינוּ ׃
וְנָסֵבָּה אֶת אֲרוֹן אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ
כִּי לֹא דְרַשְׁנֻהוּ בִּימֵי שָׁאוּל ׃

ויאמרו כל הקהל לעשות כן כי ישר הדבר בעיני כל העם׃ ויקהל דויד את כל ישראל מן שיחור מצרים ועד לבוא חמת להביא את ארון האלהים מקרית יערים׃ ויעל דויד וכל ישראל בעלתה אל קרית יערים אשר ליהודה להעלות משם את ארון האלהים יהוה יושב הכרובים אשר נקרא שם׃ וירכיבו את ארון האלהים על עגלה חדשה מבית אבינדב ועזא ואחיו נהגים בעגלה׃ ודויד וכל ישראל משחקים לפני האלהים בכל עז ובשירים ובכנרות ובנבלים ובתפים ובמצלתים ובחצצרות׃ ויבאו עד גרן כידן וישלח עזא את ידו לאחז את הארון כי שמטו הבקר׃ ויחר אף יהוה בעזא ויכהו על אשר שלח ידו על הארון וימת שם לפני האלהים׃ ויחר לדויד כי פרץ יהוה פרץ בעזא ויקרא למקום ההוא פרץ עזא עד היום הזה׃ ויירא דויד את האלהים ביום ההוא לאמר היך אביא אלי את ארון האלהים׃ ולא הסיר דויד את הארון אליו אל עיר דויד ויטהו אל בית עבד אדם הגתי׃ וישב ארון האלהים עם בית עבד אדם בביתו שלשה חדשים ויברך יהוה את בית עבד אדם ואת כל אשר לו׃

Cap. xiiij

וישלח חירם מלך צר מלאכים אל דויד ועצי ארזים וחרשי קיר וחרשי עצים לבנות לו בית׃ וידע דויד כי הכינו יהוה למלך על ישראל כי נשאת למעלה מלכותו בעבור עמו ישראל׃ ויקח דויד עוד נשים בירושלם ויולד דויד עוד בנים ובנות׃ ואלה שמות הילודים אשר היו לו בירושלם שמוע ושובב נתן ושלמה׃ ויבחר ואלישוע ואלפלט׃ ונגה ונפג ויפיע׃ ואלישמע ובעלידע ואליפלט׃ וישמעו פלשתים כי נמשח דויד למלך על כל ישראל ויעלו כל פלשתים לבקש את דויד וישמע דויד ויצא לפניהם׃ ופלשתים באו ויפשטו בעמק רפאים׃ וישאל דויד באלהים לאמר האעלה על פלשתיים ונתתם בידי ויאמר לו יהוה עלה ונתתים בידך׃ ויעלו בבעל פרצים ויכם שם דויד ויאמר דויד פרץ האלהים את אויבי בידי כפרץ מים על כן קראו שם המקום ההוא בעל פרצים׃ ויעזבו שם את אלהיהם ויאמר דויד וישרפו באש׃ ויסיפו עוד פלשתים ויפשטו בעמק׃ וישאל עוד דויד באלהים ויאמר לו האלהים לא תעלה אחריהם הסב מעליהם ובאת להם ממול הבכאים׃ ויהי כשמעך את קול הצעדה בראשי הבכאים אז תצא במלחמה כי יצא האלהים לפניך להכות את מחנה פלשתים׃ ויעש דויד כאשר צוהו האלהים ויכו את מחנה פלשתים מגבעון ועד גזרה׃ ויצא שם דויד בכל הארצות ויהוה נתן את פחדו על כל הגוים׃

Et rñdit vniuersa multitudo vt ita fieret. Placuerat enim sermo omni populo. Congregauit ergo dauid cunctum israel a sior egypti vsq; dũ ingrediaris emath vt adduceret arcã dei de cariatharim. Et ascẽdit dauid & omnis vir israel ad collem cariatharim qui est in iuda vt afferret inde arcam domini dei sedentis super cherubim vbi inuocatum est nomen ei9. Imposueruntq; arcam dei super plaustrum nouum de domo aminadab. Oza aũt & fr ei9 minabant plaustrum. Porro dauid & vniuersus isral' ludebant corã deo omni virtute in canticis & in citharis & psalteriis & tympanis & cymbalis & tubis. Cũ ãt puenisset ad aream chidõ: tetendit oza manum suam vt sustentaret arcã: bos quippe lasciuiẽs paululũ iclinauerat eã. Irat9 ẽ itaq; dñs contra ozã & percussit eum eo q tetigisset arcam: & mortuus est ibi coram deo. Cõtristatusq; est dauid eo q diuisisset domin9 ozam: vocauitq; locũ illum diuisio oze vsq; in presentem diem. Et timuit deum tunc temporis dicẽs. Quõ possum ad me introducere arcam dei? Et ob hãc causam non adduxit eam ad se: hoc ẽ in ciuitatẽ dauid: sed auertit in domũ obededõ gethei. Mansit ergo arca dei in domo obededõ tribus mẽsibus: & bñdixit dominus domui ei9: & omnib9 que habebat. 14.

Misit quoq; hyram rex tyri nũcios ad dd: & ligna cedrina & artifices pietum lignorũmq; vt edificarẽt ei domũ. cognouitq; dd eo q cõfirmasset eũ dñs in regẽ sup israel: & sublevatum ẽ regnum suum super ppl'm eius israel. Accepit quoq; dd alias vxores in hierusalem: genuitq; filios & filias. Et hec nomina eorum qui nati sunt in hierusalem. Samma & sobab nathan & salomon iebar elisu & eliphalech noga quoq; & napheg & iaphie elisama & baliada & eliphaleth. Audientes autẽ philistiim eo q vnct9 esset dauid in regem sup vniuersũ isrl': ascenderunt omnes vt quererent eum. Quod cum audisset dd egressus est obuiam eis. Porro philistiim venientes diffusi sunt in valle raphaim. Consuluitq; dauid deum dicens. Si ascẽdam ad philisteos & si trades eos ĩ manu mea? Et dixit ei dñs. Ascende & tradã eos in manu tua. Cũq; illi ascẽdissẽt in baalpharasim percussit eos ibi dd & dixit. Diuisit deus inimicos meos per manũ meam sicut diuidũtur aque: & idcirco vocatũ ẽ nomẽ illi9 loci baalpharasim. Dereliqueruntq; ibi deos suos: quos dauid iussit exuri. Alia etiam vice philistiim irruerũt & diffusi sũt ĩ valle. Cõsuluitq; rursum dauid deum: & dixit ei deus. Nõ ascẽdas post eos: recede ab eis & venies contra illos ex aduerso pirorum. Cumq; audieris sonitũ gradientis in cacumine pirorum: tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim de9 ante te vt percutiat castra philistiim. Fecit ergo dauid sicut preceperat ei deus: & percussit castra philistinorũ de gabaon vsq; gazera. Diuulgatũq; est nomẽ dd in vniuersis regiõibus: & dñs dedit pauorem eius super omnes gentes. 15

καὶ εἶπε πᾶσα ἡ ἐκκλησία τοῦ ποιῆσαι οὕτως, ὅτι εὐθὺς ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ. καὶ ἐξεκκλησίασε δαυὶδ τὸν πάντα ἰσραὴλ ἀπὸ ὁρίων αἰγύπτου καὶ ἕως εἰσόδου αἰμάθ, τοῦ εἰσενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐκ πόλεως ἰαρείμ. καὶ ἀνέβη δαυὶδ καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς καριαθιαρίμ, ἥ ἐστι τοῦ ἰούδα, τοῦ ἀγαγεῖν ἐκεῖθεν τὴν κιβωτὸν θεοῦ κυρίου τοῦ καθημένου ἐπὶ χερουβίμ, οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἅμαξαν καινὴν, ἐξ οἴκου ἀβιναδάβ. καὶ ὀζὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἦγον τὴν ἅμαξαν. καὶ δαυὶδ καὶ πᾶς ἰσραὴλ παίζοντες ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν τυμπάνοις καὶ ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν σάλπιγξιν. καὶ ἦλθοσαν ἕως τῆς ἅλωνος χαιδών. καὶ ἐξέτεινεν ὀζὰ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τοῦ κατασχεῖν τὴν κιβωτὸν, ὅτι ἐξέκλινεν αὐτὴν ὁ μόσχος. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος ἐπὶ ὀζὰ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐκεῖ, διὰ τὸ ἐκτεῖναι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κιβωτόν. καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἀπέναντι τοῦ θεοῦ. καὶ ἠθύμησε δαυὶδ, ὅτι διέκοψε κύριος διακοπὴν ἐν ὀζᾷ, διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου διακοπὴ ὀζᾶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐφοβήθη δαυὶδ τὸν θεὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγων, πῶς εἰσοίσω πρὸς ἐμαυτὸν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ; καὶ οὐκ ἀπέστρεψε δαυὶδ τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν δαυὶδ, καὶ ἐξέκλινεν αὐτὴν εἰς οἶκον ὀβδὴ ἐδὼμ τοῦ γεθθαίου. καὶ ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐν οἴκῳ ὀβδὴ ἐδὼμ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μῆνας τρεῖς. καὶ εὐλόγησε κύριος τὸν οἶκον ὀβδὴ ἐδὼμ καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ.

Ca. 14.

Καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ βασιλεὺς τύρου ἀγγέλους πρὸς δαυὶδ καὶ ξύλα κέδρινα, καὶ τέκτονας τοίχων, καὶ τέκτονας ξύλων, τοῦ οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον. καὶ ἔγνω δαυὶδ, ὅτι ἡτοίμασεν αὐτὸν κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ, ὅτι ηὐξήθη εἰς ὕψος ἡ βασιλεία αὐτοῦ διὰ τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἔλαβε δαυὶδ ἔτι γυναῖκας ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐτέχθησαν αὐτῷ υἱοὶ καὶ θυγατέρες. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν τῶν τεχθέντων αὐτῷ ἐν ἱερουσαλήμ, σαμαὰ καὶ σωβὰβ ναθὰν καὶ σαλωμὼν καὶ ἰεβαάρ, καὶ ἐλισοὺ καὶ ἐλιφαλὲτ καὶ ναγὲ καὶ ναφὲκ καὶ ἰαφίε, καὶ ἐλισαμὰ καὶ βααλιαδὰ καὶ ἐλιφαλάτ. καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι ὅτι ἐχρίσθη δαυὶδ εἰς βασιλέα ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ, καὶ ἀνέβησαν πάντες οἱ ἀλλόφυλοι ζητῆσαι τὸν δαυίδ. καὶ ἤκουσε δαυὶδ καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἦλθον, καὶ ἐξέχυσαν ἐν τῇ κοιλάδι τῶν γιγάντων. καὶ ἠρώτησε δαυὶδ διὰ τοῦ θεοῦ λέγων, εἰ ἀναβῶ ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ δώσεις αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς μου; καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος, ἀνάβηθι καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου. καὶ ἀνέβη εἰς βααλφαρασίν, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς δαυὶδ ἐκεῖ. καὶ εἶπε δαυὶδ, διέκοψεν ὁ θεὸς τοὺς ἐχθρούς μου ἐν χειρί μου, ὡς διακοπὴν ὕδατος. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου διακοπὴ φαρασίν. καὶ ἐγκατέλιπον ἐκεῖ οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς θεοὺς αὐτῶν. καὶ εἶπε δαυίδ, κατακαῦσαι αὐτοὺς ἐν πυρί. καὶ προσέθεντο ἔτι οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ ἐξεχύθησαν ἔτι ἐν τῇ κοιλάδι τῶν γιγάντων. καὶ ἠρώτησεν ἔτι δαυὶδ ἐν θεῷ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς, οὐ πορεύσῃ ὀπίσω αὐτῶν, ἀπόστρεφε ἀπ' αὐτῶν, καὶ παρέσῃ αὐτοῖς πλησίον τῶν ἀπίων. καὶ ἔσται ἐν τῷ ἀκοῦσαί σε τὴν φωνὴν τοῦ συσσεισμοῦ ἄκρων τῶν ἀπίων, τότε ἐξελεύσῃ εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι ἐξῆλθεν ὁ θεὸς ἔμπροσθέν σου, τοῦ πατάξαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐποίησε δαυὶδ καθὼς ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός. καὶ ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων ἀπὸ γαβαὼν ἕως γαζηρά. καὶ ἐξῆλθε τὸ ὄνομα δαυὶδ ἐν πάσαις ταῖς γαίαις, καὶ κύριος ἔδωκε τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη.

Ca. 15.

Capi. xv.

ויעש לו בתים בעיר דויד ויכן מקום לארון האלהים ויט לו אהל: אז אמר דויד לא לשאת את ארון האלהים כי אם הלוים כי בם בחר יהוה לשאת את ארון יהוה ולשרתו עד עולם: ויקהל דויד את כל ישראל אל ירושלם להעלות את ארון יהוה אל מקומו אשר הכין לו: ויאסף דויד את בני אהרן ואת הלוים: לבני קהת אוריאל השר ואחיו מאה ועשרים: לבני מררי עשיה השר ואחיו מאתים ועשרים: לבני גרשום יואל השר ואחיו מאה ושלשים: לבני אליצפן שמעיה השר ואחיו מאתים: לבני חברון אליאל השר ואחיו שמונים: לבני עזיאל עמינדב השר ואחיו מאה ושנים עשר: ויקרא דויד לצדוק ולאביתר הכהנים וללוים לאוריאל עשיה ויואל שמעיה ואליאל ועמינדב: ויאמר להם אתם ראשי האבות ללוים התקדשו אתם ואחיכם והעליתם את ארון יהוה אלהי ישראל אל הכינותי לו: כי למבראשונה לא אתם פרץ יהוה אלהינו בנו כי לא דרשנהו כמשפט: ויתקדשו הכהנים והלוים להעלות את ארון יהוה אלהי ישראל: וישאו בני הלוים את ארון האלהים כאשר צוה משה כדבר יהוה בכתפם במטות עליהם: ויאמר דויד לשרי הלוים להעמיד את אחיהם המשררים

Fecit quoque sibi domos in ciuitate dd: & edificauit locū arce dei: tetenditque ei tabernaculū. Tūc dixit dd. Illicitū est vt a quocunque portetur arca dei: nisi a leuitis quos elegit dominus ad portandum eam: & ad ministrandū sibi vsque in eternum. Cōgregauitque vniuersum israel in ierusalem: vt afferretur arca domini in locum suum quē preparauerat ei: necnon & filios aaron & leuitas.

De filiis caath: vriel princeps fuit: & frēs eius cētū viginti. De filiis merari: asaia princeps & fratres eius ducenti viginti. De filiis gersom: iohel princeps: & fratres eius centū triginta. De filiis elisaphan: semeias princeps: & frēs eius ducenti. De filiis hebrō: elihel princeps: & frēs eius octoginta. De filiis ozihel: aminadab priceps: & frēs eius cētū duodecim. Vocauitque dauid sadoch & abiathar sacerdotes & leuitas vriel asaiam iohel semeiam elihel & aminadab: & dixit ad eos. Vos qui estis principes familiarū leuiticarum sanctificamini cū fratribus vestris: & afferte arcam dñi dei israel ad locum qui ei preparatus est: ne vt a principio quia nō eratis presentes percussit nos dñs: sic & nūc fiat: illicitū quid nobis agentibus. Sanctificati sunt ergo sacerdotes & leuite vt portarēt arcā dñi dei israel. Et tulerūt filii leui arcam dei sicut preceperat moyses iuxta verbum dñi humeris suis in vectibus. Dixitque dauid principibus leuitarum vt cōstituerēt de fratribus suis cātores

Καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ οἴκους ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἡτοίμασε τόπον τῇ κιβωτῷ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔπηξεν αὐτῇ σκηνήν. τότε εἶπεν δαυίδ, οὐκ ἔστιν αἴρειν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἢ τοὺς λευίτας, ὅτι αὐτοὺς ἐξελέξατο ὁ κύριος αἴρειν τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου, καὶ λειτουργεῖν αὐτῷ ἕως αἰῶνος, καὶ συνήγαγε δαυίδ τὸν πάντα ἰσραὴλ εἰς ἱερουσαλήμ, τοῦ ἀνενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν κυρίου εἰς τὸν τόπον ὃν ἡτοίμασεν αὐτῇ. καὶ συνήγαγε δαυίδ τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν καὶ τοὺς λευίτας. τῶν υἱῶν καάθ, οὐριὴλ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τῶν υἱῶν μεραρεί, ἀσαία ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, διακόσιοι εἴκοσι. τῶν υἱῶν γερσών, ἰωὴλ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἑκατὸν τριάκοντα. τῶν υἱῶν ἐλισαφάν, σαμαίας ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, διακόσιοι. τῶν υἱῶν χεβρών, ἐλιὴλ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὀγδοήκοντα. τῶν υἱῶν ὀζιήλ, ἀμιναδὰβ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἑκατὸν δεκαδύο. καὶ ἐκάλεσε δαυίδ τὸν σαδὼκ καὶ τὸν ἀβιάθαρ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, τὸν οὐριὴλ καὶ ἀσαίαν καὶ ἰωὴλ καὶ σαμαίαν καὶ ἐλιὴλ καὶ ἀμιναδάβ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν λευιτῶν, ἁγιάσθητε ὑμεῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν, καὶ ἀνοίσετε τὴν κιβωτὸν κυρίου θεοῦ ἰσραήλ, οὗ ἡτοίμασα αὐτῇ, ὅτι οὐκ ἐν τῷ πρότερον ὑμᾶς εἶναι ἑτοίμους, διέκοψε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἐζητήσαμεν αὐτὸν ἐν κρίματι. καὶ ἡγνίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἐνεγκεῖν τὴν κιβωτὸν κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. καὶ ἦραν οἱ υἱοὶ τῶν λευιτῶν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, ὡς ἐνετείλατο μωυσῆς ἐν λόγῳ κυρίου κατὰ τὴν γραφὴν ἐν ἀναφορεῦσιν ἐπ' ὤμοις αὐτῶν. καὶ εἶπε δαυίδ τοῖς ἄρχουσι τῶν λευιτῶν, στήσατε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν τοὺς ψαλτῳδοὺς

Et fecit sibi domos in ciuitate dauid: et preparauit locū arce dei: et fixit ei tabernaculū. Tunc dixit dauid: nō est portare arcam dei: nisi leuitas: quoniam eos elegit dominus vt portarēt arcam dñi: et ministrarēt ei vsque in eternū: et cōgregauit dauid oēm israel in hierusalem: vt afferrent arcam dñi ad locum quē pparauit ei. et cōgregauit dauid filios aaron et leuitas. de filiis caath: vriel princeps et fratres eius: centū et viginti. de filiis merari: asaia princeps et fratres eius: ducēti viginti. de filiis gerson: ioel princeps et fratres eius: ducenti triginta. de filiis elisaphan: samea princeps et fratres eius: ducenti. de filiis chebron: eliel princeps et fratres eius: octoginta. de filiis ozihel: aminadab princeps et fratres eius: centū et duodecim. et vocauit dauid sadoc et abiathar sacerdotes et leuitas: vriel et asaia et ioel et samea et eliel et aminadab: et dixit eis: vos principes familiarū leuitarū: sanctificamini vos et fratres vestri: et afferte arcam dñi dei israel: vbi pparaui ei: quia nō in principio vos eratis pparati: percussit dñs deus nr̄ in nobis: quia nō quesiuimus eū in iudicio. et sanctificati sunt sacerdotes et leuite vt portarent arcam dñi dei israel. et tulerunt filii leuitarū arcam dei: sicut preceperat moyses in verbo dñi secundū scripturā in vectibus in humeris suis. et dixit dauid principibus leuitarū: cōstituite fratres vros cantores

A

B

C

D

1.Reg. 6.c.

ἐν ὀργάνοις ᾠδῶν, ἐν νάβλαις καὶ κινύραις καὶ κυμβάλοις, ἀνακρούοντες τοῦ ὑψῶσαι ἐν φωνῇ εἰς εὐφροσύνην. καὶ ἔστησαν οἱ λευῖται, αἰμὰν υἱὸν ἰωήλ, καὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἀσὰφ υἱὸς βαραχία, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν μεραρεὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ αἰθὰν υἱὸς κισαίου, καὶ μετ' αὐτῶν οἱ ἀδελφοὶ οἱ δευτερεύοντες, ζαχαρίας υἱὸς ἰειὴλ καὶ σεμιραμὼθ καὶ ἰαιὴλ καὶ ἀνί, καὶ ἐλιὰβ καὶ βαναία καὶ μαασία καὶ ματταθίας καὶ ἐλιφαλὰ καὶ μακκανία καὶ ἀβδεδὼμ καὶ ἰειήλ, οἱ πυλωροί. καὶ οἱ ᾠδοί, αἰμὰν ἀσὰφ αἰθὰμ ἐν κυμβάλοις χαλκοῖς τοῦ ἀκουτίσαι, καὶ ζαχαρίας καὶ ὀζιὴλ καὶ σεμιραμὼθ καὶ ἰειὴλ καὶ ἀνὶ καὶ ἐλιὰβ καὶ μαασίας καὶ βαναίας ἐν νάβλαις περὶ τῶν κρυφίων, καὶ ματταθίας καὶ ἐλιφαλὰ καὶ μακκανίας καὶ ἀβδεδὼμ καὶ ἰειὴλ καὶ ὀζίας ἐν κινύραις ἀμασενὶθ τοῦ ἐνισχῦσαι. καὶ χωνενίας ἄρχων τῶν λευιτῶν ἄρχων τῶν ᾠδῶν, ὅτι συνετὸς ἦν. καὶ βαραχίας καὶ ἐλκανὰ πυλωροὶ τῆς κιβωτοῦ. καὶ σεβανίας καὶ ἰωσαφὰτ καὶ ναθαναὴλ καὶ ἀμασαὶ καὶ ζαχαρίας καὶ βαναίας καὶ ἐλιέζερ οἱ ἱερεῖς σαλπίζοντες ἐν ταῖς σάλπιγξιν ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀβδεδὼμ καὶ ἰεχία πυλωροὶ τῆς κιβωτοῦ. καὶ ἦν δαυὶδ καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ καὶ οἱ χιλίαρχοι οἱ πορευόμενοι τοῦ ἀνενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐξ οἴκου ἀβδεδὼμ ἐν εὐφροσύνῃ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατισχῦσαι τὸν θεὸν τοὺς λευίτας αἴροντας τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου, καὶ ἔθυσαν ἑπτὰ μόσχους καὶ ἑπτὰ κριούς. καὶ δαυὶδ περιεζωσμένος ἐν στολῇ βυσσίνῃ, καὶ πάντες οἱ λευῖται οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου, καὶ οἱ ψαλτῳδοὶ καὶ χωνενίας ὁ ἄρχων τῶν ᾠδῶν τῶν ᾀδόντων, καὶ ἐπὶ δαυὶδ ἐφοὺδ βύσσινον. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀνάγοντες τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου ἐν σημασίᾳ καὶ ἐν φωνῇ σωφὰρ

in organis musicorū: in naulis et in lyris et cymbalis: resonantes vt exaltarent in voce in leticiam. et steterūt leuite: hemā filium ioel: et de fratribus eius asaph filius barachia: et de filiis merari fratris eius ethan filius cisei: et cum eis fratres eorū qui in secūdo ordine: zacharias filius iehiel et semiramoth et iaiel et ani: et eliab et banea et maasia et matathias et eliphal et maccania et obed edom et iehiel ianitores. et cantores: heman asaph hetham in cymbalis eneis vt audire facerent: et zacharias et ozihel et semiramoth et iehiel et ani et eliab et maasias et baneas in naulis pro arcanis. et matathias et eliphalu et maccanias et obed edom et iehiel et ozias in lyris pro octaua victorie et chonenias princeps leuitarū eleuationis princeps cantorū: quia sapiēs erat. et barachias et helcana ianitores arce. et sabanias et iosaphat et nathanael et amasai et zacharias et banaias et eliezer sacerdotes clangentes in tubis corā arca dei: et obed edom et iechia ianitores arce. et erat dauid et seniores israel et tribuni euntes ad portādū arcam federis dñi de domo obed edom in leticia. et factū est cū cōfortaret deus leuitas portātes arcam federis dñi: et immolauerūt septē vitulos et septē arietes. et dauid accinctus in stola byssina et oēs leuite portātes arcam federis dñi et cantores et chonenias princeps cantorū canentiū: et sup dauid ephod byssinum. et ois israel educētes arcam federis dñi in signo et in voce tube

in organis musicorum: nablis videlicet & lyris & cymbalis vt resonaret in excelsis sonitus leticie. Cōstitueruntque leuitas hemā filiū iohel & de fratribus eius asaph filiū barachie. de filiis vero merari fratribus eorū: ethan filium casaie: & cū eis fratres eorū. In secūdo ordine zachariā & ben & iazihel & semiramoth & iehihel & ani: eliab & banaiam & maasiam & mathathiā & eliphalu & maceniam & obededom & iehihel ianitores. Porro cantores hemā asaph & ethan in cymbalis eneis concrepantes. zacharias aūt & ozihel & semiramoth & iahihel & ani eliab & maasias & banaias in nablis arcana cantabant. Porro mathathias & eliphalu & macenias & obededom & iehihel & ozaziu in citharis pro octaua canebāt epinicion. Chonenias aūt priceps leuitarū pphetie pperat: & ad pcinendā melodiā. Erat quippe valde sapiēs. Et barachias & helcana ianitores arce. Porro sebenias & iosaphat & nathanael & amasai & zacharias & banaias & eliezer sacerdotes clangebāt tubis coram arca dei: & obededom & ahias erāt ianitores arce. Igitur dd & oēs maiores natu israel & tribuni: ierunt ad portandam arcam federis domini de domo obededom cū leticia. Cumque adiuuisset deus leuitas qui portabant arcam federis dñi: immolabantur septem tauri & septē arietes. Porro dauid erat indutus stola byssina: & vniuersi leuite qui portabāt arcā federis & cātoresque: et chonenias princeps pphetie iter cantores. dd āt idut9 erat ephot lineo. Vniuersusque israel deducebant arcam federis dñi ī iubilo et sonitu buccine

בכלי שיר נבלים וכנרות ומצלתים משמיעים להרים בקול לשמחה: ויעמידו הלוים את הימן בן יואל ומן אחיו אסף בן ברכיהו ומן בני מררי אחיהם איתן בן קושיהו: ועמהם אחיהם המשנים זכריהו בן ויעזיאל ושמירמות ויחיאל ועני אליאב ובניהו ומעשיהו ומתתיהו ואליפלהו ומקניהו ועבד אדם ויעיאל השערים: והמשררים הימן אסף ואיתן במצלתים נחשת להשמיע: וזכריה ועזיאל ושמירמות ויחיאל ועני ואליאב ומעשיהו ובניהו בנבלים על עלמות: ומתתיהו ואליפלהו ומקניהו ועבד אדם ויעיאל ועזזיהו בכנרות על השמינית לנצח: וכנניהו שר הלוים במשא יסר במשא כי מבין הוא: וברכיה ואלקנה שערים לארון: ושבניהו ויושפט ונתנאל ועמשי וזכריהו ובניהו ואליעזר הכהנים מחצצרים בחצצרות לפני ארון האלהים ועבד אדם ויחיה שערים לארון: ויהי דויד וזקני ישראל ושרי האלפים ההלכים להעלות את ארון ברית יהוה מן בית עבד אדם בשמחה: ויהי בעזר האלהים את הלוים נשאי ארון ברית יהוה ויזבחו שבעה פרים ושבעה אילים: ודויד מכרבל במעיל בוץ וכל הלוים הנשאים את הארון והמשררים וכנניה השר המשא המשררים ועל דויד אפוד בד: וכל ישראל מעלים את ארון ברית יהוה בתרועה ובקול שופר

& tubis & cymbalis & nablis & citharis concrepantes. Cumq; peruenisset arca federis domini vsq; ad ciuitatem dauid: michol filia saul prospiciens per fenestram vidit regē dauid saltātē atq; ludētē: & despexit eū i corde suo. 16.

Attulerunt igitur arcam dei & constituerunt eam in medio tabernaculi qd tetēderat ei dd: & obtulerūt holocausta & pacifica coram deo. Cūq; cōplesset dd offerēs holocausta & pacifica: benedixit populo i nomine dñi: & diuisit vniuersis per singulos a viro vsq; ad mulierē tortam panis & partē asse carnis bubale: & frixā oleo similā. Cōstituitq; corā arca dñi de leuitis q ministrarēt & recordarētur opū ei & glorificarent atq; laudarent dñm deū israel: asaph pricipē & sm ei zachariā. Porro iahihel & semiramoth ichihel & mathathiam & eliab & banaiam & obededō ieihel super organa psalterii & lyras: asaph autem vt in cymbalis psonaret: banaiā vero & azihel sacerdotes: canere tuba iugiter coram arca federis dei. In illo die fecit dauid principem ad confitendum domino asaph & fres eius. Cōfitemini dño & inuocate nomē ei: notas facite i pplis adīuētiões eius. Cātate ei, & psallite ei & narrate omīa mirabilia eius: laudate nomen sanctū eius: letetur cor querentium dominū. Querite dominum & virtutem eius: querite faciem eius semper. Recordamini mirabilium eius que fecit signorum illi & iudiciorum oris eius. Semen israel serui eius: filii iacob electi eius. Ipse dominus deus noster: in vniuersa terra iudicia eius. Recordamini in sēpiternū pacti ei: sermonis quē pcepit i mille gñatiões.

Quē pepigit cū abraam & iuramenti illius cum isaac. Et cōstituit illud iacob in pceptū & israel in pactum sempiternum: dicens. Tibi dabo terrā chanaā: funiculū hereditatis vrē. Cum essent pauci numero parui & coloni eius. Et trāsierūt de gēte i gētē: & de regno ad ppl'm alterū. Non dimisit quemquam calūniari eos: sed increpauit pro eis reges. Nolite tāgere christos meos: & i pphetis meis nolite malignari. Cātate dño ois tra: āñūciate de die in diē salutarē eius. Narrate in gētib gloriam eius: & in cunctis pplis mirabilia eius. quia magn dñs & laudabilis nimis: & horribilis super omnes deos. Omnes enim dii populorum idola: dominus autem celos fecit. Cōfessio & magnificētia corā eo: fortitudo & gaudiū in loco ei. Afferte dño familie populorū: afferte dño gloriā & imperiū: date dño gloriā noi ei. Leuate sacrificiū & venite in cōspectu eius: & adorate dominū in decore scto. Cōmoueatur a facie ei ois terra: ipse eni fundauit orbē immobilem. Letentur celi & exultet terra & dicāt in nationibus: dominus regnauit. Tonet mare & plenitudo ei: exultēt agri: & oia q in eis sūt. Tunc laudabunt ligna saltus coram domino: quia venit iudicare terrā. Cōfitemini dño qm bon: qm in eternum mia eius. Et dicite: salua nos de saluator noster: & cōgrega nos & erue de gentib: vt cōfiteamur noi scto tuo: & exultemus in carminib tuis. Benedictus dominus deus israel ab eterno vsq; in eternū: & dicat ois populus amē: & hymnum dño. Dereliqt itaq; ibi coram arca federis dñi asaph & fratres ei: vt ministrarent i cōspectu arce iugit p singlos dies & vices suas.

וְעֹבֵד אֱדֹם וַאֲחֵיהֶם שִׁשִּׁים וּשְׁמוֹנָה וְעֹבֵד אֱדֹם בֶּן יְדִיתוּן וְחֹסָה לְשֹׁעֲרִים׃ וְאֵת צָדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה בַּבָּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן׃ לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה עַל מִזְבַּח הָעֹלָה תָּמִיד לַבֹּקֶר וְלָעָרֶב וּלְכָל הַכָּתוּב בְּתוֹרַת יְהוָה אֲשֶׁר צִוָּה עַל יִשְׂרָאֵל׃ וְעִמָּהֶם הֵימָן וִידוּתוּן וּשְׁאָר הַבְּרוּרִים אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת לְהֹדוֹת לַיהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וְעִמָּהֶם הֵימָן וִידוּתוּן חֲצֹצְרוֹת וּמְצִלְתַּיִם לְמַשְׁמִיעִים וּכְלֵי שִׁיר הָאֱלֹהִים וּבְנֵי יְדוּתוּן לַשָּׁעַר׃ וַיֵּלְכוּ כָל הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ וַיִּסֹּב דָּוִיד לְבָרֵךְ אֶת בֵּיתוֹ׃

Cap.xvii.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשַׁב דָּוִיד בְּבֵיתוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל נָתָן הַנָּבִיא הִנֵּה אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית הָאֲרָזִים וַאֲרוֹן בְּרִית יְהוָה תַּחַת יְרִיעוֹת׃ וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל דָּוִיד כֹּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ עֲשֵׂה כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ׃ וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי דְּבַר אֱלֹהִים אֶל נָתָן לֵאמֹר׃ לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל דָּוִיד עַבְדִּי כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא אַתָּה תִּבְנֶה לִּי הַבַּיִת לָשָׁבֶת׃ כִּי לֹא יָשַׁבְתִּי בְּבַיִת מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר הֶעֱלֵיתִי אֶת יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה וָאֶהְיֶה מֵאֹהֶל אֶל אֹהֶל וּמִמִּשְׁכָּן׃ בְּכֹל אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי בְּכָל יִשְׂרָאֵל הֲדָבָר דִּבַּרְתִּי אֶת אַחַד שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוִּיתִי לִרְעוֹת אֶת עַמִּי לֵאמֹר לָמָּה לֹא בְנִיתֶם לִי בֵּית אֲרָזִים׃ וְעַתָּה כֹּה תֹאמַר לְעַבְדִּי לְדָוִיד כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי לְקַחְתִּיךָ מִן הַנָּוֶה מִן אַחֲרֵי הַצֹּאן לִהְיוֹת נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ וָאֶהְיֶה עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר

Porro obededō & fratres eius sexaginta octo: & obededō filiū ydithū & oza cōstituit ianitores. Sadoch aūt sacerdotem & frēs eius sacerdotes corā tabernaculo dñi in excelso qđ erat in gabaō: vt offerrēt holocausta dño sup altare holocaustomatis iugit māc & vespe iuxta oia q̄ scripta sūt i lege dñi quā precepit israel. Et post eum heman & ydithun & reliquos electos vnū quemq; vocablo suo ad cōfitēdū dño: qm̄ in eternū mia eius. Hemā quoq; & ydithun canentes tuba: & q̄tiētes cymbala & oia musicoꝝ organa ad canēdū deo. filios āt ydithū fecit eē portarios. Reuersusq; ē ois populꝰ i domū suā & dđ vt bñdiceret etiam domui sue. 17.

Cum autē habitaret dđ in domo sua: dixit ad nathan prophetam. Ecce ego habito in domo cedrina: arca autem federis dñi sub pellibꝰ est. Et ait nathan ad dđ. Oia q̄ i corde tuo sunt: fac: deꝰ enim tecum est. Igitur nocte illa factus ē sermo dei ad nathan dicens. Vade & loquere dauid seruo meo. Hec dicit dominus. Non edificabis tu mihi domum ad habitādū. Neq; em̄ mansi in domo ex eo tempore quo eduxi israel de terra egypti vsq; ad diē hāc: sed fui semp mutās loca tabernaculi: & in tētorio manens cum omni israel. Nunquid locutꝰ sum saltem vni iudicū israel quibus preceperam vt pascerent popolum meū: & dixi. Quare nō edificasti mihi domum cedrinā: Nunc itaq; sic loqueris ad seruum meum dđ. Hec dicit dñs exercituum. Ego tuli te cum in pascuis sequereris gregem vt esses dux populi mei israel: & fui tecū quocumq;

τ obed eddō τ fratres eiꝰ sexaginta τ
καὶ ἀβδοὺ ἐδὸμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἑξήκοντα καὶ
octo τ obed eddō filiꝰ idithū τ osa in ianito
ὀκτώ· καὶ ἀβδοὺ ἐδὸμ υἱὸς ἰδιθοὺμ καὶ ὀσὰ εἰς πυλω
res: τ saddoc sacerdoté τ fratres eiꝰ
ρούς, καὶ τὸν σαδδὼκ τὸν ἱερέα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐ
ius sacerdotes corā tabernaculo dñi in
τοῦ τοὺς ἱερεῖς ἐνώπιον τῆς σκηνῆς τοῦ κυρίου ἐν τῇ
excelso qđ in gabaon: vt offerrét holocausta
βαμὰ τῇ ἐν γαβαών, τοῦ ἀναφέρειν ὁλοκαυτώματα τῷ
dño sup altare holocaustorū iu
κυρίῳ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων διὰ
giter mane τ vespere: τ iuxta omnia q̄ scri
παντὸς τοπρωῒ καὶ τοεσπέρας, καὶ κατὰ πάντα τὰ γε
pta sunt in lege dñi: que precepit ad filios is
γραμμένα ἐν νόμῳ κυρίου, ὅσα ἐνετείλατο ἐφ' υἱοῖς ἰσ
rael. τ cū eis hemā τ idithū τ reliqui
ραήλ. καὶ μετ' αὐτῶν αἱμὰν καὶ ἰδιθοὺμ καὶ οἱ λοιποὶ
electi in nomine ad laudādū dñm: qm̄
οἱ ἐκλεγέντες ἐξ ὀνόματος τοῦ αἰνεῖν τὸν κύριον, ὅτι
in etērnū mia eius. τ cum eis hemā
εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ μετ' αὐτῶν αἱμὰν
τ idithū tubis τ cymbalis τ resonarent
καὶ ἰδιθοὺμ σάλπιγγες καὶ κύμβαλοι τοῦ ἀναφωνεῖν
τ organis musicorū dei: τ filij idithū vt
καὶ ὄργανοι τῶν ᾠδῶν τοῦ θεοῦ, καὶ υἱοὶ ἰδιθοὺμ εἰς
essēt ianitores τ iuit ois populꝰ vnusqsq; in
τὸ πυλωρεῖν. καὶ ἐπορεύθη πᾶς ὁ λαὸς ἕκαστος εἰς τὸν
domū suā: τ reuersus est dauid vt benediceret
οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψε δαυὶδ τοῦ εὐλογῆσαι τὸν
domum sue.
οἶκον αὐτοῦ.

Ca.17.

Et factū ē vt habitauit dauid in domo sua:
Καὶ ἐγένετο ὡς κατῴκησε δαυὶδ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ,
τ dixit dauit ad nathā prophetā: ecce ego
καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς νάθαν τὸν προφήτην, ἰδοὺ ἐγὼ
habito in domo cedrina: τ arca federis do
κατοικῶ ἐν οἴκῳ κεδρίνῳ, καὶ ἡ κιβωτὸς διαθήκης κυ
mini sub pellibus. τ dixit nathā ad
ρίου ὑποκάτω τῶν δέρρεων. καὶ εἶπεν νάθαν πρὸς
dauid: oia que in aīa tua fac: qm̄ deꝰ
δαυίδ, πάντα ὅσα ἐν τῇ ψυχῇ σου ποίει, ὅτι ὁ θεὸς
tecū. τ factū est in nocte illa: τ factū est
μετὰ σοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἐγένετο
sermo dei ad nathan dicēs: vade τ loqre
λόγος θεοῦ πρὸς νάθαν λέγων, πορεύου καὶ εἰπὸν
ad dauid seruū meū: sic dixit dñs: nō
πρὸς δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, οὕτως εἶπε κύριος, οὐ
tu edificabis mihi domū habitare ego in ea:
σὺ οἰκοδομήσεις μοι οἶκον τοῦ κατοικῆσαί με ἐν αὐ
qm̄ nō habitaui in domo a die qua
τῷ, ὅτι οὐ κατῴκησα ἐν οἴκῳ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς
eduxi israel vsq; ad diem hanc: τ
ἀνήγαγον τὸν ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ
fui in tabnaculo in tētorio τ in diuersorio in oi
ἤμην ἐν σκηνῇ εἰς σκέπην καὶ ἐν καταλύματι ἐν πᾶ
bus q̄i trāsiui in omni israel: si loquēs locutꝰ
σιν οἷς διῆλθον ἐν παντὶ ἰσραήλ, εἰ λαλῶν ἐλάλη
sum ad vnā tribū israel: qbꝰ p̄cepā vt
σα πρὸς μίαν φυλὴν ἰσραήλ, οἷς ἐνετειλάμην τοῦ
pascerent ppl̄m meū dicēs: ppt̄ qđ nō edifica
ποιμαίνειν τὸν λαόν μου λέγων, διατί οὐκ ᾠκοδο
stis mihi domū cedrinā? τ nūc sic loqris
μήσατέ μοι οἶκον κέδρινον; καὶ νῦν οὕτως ἐρεῖς τῷ
seruo meo dauid: hec dicit dñs exercī
δούλῳ μου δαυίδ, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνά
tuum: ego accepi te ex ouili a tergo
μεων, ἐγὼ ἔλαβόν σε ἐκ τῆς μάνδρας ἐξόπισθεν τῶν
gregum vt esses in ducem in pplo
ποιμνίων τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν
meo israel. τ fui tecum in oibus que
μου ἰσραήλ. καὶ ἤμην μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς

A 2.Reg. 7.a. — Isra. 10d. — B

perrexisti: τ perdidi omnes inimicos tuos
ἐπορεύου, καὶ ἐξωλόθρευσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου
a facie tua: τ feci tibi nomē fm
ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἐποίησά σοι ὄνομα κατὰ τὸ
nomē magnorū q̄ in terra: τ ponā locū
ὄνομα τῶν μεγάλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θήσω τόπον
pplo meo israel: τ plantabo eū: τ ha
τῷ λαῷ μου ἰσραήλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτόν, καὶ κα
bitabit apud semetipsū: τ nō perturbabitur āplius: τ
τασκηνώσει καθ' ἑαυτόν, καὶ οὐ ταραχθήσεται ἔτι, καὶ
nō apponet filiꝰ iniquitatis vt humiliet eum: si
οὐ προσθήσει υἱὸς ἀδικίας τοῦ ταπεινῶσαι αὐτόν, κα
cut a principio τ a diebus: qbꝰ ordinaui iudices sup
θὼς ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἀφ' ἡμερῶν, ὧν ἔταξα κριτὰς ἐπὶ τὸν
pplm meū israel: τ humiliaui oēs inimi
λαόν μου ἰσραήλ, καὶ ἐταπείνωσα πάντας τοὺς ἐχ
cos tuos: τ augebo te τ edificabo tibi domū dixit
θρούς σου, καὶ αὐξήσω σε καὶ οἰκοδομήσω σοι οἶκον εἶπεν
dñs. τ erit qm̄ impleatur dies tui vt va
κύριος. καὶ ἔσται ὅταν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι σου τοῦ πο
das cum patribus tuis: τ suscitabo se
ρευθῆναι μετὰ τῶν πατέρων σου, καὶ ἀναστήσω τὸ σπέρ
mē tuū post te qđ erit ex ventre tuo: τ prepara
μα σου μετὰ σέ, ὃ ἔσται ἐκ τῆς κοιλίας σου, καὶ ἑτοιμά
bo regnum eius. ipse edificabit mihi domū:
σω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. αὐτὸς οἰκοδομήσει μοι οἶκον,
τ firmabo thronū eius vsq; in eternū. ego ero
καὶ ἀνορθώσω τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕως αἰῶνος. ἐγὼ ἔσομαι
ei in patrē: τ ipse erit mihi in filiū. τ mias
αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν. καὶ τὸ ἔλεός
meā nō auferā ab eo: sicut abstuli ab
μου οὐκ ἀποστήσω ἀπ' αὐτοῦ, ὡς ἀπέστησα ἀπὸ
hisq; ante te. τ statuā eum in domo mea τ in
τῶν ὄντων ἔμπροσθέν σου. καὶ πιστώσω αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ μου καὶ ἐν
regno eius vsq; in seculū: τ thronꝰ eius erit
τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἔσται
firmatus vsq; in seculū iuxta omnes sermōes hos:
ἀνωρθωμένος ἕως αἰῶνος κατὰ πάντας τοὺς λόγους τού
τ iuxta vniuersā visionē istā. sic lo
τους, καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ὅρασιν ταύτην, οὕτως ἐλά
cutꝰ ē nathā ad dauid. τ venit rex dauid:
λησε νάθαν πρὸς δαυίδ. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ,
τ sedit corā dño: τ dixit: qs sum ego do
καὶ ἐκάθισεν ἐναντίον κυρίου, καὶ εἶπε, τίς εἰμι ἐγὼ κύ
mine deꝰ: τ q̄ domꝰ mea: q̄ dilexisti me vsq; in seculū?
ριε ὁ θεός, καὶ τίς ὁ οἶκός μου, ὅτι ἠγάπησάς με ἕως αἰῶνος;
τ parua sunt hec corā te deꝰ: τ locutus es
καὶ ἐσμικρύνθη ταῦτα ἐνώπιόν σου ὁ θεός, καὶ ἐλάλησας
hec super domū serui tui a lōge: τ
ὑπὲρ τὸν οἶκον τοῦ παιδός σου ἀπὸ μακρόθεν, καὶ
aspexisti me sicut visio hois: τ exaltasti me dñe
ἐπεῖδές με ὡς ὅρασις ἀνθρώπου, καὶ ὕψωσάς με κύριε
deꝰ. qđ apponet vltra dauid ad te vt glorificet te
ὁ θεός; τί προσθήσει ἔτι δαυὶδ πρὸς σὲ τοῦ δοξάσαι σε
seruum tuum? τ tu seruū tuū cognouisti dñe: pro
τὸν δοῦλόν σου; καὶ σὺ τὸν δοῦλόν σου οἶδας, κύριε, διὰ
pter seruū tuū τ iuxta cor tuū fecisti
τὸν δοῦλόν σου καὶ κατὰ τὴν καρδίαν σου ἐποίησας τὴν
omnē magnificētiā hanc: vt nota faceres oia
πᾶσαν μεγαλωσύνην ταύτην, τοῦ γνωρίσαι πάντα
magna. dñe nō est similis tibi: τ nō est deus pter
τὰ μεγαλεῖα. κύριε, οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν
te iuxta oia que audiuimus in auribꝰ nrīs: τ
σοῦ κατὰ πάντα ὅσα ἠκούσαμεν ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν, καὶ
nō est sicut populꝰ tuꝰ israel gens vna in terra: sicut
οὐκ ἔστιν ὡς ὁ λαός σου ἰσραὴλ ἔθνος ἓν ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς
perrexit deꝰ vt liberaret sibi ppl'z: vt poneret
ἐπορεύθη ὁ θεὸς τοῦ λυτρώσασθαι ἑαυτῷ λαόν, τοῦ θέσθαι
sibi nomē magnū τ illustre vt eiiceret a fa
ἑαυτῷ ὄνομα μέγα καὶ ἐπιφανὲς τοῦ ἐκβαλεῖν ἀπὸ προσ
cie populi tui: quē liberasti ex egypto gētes.
ώπου τοῦ λαοῦ σου, ὃν ἐλυτρώσω ἐξ αἰγύπτου ἔθνη

C Isra.18 b.heb. 1.b. — D

perrexisti: & interfeci omnes inimicos tuos corā te: feciq; tibi nomē quasi vnius magnorū q celebrabātur in tra. Et dedi locū pplo meo isrl. Plātabitur & habitabit in eo: & vltra non cōmouebitur: nec filii iniquitatis atterent eos sicut a principio ex diebus quibus dedi iudices populo meo isrl: & hūiliaui vniuersos inimicos tuos. Annuncio ergo tibi q̄ edificaturꝰ sit tibi dñs domū. Cūq; ipleueris dies tuos vt vadas ad pres tuos suscitabo semen tuū post te quod erit de filiis tuis: & stabiliam regnum eius. Ipe edificabit mihi domū: & firmabo soliū eiꝰ vsq; i eternū. Ego ero ei in patrem: & ipse erit mihi i filiū. Et miā meā nō auferam ab eo: sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. Et statuā eum in domo mea & i regno meo vsq; i sepiternū: & thronꝰ eiꝰ erit firmissimꝰ i ppetuum. Iuxta oia verba hec & iuxta vniuersā visionē istā: sic locutus est nathā ad dđ. Cūq; venisset rex dđ & sedisset corā dño dixit. Quis ego sum dñe deus: & q̄ domus mea vt p̄stares mihi talia? Sz & hoc parū visū ē in cōspectu tuo. Ideoq; locutꝰ es sup domū serui tui etiā i futurū: & fecisti me spectabilē sup oēs hoies. Domine deus quid vltra addere potest dauid cū ita glorificaueris seruum tuum & cognoueris eū? Dñe ppter famulū tuū iuxta cor tuum fecisti omnē magnificentiam hāc: & nota eē voluisti vniuersa magnalia. Dñe nō ē similis tui: & nō est aliꝰ deus absq; te ex oibus quos audiuimꝰ aurībꝰ nrīs. Quis ei est alius vt ppl's tuus israel gēs vna in terra ad quam perrexit deus vt liberaret & faceret ppl'z sibi: & magnitudie sua atq; terroribus eiiceret natiōes a facie eius quē de egypto liberarat?

לְבַדְךָ בְּכֹל אֲשֶׁר הָלַכְתָּ וָאַכְרִית אֶת כָּל אוֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ וְעָשִׂיתִי לְךָ שֵׁם כְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ׃ וְשַׂמְתִּי מָקוֹם לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל וּנְטַעְתִּיהוּ וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא יוֹסִיפוּ בְנֵי עַוְלָה לְבַלֹּתוֹ כַּאֲשֶׁר בָּרִאשׁוֹנָה׃ וּלְמִיָּמִים אֲשֶׁר צִוִּיתִי שֹׁפְטִים עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהִכְנַעְתִּי אֶת כָּל אוֹיְבֶיךָ וָאַגִּד לָךְ וּבַיִת יִבְנֶה לְּךָ יְהוָה׃ וְהָיָה כִּי מָלְאוּ יָמֶיךָ לָלֶכֶת עִם אֲבֹתֶיךָ וַהֲקִימוֹתִי אֶת זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר יִהְיֶה מִבָּנֶיךָ וַהֲכִינוֹתִי אֶת מַלְכוּתוֹ׃ הוּא יִבְנֶה לִּי בָּיִת וְכֹנַנְתִּי אֶת כִּסְאוֹ עַד עוֹלָם׃ אֲנִי אֶהְיֶה לּוֹ לְאָב וְהוּא יִהְיֶה לִּי לְבֵן וְחַסְדִּי לֹא אָסִיר מֵעִמּוֹ כַּאֲשֶׁר הֲסִירוֹתִי מֵאֲשֶׁר הָיָה לְפָנֶיךָ׃ וְהַעֲמַדְתִּיהוּ בְּבֵיתִי וּבְמַלְכוּתִי עַד הָעוֹלָם וְכִסְאוֹ יִהְיֶה נָכוֹן עַד עוֹלָם׃ כְּכֹל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּכְכֹל הֶחָזוֹן הַזֶּה כֵּן דִּבֶּר נָתָן אֶל דָּוִיד׃ וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִיד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר מִי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהִים וּמִי בֵיתִי כִּי הֲבִיאֹתַנִי עַד הֲלֹם׃ וַתִּקְטַן זֹאת בְּעֵינֶיךָ אֱלֹהִים וַתְּדַבֵּר עַל בֵּית עַבְדְּךָ לְמֵרָחוֹק וּרְאִיתַנִי כְּתוֹר הָאָדָם הַמַּעֲלָה יְהוָה אֱלֹהִים׃ מַה יּוֹסִיף עוֹד דָּוִיד אֵלֶיךָ לְכָבוֹד אֶת עַבְדֶּךָ וְאַתָּה אֶת עַבְדְּךָ יָדָעְתָּ׃ יְהוָה בַּעֲבוּר עַבְדְּךָ וּכְלִבְּךָ עָשִׂיתָ אֵת כָּל הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת לְהֹדִיעַ אֶת כָּל הַגְּדֻלּוֹת׃ יְהוָה אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ בְּכֹל אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ בְּאָזְנֵינוּ׃ וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ אֲשֶׁר הָלַךְ הָאֱלֹהִים לִפְדּוֹת לוֹ עָם לָשׂוּם לְךָ שֵׁם גְּדֻלּוֹת וְנֹרָאוֹת לְגָרֵשׁ מִפְּנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם׃

ותתן את עמך ישראל לך לעם עד
עולם ואתה יהוה היית להם
לאלהים: ועתה יהוה הדבר אשר
דברת על עבדך ועל ביתו יאמן
עד עולם ועשה כאשר דברת:
ויאמן ויגדל שמך עד עולם לאמר
יהוה צבאות אלהי ישראל אלהים
לישראל ובית דויד עבדך נכון
לפניך: כי אתה אלהי גלית את אזן
עבדך לבנות לו בית על כן מצא
עבדך להתפלל לפניך: ועתה יהוה
אתה הוא האלהים ותדבר על
עבדך הטובה הזאת: ועתה הואלת
לברך את בית עבדך להיות לעולם
לפניך כי אתה יהוה ברכת ומברך
לעולם:

Ca.xviij.

ויהי אחרי כן
ויך דויד את פלשתים ויכניעם
ויקח את גת ובנתיה מיד פלשתים:
ויך את מואב ויהיו מואב עבדים
לדויד נשאי מנחה: ויך דויד את
הדרעזר מלך צובה חמתה בלכתו
להציב ידו בנהר פרת: וילכד דויד
ממנו אלף רכב ושבעת אלפים
פרשים ועשרים אלף איש רגלי
ויעקר דויד את כל הרכב ויותר
ממנו מאה רכב: ויבא ארם דרמשק
לעזור להדרעזר מלך צובה ויך
דויד בארם עשרים ושנים אלף
איש: וישם דויד בארם דרמשק
ויהי ארם לדויד עבדים נשאי
מנחה ויושע יהוה לדויד בכל
אשר הלך: ויקח דויד את שלטי
הזהב אשר היו על עבדי הדרעזר
ויביאם ירושלם: ומטבחת ומכון
ערי הדרעזר לקח דויד נחשת
רבה מאד בה עשה שלמה את ים

Et posuisti populũ tuũ israel tibi in populũ vsq3 in eternum: & tu domine factus es deus eius. Nũc igitur domine sermo quem locutus es famulo tuo & sup domũ eius: cõfirmetur in ppetuum: & fac sicut locutus es: ꝑmaneatq3 & magnificetur nomẽ tuũ vsq3 in sempiternũ: & dicatur dñs exercituũ deus israel & domus dauid serui eius permanens corã eo. Tu enim dñe deus meus reuelasti auriculã serui tui vt edificares ei domum: idcirco inuenit seruus tuus fiduciã vt oret corã te. Nũc ergo dñe tu es deus & locutus es ad seruum tuum tanta bñficia: & cepisti bñdicere domui serui tui vt sit semper corã te. Te enim dñe bñdicente benedicta erit in perpetuum. 18.

Actũ est autem post hec vt percuteret dd philistiim & humiliaret eos & tolleret geth & filias eius de manu philistiim percuteretq3 moab: & fierent moabite serui dauid: offerẽtes ei mũera. Eo tpe percussit dd etiam adadezer regẽ soba regiõis emath quando prexit vt dilataret impiũ suũ vsq3 ad flumẽ eufratẽ. Cepit ergo dd mile quadrigas eius: & septẽ milia equitũ ac viginti milia virorum peditum. Subneruauitq3 omnes equos curruum: exceptis centũ q̃drigis quas reseruauit sibi. Superuenit autem & syrus damascenus vt auxilium ꝑberet adadezer regi soba. Sed & huius percussit dd viginti duo milia virorũ. Et posuit milites in damasco: vt syria quoq3 seruiret sibi & offerret munera. Adiuuitq3 eũ dominus in cunctis ad que perrexerat. Tulit quoq3 dauid pharetras aureas quas habuerũt serui adadezer: & attulit eas in hierusalẽ: necnõ de thebath & chun vrbibus adadezer eris plurimum: de quo fecit salomon mare

τ dedisti pplm tuũ israel tibi ipsi ppl3 vsq3 i eter
καὶ ἔδωκας τὸν λαόν σου ἰσραὴλ σεαυτῷ λαὸν ἕως αἰῶ
num: τ tu dñe fact9 es eis in deũ. τ nũc dñe
νος, καὶ σὺ κύριε ἐγένου αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ νῦν κύριε ὁ
sermo tuus quẽ locut9 es ad seruũ tuũ τ sup
λόγος σου ὃν ἐλάλησας πρὸς τὸν παῖδά σου καὶ ἐπὶ τὸν
domũ eius: cõfirmetur vsq3 in eternũ: τ fac sicut
οἶκον αὐτοῦ, πιστωθήτω ἕως αἰῶνος, καὶ ποίησον καθὼς
locutus es. cõfirmetur τ magnificetur nomẽ tuũ
ἐλάλησας. πιστωθήτω καὶ μεγαλυνθήτω τὸ ὄνομά σου
vsq3 i sẽpiternũ dicẽtib9: dñs omnipotens deus
ἕως αἰῶνος λεγόντων, κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς τοῦ
israel: deus israel. τ domus dauid ser
ἰσραήλ, θεὸς τῷ ἰσραήλ. καὶ ὁ οἶκος δαυὶδ τοῦ παι
ui tui preparata corã te: quõ tu dñe de9
δός σου ἡτοιμασμένος ἐνώπιόν σου, ὅτι σὺ κύριε ὁ θεός
meus reuelasti aurẽ serui tui: vt edifica
μου ἀπεκάλυψας τὸ οὖς τοῦ δούλου σου, τοῦ οἰκοδο
res ei domũ: pp hoc inuenit seruus tuus vt
μῆσαι αὐτῷ οἶκον, διὰ τοῦτο εὗρεν ὁ δοῦλός σου τοῦ
oraret iuxta faciẽ tuã. τ nũc dñe tu es
προσεύξασθαι κατὰ πρόσωπόν σου. καὶ νῦν κύριε σὺ εἶ
ipse deus: τ locut9 es sup seruũ tuũ bo
αὐτὸς ὁ θεός, καὶ ἐλάλησας ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τὰ ἀγα
na hec. τ nũc cepisti bñdicere domui
θὰ ταῦτα. καὶ νῦν ἤρξω τοῦ εὐλογῆσαι τὸν οἶκον τοῦ
serui tui vt esset in ppetuũ corã te: quõ tu
δούλου σου τοῦ εἶναι εἰς αἰῶνα ἐναντίον σου, ὅτι σὺ
dñe bñdixisti: τ bñdicta est in sẽpiternũ
κύριε εὐλόγησας, καὶ εὐλόγηται εἰς τὸν αἰῶνα. Ca.18.

A 2.Reg. 8.a.

Et factũ ẽ post hec: τ percussit dauid
Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐπάταξεν δαυὶδ
philistijm τ humiliauit eos. τ cepit
τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ἐτροπώσατο αὐτούς. καὶ ἔλαβε
geth τ vicos eius de manu philistijm. τ
τὴν γὲθ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων. καὶ
percussit moab: τ fact9 est moab seruus dauid:
ἐπάταξε τὸν μωάβ, καὶ ἐγενήθη μωὰβ δοῦλος τῷ δαυίδ,
offerẽtes mũera. τ percussit dauid adadezer re
φέροντες δῶρα. καὶ ἐπάταξε δαυὶδ τὸν ἀδαδεζὲρ βα
gem suba in emath: quõ ibat ipse vt sta
σιλέα σουβὰ ἐν αἱμὰθ, ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν τοῦ στῆ
tueret manũ suã in flumine euphrate: τ ce
σαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ ποταμῷ εὐφράτῃ, καὶ προ
pit ab eo dauid mille currus τ septẽ
κατελάβετο ἀπ' αὐτοῦ δαυὶδ χίλια ἅρματα καὶ ἑπτὰ
milia equorũ τ viginti milia virorũ peditũ.
χιλιάδας ἵππων καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πεζῶν.
τ dissoluit dauid omnes currus: τ reliquit
καὶ παρέλυσε δαυὶδ πάντα ἅρματα, καὶ ὑπελίπε
ex his cẽtũ currus. τ venit syrus ex da
το ἐξ αὐτῶν ἑκατὸν ἅρματα. καὶ ἦλθεν σύρος ἐκ δα

B

masco ad auxiliãdũ adadezer regi suba: τ
μασκοῦ βοηθῆσαι τῷ ἀδαδεζὲρ βασιλεῖ σουβά, καὶ
percussit dauid in syro viginti τ duo milia
ἐπάταξε δαυὶδ ἐν τῷ σύρῳ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας
virorũ. τ posuit dauid custodiã in syria q̃ est iuxta
ἀνδρῶν. καὶ ἔθετο δαυὶδ φρουρὰν ἐν συρίᾳ τῇ κατὰ
damascũ: τ fuerũt dauid in seruos offerẽtes mu
δαμασκόν, καὶ ἦσαν τῷ δαυὶδ εἰς δούλους φέροντες δῶ
nera. τ saluauit dñs dauid in oĩbus q̃b9 prexe
ρα. καὶ ἔσωσε κύριος τὸν δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύε
rat. τ cepit dauid torques aureos q̃ fuerũt
το. καὶ ἔλαβε δαυὶδ τοὺς κλοιοὺς τοὺς χρυσοῦς οἳ ἦσαν
sup seruos adadezer: τ attulit eos in
ἐπὶ τοὺς παῖδας ἀδαδεζέρ, καὶ ἤνεγκεν αὐτοὺς εἰς
hierusalem. τ de tabath τ de electis
ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκ τῆς ταβὰθ καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν
ciuitatib9 q̃ adadezer: cepit dauid es plu
πόλεων τῶν ἀδαδεζέρ, ἔλαβε δαυὶδ χαλκὸν πο
rimũ valde. ex eo fecit salomon mare
λὺν σφόδρα. ἐξ αὐτοῦ ἐποίησε σολομὼν τὴν θάλασσαν

eneũ: τ columnas τ vasa enea.
τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς στύλους καὶ τὰ σκεύη τὰ χαλκᾶ.
τ audiuit thou rex emath: q̃ percussit dauid
καὶ ἤκουσε θωοῦ βασιλεὺς αἱμάθ, ὅτι ἐπάταξε δαυὶδ

C

omnẽ exercitũ adadezer regis soba: τ
τὴν πᾶσαν δύναμιν ἀδαδεζὲρ βασιλέως σουβά, καὶ
misit adorã filiũ suũ ad dauid: vt inte
ἀπέστειλεν τὸν ἀδωρὰμ υἱὸν αὐτοῦ πρὸς δαυίδ, τοῦ ἐρω
rrogaret eũ q̃ ad pacẽ: τ vt benediceret ei
τῆσαι αὐτὸν τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ τοῦ εὐλογῆσαι αὐτὸν
pro eo q̃ expugnasset adadezer τ percussisset eũ:
ὑπὲρ οὗ ἐπολέμησε τὸν ἀδαδεζὲρ καὶ ἐπάταξεν αὐτόν,
quõ vir bellator erat thou adadezer. τ omnia
ὅτι ἀνὴρ πολεμιστὴς ἦν τῷ θωοῦ ὁ ἀδαδεζέρ. καὶ πάντα
vasa aurea τ argẽtea τ enea: τ hec cõse
τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ, καὶ ταῦτα ἡγία
crauit rex dauid domino cũ argento τ au
σεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τῷ κυρίῳ μετὰ τοῦ ἀργυρίου καὶ χρυ
ro: quod cepit de omnib9 gentib9: τ de idumea
σίου, οὗ ἔλαβεν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐξ ἰδουμαί
τ moab τ de filijs ammõ: τ de philisti
ας καὶ μωὰβ καὶ ἐξ υἱῶν ἀμμών, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων
τ de amalec. τ abesai fili9 saruie percussit
καὶ ἐξ ἀμαλήκ. καὶ ἀβεσαὶ υἱὸς σαρουίας ἐπάταξε τὴν
idumeam in valle salis decem τ octo mi
ἰδουμαίαν ἐν τῇ κοιλάδι τῶν ἁλῶν ὀκτωκαίδεκα χιλιά

D

lia: τ posuit in idumea custodiã. τ fuerũt om
δας, καὶ ἔθετο ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ φρουράν. καὶ ἦσαν πάν
nes idumei serui dauid. τ saluauit dñs
τες οἱ ἰδουμαῖοι παῖδες τῷ δαυίδ. καὶ ἔσωσε κύριος
dauid in oĩbus ad q̃ perrexerat. τ regnauit
τὸν δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο. καὶ ἐβασίλευσε
dauid sup oẽm israel: τ fuit faciẽs iudiciũ τ iu
δαυὶδ ἐπὶ πάντα ἰσραήλ, καὶ ἦν ποιῶν κρίμα καὶ δι
stitiam oĩ pplo suo. τ ioab filius saru
καιοσύνην παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ. καὶ ἰωὰβ υἱὸς σαρου
ie sup exercitũ: τ iosaphat filius achilud a cõ
ίας ἐπὶ τῆς στρατιᾶς, καὶ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ὑπο
mentarijs: τ sadduc fili9 achitob τ achi
μνηματογράφος, καὶ σαδδοὺκ υἱὸς ἀχιτὼβ καὶ ἀχι
melech fili9 abiathar sacerdotes: τ susa scriba: τ
μέλεχ υἱὸς ἀβιάθαρ ἱερεῖς, καὶ σουσὰ γραμματεύς, καὶ
baneas fili9 ioiade sup cerethi τ phelethi: τ
βαναίας υἱὸς ἰωϊαδὲ ἐπὶ τοῦ χερεθὶ καὶ φελεθί, καὶ οἱ
filij dauid primi successores regis.
υἱοὶ δαυὶδ οἱ πρῶτοι διάδοχοι τοῦ βασιλέως. Ca.19.

A

Et factũ ẽ post hec τ mortu9 est naas rex
Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἀπέθανεν ναὰς βασι
filiorũ ammõ: τ regnauit anan filius eius

B 2.Reg. 11.a.

λεὺς υἱῶν ἀμμών, καὶ ἐβασίλευσεν ἀνὰν υἱὸς αὐτοῦ
pro eo. τ dixit dauid: faciã miam cum
ἀντ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν δαυίδ, ποιήσω ἔλεος μετὰ
anan filio naas: sicut fecit pater eius me
ἀνὰν υἱοῦ ναάς, ὡς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετ' ἐ
cum miaz. τ misit dauid nuncios ad
μοῦ ἔλεος. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ ἀγγέλους πρὸς τὸν
anan ad cõsolãdũ eũ de pre ei9.
ἀνὰν παρακαλέσαι αὐτὸν περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
τ venerũt serui dauid in terrã filiorũ ammõ ad
καὶ ἦλθον οἱ παῖδες δαυὶδ εἰς γῆν υἱῶν ἀμμὼν πρὸς
anan vt cõsolarẽtur eũ. τ dixerũt prĩci
ἀνὰν τοῦ παρακαλέσαι αὐτόν. καὶ εἶπον οἱ ἄρχον
pes filiorũ ammon ad anan: nũ honorãs dauid
τες υἱῶν ἀμμὼν πρὸς ἀνάν, μὴ δοξάζων δαυὶδ τὸν
patrem tuũ in oculis tuis misit tibi q̃ cõ
πατέρα σου ἐν ὀφθαλμοῖς σου ἀπέστειλέν σοι πα
solarẽtur? nõne: vt scrutentur
ρακαλοῦντας; οὐχί, ὅπως ἐξερευνήσωσι

eneum & columnas & vasa enea. Quod cum audisset thou rex emath percussisse videlicet dd omnem exercitũ adadezer regis soba. Misit aduram filium suum ad regẽ dauid vt postularet ab eo pacem & cõgratularetur ei: eo q̃ percussisset et expugnasset adadezer. Aduersarius quippe erat thou adadezer. Sed & oĩa vasa aurea & argentea & enea consecrauit dauid rex domino cũ argẽto & auro quod tulerat ex vniuersis gẽtibus tã de idumea & moab & filiis ammõ q̃3 de philistiĩ & amalech. Abisai vero filius saruie percussit edom in valle salinarum decẽ & octo milia: & cõstituit in edom presidium vt seruiret idumea dauid. Saluauitq3 dñs dauid in cunctis ad q̃ perrexerat. Regnauit ergo dd sup vniuersum israel: & faciebat iudiciũ atq3 iusticiam cũcto ppl'o suo. Porro ioab filius saruie erat sup exercitum & iosaphat filius ahilud a cõmentariis. Sadoch aũt filius achitob & abimelech filius abiathar sacerdotes & susa scriba. Banaias quoq3 filius ioiade sup legiones cerethi & felethi. Porro filii dauid primi ad manũ regis. 19.

Accidit autẽ vt moreretur naas rex filiorũ amon & regnaret filius eius p eo. Dixitq3 dauid. Faciã misericordiã cũ anon filio naas. Prestitit enim mihi pater eius gratiã. Misitq3 dauid nũcios ad cõsolãdũ eũ sup mortem patris sui. Qui cũ puenissent in terrã filiorum ammõ vt cõsolarẽtur anõ: dixerũt principes filiorũ ammõ ad anon. Tu forsitã putas q̃ dauid honoris causa in patrem tuũ miserit qui consolarentur te? nec animaduertis q̃ vt explorent

כלה הנחשת ואת העמודים ואת כלי
הנחשת: וישמע תעו מלך חמת כי
הכה דויד את כל חיל הדרעזר מלך
צובה: וישלח את הדורם בנו אל
המלך דויד לשאול לו לשלום
ולברכו על אשר נלחם בהדרעזר
ויכהו כי איש מלחמות תעו היה
הדרעזר וכל כלי זהב וכסף ונחשת:
גם אתם הקדיש המלך דויד ליהוה
עם הכסף והזהב אשר נשא מכל
הגוים מאדום וממואב ומבני עמון
ומפלשתים ומעמלק: ואבשי בן
צרויה הכה את אדום בגיא המלח
שמונה עשר אלף: וישם באדום
נציבים ויהיו כל אדום עבדים
לדויד ויושע יהוה את דויד בכל
אשר הלך: וימלך דויד על כל
ישראל ויהי עשה משפט וצדקה
לכל עמו: ויואב בן צרויה על הצבא
ויהושפט בן אחילוד מזכיר:
וצדוק בן אחיטוב ואבימלך בן
אביתר כהנים ושושא סופר:
ובניהו בן יהוידע על הכרתי
והפלתי ובני דויד הראשנים
ליד המלך:

Cap.xix.

ויהי אחרי כן וימת
נחש מלך בני עמון וימלך
בנו תחתיו: ויאמר דויד אעשה
חסד עם חנון בן נחש כי עשה
אביו עמי חסד וישלח דויד
מלאכים לנחמו על אביו ויבאו
עבדי דויד אל ארץ בני עמון אל
חנון לנחמו: ויאמרו שרי בני
עמון לחנון המכבד דויד
את אביך בעיניך כי שלח
לך מנחמים הלא בעבור לחקר

וְלַהֲפֹךְ וּלְרַגֵּל הָאָרֶץ בָּאוּ עֲבָדָיו
אֵלֶיךָ: וַיִּקַּח חָנוּן אֶת עַבְדֵי דָוִיד
וַיְגַלְּחֵם וַיִּכְרֹת אֶת מַדְוֵיהֶם בַּחֵצִי
עַד הַמִּפְשָׂעָה וַיְשַׁלְּחֵם: וַיֵּלְכוּ
וַיַּגִּידוּ לְדָוִיד עַל הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁלַח
לִקְרָאתָם כִּי הָיוּ הָאֲנָשִׁים נִכְלָמִים
מְאֹד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁבוּ בִירֵחוֹ עַד
אֲשֶׁר יְצַמַּח זְקַנְכֶם וְשַׁבְתֶּם: וַיִּרְאוּ
בְּנֵי עַמּוֹן כִּי הִתְבָּאֲשׁוּ עִם דָּוִיד
וַיִּשְׁלַח חָנוּן וּבְנֵי עַמּוֹן אֶלֶף כִּכַּר
כֶּסֶף לִשְׂכֹּר לָהֶם מִן אֲרַם נַהֲרַיִם
וּמִן אֲרַם מַעֲכָה וּמִצּוֹבָה רֶכֶב
וּפָרָשִׁים: וַיִּשְׂכְּרוּ לָהֶם שְׁנַיִם
וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף רֶכֶב וְאֶת מֶלֶךְ מַעֲכָה
וְאֶת עַמּוֹ וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מֵידְבָא
וּבְנֵי עַמּוֹן נֶאֶסְפוּ מֵעָרֵיהֶם וַיָּבֹאוּ
לַמִּלְחָמָה: וַיִּשְׁמַע דָּוִיד וַיִּשְׁלַח
אֶת יוֹאָב וְאֵת כָּל צָבָא הַגִּבּוֹרִים:
וַיֵּצְאוּ בְּנֵי עַמּוֹן וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה
פֶּתַח הָעִיר וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר בָּאוּ
לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה: וַיַּרְא יוֹאָב כִּי הָיְתָה
פְנֵי הַמִּלְחָמָה אֵלָיו פָּנִים וְאָחוֹר
וַיִּבְחַר מִכָּל בָּחוּר בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּעֲרֹךְ
לִקְרַאת אֲרָם: וְאֵת יֶתֶר הָעָם נָתַן
בְּיַד אַבְשַׁי אָחִיו וַיַּעַרְכוּ לִקְרַאת
בְּנֵי עַמּוֹן: וַיֹּאמֶר אִם תֶּחֱזַק מִמֶּנִּי
אֲרָם וְהָיִיתָ לִּי לִתְשׁוּעָה וְאִם בְּנֵי
עַמּוֹן יֶחֶזְקוּ מִמְּךָ וְהוֹשַׁעְתִּיךָ: חֲזַק
וְנִתְחַזְּקָה בְּעַד עַמֵּנוּ וּבְעַד עָרֵי
אֱלֹהֵינוּ וַיהוָה הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה:
וַיִּגַּשׁ יוֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ לִפְנֵי
אֲרָם לַמִּלְחָמָה וַיָּנוּסוּ מִפָּנָיו: וּבְנֵי
עַמּוֹן רָאוּ כִּי נָס אֲרָם וַיָּנוּסוּ גַם הֵם
מִפְּנֵי אַבְשַׁי אָחִיו וַיָּבֹאוּ הָעִירָה וַיָּבֹא
יוֹאָב יְרוּשָׁלִָם: וַיַּרְא אֲרָם כִּי נִגְּפוּ
לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מַלְאָכִים וַיּוֹצִיאוּ

בוא / לקח / גלח כרת / דוה חצה / פשע שלח / נגד / היה כלם / ישב / צמח שוב / ראה באש / שכר שנה / בוא חנה / כנף אסף / עיר לחם / שמע / עבר / בוא / בדד ראה / היה פנה / אחר / בחר ערך / אמר חזק / היה ישע / חזק / עיר / עשה / נגש / לחם נוס / ראה / בוא / שלח / לאך יצא

Et inuestigēt & ſcrutentur terrā tuā venerit ad te ſerui ei⁹. Igitur anon pueros dauid decaluauit & raſit: & p̄ſcidit tunicas eorū a coxis vſq; ad pedes: & dimiſit eos: q cū abiſſet & hoc mādaſſent dauid miſit in occurſū eorū. Grādē ei cōtumeliā ſuſtinuerāt et p̄cepit vt manerent in hiericho donec creſceret barba eorū: et tūc reuerterētur. Videntes aūt filii āmō q iniuriā feciſſent dd tā anon q̄ reliqu⁹ pp̄ls miſerūt mille talenta argenti vt cōducerent ſibi de meſopotamia: & de ſyria maacha: & de ſoba currus & eqtes. Cōduxerūtq; triginta duo milia curruū & regem maacha cū pp̄lo ei⁹. Qui cū veniſſent caſtrametati ſūt e regione medaba. Filii quoq; āmō congregati de vrbib⁹ ſuis: venerūt ad bellū. Q d cū audiſſet dauid miſit ioab & oēm exercitū virorum fortiū. Egreſſiq; filii āmō: direxerunt aciem iuxta portā citatis. Reges aūt q ad auxiliū eius venerāt ſepati in agro ſteterūt. Igitur ioab intelligens bellū ex aduerſo & poſt tergū cōtra ſe fieri elegit viros fortiſſimos de vniuerſo iſrl̄: & perrexit cōtra ſyrū. Reliquā aūt ptē pp̄li dedit ſub manu abiſai fratris ſui & perrexerūt cōtra filios ammō. Dixitq;: ſi vicerit me ſyrus: auxilio eris mihi: ſi aūt ſupauerit te filii ammō: ero tibi in p̄ſidium. Confortare & agamus viril'r p̄ populo nr̄o & p̄ vrbibus dei nr̄i. Dn̄s aūt qd in cōſpectu ſuo bonū ē faciat. Perrexit ergo ioab & pp̄ls q cū eo erat cōtra ſyrū ad preliū: & fugauit eos. porro filii ammō videtes q fugiſſet ſyr⁹: ipi quoq; fugerūt abiſai fratrē ei⁹ & ingreſſi ſūt citatē: reuerſuſq; eſt etiā ioab i hierl̄m. Videns aūt ſir⁹ q ceciſſet corā iſrl̄ miſit nūcios & adduxit

ciuitatē τ vt explorent terrā venerūt ſerui
τὴν πόλιν καὶ τοῦ κατασκοπῆσαι τὴν γῆν ἦλθον οἱ παῖδες
eius ad te: τ accepit anan ſeruos dauid τ
αὐτοῦ πρὸς σέ; καὶ ἔλαβεν ἀνὰν τοὺς παῖδας δαυὶδ καὶ
raſit eos: τ abſtulit de palliis eoꝝ dimi
ἐξύρησεν αὐτούς, καὶ ἀφεῖλε τῶν μανδύων αὐτῶν τὸ ἥμι
diū vſq; ad tunicā: τ dimiſit eos. τ venerūt τ
συ ἕως τῆς ἀναβολῆς, καὶ ἀπέστειλεν αὐτ. καὶ ἦλθον καὶ
nunciauerūt dauid de viris. τ miſit
ἀπήγγειλαν τῷ δαυὶδ περὶ τῶν ἀνδρῶν. καὶ ἀπέστειλεν
in occurſum eoꝝ vō: qm̄ erāt viri inhono
εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν δαδ, ὅτι ἦσαν οἱ ἄνδρες ἠτιμωμέ
rati valde. τ dixit rex: ſedete i hiericho donec
νοι σφόδρα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, καθίσατε ἐν ἱεριχῷ ἕως
renaſcātur barbe vre τ reuertimini. τ
τοῦ ἀνατεῖλαι τοὺς πώγωνας ὑμῶν καὶ ἐπιστρέψατε. καὶ
viderūt filii ammō q̄ cōfuſus eſſet pp̄ls dauid: τ mi
εἶδον υἱοὶ ἀμμὼν ὅτι κατῃσχύνθη ὁ λαὸς δαυίδ, καὶ ἀπέ
ſerunt filii ammon τ anan rex eoꝝ mille talen
στειλαν υἱοὶ ἀμμὼν καὶ ἀνὰν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν χίλια τάλαν
ta argēti vt cōducerēt ſibi de ſyria meſopo
τα ἀργυρίου τ̄ μισθώσασθαι ἑαυτοῖς ἐκ συρίας μεσοπο
tamia: τ de ſyria maacha: τ de ſuba currus
ταμίας, καὶ ἐκ συρίας μααχά, καὶ ἀπὸ σουβὰ ἅρματα
τ equites. τ cōduxerūt ſibi duo τ triginta
καὶ ἱππεῖς. καὶ ἐμισθώσαντο ἑαυτοῖς δύο καὶ τριάκοντα
milia curruū: τ regem maacha τ pp̄lz
χιλιάδας ἁρμάτων, καὶ τὸν βασιλέα μααχὰ καὶ τὸν λαὸν
eius. τ venerūt τ caſtrametati ſūt ante medaba. τ
αὐτοῦ. καὶ ἦλθον καὶ παρενέβαλον ἔμπροσθεν μηδαβά. καὶ
filii ammon cōgregati ſūt de vrbibus ſuis: τ venerūt
υἱοὶ ἀμμὼν συνήχθησαν ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν, καὶ ἦλθον
ad bellādū. τ audiuit dauid: τ miſit
εἰς τὸ πολεμῆσαι. καὶ ἤκουσε δαυίδ, καὶ ἀπέστειλε τὸν
ioab: τ oēm exercitū fortiū. τ egreſſi ſūt
ἰωὰβ καὶ πᾶσαν τὴν στρατιὰν τῶν δυνατῶν. καὶ ἐξῆλθον
filii ammō. τ direxerūt aciē in bellū iuxta por
υἱοὶ ἀμμὼν καὶ παρετάξαντο εἰς πόλεμον παρὰ τὸν πυ
tam ciuitatis. τ reges q̄ venerūt caſtrameta
λῶνα τῆς πόλεως. καὶ οἱ βασιλεῖς οἱ ἐλθόντες παρενέβα
ti ſūt p̄ ſe ſoli in cāpo. τ vidit ioab q̄ facti ſunt
λον καθ᾽ ἑαυτ. ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ εἶδεν ἰωὰβ ὅτι γεγόνασιν
ex aduerſo eoꝝ ad bellādū cōtra eū a fron
ἀντιπρόσωποι αὐτῶν τ̄ πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν κατὰ πρόσω
te τ a tergo: τ elegit de vniuerſa iuuētute iſrl̄:
πον καὶ ἐξόπισθεν, καὶ ἐξελέξατο ἐκ παντὸς νεανίου ἰηλ,
τ direxit aciē contra ſyrum. τ reliquā partē
καὶ παρετάξατο ἐναντίον τ̄ σύρου. καὶ τὸ κατάλοιπον τ̄
pp̄li dedit in manu abeſai fratris ſui: τ aciē di
λαοῦ ἔδωκεν ἐν χειρὶ ἀβεσαὶ τ̄ ἀδελφοῦ αὐτ, καὶ παρε
rexit ex aduerſo filioꝝ ammō. τ dixit ioab: ſi pre
τάξατο ἐξεναντίας υἱῶν ἀμμών. καὶ εἶπεν ἰωάβ, ἐὰν κρα
ualuerit ſyria ſup me: τ eris mihi i ſaluationē: τ ſi filii
ταιωθῇ σύρια ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἔσῃ μοι εἰς σωτηρίαν, καὶ ἐὰν υἱοὶ
ammon preualuerit ſup te: τ ſaluabo te. viriliē age τ for
ἀμμὼν κραταιωθῶσιν ὑπὲρ σέ, καὶ σώσω σε. ἀνδρίζου καὶ ἐνι
titer agam⁹ pro pp̄lo nr̄o τ pro vrbibus dei
σχύσωμεν περὶ τ̄ λαοῦ ἡμῶν καὶ περὶ τῶν πόλεων τ̄ θεοῦ
nr̄i: τ dn̄s qd̄ bonū in oculis ſuis faciet. τ dire
ἡμῶν, καὶ κς τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτ ποιήσει. καὶ παρε
xit aciē ioab τ pp̄ls q̄ eſt eo contra ſyriā ad
τάξατο ἰωὰβ καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτ ἐξεναντίας συρίας εἰς
bellum: τ fugerūt a facie eius ſyri. τ filii
πόλεμον, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτ οἱ σύροι. καὶ υἱοὶ
ammō viderūt q̄ fugerūt ſyri: τ fugerūt τ ipſi a
ἀμμὼν εἶδον ὅτι ἔφυγον οἱ σύροι, καὶ ἔφυγον καὶ αὐτοὶ ἀπὸ
facie abeſai fratris ioab: τ ingreſſi ſūt in ciui
προσώπου ἀβεσαὶ τ̄ ἀδελφοῦ ἰωάβ, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πό
tatē. τ venit ioab in hierl'z: τ vidit ſyrus q̄ victe
λιν. καὶ ἦλθεν ἰωὰβ εἰς ἱλημ, καὶ εἶδεν ὁ σύρος ὅτι ἐτροπώ
rit eū iſrael: τ miſit nūcios τ eduxit
σατο αὐτὸν ἰηλ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους καὶ ἐξήγαγε

B

C

D

ſyrum q̄ erat trās fluuiū. τ ſophach
τὸν σύρον τὸν ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ. καὶ σωφὰχ
princeps exercitus adadezer ante eos.
ὁ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως ἀδαδεζὲρ ἔμπροσθεν αὐτῶν.
τ annūciatū ē dauid: τ cōgregauit vniuerſū
καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυίδ, καὶ συνήγαγε τὸν πάντα
iſrael: τ trāſiuit iordanē: τ venit in eos. τ
ἰσραήλ, καὶ διέβη τὸν ἰορδάνην, καὶ ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ
direxit aciem dauid contra ſyrū in bel
παρατάσσεται δαυὶδ ἐξεναντίας τοῦ σύρου εἰς πόλε
lum. τ bellauit cum eo. τ fugit ſyrus
μον. καὶ ἐπολέμησε μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔφυγεν ὁ σύρος
a facie iſrael. τ interfecit dauid a
ἀπὸ προσώπου ἰσραήλ. καὶ ἀπέκτεινε δαυὶδ ἀπὸ
ſyro ſeptē milia curruū: τ quadraginta
τοῦ σύρου ἑπτὰ χιλιάδας ἁρμάτων, καὶ τεσσαράκοντα
milia viroꝝ peditū: τ ſophach principem
χιλιάδας ἀνδρῶν πεζῶν, καὶ τὸν σωφὰχ ἀρχιστράτηγον
exercitus interfecit. τ viderūt ſerui adadezer
τῆς δυνάμεως ἀπέκτεινεν. καὶ εἶδον οἱ παῖδες ἀδαδεζὲρ
q̄ percuſſi ſunt a facie iſrael: τ interſit cū
ὅτι ἐθραύσθησαν ἀπὸ προσώπου ἰηλ, καὶ διέθεντο με
dauid pacē: τ ſeruierūt ei. τ nō voluit ſy
τὰ δαδ εἰρήνην, καὶ ἐδούλευον αὐτῷ. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ὁ σύ
rus auxiliari filiis ammon vltra.
ρος τοῦ βοηθῆσαι τοῖς υἱοῖς ἀμμὼν ἔτι.

Ca.20.

A — 2.Reg. 11.a.

Et factū eſt in ſequēti anno in exitu re
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπιόντι ἔτει ἐν τῇ ἐξόδῳ τῶν βα
gum: τ cōgregauit ioab oēm exercitū mi
σιλέων, καὶ ἀπήγαγεν ἰωὰβ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῆς στρα
litie: τ vaſtauit regionē filioꝝ ammon: τ venit
τιᾶς, καὶ ἔφθειρε τὴν χώραν υἱῶν ἀμμών, καὶ ἦλθεν
ioab τ obſedit rabba. τ dauid ſedebat
ἰωὰβ καὶ περιεκάθισε τὴν ῥαββά. καὶ δαυὶδ ἐκάθητο
in hieruſalem. τ percuſſit ioab rabba τ de
ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐπάταξεν ἰωὰβ τὴν ῥαββὰ καὶ κα
ſtruxit eā. τ tulit dauid coronā re
θεῖλεν αὐτήν. καὶ ἔλαβε δαυὶδ τὸν στέφανον τοῦ βασι
gis eoꝝ a capite eius: τ inuētū ē pon
λέως αὐτῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ εὑρέθη ὁ σταθ
dus eius talētū auri. τ in ea lapis pre
μὸς αὐτοῦ τάλαντον χρυσίου. καὶ ἐν αὐτῷ λίθος τί
cioſus: τ erat in capite dauid. τ ſpolia
μιος, καὶ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δαυίδ. καὶ τὰ σκῦλα τῆς
vrbis tulit multa valde: τ pp̄lm q̄ in
πόλεως ἐξήνεγκε πολλὰ σφόδρα, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐν
ea eduxit. τ fecit in ferris τ in aſciis
αὐτῇ ἐξήγαγεν, καὶ ἔπρισεν ἐν πρίοσι καὶ ἐν σκεπάρνοις
ferreis τ in tribulis. τ ſic fecit
τοῖς σιδηροῖς καὶ ἐν τοῖς τριβόλοις. καὶ οὕτως ἐποίησε
dauid oib⁹ vrbibus filioꝝ ammon. τ reuerſus ē
δαυὶδ πᾶσι τοῖς πόλεσιν υἱῶν ἀμμών. καὶ ἐπέστρεψε
dauid τ ois pp̄ls q̄ eſt eo in hieruſalem. τ factū
δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτ εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγένε
eſt poſt hec: τ factū ē adhuc bellū in gazer cū
το μετὰ ταῦτα, καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος ἐν γαζὲρ μετὰ
philiſtijm. tūc percuſſit ſobacchi vſathites ſa
τῶν ἀλλοφύλων. τότε ἐπάταξε σοβακχὶ ὁ ουσαθὶ τὸν σα
pphi de filiis gigātum: τ humiliauit eū.
φφὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν γιγάντων, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτόν.
τ factū ē adhuc bellū cū philiſtijm: τ percuſ
καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος μετὰ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐπάτα
ſit eleanan fili⁹ iair lachmi fratrē goliath gethi
ξεν ἐλεανὰν υἱὸς ἰαεὶρ τὸν λαχμὶ ἀδελφὸν γολιὰθ τ̄ γεθθαί
ei. τ lignū haſte ei⁹ q̄ſi liciatoriū texentiū. τ factū ē
ου. καὶ ξύλον δόρατος αὐτ ὡς ἀντίον ὑφαινόντων. καὶ ἐγένετο
adhuc bellū in geth: τ fuit vir pergrandis: τ digiti
ἔτι πόλεμος ἐν γέθ, καὶ ἦν ἀνὴρ ὑπερμεγέθης, καὶ οἱ δάκτυλοι
eius ſex τ ſex viginti τ quattuor: τ hic fuit ortūdus de
αὐτ ἓξ καὶ ἓξ εἴκοσι καὶ τέσσαρες, καὶ οὗτος ἦν ἀπόγονος τῶν
gigātib⁹. τ iproperauit iſrael. τ percuſſit eū ionathā
γιγάντων. καὶ ὠνείδισε τὸν ἰηλ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰωναθὰν

B — 1.Reg 11.g.

C

D

ſyrum qui erat trās fluuium: ſophat autē princeps militie adadezer erat dux eorū: qd cū annūciatū eſſet dd cōgregauit vniuerſū iſrael et tranſiuit iordanē: irruitq; in eos et direxit ex aduerſo aciē: illis cōtra pugnātib⁹. Fugit autē ſyrus iſrael. Et interfecit dauid de ſyris: ſeptē milia curruū et quadraginta milia peditū et ſophat exercitus principem. Videntes aūt ſerui adadezer ſe ab iſrael eſſe ſuperatos: trāſfugerūt ad dauid: et ſeruierunt ei. Noluitq; vltra ſyria auxilium prebere filiis ammon.

20

Factū eſt autē poſt anni circulum eo tēpore quo ſolēt reges ad bella p̄cedere: cōgregauit ioab exercitum & robur militie: et vaſtauit trā filiorū ammon. Perrexitq; & obſedit rabba. Porro dd manebat in ieruſalē qñ ioab pcuſſit rabba: et deſtruxit eā. Tulit autē dauid coronā melchō de capite eius: & inuenit in ea auri pōdo talentū: & precioſiſſimas gēmas: fecitq; ſibi ide diadema. Manubias quoq; vrbis plurimas tulit: populū autem qui erat in ea eduxit: & fecit ſup eos tribulas et trahas & ferrata carpenta trāſire ita vt diſſecarētur & contererētur. Sic fecit dd cūctis vrbib⁹ filiorū amō: & reuerſus eſt cū oī populo ſuo in hieruſalem. Poſt hec inītū eſt bellū in gazer aduerſū philiſteos: in quo pcuſſit ſobochai vſathites ſaphai de gn̄e raphai & hūiliauit eos. Aliud quoq; bellū geſtū eſt aduerſus philiſteos: in quo pcuſſit adeodat⁹ fili⁹ ſalt⁹ bethleemites fratrē goliath gethei: cuius haſte lignū erat q̄ſi liciatoriū texētiū. Sed & aliud bellū accidit in geth: in quo fuit hō lōgiſſim⁹ ſenos habens digitos: id eſt ſimul vigītiq̄ttuor: q et ipe de raphai fuerat ſtirpe gn̄atus. Hic blaſphemauit iſrael & pcuſſit eum ionathan

אֶת אֲרָם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר הַנָּהָר וְשׁוֹפַךְ
שַׂר צְבָא הֲדַדְעֶזֶר לִפְנֵיהֶם: וַיֻּגַּד
לְדָוִיד וַיֶּאֱסֹף אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹר
הַיַּרְדֵּן וַיָּבֹא אֲלֵהֶם וַיַּעֲרֹךְ דָּוִיד
לִקְרַאת אֲרָם מִלְחָמָה וַיִּלָּחֲמוּ עִמּוֹ:
וַיָּנָס אֲרָם מִלִּפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּהֲרֹג דָּוִיד
מֵאֲרָם שִׁבְעַת אֲלָפִים רֶכֶב וְאַרְבָּעִים
אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי וְאֵת שׁוֹפַךְ שַׂר
הַצָּבָא הֵמִית: וַיִּרְאוּ עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר
כִּי נִגְּפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁלִימוּ עִם
דָּוִיד וַיַּעַבְדֻהוּ וְלֹא אָבָה אֲרָם
לְהוֹשִׁיעַ אֶת בְּנֵי עַמּוֹן עוֹד:

Cap.xx.

וַיְהִי לְעֵת תְּשׁוּבַת
הַשָּׁנָה לְעֵת צֵאת הַמְּלָכִים וַיִּנְהַג
יוֹאָב אֶת חֵיל הַצָּבָא וַיַּשְׁחֵת אֶת
אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן וַיָּבֹא וַיָּצַר אֶת רַבָּה
וְדָוִיד יֹשֵׁב בִּירוּשָׁלִָם וַיַּךְ יוֹאָב
אֶת רַבָּה וַיֶּהֶרְסֶהָ: וַיִּקַּח דָּוִיד אֶת
עֲטֶרֶת מַלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ וַיִּמְצָאָהּ
מִשְׁקַל כִּכַּר זָהָב וּבָהּ אֶבֶן יְקָרָה
וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִיד וּשְׁלַל הָעִיר
הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד: וְאֶת הָעָם אֲשֶׁר
בָּהּ הוֹצִיא וַיָּשַׂר בַּמְּגֵרָה וּבַחֲרִיצֵי
הַבַּרְזֶל וּבַמְּגֵרוֹת וְכֵן יַעֲשֶׂה דָוִיד
לְכָל עָרֵי בְנֵי עַמּוֹן וַיָּשָׁב דָּוִיד וְכָל
הָעָם יְרוּשָׁלִָם: וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַתַּעֲמֹד
מִלְחָמָה בְּגֶזֶר עִם פְּלִשְׁתִּים אָז הִכָּה
סִבְּכַי הַחֻשָׁתִי אֶת סִפַּי מִילִדֵי
הָרְפָאִים וַיִּכָּנֵעוּ: וַתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה
אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּךְ אֶלְחָנָן בֶּן יָעִיר
אֶת לַחְמִי אֲחִי גָּלְיָת הַגִּתִּי
וְעֵץ חֲנִיתוֹ כִּמְנוֹר אֹרְגִים: וַתְּהִי
עוֹד מִלְחָמָה בְּגַת וַיְהִי אִישׁ מִדָּה
וְאֶצְבְּעֹתָיו שֵׁשׁ וָשֵׁשׁ עֶשְׂרִים
וְאַרְבַּע וְגַם הוּא נוֹלַד לְהָרָפָא:
וַיְחָרֵף אֶת יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּהוּ יְהוֹנָתָן

שור פנה / נגד אסף / עבר / יבא ערך / לחם / נוס פנה / הרג רכב / מות ראה / שלם / עבד / ישע / היה שוב / יצא נהג / שחת / צור בוא / נכה / הרס לקח / מצא / שקל / היה / יצא / רבה / נשר / חרץ עשה / עיר שוב / היה עמד / לחם נכה / ילד / כנע / חנה מנור / מדד / צבע / רבע ילד / חרף נכה

בֶּן שִׁמְעָא אֲחִי דָוִיד: אֵל נוּלְּדוּ לְהָרָפָה בְּגַת וַיִּפְּלוּ בְיַד דָּוִיד וּבְיַד עֲבָדָיו:

Cap. xxi.

וַיַּעֲמֹד שָׂטָן עַל יִשְׂרָאֵל וַיָּסֶת אֶת דָּוִיד לִמְנוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל יוֹאָב וְאֶל שָׂרֵי הָעָם לְכוּ סִפְרוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר שֶׁבַע וְעַד דָּן וְהָבִיאוּ אֵלַי וְאֵדְעָה אֶת מִסְפָּרָם: וַיֹּאמֶר יוֹאָב יוֹסֵף יְהוָה עַל עַמּוֹ כָּהֵם מֵאָה פְעָמִים הֲלֹא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֻּלָּם לַאדֹנִי לַעֲבָדִים לָמָּה יְבַקֵּשׁ זֹאת אֲדֹנִי לָמָּה יִהְיֶה לְאַשְׁמָה לְיִשְׂרָאֵל: וּדְבַר הַמֶּלֶךְ חָזַק עַל יוֹאָב וַיֵּצֵא יוֹאָב וַיִּתְהַלֵּךְ בְּכָל יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹא יְרוּשָׁלִָם: וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת מִסְפַּר מִפְקַד הָעָם אֶל דָּוִיד וַיְהִי כָל יִשְׂרָאֵל אֶלֶף אֲלָפִים וּמֵאָה אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חֶרֶב וִיהוּדָה אַרְבַּע מֵאוֹת וְשִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב: וְלֵוִי וּבִנְיָמִן לֹא פָקַד בְּתוֹכָם כִּי נִתְעַב דְּבַר הַמֶּלֶךְ אֶת יוֹאָב: וַיֵּרַע בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים עַל הַדָּבָר הַזֶּה וַיַּךְ אֶת יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל הָאֱלֹהִים חָטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְעַתָּה הַעֲבֶר נָא אֶת עֲווֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל גָּד חֹזֵה דָוִיד לֵאמֹר: לֵךְ וְדִבַּרְתָּ אֶל דָּוִיד לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה שָׁלוֹשׁ אֲנִי נֹטֶה עָלֶיךָ בְּחַר לְךָ אַחַת מֵהֵנָּה וְאֶעֱשֶׂה לָּךְ: וַיָּבֹא גָד אֶל דָּוִיד וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יְהוָה קַבֶּל לָךְ: אִם שָׁלוֹשׁ שָׁנִים רָעָב וְאִם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נִסְפֶּה מִפְּנֵי צָרֶיךָ וְחֶרֶב אוֹיִבֶיךָ לְמַשֶּׂגֶת וְאִם שְׁלֹשֶׁת

filius samaa fratris david. Hi sunt filii raphaiz in geth qui ceciderunt in manu david & seruorum eius.

21\. Consurrexit autem sathan cōtra israel: & incitauit david vt numeraret israel. Dixitq; david ad ioab & ad principes populi. Ite & numerate israel a bersabee vsq; dan: & afferte mihi numerum vt sciam. Responditq; ioab. Augeat dominus populum suum centuplum quam sunt. Nonne domine mi rex omnes servi tui sunt? Quare hoc querit dominus meus quod in peccatum reputetur israeli? Sed sermo regis magis prevaluit. Egressusq; est ioab & circuiuit vniversum israel: & reuersus est in hierusalem. Deditq; david numerum eorum quos circuierat: & inuentus est omnis numerus israel mille milia & centum milia virorum educentium gladium. De iuda autem quadringenta septuaginta milia bellatorum. Nam leui & beniamin non numerauit: eo quod inuitus exequeretur regis imperium. Displicuit autem deo quod iussum erat: & percussit israel. Dixitq; david ad deum. Peccaui nimis: vt hoc facerem. Obsecro aufer iniquitatem serui tui quia insipienter egi. Et locutus est dominus ad gad videntem david dicens. Vade & loquere ad david & dic ei. Hec dicit dominus. Trium tibi optionem do: vnum quod volueris elege vt faciam tibi. Cumq; venisset gad ad david dixit ei. Hec dicit dominus. Elige quod volueris. Aut tribus annis pestilentiam famis: aut tribus mensibus te fugere hostes tuos & gladium eorum non posse euadere: aut tribus

υἱὸς σαμαὰ ἀδελφοῦ δαυίδ. οὗτοι ἐγεννήθησαν τῷ ῥαφὰ ἐν γέθ· πάντες ἦσαν τέσσαρες γίγαντες, καὶ ἔπεσον ἐν χειρὶ δαυίδ καὶ ἐν χειρὶ τῶν παίδων αὐτοῦ.

Ca. 21.

Καὶ ἀνέστη σατὰν ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν δαυίδ τοῦ ἀριθμῆσαι τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ πρὸς ἰωὰβ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως, πορεύθητε καὶ ἀριθμήσατε τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ βηρσαβεὲ ἕως δάν, καὶ ἐνέγκατε πρός με, καὶ γνώσομαι τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ εἶπεν ἰωάβ, προσθείη κύριος ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡς εἰσὶν ἑκατονταπλασίως, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως βλέποντες, οὐχὶ κύριέ μου βασιλεῦ, πάντες τῷ κυρίῳ μου εἰς δούλους; καὶ ἱνατί ζητεῖ τοῦτο ὁ κύριός μου, ὅπως μὴ γένηται εἰς πλημμέλειαν τῷ ἰσραήλ; καὶ ἴσχυσε τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἐπὶ ἰωάβ, καὶ ἐξῆλθεν ἰωὰβ καὶ διῆλθεν ἐν παντὶ ἰσραὴλ, καὶ ἦλθεν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκεν ἰωὰβ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ λαοῦ τῷ δαυίδ, καὶ ἦν πᾶς ἰσραὴλ, χίλιαι χιλιάδες καὶ ἑκατὸν χιλιάδες ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν, καὶ ἰούδας τετρακόσιαι ὀγδοήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν. καὶ τὸν λευὶ καὶ βενιαμὶν οὐκ ἠρίθμησεν ἐν μέσῳ αὐτῶν, ὅτι κατίσχυσεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως πρὸς ἰωάβ. καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ περὶ τοῦ λόγου τούτου, καὶ ἐπάταξε τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς τὸν θεόν, ἡμάρτηκα σφόδρα, ὅτι ἐποίησα τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ νῦν περίελε τὴν ἀδικίαν τοῦ δούλου σου, ὅτι ἐματαιώθην σφόδρα. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς γὰδ τὸν ὁρῶντα τῷ δαυίδ λέγων, βάδιζε καὶ λάλησον πρὸς δαυίδ λέγων, οὕτως λέγει κύριος, τρία ἐγὼ αἴρω ἐπὶ σέ, ἔκλεξαι σεαυτῷ ἓν ἐξ αὐτῶν καὶ ποιήσω σοι. καὶ ἦλθε γὰδ πρὸς δαυίδ καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὕτω λέγει κύριος, ἔκλεξαι σεαυτῷ, ἤτοι τρία ἔτη λιμοῦ, ἢ τρεῖς μῆνας φυγεῖν σε ἐκ προσώπου τῶν ἐχθρῶν σου καὶ μάχαιραν ἐχθρῶν σου καταδιώκειν, ἢ τρεῖς

ἡμέρας ῥομφαίαν κυρίου καὶ θάνατον ἐν τῇ γῇ, καὶ ἄγγελος κυρίου ἐξολοθρεύων ἐν πάσῃ κληρονομίᾳ ἰσραήλ. καὶ νῦν ἴδε τί ἀποκριθῶ τῷ ἀποστείλαντί με ῥῆμα. καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς γάδ, στενά μοι σφόδρα, ἐμπεσοῦμαι δὴ εἰς χεῖρας κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ σφόδρα, καὶ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων οὐ μὴ ἐμπέσω. καὶ ἔδωκε κύριος θάνατον ἐν ἰσραήλ, καὶ ἔπεσον ἐξ ἰσραὴλ ἑβδομήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς ἄγγελον εἰς ἱερουσαλὴμ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτήν. καὶ ὡς ἐξολόθρευσεν, εἶδε κύριος, καὶ μετεμελήθη ἐπὶ τῇ κακίᾳ. καὶ εἶπεν τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐξολοθρεύοντι, ἱκανούσθω σοι, ἄνες τὴν χεῖρά σου, καὶ ὁ ἄγγελος κυρίου ἑστὼς ἐν τῷ ἅλῳ ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου. καὶ ἐπῆρε δαυίδ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶδε τὸν ἄγγελον κυρίου ἑστῶτα ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ ῥομφαία αὐτοῦ ἐσπασμένη ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐκτεταμένη ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἔπεσε δαυίδ καὶ οἱ πρεσβύτεροι περιβεβλημένοι σάκκους ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ εἶπεν δαυίδ πρὸς τὸν θεόν, οὐκ ἐγὼ εἶπον τοῦ ἀριθμῆσαι ἐν τῷ λαῷ, καὶ ἐγώ εἰμι ὁ ἁμαρτών, καὶ κακοποιῶν ἐκακοποίησα, καὶ ταῦτα τὰ πρόβατα τί ἐποίησε; κύριε ὁ θεός, γενηθήτω ἡ χείρ σου ἐν ἐμοί, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου, καὶ μὴ ἐν τῷ λαῷ σου εἰς ἀπώλειαν. καὶ ἄγγελος κυρίου εἶπε τῷ γάδ, τοῦ εἰπεῖν πρὸς δαυίδ, ἵνα ἀναβῇ τοῦ στῆσαι θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ ἐν ἅλῳ ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου. καὶ ἀνέβη δαυίδ κατὰ τὸν λόγον γάδ, ὃν ἐλάλησεν ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ ἐπέστρεψεν ὀρνὰ καὶ εἶδε τὸν βασιλέα, καὶ τέσσαρες υἱοὶ αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ κρυβόμενοι, καὶ ὀρνὰν ἦν ἀλοῶν πυρούς. καὶ ἦλθε δαυίδ πρὸς ὀρνάν, καὶ ὀρνὰν ἐξέβλεψεν ὀρνὰν καὶ εἶδε τὸν δαυίδ, καὶ ἐξῆλθεν ὀρνὰν ἐκ τῆς ἅλω, καὶ προσεκύνησε τῷ δαυίδ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς ὀρνάν, δός μοι τὸν τόπον τῆς ἅλω, καὶ οἰκοδομήσω ἐν αὐτῷ θυσιαστήριον κυρίῳ ἐν ἀργυρίῳ ἀξίῳ δός μοι αὐτόν, καὶ παύσεται ἡ πληγὴ ἐκ τοῦ λαοῦ.

diebus gladium domini in morte versari in terra & angelum domini interficere in vniversis finibus israel. Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et dixit david ad gad. Ex omni parte me angustie premunt. Sed melius mihi est vt incidam in manus domini: quia multe sunt miserationes eius quam in manus hominum. Misit ergo dominus pestilentiam in israel: & ceciderunt de israel septuaginta milia virorum. Misit quoq; angelum in hierusalem vt percuteret eam. Cumq; percuteretur vidit dominus & misertus est super magnitudinem mali: & imperauit angelo qui percutiebat. Sufficit iam: cesset manus tua. Porro angelus domini stabat iuxta aream hornan iebusei. Leuansq; david oculos suos vidit angelum domini stantem inter celum & terram: & evaginatum gladium in manu eius & versum contra hierusalem: & ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti ciliciis proni in terram. Dixitq; david ad deum. Nonne ego sum qui iussi vt numeraretur populus? Ego qui peccaui. Ego qui malum feci. Iste grex quid commeruit? Domine deus meus vertatur obsecro manus tua in me & in domum patris mei: populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem domini precepit gad vt diceret david: vt ascenderet extrueretq; altare domino deo in area hornan iebusei. Ascendit ergo david iuxta sermonem gad quem locutus ei fuerat ex nomine domini. Porro hornan cum suspexisset & vidisset angelum quatuorq; filii eius cum eo absconderunt se. Nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum veniret david ad hornan: conspexit eum hornan & processit ei obuiam de area: & adorauit eum pronus in terram. Dixitq; ei david. Da mihi locum aree tue vt edificem in ea altare domino: ita vt quantum valet argenti accipias: & cesset plaga a populo.

יָמִים חֶרֶב יְהוָה וְדֶבֶר בָּאָרֶץ וּמַלְאַךְ יְהוָה מַשְׁחִית בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה רְאֵה מָה אָשִׁיב אֶת שֹׁלְחִי דָּבָר: וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל גָּד צַר לִי מְאֹד אֶפְּלָה נָּא בְיַד יְהוָה כִּי רַבִּים רַחֲמָיו מְאֹד וּבְיַד אָדָם אַל אֶפֹּל: וַיִּתֵּן יְהוָה דֶּבֶר בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּפֹּל מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ: וַיִּשְׁלַח הָאֱלֹהִים מַלְאָךְ לִירוּשָׁלִַם לְהַשְׁחִיתָהּ וּכְהַשְׁחִית רָאָה יְהוָה וַיִּנָּחֶם עַל הָרָעָה וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית רַב עַתָּה הֶרֶף יָדֶךָ וּמַלְאַךְ יְהוָה עֹמֵד עִם גֹּרֶן אָרְנָן הַיְבוּסִי: וַיִּשָּׂא דָוִיד אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת מַלְאַךְ יְהוָה עֹמֵד בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלִָם וַיִּפֹּל דָּוִיד וְהַזְּקֵנִים מְכֻסִּים בַּשַּׂקִּים עַל פְּנֵיהֶם: וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל הָאֱלֹהִים הֲלֹא אֲנִי אָמַרְתִּי לִמְנוֹת בָּעָם וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חָטָאתִי וְהָרֵעַ הֲרֵעוֹתִי וְאֵלֶּה הַצֹּאן מֶה עָשׂוּ יְהוָה אֱלֹהַי תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי וּבְבֵית אָבִי וּבְעַמְּךָ לֹא לְמַגֵּפָה: וּמַלְאַךְ יְהוָה אָמַר אֶל גָּד לֵאמֹר לְדָוִיד כִּי יַעֲלֶה דָוִיד לְהָקִים מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּגֹרֶן אָרְנָן הַיְבֻסִי: וַיַּעַל דָּוִיד בִּדְבַר גָּד אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּשֵׁם יְהוָה: וַיָּשָׁב אָרְנָן וַיַּרְא אֶת הַמַּלְאָךְ וְאַרְבַּעַת בָּנָיו עִמּוֹ מִתְחַבְּאִים וְאָרְנָן דָּשׁ חִטִּים: וַיָּבֹא דָוִיד עַד אָרְנָן וַיַּבֵּט אָרְנָן וַיַּרְא אֶת דָּוִיד וַיֵּצֵא מִן הַגֹּרֶן וַיִּשְׁתַּחוּ לְדָוִיד אַפַּיִם אָרְצָה: וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל אָרְנָן תְּנָה לִּי מְקוֹם הַגֹּרֶן וְאֶבְנֶה בּוֹ מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּכֶסֶף מָלֵא תְּנֵהוּ לִי וְתֵעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל הָעָם:

וַיֹּאמֶר אָרְנָן אֶל דָּוִיד קַח לָךְ וְיַעַשׂ
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו רְאֵה נָתַתִּי
הַבָּקָר לָעֹלוֹת וְהַמּוֹרִגִּים לָעֵצִים
וְהַחִטִּים לַמִּנְחָה הַכֹּל נָתָתִּי ׃ וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ דָּוִיד לְאָרְנָן לֹא כִּי קָנֹה
אֶקְנֶה בְּכֶסֶף מָלֵא כִּי לֹא אֶשָּׂא אֲשֶׁר
לְךָ לַיהוָה וְהַעֲלוֹת עוֹלָה חִנָּם ׃ וַיִּתֵּן
דָּוִיד לְאָרְנָן בַּמָּקוֹם שִׁקְלֵי זָהָב
מִשְׁקַל שֵׁשׁ מֵאוֹת ׃ וַיִּבֶן שָׁם דָּוִיד
מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים
וַיִּקְרָא אֶל יְהוָה וַיַּעֲנֵהוּ בָאֵשׁ מִן
הַשָּׁמַיִם עַל מִזְבַּח הָעֹלָה ׃ וַיֹּאמֶר
יְהוָה לַמַּלְאָךְ וַיָּשֶׁב חַרְבּוֹ אֶל נְדָנָהּ ׃
בָּעֵת הַהִיא בִּרְאוֹת דָּוִיד כִּי עָנָהוּ
יְהוָה בְּגֹרֶן אָרְנָן הַיְבוּסִי וַיִּזְבַּח
שָׁם ׃ וּמִשְׁכַּן יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
מֹשֶׁה בַמִּדְבָּר וּמִזְבַּח הָעוֹלָה בָּעֵת
הַהִיא בַּבָּמָה בְּגִבְעוֹן ׃ וְלֹא יָכֹל
דָּוִיד לָלֶכֶת לְפָנָיו לִדְרֹשׁ אֱלֹהִים
כִּי נִבְעַת מִפְּנֵי חֶרֶב מַלְאַךְ יְהוָה ׃

Cap. xxij.

וַיֹּאמֶר דָּוִיד זֶה הוּא
בֵּית יְהוָה הָאֱלֹהִים וְזֶה מִזְבֵּחַ לְעֹלָה
לְיִשְׂרָאֵל ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִיד לִכְנוֹס אֶת
הַגֵּרִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲמֵד
חֹצְבִים לַחְצוֹב אַבְנֵי גָזִית לִבְנוֹת בֵּית
הָאֱלֹהִים ׃ וּבַרְזֶל לָרֹב לַמִּסְמְרִים
לְדַלְתוֹת הַשְּׁעָרִים וְלַמְחַבְּרוֹת הֵכִין
דָּוִיד וּנְחֹשֶׁת לָרֹב אֵין מִשְׁקָל ׃ וַעֲצֵי
אֲרָזִים לְאֵין מִסְפָּר כִּי הֵבִיאוּ
הַצִּידֹנִים וְהַצֹּרִים עֲצֵי אֲרָזִים
לְדָוִיד ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִיד שְׁלֹמֹה בְנִי נַעַר
וָרָךְ וְהַבַּיִת לִבְנוֹת לַיהוָה לְהַגְדִּיל
לְמַעְלָה לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת לְכָל
הָאֲרָצוֹת אָכִינָה נָּא לוֹ וַיָּכֶן דָּוִיד
לָרֹב לִפְנֵי מוֹתוֹ ׃ וַיִּקְרָא אֶל שְׁלֹמֹה
בְּנוֹ וַיְצַוֵּהוּ לִבְנוֹת בַּיִת לַיהוָה

Dixit autē hornan ad dauid. Tolle & faciat dñs me⁹ rex quodcūq; ei placet. Sed & boues do in holocaustum: & tribulas in ligna & triticū in sacrificiū: oīa libēs pbebo. Dixitq; ei rex dauid. Nequaquā ita fiet: sed argētū dabo quātū valet. Neq; enī tibi auferre debeo: & sic offerre dño holocausta gratuita. Dedit ergo dd hornā p loco siclos auri iustissimi pōderis sexcentos: & edificauit ibi altare dño: obtulitq; holocausta & pacifica: & inuocauit dñm & exaudiuit eum in igne de celo sup altare holocausti. Precepitq; dñs āgelo: & cōuertit gladiū suū in vaginam. Protinus ergo dauid videns q exaudisset eum dñs in area hornan iebusei: immolauit ibi victimas. Tabernaculū āt dñi quod fecerat moyses in deserto & altare holocaustorum ea tēpestate erat in excelso gabaō: & nō preualuit dd ire ad altare vt ibi obsecraret deū. Nimio enī fuerat timore pterrit⁹: vidēs gladiū angeli domini. 22.

Dixitq; dd. Hec est domus dñi & hoc altare in holocaustum israel. Et pcepit vt cōgregarentur omnes proselitī de terra israel: & constituit ex eis latomos ad cedēdos lapides & poliēdos vt edificaretur dom⁹ dei. Ferrū quoq; plurimū ad clauos ianuarū & ad cōmissuras atq; iūcturas pparauit dd: & eris pōd⁹ innūerabile. Ligna quoq; cedrina non poterant estimari que sidonii & tyrii deportauerunt ad dauid. Et dixit dauid. Salomon fili⁹ me⁹ puer paruul⁹ ē & delicat⁹. Dom⁹ autē quā edificare volo dño talis eē debet vt i cūctis regiōib⁹ noietur. Prepabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causā ante mortē suā oēs pparauit ipēsas. Vocauitq; salomō filiū suū: & pcepit ei vt edificaret domum

τ dixit ornan ad dauid: accipe tibi ipsi: τ faci
καὶ εἶπεν ὀρνὰν πρὸς δαυίδ, λάβε σεαυτῷ, καὶ ποιησάτω
at dñs meus rex bonū corā eo.
ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ.
ecce dedi boues in holocaustum τ currus in ligna τ triticū in sacrificia: omnia dedi.
ἰδοὺ δέδωκα τοὺς βόας εἰς ὁλοκάρπωσιν καὶ τὰς ἁμάξας εἰς ξύλα καὶ τὸν πυρὸν εἰς θυσίας, τὰ πάντα δέδωκα.
τ dixit rex dauid ornan: minime sed emens emam argento digno: qm nō accipiā tua dño: vt offerā holocaustū gratuitū dño.
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τῷ ὀρνάν, οὐχὶ ἀλλ' ἢ ἀγοράζων ἀγοράσω ἀργυρίου ἀξίου, ὅτι οὐ μὴ λάβω τὰ σὰ τῷ κυρίῳ, τοῦ ἀνενεγκεῖν ὁλοκαύτωσιν δωρεὰν τῷ κυρίῳ.
τ dedit dauid ornan pro loco eius siclos auri pōderis sexcētos. τ edificauit illic altare dño dauid: τ obtulit holocausta salutis.
καὶ ἔδωκεν δαυὶδ τῷ ὀρνὰν περὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ σίκλους χρυσίου ὁλκῆς ἑξακοσίους. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον κυρίῳ ὁ δαυίδ, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαυτώματα σωτηρίου.
τ clamauit dauid ad dñm: τ exaudiuit eū dñs in igne de celo sup altare holocausti.
καὶ ἐβόησε δαυὶδ πρὸς κύριον, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ κύριος ἐν πυρὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς ὁλοκαυτώσεως.
τ dixit dñs ad angelum: τ imposuit gladiū suū in vaginā eius. in tpe illo cū vidit dauid q exaudiuit eū dñs in area ornan iebusei: τ immolauit ibi: τ tabnaculū dñi qd fecit moyses in eremo: τ altare holocaustorum in tēpore illo in excelso in gabaon: τ nō potuit dauid ire ante eū ad q̄rēdū deū: qm pterritus erat a facie gladij angeli dñi.
καὶ εἶπεν κύριος πρὸς τὸν ἄγγελον, καὶ κατέθηκε τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ εἰς τὸν κουλεὸν αὐτῆς. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν τῷ ἰδεῖν τὸν δαυὶδ ὅτι ἐπήκουσεν αὐτοῦ κύριος ἐν τῇ ἅλῳ ὀρνὰν τοῦ ἰεβουσαίου, καὶ ἐθυσίασεν ἐκεῖ, καὶ ἡ σκηνὴ κυρίου ἣν ἐποίησε μωυσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν βαμὰ ἐν γαβαών, καὶ οὐκ ἐδυνήθη δαυὶδ τοῦ πορευθῆναι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ζητῆσαι τὸν θεόν, ὅτι κατέσπευσεν ἀπὸ προσώπου τῆς ῥομφαίας τοῦ ἀγγέλου κυρίου.

Ca. 22.

Et dixit dauid: hec est domus dñi dei τ hoc altare in holocaustum israel.
Καὶ εἶπεν δαυίδ, οὗτός ἐστιν ὁ οἶκος κυρίου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦτο τὸ θυσιαστήριον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ ἰσραήλ.
τ dixit dauid vt cōgregaret omnes proselitos in terra israel. τ cōstituit eos latomos ad cedendū lapides politos: ad edificādū domū dño.
καὶ εἶπεν δαυὶδ τοῦ συναγαγεῖν πάντας τοὺς προσηλύτους ἐν γῇ ἰσραήλ. καὶ κατέστησεν αὐτοὺς λατόμους λατομῆσαι λίθους ξεστοὺς τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ κυρίῳ.
τ ferrum multū ad clauos portarum τ ianuarum τ ad comissuras τ ad cōiucturas pparauit dauid: τ es in multitudinē nō erat pōdus: τ ligna cedrina nō erat numer⁹. qm deportauerūt sidonij: τ tyrij dauid ligna cedrina
καὶ σίδηρον πολὺν εἰς τοὺς ἥλους τῶν θυρωμάτων καὶ τῶν πυλῶν καὶ εἰς τὰς συμβολὰς καὶ εἰς τοὺς στροφεῖς ἡτοίμασε δαυίδ, καὶ χαλκὸν εἰς πλῆθος οὐκ ἦν σταθμός, καὶ ξύλα κέδρινα οὐκ ἦν ἀριθμός. ὅτι ἤνεγκαν οἱ σιδώνιοι καὶ οἱ τύριοι τῷ δαυὶδ ξύλα κέδρινα.
τ dixit dauid: salomon filius me⁹ puerulus tener: τ domus vt edificet dño: vt magnifice supra ad nomē τ ad gloriā oibus terris preparabo ei. τ pparauit dauid in multitudinē ante mortē suā. τ vocauit dauid salomonē filiū suum: τ pcepit ei vt edificaret domū dño
καὶ εἶπεν δαυίδ, σολομὼν ὁ υἱός μου παιδάριον ἁπαλόν, καὶ ὁ οἶκος τοῦ οἰκοδομῆσαι τῷ κυρίῳ, τοῦ μεγαλῦναι ἄνω εἰς ὄνομα καὶ εἰς δόξαν πάσαις ταῖς γαίαις ἑτοιμάσω αὐτῷ. καὶ ἡτοίμασε δαυὶδ εἰς πλῆθος ἔμπροσθεν τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσε δαυὶδ σολομῶντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τῷ κυρίῳ

deo israel. τ dixit dauid: salomon fili mihi fuit in aīa mea vt edificarē domū nomini dñi dei mei. τ fact⁹ est ad me sermo dñi dicens: sāguinē in multitudinē effudisti: τ bella magna fecisti: nō edificabis domū nomini meo: qm sanguinē multū effudisti in terra corā me. ecce fili⁹ nascit tibi: hic erit vir requiei: τ requiē dabo ei ab oibus inimicis suis p circuitū: qm salomon nomē ei⁹: τ pacē τ ociū dabo in israel in dieb⁹ illius. ipse edificabit domū nomini meo: τ ipse erit mihi in filiū: τ ego ero ei in patrē: τ parabo soliū regni ei⁹ in israel vsq; in seculū. τ nūc filij mi sit dñs tecū τ diriges τ edificabis domū dño deo tuo: sicut locut⁹ est de te. verūtñ det tibi dñs sapiētiā τ intellectū: τ cōfortet te in israel: vt custodias tu τ facias legē domini dei tui. tūc prosper eris: si custodieris τ facias mandata τ iudicia: que pcepit dñs moysi in israel. viriliter age τ cōfortare ne timeas neq; paueas: τ ecce ego scdm paupertatē meā preparaui ad domū domini auri talenta centū milia: τ argēti talēta mille milia: τ eris τ ferrum cui⁹ nō est pōdus: qm in multitudinē est. τ ligna τ lapides pparaui: τ appone in his. τ tecum in multitudinē facientes opa artifices latomi lapidū: τ artifices lignorū τ ois sapiēs in omni ope in auro τ argēto in ere τ ferro qb⁹ nō est numerus: surge τ fac τ dñs tecum. τ pcepit dauid oibus principibus israel: vt adiuuarent salomonē filiū suū. τ dixit: nōne dñs vobiscū: τ fecit requiescere vos p circuitū: qm dedit in manu mea habitantes terrā: τ subiecta est terra corā

θεοῦ ἰσραήλ. καὶ εἶπεν δαυίδ, σολομὼν τέκνον ἐμοὶ ἐγένετο ἐπὶ ψυχήν μου τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ λόγος κυρίου λέγων, αἷμα εἰς πλῆθος ἐξέχεας, καὶ πολέμους μεγάλους ἐποίησας, οὐκ οἰκοδομήσεις οἶκον τῷ ὀνόματί μου, ὅτι αἵματα πολλὰ ἐξέχεας ἐπὶ τῆς γῆς ἐναντίον μου. ἰδοὺ υἱὸς τίκτεταί σοι, οὗτος ἔσται ἀνὴρ ἀναπαύσεως, καὶ ἀναπαύσω αὐτὸν ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κυκλόθεν, ὅτι σολομὼν ὄνομα αὐτοῦ, καὶ εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν δώσω ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ. οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καὶ οὗτος ἔσται μοι εἰς υἱόν, κἀγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα. καὶ ἑτοιμάσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν ἰσραὴλ ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν υἱέ μου ἔσται κύριος μετὰ σοῦ. καὶ κατευθυνεῖς καὶ οἰκοδομήσεις οἶκον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ὡς ἐλάλησε περὶ σοῦ. πλὴν δῴη σοι κύριος σοφίαν καὶ σύνεσιν, καὶ κατισχύσαι σε ἐπὶ ἰσραήλ, τοῦ φυλάσσεσθαί σε καὶ ποιεῖν τὸν νόμον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. τότε εὐοδωθήσῃ, ἐὰν φυλάξῃς τοῦ ποιεῖν τὰ προστάγματα καὶ τὰ κρίματα, ἃ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε μὴ φοβοῦ μηδὲ δειλία, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κατὰ τὴν πτωχίαν μου ἡτοίμασα εἰς τὸν οἶκον κυρίου χρυσίου ταλάντων ἑκατὸν χιλιάδας, καὶ ἀργυρίου ταλάντων χιλίας χιλιάδας, καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον οὗ οὐκ ἔστι σταθμός, ὅτι εἰς πλῆθός ἐστιν. καὶ ξύλα καὶ λίθους ἡτοίμασα, καὶ πρόσθες ἐπ' αὐτοῖς. καὶ μετὰ σοῦ εἰς πλῆθος ποιούντων ἔργα τεχνῖται λατόμοι λίθων, καὶ τέκτονες ξύλων καὶ πᾶς σοφὸς ἐν παντὶ ἔργῳ ἐν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ ἐν χαλκῷ καὶ σιδήρῳ οἷς οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ἀνάστηθι καὶ ποίει καὶ κύριος μετὰ σοῦ. καὶ ἐνετείλατο δαυὶδ πᾶσι τοῖς ἄρχουσιν ἰσραήλ, ἀντιλαβέσθαι τῷ σολομῶντι υἱῷ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, οὐχὶ κύριος μεθ' ὑμῶν; καὶ ἀνέπαυσεν ὑμᾶς κυκλόθεν, ὅτι παρέδωκεν ἐν χερσί μου τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, καὶ ὑπετάγη ἡ γῆ ἐναντίον

2.Re. 7.a. & 17.a supra. 28.a. supra. 16.c.3 Para.7 3.Reg 7.

dño deo israel. Dixitq; dauid ad salomonem. Fili mi: voluntatis mee fuit vt edificarē domū nomini dñi dei mei: sed factus est sermo dñi ad me dicens. Multū sāguinē effudisti: & plurima bella bellasti: non poteris edificare domū nomini meo: tāto effuso sāguine corā me. Filius qui nascetur tibi: erit vir quietissimus. Faciā eū requiescere ab oib⁹ inimicis suis p circuitū: ob hanc causā pacificus vocabitur: & pacē & ociū dabo in israel cūctis dieb⁹ eius. Ipse edificabit domū noi meo: & ipse erit mihi in filiū & ego ero illi i patrem: firmaboq; soliū regni eius sup israel i eternū. Nūc ergo fili mi: sit dñs tecū & psperare: & edifica domum dño deo tuo sicut locutus es de te. Detq; tibi dñs prudentiam & sensum vt regere possis israel & custodire legē dñi dei tui. Tunc enim proficere poteris si custodieris mandata & iudicia que precepit dominus moysi vt doceret israel. Confortare & viriliter age: ne timeas neq; paueas: ecce ego i paupertacula mea pparaui ipēsas dom⁹ dñi: auri talenta cētū milia: & argenti mille milia talentorū: eris vero & ferri nō est pōd⁹: vincitur enī nūer⁹ magnitudie. Ligna & lapides pparaui ad vniuersa ipēdia. Habes quoq; plurimos artifices latomos & cemētarios artificesq; lignorum & oīm artiū: ad faciēdū op⁹ prudentissimos in auro & argēto in ere & ferro cui⁹ nō ē nūer⁹. Surge igr & fac & erit dñs tecū. Pcepit quoq; dd cūctis pricipib⁹ israel vt adiuuarēt salomonē filiū suū. Cernitis inqēs q dñs de⁹ vr̄ vobiscū sit & dederit vobis requiem p circuitum: & tradiderit oēs inimicos vr̄os i manus vr̄as: & subiecta sit terra corā

אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִיד
לִשְׁלֹמֹה בְּנִי אֲנִי הָיָה עִם לְבָבִי
לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָי ׃ וַיְהִי
עָלַי דְּבַר יְהוָה לֵאמֹר דָּם לָרֹב
שָׁפַכְתָּ וּמִלְחָמוֹת גְּדֹלוֹת עָשִׂיתָ לֹא
תִבְנֶה בַיִת לִשְׁמִי כִּי דָּמִים רַבִּים
שָׁפַכְתָּ אַרְצָה לְפָנָי ׃ הִנֵּה בֵן נוֹלָד
לָךְ הוּא יִהְיֶה אִישׁ מְנוּחָה וַהֲנִיחוֹתִי
לוֹ מִכָּל אוֹיְבָיו מִסָּבִיב כִּי שְׁלֹמֹה
יִהְיֶה שְׁמוֹ וְשָׁלוֹם וָשֶׁקֶט אֶתֵּן עַל
יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו ׃ הוּא יִבְנֶה בַיִת
לִשְׁמִי וְהוּא יִהְיֶה לִּי לְבֵן וַאֲנִי לוֹ
לְאָב וַהֲכִינוֹתִי אֶת כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ
עַל יִשְׂרָאֵל עַד עוֹלָם ׃ עַתָּה בְנִי
יְהִי יְהוָה עִמָּךְ וְהִצְלַחְתָּ וּבָנִיתָ בֵּית
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר עָלֶיךָ ׃
אַךְ יִתֶּן לְךָ יְהוָה שֵׂכֶל וּבִינָה
וִיצַוְּךָ עַל יִשְׂרָאֵל וְלִשְׁמוֹר אֶת
תּוֹרַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ ׃ אָז תַּצְלִיחַ
אִם תִּשְׁמוֹר לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֻקִּים
וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת מֹשֶׁה עַל יִשְׂרָאֵל חֲזַק וֶאֱמָץ
אַל תִּירָא וְאַל תֵּחָת ׃ וְהִנֵּה בְעָנְיִי
הֲכִינוֹתִי לְבֵית יְהוָה זָהָב כִּכָּרִים
מֵאָה אֶלֶף וְכֶסֶף אֶלֶף אֲלָפִים כִּכָּרִים
וְלַנְּחֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִשְׁקָל כִּי
לָרֹב הָיָה וְעֵצִים וַאֲבָנִים הֲכִינוֹתִי
וַעֲלֵיהֶם תּוֹסִיף ׃ וְעִמְּךָ לָרֹב עֹשֵׂי
מְלָאכָה חֹצְבִים וְחָרָשֵׁי אֶבֶן וָעֵץ
וְכָל חָכָם בְּכָל מְלָאכָה ׃ לַזָּהָב לַכֶּסֶף
וְלַנְּחֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִסְפָּר קוּם
וַעֲשֵׂה וִיהִי יְהוָה עִמָּךְ ׃ וַיְצַו דָּוִיד
לְכָל שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל לַעְזֹר לִשְׁלֹמֹה
בְנוֹ ׃ הֲלֹא יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עִמָּכֶם
וְהֵנִיחַ לָכֶם מִסָּבִיב כִּי נָתַן בְּיָדִי אֵת
יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי

יהוה ולפני עמו: עתה תנו לבבכם
ונפשכם לדרוש ליהוה אלהיכם
וקומו ובנו את מקדש יהוה
האלהים להביא את ארון ברית
יהוה וכלי קדש האלהים לבית
הנבנה לשם יהוה:

Cap.xxiij

ודויד זקן ושבע ימים וימלך את
שלמה בנו על ישראל: ויאסף את
כל שרי ישראל והכהנים והלוים:
ויספרו הלוים מבן שלשים שנה
ומעלה ויהי מספרם לגלגלתם
לגברים שלשים ושמונה אלף:
מאלה לנצח על מלאכת בית יהוה
עשרים וארבעה אלף ושטרים
ושפטים ששת אלפים: וארבעת
אלפים שערים וארבעת אלפים
מהללים ליהוה בכלים אשר
עשיתי להלל: ויחלקם דויד
מחלקות לבני לוי לגרשון קהת
ומררי: לגרשני לעדן ושמעי: בני
לעדן הראש יחיאל וזיתם ויואל
שלשה: בני שמעי שלמית וחזיאל
והרן שלשה אלה ראשי האבות
ללעדן: ובני שמעי יחת זינא
ויעוש ובריעה אלה בני שמעי
ארבעה: ויהי יחת הראש וזיזה
השני ויעוש ובריעה לא הרבו
בנים ויהיו לבית אב לפקדה אחת:
בני קהת עמרם יצהר חברון ועזיאל
ארבעה: בני עמרם אהרן ומשה
ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים
הוא ובניו עד עולם להקטיר לפני
יהוה לשרתו ולברך בשמו עד
עולם: ומשה איש האלהים בניו
יקראו על שבט הלוי: בני משה
גרשום ואליעזר: בני גרשום שבואל

נתן · דרש · בנה קדש · בוא · ארן ברת · כלה · יום מלך · אסף · שור · ספר · עלה היה · גלל שמן · לאך · רבע · הלל · עשה חלק · שנה רבה · היה · בדל קדש · עלם קטר · פנה · קרא

dño & corā pplo eius. Prebete igr̄ corda vr̄a & aīas vr̄as: vt queratis dominum deum vr̄m: & cōsurgite & edificate sanctuarium domino deo: vt itroducatur arca federis: & vasa deo consecrata in domum que edificatur nomini domini. 23.

IGitur dd̄ senex & plen9 dieꝝ regē constituit salomōeꝫ filiū suū sup isrl̄: & congregauit oēs pricipes isral̄ & sacerdotes atqꝫ leuitas. Nūmeratiqꝫ sunt leuite a viginti annis & supra: & inueti sunt virorum trigīta octo milia: Ex his electi sūt & distributi i ministeriū dom9 dñi viginti quattuor milia: prepositorū aūt & iudicum sex milia. Porro quattuor milia ianitores & totidem psaltes canentes domino in organis que fecerat ad canēdū: & distribuit eos dauid per vices filiorū leui: gerson videlicet & caath & merari. Filii gerson leedan & semei: filii leedan principes: ichihel & zetthan & iohel tres. Filii semei: salomith & ozihel & aran tres. Isti principes familiarum leedan. Porro filii semei: leeth & ziza & iaus & baria. Isti filii semei quattuor. Erat autem leeth prior: ziza scd̄s. Porro iaus & baria nō habuerūt plurios filios: & idcirco in vna familia vnaqꝫ domo cōputati sunt. Filii caath amrā & isaar hebrō & ozihel quattuor. Filii amrā aarō & moyses. Seperatusqꝫ est aarō vt ministraret i scta scōrū ipse & filii ei9 i sēpiternū: & adoleret incensū dño sm ritū suū: ac bn̄diceret noī eius in perpetuū. Moysi quoqꝫ hoīs dei filii ānumerati sūt in tribu leui. Filii moysi: gerson & eliezer. Filii gerson: subuhel

dño τ coram pplo eius. nūc igit̄ date
κυρίου καὶ ἐναντίον τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. νῦν οὖν δότε τὰς
corda vr̄a τ aīas vr̄as vt queratis do
καρδίας ὑμῶν καὶ τὰς ψυχὰς ὑμῶν τοῦ ἐκζητῆσαι κυ-
minū deū vr̄m. τ surgite τ edificate
ρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. καὶ ἀνάστητε καὶ οἰκοδομήσατε τὸ
sāctuariū dño deo vr̄o: vt introducatis ar
ἁγίασμα κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, τοῦ εἰσενεγκεῖν τὴν κιβω-
cā federis dñi: τ vasa scā dei in
τὸν διαθήκης κυρίου, καὶ τὰ σκεύη τὰ ἅγια τοῦ θεοῦ εἰς
domū edificatā nomini dñi.
τὸν οἶκον τὸν οἰκοδομούμενον τῷ ὀνόματι κυρίου. Ca.23

ET dauid senior τ plenus dieꝝ: τ
ΚΑὶ δαυὶδ πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν, καὶ
regnare fecit salomonē filiū suū pro se in
ἐβασίλευσε σολομῶντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ' ἑαυτοῦ ἐπὶ
israel: τ cōgregauit oēs principes israel
ἰσραήλ, καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰσραὴλ
τ sacerdotes τ leuitas: τ nūerati sunt
καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, καὶ ἠριθμήθησαν
leuite a triginta annis τ supra. τ fuit
οἱ λευῖται ἀπὸ τριάκοντα ἔτους καὶ ἐπάνω. καὶ ἐγένε-
numerus eoꝝ per capita eoꝝ in viros
το ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν εἰς ἄνδρας
triginta τ octo milia. ex his pfecti
τριάκοντα καὶ ὀκτὼ χιλιάδας. ἀπὸ τούτων ἐργοδιῶ-
operū in opib9 domus dñi viginti τ quat
κται ἐπὶ τὰ ἔργα τοῦ οἴκου κυρίου εἴκοσι καὶ τέσσα-
tuor milia: τ scribe τ iudices sex mi
ρες χιλιάδες, καὶ γραμματεῖς καὶ κριταὶ ἓξ χιλιά-
lia: τ ianitores quattuor milia. τ laudātes
δες, καὶ πυλωροὶ τέσσαρες χιλιάδες. καὶ αἰνοῦντες
dñz in organis: q̄ fecerat ad laudādū
τῷ κυρίῳ ἐν τοῖς ὀργάνοις, οἷς ἐποίησε τοῦ αἰνεῖν τῷ
dñm quattuor milia. τ distribuit eos dauid
κυρίῳ τέσσαρες χιλιάδες. καὶ διεῖλεν αὐτοὺς δαυὶδ
per dies filijs leui: gerson τ caath
ἐφημερίας τοῖς υἱοῖς λευί, τῷ γερσὼν καὶ τῷ καὰθ τῷ
merari gerson: laadā τ semei filij leadam
μεραρί τῷ γερσών, λααδὰν καὶ σεμεεῖ υἱοὶ λεαδὰμ
princeps ieiel. τ zethā τ ioel tres. filij semei.
ὁ ἄρχων ἰεϊήλ. καὶ ζηθὰν καὶ ἰωὴλ τρεῖς. υἱοὶ σεμεεῖ.
salomith τ oziel τ aran tres. isti principes
σαλωμὶθ καὶ ὀζιὴλ καὶ ἀρὰν τρεῖς. οὗτοι ἄρχοντες
familiaꝝ laadan. τ filij semei: ieeth τ zi
τῶν πατριῶν τῷ λααδάν. καὶ υἱοὶ σεμεεῖ, ἰεὲθ καὶ ζι-
za τ ioas τ beria: isti filij semei quat
ζὰ καὶ ἰωὰς καὶ βερία, οὗτοι υἱοὶ σεμεεῖ τέσσα-
tuor. τ erat ieeth pūceps: τ ziza secundus. τ
ρες. καὶ ἦν ἰεὲθ ὁ ἄρχων, καὶ ζιζὰ ὁ δεύτερος. καὶ
ioas τ beria nō multiplicauerūt filios: τ facti
ἰωὰς καὶ βερία οὐκ ἐπλήθυναν υἱούς, καὶ ἐγενήθη-
sunt in domo familie in cōputatiōe vna. filij ca
σαν εἰς οἶκον πατριᾶς εἰς ἐπίσκεψιν μίαν. υἱοὶ κα-
ath: amram τ isaar τ chebron τ oziel quat
ὰθ, ἀμρὰμ καὶ ἰσαὰρ καὶ χεβρὼν καὶ ὀζιὴλ τέσσα-
tuor. filij amram: aaron τ moyses. τ separat9
ρες. υἱοὶ ἀμράμ, ἀαρὼν καὶ μωυσῆς. καὶ διεστά-
est aaron vt sctificaret sctm̄ sctōꝝ ipse τ filij
λη ἀαρὼν τοῦ ἁγιασθῆναι ἅγιον ἁγίων αὐτὸς καὶ υἱοὶ
eius vsqꝫ in sēpiternū: vt adolerēt icēsū corā dño: vt
αὐτοῦ ἕως αἰῶνος, τοῦ θυμιᾶν ἐναντίον κυρίου, τοῦ
ministrarēt ei τ orarent in noīe
λειτουργεῖν αὐτῷ καὶ ἐπεύχεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι
eius vsqꝫ in ppetuū. τ moyses hō dei:
αὐτοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ μωυσῆς ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ;
τ filij eius vocati sūt in tribu leui.
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐκλήθησαν ἐπὶ τῆς φυλῆς λευί.
filij moysi: gersam. τ eliezer. filij zersam: subiel
υἱοὶ μωυσῆ, γηρσὰμ καὶ ἐλιέζερ. υἱοὶ ζηρσάμ, σουβιὴλ

Exo. 6.c. & 6.d

princeps. τ fuerūt filij eliezer: rabia pūceps. τ
ὁ ἄρχων. καὶ ἦσαν υἱοὶ τῷ ἐλιέζερ, ῥαβία ὁ ἄρχων. καὶ
nō erant eliezer filij alij. τ filij rabia multi
οὐκ ἦσαν τῷ ἐλιέζερ υἱοὶ ἕτεροι· καὶ οἱ υἱοὶ ῥαβία ηὐξή-
plicati sūt i altitudie. filij isaar: salomith pūceps. filij che
θησαν εἰς ὕψος. υἱοὶ ἰσσάαρ, σαλωμὼθ ὁ ἄρχων. υἱοὶ χε-
bron: ieria pūceps: amaria secūd9 iaziel ter
βρών, ἰεριὰ ὁ ἄρχων, ἀμαρία ὁ δεύτερος, ἰαζιὴλ ὁ τρί-
tius: iacamias quart9. filij oziel: michas pūceps
τος, ἰακαμίας ὁ τέταρτος. υἱοὶ ὀζιὴλ, μιχὰς ὁ ἄρχων
τ iosias secūd9. filij merari: moolli τ musi.
καὶ ἰωσίας ὁ δεύτερος. υἱοὶ μεραρεί, μοολλὶ καὶ μουσεί.
filij moolli: eleazar τ cis. τ mortu9 ē eleazar: τ
υἱοὶ μοολλί, ἐλεάζαρ καὶ κίς. καὶ ἀπέθανεν ἐλεάζαρ, καὶ
nō erant ei filij: sed filie. τ acceperūt eas
οὐκ ἦσαν αὐτῷ υἱοί, ἀλλ' ἢ θυγατέρες. καὶ ἔλαβον αὐ-
filij cis frēs eoꝝ. filij musi: moolli τ
τὰς υἱοὶ κὶς ἀδελφοὶ αὐτῶν. υἱοὶ μουσεί, μοολλὶ καὶ
eder τ hierimoth tres. hi filij leui p domos familia-
ἰδὲρ καὶ ἰερειμὼθ τρεῖς. οὗτοι υἱοὶ λευὶ κατ' οἴκους πατρι-
rū suarū: principes familiaꝝ suarū per visi-
ῶν αὐτῶν, ἄρχοντες τῶν πατριῶν αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπί-
tationē eorū per numerū nominū eoꝝ τ per
σκεψιν αὐτῶν κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ κα-
capita eoꝝ faciētes opera ministerij
τὰ κεφαλὴν αὐτῶν ποιοῦντες τὰ ἔργα τῆς λειτουργίας
dom9 dñi: a vigītiānis τ supra. qm̄ dixit
οἴκου κυρίου, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, ὅτι εἶπεν
dauid: requiē dedit dñs deus israel pplo suo:
δαυίδ, κατέπαυσε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ τῷ λαῷ αὐ-
τ habitauit in hierusalem vsqꝫ in eternū. τ
τοῦ, καὶ κατεσκήνωσεν ἐν ἱερουσαλὴμ ἕως αἰῶνος. καί
leuitis nō est tollere tabnaculū τ oīa
γε τοῖς λευίταις οὐκ ἔστιν αἴρειν τὴν σκηνὴν καὶ πάντα
vasa eius ad ministeriū eius: qm̄ in
τὰ σκεύη αὐτῆς εἰς τὴν λειτουργίαν αὐτῆς, ὅτι ἐν τοῖς
sermōib9 dauid nouissimis est numer9 filioꝝ
λόγοις δαυὶδ τοῖς ἐσχάτοις ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν
leui a vigintiānis τ supra. qm̄ cōstituit eos
λευὶ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω. ὅτι ἔστησεν αὐτοὺς
in manu filioꝝ aarō: ad ministrādū in domo
ἐπὶ χεῖρα τῶν υἱῶν ἀαρών, τοῦ λειτουργεῖν ἐν οἴκῳ
dñi in aulis τ in pastophorijs: τ
κυρίου ἐπὶ τὰς αὐλὰς καὶ ἐπὶ τὰ παστοφόρια, καὶ
in purificatione oīum sctōꝝ: τ in
ἐπὶ τὸν καθαρισμὸν πάντων τῶν ἁγίων, καὶ ἐπὶ τὰ
opib9 ministerij domus dei: τ in
ἔργα τῆς λειτουργίας οἴκου τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς τοὺς
panib9 propositiōis: τ in simila sa-
ἄρτους τῆς προθέσεως, καὶ εἰς τὴν σεμίδαλιν τῆς θυ-
crificij: τ in laganis azimis: τ in sar
σίας, καὶ εἰς τὰ λάγανα τὰ ἄζυμα, καὶ εἰς τὰ τη-
tagine coctis: τ in fermētatis: τ in oīni ponde
γανιστά, καὶ εἰς τὰ πεφυραμένα, καὶ εἰς πᾶν ἀποστη-
re τ mēsura: τ vt stēt mane ad confiten
ρωτὸν καὶ μέτρον, καὶ τοῦ στῆναι πρωῒ τοῦ ἐξομολογεῖ-
dum τ laudādū dñm: similiter vesperi in om
σθαι καὶ αἰνεῖν τῷ κυρίῳ, οὕτως τὸ ἑσπέρας ἐπὶ πάν-
nib9 oblationib9 holocaustorū dño
των τῶν ἀναφερομένων ὁλοκαυτωμάτων τῷ κυρίῳ
in sabbatis τ in neomenijs τ in
ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις καὶ ἐν
solēnitatib9 per numerū eoꝝ: τ iuxta iudi
ταῖς ἑορταῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν κρί-
ciū in ipsis semp corā dño. τ custodient
σιν ἐπ' αὐτοῖς διαπαντὸς ἐνώπιον κυρίου. καὶ φυλάξουσι
obseruatiōes tabnaculi federis: τ obser
τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν φυλα-
uatiōes sctuarij: τ obseruatiōes filioꝝ aaron fra
κὴν τοῦ ἁγίου, καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἀαρὼν τῶν ἀδελ-
trum eoꝝ: vt ministrarēt in domo dñi.
φῶν αὐτῶν, τοῦ λειτουργεῖν ἐν οἴκῳ κυρίου. Ca.24

primus. Fuerunt autē filii eliezer: roobia primus: & nō erant eliezer filii alii. Porro filii roobia multiplicati sūt nimis. Filii isaar salimoth primus: filii hebron ieriau prim9: amarias secundus: iazihel terti9: iecmaan quartus. Filii ozihel: micha primus: iesia secundus. Filii merari: mooli & musi. Filii mooli: eleazar & cis. Mortu9 est autē eleazar & nō habuit filios sed filias: acceperūtqꝫ eas filii cis fratres earū. Filii musi mooli & eder & hierimuth tres. Hi filii leui in cognationibus & familiis suis: principes per vices & numerum capitū singulorū: q faciebāt opera ministerii domus dñi a viginti annis & supra. Dixit enim dauid. Requiem dedit dominus deus israel pplo suo: & habitationē hierusalē vsqꝫ i eternū: nec erit officii leuitarū vt vltra portent tabernaculū & omnia vasa eius ad ministrādū. Iuxta pcepta quoqꝫ dauid nouissima supputabitur nūer9 filiorū leui a vigīti ānis & supra: & erūt sub manu filioꝝ aaron in cultum domus domini: in vestibulis & in exedris: & in loco purificatiōis & in sctūario & i vniuersis opib9 ministerii templi dei. Sacerdotes āt sup panes ppositiōis & ad sile sacrificiū & ad lagana & azyma & sartaginē & ad torrēdū: & sup omē pōd9 atqꝫ mēsurā. Leuite vero vt stēt māe ad cōfitēdū & canendū dño: similiterqꝫ ad vespā tā i oblatione holocaustorū dñi qꝫ in sabbatis & calendis & solēnitatibus reliqs iuxta nūeꝝ & cerimōias vniuscuiusqꝫ rei iugiter corā dño: & custodiāt obseruationes tabernaculi federis: & ritū sāctuarii: & obseruationē filioꝝ aaron fratrum suorū: vt ministrēt in domo dñi. 24.

הראש: ויהיו בני אליעזר רחביה
הראש ולא היה לאליעזר בנים
אחרים ובני רחביה רבו למעלה:
בני יצהר שלמית הראש: בני
חברון יריהו הראש אמריה השני
יחזיאל השלישי ויקמעם הרביעי:
בני עזיאל מיכה הראש וישיה
השני: בני מררי מחלי ומושי בני
מחלי אלעזר וקיש: וימת אלעזר
ולא היו לו בנים כי אם בנות
וישאום בני קיש אחיהם: בני מושי
מחלי ועדר וירמות שלשה: אלה
בני לוי לבית אבותיהם ראשי
האבות לפקודיהם במספר שמות
לגלגלותם עשה המלאכה לעבדת
בית יהוה מבן עשרים שנה ומעלה:
כי אמר דויד הניח יהוה אלהי
ישראל לעמו וישכן בירושלם עד
לעולם: וגם ללוים אין לשאת את
המשכן ואת כל כליו לעבדתו: כי
בדברי דויד האחרנים המה מספר
בני לוי מבן עשרים שנה ולמעלה:
כי מעמדם ליד בני אהרן לעבדת
בית יהוה על החצרות ועל הלשכות
ועל טהרת לכל קדש ומעשה עבדת
בית האלהים: וללחם המערכת
ולסלת למנחה ולרקיקי המצות
ולמחבת ולמרבכת ולכל משורה
ומדה: ולעמד בבקר בבקר להדות
ולהלל ליהוה וכן לערב: ולכל
העלות עלות ליהוה לשבתות
לחדשים ולמעדים במספר
כמשפט עליהם תמיד לפני יהוה:
ושמרו את משמרת אהל מועד ואת
משמרת הקדש ומשמרת בני אהרן
אחיהם לעבדת בית יהוה:

היה · רבב עלה · שלש רבע · מות · היה בנה · נשא · ספר · גלל לאך · נוח · שכן · עלם · כלה · עמד · עשה · ערך · רקק מין · חבת רבך · שור מדד · ידה · עלה · יעד · שפט תמד · פנה שמר

וְלִבְנֵי אַהֲרֹן מַחְלְקוֹתָם בְּנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי אֲבִיהֶם וּבָנִים לֹא הָיוּ לָהֶם וַיְכַהֲנוּ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ וַיֶּחָלְקֵם דָּוִיד וְצָדוֹק מִן בְּנֵי אֶלְעָזָר וַאֲחִימֶלֶךְ מִן בְּנֵי אִיתָמָר לִפְקֻדָּתָם בַּעֲבֹדָתָם׃ וַיִּמָּצְאוּ בְנֵי אֶלְעָזָר רַבִּים לְרָאשֵׁי הַגְּבָרִים מִן בְּנֵי אִיתָמָר וַיַּחְלְקוּם לִבְנֵי אֶלְעָזָר רָאשִׁים לְבֵית אָבוֹת שִׁשָּׁה עָשָׂר וְלִבְנֵי אִיתָמָר לְבֵית אֲבוֹתָם שְׁמוֹנָה׃ וַיַּחְלְקוּם בְּגוֹרָלוֹת אֵלֶּה עִם אֵלֶּה כִּי הָיוּ שָׂרֵי קֹדֶשׁ וְשָׂרֵי הָאֱלֹהִים מִבְּנֵי אֶלְעָזָר וּבִבְנֵי אִיתָמָר׃ וַיִּכְתְּבֵם שְׁמַעְיָה בֶן נְתַנְאֵל הַסּוֹפֵר מִן הַלֵּוִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן אֶבְיָתָר וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם בֵּית אָב אֶחָד אָחֻז לְאֶלְעָזָר וְאָחֻז אָחֻז לְאִיתָמָר׃ וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הָרִאשׁוֹן לִיהוֹיָרִיב לִידַעְיָה הַשֵּׁנִי׃ לְחָרִם הַשְּׁלִשִׁי לִשְׂעֹרִים הָרְבִעִי׃ לְמַלְכִּיָּה הַחֲמִישִׁי לְמִיָּמִן הַשִּׁשִּׁי׃ לְהַקּוֹץ הַשְּׁבִעִי לַאֲבִיָּה הַשְּׁמִינִי׃ לְיֵשׁוּעַ הַתְּשִׁעִי לִשְׁכַנְיָהוּ הָעֲשִׂרִי׃ לְאֶלְיָשִׁיב עַשְׁתֵּי עָשָׂר לְיָקִים שְׁנַיִם עָשָׂר׃ לְחֻפָּה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר לְיֶשֶׁבְאָב אַרְבָּעָה עָשָׂר׃ לְבִלְגָּה חֲמִשָּׁה עָשָׂר לְאִמֵּר שִׁשָּׁה עָשָׂר׃ לְחֵזִיר שִׁבְעָה עָשָׂר לְהַפִּצֵּץ שְׁמוֹנָה עָשָׂר׃ לִפְתַחְיָה תִּשְׁעָה עָשָׂר לִיחֶזְקֵאל הָעֶשְׂרִים׃ לְיָכִין אֶחָד וְעֶשְׂרִים לְגָמוּל שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים׃ לִדְלָיָהוּ שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים לְמַעַזְיָהוּ אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים׃ אֵלֶּה פְקֻדָּתָם לַעֲבֹדָתָם לָבוֹא לְבֵית יְהוָה כְּמִשְׁפָּטָם בְּיַד אַהֲרֹן אֲבִיהֶם כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה

Porro filiis aarõ he partitiões erãt: filii aaron nadab et abiu et eleazar & ithamar. Mortui sunt aũt nadab & abiu ante patrẽ suũ absq; liberis: sacerdotioq; functus est eleazar et ithamar. Et diuisit eos dauid et sadoch de filiis eleazari: & achimelech de filiis ithamar ſm vices suas & ministeriũ. Inuẽtiq; sũt multo plures filii eleazar in principibus viris q̃ filii ithamar: diuisit aũt eis: hoc est filiis eleazar principes p̃ familias sedecim: et filiis ithamar p̃ familias & domos suas octo. Porro diuisit vtrasq; inter se & familias sortibus. Erãt enim principes sãctuarii et prĩcipes domus dei: tam de filiis eleazar q̃ de filiis ithamar. Descripsitq; eos semeias filius nathanel scriba leuites corã rege & prĩcipibus et sadoch sacerdote & achimelech filio abiathar: prĩcipibus quoq; familiarũ sacerdotaliũ & leuitarũ vnã domũ q̃ ceteris p̃erat eleazar et alterã domũ q̃ sub se habebat ceteros: ithamar. Exiuit aũt sors prima iolarib: secunda iedeic: tertia harĩ: quarta seorĩ: q̃nta melchia: sexta maiman: septima acchos: octaua abia. nona iesu: decima sechenia: vndecima eliasib: duodecima iacim: tredecima hoppha: decima quarta isbaab decimaq̃nta belga: decimasexta emmer: decimaseptima ezir: decimaoctaua aphses: decimanona aphecesa: vicesima ezechiel: vicesima prima iacim: vicesimasecũda gamul: vicesimatertia dilaiau: vicesimaquarta maziau. He vices eorum ſm ministeria sua vt ingrediãtur domũ domini: & iuxta ritum suum sub manu aaron patris eorũ sicut p̃ceperat dñs

אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְלִבְנֵי לֵוִי הַנּוֹתָרִים לִבְנֵי עַמְרָם שׁוּבָאֵל לִבְנֵי שׁוּבָאֵל יֶחְדְּיָהוּ׃ לִרְחַבְיָהוּ לִבְנֵי רְחַבְיָהוּ הָרֹאשׁ יִשִּׁיָּה׃ לַיִּצְהָרִי שְׁלֹמוֹת לִבְנֵי שְׁלֹמוֹת יָחַת׃ וּבְנֵי יְרִיָּהוּ אֲמַרְיָהוּ הַשֵּׁנִי יַחֲזִיאֵל הַשְּׁלִישִׁי יְקַמְעָם הָרְבִיעִי׃ בְּנֵי עֻזִּיאֵל מִיכָה לִבְנֵי מִיכָה שָׁמִיר׃ אֲחִי מִיכָה יִשִּׁיָּה לִבְנֵי יִשִּׁיָּה זְכַרְיָהוּ׃ בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי בְּנֵי יַעֲזִיָּהוּ בְנוֹ׃ בְּנֵי מְרָרִי לְיַעֲזִיָּהוּ בְּנוֹ וְשֹׁהַם וְזַכּוּר וְעִבְרִי׃ לְמַחְלִי אֶלְעָזָר וְלֹא הָיָה לוֹ בָּנִים׃ לְקִישׁ בְּנֵי קִישׁ יְרַחְמְאֵל׃ וּבְנֵי מוּשִׁי מַחְלִי וְעֵדֶר וִירִימוֹת אֵלֶּה בְּנֵי הַלְוִיִּם לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם׃ וַיַּפִּילוּ גַם הֵם גּוֹרָלוֹת לְעֻמַּת אֲחֵיהֶם בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי דָּוִיד הַמֶּלֶךְ וְצָדוֹק וַאֲחִימֶלֶךְ וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם אָבוֹת הָרֹאשׁ לְעֻמַּת אָחִיו הַקָּטָן׃

וַיַּבְדֵּל דָּוִיד וְשָׂרֵי הַצָּבָא לַעֲבֹדָה לִבְנֵי אָסָף וְהֵימָן וִידוּתוּן הַנִּבְּאִים בְּכִנֹּרוֹת בִּנְבָלִים וּבִמְצִלְתָּיִם וַיְהִי מִסְפָּרָם אַנְשֵׁי מְלָאכָה לַעֲבֹדָתָם׃ לִבְנֵי אָסָף זַכּוּר וְיוֹסֵף וּנְתַנְיָה וַאֲשַׂרְאֵלָה בְּנֵי אָסָף עַל יַד אָסָף הַנִּבָּא עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ׃ לִידוּתוּן בְּנֵי יְדוּתוּן גְּדַלְיָהוּ וּצְרִי וִישַׁעְיָהוּ חֲשַׁבְיָהוּ וּמַתִּתְיָהוּ שִׁשָּׁה עַל יְדֵי אֲבִיהֶם יְדוּתוּן בַּכִּנּוֹר הַנִּבָּא עַל הֹדוֹת וְהַלֵּל לַיהוָה׃ לְהֵימָן בְּנֵי הֵימָן בֻּקִּיָּהוּ מַתַּנְיָהוּ עֻזִּיאֵל שְׁבוּאֵל וִירִימוֹת חֲנַנְיָה חֲנָנִי אֱלִיאָתָה גִדַּלְתִּי וְרֹמַמְתִּי עֶזֶר יָשְׁבְּקָשָׁה מַלּוֹתִי הוֹתִיר מַחֲזִיאוֹת׃ כָּל אֵלֶּה בָנִים לְהֵימָן חֹזֵה הַמֶּלֶךְ בְּדִבְרֵי הָאֱלֹהִים לְהָרִים קָרֶן וַיִּתֵּן הָאֱלֹהִים

dei israel. Porro filiorũ leui qui reliq̃ fuerãt de filiis amrã erat subahel: et de filiis subahel iedeia. De filiis quoq; roobie: princeps iesias. Isaaris vero filius salemoth: filiusq; salemoth ianadiath. Filiusq; eius ieriau primus amarias secũdus: iazihel tertius: iechmoam quartus. Filius ozihel: micha filius micha samir: frater micha iesia: filiusq; iesie zacharias. Filii merari: mooli & musi: filius oziau bennon: filii quoq; merari oziau & soã et sachur: et hebri. Porro mooli filius eleazar: qui non habebat liberos. Filius vero cis hieramihel: filii musi: mooli: eder et hierimoth. Isti filii leui secundum domos familiarũ suarũ. Miserũtq; & ipi sortes cõtra fratres suos filios aarõ coram dauid rege: et sadoch et ahimelech: et principibus familiarũ sacerdotaliũ et leuiticarum: tam maiores q̃ minores: oĩs sors eq̃lit diuidebat.

Igitur dauid 25. & magistratus exercitus segregauerũt in ministeriũ filios asaph & hemã & idithũ q̃ p̃phetarẽt in citharis & psalteriis & cymbalis ſm nũerũ suũ dedicato sibi officio seruientes. De filiis asaph zahur & ioseph et nathania & azarela filii asaph sub manu asaph p̃phetãtis iuxta rege. Porro idithum: filii idithũm godolias: sori iesaias: et asabias: & mathathias: sex sub manu patris sui idithũ: qui in cithara p̃phetabat sup̃ cõfitẽtes & laudãtes dñm. Hemã quoq;: filii hemã: bociau: mathamu: oziel: subuhel: & hierimoth ananias anani eliatha geldelthi & romethiezer & iesbaccasa: mellothi othir mozioth. Omnes isti filii hemã videntis regis in sermonibus dei vt exaltaret cornu. Deditq; deus

להימן בנים ארבעה עשר ובנות
שלוש׃ כל אלה על ידי אביהם
בשיר בית יהוה במצלתים נבלים
וכנרות לעבדת בית האלהים על
ידי המלך אסף וידותון והימן׃ ויהי
מספרם עם אחיהם מלמדי שיר
ליהוה כל המבין מאתים שמונים
ושמונה׃ ויפילו גורלות משמרת
לעמת כקטן כגדול מבין עם תלמיד׃
ויצא הגורל הראשון לאסף ליוסף
גדליהו השני הוא ואחיו ובניו שנים
עשר׃ השלישי זכור בניו ואחיו
שנים עשר׃ הרביעי ליצרי בניו
ואחיו שנים עשר׃ החמישי נתניהו
בניו ואחיו שנים עשר׃ הששי
בקיהו בניו ואחיו שנים עשר׃
השביעי ישראלה בניו ואחיו שנים
עשר׃ השמיני ישעיהו בניו ואחיו
שנים עשר׃ התשיעי מתניהו בניו
ואחיו שנים עשר׃ העשירי שמעי
בניו ואחיו שנים עשר׃ עשתי עשר
עזראל בניו ואחיו שנים עשר׃ השנים
עשר לחשביה בניו ואחיו שנים עשר׃
לשלשה עשר שובאל בניו ואחיו
שנים עשר׃ לארבעה עשר מתתיהו
בניו ואחיו שנים עשר׃ לחמשה עשר
לירמות בניו ואחיו שנים עשר׃ לששה
עשר לחנניהו בניו ואחיו שנים עשר׃
לשבעה עשר לישבקשה בניו ואחיו
שנים עשר׃ לשמונה עשר לחנני בניו
ואחיו שנים עשר׃ לתשעה עשר
למלותי בניו ואחיו שנים עשר׃
לעשרים לאליתה בניו ואחיו שנים
עשר׃ לאחד ועשרים להותיר בניו
ואחיו שנים עשר׃ לשנים ועשרים
לגדלתי בניו ואחיו שנים עשר׃

heman filios quattuordecim & filias tres. Vniuersi sub manu patris sui ad cātandū in tēplo dñi distributi erāt in cymbalis & psalteriis et citharis i ministeria domus dei iuxta regē: asaph videlicet & idithū & heman. Fuit aūt numerus eorū cū fratribus suis q erudiebāt cāticū dñi cuncti doctores duceti octogītaocto. Miserūtq; sortes p vices suas ex equo tā maior q̄ minor: doct⁹ pariter et indoctus. Egressaq; est sors prima ioseph qui erat de asaph secūda godolie: ipi & filiis ei⁹ et fratrib⁹ ei⁹ duodecī: tertia zachur filiis & fratribus eius duodecim: quarta isari filiis & fratribus eius duodecim: quinta nathanie filiis & fratrib⁹ ei⁹ duodecim: sexta bocciau filiis & fratrib⁹ eius duodecim: septima isreela filiis & fratrib⁹ eius duodecim: octaua esaie filiis & fratribus eius duodecim: nona mathanie filiis & fratrib⁹ ei⁹ duodecī: decima semeie filiis et fratrib⁹ ei⁹ duodecim: vndecima azarel filiis & fratribus eius duodecī: duodecima asabie filiis & fratribus eius duodecim: tertiadecima subuhel filiis & fratribus eius duodecim: quartadecima mathathie filiis & fratrib⁹ ei⁹ duodecim: quintadecima hierimoth filiis & fratribus eius duodecī: sextadecima ananie filiis & fratribus eius duodecim septimadecima iesboccase filiis & fratrib⁹ eius duodecī: octauadecima anani filiis & fratribus ei⁹ duodecim: nonadecima mellothi filiis & fratribus eius duodecim: vicesima eliatha filiis & fratribus ei⁹ duodecī vicesimaprima othir filiis & fratribus eius duodecim: vicesimasecunda goddolathi filiis & fratribus eius duodecim:

heman filios quattuordecim: & filias tres.
αἰμὰν υἱοὺς τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ θυγατέρας τρεῖς.
vniuersi hi cum patre suo: canentes
πάντες οὗτοι μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὑμνῳδοῦντες
in domo dñi: in cymbalis & in nablis & in
ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν
citharis in ministeriū domus dei iuxta
κινύραις εἰς τὴν δουλείαν οἴκου τοῦ θεοῦ ἐχόμενα τοῦ
regem: & asaph & idithum & heman. & fuit
βασιλέως, καὶ ἀσὰφ καὶ ἰδιθοὺμ καὶ αἰμάν. καὶ ἐγένετο
numerus eorū cū fratribus suis: q eruditi
ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, δεδιδαγ-
erāt ad cātādū dño: ois itelligēs ducēti octoginta
μένοι ᾄδειν κυρίῳ, πᾶς συνιὼν διακόσιοι ὀγδοηκοντα-
octo. & miserūt & ipsi sortes per vices cō-
οκτώ. καὶ ἐπέβαλον καὶ αὐτοὶ κλήρους ἐφημεριῶν κα-
tra vices fm paruū & fm magnū:
τέναντι ἐφημεριῶν κατὰ τὸν μικρὸν καὶ κατὰ τὸν μέγαν,
intelligēs cū discipulo. & egressa ē sors prima
συνιὼν μετὰ μανθάνοντος. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ πρῶτος
asaph: godolie ioseph secūda: ipse
τῷ ἀσάφ, γοδολία τῷ ἰωσὴφ ὁ δεύτερος, αὐτὸς
& fratres eius & filij eius duodecim. tertia
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ υἱοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ τρί-
zacchur: ipse & fratres eius & filij e-
τος ζακχούρ, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ υἱοὶ αὐ-
ius duodecim. quarta iesri: filij eius & fra
τοῦ δώδεκα. ὁ τέταρτος ἰεσρί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελ-
tres eius duodecim. quinta nathanias: filij eius
φοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ πέμπτος ναθανίας, υἱοὶ αὐτοῦ
& fratres eius duodecim. sexta bocchias: filij
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ἕκτος βοκχίας, υἱοὶ
eius & fratres eius duodecim. septima iasa
αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ἕβδομος ἰασα-
rela: filij eius & fratres eius duodecim. octa
ρελά, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ὄγ-
ua isaia: filij eius & fratres eius duodecim.
δοος ἰσαία, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.
nona matthanias: filij eius & fratres eius
ὁ ἔννατος ματθανίας, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
duodecim decima semei: filij eius & fratres e-
δώδεκα. ὁ δέκατος σεμαεί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
ius duodecim. vndecima asriel: filij eius & fra
τοῦ δώδεκα. ὁ ἑνδέκατος ἀσριήλ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελ-
tres eius duodecim. duodecima asabia: filij eius
φοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ δωδέκατος ἀσαβία, υἱοὶ αὐτοῦ
& fratres eius duodecim. tertiadecima su
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ τρισκαιδέκατος σου-
biel: filij eius & fratres eius duodecim. quarta
βιήλ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ τεσσα-
decima matthias: filij eius & fratres eius
ρεσκαιδέκατος ματθίας, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
duodecim. quinta decima hierimuth: filij eius & fra
δώδεκα. ὁ πεντεκαιδέκατος ἱεριμούθ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελ-
tres eius duodecim. sexta decima ananias: filij eius
φοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ἑκκαιδέκατος ἀνανίας, υἱοὶ αὐτοῦ
& fratres eius duodecim. septima decima iesbocasa:
καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ἑπτακαιδέκατος ἰεσβοκασά,
filij eius & fratres ei⁹ duodecim. octaua decima ana
υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ὀκτωκαιδέκατος ἀνα-
ni: filij eius & fratres eius duodecim. nona deci
νί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ἐννεακαιδέκα-
ma mallethi: filij eius & fratres eius duodecim. vi
τος μαλληθί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ εἰ-
cesima heliatha: filij eius & fratres eius duodecī.
κοστὸς ἠλιαθά, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.
vicesima prima othir: filij eius & fratres e-
ὁ εἰκοστὸς πρῶτος ὠθείρ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐ-
ius duodecim. vicesima secunda goddolathi: filij eius
τοῦ δώδεκα. ὁ εἰκοστὸς δεύτερος γοδολαθί, υἱοὶ αὐτοῦ
& fratres eius duodecim.
καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

vicesima tertia maziοth: filij eius & fratres eius
ὁ εἰκοστὸς τρίτος μαζιώθ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
duodecim. vicesima quarta ramathiezer: filij eius &
δώδεκα. ὁ εἰκοστὸς τέταρτος ῥαμαθιέζερ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ
fratres eius duodecim.
ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

Ca. 26.

In diuisiones ianuarū choritis: meselemias fi
Εἰς διαιρέσεις πυλῶν τοῖς κορίοις, μεσελεμίας υἱ-
lius core de filijs asaph: & meselemia filij zacha
ὸς κορὲ ἐκ τῶν υἱῶν ἀσάφ, καὶ τῷ μεσελεμία υἱοὶ ζαχα-
rias primogenitus: iadiel secundus: zabadias
ρίας ὁ πρωτότοκος, ἰαδιὴλ ὁ δεύτερος, ζαβαδίας ὁ
tertius: iathanael quartus: elam quintus: io
τρίτος, ἰαθαναὴλ ὁ τέταρτος, αἰλὰμ ὁ πέμπτος, ἰω-
nathan sextus: elionai septim⁹. & obed ed
νάθαν ὁ ἕκτος, ἐλιωναΐ ὁ ἕβδομος. καὶ τῷ ὠβὴδ ἐδ-
dom filij sameas primogenitus: iozabad secun
δὼμ υἱοὶ σαμίας ὁ πρωτότοκος, ἰωζαβὰδ ὁ δεύτε-
dus: ioa tertius: sachar quartus: nathana
ρος, ἰωὰ ὁ τρίτος, σάχαρ ὁ τέταρτος, ναθανα-
el quintus: amiel sext⁹: issachar septi
ὴλ ὁ πέμπτος, ἀμιὴλ ὁ ἕκτος, ἰσσάχαρ ὁ ἕβδο-
mus: phellathi octauus: qm benedixit ei de⁹.
μος, φελλαθὶ ὁ ὄγδοος, ὅτι εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός.
& samea filio eius nati sunt filij prepo
καὶ τῷ σαμέα υἱῷ αὐτοῦ ἐτέχθησαν υἱοὶ καθεστα-
siti in domo patris eorū: qm potētes
μένοι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὅτι δυνατοὶ
erāt fortitudine. filij samea: othni & raphael & obed
ἦσαν ἰσχύϊ. υἱοὶ σαμέα, ὀθνὶ καὶ ῥαφαὴλ καὶ ὠβὴδ
& ezabad: & fratres ei⁹ filij fortitudinis eliu
καὶ ἐζαβέδ, καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ δυνάμεως ἐλι-
& samachia. oēs hi filij obed edom.
οῦ καὶ σαμαχία. πάντες οὗτοι υἱοὶ ὠβὴδ ἐδδώμ.
ipsi & filij eorū & fratres eorum for
αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἰσχυ-
tes potentia: facientes in fortitudine in operatiōe: sexa
ροὶ δυνάμει, ποιοῦντες ἐν ἰσχύϊ ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ἑξη-
ginta duo obed eddom. & meselemia fi
κονταδύο τῷ ὠβὴδ ἐδδώμ. καὶ τῷ μεσελεμία υἱ-
lij & fratres robusti octo & decē. & hosa
οὶ καὶ ἀδελφοὶ δυνατοὶ ὀκτωκαίδεκα. καὶ τῷ ὁσὰ
filio merari filij custodientes pricipatū: qm nō
τῷ υἱῷ μεραρὶ υἱοὶ φυλάσσοντες τὴν ἀρχήν, ὅτι οὐκ
erat primogenitus: & posuit eū pater ei⁹ in
ἦν πρωτότοκος, καὶ ἔθετο αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἰς
principē: chelcias secundus: tabelia tertius:
ἄρχοντα, χελκίας ὁ δεύτερος, ταβελία ὁ τρίτος,
zacharias quartus. oēs hi hosa filij
ζαχαρίας ὁ τέταρτος. πάντες οὗτοι τῷ ὁσὰ υἱοὶ
& fratres eorū tredecim. his diuisiones
καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν δεκατρεῖς. τούτοις αἱ διαιρέσεις
ianuarū principib⁹ exercituū per vi
τῶν πυλῶν τοῖς ἄρχουσι τῶν δυνάμεων ἐφημερί-
ces e regione fratrum eorū: ad ministrādū in
ας κατέναντι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, λειτουργεῖν ἐν
domo dñi. & miserūt sortes fm paruū &
οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔβαλον κλήρους κατὰ τὸν μικρὸν καὶ
secūdū magnū per domos familiarū eorū: in ianu
κατὰ τὸν μέγαν κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, εἰς πύ-
am & ianuam. & cecidit sors eorū q ad oriē
λην καὶ πύλην. καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος τῶν πρὸς ἀνα-
tem selemia & zacharia filio eius: consul
τολὰς τῷ σελεμία καὶ ζαχαρία υἱῷ αὐτοῦ, βουλευ-
tus in prudētia miserūt sortes: & exiuit eius
τὰς ἐν συνέσει ἔβαλεν κλήρους, καὶ ἐξῆλθεν αὐτοῦ
sors ad aqlonē. obed eddom ad au
ὁ κλῆρος κατὰ βορρᾶν. τῷ ὠβὴδ ἐδδώμ κατὰ νό-
strū & filijs eius e regione domus
τον καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κατέναντι οἴκου

vicesima tertia azíud filiis & fratribus eius duodecim: vicesima quarta romethiezer filiis & fratribus ei⁹ duodecī. 26. Diuisiones autem ianitorum de choritis mesellemia filius chore de filiis asaph: filii mesellemie zacharias primogenitus: iadihel secundus: zabadias tertius: iathanael quartus: ahilam quintus: iohannan sextus: elioenai septimus. Filii autem obededom semeias primogenit⁹: iozabad secūdus: iohaa tertius sachar quart⁹: nathanael quintus: amihel sextus: isachar septimus: phollathi octauus: qa benedixit illi deus. Semeie aūt filio ei⁹ nati sunt filii prefecti familiarum suarū: erāt enim filii fortissimi Filii ergo semeia othin & raphael & obed elzabath & frēs ei⁹ viri fortissimi: heliu quoq; & samathias. Omēs hi de filiis obededom ipi & filii & fratres eorū fortissimi ad ministrandū sexagīta duo de obededom. Porro mesellamie filii & fratres eorum robustissimi decem & octo. De hosa aūt.i. de filiis merari semri princeps. Non enim habuerat priogenitū & idcirco posuerat eum pr ei⁹ in principē: helchias secund⁹: tabelias terti⁹: zacharias quart⁹. Omnes hi filii & fratres oza tredecim. Hi diuisi sunt in ianitores vt semper principes custodiarū sicut et fratres eorum ministrarēt in domo dñi. Misse sunt ergo sortes ex equo: & paruis & magnis p familias suas in vnāquāq; portarū. Cecidit ergo sors orīētalis selemie. Porro zacharie filio ei⁹ viro prudētissimo & erudito sortito obtigit plaga septētrionalis. Obededō vero & filiis eius ad austrū in qua parte domus erat

לשלשה ועשרים למחזיאות בניו
ואחיו שנים עשר׃ לארבעה ועשרים
לרוממתי עזר בניו ואחיו שנים
עשר׃ למחלקות לשערים

Cap. xxvi.

לקרחים משלמיהו בן קרא מן בני
אסף׃ ולמשלמיהו בנים זכריהו
הבכור ידיעאל השני זבדיהו
השלישי יתניאל הרביעי׃ עילם
החמישי יהוחנן הששי אליהועיני
השביעי׃ ולעבד אדם בנים שמעיה
הבכור יהוזבד השני יואח השלישי
ושכר הרביעי ונתנאל החמישי׃
עמיאל הששי יששכר השביעי
פעלתי השמיני כי ברכו אלהים׃
ולשמעיה בנו נולד בנים הממשלים
לבית אביהם כי גבורי חיל המה׃
בני שמעיה עתני ורפאל ועובד
אלזבד אחיו בני חיל אליהו
וסמכיהו׃ כל אלה מבני עבד אדם
המה ובניהם ואחיהם איש חיל
בכח לעבדה ששים ושנים לעבד
אדם׃ ולמשלמיהו בנים ואחים בני
חיל שמונה עשר׃ ולחסה מן בני
מררי בנים שמרי הראש כי לא
היה בכור וישימהו אביהו לראש׃
חלקיהו השני טבליהו השלשי
זכריהו הרבעי כל בנים ואחים
לחסה שלשה עשר׃ לאלה
מחלקות השערים לראשי
הגברים משמרות לעמת אחיהם
לשרת בבית יהוה׃ ויפילו גורלות
כקטן כגדול לבית אבותם לשער
ושער׃ ויפל הגורל מזרחה
לשלמיהו וזכריהו בנו יועץ בשכל
הפילו גורלות ויצא גורלו צפונה׃
לעבד אדם נגבה ולבניו בית

האספים: לשפים ולחסה למערב עם שער שלכת במסלה העולה משמר לעמת משמר: למזרח הלוים ששה לצפונה ליום ארבעה לנגבה ליום ארבעה ולאספים שנים שנים: לפרבר למערב ארבעה למסלה שנים לפרבר: אלה מחלקות השערים לבני הקרחי ולבני מררי: והלוים אחיה על אוצרות בית האלהים ולאצרות הקדשים: בני לעדן בני הגרשני ללעדן ראשי האבות ללעדן הגרשני יחיאלי: בני יחיאלי זיתם ויואל אחיו על אצרות בית יהוה: לעמרמי ליצהרי לחברוני לעזיאלי: ושבאל בן גרשום בן משה נגיד על האצרות: ואחיו לאליעזר רחביהו בנו וישעיהו בנו ויורם בנו וזכרי בנו ושלמית בנו: הוא שלמות ואחיו על כל אצרות הקדשים אשר הקדיש דויד המלך וראשי האבות לשרי האלפים והמאות ושרי הצבא: מן המלחמות ומן השלל הקדישו לחזק לבית יהוה: וכל הקדיש שמואל הראה ושאול בן קיש ואבנר בן נר ויואב בן צרויה כל המקדיש על יד שלמית ואחיו: ליצהרי כנניהו ובניו למלאכה החיצונה על ישראל לשטרים ולשפטים: לחברוני חשביהו ואחיו בני חיל אלף ושבע מאות על פקדת ישראל מעבר לירדן מערבה לכל מלאכת יהוה ולעבדת המלך: לחברוני יריה הראש לחברוני לתלדתיו לאבות בשנת הארבעים למלכות

ערב · סלל · עלה · שמר · צפן · רבע · שנה · חלק · נגד · אצר · קדש · שור · מאה · לחם · און · חוץ · ערב · ילד · שנה · רבע

seniorum concilium. Sephphima & hosa ad occidentē iuxta portā que ducit ad viā ascensionis: custodia cōtra custodiā. Ad orientē vero leuite sex: et ad aquilonē quattuor per diem: atq; ad meridiem similiter in die qttuor: vbi erat conciliū bini & bini. In cellulis quoq; ianitorū ad occidentē: qttuor in via: biniq; p cellulas. He sunt diuisiōes ianitorū filiorū chore & merari. Porro achias erat super thesauros dom9 dei & vasa sanctorum. Filii quoq; ledan filii gersonni. De ledán principes familiarum: ledan & gersonni iciheli. Filii iciheli: zatham & iohel frater eius super thesauros dom9 domini amramitis & ysaaritis & hebrōitis et ozihelitis. Subahel aūt filius gersan filii moysi preprositus thesauris. Frater quoq; eius eliezer cuius filius raabia: & huius fili9 esaias et huius filius iorā: huius quoq; fili9 zechri & huius fili9 selemith. Ipe selemith & fratres eius super thesauros sanctorū q̄ sanctificauit dd̄ rex & principes familiarū & tribuni & cēturiones & duces exercitus: de bellis & manubiis p̄liorū q̄ consecrauerāt ad istaurationē & suppellectilē templi dñi. Hec aūt vniuersa sctificauit samuel vidēs: et saul filius cis: & abner fili9 ner: & ioab fili9 saruie: oēsq; sanctificauerāt ea p manū salemith & fratrū ei9. Isaaritis vero p̄erat chonenias & filii eius ad opa forinsec9 sup isrl ad docēdū & iudicādum eos. Porro de hebronitis asabias & fratres eius viri fortissimi mille septingenti p̄eerāt israel trans iordanē cōtra occidentē in cūctis operibus dñi & in ministeriū regis. Hebronitarū autē princeps fuit ieria secundū familias & cognationes eorum. Quadragesimo anno regni

asaphim in secūdis vestibulis. osa ad occi
ἀσαφὶμ εἰς δεύτερον τοῖς προθύροις. τῷ ὡσὰ πρὸς δυσ
dētē cū porta pastophorij in semita ascē
μαῖς μετὰ τῆς πύλης παστοφορίου ἐν τῇ τρίβῳ τῆς ἀνα
sionis custodia cōtra custodiā. ad oriētē
βάσεως φυλακὴ κατέναντι φυλακῆς. πρὸς ἀνατολὰς
leuite sex per diē: ad aqlonē: quattuor per diem
οἱ λευῖται ἓξ τὴν ἡμέραν πρὸς βορρᾶν, τέσσαρες τὴν ἡμέραν
ad meridiē. τ asaphim duo duo p successionem.
πρὸς νότον. καὶ τοῖς ἀσαφὶμ δύο δύο εἰς διαδεχομένους.
τ ad occidētē quattuor. τ in semitā duo duo
καὶ πρὸς δυσμαῖς τέσσαρες. καὶ εἰς τὴν τρίβον δύο δύο
per successionē. he diuisiones ianitorū filijs
διαδεχόμενοι. αὗται αἱ διαιρέσεις τῶν πυλωρῶν τοῖς υἱοῖς
core: τ filijs merari. τ leuite fratres eo
κορέ, καὶ τοῖς υἱοῖς μεραρί. καὶ οἱ λευῖται οἱ ἀδελφοὶ αὐ
rum sup thesauros domus dñi τ sup thesau
τῶν ἐπὶ τῶν θησαυρῶν οἴκου κυρίου καὶ ἐπὶ τῶν θησαυ
ros sctōp. filij laadan filij gerson laadan princi
ρῶν τῶν ἁγίων. υἱοὶ λαδὰν υἱοὶ γηρσὼν τῷ λααδὰν ἄρχον
pes cognationū laadan: gerson iehel. filij
τες τῶν πατριῶν τῶν λααδὰν, τῷ γηρσὼν ἰεϊήλ. υἱοὶ
iehel: zethan τ ioel fratres eius: sup thesauros do
ἰεϊήλ, ζηθὰν καὶ ἰωὴλ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἐπὶ θησαυρῶν οἴ
mus dñi. amran τ isaar τ chebron τ oziel:
κου κυρίου. τῷ ἀμρὰν καὶ ἰσαὰρ καὶ χεβρὼν καὶ ὀζιήλ.
sobiel filius gersam filius moyse dux sup the
σωβιὴλ ὁ τοῦ γηρσὰμ ὁ τοῦ μωυσῆ ἡγούμενος ἐπὶ τῶν θη
sauros. τ fratri eius eliezer raabia fili9 e
σαυρῶν. καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἐλιέζερ ῥααβία υἱὸς αὐ
ius: τ iosee filius eius: τ ioram filius eius: τ ze
τοῦ, καὶ ἰωσηὲ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ζε
chri filius eius: τ salamith filius eius: ipse sala
χρὶ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ σαλαμὶθ υἱὸς αὐτοῦ, αὐτὸς σαλα
mith τ fratres eius sup oēs thesauros
μὶθ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπὶ πάντων τῶν θησαυρῶν
sctōp: quos sctificauit dauid rex: τ prī
τῶν ἁγίων, οὓς ἡγίασεν δαυὶδ ὁ βασιλεύς, καὶ οἱ ἄρ
cipes familiarū tribuni τ cēturiōes:
χοντες τῶν πατριῶν χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι,
τ pricipes exercitus q̄ cepert ex bellis
καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως ἃ ἔλαβον ἐκ πολέμων
τ ex spolijs. τ sctificauit ab ipsis vt nō defice
καὶ ἐκ λαφύρων. καὶ ἡγίασεν ἀπ᾽ αὐτῶν τοῦ μὴ καθυστε
ret edificatio domus dñi: τ in omni
ρῆσαι τὴν οἰκοδομὴν τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ ἐπὶ πάν
bus sctis dei q̄ sctificauit samuel vidēs: τ
των τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ὅσα ἡγίασεν σαμουὴλ ὁ ὁρῶν, καὶ
saul filius cis: τ abenner filius ner: τ ioab
σαοὺλ ὁ τοῦ κίς, καὶ ἀβεννὴρ ὁ τοῦ νήρ, καὶ ἰωὰβ
filius saruia: τ ois sctificās per manū salo
ὁ τοῦ σαρουία, καὶ πᾶς ὁ ἁγιάζων διὰ χειρὸς σαλω
mith τ fratrum eorum. issaari τ chonenia τ
μὶθ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. ἰσσααρὶ καὶ χωνενία καὶ
filij eius ad opus ministerij forinsec9 sup
υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐργασίας τῆς ἔξω ἐπὶ
israel vt scriberent τ iudicarēt. che
τὸν ἰσραὴλ τοῦ γραμματεύειν καὶ διακρίνειν. τῷ χε
broni asabias τ fratres eius filij fortitudinis:
βρωνὶ ἀσαβίας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ δυνάμεως,
mille τ septingenti: q̄ sup cōsideratione
χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι, οἱ ἐπὶ τῆς ἐπισκέψεως
israel: trās iordanē ad occidentē in
τοῦ ἰσραήλ, πέραν τοῦ ἰορδάνου πρὸς δυσμαῖς εἰς
omne ministeriū dñi τ opus regis.
πᾶσαν λειτουργίαν κυρίου καὶ ἐργασίαν τοῦ βασιλέως.
chebroni iorias princeps chebroni sm gñs
τοῦ χεβρωνὶ ἰωρίας ὁ ἄρχων τῶν χεβρωνὶ κατὰ γε
tiones eoꝝ τ sm familias eoꝝ in anno
νέσεις αὐτῶν καὶ κατὰ πατριὰς αὐτῶν ἐν τῷ ἔτει
quadragesimo regni
τῷ τεσσαρακοστῷ τῆς βασιλείας

dauid recensiti sunt: τ inuēt9 ē vir fortis in ip
δαυὶδ ἐπεσκέπησαν, καὶ εὑρέθη ἀνὴρ δυνατὸς ἐν αὐ
sis in iazer galaaditidos: τ fratres eius
τοῖς ἐν ἰαζὴρ τῆς γαλααδίτιδος, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
filij potētie duo milia τ septingēti principes fami
υἱοὶ δυνάμεως δισχίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι ἄρχοντες πα
liarū. τ cōstituit eos dauid rex in
τριῶν. καὶ κατέστησεν αὐτοὺς δαυὶδ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ
ruben τ gad τ dimidie tribui manasse
τοῦ ῥουβὴν καὶ τοῦ γὰδ καὶ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ
in oēm sermonē dei τ sermonē regis.
εἰς πάντα λόγον τοῦ θεοῦ καὶ λόγον τοῦ βασιλέως. Ca.27.
Et filij israel sm numerū suū principes
Καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν ἄρχοντες
familiarū tribuni τ cēturiones τ scri
τῶν πατριῶν χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι καὶ γραμμα
be ministrantes regi τ in oēm ser
τεῖς οἱ λειτουργοῦντες τῷ βασιλεῖ καὶ εἰς πάντα λό
monē regis sm diuisiones in omnē smonē
γον τοῦ βασιλέως κατὰ διαιρέσεις εἰς πάντα λόγον
ingredientis τ egredientis mēse ex mēse:
τοῦ εἰσπορευομένου καὶ ἐκπορευομένου μῆνα ἐκ μηνός,
in oēs mēses anni diuisio vna
εἰς πάντας τοὺς μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ διαίρεσις μία
viginti τ quattuor milia. τ in diuisione
εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τῆς
prima mēsis primi: iesboam filius zabdiel:
πρώτης τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, ἰεσβοὰμ ὁ τοῦ ζαβδιήλ,
τ in diuisione eius viginti τ quattuor mi
καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιά
lia. de filijs phares pricceps oīum principum
δες. ἀπὸ τῶν υἱῶν φαρὲς ἄρχων πάντων τῶν ἀρχόντων
exercitus mēsis primi. τ in diui
τῆς δυνάμεως τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέ
sione mēsis secundi dodai achochi: τ
σεως τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου δωδαὶ ὁ ἀχωχί, καὶ ἡ
diuisio eius: τ macelloth dux: τ in
διαίρεσις αὐτοῦ, καὶ μακελλὼθ ὁ ἡγούμενος, καὶ ἐπὶ
diuisione eius viginti τ quattuor milia. pri
τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἄρ
ceps exercitus tertius mēse tertio bane
χων τῆς δυνάμεως ὁ τρίτος τῷ μηνὶ τῷ τρίτῳ βανέ
as filius ioiade sacerdos pricceps: τ in diuisio
ας ὁ τοῦ ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς ὁ ἄρχων, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσε
ne eius viginti τ quattuor milia: ipse baneas
ως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες, αὐτὸς βανέας
fortior triginta. τ sup triginta:
δυνατώτερος τῶν τριάκοντα καὶ ἐπὶ τῶν τριάκοντα,
τ in diuisione eius amizabal filius eius.
καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ ἀμιζαβὰλ υἱὸς αὐτοῦ.
quartus in mēse quarto asael frater
ὁ τέταρτος ἐν τῷ μηνὶ τῷ τετάρτῳ ἀσαὴλ ὁ ἀδελφὸς
ioab τ zabdeas filius eius: τ fratres eius
ἰωὰβ καὶ ζαβδαίας υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
post eum: τ in diuisione ei9 viginti τ
ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ
quattuor milia. quintus in mēse quinto
τέσσαρες χιλιάδες. ὁ πέμπτος ἐν τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ
pricceps samaoth fili9 iezra: τ in diuisione eius
ὁ ἄρχων σαμαὼθ ὁ ἰεζεά, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ
viginti τ quattuor milia. sextus in mēse
εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἕκτος ἐν τῷ μηνὶ τῷ
sexto: ira filius eccēs thecoites: τ in diui
ἕκτῳ, ἰρὰ υἱὸς ἐκκὴς ὁ θεκωίτης, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέ
sione eius viginti τ quattuor milia. septimus
σεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἕβδομος
in mēse septimo: chelles phalloni de
ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, χελλὴς ὁ φαλλωνὶ ἀπὸ τῶν
filijs ephraim: τ in diuisione eius viginti
υἱῶν ἐφραίμ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι
τ q̄ttuor milia.
καὶ τέσσαρες χιλιάδες.

dauid recēsiti sunt & inuenti sunt viri fortissimi iazer galaad fratresq; eius robustioris etatis duo milia septingenti principes familiarum. Preposuit autē eos dauid rex rubenitis & gaditis & dimidie tribui manasse: in omne ministeriū dei & regis.

27\.

Filii autem israel secundū nūerum suū principes familiarū tribuni & centuriones & prefecti qui ministrabant regi iuxta turmas suas ingrediētes & egrediētes p singulos meses in anno viginti quattuor milibus singuli preerant. Prime turme in primo mense iesboam preerat filius zabdihel & sub eo viginti quattuor milia. De filiis phares: princeps cunctorū principum exercitus mēse primo. Secūdi mēsis habebat turmam dudiá obites, & post se alter noīe macelloth q regebat ptē exercit9 viginti qttuor milibus. Dux quoq; turme tertie in mense tertio erat banaias filius ioiade sacerdotis. & in diuisione sua viginti quattuor milia. Ipe est banaias fortissimus inter triginta & super triginta. Preerat aūt turme ipius amizadab filius eius. Quartus mense quarto asael frater ioab & zabedias filius eius post eū: & in turma ei9 viginti quattuor milia. Quintus mense quinto princeps samaoth iezerites: et in turma ei9 viginti quattuor milia. Sextus mēse sexto hyra filius acces thecuites: & in turma eius viginti quattuor milia. Septimus mense septimo helles phallonites de filiis ephraim: & in turma eius viginti quattuor milia.

דויד נדרשו וימצא בהם גבורי חיל ביעזיר גלעד: ואחיו בני חיל אלפים ושבע מאות ראשי האבות ויפקידם דויד המלך על הראובני והגדי וחצי שבט המנשי לכל דבר האלהים ודבר המלך:

Ca.xxvij.

ובני ישראל למספרם ראשי האבות ושרי האלפים והמאות ושטריהם המשרתים את המלך לכל דבר המחלקות הבאה והיצאת חדש בחדש לכל חדשי השנה המחלקת האחת עשרים וארבעה אלף: על המחלקת הראשונה לחדש הראשון ישבעם בן זבדיאל ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: מן בני פרץ הראש לכל שרי הצבאות לחדש הראשון: ועל מחלקת החדש השני דודי האחוחי ומחלקתו ומקלות הנגיד ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: שר הצבא השלישי לחדש השלישי בניהו בן יהוידע הכהן ראש ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: הוא בניהו גבור השלשים ועל השלשים ומחלקתו עמיזבד בנו: הרביעי לחדש הרביעי עשהאל אחי יואב וזבדיה בנו אחריו ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: החמישי לחדש החמישי השר שמהות היזרח ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: הששי לחדש הששי עירא בן עקש התקועי ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: השביעי לחדש השביעי חלץ הפלוני מן בני אפרים ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף:

דרש · מצא · גבר · מאה · פקד · חצה · ספר · שור · שרת · חלק · בוא · נגד · שלש · רבע · גבר · חלק · חמש · שבע

השמיני לחדש השמיני סבכי החשתי לזרחי ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: התשיעי לחדש התשיעי אביעזר הענתותי לבנימיני ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: העשירי לחדש העשירי מהרי הנטופתי לזרחי ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: עשתי עשר לעשתי עשר החדש בניה הפרעתוני מן בני אפרים ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: השנים עשר לשנים עשר החדש חלדי הנטופתי לעתניאל ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: ועל שבטי ישראל לראובני נגיד אליעזר בן זכרי לשמעוני שפטיהו בן מעכה: ללוי חשביה בן קמואל לאהרן צדוק: ליהודה אליהו מאחי דויד לישׂשכר עמרי בן מיכאל: לזבולן ישמעיהו בן עבדיהו לנפתלי ירימות בן עזריאל: לבני אפרים הושע בן עזזיהו לחצי שבט מנשה יואל בן פדיהו: לחצי המנשה גלעדה ידו בן זכריהו לבנימן יעשיאל בן אבנר: לדן עזראל בן ירחם אלה שרי שבטי ישראל: ולא נשא דויד מספרם למבן עשרים שנה ולמטה כי אמר יהוה להרבות את ישראל ככוכבי השמים: יואב בן צרויה החל למנות ולא כלה ויהי בזאת קצף על ישראל ולא עלה המספר במספר דברי הימים למלך דויד: ועל אצרות המלך עזמות בן עדיאל ועל האצרות בשדה בערים ובכפרים ובמגדלות יהונתן בן עזיהו: ועל עשי מלאכת השדה לעבדת

שמן · תשע · עשר · שנה · נגד · חיה · שור · ספר · רבה · כבב · חלל · מנה · היה · יום · עיר · גדל · לאג

Octauus mēſe octauo ſobochai vſathites de ſtirpe zarai & in turma eius vigiti quattuor milia. Non9 menſe nono abiezer anathotites de filiis iemini & in turma eius vigiti quattuor milia. Decim9 menſe decimo marai & ipſe nethophatites de ſtirpe zarai et in turma eius vigiuti quattuor milia. Vndecimus menſe vndecimo banaias pharathonites de filiis ephraim: & in turma eius viginti quattuor milia. Duodecim9 mēſe duodecimo addai nethophatites de ſtirpe gothoniel et ī turma ei9 viginti quattuor milia. Porro tribub9 preerāt in iſrl: rubenitis: dux eliezer filius zechri. Symeonitis: dux ſaphatias filius macha: leuitis aſabias fili9 chamuel: aaronitis ſadoch: iuda heliu frater dauid: yſachar amri filius michael: zabulonitis ieſmaias fili9 abdie: neptalitibus hierimoth fili9 oziel: filiis ephrai oſee filius ozaziu: dimidie tribui manaſſe: iohel filius phadaie: & dimidie tribui manaſſe in galaad iaddo filius zacharie: beniamin aūt iaſihel filius abner: dan vero ezrihel filius ieroam. Hi principes filiorū iſrl. Noluit autem dauid numerare eos a vigiti annis inferius: quia dixerat dominus vt multiplicaret iſrael quaſi ſtellas celi. Ioab filius ſaruie ceperat numerare nec cōpleuit: quia ſup hoc ira dei irruerat in iſrl: & idcirco numer9 corū q fuerāt recēſiti nō ē relat9 in faſtos regis dd. Sup theſauros āt regis fuit aſmoth fili9 adihel. His aūt theſauris q erāt in vrbib9 & in vicis & in turribus preſidebat ionathan filius ozie. Operi aūt ruſtico & agricolis qui exercebant

octauus in mēſe octauo: ſabachai vſathi
ὁ ὄγδοος ἐν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ, σαβαχαὶ ὁ οὐσαθὶ τῷ
zaraithe: τ in diuiſione eius viginti τ
ζαραΐθη, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ
quattuor milia. nonus in mēſe nono:
τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἔννατος ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐννάτῳ,
abiezer q ex anathoth de tribu beniamin: τ in diui
ἀβιέζερ ὁ ἐξ ἀναθὼθ ἐκ τῆς βενιαμίν, καὶ ἐπὶ τῆς διαι
ſione eius viginti τ quattuor milia. deci-
ρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ δέκα-
mus in mēſe decimo: maari netophathi zarai-
τος ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ, μααρὶ ὁ νετοφαθὶ τῷ ζαραΐ,
τ in diuiſione eius viginti τ quattuor mi
καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χι
lia. vndecimus in mēſe vndecimo: ba-
λιάδες. ὁ ἑνδέκατος ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑνδεκάτῳ, βα
naias q ex pharathon de filiis ephraim: τ in
ναίας ὁ ἐκ φαραθὼν ἐκ τῶν υἱῶν ἐφραίμ, καὶ ἐπὶ τῆς
diuiſione eius viginti τ quattuor milia. duo
διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ δω
decimus in mēſe duodecimo: holdai nepha
δέκατος ἐν τῷ μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ, ὀλδαῒ ὁ νεφα
thi gothoniel: τ in diuiſione ei9 viginti
θὶ τῷ γοθονιήλ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι
τ q̄ttuor milia. τ in tribub9 iſrael:
καὶ τέσσαρες χιλιάδες. καὶ ἐπὶ τῶν φυλῶν ἰσραήλ,
ruben dux eliezer filius zechri. ſymeon
τῷ ῥουβὴν ἡγούμενος ἐλιέζερ υἱὸς ζεχρί. τῷ συμεὼν
ſaphatias fili9 maacha. leui aſabia filius ca
σαφατίας ὁ τοῦ μααχά. τῷ λευὶ ἀσαβία υἱὸς κα-
muel. aaron ſadduc. iuda elia fra
μουήλ. τῷ ἀαρὼν σαδδούκ. τῷ ἰούδα ἐλία τῶν ἀδελ
trū dauid. iſſachar ambri filius michael.
φῶν δαυίδ. τῷ ἰσσάχαρ ἀμβρὶ ὁ τοῦ μιχαήλ. τῷ
zabulon ſamaias filius audiu. nephthalim hieri
ζαβουλὼν σαμαίας ὁ τοῦ αὐδίου. τῷ νεφθαλεὶμ ἱερι
muth filius eziel. ephraim oſee filius ozui.
μοὺθ ὁ τοῦ ἐζιήλ. τῷ ἐφραίμ ὠσηὲ ὁ τοῦ ὀζίου. τῷ
dimidie tribus manaſſe ioel filius phadaie.. dimi-
ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ ἰωὴλ υἱὸς φαδαίου. τῷ ἡμί-
die manaſſe qui in terra galaad iaddai filius
σει τοῦ μανασσῆ τῶν ἐν γῇ γαλαὰδ ἰαδδαὶ ὁ τοῦ
zacharie. filiorum beniamin iaſſiel filius abenner.
ζαχαρίου. τῶν υἱῶν βενιαμὶν ἰασσιὴλ ὁ τοῦ ἀβεννήρ.
dan azriel filius hieroam. hi patriarche
τῷ δὰν ἀζριὴλ ὁ τοῦ ἱεροάμ. οὗτοι οἱ πατριάρχαι τῶν
tribuum iſrael. τ nō accepit dauid numerū ip-
φυλῶν ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἔλαβε δαυίδ τὸν ἀριθμὸν αὐ
ſorum a viginti annis τ infra: quī dixerat dñs
τῶν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ κάτω, ὅτι εἶπε κύριος
vt multiplicaret iſrael quaſi ſtellas celi. τ
πληθῦναι τὸν ἰσραὴλ ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. καὶ
ioab filius ſaruia incepit numerare in pplo: τ
ἰωὰβ υἱὸς σαρουία ἤρξατο ἀριθμεῖν ἐν τῷ λαῷ, καὶ
nō compleuit. τ facta eſt in hoc ira in iſ
οὐ συνετέλεσεν. καὶ ἐγένετο ἐν τούτῳ ὀργὴ ἐπὶ ἰσ-
rael: τ nō relatus eſt numerus in libro ſmonū
ραήλ, καὶ οὐ κατεχωρίσθη ὁ ἀριθμὸς ἐν βιβλίῳ λόγων
dierum regis dauid. τ ſuper theſauros
ἡμερῶν τοῦ βασιλέως δαυίδ. καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν
regis: aſmoth filius odiel. τ ſup the
τοῦ βασιλέως, ἀσμὼθ ὁ τοῦ ὠδιήλ. καὶ ἐπὶ τῶν θη-
ſauros qui in agro τ in vrbibus τ
σαυρῶν τῶν ἐν ἀγρῷ καὶ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ταῖς
vicis τ in villis τ in turribus:
κώμαις καὶ ἐν τοῖς ἐποικίοις καὶ ἐν τοῖς πύργοις,
ioanathan fili9 ozie. τ ſup agricolas
ἰωανάθαν ὁ τοῦ ὀζίου. καὶ ἐπὶ τῶν γεωργούντων τῶν
qui exercebant
ἐργαζομένων

2.Reg. 24.a.

terrā: ezrai filius chalub. τ ſup vineta: ſe
τὴν γῆν, ἐζραὶ ὁ τοῦ χαλούβ. καὶ ἐπὶ τῶν ἀμπελώνων, σε
mei ramatheus. τ ſup theſauros qui in cel
μεεὶ ὁ ῥαμαθαῖος. καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν, τῶν ἐν τοῖς χωρί
lis vini: zabdi fili9 ſaphami. τ ſup oliueta
οις τοῦ οἴνου, ζαβδὶ ὁ τοῦ σαφαμί. καὶ ἐπὶ τῶν ἐλαιώνων
τ ſup ſycomoros in cāpeſtri: balaanan geddo
καὶ ἐπὶ τῶν συκαμίνων ἐν τῇ πεδινῇ, βαλαανὰν ὁ γεδδω
rites. τ ſup theſauros olei: ioas. τ ſup
ρίτης. καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τοῦ ἐλαίου, ἰωάς. καὶ ἐπὶ τῶν
boues q paſcebāt q in ſaron: ſatrai ſaronites.
βοῶν τῶν νομάδων τῶν ἐν τῷ σαρών, σατραὶ ὁ σαρωνίτης.
τ ſup boues qui in vallibus: ſaphat fili9 adlai.
καὶ ἐπὶ τῶν βοῶν τῶν ἐν τοῖς αὐλῶσι, σαφὰτ υἱὸς ἀδλαΐ.
τ ſup camelos: obil iſmaelites. τ ſup a-
καὶ ἐπὶ τῶν καμήλων, ὠβὶλ ὁ ἰσμαηλίτης. καὶ ἐπὶ τῶν ὄ-
ſinos: iadias q de merathō: τ ſup oues: iaziz
νων, ἰαδίας ὁ ἐκ μεραθών, καὶ ἐπὶ τῶν προβάτων, ἰαζὶζ ὁ
agaren9. omnes hi principes ſubſtantie re
ἀγαρί. πάντες οὗτοι ἄρχοντες τῶν ὑπαρχόντων τοῦ βα
gis dauid. τ ionathā patruus dauid: con-
σιλέως δαυίδ. καὶ ἰωνάθαν ὁ πατράδελφος δαυίδ, σύμ
ſiliarius homo prudēs τ litteratus ipſe. τ io
βουλος ἄνθρωπος συνετὸς καὶ γραμματεὺς αὐτός. καὶ ἰω-
el fili9 achamani cū filiis regis. τ achitophel
ὴλ ὁ τοῦ ἀχαμανὶ μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως. καὶ ἀχιτόφελ
cōſiliarius regis. τ chuſi primus amic9 re-
σύμβουλος τοῦ βασιλέως. καὶ χουσὶ ὁ ἀρχιεταῖρος τοῦ βασι
gis. τ poſt achitophel adherēs iodade fili9 banaie
λέως. καὶ μετὰ ἀχιτόφελ ἐχόμενος ἰωαδὲ ὁ τοῦ βαναίου
τ abiathar. τ pīceps exercit9 regis dauid ioab.
καὶ ἀβιάθαρ. καὶ ἀρχιστράτηγος τοῦ βασιλέως δαυίδ ἰωάβ.

28. Et cōuocauit dauid oēs principes
Καὶ ἐξεκκλησίασε δαυίδ πάντας τοὺς ἄρχοντας
iſrael pīcipes tribuū: τ principes di
ἰσραὴλ ἄρχοντας τῶν φυλῶν, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν δι
uiſionū q̄ ſeruices q̄ miniſtrabant re
αιρέσεων τῶν ἐφημεριῶν τοὺς λειτουργοῦντας τῷ βασι-
gi: τ principes miliarioꝝ τ centuria
λεῖ, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν χιλιάδων καὶ τῶν ἑκατοντά-
rum: τ principes theſaurorū: τ q erāt ſup
δων, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν θησαυρῶν, καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν
ſubſtātia eius τ oēs poſſeſſiōes regis
ὑπαρχόντων αὐτοῦ καὶ πάσης τῆς κτήσεως τοῦ βασιλέως
τ filios ſuos cū eunuchis: τ potētes
καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ σὺν τοῖς εὐνούχοις, καὶ τοὺς δυνάστας
τ pugnatores exercitus cōuocauit in hieru-
καὶ τοὺς μαχητὰς τῆς στρατιᾶς ἐξεκκλησίασεν ἐν ἱερου-
ſalem. τ ſtetit dauid rex in medio cōcionis
σαλήμ. καὶ ἔστη δαυίδ ὁ βασιλεὺς ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας
τ dixit: audite me fratres mei τ pplō me9: mihi fu
καὶ εἶπεν, ἀκούσατέ μου ἀδελφοί μου καὶ λαός μου, ἐμοὶ ἐγέ
it in corde vt edificarē domū requiei ar
νετο ἐπὶ καρδίαν οἰκοδομῆσαι οἶκον ἀναπαύσεως τῆς κιβω
ce federis dñi: τ ſtationē ſcabello pedum dei
τοῦ διαθήκης κυρίου, καὶ στάσιν τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν τοῦ θεοῦ
nři: τ preparaui q̄ in edificationē apta. τ di
ἡμῶν. καὶ ἡτοίμασα τὰ εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐπιτήδεια. καὶ εἶ-
xit deus: nō edificabis mihi tu domū vt nominem ego
πεν ὁ θεός, οὐκ οἰκοδομήσεις μοι σὺ οἶκον τοῦ ἐπονομάσαι με
nomē meū in ea: qm̄ hō bellator es tu: τ ſagui-
τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, ὅτι ἄνθρωπος πολεμιστὴς εἶ σύ, καὶ αἵμα-
nē fudiſti: τ elegit dñs de9 iſrl in me de vniuerſa domo
τα ἐξέχεας, καὶ ἐξελέξατο κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐν ἐμοὶ ἀπὸ παντὸς τοῦ οἴκου
pris mei vt eſſē rex in iſrl in ſēpiternū: τ in iuda elegit
τοῦ πατρός μου εἶναι βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐν ἰούδᾳ ἐξελέξα
ducem: τ de domo iuda domū pris mei: τ in filiis
το ἡγούμενον, καὶ ἐξ οἴκου ἰούδα τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου. καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς
pris mei in me voluit vt fierem ego rex ſup cūctū
τοῦ πατρός μου ἐν ἐμοὶ ἠθέλησεν τοῦ γενέσθαι με βασιλέα ἐπὶ παντὶ τῷ
iſrl. τ de oib9 filiis meis: qm̄ multos dedit mihi filios de9:
ἰσραήλ. καὶ ἀπὸ πάντων τῶν υἱῶν μου, ὅτι πολλοὺς ἔδωκέ μοι υἱοὺς ὁ θεός,

2.Reg.7.b. · 3.Reg.b.

terram preerat ezri fili9 chelub: vinearumq cultorib9 ſemeias romathites: cellis aūt vinariis zabdias aphonites. Nam ſup oliueta & ficeta q̄ erāt in campeſtribus balanā gederites: ſup apothecas autem olei ioas. Porro armētis q̄ paſcebantur in ſarona p̄poſit9 fuit ſetrai ſaronites: ſup boues ī vallib9 ſaphat fili9 adli: ſup camelos vero vbil hiſmaelites & ſuper aſinos iadias meronathites: ſuper oues quoq iazi agarenus. Oēs hi principes ſuſtantie regis dauid. Ionathan autē patruus dauid cōſiliari9 vir prudēs & litterat9: ipſe & iadihel filius achamoni erāt cū filiis regis. Achitofel etiā conſiliarius regis et chuſi arachites amicus regis. Poſt achitofel fuit ioiada filius banaie & abiathar. Princeps aūt exercituſ regis erat ioab. 28.

Conuocauit igitur dauid omnes principes iſrael: duces tribuum: & p̄poſitos turmarum qui miniſtrabāt regi: tribunos quoq & centuriones & qui preerant ſubſtātie & poſſeſſionibus regis: filioſq ſuos cū eunuchis & potētes & robuſtiſſimos quos q in exercitu hieruſalē. cūq ſurrexiſſet rex & ſtetiſſet: ait. Audite me fratres mei et populus meus. Cogitaui vt edificarē domū in q̄ requieſceret arca federis dñi et ſcabellū pedū domini dei nři: & ad edificādū oīa preparaui. de9 aūt dixit mihi: nō edificabis domū noī meo: eo q ſis vir bellator & ſanguinem fuderis: ſed & elegit dominus deus iſrael me de vniuerſa domo patris mei vt eſſe rex ſuper iſrael in ſempiternū. De iuda enī elegit principes. Porro d̄ domo iuda domū patris mei: & de filiis patris mei placuit ei vt me eligeret regē ſuper cunctū iſrael. Sed & de filiis meis: filios enī mihi multos dedit dñs:

האדמה עזרי בן כלוב: ועל הכרמים שמעי הרמתי ועל שבכרמים לאצרות היין זבדי השפמי: ועל הזיתים והשקמים אשר בשפלה בעל חנן הגדרי ועל אצרות השמן יועש: ועל הבקר הרעים בשרון שטרי השרוני ועל הבקר בעמקים שפט בן עדלי: ועל הגמלים אוביל הישמעאלי ועל האתנות יחדיהו המרנתי: ועל הצאן יזיז ההגרי כל אלה שרי הרכוש אשר למלך דויד: ויהונתן דוד דויד יועץ איש מבין וסופר הוא ויחיאל בן חכמוני עם בני המלך: ואחיתפל יועץ למלך וחושי הארכי רע המלך: ואחרי אחיתפל יהוידע בן בניהו ואביתר ושר צבא למלך יואב:

Ca.xxviij

ויקהל דויד את כל שרי ישראל שרי השבטים ושרי המחלקות המשרתים את המלך ושרי האלפים ושרי המאות ושרי כל רכוש ומקנה למלך ולבניו עם הסריסים והגבורים ולכל גבור חיל אל ירושלם: ויקם דויד המלך על רגליו ויאמר שמעוני אחי ועמי אני עם לבבי לבנות בית מנוחה לארון ברית יהוה ולהדם רגלי אלהינו והכינותי לבנות: והאלהים אמר לי לא תבנה בית לשמי כי איש מלחמות אתה ודמים שפכת: ויבחר יהוה אלהי ישראל בי מכל בית אבי להיות למלך על ישראל לעולם כי ביהודה בחר לנגיד ובבית יהודה בית אבי ובבני אבי בי רצה להמליך על כל ישראל: ומכל בני כי רבים בנים נתן לי יהוה

כרם · רעה שבה · שור רכש · יעץ בין · ספר · רעה · קהל · חלק שרת · קנה · סרס גבר · קום · אח · בנה נוח · ארן ברת · כון · לחם · בחר · היה · עלם נגד · מלך · רבב

ויבחר בשלמה בני לשבת על ישב
כסא מלכות יהוה על ישראל׃
ויאמר לי שלמה בנך הוא יבנה אמר בנה
ביתי וחצרותי כי בחרתי בו לי לבן
ואני אהיה לו לאב׃ והכינותי את היה כון
מלכותו עד לעולם אם יחזק עלם חזק
לעשות מצותי ומשפטי כיום עשה צוה
הזה׃ ועתה לעיני כל ישראל קהל שפט
יהוה ובאזני אלהינו שמרו ודרשו
כל מצות יהוה אלהיכם למען
תירשו את הארץ הטובה ירש
והנחלתם לבניכם אחריכם עד נחל
עולם׃ ואתה שלמה בני דע את ידע
אלהי אביך ועבדהו בלב שלם
ובנפש חפצה כי כל לבבות דורש דרש
יהוה וכל יצר מחשבות מבין אם חשב בין
תדרשנו ימצא לך ואם תעזבנו מצא עזב
יזניחך לעד׃ ראה עתה כי יהוה זנח
בחר בך לבנות בית למקדש חזק בנה קדש
ועשה׃ ויתן דויד לשלמה בנו נתן
את תבנית האולם ואת בתיו בנה אלם
וגנזכיו ועליתיו וחדריו הפנימים בית עלה
ובית הכפרת׃ ותבנית כל אשר בנה
היה ברוח עמו לחצרות בית יהוה
ולכל הלשכות סביב לאצרות בית סבב
האלהים ולאצרות הקדשים׃
ולמחלקות הכהנים והלוים ולכל חלק
מלאכת עבודת בית יהוה ולכל כלי לאך עבד
עבודת בית יהוה׃ לזהב במשקל כלה שקל
לזהב לכל כלי עבודה ועבודה לכל
כלי הכסף במשקל ומשקל כלי
הכסף במשקל לכל כלי עבודה עבד
ועבודה׃ ומשקל למנרות הזהב נור
ונרתיהם זהב במשקל מנורה
ומנורה ונרתיה ולמנרות הכסף
במשקל למנורה ונרתיה כעבודת

elegit salomonē filium meum vt sederet in throno regni domini super israel: dixitq; mihi. Salomō filius tuus edificabit domū meā & atria mea. Ipm̄ enim elegi mihi in filiū: & ego ero ei in patrem: & firmabo regnū eius vsq; in eternum: si perseuerauerit facere precepta mea et iudicia sicut & hodie. Nūc ergo corā vniuerso cetu israel audiēte deo nostro custodite & perquirite cūcta mādata domini dei uestri: vt possideatis terram bonam: & relinquatis eam filiis vrīs post vos vsq; in sempiternū. Tu autē salomō fili mi scito deū pris tui: et serui ei corde perfecto & animo voluntario. Oīa enī corda scrutatur dominus: & vniuersas mētiū cogitationes intelligit. Si q̄sieris eū: inuenies: si aūt dereliq̄ris eū: p̄iiciet te in eternū. Nunc ergo quia elegit te dn̄s vt edificares domū sāctuarii: cōfortare et perfice. Dedit aūt dd salomōi filio suo descriptionē porticus & templi & cellariorū et cenaculi & cubiculorū in aditis & domus propitiationis: necnō et oium que cogitauerat atriorum & exedrarū per circuitū in thesauros domus dei & in theauros sanctorum: diuisionūq; sacerdotaliū et leuiticarum in oīa opera domus dn̄i: & in vniuersa vasa ministerii templi domini aurum in pondere per singula vasa ministerii: argenti quoq; pondus pro vasorum & operū diuersitate: sed & in cādelabra aurea & ad lucernas aurū p̄ mēsura vniuscuiusq; cādelabri et lucernarū: similiter & i cādelabra argētea & in lucernas eorū p̄ diuersitate mēsure pōdus argenti tradidit

elegit in salomone filio meo: vt sederet in throno re
ἐξελέξατο ἐν σολομῶντι τῷ υἱῷ μου, καθίσαι ἐπὶ θρόνου βα
gni dn̄i sup israel. & dixit mihi de⁹: salomon
σιλείας κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπέ μοι ὁ θεός, σολομῶν δ.17.b
filius tuus edificabit domū meā & atria mea: qm̄
ὁ υἱός σου οἰκοδομήσει τὸν οἶκόν μου καὶ τὰς αὐλάς μου, ὅτι
elegi in ipso vt esset mihi i filiū: et ego ero ei in
ἐξελεξάμην ἐν αὐτῷ εἶναί μοι εἰς υἱόν, κἀγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς
patrē. & p̄parabo regnū eius vsq; i eternū:
πατέρα. καὶ ἑτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἕως αἰῶνος,
si p̄seuerauerit facere & custodire precepta mea: &
ἐὰν ἰσχύσῃ ποιεῖν καὶ φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὰ
iudicia mea sicut dies hec. & nūc in oculis om
κρίματά μου ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν κατ' ὀφθαλμοὺς παν
nis israel omnis cetus dn̄i: & in aurib⁹ dei nr̄i:
τὸς ἰσραὴλ πάσης ἐκκλησίας κυρίου, καὶ ἐν ὠσὶν θεοῦ ἡμῶν,
custodite & querite cuncta mādata dn̄i
φυλάξατε καὶ ζητήσατε πάσας τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ
dei nr̄i: vt possideatis terrā bonā: & in he
θεοῦ ἡμῶν, ἵνα κληρονομήσητε τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ κατα
reditate reliquatis ipsā filiis vr̄is post vos vsq; i sēpiternū.
κληρονομήσητε αὐτὴν τοῖς υἱοῖς ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς ἕως αἰῶνος.
& nūc salomon filii mi scito deū patrū tuoꝝ:
καὶ νῦν σολομῶν υἱέ μου γνῶθι τὸν θεὸν τῶν πατέρων σου,
& serui ei in corde p̄fecto & aīo volūtario:
καὶ δούλευσον αὐτῷ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ,
qm̄ oīa corda scrutatur dn̄s: & oēs cogitationē mē
ὅτι πάσας καρδίας ἐξετάζει κύριος, καὶ πᾶν ἐνθύμημα δια
tium cognoscit. si quesieris eū: inueniet a te. & si
νοιῶν γινώσκει. ἐὰν ζητήσῃς αὐτόν, εὑρεθήσεταί σοι. καὶ ἐὰν
reliqueris eū: relinquet te in finē. vide igi
καταλείπῃς αὐτόν, καταλείψει σε εἰς τέλος. ἴδε τοί
tur qm̄ elegit te vt edificares ei domū in sāctuariū:
νυν ὅτι ᾑρέτικέν σε οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον εἰς ἁγίασμα,
& cōfortare & fac. & dedit dauid salomōi
καὶ ἀνδρίζου καὶ ποίει. καὶ ἔδωκεν δαυὶδ σολομῶντι τῷ
filio suo exemplar tēpli & domoꝝ e
υἱῷ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα τοῦ ναοῦ καὶ τῶν οἴκων αὐ
ius: & cellariorū eius: & cenaculorū &
τοῦ, καὶ τῶν ἀποθηκῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν ὑπερῴων καὶ
cubiculoꝝ ei⁹ interioꝝ: & domus
τῶν ταμιείων αὐτοῦ τῶν ἐσωτέρων, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ
propitiatorij & exemplar oium que fuerāt in spū
ἱλαστηρίου καὶ τὸ παράδειγμα πάντων ὧν ἦν ἐν πνεύματι
cum eo: & atrioꝝ dom⁹ dn̄i & oium pa
μετ' αὐτοῦ, καὶ τῶν αὐλῶν οἴκου κυρίου καὶ πάντων πα
stophorioꝝ q̄ i circuitu q̄ in cellaria dom⁹ dn̄i
στοφορίων τῶν κύκλῳ τῶν εἰς τὰς ἀποθήκας οἴκου κυρίου
& cellariorū sctōꝝ: & in diuisiōib⁹ que
καὶ τῶν ἀποθηκῶν τῶν ἁγίων, καὶ εἰς τὰς διαιρέσεις τῶν
per vices sacerdotū & leuitarū: & in oē
ἐφημεριῶν τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν, καὶ εἰς πᾶσαν
opus ministerij dom⁹ dn̄i: & cellariorū
ἐργασίαν λειτουργίας οἴκου κυρίου, καὶ τῶν ἀποθηκῶν
ministerij vasoꝝ cultus dom⁹ dn̄i
τῶν λειτουργησίμων σκευῶν τῆς λατρείας οἴκου κυρίου
in auro: & pondus eius oib⁹
εἰς τὸ χρυσίον, καὶ τὸν σταθμὸν τῆς ὁλκῆς αὐτοῦ πᾶσι
vasis ministerij & ministerij: & oibus
τοῖς σκεύεσι δουλείας καὶ δουλείας, καὶ πᾶσι τοῖς
vasis argēti in pōdere oīm vasi ministerij
σκεύεσι τοῦ ἀργυρίου ἐν σταθμῷ παντὶ σκεύει δουλείας
& ministerij: & pōdus cādelabris au
καὶ δουλείας, καὶ σταθμὸν ταῖς λυχνίαις ταῖς χρυ
reis & lucernis eoꝝ: aurū in pōdere
σαῖς καὶ τοῖς λύχνοις αὐτῶν, χρυσίον ἐν σταθμῷ
cādelabri & cādelabri. & lucernis eius &
λυχνίας καὶ λυχνίας. καὶ τοῖς λύχνοις αὐτῆς καὶ
cādelabris. & aureoꝝ & argēteoꝝ cādelabroꝝ
ταῖς λυχνίαις. τῶν τε χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν λυχνιῶν
pondus dedit ei:
τὴν ὁλκὴν ἔδωκεν αὐτῷ,

& cādelabroꝝ dedit ei pōdus: similiter pōdus
καὶ τῶν λυχνιῶν ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλκήν, ὁμοίως τὸν σταθμὸν
mēsarū propositiōis singule mēse auree: &
τῶν τραπεζῶν τῆς προθέσεως ἑκάστης τραπέζης χρυσῆς, καὶ
similiter argēteaꝝ: & fuscinularū & vasoꝝ libāinij &
ὡσαύτως τῶν ἀργυρῶν, καὶ τῶν κρεαγρῶν καὶ σπονδείων καὶ
phialaꝝ aureaꝝ. & cyathos aureos in pōdere
φιαλῶν τῶν χρυσῶν. καὶ τὰ κεφφουρὲ τὰ χρυσᾶ ἐν σταθμῷ
in cyathū & cyathum. & pōdus aureo
εἰς κεφφὼρ καὶ κεφφώρ. καὶ τὸν σταθμὸν τῶν χρυ
rum & argēteoꝝ singuli pōderis: & altaris
σῶν καὶ τῶν ἀργυρῶν ἑκάστου σταθμοῦ. καὶ τὸν τοῦ θυσιαστηρίου
incensorum pōdus ex auro approbato. & osten
τῶν θυμιαμάτων σταθμὸν ἐκ χρυσίου δοκίμου. καὶ ὑπέδει
dit ei exemplar currus cherubim
ξεν αὐτῷ τὸ παράδειγμα τοῦ ἅρματος τῶν χερουβὶμ τῶν
extensorum alis & obūbrātiū sup a
διαπεπετασμένων ταῖς πτέρυξι καὶ σκιαζόντων ἐπὶ τῆς κι
cā federis dn̄i. oīa in scriptura de manu dn̄i de
βωτοῦ διαθήκης κυ. πάντα ἐν γραφῇ ἐκ χειρὸς κυρίου ἔδω
dit dauid salomoni: fm̄ assistētem ei
κε δαυὶδ τῷ σολομῶντι, κατὰ τὴν περιγενηθεῖσαν αὐτῷ
prudētiā: vt itelligeret p̄fectionē exemplaris.
σύνεσιν, τοῦ συνιέναι τὴν κατεργασίαν τοῦ παραδείγματος.
& dixit dauid salomoni filio suo: cōfortare & viriliter age
καὶ εἶπε δαυὶδ σολομῶντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου
& fac: ne timeas & ne paueas: qm̄ dn̄s de⁹ tecum:
καὶ ποίει, μὴ φοβοῦ καὶ μὴ πτοηθῇς, ὅτι κς ὁ θεός μετὰ σοῦ,
nō dimittet te & non te derelinquet donec perfi
οὐκ ἀνήσει σε καὶ οὐ μή σε ἐγκαταλείπῃ ἕως τοῦ συντελέ
ciasti oīe ministeriū operis dom⁹ dn̄i. & ecce
σαι σε πᾶσαν λειτουργίαν ἐργασίας οἴκου κυ. καὶ ἰδοὺ
diuisiōes per vices sacerdotū & leuitaꝝ in om
αἱ διαιρέσεις τῶν ἐφημεριῶν τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν εἰς πᾶ
ne ministeriū domus dei. & tecum in oīni
σαν τὴν λειτουργίαν τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ μετὰ σοῦ ἐν παντὶ
ope ois prōptus in oīni volūtario: in sapiā se
ἔργῳ πᾶς πρόθυμος ἐν παντὶ ἑκουσίῳ, ἐν σοφίᾳ κα
cūdū oēm artē: & pricipes & ois pp̄ls
τὰ πᾶσαν τέχνην, καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ πᾶς ὁ λαὸς
in oēs sermōes tuos.
εἰς πάντας τοὺς λόγους σου.

Ca.29.

Et dixit dauid rex oīni ecclesie: sa
Καὶ εἶπεν δαυὶδ ὁ βασιλεὺς πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, σο
lomon fili⁹ me⁹: in quē elegit in eo dn̄s: iuuenis & te
λομὼν ὁ υἱός μου, εἰς ὃν ᾑρέτικεν ἐν αὐτῷ κς, νέος καὶ ἁπα
ner & opus grāde: qm̄ nō hoi hītatio: sed dn̄o
λὸς καὶ τὸ ἔργον μέγα, ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ ἡ οἴκησις, ἀλλ' ἢ κω
deo. & ego fm̄ oēm potētiā meā p̄paraui in
τῷ θεῷ. καὶ ἐγὼ κατὰ πᾶσαν τὴν δύναμίν μου ἡτοίμακα εἰς
domū dei mei aurū in aurū: & argentū
τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ μου τὸ χρυσίον εἰς χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον
in argētū: & es in es: & ferrum in
εἰς ἀργύριον, καὶ τὸν χαλκὸν εἰς χαλκόν, καὶ τὸν σίδηρον εἰς
ferrum: & ligna in ligna. & lapides onychinos: & ad
σίδηρον, καὶ ξύλα εἰς ξύλα. καὶ λίθους ὄνυχος, καὶ πλη
copiam lapides preciosos & varios: & oēm lapi
ρώσεως λίθους πολυτελεῖς καὶ ποικίλους, καὶ πάντα λί
dē p̄ciosū: & lapides parios i multitudinē. & adhuc eū ha
θον τίμιον, καὶ λίθους παρίους εἰς πλῆθος. καὶ ἔτι ἐν τῷ εὐ
beo i volūtatē ego i domū dn̄i dei mei: est mihi qd̄ acqui
δοκῆσαί με εἰς οἶκον κυ τοῦ θεοῦ μου, ἔστι μοι ὃ περιπεποίη
siui aurū & argētū: & ecce dedi in domū dei
μαι χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ ἰδοὺ δέδωκα εἰς τὸν οἶκον θεοῦ
mei in altitudinē: exceptis q̄ p̄paraui in domū sāctā tria milia
μου εἰς ὕψος, ἐκτὸς ὧν ἡτοίμασα εἰς τὸν οἶκον τὸν ἅγιον τρισχί
talentoꝝ auri qd̄ ex ophir: septē milia talētoꝝ
λια τάλαντα χρυσίου τοῦ ἐξ ὀφείρ, ἑπτακισχίλια τάλαντα
argenti approbati: ad linendum in ipsis parietes tē
ἀργυρίου δοκίμου, τοῦ καταχρίσαι ἐν αὐτοῖς τοὺς τοίχους τοῦ ἱε
pli in aurum auro: & in argentum
ροῦ εἰς τὸ χρυσίον τῷ χρυσίῳ, καὶ εἰς τὸ ἀργύριον τῷ

Aurum quoq; dedit in mēsas p̄positiōis p̄ diuersitate mēsarū: simi'r & argētū in alias mē sas argenteas. Ad fuscinulas quoq; et phialas & thuribula ex auro purissimo: et leūculos aureos: p̄ qualitate mē sure pōdus distribuit in leunculū & leunculū. Similiter & in leones argē teos diuersū argēti pon d⁹ separauit. Altari autē in quo adolebatur incē sum aurū purissimū de dit: et vt ex ipo fieret similitudo q̄drige cheru bi extēdentiū alas et ve lātiū arcam federis dn̄i. Oīa inqt venerunt scri pta manu dn̄i ad me vt itelligerem vniuersa opa exēplaris. Dixit quoq; dauid salomoni filio suo. Virilr age et cōfortare et fac: ne time as & ne paueas. Dn̄s enī de⁹ me⁹ tecū erit: & non dimittet te nec de relinq̄t: donec p̄ficias omne op⁹ ministerii do m⁹ dn̄i. Ecce diuisiōes sacerdotū & leuitarū in omne ministeriū domus dei assistūt tibi & parati sūt et nouerūt tā princi pes q̄ popul⁹ omnia p̄ cepta tua 29.

Locutusq; est dauid rex ad oēm ecclesiā Salomonē filiū meum vnū elegit deus adhuc puerū et tenellū. Op⁹ enī grāde est: neq; enī hoi p̄paratur habitatio sed dn̄o. Ego enī totis virib⁹ meis p̄paraui im pēsas dom⁹ dn̄i dei mei aurū ad vasa aurea: et argentū in argētea: es in enea: ferrū in ferrea: li gna ad lignea lapides onychinos et quasi stibinos & diuersorū colorū omnēq; p̄ciosum lapidē et marmor pariū abūdan tissime: et sup hec q̄ ob tuli in domū dei mei: de peculio meo aurū & ar gētū do in templū dei mei: exceptis his q̄ pre paraui in edē sanctam tria milia talenta auri de auro ophir: et septem milia talētorū argenti p̄batissimi ad deaurādos parietes tēpli: et vbicūq; op⁹ est: aurū de auro: & vbicūq; op⁹ ē argētū

מנורה ומנורה׃ ואת הזהב משקל
לשלחנות המערכת לשלחן ושלחן ערך
וכסף לשלחנות הכסף׃ והמזלגות זלג
והמזרקות והקשות זהב טהור זרק קשה
ולכפורי הזהב במשקל לכפור וכפור טהר כפר
ולכפורי הכסף במשקל לכפור
וכפור׃ ולמזבח הקטרת זהב מזקק זבח זקק
במשקל ולתבנית המרכבה הכרבים בנה רכב
זהב לפרשים וסככים על ארון ארן
ברית יהוה׃ הכל בכתב מיד יהוה ברת
עלי השכיל כל מלאכות התבנית׃ שכל
ויאמר דויד לשלמה בנו חזק אמר
ואמץ ועשה אל תירא ואל תחת ירא חתת
כי יהוה אלהים אלהי עמך לא ירפך רפה
ולא יעזבך עד לכלות כל מלאכת עזב כלה
עבודת בית יהוה׃ והנה מחלקות חלק
הכהנים והלוים לכל עבודת בית עבד
האלהים ועמך בכל מלאכה לכל לאך
נדיב בחכמה לכל עבודה והשרים נדב
וכל העם לכל דבריך׃

Cap. xxix

ויאמר דויד המלך לכל הקהל
שלמה בני אחד בחר בו אלהים נער
ורך והמלאכה גדולה כי לא לאדם רכך לאך
הבירה כי ליהוה אלהים׃ ובכל כחי גדל כחח
הכינותי לבית אלהי הזהב לזהב כון
והכסף לכסף והנחשת לנחשת
הברזל לברזל והעצים לעצים
אבני שהם ומלואים אבני פוך מלא
ורקמה וכל אבן יקרה ואבני שיש
לרב׃ ועוד ברצותי בבית אלהי רצה
יש לי סגלה זהב וכסף נתתי נתן
לבית אלהי למעלה מכל הכינותי עלה
לבית הקדש׃ שלשת אלפים
ככרי זהב מזהב אופיר ושבעת
אלפים ככר כסף מזקק לטוח זקק
קירות הבתים׃ לזהב לזהב ולכסף בית

לַכֶּסֶף וּלְכָל מְלָאכָה בְּיַד חָרָשִׁים וּמִי מִתְנַדֵּב לְמַלֹּאות יָדוֹ הַיּוֹם לַיהוָה׃ וַיִּתְנַדְּבוּ שָׂרֵי הָאָבוֹת וְשָׂרֵי שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וּלְשָׂרֵי מְלֶאכֶת הַמֶּלֶךְ׃ וַיִּתְּנוּ לַעֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים זָהָב כִּכָּרִים חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וַאֲדַרְכֹנִים רִבּוֹ וְכֶסֶף כִּכָּרִים עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וּנְחֹשֶׁת רִבּוֹ וּשְׁמוֹנַת אֲלָפִים כִּכָּרִים וּבַרְזֶל מֵאָה אֶלֶף כִּכָּרִים׃ וְהַנִּמְצָא אִתּוֹ אֲבָנִים נָתְנוּ לְאוֹצַר בֵּית יְהוָה עַל יַד יְחִיאֵל הַגֵּרְשֻׁנִּי׃ וַיִּשְׂמְחוּ הָעָם עַל הִתְנַדְּבָם כִּי בְּלֵב שָׁלֵם הִתְנַדְּבוּ לַיהוָה וְגַם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ שָׂמַח שִׂמְחָה גְדוֹלָה׃ וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת יְהוָה לְעֵינֵי כָּל הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם׃ לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ׃ וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל׃ וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ׃ וְכִי מִי אֲנִי וּמִי עַמִּי כִּי נַעְצֹר כֹּחַ לְהִתְנַדֵּב כָּזֹאת כִּי מִמְּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ נָתַנּוּ לָךְ׃ כִּי גֵרִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ וְתוֹשָׁבִים כְּכָל אֲבֹתֵינוּ כַּצֵּל יָמֵינוּ עַל הָאָרֶץ וְאֵין מִקְוֶה׃ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כֹּל הֶהָמוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר הֲכִינֹנוּ לִבְנוֹת לְךָ בַיִת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ מִיָּדְךָ הוּא וּלְךָ הַכֹּל׃ וְיָדַעְתִּי אֱלֹהַי כִּי אַתָּה בֹּחֵן לֵבָב וּמֵישָׁרִים תִּרְצֶה אֲנִי בְּיֹשֶׁר לְבָבִי הִתְנַדַּבְתִּי כָל אֵלֶּה וְעַתָּה עַמְּךָ הַנִּמְצְאוּ פֹה רָאִיתִי

נדב שער מאה נתן כבר רבה שמן מצא אצר שמח גדל ברך עלם גבר פאר פאר מלך נשא כבד פנה משל כחה ידה הלל עצר נדב נתן גור ישב קוה המן כון בנה בחן רצה ישר נדב מצא ראה

de argēto. Opera fiant per manus artificum et si quis sponte offert ipleat manū suā hodie: et offerat quod voluerit dño. Polliciti sunt itaq̃ prīcipes familiarū & proceres tribuū isrł. Tribuni quoq̃ et centuriones et principes possessionum regis. dederuntq̃ ī opa domus dei auri talēta qnq̃ milia: et solidos decē milia: argeti talenta decē milia: & eris talenta decem & octo milia: ferri quoq̃ centū milia talētorū. Et apud quecūq̃ inuēti sunt lapides: dederūt in thesauros dom⁹ dñi p manū iehihel gersonitis. Letatusq̃ est popul⁹ cū vota spōte pmitteret: qa corde toto offerebāt ea dño. Sed & dauid rex letatus est gaudio magno & benedixit domino coram vniuersa multitudine & ait. Benedictus es dñe deus israel patris nostri ab eterno in eternū. Tua est dñe magnificētia et potētia et gloria atq̃ victoria et tibi la⁹. Cūcta enī q̃ ī celo sūt & in terra tua sūt. Tuū dñe regnum: & tu es sup omnes prīcipes. Tue diuitie et tua est gloria: tu dominaris omnium. In manu tua virtus & potentia: in manu tua magnitudo & imperiū oīum. Nūc igitur deus nr̄ cōfitemur tibi et laudam⁹ nomē tuū inclytū Quis ego & quis ppl's me⁹ vt possim⁹ hec tibi vniuersa pmittere? tua sūt oīa & q̃ de manu tua accepim⁹: dedimus tibi. Peregrini enī sum⁹ corā te & aduene: sicut omnes patres nrī. Dies nrī quasi vmbra sup terrā: & nulla est mora. Dñe de⁹ nr̄: ois hec copia quā parauimus vt edificaretur dom⁹ noī sācto tuo: de manu tua est: et tua sūt oīa. Scio de⁹ meus q̃ pbes corda et simplicitatē diligas: vnde & ego in simplicitate cordis mei let⁹ obtuli vniuersa hec: & populum tuum qui hic repert⁹ est vidi

argento: τ in omne opus per manū artificū. τ qs
ἀργυρίῳ, καὶ εἰς πᾶν ἔργον διὰ χειρὸς τεχνιτῶν. καὶ τίς
promptus est vt impleat manus suas hodie
ὁ προθυμούμενος πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ σήμερον τῷ
dño: τ prōpti fuerūt principes familiarū: τ
κυρίῳ; καὶ προεθυμήθησαν οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν, καὶ
principes filiorū israel: τ tribuni τ centurio
οἱ ἄρχοντες τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ οἱ χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρ
nes: τ pposīti operū regis: τ dispē
χοι, καὶ οἱ προστάται τῶν ἔργων τοῦ βασιλέως, καὶ οἱ οἰκο
satores: τ dederūt in opa domus dñi auri ta
νόμοι, καὶ ἔδωκαν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου κυρίου χρυσίου τά
lenta quinq̃ milia: τ dragmas decē mille: τ argen
λαντα πεντακισχίλια, καὶ δραχμὰς μυρίας, καὶ ἀργυρί
ti talēta decē milia: τ eris talenta de
ου ταλάντων δέκα χιλιάδας, καὶ χαλκοῦ τάλαντα μυ
cem octo milia: τ ferri centū milia talento
ρία ὀκτακισχίλια, καὶ σιδήρου ἑκατὸν χιλιάδας ταλάν
rum. τ q̃b⁹ inuētū fūt apud ipsos lapides: dederūt in
των. καὶ οἷς εὑρέθησαν παρ᾽ αὐτοῖς λίθοι, ἔδωκαν εἰς τοὺς
thesauros dom⁹ dñi per manū ieiel gersoni. τ
θησαυροὺς οἴκου κυρίου διὰ χειρὸς ἰειὴλ τοῦ γηρσωνί. καὶ
letat⁹ est ppl's cū spōte vota pmitterēt: qm ex corde ple
εὐφράνθη ὁ λαὸς ἐπὶ τῷ ἑκουσιασθῆναι, ὅτι ἐκ καρδίας πλή
no spōte offerebāt dño. τ dauid rex
ρους ἑκουσιάσαντο τῷ κυρίῳ. καὶ δαυὶδ ὁ βασιλεὺς
letat⁹ est gaudio magno: τ bñdixit rex
εὐφράνθη εὐφροσύνην μεγάλην, καὶ εὐλόγησεν ὁ βασιλεὺς
dauid dño corā ecclesia dicēs: benedi
δαυὶδ τὸν κύριον ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας λέγων, εὐλογη
ctus es dñe de⁹ israel pater nr̄ ab eterno
τὸς εἶ κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος
τ vsq; in eternū: tibi dñe magnitudo τ potētia τ
καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, σοὶ κύριε ἡ μεγαλωσύνη καὶ ἡ δύναμις καὶ
magnificētia τ victoria τ cōfessio: qm tu
τὸ καύχημα καὶ ἡ νίκη καὶ ἡ ἐξομολόγησις, ὅτι σὺ
cūctorū q̃ in celo τ in terra dñaris. tibi
πάντων τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς δεσπόζεις. σοὶ
dñe regnū τ exaltatio in oīa τ in om
κύριε ἡ βασιλεία καὶ ἡ ὕψωσις εἰς πάντα καὶ εἰς πάν
nem pricipatū: a te diuitie τ glia a fa
των ἀρχὴν, παρὰ σοῦ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα ἐκ προσώ
cie tua: tu oīum dñaris dñe pricepo oīs im
που σου, σὺ πάντων ἄρχεις κύριε ὁ ἄρχων πάσης ἀρ
perii: τ in manu tua fortitudo τ potētia: τ in ma
χῆς, καὶ ἐν τῇ χειρί σου ἰσχὺς καὶ δυναστεία, καὶ ἐν τῇ χει
nu tua magnificare τ fortificare oīa. τ nūc do
ρί σου μεγαλῦναι καὶ κατισχῦσαι τὰ πάντα. καὶ νῦν κύ
mine cōfitemur tibi: τ laudam⁹ nomē glie
ριε ἐξομολογούμεθά σοι, καὶ αἰνοῦμεν τὸ ὄνομα τῆς δόξης
tue: qm qs sum ego: τ qs pplsmeus: qm po
σου, ὅτι τίς εἰμι ἐγὼ, καὶ τίς ὁ λαός μου, ὅτι ἰσχύ
tuimus pmittere spōte tibi sic? qm tua sūt om
σαμεν τοῦ ἑκουσιάσασθαί σοι οὕτως, ὅτι σὰ εἰσι τὰ πάν
nia: τ ex tuis dedimus tibi: qm peregrini sumus
τα, καὶ ἐκ τῶν σῶν δεδώκαμέν σοι, ὅτι πάροικοί ἐσμεν
corā te τ aduene: sicut oēs patres
ἐναντίον σου καὶ πάροικοι, καθὼς πάντες οἱ πατέρες ἡ
nr̄i: τ sicut vmbre dies nr̄i in terra: τ nō est
μῶν, καὶ ὡς σκιὰ αἱ ἡμέραι ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔστιν
mora. dñe deus nr̄ ad oēm multitudinē hāc: quā
ὑπομονή. κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς πᾶν τὸ πλῆθος τοῦτο, ὃ
parauimus tibi ad edificādū domū noi tuo
ἡτοίμασα οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί σου
sācto: de manu est tua est: τ tua sūt oīa. τ
τῷ ἁγίῳ, ἐκ χειρός σού ἐστι, καὶ σά ἐστι τὰ πάντα. καὶ
sciui dñe: qm tu es probās corda: τ diligēs iusti
ἔγνων κύριε, ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐξετάζων καρδίας, καὶ ἀγαπᾷς δικαι
tiam: τ ego in simplicitate cordis mei pmpte obtuli hec
οσύνην, καὶ ἐγὼ ἐν ἁπλότητι καρδίας μου ἑκούσιος ηὐ
vniuersa: τ nūc pplm tuū qui repertus est hic vidi
τὰ πάντα, καὶ νῦν τὸν λαόν σου τὸν εὑρεθέντα ὧδε εἶδον

in gaudio prompte offerre tibi dñe deus abraam τ
ἐν εὐφροσύνῃ ἑκουσιασθέντα σοι κύριε ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ
isaac τ israel patrum nr̄or: custodi eorū
ἰσαὰκ καὶ ἰσραὴλ τῶν πατέρων ἡμῶν, φύλαξον αὐτῶν τὸ
plasma cogitationū cordis ppli tui in eternū: τ di
πλάσμα διανοίας καρδίας λαοῦ σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ κα
rige corda eoz ad te. τ salomoni
τεύθυνον τὰς καρδίας αὐτῶν πρὸς σέ. καὶ σολομῶντι τῷ
filio meo da cor bonum: vt faciat mādata tua τ
υἱῷ μου δὸς καρδίαν ἀγαθὴν, τοῦ ποιεῖν τὰς ἐντολάς σου καὶ
testimonia tua τ precepta tua: τ vt in fi
τὰ μαρτύριά σου καὶ τὰ προστάγματά σου, καὶ τοῦ ἐπὶ τέ
nem adducat oīa: τ vt edificet apparatū
λους ἀγαγεῖν πάντα, καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι τὴν κατασκευὴν
domus tue: quē paraui. τ dixit dauid oīni ec
τοῦ οἴκου σου, ἣν ἡτοίμασα. καὶ εἶπεν δαυὶδ πάσῃ τῇ ἐκ
clesie: bñdicite iā dño deo nr̄o. τ benedi
κλησίᾳ, εὐλογήσατε δὴ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. καὶ εὐλόγη
xit oīs ecclesia dño deo patrū suoz.
σε πᾶσα ἡ ἐκκλησία κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν,
τ flectentes genua adorauerūt dñm
καὶ κάμψαντες τὰ γόνατα προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ
τ regem. τ sacrificauit dd dño sa
καὶ τῷ βασιλεῖ. καὶ ἔθυσε δαυὶδ τῷ κυρίῳ θυ
crificia: τ obtulit holocausta dño cra
σίας, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ τῇ
stina die primi diei vitulos mille: arietes mil
ἐπαύριον τῆς πρώτης ἡμέρας μόσχους χιλίους, κριοὺς χιλί
le: agnos mille: τ libamina sua τ sacrificia
ους, ἀρνοὺς χιλίους, καὶ τὰς σπονδὰς αὐτῶν καὶ θυσίας
in multitudine oīni israel. τ comederūt τ bi
εἰς πλῆθος παντὶ τῷ ἰσραήλ. καὶ ἔφαγον καὶ ἔ
berūt corā dño in die illo cū letitia
πιον ἐναντίον κυρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μετὰ χαρᾶς
grādi. τ elegerūt regē scdo salo
μεγάλης. καὶ ἐβασίλευσαν ἐκ δευτέρου τὸν σολο
monē filiū dauid: τ vnxerūt eum dño
μῶντα υἱὸν δαυὶδ, καὶ ἔχρισαν αὐτὸν τῷ κυρίῳ
in regē: τ saddue in sacerdotē. τ se
εἰς βασιλέα, καὶ τὸν σαδδοὺκ εἰς ἱερέα. καὶ ἐκά
dit salomō in throno dñi in regem pro
θισεν σολομὼν ἐπὶ θρόνου κυρίου εἰς βασιλέα ἀν
dauid patre suo: τ pspe fuit. τ
τὶ δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ εὐοδώθη. καὶ
paruerūt ei oīs israel. τ pricipes
ἐπήκουσαν αὐτοῦ πᾶς ἰσραήλ. καὶ οἱ ἄρχοντες
τ potentes et cuncti filij re
καὶ οἱ δυνατοὶ καί γε πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ βασι
gis dauid subditi sūt ei. τ magnificauit dñs
λέως δαυὶδ ὑπετάγησαν αὐτῷ. καὶ ἐμεγάλυνε κύριος
salomone corā oīni israel: τ dedit sup
τὸν σολομῶντα ἐναντίον παντὸς ἰσραήλ, καὶ ἔδωκεν ἐπ᾽
eum gloriā regni: sicut nō fuit in oīni re
αὐτὸν δόξαν βασιλείας, ὡς οὐκ ἐγένετο ἐπὶ παντὸς βα
ge ante eū supra israel. τ dauid filius iesse
σιλέως ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐπάνω ἰσραήλ. καὶ δαυὶδ υἱὸς ἰεσ
se regnauit sup vniuersū israel. τ dies q̃b⁹ re
σαὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ πάντα ἰσραήλ. καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐ
gnauit sup israel quadraginta āni: in chebron re
βασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἔτη, ἐν χεβρὼν ἐ
gnauit septē ānis: τ in hierusalem triginta τ
βασίλευσεν ἔτη ἑπτὰ, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ τριάκοντα καὶ
trib⁹ ānis. τ mortu⁹ est dauid in senectute bōa: plenus dierū
τρία. καὶ ἐτελεύτησεν ἐν γήρει καλῷ, πλήρης ἡμερῶν
diuitijs τ gloria: τ regnauit salomon filius ei⁹ p
πλούτῳ καὶ δόξῃ, καὶ ἐβασίλευσεν σολομὼν υἱὸς αὐτοῦ ἀν
eo. τ reliqui sermōes dauid regis prio
τ᾽ αὐτοῦ. καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι τοῦ δαυὶδ τοῦ βασιλέως οἱ πρότε
res τ nouissimi: nōne sunt scripti in sermōib⁹ sa
ροι καὶ οἱ ὕστεροι, οὐκ ἰδού εἰσι γεγραμμένοι ἐπὶ λόγων σα
muel videntis: τ in sermōibus
μουὴλ τοῦ ὁρῶντος, καὶ ἐπὶ λόγων

cum ingēti gaudio tibi offerre donaria. Dñe deus abraā & ysaac & isrł patrum nostrorum custodi in eternū hanc voluntatem cordis eorū: & semp in venerationē tui mēs ista pmaneat. Salomōi quoq̃ filio meo da cor pfectū vt custodiat mādata tua et testimonia tua et cerimōias tuas: et faciat vniuersa: & edificet edē cui⁹ īpēsas paui. Precepit aūt dd vniuerse ecclesie. Bñdicite dño deo vr̄o. Et bñdixit omnis ecclesia dño deo patrū suorum: & inclinauerūt se et adorauerūt dñm & deinde regē. Immolauerūtq̃ victimas dño: et obtulerunt holocausta die sequenti: tauros mille: arietes mille: agnos mille cū libaminib⁹ suis & vniuerso ritu abūdātissime in oēm isrł. Et comederūt & biberūt corā dño in die illo cū grādi leticia: & vnxerūt secundo salomonē filiū dauid. Vnxerunt autē eū dño in principē: & sadoch in pōtificē. Seditq̃ salomō sup soliū dñi in regē pro dauid patre suo & cūctis placuit: et paruit illi omnis israł. Sed et vniuersi prīcipes & potentes & cuncti filii regis dd dederunt manū: & subiecti fuerūt salomoni regi. Magnificauit ergo dñs salomonē super omnem israel: & dedit illi gloriam regni qualem nullus habuit ante eum rex israel. Igitur dauid filius isai regnauit sup vniuersū israel. Et dies quibus regnauit super israel fuerunt quadraginta anni. In hebron regnauit septē annis: & in hierusalem annis trigintā tribus. Et mortuus est in senectute bona plenus dierū & diuitiis & gloria. Et regnauit salomō filius eius p eo. Gesta autem dauid regis priora & nouissima scripta sunt in libro samuel videntis: & in libro

בְּשִׂמְחָה לְהִתְנַדֶּב לָךְ׃ יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ׃ וְלִשְׁלֹמֹה בְנִי תֵּן לֵבָב שָׁלֵם לִשְׁמוֹר מִצְוֹתֶיךָ עֵדְוֹתֶיךָ וְחֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת הַכֹּל וְלִבְנוֹת הַבִּירָה אֲשֶׁר הֲכִינוֹתִי׃ וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכָל הַקָּהָל בָּרְכוּ נָא אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וַיְבָרְכוּ כָל הַקָּהָל לַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיהֶם וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה וְלַמֶּלֶךְ׃ וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה זְבָחִים וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת לַיהוָה לְמָחֳרַת הַיּוֹם הַהוּא פָּרִים אֶלֶף אֵילִים אֶלֶף כְּבָשִׂים אֶלֶף וְנִסְכֵּיהֶם וּזְבָחִים לָרֹב לְכָל יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ לִפְנֵי יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיַּמְלִיכוּ שֵׁנִית לִשְׁלֹמֹה בֶן דָּוִיד וַיִּמְשְׁחוּ לַיהוָה לְנָגִיד וּלְצָדוֹק לְכֹהֵן׃ וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא יְהוָה לְמֶלֶךְ תַּחַת דָּוִיד אָבִיו וַיַּצְלַח וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו כָּל יִשְׂרָאֵל׃ וְכָל הַשָּׂרִים וְהַגִּבֹּרִים וְגַם כָּל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִיד נָתְנוּ יָד תַּחַת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ׃ וַיְגַדֵּל יְהוָה אֶת שְׁלֹמֹה לְמַעְלָה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן עָלָיו הוֹד מַלְכוּת אֲשֶׁר לֹא הָיָה עַל כָּל מֶלֶךְ לְפָנָיו עַל יִשְׂרָאֵל׃ וְדָוִיד בֶּן יִשַׁי מָלַךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל׃ וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ שֶׁבַע שָׁנִים וּבִירוּשָׁלַםִ מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלוֹשׁ׃ וַיָּמָת בְּשֵׂיבָה טוֹבָה שְׂבַע יָמִים עֹשֶׁר וְכָבוֹד וַיִּמְלֹךְ שְׁלֹמֹה בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ וְדִבְרֵי דָּוִיד הַמֶּלֶךְ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל הָרֹאֶה וְעַל דִּבְרֵי

עלם חשב כון נתן שמר צוה עוד עשה כון אמר ברך קדד שחה זבח עלה פר אכל שתה פנה גדל מלך שנה משח נגד צלח שמע שור גדל עלה נתן יום רבע שנה מות שוב כבד עלה הנה כתב

נָתָן הַנָּבִיא וְעַל דִּבְרֵי גָּד הַחֹזֶה׃ עִם כָּל מַלְכוּתוֹ וּגְבוּרָתוֹ וְהָעִתִּים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו וְעַל יִשְׂרָאֵל וְעַל כָּל מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת׃

Cap.i.

וַיִּתְחַזֵּק שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִיד עַל מַלְכוּתוֹ וַיהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וַיְגַדְּלֵהוּ לְמָעְלָה׃ וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לְכָל יִשְׂרָאֵל לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וְלַשֹּׁפְטִים וּלְכֹל נָשִׂיא לְכָל יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי הָאָבוֹת׃ וַיֵּלְכוּ שְׁלֹמֹה וְכָל הַקָּהָל עִמּוֹ לַבָּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן כִּי שָׁם הָיָה אֹהֶל מוֹעֵד הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בַּמִּדְבָּר׃ אֲבָל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים הֶעֱלָה דָוִיד מִקִּרְיַת יְעָרִים בַּהֵכִין לוֹ דָּוִיד כִּי נָטָה לוֹ אֹהֶל בִּירוּשָׁלִָם׃ וּמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר שָׁם לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה וַיִּדְרְשֵׁהוּ שְׁלֹמֹה וְהַקָּהָל׃ וַיַּעַל שְׁלֹמֹה שָׁם עַל מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר לְאֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעַל עָלָיו עֹלוֹת אָלֶף׃ בַּלַּיְלָה הַהוּא נִרְאָה אֱלֹהִים לִשְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁאַל מָה אֶתֶּן לָךְ׃ וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לֵאלֹהִים אַתָּה עָשִׂיתָ עִם דָּוִיד אָבִי חֶסֶד גָּדוֹל וְהִמְלַכְתַּנִי תַּחְתָּיו׃ עַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים יֵאָמֵן דְּבָרְךָ עִם דָּוִיד אָבִי כִּי אַתָּה הִמְלַכְתַּנִי עַל עַם רַב כַּעֲפַר הָאָרֶץ׃ עַתָּה חָכְמָה וּמַדָּע תֶּן לִי וְאֵצְאָה לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְאָבוֹאָה כִּי מִי יִשְׁפֹּט אֶת עַמְּךָ הַזֶּה הַגָּדוֹל׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לִשְׁלֹמֹה יַעַן אֲשֶׁר הָיְתָה זֹאת עִם לְבָבֶךָ וְלֹא שָׁאַלְתָּ עֹשֶׁר נְכָסִים וְכָבוֹד וְאֵת נֶפֶשׁ שֹׂנְאֶיךָ וְגַם יָמִים רַבִּים לֹא שָׁאָלְתָּ וַתִּשְׁאַל לְךָ חָכְמָה וּמַדָּע אֲשֶׁר

nathan prophete: atq; in volumine gad videntis: vniuersiq; regni eius & fortitudinis: & tēporū q trāsierunt sub eo: siue in israel: siue in cunctis regnis terrarum.

Explicit dabreiamī .i. palipomenō liber pm9.

Incipit dabriciamin siue Paralipomenon liber secundus. 1.

Cōfortat9 est ergo salomō fili9 dd in regno suo & dn̄s deus eius erat cū eo: et magnificauit eū i excelsū. Pcepit q3 salomō vniuerso isrl tribūis & cēturionibus & ducibus et iudicibus ois isrl et principibus familiarū: et abiit cum vniuersa multitudine in excelsū gabaō vbi erat tabernaculū federis di qd fecit moyses famulus dn̄i in solitudine. Arcam autem dei adduxerat dauid de cariathiarim in locū quē preparauerat ei: et vbi fixerat illi tabernaculū: hoc est in hierusalē. Altare quoq; eneū qd fabricat9 fuerat beseleel filius vri filii vr: ibi erat corā tabernaculo dn̄i: quod et reqsiuit salomō & ois ecclesia. Ascēditq; salomō ad altare eneū corā tabernaculo federis dn̄i: et obtulit in eo mille hostias. Ecce autē in ipa nocte apparuit ei deus dicēs Postula quod vis vt dem tibi. Dixitq; salomon deo Tu fecisti cū dauid patre meo misericordiam magnā et cōstituisti me regē pro eo. Nūc ergo dn̄e deus impleatur sermo tuus quē pollicitus es dauid patri meo. Tu eni me fecisti regē sup populū tuū multū q tā innūerabilis est q3 puluis terre. Da mihi sapiam & itelligetiā vt igrediar & egrediar corā pplo tuo. Quis enim potest hunc ppl'm tuū digne q tā grandis est iudicare? Dixit autē deus ad salomonem. qa hoc magis placuit cordi tuo & nō postulasti diuitias & substātiā & gl'iā: neq; aias eorū qui te oderant: sed nec dies vite plurimos. Petisti autē sapientiā & scientiam

nathan prophete: et in sermōib9 gad videntis
νάθαν τοῦ προφήτου, καὶ ἐπὶ λόγων γὰδ τοῦ ὁρῶντος
pro vniuerso regno eius: et vniuersa potentia eius: et tēporib9 que trāsierūt in eo et in israel: et in cūctis regnis terrarū.
περὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ πάσης τῆς δυναστείας αὐτοῦ, καὶ τῶν καιρῶν τῶν διελθόντων ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς βασιλείας τῶν γαιῶν.

Paralipomenon. ß.
Παραλειπομένων. β.

Et cōfortat9 ē salomon filius dauid in regno suo: et dn̄s deus eius cū eo: et magnificauit eū in excelsū.
Καὶ ἐνίσχυσε σολομὼν υἱὸς δαυὶδ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτὸν εἰς ὕψος.
et dixit salomon ad vniuersū israel tribunis et centurionibus et iudicib9 et oib9 pricipib9 coram omni israel pricipib9 familiaṟ.
καὶ εἶπε σολομὼν πρὸς πάντα ἰσραὴλ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς ἑκατοντάρχοις καὶ τοῖς κριταῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἄρχουσιν ἐναντίον παντὸς ἰσραὴλ τοῖς ἄρχουσι τῶν πατριῶν.
et abiit salomon et vniuersa ecclesia cū eo in excelsū quod in gabaon: vbi illic erat tabnaculū federis dei qd fecit moyses seru9 dn̄i in eremo.
καὶ ἐπορεύθη σολομὼν καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑψηλὴν τὴν ἐν γαβαὼν, ὅτι ἐκεῖ ἦν ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου τοῦ θεοῦ ἣν ἐποίησε μωυσῆς παῖς κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ.
sed arcam dei adduxerat dauid de ciuitate cariathiarim: qm preparauit ei dauid: qm fixerat ei tabnaculū in hierusalem.
ἀλλὰ τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἀνήνεγκε δαυὶδ ἐκ πόλεως καριαθιαρεὶμ, ὅτι ἡτοίμασεν αὐτῇ δαυὶδ, ὅτι ἔπηξεν αὐτῇ σκηνὴν εἰς ἱερουσαλήμ.
et altare eneum qd fecit beseleel filius vri: filij or: illic erat corā tabnaculo dn̄i.
καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ὃ ἐποίησε βεσελεὴλ υἱὸς οὐρεὶ, υἱοῦ ὢρ, ἐκεῖ ἦν ἐναντι τῆς σκηνῆς κυρίου.
et quesiuit illud salomon et ecclesia: et obtulit illic salomon ad altare eneum qd coram dn̄o qd in tabnaculo federis: et obtulit in eo holocausta mille.
καὶ ἐξεζήτησεν αὐτὸ σολομὼν καὶ ἡ ἐκκλησία, καὶ ἀνήνεγκεν ἐκεῖ σολομὼν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν τὸ ἐνώπιον κυρίου τὸ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀνήνεγκεν ἐπ' αὐτὸ ὁλοκαύτωσιν χιλίαν.
in nocte illa apparuit deus salomoni: et dixit ei: postula qd tibi dabo.
ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ὤφθη ὁ θεὸς τῷ σολομῶντι, καὶ εἶπεν αὐτῷ, αἴτησαι τί σοι δώσω.
et dixit salomon ad deū: tu fecisti cū dauid patre meo misericordiā magnā: et cōstituisti regē me pro eo.
καὶ εἶπε σολομὼν πρὸς τὸν θεὸν, σὺ ἐποίησας μετὰ δαυὶδ τοῦ πατρός μου ἔλεος μέγα, καὶ ἐβασίλευσάς με ἀντ' αὐτοῦ.
et nūc dn̄e deus impleatur verbū tuū cū dauid patre meo: qm tu cōstituisti regē me sup ppl'm multū sicut puluere terre.
καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς πιστωθήτω τὸ ῥῆμά σου μετὰ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, ὅτι σὺ ἐβασίλευσάς με ἐπὶ λαὸν πολὺν, ὡς χοῦν τῆς γῆς.
nūc igit sapientiā et intelligētiā da mihi: et egrediar an te pplm hunc et ingrediar: qm quis iudicabit pplm tuū grande hunc?
νῦν οὖν σοφίαν καὶ σύνεσιν δός μοι, καὶ ἐξελεύσομαι ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ τούτου καὶ εἰσελεύσομαι, ὅτι τίς κρινεῖ τὸν λαόν σου τὸν μέγαν τοῦτον;
et dixit deus ad salomonē: eo qd fuit hoc in corde tuo: et nō petisti diuitias substātiarū: neq; gloriā: neq; aiam odientiū te: et nō petisti dies multos: et petisti tibi ipsi sapientiā et scientiā:
καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς σολομῶντα, ἀνθ' ὧν ἐγένετο τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ οὐκ ᾐτήσω πλοῦτον ὑπαρχόντων, οὐδὲ δόξαν, οὐδὲ τὴν ψυχὴν τῶν μισούντων σε, καί γε ἡμέρας πολλὰς οὐκ ᾐτήσω, καὶ ᾔτησας σεαυτῷ σοφίαν καὶ σύνεσιν,

2. Reg 3.a. Exo. 38.a.

vt iudices ppl'm meū: sup quē cōstitui regē te super eum: et sapientiā et scientiā do tibi: et diuitias et substātiā et gloriā dabo tibi: vt nō fit similis tibi in regibus qui ante te: et post te nō erit sic.
ὅπως κρίνῃς τὸν λαόν μου, ἐφ' ὃν ἐβασίλευσά σε ἐπ' αὐτὸν, τὴν σοφίαν καὶ τὴν σύνεσιν δίδωμί σοι, καὶ πλοῦτον καὶ χρήματα καὶ δόξαν δώσω σοι, ὡς οὐκ ἐγένετο ὅμοιός σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσι τοῖς ἔμπροσθέν σου, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἔσται οὕτως.
et venit salomon ab excelso quod in gabaon in hierusalem a facie tabnaculi federis: et regnauit sup israel.
καὶ ἦλθε σολομὼν ἐκ βαμὰ τῆς ἐν γαβαὼν εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραήλ.
et cōgregauit salomon currus et equites: et facti sūt ei mille et quadringēti currus: et duodecim milia equitum: et reliquit eos in ciuitatibus curruum: et cum rege in hierusalem.
καὶ συνήγαγε σολομὼν ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐγένετο αὐτῷ χίλια καὶ τετρακόσια ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων, καὶ κατέλιπεν αὐτὰ ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ἁρμάτων, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν ἱερουσαλήμ.
et posuit rex argentū et aurum in hierusalem sicut lapides: et cedros dedit in iudea sicut sycomoros que in cāpestri multitudine.
καὶ ἔθηκεν ὁ βασιλεὺς τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον ἐν ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους, καὶ τὰς κέδρους ἔδωκεν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ὡς τὰς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πεδινῇ εἰς πλῆθος.
et exitus equorū salomonis ex egypto: et preciū negociatorū regis: preciū qd accipie bāt: et emebāt in cōmutatiōe.
καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων τῶν σολομῶντι ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἡ τιμὴ τῶν ἐμπόρων τοῦ βασιλέως τιμὴν ἣν ἐλάμβανον ἐν ἀλλάγματι.
et ascēdebāt et educebāt ex egypto currū vnū sexcētis argēteis: et equum quinquaginta et centū.
καὶ ἀνέβαινον καὶ ἐξῆγον ἐξ αἰγύπτου ἅρμα ἓν ἑξακοσίων ἀργυρίου, καὶ ἵππον πεντήκοντα καὶ ἑκατόν.
et sic oib9 regibus chetteorū: et regibus syrie in manib9 suis educebāt.
καὶ οὕτω πᾶσι τοῖς βασιλεῦσι τῶν χετταίων, καὶ τοῖς βασιλεῦσι τῆς συρίας ἐν χερσὶν αὐτῶν ἔφερον.

Ca.2.

Et dixit salomon vt edificaret domū nomini dn̄i: et domū regno suo. et cōgregauit salomon septuaginta milia viroṟ portātiū hūeris: et octoginta milia viroṟ lapicidaṟ in mōte. et prepositi sup eos tria milia et sexcenti.
Καὶ εἶπε σολομὼν τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου, καὶ οἶκον τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ συνήγαγε σολομὼν ἑβδομήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν νωτοφόρων, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν λατόμων ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἐπιστάται ἐπ' αὐτῶν τρισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι.
et misit salomon ad chiram regem tyri dicens: sicut fecisti cū dauid patre meo: et misisti ei cedros vt edificaret sibi domū vt habitaret in ea: et ecce ego filius ei9 edifico domū nomini dn̄i dei mei: vt sctificē eū ipsi ad adolēdū corā ipso incēsum aromatū: et ad faciēdū ppositionē semper: et ad offerē hō holocaustōata semper mane et vespere: et sabbatis et in neomenijs et in solēnitatib9 dn̄i dei nr̄i: in sēpiternū hoc sup israel. et domus quā ego edifico magna: qm magnus
ἔπεμψε σολομὼν πρὸς χειρὰμ βασιλέα τύρου λέγων, ὡς ἐποίησας μετὰ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ἀπέστειλας αὐτῷ κέδρους τοῦ οἰκοδομῆσαι ἑαυτῷ οἶκον κατοικῆσαι ἐν αὐτῷ, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὁ υἱὸς αὐτοῦ οἰκοδομῶ οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ μου, ἁγιάσαι αὐτὸν αὐτῷ τοῦ θυμιᾶν ἀπέναντι αὐτοῦ θυμίαμα ἀρωμάτων, καὶ πρόθεσιν διαπαντὸς, καὶ τοῦ ἀναφέρειν ὁλοκαυτώματα διαπαντὸς τὸ πρωῒ καὶ τὸ δείλης, καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς κυρίου θεοῦ ἡμῶν, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτο ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ὁ οἶκος ὃν ἐγὼ οἰκοδομῶ μέγας, ὅτι μέγας

3.Reg. 3.a. 3.Reg. 5.a.

vt iudicare possis populum meum super quē cōstitui te regē: sapiētia et sciētia data sunt tibi. Diuitias aūt et substātiā et gloriā dabo tibi: ita vt nullus in regibus nec ante nec post te fuerit similis tui. Venit ergo salomon ab excelso gabaon in hierusalem corā tabernaculo federis: et regnauit super israel. Congregauitq; sibi currus & equites: et facti sunt ei mille quadringenti currus: et duodecim milia equitum: et fecit eos esse in vrbibus quadrigarū et cū rege in hierusalē. Prebuitq; rex argentum & aurū in hierusalem quasi lapides: & cedros quasi sycomoros que nascuntur in campestribus multitudine magna. Adducebantur aūt ei eq de egypto de choa a negociatoribus regis q ibāt et emebāt precio quadrigam equorum sexcentis argenteis: et equum centum quinquaginta. Simil'r de vniuersis regnis cetheorū & a regib9 syrie emptio celebrabatur. 2.

Decreuit aūt salomō edificare domum nomini dn̄i & palatiū sibi. Et numerauit septuaginta milia virorū portantiū humeris: et octoginta milia qui cederēt lapides in mōtib9: prepositosq; eorū tria milia sexcētos. Misit quoq; ad hyram regem tyri dicens Sicut egisti cū dauid patre meo et misisti ei ligna cedrina vt edificaret sibi domū in qua et habitauit: sic fac mecū vt edificem domū nomini dn̄i dei mei: vt consecrem eam ad adolendū incensum coram illo & fumigāda aromata: et ad ppositionē panū sempiternā & ad holocaustōata mane & vespere. Sabbatis quoq; et neomeniis & solēnitatib9 dn̄i dei nr̄i in sēpitēnū: q mādata sūt isrl'i. Dom9 eni quā edificare cupio magna est.

לִשְׁפּוֹט אֶת עַמִּי אֲשֶׁר הִמְלַכְתִּיךָ עָלָיו׃ הַחָכְמָה וְהַמַּדָּע נָתוּן לָךְ וְעֹשֶׁר וּנְכָסִים וְכָבוֹד אֶתֶּן לָךְ אֲשֶׁר לֹא הָיָה כֵן לַמְּלָכִים אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא יִהְיֶה כֵּן׃ וַיָּבֹא שְׁלֹמֹה לַבָּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלִַם מִלִּפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּמְלֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל׃ וַיֶּאֱסֹף שְׁלֹמֹה רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַיְהִי לוֹ אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת רֶכֶב וּשְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים וַיַּנִּיחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעִם הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב בִּירוּשָׁלִַם כָּאֲבָנִים וְאֵת הָאֲרָזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים אֲשֶׁר בַּשְּׁפֵלָה לָרֹב׃ וּמוֹצָא הַסּוּסִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה מִמִּצְרָיִם וּמִקְוֵא סֹחֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִקְוֵא יִקְחוּ בִּמְחִיר׃ וַיַּעֲלוּ וַיּוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם מֶרְכָּבָה בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְסוּס בַּחֲמִשִּׁים וּמֵאָה וְכֵן לְכָל מַלְכֵי הַחִתִּים וּמַלְכֵי אֲרָם בְּיָדָם יוֹצִיאוּ׃

Cap.ii.

וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה וּבַיִת לְמַלְכוּתוֹ׃ וַיִּסְפֹּר שְׁלֹמֹה שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ סַבָּל וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף אִישׁ חֹצֵב בָּהָר וּמְנַצְּחִים עֲלֵיהֶם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶל חוּרָם מֶלֶךְ צֹר לֵאמֹר כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִם דָּוִיד אָבִי וַתִּשְׁלַח לוֹ אֲרָזִים לִבְנוֹת לוֹ בַיִת לָשֶׁבֶת בּוֹ׃ הִנֵּה אֲנִי בוֹנֶה בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָי לְהַקְדִּישׁ לוֹ לְהַקְטִיר לְפָנָיו קְטֹרֶת סַמִּים וּמַעֲרֶכֶת תָּמִיד וְעֹלוֹת לַבֹּקֶר וְלָעֶרֶב לַשַּׁבָּתוֹת וְלֶחֳדָשִׁים וּלְמוֹעֲדֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם זֹאת עַל יִשְׂרָאֵל׃ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר אֲנִי בוֹנֶה גָּדוֹל כִּי גָדוֹל

אלהינו מכל האלהים׃ ומי יעצר
כח לבנות לו בית כי השמים ושמי
השמים לא יכלכלהו ומי אני אשר
אבנה לו בית כי אם להקטיר לפניו׃
ועתה שלח לי איש חכם לעשות
בזהב ובכסף ובנחשת ובברזל
ובארגון וכרמיל ותכלת וידע
לפתח פתוחים עם החכמים אשר
עמי ביהודה ובירושלם אשר הכין
דויד אבי׃ ושלח לי עצי ארזים
ברושים ואלגומים מהלבנון כי
אני ידעתי אשר עבדיך יודעים
לכרות עצי לבנון והנה עבדי עם
עבדיך׃ ולהכין לי עצים לרב כי
הבית אשר אני בונה גדול והפלא׃
והנה לחטבים לכרתי העצים נתתי
חטים מכות לעבדיך כרים עשרים
אלף ושערים כרים עשרים אלף
ויין בתים עשרים אלף ושמן בתים
עשרים אלף׃ ויאמר חורם מלך צר
בכתב וישלח אל שלמה באהבת
יהוה את עמו נתנך עליהם מלך׃
ויאמר חורם ברוך יהוה אלהי
ישראל אשר עשה את השמים
ואת הארץ אשר נתן לדויד המלך
בן חכם יודע שכל ובינה אשר
יבנה בית ליהוה ובית למלכותו׃
ועתה שלחתי איש חכם יודע בינה
לחורם אבי׃ בן אשה מן בנות דן
ואביו איש צרי יודע לעשות בזהב
ובכסף בנחשת בברזל באבנים
ובעצים בארגמן בתכלת ובבוץ
ובכרמיל ולפתח כל פתוח ולחשב
כל מחשבת אשר ינתן לו עם
חכמיך וחכמי אדני דויד אביך׃
ועתה החטים והשערים השמן

עצר כוח כלכל בנה עשה פתח כון ברש לגם ידע גדל פלא נתן חטה כתת כור בת אמר שלח ברך ידע בנה איש בנה עשה פתח חשב נתן

Magnꝰ eñi deꝰ nr̄ ſup oēs deos. quis ergo poterit p̄ualere vt edificet ei dignā domū? Si celū & celi celorū capere eū nequeūt: quantus ego ſum vt poſſim edificare ei domū? Sed ad hoc tantū: vt adoleatur incēſum corā illo. Mitte ergo mihi virū eruditum q nouerit operari in auro & argento: ere et ferro: purpura: coccino & hyacintho: et q ſciat ſculpere celaturas cum his artificibꝰ quos mecū habeo in iudea & in hieruſalē quos preparauit dd̄ pater meus. Sed & ligna cedrina mitte mihi & arceuthīa: & pinea de libano. Scio eñi q̄ ſerui tui nouerint cedere ligna de libano. Et erunt ſerui mei cū ſeruis tuis: vt parētur mihi ligna p̄lima. Domus eñi quā cupio edificare magna eſt nimis & inclyta. Preterea operariis q ceſuri ſūt ligna ſeruis tuis dabo in cibaria tritici choros vigīti milia: et ordei choros totidem et vini viginti milia metretaſ: olei quoq3 ſata viginti milia. Dixit aūt hyrā rex tyri per litteras quas miſerat ſalomoni. qa dilexit dn̄s populū ſuū: idcirco te regnare fecit ſup eū. Et addidit dicēs. Bn̄dictꝰ dn̄s deus iſrael qui fecit celum & terrā: qui dedit dauid regi filiū ſapientē & eruditū et ſenſatū atq3 prudētē: vt edificaret domū domino: et palatium ſibi. Miſi ergo tibi virū prudentē & ſcientiſſimum hyrā patrē meū filium mulieris de filiabꝰ dā: cuiꝰ pater fuit tyriꝰ qui nouerit opari in auro et argento: ere & ferro & marmore & lignis. In purpura quoq3 & hyacintho & byſſino et coccino: & qui ſciat celare omnem ſculpturā: & adiuenire prudenter qd̄cūq3 i ope neceſſariū ē cū artificibus tuis & cū artificibꝰ dn̄i mei dd̄ pr̄is tui. Triticū ergo & ordeū & oleū

dn̄s deus noſter ſuper oēs deos. τ quis poterit edificare ei domū? qm̄ celū τ celū celi nō ferunt eum: τ quis ſum ego q̄ edifico ei domū? ſed ad adolēdū icēſū corām eo. τ nūc mitte mihi virū ſapiētē τ q nouerit facere in auro τ in argēto τ in ere τ in ferro τ in purpura τ in coccino τ in hyacintho: τ qui ſciat ſculpere celaturas cū ſapiētibꝰ qui mecum in iudea τ in hieruſalem: quos p̄parauit dauid pater meus. τ mitte mihi ligna cedrina τ arceuthina τ pinea de libano. ego eñi ſcio q̄ ſerui tui ſciunt cedere ligna de libano. τ ecce ſerui mei ibunt cū ſeruis tuis vt preparent mihi ligna in multitudinē: qm̄ domꝰ quā ego edifico magna τ inclyta. τ ecce operātibus qui cedunt ligna in cibaria dedi triticū in dona ſeruis tuis corou̅ tritici viginti milia: τ ordei corox viginti milia: τ olei mēſurarū vigiti milia: τ vini mēſurax vigiti milia. τ dixit chiram rex tyri in ſcriptura: τ miſit ad ſalomonē: qm̄ dilexit dn̄s p̄p̄lm ſuum: dedit te ſup eos in regem. τ dixit chiram: benedictꝰ dn̄s deꝰ iſrael: qui fecit celū τ terrā: qui dedit regi dauid filiū ſapiētē τ ſcientē prudentiā τ ſcientiā: q̄ edificabit domū dn̄o τ domū regno ſuo. τ nūc miſi tibi virū ſapiētē τ ſcientē prudētiā chiram ſeruū meū filiū mulieris de filiabus dan: τ pater eius vir tyrius: ſcientē facere in auro τ argēto τ in ere τ in ferro in lapidibꝰ τ lignis: τ texere in purpura τ in hyacintho τ in byſſo τ in coccino: τ celare ſculpturas: τ excogitare adinuētionē in oībus q̄ dederis ei cū ſapiētibꝰ tuis τ cū ſapiētibus dn̄i mei dauid patris tui. τ nūc triticū τ ordeū τ vinū τ oleum

κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεούς. καὶ τίς ἰσχύσαι οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον; ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ οὐ φέρουσιν αὐτόν, καὶ τίς εἰμι ἐγὼ οἰκοδομῶν αὐτῷ οἶκον; ἀλλ' ἢ τοῦ θυμιᾶν κατέναντι αὐτοῦ. καὶ νῦν ἀπόστειλόν μοι ἄνδρα σοφὸν καὶ εἰδότα τοῦ ποιῆσαι ἐν τῷ χρυσίῳ καὶ ἐν τῷ ἀργυρίῳ καὶ ἐν χαλκῷ καὶ ἐν σιδήρῳ καὶ ἐν τῇ πορφύρᾳ καὶ ἐν τῷ κοκκίνῳ καὶ ἐν τῇ ὑακίνθῳ, καὶ ἐπιστάμενον γλύφειν γλυφὰς μετὰ τῶν σοφῶν τῶν μετ' ἐμοῦ ἐν Ἰούδᾳ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, ὧν ἡτοίμασεν ὁ Δαυὶδ ὁ πατήρ μου. καὶ ἀπόστειλόν μοι ξύλα κέδρινα καὶ ἀρκεύθινα καὶ πεύκινα ἐκ τοῦ Λιβάνου. ἐγὼ γὰρ οἶδα ὅτι οἱ δοῦλοί σου οἴδασι κόπτειν ξύλα ἐκ τοῦ Λιβάνου. καὶ ἰδοὺ οἱ παῖδές μου πορεύσονται μετὰ τῶν παίδων σου ἑτοιμάσαι μοι ξύλα εἰς πλῆθος, ὅτι ὁ οἶκος ὃν ἐγὼ οἰκοδομῶ μέγας καὶ ἔνδοξος. καὶ ἰδοὺ τοῖς ἐργαζομένοις τοῖς κόπτουσι ξύλα εἰς βρώματα δέδωκα σῖτον εἰς δόματα τοῖς παισί σου κόρων πυροῦ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ κριθῶν κόρων εἴκοσι χιλιάδας, καὶ ἐλαίου μέτρων εἴκοσι χιλιάδας, καὶ οἴνου μέτρων εἴκοσι χιλιάδας. καὶ εἶπεν Χειρὰμ βασιλεὺς Τύρου ἐν γραφῇ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς Σολομῶντα, ἐν τῷ ἀγαπῆσαι κύριον τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἔδωκέ σε ἐπ' αὐτοὺς εἰς βασιλέα. καὶ εἶπεν Χειράμ, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὃς ἔδωκε τῷ βασιλεῖ Δαυὶδ υἱὸν σοφὸν καὶ εἰδότα φρόνησιν καὶ ἐπιστήμην, ὃς οἰκοδομήσει οἶκον τῷ κυρίῳ καὶ οἶκον τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ νῦν ἀπέσταλκά σοι ἄνδρα σοφὸν καὶ εἰδότα σύνεσιν τὸν Χειρὰμ τὸν παῖδά μου υἱὸν γυναικὸς ἀπὸ τῶν θυγατέρων Δὰν, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀνὴρ Τύριος, εἰδότα ποιεῖν ἐν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ καὶ ἐν χαλκῷ καὶ ἐν σιδήρῳ ἐν λίθοις καὶ ξύλοις, καὶ ὑφαίνειν ἐν τῇ πορφύρᾳ καὶ ἐν τῇ ὑακίνθῳ καὶ ἐν τῇ βύσσῳ καὶ ἐν τῷ κοκκίνῳ, καὶ γλύφειν γλυφάς, καὶ διανοεῖσθαι διανόησιν ἐν πᾶσιν οἷς ἂν δῷς αὐτῷ μετὰ τῶν σοφῶν σου καὶ μετὰ τῶν σοφῶν τοῦ κυρίου μου Δαυὶδ τοῦ πατρός σου. καὶ νῦν τὸν σῖτον καὶ τὴν κριθὴν καὶ τὸ οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον

C

D

q̄ dixit dn̄s meꝰ: mittat ſeruis ſuis: τ nos cedemus ligna de libano iuxta oēm neceſſitatē tuā: τ feremꝰ tibi ea ratibus in mare ioppes: τ tu tranſferes ea in hieruſalem. τ cōgregauit ſalomon oēs viros proſelytos q̄ in terra iſrl̄ poſt numerū quē nūerauit eos dauid pater eius: τ inuēti ſūt centū quinquagita milia τ tria milia ſexcenti. τ fecit ex eis ſeptuaginta milia virox hūeriſportātiū: τ octoginta milia lapicidax in mōte: τ tria milia ſexcentos opex p̄poſitos ſup populum.

ἃ εἶπεν ὁ κύριός μου, ἀποστειλάτω τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἡμεῖς κόψομεν ξύλα ἐκ τοῦ Λιβάνου κατὰ πᾶσαν τὴν χρείαν σου, καὶ οἴσομέν σοι αὐτὰ σχεδίαις ἐπὶ τὴν θάλασσαν Ἰόππης, καὶ σὺ ἀνοίσεις αὐτὰ εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ συνήγαγεν Σολομῶν πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς προσηλύτους τοὺς ἐν τῇ γῇ Ἰσραὴλ μετὰ τὸν ἀριθμὸν ὃν ἠρίθμησεν αὐτοὺς Δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εὑρέθησαν ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τρισχίλιοι ἑξακόσιοι. καὶ ἐποίησεν ἐξ αὐτῶν ἑβδομήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν νωτοφόρων, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδας λατόμων ἐν τῷ ὄρει, καὶ τρισχιλίους ἑξακοσίους ἐργοδιώκτας ἐπὶ τὸν λαόν.

Ca. 3.

A 3. Reg. 6. a.

Et incepit ſalomon edificare domū dn̄i in hieruſalem in mōte moria: vbi apparuit dn̄s dauid patri eius in loco: quē parauerat dauid in area ornā iebuſei. τ cepit edificare ſalomon in mēſe ſecundo in anno quarto regni ſui. τ hec incepit ſalomon vt edificaret domū dei: lōgitudo menſure prime cubitox ſexaginta: τ latitudo cubitox viginti: τ porticū iuxta frontē domus lōgitudo in frontē latitudinis domꝰ cubitox viginti: τ altitudo cubitox centū τ viginti. τ deaurauit eā intriſecꝰ auro puro. τ domū magnā texit lignis cedrinis: τ deaurauit auro puro. τ ſculpſit in ea palmas τ catenas. τ ornauit domū lapidibꝰ precioſis in gloriā: τ auro auri qđ ex pharuim. τ deaurauit domū auro τ parietes τ veſtibula τ tecta τ hoſtia eius. τ celauit cherubim in parietibꝰ. τ fecit domū ſancti ſanctox: lōgitudo eius in facie latitudinis domꝰ cubitox viginti: τ latitudo cubitox viginti. τ deaurauit eam auro puro in talentis ſexcentis. τ pondus

Καὶ ἤρξατο Σολομῶν οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον κυρίου ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν ὄρει τῷ Ἀμορία, οὗ ὤφθη κύριος τῷ Δαυὶδ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἡτοίμασε Δαυὶδ ἐν τῇ ἅλῳ Ὀρνὰν τοῦ Ἰεβουσαίου. καὶ ἤρξατο οἰκοδομῆσαι Σολομῶν ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ταῦτα ἤρξατο Σολομῶν τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, μῆκος τῆς διαμετρήσεως τῆς πρώτης πηχῶν ἑξήκοντα, καὶ εὖρος πηχῶν εἴκοσι, καὶ τὸ αἰλὰμ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου μῆκος ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πλάτους τοῦ οἴκου πηχῶν εἴκοσι, καὶ τὸ ὕψος πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸν ἔσωθεν χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ τὸν οἶκον τὸν μέγαν ἐξύλωσε ξύλοις κεδρίνοις, καὶ κατεχρύσωσε χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ ἔγλυψεν ἐπ' αὐτοῦ φοίνικας καὶ χαλάσεις. καὶ ἐκόσμησε τὸν οἶκον λίθοις τιμίοις εἰς δόξαν, καὶ χρυσίῳ χρυσοῦ τοῦ ἐκ Φαρουεὶμ. καὶ ἐχρύσωσε τὸν οἶκον χρυσίῳ καὶ τοὺς τοίχους καὶ τοὺς πυλῶνας καὶ τὰ ὀροφώματα καὶ τὰ θυρώματα αὐτοῦ. καὶ ἔγλυψε χερουβὶμ ἐπὶ τῶν τοίχων. καὶ ἐποίησε τὸν οἶκον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, μῆκος αὐτοῦ ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πλάτους τοῦ οἴκου πηχῶν εἴκοσι, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν εἴκοσι. καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ καθαρῷ ἐν ταλάντοις ἑξακοσίοις. καὶ ὁλκὴ

B

& vinum: que pollicitꝰ es domine mi: mitte ſeruis tuis. Nos aūt cedemus ligna de libano quot neceſſaria habueris: & applicabim ea ratibus per mare in ioppe: tuū āt erit tranſferre ea in hieruſalem. Numerauit igitur ſalomon omēs viros proſelytos qui erant in terra iſrael poſt dinumeratione quā dinumerauit dd̄ pr̄ eiꝰ: & inuēti ſunt cētū quinquagita tria milia & ſexcenti. Fecitq3 ex eis ſeptuaginta milia qui humeris onera portarēt: & octoginta milia q lapides de mōtibꝰ cederēt. Tria āt milia & ſexcētos p̄poſitos operū p̄poſi.

3.

Et cepit ſalomon edificare domum dn̄i in hieruſalem in mōte moria qui demōſtratus fuerat dauid patri eiꝰ i loco quē parauerat dauid in area hornan iebuſei. Cepit autem edificare menſe ſecundo anno quarto regni ſui. Et hec ſūt fundamēta q̄ iecit ſalomon vt edificaret domū dei: lōgitudinis cubitos in menſura prima ſexagīta: latitudinis cubitos viginti. Porticum vero an̄ frōtē q̄ tēdebatur i lōgū iuxta mēſurā latitudinis domꝰ cubitox vigiti. Porro altitudo cētū viginti cubitorū erat. Et deaurauit eā intrinſecus auro mundiſſimo. Domū quoq3 maiorē texit tabulis ligneis abiegnis: & laminas auri obrizi affixit per totū. Sculpſitq3 i ea palmas: & q̄ſi catenulas ſe inuicē cōplectētes. Strauit quoq3 pauimētū tēpli p̄cioſiſſimo marmore decorē multo. Porro aurū erat p̄batiſſimū: de cuiꝰ lamīs texit domū: & trabes eiꝰ & poſtes: parietes & oſtia: & celauit cherubī i parietibꝰ. Fecitquoq3 domū ſcti ſctōx: lōgitudinē iuxta latitudinē domꝰ cubitox vigiti: & latitudinē ſilr̄ vigiti cubitorū. Et laminis aureis texit eam quaſi talētis ſexcentis. Sed &

והיין אשר אמר אדני ישלח
לעבדיו׃ ואנחנו נכרת עצים מן
הלבנון ככל צרכך ונביאם לך
רפסדות על ים יפו ואתה תעלה
אתם ירושלם׃ ויספר שלמה
כל האנשים הגירים אשר בארץ
ישראל אחרי הספר אשר ספרם
דויד אביו וימצאו מאה וחמשים
אלף ושלשת אלפים ושש מאות׃
ויעש מהם שבעים אלף
סבל ושמנים אלף חצב בהר
ושלשת אלפים ושש מאות מנצחים
להעביד את העם׃

Cap. iij.

ויחל שלמה לבנות את בית יהוה בירושלם
בהר המוריה אשר נראה לדויד
אביהו אשר הכין במקום דויד בגרן
ארנן היבוסי׃ ויחל לבנות בחדש
השני בשני בשנת ארבע למלכותו׃
ואלה הוסד שלמה לבנות את בית
האלהים הארך אמות במדה
הראשונה אמות ששים ורחב
אמות עשרים׃ והאולם אשר על
פני הארך על פני רחב הבית אמות
עשרים והגבה מאה ועשרים
ויצפהו מפנימה זהב טהור׃ ואת
הבית הגדול חפה עץ ברושים
ויחפהו זהב טוב ויעל עליו תמרים
ושרשרות׃ ויצף את הבית אבן
יקרה לתפארת והזהב זהב
פרוים׃ ויחף את הבית הקרות
הספים וקירותיו ודלתותיו זהב
ופתח כרובים על הקירות׃ ויעש
את בית קדש הקדשים ארכו
על פני רחב הבית אמות עשרים
ורחבו אמות עשרים ויחפהו זהב
טוב לככרים שש מאות׃ ומשקל

שלח כרת בוא עלה ספר מצא מאה עשה נצח עבד חלל בנה ראה כון קום שנה שנה רבע סוד בנה אמה מדד אלם פנה צפה פנה טהר גדל ברש חפה עלה פאר ספף כרב עשה מאה שקל

למסמרות לשקלים חמשים זהב והעליות חפה זהב׃ ויעש בבית קדש הקדשים כרובים שנים מעשה צעצעים ויצפו אתם זהב׃ וכנפי הכרובים ארכם אמות עשרים כנף האחד לאמות חמש מגעת לקיר הבית והכנף האחרת אמות חמש מגיע לכנף הכרוב האחר׃ וכנף הכרוב האחד אמות חמש מגיע לקיר הבית והכנף האחרת אמות חמש דבקה לכנף הכרוב האחר׃ כנפי הכרובים האלה פרשים אמות עשרים והם עמדים על רגליהם ופניהם לבית׃ ויעש את הפרכת תכלת וארגמן וכרמיל ובוץ ויעל עליו כרובים׃ ויעש לפני הבית עמודים שנים אמות שלשים וחמש ארך והצפת אשר על ראשו אמות חמש׃ ויעש שרשרות בדביר ויתן על ראש העמודים ויעש רמונים מאה ויתן בשרשרות׃ ויקם את העמודים על פני ההיכל אחד מימין ואחד מהשמאול ויקרא שם הימיני יכין ושם השמאלי בעז׃

Cap. iiij. ויעש מזבח נחשת עשרים אמה ארכו ועשרים אמה רחבו ועשר אמות קומתו׃ ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וחמש באמה קומתו וקו שלשים באמה יסב אתו סביב׃ ודמות בקרים תחת לו סביב סביב סובבים אתו עשר באמה מקיפים את הים סביב שנים טורים הבקר יצוקים במצקתו׃ עומד על שנים עשר בקר שלשה פנים צפונה

clauos fecit aureos: ita vt singuli claui siclos quinq̃genos appẽderẽt. Cenacula quoq; texit auro. Fecit ẽt in domo sctĩ sctõꝝ cherubin duos opere statuario: & texit eos auro. Ale cherubin vigĩti cubitis extẽdebãtur: ita vt vna ala haberet cubitos quinq;: & tangeret parietem domus: & altera quinq; cubitos hñs: alã tãgeret alteri⁹ cherub. Similr cherub alteri⁹ ala quinq; habebat cubitos: & tangebat parietem: & ala eius altera quinq; cubitoꝝ alam cherub alteri⁹ cõtingebat. Igr ale vtriusq; cherub expãse erãt: & extendebãtur p cubitos vigĩti. Ipsi ãt stabãt erectis pedib⁹: & facies eorum erãt verse ad exteriorem domũ. Fecit quoq; velũ ex hyacintho purpura cocco & bysso: & ĩtexuit ei cherubin. Añ fores ẽt tẽpli duas colũnas q̃ trigĩta & qnq; cubitos hẽbãt altitudinis. Porro capita earum quinq; cubitorũ: necnon & q̃si catenulas ĩ oraculo: & supposuit eas capitibus colũnarũ. Malogranata etiam centum: que catenulis interposuit. Ipsas quoq; colũnas posuit in vestibulo tẽpli: vnã a dextris: & alterã a sinistris. Eã q̃ a dextris erat vocauit iachin: & que ad leuam vocauit booz. 4.

Fecit quoq; altare eneũ viginti cubitoꝝ lõgitudinis: & viginti cubitoꝝ latitudinis: & decẽ cubitoꝝ altitudinis. Mare ẽt eneũ fusile decẽ cubitis a labio vsq; ad labium: rotundũ per circuitũ. Quinq; cubitos habebat altitudinis: & fũicul⁹ trigĩta cubitoꝝ ambiebat gyrum ei⁹. Siltitudo quoq; boum erat subter illũ. Et decẽ cubitis q̃dã extrinsec⁹ celature q̃si duobus versib⁹ labiũ maris circuibant. Boues aũt erãt fusiles: & ipsũ mare super duodeci boues ĩpositũ erat: quorũ tres respicibãt ad aquilonem:

clauoꝝ põdus vni⁹ quinquaginta sicli
τῶν ἥλων, ὁλκὴ τοῦ ἑνὸς πεντήκοντα σίκλοι τοῦ
auri: τ cenacula deaurauit auro. τ fe
χρυσίου, καὶ τὰ ὑπερῷα ἐχρύσωσε χρυσίῳ. καὶ ἐποί
cit in domo sancta sanctoꝝ cherubim duos
ησεν ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων χερουβὶμ δύο
opus de lignis iputribilib⁹: τ deaurauit eos au
ἔργον ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ ἐχρύσωσεν αὐτὰ χρυ
ro. τ ale cherubim lõgitudo cu
σίῳ. καὶ αἱ πτέρυγες τῶν χερουβὶμ τὸ μῆκος πη
bitoꝝ viginti τ ala vna cherub
χῶν εἴκοσι. καὶ ἡ πτέρυξ ἡ μία τοῦ χερουβ τοῦ
vni⁹: cubitoꝝ quinq; q̃ tangebat parietẽ do
ἑνὸς, πηχῶν πέντε ἁπτομένη τοῦ τοίχου τοῦ οἴ
mus: τ ala altera cubitoꝝ quinq;: q̃ tãgebat
κου, καὶ ἡ πτέρυξ ἡ ἑτέρα πηχῶν πέντε, ἁπτομένη
alam cherub alterius. τ a
τῆς πτέρυγος τοῦ χερουβ τοῦ ἑτέρου. καὶ αἱ πτέρυ
le cherubi hoꝝ extense cu
γες τῶν χερουβὶμ τούτων διαπεπετασμέναι πή
biti viginti. ipsa stantia in pedibus
χεις εἴκοσι. καὶ αὐτὰ ἑστηκότα ἐπὶ τοὺς πόδας
suis: et facies eoꝝ in domũ. τ
αὐτῶν, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον. καὶ
fecit velum ex hyacintho τ purpu
ἐποίησε τὸ καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύ
ra τ coccino τ bysso. τ intexuit in eo
ρας καὶ κοκκίνου καὶ βύσσου. καὶ ὕφανεν ἐν αὐτῷ
cherubi. τ fecit ante domũ
χερουβίμ. καὶ ἐποίησε κατέμπροσθεν τοῦ οἴκου
colũnas duas cubitoꝝ triginta quinq; altitudo: τ
στύλους δύο πηχῶν τριάκοντα πέντε τὸ ὕψος, καὶ τὰς
capitella eaꝝ cubitoꝝ quinq;. τ fecit ca
κεφαλίδας αὐτῶν πηχῶν πέντε. καὶ ἐποίησεν ἁλυ
tenas in oraculo τ posuit in capi
σιδωτὰ ἐν τῷ δαβὶρ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῶν κεφα
tib⁹ colũnaꝝ. τ fecit malogranata centũ. τ
λῶν τῶν στύλων. καὶ ἐποίησε ῥοΐσκους ἑκατόν. καὶ
imposuit in catenis: τ statuit colũnas
ἐπέθηκεν ἐπὶ τῶν ἁλύσεων, καὶ ἔστησε τοὺς στύλους
iuxta faciem tẽpli: vnã a dextris: τ
κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, ἕνα ἐκ δεξιῶν, καὶ τὸν
vnã a sinistris. τ vocauit nomẽ ei⁹ q̃ a dex
ἕνα ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ δεξι
tris directio: τ nomẽ ei⁹ q̃ a sinistris fortitudo.
ῶν κατόρθωσις, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐξ ἀριστερῶν ἰσχύς. Ca. 4.

Et fecit altare eneum: viginti
Καὶ ἐποίησε τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν, εἴκοσι
cubitoꝝ longitudo: τ viginti cubitoꝝ latitudo: τ
πηχέων τὸ μῆκος, καὶ εἴκοσι πηχέων τὸ εὖρος, καὶ
decẽ cubitoꝝ altitudo: τ fecit mare
δέκα πηχέων τὸ ὕψος. καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν
fusile decẽ cubitoꝝ mensurã a la
χυτὴν δέκα πηχέων τὴν διαμέτρησιν ἀπὸ τοῦ χεί
bio eius in labiũ ei⁹ rotundũ p circuitũ
λους αὐτῆς εἰς τὸ χεῖλος αὐτῆς στρογγύλην κυκλόθεν
τ quinq; cubitoꝝ altitudo. τ circuitus tri
καὶ πέντε πηχέων τὸ ὕψος. καὶ τὸ κύκλωμα τριά
ginta cubitoꝝ ambiebat illud p circuitũ: τ similitudo
κοντα πηχῶν ἐκύκλου αὐτὴν κύκλῳ. καὶ ὁμοίωμα
vituloꝝ subter illud p circuitũ ambientes il
μόσχων ὑποκάτωθεν αὐτῆς κυκλόθεν κυκλοῦντες αὐ
lud decẽ in cubito ambientes mare p
τὴν δέκα ἐν πήχει κυκλοῦντες τὴν θάλασσαν κυ
circuitũ. duo ordines boues fusiles in effusione eo
κλόθεν. δύο στίχοι βόες χωνευτοὶ ἐν τῇ χωνεύσει αὐ
rum: fecerunt eos: stans sup duodecim boues
τῶν, ἐποίησαν αὐτούς, ἑστῶσα ἐπὶ δώδεκα μόσχους
mare. tres respicientes ad aquilonem:
ἡ θάλασσα. οἱ τρεῖς βλέποντες πρὸς βορρᾶν,

τ tres aspicientes ad occidentẽ: τ tres
καὶ οἱ τρεῖς βλέποντες πρὸς δυσμάς, καὶ οἱ τρεῖς
aspicientes ad austrũ: τ tres aspicientes ad
βλέποντες πρὸς νότον, καὶ οἱ τρεῖς βλέποντες πρὸς
orientem: τ mare in ipsis supra. τ erãt
ἀνατολάς, καὶ ἡ θάλασσα ἐπ᾽ αὐτῶν ἄνω. καὶ ἦν τὰ
posteriora ipsoꝝ intus: τ crassitudo maris
ὀπίσθια αὐτῶν ἔσω, καὶ τὸ πάχος τῆς θαλάσσης
palmi. τ labiũ eius: sicut labiũ cali
παλαιστῆς. καὶ τὸ χεῖλος αὐτῆς, ὡς χεῖλος ποτηρί
cis sculpti germinib⁹ lilij: capiẽs metre
ου διαγεγλυμμένου βλαστοὺς κρίνου, χωροῦσα μετρη
tas tria millia: τ perfecit illud τ fe
τὰς τρισχιλίους, καὶ ἐξετέλεσεν αὐτήν. καὶ ἐποί
cit pelues decẽ: τ posuit quinq; a dex
ησε λουτῆρας δέκα, καὶ ἔθηκε τοὺς πέντε ἐκ δε
tris τ quinq; a sinistris: vt lauarẽt in
ξιῶν καὶ τοὺς πέντε ἐξ ἀριστερῶν, τοῦ πλύνειν ἐν
ipsis opa holocaustoꝝ τ vt illuerẽt
αὐτοῖς τὰ ἔργα τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ ἀποκλύζειν
in ipsis: τ mare vt lauarent sa
ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὸ νίπτεσθαι τοὺς ἱε
cerdotes in eo. τ fecit cãdelabra au
ρεῖς ἐν αὐτῇ. καὶ ἐποίησε τὰς λυχνίας τὰς χρυ
rea decẽ fm iudiciũ ipsoꝝ. τ posuit in tẽ
σᾶς δέκα κατὰ τὸ κρίμα αὐτῶν. καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ
plo quinq; a dextris: τ quinq; a sinistris. τ
ναῷ πέντε ἐκ δεξιῶν, καὶ πέντε ἐξ ἀριστερῶν. καὶ
fecit mẽsas decem: τ posuit quinq; a dex
ἐποίησε τραπέζας δέκα, καὶ ἔθηκεν πέντε ἐκ δεξι
tris τ quinq; a sinistris. τ fecit phialas
ῶν καὶ πέντε ἐξ ἀριστερῶν. καὶ ἐποίησε φιάλας
aureas centum. τ fecit atriũ sacerdotũ:
χρυσᾶς ἑκατόν. καὶ ἐποίησε τὴν αὐλὴν τῶν ἱερέων,
τ atrium magnũ: τ fores a
καὶ τὴν αὐλὴν τὴν μεγάλην, καὶ τὰς θύρας τῆς αὐ
trij: τ hostia ipsoꝝ erata
λῆς, καὶ τὰ θυρώματα αὐτῶν κατακεχαλκωμένα
ere. τ mare posuit ab angulo
χαλκῷ. καὶ τὴν θάλασσαν ἔθηκεν ἀπὸ γωνίας τοῦ
dom⁹ a dextris ad orientẽ partis q̃
οἴκου ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ μέρους τοῦ
ad austrũ. τ fecit chiram lebetes τ
πρὸς νότον. καὶ ἐποίησε χειρὰμ τοὺς λέβητας καὶ
creagras τ thuribula. τ perfecit chi
τὰς κρεάγρας καὶ τὰ πυρεῖα. καὶ συνετέλεσε χει
ram facere omne opus q̃d fecit sa
ρὰμ ποιῆσαι πᾶσαν τὴν ἐργασίαν ἣν ἐποίησε σα
lomon rex in domo dei colũnas duas
λωμὼν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ στύλους δύο
τ bases. τ capitella in capitibus
καὶ τὰς βάσεις. καὶ τὰς χωθαρὼθ ἐπὶ κεφαλῶν
colũnaꝝ duo. τ reticula duo vt tegerent
τῶν στύλων δύο. καὶ δίκτυα δύο συγκαλύψαι τὰς
duas bases capitelloꝝ: q̃ sũt in capitib⁹
δύο βάσεις τῶν χωθαρὼθ, ἅ ἐστιν ἐπὶ κεφαλῶν τῶν
colũnaꝝ. τ malogranata aurea quadringẽta in duo
στύλων. καὶ ῥοὰς χρυσοῦς τετρακοσίους εἰς τὰ δύο
reticula. duo gña malo granatoꝝ reticulo vno: vt tegerẽt
δίκτυα. δύο γένη ῥοῶν ἐν τῷ δικτύῳ τῷ ἑνί, τοῦ συγκαλύψαι
duas bases capitelloꝝ: q̃ sunt supra
τὰς δύο βάσεις τῶν χωθαρὼθ, ἅ ἐστιν ἐπάνω τῶν
colũnas. τ bases fecit decẽ. τ pe
στύλων. καὶ τοὺς μεχωνὼθ ἐποίησε δέκα. καὶ τοὺς λου
lues fecit sup bases. τ ma
τῆρας ἐποίησεν ἐπὶ τῶν μεχωνώθ. καὶ τὴν θάλασ
re vnã τ vitulos duodecim sub
σαν μίαν καὶ τοὺς μόσχους τοὺς δώδεκα ὑποκάτω
eo. τ lebetes τ creagras τ phia
αὐτῆς. καὶ τοὺς λέβητας καὶ τὰς κρεάγρας καὶ φιά
las: τ omnia vasa eoꝝ q̃ fecit
λας, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν ἃ ἐποίησε

& alii tres ad occidẽtẽ. Porro tres alii meridiẽ: & tres q reliq erãt oriẽtẽ: hñtes mare suppositum. Posteriora autem boum erant intrĩsec⁹ sub mari. Porro vastitas ei⁹ hẽbat mensurã palmi: & labiũ illi⁹ erat q̃si labiũ calicis vel repãdi lilii: capiebatq; tria milia metretas. Fecit quoq; cõchas decẽ: & posuit qnq; a dextris: & quinq; a sinistris: vt lauarent in eis oĩa que in holocaustum oblaturi erãt. Porro ĩ mari sacerdotes lauabantur. Fecit autem & cãdelabra aurea decem ẽm speciẽ quã iusserat fieri: & posuit ea in tẽplo quinq; a dextris & qnq; a sinistris. Nec nõ & mẽsas decẽ: & posuit eas in tẽplo: quinq; a dextris & quinq; a sinistris. Phialas quoq; aureas centum. Fecit etiam atrium sacerdotũ & basilicam grandem: & ostia ĩ basilica que texit ere. Porro mare posuit in latere dextero cõtra orientem ad meridiem. Fecit autẽ hyrã lebetes & creagras & phialas. Et cõpleuit oẽ opus regis in domo dei: hoc est columnas duas & epistylia & capita: & quasi quedã retiacula que capita tegerẽt super epistylia. Malogranata quoq; quadrigenta & retiacula duo: ita vt bini ordines malogranatorum singulis retiaclis iũgerentur: q̃ protegerẽt epistylia & capita columnarũ. Bases etiã fecit: & conchas quas super posuit basibus. Mare vnum: boues quoq; duodecim sub mari. Et lebetes & creagras & phialas. Omnia vasa fecit

ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחריהם ביתה׃ ועביו טפח ושפתו כמעשה שפת כוס פרח שושנה מחזיק בתים שלשת אלפים יכיל׃ ויעש כיורים עשרה ויתן חמשה מימין וחמשה משמאול לרחצה בהם את מעשה העולה ידיחו בם והים לרחצה לכהנים בו׃ ויעש את מנרות הזהב עשר כמשפטם ויתן בהיכל חמש מימין וחמש משמאול׃ ויעש שלחנות עשרה וינח בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאול ויעש מזרקי זהב מאה׃ ויעש חצר הכהנים והעזרה הגדולה ודלתות לעזרה ודלתותיהם צפה נחשת׃ ואת הים נתן מכתף הימנית קדמה ממול נגבה׃ ויעש חורם את הסירות ואת היעים ואת המזרקות ויכל חורם לעשות את המלאכה אשר עשה למלך שלמה בבית האלהים׃ עמודים שנים והגלות והכתרות על ראש העמודים שתים והשבכות שתים לכסות את שתי גלות הכתרות אשר על ראש העמודים׃ ואת הרמונים ארבע מאות לשתי השבכות שנים טורים רמונים לשבכה האחת לכסות את שתי גלות הכתרות אשר על פני העמודים׃ ואת המכנות עשה ואת הכירות עשה על המכנות׃ את הים אחד ואת הבקר שנים עשר תחתיו׃ ואת הסירות ואת היעים ואת המזלגות ואת כל כליהם עשה

חורם אביו למלך שלמה לבית
יהוה נחשת מרוק : בככר הירדן
יצקם המלך בעבי האדמה בין
סכות ובין צרדתה : ויעש שלמה
כל הכלים האלה לרב מאד
כי לא נחקר משקל הנחשת :
ויעש שלמה את כל הכלים אשר
בית האלהים ואת מזבח הזהב
ואת השלחנות ועליהם לחם
הפנים : ואת המנרות ונרתיהם
לבערם כמשפט לפני הדביר
זהב סגור : והפרח והנרות
והמלקחים זהב הוא מכלות זהב :
והמזמרות והמזרקות והכפות
והמחתות זהב סגור ופתח הבית
דלתותיו הפנימיות לקדש הקדשים
ודלתי הבית להיכל זהב : ותשלם
כל המלאכה אשר עשה שלמה
לבית יהוה

Cap. v.

ויבא שלמה
את קדשי דויד אביו ואת הכסף
ואת הזהב ואת כל הכלים נתן
באצרות בית האלהים : אז יקהיל
שלמה את זקני ישראל ואת כל
ראשי המטות נשיאי האבות לבני
ישראל אל ירושלם להעלות את
ארון ברית יהוה מעיר דויד היא
ציון : ויקהלו אל המלך כל איש
ישראל בחג הוא החדש השבעי :
ויבאו כל זקני ישראל וישאו
הלוים את הארון : ויעלו את הארון
ואת אהל מועד ואת כל כלי
הקדש אשר באהל העלו אתם
הכהנים הלוים : והמלך שלמה
וכל עדת ישראל הנועדים עליו
לפני הארון מזבחים צאן ובקר
אשר לא יספרו ולא ימנו מרב :

מרק · ענה · עשה · יקר שקל · זנח · פנה נור · שפט דבר · סגר נור · לקח כלה · זמר זרק · כפף · פתח · פנה · הכל שלם · לאך · בוא · קהל · נטה נשא · עלה · ארן ברת · יעד כלה · פנה זבח · ספר מנה

salomoni hyram pater eius in domo domini ex ere mūdissimo. In regione iordanis fudit ea rex in argillosa terra: inter sochot & saredatha. Erat autem multitudo vasorum innumerabilis ita vt ignoraretur pondus eris. Fecitq̧ salomon omnia vasa domus dei: & altare aureum & mensas: & super eas panes propositiōis. Cādelabra quoq̧ cum lucernis suis vt lucerent ante oraculum iuxta ritum ex auro purissimo: & florentia quedā & lucernas & forcipes aureos. Oīa de auro mūdissimo facta sunt. Timiamateria quoq̧ & thuribula & phialas & mortariola ex auro purissimo. Et ostia celauit tēpli interioris .i. in sancta sanctorum: & ostia tēpli forinsecus aurea. Sicq̧ cōpletū est omne opus quod fecit salomon in domo domini. 5.

INtulit igr̄ salomon oīa que vouerat dauid pater suus argentum & aurum & vniuersa vasa posuit in thesauris dom⁹ dei. Post que congregauit maiores natu israel: & cunctos principes tribuū: & capita familiarum de filiis israel in hierusalem: vt adducerent arcā federis dn̄i de ciuitate dauid que est syon. Venerūt itaq̧ ad regem omnes viri israel in die solēni mēsis septimi. Cunq̧ venissent cūcti seniorꝝ isrl̄: portauerūt leuite arcam: & intulerunt eam: & omnem paraturam tabernacli. Porro vasa sanctuarii que erant in tabernaculo portauerūt sacerdotes cum leuitis. Rex autem salomon & vniuersus cet⁹ isrl̄: & oēs q fuerunt cōgregati ante arcā immolabant arietes & boues absq̧ vllo nūero. Tanta ei erat multitudo victiarꝝ.

chiram: obtulit regi salomoni in domo do
χειρὰμ καὶ ἀνήνεγκε τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ἐν οἴκῳ κυ
mini ex ere puro. in regione iordanis fu
ρίου χαλκοῦ καθαροῦ. ἐν τῷ περιχώρῳ τοῦ ἰορδάνου ἐχώ
dit ea rex in crassitudine terre: in
νευσεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ πάχει τῆς γῆς, ἀνα
ter sochoth & inter saridatha. & fecit sa
μέσον σοχὼθ καὶ ἀναμέσον σαριδαθά. καὶ ἐποίησε σο
lomon omnia vasa hec in multitudinē valde.
λομὼν πάντα τὰ σκεύη ταῦτα εἰς πλῆθος σφόδρα.
qm̄ nō inuestigabat pōdus eris. & fecit sa
ὅτι οὐκ ἠκριβάσθη ὁλκὴ τοῦ χαλκοῦ. καὶ ἐποίησε σο
lomon omnia vasa domus dn̄i: & al
λομὼν πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ τὸ θυ
tare aureū: & mēsas: & super e
σιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὰς τραπέζας, καὶ ἐπ᾽ αὐ
as panes ppositionis: & cādelabra & lucer
τῶν ἄρτους προθέσεως, καὶ τὰς λυχνίας καὶ τοὺς λύχ
nas lucis iuxta ritum ante faciem ora
νους τοῦ φωτὸς κατὰ τὸ κρίμα κατὰ πρόσωπον τοῦ δα
culi ex auro puro. & lucerne eorū & forci
βεὶρ χρυσίου καθαροῦ. καὶ οἱ λύχνοι αὐτῶν καὶ αἱ λαβί
pes eorū & phiale & mortariola & thimiamateria
δες αὐτῶν καὶ αἱ φιάλαι καὶ αἱ θυΐσκαι, καὶ τὰ πυρεῖα
ex auro puro. & hostiū domus interius qđ
χρυσίου καθαροῦ. καὶ ἡ θύρα τοῦ οἴκου ἡ ἐσωτέρα ἡ
in scta̅ sanctorū: & hostia domus tē
εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ αἱ θύραι τοῦ οἴκου τοῦ να
pli aurea. & cōpletum est omne opus qđ
οῦ χρυσαῖ. καὶ συνετελέσθη πᾶσα ἡ ἐργασία ἣν
fecit salomon in domo domini.
ἐποίησε σολομὼν ἐν οἴκῳ κυρίου.

Ca. 5.

ET intulit salomon sancta dauid pa
ΚΑὶ εἰσήνεγκε σολομὼν τὰ ἅγια δαυὶδ τοῦ πα
tris sui: & argentum & aurum & vniuer
τρὸς αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ πάν
sa vasa: & dedit in thesaurum dom⁹ domi
τα τὰ σκεύη, καὶ ἔδωκεν εἰς θησαυρὸν οἴκου κυρί
ni. tunc congregauit salomon omnes se
ου. τότε ἐξεκκλησίασε σολομὼν πάντας τοὺς πρεσ
niores israel: & cunctos principes
βυτέρους ἰσραήλ, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν
tribuū: & duces familiarū filiorū
φυλῶν, καὶ τοὺς ἡγουμένους τῶν πατριῶν τῶν υἱῶν
israel in hierusalem: vt adducerent arcam
ἰσραὴλ εἰς ἱερουσαλήμ, τοῦ ἀνενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν
federis dn̄i de ciuitate dauid: hec sion. &
διαθήκης κυρίου ἐκ πόλεως δαυίδ, αὕτη σιών. καὶ
congregatus est ad regem salomonē oīs vir
ἐξεκκλησιάσθη πρὸς τὸν βασιλέα σολομῶντα πᾶς ἀνὴρ
israel in solēnitate: hic mēsis septimus. & ve
ἰσραὴλ ἐν τῇ ἑορτῇ, οὗτος ὁ μὴν ὁ ἕβδομος. καὶ ἦλ
nerūt cuncti seniores israel: & acceperūt
θον πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ, καὶ ἔλαβον οἱ
leuite arcā: & attulerunt arcam &
λευῖται τὴν κιβωτόν, καὶ ἀνήνεγκαν τὴν κιβωτὸν καὶ
tabernaculū testimonii: & omnia vasa
τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ
sancta q̄ in tabernaculo. & attulerunt eā sacerdotes
ἅγια τὰ ἐν τῇ σκηνῇ. καὶ ἀνήνεγκαν αὐτὴν οἱ ἱερεῖς
& leuite: & rex salomon: & vniuer
καὶ οἱ λευῖται, καὶ ὁ βασιλεὺς σολομών, καὶ πᾶ
sus cetus israel: & q̄ congregati sunt ad
σα ἡ συναγωγὴ ἰσραήλ, καὶ οἱ ἐπισυνηγμένοι ἐπ᾽ αὐ
eū ante arcam dei imolātes vitulos
τὸν ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ θύοντες μόσχους
& oues que nō numerabunt neq̧ supputabūtur pre multitudine.
καὶ πρόβατα ἃ οὐκ ἀριθμηθήσεται οὐδὲ λογισθήσεται ἀπὸ πλήθους.

3.Reg. 7.g. · 3.Reg. 8.a. · D · A · B

et intulerūt sacerdotes arcam federis dn̄i in
καὶ εἰσήνεγκαν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου εἰς
locū suū: in oraculū dom⁹ in sctā
τὸν τόπον αὐτῆς, εἰς τὸ δαβεὶρ τοῦ οἴκου εἰς τὰ ἅγια
sanctorū: subt alas cherubim.
τῶν ἁγίων, ὑποκάτω τῶν πτερύγων τῶν χερουβίμ.
& erāt cherubi expādentia alas suas
καὶ ἦν τὰ χερουβὶμ διαπεπετακότα τὰς πτέρυγας αὐτῶν
sup locū arce: & cooperiebāt che
ἐπὶ τὸν τόπον τῆς κιβωτοῦ, καὶ συνεκάλυπτε τὰ χε
rubi arcā: & appropinqbāt cherubi sup
ρουβὶμ τὴν κιβωτόν, καὶ προσήγγιζε τὰ χερουβὶμ ἐπὶ τὴν
arcā & sup vectes eius supra. &
κιβωτὸν καὶ ἐπὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς ἐπάνωθεν. καὶ
eminebāt vectes: & aspiciebātur capita
ὑπερεῖχον οἱ ἀναφορεῖς, καὶ ἐβλέποντο αἱ κεφαλαὶ τῶν
vectium ab arca de sctis in faci
ἀναφορέων ἀπὸ τῆς κιβωτοῦ ἐκ τῶν ἁγίων ἐπὶ πρόσω
em oraculi: & nō videbātur extra: & fuerūt illic
πον τοῦ δαβείρ, καὶ οὐκ ἐβλέποντο ἔξω, καὶ ἦσαν ἐκεῖ
vsq̧ ad diem hanc. nō erat in arca pret due
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. οὐκ ἦν ἐν τῇ κιβωτῷ πλὴν δύο
tabule: q̄s posuerat moyses in choreb: que disposuit domi
πλάκες, ἃς ἔθηκε μωυσῆς ἐν χωρήβ, ὅσα διέθετο κύρι
n⁹ cū filiis israel: cū exirent ipi de terra
ος μετὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς
egypti. & factū est cū egrederēt sacerdotes de sctuariis:
αἰγύπτου. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξελθεῖν τοὺς ἱερεῖς ἐκ τῶν ἁγίων,
qm̄ oēs sacerdotes q̄ inuenti sūt: sctificati sūt: nō fue
ὅτι πάντες οἱ ἱερεῖς οἱ εὑρεθέντες, ἡγιάσθησαν, οὐκ ἦ
rūt ordinati per vices. & leuite
σαν διατεταγμένοι κατ᾽ ἐφημερίαν. καὶ οἱ λευῖται οἱ
cantores oēs cū filiis asaph e
ψαλτῳδοὶ πάντες σὺν τοῖς υἱοῖς τοῦ ἀσὰφ τοῦ αἱ
mā: idithū: & filiis corū: & fra
μάν, τῷ ἰδιθούμ, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ τοῖς ἀδελ
trib⁹ eorū q̄ vestiti erāt stolis byssinis in cym
φοῖς αὐτῶν τοῖς ἐνδεδυμένοις στολὰς βυσσίνας ἐν κυμ
balis & in nablis & in citharis: stātes an
βάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν κινύραις, ἑστηκότες κατέ
te altare. & cū eis sacerdotes centū
ναντι τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ μετ᾽ αὐτῶν οἱ ἱερεῖς ἑκατὸν
& viginti canētes in tubis. & facta est
καὶ εἴκοσι σαλπίζοντες ἐν ταῖς σάλπιγξιν. καὶ ἐγένετο
vna vox cū tuba canerent & cū psalterio cantarēt & cū
μία φωνὴ ἐν τῷ σαλπίζειν καὶ ἐν τῷ ψαλτῳδεῖν καὶ ἐν
vociferarēt vox vna vt laudarēt vt cōfiterentur
τῷ ἀναφωνεῖν φωνῇ μιᾷ τοῦ αἰνεῖν τοῦ ἐξομολογεῖσθαι
dn̄o. & vt extulerūt vocē in tubis &
τῷ κυρίῳ. καὶ ὡς ὕψωσαν τὴν φωνὴν ἐν ταῖς σάλπιγξιν καὶ
in cymbalis & in organis cātorū & in hymnis:
ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν τοῖς ὀργάνοις τῶν ᾠδῶν καὶ ἐν ὕμνοις,
& dicebāt: cōfitemini dn̄o qm̄ bonū: qm̄ in eter
καὶ ἔλεγον, ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθόν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶ
nū mia eius: & dom⁹ plena fuit nube & glīa dn̄i:
να τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ὁ οἶκος ἐνεπλήσθη νεφέλης καὶ δόξης κυρίου,
& nō potuerūt sacerdotes stare & ministrare a fa
καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς τοῦ στῆναι καὶ λειτουργεῖν ἀπὸ προ
cie nubis: qm̄ impleuit glīa dn̄i domū dei.
σώπου τῆς νεφέλης, ὅτι ἐνέπλησε δόξα κυρίου τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ.

Ca. 6

TUnc dixit salomō: dn̄s dixit vt habitaret in cali
ΤΌτε εἶπε σολομών, κύριος εἶπε τοῦ κατασκηνῶσαι ἐν γνό
gine: & ego edificaui domū nomini tuo sanctā tibi &
φῳ, καὶ ἐγὼ ᾠκοδόμησα οἶκον τῷ ὀνόματί σου ἅγιόν σοι καὶ
pparatā vt habitares tu in ea in ppetuū. & con
ἕτοιμον τοῦ κατασκηνῶσαι σε ἐν αὐτῷ εἰς τοὺς αἰῶνας. καὶ ἐπέ
uertit rex faciem suā: & benedixit vni
στρεψεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε πᾶ
uerse ecclesie israel. & oīs ecclesia isra
σαν τὴν ἐκκλησίαν ἰσραήλ. καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰσρα
el stetit. & ait: bn̄dictus dn̄s deus
ὴλ παρειστήκει. καὶ εἶπε, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς

D · C · A · D · ps. 65. · A · 3.Reg.

Et intulerunt sacerdotes arcam federis dn̄i i locū suū: idest ad oraculum templi in sancta sanctorū subter alas cherubī: ita vt cherubim expāderēt alas suas sup locū iquo posita erat arca: & ipsam arcam tegerent cum vectibus suis. Vectiū āt qb⁹ portabatur arca: qa paululū longiores erant capita parebant ante oraculū. Si vero qs paululū fuisset extrīsec⁹: eos videre nō poterat. Fuit itaq̧ arca ibi vsq̧ ī presentem diem. Nihilq̧ erat aliud i arca nisi due tabule quas posuerat moyses i oreb: qn̄ legē dedit dn̄s filiis isrl̄ egredientibus ex egypto. Egressis āt sacerdotib⁹ de sanctuario: oēs em̄ sacerdotes q ibi potuerāt iueniri sctificati sūt: nec adhuc ī illo tpe vices & ministeriorꝝ ordo īter eos diuisus erat: tā leuite q̧ cātores .i. qui sub asaph erāt: & qui sub hemam: & qui sub idithun filii & frēs eorꝝ vestiti byssinis: cymbalis & psalteriis & citharis cōcrepabāt stātes ad orientalē plagā altaris: & cū eis cātores cētū viginti canentes tubis. Igitur cunctis pariter & tubis & voce & cymbalis & organis & diuersi gn̄is musicorū cōcinētibus & vocē in sublime tollētib⁹ lōge sonit⁹ audiebatur: ita vt cū dn̄m laudare cepisset: & dicere: cōfitemini dn̄o qm̄ bon⁹: qm̄ in etnū mia ei⁹: īpleretur dom⁹ dn̄i nube: ne possēt sacerdotes stare & ministrare ppter caliginē. cōpleuerat eī glīa domini domū dei. 6.

TVnc salomon ait: dn̄s pollicitus est vt habitaret in caligine: ego aūt edificaui domū nomini eius vt habitaret ibi in perpetuum. Et cōuertit rex faciē suam & bn̄dixit vniuerse multitudini isrl̄. Nam omnis turba stabat intēta: & ait. Benedictus dominus deus

ויביאו הכהנים את ארון ברית
יהוה אל מקומו אל דביר הבית
אל קדש הקדשים אל תחת
כנפי הכרובים : ויהיו הכרובים
פרשים כנפים על מקום הארון
ויכסו הכרובים על הארון ועל
בדיו מלמעלה : ויאריכו הבדים
ויראו ראשי הבדים מן הארון על
פני הדביר ולא יראו החוצה ויהי
שם עד היום הזה : אין בארון רק
שני הלחות אשר נתן משה
בחרב אשר כרת יהוה עם בני
ישראל בצאתם ממצרים : ויהי
בצאת הכהנים מן הקדש כי כל
הכהנים הנמצאים התקדשו אין
לשמור למחלקות : והלוים
המשררים לכלם לאסף להימן
לידתון ולבניהם ולאחיהם
מלבשים בוץ במצלתים ובנבלים
ובכנרות עמדים מזרח למזבח
ועמהם כהנים למאה ועשרים
מחצררים בחצצרות : ויהי כאחד
למחצצרים ולמשררים להשמיע
קול אחד להלל ולהדות ליהוה
וכהרים קול בחצצרות ובמצלתים
ובכלי השיר ובהלל ליהוה כי טוב
כי לעולם חסדו והבית מלא ענן
בית יהוה : ולא יכלו הכהנים לעמוד
לשרת מפני הענן כי מלא כבוד
יהוה את בית האלהים :

Cap. vi.

אז אמר שלמה יהוה אמר
לשכון בערפל : ואני בניתי בית
זבל לך ומכון לשבתך עולמים :
ויסב המלך את פניו ויברך את כל
קהל ישראל וכל קהל ישראל
עומד : ויאמר ברוך יהוה אלהי

בוא · קום דבר · כנף היה · כסה · עלה ארך · בד ראה · שנה לוח · יצא היה · מצא קדש · חלק · שיר · לבש צלל · זבח זנח · חצר · שמע · ידה · רום · כלה שיר · עמד · כבד · שכן בנה · זבל כון · ישב עלם · סבב פנה · ברך עמד · אמר

פה ישראל אשר דבר בפיו את דויד
אבי ובידיו מלא לאמר: מן היום
יצא אשר הוצאתי את עמי מארץ
מצרים לא בחרתי בעיר מכל
בנה היה שבטי ישראל לבנות בית להיות
שמי שם ולא בחרתי באיש להיות
נגד בחר נגיד על עמי ישראל: ואבחר
בירושלם להיות שמי שם ואבחר
בדויד להיות על עמי ישראל:
היה ויהי עם לבב דויד אבי לבנות
בית לשם יהוה אלהי ישראל:
ויאמר יהוה אל דויד אבי יען
אשר היה עם לבבך לבנות בית
יטב לשמי הטיבות כי היה עם לבבך:
רק אתה לא תבנה הבית כי בנך
יצא היוצא מחלציך הוא יבנה הבית
קום לשמי: ויקם יהוה את דברו אשר
קום ישב דבר ואקום תחת דויד אבי ואשב
על כסא ישראל כאשר דבר יהוה
ואבנה הבית לשם יהוה אלהי
בנה ישראל: ואשים שם את הארון
שום ארן אשר שם ברית יהוה אשר כרת
כרת עם בני ישראל: ויעמד לפני
עמד פנה מזבח יהוה נגד כל קהל ישראל
זבח ויפרש כפיו: כי עשה שלמה כיור
פרש כיר נחשת ויתנהו בתוך העזרה חמש
נתן אמות ארכו וחמש אמות רחבו
אמה ואמות שלוש קומתו ויעמד עליו
שלש ויברך על ברכיו נגד כל קהל
ברך ישראל ויפרש כפיו השמימה:
ויאמר יהוה אלהי ישראל אין
כמוך אלהים בשמים ובארץ
שמר הברית והחסד לעבדיך
ההלכים לפניך בכל לבם: אשר
שמרת לעבדך דויד אבי את
דבר אשר דברת לו ותדבר בפיך ובידך

israel: qui quod locutꝰ est dauid patri meo opere cõpleuit dicens. A die qua eduxi populũ meum de terra egypti: nõ elegi ciuitatem de cunctis tribubꝰ isrl' vt edificaretur in ea domus nomini meo: neqꝫ elegi quẽqꝫ aliũ virũ vt eẽt dux in populo meo israel: sed elegi hierusalẽ vt sit nomen meum in ea: & elegi dauid vt cõstituerẽ eum sup populũ meũ israel. Cũqꝫ fuisset volũtatis dd' pr̃is mei vt edificaret domum nomini domini dei israel: dixit dominꝰ ad eum. Quia hec fuit voluntas tua vt edificares domum noĩ meo: bñ qdẽ fecisti huiuscemoĩ h̃re volũtatẽ: sed nõ tu edificabis mihi domũ. Verũtñ filius tuꝰ q egredietur de lũbis tuis: ipse edificabit domũ noĩ mo. Cõpleuit ergo dñs sermonẽ suũ quẽ locutus fuerat: & ego surrexi p dd' p̃re meo: & sedi sup thronũ isrl' sicut locutꝰ ẽ dñs: & edificaui domum nomini domini dei israel: & posui in ea arcam in qua est pactũ domini quod pepigit cũ filiis israel. Stetit ergo coram altare dñi ex aduerso vniuerse multitudinis isrl': & extẽdit manus suas: siqdẽ fecerat salomõ basim eneã: & posuerat eã in medio basilice: habẽtẽ quiqꝫ cubitos lõgitudinis: & quiqꝫ latitudinis: & tres cubitos altitudinis. Stetitqꝫ super eã: & deinceps flexis genibꝰ cõtra vniuersã mltitudinẽ isrl': & palmis in celum leuatis: ait. Domine deus israel non est similis tui deus in celo & in terra: qui custodis pactum & miam cum seruis tuis qui ambulãt corã te in toto corde suo: qui prestitisti seruo tuo dauid patri meo q̃cũqꝫ locutꝰ fueras ei: & q̃ ore pmiseras: ope

israel: q locutꝰ est in ore suo ad dauid patrem
ἰσραήλ, ὃς ἐλάλησεν ἐν στόματι αὐτοῦ πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα
meũ ⁊ in manibꝰ suis cõpleuit dicẽs: a
μου καὶ ἐν χερσὶν αὐτοῦ ἐπλήρωσε λέγων, ἀπὸ τῆς ἡ-
die q̃ eduxi populũ meũ de terra egypti: nõ ele-
μέρας ἧς ἀνήγαγον τὸν λαόν μου ἐκ γῆς αἰγύπτου, οὐκ ἐξε-
gi in ciuitate de cũctis tribubꝰ israel: vt edi-
λεξάμην ἐν πόλει ἀπὸ πασῶν φυλῶν ἰσραήλ, τοῦ οἰκο-
ficarent domũ vt esset nomẽ meũ illic: ⁊ nõ ele-
δομῆσαι οἶκον τοῦ εἶναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἐξελεξά-
gi in viro vt esset in ducẽ sup populũ meũ is-
μην ἐν ἀνδρὶ τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσ-
rael: ⁊ elegi hierusalẽ vt sit no
ραήλ, καὶ ἐξελεξάμην τὴν ἱερουσαλὴμ τοῦ γενέσθαι τὸ ὄνο-
mẽ meũ illic: ⁊ elegi dauid vt esset su-
μά μου ἐκεῖ, καὶ ἐξελεξάμην τὸν δαυὶδ ὥστε εἶναι ἐπά-
per ppl̃m meũ israel. ⁊ fuit in corde dauid
νω τοῦ λαοῦ μου ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν δαυὶδ
patris mei vt edificaret domũ nomini do
τοῦ πατρός μου τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυ-
mini dei israel. ⁊ dixit dñs ad dauid
ρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς δαυὶδ τὸν
patrem meũ: ppterea qd factũ est in corde tuo vt
πατέρα μου, ἀνθ᾽ ὧν ὅτι ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν σου τοῦ
edificares domũ nomini meo: bene fecisti
οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καλῶς ἐποίησας
q̃m factũ est in corde tuo: verũtñ nõ edificabis
ὅτι ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν σου, πλὴν οὐκ οἰκοδομήσεις
mihi tu domũ: sed filiꝰ tuꝰ q egredietur ex lũ-
μοι σὺ οἶκον, ἀλλ᾽ ἢ ὁ υἱός σου ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τῆς ὀσ-
bis tuis: ipse edificabit domũ nomini meo:
φύος σου, αὐτὸς οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τῷ ὀνόματί μου.
⁊ statuit dñs sermonẽ quẽ locutꝰ fuerat: ⁊ factꝰ sũ
καὶ ἀνέστησε κύριος τὸν λόγον ὃν ἐλάλησε, καὶ ἐγενόμην
pro dauid patre meo: ⁊ sedi sup thro
ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ τὸν θρό-
nũ israel: sicut locutꝰ est dñs: ⁊ edificaui
νον ἰσραήλ, καθὼς ἐλάλησε κύριος, καὶ ᾠκοδόμησα τὸν
domũ nomini dñi dei israel: ⁊ posui illic
οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ, καὶ ἔθηκα ἐκεῖ
arcam: in q̃ est illic pactũ dñi qd pepigit
τὴν κιβωτόν, ἐν ᾗ ἐστιν ἐκεῖ ἡ διαθήκη κυρίου ἣν διέθετο
cũ israel. ⁊ stetit coram altari domi
τῷ ἰσραήλ. καὶ ἔστη κατέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κυρί-
ni corã vniuersa ecclesia israel: ⁊ extendit
ου ἐναντίον πάσης ἐκκλησίας ἰσραήλ, καὶ διεπέτασε
manꝰ suas: q̃m fecit salomõ basin ene
τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὅτι ἐποίησε σολομὼν βάσιν χαλ-
am: ⁊ posuerat eã in medio atrij tẽpli: quinqꝫ cu
κῆν, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ, πέντε πη-
bitorũ lõgitudo eius ⁊ quinqꝫ cubitorũ latitudo eius:
χῶν τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ πέντε πηχῶν τὸ εὖρος αὐτῆς,
⁊ quinqꝫ cubitorũ altitudo eius. ⁊ stetit sup eã: ⁊
καὶ πέντε πηχῶν τὸ ὕψος αὐτῆς. καὶ ἔστη ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ
flexit sup genua sua cõtra vniuersã eccle-
ἔκαμψεν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ ἐναντίον πάσης ἐκκλη-
siã israel: ⁊ extendit manꝰ suas in
σίας ἰσραήλ. καὶ διεπέτασε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν
celum ⁊ dixit: dñe deꝰ israel nõ est si-
οὐρανὸν καὶ εἶπεν, κύριε ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ οὐκ ἔστιν ὅ-
milis tibi deꝰ in celo ⁊ in terra: q̃ custodis
μοιός σοι θεὸς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, φυλάσσων τὴν
pactũ ⁊ miam seruis tuis q̃ ambu-
διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος τοῖς δούλοις σου τοῖς πορευομέ-
lant corã te in toto corde suo: q̃ custodisti
νοις ἐναντίον σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτῶν, ἃ ἐφύλαξας
seruo tuo dauid patri meo: q̃ locutus es ei:
τῷ παιδί σου δαυὶδ τῷ πατρί μου, ἃ ἐλάλησας αὐ-
⁊ locutus es in ore tuo ⁊ in manibꝰ tuis
τῷ, καὶ ἐλάλησας ἐν στόματί σου καὶ ἐν χερσί σου

1.Reg. 7. 1.Pa. 22.

B

C

cõplesti: sicut dies hec. ⁊ nũc dñe deus isra
ἐπλήρωσας, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσρα-
el custodi seruo tuo dauid patri meo: q̃
ὴλ φύλαξον τῷ παιδί σου δαυὶδ τῷ πατρί μου, ἃ
locutus es ei dicens: nõ deficiet tibi vir a fa-
ἐλάλησας αὐτῷ λέγων, οὐκ ἐκλείψει σοι ἀνὴρ ἀπὸ προ-
cie mea q̃ sedeat sup thronũ israel: verũtñ si cu-
σώπου μου καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἰσραήλ, πλὴν ἐὰν φυ-
stodierint filij tui viã suã vt ambulent in
λάξωνται οἱ υἱοί σου τὴν ὁδὸν αὐτῶν τοῦ πορεύεσθαι ἐν
lege mea sicut ambulasti corã me. ⁊ nũc dñe
τῷ νόμῳ μου ὡς ἐπορεύθης ἐναντίον μου. καὶ νῦν κύριε
deus israel firmet̃ iã verbũ tuũ qd locutꝰ es
ὁ θεὸς ἰσραὴλ πιστωθήτω δὴ τὸ ῥῆμά σου ὃ ἐλάλησας
seruo tuo dauid: q̃m si vere habitabit deꝰ cũ
τῷ δούλῳ σου δαυίδ. ὅτι εἰ ἀληθῶς οἰκήσει θεὸς με-
hoĩbus sup terrã: si celum ⁊ celum
τὰ ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ
celi nõ sufficient tibi: ⁊ q̃ domꝰ hec quã
οὐρανοῦ οὐκ ἀρκέσουσί σοι, καὶ τίς ὁ οἶκος οὗτος ὃν
edificaui? ⁊ inspicies ad orationẽ ser
ᾠκοδόμησα; καὶ ἐπιβλέψῃ ἐπὶ τὴν προσευχὴν τοῦ δού-
ui tui: ⁊ ad obsecrationẽ eius dñe deꝰ meꝰ
λου σου, καὶ ἐπὶ τὴν δέησιν αὐτοῦ κύριε ὁ θεός μου
vt audias preces ⁊ orationẽ: quã
τοῦ ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεως καὶ τῆς προσευχῆς, ἧς
seruus tuus orat corã te hodie: vt
ὁ δοῦλός σου προσεύχεται ἐναντίον σου σήμερον, τοῦ
sint oculi tui aperti sup domũ i-
εἶναι τοὺς ὀφθαλμούς σου ἀνεῳγμένους ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ-
stã die ⁊ nocte: in loco hoc quẽ
τον ἡμέρας καὶ νυκτός, εἰς τὸν τόπον τοῦτον ὃν
dixisti vt inuocet̃ nomẽ tuũ illic: vt audires
εἶπας ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου ἐκεῖ, τοῦ ἀκοῦσαι
orõnem quã orat seruus tuus in
τῆς προσευχῆς ἧς προσεύχεται ὁ δοῦλός σου εἰς τὸν
loco hoc. ⁊ exaudies preces ser-
τόπον τοῦτον. καὶ ἀκούσῃ τῆς δεήσεως τοῦ δού-
ui tui ⁊ ppl̃i tui israel, q̃cũqꝫ oraue-
λου σου καὶ τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ. ἃ ἂν προσεύξων-
rit in loco isto: ⁊ tu exaudies de
ται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ σὺ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ
loco habitationis tue de celo: ⁊ exaudies
τόπου τῆς κατοικήσεώς σου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀκούσῃ
⁊ ppitiꝰ eris. si peccauerit vir in pximũ
καὶ ἵλεως ἔσῃ. ἐὰν ἁμάρτῃ ἀνὴρ εἰς τὸν πλησίον
suũ ⁊ ceperit in eũ maledictionẽ vt maledicat ei:
αὐτοῦ καὶ λάβῃ ἐπ᾽ αὐτὸν ἀρὰν τοῦ ἀράσασθαι αὐ-
⁊ venerit ⁊ maledixerit ei coram al
τόν, καὶ ἔλθῃ καὶ ἀράσηται αὐτὸν κατέναντι τοῦ θυ-
tari in loco hoc: ⁊ tu exaudies
σιαστηρίου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ σὺ εἰσακούσῃ
de celo: ⁊ facies ⁊ iudicabis ser-
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσεις καὶ κρινεῖς τοὺς δού-
uos tuos: vt reddas iniquo ⁊ reddas
λους σου, τοῦ ἀποδοῦναι τῷ ἀνόμῳ καὶ ἀποδοῦ-
vias suas in caput suũ: ⁊ vt iu-
ναι ὁδοὺς αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τοῦ δι-
stificã deo iusto vt reddas ei fm iu-
καιῶσαι δίκαιον τοῦ ἀποδοῦναι αὐτῷ κατὰ τὴν δι-
stitiã suam. ⁊ si frãgatur pplꝰ tuꝰ isra-
καιοσύνην αὐτοῦ. καὶ ἐὰν θραυσθῇ ὁ λαός σου ἰσρα-
el corã inimico: si peccauerit tibi: ⁊ cõuersi
ὴλ ἐνώπιον ἐχθροῦ, ἐὰν ἁμάρτωσί σοι, καὶ ἐπιστρέ-
fuerit ⁊ confessi fuerint noĩ tuo: ⁊ ora-
ψωσι καὶ ἐξομολογήσωνται τῷ ὀνόματί σου, καὶ προ-
uerint ⁊ depcati fuerit corã te in domo i-
σεύξωνται καὶ δεηθῶσιν ἐναντίον σου ἐν τῷ οἴκῳ τού-
sta: ⁊ tu exaudies de celo ⁊ ppiciꝰ eris
τῳ, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἵλεως ἔσῃ
peccatis ppl̃i tui israel:
ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ,

D

3.Reg. 8.d.

cõplesti: sicut & p̃sẽs tẽpus pbat. Nũc ergo domine deꝰ isrl' iple seruo tuo patri meo dauid quecũqꝫ locutus es dicens. Non deficiet ex te vir corã me qui sedeat super thronum israel: ita tamen si custodierint filii tui viã suã: & ambulauerit in lege mea: sicut & tu ambulasti corã me. Et nunc domine deus israel firmetur sermo tuus quem locutus es seruo tuo dauid. Ergo ne credibile ẽ vt habitet deus cum hominibus super terram. Si celum & celi celorum non te capiunt: quanto magis domus ista quã edificaui? Sꝫ ad hoc tãtũ facta est: vt respicias orõnẽ serui tui & obsecrationẽ eius dñe deꝰ meꝰ: & audias p̃ces quas fundit famulus tuus corã te: vt apias oculos tuos super domum istã diebus ac noctibus super locum ĩ quo pollicitus es vt inuocetur nomen tuũ & exaudires orationem quam seruus tuus orat in eo: & exaudias preces famuli tui & ppl'i tui israel. Quicunqꝫ orauerit in loco isto: exaudi de habitaculo tuo: idest de celis: & propitiare. Si peccauerit quispiã in pximũ suũ: & iurare cõtra eũ paratus venerit: seqꝫ maledicto cõstrixerit corã altari in domo ista: tu audies de celo: & facies iudiciũ seruorꝫ tuorum: ita vt reddas iniquo viam suam ĩ caput proprium: & vlciscaris iustũ: retribuẽs ei sc̃dꝫ iusticiã suã. Si supatꝰ fuerit ppl's tuus isrl' ab inimicis: peccabũt enĩ tibi: & cõuersi egerit pñiam: & obsecrauerint nomẽ tuũ: & fuerint depcati te ĩ loco isto: tu exandies de celo: & propitiare peccato populi tui israel:

מלאת כיום הזה: ועתה יהוה אלהי
ישראל שמר לעבדך דויד אבי
כרת את אשר דברת לו לאמר לא יכרת
פנה ישב לך איש מלפני יושב על כסא
ישראל רק אם ישמרו בניך את
ילך ירה דרכם ללכת בתורתי כאשר
הלכת לפני: ועתה יהוה אלהי
אמן ישראל יאמן דברך אשר דברת
לעבדך לדויד: כי האמנם ישב
אלהים את האדם על הארץ הנה
כלכל שמים ושמי השמים לא יכלכלוך
בנה אף כי הבית הזה אשר בניתי:
פנה פלל ופנית אל תפלת עבדך ואל תחנתו
חנן רנן יהוה אלהי לשמע אל הרנה ואל
התפלה אשר עבדך מתפלל
היה פתח לפניך: להיות עיניך פתוחות
אל הבית הזה יומם ולילה אל
קום המקום אשר אמרת לשום
שמע שמך שם לשמוע אל התפלה
פלל קום אשר יתפלל עבדך אל המקום
חנן הזה: ושמעת אל תחנוני עבדך
ועמך ישראל אשר יתפללו
אל המקום הזה ואתה תשמע
ישב ממקום שבתך מן השמים
חטא ושמעת וסלחת: אם יחטא
נשא איש לרעהו ונשא בו אלה
אלה פנה להאלתו ובא אלה לפני מזבחך
זבח בבית הזה: ואתה תשמע מן השמים
עשה שוב ועשית ושפטת את עבדיך להשיב
נתן לרשע לתת דרכו בראשו
צדק ולהצדיק צדיק לתת לו כצדקתו:
נגף איב ואם ינגף עמך ישראל לפני אויב
שוב כי יחטאו לך ושבו והודו את שמך
ידה פלל והתפללו והתחננו לפניך בבית
חנן שמע הזה: ואתה תשמע מן השמים
וסלחת לחטאת עמך ישראל

וַהֲשֵׁבוֹתָם אֶל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה
לָהֶם וְלַאֲבֹתֵיהֶם׃ בְּהֵעָצֵר הַשָּׁמַיִם
וְלֹא יִהְיֶה מָטָר כִּי יֶחֶטְאוּ לָךְ
וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ
אֶת שְׁמֶךָ מֵחַטָּאתָם יְשׁוּבוּן כִּי
תַעֲנֵם׃ וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם
וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת עֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל כִּי תוֹרֵם אֶל הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה
אֲשֶׁר יֵלְכוּ בָהּ וְנָתַתָּה מָטָר עַל
אַרְצְךָ אֲשֶׁר נָתַתָּה לְעַמְּךָ לְנַחֲלָה׃
רָעָב כִּי יִהְיֶה בָאָרֶץ דֶּבֶר כִּי יִהְיֶה
שִׁדָּפוֹן וְיֵרָקוֹן אַרְבֶּה וְחָסִיל כִּי יִהְיֶה
כִּי יָצַר לוֹ אֹיְבָיו בְּאֶרֶץ שְׁעָרָיו כָּל
נֶגַע וְכָל מַחֲלָה׃ כָּל תְּפִלָּה כָּל תְּחִנָּה
אֲשֶׁר יִהְיֶה לְכָל הָאָדָם וּלְכֹל עַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּ אִישׁ נִגְעוֹ
וּמַכְאֹבוֹ וּפָרַשׂ כַּפָּיו אֶל הַבַּיִת הַזֶּה׃
וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן הַשָּׁמַיִם מְכוֹן
שִׁבְתֶּךָ וְסָלַחְתָּ וְנָתַתָּה לָאִישׁ כְּכָל
דְּרָכָיו אֲשֶׁר תֵּדַע אֶת לְבָבוֹ כִּי אַתָּה
לְבַדְּךָ יָדַעְתָּ אֶת לְבַב בְּנֵי הָאָדָם׃
לְמַעַן יִירָאוּךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכֶיךָ כָּל
הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לַאֲבֹתֵינוּ׃ וְגַם
אֶל הַנָּכְרִי אֲשֶׁר לֹא מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
הוּא וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן שִׁמְךָ
הַגָּדוֹל וְיָדְךָ הַחֲזָקָה וּזְרוֹעֲךָ הַנְּטוּיָה
וּבָאוּ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַבַּיִת הַזֶּה׃
וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן הַשָּׁמַיִם מִמְּכוֹן
שִׁבְתֶּךָ וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא
אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי לְמַעַן יֵדְעוּ כָל עַמֵּי
הָאָרֶץ אֶת שְׁמֶךָ וּלְיִרְאָה אֹתְךָ
כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלָדַעַת כִּי שִׁמְךָ
נִקְרָא עַל הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃
כִּי יֵצֵא עַמְּךָ לַמִּלְחָמָה עַל אוֹיְבָיו
בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵם וְהִתְפַּלְלוּ

& reduc eos in terram quam dedisti eis & patribus eorum. Si clauso celo pluuia non fluxerit propter peccata populi tui & depcati te fuerit in loco isto: & confessi nomini tuo: & conuersi a peccatis suis: cum eos afflixeris: exaudi de celo domine: & dimitte peccata seruis tuis & populi tui israel: & doce eos viam bonam per quā ingrediantur: & da pluuiam terre quam dedisti populo tuo ad possidendū. Fames si orta fuerit in terra: & pestilentia: erugo & aurugo & locusta & bruchus: & hostes vastatis regiōib9 portas obsederit ciuitatis: oīsq3 plaga & infirmitas psserit: si quis de populo tuo israel fuerit deprecat9: cognoscēs plagam & infirmitatē suā: & expāderit man9 suas ī domo hac: tu exaudies de celo de sublimi scilicet hītaculo tuo: & ppitiarē & redde vnicuiq3 scdm vias suas: qs nosti eū habere ī corde suo. Tu ei solus nosti corda filiorum hominum: vt timeant te & ambulent in viis tuis: cunctis diebus quibus viuunt super faciem terre quā dedisti prīb9 nrīs. Externum quoq3 qui non est de populo tuo israel si venerit de terra longinq̄ ppter nomen tuū magnū & ppter manū tuā robustā & brachiū tuum extentū & adorauerit in loco isto: tu exaudies de celo firmissimo habitaculo tuo: & facies cūcta p quib9 inuocauerit te ille peregrinus: vt sciant omnes populi terre nomen tuum: & timeant te sicut ppls tu9 isrl & cognoscāt quia nomē tuū inuocatū ē sup domū hanc quam edificaui. Si egressus fuerit ppls tu9 ad bellū cōtra aduersarios suos p viā in qua miseris eos: adorabūt

E

& reduces eos in terrā quā dedisti eis
καὶ ἀποστρέψεις αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκας αὐτοῖς
& patrib9 eoꝝ. cū clausum fuerit celum
καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν. ἐν τῷ συχεθῆναι τὸν οὐρανὸν
& nō sit pluuia: qm̄ peccabunt tibi: & ora
καὶ μὴ γενέσθαι ὑετόν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, καὶ προ
bunt in loco isto: & cōfitebuntur
σεύξονται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐξομολογήσονται τῷ
nomini tuo: & a peccatis suis cōuertebū
ὀνόματί σου, καὶ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ἐπιστρέψου
tur: qm̄ humiliabis eos: & tu exaudies de
σιν, ὅτι ταπεινώσεις αὐτούς, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ
celo: & ppici9 eris peccatis seruoꝝ
οὐρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις τῶν δούλων
tuoꝝ & populi tui israel: qm̄ manifestabis eis
σου καὶ τοῦ λαοῦ σου Ἰσραήλ, ὅτι δηλώσεις αὐτοῖς
viā bonā: in q̄ ambulabūt in ea. & da
τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθήν, ἐν ᾗ πορεύσονται ἐν αὐτῇ. καὶ δώ
bis pluuiā sup terrā tuā: quā dedisti pplo tuo in
σεις ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν σου, ἣν ἔδωκας τῷ λαῷ σου εἰς
possessionē. fames si fuerit in terra: mors si
κληρονομίαν. λιμὸς ἐὰν γένηται ἐπὶ τῆς γῆς, θάνατος ἐὰν
fuerit: aeris corruptio: icteritia: locusta: bruchus si fue
γένηται, ἀνεμοφθορία, ἴκτερος, ἀκρίς, βροῦχος ἐὰν γέ
rit: & si cōtriuerint eū hostes eius in trā
νηται, καὶ ἐὰν θλίψωσιν αὐτὸν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ
coram ciuitatib9 suis: fm oēm plagā
κατέναντι τῶν πόλεων αὐτοῦ, κατὰ πᾶσαν πληγὴν
& fm oēm laborē & fm oēm plagā: & om
καὶ κατὰ πάντα πόνον καὶ κατὰ πᾶσαν ἀφήν, καὶ πᾶ
nem orōnem & oēm depcationē: q̄ si fuerit om
σαν προσευχὴν καὶ πᾶσαν δέησιν, ἣ ἐὰν γένηται παν
ni homini & omni pplo tuo israel: qui
τὶ ἀνθρώπῳ καὶ παντὶ τῷ λαῷ σου Ἰσραήλ, οἵτινες
si nouerit homo plagā suā & infirmitatē suā:
ἐὰν γνῷ ἄνθρωπος ἀφὴν αὐτοῦ καὶ τὴν μαλακίαν αὐτοῦ,
& expāderit manus suas in domo hac:
καὶ διαπετάσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦ-
& tu exaudies de celo de parato habi
τον, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοι
taculo tuo: & ppitiaberis & dabis viro fm vi
κητηρίου σου, καὶ ἱλάσῃ καὶ δώσεις ἀνδρὶ κατὰ τὰς ὁ-
as suas: sicut noueris cor suum: qm̄ tu
δοὺς αὐτοῦ, ὡς ἂν γνῷς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὅτι σὺ
solus cognoscis cor filioꝝ hoīum:
μονώτατος γινώσκεις τὴν καρδίαν τῶν υἱῶν ἀνθρώπων, ὅ-
vt timeant te vt ambulent in omnibus viis
πως φοβῶνταί σε τοῦ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς
tuis cūctis diebus qb9 ipsi viuunt sup faciē
σου πάσας τὰς ἡμέρας ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ προσώπου
terre: quā dedisti patribus nris. et ois exter
τῆς γῆς, ἧς ἔδωκας τοῖς πατράσιν ἡμῶν. καί γε πᾶς ἀλλό
nus q̄ nō est de pplo tuo israel: & venerit de terra lō
τριος ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ λαοῦ σου Ἰσραήλ, καὶ ἔλθῃ ἐκ γῆς μα
giqua ppter nomē tuū magnū: & manū tuā ro
κρόθεν διὰ τὸ ὄνομά σου τὸ μέγα, καὶ τὴν χεῖρά σου τὴν κρα
bustā: & brachium tuum excelsum: & venerit & ora
ταιάν, καὶ τὸν βραχίονά σου τὸν ὑψηλόν, καὶ ἔλθωσι καὶ προ
uerint in loco isto: & tu exaudies de celo
σεύξωνται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
de parato habitaculo tuo: & facies fm cuncta
ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου, καὶ ποιήσεις κατὰ πάντα
q̄ inuocauerit te peregrin9: vt sciant omnes
ὅσα ἂν ἐπικαλέσηταί σε ὁ ἀλλότριος, ὅπως γνῶσι πάντες
ppli terre nomē tuū: & vt timeāt te: sicut pplus
οἱ λαοὶ τῆς γῆς τὸ ὄνομά σου, καὶ ἵνα φοβῶνταί σε, ὡς ὁ λαός
tu9 israel: & vt cognoscāt qz nomē tuū inuocatū est sup
σου Ἰσραήλ, καὶ τοῦ γνῶναι ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐπὶ τὸν
domū hāc: quā edificaui. si vero egress9 fuerit ppls tu9 in bel
οἶκον τοῦτον, ὃν ᾠκοδόμησα. ἐὰν δὲ ἐξέλθῃ ὁ λαός σου εἰς πόλε
lū cōtra inimicos suos: p viā q̄ mittes eos: & ora
μον ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, ἐν ὁδῷ ᾗ ἀποστελεῖς αὐτούς, καὶ προ-

F

uerint. ad te fm viā ciuitatis huius in q̄ ele
σεύξωνται πρὸς σὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πόλεως ταύτης ἣν ἐξε
gisti in ea: & domus quā edificaui nomini tuo:
λέξω ἐν αὐτῇ, καὶ τοῦ οἴκου οὗ ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόματί σου,
& exaudies de celo preces eoꝝ & obse
καὶ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τῆς προσευχῆς αὐτῶν καὶ τῆς δε
cratiōem eoꝝ: & facies iustificationē eorū: qm̄ pec
ήσεως αὐτῶν, καὶ ποιήσεις τὸ δικαίωμα αὐτῶν, ὅτι ἁ-
cabunt tibi: qm̄ nō est homo q̄ nō peccabit:
μαρτήσονταί σοι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὃς οὐχ ἁμαρ-
& si irat9 fueris in eos: & tradideris e-
τήσεται, καὶ ἐὰν θυμωθῇς ἐπ' αὐτούς, καὶ παραδώσῃς αὐ
os iuxta faciem hostiū: & captiuos duxerint
τοὺς κατὰ πρόσωπον ἐχθρῶν, καὶ αἰχμαλωτεύσωσιν
eos q̄ captiuauerunt in terrā lōgīquā vel q̄ iuxta:
αὐτοὺς οἱ αἰχμαλωτεύσαντες εἰς γῆν μακρὰν ἢ ἐγγύς,
& cōuersi fuerit ad te in corde suo: in trā quo
καὶ ἐπιστρέψωσι πρὸς σὲ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, ἐν τῇ γῇ οὗ
captiui ducti fuerāt illuc: & cōuersi fuerit & dpcati fuerit te
ᾐχμαλωτεύθησαν ἐκεῖ, καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ δεηθῶσί σου
in trā captiuitatis sue: dicentes: peccauimus iniq̄
ἐν γῇ αἰχμαλωσίας αὐτῶν, λέγοντες, ἡμάρτομεν ἠνομή
fecim9 & impie egim9: & cōuersi fuerint ad te in toto
σαμεν καὶ ἠσεβήσαμεν, καὶ ἐπιστρέψωσι πρὸς σὲ ἐν ὅλῃ
corde suo & in tota anima sua in trā captiuan-
καρδίᾳ αὐτῶν καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτῶν ἐν γῇ αἰχμαλω-
tium eos: quo captiuos duxerūt eos illuc:
τευσάντων αὐτούς, οὗ ᾐχμαλώτευσαν αὐτοὺς ἐκεῖ,
& orauerint viā terre sue: quā dedisti ipsis
καὶ προσεύξωνται ὁδὸν γῆς αὐτῶν, ἧς ἔδωκας αὐτοῖς
& patribus eoꝝ: & vrbis quā elegisti
καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ τῆς πόλεως ἧς ἐξελέξω
& dom9 quā edificaui nomini tuo: & exau-
καὶ τοῦ οἴκου οὗ ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἀκού
dies de celo de parato habitaculo tuo
σῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου τῆς
preces eoꝝ & depcationē eorū: & fa-
προσευχῆς αὐτῶν καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ ποιή-
cies iudiciū eorū: & ppici9 eris pplo q̄ pecca
σεις τὸ κρίμα αὐτῶν, καὶ ἵλεως ἔσῃ τῷ λαῷ τῷ ἁμαρ
uit tibi. & nūc dn̄e deus sint tuī oculi
τόντι σοι. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἔστωσαν δὴ οἱ ὀφθαλμοί
tui apti: & aures tue attēdētes in depcationē
σου ἀνεῳγμένοι, καὶ τὰ ὦτά σου ἐπήκοα εἰς τὴν δέησιν τοῦ
loci huius. & nūc cōsurge dn̄e deus in requiem
τόπου τούτου. καὶ νῦν ἀνάστηθι κύριε ὁ θεὸς εἰς τὴν κατάπαυ
tuam: tu & arca fortitudinis tue. sacerdotes tui dn̄e
σίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς ἰσχύος σου. οἱ ἱερεῖς σου κύριε ὁ
deus induent salutē: & scti tui letabuntur
θεὸς ἐνδύσονται σωτηρίαν, καὶ οἱ ὅσιοί σου εὐφρανθήσονται
in bonis. dn̄e deus ne auerteris faciem chri
ἐν ἀγαθοῖς. κύριε ὁ θεὸς μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χρι
sti tui: memento mīaꝝ tuaꝝ dauid seruo tuo.
στοῦ σου, μνήσθητι τὰ ἐλέη σου τῷ Δαυὶδ τῷ δούλῳ σου.

5.Reg. 8.c.

G

ps.131.

Ca.7 A

Et vt cōpleuit salomon orans: &
Καὶ ὡς συνετέλεσε Σολομὼν προσευχόμενος, καὶ τὸ
ignis descendit de celo: & deuorauit holocau-
πῦρ κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγε τὰ ὁλοκαυτώ-
sta & sacrificia: & gloria dn̄i impleuit domū:
ματα καὶ τὰς θυσίας, καὶ δόξα κυρίου ἔπλησε τὸν οἶκον,
& nō potuerunt sacerdotes ingredi in domū dn̄i in
καὶ οὐκ ἐδύναντο οἱ ἱερεῖς εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἐν τῷ
tēpore illo: qm̄ impleuit gloria dn̄i domū dn̄i: &
καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτι ἐνέπλησε δόξα κυρίου τὸν οἶκον κυρίου. καὶ
omnes filij israel videbāt descendentē ignē: & glo-
πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἑώρων καταβαῖνον τὸ πῦρ, καὶ δό-
ria dn̄i sup domū. & corruerūt in faciem sup terrā
ξα κυρίου ἐπὶ τὸν οἶκον, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν
sup pauimētū lapideū: & adorauerunt & laudauerūt
ἐπὶ τὸ λιθόστρωτον, καὶ προσεκύνησαν καὶ ᾔνεσαν τῷ
dn̄m: qm̄ bonum qm̄ in seculū mīa eius.
κυρίῳ, ὅτι ἀγαθὸν ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

te cōtra viā in qua ciuitas hec est quā elegisti & domus quam edificaui nomini tuo: vt exaudias de celo p̄ces eorum & obsecrationem: & vlciscaris. Si autem peccauerint tibi: neq3 enim est homo qui nō peccet: & iratus fueris eis: & tradideris hostibus: & captiuos duxerint eos in terram longinquam: vel certe que iuxta ē: & cōuersi ī corde suo in tra ad quā captiui ducti fuerāt egerint pniām: & deprecati te fuerint ī tra captiuitatis sue dicētes. Peccauimus: iniq̄ fecim9: iniuste egim9: & reuersi fuerint ad te in toto corde suo: & tota aīa sua: in tra captiuitatis sue ad quā ducti sunt: adorabūt te cō tra viā terre sue quā dedisti prīb9 eoꝝ: & vrbis quā elegisti: & domus quā edificaui nomini tuo vt exaudias de celo: hoc est de firmo hītaculo tuo p̄ces eoꝝ: & facias iudicium & dimittas pplo tuo: q̄uis pctōri. Tu es em̄ deus me9. Aperiātur q̄so oculi tui & aures tue intente sint ad orationē que fit in loco isto. Nūc igr consurge dn̄e deus in requiem tuam: tu & arca fortitudinis tue. Sacerdotes tui dn̄e deus induantur salutē: & sancti tui letentur in bonis. Dn̄e deus meus ne auerteris faciē xp̄i tui. Memēto misericordiaꝝ dauid serui tui. 7.

Cumq3 complesset salomon fundens preces: ignis descēdit de celo & deuorauit holocausta & victimas: & maiestas domini impleuit domum: nec poterāt sacerdotes ingredi templum dn̄i: eo q̄ īplesset maiestas dn̄i templū dn̄i. Sed & omnes filii isral videbāt descēdētem ignem & gloriam dn̄i super domū: & corruētes pni ī trā sup pauimētū stratū lapide: adorauert & laudauerūt dn̄3 qm̄ bonus: qm̄ ī seculū mīa ei9.

אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ
בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃
וְשָׁמַעְתָּ מִן הַשָּׁמַיִם אֶת תְּפִלָּתָם
וְאֶת תְּחִנָּתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם׃ כִּי
יֶחֶטְאוּ לָךְ כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא
יֶחֱטָא וְאָנַפְתָּ בָם וּנְתַתָּם לִפְנֵי
אוֹיֵב וְשָׁבוּם שׁוֹבֵיהֶם אֶל אֶרֶץ
רְחוֹקָה אוֹ קְרוֹבָה׃ וְהֵשִׁיבוּ אֶל
לְבָבָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ שָׁם וְשָׁבוּ
וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בְּאֶרֶץ שִׁבְיָם
לֵאמֹר חָטָאנוּ הֶעֱוִינוּ וְרָשָׁעְנוּ׃
וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל לִבָּם וּבְכָל נַפְשָׁם
בְּאֶרֶץ שִׁבְיָם אֲשֶׁר שָׁבוּ אֹתָם
וְהִתְפַּלְלוּ דֶּרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה
לַאֲבוֹתָם וְהָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וְלַבַּיִת
אֲשֶׁר בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃ וְשָׁמַעְתָּ מִן
הַשָּׁמַיִם מִמְּכוֹן שִׁבְתְּךָ אֶת תְּפִלָּתָם
וְאֶת תְּחִנֹּתֵיהֶם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם
וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר חָטְאוּ לָךְ׃ עַתָּה
אֱלֹהַי יִהְיוּ נָא עֵינֶיךָ פְּתֻחוֹת וְאָזְנֶיךָ
קַשֻּׁבוֹת לִתְפִלַּת הַמָּקוֹם הַזֶּה׃
וְעַתָּה קוּמָה יְהוָה אֱלֹהִים לְנוּחֶךָ
אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ כֹּהֲנֶיךָ יְהוָה
אֱלֹהִים יִלְבְּשׁוּ תְשׁוּעָה וַחֲסִידֶיךָ
יִשְׂמְחוּ בַטּוֹב׃ יְהוָה אֱלֹהִים אַל
תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ זָכְרָה לְחַסְדֵי
דָּוִיד עַבְדֶּךָ׃ וּכְכַלּוֹת

Cap. vij.

שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל וְהָאֵשׁ יָרְדָה
מֵהַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל הָעֹלָה וְהַזְּבָחִים
וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת הַבָּיִת׃ וְלֹא
יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לָבוֹא אֶל בֵּית יְהוָה
כִּי מָלֵא כְבוֹד יְהוָה אֶת בֵּית יְהוָה׃
וְכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רֹאִים בְּרֶדֶת הָאֵשׁ
וּכְבוֹד יְהוָה עַל הַבָּיִת וַיִּכְרְעוּ אַפַּיִם
אַרְצָה עַל הָרִצְפָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְהוֹדוֹת
לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

והמלך וכל העם זבחים זבח לפני
יהוה׃ ויזבח המלך שלמה את זבח
הבקר עשרים ושנים אלף וצאן
מאה ועשרים אלף ויחנכו את בית
האלהים המלך וכל העם׃ והכהנים
על משמרותם עמדים והלוים בכלי
שיר יהוה אשר עשה דויד
המלך להודות ליהוה כי לעולם
חסדו בהלל דויד בידם והכהנים
מחצצרים נגדם וכל ישראל
עמדים׃ ויקדש שלמה את תוך
החצר אשר לפני בית יהוה כי עשה
שם העלות ואת חלבי השלמים
כי מזבח הנחשת אשר עשה שלמה
לא יכול להכיל את העלה ואת
המנחה ואת החלבים׃ ויעש שלמה
את החג בעת ההיא שבעת ימים
וכל ישראל עמו קהל גדול מאד
מלבוא חמת עד נחל מצרים׃ ויעשו
ביום השמיני עצרת כי חנכת
המזבח עשו שבעת ימים והחג
שבעת ימים׃ וביום עשרים
ושלשה לחדש השביעי שלח את
העם לאהליהם שמחים וטובי לב
על הטובה אשר עשה יהוה
לדויד ולשלמה ולישראל עמו׃ ויכל
שלמה את בית יהוה ואת בית
המלך ואת כל הבא על לב שלמה
לעשות בבית יהוה ובביתו הצליח׃
וירא יהוה אל שלמה בלילה ויאמר
לו שמעתי את תפלתך ובחרתי
במקום הזה לי לבית זבח׃ הן
אעצר השמים ולא יהיה מטר והן
אצוה על חגב לאכול הארץ ואם
אשלח דבר בעמי׃ ויכנעו עמי אשר
נקרא שמי עליהם ויתפללו

Rex autem & omnis populus immolabant victimas coram domino. Mactauit igitur rex salomon hostias boum viginti duo milia: arietum centum viginti milia. Et dedicauit domum dei rex & vniuersus populus. Sacerdotes autem stabant in officiis suis: & leuite in organis carminum domini que fecit dauid rex ad laudandum dominum: quoniam in eternum misericordia eius: hymnos dauid canentes per manus suas. Porro sacerdotes canebant tubis ante eos: cunctusque israel stabat. Sanctificauit quoque salomon medium atrii ante templum domini. Obtulerat enim ibi holocausta & adipes pacificorum: quia altare eneum quod fecerat non poterat sustinere holocausta & sacrificia & adipes pacificorum. Fecit ergo salomon solennitatem in tempore illo septem diebus & omnis israel cum eo ecclesia magna valde ab introitu emath vsque ad torrentem egypti. Feciteque die octauo collectam eo quod dedicasset altare septem diebus: & solennitatem celebrasset diebus septem. Igitur in die vicesimo tertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua letantes atque gaudentes super bono quod fecerat dominus dauid & salomoni & israel populo suo. Compleuitque salomon domum domini & domum regis: & omnia que disposuerat in corde suo vt faceret in domo domini & in domo sua: & prosperatus est. Apparuit autem ei dominus nocte & ait. Audiui orationem tuam & elegi locum istum mihi in domum sacrificii. Si clausero celum & pluuia non fluxerit & mandauero & precepero locuste vt deuoret terram: & misero pestilentiam in populum meum: conuersus autem populus meus super quos inuocatum est nomen meum deprecatus me fuerit:

καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς θύοντες θύματα ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἔθυσεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τὴν θυσίαν μόσχων εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας, καὶ προβάτων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας. καὶ ἐνεκαίνισεν τὸν οἶκον ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαός. καὶ οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὰς φυλακὰς αὐτῶν ἑστηκότες, καὶ οἱ λευῖται ἐν ὀργάνοις ᾠδῶν κυρίου, ὧν ἐποίησε δαυὶδ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἐξομολογεῖσθαι ἔναντι κυρίου, ὅτι ἀγαθὸν ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ἐν ὕμνοις δαυὶδ διὰ χειρὸς αὐτῶν. καὶ οἱ ἱερεῖς σαλπίζοντες σάλπιγξιν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἑστηκώς. καὶ ἡγίασε σολομὼν τὸ μέσον τῆς αὐλῆς τῆς ἐν οἴκῳ κυρίου, ὅτι ἐποίησεν ἐκεῖ τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰ στέατα τῶν σωτηρίων, ὅτι τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ὃ ἐποίησε σολομὼν οὐκ ἐξεποίει δέξασθαι τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰ στέατα τῶν εἰρηνικῶν. καὶ ἐποίησε σολομὼν τὴν ἑορτὴν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ᾽ αὐτοῦ ἐκκλησία μεγάλη σφόδρα, ἀπὸ εἰσόδου αἰμὰθ καὶ ἕως χειμάρρου αἰγύπτου. καὶ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον, ὅτι ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἐποίησεν ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ τὴν ἑορτὴν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ εἰκοστῇ καὶ τρίτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἀπέστειλε σολομὼν τὸν λαὸν εἰς τὰ σκηνώματα αὐτῶν, εὐφραινομένους καὶ ἀγαθοὺς τῇ καρδίᾳ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησε κύριος τῷ δαυὶδ καὶ σολομῶντι καὶ ἰσραὴλ τῷ λαῷ αὐτοῦ. καὶ συνετέλεσε σολομὼν τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ πάντα ὅσα ἠθέλησε σολομὼν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ποιῆσαι ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ εὐωδώθη. καὶ ὤφθη κύριος τῷ σολομῶντι ἐν τῇ νυκτί, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου. καὶ ἐξελεξάμην ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἐμοὶ εἰς οἶκον θυσίας. ἐὰν συσχῶ τὸν οὐρανὸν καὶ μὴ γένηται ὑετός, καὶ ἐὰν ἐντείλωμαι τῇ ἀκρίδι τοῦ καταφαγεῖν τὴν γῆν, καὶ ἐὰν ἀποστείλω θάνατον ἐν τῷ λαῷ μου, καὶ ἐντραπῇ με ὁ λαός μου ἐφ᾽ οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ προσεύξωνται

Et rex et omnis populus immolantes sacrificia coram domino. et sacrificauit rex salomon sacrificium boum viginti et duo milia: et ouium centum et viginti milia. et dedicauit domum rex et omnis populus et sacerdotes per custodias suas stantes: et leuite in organis carminum domini: que fecit dauid rex ad confitendum coram domino: quoniam bonum quoniam in eternum misericordia eius: in hymnis dauid per manum suam. et sacerdotes canentes tubis ante eos: et omnis israel stans. et sanctificauit salomon medium atrii quod in domo domini: quoniam fecit ibi holocausta et adipes salutarium: quoniam altare eneum quod fecerat salomon non sufficiebat suscipere holocausta et sacrificia et adipes pacificorum. et fecit salomon solennitatem in tempore illo septem diebus. et omnis israel cum eo ecclesia magna valde: ab introitu emath et vsque ad torrentem egypti. et fecit in die octauo exodium: quoniam dedicationem altaris fecit septem diebus: et solennitatem septem diebus. et in die vigesimo et tertio mensis septimi misit salomon populum in tabernacula sua: letantes et bonos corde in bonis que fecit dominus dauid et salomoni et israel populo suo. et compleuit salomon domum domini et domum regis: et in omnibus que voluit salomon in anima sua facere in domo domini et in domo sua prosperatus est. et apparuit dominus salomoni in nocte: ait ei: audiui orationem tuam et elegi in loco isto mihi in domum sacrificii. si clausero celum et non fiat pluuia: et si mandauero locuste vt deuoret terram: et si misero mortem in populum meum: et conuertatur ad me populus meus super quos inuocatum est nomen meum super eos: et deprecati fuerint

B

C

5.Reg. 7.a.

καὶ ζητήσωσι τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ἀποστρέψωσιν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ ἐγὼ εἰσακούσομαι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ ἰάσομαι τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ νῦν οἱ ὀφθαλμοί μου ἔσονται ἀνεῳγμένοι, καὶ τὰ ὦτά μου ἐπήκοα τῇ προσευχῇ τοῦ τόπου τούτου. καὶ νῦν ἐξελεξάμην καὶ ἡγίακα τὸν οἶκον τοῦτον, τοῦ εἶναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ ἕως αἰῶνος. καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου καὶ ἡ καρδία μου ἐκεῖ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ σὺ ἐὰν πορευθῇς ἐνώπιόν μου ὃν τρόπον ἐπορεύθη δαυὶδ ὁ πατήρ σου, καὶ ποιήσῃς κατὰ πάντα ἃ ἐνετειλάμην σοι, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰ κρίματά μου φυλάξῃς, καὶ ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου, ὡς διεθέμην δαυὶδ τῷ πατρί σου λέγων, οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἡγούμενος ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐὰν ἀποστραφῆτε ὑμεῖς, καὶ ἐὰν καταλείπητε τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου ἃς ἔδωκα ἐναντίον ὑμῶν, καὶ πορευθῆτε καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, καὶ ἐξαρῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα ὑμῖν, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ἡγίασα τῷ ὀνόματί μου ἀπορρίψω αὐτὸν ἀπὸ προσώπου μου, καὶ δώσω αὐτὸν εἰς παραβολὴν καὶ εἰς διήγημα ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς. καὶ ὁ οἶκος οὗτος, ὃς ἦν ὑψηλὸς ἐρημωθήσεται, πᾶς ὁ παραπορευόμενος αὐτὸν ἐκστήσεται, καὶ ἐρεῖ, ἕνεκεν τίνος ἐποίησεν ὁ κύριος τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τῷ οἴκῳ τούτῳ; καὶ ἐροῦσιν, ἀνθ᾽ ὧν ἐγκατέλειπον κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν τὸν ἐξαγαγόντα αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἀντελάβοντο θεῶν ἑτέρων καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς, καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, διὰ τοῦτο ἐπήγαγεν ἐπ᾽ αὐτοὺς πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην.

Et quesierint faciem meam: et conuersi fuerint a viis suis malis: et ego exaudiam de celo: et propitius ero peccatis eorum: et sanabo terram eorum. et nunc oculi mei erunt aperti: et aures mee exaudientes orationem loci huius. et nunc elegi et sanctificaui domum hanc: vt sit nomen meum ibi vsque in sempiternum. et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. et tu si ambulaueris coram me sicut ambulauit dauid pater tuus: et feceris iuxta omnia que precepi tibi: et precepta mea et iudicia mea seruaueris: et suscitabo thronum regni tui: sicut pepigi cum dauid patre tuo dicens: non auferetur tibi vir dux in israel. et si auersi fueritis vos: et si dereliqueritis precepta mea et mandata mea que dedi coram vobis: et abiueritis et seruieritis diis alienis: et adoraueritis eos: et auferam vos de terra quam dedi vobis: et domum hanc quam sanctificaui nomini meo proiiciam ipsam a facie mea: et dabo ipsam in parabolam et in narrationem in cunctis populis. et domus hec: que erat excelsa desolabitur: omnis pertransiens eam stupebit: et dicet: propter quid fecit dominus terre huic et domui huic? et dicent: quia dereliquerunt dominum deum patrum suorum qui eduxit eos de terra egypti: et apprehenderunt deos alienos et adorauerunt eos: et seruierunt ipsis: idcirco induxit in eos vniuersum malum hoc.

Ca. 8.

Καὶ ἐγένετο μετὰ εἴκοσι ἔτη, ἐν οἷς ᾠκοδόμησε σολομὼν τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τὰς πόλεις ἃς ἔδωκε χειρὰμ τῷ σολομῶντι, ᾠκοδόμησεν αὐτὰς σολομὼν καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἦλθεν σολομὼν εἰς αἰμὰθ σουβὰ καὶ κατίσχυσεν ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν θεδμὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πάσας τὰς πόλεις

Et factum est post viginti annos: in quibus edificauit salomon domum domini et domum suam: et ciuitates quas dedit chiram salomoni: edificauit ipsas salomon et habitare fecit ibi filios israel. et venit salomon in emath suba et preualuit contra eam: et edificauit thedmor in deserto: et omnes ciuitates

A

3.Reg. 9.b.

D

Et exquisierit faciem meam: & egerit penitentiam a viis suis pessimis: & ego exaudiam de celo: & propitius ero peccatis eorum: & sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti & aures mee erecte ad orationem eius qui in loco isto orauerit. Elegi enim & sanctificaui locum istum vt sit nomen meum ibi in sempiternum: & permaneant oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaueris coram me sicut ambulauit dauid pater tuus: et feceris iuxta omnia que precepi tibi: et iusticias meas & iudicia seruaueris: suscitabo thronum regni tui: sicut pollicitus sum dauid patri tuo dicens. Non auferetur de stirpe tua vir qui non sit princeps in israel. Si autem auersi fueritis & dereliqueritis iustitias meas & precepta mea que proposui vobis: & abeuntes seruieritis diis alienis & adoraueritis eos: euellam vos de terra mea quam dedi vobis: & domum hanc quam sanctificaui nomini meo proiiciam a facie mea: & tradam eam in parabolam & in exemplum cunctis populis: & domus ista que erat excelsa erit in prouerbium vniuersis transeuntibus: & dicent stupentes. Quare fecit dominus sic terre huic & domui huic? Respondebuntque. Quia dereliquerunt dominum deum patrum suorum qui eduxit eos de terra egypti: & apprehenderunt deos alienos: & adorauerunt eos & coluerunt: idcirco venerunt super eos vniuersa hec mala.

8.

Expletis autem viginti annis postquam edificauit salomon domum domini & domum suam: ciuitates quas dederat hyram salomoni edificauit: & habitare ibi fecit filios israel. Abiitque in emath suba & obtinuit eam: & edificauit palmiram in deserto & alias ciuitates

ויבקשו פני וישבו מדרכיהם
הרעים ואני אשמע מן השמים
ואסלח לחטאתם וארפא את
ארצם׃ עתה עיני יהיו פתחות ואזני
קשבות לתפלת המקום הזה׃ ועתה
בחרתי והקדשתי את הבית הזה
להיות שמי שם עד עולם והיו
עיני ולבי שם כל הימים׃ ואתה אם
תלך לפני כאשר הלך דויד אביך
ולעשות ככל אשר צויתיך וחקי
ומשפטי תשמור׃ והקימותי את
כסא מלכותך כאשר כרתי לדויד
אביך לאמר לא יכרת לך איש
מושל בישראל׃ ואם תשובון אתם
ועזבתם חקותי ומצותי אשר נתתי
לפניכם והלכתם ועבדתם אלהים
אחרים והשתחויתם להם׃
ונתשתים מעל אדמתי אשר נתתי
להם ואת הבית הזה אשר
הקדשתי לשמי אשליך מעל פני
ואתננו למשל ולשנינה בכל העמים׃
והבית הזה אשר היה עליון לכל
עבר עליו ישם ואמר במה עשה
יהוה ככה לארץ הזאת ולבית הזה׃
ואמרו על אשר עזבו את יהוה אלהי
אבותיהם אשר הוציאם מארץ
מצרים ויחזיקו באלהים אחרים
וישתחוו להם ויעבדום על כן
הביא עליהם את כל הרעה הזאת׃

Cap. viij.

ויהי מקץ עשרים שנה
אשר בנה שלמה את בית יהוה
ואת ביתו׃ והערים אשר נתן חורם
לשלמה בנה שלמה אתם ויושב
שם את בני ישראל׃ וילך שלמה
חמת צובה ויחזק עליה׃ ויבן את
תדמר במדבר ואת כל ערי

המסכנות אשר בנה בחמת: ויבן את בית חורון העליון ואת בית חורון התחתון ערי מצור חומות דלתים ובריח: ואת בעלת ואת כל ערי המסכנות אשר היו לשלמה ואת כל ערי הרכב ואת ערי הפרשים ואת כל חשק שלמה אשר חשק לבנות בירושלם ובלבנון ובכל ארץ ממשלתו: כל העם הנותר מן החתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי אשר לא מישראל המה: מן בניהם אשר נותרו אחריהם בארץ אשר לא כלום בני ישראל ויעלם שלמה למס עד היום הזה: ומן בני ישראל אשר לא נתן שלמה לעבדים למלאכתו כי המה אנשי מלחמה ושרי שלישיו ושרי רכבו ופרשיו: ואלה שרי הנציבים אשר למלך שלמה חמשים ומאתים הרדים בעם: ואת בת פרעה העלה שלמה מעיר דויד לבית אשר בנה לה כי אמר לא תשב אשה לי בבית דויד מלך ישראל כי קדש המה אשר באה אליהם ארון יהוה: אז העלה שלמה עלות ליהוה על מזבח יהוה אשר בנה לפני האולם: ובדבר יום ביום להעלות כמצות משה לשבתות ולחדשים ולמועדות שלוש פעמים בשנה בחג המצות ובחג השבעות ובחג הסכות: ויעמד כמשפט דויד אביו את מחלקות הכהנים על עבדתם והלוים על משמרותם להלל ולשרת נגד הכהנים לדבר יום ביומו והשוערים במחלקותם לשער ושער כי כן

munitissimas edificauit in emath: extruxitq; bethoron superiorem & bethoron inferiorẽ: ciuitates muratas habentes portas & vectes & seras. Balaath etiam & oẽs vrbes firmissimas que fuerunt salomonis cũctasq; vrbes quadrigarum & vrbes equitũ. Oia quecunq; voluit rex salomon atq; disposuit edificauit in hierlm & i libano & i vniuersa terra ptãtis sue. Oẽm ppłm q derelict fuerat de etheis & ammorreis & pherezeis & eueis & iebuseis qui nõ erãt de stirpe isrł: de filiis eoꝝ: & de posteris quos non interfecerant filii israel subiugauit salomõ i tributarios vsq; i diẽ hãc. Porro de filiis israel non posuit vt seruirẽt opib regis. Ipsi ẽi erãt viri bellatores & duces primi & pncipes quadrigarum & equitũ eius. Omnes autẽ principes exercitus regis salomonis fuerũt ducẽti quinqginta qui erudiebant populum. Filiam vero pharaonis trãstulit de ciuitate dauid in domũ quã edificauerat ei. Dixit eñi rex. Non habitabit vxor mea in domo dd regis israel eo q sanctificata sit: quia ingressa est in eam arca domini. Tunc obtulit salomon holocausta domino super altare domini quod extruxerat ante porticum: vt p singlos dies offerretur in eo iuxta pceptũ moysi in sabbatis & in calẽdis: & in festis dieb ter p annũ. i. in solẽnitate azymorum: & solẽnitate hebdomadarũ: & in solẽnitate tabernaculoꝝ. Et cõstituit iuxta dispositionẽ dd pris sui officia sacerdotũ i ministeriis suis: & leuitas i ordine suo vt laudarẽt & ministrarẽt corã sacerdotib iuxta ritũ vniuscuiusq; diei: & ianitores i diuisioib suis p portã & portã. Sic ei

munitas quas edificauit in emath. & edificauit bethoron superiorẽ: & bethorõ inferiorẽ: ciuitates munitas muris portis & vectibus. & balaath & omnes vrbes munitas q fuerunt salomoni: & omnes ciuitates curruũ: & ciuitates equitũ: & quecunq desiderauit salomon sm desideriũ suũ: vt edificaret in hierusalẽ: & in libano & in omni terra potestatis sue. & omnẽ ppłm q derelictus fuerat de chetteo: & amorreo: & phereseo: & eueo: & iebuseo: q nõ sunt de israel: q fuerũt de filiis eoꝝ derelictis post eos in terra: quos nõ pdiderunt filii israel: & duxit ipsos salomon in tributũ vsq in diẽ hanc. & de filiis israel nõ dedit salomon in seruos in oĩa opera ei in regno suo: qm ipsi viri bellatores & principes tristata: & principes curruũ ei & equitũ eius. & hi principes pfidentiũ regis salomonis: ducẽti quinqginta & ducẽti ppositi operũ in ppło. & filiã pharonis trãstulit salomon de ciuitate dauid in domũ quã edificauit ei: qm dixit nõ habitabit vxor mea in ciuitate dauid regis israel: qm sctã est quo ingressa est illuc arca dñi. tũc obtulit salomon holocausta dño sup altare dñi: qd edificauit ante templũ. & sm sermonẽ diei in die vt offerret iuxta pcepta moysi in sabbatis & in mẽsib & in festis tria tẽpora anni: in solẽnitate azymoꝝ: & in solẽnitate hebdomadaꝝ: & in solẽnitate tabnaculoꝝ: & cõstituit iuxta iudiciũ dauid patris sui: diuisiões sacerdotũ & ministeria sua: & leuitas in custodiis suis: vt laudarẽt & ministrarẽt corã sacerdotib iuxta ritũ diei in die: & ianitores in diuisionibus suis in portã & portã: qm sic

τὰς ὀχυρὰς ἃς ᾠκοδόμησεν ἐν αἰμάθ· καὶ ᾠκοδόμησε τὴν βαιθωρὼν τὴν ἄνω, καὶ τὴν βαιθωρὼν τὴν κάτω, πόλεις ὀχυρὰς τείχη, πύλας καὶ μοχλούς. καὶ τὴν βαλαὰθ καὶ πάσας τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς αἳ ἦσαν τῷ σολομῶντι, καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν ἁρμάτων, καὶ τὰς πόλεις τῶν ἱππέων, καὶ ὅσα ἐπεθύμησε σολομὼν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, τοῦ οἰκοδομῆσαι ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν τῷ λιβάνῳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ. πάντα τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἀπὸ τοῦ χετταίου, καὶ τοῦ ἀμορραίου, καὶ τοῦ φερεζαίου, καὶ τοῦ εὐαίου, καὶ τοῦ ἰεβουσαίου, οἳ οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ ἰσραὴλ, οἳ ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν αὐτῶν τῶν καταλειφθέντων μετ' αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ, οὓς οὐκ ἐξωλόθρευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς σολομὼν εἰς φόρον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐκ ἔδωκε σολομὼν εἰς παῖδας εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, ὅτι αὐτοὶ ἄνδρες πολεμισταὶ, καὶ ἄρχοντες τρισσοὶ, καὶ ἄρχοντες ἁρμάτων αὐτοῦ καὶ ἱππέων αὐτοῦ. καὶ οὗτοι ἄρχοντες τῶν προστατῶν τοῦ βασιλέως σολομῶντος, πεντήκοντα καὶ διακόσιοι ἐργοδιωκτοῦντες ἐν τῷ λαῷ. καὶ τὴν θυγατέρα φαραὼ ἀνήγαγεν σολομὼν ἐκ πόλεως δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον ὃν ᾠκοδόμησεν αὐτῇ, ὅτι εἶπεν· οὐ κατοικήσει ἡ γυνή μου ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ βασιλέως ἰσραὴλ, ὅτι ἁγία ἐστὶν οὗ εἰσῆλθεν ἐκεῖ κιβωτὸς κυρίου. τότε ἀνήνεγκε σολομὼν ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου, ὃ ᾠκοδόμησεν ἀπέναντι τοῦ ναοῦ. καὶ κατὰ τὸν λόγον ἡμέρας ἐν ἡμέρᾳ τοῦ ἀναφέρειν κατὰ τὰς ἐντολὰς μωυσῆ ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν τοῖς μησὶ καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἀζύμων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἑβδομάδων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν σκηνῶν. καὶ ἔστησε κατὰ τὴν κρίσιν δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τὰς διαιρέσεις τῶν ἱερέων κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν, καὶ τοὺς λευίτας ἐπὶ τῶν φυλακῶν αὐτῶν, τοῦ αἰνεῖν καὶ λειτουργεῖν κατέναντι τῶν ἱερέων κατὰ τὸν λόγον ἡμέρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ τοὺς πυλωροὺς ἐν ταῖς διαιρέσεσιν αὐτῶν εἰς πύλην καὶ πύλην, ὅτι οὕτως

מצות דויד איש האלהים: ולא סרו מצות המלך על הכהנים והלוים לכל דבר ולאצרות: ותכן כל מלאכת שלמה עד היום מוסד בית יהוה ועד כלתו שלם בית יהוה: אז הלך שלמה לעציון גבר ואל אילות על שפת הים בארץ אדום: וישלח לו חורם ביד עבדיו אניות ועבדים יודעי ים ויבאו עם עבדי שלמה אופירה ויקחו משם ארבע מאות וחמשים ככר זהב ויביאו אל המלך שלמה:

Cap. ix.

ומלכת שבא שמעה את שמע שלמה ותבוא לנסות את שלמה בחידות בירושלם בחיל כבד מאד וגמלים נשאים בשמים וזהב לרב ואבן יקרה ותבוא אל שלמה ותדבר עמו את כל אשר היה עם לבבה: ויגד לה שלמה את כל דבריה ולא נעלם דבר משלמה אשר לא הגיד לה: ותרא מלכת שבא את חכמת שלמה והבית אשר בנה: ומאכל שלחנו ומושב עבדיו ומעמד משרתיו ומלבושיהם ומשקיו ומלבושיהם ועליתו אשר יעלה בית יהוה ולא היה עוד בה רוח: ותאמר אל המלך אמת הדבר אשר שמעתי בארצי על דבריך ועל חכמתך: ולא האמנתי לדבריהם עד אשר באתי ותראינה עיני והנה לא הגד לי חצי מרבית חכמתך יספת על השמועה אשר שמעתי: אשרי אנשיך ואשרי עבדיך אלה העמדים לפניך תמיד ושמעים את חכמתך: יהי יהוה אלהיך ברוך אשר חפץ בך לתתך

preceperat dauid homo dei: nec pretergressi sunt de mandatis regis tam sacerdotes quã leuite ex oibus que preceperat: et in custodiis thesaurorũ. Oẽs impensas pparatas habuit salomõ: ex eo die quo fundauit domũ dñi vsq; in diẽ quo perfecit eã. Tũc abiit salomõ in asiongaber & in hailath ad orã maris rubri: que est in terra edõ. Misit ergo ei hyram per manus seruorũ suorũ naues & nautas gnaros maris: & abierũt cũ seruis salomõis i ophir. Tuleruntq; inde quadringẽta quinquaginta talẽta auri: & attulerũt ad regẽ salomonẽ. 9.

Regina quoq; saba cũ audisset famã salomonis: venit vt tentaret eum in enigmatibus in hierusalem cũ magnis opibus & camelis qui portabant aromata & auri plurimũ gẽmasq; preciosas. Cumq; venisset ad salomonẽ: locuta est ei quecunq; erãt in corde suo. Et exposuit ei salomon omnia q proposuerat: nec quicq; fuit qd non perspicuum ei fecerit. Que postq; vidit sapientiam scilicet salomonis: & domũ quã edificauerat: necnõ & cibaria mẽse eius: & habitacula seruorũ: & officia ministrorũ eius: & vestimẽta eorũ: pincernas qq; & vestes eorum et victimas qs immolabat in domo dñi: nõ erat p stupore vltra in ea spũs. Dixitq; ad regẽ. Verus est sermo quẽ audierã in terra mea: de virtutib & sapiẽtia tua. Non credebam narrantibus: donec ipsa venissem: & vidissent oculi mei: et pbassem vix mediẽtatem sapiẽtie tue mihi fuisse narratam. Vicisti famã virtutib tuis. Beati viri tui & beati serui tui: hi qui assistunt corã te omni tẽpore & audiũt sapientiã tuam. Sit dñs deus tuus benedict q voluit te ordinare

preceptum dauid hoĩs dei. nõ ptergressi sunt precepta regis circa sacerdotes & leuitas in oẽm sermonẽ & in thesauros. & pparata fuit oĩa opa salomonis a quo die fundata est domus dñi & vsq quo pfecta est. tunc abiit salomon in gesion gaber: & in ailath maritimam in terra edom. & misit chiram salomoni in manu seruoꝝ suoꝝ naues & seruos gnaros maris: & abierunt cũ seruis salomonis in sophira. & tulerũt inde quadringẽta & qnquaginta talẽta auri: & attulerũt regi salomoni. Ca. 9.

Et regina saba audiuit nomẽ salomõis: & venit vt tẽtaret eum in enigmatib in hierusalem in potẽtia graui valde: & cameli portãtes aromata & aurum in multitudinẽ & lapidẽ pciosũ. & venit ad salomonẽ: & locuta est ad eum oĩa q̃cunq in aĩa sua. & exposuit ei salomon oẽs sermones eius. & nõ pterĩt sermo a salomone: quẽnõ exposuit ei. & vidit regina saba sapiam salomonis & domũ quã edificauerat: & cibaria mensarũ eius: & cathedrã seruoꝝ eius: & stationẽ ministroꝝ eius: & vestimenta eius: & pincernas eius: & vestimenta eoꝝ: & holocausta q̃ offerebat in domo dñi: & non erat in ea vltra spũs. & dixit ad regem: verus sermo quẽ audierã in terra mea de te: & sermõib tuis & sapiẽtia tua: & nõ credidi sermõib tuis: vsq quo veni: & viderũt oculi mei. & ecce nõ nũciata mihi medietas multitudinis sapiẽtie tue: addidisti ad famã quã audiui. beate vxores tue: & beati serui tui hi: & beati viri assistentes tibi semper & audientes sapiam tuam. sit dñs deus tuus bñdictus: q voluit in te vt daret te

ἐντολὴ δαυὶδ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. οὐ παρῆλθον τὰς ἐντολὰς τοῦ βασιλέως περὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν εἰς πάντα λόγον καὶ εἰς τοὺς θησαυρούς. καὶ ἡτοιμάσθη πάντα τὰ ἔργα σολομῶντος ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐθεμελιώθη ὁ οἶκος κυρίου καὶ ἕως οὗ ἐτελείωσε. τότε ᾤχετο σολομὼν εἰς γεσιὼν γάβερ, καὶ εἰς τὴν αἰλὰθ τὴν παραθαλασσίαν ἐν γῇ ἐδώμ. καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ τῷ σολομῶντι ἐν χειρὶ δούλων αὐτοῦ πλοῖα καὶ παῖδας εἰδότας θάλασσαν, καὶ ᾤχοντο μετὰ τῶν παίδων σολομῶντος εἰς σωφειρά, καὶ ἔλαβον ἐκεῖθεν τετρακόσια καὶ πεντήκοντα τάλαντα χρυσίου, καὶ ἤνεγκαν τῷ βασιλεῖ σολομῶντι. Ca. 9.

3. Reg. 10. Mat. 12. d.

Καὶ βασίλισσα σαβὰ ἤκουσε τὸ ὄνομα σολομῶντος, καὶ ἦλθε τοῦ πειράσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγμασιν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν δυνάμει βαρείᾳ σφόδρα, καὶ κάμηλοι αἴρουσαι ἀρώματα καὶ χρυσίον εἰς πλῆθος καὶ λίθον τίμιον. καὶ ἦλθε πρὸς σολομῶντα, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν πάντα ὅσα ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς. καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῇ σολομὼν πάντας τοὺς λόγους αὐτῆς, καὶ οὐ παρῆλθε λόγος ἀπὸ σολομῶντος, ὃν οὐκ ἀνήγγειλεν αὐτῇ. καὶ εἶδε βασίλισσα σαβὰ τὴν σοφίαν σολομῶντος καὶ τὸν οἶκον ὃν ᾠκοδόμησε, καὶ τὰ βρώματα τῶν τραπεζῶν αὐτοῦ, καὶ καθέδραν παίδων αὐτοῦ, καὶ στάσιν λειτουργῶν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν, καὶ τοὺς οἰνοχόους αὐτοῦ, καὶ τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα ἃ ἀνέφερεν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ ἔτι πνεῦμα. καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα, ἀληθινὸς ὁ λόγος ὃν ἤκουσα ἐν τῇ γῇ μου περὶ σοῦ, καὶ τῶν λόγων σου καὶ τῆς σοφίας σου, καὶ οὐκ ἐπίστευσα τοῖς λόγοις σου, ἕως οὗ ἦλθον, καὶ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου. καὶ ἰδοὺ οὐκ ἀπηγγέλη μοι τὸ ἥμισυ τοῦ πλήθους τῆς σοφίας σου, προσέθηκας ἐπὶ τὴν ἀκοὴν ἣν ἤκουσα. μακάριοι αἱ γυναῖκές σου, καὶ μακάριοι οἱ παῖδές σου οὗτοι, καὶ μακάριοι οἱ ἄνδρες οἱ παρεστηκότες σοι διαπαντὸς καὶ ἀκούοντες τὴν σοφίαν σου. ἔστω κύριος ὁ θεός σου εὐλογημένος, ὃς ἠθέλησεν ἐν σοὶ τοῦ δοῦναί σε

על כסאו למלך ליהוה אלהיך
באהבת אלהיך את ישראל
להעמידו לעולם ויתנך עליהם
למלך לעשות משפט וצדקה׃
ויתן למלך מאה ועשרים ככר
זהב ובשמים לרב מאד ואבן
יקרה ולא היה כבשם ההוא
אשר נתנה מלכת שבא למלך
שלמה׃ וגם עבדי חורם ועבדי
שלמה אשר הביאו זהב מאופיר
הביאו עצי אלגומים ואבן יקרה׃
ויעש המלך את עצי האלגומים
מסלות לבית יהוה ולבית המלך
וכנרות ונבלים לשרים ולא נראו
כהם לפנים בארץ יהודה׃ והמלך
שלמה נתן למלכת שבא את כל
חפצה אשר שאלה מלבד אשר
הביאה אל המלך ותהפך ותלך
לארצה היא ועבדיה׃ ויהי משקל
הזהב אשר בא לשלמה בשנה
אחת שש מאות וששים ושש
ככרי זהב׃ לבד מאנשי התרים
והסחרים מביאים וכל מלכי ערב
ופחות הארץ מביאים זהב וכסף
לשלמה׃ ויעש המלך שלמה
מאתים צנה זהב שחוט שש מאות
זהב שחוט יעלה על הצנה האחת׃
ושלש מאות מגנים זהב שחוט
שלש מאות זהב יעלה על המגן
האחת ויתנם המלך בבית יער
הלבנון׃ ויעש המלך כסא שן
גדול ויצפהו זהב טהור׃ ושש
מעלות לכסא וכבש בזהב לכסא
מאחזים וידות מזה ומזה על
מקום השבת ושנים אריות עמדים
אצל הידות׃ ושנים עשר אריות

super thronū suū regē domini dei tui: Quia diligit deus israel & vult seruare eū in eternū: idcirco posuit te sup eum regem vt facias iudicia atq; iusticiam. Dedit autem regi cētū viginti talenta auri: & aromata multa nimis: & gēmas p̄ciosissimas. Non fuerūt aromata talia vt hec que dedit regina saba regi salomoni. Sed & serui hyram cum seruis salomonis attulerūt aurum de ophir: & ligna tina: & gēmas p̄ciosissimas. De quibus fecit rex de lignis silicet tinis grad⁹ in domo dn̄i & in domo regia: citharas quoq; & psalteria cātoribus. Nūq̄; visa sunt in terra iuda ligna talia. Rex aūt salomon dedit regine saba cuncta q̄ voluit et q̄ postulauit: et multo plura q̄; attulerat ad eū. Que reuersa abiit in terrā suā cū seruis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur salomoni per singulos annos sexcēta sexaginta sex talēta auri: excepta ea sūma quā legati diuersarū gentiū & negociatores afferre consueuerant: oēsq; reges arabie & satrape terrarū q̄ cōportabāt aurū et argentū salomōi. Fecit igitur rex salomō ducētas hastas aureas: de sūma sexcētorū aureorū: q̄ in singulis hastis expēdebantur. Trecēta quoq; scuta aurea trecentorum aureorū quibus tegebantur singula scuta. Posuitq; ea rex in armamētario qđ erat cōsitū nēore. Fecit q̄q; rex soliū eburneū grande: & vestiuit illud auro mundissimo. Sex quoq; gradus quib⁹ ascēdebatur ad solium & scabellum aureum: & brachiola duo altrinsecus: & duos leones stantes iuxta brachiola: sed & alios duodeci leunculos

sup thronū suū in regem pp̄lo suo: qa
ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ εἰς βασιλέα τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐν
diligit dn̄s deus tuus israel: vt sta
τῷ ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου τὸν ἰσραήλ, τοῦ στη
tuat eum in eternū: τ dedit te sup eos
σαι αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἔδωκέ σε ἐπ' αὐτοὺς
in regem: vt faceres iudiciū τ iusticiam.
εἰς βασιλέα, τοῦ ποιῆσαι κρίσιν καὶ δικαιοσύνην.
τ dedit regi centum talenta τ vigin
καὶ ἔδωκε τῷ βασιλεῖ ἑκατὸν τάλαντα καὶ εἴκο
ti auri: τ aromata in multitudinē nimis: τ
σι χρυσίου, καὶ ἀρώματα εἰς πλῆθος σφόδρα, καὶ
lapidē p̄ciosum: τ non erāt secūdū aromata illa
λίθον τίμιον, καὶ οὐκ ἦν κατὰ τὰ ἀρώματα ἐκεῖνα
q̄ dedit regina saba regi salomoni.
ἃ ἔδωκε βασίλισσα σαβὰ τῷ βασιλεῖ σολομῶντι.
τ serui chiram τ serui salomonis
καὶ οἱ παῖδες χειρὰμ καὶ οἱ παῖδες σολομῶντος
attulerūt aurū salomoni de suphir: τ li
ἔφερον χρυσίον τῷ σολομῶντι ἐκ σουφείρ, καὶ ξύ
gna pinea: τ lapidē p̄ciosum. τ fecit rex
λα πεύκινα, καὶ λίθον τίμιον. καὶ ἐποίησεν ὁ βασι
ligna pinea gradus domui do
λεὺς τὰ ξύλα τὰ πεύκινα ἀναβάσεις τῷ οἴκῳ κυ
mini: τ domui regis: τ citharas τ
ρίου, καὶ τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ κιθάρας καὶ
nablas cātorib⁹: τ nō visa sūt talia antea
νάβλας τοῖς ᾠδοῖς, καὶ οὐκ ὤφθη τοιαῦτα ἔμπροσθεν
in terra iude. τ rex salomō dedit re
ἐν γῇ ἰούδα. καὶ ὁ βασιλεὺς σολομὼν ἔδωκε τῇ βα
gine saba cūcta q̄cūq; voluit q̄cūq; postulauit
σιλίσσῃ σαβὰ πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὅσα ᾐτήσατο
extra oīa q̄ obtulit regi salomoni: τ
ἐκτὸς πάντων ὧν ἤνεγκεν τῷ βασιλεῖ σολομῶντι, καὶ
reuersa est in terrā suam. τ erat pondus
ἀπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς. καὶ ἦν ὁ σταθμὸς τοῦ
auri quod offerebatur salomoni in anno
χρυσίου τοῦ ἐνεχθέντος τῷ σολομῶντι ἐν ἐνιαυτῷ
vno sexcenta τ sexaginta τ sex talenta auri:
ἑνὶ ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα καὶ ἓξ τάλαντα χρυσίου,
preter viros ordinatos τ mer
πλὴν τῶν ἀνδρῶν τῶν ὑποτεταγμένων καὶ τῶν ἐμ
catores: q̄ afferebāt. τ omnes reges
πορευομένων, οἳ ἔφερον. καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς
arabie τ satrape terre ferebāt aurum
ἀραβίας καὶ σατράπαι τῆς γῆς ἔφερον χρυσίον
τ argentū regi salomoni. τ fecit
καὶ ἀργύριον τῷ βασιλεῖ σολομῶντι καὶ ἐποίησεν
rex salomon ducenta scuta aurea
ὁ βασιλεὺς σολομὼν διακοσίους θυρεοὺς χρυσοῦς
ductilia: sexaginta aurei puri inerāt in
ἐλατούς, ἑξακόσιοι χρυσοῖ καθαροὶ ἐπῆσαν ἐπὶ τὸν
scuto vno τ clypeos aureos ductiles trecen
θυρεὸν τὸν ἕνα. καὶ ἀσπίδας χρυσᾶς ἐλατὰς τρια
tos: trecenti aurei suppositi in
κοσίας, τριακόσιοι χρυσοῖ ἀναφέροντες ἐπὶ τὴν
clypeū singulū. τ dedit eu rex in do
ἀσπίδα ἑκάστην. καὶ ἔδωκεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς ἐν οἴ
mo saltus libani. τ fecit rex
κῳ δρυμοῦ τοῦ λιβάνου. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς
thronū ex dētibus elephātorū magnū. τ deaura
θρόνον ἐξ ὀδόντων ἐλεφάντων μέγαν. καὶ κατεχρύ
uit eū auro approbato. τ sex gradus
σωσεν αὐτὸν χρυσίῳ δοκίμῳ. καὶ ἓξ ἀναβαθμοὶ τῷ
throno induti auro: τ scabellum supposuit
θρόνῳ ἐνδεδυμένοι χρυσίῳ, καὶ ὑποπόδιον ὑπέθηκεν
in aureo throno: τ brachia hinc τ inde in
ἐν χρυσῷ τῷ θρόνῳ, καὶ ἀγκῶνες ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τ
throno cathedre: τ duo leones stantes iu
θρόνου τῆς καθέδρας, καὶ δύο λέοντες ἑστῶτες πα
xta brachia: τ duodecim leones
ρὰ τοὺς ἀγκῶνας, καὶ δώδεκα λέοντες

C

D

E

stantes illic in sex gradibus hinc τ inde. nō fuit
ἑστῶτες ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ἓξ ἀναβαθμῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν. οὐκ ἐγένε
sic omni regno. τ omnia vasa do
το οὕτως πάσῃ βασιλείᾳ. καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴ
mus regis salomonis aurea: τ oīa
κου τοῦ βασιλέως σολομῶντος χρυσᾶ, καὶ πάντα τὰ
vasa domus saltus libani auro linita.
σκεύη οἴκου δρυμοῦ τοῦ λιβάνου χρυσίῳ κατηλειμμένα.
nō erat argentū reputatū in diebus salomonis in
οὐκ ἦν ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ἡμέραις σολομῶντος εἰς
q̄cq̄. qm̄ nauis regi salomoni ibat in
οὐθέν. ὅτι ναῦς τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ἐπορεύετο εἰς
tharsis cū seruis chiram: semel p tres an
θαρσεῖς μετὰ τῶν παίδων χειράμ, ἅπαξ διὰ τριῶν ἐ
nos veniebāt naues de tharsis regi plene
τῶν ἤρχετο πλοῖα ἐκ θαρσεῖς τῷ βασιλεῖ γέμοντα
auro τ argento: τ dētibus elephātinis: τ
χρυσίου καὶ ἀργυρίου, καὶ ὀδόντων ἐλεφαντίνων, καὶ
simiis τ pauonib⁹. τ magnificat⁹ est salomon sup
πιθήκων καὶ θεχείμ. καὶ ἐμεγαλύνθη σολομὼν ὑπὲρ
omnes reges terre τ diuitiis τ sa
πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πλούτῳ καὶ σο
pietia. τ omnes reges terre q̄rebāt fa
φίᾳ. καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν τὸ πρό
ciem salomonis vt audirēt sapiētiā eius: quā de
σωπον σολομῶντος ἀκοῦσαι τῆς σοφίας αὐτοῦ, ἧς ἔ
dit deus in corde eius. τ ipsi ferebāt vnusquisq;
δωκεν ὁ θεὸς ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ. καὶ αὐτοὶ ἔφερον ἕκαστος
dona sua vasa aurea τ vasa argētea: arma
τὰ δῶρα αὐτοῦ σκεύη χρυσᾶ καὶ σκεύη ἀργυρᾶ, ὅπλα
τ vestimenta: stactē τ aromata: equos τ
καὶ ἱματισμόν, στακτὴν καὶ ἡδύσματα, ἵππους καὶ ἡ
mulos q̄ per annū in annū. τ fuerūt
μιόνους τοὺς κατ' ἐνιαυτὸν εἰς ἐνιαυτόν. καὶ ἦσαν τῷ
salomoni quattuor mille femine eque in cur
σολομῶντι τέσσαρες χιλιάδες θήλειαι ἵπποι εἰς ἅρμα
rus: τ duodeci millia equitū: τ posuit ipsos in
τα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν
ciuitatib⁹ currū: τ cū rege in
πόλεσι τῶν ἁρμάτων, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν
hierusalē. τ fuit dux oīum re
ἱερουσαλήμ. καὶ ἦν ἡγούμενος πάντων τῶν βασι
gū: a flumine τ vsq; ad terrā philistiī: τ
λέων, ἀπὸ ποταμοῦ καὶ ἕως γῆς ἀλλοφύλων, καὶ
vsq; ad terminū egypti. τ dedit rex sa
ἕως τῆς ὁρίου αἰγύπτου. καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς σο
lomon argentū in hierusalē q̄si lapides: τ
λομὼν τὸ ἀργύριον ἐν ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους, καὶ τὰς
cedros dedit sicut sycomoros q̄ in cā
κέδρους ἔδωκεν ὡς τὰς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πε
pestri in multitudinē. τ exitus equorū ex egy
δινῇ εἰς πλῆθος. καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων ἐξ αἰγύ
pto salomoni τ ex oibus terris. τ
πτου τῷ σολομῶντι καὶ ἐκ πασῶν τῶν γαιῶν. καὶ
reliqui sermonū salomonis primi τ
οἱ κατάλοιποι τῶν λόγων σολομῶντος οἱ πρῶτοι καὶ οἱ
nouissimi nōne ipsi scripti sunt in ver
ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ αὐτοὶ γεγραμμένοι ἐπὶ τῶν λό
bis nathā prophete: τ in verbis achia
γων ναθὰν τοῦ προφήτου, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἀχία
selonite: τ in visionibus ioed vi
τοῦ σηλωνίτου καὶ ἐν ταῖς ὁράσεσιν ἰωὴδ τοῦ ὁ
dentis cōtra hieroboā filiū nabat: τ regnauit
ρῶντος κατὰ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ; καὶ ἐβασίλευ
salomon in hierusalē sup omnē israel qua
σε σολομὼν ἐν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ τεσ
draginta annis. τ dormiuit salomon cum
σαράκοντα ἔτη. καὶ ἐκοιμήθη σολομὼν μετὰ

3.Reg. 10.b. F

G

3.Reg. 11.g.

stātes sup sex gradus ex vtraq; pte. Nō fuit tale soliū in vniuersis regnis. Oīa quoq; vasa conuiuii regis erant aurea & vasa dom⁹ saltus libani ex auro purissimo. Argētum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur. Siquidem naues regis ibāt in tharsis cum seruis hyram semel in annis tribus: & deferebant inde aurum & argentum & ebur & simias & pauos. Magnificatus est igitur salomon super omnes reges terre: pre diuitiis & glīa. Omnesq; reges terrarū desiderabāt videre faciē salomonis vt audirent sapientiam quam dederat deus in corde eius. Et deferebant ei munera: vasa argentea & aurea: & vestes & arma & aromata equos & mulos per singulos annos. Habuit quoq; salomon quadraginta milia equorum in stabulis: & curruū equitūq; duodecī milia. Constituitq; eos in vrbibus quadrigarū: & vbi erat rex in hierusalem. Exercuitq; etiā potestatem sup cunctos reges a flumine eufrate vsq; ad terrā philistinorū: & vsq; ad terminos egypti. Tantamq; copiam prebuit argenti in hierusalem quasi lapidum: & cedrorū tantā multitudinē velut sycomorū q̄ gignūtur in cāpestrib⁹. Adducebantur āt ei equi de egypto cunctisq; regionibus. Reliqua autē opera salomonis priorum & nouissimorū scripta sunt in verbis nathan prophete & in libris ahye silonitis: in visione q̄q; addo videntis contra hieroboam filium nabath. Regnauit autem salomon in hierusalem super omnem israel quadraginta annis. Dormiuitq; cum

עמדים שם על שש המעלות
מזה ומזה לא נעשה כן לכל
ממלכה׃ וכל כלי משקה המלך
שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון
זהב סגור אין כסף נחשב בימי
שלמה למאומה׃ כי אניות למלך
הלכות תרשיש עם עבדי חורם
אחת לשלוש שנים תבואנה אניות
תרשיש נשאות זהב וכסף שנהבים
וקופים ותוכיים׃ ויגדל המלך
שלמה מכל מלכי הארץ לעשר
וחכמה׃ וכל מלכי הארץ מבקשים
את פני שלמה לשמע את חכמתו
אשר נתן האלהים בלבו׃ והם
מביאים איש מנחתו כלי כסף
וכלי זהב ושלמות נשק ובשמים
סוסים ופרדים דבר שנה בשנה׃
ויהי לשלמה ארבעת אלפים
אריות סוסים ומרכבות ושנים
עשר אלף פרשים ויניחם בערי
הרכב ועם המלך בירושלם׃
ויהי מושל בכל המלכים מן
הנהר ועד ארץ פלשתים ועד
גבול מצרים׃ ויתן המלך את
הכסף בירושלם כאבנים ואת
הארזים נתן כשקמים אשר
בשפלה לרב׃ ומוציאים סוסים
ממצרים לשלמה ומכל הארצות׃
ושאר דברי שלמה הראשנים
והאחרונים הלא הם כתובים
על דברי נתן הנביא ועל
נבואת אחיה השילוני
ובחזות יעדו החזה על ירבעם
בן נבט׃ וימלך שלמה
בירושלם על כל ישראל
ארבעים שנה׃ וישכב שלמה עם

אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּעִיר דָּוִיד אָבִיו
וַיִּמְלֹךְ רְחַבְעָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

Cap. x. וַיֵּלֶךְ רְחַבְעָם
שְׁכֶמָה כִּי שְׁכֶם בָּאוּ כָל יִשְׂרָאֵל
לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ׃ וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יָרָבְעָם
בֶּן נְבָט וְהוּא בְמִצְרַיִם אֲשֶׁר בָּרַח
מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וַיָּשָׁב יָרָבְעָם
מִמִּצְרָיִם׃ וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְרְאוּ לוֹ וַיָּבֹא
יָרָבְעָם וְכָל יִשְׂרָאֵל וַיְדַבְּרוּ אֶל
רְחַבְעָם לֵאמֹר׃ אָבִיךָ הִקְשָׁה אֶת
עֻלֵּנוּ וְעַתָּה הָקֵל מֵעֲבוֹדַת אָבִיךָ
הַקָּשָׁה וּמֵעֻלּוֹ הַכָּבֵד אֲשֶׁר נָתַן
עָלֵינוּ וְנַעַבְדֶךָּ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עוֹד
שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְשׁוּבוּ אֵלָי וַיֵּלֶךְ
הָעָם׃ וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת
הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הָיוּ עֹמְדִים לִפְנֵי
שְׁלֹמֹה אָבִיו בִּהְיֹתוֹ חַי לֵאמֹר
אֵיךְ אַתֶּם נוֹעָצִים לְהָשִׁיב לָעָם
הַזֶּה דָבָר׃ וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר
אִם תִּהְיֶה לְטוֹב לְהָעָם הַזֶּה
וּרְצִיתָם וְדִבַּרְתָּ אֲלֵהֶם דְּבָרִים
טוֹבִים וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים כָּל הַיָּמִים׃
וַיַּעֲזֹב אֶת עֲצַת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר
יְעָצֻהוּ וַיִּוָּעַץ אֶת הַיְלָדִים אֲשֶׁר
גָּדְלוּ אִתּוֹ הָעֹמְדִים לְפָנָיו׃ וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם מָה אַתֶּם נוֹעָצִים וְנָשִׁיב
דָּבָר אֶת הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלַי
לֵאמֹר הָקֵל מִן הָעֹל אֲשֶׁר נָתַן
אָבִיךָ עָלֵינוּ׃ וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ הַיְלָדִים
אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר
לָעָם אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ לֵאמֹר
אָבִיךָ הִכְבִּיד אֶת עֻלֵּנוּ וְאַתָּה הָקֵל
מֵעָלֵינוּ כֹּה תֹּאמַר אֲלֵהֶם קָטָנִּי
עָבָה מִמָּתְנֵי אָבִי׃ וְעַתָּה אָבִי
הֶעְמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד וַאֲנִי אֹסִיף
עַל עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים

קבר · בוא · היה · ברח · שוב · שלח קרא · בוא דבר · קשה · עלל קלל · עבד אמר · יום · יעץ · היה פנה · היה · רצה · היה · עזב יעץ · שוב · קלל · דבר · אמר · כבד · עמס יסף · עלל

pribus ſuis. Et ſepelie-
rūt eū in ciuitate dauid.
Regnauitq; roboam fi-
lius eius pro eo. 10.
PRofectus eſt autem
roboam
in ſychē. Illuc enī cūct'
iſrl' cōuenerat vt conſti
tuerent eū regem. Qd
cū audiſſet hieroboā
fili' nabath q erat i egy
pto: fugerat qppe illuc
an' ſalomonē: ſtatim' re
uerſus eſt.
Vocaueruntq; eum &
venit
cum vniuerſo iſrael: &
locuti ſunt ad
roboam: dicentes. Pa
ter tuus duriſſimo
iugo nos pſſit: tu leui-
ora impa' pre tuo qui no
bis ipoſuit graue ſuuta-
te: & paululū de onere ſu
bleua: vt ſeruiam' tibi.
Qui ait. Poſt
tres dies reuertimī ad
me. Cumq; abiiſſet
populus: iniit conſiliū
cum
ſenibus qui ſteterāt co
ram patre eius
ſalomone dum adhuc
viueret dicens.
Quid datis conſilii vt
reſpondeam pplo? Qui
dixerunt ei.
Si placueris pplo huic
& linieris eos verbis
clemētibus: ſeruient ti
bi omni tempore.
At ille reliquit cōſiliū
ſenum:
& cum iuuenibus tra-
ctare cepit qui
cū eo nutriti fuerant: &
erāt i cōitatu illi'. Dixit
q; ad eos. Quid vobis
videtur: reſpōdere
quid debeo populo hu
ic qui dixit mihi
ſubleua iugum quod
impoſuit nobis
pater tuus. At illi reſ-
ponderunt vt iuuenes &
nutriti cū eo in deliciis:
atq; dixerūt. Sic loqris
populo qui dixit tibi:
pr tu' aggrauauit iugū
noſtrum: tu ſubleua: &
reſpondebis ei. Mini-
mus digitus meus
groſſior eſt lumbis pa-
tris mei. Pater meus
impoſuit vobis graue
iugum: & ego maius pō
dus apponā. Pater me
us cecidit vos flagellis:

patribus ſuis: & ſepelierūt eū in ciuitate dauid
τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ
patris eius. & regnauit roboā fili' ei' pro eo.
πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐβασίλευσε ῥοβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

Ca. 10 A

ET venit roboā in ſychem: qm̄ in ſychem veniebat
ΚΑὶ ἦλθε ῥοβοὰμ εἰς συχέμ, ὅτι εἰς συχὲμ ἤρχετο
oīs iſrael vt cōſtituerēt regē eū. & factū eſt vt audiuit
πᾶς ἰσραὴλ βασιλεῦσαι αὐτόν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν
hieroboā fili' nabat & ipē in egypto: qm̄ fugit
ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ καὶ αὐτὸς ἐν αἰγύπτῳ, ὅτε ἀπέδρα
a facie ſalomonis regis: & habita-
ἀπὸ προσώπου σολομῶντος τοῦ βασιλέως, καὶ κατῴκη-
uit hieroboā in egypto: & reuerſus eſt hieroboā ex egy
σεν ἱεροβοὰμ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἀπέστρεψεν ἱεροβοὰμ ἐξ αἰγύ
pto, & miſerunt & vocauerūt eū. & venit hiero
πτου. καὶ ἀπέστειλαν καὶ ἐκάλεσαν αὐτόν. καὶ ἦλθεν ἱερο-
boam & oīs eccleſia iſrael: & locuti ſūt ad
βοὰμ καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰσραήλ, καὶ ἐλάλησαν πρὸς
roboam dicentes: pater tu' durū ipoſuit iugū nrm̄:
ῥοβοὰμ λέγοντες, ὁ πατήρ σου ἐσκλήρυνε τὸν ζυγὸν ἡμῶν,
& nūc ſubleua tu a ſeruitute patris tui
καὶ νῦν κούφισον σὺ ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ πατρός σου τῆς
dura & a iugo eius graui: qđ dedit ſup
σκληρᾶς καὶ ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ αὐτοῦ τοῦ βαρέως, οὗ ἔδωκεν ἐφ' ἡ-
nos: & ſeruiemus tibi. & dixit ipſis roboā: i-
μᾶς, καὶ δουλεύσομέν σοι. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ῥοβοάμ, πορεύ-
te vſq; in tres dies: & reuertimini ad me: & abiit
εσθε ἕως τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἐπιστρέψατε πρός με, καὶ ἀπῆλ-

B

populus. & congregauit rex roboam ſe-
θεν ὁ λαός. καὶ συνήγαγεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τοὺς πρεσ-
niores q ſteterūt corā ſalomone patre
βυτέρους τοὺς ἑστῶτας ἐναντίον σολομῶντος τοῦ πατρὸς
eius viuēte eo: & conſuluit cū eis di-
αὐτοῦ ζῶντος αὐτοῦ, καὶ συνεβουλεύσατο μετ' αὐτῶν λέ-
cens: quō vos datis cōſiliū vt reſpōdeā ego pplo
γων, πῶς ὑμεῖς βουλεύεσθε τοῦ ἀποκριθῆναί με τῷ λαῷ
huic verbū: & locuti ſūt ſeniores ad eū
τούτῳ λόγον; καὶ ἐλάλησαν οἱ πρεσβύτεροι πρὸς αὐτὸν
dicentes: ſi in hodierno ſis in bonū pplo huic
λέγοντες, ἐὰν ἐν τῇ σήμερον γένῃ εἰς ἀγαθὸν τῷ λαῷ τούτῳ
& placueris eis: & locut' fueris eis ſermones bonos:
καὶ ἀρέσῃς αὐτοῖς, καὶ λαλήσῃς αὐτοῖς λόγους ἀγαθούς,
& erūt tibi ſerui oībus diebus. & reli-
καὶ ἔσονταί σοι δοῦλοι πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ κατέλι-
quit cōſiliū ſeniorū: q conſuluerūt ei:
πε τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων, οἳ συνεβουλεύσαντο αὐ-
& conſuluit cū puerulis q nutriti
τῷ, καὶ συνεβουλεύσατο μετὰ τῶν παιδαρίων τῶν συνεκ-
erant cū eo: q ſteterāt corā eo. &
τραφέντων μετ' αὐτοῦ, τῶν ἑστώτων ἐναντίον αὐτοῦ. καὶ
dixit eis: qđ vos cōſulitis: & qđ verbū reſ
εἶπεν αὐτοῖς, τί ὑμεῖς βουλεύεσθε, καὶ τίνα λόγον ἀπο-

C

5.Reg. 12.c.

pōdeā pplo huic: q locuti ſūt ad me dicētes: di-
κριθῶ τῷ λαῷ τούτῳ, οἳ ἐλάλησαν πρός με λέγοντες, ἄ-
mitte de iugo qđ dedit pater tu' ſup nos? &
νες ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ οὗ ἔδωκεν ὁ πατήρ σου ἐφ' ἡμᾶς; καὶ
locuti ſunt ei puerulí q nutriti fuerāt cū
ἐλάλησαν αὐτῷ τὰ παιδάρια τὰ συνεκτραφέντα μετ'
eo dicentes: ſic loqueris populo huic: q
αὐτοῦ λέγοντα, οὕτως λαλήσεις τῷ λαῷ τούτῳ, τῷ
locutus eſt ad te & dicebat: pater tu' aggrauauit
λαλήσαντι πρὸς σὲ καὶ λέγοντι, ὁ πατήρ σου ἐβάρυνεν
iugū nrm̄: & tu nūc ſubleua de iugo nro.
τὸν ζυγὸν ἡμῶν, καὶ σὺ νῦν κούφισον ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ ἡμῶν.
ſic dices ad eos. puum digitus me' groſſi-
οὕτως ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὁ μικρὸς δάκτυλός μου παχύ-
or lūbis patris mei: & nūc pater meus
τερος τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου, καὶ νῦν ὁ πατήρ μου
ipoſuit vobis iugū graue: & ego addā ſup iu
ἐνέθηκεν ὑμῖν ζυγὸν βαρύν, καὶ ἐγὼ προσθήσω ἐπὶ τὸν ζυ-
gū vrm̄. pater me' corripuit vos in flagellis.
γὸν ὑμῶν. ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ἐν μάστιξι,

Ca. 10 A

5.Reg. 12.a.

& ego corripiā vos in ſcorpionib'. & venit hiero
καὶ ἐγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. καὶ ἦλθεν ἱερο-
boam & oīs popul' ad roboā die tertia:
βοὰμ καὶ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς ῥοβοὰμ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ,
ſicut locut' eſt rex dicēs: reuertimini ad me
ὡς ἐλάλησεν ὁ βασιλεὺς λέγων, ἐπιστρέψατε πρός με
die tertia: & reſpōdit eis rex du-
τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς σκλη-
ra: & reliquit rex roboā cōſiliū
ρά, καὶ ἐγκατέλιπεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τὴν βουλὴν
ſeniorū: & locut' eſt ad eos iuxta
τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν
cōſiliū iuniorū dicens: pater me' aggrauauit
βουλὴν τῶν νεωτέρων λέγων, ὁ πατήρ μου ἐβάρυνε τὸν
iugū veſtrū: & ego apponā in illud. pater me'
ζυγὸν ὑμῶν, καὶ ἐγὼ προσθήσω ἐπ' αὐτόν. ὁ πατήρ μου
corripuit vos in flagellis: & ego corripiā vos
ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ἐν μάστιξι, καὶ ἐγὼ παιδεύσω ὑμᾶς
in ſcorpionib'. & nō audiuit rex pplm̄: qm̄
ἐν σκορπίοις. καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ, ὅτι
erat ſubuerſio a deo: vt ſtatueret dñs
ἦν μεταστροφὴ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀναστήσῃ κύριος τὸν
ſermonē ſuū: quē locut' eſt in manu achia ſyloni-
λόγον αὐτοῦ, ὃν ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἀχία τοῦ σηλωνί-
te de hieroboā filio nabat. & oīs iſrael vi-
του περὶ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ. καὶ πᾶς ἰσραὴλ εἶ-
dit: qm̄ nō audiuit eos rex: & reſpon-
δεν, ὅτι οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν ὁ βασιλεύς, καὶ ἀπεκρί-

B

dit oīs ppls ad regē dicēs: q nobis
θη πᾶς ὁ λαὸς πρὸς τὸν βασιλέα λέγων, τίς ἡμῖν
pars in dauid & hereditas in filio ieſſai? reuerte-
μερὶς ἐν δαυὶδ καὶ κληρονομία ἐν υἱῷ ἰεσσαί; ἀπόστρε-
re vir in tabernacula tua iſrael: nūc aſpice
φε ἀνὴρ εἰς τὰ σκηνώματά σου ἰσραήλ, νῦν βλέπε
domū tuā dauid. & abiit oīs iſrael in
τὸν οἶκόν σου δαυίδ. καὶ ἐπορεύθη πᾶς ἰσραὴλ εἰς τὰ
tabernacula ſua. & viri iſrael q habitabant
σκηνώματα αὐτοῦ. καὶ ἄνδρες ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες
in ciuitatib' iuda regnare fecerūt ſuper ſe robo
ἐν πόλεσιν ἰούδα ἐβασίλευσαν ἐφ' ἑαυτοὺς τὸν ῥοβο-

1.Reg. 2.d.

am. & miſit roboā rex adorā
άμ. καὶ ἀπέστειλεν ῥοβοὰμ ὁ βασιλεὺς τὸν ἀδωρὰμ
q ſup tributū: & lapidauerūt eū filii iſ-
τὸν ἐπὶ τοῦ φόρου, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν υἱοὶ ἰσ-
rael in lapidib': & mortu' eſt. & rex robo
ραὴλ ἐν λίθοις, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ὁ βασιλεὺς ῥοβο-
am feſtinauit aſcendere in currū: vt fu-
ὰμ ἔσπευσε τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ἅρμα, τοῦ φυ-
geret in hieruſalē: & puaricat' ē iſrael in do
γεῖν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἠθέτησεν ἰσραὴλ ἐν τῷ οἴ-
mo dauid vſq; ad diem hanc
κῳ δαυὶδ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

C

5.Reg. 12.c.

Ca. 11.

ET venit roboā in hieruſalē: & congre-
ΚΑὶ ἦλθε ῥοβοὰμ εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἐξεκκλη-
gauit domū iuda & beniamī centū octogin-
σίασε τὸν οἶκον ἰούδα καὶ βενιαμὶν ἑκατὸν ὀγδοήκον-
ta milia iuuenū facientiū bellū: vt
τα χιλιάδας νεανίσκων ποιούντων πόλεμον, τοῦ
dimicaret cū iſrael & cōuerteret re-
πολεμῆσαι μετὰ ἰσραὴλ καὶ ἐπιστρέψαι τὴν βασι-

A

5.Reg. 1.a.

gnū ſibi. & fact' eſt ſermo dñi ad ſamea
λείαν ἑαυτῷ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαμέα
hominē dei dicens: loquere ad roboā filiū
ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ λέγων, εἰπὲ πρὸς ῥοβοὰμ τὸν τοῦ
ſalomonis regē iuda: & ad oēm iſrael
σολομῶντος βασιλέα ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα ἰσραὴλ
q eſt iuda & beniamī dicēs: hec dicit dñs
τὸν μετὰ ἰούδα καὶ βενιαμὶν λέγων, τάδε λέγει κύριος,
nō aſcēdetis & nō pugnabitis cū fratribus
οὐκ ἀναβήσεσθε καὶ οὐ πολεμήσετε μετὰ τῶν ἀδελφῶν
uſtris: reuertimini vnuſquiſq; in domū ſuam:
ὑμῶν, ἀποστρέφετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,

ego vero cedā vos ſcor
pioib'. Venit ergo hie-
roboā & vniuerſus po-
pul' ad roboā die tertio
ſicut preceperat eis.
Reſponditq; rex dura
derelicto conſilio
ſeniorū: locutuſq; ē iux
ta iuuenū volūtatē. Pr
me' graue vobis ipoſuit
iugū: qđ ego grauī' fa
ciam. Pater meus ceci-
dit vos flagellis:
ego vero cedā vos ſcor
pioib'. Et nō acquieuit
populi precibus. Erat
enim voluntatis
dei: vt compleretur
ſmo ei' quē locut' fue
rat p manū ahie ſylōitis
ad hieroboā filiū naba
th. Populus āt vniuerſus
rege duriora dicente: ſic
locutus eſt ad eum.
Non eſt nobis pars in
dauid:
neq; hereditas in filio
iſai. Reuertere i taberna
cula tua iſrl'. Tu aūt pa-
ſce domum tuā dauid.
Et abiit iſrael in taber-
nacula ſua. Sup filios āt
iſrael qui habitabant i
ciuitatibus iuda
regnauit roboam. Mi-
ſitq;
rex roboam aduram
qui preerat
tributis: & lapidauerūt
eum filii iſrael:
& mortu' ē. Porro rex
roboam currū feſtinauit
aſcēdere: & fugit in hie
ruſalem.
Receſſitq; iſrl' a domo
dd' vſq; ad diē hāc. 11.
VEnit autem roboā
in
hieruſalē & conuocauit
vniuerſam domū iuda
& bēiamin cētū octogi
ta milia electorum
atq; bellātiū: vt dimica
ret contra iſrael
& conuerteret ad ſe re-
gnum ſuum.
Factuſq; ē ſmo dñi ad
ſemeiam hominem
dei: dicens. Loquere
ad roboam
filium ſalomonis regē
iuda: & ad vniuerſum
iſrael qui eſt in iuda &
beniamin.
Hec dicit dñs. Nō aſcē
detis neq; pugnabitis
cōtra fres vros: reuerta
tur vnuſqſq; i domū ſuā

וַאֲנִי בָּעַקְרַבִּים׃ וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל
הָעָם אֶל רְחַבְעָם בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר שׁוּבוּ אֵלַי
בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי׃ וַיַּעֲנֵם הַמֶּלֶךְ קָשָׁה
וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֵת עֲצַת
הַזְּקֵנִים׃ וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם כַּעֲצַת הַיְלָדִים
לֵאמֹר אַכְבִּיד אֶת עֻלְּכֶם וַאֲנִי אֹסִיף
עָלָיו אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים
וַאֲנִי בָּעַקְרַבִּים׃ וְלֹא שָׁמַע הַמֶּלֶךְ
אֶל הָעָם כִּי הָיְתָה נְסִבָּה מֵעִם
הָאֱלֹהִים לְמַעַן הָקִים יְהוָה אֶת
דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֲחִיָּהוּ הַשִּׁלוֹנִי
אֶל יָרָבְעָם בֶּן נְבָט׃ וְכָל יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא
שָׁמַע הַמֶּלֶךְ לָהֶם וַיָּשִׁיבוּ הָעָם אֶת
הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר מַה לָּנוּ חֵלֶק בְּדָוִיד
וְלֹא נַחֲלָה בְּבֶן יִשַׁי אִישׁ לְאֹהָלֶיךָ
יִשְׂרָאֵל עַתָּה רְאֵה בֵיתְךָ דָּוִיד
וַיֵּלֶךְ כָּל יִשְׂרָאֵל לְאֹהָלָיו׃ וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי יְהוּדָה
וַיִּמְלֹךְ עֲלֵיהֶם רְחַבְעָם׃ וַיִּשְׁלַח
הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת הֲדֹרָם אֲשֶׁר עַל
הַמַּס וַיִּרְגְּמוּ בוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶבֶן
וַיָּמֹת וְהַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם הִתְאַמֵּץ
לַעֲלוֹת בַּמֶּרְכָּבָה לָנוּס יְרוּשָׁלִָם׃
וַיִּפְשְׁעוּ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית דָּוִיד עַד
הַיּוֹם הַזֶּה׃

Cap. xi. וַיָּבֹא רְחַבְעָם
יְרוּשָׁלִַם וַיַּקְהֵל אֶת בֵּית יְהוּדָה
וּבִנְיָמִן מֵאָה וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף בָּחוּר
עֹשֵׂה מִלְחָמָה לְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל
לְהָשִׁיב אֶת הַמַּמְלָכָה לִרְחַבְעָם׃
וַיְהִי דְּבַר יְהוָה אֶל שְׁמַעְיָהוּ אִישׁ
הָאֱלֹהִים לֵאמֹר׃ אֱמֹר אֶל רְחַבְעָם
בֶּן שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶל כָּל
יִשְׂרָאֵל בִּיהוּדָה וּבִנְיָמִן לֵאמֹר׃
כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא תַעֲלוּ וְלֹא תִלָּחֲמוּ
עִם אֲחֵיכֶם שׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ

בוא · שלש · ענה · עזב יעץ · דבר · כבד יסף · היה סבב · קום · שוב · עיר · מלך שלח · רגם · מות אמץ · עלה רכב · פשע · בוא · קהל · בחר · לחם · שוב מלך · היה · עלה

כי מאתי נהיה הדבר הזה וישמעו
את דברי יהוה וישבו מלכת אל
ירבעם: וישב רחבעם בירושלם
ויבן ערים למצור ביהודה: ויבן את
בית לחם ואת עיטם ואת תקוע: ואת
בית צור ואת שוכו ואת עדלם: ואת
גת ואת מרשה ואת זיף: ואת אדורים
ואת לכיש ואת עזקה: ואת צרעה
ואת אילון ואת חברון אשר ביהודה
ובבנימן ערי מצרות: ויחזק את
המצורות ויתן בהם נגידים ואצרות
מאכל ושמן ויין: ובכל עיר ועיר
צנות ורמחים ויחזקם להרבה
מאד ויהי לו יהודה ובנימן:
והכהנים והלוים אשר בכל ישראל
התיצבו עליו מכל גבולם: כי עזבו
הלוים את מגרשיהם ואחזתם
וילכו ליהודה ולירושלם כי הזניחם
ירבעם ובניו מכהן ליהוה: ויעמד
לו כהנים לבמות ולשעירים
ולעגלים אשר עשה: ואחריהם
מכל שבטי ישראל הנתנים
את לבבם לבקש את יהוה אלהי
ישראל באו ירושלם לזבוח ליהוה
אלהי אבותיהם: ויחזקו את מלכות
יהודה ויאמצו את רחבעם בן
שלמה לשנים שלוש כי הלכו בדרך
דויד ושלמה לשנים שלוש: ויקח
לו רחבעם אשה את מחלת בת
ירימות בן דויד אביהיל בת אליאב
בן ישי: ותלד לו בנים את יעוש
ואת שמריה ואת זהם: ואחריה
לקח את מעכה בת אבשלום
ותלד לו את אביה ואת עתי ואת
זיזא ואת שלמית: ויאהב רחבעם
את מעכה בת אבשלום מכל

היה שמע · שוב הלך · בנה עיר · צור · חזק · נתן נגד · אכל · צנן רבה · היה · יצב גבל · גרש · זנח · עמד · בנה שער · נתן · בוא זבח · אמץ · שנה · לקח · איש · ילד בנה · אהב

quia mea hoc gestũ ẽ voluntate. Qui cũ audissent sermonem dñi: reuersi sũt: nec prexerũt cõtra hieroboam. Habitauit autẽ roboam in hierl'z: & edificauit ciuitates muratas ĩ iuda: extruxitq; bethleem & ethan & thecue. Bethsur quoq; & socco & odollã: necnon & geth & maresa & ziph sed & aduram & lachis & azecha: saraa quoq; & ahialon & hebron q̃ erant in iuda & bẽiamin ciuitates munitissimas. Cũq; clausisset eas muris: posuit in eis principes: ciborũq; horrea: hoc est olei & vini. Sed & ĩ singulis vrbibus fecit armamentaria scutorũ & hastarũ: firmauitq; eas sũma diligẽtia: & imperauit sup iudã & bẽiamin. Sacerdotes aũt & leuite q erãt in vniuerso isrl': venerũt ad eũ de cũctis sedib9 suis relinquẽtes suburbana & possessiones suas: et trãseũtes ad iudã et hierl'm: eo q abiecisset eos hieroboã & posteri ei9 ne sacerdotio dñi fũgerentur: q cõstituit sibi sacerdotes excelsoꝝ & demonioꝝ vitulorumq; quos fecerat. Sed & de cũctis tribub9 israel quicunq; dederant cor suum vt quererent dominum deum isrl': venerũt ĩ hierl'z ad ĩmoladũ victimas suas corã dño deo patrũ suoꝝ: & roborauerunt regnũ iuda & cõfirmauerunt roboã filiũ salomõis p tres annos. Ambulauerunt enim in viis dauid & salomõis ãnis tantũ tribus. Duxit aũt roboam vxorem maalath filiam hierimuth filii dauid: abiail quoq; filiã heliab filii isai que peperit ei filios ieos & somoriã & zoom. Post hanc quoq; accepit maacham filiã absalom: que peperit ei abiã & abi & ziza et salumith. Amauit autem roboam maacham filiam absalon super omnes

ὅτι παρ' ἐμοῦ ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ ἤκουσαν τοῦ λόγου κυρίου, καὶ ἀπεστράφησαν τοῦ μὴ πορευθῆναι ἐπὶ ἱεροβοάμ. καὶ κατῴκησε ῥοβοὰμ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις τειχήρεις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν βηθλεὲμ καὶ τὴν ἐτὰμ καὶ τὴν θεκωὲ καὶ τὴν βεθσοὺρ καὶ τὴν σοκχώ, καὶ τὴν ὀδολλὰμ καὶ τὴν γαὶθ καὶ τὴν μαρισὰ καὶ τὴν ζίφ, καὶ τὴν ἀδωρὰμ καὶ τὴν λαχεῖς καὶ τὴν ἀζηκὰ καὶ τὴν σαραά, καὶ τὴν αἰαλὼμ καὶ τὴν χεβρῶν τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καὶ βενιαμὶν πόλεις τειχήρεις. καὶ ὠχύρωσεν αὐτὰς τείχεσιν, καὶ ἔδωκεν ἐν αὐταῖς ἡγουμένους, καὶ παραθέσεις βρωμάτων καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, κατὰ πόλιν καὶ πόλιν θυρεοὺς καὶ δόρατα, καὶ κατίσχυσεν αὐτὰς εἰς πλῆθος σφόδρα, καὶ ἦσαν αὐτῷ ἰούδας καὶ βενιαμίν. καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται οἳ ἦσαν ἐν παντὶ ἰσραὴλ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν ὁρίων, ὅτι ἐγκατέλιπον οἱ λευῖται τὰ σκηνώματα αὐτῶν τὰ τῆς κατασχέσεως αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς ἰούδαν εἰς ἱερουσαλήμ, ὅτι ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἱεροβοὰμ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, μὴ λειτουργεῖν κυρίῳ. καὶ κατέστησεν ἑαυτῷ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν καὶ τοῖς εἰδώλοις καὶ τοῖς ματαίοις καὶ τοῖς δαμάλεσιν, ἃς ἐποίησεν ἱεροβοάμ. καὶ ἐξέβαλε τοὺς λευίτας ἀπὸ φυλῶν ἰσραήλ, οἳ ἔδωκαν καρδίας αὐτῶν ζητῆσαι κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ, καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλήμ, θῦσαι κυρίῳ τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ κατίσχυσαν τὴν βασιλείαν ἰούδα. καὶ κατίσχυσε ῥοβοὰμ υἱὸς σολομῶντος εἰς ἔτη τρία, ὅτι ἐπορεύθη ὁδῷ δαυὶδ καὶ σολομῶντος εἰς ἔτη τρία. καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ ῥοβοὰμ γυναῖκα τὴν μαελλὶθ θυγατέρα ἱεριμοὺθ υἱοῦ δαυὶδ καὶ ἀβιχαὶλ θυγατέρα ἐλιὰβ υἱοῦ ἰεσσαί, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ υἱοὺς τὸν ἰεοὺς καὶ τὸν σαμαρίαν καὶ τὸν ζαάμ. καὶ μετὰ ταῦτα ἔλαβεν τὴν μααχὰ ἑαυτῷ τὴν θυγατέρα ἀβεσσαλώμ, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἀβιὰ καὶ τὸν ἐθθὶ καὶ τὸν ζιζὰ καὶ τὸν σαλομίθ. καὶ ἠγάπησε ῥοβοὰμ τὴν μααχὰ θυγατέρα ἀβεσσαλὼμ ὑπὲρ πάσας τὰς

quia a me factũ est verbũ hoc. & audierũt sermonẽ dñi: & reuersi sunt vt nõ irent cõtra hieroboam. & habitauit roboã in hierusalẽ: & edificauit ciuitates muratas in iudea: & edificauit bethleem & etã & thecoe & bethsur & soccho: & hodollã & geth & marissa & ziph: & adorã & lachis & azeca & saraa: & calõ & chebrõ que in iudea & bẽiamin ciuitates muratas. & muniuit eas muris: & dedit in eis duces: & cellaria ciboꝝ & vinũ & oleũ: per ciuitatẽ & ciuitatẽ scuta & hastas: & firmauit eas in multitudinẽ valde: & fuerũt ei iuda & bẽiamin. & sacerdotes & leuite q fuerũt in omni israel cõgregati sũt ad eũ de oibus terminis: qm̃ dereliquerũt leuite habitacula sua q̃ sũt possessionis sue: & transierunt ad iudan in hierusalẽ: qm̃ eiecit eos hieroboã & filii eius: ne ministraret dño. & constituit sibi sacerdotes excelsoꝝ & idolis & vanis & vitulis: quas fecit hieroboã. & eiecit leuitas de tribub9 israel: q dederũt corda sua vt quererẽt dñm deũ israel: & venerũt in hierusalẽ: ad sacrificãdũ dño deo patrũ suoꝝ: & roborauerũt regnũ iuda. & fortificat9 est roboam filius salomonis in ãnos tres: qm̃ ãbulauit via dauid & salomonis in ãnos tres. & accepit sibi roboam vxorẽ maelleth filiã hierimuth filii dauid & abichail filiã eliab filii isai: & peperit ei filios ieus & samariã & zaam. & post hec accepit maacha sibi filiã abessalom: & peperit ei abia & eththi & ziza & sal[illegible]th. & amauit roboam maacha filiã abessalom sup omnes

1.Reg. 18.g.

γυναῖκας αὐτοῦ καὶ τὰς παλλακάς, ὅτι γυναῖκας δέκα ὀκτὼ εἶχε, καὶ παλλακὰς ἑξήκοντα, καὶ ἐγέννησεν εἴκοσι ὀκτὼ υἱούς, καὶ θυγατέρας ἑξήκοντα. καὶ κατέστησε ῥοβοὰμ τὸν ἀβιὰ τὸν τῆς μααχὰ εἰς ἄρχοντα καὶ ἡγούμενον ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ὅτι διενοεῖτο τοῦ βασιλεῦσαι αὐτόν. καὶ ηὐξήθη ἀβία, καὶ διέκοψε παρὰ πάντας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις ἰούδα καὶ βενιαμίν, καὶ ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ὀχυραῖς ἔδωκεν ἐν αὐτοῖς τροφὰς εἰς πλῆθος πολύ, καὶ ᾐτήσατο πλῆθος γυναικῶν.

vxores suas & cõcubinas: qm̃ vxores decẽ et octo habuit: & cõcubinas sexaginta: & genuit viginti & octo filios: & filias sexaginta. & cõstituit roboam abia filiũ maacha in principẽ & ducẽ in fratrib9 suis: qm̃ cogitabat facere regẽ eũ. & auct9 fuit abia: & pfecit super oẽs filios eius: & in cũctis finib9 iuda & beniamin: & in ciuitatib9 munitis prebuit in eis escas in multitudinẽ multã: & petiuit multitudinẽ vxorum.

Ca.12.

Καὶ ἐγένετο ὡς ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία ῥοβοάμ, καὶ ὡς ἐκραταιώθη, ἐγκατέλιπε τὸν νόμον κυρίου, καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ τῆς βασιλείας ῥοβοάμ, ἀνέβη σουσὰκ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ ἱερουσαλήμ, ὅτι ἥμαρτον ἔναντι κυρίου, ἐν χιλίοις καὶ διακοσίοις ἅρμασι, καὶ ἑξήκοντα χιλιάσιν ἵππων. καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τοῦ πλήθους τοῦ ἐλθόντος μετ' αὐτοῦ ἐξ αἰγύπτου λίβυες σουχιεὶμ καὶ χουσιείμ, καὶ κατεκράτησαν τῶν πόλεων τῶν ὀχυρῶν, αἳ ἦσαν ἐν ἰούδα, καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ σαμαίας ὁ προφήτης ἦλθε πρὸς ῥοβοὰμ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἰούδα τοὺς συναχθέντας εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου σουσάκ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, οὕτως εἶπεν κύριος, ὑμεῖς ἐγκατελίπετέ με, κἀγὼ ἐγκαταλείψω ὑμᾶς ἐν χειρὶ σουσάκ. καὶ ᾐσχύνθησαν οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ καὶ ὁ βασιλεύς, καὶ εἶπον, δίκαιος ὁ κύριος. καὶ ἐν τῷ ἰδεῖν τὸν κύριον, ὅτι ἐνετράπησαν, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαμαίαν λέγων, ἐνετράπησαν, οὐ καταφθερῶ αὐτούς, καὶ δώσω αὐτοῖς ὡσεὶ μικρὸν εἰς σωτηρίαν, καὶ οὐ μὴ στάξει ὁ θυμός μου ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ σουσάκ, ὅτι ἔσονται αὐτῷ εἰς δούλους, καὶ γνώσονται τὴν δουλείαν μου καὶ τὴν δουλείαν τῆς βασιλείας τῆς γῆς. καὶ ἀνέβη σουσὰκ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν οἴκῳ βασιλέως, τὰ πάντα ἔλαβεν. καὶ ἔλαβε τοὺς θυρεοὺς

Et factũ est postq̃ pparatũ est regnũ roboã: & postq̃ roborat9 est: dereliquit legẽ dñi: & ois israel cũ eo. & factũ est in ãno quinto regni roboã: ascẽdit susac rex egypti in hierusalẽ: q2 peccauerãt corã dño: in mille & ducentis currib9: & sexaginta milib9 equitũ. & nõ erat nũerus multitudinis q̃ venit cũ eo ex egypto libyes troglodyte & ethiopes. & ceperunt ciuitates munitas: q̃ erant in iuda: & venerũt in hierusalẽ. & semeas propheta venit ad roboã & ad principes iuda q cõgregati fuerãt in hierusalẽ a facie susac. & dixit eis: sic dixit dñs: vos reliquistis me: & ego relinquã vos in manu susac. & verecũdati sũt pricipes israel & rex: & dixerũt: iustus dñs. & cũ vidisset dñs: q cõuersi fuerãt: fact9 est sermo domini ad semeã dicẽs: conuersi sunt nõ disperdã eos: & dabo eis q̃si paruũ in salutẽ: & nõ stillabit furor me9 sup hierusalem in manu susac: qm̃ erunt ei in seruos: & cognoscẽt seruitutẽ meã & seruitutẽ regni terre. & ascẽdit susac rex egypti ad hierusalẽ: & cepit thesauros q erant in domo dñi: & thesauros q erãt in domo regis: omnia tulit. & tulit clypeos

vxores suas & concubinas. Nam vxores decem & octo duxerat: cõcubinas aũt sexaginta: & genuit viginti octo filios & sexaginta filias. Cõstituit vero in capite abiam filium maacha ducem super omnes frẽs suos: ipsũ eñi regẽ facere cogitabat: quia sapiẽtior fuit & potẽtior sup oẽs filios ei9: & ĩ cũctis finib9 iuda & beniamin: & in vniuersis ciuitatib9 muratis. Prebuitq; eis escas plurimas: & multas petiuit vxores.

Cumq; roboratũ fuisset regnũ roboã & cõfortatum: dereliquit legem domini: & oĩs israel cum eo. Anno autem quinto regni roboam: ascẽdit sesac rex egypti in hierusalẽ: quia peccauerunt domino: cũ mille ducentis curribus: & sexagita milib9 equitum. Nec erat numerus vulgi quod venerat cũ eo ex egypto: libies scz & troglodyte & ethiopes: cepitq; ciuitates munitissimas in iuda: & venit vsq; in hierusalem. Semeias aũt ppheta ingressus ẽ ad roboam & pricipes iuda: q cõgregati fuerãt in hierl'm fugiẽtes sesac. Dixitq; ad eos. Hec dicit dominus. Vos reliquistis me: & ego reliqui vos in manu sesac. Consternatiq; principes israel & rex: dixerunt. Iustus est dñs. Cũq; vidisset dñs q humiliati essẽt: fact9 ẽ sermo dñi ad semeiam dicẽs. Quia humiliati sũt non disperdam eos: daboq; eis pauxillum auxilii: & non stillabit furor meus sup hierl'm p manũ sesac. Verũt[illegible] seruient ei vt sciãt distãtiam seruitutis mee & seruitutis regni terrarũ. Recessit itaq; sesac rex egypti ab hierusalem sublatis thesauris domus domini & domus regis: omniaq; secum tulit: & clypeos

נשיו ופילגשיו כי נשים שמונה
עשרה נשא ופילגשים ששים
ויולד עשרים ושמונה בנים
וששים בנות: ויעמד לראש
רחבעם את אביה בן מעכה לנגיד
באחיו כי להמליכו: ויבן ויפרץ
מכל בניו לכל ארצות יהודה
ובנימן לכל ערי המצרות ויתן
להם המזון לרב וישאל המון
נשים:

Cap. xii.

ויהי כהכין
מלכות רחבעם וכחזקתו עזב את
תורת יהוה וכל ישראל עמו:
ויהי בשנה החמישית למלך
רחבעם עלה שישק מלך מצרים
על ירושלם כי מעלו ביהוה:
באלף ומאתים רכב ובששים אלף
פרשים ואין מספר לעם אשר
באו עמו ממצרים לובים סכיים
וכושים: וילכד את ערי המצרות
אשר ליהודה ויבא עד ירושלם:
ושמעיה הנביא בא אל רחבעם ושרי
יהודה אשר נאספו אל ירושלם
מפני שישק ויאמר להם כה אמר
יהוה אתם עזבתם אתי ואף אני
עזבתי אתכם ביד שישק: ויכנעו
שרי ישראל והמלך ויאמרו צדיק
יהוה: ובראות יהוה כי נכנעו היה
דבר יהוה אל שמעיה לאמר נכנעו
לא אשחיתם ונתתי להם כמעט
לפליטה ולא תתך חמתי
בירושלם ביד שישק: כי יהיו לו
לעבדים וידעו עבודתי ועבודת
ממלכות הארצות: ויעל שישק מלך
מצרים על ירושלם ויקח את
אצרות בית יהוה ואת אצרות בית
המלך את הכל לקח ויקח את מגני

נשא · ילד שמן · בנה עמד · נגד · מלך בנה · פרץ עיר · צור נתן · זון שאל · המן נשא · היה כון · ירה · חמש · מאה · ספר · בוא · לכד עיר · נבא שור · אסף · פנה אמר · כנע · צדק · ראה כנע · שחת נתן · פלט נתך · יחם היה · עבד · מלך עלה · לקח · אצר

הזהב אשר עשה שלמה: ויעש
המלך רחבעם תחתיהם מגני נחשת
והפקיד על יד שרי הרצים
השמרים פתח בית המלך: ויהי
מדי בוא המלך בית יהוה באו
הרצים ונשאום והשיבום אל תא
הרצים: ובהכנעו שב ממנו אף יהוה
ולא להשחית לכלה וגם ביהודה
היה דברים טובים: ויתחזק המלך
רחבעם בירושלם וימלך כי בן
ארבעים ואחת שנה רחבעם במלכו
ושבע עשרה שנה מלך בירושלם
העיר אשר בחר יהוה לשום את
שמו שם מכל שבטי ישראל ושם
אמו נעמה העמנית: ויעש הרע
כי לא הכין לבו לדרוש את יהוה:
ודברי רחבעם הראשנים
והאחרונים הלא הם כתובים
בדברי שמעיה הנביא ועדו החזה
להתיחש ומלחמות רחבעם
וירבעם כל הימים: וישכב רחבעם
עם אבתיו ויקבר בעיר דויד וימלך
אביה בנו תחתיו: בשנת

Cap. xiij.

שמונה עשרה למלך ירבעם וימלך
אביה על יהודה: שלוש שנים מלך
בירושלם ושם אמו מיכיהו בת
אוריאל מן גבעה ומלחמה היתה בין
אביה ובין ירבעם: ויאסר אביה את
המלחמה בחיל גבורי מלחמה ארבע
מאות אלף איש בחור וירבעם ערך
עמו מלחמה בשמונה מאות אלף
איש בחור גבור חיל: ויקם אביה
מעל להר צמרים אשר בהר אפרים
ויאמר שמעוני ירבעם וכל ישראל:
הלא לכם לדעת כי יהוה אלהי
ישראל נתן ממלכה לדויד על ישראל

aureos quos fecerat salomon: pro quibus fecit rex eneos: & tradidit illos principibus scutariorum qui custodiebāt vestibulum palatii. Cumq; introiret rex domū dei veniebant scutarii & tollebāt eos: iterūq; referebāt eos ad armamētariū suū. Verū tñ qa humiliati sūt a vsa ē ab eis ira dñi: nec deleti sūt penitus. Siqdē & in iuda iuēta sūt opa bōa. Cōfortatus est ergo rex roboā in hierlm: atq; regnauit. Quadragita āt & vnius anni erat cū regnare cepisset. Et decē & septē annis regnauit ī hierlz vrbe quā elegit dñs vt confirmaret nomē suū ibi de cūctis tribubus isrl. Nomen āt matris eius naama ammanites. Fecitq; malum: & non preparauit cor suum vt quereret dñm. Opera vero roboam prima & nouissima scripta sūt in libris semeie prophete: & addo vidētis: & diligēter exposita. Pugnauerūtq; aduersū se roboam & hieroboā cunctis diebus. Et dormiuit roboam cum pātribus suis. Sepultusq; est in ciuitate dauid. Et regnauit abia filius eius pro eo.

ANno 13. octauodecimo regis hieroboam regnauit abia super iudam. Tribus annis regnauit in hierlz. Nomēq; matris eius michaia filia vriel de gabaa. Et erat bellum inter abia & hieroboam. Cūq; inisset abia certamē: & heret bellicosissimos viros: & electorū quadrigenta milia: hieroboā cōstruxit e contra aciem octingenta milia virorū: q & ipsi electi erāt & ad bella fortissimi. Stetit ergo abia sup mōtē semerō q erat in effraī: & ait. Audi hieroboā & omnis israel. Num ignoratis q dominus deus israel dederit regnum dauid super israel

aureos quos fecerat salomon. & fecit roboā
τοὺς χρυσοῦς οὓς ἐποίησεν σολομών. καὶ ἐποίησεν ῥοβοὰμ
rex pro eis clypeos eneos & cōstituit
ὁ βασιλεὺς ἀντ' αὐτῶν θυρεοὺς χαλκοῦς καὶ κατέστησεν
in manus principū accurrentiū custo=
ἐπὶ χεῖρας ἀρχόντων τῶν παρατρεχόντων τῶν φυλασ=
dientiū portas domus regis. & factū est a frequē
σόντων τὰς θύρας οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ἀπὸ ἱκαν
tia cū ingrederet rex in domū dñi: ingre
νοῦ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν βασιλέα εἰς οἶκον κυρίου, εἰσε=
diebant & accurrentes: & tollebant cly
πορεύοντο καὶ οἱ παρατρέχοντες, καὶ ἐλάμβανον τοὺς θυ
peos & collocabant in ordinē accurrentiū.
ρεοὺς καὶ ἀποκαθίστων εἰς τὴν τάξιν τῶν παρατρεχόντων.
& cū humiliauit se rex: auersa est ab eo i=
καὶ ἐν τῷ ἐντραπῆναι τὸν βασιλέα, ἀπεστράφη ἀπ' αὐτοῦ ὀρ
ra dñi: & nō in corruptionē in finē oibus: et
γὴ κυρίου, καὶ οὐκ εἰς διαφθορὰν εἰς τέλος τοῖς πᾶσι, καί γε
in iuda fuerūt sermones boni. & cōfortatus est rex
ἐν τῷ ἰούδα ἦσαν λόγοι ἀγαθοί. καὶ κατίσχυσεν ὁ βασι
roboā in hierusalē & regnauit: filius qua
λεὺς ῥοβοὰμ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐβασίλευσεν, υἱὸς τεσ
draginta & vnius anni erat roboā cū regnaret
σαράκοντα καὶ ἑνὸς ἔτους ἦν ῥοβοὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν
ipse. & septē & decē annis regnauit in hieru
αὐτόν. καὶ ἑπτὰ καὶ δέκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερου
salem: in ciuitate quā elegit dñs vt nominaret
σαλήμ, ἐν τῇ πόλει ἣν ἐξελέξατο κύριος ἐπονομάσαι
nomē suū ibi de cūctis tribubus filiorū israel:
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ ἐκ πασῶν φυλῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
& nomē matri sue naama ammanitis. &
καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ νααμὰ ἡ ἀμμανῖτις. καὶ
fecit malū: quia nō direxit cor su=
ἐποίησε τὸ πονηρόν, ὅτι οὐ κατεύθυνε τὴν καρδίαν αὐ=
um ad quērendū dñm. & sermones roboā primi &
τοῦ ἐκζητῆσαι κύριον. καὶ οἱ λόγοι ῥοβοὰμ οἱ πρῶτοι καὶ
nouissimi nōne sunt scripti in sermonibus se=
οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐν τοῖς λόγοις σα
meu prophete: & addo vidētis vt genealogiā
μαίου τοῦ προφήτου, καὶ ἀδδὼ τοῦ ὁρῶντος τοῦ γενεαλογῆ=
describeret & actus eius: & pugnauit roboā & hieroboā
σαι καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ; καὶ ἐπολέμει ῥοβοὰμ καὶ ἱεροβοὰμ
cūctis diebus. & dormiuit roboā cū pa=
πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐκοιμήθη ῥοβοὰμ μετὰ τῶν πα
tribus suis: & sepultus ē in ciuitate dauid: & re=
τέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασί
gnauit abia filius eius pro eo.
λευσεν ἀβία υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

Ca.13.

IN octauo & decimo anno regni hierobo
ΕΝ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἱεροβο=
am: regnauit abia sup iudā: tribus annis regna
ὰμ, ἐβασίλευσεν ἀβία ἐπὶ ἰούδαν, τρία ἔτη ἐβασί=
uit in hierusalē. & nomē matri eius maacha fi
λευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ μααχὰ θυ
lia abessalō. & bellū erat inter abia & in
γάτηρ ἀβεσσαλώμ. καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ἀβία καὶ ἀνα
ter hieroboā. & ordinauit abia bellū in
μέσον ἱεροβοάμ. καὶ παρετάξατο ἀβία τὸν πόλεμον ἐν
exercitu potentiū bellatorū in quadringētis milibus
δυνάμει δυνατῶν πολεμιστῶν ἐν τετρακοσίαις χιλιάσιν
virorū electorū. & hieroboā cōstruxit cōtra eū bel
ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν. καὶ ἱεροβοὰμ παρετάξατο πρὸς αὐτὸν πό
lū in octingentis milibus virorū electorū potentiū
λεμον ἐν ὀκτακοσίαις χιλιάσιν ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν δυνατῶν
fortitudine virorū bellatorū. & surrexit abia a monte somo
ἰσχύι ἀνδρῶν πολεμιστῶν. καὶ ἀνέστη ἀβία ἀπὸ τοῦ ὄρους σομο
rim: qd est in monte ephraī: & dixit: audite me hie
ρίμ, ὅ ἐστιν ἐν τῷ ὄρει ἐφραίμ, καὶ εἶπεν, ἀκούσατέ μου ἱε=
roboam & ois isrl: nōne vobis cognoscere q dñs deus is=
ροβοὰμ καὶ πᾶς ἰσραήλ, οὐχὶ ὑμῖν γνῶναι ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἰσ
rael dedit regnū dauid sup israel
ραὴλ ἔδωκε βασιλείαν τῷ δαυὶδ ἐπὶ ἰσραήλ

5.Reg. 14.f.

3.Reg. 15.a.

in sempiternū & filiis eius in pactū salis. & sur
εἰς τὸν αἰῶνα καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς διαθήκην ἁλός. καὶ ἀνέ
rexit hieroboā filius nabat seruus salomonis filii dauid
στη ἱεροβοὰμ ὁ τοῦ ναβὰτ ὁ παῖς σολομῶντος υἱοῦ δαυίδ
& recessit a dño suo. & cōgregati sūt ad eū
καὶ ἀπέστη ἀπὸ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν
viri pestiletes filii iniqui: & preualuerūt cōtra roboā
ἄνδρες λοιμοὶ υἱοὶ παράνομοι, καὶ ἐνίσχυσαν ἐπὶ ῥοβοὰμ
filiū salomonis. & roboā erat iunior & pauidus
υἱὸν σολομῶντος. καὶ ῥοβοὰμ ἦν νεώτερος καὶ δειλὸς τῇ
corde: & nō cōfortatus est cōtra faciē eorū. &
καρδίᾳ, καὶ οὐκ ἐκραταιώθη κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ
nūc vos dicitis resistere cōtra faciē regni
νῦν ὑμεῖς λέγετε ἀντιστῆναι κατὰ πρόσωπον βασιλείας
dñi p manū filiorū dauid: & vos multitudo multa
κυρίου διὰ χειρὸς υἱῶν δαυίδ, καὶ ὑμεῖς πλῆθος πολὺ
& vobiscū vitule auree: quas fecit vobis hiero
καὶ μεθ' ὑμῶν δαμάλεις χρυσαῖ, ἃς ἐποίησεν ὑμῖν ἱερο
boam in deos. an nō reiecistis sacerdotes dñi
βοὰμ εἰς θεούς. ἢ οὐχὶ ἀπώσασθε τοὺς ἱερεῖς κυρίου τοὺς
filios aaron & leuitas: & fecistis vobis ipsis
υἱοὺς ἀαρὼν καὶ τοὺς λευίτας, καὶ ἐποιήσατε ἑαυτοῖς
sacerdotes de pplo terre: ois veniens vt
ἱερεῖς ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς; πᾶς ὁ προσπορευόμενος τοῦ
impleat manus suas in vitulo filio armēti &
πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν μόσχῳ υἱῷ βουκολίου καὶ
arietibus septē: & factus est in sacerdotē nō existēti deo. & nos
κριοῖς ἑπτά, καὶ ἐγίνετο εἰς ἱερέα τῷ μὴ ὄντι θεῷ. καὶ ἡμεῖς
dñm deū nrm nō relinquimus: & sacerdotes filii aa=
κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν οὐκ ἐγκαταλείπομεν, καὶ οἱ ἱερεῖς υἱοὶ ἀα
ron ministrant dño & leuite in vicibus
ρὼν λειτουργοῦσι τῷ κυρίῳ καὶ οἱ λευῖται ἐν ταῖς ἐφημερί
suis: & adolēt dño holocausta mane
αις αὐτῶν, καὶ θυμιῶσι τῷ κυρίῳ ὁλοκαυτώσεις τὸ πρωὶ
mane & vespere vespere: & thymiama cōpositionis &
πρωὶ καὶ τὸ ἑσπέρας ἑσπέρας, καὶ θυμίαμα συνθέσεως καὶ
ppositionē panū in mēsa munda. & cāde
πρόθεσιν ἄρτων ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς καθαρᾶς. καὶ ἡ λυχ
labrū aureū & lucerne eius vt accēdant vespere ve=
νία ἡ χρυσῆ καὶ οἱ λύχνοι αὐτῆς τοῦ ἀνάπτειν τὸ ἑσπέρας ἑσ
spere: quia custodimus nos custodiā dñi
πέρας, ὅτι φυλάσσομεν ἡμεῖς τὴν φυλακὴν κυρίου τοῦ
dei patrū nrorū: vos vero reliquistis
θεοῦ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑμεῖς δὲ ἐγκατελείψατε
eū. & ecce nobiscū in pricipatu dño: & sa
τε αὐτόν. καὶ ἰδοὺ μεθ' ἡμῶν ἐν ἀρχῇ κύριος, καὶ οἱ ἱε
cerdotes eius: & tube significationis vt si=
ρεῖς αὐτοῦ, καὶ αἱ σάλπιγγες τῆς σημασίας τοῦ ση=
gnificēt cōtra vos: filii israel nō pugnetis cōtra do
μαίνειν ἐφ' ὑμᾶς, υἱοὶ ἰσραὴλ μὴ πολεμήσητε πρὸς κύ=
minū deū patrū vrorū: quia nō expediet vobis.
ριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι οὐκ εὐοδωθήσεσθε.
& hieroboā circundedit insidias vt iret post
καὶ ἱεροβοὰμ περιεκύκλωσε τὸ ἔνεδρον ἐλθεῖν κατόπι
eos. & fuerūt ante iuda: & insi
σθεν αὐτῶν. καὶ ἦσαν ἔμπροσθεν ἰούδα, καὶ τὸ ἔνε=
die ab his q retro. & respexit iudas: &
δρον ἐκ τῶν ὄπισθεν, καὶ ἐπέβλεψεν ἰούδας, καὶ
ecce bellū eis ex his q ante & ex his
ἰδοὺ ὁ πόλεμος αὐτοῖς ἐκ τῶν ἔμπροσθεν καὶ ἐκ
q retro: & clamauerūt ad dñm. & sacer
τῶν ὄπισθεν, καὶ ἀνεβόησαν πρὸς κύριον. καὶ οἱ ἱε
dotes cecinerunt tubis: & vociferatus ē
ρεῖς ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξιν, καὶ ἠλάλαξεν
vir iudas. & factū est qū vociferati sūt viri iu
ἀνὴρ ἰούδας. καὶ ἐγένετο ὅτε ἠλάλαξαν ἄνδρες ἰού
da: & dñs cōfregit israel & hierobo
δα, καὶ κύριος ἔθραυσεν τὸν ἰσραὴλ καὶ τὸν ἱεροβο
am corā abia & iuda: & fugerūt fi=
ὰμ ἐναντίον τοῦ ἀβία καὶ ἰούδα, καὶ ἔφυγον υἱ=
lii israel
οἱ ἰσραήλ

in sēpiternū: ipsi & filiis eius in pactū salis. Et surrexit hieroboā filius nabath seruus salomonis filii dd: & rebellauit cōtra dñm suū. Cōgregatiq; sūt ad eū viri vanissimi & filii belial: & preualuerūt contra roboā filiū salomōis. Porro roboā erat rudis & corde pauido: nec potuit resistere eis. Nunc ergo vos dicitis q resistere possitis regno dñi qd possidet p filios dd. Hētisq; grādē ppli multitudine: atq; vitulos aureos quos fecit vobis hieroboam in deos. Et eiecistis sacerdotes domini filios aarō atq; leuitas: & fecistis vobis sacerdotes sicut oēs ppli terrarū. Qui cūq; venerit & initiauerit manū suā in tauro de bobus & in arietibus septē fit sacerdos eorū qui nō sunt dii. Nr āt dñs deus est: quē nō relinquimus. Sacerdotesq; ministrāt dño de filiis aarō & leuite sūt ī ordie suo: holocausta q̄q; offerūt dño p singulos dies mane & vespere: & thymiama iuxta legis pcepta cōfectū: & pponūtur panes in mēsa mūdissima. Estq; apd nos cādelabrū aureū & lucerne eius vt accēdātur semp ad vesperā. Nos qppe custodimus precepta dñi dei nostri quem vos reliquistis. Ergo ī exercitu nostro dux deus est: & sacerdotes eius qui clangunt tubis & resonant cōtra vos. Filii israel nolite pugnare contra dominum deū patrum vrorū: qa nō vobis expedit. Hec illo loquente hieroboam retro moliebatur insidias. Cūq; ex aduerso hostiū staret: ignorātē iudā: suo ābiebat exercitu. Respiciēsq; iudas vidit instare bellū ex aduerso & post tergū: & clamauit ad dñz: ac sacerdotes tubis canere ceperunt: omnesq; viri iuda vociferati sūt. Et ecce illis clamātibus pterruit deus hieroboā & omnem israel qui stabat ex aduerso abia & iuda: fugeruntq; filii israel

לעולם לו ולבניו ברית מלח: ויקם
ירבעם בן נבט עבד שלמה בן דויד
וימרד על אדניו: ויקבצו עליו
אנשים רקים בני בליעל ויתאמצו
על רחבעם בן שלמה ורחבעם היה
נער ורך לבב ולא התחזק לפניהם:
ועתה אתם אמרים להתחזק לפני
ממלכת יהוה ביד בני דויד ואתם
המון רב ועמכם עגלי זהב אשר
עשה לכם ירבעם לאלהים: הלא
הדחתם את כהני יהוה את בני
אהרן והלוים ותעשו לכם כהנים
כעמי הארצות כל הבא למלא ידו
בפר בן בקר ואילם שבעה והיה
כהן ללא אלהים: ואנחנו יהוה
אלהינו ולא עזבנהו וכהנים משרתים
ליהוה בני אהרן והלוים במלאכת:
ומקטרים ליהוה עלות בבקר
בבקר ובערב בערב וקטרת סמים
ומערכת לחם על השלחן הטהור
ומנורת הזהב ונרתיה לבער בערב
בערב כי שמרים אנחנו את
משמרת יהוה אלהינו ואתם
עזבתם אתו: והנה עמנו בראש
האלהים וכהניו וחצצרות התרועה
להריע עליכם בני ישראל אל
תלחמו עם יהוה אלהי אבתיכם
כי לא תצליחו: וירבעם הסב את
המארב לבוא מאחריהם ויהיו
לפני יהודה והמארב מאחריהם:
ויפנו יהודה והנה להם המלחמה פנים
ואחור ויצעקו ליהוה והכהנים
מחצצרים בחצצרות: ויריעו איש
יהודה ויהי בהריע איש יהודה
והאלהים נגף את ירבעם וכל ישראל
לפני אביה ויהודה: וינוסו בני ישראל

מפני יהודה ויתנם אלהים בידם:
ויכו בהם אביה ועמו מכה רבה
ויפלו חללים מישראל חמש מאות
אלף איש בחור: ויכנעו בני ישראל
בעת ההיא ויאמצו בני יהודה
כי נשענו על יהוה אלהי אבותיהם:
וירדף אביה אחרי ירבעם וילכד
ממנו ערים את בית אל ואת
בנותיה ואת ישנה ואת בנותיה
ואת עפרין ובנתיה: ולא עצר כח
ירבעם עוד בימי אביהו ויגפהו
יהוה וימת: ויתחזק אביהו וישא לו
נשים ארבע עשרה ויולד עשרים
ושנים בנים ושש עשרה בנות:
ויתר דברי אביה ודרכיו ודבריו
כתובים במדרש הנביא עדו:

Cap. xiiii.

וישכב אביה עם אבתיו
ויקברו אתו בעיר דויד וימלך
אסא בנו תחתיו בימיו שקטה
הארץ עשר שנים: ויעש אסא הטוב
והישר בעיני יהוה אלהיו: ויסר את
מזבחות הנכר והבמות וישבר את
המצבות ויגדע את האשרים:
ויאמר ליהודה לדרוש את יהוה
אלהי אבותיהם ולעשות התורה
והמצוה: ויסר מכל ערי יהודה את
הבמות ואת החמנים ותשקט
הממלכה לפניו: ויבן ערי מצורה
ביהודה כי שקטה הארץ ואין
עמו מלחמה בשנים האלה כי
הניח יהוה לו: ויאמר ליהודה
נבנה את הערים האלה ונסב חומה
ומגדלים דלתים ובריחים עודנו
הארץ לפנינו כי דרשנו את יהוה
אלהינו דרשנו וינח לנו מסביב
ויבנו ויצליחו: ויהי לאסא חיל

iudam: & tradidit eos deus in manu eorum. Percussit ergo eos abia & pp̄ls ei⁹ plaga magna: & corruerunt vulnerati ex israel quingenta milia virorū fortiū. Humiliatiq; sunt filii israel in tp̄e illo: & vehemētissime confortati filii iuda: eo q͏̄ sperassent in domino deo patrum suorum. Persecut⁹ est autē abia fugientē hieroboā: & cepit ciuitates eius: bethel & filias eius: & hiesana cū filiabus suis: effron quoq; & filias eius. Nec valuit contra resistere hieroboam in dieb⁹ abia. Quem percussit dn̄s & mortu⁹ est. Igr̄ abia cōfortato imperio suo: accepit vxores q̄ttuordecim: procreauitq; viginti duos filios & sedecim filias. Reliqua aūt s̄monū abia viarūq; & operum eius: scripta sunt diligētissime in libro addo prophete.

Ormiuit aūt abia 14 cum patribus suis & sepelierūt eum in ciuitate dauid. Regnauitq; asa filius eius pro eo. In cuius diebus requieuit terra annis decē. Fecit ergo asa quod bonum & placitū erat i cōspectu dn̄i dei sui: & subuertit altaria peregrini cultus & excelsa: & cōfregit statuas: lucosq; succidit: & precepit iude vt quereret dominum deum patrū suorū: & faceret legem & vniuersa mandata. Et abstulit de cūctis vrbibus iuda aras & phana: & regnauit in pace. Edificauit q͏̄q; vrbes munitas in iuda: q͏̄a quiet⁹ erat: & nulla temporibu eius bella surrexerant: pacem domino largiente. Dixit autem iude. Edificem⁹ ciuitates istas & vallemus muris: & roborem⁹ turrib⁹ & portis & seris: donec a bellis quieta sunt oīa: eo q͏̄ quesierimus dominū deū patrū nr̄orum: & dederit nobis pacē p gyrum. Edificauerūt igr̄: & nullū i extruēdo īpedimētū fuit. Habuit aūt asa i exercitu

a facie iuda: & tradidit ipsos dn̄s
ἀπὸ προσώπου ἰούδα, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος
in manus eorum. & percussit in eis abia & populus eius plaga magna: & corruerūt vulnerati ex
εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἀβία καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ πληγὴν μεγάλην, καὶ ἔπεσον τραυματίαι ἀπὸ
israel quingenta milia virorum fortiū. & humiliati sunt filii israel in die illa: & cōfortati sunt filii iuda: q͏̄ sperauerūt in dn̄o deo patrū suorum.
ἰσραὴλ πεντακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν δυνατῶν. καὶ ἐταπεινώθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ κατίσχυσαν οἱ υἱοὶ ἰούδα, ὅτι ἤλπισαν ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν.
& psecutus est abia post hieroboā: & cepit ab eo ciuitates: bethel &
καὶ κατεδίωξεν ἀβία ὀπίσω ἱεροβοάμ, καὶ προκατελάβετο παρ' αὐτοῦ πόλεις, τὴν βαιθὴλ καὶ
vicos eius: & iessena & vicos eius: & ephrō & vicos eius. & nō hūit fortitudinē hieroboā vltra cūctis diebus abia: & percussit eū dominus: & mortuus est. & cōfortatus est abia: & accepit sibi vxores q̄ttuordecī. & genuit viginti & duos filios: & sedecim filias.
τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν ἰεσηνὰ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν ἐφρὼν καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. καὶ οὐκ ἔσχεν ἰσχὺν ἱεροβοὰμ ἔτι πάσας τὰς ἡμέρας ἀβία, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν κύριος, καὶ ἀπέθανεν. καὶ κατίσχυσεν ἀβία, καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ γυναῖκας τέσσαρας καὶ δέκα. καὶ ἐγέννησεν εἴκοσι καὶ δύο υἱούς, καὶ ἑκκαίδεκα θυγατέρας.
& reliqua sermonū abia & opera eius & sermones ipsius ecce scripti sūt in libro in reqsitione addo prophete.
καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀβία καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἰδοὺ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου ἐν τῇ ἐκζητήσει ἀδδὼ τοῦ προφήτου.

Ca. 14.

Et dormiuit abia cū patribus suis: & sepelierūt eū in ciuitate dauid: & regnauit asa filius eius pro eo. in diebus asa quieuit terra iuda decē annis. & fecit asa bonū & rectū corā dn̄o deo suo. & subuertit altaria alienorum & excelsa & contriuit statuas & succidit lucos. & dixit iuda vt quereret dn̄m deū patrū suorū: & vt faceret legē & mādata: & abstulit de cūctis vrbibus iuda altaria & idola: & pacificū fuit regnū corā eo. & edificauit vrbes munitas in terra iuda: & nō fuit ei bellū in annis his: qm̄ requiē dedit ei dn̄s. & dixit asa iuda: edificemus ciuitates istas: & faciamus muros & turres & portas & vectes: in quo dominamur terre: qm̄ sicut quesiuimus dn̄m deū nr̄m quesiuit nos & dedit nobis p gyrum. & edificauerūt & prospere egerunt. & fuit asa exercitus
Καὶ ἐκοιμήθη ἀβία μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀσὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἀσὰ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἰούδα δέκα ἔτη. καὶ ἐποίησεν ἀσὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστησε τὰ θυσιαστήρια τὰ ἀλλότρια καὶ τὰ ὑψηλά, καὶ συνέτριψε τὰς στήλας καὶ ἐξέκοψε τὰ ἄλση. καὶ εἶπε τῷ ἰούδα τοῦ ἐκζητῆσαι κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ ποιῆσαι τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς, καὶ ἀπέστησεν ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων ἰούδα τὰ θυσιαστήρια καὶ τὰ εἴδωλα, καὶ εἰρήνευσεν ἡ βασιλεία ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ᾠκοδόμησεν πόλεις τετειχισμένας ἐν γῇ ἰούδα, καὶ οὐκ ἦν αὐτῷ πόλεμος ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις, ὅτι κατέπαυσεν αὐτῷ κύριος. καὶ εἶπεν ἀσὰ τῷ ἰούδα, οἰκοδομήσωμεν τὰς πόλεις ταύτας, καὶ ποιήσωμεν τείχη καὶ πύργους καὶ πύλας καὶ μοχλούς, ἐν ᾧ κυριεύομεν τῆς γῆς, ὅτι καθὼς ἐξεζητήσαμεν κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν ἐξεζήτησεν ἡμᾶς καὶ κατέπαυσεν ἡμᾶς κυκλόθεν. καὶ ᾠκοδόμησαν καὶ εὐοδώθησαν. καὶ ἐγένετο τῷ ἀσὰ δύναμις

3.Reg. 15.b.

7

arma portātiū virorū tollentiū scuta & hastas in iuda trecenta milia: & in beniamin scutarii & sagittarii ducenta & octoginta milia: omnes hi bellatores fuūt potentie. & egressus ē cōtra eos zarai ethiops i exercitu in mille milibus & in curribus trecentis: & venit vsq; ad maresa. & egressus ē asa in occursum ei: & direxit bellū in valle cōtra aqlonem maresa. & clamauit asa ad dn̄m deum suum. & dixit: dn̄e nō impossibile est apud te saluare in multis vel in paucis: qb⁹ nō est fortitudo: auxiliare nobis dn̄e deus noster: qm̄ in te confidimus: & in noīe tuo venim⁹ cōtra multitudinē multā hanc. dn̄e deus noster: tu es deus ne pualeat tecum homo. & pcussit dn̄s ethiopes coram asa & coram iuda. & fugerunt ethiopes: & psecutus est eos asa & pp̄ls eius vsq; ad gerara. & ruerūt ethiopes: vt nō esset in eis aurilium. qm̄ cōtriti sunt coram dn̄o & coram exercitu eius. & spoliauerūt spolia multa: & destruxerunt vicos eorū p circuitū gedor. qm̄ factus est stupor dn̄i in eis. & diripuerunt ciuitates eorum: qm̄ spolia multa fuerūt eis. & tabernacula iumētorū destruxerūt: & tulerūt oues multas & camelos: & cōuersi sunt in hierusalem.
ὁπλοφόρων ἀνδρῶν αἰρόντων θυρεοὺς καὶ δόρατα ἐν τῇ ἰούδα τριακόσιαι χιλιάδες, καὶ ἐν βενιαμὶν πελτασταὶ καὶ τοξόται διακόσιαι καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες, πάντες οὗτοι πολεμισταὶ υἱοὶ δυνάμεως. καὶ ἐξῆλθεν ἐπ' αὐτοὺς ζαραὶ ὁ αἰθίοψ ἐν δυνάμει ἐν χιλίαις χιλιάσιν καὶ ἐν ἅρμασι τριακοσίοις, καὶ ἦλθεν ἕως μαρησά. καὶ ἐξῆλθεν ἀσὰ εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ παρετάξατο πόλεμον ἐν τῇ φάραγγι κατὰ βορρᾶν μαρησά. καὶ ἐβόησεν ἀσὰ πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ. καὶ εἶπε, κύριε οὐκ ἀδυνατεῖ παρὰ σοὶ σώζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις, οἷς οὐκ ἔστιν ἰσχύς, βοήθησον ἡμῖν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐπὶ σοὶ πεποίθαμεν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἤλθομεν ἐπὶ τὸ πλῆθος τὸ πολὺ τοῦτο. κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, σὺ εἶ ὁ θεὸς μὴ κατισχυσάτω μετὰ σοῦ ἄνθρωπος. καὶ ἐπάταξε κύριος τοὺς αἰθίοπας ἐναντίον ἀσὰ καὶ ἐναντίον ἰούδα. καὶ ἔφυγον οἱ αἰθίοπες, καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἀσὰ καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἕως γέραρα. καὶ ἔπεσον οἱ αἰθίοπες, ὥστε μὴ εἶναι ἐν αὐτοῖς περιποίησιν. ὅτι συνετρίβησαν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐνώπιον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. καὶ ἐσκύλευσαν σκῦλα πολλά, καὶ ἐξέκοψαν τὰς κώμας αὐτῶν κύκλῳ γεδώρ. ὅτι ἐγένετο ἔκστασις κυρίου ἐπ' αὐτοῖς. καὶ διήρπασαν τὰς πόλεις αὐτῶν, ὅτι σκῦλα πολλὰ ἐγενήθη αὐτοῖς. καί γε σκηνὰς κτηνῶν ἐξέκοψαν, καὶ ἔλαβον πρόβατα πολλὰ καὶ καμήλους, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ.

Ca. 15.

Et azarias filius oded: factus ē in eo spūs dei: & egressus ē in occursum asa. & dixit ei: audi me asa: & ōis iuda & beniamin: dn̄s vobiscū qn̄ fuistis vos cum eo. & si q̄sieritis eum: inuenietur a vobis. & si dereliqritis eum: relinquet vos. & dies multi israel absq; deo vero & nō sacerdote ostendente & in nō lege. & cōuertet eos i tribulatiōe ad dn̄m deū israel: & q̄rent eum: & inuenietur eis. & in tpibus illis nō est pax egredienti & ingredienti: qm̄ terror dn̄i multus in oībus hītantibus regiōes. & pugnabit
Καὶ ἀζαρίας υἱὸς ὠδήδ, ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα θεοῦ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν τῷ ἀσά. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀκουσόν μου ἀσά, καὶ πᾶς ἰούδα καὶ βενιαμίν, κύριος μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ εἶναι ὑμᾶς μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐὰν ἐκζητήσητε αὐτόν, εὑρεθήσεται ὑμῖν. καὶ ἐὰν ἐγκαταλείπητε αὐτόν, ἐγκαταλείψει ὑμᾶς. καὶ ἡμέραι πολλαὶ τῷ ἰσραὴλ ἄνευ θεοῦ ἀληθινοῦ καὶ οὐχὶ ἱερέως ὑποδεικνύντος καὶ ἐν οὐ νόμῳ. καὶ ἐπιστρέψει αὐτοὺς ἐν θλίψει ἐπὶ κύριον θεὸν ἰσραήλ, καὶ ζητήσουσιν αὐτόν, καὶ εὑρεθήσεται αὐτοῖς. καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις οὐκ ἔστιν εἰρήνη τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ εἰσπορευομένῳ, ὅτι ἔκστασις κυρίου πολλὴ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας χώρας. καὶ πολεμήσει

suo portātiū scuta & hastas de iuda trecēta milia: de beniamī vero scutariorum & sagittariorum ducēta octoginta milia. Omnesq; isti viri fortissimi. Egressus est aūt cōtra eos zara ethiops cū exercitu suo decies cētena milia & curribus trecentis: & venit vsq; maresa. Porro assa precessit obuiā ei: & instruxit aciē ad bellū in valle sephata q̄ est iuxta maresa: et inuocauit dominum deum et ait. Dn̄e nō est apud te vlla distātia vtrum in paucis auxilieris aut in pluribus: adiuua nos dn̄e deus nr̄. In te eni & i tuo nomine habētes fiduciā venim⁹ cōtra hāc multitudinē. Dn̄e deus nr̄ tu es: nō pualeat cōtra te homo. Exterruit itaq; dominus ethiopes coram assa & iuda. Fugerūtq; ethiopes et psecutus est eos assa & pp̄ls q cū eo erat vsq; gerara. Et ruerūt ethiopes vsq; ad internitionem: quia dn̄o cedēte cōtriti sunt: & exercitu illius preliāte. Tulerut ergo spolia multa: & pcusserunt ciuitates oēs p circuitum gerare. Grādis q͏̄ppe cūctos terror inuaserat. Et diripuerūt vrbes & multā predā asportauerunt. Sed et caulas ouiū destruentes tulerunt pecorū infinitā multitudinē & camelorū. Reuersiq; sūt i hierl̄m. 15.

Hzarias aūt filius obed facto in se spū dei: egressus est i occursū assa: & dixit ei. Audite me assa & oīs iuda & beniamī. Dn̄s vobiscū: q̄a fuistis cū eo. Si q̄sieritis eū: inuenietis. Si aūt dereliqritis eum dereliquet vos. Trāsibūt aūt multi dies i isrl̄ absq; dō vero & absq; sacerdote: absq; doctore q̄q; & absq; lege. Cūq; reuersi fuerit in angustia sua: et clamauerit ad dn̄m deū isrl̄ & q̄sierit eū: repient eū. In tēpore illo non erit pax egredieti & ingredieti: sed terrores vndiq; in cūctis habitatoribus trarū. Pugnabit enī

נשא צנה ורמח מיהודה שלש
מאות אלף ומבנימן נשאי מגן
ודרכי קשת מאתים ושמונים אלף
כל אלה גבורי חיל: ויצא אליהם
זרח הכושי בחיל אלף אלפים
ומרכבות שלש מאות ויבא עד
מרשה: ויצא אסא לפניו ויערכו
מלחמה בגיא צפתה למרשה:
ויקרא אסא אל יהוה אלהיו ויאמר
יהוה אין עמך לעזור בין רב לאין
כח עזרנו יהוה אלהינו כי עליך
נשענו ובשמך באנו על ההמון
הזה יהוה אלהינו אתה אל יעצר
עמך אנוש: ויגף יהוה את הכושים
לפני אסא ולפני יהודה וינסו
הכושים: וירדפם אסא והעם אשר
עמו עד לגרר ויפל מכושים לאין
להם מחיה כי נשברו לפני יהוה
ולפני מחנהו וישאו שלל הרבה
מאד: ויכו את כל הערים סביבות גרר
כי היה פחד יהוה עליהם ויבזו
את כל הערים כי בזה רבה היתה
בהם: וגם אהלי מקנה הכו וישבו
צאן לרב וגמלים וישבו ירושלם:

Cap. xv.

ועזריהו בן עודד היתה עליו
רוח אלהים: ויצא לפני אסא ויאמר
לו שמעוני אסא וכל יהודה ובנימן
יהוה עמכם בהיותכם עמו ואם
תדרשהו ימצא לכם ואם תעזבהו
יעזב אתכם: וימים רבים לישראל
ללא אלהי אמת וללא כהן מורה
וללא תורה: וישב בצר לו על
יהוה אלהי ישראל ויבקשהו
וימצא להם: ובעתים ההם אין
שלום ליוצא ולבא כי מהומות
רבות על כל יושבי הארצות: וכתתו

גוי בגוי ועיר בעיר כי אלהים הממם
בכל צרה: ואתם חזקו ואל ירפו
ידיכם כי יש שכר לפעלתכם:
וכשמע אסא הדברים האלה
והנבואה עדד הנביא התחזק
ויעבר השקוצים מכל ארץ יהודה
ובנימן ומן הערים אשר לכד
מהר אפרים ויחדש את מזבח
יהוה אשר לפני אולם יהוה: ויקבץ
את כל יהודה ובנימן והגרים
עמהם מאפרים ומנשה ומשמעון
כי נפלו עליו מישראל לרב
בראתם כי יהוה אלהיו עמו: ויקבצו
ירושלם בחדש השלישי לשנת
חמש עשרה למלכות אסא: ויזבחו
ליהוה ביום ההוא מן השלל
הביאו בקר שבע מאות וצאן
שבעת אלפים: ויבאו בברית לדרוש
את יהוה אלהי אבתיהם בכל
לבבם ובכל נפשם: וכל אשר לא
ידרש ליהוה אלהי ישראל יומת
למן קטן ועד גדול למאיש ועד
אשה: וישבעו ליהוה בקול גדול
ובתרועה ובחצצרות ובשופרות:
וישמחו כל יהודה על השבועה
כי בכל לבבם נשבעו ובכל
רצונם בקשהו וימצא להם וינח
יהוה להם מסביב: וגם מעכה
אם אסא המלך הסירה מגבירה
אשר עשתה לאשרה מפלצת
ויכרת אסא את מפלצתה וידק
וישרף בנחל קדרון: והבמות לא
סרו מישראל רק לבב אסא היה
שלם כל ימיו: ויבא את קדשי
אביו וקדשיו בית האלהים כסף
וזהב וכלים: ומלחמה לא היתה

gens cõtra gẽtẽ: et ciuitas cõtra ciuitatẽ: q̃a deꝰ cõturbabit eos in omni angustia. Vos ergo cõfortamini et nõ dissoluãtur manus vr̃e: erit enĩ merces opi vr̃o. Quod cũ audisset assa verba .s. et prophetiã azarie filii obed ꝓphete cõfortatꝰ est: et abstulit idola de omĩ terra iuda & de beniamin et ex vrbibus quas ceperat mõtis effraim: et dedicauit altare domini quod erat ante porticũ dñi: cõgregauitq̃ vniuersum iudã & beniamin & aduenas cum eis de effraim & manasse & de symeon. Plures enĩ ad eũ confugerant ex israel: videtes q̃ dñꝰ deꝰ illiꝰ esset cũ eo. Cũq̃ venissent in hierusalem mẽse tertio anno decimoquito regni assa: immolauerunt dño in die illa de manubiis & preda quam adduxerãt boues septigentos: & arietes septẽ milia. Et itrauit ex more ad corroborandũ fedus vt q̃rerẽt dñm deũ patrũ suorũ in toto corde & in tota aĩa sua. Si quis aũt inq̃t non quesierit dominũ deũ israel: moriatur a minimo vsq̃ ad maximum: a viro vsq̃ ad mulierẽ. Iurauerũtq̃ domino voce magna in iubilo & in clãgore tube & in sonitu buccinarũ omnes qui erãt in iuda cum execratione. In omĩ enĩ corde suo iurauerunt: et in tota volũtate quesierunt eũ: & inuenerũt. Prestitit q̃ eis dñs requiẽ ꝑ circuitũ. Sed & maacham matrem assa regis ex augusto deposuit imperio eo q̃ fecisset in luco simulachrũ priapi q̃d oẽ cõtriuit: & in frusta cõminuens cõbussit in torrẽte cedron. Excelsa autem derelicta sunt in israel. Attamẽ cor assa erat ꝑfectũ cũctis diebꝰ eiꝰ. Eaq̃ que vouerat pater suus et ipse: intulit in domũ dei argentũ & aurũ: vasorũq̃ diuersam supellectilẽ. Bellũ vero non fuit

gens cõtra gẽtem: τ ciuitas cõtra ciuitatẽ: q̃m deus cõtur
ἔθνος πρὸς ἔθνος, καὶ πόλις πρὸς πόλιν, ὅτι ὁ θεὸς ἐξέ-
bauit eos in oi tribulatiõe: τ vos cõfortamini τ
στησεν αὐτοὺς ἐν πάσῃ θλίψει, καὶ ὑμεῖς ἰσχύσατε καὶ
non dissoluãtur manus vestre: q̃m est merces ope
μὴ ἐκλυέσθωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν, ὅτι ἔστι μισθὸς τῇ ἐρ-
ri vestro. τ cũ audisset asa verba
γασίᾳ ὑμῶν. καὶ ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν ἀσὰ τοὺς λόγους
hec τ ꝓphetiam oded ꝓphete: cõfor
τούτους καὶ τὴν προφητείαν ὠδὴδ τοῦ προφήτου, κα-
tatus est τ abstulit abominatiões de oi
τίσχυσε καὶ ἐξέβαλε τὰ προσοχθίσματα ἀπὸ πάσης
terra iuda τ beniamin τ de vrbibus: q̃s
τῆς γῆς ἰούδα καὶ βενιαμὶν καὶ ἀπὸ τῶν πόλεων, ὧν
habuit ab hieroboam de mõte ephraim. τ dedica-
κατέσχεν ἀπὸ ἱεροβοὰμ ἐξ ὄρους ἐφραίμ. καὶ ἐνεκαίνι-
uit asa altare dñi: quod erat ante tẽ-
σεν ἀσὰ τὸ θυσιαστήριον κυρίου, ὃ ἦν ἔμπροσθεν τοῦ να-
plũ dñi. τ cõgregauit asa iudã be-
οῦ κυρίου. καὶ ἐξεκκλησίασεν ἀσὰ τὸν ἰούδα καὶ βεν-
niamin τ aduenas peregrinantes cum
ιαμὶν καὶ τοὺς προσηλύτους τοὺς παροικοῦντας με-
eo: ab ephraim τ a manasse τ a sy-
τ' αὐτοῦ, ἀπὸ ἐφραὶμ καὶ ἀπὸ μανασσῆ καὶ ἀπὸ συ-
meon: q̃m appositi erant ad eũ ex israel mul-
μεών, ὅτι προσετέθησαν πρὸς αὐτὸν ἐξ ἰσραὴλ πολ-
ti cum viderẽt ipsi: q̃ dñs deus illius cum
λοὶ ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτοὺς, ὅτι κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ' α-
eo. τ cõgregati sunt in hierlm in men
ὐτοῦ. καὶ συνήχθησαν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν τῷ μηνὶ
se tertio in anno quintodecimo re-
τῷ τρίτῳ ἐν τῷ ἔτει τῷ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς βα-
gni asa. τ imolauerunt dño in die
σιλείας ἀσά. καὶ ἐθυσίασαν τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
illa de spoliis q̃ duxerãt vitulos septingẽ
ἐκείνῃ ἀπὸ τῶν σκύλων ὧν ἤνεγκαν μόσχους ἑπτακοσί-
tos: τ ouium septẽ milia. τ ingressi sũt i federe vt
ους, καὶ πρόβατα ἑπτακισχίλια. καὶ διῆλθον ἐν διαθήκῃ τοῦ
q̃rerent dñm deum patrũ suoꝝ ex toto
ἐκζητῆσαι κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν ἐξ ὅλης τῆς
corde suo τ ex tota aĩa sua. τ ois q̃
καρδίας αὐτῶν καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς αὐτῶν. καὶ πᾶς ὃς
nõ q̃sierit dñm deum israel: morietur a iu-
ἂν μὴ ζητήσῃ κύριον τὸν θεὸν τοῦ ἰσραὴλ, ἀποθανεῖται ἀπὸ νε-
niore vsq̃ ad seniorẽ: a viro vsq̃ ad mulierẽ. τ
ωτέρου ἕως πρεσβυτέρου, ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικός. καὶ
iurauerũt dño in voce magna τ in iubilo τ in
ὤμοσαν τῷ κυρίῳ ἐν φωνῇ μεγάλῃ καὶ ἐν ἀλαλαγμῷ καὶ ἐν
tubis τ in buccinis. τ exultauerũt ꝓpter iusiu
σάλπιγξιν καὶ ἐν κερατίναις. καὶ εὐφράνθησαν περὶ τοῦ ὅρ-
rãdũ ois iuda: q̃m ex tota aĩa sua iurauerũt:
κου πᾶς ἰούδα, ὅτι ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς αὐτῶν ὤμοσαν,
τ in oi volũtate sua q̃sierunt dñm: τ in
καὶ ἐν πάσῃ θελήσει αὐτῶν ἐξεζήτησαν τὸν κύριον, καὶ εὑ-
uenerũt eũ: τ redẽ ꝓstituit eis dñs ꝑcircuitũ. τ
ρέθη αὐτοῖς καὶ κατέπαυσεν αὐτοῖς κύριος κυκλόθεν. καὶ
maacha matrẽ asa regis transtulit asa
τὴν μααχὰ τὴν μητέρα ἀσὰ τοῦ βασιλέως μετέστησεν ἀσὰ
vt nõ esset astarte ministrans: τ succidit
τοῦ μὴ εἶναι τῇ ἀστάρτῃ λειτουργοῦσαν, καὶ κατέκοψε τὸ
idolum: τ cõbussit illud in torrente cedron:
εἴδωλον, καὶ κατέκαυσεν αὐτὸ ἐν τῷ χειμάρρῳ κεδρών,
verũtñ excelsa nõ abstulit: adhuc fuerunt in israel:
πλὴν τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρεν, ἔτι ὑπῆρχεν ἐν τῷ ἰσραὴλ,
attñ cor asa ꝑfectũ erat oibus diebus suis:
πλὴν καρδία ἀσὰ τελεία ἦν πάσας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ.
τ intulit sctã patris sui: τ san-
καὶ εἰσήνεγκεν τὰ ἅγια τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰ ἅ-
cta sua in domũ dei: argentũ τ au
για αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, ἀργύριον καὶ χρυσί-
rum τ vasa. τ bellum nõ fuit
ον καὶ σκεύη. καὶ πόλεμος οὐκ ἦν

cum asa vsq̃ ad annũ trigesimũ τ quintum
μετὰ ἀσὰ ἕως τοῦ ἔτους τοῦ τριακοστοῦ καὶ πέμπτου
regni asa.
τῆς βασιλείας ἀσά.

Ca.16.

Et in anno trigesimo sexto regni
Καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ τριακοστῷ ἕκτῳ τῆς βασιλείας
asa: ascendit baasa rex israel in iudam. τ
ἀσά, ἀνέβη βαασὰ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐπὶ ἰούδαν. καὶ
edificauit rama vt nõ daret ingressum τ egressũ
ᾠκοδόμησε τὴν ῥαμᾶ τοῦ μὴ δοῦναι εἴσοδον καὶ ἔξοδον
asa regi iuda. τ accepit asa argentũ τ au
τῷ ἀσὰ βασιλεῖ ἰούδα. καὶ ἔλαβεν ἀσὰ ἀργύριον καὶ χρυ-
rum de thesauro domus dñi τ domus regis:
σίον ἐκ θησαυροῦ οἴκου κυρίου καὶ οἴκου τοῦ βασιλέως,
τ misit ad filiũ ader regis syrie q̃
καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ ἄδερ βασιλέως συρίας τὸν
habitabat in damasco dicẽs: pange fedus inter
κατοικοῦντα ἐν δαμασκῷ λέγων, διάθου διαθήκην ἀναμέσον
me τ inter te τ inter patrem tuũ
ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός σου
τ inter patrem meũ: τ ecce misi tibi
καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός μου, καὶ ἰδοὺ ἀπέσταλκά σοι
aurum τ argentum. veni τ dissipa fe-
χρυσίον καὶ ἀργύριον. δεῦρο καὶ διασκέδασον τὴν διαθή-
dus tuũ quod ẽ cũ baasa rege israel: τ re-
κην σου τὴν μετὰ βαασὰ βασιλέως ἰσραήλ, καὶ ἀπελεύ-
cedet a me. τ audiuit filiꝰ ader rex syrie
σεται ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἤκουσεν υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας
regẽ asa: τ misit pricipes
τοῦ βασιλέως ἀσά, καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἄρχοντας τῆς
exercitus sui i ciuitates israel. τ ꝑcussit
δυνάμεως αὐτοῦ ἐπὶ τὰς πόλεις ἰσραήλ. καὶ ἐπάταξεν
aion: τ dan: τ abelmaim: τ oẽs
τὴν αἰών, καὶ τὴν δάν, καὶ τὴν ἀβελμαείμ, καὶ πάσας
vicos nephthalim. τ factũ est cũ audiret
τὰς περιχώρους νεφθαλείμ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀκοῦσαι
baasa: τ desiit vt nõ ampliꝰ edificaret ra-
τὸν βαασά, καὶ ἀπέλιπε τοῦ μηκέτι οἰκοδομεῖν τὴν ῥα-
ma: τ cessare fecit opus suum. τ asa rex
μά, καὶ κατέπαυσε τὸ ἔργον αὐτοῦ. καὶ ἀσὰ ὁ βασιλεὺς
cepit vniuersum iudam vt tollerẽt oẽs lapi-
ἔλαβε πάντα τὸν ἰούδαν τοῦ αἴρειν πάντας τοὺς λί-
des rama τ ligna eius: q̃ edificauit baasa.
θους τῆς ῥαμὰ καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς, ἃ ᾠκοδόμησε βαασά.
τ edificauit cũ eis gabaa τ masphа. in
καὶ ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς γαβαὰ καὶ τὴν μασφά. ἐν τῷ
tpe illo venit anani propheta ad asa regem
καιρῷ ἐκείνῳ ἦλθεν ἀνανεὶ ὁ προφήτης πρὸς ἀσὰ βασιλέα
iuda. τ dixit ei: qm̃ cõfisus es tu in re-
ἰούδα. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐν τῷ πεποιθέναι σε ἐπὶ βασι-
ge syrie: τ nõ cõfisus es tu in dño deo
λέα συρίας, καὶ μὴ πεποιθέναι σε ἐπὶ κύριον τὸν θεόν
tuo: ꝓpter hoc saluatus ẽ exercitus regis syrie de
σου, διὰ τοῦτο διεσώθη δύναμις βασιλέως συρίας ἐκ
manu tua. nõne ethiopes τ libyes erãt in poten-
χειρός σου. οὐχὶ οἱ αἰθίοπες καὶ λίβυες ἦσαν εἰς δύνα-
tia multa τ cõfidẽtia in curribus τ equitibꝰ in multitu-
μιν πολλὴν καὶ θάρσος εἰς ἅρματα καὶ ἱππεῖς εἰς πλῆ-
dine valde: τ cũ cõfisus esses tu in dño: tradi-
θος σφόδρα, καὶ ἐν τῷ πεποιθέναι σε ἐπὶ κύριον, παρέ-
dit eos in manibꝰ tuis: q̃m oculi dñi
δωκεν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου; ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου
inspiciunt in oẽm terrã: vt confortaret cum om-
ἐπιβλέπουσιν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, κατισχῦσαι μετὰ πά-
ni corde ꝑfecto ad eum: ignorãter fecisti in hoc:
σης καρδίας τελείας πρὸς αὐτόν, ἠγνόησας ἐπὶ τούτῳ,
a modo erit tecum bellum. τ iratus ẽ asa
ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται μετὰ σοῦ πόλεμος. καὶ ἐθυμώθη ἀσὰ
aduersus ꝓphetam: τ posuit eum in domũ custodie:
πρὸς τὸν προφήτην, καὶ παρέθετο αὐτὸν εἰς οἶκον φυλακῆς,
q̃m iratus ẽ in hoc: τ vastauit asa in populo
ὅτι ὠργίσθη ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἐλυμήνατο ἀσὰ ἐν τῷ λαῷ

2. Mac 9. — Gen. 31. — 1. Reg. 13. c.

vsq̃ ad tricesimũ quintũ annũ regni asa. 16.

Hnno autẽ tricesimo sexto regni eius ascendit baasa rex isrl in iudã & muro circundabat rama vt nullus tute posset egredi & ingredi de regno asa. Protulit autem asa argentum & aurum de thesauris domꝰ domini & de thesauris regis: misitq̃ ad benadab regem syrie qui habitabat in damasco dicens. Fedus inter me & te est. Pater q̃q̃ meꝰ & pater tuꝰ habuere cõcordiam: quãobrẽ misi tibi argẽtũ & aurũ: vt rupto federe qd̃ habes cum baasa rege israel facias eum a me recedere. Quo cõperto benadab misit principes exercituum suorũ ad vrbes israel: qui percusserunt ahion & dan & abelmaim et vniuersas vrbes neptalim muratas. Quod cum audisset baasa desiit edificare rama & intermisit opus suũ. Porro asa rex assumpsit vniuersum iudã & tulerunt lapides de rama & ligna q̃ edificationi ꝑparauerat baasa: edificauitq̃ ex eis gabaa & masphа. In tẽpore illo venit anani ꝓpheta ad asa regẽ iuda: et dixit ei. Quia habuisti fiduciam in rege syrie & nõ in domino deo tuo: idcirco euasit syrie regis exercitus de manu tua. Nonne ethiopes & libies multo plures erãt quadrigis et equitibus & multitudine nimia: quos cũ in dño credidisses tradidit in manu tua? Oculi enĩ dñi contẽplantur vniuersam terrã: & ꝓbent fortitudinẽ his q̃ corde ꝑfecto credũt in eũ. Stulte igitur egisti: & ꝓpter hoc etiã ꝑsenti tẽpe aduersum te bella cõsurgẽt. Iratusq̃ asa aduersꝰ vidẽtẽ: iussit eũ mitti i neruũ: valde q̃ppe sup hoc fuerat indignatus: & interfecit de populo

עד שנת שלשים וחמש למלכות — שנה
אסא: — Cap.xvj.
בשנת שלשים
ושש למלכות אסא עלה בעשא
מלך ישראל על יהודה ויבן את — בנה
הרמה לבלתי תת יוצא ובא — נתן יצא
לאסא מלך יהודה: ויצא אסא — בוא
כסף וזהב מאצרות בית יהוה
ובית המלך וישלח אל בן הדד — שלח
מלך ארם היושב בדרמשק — ישב
לאמר: ברית ביני ובינך ובין — ברת
אבי ובין אביך הנה שלחתי
לך כסף וזהב לך הפר בריתך — ילך פור
את בעשא מלך ישראל ויעלה — עלה
מעלי: וישמע בן הדד אל המלך — שמע
אסא וישלח את שרי החילים אשר — שלח שור
לו אל ערי ישראל ויכו את עיון — עיר נכה
ואת דן ואת אבל מים ואת כל
מסכנות ערי נפתלי: ויהי כשמע — היה
בעשא ויחדל מבנות את הרמה — חדל בנה
וישבת את מלאכתו: ואסא המלך — שבת לאך
לקח את כל יהודה וישאו את אבני — נשא
הרמה ואת עציה אשר בנה בעשא
ויבן בהם את גבע ואת המצפה: ובעת — בנה
ההיא בא חנני הראה אל אסא מלך — בוא
יהודה ויאמר אליו בהשענך על — אמר שען
מלך ארם ולא נשענת על יהוה
אלהיך על כן נמלט חיל מלך ארם — מלט
מידך: הלא הכושים והלובים היו — היה
לחיל לרב לרכב ולפרשים להרבה — רבה
מאד ובהשענך על יהוה נתנם
בידך: כי יהוה עיניו משטטות בכל — שוט
הארץ להתחזק עם לבבם שלם — חזק
אליו נסכלת על זאת כי מעתה יש — סכל
עמך מלחמות: ויכעס אסא אל — לחם כעס
הראה ויתנהו בית המהפכת כי בזעף — נתן הפך
עמו על זאת וירצץ אסא מן העם — רצץ

בעת ההיא ויהנה דברי אסא הראשנים והאחרונים הנם כתובים על ספר המלכים ליהודה וישראל׃ ויחלא אסא בשנת שלושים ותשע למלכותו ברגליו עד למעלה חליו וגם בחליו לא דרש את יהוה כי ברפאים׃ וישכב אסא עם אבתיו וימת בשנת ארבעים ואחת למלכו׃ ויקברהו בקברתיו אשר כרה לו בעיר דויד וישכיבהו במשכב אשר מלא בשמים וזנים מרקחים במרקחת מעשה וישרפו לו שרפה גדולה עד למאד׃

in tẽpore illo plurimos. Opera autem asa prima et nouissima scripta sunt in libro regum iuda & israel. Egrotauit etiã asa ãno tricesimo nono regni sui: dolore pedum vehementissimo: & nec in infirmitate sua quesiuit dñm: sed magis in medicorũ arte cõfisus est. Dormiuitq̃ cũ patrib⁹ suis. Et mortu⁹ est ãno quadragesimo primo regni sui: & sepelierũt eũ in sepulchro suo qd foderat sibi in ciuitate dauid. Posuerunt q̃ eũ sup lectũ suũ plenũ aromatibus & vnguẽtis meretriciis q̃ erãt pigmẽtariorũ arte cõfecta: et cõbusserũt sup eũ ambitione nimia.

in tpe illo. τ ecce sermões asa pri
ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ ἰδοὺ οἱ λόγοι ἀσὰ οἱ πρῶ-
mi τ nouissimi scripti sunt in libro sermõnũ
τοι καὶ οἱ ἔσχατοι γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου λόγων
regum iuda τ israel. τ egrotauit asa
βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ. καὶ ἐμαλακίσθη ἀσὰ τῷ
anno tricesimo τ nono regni sui
ἔτει τῷ τριακοστῷ καὶ ἐννάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ
in pedibus suis: vsq̃ad supra infirmitas sua. τ
ἐν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, ἕως ἄνω ἡ ἀρρωστία αὐτοῦ. καὶ
in egritudie sua nõ quesiuit dñm sed
ἐν τῇ μαλακίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἐξεζήτησε τὸν κύριον ἀλλὰ
medicos. τ dormiuit asa cum patrib⁹
τοὺς ἰατρούς. καὶ ἐκοιμήθη ἀσὰ μετὰ τῶν πατέρων
suis. τ defunctus est asa in q̃dragesimo τ
αὐτοῦ. καὶ ἐτελεύτησεν ἀσὰ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ καὶ
primo anno regni sui. τ sepelierũt e
πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἔθαψαν αὐ-
um in monumẽto: quod fodit sibi in ciuitate dauid.
τὸν ἐν τῷ μνήματι, ᾧ ὤρυξεν ἑαυτῷ ἐν πόλει δαυίδ.
τ collocauerũt eũ in lecto: τ impleuerũt
καὶ ἐκοίμισαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κοίτης, καὶ ἔπλησαν
cum aromatibus: τ gña vnguẽtoꝝ aromatarioꝝ. τ fece
αὐτὸν ἀρωμάτων, καὶ γένη μύρων μυρεψικῶν. καὶ ἐποί-
runt ei funus magnũ: τ cõbusserunt eũ cõ-
ησαν αὐτῷ ἐκφορὰν μεγάλην, καὶ ἔκαυσαν αὐτὸν καῦ-
bustiõe magna vsq̃ nimis.
σιν μεγάλην ἕως σφόδρα.

Cap. xvij.

וימלך יהושפט בנו תחתיו ויתחזק על ישראל׃ ויתן חיל בכל ערי יהודה הבצרות ויתן נציבים בארץ יהודה ובערי אפרים אשר לכד אסא אביו׃ ויהי יהוה עם יהושפט כי הלך בדרכי דויד אביו הראשנים ולא דרש לבעלים׃ כי לאלהי אביו דרש ובמצותיו הלך ולא כמעשה ישראל׃ ויכן יהוה את הממלכה בידו ויתנו כל יהודה מנחה ליהושפט ויהי לו עשר וכבוד לרב׃ ויגבה לבו בדרכי יהוה ועוד הסיר את הבמות ואת האשרים מיהודה׃ ובשנת שלש למלכו שלח לשריו לבן חיל ולעבדיה ולזכריה ולנתנאל ולמיכיהו ללמד בערי יהודה׃ ועמהם הלוים שמעיהו ונתניהו וזבדיהו ועשהאל ושמירמות ויהונתן ואדניהו וטוביהו וטוב אדוניה הלוים ועמהם אלישמע ויהורם הכהנים׃ וילמדו ביהודה ועמהם ספר

17\. Regnauit autem iosaphat filius eius pro eo: et inualuit contra israel. Constituitq̃ militũ numeros in cunctis vrbibus iuda q̃ erãt vallate muris: p̃sidiaq̃ disposuit in terra iuda & in ciuitatibus ephraim quas ceperat asa pater eius. Et fuit dñs cũ iosaphat: quia ambulauit in viis Dauid patris sui primis: et non sperauit in baalim: sed in deo patris sui: et perexit in preceptis illius: & non iuxta peccata isrl. Cõfirmauitq̃ dominus regnum in manu eius & dedit omnis iuda munera iosaphat: facte q̃ sunt ei infinite diuitie & multa gloria. Cũq̃ sumpsisset cor ei⁹ audaciam propter vias dñi: etiã excelsa et lucos de iuda abstulit. Tertio autem anno regni sui misit de principib⁹ suis benail et obdiam & zachariam et nathanael & micheam vt doceret in ciuitatib⁹ iuda: & cum eis leuitas semeiã & nathaniam & zabadiam asael q̃q̃ & semiramoth & ionathan adoniaq̃ et tobiam & tobadoniam leuitas: & cum eis elisamã & ioram sacerdotes. Docebãtq̃ pplm in iuda: habẽtes

Ca.17.

Et regnauit iosaphat filius eius p eo:
Καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐ-
τοῦ. τ p̃ualuit iosaphat cõtra israel: τ de
τοῦ, καὶ ἐνίσχυσεν ἰωσαφὰτ ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ ἔδω-
dit exercitum in cũctis vrbibus iuda
κεν δύναμιν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἰούδα ταῖς
munitis: τ constituit duces in terra iuda
ὀχυραῖς, καὶ κατέστησεν ἡγουμένους ἐν τῇ γῇ ἰούδα
τ in ciuitatib⁹ ephraim: quas ceperat
καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐφραΐμ, ἃς προκατελάβετο ὁ
pater eius asa. τ fuit dñs cũ iosaphat:
πατὴρ αὐτοῦ ἀσά. καὶ ἐγένετο κύριος μετὰ ἰωσαφάτ,
q̃m ambulauit in viis dauid patris sui
ὅτι ἐπορεύθη ἐν ὁδοῖς δαυίδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ταῖς
primis: τ nõ q̃siuit idola: sed dñm
πρώταις, καὶ οὐκ ἐξεζήτησεν τὰ εἴδωλα, ἀλλὰ κύριον
deũ patris sui q̃siuit: τ in mã-
τὸν θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐξεζήτησεν, καὶ ἐν ταῖς ἐν-
datis eius ãbulauit: τ nõ iuxta opera isra
τολαῖς αὐτοῦ ἐπορεύθη, καὶ οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἰσρα-
el. τ direxit dñs regnum in manu e-
ήλ. καὶ κατεύθυνε κύριος τὴν βασιλείαν ἐν χειρὶ αὐ-
ius: τ dedit oĩs iuda dõna iosaphat:
τοῦ, καὶ ἔδωκε πᾶς ἰούδα δῶρα τῷ ἰωσαφάτ,
τ facte sunt ei diuitie τ gloria multa. τ exaltatũ ẽ
καὶ ἐγένετο αὐτῷ πλοῦτος καὶ δόξα πολλή. καὶ ὑψώθη
cor ei⁹ in viis dñi. τ adhuc abstulit excelsa τ
ἡ καρδία αὐτοῦ ἐν ὁδοῖς κυρίου. καὶ ἔτι ἐξῆρε τὰ ὑψηλὰ καὶ
lucos de terra iuda. τ in anno tertio re-
τὰ ἄλση ἀπὸ τῆς γῆς ἰούδα. καὶ ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασι-
gni sui misit duces suos τ filios
λείας αὐτοῦ ἀπέστειλε τοὺς ἡγουμένους αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν
potentũ τ abdiã τ zachariã τ nathana
δυνατῶν καὶ τὸν ἀβδίαν καὶ τὸν ζαχαρίαν καὶ τὸν ναθαναή-
el τ micheam: vt docerent in ciuitatib⁹ iuda. τ cũ
λ καὶ τὸν μιχαίαν, τοῦ διδάσκειν ἐν πόλεσιν ἰούδα. καὶ με-
eis leuite sameas τ nathanias τ zabdias τ
τ' αὐτῶν οἱ λευῖται σαμαίας καὶ ναθανίας καὶ ζαβδίας καὶ
asiel τ semiramoth τ ionathan τ adonias τ tobi
ἀσιὴλ καὶ σεμιραμὼθ καὶ ἰωνάθαν καὶ ἀδωνίας καὶ τωβί-
as τ tobadonias leuite: τ cum ipsis elisama τ
ας καὶ τωβαδωνίας οἱ λευῖται, καὶ μετ' αὐτῶν ἐλισαμὰ καὶ
ioram sacerdotes: τ docebant in iuda: τ cum eis
ἰωρὰμ οἱ ἱερεῖς, καὶ ἐδίδασκον ἐν τῷ ἰούδα, καὶ μετ' αὐτῶν

liber legis dñi: τ circuibãt ĩ vrbibus iuda:
βίβλος νόμου κυρίου, καὶ διῆλθον ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα,
τ erudiebãt populũ. τ fact⁹ fuit pauor dñi sup
καὶ ἐδίδασκον τὸν λαόν. καὶ ἐγένετο ἔκστασις κυρίου ἐπὶ
oĩa regna terre ĩ circuitu iuda: τ nõ
πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς κύκλῳ ἰούδα, καὶ οὐκ
bellabant cõtra iosaphat. τ de philistĩ
ἐπολέμουν πρὸς ἰωσαφάτ. καὶ ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων
deferebãt iosaphat dona τ argentũ. τ ara
ἔφερον τῷ ἰωσαφὰτ δῶρα καὶ ἀργύριον. καί γε οἱ ἄρα-
bes deferebant ei ouiũ arietes septẽ milia septin
βες ἔφερον αὐτῷ προβάτων κριοὺς ἑπτακισχιλίους ἑπτα-
gentos: τ hircos septẽ milia septingentos. τ
κοσίους, καὶ τράγους ἑπτακισχιλίους ἑπτακοσίους. καὶ
fuit iosaphat pcedens τ magnificatus vsq̃ ĩ sublime.
ἦν ἰωσαφὰτ πορευόμενος καὶ μεγαλυνόμενος ἕως ὕψους.
τ edificauit adhuc ĩ iuda domos τ vrbes muni
καὶ ᾠκοδόμησεν ἔτι ἐν τῷ ἰούδα βάρεις καὶ πόλεις ὀχυ-
tas: τ opa multa fuerũt ei in iuda. τ vi
ράς, καὶ ἔργα πολλὰ ἐγένετο αὐτῷ ἐν τῷ ἰούδα. καὶ ἄν-
ri bellatores robusti potẽtes ĩ hierusalẽ. τ
δρες πολεμισταὶ δυνατοὶ ἰσχύοντες ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ
hic numerus eoꝝ p domos familiarũ eorũ.
οὗτος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. τῷ
iuda tribuni ednas princeps: τ cum eo filii
ἰούδα χιλίαρχοι ἀδνὰς ὁ ἄρχων, καὶ μετ' αὐτοῦ υἱοὶ
potẽtie viri robusti trecenta milia. τ adhe
δυνάμεως ἄνδρες δυνατοὶ τριακόσιαι χιλιάδες. καὶ ἐχό-
rentes eis: ioanan princeps: τ cum eo ducẽta
μενοι αὐτῶν, ἰωανὰν ὁ ἄρχων, καὶ μετ' αὐτοῦ διακόσιαι
octoginta milia. τ adherentes eis: amasias fili⁹
ὀγδοήκοντα χιλιάδες. καὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, ἀμασίας ὁ τοῦ
zechri pmptus erũt dño: τ cum eo ducen-
ζεχρὶ ὁ προθυμούμενος τῷ κυρίῳ, καὶ μετ' αὐτοῦ διακόσι-
ta milia potẽtes fortitudie. τ ex beniamin potẽtes
αι χιλιάδες δυνατοὶ ἰσχύϊ. καὶ ἐκ τοῦ βενιαμὶν δυνατοὶ
fortitudine eliada: τ cum eo sagittarii τ clypeati
δυνάμει ἐλιαδά, καὶ μετ' αὐτοῦ τοξόται καὶ πελτασταὶ
ducenta milia. τ adherẽtes eis: iozabad: τ
διακόσιαι χιλιάδες. καὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, ἰωζαβάδ, καὶ
cum eo centũ octoginta milia robusti bel-
μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδες δυνατοὶ πολέ-
lo. hi q̃ ministrabant regi: extra quos
μου. οὗτοι οἱ λειτουργοῦντες τῷ βασιλεῖ, ἐκτὸς ὧν ἔ-
dedit rex in vrbibus munitis in vni
δωκεν ὁ βασιλεὺς ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ὀχυραῖς ἐν πά-
uersa iudea.
σῃ τῇ ἰουδαίᾳ.

librum legis dñi & circuibant cunctas vrbes iuda: atq̃ erudiebãt populũ. Itaq̃ factus est pauor dñi sup oĩa regna terrarum que erant per gyrum iuda: nec audebant bellare contra iosaphat. Sed et philistei iosaphat munera deferebant: & vectigal argẽti. Arabes quoq̃ adducebãt pecora arietum septem milia septingẽtos: et hircos totidem. Creuit ergo iosaphat et magnificatus est vsq̃ in sublime: atq̃ edificauit in iuda domos ad instar turriũ vrbesq̃ muratas: & multa opa patrauit in vrbib⁹ iuda. Viri q̃q̃ bellatores & robusti erãt in hierusalẽ: quorũ iste numerus per domos atq̃ familias singulorum. In iuda princeps exercitus ednas dux: & cũ eo robustissimorũ viri trecẽta milia. Post hũc iohanã princeps: & cũ eo ducẽta octoginta milia. Post illũ quoq̃ amasias filius zechri consecratus domino: & cum eo ducenta milia virorũ fortiũ. Hũc sequebatur robustus ad prelia eliada: & cũ eo tenentiũ arcũ & clypeum ducenta milia. Post istũ iozabad & cum eo centũ octoginta milia expeditorum militum. Hi oẽs erant ad manum regis: exceptis aliis quos posuerat in vrbibus muratis et in vniuerso iuda.

ספר תורת יהוה ויסבו בכל ערי יהודה וילמדו בעם׃ ויהי פחד יהוה על כל ממלכות הארצות אשר סביבות יהודה ולא נלחמו עם יהושפט׃ ומן פלשתים מביאים ליהושפט מנחה וכסף משא גם הערביאים מביאים לו צאן אילים שבעת אלפים ושבע מאות ותישים שבעת אלפים ושבע מאות׃ ויהי יהושפט הלך וגדל עד למעלה ויבן ביהודה בירניות וערי מסכנות׃ ומלאכה רבה היה לו בערי יהודה ואנשי מלחמה גבורי חיל בירושלם׃ ואלה פקדתם לבית אבותיהם ליהודה שרי אלפים עדנה השר ועמו גבורי חיל שלש מאות אלף׃ ועל ידו יהוחנן השר ועמו מאתים ושמונים אלף׃ ועל ידו עמסיה בן זכרי המתנדב ליהוה ועמו מאתים אלף גבור חיל׃ ומן בנימן גבור חיל אלידע ועמו נשקי קשת ומגן מאתים אלף׃ ועל ידו יהוזבד ועמו מאה ושמונים אלף חלוצי צבא׃ אלה המשרתים את המלך מלבד אשר נתן המלך בערי המבצר בכל יהודה׃

Ca.18.

Et fuerunt iosaphat adhuc diuitie τ gloria
Καὶ ἐγένετο τῷ ἰωσαφὰτ ἔτι πλοῦτος καὶ δόξα
multa: τ affinitate cõiunct⁹ ẽ in domo achaab: τ de-
πολλή, καὶ ἐπεγαμβρεύσατο ἐν τῷ οἴκῳ ἀχαάβ, καὶ κα-
scendit in fine annoꝝ ad achaab in samariã: τ ma
τέβη εἰς τέλος ἐτῶν πρὸς ἀχαὰβ εἰς σαμάρειαν, καὶ ἔθυ-
ctauit ei achaab oues τ boues in multitudie: τ
σεν αὐτῷ ἀχαὰβ πρόβατα καὶ μόσχους εἰς πλῆθος, καὶ τῷ
populo q̃ cum eo. τ achaab psuasit iosaphat vt
λαῷ τῷ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀχαὰβ ἔπεισε τὸν ἰωσαφὰτ τοῦ
ascenderet cum eo in ramoth galaad. τ dixit
συναναβῆναι μετ' αὐτοῦ εἰς ῥαμὼθ γαλαάδ. καὶ εἶπεν
achaab rex israel ad iosaphat regem iu-
ἀχαὰβ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰού-
da: si venies mecum in ramoth galaad: τ di-
δα, εἰ πορεύσῃ μετ' ἐμοῦ εἰς ῥαμὼθ τῆς γαλαάδ; καὶ εἶ-
xit ei iosaphat: vt tu sic τ ego: τ vt popu
πεν αὐτῷ ἰωσαφάτ, ὡς σὺ οὕτω καὶ ἐγώ, καὶ ὡς ὁ λα-
lus tu⁹: τ popul⁹ meus: τ tecum in bellũ. τ
ός σου, καὶ ὁ λαός μου, καὶ μετὰ σοῦ εἰς πόλεμον. καὶ
dixit iosaphat regi israel: q̃re iam ho
εἶπεν ἰωσαφὰτ τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ, ζήτησον δὴ σή-
die sermonẽ dñi. τ cõgregauit
μερον τὸν λόγον κυρίου. καὶ συνήγαγεν

18\. Fuit ergo iosaphat diues et inclytus multũ & affinitate cõiũctus est achab: descẽditq̃ post annos ad eũ in samariã. Ad cui⁹ aduentũ mactauit achab arietes & boues plurimos ipsi & populo q venerat cũ eo: p̃suasitq̃ illi vt ascenderet in ramoth galaad. Dixitq̃ achab rex isrl ad iosaphat regẽ iuda. Veni mecũ in ramoth galaad. Cui ille respondit. Vt ego et tu: sicut ppls tu⁹: sic & ppls meus tecumq̃ erim⁹ in bello: dixit iosaphat ad regẽ isrl. Cõsule obsecro in p̃sentiarũ sermonẽ dñi. Congregauit igitur

Ca. xviij.

ויהי ליהושפט עשר וכבוד לרב ויתחתן לאחאב׃ וירד לקץ שנים אל אחאב לשמרון ויזבח לו אחאב צאן ובקר לרב ולעם אשר עמו ויסיתהו לעלות אל רמות גלעד׃ ויאמר אחאב מלך ישראל אל יהושפט מלך יהודה התלך עמי רמות גלעד ויאמר לו כמוני כמוך וכעמך עמי ועמך במלחמה׃ ויאמר יהושפט אל מלך ישראל דרש נא כיום את דבר יהוה׃ ויקבץ

rex israel prophetarũ quadringentos viros & dixit ad eos. In ramoth galaad ad bellandũ ire debem⁹ an q escere. At illi. Ascẽde in quiũt: & tradet deus in manu regis. Dixitq͡ʒ iosaphat. Nunqt nõ est hic prophetes dñi: vt ab illo etiã requiramus? Et ait rex israel ad iosaphat. Est vir vn⁹ a quo possum⁹ querere dñi voluntatẽ. sed ego odi eum: quia non prophetat mihi bonũ: sed malum omni tpe. Est autẽ micheas filius iemla. Dixitq͡ʒ iosaphat. Ne loquaris rex hoc modo. Vocauit ergo rex isrl vnum de eunuchis: & dixit ei. Voca cito micheam filium iemla. Porro rex israel & iosaphat rex iuda vterq͡ʒ sedebant in solio suo vestiti cultu regio. Sedebant autẽ in area iuxta portã samarie: omnesq͡ʒ pphete vaticinabantur corã eis: sedechias vero filius chanana fecit sibi cornua ferrea: & ait. Hec dicit dominus. His ventilabis syriam: donec cõteras eã. Oẽsq͡ʒ prophete simĩr prophetabãt. atq͡ʒ dicebant. Ascende in ramoth galaad & prosperaberis: & tradet eos dñs in manu regis. Nuncius aũt qui ierat ad vocandum micheam: ait illi. En verba omnium prophetarũ vno ore bona regi annunciant. Queso ergo te vt & sermo tu⁹ ab eis nõ dissentiat: loquarisq͡ʒ pspera. Cui respondit micheas. Viuit dñs: qa qd cunq͡ʒ dixerit mihi deus meus hoc loqr. Venit ergo ad regem. Cui rex ait. Michea ire debem⁹ in ramoth galaad ad bellandum: an qescere? Cui ille respõdit. Ascendite: cũcta enim prospera euenĩet: & tradẽtur hostes in manu⁹ vestras. Dixitq͡ʒ rex. Iterum atq͡ʒ iterũ te adiuro: vt mihi nõ loquaris nisi quod verum est

in noĩe dñi. At ille ait. Vidi vniuersum israel dispersum in mõtibus sicut oues absq͡ʒ pastore. Et dixit dominus. Non habent isti dominos: reuertatur vnusquisq͡ʒ in domũ suam in pace. Et ait rex israel ad iosaphat. Nonne dixi tibi q͡ non prophetaret iste mihi quicq͡ʒ boni: sed ea que mala sũt? At ille. Idcirco ait: audite verbum dñi. Vidi dñm sedẽtẽ ĩ solio suo & oẽm exercitũ celi assistentẽ ei a dextris & a sinistris. Et dixit dñs. Quis decipiet achab regem isrl vt ascẽdat & corruat in ramoth galaad. Cũq͡ʒ diceret vnus hoc modo: & alter alio: processit spũs & stetit corã domino: & ait. Ego decipiã eũ. Cui dñs: in quo inqt decipies? At ille respõdit. Egrediar & ero spũs mẽdax in ore oĩum pphetarũ ei⁹. Dixitq͡ʒ dñs. Decipies: & pualebis: egredere et fac ita. Nũc igitur ecce dñs dedit spũm mendacii in ore omniũ pphetarũ tuorũ: et dñs locutus est de te mala. Accessit aũt sedechias fili⁹ chanana: & pcussit michee maxillã & ait. Per quã viã trãsiuit spũs dñi a me vt loqueretur tibi? Dixitq͡ʒ micheas. Tu ipe videbis in die illo: qñ ingressus fueris cubiculũ de cubiculo: vt abscõdaris. Precepit aũt rex isrl dicẽs. Tollite micheã & ducite cum ad ammõ principẽ ciuitatis et ad ioas filium amelech: & dicetis. Hec dicit rex. Mittite hũc in carcerem & date ei panis modicũ & aque pauxillum donec reuertar in pace. Dixitq͡ʒ micheas. Si reuersus fueris in pace: non est dñs locutus ĩ me. Et ait. audite oẽs populi. Igitur ascẽderunt rex israel & iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixitq͡ʒ rex israel ad iosaphat. Mutabo habitum

& sic ad pugnã vadã: tu aũt indue vestibus tuis. Mutatoq; rex israel habitu venit ad bellum. Rex aũt syrie preceperat ducibus equitatus sui dicẽs. Ne pugnetis contra minimũ: aut cõtra maximũ: nisi contra solũ regẽ israel: itaq; cũ vidissent principes equitatus iosaphat: dixerunt. rex israel est iste. Et circundederunt eum dimicantes. At ille clamauit ad dñm: et auxiliatus est ei: atq; auertit eos ab illo. Cũ enĩ vidissent duces equitatus q non esset rex israel reliquerunt eũ. Accidit autem vt vnus e populo sagittã in incertũ iaceret & percuteret regem israel inter ceruicem & scapulas. At ille aurige suo ait. Cõuerte manũ tuam & educ me de acie: quia vulneratus sum. Et finita est pugna in die illo. Porro rex isrl stabat in curru suo contra syros vsq; ad vesperam: & mortuus est occidente sole. 19.

Reuersus est autẽ iosaphat rex iuda in domum suã pacifice in hierusalẽ. Cui occurrit iehu filius anani vidẽs & ait ad eum. Impio pbes auxiliũ: & his qui oderũt dñm amicitia iũgeris & idcirco iram quidem domini merebaris: sed bona opera inuẽta sunt in te: eo q abstuleris lucos de terra iuda: & preparaueris cor tuũ vt requireres deũ. Habitauit ergo iosaphat in hierusalem. Rursumq; egressus est ad pplm de bersabee vsq; ad montẽ ephraim et reuocauit eos ad dñm deũ patrum suorum: constituitq; iudices terre in cunctis ciuitatibus iuda munitis per singula loca: & precipiens iudicibus: videte ait qd faciatis.

καὶ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν πόλεμον, καὶ σὺ ἔνδυσαι τὸν ἱματισμόν σου. καὶ ἠλλοιώθη βασιλεὺς Ἰσραὴλ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον. καὶ βασιλεὺς Συρίας ἐνετείλατο τοῖς ἄρχουσι τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ λέγων, μὴ πολεμεῖτε τὸν μικρὸν καὶ τὸν μέγαν, ἀλλ' ἢ τὸν βασιλέα Ἰσραὴλ μονώτατον. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων τὸν Ἰωσαφὰτ, καὶ αὐτοὶ εἶπον, βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστι. καὶ ἐκύκλωσαν αὐτὸν τοῦ πολεμεῖν. καὶ ἐβόησεν Ἰωσαφὰτ, καὶ κύριος ἔσωσεν αὐτόν· καὶ ἀπέστρεψεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων, ὅτι οὐκ ἦν ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστρεψαν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἀνὴρ ἐνέτεινεν ἐν τόξῳ εὐστόχως, καὶ ἐπάταξε τὸν βασιλέα Ἰσραὴλ ἀναμέσον τοῦ πνεύμονος καὶ ἀναμέσον τοῦ θώρακος. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἡνιόχῳ, ἐπίστρεφε τὴν χεῖρά σου καὶ ἐξάγαγέ με ἐκ τοῦ πολέμου, ὅτι τετραυμάτισμαι. καὶ ἐτροπώθη ὁ πόλεμος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἦν ἑστηκὼς ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐξεναντίας Σύρων ἕως ἑσπέρας, καὶ ἀπέθανε δύνοντος ἡλίου. Ca. 19.

Καὶ ἀπέστρεψεν Ἰωσαφὰτ βασιλεὺς Ἰούδα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ Ἰηοῦ ὁ τοῦ Ἀνανὶ ὁ προφήτης, καὶ εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωσαφάτ, εἰ ἁμαρτωλῷ σὺ βοηθεῖς, ἢ μισουμένῳ ὑπὸ κυρίου σὺ φιλιάζεις; διὰ τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ σὲ ὀργὴ κυρίου. ἀλλ' ἢ λόγοι ἀγαθοὶ εὑρέθησαν ἐν σοὶ ὅτι ἐξῆρας τὰ ἄλση ἀπὸ τῆς γῆς Ἰούδα, καὶ κατεύθυνας τὴν καρδίαν σου ἐκζητῆσαι τὸν κύριον. καὶ κατῴκησεν Ἰωσαφὰτ ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ πάλιν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λαὸν ἀπὸ Βηρσαβεὲ ἕως ὄρους Ἐφραΐμ, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτοὺς ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ κατέστησε κριτὰς ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τοῦ Ἰούδα ταῖς ὀχυραῖς ἐν πόλει καὶ πόλει. καὶ εἶπε τοῖς κριταῖς, ἴδετε τί ὑμεῖς ποιεῖτε,

ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ ὑμεῖς κρίνετε ἀλλ' ἢ τῷ κυρίῳ, καὶ μεθ' ὑμῶν λόγοι κρίσεως. καὶ νῦν γενέσθω ὁ φόβος κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ φυλάσσετε καὶ ποιεῖτε, ὅτι οὐκ ἔστι μετὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἀδικία, οὐδὲ θαυμάσαι πρόσωπον, οὐδὲ λαβεῖν δῶρα. καὶ γε ἐν Ἱερουσαλὴμ κατέστησεν Ἰωσαφὰτ ἐκ τῶν Λευιτῶν καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν πατριαρχῶν Ἰσραὴλ εἰς κρίσιν κυρίου καὶ δικάζειν τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων, οὕτως ποιήσατε ἐν φόβῳ κυρίου ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ πλήρει. πᾶς ἀνὴρ κρίσιν τὴν ἐρχομένην ἐφ' ὑμᾶς τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν τῶν κατοικούντων ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, ἀναμέσον αἵματος καὶ αἵματος, καὶ ἀναμέσον προστάγματος καὶ ἐντολῆς, καὶ εἰς τὰ δικαιώματα καὶ κρίματα· καὶ διαστελεῖτε αὐτοῖς καὶ οὐχ ἁμαρτήσονται τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται ὀργὴ ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν. οὕτως ποιήσατε, καὶ οὐχ ἁμαρτήσεσθε. καὶ ἰδοὺ Ἀμαρίας ὁ ἱερεὺς ἡγούμενος ἐφ' ὑμᾶς εἰς πᾶν λόγον κυρίου. καὶ Ζαβαδίας ὁ υἱὸς Ἰσμαὴλ ἡγούμενος τοῦ οἴκου Ἰούδα εἰς πάντα λόγον τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ Λευῖται ἐνώπιον ὑμῶν. ἀνδρίζεσθε καὶ ποιεῖτε, καὶ ἔσται κύριος μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ. Ca. 20.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθον οἱ υἱοὶ Μωὰβ καὶ υἱοὶ Ἀμμὼν, καὶ μετ' αὐτῶν ἐκ τῶν Ἀμμανιτῶν ἐπὶ Ἰωσαφὰτ εἰς πόλεμον. καὶ ἦλθον καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Ἰωσαφὰτ λέγοντες, ἥκει ἐπὶ σὲ πλῆθος πολὺ ἐκ τοῦ πέραν τῆς θαλάσσης ἀπὸ Συρίας, καὶ ἰδού εἰσιν ἐν Ἀσασανθαμὰρ, αὕτη ἐστὶν Ἐγγαδί. καὶ ἐφοβήθη Ἰωσαφὰτ, καὶ ἔδωκε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐκζητῆσαι τὸν κύριον. καὶ ἐκήρυξεν νηστείαν ἐν παντὶ Ἰούδα. καὶ συνήχθη Ἰούδας ἐκζητῆσαι τὸν κύριον. καὶ ἐκ πασῶν τῶν πόλεων Ἰούδα ἦλθον ζητῆσαι τὸν κύριον. καὶ ἀνέστη Ἰωσαφὰτ ἐν ἐκκλησίᾳ Ἰούδα ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἐν οἴκῳ κυρίου κατὰ πρόσωπον τῆς αὐλῆς τῆς καινῆς. καὶ εἶπε, κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐχὶ σὺ εἶ αὐτὸς θεὸς ἐν οὐρανῷ, καὶ σὺ κυριεύεις πασῶν τῶν βασιλειῶν τῶν ἐθνῶν; καὶ ἐν τῇ χειρί σου ἰσχὺς καὶ δυναστεία, καὶ οὐκ ἔστι πρὸς σὲ ἀντιστῆναι.

Non enim hoĩs exercetis iudicium sed domini: et qdcũq; iudicaueritis in vos redundabit. Sit timor domini vobiscũ & cũ diligentia cũcta facite. Nõ ẽ enĩ apud dñm deũ nrm iniquitas nec psonarũ acceptio: nec cupido munerũ. In hierusalẽ qq; constituit iosaphat leuitas & sacerdotes & pricipes familiarũ ex israel vt iudicium & causam dñi iudicarẽt habitatoribus eius: pcepitq; eis dicens. Sic agetis in timore dñi fideliter & corde pfecto. Omnẽ causam q venerit ad vos fratrũ vrorum qui habitant in vrbibus suis: inter cognationem & cognationẽ: vbicũq; qstio est de lege: de mandato: de ceremoniis: de iustificationibus ostendite eis: vt non peccẽt in dñm: & ne veniat ira sup vos & sup frẽs vros. Sic ergo agẽtes nõ peccabitis. Amarias aũt sacerdos & põtifex vr: in his q ad dñm ptinent psidebit: Porro zabadias filius hismael q ẽ dux ĩ domo iuda: sup ea opa erit q ad regis officiũ pertinet. Habetisq; magistros leuitas corã vobis cõfortamini & agite diligẽt: & erit dñs cũ bonis. 20.

Post hec cõgregati sũt filii moab & filii ãmõ & cũ eis de ãmonitis ad iosaphat vt pugnarẽt contra eũ. Veneruntq; nũcii: & idicauerũt iosaphat dicẽtes. Venit cõtra te multitudo magna de his locis q trans mare sũt et de syria: & ecce cõsistũt ĩ asasonthamar: q est ẽgaddi. Iosaphat at timore pterritus totũ se cõtulit ad rogandũ dñm: & pdicauit ieiuniũ vniuso iuda. Cõgregatusq; ẽ iudas ad deprecãdũ dñm: sed & oẽs de vrbibus suis venerũt ad obsecrãdũ eũ. Cumq; stetisset iosaphat ĩ medio cetu iude & hierlm in domo dñi ãte atriũ nouũ ait. Dñe deus patrũ nrorũ tu es deus ĩ celo: & dñaris cũctis regnis gẽtiũ. In manu tua est fortitudo & potẽtia: nec qsq; tibi pot resistere. Nõ

ne tu deus nr̃ interfecisti omnes habitatores terre huius coram populo tuo israel: & dedisti eã semini abraã amici tui in sempiternũ? Habitaueruntq; in ea: & extruxerũt in illa sctũariũ nomini tuo dicẽtes. Si irruerit sup nos mala: gladius iudicii: pestilẽtia & fames: stabimus corã domo hac in conspectu tuo in q̃ inuocatũ est nomẽ tuũ: & clamabimus ad te in tribulationib⁹ nostris: & exaudies nos saluosq; facies. Nũc igitur ecce filii ammõ & moab et mons seyr per quos nõ cõcessisti israel vt trãsirent quãdo egrediebãtur de egypto: sed declinauerũt ab eis & nõ interfecerũt illos. E cõtrario agũt et nitũtur eiicere nos de possessione quã tradidisti nobis de⁹ nr̃. Ergo non iudicabis eos? In nobis qdẽ non est tãta fortitudo vt possimus huic multitudini resistere q̃ irruit sup nos. Sed cũ ignorem⁹ quid agere debeam⁹ hoc solũ habem⁹ residui vt oc̃los nr̃os dirigam⁹ ad te. Oĩs vero iuda stabat coram dñõ cũ puulis & vxorib⁹ & liberis suis. Erat aũt iazihel fili⁹ zacharie filii banaie filii iehihel filii mathanie leuites de filiis asaph: sup quẽ factus ẽ spũs dñi in medio turbe: & ait. Attendite oĩs iuda: & q habitatis ĩ hierusalẽ: & tu rex iosaphat. Hec dicit dñs vobis. Nolite timere nec paueatis hãc multitudinẽ. Non est eñi vr̃a pugna: sed dei. Cras descẽdetis cõtra eos. Ascensuri eñi sunt p cliuũ noĩe seis: & iuenietis illos in sũmitate torrẽtis q est cõtra solitudinẽ hieruhel. Nõ enim eritis vos qui dimicabitis: sed tantũmodo cõfidẽter state: & videbitis auxiliũ dñi sup vos. O iuda & hierl̃m nolite timere nec paueatis. Cras egredimini cõtra eos: & dñs erit vobiscũ. Iosaphat ergo et iuda & oẽs habitatores hierl̃z ceciderũt pni in terrã corã dño & adorauerunt eum. Porro

leuite de filiis caath et de filiis chore laudabant dñm deum israel voce magna in excelsũ. Cũq; mane surrexissent egressi sunt p desertũ thecue. profectisq; eis stãs iosaphat in medio eorũ dixit. Audite me viri iuda: & omnes habitatores hierusalẽ. Credite in dño deo vr̃o: & securi eritis: credite pphetis eius: & cũcta euenient ꝓspera. Deditq; cõsiliũ poplo & statuit cãtores dñi vt laudarẽt eũ ĩ turmis suis et antecederent exercitũ: ac voce consona dicerẽt. Confitemini dño: qm̃ in eternũ misericordia eius. Cũq; cepisset laudes canere vertit dñs insidias eorũ in semetipos filiorũ .s. ãmõ et moab & montis seyr: q egressi fuerãt vt pugnarẽt cõtra iudã & pcussi sũt. Nãq; filii ãmon & moab cõsurrexerũt aduersũ habitatores montis seyr: vt interficerent & dlerẽt eos. Cũq; hoc ope ppetrassent: etiã in semetipos versi mutuis cõcidere vulnerib⁹. Porro iuda cum venisset ad speculã q̃ respicit solitudinẽ vidit ꝓcul oẽm late regionẽ plenã cadauerib⁹: nec supesse quenq̃ q necẽ potuisset euadere. Venit ergo iosaphat et oĩs ppl's cũ eo ad dtrahẽda spolia mortuorũ: & inuenerũtq; inf cadauera variã suppellectilẽ vestes q̃q; & vasa p̃ciosissima: & dirripuerunt: ita vt oĩa portare nõ possent: nec p tres dies spolia auferre p pꝛe magnitudĩe: die aũt q̃rto cõgregati sũt ĩ valle bñdictiõis. Etenĩ qm̃ ibi bñdixerũt dño. vocauerũt locũ illũ vall' bñdictiõis vsq; in p̃ntẽ diem. Reuersusq; ẽ oĩs vir iuda & hitatorẽs hierl̃m & iosaphat ante eos ĩ hierl̃m cum leticia magna eo q̃ ddisset eis dñs gaudiũ de inimicis suis. Ingressiq; sũt in hierl̃m cũ psalteriis et citharis & tubis ĩ domũ dñi. Irruitãt pauor dĩ sup vniuersa regna trarũ cũ audissẽt q̃ pugnasset dñs cõtra inimicos isrl̃: qeuitq; regnũ iosaphat & pbuit ei de⁹ pacẽ p cir

וימלך יהושפט על יהודה בן
שלשים וחמש שנה במלכו
ועשרים וחמש שנה מלך בירושלם
ושם אמו עזובה בת שלחי: וילך
בדרך אביו אסא ולא סר ממנה
לעשות הישר בעיני יהוה: אך
הבמות לא סרו ועוד העם לא הכינו
לבבם לאלהי אבתיהם: ויתר דברי
יהושפט הראשנים והאחרנים
הנם כתובים בדברי יהוא בן חנני
אשר העלה על ספר מלכי ישראל:
ואחרי כן אתחבר יהושפט מלך
יהודה עם אחזיה מלך ישראל הוא
הרשיע לעשות: ויחברהו עמו
לעשות אניות ללכת תרשיש
ויעשו אניות בעציון גבר: ויתנבא
אליעזר בן דדוהו ממרשה על
יהושפט לאמר כהתחברך עם
אחזיהו פרץ יהוה את מעשיך
וישברו אניות ולא עצרו ללכת
אל תרשיש:

Cap. xxi.

וישכב
יהושפט עם אבתיו ויקבר עם
אבתיו בעיר דויד וימלך יהורם בנו
תחתיו: ולו אחים בני יהושפט
עזריה ויחיאל וזכריהו ועזריהו
ומיכאל ושפטיהו כל אלה בני
יהושפט מלך יהודה: ויתן להם
אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב
ולמגדנות עם ערי מצרות ביהודה
ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא
הבכור: ויקם יהורם על ממלכת
אביו ויתחזק ויהרג את כל אחיו
בחרב וגם משרי ישראל: בן
שלשים ושתים שנה יהורם במלכו
ושמונה שנים מלך בירושלם: וילך
בדרך מלכי ישראל כאשר

מלך · סור · עשה · במה כון · הנה כתב · עלה · חבר · רשע חבר · אנה הלך · עשה נבא · עשה · שבר · שכב קבר · מלך · אח · נתן · נתן רבב · עיר צור · מלך · בכר קום · חזק הרג · שור · שנן שנה

cuitum. Regnauit igitur iosaphat super iudam & erat triginta quinq; annorum cum regnare cepisset. Viginti aūt & quinq; annis regnauit in hierusalē & nomē matris eius azuba filia selachi. Et ambulauit in via patris sui asa: nec declinauit ab ea faciens q̄ placita erāt corā dño. Veruntamen excelsa nō abstulit: & adhuc pp̄ls non direxerat cor suū ad dñm deū patrū suorum. Reliqua aūt gestorū iosaphat priorum & nouissimorum scripta sūt in verbis Iehu filii anani: que digessit in libro regū israel. Post hec iniit amicitias iosaphat rex iuda cum ochozia rege israel: cuius opera fuerunt impiissima: & particeps fuit vt faceret naues q̄ irēt in tharsis. Fecerūtq; classem i asiō gaber. Prophetauit aūt eliezer filius dodau de maresa ad iosaphat dicens. Quia habuisti fedus cum ochozia: percussit dñs opera tua: contriteq; sunt naues nec potuerunt ire in tharsis. 21.

Ormiuit autem iosaphat cum patribus suis: & sepultus est cū eis in ciuitate dauid: regnauitq; ioram filius eius pro eo: qui habuit fratres filios iosaphat: azariā et iahihel & zachariam et azariam et michael & saphatiā. Omnes hi filii iosaphat regis iuda. Deditq; eis pater suus multa munera argenti & auri & pēsationes cū ciuitatibus munitissimis i iuda. Regnū autem tradidit iorā eo q' esset primogenitus. Surrexit autem ioram super regnū patris sui. Cumq; se cōfirmasset: occidit oēs fratres suos gladio & quosdā de pricipib' isrl. Triginta duorū ānorū erat iorā cum regnare cepisset: & octo annis regnauit in hierusalem: ambulauitq; in viis regum israel sicut

τ regnauit iosaphat sup iuda filius trigin
καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσαφὰτ ἐπὶ τὸν ἰούδα υἱὸς τριάκον
ta τ quinq; annoȝ cū regnaret ipse: τ vigīti
τα καὶ πέντε ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ εἴκοσι
τ qnq; annis regnauit in hierusalem: τ nomen
καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα
matri eius azuba filia selei. τ ambulauit in
τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀζουβὰ θυγάτηρ σελεΐ. καὶ ἐπορεύθη ἐν
viis asa patris sui. τ non declinauit
ταῖς ὁδοῖς ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐξέκλινεν
ab ipsis vt faceret rectū corā dño. verūtn̄
ἀπ' αὐτῶν τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου. πλὴν
excelsa nō ablata sūt: τ adhuc popul' nō direxerat
τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξήρθη, καὶ ἔτι ὁ λαὸς οὐ κατεύθυνε τὴν
cor suum ad dñm deū patrum suorū.
καρδίαν αὐτῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν.
τ reliqui sermōes iosaphat primi τ nouissimi
καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ἰωσαφὰτ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι
nōne scripti sunt in sermōib' ieu filii anani: quos scri
οὐκ ἰδοὺ γεγραμμένοι ἐν λόγοις ἰοῦ τοῦ ἀνανί, οὓς κατέ
psit in libro regum israel. τ post hec
γραψεν ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰσραήλ. καὶ μετὰ ταῦ
cōmunicauit iosaphat rex iuda cum ochozi
τα ἐκοινώνησεν ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα μετὰ ὀχοζί
a rege israel. τ ipse egit impie ad faciendū.
ου βασιλέως ἰσραήλ. καὶ αὐτὸς ἠνόμησε τοῦ ποιῆσαι.
τ cōmunicauit cum ipso vt faceret naues τ
καὶ ἐκοινώνησε μετ' αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι πλοῖα καὶ πο
iret in tharsis. τ fecit naues in gesionga
ρευθῆναι εἰς θαρσεῖς. καὶ ἐποίησε ναῦς ἐν γασιὼν γά
ber. τ p̄phetauit eliezer fili' dodiu de mari
βερ. καὶ προεφήτευσεν ἐλιέζερ ὁ τοῦ δωδίου ἐκ μαρι
sa cōtra iosaphat dicens: quia cōmunicasti ochozia:
σὰ ἐπὶ ἰωσαφὰτ λέγων, ὡς ἐκοινώνησας τῷ ὀχοζίᾳ,
dissipauit dñs opera tua: τ cōtrite sunt na
διέκοψε κύριος τὰ ἔργα σου, καὶ συνετρίβησαν αἱ νῆ
ues: τ nō potuerunt ire in tharsis.
ες, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν τοῦ πορευθῆναι εἰς θαρσεῖς. Ca.21.

Et dormiuit iosaphat cū patribus su
Καὶ ἐκοιμήθη ἰωσαφὰτ μετὰ τῶν πατέρων αὐ
is: τ sepult' ē cum patribus suis in ciuitate
τοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει
dauid: τ regnauit ioram filius eius p eo.
δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.
τ ei fratres filii iosaphat: azarias τ ieiel τ
καὶ αὐτῷ ἀδελφοὶ υἱοὶ ἰωσαφάτ, ἀζαρίας καὶ ἰεϊὴλ καὶ
zacharias τ michael τ saphatias. oēs hi
ζαχαρίας καὶ μιχαὴλ καὶ σαφατίας. πάντες οὗ
filii iosaphat regis iuda. τ dedit e
τοι υἱοὶ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα. καὶ ἔδωκεν αὐ
is iosaphat pater suus dona multa: ar
τοῖς ἰωσαφὰτ ὁ πατὴρ αὐτῶν δόματα πολλά, ἀρ
gentū τ aurum: τ arma cū ciuitatib' mu
γύριον καὶ χρυσίον, καὶ ὅπλα μετὰ πόλεων τε
ratis in iuda. τ regnum dedit
τειχισμένων ἐν ἰούδα. καὶ τὴν βασιλείαν ἔδωκεν
ioram: qm̄ ipse p̄imogenitus. τ surrexit io
τῷ ἰωράμ, ὅτι αὐτὸς ὁ πρωτότοκος. καὶ ἀνέστη ἰω
ram sup regnū patris sui: τ cōfir
ρὰμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκρα
mat' ē: τ īterfecit oēs fratres su
ταιώθη, καὶ ἀπέκτεινε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐ
os in gladio: τ de p̄icipibus isra
τοῦ ἐν ῥομφαίᾳ, καί γε ἀπὸ τῶν ἀρχόντων ἰσρα
el: fili' exñs triginta τ duoȝ annoȝ ioram cū
ήλ, υἱὸς ὢν τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἰωρὰμ ἐν τῷ
regnaret ipse: τ octo annis regnauit in hie
βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱε
rusalem. τ ambulauit in via regum
ρουσαλήμ. καὶ ἐπορεύετο ἐν τῇ ὁδῷ βασιλέων
israel: sicut
ἰσραήλ, ὡς

3.Reg. 8.c.

egerat domus achaab: qm̄ filia achaab erat ipsi vxor.
ἐποίησεν οἶκος ἀχαάβ, ὅτι θυγάτηρ ἀχαὰβ ἦν αὐτῷ γυνή.
τ fecit malū corā dño. τ non voluit dñs p
καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυ. καὶ οὐκ ἐβούλετο κς ἐξο
dere domū dauid p̄pter pactum quod iniera cū dd:
λοθρεῦσαι τὸν οἶκον δαδ διὰ τὴν διαθήκην ἣν διέθετο τῷ δαδ,
τ quēadmodū dixit ei vt daret eum lucernā τ fi
καὶ ὃν τρόπον εἶπεν αὐτῷ δοῦναι αὐτὸν λύχνον καὶ τοῖς υἱ
liis suis oībus diebus. in diebus illis rebel
οῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀπέ
lauit edom de sub manu iuda: τ cōstituit regē
στη ἐδὼμ ἀπὸ ὑποκάτωθεν χειρὸς ἰούδα, καὶ ἐβασίλευσεν
sup seipsos regem. τ abiit ioram cum p̄icipibus suis
ἐφ' ἑαυτοὺς βασιλέα. καὶ ᾤχετο ἰωρὰμ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ
τ oēs currus sui τ ois equitatus cū secum.
καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ ἵππος μετ' αὐτοῦ.
τ factū est τ surrexit ioram: τ pcussit edom q circū
καὶ ἐγένετο καὶ ἀνέστη ἰωράμ, καὶ ἐπάταξε τὸν ἐδὼμ τὸν κυ
dabat se: τ oēs p̄icipes curruum. τ
κλοῦντα αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἁρμάτων. καὶ
discessit edom a manu iuda vsq; ad diē hanc.
ἀπέστη ἐδὼμ ἀπὸ χειρὸς ἰούδα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
tunc recessit lobna in tp̄e illo de sub
τότε ἀπέστη λοβνὰ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπὸ ὑποκάτωθεν
manu ioram: qm̄ reliqt dñm deū pa
χειρὸς ἰωράμ, ὅτι ἐγκατέλιπε κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέ
trum suoȝ. et.n. τ ipse fecit excelsa in ciuitatib'
ρων αὐτοῦ. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐποίησεν ὑψηλὰ ἐν πόλεσιν
iuda. τ fornicari fecit hītantes hierusalem:
ἰούδα. καὶ ἐξεπόρνευσεν τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλήμ,
τ seduxit iudam. τ venit ei scriptura
καὶ ἀπεπλάνησε τὸν ἰούδαν. καὶ ἦλθεν αὐτῷ ἐγγραφὴ
ab helia p̄pheta dicente: hec dicit dñs
παρὰ ἠλιοῦ τοῦ προφήτου λέγοντος, τάδε λέγει κύριος
deus dauid patris tui: qm̄ nō ambulasti in via
ὁ θεὸς δαυὶδ τοῦ πατρός σου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπορεύθης ἐν ὁδῷ
iosaphat patris tui: τ in viis asa regis
ἰωσαφὰτ τοῦ πατρός σου, καὶ ἐν ὁδοῖς ἀσὰ βασιλέως
iuda: τ ambulasti in viis regis israel: τ for
ἰούδα, καὶ ἐπορεύθης ἐν ὁδοῖς βασιλέως ἰσραήλ, καὶ ἐξε
nicari fecisti iudam τ hītantes hierusa
πόρνευσας τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσα
lem: quēadmodū fornicata est domus achaab: τ fra
λήμ, ὃν τρόπον ἐξεπόρνευσεν οἶκος ἀχαάβ, καὶ τοὺς ἀδελ
tres tuos filios patris tui bonos sup te occi
φούς σου υἱοὺς τοῦ πατρός σου τοὺς ἀγαθοὺς ὑπὲρ σὲ ἀπέ
disti: p̄pter hoc ecce dñs pcutiet te plaga ma
κτεινας, διὰ τοῦτο ἰδοὺ κύριος πατάξει σε πληγὴν με
gna in p̄plo tuo τ in filiis tuis τ in vxo
γάλην ἐν τῷ λαῷ σου καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς σου καὶ ἐν ταῖς γυ
ribus tuis τ in omni substātia tua: τ tu eris in infir
ναιξί σου καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἀποσκευῇ σου, καὶ σὺ ἔσῃ ἐν ἀρρω
mitatibus malis in īfirmitatib' ventris tui: vsq; quo egrediāt
στίαις πονηραῖς ἐν ἀρρωστίαις κοιλίας σου, ἕως οὗ ἐξέλθῃ τὰ
viscera tua ob infirmitate ex diebus in dies. τ susci
ἔντερά σου ἀπὸ τῆς ἀρρωστίας ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας. καὶ ἐπή
tauit dñs in iorā philistiī τ arabas
γειρε κύριος ἐπὶ ἰωρὰμ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ τοὺς ἄραβας
τ cōfines ethiopum: τ ascenderūt in iudam:
καὶ τοὺς ὁμόρους τῶν αἰθιόπων, καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ ἰούδαν,
τ vastauerunt eum: τ diripuerūt oēm
καὶ κατεδυνάστευσαν αὐτόν, καὶ ᾐχμαλώτευσαν πᾶσαν
substātiā quā inuenerunt in domo regis: τ filios
τὴν ὕπαρξιν ἣν εὗρον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς υἱοὺς
eius τ filias eius: τ nō relictus est ei filius
αὐτοῦ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ οὐ κατελείφθη αὐτῷ υἱὸς
nisi ioachaz iunior de filiis eius. τ post hec om
ἀλλ' ἢ ἰωαχὰζ ὁ νεώτερος τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ μετὰ ταῦτα πάν
nia pcussit eum dñs in ventre eius i infirmitate i q̄ nō
τα ἐπάταξεν αὐτὸν κς ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ ἐν ἀρρωστίᾳ ἐν ᾗ οὐκ
est curatio. τ factū est de diebus in dies: τ postq̄
ἔστιν ἴασις. καὶ ἐγένετο ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας, καὶ ὡς

egerat domus achab. Filia quippe achab erat vxor eius. Et fecit malum in conspectu dñi. Noluit aūt dominus disperdere domum dauid propter pactum quod inierat cum eo: & quia pmiserat vt daret ei lucernā & filiis eius in omni tēpore. In diebus illis rebellauit edō ne esset subditus iude: et cōstituit sibi regem. Cumq; trāsiret iorā cū principibus suis et cuncto equitatu qui erat secū: surrexit nocte & percussit edō: q' se circumdederat: & oēs duces equitatus eius. Attamē rebellauit edō: ne esset sub ditione iuda vsq; ad hāc diē. Eo tēpore et lobna recessit: ne esset sub manu illius. Dereliqrat enī dñm deū patrū suorū: insuper et excelsa fabricatus ē in vrbibus iuda et fornicari fecit habitatores hierlm & preuaricari iudā. Allate sunt aūt ei litere ab helia ppheta in quibus scriptum erat. Hec dicit dñs deus dauid patris tui. qm̄ non ambulasti in viis iosaphat patris tui: & in viis asa regis iuda: sed incessisti per iter regum israel: & fornicari fecisti iudam & habitatores hierusalē: imitatus fornicationem domus achab: insup & fratres tuos domū patris tui meliores te occidisti: ecce dñs pcutiet te plaga magna cū populo tuo: & filiis et vxoribus tuis: vniuersaq; substātia tua. Tu aūt egrotabis pessimo lāguore vteri: donec egrediātur vitalia tua paulatī p singulos dies. Suscitauit ergo dñs cōtra iorā spūm philistinorum & arabū q cōfines sunt ethiopibus: & ascenderūt in terram iuda & vastauerūt eam. diripuerūtq; cūctā substātiā q̄ inuēta ē in domo regis: insup et filios eius & vxores. Nec remāsit ei filius nisi ioachaz q minim' natu erat. Et sup hec oīa pcussit eū dominus alui lāguore insanabili. Cumq; diei succederet dies et temporum spacia voluerentur:

עשו בית אחאב כי בת אחאב היתה
לו לאשה ויעש הרע בעיני יהוה:
ולא אבה יהוה להשחית את בית
דויד למען הברית אשר כרת לדויד
וכאשר אמר לתת לו ניר ולבניו
כל הימים: בימיו פשע אדום מתחת
יד יהודה וימליכו עליהם מלך:
ויעבר יהורם עם שריו וכל הרכב
עמו ויהי קם לילה ויך את אדום
הסובב אליו ואת שרי הרכב: ויפשע
אדום מתחת יד יהודה עד היום
הזה אז תפשע לבנה בעת ההיא
מתחת ידו כי עזב את יהוה אלהי
אבתיו: גם הוא עשה במות בהרי
יהודה ויזן את ישבי ירושלם וידח
את יהודה: ויבא אליו מכתב מאליהו
הנביא לאמר כה אמר יהוה אלהי
דויד אביך תחת אשר לא הלכת
בדרכי יהושפט אביך ובדרכי אסא
מלך יהודה: ותלך בדרך מלכי
ישראל ותזנה את יהודה ואת
ישבי ירושלם כהזנות בית אחאב
וגם את אחיך בית אביך הטובים
ממך הרגת: הנה יהוה נגף מגפה
גדולה בעמך ובבניך ובנשיך ובכל
רכושך: ואתה בחלים רבים
במחלה מעיך עד יצאו מעיך מן
החלי ימים על ימים: ויער יהוה
על יהורם את רוח הפלשתים
והערבים אשר על יד כושים:
ויעלו ביהודה ויבקעוה וישבו את
כל הרכוש הנמצא לבית המלך
וגם בניו ונשיו ולא נשאר לו בן
כי אם יהואחז קטן בניו: ואחרי
כל זאת נגפו יהוה במעיו לחלי לאין
מרפא: ויהי לימים מימים וכעת

עשה היה · איש · שחת · כרת · נתן ניר · יום · מלך · עבר שור · היה קום · נכה סבב · פשע · ... · זנה נדח · בוא כתב · נבא · הלך · זנה · נגף · גדל בנה · רכש · חלה רבב · חלה מעה · יום עור · עלה בקע · שבה מצא · שאר · רפא היה

צאת הקץ לימים שנים יצאו מעיו עם חליו וימת בתחלאים רעים ולא עשו לו עמו שרפה כשרפת אבתיו:
בן שלשים ושתים היה במלכו ושמונה שנים מלך בירושלם וילך בלא חמדה ויקברהו בעיר דויד ולא בקברות המלכים:

Cap. xxiij.

וימליכו יושבי ירושלם את אחזיהו בנו הקטן תחתיו כי כל הראשנים הרג הגדוד הבא בערבים למחנה וימלך אחזיהו בן יהורם מלך יהודה: בן ארבעים ושתים שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת מלך בירושלם ושם אמו עתליהו בת עמרי: גם הוא הלך בדרכי בית אחאב כי אמו היתה יועצתו להרשיע: ויעש הרע בעיני יהוה כבית אחאב כי המה היו לו יועצים אחרי מות אביו למשחית לו: גם בעצתם הלך וילך את יהורם בן אחאב מלך ישראל למלחמה על חזאל מלך ארם ברמות גלעד ויכו הרמים את יורם: וישב להתרפא ביזרעאל כי המכים אשר הכהו ברמה בהלחמו עם חזהאל מלך ארם ועזריהו בן יהורם מלך יהודה ירד לראות את יהורם בן אחאב ביזרעאל כי חלה הוא: ומאלהים היתה תבוסת אחזיהו לבוא אל יורם ובבאו יצא עם יהורם אל יהוא בן נמשי אשר משחו יהוה להכרית את בית אחאב: ויהי כהשפט יהוא עם בית אחאב וימצא את שרי יהודה ובני אחי אחזיהו משרתים לאחזיהו ויהרגם: ויבקש את אחזיהו וילכדהו והוא מתחבא

יצא שנה · חלה מות · רוע עשה · קבר · מלך ישב · גדד בוא · חנה · רבע · היה יעץ · רשע עשה · רוע היה · שחת · יעץ · לחם · נכה · שוב רפא · לחם · ראה · בוס · בוא · כרת היה · שפט מצא · שור שרת · הרג בקש · לכד חבא

duorū annorū explect⁹ eſt circulus: & ſic lōga cō ſumpt⁹ tabe ita vt egereret etiam viſcera ſua: lāguore pariter & vita caruit. Mortuuſq; eſt in infirmitate peſſima: & nō fecit ei ppl's ſm morē cōbuſtiōis exequias: ſicut fecerat maiorib⁹ ei⁹. Triginta duorū ānorū fuit cū regnare cepiſſet: & octo ānis regnauit in hieruſalē. Ambulauitq; nō recte: & ſepelierūt eū in ciuitate dd. verūtñ nō i ſepulchro regū. 22.

Conſtituerūt aūt habitatores hierl'm ochoziā filiū ei⁹ minimū regē p eo. Oēs eni maiores natu q ante eū fuerāt interfecerāt latrones arabū q irruerāt in caſtra. Regnauitq; ochozias fili⁹ iorā regis iuda. Quadraginta duorū ānorū erat ochozias cū regnare cepiſſet: & vno anno regnauit in hierl'm: & nomē mris ei⁹ athalia filia amri. Sed et ipe ingreſſus ē p vias dom⁹ achab. Mater eni ei⁹ īpulit eū vt ipie ageret. Fecit igitur malum in cōſpectu dñi ſicut domus achab. Ipi eni fuerūt ei conſiliarii poſt mortē patris ſui in interitū ei⁹: ābulauitq; in cōſiliis eorū. Et prexit cū iorā filio Achab rege iſrael in bellū cōtra azael regē ſyrie in ramoth galaad: vlnerauerūtq; ſyri iorā. Qui reuerſus eſt vt curaretur i iezrael. Multas eni plagas acceperat in ſupradicto certamine. Igitur ochozias fili⁹ ioram rex iuda deſcendit vt inuiſeret iorā filiū achab in iezrael egrotantem. Volūtatis quippe fuit dei aduerſus ochoziā: vt veniret ad iorā: & cum veniſſet & egrederetur cū eo aduerſum iehu filium namſi: quem vnxit dominus vt deleret domū achab. Cum ergo euerteret iehu domum achab inuenit principes iuda & filios fratrum ochozie q miniſtrabāt ei et iterfecit illos. Ipm qq; pquirens ochoziam, cōprehendit latitantem

venit tēpus dierū ſuoȝ i diebus duob⁹ egreſſa ſūt
ἦλθεν ὁ καιρὸς τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ εἰς ἡμέρας δύο ἐξῆλθε τὰ
viſcera ſua cum ventre ſuo in infirmitate ſua. τ
ἔντερα αὐτοῦ μετὰ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ἐν ἀρρωςίᾳ αὐτ. καὶ
mortuus ē in infirmitatibus malis: τ nō fecit et
ἀπέθανεν ἐν ἀρρωςίαις πονηραῖς, καὶ οὐκ ἐποίησεν αὐτῷ
populus ſuus funus τ cōbuſtionē iuxta cōbuſtionē
ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐκφορὰν καὶ καῦσιν κατὰ τὴν καῦσιν τῶν
patrū eius. filius erat triginta τ duoȝ annoȝ iorā
πατέρων αὐτοῦ. υἱὸς ἦν τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἰωρὰμ
cū regnaret ipſe: τ octo annis regnauit in hie
ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱε
ruſalem. τ mortuus ē in nō laude: τ ſepultus ē i ci
ρουσαλήμ. καὶ ἀπέθανεν ἐν οὐκ ἐπαίνῳ, καὶ ἐτάφη ἐν πό
uitate dauid: τ nō in ſepulchris regum.
λει δαυίδ, καὶ οὐκ ἐν τάφοις τῶν βασιλέων. Ca.22.

Et regem cōſtituerūt hitantes in hieruſalem
Καὶ ἐβασίλευσαν οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ
ochoziā filiū eius iuniorē p eo: qm̄ om
τὸν ὀχοζίαν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεώτερον ἀντ' αὐτοῦ, ὅτι πά
nes ſeniores interfecit latrociniū qd venit
τας τοὺς πρεσβυτέρους ἀπέκτεινε τὸ λῃςήριον τὸ ἐπελθὸν
contra eos ab arabibus: τ in caſtris. τ
ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἀράβων, καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ
regnauit ochozias filius iorā regis iuda. fili⁹ erāt
ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ βασιλέως ἰούδα. υἱὸς ὢν
quadraginta τ duoȝ ānoȝ ochozias cū regnaret
τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐτῶν ὀχοζίας ἐν τῷ βασιλεύειν
ipſe: τ anno vno regnauit in hieruſalem:
αὐτόν, καὶ ἐνιαυτὸν ἕνα ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ,
τ nomen matri eius gotholia: filia ambri. τ
καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ γοθολία, θυγάτηρ ἀμβρί. καὶ
ipſe ambulauit in viis domus achaab: qm̄ mater
γε αὐτὸς ἐπορεύθη ἐν ὁδοῖς οἴκου ἀχαὰβ, ὅτι ἡ μήτηρ
eius fuit cōſiliatrix eius vt peccaret. τ fecit
αὐτοῦ ἦν σύμβουλος αὐτοῦ ἁμαρτάνειν. καὶ ἐποίησεν
ochozias malum in oculis dñi: ſicut domus achaab.
ὀχοζίας τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, ὡς οἶκος ἀχαάβ.
qm̄ ipſi fuerūt ei cōſiliarii poſtq̄ mortuus eſt
ὅτι αὐτοὶ ἦσαν αὐτῷ σύμβουλοι μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν
patei eius vt pderent eum: τ in
πατέρα αὐτοῦ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτόν, καὶ ἐν ταῖς
cōſiliis eoȝ ambulauit. τ prexit ochozias cum io
βουλαῖς αὐτῶν ἐπορεύθη. καὶ ἐπορεύθη ὀχοζίας μετὰ ἰω
ram filio a chaab rege iſrael in bellum cōtra azael re
ρὰμ υἱοῦ ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραὴλ εἰς πόλεμον ἐπὶ ἀζαὴλ βα
gem ſyrie in ramoth galaad. τ percuſſerūt ſagittarii
σιλέα συρίας εἰς ῥαμὼθ γαλαάδ. καὶ ἐπάταξαν οἱ τοξόται
iorā: τ reuerſus ē ioram vt curaretur in iezrael a
τὸν ἰωράμ, καὶ ἐπέστρεψεν ἰωρὰμ τοῦ ἰατρευθῆναι εἰς ἰεζραὴλ ἀπὸ
plagis qbus pcuſſerant eū ſyri in ramoth cū bel
τῶν πληγῶν ὧν ἐπάταξαν αὐτὸν οἱ σύροι ἐν ῥαμὼθ ἐν τῷ πο
laret ipſe cōtra azael regem ſyrie. τ ochozias filius io
λεμεῖν αὐτὸν πρὸς ἀζαὴλ βασιλέα συρίας. καὶ ὀχοζίας υἱὸς ἰω
ram rex iuda deſcendit ad videndū ioram filiū
ρὰμ βασιλεὺς ἰούδα κατέβη θεάσασθαι τὸν ἰωρὰμ υἱὸν
achaab in iezrael: qm̄ egrotabat. τ a deo facta
ἀχαὰβ ἐν ἰεζραήλ, ὅτι ἠρρώςει. καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐγένε
eſt ſubuerſio ochozie vt veniret ad ioram. τ cū
το καταστροφὴ ὀχοζίου τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ἰωράμ. καὶ ἐν τῷ
venit ipſe: egreſſus ē iorā cum eo cōtra iu filiū namesi
ἐλθεῖν αὐτόν, ἐξῆλθεν ἰωρὰμ μετ' αὐτοῦ πρὸς ἰοῦ υἱὸν ναμεσὶ
vnctū dñi: quē vnxit eū dñs vt deleret
χριςὸν κυρίου, ὃν ἔχρισεν αὐτὸν κύριος τοῦ ἐξολοθρεῦσαι τὸν
domū achaab. τ factū eſt cū vlciſceretur in domū
οἶκον ἀχαάβ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐκδικῆσαι τὸν ἰοῦ τὸν οἶκον
achaab: τ inuenit pricipes iuda τ fratres
ἀχαάβ, καὶ εὗρε τοὺς ἄρχοντας ἰούδα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
ochozie q miniſtrabant ochozie: τ interfecit eos.
ὀχοζίου λειτουργοῦντας τῷ ὀχοζίᾳ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς.
τ dixit iu vt quereret ochoziam: τ comp̄henderūt eū
καὶ εἶπεν ἰοῦ τοῦ ζητῆσαι τὸν ὀχοζίαν, καὶ κατέλαβον αὐτὸν

dū curabatur in ſamaria. τ adduxerūt eū ad iu: τ
ἰατρευόμενον ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς ἰοῦ, καὶ
interfecit eū: τ ſepelierūt eū: qm̄ dixit filius eſt io
ἀπέκτεινεν αὐτόν, καὶ ἔθαψαν αὐτόν, ὅτι εἶπεν υἱός ἐστιν ἰω
ſaphat: qui queſiuit dñm in toto corde ſuo. τ
σαφάτ, ὅστις ἐζήτησεν τὸν κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ. καὶ
nō erat in domo ochozie: q retineret virtutē de re
οὐκ ἦν ἐν τῷ οἴκῳ ὀχοζίου, κατισχύσαι δύναμιν περὶ τῆς βα
gno. τ gotholia mater ochozie vidit q mortu⁹ eſt
σιλείας. καὶ γοθολία ἡ μήτηρ ὀχοζίου εἶδεν ὅτι τέθνηκεν ὁ
fili⁹ ſuus: τ ſurrexit τ pdidit omne ſemē re
υἱὸς αὐτῆς, καὶ ἀνέςη καὶ ἀπώλεσε πᾶν τὸ σπέρμα τῆς βα
gni in domo iuda. τ tulit ioſabeeth fi
σιλείας ἐν τῷ οἴκῳ ἰούδα. καὶ ἔλαβεν ἰωσαβεαὶθ ἡ θυγά
lia regis ioas filiū ochozie: τ furata eſt eū
τηρ τοῦ βασιλέως τὸν ἰωὰς υἱὸν ὀχοζίου, καὶ ἔκλεψεν αὐ
de medio filioȝ regis q interficiebant
τὸν ἐκ μέσου τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως τῶν θανατουμένων,
τ dedit eū τ nutricē eius in cubiculo
καὶ ἔδωκεν αὐτὸν καὶ τὴν τροφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ ταμιείῳ τῶν
lectuloȝ: τ abſcōdit eū filia regis io
κλινῶν, καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως ἰω
rā ioſabeeth ſoror ochozie vxor ioiade ſa
ρὰμ ἰωσαβεαὶθ ἡ ἀδελφὴ ὀχοζίου ἡ γυνὴ ἰωιαδὲ τοῦ ἱε
cerdotis. τ abſcondit eū a facie gotholie
ρέως. καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου γοθολίας
τ nō interfecit eū. τ fuit ioas abſconditus
καὶ οὐκ ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ ἦν ἰωὰς κεκρυμμένος
cū ea in domo dei ſex ānis: τ gotholia
μετ' αὐτῆς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἓξ ἔτη, καὶ γοθολία
regnauit ſup terram.
ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς γῆς. Ca.23.

In anno aūt ſeptimo cōfortat⁹ ē ioiade τ ſum
Ἐν δὲ τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἐνίσχυσεν ἰωιαδὲ καὶ ἔλα
pſit centuriones azariam filiū ioram: τ
βε τοὺς ἑκατοντάρχους τὸν ἀζαρίαν υἱὸν ἰωράμ, καὶ τὸν
iſmael filiū ioanā: τ azariam filiū obed: τ
ἰσμαὴλ υἱὸν ἰωανάν, καὶ τὸν ἀζαρίαν υἱὸν ὠβήδ, καὶ τὸν
maaſiā filiū adaie: τ eliſaphat filiū zacharie.
μαασίαν υἱὸν ἀδαΐου, καὶ τὸν ἐλισαφὰτ υἱὸν ζαχαρί
τ accepit eos ſecū in domū dñi in
ου. καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς μετ' αὐτοῦ εἰς οἶκον κυρίου ἐν
federe. τ circūdederūt iudam: τ cōgregauerūt
διαθήκῃ. καὶ ἐκύκλωσαν τὸν ἰούδαν, καὶ συνήγαγον τοὺς
leuitas de cūctis vrbibus iuda: τ princi
λευίτας ἐκ πασῶν τῶν πόλεων ἰούδα, καὶ τοὺς ἄρχοντας
pes familiarū iſrael. τ venit in hieruſa
τῶν πατριῶν τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἦλθεν εἰς ἱερουσα
lem: τ iniſt ois eccleſia pactū in domo
λήμ, καὶ διέθετο πᾶσα ἡ ἐκκλησία διαθήκην ἐν οἴκῳ τοῦ
dei cū rege. τ dixit eis: ecce
θεοῦ μετὰ τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἰδοὺ ὁ
fili⁹ regis regnet: ſicut locut⁹ eſt do
υἱὸς τοῦ βασιλέως βασιλευσάτω, καθὼς ἐλάλησε κύ
min⁹ ſup domū dauid. τ nūc hic ſermo quē fa
ριος ἐπὶ τὸν οἶκον δαυίδ. καὶ νῦν οὗτος ὁ λόγος ὃν ποι
cietis: tertia ps ex vobis eant ad ſab
ήσετε, τὸ τρίτον ἐξ ὑμῶν εἰσπορευέσθωσαν τὸ σάβ
batū ſacerdotū τ leuitarū τ ianitoȝ
βατον, τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ τῶν πυλωρῶν
in portis itroituū: τ tertia ps in domo
ἐν ταῖς πύλαις τῶν εἰσόδων, καὶ τὸ τρίτον ἐν οἴκῳ
regis: τ tertia ps in porta media. τ
τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ τρίτον ἐν τῇ πύλῃ τῇ μέσῃ. καὶ
ois populus in atriis dom⁹ dñi: τ nemo ingre
πᾶς ὁ λαὸς ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου, καὶ μηδεὶς εἰσελ
diatur in domū dñi: niſi ſacerdotes τ leuite τ
θέτω εἰς οἶκον κυρίου, εἰ μὴ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ
miniſtrantes leuitis: ipſi ingrediētur:
οἱ λειτουργοῦντες τοῖς λευίταις, αὐτοὶ εἰσελεύσονται,
qm̄ ſcti ſūt: τ ois populus obſeruent
ὅτι ἅγιοί εἰσι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς φυλασσέτωσαν

in ſamaria adductumq; ad ſe occidit & ſepelierūt eum: eo q eſſet filius ioſaphat: qui qſierat dñm in toto corde ſuo. Nec erat vltra ſpes aliqua vt de ſtirpe qs regnaret ochozie. Siquidē athalia mat ei⁹ videns q mortuus eſſet filius ſuus: ſurrexit & interfecit omnem ſtirpem regiā domus iuda. Porro ioſabeth filia regis tulit ioas filium ochozie: & furata eſt eū de medio filiorū regis cū interficerētur: abſcōditq; eū cū nutrice ſua in cubiculo lectulorum. Ioſabeth aūt q abſcōderat eū: erat filia regis iorā vxor ioiade pōtificis ſoror ochozie: & idcirco athalia non interfecit eum. Fuit ergo cum eis in domo dei abſcōdit⁹ ſex annis qbus regnauit athalia ſuper terram. 23.

Anno autē ſeptimo confortat⁹ ioiada aſſumpſit centuriones azariam videlicet filium hieroboam et hiſmael filium iohānan: azariam quoq; filium obed & maaſiam filium adaie & eliſaphat filiū zechri: & iniit cū eis fedus. Qui circūeuntes iudam congregauerunt leuitas de cunctis vrbibus iuda: & principes familiarum iſrael: veneruntq; in hieruſalem. Iniit ergo omnis multitudo pactū in domo dei cum rege. Dixitq; ad eos ioiada. Ecce filius regis regnabit ſicut locutus eſt domin⁹ ſuper filios dauid. Iſte eſt ſermo quem facietis. Tertia pars veſtrū q veniūt ad ſabbatū ſacerdotū & leuitarū & ianitorū erit in portis: tertia vero pars ad domū regis. & tertia ad portā q appellatur fundamēti. Oē vero reliquū vulg⁹ ſit i atriis dom⁹ dñi: nec qſpiā ali⁹ ingrediatur domū dñi niſi ſacerdotes & q miniſtrāt de leuitis. Ipſi tm̄modo igrediātur q ſanctificati ſunt: & omne reliquum vulgus obſeruet

בשמרון ויביאהו אל יהוא וימתהו ויקברהו כי אמרו בן יהושפט הוא אשר דרש את יהוה בכל לבבו ואין לבית אחזיהו לעצר כח לממלכה: ועתליהו אם אחזיהו ראתה כי מת בנה ותקם ותדבר את כל זרע הממלכה לבית יהודה: ותקח יהושבעת בת המלך את יואש בן אחזיהו ותגנב אתו מתוך בני המלך המומתים ותתן אתו ואת מינקתו בחדר המטות ותסתירהו יהושבעת בת המלך יהורם אשת יהוידע הכהן כי היא היתה אחות אחזיהו מפני עתליהו ולא המיתתהו: ויהי אתם בבית האלהים מתחבא שש שנים ועתליה מלכת על הארץ:

Ca. xxiij.

ובשנה השבעית התחזק יהוידע ויקח את שרי המאות לעזריהו בן ירחם ולישמעאל בן יהוחנן ולעזריהו בן עובד ואת מעשיהו בן עדיהו ואת אלישפט בן זכרי עמו בברית: ויסבו ביהודה ויקבצו את הלוים מכל ערי יהודה וראשי האבות לישראל ויבאו אל ירושלם: ויכרת כל הקהל ברית בבית האלהים עם המלך ויאמר להם הנה בן המלך ימלך כאשר דבר יהוה על בני דויד: זה הדבר אשר תעשו השלשית מכם באי השבת לכהנים וללוים לשערי הספים: והשלישית בבית המלך והשלישית בשער היסוד וכל העם בחצרות בית יהוה: ואל יבוא בית יהוה כי אם הכהנים והמשרתים ללוים המה יבאו כי קדש המה וכל העם ישמרו

בוא מות · קבר · כוח מלך · ראה מות · קום דבר · לקח · גנב · נתן ינק · נטה סתר · איש · היה פנה · מות היה · שנה · שבע · חזק שור · מאה · כרת · סבב קבץ · עיר · בוא · כרת · מלך · עשה · שלש בוא · ספף · יסד · בוא · שרת · שמר

משמרת יהוה והקיפו הלוים את המלך סביב איש וכליו בידו והבא אל הבית יומת והיו את המלך בבאו ובצאתו: ויעשו הלוים וכל יהודה ככל אשר צוה יהוידע הכהן ויקחו איש את אנשיו באי השבת עם יוצאי השבת כי לא פטר יהוידע הכהן את המחלקות: ויתן יהוידע הכהן לשרי המאות את החניתים ואת המגנות ואת השלטים אשר למלך דויד אשר בית האלהים: ויעמד את כל העם ואיש שלחו בידו מכתף הבית הימנית עד כתף הבית השמאלית למזבח ולבית על המלך סביב: ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות וימליכו אתו וימשחהו יהוידע ובניו ויאמרו יחי המלך: ותשמע עתליהו את קול העם הרצים והמהללים את המלך ותבוא אל העם בית יהוה: ותרא והנה המלך עומד על עמודו במבוא והשרים והחצצרות על המלך וכל עם הארץ שמח ותוקע בחצצרות והמשוררים בכלי השיר ומודיעים להלל ותקרע עתליהו את בגדיה ותאמר קשר קשר: ויוצא יהוידע הכהן את שרי המאות פקודי החיל ויאמר אלהם הוציאוה אל מבית השדרות והבא אחריה יומת בחרב כי אמר הכהן לא תמיתוה בית יהוה: וישימו לה ידים ותבוא אל מבוא שער הסוסים בית המלך וימיתוה שם: ויכרת יהוידע ברית בינו ובין כל העם ובין המלך להיות לעם ליהוה: ויבאו כל העם בית

custodias domini. Leuite autem circundent regem habentes singuli arma sua: et si quis alius ingressus fuerit templum interficiatur: sintque cum rege et intrante et egrediente. Fecerunt ergo leuite et vniuersus iuda iuxta omnia que preceperat ioiada pontifex. Et assumpserunt singuli viros qui sub se erant: et veniebant per ordinem sabbati cum his qui impleuerant sabbatum: et egressi erant. Siquidem ioiada pontifex non dimiserat abire turmas: que sibi per singulas hebdomadas succedere consueuerant. Deditque ioiada sacerdos centurionibus lanceas clypeosque et peltas regis dauid: quas consecrauerat in domo dei. Constituitque omnem populum tenentium pugiones a parte templi dextra vsque ad partem templi sinistram coram altari et templo per circuitum regis: et eduxerunt filium regis et imposuerunt ei diadema et testimonium: et constituerunt eum regem. Vnxit quoque illum ioiada pontifex et filij eius. imprecatique sunt ei atque dixerunt. Viuat rex. Quod cum audisset athalia vocem scilicet currentium atque laudantium regem: ingressa est ad populum in templum domini. Cumque vidisset regem stantem super gradum in introitu: et principes turmasque circa eum omnemque populum terre gaudentem atque clangentem tubis et diuersi generis organis concinentem: vocemque laudantium: scidit vestimenta sua: et ait. Insidie insidie. Egressus autem ioiada pontifex ad centuriones et principes exercitus: dixit eis. Educite illam extra septa templi: et interficiatur foris gladio. Precepitque sacerdos ne occideretur in domo domini. Et imposuerunt ceruicibus eius manus. Cumque intrasset portam equorum domus regis interfecerunt eam ibi. Pepigit autem ioiada fedus inter se vniuersumque populum et regem vt esset populus domini. Itaque ingressus est omnis populus domum

custodias domini: et circundabunt leuite regem in circuitu vir: et arma eius in manu eius: et ingrediens in domum morietur. et erunt cum rege ingrediente eo et egrediente. et fecerunt leuite et vniuersus iuda iuxta omnia que preceperat ioiade sacerdos. et assumpsit vnusquisque viros suos ingrediente sabbato vsque ad exitum sabbati: quoniam non soluit ioiade sacerdos vicissitudines. et dedit ioiade sacerdos centuriones ordinatos: et enses et clypeos et lanceas et scuta et arma: que erant regis dauid: in domo dei. dedit eis. et constituit omnem populum vnumquemque in armis suis: ab humero domus dextro vsque ad humerum domus sinistrum in altari et domo iuxta regem in circuitu. et eduxit filium regis: et dedit super eum insigne regium et testimonium: et constituerunt regem eum: et vnxit eum ioiade sacerdos et filij eius. et dixerunt: viuat rex. et audiuit gotholia vocem populi currentium et confitentium et laudantium cum rege: et ingressa est ad regem in domum domini: et vidit: et ecce rex stabat in statione sua: et in introitu principes et tube: et principes circa regem: et omnis populus terre gaudentes et clangentes in tubis: et canentes in organis cantus cantores et laudantes laudem: et scidit gotholia stolam suam: et clamauit et dixit: coniuratio coniuratio. et egressus est ioiade sacerdos et precepit centurionibus et episcopis exercitus. et dixit eis: educite eam extra domum: et ite post eam: et moriatur in gladio: quoniam dixit sacerdos non interficiatur in domo domini. et imposuerunt ei manus: et transiuit per portam equitum domus regis: et interfecerunt eam ibi. et pepigit ioiade fedus inter se et inter vniuersum populum et inter regem: vt esset in populum domino. et ingressus est omnis populus terre in domum

τὰς φυλακὰς κυρίου, καὶ κυκλώσουσιν οἱ λευῖται τὸν βασιλέα κύκλῳ ἀνήρ, καὶ τὸ σκεῦος αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὸν οἶκον ἀποθανεῖται· καὶ ἔσονται μετὰ τοῦ βασιλέως εἰσπορευομένου αὐτοῦ καὶ ἐκπορευομένου. καὶ ἐποίησαν οἱ λευῖται καὶ πᾶς ἰούδα κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο ἰωιαδὲ ὁ ἱερεύς. καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ εἰσπορευομένους τοῦ σαββάτου ἕως ἐξόδου τοῦ σαββάτου, ὅτι οὐ κατέλυσεν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς τὰς ἐφημερίας. καὶ ἔδωκεν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς τοὺς ἑκατοντάρχους τεταγμένους, καὶ τὰς μαχαίρας καὶ τοὺς θυρεοὺς καὶ τὰ δόρατα καὶ τὰς ἀσπίδας καὶ τὰ ὅπλα, ἃ ἦν τοῦ βασιλέως δαυίδ, ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς. καὶ ἔστησε πάντα τὸν λαὸν ἕκαστον ἐν τοῖς ὅπλοις αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τῆς δεξιᾶς ἕως τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τῆς ἀριστερᾶς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου ἐπὶ τὸν βασιλέα κύκλῳ. καὶ ἐξήγαγεν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδωκεν ἐπ' αὐτὸν τὸ βασίλειον καὶ τὸ μαρτύριον, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτόν, καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπον, ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ ἤκουσε γοθολία τὴν φωνὴν τοῦ λαοῦ τῶν τρεχόντων καὶ ἐξομολογουμένων καὶ αἰνούντων μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ εἶδεν, καὶ ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς εἱστήκει ἐπὶ τῆς στάσεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς εἰσόδου οἱ ἄρχοντες καὶ αἱ σάλπιγγες, καὶ οἱ ἄρχοντες περὶ τὸν βασιλέα, καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς εὐφραινόμενοι καὶ σαλπίζοντες ἐν ταῖς σάλπιγξιν, καὶ οἱ ᾄδοντες ἐν τοῖς ὀργάνοις τῆς ᾠδῆς οἱ ᾠδοὶ καὶ ὑμνοῦντες αἶνον, καὶ διέρρηξε γοθολία τὴν στολὴν αὐτῆς, καὶ ἐβόησε καὶ εἶπε, σύνδεσμος σύνδεσμος. καὶ ἐξῆλθεν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς καὶ ἐνετείλατο τοῖς ἑκατοντάρχοις καὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς δυνάμεως. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐξάγετε αὐτὴν ἐκτὸς τοῦ οἴκου, καὶ εἰσέλθετε ὀπίσω αὐτῆς, καὶ ἀποθανέτω ἐν ῥομφαίᾳ, ὅτι εἶπεν ὁ ἱερεὺς μὴ θανατωθήτω ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐπέθηκαν αὐτῇ χεῖρας, καὶ διῆλθε διὰ τῆς πύλης τῶν ἱππέων τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὴν ἐκεῖ. καὶ διέθετο ἰωιαδὲ διαθήκην ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ ἀναμέσον παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ἀναμέσον τοῦ βασιλέως, τοῦ εἶναι εἰς λαὸν τῷ κυρίῳ. καὶ εἰσῆλθε πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς εἰς τὸν οἶκον

C

D

baal: et destruxerunt eam et altaria eius: et imagines eius contregerunt: et mathan sacerdotem baal interfecerunt coram altaribus suis. et aggressus est ioiade visitationem domus domini in manu sacerdotum et leuitarum. et constituit vicissitudines sacerdotum et leuitarum: sicut distribuit dauid in domo domini: vt offerrent domino holocausta: sicut scriptum est in lege moysi: in gaudio et in canticis per manum dauid. et steterunt ianitores in portis domus domini: et non ingredietur immundus in omni verbo. et assumpsit patriarchas et fortes et principes populi et omnem populum terre: et ascendere fecerunt regem in domum domini: et ingressus est per interiorem portam in domum regis. et collocauerunt regem in throno regni. et letatus est omnis populus terre: et vrbs quieuit: et gotholiam interfecerunt gladio.

τοῦ βαάλ, καὶ κατέσπασαν αὐτὸν καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ ἐλέπτυναν, καὶ τὸν ματθὰν τὸν ἱερέα τοῦ βαὰλ ἐθανάτωσαν ἐναντίον τῶν θυσιαστηρίων αὐτοῦ. καὶ ἐνεχείρισεν ἰωιαδὲ τὴν ἐπισκοπὴν οἴκου κυρίου ἐν χειρὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν. καὶ ἀνέστησε τὰς ἐφημερίας τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν, καθὼς διέστειλε δαυὶδ ἐπὶ τὸν οἶκον κυρίου, τοῦ ἀναφέρειν κυρίῳ ὁλοκαυτώματα, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ μωυσῆ, ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἐν ᾠδαῖς διὰ χειρὸς δαυίδ. καὶ ἔστησαν οἱ πυλωροὶ ἐπὶ τὰς πύλας οἴκου κυρίου, καὶ οὐκ εἰσελεύσεται ἀκάθαρτος εἰς πάντα λόγον. καὶ ἔλαβε τοὺς πατριάρχας καὶ τοὺς δυνατοὺς καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ καὶ πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς, καὶ ἀνεβίβασαν τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ εἰσῆλθε διὰ τῆς ἐσωτέρας πύλης εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. καὶ ἐκάθισαν τὸν βασιλέα ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς βασιλείας. καὶ εὐφράνθη πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ ἡ πόλις ἡσύχασεν, καὶ τὴν γοθολίαν ἐθανάτωσαν μαχαίρᾳ.

C.24.

A 4.Reg. 11.d.

Filius existens septem annorum ioas qui regnauit ipse: et quadraginta annis regnauit in hierusalem: et nomen matri eius sebia de bersabee. et fecit ioas rectum coram domino cunctis diebus ioiade sacerdotis. et accepit sibi ioiade duas vxores: et genuit filios et filias. et factum est post hec: et fuit in corde ioas vt instauraret domum domini: et congregauit sacerdotes et leuitas: et dixit eis: egredimini in ciuitates iuda et colligite de vniuerso israel argentum ad restaurandum domum domini dei vestri a sufficiente anno per annum. et vos festinate ad loquendum. et non festinauerunt leuite. et vocauit rex ioiade principem: et dixit ei: quare non quesiuisti de leuitis vt inferrent de iuda et hierusalem constitutam assumptionem a moysi homine dei: quando congregauit israel in tabernaculo testimonij in deserto? quoniam athalia fuit impia et filij eius destruxerunt domum dei: et omnia sancta domus domini fecerunt baalim. et dixit rex: fiat capsula

Υἱὸς ὢν ἑπτὰ ἐτῶν ἰωὰς ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτόν, καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ σαβιὰ ἐκ βηρσαβεαί. καὶ ἐποίησεν ἰωὰς τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας ἰωιαδὲ τοῦ ἱερέως. καὶ ἔλαβεν αὐτῷ ἰωιαδὲ δύο γυναῖκας, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν ἰωὰς τοῦ ἐπισκευάσαι τὸν οἶκον κυρίου, καὶ συνήγαγε τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐξέλθετε εἰς τὰς πόλεις ἰούδα καὶ συναγάγετε ἀπὸ παντὸς ἰσραὴλ ἀργύριον κραταιῶσαι τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἀπὸ ἱκανοῦ ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν. καὶ ὑμεῖς ταχύνατε τοῦ λαλῆσαι. καὶ οὐκ ἐτάχυναν οἱ λευῖται. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τὸν ἰωιαδὲ τὸν ἄρχοντα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, διατί οὐκ ἐξεζήτησας περὶ τῶν λευιτῶν τοῦ εἰσενέγκειν ἀπὸ ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ τὸ κεκριμένον λῆμμα ὑπὸ μωυσῆ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, ὅτε ἐξεκκλησίασεν τὸν ἰσραὴλ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ; ὅτι γοθολία ἦν ἄνομος καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῆς κατέσπασαν τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καί γε πάντα τὰ ἅγια οἴκου κυρίου ἐποίησαν τοῖς βααλίμ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, γενηθήτω γλωσσόκομον

B

baal: et destruxerunt eam: et altaria ac simulachra illius confregerunt: mathan quoque sacerdotem baal interfecerunt ante aras. Constituit autem ioiada prepositos in domo domini sub manibus sacerdotum et leuitarum quos distribuit dauid in domo domini: vt offerrent holocausta domino: sicut scriptum est in lege moysi: in gaudio et canticis: iuxta dispositionem dauid. Constituit quoque ianitores in portis domus domini: vt non ingrederetur eam immundus in omni re. Assumpsitque centuriones et fortissimos viros ac principes populi et omne vulgus terre: et fecerunt descendere regem de domo domini et introire per medium porte superioris in domum regis. et collocauerunt eum in solio regali. Letatusque est omnis populus terre et vrbs quieuit. Porro athalia interfecta est gladio.

24\.

Septem annorum erat ioas cum regnare cepisset et quadraginta annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius sebia de bersabee. Fecitque quod bonum est coram domino cunctis diebus ioiade sacerdotis. Accepit autem ei ioiada vxores duas: ex quibus genuit filios et filias. post que placuit ioas vt instauraret domum domini: congregauitque sacerdotes et leuitas et dixit eis. Egredimini ad ciuitates iuda et colligite de vniuerso israel pecuniam ad sartatecta templi dei nostri per singulos annos: festinatoque hoc facite. Porro leuite egere negligentius. Vocauitque rex ioiadam principem et dixit ei. Quare tibi non fuit cure: vt cogeres leuitas inferre de iuda et de hierusalem pecuniam que constituta est a moyse seruo domini vt inferret eam omnis multitudo israel in tabernaculum testimonij? Athalia enim impiissima et filii eius destruxerunt domum dei: et de vniuersis que sanctificata fuerant in templo domini ornauerunt phanum baalim. Precepit ergo rex et fecerunt arcam:

הבעל ויתצהו ואת מזבחתיו ואת צלמיו שברו ואת מתן כהן הבעל הרגו לפני המזבחות: וישם יהוידע פקדת בית יהוה ביד הכהנים הלוים אשר חלק דויד על בית יהוה להעלות עלות יהוה ככתוב בתורת משה בשמחה ובשיר על ידי דויד: ויעמד השוערים על שערי בית יהוה ולא יבוא טמא לכל דבר: ויקח את שרי המאות ואת האדירים ואת המושלים בעם ואת כל עם הארץ ויורד את המלך מבית יהוה ויבאו בתוך שער העליון בית המלך ויושיבו את המלך על כסא הממלכה: וישמחו כל עם הארץ והעיר שקטה ואת עתליהו המיתו בחרב:

Ca. xxiiij.

בן שבע שנים יואש במלכו וארבעים שנה מלך בירושלם ושם אמו צביה מבאר שבע: ויעש יואש הישר בעיני יהוה כל ימי יהוידע הכהן: וישא לו יהוידע נשים שתים ויולד בנים ובנות: ויהי אחרי כן היה עם לב יואש לחדש את בית יהוה: ויקבץ את הכהנים והלוים ויאמר להם צאו לערי יהודה וקבצו מכל ישראל כסף לחזק את בית אלהיכם מדי שנה בשנה ואתם תמהרו לדבר ולא מהרו הלוים: ויקרא המלך ליהוידע הראש ויאמר לו מדוע לא דרשת על הלוים להביא מיהודה ומירושלם את משאת משה עבד יהוה והקהל לישראל לאהל העדות: כי עתליהו המרשעת בניה פרצו את בית האלהים וגם כל קדשי בית יהוה עשו לבעלים: ויאמר המלך ויעשו ארון אחד

וַיִּתְּנֻהוּ בְּשַׁעַר בֵּית יְהוָה חוּצָה: וַיִּתְּנוּ קוֹל בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלִַם לְהָבִיא לַיהוָה מַשְׂאַת מֹשֶׁה עֶבֶד הָאֱלֹהִים עַל יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר: וַיִּשְׂמְחוּ כָל הַשָּׂרִים וְכָל הָעָם וַיָּבִיאוּ וַיַּשְׁלִיכוּ לָאָרוֹן עַד לְכַלֵּה: וַיְהִי בְּעֵת יָבִיא אֶת הָאָרוֹן אֶל פְּקֻדַּת הַמֶּלֶךְ בְּיַד הַלְוִיִּם וְכִרְאוֹתָם כִּי רַב הַכֶּסֶף וּבָא סוֹפֵר הַמֶּלֶךְ וּפְקִיד כֹּהֵן הָרֹאשׁ וִיעָרוּ אֶת הָאָרוֹן וְיִשָּׂאֻהוּ וִישִׁבֻהוּ אֶל מְקֹמוֹ כֹּה עָשׂוּ לְיוֹם בְּיוֹם וַיַּאַסְפוּ כֶסֶף לָרֹב: וַיִּתְּנֵהוּ הַמֶּלֶךְ וִיהוֹיָדָע אֶל עוֹשֵׂה מְלֶאכֶת עֲבוֹדַת בֵּית יְהוָה וַיִּהְיוּ שֹׂכְרִים חֹצְבִים וְחָרָשִׁים לְחַדֵּשׁ בֵּית יְהוָה וְגַם לְחָרָשֵׁי בַרְזֶל וּנְחֹשֶׁת לְחַזֵּק אֶת בֵּית יְהוָה: וַיַּעֲשׂוּ עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה וַתַּעַל אֲרוּכָה לַמְּלָאכָה בְּיָדָם וַיַּעֲמִידוּ אֶת בֵּית הָאֱלֹהִים עַל מַתְכֻּנְתּוֹ וַיְאַמְּצֻהוּ: וּכְכַלּוֹתָם הֵבִיאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וִיהוֹיָדָע אֶת שְׁאָר הַכֶּסֶף וַיַּעֲשֵׂהוּ כֵלִים לְבֵית יְהוָה כְּלֵי שָׁרֵת וְהַעֲלוֹת וְכַפּוֹת וּכְלֵי זָהָב וָכָסֶף וַיִּהְיוּ מַעֲלִים עֹלוֹת בְּבֵית יְהוָה תָּמִיד כֹּל יְמֵי יְהוֹיָדָע: וַיִּזְקַן יְהוֹיָדָע וַיִּשְׂבַּע יָמִים וַיָּמֹת בֶּן מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּמוֹתוֹ: וַיִּקְבְּרֻהוּ בְעִיר דָּוִיד עִם הַמְּלָכִים כִּי עָשָׂה טוֹבָה בְּיִשְׂרָאֵל וְעִם הָאֱלֹהִים וּבֵיתוֹ: וְאַחֲרֵי מוֹת יְהוֹיָדָע בָּאוּ שָׂרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמֶּלֶךְ אָז שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם: וַיַּעַזְבוּ אֶת בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת הָאֲשֵׁרִים וְאֶת הָעֲצַבִּים וַיְהִי קֶצֶף עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם בְּאַשְׁמָתָם זֹאת: וַיִּשְׁלַח בָּהֶם נְבִאִים לַהֲשִׁיבָם אֶל יְהוָה וַיָּעִידוּ בָם וְלֹא הֶאֱזִינוּ: וְרוּחַ אֱלֹהִים לָבְשָׁה אֶת זְכַרְיָה בֶּן יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיַּעֲמֹד מֵעַל לָעָם וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה אָמַר הָאֱלֹהִים לָמָּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת מִצְוֹת

posuerūtq₃ eā iuxta portā domꝰ dñi forinsecus. Et p̄dicatū ē in iuda & hierl'm vt deferret singli preciū dño qd cōstituit moyses fuꝰ dei sr oēm isrl' in deserto. Letatiq₃ sunt cūcti principes & ois ppl's: & ingressi cōtulerunt in arcā atq₃ miserūt ita vt ipleretur. Cūq₃ tp̄s esset vt deferrēt arcā corā rege p manus leuitaꝝ: videbāt eī multā pecuniā: igrediebatur scriba regis & quē primꝰ sacerdos cōstituerat: effūdebātq₃ pecuniā q̄ erat ī arca. Porro arcā reportabāt ad locū suū Sicq₃ faciebāt p singlos dies. Et cōgregata est infinita pecunia quā dederunt rex & ioiada his q p̄erāt opibꝰ domꝰ dñi. At illi conducebāt ex ea cesores lapidū & artifices operū singuloꝝ vt instaurarēt domū dñi: fabros qq₃ ferri & eris vt qd cadere cepat fulcire-tur. Egerūtq₃ hi q opabātur idustrie & obducebatur parietū cicatrix p manꝰ coꝝ: ac suscitauerūt domū dei in statū pristinū: & firmiter eā stare fecerūt. Cūq₃ cōplessent oia opa: detulerūt corā rege & ioiada reliquā ptē pecunie: de q̄ facta sūt vasa tēpli in misteriū ad holocausta: phiale q̄q₃ & cetera vasa aurea & argētea. Et offerebātur holocausta ī domo dñi iugit cūctis diebꝰ ioiade. Senuit āt ioiada plenus dierū & mortuꝰ ē cū cētū trigita eēt ānorū: sepelierūtq₃ eū ī ciuitate dd cū regibus: eo q̄ fecisset bonū cū isrl' & cū domo eius. Postq̄ autē obiit ioiada igressi sunt pricipes iuda: & adorauerūt regē. Qui delinitꝰ obsequiis eorū acqeuit eis. Et dereliq̄rūt tēplū dñi dei patrū suoꝝ: seruierūtq₃ lucis & sculptilibꝰ: & facta ē ira dñi cōtra iudā & hierl'z p̄pter hoc pctm. Mittebatq₃ eis p̄phetas vt reuerterētur ad dñm: q̄s p̄testātes illi audire nolebāt. Spūs itaq₃ dei īduit zachariā filiū ioiade sacerdotē: & stetit ī cōspectu populi & dixit eis. Hec dicit dñs deus. Quare transgredimini preceptum

יְהוָה וְלֹא תַצְלִיחוּ כִּי עֲזַבְתֶּם אֶת יְהוָה וַיַּעֲזֹב אֶתְכֶם: וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו וַיִּרְגְּמֻהוּ אֶבֶן בְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ בַּחֲצַר בֵּית יְהוָה: וְלֹא זָכַר יוֹאָשׁ הַמֶּלֶךְ הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹיָדָע אָבִיו עִמּוֹ וַיַּהֲרֹג אֶת בְּנוֹ וּכְמוֹתוֹ אָמַר יֵרֶא יְהוָה וְיִדְרֹשׁ: וַיְהִי לִתְקוּפַת הַשָּׁנָה עָלָה עָלָיו חֵיל אֲרָם וַיָּבֹאוּ אֶל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת כָּל שָׂרֵי הָעָם מֵעָם וְכָל שְׁלָלָם שִׁלְּחוּ לְמֶלֶךְ דַּרְמָשֶׂק: כִּי בְמִצְעַר אֲנָשִׁים בָּאוּ חֵיל אֲרָם וַיהוָה נָתַן בְּיָדָם חַיִל לָרֹב מְאֹד כִּי עָזְבוּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְאֶת יוֹאָשׁ עָשׂוּ שְׁפָטִים: וּבְלֶכְתָּם מִמֶּנּוּ כִּי עָזְבוּ אֹתוֹ בְּמַחֲלִיִים רַבִּים הִתְקַשְּׁרוּ עָלָיו עֲבָדָיו בִּדְמֵי בְּנֵי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיַּהַרְגֻהוּ עַל מִטָּתוֹ וַיָּמֹת וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּעִיר דָּוִיד וְלֹא קְבָרֻהוּ בְּקִבְרוֹת הַמְּלָכִים: וְאֵלֶּה הַמִּתְקַשְּׁרִים עָלָיו זָבָד בֶּן שִׁמְעָת הָעַמּוֹנִית וִיהוֹזָבָד בֶּן שִׁמְרִית הַמּוֹאָבִית: וּבָנָיו יִרֶב הַמַּשָּׂא עָלָיו וִיסוֹד בֵּית הָאֱלֹהִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל מִדְרַשׁ סֵפֶר הַמְּלָכִים וַיִּמְלֹךְ אֲמַצְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו:

Cap. xxv.

בֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ אֲמַצְיָהוּ וְעֶשְׂרִים וָתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ יְהוֹעַדָּן מִירוּשָׁלָיִם: וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה רַק לֹא בְּלֵבָב שָׁלֵם: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָזְקָה הַמַּמְלָכָה עָלָיו וַיַּהֲרֹג אֶת עֲבָדָיו הַמַּכִּים אֶת הַמֶּלֶךְ אָבִיו: וְאֶת בְּנֵיהֶם לֹא הֵמִית כִּי כַכָּתוּב בַּתּוֹרָה בְּסֵפֶר מֹשֶׁה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר לֹא יָמוּתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וּבָנִים לֹא יָמוּתוּ עַל אָבוֹת כִּי אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יָמוּתוּ: וַיִּקְבֹּץ אֲמַצְיָהוּ אֶת יְהוּדָה וַיַּעֲמִידֵם לְבֵית אָבוֹת לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וּלְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת לְכָל יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וַיִּפְקְדֵם

dñi qd vobis nō p̄derit: & dereliquistis dñm vt derelinqueret vos. Qui congregati aduersus eū miserunt lapides iuxta regis imperiū in atrio domꝰ dñi. Et nō est recordatꝰ ioas rex misericordie quā fecerat ioiada pater illiꝰ secū: sed interfecit filiū eiꝰ. Qui cū moreretur ait. Videat dñs & req̄rat. Cūq₃ euolutꝰ esset annus ascēdit cōtra eū exercitꝰ syrie venitq₃ in iudā & hierusalē: & interfecit cūctos pricipes ppli: atq₃ vniuersam predā miserunt regi in damascū. Et certe cū p̄modicꝰ venisset numerus syrorum: tradidit dñs in manibꝰ eorū infinitā multitudinē: eo q̄ dereliqsset dñz deū patrū suorum. In ioas q̄q₃ ignominiosa exercuere iudicia: & abeuntes dimiserūt eū in lāguoribꝰ magnis. Surrexerūt aūt cōtra eū serui sui in vltionē sanguinis filii ioiade sacerdotis & occiderunt eū in lectulo suo & mortuꝰ est: sepelierūtq₃ eū in ciuitate dd sed non in sepulchris regū. Insidiati vero sūt ei zabath filius semath āmanitidis: & iosabath filiꝰ semarith moabitidis. Porro filii eiꝰ ac sūma pecunie que adunata fuerat sub eo: & instauratio domꝰ di scripta sūt diligentiꝰ in libro regū. Regnauit aūt amasias filius eius pro eo.

25.

Uiginti quinq₃ annorū erat amasias cum regnare cepisset & viginti nouē ānis regnauit in hierl'm. Nomē mris eiꝰ ioiadē de hierl'm. Fecitq₃ bonū ī cōspectu dñi verūtn̄ nō in corde p̄fecto. Cūq₃ roboratū sibi videret īperiū iugulauit seruos q occiderāt regē patrē suū: sed filios eorū nō iterfecit: sicut scriptū est in libro legis moysi: vbi p̄cepit dñs dicēs. Nō occidētur patres p filiis: neq₃ filii p patribꝰ suis: sed vnusqsq₃ ī suo pcō morietur. Cōgregauit igitur amasias iudā: & cōstituit eos p familias: tribunosq₃ & cēturiōes in vniuerso iuda & biāmi & recēsuit

למבן עשרים שנה ולמעלה וימצאם שלש מאות אלף בחור יוצא צבא אחז רמח וצנה: וישכר מישראל מאה אלף גבור חיל במאה ככר כסף: ואיש האלהים בא אליו לאמר המלך אל יבוא עמך צבא ישראל כי אין יהוה עם ישראל כל בני אפרים: כי אם בא אתה עשה חזק למלחמה יכשילך האלהים לפני אויב כי יש כח באלהים לעזור ולהכשיל: ויאמר אמציהו לאיש האלהים ומה לעשות למאת הככר אשר נתתי לגדוד ישראל ויאמר איש האלהים יש ליהוה לתת לך הרבה מזה: ויבדילם אמציהו להגדוד אשר בא אליו מאפרים ללכת למקומם ויחר אפם מאד ביהודה וישובו למקומם בחרי אף: ואמציהו התחזק וינהג את עמו וילך גיא המלח ויך את בני שעיר עשרת אלפים: ועשרת אלפים חיים שבו בני יהודה ויביאום לראש הסלע וישליכום מראש הסלע וכלם נבקעו: ובני הגדוד אשר השיב אמציהו מלכת עמו למלחמה ויפשטו בערי יהודה משמרון ועד בית חורון ויכו מהם שלשת אלפים ויבזו בזה רבה: ויהי אחרי בוא אמציהו מהכות את אדומים ויבא את אלהי בני שעיר ויעמידם לו לאלהים ולפניהם ישתחוה ולהם יקטר: ויחר אף יהוה באמציהו וישלח אליו נביא ויאמר לו למה דרשת את אלהי העם אשר לא הצילו את עמם מידך: ויהי בדברו אליו ויאמר לו הליועץ למלך נתנוך חדל לך למה יכוך ויחדל הנביא ויאמר ידעתי כי

a viginti annis sursum inuenitq; trecēta milia iuuenū q egrederentur ad pugnā & tenerēt hastā et clypeū. Mercede quoq; conduxit de isrl' centū milia robustorū: centū talentis argēti. Venit aūt homo dei ad illū: & ait. O rex ne egrediatur tecū exercitus israel. Nō est enim dñs cū isrl' & cūctis filiis ephraim. Quod si putas in robore exercitus bella consistere: superari te faciet deus ab hostibus. Dei quippe est & adiuuare & in fugā cōuertere. Dixitq; amasias ad hominē dei. Quid ergo fiet de centum talentis, que dedi militibus isrl'? Et respondit ei homo dei. Habet dominus vnde tibi dare possit multo his plura. Separauit itaq; amasias exercitū q venerat ad eū ex ephraī: vt reuerteretur in locū suū. At illi contra iudam vehementer irati: reuersi sunt in regionē suā. Porro amasias cōfidēter duxit populū suū: & abiit in vallē salinarū: percussitq; filios seyr decē milia. Et alia decē milia virorū cepērūt filii iuda: & adduxerūt ad p̄ruptū cuiusdā petre: precipitauerūtq; eos de sūmo in p̄ceps: q vniuersi crepuerūt. At ille exercitus quē remiserat amasias ne secum iret ad p̄liū: diffusus est in ciuitatibus iuda: a samaria vsq; bethorō: & interfectis tribus milib9 diripuit predam magnā. Amasias quoq; post cedem idumeorum & allatos deos filiorū seyr: statuit illos in deos sibi & adorabat eos: & illis adolebat incensū. Quā obrem iratus dominus contra amasiā misit ad illum prophetam qui diceret ei. Cur adorasti deos qui non liberauerunt ppl'm suū de manu tua? Cūq; hec ille loq̄retur. Rñdit ei. Nū cōsiliarius regis es? Quiesce ne i terficiam te. Discedensq; ppheta: scio inquit q

יעץ אלהים להשחיתך כי עשית זאת ולא שמעת לעצתי: ויועץ אמציהו מלך יהודה וישלח אל יואש בן יהואחז בן יהוא מלך ישראל לאמר לך נתראה פנים: וישלח יואש מלך ישראל אל אמציהו מלך יהודה לאמר החוח אשר בלבנון שלח אל הארז אשר בלבנון לאמר תנה את בתך לבני לאשה ותעבר חית השדה אשר בלבנון ותרמס את החוח: אמרת הנה הכית את אדום ונשאך לבך להכביד עתה שבה בביתך למה תתגרה ברעה ונפלת אתה ויהודה עמך: ולא שמע אמציהו כי מהאלהים היא למען תתם ביד כי דרשו את אלהי אדום: ויעל יואש מלך ישראל ויתראו פנים הוא ואמציהו מלך יהודה בבית שמש אשר ליהודה: וינגף יהודה לפני ישראל וינסו איש לאהליו: ואת אמציהו מלך יהודה בן יואש בן יהואחז תפש יואש מלך ישראל בבית שמש ויביאהו ירושלם ויפרץ בחומת ירושלם משער אפרים עד שער הפונה ארבע מאות אמה: וכל הזהב והכסף ואת כל הכלים הנמצאים בבית האלהים עם עבד אדום ואת אוצרות בית המלך ואת בני התערבות וישב שמרון: ויחי אמציהו בן יואש מלך יהודה אחרי מות יואש בן יהואחז מלך ישראל חמש עשרה שנה: ויתר דברי אמציהו הראשנים והאחרונים הלא הנם כתובים על ספר מלכי יהודה וישראל: ומעת

cogitauerit deus occidere te: qui et fecisti hoc malū: & insup nō acquieuisti consilio meo. Igitur amasias rex iuda inito pessimo cōsilio misit ad ioas filiū ioachaz filii iehu regem israel dicens. Veni videamus nos mutuo. At ille remisit nuncios dicens. Carduus qui est in libano: misit ad cedrum libani dicens. Da filiā tuam filio meo vxorem. Et ecce bestie que erant in silua libani trāsierunt & conculcauerunt carduū. Dixisti percussi edō: et idcirco erigitur cor tuum in superbiam. Sede in domo tua. Cur malū aduersum te prouocas: vt cadas et tu et iudas tecum? Noluit autē audire amasias: eo q dei esset volūtas vt traderetur in manus hostiū propter deos edom. Ascendit igitur ioas rex israel: & mutuos sibi prebuere conspectus. Amasias autem rex iuda erat in bethsames iude. Corruitq; iudas coram israel: & fugit in tabernacula sua. Porro amasiā regē iuda filiū ioas filii ioachaz cepit ioas rex israel in bethsames & adduxit in hierusalem destruxitq; murum ei9 a porta ephraim vsq; ad portā anguli quadringentis cubitis. Omne quoq; aurū & argētū & vniuersa vasa q̄ repererat in domo dei: & apud obededō: in thesauris etiam domus regie: necnon & filios obsidū reduxit in samariā. Vixit autē amasias filius ioas rex iuda postq; mortu9 est ioas filius ioachaz rex israel quindeci annis. Reliqua aūt sermonū amasie priorum & nouissimorum scripta sunt in libro regū iuda et israel. Qui postq;

אשר סר אמציהו מאחרי יהוה ויקשרו עליו קשר בירושלם וינס לכישה וישלחו אחריו לכישה וימיתהו שם: וישאהו על הסוסים ויקברו אתו עם אבתיו בעיר יהודה:

Ca.xxvj.

ויקחו כל עם יהודה את עזיהו והוא בן שש עשרה שנה וימליכו אתו תחת אביו אמציהו: הוא בנה את אילות וישבה ליהודה אחרי שכב המלך עם אבתיו: בן שש עשרה שנה עזיהו במלכו וחמשים ושתים שנה מלך בירושלם ושם אמו יכוליה מן ירושלם: ויעש הישר בעיני יהוה ככל אשר עשה אמציהו אביו: ויהי לדרש אלהים בימי זכריהו המבין בראת האלהים ובימי דרשו את יהוה הצליחו האלהים: ויצא וילחם בפלשתים ויפרץ את חומת גת ואת חומת יבנה ואת חומת אשדוד ויבנה ערים באשדוד ובפלשתים: ויעזרהו האלהים על פלשתים ועל הערביים הישבים בגור בעל והמעונים: ויתנו העמונים מנחה לעזיהו וילך שמו עד לבוא מצרים כי החזיק עד למעלה: ויבן עזיהו מגדלים בירושלם על שער הפנה ועל שער הגיא ועל המקצוע ויחזקם: ויבן מגדלים במדבר ויחצב ברות רבים כי מקנה רב היה לו ובשפלה ובמישור אכרים וכרמים בהרים ובכרמל כי אהב אדמה היה: ויהי לעזיהו חיל עשי מלחמה יוצאי צבא לגדוד במספר פקדתם ביד יעואל הסופר ומעשיהו השוטר על יד חנניהו משרי המלך: כל מספר

סור | קשר | נוס | שלח | מות | נשא | קבר | לקח | מלך | שוב | עשה | היה | יום | בין | ראה | צלח | לחם | פרץ | חמה | בנה | עיר | עזר | נתן | חזק | עלה | גדל | קצע | חזק | דבר | חצב | בור | רבב | קנה | ישר | היה | לחם | יצא | גדד | ספר | שטר | שור | ספר

recessit a domino: tetenderunt ei insidias in hierusalem. Cumque fugisset lachis: miserunt et interfecerunt eum ibi: reportantesque super equos sepelierunt eum cum patribus suis in ciuitate dd. 26.

Omnis autem populus iuda filium eius oziam annorum sedecim constituit regem pro amasia patre suo. Ipse edificauit ahilat: et restituit eam ditioni iude postquam dormiuit rex cum patribus suis. Sedecim annorum erat ozias cum regnare cepisset: et quinquaginta duobus annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius iecelia de hierusalem. Fecitque quod erat rectum in oculis domini iuxta omnia que fecerat amasias pater eius: et exquisiuit deum in diebus zacharie intelligentis et videntis deum. Cumque requireret dominum: direxit eum in omnibus. Denique egressus est et pugnauit contra philistiim: et destruxit murum geth et murum iamnie murumque azoti. Edificauit quoque opida in azoto et philistiim: et adiuuit eum deus contra philistiim et contra arabes qui habitabant in gurbaal et contra ammonitas. Appendebantque ammonite munera ozie: et diuulgatum est nomen eius vsque ad introitum egypti propter crebras victorias. Edificauitque ozias turres in hierusalem: super portam anguli: et super portam vallis: et reliquas in eodem muri latere: firmauitque eas. Extruxitque turres in solitudine: et effodit cisternas plurimas eo quod haberet multa pecora: tam in campestribus quam in heremi vastitate. Vineas quoque habuit et vinitores in montibus et in carmelo: erat quippe homo agriculture deditus. Fuit autem exercitus bellatorum eius qui procedebant ad prelia sub manu iehihel scribe: et maasie doctoris: et sub manu ananie qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus

quo recessit amesias a dño: cōuersa ē cōtra ipm cōiuratio in hierusalem: et fugit in lachis: et miserunt post eū in lachis: et interfecerūt eum ibi. et reportauerūt eū sup equos: et sepelierūt eum cum patribus suis in ciuitate dd.

ὧ ἀπέστη ἀμεσίας ἀπὸ τοῦ κυρίου, συνεγράφη ἐπ' αὐτὸν σύνδεσμος ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἔφυγεν εἰς λαχεῖς, καὶ ἀπέστειλαν κατόπισθεν αὐτοῦ εἰς λαχεῖς, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἵππων, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαδ. Ca.26

Et accepit ois popul9 terre oziā: et ipse filius sedecim annorū: et cōstituerūt regē ipm pro patre suo amesia. ipse edificauit aillath: ipse restituit ipsam iuda: postq̄ dormiuit rex cum patribus suis. filius sedecim annorū ozias cū regnaret ipse. et quinquaginta et duob9 ānis regnauit in hierusalem: et nomen matri sue iechelia ab hierlm. et fecit rectū corā dño iuxta oia q̄ fecit amesias pater eius. et fuit querens dñm in diebus zacharie intelligētis in visione dei: et in diebus suis quibus quesiuit dñm: direxit eum dñs deus. et egressus ē ozias et pugnauit cōtra philisthiim: et destruxit muros geth: et muros iabna: et muros azoti. et edificauit ciuitates in azoto: et in philistiī. et adiuuit eum dñs cōtra philistiī et cōtra arabes q habitabant in petra et cōtra mineos. et dederūt minei dona ozie: et fuit nomē eius vsque ad introitū egypti: quia preualuit vsque ad supra. et edificauit ozias turres in hierusalem: et sup portā anguli et sup portā vallis et sup angulos: et firmauit eas. et edificauit turres in solitudie: et effodit cisternas multas: quia pecora multa fuerunt ei in planicie et in cāpestri. agricultores et vinitores in mōtib9 et in carmelo: quia vir agriculture deditus erat. et fuerūt ozie exercitus faciētes bellum: et q egrediebātur in aciē. et numerus cōsiderationis eorū per manū ieiel scribe et maasie iudicis: et per manū ananie successoris regis. ois numerus

Καὶ ἔλαβε πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς ὀζίαν, καὶ αὐτὸς υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀμεσίου. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν αἰλάθ, αὐτὸς ἐπέστρεψεν αὐτὴν τῷ ἰούδα, μετὰ τὸ κοιμηθῆναι τὸν βασιλέα μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν ὀζίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ πεντήκοντα καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰεχελία ἀπὸ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀμεσίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἦν ἐκζητῶν τὸν κύριον ἐν ταῖς ἡμέραις ζαχαρίου τοῦ συνιέντος ἐν ὁράσει θεοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ αἷς ἐξεζήτησε τὸν κύριον, κατεύθυνεν αὐτὸν κύριος ὁ θεός. καὶ ἐξῆλθεν ὀζίας καὶ ἐπολέμησεν πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ καθεῖλε τὰ τείχη γέθ, καὶ τὰ τείχη ἰαβνά, καὶ τὰ τείχη ἀζώτου. καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις ἐν ἀζώτῳ, καὶ ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις. καὶ κατίσχυσεν αὐτὸν κύριος ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ἐπὶ τοὺς ἄραβας τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς πέτρας καὶ ἐπὶ τοὺς μιναίους. καὶ ἔδωκαν οἱ μιναῖοι δῶρα τῷ ὀζίᾳ, καὶ ἦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἕως εἰσόδου αἰγύπτου, ὅτι κατίσχυσεν ἕως ἄνω. καὶ ᾠκοδόμησεν ὀζίας πύργους ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τῆς γωνίας καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τῆς φάραγγος καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν, καὶ κατίσχυσεν αὐτάς. καὶ ᾠκοδόμησεν πύργους ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐλατόμησε λάκκους πολλούς, ὅτι κτήνη πολλὰ ὑπῆρχεν αὐτῷ ἐν σεφηλᾶ καὶ ἐν τῇ πεδινῇ. γεωργοὶ καὶ ἀμπελουργοὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ ἐν τῷ καρμήλῳ, ὅτι ἀνὴρ φιλογεωργὸς ἦν. καὶ ἐγένοντο τῷ ὀζίᾳ δυνάμεις ποιοῦσαι πόλεμον, καὶ ἐκπορευόμεναι εἰς παράταξιν. καὶ ὁ ἀριθμὸς τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν διὰ χειρὸς ἰεϊὴλ τοῦ γραμματέως καὶ μαασίου τοῦ κριτοῦ, καὶ διὰ χειρὸς ἀνανίου τοῦ διαδόχου τοῦ βασιλέως. πᾶς ἀριθμὸς

A | B

4.Re. 4.c. | 4.Re. 15.g.

principū familiarū fortium in bellū duo milia sexcenti. et cū eis exercitus bellatores trecenta milia et septē mille quingenti. hi facientes bellū in potētia fortitudinis: ad auxiliādū regi cōtra aduersarios. et parauit eis ozias cūcto exercitui clypeos et hastas et galeas et loricas et arcus et lapides fundarū. et fecit ozias in hierusalē machinas fabricatas artificijs vt essent in turribus et in angulis: vt pcuterēt sagittis et saxis grandibus. et audita est preparatio eoꝝ vsque ad pcul: quia admirationi fuit vt adiuuaret vsque quo cōfortatus est. et postq̄ roboratus ē exaltatū ē cor eius vt corrūperet. et iniq̄ fecit in dño deo suo: et ingressus ē in tēplū dñi vt adoleret icēsū in altari thymiamatū: et ingressus ē post ipsum azarias sacerdos: et cū eo octoginta sacerdotes dñi filij fortitudinis: et restiterūt cōtra oziā regē: et dixerūt ei: nō tibi ozia vt adoleas dño: sed sacerdotib9 filijs aaron qui sctificati sunt vt adoleāt icēsū: egredere a sanctuario: quia recessisti a dño et nō erit tibi hoc in gl'iam a dño deo. et iratus ē ozias: et in manu sua thuribulū ad adolendū icēsū in tēplo. et cū iratus fuisset ipse cōtra sacerdotes: et lepra orta est in fronte eius in domo dñi coram sacerdotib9 supra altare thymiamatū. et cōuersus est in ipm azarias sacerdos primus et sacerdotes: et ecce ipse leprosus in frōte sua. et expulit eū illinc: et enī ipse celerauit egredi: quia redarguit eū dñs. et fuit ozias rex leprosus vsque ad diē mortis sue. et habitauit in domo separata leprosus: quia expulsus fuit a domo dñi. et ioatham filius eius in regno eius iudicās pplm terre. et reliqui sermōes ozie primi et nouissimi nōne sunt scripti ab esaia filio amos prophetā: et dormiuit ozias cū patrib9 suis et sepelierūt eum

τῶν ἀρχόντων τῶν πατριῶν τῶν δυνατῶν εἰς πόλεμον δισχίλιοι ἑξακόσιοι. καὶ μετ' αὐτῶν δυνάμεις πολεμικαὶ τριακόσιαι χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλιοι πεντακόσιοι. οὗτοι οἱ ποιοῦντες πόλεμον ἐν δυνάμει ἰσχύος, βοηθῆσαι τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους. καὶ ἡτοίμαζεν αὐτοῖς ὀζίας πάσῃ τῇ δυνάμει θυρεοὺς καὶ δόρατα καὶ περικεφαλαίας καὶ θώρακας καὶ τόξα καὶ εἰς λίθους σφενδόνας. καὶ ἐποίησεν ὀζίας ἐν ἱερουσαλὴμ μηχανὰς μεμηχανευμένας λογισμοῖς τοῦ εἶναι ἐπὶ τῶν πύργων καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν, τοῦ βάλλειν βέλεσιν καὶ λίθοις μεγάλοις. καὶ ἠκούσθη ἡ κατασκευὴ αὐτῶν ἕως πόρρω, ὅτι ἐθαυμαστώθη τοῦ βοηθηθῆναι ἕως οὗ κατίσχυσεν. καὶ ὡς κατίσχυσεν, ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ τοῦ διαφθεῖραι. καὶ ἠδίκησεν ἐν κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν κυρίου τοῦ θυμιᾶσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν θυμιαμάτων, καὶ εἰσῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ ἀζαρίας ὁ ἱερεύς, καὶ μετ' αὐτοῦ ὀγδοήκοντα ἱερεῖς κυρίου οἱ υἱοὶ δυνάμεως, καὶ ἐπέστησαν ἐπὶ ὀζίαν τὸν βασιλέα, καὶ εἶπον αὐτῷ, οὐ σοί ὀζία τὸ θυμιᾶσαι τῷ κυρίῳ, ἀλλ' ἢ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἡγιασμένοις τὸ θυμιᾶσαι, ἔξελθε ἀπὸ τοῦ ἁγιάσματος, ὅτι ἀπέστης ἀπὸ τοῦ κυρίου καὶ οὐκ ἔσται σοι τοῦτο εἰς δόξαν παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ. καὶ ἐθυμώθη ὀζίας, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ θυμιατήριον τοῦ θυμιᾶσαι ἐν τῷ ναῷ. καὶ ἐν τῷ θυμωθῆναι αὐτὸν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἡ λέπρα ἀνέτειλεν ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ἐναντίον τῶν ἱερέων ἐπάνω τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων. καὶ ἐπέστρεψεν ἐπ' αὐτὸν ἀζαρίας ὁ ἱερεὺς ὁ πρῶτος καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς λεπρὸς ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ. καὶ κατέσπασεν αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔσπευσεν ἐξελθεῖν, ὅτι ἤλεγξεν αὐτὸν ὁ κύριος. καὶ ἦν ὀζίας ὁ βασιλεὺς λεπρὸς ἕως ἡμέρας τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. καὶ ἐκάθησεν ἐν οἴκῳ ἀφφουσὼθ λεπρός, ὅτι ἐξώσθη ἀπὸ οἴκου κυρίου. καὶ ἰωαθὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ κρίνων τὸν λαὸν τῆς γῆς. καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ὀζίου οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἀπὸ ἠσαΐου υἱοῦ ἀμὼς τοῦ προφήτου; καὶ ἐκοιμήθη ὀζίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ καὶ ἔθαψαν αὐτὸν

C | A | D | B

4.Re. 5.g.

principum per familias suas virorum fortium duorum milium sexcentorum: et sub eis vniuersus exercitus trecentorum et septem milium quingentorum: qui erant apti ad bella et pro rege contra aduersarios dimicabant. Preparauit quoque eis ozias, id est cuncto exercitui clypeos et hastas et galeas et loricas arcusque et fundas ad iaciendos lapides. Et fecit in hierusalem diuersi generis machinas quas in turribus collocauit: et in angulis murorum vt mitteret sagittas et saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul: eo quod auxiliaretur ei dominus et corroborasset illum. Sed cum roboratus esset eleuatum est cor eius in interitum suum: et neglexit dominum deum suum: ingressusque templum domini: adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Statimque ingressus post eum azarias sacerdos: et cum eo sacerdotes domini octoginta viri fortissimi: restiterunt regi atque dixerunt. Non est tui officii ozia vt adoleas incensum domino sed sacerdotum: hoc est filiorum aaron qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium. Egredere de sanctuario ne contempseris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a domino deo. Iratusque ozias et tenens in manu thuribulum vt adoleret incensum minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo domini super altare thymiamatis. Cumque respexisset eum azarias pontifex et omnes reliqui sacerdotes: viderunt lepram in fronte eius: et festinato expulerunt eum. Sed et ipse perterritus accelerauit egredi: eo quod sensisset ilico plagam domini. Fuit igitur ozias rex leprosus vsque ad diem mortis sue. Et habitauit in domo separata: plenus lepra ob quam eiectus fuerat de domo domini. Porro ioatham filius eius rexit domum regis et iudicauit populum terre. Reliqua autem sermonum ozie priorum et nouissimorum scripsit esaias filius amos propheta. Dormiuitque ozias cum patribus suis: et sepelierunt eum

ראשי האבות לגבורי חיל אלפים ושש מאות: ועל ידם חיל צבא שלש מאות אלף ושבעת אלפים וחמש מאות עושי מלחמה בכח חיל לעזור למלך על האויב: ויכן להם עזיהו לכל הצבא מגנים ורמחים וכובעים ושרינות וקשתות ולאבני קלעים: ויעש בירושלם חשבנות מחשבת חושב להיות על המגדלים ועל הפנות לירוא בחצים ובאבנים גדלות ויצא שמו עד למרחוק כי הפליא להעזר עד כי חזק: וכחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעל ביהוה אלהיו ויבא אל היכל יהוה להקטיר על מזבח הקטרת: ויבא אחריו עזריהו הכהן ועמו כהנים ליהוה שמנים בני חיל: ויעמדו על עזיהו המלך ויאמרו לו לא לך עזיהו להקטיר ליהוה כי לכהנים בני אהרן המקדשים להקטיר צא מן המקדש כי מעלת ולא לך לכבוד מיהוה אלהים: ויזעף עזיהו ובידו מקטרת להקטיר ובזעפו עם הכהנים והצרעת זרחה במצחו לפני הכהנים בבית יהוה מעל למזבח הקטרת: ויפן אליו עזריהו כהן הראש וכל הכהנים והנה הוא מצרע במצחו ויבהלוהו משם וגם הוא נדחף לצאת כי נגעו יהוה: ויהי עזיהו המלך מצרע עד יום מותו וישב בית החפשית מצרע כי נגזר מבית יהוה ויותם בנו על בית המלך שופט את עם הארץ: ויתר דברי עזיהו הראשנים והאחרנים כתב ישעיהו בן אמוץ הנביא: וישכב עזיהו עם אבתיו ויקברו אתו עם

גבר | עשה | לחם | כוח | עזר | איב | כון | כבע | שרה | עשה | חשב | היה | גדל | פנה | ירה | רחק | פלא | שחת | מעל | בוא | היכל | קטר | זבח | עמד | קטר | קדש | יצא | כבד | זעף | קטר | בנה | פנה | צרע | בהל | דחף | היה | נזר | שפט | נבא | שכב | קבר

אבתיו בשדה הקבורה אשר
למלכים כי אמרו מצורע הוא
וימלך יותם בנו תחתיו: — מלך

Cap. xxvii.

בן עשרים וחמש שנה יותם במלכו
ושש עשרה שנה מלך בירושלם
ושם אמו ירושה בת צדוק: ויעש — עשה
הישר בעיני יהוה ככל אשר עשה
עזיהו אביו רק לא בא אל היכל יהוה — בוא היכל
ועוד העם משחיתים: הוא בנה את — שחת
שער בית יהוה העליון ובחומת — עלה חמה
העפל בנה לרב: וערים בנה בהר — רבב עיר
יהודה ובחרשים בנה בירניות
ומגדלים: והוא נלחם עם מלך בני — גדל לחם
עמון ויחזק עליהם ויתנו לו בני — חזק
עמון בשנה ההיא מאה ככר כסף — נתן
ועשרת אלפים כרים חטים — כור חנט
ושעורים עשרת אלפים זאת — שער
השיבו לו בני עמון ובשנה השנית — שוב שנה
והשלשית: ויתחזק יותם כי הכין — שלש חזק
דרכיו לפני יהוה אלהיו: ויתר דברי — כון
יותם וכל מלחמתיו ודרכיו הנם — פנה
כתובים על ספר מלכי ישראל — לחם הנה
ויהודה: בן עשרים וחמש שנה — כתב
היה במלכו ושש עשרה שנה מלך
בירושלם: וישכב יותם עם אבתיו — שכב
ויקברו אתו בעיר דויד וימלך אחז — קבר מלך
בנו תחתיו:

Ca. xxviii.

בן עשרים
שנה אחז במלכו ושש עשרה שנה
מלך בירושלם ולא עשה הישר
בעיני יהוה כדויד אביו: וילך בדרכי
מלכי ישראל וגם מסכות עשה — נסך
לבעלים: והוא הקטיר בגיא בן הנם — קטר
ויבער את בניו באש כתעבות הגוים — בער
אשר הוריש יהוה מפני בני ישראל: — ירש פנה
ויזבח ויקטר בבמות ועל הגבעות — זבח קטר
ותחת כל עץ רענן: ויתנהו יהוה — נתן

in agro regalium sepulchrorum eo q esset leprosus. Regnauitq ioatham filius eius pro eo. 27.

Viginti quinq annorũ erat ioatham cũ regnare cepisset: & sedecĩ ãnis regnauit in hierl'm. Nomẽ mris ei9 hierusa filia sadoch. Fecitq quod rectum erat corã dño iuxta oĩa q̃ fecerat ozias pr su9: excepto q nõ ẽ ingressus tẽplũ dñi & adhuc populus delinquebat. Ipse edificauit portam domus domini excelsam: & in muro ophel multa cõstruxit. Vrbes qq edificauit in montib9 iuda & in saltib9 castella & turres. Ipse pugnauit contra regem filiorum ammon & vicit eum. Dederuntq ei filii ammõ in tempore illo centum talenta argenti & decem milia choros tritici: ac totidẽ choros ordei. Hec ei pbuerũt filii ammon in anno secundo & tertio. Corroboratusq est ioathã: eo q direxisset vias suas corã dño deo suo. Reliqua aũt sermonũ ioatham & omes pugne eius & opera scripta sunt in libro regum israel & iuda. Viginti quinq annorum erat cũ regnare cepisset & sedecĩ annis regnauit in hierl'm. Dormiuitq ioatham cũ pribus suis: & sepelierũt eũ ĩ ciuitate dauid: & regnauit achaz fili9 eius pro eo. 28.

Viginti annorum erat achaz cum regnare cepisset: & sedecim ãnis regnauit in hierusalẽ. Non fecit rectũ in cõspectu dñi: sicut dd pr ei9: sed ãbulauit ĩ viis regum israel: insuper & statuas fudit baalim. Ipe est q adoleuit incẽsũ in valle bẽnon & lustrauit filios suos in igne iuxta ritũ gẽtium quas interfecit dñs in aduentu filiorum israel. Sacrificabat qq & thymiama succẽdebat in excelsis & in collib9: & sub oĩ ligno frõdoso. Traditq eum dominus

in agro sepulchri regum. quia dixerunt leprosus est.
ἐν ἀγρῷ τῆς ταφῆς τῶν βασιλέων· ὅτι εἶπαν λεπρός ἐστιν.
et regnauit ioathã filius eius pro eo.
καὶ ἐβασίλευσεν ἰωαθὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. Ca. 27.

Filius existens viginti et quinque annorum ioathã cum regna-
Υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἰωαθὰμ ἐν τῷ βασι-
ret ipse: et sedecim annis regnauit in hierusa-
λεύειν αὐτόν, καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσα-
lem: et nomen matri eius hierusa filia sad-
λήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἱερουσὰ θυγάτηρ σαδ-
duc. et fecit rectum coram dño: iuxta omnia
δούκ. καὶ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, κατὰ πάντα
que fecit ozias pater eius. verũtamen ad tẽplũ do-
ὅσα ἐποίησεν ὀζίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ. πλὴν εἰς τὸν ναὸν κυ-
mini nunquã ingressus ẽ: et adhuc populus corrũpebat. ipse edi-
ρίου οὐκ εἰσῆλθεν, καὶ ἔτι ὁ λαὸς κατεφθείρετο. αὐτὸς ᾠκο-
ficauit portã domus dñi excelsã. et in muro
δόμησε τὴν πύλην οἴκου κυρίου τὴν ὑψηλήν. καὶ ἐν τῷ τείχει τοῦ
ophel edificauit in multitudine: et vrbes edificauit in
ὀφὲλ ᾠκοδόμησεν εἰς πλῆθος, καὶ πόλεις ᾠκοδόμησεν ἐν
montibus iuda: et in saltibus edificauit ca-
τοῖς ὄρεσιν ἰούδα, καὶ ἐν τοῖς δρυμοῖς ᾠκοδόμησεν βα-
stella et turres. et ipse pugnauit cum re-
ρεις καὶ πύργους. καὶ αὐτὸς ἐπολέμησε μετὰ τοῦ βα-
ge filiorum ãmon: et preualuit cõtra eũ. et da-
σιλέως υἱῶν ἀμμών, καὶ κατίσχυσεν ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ ἐδί-
bãt ei filii ãmon per annum centũ talenta
δουν αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἑκατὸν τάλαντα
argenti: et decẽ milia cororum tritici: et ordei
ἀργυρίου, καὶ δέκα χιλιάδας κόρων πυροῦ, καὶ κριθῶν
decẽ milia. hec offerebat ei rex filiorum
δέκα χιλιάδας. ταῦτα ἔφερεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς υἱῶν
ammon per annum: et in ãno secundo et
ἀμμὼν κατ᾽ ἐνιαυτόν, καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ
tertio. et corroborat9 ẽ ioathã qũ pparauit vias su-
τρίτῳ. καὶ κατίσχυσεν ἰωαθὰν ὅτι ἡτοίμασε τὰς ὁδοὺς αὐ-
as corã dño deo suo. et reliqui sermo-
τοῦ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ οἱ λοιποὶ λό-
nes ioathã et bellũ et opera eius nõne
γοι ἰωαθὰμ καὶ ὁ πόλεμος καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ οὐκ ἰδοὺ
scripta sunt in libro regũ israel et iuda? fi-
γεγραμμέναι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰσραὴλ καὶ ἰούδα; υἱ-
li9 viginti et quinque ãnorũ fuit ioathã cũ regnaret
ὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν ἰωαθὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν
ipse. et sedecim ãnis regnauit in hierusa-
αὐτόν. καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσα-
lem. et dormiuit ioathã cũ patribus suis:
λήμ. καὶ ἐκοιμήθη ἰωαθὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ,
et sepult9 ẽ in ciuitate dauid: et regnauit achaz fili-
καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἄχαζ υἱ-
us eius pro eo.
ὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. Ca. 28.

Filius viginti ãnorũ fuit achaz cũ regnaret ipse:
Υἱὸς εἴκοσι ἐτῶν ἦν ἄχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν,
et sedecim ãnis regnauit in hierusalem. et
καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ
nõ fecit rectũ coram dño: sicut dauid pa-
οὐκ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, ὡς δαυὶδ ὁ πα-
ter eius. et ãbulauit scdm vias regũ is-
τὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη κατὰ τὰς ὁδοὺς βασιλέων ἰσ-
rael: et etiã sculptilia fecit baalim: et sacrificauit
ραήλ, καὶ γὰρ γλυπτὰ ἐποίησε τοῖς βααλείμ, καὶ ἔθυεν
in valle benẽnõ: et lustrauit filios suos in igne iu-
ἐν φάραγγι βενεννόμ, καὶ διῆγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ κα-
xta abominationes gentiũ: quas abstulit dñs a fa-
τὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προ-
cie filiorũ israel. et adolebat in excelsis et
σώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐθυμία ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν καὶ
in domibus: et sub omni ligno frõ-
ἐπὶ τῶν δωμάτων, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλ-
doso. et tradidit eũ dominus
σώδους. καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος

A · 4.Re. 16.a. · B · C · D · A · 4.Re. 15.d.

deus eius in manu regis syrie: et percussit in eo:
ὁ θεὸς αὐτοῦ ἐν χειρὶ βασιλέως συρίας, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐ-
et cepit captiuitatẽ multã ex ipso
τῷ, καὶ ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν πολλὴν ἐξ αὐτῶν
et adduxit in damascũ. et in manus regis
καὶ ἤγαγεν εἰς δαμασκόν. καὶ εἰς τὰς χεῖρας βασιλέ-
israel tradidit eũ dñs: et percussit in eo
ως ἰσραὴλ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐ-
plaga grandi. et occidit phacee filius romelie
τῷ πληγὴν μεγάλην. καὶ ἀπέκτεινε φακεὲ υἱὸς ῥομελίου
rex israel in iuda in vna die centũ et viginti mi-
βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν ἰούδα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χι-
lia virorũ potentiũ fortitudine: qm̃ reliquerũt ipsi
λιάδας ἀνδρῶν δυνατῶν ἰσχύϊ, ἐν τῷ καταλιπεῖν αὐτοὺς
dñm deũ patrũ suorũ. et occidit zechri po-
κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ ἀπέκτεινε ζεχρὶ ὁ δυ-
tens ex ephraĩ maassian filiũ regis et
νατὸς τοῦ ἐφραὶμ τὸν μαασίαν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως καὶ
esricam ducẽ dom9 eius: et elcanan scdm
τὸν ἐσρικὰμ ἡγούμενον τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐλκανὰν τὸν δεύ-
regis. et captiuos ceperunt filii israel de
τερον τοῦ βασιλέως. καὶ ᾐχμαλώτευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ
fratribus suis ducenta milia mulierũ: et fili-
τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν διακοσίας χιλιάδας γυναικῶν, καὶ υἱ-
os et filias: et spolia multa spoliauerunt ex e-
οὺς καὶ θυγατέρας, καὶ σκῦλα πολλὰ ἐσκύλευσαν ἐξ αὐ-
is et intulerũt spolia in samariam. et illic fuit pro-
τῶν καὶ ἤνεγκαν τὰ σκῦλα εἰς σαμάρειαν. καὶ ἐκεῖ ἦν προ-
pheta dñi: oded nomẽ ei. et egress9 ẽ in occur-
φήτης τοῦ κυρίου, ὠδὴδ ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντη-
sũ exercitui venientiũ in samariã. et dixit
σιν τῆς δυνάμεως τῶν ἐρχομένων εἰς σαμάρειαν. καὶ εἶπεν
eis: ecce ira dñi dei patrũ vestrorũ cõtra
αὐτοῖς, ἰδοὺ ὀργὴ κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων ὑμῶν ἐπὶ
iudã: et tradidit eos in manib9 vestris:
τὸν ἰούδαν, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν,
et occidistis in eis in ira: et vsq ad celos
καὶ ἀπεκτείνατε ἐν αὐτοῖς ἐν ὀργῇ, καὶ ἕως τῶν οὐρανῶν
peruenit. et nũc filios iuda et hierusalẽ vos di-
ἔφθασε. καὶ νῦν τοὺς υἱοὺς ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ ὑμεῖς λέ-
citis possidere in seruos et seruas: nõne sũ
γετε κατακτήσασθαι εἰς δούλους καὶ δούλας; οὐκ ἰδοὺ εἰ-
vobiscũ: vt testificer dño deo vestro: peccata
μὶ μεθ᾽ ὑμῶν, μαρτυρῆσαι κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν; πλημμέλει-
vobiscũ dño deo vestro: et nũc audite me et
αι μεθ᾽ ὑμῶν κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ νῦν ἀκούσατέ μου καὶ
reducite captiuitatẽ quã cepistis a
ἀποστρέψατε τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ᾐχμαλωτεύσατε ἀπὸ
fratribus vestris: qm̃ ira furoris dñi sup vos. et ste-
τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὅτι ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐφ᾽ ὑμῖν. καὶ ἀνέ-
terũt principes a filiis ephraĩ azarias fili9 io-
στησαν ἄρχοντες ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐφραὶμ ἀζαρίας ὁ τοῦ ἰω-
nan: et barachias filius massalmoth: et ezecias filius
άν, καὶ βαραχίας ὁ τοῦ μασαλμώθ, καὶ ἐζεκίας ὁ τοῦ
sellum: et amasias fili9 addi cõtra eos q veniebãt
σελλείμ, καὶ ἀμασίας ὁ τοῦ ἀδδὶ ἐπὶ τοὺς ἐρχομένους
a bello. et dixerunt eis: non introduce-
ἀπὸ τοῦ πολέμου. καὶ εἶπον αὐτοῖς, οὐ μὴ εἰσαγάγη-
tis captiuitatẽ huc ad nos: qm̃ vt pecce-
τε τὴν αἰχμαλωσίαν ὧδε πρὸς ἡμᾶς, ὅτι εἰς τὸ πλημ-
mus dño sup nos: vos dicitis addici
μελῆσαι τῷ κυρίῳ ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὑμεῖς λέγετε προσθῆναι
sup peccata nr̃a et sup ignorãtiã nr̃am: qm̃
ἐπὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ ἐπὶ τὴν ἄγνοιαν ἡμῶν, ὅτι
multũ peccatũ nr̃m et ira furoris dñi in
πολλὴ ἡ ἁμαρτία ἡμῶν καὶ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπὶ τὸν
israel. et dimiserũt bellatores captiuitatẽ et
ἰσραήλ. καὶ ἀφῆκαν οἱ πολεμισταὶ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ
spolia coram principibus et omni ec-
τὰ σκῦλα ἐναντίον τῶν ἀρχόντων καὶ πάσης τῆς ἐκ-
clesia. et steterunt viri
κλησίας. καὶ ἀνέστησαν ἄνδρες

A · B · B · C · D · C

deus ei9 in manu regis syrie: q pcussit eũ: magnãq pdã cepit de ei9 ĩpio: & adduxit in damascũ. Manibus qq regis isrl' tradit9 est & pcussus plaga grandi. Occiditq phacee filius romelie de iuda centum viginti milia in die vno omnes viros bellatores: eo q reliquissent dñm deum patrũ suorũ. Eodẽ tpe occidit zechri vir potens ex ephraim maassiam filium regis: & ezricam ducem domus eius & helchanã quoq secũdũ a rege. Ceperuntq filii israel de fratribus suis ducenta milia mulierũ puerorum & puellarũ & infinitam predam: & pertulerũtq eã in samariam. Ea tempestate erat ibi ppheta domini nomine oded qui egressus obuiã exercitui venienti in samariam: dixit eis. Ecce irat9 dominus deus patrũ vrorũ cõtra iudã tradidit eos ĩ manib9 vris & occidisti eos atrociter: ita vt ad celũ ptingeret vestra crudelitas. Insup filios iuda & hierusalem vultis vobis subiicere in seruos & ancillas: quod nequaq̃ facto opus est. Peccastis enim super hoc domino deo vestro. Sed audite consiliũ meum & reducite captiuos quos adduxistis de fr̃ibus vr̃is: qa magn9 furor domini imminet vobis. Steterunt itaq viri de principibus filiorum ephraim: azarias filius iohannan: barachias filius mosollamoth ezechias filius sellum: & amasias filius hadali: cõtra eos qui veniebãt de prelio: & dixerunt eis. Non introducetis huc captiuos: ne peccemus dño. Quare vultis adiicere sup pctã nr̃a: & vetera cumulare delicta? Grande quippe peccatum est & ira furoris dñi iminet sup isrl'. Dimiserũtq viri israel bellatores predã & vniuersa q̃ ceperãt corã principib9 & omni multitudine. Steterũtq viri

אלהיו ביד מלך ארם ויכו בו וישבו — נכה שבה
ממנו שביה גדולה ויביאו דרמשק — גדל בוא
וגם ביד מלך ישראל נתן ויך בו
מכה גדולה: ויהרג פקח בן רמליהו — הרג
ביהודה מאה ועשרים אלף ביום
אחד הכל בני חיל בעזבם את
יהוה אלהי אבותם: ויהרג זכרי
גבור אפרים את מעשיהו בן המלך — גבר
ואת עזריקם נגיד הבית ואת
אלקנה משנה המלך: וישבו בני — שנה
ישראל מאחיהם מאתים אלף נשים — מאה נשה
בנים ובנות וגם שלל רב בזזו
מהם ויביאו את השלל לשמרון: — בוא
ושם היה נביא ליהוה עדד שמו — נבא
ויצא לפני הצבא הבא לשמרון — פנה בוא
ויאמר להם הנה בחמת יהוה אלהי — אמר יחם
אבותיכם על יהודה נתנם בידכם
ותהרגו בם בזעף עד לשמים הגיעו: — הרג נגע
ועתה בני יהודה וירושלם
אתם אמרים לכבש לעבדים
ולשפחות לכם הלא רק אתם
עמכם אשמות ליהוה אלהיכם: — שפחה
ועתה שמעוני והשיבו השביה — שוב שבה
אשר שביתם מאחיכם כי חרון — חרה
אף יהוה עליכם: ויקמו אנשים
מראשי בני אפרים עזריהו בן
יהוחנן ברכיהו בן משלמות
ויחזקיהו בן שלם ועמשא בן
חדלי על הבאים מן הצבא: ויאמרו — בוא אמר
להם לא תביאו את השביה הנה — בוא
כי לאשמת יהוה עלינו אתם
אמרים להסיף על חטאתנו ועל — יסף
אשמתינו כי רבה אשמה לנו — רבב
וחרון אף על ישראל: ויעזב החלוץ — עזב חלץ
את השביה ואת הבזה לפני — בזז פנה
השרים וכל הקהל: ויקמו האנשים — שור קום

אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשביה
וכל מערמיהם הלבישו מן השלל
וילבשום וינעלום ויאכלום וישקום
ויסכום וינהלום בחמרים לכל
כושל ויביאום ירחו עיר התמרים
אצל אחיהם וישובו שמרון: בעת
ההיא שלח המלך אחז על מלכי
אשור לעזר לו: ועוד אדומים באו
ויכו ביהודה וישבו שבי: ופלשתים
פשטו בערי השפלה והנגב ליהודה
וילכדו את בית שמש ואת אילון
ואת הגדרות ואת שוכו ובנותיה
ואת תמנה ובנותיה ואת גמזו ואת
בנתיה וישבו שם: כי הכניע
יהוה את יהודה בעבור אחז מלך
ישראל כי הפריע ביהודה ומעול
מעל ביהוה: ויבא עליו תלגת
פלנאסר מלך אשור ויצר לו ולא
חזקו: כי חלק אחז את בית יהוה
ואת בית המלך והשרים ויתן למלך
אשור ולא לעזרה לו: ובעת הצר
לו ויוסף למעול ביהוה הוא המלך
אחז: ויזבח לאלהי דרמשק המכים
בו ויאמר כי אלהי מלכי ארם הם
מעזרים אתם להם אזבח ויעזרוני
והם היו לו להכשילו ולכל ישראל:
ויאסף אחז את כלי בית האלהים
ויקצץ את כלי בית האלהים ויסגר
את דלתות בית יהוה ויעש לו
מזבחות בכל פנה בירושלם: ובכל
עיר ועיר ליהודה עשה במות לקטר
לאלהים אחרים ויכעס את יהוה
אלהי אבתיו: ויתר דבריו וכל
דרכיו הראשנים והאחרונים הנם
כתובים על ספר מלכי יהודה
וישראל: וישכב אחז עם אבתיו

חזק · ערם לבש · נעל אכל · שקה סוך · נהל כשל · בוא · שוב · בוא · נכה שבה · עיר · לכד · בנה · כנע · עבר · פרע · בוא · צור · שור נתן · צור · יסף מעל · זבח נכה · עזר זבח · עזר היה · כשל · אסף כלה · קצץ סגר · עשה · זבח · בנה · כעס · רבה · כתב · שכב

quos supra meorauim⁹ & apprehendentes captiuos: oēs qui nudi erant vestierunt de spoliis. Cūq3 vestissent eos & calciassent: & refecissent cibo ac potu: vnxissentq3 ppt laborē & adhibuissent eis curā: quicūq3 ambulare nō poterāt: & erāt ibecilli corpe iposuerunt eos iumētis: & adduxerūt eos hierico ciuitatē palmarū ad frēs eorū: ipsiq3 reuersi sūt in samariā. Tpē illo misit rex achaz ad regē assyriorū: postulās auxiliū. Veneruntq3 idumei & pcusserūt multos ex iuda: & ceperūt predā magnā. Philistiī quoq3 diffusi sūt p vrbes cāpestres: & ad meridiē iuda: ceperūtq3 beth sames & ahilon & gadiroth socho quoq3 & thamnā & ganzo cū viculis suis: & habitauerūt in eis. Humiliauerat enim dominus iudam propter achaz regem iuda eo qꝙ nudasset eū auxilio & contēptui habuisset dñm: adduxitq3 cōtra eum Theglatphalasar regē assyriorū q & afflixit eū: & nullo resistente vastauit. Igitur achaz spoliata domo dñi & domo regū ac principum: dedit regi assiriorū munera: & tñ nihil ei pfuit. Insup & tēpore angustie sue auxit cōtēptū in dñm. Ipse p se rex achaz imolauit diis damasci victimas pcussoribus suis: & dixit. Dii regum syrie auxiliātur eis quos ego placabo hostiis: & aderunt mihi: cum ecōtrario ipsi fuerit ruine ei & vniuerso israel. Direptis itaq3 achaz vasis domus dei atq3 confractis clausit ianuas templi dñi & fecit sibi altaria in vniuersis angulis hierl'm. In oībus quoq3 vrbibus iuda extruxit aras ad cremandū thus: atq3 ad iracundiam prouocauit dominum deū patrū suorū. Reliq aūt sermonū ei⁹ & oīm operum suorum priorum & nouissimorum scripta sūt in libro regū iuda & israel. Dormiuitq3 achaz cum patribus suis:

q vocati sunt in nominib⁹: ⁊ apprehēderūt captiui
οἳ ἐπεκλήθησαν ἐν ὀνόμασιν, καὶ ἀντελάβοντο τῆς αἰχμα
tate: ⁊ oēs nudos vestierunt de
λωσίας, καὶ πάντας τοὺς γυμνοὺς περιέβαλον ἀπὸ τῶν
spoliis ⁊ induerūt eos ⁊ calciauerūt: ⁊ dederūt
σκύλων καὶ ἐνέδυσαν αὐτοὺς καὶ ὑπέδησαν, καὶ ἔδωκαν
eis vt comederēt ⁊ biberēt ⁊ vngerentur: ⁊ auxilio fue
αὐτοῖς τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἀλείψασθαι, καὶ ἀντελάβον
rūt eis in iumētis omni infirmo. ⁊ cōstituerunt
το αὐτῶν ἐν ὑποζυγίοις παντὸς ἀσθενοῦς. καὶ κατέστησαν
eos in hiericho ciuitatē palmarū ad fratres
αὐτοὺς εἰς ἱεριχὼ τὴν πόλιν τῶν φοινίκων πρὸς ἀδελφοὺς
eorū: ⁊ reuersi sunt in samariā. ⁊ in tēpore il
αὐτῶν, καὶ ἀπέστρεψαν εἰς σαμάρειαν. καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκεί
lo misit rex achaz ad regē assy
νῳ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυ
riorū vt auxiliaret ei. ⁊ in hoc anno ⁊ idu
ρίων τοῦ βοηθῆσαι αὐτῷ. καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἔτει καὶ οἱ ἰδου
mei irruerūt ⁊ pcusserunt in iuda: ⁊ cepe
μαῖοι ἐπέθεντο καὶ ἐπάταξαν ἐν ἰούδα, καὶ ᾐχμαλώ
runt captiuitatē. ⁊ philistiī irruerūt in
τευσαν αἰχμαλωσίαν. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐπέθεντο ἐπὶ
vrbes cāpestres: ⁊ a meridie iuda:
τὰς πόλεις τῆς πεδινῆς, καὶ ἀπὸ λιβὸς τοῦ ἰούδα,
⁊ ceperunt bethsames ⁊ allō ⁊ gaderoth
καὶ ἔλαβον τὴν βαιθσαμὺς καὶ τὴν αἰλὼν καὶ τὴν γαδηρὼθ
⁊ socchoth ⁊ vicos eius: ⁊ thamnā ⁊
καὶ τὴν σοκχὼθ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν θάμναν καὶ
vicos eius: ⁊ gāzo ⁊ vicos eius. ⁊
τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν γαμζὼ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. καὶ
habitauerunt illic: quia humiliauit dñs iudā ppter
κατῴκησαν ἐκεῖ, ὅτι ἐταπείνωσε κύριος τὸν ἰούδαν διὰ
achaz regē iuda: quia nudauit in iuda:
τὸν ἄχαζ βασιλέα ἰούδα, ἀνθ᾽ ὧν ἀπεκάλυψεν ἐν τῷ ἰούδα,
⁊ rebellauit rebellione a dño. ⁊ venit cōtra achaz
καὶ ἀπέστη ἀποστασίᾳ ἀπὸ κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν ἄχαζ
theglathphalsar rex assiriorū: ⁊ pcussit eū.
θεγλὰθ φαλσὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἐπάταξεν αὐτόν.
⁊ cepit achaz q in domo dñi ⁊ q in domo
καὶ ἔλαβεν ἄχαζ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου καὶ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
regis ⁊ principū: ⁊ dedit regi
βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἔδωκε τῷ βασιλεῖ τῶν
assyriorū: ⁊ nō in auxiliū ei fuit: sed vt tribularet
ἀσσυρίων, καὶ οὐκ εἰς βοήθειαν αὐτῷ ἦν, ἀλλ᾽ ἢ τοῦ θλιβῆναι
ipse: ⁊ auxit achaz rebellionē a dño.
αὐτόν, καὶ προσέθηκεν ἄχαζ τοῦ ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου.
⁊ dixit rex achaz: querā deos dama
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ, ζητήσω τοὺς θεοὺς δαμα
sci percutientes me. ⁊ dixit: quia dei re
σκοῦ τοὺς τύπτοντάς με. καὶ εἶπεν, ὅτι οἱ θεοὶ βασι
gis syrie confortant eos: igitur sacrificabo eis
λέως συρίας κατισχύουσιν αὐτούς, τοίνυν θύσω αὐτοῖς
⁊ auxiliabūtur mihi. ⁊ fuerūt ei ipsi in scādalū
καὶ ἀντιλήψονταί μου. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ αὐτοὶ εἰς σκῶλον
⁊ omni israel. ⁊ abstulit achaz vasa dom⁹ dñi
καὶ παντὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπέστησεν ἄχαζ τὰ σκεύη οἴκου κυρίου
⁊ fregit ea: ⁊ clausit achaz fores do
καὶ κατέκοψεν αὐτά, καὶ ἀπέκλεισεν ἄχαζ τὰς θύρας οἴ
m⁹ dñi. ⁊ fecit sibi altare in omni angulo
κου κυρίου. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ θυσιαστήριον ἐν πάσῃ γωνίᾳ
in hierusalē ⁊ in omni vrbe: ⁊ in ciuitate iuda
ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ πόλει, καὶ ἐν πόλει ἰούδα
fecerūt excelsa: ad adolēdū diis alienis. ⁊ irrita
ἐποίησαν ὑψηλά, τοῦ θυμιᾶν θεοῖς ἀλλοτρίοις. καὶ παρώρ
uit dñm deū patrū suorū. ⁊ reliqui sermo
γισε κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ οἱ λοιποὶ λό
nes eius ⁊ opera eius prima ⁊ nouissima nō
γοι αὐτοῦ καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ αἱ πρῶται καὶ ἔσχαται οὐκ
ne sunt scripti in libro regū iuda ⁊
ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰούδα καὶ
israel? ⁊ dormiuit achaz cū patribus suis:
ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἄχαζ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ,

⁊ sepult⁹ ē in ciuitate dauid: ⁊ nō attulerūt eū in
καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ, καὶ οὐκ ἤνεγκαν αὐτὸν εἰς
sepulchra regū israel: ⁊ regnauit
τοὺς τάφους τῶν βασιλέων ἰσραήλ, καὶ ἐβασίλευσεν
ezecias fili⁹ eius pro eo.
ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ.

Ca. 29.

Filius existēs viginti ⁊ quinq3 annorū ezecias cū regna
Υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἐζεκίας ἐν τῷ βασιλεύ
ret ipse: ⁊ viginti ⁊ nouē annis regnauit in hieru
ειν αὐτόν, καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερου
salē: ⁊ nomē matri eius abia filia zacharie.
σαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀβία θυγάτηρ ζαχαρίου.
⁊ fecit ezecias rectū corā dño: iuxta omnia
καὶ ἐποίησεν ἐζεκίας τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, κατὰ πάντα
q fecit dauid pater eius. ⁊ factū est qñ stetit
ὅσα ἐποίησε δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἔστη
ezecias in regno suo in mēse primo ape
ἐζεκίας ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ ἀνέῳ
ruit valuas dom⁹ dñi: ⁊ instaurauit eas. ⁊ intro
ξε τὰς θύρας οἴκου κυρίου, καὶ ἐπεσκεύασεν αὐτάς. καὶ εἰσή
duxit sacerdotes ⁊ leuitas: ⁊ cōstituit eos
γαγεν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς
in latus qd ad orientē. ⁊ dixit eis: audite
εἰς τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολάς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσα
me leuite: nūc sctificamini: ⁊ sanctificate domū
τέ μου οἱ λευῖται, νῦν ἁγιάσθητε, καὶ ἁγιάσατε τὸν οἶκον
dñi dei patrū vestrorū: ⁊ eiicite immundiciā
κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων ὑμῶν, καὶ ἐκβάλετε τὴν ἀκαθαρσί
de sanctuariis: quia rebellauerūt patres nostri: ⁊ fece
αν ἐκ τῶν ἁγίων, ὅτι ἀπέστησαν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἐποί
rūt malū corā dño deo nostro: ⁊ dereliquerunt
ησαν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἐγκατέλιπον
eū: ⁊ auerterūt faciē suā a tabernaculo
αὐτόν, καὶ ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς
dñi: ⁊ dederūt ceruicē ⁊ clauserunt hostia
κυρίου, καὶ ἔδωκαν αὐχένα καὶ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ
tēpli: et extinxerūt lucernas: ⁊ thymiama nō adole
ναοῦ, καὶ ἔσβεσαν τοὺς λύχνους, καὶ θυμίαμα οὐκ ἐθυμία
uerūt: ⁊ holocausta nō obtulerūt in sctuario
σαν, καὶ ὁλοκαυτώματα οὐ προσήνεγκαν ἐν τῷ ἁγίῳ τῷ
deo israel. ⁊ fuit ira dñi sup iudā ⁊ hierusa
θεῷ ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ὀργὴ κυρίου ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἱερουσα
lē. ⁊ tradidit eos in cōmotionē ⁊ in interitū ⁊
λήμ. καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς ἔκστασιν καὶ εἰς ἀφανισμὸν καὶ
in sibilū: sicut vos cernitis oculis vr̄is. ⁊ ecce
εἰς συριγμόν, ὡς ὑμεῖς ὁρᾶτε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. καὶ ἰδοὺ
corruerūt patres nr̄i in gladio: ⁊ filij nr̄i ⁊ fi
ἔπεσον οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ οἱ υἱοὶ ἡμῶν καὶ αἱ θυγατέ
lie nr̄e: ⁊ vxores nr̄e in captiuitate in terra nō sua.
ρες ἡμῶν, καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐν γῇ οὐχ ἑαυ
causa huius fuit in corde meo vt disponat fe
τῶν ἕνεκεν τούτου ἐγένετο ἐπὶ καρδίας μου τοῦ διαθέσθαι δια
dus dño deo israel: ⁊ auertet a nobis irā
θήκην τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ, καὶ ἀποστρέψει ἀφ᾽ ἡμῶν τὴν ὀρ
furoris sui. ⁊ nūc nō relinquatis facere: quia in vobis
γὴν τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ. καὶ νῦν μὴ διαλίπητε ποιεῖν, ὅτι ἐν ὑμῖν
elegit dñs vt stetis corā eo ad ministrandū ei: ⁊
ᾑρέτικε κύριος τοῦ στῆναι ἐναντίον αὐτοῦ λειτουργεῖν αὐτῷ, καὶ
stis ei⁹ ministri ⁊ adolētes icēsū. ⁊ surrexerūt leui
εἶναι αὐτοῦ λειτουργοὺς καὶ θυμιῶντας. καὶ ἀνέστησαν οἱ λευῖ
te maath fili⁹ amesi ⁊ ioel fili⁹ azarie de filiis ca
ται μαὰθ ὁ τοῦ ἀμεσὶ καὶ ἰωὴλ ὁ τοῦ ἀζαρίου ἐκ τῶν υἱῶν κα
ath. ⁊ de filiis merari: cis fili⁹ abdi ⁊ azarias fili⁹
άθ. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν μεραρί, κὶς ὁ τοῦ ἀβδὶ καὶ ἀζαρίας ὁ τοῦ
ialeel. ⁊ de filiis gerson: ioach filius zemat o
ἰαλαήλ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν γερσών, ἰωὰχ ὁ τοῦ ζεμμὰ καὶ ὠ
daā filius ioach. ⁊ de filiis elisaphan: sambri
δαὰν ὁ τοῦ ἰωάχ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐλισαφάν, σαμβρὶ
⁊ hieiel. ⁊ de filiis asaph: zacharias ⁊ mat
καὶ ἰεϊήλ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀσάφ, ζαχαρίας καὶ ματ
thanias. ⁊ de filiis eman: hieiel ⁊ semei.
θανίας. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν αἱμάν, ἰεϊήλ καὶ σεμεΐ.

A 4.Re. 18.a. · B · C · D

et sepelierūt eum in ciuitate hierl'm. Neq3 enim receperūt eum in sepulchra regū isrl'. Regnauitq3 ezechias filius eius pro eo.

29.

Igitur ezechias regnare cepit cū viginti quinq3 eēt annorū: & viginti nouē annis regnauit in hierl'm. Nome mr̄is ei⁹ abia filia zacharie fecitq3 qd erat placitū in conspectu dñi: iuxta oia q fecerat dauid pater ei⁹. Ipso anno & mense primo regni sui aperuit valuas domus domini: & instaurauit eas: adduxitq3 sacerdotes atq3 leuitas & cōgregauit eos in plateā orietale: dixitq3 ad eos. Audite me leuite & sanctificamini: mundate domū domini dei patrum vestrorum: & auferte oēm immundiciam de sanctuario. Peccauerūt pr̄es nr̄i & fecerūt malū in cōspectu dñi dei nr̄i derelinquentes eū: auerterūt facies suas a tabernaculo dñi: & prebuerūt dorsū: clauserūt ostia q erant in porticu & extinxerūt lucernas: incēsūq3 nō adoleuerūt: & holocausta nō obtulerūt in sctūario deo isrl'. Cōcitatus est itaq3 furor dñi sup iudā & hierl'm. Tradiditq3 eos in cōmotionē & in interitū & in sibilū: sicut ipsi cernitis oculis vr̄is. En corruerūt patres nostri gladiis: filii nr̄i & filie nr̄e & cōiuges captiue ducte sunt ppter hoc scel⁹. Nūc ergo placet mihi vt ineam⁹ fedus cū dño deo israel: & auertet a nobis furorē ire sue. Filii mei nolite negligere. Vos elegit dñs vt stetis corā eo & ministretis illi colatisq3 eum: & cremetis ei incensum. Surrexerūt ergo leuite: maath filius amasie & iohel filius azarie de filiis caath. Porro de filiis merari cis filius abdai: & azarias filius ialalehel. De filiis autē gerson: ioha filius iemna & eden filius iohaha. At vero de filiis elisaphan samri & iahiel. De filiis quoq3 asaph: zacharias & mathanias: necnō de filiis hemā iahiel & semei

ויקברהו בעיר בירושלם כי לא
הביאהו לקברי מלכי ישראל וימלך
יחזקיהו בנו תחתיו:

Cap. xxix.

יחזקיהו מלך בן עשרים וחמש שנה ועשרים
ותשע שנה מלך בירושלם ושם
אמו אביה בת זכריהו: ויעש הישר
בעיני יהוה ככל אשר עשה דויד אביו:
הוא בשנה הראשונה למלכו בחדש
הראשון פתח את דלתות בית יהוה
ויחזקם: ויבא את הכהנים ואת הלוים
ויאספם לרחוב המזרח: ויאמר להם
שמעוני הלוים עתה התקדשו
וקדשו את בית יהוה אלהי אבתיכם
והוציאו את הנדה מן הקדש: כי
מעלו אבתינו ועשו הרע בעיני יהוה
אלהינו ויעזבהו ויסבו פניהם ממשכן
יהוה ויתנו ערף: גם סגרו דלתות
האולם ויכבו את הנרות וקטרת לא
הקטירו ועלה לא העלו בקדש
לאלהי ישראל: ויהי קצף יהוה על
יהודה וירושלם ויתנם לזעוה
לשמה ולשרקה כאשר אתם ראים
בעיניכם: והנה נפלו אבותינו בחרב
ובנינו ובנותינו ונשינו בשבי על זאת:
עתה עם לבבי לכרות ברית ליהוה
אלהי ישראל וישב ממנו חרון
אפו: בני עתה אל תשלו כי בכם
בחר יהוה לעמד לפניו לשרתו
ולהיות לו משרתים ומקטרים:
ויקמו הלוים מחת בן עמשי ויואל
בן עזריהו מן בני הקהתי ומן בני
מררי קיש בן עבדי ועזריהו בן
יהללאל ומן הגרשני יואח בן זמה
ועדן בן יואח: ומן בני אליצפן
שמרי ויעואל ומן בני אסף זכריהו
ומתניהו: ומן בני הימן יחואל ושמעי

קבר · בוא מלך · עשה · חזק בוא · אסף רחב · אמר · קדש · יצא נדד · עשה רעע · עזב סבב · שכן נתן · אלם כבה · קטר עלה · היה · נתן · שמם ראה · נשה שבה · כרת · שוב חרה · שלה · בנה · היה שרת · קטר קום

וּמִן בני ידותון שמעיה ועזיאל׃
ויאספו את אחיהם ויתקדשו ויבאו
כמצות המלך בדברי יהוה לטהר
בית יהוה׃ ויבאו הכהנים לפנימה
בית יהוה לטהר ויוציאו את כל
הטמאה אשר מצאו בהיכל יהוה
לחצר בית יהוה ויקבלו הלוים
להוציא לנחל קדרון חוצה׃ ויחלו
באחד לחדש הראשון לקדש
וביום שמונה לחדש באו לאולם
יהוה ויקדשו את בית יהוה לימים
שמונה וביום ששה עשר לחדש
הראשון כלו׃ ויבואו פנימה אל חזקיהו
המלך ויאמרו טהרנו את כל בית
יהוה את מזבח העולה ואת כל
כליו ואת שלחן המערכת ואת כל
כליו׃ ואת כל הכלים אשר הזניח
המלך אחז במלכותו במעלו הכנו
והקדשנו והנם לפני מזבח יהוה׃
וישכם יחזקיהו המלך ויאסף את
שרי העיר ויעל בית יהוה׃ ויביאו
פרים שבעה ואילים שבעה
וכבשים שבעה וצפירי עזים שבעה
לחטאת על הממלכה ועל המקדש
ועל יהודה ויאמר לבני אהרן הכהנים
להעלות על מזבח יהוה׃ וישחטו
הבקר ויקבלו הכהנים את הדם
ויזרקו המזבחה וישחטו האילים
ויזרקו הדם המזבחה וישחטו
הכבשים ויזרקו הדם המזבחה׃ ויגישו
את שעירי החטאת לפני המלך והקהל
ויסמכו ידיהם עליהם׃ וישחטום
הכהנים ויחטאו את דמם המזבחה
לכפר על כל ישראל כי לכל
ישראל אמר המלך העולה והחטאת׃
ויעמד את הלוים בית יהוה במצלתים

Sed & de filiis idithun semeias & ozihel. Cōgregaueruntq; fratres suos & sctificati sunt: & ingressi sunt iuxta mādatū regis & īperiū dñi vt expiarent domū dñi. Sacerdotes quoq; ingressi templū dñi vt sanctificarēt illud extulerūt oēm immunditiam quam intro reppererant in vestibulo dom⁹ dñi: quam tulerunt leuite: & asportauerūt ad torrentem cedrō foras. Ceperunt aūt prima die mensis primi mundare & in die octauo eiusdem mēsis ingressi sunt porticū dom⁹ tēpli dñi: expiaueruntq; templū dieb⁹ octo: & in die sextadecima mēsis eiusdē qđ ceperāt ipleuerūt. Igressi quoq; sunt ad ezechiam regē: & dixerunt ei. Sanctificauim⁹ omnē domū domini & altare holocausti: vasaq; ei⁹: necnō & mēsam ppositionis cū oib⁹ vasis suis: cunctāq; tēpli suppellectilē quā pollucrat rex achaz in regno suo: postq̄ puaricat⁹ est: & ecce exposita sunt oīa coram altari domini. Consurgensq; diluculo ezechias rex adunauit oēs principes ciuitatis: & ascēdit in domū dñi: obtuleruntq; simul tauros septē & arietes septem: & agnos septem: & hircos septem: pro peccato: p regno: pro sanctuario: pro iuda. Dixitq; sacerdotibus filiis aaron vt offerrēt super altare dñi. Mactauerūt igitur tauros: & susceperūt sāguinem sacerdotes & fuderūt illū sup altare. Mactauerūt etiā arietes & illoꝝ sāguinē sup altare fuderūt. Immolauerūt agnos & fuderūt sup altare sanguinē. Applicuerūt hircos p pctō corā rege & vniuersa multitudine. Imposueruntq; man⁹ suas sup eos: & immolauerūt illos sacerdotes & asperserūt sanguinē eoꝝ corā altari p piaculo vniuersi israel. Pro omi quippe israel pcepat rex vt holocaustū fieret pro peccato. Cōstituit quoq; leuitas in domo domini cum cymbalis &

καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Ἰδιθοὺν, Σαμαίας καὶ Ὀζιήλ. καὶ συνήγαγε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καὶ ἡγνίσθησαν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως διὰ προστάγματος κυρίου, τοῦ καθαρίσαι τὸν οἶκον κυρίου. καὶ εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς ἔσω εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἁγνίσαι, καὶ ἐξέβαλον πᾶσαν τὴν ἀκαθαρσίαν τὴν εὑρεθεῖσαν ἐν οἴκῳ κυρίου εἰς τὴν αὐλὴν οἴκου κυρίου, καὶ ἐδέξαντο οἱ λευῖται τοῦ ἐξενεγκεῖν εἰς τὸν χειμάρρουν κεδρὼν ἔξω. καὶ ἤρξαντο ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου ἁγνίσαι, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν κυρίου, καὶ ἥγνισαν τὸν οἶκον κυρίου ἐν ἡμέραις ὀκτώ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου συνετέλεσαν. καὶ εἰσῆλθον ἔσω πρὸς Ἐζεκίαν τὸν βασιλέα, καὶ εἶπον αὐτῷ, ἡγνίσαμεν πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς ὁλοκαυτώσεως, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως, καὶ τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη ἃ ἐμίανεν ὁ βασιλεὺς Ἄχαζ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, ἐν τῇ ἀποστασίᾳ αὐτοῦ, ἡτοιμάσαμεν καὶ ἡγνίσαμεν αὐτά, καὶ ἰδού ἐστιν ἐναντίον τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου. καὶ ὤρθρισεν Ἐζεκίας ὁ βασιλεύς, καὶ συνήγαγε τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως, καὶ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου, καὶ ἀνήνεγκε μόσχους ἑπτά, κριοὺς ἑπτά, ἀμνοὺς ἑπτά, χιμάρους αἰγῶν ἑπτὰ περὶ ἁμαρτίας, περὶ τῆς βασιλείας, καὶ περὶ τῶν ἁγίων, καὶ περὶ Ἰούδα. καὶ εἶπε τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν τοῖς ἱερεῦσι, τοῦ ἀναφέρειν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου. καὶ ἔθυσαν τοὺς μόσχους, καὶ ἐδέξαντο οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα καὶ προσέχεον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἔθυσαν τοὺς κριούς, καὶ προσέχεον τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἔθυσαν τοὺς ἀμνούς, καὶ προσέχεον τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ προσήγαγον τοὺς χιμάρους τοὺς περὶ ἁμαρτίας ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐπέθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἔθυσαν αὐτοὺς οἱ ἱερεῖς, καὶ περιεράντισαν τὸ αἷμα αὐτῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξιλάσαντο περὶ παντὸς Ἰσραήλ, ὅτι περὶ παντὸς Ἰσραὴλ εἶπεν ὁ βασιλεύς· προσεῖπεν ἀνενεχθῆναι τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ περὶ ἁμαρτίας. καὶ ἔστησε τοὺς λευίτας ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν κυμβάλοις

καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν κινύραις κατὰ τὴν ἐντολὴν Δαυὶδ τοῦ βασιλέως, καὶ Γὰδ τοῦ ὁρῶντος τῷ βασιλεῖ, καὶ Νάθαν τοῦ προφήτου. ὅτι δι' ἐντολῆς κυρίου τὸ πρόσταγμα ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν αὐτοῦ. καὶ ἔστησαν οἱ λευῖται ἐν ὀργάνοις Δαυίδ, καὶ οἱ ἱερεῖς ἐν σάλπιγξι. καὶ εἶπεν Ἐζεκίας, τοῦ ἀνενεγκεῖν τὴν ὁλοκαύτωσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐν τῷ ἄρξασθαι ἀναφέρειν τὴν ὁλοκαύτωσιν, ἤρξαντο ᾄδειν τῷ κυρίῳ, καὶ αἱ σάλπιγγες πρὸς τὰ ὄργανα Δαυὶδ βασιλέως Ἰσραήλ. καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία προσεκύνει, καὶ οἱ ψαλτῳδοὶ ᾄδοντες, καὶ αἱ σάλπιγγες σαλπίζουσαι, ἕως οὗ συνετελέσθη ἡ ὁλοκαύτωσις. καὶ ὡς συνετέλεσαν ἀναφέροντες, ἔκαμψεν ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ εὑρεθέντες σὺν αὐτῷ, καὶ προσεκύνησαν. καὶ εἶπεν Ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες τοῖς λευίταις, τοῦ ὑμνεῖν τὸν κύριον ἐν λόγοις Δαυὶδ καὶ Ἀσὰφ τοῦ προφήτου. καὶ ὕμνουν ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἔπεσον καὶ προσεκύνησαν. καὶ ἀπεκρίθη Ἐζεκίας καὶ εἶπε, νῦν ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν, προσαγάγετε καὶ φέρετε θυσίας αἰνέσεως εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἀνήνεγκεν ἡ ἐκκλησία θυσίας εἰς οἶκον κυρίου, καὶ πᾶς πρόθυμος τῇ καρδίᾳ ὁλοκαυτώσεις. καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς τῆς ὁλοκαυτώσεως, ἧς ἀνήνεγκεν ἡ ἐκκλησία, μόσχοι ἑβδομήκοντα, κριοὶ ἑκατόν, ἀμνοὶ διακόσιοι, εἰς ὁλοκαύτωσιν κυρίου πάντα ταῦτα. καὶ οἱ ἡγιασμένοι μόσχοι ἑξακόσιοι, πρόβατα τρισχίλια. πλὴν οἱ ἱερεῖς ὀλίγοι ἦσαν, καὶ οὐκ ἐδύναντο δεῖραι τὴν ὁλοκαύτωσιν, καὶ ἀντελαμβάνοντο αὐτῶν οἱ λευῖται, ἕως οὗ συνετελέσθη τὸ ἔργον, καὶ ἕως οὗ ἡγνίσθησαν οἱ ἱερεῖς, ὅτι οἱ λευῖται προθύμως ἥγνισαν παρὰ τοὺς ἱερεῖς. καὶ ἡ ὁλοκαύτωσις πολλὴ ἐν τοῖς στέασι τῆς τελειώσεως τοῦ σωτηρίου, καὶ αἱ σπονδαὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως. καὶ κατωρθώθη τὸ ἔργον ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ εὐφράνθη Ἐζεκίας καὶ πᾶς ὁ λαός, διὰ τὸ ἡτοιμακέναι τὸν θεὸν τῷ λαῷ, ὅτι ἐξάπινα ἐγένετο ὁ λόγος. Ca. 30.

Καὶ ἀπέστειλεν Ἐζεκίας ἐπὶ πάντα Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδαν ἐπιστολάς, καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τὸν Ἐφραὶμ

psalteriis & citharis sm dispositionem dauid regis & gad videntis & nathan pphete. Siquidē dñi preceptū fuit p manū pphetarū ei⁹. Steteruntq; leuite tenētes organa dd & sacerdotes tubas. & iussit ezechias vt offerrēt holocausta sup altare. Cūq; offerrētur holocausta cepūt laudes canere dño & clāgere tubis atq; in diuersis organis q̄ dauid rex israel reperat cōcrepare. Omni aūt turba adorāte: cātores & hi q tenebāt tubas erāt in officio suo donec cōpleretur holocaustū. Cūq; finita esset oblatio īcuruatus est rex & oēs qui erāt cum eo: & adorauerūt. Precepitq; ezechias & principes leuitis vt laudarent dominum sermonib⁹ dd & asaph videtis: q laudauerūt deū magna leticia & incuruato genu adorauerunt. Ezechias aūt etiam hec addidit. Implestis man⁹ vestras dño accedite & offerte victimas & laudes in domo dñi. Obtulit ergo vniuersa multitudo hostias & laudes & holocausta mente deuota. Porro numer⁹ holocaustorū q̄ obtulit multitudo hic fuit. Tauros septuagīta: arietes centum: agnos ducentos: sanctificaueruntq; domino boues sexcētos & oues tria milia. Sacerdotes vero pauci erāt nec poterāt sufficere vt pelles holocaustorū detraherent. Vnde & leuite frēs eoꝝ adiuuerūt eos donec īpleretur opus & sctificarētur antistites. Leuite quippe faciliori ritu sanctificātur q̄ sacerdotes. Fuerūt ergo holocausta plurima adipes pacificorum & libamina holocaustorū: & cōpletus est cult⁹ domus dñi letatusq; est ezechias & oīs populus eo q ministeriū dei esset expletum: de repente quippe hoc fieri placuerat. 30.

Misit quoq; ezechias ad omnē israel & iudam: scripsitq; epistolas ad ephraim

בנבלים ובכנרות במצות דויד וגד חזה
המלך ונתן הנביא כי ביד יהוה
המצוה ביד נביאיו׃ ויעמדו הלוים
בכלי דויד והכהנים בחצצרות׃ ויאמר
חזקיהו להעלות העלה להמזבח
ובעת החל העולה החל שיר יהוה
והחצצרות ועל ידי כלי דויד מלך
ישראל׃ וכל הקהל משתחוים
והשיר משורר והחצצרות מחצצרים
הכל עד לכלות העלה׃ וככלות
להעלות כרעו המלך וכל הנמצאים
אתו וישתחוו׃ ויאמר יחזקיהו
המלך והשרים ללוים להלל ליהוה
בדברי דויד ואסף החזה ויהללו
עד לשמחה ויקדו וישתחוו׃ ויען
יחזקיהו ויאמר עתה מלאתם
ידכם ליהוה גשו והביאו זבחים
ותודות לבית יהוה ויביאו הקהל
זבחים ותודות וכל נדיב לב עלות׃
ויהי מספר העלה אשר הביאו
הקהל בקר שבעים אילים מאה
כבשים מאתים לעלה ליהוה
כל אלה׃ והקדשים בקר שש
מאות וצאן שלשת אלפים׃ רק
הכהנים היו למעט ולא יכלו
להפשיט את כל העלות ויחזקום
אחיהם הלוים עד כלות המלאכה
ועד יתקדשו הכהנים כי הלוים
ישרי לבב להתקדש מהכהנים׃
וגם עלה לרב בחלבי השלמים
ובנסכים לעלה ותכון עבודת בית
יהוה׃ וישמח יחזקיהו וכל העם
על ההכין האלהים לעם כי
בפתאם היה הדבר׃

Cap. xxx.

וישלח יחזקיהו על כל ישראל
ויהודה וגם אגרות כתב על אפרים

ומנשה לבוא לבית יהוה בירושלם לעשות פסח ליהוה אלהי ישראל׃ ויועץ המלך ושריו וכל הקהל בירושלם לעשות הפסח בחדש השני׃ כי לא יכלו לעשתו בעת ההיא כי הכהנים לא התקדשו למדי והעם לא נאספו לירושלם׃ ויישר הדבר בעיני המלך ובעיני כל הקהל׃ ויעמידו דבר להעביר קול בכל ישראל מבאר שבע ועד דן לבוא לעשות פסח ליהוה אלהי ישראל בירושלם כי לא לרב עשו ככתוב׃ וילכו הרצים באגרות מיד המלך ושריו בכל ישראל ויהודה וכמצות המלך לאמר בני ישראל שובו אל יהוה אלהי אברהם יצחק וישראל וישב אל הפליטה הנשארת לכם מכף מלכי אשור׃ ואל תהיו כאבותיכם וכאחיכם אשר מעלו ביהוה אלהי אבותיהם ויתנם לשמה כאשר אתם ראים׃ עתה אל תקשו ערפכם כאבותיכם תנו יד ליהוה ובאו למקדשו אשר הקדיש לעולם ועבדו את יהוה אלהיכם וישב מכם חרון אפו׃ כי בשובכם על יהוה אחיכם ובניכם לרחמים לפני שוביהם ולשוב לארץ הזאת כי חנון ורחום יהוה אלהיכם ולא יסיר פנים מכם אם תשובו אליו׃ ויהיו הרצים עברים מעיר לעיר בארץ אפרים ומנשה ועד זבלון ויהיו משחיקים עליהם ומלעגים בם׃ אך אנשים מאשר ומנשה ומזבלון נכנעו ויבאו לירושלם׃ גם ביהודה היתה יד האלהים לתת להם לב אחד לעשות מצות המלך

et manassen vt venirent ad domū dñi in hierl'm & facerent phase domino deo israel. Inito ergo cōsilio regis & principū & vniuersi cetus hierusalē decreuerunt vt facerēt phase mēse secūdo. Non eni occurrerāt facere ī tpe suo: qa sacerdotes q possent sufficere sctificati nō fuerāt: & ppl's nōdū cōgregat⁹ fuerat in hierl'z. Placuitq3 sermo regi & omni multitudini & decreuerūt vt mitterēt nuncios in vniuersum israel de bersabee vsq3 dan: vt venirent & facerent phase domino deo israel in hierl'm. Multi enī nō fecerāt sicut ī lege pscriptū est. Perrexeruntq3 cursores cū eplis ex regis īperio & principū ei⁹ in vniuersū isrl & iudā iuxta id qd rex iusserat predicātes. Filii israel reuertimini ad dominū deum abraham & isaac & israel: & reuertetur ad reliquias q̄ effugerunt manus regi assyriorum. Nolite fieri sicut patres vestri & fratres: qui recesserunt a dño deo patrū suorū: & tradidit eos in interitum: vt ipsi cernitis. Nolite indurare ceruices vr̄as sicut patres vr̄i. Tradite manus vr̄as dño: & venite ad sanctuariū ei⁹ qd sanctificauit in eternū. Seruite domino deo prm vr̄orū: & auertetur a vobis ira furoris ei⁹. Si eī vos reuersi fueritis ad dñm: frēs vr̄i & filii habebūt miām corā dñis suis: q illos duxerit captiuos & reuertētur in terrā hāc. Pius eī & clemēs est dñs de⁹ vr̄: & nō auertet faciē suā a vobis si reuersi fueritis ad eū. Igitur cursores pgebant velocit de ciuitate ī ciuitatē p terrā ephraim & manasse vsq3 ad zabulō: illis irridētib⁹ & subsānantibus eos. Attn̄ quidā viri ex aser & manasse & zabulō acquiescentes cōsilio: venerūt hierusalem. In iuda vero facta ē manus dei vt daret eis cor vnū: vt facerent iuxta preceptum regis

והשרים בדבר יהוה׃ ויאספו ירושלם עם רב לעשות את חג המצות בחדש השני קהל לרב מאד׃ ויקמו ויסירו את המזבחות אשר בירושלם ואת כל המקטרות הסירו וישליכו לנחל קדרון׃ וישחטו הפסח בארבעה עשר לחדש השני והכהנים והלוים נכלמו ויתקדשו ויביאו עלות בית יהוה׃ ויעמדו על עמדם כמשפטם כתורת משה איש האלהים הכהנים זרקים את הדם מיד הלוים׃ כי רבת בקהל אשר לא התקדשו והלוים על שחיטת הפסחים לכל לא טהור להקדיש ליהוה׃ כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבלון לא הטהרו כי אכלו את הפסח בלא ככתוב כי התפלל יחזקיהו עליהם לאמר יהוה הטוב יכפר בעד׃ כל לבבו הכין לדרוש האלהים יהוה אלהי אבותיו ולא כטהרת הקדש׃ וישמע יהוה אל יחזקיהו וירפא את העם׃ ויעשו בני ישראל הנמצאים בירושלם את חג המצות שבעת ימים בשמחה גדולה ומהללים ליהוה יום ביום הלוים והכהנים בכלי עז ליהוה׃ וידבר יחזקיהו על לב כל הלוים המשכילים שכל טוב ליהוה ויאכלו את המועד שבעת הימים מזבחים זבחי שלמים ומתודים ליהוה אלהי אבותיהם׃ ויועצו כל הקהל לעשות שבעת ימים אחרים ויעשו שבעת ימים שמחה׃ כי חזקיהו מלך יהודה הרים לקהל אלף פרים ושבעת אלפים צאן והשרים הרימו לקהל פרים אלף וצאן עשרת אלפים

et principū verbū dñi. Congregatiq3 sunt in hierusalē populi multi: vt facerent solēnitatem azymorum in mense secundo. Et surgentes destruxerunt altaria que erant in hierl'z: atq3 vniuersa in qb⁹ idolis adolebatur incensū subuertētes piecerūt in torrētem cedrō. Immolauerūt aūt phase q̄rtadecima die mēsis secūdi. Sacerdotes q̄q3 atq3 leuite tādem sctificati obtulerunt holocausta in domo dñi: steterūtq3 in ordine suo iuxta dispositionē & legē moysi hoīs dei. Sacerdotes vero suscipiebāt effudēdendū sanguinē de manibus leuitarū eo q multa turba sanctificata nō esset: & idcirco immolarent leuite phase hīs qui nō occurrerāt sanctificari dōnīo. Magna etiam pars populi de ephraim & manasse & isachar & zabulon q̄ sanctificata non fuerat: comedit phase: non iuxta qd scriptum est. & orauit pro eis ezechias dicēs. Dn̄s bonus propitiabitur cūctis qui in toto corde requirūt dominū deū patrū suorū & nō iputabit eis q̄ min⁹ sctificati sunt. Quē exaudiuit dñs: & placatus est populo. Fecerūtq3 filii israel qui inuēti sunt in hierusalem solēnitatem azymorum septem diebus in leticia magna: laudantes dominum p singulos dies leuite q̄q3 & sacerdotes per organa q̄ suo officio cōgruebāt. Et locut⁹ ē ezechias ad cor oīm leuitarū: q habebāt intelligētiā bonā sup dño. & comederunt septē diebus solēnitatis immolātes victimas pacificorū & laudantes dñm deū patrū suorū: placuitq3 vniuerse multitudini vt celebrarēt etiā alios dies septē: qd & fecerūt cum ingēti gaudio. Ezechias autem rex iuda prebuerat multitudini mille tauros & septem milia ouium. Principes vero dederant populo tauros mille: & oues decem milia.

ויתקדשו כהנים לרב: וישמחו כל
קהל יהודה והכהנים והלוים וכל
הקהל הבאים מישראל והגרים
הבאים מארץ ישראל והיושבים
ביהודה: ותהי שמחה גדולה
בירושלם כי מימי שלמה בן
דויד מלך ישראל לא כזאת
בירושלם: ויקמו הכהנים הלוים
ויברכו את העם וישמע בקולם
ותבוא תפלתם למעון קדשו
לשמים: ובכלות כל

Cap. xxxj.

זאת יצאו כל ישראל הנמצאים
לערי יהודה וישברו המצבות
ויגדעו האשרים וינתצו את
הבמות ואת המזבחות מכל יהודה
ובנימן ובאפרים ומנשה עד לכלה
וישובו כל בני ישראל איש
לאחזתו לעריהם: ויעמד יחזקיהו
את מחלקות הכהנים והלוים
על מחלקותם איש כפי עבודתו
לכהנים וללוים לעלה ולשלמים
לשרת ולהודות ולהלל בשערי
מחנות יהוה: ומנת המלך מן רכושו
לעלות לעלות הבקר והערב והעלות
לשבתות ולחדשים ולמעדים
ככתוב בתורת יהוה: ויאמר לעם
ליושבי ירושלם לתת מנת הכהנים
והלוים למען יחזקו בתורת יהוה:
וכפרץ הדבר הרבו בני ישראל
ראשית דגן תירוש ויצהר ודבש וכל
תבואת שדה ומעשר הכל לרב הביאו
ובני ישראל ויהודה היושבים בערי
יהודה גם הם מעשר בקר וצאן ומעשר
קדשים המקדשים ליהוה אלהיהם
הביאו ויתנו ערמות ערמות: בחדש
השלשי החלו הערמות ליסוד ובחדש

Sctificata est ergo sacerdotū plurima mltitudo & hilaritate pfusa oīs turba iuda tā sacerdotū & leuitarū q̄ꝫ vniuerse freq̄ntie q̄ venerat ex isrl: pselitorū quoqꝫ de tra israel & habitantium in iuda. Factaqꝫ est grādis celebritas in hierusalem qualis a diebus salomonis filii dauid regis israel in ea vrbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atqꝫ leuite benedicentes populo: & exaudita est vox eorū: peruenitqꝫ oratio in habitaculum sanctum celi.

31. Qvmqꝫ hec fuissent rite celebrata egressus est oīs isrl q inuētus fuerat in vrbibus iuda: & fregerunt simulachra: succiderūtqꝫ lucos: demoliti sunt excelsa: & altaria destruxerūt: nō solū de vniuerso iuda & bēiamī: sed & de ephraī q̄qꝫ & manasse: donec penit9 euerterēt. Reuersiqꝫ sunt oēs filii isrl in possessiōes & ciuitates suas. Ezechias aūt constituit turmas sacerdotales: & leuiticas per diuisiones suas vnūquēqꝫ in officio pprio tā sacerdotū videlicet q̄ꝫ leuitarū ad holocausta & pacifica: vt mīstrarent & cōfiterētur canerētqꝫ in portis castrorꝫ dñi. Pars aūt regis erat vt de ppria ei9 substātia offerretur holocaustū mane semp & vespe: sabbatis q̄qꝫ & Kalēdis & solēnitatib9 ceteris: sicut scriptū est in lege dñi. Precepit etiam poplo habitātiū hierl'm vt darēt partes sacerdotib9 & leuitis: vt possent vacare legi dñi. Quod cū percrebruisset in auribus mltidnis: plurimas obtulerūt primitias filii isrl frumēti vini & olei: mellis q̄qꝫ & oīꝫ q̄ gignit hum9 decīas obtulerūt. Sed & filii israel & iuda qui habitabāt in vrbib9 iuda obtulerūt decimas boū & ouiū: decimas q̄ꝫ sanctorꝫ q̄ vouerāt dño deo suo: atqꝫ vniuersa portātes fecerūt aceruos plurimos. Mense tertio ceperūt aceruorū iacere fundamēta: & mense

τ sctificati sunt de sacerdotib9 in multitudinē. τ letata ē oīs
καὶ ἡγιάσθησαν τῶν ἱερέων εἰς πλῆθος. καὶ εὐφράνθη πᾶσα
ecclesia iuda τ sacerdotes τ leuite: τ oīs ec-
ἡ ἐκκλησία ἰούδα καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ πᾶσα ἡ ἐκ-
clesia q venerūt ex israel: τ proselyti q vene-
κλησία οἱ ἐλθόντες ἐξ ἰσραήλ, καὶ οἱ προσήλυτοι οἱ ἐλθόν-
rūt de terra israel: τ habitantes iuda. τ facta est
τες ἐκ γῆς ἰσραήλ, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἰούδα. καὶ ἐγένετο
letitia magna in hierusalē: qm a diebus salo-
εὐφροσύνη μεγάλη ἐν ἱερουσαλήμ, ὅτι ἀπὸ ἡμερῶν σολο-
monis filii dauid regis israel nō factū est ta-
μῶντος υἱοῦ δαυὶδ βασιλέως ἰσραὴλ οὐκ ἐγένετο τοιαύ-
le festū in hierusalē. τ surrexerūt sacerdotes leuite:
τη ἑορτὴ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνέστησαν οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται,
τ benedixerūt pplo: τ exaudita est vox eoꝝ: τ
καὶ εὐλόγησαν τὸν λαόν, καὶ ἐπηκούσθη ἡ φωνὴ αὐτῶν, καὶ
venit oratio eoꝝ in habitaculū sctūm
ἦλθεν ἡ προσευχὴ αὐτῶν εἰς τὸ κατοικητήριον τὸ ἅγιον τοῦ
dei in celum.
θεοῦ εἰς τὸν οὐρανόν.

Ca. 31.

Et postq̄ pfecta sunt hec omnia: egressus ē oīs is-
Καὶ ὡς συνετελέσθη ταῦτα πάντα, ἐξῆλθε πᾶς ἰσ-
rael q inuētī fuerāt in vrbib9 iuda: τ cōtriuerūt
ραὴλ οἱ εὑρεθέντες ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ συνέτριψαν τὰς
simulachra: τ succiderunt lucos: τ demoliti sunt excel-
στήλας, καὶ ἐξέκοψαν τὰ ἄλση, καὶ κατέσπασαν τὰ ὑψη-
sa: τ destruxerūt altaria ab omni iudea
λά, καὶ καθεῖλον τὰ θυσιαστήρια ἀπὸ πάσης τῆς ἰουδαίας
τ beniami τ ex ephrai: τ a manasse vsqꝫ ad con
καὶ βενιαμὶν καὶ ἐξ ἐφραίμ, καὶ ἀπὸ μανασσῆ ἕως εἰς συν-
summationē. τ conuersus ē oīs israel in hereditatē
τέλειαν. καὶ ἐπέστρεψε πᾶς ἰσραὴλ εἰς τὴν κληρονομίαν
suā τ in ciuitates suas. τ ordinauit ezecias vi-
αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. καὶ ἔταξεν ἐζεκίας τὰς ἐφη-
ces sacerdotū τ leuitaꝝ: τ vices vnī9 cu-
μερίας τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν, καὶ τὰς ἐφημερίας ἑκά-
iusqꝫ iuxta ministeriū suū sacerdotib9 τ leui-
στου κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευί-
tis ad holocaustū τ ad sacrificiū salutaris:
ταις εἰς τὴν ὁλοκαύτωσιν καὶ εἰς τὴν θυσίαν τοῦ σωτηρίου,
τ vt laudarēt τ vt cōfiterentur τ ministrarent in
καὶ τοῦ αἰνεῖν καὶ τοῦ ἐξομολογεῖσθαι καὶ λειτουργεῖν ἐν ταῖς
portis τ in atriis dom9 dñi. τ pars re-
πύλαις καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς οἴκου κυρίου. καὶ ἡ μερὶς τοῦ βασι-
gis de substantiis eius in holocaustis: que
λέως ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ εἰς τὰς ὁλοκαυτώσεις, τήν
mane τ que vespere: τ in holocaustis
τε πρωϊνὴν καὶ τὴν ἑσπερινήν, καὶ εἰς τὰς ὁλοκαυτώσεις
sabbatoꝝ: τ in neomeniis: τ in solēnitatib9
τῶν σαββάτων, καὶ εἰς τὰς νουμηνίας, καὶ εἰς τὰς ἑορτὰς
scriptis in lege dñi. τ dixit ezecias
τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ νόμῳ κυρίου. καὶ εἶπεν ἐζεκίας τῷ
pplo habitantibus in hierusalē vt darēt partē
λαῷ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν ἱερουσαλὴμ δοῦναι τὴν μερίδα
sacerdotū τ leuitaꝝ: vt possint in mini-
τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν, ὅπως κατισχύσωσιν ἐν τῇ λει-
sterio dom9 dñi. τ postq̄ iussit sermonē ezecias:
τουργίᾳ οἴκου κυρίου. καὶ ὡς προσέταξε τὸν λόγον ἐζεκίας,
plurimas obtulerūt filii isrl primitias tritici τ vini τ olei
ἐπλεόνασαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπαρχὴν σίτου καὶ οἴνου καὶ ἐλαί-
τ mellis: τ omne germē agri i multitudīe obtulerūt
ου καὶ μέλιτος, καὶ πᾶν γένημα ἀγροῦ εἰς πλῆθος ἤνεγκαν
filii israel τ iuda. τ q habitabāt in vrbibus
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ ἰούδα. καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν
iuda τ ipsi attulerūt decimas vitulorꝫ τ ouium
ἰούδα καὶ αὐτοὶ ἤνεγκαν ἐπιδέκατα μόσχων καὶ προβάτων
τ decimas capraꝝ: τ sanctificauerūt dño deo suo. τ in-
καὶ ἐπιδέκατα αἰγῶν, καὶ ἡγίασαν τῷ κυρίῳ θεῷ αὐτῶν. καὶ εἰ-
tulerūt τ posuerūt aceruos aceruos. in aūt mēse tertio
σήνεγκαν καὶ ἔθηκαν σωροὺς σωρούς. ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ τρίτῳ
ceperunt aceruī fundari: τ in mēse
ἤρξαντο οἱ σωροὶ θεμελιοῦσθαι, καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ

A

B

septimo completi sunt. τ venit ezecias τ princi-
ἑβδόμῳ συνετελέσθησαν. καὶ ἦλθεν ἐζεκίας καὶ οἱ ἄρχον-
pes: τ viderūt aceruos: τ benedixerūt dño τ populo
τες, καὶ εἶδον τοὺς σωρούς, καὶ εὐλόγησαν τὸν κύριον καὶ τὸν λαὸν
suo israel. τ interrogauit ezecias sacerdotes
αὐτοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐπυνθάνετο ἐζεκίας τῶν ἱερέων
τ leuitas super aceruis. τ dixit ad eū
καὶ τῶν λευιτῶν ὑπὲρ τῶν σωρῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐ-
azarias sacerdos princeps dom9 sadduc: ex
τὸν ἀζαρίας ὁ ἱερεὺς ὁ ἄρχων τοῦ οἴκου σαδδούκ, ἐξ
quo ceperūt primitie offerri in domū dñi:
οὗ ἤρξαντο αἱ ἀπαρχαὶ φέρεσθαι εἰς τὸν οἶκον κυρίου,
comedim9 τ bibimus τ reliquimus vsqꝫ in multi-
ἐφάγομεν καὶ ἐπίομεν καὶ ἐγκατελείπομεν ἕως εἰς πλῆ-
tudinē: qm dñs benedixit populo suo: τ reliqui-
θος, ὅτι κύριος εὐλόγησε τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ κατελεί-
mus adhuc multitudinē hāc. τ dixit ezecias: vt ppa-
πομεν ἔτι τὸ πλῆθος τοῦτο. καὶ εἶπεν ἐζεκίας, ἑτοι-
rarēt pastophoria in domo dñi. τ pparauerūt:
μάσαι παστοφόρια εἰς τὸν οἶκον κυρίου. καὶ ἡτοίμασαν,
τ intulerūt illuc primitias τ decimas in
καὶ εἰσήνεγκαν ἐκεῖ τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰ ἐπιδέκατα ἐν
fide. τ sup eos prefectus chonenias leuita: τ
πίστει. καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐπιστάτης χωνενίας ὁ λευίτης, καὶ
semei frater eius successor: τ hieziel τ ozias
σεμεεὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διαδεχόμενος, καὶ ἰεζιὴλ καὶ ὀζίας
τ naath τ asael τ hierimoth: τ iozabad τ eliel
καὶ ναὰθ καὶ ἀσαὴλ καὶ ἱεριμώθ, καὶ ἰωζαβὰδ καὶ ἐλιὴλ
τ samachia τ maath τ baneas ppositi per cho-
καὶ σαμαχία καὶ μαὰθ καὶ βανέας καθεσταμένοι διὰ χω-
neniā τ semei fratrē eius: sicut iussit
νενίου καὶ σεμεεὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καθὼς προσέ-
ezecias rex τ azarias dux domus
ταξεν ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀζαρίας ὁ ἡγούμενος οἴκου
dñi. τ core filius iemna leuita ianitor secū-
κυρίου. καὶ κωρὴ ὁ τοῦ ἰεμνὰ ὁ λευίτης ὁ πυλωρὸς κα-
dū orientē in domis: vt daret primi-
τὰ ἀνατολὰς ἐπὶ τῶν δομάτων, δοῦναι τὰς ἀπαρ-
tias dñi: τ sancta sctōꝝ p manū adan
χὰς τοῦ κυρίου, καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων διὰ χειρὸς ἀδὰν
τ beniamī. τ iesue τ semei τ amarias τ
καὶ βενιαμίν. καὶ ἰησοῦς καὶ σεμεεὶ καὶ ἀμαρείας καὶ
sechenias in ciuitatib9 p manū sacerdotū in
σεχενίας ἐν ταῖς πόλεσι διὰ χειρὸς τῶν ἱερέων ἐν
fide vt darēt fratribus suis secundū vi-
πίστει δοῦναι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν κατὰ τὰς ἐφη-
ces: secundū magnū τ secundū paruum: ex-
μερίας, κατὰ τὸν μέγαν καὶ κατὰ τὸν μικρόν, ἐκ-
tra iesū masculoꝝ a trimo τ
τὸς τῆς ἐπιγονῆς τῶν ἀρσενικῶν ἀπὸ τριετοῦς καὶ
supra: omni ingredienti in domū dñi:
ἐπάνω, παντὶ τῷ εἰσπορευομένῳ εἰς οἶκον κυρίου,
in rationē dieꝝ in die suo: in ministerio
εἰς λόγον ἡμερῶν ἐν ἡμέρᾳ αὐτοῦ, εἰς λειτουργίαν
p vices ordinis sui. hic distributio
ἐφημερίας διατάξεως αὐτῶν. οὗτος ὁ καταλοχισμὸς
sacerdotū fm domos familiaꝝ. τ leuite in
τῶν ἱερέων κατ' οἴκους πατριῶν. καὶ οἱ λευῖται ἐν ταῖς
vicibus suis. a vigesimo āno τ supra in
ἐφημερίαις αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἐν
ordine in turmis in omni fetu
διατάξει ἐν τοῖς καταλοχισμοῖς ἐν πάσῃ ἐπιγονῇ
suo filioꝝ suoꝝ τ filiarū in omni multitu-
αὐτῶν υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων εἰς πᾶν τὸ πλῆ-
dine: qm in fide sanctificauerūt sctūariū: τ filiis
θος, ὅτι ἐν πίστει ἡγίασαν τὸ ἅγιον, καὶ τοῖς υἱοῖς
aaron sacerdotio fungētib9 in agris τ in
ἀαρὼν τοῖς ἱερατεύουσιν ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ ἐν ταῖς
ciuitatibus suis: in omni ciuitate τ ciuitate viri
πόλεσιν αὐτῶν, ἐν πάσῃ πόλει καὶ πόλει ἄνδρες
qui nominati sūt in nomine vt darent
οἱ ὠνομάσθησαν ἐν ὀνόματι δοῦναι

C

D

septimo cōpleuerūt eos. Cūqꝫ igressi fuissēt ezechias & pricipes eius: viderūt aceruos & bñdixerūt dño ac pplo israel. Interrogauitqꝫ ezechias sacerdotes & leuitas cur ita iacerent aceruī. Respōdit illi azarias sacerdos primus de stirpe sadoch dicens. Ex quo ceperunt offerri primitie ī domo dñi comedim9 & saturati sum9 & remāserūt plurima: eo q̄ benedixerit dñs pplo suo. Reliqarū aūt est copia ista quā cernis. Precepit igr̄ ezechias vt ppararēt horrea ī domo dñi. qđ cū fecissēt: ītulerūt tā primitias q̄ꝫ decimas: & q̄cūqꝫ vouerāt fideliter. Fuit aūt p̄fectus eorꝫ chonenias leuita & semei frat ei9 scđs: post quē ichihel & azarias & naad & asahel & hierimoth: iozabar q̄qꝫ & elihel & iesmachias & maath & banaias p̄positi sub manib9 chonenie & semei fris ei9 ex imperio ezechie regis & azarie pontificis domus dei. Chore vero fili9 iemna leuites & ianitor orietalis porte prepositus erat his q̄ spōte offerebātur deo: primitiisqꝫ & cōsecratis in scta sanctorꝫ & sub cura eius eden & beniamin: iesue & semeias. Amarias q̄qꝫ & sechenias ī ciuitatib9 sacerdotum: vt fideliter distribuerent fratribus suis partes minorib9 atqꝫ maiorib9: exceptis marib9 ab annis tribus & supra: cunctis qui ingrediebantur templū dñi. Et quicqđ p singulos dies cōducebāt in misterio atqꝫ obseruatiōib9 iuxta diuisiones suas: sacerdotibus per familias: & leuitis a vicesimo anno & supra per ordines & turmas suas. Vniuersęqꝫ multitudini tā vxorib9 q̄ꝫ liberis eorꝫ vtriusqꝫ sexus fideliter cibi de his que sctificata fuerant p̄bebātur. Sed & filiorū aaron p agros & suburbana vrbium singularū dispositi erant viri qui

השביעי כלו: ויבאו יחזקיהו והשרים
ויראו את הערמות ויברכו את יהוה
ואת עמו ישראל: וידרש יחזקיהו
על הכהנים והלוים על הערמות:
ויאמר אליו עזריהו הכהן הראש
לבית צדוק ויאמר מהחל התרומה
לביא בית יהוה אכול ושבוע והותר
עד לרוב כי יהוה ברך את עמו
והנותר את ההמון הזה: ויאמר
יחזקיהו להכין לשכות בבית יהוה
ויכינו: ויביאו את התרומה והמעשר
והקדשים באמונה ועליהם נגיד
כונניהו הלוי ושמעי אחיהו משנה:
ויחיאל ועזזיהו ונחת ועשהאל
וירימות ויוזבד ואליאל ויסמכיהו
ומחת ובניהו פקידים מיד כונניהו
ושמעי אחיו במפקד יחזקיהו המלך
ועזריהו נגיד בית האלהים: וקורא
בן ימנה הלוי השוער למזרחה על
נדבות האלהים לתת תרומת יהוה
וקדשי הקדשים: ועל ידו עדן
ומנימין וישוע ושמעיהו אמריהו
ושכניהו בערי הכהנים באמונה
לתת לאחיהם במחלקות כגדול
כקטן: מלבד התיחשם לזכרים מבן
שלוש שנים ולמעלה לכל הבא
לבית יהוה לדבר יום ביומו לעבודתם
במשמרותם כמחלקותיהם: ואת
התיחש הכהנים לבית אבותיהם
והלוים מבן עשרים שנה ולמעלה
במשמרותיהם במחלקותיהם:
ולהתיחש בכל טפם נשיהם ובניהם
ובנותיהם לכל קהל כי באמונתם
יתקדשו קדש: ולבני אהרן הכהנים
בשדי מגרש עריהם בכל עיר ועיר
אנשים אשר נקבו בשמות לתת

מנות לכל זכר בכהנים ולכל התיחש
בלוים: ויעש כזאת יחזקיהו בכל
יהודה ויעש הטוב והישר והאמת
לפני יהוה אלהיו: ובכל מעשה
אשר החל בעבודת בית האלהים
ובתורה ובמצוה לדרש לאלהיו בכל
לבבו עשה והצליח:

Ca. xxxij.

אחרי הדברים והאמת האלה בא
סנחריב מלך אשור ויבא ביהודה
ויחן על הערים הבצרות ויאמר
לבקעם אליו: וירא יחזקיהו כי בא
סנחריב ופניו למלחמה על
ירושלם: ויועץ עם שריו וגבריו
לסתם את מימי העינות אשר
מחוץ לעיר ויעזרוהו: ויקבצו עם
רב ויסתמו את כל המעינות ואת
הנחל השוטף בתוך הארץ לאמר
למה יבאו מלכי אשור ומצאו מים
רבים: ויתחזק ויבן את כל החומה
הפרוצה ויעל על המגדלות ולחוצה
החומה אחרת ויחזק את המלוא
עיר דויד ויעש שלח לרב ומגנים:
ויתן שרי מלחמות על העם ויקבצם
אליו אל רחוב שער העיר וידבר
על לבבם לאמר: חזקו ואמצו אל
תיראו ואל תחתו מפני מלך אשור
ומלפני כל ההמון אשר עמו כי
עמנו רב מעמו: עמו זרוע בשר ועמנו
יהוה אלהינו לעזרנו ולהלחם
מלחמתינו ויסמכו העם על דברי
יחזקיהו מלך יהודה: אחר זה שלח
סנחריב מלך אשור עבדיו
ירושלימה והוא על לכיש וכל
ממשלתו עמו על יחזקיהו מלך
יהודה ועל כל יהודה אשר
בירושלם לאמר: כה אמר סנחריב

מנה יחס · עשה · פנה עשה · חלל עבד · ירה צוה · צלח · בוא · חנה עיר · אמר · ראה · פנה לחם · יעץ שור · גבר סתם · עזר קבץ · עין · שטף · בוא · רבב חזק · בנה חמה · פרץ עלה · גדל חזק · מלא · נתן שור · קבץ רחב · דבר · ירא חתת · פנה המן · זרע · לחם · סמך · משל

partes distribuerẽt vniuerſo ſexui maſculino: de ſacerdotib⁹ & leuitis. Fecit ergo ezechias vniuerſa q̃ diximus in omni iuda: operatuſq; ẽ bonũ & rectum & verũ corã dño deo ſuo: in vniuerſa cultura miniſterii domus dei iuxta legẽ & cerimõias: volẽs requirere deũ ſuũ in toto corde ſuo. Fecit q; & pſperatus eſt. 32.

Poſt q̃ & huiuſcemodi veritatem venit ſennacherib rex aſſyriorum & ingreſſus iudam obſedit ciuitates munitas. volens eas capere. Quod cũ vidiſſet ezechias veniſſe .ſ. ſennacherib & totũ belli impetum verti contra hieruſalẽ: inito cũ principib⁹ cõſilio viriſq; fortiſſimis vt obturaret capita fontium qui erant extra vrbẽ: & hoc oĩum decernẽte ſentẽtia cõgregauit pluримã multitudinẽ: & obturauerũt cũctos fontes & riuũ q fluebãt in medio terre dicẽtes. Ne veniãt reges aſſyriorum & inueniãt aquarũ abũdantiã. Edificauit q̃ q; agens induſtrie omnẽ murũ q fuerat diſſipat⁹: & extruxit turres deſup & forinſecus alterũ murũ. Inſtaurauitq; mello in ciuitate dauid & fecit vniuerſi gñris armaturã & clypeos. Cõſtituitq; principes bellatorũ in exercitu. Et cõuocauit vniuerſos in platea porte ciuitatis: ac locut⁹ eſt ad cor eorũ dicẽs. Viriliter agite & cõfortamini: nolite timere: nec paucatis regem aſſyriorũ & vniuerſã multitudinẽ q̃ ẽ cũ eo. Multo eñ plures nobiſcũ ſunt q̃ cũ illo. Cũ illo eñi ẽ brachiũ carneũ: nobiſcũ dñs de⁹ nr̃ q auxiliator ẽ nr̃: pugnatq; p nobis. Cõfortat⁹q; ẽ pp̃ls huiuſcemodi verbis ezechie regis iuda. q̃ poſtq̃ geſta ſunt: miſit ſennacherib rex aſſyriorũ ſeruos ſuos hierl'm: ipſe eñi cũ vniuerſo exercitu obſidebat lachis: ad ezechiam regem iuda & ad omnem populum qui erat in vrbe dicens. Hec dicit ſennacherib

parte omni maſculo in ſacerdotib⁹: ⁊ omni nu-
μερίδα παντὶ ἀρσενικῷ ἐν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ παντὶ κα-
merato in leuitis. ⁊ fecit ezecias ſic
ταριθμουμένῳ ἐν τοῖς λευίταις. καὶ ἐποίησεν ἐζεκίας οὕ-
in omni iuda: ⁊ fecit ezecias bonũ ⁊
τως ἐν παντὶ ἰούδα, καὶ ἐποίησεν ἐζεκίας τὸ καλὸν καὶ τὸ
rectũ ⁊ verũ corã dño deo ſuo: ⁊ in om
εὐθὲς καὶ τὸ ἀληθὲς ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐν παν
ni opere in quo incepit in opere in domo dñi: ⁊ in
τὶ ἔργῳ ἐν ᾧ ἤρξατο ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν
lege ⁊ in preceptis queſiuit deũ ſuũ ex
τῷ νόμῳ καὶ ἐν τοῖς προστάγμασιν ἐξεζήτησε τὸν θεὸν αὐτοῦ ἐξ
tota anima ſua: ⁊ fecit ⁊ pſperatus eſt.
ὅλης τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε καὶ εὐοδώθη. Ca. 32.

Et poſt ſermones hos ⁊ veritatẽ hanc
Καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ τὴν ἀλήθειαν ταύ-
venit ſennacherib rex aſſyriorũ: ⁊ venit in iu-
την ἦλθε σενναχηρὶβ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἦλθεν ἐπὶ ἰού-
dã: ⁊ caſtrametat⁹ eſt iuxta ciuitates muratas:
δαν, καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς τειχήρεις,
⁊ dixit vt caperent eas. ⁊ vidit ezecias q
καὶ εἶπε τοῦ προκαταλαβέσθαι αὐτάς. καὶ εἶδεν ἐζεκίας ὅτι
venerat ſennacherib: ⁊ facies eius ad bellandũ
ἥκει σενναχηρὶβ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι
in hieruſalẽ: ⁊ conſuluit cum ſenioribus ſuis ⁊
ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐβουλεύσατο μετὰ τῶν πρεσβυτέ-
potẽtib⁹: vt obturarẽt aquas fontiũ
ρων αὐτοῦ καὶ τῶν δυνατῶν, ἐμφράξαι τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν
q erãt extra ciuitatẽ: ⁊ cõfortauerũt eũ. ⁊ cõgrega
ἃ ἦν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ συνεπίσχυσαν αὐτῷ. καὶ συνήγα-
uit populũ multũ: ⁊ obturauit aquas fontiũ: ⁊
γεν λαὸν πολύν, καὶ ἐνέφραξε τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν, καὶ
torrẽtẽ qui diuidit p ciuitatẽ dicens: ne
τὸν χειμάρρουν τὸν διορίζοντα διὰ τῆς πόλεως λέγων, μή
forte veniat rex aſſyriorũ: ⁊ inueniat aquã multã: ⁊
ποτε ἔλθῃ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ εὕρῃ ὕδωρ πολύ, καὶ
corroboreẽ. ⁊ fortificauit ezecias ⁊ edificauit omnẽ
κατισχύσῃ. καὶ κατίσχυσεν ἐζεκίας καὶ ᾠκοδόμησε πᾶν τὸ
murũ dirutũ ⁊ turres: ⁊ foris ante
τεῖχος τὸ κατεσκαμμένον καὶ πύργους, καὶ ἔξω προτεί-
murale aliud: ⁊ edificauit plenitudinẽ ciuitatis
χισμα ἄλλο, καὶ ᾠκοδόμησε τὸ ἀνάλημμα τῆς πόλεως
dauid: ⁊ preparauit arma multa: ⁊ poſuit princi
δαυίδ, καὶ κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά, καὶ ἔθετο ἄρχον-
pes belli in populo. ⁊ cõgregati ſũt ad eũ in
τας πολέμου ἐπὶ τὸν λαόν. καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ
platea porte ciuitatis. ⁊ locutus eſt in
τὴν πλατεῖαν τῆς πύλης τῆς πόλεως. καὶ ἐλάλησεν ἐπὶ
corde eorũ dicens: viriliter agite ⁊ cõfortamini: nolite
τὴν καρδίαν αὐτῶν λέγων, ἀνδρίζεσθε καὶ ἰσχύσατε, μὴ φο-
meatis nec paueatis a facie regis aſſyrio
βηθῆτε μηδὲ πτοηθῆτε ἀπὸ προσώπου βασιλέως ἀσσυρί-
rũ: ⁊ a facie omnis gentis q̃ cũ eo: qm̃
ων, καὶ ἀπὸ προσώπου παντὸς τοῦ ἔθνους τοῦ μετ' αὐτοῦ, ὅτι
nobiſcũ plures q̃ qui cũ eo. cũ eo brachia
μεθ' ἡμῶν πλείους ὑπὲρ τοὺς μετ' αὐτοῦ. μετ' αὐτοῦ βραχίονες
carnea: nobiſcũ vero dñs de⁹ noſter ad ſaluãdũ ⁊ ad pu-
σαρκικοί, μεθ' ἡμῶν δὲ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῦ σώζειν καὶ τοῦ πο-
gnandũ bellũ nrm. ⁊ cõfortatus eſt popul⁹ in
λεμεῖν τὸν πόλεμον ἡμῶν. καὶ κατεθάρσησεν ὁ λαὸς ἐπὶ
ſermonib⁹ ezecie regis iuda. ⁊ poſt hec
τοῖς λόγοις ἐζεκίου τοῦ βασιλέως ἰούδα. καὶ μετὰ ταῦ-
miſit ſennacherib rex aſſyriorũ ſer-
τα ἀπέστειλε σενναχηρὶβ βασιλεὺς ἀσσυρίων τοὺς παῖ-
uos ſuos in hieruſalẽ. ipſe erat in la-
δας αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ αὐτὸς ἦν ἐπὶ λα-
chis: ⁊ omnis exercitus eius cũ eo. ⁊ mi-
χείς, καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀπέ-
ſit ad ezeciã regem iuda: ⁊ ad omnẽ iu
στειλε πρὸς ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα ἰού-
dã q in hieruſalẽ dicens: ſic dicit ſennacherib
δαν τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ λέγων, οὕτως λέγει σενναχηρὶβ

A 4.Reg. 18.c. · B · 4.Re. 6.d. · C

4.Re. 6.d.

rex aſſyriorũ: in quo vos fiducia habetis: ⁊ ſe-
βασιλεὺς ἀσσυρίων, ἐπὶ τίνι ὑμεῖς πεποίθατε, καὶ κα-
detis in obſidione in hieruſalẽ? nõne ezecias decipit
θῆσθε ἐν τῇ περιοχῇ ἐν ἱερουσαλήμ; οὐχὶ ἐζεκίας ἀπατᾷ
vos vt tradat vos in mortẽ ⁊ in famẽ ⁊ in
ὑμᾶς τοῦ ἀποδοῦναι ὑμᾶς εἰς θάνατον καὶ εἰς λιμὸν καὶ εἰς
ſiti dicẽs: dñs deus nr̃ ſaluabit nos de manu re-
δίψαν λέγων, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς βα-
gis aſſyriorũ? nõne hic eſt ezecias q deſtruxit ex-
σιλέως ἀσσυρίων; οὐχ οὗτός ἐστιν ἐζεκίας ὃς περιεῖλε τὰ ὑ-
celſa eius: ⁊ altaria eius. ⁊ ait iuda
ψηλὰ αὐτοῦ, καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ. καὶ εἶπε τῷ ἰούδα
⁊ habitantib⁹ in hieruſalẽ dicens: corã al-
καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν ἱερουσαλὴμ λέγων, ἐνώπιον τοῦ θυ-
tari hoc adorate: ⁊ in eo adolete incẽſũ.
σιαστηρίου τούτου προσκυνήσατε, καὶ ἐπ' αὐτῷ θυμιάσατε.
nõne ſcitis q̃ feci ego ⁊ patres mei omnib⁹ popu-
οὐκ οἴδατε ὅτι ἐποίησα ἐγὼ καὶ οἱ πατέρες μου πᾶσι τοῖς λα-
lis regionũ: nũ potẽtes potuerũt dij gẽtiũ
οῖς τῶν χωρῶν, μὴ δυνάμενοι ἐδυνήθησαν οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν
omnis terre ſaluare populũ ſuũ de manu mea? qs
πάσης τῆς γῆς σῶσαι τὸν λαὸν αὐτῶν ἐκ χειρός μου; τίς
eſt in omnib⁹ dijs gentiũ harũ: quos pdide-
ἐστιν ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν τούτων, οὓς ἐξωλόθρευ-
rũt patres mei: q potuerit ſaluare populũ ſuũ de
σαν οἱ πατέρες μου, ὃς ἐδυνήθη σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ
manu mea: vt poſſit deus veſter ſaluare vos de ma
χειρός μου, ὅτι δυνήσεται ὁ θεὸς ὑμῶν σῶσαι ὑμᾶς ἐκ χει-
nu mea? ⁊ nũc nõ decipiat vos ezecias: ⁊ nõ faci-
ρός μου; καὶ νῦν μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐζεκίας, καὶ μὴ ποιεί-
at vos cõfidere: nec cõmoueat vos in hoc:
τω ὑμᾶς πεποιθέναι, μηδὲ ἐπισειέτω ὑμᾶς ἐπὶ τού-
⁊ nõ credatis ei: qm̃ nõ potuit deus omnis
τῳ, καὶ μὴ πιστεύετε αὐτῷ, ὅτι οὐ μὴ δυνηθῇ θεὸς παντὸς
gẽtis ⁊ regni ſaluare populũ ſuũ de manu
ἔθνους καὶ βασιλείας τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρός
mea ⁊ de manu patrũ meorũ. ⁊ quomõ deus
μου καὶ ἐκ χειρὸς τῶν πατέρων μου. καὶ πῶς ὅτι ὁ θεὸς
veſter nõ liberabit vos de manu mea? ⁊ adhuc locuti ſũt
ὑμῶν οὐ μὴ ῥύσεται ὑμᾶς ἐκ χειρός μου; καὶ ἔτι ἐλάλησαν
ſerui eius cõtra dñm deũ ⁊ cõtra ezeciã ſer-
οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν καὶ ἐπὶ ἐζεκίαν παῖ-
uũ ei⁹. ⁊ librũ ſcripſit ſennacherib: ad exprobrã
δα αὐτοῦ. καὶ βιβλίον ἔγραψε σενναχηρὶβ, τοῦ ὀνειδί-
dũ dñm deũ iſrael. ⁊ ait de eo dicens:
ζειν κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν περὶ αὐτοῦ λέγων,
ſicut dij gentiũ terre nõ liberauerũt populos
καθὼς οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς οὐκ ἐξείλοντο τοὺς λαοὺς
ſuos de manu mea: ſic nõ eruet de⁹ ezecie
αὐτῶν ἐκ χειρός μου, οὕτως οὐ μὴ ἐξέληται ὁ θεὸς ἐζεκίου
populũ ſuũ de manu mea. ⁊ clamauerũt in voce ma-
τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου. καὶ ἐβόησαν ἐν φωνῇ με-
gna iudaice cõtra populũ hieruſalẽ q in mu-
γάλῃ ἰουδαϊστὶ ἐπὶ τὸν λαὸν ἱερουσαλὴμ τὸν ἐπὶ τοῦ τεί-
ro: vt terrerẽt eos ⁊ cõturbarẽt eos:
χους, τοῦ φοβῆσαι αὐτοὺς καὶ τοῦ κατασπάσαι αὐτούς,
vt caperent ciuitatẽ. ⁊ locuti ſunt cõtra
ὅπως προκαταλάβωνται τὴν πόλιν. καὶ ἐλάλησαν ἐπὶ
deũ hieruſalẽ: ſicut ⁊ cõtra deos pplorũ
τὸν θεὸν ἱερουσαλήμ, ὡς καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς τῶν λαῶν
terre opa manuũ hominũ. ⁊ orauit eze-
τῆς γῆς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. καὶ προσηύξατο ἐζε-
cias rex ⁊ eſaias filius ammos propheta
κίας ὁ βασιλεὺς καὶ ἠσαΐας υἱὸς ἀμμὼς ὁ προφήτης
de his: ⁊ clamauerũt in celũ. ⁊ mi-
περὶ τούτων, καὶ ἐβόησαν εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἀπέ-
ſit dñs angelũ ⁊ cõtriuit omnẽ potentẽ bel-
στειλε κύριος ἄγγελον καὶ ἐξέτριψε πάντα δυνατὸν πο-
latorẽ ⁊ principẽ ⁊ ducem
λεμιστὴν καὶ ἄρχοντα καὶ στρατηγόν

D · E

rex aſſyriorum. In quo habẽtes fiduciã: ſedetis obſeſſi in hieruſalem? Num ezechias decepit vos vt tradat morti in fame & ſiti affirmans q dominus de⁹ veſter liberẽt vos de manu regis aſſyriorum. Nunqd nõ iſte ẽ ezechias q deſtruxit excelſa illi⁹ & altaria: & precepit iude & hieruſalem dicens: coram altari vno adorabitis & ĩ ipõ cõburetis incẽſum? An ignoratis q̃ ego fecerĩ: & patres mei cunctis terrarũ populis? Nunquid preualuerunt dii gentiũ omniũq; terrarũ liberare regionẽ ſuam de manu mea? Quis eſt de vniuerſis diis gẽtiũ quas vaſtauerũt patres mei qui potuerit eruere pplm ſuũ de manu mea: vt poſſit etiam deus veſter eruere vos de hac manu? Nõ vos ergo decipiat ezechias: nec vana pſuaſione deludat: neq; credatis ei. Si eñi nullus potuit de⁹ cunctarũ gentiũ atq; regionũ liberare pplm ſuũ de manu mea: & de manu patrũ meorũ: cõſeqñter nec deus vr̃ poterit eruere vos de hac manu. Sed & alia multa locuti ſunt ſerui ei⁹ cõtra dñm deũ: & cõtra ezechiã ſeruũ ei⁹. Epiſtolas quoq; ſcripſit plenas blaſphemie in dñm deũ iſrl: & locutus ẽ aduerſum eũ. Sicut dii gentiũ ceterarũ nõ potuerũt liberare pplm ſuũ de manu mea: ſic & de⁹ ezechie eruere nõ poterit pplm ſuũ de mãu iſta. Inſuper & clamore magno lingua iudaica cõtra pplm q ſedebat in muris hierl'm pſonabat vt terreret eos & caperet ciuitatẽ. Locutuſq; eſt cõtra deũ hierl'm ſicut aduerſum deos populorũ tre opera manuũ hominũ. Orauerunt igitur ezechias rex & eſaias filius amos ppheta aduerſũ hãc blaſphemiã ac vociferati ſũt vſq; in celũ. Et miſit dñs angelum: qui pcuſſit oẽs virũ robuſtũ bellatorẽ & pricipẽ exer

מלך אשור על מה אתם בטחים
וישבים במצור בירושלם: הלא
יחזקיהו מסית אתכם לתת אתכם
למות ברעב ובצמא לאמר יהוה
אלהינו יצילנו מכף מלך אשור:
הלא הוא יחזקיהו הסיר את במתיו
ואת מזבחתיו ויאמר ליהודה
ולירושלם לאמר לפני מזבח אחד
תשתחוו ועליו תקטירו: הלא
תדעו מה עשיתי אני ואבותי לכל
עמי הארצות היכול יכלו אלהי
גויי הארצות להציל את ארצם
מידי: מי בכל אלהי הגוים האלה
אשר החרימו אבותי אשר יכול
להציל את עמו מידי כי יוכל
אלהיכם להציל אתכם מידי: ועתה
אל ישיא אתכם חזקיהו ואל
יסית אתכם כזאת ואל תאמינו לו
כי לא יוכל כל אלוה כל גוי וממלכה
להציל עמו מידי ומיד אבותי אף
כי אלהיכם לא יצילו אתכם מידי:
ועוד דברו עבדיו על יהוה האלהים
ועל יחזקיהו עבדו: וספרים כתב
לחרף ליהוה אלהי ישראל ולאמר
עליו לאמר כאלהי גויי הארצות
אשר לא הצילו עמם מידי כן לא
יציל אלהי יחזקיהו עמו מידי:
ויקראו בקול גדול יהודית על עם
ירושלם אשר על החומה ליראם
ולבהלם למען ילכדו את העיר:
וידברו אל אלהי ירושלם כעל
אלהי עמי הארץ מעשה ידי האדם:
ויתפלל יחזקיהו המלך וישעיהו בן
אמוץ הנביא על זאת ויזעקו
השמים: וישלח יהוה מלאך
ויכחד כל גבור חיל ונגיד ושר

צור · סית נתן · נצל · סור במה · זבח אמר · פנה · שחה קטר · ידע עשה · יכל · נצל · חרם · נשא · אמן · יכל מלך · קרא יהד · חמה · לכד · דבר · עשה · פלל · נבא זעק · שלח לאך · כחד גבר · נגד שור

בְּמַחֲנֵה מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיָּשָׁב בְּבֹשֶׁת פָּנִים
לְאַרְצוֹ וַיָּבֹא בֵּית אֱלֹהָיו וּמִיצִיאֵו
מֵעָיו שָׁם הִפִּילֻהוּ בֶחָרֶב: וַיּוֹשַׁע
יְהוָה אֶת יְחִזְקִיָּהוּ וְאֵת יֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלַם מִיַּד סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר
וּמִיַּד כֹּל וַיְנַהֲלֵם מִסָּבִיב: וְרַבִּים
מְבִיאִים מִנְחָה לַיהוָה לִירוּשָׁלַם
וּמִגְדָּנוֹת לִיחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
וַיִּנַּשֵּׂא לְעֵינֵי כָל הַגּוֹיִם מֵאַחֲרֵי כֵן:
בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה יְחִזְקִיָּהוּ עַד לָמוּת
וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְהוָה וַיֹּאמֶר לוֹ וּמוֹפֵת
נָתַן לוֹ: וְלֹא כִגְמֻל עָלָיו הֵשִׁיב
יְחִזְקִיָּהוּ כִּי גָבַהּ לִבּוֹ וַיְהִי עָלָיו קֶצֶף
וְעַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלָם: וַיִּכָּנַע יְחִזְקִיָּהוּ
בְּגֹבַהּ לִבּוֹ הוּא וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָם
וְלֹא בָא עֲלֵיהֶם קֶצֶף יְהוָה בִּימֵי
יְחִזְקִיָּהוּ: וַיְהִי לִיחִזְקִיָּהוּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד
הַרְבֵּה מְאֹד וְאֹצָרוֹת עָשָׂה לוֹ לְכֶסֶף
וּלְזָהָב וּלְאֶבֶן יְקָרָה וְלִבְשָׂמִים
וּלְמָגִנִּים וּלְכֹל כְּלֵי חֶמְדָּה: וּמִסְכְּנוֹת
לִתְבוּאַת דָּגָן וְתִירוֹשׁ וְיִצְהָר וְאֻרָוֹת
לְכָל בְּהֵמָה וּבְהֵמָה וַעֲדָרִים לָאֲוֵרוֹת:
וְעָרִים עָשָׂה לוֹ וּמִקְנֵה צֹאן וּבָקָר
לָרֹב כִּי נָתַן לוֹ הָאֱלֹהִים רְכוּשׁ רַב
מְאֹד: וְהוּא יְחִזְקִיָּהוּ סָתַם אֶת מוֹצָא
מֵימֵי גִיחוֹן הָעֶלְיוֹן וַיַּיְשְּׁרֵם לְמַטָּה
מַעְרָבָה לְעִיר דָּוִיד וַיַּצְלַח יְחִזְקִיָּהוּ
בְּכָל מַעֲשֵׂהוּ: וְכֵן בִּמְלִיצֵי שָׂרֵי בָּבֶל
הַמְשַׁלְּחִים עָלָיו לִדְרֹשׁ הַמּוֹפֵת אֲשֶׁר
הָיָה בָאָרֶץ עֲזָבוֹ הָאֱלֹהִים לְנַסּוֹתוֹ
לָדַעַת כָּל בִּלְבָבוֹ: וְיֶתֶר דִּבְרֵי
יְחִזְקִיָּהוּ וַחֲסָדָיו הִנָּם כְּתוּבִים בַּחֲזוֹן
יְשַׁעְיָהוּ בֶן אָמוֹץ הַנָּבִיא עַל סֵפֶר
מַלְכֵי יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁכַּב
יְחִזְקִיָּהוּ עִם אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּמַעֲלֵה
קִבְרֵי בְנֵי דָוִיד וְכָבוֹד עָשׂוּ לוֹ בְמוֹתוֹ

citus regis aſſyriorum:
reuerſuſq̃ẽ cũ ignomi-
nia in terrã ſuã. Cũq̃ in-
greſſus eſſet domũ dei
ſui filii q egreſſi fuerãt de
vtero ei⁹ interfecerũt eũ
gladio. Saluauitq̃ dñs
ezechiã & habitatores
hieruſalẽ de manu ſen-
nacherib regis aſſyriorũ
& de manu oĩm: & p̄ſti-
tit ei quietẽ per circuitũ.
Multi etiã deferebãt ho-
ſtias & ſacrificia dño in
hieruſalẽ & munera eze-
chie regi iuda. Qui
exaltat⁹ eſt poſt hec co-
ram cunctis gentibus.
In dieb⁹ illis egrotauit
ezechias vſq̃ ad mortẽ:
& orauit dñm. Exau-
diuitq̃ eum: &
dedit ei ſignũ: ſed nõ
iuxta beñficia q̃ accepat
retribuit: q̃a eleuatũ eſt
cor ei⁹. Et facta ẽ cõtra
eũ ira: & contra iudã &
hierl'm. Humiliatuſq̃ eſt
poſtea eo q͞ exaltatũ fuiſ-
ſet cor ei⁹: tã ipſe q̃ ha-
bitatores hierl'm: idcir-
co nõ venit ſup eos ira
dñi in diebus ezechie.
Fuit aũt ezechias diues
& inclyt⁹ valde: & the-
ſauros ſibi plurimos cõ-
gregauit argenti & auri:
& lapidis p̄cioſi: aroma-
tum & armorũ vniuerſi
gñis & vaſorũ magni p̄cii.
apothecas q̃q̃ frumẽti
vini & olei & preſepia
omniũ iumentorũ cau-
laſq̃ pecoribus
& vrbes edificauit. Ha-
bebat q̃ppe greges ouiũ
& armẽtorũ innumerabi-
les: eo q͞ dediſſet ei de⁹
ſubſtantiã multã nimis.
Ipſe eſt ezechias q obtu-
rauit ſupiorẽ fontẽ aq̃r̃
gyon & auertit eas ſubt
ad occidentem vrbis da-
uid.
In oĩb⁹ opib⁹ ſuis fecit
p̄ſpe q̃ voluit. Attñ in
legatiõe p̄cipũ babylo-
nis q miſſi fuerant ad eũ
vt iterrogarẽt de portẽ-
to qd acciderat ſup t̃rã
dereliq̃t eũ de⁹ vt tẽpta-
retur & nota fierẽt oĩa q̃
erãt in corde ei⁹. Reliq̃ ãt
ſermonum ezechie &
miarũ ei⁹ ſcripta ſunt in
viſione eſaie filii amos
p̄phete & in libro regũ
iuda & iſrl'. Dormiuitq̃
ezechias cũ p̄ribus ſuis:
& ſepelierũt eum ſupra
ſepulchra filiorũ dauid.
Et celebrauit ei⁹ exeq̃s

in caſtris regis aſſyriorũ: & reuerſus eſt
ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων, καὶ ἀπέστρεψε
cũ ignominia faciei in terrã ſuã. & ingreſſus ẽ in
μετὰ αἰσχύνης προσώπου εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν εἰς
domũ dei ſui: & de egredientib⁹ de vtero eius: percuſ-
οἶκον θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τῶν ἐξελθόντων ἐκ κοιλίας αὐτοῦ, κατέ-
ſerũt eũ in gladio. & ſaluauit dñs ezeciã &
βαλον αὐτὸν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἔσωσε κύριος τὸν ἐζεκίαν καὶ
habitantes in hieruſalẽ de manu ſennacherib
τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρὸς σενναχηρὶβ
regis aſſyriorũ & de manu omniũ: & qeſcere fe-
βασιλέως ἀσσυρίων καὶ ἐκ χειρὸς πάντων, καὶ κατέπαυ-
cit eos p circuitũ. & multi deferebãt dona dño
σεν αὐτοὺς κυκλόθεν. καὶ πολλοὶ ἔφερον δῶρα τῷ κυρίῳ
in hieruſalẽ: & dona ezecie regi iuda. &
εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ δόματα τῷ ἐζεκίᾳ βασιλεῖ ἰούδα. καὶ
exaltat⁹ ẽ ante oculos omniũ gentiũ poſt hec.
ὑπερήρθη κατ' ὀφθαλμοὺς πάντων τῶν ἐθνῶν μετὰ ταῦ-
in dieb⁹ illis egrotauit ezecias vſq̃ ad mor-
τα. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐμαλακίσθη ἐζεκίας ἕως θανά-
te: & orauit ad dñm: & exaudiuit eũ.
του, καὶ προσεύξατο πρὸς κύριον, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ.
& ſignũ dedit ei dñs: & nõ iuxta retributionẽ
καὶ σημεῖον ἔδωκεν αὐτῷ κύριος, καὶ οὐ κατὰ τὸ ἀνταπόδομα
quã retribuit ei ezecias: ſed exaltatũ ẽ cor eius:
ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ ἐζεκίας, ἀλλ' ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ,
& fuit ira cõtra eũ & cõtra iudam & hieruſalẽ.
καὶ ἐγένετο ὀργὴ ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἱερουσαλήμ.
& humiliat⁹ eſt ezecias ab exaltatione cordis ſui:
καὶ ἐταπεινώθη ἐζεκίας ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς καρδίας αὐτοῦ,
ipſe & habitãtes hieruſalẽ. & nõ venit ſup
αὐτὸς καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλήμ. καὶ οὐκ ἐπῆλθεν ἐπ'
eos ira dñi in diebus ezecie. & fuerũt ezecie
αὐτοὺς ὀργὴ κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐζεκίου. καὶ ἐγένετο τῷ ἐζεκίᾳ
diuitie & gloria multa valde. & theſauros fe-
πλοῦτος καὶ δόξα πολλὴ σφόδρα. καὶ θησαυροὺς ἐποίη-
cit ſibi argenti & auri & lapidis p̄cioſi & in
σεν αὐτῷ ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ λίθου τιμίου καὶ εἰς τὰ
aromatib⁹: & armamẽtaria fecit: & omnib⁹ va-
ἀρώματα, καὶ ὁπλοθήκας ἐποίησεν, καὶ πᾶσι τοῖς σκεύε-
ſis deſiderii apothecas. & ciuitates in frugibus
σι τῆς ἐπιθυμίας ἀποθήκας. καὶ πόλεις εἰς τὰ γενήματα
tritici vini & olei: & p̄ſepia omnis iumenti:
τοῦ σίτου οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, καὶ φάτνας παντὸς κτήνους,
& caulas ad pecora. & vrbes fecit ſibi ipſi:
καὶ μάνδρας εἰς τὰ ποίμνια. καὶ πόλεις ἐποίησεν ἑαυτῷ,
& poſſeſſiones ouiũ & boũ in multitudine: qm̃ dedit i-
καὶ κτήσεις προβάτων καὶ βοῶν εἰς πλῆθος, ὅτι ἔδωκεν αὐ-
pſi dñs ſubſtãtiã multã valde. ipſe ezecias obturauit
τῷ κύριος ἀποσκευὴν πολλὴν σφόδρα. αὐτὸς ἐζεκίας ἐνέφραξε
exitũ aque gion ſuperiorẽ. & direxit eas
τὴν ἔξοδον τοῦ ὕδατος γειὼν τὴν ἄνω. καὶ κατεύθυνεν αὐτὰ
infra ad occidentẽ vrbis dauid. & p̄ſperat⁹ ẽ ezecias
κάτω πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως δαυίδ. καὶ εὐοδώθη ἐζεκίας
in oĩbus operib⁹ ſuis. & ſic in legationibus
ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. καὶ οὕτως ἐν τοῖς πρεσβείαις
principũ q̃ a babylone miſſis ad
τῶν ἀρχόντων τῶν ἀπὸ βαβυλῶνος τοῖς ἀποσταλεῖσι πρὸς
eũ: vt iterrogarẽt ab eo portentũ: qđ factũ eſt in terra.
αὐτόν, πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ τὸ τέρας, ὃ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς.
& dereliquit eũ dñs: vt tẽptaret eũ: vt ſciret q̃ in cor-
καὶ ἐγκατέλιπεν αὐτὸν κύριος, τοῦ πειράσαι αὐτόν, εἰδέναι τὰ ἐν τῇ καρ-
de eius. & reliqua ſmonũ ezecie: & mie ei⁹: nõ-
δίᾳ αὐτοῦ. καὶ τὰ κατάλοιπα τῶν λόγων ἐζεκίου, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, οὐκ
ne ſcripta ſunt in prophetia eſaie filij ammos prophete:
ἰδοὺ γέγραπται ἐν τῇ προφητείᾳ ἡσαΐου υἱοῦ ἀμμὼς τοῦ προφήτου,
& in libro regũ iuda & iſrael? & dormiuit ezecias cũ
καὶ ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἐζεκίας μετὰ
patrib⁹ ſuis. & ſepelierũt eũ in aſcenſu ſepulchrorũ filio-
τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῇ ἀναβάσει τῶν τάφων υἱ-
rũ dauid. & gloriã & honorẽ dederũt ei in morte eius
ῶν δαυίδ. καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἔδωκαν αὐτῷ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ

F — 4.Reg 20.a. Eſai. 38.a. — G

ois iuda: & habitantes in hieruſalẽ: & regna-
πᾶς ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐβασί-
uit manaſſes fili⁹ eius pro eo.
λευσε μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. Ca.33.

A — 4.Re. 21.a.

Filius exiſtẽs duodecĩ annorũ manaſſes eũ regnaret
Υἱὸς ὢν δώδεκα ἐτῶν μανασσῆς ἐν τῷ βασιλεύειν
ipſe: & quinquaginta & quinq̃ ãnis regnauit in hie-
αὐτόν, καὶ πεντήκοντα καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱε-
ruſalẽ. & fecit malũ corã dño iuxta
ρουσαλήμ. καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ
omnes abominationes gentiũ q̃s abſtulit dñs a fa-
πάντα τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώ-
cie filiorũ iſrael. & cõuerſus ẽ manaſſes & edifi-
που τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπέστρεψε μανασσῆς καὶ ᾠκοδό-
cauit excelſa: q̃ euulſit ezecias pater eius. &
μησε τὰ ὑψηλά, ἃ κατέσπασεν ἐζεκίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ
cõſtruxit altaria baalim: & fecit lucos: &
ἔστησε θυσιαστήρια ταῖς βααλείμ, καὶ ἐποίησεν ἄλση, καὶ
adorauit omnẽ militiã celi: & ſeruiuit
προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδούλευσεν
eis. & edificauit manaſſes altare in domo dñi
αὐτοῖς. καὶ ᾠκοδόμησε μανασσῆς θυσιαστήριον ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου
in quo dixit dñs in hieruſalẽ erit nomẽ meũ in eternũ.
ἐν ᾧ εἶπεν κύριος ἐν ἱερουσαλὴμ ἔσται τὸ ὄνομά μου εἰς τὸν αἰῶνα.
& edificauit altaria cuncto exercitui celi: in
καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήρια πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, ἐν
duob⁹ atrijs dom⁹ dñi. & ipſe trãſire fecit filios ſuos
ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου κυρίου. καὶ αὐτὸς διήγε τὰ τέκνα αὐτοῦ
in igne in valle benenõ. & obſeruabat ſomnia & auguriabat &
ἐν πυρὶ ἐν γὲ βενενώμ. καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο καὶ
veneficijs vtebat: & fecit vẽtriloquos: & multiplicauit
ἐφαρμακεύετο, καὶ ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους, καὶ ἐπλήθυνεν
incãtatores. & multiplicauit manaſſes vt faceret malũ
ἐπαοιδούς. καὶ ἐπλήθυνε μανασσῆς τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν
corã dño: vt irritaret eũ. & poſuit ſculptũ &
ἐνώπιον κυρίου, τοῦ παροργίσαι αὐτόν. καὶ ἔθηκε τὸ γλυπτὸν καὶ
cõflatile imaginẽ quã fecit in domo dñi: in q̃ dixit
τὸ χωνευτὸν εἰκόνα ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, ἐν ᾧ εἶπε
dñs ad dauid & ad ſalomonẽ filiũ ei⁹: in do-
κύριος πρὸς δαυὶδ καὶ πρὸς σολομῶντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ οἴ-
mo hac & in hieruſalẽ quã elegi de cũctis tribu-
κῳ τούτῳ καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἣν ἐξελεξάμην ἐκ πασῶν φυ-
bus iſrael: ponã nomẽ meũ illic in ſẽpiternũ. & nõ ad-
λῶν ἰσραήλ, θήσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ οὐ προ-
dam vt cõmoueat pedẽ iſrael a terra quã de-
θήσω τοῦ σαλεῦσαι τὸν πόδα ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδω-
di patrib⁹ ſuis. ſed ſi cuſtodierint vt fa-
κα τοῖς πατράσιν αὐτῶν. πλὴν ἐὰν φυλάσσωνται τοῦ ποιῆ-
ciãt omnia q̃ precepi eis iuxta eẽctã legẽ
σαι πάντα ἃ ἐνετειλάμην αὐτοῖς κατὰ πάντα τὸν νόμον
& precepta & iudicia in manu moyſi. &
καὶ τὰ προστάγματα καὶ τὰ κρίματα ἐν χειρὶ μωυσῆ. καὶ
ſeduxit manaſſes iudã & habitantes
ἐπλάνησε μανασσῆς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς κατοικοῦντας
in hieruſalẽ vt facerent malũ ſup omnes
ἐν ἱερουσαλὴμ τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ὑπὲρ πάντα τὰ
gẽtes q̃s abſtulit dñs a facie filiorũ iſrael.
ἔθνη ἃ ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
& locut⁹ eſt dñs ad manaſſe & ad p̄plm
καὶ ἐλάλησε κύριος ἐπὶ τὸν μανασσῆ καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν
eius: & nõ audierũt. & adduxit dñs ſup eos
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ ἤγαγεν κύριος ἐπ' αὐτοὺς
principes exercitus regis aſſyrio-
τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως τοῦ βασιλέως ἀσσυρί-
rũ: & ceperunt manaſſen in vinculis: &
ων, καὶ κατελάβοντο τὸν μανασσῆν ἐν δεσμοῖς, καὶ
ligauerũt eũ in cõpedib⁹: & duxerũt eũ in babilo-
ἔδησαν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἦγον αὐτὸν εἰς βαβυλῶ-
nẽ. & poſtq̃ ãguſtiat⁹ ẽ manaſſes: orauit facẽ
να. καὶ ὡς ἐθλίβη μανασσῆς, ἐδεήθη τοῦ προσώπου
dñi dei ſui: & humiliatus eſt
κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐταπεινώθη

B

vniuerſus iuda: & oẽs
habitatores hierl'm: & re-
gnauitq̃ manaſſes filius
eius pro eo. 33.

Duodecĩ annorũ erat
manaſſes cũ regna-
re cepiſſet & quinq̃ginta
q̃nq̃ annis regnauit in
hierl'm. Fecit aũt malũ
corã dño iuxta abomia-
tiones gentiũ quas ſub-
uertit domin⁹ corã filiis
iſrael & cõuerſus inſtau-
rauit excelſa que
demolit⁹ fuerat ezechias
p̄r eius: cõſtruxitq̃ aras
baalim & fecit lucos &
adorauit
omnẽ militiã celi & co-
luit eã. Edificauit quoq̃
altaria in domo dñi de
qua dixerat dominus
in hieruſalẽ erit nomen
meũ in eternũ. Edifica-
uit aũt ea cuncto exerci-
tui celi in duobus
atriis domus domini:
tranſireq̃ fecit
filios ſuos p igñẽ in valle
benhennõ. Obſeruabat
ſomnia: ſectabatur augu-
ria: maleficis artib⁹ inſer-
uiebat. Hẽbat ſecũ ma-
gos & incãtatores: mul-
ta q̃ mala opatus ẽ corã
dño vt irritaret eũ. Scul-
ptile q̃q̃ & cõflatile ſignũ
poſuit in domo dei: de
q̃ locut⁹ ẽ de⁹ ad dauid
& ad ſalomonẽ filiũ ei⁹
dicẽs. In domo hac & in
hierl'm quã elegi de cũ-
ctis tribubus iſrael po-
nam nomen meum
in ſempiternũ: & moue-
re non faciam pedem
iſrael de terra quã tra-
didi
patribus eorũ: ita dũta-
xat ſi cuſtodierint facere
que precepi eis cunctã
q̃ legem
& cerimõias atq̃ iudicia
q̃ mãdaui p manũ moyſi.
Igitur manaſſes ſeduxit
iudam & habitatores
hieruſalẽ vt facerẽt ma-
lum ſuper omẽs gentes
quas ſubuerterat dñs a
facie filiorumq̃ iſrael.
Locutuſq̃ eſt dñs ad eũ
& ad populum illius &
attendere noluerũt. Id-
circo ſupinduxit eis
principes exercitus re-
gis aſſyriorum:
ceperũtq̃ manaſſen &
vinctum cathenis atq̃
cõpedib⁹ duxerũt in ba-
bylonẽ. Qui poſtq̃ coã-
guſtatus eſt orauit dñm
deũ ſuũ & egit penitẽtiã

כָּל יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם וַיִּמְלֹךְ
מְנַשֶּׁה בְנוֹ תַּחְתָּיו:

Ca. xxxiij.

בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה מְנַשֶּׁה בְמָלְכוֹ
וַחֲמִשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם:
וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּתוֹעֲבוֹת
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: וַיָּשָׁב וַיִּבֶן אֶת הַבָּמוֹת אֲשֶׁר
נִתַּץ יְחִזְקִיָּהוּ אָבִיו וַיָּקֶם מִזְבְּחוֹת
לַבְּעָלִים וַיַּעַשׂ אֲשֵׁרוֹת וַיִּשְׁתַּחוּ
לְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲבֹד אֹתָם: וּבָנָה
מִזְבְּחוֹת בְּבֵית יְהוָה אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה
בִּירוּשָׁלַם יִהְיֶה שְּׁמִי לְעוֹלָם: וַיִּבֶן
מִזְבְּחוֹת לְכָל צְבָא הַשָּׁמָיִם בִּשְׁתֵּי
חַצְרוֹת בֵּית יְהוָה: וְהוּא הֶעֱבִיר אֶת
בָּנָיו בָּאֵשׁ בְּגֵי בֶן הִנֹּם וְעוֹנֵן וְנִחֵשׁ
וְכִשֵּׁף וְעָשָׂה אוֹב וְיִדְּעוֹנִי הִרְבָּה
לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ:
וַיָּשֶׂם אֶת פֶּסֶל הַסֶּמֶל אֲשֶׁר עָשָׂה
בְּבֵית הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים
אֶל דָּוִיד וְאֶל שְׁלֹמֹה בְנוֹ בַּבַּיִת
הַזֶּה וּבִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי מִכֹּל
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָשִׂים אֶת שְׁמִי
לְעֵילוֹם: וְלֹא אֹסִיף לְהָסִיר אֶת רֶגֶל
יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הֶעֱמַדְתִּי
לַאֲבוֹתֵיכֶם רַק אִם יִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת
אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִים לְכָל הַתּוֹרָה
וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים בְּיַד מֹשֶׁה:
וַיֶּתַע מְנַשֶּׁה אֶת יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלָם לַעֲשׂוֹת רָע מִן הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר הִשְׁמִיד יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מְנַשֶּׁה וְאֶל עַמּוֹ וְלֹא
הִקְשִׁיבוּ: וַיָּבֵא יְהוָה עֲלֵיהֶם אֶת
שָׂרֵי הַצָּבָא אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר
וַיִּלְכְּדוּ אֶת מְנַשֶּׁה בַּחֹחִים וַיַּאַסְרֻהוּ
בַּנְחֻשְׁתַּיִם וַיּוֹלִיכֻהוּ בָּבֶלָה: וּכְהָצֵר
לוֹ חִלָּה אֶת פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו וַיִּכָּנַע

מְאֹד מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו׃ וַיִּתְפַּלֵּל | פלל
אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ | עתר שמע
וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ וַיֵּדַע | חנן שוב
מְנַשֶּׁה כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃
וְאַחֲרֵי כֵן בָּנָה חוֹמָה חִיצוֹנָה לְעִיר | חמה חוץ
דָּוִיד מַעְרָבָה לְגִיחוֹן בַּנַּחַל וְלָבוֹא | ערב
בְשַׁעַר הַדָּגִים וְסָבַב לָעֹפֶל וַיַּגְבִּיהֶהָ | דגה גבה
מְאֹד וַיָּשֶׂם שָׂרֵי חַיִל בְּכָל הֶעָרִים | שום עיר
הַבְּצֻרוֹת בִּיהוּדָה׃ וַיָּסַר אֶת אֱלֹהֵי | סור
הַנֵּכָר וְאֶת הַסֶּמֶל מִבֵּית יְהוָה וְכָל
הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בְּהַר בֵּית יְהוָה | זבח
וּבִירוּשָׁלָם וַיַּשְׁלֵךְ חוּצָה לָעִיר׃ | שלך
וַיִּבֶן אֶת מִזְבַּח יְהוָה וַיִּזְבַּח עָלָיו זִבְחֵי | בנה
שְׁלָמִים וְתוֹדָה וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה | ידה אמר
לַעֲבוֹד אֶת יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ אֲבָל | עבד
עוֹד הָעָם זֹבְחִים בַּבָּמוֹת רַק לַיהוָה | במה
אֱלֹהֵיהֶם׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי מְנַשֶּׁה
וּתְפִלָּתוֹ אֶל אֱלֹהָיו וְדִבְרֵי הַחֹזִים | פלל חזה
הַמְדַבְּרִים אֵלָיו בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי | דבר
יִשְׂרָאֵל הִנָּם עַל דִּבְרֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ | הנה
וּתְפִלָּתוֹ וְהֵעָתֶר לוֹ וְכָל חַטָּאתוֹ | עתר
וּמַעְלוֹ וְהַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בָהֶם | קום
בָּמוֹת וְהֶעֱמִיד הָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים | עמד פסל
לִפְנֵי הִכָּנְעוֹ הִנָּם כְּתוּבִים עַל דִּבְרֵי | פנה כנע
חוֹזָי׃ וַיִּשְׁכַּב מְנַשֶּׁה עִם אֲבֹתָיו | כתב חזה
וַיִּקְבְּרֻהוּ בֵּיתוֹ וַיִּמְלֹךְ אָמוֹן בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ | שכב קבר
בֶּן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אָמוֹן בְּמָלְכוֹ | מלך
וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם׃ | שנה
וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה | עשה רוע
מְנַשֶּׁה אָבִיו וּלְכָל הַפְּסִילִים אֲשֶׁר
עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו זִבַּח אָמוֹן וַיַּעַבְדֵם׃ | עבד
וְלֹא נִכְנַע מִלִּפְנֵי יְהוָה כְּהִכָּנַע מְנַשֶּׁה | כנע פנה
אָבִיו כִּי הוּא אָמוֹן הִרְבָּה אַשְׁמָה׃ | רבה
וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו עֲבָדָיו וַיְמִיתֻהוּ בְּבֵיתוֹ׃ | קשר מות
וַיַּכּוּ עַם הָאָרֶץ אֵת כָּל הַקֹּשְׁרִים | נכה
עַל הַמֶּלֶךְ אָמוֹן וַיַּמְלִיכוּ עַם

valde coram deo patrū suorum. Deprecatus est eum & obsecrauit intente: & exaudiuit orōnē ei9: reduxitq̧ eū hierl'm in regnū suū: & cognouit manasses q dominus ipse esset deus. Post hec edificauit murum extra ciuitatem dauid ad occidentē gyō in conualle ab introitu porte piscīū p circuitum vsq̧ ad ophel & exaltauit illū vehemēter. Cōstituitq̧ principes exercit9 in cūctis ciuitatib9 iuda munitis & abstulit deos alienos & simulachrū de domo domini: aras quoq̧ quas fecerat in monte domus dñi et in hierusalē: & piecit omnia extra vrbē. Porro instaurauit altare dñi: & imolauit sup illud victias & pacifica & laudē. precepitq̧ iude vt seruiret domino deo israel. Attamen adhuc populus immolabat in excelsis domino deo suo. Reliqua aūt gestorum manasse & obsecratio ei9 ad deū suū verba quoq̧ vidētiū qui loquebātur ad eum in nomine domini dei israel: cōtinētur in ſmonib9 regū isrl'. Orō q̧q̧ eius & exauditio & cuncta peccata atq̧ contemptus: loca etiā in quibus edificauit excelsa & fecit lucos & statuas anteq̧ ageret penitētiā scripta sunt in ſmonib9 ozai. Dormiuit ergo manasses cū prib9 suis: & sepelierūt eum in domo sua. Regnauitq̧ p eo filius ei9 amō. Vigintiduorū annorꝫ erat amon cū regnare cepisset: & duobus ānis regnauit in hierusalē. Fecitq̧ malū in ꝯspectu dñi sicut fecerat manasses pr ei9: & cunctis idolis q manasses fuerat fabricat9 imolauit atq̧ seruiuit & nō est reueritus faciē dñi sicut reuerit9 est manasses pater eius & multo maiora deliquit. Cūq̧ cōiurassent aduersus eū ſui sui interfecerūt eū i domo sua. Porro reliq̄ ppl'i multitudo cesis his qui amon percusserant constituit regem

C

valde a facie dei patrū suoꝝ: ⁊ ora
σφόδρα ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ προ
uit ad eū: ⁊ exaudiuit eū ⁊ exaudiuit
σηύξατο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ καὶ ἐπήκουσε τῆς
clamorē ei9: ⁊ reduxit eū in hierusalē in re
βοῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τὴν βα
gnū suū. ⁊ cognouit manasses: q dn̄s ipse est de
σιλείαν αὐτοῦ. καὶ ἔγνω μανασσῆς, ὅτι κύριος αὐτός ἐστιν ὁ θε
us. ⁊ post hec edificauit murū extra ciuitatē
ός. καὶ μετὰ ταῦτα ᾠκοδόμησε τεῖχος ἔξω τῆς πόλεως
dauid ab aphrico gyō in torrēte egredien
δαυὶδ ἀπὸ λιβὸς τοῦ γειὼν ἐν τῷ χειμάρρῳ ἐκπορευομέ
tiū porta piscīū p circuitū in ophel: ⁊ exaltauit
νων τὴν πύλην τὴν ἰχθυϊκὴν κύκλῳ εἰς τὸ ὀφέλ, καὶ ὕψωσεν
eū vehemēter. ⁊ cōstituit principes exercitus in cū-
αὐτὴν σφόδρα. καὶ κατέστησεν ἄρχοντας δυνάμεως ἐν πά
ctis ciuitatib9 muratis in iuda. ⁊ abstu-
σαις ταῖς πόλεσι ταῖς τειχήρεσιν ἐν ἰούδα. καὶ περιεῖ
lit deos alienos: ⁊ sculptile de domo domi
λε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, καὶ τὸ γλυπτὸν ἐξ οἴκου κυρί
ni: ⁊ omnia altaria: q̄ edificauit in mōte dom9
ου, καὶ πάντα τὰ θυσιαστήρια, ἃ ᾠκοδόμησεν ἐν ὄρει οἴκου
dn̄i ⁊ in hierusalē: ⁊ eiecit extra vrbē. ⁊
κυρίου καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐξέβαλεν ἔξω τῆς πόλεως. καὶ
instaurauit altare dn̄i. ⁊ imolauit sup illud
κατώρθωσε τὸ θυσιαστήριον κυρίου. καὶ ἐθυσίασεν ἐπ' αὐτῷ
sacrificia salutis ⁊ laudis. ⁊ dixit iuda: vt ser-
θυσίας σωτηρίου καὶ αἰνέσεως. καὶ εἶπεν τῷ ἰούδα, τοῦ δου
uiret dn̄o deo israel. verūtā adhuc ppl's in ex
λεύειν κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραήλ. πλὴν ἔτι ὁ λαὸς ἐπὶ τῶν ὑ
celsis adolebat: sed dn̄o deo suo. ⁊ reliqua
ψηλῶν ἐθυμίαζεν, πλὴν κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν. καὶ τὰ λοιπὰ

D

sermonū manasse ⁊ obsecratio eius q̄ ad deū ⁊
τῶν λόγων μανασσῆ καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ ἡ πρὸς τὸν θεὸν καὶ
ſmones videntiū q̄ loquebant ad eū in nomine
οἱ λόγοι τῶν ὁρώντων τῶν λαλούντων πρὸς αὐτὸν ἐν ὀνόματι
dn̄i dei israel: ecce in ſmonibus regū israel.
κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐπὶ λόγων βασιλέων ἰσραήλ.
⁊ oratio eius: ⁊ quomō exaudiuit eū: ⁊ cūcta
καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐπήκουσεν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ
peccata eius ⁊ rebelliones eius: ⁊ loca in q̄b9
ἁμαρτίαι αὐτοῦ καὶ αἱ ἀποστασίαι αὐτοῦ, καὶ οἱ τόποι ἐφ' οἷς
edificauit in eis excelsa: ⁊ cōstituit illic lucos ⁊
ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς τὰ ὑψηλά, καὶ ἔστησεν ἐκεῖ ἄλση καὶ
sculptilia: anteq̄ cōuerteret: nōne scripta sūt in ſmo
γλυπτά, πρὸ τοῦ ἐπιστρέψαι, οὐκ ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ λό
nibus videntiū: ⁊ dormiuit manasses cū patri-
γων τῶν ὁρώντων; καὶ ἐκοιμήθη μανασσῆς μετὰ τῶν πατέ
bus suis: ⁊ sepelierūt eū in horto domus sue. ⁊
ρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν παραδείσῳ οἴκου αὐτοῦ. καὶ
regnauit āmon filius eius pro eo: filius existēs vigīti ⁊
ἐβασίλευσεν ἀμμὼν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ
duoꝝ ānoꝝ āmon cū regnaret ipse: ⁊ duob9 ānis re
δύο ἐτῶν ἀμμὼν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ δύο ἔτη ἐβα
gnauit in hierusalē. ⁊ fecit āmon malū
σίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησεν ἀμμὼν τὸ πονηρὸν
in cōspectu dn̄i: sicut fecerat manasses pater eius. ⁊
ἐνώπιον κυρίου, καθὼς ἐποίησεν μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ
cūctis idolis que fecit manasses pater ei9: imo
πᾶσι τοῖς εἰδώλοις οἷς ἐποίησε μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἔθυ
lauit āmō ⁊ seruiuit eis. ⁊ nō humiliatus ē co
εν ἀμμὼν καὶ ἐδούλευεν αὐτοῖς. καὶ οὐκ ἐταπεινώθη ἐνώ
rā dn̄o: sicut hūiliatus est manasses pater eius:
πιον κυρίου, ὡς ἐταπεινώθη μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ,
qm̄ filius eius āmon multiplicauit peccatū. ⁊ cōspi
ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀμμὼν ἐπλήθυνε πλημμέλειαν. καὶ ἐπέ
rauerūt serui eius ⁊ pcusserūt eū in domo sua.
θεντο οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἐπάταξαν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐ
⁊ pcussit ppl's terre eos q̄ cōspirauerāt cōtra
τοῦ. καὶ ἐπάταξεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τοὺς ἐπιθεμένους ἐπὶ
regē ammō. ⁊ cōstituit regē populus
τὸν βασιλέα ἀμμών. καὶ ἐβασίλευσεν ὁ λαὸς τῆς

terre iosiā filiū eius pro eo.
γῆς τὸν ἰωσίαν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. Ca. 34.
Filius existēs octo ānoꝝ iosias cū regnaret ipse:
Υἱὸς ὢν ὀκτὼ ἐτῶν ἰωσίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐ

A 4.Re. 22.a.

⁊ triginta ⁊ vno āno regnauit in hieru
τόν, καὶ τριάκοντα καὶ ἓν ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν ἱερου
salē. ⁊ fecit iosias rectū corā dn̄o
σαλήμ. καὶ ἐποίησεν ἰωσίας τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου,
⁊ ambulauit in vijs dauid patris sui: ⁊
καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδοῖς δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ
nō declinauit ad dextrā vel sinistrā. ⁊ in octauo āno
οὐκ ἐξέκλινεν δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. καὶ ἐν τῷ ὀγδόῳ ἔτει
regni sui: ⁊ ipse iosias adhuc pueru-
τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἰωσίας ἔτι παιδάρι
lus incepit querere dn̄m deū dauid patris
ον ἤρξατο τοῦ ζητῆσαι κύριον θεὸν δαυὶδ τοῦ πατρὸς
sui. ⁊ in duodecimo āno regni sui
αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐ
incepit mundare iudā ⁊ hierusalē
τοῦ ἤρξατο τοῦ καθαρίσαι ἰούδαν καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ
ab excelsis ⁊ lucis ⁊ altarib9
ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν καὶ τῶν ἄλσεων καὶ τῶν βωμῶν
⁊ sculptilib9 ⁊ cōflatilibus. ⁊ destru-
καὶ τῶν γλυπτῶν καὶ τῶν χωνευτῶν. καὶ κατέσκα
xit q̄ ante faciē eius altaria: q̄
ψε τὰ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ θυσιαστήρια, τὰ τῶν
baalim: ⁊ excelsa q̄ in eis. ⁊ succidit
βααλείμ, καὶ τὰ ὑψηλὰ τὰ ἐπ' αὐτῶν. καὶ ἐξέκοψε τὰ
lucos ⁊ sculptilia ⁊ cōflatilia cōtriuit:
ἄλση καὶ τὰ γλυπτὰ καὶ τὰ χωνευτὰ συνέτριψε,
⁊ cōminuit ⁊ proiecit sup faciē monumē
καὶ ἐλέπτυνεν καὶ ἔρριψεν ἐπὶ πρόσωπον τῶν μνημά

B

toꝝ coꝝ q̄ imolabāt eis. ⁊ ossa sacerdotū cōbus-
των τῶν θυσιαζόντων αὐτοῖς. καὶ ὀστᾶ ἱερέων κατέκαυ
sit in altaribus coꝝ. ⁊ mundauit iosias
σεν ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν. καὶ ἐκαθάρισεν ἰωσίας
iudā ⁊ hierusalē: ⁊ in ciuitatib9 ephrai
τὸν ἰούδαν καὶ τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πόλεσιν ἐφραὶμ
⁊ manasse ⁊ symeon ⁊ nephthalim: ⁊ in lo-
καὶ μανασσῆ καὶ συμεὼν καὶ νεφθαλείμ, καὶ ἐν τοῖς τό
cis coꝝ in circuitu. ⁊ dissipauit lucos ⁊
ποις αὐτῶν κύκλῳ. καὶ κατέσπασε τὰ ἄλση καὶ τὰ
altaria: ⁊ idola cōtriuit cōminuta: ⁊ om-
θυσιαστήρια, καὶ τὰ εἴδωλα κατέκοψε λεπτά, καὶ πάν
nia excelsa demolit9 est ab omni terra israel:
τα τὰ ὑψηλὰ κατέκοψεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς ἰσραήλ,
⁊ reuersus est in hierusalē. ⁊ in octauo deci-
καὶ ἀπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκά
mo āno regni sui: iussit vt munda-
τῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐκέλευσε τοῦ καθαρί
rēt domū ⁊ terrā. ⁊ misit saphan filiū
σαι τὸν οἶκον καὶ τὴν γῆν. καὶ ἀπέστειλε τὸν σαφὰν υἱὸν
esselie ⁊ maasiā principē ciuitatis: ⁊
ἐσσελίου καὶ τὸν μαασίαν ἄρχοντα τῆς πόλεως, καὶ
ioa filiū ioachaz a cōmentarijs vt instau
τὸν ἰωὰ υἱὸν ἰωάχαζ τὸν ὑπομνηματογράφον τοῦ κραται
rarēt domū dn̄i dei sui. ⁊ venerūt ad chel
ῶσαι τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς χελ
ciā sacerdotē magnū: ⁊ dederūt argentū qđ il-
κίαν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, καὶ ἔδωκαν τὸ ἀργύριον τὸ εἰ
latū fuit in domū dn̄i: qđ cōgregauerūt leuite custo
σενεχθὲν εἰς οἶκον κυρίου, ὃ συνήγαγον οἱ λευῖται οἱ φυ
dientes portā de manu manasse ⁊ ephraim ⁊
λάσσοντες τὴν πύλην ἐκ χειρὸς μανασσῆ καὶ ἐφραὶμ καὶ
principū: ⁊ ab omni reliquo israel:
τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπὸ παντὸς τοῦ καταλοίπου ἰσραήλ,
⁊ ex omni iuda ⁊ bēiamin ⁊ habitanti-
καὶ ἐκ παντὸς ἰούδα καὶ βενιαμὶν καὶ τῶν κατοικούν
bus hierusalē. ⁊ dederūt illud in manu fa-
των ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκαν αὐτὸ ἐπὶ χεῖρα τῶν ποι
cientiū opera q̄ pfecti erant in domo
ούντων τὰ ἔργα τῶν καθεσταμένων ἐν οἴκῳ

iosiam filium eius pro eo.

34.

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset: & triginta & vno anno regnauit in hierusalē. Fecitq̧ qđ erat rectū in conspectu dñi: & ambulauit in viis dd̄ patris sui: nō declinauit neq̧ ad dexterā neq̧ ad sinistrā. Octauo aūt āno regni sui cū adhuc eēt puer cepit q̄rere deū patris sui dauid: & duodecimo anno postq̧ regnare ceperat mundauit iudam & hierusalem ab excelsis & lucis simulachrisq̧ & sculptilib9. Destruxerūtq̧ corā eo aras baalim & simulachra que superposita fuerant demoliti sunt. Lucos etiam & sculptilia succidit atq̧ comminuit: & super cumulos eorū qui eis immolare cōsueuerant fragmēta dispersit. Ossa preterea sacerdotū cōbussit in altarib9 idolorum: mūdauitq̧ iudā & hierusalē. Sed in vrbib9 manasse & ephraim & symeō vsq̧ neptalim cūcta subuertit. Cūq̧ altaria dissipasset & lucos & sculptilia cōtriuisset in frusta: cunctaq̧ delubra demolit9 esset de vniuersa terra israel reuersus est in hierusalem.

Igitur anno octauo decimo regni sui mundata iam terra & templo domini: misit saphan filium ezelie & maasiam principē ciuitatis: & ioha filium ioachaz a cōmētariis vt instaurarēt domū dñi dei sui. Qui venerūt ad helchiā sacerdotem magnum: acceptaq̧ ab eo pecunia q̄ illata fuerat in domū dei: & quā congregauerāt leuite & ianitores de manasse & ephraim & vniuersis reliquiis israel: ab oī q̧q̧ iuda & beniamin & habitatoribus hierusalem: tradiderunt in manibus eorum qui preerant operariis in domo domini

הָאָרֶץ אֶת יֹאשִׁיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

Ca. xxxiiij.

בֶּן שְׁמוֹנֶה שָׁנִים | שמן
יֹאשִׁיָּהוּ בְמָלְכוֹ וּשְׁלֹשִׁים וְאַחַת
שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם׃ וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר | עשה
בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדַרְכֵי דָּוִיד אָבִיו
וְלֹא סָר יָמִין וּשְׂמֹאול׃ וּבִשְׁמוֹנֶה | סור ימן
שָׁנִים לְמָלְכוֹ וְהוּא עוֹדֶנּוּ נַעַר הֵחֵל | שמל חלל
לִדְרוֹשׁ לֵאלֹהֵי דָּוִיד אָבִיו וּבִשְׁתֵּים | דרש
עֶשְׂרֵה שָׁנָה הֵחֵל לְטַהֵר אֶת יְהוּדָה
וִירוּשָׁלַם מִן הַבָּמוֹת וְהָאֲשֵׁרִים | במה
וְהַפְּסִילִים וְהַמַּסֵּכוֹת׃ וַיְנַתְּצוּ לְפָנָיו | נסך נתץ
אֵת מִזְבְּחוֹת הַבְּעָלִים וְהַחַמָּנִים אֲשֶׁר | פנה זבח
לְמַעְלָה מֵעֲלֵיהֶם גִּדֵּעַ וְהָאֲשֵׁרִים | עלה
וְהַפְּסִילִים וְהַמַּסֵּכוֹת שִׁבַּר וְהֵדַק | דקק
וַיִּזְרֹק עַל פְּנֵי הַקְּבָרִים הַזֹּבְחִים | זרק פנה
לָהֶם׃ וְעַצְמוֹת כֹּהֲנִים שָׂרַף עַל
מִזְבְּחוֹתָם וַיְטַהֵר אֶת יְהוּדָה וְאֶת | טהר
יְרוּשָׁלָם׃ וּבְעָרֵי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם | עיר
וְשִׁמְעוֹן וְעַד נַפְתָּלִי בְּחַר בָתֵּיהֶם
סָבִיב׃ וַיְנַתֵּץ אֶת הַמִּזְבְּחוֹת | סבב זבח
וְאֶת הָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִילִים כִּתַּת | פסל
לְהֵדַק וְכָל הַחַמָּנִים גִּדַּע בְּכָל
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיָּשָׁב לִירוּשָׁלָם׃ | שוב
וּבִשְׁנַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לְמָלְכוֹ | שנה שמן
לְטַהֵר הָאָרֶץ וְהַבָּיִת שָׁלַח אֶת
שָׁפָן בֶּן אֲצַלְיָהוּ וְאֶת מַעֲשֵׂיָהוּ
שַׂר הָעִיר וְאֵת יוֹאָח בֶּן יוֹאָחָז | שור
הַמַּזְכִּיר לְחַזֵּק אֶת בֵּית יְהוָה אֱלֹהָיו׃ | זכר
וַיָּבֹאוּ אֶל חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל | בוא גדל
וַיִּתְּנוּ אֶת הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵית אֱלֹהִים | נתן בוא
אֲשֶׁר אָסְפוּ הַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי הַסַּף מִיַּד
מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם וּמִכֹּל שְׁאֵרִית
יִשְׂרָאֵל וּמִכָּל יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וַיָּשֻׁבוּ
יְרוּשָׁלָם׃ וַיִּתְּנוּ עַל יַד עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה | עשה לאך
הַמֻּפְקָדִים בְּבֵית יְהוָה וַיִּתְּנוּ אֹתוֹ | פקד
עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עֹשִׂים בְּבֵית

יהוה לבדוק ולחזק הבית: ויתנו
לחרשים ולבנים לקנות אבני
מחצב ועצים למחברות ולקרות
את הבתים אשר השחיתו מלכי
יהודה: והאנשים עשים באמונה
במלאכה ועליהם מפקדים יחת
ועבדיהו הלוים מן בני מררי
וזכריה ומשלם מן בני הקהתים
לנצח והלוים כל מבין בכלי שיר:
ועל הסבלים ומנצחים לכל עשה
מלאכה לעבודה ועבודה ומהלוים
סופרים ושטרים ושוערים: ובהוציאם
את הכסף המובא בית יהוה מצא
חלקיהו הכהן את ספר תורת יהוה
ביד משה: ויען חלקיהו ויאמר
אל שפן הסופר ספר התורה
מצאתי בבית יהוה ויתן חלקיהו
את הספר אל שפן: ויבא שפן את
הספר אל המלך וישב עוד את
המלך דבר לאמר כל אשר נתן
ביד עבדיך הם עשים: ויתיכו את
הכסף הנמצא בבית יהוה ויתנוהו
על יד המפקדים ועל יד עושי
המלאכה: ויגד שפן הסופר למלך
לאמר ספר נתן לי חלקיהו הכהן
ויקרא בו שפן לפני המלך: ויהי
כשמע המלך את דברי התורה
ויקרע את בגדיו: ויצו המלך את
חלקיהו ואת אחיקם בן שפן
ואת עבדון בן מיכה ואת שפן
הסופר ואת עשיה עבד המלך
לאמר: לכו דרשו את יהוה בעדי
ובעד הנשאר בישראל וביהודה
על דברי הספר אשר נמצא כי
גדולה חמת יהוה אשר נתכה בנו
על אשר לא שמרו אבותינו את

vt instaurarēt tēplū: & infirma q̄q̄ sarcirēt. At illi dederūt eā artificibus & cemētariis vt emerēt lapides e lapidicidinis & ligna ad cōmissuras edificii & ad cōtignationē domorū quas destruxerāt reges iuda. Qui fideliter cuncta faciebant. Erant autē prepositi operantium iadab & abdias de filiis merari: zacharias & mosollam de filiis caath qui vrgebāt opus: oēs leuite sciētes organis canere. Super eos vero qui ad diuersos vsus onera portabant: erant scribe & magistri de leuitis ianitores. Cūq̄ efferrēt pecuniā q̄ illata fuerat in templū dñi: repit Helchias sacerdos librū legis dñi q datus fuerat per manū moysi: & ait ad saphan scribam. Librum legis inueni in domo domini. Et tradidit ei. At ille intulit volumen ad regem: & nunciauit ei dicens: omnia que dedisti in manu seruorum tuorum: ecce complentur. Argentū qd̄ reptū est in domo dñi conflauerūt: datumq̄ est prefectis artificum & diuersa opera fabricātiū. Preterea tradidit mihi helchias sacerdos hunc librum. Quē cū rege presente recitasset: audissetq̄ ille verba legis scidit vestimenta sua: & precepit helchie & aicham filio saphan: & abdon filio micha: saphan quoq̄ scribe & asale seruo regis: dicens. Ite & orate dominum pro me & pro reliquiis israel & iuda super vniuersis sermonib⁹ libri istius q̄ repertus ē. Magnus enī furor domini stillauit super nos: eo q̄ non custodierint patres nostri

dñi. et dederūt illud facientibus opera in domo domini: vt repararent et instaurarēt domū. et fabris dederūt: et edificatorib⁹ vt emerēt lapides quadratos et ligna in trabes vt tegerēt domos quas perdiderūt reges iuda. et viri faciebāt in fide q̄ in operib⁹. et in eis episcopi prepositi iaeth et audias leuite de filiis merari: et zacharias et mesollā de filiis caath vt vrgerent. et ōis leuita et ōis sciēs in organis hymnorū et in humeris portātib⁹: et ppositi sup eos q̄ faciebāt opera in opere. et a leuitis scribe et iudices et ianitores. et cū offerrēt ipsi argentū qd illatū fuerat in domū dñi: inuenit chelcias sacerdos librū legis dñi q̄ p manū moysi. et respondit chelcias et dixit ad saphā scribā: librū legis inueni in domo dñi. et dedit chelcias librū saphā: et intulit saphan librū ad regē: et reddidit adhuc regi ſmonē dicēs: omne argentū datū est in manu suorū tuorū facientiū opus: et cōflauerūt argentū inuentū in domo dñi: et dederūt in manu facientiū opera: et in manu episcoporū. et nūciauit saphan scriba regi dicēs: librū dedit mihi chelcias sacerdos. et legit ipm saphā corā rege. et factū est vt audiuit rex verba legis: scidit vestimēta sua. et precepit rex chelcie et achicā filio saphā et abdō filio michea: et saphan scribe et asaie seruo regis dicēs: ite et querite dñm pro me et pro omni reliquo israel et iuda pro ſmonib⁹ libri inuenti: qm̄ magn⁹ furor dñi: q̄ succēsus est in nobis: qm̄ nō audierūt patres nostri

κυρίου. καὶ ἔδωκαν αὐτὸ τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα ἐν οἴκῳ κυρίου, τοῦ ἐπισκευάσαι καὶ κατισχῦσαι τὸν οἶκον. καὶ τοῖς τέκτοσιν ἔδωκαν, καὶ τοῖς οἰκοδόμοις ἀγοράσαι λίθους τετραπέδους καὶ ξύλα εἰς δοκοὺς στεγάσαι τοὺς οἴκους οὓς ἐξωλόθρευσαν βασιλεῖς Ἰούδα. καὶ οἱ ἄνδρες ἐν πίστει ἐπὶ τῶν ἔργων. καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν ἐπίσκοποι καθεστάμενοι Ἰαὲθ καὶ Αὐδίας οἱ λευῖται ἐξ υἱῶν Μεραρί, καὶ Ζαχαρίας καὶ Μεσολλὰμ ἐκ τῶν υἱῶν Καὰθ ἐπισπουδάζειν. καὶ πᾶς λευΐτης καὶ πᾶς συνιῶν ἐν ὀργάνοις ᾠδῶν καὶ ἐπὶ τῶν νωτοφόρων, καὶ ἐπιστάται ἐπὶ τῶν ποιούντων τὰ ἔργα εἰς ἐργασίαν. καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν γραμματεῖς καὶ κριταὶ καὶ πυλωροί. καὶ ἐν τῷ ἐκφέρειν αὐτοὺς τὸ ἀργύριον τὸ εἰσοδιασθὲν εἰς τὸν οἶκον κυρίου, εὗρε Χελκίας ὁ ἱερεὺς τὸ βιβλίον τοῦ νόμου κυρίου τὸ διὰ χειρὸς Μωυσῆ. καὶ ἀπεκρίθη Χελκίας καὶ εἶπεν πρὸς Σαφὰν τὸν γραμματέα, βιβλίον νόμου εὗρον ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔδωκε Χελκίας τὸ βιβλίον τῷ Σαφάν, καὶ εἰσήνεγκεν Σαφὰν τὸ βιβλίον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπέδωκεν ἔτι τῷ βασιλεῖ λόγον λέγων, πᾶν ἀργύριον ἀπεδόθη ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν ποιούντων τὸ ἔργον, καὶ ἐχώνευσαν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἔδωκαν ἐπὶ χεῖρα τῶν ποιούντων τὰ ἔργα, καὶ ἐπὶ χεῖρα τῶν ἐπισκόπων. καὶ ἀπήγγειλε Σαφὰν ὁ γραμματεὺς τῷ βασιλεῖ λέγων, βιβλίον ἔδωκέ μοι Χελκίας ὁ ἱερεύς. καὶ ἀνέγνω αὐτὸ Σαφὰν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τοῦ νόμου, διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ Χελκίᾳ καὶ τῷ Ἀχικὰμ υἱῷ Σαφὰν καὶ τῷ Ἀβδὼν υἱῷ Μιχαίου, καὶ τῷ Σαφὰν τῷ γραμματεῖ καὶ τῷ Ἀσαίᾳ παιδὶ τοῦ βασιλέως λέγων, πορεύθητε καὶ ζητήσατε κύριον περὶ ἐμοῦ καὶ περὶ παντὸς τοῦ καταλειφθέντος Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα περὶ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τοῦ εὑρεθέντος, ὅτι μέγας ὁ θυμὸς κυρίου, ὃς ἐκκέκαυται ἐν ἡμῖν, διότι οὐκ εἰσήκουσαν οἱ πατέρες ἡμῶν

ſermonē dñi: vt facerēt iuxta omnia q̄ ſcripta ſunt in libro hoc. et iuit chelcias: et qb⁹ dixit rex ad oldā pphetā vxorē sellē filij thecoe: filij aser custodis vestiū: et ipsa habitabat in hierusalē in secunda: et locuti sunt ei ſm hec. et dixit eis: sic dixit dñs deus israel. dicite viro q̄ misit vos ad me: sic dicit dñs deus: ecce ego induco mala sup locū hūc et sup habitantes in eo cūcta verba q̄ scripta sunt in libro q̄ lectus est corā rege iuda: eo q̄ dereliquerunt me et sacrificauerūt diis alienis: vt irritarēt me in cūctis operib⁹ manuū suarū. et succēsus est furor me⁹ in loco isto: et nō extinguet. et ad regē iuda q̄ misit vos ad q̄rendū dñm: sic dicetis ad eū: sic dicit dñs deus israel: verba q̄ audiuisti et cōuersū est cor tuū et humiliatū est a facie mea cū audiuisti tu verba mea cōtra locū hūc et cōtra habitantes eū. et humiliatus es coram me et scidisti vestimēta tua et fleuisti corā me: et ego audiui dicit dñs. ecce appono te ad patres tuos et apponeris ad sepulchra tua in pace: et nō videbūt oculi tui omnia mala: q̄ ego induco sup locum istū et sup habitantes eū. et retulerūt regi ſmonē. et misit rex et cōgregauit seniores iuda et hierusalē: et ascendit rex in domū dñi: et ōis iuda et habitantes hierusalē et sacerdotes et leuite et cūct⁹ popul⁹ a paruo et vsq ad magnū: et legit in auribus eorū omnia verba voluminis federis inuenti in domo dñi. et stetit rex iosias in columna: et pcussit fedus coram dño vt ambularet

τὸν λόγον κυρίου, τοῦ ποιῆσαι κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. καὶ ἐπορεύθη Χελκίας, καὶ οἷς εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ὀλδὰν τὴν προφῆτιν γυναῖκα Σελλὴμ υἱοῦ Θεκωὲ, υἱοῦ Ἀσὲρ τοῦ ἱματιοφύλακος, καὶ αὐτὴ κατῴκει ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν μασενά, καὶ ἐλάλησαν αὐτῇ κατὰ ταῦτα. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ. εἴπατε τῷ ἀνδρὶ τῷ ἀποστείλαντι ὑμᾶς πρός με, οὕτως λέγει κύριος ὁ θεός, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῷ τοὺς πάντας λόγους τοὺς γεγραμμένους ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἀνεγνωσμένῳ ἐναντίον τοῦ βασιλέως Ἰούδα, ἀνθ᾽ ὧν ἐγκατέλιπόν με καὶ ἐθυμίασαν θεοῖς ἀλλοτρίοις, ἵνα παροργίσωσί με ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ ἐξεκαύθη ὁ θυμός μου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ οὐ σβεσθήσεται. καὶ πρὸς τὸν βασιλέα Ἰούδα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς τοῦ ζητῆσαι τὸν κύριον, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς αὐτόν, οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ, τοὺς λόγους οὓς ἤκουσας καὶ ἐνετράπη ἡ καρδία σου καὶ ἐταπεινώθη ἀπὸ προσώπου μου ἐν τῷ ἀκοῦσαί σε τοὺς λόγους μου ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτόν. καὶ ἐταπεινώθης ἐναντίον μου καὶ διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἔκλαυσας ἐναντίον μου, καὶ ἐγὼ ἤκουσα φησὶ κύριος. ἰδοὺ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου καὶ προστεθήσῃ πρὸς τάφους σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ὄψονται οἱ ὀφθαλμοί σου πάντα τὰ κακά, ἃ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτόν. καὶ ἀπέδωκαν τῷ βασιλεῖ λόγον. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καὶ συνήγαγε τοὺς πρεσβυτέρους Ἰούδα καὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀνέβη ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον κυρίου, καὶ πᾶς Ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου, καὶ ἀνέγνω ἐν ὠσὶν αὐτῶν πάντας τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τῆς διαθήκης τοῦ εὑρεθέντος ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔστη ὁ βασιλεὺς Ἰωσίας ἐπὶ τὸν στῦλον, καὶ διέθετο διαθήκην ἐναντίον κυρίου τοῦ πορευθῆναι

4. Re. 32. a.

verba dñi: vt facerent oīa q̄ scripta sūt in isto volumine. Abiit ergo helchias & hi q simul a rege missi fuerāt ad oldam prophetem vxorem sellum filii thecuath filii aras custodis vestium: que habitabat in hierlm in secūda: & locuti sunt ei verba q̄ supra narrauim⁹. At illa rn̄dit eis. Hec dicit dominus deus israel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego inducam mala super locum istum & super habitatores ei⁹: cunctaq̄ maledicta que scripta sun in libro hoc: quem legerunt coram rege iuda: quia dereliquerunt me & sacrificauerunt diis alienis vt me ad iracūdiā puocarēt in cūctis opib⁹ manuū suarū. Idcirco stillabit furor me⁹ sr locū istū & nō extinguetur. Ad regē aūt iuda q misit vos pro domino deprecando sic loquimini. Hec dicit dñs de⁹ israel. Quoniā audisti verba voluminis atq̄ emolitum est cor tuum & humiliatus es in conspectu dei sup his que dicta sunt cōtra locū hūc & habitatores hierlm: reueritusq̄ faciem meam scidisti vestimēta tua & fleuisti corā me: ego quoq̄ exaudiui te dicit dñs. Iam enim colligam te ad patres tuos: & infereris in sepulchrum tuum in pace: nec videbunt oculi tui omē malū qd ego inducturus sum sup locū istū & sup habitatores ei⁹. Retulerūt itaq̄ regi cuncta que dixerat. At ille cōuocatis vniuersis maiorib⁹ natu iuda & hierusalē: ascēdit in domū dñi: vnaq̄ omnes viri iuda & habitatores hierusalē sacerdotes & leuite: & cunctus ppls a minimo vsq̄ ad maximū. Quib⁹ audiētib⁹ legit rex oīa verba voluminis: & stans in tribunali suo percussit fedus coram domino: vt ambularet

דבר יהוה לעשות ככל הכתוב על
הספר הזה: וילך חלקיהו ואשר
המלך אל חלדה הנביאה
אשת שלום בן תוקהת בן חסרה
שומר הבגדים והיא יושבת
בירושלם במשנה וידברו אליה
כזאת: ותאמר להם כה אמר יהוה
אלהי ישראל אמרו לאיש אשר
שלח אתכם אלי: כה אמר יהוה
הנני מביא רעה על המקום הזה
ועל יושביו את כל האלות
הכתובות על הספר אשר קראו
לפני מלך יהודה: תחת אשר עזבוני
ויקטירו לאלהים אחרים למען
הכעיסני בכל מעשי ידיהם ותתך
חמתי במקום הזה ולא תכבה: ואל
מלך יהודה השלח אתכם לדרוש
ביהוה כה תאמרו אליו כה אמר
יהוה אלהי ישראל הדברים
אשר שמעת: יען רך לבבך ותכנע
מלפני אלהים בשמעך את דבריו
על המקום הזה ועל ישביו ותכנע
לפני ותקרע את בגדיך ותבך
לפני וגם אני שמעתי נאם יהוה:
הנני אספך אל אבתיך ונאספת
אל קברתיך בשלום ולא תראינה
עיניך בכל הרעה אשר אני מביא
על המקום הזה ועל ישביו וישיבו
את המלך דבר: וישלח המלך
ויאסף את כל זקני יהודה וירושלם:
ויעל המלך בית יהוה וכל איש יהודה
וישבי ירושלם והכהנים והלוים וכל
העם מגדול ועד קטן ויקרא באזניהם
את כל דברי ספר הברית הנמצא
בית יהוה: ויעמד המלך על עמדו
ויכרת את הברית לפני יהוה ללכת

אחרי יהוה ולשמור את מצותיו ועדותיו וחקיו בכל לבבו ובכל נפשו לעשות את דברי הברית הכתובים על הספר הזה: ויעמד את כל הנמצא בירושלם ובנימן ויעשו ישבי ירושלם כברית אלהים אלהי אבותיהם: ויסר יאשיהו את כל התועבות מכל הארצות אשר לבני ישראל ויעבד את כל הנמצא בישראל לעבוד את יהוה אלהיהם כל ימיו לא סרו מאחרי יהוה אלהי אבותיהם:

Ca.xxxv. ויעש יאשיהו בירושלם פסח ליהוה וישחטו הפסח בארבעה עשר לחדש הראשון: ויעמד הכהנים על משמרותם ויחזקם לעבודת בית יהוה: ויאמר ללוים המבונים לכל ישראל הקדושים ליהוה תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את יהוה אלהיכם ואת עמו ישראל: והכונו לבית אבותיכם כמחלקותיכם בכתב דויד מלך ישראל ובמכתב שלמה בנו: ועמדו בקדש לפלגות בית האבות לאחיכם בני העם וחלקת בית אב ללוים: ושחטו הפסח והתקדשו והכינו לאחיכם לעשות כדבר יהוה ביד משה: וירם יאשיהו לבני העם צאן כבשים ובני עזים הכל לפסחים לכל הנמצא למספר שלשים אלף ובקר שלשת אלפים אלה מרכוש המלך: ושריו לנדבה לעם לכהנים וללוים הרימו חלקיהו וזכריהו ויחיאל נגידי בית האלהים לכהנים

post eum & custodiret precepta & testimonia & iustificationes eius in toto corde suo: & in tota anima sua: faceretque que scripta sunt in volumine illo quod legerat. Adiurauit quoque super hoc omnes qui reperti fuerant in hierusalem & beniamin & fecerunt habitatores hierusalem iuxta pactum domini dei patrum suorum. Abstulit ergo iosias cunctas abominationes de vniuersis regionibus filiorum israel. & fecit omnes qui residui erant in israel seruire domino deo suo. Cunctis diebus vite eius non recesserunt a domino deo patrum suorum. 35.

Fecit autem iosias in hierusalem phase domino quod immolatum est quartadecima die mensis primi. Et constituit sacerdotes in officiis suis: hortatusque est eos vt ministrarent in domo domini. Leuitis quoque ad quorum eruditionem omnis israel sanctificabatur domino locutus est. Ponite arcam in sanctuario templi quod edificauit salomon filius dauid rex israel. Nequaquam enim eam vltra portabitis. Nunc ergo ministrate domino deo vestro & populo eius israel: & preparate vos per domos & cognationes vestras in diuisionibus singulorum sicut precepit dauid rex israel: & descripsit salomon filius eius: & ministrate in sanctuario per familias turmasque leuiticas: & sanctificati immolate phase. Fratres etiam vestros vt possint iuxta verba que locutus est dominus in manu moysi facere: preparate. Dedit preterea iosias omni populo qui ibi fuerat inuentus in solennitate phase: agnos & hedos de gregibus & reliqui pecoris: triginta milia: boum quoque tria milia. Hec de regis vniuersa substantia. Duces quoque eius sponte quod vouerant obtulerunt tam populo quam sacerdotibus & leuitis. Porro helchias & zacharias & iehiel principes domus dei dederunt sacredotibus

4.Re. 23.d.

ad faciendum phase: pecora commixtim duo milia sexcenta & boues trecentos. Chonenias autem & semeias etiam & nathanael fratres eius: necnon asabias & iahihel & iozabad principes leuitarum dederunt ceteris leuitis ad celebrandum phase: quinque milia pecorum & boues quingentos. Preparatumque est ministerium & steterunt sacerdotes in officio suo. Leuite quoque in turmis iuxta regis imperium: & immolatum est phase. Asperseruntque sacerdotes manu sua sanguinem & leuite detraxerunt pelles holocaustorum: & separauerunt ea vt darent per domos & familias singulorum: & offerrentur domino sicut scriptum est in libro moysi: de bobus quoque fecerunt similiter. Et assauerunt phase super ignem iuxta quod in lege scriptum est. Pacificas vero hostias coxerunt in lebetibus & cacabis & ollis: & festinato distribuerunt vniuerse plebi: sibi autem & sacerdotibus postea parauerunt. Nam in oblatione holocaustorum & adipum vsque ad noctem sacerdotes fuerunt occupati: vnde & leuite sibi & sacerdotibus filiis aaron parauerunt nouissimis. Porro cantores filii asaph stabant in ordine suo iuxta preceptum dauid & asaph & eman & idithun prophete regis dauid. Ianitores vero per portas singulas obseruabant ita vt nec puncto quidem discederent a ministerio. Quam obrem & fratres eorum leuite parauerunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite completa est in die illa vt facerent phase: & offerrent holocausta super altare domini iuxta preceptum regis iosie. Feceruntque filii israel qui reperti fuerant ibi phase in tempore illo & solennitatem azymorum septem diebus. Non fuit phase simile huic in israel a diebus samuelis prophete sed nec quisquam de cunctis regibus israel fecit phase sicut iosias sacerdotibus & leuitis & omni iude & israel qui repertus fuerat & habitantibus in hierusalem. Octauodecimo anno regni iosie hoc phase celebratum est.

נתנו לפסחים אלפים ושש מאות ובקר שלש מאות: וכונניהו ושמעיהו ונתנאל אחיו וחשביהו ויעיאל ויוזבד שרי הלוים הרימו ללוים לפסחים חמשת אלפים ובקר חמש מאות: ותכון העבודה ויעמדו הכהנים על עמדם והלוים על מחלקותם כמצות המלך: וישחטו הפסח ויזרקו הכהנים מידם והלוים מפשיטים: ויסירו העלה לתתם למפלגות לבית אבות לבני העם להקריב ליהוה ככתוב בספר משה וכן לבקר: ויבשלו הפסח באש כמשפט והקדשים בשלו בסירות ובדודים ובצלחות ויריצו לכל בני העם: ואחר הכינו להם ולכהנים כי הכהנים בני אהרן בהעלות העלה והחלבים עד לילה והלוים הכינו להם ולכהנים בני אהרן: והמשררים בני אסף על מעמדם כמצות דויד ואסף והימן וידתון חוזה המלך והשערים לשער ושער אין להם לסור מעל עבדתם כי אחיהם הלוים הכינו להם: ותכון כל עבודת יהוה ביום ההוא לעשות הפסח והעלות עלות על מזבח יהוה כמצות המלך יאשיהו: ויעשו בני ישראל הנמצאים את הפסח בעת ההיא ואת חג המצות שבעת ימים: ולא נעשה פסח כמהו בישראל מימי שמואל הנביא וכל מלכי ישראל לא עשו כפסח אשר עשה יאשיהו והכהנים והלוים וכל יהודה וישראל הנמצא ויושבי ירושלם: בשמונה עשרה שנה למלכות יאשיהו נעשה הפסח הזה:

אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה נכו מלך מצרים להלחם בכרכמיש על פרת ויצא לקראתו יאשיהו׃ וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל בית מלחמתי ואלהים אמר לבהלני חדל לך מאלהים אשר עמי ואל ישחיתך׃ ולא הסב יאשיהו פניו ממנו כי להלחם בו התחפש ולא שמע אל דברי נכו מפי אלהים ויבא להלחם בבקעת מגדו׃ ויורו הירים למלך יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני כי החליתי מאד׃ ויעבירהו עבדיו מן המרכבה וירכיבהו על רכב המשנה אשר לו ויוליכהו ירושלם וימת ויקבר בקברות אבתיו וכל יהודה וירושלם מתאבלים על יאשיהו׃ ויקונן ירמיהו על יאשיהו ויאמרו כל השרים והשרות בקינותיהם על יאשיהו עד היום ויתנום לחק על ישראל והנם כתובים על הקינות׃ ויתר דברי יאשיהו וחסדיו ככתוב בתורת יהוה׃ ודבריו הראשנים והאחרנים הנם כתובים על ספר מלכי ישראל ויהודה׃

Ca. xxxvj.

ויקחו עם הארץ את יהואחז בן יאשיהו וימליכהו תחת אביו בירושלם׃ בן שלש ועשרים שנה יואחז במלכו ושלשה חדשים מלך בירושלם׃ ויסירהו מלך מצרים בירושלם ויענש את הארץ מאה ככר כסף וככר זהב׃ וימלך מלך מצרים את אליקים אחיו על יהודה וירושלם ויסב

Postquam instauraverat Iosias templum: ascendit Nechao rex Egypti ad pugnandum in Charchamis iuxta Euphraten: et processit in occursum eius Iosias. At ille missis ad eum nunciis ait. Quid mihi et tibi rex Iuda? non adversum te hodie venio: sed contra aliam pugno domum: ad quam me deus festinato ire precepit. Desine adversum deum facere qui mecum est: ne interficiat te. Noluit Iosias reverti: sed preparavit contra eum bellum: nec acquievit sermonibus Nechao ex ore dei: verum perrexit ut dimicaret in campo Mageddo. Ibique vulneratus a sagittariis dixit pueris suis. Educite me de prelio: quia oppido vulneratus sum. Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum qui sequebatur eum more regio: et asportaverunt eum in Hierusalem. Mortuusque est et sepultus in mausoleo patrum suorum: et universus Iuda et Hierusalem luxerunt eum: Hieremias maxime: cuius omnes cantores atque cantatrices usque in presentem diem lamentationes super Iosiam replicant: et quasi lex obtinuit in Israel. Ecce scriptum fertur in lamentationibus. Reliqua autem sermonum Iosie et misericordiarum eius que lege precepta sunt domini: opera quoque illius prima et novissima scripta sunt in libro regum Israel et Iuda. 36.

Tulit ergo populus terre Ioachaz filium Iosie: et constituit regem pro patre suo in Hierusalem. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cepisset: et tribus mensibus regnavit in Hierusalem. Amovit autem eum rex Egypti cum venisset in Hierusalem: et condemnavit terram centum talentis argenti et talento auri. Constituitque pro eo regem Eliachim fratrem eius super Iudam et Hierusalem: et vertit

καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ἃ ἡτοίμασεν ἰωσίας τὸν οἶκον, ἀνέβη φαραὼ νεχαὼ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀσσυρίων ἐπὶ τὸν ποταμὸν εὐφράτην, τοῦ πολεμῆσαι αὐτὸν ἐν χαρχαμίς· καὶ ἐπορεύθη ἰωσίας ὁ βασιλεὺς εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν φαραὼ ἀγγέλους, λέγων, τί ἐμοὶ καὶ σοὶ βασιλεῦ ἰούδα; οὐκ ἐπὶ σὲ ἥκω σήμερον πόλεμον ποιῆσαι, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ πολέμου μου, καὶ ὁ θεὸς εἶπε τοῦ κατασπεῦσαί με. πρόσεχε σὺ ἀπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ μετ᾽ ἐμοῦ, μὴ καταφθείρῃ σε. καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἰωσίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἢ πολεμεῖν αὐτὸν ἐκραταιώθη· καὶ οὐκ ἤκουσεν ἰωσίας τῶν λόγων φαραὼ νεχαὼ διὰ στόματος θεοῦ, καὶ ἦλθε τοῦ πολεμῆσαι ἐν τῷ πεδίῳ μαγεδδώ. καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξόται ἐπὶ τὸν βασιλέα ἰωσίαν. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς παισὶν αὐτοῦ· ἐξαγάγετέ με, ὅτι ἐπόνεσα σφόδρα. καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἅρματος, καὶ ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δεύτερον, ὃ ἦν αὐτοῦ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπέθανε· καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ πᾶς ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ ἐπένθησαν ἐπὶ ἰωσίαν. καὶ ἐθρήνησεν ἱερεμίας ἐπὶ ἰωσίαν· καὶ εἶπον πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ αἱ ἄρχουσαι θρῆνον ἐπὶ ἰωσίαν ἕως τῆς σήμερον. καὶ ἔδωκαν αὐτὸν εἰς πρόσταγμα ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ τῶν θρήνων. καὶ ἦσαν οἱ λόγοι ἰωσίου καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ καὶ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου. καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίῳ βασιλέων ἰσραὴλ καὶ ἰούδα; Ca. 36.

Καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωάχαζ υἱὸν ἰωσίου, καὶ ἔχρισαν αὐτόν, καὶ κατέστησαν αὐτὸν εἰς βασιλέα ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. υἱὸς ὢν τριῶν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἰωάχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ τρίμηνον ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ μετέστησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπέβαλε φόρον ἐπὶ τὴν γῆν ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ τάλαντον χρυσίου. καὶ κατέστησε βασιλεὺς αἰγύπτου τὸν ἐλιακεὶμ υἱὸν ἰωσίου βασιλέα ἐπὶ ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ, καὶ μετέστρεψε

Et post hec omnia que preparavit Iosias domum: ascendit pharao nechao rex egypti contra regem assyriorum in flumine euphrate: ad oppugnandum eum in charchamis. et iuit Iosias rex in occursum ei. et misit ad eum pharao nuncios: dicens: quid mihi et tibi rex iuda? non adversum te venio hodie bellum facere: sed contra locum belli mei: et deus dixit properare me. cave tu a deo qui est mecum: ne corrumpat te. et non convertit Iosias faciem suam ab eo: sed fortificatus est ut bellaret ipse. et non audivit Iosias sermones pharaonis nechao de ore dei: et venit ad bellandum in campo mageddo. et sagittaverunt sagittarii contra regem Iosiam. et dixit rex servis suis: educite me quia laboravi valde. et eduxerunt eum servi eius a curru: et imposuerunt eum super currum secundum qui erat eius: et adduxerunt eum in hierusalem. et mortuus est Iosias et sepultus est cum patribus suis. et omnis iuda et hierusalem luxerunt super Iosiam. et lamentatus est hieremias super Iosiam. et dixerunt omnes principes et dominatrices lamentationem super Iosiam usque ad hodie. et dederunt eam in preceptum in israel: et ecce scripta est in lamentationibus. et fuerunt sermones iosie et spes eius et misericordie eius: sicut scriptum est in lege domini. et sermones eius primi et novissimi: nonne sunt scripti in libro regum israel et iuda? Et tulit populus terre ioachaz filium iosie: et unxerunt eum: et constituerunt eum in regem pro patre suo in hierusalem. filius existens trium et viginti annorum ioachaz erat cum regnaret ipse. et tribus mensibus regnavit in hierusalem. et amovit eum rex egypti ut non regnaret ipse in hierusalem: et imposuit tributum super terram centum talenta argenti et talentum auri. et constituit rex egypti eliachim filium iosie regem super iuda et hierusalem: et vertit

4. Re. 23. c. — D — A — 4. Re. 23. f.

τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰωακείμ· καὶ τὸν ἰωάχαζ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἔλαβε φαραὼ νεχαὼ καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς αἴγυπτον. υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἰωακεὶμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἀνέβη ἐπ᾽ αὐτὸν ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν χαλκαῖς πέδαις, καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα. καὶ μέρος τῶν σκευῶν οἴκου κυρίου ἀπήνεγκεν εἰς βαβυλῶνα, καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωακεὶμ καὶ πάντα ἃ ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραὴλ καὶ ἰούδα; καὶ ἐβασίλευσεν ἰεχονίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. υἱὸς ὀκτὼ ἐτῶν ἰεχονίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ τρίμηνον καὶ δέκα ἡμέρας ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐπιστρέφοντος τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα μετὰ τῶν σκευῶν τῶν ἐπιθυμητῶν οἴκου κυρίου. καὶ ἐβασίλευσεν σεδεκίαν ἀδελφὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἱερουσαλήμ. ἐτῶν εἴκοσι ἑνὸς σεδεκίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου θεοῦ αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐνετράπη ἀπὸ προσώπου ἱερεμίου τοῦ προφήτου καὶ ἐκ στόματος κυρίου, ἐν τῷ τὰ πρὸς τὸν βασιλέα ναβουχοδονόσορ ἀθετῆσαι, ἃ ὥρκισεν αὐτὸν κατὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐσκλήρυνε τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσε τοῦ μὴ ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον θεὸν ἰσραήλ. καὶ πάντες οἱ ἔνδοξοι ἰούδα καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐπλήθυναν τοῦ ἀθετῆσαι ἀθετήματα κατὰ τὰ βδελύγματα ἐθνῶν, καὶ ἐμίαναν τὸν οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐξαπέστειλε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν, ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, ὅτι ἦν φειδόμενος τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἁγιάσματος αὐτοῦ. καὶ ἦσαν μυκτηρίζοντες τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἐξουδενοῦντες τοὺς λόγους αὐτοῦ

nomen eius ioacim: et ioachaz fratrem eius accepit pharao nechao et adduxit eum in egyptum. filius existens viginti et quinque annorum ioacim cum regnaret ipse. et undecim annis regnavit in hierusalem. et fecit malum coram domino. et ascendit contra eum nabuchodonosor rex babylonis: et ligavit eum in ereis compedibus: et abduxit eum in babylonem. et partem vasorum domus domini transtulit in babylonem: et posuit ipsa in templo suo in babylone. et reliqua sermonum ioacim et omnia que fecit: nonne hec sunt scripta in libro sermonum dierum regum israel et iuda? et regnavit iechonias filius eius pro eo. filius octo annorum iechonias cum regnaret ipse: et tribus mensibus et decem diebus regnavit in hierusalem: et fecit malum coram domino. et revertente anno: misit rex nabuchodonosor: et adduxit eum in babylonem cum vasis desiderabilibus domus domini. et regem constituit sedeciam fratrem patris sui super iudam et hierusalem. annorum viginti unius sedecias cum regnaret ipse: et undecim annis regnavit in hierusalem. et fecit malum coram domino deo suo. et non erubuit a facie hieremie prophete et de ore domini: in eo quod contra regem nabuchodonosor prevaricatus esset: quem adiuraverat per deum: et induravit cervicem suam: et confortavit ut non converteret ad dominum deum israel. et omnes inclyti iuda et sacerdotes et populus terre impleverunt ut prevaricarent prevaricationes secundum abominationes gentium: et polluerunt domum domini que in hierusalem. et misit dominus deus patrum suorum ad eos in manu prophetarum: mane consurgens et mittens nuncios suos: quia erat parcens populo suo et sanctuario suo. et fuerunt subsannantes nuncios eius: et parvipendentes sermones eius

nomen eius Ioachim. Ipsum vero Ioachaz tulit secum: et adduxit in Egyptum. Viginti quinque annorum erat Ioachim cum regnare cepisset: et undecim annis regnavit in Hierusalem. Fecitque malum coram domino deo suo. Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex Chaldeorum: et vinctum cathenis duxit in Babylonem: ad quam et vasa domini transtulit: et posuit ea in templo suo. Reliqua autem verborum Ioachim et abominationum eius quas operatus est et que inventa sunt in eo: continentur in libro regum Iuda et Israel. Regnavit autem Ioachin filius eius pro eo. Octo annorum erat Ioachin cum regnare cepisset: et tribus mensibus ac decem diebus regnavit in Hierusalem: fecitque malum in conspectu domini. Cumque anni circulus volveretur: misit Nabuchodonosor rex nuncios: qui et adduxerunt eum in Babylonem asportatis simul preciosissimis vasis domus domini. Regem vero constituit Sedechiam fratrem eius super Iudam et Hierusalem. Viginti et unius anni erat Sedechias cum regnare cepisset: et undecim annis regnavit in Hierusalem. Fecitque malum in oculis domini dei sui: nec erubuit faciem Hieremie prophete loquentis ad se ex ore domini. A rege quoque Nabuchodonosor recessit qui adiuraverat eum per deum: et induravit cervicem suam et cor ut non reverteretur ad dominum deum Israel. Sed et universi principes sacerdotum et populus prevaricati sunt inique iuxta universas abominationes gentium: et polluerunt domum domini quam sanctificaverat sibi in Hierusalem. Mittebat autem dominus deus patrum suorum ad illos per manum nunciorum suorum de nocte consurgens et quotidie commonens: eo quod parceret populo et habitaculo suo. At illi subsannabant nuncios dei: et parvipendebant sermones

את שמו יהויקים ואת יואחז אחיו לקח נכו ויביאהו מצרימה׃ בן עשרים וחמש שנה יהויקים במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם ויעש הרע בעיני יהוה אלהיו׃ עליו עלה נבוכדנאצר מלך בבל ויאסרהו בנחשתים להליכו בבלה׃ ומכלי בית יהוה הביא נבוכדנאצר לבבל ויתנם בהיכלו בבבל׃ ויתר דברי יהויקים ותעבתיו אשר עשה והנמצא עליו הנם כתובים על ספר מלכי ישראל ויהודה וימלך יהויכין בנו תחתיו׃ בן שמונה שנים יהויכין במלכו ושלשה חדשים ועשרת ימים מלך בירושלם ויעש הרע בעיני יהוה׃ ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנאצר ויבאהו בבלה עם כלי חמדת בית יהוה וימלך את צדקיהו אחיו על יהודה וירושלם׃ בן עשרים ואחת שנה צדקיהו במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם׃ ויעש הרע בעיני יהוה אלהיו לא נכנע מלפני ירמיהו הנביא מפי יהוה׃ וגם במלך נבוכדנאצר מרד אשר השביעו באלהים ויקש את ערפו ויאמץ את לבבו משוב אל יהוה אלהי ישראל׃ גם כל שרי הכהנים והעם הרבו למעול מעל ככל תעבות הגוים ויטמאו את בית יהוה אשר הקדיש בירושלם׃ וישלח יהוה אלהי אבותיהם עליהם ביד מלאכיו השכם ושלוח כי חמל על עמו ועל מעונו׃ ויהיו מלעבים במלאכי האלהים ובוזים דבריו

B — C

Prĩtina.heb. Tex.he.ij. Paral.xxxvj. Trãsla.B.Hie. Trãs.Gre.lxx.cũ interp̃.latina.

ומתעתעים בנביאיו עד עלות   תעע נבא
חמת יהוה בעמו עד לאין מרפא: עלה יחם
ויעל עליהם את מלך כשדים ויהרג   רפא עלה
בחוריהם בחרב בבית מקדשם   הרג
ולא חמל על בחור ובתולה זקן   בחר קדש
וישש הכל נתן בידו: וכל כלי בית   בתל
האלהים הגדלים והקטנים ואצרות   כלה
בית יהוה ואצרות המלך ושריו   שור
הכל הביא בבל: וישרפו את בית   בוא שרף
האלהים וינתצו את חומת   נתץ חמה
ירושלם וכל ארמנותיה שרפו
באש וכל כלי מחמדיה להשחית: חמד שחת
ויגל השארית מן החרב אל בבל   גלה
ויהיו לו ולבניו לעבדים עד מלך   היה
מלכות פרס: למלאת דבר יהוה
כפי ירמיהו עד רצתה הארץ את   פה רצה
שבתותיה כל ימי השמה שבתה   שמם
למלאות שבעים שנה: ובשנת
אחת לכורש מלך פרס לכלות דבר   כלה
יהוה בפי ירמיהו העיר יהוה את   עור
רוח כורש מלך פרס ויעבר קול   עבר
בכל מלכותו וגם במכתב לאמר: כה   כתב
אמר כורש מלך פרס כל ממלכות   מלך
הארץ נתן לי יהוה אלהי השמים
והוא פקד עלי לבנות לו בית   בנה
בירושלם אשר ביהודה מי בכם
מכל עמו יהוה אלהיו עמו ויעל: עלה

eius: illudebant prophe tis: donec ascenderet furor dñi in populũ ei9: & esset nulla curatio. Adduxit eĩ sup eos regẽ chaldeorũ & interfecit iuuenes eorũ gladio in domo sanctuarii. Non est misert9 adolescẽtis & virginis & senis nec decrepiti quidẽ: sed oẽs tradidit in manibus eius. vniuersaq3 vasa domus dei tã maiora q3 minora. & thesauros tẽpli & regis & principum transtulit in babylonẽ. Incẽderũt hostes domũ dei: destruxeruntq3 murum hierusalem. Vniuersas turres combusserunt. & quicquid preciosum fuerat demoliti sunt. Si quis euaserat gladiũ ductus in babylonem seruiuit regi & filiis eius donec imperaret rex persarũ: & compleretur sermo domini ex ore hieremie: & celebraret terra sabbata sua. Cũctis enĩ dieb9 desolationis egit sabbatũ vsq3 dũ cõplerentur septuagita anni. Anno aũt primo cyri regis p̃sarũ ad explendũ s̃monẽ dñi quẽ locut9 fuerat p os hieremie suscitauit dñs spiritum cyri regis persaꝝ: qui iussit p̃dicari in vniuerso regno suo ẽt p̃ scripturã dicẽs. Hec dicit cyrus rex p̃sarũ. Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi: et ipse precepit mihi vt edificarem ei domum in hierusalem que est in iudea. Quis ex vobis est in oĩ pp̃lo ei9. Sit dñs de9 sui9 cũ eo: & ascẽdat.

Explicit liber. Dabreiami siue Paralipomenõ scd̃s.

eius: & illudentes in prophetis eius: vsq3 quo ascẽdit
αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίζοντες ἐν τοῖς προφήταις αὐτοῦ, ἕως ἀνέβη ὁ
furor dñi in populũ suũ: vsq3 quo nõ fuit curatio. & adduxit cõ
θυμὸς κυ ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἕως οὐκ ἦν ἴαμα. καὶ ἤγαγεν ἐπ'
tra eos regẽ chaldeoꝝ: & interfecit iuuenes
αὐτοὺς βασιλέα χαλδαίων, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς νεανίσκους
eoꝝ in gladio in domo sanctuarij sui. & nõ peper
αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν οἴκῳ ἁγιάσματος αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐφεί
cit adolescẽtib9: & virginũ eoꝝ nõ miser
σατο τῶν νεανίσκων, καὶ τὰς παρθένους αὐτῶν οὐκ ἠλέη
t9 est: & seniores eoꝝ abduxit: om
σεν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν ἀπήγαγεν, τὰ πάν
nia tradidit in manib9 eius: & omnia vasa dom9
τα παρέδωκεν ἐν χερσὶν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη οἴκου
dñi magna & parua: & thesauros dom9 domi
κυ τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρά, καὶ τοὺς θησαυροὺς οἴκου κυρί
ni: & oẽs thesauros regis: & prin
ου, καὶ πάντας τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν με
cipũ omnia intulit in babylonẽ. & incẽdit
γιστάνων πάντα εἰσήνεγκεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐνέπρησε τὸν
domũ dñi: & destruxit murũ hierusalẽ: &
οἶκον κυρίου, καὶ κατέσκαψεν τὸ τεῖχος ἱερουσαλήμ, καὶ
turres eius incẽdit in igne: & omne vas pulchrũ
τὰς βάρεις αὐτῆς ἐνέπρησεν ἐν πυρί, καὶ πᾶν σκεῦος ὡραῖον
in interitũ: & trãstulit reliquos in ba
εἰς ἀφανισμόν, καὶ ἀπῴκισε τοὺς καταλοίπους εἰς βα
bylonẽ. & fuerũt ei & filiis eius in seruos vsq3 ad
βυλῶνα. καὶ ἦσαν αὐτῷ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς δούλους ἕως
regnũ medoꝝ: vt cõpleretur sermo dñi p os
βασιλείας μήδων, τοῦ πληρωθῆναι λόγον κυρίου διὰ στόμα
hieremie: vsq3 quo susciperet terra sabbata
τος ἱερεμίου, ἕως τοῦ προσδέξασθαι τὴν γῆν τὰ σάββατα
sua vt ageret sabbata: cũctis diebus desolationis sue
αὐτῆς σαββατίσαι, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐ
egit sabbata in cõplementũ ãnoꝝ septuaginta.
τῆς ἐσαββάτισεν εἰς συμπλήρωσιν ἐτῶν ἑβδομήκοντα.
ãno primo cyri regis p̃saꝝ: postq̃ impletũ
ἔτους πρώτου κύρου βασιλέως περσῶν, μετὰ τὸ πληρω
est verbũ dñi p os hieremie: suscitauit dñs spiritũ
θῆναι ῥῆμα κυρίου διὰ στόματος ἱερεμίου, ἐξήγειρε κς τὸ πνεῦ
cyri regis persaꝝ: & iussit p̃dicare in
μα κύρου βασιλέως περσῶν, καὶ παρήγγειλε κηρύξαι ἐν
omni regno suo in s̃monib9 scriptura dicẽs: hec di
πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐν λόγοις γραφῇ λέγων, τάδε λέ
cit cyrus rex persaꝝ oibus regnis
γει κῦρος βασιλεὺς περσῶν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς
terre. dedit mihi dñs deus celi: & ipse prece
γῆς. ἔδωκέ μοι κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αὐτὸς ἐνετείλα
pit mihi: vt edificarẽ ei domũ in hierusalẽ q̃ in iu
τό μοι, οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ ἐν τῇ ἰου
dea. quis ex vobis ex omni populo suo: dñs
δαίᾳ. τίς ἐξ ὑμῶν ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, κύριος
deus eius erit cum eo: ascendat.
ὁ θεὸς αὐτοῦ ἔσαι μετ' αὐτοῦ, ἀναβήτω.

D

Iere. 25.c.& 29.c.

1. Esd. a.

Finis paralipomenon.
Τέλος παραλειπομένων.

Incipit oratio manasses regis iuda: que neq3 in hebreo neq3 in greco habetur.

Domine deus oĩpotẽs patrũ nostrorũ abraã isaac & iacob: & semini eorũ: qui fecisti celũ & terrã cũ omni ornatu eorũ: qui signasti mare verbo p̃cepti tui: q cõclusisti abyssum: et signasti terribili & laudabili noĩ tuo quẽ oẽs pauẽt & tremunt a vultu virtutis tue: & insustẽtabilis ira sup pctõres cõminationis tue: imensa vero & inuestigabilis mĩa p̃missionis tue: qm̃ tu es dñs altissimus sup oẽm terrã lõga nimis & multũ misericors & penitẽs sup malicia hoĩm. Tu aũt dñe s̃m bonitatẽ tuã p̃misisti penitentiã remissionis peccatorũ. & tu deus iustorũ nõ posuisti penitentiã iustis: abraã isaac & iacob his qui tibi nõ peccauerũt: qm̃ peccaui sup numerũ arene maris: multiplicate sunt iniqtates mee: incuruat9 sum multo vinculo ferri. & nõ est respiratio mihi. qa excitaui iracũdiã tuã: & malũ corã te feci statuẽs abominationes: & multiplicãs offensiones. Et nũc flecto genua cordis mei: p̃cans ad te bonitatẽ dñe. Peccaui dñe: peccaui: & iniqtatẽ meã agnosco. Peto rogãs te dñe remitte mihi: remitte mihi: ne simul pdas me cum iniquitatib9 meis neq3 in eternũ reserues mala mihi: quia indignũ saluabis me s̃m magnã misericordiã tuam. & laudabo te semp oĩbus diebus vite mee: quoniã te laudat oĩs virtus celorum: & tibi est gloria in secula seculorum. Amen.

Explicit oratio manasses regis iuda.

Registrum huius voluminis.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z. aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt vv.

Omnes sunt terni preter. vv. qui est duernus.

Iosue.

Ca.1.c. τατᾳχεῖν pro καταχεῖν. ca.1.d. ὥπερ p ὥσπερ. ca.2. ὅσα ἐποιήσατε p ὅσα ἐποιήσατε. & ἐξολεθρεύσατε p ἐξωλοθρεύσατε. ca.6.a. πέλεως p πό λεως. ca.7.d. υὸυς p υἱούς. ca.10.a. ἐξολώθρευσεν pro ἐξωλόθρευσεν. ca.11.d. ἐξω λοθρεύσωσι p ἐξολοθρεύσωσι. ca.12.a. ἀερμὼν pro ἀερμών. & ἀνοτολὰς p ἀνατο λάς. ca.14.a. φωλῆς pro φυλῆς. ca.14.c. διέθρεψεν p διέτρεψεν. ca.16.f. γαμ μέτων p γραμμέτων. ca.17.a. γαλαὰγ pro γαλαάδ. ca.17.b. τερίμινθος p τε ρέβινθος. ca.18.c. βαρρᾶ p βορρᾶ. ca.20.b. ἱρεὺς p ἱερεύς. ca.21.a. μωνσῆ pro μωυσῆ. ca.22.a. φυλλάξασθε p φυλάξασθε. ca.22.g. ὑιὺς p υἱούς. ca.24.f. νό μον pro νόμου.

Iudices.

Ca.2.b. ἀτοὺς p αὐτούς. ca.3.c. κρυφίος p κρύφιος. ca.3.d. κερατήνη p κερατίνῃ ca.4.c. κρέτησε p κρέτισε. ca.5.d. ταλαιπόρως pro ταλαιπώρως. ca.6.d. ἱεροβάλ pro ἱεροβαάλ. ca.8.c. τραχίλοις p τραχήλοις. ca.9.d. κατισχύσαντες pro κατισχύσαντες. ca.16.a. ὤμω p ὤμῳ. ca.16.b. σιππύου pro σιππίου. ca.18.f. χυψὴν p ψυχήν. ca.19.d. ὁδιπόροι p ὁδοιπόροι. ca.19.g. ἐμέλησεν pro ἐμίλισεν. ca.20.a. ἐμέλησα p ἐμίλισα. & ἐξαπάστειλα pro ἐξαπέστειλα.

Ruth.

Ca.4.b. ἡμήρα p ἡμέρα. ca.4.c. μωαβίτην pro μωαβίτιν. & τιῦ p τοῦ.

Regũ primus.

Ca.8. ἄδρας pro ἄνδρας. ca.4.c. βοῶς p βοῦς. ca.6.c. κυλάδι pro κοιλάδι ca.8.b. διαμαρτύρη p διαμαρτύρῃ. ca.10.a. ἀλλοιθέους pro ἀλλοφύλους. ca.11.b. ἐφείλατο p ἐφύλατο. & ἀρεῖτε pro ἐρεῖτε. ca.12.c. ἡμεῖς p ὑμεῖς. ca.13.d. παρεμβεβλήκησαν p παρεμβεβλήκεισαν. ca.14.a. ἀκροτηρίου p ἀκρωτηρίου quater. ca.15.b. ἀδρῶν pro ἀνδρῶν. ca.17.a. κνιμίδες p κνημίδες. ca.17.b. προτότοκος pro πρωτότοκος. ca.17.c. ἀπερίτμηκος p ἀπερίτμητος. ca.17.g. ἐκκλίνοντος p ἐκκλίνοντες. ca.18.b. χαρμοσήνη p χαρμοσύνη. ca.18.c. ἡμέρας pro ἡμέραν. ca.18.d. θυγατὴρ p θυγάτηρ. ca.19.c. σάσεις pro σάσης. ca.20.f. αἰχύνην p αἰσχύνην. ca.20.g. παιδάριοι pro παιδάριον. ca.25.g. σε αυτῷ p σεαυτῷ. ca.28.a. γνώσει pro γνώσῃ. & ἐγγασριμύθους p ἐγγασριμύθους. ca.29.c. ἐρήνη p εἰρήνῃ. ca.30.b. ὑὸν pro υἱόν. ca.31.b. ἐμπέξωσι pro ἐμπαίξωσι.

Regũ secundus.

Ca.2.d. δουίδ pro δαυίδ. ca.3.g. παίδαις pro πέδαις. & κατεσάθηος p κατεσάθμος. ca.4.c. ἀδελφοῦ pro ἀδελφῶ. ca.4.d. ἐκολόβωσαν pro ἐκολόβωσαν. ca.8.c. μεγαλοσύνη pro μεγαλωσύνη. bis. ca.11.b. ἀπήγειλαν pro ἀπήγγειλαν. ca.12.a. κὸι p καί. ca.13.g. κλαθμὸν p κλαυθμόν. ca.15.c. ἀτοῦ p αὐτοῦ. ca.17.c. χειμάρουν p χειμάρρουν. & συμβεβούλευκα p συμβεβούλευκα ca.19.b. ὡμομόκασιν p ὀμωμόκασι. ca.19.g. διεβήβασαι pro διεβίβασαν. ca.20.f. ἔπεν p εἶπεν. ca.22.b. ἀπολείας p ἀπωλείας. ca.24.b. λέγωι p λέγων. ca.24.d. δορεὰν pro δωρεάν.

Regũ tertius.

Ca.2.a. ἐνετείλατω pro ἐνετείλατο. ca.2.b. τεσαράκοντα pro τεσσαράκοντα. ca.4.d. ἔρχυρον pro ἄχυρον. ca.6.b. πηλῶν pro πυλῶν. ca.6.c. κυπαρισσίνων pro κυπαρισσίνων. ca.7.c. διδυκτυωθὲν pro δεδικτυωμένοι. ca.7.g. θησαυροὺς pro θησαυρούς. Ca.8.b. σκήπτω pro σκήπτρῳ. ca.8.b. ᾠκοδόμησα pro ᾠκοδόμησα. ca.9.d. προσήνεγγει pro προσήνεγκεν. ca.10.a. πολὺν p πολύ. ca.10.b. ἐλελύθη pro ἐληλύθει. ca.12.c. ἐπεσάξατο pro ἐπεσάξατο. ca.14.b. ἄρρασος pro ἄρρωστος. ca.14.c. ἴσοσι pro εἴκοσι. ca.15.c. ἐνεπρυσεν p ἐνέπρησεν. ca.16.a. τεθηκκότα pro τεθνηκότα. ca.16.c. ὄικοι pro οἶκον. ca.16.d. εἰσπορεύεσθαι pro εἰσπορεύεσθαι. & παρευθῆναι pro πορευθῆναι. ca.16.g. πορευθῆσαι pro πορευθῆναι. & ἴσοσι pro εἴκοσι. ca.18.g. συνέσφυγξε p συνέσφιγξε. ca.20.d. ἀπόσεισον p ἀπόσησον. ca.21.a. ἰσραηλίτης pro ἰζραηλίτης. ca.21.f. ἰσραὴλ p ἰσραήλ. ca.22.a. εἴδατε p ὕδατε. ca.22.f. ὑψυλῶν p ὑψηλῶν.

Regũ quartus.

Ca.1.c. πεντηκόταρχος pro πεντηκόνταρχος. ca.2.a. κοὶ pro καί. ca.3.a. μήτηρ pro μήτηρ. ca.3.c. ὄρθρισαν pro ὤρθρισαν. ca.5.c. ἀτοῦ pro αὐτοῦ. ca.5.g. κύπους pro κήπους. ca.7.d. ἐφόδον pro ἐφόδιον. ca.8.b. ὀιὸν pro υἱόν. ca.8.g. ὑοῦ pro υἱοῦ. ca.9.c. ἰατρευθῆναι pro ἰατρευθῆναι. ca.10.f. ὕς pro ὅς. & κῦς p κς. ca.13.c. ὀιχὶ pro οὐχί. ca.14.d. ὑιίος pro υἱός. ca.14.e. ἀμεσίας p ἀμεσσίου. ca.17.c. ἔφυγαξε pro ἐφύλαξε. ca.17.f. ὑψυλῶ pro ὑψηλῶ. ca.17.g. δικαιώκατα pro δικαιώματα. ca.18.f. παραδωθῆ pro παραδοθῆ. ca.18.g. ἐρύσατο pro ἐρρύσατο. ca.19.c. παραδωθῆ pro παραδοθῆ. ca.19.e. συνεχῆς p

Iosue.

Cap̃.1.c. in margine. זכר pro זכר
Cap̃.4.c. עברו pro עברו
Cap̃.7.d. האהל pro האהל
Cap̃.9.c. ישבים pro ישבים
Cap̃.12.b. הגשורי pro הגשורי
Cap̃.16.a. יוכף pro יוסף
Ca.19.b. in margine. שמל pro שמל
Cap̃.23.b. לשמר pro לשמר
Et in codẽ.b. in margine. שמל pro שמל
Cap̃.24.c. ואשלח pro ואשלח

Iudi.

Cap̃.1.a. ויתן pro ויתן
Et in eodem.b. אתה pro אתה
Cap̃.2.d. יהוה pro יהוה
Cap̃.9. בראש pro כראש
Et in eodem. את pro את
Et in eodem. איש pro איש
Et in eodem.d. בתוך pro כתוך
Ca.11.e. ההיא pro נהיא
Cap̃.15.b. ויעלו pro ויעלו
Et in eodem.d. הקורא pro הקורא
Cap̃.16.c. דלילה pro דלילה
Cap̃.18.b. שש pro שש
Et in codẽ.f. in margine. עשה pro עשה
Cap̃.20.b. ישראל pro ישראל

Ruth.

Cap̃.4.a. והנה pro והנה

Primo regum.

Cap̃.6.d. אליכם pro אליכם
Cap̃.8.c. שרותיכם pro שרותיכם
Cap̃.9.b. העיר pro העיר
C..p̃.13.b. in margine. יער pro יער
Cap̃.14.a. נושא pro נושא
Et in eodem.g. ישראל pro ישראל
Cap̃.16.d. לישי pro לישי
Cap̃.15.a. ושרין pro ושרין

Cap.17.e. וַיִּבְזָהוּ pro וַיִּבְזָהוּ

Cap.18.b. הַמִּשְׂחַקּוֹת pro הַמְשַׂחֲקוֹת

Cap.20.d. וַיִּפְשַׁט pro וַיִּפְשֹׁט

Cap.25.e. אַמָּתְךָ pro אֲמָתֶךָ

Cap.26.b. תַּשְׁחִיתֵהוּ pro תַּשְׁחִיתֵהוּ

Secundo regum.

Cap.30.e.in margine. עָשָׂה pro עָשָׂה

Cap.18.g. יוֹאָב pro יוֹאָב

Cap.19.c. וְלַעֲשׂוֹת pro וְלַעֲשׂוֹת

Cap.21.b. שְׂעָרִים pro שְׂעָרִים

Cap.22.a. מִשְׂגַּבִּי pro מִשְׂגַּבִּי

Et in eodem.c. וְנִחֲתָה pro וְנִחֲתָה

Cap.24.d. אֶלְיַחְבָּא pro אֶלְיַחְבָּא

Tertio regum.

Cap.18.d. תִּשְׁמַע pro תִּשְׁמַע

Cap.9.c.in margine. שָׂרָף pro שָׂרָף

Cap.10.b. וַיַּשְׁמֵךְ pro וַיִּשְׁמַךְ

Cap.11.d. מְאֹד pro מְאֹד

Et in eodem.d. וְהִנֵּךְ pro וְהִנֵּךְ

Cap.12.c. הִכְבִּיד pro הִכְבִּיר

Cap.18.b.in margine. נֶכֶר pro נֵכָר

Quarto regum.

Cap.9.b. יִשְׂרָאֵל pro יִשְׂרָאֵל

Cap.10.b.in margine. בּוֹא pro בוֹא

Cap.14.b. מֶלַח pro מֶלַח

Et in eodem.b שָׁלַח pro שָׁלַח

Cap.15.b.in margine. עָשָׂה pro עָשָׂה

Et in eodem.c. אִם pro עִם

Cap.16.a. הַיָּשָׁר pro הַיָּשָׁר

Cap.19.c. חִזְקִיָּהוּ pro חִזְקִיָּהוּ

Et in eodem.c. עָשִׂיתָ pro עָשִׂיתָ

Et in eodē.d.in margine. שָׁלַח pro שָׁלַח

Cap.21.a. אִשִּׁים pro אִשִּׁים

Cap.23.c.in margine. סָרִם pro סָרִם

Primo paralipomenon.

Cap.1.d. אָהֳלִיבָמָה pro אָהֳלִיבָמָה

Cap.2.a בִּתּוֹ pro בִּתּוֹ

Cap.5.a. בְּנוֹ pro בְּנוֹ

συνοχῆς.ca.19.g.θυρεῷ pro θυρεὸς.ca.20.a.κλαθμῶ pro κλαυθμῶ.Ca.20.c. ἐ pro ἐν.ca.20.d.διακοσιοσύνη pro δικαιοσύνη.ca.22.c. προφήτην pro προφήτῃ.ca.23.d.κινησάτο pro κινησάτω.

Paralipomenō prim⁹.

Capi.1.a.ἐξῆλθεν pro ἐξῆλθον.ca.2.d.σαρὲδ pro σαλὲδ.ca.4.g.τατοικούντων pro κατοικούντων. ca.5.a.ἐδώθη pro ἐδόθη. ca.5.c. παρεδώθησαν pro παρεδόθησαν.& ἐπεποίθησαν pro ἐπεποίθεισαν.ca.6.f.καταλελειμμένοις pro καταλελειμμένοις.ca.9.e.λειτρουργίας pro λειτουργίας.ca.10.a.ἐπομέλησαν pro ἐπολέμησαν.ca.10.b.ἐτροπώθη pro ἐτροπώθη.ca.10.c. σκηλεῦσαι pro σκυλεῦσαι.ca.11.g. ἄιρων pro αἴρων.ca.12.a. δαὶδ pro δαυίδ. ca.12.c.βοιθῆσαι pro βοηθῆσαι.ca.12.d.σρατεῖα p σρατιᾶ.bis.ca.12.g. εὐφρωσύνη pro εὐφροσύνη.ca.16.d.κυβωτοῦ pro κιβωτοῦ. ca.18.b. δαμοσκὸν pro δαμασκὸν.ca.19.c.ἀυτιπρόσωποι pro ἀντιπρόσωποι.ca.21.b.λοιμοῦ pro λιμοῦ.ca.21.c.ἐςῶς pro ἑςὼς.& ἀπόλειαν pro ἀπώλειαν. & κρυβόμοι pro κρυβόμενοι.ca.22.d.ἀτοῦ pro αὐτοῦ.ca.28.d.πλωθῆς pro πληθῆς.ca.29.c. εὐοδώθη pro εὐωδόθη.

Paralipomenō secūdus.

Capi.2.b.ἀλ'η pro ἀλλ'η.ca.6.c.ἀλ'η pro ἀλλ'η.ca.13.c.ἐγκαταλείψατε p ἐγκατελείψατε.ca.16.c.ὀργίσθη pro ὠργίσθη. ca.15.d. παραδωθήσεται pro παραδοθήσεται.ca.18.g.ἐτροπίθη pro ἐτροπώθη. ca.20.a. ἱερουσαλὴμ pro ἱερουσαλήμ.ca.20.c.πλωθῆτε pro πληθῆτε.ca.20.e.ἐτροπόθησαν p ἐτροπώθησαν.ca.21.c.τιὺς pro τοὺς. ca. 25.c. ἐγκαταλείπατε pro ἐγκατελείπατε.ca.31.d.εὐοδώθη pro εὐωδώθη.ca.32.d. ποιήτω pro ποιείτω.ca.32.g. εὐοδώθη pro εὐωδώθη. ca.34.b.ἀπεδώθη pro ἀπεδόθη.

Errores translationis latine interlinearis.

Iosue.

Capi.1.a.rubustus pro robustus.ca. 2.a.tolles pro tollēs. & absondidit pro abscondidit.ca. 2.b.nr̄ pro vr̄.ca. 2.c. pmitetis pro pmitretis. ca.4.b.portabunt pro portabūt.ca.6.b.secras pro sacras. ca.7.a. fugierūt pro fugerūt. & sexr pro sex.ca.7.b. posurūt pro posuerūt. ca. 7.d.archo pro achor.ca.8.f.inhabitabile pro inhabitabilem. ca.10.a. mitropolū pro metropolū.ca.10. c.feuerūt pro fuerūt. & absonderūt pro absconderūt.ca.11.c.qcq₃ pro quicq̄₃.ca.12.a.torrentis pro torrētem.ca.13.d.iardanē pro iordanē.ca.15.b.que pro qui.ca.15.d. asino pro asina. & que pro qui.ca.17.c.corū pro earū. & habitate pro habitare.ca.18.c.quod pro qui.ca.22.c.filiii pro filii. & filiis pro filiis.ca. 24.c.nr̄a pro vr̄a.ca.24.f.legē pro legis.

Iudices.

Capi.2.a.postq₃ pro postq̄₃. ca.2. b. sēptentrione pro septentrione. ca.3.b.filus pro filius.ca 3.c.ocludit pro occludit. ca. 4.d. espirauit p expirauit.ca.5.d.abscisa pro abscissa.ca.6.b.quē pro quod.ca.7.b.meum pro mecū. & interfeceerūt pro interfecerūt. ca.8.a. tuā pro meā. & filū pro filiū.ca. 9.c.imponeret pro imponerent. & auferrā pro auferā.ca. 9.d.qulib₃ pro quilibet.ca.12.a.fılios pro filios.ca.15.a.nō ecce pro nōne.ca.15.b.que pro qui.ca.16.c.fila pro filū.ca.16.g.accepeunt pro acceperūt.ca.18.c.tarra pro terrā. & illuderūt pro illuterunt. ca.20.b.centū pro excentū.ca. 20.g.ingnē pro ignē.ca.21.b.faciam⁹ pro faciemus.ca.21.d.corū pro earū bis.

Ruth.

Ca.2.b.hi pro hic.ca.4.a.tollit pro tolit.ca. 4.d. consulentē pro conuertentem.

Regum primus.

Capi.1.a.sacrificadū pro sacrificandū. ca.2.b. sucerdotis pro sacerdotis. ca.3.a.extingeretur pro extingueretur.ca.3.b.gr pro.qr. ca. 9.b. pp pro p. ca. 9.d.ca pro eo. & eā pro eū.ca.10.b. insuluit pro insiluit. ca.10.d.obmutenscens pro obmutescens.ca.12.c.nos pro vos.ca.12.d porpter pro propter. cā.13.d.sdersertū pro desertū.ca.14.b. quā pro qua. & coniuguntur pro coniūguntur.ca.14.c. requirerūt pro requisierūt. & fugierūt pro fugerunt.ca.14.d.qui pro quod.ca.14.e.deest et. & dirapiamus pro diripiamus. ca.14.f.ecos pro eos. ca.15.a. lanctantem pro lactantem.ca.15.d.sacrificetur pro sacrificentur. ca.15.f. reuersus est pro conuertit.ca.16.b.ouile pro ouili.bis.ca.16.d.factū ē pro factus est.ca.17.a.stabat pro stabāt. ca.17.b.semetis. p seruietis. ca.17.d.leō pro leo.ca.17.c.egrediens pro egredientē.ca.18.a.egridiebatur pro egrediebatur.ca.18.c.reguū pro regnū.ca.18.c.maulahtite pro maulathite.ca.19.c.simulatra pro simulachra. ca.19.d. abit pro abiit.ca.20.a.dixit pro dicit.ca.20.d.licebat pro licebit. & puro pro puero. & sic p hic.ca.20.f. deest quib⁹.ca.20.g.a. p ab.ca.21.c. hūc pro eum.ca.21.c.mille p millibus.ca.22.a.necissitate p necessitate. & psectuus p profectus. & qui p que.ca.22.b. accersendum p accersiendū. & in p ad. ca.23.a.cūsuluit p consuluit.ca.23.b.sual p saul. ca.23.d. hui⁹ p hac.ca.24.a.ingaddi p engaddi. ter.ca.25.a.deest.et.ca.25.e. fumule p famule.ca.25.g.deest.te.ca.28.a.philistiim p philistiim. ca.30.e. vniutrsos p vniuersos.ca.30.f.quod p qui.

Regū secundus.

Ca.1.b.vidi.p.sciebam.ca.1.d.mih p mihi.ca.3.c.tui p mei.ca.3.f.tenes p tenens.ca.4.b.meridiei p meridie.ca.4.d.fratris p fratri.ca.5.a.duobus p tribus.ca.7.d.dices p dicēs.ca.7.c.longiquum p longinquum. & quibus p que.ca.11.a.vria p vrie.ca.11.c.fortem p forte.ca.11.d.sit p sic. ca.12.a.sua p suo.ca.13.e.suo p tuo.ca.14.a.quisi p quasi.ca.14.c. inbebo p iubebo.ca.14.f.pulcha p pulchra.ca.16.c.lades p lapides.ca.17.a. supirruam p irruam sup.ca.17.c.derel iquatur p derelinquatur.ca.18.b factum est p facta est.ca.18.c.mile p mille.ca.20.e. velle p vallo.ca.21. b. eos p eis.ca.22.c.corroberas p corroborās. ca.22.d.cōsurgāt p cōsurgēt.ca.23.a.ingne p igne. & octigētos p octingētos.

Regū tertius.

Ca.2.c.rgnum p regnum.ca 2.f.transferis p transibis.ca.3.a.somniis p somniis.ca.4.a.deest.et.ca.4.c.egyti p egypti.ca.6.b.confudebat p confundebat. & altitudo p altitudinem. & intrisecus p intrinsecus.bis.ca.6. c.extendit p extendebant.ca.7.a.porticum p porticus. & colummne p columne.ca.7.b.hunc p hanc.ca.7.c. intrisecus p intrinsecus.ca.7.f. capitalla p capitella.ca.7.g.ostium p ostiorum. ca.8.d. longiqua p longinqua.ca.8.e.misseris p miseris.ca.9.c.emisiones p emissiones.ca.10 a.loquutus p loquuta.ca.10.b.abq₃ p absq₃.ca.10.d.sicomoros p sycomoros.ca.11.a.hos p eos.ca.11.c.tuū p meum.ca.11.d.phalaon p pharao ca.15.g.totum p totam.ca.16.d.superest qui.ca.15.e.sup p sup.ca.16.g. nouisimo p nouissimo.ca.17.b.pugillum p pugillus.ca.18.d. bost pro post.ca.18.e.altere p altare.ca.21.e.possedesti p possedisti.ca.22.d.egredi p egredere.ca.22.e.circūdauerūt p circūdederūt.

Regū quartus.

Ca.1.b.pillicea pro pellicea.ca.3.a.ammouit pro amouit.ca.3.b.dominū pro dominus.ca.3.d.vniuersam pro vniuersum.ca.3.c.percutite pro pcutietis.ca.3.d.lapidem pro lapis.ca.4.a.feciem pro faciam. ca.4.b. effundebat pro infundebat. ca.4.f. holera pro olera. & deliquerunt pro dereliquerunt.ca.5.a. suam pro eius.ca.8.c. intrisecus pro intrinsecus. ca.8.c.duo pro duorum.ca.10.f.tuo pro meo.ca.17.b.que pro quas.ca. 17.c.ea pro eas.ca.17.e.declarbit pro declarabit.ca.17.f. quem pro quā ca.18.g.ezechie pro ezechiam. & liberauit pro liberabit.ca.19.d.quam pro quem.ca.19.f.fecit pro faciet.ca.21.b.dedit pro dedi.ca.21.b. quem pro quam.ca.23.b.quo pro qua.ca.24.a.auferet pro auferret.ca.24.d ānnorum pro annorum.ca.25.d.bobylonem pro babylonem.

Paralipomenon primus.

Ca.1.d.fluminis pro flumine.ca.1.d. phua pro phau.ca.3.b. ex pro sex. ca.4.b.cenz pro cenez. ca.4.d. semi pro semei.ca.5.a.eius pro eorum ca.5.b.hierobam pro hieroboam.ca.5.d.potente pro potentes.ca.6.b. filus pro filius.ca.6.c.cōstiuit pro constituit.ca.9.e. ebdomadas pro hebdomadas. ca.9.f.hiarusalem pro hierusalem. ca.10.a. vulnaratus pro vulneratus.ca.11.g.fratrer pro frater.ca.12.g.vnam pro vuam. ca.14.d terremoti pro terremotus.ca.16.b. inferrent pro inferret. ca. 17.a. dauit pro dauid.ca.17.b.que pro quibus.ca.18.a.dissoluit pro dissoluit.ca. 19.b.edduxit pro eduxit.ca. 21.b.corrrupit pro corrupit. ca.21.c.abscōdentes pro absconditi.ca.21.d.altarere pro altare. & eo pro ea.ca. 22.a. proselitas pro proselytos. & comissuras pro commissuras. ca.22.c.fili pro filii.ca.23.c.vigiti pro viginti.ca.24.a.arron pro aaron.

Paralipomenon secundus.

Ca.2.c.danit pro dauid. & sapientbus pro sapientibus.ca.4.c.deest in. ca 5.c.preter pro preterquam.ca.6.e.conuertebuntur pro conuertentur ca.6.f.mettes pro mittes.ca.8.b.iduxit pro induxit. & pharonis p pharaonis.ca.8.c.tn pro in.ca. 9.d.offerebatur pro afferebatur.ca.14.c.ve⁹ pro deus.ca.19.b.secerdos sacerdos.ca.20.a.deest &.ca. 26.c. esset pro essent.ca.26.d.loprosus pro leprosus.ca.28.d. scripti pro scripta.ca.30 a.fecerent pro facerent. & reuertet pro conuertet. ca.31.d. hic pro hec. ca.32.b.dices pro dicens.ca.34.a.offerrent pro efferrent.ca.34.e.prophetā pro prophetē.ca.35.c pharaon pro pharao.bis.ca.36.a.supest in.

Errores translationis beati Hieronimi.

Iosue.

Cap.6.b.in margine. קָלַט pro קַל

Cap.9.g. וּמְרִיבַעַל pro וּמְרִיבַעַל

Cap.12.c. עֲזֶרְךָ pro עֶזְרְךָ

Cap.14.a. וְחָרְשֵׁי pro וְחָרְשֵׁי

Cap.15.a הַשָּׂר pro הַשָּׂר

Cap.16.d. אֲשֶׁר pro אֲשֶׁר

Cap.19.b.in margine. חָצָה pro חָעָה

Cap.21.a. שֶׁבַע pro שָׁבַע

Cap.26.b.in margine. כּוֹחַ pro בּוֹחַ

Cap.27.d. וִיהוֹנָתָן pro וִיהוֹנָתָן

Cap.28.a. לַמֶּלֶךְ pro לַמֶּלֶךְ

Et in eodem.d. לְפָרָשִׁים pro לְפָרָשִׁים

Cap.29.d.in margine. רָאָה pro רָאָ

Secundo paralipomenon.

Cap.5.a. וְאֵת pro וְאֵת

cap.7.a. כִּי pro בִּי

Cap.19.b. לֹא pro לֹא

Cap.12.d.in margine. נָבָא pro נָבָא

Cap.15.a. לְיִשְׂרָאֵל pro לְיִשְׂרָאֵל

Cap.17.a. וַיִּנְבָה pro וַיִּנְבָה

Cap.20.b. לִפְנֵי pro לִפְנֵי

Et in eodē.c. מִירֻשָּׁתְךָ pro מִירֻשָּׁתְךָ

Cap.22.c. אֲחַזְיָהוּ pro אֲחַזְיָהוּ

Cap.29.d.in margine. זָנַח pro זָנַח

Cap.34.a. וּשְׂמֹאל pro וּשְׂמֹאל

Cap.35.a. in quibusdā libris. שְׁלֹמֹה pro שְׁלֹמֹה

Ca.11.a.egresi pro egressi.ca.11.d.qubus pro quibus.ca.13.d.tribui pro tribul.& congnationes pro cognationes. ca.15.c.cōgnationib9 pro cognationib9.bis.ca.15.d.nenē pro nonē.ca.15.g.habitauit pro habitabit.ca.16.c.i pro in.ca.17.b.filorū pro filiorū.ca.19.a.cōgnati ones pro cognationes.ca.20.d.cnnstitue pro constitute.ca.22.f.alte re pro altare.ca.24.d.āmorreocrū pro āmorreorum.

Iudices.

Ca.1.d.cōgnati pro cognati.& curibus pro curribus. ca.5. illus pro illius.ca.7.egyptio pro egypto.ca.7.crepidē pro crepidinē. & tran pro trans.ca.14.d.cōuiuii pro conuiuii.ca.20.d. erūpunt pro eru= perunt.

Regū primus.

Ca.6.c.erax pro erat.ca.10.d.citharā pro cithara.ca.12.d.tex pro rex ca.14.a.eū pro cū.ca.17.a.therebinthus pro terebinthus.bis.ca.24. c.clamidis pro clamydis quater.ca.25.c.quicꝗ pro quicꝗ.ca.30.f. erumperant pro eruperant.

Regū secūdus.

ca.3.a.bebrō ꝑ hebrō.ca.6.c.dn̄dixit ꝑ bn̄dixit.ca.14.d.rege ꝑ regē ca.16.d.at pro ad.ca.18.g.morior pro moriar.ca.19.c.festinait pro fe stinauit.ca.19.e.miphiboseph ꝑ miphiboseth. ca.19.f.quod ꝑ quot.

Regū tertius.

Ca.1.f.fac dos pro sacerdos.ca.2.b.cruoren pro cruorē.ca.2.f.coloca uit pro collocauit.ca.4.c.dictione pro ditioue. & ab pro ad.ca.6.b. sumitatē pro summitatē.ca.7.e.canti pro canthi.ca.8.f.cospectu pro cōspectu.ca.20.e.venerū ꝑ venerūt.ca.21.a.comodius ꝑ cōmodius.

Regū quartus.

Ca.4.e.ocursum pro occursum.ca.10.c.descedimus pro discendim9 ca.6.f.cōmedamus pro comedamus.ca.2.b.quē pro quam.

Paralipomenō prim9.

In prologo.rogatione pro rogatiane.ca.2.g.canentēs pro canentes ca.9.d.ostiarais pro ostiarios.ca.16.b.eus pro eius.ca.17.c.conpectu pro conspectu.ca.18.c.expugnaset pro expugnasset. ca.19.b.missi ꝑ misi. ca.22.b.elege pro elige. ca.22.c.es pro est. ca.23.b. seperatus pro separatus.ca.26.c.suppellectilē pro supellectilē.ca.27.d.sustan= tie pro substantie.ca.29.c.trigintam pro triginta.

Paralipomenō secūdus.

Ca.1.b.intelligetiā pro intelligentiā ca.3.b.taletis pro talentis.ca.4. a.cubitoū pro cubitorū.ca.7.d.precepit pro precepi. ca.11.b. horea pro horrea.ca.11.c.vitolorū pro vitulorū.ca.20.a. venerū pro vene= rūt.ca.20.f.hitatores pro habitatores. ca.21.d. pcusit pro pcussit .& explectus pro expletus.ca.24.b.athlia pro thalia.ca.29.d. igressi ꝑ ingressi.ca.31.b.multitidinis ꝑ multitudinis.ca.34.f. hierulē ꝑ hie= rusalem.ca.35.b.sacredotibus pro sacerdotibus. ca.35.d. cātratrices pro cantatrices.ca.36.b.verboru pro verborū.ca.36.d.conbusserunt pro conbuserunt.& snbata pro sabata.

Finis secūde partis.

Haec tibi pentadecas tetragonon respicit illud
Hospitium petri ⁊ pauli ter quinq; dierum.
Namq; instrumētum vetus hebdoas innuit: octo
Lex noua signatur. ter quinq; receptat vtrunq;.

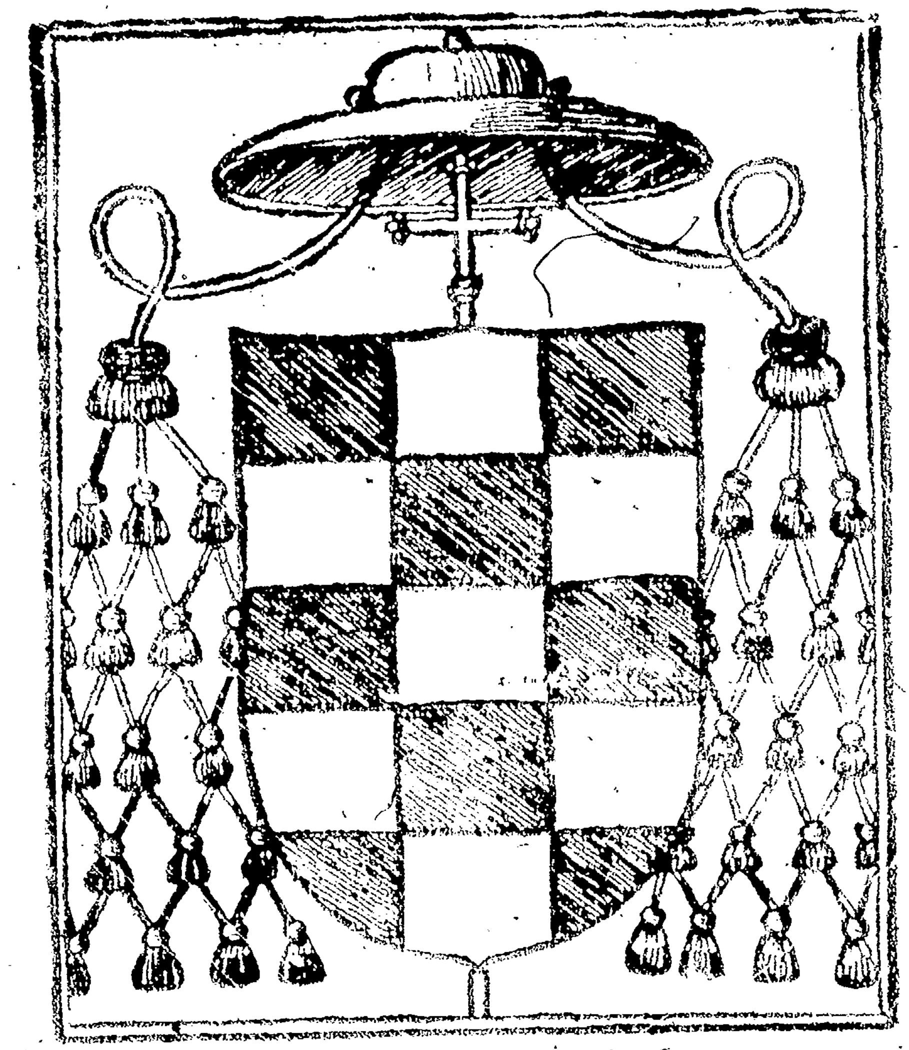

Tertia pars Veteris testamenti Hebraico Grecoq; idiomate nunc primum impressa: adiuncta vtriq; sua latina interpretatione.

Ad sanctissimum ac clemētissimum dominum

nostrum. D. Leonem Decimum diuina prouidentia Pontificem Maximum Reuerendissimi in Christo patris ac dñi. D. F. Francisci Simenii de Cisneros Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ tituli. S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis Hispaniæ Archiepiscopiq; Toletani ac regnorum Castellæ Archicancellarii &c. In libros veteris ac noui testamenti multiplici lingua impressos.

Prologus

Vlta sunt beatissime Pater: quæ ad excudēdas impressoriis formis originales sacræ scripturæ līguas nos incitarūt. Atq; hæc imprimis. Q cum uniuscuiusq; idiomatis suæ sint verborum proprietates: quarum totam vim non possit quantumlibet absoluta traductio prorsus exprimere: tum id maxime in ea lingua accidit: per quam os domini locutum est. Cuius littera q̄uis ex se mortua sit & velut caro: quæ non prodest quicq̄ (Nam spiritus est qui viuificat) quia tamen Christus verborum figuris velatus intra eius vterum manet inclusus: non dubiū: quī tam admiranda sit fœcunditate repleta: tam exuberāti mysteriorū copia cumulata: vt cū plena semper sit & redūdans: flumina de ventre eius fluāt aquæ viuæ: vnde hi quibus datum est reuelata facie gloriā dñi speculari: vt in eandē imaginem trāsformētur: possit assidue haurire mira diuinitatis eius arcana. Quippe cū nulla dictio nulla litterarum connexio esse possit ex qua non emergant & veluti pullulent reconditissimi cœlestis sapientiæ sensus ... quibus cū non possit eruditissimus quisq; interpres nisi vnicum explicare: necesse est vt post interpretationē maneat adhuc scriptura grauida: variisq; ac sublimibus intelligentiis plena: quæ nequeant aliunde q̄ ex ipso archetypæ linguæ fonte cognosci. Accedit: ꝙ vbicūq; latinorum codicum varietas est: aut deprauatæ lectionis suspitio (id quod librariorū imperitia simul & negligentia frequentissime accidere videmus) ad primam scripture originem recurrēdum est: sicut beatus Hieronymus & Augustinus ac cæteri ecclesiastici tractatores admonent: ita vt librorū Veteris testamēti synceritas ex Hebraica veritate: Noui autem ex Græcis exemplaribus examinetur. Vt ipsa igitur originalia in promptu haberet quicūq; diuinarū litterarū studiosus: possetq; non solis riuulis cē contentus: sed ex ipso fonte salientis aquæ in vitam æternā sitim pectoris extinguere: iussimus archetypas sacræ scripturæ linguas cum adiunctis variarū linguarū translationibus impressioni mādari Sanctitatis tuæ nomini dedicādas. Atq; imprimis nouum testamētum Græco Latinoq; sermone excudendum curauimus simul cum Lexico græcarum omnium dictionum: quæ possunt in eo legētibus occurrere: vt his quoq; qui nō integram linguæ cognitionem adepti sunt pro viribus consuleremus. Deinde vero anteq̄ Vetus testamentum aggrederemur: Dictionarium præmisimus Hebraicorum Chaldaicorumq; totius veteris instrumēti vocabulorū. Vbi non tantū multiplex significatio cuiusq; dictionis exprimitur: sed (quod studiosis vtilissimū fore credimus) locus scripturæ in cuiusq; significati testimoniū citatur. Rursus: cū non solus litteræ occidentis: cortex sed introrsus latitans spiritus viuificātis nucleus maxime sit a studioso diuinæ scripturæ requirēdus: atq; huius præcipua pars ex propriorū nominū interpretatione depēdeat: quorū ab æterno præuisa impositio incredibilē opē affert ad propalādos spirituales abstrusosq; sensus & detegēda arcana mysteria: quæ sub ipso litteralis textus vmbraculo spiritus sanctus velauit. Idcirco interpretationes propriorū nominum a viris linguarū peritia præcellētibus maxima diligentia iussimus elucubrari: & secūdū Alphabeticā seriē dispositas Dictionario adiungi. Quibus succedit legendorū Hebræorū charecterū instructio & eiusdē idiomatis Grāmatica ex pluribus receptæ fidei Hebræis autoribus collecta & ad latini artificii normā reducta. Quibus omnibus veluti p̄ præludio ita peractis: ad excussionem diuersarum veteris testamēti linguarum nos conuertimus: adiicientes etiam singulis earum suam latinam trāslationē. Qua in re id aperte Beatitudini tuæ testari possumus Pater sanctissime: maximam laboris nostri partē in eo præcipue fuisse versatā: vt & virorū in linguarum cognitione eminentissimorum opera vteremur & castigatissima omī ex parte vetustissimaq; exemplaria pro archetypis haberemus: quorūquidē tā Hebræorū q̄ Græcorū ac latinorū multiplicē copiā variis ex locis non sine summo labore cōquisiuim⁹. Atq; ex ipsis quidē Græca Sanctitati tuæ debem⁹: qui ex ista apostolica Bibliotheca antiquissimos tum Veteris tum noui testamēti codices perq̄ humane ad nos misisti: qui nobis in hoc negocio maximo fuerunt adiumento. Consumata itaq; excussiōe Noui testamenti Græce Latineq; impressi cum suo Lexico. Impresso etiā Hebraico Chaldaicoq; dictionario: cui adiuncta est Grammatica cum nominum propriorum interpretationibus. Absolutis præterea annotationib⁹ differentiarum Veteris testamenti: quas cum Nicolaus de Lyra non omnino absolutas edidisset: eas nos per viros linguarum peritissimos multis in locis addi fecimus. Tandē diuino auxilio Vetus testamentum multiplici lingua excudi fecimus. Quæ omnia nunc ad Sanctitatē tuam mittimus. Nā cui potius vniuersæ vigiliæ nostræ dicandæ sunt q̄ Apostolicæ isti sedi: cui omnia debemus? Aut quis libētius sacros Christianæ religionis libros suscipere & amplecti debet: q̄ sacer Christi vicarius? Accipiat igitur Sanctitas tua læta fronte munusculum: quod in domini gazophylacium offerimus: vt incipiant diuinarum litterarum studia hactenus intermortua nunc tandem reuiuiscere. Obsecram⁹ autē Beatitudinem tuā enixissime: vt libros hosce: qui nunc se sacris istis vestigiis supplices aduoluūt examines: & ad seuerissimi iuditii tui cēsuram reuoces: vt si Christiane reip. vtiles fore videbuntur: editionis beneficium a Sanctitate tua recipiant. Nā eos nos hucusq; continuimus: sacrū istum Apostolici fastigii oraculum cōsulturi. Sed iam hæc ad Beatitudinem tuam satis. Nūc ad instruendum de operis artificio lectorem conuertimur

Prologus

Ad lectorem. De his que ad lectionem Veteris testamenti diuersis linguis nunc primum impressi: sunt prænotanda.

Vt intelligas studiose Lector modū & ordinē: quē in hac veteris testamenti impressione seruauim⁹: ac inde possis hoc libro facile vti: nōnullorū te admonitū prius esse oportet. Imprimis igitur id est præmittendū: ꝙ cū Vetus testamentū a sacris doctoribus trifariā diuidatur: hoc est in legē: quā Pētateuchum appellant: & in libros deinde Agiographos: ac demum in eos qui dicūtur Prophetales: in his oībus nō est idē numerus linguarū. Sed Pentateuchus quidē triplicē linguā habet: Hebraicā videlicet Chaldaicā & Græcā: quas imprimēdas iussimus cū aliis tribus latinis interpretationibus iuxta correspondentibus: ita vt Hebraicæ veritati respondeat latina beati Hieronymi translatio: Chaldaicæ vero alia latina fere de verbo ad verbū a viris ei⁹ līguæ peritissimis elaborata. Græcæ aūt septuaginta interpretum editioni interlinearis latina traductio. Agiographi deinde libri simul & Prophetales duplici lingua excuduntur: hoc est Hebræa & Græca cū aliis duabus latinis trāslationibus illis correspondentibus. Nā Chaldaica in cæteris libris præterq̄ in Pētateucho corrupta est aliquib⁹ in locis: & fabulis merisq; Thalmudistarū nugis cōspersa: indigna prorsus quæ sacris codicibus inseratur. Verum quia quibusdam in locis vbi integra est littera & incorrupta: mirū in modū fauet Christianæ religioni: idcirco reliquos libros totius veteris testamenti e Chaldaica lingua in latinā verti fecimus: & diligentissime cū sua latina traductiōe cōscriptos in publica Cōplutensis nostræ Vniuersitatis Bibliotheca reponi. At vero libri extra canonē: quos Ecclesia potius ad edificationē populi: q̄ ad auctoritatē ecclesiasticorū dogmatum confirmādā recipit: Græcā tm̄ habent scripturā: sed cū duplici latina interpretatione: altera beati Hieronymi: altera interlineari de verbo ad verbū: eo modo quo in cæteris. Hæc autem de numero linguarum huius libri oportuit in vniuersum prælibasse. Nunc de modo quo linguas in libro ipso disposuimus: breuibus agendum est. Primum itaq; aperto codice duæ se tibi chartarū facies hinc & inde offerent: quarum vnaquæq; tres colūnas habet. Ex quibus ea quæ ad marginem exteriorem sita est: Hebraicam continet veritatem. Quæ vero interiori margini adhæret Græca est septuaginta interpretum editio: cui superponitur latina interlinearis traductio de verbo ad verbum. Mediam autem inter has latinā beati Hieronymi trāslationē velut inter Synagogā & Oriētalem Ecclesiā posuim⁹: tanq̄ duos hinc & inde latrones mediū autē Iesum hoc est Romanā siue latinā Ecclesiā collocātes. Hæc enī sola supra firmā petrā ædificata (reliquis a recta Scripturæ intelligentia q̄nq; deuiātibus) immobilis semper in veritate permansit. Disponūtur vero colūnæ ipsæ hoc modo: vt singulis lineis Hebraicis correspondeant binæ lineæ latinæ e regione: hoc tamē semper obseruato: vt omnes colūnæ tam in principio q̄ in fine cōsentiant: nisi vbi loci angustia nō patitur: quod rarissime deprehēdes.

Deinde quia institutū nostrū est: nō solū his cōsulere: qui absolutā linguarum peritiā sunt assecuti: sed his etiam opem ferre qui parum in eis profecerunt: vtrisq; enim debitores sumus: neminēq; esse cupimus: quē peregrinorū idiomatum difficultas absterreat a diuinorum librorum penetralibus adeūdis. Idcirco vt Hebraicas dictiones facile possit quicūq; distinguere: & suam latinā interpretationē cuiq; assignare: inter singulas dictiones Hebraicas supponuntur minutæ litterulæ latinæ Alphabetico ordine procedentes: quibus consimiles aliæ ī latina proxima colūna correspōdent: vt per similitudinē litterulæ cognoscatur: quæ dictio latina ad quā Hebraicā sit referenda. Quādo vero interpres per circūlocutionem pluribus dictionibus vnicam interpretatur: aut e diuerso vnica dictiōe plures amplectitur: tūc vnica litterula toti circūlocutioni vel etiā cōpendio deseruiet. Ex his præterea litterulis nōnullas reperies: quib⁹ tenue punctū subscribitur hoc modo. Quod quidē punctū designat: vel dictionē Hebraicā subiacentē multiplicem esse & æquiuocā: ac proinde recōnditum aliquod secretæ intelligētiæ mysteriū claudere: quod possit facile consulto Dictionario a perspicacibus mētib⁹ inuestigari: vel denotat saltē: ipsam eius significationē in latina colūna positā potius translatitiam esse & soli sensui subseruientem: q̄ propriam omnino & litteralem. Rursus quia inuenire primitiua siue radices dictionū Hebraicarum & Chaldaicarum a prima origine deuiantium res est perquā necessaria ad reperiēda in Dictionario vocabula: sed tātæ difficultatis: vt homines eius linguæ peritissimi frequēter in ea titubent: ac nonnunq̄ etiā labantur: artificium excogitauimus q̄ vtilissimum: quo possit quispiam vel primis dūtaxat Hebraicis rudimentis imbutus radicē cuiusq; dictionis in promptu habere: vt iam his adminiculis adiuti: Hebræorum (vt ait beatus Hieronymus) nauseam & ructum fastidiētes: præceptores eorum consulere nō egeamus. Aduertendū itaq; est: ꝙ cū dictioni Hebraicæ siue Chaldaicæ correspondet alia in margine (quod dignosces ex simili litterula vtriq; dictioni imposita) tunc dictio ipsa sicut est in margine notata: querenda est in vocabulario. Illæ enim sunt primæ litteræ substantiales primitiui. Reliquæ uero dictiones Hebraici text⁹: quib⁹ nulla dictio primitiua repondet in margine: ex primis earū tribus aut quādoq; etiā solis duabus litteris sunt in dictionario requirendæ. Preterq̄ vbi precesserit aliqua ex his quinq; litteris beth: he: caph: lamed: mem: quocunq; apice subiecto: dū modo sit apice desuper notata hoc modo בְּ הְ כְּ לְ מְ Tunc enim talis littera pro articulo seu præpositione sumitur: ac proinde cum non sit littera substantialis auferenda est: & proxime tres vel quandoq; etiā solæ duæ litteræ sequentes erunt primæ litteræ primitiui: ex quib⁹ dictio ipsa in vocabulario reperietur. Quod eodē modo intelligendū est de ו vau littera etiam si nunq̄ tali signo notetur. Vbicunq; enī alicui dictioni præponitur: semper pro coniunctione copulatiua vsurpatur: quare tollere eā oportebit. Atq; hæc quidem succincte dicta sunt: vt legētibus Hebraicā litterā statim absq; arte seu consideratione vlla pateat dictionis primitiuum. Quod si curiosus lector non solo vsu contentus artē reperiendarū radicum nosse desiderat: legat vltimum capitulū nostræ Hæbraicæ Grāmaticæ in fine Hebraici dictionarii: quod tamen vt absq; librorum reuolutione facile occurreret: in principio Pētateuchi duximus apponendū. Illud est etiā considerandū ꝙ in hebraicis characterib⁹ sciēter omisimus apices illos:

quibus nunc vtūtur Hebræi pro accentibus. Nam hi cum ad nullā vel significati vel pronunciationis differentiam pertineant: sed ad solam cātus ipsorū modulationē: merito a veteribus Hebræis reiecti sunt: quos in hoc imitari maluimus. Verū ne locus accentus cuiusq; dictionis ignoraretur: hoc modo prouidimus: vt quoniam dictiones Hebraicæ vt plurimū in ultima habent accentū: oēs huiusmodi dictiones nullo prorsus apice notarētur: reliquæ vero nō habentes accentum in vltima (quæ rarissime occurrunt) superposito apice signarentur per syllabam vbi prædominatur accentus: hoc modo אֶרֶץ. Cæterum in distinctione clausularum colo etiā vtuntur Hebræi & cōmate: sed ita: vt colum sit duplex punctum: sicut coma apud latinos: hoc modo: Cōma vero tale signū ‸ Quod autē ad Græcam scripturā attinet: illud te nō latere volumus: nō vulgaria seu temere oblata exēplaria fuisse huic nostræ impressioni archetypa: sed vetustissima simul & emēdatissima: quæ sanctissim⁹ Dñs noster Leo Decimus Pontifex maximus ceptis nostris aspirans ex ipsa apostolica Bibliotheca ad nos misit: tantæ integritatis: vt nisi eis plena fides adhibeatur: nulli reliqui esse uideantur: quibus merito sit adhibenda. Quibus etiā adiunximus alia non pauca: quorum partē ex Bessarionis castigatissimo codice summa diligētia transcriptā Illustris Venetorū Senatus ad nos misit: partē ipsi magnis laboribus & expensis vndiq; cōquisiuim⁹: ut copia emēdatorum codicū abunde superesset. Latinā itidē beati Hieronymi translationē cōtulimus cū q; plurimis exemplaribus venerādæ vetustatis: sed his maxime: quæ in publica Cōplutēsi nostræ vniuersitatis Bibliotheca reconduntur: quæ supra octingentesimū ab hinc annū litteris Gotthicis conscripta ea sunt synceritate: vt nec apicis lapsus possit in eis deprehendi. Aliqua tamen nomina propria vitio scriptorū aliter scripta q; in originalibus vtriusq; testamēti habentur: intacta dimisimus: atq; id quidē consulto. Nā si nūc in eis litterā aliquā mutassemus: nequaq; possent reperiri in tractatu interpretationū: quē iuxta vulgatam horū nominū scripturā alphabetico ordine pridē cōfeceramus. Adnotauimus tamē in ipsis interpretationibus eadē nomina propria nō solū ponētes ea sicut cōmuniter scribūtur: sed etiā prout habētur ad litteram in suis originalib⁹. Demū in libro psalmorū illud est admonendum: cōmunē translationem latinam: qua vtimur: positam esse pro interlineari supra græcam septuaginta interpretum editionem: quia ei de verbo adverbum fere correspōdet. Eam autē quam beatus Hieronymus iuxta hebraicā transtulit veritatem ī medio duarum columnarum fuisse locatam. Vale.

Incipit Prologus beati Hieronymi presbyteri in librum Esdre.

Vtrum dificilius sit facere quod poscitis: an negare: necdū statui. Nā vobis aliquid īperātib⁹ ānuere snīa est: & magnitudo oneris īpositi ita ceruices premit: vt anī sub fasce ruendū sit q; leuandū. Accedūt ad hoc iudeorū studia: q oē quod scribimus reprehendendū putāt. Et īterdū contra se cōsciā repugnāte publice lacerāt quæ occulte legūt: intantū vt clamare cōpellar & dicere. Dñe libera aīam meam a labiis iniquis & a lingua dolosa. Tertius ann⁹ ē q; semp scribitis atq; rescribitis vt Esdre librū & hester vobis de hebræo trāsferam: quasi non hēatis græca & latina volumīa aut quicquid illud est q a nobis vertitur: nō statī ab oībus cōspuēdū sit. Frustra autē (vt ait quidā) niti neq; aliud fatigando nisi odiū querere: extreme demētie est. Itaq; obsecro vos mi dōmon & rogatiāe charissimi vt priuata lectione cōtēti libros nō efferatis in publicū: nec fastidiosis cibos ingeratis: viteti sq; eorū supercilium qui iudicare tm̄ de aliis: & ipsi facere nihil nouerunt. Si qui autē fratrū sunt quib⁹ nr̄a nō displicēt his tribuatis exēplar āmonētes vt hebræa noīa quorū grādis in hoc volumine copia est: distincte & per interualla transcribāt. Nihil eni pderit emēdasse librū nisi emendatio librariorū diligētia cōseruetur. Nec quēq; moueat q vnus a nobis liber editus est: nec apocriphorū tertii & quarti libri somniis delectetur. quia & apud hebræos esdre: neemieq; sermones in vnū volumē coartātur: & quæ non habētur apud illos: nec de vigintiq̄ttuor senibus sunt procul abiicienda. Si quis autē septuaginta vobis opposuerit interp̄tes: quorū exēplaria varietas ipsa lacerata & euersa demōstrat nec pt vtiq; verū asseri quod diuersū est: mittite eū ad euangelia: in quibus multa ponūtur quasi de veteri testamento q̄ apud septuaginta interp̄tes nō habētur veludillud: qm̄ nazare⁹ vocabitur: & ex egypto vocaui filiū meum & videbunt in quē cōpunxerunt: multaq; alia q̄ latiori operi reseruam⁹: & q̄rite ab eo vbi scripta sunt. Cū q; pferre nō potuerit: vos legite de his exēplaribus q̄ nup a nobis edita maledictorū quotidie linguis cōfodiūtur. Sz vt ad cōpendiū veniā: certe quod illaturus sum equissimū est Edidi aliquid quod nō hr̄ in greco: aut aliter hr̄ q; a me versum est. Quid interp̄tem laniant. Interrogēt hebræos: & ipsis autoribus trāslationi mee vel arrogēt vel derogent fidē. Porro aliud est si clausis quod dicitur ocl'is mihi volūt maledicere: & nō imitātur græcorū studium & beniuolentiā: qui post septuaginta trāslatores iam xp̄i euangelio coruscante iudeos & hebionitas legis veteris interp̄tes aquilam videlicet & symachū & theodotionē & curiose legunt & p origenis laborē in hexaplois eccl'iis dedicarūt. Quanto magis latini grati esse deberent q exultantē cernerent græciā a se aliquid mutuari. Primū em̄ magnor ū sumptuum est & infinite difficultatis. exēplaria posse habere oīa deinde etiā qui habuerint: & hebræi sermonis ignari sunt magis errabūt: ignorātes qs e multis veri⁹ dixerit. Quod etiam sapientissimo cuidā nup apud græcos accidit vt interdū scripture sensum relinquēs vniuscuiuslibet interp̄tis sequeretur errorē. Nos autē qui hebræe lingue saltē puam habemus sciam: & latinus nobis vtcunq; sermo non deest: & de aliis magis possumus iudicare & ea q̄ ipsi itelligim⁹ in nostra lingua promere. Itaq; licet hydra sibilet: victorq; si non incendia iactet: nunq; meū iuuāte xp̄o silebit eloquiū etiā p̄cisa lingua balbutiet. Legant qui volunt qui nolunt abiiciant. Euentilent apices: lr̄as calūniētur. Magis vestra charitatē puocabor ad studium q; illorum detractione & odio deterrebor.

Explicit Prologus.

ESDRAS PRIMVS.
ΕΣΔΡΑΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Ca. 1.

(Margin: A. Hiere. 25. c. & 29. a. 2. Para. 36. d.)

Et in anno primo cyri regis persarum vt cōpleret verbū dñi ab ore hieremie: suscitauit dñs spm̄ cyri regis persarum: & mādauit vocē in omni regno suo: etiā in scripto dicēs: sic dixit cyrus rex persarum: omnia regna terre dedit mihi dñs deus celi. & ipse cōsiderauit super me vt edificarē ipsi domū in hierusalē q̄ in iudea. quis in vobis de vniuerso ppl'o eius? & erit deus illius cū eo: & ascendat in hierusalē q̄ in iudea: & edificet domū dñi dei israel: ipse deus q in hierusalē. & oīs relictus ab omnib⁹ locis vbi ipse habitat ibi adiuuabūt eū viri loci sui in argēto & auro & in substātia & in iumētis cū voluntario in domū dei que in hierusalē. & surrexerūt principes familiaꝝ iuda & beniamin & sacerdotes & leuite oēs quoꝝ excitauit deus spm̄ eoꝝ vt ascēderet ad edificandū domū dñi q̄ in hierusalē. & vniuersi q in circuitu eoꝝ cōfortauerūt in manib⁹ eoꝝ in vasis argenti in auro & in apparatu & in iumētis & in muneribus: preter ea q̄ in voluntariis. & rex cyrus ptulit vasa dom⁹ dñi q̄ cepit nabuchodonosor ab hierusalē: & dedit ea in domo dei sui. & protulit ea cyrus rex persaꝝ in manum mithridatis gazbarei. & numerauit ea sasabasar principi iuda. & hic numerus eoꝝ. phiale auree triginta: & argentee phiale mille: mutatoria noue & viginti. chephori aurei triginta: & argētei duplicati quadringenti & decem. & vasa alia mille. omnia vasa auri & argenti quinq; milia quadringenta. vniuersa

ΚΑΙ ἐν τῷ ἔτει τῷ πρώτῳ κύρου βασιλέως περσῶν τοῦ τελεσθῆναι λόγον κυρίου ἀπὸ στόματος ἱερεμίου, ἐξήγειρε κύριος τὸ πνεῦμα κύρου τοῦ βασιλέως περσῶν, καὶ παρήγγειλε φωνὴν ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καί γε ἐν γραπτῷ λέγων, οὕτως εἶπε κῦρος ὁ βασιλεὺς περσῶν, πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς ἔδωκέ μοι κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ. καὶ αὐτὸς ἐπεσκέψατο ἐπ' ἐμὲ τοῦ οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. τίς ἐν ὑμῖν ἀπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ; καὶ ἔσται ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀναβήτω εἰς ἱερουσαλὴμ τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ οἰκοδομησάτω τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ, αὐτὸς ὁ θεὸς ὁ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ πᾶς ὁ καταλιπόμενος ἀπὸ πάντων τῶν τόπων οὗ αὐτὸς παροικεῖ ἐκεῖ λήψονται αὐτοῦ ἄνδρες τοῦ τόπου αὐτοῦ ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ καὶ ἐν ὑπάρξει καὶ ἐν κτήνεσι μετὰ τοῦ ἑκουσίου εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνέστησαν ἄρχοντες τῶν πατριῶν ἰούδα καὶ βενιαμὶν καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται πάντες ὧν ἐξήγειρεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα αὐτῶν τοῦ ἀναβῆναι οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ πάντες οἱ κυκλόθεν αὐτῶν ἐνίσχυσαν ἐν χερσὶν αὐτῶν ἐν σκεύεσιν ἀργυρίου ἐν χρυσῷ καὶ ἐν ἀποσκευῇ καὶ ἐν κτήνεσι καὶ ἐν ξενίοις, πάρεξ τῶν ἐν ἑκουσίοις. καὶ ὁ βασιλεὺς κῦρος ἐξήνεγκε σκεύη οἴκου κυρίου ἃ ἔλαβε ναβουχοδονόσορ ἀπὸ ἱερουσαλήμ, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ ἐν οἴκῳ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὰ κῦρος ὁ βασιλεὺς περσῶν ἐπὶ χεῖρα μιθριδάτου γαζβαρηνοῦ. καὶ ἠρίθμησεν αὐτὰ τῷ σασαβασὰρ τῷ ἄρχοντι τοῦ ἰούδα. καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν. ψυκτῆρες χρυσοῖ τριάκοντα, καὶ ἀργυροῖ ψυκτῆρες χίλιοι, παραλλακτὰ ἐννέα καὶ εἴκοσι. κεφφουρὴ χρυσοῖ τριάκοντα, καὶ ἀργυροῖ διπλοῖ τετρακόσιοι καὶ δέκα. καὶ σκεύη ἕτερα χίλια. πάντα τὰ σκεύη τοῦ χρυσίου καὶ τοῦ ἀργυρίου πεντακισχίλια τετρακόσια. τὰ πάντα

(Margin: B, C, D)

Incipit liber esdre prim⁹: Cap. 1.

In anno primo cyri regis persarum vt cōpleretur verbū dñi ex ore hieremie suscitauit dominus spiritū cyri regis persarum: & traduxit vocē in oī regno suo etiā p scripturā dicens. Hec dicit cyrus rex persarum. Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi: & ipse precepit mihi: vt edificarem ei domum in hierusalem: q̄ est in iudea. Quis est in vobis de vniuerso populo ei⁹? Sit deus illi⁹ cū eo. Ascēdat in hierusalē q̄ est in iudea: & edificet domum domini dei israel: ipse est de⁹ qui est in hierusalē. Et omnes reliqui in cunctis locis vbicunq; habitant adiuuent eum viri de loco suo argento & auro substātiā & pecorib⁹: excepto quod voluntarie offerūt templo dei quod est in hierusalē. Et surrexerunt principes patrum de iuda & beniamin & sacerdotes & leuite: & omnis cuius suscitauit deus spiritū vt ascēderet ad edificandum templū domini: quod erat in hierl'm. Vniuersiq; q erant ī circuitu adiuuerūt man⁹ eorū in vasis argēteis & aureis in substātia & iumentis in suppellectili: exceptis his que sponte obtulerant. Rex quoq; cyrus ptulit vasa templi domini que tulerat nabuchodonosor de hierusalē: & posuerat ea in templo dei sui. Protulit autem ea cyrus rex persarū per manū mitridatis filii gazabar & annumerauit ea sasabasar principi iude. & hic est numerus eorum. Phiale auree triginta. phiale argentee mille. cultri viginti nouem: cyphi aurei triginta: cyphi argentei secūdi quadringenti decem: vasa alia mille. Omnia vasa aurea & argentea quinq; milia quadringenta. Vniuersa

Cap. j.

וּבִשְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס
לִכְלוֹת דְּבַר יְהוָה מִפִּי יִרְמְיָה הֵעִיר
יְהוָה אֶת רוּחַ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס
וַיַּעֲבֶר קוֹל בְּכָל מַלְכוּתוֹ וְגַם בְּמִכְתָּב
לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כֹּל
מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי יְהוָה אֱלֹהֵי
הַשָּׁמָיִם וְהוּא פָקַד עָלַי לִבְנוֹת לוֹ
בַיִת בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה׃ מִי
בָכֶם מִכָּל עַמּוֹ יְהִי אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיַעַל
לִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וְיִבֶן אֶת
בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָם׃ וְכָל
הַנִּשְׁאָר מִכָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר הוּא
גָר שָׁם יְנַשְּׂאוּהוּ אַנְשֵׁי מְקֹמוֹ
בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבִרְכוּשׁ וּבִבְהֵמָה עִם
הַנְּדָבָה לְבֵית הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלָם׃ וַיָּקוּמוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת
לִיהוּדָה וּבִנְיָמִן וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
לְכֹל הֵעִיר הָאֱלֹהִים אֶת רוּחוֹ לַעֲלוֹת
לִבְנוֹת אֶת בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלָם׃ וְכָל סְבִיבֹתֵיהֶם חִזְּקוּ
בִידֵיהֶם בִּכְלֵי כֶסֶף בַּזָּהָב בָּרְכוּשׁ
וּבַבְּהֵמָה וּבַמִּגְדָּנוֹת לְבַד עַל כָּל
הִתְנַדֵּב׃ וְהַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ הוֹצִיא אֶת כְּלֵי
בֵית יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיא נְבוּכַדְנֶצַּר
מִירוּשָׁלַם וַיִּתְּנֵם בְּבֵית אֱלֹהָיו׃
וַיּוֹצִיאֵם כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס עַל יַד
מִתְרְדָת הַגִּזְבָּר וַיִּסְפְּרֵם לְשֵׁשְׁבַּצַּר
הַנָּשִׂיא לִיהוּדָה׃ וְאֵלֶּה מִסְפָּרָם
אֲגַרְטְלֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים אֲגַרְטְלֵי כֶסֶף
אָלֶף מַחֲלָפִים תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים׃
כְּפוֹרֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים כְּפוֹרֵי כֶסֶף
מִשְׁנִים אַרְבַּע מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה כֵּלִים
אֲחֵרִים אָלֶף׃ כָּל כֵּלִים לַזָּהָב וְלַכֶּסֶף
חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת הַכֹּל

(Margin roots: שָׁנָה · כָּלָה פֶּה · עוּר · עָבַר כָּתַב · מָלַךְ · בָּנָה · הָיָה עָלָה · בָּנָה · שָׁאַר קוּם · גּוּר נָשָׂא · רָכַשׁ · קוּם · עָלָה · סָבַב · כָּלָה · בָּדַד · נָדַב יָצָא · נָתַן · יָצָא · סָפַר · נָשָׂא · חָלַף · כָּפַר · שָׁנָה רָבַע · מֵאָה)

העלה ששבצר עם העלות הגולה
מבבל לירושלם׃

Cap. ij.

ואלה בני המדינה העלים משבי
הגולה אשר הגלה נבוכדנאור
מלך בבל לבבל וישבו לירושלם
ויהודה איש לעירו׃ אשר באו עם
זרבבל ישוע נחמיה שריה רעליה
מרדכי בלשן מספר בגוי רחום
בענה מספר אנשי עם ישראל׃
בני פרעש אלפים מאה שבעים
ושנים׃ בני שפטיה שלש מאות
שבעים ושנים׃ בני ארח שבע
מאות חמשה ושבעים׃ בני פחת
מואב לבני ישוע יואב אלפים
שמנה מאות ושנים עשר׃ בני
עילם אלף מאתים חמשים וארבעה׃
בני זתוא תשע מאות וארבעים
וחמשה׃ בני זכי שבע מאות
וששים׃ בני בני שש מאות
ארבעים ושנים׃ בני בבי שש מאות
עשרים ושלשה׃ בני עזגד אלף
מאתים עשרים ושנים׃ בני אדניקם
שש מאות ששים וששה׃ בני
בגוי אלפים חמשים וששה׃ בני
עדין ארבע מאות חמשים וארבעה׃
בני אטר ליחזקיה תשעים ושמנה׃
בני בצי שלש מאות עשרים
ושלשה׃ בני יורה מאה ושנים
עשר׃ בני חשם מאתים עשרים
ושלשה׃ בני גבר תשעים וחמשה׃
בני בית לחם מאה עשרים ושלשה׃
אנשי נטופה חמשים וששה׃
אנשי ענתות מאה עשרים ושמנה׃
בני עזמות ארבעים ושנים׃ בני
קרית ערים כפירה ובארות שבע
מאות וארבעים ושלשה׃ בני הרמה

עלה גלה · דין שבה · שוב · בוא · שנה מאה · רבע · מאה · שנה · מאה

tulit ſaſabaſar: cũ his q aſcēdebāt de tranſmigratione babylonis in hieruſalem. 2.

Hi ſunt aũt puincie filii q aſcēderũt de captiuitate quam tranſtulerat nabuchodonoſor rex babylõis in babylonẽ & reuerſi ſunt in hieruſalẽ & iudeã vnuſqſq; in ciuitatẽ ſuã: q venerũt cum zorobabel: ieſua: neemia: ſaraia: rahelaia mardochai: belſan meſphar: beguai: reum. baana. Numerus virorum populi iſrael. Filii phares: duo milia centum ſeptuaginta duo. Filii ſaphatia: trecenti ſeptuaginta duo. Filii area ſeptingenti ſeptuaginta quinq;. Filii phetmoab filiorũ ioſue ioab duo milia octingenti duodecim. Filii helam: mille ducenti quiquaginta quattuor. Filii zethua: nongenti quadraginta quinq;. Filii zachai: ſeptingenti ſexaginta. Filii bani: ſexcenti quadraginta duo. Filii bebai: ſexcenti viginti tres. Filii azgad mille ducẽti viginti duo. Filii adonicam: ſexcenti ſexaginta ſex. Filii begui: duo milia quinquaginta ſex. Filii adin: quadringẽti quinquaginta quattuor. Filii ather qui erant ex ezecia: nonaginta octo. Filii beſai: trecẽti viginti tres. Filii iora: centũ duodecim. Filii aſem: ducenti viginti tres. Filii gebbar: nongenti quinq;. filii bethleem: centum viginti tres. Viri nethupha: quinquaginta ſex. Viri anathoth: cẽtum viginti octo. Filii azmaueth: quadraginta duo. Filii cariathiarim cephira & beroth: ſeptingenti quadraginta tres. Filii rama

tulit ſaſabaſar cũ aſcenſu trãſmigra
ἀνήγαγε σασαβασὰρ μετὰ τῆς ἀναβάσεως τῆς ἀποι-
tionis ex babylone in hieruſalem.
κίας ἐκ βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ. Ca. 2.
Et hi filij puincie q̃ aſcen-
Καὶ οὗτοι οἱ υἱοὶ τῆς χώρας οἱ ἀναβαίνον-
dẽt de captiuitate trãſmigrationis: quã
τες ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἀποικίας, ἧς
trãſtulit nabuchodonoſor rex babylo-
ἀπώκισε ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶ-
nis in babylonẽ. & reuerſi ſunt in hieruſa-
νος εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσα-
lẽ & iudam vir in ciuitatẽ ſuã: q̃
λὴμ καὶ ἰούδαν ἀνὴρ εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ, οἳ
venerũt cũ zorobabel: ieſua neemias ſaraias
ἦλθον μετὰ ζοροβαβέλ, ἰησοῦς νεεμίας σαραΐας
reelias: mardocheus balaſan maſphar ba-
ῥεελίας, μαρδοχαῖος βαλασὰν μασφὰρ βα-
gue reũ baana. numerus viroꝝ populi iſra-
γουὲ ῥεοὺμ βαανά. ἀριθμὸς ἀνδρῶν λαοῦ ἰσρα-
el. filij phoros duo milia centũ ſeptuaginta
ήλ. υἱοὶ φόρος δισχίλιοι ἑκατὸν ἑβδομήκοντα
duo filij ſaphatia trecenti ſeptuaginta
δύο υἱοὶ σαφατία τριακόσιοι ἑβδομήκοντα
duo. filij ares ſeptingẽti ſeptuagintaquinq;.
δύο. υἱοὶ ἀρὲς ἑπτακόσιοι ἑβδομηκονταπέντε.
filij phaath moab filijs ieſue ioab duo mi-
υἱοὶ φαὰθ μωὰβ τοῖς υἱοῖς ἰησοῦ ἰωὰβ δισχί-
lia octingẽti & duodecim. filij elam mille
λιοι ὀκτακόσιοι καὶ δώδεκα. υἱοὶ ἐλὰμ χίλιοι
ducenti quinquaginta quattuor. filij zethua non-
διακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ζαθουὰ ἐννα-
gẽti quadragintaquinq;. filij zacchaia ſepti-
κόσιοι τεσσαρακονταπέντε. υἱοὶ ζακχαΐα ἑπτα-
genti ſexaginta. filij bauea ſexcẽti quadra-
κόσιοι ἑξήκοντα. υἱοὶ βαυέα ἑξακόσιοι τεσσαρά-
ginta & duo. filij babai ſexcenti viginti
κοντα καὶ δύο. υἱοὶ βαβαὶ ἑξακόσιοι εἰκοσι-
tres. filij azigad mille ducenti vigintiduo.
τρεῖς. υἱοὶ ἀζιγὰδ χίλιοι διακόσιοι εἰκοσιδύο.
filij adonicã ſexcenti ſexagintaſex. filij bague
υἱοὶ ἀδωνικὰμ ἑξακόσιοι ἑξηκονταέξ. υἱοὶ βαγουὲ
duo milia quinquaginta ſex. filij addin quadringẽti
δισχίλιοι πεντηκονταέξ. υἱοὶ ἀδδὶν τετρακόσιοι
quinquaginta quattuor. filij ater ezecia nona-
πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ἀτὴρ τῷ ἐζεκίᾳ ἐνενή-
ginta octo. filij baſſu trecenti viginti tres.
κοντα ὀκτώ. υἱοὶ βασσοῦ τριακόσιοι εἰκοσιτρεῖς.
filij iora centũ duodecim. filij aſum ducenti
υἱοὶ ἰωρὰ ἑκατὸν δώδεκα. υἱοὶ ἀσοὺμ διακόσιοι
viginti tres. filij gaber nonaginta quinq;. filij
εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ γαβὲρ ἐννενηκονταπέντε. υἱοὶ
bethleẽ centũ viginti tres. filij netophath quin-
βεθλεὲμ ἑκατὸν εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ νετωφὰθ πεν-
quagĩta ſex. filij anathoth centũ viginti octo. filij
τηκονταέξ. υἱοὶ ἀναθὼθ ἑκατὸν εἰκοσιοκτώ. υἱοὶ
aſmoth quadraginta duo. filij cariathiarim cha-
ἀσμὼθ τεσσαρακονταδύο. υἱοὶ καριαθιαρεὶμ χα-
phera & beroth ſeptingenti quadraginta tres.
φηρὰ καὶ βηρὼθ ἑπτακόσιοι τεσσαρακοντατρεῖς.
filij rama
υἱοὶ τῆς ῥαμὰ

& gabaa ſexcenti viginti vn9. viri machmas
καὶ γαβαὰ ἑξακόσιοι εἰκοσιεῖς. ἄνδρες μαχμὰς
centũ viginti duo. viri bethel & hai ducen-
ἑκατὸν εἰκοσιδύο. ἄνδρες βαιθὴλ καὶ αἲ διακό-
ti viginti tres. filij nabo quinquaginta duo. filij
σιοι εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ ναβὼ πεντηκονταδύο. υἱοὶ
magbis centũ quinquagĩta ſex. filij helã alteri9 mil-
μαγβεὶς ἑκατὸν πεντηκονταέξ. υἱοὶ ἠλὰμ ἑτέρου χί-
le ducenti quinquaginta quattuor. filij eram
λιοι διακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ἠρὰμ
trecenti viginti. filij lodadid & ono ſepti-
τριακόσιοι εἴκοσιν. υἱοὶ λοδαδὶδ καὶ ὠνὼ ἑπτα-
gẽti viginti quinq;. filij hiericho trecenti qua-
κόσιοι εἰκοσιπέντε. υἱοὶ ἱεριχὼ τριακόσιοι τεσ-
draginta quinq;. filij ſenaa tria milia ſexcen-
σαρακονταπέντε. υἱοὶ σεναὰ τρισχίλιοι ἑξακόσι-
ti triginta. & ſacerdotes filij iedua in domo
οι τριάκοντα. καὶ οἱ ἱερεῖς υἱοὶ ἰεδουὰ τῷ οἴκῳ
ieſu nongenti ſeptuaginta tres. filij emmer
ἰησοῦ ἐννακόσιοι ἑβδομηκοντατρεῖς. υἱοὶ ἐμμὴρ
mille quinquagĩta duo. filij phaſur mille du-
χίλιοι πεντηκονταδύο. υἱοὶ φασοὺρ χίλιοι δια-
cẽti q̃draginta ſeptẽ. filij charim mille
κόσιοι τεσσαρακονταεπτά. υἱοὶ χαρὶμ χίλιοι
& decẽ & ſeptẽ. leuite filij ieſu & cad-
καὶ δεκαεπτά. καὶ οἱ λευῖται υἱοὶ ἰησοῦ καὶ καδ-
miel filijs odue ſeptuagintaquattuor:
μιὴλ τοῖς υἱοῖς ὠδουΐα ἑβδομηκοντατέσσαρες
cantores: filij aſaph cẽtũ viginti octo. filij ianito-
οἱ ᾄδοντες, υἱοὶ ἀσὰφ ἑκατὸν εἰκοσιοκτώ. υἱοὶ τῶν
roꝝ: filij ſelũ: filij ater: filij telmon:
πυλωρῶν, υἱοὶ σελλούμ, υἱοὶ ἀτήρ, υἱοὶ τελμών,
filij acub: filij atita: filij ſobai: om-
υἱοὶ ἀκούβ, υἱοὶ ἀτιτά, υἱοὶ σωβαί, οἱ πάν-
nes centũ triginta nouẽ. nathenei: filij
τες ἑκατὸν τριακονταεννέα. οἱ ναθιναῖοι, υἱοὶ
ſuaa: filij aſuphat: filij tabaoth: filij co ce-
σουαά, υἱοὶ ἀσουφάτ, υἱοὶ ταβαώθ, υἱοὶ κορές,
filij ſiaa: filij phadon: filij balaga: filij aga-
υἱοὶ σιαά, υἱοὶ φαδών, υἱοὶ βαλαγά, υἱοὶ ἀγα-
ba: filij acub: filij agab: filij ſellami. filij
βά, υἱοὶ ἀκούβ, υἱοὶ ἀγάβ, υἱοὶ σελλαμί, υἱοὶ
anã: filij gaddel: filij gaer: filij raia: fi-
ἀνάν, υἱοὶ γεδδήλ, υἱοὶ γαάρ, υἱοὶ ῥαιά, υἱ-
lij raſon: filij necoda: filij gazã: filij aza:
οἱ ῥασών, υἱοὶ νεκωδά, υἱοὶ γαζάμ, υἱοὶ ἀζά,
filij phaſi: filij baſi: filij aſena: filij mou-
υἱοὶ φασί, υἱοὶ βασί, υἱοὶ ἀσενά, υἱοὶ μοου-
nim: filij nephuſim: filij bagbuc: filij acu-
νίμ, υἱοὶ νεφουσείμ, υἱοὶ βαγβούκ, υἱοὶ ἀκου-
pha: filij arur. filij baſaloth: filij meida:
φά, υἱοὶ ἀρούρ. υἱοὶ βασαλώθ, υἱοὶ μειδά,
filij arſa: filij barcos: filij ſiſara: filij thema:
υἱοὶ ἀρσά, υἱοὶ βαρκός, υἱοὶ σισαρά, υἱοὶ θαμά,
filij neſia: filij atipha: filij ſeruoꝝ ſalomon:
υἱοὶ νεσιά, υἱοὶ ἀτιφά. υἱοὶ τῶν δούλων σολομών,
filij ſotai: filij ſephera: filij pharuda: filij
υἱοὶ σωταί, υἱοὶ σεφηρά, υἱοὶ φαρουδά, υἱοὶ
iela. filij dercon: filij
ἰελά. υἱοὶ δερκών, υἱοὶ

et gabaa ſexcenti viginti vnus. Viri machmas: centũ viginti duo. Viri bethel & chai: ducenti viginti tres. Filii nebo: quinquaginta duo. Filii megbis: centum quinquaginta ſex. Filii helam alteri9: mille ducenti quinquaginta quattuor. Filii arim: trecenti viginti. Filii lodadin & ono: ſeptingẽti viginti quinq;. Filii hiericho: trecenti quadraginta quinq;. Filii ſenaa tria milia ſexcenti triginta. Sacerdotes filii iadaia in domo ieſue: nongenti ſeptuaginta tres. Filii emmer: mille quinquaginta duo. Filii pheſſur: mille ducenti quadraginta ſeptem. Filii arim: mille decem & ſeptem. Liuite: Filii ieſue & cedmihel filiorũ oduie: ſeptuaginta quattuor. Cantores. Filii aſaph: centum viginti octo: filii ianitorum: filii ſellum filii ather. filii thelmon: filii accub: filii athita: filii ſobai: vniuerſi centum triginta nouẽ. Nathinei: Filii ſia: filii aſupha: filii thebboat: filii ceros: filii ſiaa: filii phadon: filii lebana: filii agaba: filii accub: filii agab: filii ſelmai: filii anan: Filii gaddel: filii gaer: filii raabia: Filii raſin. filii nechoda: filii gazen. Filii azec: filii phaſea: filii beſee: Filii aſemaa: filii muni: filii nephuſim: filii bechuc. filii acupha. filii azur: filii beſluth. filii maida. filii arſa. Filii bercos. filii zizara. filii thema. Filii naſia. filii athupha. Filii ſeruorum ſalomonis. filii ſothei. filii ſophereth. Filii pharuda. Filii iala. filii darcon. filii

וגבע שש מאות עשרים ואחד׃
אנשי מכמס מאה עשרים ושנים׃
אנשי בית אל והעי מאתים עשרים
ושלשה׃ בני נבו חמשים ושנים׃
בני מגביש מאה חמשים וששה׃
בני עילם אחר אלף מאתים
חמשים וארבעה׃ בני חרם שלש
מאות ועשרים׃ בני לד חדיד ואונו
שבע מאות עשרים וחמשה׃ בני
ירחו שלש מאות ארבעים וחמשה׃
בני סנאה שלשת אלפים ושש
מאות ושלשים׃ הכהנים בני ידעיה
לבית ישוע תשע מאות שבעים
ושלשה׃ בני אמר אלף חמשים
ושנים׃ בני פשחור אלף מאתים
ארבעים ושבעה׃ בני חרם אלף
ושבעה עשר׃ הלוים בני ישוע
וקדמיאל לבני הודויה שבעים
וארבעה׃ המשררים בני אסף מאה
עשרים ושמנה׃ בני השערים
בני שלום בני אטר בני טלמן בני
עקוב בני חטיטא בני שבי הכל
מאה שלשים ותשעה׃ הנתינים
בני ציחא בני חשופא בני טבעות׃
בני קרס בני סיעהא בני פדון׃ בני
לבנה בני חגבה בני עקוב׃ בני חגב
בני שמלי בני חנן׃ בני גדל בני
גחר בני ראיה׃ בני רצין בני נקודא
בני גזם׃ בני עזא בני פסח בני בסי׃
בני אסנה בני מעונים בני נפוסים׃
בני בקבוק בני חקופא בני חרחור׃
בני בצלות בני מחידא בני חרשא׃
בני ברקוס בני סיסרא בני תמח׃
בני נציח בני חטיפא׃ בני עבדי
שלמה בני סטי בני הספרת בני
פרודא׃ בני יעלא בני דרקון בני

מאה · רבע · שור · נתן

גדל בני שפטיה בני חטיל בני
פכרת הצביים בני אמי: כל הנתינים
ובני עבדי שלמה שלש מאות
תשעים ושנים: ואלה העלים
מתל מלח תל חרשא כרוב אדן
אמר ולא יכלו להגיד בית אבותם
וזרעם אם מישראל הם: בני דליה
בני טוביה בני נקודא שש מאות
חמשים ושנים: ומבני הכהנים בני
חביה בני הקוץ בני ברזלי אשר
לקח מבנות ברזלי הגלעדי אשה
ויקרא על שמם: אלה בקשו כתבם
המתיחשים ולא נמצאו ויגאלו
מן הכהנה: ויאמר התרשתא להם
אשר לא יאכלו מקדש הקדשים
עד עמד כהן לאורים ולתמים: כל
הקהל כאחד ארבע רבוא אלפים
שלש מאות ששים: מלבד
עבדיהם ואמהתיהם אלה שבעת
אלפים שלש מאות שלשים
ושבעה ולהם משררים ומשררות
מאתים: סוסיהם שבע מאות
שלשים וששה פרדיהם מאתים
ארבעים וחמשה: גמליהם ארבע
מאות שלשים וחמשה חמרים
ששת אלפים שבע מאות ועשרים:
ומראשי האבות בבואם לבית יהוה
אשר בירושלם התנדבו לבית
האלהים להעמידו על מכונו: ככחם
נתנו לאוצר המלאכה זהב
דרכמונים שש רבאות ואלף וכסף
מנים חמשת אלפים וכתנת
כהנים מאה: וישבו הכהנים
והלוים ומן העם והמשררים
והשוערים והנתינים בעריהם
וכל ישראל בעריהם:

gedeli: Filii saphata: filii athil: filii phocereth: q erāt de aſebaim: filii amim. Oēs nathinnei & filii ſeruorum ſalomonis: trecēti nonagīta duo. Et hi q aſcenderunt de thelmala: thelarſa cherub & don & mer: & nō potuerūt indicare domū patrū ſuoꝝ & ſemen ſuū: vtrum ex iſrael eſſet. Filii dalaia: filii thobia. filii nechoda: ſexcenti quinquaginta duo. Et de filiis ſacerdotum: filii hobia filii acos. filii berzellai: qui accepit de filiab9 berzellai galaaditidis vxorē: & vocatus eſt noīe coꝝ. Hi quesierunt ſcripturā genealogie ſue: & nō inuenerunt: & eiecti ſunt de ſacerdotio. Et dixit atherſatha eis vt non comederent de ſancto ſanctorum donec ſurgeret ſacerdos doct9 atq; pfectus. Oīs multitudo quaſi vn9 q̄draginta duo milia trecenti ſexaginta. Exceptis ſeruis eorum & ancillis qui erant ſeptem milia trecenti triginta ſeptem: Et in ipſis cantores atq; cantatrices ducēti. Equi eorum ſeptingenti triginta ſex: muli eorū ducenti quadraginta quinq;: cameli eorum quadringēti triginta quinq;: aſini eorum ſex milia ſeptingenti viginti. Et de principib9 patrū cū ingrederētur templū dñi qđ eſt in hieruſalē: ſponte obtulerūt in domū dei ad extruendā ea3 in loco ſuo. Secūdū vires ſuas dederunt impenſas operis: auri ſolidos ſexaginta milia & mille: argenti minas quinq; milia: & veſtes ſacerdotales centum. Habitauerūt ergo ſacerdotes & leuite & de populo & cantores & ianitores & nathinnei in vrbibus ſuis: vniuerſuſq; iſrael in ciuitatibus ſuis. 3.

geddel: filii ſaphatia: filii atiel: filii phacherath:
γεδδήλ, υἱοὶ σαφατία, υἱοὶ ἀτήλ, υἱοὶ φαχεράθ,
filii aſeboim: filii emei: omnes iſti nathenei
υἱοὶ ἀσεβωείμ, υἱοὶ ἠμεί, πάντες οὗτοι οἱ ναθιναῖ
ſimul & filii ſeruorum ſalomonis trecenti nonagitaduo.
οἱ ἅμα καὶ υἱοὶ δούλων σολομῶντος τριακόσιοι ἐννενηκονταδύο.
& hi q aſcēderūt de thelmelech
καὶ οὗτοι οἱ ἀναβάντες ἀπὸ θελμελέχ
thelareſa cherub: edan emmer: & nō potuerunt indicare domū familie ſue & ſemen ſuum ſi ex iſrael ſunt.
θελαρησὰ χερούβ, ἠδὰν ἐμμήρ, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν τοῦ ἀναγγεῖλαι οἶκον πατριᾶς αὐτῶν καὶ σπέρμα αὐτῶν εἰ ἐξ ἰσραήλ εἰσιν.
filij dalaia: filij tobie: filij necoda ſexcenti quinq̄gintaduo.
υἱοὶ δαλαΐα, υἱοὶ τωβίου, υἱοὶ νεκωδὰ ἑξακόσιοι πεντηκονταδύο.
& de filijs ſacerdotū filij obaia: filij accus: filij berzelai: q̄ accepit de filiabus berzelai galaadite vxorem: & vocatus ē in noie eorum.
καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἱερέων υἱοὶ ὀβαΐα, υἱοὶ ἀκκούς, υἱοὶ βερζελαΐ, ὃς ἔλαβεν ἀπὸ τῶν θυγατέρων βερζελαΐ τοῦ γαλααδίτου γυναῖκα, καὶ ἐκλήθη ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτῶν.
hi quoꝝ q̄ſierūt ſcripturam ſuam q̄rētes genealogiā & nō inuēte fuerūt:
οὗτοι ὧν ἐζήτησαν τὴν γραφὴν αὐτῶν οἱ γενεαλογοῦντες καὶ οὐχ εὑρέθησαν,
& eiecti ſunt de ſacerdotio. & dixit atherſatha eis vt nō comederēt de ſancto ſctōrum: donec ſurgeret ſacerdos illuminātibus & pfectis.
καὶ ἐξώσθησαν ἀπὸ τῆς ἱερατείας, καὶ εἶπεν ἀθερσαθὰ αὐτοῖς τοῦ μὴ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, ἕως ἀναστῇ ἱερεὺς τοῖς φωτίζουσι καὶ τοῖς τελείοις.
oīs āt cōuocatio ſimul q̄ſi q̄ter decē milia duo milia trecenti ſexaginta: abſq; ſeruis eorum & ancillis eorum. illi ſeptē mille trecenti triginta ſeptem. & eis cantores & cātatrices ducenti. equi eoꝝ ſeptīgenti trigintaſex. muli eorum ducenti q̄draginta quinq;. cameli eorum q̄dringēti triginta quinq;. aſini eoꝝ ſex milia ſeptingēti viginti.
πᾶσα δὲ ἡ ἐκκλησία ὁμοῦ ὡσεὶ τέσσαρες μυριάδες δισχίλιοι τριακόσιοι ἑξήκοντα, χωρὶς δούλων αὐτῶν καὶ παιδισκῶν αὐτῶν. οὗτοι ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριακονταεπτά. καὶ αὐτοῖς ᾄδοντες καὶ ᾄδουσαι διακόσιοι. ἵπποι αὐτῶν ἑπτακόσιοι τριακονταέξ. ἡμίονοι αὐτῶν διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. κάμηλοι αὐτῶν τετρακόσιοι τριακονταπέντε. ὄνοι αὐτῶν ἑξακισχίλιοι ἑπτακόσιοι εἴκοσι.
& de pricipibus familiaꝝ cū ingrederentur ipſi in domū dñi q̄ in hieruſalē: ſponte obtuleſt in domū dei ad extruēdā eā in pparationē eius quēadmodū potētia eoꝝ:
καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων τῶν πατριῶν ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ, ἡκουσιάσαντο εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ τοῦ στῆσαι αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ ὡς ἡ δύναμις αὐτῶν,
dederūt in theſaurum operis: auri dragmas ſex decēmille & mille: & argenti minas quinq; milia: & veſtes ſacerdotū centū.
ἔδωκαν εἰς θησαυρὸν τοῦ ἔργου, χρυσίου δραχμῶν ἓξ μυριάδας καὶ χιλίας, καὶ ἀργυρίου μνᾶς πεντακισχιλίας, καὶ χιτῶνας τῶν ἱερέων ἑκατόν.
& hitaueſt ſacerdotes & leuite & qui de populo & cantores & ianitores & nathenei in vrbibus ſuis: & vniuerſus iſrael in vrbibus ſuis.
καὶ ἐκάθισαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ λαοῦ καὶ οἱ ᾄδοντες καὶ οἱ πυλωροὶ καὶ οἱ ναθιναῖοι ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, καὶ πᾶς ἰσραήλ ἐν πόλεσιν αὐτῶν.

Ca.3.

D

A

Et puenit mēſis ſeptimus: & filij iſrael in ciuitatib9 ſuis: & cōgregat9 ē popul9 q̄ſi vir vn9 in hieruſalem.
Καὶ ἔφθασεν ὁ μὴν ὁ ἕβδομος, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν πόλεσιν αὐτῶν, καὶ συνήχθη ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἷς εἰς ἱερουσαλήμ.
& ſurrexit ioſue filius ioſedec & fratres eius ſacerdotes: & zorobabel filius ſalathiel & fratres eius: & edificauerūt altare dei iſrael vt offerrent in eo holocauſtomata: ſicut ſcriptum eſt in lege moyſi hoīs dei.
καὶ ἀνέστη ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ ἱερεῖς, καὶ ζοροβαβὲλ ὁ τοῦ σαλαθιήλ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδόμησαν τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ τοῦ ἀνενέγκαι ἐπ᾽ αὐτὸ ὁλοκαυτώσεις, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ μωυσῆ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ.
& parauerunt altare ſup pparationē ſuam: q̄m in terrore ſup ipos de populis terrarū. & obtulerūt ſup illud holocauſtomata dominomane & in veſperā.
καὶ ἡτοίμασαν τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ, ὅτι ἐν καταπλήξει ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν λαῶν τῶν γαιῶν. καὶ ἀνεβίβασαν ἐπ᾽ αὐτὸ ὁλοκαυτώσεις τῷ κυρίῳ τοπρωῒ καὶ εἰς ἑσπέραν.

B

& fecerunt ſolēnitatē tabernaculoꝝ ſm ſcriptum: & holocauſta ſingulis diebus in nūero vt iudiciū: rōne diei in die eius. & poſt hoc holocauſtū cōtinui ſacrificij & in neomenias & in ſolēnitates dño ſanctificatas: & oī ſpōte offerenti volūtariū dño.
καὶ ἐποίησαν τὴν ἑορτὴν τῶν σκηνῶν κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ ὁλοκαυτώσεις ἡμέραν ἐν ἡμέρᾳ ἐν ἀριθμῷ ὡς ἡ κρίσις, λόγον ἡμέρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. καὶ μετὰ τοῦτο τὴν ὁλοκαύτωσιν τοῦ ἐνδελεχισμοῦ καὶ εἰς τὰς νουμηνίας καὶ εἰς τὰς ἑορτὰς τῷ κυρίῳ τὰς ἡγιασμένας, καὶ παντὶ ἑκουσιαζομένῳ ἑκούσιον τῷ κυρίῳ.
in die vno mēſis ſeptimi inceperunt offerre holocauſta dño: & domus dñi nōdū fundata erat.
ἐν ἡμέρᾳ τῇ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἤρξαντο ἀναφέρειν ὁλοκαυτώσεις τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ κυρίου οὐκ ἐθεμελιώθη.
& dederūt argētum latomis & cemētarijs & cibum & potū & oleum ſidonijs & tyrijs: vt deferrēt ligna cedrina de libano ad mare ioppes: p ſniam cyri regis pſarum ſup eos.
καὶ ἔδωκαν ἀργύριον τοῖς λατόμοις καὶ τοῖς τέκτοσιν καὶ βρῶσιν καὶ πόσιν καὶ ἔλαιον τοῖς σιδωνίοις καὶ τοῖς τυρίοις, τοῦ ἐξενέγκαι ξύλα κέδρινα ἀπὸ τοῦ λιβάνου πρὸς θάλασσαν ἰόππης, διὰ γνώμης κύρου βασιλέως περσῶν ἐπ᾽ αὐτούς.

C

& in anno ſecūdo aduentus eoꝝ in domū dñi dei q̄ in hierſm: in mēſe ſecūdo, incepit zorobabel filius ſalathiel: & ioſue fili9 ioſedec: & reliqui de fratribus eorū ſacerdotes & leuite: & oēs q̄ venerāt de captiuitate in hieruſalem. & cōſtituerūt leuitas a viginti annis & ſupra vt vrgerent ſup facientes opa in domo dñi.
καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τοῦ ἐλθεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ τὸν ἐν ἱερουσαλήμ, ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἤρξατο ζοροβαβὲλ ὁ τοῦ σαλαθιήλ, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδέκ, καὶ οἱ κατάλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ πάντες οἱ ἐρχόμενοι ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἔστησαν τοὺς λευίτας ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω τοῦ νικοποιεῖν ἐπὶ τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα ἐν οἴκῳ κυρίου.
& ſtetit ioſue & filij eius & fratres eius cedmiel & filij ei9 filij iuda vnanimiter vt vrgerēt ſup facientes opa in domo dei. filij enadad: filij eoꝝ & fratres eorum leuite.
καὶ ἔστη ἰησοῦς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ κεδμιὴλ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ υἱοὶ ἰούδα ὁμοθυμαδὸν τοῦ ἐπινικᾶν ἐπὶ τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ. υἱοὶ ἠναδάδ, υἱοὶ αὐτῶν καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ λευῖται.
& fundauerunt q̄ edificarent vt edificarēt domū dñi. & ſteterūt ſacerdotes ornati in tubis & leuite filij aſaph in cymbalis
καὶ ἐθεμελίωσαν οἱ οἰκοδομοῦντες τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου. καὶ ἔστησαν οἱ ἱερεῖς ἐστολισμένοι ἐν σάλπιγξι καὶ οἱ λευῖται υἱοὶ ἀσὰφ ἐν κυμβάλοις

Iam'q; venerat mēſis ſeptimus & erāt filii iſrael in ciuitatib9 ſuis. Cōgregat9 eſt ergo ppl's q̄ſi vir vn9 in hieruſalē: & ſurrexit ioſue fili9 ioſedech & frēs eius ſacerdotes & zorobabel filius ſalathiel & fratres eius: & edificauerunt altare dei iſrael vt offerrent in eo holocauſtomata: ſicut ſcriptum eſt in lege moyſi viri dei. Collocauerūt aūt altare dei ſr̄ baſes ſuas deterrētib9 eos p circuitū ppl'is terraꝝ: & obtulerūt ſup illud holocauſtum dño mane & veſpere. Fecerūtq; ſolēnitatē tabernacl'orū: ſicut ſcriptū eſt: & holocauſtū diebus ſingulis p ordinē ſm p̄ceptū: op9 diei i die ſuo: & poſt hec holocauſtū iuge tā in Kalendis q̄3 in vniuerſis ſolēnitatib9 dñi q̄ erāt cōſecrate & in oībus in qbus vltro offerebatur mun9 dño. A primo die menſis ſeptimi ceperunt offerre holocauſtū dño. Porro tēplū dñi nōdū fundatū erat. Dederūt āt pecunias latomis & cemētariis: cibū quoq; & potū: & oleum ſidoniis tyriiſq; vt deferrent ligna cedrina de libano ad mare ioppem: iuxta quod p̄ceperat cyrus rex perſarum eis. Anno aūt ſecūdo aduētus eorum ad templum dei in hieruſalem menſe ſecundo ceperunt zorobabel filius ſalathiel: & ioſue filius ioſedech & reliqui de frib9 eorū ſacerdotes & leuite: & oēs q venerāt de captiuitate in hierl'm: & conſtituerunt leuitas a viginti annis & ſupra vt vrgerēt opus domini. Stetitq; ioſue & filii ei9 & fratres ei9: cedmihel & filii ei9 & filii iuda q̄ſi vir vnus vt inſtarēt ſup eos qui faciebant opus in templo dei: filii enadab: & filii eorum & fratres eorum leuite. Fundato igitur a cementariis templo domini: ſteterunt ſacerdotes in ornatu ſuo cum tubis: & leuite filii aſaph in cymbalis

Cap.iij.

ויגע החדש השביעי ובני ישראל
בערים ויאספו העם כאיש אחד
אל ירושלם: ויקם ישוע בן יוצדק
ואחיו הכהנים וזרבבל בן
שאלתיאל ואחיו ויבנו את מזבח
אלהי ישראל להעלות עליו עלות
ככתוב בתורת משה איש האלהים:
ויכינו המזבח על מכונתו כי באימה
עליהם מעמי הארצות ויעל עליו
עלות ליהוה עלות לבקר ולערב:
ויעשו את חג הסכות ככתוב ועלת
יום ביום במספר כמשפט דבר
יום ביומו: ואחרי כן עלת תמיד
ולחדשים ולכל מועדי יהוה
המקדשים ולכל מתנדב נדבה
ליהוה: מיום אחד לחדש השביעי
החלו להעלות עלות ליהוה והיכל
יהוה לא יסד: ויתנו כסף לחצבים
ולחרשים ומאכל ומשתה ושמן
לצדנים ולצרים להביא עצי
ארזים מן הלבנון אל ים יפוא
כרשיון כורש מלך פרס עליהם:
ובשנה השנית לבואם אל בית
האלהים לירושלם בחדש השני
החלו זרבבל בן שאלתיאל וישוע
בן יוצדק ושאר אחיהם הכהנים
והלוים וכל הבאים מהשבי ירושלם
ויעמידו את הלוים מבן עשרים שנה
ומעלה לנצח על מלאכת בית יהוה:
ויעמד ישוע בניו ואחיו קדמיאל
ובניו בני יהודה כאחד לנצח על
עשה המלאכה בבית האלהים בני
חנדד בניהם ואחיהם הלוים:
ויסדו הבנים את היכל יהוה
ויעמידו הכהנים מלבשים
בחצצרות והלוים בני אסף במצלתים

להלל את יהוה על ידי דויד מלך
ישראל: ויענו בהלל ובהודת ליהוה
כי טוב כי לעולם חסדו על ישראל
וכל העם הריעו תרועה גדולה בהלל
ליהוה על הוסד בית יהוה: ורבים
מהכהנים והלוים וראשי האבות
הזקנים אשר ראו את הבית
הראשון ביסדו זה הבית בעיניהם
בכים בקול גדול ורבים בתרועה
בשמחה להרים קול: ואין העם
מכירים קול תרועת השמחה לקול
בכי העם כי העם מריעים תרועה
גדולה והקול נשמע עד למרחוק:

Cap. iiij.

וישמעו צרי יהודה
ובנימן כי בני הגולה בונים היכל
ליהוה אלהי ישראל: ויגשו אל
זרבבל ואל ראשי האבות ויאמרו
להם נבנה עמכם כי ככם נדרוש
לאלהיכם ולו אנחנו זבחים מימי
אסרחדון מלך אשור המעלה אתנו
פה: ויאמר להם זרבבל וישוע
ושאר ראשי האבות לישראל
לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו
כי אנחנו יחד נבנה ליהוה אלהי
ישראל כאשר צונו המלך כורש
מלך פרס: ויהי עם הארץ מרפים
ידי עם יהודה ומבלהים אתם
לבנות: וסכרים עליהם יועצים
להפר עצתם כל ימי כורש מלך
פרס ועד מלכות דריוש מלך פרס:
ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו
כתבו שטנה על ישבי יהודה
וירושלם: ובימי ארתחששתא
כתב בשלם מתרדת טבאל ושאר
כנותו על ארתחששתא מלך פרס
והכתב הנשתון כתוב ארמית ומתרגם

ענה ידה · רוע גדל · יסד בנה · ראה · בכה גדל · רום · נכר · רוע · שמע רחק · צור גלה · בנה הכל · נגש · אמר · בנה דרש · יום · עלה · בנה · צוה · היה רפה · בהל · שכר · פור יעץ · יום · חלל · כתב תרגם

vt laudarent dominum per manus dauid regis israel. Et cõcinebant in hymnis & cõfessiõe dño: qm̃ bonus: qm̃ in eternũ misericordia eius super isrl'. Omnis quoqꝫ pplus vociferabatur clamore magno in laudãdo dñm: eo q' fundatũ esset tẽplũ dñi. Plurimi etiam de sacerdotibus & leuitis & principes patrum & seniores qui viderant templum prius cũ fundatũ esset: & hoc tẽplũ in oculis eorum flebãt voce magna: & multi vociferantes in leticia eleuabant vocem: nec poterat quisq̃ agnoscere vocem clamoris letantiũ: & vocem fletus ppli. Cõmixtim enim pplus vociferabatur clamore magno: & vox audiebatur procul. 4.

Audierunt autem hostes iude & beniamĩ: q' filii captiuitatis edificarẽt templũ domino deo israel: & accedentes ad zorobabel & ad principes patrum: dixerunt eis. Edificemus vobiscũ: quia ita vt vos querimus deũ vr̃m. Ecce nos immolauimus victimas a diebus assoraddã regis assur: qui adduxit nos huc. Et dixit eis zorobabel & iosue & reliqui principes patrum israel. Non est nobis & vobis vt edificemus domum deo nostro: sicut precepit nobis cyrus rex persarũ. Factũ est igitur vt pplus terre impediret manus populi iude: & turbaret eos in edificãdo. Cõduxerũt quoqꝫ aduersus eos cõsiliatores vt destruerẽt cõsiliũ eorũ omnibus diebus cyri regis persarũ: & vsqꝫ ad regnũ darii regis persarum. In regno autem assueri ipse est artaxerxes. In principio regni eius scripserũt accusationẽ aduersus habitatores iude & hierusalẽ. Et in diebus artaxerxis scripsit besellam mitridates & thabeel & reliqui q erant in cõsilio eorum ad artaxerxem regẽ persarum. Epistola autem accusatiõis scripta erat syriace: & legeba

vt laudarẽt dñm p manus dauid regis israel. τ τοῦ αἰνεῖν τὸν κύριον ἐπὶ χεῖρας δαδ βασιλέως ἰσραήλ. καὶ rñderunt in laude τ florilegio dño qm̃ bonus ἀπεκρίθησαν ἐν αἴνῳ καὶ ἀνθομολογήσει τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθόν qm̃ in eternũ mia eius sup israel. τ ois populus ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς vociferabãt voce magna i laudãdo dñm p fundatiõe domus dñi. τ multi de sacerdotib' τ ἠλάλαξαν φωνῇ μεγάλῃ ἐν τῷ αἰνεῖν τῷ κυρίῳ ἐπὶ τῇ θεμελιώσει τοῦ οἴκου κυρίου. καὶ πολλοὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων καὶ leuitis τ principes familiarũ seniores qui τῶν λευιτῶν καὶ ἄρχοντες τῶν πατριῶν οἱ πρεσβύτεροι οἳ viderũt domũ primã in fundatione eius: τ hãc εἶδον τὸν οἶκον τὸν πρῶτον ἐν θεμελιώσει αὐτοῦ, καὶ τοῦτον τὸν domũ oculis suis: flebant voce magna. τ multi οἶκον ὀφθαλμοῖς αὐτῶν, ἔκλαιον φωνῇ μεγάλῃ. καὶ πολλοὶ in iubilo cum leticia ad eleuandũ vocẽ. τ ἐν ἀλαλαγμῷ μετ' εὐφροσύνης τοῦ ὑψῶσαι φωνήν. καὶ nõ fuit popul' cognoscẽs vocẽ significatiõis leticie a voce fletus populi: qm̃ οὐκ ἦν ὁ λαὸς ἐπιγινώσκων τὴν φωνὴν σημασίας τῆς εὐφροσύνης ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ τοῦ λαοῦ, ὅτι populus clamauit voce magna: τ vox audiebatur ὁ λαὸς ἐκραύγασεν φωνῇ μεγάλῃ, καὶ ἡ φωνὴ ἠκούετο vsqꝫ a longe. ἕως ἀπὸ μακρόθεν.

Ca.4.

Et audierũt tribulantes iudã τ beniamin: q Καὶ ἤκουσαν οἱ θλίβοντες ἰούδαν καὶ βενιαμίν, ὅτι filii trãsmigratiõis edificãt domũ dño deo israel: τ accesserũt ad zorobabel: τ ad principes familiarũ: τ dixerũt eis: edificemus οἱ υἱοὶ τῆς ἀποικίας οἰκοδομοῦσιν οἶκον τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραήλ, καὶ ἤγγισαν πρὸς ζοροβαβέλ, καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῶν πατριῶν, καὶ εἶπον αὐτοῖς, οἰκοδομήσωμεν vobiscum: q͂a sicut vos q̃rimus deũ vestrũ: τ ipsi nos sacrificamus a diebus asaradã regis μεθ' ὑμῶν, ὅτι ὡς ὑμεῖς ἐκζητοῦμεν τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ αὐτῷ ἡμεῖς θυσιάζομεν ἀπὸ ἡμερῶν ἀσαραδὰν βασιλέως assur q̃ adduxit nos huc. τ dixit ad eos ἀσοὺρ τοῦ ἐνέγκαντος ἡμᾶς ὧδε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς zorobabel τ iosue τ reliqui principũ ζοροβαβὲλ καὶ ἰησοῦς καὶ οἱ κατάλοιποι τῶν ἀρχόντων familiarũ israel: nõ nobis τ vobis vt edificemus domũ deo nostro: qm̃ nos ipsi in idipsum edificabimus dño deo israel: sicut precepit nobis cyrus rex persarum. τῶν πατριῶν τοῦ ἰσραήλ, οὐχ ἡμῖν καὶ ὑμῖν τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ θεῷ ἡμῶν, ὅτι ἡμεῖς αὐτοὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ οἰκοδομήσομεν τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ, ὡς ἐνετείλατο ἡμῖν κῦρος ὁ βασιλεὺς περσῶν. τ fuit popul' terre dissoluẽs manus populi iude: τ ipediebãt ipsis edificationẽ: τ cõducebant aduersus eos cõsiliatores vt destruerẽt cõsiliũ eorũ oibus diebus cyri regis persarum: τ vsqꝫ ad regnum darii regis persarũ. καὶ ἦν ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐκλύων τὰς χεῖρας τοῦ λαοῦ ἰούδα, καὶ ἐνεπόδιζον αὐτοῖς τοῦ οἰκοδομεῖν, καὶ μισθούμενοι ἐπ' αὐτοὺς συμβούλους τοῦ διασκεδάσαι τὴν βουλὴν αὐτῶν πάσας τὰς ἡμέρας κύρου βασιλέως περσῶν, καὶ ἕως τῆς βασιλείας δαρείου τοῦ βασιλέως περσῶν. τ in regno assueri τ in pncipio regni ipsius scripsit epistolã aduersus habitãtes iudã τ hierusalẽ: τ in diebus arthasastha scripsit in pace mithridates τ tabeel cũ reliq̃s cõseruis suis ad arthasastha regem persarũ: scripsit tabellarius scripturã syriace τ interp̃tatam. καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀσουήρου καὶ ἐν ἀρχῇ βασιλείας αὐτοῦ ἔγραψεν ἐπιστολὴν ἐπὶ οἰκοῦντας ἰούδαν καὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν ἡμέραις ἀρθασασθὰ ἔγραψεν ἐν εἰρήνῃ μιθριδάτης καὶ ταβεὴλ σὺν τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτοῦ πρὸς ἀρθασασθὰ βασιλέα περσῶν, ἔγραψεν ὁ φορολόγος τὴν γραφὴν συριστὶ καὶ ἑρμηνευομένην.

D C A B

reũ beltee τ sampsa scriba scripserũt epistolã vnã aduersus hierusalẽ arthasastha regi. hec iudicauit reũ beltee τ sampsa scriba τ reliqui cõserui nr̃i: dinei arphasathachei tarphallei arphasei: archyei babylonii susanachei dauei elamite τ reliqui gentiũ quas trãstulit assenaphar magnus τ gl'iosus: τ habitare fecit eos in ciuitatib' samarie τ in reliquis trans flumẽ. hec dispositio epistole: quã miserũt ad eũ. ad arthasastha regẽ serui tui viri trans fluuiũ. τ nũc notũ sit regi: q' iudei q' ascẽderũt a te ad nos venerũt in hierusalẽ ciuitatẽ rebellẽ τ prauã: quã edificant: τ muri eius cõstructi sunt: τ fundamenta eius erexerũt. nũc igit notũ sit regi: q' si ciuitas illa reedificata fuerit: τ muri eius instaurati fuerit: tributorũ exactionẽ τ vectigal nõ dabũt: τ hoc reges male afficit. τ nũc igit sicut sal palacii salsi sumus: τ turpitudinẽ regis nõ licet nobis videre. ppt hoc misimus τ notũ fecimus regi: vt cõsideret in libro historiarũ patrũ tuorũ: τ inuenies in libro cõmentariorũ: τ cognosces q' ciuitas illa ciuitas rebellis: τ q̃ male afficit reges τ puincias: τ pfugia seruorũ fiunt in medio eius a tẽporibus antiq̃s: ppt hoc ciuitas hec destructa est. notũ facimus igit nos regi: q' si ciuitas illa edificata fuerit τ muri eius instaurati fuerit: ad hec pars in eo q̃d trans fluuiũ nõ erit tibi. verbũ q̃d misit rex ad reũ beltee τ sampsa scribã τ reliquos conseruos eorũ habitantes in samaria τ ceteros trans fluuiũ pacem.

ῥεοὺμ βελτεὲμ καὶ σαμψὰ ὁ γραμματεὺς ἔγραψαν ἐπιστολὴν μίαν κατὰ ἱερουσαλὴμ τῷ ἀρθασασθὰ βασιλεῖ. τάδε ἔκρινε ῥεοὺμ βελτεὲμ καὶ σαμψὰ ὁ γραμματεὺς καὶ οἱ κατάλοιποι σύνδουλοι ἡμῶν, δεινaῖοι ἀρφασαθαχαῖοι ταρφαλλαῖοι ἀρφασαῖοι, ἀρχυαῖοι βαβυλώνιοι σουσαναχαῖοι δαυαῖοι ἐλαμῖται καὶ οἱ κατάλοιποι τῶν ἐθνῶν ὧν ἀπῴκισεν ἀσεναφὰρ ὁ μέγας καὶ τίμιος, καὶ κατῴκισεν αὐτοὺς ἐν πόλεσι τῆς σαμαρείας καὶ τὸ κατάλοιπον πέραν τοῦ ποταμοῦ. αὕτη ἡ διαταγὴ τῆς ἐπιστολῆς, ἧς ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν. πρὸς ἀρθασασθὰ βασιλέα οἱ παῖδές σου ἄνδρες πέραν τοῦ ποταμοῦ. καὶ νῦν γνωστὸν ἔστω τῷ βασιλεῖ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι ἀναβάντες ἀπὸ σοῦ πρὸς ἡμᾶς ἦλθον εἰς ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν ἀποστάτιν καὶ πονηράν, ἣν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰ τείχη αὐτῆς κατηρτισμένα εἰσί, καὶ θεμελίους αὐτῆς ἀνύψωσαν. νῦν οὖν γνωστὸν ἔστω τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἐὰν ἡ πόλις ἐκείνη ἀνοικοδομηθῇ, καὶ τὰ τείχη αὐτῆς καταρτισθῶσι, φόρων πρᾶξιν καὶ συντέλεσμα οὐ δώσουσι, καὶ τοῦτο βασιλεῖς κακοποιεῖ. καὶ νῦν οὖν καθὼς ἅλας τοῦ ναοῦ ἡλισάμεθα, καὶ ἀσχημοσύνην βασιλέως οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν ἰδεῖν. διὰ τοῦτο ἐπέμψαμεν καὶ ἐγνωρίσαμεν τῷ βασιλεῖ, ἵνα ἐπισκέψῃ ἐν βίβλῳ ὑπομνηματισμάτων τῶν πατέρων σου, καὶ εὑρήσεις ἐν τῷ βίβλῳ τῶν μνημοσύνων, καὶ γνώσῃ ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη πόλις ἀποστάτις, καὶ κακοποιοῦσα βασιλεῖς καὶ χώρας, καὶ φυγαδεῖαι δούλων γίνονται ἐν μέσῳ αὐτῆς ἀπὸ χρόνων αἰῶνος, διὰ τοῦτο ἡ πόλις αὕτη ἠρημώθη. γνωρίζομεν οὖν ἡμεῖς τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἐὰν ἡ πόλις ἐκείνη οἰκοδομηθῇ καὶ τὰ τείχη αὐτῆς καταρτισθῇ, πρὸς ταῦτα μέρος ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ οὐκ ἔσται σοι. τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ῥεοὺμ βελτεὲμ καὶ σαμψὰ γραμματέα καὶ τοὺς καταλοίπους συνδούλους αὐτῶν τοὺς οἰκοῦντας ἐν σαμαρείᾳ καὶ τοὺς καταλοίπους πέραν τοῦ ποταμοῦ εἰρήνην.

tur sermone syro. Reũ beelthecm & samsai scriba scripserunt epistolam vnam de hierusalẽ artaxerxi regi huiuscemodi. Reũ beelthecm & samsai scriba & reliqui cõsiliatores eorum. dynei & apharsathei: therphalei: arphasei: herchuei: babylonii: susannachei: dyei: & elamite: & ceteri de gentibus quas transtulit assennaphar magnus & gl'iosus: & habitare eas fecit i ciuitatibus samarie: & in reliqs regionibus trans flumẽ in pace. Hoc est exẽplar epl'e quã miserũt ad eũ. Artaxerxi regi serui tui viri qui sũt trans fluuium salutem dicunt. Notum sit regi: quia iudei qui ascenderunt a te ad nos venerunt in hierusalem ciuitatem rebellem & pessimã: quã edificant extruentes muros eius & parietes componẽtes. Nũc igitur notum sit regi: quia si ciuitas illa edificata fuerit: & muri eius instaurati: tributũ & vectigal & annuos redditus nõ dabũt: & vsqꝫ ad reges hec noxa perueniet. Nos ergo memores salis q̃d in palacio comedimus: & qa lesiones regis videre nephas ducimus: idcirco misimus & nunciauimus regi vt recẽseas in libris historiarum patrum tuorum: & inuenies scriptũ in cõmẽtariis: & scies quoniã vrbs illa vrbs rebellis est nocens regibus & prouĩcijs: & bella concitantur in ea ex diebus antiqs: quamobrem & ciuitas illa destructa est. Nũciamus nos regi: qm̃ si ciuitas illa edificata fuerit & muri ipsius instaurati: possessionẽ trans fluuium non habebis. Verbum misit rex ad reum beelthecm & samsai scribã: & ad reliquos q erãt in cõsilio eorum habitatores samarie & ceteris trãs fluuiũ salutẽ dicẽs

ארמית: רחום בעל טעם ושמשי
ספרא כתבו אגרה חדה על
ירושלם לארתחששתא מלכא
כנמא: אדין רחום בעל טעם
ושמשי ספרא ושאר כנותהון
דיניא ואפרסתכיא טרפליא
אפרסיא ארכויא בבליא שושנכיא
דהוא עלמיא: ושאר אמיא די
הגלי אסנפר רבא ויקירא והותב
המו בקריה די שמרין ושאר עבר
נהרא וכענת: דנה פרשגן אגרתא
די שלחו עלוהי על ארתחששתא
מלכא עבדיך אנש עבר נהרה
וכענת: ידיע להוא למלכא די
יהודיא די סלקו מן לותך עלינא
אתו לירושלם קריתא מרדתא
ובאישתא בנין ושוריא שכללו
ואשיא יחיטו: כען ידיע להוא
למלכא די הן קריתא דך תתבנא
ושוריא ישתכללון מנדה בלו והלך
לא ינתנון ואפתם מלכים תהנזק:
כען כל קבל די מלח היכלא מלחנא
ועררות מלכא לא אריך לנא למחזא
על דנה שלחנא והודענא למלכא:
די יבקר בספר דכרניא די אבהתך
ותהשכח בספר דכרניא ותנדע די
קריתא דך קריא מרדא ומהנזקת
מלכין ומדנן ואשתדור עבדין
בגוה מן יומת עלמא על דנה קריתא
דך החרבת: מהודעין אנחנה למלכא
די הן קריתא דך תתבנא ושוריה
ישתכללון לקבל דנה חלק בעבר
נהרא לא איתי לך: פתגמא שלח
מלכא על רחום בעל טעם ושמשי
ספרא ושאר כנותהון די יתבין
בשמרין ושאר עבר נהרה שלם

אחד · גלה רבב · יקר יתב · קרה · ידע היה · יהד סלק · אתא · בנה · אשש חוט · היה בנה · כלל · נתן נזק · היכל · צבה ארך · חזה ידע · בקר · שכח זכר · ברא נזק · מרד · חרב ידע · בנה · שכלל

et pacem. Accusationẽ quam misistis ad nos manifeste lecta est corã me & a me preceptũ est & recẽsuerũt: inuenerũt qꝫ quoniã ciuitas illa a diebus antiquis aduersum reges rebellat & seditiones & prelia cõcitãtur in ea. Nã & reges fortissimi fuerũt in hierusalẽ: qui & dñati sunt oĩ regioni q̃ trãs fluuiũ est. Tributũ qꝫ & vectigal & reddit⁹ accipiebãt. Nũc ergo audite sñiam. Prohibeatis viros illos vt vrbs illa non edificetur donec si forte a me iussum fuerit. Videte ne negligenter hoc ĩpleatis & paulatim crescat malum contra reges. Itaqꝫ exemplum edicti artaxerxis regis lectum est coram reum & samsai scriba & consiliariis eorũ. Et abierũt festini in hierusalem ad iudeos: & prohibuerunt eos in brachio & robore. Tũc intermissum est opus dei in hierusalem: & non fiebat vsqꝫ ad annum scd̃m regni darii regis persarum. 5.

Cap. v.

Prophetauerunt autem aggeus ꝓpheta & zacharias filius addo prophetãtes ad iudeos qui erãt ĩ iuda & hierusalem: in nomine dei israel. Tunc surrexerũt zorobabel filius salathiel & iosue filius iosedech & ceperunt edificare templum dei in hierusalem: & cũ eis prophete dei adiuuãtes eos. In ipso autem tempore venit ad eos thantãnai q erat dux trans flumen & starbuzanai & consiliarii eorum: sicqꝫ dixerũt eis. Quis dedit vobis cõsilium vt domũ hanc edificaretis & muros ei⁹ instauretis? Ad quod respondimus eis que essent nomina hominũ auctorum edificationis illius. Oculus autẽ dei eorũ factus ẽ sup senes iudeoꝝ: & nõ potuerũt inhibere eos. Placuitqꝫ vt res ad

darium referretur: & tunc satisfacerẽt aduersus accusationẽ illam. Exemplar epistole quã misit thantãnai dux regionis trans flumẽ & starbuzãnai & consiliatores eius apharsathei q erãt trãs flumen: ad darium regem. Sermo quem miserant ei sic scriptus erat. dario regi pax omnis. Notum sit regi isse nos ad iudeam prouinciam ad domum dei magni que edificatur lapide ĩpolito: & ligna ponũtur in pietib⁹: opusqꝫ illud diligenter extruitur & crescit in manibus eorum. Interrogauimus ergo senes illos: & ita diximus eis. Quis dedit vobis potestatẽ vt domũ hãc edificaretis: & muros hos instauraretis? Sed & nomina eoꝝ quesiuimus ab eis vt nũciaremus tibi: scripsimusqꝫ noĩa eorũ virorũ q sunt pricipes in eis. Huiuscemodi ãt sermonẽ rñderũt nobis: dicẽtes. Nos sumus serui dei celi & terre. & edificamus templum quod erat extructũ ante hos annos multo: quod qꝫ rex israel magnus edificauerat & extruxerat. Postq̃ autẽ ad iracundiã ꝓuocauerũt patres nostri deum celi: tradidit eos in manus nabuchodonosor regis babylonis chaldei: domũ quoqꝫ hãc destruxit & pp̃lm eius trãstulit in babylonẽ. Anno autẽ primo cyri regis: cyrus rex babylonis ꝓposuit edictum vt domus dei edificaretur. Nam & vasa templi dei aurea & argentea que nabuchodonosor tulerat de tẽplo quod erat in hier̃lm: & asportauerat ea in templũ babylonis: protulit cyrus rex de tẽplo babylonis & data sunt sasabasar vocabulo: quẽ & pricipem cõstituit: dixitqꝫ ei. Hec vasa tolle

אזל אחת המו בהיכלא די בירושלם ובית אלהא יתבנא על אתרה׃ אדין ששבצר דך אתא יהב אשיא די בית אלהא די בירושלם ומן אדין ועד כען מתבנא ולא שלם׃ וכען הן על מלכא טב יתבקר בבית גנזיא די מלכא תמה די בבבל הן איתי די מן כורש מלכא שים טעם למבנא בית אלהא דך די בירושלם ורעות מלכא על דנה ישלח עלינא׃

Cap. vi.

באדין דריוש מלכא שם טעם ובקרו בבית ספריא די גנזיא מהחתין תמה בבבל׃ והשתכח באחמתא בבירתא די במדי מדינתא מגלה חדה וכן כתיב בגוה דכרונה׃ בשנת חדה לכורש מלכא כורש מלכא שם טעם בית אלהא בירושלם ביתא יתבנא אתר די דבחין דבחין ואשוהי מסובלין רומה אמין שתין פתיה אמין שתין׃ נדבכין די אבן גלל תלתא ונדבך די אע חדת ונפקתא מן בית מלכא תתיהב׃ ואף מאני בית אלהא די דהבא וכספא די נבוכדנאצר הנפק מן היכלא די בירושלם והיבל לבבל יהתיבון ויהך להיכלא די בירושלם לאתרה ותחת בבית אלהא׃ כען תתני פחת עבר נהרא שתר בוזני וכנותהון אפרסכיא די בעבר נהרה רחיקין הוו מן תמה׃ שבקו לעבידת בית אלהא דך פחת יהודיא ולשבי יהודיא בית אלהא דך יבנון על אתרה׃ ומני שים טעם למה די

et vade: & pone ea in templo quod est in hierusalē & domus dei edificetur in loco suo. Tunc itaq; sasabasar ille venit: & posuit fundamēta templi dei in hierusalem: & ex eo tpe usq; nūc edificatur & necdū cōpletū est. Nunc ergo si videtur regi bonum recenseat in bibliotheca regis que est in babylone: utrum nam a cyro rege iussum fuerit ut edificaretur domus dei in hierusalē: & voluntatem regis super hoc remittat ad nos.

6.

TUnc darius rex precepit & recensuerūt in bibliotheca librorū qui erant repositi in babylone: & inuentum est in egbathanis quod est castrum in medena prouincia: volumē vnū talisq; scriptus erat in eo cōmentarius. Anno primo cyri regis: cyrus rex decreuit ut domus dei edificaretur q̄ ē in hierl'z: in loco vbi imolant hostias: & ut ponāt fūdamēta supportātia altitudinē cubitorū sexaginta: & latitudinē cubitorū sexaginta: ordines de lapidibus ipolitis tres: & sic ordies de lignis nouis. Sumptus aūt de domo regis dabuntur. Sed & vasa templi dei aurea & argentea que nabuchodonosor tulerat de templo hierusalem: & attulerat ea in babylonem: reddātur & referātur in templum hierusalem: in locum suum que & posita sint in templo dei. Nūc ergo thantānai dux regionis q̄ est trans flumē & starbuzānai & cōsiliarii vri apharsathei q estis trās flumē: pcul recedite ab illis: dimittite fieri templum dei illud a duce iudeorū & a senioribus eorus: & domus dei illa edificetur in loco suo. Sed & a me pceptū est qd oporteat

καὶ πορεύου, θὲς αὐτὰ ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ οἰκοδομηθήτω εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. τότε Σασαβασὰρ ἐκεῖνος ἦλθε καὶ ἔδωκε τοὺς θεμελίους τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπὸ τότε ἕως τοῦ νῦν οἰκοδομεῖται καὶ οὐκ ἐτελέσθη. καὶ νῦν εἰ ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀγαθόν, ἐπισκεπτείτω ἐν τῷ οἴκῳ τῆς γάζης τοῦ βασιλέως ἐκεῖ ἐν Βαβυλῶνι, ὅπως γνῷς ὅτι ἀπὸ τοῦ βασιλέως Κύρου ἐτέθη γνώμη οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ γνοὺς ὁ βασιλεὺς περὶ τούτου πεμψάτω πρὸς ἡμᾶς.

et vade: pone ea in domo que in hierusalē et domus dei edificet in suo loco. tūc sasabasar ille venit et dedit fundamēta domus dei que in hierusalē et ex tunc usque nūnc edificatur et nōdū pfecta est. et nūc si sup regē bonū: cōsideret in domo diuitiarū regis ibi in babylone: vt cognoscas quod a rege cyro posita fuit sententia vt edificaremus domū dei illā que in hierusalē. et cognoscēs rex circa hoc mittat ad nos.

Ca. 6.

Τότε Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἔθηκε γνώμην καὶ ἐπεσκέψατο ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις οὗ αἱ γάζαι ἔκειντο ἐκεῖ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ εὑρέθη ἐν Ἀμαθὰ πόλει ἐν τῇ βάρει τῆς Μήδων πόλεως κεφαλὶς μία, καὶ τοῦτο ἦν γεγραμμένον ἐν αὐτῇ τὸ ὑπόμνημα. ἐν ἔτει πρώτῳ Κύρου βασιλέως, Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἔθηκε γνώμην περὶ οἴκου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, ὁ οἶκος οἰκοδομηθήτω, καὶ τόπος οὗ θυσιάζουσι τὰ θυσιάσματα καὶ τὰ θεμέλια τεθήτω παχία, ὕψος πηχεῖς ἑξήκοντα, πλάτος αὐτοῦ πηχέων ἑξήκοντα, καὶ δόμοι λίθινοι κραταιοὶ τρεῖς, καὶ δόμον ξύλων καινῶν ἕνα. καὶ ἡ δαπάνη ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως δοθήσεται. καὶ τὰ σκεύη οἴκου τοῦ θεοῦ τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, ἃ Ναβουχοδονόσορ ἐξήνεγκεν ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκόμισεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ δοθήτω καὶ ἀπελθέτω εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τόπου αὐτῶν καὶ τεθήτω ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ. νῦν οὖν Θαθαναῖ στρατηγὲ τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ, Σαθραβουζάνης καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ Ἀφαρσαχαῖοι οἱ ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ μακρὰν ὄντες ἐκεῖθεν, καὶ νῦν ἄφετε τὸ ἔργον οἴκου τοῦ θεοῦ· οἱ ἀφηγούμενοι τῶν Ἰουδαίων καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, οἶκον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον οἰκοδομησάτωσαν ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ. καὶ δι᾽ ἐμοῦ ἐτέθη δόγμα τοῦ

Tunc darius rex posuit sententiā et cōsiderauit in bibliothecis vbi diuitie iacebāt ibi in babylone: et inuētū ē in amatha ciuitate in palacio medorū ciuitatis capitulū vnū: et hoc erat scriptū in eo cōmentariū. in āno primo cyri regis: cyrus rex posuit sententiā circa domū dei que in hierusalē: domus edificetur: et locus vbi sacrificāt sacrificia et fundamēta ponant crassa altitudo cubitorū sexaginta: latitudo eius cubitorū sexagīta: et domus lapidee fortes tres: et domū lignorū nouorū vnā. et sumptus de domo regis dabitur. et vasa domus dei aurea et argentea: que nabuchodonosor abstulit de domo que in hierusalē: et portauit in babylonē: et dentur et referātur in tēplū quod in hierusalē in locū suū et ponant in domo dei. nūc igit thathanee dux eius quod trās fluuiū sathrabuzanes et cōserui eius apharsachei qui in eo quod trās fluuiū lōge existētes illinc: et nūc dimittite opus domus dei duces iudeorū et seniores iudeorū: domū dei illā edificent in loco suo. et per me positū ē edictum

ut faciāt per seniores iudeorū illorū vt edificet domus dei illa. et a substātia regis tributorū trās flumē: studiose sumptus sit datus viris illis ne impediant: et quodcūque necesse fuerit. et filios boū et arietū et agnos in holocaustomata deo celi: frumētū: sal: vinū: oleū: sm verbū sacerdotū qui in hierusalē: sit datū eis per singulos dies immutabiliter quodcūque petierint: vt sint boni odoris offerentes deo celi: et orent pro vita regis et filiorū eius. et a me positū ē decretū: quod ois homo qui mutauerit verbū hoc: tollet lignū de domo eius: et erectus cōfiget in eo: et domus eius erit in direptionē. et deus cuius habitat nomē ibi: dissipet omnē regē et populū qui extenderit manū suā: vt mutet et dissipet domū dei illā que in hierusalē. ego darius posui decretū: accurate fiat. tūc thathanai dux trans flumē et sathrabuzanes et cōserui eius: sm quod misit darius rex: sic diligenter fecerūt. et seniores iudeorū edificabāt et psperabant in prophetia aggei prophete et zacharie filij addo. et edificauerūt et cōstruxerūt ex sententia dei israel: et ex decreto cyri et darij et arthasastha regū persarū. et cōpleuerūt domū istā vsque ad diē tertiū mensis adar: quod est ānus sextus regni darij regis. et fecerūt filij israel sacerdotes et leuite: et reliqui filiorū trāsmigrationis dedicationē domus dei cū gaudio. et obtulerūt in dedicatione domus dei huius vitulos centū: arietes ducētos: agnos quadringētos: hircos caprarū pro peccato pro omni israel

ποιῆσαι διὰ τῶν πρεσβυτέρων τῶν Ἰουδαίων ἐκείνων τοῦ οἰκοδομηθῆναι οἶκον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον. καὶ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων τοῦ βασιλέως τῶν φόρων πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἐπιμελῶς δαπάνη ἔστω διδομένη τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις τοῦ μὴ καταργηθῆναι, καὶ ὃ ἂν ὑστέρημα. καὶ υἱοὺς βοῶν καὶ κριῶν καὶ ἀμνοὺς εἰς ὁλοκαυτώσεις τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, πυρούς, ἅλας, οἶνον, ἔλαιον, κατὰ τὸ ῥῆμα τῶν ἱερέων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ, ἔστω διδόμενον αὐτοῖς ἡμέραν ἐν ἡμέρᾳ ἀπαραλλάκτως ὃ ἂν αἰτήσωσιν, ἵνα ὦσιν εὐωδίας προσφέροντες τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ προσεύχωνται εἰς ζωὴν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἀπ᾽ ἐμοῦ ἐτέθη γνώμη, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἂν ἀλλάξει τὸ ῥῆμα τοῦτο, καθαιρεθήσεται ξύλον ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὠρθωμένος παγήσεται ἐπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ ἔσται εἰς διαρπαγήν. καὶ ὁ θεὸς οὗ κατασκηνοῖ τὸ ὄνομα ἐκεῖ, καταστρέψαι πάντα βασιλέα καὶ λαὸν ὃς ἐκτείνει τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἀλλάξαι καὶ ἀφανίσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ. ἐγὼ Δαρεῖος ἔθηκα γνώμην, ἐπιμελῶς γινέσθω. τότε Θαθαναῖ ὁ ἔπαρχος πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ Σαθραβουζάνης καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ, καθότι ἀπέστειλε Δαρεῖος ὁ βασιλεύς, οὕτως ἐπιμελῶς ἐποίησαν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων ᾠκοδόμουν καὶ κατεύθυνον ἐν προφητείᾳ Ἀγγαίου τοῦ προφήτου καὶ Ζαχαρίου υἱοῦ Ἀδδώ. καὶ ἀνῳκοδόμησαν καὶ κατηρτίσαντο ἀπὸ γνώμης θεοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἀπὸ γνώμης Κύρου καὶ Δαρείου καὶ Ἀρθασασθὰ βασιλέων Περσῶν. καὶ ἐτέλεσαν τὸν οἶκον τοῦτον ἕως ἡμέρας τρίτης μηνὸς Ἀδάρ, ὅ ἐστιν ἔτος ἕκτον τῆς βασιλείας Δαρείου τοῦ βασιλέως. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται, καὶ οἱ κατάλοιποι υἱῶν ἀποικίας ἐγκαίνια τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ μετ᾽ εὐφροσύνης. καὶ προσήνεγκαν εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ τούτου μόσχους ἑκατόν, κριοὺς διακοσίους, ἀμνοὺς τετρακοσίους, χιμάρους αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας ὑπὲρ παντὸς Ἰσραήλ

fieri a presbyteris iudeorum illis: vt edificetur domus dei scilicet vt de arca regis .i. de tributis q̄ dātur de regione trans flumen: studiose sumptus dentur viris illis ne ipediatur opus. Quod si necesse fuerit & vitulos & agnos & hedos in holocaustum deo celi: frumentū sal vinum & oleū sm ritum sacerdotū q sunt in hierusalē: detur eis per singulos dies ne sit in aliquo querimonia: & offerant oblationes deo celi: orentq; pro vita regis & filiorū ei?. A me ergo positū ē decretū vt oīs homo qui hanc mutauerit iussionem: tollatur lignū de domo ipi?: & erigatur & cōfigatur in eo: domus aūt ei? publicetur. Deus autem qui habitare fecit nomen suum ibi: dissipet oīa regna & populū qui extenderit manū suam vt repugnet & dissipet domum dei illam que est in hierusalem. Ego darius statui decretum: quod studiose implere volo. Igitur thantānai dux regionis trās flumē & starbuzānai & cōsiliarii eius secundū quod pceperat darius rex sic diligenter executi sunt. Seniores āt iudeorū edificabāt & pspabātur iuxta pphetiā aggei pphete & zacharie filii addo. & edificauerūt & cōstruxerunt iubente deo israel: & iubente cyro & dario & artaxerxe regibus persarū. Et cōpleuerūt domū dei istā vsq; ad diem tertiū mēsis adar qui est annus sextus regni darii regis. Fecerunt autem filii israel sacerdotes & leuite & reliq filiorū trāsmigrationis dedicationē dom? dei in gaudio: & obtulerūt in dedicatione dom? dei vitulos centum: arietes ducentos: agnos quadringentos: hircos caprarum pro peccato totius israel

תעבדון עם שבי יהודיא אלך למבנא בית אלהא דך ומנכסי מלכא די מדת עבר נהרה אספרנא נפקתא תהוא מתיהבא לגבריא אלך די לא לבטלא׃ ומה חשחן ובני תורין ודכרין ואמרין לעלון לאלה שמיא חנטין מלח חמר ומשח כמאמר כהניא די בירושלם להוא מתיהב להם יום ביום די לא שלו׃ די להון מהקרבין ניחוחין לאלה שמיא ומצלין לחיי מלכא ובנוהי׃ ומני שים טעם די כל אנש די יהשנא פתגמא דנה יתנסח אע מן ביתה וזקיף יתמחא עלוהי וביתה נולו יתעבד על דנה׃ ואלהא די שכן שמה תמה ימגר כל מלך ועם די ישלח ידה להשניה לחבלא בית אלהא דך די בירושלם אנא דריוש שמת טעם אספרנא יתעבד׃ אדין תתני פחת עבר נהרא שתר בוזני וכנותהון לקבל די שלח דריוש מלכא כנמא אספרנא עבדו׃ ושבי יהודיא בנין ומצלחין בנבואת חגי נביאה וזכריה בר עדוא ובנו ושכללו מן טעם אלה ישראל ומטעם כורש ודריוש וארתחששתא מלך פרס׃ ושיציא ביתא דנה עד יום תלתה לירח אדר די היא שנת שת למלכות דריוש מלכא׃ ועבדו בני ישראל כהניא ולויא ושאר בני גלותא חנכת בית אלהא דנה בחדוה׃ והקרבו לחנכת בית אלהא דנה תורין מאה דכרין מאתין אמרין ארבע מאה וצפירי עזין לחטאה על כל ישראל

תרי עשר למנין שבטי ישראל׃ והקימו כהניא בפלגתהון ולויא במחלקתהון על עבידת אלהא די בירושלם ככתב ספר משה׃ ויעשו בני הגולה את הפסח בארבעה עשר לחדש הראשון׃ כי הטהרו הכהנים והלוים כאחד כלם טהורים וישחטו הפסח לכל בני הגולה ולאחיהם הכהנים ולהם׃ ויאכלו בני ישראל השבים מהגולה וכל הנבדל מטמאת גוי הארץ אלהם לדרש ליהוה אלהי ישראל׃ ויעשו חג מצות שבעת ימים בשמחה כי שמחם יהוה והסב לב מלך אשור עליהם לחזק ידיהם במלאכת בית האלהים אלהי ישראל׃

Cap. vij.

ואחר הדברים האלה במלכות ארתחשסתא מלך פרס עזרא בן שריה בן עזריה בן חלקיה׃ בן שלום בן צדוק בן אחיטוב׃ בן אמריה בן עזריה בן מריות׃ בן זרחיה בן עזי בן בקי׃ בן אבישוע בן פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן הראש׃ הוא עזרא עלה מבבל והוא ספר מהיר בתורת משה אשר נתן יהוה אלהי ישראל ויתן לו המלך כיד יהוה אלהיו עליו כל בקשתו׃ ויעלו מבני ישראל ומן הכהנים והלוים והמשררים והשערים והנתינים אל ירושלם בשנת שבע לארתחשסתא המלך׃ ויבא ירושלם בחדש החמישי היא שנת השביעית למלך׃ כי באחד לחדש הראשון הוא יסד המעלה מבבל ובאחד לחדש החמישי בא אל ירושלם כיד אלהיו הטובה עליו׃

קום חלק עבד עשה גלה טהר שחט אכל שוב בדל יום סבב חזק לאך עלה נתן שיר נתן שנה בוא

duodecim iuxta numerum tribuum israel. Et statuerũt sacerdotes in ordinib⁹ suis & leuitas in vicibus suis sup̃ opera dei in hierusalẽ: sicut scriptũ est in libro moysi. Fecerũt aũt filii transmigrationis pasca quartadecima die mensis primi. Purificati enim fuerant sacerdotes & leuite quasi vnus: omnes mundi ad imolandũ pasca vniuersis filiis trãsmigratiõis & fribus suis sacerdotibus: & sibi. Et comederũt filii israel qui reuersi fuerant de trãsmigratione & oẽs q se sepauerãt a coinquatione gẽtiũ terre ad eos vt quererẽt dñm deum israel. Et fecerunt solẽnitatem azymorũ septẽ dieb⁹ in leticia: qm̃ letificauerat eos dñs: & conuerterat cor regis assur ad eos: vt adiuuaret manus eorum in opere domus domini dei israel. 7.

POst hec autem verba in regno artaxerxis regis persarum: esdras filius saraie filii azarie: filii helchie. filii sellum: filii sadoch: filii achitob filii amarie: filii azarie: filii maraioth: filii zarie: filii ozi: filii bocci: filii abisue: filii phinees: filii eleazar filii aaron sacerdotis ab initio. Ipse esdras ascendit de babylone: & ipse scriba velox in lege moysi quam dominus deus dedit israel. Et dedit ei rex secũdum manũ domini dei eius super eum oẽm petitionẽ ei⁹: & ascẽderũt de filiis isrl̃ & de filiis sacerdotũ & de filiis leuitarũ & de cantorib⁹ & de ianitorib⁹ & de nathineis: in hierusalẽ anno septimo artaxerxis regis: & venerũt in hierusalem mense quinto: ipse est annus septimus regis. Quia in prio die mensis primi cepit ascẽdere de babylone: & ĩ primo die mensis quinti venit in hierusalẽ iuxta manũ dei sui bonam super se.

duodecim in numeꝝ tribuũ israel. ꝛ statuerũt sacer
δώδεκα εἰς ἀριθμὸν φυλῶν ἰσραήλ. καὶ ἔστησαν τοὺς ἱε
dotes in diuisionib⁹ suis ꝛ leuitas in ptitio
ρεῖς ἐν διαιρέσεσιν αὐτῶν καὶ τοὺς λευΐτας ἐν μερισ
nib⁹ suis: sup̃ seruitutẽ dom⁹ dei que in hierusa
μοῖς αὐτῶν, ἐπὶ δουλείας οἴκου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν ἱερουσα
lẽ: s̃m scripturã libri moysi. ꝛ fecerũt
λήμ, κατὰ τὴν γραφὴν βίβλου μωυσῆ. καὶ ἐποίησαν
filij trãsmigrationis pascha quarta decima
οἱ υἱοὶ τῆς ἀποικίας τὸ πάσχα τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ
mẽsis primi. qm̃ purificati fuerãt sacerdotes ꝛ
τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. ὅτι ἐκαθαρίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ
leuite q̃si vnus omnes mũdi. ꝛ imolauerũt pa
λευῖται ὡς εἷς πάντες καθαροί. καὶ ἔσφαξαν τὸ πά
scha vniuersis filijs trãsmigrationis: ꝛ fratri
σχα τοῖς πᾶσιν υἱοῖς τῆς ἀποικεσίας, καὶ τοῖς ἀδελ
bus eoꝝ sacerdotib⁹ ꝛ sibi. ꝛ comederũt
φοῖς αὐτῶν τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἑαυτοῖς. καὶ ἔφαγον
filij israel pascha q̃ venerũt a trãsmi
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πάσχα οἱ ἐξελθόντες ἀπὸ τῆς ἀποι
gratione: ꝛ ois separat⁹ a coinq̃natione gẽtiũ
κεσίας, καὶ πᾶς ὁ χωριζόμενος τῆς ἀκαθαρσίας ἐθνῶν
terre ad eos: vt q̃rerent dñm deũ is
τῆς γῆς πρὸς αὐτούς, τοῦ ἐκζητῆσαι κύριον θεὸν ἰσ
rael. ꝛ fecerunt solẽnitatẽ azymoꝝ septẽ die
ραήλ. καὶ ἐποίησαν τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέ
bus cũ leticia. qm̃ letificauerat eos dñs: ꝛ
ρας μετ᾽ εὐφροσύνης. ὅτι εὔφρανεν αὐτοὺς κύριος, καὶ
cõuerterat coꝛ regis assur ad eos vt forti
ἐπέστρεψε καρδίαν βασιλέως ἀσσοὺρ ἐπ᾽ αὐτοὺς κραταιῶ
ficaret manus eoꝝ in operib⁹ dom⁹ dei israel.
σαι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐν ἔργοις οἴκου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. C.7.

ET post verba hec in regno artha
Καὶ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀρθα
sastha regis persaꝝ: ascẽdit esdras fili⁹ saraie:
σασθὰ βασιλέως περσῶν, ἀνέβη ἔσδρας υἱὸς σαραίου,
filij azarie: filij chelcie: filij sellũ: filij sadoc:
υἱοῦ ἀζαρίου, υἱοῦ χελκίου, υἱοῦ σελλούμ, υἱοῦ σαδὼκ,
filij achitob: filij amarie: filij azarie: filij marioth fi
υἱοῦ ἀχιτὼβ, υἱοῦ ἀμαρίου, υἱοῦ ἀζαρίου, υἱοῦ μαριὼθ υἱ
lij zaraie: filij ozi: filij bocci: filij abisue: filij phi
οῦ ζαραΐου, υἱοῦ ὀζί, υἱοῦ βοκκί, υἱοῦ ἀβισουέ, υἱοῦ φι
nees: filij eleazar: filij aaron sacerdotis pri
νεές, υἱοῦ ἐλεάζαρ, υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως τοῦ πρώ
mi. ipse esdras ascẽdit de babylone: ꝛ ipse
του. αὐτὸς ἔσδρας ἀνέβη ἐκ βαβυλῶνος, καὶ αὐτὸς
scriba velox in lege moysi: quã dedit do
γραμματεὺς ταχὺς ἐν νόμῳ μωυσῆ, ὃν ἔδωκε κύ
minus deus israel. ꝛ dedit ei rex:
ριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς,
q̃m manus dñi dei eius sup ipm in oibus q̃b⁹ q̃si
ὅτι χεὶρ κυρίου θεοῦ αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτὸν ἐν πᾶσιν οἷς ἐζή
uit ipse. ꝛ ascenderũt de filijs israel ꝛ
τει αὐτός. καὶ ἀνέβησαν ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ καὶ
de sacerdotibus ꝛ de leuitis: ꝛ cãto
ἀπὸ τῶν ἱερέων καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν, καὶ οἱ ᾄδον
res ꝛ ianitores ꝛ nathinei in hierusalẽ in anno
τες καὶ οἱ πυλωροὶ καὶ οἱ ναθιναῖοι εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ἔτει
septimo arthasastha regi. ꝛ venerũt in hieru
ἑβδόμῳ τῷ ἀρθασασθὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ ἦλθον εἰς ἱερου
salẽ mẽse quinto: iste ãnus se
σαλὴμ τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ, τοῦτο τὸ ἔτος ἕβ
ptimus regi: quia in vna mẽsis pri
δομον τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώ
mi ipse fundauit ascẽsum qui a baby
του αὐτὸς ἐθεμελίωσε τὴν ἀνάβασιν τὴν ἀπὸ βαβυ
lone. in alt prima mẽsis quinti ve
λῶνος. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πέμπτου ἦλ
nit in hierusalẽ: q̃m manus dei sui fuit bo
θεν εἰς ἱερουσαλήμ, ὅτι χεὶρ θεοῦ αὐτοῦ ἦν ἀγα
na sup eum.
θὴ ἐπ᾽ αὐτόν.

B

quia esdras parauit cor suũ vt q̃reret
ὅτι ἔσδρας ἡτοίμασε τὴν καρδίαν αὐτοῦ ζητῆσαι τὸν
legẽ dñi ꝛ faceret ꝛ doceret in israel mã
νόμον τοῦ κυρίου καὶ ποιεῖν καὶ διδάσκειν ἐν ἰσραὴλ προ
data ꝛ iudicia. ꝛ hoc trãsumptũ
στάγματα καὶ κρίματα. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τοῦ
edicti: quod dedit arthasastha rex es
διατάγματος, ὃ ἔδωκεν ἀρθασασθὰ ὁ βασιλεὺς ἔσ
dre sacerdoti scribe libri s̃monũ man
δρᾳ τῷ ἱερεῖ τῷ γραμματεῖ βιβλίου λόγων ἐντο
datoꝝ dñi ꝛ p̃ceptoꝝ eius sup israel.
λῶν κυρίου καὶ προσταγμάτων αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ.
arthasastha rex regũ: esdre sacerdoti scri
ἀρθασασθὰ βασιλεὺς βασιλέων, ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ γραμ
be legis dei celi p̃fectus est ser
ματεῖ νόμου τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ τετέλεσται λό
mo ꝛ responsio. a me posita ẽ sentẽtia: q̃ ois
γος καὶ ἡ ἀπόκρισις. ἀπ᾽ ἐμοῦ ἐτέθη γνώμη, ὅτι πᾶς
sponte volẽs in regno meo de populo israel ꝛ
ὁ ἑκουσιαζόμενος ἐν βασιλείᾳ μου ἀπὸ λαοῦ ἰσραὴλ καὶ
sacerdotib⁹ ꝛ leuitis ire in hierusalẽ: tecũ
ἱερέων καὶ λευιτῶν πορευθῆναι εἰς ἱερουσαλήμ, μετὰ
vadat: q̃m a facie re
σοῦ πορευθήτω, καθότι ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέ
gis ꝛ septẽ cõsiliatoꝝ eius missus es visitare
ως καὶ τῶν ἑπτὰ συμβούλων αὐτοῦ ἀπεστάλης σκέψασθαι
in iudeã ꝛ hierusalẽ ꝛ in lege dei ipo
ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν νόμῳ θεοῦ αὐ
rũ in manu tua: vt feras ꝛ in domũ dñi ar
τῶν ἐν χειρί σου, ἀπενεγκεῖν καὶ εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἀρ
gentũ ꝛ aurũ qd̃ rex ꝛ cõsiliatores spon
γύριον καὶ χρυσίον ὃ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι ἑκου
te obtulerũt deo israel in hierusalẽ habitã
σιάσθησαν τῷ θεῷ τοῦ ἰσραὴλ τῷ ἐν ἱερουσαλὴμ κατοι
ti. ꝛ omne argentũ ꝛ aurũ qd̃cũq̃ inueneris in
κοῦντι. καὶ πᾶν ἀργύριον καὶ χρυσίον ὅτι ἂν εὕρῃς ἐν
omni p̃uincia babylonis cũ volũtario ppl̃i:
πάσῃ χώρᾳ βαβυλῶνος μετὰ ἑκουσιασμοῦ τοῦ λαοῦ,
ꝛ sacerdotũ spõte offerentiũ in domũ dei q̃ in
καὶ ἱερέων τῶν ἑκουσιαζομένων εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ τὸν ἐν
hierusalẽ: ꝛ omnẽ accedentẽ hũc p̃rõ
ἱερουσαλήμ, καὶ πάντα προσπορευόμενον τοῦτον ἑτοί
pte ordina in libro hoc vitulos arietes agnos:
μως ἔνταξον ἐν βιβλίῳ τούτῳ μόσχους κριοὺς ἀμνούς,
ꝛ sacrificia ipsoꝝ ꝛ libamina eoꝝ. ꝛ offeres
καὶ θυσίας αὐτῶν καὶ σπονδὰς αὐτῶν. καὶ προσοίσεις
ea sup altare dom⁹ dei vr̃i quod in
αὐτὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ ὑμῶν τοῦ ἐν
hierusalẽ. ꝛ si aliqd sup te ꝛ fratres tuos
ἱερουσαλήμ. καὶ εἴ τι ἐπὶ σὲ καὶ τοὺς ἀδελφούς σου
bene visũ fuerit in reliquo argenti ꝛ auri fa
ἀγαθυνθῇ ἐν καταλοίπῳ τοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου ποι
cere: sicut placitũ deo vr̃o facite. ꝛ vasa
ῆσαι, ὡς ἀρεστὸν τῷ θεῷ ὑμῶν ποιήσατε. καὶ τὰ σκεύη
data tibi in ministeriũ dom⁹ dei: trade
τὰ διδόμενά σοι εἰς λειτουργίαν οἴκου θεοῦ, παράδος
in cõspectu dei in hierusalẽ. ꝛ reliquũ necessi
ἐνώπιον θεοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ τὸ κατάλοιπον χρεί
tatis dom⁹ dei tui: qd̃cũq̃ apparuerit tibi dare: dabis
ας οἴκου θεοῦ σου, ὃ ἂν φανῇ σοι δοῦναι, δώσεις
de domibus gaze regis ꝛ a me. ego artha
ἀπὸ οἴκων γάζης βασιλέως καὶ ἀπ᾽ ἐμοῦ. ἐγὼ ἀρθα
sastha rex statui sententiã oibus gazis
σασθὰ βασιλεὺς ἔθηκα γνώμην πάσαις ταῖς γάζαις
qui trans flumẽ: q̃ omne qd̃cũq̃ pe
ταῖς ἐν πέραν τοῦ ποταμοῦ, ὅτι πᾶν ὃ ἂν αἰ
tierit a vobis esdras sacerdos ꝛ scriba le
τήσῃ ὑμᾶς ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ γραμματεὺς τοῦ νό
gis dei celi: p̃rõpte fiat vsq̃ ad
μου τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ, ἑτοίμως γινέσθω ἕως
argenti talenta centum:
ἀργυρίου ταλάντων ἑκατόν,

A

C

D

Esdras aũt parauit cor suũ vt inuestigaret legẽ domini: & faceret & doceret in israel p̃ceptũ & iudiciũ. Hoc est aũt exẽplar ep̃le edicti: quod dedit rex artaxerxes esdre sacerdoti scribe erudito in s̃monib⁹ & in preceptis dñi & cerimoniis eius in israel. Artaxerxes rex regũ: esdre sacerdoti scribe legis dei celi doctissimo: salutem. A me decretum est: vt cuicũq̃ placuerit in regno meo de populo israel & de sacerdotibus eius & de leuitis ire in hierusalem tecum vadat. A facie enim regis & septem consiliatorum eius missus es vt visites iudeam & hierusalem in lege dei tui que est in manu tua: et vt feras argentũ & aurum quod rex & consiliatores eius sponte obtulerunt deo israel cuius in hierusalẽ tabernaculũ est. Et oĩe argẽtũ & aurũ qd̃cũq̃ inueneris in vniuersa p̃uincia babylonis & ppl̃s offerre voluerit & de sacerdotib⁹ q spõte obtulerint domui dei sui q̃ ẽ in hierusalẽ: libere accipe: & studiose eme de hac pecunia vitulos: arietes: agnos & sacrificia & libamina eorum: & offer ea super altare templi dei vestri quod est in hierusalem. Sed & si quid tibi & fratribus tuis placuerit de reliq̃ argento & auro vt faciatis: iuxta voluntatem dei vestri facite. Vasa quoq̃ que dantur tibi in ministeriũ domus dei tui: trade in conspectu dei in hierusalẽ. Sed & cetera q̃bus opus fuerit in domũ dei tui q̃ntũcũq̃ necesse est vt expendas dabis de thesauro & de fisco regis: & a me. Ego artaxerxes rex statui atq̃ decreui oĩbus custodib⁹ arce publice q sũt trãs flumẽ vt quodcũq̃ petierit a vobis esdras sacerdos scriba legis dei celi absq̃ mora detis vsq̃ ad argenti talenta centum:

כי עזרא הכין לבבו לדרוש את תורת יהוה ולעשת וללמד בישראל חק ומשפט׃ וזה פרשגן הנשתון אשר נתן המלך ארתחשסתא לעזרא הכהן הספר ספר דברי מצות יהוה וחקיו על ישראל׃ ארתחשסתא מלך מלכיא לעזרא כהנא ספר דתא די אלה שמיא גמיר וכענת׃ מני שים טעם די כל מתנדב במלכותי מן עמה ישראל וכהנוהי ולויא למהך לירושלם עמך יהך׃ כל קבל די מן קדם מלכא ושבעת יעטהי שליח לבקרא על יהוד ולירושלם בדת אלהך די בידך׃ ולהיבלה כסף ודהב די מלכא ויעטוהי התנדבו לאלה ישראל די בירושלם משכנה׃ וכל כסף ודהב די תהשכח בכל מדינת בבל עם התנדבות עמא וכהניא מתנדבין לבית אלההם די בירושלם׃ כל קבל דנה אספרנא תקנא בכספא דנה תורין דכרין אמרין ומנחתהון ונסכיהון ותקרב המו על מדבחה די בית אלהכם די בירושלם׃ ומה די עליך ועל אחיך ייטב בשאר כספא ודהבה למעבד כרעות אלהכם תעבדון׃ ומאניא די מתיהבין לך לפלחן בית אלהך השלם קדם אלה ירושלם׃ ושאר חשחות בית אלהך די יפל לך למנתן תנתן מן בית גנזי מלכא׃ ומני אנה ארתחשסתא מלכא שים טעם לכל גזבריא די בעבר נהרה די כל די ישאלנכון עזרא כהנא ספר דתא די אלה שמיא אספרנא יתעבד׃ עד כסף ככרין מאה

כון עשה שפט נתן צוה גמר שום נדב הלך שלח יבל שכן שכח קרב דבח עבד רעה יהב שלם נפל נתן שום שאל עבד

ועד חנטין כורין מאה ועד חמר
בתין מאה ועד בתין משח מאה
ומלח די לא כתב׃ כל די מן טעם
אלה שמיא יתעבד אדרזדא
לבית אלה שמיא די למה להוא
קצף על מלכות מלכא ובנוהי׃ ולכם
מהודעין די כל כהניא ולויא זמריא
תרעיא נתיניא ופלחי בית אלהא
דנה מנדה בלו והלך לא שליט
למרמא עליהם׃ ואנת עזרא
כחכמת אלהך די בידך מני שפטין
ודינין די להון דאינין לכל עמא
די בעבר נהרא לכל ידעי דתי
אלהך ודי לא ידע תהודעון׃ וכל
די לא להוא עבד דתא די אלהך
ודתא די מלכא אספרנא דינא
להוא מתעבד מנה הן למות הן
לשרשו הן לענש נכסין ולאסורין׃
ברוך יהוה אלהי אבתינו אשר
נתן כזאת בלב המלך לפאר את
בית יהוה אשר בירושלם׃ ועלי
הטה חסד לפני המלך ויועציו ולכל
שרי המלך הגברים ואני התחזקתי
כיד יהוה אלהי עלי ואקבצה
מישראל ראשים לעלות עמי׃

Cap. viij.

ואלה ראשי אבתיהם
והתיחשם העלים עמי במלכות
ארתחשסתא המלך מבבל׃ מבני
פינחס גרשם מבני איתמר דניאל
מבני דויד חטוש׃ מבני שכניה
מבני פרעש זכריה ועמו התיחש
לזכרים מאה וחמשים׃ מבני פחת
מואב אליהועיני בן זרחיה ועמו
מאתים הזכרים׃ מבני שכניה בן
יחזיאל ועמו שלש מאות הזכרים׃
ומבני עדין עבד בן יונתן ועמו

הוה ידע נתן שלט רמה מנה דון עבד אסר ברך נטה כנה יעץ שור חזק קבץ עלה יחש מאה

et vſq; ad frumenti choros centū: & vſq; ad vini bathos centum: & vſq; ad bathos olei centum: ſal vero abſq; menſura. Omne quod ad ritū dei celi pertinet: tribuatur diligenter in domo dei celi: ne forte iraſcatur cōtra regnum regis & filiorū eius. Vobis quoq; notū facim⁹ de vniuerſis ſacerdotib⁹ & leuitis & cantorib⁹ & ianitorib⁹ nathineis & miniſtris domus dei hui⁹ vt vectigal & tributū & ānonas nō habeatis poteſtatē imponēdi ſup eos. Tu āt eſdra ſ̄m ſapiētiā dei tui q̄ eſt in mãu tua cōſtitue iudices & preſides: vt iudicent omni populo q eſt trans flumē: his videlicet qui nouerūt legē dei tui: ſed & imperitos docete libere. Et omnis qui non fecerit legem dei tui & legem regis diligenter: iudicium erit de eo ſiue in mortem ſiue in exiliū: ſiue in cōdemnationē ſubſtātie ei⁹: vel certe in carcerē. Bn̄dict⁹ dn̄s de⁹ patrū nr̄orū q dedit hoc in corde regis: vt glorificaret domum domini que eſt in hieruſalem: & in me iclinauit miām ſuā corā rege & cōſiliatorib⁹ eius & vniuerſis pricipib⁹ regis potētib⁹. Et ego cōfortat⁹ mãu dn̄i dei mei q̄ erat in me: cōgregaui de iſrael pricipes q aſcēderunt mecum.

8\. Hi ſunt ergo principes familiarum & genealogia eorū q aſcēderūt mecum in regno artaxerxis regis de babylone. De filiis phinees: gerſon. De filiis ithamar: daniel. De filiis dauid: atthus de filiis ſechenie: & de filiis pharos: zacharias: & cū eo nūerati ſūt viri centū quinquaginta. De filiis phetmoab: elioenai filius zarec: & cum eo ducenti viri. De filiis ſechenie: filius ezechiel: & cum eo trecenti viri. De filiis addan: nabeth filius ionathan & cū eo

τ vſq; ad tritici coros centum: τ vſq; ad vini batos cen
καὶ ἕως πυροῦ κόρων ἑκατόν, καὶ ἕως οἴνου βατῶν ἑκα-
tum: τ vſq; ad olei batos centū: τ ſal cui⁹ nō eſt
τόν, καὶ ἕως ἐλαίου βατῶν ἑκατόν, καὶ ἅλας οὗ οὐκ ἔστι
ſcriptura. oē q̄d eſt in ſnīa dei celi fiat
γραφή. πᾶν ὅ ἐστιν ἐν γνώμῃ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ γινέσθω
in domo dei celi. attendite ne aliq̄s co
ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ. προσέχετε μήτις ἐπι-
netur in domū dei celi: ne forte fiat iracū
χειρήσῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ, μήποτε γένηται ὀρ-
dia ſup regnum regis τ filioꝝ e-
γὴ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν υἱῶν αὐ-
ius. τ vobis notū fuit in oībus ſacerdotib⁹ τ
τοῦ. καὶ ὑμῖν ἐγνώρισαι ἐν πᾶσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς
leuitis cātoribus: ianitorib⁹: nathineis: τ mini
λευίταις ᾄδουσι, πυλωροῖς, ναθιναίοις, καὶ λειτουρ-
ſtris dom⁹ dei hoc: tributū τ exactionē τ vecti
γοῖς οἴκου θεοῦ τούτου, τὸν φόρον καὶ πρᾶξιν καὶ ἀπόφο-
gal nō habere vos ptātem iponēdi ſup eos. τ
ραν οὐκ ἔχειν ὑμᾶς ἐξουσίαν ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτούς. καὶ
tu eſdra ſ̄m ſapiam dei q̄ in manu tua:
σὺ ἔσδρα κατὰ τὴν σοφίαν τοῦ θεοῦ τὴν ἐν χειρί σου,
cōſtitue ſcribas τ iudices: vt ſint iudices
κατάστησον γραμματεῖς καὶ κριτάς, ἵνα ὦσι κρίνοντες
oī populo q̄ trans flumē oībus
παντὶ τῷ λαῷ τῷ ἐν πέραν τοῦ ποταμοῦ πᾶσι τοῖς
cognoſcētib⁹ legitia dei tui: τ nō cognoſcēti notifi
εἰδόσι τὰ νόμιμα τοῦ θεοῦ σου, καὶ τῷ μὴ εἰδότι γνωριεῖ-
cabitis. τ oīs q̄ nō fuerit faciēs legē dei τ
τε. καὶ πᾶς ὃς ἂν μὴ ᾖ ποιῶν τὸν νόμον τοῦ θεοῦ καὶ τὸν
legem regis diligēter iudiciū erit factum
νόμον τοῦ βασιλέως ἐπιμελῶς, τὸ κρίμα ἔσται γινόμενον
de ipſo: ſiue in mortē: ſiue ſit eradicare eū aut
ἐξ αὐτοῦ, ἐάντε εἰς θάνατον, ἐάντε ἢ ἐκριζῶσαι αὐτὸν ἢ
caſtigare aut cōdēnare ſubſtātiā aut in carcerē clau
παιδεῦσαι ἢ ζημιῶσαι τὰ ὑπάρχοντα ἢ εἰς φυλακὴν ἐγ-
dere. bn̄dictus dn̄s deus patrū nr̄orū:
κλεῖσαι. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν,
q̄ dedit in corde regis ſic: vt glorifi
ὃς ἔδωκεν ἐν καρδίᾳ τοῦ βασιλέως οὕτως, τοῦ δοξά-
caret domū dn̄i q̄ in hieruſalē: τ ſup me iclina
σαι τὸν οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπ' ἐμὲ ἔκλι-
uit miām in oculis regis τ cōſiliato
νεν ἔλεος ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ βασιλέως καὶ τῶν συμβού-
rum eius: τ oīm principum re
λων αὐτοῦ, καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων τοῦ βασιλέ-
gis potētiū. τ ego cōfortatus ſū in manu dn̄i
ως τῶν δυνατῶν. καὶ ἐγὼ ἐκραταιώθην ἐν τῇ χειρὶ κυρί-
dei mei bona ſup me: τ cōgregaui de iſrl̄ prin
ου τοῦ θεοῦ μου τῇ ἀγαθῇ ἐπ' ἐμέ, καὶ συνῆξα ἀπὸ ἰσλ̄ ἄρ-
cipes vt aſcēderēt mecum.
χοντας τοῦ ἀναβῆναι μετ' ἐμοῦ.

Ca. 8.

Et iſti principes familiarū eoꝝ τ ge
Καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες πατριῶν αὐτῶν καὶ ἡ γε-
nealogia eoꝝ q̄ aſcenderūt mecum in regno ar
νεαλογία τῶν ἀναβάντων μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀρ-
thaſaſtha regis de babylone de filiis
θασασθὰ τοῦ βασιλέως ἐκ βαβυλῶνος ἀπὸ τῶν υἱῶν
phinees gerſō de filiis ithamar daniel: de filiis
φινεὲς γηρσώμ. ἀπὸ υἱῶν ἰθάμαρ δανιήλ, ἀπὸ υἱῶν
dauid attus: de filiis ſachanie de filiis phoros za
δαυὶδ ἀττούς, ἀπὸ υἱῶν σαχανία ἀπὸ υἱῶν φόρος ζα-
charias: τ cum eo genealogia nūerati ſūt maſculi cētū
χαρίας, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐγενεαλογήθησαν οἱ ἄρσενες ἑκατὸν
q̄nquaginta. de filiis phaath moab elianai fili⁹ ſaraie: τ
πεντήκοντα. ἀπὸ υἱῶν φαὰθ μωὰβ ἐλιαναῒ υἱὸς σαραΐα, καὶ
cum eo ducenti maſculi. de filiis ſechenie
μετ' αὐτοῦ διακόσιοι τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ υἱῶν σεχενίου
filius aziel: τ cū eo trecenti maſculi. de
υἱὸς ἀζιήλ, καὶ μετ' αὐτοῦ τριακόσιοι τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ
filiis adin obed fili⁹ ionathan: τ cum eo
τῶν υἱῶν ἀδὴν ὠβὴδ υἱὸς ἰωνάθαν, καὶ μετ' αὐτοῦ

quinquaginta maſculi. de filiis elā iſaias
πεντήκοντα τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐλὰμ ἰσαΐας
fili⁹ athelia: τ cum eo ſeptuaginta maſculi.
υἱὸς ἀθελία, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑβδομήκοντα τὰ ἀρσενικά.
de filiis ſaphatia zabdias filius michael: τ cū
ἀπὸ τῶν υἱῶν σαφατία ζαβδίας υἱὸς μιχαήλ, καὶ με-
eo octoginta maſculi. de filiis ioab
τ' αὐτοῦ ὀγδοήκοντα τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰωὰβ
abadias filius iehel: τ cū eo ducenti decē et octo
ἀβαδίας υἱὸς ἰεϊήλ, καὶ μετ' αὐτοῦ διακόσιοι δεκαοκτὼ
maſculi. de filiis ſelimuth fili⁹ ioſephia:
τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν υἱῶν σελιμοὺθ υἱὸς ἰωσεφία,
τ cū eo centū ſexaginta maſculi. de
καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν ἑξήκοντα τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν
filiis babi zacharias fili⁹ babi: τ cū eo viginti
υἱῶν βαβὶ ζαχαρίας υἱὸς βαβί, καὶ μετ' αὐτοῦ εἰκο-
ſi octo maſculi. de filiis aſgad ionā fili⁹
σιοκτὼ τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀσγὰδ ἰωνὰν υἱὸς
acatā: τ cū eo centū decē maſculi. de
ἀκατάν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν δέκα τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ
filiis adonicā nouiſſimi: τ hec nomina
τῶν υἱῶν ἀδωνικὰμ ἔσχατοι, καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα
eoꝝ: eliphalat ieiel τ ſamaia: τ cū eis ſexa
αὐτῶν, ἐλιφαλὰτ ἰεϊὴλ καὶ σαμαΐα, καὶ μετ' αὐτῶν ἑξή-
ginta maſculi. de filiis bague vthai τ
κοντα τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν υἱῶν βαγουὲ οὐθαῒ καὶ
zacchur: τ cū eis ſeptuaginta maſculi.
ζακχούρ, καὶ μετ' αὐτῶν ἑβδομήκοντα τὰ ἀρσενικά.
τ cōgregaui eos ad fluuiū venientē ad
καὶ συνῆξα αὐτοὺς πρὸς ποταμὸν τὸν ἐρχόμενον πρὸς
eui: τ caſtrametati ſum⁹ ibi diebus tribus. τ
τὸ εὐΐ, καὶ παρενεβάλομεν ἐκεῖ ἡμέρας τρεῖς. καὶ
intellexi in populo τ in ſacerdotib⁹: τ de
συνῆκα ἐν τῷ λαῷ καὶ ἐν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἀπὸ
filiis leui nō inueni ibi. τ miſi eleazar
υἱῶν λευὶ οὐχ εὗρον ἐκεῖ. καὶ ἀπέστειλα τῷ ἐλεάζαρ
ariel ſemeia: τ elnathā τ ia-
τῷ ἀριήλ τῷ σεμεΐα, καὶ τῷ ἐλναθὰν καὶ τῷ ἰα-
reb elnathā nathā zacharia meſſolā
ρὴβ τῷ ἐλναθὰν τῷ νάθαν τῷ ζαχαρίᾳ τῷ μεσολλὰμ
principes iorib τ elnathā ſapientes. τ
ἄρχοντας τῷ ἰωρεὶβ καὶ τῷ ἐλναθὰν συνιέντας. καὶ
precepi eis ad addai principē de ca-
ἐνετειλάμην αὐτοῖς πρὸς ἀδδαῒ τὸν ἄρχοντα ἐκ κα-
ſphie loco τ poſui in ore eoꝝ verba
σφὲ τοῦ τόπου καὶ ἔθηκα ἐν στόματι αὐτῶν λόγους
vt loquerent ad addai τ ad fratres eo-
λαλῆσαι πρὸς ἀδδαῒ καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐ-
rū nathineos qui in argēto loci ca-
τῶν τοὺς ναθιναίους τοὺς ἐν ἀργυρίῳ τοῦ τόπου κα-
ſphie vt adducerēt nobis miniſtros τ cantores in
σφὲ τοῦ ἐνέγκαι ἡμῖν λειτουργοὺς καὶ ᾄδοντας εἰς
domū dei nr̄i. τ venerūt nobis ſicut man⁹ dei
οἶκον θεοῦ ἡμῶν. καὶ ἦλθον ἡμῖν ὡς ἡ χεὶρ τοῦ θεοῦ
nr̄i bona ſuper nos: vir prudēs de filiis mooli
ἡμῶν ἡ ἀγαθὴ ἐφ' ἡμᾶς, ἀνὴρ συνετὸς ἀπὸ υἱῶν μοολεὶ
filii leui filii iſrael. τ ſaruia τ filii e-
τοῦ λευὶ τοῦ ἰσραήλ. καὶ σαρουΐα καὶ οἱ υἱοὶ αὐ-
ius τ fratres eius decē et octo: τ aſebia
τοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαοκτώ, καὶ ἀσεβία
τ eſaia de filiis merari: fratres eius τ
καὶ ἠσαΐα ἀπὸ υἱῶν μεραρί, ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ
filii eius viginti. τ de nathineis quos de-
υἱοὶ αὐτοῦ εἴκοσι. καὶ ἀπὸ τῶν ναθιναίων ὧν ἔδω-
dit dauid τ principes in ſeruitutē leui-
κε δαυὶδ καὶ οἱ ἄρχοντες εἰς δουλείαν τῶν λευι-
taꝝ nathinei ducenti viginti: omnes iſti nomi
τῶν ναθιναῖοι διακόσιοι εἴκοσι, πάντες οὗτοι ὠνο-
nati ſunt in noībus: τ vocaui ibi ieiuniū ſuper
μάσθησαν ἐν ὀνόμασι, καὶ ἐκάλεσα ἐκεῖ νηστείαν ἐπὶ
fluuium
τὸν ποταμὸν

quinquaginta viri. De filiis helam eſaias filius athalie: & cum eo ſeptuaginta viri. De filiis ſaphatie: zebedia filius michael: & cū eo octoginta viri. De filiis ioab: obedia filius iehihel: & cum eo ducenti decem & octo viri. De filiis ſelomith: filius ioſphie & cum eo centum ſexaginta viri. De filiis bebai zacharias filius bebai: & cum eo viginti octo viri. De filiis ezeab iohannan filius ezethan & cum eo centum decem viri. De filiis adonicā qui erant nouiſſimi: & hec noīa eorum: helipheleth & iehiel & ſamaias: & cum eis ſexaginta viri. De filiis begui: vthai & zachur: & cum eis ſeptuaginta viri. Congregaui aūt eos ad fluuiū q decurrit ad hana: & manſimus ibi tribus diebus. Queſiuiq; in populo & in ſacerdotibus de filiis leui: & non inueni ibi. Itaq; miſi heliezer & ariel & ſemeiā & helnathan & arib & alterū helnathā & nathan & zachariā & moſollā principes: & ioarib & helnathan ſapientes: & miſi eos ad heddo qui eſt prim⁹ in caſphie loco. Et poſui in ore eorū verba q̄ loq̄rentur ad heddo: & ad frēs ei⁹ nathineos in loco caſphie: vt adducerēt nobis miniſtros domus dei noſtri. Et adduxerūt nobis per manum dei noſtri bonam ſuper nos virū doctiſſimū de filiis mooli filii leui filii iſrael: & ſarabiam: & filios ei⁹ & frēs eius decē & octo: & aſabiā & cū eo eſaiā de filiis merari: fratreſq; eius & filios eius viginti. Et de nathinneis quos dederat dauid & pricipes ad miniſteria leuitarum nathinneos ducentos viginti. Omnes hi ſuis nominibus vocabātur. Et p̄dicaui ibi ieiuniū iuxta fluuiū

חמשים הזכרים׃ ומבני עילם
ישעיה בן עתליה ועמו שבעים
הזכרים׃ ומבני שפטיה זבדיה בן
מיכאל ועמו שמנים הזכרים׃ מבני
יואב עבדיה בן יחיאל ועמו
מאתים ושמנה עשר הזכרים׃
ומבני שלומית בן יוספיה ועמו
מאה וששים הזכרים׃ ומבני בבי
זכריה בן בבי ועמו עשרים ושמנה
הזכרים׃ ומבני עזגד יוחנן בן הקטן
ועמו מאה ועשרה הזכרים׃ ומבני
אדניקם אחרנים ואלה שמותם
אליפלט יעיאל ושמעיה ועמהם
ששים הזכרים׃ ומבני בגוי עותי
וזכור ועמו שבעים הזכרים׃
ואקבצם אל הנהר הבא אל אהוא
ונחנה שם ימים שלשה ואבינה
בעם ובכהנים ומבני לוי לא
מצאתי שם׃ ואשלחה לאליעזר
לאריאל לשמעיה ולאלנתן ולירב
ולאלנתן ולנתן ולזכריה ולמשלם
ראשים וליויריב ולאלנתן
מבינים׃ ואצואה אותם על אדו
הראש בכספיא המקום ואשימה
בפיהם דברים לדבר אל אדו אחיו
הנתינים בכספיא המקום להביא
לנו משרתים לבית אלהינו׃ ויביאו
לנו כיד אלהינו הטובה עלינו
איש שכל מבני מחלי בן לוי בן
ישראל ושרביה ובניו ואחיו
שמנה עשר׃ ואת חשביה ואתו
ישעיה מבני מררי אחיו ובניהם
עשרים׃ ומן הנתינים שנתן דויד
והשרים לעבדת הלוים נתינים
מאתים ועשרים כלם נקבו
בשמות׃ ואקרא שם צום על הנהר

קבץ בוא חנה יום בין שלח בין צוה את קום שום פה נתן בוא שרת בוא שור מאה קרא

אהוא להתענות לפני אלהינו לבקש ממנו דרך ישרה לנו ולטפנו ולכל רכושנו: כי בשתי לשאול מן המלך חיל ופרשים לעזרנו מאויב בדרך כי אמרנו למלך לאמר יד אלהינו על כל מבקשיו לטובה ועזו ואפו על כל עזביו: ונצומה ונבקשה מאלהינו על זאת ויעתר לנו: ואבדילה משרי הכהנים שנים עשר לשרביה חשביה ועמהם מאחיהם עשרה: ואשקולה להם את הכסף ואת הזהב ואת הכלים תרומת בית אלהינו ההרימו המלך ויעציו ושריו וכל ישראל הנמצאים: ואשקלה על ידם כסף ככרים שש מאות וחמשים וכלי כסף מאה לככרים זהב מאה ככר: וכפרי זהב עשרים לאדרכנים אלף וכלי נחשת מצהב טובה שנים חמודת כזהב: ואמרה אלהם אתם קדש ליהוה והכלים קדש והכסף והזהב נדבה ליהוה אלהי אבתיכם: שקדו ושמרו עד תשקלו לפני שרי הכהנים והלוים ושרי האבות לישראל בירושלם הלשכות בית יהוה: וקבלו הכהנים והלוים משקל הכסף והזהב והכלים להביא לירושלם לבית אלהינו: ונסעה מנהר אהוא בשנים עשר לחדש הראשון ללכת ירושלם ויד אלהינו היתה עלינו ויצילנו מכף אויב ואורב על הדרך: ונבוא ירושלם ונשב שם ימים שלשה: וביום הרביעי נשקל הכסף והזהב והכלים בבית אלהינו על יד מרמות

hana ut affligeremur coram deo nostro & peteremus ab eo viam rectam nobis & filiis nris: vniuerseq; substãtie nre. Erubui enim petere regem auxilium & equites qui defenderẽt nos ab inimico in via: quia dixeramus regi. Manus dei nostri est super omnes qui qrunt eũ in bonitate: & iperiũ eius & fortitudo eius & furor sup oẽs q derelinquũt eum. Ieiunauimus aũt & rogauimus deũ nrm p hoc: & euenit nobis pspere. Et sepaui de pricipibus sacerdotũ duodecim: sarabiã & asabiã: & cũ eis de fribus eorum decem. Appendiq; eis argentum & aurum & vasa consecrata domus dei nostri que obtulerat rex & consiliatores eius & pricipes eius: vniuersus q; israel eorũ q inuẽti fuerãt. Et appẽdi in manibus eorũ argẽti talẽta sexcẽta quinquaginta: & vasa argentea centum: auri vero centum talenta: & crateras aureas viginti que habebãt solidos millenos: & vasa eris fulgentis optimi duo pulchra vt aurum. Et dixi eis. Vos sancti domini & vasa sancta & argentum & aurũ: qd spõte oblatũ est dño deo prm nrorũ. Vigilate & custodite: donec appendatis coram principibus sacerdotũ & leuitarũ & ducibus familiarum israel in hierusalem in thesauris domus dñi. Susceperũt autẽ sacerdotes & leuite pondus argenti & auri et vasorũ vt deferrent hierusalẽ in domum dei nostri. Promouimus ergo a flumine hana duodecima die mensis primi vt pergeremus hierusalem. Et manus dei nostri fuit super nos & liberauit nos de mãu inimici & insidiatoris in via. Et venimus hierusalem & mãsimus ibi tribus diebus. Die aũt quarta appẽsum est argentum & aurum & vasa in domo dei nostri per manum remoth

athue: vt humiliaremur in cõspectu dei nri: vt
ἀθουέ, τοῦ ταπεινωθῆναι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ζη-
peterem ab eo viã rectã nobis & filiis
τῆσαι παρ᾽ αὐτοῦ ὁδὸν εὐθεῖαν ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις
nris & omni substãtie nre. qm erubui petere
ἡμῶν καὶ πάσῃ τῇ κτήσει ἡμῶν. ὅτι ᾐσχύνθην αἰτήσα-
re a rege potentiã & equites vt saluarẽt
σθαι παρὰ τοῦ βασιλέως δύναμιν καὶ ἱππεῖς σῶσαι
nos ab inimico in via: quia locuti sumus regi
ἡμᾶς ἀπὸ ἐχθροῦ ἐν τῇ ὁδῷ, ὅτι εἴπομεν τῷ βασιλεῖ
dicentes: manus dei nri sup omnes querẽ
λέγοντες, χεὶρ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ πάντας τοὺς ζητοῦν-
tes eum in bonũ: & fortitudo eius & furores eius
τας αὐτὸν εἰς ἀγαθόν, καὶ κράτος αὐτοῦ καὶ θυμὸς αὐτοῦ
sup omnes q dereliquũt eũ. & ieiuna
ἐπὶ πάντας τοὺς ἐγκαταλείποντας αὐτόν. καὶ ἐνηστεύ-
uimus & qsiuimus a deo nro pro hoc:
σαμεν καὶ ἐζητήσαμεν παρὰ τοῦ θεοῦ ἡμῶν περὶ τούτου,
& exaudiuit nos. & separaui de principibus sacer
καὶ ἐπήκουσεν ἡμῶν. καὶ διέστειλα ἀπὸ ἀρχόντων τῶν ἱε-
dotũ duodecim: saraia asabia: & cũ eis
ρέων δώδεκα, τῷ σαραίᾳ τῷ ἀσαβίᾳ, καὶ μετ᾽ αὐτῶν
de fratribus eorũ decẽ. & cõmẽdaui eis ar
ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν δέκα. καὶ ἔστησα αὐτοῖς τὸ ἀρ-
gentũ & aurũ & vasa primitiarũ domus dei
γύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη τῆς ἀπαρχῆς οἴκου θε-
nri: q obtulit rex & cõsiliatores eius
οῦ ἡμῶν, ἃ ἀφώρισεν ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ
& principes eius & oĩs israel q inuẽti fuerãt. &
καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ καὶ πᾶς ἰσραὴλ οἱ εὑρισκόμενοι. καὶ
cõmẽdaui in manus eorũ argẽti talenta sexcenta
ἔστησα ἐπὶ χεῖρας αὐτῶν ἀργυρίου τάλαντα ἑξακόσια
quinquaginta: & vasa argẽtea centũ: & talenta
πεντήκοντα, καὶ σκεύη ἀργυρᾶ ἑκατόν, καὶ τάλαντα
auri centũ: & crateres aureos viginti dra-
χρυσίου ἑκατόν, καὶ χαφουρὴ χρυσοῦς εἴκοσι δραχ-
gmarũ mille: & vasa eris fulgentis boni diuer
μῶν χιλίων, καὶ σκεύη χαλκοῦ στίλβοντος ἀγαθοῦ διάφο-
sa desiderabilia vt aurũ. & dixi ad eos: vos
ρα ἐπιθυμητὰ ὡς χρυσίον. καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς
sancti dño deo: & vasa sancta: & argentũ
ἅγιοι κυρίῳ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σκεύη ἅγια, καὶ τὸ ἀργύριον
& aurũ spõte oblata dño deo patrũ
καὶ τὸ χρυσίον ἑκούσια κυρίῳ τῷ θεῷ τῶν πατέρων
nrorũ: vigilate & custodite donec apponatis corã
ἡμῶν, ἀγρυπνεῖτε καὶ τηρεῖτε ἕως στῆτε ἐνώπιον τῶν
principibus sacerdotũ & leuitarũ & pricipibus
ἀρχόντων τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ ἀρχόντων
familiarũ israel in hierusalẽ: in pasto-
τῶν πατριῶν τοῦ ἰσραὴλ ἐν ἱερουσαλήμ, εἰς παστο-
phoria domus dñi. & susceperũt sacerdotes & leuite
φόρια οἴκου κυρίου. καὶ ἐδέξαντο οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται
pondus argenti & auri & vaso
τὸν σταθμὸν τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου καὶ τῶν σκευ-
rũ vt defferrẽt in hierusalẽ in domũ dei nri.
ῶν τοῦ ἐνεγκεῖν εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ ἡμῶν.
& pmouimus a flumine achua in duo
καὶ ἐξήραμεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἀχουὲ ἐν τῇ δω-
decima mẽsis primi vt venirem in hieru
δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου τοῦ ἐλθεῖν εἰς ἱερου-
salẽ. & manus dei nri fuit sup nos: & libera-
σαλήμ. καὶ χεὶρ θεοῦ ἡμῶν ἦν ἐφ᾽ ἡμῖν, καὶ ἐρρύσα-
uit nos de manu inimici & hostis in via:
το ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθροῦ καὶ πολεμίου ἐν τῇ ὁδῷ,
& venimus in hierusalẽ. & sedimus ibi die
καὶ ἤλθομεν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκαθίσαμεν ἐκεῖ ἡ-
bus tribus. & die quarta apposuimus
μέρας τρεῖς. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ ἐστήσαμεν τὸ
argentũ & aurũ & vasa in domo dei
ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ
nri sup manũ marimoth
ἡμῶν ἐπὶ χεῖρα μαριμὼθ

E

F

filii vria sacerdotis: & cũ eo eleazar filius phine
υἱοῦ οὐρία τοῦ ἱερέως, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ἐλεάζαρ υἱὸς φινε-
es: & cũ eis iosabad filius iesu: & noadia filius
ές, καὶ μετ᾽ αὐτῶν ἰωσαβὲδ υἱὸς ἰησοῦ, καὶ νωαδία υἱὸς
baania leuite: in numero & in põdere omnia: &
βαανία οἱ λευῖται, ἐν ἀριθμῷ καὶ ἐν σταθμῷ τὰ πάντα, καὶ
descriptũ ẽ oẽ pondus. in tẽpore illo q venerũt
ἐγράφη πᾶς ὁ σταθμός. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οἱ ἐλθόντες
de captiuitate filii trãsmigrationis: obtule-
ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας υἱοὶ τῆς παροικίας, προσήνεγ-
rũt holocaustomata deo israel: vitulos duodecĩ
καν ὁλοκαυτώσεις τῷ θεῷ ἰσραήλ, μόσχους δώδεκα
pro omni israel: arietes nonaginta sex: agnos se
περὶ παντὸς ἰσραήλ, κριοὺς ἐνενηκονταέξ, ἀμνοὺς ἑβ-
ptuaginta septẽ: hircos pro peccato duodecim:
δομηκονταεπτά, χιμάρους περὶ ἁμαρτίας δώδεκα, τὰ
omnia holocausta dño. & dederũt edi
πάντα ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ. καὶ ἔδωκαν τὸ νόμι-
ctũ regis pcuratoribus regis &
σμα τοῦ βασιλέως τοῖς διοικηταῖς τοῦ βασιλέως καὶ
ducibus trãs flumẽ. & eleuauerũt popu
ἐπάρχοις πέραν τοῦ ποταμοῦ. καὶ ἐδόξασαν τὸν λα-
lũ & domũ dei.
ὸν καὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ.

Ca.9.

A

Et postq̃ cõpleta sũt hec: accesserũt ad me prin
Καὶ ὡς ἐτελέσθη ταῦτα, ἤγγισαν πρός με οἱ ἄρ-
cipes dicẽtes: nõ separati sũt ppls israel &
χοντες λέγοντες, οὐκ ἐχωρίσθησαν ὁ λαὸς ἰσραὴλ καὶ
sacerdotes & leuite a pplis terrarũ in
οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἀπὸ λαῶν τῶν γαιῶν ἐν τοῖς
abominationibus eorũ chananei ethei pherezi
βδελύγμασιν αὐτῶν τοῦ χαναναίου ὁ ἐθθὶ ὁ φερεζὶ ὁ
iebusi ãmoni moabi mosri & amorri: q
ἰεβουσὶ ὁ ἀμμωνὶ ὁ μωαβὶ ὁ μοσρὶ καὶ ὁ ἀμορρί, ὅτι
acceperũt de filiabus eorũ sibi & filiis
ἔλαβον ἀπὸ θυγατέρων αὐτῶν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς υἱοῖς
suis. & cõmixtũ est semẽ sctũm in pplis
αὐτῶν. καὶ συνεμίγη τὸ σπέρμα τὸ ἅγιον ἐν λαοῖς τῶν
terrarũ. & manus principũ & imperatorũ in
γαιῶν. καὶ χεὶρ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν στρατηγῶν ἐν τῇ
trãsgressione illa in pricipio. & postq̃ audiui smonẽ istũ:
ἀσυνθεσίᾳ ταύτῃ ἐν ἀρχῇ. καὶ ὡς ἤκουσα τὸν λόγον τοῦτον,
scidi vestimẽta mea & tunicã meã & euellebã
διέρρηξα τὰ ἱμάτιά μου καὶ τὸν ὑποδύτην μου καὶ ἔτιλλον
capillos capitis mei & a barba mea: &
τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου καὶ ἀπὸ τοῦ πώγωνός μου, καὶ
sedi quiescẽs. & cõuenerũt ad me oĩs tre-
ἐκαθήμην ἠρεμάζων. καὶ συνήχθησαν πρός με πᾶς ὁ ἐντρο-
mẽs smonẽ dei israel in trãsgressione trãsmigrationis. et ego
μος λόγον θεοῦ ἰσραὴλ ἐπὶ ἀσυνθεσίᾳ τῆς ἀποικίας. κἀγὼ
sedens desceebã vsq; ad sacrificiũ vespertinũ. & in sa
καθήμενος ἠρεμάζων ἕως τῆς θυσίας τῆς ἑσπερινῆς. καὶ ἐν θυ-
crificio vespertino surrexi de afflictione mea. &
σίᾳ τῇ ἑσπερινῇ ἀνέστην ἀπὸ τῆς ταπεινώσεώς μου. καὶ
cũ sciderẽ ego vestimẽta mea & tunicã meã
ἐν τῷ διαρρῆξαί με τὰ ἱμάτιά μου καὶ τὸν ὑποδύτην μου
& inclino sup genua mea: & extendo ma-
καὶ κλίνω ἐπὶ τὰ γόνατά μου, καὶ ἐκπετάζω τὰς χεῖ-
nus meas ad dñm deũ meũ: & dixi: dñe
ράς μου πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, καὶ εἶπα, κύριε
cõfusus sũ & erubui leuare deus meus fa
ᾐσχύνθην καὶ ἐνετράπην τοῦ ὑψῶσαι θεέ μου τὸ πρό-
ciẽ meã ad te: qm̃ iniquitates nre multipli-
σωπόν μου πρὸς σέ, ὅτι αἱ ἀνομίαι ἡμῶν ἐπληθύν-
cate sũt super caput nrm: & delicta no
θησαν ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν, καὶ αἱ πλημμέλειαι ἡ-
stra creuerũt vsq; ad celum: a diebus
μῶν ἐμεγαλύνθησαν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ ἡμερῶν
patrũ nrorũ sumus in delicto magno vsq; ad
πατέρων ἡμῶν ἐσμὲν ἐν πλημμελείᾳ μεγάλῃ ἕως
diem hanc.
τῆς ἡμέρας ταύτης.

B

filii vrie sacerdotis: & cum eo eleazar filius phinees. cunq; eis iosabed filius iosue et noadaia filius bennoi leuite: iuxta numerũ & pondus omniũ. Descriptum est omne pondus in tpe illo. Sed & qui venerant de captiuitate filii transmigrationis obtulerũt holocaustomata deo israel: vitulos duodecim pro omni populo israel: arietes nonaginta sex: agnos septuaginta septem: hircos pro peccato duodecim: omnia in holocaustum domino. Dederunt autem edicta regis satrapis q erant de cõspectu regis & ducibus trans flumen: & eleuauerunt populum & domum dei.

9\.

Postq̃ aũt hec cõpleta sunt accesserũt ad me principes dicentes. Nõ est sepatus ppls israel & sacerdotes & leuite a populis terrarũ: & de abominatiõibus eorum chananei videlz & ethei & pherezei & iebusei & ãmonitarũ & moabitarũ & egyptiorũ & ãmorreorũ. Tulerũt enĩ de filiabus eorũ sibi & filiis suis: & cõmiscuerũt semẽ sanctũ cũ pplis terrarũ. Manus etiã principũ & magistratuũ fuit in trãsgressione hac prima. Cũq; audissem smonẽ istũ scidi pallium meum & tunicam: & euelli capillos capitis mei & barbe: & sedi merẽs. Conuenerũt aũt ad me oẽs qui timebãt verbũ dei israel p trãsgressione eorũ q de captiuitate venerãt: & ego sedebã tristis vsq; ad sacrificiũ vesptinũ. Et in sacrificio vesptino surrexi de afflictione mea: & scisso pallio & tunica curuaui genua mea & expandi manus meas ad dñm deũ meũ & dixi. Deus meus cõfũdor & erubesco leuare faciem meã ad te: quoniã iniqtates nostre multiplicate sunt sup caput nrm: & delicta nra creuerunt vsq; ad celũ a diebus prm nrorũ. Sed & nosipsi peccauimus grauiter vsq; ad diem hanc:

בן אוריה הכהן ועמו אלעזר בן פינחס ועמהם יוזבד בן ישוע ונועדיה בן בנוי הלוים: במספר במשקל לכל ויכתב כל המשקל בעת ההיא: הבאים מהשבי בני הגולה הקריבו עלות לאלהי ישראל פרים שנים עשר על כל ישראל אילים תשעים וששה כבשים שבעים ושבעה צפירי חטאת שנים עשר הכל עולה ליהוה: ויתנו את דתי המלך לאחשדרפני המלך ופחוות עבר הנהר ונשאו את העם ואת בית האלהים:

Cap. ix.

וככלות אלה נגשו אלי השרים לאמר לא נבדלו העם ישראל והכהנים והלוים מעמי הארצות כתעבתיהם לכנעני החתי הפרזי היבוסי העמני המאבי המצרי והאמרי: כי נשאו מבנתיהם להם ולבניהם והתערבו זרע הקדש בעמי הארצות ויד השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה: וכשמעי את הדבר הזה קרעתי את בגדי ומעילי ואמרטה משער ראשי וזקני ואשבה משומם: ואלי יאספו כל חרד בדברי אלהי ישראל על מעל הגולה ואני ישב משומם עד למנחת הערב: ובמנחת הערב קמתי מתעניתי ובקרעי בגדי ומעילי ואכרעה על ברכי ואפרשה כפי אל יהוה אלהי: ואמרה אלהי בשתי ונכלמתי להרים אלהי פני אליך כי עונתינו רבו למעלה ראש ואשמתנו גדלה עד לשמים: מימי אבתינו אנחנו באשמה גדלה עד היום הזה

ובעונתינו נתנו אנחנו מלכינו כהנינו ביד מלכי הארצות בחרב בשבי ובבזה ובבשת פנים כהיום הזה: ועתה כמעט רגע היתה תחנה מאת יהוה אלהינו להשאיר לנו פליטה ולתת לנו יתד במקום קדשו להאיר עינינו אלהינו ולתתנו מחיה מעט בעבדתנו: כי עבדים אנחנו ובעבדתנו לא עזבנו אלהינו ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס לתת לנו מחיה לרומם את בית אלהינו ולהעמיד את חרבתיו ולתת לנו גדר ביהודה ובירושלם: ועתה מה נאמר אלהינו אחרי זאת כי עזבנו מצותיך: אשר צוית ביד עבדיך הנביאים לאמר הארץ אשר אתם באים לרשתה ארץ נדה היא בנדת עמי הארצות בתועבתיהם אשר מלאוה מפה אל פה בטמאתם: ועתה בנותיכם אל תתנו לבניהם ובנותיהם אל תשאו לבניכם ולא תדרשו שלמם וטובתם עד עולם למען תחזקו ואכלתם את טוב הארץ והורשתם לבניכם עד עולם: ואחרי כל הבא עלינו במעשינו הרעים ובאשמתנו הגדלה כי אתה אלהינו חשכת למטה מעוננו ונתתה לנו פליטה כזאת: הנשוב להפר מצותיך ולהתחתן בעמי התעבות האלה הלוא תאנף בנו עד כלה לאין שארית ופליטה: יהוה אלהי ישראל צדיק אתה כי נשארנו פליטה כהיום הזה הננו לפניך באשמתינו כי אין לעמוד

et in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et reges nostri: et sacerdotes nostri in manum regum terrarum: et in gladium et in captiuitatem et in rapinam et in confusionem vultus: sicut et die hac. Et nunc quasi ad parum et momentum facta est deprecatio nostra apud dominum deum nostrum vt dimitterentur nobis reliquie: et daretur nobis paxillus in loco sancto eius: et illuminaret oculos nostros deus noster et daret nobis vitam modicam in seruitute nostra: quia serui sumus: et in seruitute nostra non dereliquit nos deus noster: et inclinauit super nos misericordiam coram rege persarum: vt daret nobis vitam et sublimaret domum dei nostri: et extrueret solitudines eius: et daret nobis sepem in iuda et hierusalem. Et nunc quid dicemus domine deus noster post hec? Quia dereliquimus mandata tua que precepisti in manu seruorum tuorum prophetarum: dicens. Terra ad quam vos ingredimini vt possideatis eam: terra immunda est iuxta immundiciam populorum ceterarumque terrarum abominationibus eorum qui repleuerunt eam ab ore vsque ad os coinquinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum: et filias eorum ne accipiatis filiis vestris: et non queratis pacem eorum et prosperitatem eorum vsque in eternum: vt confortemini et comedatis que bona sunt terre: et heredes habeatis filios vestros vsque in seculum. Et post omnia que venerunt super nos in operibus nostris pessimis et in delicto nostro magno: quia tu deus noster liberasti nos de iniquitate nostra et dedisti nobis salutem sicut est hodie: vt non conuerteremur: et irrita faceremus mandata tua: neque matrimonia iungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis vsque ad consummationem: ne dimitteres nobis reliquias ad salutem? Domine deus israel iustus es tu: quoniam derelicti sumus qui saluaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro. Non enim stari potest

καὶ ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν παρεδόθημεν ἡμεῖς καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν καὶ οἱ ἱερεῖς ἡμῶν ἐν χερσὶ βασιλέων ἐθνῶν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἐν ἁρπαγῇ καὶ ἐν αἰσχύνῃ προσώπου ἡμῶν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν ὡς βραχὺ ἐπιεικεύσατο ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῦ καταλιπεῖν ἡμᾶς εἰς σωτηρίαν, καὶ δοῦναι ἡμῖν στήριγμα ἐν τόπῳ ἁγιάσματος αὐτοῦ τοῦ φωτίσαι ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ δοῦναι ζωοποίησιν μικρὰν ἐν τῇ δουλείᾳ ἡμῶν, ὅτι δοῦλοί ἐσμεν. καὶ ἐν τῇ δουλείᾳ ἡμῶν οὐκ ἐγκατέλιπεν ἡμᾶς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ ἔκλινεν ἐφ᾽ ἡμᾶς ἔλεος ἐνώπιον βασιλέων περσῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ζωοποίησιν τοῦ ὑψῶσαι αὐτοὺς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἀναστῆσαι τὰ ἔρημα αὐτοῦ, καὶ τοῦ δοῦναι ἡμῖν φραγμὸν ἐν ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ νῦν τί εἴπομεν ὁ θεὸς ἡμῶν μετὰ τοῦτο; ὅτι ἐγκατελίπομεν τὰς ἐντολάς σου ἃς ἔδωκας ἡμῖν ἐν χειρὶ τῶν δούλων σου τῶν προφητῶν λέγων, ἡ γῆ εἰς ἣν εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, γῆ μετακινουμένη ἐστὶν ἐν μετακινήσει λαῶν τῶν γαιῶν βδελύγμασιν αὐτῶν ὧν ἔπλησαν αὐτὴν ἀπὸ στόματος ἐπὶ στόμα ἐν ἀκαθαρσίαις αὐτῶν. καὶ νῦν τὰς θυγατέρας ὑμῶν μὴ δώσητε τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων αὐτῶν μὴ λάβητε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐκζητήσητε εἰρήνην αὐτῶν καὶ ἀγαθὸν αὐτῶν ἕως αἰῶνος, ὅπως ἐνισχύσητε καὶ φάγητε τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ κληροδοτήσητε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν ἕως αἰῶνος. καὶ μετὰ πᾶν τὸ ἐρχόμενον ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν ποιήμασιν ἡμῶν τοῖς πονηροῖς καὶ ἐν πλημμελείᾳ ἡμῶν τῇ μεγάλῃ, ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκούφισας ἡμῶν τὰς ἀνομίας, καὶ ἔδωκας ἡμῖν σωτηρίαν, ὅτι ἐπεστρέψαμεν διασκεδάσαι τὰς ἐντολάς σου, καὶ ἐπιγαμβρεῦσαι τοῖς λαοῖς τῶν γαιῶν τούτων. μὴ παροξυνθῇς ἐν ἡμῖν ἕως συντελείας τοῦ μὴ εἶναι ἐγκατάλειμμα καὶ διασῳζόμενον. κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ δίκαιος σύ, ὅτι κατελείφθημεν διασῳζόμενοι ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ἰδοὺ ἡμεῖς πάντες ἐναντίον σου ἐν πλημμελείαις ἡμῶν, ὅτι οὐκ ἔστι στῆναι

et iniquitatibus nostris traditi sumus nos et reges nostri et sacerdotes nostri in manibus regum gentium in gladio et in captiuitate et in rapina et in confusione vultus nostri: sicut dies hec. et nunc quasi paruum mansuefactus est nobis dominus deus noster vt dimitteret nos in salutem: et daret nobis firmamentum in loco sanctificationis eius vt illuminaret oculos nostros: et daret vitam modicam in seruitute nostra: quia serui sumus. et in seruitute nostra non dereliquit nos dominus deus noster: et inclinauit super nos misericordiam coram regibus persarum: vt daret nobis viuificationem vt sublimaret ipsi domum dei nostri: et erigeret deserta eius: et daret nobis sepem in iuda et hierusalem. et nunc quid dicemus deus noster post hoc? quoniam dereliquimus precepta tua que dedisti nobis in manu seruorum tuorum prophetarum dicens: terra in quam ingredimini ibi vt hereditetis eam: terra commota est in commotione populorum terrarum abominationibus eorum quibus repleuerunt eam ab ore in os in immunditiis eorum. et nunc filias vestras non detis filiis eorum: et a filiabus eorum ne accipiatis filiis vestris: et ne queratis pacem eorum et bonum eorum vsque in eternum: vt confortemini et comedatis bona terre: et per sortem diuidatis filiis vestris vsque in eternum. et post omne quod venit super nos in operibus nostris prauis et in delicto nostro magno: quia tu deus noster leuauisti nostras iniquitates: et dedisti nobis salutem: quia conuersi sumus dissipare mandata tua: et matrimonia iungere cum populis terrarum istarum. ne quid irritatus es in nobis vsque in consummationem ne esset reliquum et saluum. domine deus israel iustus tu: quoniam relicti sumus salui sicut dies hec. ecce nos omnes coram te in delictis nostris: quia non est stare

ἐνώπιόν σου ἐπὶ τούτῳ.

Ca. 10.

Καὶ ὡς προσηύξατο ἔσδρας καὶ ὡς ἐξηγόρευσε κλαίων καὶ προσπίπτων ἐνώπιον οἴκου τοῦ θεοῦ, συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ ἰσραὴλ ἐκκλησία πολλὴ σφόδρα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ νεανίσκοι. ὅτι κλαυθμῷ μεγάλῳ ἔκλαυσεν ὁ λαός. καὶ ἀπεκρίθη σεχενίας υἱὸς ἰεϊὴλ ἀπὸ υἱῶν ἠλάμ, καὶ εἶπε τῷ ἔσδρᾳ, ἡμεῖς ἠθετήσαμεν τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσαμεν γυναῖκας ἀλλοτρίας ἀπὸ τῶν λαῶν τῆς γῆς. καὶ νῦν ἐστὶν ἐλπὶς τῷ ἰσραὴλ ἐπὶ τούτῳ, καὶ νῦν διαθώμεθα διαθήκην τῷ θεῷ ἡμῶν ἐξαγαγεῖν πάσας τὰς γυναῖκας καὶ τὰ γεννώμενα ἐξ αὐτῶν ἐν βουλῇ κυρίου, καὶ τῶν τρεμόντων ἐν ἐντολαῖς θεοῦ ἡμῶν, καὶ ὡς ὁ νόμος, γενηθήτω, ἀνάστηθι. ὅτι ἐπὶ σὲ τὸ ῥῆμα, καὶ ἡμεῖς μετὰ σοῦ, κραταιοῦ καὶ ποίησον. καὶ ἀνέστη ἔσδρας καὶ ὥρκισε τοὺς ἄρχοντας τῶν ἱερέων καὶ λευΐτας καὶ πάντα ἰσραήλ, τοῦ ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ὤμοσαν. καὶ ἀνέστη ἔσδρας ἀπὸ προσώπου οἴκου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπορεύθη εἰς γαζοφυλάκιον ἰωανὰν υἱοῦ ἐλισοὺβ καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ. ἄρτον οὐκ ἔφαγεν καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιεν, ὅτι ἐπένθει ἐπὶ τῇ ἀσυνθεσίᾳ τῆς ἀποικίας. καὶ παρήνεγκαν φωνὴν ἐν ἰούδα καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ πᾶσι τοῖς υἱοῖς τῆς ἀποικίας τοῦ συναθροισθῆναι εἰς ἱερουσαλήμ. πᾶς ὃς ἂν μὴ ἔλθῃ εἰς τρεῖς ἡμέρας ὡς ἡ βουλὴ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀναθεματισθήσεται πᾶσα ἡ ὕπαρξις αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς διασταλήσεται ἀπὸ ἐκκλησίας τῆς ἀποικίας. καὶ συνήχθησαν πάντες ἄνδρες ἰούδα καὶ βενιαμὶν εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς τὰς τρεῖς ἡμέρας, οὗτος ὁ μὴν ὁ ἔνατος. ἐν τῇ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ἐκάθισε πᾶς ὁ λαὸς ἐν πλατείᾳ οἴκου τοῦ θεοῦ ἐν τρόμῳ περὶ τοῦ ῥήματος, καὶ ἀπὸ τοῦ χειμῶνος. καὶ ἀνέστη ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς ἠσυνθετήκατε, καὶ ἐκαθίσατε γυναῖκας ἀλλοτρίας τοῦ προσθεῖναι ἐπὶ πλημμέλειαν ἰσραήλ. καὶ νῦν δότε αἴνεσιν κυρίῳ τῷ θεῷ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ποιήσατε τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ διαστάλητε

coram te super hoc. Et postquam orauit esdras et postquam concionatus est plorans et cadens coram domo dei: collecti sunt ad eum de israel cetus multus nimis: viri et mulieres et adolescentuli. quia fletu magno fleuit populus. et respondit sechenias filius ieiel de filiis elam: et dixit esdre: nos preuaricati sumus in deum nostrum: et duximus vxores alienas de populis terre. et nunc est spes israel super hoc: et nunc percutiamus fedus deo nostro adeducendum omnes mulieres et genita ex eis in consilio domini: et eorum qui timent in mandatis dei nostri: et sicut lex: fiat: surge. quia super te verbum: et nos tecum: confortare et fac. et surrexit esdras et adiurauit principes sacerdotum et leuitas et omnem israel: vt facerent secundum verbum hoc: et iurauerunt. et surrexit esdras a facie domus dei: et abiit in gazophylacium ioanan filii elisub et mansit ibi. panem non comedit et aquam non bibit: quoniam lugebat super transgressione transmigrationis. et miserunt vocem in iuda et in hierusalem omnibus filiis transmigrationis vt congregarentur in hierusalem. omnis qui non venerit in tribus diebus quemadmodum consilium principum et seniorum: anathematizabitur omnis substantia eius: et ipse abiicietur de cetu transmigrationis. et congregati sunt omnes viri iuda et beniamin in hierusalem in tribus diebus: ipse mensis nonus. in vicesima mensis sedit omnis populus in platea domus dei in tremore pro verbo: et ab hieme. et surrexit esdras sacerdos et dixit ad eos: vos transgressi estis: et duxistis vxores alienas vt adderetis super delictum israel. et nunc date laudem domino deo patrum nostrorum: et facite placitum coram eo: et separamini

coram te super hoc.

10\. Sic ergo orante esdra et implorante eo: et flente et iacente ante templum dei: collectus est ad eum de israel cetus grandis nimis virorum et mulierum et puerorum. Et fleuit populus multo fletu. Et respondit sechenias filius iehihel de filiis helam: et dixit esdre. Nos preuaricati sumus in deum nostrum et duximus vxores alienigenas de populis terre. Et nunc si est penitentia in israel super hoc: percutiamus fedus cum deo nostro vt proiciamus vniuersas vxores et eos qui de his nati sunt. Iuxta voluntatem domini et eorum qui tenent preceptum domini dei nostri: secundum legem fiat. Surge: tuum est discernere: nosque erimus tecum. Confortare et fac. Surrexit ergo esdras et adiurauit principes sacerdotum et leuitarum et omnem israel vt facerent secundum verbum hoc. Et iurauerunt. Et surrexit esdras ante domum dei: et abiit ad cubiculum iohanan filii eliasib: et ingressus est illuc. Panem non comedit et aquam non bibit. Lugebat enim transgressionem eorum qui venerant de captiuitate. Et missa est vox in iuda et in hierusalem omnibus filiis transmigrationis vt congregarentur in hierusalem: et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum et seniorum: auferetur vniuersa substantia eius: et ipse abiicietur de cetu transmigrationis. Conuenerunt igitur omnes viri iuda et beniamin in hierusalem tribus diebus: ipse est mensis nonus vicesima die mensis: et sedit omnis populus in platea domus dei trementes pro peccato et pluuiis. Et surrexit esdras sacerdos et dixit ad eos. Vos transgressi estis et duxistis vxores alienigenas vt adderetis super delictum israel. Et nunc date confessionem domino deo patrum vestrorum et facite placitum eius: et separamini

לפניך על זאת:

Cap. x.

ובהתפלל עזרא ובהתודתו בכה ומתנפל לפני בית האלהים נקבצו אליו מישראל קהל רב מאד אנשים ונשים וילדים כי בכו העם הרבה בכה: ויען שכניה בן יחיאל מבני עילם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו באלהינו ונשב נשים נכריות מעמי הארץ ועתה יש מקוה לישראל על זאת: ועתה נכרת ברית לאלהינו להוציא כל נשים והנולד מהם בעצת אדני והחרדים במצות אלהינו וכתורה יעשה: קום כי עליך הדבר ואנחנו עמך חזק ועשה: ויקם עזרא וישבע את שרי הכהנים הלוים וכל ישראל לעשות כדבר הזה וישבעו: ויקם עזרא מלפני בית האלהים וילך אל לשכת יהוחנן בן אלישיב וילך שם לחם לא אכל ומים לא שתה כי מתאבל על מעל הגולה: ויעבירו קול ביהודה וירושלם לכל בני הגולה להקבץ ירושלם: וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים כעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה: ויקבצו כל אנשי יהודה ובנימן ירושלם לשלשת הימים הוא חדש התשיעי בעשרים בחדש וישבו כל העם ברחוב בית האלהים מרעידים על הדבר ומהגשמים: ויקם עזרא הכהן ויאמר אלהם אתם מעלתם ותשיבו נשים נכריות להוסיף על אשמת ישראל: ועתה תנו תודה ליהוה אלהי אבתיכם ועשו רצונו והבדלו

בן הלוחש שר חצי פלך ירושלם הוא ובנותיו׃ את שער הגיא החזיק חנון וישבי זנוח המה בנוהו ויעמידו דלתתיו מנעליו ובריחיו ואלף אמה בחומה עד שער השפות׃ ואת שער האשפות החזיק מלכיה בן רכב שר פלך בית הכרם הוא יבננו ויעמיד דלתתיו מנעליו ובריחיו׃ ואת שער העין החזיק שלון בן כל חזה שר פלך המצפה הוא יבננו ויטללנו ויעמידו דלתתיו מנעליו ובריחיו ואת חומת ברכת השלח לגן המלך ועד המעלות היורדות מעיר דויד׃ אחריו החזיק נחמיה בן עזבוק שר חצי פלך בית צור עד נגד קברי דויד ועד הברכה העשויה ועד בית הגברים׃ אחריו החזיקו הלוים רחום בן בני על ידו החזיק חשביה שר חצי פלך קעילה לפלכו׃ אחריו החזיקו אחיהם בוי בן חנדד שר חצי פלך קעילה׃ ויחזק על ידו עזר בן ישוע שר המצפה מדה שנית מנגד עלת הנשק המקצע׃ אחריו החרה החזיק ברוך בן זבי מדה שנית מן המקצוע עד פתח בית אלישיב הכהן הגדול׃ אחריו החזיק מרמות בן אוריה בן הקוץ מדה שנית מפתח בית אלישיב ועד תכלית בית אלישיב׃ ואחריו החזיקו הכהנים אנשי הככר׃ אחריו החזיק בנימן וחשוב נגד ביתם אחריו החזיק עזריה בן

filius aloes princeps medie partis vici … hierusalem ipse & filie eius. Et portam … vallis edificauit annū & habitatores zanoe: ipsi edificauerūt eā: & statuerunt valuas eius & seras & vectes: & mille cubitos in muro … vsq₃ ad portam sterquilinii. Et portam … sterquilinii edificauit melchias filius rechab … princeps vici bethacharem. Ipse edificauit eam & statuit valuas eius & seras & vectes. … Et portam fontis edificauit sellum filius … colozai princeps pagi maspha. Ipse … edificauit eam & texit: & statuit valuas eius … & seras & vectes & muros … piscine syloe in hortum regis: & vsq₃ ad … gradus qui descēdūt de ciuitate dauid. Post eum edificauit neemias filius azboch princeps dimidie ptis vici bethsur: vsq₃ cōtra sepulchrū dauid & vsq₃ ad piscinā q̄ grādi opere cōstructa est: & vsq₃ ad domū fortiū. Post eum edificauerūt leuite: reum filius benni. Post eum edificauit asebias princeps dimidie partis vici ceile in vico suo. Post eū edificauerūt fratres eorū bechui filius enebad princeps dimidie partis ceile. Et edificauit … iuxta eum azer filius iosue princeps maspha mensuram secundam: cōtra ascensum firmissimi anguli. Post eum in monte edificauit … baruch filius zachai mēsuram secundam: ab … angulo vsq₃ ad portam domus eliasib … sacerdotis magni. Post eum edificauit … merimuth filius vrie filii atthus … mensuram secundam: a porta domus … eliasib donec extenderetur domus … eliasib. Et post eum edificauerunt … sacerdotes viri de cāpestrib⁹ iordanis. Post eos edificauit beniamin & asub cōtra domū suam. Et post eos edificauit azarias filius …

υἱὸς σαλὼς ἄρχων ἡμίσους περιχώρου ἱερουσαλήμ, αὐτὸς καὶ αἱ θυγατέρες αὐτοῦ. τὴν πύλην τῆς φάραγγος ἐκράτησεν ἀνοὺν καὶ οἱ κατοικοῦντες ζανώ· αὐτοὶ ᾠκοδόμησαν αὐτήν, καὶ ἔστησαν θύρας αὐτῆς, καὶ κλεῖθρα αὐτῆς, καὶ μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ χιλίους πήχεις ἐν τῷ τείχει ἕως τῆς πύλης τῆς κοπρίας. καὶ τὴν πύλην τῆς κοπρίας ἐκράτησε μελχίας υἱὸς ῥηχὰβ, ἄρχων περιχώρου βηθαχχαρὰμ αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. καὶ ἐσκέπασαν αὐτήν, καὶ ἔστησαν θύρας αὐτῆς, καὶ κλεῖθρα αὐτῆς, καὶ μοχλοὺς αὐτῆς. τὴν δὲ πύλην τῆς πηγῆς ἠσφαλίσατο σολὼν υἱὸς χαλζεὶ, ἄρχων μέρους τῆς μασφά, αὐτὸς ἐξωκοδόμησεν αὐτὴν καὶ ἐστέγασεν αὐτήν, καὶ ἔστησε τὰς θύρας αὐτῆς καὶ μοχλοὺς αὐτῆς. καὶ τὸ τεῖχος τῆς κολυμβήθρας τοῦ σιλωὰ εἰς τὸν κῆπον τοῦ βασιλέως καὶ ἕως τῶν βαθμῶν τῶν καταβαινόντων ἀπὸ πόλεως δαυίδ. ὀπίσω αὐτοῦ ἐκράτησε νεεμίας υἱὸς ἐζβοὺχ ἄρχων ἡμίσους περιχώρου βηθσοὺρ ἕως κήπου τάφου δαυίδ, καὶ ἕως τῆς κολυμβήθρας τῆς γεγονυίας, καὶ ἕως οἴκου τῶν δυνατῶν. ὀπίσω αὐτοῦ ἐκράτησαν οἱ λευῖται, ῥαοὺμ υἱὸς βανεὶ. ἐπὶ χεῖρα αὐτοῦ ἐκράτησεν ἀσαβίας ἄρχων ἡμίσους περιχώρου κεειλὰ τῷ περιχώρῳ αὐτοῦ. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν βαβαὶ υἱὸς ἠναδὰδ, ἄρχων ἡμίσους περιχώρου κεειλά. καὶ ἐκράτησεν ἐπὶ χεῖρα αὐτοῦ ἀζοὺρ υἱὸς ἰησοῦ ἄρχων τοῦ μασφὰ μέτρον δεύτερον ἐξεναντίας ἀναβάσεως τῶν ὅπλων τῆς συναπτούσης εἰς τὴν γωνίαν. ὀπίσω αὐτοῦ εἰς ὄρος αὐτοῦ ἐκράτησε βαροὺχ υἱὸς ζαβοὺ μέτρον δεύτερον ἀπὸ τῆς γωνίας ἕως θύρας οἴκου ἐλιασοὺβ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησε μεραμὼθ υἱὸς οὐρίας υἱοῦ ἀκκὼς μέτρον δεύτερον ἀπὸ θύρας οἴκου ἐλιασοὺβ ἕως συντελείας οἴκου ἐλιασούβ. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησαν οἱ ἱερεῖς ἄνδρες ἀχεχάρ. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησε βενιαμὶν καὶ ἀσοὺβ κατέναντι οἴκου αὐτῶν. καὶ μετ᾽ αὐτοὺς ἐκράτησεν ἀζαρίας υἱὸς

μαασίου υἱοῦ ἀνανίου ἐχόμενα οἴκου αὐτοῦ. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησε βανὶ υἱὸς ἠναδὰδ μέτρον δεύτερον ἀπὸ τοῦ οἴκου ἀζαρίου ἕως τῆς γωνίας καὶ ἕως τῆς καμπῆς. φαλὰλ υἱὸς οὐζαί, ἐξεναντίας τῆς γωνίας καὶ τοῦ πύργου τοῦ ἐξέχοντος ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως ἀνώτερος τῆς αὐλῆς τῆς φυλακῆς. καὶ μετ᾽ αὐτὸν φαδαίας υἱὸς φόρος. καὶ οἱ ναθιναῖοι ἦσαν οἰκοῦντες ἐν τῷ ὠφὰλ ἕως ἀπέναντι κήπου πύλης τοῦ ὕδατος εἰς ἀνατολάς, καὶ ὁ πύργος ὁ ἐξέχων. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησαν οἱ θεκωεὶμ μέτρον δεύτερον ἐξεναντίας τοῦ πύργου τοῦ μεγάλου τοῦ ἐξέχοντος, καὶ ἕως τοῦ τείχους τοῦ ὀφλά. ἀνώτερον πύλης τῶν ἵππων ἐκράτησαν οἱ ἱερεῖς, ἀνὴρ ἐξεναντίας οἴκου ἑαυτοῦ. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησε σαδὼκ υἱὸς ἐμμὴρ ἐξεναντίας οἴκου ἑαυτοῦ. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησε σαμαία υἱὸς σεχενία φύλαξ τῆς πύλης τῆς ἀνατολῆς. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησεν ἀνανίας υἱὸς σελλεμία, καὶ ἀνὼν υἱὸς σελὲφ ὁ ἕκτος μέτρον δεύτερον. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησε μεσολλὰμ υἱὸς βαραχίου ἐξεναντίας γαζοφυλακίου αὐτοῦ. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησε μελχίας υἱὸς τοῦ σαρεφὶ ἕως οἴκου τῶν ναθιναίων καὶ τῶν μεταβόλων ἀπέναντι πύλης τῆς ἐπισκέψεως, καὶ ἕως ἀναβάσεως τῆς καμπῆς. καὶ ἀναμέσον τῆς ἀναβάσεως τῆς πύλης τῆς προβατικῆς ἐκράτησαν οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ μεταβόλοι. Ca. 4.

Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤκουσε σαναβαλὰτ ὅτι ἡμεῖς οἰκοδομοῦμεν τὸ τεῖχος, καὶ πονηρὸν ἦν αὐτῷ, καὶ ὠργίσθη ἐπὶ πολύ, καὶ ἐξεγέλα ἐπὶ τοῖς ἰουδαίοις. καὶ εἶπεν ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ τῆς δυνάμεως σαμαρείας, καὶ εἶπε, τί οἱ ἰουδαῖοι οἱ δυναμινοὶ οὗτοι ποιοῦσιν; ἆρα καταλείψομεν αὐτούς; ἆρα θυσιάσουσιν; ἆρα δυνήσονται; καὶ σήμερον ἰάσονται τοὺς λίθους μετὰ τὸ χῶμα γενέσθαι καυθέντας; καὶ τωβίας ὁ ἀμμανίτης ἐχόμενα αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, καί γε αὐτοὶ οἰκοδομοῦσιν, οὐχὶ ἀναβήσεται ἀλώπηξ …

maasie filii ananie cōtra domū suam. … Post eū edificauit bennui filius ennada … mensurā secūdam a domo azarie vsq₃ ad … flexurā & vsq₃ ad angulū. Post eū edificauit phalel filius ozi cōtra flexuram & turrim q̄ eminet de domo regis excelsa idest in atrio … carceris. Post eum phadaia filius feros. Nathinei autem habitabāt in ofel vsq₃ … contra portam aquarum ad orientē & turrim que prominebat. Post eos edificauerūt thecueni mensurā secundam e regiōe a turre magna & eminenti vsq₃ ad murū templi. … Sursum autē ad portam equorum edificauerūt sacerdotes vnusquisq₃ contra domum suam. Post eos edificauit sedo filius emmer … contra domum suam. Et post eum edificauit semeia filius sechenie custos porte … orientalis. Post eum edificauerūt anania filius selemie: & anon filius selo sextus: … mensurā secundā. Post eum edificauit mesollā filius barachie cōtra gazophylaciū suū. Post eū edificauit melchias filius aurificis vsq₃ ad domum nathineorū & scruta vendentiū contra portā iudicialē & vsq₃ ad cenaculum anguli. Et intra cenaculū anguli in porta gregis … edificauerūt aurifices & negociatores. 4.

Factum est aūt cū audisset sanaballath q̄ edificaremus murum: iratus est valde: … & motus nimis subsannauit iudeos. … & dixit corā fribus suis & frequētia samaritanorum. Quid iudei … faciūt ibecilles? Num dimittēt eos gētes? Nū sacrificabūt & cōplebūt in vna die? Nunqd edificare poterūt lapides de aceruis pulueris qui cōbusti sunt? Sed tobias amanites proximus eius ait. Edificent. Si ascenderit vulpes …

מעשיה בן ענניה אצל ביתו׃ אחריו החזיק בנוי בן חנדד מדה שנית מבית עזריה עד המקצוע ועד הפנה׃ פלל בן אוזי מנגד המקצוע והמגדל היוצא מבית המלך העליון אשר לחצר המטרה אחריו פדיה בן פרעש׃ והנתינים היו ישבים בעפל עד נגד שער המים למזרח והמגדל היוצא׃ אחריו החזיקו התקעים מדה שנית מנגד המגדל הגדול היוצא ועד חומת העפל׃ מעל שער הסוסים החזיקו הכהנים איש לנגד ביתו׃ אחריו החזיק צדוק בן אמר נגד ביתו ואחריו החזיק שמעיה בן שכניה שמר שער המזרח׃ אחריו החזיק חנניה בן שלמיה וחנון בן צלף הששי מדה שנית אחריו החזיק משלם בן ברכיה נגד נשכתו׃ אחריו החזיק מלכיה בן הצרפי עד בית הנתינים והרכלים נגד שער המפקד ועד עלית הפנה׃ ובין עלית הפנה לשער הצאן החזיקו הצרפים והרכלים׃

Cap. iiij.

ויהי כאשר שמע סנבלט כי אנחנו בונים את החומה ויחר לו ויכעס הרבה וילעג על היהודים׃ ויאמר לפני אחיו וחיל שמרון ויאמר מה היהודים האמללים עשים היעזבו להם היזבחו היכלו ביום היחיו את האבנים מערמות העפר והמה שרופות׃ וטוביה העמני אצלו ויאמר גם אשר הם בונים אם יעלה שועל

ופרץ חומת אבניהם ׃ שמע — חמה
אלהינו כי היינו בוזה והשב — היה שוב
חרפתם על ראשם ותנם לבזה — נתן בזז
בארץ שביה ׃ ואל תכס על — שבה כסה
עונם וחטאתם מלפניך אל
תמחה כי הכעיסו לנגד הבונים ׃ — מחה
ונבנה את החומה ותקשר — בנה קשר
כל החומה עד חציה ויהי לב — חצה
לעם לעשות ׃ ויהי כאשר שמע — עשה
סנבלט וטוביה והערבים והעמנים
והאשדודים כי עלתה ארוכה — עלה ארך
לחמות ירושלם כי החלו — חלל
הפרצים להסתם ויחר להם — פרץ סתם
מאד ׃ ויקשרו כלם יחדו לבוא
להלחם בירושלם ולעשות לו — לחם
תועה ׃ ונתפלל אל אלהינו — תעה פלל
ונעמיד משמר עליהם יומם — עמד שמר
ולילה מפניהם ׃ ויאמר יהודה — פנה אמר
כשל כח הסבל והעפר הרבה — רבה
ואנחנו לא נוכל לבנות בחומה ׃ — יכל בנה
ויאמרו צרינו לא ידעו ולא יראו — חסה צור
עד אשר נבוא אל תוכם והרגנום — ראה בוא
והשבתנו את המלאכה ׃ ויהי — שבת לאך
כאשר באו היהודים הישבים — היה בוא
אצלם ויאמרו לנו עשר פעמים — ידה
מכל המקומות אשר תשובו — קום שוב
עלינו ׃ ואעמיד מתחתיות למקום
מאחרי לחומה בצחחיים ואעמיד — צחח
את העם למשפחות עם חרבתיהם — שפחה
רמחיהם וקשתתיהם ׃ וארא — ראה
ואקום ואמר אל החרים ואל — קום חרר
הסגנים ואל יתר העם אל תיראו — ירא
מפניהם את אדני הגדול והנורא — גדל ירא
זכרו והלחמו על אחיכם בניכם — לחם בנה
ובנתיכם נשיכם ובתיכם ׃ ויהי — נשה בית
כאשר שמעו אויבינו כי נודע — ידע

transsiliet murum eorū lapideum. Audi deus noster quia facti sumus despectui. Cōuerte opprobriū sup caput eorū: & da eos in despectionē in terra captiuitatis. Ne operias iniquitatē eorū: & pctm eorū corā facie tua non deleatur: quia irriserūt edificantes. Itaq; edificauimus murum & coniunximus totū vsq; ad partē dimidiam: & puocatū est cor populi ad operādū. Factum est aūt cū audisset sanaballath & tobias & arabes & ammonite & azotii φ obducta esset cicatrix muri hierusalem: & φ cepissent interrupta cōcludi: irati sunt nimis. Et cōgregati sūt oēs pariter vt venirent & pugnarent contra hierusalem & molirentur insidias. Et orauimus deum nostrum: & posuimus custodes super murum die ac nocte contra eos. Dixit autem iudas. Debilitata est fortitudo portātis: & hum⁹ nimia est: & nos non poterim⁹ edificare murum. Et dixerūt hostes nostri. Nesciant & ignorent donec veniamus in medium eorū & iterficiam⁹ eos: & cessare faciamus opus. Factum est autē venientibus iudeis qui habitabant iuxta eos: & dicentibus nobis per decem vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos: statui in loco post murū per circuitū populū in ordinem cū gladiis suis & lanceis & arcubus. Et perspexi atq; surrexi: & aio ad optimates & magistratus: & ad reliquā partē vulgi. Nolite timere a facie eorū. Domini magni & terribilis memētote: & pugnate pro frib⁹ vrīs: filiis vrīs & filiab⁹ vrīs: & vxorib⁹ vestris: & domib⁹ vrīs. Facutm est aūt cū audissent inimici nrī nunciatū esse

τ destruet murū lapidū eoꝝ: audi deus noster
καὶ καθελεῖ τὸ τεῖχος λίθων αὐτῶν; ἄκουσον ὁ θεὸς ἡμῶν
quia facti sumus in subsānationē: τ cōuerte oppro-
ὅτι ἐγενήθημεν εἰς μυκτηρισμόν, καὶ ἐπίστρεψον ὀνειδι-
briū eoꝝ in caput eoꝝ: τ da eos in su
σμὸν αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ δὸς αὐτοὺς εἰς μυ-
bsānationē in terra captiuitatis: τ ne operias in
κτηρισμὸν ἐν γῇ αἰχμαλωσίας, καὶ μὴ καλύψῃς ἐπὶ
iniquitatē eoꝝ: τ peccatū eoꝝ a facie tua
ἀνομίαν αὐτῶν, καὶ ἡ ἁμαρτία αὐτῶν ἐκ προσώπου σου
nō deleat: qm̄ irritauerūt corā edificā
μὴ ἐξαλειφθείη, ὅτι παρώργισαν ἐναντίον τῶν οἰκοδο-
tibus. τ edificauimus muꝝ τ cōiūctus ē oīs
μούντων. καὶ ᾠκοδομήσαμεν τὸ τεῖχος καὶ συνήφθη πᾶν
murus vsq; ad medietatē suāꝝ τ factū est cor
τὸ τεῖχος ἕως τοῦ ἡμίσους αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ἡ καρδία
populi vt edificaret. τ factū est cū audisset sa-
τοῦ λαοῦ ὥστε οἰκοδομῆσαι. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε σα-
nabalat τ tobias τ arabes τ ammanite τ
ναβαλὰτ καὶ τωβίας καὶ οἱ ἄραβες καὶ οἱ ἀμμανῖται καὶ οἱ
azotij: φ ascēdit germē muris hierusalē: qm̄
ἀζώτιοι, ὅτι ἀνέβη ἡ φυὴ τοῖς τείχεσιν ἱερουσαλὴμ, ὅτι
inceperūt cicatrices obduci: τ molestū eis
ἤρξαντο αἱ διασφαγαὶ ἀναφράσσεσθαι, καὶ πονηρὸν αὐ-
visū fuit valde. τ cōgregati sunt oēs ad idē
τοῖς ἐφάνη σφόδρα. καὶ συνήχθησαν πάντες ἐπὶ τὸ αὐ-
vt venirēt τ pcuterēt in hierusalē: τ facerēt
τὸ ἐλθεῖν καὶ παρατάξασθαι ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ποιῆσαι
eī deceptionē. τ orauimus ad deū nrm̄
αὐτὴν πλάνησιν. καὶ προσηυξάμεθα πρὸς τὸν θεὸν ἡμῶν
τ statuimus custodes sup eos die τ no-
καὶ ἐστήσαμεν προφύλακας ἐπ᾽ αὐτοὺς ἡμέρας καὶ νυ-
cte a facie eoꝝ. τ dixit iudas: contrita
κτὸς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ εἶπεν ἰούδας, συνετρί-
est fortitudo inimicoꝝ: τ humus multa: τ nos
βη ἡ ἰσχὺς τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὁ χοῦς πολύς, καὶ ἡμεῖς
nō poterimus edificare in muro. τ dixerūt
οὐ δυνησόμεθα οἰκοδομεῖν ἐν τῷ τείχῳ. καὶ εἶπον
tribulantes nos: nō cognoscēt τ nō videbūt do-
οἱ θλίβοντες ἡμᾶς, οὐ γνώσονται καὶ οὐκ ὄψονται ἕως
nec veniamus in mediū eoꝝ: τ interficiemus eos
ὅτου ἔλθωμεν εἰς μέσον αὐτῶν, καὶ φονεύσομεν αὐ-
τ sedabimus opus. τ factū est vt vene
τοὺς καὶ καταπαύσομεν τὸ ἔργον. καὶ ἐγένετο ὡς ἦλ-
rūt iudei habitantes prope eos: τ dixerūt
θον οἱ ἰουδαῖοι οἱ οἰκοῦντες ἐχόμενα αὐτῶν, καὶ εἶπον
nobis: ascēdūt ex oibus locis qm̄ cō-
ἡμῖν, ἀναβαίνουσιν ἐκ πάντων τῶν τόπων ὅτι ἐπε-
uertistis sup nos. τ statui in infima
στρέψατε ἐφ᾽ ἡμᾶς. καὶ ἔστησα εἰς τὰ κατώτατα τοῦ
loci post muꝝ in abscōditis:
τόπου κατώπισθεν τοῦ τείχους ἐν τοῖς σκεπεινοῖς,
τ statui populū per ppłos cū gladijs su-
καὶ ἔστησα τὸν λαὸν κατὰ δήμους μετὰ ῥομφαιῶν αὐ-
is τ lāceis suis τ arcubus suis.
τῶν καὶ τῶν δοράτων αὐτῶν καὶ τῶν τόξων αὐτῶν.
τ pspexi τ surrexi τ dixi ad optimates
καὶ εἶδον καὶ ἀνέστην καὶ εἶπον πρὸς τοὺς ἐντίμους
τ ad duces τ ad reli-
καὶ πρὸς τοὺς στρατηγοὺς καὶ πρὸς τοὺς καταλοί-
quos populi: ne timeatis a facie eo-
πους τοῦ λαοῦ, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπου αὐ-
rū. memētote dei nrī magni τ
τῶν. μνήσθητε τοῦ θεοῦ ἡμῶν τοῦ μεγάλου καὶ
terribilis τ pugnate pro fratribus vrīs:
φοβεροῦ καὶ παρατάξασθε περὶ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν,
filijs vrīs: τ filiabus vrīs: τ vxoribus ve-
υἱῶν ὑμῶν, καὶ θυγατέρων ὑμῶν, καὶ γυναικῶν ὑ-
stris: τ domibus vrīs: τ factū est quū audissent
μῶν, καὶ οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤκουσαν
inimici nrī φ notū fuit
οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ὅτι ἐγνώσθη

B

C

A

nobis: τ dissipauit deus cōsiliū eoꝝ. τ
ἡμῖν, καὶ διεσκέδασεν ὁ θεὸς τὴν βουλὴν αὐτῶν. καὶ
reuersi sumus nos in murū: vir in opus su-
ἐπεστρέψαμεν ἡμεῖς εἰς τεῖχος, ἀνὴρ εἰς τὸ ἔργον αὐ-
um. τ factū est a die illa medietas coꝝ
τοῦ. καὶ ἐγένετο ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἥμισυ τῶν
q ordinati erant faciebāt opus: τ medietas eoꝝ re-
ἐκτεταγμένων ἐποίουν τὸ ἔργον, καὶ ἥμισυ αὐτῶν ἀν-
sistebāt: τ lācee τ scuta τ arcus τ thora-
τείχοντο, καὶ λόγχαι καὶ θυρεοὶ καὶ τόξα καὶ θώρα-
ces: τ pīcipes post oēm domū iuda
κες, καὶ οἱ ἄρχοντες ὀπίσω παντὸς οἴκου ἰούδα τῶν
edificantiū in muro. τ tollētes in
οἰκοδομούντων ἐν τῷ τείχει. καὶ οἱ αἴροντες ἐν τοῖς
humeris armati. in vna manu faciebat illic o-
ἀρτῆρσιν ἔνοπλοι. ἐν μιᾷ χειρὶ ἐποίει αὐτοῦ τὸ ἔρ-
pus: τ in vna tenebat iaculū. τ edificato-
γον, καὶ ἐν μιᾷ ἐκράτει τὴν βολίδα. καὶ οἱ οἰκοδό-
res vir gladiū suū accinctus sup lumbū
μοι ἀνὴρ ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐζωσμένος ἐπὶ τὴν ὀσφὺν
suū: τ edificabāt. τ buccinās in cornu abu
αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδόμουν. καὶ ὁ σαλπίζων ἐν τῇ κερατί-
cina ppe me. τ dixi ad optimates τ ad
νῃ ἐχόμενά μου. καὶ εἶπα πρὸς τοὺς ἐντίμους καὶ πρὸς
pīcipes τ ad reliquos popu
τοὺς ἄρχοντας καὶ πρὸς τοὺς καταλοίπους τοῦ λα-
li: opus grāde τ latū: τ nos separamur
οῦ, τὸ ἔργον πολὺ καὶ πλατύ, καὶ ἡμεῖς σκορπιζόμεθα
sup muꝝ procul vir a fratre suo.
ἐπὶ τοῦ τείχους μακρὰν ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
τ in loco vbicūq; audieritis vocē
τοῦ. καὶ ἐν τόπῳ οὗ ἂν ἀκούσητε τὴν φωνὴν τῆς
buccine: illuc cōcurrite ad nos: τ deus
κερατίνης, ἐκεῖ συναχθήσεσθε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ θεὸς
noster pugnabit pro nobis: τ nos faciebamus
ἡμῶν πολεμήσει ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς ἐποιοῦμεν τὸ
opus. τ medietas nrm̄ tenētes lāceas
ἔργον. καὶ τὸ ἥμισυ ἡμῶν κρατοῦντες τὰς λόγχας
ab ascēsu aurore vsq; ad egressū stellaꝝ.
ἀπὸ ἀναβάσεως τοῦ ὄρθρου ἕως ἐξόδου τῶν ἄστρων.
τ in tēpore illo dixi pplo: vnusq́sq; cum
καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶπα τῷ λαῷ, ἕκαστος μετὰ
iuuene suo castrametabit in medio hierusalē.
νεανίσκου αὐτοῦ αὐλισθήσεται ἐν μέσῳ ἱερουσαλήμ.
τ sit nobis nox custodia: τ dies opus. τ
καὶ ἔστω ἡμῖν ἡ νὺξ προφυλακή, καὶ ἡ ἡμέρα ἔργον. καὶ
erā ego τ fratres mei τ pueri τ vi-
ἤμην ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ τὰ παιδάρια καὶ οἱ ἄν-
ri custodie post me: τ nō fuit ex nobis
δρες τῆς προφυλακῆς ὀπίσω μου, καὶ οὐκ ἦν ἐξ ἡμῶν
denudans vir vestimēta sua. vir τ ar-
ἐκδιδυσκόμενος ἀνὴρ τὰ ἱμάτια ἑαυτοῦ. ἀνὴρ καὶ ὅ-
ma eius ad aquam.
πλον αὐτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ.

Ca.5.

D

Et factū est clamor ppłi τ mulierū
Καὶ ἐγένετο ἡ κραυγὴ τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν
eoꝝ magn⁹ ad fratres suos
αὐτῶν μεγάλη πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἑαυτῶν τοὺς
iudeos. τ erāt aliq̄ dicētes: in filijs no-
ἰουδαίους. καὶ ἦσάν τινες λέγοντες, ἐν υἱοῖς ἡ-
stris τ in filiab⁹ nrīs: nos multi: τ acci-
μῶν καὶ ἐν θυγατράσιν ἡμῶν, ἡμεῖς πολλοί, καὶ λη-
piemus frumentū τ comedemus τ viuemus. τ sunt
ψόμεθα σῖτον καὶ φαγώμεθα καὶ ζησόμεθα. καὶ εἰ-
aliq̄ dicētes: agri nrī τ vinee nrē
σί τινες λέγοντες, ἀγροὶ ἡμῶν καὶ ἀμπελῶνες ἡμῶν
τ domus nrē: nos pmittemus τ accipiemus fru-
καὶ οἰκίαι ἡμῶν, ἡμεῖς διεγγυῶμεν καὶ ληψόμεθα σῖ-
mētuꝝ τ comedemus. τ sunt aliqui dicentes:
τον καὶ φαγώμεθα. καὶ εἰσί τινες λέγοντες,

nobis: dissipauit de⁹ cōsilium eorum. Et reuersi sumus oēs ad muros vnusq́sq; ad opus suum. Et factū est a die illa: media pars iuuenum eorum faciebat opus: & media parata erat ad bellum: & lancee & scuta & arcus & lorice & principes post eos in omni domo iuda edificantium muros & portantium onera & imponentium: vna manu sua faciebat opus: & altera tenebat gladium. Edificantiū enim vnusquisq; gladio erat accinctus renes. Et edificabant & clamabant buccina iuxta me. Et dixi ad optimates & ad magistratus & ad reliquam partem vulgi. Opus grande est & latum: & nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocunq; audieritis clangorem tube: illuc concurrite ad nos. Deus noster pugnabit pro nobis: & nosipsi faciamus opus. Et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurore donec egrediantur astra. In tēpore quoq; illo dixi populo. Vnusquisq; cum puero suo maneat in medio hierusalem: & sint nobis vices per noctē & diem ad operandum. Ego autem & fratres mei & pueri mei & custodes qui erant post me: non deponebam⁹ vestimēta nrā. Vnusq́sq; tm̄ nudabatur ad baptismū. 5.

Et factus est clamor populi & vxoꝝ ei⁹ magn⁹ aduersus frēs suos iudeos. Et erant qui dicerent. Filii nostri & filie nostre multe sunt nimis. Accipiamus p̄ pcio eoꝝ frumentū & comedam⁹ & viuamus. & erāt qui dicerēt. Agros nrōs & vineas & dom⁹ nrās apponamus: & accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant.

פור יעץ — לנו ויפר האלהים את עצתם
ונשוב כלנו אל החומה איש אל — שוב
מלאכתו ׃ ויהי מן היום ההוא חצי — לאך חצה
נערי עשים במלאכה וחצים — עשה
מחזיקים והרמחים המגנים — חזק
והקשתות והשריונים והשרים — שרה שור
אחרי כל בית יהודה ׃ הבונים — בנה
בחומה והנשאים בסבל עמשים
באחת ידו עשה במלאכה ואחת
מחזקת השלח ׃ והבונים איש
חרבו אסורים על מתניו ובונים — אסר
והתוקע בשופר אצלי ׃ ואמר — תקע שפר
אל החרים ואל הסגנים ואל — חור
יתר העם המלאכה הרבה — רבה
ורחבה ואנחנו נפרדים על — פרד
החומה רחוקים איש מאחיו ׃ — חמה רחק
במקום אשר תשמעו את קול — קום שמע
השופר שמה תקבצו אלינו — קבץ
אלהינו ילחם לנו ׃ ואנחנו — לחם
עשים במלאכה וחצים מחזיקים — עשה חצה
ברמחים מעלות השחר עד — חזק עלה
צאת הכוכבים ׃ גם בעת ההיא — יצא כבב
אמרתי לעם איש ונערו
ילינו בתוך ירושלם והיו — לון היה
לנו הלילה משמר והיום מלאכה ׃ — שמר
ואין אני ואחי ונערי ואנשי
המשמר אשר אחרי אין אנחנו
פשטים בגדינו איש שלחו
המים ׃ — Cap. v. — ותהי צעקת
העם ונשיהם גדולה אל אחיהם — היה
היהודים ׃ ויש אשר אמרים — נשה גדל ידה
בנינו ובנתינו אנחנו רבים — רבב
ונקחה דגן ונאכלה ונחיה ׃ ויש — לקח אכל
אשר אמרים שדתינו וכרמינו — חיה שדה
ובתינו אנחנו ערבים ונקחה — בית
דגן ברעב ׃ ויש אשר אמרים

לוינו כסף למדת המלך שדתינו
וכרמינו׃ ועתה כבשר אחינו
בשרנו כבניהם בנינו והנה
אנחנו כבשים את בנינו ואת
בנתינו לעבדים ויש מבנתינו
נכבשות ואין לאל ידנו ושדתינו
וכרמינו לאחרים׃ ויחר לי מאד
כאשר שמעתי את זעקתם ואת
הדברים האלה׃ וימלך לבי עלי
ואריבה את החרים ואת הסגנים
ואמרה להם משא איש באחיו
אתם נשאים ואתן עליהם
קהלה גדולה׃ ואמרה להם אנחנו
קנינו את אחינו היהודים
הנמכרים לגוים כדי בנו וגם
אתם תמכרו את אחיכם ונמכרו
לנו ויחרישו ולא מצאו דבר׃
ויאמר לא טוב הדבר אשר
אתם עשים הלוא ביראת
אלהינו תלכו מחרפת הגוים
אויבינו׃ וגם אני אחי ונערי
נשים בהם כסף ודגן נעזבה
נא את המשא הזה׃ השיבו נא
להם כהיום שדתיהם כרמיהם
זיתיהם ובתיהם ומאת הכסף
והדגן התירוש והיצהר אשר
אתם נשים בהם׃ ויאמרו
נשיב ומהם לא נבקש כן נעשה
כאשר אתה אומר ואקרא את
הכהנים ואשביעם לעשות
כדבר הזה׃ גם חצני נערתי
ואמרה ככה ינער האלהים את
כל האיש אשר לא יקים את
הדבר הזה מביתו ומיגיעו
וככה יהיה נעור ורק ויאמרו
כל הקהל אמן ויהללו את יהוה

Mutuo sumamus pecunias in tributa regis: demusq; agros nřos & vineas: & nūc sicut carnes fratrū nřorū: sic carnes nře sunt: & sicut filii eorū: ita & filii nři. Ecce nos subiugamus filio[illegible]os & filias nřas in [illegible]tutem: & de filiab⁹ nostris sūt famule: nec habem⁹ vnde possint redimi: & agros nřos & vineas nřas alii possident. Et iratus sum nimis cū audissem clamorem eorum ſm verba hec: cogitauitq; cor meum mecum. Et increpaui optimates & magistratus: & dixi eis. Vsuras ne singuli a fratribus vřis exigitis? Et congregaui aduersum eos cōtionem magnam: & dixi eis. Nos vt scitis redemimus fratres nostros iudeos q venditi fuerāt gentib⁹ ſm possibilitatē nřam. Et vos igitur vendite fřes vřos: & redimem⁹ eos. Et siluerūt: nec inuenerūt quid rńderent. Dixiq; ad eos. Non est bona res quam facitis. Quare non in timore dei nři ambulatis: ne exprobretur nobis a gētib⁹ inimicis nřis. Et ego & fřes mei & pueri mei cōmodauimus plurimis pecuniam & frumentū. Non repetamus in cōe istud. Es alienū cōcedamus: qđ debetur nobis. Reddite eis hodie agros suos & vineas suas & oliueta sua & domos suas. Quin poti⁹ & centesimā pecunie frumēti vini & olei quā exigere soletis ab eis: date pro illis. Et dixerūt. Reddem⁹: & ab eis nihil q̄remus: sicq; faciemus vt loqueris. Et vocaui sacerdotes & adiuraui eos vt facerent iuxta quod dixeram. Insup excussi sinum meū & dixi. Sic excutiat de⁹ omnem virum qui nō compleuerit verbum istud: de domo sua & de laboribus suis: sic excutiatur: & vacuus fiat. Et dixit vniuersa multitudo: amē. Et laudauerunt dñm.

mutuo accepim⁹ argentū in tributa regis:
ἐδανεισάμεθα ἀργύριον εἰς φόρους τοῦ βασιλέως,
agri nři ⁊ vinee nře ⁊ domus nře. ⁊
ἀγροὶ ἡμῶν καὶ ἀμπελῶνες ἡμῶν καὶ οἰκίαι ἡμῶν. καὶ
nūc sicut caro fratrū nřoꝝ: caro nřa. sicut filij eo=
νῦν ὡς σὰρξ ἀδελφῶν ἡμῶν, σὰρξ ἡμῶν. ὡς υἱοὶ αὐ=
rū: filij nři. ⁊ ecce nos subiugamus
τῶν, υἱοὶ ἡμῶν. καὶ ἰδοὺ ἡμεῖς καταδυναστεύομεν τοὺς
filios nřos ⁊ filias nřas in ſuos: ⁊
υἱοὺς ἡμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν εἰς δούλους, καὶ
sunt de filiabus nřis subiugate: ⁊
εἰσὶν ἀπὸ θυγατέρων ἡμῶν καταδυναστευόμεναι, καὶ
nō est potentia manuū nřaꝝ: ⁊ agri nři ⁊ vi
οὐκ ἔστι δύναμις χειρῶν ἡμῶν, καὶ ἀγροὶ ἡμῶν καὶ ἀμ=
nee nře optimatibus. ⁊ tristatus sū val=
πελῶνες ἡμῶν τοῖς ἐντίμοις. καὶ ἐλυπήθην σφό=
de cū audiui clamorē eoꝝ ⁊ ſmo
δρα καθὼς ἤκουσα τὴν κραυγὴν αὐτῶν καὶ τοὺς λό=
nes istos. ⁊ deliberauit cor meū apud
γους τούτους. καὶ ἐβουλεύσατο καρδία μου ἐπ᾽ ἐ=
me. ⁊ pugnaui aduersus optimates ⁊
μέ. καὶ ἐμαχησάμην πρὸς τοὺς ἐντίμους καὶ τοὺς
pncipes ⁊ dixi eis: repetitione vos repe=
ἄρχοντας καὶ εἶπον αὐτοῖς, ἀπαιτήσει ὑμεῖς ἀπαι=
tetis vir fratrē suū: q̄ vos facitis:
τήσετε ἀνὴρ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἃ ὑμεῖς ποιεῖτε;
⁊ dedi sup eos cōtionē magnā. ⁊ dixi
καὶ ἔδωκα ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐκκλησίαν μεγάλην. καὶ εἶπον
eis: nos possedimus fratres nřos
αὐτοῖς, ἡμεῖς κεκτήμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς
iudeos vēditos gētibus: in volūta
ἰουδαίους τοὺς πωλουμένους τοῖς ἔθνεσιν, ἐν ἑκου=
rio nřo. ⁊ vos vēditis fratres vřos:
σίῳ ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς πωλεῖτε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν,
⁊ vēdent nobis. ⁊ siluerūt ⁊ nō inuenerūt
καὶ πραθήσονται ἡμῖν. καὶ ἡσύχασαν καὶ οὐχ εὗρον
ſmonē. ⁊ dixi: nō bonū ∀bū quod vos faci=
λόγον. καὶ εἶπον, οὐκ ἀγαθὸς ὁ λόγος ὃν ὑμεῖς ποιεῖ=
tis: nō sic in timore dei nři redibitis ab op
τε, οὐχ οὕτως ἐν φόβῳ θεοῦ ἡμῶν ἀπελεύσεσθε ἀπὸ ὀνει=
probrio gētiū inimicoꝝ nřoꝝ. etiā ego ⁊ fra=
δισμοῦ τῶν ἐθνῶν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. καίγε ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελ=
tres mei ⁊ noti mei posuimus eis argentū
φοί μου καὶ οἱ γνωστοί μου ἐθήκαμεν αὐτοῖς ἀργύριον
⁊ frumētū: relinquimus iā repetitionē hāc.
καὶ σῖτον, ἐγκαταλίπομεν δὴ τὴν ἀπαίτησιν ταύ=
reddite iā eis vt hodie agros
την. ἐπιστρέψατε δὴ αὐτοῖς ἥμερον ἀγροὺς
suos ⁊ vineas suas ⁊ oliueta sua ⁊
αὐτῶν καὶ ἀμπελῶνας αὐτῶν καὶ ἐλαιῶνας αὐτῶν καὶ
domos suas: ⁊ de argēto frumētū ⁊
οἰκίας αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τὸν σῖτον καὶ
vinū ⁊ oleū afferte eis. ⁊ dixe=
τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον ἐξενέγκατε αὐτοῖς. καὶ εἶ=
rūt: reddemus: ⁊ ab eis nō q̄remus:
πον, ἀποδώσομεν, καὶ παρ᾽ αὐτῶν οὐ ζητήσομεν,
sic faciemus sicut tu dicis. ⁊ vocaui
οὕτως ποιήσομεν καθὼς σὺ λέγεις. καὶ ἐκάλεσα
sacerdotes ⁊ adiuraui eos vt facerēt ſm ver
τοὺς ἱερεῖς καὶ ὥρκισα αὐτοὺς ποιῆσαι ὡς τὸ ῥῆ=
bū hoc. ⁊ vestē meā excussi: ⁊ di
μα τοῦτο. καὶ τὴν ἀναβολήν μου ἐξετίναξα, καὶ εἶ=
xi: sic excutiat deus oēm virꝝ: q̄ nō
πον, οὕτως ἐκτινάξαι ὁ θεὸς πάντα ἄνδρα, ὃς οὐ
statuet verbū istud de domo sua ⁊ de
στήσει τὸν λόγον τοῦτον ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ ἐκ
labore suo: ⁊ erit sic excussus ⁊ va
κόπου αὐτοῦ, καὶ ἔσται οὕτως ἐκτετιναγμένος καὶ κε=
nus. ⁊ dixit vniuersa ecclesia: amē: ⁊ laudauerūt
νός. καὶ εἶπε πᾶσα ἡ ἐκκλησία, ἀμήν, καὶ ᾔνεσαν
dominum.
τὸν κύριον.

B

C

⁊ fecit pplꝯ verbū istud. etiā a
καὶ ἐποίησεν ὁ λαὸς τὸ ῥῆμα τοῦτο. καίγε ἀπὸ
die q̄ p̄ceperat mihi vt essē in pncipē eo=
τῆς ἡμέρας ἧς ἐνετείλατό μοι εἶναι εἰς ἄρχοντα αὐ=
rū in terra iuda ab anno vicesimo ⁊ vsq ad annū
τῶν ἐν γῇ ἰούδα ἀπὸ ἔτους εἰκοστοῦ καὶ ἕως ἔτους
tricesimū ⁊ secundū arthasastha regi
τριακοστοῦ καὶ δευτέρου τῷ ἀρθασασθὰ τῷ βασιλεῖ
ānos duodeci: ⁊ ego ⁊ fratres mei panē
ἔτη δώδεκα, καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου ἄρτον τῆς
pncipatus mei nō comedim⁹. at duces q̄ an=
ἡγεμονίας μου οὐκ ἐφάγομεν. οἱ δὲ ἄρχοντες οἱ ἔμ=
te me grauauerūt sup pplm ⁊ acceperūt
προσθέν μου ἐβάρυναν ἐπὶ τὸν λαὸν καὶ ἔλαβον
ab eis in panib⁹ ⁊ in vino vltimū argē=
παρ᾽ αὐτῶν ἐν ἄρτοις καὶ ἐν οἴνῳ ἔσχατον ἀργύρι=
tū siclos q̄draginta. etiā ministri
ον σίκλους τεσσαράκοντα. καίγε τὰ παιδάρια
eoꝝ dn̄ati fuerūt sup pplm: et ego nō fe=
αὐτῶν ἐκυρίευσαν ἐπὶ τὸν λαόν, κἀγὼ οὐκ ἐποί=
ci sic a facie timoris dn̄i. ⁊
ησα οὕτως ἀπὸ προσώπου φόβου κυρίου. καὶ
in opere muri istoꝝ tenui: agrū
ἐν ἔργῳ τοῦ τείχους τούτων ἐκράτησα, ἀγρὸν
nō possedi: ⁊ pueri mei ⁊ oēs
οὐκ ἐκτησάμην καὶ τὰ παιδάριά μου καὶ πάντες
cōgregati ibi ꝓpter op⁹. ⁊ iudei ⁊
οἱ συνηγμένοι ἐκεῖ διὰ τὸ ἔργον. καὶ ἰουδαῖοι καὶ
pncipes centū q̄nquaginta viri: ⁊ veniē
οἱ ἄρχοντες ἑκατὸν πεντήκοντα ἄνδρες, καὶ ἐρχό=
tes ad nos de gētibus q̄ in circuitu nřo:
μενοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ἡμῶν,
in mēsa mea. ⁊ erat qđ fiebat in diē
ἐπὶ τράπεζάν μου. καὶ ἦν γινόμενον εἰς ἡμέραν
vnū: vitulus vn⁹ ⁊ oues sex electe ⁊ hir
μίαν, μόσχος εἷς καὶ πρόβατα ἓξ ἐκλεκτὰ καὶ χί=
cus erāt mihi. ⁊ inter duodecī
μαρος ἐγίνοντό μοι. καὶ ἀναμέσον τῶν δώδεκα
dies in oibus vinū multitudine. ⁊ cū illis
ἡμερῶν ἐν πᾶσιν οἶνος τῷ πλήθει. καὶ σὺν τού=
panē ducatus mei nō q̄siui: q̄m
τοις ἄρτον τῆς ἡγεμονίας μου οὐκ ἐζήτησα, ὅτι
grauis ſuitus sup pplm istū. memēto
βαρεῖα ἡ δουλεία ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον. μνήσθητί
mei deus in bonū ſm oia q̄ feci
μου ὁ θεὸς εἰς ἀγαθὸν πάντα ὅσα ἐποίησα τῷ
pplo huic.
λαῷ τούτῳ.

Ca. 6.

Et factū est vt auditū fuit sanabalat
Καὶ ἐγένετο καθὼς ἠκούσθη τῷ σαναβαλὰτ
⁊ tobia ⁊ gesam arabi: ⁊
καὶ τῷ τωβίᾳ καὶ τῷ γησὰμ τῷ ἄραβι, καὶ
reliquis inimicoꝝ nřoꝝ: q̄ edifi
τοῖς καταλοίποις τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ὅτι ᾠκοδό=
caui muꝝ: ⁊ nō relicta fuit in eo inter
μησα τὸ τεῖχος, καὶ οὐ κατελείφθη ἐν αὐτῷ δια=
ruptio: etiā vsq ad tēpus illud: valuas nō
κοπή, καίγε ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου, θύρας οὐκ
posuerā in portis: ⁊ misit sana=
ἐπέστησα ἐν ταῖς πύλαις, καὶ ἀπέστειλε σανα=
balat ⁊ gesā ad me dicētes: veni ⁊
βαλὰτ καὶ γησὰμ πρός με λέγοντες, δεῦρο καὶ
cōgregemur pariť in villis in cā=
συναχθῶμεν ἐπιτοαυτὸ ἐν ταῖς κώμαις ἐν πε=
po ono: ⁊ ipi cogitātes mihi vt facerēt ma
δίῳ ὠνώ, καὶ αὐτοὶ λογιζόμενοί μοι ποιῆσαι πο=
lū. ⁊ misi ad eos nūcios di=
νηρίαν. καὶ ἀπέστειλα ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀγγέλους λέ=
cēs: opus magnū ego facio: ⁊ nō potero
γων, ἔργον μέγα ἐγὼ ποιῶ, καὶ οὐ δυνήσομαι

D

Infra. 13. a.

A

Fecit ergo popul⁹ sicut erat dictū. A die autē illa qua precepat rex mihi vt essem dux in terra iuda ab anno vicesimo vsq; ad annum tricesimum secundum artaxerxis regis p annos duodecī ego & fřes mei annonas q̄ ducib⁹ debebātur non comedim⁹. Duces autē primi q fuerūt ante me grauauerunt populū & acceperunt ab eis in pane & vino & pecunia quotidie siclos quadraginta. Sed & ministri eorum depresserāt populum. Ego autē nō feci ita propter timorem dei. Quin potius in opere muri edificaui: & agrū non emi: & oēs pueri mei congregati ad opus erant. Iudei quoq; & magistratus centum quinquaginta viri: & qui veniebant ad nos de gētibus que in circuitu nostro sunt: in mensa mea erant. Parabatur autem mihi per dies singulos bos vnus: arietes sex electi: exceptis volatilibus: & inter dies decem vina diuersa: & alia multa tribuebam. Insup & annonas ducatus mei nō q̄siui. Valde enim attenuatus erat populus. Memēto mei deus me⁹ in bonū ſm omnia que feci populo huic.

6.

Factum est autem cū audisset sanaballath & tobias & gosem arabs & ceteri inimici nostri q edificassem ego murum & nō esset in ipso residua interruptio: vsq; ad tempus aūt illud valuas non posueram in portis: miserūt sanaballath & gosem arabs ad me dicentes. Veni & percutiamus fedus pariter in vitulis in cāpo ono. Ipsi autem cogitabant vt facerent mihi malum. Misi ergo ad eos nuncios dicens. Opus grande ego facio: & nō possum

ויעש העם כדבר הזה׃ גם מיום
אשר צוה אתי להיות פחם בארץ
יהודה משנת עשרים ועד שנת
שלשים ושתים לארתחשסתא
המלך שנים שתים עשרה
אני ואחי לחם הפחה לא אכלתי׃
והפחות הראשנים אשר לפני
הכבידו על העם ויקחו מהם
בלחם ויין אחר כסף שקלים
ארבעים גם נעריהם שלטו על
העם ואני לא עשיתי כן מפני
יראת אלהים׃ וגם במלאכת
החומה הזאת החזקתי ושדה
לא קנינו וכל נערי קבוצים
שם על המלאכה׃ והיהודים והסגנים
מאה וחמשים איש והבאים
אלינו מן הגוים אשר סביבתינו
על שלחני׃ ואשר היה נעשה
ליום אחד שור אחד צאן שש
ברורות וצפרים נעשו לי ובין
עשרת ימים בכל יין להרבה
ועם זה לחם הפחה לא בקשתי
כי כבדה העבדה על העם הזה׃
זכרה לי אלהי לטובה כל אשר
עשיתי על העם הזה׃

Cap. vj.

ויהי כאשר נשמע
לסנבלט ולטוביה ולגשם הערבי
וליתר איבינו כי בניתי את
החומה ולא נותר בה פרץ גם
עד העת ההיא דלתות לא העמדתי
בשערים׃ וישלח סנבלט וגשם
אלי לאמר לכה ונועדה יחדו
בכפירים בבקעת אונו והמה
חשבים לעשות לי רעה׃ ואשלחה
עליהם מלאכים לאמר מלאכה
גדולה אני עשה ולא אוכל

לָרֶדֶת לָמָּה תִשְׁבַּת הַמְּלָאכָה
כַּאֲשֶׁר אַרְפֶּה וְיָרַדְתִּי אֲלֵיכֶם׃
וַיִּשְׁלְחוּ אֵלַי כַּדָּבָר הַזֶּה אַרְבַּע
פְּעָמִים וָאָשִׁיב אוֹתָם כַּדָּבָר הַזֶּה׃
וַיִּשְׁלַח אֵלַי סַנְבַלַּט כַּדָּבָר הַזֶּה
פַּעַם חֲמִישִׁית אֶת נַעֲרוֹ וְאִגֶּרֶת
פְּתוּחָה בְּיָדוֹ׃ כָּתוּב בָּהּ בַּגּוֹיִם
נִשְׁמָע וְגַשְׁמוּ אֹמֵר אַתָּה וְהַיְּהוּדִים
חֹשְׁבִים לִמְרוֹד עַל כֵּן אַתָּה בוֹנֶה
הַחוֹמָה וְאַתָּה הֹוֶה לָהֶם לְמֶלֶךְ
כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ וְגַם נְבִיאִים
הֶעֱמַדְתָּ לִקְרֹא עָלֶיךָ בִירוּשָׁלַםִ
לֵאמֹר מֶלֶךְ בִּיהוּדָה וְעַתָּה יִשָּׁמַע
לַמֶּלֶךְ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְעַתָּה לְכָה
וְנִוָּעֲצָה יַחְדָּו׃ וָאֶשְׁלְחָה אֵלָיו
לֵאמֹר לֹא נִהְיָה כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר אַתָּה אוֹמֵר כִּי מִלִּבְּךָ אַתָּה
בוֹדָאם׃ כִּי כֻלָּם מְיָרְאִים אוֹתָנוּ
לֵאמֹר יִרְפּוּ יְדֵיהֶם מִן הַמְּלָאכָה
וְלֹא תֵעָשֶׂה וְעַתָּה חַזֵּק אֶת יָדָי׃
וַאֲנִי בָאתִי בֵּית שְׁמַעְיָה בֶּן דְּלָיָה
בֶּן מְהֵיטַבְאֵל וְהוּא עָצוּר וַיֹּאמֶר
נִוָּעֵד אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים אֶל תּוֹךְ
הַהֵיכָל וְנִסְגְּרָה דַּלְתוֹת הַהֵיכָל
כִּי בָאִים לְהָרְגֶךָ וְלַיְלָה בָּאִים
לְהָרְגֶךָ׃ וָאֹמְרָה הַאִישׁ כָּמוֹנִי
יִבְרָח וּמִי כָמוֹנִי אֲשֶׁר יָבוֹא אֶל
הַהֵיכָל וָחָי לֹא אָבוֹא׃ וָאַכִּירָה
וְהִנֵּה לֹא אֱלֹהִים שְׁלָחוֹ כִּי
הַנְּבוּאָה דִּבֶּר עָלַי וְטוֹבִיָּה
וְסַנְבַלַּט שְׂכָרוֹ׃ לְמַעַן שָׂכוּר הוּא
לְמַעַן אִירָא וְאֶעֱשֶׂה כֵּן וְחָטָאתִי
וְהָיָה לָהֶם לְשֵׁם רָע לְמַעַן
יְחָרְפוּנִי׃ זָכְרָה אֱלֹהַי לְטוֹבִיָּה
וּלְסַנְבַלַּט כְּמַעֲשָׂיו אֵלֶּה וְגַם
לְנוֹעַדְיָה הַנְּבִיאָה וּלְיֶתֶר הַנְּבִיאִים

descendere: ne forte negligatur cum venero & descendero ad vos. Miserunt autem ad me ꝑm verbū hoc ꝑ q̃ttuor vices: & respōdi eis iuxta sermonem priorem. Et misit ad me sanaballath iuxta verbum prius quinta vice puerū suū. & epistolam habebat in manu sua scriptam hoc modo. In gentibus auditum est: & gosem dixit: ꝙ tu & iudei cogitetis rebellare: & propterea edifices murum: & leuare te velis super eos regem: propter quam causam et prophetas posueris qui predicent de te in hierusalem dicentes. Rex in iudea est. Auditurus est rex verba hec. Idcirco nunc veni vt ineamus consiliū pariter. Et misi ad eos dicens. Non est factum secundum verba hec que tu loqueris. De corde enim tuo tu componis hec. Omes enim hi terrebant nos: cogitantes ꝙ cessarent manus nostre ab opere & qescerēmus. Quā ob causam magis cōfortaui man⁹ meas. Et ingressus sum domū semaie filii dalaie filii methabeel secreto. Qui ait. Tractemus nobiscū in domo dei in medio templi & claudam⁹ portas edis: qa ventūri sunt vt iterficiāt te: & nocte ventūri sunt ad occidēdū te. Et dixi. Num quisq̃ similis mei fugit? Et quis vt ego ingredietur templum & viuet? Non ingrediar. Et intellexi ꝙ deus non misisset eū sed quasi vaticinans locutus esset ad me: & tobias & sanaballath cōduxissent eum. Acceperat eniȝ precium vt territus facerem & peccarem & haberēt maluȝ quod exprobrarent mihi. Memēto mei de⁹ pro tobia & sanaballath: iuxta opera eorum talia: sed & noadie prophete & ceterorum prophetarum

B

καταβῶναι, μήποτε καταπαύσῃ τὸ ἔργον· ὡς ἂν τελειώσω αὐτό, καταβήσομαι πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἀπέστειλαν πρός με, ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο τέσσαρσι καθόδοις, καὶ ἀπέστειλα αὐτοῖς κατὰ τὸν λόγον τοῦτον. καὶ ἀπέστειλε πρός με σαναβαλλὰτ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸ πέμπτον παῖδα αὐτοῦ, καὶ ἐπιστολὴν ἀνεῳγμένην ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἦν γεγραμμένον ἐν αὐτῇ, ἐν ἔθνεσιν ἠκούσθη, καὶ γησὰμ εἶπεν, ὅτι σὺ καὶ ἰουδαῖοι λογίζεσθε ἀποστατῆσαι, διὰ τοῦτο σὺ οἰκοδομεῖς τὸ τεῖχος, καὶ σὺ γίνῃ αὐτοῖς εἰς βασιλέα, καὶ πρὸς τούτοις προφήτας ἔστησας σεαυτῷ ἵνα κηρύσσωσι περὶ σοῦ ἐν ἱερουσαλήμ, λέγοντες, ὅτι ἐβασίλευσας ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. καὶ νῦν ἀπαγγελήσονται τῷ βασιλεῖ οἱ λόγοι οὗτοι, καὶ νῦν δεῦρο βουλευσώμεθα ἐπιτοαυτό. καὶ ἀπέστειλα πρὸς αὐτὸν λέγων, οὐκ ἐγενήθη ὡς οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς σὺ λέγεις, ὅτι ἀπὸ καρδίας σὺ ψεύδῃ αὐτούς. ὅτι πάντες φοβερίζουσιν ἡμᾶς λέγοντες, ἐκλυθήσονται αἱ χεῖρες αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἔργου τούτου, καὶ οὐ ποιηθήσεται.

C

καὶ νῦν ἐκραταίωσα τὰς χεῖράς μου. καὶ ἐγὼ εἰσῆλθον εἰς οἶκον σεμεΐ υἱοῦ δαλαΐα υἱοῦ ματαβεήλ, καὶ αὐτὸς συνεχόμενος καὶ εἶπε, συναχθῶμεν εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ κλείσωμεν τὰς θύρας αὐτοῦ ὅτι ἔρχονται φονεῦσαί σε, ἔρχονται νυκτὸς φονεῦσαί σε. καὶ εἶπον, τίς ἐστιν ἀνὴρ ὅιος ἐγώ, φεύξεται; ἢ τίς ὅιος ἐγὼ ὃς εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκον καὶ ζήσεται; οὐκ εἰσελεύσομαι. καὶ ἐπέγνων καὶ ἰδοὺ ὁ θεὸς οὐκ ἀπέστειλεν αὐτόν, ὅτι ἡ προφητεία λόγος κατ' ἐμοῦ. καὶ τωβίας καὶ σαναβαλλὰτ ἐμισθώσαντο αὐτόν, ὅπως φοβηθῶ καὶ ποιήσω οὕτως καὶ ἁμάρτω, καὶ γένωμαι αὐτοῖς εἰς ὄνομα πονηρόν, ὅπως ὀνειδίσωσί με. μνήσθητι ὁ θεὸς μου τῷ τωβίᾳ καὶ τῷ σαναβαλλάτ, ὡς τὰ ποιήματα αὐτῶν ταῦτα, καὶ τῷ νωαδίᾳ τῷ προφήτῃ καὶ τοῖς καταλοίποις τῶν προφητῶν,

D

οἳ ἦσαν φοβερίζοντές με. καὶ ἐτελέσθη τὸ τεῖχος πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ ἐλοὺλ μηνὸς εἰς πεντήκοντα δύο ἡμέρας. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤκουσαν πάντες οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, καὶ ἐφοβήθησαν πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν, καὶ ἐπέπεσε φόβος μέγας σφόδρα ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν, καὶ ἔγνωσαν, ὅτι παρὰ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐγενήθη τελειωθῆναι τὸ ἔργον τοῦτο. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀπὸ πολλῶν ἐντίμων ἰούδα ἐπιστολαὶ ἐπορεύοντο πρὸς τωβίαν. καὶ αἱ τωβία ἤρχοντο πρὸς αὐτούς, ὅτι πολλοὶ ἐν ἰούδα ἔνορκοι ἦσαν αὐτῷ, ὅτι γαμβρὸς ἦν τοῦ σεχενία υἱοῦ ἠραί. καὶ ἰωνὰ υἱὸς αὐτοῦ ἔλαβε τὴν θυγατέρα μεσουλὰμ υἱοῦ βαραχίου εἰς γυναῖκα. καί γε τὰ συμφέροντα αὐτῷ ἔλεγεν ἐνώπιόν μου. καὶ λόγους μου ἦσαν ἐκφέροντες αὐτῷ, καὶ ἐπιστολὰς ἀπέστειλε τωβία φοβερίσαι με. Ca. 7

A

Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ᾠκοδομήθη τὸ τεῖχος, καὶ ἔστησα τὰς θύρας, καὶ ἐπεσκέπησαν οἱ πυλωροὶ καὶ οἱ ᾄδοντες καὶ οἱ λευῖται, καὶ ἐνετειλάμην τῷ ἀνανία τῷ ἀδελφῷ μου καὶ τῷ ἀναγία ἄρχοντι τῆς βιρὰ ἐν ἱερουσαλήμ, ὅτι αὐτὸς ἦν ὡς ἀνὴρ ἀληθὴς καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν ὑπὲρ πολλούς. καὶ εἶπον αὐτοῖς οὐκ ἀνοιγήσονται πύλαι ἱερουσαλὴμ ἕως ἅμα τῷ ἡλίῳ. καὶ ἔτι αὐτῶν γρηγορούντων, κλειέσθωσαν αἱ θύραι καὶ ἀσφαλιζέσθωσαν. καὶ στῆσον προφύλακας οἰκούντων ἐν ἱερουσαλήμ, ἀνὴρ ἐν προφυλακῇ ἑαυτοῦ, καὶ ἀνὴρ ἀπέναντι οἰκίας ἑαυτοῦ. καὶ ἡ πόλις πλατεῖα χερσὶ καὶ μεγάλη, καὶ ὁ λαὸς ὀλίγος ἐν αὐτῇ, καὶ οὐκ ἦσαν οἶκοι ᾠκοδομημένοι. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ συνῆξα τοὺς ἐντίμους καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν εἰς συνοδίας. καὶ εὗρον βιβλίον τῆς συνοδίας οἱ ἀνέβησαν

qui terrebant me. Completus est autē murus vicesimo quinto die mensis elul: quinquaginta duobus diebus. Factuȝ est ergo cum audissent omnes inimici nostri vt timerent vniuerse gētes que erant in circuitu nostro & concidèrent intra semetipsos: & scirent ꝙ a deo factum est opus hoc. Sed & in diebus illis multe optimatum iudeorum epistole mittebantur ad tobiam: & a tobia veniebant ad eos. Multi enim erant in iudea habentes iuramentum eius: quia gener erat sechenie filii iorei: & iohannan filius eius acceperat filiam mosollam filii barachie: & laudabant ei m coram me: & verba mea nūciabant ei. Et tobias mittebat epistolas vt terreret me.

7.

Posquam autem edificat⁹ est murus: & posui valuas: & recensui ianitores & cantores & leuitas: precepi anani fratri meo & ananie principi domus de hierusalem. Ipse enim quasi vir verax & timens deum plus ceteris videbatur. Et dixi eis. Non aperiantur porte hierusaleȝ vsq; ad calorem solis. Cumq; adhuc assisterent: clause porte sunt & oppilate. Et posui custodes de habitatoribus hierusalē: singulos per vices suas: & vnūquēq; contra domū suam. Ciuitas autē erat lata nimis & grandis & populus paruus in medio eius & nō erant domus edificate. Deus aūt dedit in corde meo & congregaui optimates & magistratus & vulgus vt recenserem eos. Et inueni librum census eorum qui ascenderāt

אֲשֶׁר הָיוּ מְיָרְאִים אוֹתִי׃
וַתִּשְׁלַם הַחוֹמָה בְּעֶשְׂרִים
וַחֲמִשָּׁה לֶאֱלוּל לַחֲמִשִּׁים
וּשְׁנַיִם יוֹם׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ
כָּל אוֹיְבֵינוּ וַיִּרְאוּ כָּל הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵינוּ וַיִּפְּלוּ מְאֹד
בְּעֵינֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי מֵאֵת
אֱלֹהֵינוּ נֶעֶשְׂתָה הַמְּלָאכָה
הַזֹּאת׃ גַּם בַּיָּמִים הָהֵם מַרְבִּים
חֹרֵי יְהוּדָה אִגְּרֹתֵיהֶם הוֹלְכוֹת
עַל טוֹבִיָּה וַאֲשֶׁר לְטוֹבִיָּה
בָּאוֹת אֲלֵיהֶם׃ כִּי רַבִּים בִּיהוּדָה
בַּעֲלֵי שְׁבוּעָה לוֹ כִּי חָתָן הוּא
לִשְׁכַנְיָה בֶן אָרַח וִיהוֹחָנָן
בְּנוֹ לָקַח אֶת בַּת מְשֻׁלָּם בֶּן
בֶּרֶכְיָה׃ גַּם טוֹבֹתָיו הָיוּ אֹמְרִים
לְפָנַי וּדְבָרַי הָיוּ מוֹצִיאִים לוֹ
אִגְּרוֹת שָׁלַח טוֹבִיָּה לְיָרְאֵנִי׃

Cap. vij.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
נִבְנְתָה הַחוֹמָה וָאַעֲמִיד הַדְּלָתוֹת
וַיִּפָּקְדוּ הַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים
וְהַלְוִיִּם׃ וָאֲצַוֶּה אֶת חֲנָנִי אָחִי
וְאֶת חֲנַנְיָה שַׂר הַבִּירָה עַל
יְרוּשָׁלָםִ כִּי הוּא כְּאִישׁ אֱמֶת
וְיָרֵא אֶת הָאֱלֹהִים מֵרַבִּים׃
וָאֹמַר לָהֶם לֹא יִפָּתְחוּ שַׁעֲרֵי
יְרוּשָׁלַםִ עַד חֹם הַשֶּׁמֶשׁ וְעַד
הֵם עֹמְדִים יָגִיפוּ הַדְּלָתוֹת
וֶאֱחֹזוּ וְהַעֲמֵיד מִשְׁמְרוֹת יֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלַםִ אִישׁ בְּמִשְׁמָרוֹ וְאִישׁ
נֶגֶד בֵּיתוֹ׃ וְהָעִיר רַחֲבַת יָדַיִם
וּגְדוֹלָה וְהָעָם מְעַט בְּתוֹכָהּ
וְאֵין בָּתִּים בְּנוּיִם׃ וַיִּתֵּן אֱלֹהַי אֶל
לִבִּי וָאֶקְבְּצָה אֶת הַחֹרִים וְאֶת
הַסְּגָנִים וְאֶת הָעָם לְהִתְיַחֵשׂ
וָאֶמְצָא סֵפֶר הַיַּחַשׂ הָעוֹלִים

בראשונה ואמצא כתוב בו׃ אלה בני המדינה העלים משבי הגולה אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל וישובו לירושלם וליהודה איש לעירו׃ הבאים עם זרבבל ישוע נחמיה עזריה רעמיה נחמני מרדכי בלשן מספרת בגוי נחום בענא מספר אנשי עם ישראל׃ בני פרעש אלפים מאה ושבעים ושנים׃ בני שפטיה שלש מאות שבעים ושנים׃ בני ארח שש מאות חמשים ושנים׃ בני פחת מואב לבני ישוע ויואב אלפים ושמנה מאות שמנה עשר׃ בני עילם אלף מאתים חמשים וארבעה׃ בני זתוא שמנה מאות ארבעים וחמשה׃ בני זכי שבע מאות וששים׃ בני בנוי שש מאות ארבעים ושמנה׃ בני בבי שש מאות עשרים ושמנה׃ בני עזגד אלפים שלש מאות עשרים ושנים׃ בני אדניקם שש מאות ששים ושבעה׃ בני בגוי אלפים ששים ושבעה׃ בני עדין שש מאות חמשים וחמשה׃ בני אטר לחזקיה תשעים ושמנה׃ בני חשם שלש מאות עשרים ושמנה׃ בני בצי שלש מאות עשרים וארבעה׃ בני חריף מאה שנים עשר׃ בני גבעון תשעים וחמשה׃ אנשי בית לחם ונטפה מאה שמנים ושמנה׃ אנשי ענתות מאה עשרים ושמנה׃ אנשי בית עזמות ארבעים ושנים׃ אנשי קרית

כתב · שבה · גלה · בוא · ספר · שנה · מאה · רבע

primum: & inuentum est scriptum in eo. Isti filii prouincie qui ascenderũt de captiuitate migrantiũ quos transtulerat nabuchodonosor rex babylõis: & reuersi sunt in hierusalem & in iudeã: vnusquisq; in ciuitatẽ suã q venerãt cum zorobabel: iosue neemias azarias raamias naamin mardocheus belsar mespharat beggoai naum baana. Numerus virorum populi israel. Filii pharos duo milia centũ septuaginta duo. Filii saphatia trecenti septuaginta duo. Filii area sexcenti quinquaginta duo. Filii phetmoab filiorum iosue & ioab duo milia octingenti decẽ & octo. Filii helam: mille ducenti quinquaginta quattuor. Filii zethue octingenti quadraginta quinq;. Filii zachai septingenti sexaginta. Filii bennui sexcenti quadraginta octo. Filii bebai sexcenti viginti octo. Filii azgad duo milia trecenti viginti duo. Filii adonicam sexcenti sexaginta septem. Filii beguai duo milia sexaginta septem. Filii adin sexcenti quinquaginta quinq;. Filii ather filii ezechie nongenti octo. Filii asem trecenti viginti octo. Filii besai trecẽti viginti quattuor. Filii areph centũ duodecim. Filii gabaon nonaginta quinq;. Viri bethleem & nethupha centum octoginta octo. Viri anathot centum viginti octo. Viri bethamoth quadraginta duo. Viri cariathiarim

in primis. & inuent scriptũ in eo:
ἐν πρώτοις. καὶ εὗρον γεγραμμένον ἐν αὐτῷ,
isti filii prouincie q ascẽderũt de
οὗτοι οἱ υἱοὶ τῆς χώρας οἱ ἀναβάντες ἀπὸ
captiuitate trãsmigratiõis quã trãsmigrare fecit
τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἀποικίας ἧς ἀπῴκισε
nabuchodonosor rex babylonis: &
ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ
reuersi sũt in hierusalẽ & in iudã
ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ εἰς ἰούδαν
vir in ciuitatẽ suã: q venerũt cũ
ἀνὴρ εἰς πόλιν ἑαυτοῦ, οἱ ἐλθόντες μετὰ
zorobabel & iesue & neemia azaria &
ζοροβάβελ καὶ ἰησοῦ καὶ νεεμία ἀζαρία καὶ
reemai nemani: mardocheus balsan: ma
ῥεεμαῒ ναιμανί, μαρδοχαῖος βαλσάν, μα
aspharath boguia: naũ baana & ma
ασφαρὰθ βογουία, ναοὺμ βαανὰ καὶ μα
asphar: viri ppli israel. filii phoros
ασφάρ, ἄνδρες λαοῦ ἰσραήλ. υἱοὶ φόρος
duo milia centũ septuaginta duo. filii sa
δισχίλιοι ἑκατὸν ἑβδομηκονταδύο. υἱοὶ σα
phatia trecenti septuaginta duo. filii
φατία τριακόσιοι ἑβδομηκονταδύο. υἱοὶ
era sexcẽti quinquaginta duo. filii phaath
ἠρὰ ἑξακόσιοι πεντηκονταδύο. υἱοὶ φαὰθ
moab filiis iesue & ioab duo mi
μωὰβ τοῖς υἱοῖς ἰησοῦ καὶ ἰωὰβ δισχί
lia octingẽti decẽ et octo. filii elã mil
λιοι ὀκτακόσιοι δεκαοκτώ. υἱοὶ ἠλὰμ χίλι
le ducẽti quinquaginta quattuor. filii zathua
οι διακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ζαθουὰ
octingẽti quadraginta quinq;. filii zac
ὀκτακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. υἱοὶ ζακ
chu septingẽti sexaginta. filii banui sex
χοῦ ἑπτακόσιοι ἑξήκοντα. υἱοὶ βανουῒ ἑξα
cẽti quadraginta octo. filii bebai se
κόσιοι τεσσαρακονταοκτώ. υἱοὶ βηβαῒ ἑξα
xcẽti vigĩti octo. filii asgad duo milia tre
κόσιοι εἰκοσιοκτώ. υἱοὶ ἀσγὰδ δισχίλιοι τρι
centi vigĩti duo. filii adonicã sexcẽti
ακόσιοι εἰκοσιδύο. υἱοὶ ἀδωνικὰμ ἑξακόσιοι
sexaginta septẽ. filii bagui duo milia sexagĩ
ἑξηκονταεπτά. υἱοὶ βαγουὶ δισχίλιοι ἑξηκον
ta septẽ. filii edã sexcẽti q̃nqua
ταεπτά. υἱοὶ ἠδὰν ἑξακόσιοι πεντη
ginta quinq;. filii ater ezecia nonagin
κονταπέντε. υἱοὶ ἀτὴρ τῷ ἐζεκία ἐννενηκον
ta octo. filii esam trecẽti vigĩti octo.
ταοκτώ. υἱοὶ ἠσὰμ τριακόσιοι εἰκοσιοκτώ.
filii besei trecẽti q̃nquaginta quattuor.
υἱοὶ βεσεὶ τριακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες.
filii areb centũ duo deci. filii asen du
υἱοὶ ἀρὴβ ἑκατὸν δεκαδύο. υἱοὶ ἀσὲν δια
centi viginti tres. filii gabaõ nonagĩta
κόσιοι εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ γαβαὼν ἐννενηκον
quinq;. filii bethalẽ & netophathi
ταπέντε. υἱοὶ βαιθαλὲμ καὶ νετωφαθὶ
centũ octoginta octo. filii anathoth centũ vi
ἑκατὸν ὀγδοηκονταοκτώ. υἱοὶ ἀναθὼθ ἑκατὸν εἴ
ginti octo. filii azamoth viri q̃draginta
κοσιοκτώ. υἱοὶ ἀζαμὼθ ἄνδρες τεσσαρα
duo. viri cariathiarim
κονταδύο. ἄνδρες καριαθιαρεὶμ

---

caphera & beroth septingẽti quadragin
καφηρὰ καὶ βηρὼθ ἑπτακόσιοι τεσσαρακοντα
ta tres. viri arama & gabaa sexcenti vi
τρεῖς. ἄνδρες ἀραμὰ καὶ γαβαὰ ἑξακόσιοι εἰ
ginti vn'. viri machemas centũ viginti duo.
κοσιεῖς. ἄνδρες μαχεμὰς ἑκατὸν εἰκοσιδύο.
viri bethel & ai centũ viginti tres. vi
ἄνδρες βαιθὴλ καὶ αἲ ἑκατὸν εἰκοσιτρεῖς. ἄν
ri nabab alteri' quinquaginta duo. filii he
δρες ναβὼβ ἑτέρου πεντηκονταδύο. υἱοὶ ἠ
lã alteri' mille ducẽti q̃nquaginta quat
λὰμ ἑτέρου χίλιοι διακόσιοι πεντηκοντατέσσα
tuor. filii erã trecẽti viginti. filii hiericho
ρες. υἱοὶ ἠρὰμ τριακόσιοι εἴκοσι. υἱοὶ ἱεριχὼ
trecenti quadraginta quinque. filii lada
τριακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. υἱοὶ λαδα
di & ono septingẽti viginti vn'. filii senaa
δὶ καὶ ὠνὼ ἑπτακόσιοι εἰκοσιεῖς. υἱοὶ σεναὰ
tria milia nõgenti triginta. sacerdotes filii
τρισχίλιοι ἐννακόσιοι τριάκοντα. οἱ ἱερεῖς υἱοὶ
ioiade in domũ iesu nõgenti septuaginta
ἰωιαδὲ εἰς οἶκον ἰησοῦ ἐννακόσιοι ἑβδομηκοντα
tres. filii emmer mille quinquaginta duo.
τρεῖς. υἱοὶ ἐμμὴρ χίλιοι πεντηκονταδύο.
filii phaseur mille ducẽti quadraginta se
υἱοὶ φασεοὺρ χίλιοι διακόσιοι τεσσαρακοντα
ptẽ. filii erã mille decẽ et septẽ. leuite
επτά. υἱοὶ ἠρὰμ χίλιοι δεκαεπτά. οἱ λευῖται
filii iesu cadmiel filiis o
υἱοὶ ἰησοῦ τοῦ καδμιὴλ τοῖς υἱοῖς τοῦ ὠ
duia septuaginta quattuor. cãtores filii
δουία ἑβδομηκοντατέσσαρες. οἱ ᾄδοντες υἱοὶ
asaph centũ quadraginta octo. ianitores
ἀσὰφ ἑκατὸν τεσσαρακονταοκτώ. οἱ πυλωροὶ
filii sellũ filii ater filii telmon filii
υἱοὶ σελλοὺμ υἱοὶ ἀτὴρ υἱοὶ τελμὼν υἱοὶ
acub filii atita filii sabi: centũ tri
ἀκοὺβ υἱοὶ ἀτιτὰ υἱοὶ σαβί, ἑκατὸν τρια
ginta octo. nathenijm filii sea filii asepha filii
κονταοκτώ. οἱ ναθινιεὶμ υἱοὶ σηὰ υἱοὶ ἀσηφὰ υἱοὶ
tabaoth filii ceras: filii siaia filii phadon filii
ταβαὼθ υἱοὶ κηρὰς, υἱοὶ σιαία υἱοὶ φαδὼν υἱοὶ
labana: filii aggaba filii selmei filii anã
λαβανά, υἱοὶ ἀγγαβὲ υἱοὶ σελμεὶ υἱοὶ ἀνὰν
filii gadel filii gaer filii raaia: filii ra
υἱοὶ γαδὴλ υἱοὶ γαὰρ υἱοὶ ῥααΐα, υἱοὶ ῥασ
son filii necoda: filii gazem filii oza filii
σὼν υἱοὶ νεκωδά, υἱοὶ γαζὴμ υἱοὶ ὀζὰ υἱοὶ
phesi filii besi filii meinon: filii nephosai filii
φεσὶ υἱοὶ βησὶ υἱοὶ μεϊνών, υἱοὶ νεφωσαὶ υἱοὶ
bacbuc filii achipha filii arur: filii basa
βακβοὺκ υἱοὶ ἀχιφὰ υἱοὶ ἀρούρ, υἱοὶ βασα
loth filii meida filii adasa: filii barcuc filii
λὼθ υἱοὶ μεϊδὰ υἱοὶ ἀδασά, υἱοὶ βαρκοὺε υἱοὶ

cephira & beroth septingenti quadraginta tres. Viri rama & nebo sexcenti viginti vnus. Viri machmas centum viginti duo. Viri bethel & chai centũ vigĩti tres. Viri nebo alterius quinquaginta duo. Viri helan alterius mille ducenti quinquagĩta quattuor. Filii arem trecenti viginti. Filii hiericho trecenti quadraginta quinq;. Filii lodadin & ono septingenti viginti vnus. Filii senaa tria milia nõgenti triginta. Sacerdotes. Filii idaia in domo iesua nõgenti septuaginta tres. Filii emmer mille quinquaginta duo. Filii phessur mille ducenti quadragĩta septem. Filii arem mille decem & septem. Leuite. Filii iosue & cedmihel filiorum oduie septuaginta quattuor. Cantores. Filii asaph centum quadraginta octo. Ianitores. Filii sellum: filii ather: filii thelmon: filii accub: filii athita: filii sobai centum triginta octo. Nathinnei. Filii soa: filii asupha: filii thebaoth: filii ceros: filii siaa: filii phadon: filii lebana: filii agaba: filii selmon: filii anan: filii geddel: filii gaer: filii raaia: filii rasin: filii nechoda. filii iezen: filii aza: filii phasea: filii besai: filii munim: filii nephusim: filii bechuc: filii acupha. filii azur: filii besluth: filii maida: filii arsa: filii berchos: filii

יערים כפירה ובארות שבע מאות ארבעים ושלשה׃ אנשי הרמה וגבע שש מאות עשרים ואחד׃ אנשי מכמס מאה ועשרים ושנים׃ אנשי בית אל והעי מאה עשרים ושלשה׃ אנשי נבו אחר חמשים ושנים׃ בני עילם אחר אלף מאתים חמשים וארבעה׃ בני חרם שלש מאות ועשרים׃ בני ירחו שלש מאות ארבעים וחמשה׃ בני לד חדיד ואנו שבע מאות ועשרים ואחד׃ בני סנאה שלשת אלפים תשע מאות ושלשים׃ הכהנים בני ידעיה לבית ישוע תשע מאות שבעים ושלשה׃ בני אמר אלף חמשים ושנים׃ בני פשחור אלף מאתים ארבעים ושבעה׃ בני חרם אלף שבעה עשר׃ הלוים בני ישוע לקדמיאל לבני להודוה שבעים וארבעה׃ המשררים בני אסף מאה ארבעים ושמנה׃ השערים בני שלם בני אטר בני טלמון בני עקוב בני חטיטא בני שבי מאה שלשים ושמנה׃ הנתינים בני צחא בני חשופא בני טבעות׃ בני קירס בני סיעה בני פדון׃ בני לבנה בני חגבה בני שלמי׃ בני חנן בני גדל בני גחר׃ בני ראיה בני רצין בני נקודא׃ בני גזם בני עזא בני פסח׃ בני בסי בני מעונים בני נפושסים׃ בני בקבוק בני חקופא בני חרחור׃ בני בצלית בני מחידא בני חרשא׃ בני ברקוס בני

שנה · מאה · רבע · שור · נתן

סִיסְרָא בְּנֵי תָמַח בְּנֵי נְצִיחַ בְּנֵי חֲטִיפָא׃ בְּנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה בְּנֵי סוֹטַי בְּנֵי סֹפֶרֶת בְּנֵי פְרִידָא׃ בְּנֵי יַעְלָא בְּנֵי דַרְקוֹן בְּנֵי גִדֵּל׃ בְּנֵי שְׁפַטְיָה בְּנֵי חַטִּיל בְּנֵי פֹּכֶרֶת הַצְּבָיִים בְּנֵי אָמוֹן׃ כָּל הַנְּתִינִים וּבְנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת תִּשְׁעִים וּשְׁנָיִם׃ וְאֵלֶּה הָעוֹלִים מִתֵּל מֶלַח תֵּל חַרְשָׁא כְּרוּב אַדּוֹן וְאִמֵּר וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד בֵּית אֲבֹתָם וְזַרְעָם אִם מִיִּשְׂרָאֵל הֵם׃ בְּנֵי דְלָיָה בְנֵי טוֹבִיָּה בְּנֵי נְקוֹדָא שֵׁשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם׃ וּמִן הַכֹּהֲנִים בְּנֵי חֳבַיָּה בְּנֵי הַקּוֹץ בְּנֵי בַרְזִלַּי אֲשֶׁר לָקַח מִבְּנוֹת בַּרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי אִשָּׁה וַיִּקָּרֵא עַל שְׁמָם׃ אֵלֶּה בִּקְשׁוּ כְתָבָם הַמִּתְיַחְשִׂים וְלֹא נִמְצָא וַיְגֹאֲלוּ מִן הַכְּהֻנָּה׃ וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים עַד עֲמֹד הַכֹּהֵן לְאוּרִים וְתֻמִּים׃ כָּל הַקָּהָל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוֹא אַלְפַּיִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים׃ מִלְּבַד עַבְדֵיהֶם וְאַמְהֹתֵיהֶם אֵלֶּה שִׁבְעַת אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה וְלָהֶם מְשֹׁרְרִים וּמְשֹׁרְרוֹת מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ סוּסֵיהֶם שְׁבַע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה פִּרְדֵיהֶם מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ גְּמַלִּים אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה חֲמֹרִים שֵׁשֶׁת אֲלָפִים שְׁבַע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים׃ וּמִקְצָת רָאשֵׁי הָאָבוֹת נָתְנוּ לַמְּלָאכָה הַתִּרְשָׁתָא נָתַן לָאוֹצָר

(margin: שָׁנָה עָלָה נָגַד מֵאָה אִישׁ קָרָא יָחַשׂ מָצָא גָּאַל אָמַר אָכַל תָּמַם רְבָבָה נָגַד שׁוּר מֵאָה קָצָה לָאוֹצָר)

zizara: filii thema: filii nasia: filii atupha: filii seruorum salomonis: filii sothai: filii sopherech: filii pheruda. Filii iohala: filii dercon: filii gedel. Filii saphata: filii athil: filii phocereth qui erat ortus ex asbaim filio amon. Omnes nathinei et filii seruorum salomonis trecenti nonaginta duo. Hi sunt autem qui ascenderunt de thelmala: thelarsa: cherub: adon: et emmer: et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum: utrum ex israel essent. Filii dalaia: filii tobia: filii nechoda sexcenti quadraginta duo. Et de sacerdotibus filii hobia: filii accos: filii berzellai qui accepit de filiabus berzellai galaaditidis uxorem: et vocatus est nomine eorum. Hi quaesierunt scripturam suam in censu et non inuenerunt: et eiecti sunt de sacerdotio. Dixitque athersatha eis ut non manducarent de sanctis sanctorum: donec staret sacerdos doctus et eruditus. Omnis multitudo quasi vir unus quadraginta duo milia trecenti sexaginta: absque seruis et ancillis eorum qui erant septem milia trecenti triginta septem: et inter eos cantores et cantatrices ducente quadraginta et quinque. Equi eorum sexcenti triginta sex: muli eorum ducenti quadraginta quinque: cameli eorum quadringenti triginta quinque: asini sex milia septingenti viginti. Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt impensas in opus. Athersatha dedit

sisara filii thema: filii nesia filii atipha: filii seruorum salomonis filii sutei filii sapharat filii pherida filii tela. filii dorcō filii gadael: filii saphatia filii atil filii phachrath filii sabain et filii amō: omnes nathenim et filii seruorum salomonis trecenti nonaginta duo. et isti ascenderunt de thelmalech thelasar cherub edan et emmer. et nō potuerunt annūciare domos familiarum suarum et semē suū: si de israel sunt. filii dalaia filii tobia et filii necoda sexcēti quadraginta duo. et de sacerdotibus filii ebia filii accos filii berzelei: qui accepit de filiabus berzelei galaaditidis uxorē et vocatus est in nomine eorum. hi quaeserunt scripturā suā comitū: et nō est inuenta: et eiecti sunt de sacerdotio. et dixit arthasastha eis ut nō manducarent de sanctis: donec staret sacerdos illuminationibus et perfectis. et facta est ois multitudo unanimiter quasi quadraginta milia duomilia trecenti sexaginta: absque seruis eorum et ancillis eorum. isti septē milia trecenti triginta septē. et cantores et cantatrices ducenti quadraginta quinque. equi septingenti triginta sex. muli ducenti quadraginta quinque. cameli quadringenti triginta quinque. asini sex milia septingenti viginti. et de parte principū familiarum dederunt in opus arthasastha

σισαρὰ υἱοὶ θεμὰ, υἱοὶ νεσιὰ υἱοὶ ἀτιφὰ, υἱοὶ δούλων σολομῶντος υἱοὶ σουτεὶ υἱοὶ σαφαρὰτ υἱοὶ φεριδὰ υἱοὶ ἰελὰ. υἱοὶ δορκὼν υἱοὶ γαδαὴλ, υἱοὶ σαφατιὰ υἱοὶ ἀτὶλ υἱοὶ φαχαρὰθ υἱοὶ σαβαεὶμ καὶ υἱοὶ ἀμὼν, πάντες οἱ ναθινιὶμ καὶ υἱοὶ δούλων σολομῶντος τριακόσιοι ἐννενηκονταδύο. καὶ οὗτοι ἀνέβησαν ἀπὸ θελμαλὲχ θελασὰρ χεροὺβ ἠδὰν καὶ ἐμμὴρ. καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἀπαγγεῖλαι οἴκους πατριῶν αὐτῶν καὶ σπέρμα αὐτῶν, εἰ ἀπὸ ἰσραὴλ εἰσιν. υἱοὶ δαλαιὰ υἱοὶ τωβιὰ καὶ υἱοὶ νεκωδὰ ἑξακόσιοι τεσσαρακονταδύο. καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων υἱοὶ ἐβιὰ υἱοὶ ἀκκὼς υἱοὶ βερζελεὶ, ὃς ἔλαβεν ἀπὸ θυγατέρων βερζελεὶ τοῦ γαλααδίτου γυναῖκα καὶ ἐκλήθη ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν. οὗτοι ἐζήτησαν γραφὴν ἑαυτῶν τῆς συνοδίας καὶ οὐχ εὑρέθη, καὶ ἀπωσθησαν ἀπὸ τῆς ἱερατείας. καὶ εἶπεν ἀρθασασθὰ αὐτοῖς, ἵνα μὴ φάγωσιν ἀπὸ τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, ἕως ἀναστῇ ἱερεὺς τοῖς φωτισμοῖς καὶ ταῖς τελειώσεσι. καὶ ἐγένετο πᾶσα ἡ ἐκκλησία ὁμοθυμαδὸν ὡς τέσσαρες μυριάδες καὶ δισχίλιοι τριακόσιοι ἑξήκοντα, παρὲξ δούλων αὐτῶν καὶ παιδισκῶν αὐτῶν. οὗτοι ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριακονταεπτά. καὶ ᾄδοντες καὶ ᾄδουσαι διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. ἵπποι ἑπτακόσιοι τριακονταέξ. ἡμίονοι διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. κάμηλοι τετρακόσιοι τριακονταπέντε. ὄνοι ἑξακισχίλιοι ἑπτακόσιοι εἴκοσι. καὶ ἀπὸ μέρους ἀρχηγῶν τῶν πατριῶν ἔδωκαν εἰς τὸ ἔργον τῷ ἀρθασασθᾷ

F

G

in thesaurum auri dragmas mille: phialas quinquaginta: stolas sacerdotū quingentas triginta. et de principibus familiarum dederunt in thesauros operis: auri numisma decemilia bis: et argenti minas duomilia ducentas. et dederunt reliqui populi aurum dragmas bis decemilia: argenti minas duomilia et stolas sacerdotū sexaginta septē. et sederunt sacerdotes et leuite et ianitores et cātores et qui de populo: et nathinim et ois israel in ciuitatibus suis. Ca. 8.

εἰς θησαυρὸν χρυσίου δραχμὰς χιλίας, φιάλας πεντήκοντα, στολὰς τῶν ἱερέων πεντακοσίας τριάκοντα. καὶ ἀπὸ ἀρχηγῶν τῶν πατριῶν ἔδωκαν εἰς θησαυροὺς τοῦ ἔργου, χρυσοῦ νόμισμα μυριάδας δύο, καὶ ἀργυρίου μνᾶς δισχιλίας διακοσίας. καὶ ἔδωκαν οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ χρυσίου δραχμὰς δύο μυριάδας, καὶ ἀργυρίου μνᾶς δισχιλίας καὶ στολὰς τῶν ἱερέων ἑξηκονταεπτά. καὶ ἐκάθισαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ πυλωροὶ καὶ οἱ ᾄδοντες καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ οἱ ναθινιὶμ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐν πόλεσιν αὐτῶν.

A

Esdr. 3.a.

Et peruenerat mensis septimus: et filii israel in ciuitatibus suis: et cōgregati sunt ois populus sicut vir unus ad plateā quae ante portā aquae. et dixerunt esdre scribe: ut afferret librū legis moysi quē preceperat dñs israel. et attulit esdras sacerdos legē corā multitudine a viro usque ad mulierē: et ois intelligēs ad audiendū in die una mensis septimi. et legit in eo cōtra plateā quae ante portā aquae ab hora illuminationis solis usque ad medietatē diei: in cōspectu virorū et mulierum. et ipsi intelligētes. et aures ois populi in librū legis. et stetit esdras scriba sup gradū ligneū quē fecerat ad cōcionādū: et steterūt iuxta eū matthathias et semeias et ananias et urias: et chelcias et maasias a dextris eius: et a sinistris phadaias et misael et melchias et asom et asabdana et zacharias et mesollā. et aperuit esdras librū corā omni populo: quia ipse erat supra

Καὶ ἔφθασεν ὁ μὴν ὁ ἕβδομος, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν πόλεσιν αὐτῶν, καὶ συνήχθησαν πᾶς ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἷς εἰς τὸ πλάτος τὸ ἔμπροσθεν τῆς πύλης τοῦ ὕδατος. καὶ εἶπον τῷ ἔσδρᾳ τῷ γραμματεῖ, ἐνέγκαι τὸ βιβλίον νόμου μωυσῆ ὃ ἐνετείλατο κύριος τῷ ἰσραήλ. καὶ ἤνεγκεν ἔσδρας ὁ ἱερεὺς τὸν νόμον ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς, καὶ πᾶς ὁ συνιὼν ἀκούειν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου. καὶ ἀνέγνω ἐν αὐτῷ ἀπέναντι τῆς πλατείας τῆς ἔμπροσθεν τῆς πύλης τῶν ὑδάτων ἀπὸ τῆς ὥρας τοῦ διαφωτίσαι τὸν ἥλιον ἕως μεσούσης τῆς ἡμέρας, ἀπέναντι ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, καὶ αὐτοὶ συνιέντες. καὶ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ νόμου. καὶ ἔστη ἔσδρας ὁ γραμματεὺς ἐπὶ βήματος ξυλίνου ὃ ἐποίησεν εἰς τὸ δημηγορῆσαι, καὶ ἔστησαν ἐχόμενα αὐτοῦ ματθαθίας καὶ σαμαίας καὶ ἀνανίας καὶ οὐρίας, καὶ χελκίας καὶ μαασίας ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξ εὐωνύμων φαδαίας καὶ μισαὴλ καὶ μελχίας καὶ ἀσὼν καὶ ἀσαβδανὰ καὶ ζαχαρίας καὶ μεσολλάμ. καὶ ἤνοιξεν ἔσδρας τὸ βιβλίον ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅτι αὐτὸς ἦν ἐπάνω

D

in thesaurū auri dragmas mille: phialas quinquaginta: tunicas sacerdotales quingentas triginta. Et de principibus familiarum dederunt in thesaurum operis auri dragmas viginti milia: et argenti minas duo milia ducentas. Et quod dedit reliquus populus: auri dragmas viginti milia: et argenti minas duo milia: et tunicas sacerdotales sexaginta septem. Habitauerunt autem sacerdotes et leuite et ianitores et cantores et reliquum vulgus et nathinei et omnis israel in ciuitatibus suis.

8.

Et venerat mensis septimus: filii autem israel erant in ciuitatibus suis. Cōgregatusque est ois populus quasi vir unus ad plateam quae est ante portam aquarum. et dixerunt esdre scribe ut afferret librum legis moysi quam preceperat dñs israeli. Attulit ergo esdras sacerdos legem coram multitudine virorum et mulierum: cunctisque qui poterant intelligere: in die prima mensis septimi. Et legit in eo aperte in platea quae erat ante portā aquarum de mane usque ad mediam diem in conspectu virorum et mulierum et sapientium. Et aures ois populi erant erecte ad librum. Stetit autem esdras scriba super gradum ligneum quem fecerat ad loquendum: et steterunt iuxta eū mathathia et semeia et ania et vria et bechia et maasia ad dexteram eius: et ad sinistram phadaia misael et melchia et asum et asephdana zacharia et mosollam. Et aperuit esdras librum coram omni populo. Super uniuersum quippe

לָאוֹצָר זָהָב דַּרְכְּמֹנִים אֶלֶף מִזְרָקוֹת חֲמִשִּׁים כָּתְנוֹת כֹּהֲנִים שְׁלֹשִׁים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ וּמֵרָאשֵׁי הָאָבוֹת נָתְנוּ לְאוֹצַר הַמְּלָאכָה זָהָב דַּרְכְּמוֹנִים שְׁתֵּי רִבּוֹת וְכֶסֶף מָנִים אַלְפַּיִם וּמָאתָיִם׃ וַאֲשֶׁר נָתְנוּ שְׁאֵרִית הָעָם זָהָב דַּרְכְּמֹנִים שְׁתֵּי רִבּוֹא וְכֶסֶף מָנִים אַלְפָּיִם וְכָתְנֹת כֹּהֲנִים שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה׃ וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים וּמִן הָעָם וְהַנְּתִינִים וְכָל יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם׃

Cap. viij.

וַיִּגַּע הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם׃ וַיֵּאָסְפוּ כָל הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד אֶל הָרְחוֹב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמָּיִם וַיֹּאמְרוּ לְעֶזְרָא הַסֹּפֵר לְהָבִיא אֶת סֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת יִשְׂרָאֵל׃ וַיָּבִיא עֶזְרָא הַכֹּהֵן אֶת הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקָּהָל מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה וְכֹל מֵבִין לִשְׁמֹעַ בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃ וַיִּקְרָא בוֹ לִפְנֵי הָרְחוֹב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמַּיִם מִן הָאוֹר עַד מַחֲצִית הַיּוֹם נֶגֶד הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַמְּבִינִים וְאָזְנֵי כָל הָעָם אֶל סֵפֶר הַתּוֹרָה׃ וַיַּעֲמֹד עֶזְרָא הַסֹּפֵר עַל מִגְדַּל עֵץ אֲשֶׁר עָשׂוּ לַדָּבָר וַיַּעֲמֹד אֶצְלוֹ מַתִּתְיָה וְשֶׁמַע וַעֲנָיָה וְאוּרִיָּה וְחִלְקִיָּה וּמַעֲשֵׂיָה עַל יְמִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ פְּדָיָה וּמִישָׁאֵל וּמַלְכִּיָּה וְחָשֻׁם וְחַשְׁבַּדָּנָה זְכַרְיָה מְשֻׁלָּם׃ וַיִּפְתַּח עֶזְרָא הַסֵּפֶר לְעֵינֵי כָל הָעָם כִּי מֵעַל כָּל

(margin: אָצַר זָרַק רָבַב מָנָה מֵאָה שׁוּר נָתַן עִיר שָׁבַע אָסַף רָחַב פָּנָה בּוֹא אָמַר תּוֹרָה בּוֹא בִּין קָרָא חָצָה נָשָׁה עָמַד גָּדַל עָשָׂה יָמַן שָׂמַאל פָּתַח)

הָעָם הָיָה וּכְפִתְחוֹ עָמְדוּ כָל הָעָם׃
וַיְבָרֶךְ עֶזְרָא אֶת יְהוָה הָאֱלֹהִים בָּרַךְ
הַגָּדוֹל וַיַּעֲנוּ כָל הָעָם אָמֵן אָמֵן בְּמֹעַל גָּדַל עָנָה
יְדֵיהֶם וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לַיהוָה עָלָה קָדַד
אַפַּיִם אָרְצָה׃ וְיֵשׁוּעַ וּבָנִי וְשֵׁרֵבְיָה שָׁחָה
יָמִין עַקּוּב שַׁבְּתַי הוֹדִיָּה מַעֲשֵׂיָה
קְלִיטָא עֲזַרְיָה יוֹזָבָד חָנָן פְּלָאיָה
וְהַלְוִיִּם מְבִינִים אֶת הָעָם לַתּוֹרָה בִּין יָרָה
וְהָעָם עַל עָמְדָם׃ וַיִּקְרְאוּ בַסֵּפֶר קָרָא
בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים מְפֹרָשׁ וְשׂוֹם פָּרַשׁ
שֶׂכֶל וַיָּבִינוּ בַּמִּקְרָא׃ וַיֹּאמֶר נְחֶמְיָה בִּין קָרָא
הוּא הַתִּרְשָׁתָא וְעֶזְרָא הַכֹּהֵן הַסֹּפֵר אָמַר
וְהַלְוִיִּם הַמְּבִינִים אֶת הָעָם לְכָל בִּין
הָעָם הַיּוֹם קָדֹשׁ הוּא לַיהוָה קָדַשׁ
אֱלֹהֵיכֶם אַל תִּתְאַבְּלוּ וְאַל תִּבְכּוּ אָבַל בָּכָה
כִּי בוֹכִים כָּל הָעָם כְּשָׁמְעָם אֶת
דִּבְרֵי הַתּוֹרָה׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכוּ יָלַךְ
אִכְלוּ מַשְׁמַנִּים וּשְׁתוּ מַמְתַקִּים שָׁמַן שָׁתָה
וְשִׁלְחוּ מָנוֹת לְאֵין נָכוֹן לוֹ כִּי קָדוֹשׁ מָתַק מָנָה כּוּן
הַיּוֹם לַאֲדֹנֵינוּ וְאַל תֵּעָצֵבוּ כִּי עָצַב
חֶדְוַת יְהוָה הִיא מָעֻזְּכֶם׃ וְהַלְוִיִּם חָדָה עָזַז
מַחְשִׁים לְכָל הָעָם לֵאמֹר הַסּוּ כִּי חָשָׁה
הַיּוֹם קָדֹשׁ וְאַל תֵּעָצֵבוּ׃ וַיֵּלְכוּ
כָל הָעָם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וּלְשַׁלַּח
מָנוֹת וְלַעֲשׂוֹת שִׂמְחָה גְדוֹלָה כִּי עָשָׂה גָּדַל
הֵבִינוּ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר הוֹדִיעוּ לָהֶם׃ בִּין יָדַע
וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי נֶאֶסְפוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת שָׁנָה אָסַף
לְכָל הָעָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֶל
עֶזְרָא הַסֹּפֵר וּלְהַשְׂכִּיל אֶל דִּבְרֵי שָׂכַל
הַתּוֹרָה׃ וַיִּמְצְאוּ כָּתוּב בַּתּוֹרָה יָרָה מָצָא
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב
יֵשְׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּסֻּכּוֹת בֶּחָג
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃ וַאֲשֶׁר יַשְׁמִיעוּ שָׁבַע שָׁמַע
וְיַעֲבִירוּ קוֹל בְּכָל עָרֵיהֶם עָבַר עִיר
וּבִירוּשָׁלַם לֵאמֹר צְאוּ הָהָר יָצָא
וְהָבִיאוּ עֲלֵי זַיִת וַעֲלֵי עֵץ שֶׁמֶן בּוֹא עָלָה

populum eminebat. Et cũ aperuiſſet eum ſtetit oĩs populus. Et benedixit eſdras domino deo magno. Et rñdit oĩs populus: amen: amẽ: eleuãs manus ſuas. Et incuruati ſunt & adorauerũt dñz proni in terram. Porro ioſue & baani & ſerabi iamin accub ſebthai odia maaſia celita azarias iozabet anani phalaia: leuite ſilentiũ faciebãt in populo ad audiendã legẽ. Populus ãt ſtabat in gradu ſuo. et legerũt i libro legis dei diſtincte & aperte ad intelligendũ: & intellexerũt cuz legeretur. Dixit autẽ neemias: ipſe eſt atherſatha & eſdras ſacerdos & ſcriba & leuite interpretantes vniuerſo populo. Dies ſanctificatus eſt domino deo veſtro. Nolite lugere & nolite flere. Flebat enim omnis populus cum audiret verba legis. et dixit eis. Ite comedite pinguia & bibite mulſum & mittite partes eis qui non prepauerũt ſibi: qa ſanctus dies domini eſt: & nolite contriſtari. Gaudiũ etenim dñi eſt fortitudo veſtra. Leuite aũt ſilẽtiũ faciebãt in omni populo dicẽtes Tacete qa dies ſanctus eſt: & nolite dolere. Abiit itaqz omnis populus vt comederet & biberet & mitteret partes & faceret letitiam magnam: quia intellexerãt verba que docuerat eos. Et in die ſecũdo cõgregati ſunt principes familiarũ vniuerſi populi ſacerdotes & leuite ad eſdrã ſcribam vt interpretaretur eis verba legis. Et inuenerunt ſcriptum in lege precepiſſe dominũ in manu moyſi vt habitent filii iſrael in tabernaculis in die ſolẽni menſe ſeptimo: & vt predicent & diuulgent vocem in vniuerſis vrbibus ſuis & in hieruſalẽ dicentes. Egredimini in montẽ et afferte frõdes oliue & frõdes ligni pucherrimi

populum. et factum eſt cum aperuiſſet eum: ſtetit oĩs
τοῦ λαοῦ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤνοιξεν αὐτό, ἔστη πᾶς
populus. et benedixit eſdras dño deo ma
ὁ λαός. καὶ εὐλόγησεν ἔσδρας κύριον τὸν θεὸν τὸν μέ
gno. et reſpõdit oĩs populus et dixerũt: amẽ amẽ:
γαν. καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ὁ λαὸς καὶ εἶπον, ἀμὴν ἀμήν,
eleuãtes manus ſuas: iclinauerũt et adora
ἐπάραντες τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἔκυψαν καὶ προσε
uerũt dñm in faciẽ ſup terrã et
κύνησαν τῷ κυρίῳ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ
ieſue et baneas et ſarabias: et iami et a
ἰησοῦς καὶ βανέας καὶ σαραβίας, καὶ ἰαμεὶν καὶ ἀ
cub et ſabathe9 et oduias et maaſias et
κοὺβ καὶ σαββαθαῖος καὶ ὠδουίας καὶ μαασίας καὶ
callitas et aſarias et ioſabed et anan et
καλλίτας καὶ ἀσαρίας καὶ ἰωσαβὲδ καὶ ἄναν καὶ
phalaias: et leuite erãt inſtruẽtes popu
φαλαίας, καὶ οἱ λευῖται ἦσαν συνετίζοντες τὸν λα
lũ in legẽ: et populus in ſtatiõe ſua. et
ὸν εἰς τὸν νόμον, καὶ ὁ λαὸς ἐν τῇ στάσει αὐτοῦ. καὶ
legerũt in libro legis dei: et
ἀνέγνωσαν ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ θεοῦ, καὶ
docuit eſdras. et diſtinxit in ſciẽtiã dñi.
ἐδίδασκεν ἔσδρας. καὶ διέστελλεν ἐν ἐπιστήμῃ κυρίου.
et itellexit populus in lectiõe. et dixit nee
καὶ συνῆκεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἀναγνώσει. καὶ εἶπε νεε
mias q̃ eſt atarſatha et eſdras ſacerdos et ſcri
μίας ὅς ἐστιν ἀταρσαθὰ καὶ ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ γραμ
ba et leuite inſtruẽtes populũ. et
ματεὺς καὶ οἱ λευῖται οἱ συνετίζοντες τὸν λαόν. καὶ
dixerũt oĩ populo: dies ſctũs eſt dño
εἶπον παντὶ τῷ λαῷ, ἡμέρα ἁγία ἐστὶ τῷ κυρίῳ
deo nfo: ne lugeatis neqz fleatis: qm̃ flebat
θεῷ ἡμῶν, μὴ πενθεῖτε μηδὲ κλαίετε, ὅτι ἔκλαιε
oĩs populus vt audiuit ſmones legis. et
πᾶς ὁ λαὸς ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τοῦ νόμου. καὶ
dixit eis: ite et comedite pinguia: et
εἶπεν αὐτοῖς, πορεύεσθε καὶ φάγετε λιπάσματα, καὶ
bibite mulſa: et mittite partes
πίετε γλυκάσματα, καὶ ἀποστείλατε μερίδας τοῖς
nõ habẽtib9. qz ſctũs eſt dies dño deo nfo.
μὴ ἔχουσιν. ὅτι ἁγία ἐστὶν ἡ ἡμέρα τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν.
et ne cõcidatis qz gaudiũ dñi: hec eſt fortitudo
καὶ μὴ διαπέσητε ὅτι ἡ χαρὰ κυρίου, αὕτη ἐστὶν ἰσχὺς
nfa. et leuite ſilere faciebãt oẽm populũ di
ἡμῶν. καὶ οἱ λευῖται κατεσιώπων πάντα τὸν λαὸν λέ
cẽtes: tacete: qz dies ſctũs: et nõ decidatis.
γοντες, σιωπᾶτε, ὅτι ἡμέρα ἁγία, καὶ μὴ καταπίπτετε.
et abijt oĩs populus vt comederet et biberet et mit
καὶ ἀπῆλθε πᾶς ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἀπο
teret ptes: et vt faceret leticiã magnã:
στέλλειν μερίδας, καὶ ποιῆσαι εὐφροσύνην μεγάλην,
qz itellexerãt in v̾bis q̃ docuerãt eos. et
ὅτι συνῆκαν ἐν τοῖς λόγοις οἷς ἐγνώρισεν αὐτοῖς. καὶ
in die ſecũdo cõgregati ſũt pncipes
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ συνήχθησαν οἱ ἄρχοντες τῶν
familiaꝝ vniuerſo populo ſacerdotes et leuite ad
πατριῶν τῷ παντὶ λαῷ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται πρὸς
eſdrã ſcribã: vt ſtatueret ad oẽs
ἔσδραν τὸν γραμματέα, ἐπιστῆσαι πρὸς πάντας τοὺς
ſmones legis. et iuenerũt ſcriptũ in lege q̃ pre
λόγους τοῦ νόμου. καὶ εὗρον γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ᾧ ἐνε
cepit dñs moyſi: vt habitẽt filij
τείλατο κύριος τῷ μωυσῇ, ὅπως κατοικήσωσιν οἱ υἱοὶ
iſrael i tabnaculis i ſolẽnitate i mẽſe ſeptimo: et vt
ἰσραὴλ ἐν σκηναῖς ἐν ἑορτῇ ἐν μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, καὶ ὅπως
ſignificẽt in tubis in oĩbus vrbib9 ſuis
σημάνωσιν ἐν σάλπιγξιν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτῶν
et in hierl'm. et dixit eſdras: egredimini in mõtẽ et
καὶ ἐν ἱλὴμ. καὶ εἶπεν ἔσδρας, ἐξέλθετε εἰς τὸ ὄρος καὶ
afferte frõdes oliue et frõdes lignoꝝ cupreſſinorũ
ἐνέγκατε φύλλα ἐλαίας καὶ φύλλα ξύλων κυπαρισσίνων

C

Leui. 23.g.

D

et frõdes myrti et frõdes palmaꝝ: et frõ
καὶ φύλλα μυρσίνης καὶ φύλλα φοινίκων, καὶ φύλ
des ligni dẽſi: vt faciãt tabnacula ſm ſcri
λα ξύλου δασέος, ποιῆσαι σκηνὰς κατὰ τὸ γεγραμ
ptũ. et egreſſus ẽ populus et attulerũt et fecerũt
μένον. καὶ ἐξῆλθεν ὁ λαὸς καὶ ἤνεγκαν καὶ ἐποίησαν
ſibi tabnacula. vir in domate ſuo et in
ἑαυτοῖς σκηνάς. ἀνὴρ ἐπὶ τοῦ δώματος αὐτοῦ καὶ ἐν
atrijs ſuis et in atrijs domus dei:
ταῖς αὐλαῖς αὐτῶν καὶ ἐν αὐλαῖς οἴκου τοῦ θεοῦ,
et in plateis porte aquaꝝ et in
καὶ ἐν πλατείαις τῆς πύλης τῶν ὑδάτων καὶ ἐν ταῖς
plateis porte ephraim. et fecerũt oĩs
πλατείαις τῆς πύλης ἐφραΐμ. καὶ ἐποίησαν πᾶ
eccleſia q̃ redierãt de captiuita
σα ἡ ἐκκλησία οἱ ἐπιστρέψαντες ἀπὸ τῆς αἰχμαλω
te tabnacula: et habitauerũt i tabnaculis. qm̃ nõ fece
σίας σκηνάς, καὶ ἐκάθισαν ἐν σκηναῖς. ὅτι οὐκ ἐποί
rãt a diebus ieſue filij naue ſic filij iſra
ησαν ἀπὸ ἡμερῶν ἰησοῦ υἱοῦ ναυῆ οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσρα
el vſqz ad diẽ illũ. et fuit leticia ma
ὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης. καὶ ἐγένετο εὐφροσύνη με
gna nimis. et legit in libro legis dei
γάλη σφόδρα. καὶ ἀνέγνω ἐν βιβλίῳ νόμου τοῦ θεοῦ
p ſingulos dies a die pmo vſqz ad
ἡμέραν ἐν ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἕως τῆς
diẽ nouiſſimũ: et fecerũt ſolẽnitatẽ ſeptẽ dieb9.
ἡμέρας τῆς ἐσχάτης, καὶ ἐποίησαν ἑορτὴν ἑπτὰ ἡμέρας.
et die octano exodiũ ſm iudiciũ.
καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον κατὰ τὸ κρίμα. Ca. 9.

Et in die vicesimo et q̃rto mẽſis
Καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς
huius cõuenerũt filij iſrael in ieiunio et in
τούτου συνήχθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν
ſaccis et puluerib9 ſup caput coꝝ. et ſepati
σάκκοις καὶ κόνοις ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν. καὶ ἐχωρί
fuerũt filij iſrael ab omni filio alieno.
σθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ παντὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου.
et ſteterũt et cõfeſſi ſunt peccata ſua:
καὶ ἔστησαν καὶ ἐξηγόρευσαν τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν,
et iniq̃tates patrũ ſuoꝝ. et ſteterũt
καὶ τὰς ἀνομίας τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ ἔστησαν
in ſtatione ſua: et legerũt in libro le
ἐπὶ τῇ στάσει αὐτῶν, καὶ ἀνέγνωσαν ἐν βιβλίῳ νό
gis dñi dei ſui quater in die. et
μου κυρίου θεοῦ αὐτῶν τὸ τέταρτον τῆς ἡμέρας. καὶ
erãt cõfitẽtes dño quater in di
ἦσαν ἐξαγορεύοντες τῷ κυρίῳ τὸ τέταρτον τῆς ἡ
e et adorãtes dñm deũ ſuũ. et
μέρας καὶ προσκυνοῦντες τῷ κυρίῳ θεῷ αὐτῶν. καὶ
ſtetit ſup aſcẽſũ leuitaꝝ ieſue: et filij cad
ἔστη ἐπὶ ἀναβάσει τῶν λευϊτῶν ἰησοῦς, καὶ υἱοὶ καδ
miel: ſo hanias filius ſarabia filij chanani. et cla
μιὴλ, σοχανίας υἱὸς σαραβία υἱοῦ χαναί. καὶ ἐ
mauerũt voce magna ad dñm deũ ſuũ:
βόησαν φωνῇ μεγάλῃ πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν,
et dixerũt leuite ieſue et cadmiel bonnias
καὶ εἶπον οἱ λευῖται ἰησοῦς καὶ καδμιὴλ βοννίας
ſarabias ſobanias odujas ſechenias pheſſias: ſur
σαραβίας σοβανίας ὠδουίας σεχενίας φεσσίας, ἀνά
gite benedicite dño deo nfo ab eter
στητε εὐλογεῖτε τὸν κύριον θεὸν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ αἰ
no et vſqz in eternũ. et benedicẽt nomi
ῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ εὐλογήσουσιν ὄνο
ni glorie tue: et exaltabũt in omni benedi
μα δόξης σου, καὶ ὑψώσουσιν ἐπὶ πάσῃ εὐλο
ctione et laude. et dixit eſdras: tu es ipſe
γίᾳ καὶ αἰνέσει. καὶ εἶπεν ἔσδρας, σὺ εἶ αὐτὸς
dñs ſolus: tu feciſti celũ et ce
κύριος μόνος, σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν οὐρα
lũ celi: oẽs exercitus coꝝ:
νὸν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντας τὰς δυνάμεις αὐτῶν,

A

& frõdes myrti: & rãos palmaꝝ: & frõdes ligni nemoroſi: vt fiãt tabernacula ſicut ſcriptũ ẽ. Et egreſſus eſt oĩs populus & attulerũt. Fecerũtqz ſibi tabernacula vnuſquiſqz in domate ſuo: & iatriis ſuis: & in atriis domus dei: & in platea porte aquarum: & in platea porte effraim. Fecit ergo vniuerſa eccleſia eorũ q redierãt de captiuitate tabernacula: & habitauerũt in tabernaculis. Non eñi fecerãt a dieb9 ioſue filii nũ talia filii iſrael vſqz ad diẽ illum. Et fuit leticia magna nimis. Legit aũt in libro legis dei per dies ſingulos a die primo vſqz ad diem nouiſſimum. Et fecerunt ſolemnitatem ſeptem diebus: & in die octauo collectam iuxta ritum.

9.

In die autẽ viceſimo quarto menſis huius conuenerunt filii iſrael in ieiunio & in ſaccis & humus ſuper eos. Et ſeparatũ eſt ſemẽ filiorũ iſrael ab oĩ filio alienigena. Et ſteterũt & confitebantur peccata ſua & iniquitates patrum ſuorum. Et ſurrexerunt ad ſtandum. Et legerunt in volumine legis domini dei ſui quater in die: & quater confitebantur: & adorabant dominũ deum ſuum. Surrexerunt autẽ ſuper gradũ leuitarũ ioſue & bani & cedmihel ſabania bani ſarebias bani & thanai: & clamauerunt voce magna ad dominum deum ſuum. Et dixerunt leuite ioſue & cedmihel bonni aſebia ſerebia odaia ſebna ſataia. Surgite: benedicite domino deo veſtro ab eterno vſqz in eternum. Et benedicant nomini glorie tue excelſo in omni benedictione & laude. Tu ipſe domine ſolus: tu feciſti celũ & celum celorum & oẽm exercitum eorum:

וַעֲלֵי הֲדַס וַעֲלֵי תְמָרִים וַעֲלֵי עֵץ
עָבֹת לַעֲשֹׂת סֻכֹּת כַּכָּתוּב׃ וַיֵּצְאוּ עָבַת סָכַךְ
הָעָם וַיָּבִיאוּ וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם סֻכּוֹת כָּתַב בּוֹא
אִישׁ עַל גַּגּוֹ וּבְחַצְרֹתֵיהֶם וּבְחַצְרוֹת
בֵּית הָאֱלֹהִים וּבִרְחוֹב שַׁעַר רָחַב
הַמַּיִם וּבִרְחוֹב שַׁעַר אֶפְרָיִם׃
וַיַּעֲשׂוּ כָל הַקָּהָל הַשָּׁבִים מִן הַשְּׁבִי שׁוּב שָׁבָה
סֻכּוֹת וַיֵּשְׁבוּ בַסֻּכּוֹת כִּי לֹא עָשׂוּ עָשָׂה
מִימֵי יֵשׁוּעַ בִּן נוּן כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹם
עַד הַיּוֹם הַהוּא וַתְּהִי שִׂמְחָה הָיָה
גְּדוֹלָה מְאֹד׃ וַיִּקְרָא בְּסֵפֶר תּוֹרַת גָּדַל קָרָא
הָאֱלֹהִים יוֹם בְּיוֹם מִן הַיּוֹם יָרָה
הָרִאשׁוֹן עַד הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן וַיַּעֲשׂוּ
חָג שִׁבְעַת יָמִים וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שָׁמַן
עֲצֶרֶת כַּמִּשְׁפָּט׃ שָׁפַט

Cap. ix.

וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ
הַזֶּה נֶאֶסְפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצוֹם רָבַע אָסַף
וּבְשַׂקִּים וַאֲדָמָה עֲלֵיהֶם׃ וַיִּבָּדְלוּ בָּדַל
זֶרַע יִשְׂרָאֵל מִכֹּל בְּנֵי נֵכָר וַיַּעַמְדוּ עָמַד
וַיִּתְוַדּוּ עַל חַטֹּאתֵיהֶם וַעֲוֹנוֹת יָדָה
אֲבֹתֵיהֶם׃ וַיָּקוּמוּ עַל עָמְדָם קוּם
וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
רְבִיעִית הַיּוֹם וּרְבִיעִית מִתְוַדִּים רָבַע
וּמִשְׁתַּחֲוִים לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃ שָׁחָה
וַיָּקָם עַל מַעֲלֵה הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וּבָנִי קוּם עָלָה
קַדְמִיאֵל שְׁבַנְיָה בֻּנִּי שֵׁרֵבְיָה
בָּנִי כְנָנִי וַיִּזְעֲקוּ בְּקוֹל גָּדוֹל אֶל זָעַק גָּדַל
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃ וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם אָמַר
יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה
שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְתַחְיָה
קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ עָלַם בָּרַךְ
שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל כָּל כָּבַד רוּם
בְּרָכָה וּתְהִלָּה׃ אַתָּה הוּא יְהוָה הָלַל
לְבַדֶּךָ אַתָּ עָשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם בָּדַד עָשָׂה
שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם

Pritiua.heb.	Tex.he. Neemie. ix.	Trãsla.B.Hie.	Trãs.Gre.lxx.cũ interp.latina.

הארץ וכל אשר עליה הימים
וכל אשר בהם ואתה מחיה את
כלם וצבא השמים לך
משתחוים: אתה הוא יהוה
האלהים אשר בחרת באברם
והוצאתו מאור כשדים ושמת
שמו אברהם: ומצאת את לבבו
נאמן לפניך וכרות עמו הברית
לתת את ארץ הכנעני החתי
האמרי והפרזי והיבוסי והגרגשי
לתת לזרעו ותקם את דבריך
כי צדיק אתה: ותרא את עני
אבתינו במצרים ואת זעקתם
שמעת על ים סוף: ותתן אתת
ומפתים בפרעה ובכל עבדיו ובכל
עם ארצו כי ידעת כי הזידו
עליהם ותעש לך שם כהיום
הזה: והים בקעת לפניהם ויעברו
בתוך הים ביבשה ואת רדפיהם
השלכת במצולת כמו אבן במים
עזים: ובעמוד ענן הנחיתם
יומם ובעמוד אש לילה להאיר
להם את הדרך אשר ילכו בה:
ועל הר סיני ירדת ודבר עמהם
משמים ותתן להם משפטים
ישרים ותורות אמת חקים
ומצות טובים: ואת שבת קדשך
הודעת להם ומצוות וחקים
ותורה צוית להם ביד משה
עבדך: ולחם משמים נתתה
להם לרעבם ומים מסלע
הוצאת להם לצמאם ותאמר
להם לבוא לרשת את הארץ
אשר נשאת את ידך לתת
להם: והם ואבתינו הזידו
ויקשו את ערפם ולא שמעו

terram & vniuersa que in ea sunt: maria & omnia que in eis sunt. Et tu viuificas omnia hec: & exercitus celi te adorat. Tu ipse domine deus qui elegisti abram & eduxisti eum de igne chaldeorum: & posuisti nomen eius abraam: & inuenisti cor eius fidele coram te & percussisti cum eo fedus vt dares ei terram chananei ethei & amorrei & pherezei et iebusei & gergesei: vt dares semini eius. Et implesti verba tua: quoniam iustus es. Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in egypto: clamoremque eorum audisti super mare rubrum: & dedisti signa atque portenta in pharaone & in vniuersis seruis eius: & in omni populo terre illius. Cognouisti enim quia superbe egerant contra eos: & fecisti tibi nomen: sicut & in hac die. Et mare diuisisti ante eos: & transierunt per medium maris in sicco. Persecutores autem eorum proiecisti in profundum quasi lapidem in aquas validas: & in columna nubis ductor eorum fuisti per diem: & in columna ignis per noctem: vt appareret eis via per quam ingrediebantur. Ad montem quoque synai descendisti & locutus es cum eis de celo: & dedisti eis iudicia recta & legem veritatis cerimonias et precepta bona. Et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis: & mandata & cerimonias & legem precepisti eis in manu moysi serui tui. Panem quoque de celo dedisti eis in fame eorum: & aquam de petra eduxisti eis sitientibus. Et dixisti eis vt ingrederentur & possiderent terram super quam leuasti manum tuam vt traderes eis. Ipsi vero & patres nostri superbe egerunt: & indurauerunt ceruices suas: & non audierunt

terram et omnia quotquot sunt in ea: maria et
τὴν γῆν καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ, τὰς θαλάσσας καὶ
omnia que in eis. et tu viuificas omnia
πάντα τὰ ἐν αὐταῖς. καὶ σὺ ζωοποιεῖς τὰ πάντα
et te adorant exercitus celorum. tu es
καὶ σοὶ προσκυνοῦσιν αἱ στρατιαὶ τῶν οὐρανῶν. σὺ εἶ
domine deus: tu elegisti abram et eduxisti eum
κύριε ὁ θεός, σὺ ἐξελέξω ἄβραμ καὶ ἐξήγαγες αὐτὸν
de regione chaldeorum: et imposuisti ei
ἐκ τῆς χώρας τῶν χαλδαίων, καὶ ἐπέθηκας αὐτῷ
nomen abraam: et inuenisti cor eius fidele
ὄνομα ἀβραάμ, καὶ εὗρες τὴν καρδίαν αὐτοῦ πιστὴν
coram te. et disposuisti ad eum fedus: vt dares
ἐνώπιόν σου. καὶ διέθου πρὸς αὐτὸν διαθήκην, δοῦναι
ei terram chananeorum et chetteorum et
αὐτῷ τὴν γῆν τῶν χαναναίων καὶ χετταίων καὶ
ammorreorum et pherezeorum et iebuseorum et gerge
ἀμμορραίων καὶ φερεζαίων καὶ ἰεβουσαίων καὶ γεργε
seorum: et vt dares eam semini eius. et statuisti
σαίων, καὶ δοῦναι αὐτὴν τῷ σπέρματι αὐτοῦ. καὶ ἔστη
verba tua quoniam iustus tu: et vidisti hu
σας τοὺς λόγους σου ὅτι δίκαιος σύ, καὶ εἶδες τὴν τα
militatem patrum nostrorum in egypto: et
πείνωσιν τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὴν
clamorem eorum audisti super mare rubrum. et
κραυγὴν αὐτῶν ἤκουσας ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθράν. καὶ
dedisti signa et portenta in egypto in pharaone et
ἔδωκας σημεῖα καὶ τέρατα ἐν αἰγύπτῳ ἐν φαραὼ καὶ
in omnibus seruis eius et in omni populo
ἐν πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ καὶ ἐν παντὶ τῷ λαῷ
terre illius: quoniam cognouisti quod superbierant super eos:
τῆς γῆς αὐτοῦ, ὅτι ἔγνως ὅτι ὑπερηφάνησαν ἐπ' αὐ
et fecisti tibi ipsi nomen sicut dies hec:
τούς, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.
et mare diuisisti coram eis: et transie
καὶ τὴν θάλασσαν διέρρηξας ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ παρῆλ
runt in medio maris in sicco. et perse
θον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης ἐν ξηρασίᾳ. καὶ τοὺς κα
quentes eos proiecisti in profundum: tanquam lapidem
ταδιώκοντας αὐτοὺς ἔρριψας εἰς βυθόν, ὡσεὶ λίθον
in aqua valida. et in columna nubis duxisti
ἐν ὕδατι σφοδρῷ. καὶ ἐν στύλῳ νεφέλης ὡδήγησας
eos die: et in columna ignis nocte:
αὐτοὺς ἡμέρας, καὶ ἐν στύλῳ πυρὸς τὴν νύκτα,
vt illuminares eis viam: in qua ibant in
τοῦ φωτίσαι αὐτοῖς τὴν ὁδόν, ἐν ᾗ πορεύσονται ἐν
ea. et super montem sinai descendisti et locutus es ad
αὐτῇ. καὶ ἐπὶ ὄρος σινᾶ κατέβης καὶ ἐλάλησας πρὸς
eos de celo: et dedisti eis iudicia re
αὐτοὺς ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔδωκας αὐτοῖς κρίματα εὐ
cta et leges veritatis precepta et mandata
θέα καὶ νόμους ἀληθείας προστάγματα καὶ ἐντολὰς
bona. et sabbatum tuum sanctum notificasti eis:
ἀγαθάς. καὶ τὸ σάββατόν σου τὸ ἅγιον ἐγνώρισας αὐ
mandata et precepta et legem precepisti
τοῖς, ἐντολὰς καὶ προστάγματα καὶ νόμον ἐνετείλω
eis in manu moysi serui tui. et pa
αὐτοῖς ἐν χειρὶ μωυσῆ τοῦ δούλου σου. καὶ ἄρ
nem de celo dedisti eis in cibum eo
τον ἐξ οὐρανοῦ ἔδωκας αὐτοῖς εἰς σιτοδοσίαν αὐ
rum: et aquam de petra eduxisti eis in si
τῶν, καὶ ὕδωρ ἐκ πέτρας ἐξήνεγκας αὐτοῖς εἰς δί
tim eorum. et dixisti eis vt ingrederentur ad heredi
ψαν αὐτῶν. καὶ εἶπας αὐτοῖς εἰσελθεῖν κληρονομῆ
tandum terram in quam extendisti manum tuam: vt dares
σαι τὴν γῆν εἰς ἣν ἐξέτεινας τὴν χεῖρά σου, δοῦναι
eis. et ipsi et patres nostri superbie
αὐτοῖς. καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ὑπερηφα
runt: et indurauerunt ceruicem suam:
νεύσαντο, καὶ ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον αὐτῶν,
et non audierunt
καὶ οὐκ ἤκουσαν

B

Gen. 11.g.

Exo. 2.b.

Exo. 14.a.

C

Exo. 16.c.

Trãs.Gre.lxx.cũ interp.latina.	Trãsla.B.Hie.	Tex.heb. Neemie. ix.	Pritiua.heb.

mandata tua. et renuerunt vt audirent:
τῶν ἐντολῶν σου. καὶ ἀνένευσαν τοῦ εἰσακοῦσαι,
et non recordati sunt mirabilium tuorum que feceras
καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν τῶν θαυμασίων σου ὧν ἐποίη
in eis. et indurauerunt ceruicem su
σας ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον ἑαυ
am: et dederunt principium vt conuerterentur in seruitutem su
τῶν, καὶ ἔδωκαν ἀρχὴν ἐπιστρέψαι εἰς δουλείαν αὐ
am in egypto. et tu deus dimittens peccata:
τῶν ἐν αἰγύπτῳ. καὶ σὺ ὁ θεὸς ἀφίων ἁμαρτίας,
misericors et clemens: longanimis et multe miserationis:
ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος,
et non dereliquisti eos. adhuc autem et fecerunt
καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες αὐτούς. ἔτι δὲ καὶ ἐποίησαν
sibi vitulum conflatilem: et dixerunt: isti dei
ἑαυτοῖς μόσχον χωνευτόν, καὶ εἶπαν, οὗτοι οἱ θεοὶ
qui eduxerunt nos de egypto. et fecerunt irri
οἱ ἐξαγαγόντες ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου. καὶ ἐποίησαν πα
tationes magnas. et tu in misericordijs tuis
ροργισμοὺς μεγάλους. καὶ σὺ ἐν οἰκτιρμοῖς σου τοῖς
magnis non dereliquisti eos in deserto:
μεγάλοις οὐκ ἐγκατέλιπες αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὸν
columnam nubis non declinasti ab eis die
στύλον τῆς νεφέλης οὐκ ἐξέκλινας ἀπ' αὐτῶν ἡμέρας
vt duceret eos in via. et columnam ignis
ὁδηγῆσαι αὐτοὺς ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ τὸν στύλον τοῦ πυ
per nocte vt illuminaret eis viam in qua ibunt
ρὸς τὴν νύκτα φωτίζειν αὐτοὺς τὴν ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύ
in ea. et spiritum tuum bonum dedi
σονται ἐν αὐτῇ. καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ἔδω
sti vt prudentes faceret eos. et manna tuum non prohi
κας συνετίσαι αὐτούς. καὶ τὸ μάννα σου οὐ καθυ
buisti ab ore eorum: et aquam dedisti
στέρησας ἀπὸ στόματος αὐτῶν, καὶ ὕδωρ ἔδωκας
eis in siti eorum. et quadraginta annis
αὐτοῖς ἐν τῇ δίψῃ αὐτῶν. καὶ τεσσαράκοντα ἔτη
pauisti eos in deserto: non defuit eis
διέθρεψας αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐχ ὑστέρησεν αὐτοῖς
quicquam. vestimenta eorum non inueterauerunt: et cal
οὐδέν. ἱμάτια αὐτῶν οὐκ ἐπαλαιώθησαν, καὶ ὑπο
ciamenta eorum non interrupta sunt. et dedisti eis
δήματα αὐτῶν οὐ διερράγησαν. καὶ ἔδωκας αὐτοῖς
regna: et populos partitus es eis: et heredi
βασιλείας, καὶ λαοὺς διεμέρισας αὐτοῖς, καὶ ἐκληρο
tauerunt terram seon regis essebon: et
νόμησαν τὴν γῆν σηὼν βασιλέως ἐσσεβών, καὶ τὴν
terram og regis basan. et filios eorum
γῆν ὢγ βασιλέως τῆς βασάν. καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν
multiplicasti sicut stellas celi. et addu
ἐπλήθυνας ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. καὶ εἰσή
xisti eos in terram quam dixisti patribus
γαγες αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν εἶπας τοῖς πατράσιν
eorum vt ingrederentur et hereditarent. et ingressi
αὐτῶν τοῦ εἰσελθεῖν καὶ κληρονομῆσαι. καὶ εἰσῆλ
sunt filij eorum: et hereditauerunt terram et contriui
θον υἱοὶ αὐτῶν, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν καὶ ἐξέτρι
sti coram eis habitantes terram
ψας ἐνώπιον αὐτῶν τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν τῶν
chananeorum: et dedisti eos in manus eorum: et
χαναναίων, καὶ ἔδωκας αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ
reges eorum et populos terre: vt faceret eis
τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν καὶ τοὺς λαοὺς τῆς γῆς, ποιῆσαι αὐ
vt placitum coram eis. et ceperunt ciuitates
τοῖς ὡς ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ κατελάβοντο πόλεις
excelsas et humum pinguem. et possederunt domos ple
ὑψηλὰς καὶ γῆν πίονα. καὶ ἐκληρονόμησαν οἰκίας πλή
nas omnibus bonis: cisternas fabricatas: vine
ρεις πάντων ἀγαθῶν, λάκκους λελατομημένους, ἀμπε
ta: et oliueta: et omne lignum fructiferum in multi
λῶνας, καὶ ἐλαιῶνας, καὶ πᾶν ξύλον βρώσιμον εἰς πλῆ
tudine: et comederunt et repleti sunt. et impinguati sunt:
θος, καὶ ἔφαγον καὶ ἐνεπλήσθησαν καὶ ἐλιπάνθησαν,

D

Exo. 13.d.

E

mandata tua: et noluerunt audire: & non sunt recordati mirabilium tuorum que feceras eis. Et indurauerunt ceruices suas: & dederunt caput vt conuerterentur ad seruitutem suam quasi per contentionem. Tu autem deus propitius clemens & misericors longanimis & multe miserationis: non dereliquisti eos. Et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem: & dixissent: iste est deus tuus qui eduxit te de egypto: feceruntque blasphemias magnas: tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto. Columna nubis non recessit ab eis per diem vt duceret eos in viam & columna ignis per noctem vt ostenderet eis iter per quod ingrederentur. Et spiritum tuum bonum dedisti qui doceret eos: & manna tuum non prohibuisti ab ore eorum: & aquam dedisti eis in siti. Quadraginta annis pauisti eos in deserto: nihilque eis defuit. Vestimenta eorum non inueterauerunt: & pedes eorum non sunt attriti. Et dedisti eis regna & populos: & partitus es eis sortes. Et possederunt terram seon: & terram regis esebon: & terram og regis basan. Et multiplicasti filios eorum sicut stellas celi: & adduxisti eos ad terram de qua dixeras patribus eorum vt ingrederentur & possiderent eam. Et venerunt filii & possederunt terram. Et humiliasti coram eis habitatores terre chananeos: & dedisti eos in manu eorum: & reges eorum & populos terre: vt facerent eis sicut placebat illis. Ceperunt itaque vrbes munitas & humum pinguem & possederunt domos plenas cunctis bonis: cisternas ab eis fabricatas: vineas & oliueta & ligna pomifera multa. Et comederunt & saturati sunt:

אל מצותיך: וימאנו לשמע ולא
זכרו נפלאתיך אשר עשית
עמהם ויקשו את ערפם ויתנו
ראש לשוב לעבדתם במרים
ואתה אלוה סליחות חנון ורחום
ארך אפים ורב וחסד ולא עזבתם:
אף כי עשו להם עגל מסכה
ויאמרו זה אלהיך אשר העלך
ממצרים ויעשו נאצות גדלות:
ואתה ברחמיך הרבים לא
עזבתם במדבר את עמוד הענן
לא סר מעליהם ביומם להנחתם
בהדרך ואת עמוד האש בלילה
להאיר להם ואת הדרך אשר
ילכו בה: ורוחך הטובה נתת
להשכילם ומנך לא מנעת
מפיהם ומים נתתה להם
לצמאם: וארבעים שנה כלכלתם
במדבר לא חסרו שלמתיהם
לא בלו ורגליהם לא בצקו:
ותתן להם ממלכות ועממים
ותחלקם לפאה ויירשו את
ארץ סיחון ואת ארץ מלך חשבון
ואת ארץ עוג מלך הבשן: ובניהם
הרבית ככוכבי השמים ותביאם
אל הארץ אשר אמרת לאבתיהם
לבוא לרשת: ויבאו הבנים
ויירשו את הארץ ותכנע
לפניהם את ישבי הארץ
הכנענים ותתנם בידם ואת
מלכיהם ואת עממי הארץ
לעשות בהם כרצונם: וילכדו
ערים בצרות ואדמה שמנה
ויירשו בתים מלאים כל טוב
ברות חצובים כרמים וזיתים
ועץ מאכל לרב ויאכלו וישבעו

et ĩpinguati sunt: & abũdauerũt delitiis in bonitate tua magna. Prouocauerũt aũt te ad iracundiã: & recesserũt a te & piecerũt legẽ tuã post terga sua. Et pphetas tuos occiderũt q ↄtestabãtur eos vt reuerterẽtur ad te. Fecerũt qȝ blasphemias grãdes. Et dedisti eos in manuȝ hostiũ suorũ: & afflixerũt eos. Et in tpe tribulationis sue clamauerũt ad te & tu de celo audisti: & sm miserationes tuas multas dedisti eis saluatores: qui saluarent eos de manu hostium suorũ. Cumqȝ requieuissent reuersi sunt vt facerent malũ in conspectu tuo: & dereliqsti eos in manu inimicorũ suorũ: & possederũt eos. Conuersiqȝ sunt & clamauerũt ad te. Tu aũt de celo exaudisti & liberasti eos in misericordiis tuis multis tẽpibus & cõtestat⁹ es eos vt reuerterẽtur ad legẽ tuaȝ. Ipsi vero supbe egerũt & non audierũt mãdata tua: & in iudiciis tuis peccauerunt que faciet homo & viuet in eis. Et dederunt humerũ recedentẽ & ceruicẽ suã idurauerũt nec audierũt. Et ptraxisti sup eos annos multos: & cõtestatus es eos in spũ tuo p manũ prophetarũ tuorũ: & nõ audierunt: & tradidisti eos in manũ pplorũ terrarũ. In misericordiis autẽ tuis plurimis nõ fecisti eos in cõsumptionẽ nec dereliquisti eos: qm deus miserationũ & clemens es tu. Nũc itaqȝ de⁹ nr̃: magne fortis & terribilis: custodiens pactum & misericordiam: ne auertas a facie tua omnem laborem qui inuenit nos reges nr̃os: principes nr̃os: & sacerdotes nr̃os: & prophetas nostros: & patres nostros: & omnẽ populum tuũ a diebus regis assur vsqȝ in diem hanc. Et tu iustus es in omnibus que venerunt super nos qa veritatẽ fecisti nobis: nos autẽ impie egimus: reges nostri principes nr̃i: sacerdotes nr̃i & pr̃es nr̃i nõ fecerũt

legem tuam: & non attenderunt mandata tua: & testimonia tua que testificatus es in eis. Et ipsi in regnis suis bonis & i bonitate tua mul ta quã dederas eis & in terra latissima & pingui quã tradideras in cõspectu eorũ nõ seruierunt tibi: nec reuersi sunt a studiis suis pessimis. Ecce nosipsi hodie serui sumus: & terra quaȝ dedisti patribus nostris vt comederet panẽ eius & que bona sunt ei⁹: & nosipsi serui sumus in ea. Et fruges eius multiplicantur regibus quos posuisti super nos ppter peccata nostra: & corporib⁹ nr̃is dñantur & iumẽtis nr̃is sm volũtatẽ suã: & in tribulatione magna sumus. Sup oĩbus ergo his nosipsi percutim⁹ fedus & scribimus: & signãt principes nr̃i leuite nr̃i & sacerdotes nr̃i. 10.

Signatores autem fuerunt: neemias: ather fatha filius achelai & sedechias saraias azarias hieremias phessur amarias melchias accus sebenia melluc maarem merimuth obdias daniel genthon baruch mosollam abia miamin mazia belga semeia: hi sacerdotes. Porro leuite: iosue filius azarie: bennui de filiis enadad: cedmihel & fratres eorum sechenia odeuia celita phalaia enan micha roob assebia zachur serebia sabania odia bani baninu. Capita populi feros: phetmoab elam zethu bani bonni azgad bebai adonaia beggoai adin ather ezechia azur odeuia asum besai areth anathot nebai mechphia mosollã azir mesizabel sadoch ieddua felthia anan anania: osee anania asub: aloes

פלחא שובק׃ רחום חשבנה
מעשיה׃ ואחיה חנן ענן׃ מלוך חרם
בענה׃ ושאר העם הכהנים הלוים
השוערים המשררים הנתינים
וכל הנבדל מעמי הארצות אל
תורת האלהים נשיהם בניהם
ובנתיהם כל יודע מבין׃
מחזיקים על אחיהם אדיריהם
ובאים באלה ובשבועה ללכת
בתורת האלהים אשר נתנה
ביד משה עבד האלהים ולשמור
ולעשות את כל מצות יהוה אדנינו
ומשפטיו וחקיו׃ ואשר לא
נתן בנתינו לעמי הארץ ואת
בנתיהם לא נקח לבנינו׃ ועמי
הארץ המביאים את המקחות
וכל שבר ביום השבת למכור
לא נקח מהם בשבת וביום קדש
ונטש את השנה השביעית
ומשא כל יד׃ והעמדנו עלינו
מצות לתת עלינו שלישית
השקל בשנה לעבדת בית
אלהינו׃ ללחם המערכת ומנחת
התמיד ולעולת התמיד השבתות
החדשים למועדים ולקדשים
ולחטאות לכפר על ישראל וכל
מלאכת בית אלהינו׃ והגורלות
הפלנו על קרבן העצים הכהנים
הלוים והעם להביא לבית
אלהינו לבית אבתינו לעתים
מזמנים שנה בשנה לבער על
מזבח יהוה אלהינו ככתוב בתורה׃
ולהביא את בכורי אדמתנו ובכורי
כל פרי כל עץ שנה בשנה לבית
יהוה׃ ואת בכרות בנינו ובהמתנו
ככתוב בתורה ואת בכורי בקרינו

phaleam sobech reum asebna maassia ethaia hannā anan messuch aram baana & reliq de populo. Sacerdotes leuite ianitores & cantores nathinnei: & oēs qui se separauerūt de populis terrarum ad legem dei: vxores eorū filii eorum: & filie eorum: & omnes qui poterant sapere respondentes pro fratribus suis optimates eorū: et q veniebāt ad pollicēdū & iurandū vt ambularent in lege dei quam dederat in manu moysi serui sui vt facerēt & custodirent vniuersa mandata dñi dei nostri & iudicia eius & cerimonias eius. & vt non daremus filias nostras populo terre: & filias eorū nō acciperemus filiis nostris. Populi quoq terre qui important venalia & omnia ad vsum per diem sabbati vt vendāt: nō accipiemus ab eis in sabbato & in die sanctificato. Et dimittemus annum septimum & exactionem vniuerse manus. Et statuemus super nos precepta vt demus tertiam partem sicli per annū ad opus domus dei nostri ad panes ppositionis: & ad sacrificiū sempiternū: & i holocaustū sempiternū: in sabbatis: in Kalendis: in solēnitatibus: & in sanctificatis pro peccato vt exoretur pro israel: & in omnem vsum domus dei nostri. Sortes ergo misimus sup oblationē lignorū inter sacerdotes leuitas & populum vt inferrentur in domum dei nostri per domos patrum nostrorū per tpa a tēporibus anni vsq ad annum: vt arderent sup altare dñi dei nři: sicut scriptū est in lege moysi. Et vt afferremus pmogenita terre nře: & primitiua vniuersi fructus ois ligni: ab āno in annū: in domo dñi. Et primitiua filiorum nřorum: & pecorum nřorum sicut scriptū e in lege: & pritiua boū nřorum

phalai: sobec: raū: esebana: maasias: aia:
φαλαί, σωβήκ, ῥαούμ, ἐσεβανά, μαασίας, αἰά,
aina: ena: maluch: arē: baana: τ reli=
αἰνάν, ἠνάν, μαλούχ, ἀρήμ, βαανά, καὶ οἱ κατά=
qui ppli. sacerdotes τ leuite ianitores
λοιποι τοῦ λαοῦ. ἱερεῖς καὶ λευῖται οἱ πυλωροὶ οἱ
cātores: nathinim. τ oēs separati
ᾄδοντες, οἱ ναθινιείμ. καὶ πάντες διαχωρισθέντες
a populis terre ad legē dei:
ἀπὸ τῶν λαῶν τῆς γῆς πρὸς τὸν νόμον τοῦ θεοῦ,
vxores eorum filii eorum filie eorum: ois q
γυναῖκες αὐτῶν υἱοὶ αὐτῶν θυγατέρες αὐτῶν, πᾶς ὁ
sciuit τ intellexit spōdebāt sup fratribus su=
εἰδὼς καὶ συνιών. ἐνίσχυον ἐπὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐ
is: τ maledixerūt eis: τ ingressi sūt in
τῶν, καὶ κατηράσαντο αὐτούς, καὶ εἰσῆλθον ἐν
execratiōe τ in iuramēto vt ābularēt in lege dei:
ἀρᾷ καὶ ἐν ὅρκῳ τοῦ πορεύεσθαι ἐν νόμῳ τοῦ θεοῦ,
q data fuit in manu moysi serui dei: vt custo
ὃς ἐδόθη ἐν χειρὶ μωυσῆ δούλου τοῦ θεοῦ, φυλάσ
dirēt τ facerēt oia mādata dñi
σεσθαι καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ
dei nři τ iudicia eius τ prece
θεοῦ ἡμῶν καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ τὰ προστάγμα
pta eius τ vt nō daremus filias nřas ppřis
τα αὐτοῦ καὶ τοῦ μὴ δοῦναι θυγατέρας ἡμῶν τοῖς λαοῖς
terre: τ filias eorum nō acciperemus
τῆς γῆς, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν οὐ λημψόμεθα τοῖς
filiis nřis. τ ppři terre ferētes vena=
υἱοῖς ἡμῶν. καὶ λαοὶ τῆς γῆς οἱ φέροντες τοὺς ἀγορα=
lia τ oēm vēditionē in die sabbati
σμοὺς καὶ πᾶσαν πρᾶσιν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου
vt vēdāt: nō ememus ab eis in sabbato
ἀποδόσθαι, οὐκ ἀγοράσομεν παρ' αὐτῶν ἐν σαββάτῳ
τ in die sctificato. τ ascēdere faciemus ānū septimū:
καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἁγίᾳ. καὶ ἀναβήσομεν τὸ ἔτος τὸ ἕβδομον,
τ exactio vniuerse manus. τ statuemus sup nos p
καὶ ἀπαίτησις πάσης χειρός. καὶ στήσομεν ἐφ' ἡμᾶς ἐν
cepta vt demus sup nos tertiū sicli p an=
τολὰς δοῦναι ἐφ' ἡμᾶς τρίτον τοῦ διδράχμου κατ' ἐνιαυ
nū in suitutē domus dei nři: ad panes
τὸν εἰς δουλείαν οἴκου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, εἰς ἄρτους τοῦ
faciei: τ sacrificiū cōtinuitatis τ ad
προσώπου, καὶ θυσίαν τοῦ ἐνδελεχισμοῦ καὶ εἰς
holocausta sempiterna sabbatorum
ὁλοκαυτώματα διαπαντὸς τῶν σαββάτων. τῶν
kalendarum: ad solēnitates τ ad ea q p pecca
νουμηνιῶν, εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ εἰς τὰ περὶ ἁμαρτί
to: vt exorēt pro israel: τ ad opera do
ας, ἐξιλάσασθαι περὶ ἰσραήλ, καὶ εἰς ἔργα τοῦ οἴ
mus dei nři. τ sortes misimus pro
κου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ κλήρους ἐβάλομεν περὶ τῶν
donis portatiōis lignorum: sacerdotes τ leuite τ pplřs
δώρων ξυλοφορίας, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ ὁ λαός
vt ferrent in domū dei nři: ad domos familiarum
ἐνέγκαι εἰς οἶκον θεοῦ ἡμῶν, εἰς οἴκους πατριῶν
nřarum: ad tēpora a tēporibus: annū sm an=
ἡμῶν, εἰς καιροὺς ἀπὸ χρόνων, ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυ
nū: vt arderēt sup altare dñi dei
τόν, ἐκκαῦσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ
nři: sicut scriptū est in lege. τ afferremus
ἡμῶν, ὡς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ, καὶ ἐνέγκαι τὰ
pmogenita terre nře: τ pmiti
πρωτογεννήματα τῆς γῆς ἡμῶν. καὶ πρωτογεννήματα
ua fructus vniuersi ligni: annū sm annū
τα καρποῦ παντὸς ξύλου, ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν
in domū dñi. τ pmogenita filiorum nřorum τ
εἰς οἶκον κυρίου. καὶ τὰ πρωτότοκα υἱῶν ἡμῶν καὶ
iumētorum nřorum sicut scriptū est in lege: τ pri=
κτηνῶν ἡμῶν ὡς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ, καὶ τὰ πρω
mogenita boū nřorum
τότοκα τῶν βοῶν ἡμῶν

B

C

D

τ gregū nřorum vt offerrent i domū dei nři:
καὶ ποιμνίων ἡμῶν ἐνέγκαι εἰς οἶκον θεοῦ ἡμῶν, τοῖς
sacerdotib9 q ministrāt in domo dei nři. τ
ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσιν ἐν οἴκῳ θεοῦ ἡμῶν. καὶ
pmitias ciborum nřorum τ pmitias nřas τ
τὴν ἀπαρχὴν σίτων ἡμῶν καὶ τὰς ἀπαρχὰς ἡμῶν καὶ
fructū ois ligni: vini τ olei: affe=
τὸν καρπὸν παντὸς ξύλου, οἴνου καὶ ἐλαίου, οἴσο=
remus sacerdotib9 i gazophylacia dom9 dei
μεν τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τὰ γαζοφυλάκια οἴκου τοῦ θε
nři: τ decimas terre nře leuitis. τ
οῦ ἡμῶν, καὶ δεκάτας γῆς ἡμῶν τοῖς λευίταις. καὶ
ipsi leuite decimas accipiētes i oibus ciuitatib9 serui
αὐτοὶ οἱ λευῖται δεκατοῦντες ἐν πάσαις πόλεσι δου
tutis nře. τ erit sacerdos fili9 aarō: cū
λείας ἡμῶν. καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς υἱὸς ἀαρών, μετὰ τῶν
leuitis in decima leuitarum. τ leui=
λευιτῶν ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν λευιτῶν. καὶ οἱ λευῖ=
te offerēt decimā decime in domū dei
ται ἀνοίσουσι τὴν δεκάτην τῆς δεκάτης εἰς οἶκον θεοῦ
nři in gazophylaciū dom9 thesauri. qr in the
ἡμῶν εἰς γαζοφυλάκιον οἴκου τοῦ θησαυροῦ. ὅτι εἰς τοὺς θη
sauros deportabūt filii israel: τ filii leui
σαυροὺς εἰσοίσουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ υἱοὶ τοῦ λευὶ τὰς
primitias frumēti τ vini τ olei: τ
ἀπαρχὰς τοῦ σίτου καὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, καὶ
ibi vasa sctificata τ sacerdotes ministri τ
ἐκεῖ σκεύη τὰ ἅγια καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ λειτουργοὶ καὶ οἱ
ianitores τ cātores: τ nō dimittemus
πυλωροὶ καὶ οἱ ᾄδοντες, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψο
domū dei nři.
μεν τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Ca.11.

A

Et habitauerūt pncipes ppři in hierusa
Καὶ ἐκάθισαν οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ ἐν ἱερουσα
lē. τ reliqui ppři miserūt sortes vt tol
λήμ. καὶ οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ ἔβαλον κλήρους ἐνέγ
lerēt vnū de decē vt habitaret i hierusalē ciui=
και ἕνα ἀπὸ τῶν δέκα καθίσαι ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ πό
tate sctā: τ nouē partes in ciuitatib9. τ bene
λει τῇ ἁγίᾳ, καὶ ἐννέα μέρη ἐν ταῖς πόλεσι. καὶ εὐλό
dixit pplřs oibus viris q spōte offerūt:
γησεν ὁ λαὸς πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς ἑκουσιαζομένους,
ad habitādū i hierusalē. τ hi principes pui
καθίσαι ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες τῆς χώ
cie q habitauerūt i hierusalē τ in ciuitatib9 iuda.
ρας οἳ ἐκάθισαν ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα.
habitauerūt vir in possessione sua in ciuitatib9 su=
ἐκάθισαν ἀνὴρ ἐν κατασχέσει αὐτοῦ ἐν πόλεσιν αὐ=
is israel. sacerdotes τ leuite τ nathinei:
τῶν ἰσραήλ. οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ ναθιναῖοι,
τ filii seruorum salomonis. τ in hierusalē habita
καὶ υἱοὶ δούλων σολομῶντος. καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκάθι=
uerūt de filiis iuda τ de filiis beniamin. de filiis
σαν ἀπὸ υἱῶν ἰούδα καὶ ἀπὸ υἱῶν βενιαμίν. ἀπὸ υἱῶν
iuda athei fili9 ozia: fili9 zacharias: fili9 samaria: fili9
ἰούδα ἀθεὶ υἱὸς ὀζία, υἱὸς ζαχαρίας, υἱὸς σαμαρία, υἱὸς
saphatia: fili9 maleliel. τ de filiis phares:
σαφατία, υἱὸς μαλελιήλ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν φαρές,
malia fili9 baruch: fili9 chalaza: fili9 ozia: fili9 ada=
μαλία υἱὸς βαρούχ, υἱὸς χαλαζά, υἱὸς ὀζιά, υἱὸς ἀδα=
ia: fili9 ioarib: fili9 zacharie: τ fili9 seloni. om=
ΐα, υἱὸς ἰωαρείβ, υἱὸς ζαχαρίου, καὶ υἱὸς σηλωνί. πάν
nes filii phares q habitāt in hierusalē q̄dringenti
τες υἱοὶ φαρὲς οἱ καθήμενοι ἐν ἱερουσαλὴμ τετρακόσι
sexaginta octo viri fortitudinis. τ hi filii ben
οι ἑξηκονταοκτὼ ἄνδρες δυνάμεως. καὶ οὗτοι οἱ υἱοὶ βεν
iamin: selō fili9 mesolā: fili9 ioad: fili9 phadaia:
ιαμίν, σηλὼμ υἱὸς μεσολάμ, υἱὸς ἰωάδ, υἱὸς φαδαΐα,
fili9 colia: fili9 maasie: fili9 ethiel: fili9 ies=
υἱὸς κωλεία, υἱὸς μαασίου, υἱὸς ἐθιήλ, υἱὸς ἰεσ=
sia. τ post eum gebue
σεία. καὶ ὀπίσω αὐτοῦ γεβουέ

B

et ouiū nostrarū vt offerātur in domo dei nostri sacerdotibus qui ministrāt in domo dei nostri. Et primitias ciborū nostrorum & libaminū nřorum: & poma ois ligni: vindemie qq & olei afferemus sacerdotibus ad gazophylacium dei nostri: et decimā partē terre nostre leuitis. Ipsi leuite decimas accipiēt ex oib9 ciuitatib9 operū nřorū. Erit aūt sacerdos filius aaron cū leuitis in decimis leuitarū: & leuite offerēt decimā ptē decime sue in domo dei nři ad gazophylaciū in domo thesauri. Ad gazophylaciū enī deportabūt filii israel & filii leui primitias frumenti, vini & olei: & ibi erunt vasa sanctificata: & sacerdotes & cantores & ianitores & ministri: & non dimittemus domum dei nostri.

11.

Habitauerunt autem principes populi in hierusalē. Reliqua vero plebs misit sortem vt tolleret vnam partem de decem qui habitaturi essent in hierusalē ciuitate sācta: noue vero ptes in ciuitatibus. Bñdixit aūt ppl'us oibus viris qui se spōte obtulerant vt habitarēt in hierusalē. Hi sunt itaq principes puincie qui hitauerūt in hierusalē & in ciuitatib9 iuda. Habitauit aūt vnusqsq in possessione sua in vrbib9 suis israel: sacerdotes: leuite: nathinnei: & filii seruorū salomōis. Et in hierusalē habitauerūt de filiis iuda & de filiis bēiamin. De filiis iuda athaias fili9 aziam: filii zacharie: filii amarie: filii saphatie: filii malalehel. De filiis phares hismaasia: filius baruch: filius coloza: filius azia: filius adaia: filius ioarib: fili9 zacharie: fili9 silonites. Oēs hi filii phares q hitauerūt in hierlm: q̄dringenti sexaginta octo viri fortes. Hi sunt āt filii bēiamin. Sellū filius mosollā: fili9 ioed: filius phadaia: filius colaia: filius masia: filius etheel: filius esaia. Et post eum gebbai:

וצאנינו להביא לבית אלהינו
לכהנים המשרתים בבית אלהינו׃
ואת ראשית עריסתינו ותרומתינו
ופרי כל עץ תירוש ויצהר נביא
לכהנים אל לשכות בית אלהינו
ומעשר אדמתנו ללוים והם הלוים
המעשרים בכל ערי עבדתנו׃ והיה
הכהן בן אהרן עם הלוים בעשר הלוים
והלוים יעלו את מעשר המעשר
לבית אלהינו אל הלשכות לבית
האוצר׃ כי אל הלשכות יביאו בני
ישראל ובני הלוי את תרומת הדגן
התירוש והיצהר ושם כלי המקדש
והכהנים המשרתים והשוערים
והמשררים ולא נעזב את בית
אלהינו׃

Cap.xi.

וישבו שרי
העם בירושלם ושאר העם הפילו
גורלות להביא אחד מן העשרה
לשבת בירושלם עיר הקדש
ותשע הידות בערים׃ ויברכו העם
לכל האנשים המתנדבים לשבת
בירושלם׃ ואלה ראשי המדינה אשר
ישבו בירושלם ובערי יהודה ישבו
איש באחזתו בעריהם ישראל
הכהנים והלוים והנתינים ובני עבדי
שלמה׃ ובירושלם ישבו מבני יהודה
ומבני בנימן מבני יהודה עתיה בן
עזיה בן זכריה בן אמריה בן שפטיה
בן מהללאל מבני פרץ׃ ומעשיה בן
ברוך בן כל חזה בן חזיה בן עדיה
בן יויריב בן זכריה בן השלני׃ כל
בני פרץ הישבים בירושלם ארבע
מאות ששים ושמנה אנשי חיל׃
ואלה בני בנימן סלא בן משלם בן
יועד בן פדיה בן קוליה בן מעשיה
בן איתיאל בן ישעיה׃ ואחריו גבי

סלי תשע מאות עשרים ושמנה׃
ויואל בן זכרי פקיד עליהם
ויהודה בן הסנואה על העיר משנה׃
מן הכהנים ידעיה בן יויריב יכין׃
שריה בן חלקיה בן משלם בן צדוק
בן מריות בן אחיטוב נגד בית
האלהים׃ ואחיהם עשה המלאכה
לבית שמנה מאות עשרים
ושנים ועדיה בן ירחם בן פלליה בן
אמצי בן זכריה בן פשחור בן מלכיה׃
ואחיו ראשים לאבות מאתים
ארבעים ושנים ועמשסי בן עזראל
בן אחזי בן משלמות בן אמר׃
ואחיהם גברי חיל מאה עשרים
ושמנה ופקיד עליהם זבדיאל בן
הגדולים׃ ומן הלוים שמעיה בן חשוב בן
עזריקם בן חשביה בן בוני׃ ושבתי
ויוזבד על המלאכה החיצנה לבית
האלהים מראשי הלוים׃ ומתניה
בן מיכה בן זבדי בן אסף ראש
התחלה יהודה לתפלה ובקבקיה
משנה מאחיו ועבדא בן שמוע
בן גלל בן ידותון׃ כל הלוים בעיר
הקדש מאתים שמנים וארבעה׃
והשוערים עקוב טלמון ואחיהם
השמרים בשערים מאה שבעים
ושנים׃ ושאר ישראל הכהנים
הלוים בכל ערי יהודה איש
בנחלתו׃ והנתינים ישבים בעפל
וציחא וגשפא על הנתינים׃ ופקיד
הלוים בירושלם עזי בן בני בן
חשביה בן מתניה בן מיכא מבני
אסף המשררים לנגד מלאכת בית
האלהים׃ כי מצות המלך עליהם
ואמנה על המשררים דבר יום
ביומו׃ ופתחיה בן משיזבאל מבני

sellai: nongenti viginti octo. Et iohel filius zechri prepositus eorum: et iudas filius sennua super ciuitatem secūdus. Et de sacerdotibus idaia filius ioarib: iachin: saraia filius helchie: filius mosollā: filius sadoch: filius meraioth: filius ahitob: pricipes domus dei: & fratres eorum facientes opera templi octingenti viginti duo. Et adaia filius ieroam: filius pheleia: filius amsi: filius zacharie: filius phessur: filius melchie. et fratres eius principes patrum: ducenti quadraginta duo. Et amasai filius azrihel: filius azi: filius mosollamoth: filius emmer: & fratres corū potentes nimis: centum viginti octo: & prepositus eorum zabdihel filius potentium. Et de leuitis zebenia filius asoph: filius azaricā: filius asabia filius bonni: & sabathai & iosabeth sup oia opa q̄ erant forinsecus in domo dei a principibus leuitarum. Et mathania filius micha: filius zebedei: filius asaph princeps ad laudandū & ad cōfitendum in orone: & bechetias secūdus de fribus eius: & abda filius samuha: filius galal: filius ydithū. Omnes leuite in ciuitate sancta ducenti octoginta quattuor. Et ianitores: accub: telmon & fratres eorum qui custodiebant ostia centum septuaginta duo. Et reliqui ex israel sacerdotes & leuite in vniuersis ciuitatibus iuda: vnusquisque in possessione sua: & nathinei q habitabāt in ofel et syaha & gaspha de nathinneis. Et episcopus leuitarū in hierusalem azi filius baani: filius asabie: filius mathanie filius miche. De filiis asaph cantores in ministerio domus dei. Preceptum quippe regis super eos erat & ordo in cantoribus per dies singulos & fathaia filius mesezebel de filiis

selei: nongēti viginti octo. & ioel filius zechri
σηλεΐ, ἐννακόσιοι εἰκοσιοκτώ. καὶ ἰωὴλ υἱὸς ζεχρὶ
episcopus sup eos. & iuda filius asam sup
ἐπίσκοπος ἐπ' αὐτούς. καὶ ἰούδα υἱὸς ἀσὰμ ἐπὶ τῆς
ciuitatē secund9. de sacerdotib9 & iadia filius io
πόλεως δεύτερος. ἀπὸ τῶν ἱερέων καὶ ἰαδεία υἱὸς ἰω
arib: iachin: sareas filius elchia: filius mesulā:
αρεὶβ, ἰαχὶν, σαρέας υἱὸς ἐλχία, υἱὸς μεσουλάμ,
filius adoc: filius marioth: filius achitob dux do
υἱὸς ἀδὼκ, υἱὸς μαριὼθ, υἱὸς ἀχιτὼβ ἡγούμενος οἴ
mus dei. & fratres eorum facientes o
κου τοῦ θεοῦ. καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν ποιοῦντες τὸ ἔρ
pus domus: octingēti vigīti duo. & adaia fi
γον τοῦ οἴκου, ὀκτακόσιοι εἰκοσιδύο. καὶ ἀδαΐα υἱ
lius hieroā filij phalalia: filij namasi: filij zacha
ὸς ἱεροὰμ υἱοῦ φαλαλία, υἱοῦ ναμασί, υἱοῦ ζαχα
ria: filij phasur: filij melchia: & fratres eius
ρία, υἱοῦ φασούρ, υἱοῦ μελχία, καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
principes familiarum ducēti q̄draginta duo. &
ἄρχοντες πατριῶν διακόσιοι τεσσαρακονταδύο. καὶ
amasai: filius esriel: filij sacchie: filij masali-
ἀμασαΐ, υἱὸς ἐσριὴλ, υἱοῦ σακχίου, υἱοῦ μασαλι-
moth: filij emmer: & fratres eius potētes in
μὼθ, υἱοῦ ἐμμὴρ, καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δυνατοὶ παρα
acie centū viginti octo. & speculator sup eos
τάξεως ἑκατὸν εἰκοσιοκτώ. καὶ ἐπίσκοπος ἐπ' αὐτῶν
zechriel filius magnorum. & de leuitis sa-
ζεχριὴλ υἱὸς τῶν μεγάλων. καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν σα
maia: filius asub: filij esricā: filij asabia: filij bon
μαΐα, υἱὸς ἀσοὺβ, υἱοῦ ἐσρικάμ, υἱοῦ ἀσαβία, υἱοῦ βον
na: & sabbathe9 & iosabad sup opera
νὰ, καὶ σαββαθαῖος καὶ ἰωσαβὰδ ἐπὶ τὰ ἔργα τοῦ
domus dei forinsecus. & de principibus
οἴκου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐξωτάτου. καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων
leuitarum & mathanias filius micha: filius zechri:
τῶν λευιτῶν καὶ ματθανίας υἱὸς μιχά, υἱὸς ζεχρεί,
filij asab: pnceps ad laudādū: & iudas ad adorā-
υἱοῦ ἀσὰβ, ἄρχων τοῦ αἴνου, καὶ ἰούδας τῆς προσευ-
dū: & bochias secund9 de fratrib9 eius:
χῆς, καὶ βοκχείας δεύτερος ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ,
& abdias filius samaie: filij galel filij idithū.
καὶ ἀβδίας υἱὸς σαμαίου, υἱοῦ γαλὲλ υἱοῦ ἰδιθοῦν.
oēs leuite in ciuitate sctā ducēti octo-
πάντες οἱ λευῖται ἐν τῇ πόλει τῇ ἁγίᾳ διακόσιοι ὀγ
ginta quattuor. & ianitores: acub: tela-
δοηκοντατέσσαρες. καὶ οἱ πυλωροί, ἀκοὺβ, τελα-
mi: & fratres eorum custodiētes in
μίν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ φυλάσσοντες ἐν ταῖς
portis centū septuaginta duo. at reliquū
πύλαις ἑκατὸν ἑβδομηκονταδύο. τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ
israel & sacerdotes & leuite in vniuersis
ἰσραὴλ καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἐν πάσαις ταῖς
ciuitatib9 iuda vir in hereditate sua.
πόλεσι τῆς ἰουδαίας ἀνὴρ ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐ-
& nathinei q̄ habitauerūt in ophla &
τοῦ. καὶ οἱ ναθιναῖοι οἱ κατῴκησαν ἐν ὀφλὰ καὶ
siaa & gesphas de nathineis. & epi-
σιαᾶ καὶ γεσφὰς ἀπὸ τῶν ναθιναίων. καὶ ἐπί-
scop9 leuitarum in hierusalē ozei filius bani filij
σκοπος λευιτῶν ἐν ἱερουσαλὴμ ὀζεὶ υἱὸς βανὶ υἱοῦ
sabia: filij maththanie: filij micha. de filijs asaph
σαβία, υἱοῦ μαθθανίου, υἱοῦ μιχά. ἀπὸ υἱῶν ἀσὰφ
cātorib9 ante opus domus dei:
τῶν ᾀδόντων ἀπέναντι ἔργου οἴκου τοῦ θεοῦ,
qm̄ p̄ceptū regis sup eos. & expe
ὅτι ἐντολὴ τοῦ βασιλέως ἐπ' αὐτούς. καὶ διέ
ctabat in fide in cātorib9: ratio vni9cuiusque
μενεν ἐν πίστει ἐπὶ τοῖς ᾠδοῖς, λόγος ἑκάστης
diei in die sua & phathaia filius mas
ἡμέρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ καὶ φαθαΐα υἱὸς μασ
izabel. de filijs
ιζαβὴλ. ἀπὸ τῶν υἱῶν

zara filij iuda ad manū regis in oē
ζάρα υἱοῦ ἰούδα πρὸς χεῖρα τοῦ βασιλέως εἰς πάν
verbū ppfor: & ad suburbia in agro
τα λόγον τῷ λαῷ, καὶ πρὸς τὰς ἐπαύλεις ἐν ἀγρῷ
eorum. & de filijs iuda habitauerūt in cariathar-
αὐτῶν. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἰούδα ἐκάθισαν ἐν καριαθαρ-
bog & in filiabus eius: & in debon &
βὸγ καὶ ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν δαιβὼν καὶ
in filiabus eius: & in cabseel & in
ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν καβσεὴλ καὶ ἐν ταῖς
viculis eius: & in iesue & in molada & in beth-
αὐλαῖς αὐτῆς, καὶ ἐν ἰησοῦ καὶ ἐν μωλαδὰ καὶ ἐν βηθ-
phalat & in asersoal & in bersabee &
φαλὰτ καὶ ἐν ἀσερσωὰλ καὶ ἐν βηρσαβεὲ καὶ ταῖς
filiabus eius: & in secelag & in mabne & in
θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν σεκελὰγ καὶ ἐν μαβνὴ καὶ ἐν
filiabus eius: & in remaō & in sara &
ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν ῥεμμὼν καὶ ἐν σαρὰ καὶ
in hierimuth & in zannoa & odollā & subur
ἐν ἱεριμοὺθ καὶ ἐν ζαννοὰ καὶ ὀδολλὰμ καὶ ταῖς ἐπαύ
bijs eorum: & in lachis & agris eius &
λεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν λαχεὶς καὶ τοῖς ἀγροῖς αὐτῆς καὶ
in azeca & in filiabus eius. & castrame
ἐν ἀζηκὰ καὶ ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς. καὶ παρενέ-
tati sūt in bersabee vsque ad vallē ennō. & filij
βαλον ἐν βερσαβεὲ ἕως φάραγγος ἐννόμ. καὶ υἱοὶ
beniamin a gabaa & magmas etiā & bethel
βενιαμὶν ἀπὸ γαβαὰ καὶ μαγμὰς καί γε καὶ βαιθὴλ
& filiabus eius. & in anathoth nob anania
καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς. καὶ ἐν ἀναθὼθ νὼβ ἀνία
asor rama geththaim adod sebol nabalat lyd-
ἀσὼρ ῥαμὰ γεθθαΐμ ἀδὼδ σεβωεὶμ ναβαλὰτ λύδ
da & onogearasim. & ex leuitis par-
δα καὶ ὀνωγηαρασεὶμ. καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν με-
tes in iuda & beniamin.
ρίδες ἐν τῷ ἰούδα καὶ βενιαμίν.

Ca.12.

Et hi sacerdotes & leuite q ascēde-
Καὶ οὗτοι οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται οἱ ἀναβάν-
rūt cū zorobabel filio salathiel & iesue: sa-
τες μετὰ ζοροβάβελ υἱοῦ σαλαθιὴλ καὶ ἰησοῦ, σα
raia: hieremias: esdras: amarias: maluch: at-
ραΐα, ἱερεμίας, ἔσδρας, ἀμαρίας, μαλούχ, ἀτ-
t9 sechenias. reū marimoth adaias genathō
τοὺς σεχενίας, ῥεοὺμ μαρειμὼθ ἀδαΐας γεναθὼν
abias: miami: maadias: belgas: semeias: io-
ἀβίας, μιαμεὶν, μααδίας, βελγάς, σεμεΐας, ἰω-
iarib: ideias: salu: amuc: chelcias: odui
ιαρεὶβ, ἰδεΐας, σαλού, ἀμούκ, χελκείας, ὠδουΐ
as. isti pncipes sacerdotū & fratres eorum
ας. οὗτοι οἱ ἄρχοντες τῶν ἱερέων καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν
in dieb9 iesue. & leuite iesus: banui: cad
ἐν ἡμέραις ἰησοῦ. καὶ οἱ λευῖται ἰησοῦς, βανουΐ, καδ
miel: sarabias: iodae: & mathanias sup con
μιήλ, σαραβίας, ἰωδαέ, καὶ ματθανίας ἐπὶ τῶν ἐξο
fessiones ipse & fratres eius & bacbacias:
μολογήσεων αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ βακβακίας,
& anai: fratres eorum ante eos ad
καὶ ἀναΐ, οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἀπέναντι αὐτῶν εἰς τὰς
vices. & iesue genuit ioaci: & ioa-
ἐφημερίας. καὶ ἰησοῦς ἐγέννησε τὸν ἰωακείμ, καὶ ἰωα-
cim genuit eliaseb: & eliaseb genuit io
κεὶμ ἐγέννησε τὸν ἐλιασήβ, καὶ ἐλιασὴβ ἐγέννησε τὸν ἰω
dae: & iodae genuit ionathā: & ionathā ge-
δαέ, καὶ ἰωδαὲ ἐγέννησε τὸν ἰωνάθαν, καὶ ἰωνάθαν ἐγέννη
nuit addu. & in dieb9 ioaci erāt sacerdotes &
σε τὸν ἀδδού. καὶ ἐν ἡμέραις ἰωακεὶμ ἦσαν οἱ ἱερεῖς καὶ
pncipes familiarum, saraia amarias: ieremia
οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν. τῷ σαραΐᾳ ἀμαρίας, τῷ ἱερεμίᾳ
ananias: esdre mesulā: amaria ionā:
ἀνανίας, τῷ ἔσδρᾳ μεσουλάμ, τῷ ἀμαρίᾳ ἰωνάν, τῷ
amaluch ionathā: sechenia ioseph: ares ednas:
ἀμαλοὺχ ἰωνάθαν, τῷ σεχενίᾳ ἰωσήφ, τῷ ἀρὲς ἐδνάς,

zara filii iuda in manu regis iuxta omne verbū populi: & in domibus per oēs regiones eorū. De filiis iuda hitauerūt in cariathabe & in filiabus eius: & in dybon & in filiabus eius: et in capseel & in viculis eius: & in iesue: & in molada: & in bethphalet: & in asersual: & in bersabee: & in filiabus eius: & in sicelech: et in mochona & in filiabus eius: & in remmon: & in zara & in hierimuth zonoa odollam & in villis earū: lachis & in regionibus eius: azecha & in filiabus eius. Et mānserunt in bersabee vsque ad vallē hēnon. Filii autē beniamin ageba mechmas & hai & bethel & filiabus eius: anathot nob anania asor rama gethaim madid seboim neballath & ono valle artificum: & de leuitis portiones iude & beniamin.

12.

Hi sunt autem sacerdotes & leuite qui ascenderunt cum zorobabel filio salathiel iosue: saraia: hieremias: esdras: amaria: melluch: acchus: sechenias reum merimuth: addo genthon abia miniamin madia belga semeia & ioarib & idaia sellum amoch elceia adaia. Isti principes sacerdotū & fratres eorum in diebus iosue. Porro leuite: iesua bennui cedmihel sarabia iuda mathanias: super hymnos ipsi & fres eorū & becbecia atque ethāni & fres eorum vnusquisque in officio suo. Iosue autem genuit ioachim: & ioachim genuit eliasib: & eliasib genuit ioiada: et ioiada genuit ionathan: et ionathā genuit iedda. In diebus autē ioachim erant sacerdotes & principes familiatum saraie maarie hieremie ananie esdre mosollam amarie iohānan milico ionathā sebenie ioseph aram edna:

זרח בן יהודה ליד המלך לכל דבר
לעם׃ ואל החצרים בשדתם מבני
יהודה ישבו בקרית הארבע ובנתיה
ובדיבן ובנתיה וביקבצאל וחצריה׃
ובישוע ובמלדה ובבית פלט׃ ובחצר
שועל ובבאר שבע ובנתיה׃ ובצקלג
ובמכנה ובבנתיה׃ ובעין רמון
ובצרעה ובירמות׃ זנח עדלם
וחצריהם לכיש ושדתיה עזקה
ובנתיה ויחנו מבאר שבע עד גיא
הנם׃ ובני בנימן מגבע מכמש ועיה
ובית אל ובנתיה׃ ענתות נב ענניה׃
חצור רמה גתים׃ חדיד צבעים
נבלט׃ לד ואונו גי החרשים׃ ומן
הלוים מחלקות יהודה לבנימין׃

Cap. xij.

ואלה הכהנים והלוים
אשר עלו עם זרבבל בן שאלתיאל
וישוע שריה ירמיה עזרא׃
אמריה מלוך חטוש׃ שכניה
רחם מרמת׃ עדוא גנתוי
אביה׃ מימין מעדיה בלגה׃
שמעיה ויויריב ידעיה׃ סלוא
עמוק חלקיה ידעיה אלה ראשי
הכהנים ואחיהם בימי ישוע׃
והלוים ישוע בנוי קדמיאל
שרביה יהודה מתניה על הידות
הוא ואחיו׃ ובקבקיה ועני אחיהם
לנגדם למשמרות׃ וישוע הוליד
את יויקים ויויקים הוליד את
אלישיב ואלישיב הוליד את
יוידע׃ ויוידע הוליד את יונתן
ויונתן הוליד את ידוע׃ ובימי יויקים
היו כהנים ראשי האבות לשריה
מריה לירמיה חנניה׃ לעזרא
משלם לאמריה יהוחנן׃ למלוכו
יונתן לשבניה יוסף׃ לחרם עדנא

למריות חלקי לעדוא זכריה לגנתון משלם לאביה זכרי למנימין למועדיה פלטי לבלגה שמוע לשמעיה יהונתן וליויריב מתני לידעיה עזי לסלי קלי לעמוק עבר לחלקיה חשביה לידעיה נתנאל הלוים בימי אלישיב יוידע ויוחנן וידוע כתובים ראשי אבות והכהנים על מלכות דריוש הפרסי בני לוי ראשי האבות כתובים על ספר דברי הימים ועד ימי יוחנן בן אלישיב וראשי הלוים חשביה שרביה וישוע בן קדמיאל ואחיהם לנגדם להלל להודות במצות דויד איש האלהים משמר לעמת משמר מתניה ובקבקיה עבדיה משלם טלמון עקוב שמרים שוערים משמר באספי השערים אלה בימי יויקים בן ישוע בן יוצדק ובימי נחמיה הפחה ועזרא הכהן הסופר ובחנכת חומת ירושלם בקשו את הלוים מכל מקומתם להביאם לירושלם לעשת חנכה ושמחה ובתודות ובשיר מצלתים נבלים ובכנרות ויאספו בני המשררים ומן הככר סביבות ירושלם ומן חצרי נטפתי ומבית הגלגל ומשדות גבע ועזמות כי חצרים בנו להם המשררים סביבות ירושלם ויטהרו הכהנים והלוים ויטהרו את העם ואת השערים ואת החומה ואעלה את שרי יהודה מעל לחומה ואעמידה שתי תודות גדולות ותהלכת לימין מעל לחומה לשער האשפת וילך אחריהם הושעיה וחצי שרי

maraioth elci adaie zacharie genthon mosollam abie zechri miamin: & moadie felthi belge ſāmua: ſemeie ioathan ioarib mathanai iodaie azzi: ſellaie celaia mochober: elchie aſebie idaie nathanahel. Leuite in diebus eliaſib & ioiada & ionan & iedboa ſcripti principes familiarum & ſacerdotes in regno darii perſe. Filii leui principes familiarum ſcripti in libro verborū dierum: & vſq; ad dies ionathan filii eliaſib. Et principes leuitarum aſebia ſerebia & ieſue filius cedmihel & frēs eorū p vices ſuas vt laudarent & confiterentur iuxta preceptum dauid viri dei & obſeruarent eque per ordinem. Mathania et bechetia & obedia moſollam thelmon accub: cuſtodes portarum & veſtibulorum ante portas. Hi in diebus ioiachim filii ioſue filii ioſedech: & in diebus neemie ducis & eſdre ſacerdotis ſcribeq;. In dedicatione autē muri hieruſalem requiſierūt leuitas de omībus locis ſuis vt adducerent eos in hieruſalem & facerēt dedicationem & letitia in actione gratiarū & cātico: & in cymbalis pſalteriis & citharis. Congregati ſunt aūt filii cantorū de campeſtribus circa hieruſalem & de villis netuphati: & de domo galgal: & de regionibus geba & aſmaueth: qm̄ villas edificauerunt ſibi cantores in circuitu hieruſalem. & mundati ſunt ſacerdotes & leuite & mūdauerūt populum & portas & murum. Aſcendere autē feci principes iuda ſup murum: & ſtatui duos choros laudantiū magnos. Et ierunt ad dexterā ſup murum ad portā ſterquilinii. Et iuit poſt eos oſaias & media pars principū

mariothelce τ addai zacharias: ganathon
τῷ μαριὼθ ἑλκὲ καὶ ἀδδαΐ ζαχαρίας, τῷ γαναθὼν
meſolā: abia zechri: miamin maadai phe
μισολάμ, τῷ ἀβιὰ ζεχρί, τῷ μιαμὶν μααδαΐ τῷ φε
leti balgas ſamue: ſemeia ionathā.
λετὶ τῷ βαλγὰς σαμουέ, τῷ σεμεΐα ἰωνάθαν. τῷ
ioiarib mathanai: idio ozi: ſalai callai.
ἰωιαρεὶβ μαθαναΐ, τῷ ἰδίῳ ὀζί, τῷ σαλαῒ καλλαΐ.
amuc abed elcia: aſabia oduia
τῷ ἀμοὺκ ἀβὲδ τῷ ἑλκία, τῷ ἀσαβία τῷ ὀδουΐα
nathanael. τ leuite in diebus eliaſeb: ioada:
ναθαναήλ. καὶ οἱ λευῖται ἐν ἡμέραις ἐλιασὴβ, ἰωαδὰ,
τ ioa: τ ioanā: τ idua: ſcripti pnci
καὶ ἰωά, καὶ ἰωανάν, καὶ ἰδουά, γεγραμμένοι ἄρχον
pes familiaꝝ τ ſacerdotes in regno darii
τες πατριῶν καὶ ἱερεῖς ἐν βασιλείᾳ δαρείου τοῦ
perſe. filii aūt leui pncipes familiaꝝ ſcri
πέρσου. υἱοὶ δὲ λευὶ ἄρχοντες τῶν πατριῶν γεγραμ
pti in libro ꝟboꝝ dieꝝ: τ vſq; ad di
μένοι ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν, καὶ ἕως ἡμε
eꝝ ionan filii eliaſub. τ pncipes leui
ρῶν ἰωνὰν υἱοῦ ἐλιασούβ. καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν λευι
taꝝ aſabias τ ſarabias τ ieſue. τ filii
τῶν ἀσαβίας καὶ σαραβίας καὶ ἰησοῦς. καὶ οἱ υἱοὶ
cadmiel τ fratres eoꝝ ante eos vt
καδμιὴλ καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν κατέναντι αὐτῶν εἰς
laudarēt τ cōfiterentur in pcepto dauid re
τὸ αἰνεῖν καὶ ἐξομολογεῖσθαι ἐν ἐντολῇ δαυὶδ βασι
gis hois dei p vices ad vices.
λέως ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ἐφημερία πρὸς ἐφημερίαν.
maththanias τ bacbacias abdias moſolā tel
μαθθανίας καὶ βακβακίας ἀβδείας μοσολὰμ τελ
mō accub cuſtodiētes ianitores cuſtodie cū
μὼν ἀκκοὺβ φυλάσσοντες πυλωροὶ φυλακῆς ἐν τῷ
cōgregarē ego ianitores. illi in die
συναγαγεῖν με τοὺς πυλωρούς. οὗτοι ἐν ἡμέ
bus ioacim filii ieſue: filii ioſedec. τ in
ραις ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰησοῦ, υἱοῦ ἰωσεδέκ. καὶ ἐν
diebus neemia pncipis τ eſdras
ἡμέραις νεεμία τοῦ ἄρχοντος καὶ ἔσδρας τοῦ
ſacerdotis τ ſcribe τ in dedicationib9 muri
ἱερέως καὶ γραμματέως καὶ ἐν ἐγκαινίοις τείχους
hieruſalē q̄ſierūt leuitas in locis
ἱερουσαλὴμ ἐζήτησαν τοὺς λευίτας ἐν τοῖς τόποις
ſuis vt adducerēt eos in hieruſalē ad faciēdū de
αὐτῶν τοῦ ἐνεγκεῖν αὐτοὺς εἰς ἱερουσαλὴμ ποιῆσαι ἐγ
dicationē τ leticiā τ in laude τ in cāticis pul
καίνια καὶ εὐφροσύνην καὶ ἐν αἰνέσει καὶ ἐν ᾠδαῖς κυμ
ſantes cymbala: τ pſalteria τ in citharis. τ congre
βαλίζοντες, καὶ ψαλτήρια καὶ ἐν κινύραις. καὶ συνήχ
gati ſūt filii cātoꝝ de regione cir
θησαν οἱ υἱοὶ τῶν ᾀδόντων ἀπὸ τῆς περιχώρου κυ
ca hieruſalē: τ de ſuburbiis netopha
κλόθεν ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπὸ ἐπαύλεων τοῦ νετωφα
ti τ in bethgalgal τ de agris gabee τ
τὶ καὶ ἐν βαιθγαλγὰλ καὶ ἀπὸ ἀγρῶν γαβεὰ καὶ
aſmoth. qm̄ villas edificauerāt ſibi cātores
ἀσμώθ. ὅτι ἐπαύλεις ᾠκοδόμησαν ἑαυτοῖς οἱ ᾄδον
res in circuitu hieruſalē. τ mūdati ſunt
τες περὶ κύκλῳ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκαθαρίσθησαν οἱ
ſacerdotes τ leuite: τ mūdauerūt populū: τ
ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ ἐκαθάρισαν τὸν λαόν, καὶ
portas τ muꝝ: τ aſcēdere fecerūt princi
τὰς πύλας καὶ τὸ τεῖχος, καὶ ἀνήνεγκαν τοὺς ἄρχον
pes iuda ſupra murū: τ ſtatuerūt duos de
τας ἰούδα ἐπάνω τοῦ τείχους, καὶ ἔστησαν δύο περὶ
laude magnos. τ ierūt a dextris ſup
αἰνέσεως μεγάλους. καὶ διῆλθον ἐκ δεξιῶν ἐπάνω τοῦ
muꝝ porte ſterqlinii. τ iuit poſt
τείχους τῆς πύλης τῆς κοπρίας. καὶ ἐπορεύθη ὀπί
eos aſaias τ medietas principum
σω αὐτῶν ἀσαΐας καὶ ἥμισυ ἀρχόντων

B

C

iuda τ azarias eſdras τ meſulā: iudas
ἰούδα καὶ ἀζαρίας ἔσδρας καὶ μισουλάμ, ἰούδας
τ beniamin τ ſamaias τ hieremias. τ de fi
καὶ βενιαμὶν καὶ σαμαΐας καὶ ἱερεμίας. καὶ ἀπὸ τῶν υἱ
liis ſacerdotū in tubis zacharias fili9 ionathā: fi
ῶν τῶν ἱερέων ἐν σάλπιγξι ζαχαρίας υἱὸς ἰωνάθαν, υἱ
lii ſamaia: filii matthania: filii machaia: filii zac
οῦ σαμαΐα, υἱοῦ ματθανία, υἱοῦ μαχαΐα, υἱοῦ ζακ
chur: filii aſaph. τ fratres eius: ſamaias:
χούρ, υἱοῦ ἀσάφ. καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, σαμαΐας,
τ ezriel: gelolai: maia: nathanael: τ iu
καὶ ἐζριήλ, γελωλαΐ, μαΐα, ναθαναήλ, καὶ ἰού
das τ anani: vt laudarēt in vaſis cātus dauid
δας καὶ ἀνανί, τοῦ αἰνεῖν ἐν σκεύεσιν ᾠδῆς δαυὶδ
hois dei. τ eſdras ſcriba an
ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. καὶ ἔσδρας ὁ γραμματεὺς ἔμ
te eos in porta fontis cōtra
προσθεν αὐτῶν ἐπὶ πύλης τῆς πηγῆς κατέναντι
eos: aſcenderūt in gradibus ciuitatis dauid
αὐτῶν, ἀνέβησαν ἐπὶ τοῖς βαθμοῖς πόλεως δαυὶδ
in aſcenſu muri ſuper domū dauid
ἐν ἀναβάσει τοῦ τείχους ἐπάνωθεν τοῦ οἴκου δαυὶδ
τ vſq; ad portā aque ad orientē. τ de
καὶ ἕως πύλης τοῦ ὕδατος κατ' ἀνατολάς. καὶ περὶ
laude ſecundus pcedebat obuiās eis.
αἰνέσεως ἡ δευτέρα ἐξεπορεύετο συναντῶσα αὐ
τ ego poſt eā. medietas
τοῖς. καὶ ἐγὼ ὀπίσω αὐτῆς. καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ
ppli ſup muꝝ ſuper turrim
λαοῦ ἐπάνω τοῦ τείχους ὑπεράνω τοῦ πύργου
furnoꝝ: τ vſq; ad muꝝ latū:
τῶν θανουρείμ, καὶ ἕως τοῦ τείχους τοῦ πλατέ
τ ſup portā ephrai. τ ſuper portā
ος, καὶ ὑπεράνω τῆς πύλης ἐφραΐμ. καὶ ἐπὶ τὴν πύλην
antiquā: τ ſup portā piſcariā: τ tur
τὴν ἰσιανά, καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τὴν ἰχθυηράν, καὶ πύρ
rim ananeel. τ a turri mea τ vſq; ad por
γον ἀναμεήλ. καὶ ἀπὸ τοῦ πύργου τοῦ μεὰ καὶ ἕως τῆς πύ
tā gregis: τ ſteterūt ſup portā cuſto
λης τῆς προβατικῆς, καὶ ἔστησαν ἐπὶ πύλην τῆς φυλα
die τ ſteterūt duo laudis in domo dei: τ
κῆς καὶ ἔστησαν αἱ δύο τῆς αἰνέσεως ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ, καὶ
ego τ dimidia pars magiſtratuū mecū. τ ſacerdotes:
ἐγὼ καὶ τὸ ἥμισυ τῶν στρατηγῶν μετ' ἐμοῦ. καὶ οἱ ἱερεῖς,
eliaci: maaſias: miami: michaias: elionai: zachari
ἐλιακείμ, μαασίας, μιαμίν, μιχαΐας, ἐλιωναΐ, ζαχαρί
as: ananias in tubis: τ maaſias: τ ſemeias:
ας, ἀνανίας ἐν σάλπιγξιν, καὶ μαασίας, καὶ σεμεΐας,
eleazar: ozi: ioanā: melchias: elā: τ iezur. τ
ἐλεάζαρ, ὀζί, ἰωανάν, μελχίας, αἰλάμ, καὶ ἰεζούρ. καὶ
auditi fuerūt cātores τ ieſrias ppoſitus. τ ſacri
ἠκούσθησαν οἱ ᾄδοντες καὶ ἰεσρίας ἐπίσκοπος. καὶ ἔθυ
ficauerūt in die illa victimas magnas: τ le
σαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θυσιάσματα μεγάλα, καὶ εὐ
tati ſunt qm̄ deus letificauit eos leticia ma
φράνθησαν ὅτι ὁ θεὸς ηὔφρανεν αὐτοὺς εὐφροσύνῃ με
gna: τ vxores eoꝝ τ liberi eoꝝ gaui
γάλῃ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εὐφράν
ſi ſūt. τ audita ē leticia in hieruſalē pcul
θησαν. καὶ ἠκούσθη εὐφροσύνη ἐν ἱερουσαλὴμ μακρόθεν
τ cōſtituerūt in die illa viros ſup ga
καὶ κατέστησαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἄνδρας ἐπὶ τῶν γα
zophylacia: theſauris: pmiciis: τ
ζοφυλακίων, τοῖς θησαυροῖς, ταῖς ἀπαρχαῖς, καὶ
decimis vt introferrēt in eis ab agris
ταῖς δεκάταις τοῦ συναγαγεῖν ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἀγρῶν
ciuitatū partes ſacerdotib9 τ leuitis. qꝛ
τῶν πόλεων μερίδας τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις. ὅτι
leticia erat iuda: τ ſup ſacerdotes τ leuitas
εὐφροσύνη ἦν ἐν ἰούδα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας
ſtātes. τ cuſtodierūt obſuationē dei ſui:
τοὺς ἑστῶτας. καὶ ἐφύλαξαν φυλακὴν τοῦ θεοῦ αὐτῶν,

D

iuda & azarias: eſdra & moſollam: iuda & beniamin & ſemeia & hieremia. Et de filiis ſacerdotum in tubis zacharias filius ionathan: filius ſemeie: filius mathanie: filius michaie: filius zechur: filius aſaph & frēs eius ſemeia & azarel: malalai galalai: maai nathanael & iuda & anani in vaſis cantici dauid viri dei: & eſdras ſcriba āte eos in porta fontis. Et cōtra eos aſcenderunt in gradibus ciuitatis dauid in aſcenſu muri ſuper domum dauid & vſq; ad portam aquarū ad orientē. Et chorus ſecundus gratias referētiū ibat ex aduerſo: & ego poſt eū: & media ps ppli ſup murū & ſup turrim furnorum & vſq; ad murum latiſſimum: & ſuper portam ephraim: & ſup portā antiquā: & ſuper portā piſcium & turrim ananehel: & turrim emath. & vſq; ad portam gregis: & ſteterunt in porta cuſtodie. Steteruntq; duo chori laudantium in domo dei: & ego & dimidia pars magiſtratuū mecum. Et ſacerdotes eliachim: maaſia: miamin: michea: elioenai: zacharia & anania in tubis & maaſia & ſemeia & eleazar & azi & iohannan & melchia & elan & ezer. Et clare cecinerūt cantores: & iezraia prepoſitus. Et imolauerunt in die illa victimas magnas: & letati ſunt. Deus enī letificauerat eos leticia magna. Sed & vxores eorū & liberi gauiſi ſunt: & audita eſt leticia illa hieruſalē procul. Recenſuerunt quoq; in die illa viros ſuper gazophylacia theſauri: ad libamina & ad primitias & ad decimas vt itroferrēt per eos principes ciuitatis in decore gratiarū actiones ſacerdotes & leuitas: qa letificatus eſt iuda in ſacerdotibus & leuitis aſtātib9. Et cuſtodierūt obſeruationem dei ſui.

יהודה ועזריה עזרא ומשלם ׃ יהודה ובנימן ושמעיה וירמיה ׃ ומבני הכהנים בחצצרות זכריה בן יונתן בן שמעיה בן מתניה בן מיכיה בן זכור בן אסף ׃ ואחיו שמעיה ועזראל מללי גללי מעי נתנאל ויהודה חנני בכלי שיר דויד איש האלהים ועזרא הסופר לפניהם ׃ ועל שער העין ונגדם עלו על מעלות עיר דויד במעלה לחומה מעל לבית דויד ועד שער המים מזרח ׃ והתודה השנית ההולכת למואל ואני אחריה וחצי העם מעל להחומה מעל למגדל התנורים ועד החומה הרחבה ׃ ומעל לשער אפרים ועל שער הישנה ועל שער הדגים ומגדל חננאל ומגדל המאה ועד שער הצאן ועמדו בשער המטרה ׃ ותעמדנה שתי התודות בבית האלהים ואני וחצי הסגנים עמי ׃ והכהנים אליקים מעשיה מנימין מיכיה אליועיני זכריה חנניה בחצצרות ׃ ומעשיה ושמעיה ואלעזר ועזי ויהוחנן ומלכיה ועילם ועזר וישמיעו המשררים ויזרחיה הפקיד ׃ ויזבחו ביום ההוא זבחים גדולים וישמחו כי האלהים שמחם שמחה גדולה וגם הנשים והילדים שמחו ותשמע שמחת ירושלם עד מרחוק ׃ ויפקדו ביום ההוא אנשים על הנשכות לאוצרות לתרומות לראשית ולמעשרות לכנוס בהם לשדי הערים מנאות התורה לכהנים וללוים כי שמחת יהודה על הכהנים ועל הלוים העמדים ׃ וישמרו משמרת אלהיהם

ומשמרת הטהרה והמשררים
והשערים כמצות דויד שלמה בנו׃
כי בימי דויד ואסף מקדם ראש
המשררים ושיר תהלה והדות
לאלהים׃ וכל ישראל בימי זרבבל
ובימי נחמיה נתנים מניות
המשררים והשערים דבר יום
ביומו ומקדשים ללוים והלוים
מקדשים לבני אהרן׃

שור צוה יום שור הלל ידה מנה קדש

Cap. xiij.

ביום ההוא נקרא בספר משה באזני
העם ונמצא כתוב בו אשר לא יבוא
עמני ומאבי בקהל האלהים עד
עולם׃ כי לא קדמו את בני ישראל
בלחם ובמים וישכר עליו את בלעם
לקללו ויהפך אלהינו הקללה
לברכה׃ ויהי כשמעם את התורה
ויבדילו כל ערב מישראל׃ ולפני
מזה אלישיב הכהן נתון בלשכת
בית אלהינו קרוב לטוביה׃ ויעש
לו לשכה גדלה ושם היו לפנים
נתנים את המנחה הלבונה והכלים
ומעשר הדגן התירוש והיצהר מצות
הלוים והמשררים והשוערים
ותרומת הכהנים׃ ובכל זה לא הייתי
בירושלם כי בשנת שלשים
ושתים לארתחשסתא מלך בבל
באתי אל המלך ולקץ ימים
נשאלתי מן המלך׃ ואבוא לירושלם
ואבינה ברעה אשר עשה אלישיב
לטוביה לעשות לו נשכה בחצרי
בית האלהים׃ וירע לי מאד
ואשליכה את כל כלי בית טוביה
החוץ מן הלשכה׃ ואמרה ויטהרו
הלשכות ואשיבה שם כלי בית
האלהים את המנחה והלבונה׃
ואדעה כי מניות הלוים לא נתנה

קרא מצא כתב בוא עלם שכר הפך היה ידה בדל פנה קרב עשה היה פנה לבן כלה עשר ירש צהר צוה רום היה שנה בוא יום שאל בוא בין רוע עשה רוע שלך כלה טהר שוב ידע נתן

et obseruationem expiationis: & cantores & ianitores iuxta preceptū dauid & salomōis filii eius: quia in dieb⁹ dd̄ & asaph ab exordio erant principes cōstituti cātorum in carmine laudantiū & cōfitentiū deo. Et omnis israel in diebus zorobabel & in diebus neemie dabant partes cantoribus & ianitorib⁹ per dies singulos: & sanctificabāt leuitas: & leuite sanctificabant filios aaron. 13.

In die autē illo lectū ē in volumie moysi audiēte ppl'o. Et iuentū ē scriptū in eo q̄ nō debeat itroire āmonites & moabites in ecclesiā dei vsq̄ in eternum: eo q̄ non occurrerint filiis israel cum pane & aqua: & cōduxerūt aduersū eos balaā ad maledicēdū eis: & cōuerit deus nr̄ maledictionē in bn̄dictionē. Factū est autē cū audissent legē: separauerūt oēm alienigenā ab israel: & sup hoc erat eliasib sacerdos q fuerat p̄positus in gazophylacio dom⁹ dei nr̄i: & pximus tobie. Fecit ergo sibi gazophylaciū grande: & ibi erāt āte eum reponentes munera & thus & vasa & decimam frumenti vini & olei: partes leuitarum & cantorum & ianitorum & primitias sacerdotales. In oībus aūt his nō fui in hierusalem quia in anno tricesimo secundo artaxerxis regis babylonis veni ad regem. Et in fine dierum rogaui regem & veni in hierusalem. Et intellexi malū quod fecerat eliasib tobie: vt faceret ei thesaurum in vestibulis domus dei: & malum mihi visum est valde. Et proieci vasa tobie foras de gazophylacio: p̄cepiq; & emūdauerūt gazophylacium. Et retuli ibi vasa domus dei sacrificium & thus. Et cognoui q̄ partes leuitarū non fuissent date:

et obseruatiōes expiationis: et cātores: et
καὶ φυλακὰς τοῦ καθαρισμοῦ, καὶ τοὺς ᾄδοντας, καὶ τοὺς
ianitores: vt pcepta dauid et salomonis filii e-
πυλωρούς, ὡς ἐντολαὶ δαυὶδ καὶ σολομῶντος υἱοῦ αὐ-
ius. q: in dieb⁹ dauid et asaph ab exordio prim⁹
τοῦ. ὅτι ἐν ἡμέραις δαυὶδ καὶ ἀσὰφ ἀπ' ἀρχῆς πρῶτος
cātorum: in hymnū et laudē deo. et ois
τῶν ᾀδόντων, εἰς ὕμνον καὶ αἴνεσιν τῷ θεῷ. καὶ πᾶς
israel in dieb⁹ zorobabel et in dieb⁹ neemie:
ἰσραὴλ ἐν ἡμέραις ζοροβάβελ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις νεεμί-
dātes partes cantorum et ianitorum:
ου, διδόντες μερίδας τῶν ᾀδόντων καὶ τῶν πυλωρῶν,
rōnē diei in die suo: et sctificātes leui-
λόγον ἡμέρας ἐν ἡμέρᾳ αὐτοῦ, καὶ ἁγιάζοντες τοῖς λευί-
tas: et leuite sctificātes filios aaron.
ταις, καὶ οἱ λευῖται ἁγιάζοντες τοῖς υἱοῖς ἀαρών. Ca. 13.

In die illa lectū est in libro moy
Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεγνώσθη ἐν βιβλίῳ μωυ-
si in aurib⁹ ppli. et inuētū ē scriptū in eo
σῆ ἐν ὠσὶ τοῦ λαοῦ. καὶ εὑρέθη γεγραμμένον ἐν αὐ-
q̄ nō ingrederent ammanite et moabite
τῷ ὅπως μὴ εἰσέλθωσιν ἀμμανῖται καὶ μωαβῖται
in ecclesiā dei vsq; in eternū. q: nō occurrerūt
ἐν ἐκκλησίᾳ θεοῦ ἕως αἰῶνος. ὅτι οὐ συνήντησαν τοῖς
filiis israel in pane et aqua: et cōduxerūt ad-
υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν ἄρτῳ καὶ ὕδατι, καὶ ἐμισθώσαντο ἐπ'
uersū eos balaā ad maledicendū eis: et cō-
αὐτοὺς τὸν βαλαὰμ καταράσασθαι αὐτούς, καὶ ἐπέ-
uertit deus nr̄ maledictionē in benedictionē. et
στρεψεν ὁ θεὸς ἡμῶν τὴν κατάραν εἰς εὐλογίαν. καὶ
factū est vt audierūt legē: et separati sunt ois
ἐγένετο ὡς ἤκουσαν τὸν νόμον, καὶ ἐχωρίσθησαν πᾶς
mixt⁹ in israel. et ante hoc eliaseb sacer
ἐπίμικτος ἐν ἰσραήλ. καὶ πρὸ τούτου ἐλιασὴβ ὁ ἱε-
dos habitās i gazophylacio dom⁹ dei nr̄i pxim⁹
ρεὺς οἰκῶν ἐν γαζοφυλακίῳ οἴκου θεοῦ ἡμῶν ἐγγίων τῷ
tobia. et fecit sibi gazophylaciū magnū: et
τωβίᾳ. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ γαζοφυλάκιον μέγα, καὶ
ibi erāt pri⁹ dātes sacrificiū et thus
ἐκεῖ ἦσαν πρότερον διδόντες τὴν θυσίαν καὶ τὸν λί-
et vasa: et decimā frumēti et
βανον καὶ τὰ σκεύη, καὶ τὴν δεκάτην τοῦ σίτου καὶ
vini et olei: mandatū leuitarum et
τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, ἐντολὴν τῶν λευιτῶν καὶ
cantorum et ianitorum: et pmitias sacer
τῶν ᾀδόντων καὶ τῶν πυλωρῶν, καὶ ἀπαρχὰς τῶν ἱε-
dotū. et in omni istorum nō fui in hierusalē:
ρέων. καὶ ἐν παντὶ τούτῳ οὐκ ἤμην ἐν ἱερουσαλήμ,
q: in anno tricesimo et secundo arthasastha re
ὅτι ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ δευτέρῳ τοῦ ἀρθασασθὰ βα-
gis babylonis veni ad regē: et
σιλέως βαβυλῶνος ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ
post finē dierum petiui a
μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν ᾐτησάμην παρὰ τοῦ
rege et veni in hierusalē: et intellexi
βασιλέως καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ συνῆκα
in nequicia quā fecit eliaseb tobia: vt fa-
ἐν τῇ πονηρίᾳ ᾗ ἐποίησεν ἐλιασὴβ τῷ τωβίᾳ, ποιῆ-
ceret ei gazophylaciū in aula dom⁹ dei:
σαι αὐτῷ γαζοφυλάκιον ἐν αὐλῇ οἴκου τοῦ θεοῦ,
et malū mihi visū est valde. et pieci oia
καὶ πονηρόν μοι ἐφάνη σφόδρα. καὶ ἔρριψα πάν-
vasa dom⁹ tobia foras de gazophy
τα τὰ σκεύη οἴκου τωβία ἔξω ἀπὸ τοῦ γαζοφυ-
lacio. et dixi: et mūdauerūt gazophyla
λακίου. καὶ εἶπα, καὶ ἐκαθάρισαν τὰ γαζοφυλά-
cia. et retuli ibi vasa dom⁹ dei
κια. καὶ ἐπέστρεψα ἐκεῖ σκεύη οἴκου τοῦ θεοῦ, τὴν
sacrificiū et thus. et cognoui q̄ par-
θυσίαν καὶ τὸν λίβανον. καὶ ἔγνων ὅτι μερί-
tes leuitarum nō date fuerūt.
δες τῶν λευιτῶν οὐκ ἐδόθησαν.

A

B

et fugerūt vir in agrū suū. leuite et
καὶ ἔφυγον ἀνὴρ εἰς ἀγρὸν ἑαυτοῦ. οἱ λευῖται καὶ οἱ
cātores et faciētes opus. et pugnaui
ᾄδοντες καὶ ποιοῦντες τὸ ἔργον. καὶ ἐμαχεσάμην
cū imperatorib⁹ et dixi: quare derelicta est do
τοῖς στρατηγοῖς καὶ εἶπον, διατί ἐγκατελείφθη ὁ οἶ-
m⁹ dei: et cōgregaui eos: et stare feci eos
κος τοῦ θεοῦ; καὶ συνήγαγον αὐτούς, καὶ ἔστησα αὐτοὺς
in statione sua. et ois iuda attulerūt decimā
ἐπὶ τῇ στάσει αὐτῶν. καὶ πᾶς ἰούδας ἤνεγκαν δεκάτην
tritici et vini et olei ad thesauros et
τοῦ πυροῦ καὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου εἰς τοὺς θησαυροὺς καὶ
pcepi ad manū selemia sacerdotis sadoc
ἐνετειλάμην ἐπὶ χεῖρα σελεμία τοῦ ἱερέως σαδὼκ τοῦ
scribe: et phadaia de leuitis. et
γραμματέως, καὶ φαδαία ἀπὸ τῶν λευιτῶν. καὶ
ad manū eorum anā filius zacchur filii matthanie:
ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν ἀνὰν υἱὸς ζακχοὺρ υἱοῦ ματθανίου,
q̄ū fideles existimati sunt sup eos vt diuidāt fratrib⁹
ὅτι πιστοὶ ἐλογίσθησαν ἐπ' αὐτοὺς μερίζειν τοῖς ἀδελφοῖς
suis. memēto mei de⁹ in hoc: et ne delea-
αὐτῶν. μνήσθητί μου ὁ θεὸς ἐν ταύτῃ, καὶ μὴ ἐξαλειφ-
tur mia mea quā feci in domo dn̄i dei
θῇ τὸ ἔλεός μου ὃ ἐποίησα ἐν οἴκῳ κυρίου τοῦ θεοῦ
mei et in custodiis ei⁹. in dieb⁹
μου καὶ ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις
illis vidi in iuda calcātes torcularia i sab
ἐκείναις εἶδον ἐν ἰούδᾳ πατοῦντας ληνοὺς ἐν σαβ-
bato: et ferētes manipulos et oneran
βάτῳ, καὶ φέροντας δράγματα καὶ ἐπιγεμίζον-
tes sup asinos et vinū et vuā et fi-
τας ἐπὶ τοὺς ὄνους καὶ οἶνον καὶ σταφυλὴν καὶ σῦ-
cus et omne onus: et ferētes in hierusa-
κα καὶ πᾶν βάσταγμα, καὶ φέροντας εἰς ἱερουσα-
lē in die sabbati. et cōtestat⁹ sū in
λὴμ ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου. καὶ ἐπεμαρτυράμην ἐν
die vēditiōis eorum: q̄ vēdebāt cibaria
ἡμέρᾳ πράσεως αὐτῶν, ὅτι ἐπώλουν ἐπισιτισμόν
et tyrii: et habitauerūt i ea ferētes pis-
καὶ οἱ τύριοι, καὶ ἐκάθισαν ἐν αὐτῇ φέροντες ἰχ-
ces et oēm vēditionē vendētes in sabbato
θὺν καὶ πᾶσαν πρᾶσιν πωλοῦντες ἐν τῷ σαββάτῳ
filiis iuda et in hierusalē. et veni i iudiciū cū
τοῖς υἱοῖς ἰούδα καὶ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκρίθην με-
ingenuis iuda. et dixi eis: q̄s
τὰ τῶν ἐλευθέρων ἰούδα. καὶ εἶπα αὐτοῖς, τίς ὁ
sermo iste mal⁹ quē vos facitis? et pfana
λόγος οὗτος ὁ πονηρὸς ὃν ὑμεῖς ποιεῖτε; καὶ βεβη-
tis diē sabbati: nūqd sic fece-
λοῦτε τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου; οὐχὶ οὕτως ἐποί-
rūt patres vr̄i: et adduxit sup eos de
ησαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἤνεγκεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ θε-
us noster et sup nos oia mala hec et sup
ὸς ἡμῶν καὶ ἐφ' ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα καὶ ἐπὶ
ciuitatē hāc? vos additis irā sup
τὴν πόλιν ταύτην; καὶ ὑμεῖς προστίθετε ὀργὴν ἐπὶ
israel ad pfanandū sabbatū. et factū est
ἰσραὴλ βεβηλῶσαι τὸ σάββατον. καὶ ἐγένετο ἡνίκα
q̄euerūt porte in hierusalē āte sabba-
κατέστησαν πύλαι ἐν ἱερουσαλὴμ πρὸ τοῦ σαββά-
tū: et dixi: et clauserūt portas. et dixi:
του, καὶ εἶπα, καὶ ἔκλεισαν τὰς πύλας. καὶ εἶπα,
q̄ nō aperirent ipse: vsq; post sabba-
ὥστε μὴ ἀνοιγῆναι αὐτάς, ἕως ὀπίσω τοῦ σαββά-
tū. et ex pueris meis cōstitui sup
του. καὶ ἐκ τῶν παιδαρίων μου ἔστησα ἐπὶ τὰς
portas: vt nō eleuēt onera in die sab
πύλας, ὥστε μὴ αἴρειν βαστάγματα ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαβ-
bati. et māserūt oēs institores et fece-
βάτου. καὶ ηὐλίσθησαν πάντες οἱ μετάβολοι καὶ ἐποίη-
rūt vēditionē extra hierl'z semel et bis. et cōtestat⁹ sum
σαν πρᾶσιν ἔξω ἱλημ ἅπαξ καὶ δίς. καὶ διεμαρτυράμην

C

& fugisset vnusquisq; in regionē suam de leuitis & cantoribus: & de his q ministrabāt: & egi causā aduersum magistratus & dixi. Quare dereliq̄mus domum dei? Et cōgregaui eos & feci stare in stationib⁹ suis. Et oīs iuda apportabat decimā frumenti vini & olei in horrea. Et cōstituimus sup horrea selemiam sacerdotē et sadoch scribam: & fadaiam de leuitis: & iuxta eos anan filiū zachur filiū mathanie qm̄ fideles comprobati sunt: & ipsis credite sunt ptes fratrū suorum. Memēto mei de⁹ me⁹ pro hoc et ne deleas miseratōes meas q̄s feci in domo dei mei & in cerimoniis eius. In diebus illis vidi in iuda calcantes torcularia in sabbato portantes aceruos & onerantes super asinos vinum & vuas et ficus & omne opus: & inferentes in hierusalem die sabbati. Et cōtestatus sum eos vt in die qua vēdere liceret venderēt. Et tyrii hītauerūt in ea: īferētes pisces & oia venalia. Et vendebant in sabbatis filiis iuda & hierusalem. et obiurgaui optimates iuda: & dixi eis. Que est hec res mala quam vos facitis & prophanatis diem sabbati? Nunquid non hec fecerunt patres vr̄i et adduxit deus noster super nos omne malū hoc & super ciuitatem hanc? Et vos additis iracundiam sup israel: violando sabbatum. Factum est autem cum quieuissent porte hierusalem in die sabbati: dixi: et clauserunt ianuas & precepi vt non aperirent eas vsq; post sabbatum. Et de pueris meis cōstitui sup portas vt nullus inferret onus die sabbati. Et manserunt negociatores & vendentes vniuersa venalia foris hierusalem semel & bis: & contestatus sum

ויברחו איש לשדהו הלוים
והמשררים עשי המלאכה׃ ואריבה
את הסגנים ואמרה מדוע נעזב
בית האלהים ואקבצם ואעמדם
על עמדם׃ וכל יהודה הביאו מעשר
הדגן והתירוש והיצהר לאוצרות׃
ואוצרה על אוצרות שלמיה הכהן
וצדוק הסופר ופדיה מן הלוים
ועל ידם חנן בן זכור בן מתניה כי
נאמנים נחשבו ועליהם לחלק
לאחיהם׃ זכרה לי אלהי על זאת
ואל תמח חסדי אשר עשיתי בבית
אלהי ובמשמריו׃ בימים ההמה
ראיתי ביהודה דרכים גתות
בשבת ומביאים הערמות ועמסים
על החמרים ואף יין ענבים
ותאנים וכל משא ומביאים
ירושלם ביום השבת ואעיד
ביום מכרם ציד׃ והצרים ישבו
בה מביאים דאג וכל מכר ומוכרים
בשבת לבני יהודה ובירושלם׃
ואריבה את חרי יהודה ואמרה
להם מה הדבר הרע הזה אשר
אתם עשים ומחללים את יום
השבת׃ הלא כה עשו אבתיכם
ויבא אלהינו עלינו את כל הרעה
הזאת ועל העיר הזאת ואתם
מוסיפים חרון על ישראל לחלל
את השבת׃ ויהי כאשר צללו
שערי ירושלם לפני השבת
ואמרה ויסגרו הדלתות ואמרה
אשר לא יפתחום עד אחר השבת
ומנערי העמדתי על השערים לא
יבוא משא ביום השבת׃ וילינו
הרכלים ומכרי כל ממכר מחוץ
לירושלם פעם ושתים׃ ואעידה

ברח שור עשה לאך רוב מדע עזב קבץ עמד בוא אצר אמן חשב מחה עשה שמר יום ראה גת בוא נשא עוד צוד בוא דגה רוב חור רוע עשה חלל בוא יסף חרה היה פנה סגר פתח עמד בוא נשא לון עוד

Prima.heb. Tex.he. Neemie.xiij. | Trãsla.B.Hie. | Trãs.Gre.lxx.cũ interp.latina.

בהם ואמרה אליהם מדוע אתם
לנים נגד החומה אם תשנו יד
אשלח בכם מן העת ההיא לא
באו בשבת׃ ואמרה ללוים אשר
יהיו מטהרים ובאים שמרים
השערים לקדש את יום השבת
גם זאת זכרה לי אלהי וחוסה
עלי כרב חסדך׃ גם בימים ההם
ראיתי את היהודים השיבו נשים
אשדודיות עמוניות מואביות׃
ובניהם חצי מדבר אשדודית
ואינם מכירים לדבר יהודית
וכלשון עם ועם׃ ואריב עמם
ואקללם ואכה מהם אנשים
ואמרטם ואשביעם באלהים
אם תתנו בנתיכם לבניהם ואם
תשאו מבנתיהם לבניכם ולכם׃
הלוא על אלה חטא שלמה מלך
ישראל ובגוים הרבים לא היה
מלך כמהו ואהוב לאלהיו היה
ויתנהו אלהים מלך על כל ישראל
גם אותו החטיאו הנשים הנכריות׃
ולכם הנשמע לעשת את כל הרעה
הגדולה הזאת למעל באלהינו
להשיב נשים נכריות׃ ומבני יוידע
בן אלישיב הכהן הגדול חתן
לסנבלט החרני ואבריחהו מעלי׃
זכרה להם אלהי על גאלי הכהנה
וברית הכהנה והלוים׃ וטהרתים
מכל נכר ואעמידה משמרות
לכהנים וללוים איש במלאכתו׃
ולקרבן העצים בעתים מזמנות
ולבכורים זכרה לי אלהי לטובה׃

eos: & dixi eis. Quare manetis ex aduerso muri? Si secũdo hoc feceritis manum mittam in vos. Itaq; ex tẽpore illo non venerũt in sabbato. Dixiq; leuitis vt mundarentur & venirent ad custodiendas portas: & sanctificandã diem sabbati. Et pro hoc ergo memẽto mei deus: & parce mihi scḋm multitudinẽ miserationũ tuarũ. Sed & in diebus illis vidi iudeos ducentes vxores azotidas: ammonitidas & moabitidas. Et filii eorum ex media parte loq̄bantur azotice & nesciebãt loqui iudaice: & loquebantur iuxta linguam populi & popli. Et obiurgaui eos & maledixi. Et cecidi ex eis viros & decalcaui eos: & adiuraui in deo vt non darent filias suas filiis eorum & non acciperẽt de filiab⁹ eorũ filiis suis & sibimetipsis dicens. Nunqd nõ in huiuscemodi re peccauit salomon rex isrl? Et certe in gentibus multis nõ erat rex similis ei: & dilectus deo suo erat: & posuit eum deus regem super omnẽ israel. Et ipm ergo duxerũt ad pctm mulieres alienigene. Nunqd & nos inobedietes faciemus oẽ malũ grade hoc vt preuaricemur in deo nostro: & ducam⁹ vxores peregrinas? De filiis aũt ioiada filii eliasib sacerdotis magni gener erat sanaballath horonitis quem fugaui a me. Recordare dñe de⁹ me⁹ aduersum eos q polluũt sacerdotiũ: iusq; sacerdotale & leuiticũ. Igitur mũdaui eos ab oib⁹ alienigenis & cõstitui ordies sacerdotũ & leuitarũ vnũquenq; in ministerio suo & in oblatione lignorũ in tẽporibus constitutis et in primitiis. Memẽto mei deus me⁹ in bonũ.

Explicit liber Neemie: qui est Esdre secundus.

Incipit Prologus. B. Hiero. in librum Tobie.

Chromatio & Heliodoro episcopis Hieronymus presbyter in domino Salutem. Mirari non desino exactionis vestrę instantiam. Exigitis enim vt librum chaldęo sermone conscriptum ad latinum stilum traham: librum vtiq; Tobie quem Hebręi de catalogo diuinarũ scripturarum secantes: his quę agiographa memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro: non tamen meo studio. Arguunt enim nos hebręorum studia & imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans pharisęorum displicere iudicio: & episcoporum iussionibus deseruire institi vt potui. Et quia vicina est Chaldęorum lingua sermoni Hebraico vtriusq; lingue peritissimum loquacem reperiens vnius diei laborem arripui: & quicquid ille mihi hebraicis verbis expressit: hoc ego accito notario sermonibus latinis exposui. Oratiõibus vestris mercedem huius operis compensabo: cum gratum vobis didicero me quod iubere estis dignati cõplesse. Explicit Prologus.

Incipit liber Tobie. Cap.i.

Trãsla.gre.To.cũ iter.lati. | Trãsla.B.Hie. | Trãsla.gre.To.cũ iter.la.

Ca.i.

Tobias ex tribu & ciuitate Neptali: quę est in superioribus Galilęę supra Naason post viaз quę ducit ad occidentem: in sinistro hñs ciuitatem Sephet: cum captus esset ĩ diebus salmanasar regis assyriorũ: in captiuitate tñ positus viã veritatis non deseruit: ita vt omnia quę habere poterat cotidie cõcaptiuis fratribus: qui erãt ex eius genere impartiret. Cumq; esset iunior oibus in tribu Neptali nihil tñ puerile gessit in opere. Deniq; cũ irent oẽs ad vitulos aureos quos Hieroboã fecerat rex israel: hic solus fugiebat consortia oĩm & pergebat ad Hierusalẽ ad templũ dñi & ibi adorabat dominũ deum israel: omnia primitiua sua & decimas suas fideliter offerens: ita vt in tertio anno pselytis & aduenis ministraret oẽm decimationẽ. Hęc & his similia secundũ legẽ dei puerul⁹ obseruabat. Cum vero factus fuisset vir: accepit vxorẽ Annã de tribu sua genuitq; ex ea filiũ nomen suũ imponẽs ei: quem ab ĩfantia timere deũ docuit: & abstinere ab oĩ pctõ. Igitur cuз per captiuitatẽ deuenisset cũ vxore sua & filio in ciuitatem niniuem cum oĩ tribu sua: & cum oẽs ederẽt ex cibis gentiliuз: iste custodiuit aĩaз suã: & nunq̃ cõtaminat⁹ est in escis coruз. Et qm̃ memor fuit dñi in toto corde suo: dedit illi deus gratiam in cõspectu Salmanasar regis: & dedit illi potestatẽ quocunq; vellet ire habẽs libertateз quęcũq; facere voluisset. Pergebat em̃ per oẽs qui erãt in captiuitate: & monita salutis dabat eis. Cuз aũt venisset in Rages ciuitatem medorũ & ex his quibus honoratus fuerat a rege habuisset decẽ talenta argẽti: et cũ in multa turba gñis sui Gabelũ egentẽ videret qui erat ex tribu ei⁹: sub chirographo dedit illi memoratũ põdus argẽti. Post multum vero tpis mortuo salmanasar rege cum regnaret Sennacherib filius eius pro eo & filios Israel exosos haberet in conspectu suo: Tobias cotidie pergebat per oẽm cognationem suam & cõsolabatur eos diuidebatq; vnicuiq; put poterat de facultatib⁹ suis. Esurientes alebat: nudisq; vestimenta

venit fugiens de iudea: sepelivi eum
ἦλθε φεύγων ἐκ τῆς ἰουδαίας, ἔθαψα αὐτὸν
furatus. multos enim pdidit in fu
κλέπτων. πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ἐν τῷ θυ
rore suo. ⁊ quesita sunt a rege
μῷ αὐτοῦ. καὶ ἐζητήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὰ
corpora: ⁊ nō sunt inuēta. pergens autē vnus
σώματα, καὶ οὐχ εὑρέθη. πορευθεὶς δὲ εἷς
niniuitarū: manifestauit regi de
τῶν νινευιτῶν, ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ περὶ
me φ sepeliebam eos. ⁊ abscōdit⁹ sū. co
ἐμοῦ ὅτι ἔθαπτον αὐτούς. καὶ ἐκρύβην. ἐπι
gnoscēs autē φ queror vt moriar: timens
γνοὺς δὲ ὅτι ζητοῦμαι ἀποθανεῖν, φοβηθεὶς
secessi. ⁊ direpte sunt oēs substā
ἀνεχώρησα. καὶ διηρπάγη πάντα τὰ ὑπάρ
tie mee: ⁊ nō est relictum mihi quicq̃:
χοντά μου, καὶ οὐ κατελείφθη μοι οὐδέν,
preter annam vxorem meā ⁊ tobiam
πλὴν ἄννας τῆς γυναικός μου καὶ τωβίου
filiū meū. ⁊ nō trāsierūt dies quinquagi
τοῦ υἱοῦ μου. καὶ οὐ διῆλθον ἡμέραι πεντήκον
taquinq;: vsq; quo occiderūt eum duo
τα πέντε, ἕως οὗ ἀπέκτειναν αὐτὸν οἱ δύο
filii eius: ⁊ fugerūt in mōtes ararat. ⁊ re
υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη ἀραράτ. καὶ ἐ
gnauit achirdonus filius eius p e
βασίλευσεν ἀχειρδωνὸς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐ
o. ⁊ cōstituit achiacharū anael filiū fra
τοῦ. καὶ ἔταξεν ἀχιάχαρον ἀναὴλ τὸν υἱὸν τοῦ
tris mei sup oēm computationē
ἀδελφοῦ μου ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἐκλογιστίαν τοῦ
patris sui: ⁊ sup omnem guberna
πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν διοίκη
tionē. ⁊ orauit achiacharus pro me: ⁊
σιν. καὶ ἠξίωσεν ἀχιάχαρος περὶ ἐμοῦ, καὶ
veni in niniuē. achiacharus autē erat pincerna
ἦλθον εἰς νινευΐ. ἀχιάχαρος δὲ ἦν οἰνοχόος
⁊ ab annulo ⁊ gubernator ⁊ cōpu
καὶ ἐπὶ τοῦ δακτυλίου καὶ διοικητὴς καὶ ἐκλο
tator. ⁊ cōstituit eum achirdonus
γιστής. καὶ κατέστησεν αὐτὸν ὁ ἀχειρδωνὸς ἐκ
secundo. erat autē patruelis meus. cum autē re
δευτέρας. ἦν δὲ ἐξάδελφός μου. ὅτε δὲ κα
dii in domum meā: ⁊ restituta ē mihi an
τῆλθον εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἀπεδόθη μοι ἄν
na vxor mea: ⁊ tobias filius meus.
να ἡ γυνή μου, καὶ τωβίας ὁ υἱός μου. Ca. 2.

In quinquagesimo festo: quod est sanctū
Ἐν τῇ πεντηκοστῇ τῇ ἑορτῇ, ἥ ἐστιν ἁγία
septē hebdomadarū: factū ē prādiū bonū mihi.
ἑπτὰ ἑβδομάδων, ἐγενήθη ἄριστον καλόν μοι.
⁊ accubui vt mādugarē. ⁊ vidi cibaria
καὶ ἀνέπεσα τοῦ φαγεῖν. καὶ ἐθεασάμην ὄψα
multa. ⁊ dixi filio meo: vade adduc
πολλά. καὶ εἶπα τῷ υἱῷ μου, βάδιζε ἄγαγε
quēcūq; inueneris de fratrib⁹ nostris idigētē: q
ὃν ἐὰν εὕρῃς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐνδεῆ, ὃς
memor est dñi. ⁊ ecce expecto te. ⁊ ve
μέμνηται τοῦ κυρίου. καὶ ἰδοὺ μένω σε. καὶ ἐλ
niēs dixit: pater vnus de gēte nostro
θὼν εἶπε, πάτερ εἷς ἐκ τοῦ γένους ἡμῶν ἐ
strāgulatus ꝓiectus ē in platea. ⁊ ego
στραγγαλωμένος ἔρριπται ἐν τῇ ἀγορᾷ. κἀγὼ
anteq̃ gustarem ego: exiliens tuli
πρὶν ἢ γεύσασθαί με, ἀναπηδήσας ἀνειλό
eū in quādā domū: quousq; occideret sol.
μην αὐτὸν εἴς τι οἴκημα, ἕως ὅτου ἔδυ ὁ ἥλι
⁊ reuersus lotus sum ⁊ māducaui
ος. καὶ ἐπιστρέψας ἐλουσάμην καὶ ἤσθιον
panē meū in tristitia. ⁊ memor fui pro
τὸν ἄρτον μου ἐν λύπῃ. καὶ ἐμνήσθην τῆς προ

pbebat: & mortuis atq; occisis sepul-turā sollicit⁹ exhibebat. Deniq; cū reuersus esset rex sennacherib fugiēs a iudea plagā quā circa eū fecerat deus ꝓpt blasphemiā suā: & iratus multos occideret ex filiis israel tobias sepeliebat corpa eorū. At vbi nūciatū est regi: iussit eū occidi: & tulit oēm substātiā eius. Tobias vero cū filio suo & cū vxore fugiens nudus latuit: qa multi diligebāt eū. Post dies vero. xlv. occiderūt regē filii ipsius. Et reuersus est tobias in domū suā oisq; facultas eius restituta est ei. Ca. 2.

Post hec vero cū eēt dies fest⁹ dñi & factū esset prandiū bonū in domo tobie: dixit filio suo. Vade & adduc aliquos de tribu nr̄a timētes deū vt epulentur nobiscū. Cūq; abisset reuersus nūciauit ei vnū ex filiis isrl' iugulatū iacere ī platea. Statiq; exiliēs de accubito suo relinqns prandiū ieiunus puenit ad corpus tollēsq; illud portauit ad domū suā occulte vt dum sol occubuisset caute sepeliret eū. cūq; occultasset corp⁹ mādūcauit panē cū luctu & tremore memorās illū sermonē quē dixit dñs p amos ꝓphetā. Dies festi vr̄i cōuertētur in lamētationē & luctū. Cū vero sol occubuisset abiit & sepeliuit eū: arguebāt autē eū oēs ꝓximi eius: dicentes. Iā huius rei causa interfici iussus es: & vix effugisti mortis imperiū: & iterū sepelis mortuos. Sed tobias plus timēs deū q̃ reges rapiebat corpa occisorū & occultabat in domo sua: & mediis noctib⁹ sepeliebat ea. Cōtigit autē vt q̃dam die fatigatus a sepultura veniēs domū iactasset se iuxta parietē & obdormisset & ex nido hirūdinū dormiēti illi calida stercora īciderēt sup oculos eius fieretq; cecus. Hāc autē tētationē ideo pmisit dñs euenire illi: vt posteris daretur exemplū patiētie eius sicut & sancti iob. Nā cū ab infantia sua sp deum timuerit & mādata ei⁹ custodierit: nō ē cōtristatus contra deū φ plaga cecitatis euenerit ei: sz īmobilis in dei timore pmāsit: agēs grās deo oībus dieb⁹ vite sue. Nam sicut beato iob insultabāt reges: ita isti parētes & cognati ei⁹ irridebāt vitā eius: dicētes. Vbi est spes tua ꝓ q̃ elemosynas & sepulturas faciebas. Tobias vero īcrepabat eos: dicēs. Nolite ita loqui qm̄ filii sctōrū sumus: & vitā illā expectam⁹: quā de⁹ daturus est his q fidem suā nunq̃ mutant ab eo. Anna vero vxor eius ibat ad opus textrinū cotidie: & de labore manuū suarū victū quē cōseq potuisset deferebat. Vn̄ factū est: vt hedū caprarū accipiēs detulisset domi. Cui⁹ cū vocē balātis vir ei⁹ audisset: dixit: videte ne forte furtiu⁹ sit. Reddite eū dñis suis: qa nō licet nobis aut edere ex furto aliqd aut cōtingere. Ad hec vxor eius irata rn̄dit. Manifeste vana facta ē spes tua & elemosyne tue īmō apparuerūt. Atq; his & aliis huiuscemodi verbis exprobrabat ei.

phetie amos sicut dixit: cōuertentur
φητείας ἀμὼς, καθὼς εἶπε, στραφήσονται
festiuitates vestre i luctū: ⁊ omnes
αἱ ἑορταὶ ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ πᾶσαι αἱ
leticie vestre in lamētationē. ⁊ fleui
εὐφροσύναι ὑμῶν εἰς θρῆνον. καὶ ἔκλαυσα.
⁊ cum occidit sol: abii: ⁊ effodiēs sepe
καὶ ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ᾠχόμην, καὶ ὀρύξας ἔθα
liui eum. ⁊ ꝓpinqui deridebāt dicen
ψα αὐτόν. καὶ οἱ πλησίον ἐπεγέλων λέγον
tes: nō adhuc timet hic interfici pro
τες, οὐκέτι φοβεῖται οὗτος φονευθῆναι περὶ
negocio isto: ⁊ fugit: ⁊ ec
τοῦ πράγματος τούτου, καὶ ἀπέδρα, καὶ ἰ
ce iterum sepelit mortuos. ⁊ in ea
δοὺ πάλιν θάπτει τοὺς νεκρούς. καὶ ἐν αὐ
dem nocte dormiui fedatus iuxta
τῇ τῇ νυκτὶ ἐκοιμήθην μεμιασμένος παρὰ
parietem aule. ⁊ facies mea
τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς. καὶ τὸ πρόσωπόν μου
discooperta erat. ⁊ nō sciebā φ passerculi
ἀνακεκαλυμμένον ἦν. καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι στρουθία
in pariete erāt. ⁊ oculis meis ap
ἐν τῷ τοίχῳ ἐστί. καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀνε
tis: immiserūt stercus passerculi calidū in
ῳγότων, ἀφώδευσαν τὰ στρουθία θερμὸν εἰς
oculos meos. ⁊ facte sunt albugi
τοὺς ὀφθαλμούς μου. καὶ ἐγενήθη λευκώματα
nes in oculis meis. ⁊ abii
τὰ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ἐπορευόμην
ad medicos: ⁊ nō pfuerunt mihi. achia
πρὸς ἰατρούς, καὶ οὐκ ὠφέλησάν με. ἀχιά
charus autē nutriebat me: quousq; pfectus sū in
χαρος δὲ ἔτρεφέ με, ἕως οὗ ἐπορεύθην εἰς
elymaida. ⁊ vxor mea anna seruiebat
τὴν ἐλυμαΐδα. καὶ ἡ γυνή μου ἄννα ἠριθεύετο
in muliebribus: ⁊ mittebat domi
ἐν τοῖς γυναικείοις, καὶ ἀπέστελλε τοῖς κυ
nis. ⁊ retribuerunt ei ⁊ ipsi mer
ρίοις. καὶ ἀπέδωκαν αὐτῇ καὶ αὐτοὶ τὸν μι
cedē: addentes et hedum. cū autē venisset
σθόν, προσδόντες καὶ ἔριφον. ὅτε δὲ ἦλθε
ad me: cepit balare. ⁊ dixi ei: vn
πρός με, ἤρξατο κράζειν. καὶ εἶπον αὐτῇ, πό
de hedulus: nūquid furtiuus est? redde
θεν τὸ ἐρίφιον, μὴ κλεψιμαῖόν ἐστιν; ἀπόδος
illum dñis. nō enim licitum est man
αὐτὸ τοῖς κυρίοις. οὐ γὰρ θεμιτόν ἐστι φα
ducare furtiuum. ipsa autē dixit: dono datus
γεῖν κλεψιμαῖον. ἡ δὲ εἶπε, δῶρον δέδο
est mihi supra mercedē. ⁊ nō credebam
ταί μοι ἐπὶ τῷ μισθῷ. καὶ οὐκ ἐπίστευον
illi. ⁊ dicebā reddere illum
αὐτῇ. καὶ ἔλεγον ἀποδιδόναι αὐτὸ τοῖς
dñis. ⁊ erubescebā ad eam. illa autē
κυρίοις. καὶ ἠρυθρίων πρὸς αὐτήν. ἡ δὲ
rn̄dens mihi dixit: vbi sunt ele
ἀποκριθεῖσά μοι εἶπε, ποῦ εἰσὶν αἱ ἐλε
mosyne tue ⁊ iusticie tue?
ημοσύναι σου καὶ αἱ δικαιοσύναι σου;
ecce cognita omnia tecum.
ἰδοὺ γνωστὰ πάντα μετὰ σοῦ. Ca. 3.

Et tristatus fleui. ⁊ ora
Καὶ λυπηθεὶς ἔκλαυσα. καὶ προ
ui cum dolore dicēs: iustus es
σηυξάμην μετ᾽ ὀδύνης λέγων, δίκαιος εἶ
dñe ⁊ omnia opera tua. ⁊ om
κύριε καὶ πάντα τὰ ἔργα σου. καὶ πᾶ
nes vie tue mia ⁊ veritas.
σαι αἱ ὁδοί σου ἐλεημοσύνη καὶ ἀλήθεια.
⁊ iudiciū verum ⁊ iustum tu iudicas
καὶ κρίσιν ἀληθινὴν καὶ δικαίαν σὺ κρίνεις

in eternū. memor esto mei ⁊ respice
εἰς τὸν αἰῶνα. μνήσθητί μου καὶ ἐπίβλεψον
in me. ne me vlciscaris ob pctā
ἐπ᾽ ἐμέ. μή με ἐκδικήσῃς ταῖς ἁμαρτίαις
mea ⁊ ignorantias meas: ⁊ pa
μου καὶ τοῖς ἀγνοήμασί μου, καὶ τῶν πατέ
trū meorū q peccauerūt corā te. nō obedie
ρων μου οἳ ἥμαρτον ἐνώπιόν σου. παρήκου
runt. n. pceptis tuis. ⁊ dedisti nos
σαν γὰρ τῶν ἐντολῶν σου. καὶ ἔδωκας ἡμᾶς
in direptionem ⁊ captiuitatē ⁊ mor
εἰς διαρπαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ θάνα
tem ⁊ pabolam improperii oibus i qb⁹
τον καὶ παραβολὴν ὀνειδισμοῦ πᾶσιν οἷς
dispersi sumus. ⁊ nūc multa iudicia
ἐσκορπίσμεθα. καὶ νῦν πολλαί αἱ κρίσεις
tua sunt ⁊ vera. de me fac pro
σου εἰσὶ καὶ ἀληθιναί, ἐξ ἐμοῦ ποιῆσαι περὶ
petis meis ⁊ patrū meorū:
τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ τῶν πατέρων μου,
qm̄ non fecimus pcepta tua. non enī
ὅτι οὐκ ἐποιήσαμεν τὰς ἐντολάς σου. οὐ γὰρ
ambulauim⁹ in veritate corā te. ⁊ nūc
ἐπορεύθημεν ἐν ἀληθείᾳ ἐνώπιόν σου. καὶ νῦν
secundū placitū corā te fac me
κατὰ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου ποίησον μετ᾽ ἐ
cum. pcipe recipere spiritū meū:
μοῦ. ἐπίταξον ἀναλαβεῖν τὸ πνεῦμά μου,
vt percā ⁊ fiam terra. qm̄ vti
ὅπως ἀπολυθῶ καὶ γένωμαι γῆ. διότι λυσι
le mihi mori q̃ viuere: q̃a opprobria
τελές μοι ἀποθανεῖν ἢ ζῆν, ὅτι ὀνειδισμοὺς
mendosa audiui: ⁊ tristitia est multa in
ψευδεῖς ἤκουσα, καὶ λύπη ἐστὶ πολλὴ ἐν ἐ
me. pcipe absolui me de necessitate
μοί. ἐπίταξον ἀπολυθῆναί με τῆς ἀνάγκης
iam in eternū locū. ne auertas
ἤδη εἰς τὸν αἰώνιον τόπον. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ
faciē tuam a me. in eadem die cō
πρόσωπόν σου ἀπ᾽ ἐμοῦ. ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συ
tigit filie raguelis sarre in ecbata
νέβη τῇ θυγατρὶ ῥαγουὴλ σάρρᾳ ἐν ἐκβατά
nis medie: et hanc opprobrari ab
νοις τῆς μηδίας, καὶ ταύτην ὀνειδισθῆναι ὑπὸ
ancillis patris sui: qm̄ erat tradita vi
παιδισκῶν τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ὅτι ἦν δεδομένη ἀν
ris septem: ⁊ asmodeus nequā
δράσιν ἑπτά, καὶ ὁ ἀσμοδαῖος τὸ πονηρὸν
demoniū occidit eos: anteq̃ essent
δαιμόνιον ἀπέκτεινεν αὐτούς, πρὶν ἢ γενέσθαι
ipsi cū ea vt in mulierib⁹. ⁊ dixerūt
αὐτοὺς μετ᾽ αὐτῆς ὡς ἐν γυναιξί. καὶ εἶπον
ei: nō intelligis φ suffocaueris vi
αὐτῇ, οὐ συνίῃς ἀποπνίγουσα τούς ἄν
ros tuos? iam septem viros habuisti:
δράς σου; ἤδη ἑπτὰ ἄνδρας ἔσχες,
⁊ vnius eorū nō es noīata. quē nos ver
καὶ ἑνὸς αὐτῶν οὐκ ὠνομάσθης. τί ἡμᾶς μα
beras pro eis? si mortui sunt: vade
στιγοῖς περὶ αὐτῶν; εἰ ἀπέθανον, βάδιζε
cum illis: ne videamus ex te filiū aut fili
μετ᾽ αὐτῶν, μὴ ἴδοιμέν σου υἱὸν ἢ θυγα
am in eternū. hec cū audisset: trista
τέρα εἰς τὸν αἰῶνα. ταῦτα ἀκούσασα, ἐλυ
ta est valde: vt suffocaretur: ⁊ di
πήθη σφόδρα, ὥστε ἀπάγξασθαι. καὶ εἶ
xit: vna quidē sum patri meo. si fece
πε, μία μέν εἰμι τῷ πατρί μου. ἐὰν ποιή
ro hoc: improperiū ipsi est: ⁊ senectā e
σω τοῦτο, ὄνειδος αὐτῷ ἐστι, καὶ τὸ γῆρας αὐ
ius deducā cū dolore in infernū. ⁊ depcata ē
τοῦ κατάξω μετ᾽ ὀδύνης εἰς ᾅδου. καὶ ἐδεήθη

Tunc Tobias ingemuit & cepit orare cū lachrymis dicēs. Iust⁹ es dñe: & oīa iudicia tua vera sunt: & oēs vie tue mīa & veritas & iudiciū. Et nunc dñe memor esto mei: & ne vindictā sumas de pctīs meis: neq; reminiscaris delicta mea vel parētū meorū. Qm̄ nō obediuim⁹ pceptis tuis ideo traditi sumus ī direptionē & captiuitatē & morte & in fabulā & in īproperiū oībus natiōbus in quibus dispsisti nos. et nūc dñe magna iudicia tua qa nō egimus secundū pcepta tua: & nō ambulauimus sinceriter corā te. Et nūc dñe secūdū volūtatem tuā fac mecū & pcipe in pace recipi spm̄ meū. Expedit. n. mihi mori magis q̃ viuere. Eadē igitur die cōtigit vt sara filia raguelis in rages ciuitate medorū: & ipa audiret improperiū ab vna ex ācillis patris sui qm̄ tradita fuerat septē viris: & demoniū noīe asmodeus occiderat eos mox vt ingressi fuissent ad eā. Ergo cū ꝓ culpa sua increparet puellā: rn̄dit ei dicēs. Amplius ex te nō videam⁹ filiū aut filiā sup terrā interfectrix virorū tuorū. nūqd & occidere me vis sicut etiā occidisti septē viros? Ad hāc vocē prexit ī superius cubiculum domus sue: & tribus dieb⁹ & tribus noctibus nō manducauit neq; bibit: sed in orōne psistēs cū lachrymis depcabatur deū vt ab isto īpropio liberaret eā. Factū est autē die tertia dū cōpleret orōnem: bn̄dicēs dn̄m dixit. Bn̄dictus est nomen tuū deus prm̄ nr̄orum: q cum iratus fueris miaz facies, & in tpe tribulatiōis pctā dimittis his q inuocant te. Ad te dñe faciem meam cōuerto: ad te oculos meos erigo. Peto dñe vt de vīculo īproperii huius absoluas me aut certe desup terram eripias me. Tu scis dñe quia nunq̃ cōcupiui virum: & mundam seruaui aīam meā ab oī cōcupiscentia. Nunq̃ cum ludentibus miscui me: neq; cum his q in leuitate ambulant participē me prebui. Virum autem cum timore tuo non cum libidine mea consensi suscipere. Et aut ego indigna fui illis: aut illi forsitan mihi non fuerunt digni: quia forsitan viro alii conseruasti me. Non est eī in hoīs potestate cōsilium tuum. Hoc autem ꝓ certo habet omnis qui colit te: quia vita eius si in probatione fuerit coronabitur: si autem in tribulatione fuerit: liberabitur: & si in corruptione fuerit ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditiōibus nostris: quia post tempestatem tranquillum facis: & post lachrymationem & fletum exultationem infundis. Sit nomen tuum deus Israel benedictum in secula. In illo tempore exaudite sunt pces amborū in cōspectu glīe sūmi dei. Et missus est āgelus dñi sctūs raphael vt curaret eos ambos quorū vno tpe sūt orōes ī cōspectu dñi recitate.

ad fenestrā. ⁊ dixit: benedictus es dñe
πρὸς τῇ θυρίδι. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς εἶ κύριε
deus meus: ⁊ bn̄dictū nomen glorie
ὁ θεός μου, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τῆς δόξης
tue sanctū ⁊ honorabile i secula. bn̄di
σου τὸ ἅγιον καὶ ἔντιμον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλο
cant te oīa opera tua in secu
γησάτωσάν σε πάντα τὰ ἔργα σου εἰς τὸν αἰῶ
lū. ⁊ nūc dñe oculos meos ⁊
να. καὶ νῦν κύριε τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ τὸ
faciem meā in te dedi. dixi vt ab
πρόσωπόν μου εἰς σὲ δέδωκα. εἶπον ἀπο
soluas me de terra. ⁊ vt nō audiā ego
λῦσαί με ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ μὴ ἀκοῦσαί με
amplius iproperiū. tu cognoscis dñe φ
μηκέτι ὀνειδισμόν. σὺ γινώσκεις κύριε ὅτι
munda sum ab oī pctō viri:
καθαρά εἰμι ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας ἀνδρός,
⁊ nō coinquinaui nomē meū neq; no
καὶ οὐκ ἐμόλυνα τὸ ὄνομά μου οὐδὲ τὸ ὄνο
mē patris mei in terra captiuita
μα τοῦ πατρός μου ἐν τῇ γῇ τῆς αἰχμαλω
tis mee. vnigenita sum patri meo: ⁊
σίας μου. μονογενής εἰμι τῷ πατρί μου, καὶ
non est ei filius q sit he
οὐχ ὑπάρχει αὐτῷ παιδίον ὃ κληρονομή
res ei: neq; frater ꝓpinquus: neq; ei
σει αὐτόν, οὐδὲ ἀδελφὸς ἐγγύς, οὐδὲ ὑπάρ
stens ei filius: vt seruem me e
χων αὐτῷ υἱός, ἵνα συντηρήσω ἐμαυτὴν αὐ
i vxorē. iam perierunt mihi septē. ad qd
τῷ γυναῖκα. ἤδη ἀπώλοντό μοι ἑπτά. ἵνα
mihi reliquū viuere? ⁊ nisi videtur tibi iter
τί μοι λοιπὸν ζῆν; καὶ εἰ μὴ δοκεῖ σοι ἀπο
ficere me: pcipe respicere in me
κτεῖναί με, ἐπίταξον ἐπιβλέψαι ἐπ᾽ ἐμὲ
⁊ misereri mei: ⁊ nō audire me āplius
καὶ ἐλεῆσαί με, καὶ μὴ ἀκοῦσαί με μηκέτι
improperiū. ⁊ audita est oratio am
ὀνειδισμόν. καὶ εἰσηκούσθη ἡ προσευχὴ ἀμ
borum in cōspectu glorie summi
φοτέρων ἐνώπιον τῆς δόξης τοῦ μεγάλου
dei. ⁊ missus est raphael vt curaret
θεοῦ. καὶ ἀπεστάλη ῥαφαὴλ ἰάσασθαι τοὺς
duos: tobie vt decorticaret albugines: ⁊
δύο, τωβὴτ λεπίσαι τὰ λευκώματα, καὶ
sarram filiā raguel vt daret tobie
σάρραν τὴν τοῦ ῥαγουὴλ δοῦναι τῷ τωβίᾳ
filio tobie vxorē: ⁊ ligaret asmo
τῷ υἱῷ τωβὴτ γυναῖκα, καὶ δῆσαι ἀσμο
deum nequā demonium: qm̄ ad to
δαῖον τὸ πονηρὸν δαιμόνιον, διότι τῷ τω
biā attinet hereditare eam. in
βίᾳ ἐπιβάλλει κληρονομῆσαι αὐτήν. ἐν
eodē tpe reuersus tobias: introi
αὐτῷ τῷ καιρῷ ἐπιστρέψας τωβὴτ, εἰσῆλ
uit in domū suā. ⁊ sarra filia rague
θεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ σάρρα ἡ τοῦ ῥαγου
lis descēdit de supiori cubiculo suo.
ὴλ κατέβη ἐκ τοῦ ὑπερῴου αὐτῆς. Ca. 4.

In die illa: recordatus ē tobias de
Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐμνήσθη τωβὴτ περὶ
argento quod tradidit gabelo in rages
τοῦ ἀργυρίου οὗ παρέθετο γαβαήλῳ ἐν ῥάγοις
medie. ⁊ dixit intra se: ego pe
τῆς μηδίας. καὶ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, ἐγὼ ᾐτησά
tii mortē. cur nō voco tobiā filiū meū
μην θάνατον. τί οὐ καλῶ τωβίαν τὸν υἱόν μου
vt ei ostēdā anteq̃ moriar ego? ⁊ vocāu
ἵνα αὐτῷ δείξω πρὶν ἀποθανεῖν με; καὶ καλέσας
eum dixit: fili si mortuus fuero: sepeli me
αὐτὸν εἶπε, παιδίον ἐὰν ἀποθάνω, θάψον με

מעמי הארץ ומן הנשים הנכריות:
ויענו כל הקהל ויאמרו קול גדול
כן כדבריך עלינו לעשות: אבל
העם רב והעת גשמים ואין כח
לעמוד בחוץ והמלאכה לא ליום
אחד ולא לשנים כי הרבינו לפשע
בדבר הזה: יעמדו נא שרינו לכל
הקהל וכל אשר בערינו ההשיב
נשים נכריות יבא לעתים מזמנים
ועמהם זקני עיר ועיר ושפטיה
עד להשיב חרון אף אלהינו ממנו
עד לדבר הזה: אך יונתן בן עשהאל
ויחזיה בן תקוה עמדו על זאת
ומשלם ושבתי הלוי עזרם: ויעשו
כן בני הגולה ויבדלו עזרא הכהן
אנשים ראשי האבות לבית אבתם
וכלם בשמות וישבו ביום אחד
לחדש העשירי לדריוש הדבר:
ויכלו בכל אנשים ההשיבו נשים
נכריות עד יום אחד לחדש
הראשון: וימצא מבני הכהנים
אשר השיבו נשים נכריות מבני
ישוע בן יוצדק ואחיו מעשיה
ואליעזר ויריב וגדליה: ויתנו ידם
להוציא נשיהם ואשמים איל
צאן על אשמתם: ומבני אמר
חנני וזבדיה: ומבני חרם מעשיה
ואליה ושמעיה ויחיאל ועזיה: ומבני
פשחור אליועיני מעשיה ישמעאל
נתנאל יוזבד ואלעשה: ומן הלוים
יוזבד ושמעי וקליה הוא קליטא
פתחיה יהודה ואליעזר: ומן
המשררים אלישיב ומן השערים
שלם וטלם ואורי: ומישראל
מבני פרעש רמיה ויזיה ומלכיה
ומימן ואלעזר ומלכיה ובניה:

ענה אמר · גדל · כוח · עמד לאך · שנה רבה · שור · עיר ישב · בוא זמן · שוב חרה · עשה · עלה בדל · עשר · כלה נשה · מצא · נתן · יצא · שור

a populis terre: & ab vxoribus alienigenis. Et rñdit vniuersa multitudo: dixitq; voce magna. Iuxta verbū tuū ad nos: sic fiat. Verūtñ qa ppl's multus est & tēpus pluuie: & nō sustinemus stare foris: & opus nō est diei vnius vel duorū: vehemēter qppe peccauimus in sermōe isto: cōstituātur principes in vniuersa multitudine: & oēs in ciuitatib9 nr̄is qui duxerūt vxores alienigenas veniant in tpibus statutis: & cū his seniores p ciuitatē in ciuitatē & iudices ei9 donec auertatur ira dei nostri a nobis super peccato hoc. Igitur ionathan fili9 aschel: et iaazia filius thecue steterunt super hoc: & mosollā & sebachi leuites adiuuerūt eos. Fecerūtq; sic filii trāsmigrationis. Et abierūt esdras sacerdos & viri prīcipes familiarū in domos patrū suoꝝ & oēs per noīa sua: & sederūt ī die prīo mensis decimi vt quererent rem. Et cōsummati sunt oēs viri qui duxerūt vxores alienigenas vsq; ad diē primam mensis primi: & inuenti sunt de filiis sacerdotum qui duxerunt vxores alienigenas de filiis iosue filii iosedech & fratres eius maasia: & eliezer & iarib & godolia. Et dederūt man9 suas vt eiicerent vxores suas: & pro delicto suo arietem de ouibus offerrent. Et de filiis emmer: annani & zebedia. Et de filiis serim: masia & helia & semeia iehiel & ozias. Et de filiis phessur: elioenai: maasia: hismael: nathanael: iosabeth: & helesa. Et de filiis leuitarum iosabeth & semei & celaia: ipse est calitha: phathaia: iuda & eliezer. Et de cantoribus eliasub: & de ianitoribus sellum & thelem & vri. Et ex israel de filiis pharos remeia & iezia & melhia: & miamin & eliezer & melchia & banea.

a pplis terre: & ab vxoribus alienis. & rñderūt omnis cōgregatio voce magna: & dixerūt: iuxta sermones tuos quos dixisti sic faciemus: sed popul' multus: & tēpus hyemale: & nō est potētia stare foris. & opus nō in die vna neq; duos: qm multiplicauim' iniuste in verbo hoc. cōstituant iā principes nri vniuerse multitudini & oibus qui in ciuitatib9 nris: q̃ duxit vxores alienas: veniāt in tēporib9 a statutis. & cū eis seniores ciuitatis & ciuitatis iudices vt auertāt irā furoris dei nri a nobis pro verbo hoc. verūtñ ionathā fili9 asael & iaziaa filius thecue mecū: & messolā & sabathai leuites adiuuerūt eos. & fecerūt sic filii trāsmigrationis. & diuiserūt esdras sacerdos & viri principes familiaꝝ domoꝝ & omnes in nominib9. quia reuersi sunt in die vna mēsis decimi vt quererent verbū. & finierunt in oibus viris q̄ duxerūt vxores alienas: vsq; ad diē vnā mēsis primi. & inuēti sunt de filiis sacerdotū q̄ duxerūt vxores alienas: de filiis iesu filii iosedec fratres eius: maasia & eliezer & iarib & gadalias. & dederūt manū suā vt eiicerēt vxores suas & delicti arietē ex ouibus pro delicto suo. & de filiis emmer: anania & zabdia. & de filiis erā: maasia & elia & samaria & ieiel & ozias. & de filiis phasur: elionai maasia ismael & nathanael & iozabad & elasa. & de leuitis: iozabad & semei & colia: ipse colitas: & chethea & iudas & eliezer. & de cātorib9: eliasab. & de ianitorib9 solē & tellē & vrias. & de israel de filiis phoros: ramia & azia & melchia & meimin & eliazar & melchias & baneas.

ἀπὸ λαῶν τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ γυναικῶν τῶν ἀλλοτρίων. καὶ ἀπεκρίθησαν πᾶσα ἡ ἐκκλησία φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπον, κατὰ τοὺς λόγους σου οὓς ἔφης οὕτως ποιήσομεν, ἀλλὰ ὁ λαὸς πολύς, καὶ καιρὸς χειμερινός, καὶ οὐκ ἔστι δύναμις στῆναι ἔξω. καὶ τὸ ἔργον οὐκ εἰς ἡμέραν μίαν οὐδὲ δύο, ὅτι ἐπληθύναμεν τοῦ ἀθετῆσαι ἐν τῷ ῥήματι τούτῳ. στήτωσαν δὴ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν τῇ πάσῃ ἐκκλησίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν πόλεσιν ἡμῶν, ὃς ἐκάθισεν γυναῖκας ἀλλοτρίας, ἐλθέτωσαν εἰς καιροὺς ἀπὸ συνταγῶν. καὶ μετ᾽ αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι πόλεως καὶ πόλεως κριταὶ τοῦ ἀποστρέψαι ὀργὴν θυμοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐξ ἡμῶν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου. πλὴν ἰωνάθαν υἱὸς ἀσαὴλ καὶ ἰαζίας υἱὸς θεκουὲ μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ μεσολλὰμ καὶ σαββαθαὶ ὁ λευίτης ἀντελάμβανον αὐτοῖς. καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱοὶ τῆς ἀποικίας. καὶ διεστάλησαν ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ ἄνδρες ἄρχοντες πατριῶν τῷ οἴκῳ καὶ πάντες ἐν ὀνόμασιν. ὅτι ἐπέστρεψαν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ δεκάτου ἐκζητῆσαι τὸ ῥῆμα. καὶ ἐτέλεσαν ἐν πᾶσι τοῖς ἀνδράσιν οἳ ἐκάθισαν γυναῖκας ἀλλοτρίας, ἕως ἡμέρας μιᾶς τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. καὶ εὑρέθησαν ἀπὸ υἱῶν τῶν ἱερέων οἳ ἐκάθισαν γυναῖκας ἀλλοτρίας, ἀπὸ υἱῶν ἰησοῦ υἱοῦ ἰωσεδὲκ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, μαασία καὶ ἐλιέζερ καὶ ἰαρὶβ καὶ γαδαλίας. καὶ ἔδωκαν χεῖρα αὐτῶν τοῦ ἐξενέγκαι γυναῖκας ἑαυτῶν καὶ πλημμελείας κριὸν ἐκ προβάτων περὶ πλημμελήσεως αὐτῶν. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἐμμήρ, ἀνανία καὶ ζαβδία. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἠράμ, μαασία καὶ ἐλία καὶ σαμαρία καὶ ἰεϊὴλ καὶ ὀζίας. καὶ ἀπὸ υἱῶν φασοὺρ, ἐλιωναὶ μαασία ἰσμαὴλ καὶ ναθαναὴλ καὶ ἰωζαβὰδ καὶ ἠλασά. καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν, ἰωζαβὰδ καὶ σεμεῒ καὶ κωλία, αὐτὸς κωλίτας, καὶ φεθεΐα καὶ ἰούδας καὶ ἐλιέζερ. καὶ ἀπὸ τῶν ᾀδόντων, ἐλιασάβ. καὶ ἀπὸ τῶν θυρωρῶν, σολὴμ καὶ τελλὴμ καὶ ὠδουρί. καὶ ἀπὸ ἰσραὴλ ἀπὸ υἱῶν φόρος, ῥαμία καὶ ἀζία καὶ μελχία καὶ μεϊαμὶν καὶ ἐλεάζαρ καὶ μελχίας καὶ βαναίας.

& de filiis elā: matthanias & zacharias & iaiel & abdias & hierimoth & elia. & de filiis zathua: elionai elisub matthanai & iarmoth & zabad & oziza. & de filiis babi: iand & anani & zabu & thali. & de filiis baani: mosollā & maluc & adaias & iasub & saal & ramoth. & de filiis phaath moab edne & chalel & banai & maasias & matthanias & beselel & banui & manasses. & de filiis erā: eliezer iesia melchias: samai semeō beniamin meluch & samari. & de filiis asem: matthanai matthatha zabad eliphalet hieremi manasses & semei. & de filiis bani: moodias amrā vel banai badaias chelias vania marimoth: eliasib matthanias & matthani. & fecerūt filii bauni & filii semei & selemias & nathā & adaias: & machnada. & sarua & sesei. & ezriel & selemias & samarias: & sellū & amarias & ioseph. de filiis nabu: ieiel matthathias zabad: zebēna iadai ioel & banaias. oēs hi acceperāt vxores alienas: & sūt ax eis mulierib9 q̄ genuerūt ex eis filios.

καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἠλάμ, ματθανίας καὶ ζαχαρίας καὶ ἰαϊὴλ καὶ ἀβδίας καὶ ἰεριμὼθ καὶ ἠλία. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ζαθουά, ἐλιωναὶ ἐλισοὺβ ματθαναὶ καὶ ἰαρμὼθ καὶ ζαβὰδ καὶ ὀζιζά. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν βαβί, ἰαδὰν καὶ ἀνανὶ καὶ ζαβοὺ καὶ θαλί. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν βαανί, μοσολλὰμ καὶ μαλούχ καὶ ἀδαίας καὶ ἰασοὺβ καὶ σαὰλ καὶ ῥαμώθ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν φαὰθ μωὰβ ἐδνὲ καὶ χαλὴλ καὶ βαναὶ καὶ μαασίας, καὶ ματθανίας καὶ βεσελεὴλ καὶ βανουὶ καὶ μανασσῆς. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἠράμ, ἐλιέζερ ἰεσσία μελχίας, σαμαὶ σεμεὼν βενιαμὶν μελοὺχ καὶ σαμαρί. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀσήμ, ματθαναὶ ματθαθὰ ζαβὰδ ἐλιφαλὲτ ἰερεμὶ μανασσῆς καὶ σεμεΐ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν βανί, μοοδίας ἀμρὰμ οὐὴλ βαναὶ βαδαίας χελίας οὐανία μαριμὼθ, ἐλιασὶβ ματθανίας καὶ ματθαναί. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ βαουνὶ καὶ υἱοὶ σεμεῒ καὶ σελεμίας καὶ ναθὰν καὶ ἀδαίας, καὶ μαχναδαβαί. καὶ σαρουὰ καὶ σεσεΐ. καὶ ἐσριὴλ καὶ σελεμίας καὶ σαμαρίας. καὶ σελλοὺμ καὶ ἀμαρίας καὶ ἰωσήφ. ἀπὸ υἱῶν ναβού, ἰεϊὴλ ματθαθίας ζαβὰδ, ζεβεννὰ ἰαδαὶ ἰωὴλ καὶ βαναίας. πάντες οὗτοι ἔλαβον γυναῖκας ἀλλοτρίας, καὶ εἰσὶ ἐξ αὐτῶν γυναῖκες αἳ ἐγέννησαν ἐξ αὐτῶν υἱούς.

Et de filiis helam: mathania: zacharias: & iehihel & abdi & rimoth & helia. Et de filiis zethua: elioenai: eliasib: nathania & hierimuth & zabeth & aziza. Et de filiis bebai: iohannā anania: zabbai: athalai. Et de filiis beni. mosollā & melluch & adaia iasub & saal & ramoth: et de filiis phetmoab: edna & chalaal: banaias & maasias: mathanias beselehel: bennui & manasse. Et de filiis erem: eliezer: iesue: melchias: semeias: symeon: beniamin: maloch: samarias. Et de filiis asom mathanai mathet: azabeth: elpheleth: iermai: manasses semei. De filiis bani: maaddi: amram & huel: baneas & badaias: cheliau: bannia. Marimuth: & eliasib: mathanias: mathanai et iasi & bani & bennui semei & salmias & nathan & adaias: mechnedabai sysai sarai ezrel & selemau & semeria sellum amaria ioseph. De filiis nebui: ahiel mathathias zabet zabina ieddu & iohel & banai. Omnes hi acceperant vxores alienigenas: & fuerūt ex eis mulieres que pepererāt filios.

Explicit liber Esdre pm9.

ומבני עילם מתניה זכריה
ויחיאל ועבדי וירמות ואליה:
ומבני זתוא אליועיני אלישיב
מתניה וירמות וזבד ועזיזא:
ומבני בבי יהוחנן חנניה זבי
עתלי: ומבני בני משלם מלוך
ועדיה ישוב ושאל ירמות: ומבני
פחת מואב עדנא וכלל בניה
מעשיה מתניה בצלאל ובנוי
ומנשה: ובני חרם אליעזר ישיה
מלכיה שמעיה שמעון: בנימן
מלוך שמריה: מבני חשם מתני
מתתה זבד אליפלט ירמי מנשה
שמעי: מבני בני מעדי עמרם
ואואל: בניה בדיה כלוהו: וניה
מרמות אלישיב: מתניה מתני
ויעשו: ובני ובנוי שמעי:
ושלמיה ונתן ועדיה: מכנדבי
ששי שרי: עזראל ושלמיהו
שמריה: שלום אמריה יוסף:
מבני נבו יעיאל מתתיה זבד
זבינא ידו ויואל בניה: כל אלה
נשאו נשים נכריות ויש מהם
נשים וישימו בנים:

נשא · שום

Neemias.
Νεεμίας.

Ca. i.

Uerba neemie filii chalcie. & factū est in mēse chasleeb anni vicesimi: & ego erā in susan castro: & venit anani vn9 de fratribus meis: ipse & viri iuda: & interrogaui eos de iudeis saluatis: q̄ remāserūt de captiuitate & de hierusalē. & dixerūt ad me: q̄ residui q̄ remāserūt de captiuitate ibi in puincia: in afflictiōe magna & in opprobrio: & muri hierusalē

Λόγοι νεεμίου υἱοῦ χαλκίου. καὶ ἐγένετο ἐν μηνὶ χασελεῦ ἔτους εἰκοστοῦ, καὶ ἐγὼ ἤμην ἐν σουσὰν ἀβιρά, καὶ ἦλθεν ἀνανὶ εἷς ἀπὸ ἀδελφῶν μου, αὐτὸς καὶ ἄνδρες ἰούδα, καὶ ἠρώτησα αὐτοὺς περὶ τῶν ἰουδαίων τῶν διασωθέντων, οἳ κατελείφθησαν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ περὶ ἱερουσαλήμ. καὶ εἶπον πρός με, ὅτι οἱ ὑπολελειμμένοι οἱ καταλειφθέντες ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκεῖ ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν πονηρίᾳ μεγάλῃ καὶ ἐν ὀνειδισμῷ, καὶ τὰ τείχη ἱερουσαλὴμ

Incipit liber Neemie.

Cap. i.

Uerba Neemie filii helchie. Et factū ē in mense casleu anno vicesimo: & ego eram in susis castro. Et venit anani vnus de fratribus meis: ipse & viri iuda. et interrogaui eos de iudeis qui remanserant & superant de captiuitate & de hierusalem. Et dixerunt mihi. Qui remanserunt & derelicti sunt de captiuitate ibi in puincia: in afflictione magna sunt & in opprobrio: & murus hierusalē

Cap. i.

דברי נחמיה בן חכליה ויהי
בחדש כסלו שנת עשרים ואני
הייתי בשושן הבירה: ויבא
חנני אחד מאחי הוא ואנשים
מיהודה ואשאלם על היהודים
הפליטה אשר נשארו מן
השבי ועל ירושלם: ויאמרו
לי הנשארים אשר נשארו
מן השבי שם במדינה ברעה
גדלה ובחרפה וחומת ירושלם

היה שנה · היה בוא · שאל יהד · פלט שאר · שבה אמר · רעע · חרף

τ ne deſpexeris matrem tuā. honora
καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν μητέρα σου. τίμα
eam oibus diebus vite tue. τ
αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· καὶ
fac quod placitū ē ei. τ ne triſticia afficias
ποίει τὸ ἀρεστὸν αὐτῇ. καὶ μὴ λυπήσῃς αὐ=
eā. memēto fili: φ multa peri=
τήν. μνήσθητι παιδίον, ὅτι πολλοὺς κινδύ
cula vidit ppter te in vtero. cū
νους ἑώρακεν ἐπὶ σοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ. ὅταν
mortua fuerit: ſepeli eā apud me in vno ſe=
ἀποθάνῃ, θάψον αὐτὴν παρ' ἐμοὶ ἐν ἑνὶ τά=
pulchro. oibus diebus fili dñi dei
φῳ. πάσας τὰς ἡμέρας παιδίον κῦ τοῦ θεοῦ
noſtri mēor eſto. τ ne velis pecca=
ἡμῶν μνημόνευε. καὶ μὴ θελήσῃς ἁμαρτά=
re τ tranſgredi precepta eius.
νειν καὶ παραβῆναι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ.
τ iuſticiā fac oibus diebus
καὶ δικαιοσύνην ποίει πάσας τὰς ἡμέρας
vite tue. τ ne ambules viis
τῆς ζωῆς σου. καὶ μὴ πορευθῇς ταῖς ὁδοῖς
iniqtatis: qdā faciente te verita=
τῆς ἀδικίας, διότι ποιοῦντός σου τὴν ἀλήθει
tē pſperitates erūt in operib⁹ tuis: τ
αν εὐοδίαι ἔσονται ἐν τοῖς ἔργοις σου, καὶ
oibus facientibus iuſtitiā. de
πᾶσι τοῖς ποιοῦσι τὴν δικαιοσύνην. ἐκ τῶν
facultatibus tuis fac elemoſynā: τ ne
ὑπαρχόντων σοι ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ
inuideat tuus oculus in faciēdo e=
φθονησάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν ἐ=
lemoſynam. ne auertas faciem
λεημοσύνην. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν
tuā ab omni paupere: τ a te nō
σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ, καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ=
auertetur facies dei. quēadmodū tibi
μὴ ἀποστραφῇ τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ. ὡς σ.ι
fuerit, ſecūdā multitudinē: fac ex e=
ὑπάρχει κατὰ τὸ πλῆθος, ποίησον ἐξ αὐ=
is elemoſynā. ſi paucū tibi fuerit:
τῶν ἐλεημοσύνην. ἐὰν ὀλίγον σοι ὑπάρχῃ,
iuxta paucū ne timeas facere elemoſy=
κατὰ τὸ ὀλίγον μὴ φοβοῦ ποιεῖν ἐλεημοσύ
nā. premiū.n. bonū theſaurizas tibi in
νην. θέμα γὰρ ἀγαθὸν θησαυρίζεις σεαυτῷ εἰς
diē neceſſitatis. qm̄ elemoſyna a morte
ἡμέραν ἀνάγκης. διότι ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου
liberat: τ nō ſinit intrare in tenebras. do
ῥύεται, καὶ οὐκ ἐᾷ εἰσελθεῖν εἰς τὸ σκότος. δῶ
nū eīm bonū eſt elemoſyna oibus
ρον γὰρ ἀγαθόν ἐστιν ἐλεημοσύνη πᾶσι τοῖς
facientibus eā corā altiſſimo. atten=
ποιοῦσιν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου. πρόσε
de tibi fili ab oī fornicatiōe.
χε σεαυτῷ παιδίον ἀπὸ πάσης πορνείας.
τ vxorē primū accipe de ſemi=
καὶ γυναῖκα πρῶτον λάβε ἀπὸ τοῦ σπέρμα
ne patrū tuo͡r. τ ne accipias vxo=
τος τῶν πατέρων σου. καὶ μὴ λάβῃς γυναῖ
rē extraneā: q̄ nō eſt de tribu
κα ἀλλοτρίαν, ἣ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ
patris tui. qm̄ filii pphetarū ſumus: noe
πατρός σου. διότι υἱοὶ προφητῶν ἐσμέν, νῶε
abraam iſaac τ iacob: patres no
ἀβραὰμ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ, οἱ πατέρες ἡ=
ſtri ab eterno: memor eſto fili: φ
μῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, μνήσθητι παιδίον, ὅτι
oēs iſti acceperūt vxores de
πάντες οὗτοι ἔλαβον γυναῖκας ἀπὸ τῶν ἀ
fratribus ſuis: τ bñdicti ſunt in
δελφῶν αὐτῶν, καὶ εὐλογήθησαν ἐν τοῖς

Capitulum quartum.

IGitur cum Tobias putaret orationem ſuam exaudiri: vt mori potuiſſet vocauit ad ſe Tobiam filium ſuum: dixitq́ꝫ ei. Audi fili mi verba oris mei: et ea in corde tuo quaſi fundamentum conſtrue. Cum acceperit deus animam meam: corpus meum ſepeli: & honorem habebis matri tue omnibus diebus vite eius. Mēor.n. eſſe debes que & q̄nta picula paſſa ſit ppter te in vtero ſuo. Cum āt & ipſa cōpleuerit tp̄s vite ſue: ſepelias eā circa me. Oībus āt diebus vite tue in mente habeto deum: & caue ne aliq̄n pctō conſentias & p̄termittas p̄cepta dei nr̄i. Ex ſubſtātia tua fac elemoſynā: & noli auertere faciem tuaꝫ ab vllo paupe. Ita.n. fiet vt nec a te auertatur facies dn̄i. quō potueris ita eſto miſericors. Si multū tibi fuerit: abūdant tribue. ſi exiguū tibi fuerit: etiam exiguū libenter impartiri ſtude. Premium.n. bonū tibi theſaurizas in die neceſſitatis. qm̄ elemoſyna ab oī pctō & morte liberat: & nō patietur aīam ire in tenebras. Fiducia magna erit corā ſūmo deo elemoſyna omnibus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione: & preter vxorem tuam nūq̄ꝫ patiaris crimen ſcire. Superbiam nunquam in tuo ſenſu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipſa enim initium ſumpſit omnis perditio. Quicunq́ꝫ tibi aliquid operatus fuerit: ſtatim ei mercedem reſtitue: & merces mercenarii tui apud te omnino nō remaneat. Quod ab alio oderis fieri tibi: vide ne tu aliquando alteri facias. Panem tuum cū eſurientibus et egētib⁹ comede: et de veſtimētis tuis nudos tege. Panē tuū & vinū tuum ſuper ſepulturā iuſti conſtitue: & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus. Conſilium ſemper a ſapiente perquire. Omni tempore benedic deum & pete ab eo vt vias tuas dirigat: & omnia conſilia tua in ipſo permaneant. Indico etiam tibi fili mi dediſſe me decem talenta argenti dum infantulus eſſes Gabelo in Rages ciuitate Medorum: & chirographum eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad euꝫ peruenias: & recipias ab eo ſupra memoratum pondus argenti: & reſtituas ei chirographum ſuum. Noli timere fili mi. pauperem quidem vitam gerimus: ſed multa bona habebimus ſi timuerimus deum & receſſerimus ab omni peccato & fecerimus bene.

Capitulum quintum.

filiis ſuis. τ ſemen eo͡r here=
τέκνοις αὐτῶν. καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν κληρο
ditabit terrā. τ nūc fili dilige
νομήσει γῆν. καὶ νῦν παιδίον ἀγάπα τοὺς
fratres tuos. τ nō ſupbias in
ἀδελφούς σου. καὶ μὴ ὑπερηφανεύου ἐν τῇ
corde tuo de fratribus tuis τ
καρδίᾳ σου ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν σου καὶ τῶν
filiis τ filiabus populi tui accipere ti
υἱῶν καὶ θυγατέρων τοῦ λαοῦ σου λαβεῖν σε
bi ex eis vxorē. qm̄ in ſuper
αὐτῷ ἐξ αὐτῶν γυναῖκα. διότι ἐν τῇ ὑπερη
bia perditio τ nō ſtabilitas mul
φανίᾳ ἀπώλεια καὶ οὐ καταστασία πολ
ta. τ in inutilitate diminutio τ in=
λή. καὶ ἐν τῇ ἀχρειότητι ἐλάττωσις καὶ ἐν=
digētia magna. nam inutilitas mater eſt
δεια μεγάλη. ἡ γὰρ ἀχρειότης μήτηρ ἐστὶ τοῦ
famis. merces oīs hoīs: q̄cūq́ꝫ ope
λιμοῦ. μισθὸς παντὸς ἀνθρώπου, ὃς ἐὰν ἐρ
ratus fuerit tibi: apud te nō remaneat. ſed
γάσηταί σοι, παρὰ σοὶ μὴ αὐλισθήτω. ἀλ
redde ei ſtatim. τ ſi ſer=
λὰ ἀπόδος αὐτῷ παραυτίκα. καὶ ἐὰν δου
uieris deo reddetur tibi. attende
λεύσῃς τῷ θεῷ ἀποδοθήσεταί σοι. πρόσεχε
tibi fili in oibus opib⁹ tuis.
σεαυτῷ παιδίον ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου.
τ eſto eruditus in oī cōuerſatio
καὶ ἴσθι πεπαιδευμένος ἐν πάσῃ ἀναστρο
ne tua. τ qđ oderis: nemini facias vinū
φῇ σου. καὶ ὃ μισεῖς, μηδενὶ ποιήσῃς. οἶνον
ad ebrietatē ne bibas. τ ne ambulet tecum
εἰς μέθην μὴ πίῃς. καὶ μὴ πορευθήτω μετὰ
ebrietas ī via tua. de pane tuo da
σοῦ μέθη ἐν τῇ ὁδῷ σου. ἐκ τοῦ ἄρτου σου δίδου
eſurienti: τ de veſtimētis tuis nu=
πεινῶντι, καὶ ἐκ τῶν ἱματίων σου τοῖς γυμ
dis. de oī quod ſupfuerit tibi: fac ele=
νοῖς. πᾶν ὃ ἐὰν περισσεύσῃ σοι, ποίει ἐλεη
moſynam. τ ne inuideat tu⁹ oculus
μοσύνην. καὶ μὴ φθονησάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς
dum feceris elemoſynā. effunde pa=
ἐν τῷ ποιεῖν ἐλεημοσύνην. ἔκχεον τοὺς ἄρ=
nes tuos ſup ſepulturā iuſto͡r: τ ne
τους σου ἐπὶ τὸν τάφον τῶν δικαίων, καὶ μὴ
des pctōribus. cōſilium ab
δῷς τοῖς ἁμαρτωλοῖς. συμβουλίαν παρὰ
omni ſapiēte reqre. τ ne deſpici=
παντὸς φρονίμου ζήτησον. καὶ μὴ καταφρονή
as omnino cōſilium vtile. τ
σῃς ἐπὶ παντὸς συμβουλίας χρησίμης. καὶ
in omni tp̄e bñdic dñm: τ ab
ἐν παντὶ καιρῷ εὐλόγει τὸν κύριον, καὶ παρ'
eo pete: vt vie tue recte fiant:
αὐτοῦ αἴτησον, ὅπως αἱ ὁδοί σου εὐθεῖαι γένων
τ oēs ſemite tue τ cōſilia
ται, καὶ πᾶσαι αἱ τρίβοι σου καὶ αἱ βουλαὶ
tua pſperētur. qm̄ ois gens nō hꝫ cō=
σου εὐοδωθῶσι. διότι πᾶν ἔθνος οὐκ ἔχει βου
ſilium: ſꝫ ipſe dn̄s dat oīa bo=
λήν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κς δίδωσι πάντα τὰ ἀγα
na. τ quē vult humiliat: ſicut vult.
θά. καὶ ὃν θέλει ταπεινοῖ, καθὼς βούλεται.
τ nunc fili memor eſto p̄ceptorū meorū.
καὶ νῦν παιδίον μνημόνευε τῶν ἐντολῶν μου.
τ ne deleātur de corde tuo.
καὶ μὴ ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ τῆς καρδίας σου.
τ nūc indico tibi decē talenta
καὶ νῦν ὑποδεικνύω σοι τὰ δέκα τάλαντα
argenti q̄ dedi gabelo fratri
τοῦ ἀργυρίου ἃ παρεθέμην γαβαήλῳ τῷ

gabrie in rages medie. τ ne
τοῦ γαβρία ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας. καὶ μὴ
timeas fili: φ mēdici facti ſumus. ſunt
φοβοῦ παιδίον, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν. ὑπάρ
tibi multa: ſi timueris deū: τ receſſe
χει σοι πολλά, ἐὰν φοβῇ τὸν θεόν, καὶ ἀπο
ris ab omni pctō: τ feceris qđ
στῇς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, καὶ ποιήσῃς τὸ
placitū eſt corā eo.
ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. Ca. 5.

ET rūdens tobias dixit: pa
Καὶ ἀποκριθεὶς τωβίας εἶπε, πά=
ter faciam omnia q̄cūq́ꝫ p̄cepiſti mihi.
τερ ποιήσω πάντα ὅσα ἐντέταλσαί μοι.
ſed quō potero accipere pecuniam:
ἀλλὰ πῶς δυνήσομαι λαβεῖν τὸ ἀργύριον,
nō cognoſcēs eū: τ dedit ei chi
μὴ γινώσκων αὐτόν; καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χει
rographum τ dixit ei: inqre tibi
ρόγραφον καὶ εἶπεν αὐτῷ, ζήτησον σεαυτῷ
hoiem q̄ [illegible] tecum: τ da
ἄνθρωπον ὃς συμπορεύσεταί σοι, καὶ δώ
bo ei mercedē dū viuo. τ recipe va
σω αὐτῷ μισθὸν ἕως ζῶ. καὶ λάβε πορευ
dēs pecuniā. τ iuit ad q̄rendū ho=
θεὶς τὸ ἀργύριον. καὶ ἐπορεύθη ζητῆσαι ἄν=
minē. τ iuenit raphaelē q̄ erat angelus:
θρωπον. καὶ εὗρε τὸν ῥαφαὴλ ὃς ἦν ἄγγελος,
τ nō cognouit. τ dixit ei: ſi potes
καὶ οὐκ ᾔδει. καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ δύνασαι;
ire mecum in rages medie:
πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας,
τ ſi exptus es locorū: τ dixit e=
καὶ εἰ ἔμπειρος εἶ τῶν τόπων; καὶ εἶπεν αὐ
i angelus: ibo tecum. τ
τῷ ὁ ἄγγελος, πορεύσομαι μετὰ σοῦ. καὶ
apud gabelum fratrē noſtrū morat⁹ ſū.
παρὰ γαβαὴλ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ηὐλίσθην.
et dixit ei tobias: ſuſtine me: τ
καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβίας, ὑπόμεινόν με, καὶ
dicā patri meo. τ dixit ei: vade
ἐρῶ τῷ πατρί μου. καὶ εἶπεν αὐτῷ, πορεύου
τ ne moreris. τ ingreſſus dixit pa
καὶ μὴ χρονίσῃς. καὶ εἰσελθὼν εἶπε τῷ πα
tri: ecce inueni q̄ ibit mecū. ille aūt
τρί, ἰδοὺ εὕρηκα ὃς συμπορεύσεταί μοι. ὁ δὲ
dixit: voca eū ad me: vt cognoſcā
εἶπε, φώνησον αὐτὸν πρός με, ἵνα ἐπιγνῶ
cuius tribus eſt: τ ſi fidelis eſt ad e
ποίας φυλῆς ἐστι, καὶ εἰ πιστός ἐστι τοῦ πο
undū tecum. τ vocauit eū: τ
ρευθῆναι μετὰ σοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτόν, καὶ
īgreſſus ē: τ ſalutauerūt ſe inuicem. et di
εἰσῆλθε, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους. καὶ εἶ=
xit ei tobias: frater de qua tri=
πεν αὐτῷ τωβήτ, ἀδελφὲ ἐκ ποίας φυ=
bu et de qua familia tu es? oſten
λῆς καὶ ἐκ ποίας πατριᾶς σὺ εἶ; ὑπόδει
de mihi. et dixit ei: tribum et familiā
ξόν μοι. καὶ εἶπεν αὐτῷ, φυλὴν καὶ πατριὰν
tu reqris: an mercenariū q̄ eat cum
σὺ ζητεῖς, ἢ μίσθιον ὃς συμπορεύσεταί με
filio tuo? et dixit ei tobias: vo
τὰ τοῦ υἱοῦ σου; καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβήτ, βού
lo frater cognoſcere gen⁹ tuū et
λομαι ἀδελφὲ ἐπιγνῶναι τὸ γένος σου καὶ
nomen. ille aūt dixit: ego de gēne azarie et
τὸ ὄνομα. ὁ δὲ εἶπεν, ἐγὼ τὸ γένος ἀζαρίου καὶ
ananie magni et fratris tui. et
ἀνανίου τοῦ μεγάλου καὶ ἀδελφοῦ σου. καὶ
dixit tobias: ſanus venias frater: τ ne
εἶπε τωβήτ, ὑγιαίνων ἔλθοις ἀδελφέ, καὶ μὴ

TVnc rñdit tobias pr̄i ſuo: & dixit. oīa q̄cūq́ꝫ p̄cepiſti mihi faciam pr̄. Quō aūt pecuniā hāc reqrā ignoro. Ille me neſcit: & ego eū ignoro. qđ ſignū dabo ei? Sꝫ neq́ꝫ viā p quā pgatur illuc aliq̄n cognoui. Tūc pr̄ ſuus rñdit illi & dixit. Chirographū qdeꝫ illius apud me hēo. qđ dū illi oñderis ſtatī reſtituet. Sꝫ pge nūc & iquire tibi aliquē fidelē virū qui eat tecū ſalua mercede ſua duꝫ adhuc viuo: vt recipias eā. Tūc egreſſus tobias īuenit iuuenē ſplendidū ſtātem p̄cinctū & q̄ſi patū ad ābulādum: Et ignorās φ angel⁹ dei eſſet ſalutauit eum & dixit. Vn̄ te hēmus bone iuuenis? At ille rñdit. Ex filiis iſrl̄. Et tobias dixit ei. Noſti viā que ducit ī regiōem medorū? Cui rñdit. noui & oīa itinera eius frequenter ambulaui; & māſi apud gabelū fratrem nr̄ꝫ qui moratur ī rages ciuitate medorū que poſita eſt ī mōte egbathanis. Cui tobias ait. Suſtine me obſecro donec hec ipa nūciem pr̄i meo. Tūc igreſſus tobias īdicauit vniuerſa hec pr̄i ſuo. Sup que āmiratus pr̄: rogauit vt itroiret ad eū. Ingreſſus itaq́ꝫ ſalutauit eū & dixit. Gaudiū tibi ſit ſp. Et ait tobias. q̄le gaudiū mihi erit q ī tenebris ſedeo & lumē celi nō video? Cui ait iuuenis. Forti aīo eſto in pxīo eſt vt a deo cureris. Dixit itaq́ꝫ illi tobias. Nūquid poteris pducere filiū meū ad gabelū ī rages ciuitatem medorū? Et cum redieris reſtituā tibi mercedem tuā. Et dixit ei angelus. Ego ducā & reducā eum ad te. Cui tobias rñdit. rogo te: indica mihi de q̄ domo aut de q̄ tribu es tu. Cui raphael angel⁹ dixit. Genus queris mercenarii an ip̄m mercenarium qui cū filio tuo eat? Sꝫ ne forte ſollicitum te reddā: ego ſum azarias ananie magni fili⁹. Et tobias rñdit. Ex magno gēne es tu. ſꝫ peto ne iraſcaris φ voluerī cognoſcere genus tuum. Dixit āt illi angelus. Ego ſanum ducā & ſanum tibi reducā filiū tuum. Rñdens āt tobias ait. Bn̄ ābuletis & ſit dn̄s in itinere vr̄o & angelus eius comitetur vobiſcum. Tunc patis oībus que erāt ī via portāda: fecit tobias vale pr̄i ſuo & matri ſue: & ābulauerūt ambo ſil̄. Cumq́ꝫ pfecti eſſent cepit mar̄ eius flere & dicere. Baculuꝫ ſenectutis nr̄e tuliſti & trāſmiſiſti a nobis. Nunq́ꝫ fuiſſet ipa pecunia p q̄ miſiſti eum. ſufficiebat nobis pauptas nr̄a vt diuitias cōputaremus hoc: φ videbamus filiuꝫ nr̄ꝫ. Dixitq́ꝫ ei tobias noli flere. ſaluus peueniet filius nr̄ & ſaluus reuertetur ad nos & oculi tui videbunt illuꝫ. credo.n. φ āgelus dei bonus comitetur ei: & bn̄ diſponat oīa que circa eum geruntur: ita vt cum gaudio reuertatur ad nos. Ad hanc vocem ceſſauit mr̄ eius flere & tacuit. Ca. 6.

PRofect⁹ ē āt tob. & canis ſecut⁹ eſt eū: et māſit pria māſiōe iuxta fluuiū tigris. et exiuit vt lauaret pedes

mihi iraſcaris: q̄a q̄ſiui tribum tuam τ
μοι ὀργισθῇς, ὅτι ἐζήτησα τὴν φυλήν σου καὶ
familiā tuā cognoſcere. et tu es
τὴν πατριάν σου ἐπιγνῶναι. καὶ σὺ τυγχάνεις
frater meus de honeſta τ bona gēnatiōe.
ἀδελφός μου ἐκ τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γενεᾶς
cognoſco .n. ananiam τ ionathā fi=
ἐπιγινώσκω γὰρ ἀνανίαν καὶ ἰωναθὰν τοὺς υἱ
lios ſamie magni. qm̄ iuimus ſi
οὺς σαμίου τοῦ μεγάλου. ὡς ἐπορευόμεθα κοινῶς
in hieruſalē ad adorādū: offerētes primi=
εἰς ἱλῆμ προσκυνεῖν, ἀναφέροντες τὰ πρωτό
tiua τ decimas fetuum. τ nō
τοκα καὶ τὰς δεκάτας τῶν γενημάτων. καὶ οὐκ
errauerunt errore fratrūꝫ noſtro͡r.
ἐπλανήθησαν τῇ πλάνῃ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν.
e radice magna es frater. ſed dic φ
ἐκ ῥίζης μεγάλης εἶ ἀδελφέ. ἀλλὰ εἶπόν τί
tibi ero mercedē daturus: drachmā
να σοι ἔσομαι μισθὸν διδόναι, δραχμὴν τῆς
in die τ neceſſaria ſicut τ filio meo. τ
ἡμέρας καὶ τὰ δέοντα ὡς καὶ τῷ υἱῷ μου. καὶ
inſup addā tibi ſupra mercedē: ſi ſa=
ἔτι προσθήσω σοι ἐπὶ τὸν μισθόν, ἐὰν ὑγιαί=
ni reuerſi fueritis. τ cōplacuit eis ſic.
νοντες ἐπιστρέψητε. καὶ εὐδόκησαν οὕτως.
τ dixit ad tobiā: paratus ſis in
καὶ εἶπε πρὸς τωβίαν, ἕτοιμος γίνου εἰς τὴν ὁ
viā τ pſperemini. τ parauit filius ei⁹
δὸν καὶ εὐοδωθείητε. καὶ ἡτοίμασεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ
q̄ ad viā. τ dixit ei pater eius:
τὰ πρὸς τὴν ὁδόν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ,
vade cū hoīe hoc. τ in ce=
πορεύου μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου. ὁ δὲ ἐν τῷ οὐρα
lo hitans de⁹ pſperet viā veſtrā. τ
νῷ κατοικῶν θς εὐοδώσει τὴν ὁδὸν ὑμῶν. καὶ ὁ
angelus dei eat vobiſcum. τ exie
ἄγγελος τοῦ θῦ συμπορευθήτω ὑμῖν. καὶ ἐξῆλ
runt ambo vt pficiſcerēt: τ canis pue=
θον ἀμφότεροι ἀπελθεῖν, καὶ ὁ κύων τοῦ παι
ri cum eis. fleuit āt anna mater
δαρίου μετ' αὐτῶν. ἔκλαυσε δὲ ἄννα ἡ μήτηρ
eius: τ dixit ad tobiam: qđ miſiſti
αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς τωβήτ, τί ἐξαπέστειλας
puerulum noſtrū? nōne baculus manus
τὸ παιδίον ἡμῶν; οὐχὶ ῥάβδος τῆς χειρὸς ἡ
noſtre ē dum ingreditur ipe τ egre
μῶν ἐστιν ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτὸν καὶ ἐκπο
ditur coram nobis? argentum argentū
ρεύεσθαι ἐνώπιον ἡμῶν; ἀργύριον τῷ ἀργυρίῳ
vtinā nō p̄ceſſiſſet: ſꝫ reliqſe filii no=
μὴ φθάσαι, ἀλλὰ περίψημα τοῦ παιδίου ἡ=
ſtri fiat. ſicut.n. datum ē nobis viuere a
μῶν γένοιτο. ὡς γὰρ δέδοται ἡμῖν ζῆν παρὰ τοῦ
dño: hoc ſufficiēs nobis eſt. τ dixit
κυ, τοῦτο ἱκανὸν ἡμῖν ὑπάρχει. καὶ εἶπεν
ei tobias: ne curā hēas ſoror. ſaluus
αὐτῇ τωβήτ, μὴ λόγον ἔχε ἀδελφή. ὑγιαίνων
pueniet: τ oculi tui videbunt euꝫ.
ἐλεύσεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται αὐτόν.
angelus eīm bonus ibit cum eo.
ἄγγελος γὰρ ἀγαθὸς συμπορεύσεται αὐτῷ.
τ pſperabitur via eius: τ reuertetur
καὶ εὐοδωθήσεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψει
ſaluus. τ ceſſauit flere.
ὑγιαίνων. καὶ ἐπαύσατο κλαίουσα. Ca. 6.

ILli āt euntes viam: venerunt ve
Οἱ δὲ πορευόμενοι τὴν ὁδόν, ἦλθον ἑσπέ
ſpere ad tigrim fluuiū. τ māſerunt
ρας ἐπὶ τὸν τίγρην ποταμόν. καὶ ηὐλίζοντο
ibi. at puer deſcēdit vt laua
ἐκεῖ. τὸ δὲ παιδάριον κατέβη περικλύσα

retur et saltauit piscis de
σασθαι. καὶ ἀνεπήδησεν ἰχθὺς ἀπὸ τοῦ
fluuio: et voluit deuorare pue
ποταμοῦ, καὶ ἐβουλήθη καταπιεῖν τὸ παι
rum. at angelus dixit ei: appre
δάριον. ὁ δὲ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, ἐπιλα-
hēde piscem. et tenuit piscem
βοῦ τοῦ ἰχθύος. καὶ ἐκράτησε τὸν ἰχθὺν
puer: et proiecit eum in
τὸ παιδάριον, καὶ ἀνέβαλεν αὐτὸν ἐπὶ
terram. et dixit ei angelus: inci-
τὴν γῆν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος, ἀνάτε
de piscē. et accipiens cor et
με τὸν ἰχθὺν. καὶ λαβὼν τὴν καρδίαν καὶ τὸ
iecur et fel: repone secure. et fe
ἧπαρ καὶ τὴν χολὴν, θὲς ἀσφαλῶς. καὶ ἐ
cit puer: sicut dixit ei an-
ποίησε τὸ παιδάριον, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγ
gelus. piscē aūt assantes comederūt. et
γελος. τὸν δὲ ἰχθὺν ὀπτήσαντες ἔφαγον. καὶ
pergebāt ambo quousq; appropīquerūt ecba
ὥδευον ἀμφότεροι ἕως οὗ ἤγγισαν ἐκβατά
tanis. et dixit puer angelo: aza-
νοις. καὶ εἶπε τὸ παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ, ἀζα
ria frater: qd est cor et iecur et
ρία ἀδελφὲ τί ἐστιν ἡ καρδία καὶ τὸ ἧπαρ καὶ
fel piscis? et dixit ei: cor
ἡ χολὴ τοῦ ἰχθύος; καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἡ καρδία
et iecur si aliquē pturbat demoniū aut spi
καὶ τὸ ἧπαρ, ἐάν τινα ὀχλῇ δαιμόνιον ἢ πνεῦ
rit⁹ neq̄: fac fumigare hec coram vi-
μα πονηρὸν, καπνίσαι ταῦτα ἐνώπιον ἀν
ro aut muliere et non pturbabit ampli⁹. fel
δρὸς ἢ γυναικὸς καὶ οὐ μὴ ὀχληθῇ ἔτι. τὴν χο
le vnge hoiem q̄ habz albugi
λὴν ἐγχρῖσαι ἄνθρωπον ὃς ἔχει λευκώμα
nes in oculis: et sanabitur. cū aūt ap
τα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ἰαθήσεται. ὡς δὲ προ
propinquassēt rages: dixit angelus pue
σήγγισαν τῇ ῥάγῃ, εἶπεν ὁ ἄγγελος τῷ παι
ro: frater hodie manebimus a-
δαρίῳ, ἀδελφὲ σήμερον αὐλισθησόμεθα πα
pud raguel: et ipse cognatus tuus est. et
ρὰ ῥαγουὴλ, καὶ αὐτὸς συγγενής σου ἐστί. καὶ
est ei filia vnigenita nomine sar-
ἔστιν αὐτῷ θυγάτηρ μονογενὴς ὀνόματι σάῤ
ra. loquar p ea vt detur tibi
ῥα. λαλήσω περὶ αὐτῆς τοῦ δοθῆναί σοι
ipsa in vxorē. qa ad te attinet
αὐτὴν εἰς γυναῖκα. ὅτι σοὶ ἐπιβάλλει ἡ
hereditas eius. et tu sol⁹ es de ge-
κληρονομία αὐτῆς. καὶ σὺ μόνος εἶ ἐκ τοῦ γέ
nere eius. et puella formosa et pru
νους αὐτῆς. καὶ τὸ κοράσιον καλὸν καὶ φρό
dens est. et nunc audi me et loquar
νιμόν ἐστι. καὶ νῦν ἄκουσόν μου καὶ λαλήσω
patri eius. et qn̄ reuersi fuerim⁹
τῷ πατρὶ αὐτῆς. καὶ ὅταν ἐπιστρέψωμεν
de rages: faciemus nuptias. qa scio
ἐκ ῥαγῶν, ποιήσομεν τὸν γάμον. διότι ἐπί
raguelē: q non dabit eam viro
σταμαι ῥαγουὴλ, ὅτι οὐ μὴ δῷ αὐτὴν ἀνδρὶ
alteri secundū legē moysi: vel reus erit
ἑτέρῳ κατὰ τὸν νόμον μωυσῆ, ἢ ὀφειλήσει
mortis. qa hereditatem te oportet
θάνατον. ὅτι τὴν κληρονομίαν σοὶ καθήκει
accipere: aut oēm hoiem. tunc dixit
λαβεῖν, ἢ πάντα ἄνθρωπον. τότε εἶπε τὸ
puer angelo: azaria frater
παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ, ἀζαρία ἀδελφὲ
audiui ego puellā datā fuisse septē
ἀκήκοα ἐγὼ τὸ κοράσιον δεδόσθαι ἑπτὰ

suos & ecce piscis immanis exiuit ad deuorandum eum. Quē expauescens tobias clamauit voce magna dicēs. Dn̄e inuadit me. Et dixit ei angelus. Apprehende brāchiam eius: & trahe eum ad te. Quod cuz fecisset: attraxit eum in siccuz & palpitare cepit ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus. Exentera hunc piscem: & cor eius & fel & iecur repōe tibi. Sunt enim hec necessaria ad medicamenta vtiliter. Quod cū fecisset: assauit carnes eius & secum sustulerunt in via: cetera salierunt que sufficerent eis quousq; peruenirent in rages ciuitatem medorum. Tunc iterrogauit Tobias angelum & dixit ei. Obsecro te azaria frater vt dicas mihi quod remedium habebunt ista que de pisce seruare iussisti. Et respōdēs angelus dixit ei. Cordis ei⁹ particulam si super carbones ponas: fumus eius extricat omne genus demoniorum siue a viro siue a muliere: ita vt vltra non accedat ad eos. Et fel valet ad vngendos oculos i quibus fuerit albugo: & sanabūtur. Et dixit ei tobias. Vbi vis vt maneamus? Rn̄dēsq; angelus ait. Et hic Raguel noīe vir ppinquus de tribu tua: & hic habet filiā noīe sarā sz neq; masculū neq; feminā vllā hz aliā pter eā. Tibi debetur oīs substātia eius & optz eā te accipe cōiugē. Pete ergo eā a pre eius: & dabit tibi eā ī vxorem. Tūc rn̄dit tobias & dixit. Audio quia tradita est septē uiris & mortui sunt: sed & hoc audiui qa demoniū occidit illos. Timeo ergo ne forte & mihi hec eueniant: & cū sim vnicus pentib⁹ meis deponā senectutem illorū cū tristicia ad īferos. Tunc angelus Raphael dixit ei. Audi me: & ostendam tibi qui sunt quibus præualere potest demonium. Hi nanq; qui coniugium ita suscipiunt vt deum a se & a sua mente excutiant: & suæ libidini ita vacent sicut equus & mulus quibus non est intellectus: habet ptātem demoniū super eos. Tu aūt cum acceperis eam: ingressus cubiculuz per tres dies continens esto ab ea: & nihil aliud nisi orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem nocte incenso iecore piscis fugabitur demonium. Secunda vero nocte in copulatiōe sanctorum patriarcharum admitteris. Tertia autem nocte benedictionem consequeris vt filii ex vobis pcreentur incolumes. Transacta autem tertia nocte accipies virginem cum timore domini: amore filiorū magis q̄z libidinis ductus: vt in semine Abrae benedictionem in filiis consequaris.

Cap̄. 7.

INgressi sunt autem ad Raguelem: & suscepit eos raguel cum gaudio. Intuensq; Tobiam Raguel

viris: et oēs in cubiculo mor
ἀνδράσι, καὶ πάντας ἐν τῷ νυμφῶνι ἀπο
tuos esse. et nūc ego solus sum pa
λωλότας. καὶ νῦν ἐγὼ μόνος εἰμὶ τῷ πα
tri. et timeo ne ingressus moriar:
τρί. καὶ φοβοῦμαι μὴ εἰσελθὼν ἀποθάνω,
sicut et q̄ pri⁹. qm̄ demoniū a-
καθὼς καὶ οἱ πρότερον. ὅτι δαιμόνιον φι-
mat ipsam: qd nō iniuria afficit quēq̄ pter
λεῖ αὐτὴν, ὃ οὐκ ἀδικεῖ οὐδένα πλὴν τῶν
accedētes ad eā. et nūc ego timeo ne
προσαγόντων αὐτῇ. καὶ νῦν ἐγὼ φοβοῦμαι μὴ
moriar: et deducā vitam patris
ἀποθάνω, καὶ κατάξω τὴν ζωὴν τοῦ πρός
mei et matris mee cū dolore sup
μου καὶ τῆς μητρός μου μετ᾽ ὀδύνης ἐπ᾽
me in sepulchrū eorū. et filius alius
ἐμοὶ εἰς τὸν τάφον αὐτῶν. καὶ υἱὸς ἕτερος
non est eis: q sepeliat eos.
οὐχ ὑπάρχει αὐτοῖς, ὃς θάψει αὐτούς.
dixit aūt ei angelus: nō es memor
εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄγγελος, οὐ μέμνησαι τῶν
sermonū quos pcepit tibi pater tuus
λόγων ὧν ἐνετείλατό σοι ὁ πατήρ σου
super accipiēda tibi vxore de ge-
ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν σε γυναῖκα ἐκ τοῦ γέ
nere tuo? et nūc audi me frater: qa
νους σου; καὶ νῦν ἄκουσόν μου ἀδελφέ, διό
tibi erit in vxorē. et demo
τι σοὶ ἔσται εἰς γυναῖκα. καὶ τοῦ δαιμο
nii nullā rōnem habe: qa nocte hac
νίου μηδένα λόγον ἔχε, ὅτι τὴν νύκτα ταύ
dabitur tibi ipsa in vxorem. et
την δοθήσεταί σοι αὐτὴ εἰς γυναῖκα. καὶ
si ingressus fueris ad cubiculū: sumes cine
ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τὸν νυμφῶνα, λήψῃ τέφ-
rē incensuum: et impones de-
ραν θυμιαμάτων, καὶ ἐπιθήσεις ἀπὸ τῆς
corde piscis et iecore et
καρδίας τοῦ ἰχθύος καὶ τοῦ ἥπατος καὶ
facies fumigare. et odorabit demoniū
καπνίσεις. καὶ ὀσφρανθήσεται τὸ δαιμόνιον
et fugiet et nō ampli⁹ redibit in
καὶ φεύξεται καὶ οὐκέτι ἐπανελεύσεται εἰς
seculū seculi. qñ aūt accesseris ad
τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ὅταν δὲ προσπορεύῃ αὐ
eā: surgite ambo et clamate ad
τῇ, ἐγέρθητε ἀμφότεροι καὶ βοήσατε πρὸς
misericordē deū: et saluabit vos et misere-
τὸν ἐλεήμονα θεὸν, καὶ σώσει ὑμᾶς καὶ ἐλεή
rebit. ne timeas: qm̄ tibi hec parata erat
σει. μὴ φοβοῦ, ὅτι σοὶ αὐτὴ ἡτοιμασμένη ἦν
a seculo. et tu eā saluabis. et
ἀπὸ τοῦ αἰῶνος. καὶ σὺ αὐτὴν σώσεις. καὶ
ibit tecum et existi
πορεύσεται μετὰ σοῦ. καὶ ὑπολαμβά-
mo q tibi erunt ex ea filii. et
νω ὅτι σοὶ ἔσται ἐξ αὐτῆς παιδία. καὶ
vt audiuit tobias hec: dilexit e-
ὡς ἤκουσε τωβίας ταῦτα, ἐφίλησεν αὐ-
am: et aīa eius adhesit ei
τὴν, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκεκόλλητο αὐτῇ
valde. et venerūt in ecbatana.
σφόδρα. καὶ ἦλθον εἰς ἐκβάτανα.

Ca. 7.

Et venerunt in domū ra
ΚΑὶ παρεγένοντο εἰς τὴν οἰκίαν ῥα-
guelis. sarra vero obuiā exiit eis: et salu-
γουήλ. σάῤῥα δὲ ὑπήντησεν αὐτοῖς, καὶ ἐχαι
tauit eos: et ipsi illam. et intro
ρέτισεν αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ αὐτήν. καὶ εἰσή
duxit eos in domū. et dixit ra
γαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ εἶπε ῥα

guel edne vxori sue: q similis
γουὴλ ἔδνᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, ὡς ὅμοιος ὁ
iuuenis tobie cōsobrino meo. et
νεανίσκος τωβὴτ τῷ ἀνεψιῷ μου. καὶ
interrogauit eos raguel: vnde estis fra
ἠρώτησεν αὐτοὺς ῥαγουήλ, πόθεν ἐστὲ ἀδελ
tres? et dixerūt ei: ex filiis nephthalim
φοί; καὶ εἶπον αὐτῷ, ἐκ τῶν υἱῶν νεφθαλεὶμ
captiuis in niniue. et dixit e-
τῶν αἰχμαλώτων ἐν νινευΐ. καὶ εἶπεν αὐ-
is: nostis tobiam fratrem nostrū?
τοῖς, γινώσκετε τωβὴτ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν;
illi aūt dixerūt: nouimus. et dixit e-
οἱ δὲ εἶπον, γινώσκομεν. καὶ εἶπεν αὐ-
is: sanus est? illi vero dixerūt: et viuit et sanus
τοῖς, ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπον, καὶ ζῇ καὶ ὑγιαί
est. et dixit tobias: pater meus est. et
νει. καὶ εἶπε τωβίας, πατήρ μου ἐστί. καὶ
exiliit raguel et osculatus est e-
ἀνεπήδησε ῥαγουὴλ καὶ κατεφίλησεν αὐ
um et fleuit. et benedixit eum et
τὸν καὶ ἔκλαυσε. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν καὶ
dixit ei: honesti mei et boni
εἶπεν αὐτῷ, ὁ τοῦ καλοῦ μου καὶ ἀγαθοῦ
hoīs filius. et audiens q tobias
ἀνθρώπου υἱός. καὶ ἀκούσας ὅτι τωβὴτ
perdidit oculos suos: cōtristat⁹ ē
ἀπώλεσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐλυπήθη
et fleuit. et edna vxor eius et sar-
καὶ ἔκλαυσε. καὶ ἔδνα ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ σάῤ
ra filia eius lachrymate sūt. et susce-
ῥα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἔκλαυσαν. καὶ ὑπεδέ
perunt eos alacriter. et occiderūt arietē
ξαντο αὐτοὺς προθύμως. καὶ ἔθυσαν κριὸν
ouium. et parauerunt cibaria multa. di
προβάτων. καὶ παρέθηκαν ὄψα πολλά. εἶ-
xit aūt tobias raphaeli: azaria frater
πε δὲ τωβίας τῷ ῥαφαὴλ, ἀζαρία ἀδελφὲ
loquere de iis q̄ dicebas in via: et
λάλησον ὑπὲρ ὧν ἔλεγες ἐν τῇ πορείᾳ, καὶ
pficiatur negociū. et cōmunicauit
τελεσθήτω τὸ πρᾶγμα. καὶ μετέδωκε τὸν
sermonem raguelí. et dixit raguel ad
λόγον τῷ ῥαγουήλ. καὶ εἶπε ῥαγουὴλ πρὸς
tobiā: manduca et bibe et hilaris
τωβίαν, φάγε καὶ πίε καὶ ἡδέως γε-
sis. te [illegible] filiam meā accipere.
νοῦ. σοὶ καθήκει τὸ παιδίον μου λαβεῖν.
verūtamē ondam tibi veritatem. de
πλὴν ὑποδείξω σοι τὴν ἀλήθειαν. ἔδω-
di filiam meam septem vi-
κα τὸ παιδίον μου ἑπτὰ ἀνδρά-
ris: et quō ingressi sunt ad
σιν, καὶ ὁπότε ἂν εἰσεπορεύοντο πρὸς
eam: mortui sunt in nocte. sed
αὐτήν, ἀπέθνησκον ὑπὸ τὴν νύκτα. ἀλλὰ
impresentiarū hilaris sis. et dixit tobias:
τὸ νῦν ἔχον ἡδέως γίνου. καὶ εἶπε τωβίας,
nō gustabo qcq̄ hic: quousq; stetis et
οὐ γεύσομαι οὐδὲν ὧδε, ἕως ἂν στήσητε καὶ
statuatis ante me. et dixit raguel: curā habe
σταθῆτε πρός με. καὶ εἶπε ῥαγουὴλ, κομίζου
eius ex nūc secundū iudicium. tu
αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νῦν κατὰ τὴν κρίσιν. σὺ
frater es ipsius et ipsa tui. at misericors
ἀδελφὸς εἶ αὐτῆς καὶ αὐτὴ σου. ὁ δὲ ἐλεήμων
deus psperet vobis bona. et voca
θεὸς εὐοδώσει ὑμῖν τὰ κάλλιστα. καὶ ἐκάλε
uit sarrā filiam suam. et venit
σε σάῤῥαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. καὶ ἦλθε
ad patrē suum. et accipiens ma-
πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς. καὶ λαβὼν τῆς χει

dixit annę vxori suę. Quam similis est iuuenis iste consobrino meo. Et cū hec dixisset: ait. Vnde estis iuuenes fratres nostri? At illi dixerūt. ex tribu neptalim sumus ex captiuitate niniue. dixitq; illis raguel. Nostis tobiā fratrē meū? Qui dixerūt. Nouimus. Cūq; mlta bona loqueretur de eo. dixit angelus ad raguelē. tobias: de quo interrogas pater illius ē. & misit se raguel & cū lachrymis osculatus est eū & plorās supra collū eius dixit. Benedictio sit tibi fili mi qa boni & optimi viri fili⁹ es. Et anna vxor eius & sara ipsorum filia lachrymate sūt. postq; aūt locuti sūt: pcepit raguel occidi arietem: & parari cōuiuiū. Cunq; hortaretur eos discūbere ad prādium tobias dixit. Hic ego hodie nō mādūcabo neq; bibā nisi prius petitionē meā cōfirmes & pmittas mihi dare sarā filiaz tuā. quo audito verbo raguel expauit sciēs qd euenerit illis septē viris: qui īgressi sunt ad eā & timere cepit ne forte & huic similiter cōtingeret. Et cū nutaret & nō daret petenti vllū rn̄suz: dixit ei angelus. Noli timere dare eā illi: qm̄ huic timenti deuz debetur coiūx. filia tua. ppterea alius nō potuit habere illā. Tunc dixit raguel. Nō dubito q deus pces & lachrymas meas ī cōspectu suo admiserit. Et credo qm̄ ideo fecit vos venirē ad me vt & ista coniūgeretur cognatiōi sue sm legē moysi. & nunc noli dubiū gerere q tibi eā tradā: & apphendens dexterā filie sue: dextere tobie tradidit dicens. Deus abraā & deus isaac & deus iacob vobiscū sit & ipse cōiūgat vos ipleatq; bn̄dictionem suā ī vobis. & accepta charta fecerūt cōscriptiōem cōiugii. Et post hec epulati sūt. bn̄dicētes deū. Vocauitq; raguel ad se annā vxorez suā & pcepit ei vt pparet alterum cubiculū. Et ītroduxit illuc sarā filiā suā & lachrymata est. dixitq; ei. Forti aīo esto filia mea. dn̄s celi det tibi gaudiū p tedio qd ppessa es. Ca. 8

POstq; vero cenauerūt introduxerūt iuuenem ad eā. Recordatus itaq; tobias sermonū angeli ptulit de cassidili suo ptez iecoris posuitq; eā sup carbōes viuos. Tūc raphael angelus apphendit demoniū & religauit illud ī deserto supioris egypti. Tūc hortatus est virginez tobias dixitq; ei. Sara exurge & depcemur deū hodie & cras & sm cras. qa his tribus noctib⁹ deo iūgimur: tertia aūt nocte i nr̄o erimus cōiugio. Filii quippe sctōrū sumus & nō possumus ita cōiungi sicut gentes q̄ ignorant deū. Surgentes aūt pariter īstāter orābāt ambo simul vt sanitas daretur ei. dixitq; tobias. Dn̄e deus patrū nostrorū bn̄dicāt te celi terre mareq; & fontes & flumīa & oēs creature tue q̄ in eis sunt. Tu fecisti adā de limo terre: dedistiq; ei adiutoriū euā. Et nūc dn̄e tu scis quia nō luxu

num eius: tradidit eam tobie vxo
ρὸς αὐτῆς, παρέδωκεν αὐτὴν τωβίᾳ γυναῖ
rem. et dixit: ecce secundū legē moysi
κα. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ κατὰ τὸν νόμον μωυσέως
curā habe illi⁹ et duc ad patrē
κομίζου αὐτὴν καὶ ἄπαγε πρὸς τὸν πατέρα
tuum. et bn̄dixit eos. et vocauit ed-
σου. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐκάλεσεν ἔδ
nam vxorē suā. et accipiēs libel
ναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ λαβὼν βιβλί
lum scripsit cōscriptionē et signauit.
ον, ἔγραψε συγγραφὴν καὶ ἐσφραγίσατο.
et ceperūt māducare. et vocauit raguel
καὶ ἤρξαντο ἐσθίειν. καὶ ἐκάλεσε ῥαγουὴλ
ednā vxorē suā: et dixit ei:
ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ,
soror ppara alterum cubiculū et
ἀδελφὴ ἑτοίμασον τὸ ἕτερον ταμιεῖον καὶ
introduc eam. et fecit sicut dixit: et
εἰσάγαγε αὐτήν. καὶ ἐποίησεν ὡς εἶπε. καὶ
introduxit eam illuc et lachrymata ē. et suscepit
εἰσήγαγεν αὐτὴν ἐκεῖ καὶ ἔκλαυσε. καὶ ἀπε-
pit lachrymas filie sue
δέξατο τὰ δάκρυα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.
et dixit ei: forti aio esto filia. dn̄s
καὶ εἶπεν αὐτῇ, θάρσει τέκνον. ὁ κύριος τοῦ
celi et terre det tibi gaudiū p
οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς δώη σοι χαρὰν ἀντὶ τῆς
tristitia tua hac. forti aio esto filia.
λύπης σου ταύτης. θάρσει θύγατερ. Ca. 8.

Postq̄ vero pfecerunt cenare:
ὍΤε δὲ συνετέλεσαν δειπνοῦντες,
introduxerūt tobiā ad eam. ille aūt va
εἰσήγαγον τωβίαν πρὸς αὐτήν. ὁ δὲ πορευό
dens recordat⁹ ē sermonum raphaelis. et acce
μενος ἐμνήσθη τῶν λόγων ῥαφαήλ. καὶ ἔλα
pit cinerem incensuum: et impo
βε τὴν τέφραν τῶν θυμιαμάτων, καὶ ἐπέ
suit cor piscis et iecur:
θηκε τὴν καρδίαν τοῦ ἰχθύος καὶ τὸ ἧπαρ,
et fecit fumigare. qn̄ aūt olfecit demo
καὶ ἐκάπνισεν. ὅτε δὲ ὠσφράνθη τὸ δαιμό
niū odorē: fugit in supiora
νιον τῆς ὀσμῆς, ἔφυγεν εἰς τὰ ἀνώτατα τῆς
egypti: et ligauit illud angel⁹. vt aūt
αἰγύπτου, καὶ ἔδησεν αὐτὸ ὁ ἄγγελος. ὡς δὲ
cōclusi fuerūt ambo: ascēdit tobias
συνεκλείσθησαν ἀμφότεροι, ἀνέβη τωβίας
super lectum et dixit: surge soror
ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ εἶπεν, ἀνάστηθι ἀδελφὴ
et orabimus vt misereatur nostri domi
καὶ προσευξώμεθα ἵνα ἐλεήσῃ ἡμᾶς ὁ κύρι-
nus. et cepit tobias dicere: benedictus es
ος. καὶ ἤρξατο τωβίας λέγειν, εὐλογητὸς εἶ
deus patrū nostrorū: et benedictum
θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ εὐλογητὸν τὸ
nomē tuū sanctū et gloriosum in secu
ὄνομά σου τὸ ἅγιον καὶ ἔνδοξον εἰς τοὺς αἰῶ-
cula. bn̄dicant te celi et om
νας. εὐλογησάτωσάν σε οἱ οὐρανοὶ καὶ πᾶ-
nes creature tue. tu fecisti adā et
σαι αἱ κτίσεις σου. σὺ ἐποίησας ἀδὰμ καὶ
dedisti ei adiutoriū euā firmamentū vxo
ἔδωκας αὐτῷ βοηθὸν εὔαν στήριγμα τὴν γυ
rem eius. ex istis factū est homi
ναῖκα αὐτοῦ. ἐκ τούτων ἐγενήθη τὸ τῶν ἀνθρώ
nū semē. tu dixisti nō bonū esse
πων σπέρμα. σὺ εἶπας οὐ καλὸν εἶναι τὸν
hoiem solū: faciamus ei adiutoriū
ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν ὅ-
simile ei. et nūc dn̄e nō ppter fornica
μοιον αὐτῷ. καὶ νῦν κύριε οὐχὶ διὰ πορνεί

rie cauſa accipio ſororem meā cōiugem: ſed ſola poſteritatis dilectiōe: in q̄ bñdicatur nomen tuū i ſecla ſeculorū. Dixit itaq̄ ſara. Miſerere dñe miſerere nobis: & cōſeneſcamus ābo pit ſani. Et factū eſt circa pullorū cantum: accerſiri iuſſit raguel ſeruos ſuos. & abierūt cū eo piter vt foderent ſepulchrū. Dicebat.n. ne ſiſt mō euenerit ei: quō & ceteris aliis ſeptem viris q̄ ſunt ingreſſi ad eā. Cū q̄ paſſet foſſam: reuerſus raguel ad vxorem ſuā: dixit ei. Mitte vnā ex ancillis tuis: & videat ſi mortuus eſt vt ſepeliā eū añq̄ illuceſcat. At illa miſit vnā ex ācillis ſuis. que ingreſſa cubiculū reppit eos ſaluos & icolumes ſecū pit dormiētes. Et reuerſa nūciauit bonū nunciū. Et bñdixerūt dñm: raguel vidz & anna vxor eius & dixerūt. Bñdicimus te dñe de⁹ iſrl qa nō cōtigit nobis q̄admodū putabam⁹. Feciſti.n. nobiſcū miaꝫ tuā & excluſiſti a nobis inimicū pſequētē nos. miſertus aūt es duobus vnicis. Fac eos dñe plenī⁹ bñdicere te: & ſacrificium laudis tue & ſue ſanitatis offerre: vt cognoſcat vniuerſitas gētiū qa tu es deus ſol⁹ i vniuerſa tra. Statiq̄ pcepit ſeruis ſuis raguel vt implerēt fra foſſā quā fecerāt priuſq̄ eluceſceret. Vxori aūt ſue dixit vt inſtrueret cōuiuiū & pparet oia q̄ in cibos erāt iter agētibus neceſſaria. Duas quoq̄ pigues vaccas & q̄ttuor arietes occidi fecit: et parari epulas oibus vicinis ſuis cunctiſq̄ amicis. Et adiurauit raguel tobiam vt duas hebdomadas moraretur apd eū. De oibus āt q̄ poſſidebat raguel dimidiā ptē dedit tobie. et fecit hāc ſcptura vt ps dimidia q̄ ſuperat: poſt obitū eorū tobie dñio deueniret. 9.

Vnc vocauit tobias angelū ad ſe: quē quidē hoīem exiſtiabat dixitq̄ ei. Azaria frater peto vt auſcultes verba mea. Si meipm tradā tibi ſeruū: nō ero condignus puidentie tue. Tñ obſecro te vt aſſuas tibi aialia ſiue ſeruitia et vadas ad gabelū i rages ciuitates medorū: reddaſq̄ ei chirographū ſuū et recipies ab eo pecuniam et roges eū venire ad nuptias meas. ſcis.n. ipe q̄m numerat pr meus dies et ſi tardauero vna die plus cōtriſtatur aia eius. Et certe vides quō adiurauit me raguel: cuius adiuramentū ſpnere nō poſſū. Tūc raphael aſſumēs q̄ttuor ex ſeruis raguelis et duos camelos in rages ciuitatē medorū prexit: et iueniens gabelū dedit ei chirographū ſuū: et recepit oēꝫ pecuniā. Indicauitq̄ ei de tobia filio tobie oia q̄ geſta ſunt: fecitq̄ eū ſecū venire ad nuptias. Cūq̄ ingreſſus eſſet domū raguelis: inuenit tobiā diſcūbentem: et exiliēs oſculati ſunt ſe iuicē. Et fleuit gabelus: bñdixitq̄ deū et dixit. Bñdicat te deus iſrl: quia filius es optiſviri & iuſti et timētis deū: et elemoſynas facientis. Et dicatur bñdictō ſup vxorē tuā & ſup pentes vr̄os: & videatis filios vr̄os: & filios filiorū vr̄orū vſq̄ i ttiā & q̄rtā gñatione et ſit ſemē vrm bñdictū a deo iſrl: q̄ regnat i ſecla ſeculorū. Cūq̄ oēs dixiſſet amē: acceſſerit ad cōuiuiū. Sꝫ cū timore dñi nuptiarū cōuiuiū exercebant. Ca. 10.

Vm vero moras faceret tobias cā nuptiarū: ſollicit⁹ erat pr eius tobias dicēs. Putas q̄re moratur filius meus: aut q̄re detētus ē ibi. putas ne gabelus mortu⁹ eſt & nemo reddat illi pecuniā? cepit āt cōtriſtari nimis ipe & anna vxor eius cū eo & cepert ambo ſil' flere: eo q̄ die ſtatuto minime reuerteretur filius eorū ad eos. Flebat igitur mr̄ eius. irremediabilibus lachrymis atq̄ dicebat. heu me fili mi vt qd te miſimus pegrinari: lumē oculorū nr̄orū: baculū ſenectutis nr̄e: ſolatiū vite nr̄e: ſpem poſteritatis noſtre: oia ſil in te vno hñtes te nō debuimus dimittere a nobis. Cui dicebat tobias. Tace & noli turbari: ſanus ē filius nr̄: ſatis fidelis ē vir ille cū quo miſimus eū. Illa āt nullo mō cōſolari poterat: ſed cotidie exiliens circūſpiciebat et circuibat vias oēs p q̄s ſpes remeandi videbatur vt pcul videret eū: ſi fieri poſſet venientē. At uero raguel dicebat ad generū ſuū. Mane hic et ego mittā nunciū ſalutis de te ad tobiā patreꝫ tuū. Cui tobias ait. Ego noui q̄a pr meus et mr̄ mea nō dies cōputāt et cruciatur ſpūs eorū i ipis. Cūq̄ verbis multis rogaret raguel tobiā et ille eū nulla ratiōe vellet audire: tradidit ei ſarā et dimidiā ptē ois ſubſtantie ſue i pueris i puellis i pecudibus i camelis et in vaccis: et pecūia multa: et ſaluū atq̄ gaudentē dimiſit eū a ſe: dicēs. Angelus dñi ſctūs ſit i itinere vr̄o: pducatq̄ vos icolumes et inueniatis oia recte circa pētes vr̄os et vidēat oculi mei filios vr̄os priuſq̄ moriar. Et apphendētes parētes ſiliā ſuā: oſculati ſunt eā: et dimiſerūt ire: monētes eā honorare ſoceros: diligere maritū: regere familiā: gubernare domū: et ſeipſam irrephenſibilem exhibere. Cap. 11.

Vnq̄ reuerterētur puenerūt ad charrā q̄ eſt in medio itinere cōtra niniuē. xi. die. Dixitq̄ angel⁹. Tobia fr̄ ſcis quēadmodū reliquiſti pa trē tuū. ſi placet itaq̄ tibi pcedam⁹: et leniter gradu inſequātur iter nr̄ꝫ familie ſil cū coiuge tua et cū aialibus. Cūq̄ hoc placuiſſet vt irēt: dixit raphael ad tobiā. Tolle tecū ex felle piſcis: erit.n. neceſſariū. tulit itaq̄ tobias ex felle illo et abierūt. Anna āt ſedebat ſecus viā cotidie i ſupcilio mōtis vñ reſpicere poterat de longiquo. Et dū ex eodē loco ſpecularetur aduentū eius vidit a longe: et ilico cognouit uenientē filiū ſuū currenſq̄ nūciauit uiro ſuo dicēs. Ecce uenit filius tuus. Dixitq̄ raphael ad tobiā. At ubi introieris domū tuā: ſtatim adora dñm deū tuū: et gratias agens ei: accede

facte ſunt nuptie tobie cum leticia
ἤχθη ὁ γάμος τωβίᾳ μετ᾽ εὐφροσύνης
per dies ſepte.
ἡμέρας ἑπτά. Ca.12.

Et vocauit tobias tobiam
Καὶ ἐκάλεσε τωβὴτ τωβίαν τὸν
filium ſuum et dixit ei: vide fi
υἱὸν αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅρα τέ
li vt des mercedē hoi qui
κνον δώσεις μισθὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ
venit tecum. et addere et
συνελθόντι σοι. καὶ προσθεῖναι αὐτῷ
opz.et dixit ei tobias: pater
δεῖ. καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβίας, πάτερ
nō ledor dans ei dimidium
οὐ βλάπτομαι δοὺς αὐτῷ τὸ ἥμισυ
eorū q̄ attuli: quia me adduxit tibi ſanus:
ὧν ἐνήνοχα, ὅτι με ἀγήοχέ σοι ὑγιῆ,
et vxoré meā curauit. et
καὶ τὴν γυναῖκά μου ἐθεράπευσε. καὶ
argentum meū attulit: et te ſi
τὸ ἀργύριόν μου ἤνεγκε, καὶ σὲ ὁμοίως
curauit. et dixit ſenex:
ἐθεράπευσε. καὶ εἶπεν ὁ πρεσβύτης,
iuſte eſt ei. et vocauit ange
δικαιοῦται αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσε τὸν ἄγγε
lum et dixit ei: accipe dimidium
λον καὶ εἶπεν αὐτῷ, λάβε τὸ ἥμισυ
oim̄ que attuliſtis. et abduc ſal
πάντων ὧν ἐνηνόχατε καὶ ὕπαγε ὑγι
uus. tunc vocans ambos occul
αίνων. τότε καλέσας τοὺς δύο κρυ
te: dixit eis: bñdicite deum
πτῶς, εἶπεν αὐτοῖς, εὐλογεῖτε τὸν θεὸν
et ipſi cōfitemini: et magnifice
καὶ αὐτῷ ἐξομολογεῖσθε, καὶ μεγαλω
tū date ei. et cōfitemini
σύνην δίδοτε αὐτῷ. καὶ ἐξομολογεῖσθε
corā oibus viuētibus pro iis q̄
ἐνώπιον πάντων τῶν ζώντων περὶ ὧν
fecit vobiſcū. bonū bñdicere
ἐποίησε μεθ᾽ ὑμῶν. ἀγαθὸν τὸ εὐλογεῖν
deum et exaltare nomē eius:
τὸν θεὸν καὶ ὑψοῦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
ſermones dei honorifice oſten
τοὺς λόγους τοῦ θεοῦ ἐντίμως ὑποδεί
dētes. et ne cunctemini confi
κνύντες. καὶ μὴ ὀκνεῖτε ἐξομολογεῖ
teri ei. myſteriū .n. regis bo
σθαι αὐτῷ. μυστήριον γὰρ βασιλέως κα
num abſcōdere: at opera dei re
λὸν κρύψαι, τὰ δὲ ἔργα τοῦ θεοῦ ἀνακα
uelare honorificē.bonū facite et
λύπτειν ἐνδόξως. ἀγαθὸν ποιεῖτε καὶ
malum nō inueniet vos. bonū ora
κακὸν οὐχ εὑρήσει ὑμᾶς. ἀγαθὸν προσ
tio cum ieiunio et elemoſyna
ευχὴ μετὰ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης
et iuſticia. bonum parum cum
καὶ δικαιοσύνης. ἀγαθὸν τὸ ὀλίγον μετὰ
iuſticia: q̄ multum cum iniuſticia.
δικαιοσύνης, ἢ τὸ πολὺ μετ᾽ ἀδικίας.
bonum facere elemoſynam: q̄ theſauri
καλὸν ποιῆσαι ἐλεημοσύνην, ἢ θησαυρί
zare aurū: elemoſyna enī a mor
ζειν χρυσίον. ἐλεημοσύνη γὰρ ἐκ θανά
te liberat. et ipſa emundat om
του ῥύεται. καὶ αὐτὴ ἀποκαθαίρει πᾶ
ne peccatū. facientes elemoſy
σαν ἁμαρτίαν. οἱ ποιοῦντες ἐλεημοσύ
nas et iuſtitias replebuntur vita.
νας καὶ δικαιοσύνας πλησθήσονται ζωῆς.

ad prēm tuū:& oſculare eū.Statimq̄ lini ſup oculos eius ex felle iſto piſcis: qd portas tecū.Scias.n.q̄m mox aperiētur oculi eius:& videbit p̄r tuus lumē celi:& i aſpectu tuo gaudebit.Tūc pcucurrit cāis q̄ ſil fuerat in via & q̄ſi nūcius adueniēs blādimēto ſue caude gaudebat.Et exurgens cecus p̄cepit offendēs pedibus currere & data manu puero:occurrit i obuiā filio ſuo.Et ſuſcipiēs oſculat⁹ eſt eū cū vxore ſua & cepert flere p̄ gaudio.Cūq̄ adoraſſent deū & gr̄as egiſſent:cōſederūt. Tūc ſumēs tobias de felle piſcis liniuit oculos prī ſui:et ſuſtinuit q̄ſi dimidiā fere horā:& cepit albugo ex oculis ei⁹ q̄ſi mēbrana ōui egredi.quā appḡhēdēs tobias traxit ab oculis eius:ſtatiq̄ viſū recepit. Et gl̄rificabāt deū ipſe vid3 & vxor ei⁹:& oēs q̄ ſciebāt eū.dicebatq̄ tobias.bñdico te dñe de⁹ iſr̄l quia tu caſtigaſti me & tu ſaluaſti me.et ecce ego video tobiā filiū meū. Ingreſſa eſt etiā poſt.vii.dies ſara vxor filii eius:et ois familia et pecora ſana et cameli et pecūia multa vxoris ſ3 et illa pecūia quā receperat a gabelo:et narrauit pentibus oia bñficia dei q̄ feciſſ3 circa eū p̄ hoīe3 q̄ eū duxerat. Veneruntq̄ achior & nabath cōſobrini tobie:gaudentes ad tobiā et cōgratulātes ei de oibus bonis q̄ circa illū oſſderat deus. Et per ſeptem dies epulantes oms cū gaudio magno gauiſi ſunt. Ca.12.

Tunc vocauit adſe tobias filiū ſuū dixitq̄ ei. Quid poſſum⁹ dare viro iſti ſctō q̄ venit tecū? Rñdens tobias dixit prī ſuo. Pr̄ quā mercede3 dabim⁹ ei:aut qd dignū poſit eſſe bñficiis eius? me duxit et reduxit ſanū:pecuniā a gabelo ipſe recepit: vxore3 ipſe me hr̄e fecit:et demoniū ab ea ipſe cōpeſcuit: gaudiū pentib⁹ eius fecit: meip̄m a deuoratōe piſcis eripuit:te quoq̄ videre fecit lumen celi: et bonis oib⁹ p eū repleti ſum⁹. Quid illi adhuc poterim⁹ dignū dare? Sed peto te p̄r mi:vt roges eū ſi forte dignabitur medietatē de oib⁹ q̄ allata ſunt ſibi aſſumere. Et vocātes eū p̄r ſ. et filius:tulerūt eū in ptē et rogare cepert vt dignaretur dimidiā ptē oi3 q̄ attulerāt acceptā hr̄e. Tūc dixit eis occulte. Bñdicite deū celi et corā oibus viuētibus cōfitemini ei:qa fecit vobiſcū miā ſuā. Etenī ſacrm̄ regis abſcōdere bonū eſt: opa āt dei reuelare et cōfiteri honorificū eſt. Bona ē orō cū ieiunio & elemoſyna: magiſq̄ theſauros auri recōder.q̄m elemoſyna a morte liberat:et ipa ē q̄ purgat pctā & facit inuenire vitā etnā. Qui āt faciūt pctū & iniq̄tatē hoſtes ſūt aie ſue. Manifeſto ergo vobis veritatē & nō abſcōdā a vobis occultū ſmonē. Qñ orabas cū lachrymis & ſepeliebas mortuos & dereliq̄bas prādiū tuū:& mortuas abſcōdebas p dīē i domo tua & nocte ſepeliebas eos:ego obtuli orationē tuā dño. et qa accept⁹ eras deo:neceſſe fuit ut tenfatio pbaret te. Et nūc miſit me dn̄s vt curarē te:& ſarā uxorē filii tui a demonio liberarem. Ego.n. ſū raphael angelus unus ex ſeptē q̄ aſtamuſ ātē dñm. Cūq̄ hec audiſſent turbati ſūt & tremētes ceciderūt ſup fram i faciem ſuā. Dixitq̄ eis angel⁹. Pax nobis: nolite timere. Etenī cū eſſem uobiſcū p uoluñtatē dei erā: ipſum

et peccantes hoſtes ſunt
οἱ δὲ ἁμαρτάνοντες πολέμιοί εἰσι τῆς
ſue vite. non abſcondā a vobis omne
ἑαυτῶν ζωῆς. οὐ μὴ κρύψω ἀφ᾽ ὑμῶν πᾶν
verbū. dixi at myſteriū regis abſcō
ῥῆμα. εἴρηκα δὲ μυστήριον βασιλέως κρύ
dere bonum: at opera dei reuela
ψαι καλόν, τὰ δὲ ἔργα τοῦ θεοῦ ἀνακα
re honorificū. et nunc qñ oraſti
λύπτειν ἐνδόξως. καὶ νῦν ὅτε προσηύξω
tu et nurus tua ſarra: ego in
σὺ καὶ ἡ νύμφη σου σάῤῥα, ἐγὼ προσή
duxi memoriā orationis ve
γαγον τὸ μνημόσυνον τῆς προσευχῆς ὑ
ſtre coram ſancto. et qñ ſepeliebas
μῶν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου. καὶ ὅτε ἔθαπτες
mortuos: ſir aderam
τοὺς νεκρούς, ὡσαύτως συμπαρήμην
tibi. et qñ nō eſſ cūctatus fuiſti ſurgere et
σοι. καὶ ὅτε οὐκ ὤκνησας ἀναστῆναι καὶ
relinquere prandiū tuū vt abi
καταλιπεῖν τὸ ἄριστόν σου ὅπως ἀπελ
ēs cooperires mortuū:nō latuiſti
θὼν περιστείλῃς τὸν νεκρόν, οὐκ ἔλαθές
me bñfaciens. ſed tecum erā. et
με ἀγαθοποιῶν. ἀλλὰ σὺν σοὶ ἤμην. καὶ
nunc miſit me deus adſanādum te
νῦν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἰάσασθαί σε
et nurum tuā ſarram. ego ſum
καὶ τὴν νύμφην σου σάῤῥαν. ἐγώ εἰμι
raphael vnus de ſeptē angelis
ῥαφαὴλ εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν
ſctis q̄ offerunt oratio
ἁγίων οἳ προσαναφέρουσι τὰς προσευ
nes ſctorum: et ambulant an
χὰς τῶν ἁγίων, καὶ εἰσπορεύονται ἐνώπι
te maieſtatē ſcti. et turbati
ον τῆς δόξης τοῦ ἁγίου. καὶ ἐταράχθη
ſunt duo: et ceciderūt in faciem
σαν οἱ δύο, καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον
quia timuerunt. et dixit eis: ne
ὅτι ἐφοβήθησαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ
timeatis: qa pax vobis erit. at
φοβεῖσθε, ὅτι εἰρήνη ὑμῖν ἔσται. τὸν δὲ
deum bñdicite: qa non mea gratia:
θεὸν εὐλογεῖτε, ὅτι οὐ τῇ ἐμαυτοῦ χάρι
ſed voluntate dei noſtri ve
τι, ἀλλὰ τῇ θελήσει τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἦλ
ni. vñ bñdicite eum in ſecu
θον. ὅθεν εὐλογεῖτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ
la. oibus diebus apparebā vo
νας. πάσας τὰς ἡμέρας ὠπτανόμην ὑ
bis. et nō mādicaui: neq3 bibi. ſed
μῖν. καὶ οὐκ ἔφαγον, οὐδὲ ἔπιον. ἀλλὰ
viſionē vos videtis. et nūc cōfite
ὅρασιν ὑμεῖς θεωρεῖτε. καὶ νῦν ἐξομο
mini deo: qm̄ aſcendo ad eum q̄
λογεῖσθε τῷ θεῷ, ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν
miſit me. et ſcribite oia
ἀποστείλαντά με. καὶ γράψατε πάντα
q̄ cōſumata ſunt in libro. et
τὰ συντελεσθέντα εἰς βιβλίον. καὶ
ſurrexerunt et nō amplius viderunt eum. et
ἀνέστησαν καὶ οὐ ἔτι εἶδον αὐτόν. καὶ
cōfitebātur opa magna et
ἐξωμολογοῦντο τὰ ἔργα τὰ μεγάλα καὶ
mirabilia dei.
θαυμαστὰ τοῦ θεοῦ. Ca.13.

Et vt apparuit eis angelus
Καὶ ὡς ὤφθη αὐτοῖς ὁ ἄγγελος
dñi: et tobias ſcripſit orationem
κυρίου, καὶ τωβὴτ ἔγραψε προσευχὴν

in exultatione: et dixit: benedictus
εἰς ἀγαλλίασιν, καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ
deus viuēs in ſecula et re
θεὸς ὁ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ἡ βασι
gnum eius: qa ipſe flagellat et mi
λεία αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸς μαστιγοῖ καὶ ἐ
ſeretur: deducit ad iferos et reducit. et
λεεῖ, κατάγει εἰς ᾅδην καὶ ἀνάγει. καὶ
nō eſt q̄ effugiat manum e
οὐκ ἔστιν ὃς ἐκφεύξεται τὴν χεῖρα αὐ
ius. cōfitemini ei filii iſrael
τοῦ. ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
in cōſpectu gentiū: qm̄ ipſe diſper
ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, ὅτι αὐτὸς διέσπει
ſit nos inter eos. ibi oſtēdite
ρεν ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς. ἐκεῖ ὑποδείξατε
magnitudinē eius. et exaltate e
τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ. καὶ ὑψοῦτε αὐ
um in cōſpectu oiū viuentiū: qm̄ ip
τὸν ἐνώπιον παντὸς ζῶντος, καθότι αὐ
ſe dñs noſter. et deus ipſe pa
τὸς κύριος ἡμῶν. καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς πα
ter noſter in oia ſecula. et
τὴρ ἡμῶν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. καὶ
flagellabit nos in iniquitatib⁹ no
μαστιγώσει ἡμᾶς ἐν ταῖς ἀδικίαις ἡ
ſtris: et iterū miſerebit. et cōgregabit
μῶν, καὶ πάλιν ἐλεήσει. καὶ συνάξει
nos ex oibus gentibus: vbi diſp̄
ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, οὗ ἐὰν διασκορ
ſit nos inter eas. ſi cōuerſi fueritis
πισθῆτε ἐν αὐτοῖς. ἐὰν ἐπιστρέψητε
ad eum in toto corde veſtro et in
πρὸς αὐτὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν καὶ ἐν
tota aīa veſtra: vt faciatis ante
ὅλῃ τῇ ψυχῇ ὑμῶν, ποιῆσαι ἐνώπιον
eum veritatem: tunc cōuertetur ad
αὐτοῦ ἀλήθειαν, τότε ἐπιστρέψει πρὸς ὑ
vos. et nō abſcōdet faciē ſuam
μᾶς. καὶ οὐ μὴ κρύψῃ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
a vobis: et videbitis q̄ faciet vobi
ἀφ᾽ ὑμῶν, καὶ θεάσεσθε ἃ ποιήσει μεθ᾽ ὑ
ſcum. et cōfitemini ei in toto
μῶν. καὶ ἐξομολογήσασθε αὐτῷ ἐν ὅλῳ
ore veſtro. et bñdicite do
τῷ στόματι ὑμῶν. καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύ
minū iuſtitie. et exaltate
ριον τῆς δικαιοσύνης. καὶ ὑψώσατε τὸν
regem ſeculorū. ego in terra
βασιλέα τῶν αἰώνων. ἐγὼ ἐν τῇ γῇ τῆς
captiuitatis mee cōfiteor il
αἰχμαλωσίας μου ἐξομολογοῦμαι αὐ
li: et oſtēdo fortitudinē et ma
τῷ, καὶ δεικνύω τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν με
gnificentiā eius genti peccatrici. cō
γαλωσύνην αὐτοῦ ἔθνει ἁμαρτωλῶν. τίς
gnoſcit ſi volet vos. et faciet
γινώσκει εἰ θελήσει ὑμᾶς, καὶ ποιήσει
miam vobis? deū meū exalto: et
ἐλεημοσύνην ὑμῖν. τὸν θεόν μου ὑψῶ, καὶ
aīa mea regem celi:
ἡ ψυχή μου τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ,
et exaltabit magnificentiā e
καὶ ἀγαλλιάσεται τὴν μεγαλωσύνην αὐ
ius. dicant oēs et cōfiteantur
τοῦ. λεγέτωσαν πάντες καὶ ἐξομολογεί
tur ei in iuſticia. hieruſalem ciui
σθωσαν αὐτῷ ἐν δικαιοσύνῃ. ἱερουσαλὴμ πό
tas ſancta flagellabit te in operibus
λις ἁγία μαστιγώσει σε ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν

benedicite & cantate illi: videbar quidem vobiſcum manducare & bibere. ſed ego ci bo iuiſibili & potu qͣb hoibus videri nō poteſt: vtor. Tempus eſt ergo vt reuertar ad eum qui me miſit. vos autem benedicite deum: & narrate omnia mirabilia eius. Et cum hec dixiſſet: ab aſpectu eorum ablatus eſt: & vltra eum videre non potuerunt. Tunc proſtrati per horas tres in faciem: benedixerunt deum. Et exurgētes narrauerunt oia mirabilia eius. Ca.13.

Aperiens autē tobias ſenior os ſuum benedixit dominū. & dixit. Magnus es dñe in eternum. & in omnia ſecula regnū tuum: qm̄ tu flagellas & ſaluas: deducis ad inferos & reducis: & non eſt qui effugiat manum tuam. Confitemini domino filii iſrael: & in conſpectu gentium laudate eum. quonia ideo diſperſit vos inter gentes que ignorant eum: vt vos enarretis mirabilia eius & faciatis ſcire eos: quia non eſt alius deus omnipotens preter eū. Ipſe caſtigauit nos pp̄ter iniquitates noſtras: & ipſe ſaluabit nos pp̄ter miſericordiam ſuam. Aſpicite ergo que fecit nobiſcum: & cum timore & tremore cōfitemini illi: regemq̄ ſeculorum exaltate in operibus veſtris. Ego autem in terra captiuitatis mee confitebor illi: quoniā oſtendit maieſtatem ſuam in gentem peccatrice3. Conuertimini itaq̄ peccatores: & facite iuſtitiam coram domino credentes q̄ faciat vobiſcum miſericordiam ſuam. Ego autem & anima mea in eo letabimur. Benedicite domino omnes electi eius: agite dies leticie & confitemini illi. Hieruſalem ciuitas dei caſtigauit te dominus in operibus manuum tuarum. Confitere domino in bonis tuis & benedic deum ſeculorum vt reedificet in te tabernaculū ſuum & reuocet ad te omnes captiuos & gaudeas in omnia ſecula ſeculorum. Luce ſplendida fulgebis & oēs fines terre adorabūt te. Nationes ex lōginquo ad te venient: & munera deferentes adorabunt in te dominum & terram tuam in ſanctificatione habebunt. Nomē enim magnū inuocabūt in te. Maledicti erūt qui cōtempſerint te: & condemnati erunt oēs qui blaſphemauerint te: benedictiq̄ erunt qui edificauerint te. Tu autē letaberis in filiis tuis: quoniam omnes benedicentur & congregabuntur ad dñm. Beati omnes qui diligūt te: & qui gaudent ſuper pace tua. Anima mea benedic dominum qm̄ liberauit hieruſalem ciuitatem ſuam a cunctis tribulationibus eius dominus deus noſter. Btūs erō ſi fuerint reliquie ſeminis mei ad vidēdam claritatem hieruſalem. Porte hieruſalem ex ſaphyro & ſmaragdo edificabūtur & ex lapide precioſo omnis circuitus murorum eius. Ex lapide candido & mūdo omnes platee eius ſternentur: & per vicos eius alleluia cantabitur. Benedictus dominus qui exaltauit eam: vt ſit regnum eius in ſecula ſeculorum ſuper eā.

A M E N.

filiorū tuorū: et rurſum miſerebitur filios
υἱῶν σου, καὶ πάλιν ἐλεήσει τοὺς υἱοὺς
iuſtorū. cōfitere dño: qm̄
τῶν δικαίων. ἐξομολογοῦ τῷ κυρίῳ, ὅτι
bonus. et bñdic regem
ἀγαθός. καὶ εὐλόγει τὸν βασιλέα τῶν
ſeculorū: vt iterum tabernaculū ei⁹ edifice
αἰώνων, ἵνα πάλιν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ οἰκοδομη
tur in te cum gaudio: et letificet
θῇ ἐν σοὶ μετὰ χαρᾶς, καὶ εὐφράναι
in te captiuos ibi: et dili
ἐν σοὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐκεῖ, καὶ ἀγα
gat in te miſeros in
πήσαι ἐν σοὶ τοὺς ταλαιπώρους εἰς
omnes generationes ſeculi. gētes mul
πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος. ἔθνη πολ
te a longe venient ad nomē dñi
λὰ μακρόθεν ἥξει πρὸς τὸ ὄνομα κυρίου
dei: munera in manibus hñtes: mu
τοῦ θεοῦ, δῶρα ἐν χερσὶν ἔχοντες, δῶ
nera regi celi. generationes gña
ρα τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ. γενεαὶ γενε
tionū laudabūt te: et dabunt exul
ῶν αἰνέσουσί σε, καὶ δώσουσιν ἀγαλ
tationē. maledicti oēs q̄ ode
λίασιν. ἐπικατάρατοι πάντες οἱ μι
runt te. bñdicti erunt oēs
σοῦντές σε. εὐλογημένοι ἔσονται πάν
q̄ diligūt te in ſeculū.
τες οἱ ἀγαπῶντές σε εἰς τὸν αἰῶνα.
letare et exulta in filiis
χάρηθι καὶ ἀγαλλίασαι ἐπὶ τοὺς υἱοὺς
iuſtorum: qm̄ cōgregabuntur et bñ
τῶν δικαίων, ὅτι συναχθήσονται καὶ εὐ
dicent dñm iuſtorū. o bea
λογήσουσι τὸν κύριον τῶν δικαίων. ὦ μακά
ti q̄ diligunt te. gaudebunt ſuper
ριοι οἱ ἀγαπῶντές σε. χαρήσονται ἐπὶ τῇ
pace tua. bti qui triſtati fuerūt in
εἰρήνῃ σου. μακάριοι ὅσοι ἐλυπήθησαν ἐπὶ
oibus flagellis tuis: qm̄ in te gau
πάσαις ταῖς μάστιξί σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ χα
debūt videtes oēm gloriam
ρήσονται θεασάμενοι πᾶσαν τὴν δόξαν
tuā: et letabūtur in eternū.
σου, καὶ εὐφρανθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα. ἡ
aīa mea bñdicat deū regem
ψυχή μου εὐλογείτω τὸν θεὸν τὸν βασιλέα
magnū: qa edificabitur hieruſa
τὸν μέγαν, ὅτι οἰκοδομηθήσεται ἱερουσα
lem ſaphiro et ſmaragdo et la
λὴμ σαπφείρῳ καὶ σμαράγδῳ, καὶ λί
pide precioſo: muri tui et turres
θῳ ἐντίμῳ, τὰ τείχη σου καὶ οἱ πύργοι
et ppugnacula in auro mun
καὶ οἱ προμαχῶνες ἐν χρυσίῳ καθα
do. et platee hieruſalem
ρῷ. καὶ αἱ πλατεῖαι ἱερουσαλὴμ
berylo et carbūculo et lapide e
βηρύλλῳ καὶ ἄνθρακι καὶ λίθῳ ἐκ
ſuphir ſternētur. et di
σουφεὶρ ψηφολογηθήσονται. καὶ ἐροῦ
cēt omnes vici eius allelu
σι πᾶσαι αἱ ῥῦμαι αὐτῆς ἀλληλού
ia. et laudabunt dicentes: bñdi
ϊα. καὶ αἰνέσουσι λέγοντες, εὐλογη
ctus deus qui exaltauit omnia
τὸς ὁ θεὸς ὃς ὕψωσε πάντας τοὺς
ſecula.
αἰῶνας. Ca.14.

et cessauit cōfiteri tobias.
Καὶ ἐπαύσατο ἐξομολογούμενος τωβήτ.
et erat annorū quinquagintaocto: qñ perdidit
καὶ ἦν ἐτῶν πεντήκοντα ὀκτώ, ὅτε ἀπώλεσε
visum: et post annos octo recepit. et
τὰς ὄψεις, καὶ μετὰ ἔτη ὀκτὼ ἀνέβλεψε. καὶ
faciebat elemosynas. et apposuit timere
ἐποίει ἐλεημοσύνας, καὶ προσέθετο φοβεῖσθαι
re dnm deum et cōfiteri ei.
τὸν κύριον τὸν θεὸν καὶ ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ.
t. maxime āt senuit. et vocauit filium
τῷ μεγάλως δὲ ἐγήρασε. καὶ ἐκάλεσε τὸν υἱὸν
suum et sex filios filii sui. et
αὐτοῦ καὶ τοὺς ἓξ υἱοὺς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ
dixit ei: fili accipe filios tuos.
εἶπεν αὐτῷ, τέκνον λαβὲ τοὺς υἱούς σου.
ecce senui: et ad discedendum
ἰδοὺ γεγήρακα, καὶ πρὸς τὸ ἀποτρέχειν ἀπὸ
a vita sum. vade in mediam ff
τοῦ ζῆν εἰμί. ἄπελθε εἰς τὴν μηδίαν τέκνον,
ll: qa credidt quecūqz locutus ē ionas
ὅτι πέπεισμαι ὅσα ἐλάλησεν ἰωνᾶς
pphēta de niniue: qd subuerte
ὁ προφήτης περὶ νινευΐ, ὅτι καταστραφήσεται.
tur. īmāt media magis erit par vsqad
ἐν δὲ τῇ μηδίᾳ μᾶλλον ἔσται εἰρήνη ἕως
tps. et qd fratres nostri in terra di
καιροῦ. καὶ ὅτι οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τῇ γῇ σκο
spergētur a bona terra. et hieru
ρπισθήσονται ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς γῆς. καὶ ἱερο
salē erit deserta: et domus dei in
σόλυμα ἔσται ἔρημος, καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐν
ea cōburetur: et deserta erit vsqad
αὐτῇ κατακαήσεται, καὶ ἔρημος ἔσται μέχρι
tps. et iterū miserebitur eorū deus: et
χρόνου. καὶ πάλιν ἐλεήσει αὐτοὺς ὁ θεὸς, καὶ
cōuertet eos in terrā. et edifi
ἐπιστρέψει αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ οἰκοδομή
cabit domū nō sīs prior: vsq quo cō
σουσι τὸν οἶκον οὐχ οἷος ὁ πρότερος, ἕως πλη
pleātur tpa seculi. et post hec re
ρωθῶσι καιροὶ τοῦ αἰῶνος. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπι
uertētur de captiuitatibus: et edi
στρέψουσιν ἐκ τῶν αἰχμαλωσιῶν, καὶ οἰκο
ficabunt hierlm honorifice. et domus dei
δομήσουσιν ἱερουσαλὴμ ἐντίμως. καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ
in ea edificabitur. et in omnes
ἐν αὐτῇ οἰκοδομηθήσεται. καὶ εἰς πάσας τὰς
gñatiōes seculi edificatio gloriosa: si
γενεὰς τοῦ αἰῶνος οἰκοδομὴ ἔνδοξος, κα
cut locuti sunt de ea pphete. et
θὼς ἐλάλησαν περὶ αὐτῆς οἱ προφῆται. καὶ
oēs gētes cōuertētur vere ad ti
πάντα τὰ ἔθνη ἐπιστρέψουσιν ἀληθινῶς φο
mendū dnm deū: et cōfodient
βεῖσθαι κύριον τὸν θεόν, καὶ κατορύξουσι τὰ
idola sua. et bndicent oēs
εἴδωλα αὐτῶν. καὶ εὐλογήσουσι πάντα τὰ
gētes dnm. et popul⁹ eius confitebi
ἔθνη τὸν κύριον. καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐξομολογήσε
tur deo. et exaltabit dns populū suū.
ται τῷ θεῷ. καὶ ὑψώσει κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ.
et gaudebūt oēs qui diligunt dnm
καὶ χαρήσονται πάντες οἱ ἀγαπῶντες κύριον
deū in veritate et iusticia facientes
τὸν θεὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ ποιοῦντες

Capitulum quartūdecimū.

ET cōsummati sunt sermōes tobie. Et postqȝ illuminatus est tobias vixit annis qdragita duobus: & vidit filios nepotū suorum. Cōpletis itaqȝ annis centūduobus: sepult⁹ ē honorifice ī niniue. Quinqgīnta nāqȝ sex annorū lumen oculorū amisit: sexagenarius vero recepit. Reliquū vero vite sue in gaudio fuit: & cū bono pfectu timoris dei prexit in pace. In hora āt mortis sue vocauit ad se tobiā filiū suū & septē iuuenes filios suos nepotes: dixitqȝ eis. Prope erit interitus niniue. Nō .n. excidit verbū dñi: & fratres nři qui dispersi sunt a tra israel reuertētur ad eā. Oīs aūt deserta tra eius replebitur & dom⁹ dei que in ea incēsa est iterū reedificabitur: ibiqȝ reuertētur oēs timentes deū & relinqnt gentes idola sua & veniēt in hierlm: & ihabitabūt in ea & gaudebūt in ea oēs reges terre adorantes deū isrl. Audite ergo filii mei patrem vestrum. Seruite domino in veritate & inquirite vt faciatis que placita sūt illi: & filiis vestris mandate vt faciāt iusticias & elemosynas vt sint mēores dei & bñdicant eum in oī tpe in veritate & in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me & nolite manere hic: sed quacūqȝ die sepelieritis mřem vestram circa me in vno sepulchro: ex eo dirigite gressus vestros: vt exeatis hinc. Video enim quia iniquitas eius finem dabit ei. Factum est autem post obitum matris sue: Tobias abscessit ex niniue cum vxore sua & filiis & filiorum filiis: & reuersus est ad soceros suos: inuenitqȝ eos incolumes in senectute bona: & curam eorum gessit: & ipse clausit oculos eorum: & omnem hereditatem domus raguelis ipse percepit. viditqȝ quintam generationem filiorum filiorum suorum: & completis annis nonaginta & nouem in timore domini cum gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius & oīs generatio eius in bona vita & in sancta conuersatione permansit: ita vt accepti essent tam deo qȝ hominibus & cunctis habitantibus terram.

Explicit liber Tobie.

misericordiam fratribus nostris. et nūc fili
ἔλεος τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν. καὶ νῦν τέκνον ἀπ
abi a niniue: qm omnino erūt q locu
ελθε ἀπὸ νινευΐ, ὅτι πάντως ἔσται ἃ ἐλά
tus est ppheta ionas. in āt terra te
λησεν ὁ προφήτης ἰωνᾶς. σὺ δὲ τήρησον τὸν
gem et pcepta: et esto amator ele
νόμον καὶ τὰ προστάγματα, καὶ γίνου φιλελεή
mosynarū et iustus: vt tibi bene sit. et sepeli
μων καὶ δίκαιος, ἵνα σοι καλῶς ᾖ. καὶ θάψον
me bene: et matrem tuā mecum. et
με καλῶς, καὶ τὴν μητέρα σου μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ
nō vltra maneatis in niniue. fili vide qd
μηκέτι αὐλισθῆτε εἰς νινευΐ. τέκνον ἴδε τί
fecit aman achiacharo q nutriuit e
ἐποίησεν ἀμὰν ἀχιαχάρῳ τῷ θρέψαντι αὐ
um: vt e luce duxit eū in tene
τόν, ὡς ἐκ τοῦ φωτὸς ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ σκό
bras: et quāta retribuit ei. et achia
τος, καὶ ὅσα ἀνταπέδωκεν αὐτῷ. καὶ ἀχιά
charus qdē saluat⁹ ē: illi vero retribu
χαρος μὲν ἐσώθη, ἐκείνῳ δὲ τὸ ἀνταπόδο
tio data est: et ipse descendit in tene
μα ἀπεδόθη, καὶ αὐτὸς κατέβη εἰς τὸ σκό
bras. manasses in elemosyna erat: et saluat⁹ ē
τος. μανασσῆς ἐν ἐλεημοσύνῃ ἦν, καὶ ἐσώθη
de laqo mortis quē fixerat ei. aman
ἐκ παγίδος θανάτου ἧς ἔπηξεν αὐτῷ. ἀμὰν
āt incidit in laqueū: et periit.
δὲ ἐνέπεσεν εἰς τὴν παγίδα, καὶ ἀπώλε
it. et nūc fili vide qd elemosyna fa
το. καὶ νῦν παιδία ἴδετε τί ἐλεημοσύνη ποι
cit: et quō iusticia liberat. et hec ip
εῖ, καὶ πῶς δικαιοσύνη ῥύεται. καὶ ταῦτα αὐ
so dicente: defecit aīa eius in
τοῦ λέγοντος, ἐξέλιπεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
lecto. erat āt annorū cētum qnquagintaocto.
κλίνην. ἦν δὲ ἐτῶν ἑκατὸν πεντηκοντα ὀκτώ.
et sepeliuit eum honorifice. et qñ obi
καὶ ἔθαψεν αὐτὸν ἐνδόξως. καὶ ὅτε ἀπέθα
it anna mater eius: sepeliuit eā cum
νεν ἄννα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἔθαψεν αὐτὴν μετὰ
patre suo. abiit āt tobias cum
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἀπῆλθε δὲ τωβίας μετὰ
vxore sua et filiis in ecbata
τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν εἰς ἐκβάτα
na ad raguelē socerum suum. et
να πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ. καὶ
senuit honorifice. et mortuos so
ἐγήρασεν ἐντίμως. καὶ θανόντας τοὺς πεν
ceros suos sepeliuit gloriose. et hereditatē
θεροὺς αὐτοῦ ἔθαψεν ἐνδόξως. καὶ ἐκληρονό
acqsiuit substātiā eorū et tobie
μησε τὴν οὐσίαν αὐτῶν καὶ τωβὴτ τοῦ
patris sui. obiit autē et ipse an
πατρὸς αὐτοῦ. ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὸς ἐ
norū centum viginti septē in ecbatanis
τῶν ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ἐν ἐκβατάνοις τῆς
medie. et audiuit anteqȝ moreretur ip
μηδίας. καὶ ἤκουσε πρὶν ἢ ἀποθανεῖν αὐ
se destructionē niniue qu in captiuitatē
τὸν τὴν ἀπώλειαν νινευΐ, ἣν ᾐχμαλώτευ
cepit nabuchadonosor et assuerus. et
σε ναβουχοδονόσωρ καὶ ἀσούηρος. καὶ
gauisus ē anteqȝ moreretur sup niniue.
ἐχάρη πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν ἐπὶ νινευΐ.

Finis Tobie.

Τέλος τοῦ τωβήτ.

Incipit Prologus. B. Hieronymi presbyteri in librum Judith.

A

Pud hebreos liber Iudith inter agiographa legitur: cuius autoritas ad roboranda illa que in contentionem veniunt: minus idonea iudicatur. Chaldeo tamen sermone conscriptus inter historias computatur. Sed quia hunc librum synodus nicena in numero sanctarum scripturarum legitur computasse: acquieui postulationi vestre: immo exactioni & sepositis occupationibus quibus vehementer arctabar: huic vnam lucubratiunculam dedi: magis sensum e sensu qȝ ex verbo verbum transferens. Multorum codicum varietatem vitiosissimam amputaui: sola ea que intelligentia integra in verbis chaldeis inuenire potui: latinis expressi. Accipite Iudith viduam castitatis exemplum. & triumphali laude perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim non solum feminis: sed & viris imitabilem dedit qui castitatis eius remunerator virtutem ei talem tribuit vt inuictum omnibus hominibus vinceret: & insuperabilem superaret.

Explicit prologus.

Ca. i.

Anno duodecimo
Ἔτους δωδεκάτου τῆς
A regni nabuchodo
βασιλείας ναβουχοδο
nosor: q regnauit
νόσορ, ὃς ἐβασίλευσεν
in niniue ciuitate magna in
ἐν νινευΐ τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ ἐν ταῖς
diebus arphaxad q regnauit me
ἡμέραις ἀρφαξὰδ ὃς ἐβασίλευσεν μη
dis in ecbatanis. et edificauit in
δῶν ἐν ἐκβατάνοις. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐπ᾽
ecbatanis circūcirca muros ex lapidib⁹ se
ἐκβατάνων κύκλῳ τείχη ἐκ λίθων λελα
ctis in latitudinē cubitorū trium: in
ξευμένων εἰς πλάτος πηχῶν τριῶν, εἰς
lōgitudinē cubitorū sex: et fecit altitudinē
μῆκος πηχῶν ἕξ, καὶ ἐποίησε τὸ ὕψος
muri cubitorū septuaginta: et
τοῦ τείχους πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ
latitudinē ipsius cubitorū qnquaginta.
πλάτος αὐτοῦ πηχῶν πεντήκοντα.
et turres eius statuit sup
καὶ τοὺς πύργους αὐτοῦ ἔστησεν ἐπὶ
portis eius cubitorū centū. et
ταῖς πύλαις αὐτῆς πηχῶν ἑκατόν, καὶ
latitudinē eius fundauit ad cubi
τὸ πλάτος αὐτῆς ἐθεμελίωσεν εἰς πή
tos sexaginta. et fecit portas e
χεις ἑξήκοντα. καὶ ἐποίησε τὰς πύλας αὐ
ius portas sublatas in altitudinē cubitorū
τῆς πύλας διεγειρομένας εἰς ὕψος πηχῶν
septuaginta: et latitudo ipsarū cubi
ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ πλάτος αὐτῶν πή
ti quadraginta ad exitus exercitu
χεις τεσσαράκοντα εἰς ἐξόδους δυνάμε
um potentium eius: et ad acies
ως δυνατῶν αὐτοῦ, καὶ εἰς διατάξεις τῶν
peditum eius. et fecit bellum in
πεζῶν αὐτοῦ. καὶ ἐποίησε πόλεμον ἐν
diebus illis rex na
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὁ βασιλεὺς να
buchodonosor cōtra regem arphaxad in
βουχοδονόσορ πρὸς βασιλέα ἀρφαξὰδ ἐν
campo magno. hic est cam
τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ. τοῦτό ἐστι πεδί
pus in terminis ragau. et occurrerunt
ον ἐν τοῖς ὁρίοις ῥαγαῦ. καὶ συνήντησαν
ad eum oēs hītantes
πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν
montana: et omnes hītantes eu
ὀρεινήν, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὸν εὐ
phratem et tigrim et hydaspem
φράτην καὶ τὸν τίγρην καὶ τὸν ὑδάσπην

INCIPIT TRANSLAtio beati Hieronymi libri Iudith.

Capitulum primum.

ARphaxat itaqȝ Rex Medorum subiugauerat multas gentes imperio suo: & ipse edificauit ciuitatem potentissimam quam appellauit Egbathanis. Ex lapidibus quadratis & sectis fecit muros eius: in altitudine cubitorum septuaginta & in latitudine cubitorū triginta. Turres vero eius posuit in altitudine cubitorum centum. Per quadrum vero earum latus vtrunqȝ vicenorum pedum spacio tendebatur. Posuitqȝ portas eius in altitudine turrium: & gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui: & in gloria quadrigarum suarum.
Anno igitur duodecimo regni sui: Nabuchodonosor rex Assyriorum: qui regnabat in niniue ciuitate magna: pugnauit cōtra arphaxat: & obtinuit eum in campo magno: qui appellatur Ragau: circa Eufratem & Tigrim & Iadason in campo Erioch regis Elicorum. Tunc exaltatum est regnum nabuchodonosor: & cor eius eleuatum est: & misit ad omnes

et campum arioch regis elymeo
καὶ πεδίον ἀριὼχ τοῦ βασιλέως ἐλυμαί
rum. et cōuenerūt gētes multe valde in
ων. καὶ συνῆλθον ἔθνη πολλὰ σφόδρα εἰς
prelium filiorū geloid. et misit
παράταξιν υἱῶν χελεούλ. καὶ ἀπέστειλε
nabuchodonosor rex assyriorum
ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων
ad omnes habitantes per
ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν περ
siam: et ad omnes habitan
σίδα, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦν
tes ver' occidentem: et habitan
τας πρὸς δυσμαῖς, καὶ τοὺς κατοικοῦν
tes ciliciam et damascum et libanum
τας κιλικίαν καὶ δαμασκὸν καὶ λίβανον
et antilibanum: et omnes habitā
καὶ ἀντιλίβανον, καὶ πάντας τοὺς κατοι
tantes cōtra faciem maritime regiōis:
κοῦντας κατὰ πρόσωπον τῆς παραλίας,
et eos q in gētibus carmeli: et gala
καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῦ καρμήλου, καὶ γαλα
ad et supiorē galileam et magnū cā
ὰδ καὶ τὴν ἄνω γαλιλαίαν καὶ τὸ μέγα πε
pum esdrelom: et omnes qui in sa
δίον ἐσδρηλώμ, καὶ πάντας τοὺς ἐν σα
maria et ciuitates eius: et trans
μαρείᾳ καὶ ταῖς πόλεσιν αὐτῆς, καὶ πέραν
iordanem vsqad hierusalem et beta
τοῦ ἰορδάνου ἕως ἱερουσαλὴμ καὶ βετά
ne et chellus et cades et flu
νη καὶ χελλοὺς καὶ κάδης καὶ τοῦ ποτα
men egypti et taphnē et ramesse:
μοῦ αἰγύπτου καὶ τάφνας καὶ ῥαμεσσῆ,
et omnem terrā gesem quousqȝ pueniatur ad
καὶ πᾶσαν γῆν γεσὲμ ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπάνω
terga tanis et memphis: et oēs
τάνεως καὶ μέμφεως, καὶ πάντας
habitantes egyptum: quousqȝ
τοὺς κατοικοῦντας τὴν αἴγυπτον, ἕως τοῦ
pueniatur ad terminos ethiopie. et vilipen
ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅρια αἰθιοπίας. καὶ ἐφαύλι
derūt omnes habitantes terram
σαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν τὸ
verbum nabuchodonosor regis assy
ῥῆμα ναβουχοδονόσορ τοῦ βασιλέως ἀσσυ
riorum: et nō cōuenerunt illi in bellum:
ρίων, καὶ οὐ συνῆλθον αὐτῷ εἰς τὸν πόλεμον,
qm nō timuerunt eum: sed erat coram
ὅτι οὐκ ἐφοβήθησαν αὐτόν, ἀλλ᾽ ἦν ἐναντίον αὐ
ipsis tanqȝ vir vnus. et remiserunt nuncios
τῶν ὡς ἀνὴρ εἷς. καὶ ἀπέστρεψαν τοὺς ἀγγέλους
eius vacuos in ignominia a facie ipsorum.
αὐτοῦ κενοὺς ἐν ἀτιμίᾳ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν.

⁊ īdignatus ē nabuchodonoſoꝛ cōtra oēm
καὶ ἐθυμώθη ναβουχοδονόσορ ἐπὶ πᾶσαν
terrā hanc valde. ⁊ iurauit per
τὴν γῆν ταύτην σφόδρα. καὶ ὤμοσε κα-
thronū ⁊ regnum ſu
τὰ τοῦ θρόνου καὶ τῆς βασιλείας αὐ-
um nimirū vlturum ſe omnes
τοῦ ἦ μὴν ἐκδικήσειν αὐτὸν πάντα τὰ
terminos cilicie ⁊ damaſci ⁊ ſy-
ὅρια τῆς κιλικίας καὶ δαμασκοῦ καὶ συ-
rie: ⁊ iterēpturū gladio ſuo om
ρίας, καὶ ἀνελεῖν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ πάν-
nes habitantes in terra moab ⁊
τας τοὺς κατοικοῦντας ἐν γῇ μωὰβ καὶ
filios ammon ⁊ omnem iu-
τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν καὶ πᾶσαν τὴν ἰου-
deam ⁊ omnes q̄ in egypto: donec
δαίαν καὶ πάντας τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, ἕως
pueniat ad terminos duplicis ma
τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ ὅρια τῶν δύο θαλασ-
ris. ⁊ aciē inſtruxit in potentia ſua
σῶν. καὶ παρετάξατο ἐπὶ δυνάμει αὐτοῦ
cōtra arphaxad regem in anno ſe
πρὸς ἀρφαξὰδ βασιλέα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑ-
ptimo decimo. ⁊ cōfoꝛtatus ē in bel
πτακαιδεκάτῳ. καὶ ἐκραταιώθη ἐν τῷ πολέ-
lo ſuo: ⁊ oēs currus ſui.
μῳ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ.
⁊ dñatus eſt ciuitatibus eius. ⁊ pue-
καὶ ἐκυρίευσε τῶν πόλεων αὐτοῦ. καὶ ἀφί-
nit vſq; ad ecbatana: ⁊ obtinuit
κετο ἕως ἐκβατάνων, καὶ ἐκράτησε τῶν
turres: ⁊ deſtruxit plate-
πύργων, καὶ προενόμευσε τὰς πλατεί-
as eius: ⁊ oꝛnatū eius dedit
ας αὐτῆς, καὶ τὸν κόσμον αὐτῆς ἔδωκεν
in opprobꝛiū eius. ⁊ cepit arpha-
εἰς ὄνειδος αὐτῆς. καὶ ἔλαβε τὸν ἀρφα-
xad in mōtib⁹ ragau: ⁊ iaculatus
ξὰδ ἐν τοῖς ὄρεσι ῥαγαῦ, καὶ κατηκόντι-
eſt eum in iaculis ſuis. ⁊
σεν αὐτὸν ἐν ταῖς ζιβύναις αὐτοῦ. καὶ
diſperdit eum vſq; ad diem il
ἐξωλόθρευσεν αὐτὸν ἕως τῆς ἡμέρας ἐκεί-
lam: ⁊ reuerſus ē poſt eum in nineue;
νης, καὶ ἀνέστρεψε μετ᾽ αὐτὸν εἰς νινευὶ
ipſe ⁊ oīs cōmixtus eius: mul
αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ σύμμικτος αὐτοῦ, πλῆ-
titudo viroꝝ bellatoꝛum magna valde.
θος ἀνδρῶν πολεμιστῶν πολὺ σφόδρα.
⁊ erat ibi toꝛpens ⁊ cōuiuā faciēs ip-
καὶ ἦν ἐκεῖ ῥαθυμῶν καὶ εὐωχούμενος αὐ-
ſe ⁊ exercitus eius p̄ dies cen
τὸς καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμέρας ἑκα-
tum viginti.
τὸν εἴκοσι.

Ca. 2.

Et in anno octauo ⁊ decimo
Καὶ ἐν ἔτει τῷ ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ
ſecunda ⁊ vigeſima primi mēſis
δευτέρᾳ καὶ εἰκάδι τοῦ πρώτου μηνὸς
factū ē verbum in domo nabuchodonoſoꝛ
ἐγένετο λόγος ἐν οἴκῳ ναβουχοδονόσορ
regis aſſyꝛioꝛum vt vlciſceretur omnē
βασιλέως ἀσσυρίων ἐκδικῆσαι πᾶσαν
terrā ſicut locutus ē. ⁊ cōuoca
τὴν γῆν καθὼς ἐλάλησε. καὶ συνεκάλε-
uit omnes ſeruos ſuos ⁊
σε πάντας τοὺς θεράποντας αὐτοῦ καὶ
omnes magnates ſuos: ⁊ poſuit
πάντας τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ, καὶ ἔθετο
cum eis myſteriū conſilii ſui.
μετ᾽ αὐτῶν τὸ μυστήριον τῆς βουλῆς αὐτοῦ.

qui habitabant in cilicia & damaſco & libano: & ad gentes que ſunt in carmelo & cedar & inhabitantes galileam: in campo magno eſdrelon & ad omnes qui erant in ſamaria: & trās flumen iordanem vſq; ad hieruſalem: & omnem terram ieſſe: quouſq; perueniatur ad montes ethiopie. Ad hos omnes miſit nuncios Nabuchodonoſor rex Aſſyꝛioꝛum: qui omnes vno animo contradixerunt: & remiſerunt eos vacuos: ac ſine honore abiecerunt. Tunc indignatus Nabuchodonoſor rex ad omnem terram illam: iurauit per thronum & regnum ſuum: q̄ defenderet ſe de omnibus regionibus his.

Capitulum ſecundum.

Anno tertiodecimo Nabuchodonoſor regis: viceſima & ſecunda die menſis primi: factum eſt verbum in domo Nabuchodonoſor regis aſſyꝛioꝛum: vt defenderet ſe. Vocauitq; omnes maiores natu: omneſq; duces bellatores ſuos: & habuit cum eis myſterium conſilii ſui. Dixitq; cogitationem ſuam in eo eſſe: vt omnem terram ſuo ſubiugaret imperio. Quod dictum cum placuiſſet omnibus: vocauit Nabuchodonoſor rex Holofernem principem militie ſue: & dixit ei. Egredere aduerſum omne regnum occidentis: & contra eos precipue: qui cōtempſerunt imperium meum. Non parcet oculus tuus vlli regno: omnemq; vrbem munitam ſubiugabis mihi.

⁊ cōuocauit oēm malitiā
καὶ συνεκάλεσε πᾶσαν τὴν κακίαν τῆς
terre ab oꝛe ſuo. ⁊ ipſi decre
γῆς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ αὐτοὶ ἔκρι-
uerūt exterminare oēm carnem q̄ nō
ναν ὀλοθρεῦσαι πᾶσαν σάρκα οἳ οὐκ
ſecuti ſunt verbū oꝛis e
ἠκολούθησαν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐ-
ius. ⁊ factū eſt vt cōſumauit cōſi-
τοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε τὴν βου-
lium ſuum: vocauit nabuchodonoſoꝛ
λὴν αὐτοῦ, ἐκάλεσε ναβουχοδονόσορ βα-
rex aſſyꝛioꝛum holofernē princi
σιλεὺς ἀσσυρίων τὸν ὀλοφέρνην ἀρχιστράτη-
pem militie ſue ſecūdū exīntem
γον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δεύτερον ὄντα
poſt ipſum. ⁊ dixit ad eum: hec di
μετ᾽ αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τάδε λέ-
cit rex magn⁹ dñs vniuerſe tre.
γει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας ὁ κύριος πάσης γῆς.
ecce tu egrederis a facie mea: ⁊ ſu
ἰδοὺ σὺ ἐξελεύσῃ ἐκ προσώπου μου, καὶ λή-
meo tecum viros cōfidētes ī foꝛtitudie
ψῃ μετὰ σοῦ ἄνδρας πεποιθότας ἐν ἰσχύϊ
ſua: peditū in miliaria centum vigin
αὐτῶν, πεζῶν εἰς χιλιάδας ἑκατὸν εἴκο-
ti: ⁊ multitudinē equoꝛū cū aſcēſoꝛibus: mi
σι. καὶ πλῆθος ἵππων σὺν ἀναβάταις, χι-
liaria duodecim: ⁊ exibis in occur
λιάδας δώδεκα, καὶ ἐξελεύσῃ εἰς συνάν-
ſum vniuerſe terre ad occidentē: q̄m
τησιν πάσῃ τῇ γῇ εἰς δυσμάς, ὅτι
inobedientes fuerūt verbo meo: ⁊
ἠπείθησαν ἐν τῷ ῥήματί μου, καὶ
nunciabis eis vt p̄parēt mihi
ἀπαγγελεῖς αὐτοῖς ἑτοιμάζειν μοι
terrā ⁊ aquā: q̄a exibo in fu
γῆν καὶ ὕδωρ, ὅτι ἐξελεύσομαι ἐν θυ-
roꝛe meo in eos: ⁊ cooperiā oēm
μῷ μου ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ καλύψω πᾶν τὸ
faciem terre in pedib⁹ exer-
πρόσωπον τῆς γῆς ἐν τοῖς ποσὶ τῆς δυ-
citus mei: ⁊ dabo eos in rapi
νάμεώς μου, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διαρ-
nam illis. ⁊ vulnerati eo-
παγὴν αὐτοῖς. καὶ οἱ τραυματίαι αὐ-
rum replebunt valles eorum
τῶν πληρώσουσι τὰς φάραγγας αὐτῶν
⁊ [illegible] torrētes. ⁊ flumē in-
καὶ τοὺς χειμάρρους. καὶ ποταμὸς ἐπι-
undans mortuis eorum implebi
κλύζων τοῖς νεκροῖς αὐτῶν πλησθήσε-
tur. ⁊ ducā captiuitatem eorum
ται. καὶ ἄξω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν
in ſimilitates vniuerſe terre. tu aūt
ἐπὶ τὰ ἄκρα πάσης τῆς γῆς. σὺ δὲ
exiens poccupabis mihi oēs terminū eo
ἐξελθὼν προκαταλήψῃ μοι πᾶν ὅριον αὐ-
rum: ⁊ dedent tibi ſeipſos. ⁊
τῶν, καὶ ἐκδώσουσί σοι ἑαυτούς. καὶ
ſeruabis mihi eos in diem redar-
διατηρήσεις ἐμοὶ αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐλε-
gutiōis eoꝝ. aduerſū āt inobedientes
γμοῦ αὐτῶν. ἐπὶ δὲ τοὺς ἀπειθοῦντας
nō parcet oculus tuus: da
οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου, τοῦ δοῦ-
re eos in cedem ⁊ rapinam in
ναι αὐτοὺς εἰς φόνον καὶ ἁρπαγὴν ἐν
omni terra tua: quia viuēs ego ⁊
πάσῃ τῇ γῇ σου, ὅτι ζῶν ἐγὼ καὶ τὸ
poteſtas regni mei:
κράτος τῆς βασιλείας μου,

q̄ecunq; locutus ſum ⁊ faciam hec
ὅσα ἐλάλησα καὶ ποιήσω ταῦτα
in manu mea. tu autē nō trāſgredieris vnū
ἐν χειρί μου. σὺ δὲ οὐ παραβήσῃ ἕν
quippiam verboꝛum domini tui.
τι τῶν ῥημάτων τοῦ κυρίου σου.
ſed conſumans conſumabis ſicut impe
ἀλλ᾽ ἐπιτελῶν ἐπιτελέσεις καθότι προσ-
raui tibi. ⁊ nō tardabis face-
τέταχά σοι. καὶ οὐ μακρυνεῖς τοῦ ποιῆ-
re ipſa. ⁊ exiit holofernes a
σαι αὐτά. καὶ ἐξῆλθεν ὁ ὀλοφέρνης ἀπὸ
facie dñi ſui: ⁊ voca
προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἐκάλε-
uit omnes magnates ⁊ du
σε πάντας τοὺς δυνάστας καὶ τοὺς στρα-
ces ⁊ p̄fectos virtutis aſſy
τηγοὺς καὶ ἐπιστάτας τῆς δυνάμεως ασσ-
rioꝛum: ⁊ numerauit electos viros
σούρ, καὶ ἠρίθμησεν ἐπιλέκτους ἄνδρας
in pꝛelium ſicut precepit ei
εἰς παράταξιν καθότι προσέταξεν αὐτῷ
dñs ſuus ad centū viginti milia:
ὁ κύριος αὐτοῦ εἰς μυριάδας δεκαδύο,
⁊ equites ſagittarios duodecim mille.
καὶ ἱππεῖς τοξότας μυρίους δισχιλίους.
⁊ oꝛdinauit eos quēadmodū pre-
καὶ διέταξεν αὐτοὺς ὃν τρόπον πολέ-
lii multitudo oꝛdinatur. ⁊ aſſumpſit ca
μου πλῆθος συντάσσεται. καὶ ἔλαβε κα-
melos ⁊ aſinos ad ſarcinas eo-
μήλους καὶ ὄνους εἰς τὴν ἀπαρτίαν αὐ-
rū multitudinē multā valde: ⁊ oues
τῶν πλῆθος πολὺ σφόδρα, καὶ πρόβατα
⁊ boues ⁊ capras ad p̄parationes
τα καὶ βόας καὶ αἶγας εἰς παρασκευὴν
eorum: quoꝛū nō erat numerus: ⁊ frumētacciū
αὐτῶν, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμός, καὶ ἐπισιτι-
victū omni viro ad multitudinē: ⁊ au-
σμὸν παντὶ ἀνδρὶ εἰς πλῆθος, καὶ χρυ-
rum ⁊ argentum de domo regis mul-
σίον καὶ ἀργύριον ἐξ οἴκου βασιλέως πο-
tum nimis ⁊ egreſſus ē ipſe ⁊ om
λὺ σφόδρα. καὶ ἐξῆλθεν αὐτὸς καὶ πᾶ-
nis exercitus eius in viam vt p̄re
σα ἡ δύναμις αὐτοῦ εἰς πορείαν τοῦ προ-
cederēt regem nabuchodonoſoꝛ ⁊
ελθεῖν βασιλέως ναβουχοδονόσορ, καὶ
cooperirēt oēm faciem terre
καλύψαι πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς
ad occidens in curribus ⁊ equitibus ⁊
πρὸς δυσμαῖς ἐν ἅρμασι καὶ ἱππεῦσι καὶ
peditibus electis eorum. ⁊ multi
πεζοῖς ἐπιλέκτοις αὐτῶν. καὶ πολὺς ὁ
mixti ſicut locuſta venerunt cum eis: ⁊
ἐπίμικτος ὡς ἀκρὶς συνῆλθον αὐτοῖς, καὶ
ſicut arena terre, nō. n. erat numerus p̄
ὡς ἄμμος τῆς γῆς. οὐ γὰρ ἦν ἀριθμὸς ἀπὸ
multitudine eoꝝ. ⁊ exierunt e niniue viam
πλήθους αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθον ἐκ νινευὶ ὁδὸν
trium dierum ſuper faciem cam
τριῶν ἡμερῶν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πε-
pi bectileth. ⁊ caſtrametatus eſt
δίου βεκτιλέθ. καὶ ἐπεστρατοπέδευσεν
a bectileth: prope mōtem q̄
ἀπὸ βεκτιλέθ, πλησίον τοῦ ὄρους τοῦ
ad ſiniſtram ſuperioꝛis cilitie. ⁊ cepit
ἐπ᾽ ἀριστερᾷ τῆς ἄνω κιλικίας. καὶ ἔλαβε
omnem poteſtatem eius: pedites
πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τοὺς πεζοὺς
⁊ equites ⁊ currus eius.
καὶ τοὺς ἱππεῖς καὶ τὰ ἅρματα αὐτοῦ.

Tunc holofernes vocauit duces & magiſtratus virtutis aſſyꝛioꝛum: & dinumerauit viros in expeditiōe ſicut precepit ei rex centum viginti milia peditum pugnatoꝛum: & equites ſagittarios duodecim milia. Omnemq; expeditionem ſuam fecit preire in multitudine innumerabilium camelorum: cum his que exercitibus ſufficerent copioſe: boum quoq; armenta gregeſq; ouium: quorum non erat numerus. Frumentum ex omni ſyria in tranſitu ſuo parari conſtituit. Aurum vero & argentū de domo regis aſſumpſit multum nimis. Et profect⁹ eſt ipſe & omnis exercitus cum quadrigis & equitibus & ſagittariis: qui cooperuerunt facie terre ſicut locuſte. Cumq; pertranſiſſet fines aſſyꝛioꝛum: venit ad magnos mōtes ange qui ſunt a ſiniſtro cilitie: aſcenditq; omnia caſtella eorum: & obtinuit omnem munitionem. Effregit autem ciuitatem opinatiſſimam melothi: predauitq; omnes filios tharſis & filios hiſmael: qui erant contra faciem deſerti: & ad auſtrum terre celeon. Et tranſiuit eufratem & venit in meſopotamiam: & fregit omnes ciuitates excelſas: que erant ibi a torrente mambre vſq; quo perueniatur ad mare: occupauit terminos eius a cilitia vſq; ad fines iaphet qui ſunt ad auſtrum. Adduxitq; omnes filios madian: & predauit omnem locupletationem eorum: omneſq; reſiſtentes ſibi occidit in ore gladii. Et poſt hec deſcēdit in campos damaſci in diebus meſſis: & ſuccendit omnia ſata: omneſq; arbores & vineas fecit incidi: & cecidit timor illius ſuper omnes inhabitantes terram.

Capitulum tertium.

Tunc miſerunt legatos ſuos vniuerſarum vrbium ac p̄uinciarum reges ac principes: ſyrie ſcilicet & meſopotamie: & ſyrie ſobal & lybie atq; cilitie: qui venientes ad Holofernem dixerunt. Deſinat indignatio tua circa nos. Melius eſt enim vt viuentes ſeruiamus nabuchodonoſor regi magno: & ſubditi ſimus tibi: q̄ morientes cum interitu noſtro: ipſi ſeruitutis noſtre damna patiamur.

⁊ abiit inde in mōtana.
καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν ὀρεινήν.
⁊ incidit phud ⁊ lud ⁊
καὶ διέκοψε τὸ φοὺδ καὶ τὸ λούδ. καὶ
predatus eſt filios omnes raſes ⁊
προενόμευσεν υἱοὺς πάντας ῥασσὴς καὶ
filios iſmael eos q̄ cōtra faciem
υἱοὺς ἰσμαὴλ τοὺς κατὰ πρόσωπον τῆς
deſerti ad auſtrū chellon. ⁊
ἐρήμου πρὸς νότον τῆς χελλών. καὶ
tranſiuit euphꝛatem: ⁊ tranſiit
παρῆλθε τὸν εὐφράτην, καὶ διῆλθε
meſopotamiam. ⁊ fregit
τὴν μεσοποταμίαν. καὶ κατέσκαψε
omnes ciuitates excelſas q̄
πάσας τὰς πόλεις τὰς ὑψηλὰς τὰς ἐ-
in torrente arbonai quouſq; p-
πὶ τοῦ χειμάρρου ἀρβωναὶ ἕως τοῦ ἐλ-
ueniatur ad mare. ⁊ occupauit
θεῖν ἐπὶ θάλασσαν. καὶ κατελάβετο τὰ
terminos cilitie. ⁊ incidit om-
ὅρια τῆς κιλικίας. καὶ κατέκοψε πάν-
nes reſiſtentes ei. ⁊ venit vſq; ad
τας τοὺς ἀντιστάντας αὐτῷ. καὶ ἦλθεν ἕως
fines iapheth q̄ ad auſtrū ⁊ faci
ὁρίων ἰάφεθ τὰ πρὸς νότον καὶ πρόσω-
em arabie. ⁊ circūdedit om
πον τῆς ἀραβίας. καὶ ἐκύκλωσε πάν-
nes filios madiā: ⁊ ſuccendit
τας τοὺς υἱοὺς μαδιάμ, καὶ ἐνέπρησε τὰ
tabernacula eoꝛū. ⁊ predatus eſt
σκηνώματα αὐτῶν. καὶ προενόμευσε τὰς
cubilia eorum. ⁊ deſcendit in cam
μάνδρας αὐτῶν. καὶ κατέβη εἰς πεδί-
pū damaſci in diebus meſſis triti
ον δαμασκοῦ ἐν ἡμέραις θερισμοῦ πυ-
ci: ⁊ ſuccendit omnes agros
ρῶν, καὶ ἐνέπρησε πάντας τοὺς ἀγροὺς
eorum: ⁊ greges ⁊ armenta
αὐτῶν, καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ βουκόλια
dedit in deletionem. ⁊ ciuitates
ἔδωκεν εἰς ἀφανισμόν. καὶ τὰς πόλεις
eorum ſpoliauit: ⁊ campos eorum
αὐτῶν ἐσκύλευσε, καὶ τὰ πεδία αὐτῶν
ventilauit. ⁊ percuſſit omnes
ἐξελίκμησε. καὶ ἐπάταξε πάντας τοὺς
iuuenes eoꝝ in oꝛe gladii.
νεανίσκους αὐτῶν ἐν στόματι ῥομφαίας.
⁊ cecidit timoꝛ ⁊ tremoꝛ eius
καὶ ἔπεσεν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος αὐτοῦ
ſuper inhabitātes regionē maritimā:
ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν παραλίαν,
qui erant in ſidone ⁊ in tyꝛo: ⁊
τοὺς ὄντας ἐν σιδῶνι καὶ ἐν τύρῳ, καὶ
habitantes ſur ⁊ ocina: ⁊
τοὺς κατοικοῦντας σοὺρ καὶ ὀκεινά, καὶ
omnes habitantes iemnaan: ⁊
πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἰεμναάν, καὶ
habitantes in azoto ⁊ aſcalone:
οἱ κατοικοῦντες ἐν ἀζώτῳ καὶ ἀσκάλωνι,
timuerunt eum valde.
ἐφοβήθησαν αὐτὸν σφόδρα.

Ca. 3.

Et miſerunt ad eum le-
Καὶ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἀγ-
gatos verbis pacificis dicentes.
γέλους λόγοις εἰρηνικοῖς λέγοντες.
ecce nos famuli nabuchodo
ἰδοὺ ἡμεῖς οἱ παῖδες ναβουχοδο-
noſoꝛ regis magni:
νόσορ βασιλέως μεγάλου,

aſtamus in cōſpectu tuo: vtere nobis
παρακείμεθα ἐνώπιόν σου, χρῆσαι ἡμῖν
quēadmodū placitū ē faciei tue. ecce
καθὼς ἀρεσόν ἐστι τῷ προσώπῳ σου. ἰδοὺ
ſuburbia noſtra ⁊ omnis locus
αἱ ἐπαύλεις ἡμῶν καὶ πᾶς τόπος ἡ-
noſter. ⁊ ois campus tritici. ⁊ gre-
μῶν. καὶ πᾶν πεδίον πυρῶν. καὶ τὰ ποί-
ges ⁊ armenta. ⁊ oēs man
μνια καὶ τὰ βουκόλια. καὶ πᾶσαι αἱ μάν-
dre tabernaculorū noſtrorū aſtant
δραι τῶν σκηνωμάτων ἡμῶν παράκειν-
an̄ faciem tuam: vtere quēadmodū
ται πρὸ προσώπου σου, χρῆσαι καθὼς
placuerit tibi. ecce et ciuitates noſtre
ἂν ἀρέσκῃ σοι. ἰδοὺ καὶ αἱ πόλεις ἡμῶν
⁊ habitātes in eis: ſerui
καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐταῖς, δοῦλοί
tui ſunt. veniens obuia eis
σου εἰσίν. ἐλθὼν ἀπάντησον αὐταῖς
vt eſt bonū in oculis tuis. ⁊
ὡς ἐστιν ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ
venerunt viri ad holofernē: ⁊
παρεγένοντο οἱ ἄνδρες πρὸς ὀλοφέρνην, καὶ
ānuntiauerunt ei iuxta verba
ἀπήγγειλαν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα
hec. ⁊ deſcendit in regionē maritimā
ταῦτα. καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν παραλίαν
ipſe ⁊ exercitus. ⁊ cuſtodiuit
αὐτὸς καὶ ἡ δύναμις. καὶ ἐφρούρησε τὰς
ciuitates excelſas. ⁊ acceperūt ex e
πόλεις τὰς ὑψηλάς. καὶ ἔλαβον ἐξ αὐ-
is in auxilium viros ele
τῶν εἰς συμμαχίαν ἄνδρας ἐπιλέ-
ctos. ⁊ ſuſceperūt eū ipſi ⁊ om
κτους. καὶ ἐδέξαντο αὐτὸν αὐτοὶ καὶ πᾶ-
nis regio eorum: cum coronis
σα ἡ περίχωρος αὐτῶν, μετὰ στεφάνων
⁊ choris ⁊ tympanis. ⁊ demolit⁹
καὶ χορῶν καὶ τυμπάνων. καὶ κατέσκα-
eſt omnes fines eorū. ⁊ lucos
ψε πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν. καὶ τὰ ἄλση
eorum excidit. ⁊ erat decretum ei
αὐτῶν ἐξέκοψε. καὶ ἦν δεδογμένον αὐτῷ
exterminare omnes deos terre:
ἐξολοθρεῦσαι πάντας τοὺς θεοὺς τῆς γῆς,
vt ipſi ſoli nabuchodonoſor
ὅπως αὐτῷ μόνῳ τῷ ναβουχοδονόσορ
ſeruirent omnes gētes: ⁊ omnes
λατρεύσωσι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πᾶσαι
lingue ⁊ tribus eorū inuo
αἱ γλῶσσαι καὶ αἱ φυλαὶ αὐτῶν ἐπικα-
carent ipm deū. ⁊ venit cōtra faci
λέσωνται αὐτὸν θεόν. καὶ ἦλθε κατὰ πρόσω-
em eſdraelon prope doteam:
πον ἐσδραηλὼν πλησίον τῆς δοταίας,
q̄ eſt contra ſerrā magnā
ἥ ἐστιν ἀπέναντι τοῦ πρίονος τοῦ μεγά-
iudee. ⁊ caſtrametatus
λου τῆς ἰουδαίας. καὶ κατεστρατοπέδευ-
eſt inter gaba ⁊ ſcytharū ciuitatem.
σεν ἀναμέσον γαβᾶ καὶ σκυθῶν πόλεως.
⁊ fuit ibi menſem dierum vt cōgrega
καὶ ἦν ἐκεῖ μῆνα ἡμερῶν εἰς τὸ συλλέ-
ret omnem ſarcinam exerci
ξαι πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν τῆς δυνάμε-
tus ſui.
ως αὐτοῦ. Ca.4.

Et audierunt filii iſrael qui ha-
Καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ κα-

Omnis ciuitas noſtra: omniſq; poſſeſſio omnes montes & colles & campi & armenta boum greſgeſq; ouium & caprarum: equorumq; & camelorum: & vniuerſe facultates noſtre atq; familie in cōſpectu tuo ſunt. Sint oīa ſub lege tua. Nos etiam & filii noſtri ſerui tui ſumus. Veni nobis pacificus dominus: & vtere ſeruitio noſtro ſicut placuerit tibi. Tunc deſcendit de montibus cum equitibus in virtute magna: & obtinuit omnē ciuitatem: & omnem inhabitantē terram. De vniuerſis autem vrbibus aſſumpſit ſibi auxiliarios viros fortes & electos ad bellum. Tantuſq; metus prouinciis illis incubuit: vt vniuerſarum vrbium habitatores: principes & honorati ſimul cum populis exirent in obuiam venienti: excipientes eum cū coronis & lāpadibus ducētes choros in tympanis & tibiis. Nec iſta tamen facientes: ferocitatem eius pectoris mitigare potuerunt. Nā & ciuitates eorum deſtruxit: & lucos eorum excidit. Preceperat enī illi nabuchodonoſor rex: vt oēs deos terre exterminaret: videlicet vt ipſe ſolus diceretur deus ab his nationibus: que potuiſſent holofernis potentia ſubiugari. Pertranſiens autem ſyriam ſobal: & omnē appamiam: omnemq; meſopotamiam: venit ad ad idumeos in terra gabaa: accepitq; ciuitates eorum: & ſedit ibi per triginta dies: in quibus diebus adunari precepit vniuerſum exercitum virtutis ſue.

Capitulum quartum.

Tunc audientes hec filii iſrael: qui habitabant terram iuda: timuerunt valde a facie eius. Tremor etiam & horror inuaſit ſenſus eorum: ne hoc faceret hieruſalem & templo domini: quod fecerat ceteris ciuitatibus & templis earum. Et miſerunt in omnem ſamariam per circuitum vſq; hiericho: & preoccupauerunt omnes vertices montium. Et muris circundederunt vicos ſuos: & congregauerunt frumenta in preparationem pugne. Sacerdos etiam eliachim ſcripſit ad vniuerſos qui erant contra eſdrelon: que eſt contra faciem campi magni iuxta dothaim: & vniuerſis per quos vie tranſitus eſſe poterat: vt obtinerent aſcenſus montium per quos via eſſe poterat ad hieruſalem: & illic cuſtodirent vbi anguſtum iter eſſe poterat inter montes. Et fecerunt filii iſrael: ſecundum q̄ conſtituerat eis ſacerdos dn̄i eliachim.

bitabāt in iudea: omnia q̄
τοικοῦντες ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, πάντα ὅσα
fecit holofernes gētibus princeps
ἐποίησεν ὀλοφέρνης τοῖς ἔθνεσιν ὁ ἀρχι-
exercitus nabuchodonoſor re-
στράτηγος ναβουχοδονόσορ τοῦ βασιλέ-
gis aſſyriorum. ⁊ quēadmodum ſpoliauit
ως ἀσσυρίων. καὶ ὃν τρόπον ἐσκύλευσε
omnia tēpla eorum. ⁊ dedit ea
πάντα τὰ ἱερὰ αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν αὐτὰ
in deletionem. ⁊ timuerunt valde
εἰς ἀφανισμόν. καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα
a facie eius. et p̄ hieru
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ περὶ ἱερου-
ſalem ⁊ tēplo dn̄i dei ſui
σαλὴμ καὶ τοῦ ναοῦ κυρίου θεοῦ αὐτῶν
turbati ſunt. quia recenter fuerant
ἐταράχθησαν. ὅτι προσφάτως ἦσαν
aſcendētes de captiuitate: ⁊
ἀναβεβηκότες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ
nuper ois popul⁹ cōgregatus fuerat ex
νεωστὶ πᾶς ὁ λαὸς συνελέλεκτο ἐκ τῆς
iudea. ⁊ vaſa ⁊ alta-
ἰουδαίας. καὶ τὰ σκεύη καὶ τὸ θυσιαστήρι-
re ⁊ dom⁹ a p̄phanatione ſctifica-
ον καὶ ὁ οἶκος ἐκ βεβηλώσεως ἡγιασμέ-
ta erant. ⁊ miſerunt ad oēm terminū ſa
να ἦν. καὶ ἀπέστειλαν εἰς πᾶν ὅριον σα-
marie. ⁊ vicos. ⁊ bethoro. ⁊
μαρείας. καὶ κώμας. καὶ βεθωρῶ. καὶ
belmen. ⁊ hiericho. ⁊ ad choba. ⁊
βελμὲν. καὶ ἱεριχὼ. καὶ εἰς χωβά. καὶ
eſora. ⁊ vallem ſalem. ⁊ prec-
ἐσωρά. καὶ τὸν αὐλῶνα σαλήμ. καὶ προ-
occupauerunt oēs vertices
κατελάβοντο πάσας τὰς κορυφὰς τῶν
montiū excelſorū. ⁊ muris circūdederūt q̄
ὀρέων τῶν ὑψηλῶν. καὶ ἐτείχισαν τὰς
in eis vicos: ⁊ appoſuerūt in fru
ἐν αὐταῖς κώμας, καὶ παρέθεντο εἰς ἐπι-
mētatiōem in p̄parationem pugne. qm̄
σιτισμὸν εἰς παρασκευὴν πολέμου. ὅτι
recenter erāt campi eorum de
προσφάτως ἦν τὰ πεδία αὐτῶν τε-
meſſi. ⁊ ſcripſit ioachim ſacerdos
θερισμένα. καὶ ἔγραψεν ἰωακεὶμ ὁ ἱερεὺς
magnus q̄ erat in diebus illis
ὁ μέγας ὃς ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
in hieruſalem: iis q̄ habitabāt betu
ἐν ἱερουσαλήμ, τοῖς κατοικοῦσι βετου-
lia ⁊ betemeſtham q̄ eſt cōtra
λοὺα καὶ βετομεσθαὶμ ἥ ἐστιν ἀπέναντι
eſdraelon cōtra faciem cāpi
ἐσδραηλὼν κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου
qui p̄pe dothaim: dicens: vt obtine
τοῦ πλησίον δωθαΐμ, λέγων, διακατα-
rent aſcenſus mōtanor. q̄a p̄
σχεῖν τὰς ἀναβάσεις τῆς ὀρεινῆς. ὅτι δι᾽
illos erat introitus ad iudeam.
αὐτῶν ἦν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν ἰουδαίαν.
⁊ erat facile p̄hibere eos adue
καὶ ἦν εὐχερῶς διακωλῦσαι αὐτοὺς προ-
nientes: cū anguſtus tranſitus eſ-
σβαίνοντας, στενῆς τῆς διαβάσεως οὔ-
ſet: ad viros ad ſūmū duos. ⁊
σης, ἐπ᾽ ἄνδρας τοὺς πάντα δύο. καὶ
fecerunt filii iſrael ſicut conſtitu
ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καθὰ συνέτα-
it eis ioachim ſacerdos magnus ⁊
ξεν αὐτοῖς ἰωακεὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ
ſenatus vniuerſi populi iſrael.
ἡ γερουσία παντὸς δήμου ἰσραήλ.

qui ſedebant in hieruſalem. ⁊ clama
οἱ ἐκάθηντο ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνεβόη-
uerūt ois vir iſrael ad deū in
σαν πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ πρὸς τὸν θεὸν ἐν
inſtantia magna. ⁊ humiliauerūt
ἐκτενείᾳ μεγάλῃ. καὶ ἐταπείνωσαν τὰς
aias ſuas in inſtantia magna ip
ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἐκτενείᾳ μεγάλῃ αὐ-
ſi ⁊ mulieres eorum. ⁊ īfantes
τοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. καὶ τὰ νήπια
eorum: ⁊ iumēta eorum: ⁊ ois aduē
αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ πᾶς πάροι-
na ⁊ mercēnari⁹ ⁊ ſeruus eorū:
κος καὶ μισθωτὸς καὶ ἀργυρώνητος αὐτῶν,
impoſuerūt cilitia ſuper lumbos ſuos.
ἐπέθεντο σάκκους ἐπὶ τὰς ὀσφύας αὐτῶν.
⁊ ois vir ⁊ mulier ⁊ pueri ⁊
καὶ πᾶς ἀνὴρ καὶ γυνὴ καὶ τὰ παιδία καὶ
hītantes hieruſalem, ceciderūt cō-
οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ ἔπεσαν κα-
tra faciem tēpli: ⁊ cinere cōſpſerūt
τὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, καὶ ἐσποδώσαντο
capita ſua: ⁊ extenderunt
τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἐξέτειναν τοὺς
cilitia ſua cōtra faciem dn̄i.
σάκκους αὐτῶν κατὰ πρόσωπον κυρίου.
⁊ altare cilitio operuerunt.
καὶ τὸ θυσιαστήριον σάκκῳ περιέβαλον.
⁊ clamauerūt ad deum iſrael vna-
καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἰσραὴλ ὁμοθυ-
nimiter aſſidue: ne daret i p̄re
μαδὸν ἐκτενῶς, τοῦ μὴ δοῦναι εἰς διαρ-
dam infantes eorum: ⁊ vxo-
παγὴν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖ-
res in diuiſionē: ⁊ ciuitates he-
κας εἰς προνομήν, καὶ τὰς πόλεις τῆς κλη-
reditatis eorū in interitum: ⁊
ρονομίας αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὰ
ſancta in pollutionem ⁊ opprobriū: deri
ἅγια εἰς βεβήλωσιν καὶ ὀνειδισμόν, ἐπι-
ſionem gētibus. ⁊ exaudiuit de
χαρμα τοῖς ἔθνεσι. καὶ εἰσήκουσεν ὁ θε-
us dep̄cationē eorū. ⁊ de tribulatio
ὸς τῆς δεήσεως αὐτῶν. καὶ ἐκ τῆς θλίψε-
ne eorum liberauit eos. ⁊ erat popul⁹
ως αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. καὶ ἦν ὁ λαὸς
ieiunans diebus multis in vniuerſa iu-
νηστεύων ἡμέρας πλείους ἐν πάσῃ τῇ ἰου-
dea ⁊ hieruſalem ante faciem
δαίᾳ καὶ ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον
ſctorū dn̄i oīpotentis. ⁊ io
τῶν ἁγίων κυρίου παντοκράτορος. καὶ ἰω-
achim ſacerdos magn⁹: ⁊ oēs q̄ a-
ακεὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ πάντες οἱ πα-
ſtabant corā dn̄o ſacerdotes: ⁊ q̄ mi
ρεστηκότες ἐνώπιον κυρίου ἱερεῖς, καὶ οἱ λει-
niſtrabant dn̄o cilitiis p̄cincti
τουργοῦντες κυρίῳ σάκκους περιεζωσμέ-
lumbos ſuos: offerebant
νοι τὰς ὀσφύας αὐτῶν, προσέφερον τὴν
holocauſtum cōſueti ſacrificii ⁊
ὁλοκαύτωσιν τοῦ ἐνδελεχισμοῦ καὶ τὰς
orōnes ⁊ voluntaria dona populi.
εὐχὰς καὶ τὰ ἑκούσια δόματα τοῦ λαοῦ.
⁊ erat cinis ſup mitras eorū.
καὶ ἦν σποδὸς ἐπὶ τὰς κιδάρεις αὐτῶν.
⁊ clamabant ad dn̄m ex oī virtu
καὶ ἐβόων πρὸς κύριον ἐκ πάσης δυνά-
te: in bonū vt viſitaret oēm
μεως, εἰς ἀγαθὸν ἐπισκέψασθαι πάντα
domū iſrael.
οἶκον ἱερουσαλήμ. Ca.5.

Et clamauit oīs populus ad dn̄m inſtātia magna: & humiliauerūt aīas ſuas ī ieiuniis & orōnib⁹ ipi & mulieres eorū. Et induerūt ſe ſacerdotes cilitiis: infantes p̄ſtrauerunt cōtra faciē templi dn̄i & altare dn̄i operuerūt cilitio. Et clamauerunt ad dn̄m deum iſrael vnanimiter: ne darentur in predā infantes eorum & vxores eorum in diuiſionem: & ciuitates eorum in exterminiū: & ſancta eorū in pollutionē & fierent in opprobrium gentibus. Tunc eliachim ſacerdos domini magnus circuiuit oēm iſrael: allocutuſq; eſt eos dicens. Scitote qm̄ exaudiet dominus preces veſtras: ſi manentes permanſeritis in ieiuniis & orationibus in conſpectu dn̄i. Memores eſtote moyſi ſerui domini: qui amelech cōfidentem in virtute ſua & in exercitu ſuo: & in clypeis ſuis: & in curribus ſuis: & in equitibus ſuis: non ferro pugnando: ſed precibus ſanctis orando deiecit. Sic erunt vniuerſi hoſtes iſrael: ſi perſeueraueritis in hoc opere quod cepiſtis. Ad hāc igitur exhortationem eius dep̄cantes dn̄m permanebant in conſpectu dn̄i: ita vt etiam hi qui offerebant dn̄o holocauſta p̄cincti cilitiis offerrēt ſacrificia dn̄o: & erat cinis ſupra capita eorū. Et ex toto corde ſuo omnes orabant deum vt viſitaret populum ſuum iſrael.

Capitulum quintum.

Nunciatumq; eſt holoferni principi militie aſſyriorum q̄ filii iſrael p̄pararent ſe ad reſiſtendum: ac montium itinera cōcluſiſſent: & furore nimio exarſit in iracundia magna. Vocauitq; omnes principes moab: & duces ammon: & dixit eis. Dicite mihi quis ſit populus iſte qui montana obſidet: aut que & quales et quante ſint ciuitates eorū: q̄ etiā ſit virt⁹ eorū: aut q̄ ſit multitudo eorū: vel q̄s rex militie illorū: & q̄re p̄ oībus qui habitant in oriente iſti contempſerunt nos: & nō exierunt in obuiam nobis: vt ſuſciperent nos cum pace. Tunc achior dux omnium filiorum ammon reſpondens ait. Si digneris audire domine dicam veritatem in conſpectu tuo de populo iſto qui in montanis habitat: & non egredietur verbum falſum ex ore meo. Populus iſte ex progenie chaldeorum eſt: hic primū in meſopotamia habitauit: quoniam noluerunt ſequi deos patrum ſuorum qui erant in terra chaldeorum. Deſerentes itaq; cerimonias patrum ſuorum: que in multitudine deorum erant vnum deum celi coluerunt: qui & precepit eis vt exirent inde & habita-

Et nuntiatū eſt holoferni princi
Καὶ ἀνηγγέλη ὀλοφέρνῃ ἀρχιστρα-
pi militie aſſyriorū: q̄ filii iſra
τήγῳ δυνάμεως ἀσσούρ, διότι οἱ υἱοὶ ἰσρα-
el p̄parati eſſent ad p̄liū. ⁊
ὴλ παρεσκευάσαντο εἰς πόλεμον. καὶ
itinera montanorū cōcluſiſſent: ⁊
τὰς διόδους τῆς ὀρεινῆς συνέκλεισαν, καὶ
muniuiſſent oē verticem mōtis excel
ἐτείχισαν πᾶσαν κορυφὴν ὄρους ὑψη-
ſi: ⁊ poſuiſſent in campis ſcanda
λοῦ, καὶ ἔθηκαν ἐν τοῖς πεδίοις σκάνδα-
la. ⁊ iratus ē furore nimis. ⁊ voca
λα. καὶ ὠργίσθη θυμῷ σφόδρα. καὶ ἐκά-
uit oēs principes moab: ⁊
λεσε πάντας τοὺς ἄρχοντας μωάβ, καὶ
duces ammon: ⁊ omnes
τοὺς στρατηγοὺς ἀμμών, καὶ πάντας τοὺς
ſatrapas regiōis maritime. ⁊ dixit
σατράπας τῆς παραλίας. καὶ εἶπεν
eis: nunciate iā mihi filii chanaan
αὐτοῖς, ἀπαγγείλατε δή μοι υἱοὶ χαναάν
quis populus iſte qui ſedet in mōta
τίς ὁ λαὸς οὗτος ὁ καθήμενος ἐν τῇ ὀρει-
nis: ⁊ que ſūt q̄s habitant ciuitates: ⁊
νῇ, καὶ τίνες ἃς κατοικοῦσι πόλεις, καὶ
que multitudo exercitus eorū: ⁊
τί τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως αὐτῶν, καὶ
in quo robur eorum ⁊ fortitudo eo-
ἐν τίνι τὸ κράτος αὐτῶν καὶ ἡ ἰσχὺς αὐ-
rum: ⁊ quis inſurrexit in eis rex
τῶν, καὶ τίς ἀνέστηκεν ἐπ᾽ αὐτῶν βασι-
aut dux exercitus eorum: ⁊
λεὺς ἢ ἡγούμενος στρατηγίας αὐτῶν, καὶ
quare decreuerunt vt non venirent in
διατί κατεγνώσαντο τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς
occurſum meum pre omnibus habi
ἀπάντησίν μου παρὰ πάντας τοὺς κα-
tantibus in occidenti. ⁊ dixit ad
τοικοῦντας ἐν δυσμαῖς. καὶ εἶπε πρὸς
eum achior dux oīm filior
αὐτὸν ἀχιὼρ ὁ ἡγούμενος πάντων υἱῶν
ammon: audiat iā dominus me⁹ verbū
ἀμμών, ἀκουσάτω δὴ ὁ κύριός μου λόγον
de ore ſerui tui. ⁊ annūtiabo
ἐκ στόματος τοῦ δούλου σου. καὶ ἀναγγελῶ
tibi veritatē de populo iſto:
σοι τὴν ἀλήθειαν περὶ τοῦ λαοῦ τούτου,
qui habitat montana hec: prope
ὃς κατοικεῖ τὴν ὀρεινὴν ταύτην, πλησίον
te habitante. ⁊ nō egredietur mēda
σου οἰκοῦντος. καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ψεῦ-
tium de ore ſerui tui.
δος ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δούλου σου. ὁ
populus iſte eſt ex p̄genie chaldeorū:
λαὸς οὗτός εἰσιν ἀπόγονοι χαλδαίων.
⁊ habitauerunt prius in meſo
καὶ παρῴκησαν τὸ πρότερον ἐν τῇ μεσο-
potamia: quia nō voluerunt ſe-
ποταμίᾳ, ὅτι οὐκ ἠβουλήθησαν ἀκολου-
qui deos patrum ſuorū
θῆσαι τοῖς θεοῖς τῶν πατέρων αὐτῶν
qui fuerunt in terra chaldeorum: ⁊ exie
οἳ ἐγένοντο ἐν γῇ χαλδαίων, καὶ ἐξέ-
runt ex via gñationum ſuarum.
βησαν ἐξ ὁδοῦ τῶν γενεῶν αὐτῶν.
⁊ adorauerunt deum ce-
καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρα-
li: deū quē cognouerant: ⁊ proiece
νοῦ, θεῷ ᾧ ἐπέγνωσαν. καὶ ἐξέβα-
runt eos a facie
λον αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου

deorum ſuorū: ꝛ fugerūt in meſopo-
τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ ἔφυγον εἰς μεσοπο
tamiam. ꝛ habitauerunt ibi diebus mul
ταμίαν. καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ ἡμέρας πολ
tis. ꝛ dixit deus eorum vt exirēt de
λάς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς αὐτῶν ἐξελθεῖν ἐκ
habitatione ſua: ꝛ irent
τῆς παροικίας αὐτῶν, καὶ πορευθῆναι
in terrā chanaā. ꝛ habitauerūt ibi:
εἰς γῆν χαναάν. καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ,
ꝛ repleti ſunt auro ꝛ argento
καὶ πληθύνθησαν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ
ꝛ in iumētis multis nimis. ꝛ de-
καὶ ἐν κτήνεσι πολλοῖς σφόδρα. καὶ κα
ſcēderūt in egyptū. cooperuit .n.
τέβησαν εἰς αἴγυπτον. ἐκάλυψε γὰρ τὸ πρό
faciem terre chanaan fames. ꝛ habi
σωπον τῆς γῆς χαναὰν λιμός. καὶ παρ
tauerunt ibi vſq quo reuerſi ſunt.
ῴκησαν ἐκεῖ μέχρις οὗ διεσράφησαν.
ꝛ facti ſunt ibi in multitudinē magnā. ꝛ nō
καὶ ἐγένοντο ἐκεῖ εἰς πλῆθος πολύ. καὶ οὐκ
erat numerus generis eorum. ꝛ iſurrexit
ἦν ἀριθμὸς τοῦ γένους αὐτῶν. καὶ ἐπανέστη
eis rex egypti: ꝛ vera
αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου, καὶ κατε-
uerunt eos: ꝛ in labore ꝛ in
σοφίσαντο αὐτούς, καὶ ἐν πόνῳ καὶ ἐν
latere humiliauerunt eos: ꝛ poſuerūt
πλίνθῳ ἐταπείνωσαν αὐτούς, καὶ ἔθεντο
eos in ſeruos. ꝛ clamauerunt ad
αὐτοὺς εἰς δούλους. καὶ ἀνεβόησαν πρὸς
deū ſuum. ꝛ percuſſit oēm
τὸν θεὸν αὐτῶν. καὶ ἐπάταξε πᾶσαν τὴν
terrā egypti plagis in qb⁹ nō erat ſani
γῆν αἰγύπτου πληγαῖς ἐν αἷς οὐκ ἦν ἴα
tas. ꝛ eiecerunt eos egyptii a
σις. καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς οἱ αἰγύπτιοι ἀπὸ
facie ſua. ꝛ exiccauit de
προσώπου αὐτῶν. καὶ κατεξήρανεν ὁ θε
us rubrum mare ante e-
ὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἔμπροσθεν αὐ-
os. ꝛ duxit eos in mōtē ſina
τῶν. καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ ὄρος τὸ σινᾶ
ꝛ cades barne. ꝛ eiecit oēs
καὶ κάδης βαρνῆ. καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς
habitātes in deſerto. ꝛ hītauerūt ī
κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ᾤκησαν ἐν
terra ammorreoꝝ. ꝛ omnes de eſebon
γῇ ἀμμορραίων. καὶ πάντας τοὺς ἐσεβῶν
diſperderunt in fortitudie coꝝ. ꝛ trāſe
ἐξωλόθρευσαν ἐν τῇ ἰσχύι αὐτῶν. καὶ δια
untes iordanem: fortiti ſunt om
βάντες τὸν ἰορδάνην, ἐκληρονόμησαν πᾶ
nia montana. ꝛ eiecerunt a fa
σαν τὴν ὀρεινήν. καὶ ἐξέβαλον ἀπὸ προ
cie ſua chananeum ꝛ phe-
σώπου αὐτῶν τὸν χαναναῖον καὶ τὸν φε
rezeum ꝛ iebuſeum ꝛ ſy
ρεζαῖον καὶ τὸν ἰεβουσαῖον καὶ τὸν συ-
chem ꝛ omnes gergeſeos. ꝛ
χὲμ καὶ πάντας τοὺς γεργεσαίους. καὶ
habitauerunt in eis diebus multis. ꝛ
κατῴκησαν ἐν αὐτῇ ἡμέρας πολλάς. καὶ
dum nō peccauerūt corā deo ſuo:
ἕως οὐχ ἥμαρτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ αὐτῶν,
erāt cum eis bona. qm̄ deus q
ἦν μετ' αὐτῶν τὰ ἀγαθά. ὅτι ὁ θεὸς μι-
odit iniqtatē cum eis eſt. qn̄ āt receſ
σῶν ἀδικίαν μετ' αὐτῶν ἐστιν. ὅτε δὲ ἀπέ
ſerunt a via quā ꝓpoſuit eis:
στησαν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς διέθετο αὐτοῖς,

rent in charrā. Cūq; operuiſſet oēm terrā fames: deſcenderūt in egyptum: illicq; ꝑ q̄dringētos annos ſic multiplicati ſunt: vt dinumerari eorū nō poſſet exercitus. Cūq; grauaſſet eos rex egypti: atq; in edificatiōibus vrbiū ſuarum in luto & latere ſubiugaſſet eos clamauerūt ad dn̄m ſuū: & ꝑcuſſit totam terrā egypti plagis variis. Cūq; eieciſſet eos egyptii a ſe & ceſſaſſet plaga ab eis: & iterū eos vellēt cape & ad ſuū ſeruitiū reuocare: fugientibus his deus celi mare aperuit: ita vt hinc inde aque q̄ſi mur⁹ ſolidarētur: & iſti pede ſicco fundū maris pambulādo tranſirent. In quo loco dū innūerabilis exercitus egyptiorū eos pſeq̄retur: ita aquis coop̄tus eſt vt nō remaneret vel vnus q factū poſteris nūciaret. Egreſſus etiā mare rubrū deſerta ſina montis occurrerūt: ī quibus nunq̄ hō habitare potuit vel filius hoīs requieuit. Illic fontes amari obdulcati ſunt eis ad bibendū: & per annos q̄draginta ānonam de celo cōſecuti ſunt. Vbicūq; ingreſſi ſunt ſine arcu & ſagitta: & abſq; ſcuto & gladio: deus eorū pugnauit ꝓ eis & vicit. Et nō fuit qui inſultaret populo iſti: niſi qn̄ receſſit a cultu dn̄i dei ſui. quotieſcūq; āt preter ipſum deū ſuum alterum coluerunt: dati ſunt in predam & in gladium & in opprobrium. Quotieſcūq; autem penituerūt ſe receſſiſſe a cultura dei ſui: dedit eis deus celi virtutē reſiſtēdi. Denīq; chananeū regē & iebuſeū & pherezeū & etheū & eueū & āmorreū: & oēs potētes in eſebon ꝓſtrauerūt & terras eorū & ciuitates eorū ipſi poſſederūt: & vſq; dū nō peccarēt ī cōſpectu dei ſui: erāt cū illis bona. De⁹.n. illorū odit iniqtatē. Nā & añ hos annos cū receſſiſſent a via quā dederat illis deus vt ambularēt in ea: exterminati ſunt ꝓliis a multis natiōibus: & plīmi eorū captiui abducti ſunt ī terrā nō ſuā. Nuꝑ āt reuerſi ad dn̄m deū ſuū ex diſpſiōe q̄ diſpſi fuerāt: adunati ſunt & aſcēderūt mōtana hec oīa: & iterū poſſidēt hierl'm vbi ſunt ſctā ſctōrū. Nūc ergo mi dn̄e pq̄re ſi eſt aliq̄ iniquitas eorū in cōſpectu dei eorū: aſcēdam⁹ ad illos: qm̄ tradēs tradet illos deus eorū tibi: & ſubiugati erūt ſub iugo potētie tue. Si vero n̄ eſt offenſio populi huius corā deo ſuo nō poterim⁹ reſiſtere illis qm̄ deus eorum defendet illos: & erimus ī opprobriū vniuerſe t're. Et factū ē cū ceſſaſſ; loq̄ achior verba hec: irati ſūt oēs magnates holofornis & cogitabāt iterficere eū: dicētes ad alterutrū. Quis eſt iſte q filios iſrl' poſſe dicat reſiſtere regi nabuchodonoſor & exercitib⁹ ei⁹: hoīes iermes & ſine virtute: & ſine pitia artis pugne! Vt ergo agnoſcat achior qm̄ fallit nos: aſcēdem⁹ ī mōtana & cū capti fuerit potētes eorū: tūc cū eiſdem gladio trāſuerberabitur: vt ſciat oīs gēs qm̄ nabuchodonoſor deus terre eſt: & ꝓter ip̄ꝫ alius nō eſt. Ca. 6.

Factū eſt āt cū ceſſaſſent loqui: indignatus holofernes vehement

exterminati ſunt in multis prelis
ἐξωλοθρεύθησαν ἐν πολλοῖς πολέμοις
valde nimis. ꝛ captiui ducti ſunt
ἐπὶ πολὺ σφόδρα. καὶ ᾐχμαλωτεύθησαν
in terrā nō ꝓpriā. ꝛ tēplū dei eo
εἰς γῆν οὐκ ἰδίαν. καὶ ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ αὐ
rum factū eſt in pauimentū. ꝛ ciuitates
τῶν ἐγενήθη εἰς ἔδαφος. καὶ αἱ πόλεις
eorum capte ſunt ab aduerſa
αὐτῶν ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ὑπεναν-
riis. ꝛ nunc cōuerſi ad de
τίων. καὶ νῦν ἐπιστρέψαντες ἐπὶ τὸν θε-
um ſuum: aſcenderūt de diſperſiōe qua
ὸν αὐτῶν, ἀνέβησαν ἐκ τῆς διασπορᾶς οὗ
diſperſi erant illic. ꝛ poſſederūt hieru
διεσπάρησαν ἐκεῖ. καὶ κατέχον τὴν ἱερου
ſalem: vbi ſanctuariū eorum: ꝛ habita-
σαλήμ, οὗ τὸ ἁγίασμα αὐτῶν, καὶ κατῳ-
uerunt in mōtanis q̄ erāt deſerta. ꝛ nūc
κίσθησαν ἐν τῇ ὀρεινῇ ὅτι ἦν ἔρημος. καὶ νῦν
dn̄ator dn̄e ſi q̄dē eſt ignorātia ī popu
δέσποτα κύριε εἰ μέν ἐστιν ἀγνόημα ἐν τῷ λα
lo iſto: ꝛ peccāt cōtra deū ſuū:
ῷ τούτῳ, καὶ ἁμαρτάνουσιν εἰς τὸν θεὸν αὐτῶν,
cōſideremus qm̄ eſt inter eos ſca-
ἐπισκεψώμεθα ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτοῖς σκάν
dalū hoc: ꝛ aſcendamus ꝛ debel
δαλον τοῦτο, καὶ ἀναβησώμεθα καὶ πολε
lemus eos. ſi vero nō eſt iniqtas in
μήσωμεν αὐτούς. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἀνομία ἐν
gēte eorū: ꝑtereat iam dn̄s
τῷ ἔθνει αὐτῶν, παρελθέτω δὴ ὁ κύριός
meus: ne forte defendat dn̄s eos:
μου, μήποτε ὑπερασπίσῃ ὁ κύριος αὐτῶν,
ꝛ de⁹ eorum pro eis. ꝛ erim⁹
καὶ ὁ θεὸς αὐτῶν ὑπὲρ αὐτῶν. καὶ ἐσόμε
in opprobriū in cōſpectu vniuerſe terre.
θα εἰς ὄνειδος ἐναντίον πάσης τῆς γῆς.
ꝛ factū eſt vt ceſſauit achior loqui
καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο ἀχιὼρ λαλῶν
verba hec: murmurauit oīs popu
τοὺς λόγους τούτους, ἐγόγγυσε πᾶς ὁ λα
lus q̄ſi circuitu tabernaculi ſtabat. ꝛ dixerūt
ὸς ὁ κύκλῳ τῆς σκηνῆς περιεστώς. καὶ εἶπον
magnates holofernis ꝛ oēs q
οἱ μεγιστᾶνες ὁλοφέρνου καὶ πάντες οἱ
habitabāt terrā maritimā ꝛ mo-
κατοικοῦντες γῆν παραλίαν καὶ τὴν μω
ab: vt interficerēt eum nō enī timebimus
άβ, συγκόψαι αὐτόν. οὐ γὰρ φοβηθησόμε-
a facie filiorū iſrael. ecce enī
θα ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. ἰδοὺ γὰρ
populus ī quo nō eſt potentia neq; robur
λαὸς ἐν ᾧ οὐκ ἔστι δύναμις οὐδὲ κράτος
ad aciem fortem. ideo iā aſcende-
εἰς παράταξιν ἰσχυράν. διὸ δὴ ἀναβησό-
mus: ꝛ erunt ī cibum vniuerſo
μεθα, καὶ ἔσονται εἰς κατάβρωσιν πάσῃ
exercitui tuo dn̄e holoferne.
τῇ στρατιᾷ σου δέσποτα ὁλοφέρνη. .6.

Et vt ceſſauit tumultus
Καὶ ὡς κατέπαυσεν ὁ θόρυβος τῶν
virorum q in circuitu cōſeſſus: ꝛ
ἀνδρῶν τῶν κύκλῳ τῆς συνεδρίας, καὶ
dixit holofernes dux exerci
εἶπεν ὁλοφέρνης ἀρχιστράτηγος δυνάμε
tus aſſyriorū ad achior corā oī
ως ἀσσοὺρ πρὸς ἀχιὼρ ἐναντίον παντὸς
populo alienigenarum: ꝛ qs es tu achior
τοῦ δήμου ἀλλοφύλων, καὶ τίς εἶ σὺ ἀχιώρ
corā oī populo alienigenarū: ꝛ
ἐναντίον παντὸς τοῦ δήμου ἀλλοφύλων, καὶ

ad oēs filios moab: ꝛ mercēnarii
πρὸς πάντας υἱοὺς μωάβ, καὶ οἱ μισθωτοὶ
ephraim: qm̄ ꝓphetaſti iter nos
τοῦ ἐφραίμ, ὅτι προεφήτευσας ἐν ἡμῖν
ſicut hodie: ꝛ dixiſti genus hieru
καθὼς σήμερον, καὶ εἶπας τὸ γένος ἱερου-
ſalem non debellare: qm̄ deus eorum
σαλὴμ μὴ πολεμῆσαι, ὅτι ὁ θεὸς αὐτῶν
ꝓteget eos? ꝛ qs deus niſi na-
ὑπερασπιεῖ αὐτῶν; καὶ τίς θεὸς εἰ μὴ να-
buchodonoſor? hic mittet potentiā
βουχοδονόσορ; οὗτος ἀποστελεῖ τὸ κράτος
ſuam: ꝛ diſperdet eos a facie
αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώ
terre: ꝛ nō liberabit eos deus
που τῆς γῆς, καὶ οὐ ῥύσεται αὐτοὺς ὁ θεὸς
eorum: ſed nos ſerui eius exter
αὐτῶν, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἐξολο
minabimus eos velut hoīem vnū. ꝛ
θρεύσομεν αὐτοὺς ὡς ἄνθρωπον ἕνα. καὶ
non ſuſtinebūt potentiā equorum
οὐχ ὑποστήσονται τὸ κράτος τῶν ἵππων
noſtrorum. cōculcabimus enī eos in ſei
ἡμῶν. καταπατήσομεν γὰρ αὐτοὺς ἐν αὐ-
pſis. ꝛ mōtes eorū inebriabūtur in
τοῖς. καὶ τὰ ὄρη αὐτῶν μεθυσθήσονται ἐν τῷ
ſanguine eorum: ꝛ campi eorum reple-
αἵματι αὐτῶν, καὶ τὰ πεδία αὐτῶν πλη-
buntur mortuis eorū. ꝛ nō re
ρωθήσονται τῶν νεκρῶν αὐτῶν. καὶ οὐκ ἀν-
ſiſtet veſtigiū pedum ipſoꝝ con
τιστήσεται τὸ ἴχνος τῶν ποδῶν αὐτῶν κα
tra faciem noſtrā: ſed ꝑditione peri
τὰ πρόσωπον ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπωλείᾳ ἀπο
bunt dicit rex nabuchodonoſor
λοῦνται λέγει ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ
dn̄s vniuerſe terre. dixit enī nō vana
ὁ κύριος πάσης τῆς γῆς. εἶπε γὰρ οὐ μαται
erunt verba ſermonū meoꝝ. tu
ωθήσονται τὰ ῥήματα τῶν λόγων μου. σὺ
āt achior mercēnarie ammon q locutus es
δὲ ἀχιὼρ μισθωτὲ τοῦ ἀμμὼν ὃς ἐλάλησας
verba hec in die iniqtatis tue:
τοὺς λόγους τούτους ἐν ἡμέρᾳ ἀδικίας σου,
nō videbis āplius faciē meā a di
οὐκ ὄψει ἔτι τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ τῆς ἡμέ
e hac: quouſq; vlciſcar genus eorū q
ρας ταύτης, ἕως οὗ ἐκδικήσω τὸ γένος τῶν
ex egypto: ꝛ tūc ꝑtranſibit ferrum
ἐξ αἰγύπτου. καὶ τότε διελεύσεται ὁ σίδηρος
militie mee ꝛ ꝓpls ſeruo
τῆς στρατιᾶς μου καὶ ὁ λαὸς τῶν θεραπόν-
rum meorū latera tua. ꝛ cades iter
των μου τὰς πλευράς σου. καὶ πεσῇ ἐν
vulneratos eorum qn̄ reuerſus fuero.
τοῖς τραυματίαις αὐτῶν ὅταν ἐπιστρέψω.
ꝛ reſtituēt te ſerui mei in
καὶ ἀποκαταστήσουσί σε οἱ δοῦλοί μου εἰς
mōtana: ꝛ ſtatuent te in vna de ciui
τὴν ὀρεινήν, καὶ στήσουσί σε ἐν μιᾷ τῶν πό
tatibus aſcenſuū. ꝛ nō peribis donec
λεων ἀναβάσεων. καὶ οὐκ ἀπολῇ ἕως οὗ
extermineris cum illis. ꝛ ſiquidem ſpe
ἐξολοθρευθῇς μετ' αὐτῶν. καὶ εἴπερ ἐλπί-
ras in corde tuo ꝙ nō cōprehendentur:
ζεις τῇ καρδίᾳ σου ὅτι οὐ συλληφθήσονται,
ne cōcidat tuus vultus. locut⁹
μὴ συμπεσέτω σου τὸ πρόσωπον. ἐλάλη
ſum ꝛ nihil cadet de verbis
σα καὶ οὐδὲν διαπεσεῖται τῶν ῥημάτων
meis. ꝛ ꝓcepit holofernes ſer
μου. καὶ προσέταξεν ὁλοφέρνης τοῖς δού-

dixit ad achior. qm̄ ꝓphetaſti nobis dicens ꝙ gēs iſrl' defendatur a deo ſuo vt oñdam tibi qm̄ nō eſt deus niſi nabuchodonoſor: cū ꝑcuſſerimus eos oēs ſicut hoīem vnū: tūc & ip̄e cū illis aſſyriorū gladio interibis & oīs iſrl' tecū ꝑditōe diſpiet: & ꝓbabis qm̄ nabuchodonoſor dn̄s ſit vniuerſe terre. tūc q; gladi⁹ militie mee trāſiet ꝑ lata tua & cōfixus cades int' vulneratos iſrl': & nō reſpirabis vltra donec extermineris cū illis. Porro āt ſi ꝓphetiā tuā verā exiſtimas: nō cōcidat vult⁹ tuus & pallor q faciē tuā obtinet abſcedat a te: ſi verba mea hec putas iplere nō poſſe. Vt āt noueris q̄a ſil' cū illis hec expieris: ecce ex hac hora illorū ꝓplo ſatiaberis: vt dū dignas mei gladii penas exceperīt: ip̄e ſil' vltiōi ſubiaceas. Tunc holofernes ꝓcepit ſeruis ſuis vt cōp̄henderent achior & ducerent eum in Bethuliā & traderent eum in manus filiorum iſrael. Et accipientes eum ſerui holofernis: ꝓfecti ſunt per campeſtria: ſed cū appropinquaſſent ad montana: exierunt contra eos fundibularii. Illi autem diuertentes a latere montis ligauerunt achior ad arborem manibus & pedibus: & ſic vinctū de reſtibus dimiſerunt eum: & reuerſi ſunt ad dominum ſuum. Porro filii iſrael deſcendentes de bethulia: venerunt ad eum. Quem ſoluentes duxerunt ad bethuliam: atq; in medium populi illiꝰ ſtatuentes percontati ſūt quid rerum eſſet ꝙ illum vinctum aſſyrii reliquiſſent. In dieb⁹ illis erant illic pricipes: ozias fili⁹ micha de tribu ſymeon: & charmi qui & gothoniel. In medio itaq; ſeniorum: & in conſpectu omnium: achior dixit omnia que locutus fuerat: ab holoferne interrogatus: & qualiter populus holofernis voluiſſet propter hoc verbum interficere eum: & quemadmodum ipſe holofernes iratus iuſſerit eum iſraelitis hac de cauſa tradi: vt dum vinceret filios iſrael: tunc & ipſum achior diuerſis iubeat interire ſuppliciis: propter hoc ꝙ dixiſſet deus celi defēſor eorum eſt. Cumq; achior vniuerſa hec expoſuiſſet: omnis populus cecidit in faciem adorantes dominum: & communi lamentatione & fletu vnanimes preces ſuas domino effuderūt dicentes. Domine deus celi & terre intuere ſuperbiam eorum: & reſpice ad nr̄am humilitatē: & faciem ſanctorū tuorū attende: & oſtende qm̄ non derelinquis preſumentes de te: & preſumentes de ſe & de ſua virtute glorianꝰ tes humilias. Finito itaq; fletu: & per totam diem oratione populorum cōpleta: conſolati ſunt achior dicentes. Deus patrum noſtrorum cuius tu virtutem predicaſti ipſe tibi hanc dabit viciſſitudinem: vt eorum magis tu interitum videas. Cum vero dominus deus noſter dederit hanc libertatem ſeruis ſuis: ſit & tecum deus in medio noſtri: vt ſicut placuerit tibi ita cum

nis ſuis q erāt aſtantes tabernaculo
λοις αὐτοῦ οἱ ἦσαν παρεστηκότες τῇ σκηνῇ
ſuo: vt cōprehenderēt achior: ꝛ reſtitue-
αὐτοῦ, συλλαβεῖν τὸν ἀχιώρ, καὶ ἀποκα-
rent eum in betuliā: ꝛ trade
ταστῆσαι αὐτὸν εἰς βετουλούα, καὶ παρα-
rent in manus filiorū iſrael. ꝛ acce
δοῦναι εἰς χεῖρας υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συνέ-
perunt eum ſerui eius ꝛ duxerūt e
λαβον αὐτὸν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ καὶ ἤγαγον αὐ
um extra caſtra in campum. ꝛ
τὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τὸ πεδίον. καὶ
ꝓfecti ſunt de medio cāpeſtrium in mōta
ἀπῆραν ἐκ μέσου τῆς πεδινῆς εἰς τὴν ὀρει
na: ꝛ appropinquerūt ad fontes q e-
νήν, καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὰς πηγὰς αἳ ἦ-
rant ſub betulia. ꝛ vt viderūt
σαν ὑποκάτω βετουλούα. καὶ ὡς εἶδον
eos viri ciuitatis in ver
αὐτοὺς οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν κο
tice mōtis: ꝛ oīs vir fundibulari
ρυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ πᾶς ἀνὴρ σφενδονι-
us detinuit aſcenſum eorum. ꝛ
στὴς διεκράτησε τὴν ἀνάβασιν αὐτῶν. καὶ
iaculauerūt in lapidibus ſuꝑ eos. ꝛ ingreſ-
ἔβαλον ἐν λίθοις ἐπ' αὐτούς. καὶ ὑποδύ-
ſi ſubtus montē: ligauerūt
σαντες ὑποκάτω τοῦ ὄρους, ἔδησαν τὸν
achior: ꝛ dimiſerunt ꝓiectum ſub
ἀχιώρ, καὶ ἀφῆκαν ἐρριμμένον ὑπὸ τὴν
radice mōtis. ꝛ abierunt ad do
ῥίζαν τοῦ ὄρους. καὶ ἀπῴχοντο πρὸς τὸν κύ
minū ſuū, deſcēdentes āt filii iſrael
ριον αὐτῶν. καταβάντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ
de ciuitate ſua: ſteterunt ſuꝑ eum:
ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν, ἐπέστησαν ἐπ' αὐτόν,
ꝛ ſoluentes eum adduxerunt ad be
καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον εἰς τὴν βε
tulia: ꝛ ſtatuerunt eū inter pri
τουλούα, καὶ κατέστησαν αὐτὸν εἰς τοὺς ἄρ
cipes ciuitatis eorū: q erant in
χοντας τῆς πόλεως αὐτῶν, οἳ ἦσαν ἐν ταῖς
diebus illis: ozias filius micha de
ἡμέραις ἐκείναις, ὀζίας ὁ τοῦ μιχὰ ἐκ τῆς
tribu ſymeon: ꝛ chabris filius gothoniel:
φυλῆς συμεών, καὶ χαβρὶς ὁ τοῦ γοθονιήλ,
ꝛ charmis filius melchiel. ꝛ cōuocaue
καὶ χάρμις ὁ τοῦ μελχιήλ. καὶ συνεκάλε
runt oēs ſeniores ciui
σαν πάντας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πό
tatis. ꝛ cōcurrerunt oēs iuuenes eo
λεως. καὶ συνέδραμον πᾶς νεανίσκος αὐ
rum ꝛ mulieres ad cōgregationē. ꝛ
τῶν καὶ αἱ γυναῖκες εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ
ſtatuerunt achior in medio vniuerſi popu
ἔστησαν τὸν ἀχιὼρ ἐν μέσῳ παντὸς τοῦ λα
li eoruꝫ. ꝛ interrogauit eum ozias quod
οῦ αὐτῶν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὀζίας τὸ
cōtigerat. ꝛ rn̄dens nunciauit
συμβεβηκός. καὶ ἀποκριθεὶς ἀπήγγειλεν
eis verba cōſeſſus holofer-
αὐτοῖς τὰ ῥήματα τῆς συνεδρίας ὁλοφέρ
nis: ꝛ oīa verba q locutus fuit
νου, καὶ πάντα τὰ ῥήματα ὅσα ἐλάλησεν
in medio principū aſſyrioꝝ: ꝛ que
ἐν μέσῳ τῶν ἀρχόντων ἀσσούρ, καὶ ὅσα
ſuꝑbe locutus fuit holofernes cōtra domū
ἐμεγαλορρημόνησεν ὁλοφέρνης εἰς τὸν οἶκον
iſrael. ꝛ ꝓcidentes populus adorauerunt
ἰσραήλ. καὶ πεσόντες ὁ λαὸς προσεκύνη
tunt deuꝫ: ꝛ clamauerūt deo dicētes
σαν τῷ θεῷ, καὶ ἐβόησαν τῷ θεῷ λέγοντες

dñe deus celi reſpice in
κύριε ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ κατιδὲ ἐπὶ τὰς
ſuperbias eorum: ⁊ miſerere humi
ὑπερηφανίας αὐτῶν, καὶ ἐλέησον τὴν τα-
litatis generis noſtri: ⁊ reſpice
πείνωσιν τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ ἐπίβλεψον
ſuper faciem ſctificatorū tibi in
ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῶν ἡγιασμένων σοι ἐν
die hac. ⁊ vocauerunt
τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ παρεκάλεσαν τὸν
achior: ⁊ laudauerūt eum valde. ⁊
ἀχιώρ, καὶ ἐπῄνεσαν αὐτὸν σφόδρα. καὶ
aſſumpſit eum ozias de cōgregatiōe
παρέλαβεν αὐτὸν ὀζίας ἐκ τῆς ἐκκλησίας
in domū ſuā: ⁊ fecit cōuiuium
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε πότον τοῖς
ſenioribus. ⁊ inuocauerunt
πρεσβυτέροις. καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν
deum iſrael in auxilium ꝑ totā noctē
θεὸν ἰσραὴλ εἰς βοήθειαν ὅλην τὴν νύκτα
illam.
ἐκείνην.

Ca. 7.

Et poſtridie nunciauit holo
Τῇ δὲ ἐπαύριον παρήγγειλεν ὀλο
fernes omni exercitui ſuo ⁊ omni
φέρνης πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ καὶ παντὶ
populo ſuo: qui venerunt in
τῷ λαῷ αὐτοῦ, οἳ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν
auxilium eius: vt mouerēt caſtra cōtra be
συμμαχίαν αὐτοῦ, ἀναζευγνύειν ἐπὶ βε
tuliam: ⁊ aſcenſus montanorū
τουλούα, καὶ τὰς ἀναβάσεις τῆς ὀρεινῆς
preoccuparent: ⁊ facerēt preli-
προκαταλαμβάνεσθαι, καὶ ποιεῖν πόλε-
um contra filios iſrael. ⁊ mouit caſtra
μον πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἀνέζευξεν
in die illa omnis vir potens eo-
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πᾶς ἀνὴρ δυνατὸς αὐ
rum. ⁊ exercitus ſuorum virorum bella-
τῶν. καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν ἀνδρῶν πολε
torum milia peditum ſeptuaginta ⁊
μιστῶν χιλιάδες πεζῶν ἑβδομήκοντα καὶ
centum: ⁊ equitum milia duodecim: pre
ἑκατόν, καὶ ἱππέων χιλιάδες δεκαδύο, χω
ter ꝑparationē ⁊ viros q̄ erant
ρὶς τῆς ἀποσκευῆς καὶ τῶν ἀνδρῶν οἳ ἦσαν
pedites iter eos magna multitudo nimis. ⁊
πεζοὶ ἐν αὐτοῖς πολὺ πλῆθος σφόδρα. καὶ
caſtrametati ſūt in valle prope betu
παρενέβαλον ἐν τῷ αὐλῶνι πλησίον βετου
luam ſupra fontē. ⁊ extenderūt in
λούα ἐπὶ τῆς πηγῆς. καὶ παρέτειναν εἰς
latitudinē ſup dothaim vſq; belmaim: ⁊ in
εὖρος ἐπὶ δωθαεὶμ ἕως βελμαΐμ, καὶ εἰς
lōgitudinē a betulua vſq; ad cyamonem q̄
μῆκος ἀπὸ βετουλούα ἕως κυάμωνος ἥ
eſt contra eſdraelom. at filii iſ-
ἐστιν ἀπέναντι ἐσδραηλώμ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσ
rael vt viderunt eorū multitudinē: turbati
ραὴλ ὡς εἶδον αὐτῶν τὸ πλῆθος, ἐταράχθη
ſunt valde. ⁊ dixit vnuſquiſq; ad
σαν σφόδρα. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν
proximum ſuum: nunc occupabunt iſti
πλησίον αὐτοῦ, νῦν ἐκλείσουσιν οὗτοι τὸ
faciem terre vniuerſe: ⁊ neq;
πρόσωπον τῆς γῆς πάσης, καὶ οὔτε τὰ
mōtes excelſi: neq; valles: neq;
ὄρη τὰ ὑψηλά, οὔτε αἱ φάραγγες, οὔτε οἱ
colles ſuſtinebunt grauitatē eorum: ⁊
βουνοὶ ὑποστήσονται τὸ βάρος αὐτῶν, καὶ
aſſumentes vnuſquiſq; arma bel-
ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολε

tuis omnibus conuerſeris nobiſcum. Tunc ozias finito cōſilio ſuſcepit eū in domum ſuam: & fecit cenam magnam. Et vocatis omnibus preſbyteris: ſimul expleto ieiunio refecerunt. Poſtea vero cōuocatus omnis populus per totam noctem intra eccleſiā orauerunt petentes auxilium a deo iſrael.

Capitulum. 7.

Holofernes autem altera die ꝓcepit exercitibus ſuis: vt aſcēderēt cōtra bethuliā. Erant autem pedites bellatorum centum viginti milia: & equites viginti duo milia: preter preparationes virorum illorum quos occupauerat captiuitas: & abducti fuerant de prouinciis & vrbibus vniuerſe iuuentutis. Omnes parauerunt ſe pariter ad pugnam cōtra filios iſrael: & venerunt per crepidinem montis vſq; ad apicem qui reſpicit ſuper dothaim: a loco qui dicitur belma vſq; ad chelmon qui eſt contra eſdrelon. Filii autem iſrael vt viderunt multitudinē illorū: proſtrauerunt ſe ſup terrā mittentes cinerem ſup capita ſua: vnanimes orantes: vt deus iſrael miſericordiam ſuam oſtēderet ſuper populū ſuum. Et aſſumentes arma ſua bellica: ſederūt per loca q̄ anguſti itineris tramitem dirigunt inter mōtoſa: & erāt cuſtodientes ea tota die & nocte. Porro holofernes dum circuit per gyrum: repperit q̄ fons qui influebat aqueductum illorum a parte auſtrali extra ciuitatē dirigeret: & icidi ꝓcepit aq̄ductum illorum. Erant tū non longe a muris fontes: ex quibus furtim videbantur haurire aquam ad refocillandum potius q̄ ad potandum. Sed filii ammon & moab acceſſerunt ad holofernem dicentes. Filii iſrael non in lancea nec in ſagitta confidunt: ſed montes defendunt illos: & muniunt illos colles in precipitio cōſtituti. Vt ergo ſine congreſſione pugne poſſis ſuperare eos: pone cuſtodes fontiū vt non hauriant aquam ex eis: & ſine gladio interficies eos: vel certe fatigati: tradent ciuitatem ſuam quam putant in montibus poſitā ſuperari nō poſſe. Et placuerunt verba hec coram holoferne: & coram ſatellitibus eius & conſtituit per gyrum centenarios per ſingulos fontes. Cumq; iſta cuſtodia per dies viginti fuiſſet expleta: defecerūt ciſterne & collectiones aquarum omnibus inhabitantibus bethuliam: ita vt non eſſet in ciuitate vnde ſatiarentur vel vna die: qm̄ ad menſurā dabatur populis aqua cottidie. Tunc ad oziā congregati oēs viri femineq; iuuenes & paruuli omnes ſimul, vna voce dixerunt. Iudicet deus inter nos & te: quoniam feciſti in nos mala: nolēs loqui pacifice cū aſſyriis: & propter hoc vendidit nos deus in manibus eorum. Et ideo non eſt qui adiuuet: cū proſternamur ante oculos eorum i ſiti & in perditione magna. Et nunc cōgregate vniuerſos qui in ciuitate ſūt:

lica ſua: ⁊ incēdentes ꝓximam ſup
μικὰ αὐτῶν, καὶ ἀνάψαντες πυρὰν ἐπὶ
turribus ſuis: manſerunt cuſtodientes
τοὺς πύργους αὐτῶν, ἔμενον φυλάσσοντες
tota nocte illa. at die ſe
ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ δευ
cunda eduxit holofernes oēm equi-
τέρᾳ ἐξήγαγεν ὀλοφέρνης πᾶσαν τὴν ἵπ
tatū ſuum verſus cōſpectum filiorū iſ-
πον αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον τῶν υἱῶν ἰσ
rael q̄ erant in betulua. ⁊ cōſidera
ραὴλ οἳ ἦσαν ἐν βετουλούα. καὶ ἐπεσκέ-
uit aſcenſus ciuitatis eorū.
ψατο τὰς ἀναβάσεις τῆς πόλεως αὐτῶν,
⁊ fontes aquarum eorum aggreſ-
καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων αὐτῶν ἐφώ-
ſus eſt: ⁊ preoccupauit eos. ⁊ ipo-
δευσε, καὶ προκατελάβετο αὐτάς. καὶ ἐπέ
ſuit eis caſtra virorum bel-
στησεν αὐτοῖς παρεμβολὰς ἀνδρῶν πο
latorum. ⁊ ipſe trāſtulit caſtra in populū
λεμιστῶν. καὶ αὐτὸς ἀνέζευξεν εἰς τὸν λαὸν
ſuum. ⁊ accedentes et omnes
αὐτοῦ. καὶ προσελθόντες αὐτῷ πάντες οἱ
principes filiorum eſau: ⁊ omnes
ἄρχοντες τῶν υἱῶν ἠσαῦ, καὶ πάντες οἱ
duces populi moab: ⁊ duces
ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ μωάβ, καὶ οἱ στρατηγοὶ
regiōis maritie: dixerūt: audiat iam ver-
τῆς παραλίας, εἶπον, ἀκουσάτω δὴ λό-
bum dominus noſter: vt non ſit fractio
γον ὁ δεσπότης ἡμῶν, ἵνα μὴ γένηται θραῦσις
in exercitu tuo. nā populus iſte
ἐν τῇ δυνάμει σου. ὁ γὰρ λαὸς οὗτος τῶν
filiorū iſrael: non confidunt in lan
υἱῶν ἰσραήλ, οὐ πεποίθασιν ἐπὶ τοῖς δό
ceis ſuis: ſed in ſublimitatibus mō
ρασιν αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς ὕψεσι τῶν ὀρέ
tiū in q̄bus ipſi habitant in eis. nō
ων ἐν οἷς αὐτοὶ κατοικοῦσιν ἐν αὐτοῖς. οὐ
enim eſt facile ꝓcedere ꝑ vertices
γάρ ἐστιν εὐχερὲς προβῆναι ταῖς κορυφαῖς
montiū eorum. ⁊ nunc domine ne preliū ineas aduerſus eos ſicut fit prelium aciei:
τῶν ὀρέων αὐτῶν. καὶ νῦν δέσποτα μὴ πο
λέμει πρὸς αὐτοὺς καθὼς γίνεται πόλε-
⁊ non cadet de
μος παρατάξεως, καὶ οὐ πεσεῖται ἐκ τοῦ
populo tuo vt vir vnus. mane in
λαοῦ σου ὡς ἀνὴρ εἷς. ἀνάμεινον ἐπὶ τῆς
caſtris tuis cuſtodiens omnem vi-
παρεμβολῆς σου διαφυλάσσων πάντα ἄν
rum ex exercitu tuo. ⁊ obtine-
δρα ἐκ τῆς δυνάμεώς σου. καὶ ἐπικρατησά-
ant ſerui tui fontem aque-
τωσαν οἱ παῖδές σου τῆς πηγῆς τοῦ ὕδα-
qui exit de radice montis. quia
τος, ἣ ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ ὄρους. διό-
inde aquantur omnes habitan-
τι ἐκεῖθεν ὑδρεύονται πάντες οἱ κατοικοῦν
tes betulua. ⁊ interimet eos ſi-
τες βετουλούα. καὶ ἀνελεῖ αὐτοὺς ἡ δίψα
tis: ⁊ tradent ciuitatem ſuam. ⁊
ψα, καὶ ἐκδώσουσι τὴν πόλιν ἑαυτῶν. καὶ
nos ⁊ populus noſter aſcendemus ſup
ἡμεῖς καὶ ὁ λαὸς ἡμῶν ἀναβησόμεθα ἐπὶ
primas altitudines montiū: ⁊ ca
τὰς πλησίον κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ πα
ſtrametabimur ſuper eas in cuſtodi-
ρεμβαλοῦμεν ἐπ᾽ αὐταῖς εἰς προφυλα-
am. ne exeat de ciuitate vir
κήν. τοῦ μὴ ἐξελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως ἄνδρα

vnus.ꝛ contabeſcẽt in fame ipſi: ꝛ
ἕνα. καὶ τακήσονται ἐν τῷ λιμῷ αὐτοί, καὶ
vxores eorum: ꝛ filii eorum:
αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν.
ꝛ anteꝗ̃ veniat gladius ſup eos:
καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὴν ῥομφαίαν ἐπ᾽ αὐτούς,
ſubuertentur in plateis
καταστραφήσονται ἐν ταῖς πλατείαις
habitationis eorum. ꝛ retribues
τῆς οἰκήσεως αὐτῶν. καὶ ἀνταποδώσεις
eis retributionem malam: eo ꝙ re
αὐτοῖς ἀνταπόδομα πονηρόν, ἀνθ᾽ ὧν ἐστα
bellauerũt ꝛ nõ obedierunt faci=
σίασαν καὶ οὐχ ὑπήκουσαν τῷ προσώ
ei tue in pace. ꝛ placuerunt verba eo
πῳ σου ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐ
rum coram holoferne: ꝛ coram omni
τῶν ἐνώπιον ὀλοφέρνου, καὶ ἐνώπιον πάν
bus ſatellitibus eius. ꝛ conſtituit
των τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ συνέταξε
facere ſicut locuti fuerũt. ꝛ receſſerunt ca
ποιεῖν καθὰ ἐλάλησαν. καὶ ἀπῆραν πα
ſtra filiorũ ammon: ꝛ cum eis mi
ρεμβολὴ υἱῶν ἀμμών, καὶ μετ᾽ αὐτῶν χι
lia quinqꝫ filiorũ aſſur. ꝛ caſtrame
λιάδες πέντε υἱῶν ἀσσούρ. καὶ παρενέ=
tati ſunt in valle. ꝛ ꝓoccupauerunt
βαλον ἐν τῷ αὐλῶνι. καὶ προκατελάβοντο
aquas ꝛ fontes aquarum
τὰ ὕδατα καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων
filiorũ iſrael. ꝛ aſcenderũt filii eſau
τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἀνέβησαν υἱοὶ ἠσαῦ
ꝛ filii ammon: ꝛ caſtrametati ſunt in
καὶ υἱοὶ ἀμμών, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ
mõtanis contra dothaim. ꝛ miſe=
ὀρεινῇ ἀπέναντι δωθαείμ. καὶ ἀπέστει
runt ex eis ad auſtrũ ꝛ ſubſolanum
λαν ἐξ αὐτῶν πρὸς νότον καὶ ἀπηλιώτην
contra ecrebel: q̃ eſt ꝓpe chu
ἀπέναντι ἐκρεβήλ, ἥ ἐστιν πλησίον χου
ſi: q̃ eſt ſuper torrentem mochmur.
σί, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χειμάρρου μοχμούρ.
ꝛ reliquꝰ exercitus aſſyriorũ caſtra
καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ τῶν ἀσσυρίων παρε
metati ſũt in campo: ꝛ cooperuerũt oẽm
νέβαλον ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐκάλυψαν πᾶν
faciem terre. ꝛ tabernacula ꝛ
τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ αἱ σκηναὶ καὶ
ſarcine eorũ caſtra fece
αἱ ἀπαρτίαι αὐτῶν κατεστρατοπέδευ=
runt in multitudie multa valde. ꝛ
σαν εἰς πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ οἱ
filii iſrael clamauerunt ad dñm deũ
υἱοὶ ἰσραὴλ ἀνεβόησαν πρὸς κύριον θεὸν
eorum: qm̃ defecit aĩo ſpũs eo
αὐτῶν, ὅτι ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμα αὐ
rum: qm̃ ĩ circuitu erãt omnes inimici eo
τῶν, ὅτι ἐκύκλωσαν πάντες οἱ ἐχθροὶ αὐ
rum: ꝛ nõ poterãt fugere de medio eorum.
τῶν, καὶ οὐκ ἦν διαφυγεῖν ἐκ μέσου αὐτῶν.
ꝛ manſerũt ĩ circuitu eorũ omnis cõgrega
καὶ ἔμειναν κύκλῳ αὐτῶν πᾶσα συναγω
tio aſſyriorũ: pedites ꝛ currus ꝛ
γὴ ἀσσούρ, οἱ πεζοὶ καὶ τὰ ἅρματα καὶ οἱ
equites eorum diebus trigintaquattu=
ἱππεῖς αὐτῶν ἡμέρας τριακοντατέσσα=
or. ꝛ deficiebant oĩbus habitanti=
ρας. καὶ ἐξέλειπον πάντας τοὺς κατοικοῦν
bus betulua oĩa receptacula ſua
τας βετυλουὰ πάντα τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν
aquarum. ꝛ lacus euacuabãtur
τῶν ὑδάτων. καὶ οἱ λάκκοι ἐξεκενοῦντο.

vt ſponte tradamus nos popu
lo holofernis. Melius eſt enim
vt captiui benedicamus domi=
num viuentes: ꝗ̃ moriamur &
ſimus opprobrium omni car=
ni: cum videamus vxores no=
ſtras & infantes noſtros mori
ante oculos noſtros. Conteſta=
mur hodie celum & terram &
deum patrum noſtrorum: qui
vlciſcitur nos ſecundum pecca
ta noſtra: vt iam tradatis ciuita
tem in manu militie holofer=
nis: vt ſit finis noſter breuis in
ore gladii: qui longior efficitur
in ariditate ſitis. Et cum hec di=
xiſſent factus eſt fletus & vlula
tus magnus in eccleſia omni=
bus: & per multas horas vna
voce clamauerunt ad deum di=
centes. Peccauimus cum patri
bus noſtris: iniuſte egimus: ini=
quitatem fecimus. Tu quia piꝰ
es miſerere noſtri: & in tuo fla=
gello vindica iniquitates no=
ſtras: & noli tradere confiten=
tes te populo qui ignorat te:
vt non dicant inter gentes: vbi
eſt deus eorum. Et cum fatiga=
ti his clamoribus: & his fleti=
bus laſſati ſiluiſſent: exurgens
ozias infuſus lachrymis dixit.
Equo animo eſtote fratres: &
hos quinqꝫ dies expectemus a
domino miſericordiam. Forſi=
tan enim indignationem ſu=
am abſcindet: & dabit gloriam
nomini ſuo. Si autem tranſa=
ctis quinqꝫ diebus non vene=
rit adiutorium: faciemus hec
verba que locuti eſtis.

Capitulum octauum.

ET factum eſt cum audiſſet
hec verba iudith vidua que
erat filia merari: filii idox: filii
ioſeph: filii ozie: filii elai: filii
iamnor: filii iedeon: filii rapho=
im filii achitob: filii melchie: fi=
lii enan: filii nathanie: filii ſala=
thiel: filii ſymeon: filii ruben: &
vir eius fuit manaſſes: qui mor
tuus eſt in diebus meſſis hor=
deacee: inſtabat enim ſuper al=
ligantes manipulos in campo:
& venit eſtus ſuper caput eius:
& mortuus eſt in bethulia ciui=
tate ſua: & ſepultus eſt cum pa=
tribus ſuis. Erat autem iudith

ꝛ non hẽbãt ad bibẽdũ ad ſatietatem aquã
καὶ οὐκ εἶχον πιεῖν εἰς πλησμονὴν ὕδωρ
die vna: qm̃ in mẽſura dabant e=
ἡμέραν μίαν, ὅτι ἐν μέτρῳ ἐδίδουν αὐ=
is ad bibẽdũ. ꝛ cõſternati ſũt infantes eorũ:
τοῖς πιεῖν. καὶ ἠθύμησαν τὰ νήπια αὐτῶν,
ꝛ vxores ꝛ iuuenes defecerũt
καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ νεανίσκοι ἐξέλιπον
a ſiti. ꝛ cadebant in
ἀπὸ τῆς δίψης. καὶ ἔπιπτον ἐν ταῖς
plateis ciuitatis: ꝛ in trãſi=
πλατείαις τῆς πόλεως, καὶ ἐν ταῖς διό
tibus portarũ. ꝛ non erat vigor
δοις τῶν πυλῶν. καὶ οὐκ ἦν κραταίωσις
ampliꝰ in eis. ꝛ cõgregatus eſt vniuerſus
ἔτι ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐπισυνήχθησαν πᾶς ὁ
ppl's ad oziam ꝛ principes ciui
λαὸς ἐπὶ ὀζίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πό
tatis: iuuenes ꝛ mulieres ꝛ
λεως, οἱ νεανίσκοι καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ
pueri. ꝛ clamauerunt voce magna:
παιδία. καὶ ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ,
ꝛ dixerũt coram oĩbus ſeniori
καὶ εἶπον ἐναντίον πάντων τῶν πρεσβυ
bus: iudicet deus inter nos ꝛ
τέρων, κρίναι ὁ θεὸς ἀναμέσον ἡμῶν καὶ ὑ
vos: qm̃ feciſtis in nobis iniuſticiã ma
μῶν, ὅτι ἐποιήσατε ἐν ἡμῖν ἀδικίαν με=
gnam nõ loquẽtes pacifica cum
γάλην οὐ λαλήσαντες εἰρηνικὰ μετὰ τῶν
filiis aſſyriorũ. ꝛ nũc non eſt auxiliator nr̃:
υἱῶν ἀσσούρ. καὶ νῦν οὐκ ἔστι βοηθὸς ἡμῶν,
ſed vendidit nos deus in mani
ἀλλὰ πέπρακεν ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖ
bus eorum: vt ꝓſternamur ante e
ρας αὐτῶν, τοῦ καταστρωθῆναι ἐναντίον αὐ
os in ſiti ꝛ ꝑditiõe magna. ꝛ
τῶν ἐν δίψῃ καὶ ἀπωλείᾳ μεγάλῃ. καὶ
nunc cõuocate eos: ꝛ tradite
νῦν ἐπικαλέσασθε αὐτούς, καὶ ἔκδοτε τὴν
ciuitatẽ oẽm ĩ direptionẽ populo holofer
πόλιν πᾶσαν εἰς προνομὴν λαῷ ὀλοφέρ
nis ꝛ vniuerſo exercitui eius. qm̃ meli
νου καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτοῦ. ὅτι κρεῖ
us nos fieri eis in rapi=
σσον ἡμᾶς γενηθῆναι αὐτοῖς εἰς διαρπα=
nam: ꝙ̃ mori in ſiti. erimus em̃ in
γήν, ἢ ἀποθανεῖν ἐν δίψῃ. ἐσόμεθα γὰρ εἰς
ſeruos: ꝛ viuet aĩa noſtra. ꝛ
δούλους, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν. καὶ
non videbimus mortem infantium no
οὐκ ὀψόμεθα τὸν θάνατον τῶν νηπίων ἡ=
ſtrorũ in oculis noſtris: ꝛ vxo
μῶν ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, καὶ τὰς γυναῖ=
res ꝛ filios noſtros deficientes
κας καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν ἐκλειπούσας
aĩas ipſoꝝ. cõteſtamur vobis
τὰς ψυχὰς αὐτῶν. μαρτυρόμεθα ὑμῖν τὸν
celum ꝛ terrã ꝛ deum noſtrũ ꝛ
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν θεὸν ἡμῶν καὶ
dñm patrum noſtrorũ: q̃ vlciſcitur
κύριον τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐκδικεῖ ἡ=
nos ſecundũ peccata noſtra: ꝛ
μᾶς κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ τὰ
peccata patrum noſtroꝝ: vt nõ
ἁμαρτήματα τῶν πατέρων ἡμῶν, ἵνα μὴ
faciat ſecundũ verba hec in di
ποιήσῃ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ ἡμέ
e hodierna. ꝛ factus fuit planctus ma
ρᾳ τῇ σήμερον. καὶ ἐγένετο κλαυθμὸς με=
gnus in medio cõgregatiõis oĩm
γας ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας πάντων

vnanimiter. ⁊ clamauerunt ad dñm
ὁμοθυμαδόν· καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν κύριον
deum voce magna. ⁊ dixit ad eos
θεὸν φωνῇ μεγάλῃ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς
ozias: cōfidite fratres. expectemus
ὀζίας, θαρσεῖτε ἀδελφοί. διακαρτερήσω-
adhuc quinq; dies: in quibus cōuertet
μεν ἔτι πέντε ἡμέρας, ἐν αἷς ἐπιστρέψει
dñs deus noster miam suam super nos.
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς.
nō.n.derelinquet nos in finē. si
οὐ γὰρ ἐγκαταλείψει ἡμᾶς εἰς τέλος. ἐὰν
aūt trāsierint isti: ⁊ nō venerit sup nos
δὲ διέλθωσιν αὗται, καὶ μὴ ἔλθῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς
adiutoriū: faciam iuxta verbū vestrū. ⁊
βοήθεια, ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμα ὑμῶν. καὶ
dispersit populū in sua ca-
ἐσκόρπισε τὸν λαὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ παρεμ-
stra. ⁊ ad muros ⁊ turres
βολήν. καὶ ἐπὶ τὰ τείχη καὶ τοὺς πύργους
ciuitatis sue abierūt: ⁊ vxo
τῆς πόλεως αὐτῶν ἀπῆλθον, καὶ τὰς γυ-
res ⁊ filios in domos suas
ναῖκας καὶ τὰ τέκνα εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν
miserunt. ⁊ erant in humilitate mul-
ἀπέστειλαν. καὶ ἦσαν ἐν ταπεινώσει πολ-
ta in ciuitate.
λῇ ἐν τῇ πόλει.

Ca. 8.

Et audiuit in illis die-
Καὶ ἤκουσεν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέ-
bus iudith filia merari: filii ox filii io-
ραις ἰουδεὶθ θυγάτηρ μεραρί, υἱοῦ ὢξ υἱοῦ ἰω-
seph filii oziel: filii helcia filii ananie filii
σὴφ υἱοῦ ὀζιήλ, υἱοῦ ἑλκία υἱοῦ ἀνανίου υἱοῦ
gedeon: filii raphain filii acitho filii eliu:
γεδεών, υἱοῦ ῥαφαῒν υἱοῦ ἀκιθὼ υἱοῦ ἠλιού,
filii eliab filii nathanael: filii samaliel
υἱοῦ ἐλιὰβ υἱοῦ ναθαναήλ, υἱοῦ σαμαλιὴλ
filii saladai filii israel: ⁊ vir e-
υἱοῦ σαλαδαῒ υἱοῦ ἰσραήλ, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐ-
ius manasses de tribu eius ⁊ de fa-
τῆς μανασσῆς τῆς φυλῆς αὐτῆς καὶ τῆς πα-
milia eius. ⁊ mortuus est i diebus mes-
τριᾶς αὐτῆς. καὶ ἀπέθανεν ἐν ἡμέραις θερι-
sis ordei. instabat.n.sup alligan
σμοῦ κριθῶν. ἐπέστη γὰρ ἐπὶ τοὺς δεσμεύον-
tes manipulos in campo: ⁊
τας τὰ δράγματα ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ὁ
estus venit sup caput eius: ⁊
καύσων ἦλθεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ
cecidit in lectum suum. ⁊ sepelierūt
ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ. καὶ ἔθαψαν
eum cum patribus suis in a
αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν τῷ ἀ-
gro q inter dothaim ⁊ balamo.
γρῷ τῷ ἀναμέσον δωθαεὶμ καὶ βαλαμώ.
⁊ erat iudith in domo sua vidua
καὶ ἦν ἰουδεὶθ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς χηρεύουσα
annis trib⁹ ⁊ mēsibus qttuor. ⁊ fe
ἔτη τρία καὶ μῆνας τέσσαρας. καὶ ἐποίη-
cit sibi tabernaculū in pte supiori
σεν ἑαυτῇ σκηνὴν ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ
domus sue: ⁊ imposuit sup lumbus
οἴκου αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν ὀσφὺν
suuȝ cilicium: ⁊ erāt sup eam vestes
αὐτῆς σάκκον, καὶ ἦν ἐπ᾽ αὐτῆς τὰ ἱμάτια
viduitatis sue. ⁊ ieiunauit om
τῆς χηρεύσεως αὐτῆς. καὶ ἐνήστευσε πά-
nibus diebus viduitatis sue:
σας τὰς ἡμέρας τῆς χηρεύσεως αὐτῆς,
pter antesabbata ⁊ sabbata ⁊
χωρὶς προσαββάτων καὶ σαββάτων καὶ

relicta eius vidua iam annis tri-
bus & mensibus sex. Et in supe
rioribus domus sue fecit sibi se
cretum cubiculum: in quo cum
puellis suis clausa morabatur:
& habens super lumbos suos ci
litium ieiunabat omnibus die-
bus vite sue: preter sabbata &
neomenias & festa domus isra-
el. Erat autem eleganti aspectu
nimis: cui vir suus reliquerat di-
uitias multas & familiam copio
sam: ac possessiones armentis
boum ac gregibus ouium ple
nas. Et erat hec ī oībus famo
sissima: quoniam timebat do
minum valde: nec erat qui lo-
queretur de illa verbum malū.
Hec itaq; cum audisset quoni-
am ozias promisisset: ꝙ transa
cto quinto die traderet ciuita-
tem: misit ad presbyteros cha-
bri & charmi. Et venerunt ad
illam: & dixit illis. Quod ē hoc
verbuȝ in quo consensit ozias:
vt tradat ciuitatem assyriis: si in
tra quinq; dies non venerit vo-
bis adiutorium? Et qui estis vos
qui temptatis dominum? Non
est iste sermo qui misericordiaȝ
prouocet: sed potius qui iram
excitet: & furorem accendat.
Posuistis vos tempus miseratio
nis domini: & in arbitrium ve-
strum diem constituistis ei. Sed
quia patiens dominus est: ī hoc
ipso peniteamus: & indulgen-
tiam eius fusis lachrymis po-
stulemus. Non enim quasi ho-
mo deus sic comminabitur:
neq; sicut filius hominis ad ira-
cundiam inflāmabitur. Et ideo
humiliem⁹ illi animas nostras:
& in spiritu constituti humilia-
to seruientes illi: dicamus flētes
domino: vt secundum volunta-
tem suam sic faciat nobiscum ci
to misericordiam suam: vt sicut
conturbatum est cor nostrum
in superbia eorum: ita etiam de
nostra humilitate gloriemur:
quoniam non sumus secuti pec
cata patrum nostrorum: qui de
reliquerunt deum suum: & ado
rauerunt deos alienos. pro quo
scelere dati sunt in gladium & ī
rapinam & in confusionem ini-
micis suis. Nos autem alterum
deum nescimus preter ipsum.
Expectemus humiles consola-
tionem eius: & exquiret sangui
nem nostrum de afflictionibus
inimicorum nostrorum: & hu-
miliabit omnes gentes quecun
q; insurgunt contra nos: & faci
et illas sine honore dominus de
us noster. Et nunc fratres quo-
niam vos qui estis presbyteri in
populo dei: & ex vobis pendet

antenеomenias ⁊ festa ⁊ solēnitates
προνουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν καὶ χαρμοσυνῶν
domus israel. ⁊ erat speciosa forma.
οἴκου ἰσραήλ. καὶ ἦν καλὴ τῷ εἴδει,
⁊ elegans aspectu nimis. ⁊ reliquе
καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα. καὶ ὑπελεί-
rat ei manasses vir eius au-
πετο αὐτῇ μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς χρυσί-
rū ⁊ argentum ⁊ famulos ⁊ ancil-
ον καὶ ἀργύριον καὶ παῖδας καὶ παιδίσ-
las ⁊ pecora ⁊ agros: ⁊ manebat in e
κας καὶ κτήνη καὶ ἀγρούς, καὶ ἔμενεν ἐπ᾽ αὐ-
is. ⁊ nō erat q inferret in eā ver
τῶν. καὶ οὐκ ἦν ὃς ἐπήνεγκεν ἐπ᾽ αὐτὴν ῥῆ-
bum maluȝ: qm̄ timebat deum valde.
μα πονηρόν, ὅτι ἐφοβεῖτο τὸν θεὸν σφόδρα.
⁊ audiuit verba populi mala
καὶ ἤκουσε τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ τὰ πονηρὰ
contra principem: qm̄ cōsternati sunt in
ἐπὶ τὸν ἄρχοντα, ὅτι ὠλιγοψύχησαν ἐν
paucitate aqrum. ⁊ audiuit om-
τῇ σπάνει τῶν ὑδάτων. καὶ ἤκουσε πάν-
nia verba iudith que locut⁹ fuit ad
τας τοὺς λόγους ἰουδεὶθ οὓς ἐλάλησε πρὸς
eos ozias: quō iurauit eis ꝙ tra
αὐτοὺς ὀζίας, ὡς ὤμοσεν αὐτοῖς παραδώ-
deret ciuitatē post dies quinq;
σειν τὴν πόλιν μετὰ ἡμέρας πέντε τοῖς
assyriis. ⁊ cū misisset ancillam su
ἀσσυρίοις. καὶ ἀποστείλασα τὴν ἄβραν αὐ-
am q̄ preerat oībus facultatibus
τῆς τὴν ἐφεστῶσαν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν
suis: vocauit oziā ⁊ chabrin ⁊ char
αὐτῇ, ἐκάλεσεν ὀζίαν καὶ χαβρὶν καὶ χαρ-
min presbyteros ciuitatis su
μὶν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐ-
e: ⁊ venerūt ad eam. ⁊ dixit ad
τῆς, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτήν. καὶ εἶπε πρὸς
eos: audite iā me principes
αὐτούς, ἀκούσατε δή μου ἄρχοντες τῶν
habitantium betulua: qm̄ nō rectū
κατοικούντων βετυλουά, ὅτι οὐκ εὐθὺς ὁ
verbū vestrū quod locuti estis coram
λόγος ὑμῶν ὃν ἐλαλήσατε ἐναντίον τοῦ
populo in die hac: ⁊ constituistis
λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ ἐστήσατε τὸν
iusiurādū hoc quod locuti estis inter
ὅρκον τοῦτον ὃν ἐλαλήσατε ἀναμέσον τοῦ
deum ⁊ nos: ⁊ dixistis tradituros esse
θεοῦ καὶ ἡμῶν, καὶ εἴπατε ἐκδώσειν τὴν
ciuitatem inimicis nostris: nisi in illis
πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐὰν μὴ ἐν αὐταῖς
cōuersus fuerit dñs ad adiuuādū nos. ⁊ nūc q
ἐπιστρέψῃ κύριος βοηθῆσαι ἡμῖν. καὶ νῦν τί-
estis vos q tētastis deū in
νες ἐστὲ ὑμεῖς οἳ ἐπειράσατε τὸν θεὸν ἐν τῇ
die hodierna: ⁊ statuitis p
ἡμέρᾳ τῇ σήμερον, καὶ ἵστασθε ὑπὲρ τοῦ
deo in medio filioꝝ hoim? ⁊ nūc domi
θεοῦ ἐν μέσῳ υἱῶν ἀνθρώπων; καὶ νῦν κύρι-
nū oipotentem exqritis: ⁊ nihil co
ον παντοκράτορα ἐξετάζετε, καὶ οὐθὲν ἐπι-
gnoscetis vsq; i seculū. qa pfundū corꝫ
γνώσεσθε ἕως τοῦ αἰῶνος. ὅτι βάθος καρδί-
dis hoīs nō inuenietis: ⁊ verba
ας ἀνθρώπου οὐχ εὑρήσετε, καὶ λόγους τῆς
cogitatiōis eius nō pcipietis: ⁊ quomodo
διανοίας αὐτοῦ οὐ διαλήψεσθε, καὶ πῶς τὸν
deuȝ q fecit oīa hec scrutabimini:
θεὸν ὃς ἐποίησε πάντα ταῦτα ἐρευνήσετε,
⁊ mentē eius cognoscetis: ⁊
καὶ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐπιγνώσεσθε, καὶ τὸν

cogitationē eius dignoscetis? nequaq̄
λογισμὸν αὐτοῦ κατανοήσετε; μηδαμῶς
fratres. ne ad irā excitetis dñm deum
ἀδελφοί. μὴ παροργίζετε κύριον τὸν θεὸν
nrm: qm̄ si noluerit in quinq;
ἡμῶν, ὅτι ἐὰν μὴ βούληται ἐν ταῖς πέντε
diebus adiuuare nos: ipse habet
ἡμέραις βοηθῆσαι ἡμῖν, αὐτὸς ἔχει τὴν
ptātem in qbus voluerit defendere ⁊ oīni
ἐξουσίαν ἐν αἷς θέλει σκεπάσαι καὶ πά-
bus diebus: aut etiā exterminare nos
σαις ἡμέραις, ἢ καὶ ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς
ante faciem inimicorū nrorum. vos
πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. ὑμεῖς
aūt ne alienetis consilia dñi
δὲ μὴ ἐνεχυριάζετε τὰς βουλὰς κυρίου
dei nostri: qm̄ nō q̄si homo de
τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ θε-
us vt minis afficiatur: neq; sicut fili⁹ hois vt
ὸς ἀπειληθῆναι, οὐδ᾽ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου δι-
iudicetur. ideoq; expectātes q̄ ab
αιτηθῆναι. διόπερ ἀναμένοντες τὴν παρ᾽
eo salutem: inuocemus eum
αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐπικαλεσώμεθα αὐτὸν
in adiutoriū nostrū. ⁊ exaudiet
εἰς βοήθειαν ἡμῶν. καὶ εἰσακούσεται τῆς
vocē nostrā: si fuerit ei placitū. qm̄ nō
φωνῆς ἡμῶν, ἐὰν ᾖ αὐτῷ ἀρεστόν. ὅτι οὐκ
surrexit in gnātiōib⁹ nris: neq; est in
ἀνέστη ἐν ταῖς γενεαῖς ἡμῶν, οὐδέ ἐστιν ἐν
die hodierna: neq; tribus: neq;
τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον, οὔτε φυλή, οὔτε
familia: neq; populus: neq; ciuitas ex no
πατριά, οὔτε δῆμος, οὔτε πόλις ἐξ ἡ-
bis: q adorent deos manufactos:
μῶν, οἳ προσκυνοῦσι θεοῖς χειροποιήτοις,
sicut fuit in priorībus die
καθάπερ ἐγένετο ἐν ταῖς πρότερον ἡμέ-
bus: quoꝝ gra dati sunt in gladium
ραις, ὧν χάριν ἐδόθησαν εἰς ῥομφαίαν
⁊ rapinam patres nostri: ⁊ ceci
καὶ διαρπαγὴν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἔπε-
derūt ruina magna i cōspectu inimicoꝝ
σον πτῶμα μέγα ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν
nrorū. nos aūt alterū deū nō cognouim⁹.
ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ ἕτερον θεὸν οὐκ ἔγνωμεν.
vnde speramus ꝙ nō despiciet
ὅθεν ἐλπίζομεν ὅτι οὐχ ὑπερόψεται ἡ-
nos: neq; de gēte nrā: neq; cū
μᾶς, οὔτε ἀπὸ τοῦ γένους ἡμῶν, οὔτε ἐν
capti fuerimus nos? sic vocabitur
τῷ ληφθῆναι ἡμᾶς, οὕτως κληθήσεται ἡ
iudea. ⁊ diripientur sancta no
ἰουδαία. καὶ προνομευθήσεται τὰ ἅγια ἡ-
stra: ⁊ exqret pfanationē eius
μῶν, καὶ ἐκζητήσει τὴν βεβήλωσιν αὐτοῦ
de ore nrō: ⁊ timorē ocu
ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν, καὶ τὸν φόβον τῶν ὀφ-
lorum nroruȝ ⁊ captiuitatē
θαλμῶν ἡμῶν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς
terre ⁊ desolationē hereditatis nostre
γῆς καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς κληρονομίας ἡμῶν
cōuertet in caput nostrū in gēti-
ἐπιστρέψει εἰς κεφαλὴν ἡμῶν ἐν τοῖς ἔθνε-
bus: vbicūq; seruierimus illic. ⁊ erimus
σιν, οὗ ἐὰν δουλεύσωμεν ἐκεῖ. καὶ ἐσόμε-
in offensionē ⁊ in vituperiū i con-
θα εἰς πρόσκομμα καὶ εἰς ὄνειδος ἐναντί-
spectu possidētiū nos: qm̄ nō dirige
ον τῶν κτωμένων ἡμᾶς, ὅτι οὐ κατευθυν-
tur seruitus nostra in gratiam: sed
θήσεται ἡ δουλεία ἡμῶν εἰς χάριν, ἀλλ᾽

anima illorum: ad eloquium
vestrum corda eorum erigite:
vt memores sint quia tempta
ti sunt patres nostri: vt pro-
barentur si vere colerent de-
um suum. Memores esse de-
bent: quomodo pater noster
Abraam temptatus est: & per
multas tribulationes proba-
tus: dei amicus effectus est.
Sic Isaac: sic Iacob: sic mo-
yses: & omnes qui placue-
runt deo: per multas tribu-
lationes transierunt fideles.
Illi autem qui temptationes
non susceperunt cum timore
domini: & impatientiam su-
am: & improperium murmu
rationis sue contra dominum
protulerunt: exterminati sunt
ab exterminatore: & a serpen
tibus perierunt. Et nos er-
go non vlciscamur nos pro
his que patimur: sed repu-
tantes peccatis nostris hec ip
sa supplicia minora esse: fla-
gella domini quasi serui qui
corripimur ad emendationem
& non ad perditionem no-
stram euenisse credamus. Et
dixerunt illi ozias & presby-
teri. Omnia que locuta es
vera sunt: & non est in ser-
monibus tuis vlla reprehen-
sio. Nunc ergo ora pro no-
bis: quoniam mulier sancta
es: & timens deum. Et di-
xit illis iudith. Sicut qd potui
loqui dei esse cognoscitis: ita
quod facere disposui proba-
te si ex deo est: & orate vt
firmum faciat deus consilium
meum. Stabitis vos ad portam
nocte ista: & ego exeam cum
abra mea: & orate vt sicut di
xistis in diebus quinq; respi-
ciat dominus populum suum
israel. Vos autem nolo vt
scrutemini actum meum: &
vsq; dum renunciem vobis
nihil aliud fiat: nisi oratio pro
me ad dominum deum no-
strum. Et dixit ad eam ozias
princeps iude. Vade in pace:
& dominus sit tecum in vltionē

in dedecus ponet eam dñs deus
εἰς ἀτιμίαν θήσει αὐτὴν κύριος ὁ θεὸς
noster. ⁊ nunc fratres ondamus
ἡμῶν. καὶ νῦν ἀδελφοὶ ἐπιδειξώμεθα τοῖς
fratribus nostris: ꝙ a nobis pendet
ἀδελφοῖς ἡμῶν, ὅτι ἐξ ἡμῶν ἐκκρέμαται ἡ
anima eorum: ⁊ scā ⁊ domus ⁊
ψυχὴ αὐτῶν, καὶ τὰ ἅγια καὶ ὁ οἶκος καὶ τὸ
altare firmata sunt in nobis. preter
θυσιαστήριον ἐπεστήρικται ἐφ᾽ ἡμῖν. παρὰ
oīa hec agamus grās dño
πάντα ταῦτα εὐχαριστήσωμεν κυρίῳ τῷ
deo nostro: q tēptat nos sicut ⁊
θεῷ ἡμῶν, ὃς πειράζει ἡμᾶς καθὼς καὶ τοὺς
patres nostros. memores estote q̄ fecit
πατέρας ἡμῶν. μνήσθητε ὅσα ἐποίησε
cum abraam: ⁊ qbus tēptauit isa
μετὰ ἀβραάμ, καὶ ὅσα ἐπείρασε τὸν ἰσα-
ac: ⁊ q̄ facta sunt iacob in mesopo-
άκ, καὶ ὅσα ἐγένετο τῷ ἰακὼβ ἐν μεσοπο-
tamia syrie pascenti o-
ταμίᾳ τῆς συρίας ποιμαίνοντι τὰ πρό-
ues laban fratris matris
βατα λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς
sue. qm̄ nō sicut illos examiauit
αὐτοῦ. ὅτι οὐ καθὼς ἐκείνους ἐπύρωσεν
in examen cordis eorum? ⁊ nos
εἰς ἐτασμὸν καρδίας αὐτῶν, καὶ ἡμᾶς
non vltus est: sed admonitionē flagel
οὐκ ἐξεδίκησεν, ἀλλ᾽ εἰς νουθεσίαν μαστι-
lat dñs appropinqntes sibi. ⁊ dixit
γοῖ κύριος τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ. καὶ εἶπε
ad eam ozias: oīa q̄cūq; dixisti in
πρὸς αὐτὴν ὀζίας, πάντα ὅσα εἶπας ἐν
bono corde locuta es. ⁊ nō est q
ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐλάλησας. καὶ οὐκ ἔστιν ὃς
resistat verbis tuis. qm̄ non in
ἀντιστήσεται τοῖς λόγοις σου. ὅτι οὐκ ἐν
hodierno die sapia tua manifesta est:
τῇ σήμερον ἡ σοφία σου πρόδηλός ἐστιν,
sed a pncipio dierum tuorū cognouit oīs
ἀλλὰ ἀπαρχῆς ἡμερῶν σου ἔγνω πᾶς ὁ
populus prudētiam tuā: qm̄ bona est
λαὸς τὴν σύνεσίν σου, καθότι ἀγαθόν ἐστι
formatio cordis tui. sed popu
τὸ πλάσμα τῆς καρδίας σου. ἀλλ᾽ ὁ λα-
lus sitiuit valde: ⁊ coegerunt
ὸς ἐδίψησε σφόδρα, καὶ ἠνάγκασαν ἡ-
nos sicut locuti sumus facere eis:
μᾶς καθὰ ἐλαλήσαμεν ποιῆσαι αὐτοῖς,
⁊ inducere iuramētū sup nos: qd nō trāſ
καὶ ἐπαγαγεῖν ὅρκον ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὃν οὐ παρα-
gredienur. ⁊ nūc ora tu p nobis:
βησόμεθα. καὶ νῦν δεήθητι σὺ περὶ ἡμῶν,
qm̄ mulier religiosa es. ⁊ mittet domi
ὅτι γυνὴ εὐσεβὴς εἶ. καὶ ἀποστελεῖ κύρι-
nus pluuiā ad repletionē lacuum
ος τὸν ὑετὸν εἰς πλήρωσιν τῶν λάκκων
nostroꝝ: ⁊ nō deficiemus āplius. ⁊ dixit
ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐκλείψομεν ἔτι. καὶ εἶπε
ad eos iudith: audite me: ⁊
πρὸς αὐτοὺς ἰουδεὶθ, ἀκούσατέ μου, καὶ
faciam negociuȝ quod pueniet in gnātiōes
ποιήσω πρᾶγμα ὃ ἀφίξεται εἰς γενεὰς
gnātionū filiis gnīs nostri. vos stabi
γενεῶν υἱοῖς τοῦ γένους ἡμῶν. ὑμεῖς στήσε-
tis in porta nocte hac: ⁊
σθε ἐπὶ τῆς πύλης τὴν νύκτα ταύτην, καὶ
exibo ego cū ancilla mea.
ἐξελεύσομαι ἐγὼ μετὰ τῆς ἄβρας μου.
⁊ in diebus post q̄s dixistis
καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μεθ᾽ ἃς εἴπατε

traditurus ciuitatem inimicis no
παραδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡ-
stris: respiciet dñs israel in ma
μῶν, ἐπισκέψεται κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐν χει
nu mea. vos autē nō scrutabimini a
ρί μου. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξερευνήσετε τὴν πρᾶ
ctū meū. nō. n. annunciabo vobis vsqꝫ dū pfi
ξίν μου. οὐ γὰρ ἀπαγγελῶ ὑμῖν ἕως τοῦ τε
ciantur q̄ ego facio. ⁊ dixit ozias ⁊
λεσθῆναι ἃ ἐγὼ ποιῶ. καὶ εἶπεν ὀζίας καὶ
principes ad eam: vade in pa
οἱ ἄρχοντες πρὸς αὐτήν, πορεύου εἰς εἰρή
ce: ⁊ dñs deus ante te in
νην, καὶ κύριος ὁ θεὸς ἔμπροσθέν σου εἰς
vltionem inimicorū nostrorum. ⁊ reuertē
ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. καὶ ἀποστρέ
tes de tabernaculo: abierūt ad
ψαντες ἐκ τῆς σκηνῆς, ἐπορεύθησαν ἐπὶ
acies suas.
τὰς διατάξεις αὐτῶν. Ca. 9.

Iudith vero cecidit in faciem:
Ἰουδεὶθ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον,
⁊ imposuit cinerem sup caput su
καὶ ἐπέθετο σποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐ-
um: ⁊ exuit quo induta erat cili
τῆς, καὶ ἐγύμνωσεν ὃν ἐνεδιδύσκετο σάκ-
tium. ⁊ erat nuper oblatū in hierlm
κον. καὶ ἦν ἄρτι προσφερόμενον εἰς ἰλὴμ
in domū dñi incensum vespere illi
εἰς τὸν οἶκον κυ τὸ θυμίαμα τῆς ἑσπέρας ἐκεί
us. ⁊ clamauit voce magna iudith ⁊
νης. καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδεὶθ καὶ
dixit: dñe deus patris mei symeō cui
εἶπε, κύριε ὁ θεὸς τοῦ πρς μου συμεὼν ᾧ
dedisti gladium in vltionem alienige
ἔδωκας ῥομφαίαν εἰς ἐκδίκησιν ἀλλογε-
narū: q̄ soluerūt vuluā virginis in coinq
νῶν, οἳ ἔλυσαν μήτραν παρθένου εἰς μία
natione: ⁊ nudauerūt femur in cōfusionē: ⁊
σμα, καὶ ἐγύμνωσαν μηρὸν εἰς αἰσχύνην, καὶ
pfanauerūt virginitatē in opprobriū. di
ἐβεβήλωσαν παρθενίαν εἰς ὄνειδος. εἶ-
xisti eñi nō sic erit. ⁊ fecerunt
πας γὰρ οὐχ οὕτως ἔσται. καὶ ἐποίησαν
p q̄bus dedisti pricipes eorū in cedē.
ἀνθ᾽ ὧν ἔδωκας ἄρχοντας αὐτῶν εἰς φόνον.
⁊ stratum eorum irrigauit de
καὶ τὴν στρωμνὴν αὐτῶν ἣ ᾐδέσατο τὴν ἀ-
ceptum in sanguine. ⁊ pcussisti ser
πατηθεῖσαν εἰς αἷμα. καὶ ἐπάταξας δού
uos in potētibus: ⁊ potentes in thro
λους ἐπὶ δυνάσταις, καὶ δυνάστας ἐπὶ θρό
nis suis. ⁊ dedisti mulieres eorum
νους αὐτῶν. καὶ ἔδωκας γυναῖκας αὐτῶν
in predam: ⁊ filias eorum in cap-
εἰς προνομήν, καὶ θυγατέρας αὐτῶν εἰς αἰχ
tiuitatē: ⁊ omnia spolia eorum
μαλωσίαν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν
in diuisionē filiorū dilectorū a te: q̄
εἰς διαίρεσιν υἱῶν ἠγαπημένων ὑπὸ σοῦ, οἳ
et zelauerunt zelum tuum: ⁊ abomina
καὶ ἐζήλωσαν τὸν ζῆλόν σου, καὶ ἐβδελύ
ti sunt coinquinationē sanguinis sui: ⁊ inuoca-
ξαντο μίασμα αἵματος αὐτῶν, καὶ ἐπεκα
uerunt te i auxiliatorē. deꝰ deus meꝰ ex
λέσαντό σε εἰς βοηθόν. ὁ θεὸς ὁ θεὸς ὁ ἐμὸς εἰσά
audi me viduam. tu enī fecisti
κουσόν μου τῆς χήρας. σὺ γὰρ ἐποίησας τὰ
priora illorū ⁊ illa ⁊ posterio
πρότερον ἐκείνων καὶ ἐκεῖνα καὶ τὰ μετέπει
ra ⁊ pñtia: ⁊ supuenientia cogitasti:
τα καὶ τὰ νῦν, καὶ τὰ ἐπερχόμενα διενοήθης,

inimicorum nostrorum: & reuertentes abierunt. Cap. 9.

Quibus ascendentibus: iudith ingressa est oratorium suum: & induens se cilitio posuit cinerem super caput suum: & prosternens se domino clamabat ad dominuꝫ dicens. Domine deus patris mei symeon: qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum: qui violatores extiterunt in coinquinatione sua: & denudauerunt femur virginis in confusionem & dedisti mulieres illorum in predam: & filias illorum in captiuitatem: & omnem predam in diuisionem seruis tuis qui zelauerunt zelum tuum: subueni queso te domine deus meus mihi vidue. Tu enim fecisti priora: & illa post illa cogitasti: & hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim vie tue parate sunt: & tua iudicia in tua pˀuidentia posuisti. Respice castra assyriorum: nunc sicut tunc castra egyptiorum videre dignatus es: quando post seruos tuos armati currebant confidentes in quadrigis & in equitatu suo & in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum & tenebre fatigauerunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus: & aque operuerunt eos. Sic fiant & isti domine: qui confidunt in multitudine sua: & in curribus suis & in contis & in sagittis suis: & in lanceis gloriantur: & nesciunt quia tu ipse es deus noster q̄ conteris bella ab initio: & dominus nomen est tibi. Erige brachium tuum sicut ab initio: & allide virtutem eorum in virtute tua: cadat virtus eorum in iracundia tua qui promittunt se violare sancta tua: & polluere tabernaculum nominis tui: & deiicere gladio suo cornu altaris tui. Fac domine vt gladio proprio eius superbia amputetur. Capiatur laqueo oculorum suorum in me: & pcuties eum ex labiis charitatis mee. Da mihi ī animo constantiam: vt contemnā illum & virtutem vt euertam illū. Erit.n. hoc memoriale nois tui: cū manus femine deiecerit eum. Nō enim in multitudine est virtus tua dñe: neqꝫ in equorū viribus voluntas tua. Nec superbi ab initio placuerunt tibi: sed humilium & mansuetorum sp̄ tibi placuit deprecatio. Deus celorum creator aquarum: & dominus totius creature: exaudi me miseram depcantem: & de tua misericordia pˀsumentē. memento dñe testamēti tui: & da verbum in ore meo: & in corde meo consiliuꝫ corrobora: vt domus tua in sanctificatione pmaneat: & oēs gētes agnoscāt q̄a tu es deus: & nō est alius preter te.

Capitulum decimū.

⁊ adfuerunt q̄ decreuisti ⁊ dixerūt:
καὶ παρέστησαν ἃ ἐβουλεύσω καὶ εἶπον,
ecce adsumus. oēs .n. vie tue para
ἰδοὺ πάρεσμεν. πᾶσαι γὰρ αἱ ὁδοί σου ἕτοι
te: ⁊ iudicia tua in pˀuidentia. ecce enī
μοι, καὶ αἱ κρίσεις σου ἐν προγνώσει. ἰδοὺ γὰρ
assyrii multiplicati sunt in potētia sua:
ἀσσύριοι ἐπληθύνθησαν ἐν δυνάμει αὐτῶν,
exaltati sunt in equo ⁊ ascensore: gloriati
ὑψώθησαν ἐφ᾽ ἵππῳ καὶ ἀναβάτῃ, ἐγαυρία
sunt in brachio peditū: sperauerūt i clypeo
σαν ἐν βραχίονι πεζῶν, ἤλπισαν ἐν ἀσπίδι
⁊ arcu ⁊ funda: ⁊ nō cognouerūt q̄
καὶ τόξῳ καὶ σφενδόνῃ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι
tu es dñs cōterens bella. dñs nomē
σὺ εἶ κς συντρίβων πολέμους. κς ὄνομά
tibi. tu rumpe eorꝫ fortitudinē i virtute tua:
σοι. σὺ ῥάξον αὐτῶν τὴν ἰσχὺν ἐν δυνάμει σου,
⁊ cōfringe robur eorum in iracūdia tua
καὶ κάταξον τὸ κράτος αὐτῶν ἐν τῷ θυμῷ σου
deliberauerūt enī pfanare sancta
ἐβουλεύσαντο γὰρ βεβηλῶσαι τὰ ἅγιά
tua: polluere tabernaculum quietis
σου, μιᾶναι τὸ σκήνωμα τῆς καταπαύσεως
nois glorie tue: ⁊ deiicere
τοῦ ὀνόματος τῆς δόξης σου, καὶ καταβαλεῖν
ferro cornu altaris tui. respice in
σιδήρῳ κέρας θυσιαστηρίου σου. βλέψον εἰς
supbiam eorum. mitte iram
ὑπερηφανίαν αὐτῶν. ἀπόστειλον τὴν ὀργήν
tuam in capita eorū. da in manu mea
σου εἰς κεφαλὰς αὐτῶν. δὸς ἐν χειρί μου
vidue quod cogitaui robur. pcute ser
τῆς χήρας ὃ διενοήθην κράτος. πάταξον δοῦ
uum ex labiis deceptiōis mee sup principē:
λον ἐκ χειλέων ἀπάτης μου ἐπ᾽ ἄρχοντι,
⁊ principē sup seruū suū. frāge
καὶ ἄρχοντα ἐπὶ θεράποντι αὐτοῦ. θραῦσον
eorum celsitudinē in manu femine. nō. n.
αὐτῶν τὸ ἀνάστημα ἐν χειρὶ θηλείας. οὐ γὰρ
in multitudine robur tuū: neqꝫ potentia
ἐν πλήθει τὸ κράτος σου, οὐδὲ ἡ δυναστεία
tua in fortibus: sed humiliū es domi
σου ἐν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ ταπεινῶν εἶ κύρι
nus: ⁊ minorū es adiutor: defensor
ος, καὶ ἐλαττόνων εἶ βοηθός, ἀντιλήπτωρ
impotentiū: desperantiū ptector: spē
ἀσθενούντων, ἀπεγνωσμένων σκεπαστής, ἀ
carentium saluator. vtiqꝫ vtiqꝫ: deus pa
πηλπισμένων σωτήρ. ναὶ ναί, ὁ θεὸς τοῦ πα
tris mei ⁊ deus hereditatis israel: dña-
τρός μου καὶ θεὸς κληρονομίας ἰηλ, δέσπο
tor celorū ⁊ terre: creator aqua
τα τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς, κτίστα τῶν ὑδά
rum: rex vniuerse creature tue: tu
των, βασιλεῦ πάσης κτίσεώς σου, σὺ
exaudi depcationē meā: ⁊ da verbū
εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς μου, καὶ δὸς λόγον
meū ⁊ deceptionē ⁊ vulnus ⁊ cicatricem
μου καὶ ἀπάτην καὶ τραῦμα καὶ μώλωπα
eis: q̄ aduersus testamentū tuū: ⁊ domū
αὐτοῖς, οἳ κατὰ τῆς διαθήκης σου, καὶ οἴκου
sanctificatā tuā: ⁊ verticē sion: ⁊ domū
ἡγιασμένου σου, καὶ κορυφῆς σιών, καὶ οἴκου
possessiōis filiorū tuorū: decreuerunt du
κατασχέσεως υἱῶν σου, ἐβουλεύσαντο σκλη
ra. ⁊ fac sup oēm gentē tuā ⁊
ρά. καὶ ποίησον ἐπὶ παντὸς ἔθνους σου καὶ
oēm potētiā ⁊ fortitudinē: qm̄ nō ē
πάσης δυνάμεως καὶ κράτους, ὅτι οὐκ ἔστιν
alius defensor gentis israel: nisi tu.
ἄλλος ὑπερασπίζων τοῦ ἔθνους ἰηλ, εἰ μὴ σύ.

C.10. Et factū ē vt cessauit clamare ad
Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο βοῶσα πρὸς
deum israel: ⁊ cōsūmauit omnia
τὸν θεὸν ἰσραήλ, καὶ συνετέλεσε πάντα τὰ
verba hec: ⁊ surrexit de ruina:
ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνέστη ἀπὸ τῆς πτώσεως,
⁊ vocauit ancillam suam. ⁊ descēdit
καὶ ἐκάλεσε τὴν ἅβραν αὐτῆς. καὶ κατέβη
in domum: in q̄ morabatur in ea in
εἰς τὸν οἶκον, ἐν ᾧ διέτριβεν ἐν αὐτῷ ἐν ταῖς
diebus sabbatorum ⁊ in festiuitatibus
ἡμέραις τῶν σαββάτων καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς
suis. ⁊ exuit cilitium quo induta
αὐτῆς. καὶ περιείλετο τὸν σάκκον ὃν ἐνεδιδύ-
erat: ⁊ exuit se vestimētis viduita
σκετο, καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσε
tis sue. ⁊ lauit corpus aqua:
ως αὐτῆς. καὶ περιεκλύσατο τὸ σῶμα ὕδατι,
⁊ vnxit vnguēto pingui. ⁊ discriminauit
καὶ ἐχρίσατο μύρῳ παχεῖ. καὶ διέταξε τὰς
crines capitis sui: ⁊ imposuit mi
τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, καὶ ἐπέθετο μί
tram sup ipsum. ⁊ induta est vestimētis
τραν ἐπ᾽ αὐτῆς. καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια
iocūditatis sue: in q̄bus ornabatur in
τῆς εὐφροσύνης αὐτῆς, ἐν οἷς ἐστολίζετο ἐν ταῖς
diebus vite viri sui manasse.
ἡμέραις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μανασσῆ.
⁊ assūpsit sandalia in pedibus suis.
καὶ ἔλαβε σανδάλια εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς.
⁊ induit brachiorꝫ ornamēta ⁊ dextrariola
καὶ περιέθετο τοὺς χλιδῶνας καὶ τὰ ψέλλια
⁊ anulos ⁊ inaures: ⁊ omne
καὶ τοὺς δακτυλίους καὶ τὰ ἐνώτια, καὶ πάν
ornamentū suū. ⁊ ornata est
τα τὸν κόσμον αὐτῆς. καὶ ἐκαλλωπίσατο
valde in deceptionē oculorum virorum
σφόδρα εἰς ἀπάτησιν ὀφθαλμῶν ἀνδρῶν
q̄cūqꝫ vidissent eam. ⁊ dedit ancille sue
ὅσοι ἂν ἴδωσιν αὐτήν. καὶ ἔδωκε τῇ ἅβρᾳ αὐ
ascopam vini ⁊ vas olei:
τῆς ἀσκοπυτίνην οἴνου καὶ καμψάκην ἐλαίου,
⁊ peram impleuit farina ⁊ palatha
καὶ πήραν ἐπλήρωσεν ἀλφίτων καὶ παλά
⁊ panibus mūdis. ⁊ duplicauit
θης καὶ ἄρτων καθαρῶν. καὶ περιεδίπλωσε
omnia vasa sua: ⁊ iposuit in ea.
πάντα τὰ ἀγγεῖα αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐν αὐ
⁊ exierunt simul ad portam ciuita
τῇ. καὶ ἐξῆλθον ὁμοῦ ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλε
tis betulue: ⁊ inuenerūt pfectos sup eam
ως βετουλούα, καὶ εὗρον ἐφεστῶτας ἐπ᾽ αὐτῇ
oziam ⁊ presbyteros ciuitatis cha
ὀζίαν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως χα
brin ⁊ charmin. vt aūt viderūt eam: ⁊ erat
βρὶν καὶ χαρμίν. ὡς δὲ εἶδον αὐτήν, καὶ ἦν
mutata facies eius: ⁊ ve-
ἠλλοιωμένον τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ τὴν στο-
stem mutatam eius: mirati sunt
λὴν μεταβεβληκυῖαν αὐτῆς, ἐθαύμασαν
in pulchritudie eius valde nimis. ⁊
ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς ἐπὶ πολὺ σφόδρα. καὶ
dixerūt ei: deus deus patrum nrorū det
εἶπον αὐτῇ, ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν δώη
te in grām ⁊ pficiat studia
σε εἰς χάριν καὶ τελειώσαι τὰ ἐπιτηδεύμα
tua ad gloriam filiorꝫ isrl: ⁊ exaltatiōes
τά σου εἰς γαυρίαμα υἱῶν ἰηλ, καὶ ὕψωμα
hierlꝫ. ⁊ adorauerunt deū. ⁊ dixit
ἰλήμ. καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ. καὶ εἶπε
ad eos: precipite aperire mihi
πρὸς αὐτούς, ἐπιτάξατε ἀνοῖξαί μοι τὴν

Factum est autem cum cessasset clamare ad dominum: surrexit de loco in quo iacuerat pstrata ad dominū. Vocauitqꝫ abrā suam: & descendens in domum suam abstulit a se cilitium: & exuit se vestimentis viduitatis sue. Et lauit corpus suum. & vnxit se myrto optimo. & discriminauit crinem capitis sui: & imposuit mitram sup caput suum. & induit se vestimentis iocunditatis sue. Induitqꝫ sandalia pedibus suis. assumpsitqꝫ dextrariola & lilia & inaures & annulos: & omnibus ornamentis suis ornauit se. Cui etiam dominus cōtulit splendorem: quoniam omnis ista compositio nō ex libidine sed ex virtute pendebat. & ideo dominus hanc in illam pulchritudinem ampliauit: vt incōparabili decore omniū oculis appareret. Imposuit itaqꝫ abre sue ascopam vini & vas olei & polentam & lapates & panes & caseum & profecta est. Cumqꝫ venissent ad portas ciuitatis inuenerunt expectantem oziam & presbyteros ciuitatis. Qui cum vidissent eam: stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem eius. Nihil tamen interrogātes eam: dimiserūt trāsire dicētes: Deus patrū nostrorum det tibi gratiam: & omne consilium tui cordis sua virtute corroboret: & glorietur super te hierusalem & sit nomen tuum in numero sanctorum & iustorum. Et dixerunt hi qui illic erant omnes vna voce. fiat fiat. Iudith vero orans dominum: transiuit per portas ipsa & abra eius. Factum est autem cum descenderet montem circa ortum diei: occurrerunt ei exploratores assyriorum: & tenuerunt eam dicentes. Vnde venis aut quo vadis? que respondit. Filia sum hebreorum. Ideo ego fugi a facie eorum: quoniam futurum agnoui q̄ dentur vobis in depredationem pro eo q̄ cōtemnentes vos noluerunt tradere seipsos: vt inuenirent misericordiam in conspectu vestro. Hac de causa cogitaui mecum dicens. Vadam ad faciem principis holofernis vt indicem illi secreta illorum: & ostendam illi quo aditu possit obtinere eos: ita vt non cadat vir vnus de exercitu eius. Et cum audissent viri illi verba eius: considerabant faciem eius & erat in oculis eorum stupor: quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Et dixerunt ad eam. Conseruasti animam tuam eo q̄ tale repperisti consilium vt descenderes ad dominum nostrum. Hoc autem scias

portam ciuitatis: ⁊ exibo in cō
πύλην τῆς πόλεως, καὶ ἐξελεύσομαι εἰς τε
summatiōes verborꝫ q̄ locuti estis mecum.
λείωσιν τῶν λόγων ὧν ἐλαλήσατε μετ᾽ ἐμοῦ.
⁊ pceperunt iuuenibus aperire ei
καὶ συνέταξαν τοῖς νεανίσκοις ἀνοῖξαι αὐτῇ
sicut locuta est. ⁊ fecerunt sic. ⁊ ex
καθότι ἐλάλησε. καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἐξ
iuit iudith ipsa ⁊ ancilla eius cum
ῆλθεν ἰουδεὶθ αὐτὴ καὶ ἡ παιδίσκη αὐτῆς μετ᾽
ea. speculabātur autem eam viri
αὐτῆς. ἀπεσκόπευον δὲ αὐτὴν οἱ ἄνδρες τῆς
ciuitatis: quousqꝫ descēdit mōtē: ⁊ quousqꝫ
πόλεως, ἕως οὗ κατέβη τὸ ὄρος, καὶ ἕως οὗ
ptransiuit vallem. ⁊ nō āplius viderunt
διῆλθε τὸν αὐλῶνα. καὶ οὐκέτι ἐθεώρησαν
eam. ⁊ abierunt in valle in
αὐτήν. καὶ ἐπορεύοντο ἐν τῷ αὐλῶνι εἰς
rectum. ⁊ obuiauit ei vigilia
εὐθεῖαν. καὶ συνήντησεν αὐτῇ προφυλα-
assyriorꝫ: ⁊ tenuerunt eam:
κὴ τῶν ἀσσυρίων. καὶ συνελάβοντο αὐτήν,
⁊ interrogauerūt eam: quorꝫ es ⁊
καὶ ἐπηρώτησαν αὐτήν, τίνων εἶ καὶ
vnde venis? ⁊ dixit filia sum he
πόθεν ἔρχῃ; καὶ εἶπε θυγάτηρ εἰμὶ τῶν ἑ-
breorꝫ: ⁊ fugio a facie
βραίων, καὶ ἀποδιδράσκω ἀπὸ προσώπου
eorum: qm̄ futurꝫ est vt dētur vobis in de
αὐτῶν, ὅτι μέλλουσι δίδοσθαι ὑμῖν εἰς κα
predationē. ⁊ ego venio ad faciem
τάβρωμα. κἀγὼ ἔρχομαι εἰς τὸ πρόσωπον
holofernis principis exercitus vrī:
ὁλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυνάμεως ὑμῶν,
vt annunciem verba veritatis. ⁊ ostē
τοῦ ἀπαγγεῖλαι ῥήματα ἀληθείας, καὶ δεί
dā ante faciem eius viam p quam ibit
ξω πρὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδὸν καθ᾽ ἣν πο-
⁊ dñabitur omnium mōta-
ρεύσεται καὶ κυριεύσει πάσης τῆς ὀρει-
norꝫ. ⁊ nō interibit virorꝫ eius
νῆς. καὶ οὐ διαφωνήσει τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ
caro vna: neqꝫ spūs vite. vt aūtē
σὰρξ μία, οὐδὲ πνεῦμα ζωῆς. ὡς δὲ
audissent viri verba ei': cō
ἤκουσαν οἱ ἄνδρες τὰ ῥήματα αὐτῆς, κα
siderauerūt faciem eius: ⁊ erat co-
τενόησαν τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ ἦν ἐναν
ram eis mirabilis pulchritudie nimis.
τίον αὐτῶν θαυμάσια τῷ κάλλει σφόδρα.
⁊ dixerūt ad eam: cōseruasti ani-
καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν, σέσωκας τὴν ψυ-
mā tuam festinans descendere ad faci-
χήν σου σπεύσασα καταβῆναι εἰς πρό-
em dñi nostri. ⁊ nūc accede
σωπον τοῦ κυρίου ἡμῶν. καὶ νῦν πρόσελ
ad tabernaculū eius: ⁊ de nobis co-
θε ἐπὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀφ᾽ ἡμῶν προ
mitabūtur te donec cōmēdent te in
πέμψουσί σε ἕως παραδώσουσί σε εἰς
manus eius. si autē steteris corā
τὰς χεῖρας αὐτοῦ. ἐὰν δὲ στῇς ἐναντίον
eo: ne timeas in corde tuo: sed
αὐτοῦ, μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ἀλλὰ
annuntia iuxta verba tua: ⁊ bñ
ἀνάγγειλον κατὰ τὰ ῥήματά σου, καὶ εὖ
tibi faciet. ⁊ elegerunt ex eis vi
σοι ποιήσει. καὶ ἐπέλεξαν ἐξ αὐτῶν ἄν-
roscentum: ⁊ currū iunxerunt ei ⁊ an-
δρας ἑκατόν, καὶ παρέζευξαν αὐτῇ καὶ τῇ
cille eius: ⁊ duxerunt eam ad tabernaculū
ἅβρᾳ αὐτῆς, καὶ ἤγαγον αὐτὴν ἐπὶ τὴν σκηνὴν

holofernis. ⁊ fact⁹ eſt cōcurſus in oībus
ὁλοφέρνου. καὶ ἐγένετο συνδρομὴ ἐν πάσῃ
caſtris: diſſonuit eñi in tabernacu
τῇ παρεμβολῇ, διεβοήθη γὰρ εἰς τὰ σκηνώματα
lis aduentus eius. ⁊ venientes circūdabāt
ἡ παρουσία αὐτῆς. καὶ ἐλθόντες ἐκύκλουν
eam: dū ſtabat extra tabernaculū holofernis:
αὐτήν, ὡς εἱστήκει ἔξω τῆς σκηνῆς ὁλοφέρνου,
quouſqȝ ānūtiauerūt ei de ipa. ⁊ mira
ἕως προσήγγειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. καὶ ἐθαύ
bātur in pulchritudie eius: ⁊ mirabā
μαζον ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς, καὶ ἐθαύμα
tur filios iſrael. ⁊ dixit vnuſqſqȝ ad
ζον τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς
ꝓximū ſuū: qs cōtemnet popu
τὸν πλησίον αὐτοῦ, τίς καταφρονήσει τοῦ λα
lū hunc: q̄ habet in ſeipſo mulieres ta
οῦ τούτου, ὃς ἔχει ἐν ἑαυτῷ γυναῖκας τοιαύ
les: qm̄ nō bonū eſt relinqui ex e
τας; ὅτι οὐ καλόν ἐστιν ὑπολείπεσθαι ἐξ αὐ
is virū vnū: q̄ dimiſſi poterunt de
τῶν ἄνδρα ἕνα, οἳ ἀφεθέντες δυνήσονται κα
cipere oēm terrā. ⁊ exierūt
τασοφίσασθαι πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἐξῆλθον
qui dormiebant apud holofernē ⁊ oēs
οἱ παρακαθεύδοντες ὁλοφέρνῃ καὶ πάντες
famuli eius: ⁊ introduxerūt eā in
οἱ θεράποντες αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς
tabernaculū. ⁊ erat holofernes requieſcēs
τὴν σκηνήν. καὶ ἦν ὁλοφέρνης ἀναπαυόμενος
ſup lectū ſuū in conopeo: qd̄ erat ex
ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ ἐν τῷ κωνωπίῳ, ὃ ἦν ἐκ
purpura ⁊ auro ⁊ ſmaragdo ⁊
πορφύρας καὶ χρυσίου καὶ σμαράγδου καὶ
lapidibus p̄cioſis intextum. ⁊ annū
λίθων πολυτελῶν καθυφασμένον. καὶ ἀνήγ
tiauerunt ei de ea. ⁊ exijt in
γειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸ
ꝓſcenium: ⁊ lampades argētee p̄ceden
προσκήνιον, καὶ λαμπάδες ἀργυραῖ προάγου
tes eum. vt āt venit ante faciem eius
σαι αὐτοῦ. ὡς δὲ ἦλθε κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ
iudith ⁊ ſeruorum eius: obſtupue
ἰουδὶθ καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἐθαύμα
runt oēs in pulchritudie faciei
σαν ἅπαντες ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ προσώπου
eius. ⁊ cadēs ſup faciem: adora
αὐτῆς. καὶ πεσοῦσα ἐπὶ πρόσωπον, προσε
uit eum. ⁊ eleuauerūt eā ſer
κύνησεν αὐτῷ. καὶ ἤγειραν αὐτὴν οἱ δοῦ
ui eius.
λοι αὐτοῦ.

Ca.11

Et dixit ad eam holofernes: conſi
Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁλοφέρνης, θάρση
de mulier. ne paueas in corde tuo: qm̄
σον γύναι. μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι
ego nō nocui hoī: qui elegit
ἐγὼ οὐκ ἐκάκωσα ἄνθρωπον, ὅστις ᾑρέτικε
ſeruire nabuchodonoſor regi
δουλεύειν ναβουχοδονόσορ τῷ βασιλεῖ
vniuerſe terre. ⁊ nūc popul⁹ tu⁹ qui habi
πάσης τῆς γῆς. καὶ νῦν ὁ λαός σου ὁ κατοι
tat mōtana: ſi nō cōtēpſiſſēt me: nō ele
κῶν τὴν ὀρεινήν, εἰ μὴ ἐφαύλισάν με, οὐκ ἂν
uaſſem lanceā meā ſup eos: ſed ipſi ſi
ἦρα τὸ δόρυ μου ἐπ᾽ αὐτούς, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἑαυ
bi fecerunt hec. ⁊ nūc dic mihi cui⁹
τοῖς ἐποίησαν ταῦτα. καὶ νῦν λέγε μοι τίνος
cauſa fugiſti ab eis: ⁊ veniſti ad
ἕνεκα ἀπέδρας ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἦλθες πρὸς
nos. venis.n. ad ſalutem: confide. in
ἡμᾶς. ἥκεις γὰρ εἰς σωτηρίαν, θάρσει. ἐν τῇ

quoniam cum ſteteris in conſpectu eius bene tibi faciet & eris gratiſſima in corde eius. Duxeruntqȝ illam ad tabernaculum holofernis nunciantes eam. Cūqȝ intraſſet ante faciem eius: ſtatim captus eſt in ſuis oculis holofernes. Dixeruntqȝ ad eum ſatellites eius. Quis cōtemnat populum hebreorum qui tam decoras mulieres habent: vt nō ꝓ his merito pugnare contra eos debeamus? Videns itaqȝ iudith holofernem ſedentem in conopeo quod erat ex purpura & auro & ſmaragdo & lapidibus precioſis intextus: & cum in faciem eius intendiſſet adorauit eū proſternens ſe ſuper terram: & eleuauerūt eam ſerui holofernis iubente domino ſuo.

Capitulum vndecimū

Tunc Holofernes dixit ei. Equo animo eſto & noli pauere in corde tuo: quoniam ego nūqȝ nocui uirum qui voluit ſeruire nabuchodonoſor regi. Populus autem tuus ſi non contēpſiſſet me: nō alleuaſſem lanceā meam ſuper eum. Nunc autem dic mihi qua ex cauſa receſſiſti ab illis: & placuit tibi vt venires ad nos. Et dixit illi iudith. Sume verba ancille tue. qm̄ ſi ſecutus fueris verba ancille tue: perfectā rem faciet dominus tecū. Viuit enim nabuchodonoſor rex terre: & viuit virt⁹ eius que eſt in te ad correptionem omnium animarum errātium: quoniam nō ſolum homines ſeruient illi per te: ſed & beſtie agri obtemperāt illi. Nunciatur enim animi tui induſtria vniuerſis gentibus: & indicatum eſt omni ſeculo quoniam tu ſolus bonus & potens es in omni regno eius: & diſciplina tua omnibus prouinciis predicatur. Nec hoc latet quod locutus eſt achior: nec illud ignoratur quod eis iuſſeris euenire. Conſtat enim deuȝ noſtrum ſic peccatis offenſum vt mandauerit per prophetas ſuos ad populum ꝙ tradet eum pro peccatis ſuis. Et quoniam ſciunt ſe offendiſſe deum ſuum filii iſrael: tremor tuus ſuper ipſos eſt.

nocte hac viues ⁊ in reliquū. nō eñi
νυκτὶ ταύτῃ ζήσῃ καὶ εἰς τὸ λοιπόν. οὐ γάρ
eſt q̄ iniuria afficiat te: ſed bn̄ tibi faciet ſi
ἐστιν ὃς ἀδικήσει σε, ἀλλ᾽ εὖ σοι ποιήσει κα
cut fit ſeruis dn̄i mei nabu
θὰ γίνεται τοῖς δούλοις τοῦ κυρίου μου ναβου
chodonoſor regis. ⁊ dixit ad e
χοδονόσορ τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπε πρὸς αὐ
um iudith: accipe verba famule tue:
τὸν ἰουδίθ, δέξαι τὰ ῥήματα τῆς δούλης σου,
⁊ loq̄tur ancilla tua ante faci
καὶ λαλησάτω ἡ παιδίσκη σου κατὰ πρόσω
em tuā. ⁊ nō annuntiabo mēdaciū domi
πόν σου. καὶ οὐκ ἀναγγελῶ ψεῦδος τῷ κυρί
no meo in nocte hac. ⁊ ſi ſecut⁹ fu
ῳ μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. καὶ ἐὰν κατακολου
eris verba ancille tue: pfe
θήσῃς τοῖς λόγοις τῆς παιδίσκης σου, τελεί
cte rem faciet tecum deus: ⁊ non
ως πρᾶγμα ποιήσει μετὰ σοῦ ὁ θεός, καὶ οὐκ
cadet dn̄s meus a ſtudi
ἀποπεσεῖται ὁ κύριός μου τῶν ἐπιτηδευμά
is ſuis. viuit.n. rex nabuchodono
των αὐτοῦ. ζῇ γὰρ ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονό
ſor vniuerſe terre: ⁊ viuit virtus eius: q̄
σορ πάσης τῆς γῆς, καὶ ζῇ τὸ κράτος αὐτοῦ, ὃς
miſit te ad correctionē oīs ani
ἀπέστειλέ σε εἰς κατόρθωσιν πάσης ψυ
me: qm̄ nō ſolū hoies p te ſerui
χῆς, ὅτι οὐ μόνον ἄνθρωποι διὰ σοῦ δουλεύ
unt ei: ſed ⁊ beſtie agri ⁊
ουσιν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ
iumēta ⁊ volatilia celi: ꝓpter
τὰ κτήνη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῆς
fortitudinē tuā viuent in nabuchodonoſor ⁊
ἰσχύος σου ζήσονται ἐπὶ ναβουχοδονόσορ καὶ
omnem domū eius. audiuimus.n. ſapiē
πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἠκούσαμεν γὰρ τὴν σοφί
tiā tuā ⁊ induſtrias aīe tue
αν σου καὶ τὰ πανουργεύματα τῆς ψυχῆς σου
⁊ ānūciatū ē vniuerſe terre: ꝙ tu ſolus bo
καὶ ἀνηγγέλη πάσῃ τῇ γῇ, ὅτι σὺ μόνος ἀγα
nus in omni regno: ⁊ potens in ſciē
θὸς ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ, καὶ δυνατὸς ἐν ἐπι
tia: ⁊ mirabilis in exercitu belli.
στήμῃ, καὶ θαυμαστὸς ἐν στρατεύματι πολέμου.
⁊ nūc verbū qd̄ locutus eſt achior in cō
καὶ νῦν ὁ λόγος ὃν ἐλάλησεν ἀχιὼρ ἐν τῷ συ
ſeſſu tuo audiuimus verba eius: qm̄
νεδρίῳ σου ἠκούσαμεν τὰ ῥήματα αὐτοῦ, ὅτι
ceperunt eū viri betulue:
περιεποίησαντο αὐτὸν οἱ ἄνδρες βετουλούα,
⁊ nuntiauit eis oīa q̄ locutus
καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς πάντα ὅσα ἐξελάλη
eſt ipſe apud te. ideo dn̄ator dn̄e ne trāſ
σεν αὐτὸς παρὰ σοί. διὸ δέσποτα κύριε μὴ πα
grediaris verbū eius: ſed pone ipm
ρέλθῃς τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλὰ κατάθου αὐτὸν
in corde tuo: qm̄ verū eſt. nō.n. ſumitē
ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἀληθής ἐστιν. οὐ γὰρ ἐκδι
vindicta de gēte noſtro: nō.n. p̄ualet gladi⁹
κεῖται τὸ γένος ἡμῶν, οὐ γὰρ ἰσχύει ῥομφαία
cōtra eos: niſi peccauerit cōtra deū
ἐπ᾽ αὐτούς, εἰ μὴ ἁμάρτωσιν εἰς τὸν θεὸν
ſuum. ⁊ nūc vt nō ſit dn̄s me⁹ expul
αὐτῶν. καὶ νῦν ἵνα μὴ γένηται ὁ κύριός μου ἔκβο
ſus ⁊ re infecta deſiſtēs: ⁊ cecidit mors ſup
λος καὶ ἄπρακτος, καὶ ἐπέπεσε θάνατος ἐπὶ
faciē eoꝝ: ⁊ dep̄hēdit eos pec
πρόσωπον αὐτῶν, καὶ κατελάβετο αὐτοὺς ἁ
catum: in quo irritabunt deū ſuū
μάρτημα, ἐν ᾧ παροργιοῦσι τὸν θεὸν αὐτῶν

qñcunqȝ fecerint abſurditatē. qm̄
ὁπηνίκα ἐὰν ποιήσωσιν ἀτοπίαν. ἐπεὶ
defecerunt eis cibaria ſu
παρεξέλιπεν αὐτοῖς τὰ βρώματα αὐτ
a: ⁊ diminuta ē oīs aqua. ⁊ ordinaue
ῶν, καὶ ἐσπανίσθη πᾶν ὕδωρ. καὶ ἐβουλεύ
runt iniicere manū pecoribus ſuis:
σαντο ἐπιβαλεῖν τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν,
⁊ omnia q̄ diſtinxit eis deus in
καὶ πάντα ὅσα διεστείλατο αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐν
legibus ſuis ne mēducarēt: decreuerūt im
τοῖς νόμοις αὐτοῦ μὴ φαγεῖν, διέγνωσαν δα
pendere. ⁊ primitias frumēti
πανῆσαι. καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου
⁊ decimas vini ⁊ olei: q̄
καὶ τὰς δεκάτας τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, ἃ
ſeruauerūt ſanctificantes ſacerdotibus
ἐφύλαξαν ἁγιάσαντες τοῖς ἱερεῦσι τοῖς
aſtantibus in hieruſalem ante
παρεστηκόσιν ἐν ἱερουσαλὴμ ἀπέναντι τοῦ
faciem dei noſtri: decreuerūt
προσώπου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, κεκρίκασιν
conſumere: q̄ neqȝ manibus cōueniebat
ἐξαναλῶσαι. ὧν οὐδὲ ταῖς χερσὶν καθῆκεν
contingere quēqȝ eoꝝ q̄ de populo. ⁊ miſe
ἅψασθαι οὐδένα τῶν ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ ἀπε
runt in hieruſalem: qm̄ et
στάλκασιν εἰς ἱερουσαλήμ, ὅτι καὶ οἱ
ibi habitantes fecerunt hec ijs
ἐκεῖ κατοικοῦντες ἐποίησαν ταῦτα τοῖς
q̄ tranſtulerunt ipſis remiſſionē ſa
μετακομίσασιν αὐτοῖς τὴν ἄφεσιν παρὰ
ſenatu. ⁊ erunt quouſqȝ renūciet
τῆς γερουσίας. καὶ ἔσονται ἕως ἀναγγείλῃ
ipſis ⁊ facient: dabunt tibi in
αὐτοῖς καὶ ποιήσουσι, δοθήσονταί σοι εἰς
pditionē in die illa. vnde ego ancilla
ὄλεθρον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὅθεν ἐγὼ ἡ δούλη
tua cognoſcens oīa hec: fugi
σου ἐπιγνοῦσα πάντα ταῦτα, ἀπέδρων
a facie eorum. ⁊ miſit me
ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ἀπέστειλέ με ὁ
deus ad faciēdū tecum rem: i q̄bus obſtu
θεὸς ποιῆσαι μετὰ σοῦ πρᾶγμα, ἐφ᾽ οἷς ἐκστή
pebit omnis terra q̄cunqȝ audierint hec.
σεται πᾶσα ἡ γῆ ὅσοι ἂν ἀκούσωσιν αὐτά.
qm̄ ancilla tua religioſa eſt ⁊ colens
ὅτι ἡ δούλη σου θεοσεβής ἐστι καὶ θεραπεύ
nocte ⁊ die deum celi.
ουσα νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ.
⁊ nunc manebo apud te dn̄e mi: ⁊ exi
καὶ νῦν μενῶ παρὰ σοί κύριέ μου, καὶ ἐξε
bit ancilla tua in nocte in
λεύσεται ἡ δούλη σου κατὰ νύκτα εἰς τὴν
vallem: ⁊ orabo ad deum. ⁊
φάραγγα, καὶ προσεύξομαι πρὸς τὸν θεόν. καὶ
annunciabit mihi qū fecerunt pecca
ἀναγγελεῖ μοι πότε ἐποίησαν τὰ ἁμαρτή
ta eorum. ⁊ veniēs referam tibi.
ματα αὐτῶν. καὶ ἐλθοῦσα προσανοίσω σοι.
⁊ exibis cum oī exercitu tuo: ⁊
καὶ ἐξελεύσῃ σὺν πάσῃ δυνάμει σου, καὶ
non eſt q̄ reſiſtat tibi ex eis. ⁊ ad
οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεταί σοι ἐξ αὐτῶν. καὶ ἄ
ducā te p mediū iudee: quouſqȝ venias
ξω σε διὰ μέσου τῆς ἰουδαίας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν
ante hierlm. ⁊ ponā ſedem tuā in
ἀπέναντι ἱλήμ. καὶ θήσω τὸν δίφρον σου ἐν
medio eius: ⁊ ages eos ſicut oues q̄b⁹
μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἄξεις αὐτοὺς ὡς πρόβατα οἷς
nō eſt paſtor, ⁊ nō latrabit canis lingua
οὐκ ἔστι ποιμήν. καὶ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ

Inſuper etiam fames inuaſit eos: & ab ariditate aque iam inter mortuos computantur. Deniqȝ hoc ordinant vt interficiant pecora ſua: & bibant ſanguinem eorum: & ſancta domini ſui que precepit deus non contingi: in frumento vino & oleo hec cogitauerunt impendere. & volunt conſumere q̄ nec manibus deberēt cōtingere. Ergo quoniam hec faciunt certum ē ꝙ in perditionem dabuntur. Quod ego ancilla tua cognoſcens fugi ab illis: & miſit me dominus hec ipſa nunciare tibi. Ego enim ancilla tua deum colo etiam nunc apud te. & exiet ancilla tua & orabo deum: & dicet mihi: quando eis reddat peccatum ſuum: & veniens nunciabo tibi: ita vt ego adducam te per mediam hieruſalem. Et habebis omnem populum iſrael ſicut oues quibus non eſt paſtor: & non latrabit vel vnus canis contra te: quoniam hec mihi dicta ſunt per prouidētiam dei. Et quoniam iratus eſt illis deus: hec ipſa miſſa ſum nūciare tibi. Placuerunt āt oīa verba hec corā Holoferne & coram pueris eius: & mirabantur ad ſapientiam eius: & dicebāt alter ad alterum. Non eſt talis mulier ſuper terram in aſpectu in pulchritudine & in ſenſu verborum. Et dixit ad illam holofernes. Bene fecit deus qui miſit te ante populum: vt des illum tu in manibus noſtris. Et quoniam bona eſt promiſſio tua: ſi fecerit mihi hoc deus tuus: erit & deus meus: & tu in domo Nabuchodonoſor magna eris: & nomen tuum nominabitur in vniuerſa terra.

Capitulum duodecimum.

Tunc iuſſit eam introire vbi repoſiti erant theſauri eius: & iuſſit illic manere eam: & conſtituit quid daretur illi de conuiuio ſuo. Cui reſpondit iudith: & dixit. Nunc non potero manducare ex his que mihi precipis tribui: ne veniat ſupra me offenſio. Ex his autem que mihi detuli manducabo. Cui Holofernes ait. Si defecerint tibi iſta que tecum detuliſti: quid faciemus tibi? Et dixit iudith. Viuit anima tua domine meus: quoniam non expendet omnia hec ancilla tua: donec faciat deus in manu mea hec que cogitaui. Et induxerunt illam ſerui eius in tabernaculum quo preceperat:

ſua corāȝ te: qm̄ mihi hec dicta
αὐτοῦ ἀπέναντί σου, ὅτι μοι ταῦτα ἐλα
ſunt p ꝓuidentiā meā ⁊ ānūtiata ſūt mihi:
λήθη κατὰ πρόγνωσίν μου καὶ ἀνηγγέλη μοι,
⁊ miſſa ſum nuntiare tibi. ⁊ placuerūt
καὶ ἀπεστάλην ἀπαγγεῖλαί σοι. καὶ ἤρεσαν
verba eius coram holoferne: ⁊ co
οἱ λόγοι αὐτῆς ἐναντίον ὁλοφέρνου, καὶ ἐναν
ram oībus pueris eius. ⁊
τίον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ
mirati ſunt in ſapia eius ⁊ dixerūt:
ἐθαύμασαν ἐπὶ τῇ σοφίᾳ αὐτῆς καὶ εἶπον,
non eſt talis mulier a ſummo vſqȝ ad ſūmū
οὐκ ἔστι τοιαύτη γυνὴ ἀπ᾽ ἄκρου ἕως ἄκρου
terre in pulchritudie faciei ⁊ prudētia
τῆς γῆς ἐν κάλλει προσώπου καὶ συνέσει
verborū. ⁊ dixit ad eam holofernes: bn̄
λόγων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁλοφέρνης, εὖ
fecit deus q̄ miſit te ante
ἐποίησεν ὁ θεὸς ἀποστείλας σε ἔμπροσθεν τοῦ
populū vt eſſet in manibus nr̄is fortitudo: i
λαοῦ τοῦ γενηθῆναι ἐν χερσὶν ἡμῶν κράτος, ἐν
āt cōtemnētibus dn̄m meū pditio.
δὲ τοῖς φαυλίσασι τὸν κύριόν μου ἀπώλειαν.
⁊ nunc venuſta es tu in aſpectu tuo: ⁊ bo
καὶ νῦν ἀστεία εἶ σὺ ἐν τῷ εἴδει σου, καὶ ἀγα
na in ſermōibus tuis. ꝙ ſi feceris ſicut
θὴ ἐν τοῖς λόγοις σου. ὅτι ἐὰν ποιήσῃς καθὰ
locuta es: deus tuus erit mihi deus: ⁊ tu in
ἐλάλησας, ὁ θεός σου ἔσται μοι θεός, καὶ σὺ ἐν
domo regis nabuchodonoſor ſedebis:
οἴκῳ βασιλέως ναβουχοδονόσορ καθήσῃ,
⁊ eris noīata in vniuerſa terra.
καὶ ἔσῃ ὀνομαστὴ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν. 12.

Et iuſſit introducere eam vbi
Καὶ ἐκέλευσεν εἰσαγαγεῖν αὐτὴν οὗ
repoſiti erāt theſauri eius. ⁊ iuſſit
ἐτίθετο τὰ ἀργυρώματα αὐτοῦ. καὶ συνέταξε
menſam parari ei e cibari
καταστρωθῆναι αὐτῇ ἀπὸ τῶν ὀψοποιημά
is ſuis ⁊ vino ſuo ad bibēdū. ⁊ dixit
των αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴνου αὐτοῦ πιεῖν. καὶ εἶπεν
iudith: nō māducabo ex eis vt nō fi
ἰουδείθ, οὐ φάγομαι ἐξ αὐτῶν, ἵνα μὴ γένη
at ſcandalum: ſed de iis q̄ ſecuta ſunt
ται σκάνδαλον, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἠκολουθηκότων
me fiet expenſa. ⁊ dixit ad eam holo
μοι χορηγηθήσεται. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁλο
fernes: ſi āt defecerint q̄ ſunt tecum:
φέρνης, ἐὰν δὲ ἐκλίπῃ τὰ ὄντα μετὰ σοῦ,
vnde poterimus tibi dare ſimilia eoꝝ? nō.n.
πόθεν ἐξόμεθά σοι δοῦναι ὅμοια αὐτῶν; οὐ γάρ
eſt nobiſcum de gēte tuo. ⁊ dixit
ἐστι μεθ᾽ ἡμῶν ἐκ τοῦ γένους σου. καὶ εἶπεν
iudith ad eum: viuit aīa tua dn̄e mi:
ἰουδείθ πρὸς αὐτόν, ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου,
qm̄ nō expendet ancilla tua q̄ ſunt
ὅτι οὐ δαπανήσει ἡ δούλη σου τὰ ὄντα
mecum: donec faciat dn̄s in manu
μετ᾽ ἐμοῦ, ἕως ἂν ποιήσῃ κύριος ἐν χειρί
mea q̄ decreuit. ⁊ induxerūt illā
μου ἃ ἐβουλεύσατο. καὶ ἤγαγον αὐτὴν οἱ
ſerui holofernis in tabernaculū. ⁊
θεράποντες ὁλοφέρνου εἰς τὴν σκηνήν. καὶ
dormiuit vſqȝ ad mediā noctem: ⁊
ὕπνωσε μέχρι μεσούσης τῆς νυκτός, καὶ
ſurrexit ad matutinā cuſtodiā: ⁊ mi
ἀνέστη πρὸς τὴν ἑωθινὴν φυλακήν, καὶ ἀπέ
ſit ad holofernem dicens: iube
στειλε πρὸς ὁλοφέρνην λέγουσα, ἐπιταξά
at iam dn̄s meus dimittere ancillā
τω δὴ ὁ κύριός μου ἐᾶσαι τὴν δούλην

tuam ad orationem exire. τ iuſ-
σου ἐπὶ προσευχὴν ἐξελθεῖν· καὶ ἐπέτα-
ſit holofernes ſatellitibus ne p
ξεν ὁλοφέρνης τοῖς σωματοφύλαξι μὴ δια-
hiberent eam. τ manſit in
κωλύειν αὐτήν· καὶ παρέμεινεν ἐν τῇ
caſtris diebus tribus. τ exibat
παρεμβολῇ ἡμέρας τρεῖς· καὶ ἐξεπορεύε-
p noctem in vallem betu-
το κατὰ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα βετου-
lua: τ baptizabatur in fonte
λουά, καὶ ἐβαπτίζετο ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ
aque in caſtris. τ vt aſcēdebat:
ὕδατος ἐν τῇ παρεμβολῇ· καὶ ὡς ἀνέβη,
orabat dñm deū iſrael: vt dirigeret
ἐδέετο τοῦ κυρίου θεοῦ ἰσραήλ, κατευθῦναι τὴν
viam eius ad exaltationē filiox populi
ὁδὸν αὐτῆς εἰς ἀνάστημα τῶν υἱῶν τοῦ λαοῦ
ſui. τ introiens munda mane
αὐτῆς· καὶ εἰσπορευομένη καθαρὰ παρέ-
bat in tabernaculo vſq; dū tuliſſet
μενεν ἐν τῇ σκηνῇ μέχρις οὗ προσηνέγκατο
eſcam ſuam ad veſperā. τ factū eſt
τὴν τροφὴν αὐτῆς εἰς ἑσπέραν. καὶ ἐγένετο
in die quarto: fecit holofer
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ, ἐποίησεν ὁλοφέρ-
nes cōuiuium ſeruis ſuis ſolis: τ
νης πότον τοῖς δούλοις αὐτοῦ μόνοις, καὶ
nō vocauit ad inuitatōne quenq; eox q̄
οὐκ ἐκάλεσεν εἰς τὴν κλῆσιν οὐδένα τῶν
ad vſus. τ dixit bogoe
πρὸς ταῖς χρείαις. καὶ εἶπε βαγώᾳ τῷ
eunucho: q̄ erat pfectus ſup oīa q̄
εὐνούχῳ, ὃς ἦν ἐφεστηκὼς ἐπὶ πάντων τῶν
eius: ſuade ɔ tū vadēs mulierē
αὐτοῦ· πεῖσον δὴ πορευθεὶς τὴν γυναῖκα
hebreā q̄ eſt apud te: vt veniat
τὴν ἑβραίαν ἥ ἐστι παρὰ σοί, τοῦ ἐλθεῖν
ad nos τ māducet τ bibat nobiſcum.
πρὸς ἡμᾶς καὶ φαγεῖν καὶ πιεῖν μεθ' ἡμῶν.
ecce enī fedum cōſpectui noſtro: ſi ſe
ἰδοὺ γὰρ αἰσχρὸν τῷ προσώπῳ ἡμῶν, εἰ γυ-
nimā talem dimiſerimus non cōmunican
ναῖκα τοιαύτην παρήσομεν οὐχ ὁμιλήσαν-
tes cū ea. q̄ niſi eā attraxerimus
τες αὐτῇ. ὅτι ἐὰν μὴ αὐτὴν ἐπισπασώμεθα
irridebit nos. τ exiit bagoas
καταγελάσεται ἡμῶν. καὶ ἐξῆλθε βαγώας
a facie holofernis: τ introiuit
ἀπὸ προσώπου ὁλοφέρνου, καὶ εἰσῆλθε
ad eam τ dixit: ne grauetur an
πρὸς αὐτὴν καὶ εἶπε, μὴ ὀκνησάτω ἡ παι-
cilla bona hec veniens ad domi
δίσκη ἡ καλὴ αὕτη ἐλθοῦσα πρὸς τὸν κύρι-
nū meū honorificari ante faciem eius:
όν μου δοξασθῆναι κατὰ πρόσωπον αὐτ,
τ bibere nobiſcū ad iocūditatē vinū:
καὶ πιεῖν μεθ' ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην οἶνον,
τ fieri in die hac vt vna ſi
καὶ γενηθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ὡς μία θυ-
lia filiox aſſyriox: q̄ aſſiſterunt in
γάτηρ τῶν υἱῶν ἀσσούρ, αἳ παρεστήκασιν ἐν
domo nabuchodonoſor. τ dixit ad eum
οἴκῳ ναβουχοδονόσορ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν
iudith: τ q̄ ſum ego vt cōtradicam
ἰουδίθ, καὶ τίς εἰμι ἐγὼ ἀντεροῦσα τῷ
dño meo: q̄m oē quod erit in
κυρίῳ μου; ὅτι πᾶν ὃ ἔσται ἐν τοῖς ὀφθαλ-
lis eius placitū feſtinans faciā:
μοῖς αὐτοῦ ἀρεστὸν σπεύσασα ποιήσω,
τ erit mihi hoc ad exultationē vſq; ad
καὶ ἔσται μοι τοῦτο εἰς ἀγαλλίαμα ἕως

& petiit dum introiret vt daretur ei copia nocte & ante lucem egrediendi foras ad orationem: & deprecandi dominum: & precepit cubicularijs ſuis vt ſicut placeret illi exiret & introiret ad adorandum deum ſuum per triduum. Et exibat noctibus in vallem bethulie: & baptizabat ſe in fonte aq̄: & vt aſcendebat orabat ad dominum deum iſrael: vt dirigeret viam eius ad liberationem populi ſui: & introiens munda manebat in tabernaculo: vſq; dum acciperet eſcam ſuam in veſperum. & factum eſt quarto die Holofernes fecit cenam ſeruis ſuis: & dixit ad Vagao eunuchum. Vade & ſuade hebream illam: vt ſponte conſentiat habitare mecum. Fedum eſt enim apud Aſſyrios ſi femina irrideat virum agendo: vt immunis ab eo tranſeat. Tunc introiuit Vagao ad Iudith: & dixit. Non vereatur bona puella introire ad dominum meum: vt honorificetur ante faciem eius: & manducet cum eo: & bibat vinum in iocunditate. Cui Iudith reſpondit. Que ego ſum vt contradicam domino meo? Omne quod erit ante oculos eius bonum & optimum faciam. Quicquid autem illi placuerit: hoc mihi erit optimum omnibus diebus vite mee. Et ſurrexit & ornauit ſe veſtimento ſuo: & ingreſſa ſtetit ante faciem eius. Cor autem Holofernis concuſſum eſt: erat enim ardens in concupiſcentia eius: & dixit ad eam holofernes. Bibe nunc & accumbe in iocunditate: quoniam inueniſti gratiam coram me. Et dixit Iudith. Bibam domine: quoniam magnificata eſt anima mea hodie pre omnibus diebus meis: & accepit & manducauit & bibit coram ipſo: ea que parauerat illi ancilla eius: & iocundus factus eſt holofernes ad eam: bibitq; vinum multum nimis quantum nunq; biberat in vita ſua.

Capitulum tertiumdecimū.

VT autem ſero factum eſt feſtinauerunt ſerui illius ad hoſpitia ſua. & concluſit Vagao oſtia cubiculi: & abiit. Erant autem omnes fatigati a vino. Porro Holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate ſopitus. Dixitq; Iudith puelle ſue: vt ſtaret foris ante cubiculum: & obſeruaret. Stetitq; iudith ante lectū orans cū lachrymis & labiorū motu in ſilentio dicens. Confirma me domine deus iſrael: & reſpice in hac hora ad opa manuum mearum: vt ſicut promiſiſti hieruſalem ciuitatē tuā erigas: & hoc q̄ credens per te poſſe fieri cogitaui perficiam. Et cū hec dixiſſet: acceſſit ad columnam que erat ad caput lectuli eius: & pugionem eius qui in ea ligatus pendebat exoluit. Cūq; euaginaſſet illum apprehendit comā capitis eius & ait. Confirma me domine deus in

diem mortis mee. τ ſurgens oīa
ἡμέρας θανάτου μου. καὶ ἀναστᾶσα ἐκο-
ta eſt veſtimēto τ oī or
σμήθη τῷ ἱματισμῷ καὶ παντὶ τῷ κό-
natu muliebri. τ introiuit ancil
σμῳ τῷ γυναικείῳ. καὶ προσῆλθεν ἡ δού-
la eius: τ ſtrauit ei ante ho
λη αὐτῆς, καὶ ἔστρωσεν αὐτῇ κατέναντι ὁ-
lofernem in terra pelles q̄s accepat a
λοφέρνου χαμαὶ τὰ κώδια ἃ ἔλαβε παρὰ
bagoa ad cottidianā vſum vite
βαγώου εἰς τὴν καθημερινὴν δίαιταν
ſue vt māducaret reclinata ſup
αὐτῆς εἰς τὸ ἐσθίειν κατακλινομένην ἐπ'
eas. τ ingreſſa accubuit iudith. τ
αὐτῶν. καὶ ἐλθοῦσα ἀνέπεσεν ἰουδίθ. καὶ
obſtupuit cor holofernis in ea: τ
ἐξέστη ἡ καρδία ὁλοφέρνου ἐπ' αὐτῇ, καὶ
cōcuſſa fuit aīa eius: τ erat cupi
ἐσαλεύθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἦν κατεπί-
dus valde coeundi cum e
θυμος σφόδρα τοῦ συγγενέσθαι μετ' αὐ-
a. τ obſeruabat tp̄s vt deciperet
τῆς· καὶ ἐτήρει καιρὸν τοῦ ἀπατῆσαι
eam: ex q̄ die vidit eam. τ di
αὐτήν, ἀφ' ἧς ἡμέρας εἶδεν αὐτήν. καὶ εἶ-
xit ad eam holofernes: bibe iam τ ſio
πε πρὸς αὐτὴν ὁλοφέρνης, πίε δὴ καὶ γενήθη-
nobiſcum in iocunditate. τ dixit iu
τι μεθ' ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην. καὶ εἶπεν ἰου-
dith: bibam iā dñe: q̄m magnificatū ē
δίθ, πίομαι δή κύριε, ὅτι ἐμεγαλύνθη τὸ
viuere meū in me hodie p̄ oībus
ζῆν μου ἐν ἐμοὶ σήμερον παρὰ πάσας τὰς
diebus generationis mee. τ accipiēs mādu
ἡμέρας τῆς γενέσεώς μου. καὶ λαβοῦσα ἔφα-
cauit τ bibit coram ipſo: que parauerat
γε καὶ ἔπιε κατέναντι αὐτοῦ, ἃ ἡτοίμασεν
ancilla eius. τ iocūd⁹ fact⁹ ē holofernes in
ἡ δούλη αὐτῆς. καὶ εὐφράνθη ὁλοφέρνης ἐπ'
ea: τ bibit vinū multū nimis q̄tū non
αὐτῇ, καὶ ἔπιεν οἶνον πολὺν σφόδρα ὅσον οὐκ
biberat vnq̄ in die vna ex q̄ natus fuit.
ἔπιε πώποτε ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἀφ' οὗ ἐγεννήθη.

Ca.13

Vt at veſpera factū eſt: feſtinauerunt
ὩΣ δὲ ὀψία ἐγένετο, ἐσπούδασαν οἱ
ſerui eius diuertere. τ bagoas cōclu
δοῦλοι αὐτοῦ ἀναλύειν. καὶ βαγώας συνέ-
ſit tabernaculū ei⁹ foris: τ dimi
κλεισε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἔξωθεν, καὶ ἀπέλυ-
ſit aſtantes a facie domini
σε τοὺς παρεστῶτας ἐκ προσώπου τ̄ κυρίου
ſui. τ abierunt ad cubilia ſu
αὐτοῦ. καὶ ἀπῴχοντο εἰς τὰς κοίτας αὐ-
a. erant.n. omnes fatigati q̄a
τῶν. ἦσαν γὰρ πάντες κεκοπωμένοι διὰ τὸ
diu factū fuit cōuiuiū. relicta
ἐπὶ πλεῖον γεγονέναι τὸν πότον. ὑπελείφ-
eſt āt iudith ſola i tabernaculo: τ holofernes
θη δὲ ἰουδὶθ μόνη ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ ὁλοφέρνης
pcumbens ſup lectū ſuū. erat.n.
προπεπτωκὼς ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ. ἦν γὰρ
pfuſum ipſi vinū. τ dixit iu
περικεχυμένος αὐτῷ ὁ οἶνος. καὶ εἶπεν ἰου-
dith ancille ſue: vt ſtaret extra cubicu
δὶθ τῇ δούλῃ αὐτῆς, στῆναι ἔξω τοῦ κοιτῶ-
lum eius: τ obſeruaret exitum eius
νος αὐτῆς, καὶ ἐπιτηρεῖν τὴν ἔξοδον αὐτῆς
ſicut cottidie. ſe exituram eñi dixit
καθάπερ καθ' ἡμέραν· ἐξελεύσεσθαι γὰρ ἔφη
ad orationē ſuā. τ bagoe
ἐπὶ τὴν προσευχὴν αὐτῆς. καὶ τῷ βαγώᾳ

locuta eſt iuxta verba hec. τ a
ἐλάλησε κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἀ-
bierūt oēs a facie ipſius: τ
πῆλθον πάντες ἐκ προσώπου αὐτῆς, καὶ
nemo relictus eſt in cubiculo a par
οὐδεὶς κατελείφθη ἐν τῷ κοιτῶνι ἀπὸ μι-
uo vſq; ad magnū. τ ſtans iudith ſup
κροῦ ἕως μεγάλου. καὶ στᾶσα ἰουδὶθ παρὰ τὴν
lectum illius: dixit in corde ſuo: do
κλίνην αὐτοῦ, εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, κύ-
mine deus vniuerſe poteſtatis reſpice in
ριε ὁ θεὸς πάσης δυνάμεως ἐπίβλεψον ἐν
hora hac ad opera manuū mearū
τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μου
ad exaltationē hierlm. q̄m nunc temp⁹ ad
εἰς ὕψωμα ἱερουσαλήμ. ὅτι νῦν καιρὸς ἀν-
ſumēdi hereditatem tuā: τ ad faci
τιλαβέσθαι τῆς κληρονομίας σου, καὶ ποιῆ-
endū ſtudia mea in fractionē ini-
σαι τὰ ἐπιτηδεύματά μου εἰς θραῦσμα ἐχ-
micorū q̄ inſurrexerūt nobis. τ accedens
θρῶν οἳ ἐπανέστησαν ἡμῖν. καὶ προσελθοῦσα
regule lectuli q̄ erat ad caput ho
τῷ κανόνι τῆς κλίνης ὃς ἦν πρὸς κεφαλῆς ὁ-
lofernis: demiſit pugionē ab ea.
λοφέρνου, καθεῖλε τὸν ἀκινάκην ἀπ' αὐτοῦ.
τ appropinq̄ns lectulo app̄hendit comā
καὶ ἐγγίσασα τῇ κλίνῃ ἐδράξατο τῆς κόμης
capitis eius τ ait: confirma
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ εἶπε, κραταίωσόν
me dñe deus in die hac. τ pcuſ
με κύριε ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ ἐπά-
ſit in ceruicem eius bis i fortitudie
ταξεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτ δὶς ἐν τῇ ἰσχύϊ
ſua: τ abſtulit caput eius ab
αὐτῆς, καὶ ἀφεῖλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπ'
eo: τ euoluit corpus eius de
αὐτ, καὶ ἀπεκύλισε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ
lecto: τ abſtulit conopeum a
τῆς στρωμνῆς, καὶ ἀφεῖλε τὸ κωνωπεῖον ἀπὸ
columnis. τ poſt puſillū exiuit: τ tradi
τῶν στύλων. καὶ μετ' ὀλίγον ἐξῆλθε, καὶ παρέ-
dit ancille ſue caput holofer
δωκε τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς τὴν κεφαλὴν ὁλοφέρ-
nis: τ miſit illud in peram
νου, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν πήραν τῶν
cibariorū ſuorum. τ exierunt due ſimul
βρωμάτων αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθον αἱ δύο ἅμα
ſecundū cōſuetudinē ſuā ad oratio
κατὰ τὸν ἐθισμὸν αὐτῶν ἐπὶ τὴν προσευ-
nem. τ tranſeuntes caſtra: circui
χήν. καὶ διελθοῦσαι τὴν παρεμβολήν, ἐκύ-
erunt vallem illam: τ aſcende-
κλωσαν τὴν φάραγγα ἐκείνην, καὶ προσανέ-
runt mōtē betulue: τ venerūt ad
βησαν τὸ ὄρος βετυλούα, καὶ ἦλθον πρὸς
portas eius. τ dixit iudith a lon
τὰς πύλας αὐτῆς. καὶ εἶπεν ἰουδὶθ μακρό-
ge cuſtodientibus in portis: ape
θεν τοῖς φυλάσσουσιν ἐπὶ τῶν πυλῶν, ἀνοί-
rite aperite iam portam: nobiſcum
ξατε ἀνοίξατε δὴ τὴν πύλην, μεθ' ἡμῶν ὁ
deus deus noſter vt faceret adhuc virtutē i iſrl
θεὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ποιῆσαι ἔτι ἰσχὺν ἐν ἰηλ
τ potentiā aduerſus inimicos: ſicut τ ho
καὶ κράτος κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καθὰ καὶ σή-
die fecit. τ factū eſt cū audiſſent
μερον ἐποίησε. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν οἱ
viri ciuitatis ipſius vocem e
ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς τὴν φωνὴν αὐ-
ius: feſtinauerunt deſcendere ad
τῆς, ἐσπούδασαν τοῦ καταβῆναι εἰς τὴν

hac hora: & pcuſſit bis in ceruicē ei⁹: & abſcidit caput eius: & abſtulit conopeum eius a columnis: & euoluit corpus eius truncū. Et poſt puſillū exiuit & tradidit caput holofernis ancille ſue: & iuſſit vt mitteret illud in peram ſuam: & exierunt due ſecundum conſuetudinem ſuam: quaſi ad orationem: & tranſierunt caſtra & gyrantes vallem venerunt ad portam ciuitatis: & dixit Iudith a longe cuſtodibus murorum. Aperite portas quoniam nobiſcum eſt deus: qui fecit virtutem in iſrael. Et factum eſt cum audiſſent viri vocem eius: vocauerunt preſbyteros ciuitatis. Et occurrerunt ad eam omnes a minimo vſq; ad maximum: quoniam ſperauerunt eam iam non eſſe venturā. Et accendentes luminaria congyrauerunt circa eam vniuerſi: illa autem aſcendens in eminentiorem locum: iuſſit fieri ſilentium. Cunq; omnes tacuiſſent dixit iudith. Laudate dominum deum noſtrum: qui non deſeruit ſperantes in ſe: & in me ancillam ſuam adimpleuit miſericordiam ſuam: quam promiſit domui iſrael: et interfecit in manu mea hoſtem populi ſui in hac nocte. & proferens de pera caput holofernis: oſtendit illis dicēs. Ecce caput Holofernis principis militie Aſſyriorum. Et ecce conopeum illius in quo recumbebat in ebrietate ſua: vbi & per manum femine percuſſit illum dominus deus noſter. Viuit autem ipſe dominus: quoniam cuſtodiuit me angelus eius: & hinc euntem: & ibi cōmorantem & inde huc reuertentem: & non permiſit me dominus ancillā ſuam coinquinari: ſed ſine pollutione peccati reuocauit me vobis gaudentem in victoria ſua: in euaſione mea: in liberatione veſtra. Confitemini illi omnes quoniam bonus: quoniam in ſeculum miſericordia eius. Vniuerſi autem adorantes dominum dixerūt ad eam. Benedixit te dominus in virtute ſua: quia per te ad nihilum redegit inimicos noſtros. Porro ozias princeps populi iſrael dixit ad eam. Benedicta es tu filia a domino deo excelſo: pre omnibus mulieribus ſuper terrā. Benedictus dominus qui creauit celum & terram: qui te direxit in vulnera capitis pricipis inimicorum noſtrorum: quia hodie nomen tuum ita magnificauit: vt non recedat laus tua de ore hoīm q memores fuerint virtutis dñi in eternum: p quibus nō pepciſti aīe tue pp̄ter anguſtias & tribulatiōes gñis tui: ſed ſubueniſti ruine ante conſpectum dei noſtri. Et dixit oīs populus. fiat fiat. Porro achior vocatus venit. et dixit ei iudith. Deus iſrael cui tu teſtimoniū dediſti q uleiſcatur ſe de inimicis ſuis: ipſe caput oīū incredulorū incidit i hac nocte in manu mea. Et vt probes quia ita eſt: ecce caput holofernis qui in contēptu ſupbie ſue deū iſrael cōtempſit: & tibi iteritū minabatur

portam ciuitatis ſue. τ cōuoca
πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν. καὶ συνεκά-
uerunt p̄ſbyteros ciuitatis
λεσαν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλε-
tis. τ cōcurrerūt omnes a paruo
ως. καὶ συνέδραμον πάντες ἀπὸ μικροῦ
vſq; ad magnū: q̄ni p̄ter opinionē erat eis ve
ἕως μεγάλου, ὅτι παράδοξον ἦν αὐτοῖς τὸ
venire ipſa. τ aperuerunt portam τ
ἐλθεῖν αὐτήν. καὶ ἤνοιξαν τὴν πύλην καὶ
ſuſceperūt eas. τ accendentes ignē ad
ὑπεδέξαντο αὐτάς. καὶ ἅψαντες πῦρ εἰς
flammā: circūdederunt eas. illa āt dixit
φαῦσιν, περιεκύκλωσαν αὐτάς. ἡ δὲ εἶπε
ad eos voce magna: laudate deū
πρὸς αὐτοὺς φωνῇ μεγάλῃ, αἰνεῖτε τὸν θεὸν
laudate: laudate deum: q̄m nō amouit
αἰνεῖτε, αἰνεῖτε τὸν θεόν, ὅτι οὐκ ἀπέστησε
miam ſuam a domo iſrael: ſed cō
τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπὸ τ̄ οἴκου ἰσραήλ, ἀλλ' ἔ-
fregit hoſtes noſtros p manū meā
θραυσε τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν διὰ χειρός μου
in nocte hac. τ pferens ca
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. καὶ προελοῦσα τὴν κεφα-
put de pera oſtēdit τ dixit eis:
λὴν ἐκ τῆς πήρας ἔδειξε καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
ecce caput holofernis principis mili
ἰδοὺ κεφαλὴ ὁλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυ-
tie aſſyriorum: τ ecce conopeum in q̄
νάμεως ἀσσούρ, καὶ ἰδοὺ τὸ κωνωπεῖον ἐν ᾧ
recūbebat in ebrietatibus ſuis: τ pcuſ-
κατέκειτο ἐν ταῖς μέθαις αὐτ, καὶ ἐπάτα-
ſit illum dñs in manu femine. τ viuit do
ξεν αὐτὸν κύριος ἐν χειρὶ θηλείας. καὶ ζῇ κύ-
minus q̄ cuſtodiuit me in via mea q̄ abu
ριος ὃς διεφύλαξέ με ἐν τῇ ὁδῷ μου ᾗ ἐπορ-
laui: q̄m decepit eum facies
εύθην, ὅτι ἠπάτησεν αὐτὸν τὸ πρόσωπόν
mea in pditionem eius: τ nō fecit
μου εἰς ἀπώλειαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησεν
petm̄ mecum in pollutionē τ cōfu-
ἁμάρτημα μετ' ἐμοῦ εἰς μίασμα καὶ αἰσχύ-
ſionē. τ obſtupuit oīs pp̄ls nimis. τ inclinā
νην. καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα, καὶ κύψαν-
tes adorauerunt deū τ dixerūt vnani
τες προσεκύνησαν τῷ θεῷ καὶ εἶπον ὁμοθυ-
miter: bñdictus es deus noſter q̄ ad nihilū
μαδόν, εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ ἐξουδενώ-
redegiſti in die hodierna inimicos
σας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον τοὺς ἐχθροὺς τ̄
populi tui. τ dixit ei ozias: bñdicta tu
λαοῦ σου. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὀζίας, εὐλογητὴ σὺ
es filia a deo excelſo p̄ oībus
εἶ θύγατερ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ παρὰ πάσας
mulieribus q̄ ſup terrā: τ bñdi
τὰς γυναῖκας τὰς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εὐλογη-
ctus dñs deus q̄ creauit celos
μένος κύριος ὁ θεὸς ὃς ἔκτισε τοὺς οὐρανοὺς
τ terram: q̄ direxit te in vulnus
καὶ τὴν γῆν, ὃς κατεύθυνέ σε εἰς τραῦμα
capitis principis inimicorū nroꝝ. q̄a non
κεφαλῆς ἄρχοντος ἐχθρῶν ἡμῶν. ὅτι οὐκ
recedet ſpes tua a corde ho
ἀποστήσεται ἡ ἐλπίς σου ἀπὸ καρδίας ἀν-
minum q̄ mēores fuerīt virtutis dei vſq; i ſecu
θρώπων μνημονευόντων ἰσχὺν θεοῦ ἕως αἰῶ-
lū. τ faciat tibi hec deus i exaltatiōe
νος. καὶ ποιῆσαί σοι αὐτὰ ὁ θεὸς εἰς ὕψος
ſempiternā vt viſitet te in bonis: p
αἰώνιον τ̄ ἐπισκέψασθαί σε ἐν ἀγαθοῖς, ἀν-
quibus nō pepciſti anime tue pp̄ter
θ' ὧν οὐκ ἐφείσω τῆς ψυχῆς σου διὰ τὴν

humilitatē gñis noſtri: ſed ſubuenisti
ταπείνωσιν τ͂ γένους ἡμῶν, ἀλλ᾽ ἐπεξῆλθες
ruine noſtre in rectū vadens
τῷ πτώματι ἡμῶν ἐπ᾽ εὐθεῖαν πορευθεῖσα
ante cõſpectū dei nr̄i. ⁊ dixit oīs popu
ἐνώπιον τ͂ θεοῦ ἡμῶν. καὶ εἶπον πᾶς ὁ λα=
lus: fiat fiat.
ός, γένοιτο γένοιτο.

Ca.14.

Et dixit ad eos iudith: audi=
Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ἰουδείθ, ἀκού=
te iā me fratres: ⁊ accipiētes ca=
σατε δή μου ἀδελφοί, καὶ λαβόντες τὴν κε
put hoc: ſuſpēdite illud ſup
φαλὴν ταύτην, κρεμάσατε αὐτὴν ἐπὶ τῆς
pinaculum muri nr̄i. ⁊ erit quum
ἐπάλξεως τ͂ τείχους ἡμῶν. καὶ ἔσαι ἡνίκα
illuxerit diluculū ⁊ exierit ſol ſup
ἂν διαφαύσῃ ὁ ὄρθρος καὶ ἐξέλθῃ ὁ ἥλιος ἐπὶ
terrā: recipietis vnuſqſqȝ arma bel
τὴν γῆν, ἀναλήψεσθε ἕκασος τὰ σκεύη τὰ πο
lica veſtra: ⁊ exibit omnis vir
λεμικὰ ὑμῶν, καὶ ἐξελεύσεται πᾶς ἀνὴρ
fortis extra ciuitatem. ⁊ dabitis princi
ἰσχύων ἔξω τῆς πόλεως. καὶ δώσετε ἀρχη=
pem ſup eos q̄ſi deſcēdentes in cam
γὸν ἐπ᾽ αὐτοὺς ὡς καταβαίνοντες εἰς τὸ πε
pum ad vigiliam filiorū aſſyrioꝝ: ⁊ nō
δίον εἰς τὴν προφυλακὴν υἱῶν ἀσσούρ, καὶ οὐ
deſcendetis. ⁊ cū accepint iſti
καταβήσεσθε. καὶ ἀναλαβόντες οὗτοι τὰς
armaturas ſuas: ibunt in ca
πανοπλίας αὐτῶν, πορεύσονται εἰς τὰς πα
ſtra ſua: ⁊ excitabunt princi
ρεμβολὰς αὐτῶν, καὶ ἐγεροῦσι τοὺς ςρατη=
pes exercitus aſſyrioꝝ: ⁊ current
γοὺς τῆς δυνάμεως ἀσσούρ, καὶ δραμοῦνται
ad tabernaculū holofernis: ⁊ nō inueni
ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὀλοφέρνου, καὶ οὐχ εὑρήσου=
ent eum. ⁊ decidet ſup eos ti=
σιν αὐτόν. καὶ ἐπιπεσεῖται ἐπ᾽ αὐτοὺς φό
mor: ⁊ fugient a facie noſtra. ⁊
βος, καὶ φεύξονται ἀπὸ προσώπου ἡμῶν. καὶ
inſequentes vos ⁊ oēs ha
ἐπακολουθήσαντες ὑμεῖς καὶ πάντες οἱ κα
bitantes oēm terminū iſrael: pſtrate
τοικοῦντες πᾶν ὅριον ἰηλ, καταστρώσατε
eos in viis ſuis. ante at q̄ faci=
αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. πρὸ δὲ τ͂ ποιῆ=
atis hec: vocate mihi achior am=
σαι ταῦτα, καλέσατέ μοι ἀχιὼρ τὸν ἀμ/
manitē: vt vidēs cognoſcat vilipenden
μανίτην, ἵνα ἰδὼν ἐπιγνῷ τὸν ἐκφαυλίσαν
tem domū iſrael: ⁊ ipm̄ in mortē miſ
τα τὸν οἶκον ἰηλ, καὶ αὐτὸν εἰς θάνατον ἀπο
tentem ad nos. ⁊ vocauerunt achior
ςείλαντα εἰς ἡμᾶς. καὶ ἐκάλεσαν τὸν ἀχιὼρ
de domo ozia. vt aūt venit ⁊ vidit ca
ἐκ τ͂ οἴκου ὀζία. ὡς δὲ ἦλθε καὶ εἶδε τὴν κεφα
put holofernis in manu viri vnius in con
λὴν ὀλοφέρνου ἐν χειρὶ ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τῇ ἐκ
gregatione populi: cecidit in faciem ⁊
κλησίᾳ τ͂ λαοῦ, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον καὶ
defecit ſpūs eius. vt āt recreauerūt il
ἐξελύθη τὸ πνεῦμα αὐτ͂. ὡς δὲ ἀνέλαβον αὐ
lum: cecidit ad pedes iudith: ⁊ ado
τόν, προσέπεσε τοῖς ποσὶν ἰουδείθ, καὶ προ
rauit faciem eius ⁊ dixit: bn̄=
σεκύνησε τῷ προσώπῳ αὐτ͂ καὶ εἶπεν, εὐ=
dicta tu in oī tabernaculo iuda ⁊
λογημένη σὺ ἐν παντὶ σκηνώματι ἰούδα καὶ
in oī gente: qcūqȝ audiētes no
ἐν παντὶ ἔθνει, οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνο=

dicens. Cum captus fuerit populus Iſrael: gladio perforari precipiam latera tua. Videns autem Achior caput holofernis: anguſtiatus pre pauore: cecidit in faciem ſuam ſuper terram: & eſtuauit anima eius. Poſtea vero q̄ reſumpto ſpiritu recreatus eſt: procidit ad pedes eius: & adorauit eam: & dixit. Benedicta tu a deo tuo in omni tabernaculo iacob: quoniam in omni gente: que audierit nomen tuum: magnificabitur ſuper te deus iſrael.

Capitulum quartumdecimū.

Dixit autem iudith ad omnem populum. Audite me fratres. Suſpendite caput hoc ſuper muros noſtros & erit cum exierit ſol: accipiat vnuſquiſqȝ arma ſua: & exite cum impetu non vt deſcendatis deorſum: ſed quaſi impetum facientes. Tunc exploratores neceſſe erit: vt fugiant ad principem ſuum excitandum ad pugnam. Cumqȝ duces eorum concurrerint ad tabernaculum holofernis: & inuenerint eum truncum in ſuo ſanguine volutatum: decidet ſuper eos timor. Cumqȝ cognoueritis fugere eos: ite poſt illos ſecuri: quoniam dominus conteret eos ſub pedibus veſtris. Tunc achior videns virtutem quam fecit deus iſrael: relicto gentilitatis ritu: credidit deo: & circuncidit carnem preputii ſui: & appoſitus eſt ad populum iſrael: & omnis ſucceſſio generis eius vſqȝ in hodiernum diem. Mox autem vt ortus eſt dies ſuſpenderunt ſuper muros caput holofernis: accepitqȝ vnuſquiſqȝ vir arma ſua: & egreſſi ſunt cum grandi ſtrepitu & vlulatu. Quod videntes exploratores ad tabernaculum holofernis cucurrerunt. Porro hi qui in tabernaculo erant venientes: & ante ingreſſum cubiculi perſtrepentes excitandi gratia: inquietudinem arte moliebantur: vt non ab excitantibus: ſed a ſonantibus holofernes euigilaret. Nullus enim audebat cubiculum virtutis aſſyriorū pulſando aut intrando aperire. Sed cum veniſſent eius duces ac tribuni & vniuerſi maiores exercitus aſſyriorum: dixerūt cubiculariis. Intrate & excitate illū: q̄m egreſſi mures de cauernis ſuis auſi ſunt prouocare nos ad p̄lium. Tunc ingreſſus vagao cubiculum eius ſtetit ante cortinam & plauſum fecit manibus ſuis. ſuſpicabatur enim illum cū iudith dormire. Sed cū nullū motū iacentis ſenſu aurīū caperet acceſſit p̄ximās ad cortinam: & eleuans eā videnſqȝ cadauer abſqȝ capite holofernis ī ſuo ſanguīe tabefactū iacere ſuper terrā: exclamauit voce magna cū fletu & ſcidit veſtimenta ſua. Et ingreſſus tabernaculū iudith nō inuenit eā. Et exiliuit foras ad populum & dixit. Vna mulier hebrea fecit cõfuſionem in domo regis

men tuū turbabūtur. ⁊ nunc nuncia
μά σου ταραχθήσονται. καὶ νῦν ἀνάγγειλόν
mihi q̄ feciſti in diebus iſtis.
μοι ὅσα ἐποίησας ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις.
⁊ annūciauit ei iudith in medio popu
καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ ἰουδείθ ἐν μέσῳ τ͂ λα=
li oīa q̄ fecerat a q̄ di=
οῦ πάντα ὅσα ἦν πεποιηκυῖα ἀφ᾽ ἧς ἡμέ=
e exiuit: vſqȝ quo locuta ē eis. vt āt ceſ=
ρας ἐξῆλθεν, ἕως οὗ ἐλάλει αὐτοῖς. ὡς δὲ ἐ=
ſauit loqui: voce magna exultauit
παύσατο λαλοῦσα, φωνῇ μεγάλῃ ἠλάλαξεν
populus: ⁊ dederūt vocem iocundā in
ὁ λαός, καὶ ἔδωκαν φωνὴν εὐφρόσυνον ἐν τῇ
ciuitate ſua. videns āt achior oīa q̄
πόλει αὐτῶν. ἰδὼν δὲ ὁ ἀχιὼρ πάντα ὅσα
fecit deus iſrael: credidit deo val
ἐποίησεν ὁ θς τ͂ ἰηλ, ἐπίςευσε τῷ θεῷ σφό
de: ⁊ circūcidit carnē p̄pu
δρα, καὶ περιετέμετο τὴν σάρκα τῆς ἀκρο=
tii ſui: ⁊ appoſitus ē ad domū iſrl̄
βυςίας αὐτ͂. καὶ προσετέθη εἰς τὸν οἶκον ἰηλ
vſqȝ in diem hāc. cū āt diluculū aſcē
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἡνίκα δὲ ὄρθρος ἀνέ
dit: ſuſpenderūt caput holofernis de
βη, ἐκρέμασαν τὴν κεφαλὴν ὀλοφέρνου ἐκ τ͂
muro. ⁊ accepit oīs vir arma ſu
τείχους. καὶ ἀνέλαβε πᾶς ἀνὴρ τὰ ὅπλα αὐ
a: ⁊ exierūt in circulum ad aſcen
τ͂, καὶ ἐξῆλθον κατὰ σπεῖραν ἐπὶ τὰς ἀναβά
ſus mōtis. at filii aſſyrioꝝ vt viderūt e
σεις τοῦ ὄρους. οἱ δὲ υἱοὶ ἀσσοὺρ ὡς εἶδον αὐ
os: miſerunt ad duces ſuos.
τούς, διέπεμψαν ἐπὶ τ͂ς ἡγουμένους αὐτῶν.
illi āt venerūt ad duces ⁊ tribu
οἱ δὲ ἦλθον ἐπὶ τοὺς ςρατηγοὺς καὶ χιλιάρ=
nos ⁊ ad oēm principem ſuum. ⁊
χους καὶ ἐπὶ πάντα ἄρχοντα αὐτῶν. καὶ
venerunt ad tabernaculū holofernis: ⁊
παρεγένοντο ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὀλοφέρνου, καὶ
dixerunt ei q̄ erat ſup oīa eius: excita
εἶπον τῷ ὄντι ἐπὶ πάντων τῶν αὐτ͂, ἔγειρον
iam dn̄m noſtrū: q̄m auſi ſunt ſerui deſ
δὴ τὸν κ̄ν ἡμῶν, ὅτι ἐτόλμησαν οἱ δοῦλοι κα
cendere ſup nos ad bellum: vt diſper
ταβαίνειν ἐφ᾽ ἡμᾶς εἰς πόλεμον, ἵνα ἐξολο=
dantur in finem. ⁊ ingreſſus ē bagoas:
θρευθῶσιν εἰς τέλος. καὶ εἰσῆλθε βαγώας,
⁊ pulſauit aulā tabernaculi: ſuſpicabaī.n.
καὶ ἔκρουσε τὴν αὐλὴν τῆς σκηνῆς, ὑπενόει γὰρ
dormire ipm̄ cum iudith. vt āt nemo
καθεύδειν αὐτὸν μετὰ ἰουδείθ. ὡς δὲ οὐδεὶς
audiuit: aperiēs introiuit in cubicu
ὑπήκουσε, διαςείλας εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶ
lum: ⁊ īuenit eū ſup ſtratū p̄ie
να, καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς χετλωνίδος ἐῤῥιμ
ctum mortuū: ⁊ caput eius ablatū erat ab
μένον νεκρόν, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτ͂ ἀφῄρητο ἀπ᾽
eo. ⁊ exclamauit voce magna cum fle=
αὐτ͂. καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ μετὰ κλαυθ
tu ⁊ gemitu ⁊ clamore valido: ⁊ ſci=
μοῦ καὶ ςεναγμοῦ καὶ βοῆς ἰσχυρᾶς, καὶ διέῤ
dit veſtimēta ſua. ⁊ ingreſſus ē in taber
ῥηξε τὰ ἱμάτια αὐτ͂. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκη
naculū vbi erat iudith diuertēs: ⁊ non īuenit
νὴν οὗ ἦν ἰουδείθ καταλύουσα, καὶ οὐχ εὗρεν
eam. ⁊ exiliit ad populū ⁊ clama
αὐτήν. καὶ ἐξεπήδησεν εἰς τὸν λαὸν καὶ ἐβόη
uit: p̄uaricati ſunt ſerui. fecit cõfuſionē
σεν, ἠθετήκασιν οἱ δοῦλοι. ἐποίησεν αἰσχύνην
vna mulier hebreorū in domū regis
μία γυνὴ τῶν ἑβραίων εἰς τὸν οἶκον τ͂ βασιλέως

nabuchodonoſor: q̄m ecce holofernes ī terra:
ναβουχοδονόσορ, ὅτι ἰδοὺ ὀλοφέρνης χαμαί,
⁊ caput eius non ē in ipſo. cū āt audiſ
καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτ͂ οὐκ ἔςιν ἐν αὐτῷ. ὡς δὲ ἤκου
ſent hec verba p̄ricipes vir=
σαν ταῦτα τὰ ῥήματα οἱ ἄρχοντες τῆς δυ=
tutis aſſyrioꝝ: ſciderūt ſtatī veſtimēta
νάμεως ἀσσούρ, διέῤῥηξαν εὐθὺς τοὺς χιτῶνας
ſua: ⁊ turbata ē aīa eorū valde:
αὐτῶν, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτῶν σφόδρα
⁊ factus ē eorū clamor ⁊ vociferatio magna
καὶ ἐγένετο αὐτῶν κραυγὴ καὶ βοὴ μεγάλη
nimis in medio caſtrorum.
σφόδρα ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς. 15.

Et cū audiſſent q̄ in tabernaculis
Καὶ ὡς ἤκουσαν οἱ ἐν τοῖς σκηνώμασιν
erant: obſtupuerunt ſup factū: ⁊ cecidit
ὄντες, ἐξέςησαν ἐπὶ τὸ γεγονός, καὶ ἔπεσεν
ſup eos timor ⁊ tremor. ⁊ nō fuit ho=
ἐπ᾽ αὐτ͂ς φόβος καὶ τρόμος. καὶ οὐκ ἦν ἄνθρω
mo manēs ante faciem ampli⁹ p̄ximi
πος μένων κατὰ πρόσωπον ἔτι τ͂ πλησίον
ſui: ſed diffuſi vnanimiter fugerūt
αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἐκχυθέντες ὁμοθυμαδὸν ἔφυγον
ad oēm viā campi ⁊ mōtanoꝝ.
ἐπὶ πᾶσαν ὁδὸν τοῦ πεδίου καὶ τῆς ὀρεινῆς.
⁊ q̄ caſtrametati erant in mōtib⁹ ī circuitu
καὶ οἱ παρεμβεβληκότες ἐν τῇ ὀρεινῇ κύκλῳ
betulie cõuerſi ſunt in fugā. ⁊ tūc
βετυλουὰ ἐτράπησαν εἰς φυγήν. καὶ τότε
filii iſrael oīs vir p̄liator ex eis
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶς ἀνὴρ πολεμιςὴς ἐξ αὐτῶν
effuſi ſunt ſup eos. ⁊ miſit ozi=
ἐξεχύθησαν ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ ἐξαπέςειλεν ὀζί
as in betomaſthem ⁊ bebe ⁊ chobe
ας εἰς βετομασθὲμ καὶ βηβαὶ καὶ χωβαὶ
⁊ cola: ⁊ in oēm terminū iſrl̄ q̄ annū=
καὶ κωλά, καὶ εἰς πᾶν ὅριον ἰηλ τοὺς ἀπαγ
ciarent ſup iis q̄ cõſumata ſunt: ⁊
γέλλοντας ὑπὲρ τῶν συντετελεσμένων, καὶ
vt oēs diffunderētur ſup inimicos
ἵνα πάντες ἐπεκχυθῶσι τοῖς πολεμίοις
in interitū eorū. vt āt audierūt filii
εἰς τὴν ἀναίρεσιν αὐτῶν. ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ υἱ
iſrael: oēs vnanimiter ceciderūt ſup
οἱ ἰσραήλ, πάντες ὁμοθυμαδὸν ἔπεσον ἐπ᾽
eos vſqȝ ad chobe. ſimiliter āt ⁊ q̄ et hie
αὐτοὺς ἕως χωβαί. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐξ ἱε=
ruſalem aduenerunt: ⁊ ex oībus
ρουσαλὴμ παρεγενήθησαν, καὶ ἐκ πάσης τῆς
mōtanis: annūciauerūt.n. eis q̄ facta fuerāt
ὀρεινῆς, ἀνήγγειλαν γὰρ αὐτοῖς τὰ γενόμενα
caſtris inimicoꝝ ſuoꝝ: ⁊ q̄ in
τῇ παρεμβολῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐν
galaad ⁊ q̄ in galilea diſſipaue
τῇ γαλαὰδ καὶ οἱ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ὑπερεκέρα
rūt eos plaga magna: vſqȝ quo p̄terie
σαν αὐτοὺς πληγῇ μεγάλῃ, ἕως οὗ παρῆλ
runt damaſcū ⁊ fines eius. at reli
θον τὴν δαμασκὸν καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς. οἱ δὲ λοι
qui habitātes betuliam irruerūt
ποὶ οἱ κατοικοῦντες βετυλουὰ ἐπέπεσον τῇ
caſtris aſſyriorū ⁊ p̄dati ſunt e=
παρεμβολῇ ἀσσοὺρ καὶ προενόμευσαν αὐ=
os: ⁊ ditati ſunt valde. at filii iſrl̄
τούς, καὶ ἐπλούτησαν σφόδρα. οἱ δὲ υἱοὶ ἰηλ
reuerſi ab occiſiōe: dn̄ati ſunt
ἀναςρέψαντες ἀπὸ τῆς κοπῆς, ἐκυρίευσαν
reliquorū. ⁊ ville ⁊ ciuitates q̄
τῶν λοιπῶν. καὶ αἱ κῶμαι καὶ αἱ πόλεις αἱ
in mōtanis ⁊ cāpeſtrib⁹ obtinuerūt multa
ἐν τῇ ὀρεινῇ καὶ πεδινῇ ἐκράτησαν πολλῶν

Nabuchodonoſor. Ecce enim holofernes iacet in terra: & caput eius non eſt in illo. Quod cum audiſſent principes virtutis aſſyriorum ſciderunt omnes veſtimenta ſua: & intolerabilis timor & tremor cecidit ſup eos & turbati ſunt animi corū valde. Et fact⁹ ē clamor incõparabilis in medio caſtrorum corū.

Capitulū.15.

Vnqȝ oīs exercitus decollatū holofernē audiſſet: fugit mēs & conſiliū ab eis & ſolo tremore & metu agitati: fuge p̄ſidium ſumūt: ita vt nullus loqueretur cū p̄ximo ſuo: ſed inclinato capite relictis oībus euadere feſtinabant hebreos: quos armatos ſup ſe venire audierant fugientes p̄ vias cāporū & ſemitas colliū. Vidētes itaqȝ filii iſrl̄ fugiētes ſecuti ſūt illos. Deſcēderuntqȝ clangentes tubis & vlulantes poſt ipſos. Et q̄m aſſyrii nō adunati: in fugam ibant p̄cipites: filii aūt iſrael vno agmine pſequentes debilitabant oēs quos inuenire potuiſſent. Miſitqȝ ozias nuncios per oēs ciuitates & regiōes iſrael. Omnis itaqȝ regio oīſqȝ vrbs electā iuuentutē armatā miſit poſt eos & p̄ſecuti ſunt eos in ore gladii quouſqȝ p̄uenirent ad extremitatē finium ſuorum. Reliqui aūt qui erāt in bethulia: ingreſſi ſunt caſtra aſſyriorum: & predam quam fugientes aſſyrii reliq̄rant abſtulerunt & onuſtati ſūt valde. Hi vero qui victores reuerſi ſūt ad bethuliā oīa q̄ erāt illorum abſtulerūt ſecū: ita vt nō eſſet numerus in pecoribus in iumētis & vniuerſis mobilib⁹ eorū: vt a minimo vſqȝ ad magnū oēs diuites fierēt de p̄dationib⁹ eorū. Ioachim aūt ſummus pōtifex de hieruſalem venit in bethuliā cū vniuerſis p̄ſbyteris ſuis vt videret iudith. Que cū exiſſet ad illū: bn̄dixerunt illam oēs vna voce dicētes. Tu gloria hieruſalē: tu letitia iſrael: tu honorificētia populi nr̄i: quia feciſti viriliter & cõfortatū eſt cor tuū: eoq̄ caſtitatē amaueris: & poſt virū tuū alterū neſcieris: ideo & manus dn̄i cõfortauit te: & ideo eris bn̄dicta ī eternū. Et dixit oīs populus: fiat fiat. Per dies āt triginta vix collecta ſunt ſpolia aſſyriorū a populo iſrl̄. Porro āt vniuerſa q̄ holofernis peculiaria fuiſſe p̄bata ſunt dederūt iudith in auro & argēto & veſtibus & gēmis & oī ſupellectili & tradita ſunt omnia illi a populo. Et oēs populi gaudebāt cū mulieribus & virginibus & iuuenibus in organis & cytharis.

Cap.16.

Tunc cantauit cāticum hoc domino iudith: dicens. Incipite domino in tympanis: cantate domino in cymbalis: modulamini illi pſalmum nouum: exultate & inuocate nomē ei⁹. Dn̄s cõterēs bella

ſpolia: erat.n. multitudo magna nimis. ⁊
λαφύρων, ἦν γὰρ πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ
ioachim ſacerdos magn⁹ ⁊ ſenatus
ἰωακεὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ ἡ γερουσία τῶν
filioꝝ iſrl̄ q̄ h̄itabant in hieruſalē venerūt vt
υἱῶν ἰηλ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱλη̄μ ἦλθον τοῦ
fundarēt bona q̄ fecit deus
θεμελιῶσαι τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐποίησεν ὁ θεὸς τῷ
iſrael: ⁊ vt viderēt iudith ⁊ loq̄rentur cū
ἰηλ, καὶ τ͂ ἰδεῖν ἰουδείθ καὶ λαλῆσαι μετ᾽
ea pacē. vt āt introierūt ad eam: bn̄=
αὐτῆς εἰρήνην. ὡς δὲ εἰσῆλθον πρὸς αὐτήν, εὐ=
dixerunt eā vnanimiter: ⁊ dixerūt ad
λόγησαν αὐτὴν ὁμοθυμαδόν, καὶ εἶπον πρὸς
eam: tu exaltatio hieruſalē: tu gloria magna
αὐτήν, σὺ ὕψωμα ἱλη̄μ, σὺ γαυρίαμα μέγα
iſrael: tu honorificētia magna gñis noſtri:
τ͂ ἰσραήλ, σὺ καύχημα μέγα τ͂ γένους ἡμῶν,
q̄a feciſti hec oīa in manu tua.
ὅτι ἐποίησας ταῦτα πάντα ἐν χειρί σου.
feciſti bona cum iſrael: ⁊ cōplacuit
ἐποίησας ἀγαθὰ μετὰ ἰηλ, καὶ εὐδόκησεν
ſup eos de⁹. bn̄dicta ſis ab
ἐπ᾽ αὐτοὺς ὁ θεός. εὐλογημένη γίνου παρὰ τῷ
oīpotenti dn̄o in eternū tp̄s.
παντοκράτορι κυρίῳ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.
⁊ dixit oīs popul⁹: fiat. ⁊ expolia
καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. καὶ ἐλαφύρη=
uit popul⁹ caſtra p̄ dies tri
σεν ὁ λαὸς τὴν παρεμβολὴν ἐφ᾽ ἡμέρας τρι
ginta: ⁊ dederūt iudith tabernaculū holo
άκοντα, καὶ ἔδωκαν τῇ ἰουδείθ τὴν σκηνὴν ὀλο
fernis ⁊ oīa argentaria ⁊
φέρνου καὶ πάντα τὰ ἀργυρώματα, καὶ τὰς
lectulos ⁊ ſtateras ⁊ oīa ſupellectilia
κλίνας καὶ τὰ ὅλκια καὶ πάντα τὰ σκευάσματα
eius. ⁊ accipiens ip̄a: īpoſuit ſup
τὰ αὐτ͂. καὶ λαβοῦσα αὐτή, ἐπέθηκεν ἐπὶ
mulā ſuā: ⁊ cõiunxit currus ſu
τὴν ἡμίονον αὐτῆς, καὶ ἔζευξε τὰς ἁμάξας αὐ=
os: ⁊ accumulauit ea ſup illos. ⁊ cõcur
τῆς, καὶ ἐσώρευσεν αὐτὰ ἐπ᾽ αὐτῶν. καὶ συνέ
rit oīs mulier iſrael ad vidēdū eā: ⁊ bn̄
δραμε πᾶσα γυνὴ ἰηλ τ͂ ἰδεῖν αὐτήν, καὶ εὐ
dixerūt eā: ⁊ fecerūt ei chorū
λόγησαν αὐτήν, καὶ ἐποίησαν αὐτῇ χορὸν
ex eis. ⁊ accepit thyrſos in manib⁹
ἐξ αὐτῶν. καὶ ἔλαβε θύρσους ἐν ταῖς χερσὶν
ſuis: ⁊ dedit et mulierib⁹ q̄ cū
αὐτῆς, καὶ ἔδωκε καὶ ταῖς γυναιξὶ ταῖς μετ᾽
ea. ⁊ coronauerūt oliua ipſam ⁊
αὐτῆς. καὶ ἐςεφανώσαντο τὴν ἐλαίαν αὐτὴ καὶ
eā q̄ cū ipſa: ⁊ p̄ceſſit ante om
τὴ μετ᾽ αὐτῆς, καὶ προῆλθεν ἔμπροσθεν παν=
nē populū in chorea ducēs oēs
τὸς τ͂ λαοῦ ἐν χορείᾳ ἡγουμένη πασῶν τῶν
mulieres. ⁊ ſeq̄batur oīs vir iſrael
γυναικῶν. καὶ ἠκολούθει πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ
armatus: cum coronis ⁊ hymnis ī
ἐνωπλισμένος, μετὰ ςεφάνων καὶ ὕμνων ἐν
ore coꝝ:
τῷ ςόματι αὐτῶν,

Ca.16.

Et cepit cātare iudith cõfeſſionē hāc
Καὶ ἐξῆρχεν ἰουδείθ τὴν ἐξομολόγησιν ταύ
in omni iſrael: ⁊ oīs popul⁹ canta=
την ἐν παντὶ ἰηλ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὑπερεφώ
bat cāticū hoc. ⁊ dixit iudith in=
νει τὴν αἴνεσιν ταύτην. καὶ εἶπεν ἰουδείθ ἐξ=
cipite deo meo in tympanis: modulami
άρχετε τῷ θεῷ μου ἐν τυμπάνοις, ἐναρμόσα
ni ei pſalmos ⁊ laudē: exaltate ⁊
σθε αὐτῷ ψαλμοὺς καὶ αἶνον, ὑψοῦτε καὶ

inuocate nomē eius: qm̄ deus cō-
ἐπικαλέσασθε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς συν
terens bella: qm̄ in castris in
τρίβων πολέμους, ὅτι εἰς παρεμβολὰς ἐν
medio ppl'i eripuit me de manu perse-
μέσῳ λαοῦ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς τῶν καταδι
quētiū me. venit assur ex mōtib' ab aqlone:
ωκόντων με. ἦλθεν ἀσσοὺρ ἐξ ὀρέων ἀπὸ βορρᾶ,
venit in milliarib' exercitus sui: quorū multitudo
ἦλθεν ἐν μυριάσι δυνάμεως αὐτοῦ, ὧν τὸ πλῆθος
corum obturauit torrentes: et equitatus co-
αὐτῶν ἔφραξε χειμάρρους, καὶ ἡ ἵππος αὐ-
rū cooperuit colles. dixit se incensurū
τῶν ἐκάλυψε βουνούς. εἶπεν ἐμπρήσειν τὰ
fines meos: et iuuenes meos occisurū in
ὅριά μου, καὶ τοὺς νεανίσκους μου ἀνελεῖν ἐν
gladio: et lactātes positurū i pauimētū:
ῥομφαίᾳ, καὶ τὰ θηλάζοντα θήσειν εἰς ἔδαφος,
et infātes meos daturū in predam: et
καὶ τὰ νήπιά μου δώσειν εἰς προνομήν, καὶ τὰς
virgines meas predaturū. et dn̄s omni-
παρθένους μου σκυλεῦσαι. καὶ κύριος παντο
potens quassauit eos in manu femine. nō. n.
κράτωρ ἠθέτησεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ θηλείας. οὐ γὰρ
cecidit potens a iuuētibus: neq; filii ti
ἔπεσεν ὁ δυνατὸς ὑπὸ νεανίσκων, οὐδὲ υἱοὶ τι
tanū pcusserunt eum: neq; excelsi gigantes
τάνων ἐπάταξαν αὐτόν, οὐδὲ ὑψηλοὶ γίγαντες
iposuerūt se illi: sed iudith filia merari
ἐπέθεντο αὐτῷ, ἀλλὰ ἰουδὶθ θυγάτηρ μεραρὶ
in specie faciei sue dissoluit eum.
ἐν κάλλει προσώπου αὐτῆς παρέλυσεν αὐτόν.
exuit .n. vestimētū viduitatis sue in ex
ἐξεδύσατο γὰρ στολὴν χηρεύσεως αὐτῆς εἰς ὕ-
altatiōe laborantiū isrl': vnxit faciem
ψος τῶν πονούντων ἰσραήλ, ἠλείψατο τὸ πρόσω-
suam in vnguento: et colligauit cincinos
πον αὐτῆς ἐν μυρισμῷ, καὶ ἐδήσατο τὰς τρίχας
suos in mitra: et accepit vestē lineā ad dece-
αὐτῆς ἐν μίτρᾳ, καὶ ἔλαβε στολὴν λινῆν εἰς ἀπά
ptiōe ei'. sandalium eius rapuit oculū
την αὐτοῦ. τὸ σανδάλιον αὐτῆς ἥρπασεν ὀφθαλ
eius: et pulchritudo eius captiuā fecit
μὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ᾐχμαλώτευσεν
aīam eius. ptrāsiuit pugio ceruicem
ψυχὴν αὐτοῦ. διῆλθεν ὁ ἀκινάκης τὸν τράχηλον
eius. horruerūt perse audaciam eius: et
αὐτοῦ. ἔφριξαν πέρσαι τὴν τόλμαν αὐτῆς, καὶ
medi cōfidētia eius turbati sunt. tunc
μῆδοι τὸ θάρσος αὐτῆς ἐταράχθησαν. τότε ἠ
vlulauerūt humiles mei: et clamauerūt inua
λάλαξαν οἱ ταπεινοί μου, καὶ ἐβόησαν οἱ ἀσθε
lidi mei et timuerunt: exaltauerūt vocem
νοῦντές μου καὶ ἐπτοήθησαν, ὕψωσαν τὴν φωνὴν
suam: et conuersi sunt. filii puellarum cōpū
αὐτῶν, καὶ ἀνετράπησαν. υἱοὶ κορασίων κατε
xerunt eos: et sicut pueros fugienti-
κέντησαν αὐτούς, καὶ ὡς παῖδας αὐτομολούν
um vulnerauerūt eos. perierunt de prelio
των ἐτίτρωσκον αὐτούς. ἀπώλοντο ἐκ παρα-
dn̄i dei mei. cātabo dn̄o hymnū no-
τάξεως κυρίου θεοῦ μου. ὑμνήσω τῷ κυρίῳ ὕμνον και-
uū. dn̄e magn' es et p̄clarus: mirabilis in virtute
νόν. κύριε μέγας εἶ καὶ ἔνδοξος, θαυμαστὸς ἐν ἰσχύϊ
et insuperabilis. tibi seruiat omnis
καὶ ἀνυπέρβλητος. σοὶ δουλευσάτω πᾶσα ἡ
creatura tua: qr dixisti et facta sunt. misisti
κτίσις σου, ὅτι εἶπας καὶ ἐγενήθησαν. ἀπέστει
spiritū tuū et edificauit: et nō est
λας τὸ πνεῦμά σου καὶ ᾠκοδόμησε, καὶ οὐκ ἔστιν
q resistat voci tue. mōtes .n. a fūdamē
ὃς ἀντιστήσεται τῇ φωνῇ σου. ὄρη γὰρ ἐκ θεμελί

dn̄s nomen ē illi. Qui posuit castra sua ī medio ppl'i sui vt eriperet nos de manu oīm inimicorū nr̄orū. venit assur ex mōtib' ab aqlone ī mlt'titudīe fortitudīs sue. Cui' multitudo obturauit torrētes: & eq eorū cooperuerūt valles. Dixit se icēsurū fines meos & iuuenes meos occisurū gladio: ifātes meos dare ī p̄dā: & virgīes ī captiuitatē. Dn̄s aūt ops nocuit eū & tradidit eū in manu femīe: & cōfudit eū. Nō. n. cecidit potēs eorū a iuuenib': nec filii titā p̄cusserūt eū: nec excelsi gigātes īposuerūt se illi: s; iudith filia merari in specie faciei sue dissoluit eū. Exuit em̄ se vestimēto viduitatis: & īduit se vestimēto leticie ī exultatiōe filiorū isrl'. Vnxit faciē suā vnguēto: colligauit cīcīnos suos mitra ad decipiēdū illū. Sādalia ei' rapuerūt oculos ei': pulchritudo ei' captiuā fecit aīam ei'. āputauit pugione ceruicē ei'. Horruerūt p̄se cōstātiā eius & medi audaciā ei'. Tūc vlulauerunt castra assyriorū: qn̄ apparuerūt humiles mei arescētes ī siti. Filii puellarū cōpunxerūt eos: & sicut pueros fugiētes occiderūt eos. perierūt ī p̄lio a facie dn̄i dei mei. Hymnū cātemus dn̄o: hymnū nouū cātem' deo nr̄o. Adonai dn̄e magn' es tu & p̄clar' ī virtute: & quē supare nēo pōt. Tibi s'uiat oīs creatura tua: qa dixisti & facta sunt: misisti sp̄m tuū & creata sunt: & nō ē q resistat voci tue. Mōtes a fūdamētis mouebūtur cū aqs: petre sicut cera liq̄scēt an̄ faciē tuā. Qui aūt timēt te magni erūt apud te p oīa. Ve gēti īsurgēti sup genus meū. Dn̄s .n. ops vīdicabit ī eis: ī die iudicii visitabit illos. Dabit .n. ignē & vermes ī carnes eorū: vt vrātur & sētiāt vsq; ī sēpitnū. Et factū ē p' h': oīs ppl's p' victoriā vēit ī hierl'm adorare dn̄m: & mox vt purificati sūt obtulerūt oēs holocausta & vota & repromissiōes suas. Porro iudith vniuersa vasa bellica holofernis q̄ dedit illi ppl's & conopeū quod ipa sustulerat obtulit in anathēa obliuiōis. Erat aūt ppl's iocūdus s'm faciē sctōrū: & p tres mēses gaudiū hui' victorie celebratū ē cū iudith. Post dies autē illos vnusq'q; rediit ī sua: & iudith magna facta ē in bethulia & p̄clarior erat vniuerse terre isrl'. Erat etiā virtuti castitas adiūcta: ita vt nō cōgnosceret virū oīb' dieb' vite sue ex quo defūct' est manasses vir ei'. Erat āt dieb' festis p̄cedēs cū magna gl'ia. Mā sit āt in domo viri sui ānos cētū q̄nq;: & dimisit abrā suā liberā: & defūcta est ac sepulta cū viro suo ī bethulia: luxitq; illā oīs ppl's dieb' septē. In oī āt spatio vite ei' nō fuit q̄ p̄turbaret isrl': & post mortē ei' ānis multis. Dies āt victorie hui' festiuitatis ab hebreis ī numero sctōrū dierū accipitur & colitur a iudeis ex illo t̄pe vsq; ad p̄ntem diem. Finis.

tis cum aquis mouebūtur: petre vero a
ων σὺν ὕδασι σαλευθήσονται, πέτραι δὲ ἀπὸ
facie tua vt cera liquescent. in autē
προσώπου σου ὡς κηρὸς τακήσονται. ἐπὶ δὲ τοῖς
timentibus te tu propiciaberis eis: qm̄
φοβουμένοις σε σὺ εὐιλατεύσεις αὐτοῖς, ὅτι
parū tibi oīe sacrificiū in odorē suauitatis: et
μικρὸν σοι πᾶσα θυσία εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ
minim' omnis adeps in holocaustum tuū. at
ἐλάχιστον πᾶν στέαρ εἰς ὁλοκαύτωμά σου. ὁ δὲ
qui timet dn̄m magn' semper. veh gēti
φοβούμενος τὸν κύριον μέγας διαπαντός. οὐαὶ ἔθνε
bus insurgentibus generi meo. dn̄s omnipo-
σιν ἐπανισταμένοις τῷ γένει μου. κύριος παντοκρά
tēs vindicabit eos in die iudicii: vt det
τωρ ἐκδικήσει αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, δοῦναι
ignē et vermes in carnes eorū: et fle-
πῦρ καὶ σκώληκας εἰς σάρκας αὐτῶν, καὶ κλαύ
bunt in sensu vsq; in seculū. vt āt introierūt
σονται ἐν αἰσθήσει ἕως αἰῶνος. ὡς δὲ εἰσῆλθον
in hierl'm: adorauerunt dn̄m. et mox vt pu-
εἰς ἱερουσαλήμ, προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ. καὶ ἡνίκα ἐκα-
rificatus ē ppl's: obtulerunt holocausta
θαρίσθη ὁ λαός, ἀνήνεγκαν τὰ ὁλοκαυτώματα
sua et vota sua et dona.
αὐτῶν καὶ τὰ ἑκούσια αὐτῶν καὶ τὰ δόματα.
et obtulit iudith omnia vasa holofernis
καὶ ἀνέθηκεν ἰουδὶθ πάντα τὰ σκεύη ὁλοφέρνου
que dedit ppl's ei: et conopeū qd' acce
ὅσα ἔδωκεν ὁ λαὸς αὐτῇ, καὶ τὸ κωνωπεῖον ὃ ἔλα
pit a cubiculo eius in oblationē dn̄o
βεν ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ εἰς ἀνάθημα τῷ κυρίῳ
dedit. et erat ppl's iocundus in hierl'm s'm
ἔδωκε. καὶ ἦν ὁ λαὸς εὐφραινόμενος εἰς ἱερουσαλὴμ κα
faciem sctōrū per mēses tres: et
τὰ πρόσωπον τῶν ἁγίων ἐπὶ μῆνας τρεῖς. καὶ
iudith cum eis mansit. post aūt di-
ἰουδὶθ μετ' αὐτῶν κατέμεινε. μετὰ δὲ τὰς ἡμέ
es hos: rediit vnusq'q; in hereditatē
ρας ταύτας, ἀνέζευξεν ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομί
suā: et iudith abiit in bethulia: et
αν αὐτοῦ, καὶ ἰουδὶθ ἀπῆλθεν εἰς βετυλουά, καὶ
pmāsit in substantia sua. et erat
κατέμεινεν ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς. καὶ ἐγένε
in t̄pe suo gloriosa in omni ter
το κατὰ τὸν καιρὸν αὐτῆς ἔνδοξος ἐν πάσῃ τῇ
ra. et multi cupierunt eam. et nō cognouit vir
γῇ. καὶ πολλοὶ ἐπεθύμησαν αὐτήν. καὶ οὐκ ἔγνω ἀνὴρ
eam oibus diebus vite sue: ex qua hora
αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς, ἀφ' ἧς ὥρας
defūctus ē manasses vir eius: et apposit' ē ad
ἀπέθανε μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ προσετέθη πρὸς
ppl'm suum. et p̄cedens erat magna valde.
τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ προβαίνουσα ἦν μεγάλη σφόδρα.
et senuit in domo viri sui centū quinq;
καὶ ἐγήρασεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἑκατὸν πέντε
ānis: et dimisit ancillā suam liberam. et defūcta
ἔτη, καὶ ἀφῆκε τὴν ἅβραν αὐτῆς ἐλευθέραν. καὶ ἀπέθα
est in betulua: et sepelierunt eā in spelūca
νεν εἰς βετυλουά, καὶ ἔθαψαν αὐτὴν ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ
viri sui manasse: et luxit eam domus isrl'
ἀνδρὸς αὐτῆς μανασσῆ, καὶ ἐπένθησεν αὐτὴν οἶκος ἰσραὴλ
diebus septem. diuisit aūt substantias suas an̄q̄ mo-
ἡμέρας ἑπτά. διεῖλε δὲ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς πρὸ τοῦ ἀπο
reretur ipsa oibus p̄pinquis manasse viri sui
θανεῖν αὐτὴν πᾶσι τοῖς ἔγγιστα μανασσῆ τοῦ ἀνδρὸς αὐ-
et p̄pinquis generis sui. et nō erat āplius q̄ terre
τῆς καὶ τοῖς ἔγγιστα τοῦ γένους αὐτῆς. καὶ οὐκ ἦν ἔτι ὁ ἐκφο
reret filios isrl' in diebus iudith: et post
βῶν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις ἰουδὶθ, καὶ μετὰ τὸ
mortem eius diebus multis. Finis iudith.
ἀποθανεῖν αὐτὴν ἡμέρας πολλάς. Τέλος ἰουδίθ.

Incipit prologus beati Hieronymi presbyteri in librum Hester.

Librum hester variis translatoribus constat esse vitiatū: quē ego de archiuis hebreorū reuelās verbum e verbo expressius transtuli. Quem librū editio vulgata laciniosis hinc inde verborū funibus trahit: addens ea que ex tēpore dici poterant: & audiri: sicut solitū est scholaribus disciplinis sumpto themate excogitare qbus verbis vti potuit qui iniuriam passus est: vel ille qui iniuriā fecit. Vos aūt o paula & eustochium qm̄ & bibliothecas hebreorū studuistis intrare: & interpretū certamina cōprobastis: tenentes hester hebraicum librum: per singula verba nostram translationē aspicite: vt possitis agnoscere: me nihil etiam augmentasse addendo: sed fideli testimonio simpliciter sicut in hebreo habetur: historiā hebraicā latine līngue tradidisse. Nec affectamus laudes hominū nec vituperationes expauescimus: deo enim placere curantes minas hominū penitus non timemus: quoniā deus dissipat ossa eorum qui hominibus placere desiderant. & s'm apostolū qui eiusmodi sunt: serui christi esse non possunt. Rursum in libro hester alphabetum ex minio vsq; ad theta litterā fecimus diuersis in locis: volentes. s. septuaginta interpretū ordinem per hoc insinuare studioso lectori. Nos enim iuxta morem hebraicū ordinē prosequi etiā in septuaginta editione maluimus.

Explicit prologus.

ESTHER.
ΕΣΘΗΡ. Ca. i.

A

Et factū est in diebus artaxerxis: hic
ΚΑὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἀρταξέρξου, οὗ
artaxerxes ab india centū
τος ὁ ἀρταξέρξης ἀπὸ τῆς ἰνδικῆς ἑκατὸν
viginti septē p̄uinciis impauit. in aūt istis die-
εἰκοσιεπτὰ χωρῶν ἐκράτησεν. ἐν δὲ ταύταις ταῖς ἡμέ-
bus qn̄ sedit in solio rex artaxerxes in susis
ραις ὅτε ἐνεθρονίσθη βασιλεὺς ἀρταξέρξης ἐν σούσοις τῇ
ciuitate: in tertio āno regnāte ipo: conuiuiū fe
πόλει, ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει βασιλεύοντος αὐτοῦ, δοχὴν ἐ-
cit amicis et reliquis gentib' et
ποίησε τοῖς φίλοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι καὶ τοῖς
p̄sarū et medorū inclytis: et p̄ncipib' sa
περσῶν καὶ μήδων ἐνδόξοις, καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν σα
trapaꝝ. et post hec postq̄ ostēdit eis
τραπῶν. καὶ μετὰ ταῦτα μετὰ τὸ δεῖξαι αὐτοῖς τὸν
diuitias regni sui et gl'iam le
πλοῦτον τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ τὴν δόξαν τῆς εὐ-
titie sue in dieb' centū octoginta: qn̄
φροσύνης αὐτοῦ ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ὅ
aūt impleti sunt dies nuptiaꝝ: fecit
τε δὲ ἀνεπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ γάμου, ἐποίησεν
rex conuiuiū gētib' inuētis in
ὁ βασιλεὺς πότον τοῖς ἔθνεσι τοῖς εὑρεθεῖσιν εἰς τὴν
ciuitate in dieb' sex: in aula dom' regis
πόλιν ἐπὶ ἡμέρας ἕξ, ἐν αὐλῇ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέ-
ornata byssinis et carpasinis exten-
ως κεκοσμημένη βυσσίνοις καὶ καρπασίνοις τεταμέ-
sis sup funiculis byssinis et purpureis in tari
νοις ἐπὶ σχοινίοις βυσσίνοις καὶ πορφυροῖς ἐπὶ κύ-
lis aureis et argēteis: in colūnis pariis et
βοις χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς, ἐπὶ στύλοις παρίνοις καὶ

B

lapideis. lectuli aurei et argētei sup pauimen
λιθίνοις. κλῖναι χρυσαῖ καὶ ἀργυραῖ ἐπὶ λιθοστρώ-
to smaragdini lapidis et pinini et parii la
του σμαραγδίτου λίθου καὶ πιννίνου καὶ παρίνου λί
pidis: et strat' diaphani varie floribus ornati: po
θου, καὶ στρωμναὶ διαφανεῖς ποικίλως διηνθισμέναι, πο
cula aurea et argētea: vinū multū et suaue: qd
τήρια χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ. οἶνος πολὺς καὶ ἡδύς, ὃν
ipe rex bibebat. at pot' hic nō s'm
αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἔπινεν. ὁ δὲ πότος οὗτος οὐ κατὰ
p̄positā legē fuit. sic aūt voluit rex:
προκείμενον νόμον ἐγένετο. οὕτως δὲ ἠθέλησεν ὁ βα-
et p̄cepit dispēsatorib' facere volūta-
σιλεύς, καὶ ἐπέταξε τοῖς οἰκονόμοις ποιῆσαι τὸ θέλη-
tē eius et hoim. et asti regina fe-
μα αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἀστὶ ἡ βασίλισσα ἐποί-
cit conuiuiū mulierib' in regiis: vbi
ησε πότον ταῖς γυναιξὶν ἐν τοῖς βασιλείοις, ὅπου ὁ
rex artaxerxes. in aūt die septimo hilaris
βασιλεὺς ἀρταξέρξης. ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἡδέως
factus rex: dixit amā et bazatha et char
γενόμενος ὁ βασιλεύς, εἶπε τῷ ἀμὰν καὶ βαζαθὰ καὶ χαρ
bona bagatha et abagatha et zethar et charabas
βωνὰ βαγαθὰ καὶ ἀβαγαθὰ καὶ ζηθὰρ καὶ χαρα-
septē eunuchis
βὰς τοῖς ἑπτὰ εὐνούχοις

Incipit liber Hester.

In dieb' assueri qui regnauit ab īdia vsq; ethiopiā sup cētū viginti septē p̄uincias: qn̄ sedit ī solio regni sui susa ciuitas regni ei' exordiū fuit. Tertio igitur anno imperii sui fecerat grande cōuiuiū cunctis p̄ncipibus: & pueris suis fortissimis p̄sarū & medorū inclytis & p̄fectis p̄uinciarū corā se: vt ostēderet diuitias glorie regni sui: ac magnitudinem atq; iactantiam potentie sue multo t̄pe centū videlicet & octoginta diebus. Cumq; implerētur dies cōuiuii: inuitauit omnē ppl'm qui inuētus est in susis a maximo vsq; ad minimū: & iussit septē dieb' cōuiuiū p̄parari in vestibulo horti & nemoris qd' regio cultu & manu cōsitū erat. Et pēdebāt ex omī p̄te tentoria aerei coloris & carbasini ac hyacinthini sustētata funib' bissinis atq; purpureis: qui eburnēis circulis inserti erant & colūnis marmoreis fulciebātur. Lectuli q̄q; aurei & argētei: sup pauimētū smaragdino & pario stratū lapide dispositi erāt: qd' mira varietate pictura decorabat. Bibebāt aūt q īuitati erāt aureis poculis: & aliis atq; aliis vasis cibi īferebātur. Vinū q̄q; vt magnificentia regis dignū erat abūdans & p̄cipuū ponebatur. Nec erat q nolētes cogeret ad bibēdū sed' sicut rex statuerat: p̄ponēs mēsis singulos de p̄ncipibus suis vt sumeret vnusq'sq; qd' vellet. Vasthi q̄q; regia fecit cōuiuiū feminaꝝ in palatio vbi rex assuer' manere cōsueuerat. Itaq; die septio cū rex esset hilarior: & post nimiā potionē icaluisset mero: p̄cepit maumā & bazatha & arbona & bagatha & abgatha & zarath & charchas septē eunuchis q in cōspectu ei' ministrabāt

Cap. i.

וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֹּלֵךְ מֵהֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ
שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה׃ בַּיָּמִים
הָהֵם כְּשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַל
כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה׃
בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֶּה
לְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו חֵיל פָּרַס וּמָדַי
הַפַּרְתְּמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת לְפָנָיו׃
בְּהַרְאֹתוֹ אֶת עֹשֶׁר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ
וְאֶת יְקָר תִּפְאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ יָמִים
רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמְאַת יוֹם׃ וּבִמְלוֹאת
הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל
הָעָם הַנִּמְצְאִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה
לְמִגָּדוֹל וְעַד קָטָן מִשְׁתֶּה שִׁבְעַת
יָמִים בַּחֲצַר גִּנַּת בִּיתַן הַמֶּלֶךְ׃ חוּר
כַּרְפַּס וּתְכֵלֶת אָחוּז בְּחַבְלֵי בוּץ
וְאַרְגָּמָן עַל גְּלִילֵי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ
מִטּוֹת זָהָב וָכֶסֶף עַל רִצְפַת בַּהַט
וָשֵׁשׁ וְדַר וְסֹחָרֶת׃ וְהַשְׁקוֹת בִּכְלֵי
זָהָב וְכֵלִים מִכֵּלִים שׁוֹנִים וְיֵין
מַלְכוּת רָב כְּיַד הַמֶּלֶךְ׃ וְהַשְּׁתִיָּה כַדָּת
אֵין אֹנֵס כִּי כֵן יִסַּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל
רַב בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אִישׁ וָאִישׁ׃
גַּם וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה עָשְׂתָה מִשְׁתֵּה
נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ׃ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לֵב
הַמֶּלֶךְ בַּיָּיִן אָמַר לִמְהוּמָן בִּזְּתָא
חַרְבוֹנָא בִּגְתָא וַאֲבַגְתָא זֵתַר וְכַרְכַּס
שִׁבְעַת הַסָּרִיסִים הַמְשָׁרְתִים אֶת פְּנֵי

הָיָה יוֹם
מָדַן
יָשַׁב
שָׁנָה שָׁתָה
שׂוּר
פָּנָה
רָאָה כָּבַד
פָּאַר גָּדַל
רָבַב מָאָה
מָלֵא
מָצָא
גָּדַל
אָחַז
גָּלַל עָמַד
נָטָה
שָׁקָה כָּלָה
שָׁנָה
שָׁתָה
עָשָׂה רָצָה
שָׁבַע
סָרַס שָׁרַת
פָּנָה

המלך אחשורוש להביא את
ושתי המלכה לפני המלך בכתר
מלכות להראות העמים והשרים
את יפיה כי טובת מראה היא
ותמאן המלכה ושתי לבוא בדבר
המלך אשר ביד הסריסים
ויקצף המלך מאד וחמתו בערה
בו: ויאמר המלך לחכמים ידעי
העתים כי כן דבר המלך לפני
כל ידעי דת ודין: והקרב אליו
כרשנא שתר אדמתא תרשיש
מרס מרסנא ממוכן שבעת שרי
פרס ומדי ראי פני המלך הישבים
ראשנה במלכות: כדת מה לעשות
במלכה ושתי על אשר לא עשתה
את מאמר המלך אחשורוש ביד
הסריסים: ויאמר ממוכן לפני המלך
והשרים לא על המלך לבדו עותה
ושתי המלכה כי על כל השרים
ועל כל העמים אשר בכל מדינות
המלך אחשורוש: כי יצא דבר
המלכה על כל הנשים להבזות
בעליהן בעיניהן באמרם המלך
אחשורוש אמר להביא את ושתי
המלכה לפניו ולא באה: והיום הזה
תאמרנה שרות פרס ומדי אשר
שמעו את דבר המלכה לכל שרי
המלך וכדי בזיון וקצף: אם על
המלך טוב יצא דבר מלכות מלפניו
ויכתב בדתי פרס ומדי ולא יעבור
אשר לא תבוא ושתי לפני המלך
אחשורוש ומלכותה יתן המלך
לרעותה הטובה ממנה: ונשמע
פתגם המלך אשר יעשה בכל
מלכותו כי רבה היא וכל הנשים
יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד

vt introducerent reginā vasthi corā rege: posito sup caput ei⁹ diademate: vt ostenderet cunctis populis & principibus eius pulchritudinē. Erat enī pulchra valde. Que renuit: & ad regis īperiū qd̄ per eunuchos mādauerat: venire contēpsit. Vnde iratus rex & nimio furore succensus īterrogauit sapiētes q ex more regio semp ei aderant: & illorum faciebat cuncta cōsilio: sciētiū leges ac iura maiorum erant aūt primi & pximi charsena & zethar & admatha & tharsis & mares & marsana & mamucha: septē duces psarū atq₃ medorū q videbant faciē regis: & primi post eum residere soliti erant: cui sentētie vasthi regina subiaceret: que assueri regis imperium quod per eunuchos mandauerat: facere noluisset. Rñditq₃ mamucha audiēte rege atq₃ principib⁹. Non solū regem lesit regina vasthi: sed & oēs pp̄los & principes qui sunt in cunctis prouintiis regis assueri. Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres vt contemnant viros suos: & dicāt. Rex assuerus iussit vt regina vasthi intraret ad eū: & illa noluit: atq₃ hoc exēplo oēs principū cōiuges persarū atq₃ medorū paruipendēt imperia maritorum. Vnde regis iusta est indignatio. Si tibi placet egrediatur edictū a facie tua & scribatur iuxta legem psarū atq₃ medorū quā pteriri illicitū est: vt nequaq₃ vltra vasthi ingrediatur ad regem: sed regnum illius altera que melior est illa accipiat. Et hoc in omne quod latissimū est puintiarum tuarū diuulgetur imperiū: & cuncte vxores tam maiorum quaz

regis artaxerxis: vt introducerēt regi
τοῦ βασιλέως ἀρταξέρξου, εἰσαγαγεῖν τὴν βασί
nā ad eū vt regnare faceret ipsam ⁊ circūponeret
λισσαν πρὸς αὐτὸν βασιλεύειν αὐτὴν καὶ περιθεῖναι
ei diadema: ⁊ mōstraret eā cūctis prin
αὐτῇ τὸ διάδημα, καὶ δεῖξαι αὐτὴν πᾶσι τοῖς ἄρ
cipib⁹ ⁊ gētib⁹ pulchritudinē ei⁹: q̄ pul
χουσι καὶ τοῖς ἔθνεσι τὸ κάλλος αὐτῆς, ὅτι κα
chra erat. ⁊ nō obediuit ei asti regina
λὴ ἦν. καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῷ ἀστὶ ἡ βασίλισσα
vt veniret cū eunuchis. ⁊ ꝯtristat⁹ est rex
ἐλθεῖν μετὰ τῶν εὐνούχων. καὶ ἐλυπήθη ὁ βασι
⁊ irat⁹ est: ⁊ dixit amicis suis: scdm̄
λεὺς καὶ ὀργίσθη, καὶ εἶπε τοῖς φίλοις αὐτοῦ, κα
dū hec locuta est asti. facite ergo circa hoc
τὰ ταῦτα ἐλάλησεν ἀστί. ποιήσατε οὖν περὶ τού
legē ⁊ iudiciū. ⁊ accessit ad eū carse
του νόμον καὶ κρίσιν. καὶ προσῆλθεν αὐτῷ καρσε
na ⁊ sethar ⁊ admatha ⁊ tharsis ⁊ me
νὰ καὶ σηθὰρ καὶ ἀδμαθὰ καὶ θαρσὶς καὶ μέ
res ⁊ marsena ⁊ memuchā septē princi
ρες καὶ μαρσενὰ καὶ μεμουχὰν ἑπτὰ ἄρχον
pes ꝑsaꝝ ⁊ medoꝝ q̄ ꝓpe re
τες περσῶν καὶ μήδων οἱ ἐγγὺς τοῦ βασι
gē primi assidentes regi.
λέως οἱ πρῶτοι παρακαθήμενοι τῷ βασιλεῖ.
⁊ nunciauerūt ei fm̄ leges vt
καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ κατὰ τοὺς νόμους ὡς
oportet facere asti regine: q̄ nō fe
δεῖ ποιῆσαι ἀστὶ τῇ βασιλίσσῃ, ὅτι οὐκ ἐποί
cit q̄ a rege mādata fuerāt
ησε τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσταχθέντα
p eunuchos. ⁊ dixit memuchā ad
διὰ τῶν εὐνούχων. καὶ εἶπεν ὁ μεμουχὰν πρὸς
regē ⁊ ad ꝑncipes: nō
τὸν βασιλέα καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, οὐ τὸν
regē solū lesit asti regina: sed
βασιλέα μόνον ἠδίκησεν ἀστὶ ἡ βασίλισσα, ἀλ
⁊ oēs ꝑncipes ⁊ du
λὰ καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἡ
ces regis. ⁊ enim narrauit
γουμένους τοῦ βασιλέως. καὶ γὰρ ἐπιδιηγήσα
eis v̄ba regine: ⁊ q̄cō
το αὐτοῖς τὰ ῥήματα τῆς βασιλίσσης, καὶ ὡς ἀν
tradixit regi. sicut ergo ꝯtradixit regi
τεῖπε τῷ βασιλεῖ. ὡς οὖν ἀντεῖπε τῷ βασιλεῖ

D

artaxerxi: sic hodie regna reli
ἀρταξέρξῃ, οὕτως σήμερον αἱ τυραννίδες αἱ λοι
qua ꝑncipū ꝑsaꝝ ⁊ medoꝝ cū au
παὶ τῶν ἀρχόντων περσῶν καὶ μήδων ἀκούσα
dierit eaq̄ regi dicta sunt ab ea: aude
σαι τὰ τῷ βασιλεῖ λεχθέντα ὑπ' αὐτῆς, τολμή
bunt similr̄ inhonorare viros suos. si ergo vi
σουσιν ὁμοίως ἀτιμάσαι τοὺς ἄνδρας αὐτῶν. εἰ οὖν δο
det regi: ꝓcipiat edictū regiū ⁊ scri
κεῖ τῷ βασιλεῖ, προσταξάτω βασιλικὸν καὶ γρα
bat iuxta leges medoꝝ ⁊ persaꝝ: ⁊
φήτω κατὰ τοὺς νόμους μήδων καὶ περσῶν, καὶ
ne aliter vtat: neq₃ ingrediat vltra regi
μὴ ἄλλως χρησάσθω, μηδὲ εἰσελθέτω ἔτι ἡ βασί
na ad eū: ⁊ regnū eius det
λισσα πρὸς αὐτόν, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῆς δό
rex mulieri meliori ea. ⁊ au
τω ὁ βασιλεὺς γυναικὶ κρείττονι αὐτῆς. καὶ ἀκου
diat lex q̄ a rege: quācūq₃ fece
σθήτω ὁ νόμος ὁ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὃν ἂν ποι
rit in regno suo. ⁊ sic oēs
ῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ οὕτως πᾶσαι
mulieres deferēt honorē vi
αἱ γυναῖκες περιθήσουσι τιμὴν τοῖς ἀνδρά
ris suis a paupe vsq₃ ad
σιν ἑαυτῶν ἀπὸ πτωχοῦ ἕως

C

diuite. ⁊ placuit verbū regi ⁊
πλουσίου. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος τῷ βασιλεῖ καὶ
principib⁹. ⁊ fecit rex sicut
τοῖς ἄρχουσι. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς καθὰ
locutus est memucha. ⁊ misit in om
ἐλάλησεν ὁ μεμουχά. καὶ ἀπέστειλεν εἰς πᾶ
ne regnū per regionē: iuxta
σαν τὴν βασιλείαν κατὰ χώραν, κατὰ τὴν
loq̄lā eoꝝ: itaq₃ fuit timor eis in
λέξιν αὐτῶν, ὥστε εἶναι φόβον αὐτοῖς ἐν ταῖς
domib⁹ suis.
οἰκίαις αὐτῶν.

Ca.2.

A

Et post ſmones hos: cessa
Καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ἐκόπα
uit rex ab indignatiōe: ⁊ memor fuit
σεν ὁ βασιλεὺς τοῦ θυμοῦ, καὶ ἐμνήσθη τῆς
asti: reminiscēs que locuta fuit ⁊ quomō cōdē
ἀστί, μνημονεύων ὅσα ἐλάλησε καὶ ὡς κατέ
nauit eā. ⁊ dixerūt ministri re
κρινεν αὐτήν. καὶ εἶπον οἱ διάκονοι τοῦ βασι
gis: q̄rant regi puelle icorrupte
λέως, ζητηθήτω τῷ βασιλεῖ κοράσια ἄφθορα
pulchre specie. ⁊ statuet rex
καλὰ τῷ εἴδει. καὶ καταστήσει ὁ βασιλεὺς
regionū ꝑncipes in vniuersis puinciis re
κωμάρχας ἐν πάσαις ταῖς χώραις τῆς βα
gni sui: ⁊ eligant puellas
σιλείας αὐτοῦ, καὶ ἐπιλεξάτωσαν κοράσια
virgines pulchras specie in susan ciui
παρθενικὰ καλὰ τῷ εἴδει εἰς σοῦσαν τὴν πό
tatē in domū feminaꝝ: ⁊ tradant
λιν εἰς τὸν γυναικῶνα, καὶ παραδοθήτωσαν
eunucho regis custodi mu
τῷ εὐνούχῳ τοῦ βασιλέως τῷ φύλακι τῶν γυ
lieꝝ: ⁊ dent vnguēta ⁊ reliq̄ cu
ναικῶν, καὶ δοθήτω σμῆγμα καὶ ἡ λοιπὴ ἐπιμέ
ra. ⁊ mulier q̄cūq₃ placuerit regi: re
λεια. καὶ ἡ γυνὴ ἣ ἂν ἀρέσῃ τῷ βασιλεῖ, βα
gnabit pro asti. ⁊ placuit regi
σιλεύσει ἀντὶ ἀστί. καὶ ἤρεσε τῷ βασιλεῖ τὸ
res: ⁊ fecit sic. homo erat
πρᾶγμα, καὶ ἐποίησεν οὕτως. καὶ ἄνθρωπος ἦν
iudeus in susis ciuitate: ⁊ nomē ei
ἰουδαῖος ἐν σούσοις τῇ πόλει, καὶ ὄνομα αὐ
mardoche⁹ filius iairi filij semei filij
τῷ μαρδοχαῖος ὁ τοῦ ἰαείρου τοῦ σεμεΐ τοῦ
cisei de tribu beniamin: q̄ fuerat captiu⁹
κισαίου ἐκ φυλῆς βενιαμίν, ὃς ἦν αἰχμάλω
ex hierusalē: quā captiuauit nabu
τος ἐξ ἱερουσαλήμ, ἣν ᾐχμαλώτευσε ναβου
chodonosor rex babylonis. ⁊ erat huic
χοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος. καὶ ἦν τού

4.Re. 2.f.

puella nutrita filia fratris patris
τῳ παῖς θρεπτὴ θυγάτηρ ἀδελφοῦ πατρὸς
sui: ⁊ nomē ei esther. cū aūt trāsmi
αὐτοῦ, καὶ ὄνομα αὐτῇ ἐσθήρ. ἐν δὲ τῷ μεταλ
grassēt ei⁹ parētes: erudiuit eā
λάξαι αὐτῆς τοὺς γονεῖς, ἐπαίδευσεν αὐτὴν
sibi in vxorē. ⁊ erat puella pulchra
ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἦν τὸ κοράσιον καλὸν

B

specie. ⁊ qñ auditū est regis
τῷ εἴδει. καὶ ὅτε ἠκούσθη τὸ τοῦ βασιλέως
imperiū cōgregate sunt multe puelle in su
πρόσταγμα συνήχθησαν πολλὰ κοράσια εἰς σοῦ
san ciuitatē sub manu agai. ⁊ ducta fuit
σαν τὴν πόλιν ὑπὸ χεῖρα ἀγαί. καὶ ἤχθη ἐ
esther ad gai custodē mulieꝝ. ⁊
σθὴρ πρὸς γαῒ τὸν φύλακα τῶν γυναικῶν. καὶ
placuit ei puella: ⁊ inuenit grām co
ἤρεσεν αὐτῷ τὸ κοράσιον, καὶ εὗρε χάριν ἐνώ
ram eo.
πιον αὐτοῦ.

minorū deferāt maritis suis honorē. Placuit cōsiliū eius regi & principibus: fecitq₃ iuxta cōsiliū mamucha: & misit epistolas ad vniuersas prouincias regni sui: vt queq₃ gens audire & legere poterat diuersis linguis & lr̄is: esse viros principes ac maiores in domib⁹ suis: & hoc p cūctos pp̄los diuulgari.

2.

His itaq₃ gestis: postq₃ regis asueri indignatio deferbuerat: recordatus est vasthi q̄ fecisset vel que passa esset. Dixeruntq₃ pueri regis ac ministri eius. Querantur regi puelle virgines ac speciose: & mittantur qui considerent per vniuersas prouintias puellas speciosas & virgines: & adducāt eas ad ciuitatē susan & tradant eas in domū feminarū sub mãu egei eunuchi qui est ꝑpositus & custos mulierū regiarū: & accipiant mundū muliebrē & cetera ad vsus necessaria. Et q̄cunq₃ inter oēs oculis regis placuerit: ipsa regnet ꝓ vasthi. Placuit sermo regi: & ita vt suggesserāt iussit fieri. Erat vir iudeus in susis ciuitate: vocabulo madocheus fili⁹ iair: filii semei: filii cis: de stirpe gemini. qui trāslatus fuerat de hierusalez tempore quo iechoniam regem iuda nabuchodonosor rex babylonis trāstulerat: q fuit nutriti⁹ filie fr̄is sui edisse q̄ altero noīe vocabatur hester: & vtrūq₃ parentem amiserat: pulchra nimis & decora facie. Mortuisq₃ patre ei⁹ ac m̄re: mardoche⁹ sibi eā adoptauit in filiā. Cū q₃ pcrebruisset regis īperiū: & iuxta mādatū illi⁹ multe pulchre virgines adducerentur susan: & egeo traderentur eunucho: hester quoq₃ īter ceteras puellas ei tradita ē: vt seruaretur i nūero feminarū. q̄ placuit ei & īuenit grām in cōspectu illius

קטן: וייטב הדבר בעיני המלך
והשרים ויעש המלך כדבר
ממוכן: וישלח ספרים אל כל
מדינות המלך אל מדינה
ומדינה ככתבה ואל עם ועם
כלשונו להיות כל איש שרר
בביתו ומדבר כלשון עמו:
אחר הדברים האלה

Cap ij.

כשך חמת המלך אחשורוש
זכר את ושתי ואת אשר עשתה
ואת אשר נגזר עליה: ויאמרו
נערי המלך משרתיו יבקשו
למלך נערות בתולות טובות מראה:
ויפקד המלך פקידים בכל
מדינות מלכותו ויקבצו את כל
נערה בתולה טובת מראה אל
שושן הבירה אל בית הנשים אל
יד הגא סריס המלך שמר הנשים
ונתון תמרוקיהן: והנערה אשר
תיטב בעיני המלך תמלך תחת
ושתי וייטב הדבר בעיני המלך
ויעש כן: איש יהודי היה בשושן
הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן
שמעי בן קיש איש ימיני: אשר
הגלה מירושלים עם הגלה אשר
הגלתה עם יכניה מלך יהודה אשר
הגלה נבוכדנצר מלך בבל: ויהי אמן
את הדסה היא אסתר בת דדו כי
אין לה אב ואם והנערה יפת תאר
וטובת מראה ובמות אביה ואמה
לקחה מרדכי לו לבת: ויהי בהשמע
דבר המלך ודתו ובהקבץ נערות
רבות אל שושן הבירה אל יד
הגי ותלקח אסתר אל בית המלך
אל יד הגי שמר הנשים: ותיטב
הנערה בעיניו ותשא חסד לפניו

ויבהל את תמרוקיה ואת מנותיה
לתת לה ואת שבע הנערות
הראיות לתת לה מבית המלך
וישנה ואת נערותיה לטוב בית
הנשים: לא הגידה אסתר את
עמה ואת מולדתה כי מרדכי צוה
עליה אשר לא תגיד: ובכל יום
ויום מרדכי מתהלך לפני חצר
בית הנשים לדעת את שלום
אסתר ומה יעשה בה: ובהגיע תר
נערה ונערה לבוא אל המלך
אחשורוש מקץ היות לה כדת
הנשים שנים עשר חדש כי כן
ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים
בשמן המור וששה חדשים
בבשמים ובתמרוקי הנשים: ובזה
הנערה באה אל המלך את כל
אשר תאמר ינתן לה לבוא עמה
מבית הנשים עד בית המלך:
בערב היא באה ובבקר היא שבה אל
בית הנשים שני אל יד שעשגז
סריס המלך שמר הפילגשים לא
תבוא עוד אל המלך כי אם חפץ
בה המלך ונקראה בשם: ובהגיע
תר אסתר בת אביחיל דד מרדכי
אשר לקח לו לבת לבוא אל
המלך לא בקשה דבר כי אם
את אשר יאמר הגי סריס המלך
שמר הנשים ותהי אסתר נשאת
חן בעיני כל ראיה: ותלקח אסתר
אל המלך אחשורוש אל בית
מלכותו בחדש העשירי הוא
חדש טבת בשנת שבע למלכותו:
ויאהב המלך את אסתר מכל
הנשים ותשא חן וחסד לפניו
מכל הבתולות וישם כתר מלכות

Et precepit eunucho vt acceleraret mundū muliebrē & traderet ei ptes suas: & septē puellas speciosissimas de domo regis: & tam ipsam q̄ pedissequas ei ornaret atq̧ excoleret. Que noluit indicare ei populū & patriā suam. Mardocheus enī preceperat ei vt de hac re oīno reticeret: q deambulabat quotidie ante vestibulum domus in qua electe virgines seruabantur: curam agens salutis hester: & scire volēs qd ei accideret. Cum aūt venisset tēps singularū p ordinē puellarū vt intrarēt ad regē expletis oībus q̄ ad cultū muliebrē ptinebāt: mēsis duodecimus vertebatur ita dumtaxat vt sex mensibus oleo vngerētur myrrhino: & aliis sex quibusdā pigmentis & aromatibus vterentur. Ingredientesq̧ ad regē: quicquid postulassent ad ornatū pertinēs accipiebāt: & vt eis placuerat composite: de triclinio feminaȝ ad regis cubiculū transibāt. Et que itrauerat vespe egrediebatur mane: atq̧ inde in scđas edes deducebātur q̄ sub manu sasagazi eunuchi erant: q cōcubinis regis presidebat: nec hēbat ptātem ad regē vltra redeūdi: nisi voluisset rex & eā venire iussisset ex noīe: euoluto aūt tpe p ordinē: instabat dies q̄ hester filia abiahil fris mardochei quā sibi adoptauerat in filiā deberet intrare ad regem. Que nō q̄siuit muliebrē cultū: sed q̄cunq̧ voluit egeus eunuchus custos virginū hec ei ad ornatū dedit. Erat enī formosa valde: & icredibili pulchritudine oīm oculis gratiosa & amabilis videbatur. Ducta ē itaq̧ ad cubiculū regis asueri mēse decimo q vocabatur thebeth: septīo anno regni eius: & adamauit eam rex plusquam omnes mulieres: habuitq̧ gratiam & miam coram eo super oēs mulieres: & posuit diadema regni

τ festinauit dare ei vnguentū τ par
καὶ ἔσπευσε δοῦναι αὐτῇ τὸ σμῆγμα καὶ τὴν με-
tem: τ septē puellas designatas
ρίδα, καὶ τὰ ἑπτὰ κοράσια τὰ ἀποδεδειγμένα
ei de domo regis. τ vsus est ea bene
αὐτῇ ἐκ βασιλικοῦ. καὶ ἐχρήσατο αὐτῇ καλῶς
τ ancillis eius in domo mulieꝝ. τ
καὶ ταῖς ἅβραις αὐτῆς ἐν τῷ γυναικῶνι. καὶ
nō indicauit esther genus suū neq̧ pa
οὐχ ὑπέδειξεν ἐσθὴρ τὸ γένος αὐτῆς οὐδὲ τὴν πα-
triā. nā mardocheus p̄ceperat ei nō
τρίδα. ὁ γὰρ μαρδοχαῖος ἐνετείλατο αὐτῇ μὴ
ānūtiare. p singulos aūt dies deambulabat
ἀπαγγεῖλαι. καθ' ἑκάστην δὲ ἡμέραν περιεπάτει ὁ
mardocheus iuxta aulā muliebrē:
μαρδοχαῖος κατὰ τὴν αὐλὴν τὴν γυναικείαν,
obseruās qd esther cōtingeret. hoc enim
ἐπισκοπῶν τί ἐσθὴρ συμβήσεται. οὗτος γὰρ
erat tēps puelle vt introiret ad re-
ἦν καιρὸς κορασίου εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασι-
gem cū impleret mēses duodecim: sic
λέα ὅταν ἀναπληρώσῃ μῆνας δεκαδύο. οὕ-
enim implent dies cura-
τως γὰρ ἀναπληροῦνται αἱ ἡμέραι τῆς θερα-
tionis. mēses sex in aromatibus τ in
πείας. μῆνας ἓξ ἐν τοῖς ἀρώμασι καὶ ἐν τοῖς
pigmētis mulieꝝ: τ mēses sex vngun
σμήγμασι τῶν γυναικῶν, καὶ μῆνας ἓξ ἀλεί-
tur myrrhino oleo: τ tūc ingredi-
φονται σμυρνίνῳ ἐλαίῳ, καὶ τότε εἰσπο-
unt ad regē. τ cuicūq̧ dixisset
ρεύονται πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ᾧ ἂν εἴπῃ
vt daret ipsā vt ingrederet ad eū a
παραδώσειν αὐτὴν συνεισέρχεσθαι αὐτῷ ἀπὸ
domo mulieꝝ vsq̧ ad domū regis: vespere
τοῦ γυναικῶνος ἕως τῶν βασιλείων, δείλης
ingredit. τ ad vesperā regredit
εἰσπορεύεται. καὶ πρὸς ἑσπέραν ἀποτρέχει
in domū mulieꝝ secundā: vbi gai eu
εἰς τὸν γυναικῶνα τὸν δεύτερον, οὗ γαὶ ὁ εὐ-
nuchus regis custos mulieꝝ:
νοῦχος τοῦ βασιλέως ὁ φύλαξ τῶν γυναικῶν,
τ nō amplius ingredit ad regē:
καὶ οὐκέτι εἰσπορεύεται πρὸς τὸν βασιλέα,
nisi vocaret nomine. cū aūt adimpleret
ἐὰν μὴ κληθῇ ὀνόματι. ἐν δὲ τῷ ἀναπληροῦσθαι
tēpus esther filie abichail fra-
τὸν χρόνον ἐσθὴρ τῆς θυγατρὸς ἀβιχαῒλ ἀδελ-
tris patris mardochei vt intraret ad re
φοῦ πατρὸς μαρδοχαίου εἰσελθεῖν εἰς τὸν βα-
gē: nihil sp̄reuit eoꝝ q̄ mādauit ei
σιλέα, οὐδὲν ἠθέτησεν ὧν ἐνετείλατο αὐτῇ ὁ
eunuchus custos mulieꝝ. erat.n. esther
εὐνοῦχος ὁ φύλαξ τῶν γυναικῶν. ἦν γὰρ ἐσθὴρ
inueniens grām apud oēs viden-
εὑρίσκουσα χάριν παρὰ πάντων τῶν βλεπόν-
tes eā. τ introiuit esther ad artaxer
των αὐτήν. καὶ εἰσῆλθεν ἐσθὴρ πρὸς ἀρταξέρ-
xen regem decimo mense q est te-
ξην τὸν βασιλέα τῷ δεκάτῳ μηνὶ ὅς ἐστιν τη-
beth: septimo anno regni eius.
βὴθ, τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ.
τ adamauit rex esther: τ inuenit grām
καὶ ἠράσθη ὁ βασιλεὺς ἐσθήρ, καὶ εὗρε χάριν
vltra oēs virgines. τ imposuit
παρὰ πάσας τὰς παρθένους. καὶ ἐπέθηκεν
ei diadema
αὐτῇ τὸ διάδημα

muliebre. τ fecit rex cōuiuiū oī
τὸ γυναικεῖον. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς πότον πᾶ-
bus amicis suis τ potestatibus in die
σι τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπὶ ἡμέ-
bus septē: τ exaltauit nuptias esther: τ remissionē
ρας ἑπτά, καὶ ὕψωσε τοὺς γάμους ἐσθήρ, καὶ ἄφεσιν
fecit his q sub regno suo. at mardo-
ἐποίησε τοῖς ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. ὁ δὲ μαρδο-
cheus inseruiebat in aula at esther nō demō-
χαῖος ἐθεράπευεν ἐν τῇ αὐλῇ. ἡ δὲ ἐσθὴρ οὐχ ὑπέ-
strauit patriā suā: sic enim mādauerat
δειξε τὴν πατρίδα αὐτῆς, οὕτως γὰρ ἐνετείλατο
ei mardocheus: vt timeret deū τ faceret
αὐτῇ μαρδοχαῖος, φοβεῖσθαι τὸν θεὸν καὶ ποιεῖν
precepta eius sicut erat cū eo. τ
τὰ προστάγματα αὐτοῦ καθὼς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ
esther nō mutauit educationē suā. τ cōtristati
ἐσθὴρ οὐ μετήλλαξε τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς. καὶ ἐλυπή-
sunt duo eunuchi regis τ p̄ncipes
θησαν οἱ δύο εὐνοῦχοι τοῦ βασιλέως καὶ οἱ ἀρχι-
custodie corporis: eoq̧ adductus ē mardocheus: τ
σωματοφύλακες, ὅτι προήχθη μαρδοχαῖος, καὶ
q̄rebāt interficere artaxerxē regē.
ἐζήτουν ἀποκτεῖναι ἀρταξέρξην τὸν βασιλέα.
τ patefactū ē mardocheo verbū: τ significauit il
καὶ ἐδηλώθη μαρδοχαίῳ ὁ λόγος, καὶ ἐσήμανεν αὐ-
lud esther: τ ipa manifestauit regi
τὸν τῇ ἐσθήρ, καὶ αὐτὴ ἐνεφάνισε τῷ βασιλεῖ τὰ
insidias. at rex examinauit duos
τῆς ἐπιβουλῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἤτασε τοὺς δύο
eunuchos τ suspēdit eos. τ iussit
εὐνούχους καὶ ἐκρέμασεν αὐτούς. καὶ ἐπέταξεν ὁ
rex vt scriberēt in memoriali in re
βασιλεὺς καταγράψαι εἰς μνημόσυνον ἐν τῇ βα-
gia bibliotheca pro beneuolētia mardochei
σιλικῇ βιβλιοθήκῃ ὑπὲρ τῆς εὐνοίας μαρδοχαίου
in laude.
ἐν ἐγκωμίῳ.

Ca.3.

Post hec exaltauit rex arta
Μετὰ ταῦτα ἐδόξασεν ὁ βασιλεὺς ἀρτα-
xerxes amā filiū amadathi bugeū: τ exaltauit eū:
ξέρξης ἀμὰν τὸν ἀμαδάθου βουγαῖον, καὶ ὕψωσεν αὐ-
τ p̄orincedebat oībus amicis su-
τόν, καὶ ἐπρωτοβάθρει πάντων τῶν φίλων αὐ-
is. τ oēs q in aula adorabāt eū:
τοῦ. καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ αὐλῇ προσεκύνουν αὐ-
sic enim p̄ceperat rex vt facerēt.
τῷ, οὕτως γὰρ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ποιῆσαι.
at mardocheus nō adorabat eū. τ dixe-
ὁ δὲ μαρδοχαῖος οὐ προσεκύνει αὐτῷ. καὶ ἐλά-
rūt q in aula regis mardocheo:
λησαν οἱ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως μαρδοχαίῳ,
mardochee qd obaudis q a re
μαρδοχαῖε τί παρακούεις τὰ ὑπὸ τοῦ βασι-
ge dicūtur? per singulos dies loquebant ei:
λέως λεγόμενα, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐλάλουν αὐτῷ,
τ nō obediuit eis. τ nūciauerūt
καὶ οὐχ ὑπήκουσεν αὐτοῖς. καὶ ὑπέδειξαν τῷ
amā mardocheū regis dictis cō-
ἀμὰν μαρδοχαῖον τοῖς τοῦ βασιλέως λόγοις ἀν-
tradicentē: τ nūtiauit eis mardoche-
τιτασσόμενον, καὶ ὑπέδειξεν αὐτοῖς μαρδοχαῖ-
us: qm iudeus est. τ cognoscens amā q nō
ος, ὅτι ἰουδαῖός ἐστιν. καὶ ἐπιγνοὺς ἀμὰν ὅτι οὐ
adorat eū mardocheus: irat est valde:
προσκυνεῖ αὐτῷ μαρδοχαῖος, ἐθυμώθη σφόδρα,

in capite eius: fecitq̧ eā regnare in loco vasthi. Et iussit cōuiuiū preparari p̄magnificū cūctis principibus & seruis suis & p cōiunctione & nuptiis hester. Et dedit requiē vniuersis prouintiis: ac dona largitus est iuxta magnificentiā pricipalē. Cūq̧ & scđo q̄rerentur virgies & cōgregarētur mardocheus manebat ad ianuā regis: necdū pdiderat hester patriā & populū suū: iuxta mādatū eius. Quicquid enim ille precipiebat: obseruabat hester: & ita cūcta faciebat: vt eo tpe solita erat quo eā paruulā nutriebat. Eo igitur tēpore quo mardocheus ad regis ianuā morabatur: irati sunt bagathā & thares duo eunuchi regis q ianitores erant & in primo palatii limine residebāt: volueruntq̧ insurgere in regē & occidere eū. Qđ mardocheū non latuit Statimq̧ nūciauit regie hester: & illa regi ex nomine mardochei q ad se rem detulerat. Quesitū est & iuentū & appēsus ē vterq̧ eoꝝ in patibulo. Mandatūq̧ ē historiis: & ānalibus traditū corā rege.

3.

Post hec rex assuerus exaltauit aman filiū amadathi qui erat de stirpe agag: & posuit solium eius super oms principes quos habebat. Cunctiq̧ serui regis qui in foribus palatii versabātur flectebant genua: & adorabāt aman. Sic enī preceperat eis iperator. Solus mardocheus nō flectebat genu: neq̧ adorabat eū. Cui dixert pueri regis q ad fores palatii residebant. Cur p̄ter ceteros non obseruas mandatum regis? Cūq̧ hoc crebrius dicerent: & ille nollet audire: nūciauerunt aman: scire cupientes vtrū pseueraret in snīa. Dixerat enim eis se esse iudeū. Quod cū audisset aman & experimēto pbasset q mardocheus nō sibi flecteret genu: nec se adoraret: iratus est valde: & p nihilo duxit in vnū

בראשה וימליכה תחת ושתי:
ויעש המלך משתה גדול לכל
שריו ועבדיו את משתה אסתר
והנחה למדינות עשה ויתן
משאת כיד המלך: ובהקבץ
בתולות שנית ומרדכי ישב בשער
המלך: אין אסתר מגדת מולדתה
ואת עמה כאשר צוה עליה
מרדכי ואת מאמר מרדכי אסתר
עשה כאשר היתה באמנה אתו:
בימים ההם ומרדכי ישב בשער
המלך קצף בגתן ותרש שני
סריסי המלך משמרי הסף
ויבקשו לשלח יד במלך אחשורוש:
ויודע הדבר למרדכי ויגד
לאסתר המלכה ותאמר אסתר
למלך בשם מרדכי: ויבקש הדבר
וימצא ויתלו שניהם על עץ ויכתב
בספר דברי הימים לפני המלך:

Cap.iij.

אחר הדברים האלה
גדל המלך אחשורוש את המן
בן המדתא האגגי וינשאהו וישם
את כסאו מעל כל השרים אשר
אתו: וכל עבדי המלך אשר
בשער המלך כרעים ומשתחוים
להמן כי כן צוה לו המלך ומרדכי
לא יכרע ולא ישתחוה: ויאמרו
עבדי המלך אשר בשער המלך
למרדכי מדוע אתה עובר את
מצות המלך: ויהי כאמרם אליו
יום ויום ולא שמע אליהם ויגידו
להמן לראות היעמדו דברי
מרדכי כי הגיד להם אשר הוא
יהודי: וירא המן כי אין מרדכי
כרע ומשתחוה לו וימלא המן
חמה: ויבז בעיניו לשלח יד

מרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי ויבקש המן להשמיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אחשורוש עם מרדכי׃ בחדש הראשון הוא חדש ניסן בשנת שתים עשרה למלך אחשורוש הפיל פור הוא הגורל לפני המן מיום ליום ומחדש לחדש שנים עשר הוא חדש אדר׃ ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפזר ומפרד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שנות מכל עם ואת דתי המלך אינם עשים ולמלך אין שוה להניחם׃ אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים ככר כסף אשקול על ידי עשי המלאכה להביא אל גנזי המלך׃ ויסר המלך את טבעתו מעל ידו ויתנה להמן בן המדתא האגגי צרר היהודים׃ ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך׃ ויקראו ספרי המלך בחדש הראשון בשלשה עשר יום בו ויכתב ככל אשר צוה המן אל אחשדרפני המלך ואל הפחות אשר על מדינה ומדינה ואל שרי עם ועם מדינה ומדינה ככתבה ועם ועם כלשונו בשם המלך אחשורש נכתב ונחתם בטבעת המלך׃ ונשלוח ספרים ביד הרצים אל כל מדינות המלך להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד בשלשה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ושללם לבוז׃ פתשגן הכתב להנתן דת

mardocheum mittere manus suas: audierat enim quod esset gentis iudee: magisque voluit omnem iudeorum qui erant in regno assueri perdere nationem. Mense primo cuius vocabulum est nisan anno duodecimo regni assueri missa est sors in vrnam quae hebraice dicitur phur coram aman quo die et quo mense gens iudeorum deberet interfici: et exiuit mensis duodecimus qui vocatur adar. Dixitque aman regi assuero. Est populus per omnes prouincias regni tui dispersus et a se mutuo separatus: nouis vtens legibus et cerimoniis: et insuper regis scita contemnens. Et optime nosti quod non expediat regno tuo vt insolescat per licentiam. Si tibi placet decerne vt pereat: et decem milia talentorum appendam arcariis gaze tue. Tulit ergo rex anulum quo vtebatur de manu sua: et dedit eum aman filio amadathai de progenie agag hosti iudeorum: dixitque ad eum. Argentum quod tu polliceris tuum sit: de populo age quod tibi placet. Vocatique sunt scribe regis mense primo nisan: tertiadecima die eiusdem mensis et scriptum est vt iusserat aman ad omnes satrapas regis et iudices prouinciarum diuersarumque gentium: vt quaeque gens legere poterat et audire pro varietate linguarum ex nomine regis assueri et littere signate ipsius anullo misse sunt per cursores regis ad vniuersas prouincias: vt occiderent atque delerent omnes iudeos a puero vsque ad senem paruulos et mulieres vno die: hoc est tertiodecimo mensis duodecimi qui vocatur adar: et bona eorum diriperent. Summa autem epistolarum hec fuit: vt

καὶ ἐβουλεύσατο ἀφανίσαι πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν ἀρταξέρξου βασιλείαν ἰουδαίους. καὶ ἐποίησε ψήφισμα ἐν ἔτει δωδεκάτῳ τῆς βασιλείας ἀρταξέρξου, καὶ ἔβαλε κλήρους ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ μῆνα ἐκ μηνός, ὥστε ἀπολέσαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὸ γένος μαρδοχαίου. καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ μηνός ὅς ἐστιν ἀδάρ. καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν βασιλέα ἀρταξέρξην λέγων, ὑπάρχει ἔθνος διεσπαρμένον ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ σου. οἱ δὲ νόμοι αὐτῶν ἔξαλλοι παρὰ πάντα τὰ ἔθνη. τῶν δὲ νόμων τοῦ βασιλέως παρακούουσι, καὶ οὐ συμφέρει τῷ βασιλεῖ ἐᾶσαι αὐτούς, εἰ δοκεῖ τῷ βασιλεῖ δογματισάτω ἀπολέσαι αὐτούς. κἀγὼ διαγράψω εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τοῦ βασιλέως ἀργυρίου τάλαντα μύρια. καὶ περιελόμενος ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύλιον, ἔδωκεν εἰς χεῖρας τῷ ἀμὰν σφραγίσαι κατὰ τὰ γεγραμμένα κατὰ τῶν ἰουδαίων. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀμάν, τὸ μὲν ἀργύριον ἔχε, τῷ δὲ ἔθνει χρῶ ὡς θέλεις. καὶ ἐκλήθησαν οἱ γραμματεῖς τοῦ βασιλέως μηνὶ πρώτῳ τῇ τρισκαιδεκάτῃ, καὶ ἔγραψαν ὡς ἐπέταξεν ἀμὰν τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς ἄρχουσι κατὰ πᾶσαν χώραν ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ταῖς ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χώραις, τοῖς τε ἄρχουσι τῶν ἐθνῶν κατὰ τὴν αὐτῶν λέξιν διὰ ἀρταξέρξου τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπεστάλη διὰ βιβλιοφόρων εἰς τὴν ἀρταξέρξου βασιλείαν, ἀφανίσαι τὸ γένος τῶν ἰουδαίων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μηνὸς δωδεκάτου, ὅς ἐστιν ἀδάρ, καὶ διαρπάσαι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν. τὰ δὲ ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν ἐξετίθετο

Infra. 9.c.

Infra. 13.b.

C

D

κατὰ χώραν, καὶ προσετάγη πᾶσιν ἑτοίμους εἶναι εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην. ἐσπεύδετο δὲ τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς σοῦσαν, ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ ἀμὰν ἐκωθωνίζοντο, ἐταράσσετο δὲ ἡ πόλις. Ca. 4.

Infra. 5.d.

A

Ὁ δὲ μαρδοχαῖος ἐπιγνοὺς τὸ συντελούμενον, διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐνεδύσατο σάκκον καὶ κατεπάσατο σποδὸν καὶ ἐκπηδήσας διὰ τῆς πλατείας τῆς πόλεως, ἐβόα φωνῇ μεγάλῃ, αἴρεται ἔθνος μηδὲν ἠδικηκός. καὶ ἦλθεν ἕως τῆς πύλης τοῦ βασιλέως καὶ ἔστη. οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ ἐξὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν αὐλὴν σάκκον ἔχοντι καὶ σποδόν. καὶ ἐν πάσῃ χώρᾳ οὗ ἐξετίθετο τὰ γράμματα, κραυγὴ καὶ κοπετὸς καὶ πένθος μέγα τοῖς ἰουδαίοις, καὶ σάκκον καὶ σποδὸν ἔστρωσαν ἑαυτοῖς. καὶ εἰσῆλθον αἱ

B

ἅβραι καὶ οἱ εὐνοῦχοι τῆς βασιλίσσης, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῇ. καὶ ἐταράχθη ἀκούσασα τὸ γεγονός, καὶ ἀπέστειλε στολίσαι τὸν μαρδοχαῖον, καὶ ἀφελέσθαι αὐτοῦ τὸν σάκκον. ὁ δὲ οὐκ ἐπείσθη. ἡ δὲ ἐσθὴρ προσεκαλέσατο ἀθὰχ τὸν εὐνοῦχον αὐτῆς ὃς παρειστήκει αὐτῇ, καὶ ἀπέστειλε μαθεῖν αὐτῇ παρὰ τοῦ μαρδοχαίου τὸ ἀκριβές. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ὑπέδειξεν αὐτῷ τὸ γεγονὸς καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἣν ἐπηγγείλατο ἀμὰν τῷ βασιλεῖ εἰς τὴν γάζαν ταλάντων μυρίων, ἵνα ἀπολέσῃ τοὺς ἰουδαίους. καὶ τὸ ἀντίγραφον τὸ ἐν σούσοις ἐκτεθὲν ὑπὲρ τοῦ ἀπολέσθαι αὐτούς, ἔδωκεν αὐτῷ δεῖξαι τῇ ἐσθήρ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐντείλασθαι αὐτῇ εἰσελθούσῃ παραιτήσασθαι τὸν βασιλέα, καὶ ἀξιῶσαι αὐτὸν περὶ τοῦ λαοῦ. μνησθεῖσα ἡμερῶν ταπεινώσεώς σου, ὡς ἐτράφης ἐν χειρί μου, διότι ἀμὰν ὁ δευτερεύων τῷ βασιλεῖ, ἐλάλησε καθ' ἡμῶν εἰς θάνατον. ἐπικάλεσαι τὸν κύριον, καὶ λάλησον τῷ βασιλεῖ περὶ ἡμῶν, καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ θανάτου. εἰσελθὼν δὲ ὁ ἀθάχ, ἐλάλησεν αὐτῇ πάντας τοὺς λόγους τούτους. εἶπε δὲ ἐσθὴρ πρὸς ἀθάχ, πορεύθητι πρὸς μαρδοχαῖον, καὶ εἶπον, ὅτι τὰ ἔθνη πάντα τῆς βασιλείας

C

omnes prouincie scirent et pararent se ad predictam diem. Festinabant cursores qui missi erant regis imperium explere. Statimque in susis pependit edictum: rege et aman celebrante conuiuium: et cunctis iudeis qui in vrbe erant flentibus. 4.

Que cum audisset mardocheus scidit vestimenta sua et indutus est sacco spargens cinerem capiti: et in platea medie ciuitatis voce magna clamabat: ostendens amaritudinem animi sui: et hoc eiulatu vsque ad fores palatii gradiens. Non enim erat licitum indutum sacco aulam regis intrare. In omnibus quoque prouinciis oppidis ac locis ad quae crudele regis dogma peruenerat: planctus ingens erat apud iudeos: ieiunium: vlulatus et fletus: sacco et cinere multis pro stratu vtentibus. Ingresse autem sunt puelle hester et eunuchi: nunciaueruntque ei. Quod audiens consternata est: et vestem misit vt ablato sacco indueret eam: quam accipere noluit. Accitoque athach eunucho quem rex ministrum ei dederat: precepit vt iret ad mardocheum et disceret ab eo cur hoc faceret. Egressusque athach iuit ad mardocheum: et inuenit eum stantem in platea ciuitatis ante ostium palatii. qui indicauit ei omnia que acciderant: quomodo aman promisisset vt in thesauros regis pro iudeorum nece inferret argentum. Exemplar quoque edicti quod pendebat in susis dedit ei vt regine ostenderet: et moneret eam vt intraret ad regem et deprecaretur eum pro populo suo. Regressus athach nunciauit hester omnia que mardocheus dixerat. Que respondit ei: et iussit vt diceret mardocheo. Omnes serui regis et cuncte que sub ditione eius sunt

בכל מדינה ומדינה גלוי לכל העמים להיות עתדים ליום הזה׃ הרצים יצאו דחופים בדבר המלך והדת נתנה בשושן הבירה והמלך והמן ישבו לשתות והעיר שושן נבוכה׃

Cap. iiij.

ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק זעקה גדולה ומרה׃ ויבוא עד לפני שער המלך כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק׃ ובכל מדינה ומדינה מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע אבל גדול ליהודים וצום ובכי ומספד שק ואפר יצע לרבים׃ ותבואינה נערות אסתר וסריסיה ויגידו לה ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל׃ ותקרא אסתר להתך מסריסי המלך אשר העמיד לפניה ותצוהו על מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה׃ ויצא התך אל מרדכי אל רחוב העיר אשר לפני שער המלך׃ ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על גנזי המלך ביהודיים לאבדם׃ ואת פתשגן כתב הדת אשר נתן בשושן להשמידם נתן לו להראות את אסתר ולהגיד לה ולצות עליה לבוא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה׃ ויבוא התך ויגד לאסתר את דברי מרדכי׃ ותאמר אסתר להתך ותצוהו אל מרדכי׃ כל עבדי המלך ועם מדינות המלך

יֹדְעִים אֲשֶׁר כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר ‏ — אִישׁ
יָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית ‏ — פָּנָה
אֲשֶׁר לֹא־יִקָּרֵא אַחַת דָּתוֹ לְהָמִית ‏ — קָרָא מוּת
לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט־לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת ‏ — בָּדַד יָשַׁט
שַׁרְבִיט הַזָּהָב וְחָיָה וַאֲנִי לֹא
נִקְרֵאתִי לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה
שְׁלוֹשִׁים יוֹם׃ וַיַּגִּידוּ לְמָרְדֳּכָי אֵת
דִּבְרֵי אֶסְתֵּר׃ וַיֹּאמֶר מָרְדֳּכַי לְהָשִׁיב ‏ — שׁוּב
אֶל־אֶסְתֵּר אַל־תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ ‏ — דָּמָה
לְהִמָּלֵט בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־הַיְּהוּדִים׃ ‏ — מָלַט
כִּי אִם־הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישִׁי בָּעֵת הַזֹּאת ‏ — חָרַשׁ
רֶוַח וְהַצָּלָה יַעֲמוֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם ‏ — נָצַל עָמַד
אַחֵר וְאַתְּ וּבֵית־אָבִיךְ תֹּאבֵדוּ וּמִי ‏ — קוּם אָבַד
יוֹדֵעַ אִם־לְעֵת כָּזֹאת הִגַּעַתְּ לַמַּלְכוּת׃ ‏ — יָדַע נָגַע
וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהָשִׁיב אֶל־מָרְדֳּכָי׃
לֵךְ כְּנוֹס אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים הַנִּמְצְאִים ‏ — הָלַךְ כָּנַס
בְּשׁוּשָׁן וְצוּמוּ עָלַי וְאַל־תֹּאכְלוּ וְאַל ‏ — מָצָא אָכַל
תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וָיוֹם ‏ — שָׁתָה יוֹם
גַּם־אֲנִי וְנַעֲרֹתַי אָצוּם כֵּן וּבְכֵן ‏ — צוּם
אָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא־כַדָּת ‏ — בּוֹא
וְכַאֲשֶׁר אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי׃ וַיַּעֲבֹר ‏ — עָבַר
מָרְדֳּכָי וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוְּתָה ‏ — עָשָׂה צָוָה
עָלָיו אֶסְתֵּר׃

Cap. v.

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר ‏ — הָיָה שָׁלַשׁ
מַלְכוּת וַתַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית־הַמֶּלֶךְ ‏ — לָבַשׁ
הַפְּנִימִית נֹכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ ‏ — פָּנָה
יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בְּבֵית הַמַּלְכוּת ‏ — יָשַׁב
נֹכַח פֶּתַח הַבָּיִת׃ וַיְהִי כִרְאוֹת הַמֶּלֶךְ ‏ — רָאָה
אֶת־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עֹמֶדֶת בֶּחָצֵר
נָשְׂאָה חֵן בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ ‏ — יָשַׁט
לְאֶסְתֵּר אֶת־שַׁרְבִיט הַזָּהָב אֲשֶׁר
בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ ‏ — קָרַב נָגַע
הַשַּׁרְבִיט׃ וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ
אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־
חֲצִי הַמַּלְכוּת וְיִנָּתֵן לָךְ׃ וַתֹּאמֶר ‏ — חָצָה נָתַן
אֶסְתֵּר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יָבוֹא ‏ — אָמַר בּוֹא

norunt prouintie: q sine vir siue mulier non vocatus: interius atrium regis intrauerit: absq; vlla cūctatione statim interficietur: nisi forte rex aureā virgā ad eum tetenderit p signo clementie: atq; ita possit viuere. Ego igitur quō ad regē itrare potero: q̄ triginta iam diebus non sum vocata ad eū. Quod cū audisset mardocheus rursum mādauit hester: dicens. Ne putes q animā tuā tantum liberes: qa in domo regis es: sed pre cunctis iudeis. Si enim nunc silueris: per aliam occasionem liberabuntur iudei: tu & domus patris tui peribitis. Et quis nouit vtrum idcirco ad regnum veneris: vt in tali tpe parereris? Rursumq; hester hec mardocheo verba mandauit. Vade & cōgrega oēs iudeos q̄s in susis repereris: & orate pro me. Nō comedetis & non bibetis tribus diebus & tribus noctibꝰ: & ego cū ancillis meis similiter ieiunabo: & tunc ingrediar ad regē contra legē faciens non vocata: tradensq; me morti & periculo. Iuit itaq; mardocheus & fecit omnia que hester preceperat. 5.

Die autem tertio induta est hester regalibus vestimētis: & stetit in atrio domus regie qđ erat interius contra basilicam regis. At ille sedebat super soliū suū in consistorio palatii contra ostium domus. Cumq; vidisset hester reginam stantem placuit oculis eius: & extendit contra eam virgam auream quam tenebat manu. Que accedens osculata est summitatē virge eius: dixitq; ad eā rex. Quid vis Hester regina? Que est petitio tua? Etiam si dimidiam partem regni petieris dabitur tibi? At illa respondit. Si regi placet obsecro vt venias

cognoscit: q ois homo aut mulier q̄ igressꝰ fuerit
γινώσκει, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἢ γυνὴ ὃς εἰσελεύσεται
ad regē in aulā interiorē nō vo
πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν ἄκλη
catꝰ: nō est ei salus. nisi cui extenderit
τος, οὐκ ἔστιν αὐτῷ σωτηρία. πλὴν ᾧ ἐὰν ἐκτείνῃ ὁ
rex aureā virgā: hic saluabit.
βασιλεὺς τὴν χρυσῆν ῥάβδον, οὗτος σωθήσεται.
et ego nō sū vocata ingredi ad regē sunt
κἀγὼ οὐ κέκλημαι εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα εἰσὶν
hi dies triginta. τ nūtiauit athach
αὗται ἡμέραι τριάκοντα. καὶ ἀπήγγειλεν ἀθὰχ τῷ
mardocheo oīa verba esther. τ dixit
μαρδοχαίῳ πάντας τοὺς λόγους ἐσθήρ. καὶ εἶπε
mardocheus ad athach: vade τ dic ipi:
μαρδοχαῖος πρὸς ἀθάχ, πορεύθητι καὶ εἰπὸν αὐτῇ,
esther ne dicas tibi ipi: q saluaberis sola in re
ἐσθὴρ μὴ εἴπῃς σεαυτῇ, ὅτι σωθήσῃ μόνη ἐν τῇ βα
gno pre cūctis iudeis. qz si ob
σιλείᾳ παρὰ πάντας τοὺς ἰουδαίους. ὡς ὅτι ἐὰν πα
audieris in hoc tēpore: aliūde auxiliū
ρακούσῃς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, ἀλλαχόθεν βοήθεια
τ ptectio erit iudeis: tu aūt τ domꝰ
καὶ σκέπη ἔσται τοῖς ἰουδαίοις, σὺ δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ
patris tui pibitis. τ quis nouit si ad tē
πατρός σου ἀπολεῖσθε. καὶ τίς οἶδεν εἰ εἰς τὸν και
pus illud regnasti? τ misit esther
ρὸν τοῦτον ἐβασίλευσας; καὶ ἐξαπέστειλεν ἐσθὴρ τὸν
venientē ad eā ad mardocheū dicēs: va
ἥκοντα πρὸς αὐτὴν πρὸς μαρδοχαῖον λέγουσα, βαδί
dēs cōgrega iudeos q̄ in susis:
σας ἐκκλησίασον τοὺς ἰουδαίους τοὺς ἐν σούσοις,
τ ieiunate pro me: τ ne comedatis neq; bibatis
καὶ νηστεύσατε ἐπ᾽ ἐμοί, καὶ μὴ φάγητε μηδὲ πίητε
in dieb' tribus nocte τ die. et ego aūt τ
ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς νύκτα καὶ ἡμέραν. κἀγὼ δὲ καὶ αἱ
ancille mee nō māducabimꝰ: τ tūc ingrediar
ἅβραι μου ἀσιτήσομεν, καὶ τότε εἰσελεύσομαι
ad regē ꝯtra legē: τ si perire
πρὸς τὸν βασιλέα παρὰ τὸν νόμον, ἐὰν καὶ ἀπολέ
me ꝯueniat. τ pergens mardocheus: fecit
σθαι με δέῃ. καὶ βαδίσας μαρδοχαῖος, ἐποίησεν
que mandauit ei esther:
ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ ἐσθήρ.

Ca. 5.

Et factū est in die tertio induta est
Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἐνεδύσατο
esther regalibus: τ stetit in atrio domꝰ re
ἡ ἐσθὴρ βασιλικοῖς, καὶ ἔστη ἐν αὐλῇ τοῦ οἴκου βα
gis interiore cōtra basilicaꝫ
σιλέως τῇ ἐσωτέρᾳ ἐξεναντίας τῆς βασιλικῆς τοῦ
regis. at rex sedebat in solio sui
βασιλέως. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν θρόνῳ τῆς ἑαυ
regni in domo regali contra
τοῦ βασιλείας ἐν τῷ οἴκῳ τῷ βασιλικῷ ἐξεναντί
hostiū domꝰ. cū aūt vidisset rex esther
ας τῆς θύρας τοῦ οἴκου. ὡς δὲ εἶδεν ὁ βασιλεὺς ἐσθὴρ
reginā stantē in atrio: iuenit aūt grām
τὴν βασίλισσαν ἱσταμένην ἐν τῇ αὐλῇ, εὗρε δὲ χάριν
in oculis eius: τ extendēs rex esther
ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐκτείνας ὁ βασιλεὺς τῇ ἐσθὴρ
virgā aureā que in manu sua: τ ac
τὴν ῥάβδον τὴν χρυσῆν τὴν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ προ
cessit esther: τ tetigit sūmitatē virge. τ
σῆλθεν ἡ ἐσθήρ, καὶ ἥψατο τῆς ἄκρας τῆς ῥάβδου. καὶ
dixit rex: qd vis esther: τ q̄ tua
εἶπεν ὁ βασιλεύς, τί θέλεις ἐσθήρ; καὶ τί σου
est petitio? vsq; ad dimidiū regni mei
ἐστὶ τὸ ἀξίωμα; ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου
erit tibi. dixit aūt esther: dies mea insignis
ἔσται σοι. εἶπε δὲ ἐσθήρ, ἡμέρα μου ἐπίσημος
hodie est. si igit placet
σήμερόν ἐστι. εἰ οὖν δοκεῖ τῷ

regi: veniat τ rex τ amā ad
βασιλεῖ, ἐλθέτω καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀμὰν εἰς
cōuiuiū qđ faciā hodie. τ dixit
τὴν δοχὴν ἣν ποιήσω σήμερον. καὶ εἶπεν ὁ
rex: sollicitate amā vt facia
βασιλεύς, κατασπεύσατε ἀμὰν ὅπως ποιήσω
mꝰ verbū esther. τ venerūt am
μεν τὸν λόγον ἐσθήρ. καὶ παραγίνονται ἀμφό
bo ad ꝯuiuiū qđ fecit esther. in ꝯt
τεροι εἰς τὴν δοχὴν ἣν ἐποίησεν ἐσθήρ. ἐν δὲ
ꝯuiuio dixit rex ad esther: qđ
τῷ πότῳ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐσθήρ, τί
est tibi regina esther? τ erūt tibi q̄cūq;
ἐστί σοι βασίλισσα ἐσθήρ; καὶ ἔσται σοι ὅσα
petieris. τ dixit petitio mea τ postu
ἀξιοῖς. καὶ εἶπε τὸ αἴτημά μου καὶ τὸ ἀξίω
latio mea: si inueni grām in cōspectu regis:
μά μου, εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ βασιλέ
veniat rex τ amā in
ως, ἐλθέτω ὁ βασιλεὺς καὶ ἀμὰν ἐπὶ τὴν
crastinū ad ꝯuiuiū qđ faciā eis: τ
αὔριον εἰς τὴν δοχὴν ἣν ποιήσω αὐτοῖς, καὶ
cras faciā eadē. τ exijt amā a
αὔριον ποιήσω τὰ αὐτά. καὶ ἐξῆλθεν ἀμὰν ἀπὸ
rege alacer τ letus:
τοῦ βασιλέως ὑπέρχαρις καὶ εὐφραινόμενος,
cū aūt vidisset amā mardocheū iudeū
ἐν δὲ τῷ ἰδεῖν ἀμὰν μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον
in aula: iratꝰ est valde. τ ingressus
ἐν τῇ αὐλῇ, ἐθυμώθη σφόδρα. καὶ εἰσελθὼν
in ppria: vocauit amicos τ zosa
εἰς τὰ ἴδια, ἐκάλεσε τοὺς φίλους καὶ ζωσά
ran vxorē suā: τ ostendit eis
ραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ὑπέδειξεν αὐ
diuitias suas: τ gl'iam q̄
τοῖς τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, καὶ τὴν δόξαν ἣν
rex ei apposuit. τ q fecit
ὁ βασιλεὺς αὐτῷ περιέθηκε. καὶ ὡς ἐποίησεν
eū pncipatū habere τ gubernare regnū.
αὐτὸν πρωτεύειν καὶ ἡγεῖσθαι τῆς βασιλείας.
τ dixit amā: nō vocauit regina cū
καὶ εἶπεν ἀμάν, οὐ κέκληκεν ἡ βασίλισσα με
rege quemq̄ ad ꝯuiuiū:
τὰ τοῦ βασιλέως οὐδένα εἰς τὴν δοχήν,
nisi me: τ in crastinū vocauit me. τ
ἀλλ᾽ ἢ ἐμέ, καὶ εἰς τὴν αὔριον κέκληκέ με. καὶ
hec mihi nō placent: q̄diu videro mardo
ταῦτά μοι οὐκ ἀρέσκει, ὅταν ἴδω μαρδο
cheū iudeū in aula. τ dixit ad
χαῖον τὸν ἰουδαῖον ἐν τῇ αὐλῇ. καὶ εἶπε πρὸς
eū zosara vxor eius τ amici: incī
αὐτὸν ζωσάρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ φίλοι, κο
dat tibi lignū cubitoꝝ quinquaginta. mane
πήτω σοι ξύλον πηχῶν πεντήκοντα. ὄρθρου
ꝯo dic regi τ suspendat mar
δὲ εἰπὸν τῷ βασιλεῖ καὶ κρεμασθήτω μαρ
docheus sup lignū: tu ꝯo ingredere ad
δοχαῖος ἐπὶ τοῦ ξύλου, σὺ δὲ εἴσελθε εἰς
ꝯuiuiū cū rege τ letare. τ
τὴν δοχὴν σὺν τῷ βασιλεῖ καὶ εὐφραίνου. καὶ
placuit verbū amā: τ parauit lignū.
ἤρεσε τὸ ῥῆμα τῷ ἀμάν, καὶ ἡτοίμασε τὸ ξύλον.

Et dñs abstulit somnū a
Ὁ δὲ κύριος ἀπέστησε τὸν ὕπνον ἀπὸ τοῦ
rege nocte illa. τ dixit mini
βασιλέως τὴν νύκτα ἐκείνην. καὶ εἶπε τῷ διακό
stro suo afferre litteras memoriales
νῳ αὐτοῦ εἰσφέρειν γράμματα μνημόσυνα

ad me hodie & aman tecum ad conuiuium quod paraui. Statimq; rex: vocate inquid cito amā vt hester obediat voluntati. Venerūt itaq; rex & aman ad conuiuium quod eis regina parauerat. Dixitq; ei rex postq̄ vinū biberat abūdanter. Quid petis vt detur tibi: & p qua re postulas? Etiam si dimidiam partē regni mei petieris: ipetrabis. Cui respōdit hester. Petitio mea & pces sunt iste. Si inueni in cōspectu regis gratiā & si regi placet vt det mihi qđ postulo: & meam impleat petitionem: veniat rex & aman ad conuiuium qđ paraui eis: & cras aperiā regi volūtatem meam. Egressus ē itaq; illo die amā letus & alacer. Cūq; vidisset mardocheum sedentē ante fores palatii: & nō solū nō assurrexisset sibi: sed nec motū qdē de loco sessionis sue: indignatus est valde: & dissimulata ira reuersus in domū suā cōuocauit ad se amicos suos: & zares vxorem suā: & exposuit illis magnitudinē diuitiarum suarū filiorūq; turbā: & quāta eū gl'ia super oms principes & seruos suos rex eleuasset. Et post hec ait. Regina quoq; hester nullū aliū vocauit ad conuiuium cum rege preter me: apud quam etiam cras cū rege pransurus sum: Et cum hec oīa habeā: nihil me habere puto: quandiu videro mardocheū iudeū sedētem ante fores regias. Rñderuntq; ei zares vxor eius & ceteri amici. Iube parari excelsam trabē habentē altitudinis quīquaginta cubitos: & dic mane regi vt appendatur sup eam mardocheus. & sic ibis cum rege letus ad cōuiuiū. Placuitq; ei cōsiliū: & iussit excelsam preparari crucem. 6.

Noctem illam duxit rex insomnem: iussitq; sibi afferri historias: & annales priorum

הַמֶּלֶךְ וְהָמָן הַיּוֹם אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר ‏ — שָׁתָה
עָשִׂיתִי לוֹ׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַהֲרוּ אֶת ‏ — עָשָׂה
הָמָן לַעֲשׂוֹת אֶת־דְּבַר אֶסְתֵּר וַיָּבֹא
הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר
עָשְׂתָה אֶסְתֵּר׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן מַה־שְּׁאֵלָתֵךְ
וְיִנָּתֵן לָךְ וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־חֲצִי
הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ׃ וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמַר ‏ — עָשָׂה עָנָה
שְׁאֵלָתִי וּבַקָּשָׁתִי׃ אִם־מָצָאתִי חֵן
בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב לָתֵת
אֶת־שְׁאֵלָתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת־בַּקָּשָׁתִי ‏ — נָתַן
יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר
אֶעֱשֶׂה לָהֶם וּמָחָר אֶעֱשֶׂה כִּדְבַר
הַמֶּלֶךְ׃ וַיֵּצֵא הָמָן בַּיּוֹם הַהוּא שָׂמֵחַ
וְטוֹב לֵב וְכִרְאוֹת הָמָן אֶת־מָרְדֳּכַי ‏ — רָאָה
בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְלֹא־קָם וְלֹא־זָע ‏ — קוּם זוּעַ
מִמֶּנּוּ וַיִּמָּלֵא הָמָן עַל־מָרְדֳּכַי חֵמָה׃ ‏ — מָלֵא
וַיִּתְאַפַּק הָמָן וַיָּבוֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח ‏ — אָפַק בּוֹא
וַיָּבֵא אֶת־אֹהֲבָיו וְאֶת־זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ׃ ‏ — שָׁלַח
וַיְסַפֵּר לָהֶם הָמָן אֶת־כְּבוֹד עָשְׁרוֹ ‏ — אִישׁ
וְרֹב בָּנָיו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ ‏ — סָפַר כָּבַד
וְאֵת אֲשֶׁר נִשְּׂאוֹ עַל־הַשָּׂרִים וְעַבְדֵי ‏ — שׂוּר
הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר הָמָן אַף לֹא־הֵבִיאָה ‏ — אָמַר בּוֹא
אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתֶּה
אֲשֶׁר־עָשָׂתָה כִּי אִם־אוֹתִי וְגַם־לְמָחָר ‏ — עָשָׂה אוֹת
אֲנִי קָרוּא־לָהּ עִם־הַמֶּלֶךְ׃ וְכָל־זֶה ‏ — קָרָא
אֵינֶנּוּ שֹׁוֶה לִי בְּכָל־עֵת אֲשֶׁר אֲנִי
רֹאֶה אֶת־מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר ‏ — זָוָה יָשַׁב
הַמֶּלֶךְ׃ וַתֹּאמֶר לוֹ זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וְכָל ‏ — אָמַר
אֹהֲבָיו יַעֲשׂוּ עֵץ גָּבֹהַּ חֲמִשִּׁים
אַמָּה וּבַבֹּקֶר אֱמֹר לַמֶּלֶךְ וְיִתְלוּ אֶת ‏ — תָּלָה
מָרְדֳּכַי עָלָיו וּבֹא עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל ‏ — בּוֹא
הַמִּשְׁתֶּה שָׂמֵחַ וַיִּיטַב הַדָּבָר לִפְנֵי ‏ — שָׂמַח יָטַב
הָמָן וַיַּעַשׂ הָעֵץ׃ ‏ — פָּנָה

Cap. vi.

בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמֶר לְהָבִיא אֶת־סֵפֶר הַזִּכְרֹנוֹת ‏ — שָׁנָה אָמַר בּוֹא

דברי הימים ויהיו נקראים לפני
המלך: וימצא כתוב אשר הגיד
מרדכי על בגתנא ותרש שני סריסי
המלך משמרי הסף אשר בקשו
לשלח יד במלך אחשורוש: ויאמר
המלך מה נעשה יקר וגדולה
למרדכי על זה ויאמרו נערי המלך
משרתיו לא נעשה עמו דבר:
ויאמר המלך מי בחצר והמן בא
לחצר בית המלך החיצונה לאמר
למלך לתלות את מרדכי על העץ
אשר הכין לו: ויאמרו נערי המלך
אליו הנה המן עמד בחצר ויאמר
המלך יבוא: ויבוא המן ויאמר לו
המלך מה לעשות באיש אשר המלך
חפץ ביקרו ויאמר המן בלבו למי
יחפץ המלך לעשות יקר יותר
ממני: ויאמר המן אל המלך איש
אשר המלך חפץ ביקרו: יביאו
לבוש מלכות אשר לבש בו המלך
וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר
נתן כתר מלכות בראשו: ונתון
הלבוש והסוס על יד איש משרי
המלך הפרתמים והלבישו את
האיש אשר המלך חפץ ביקרו
והרכיבהו על הסוס ברחוב העיר
וקראו לפניו ככה יעשה לאיש
אשר המלך חפץ ביקרו: ויאמר
המלך להמן מהר קח את הלבוש
ואת הסוס כאשר דברת ועשה כן
למרדכי היהודי היושב בשער המלך
אל תפל דבר מכל אשר דברת:
ויקח המן את הלבוש ואת הסוס
וילבש את מרדכי וירכיבהו ברחוב
העיר ויקרא לפניו ככה יעשה
לאיש אשר המלך חפץ ביקרו:

temporum. Que cum illo presente legerentur ventũ est ad illũ locũ vbi scriptũ erat quõ nũciasset mardocheus insidias bagathã & thares eunuchorum: regem assuerũ iugulare cupientiũ. Quod cũ audisset rex: ait. Quid pro hac fide honoris ac premii mardocheus cõsecutus est? Dixerũt ei serui illius ac ministri. Nihil omnino mercedis accepit. Statimque rex. Quis est inquit in atrio? Amã quippe interius atriũ domus regie intrauerat: vt suggereret regi & iuberet mardocheum affigi patibulo quod ei fuerat preparatum. Rñderunt pueri. Aman stat in atrio. Dixitque rex: ingrediatur. Cumque esset ingressus: ait illi. Quid debet fieri viro quẽ rex honorare desiderat? Cogitãs aũt in corde suo aman: & reputans quod nullum alium rex nisi se vellet honorare. respondit. Homo quem rex honorare cupit: debet indui vestibus regiis & imponi super equũ qui de sella regis est: & accipere regium diadema super caput suũ: & primus de regiis principibus ac tyrannis teneat equum eius: & per plateam ciuitatis incedens clamet: & dicat. Sic honorabitur quẽcunque voluerit rex honorare. Dixitque ei rex. Festina & sumpta stola & equo fac vt locutus es mardocheo iudeo qui sedet ante fores palatii. Caue ne quicquam de his quae locutus es pretermittas. Tulit itaque aman stolã & equum: indutumque mardocheũ in platea ciuitatis & impositũ equo precedebat atque clamabat. Hoc honore cõdignus est quẽcũque rex voluerit honorare.

dies vt legerẽt ei. inuenit aũt litte-
τῶν ἡμερῶν ἀναγινώσκειν αὐτῷ. εὗρε δὲ γράμμα
ras q̃ scripte fuerãt de mardocheo: quomõ nun
τα τὰ γραφέντα περὶ μαρδοχαίου, ὡς ὑπήγ-
ciauit regi de duobus eunuchis re-
γειλε τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν δύο εὐνούχων τ̃ βα
gis dũ custodirẽt ipsi: et q̃siuissent
σιλέως ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτούς, καὶ ζητῆσαι
inlicere manus artaxerxi. dixit aũt rex:
ἐπιβαλεῖν τὰς χεῖρας ἀρταξέρξῃ. εἶπε δὲ ὁ βα
quã gr̃am aut gr̃am fecimus mar
σιλεύς, τίνα δόξαν ἢ χάριν ἐποιήσαμεν τῷ μαρ
docheo? et dixerũt ministri regis:
δοχαίῳ; καὶ εἶπον οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως,
nõ fecisti ei q̃cq̃. dũ aũt interroga
οὐκ ἐποίησας αὐτῷ οὐδέν. ἐν δὲ τῷ πυνθάνε-
ret rex de beneuolẽtia mardochei:
σθαι τὸν βασιλέα περὶ τῆς εὐνοίας μαρδοχαίου,
ecce amã in aula. dixit aũt rex: quis
ἰδοὺ ἀμὰν ἐν τῇ αὐλῇ. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς, τίς
in atrio? ille vero introiuit vt diceret regi: vt su
ἐν τῇ αὐλῇ; ὁ δὲ εἰσῆλθεν εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, κρε
spẽderet mardocheũ in ligno qđ parauerat.
μάσαι τὸν μαρδοχαῖον ἐν τῷ ξύλῳ ᾧ ἡτοίμασε.
et dixerũt ministri regis: ecce amã
καὶ εἶπον οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ ἀμὰν
stat in atrio. et dixit rex: voca
ἕστηκεν ἐν τῇ αὐλῇ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, καλέσα
te eũ. dixit aũt rex amã: qđ fa-
τε αὐτόν. εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ ἀμάν, τί ποι
ciã homini quẽ ego volo honorare? dixit aũt
ήσω τῷ ἀνθρώπῳ ὃν ἐγὼ θέλω δοξάσαι; εἶπε δὲ
intra se amã: quẽ vult rex honorare
ἐν ἑαυτῷ ἀμάν, τίνα θέλει ὁ βασιλεὺς δοξάσαι
nisi me? dixit aũt ad regẽ: homini
εἰ μὴ ἐμέ; εἶπε δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, ἄνθρωπον
quẽ rex vult honorare: afferant
ὃν ὁ βασιλεὺς θέλει δοξάσαι, ἐνεγκάτωσαν οἱ
serui regis stolã byssinã qua rex
παῖδες τοῦ βασιλέως στολὴν βυσσίνην ἣν ὁ βασι
induit: et equũ sup quẽ rex
λεὺς περιβάλλεται, καὶ ἵππον ἐφ᾽ ὃν ὁ βασι-
ascendit: et det vni amicorum re
λεὺς ἐπιβαίνει, καὶ δότω ἑνὶ τῶν φίλων τοῦ βα
gis honorabiliũ: et ornet homi
σιλέως τῶν ἐνδόξων, καὶ στολισάτω τὸν ἄνθρω
nẽ quẽ rex diligit: et imponat
πον ὃν ὁ βασιλεὺς ἀγαπᾷ, καὶ ἀναβιβασάτω
eũ sup equũ: et p̃dicet p pla
αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ κηρυσσέτω διὰ τῆς πλα
teã ciuitatis dicẽs: sic erit om-
τείας τῆς πόλεως λέγων, οὕτως ἔσται παν
ni homini quẽ rex honorat. dixit aũt
τὶ ἀνθρώπῳ ὃν ὁ βασιλεὺς δοξάζει. εἶπε δὲ
rex amã: bene locutus es: sic
ὁ βασιλεὺς τῷ ἀμάν, καλῶς ἐλάλησας, οὕ-
fac mardocheo iudeo
τως ποίησον τῷ μαρδοχαίῳ τῷ ἰουδαίῳ τῷ
seruienti in atrio: et ne pretermitta-
θεράποντι ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ μὴ παραπεσέ-
tur a te verbũ qđ locutus es. tulit aũt amã
τω σου λόγος ὃν ἐλάλησας. ἔλαβε δὲ ἀμὰν
stolã et equũ et ornauit mar
τὴν στολὴν καὶ τὸν ἵππον καὶ ἐστόλισε τὸν μαρ
docheũ et imposuit eũ sup equũ:
δοχαῖον καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵπ-
et pcessit p plateã ciuitatis
πον, καὶ διῆλθε διὰ τῆς πλατείας τῆς πόλεως
et p̃dicabat dicẽs: sic erit omni ho-
καὶ ἐκήρυσσε λέγων, οὕτως ἔσται παντὶ ἀν-
mini quẽ rex vult honorare.
θρώπῳ ὃν ὁ βασιλεὺς θέλει δοξάσαι.

ö.2.b. Infra. 12.a.

B

C

D

reuersus ẽ aũt mardocheus in atriũ: et
ἐπέστρεψε δὲ μαρδοχαῖος εἰς τὴν αὐλήν, καὶ
amã reuersus fuit ad ppria lugẽs in
ἀμὰν ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια λυπούμενος κατὰ
capite. et narrauit amã q̃ cõtige-
κεφαλῆς. καὶ διηγήσατο ἀμὰν τὰ συμβεβηκό-
rãt ei zosara vxori sue et
τα αὐτῷ ζωσάρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ τοῖς
amicis. et dixerũt ad eũ amici et vxor:
φίλοις. καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ ἡ γυ-
si de genere iudeorum mardocheus: et cepisti
νή, εἰ ἐκ γένους ἰουδαίων μαρδοχαῖος, καὶ ἤρξω
humiliari ante eũ: cadẽs cades.
ταπεινοῦσθαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ, πεσὼν πεσῇ.
non poteris eũ vlcisci: qm̃ deus viuẽs cũ
οὐ μὴ δύνῃ αὐτὸν ἀμύνασθαι, ὅτι θεὸς ζῶν μετ᾽
eo. adhuc ipsis loquẽtibus: aduenit
αὐτοῦ. ἔτι αὐτῶν λαλούντων, παραγίνονται οἱ
eunuchi cõpellentes amã ad cõui
εὐνοῦχοι ἐπισπεύδοντες τὸν ἀμὰν ἐπὶ τὸν πό
uiũ qđ parauerat esther.
τον ὃν ἡτοίμασεν ἐσθήρ.

Ca. 7.

Intrauit aũt rex et amã vt bibe-
Εἰσῆλθε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀμὰν συμπι
rẽt cũ regina. dixit aũt rex esther
εῖν τῇ βασιλίσσῃ. εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς τῇ ἐσθὴρ
secũda die in cõuiuio: qđ ẽ esther regi
τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἐν τῷ πότῳ, τί ἐστιν ἐσθὴρ βασί
na: et q̃ petitio tua? et q̃ postulatio tua?
λισσα, καὶ τί τὸ αἴτημά σου; καὶ τί τὸ ἀξίωμά σου;
et erit tibi vsque ad dimidiũ regni mei. et
καὶ ἔσται σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. καὶ
respõdẽs dixit: si inueni gr̃am ante re-
ἀποκριθεῖσα εἶπεν, εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ βα
gẽ: detur anima petitioni mee: et
σιλέως, δοθήτω ἡ ψυχὴ τῷ αἰτήματί μου, καὶ
pplus meus postulationi mee: traditi sumus ego et
ὁ λαός μου τῷ ἀξιώματί μου, ἐπράθημεν ἐγώ τε καὶ
pplus meus in pditionẽ et rapinã et ser
ὁ λαός μου εἰς ἀπώλειαν καὶ διαρπαγὴν καὶ δου
uitutẽ: nos et filii nři in ser-
λείαν, ἡμεῖς τε καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν εἰς παῖ
uos et ancillas: et obaudiui: nõ eñ
δας καὶ παιδίσκας, καὶ παρήκουσα, οὐ γὰρ
dignus diabolus atrii regis. di
ἄξιος ὁ διάβολος τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως. εἶ
xit aũt rex: qs hic q̃ ausus est fa
πε δὲ ὁ βασιλεύς, τίς οὗτος ὃς ἐτόλμησε ποι
cere rẽ hãc? dixit aũt esther: ho-
ῆσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο; εἶπε δὲ ἐσθήρ, ἄνθρω
mo inimicus amã prauus iste. amã vero tur
πος ἐχθρὸς ἀμὰν ὁ πονηρὸς οὗτος. ἀμὰν δὲ ἐτα
batus est a rege et regina.
ράχθη ἀπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης.
at rex surrexit a cõuiuio in
ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξανέστη ἐκ τοῦ συμποσίου εἰς
hortũ: at amã rogabat et petebat
τὸν κῆπον, ὁ δὲ ἀμὰν παρεκάλει καὶ ᾐτεῖτο
reginã: videbat eñ se in malis
τὴν βασίλισσαν, ἑώρα γὰρ ἑαυτὸν ἐν κακοῖς
existẽtẽ. reuersus est aũt rex de horto.
ὄντα. ἐπέστρεψε δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ κήπου.
amã vero corruerat sup lectũ rogãs
ἀμὰν δὲ ἐπεπτώκει ἐπὶ τὴν κλίνην ἀξιῶν τὴν
reginã. dixit aũt rex: itaque et
βασίλισσαν. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς, ὥστε καὶ
mulierẽ opprimit in domo mea?
τὴν γυναῖκα βιάζῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου;

A

B

C

Reuersusque est mardocheus ad ianuã palatii & aman festinauit ire in domũ suã lugẽs & operto capite: narrauitque zares vxori sue & amicis omnia que euenissent sibi. Cui rñderũt sapiẽtes quos habebat in cõsilio & vxor eius. Si de semine iudeorum est mardocheus ante quẽ cadere cepisti: nõ poteris ei resistere: sed cades in cõspectu eius. Adhuc illis loquentibus: venerũt eunuchi regis: & cito eum ad conuiuiũ quod regina parauerat pergere compulerunt. 7.

Intrauit itaque rex & aman: vt biberent cum regina. Dixitque ei rex etiam secũdo die postque vino incaluerat. Que est petitio tua hester vt detur tibi? & quid vis fieri? Etiã si dimidiã partẽ regni mei petieris: impetrabis. Ad quẽ illa respondit. Si inueni gratiam in oculis tuis o rex: & si placet: dona mihi aĩam meã pro qua rogo: & populũ meũ pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego & pp̃ls meus vt cõteramur iugulemur & pereamus. Atque vtinã in seruos & famulas venderemur eẽt tollerabile malũ & gemẽs tacerẽ: nũc aũt hostis nr̃ est cuius crudelitas redũdat in regẽ. Rñdensque rex asuerus: ait. Quis est iste & cuius potentie: vt hec audeat facere? Dixitque hester. Hostis & inimicus noster pessimus iste est aman. Quod ille audiẽs ilico obstupuit: vultũ regis ac regine ferre non sustinẽs. Rex aũt iratus surrexit: & de loco cõuiuii intrauit in hortũ arboribus cõsitũ. Aman quoque surrexit vt rogaret hester reginã pro aĩa sua: intellexit enim a rege sibi paratũ malũ. Qui cum reuersus esset de horto nemoribus cõsito: & intrasset cõuiuii locũ reperit amã super lectũ corruisse in quo iacebat hester & ait. Etiã reginã vult opprimere me presente in

וישב מרדכי אל שער המלך והמן
נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש:
ויספר המן לזרש אשתו ולכל
אהביו את כל אשר קרהו ויאמרו
לו חכמיו וזרש אשתו אם מזרע
היהודים מרדכי אשר החלות לנפל
לפניו לא תוכל לו כי נפול תפול
לפניו: עודם מדברים עמו וסריסי
המלך הגיעו ויבהלו להביא את
המן אל המשתה אשר עשתה
אסתר: ויבא המלך

Cap. vij.

והמן לשתות עם אסתר המלכה:
ויאמר המלך לאסתר גם ביום
השני במשתה היין מה שאלתך
אסתר המלכה ותנתן לך ומה
בקשתך עד חצי המלכות ותעש: ותען
אסתר המלכה ותאמר אם מצאתי
חן בעיניך המלך ואם על המלך
טוב תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי
בבקשתי: כי נמכרנו אני ועמי
להשמיד להרוג ולאבד ואלו
לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי
כי אין הצר שוה בנזק המלך:
ויאמר המלך אחשורוש ויאמר
לאסתר המלכה מי הוא זה ואי זה
הוא אשר מלאו לבו לעשות כן:
ותאמר אסתר איש צר ואויב המן
הרע הזה והמן נבעת מלפני המלך
והמלכה: והמלך קם בחמתו ממשתה
היין אל גנת הביתן והמן עמד
לבקש על נפשו מאסתר המלכה
כי ראה כי כלתה אליו הרעה מאת
המלך: והמלך שב מגנת הביתן אל
בית משתה היין והמן נפל על המטה
אשר אסתר עליה ויאמר המלך
הגם לכבוש את המלכה עמי בבית

הדבר יצא מפי המלך ופני המן
חפו׃ ויאמר חרבונה אחד מן
הסריסים לפני המלך גם הנה
העץ אשר עשה המן למרדכי אשר
דבר טוב על המלך עמד בבית המן
גבה חמשים אמה ויאמר המלך
תלהו עליו׃ ויתלו את המן על העץ
אשר הכין למרדכי וחמת המלך
שככה׃ ביום ההוא נתן

Cap. viij.

המלך אחשורוש לאסתר המלכה
את בית המן צרר היהודים ומרדכי
בא לפני המלך כי הגידה אסתר
מה הוא לה׃ ויסר המלך את טבעתו
אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי
ותשם אסתר את מרדכי על בית
המן׃ ותוסף אסתר ותדבר לפני
המלך ותפל לפני רגליו ותבך
ותתחנן לו להעביר את רעת המן
האגגי ואת מחשבתו אשר חשב
על היהודים׃ ויושט המלך לאסתר
את שרבט הזהב ותקם אסתר
ותעמד לפני המלך׃ ותאמר אם
על המלך טוב ואם מצאתי חן
לפניו וכשר הדבר לפני המלך
וטובה אני בעיניו יכתב להשיב
את הספרים מחשבת המן בן המדתא
האגגי אשר כתב לאבד את
היהודים אשר בכל מדינות המלך׃
כי איככה אוכל וראיתי ברעה אשר
ימצא את עמי ואיככה אוכל
וראיתי באבדן מולדתי׃ ויאמר
המלך אחשורש לאסתר המלכה
ולמרדכי היהודי הנה בית המן
נתתי לאסתר ואתו תלו על העץ
על אשר שלח ידו ביהודיים׃ ואתם
כתבו על היהודים כטוב בעיניכם

פה · חפה · סרס · אמר · תלה · כון יחם · צור · בוא פנה · נגד סור · עבר נתן · שום · יסף דבר · נפל בכה · חנן רוע · חשב · ידה ישט · קום · עמד אמר · כתב שוב · מדן · יכל ראה · מצא · ילד · נתן תלה

domo mea. Necdū verbū de ore regis exierat: & statim operuerūt faciē ei9. Dixitq; arbona vnus de eunuchis qui stabant in ministerio regis. En cō lignū quod parauerat mardocheo qui ∞∞∞ locut9 est pro rege: stat in domo aman: habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex. Appēdite eū in eo. Suspēsus ē itaq; aman in patibulo quod parauerat mardocheo: & regis ira quieuit. 8.

Die illo dedit ∞∞∞ rex assuerus hester regine ∞∞∞ domū aman aduersarii iudeorū: & mardoche9 ingressus ē ante faciē regis. Cōfessa est enī ei hester q esset patru9 suus. Tulitq; rex anulum ∞∞ quē ab amā recipi iusserat: & tradidit mardocheo. Hester aūt cōstituit mardocheū sup domū suam. Nec his contenta ∞∞∞ ꝓcidit ad pedes regis. flevitq; & locuta ad eū orauit vt maliciā amā ∞∞∞ agagite & machinationes ei9 pessimas quas excogitauerat contra iudeos iuberet irritas fieri. At ille ex more sceptrū aureū ꝓtendit manu: quo signū clemētie mōstrabatur. Illaq; cōsurgēs stetit ante eū & ait. Si placet regi: & si inueni gratiā in oculis eius & deprecatio mea non ei videtur esse contraria: obsecro vt nouis ∞∞∞ epistolis veteres aman littere īsidiatoris & hostis iudeorū: quibus eos in cunctis regis prouintiis perire preceperat corrigantur. Quomodo ∞ enī potero sustinere necem & interfectionem populi mei? ∞∞∞ Respondit; ∞∞∞ rex assuerus hester regine ∞∞∞ & mardocheo iudeo. Domum aman ∞∞∞ concessi hester regine & ipsum iussi affigi cruci: quia ausus est manū mittere in iudeos. Scribite ergo iudeis sicut vobis placet ∞∞∞

amā vo audiens erubuit facie. dixit
ἀμὰν δὲ ἀκούσας, διετράπη τῷ προσώπῳ. εἶπε
aūt charbona vn9 de eunuchis: iste aūt cogno
δὲ ὁ χαρβωνὰ εἷς τῶν εὐνούχων, οὗτος δὲ ἐγνώ
uerat illud lignū cū vidisset crucis in domo
κει τοῦτο τὸ ξύλον ἰδὼν τοῦ σαυροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ
amā: qn vocauerat eū ad cenā
τοῦ ἀμάν, ὅτε ἐκάλει αὐτὸν ἐπὶ τὸν δεῖπνον
regū: τ de illo interrogās: co
τῶν βασιλέων, καὶ περὶ τούτου πυθόμενος, ἔγ
gnouit ab vno puerorū qd parabat.
νω παρ᾽ ἑνὸς τῶν παίδων τὸ κατασκευαζόμενον.
τ dixit ad regē: ecce τ lignū pa
καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα, ἰδοὺ καὶ ξύλον ἡτοί
uit amā mardocheo q locut9 fuit de
μασεν ἀμὰν μαρδοχαίῳ τῷ λαλήσαντι περὶ τοῦ
rege: τ erectū ē in domo amā cubitorū
βασιλέως, καὶ ὤρθωται ἐν τοῖς ἀμὰν πηχῶν
quīquaginta. dixit aūt rex: appēdat
πεντήκοντα. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς, σαυρωθήτω
in eo. τ suspēsus ē amā sup lignū qd
ἐπ᾽ αὐτῷ. καὶ ἐκρεμάσθη ἀμὰν ἐπὶ τοῦ ξύλου ὃ
pauit mardocheo. τ tūc cessauit rex
ἡτοίμασε μαρδοχαίῳ. καὶ τότε ἐκόπασεν ὁ βα
ab ira.
σιλεὺς ἀπὸ τοῦ θυμοῦ. Ca. 8.

Et in illo die donauit rex
Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐδωρήσατο ὁ βασι
artaxerxes esther quecūq; erāt amā calū
λεὺς ἀρταξέρξης τῇ ἐσθὴρ ὅσα ὑπῆρχεν ἀμὰν τῷ δια
niatori: τ mardoche9 vocat9 est a re
βόλῳ, καὶ μαρδοχαῖος προσεκλήθη παρὰ τοῦ βα
ge. ostēderat enī esther: φ ꝓpinqu9 erat sibi.
σιλέως. ὑπέδειξε γὰρ ἐσθήρ, ὅτι ἐνῳκείωται αὐτῇ.
tulit aūt rex anulū quē abstulerat ab
ἔλαβε δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύλιον ὃν ἀφείλετο ἀ
amā: τ dedit mardocheo. τ cōstituit
μάν, καὶ ἔδωκε τῷ μαρδοχαίῳ. καὶ κατέστησεν
esther mardocheū sup oīa q amā: τ
ἐσθὴρ μαρδοχαῖον ἐπὶ πάντων τῶν τοῦ ἀμάν, καὶ
addens locuta fuit ad regē: τ cecidit
προσθεῖσα ἐλάλησε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προσέπε
ad pedes ei9: τ orauit irritā facere
σεν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἠξίου ἀφελεῖν τὴν
amā malitiā: τ q fecit iudeis. extē
ἀμὰν κακίαν, καὶ ὅσα ἐποίησε τοῖς ἰουδαίοις. ἐξέ
dit aūt rex esther virgā au
τεινε δὲ ὁ βασιλεὺς τῇ ἐσθὴρ τὴν ῥάβδον τὴν χρυ
reā τ surrexit esther vt staret regi.
σῆν καὶ ἐξηγέρθη ἐσθὴρ παρεστηκέναι τῷ βασιλεῖ.
τ dixit esther: si videt tibi τ inueni grām: mit
καὶ εἶπεν ἐσθήρ, εἰ δοκεῖ σοι καὶ εὗρον χάριν, πεμφ
tāt vt reuertant littere misse
θήτω ἀποστραφῆναι τὰ γράμματα τὰ ἀπεσταλμένα
ab amā: q scripte fuerāt ad pdendū iude
ἀπὸ ἀμάν, τὰ γραφέντα ἀπολέσθαι τοὺς ἰουδαί
os q sunt in regno tuo. quomō enī pote
ους οἵ εἰσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. πῶς γὰρ δυνήσο
ro videre afflictionē ppl'i mei: τ quomō pote
μαι ἰδεῖν τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου; καὶ πῶς δυνήσο
ro saluari in pditione patrie mee? τ
μαι σωθῆναι ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῆς πατρίδος μου; καὶ
dixit rex ad esther: si oīa bona
εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐσθήρ, εἰ πάντα τὰ ὑπάρχον
amā dedi τ donaui tibi: τ illū su
τα ἀμὰν ἔδωκα καὶ ἐχαρισάμην σοι, καὶ αὐτὸν ἐκρέ
spēdi in ligno: q2 man9 intulit
μασα ἐπὶ ξύλου, ὅτι τὰς χεῖρας ἐπήνεγκε τοῖς
iudeis. qd āpli9 q̄ris? scribite τ vos
ἰουδαίοις. τί ἔτι ἐπιζητεῖς; γράψατε καὶ ὑμεῖς
ex noīe meo vt videt vobis:
ἐκ τοῦ ὀνόματός μου ὡς δοκεῖ ὑμῖν, ∞∞∞

A B

C

τ sigillate anulo meo. quecūq;
καὶ σφραγίσατε τῷ δακτυλίῳ μου. ὅσα
enī scribunt rege iubēte
γὰρ γράφεται τοῦ βασιλέως ἐπιτάξαντος
τ signata sūt anulo meo: nō est
καὶ σφραγισθῇ τῷ δακτυλίῳ μου, οὐκ ἔστιν
eis ɔtradicere. vocati sunt aūt scri
αὐτοῖς ἀντειπεῖν. ἐκλήθησαν δὲ οἱ γραμμα
be in primo mēse: q est nisā
τεῖς ἐν τῷ πρώτῳ μηνί, ὅς ἐστι νισὰν τῇ
tertia τ vicesima eiusdē anni. τ
τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ
scripta sūt iudeis quecūq; iussit
ἐγράφη τοῖς ἰουδαίοις ὅσα ἐνετείλατο
ꝓcuratorib9 τ ꝓncipib9 sa
τοῖς οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν σα
traparū: ab india vsq; ad ethio
τραπῶν, ἀπὸ τῆς ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιο
piā: centū viginti septē satrapis ꝑ
πίας, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατράπαις κα
regionē τ regionē sm eorū lo
τὰ χώραν καὶ χώραν κατὰ τὴν αὐτῶν λέ
cutionē. scripte sūt aūt p regē τ sigil
ξιν. ἐγράφη δὲ διὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἐσ
late sunt anulo ei9. τ mi
φραγίσθη τῷ δακτυλίῳ αὐτοῦ. καὶ ἐξα
serūt litteras per vereda
πέστειλαν τὰ γράμματα διὰ βιβλιοφό
rios sicut ꝑcepit eis vt vterent
ρων ὡς ἐπέταξεν αὐτοῖς χρήσασθαι τοῖς
legib9 suis in omni ciuitate iuuarēt
νόμοις αὐτῶν ἐν πάσῃ πόλει βοηθῆσαί
q3 illos τ vt vterent inimi
τε αὐτοῖς καὶ χρήσασθαι τοῖς ἀντιδί
cis suis τ oppositis eis:
κοις αὐτῶν καὶ τοῖς ἀντικειμένοις αὐτοῖς,
vt voluissent in die vna in omni re
ὡς βούλονται ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἐν πάσῃ τῇ βα
gno artaxerxis: tertiadecima
σιλείᾳ ἀρταξέρξου, τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ
duodecimi mēsis q est adar. at
δωδεκάτου μηνός ὅς ἐστιν ἀδάρ. τὰ δὲ
exēplaria apponant visibilit
ἀντίγραφα ἐκτιθέσθωσαν ὀφθαλμοφανῶς
in omni regno. parati q3 sint
ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ. ἑτοίμους τε εἶναι
oēs iudei in hāc
πάντας τοὺς ἰουδαίους εἰς ταύτην τὴν
diē ad debellandū suos hostes.
ἡμέραν πολεμῆσαι αὐτῶν τοὺς ὑπεναντί
ipi qdē igit equites exierūt festinan
ους. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς ἐξῆλθον σπεύδον
tes ad eaq a rege dicta erāt pficie
τες τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως λεγόμενα ἐπι
endū. appositū fuit āt ꝑceptū et in
τελεῖν. ἐξετέθη δὲ τὸ πρόσταγμα καὶ ἐν
susis. at mardoche9 exijt orna
σούσοις. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ἐξῆλθεν ἐστολι
tus regio ornatu τ coronā
σμένος τὴν βασιλικὴν στολὴν καὶ στέφανον
habēs aureā τ diadema byssinū pur
ἔχων χρυσοῦν καὶ διάδημα βύσσινον πορ
pureū. videtes aūt q in susis: gauisi
φυροῦν. ἰδόντες δὲ οἱ ἐν σούσοις, ἐχάρη
sunt. at iudeis fuit lumē
σαν. τοῖς δὲ ἰουδαίοις ἐγένετο φῶς ∞∞

D

ex regis noīe: signātes lras anulo meo. Hec enī cōsuetudo erat vt epl'is que ex regis noīe mittebātur: & illi9 anulo signate erant: nemo auderet cōtradicere. Accitisq; scribis & librariis regis: erat aūt tp̄s tertii mēsis q appellatur siban: vicesima & tertia illius die: scripte sunt epistole vt ∞∞∞ mardocheus voluerat ad iudeos ∞∞∞ & ad principes procuratoresq; ∞∞∞ & iudices q centū viginti septē ꝓuintiis ab india vsq; ad ethiopiam presidebant: ∞∞∞ prouintie atq; prouintie: populo ∞∞∞ & populo iuxta linguas & lras suas: & iudeis prout legere poterāt & audire. Ipseq; eple que ex regis nomine mittebātur anulo ∞∞∞ illius obsignate sunt & misse per ∞∞∞ veredarios: qui per oēs ꝓuintias discurrētes: veteres litteras nouis nunciis preuenirent. Quibus imperauit rex: vt cōuenirent iudeos per singulas ciuitates: & in vnū preciperēt cōgregari: vt starent pro animabus suis & omnes inimicos suos cum cōiugibus ac liberis & vniuersis domibus interficerēt atq; delerēt. Et cōstituta est per oēs ꝓuintias vna vltiōis dies: idest ∞∞∞ tertiadecima die mensis duodecimi ∞∞∞ adar. Summa ∞∞∞ epistole hec fuit. Vt in omnibus terris ∞∞∞ ac ppl'is q regis assueri subiacebāt imperio: notū fieret paratos esse iudeos ∞∞∞ ad capiendā vindictā de hostibus suis. ∞∞∞ Egressiq; sunt veredarii celeres nūcia pferentes: & edictum regis pependit in susis. Mardoche9 aūt de palatio & de cōspectu regis egrediēs fulgebat vestibus regiis hyacinthinis videlicet & aerinis: coronā aureā portās in capite: & amictus serico pallio atq; purpureo. Omnisq; ciuitas exultauit atq; letata est. Iudeis aūt noua lux oriri visa est

בשם המלך וחתמו בטבעת המלך
כי כתב אשר נכתב בשם המלך
ונחתום בטבעת המלך אין להשיב׃
ויקראו ספרי המלך בעת ההיא
בחדש השלישי הוא חדש סיון
בשלושה ועשרים בו ויכתב ככל
אשר צוה מרדכי אל היהודים
ואל האחשדרפנים והפחות
ושרי המדינות אשר מהדו ועד
כוש שבע ועשרים ומאה מדינה
מדינה ומדינה ככתבה ועם
ועם כלשנו ואל היהודים ככתבם
וכלשונם׃ ויכתב בשם המלך
אחשורש ויחתם בטבעת
המלך וישלח ספרים ביד
הרצים בסוסים רכבי הרכש
האחשתרנים בני הרמכים׃ אשר
נתן המלך ליהודים אשר בכל עיר
ועיר להקהל ולעמד על נפשם
להשמיד ולהרג ולאבד את כל
חיל עם ומדינה הצרים אתם
טף ונשים ושללם לבוז׃ ביום
אחד בכל מדינות המלך אחשורוש
בשלושה עשר לחדש שנים
עשר הוא חדש אדר׃ פתשגן
הכתב להנתן דת בכל מדינה
ומדינה גלוי לכל העמים
ולהיות היהודיים עתודים ליום
הזה להנקם מאיביהם׃ הרצים
רכבי הרכש האחשתרנים יצאו
מבהלים ודחופים בדבר המלך
והדת נתנה בשושן הבירה׃ ומרדכי
יצא מלפני המלך בלבוש מלכות
תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך
בוץ וארגמן והעיר שושן צהלה
ושמחה׃ ליהודים היתה אורה

חתם שוב · קרא · שלש · פחה · שור מדן · לשן כתב · שלח רוץ · קהל · שמד · צור · נשה בזז · נתן · גלה · היה ידה · עתד נקם · בהל דחף · פנה · גדל כרך · היה

ושמחה וששן ויקר׃ ובכל מדינה — שוש
ומדינה ובכל עיר ועיר מקום אשר — קום
דבר המלך ודתו מגיע שמחה — נגע
וששון ליהודים משתה ויום טוב — שתה
ורבים מעמי הארץ מתיהדים — רבב יהד
כי נפל פחד היהודים עליהם׃

Cap. ix. ובשנים עשר
חדש הוא חדש אדר בשלשה — שנה
עשר יום בו אשר הגיע דבר
המלך ודתו להעשות ביום אשר — עשה
שברו איבי היהודים לשלט
בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו — הפך שלט
היהודים המה בשנאיהם׃ נקהלו — קהל
היהודים בעריהם בכל מדינות — עיר
המלך אחשורוש לשלח יד
במבקשי רעתם ואיש לא עמד — בקש רוע
לפניהם כי נפל פחדם על כל — פנה
העמים׃ וכל שרי המדינות — שור
והאחשדרפנים והפחות ועשי — פחה עשה
המלאכה אשר למלך מנשאים — לאך נשא
את היהודים כי נפל פחד מרדכי
עליהם׃ כי גדול מרדכי בבית — גדל
המלך ושמעו הולך בכל — הלך
המדינות כי האיש מרדכי הולך
וגדול׃ ויכו היהודים בכל איביהם — נכה
מכת חרב והרג ואבדן ויעשו
בשנאיהם כרצונם׃ ובשושן הבירה — רצה
הרגו היהודים ואבד חמש מאות — הרג מאה
איש׃ ואת פרשנדתא ואת דלפון
ואת אספתא׃ ואת פורתא ואת
אדליא ואת ארידתא׃ ואת פרמשתא
ואת אריסי ואת ארידי ואת ויזתא׃
עשרת בני המן בן המדתא צרר — צור
היהודים הרגו ובבזה לא שלחו — בזז
את ידם׃ ביום ההוא בא מספר — בוא ספר
ההרוגים בשושן הבירה לפני — הרג פנה

gaudiū honor & tripudiū. Apud oēs populos vrbes atq̄ prouintias quocunq̄ regis precepta veniebant mira exultatio epule atq̄ conuiuia & festus dies: intantum vt plures alterius gētis & secte eorum religioni & cerimoniis iūgerentur. Grādis enī cunctos iudaici nois terror inuaserat. 9.

Igitur duodecimi mensis quē adar vocari ante iā diximus: tertiadecima die quando cūctis iudeis interfectio parabatur & hostes eorum inhiabant sanguini: versa vice superiores iudei esse ceperūt & se de aduersariis vindicare. Cōgregatiq̄ sunt p singulas ciuitates & oppida & loca: vt extenderent manum cōtra inimicos & persecutores suos. Nullusq̄ ausus est resistere: eo q̄ oēs populos magnitudinis eorū formido penetraret. Nam & prouintiarum iudices & duces & procuratores: oīsq̄ dignitas: q̄ singulis locis ac operibus preerat extollebant iudeos timore mardochei quē principē esse palatii & plurimū posse cognouerant. Fama quoq̄ nois eius crescebat quotidie: & per cūctorum ora volitabat. Itaq̄ percusserunt iudei inimicos suos plaga magna: & occiderunt eos: reddētes eis qđ sibi parauerāt facere: intantum vt etiam in susis quingentos viros interficerent: extra decē filios amā agagite hostis iudeorum. Quorū ista sunt noīa. Parsādatha & delphon & esphata & phorata & adalia & aridatha & ephermestha & arisai & aridai & vaisatha. Quos cum occidissent predas de substātiis eorū agere noluerunt. Statimq̄ numerus eorum qui occisi erant in susis ad

τ letitia per ciuitatē τ regionē: vbicūque posita fuit exēplar: gaudiū τ letitia iudeis conuiuiū τ festiuitas. τ multi gētiliū circūcidebant τ iudaizabāt ppt metum iudeorum.

καὶ εὐφροσύνη κατὰ πόλιν καὶ χώραν, οὗ ἂν ἐξετέθη τὸ ἔκθεμα, χαρὰ καὶ εὐφροσύνη τοῖς ἰουδαίοις κώθων καὶ εὐφροσύνη. καὶ πολλοὶ τῶν ἐθνῶν περιετέμοντο καὶ ἰουδάϊζον διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων. Ca. 9.

A

In enī duodecimo mēse tertiadecima mēsis q̄ est adar: aderāt littere q̄ scripte fuerāt a rege. τ in ea die perierunt q̄ oppositi erāt iudeis. nullus .n. īsurrexit timēs eos. nā principes satraparum τ tyrāni τ regii scribe honorabāt iudeos: qm̄ timor mardochei incubuerat sup eos. cōtingit enī preceptū regis nominatū fuisse i omni regno. τ in susis ciuitate occiderūt iudei viros quingentos: et pharsandatha τ delphō τ asphatha: τ phoradatha τ adalia τ aridatha τ pharmastha τ arisai τ aridai τ baizatha: τ decē filios amā amadathu bugei inimici iudeorum: τ nō diripuerūt in eadē die. tradit9 est aūt numerus regi eorum q̄ perierāt in susis.

Ἐν γὰρ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς ὅς ἐστιν ἀδάρ, παρῆν τὰ γράμματα τὰ γραφέντα παρὰ τοῦ βασιλέως. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπώλοντο οἱ ἀντικείμενοι τοῖς ἰουδαίοις. οὐδεὶς γὰρ ἀντέστη φοβούμενος αὐτούς. οἱ γὰρ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλικοὶ γραμματεῖς ἐτίμων τοὺς ἰουδαίους, ὅτι ὁ φόβος μαρδοχαίου ἐπέκειτο αὐτοῖς. προσέπεσε γὰρ τὸ πρόσαγμα τοῦ βασιλέως ὀνομασθῆναι ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ. καὶ ἐν σούσοις τῇ πόλει ἀπέκτειναν οἱ ἰουδαῖοι ἄνδρας πεντακοσίους, τόν τε φαρσανδαθὰ καὶ δελφὼν καὶ ἀσφαθά, καὶ φοραδαθὰ καὶ ἀδαλία καὶ ἀριδαθὰ καὶ φαρμαθὰ καὶ ἀρισαῒ καὶ ἀριδαῒ καὶ βαιζαθά, καὶ τοὺς δέκα υἱοὺς ἀμὰν ἀμαδαθοῦ βουγαίου τοῦ ἐχθροῦ τῶν ἰουδαίων, καὶ οὐ διήρπασαν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ. ἐπεδόθη δὲ ὁ ἀριθμὸς τῷ βασιλεῖ τῶν ἀπολωλότων ἐν σούσοις.

B

dixit aūt rex ad esther: interfecerūt iudei in susis viros quingentos in ciuitate. in aūt regione quomō existimas q̄ exercuerūt? qđ igiť petis āpli9: τ erit tibi? τ dixit esther regi: detur iudeis vti similiť cras: ita q̄ decē filios amā suspendāt. τ permisit rex sic fieri: τ pmisit iudeos ciuitatis corpora filiorum amā suspendere. τ ɔgregati sūt iudei in susis quartadecima adar: τ occiderūt viros trecentos τ nihil rapuerūt. at reliqui iudeorum q̄ in regno ɔgregati fuerāt τ se adiuuabāt: τ cessauerūt a bellis. pdiderūt .n. de ipsis decē milia septies quinq̄ milia tertiadecima adar: τ nihil rapuerūt. τ cessauerūt quartadecima eiusdē mēsis. τ egerūt eādē diē requiei cū gaudio τ letitia. at iudei in susis ciuitate ɔuenerūt: τ quartadecima cessauerūt. egerūt aūt τ quintādecimā cū gaudio τ letitia. ppť hoc igiť iudei dispsi in omni regiōe extranea: agūt quartādecimā adar diē bonā cū letitia: mittentes ptes quilibet primo. q̄ vo habitant in metropolibus: τ quintādecimā diē adar in letitia ducūt: mittentes ptes primis. scripsit aūt mardoche9 vba hec in libro τ misit iudeis: qui erant in artaxerxis regno iis q̄ ꝓpe τ iis q̄ longe:

C

εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐσθήρ, ἀπώλεσαν οἱ ἰουδαῖοι ἐν σούσοις ἄνδρας πεντακοσίους ἐν τῇ πόλει. ἐν δὲ τῇ περιχώρῳ πῶς οἴει ὅτι ἐχρήσαντο; τί οὖν ἀξιοῖς ἔτι, καὶ ἔσται σοι; καὶ εἶπεν ἐσθὴρ τῷ βασιλεῖ, δοθήτω τοῖς ἰουδαίοις χρῆσθαι ὡσαύτως τὴν αὔριον, ὥστε τοὺς δέκα υἱοὺς ἀμὰν κρεμάσαι. καὶ ἐπέτρεψεν ὁ βασιλεὺς οὕτως γενέσθαι, καὶ ἐξέθηκε τοῖς ἰουδαίοις τῆς πόλεως τὰ σώματα τῶν υἱῶν ἀμὰν κρεμάσαι. καὶ συνήχθησαν οἱ ἰουδαῖοι ἐν σούσοις τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ ἀδάρ, καὶ ἀπέκτειναν ἄνδρας τριακοσίους καὶ οὐδὲν διήρπασαν. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ συνήχθησαν καὶ ἑαυτοῖς ἐβοήθουν, καὶ ἀνεπαύσαντο ἀπὸ τῶν πολεμίων. ἀπώλεσαν γὰρ αὐτῶν μυριάδας ἑπτὰ πεντακισχιλίους τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ ἀδάρ, καὶ οὐδὲν διήρπασαν. καὶ ἀνεπαύσαντο τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός. καὶ ἦγον αὐτὴν ἡμέραν ἀναπαύσεως μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. οἱ δὲ ἰουδαῖοι ἐν σούσοις τῇ πόλει συνήχθησαν, καὶ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἀνεπαύσαντο. ἦγον δὲ καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. διὰ τοῦτο οὖν οἱ ἰουδαῖοι διεσπαρμένοι ἐν πάσῃ χώρᾳ τῇ ἔξω, ἄγουσι τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ ἀδὰρ ἡμέραν ἀγαθὴν μετ᾽ εὐφροσύνης, ἀποστέλλοντες μερίδας ἕκαστος τῷ πλησίον. οἱ δὲ κατοικοῦντες ἐν ταῖς μητροπόλεσι, καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην ἡμέραν τοῦ ἀδὰρ ἐν εὐφροσύνῃ ἄγουσιν, ἐξαποστέλλοντες μερίδας τοῖς πλησίον. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοὺς λόγους τούτους εἰς βιβλίον καὶ ἐξαπέστειλε τοῖς ἰουδαίοις, ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς μακράν,

D

E

regem relatus est. Qui dixit regine. In vrbe susis interfecerunt iudei quingentos viros: & alios decē filios amā. Quantā putas eos exercere cedē in vniuersis prouintiis? Quid vltra postulas: & quid vis vt fieri iubeam? Cui illa respondit. Si regi placet detur potestas iudeis: vt sicut fecerūt hodie in susis: sic & cras faciant & decem filii aman in patibulis suspendantur. Precepitq̄ rex vt ita fieret. Statimq̄ i susis pependit edictum & decē filii aman suspensi sunt. Congregatis iudeis quartadecima die mensis adar: interfecti sunt in susis trecenti viri: nec eorum ab illis direpta substātia est: sed & per oēs prouintias q̄ ditōi regis subiacebāt p aīabus suis steterunt iudei: interfectis hostibus ac persecutoribus suis: in tantū vt septuaginta quinq̄ milia occisorum ipleretur: & nullus de substātiis eorū quicq̄ cōtingeret. Dies autē tertiusdecimus mensis adar vnus apud oēs interfectiōis fuit: & quartadecima die cedere desierunt. Quē cōstituerūt esse solemnē: vt in eo oī tpe deinceps vacarent epulis gaudio atq̄ conuiuiis. At hi qui in vrbe susis cedē exercuerant tertiodecimo & quartodecio die eiusdē mēsis in cede versati sunt: quintodecimo aūt die percutere desierūt. Et idcirco eundē diē cōstituerūt solēnem epularū atq̄ leticie. Hi vero iudei q in oppidis nō muratis ac villis morabātur: quartūdecimū diē mēsis adar cōuiuiorū & gaudii decreuerūt: ita vt exultēt in eo: & mittāt sibi mutuo partes eplarū & ciborū. Scripsit itaq̄ mardocheus oīa hec: & litis cōprehensa misit ad iudeos q in oibus regis prouintiis morabantur: tam in vicino positis q̄ procul

המלך׃ ויאמר המלך לאסתר
המלכה בשושן הבירה הרגו
היהודים ואבד חמש מאות איש
ואת עשרת בני המן בשאר
מדינות המלך מה עשו ומה — עשה
שאלתך וינתן לך ומה בקשתך — נתן
עוד ותעש׃ ותאמר אסתר אם על
המלך טוב ינתן גם מחר ליהודים
אשר בשושן לעשות כדת היום
ואת עשרת בני המן יתלו על — תלה
העץ׃ ויאמר המלך להעשות כן
ותנתן דת בשושן ואת עשרת
בני המן תלו׃ ויקהלו היהודיים — קהל יהד
אשר בשושן גם ביום ארבעה — רבע
עשר לחדש אדר ויהרגו בשושן — הרג
שלש מאות איש ובבזה לא
שלחו את ידם׃ ושאר היהודים
אשר במדינות המלך נקהלו
ועמד על נפשם ונוח מאיביהם
והרג בשנאיהם חמשה ושבעים
אלף ובבזה לא שלחו את ידם׃
ביום שלשה עשר לחדש אדר
ונוח בארבעה עשר בו ועשה
אתו יום משתה ושמחה׃ — שתה
והיהודיים אשר בשושן נקהלו
בשלשה עשר בו ובארבעה עשר
בו ונוח בחמשה עשר בו ועשה
אתו יום משתה ושמחה׃ על כן
היהודים הפרוזים הישבים בערי — פרז עיר
הפרזות עשים את יום ארבעה — עשה
עשר לחדש אדר שמחה ומשתה
ויום טוב ומשלח מנות איש
לרעהו׃ ויכתב מרדכי את הדברים — כתב
האלה וישלח ספרים אל כל — שלח
היהודים אשר בכל מדינות המלך — מדן
אחשורוש הקרובים והרחוקים׃ — קרב רחק

לקים עליהם להיות עשים את (קום היה)
יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת (רבע)
יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה:
כימים אשר נחו בהם היהודים (יום נוח)
מאיביהם והחדש אשר נהפך להם (הפך)
מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב (יגה)
לעשות אותם ימי משתה ושמחה (עשה את)
ומשלח מנות איש לרעהו ומתנות (שלח מנה)
לאביונים: וקבל היהודים את (קבל אבה)
אשר החלו לעשות ואת אשר כתב (חלל)
מרדכי אליהם: כי המן בן המדתא
האגגי צרר כל היהודים חשב על (צרר)
היהודים לאבדם והפל פור הוא (נפל)
הגורל להמם ולאבדם: ובבאה (גרל בוא)
לפני המלך אמר עם הספר ישוב (פנה שוב)
מחשבתו הרעה אשר חשב על (חשב רוע)
היהודים על ראשו ותלו אתו ואת (תלה)
בניו על העץ: על כן קראו לימים
האלה פורים על שם הפור על כן
על כל דברי האגרת הזאת ומה
ראו על ככה ומה הגיע אליהם: (ראה נגע)
קימו וקבל היהודים עליהם ועל (קום)
זרעם ועל כל הנלוים עליהם ולא (לוה)
יעבור להיות עשים את שני הימים (עבר)
האלה ככתבם וכזמנם בכל שנה (עשה שנה)
ושנה: והימים האלה נזכרים (זכר)
ונעשים בכל דור ודור משפחה (עשה שפחה)
ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר (דין)
וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך (יום)
היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם: (סוף)
ותכתב אסתר המלכה בת אביחיל (כתב)
ומרדכי היהודי את כל תקף לקים
את אגרת הפורים הזאת השנית: (שנה)
וישלח ספרים אל כל היהודים אל (שלח)
שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות
אחשורוש דברי שלום ואמת: לקים שלם

vt ... quartādecimā & quintamdecimam ... diē mensis adar ꝓ festis susciperent: & reuertēte semp anno solēni celebrarēt honore: qa in ipis diebus se vlti sunt iudei de inimicis suis: ... & luctus atq; tristicia in hilaritatē gaudiūq; cōuersi sunt: essentq; dies isti epularum atq; leticie: & mitterent sibiinuicē ciborum partes: & ... paupib9 munuscula largirētur. Susceperūtq; iudei in solēnem ritū cūcta q̄ eo tpe facere ceperāt: & q̄ mardocheus lr̄is faciēda mādauerat. Amā enī filius amadathi stirpis agag hostis & aduersari9 iudeoꝝ cogitauit cōtra eos malū: vt occideret illos atq; deleret: & misit phur q̄d nr̄a lingua vertitur in sortē: & postea ingressa est hester ad regē: obsecrās vt conatus eius lr̄is regis irriti fierent: & malū q̄d contra iudeos cogitauerat: reuerteretur in caput ei9. Deniq; & ip̄m & filios ei9 affixerūt cruci atq; ex illo tpe dies isti appellati sunt phurim.i.sortiū: eo q̄ phur.i.sors in vrnā missa fuerit. Et cuncta q̄ gesta sunt ep̄le.i.libri hui9 volumine cōtinētur: queq; sustinuerūt: & q̄ deinceps immutata sunt: susceperūt iudei sup se & semē suū & sup cūctos q religioni eorū voluerūt copulari: vt nulli liceat duos hos dies absq; solēnitate trāsigere q̄s scriptura testatur: & certa expetūt tpa annis sibi iugiter succedentib9. Isti sunt dies q̄s nulla vnq̄ delebit obliuio: & ꝑ singulas gn̄ationes cūcte in toto orbe ꝓuintie celebrabūt: nec ē vlla ciuitas in q̄ dies phurim.i.sortiū nō obseruētur a iudeis: & ab eorū ꝓgenie q̄ his cerimoniis obligata ē. Scripserūtq; hester regina filia abiahil & mardoche9 iude9 etiā sc̄dam ep̄lam: vt oī studio dies ista solēnis fīeret in posterū. Et miserūt ad oēs iudeos q in cētū vigīti septē ꝓuītiis regis assueri versabātur: vt haberēt pacē & susciperēt veritatē obꝯuātes

vt ɔstituerēt dies hos bonos: agerēt q̄
στῆσαι τὰς ἡμέρας ταύτας ἀγαθάς, ἄγειν τε
quartadecimā & quintade
τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην καὶ τὴν πεντεκαιδε
cimā adar. in enī his diebus
κάτην τοῦ ἀδάρ. ἐν γὰρ ταύταις ταῖς ἡμέραις
deuerūt iudei ab inimicis su
ἀνεπαύσαντο οἱ ἰουδαῖοι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐ-
is. & mēsem in quo ɔuersꝰ ē eis q̄ erat
τῶν. καὶ τὸν μῆνα ἐν ᾧ ἐστράφη αὐτοῖς ὅς ἦν
adar a luctu in gaudiū: & a tristi-
ἀδὰρ ἀπὸ πένθους εἰς χαράν, καὶ ἀπὸ ὀδύ-
tia in bonā diē: agerēt totū in bonos
νης εἰς ἀγαθὴν ἡμέραν, ἄγειν ὅλον εἰς ἀγαθὰς
dies nuptiaꝝ & letitie: mittētes
ἡμέρας γάμων καὶ εὐφροσύνης, ἐξαποστέλλον
ptes amicis & pauperib9.
τες μερίδας τοῖς φίλοις καὶ τοῖς πτωχοῖς.
& susceperūt iudei sicut scripsit
καὶ προσεδέξαντο οἱ ἰουδαῖοι καθὼς ἔγραψεν
eis mardoche9. q̄liter amā amadathi
αὐτοῖς ὁ μαρδοχαῖος. πῶς ἀμὰν ἀμαδάθου
macedo bellabat ɔtra eos: sicut posuit
ὁ μακεδὼν ἐπολέμει αὐτούς, καθὼς ἔθετο
sententiā & sortē vt deleret eos: &
ψήφισμα καὶ κλῆρον ἀφανίσαι αὐτούς, καὶ
quomō itroiuit ad regē dicēs vt suspē
ὡς εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα λέγων κρεμά-
deret mardocheū. q̄cūq; aūt conat9 est
σαι τὸν μαρδοχαῖον. ὅσα δὲ ἐπεχείρησεν
inducere ɔtra iudeos mala: sup ip̄m
ἐπάξαι ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους κακά, ἐπ᾽ αὐτὸν
facta sūt. & suspēsus ē ip̄e & filij sui.
ἐγένοντο. καὶ ἐκρεμάσθη αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα αὐ
ꝑpt hoc appellati sunt dies illi
τοῦ. διὰ τοῦτο ἐπεκλήθησαν αἱ ἡμέραι αὗ-
phuri ꝑpt sortes. q: lin-
ται φουρίμ διὰ τοὺς κλήρους. ὅτι τῇ διαλέ-
gua eoꝝ vocant phuri: ꝑpt ver
κτῳ αὐτῶν καλοῦνται φουρίμ, διὰ τοὺς λό
ba epistole hui9. & q̄cūq; passi
γους τῆς ἐπιστολῆς ταύτης. καὶ ὅσα πεπόν
sunt ꝑpt eā: & q̄cūq; eis facta sūt &
θασιν διὰ ταύτην, καὶ ὅσα αὐτοῖς ἐγένετο καὶ
statuit. & susceperūt iudei sup se
ἔστησε. καὶ προσεδέχοντο οἱ ἰουδαῖοι ἐφ᾽ ἑαυ
ipsos & sup semē suū: & sup
τοῖς καὶ ἐπὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τοῖς
appositos sup eos: neq; q̄dē alit
προστεθειμένοις ἐπ᾽ αὐτῶν, οὐδὲ μὴν ἄλλως
vtent. at dies hi ducent
χρήσονται. αἱ δὲ ἡμέραι αὗται ἀχθήσονται
in oē tēpus: & memoria-
εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ τὸ μνημόσυ-
le eoꝝ nō deficiet vsq; ad gn̄ationes. & scri
νον αὐτῶν οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἕως γενεῶν. καὶ ἔγρα-
psit esther regina filia abichail: et
ψεν ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα θυγάτηρ ἀβιχαίλ, καὶ
mardoche9 iude9: q̄nta fecerūt:
μαρδοχαῖος ὁ ἰουδαῖος, ὅσα ἐποίησαν, τό,
et firmamentū epistole phuri.
τε στερέωμα τῆς ἐπιστολῆς τῶν φουρίμ.

& mardoche9 & esther regina statue
καὶ μαρδοχαῖος καὶ ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα ἔστη-
rūt sibi ꝑm se. & tūc statuētes
σαν ἑαυτοῖς καθ᾽ ἑαυτῶν. καὶ τότε στήσαντες
ꝑm ieiuniū eoꝝ & ɔsiliū ip̄o-
κατὰ τὴν ὑγείαν αὐτῶν καὶ τὴν βουλὴν αὐ-
rū: & esther v̄bo statuit in eternū:
τῶν, καὶ ἐσθὴρ λόγῳ ἔστησεν εἰς τὸν αἰῶνα,
& scriptū ē in memoriali.
καὶ ἐγράφη εἰς μνημόσυνον. Ca.10.
Scripsit aūt rex ad re-
Ἔγραψε δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν βασι-
gnū et terre & maris: &
λείαν τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν
vim suā & fortitudinē diuitias
ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνδραγαθίαν πλοῦτόν
q; & gl'iam regni sui: ecce
τε καὶ δόξαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἰδοὺ
scripta sunt in libro ꝑsaꝝ & medoꝝ
γέγραπται ἐν βιβλίῳ περσῶν καὶ μήδων
in memoriā. et mardoche9 secund9
εἰς μνημόσυνον. ὅ, τε μαρδοχαῖος διεδέχε
erat a rege artaxerxe. & magn9 erat
το τὸν βασιλέα ἀρταξέρξην. καὶ μέγας ἦν
in regno & honorat9 a
ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ δεδοξασμένος ὑπὸ τῶν
iudeis: & amat9 narrauit
ἰουδαίων, καὶ φιλούμενος διηγεῖτο τὴν
educationē omni genti sue.
ἀγωγὴν παντὶ τῷ ἔθνει αὐτῶν.
& dixit mardoche9: a deo facta
καὶ εἶπε μαρδοχαῖος, παρὰ τοῦ θεοῦ ἐγένε
sūt ista. recordat9 sū eni de somnio:
το ταῦτα. ἐμνήσθην γὰρ περὶ τοῦ ἐνυπνίου,
q̄d videra de v̄bis his. neq; eni
οὗ εἶδον περὶ τῶν λόγων τούτων. οὐδὲ γὰρ
ꝑterijt ab eis v̄bū. parue9 fons
παρῆλθεν ἀπ᾽ αὐτῶν λόγος. ἡ μικρὰ πηγὴ
fact9 est fluui9: & erat lux & sol &
ἐγένετο ποταμός, καὶ ἦν φῶς καὶ ἥλιος καὶ
aqua multa. esther est fluui9: q̄ du-
ὕδωρ πολύ. ἐσθήρ ἐστιν ὁ ποταμός, ἣν ἐγά
xit rex & fecit reginā.
μησεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐποίησε βασίλισσαν.
at duo dracones ego sū & amā. at
οἱ δὲ δύο δράκοντες ἐγώ εἰμι καὶ ἀμάν. τὰ
gētes q̄ cōuenerāt vt ꝑderēt no
δὲ ἔθνη τὰ ἐπισυναχθέντα ἀπολέσαι τὸ ὄνο
mē iudeoꝝ. at gens mea hic
μα τῶν ἰουδαίων. τὸ δὲ ἔθνος τὸ ἐμὸν οὗτός
est israel q̄ clamauerūt ad deū
ἐστιν ὁ ἰσραὴλ οἱ βοήσαντες πρὸς τὸν θεὸν
& saluati sunt: & saluauit dn̄s ꝑplm
καὶ σωθέντες, καὶ ἔσωσε κύριος τὸν λαὸν
suū: & liberauit dn̄s nos ab oībus
αὐτοῦ, καὶ ἐρρύσατο κύριος ἡμᾶς ἐκ πάντων
malis istis: & fecit de9
τῶν κακῶν τούτων, καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ
signa & portēta magna q̄ nō facta
σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἃ οὐ γέγο
fuerāt īter gentes. ꝑpt hoc fecit sortes
νεν ἐν τοῖς ἔθνεσι. διὰ τοῦτο ἐποίησε κλήρους
duas: vnā ꝑplo dei: & vnā cūctis
δύο, ἕνα τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ, καὶ ἕνα πᾶσι τοῖς
gentib9. & venerūt due sortes iste in horā
ἔθνεσι. καὶ ἦλθον οἱ δύο κλῆροι οὗτοι εἰς ὥραν
& tp̄us & diē iudicij corā
καὶ καιρὸν καὶ ἡμέραν κρίσεως ἐνώπιον τοῦ
deo in oīb9 gētib9. & recordat9 ē de9
θεοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. καὶ ἐμνήσθη ὁ θεὸς
populi sui: & iustificauit here
τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐδικαίωσε τὴν κλη-
ditatē suā: & erūt eis di-
ρονομίαν αὐτοῦ, καὶ ἔσονται αὐτοῖς αἱ ἡμέ-
es isti in mēse adar q̄rtadecima
ραι αὗται ἐν μηνὶ ἀδὰρ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ
eiusdē mēsis: cū cetu & gaudio
τοῦ αὐτοῦ μηνός, μετὰ συναγωγῆς καὶ χαρᾶς
& letitia in cōspectu dei ꝑm gn̄ationē
καὶ εὐφροσύνης ἐνώπιον τοῦ θεοῦ κατὰ γενεὰν
in eternū in ꝑplo suo.
εἰς τὸν αἰῶνα ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ. Ca.11.
Anno q̄rto regnāte pto-
Ἔτους τετάρτου βασιλεύοντος πτο-
lemeo & cleopatra: attulit dosithe9
λεμαίου καὶ κλεοπάτρας, εἰσήνεγκε δοσίθεος
q̄ dicebat esse sacerdos & leuites & ptoleme9
ὃς ἔφη εἶναι ἱερεὺς καὶ λευίτης καὶ πτολεμαῖ
fili9 ei9 ꝑpositā epistolā
ος ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὴν προκειμένην ἐπιστολὴν τῶν
phuri: quā dixerūt esse & interpretasse li
φουρίμ, ἣν ἔφασαν εἶναι καὶ ἑρμηνευκέναι λυ
simachū ptolomei q̄ in hierusalē.
σίμαχον πτολεμαίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ.
āno secūdo regnante artaxer-
ἔτους δευτέρου βασιλεύοντος ἀρταξέρ-
xe magno vna nisan somni
ξου τοῦ μεγάλου τῇ μιᾷ τοῦ νισὰν ἐνύπνι
um vidit mardoche9 fili9 iari filij se-
ον εἶδε μαρδοχαῖος ὁ τοῦ ἰαείρου τοῦ σε
mei filij cisei ex tribu beniami: ho-
μεῒ τοῦ κισαίου ἐκ φυλῆς βενιαμίν, ἄνθρω
mo iudeus habitās in susis ciuitate:
πος ἰουδαῖος οἰκῶν ἐν σούσοις τῇ πόλει,
homo magn9: minister existēs in au
ἄνθρωπος μέγας, θεραπεύων ἐν τῇ αὐ
la regis. erat aūt ex
λῇ τοῦ βασιλέως. ἦν δὲ ἐκ τῆς

dies sortiū: & suo tēpore cum gaudio celebrarēt sicut cōstituerāt mardocheus ... & hester. Et illi obseruāda susceperunt a ... se & a semine suo ieiunia ... atq; clamores & sortiū dies: & omnia que ... libri huius q vocatur hester historia cōtinentur.

Rex vero assuerus omnem ... terrā & cūctas maris insulas fecit tributarias: cui9 fortitudo & īperiū: & dignitas atq; sublimitas qua exaltauit mardocheum: scripta sunt in libris ... medorū atq; ꝑsarum: & quō mardoche9 iudaici generis secundus a rege assuero fuerit: & magn9 apud iudeos: & acceptabilis plebi fratrū suoꝝ: querēs bona ꝑplo suo: & loq̄ns ea q̄ ad pacē seminis sui pertinerent. 10.

Que hētur ī hebreo plena fide exp̄ssi. hec aūt q̄ sequūtur scripta reperi in editione vulgata q̄ grecorū lingua & lr̄is cōtinētur: & interim post finē libri hoc cap̄lm ferebatur: q̄d iuxta cōsuetudinē nr̄a; obelo.i.veru ꝑnotauim9. Dixitq; mardocheus. A deo facta sunt ista. Recordatus sum sōnii q̄d viderā. hec eadē significātis: nec eoꝝ q̄cq̄ irritū fuit. Paruulus fons q creuit in fluuiū & in lucē solēq; cōuersus est: & in aq̄s plurimas redūdauit hester ē. quā rex accepit vxorē & voluit esse reginam. Duo aūt dracones: ego sum & aman. Gentes q̄ cōuenerāt: hi sunt q conati sunt delere nomē iudeorū. Gens aūt mea isr'l est q̄ clamauit ad dn̄m: & saluū fecit ꝑplm suū. liberauitq; nos ab oībus malis: & fecit signa atq; portēta inter gentes: & duas sortes esse ꝑcepit vnā ꝑpli dei: & alterā cunctaꝝ gentiū. Venitq; vtraq; sors in statutū ex illo iā tpe corā deo vniuersis gentib9: & recordat9 est dn̄s ꝑpli sui: ac misert9 hereditatis sue. Et obꝯuabūtur dies isti in mense adar quartadecima & quintadecima die eiusdē mēsis cum omni studio & gaudio in vnū cetum populi cōgregati in cunctas deinceps generationes populi israel. 11.

Anno q̄rto regnātibus ptolomeo & cleopatra: attulerūt dosithe9 qui se sacerdotē & leuitici gn̄is ferebat & ptolomeus filius eius hanc epistolā phurim: quā dixerūt interp̄tatam esse lysimacū ptolomei filiū in hierusalē. Hoc quoq; principiū erat in editione vulgata q̄d nec in hebreo: nec apud vllum fertur interpretū. Anno secundo regnante artaxerxe maximo prima die mensis nisan vidit somnium mardocheus filius iaheri: filii semei filii cis de tribu beniamin: homo iudeus qui habitabat in vrbe susis vir magnus & inter primos aule regie. Erat autem de eo numero

את ימי הפורים האלה בזמניהם
כאשר קים עליהם מרדכי היהודי
ואסתר המלכה וכאשר קימו על
נפשם ועל זרעם דברי הצומות (צום)
וזעקתם: ומאמר אסתר קים דברי (אמר)
הפורים האלה ונכתב בספר: (כתב)
וישם המלך אחשורוש Cap.x.
מס על הארץ ואיי הים: וכל מעשה (אי עשה)
תקפו וגבורתו ופרשת גדלת (גבר)
מרדכי אשר גדלו המלך הלא הם
כתובים על ספר דברי הימים למלכי (יום)
מדי ופרס: כי מרדכי היהודי (ידה)
משנה למלך אחשורוש וגדול (שנה גדל)
ליהודים ורצוי לרב אחיו דרש (רצה)
טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו: (שלם)

captiuitate quā captiuauit nabuchodo=
αἰχμαλωσίας ἧς ᾐχμαλώτευσε ναβουχοδο
noſor: rex babylonis de hieruſalē
νόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐξ ἱερουσαλὴμ
cū iechonia rege iudee. ꝛ hoc
μετὰ ἰεχονίου βασιλέως τῆς ἰουδαίας. καὶ τὸ
ei⁹ ſomniū. ꝛ ecce vox tumult⁹
τὸ αὐτοῦ τὸ ἐνύπνιον. καὶ ἰδοὺ φωνὴ θορύβου
tonitrua ꝛ terremot⁹ ꝛ cōturbatio ſup
βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ τάραχος ἐπὶ τῆς
terrā: ꝛ ecce duo dracones magni para
γῆς, καὶ ἰδοὺ δύο δράκοντες μεγάλοι ἕτοι=
ti pceſſerūt vtriq̄ ꝑliari. ꝛ facta
μοι προῆλθον ἀμφότεροι παλαίειν. καὶ ἐγένε
eſt eoꝝ vox magna: ꝛ voce eoꝝ
το αὐτῶν φωνὴ μεγάλη, καὶ τῇ φωνῇ αὐτῶν ἡ
pata eſt oīs gens ad ꝑliū: vt expu=
τοιμάσθη πᾶν ἔθνος εἰς πόλεμον, ὥστε πολε=
gnarēt iuſtoꝝ gentē. ꝛ ecce dies tenebraꝝ
μῆσαι δικαίων ἔθνος. καὶ ἰδοὺ ἡμέρα σκότους
ꝛ caliginis: tribulatio ꝛ anguſtia: afflictio ꝛ
καὶ γνόφου, θλίψις καὶ στενοχωρία, κάκωσις καὶ
turbatio magna ſup terrā. ꝛ ꝯturbata ē
τάραχος μέγας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐταράχθη
oīs gēs iuſta timētes ſua mala:
πᾶν ἔθνος δίκαιον φοβούμενοι τὰ ἑαυτῶν κακά,
ꝛ ꝑparati ſunt perire: ꝛ clamauerūt
καὶ ἡτοιμάσθησαν ἀπολέσθαι, καὶ ἐβόησαν
ad deū. ab aūt clamore eoꝝ: factū ē
πρὸς τὸν θεόν. ἀπὸ δὲ τῆς βοῆς αὐτῶν, ἐγένετο
ſicut a paruo fonte fluui⁹ magn⁹:
ὡσανεὶ ἀπὸ μικρᾶς πηγῆς ποταμὸς μέγας,
aqua multa. ꝛ lux ꝛ ſol ori⁹ eſt: ꝛ
ὕδωρ πολύ. καὶ φῶς καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ
humiles exaltati ſūt ꝛ deuorauerūt in
οἱ ταπεινοὶ ὑψώθησαν καὶ κατέφαγον τοὺς ἐν
clytos. ꝛ cū ſurrexiſſet mardoche⁹ q̄ vidit
δόξους. καὶ διεγερθεὶς μαρδοχαῖος ὁ ἑωρακὼς
ſomniū hoc: ꝛ qd de⁹ deliberat
τὸ ἐνύπνιον τοῦτο, καὶ τί ὁ θεὸς βουλεύεται
facere: habuit inſomniū hoc in corde:
ποιῆσαι, εἶχε τὸ ἐνύπνιον τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ,
ꝛ in omni v̄bo voluit cognoſcere hoc
καὶ ἐν παντὶ λόγῳ ἤθελησεν ἐπιγνῶναι αὐ=
vſq̄ ad noctem.
τὸ ἕως τῆς νυκτός. Ca.12.

Et quieuit mardoche⁹ in aula
Καὶ ἡσύχασε μαρδοχαῖος ἐν τῇ αὐλῇ
cū gabatha ꝛ tharra duob⁹ eunuchis
μετὰ γαβαθὰ καὶ θάρρα τῶν δύο εὐνούχων τοῦ
regis cuſtodientib⁹ aulā. au
βασιλέως τῶν φυλασσόντων τὴν αὐλήν. ἤ=
diuitq̄ eoꝝ cogitatiōes: ꝛ cu
κουσέ τε αὐτῶν τοὺς λογισμούς, καὶ τὰς με
ras eoꝝ ſcrutat⁹ eſt: ꝛ didicit q̄ pa=
ρίμνας αὐτῶν ἐξηρεύνησε, καὶ ἔμαθεν ὅτι ἑτοι
rāt man⁹ iniīcere artaxerxi
μάζουσι τὰς χεῖρας ἐπιβαλεῖν ἀρταξέρξῃ τῷ
regi: ꝛ dmōſtrauit regi de eis.
βασιλεῖ, καὶ ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ περὶ αὐ
ꝛ q̄ſiuit rex duos eunu
τῶν. καὶ ἐξήτασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο εὐνού
chos ſuos: ꝛ cōfitentes appēſi ſunt.
χους αὐτοῦ, καὶ ὁμολογήσαντες ἀπήχθησαν.
ꝛ ſcripſit rex ſmones hos
καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους
in cōmentariis. ꝛ mardoche⁹ ſcripſit de
εἰς μνημόσυνον. καὶ μαρδοχαῖος ἔγραψε περὶ
v̄bis. ꝛ pcepit rex mardo
τῶν λόγων. καὶ ἐπέταξεν ὁ βασιλεὺς μαρδο
cheū deſeruire in aula: ꝛ dedit ei
χαῖον θεραπεύειν ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ

captiuorum quos tranſtulerat nabu=
chodonoſor rex babylonis de hieru=
ſalem cū iechonia rege iuda: & hoc ei⁹
ſomnium fuit. Apperuerūt voces &
tumultus tonitrua & terremot⁹ & cō=
turbatio ſup terrā: & ecce duo draco=
nes magni paratiq̄ cōtra ſe in preliū.
Ad quorū clamorem cuncte cōcitate
ſunt nationes: vt pugnarēt cōtra gen
tē iuſtorū. Fuitq̄ dies illa tenebrārū &
diſcriminis tribulationis & anguſtie:
& ingēs formido ſup terrā. Conturba
taq̄ ē gens iuſtoꝝ timentiū mala ſua:
et pꝛepata ad mortē. Clamauerūtq̄ ad
deū: & illis vociferātibus fons paruus
creuit in fluuiū maximū: & in aq̄s plu
rimas redūdauit. Lux & ſol ortus eſt:
& hūiles exaltati ſunt: & deuorauerūt
īclytos. Quod cū vidiſſet mardoche⁹
& ſurrexiſſet de ſtratu: cogitabat quid
deus facere vellet: & fixū hēbat in aīo:
ſcire cupiēs qd ſignificaret ſōniū. 12.

Morabatur autē eo tēpore in aula
regis cum bagatha & thara eunu
chis regis: qui ianitores erant palatii.
Cūq̄ intellexiſſet cogitationes eorū
& curas diligēti⁹ ꝑuidiſſet: didicit q̄ co
narētur in regē artaxerxē manus mit=
tere: & nunciauit ſup eo regi. Qui de
vtroq̄ habita q̄ſtione: confeſſos iuſſit
duci ad mortē. Rex aūt qd geſtū erat
ſcripſit in cōmentariis. Sed & mar=
docheus rei memoriā litteris tradidit.
Precepitq̄ ei rex vt in aula palatii mo
raretur: datis ei pro delatione muneri
bus. Aman vero filius amadathi buge
us erat glorioſiſſimus corā rege & vo
luit nocere mardocheo & populo ei⁹
pro duobus eunuchis regis qui fuerāt
īterfecti. Hucuſq̄ proemiū. Que ſe=
quūtur in eo loco poſita erant vbi ſcri
ptum eſt in volumine. Et diripuerunt
bona vel ſubſtantias eorū. Que in ſo
la vulgata editione repperimus. Epiſto
le autem hoc exemplar fuit. 15.

Rex maxim⁹ artaxerxes ab india vſ
q̄ ethiopiā cētū vigīti ſeptē ꝓuin
tiarū pricipib⁹ & ducib⁹ q eius iperio
ſubiecti ſunt ſalutē. Cū plīmis gētib⁹
iperarē: & vniuerſum orbē mee ditiōi
ſubiugaſſē: volui neq̄q̄ abuti potētie
magnitudine: ſed clemētia & lenitate
gubernare ſubiectos: vt abſq̄ vllo ter
rore vitā ſilētio tranſigētes: optata cū
ctis mortalib⁹ pace fruerētur. Querē
te aūt me a cōſiliariis meis quō poſſet
hoc īpleri: vnus q ſapiā & fide ceteros
ꝑcellebat. & erat poſt regē ſcds aman
noīe indicauit mihi in toto orbe terra
rū pp̄lm eſſe diſpſū: q nouis vteretur
legib⁹: & cōtra oim gētiū cōſuetudinē
faciēs regū iuſſa cōtēneret: & vniuerſa
rū cōcordiā nationū ſua diſſenſione
violaret. Quod cū didiciſſem⁹ vidētes
vnā gentē rebellē aduerſus oē hoim
genus ꝑuerſis vti legib⁹: nr̄iſq̄ iuſſio
nib⁹ cōtraire: & turbare ſubiectaꝝ no
bis ꝓuinciarū pacē atq̄ cōcordiā: iuſſi
mus vt q̄ſcunq̄ amā q oibus ꝓuintiis
prepoſit⁹ eſt: & ſecūdus a rege: & quē
patris loco colimus monſtrauerit: cū
cōiugib⁹ ac liberis deleātur ab inimicis

dona ppt hoc. ꝛ erat amā amadathu C
δόματα περὶ τούτου. καὶ ἦν ἀμὰν ἀμαδάθου
bugeus inclyt⁹ corā rege: ꝛ q̄ſi
βουγαῖος ἔνδοξος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐζή
uit affligere mardocheū ꝛ
τησε κακοποιῆσαι τὸν μαρδοχαῖον καὶ τὸν
ppl̄m ei⁹ ppt duos eunuchos re
λαὸν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασι=
gis. at epiſtole eſt exēplar hoc.
λέως. τῆς δὲ ἐπιστολῆς ἐστὶ τὸ ἀντίγραφον τόδε.

Rex magn⁹ artaxerxes his q ab Ca.13
Βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ
india vſq̄ ad ethiopiā centū viginti D
τῆς ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιε=
ſeptē ꝓuinciaꝝ pncipes ꝛ locoꝝ pſides ordina
πτὰ χωρῶν ἄρχουσι καὶ τοπάρχαις ὑποτε
ti ſunt: hec ſcribit. cū multis īperaſſem
ταγμένοις, τάδε γράφει. πολλῶν ἐπάρξας
gētib⁹ ꝛ vniuerſi dnarer orbis terre:
ἐθνῶν καὶ πάσης ἐπικρατήσας οἰκουμένης, ἐ=
volui nō temeritate potētie eleua=
βουλήθην μὴ τῷ θράσει τῆς ἐξουσίας ἐπαιρό=
t⁹: miti⁹ aūt ꝛ cū q̄ete ſēp A
μενος, ἐπιεικέστερον δὲ καὶ μετὰ ἠπιότητος ἀεὶ
gubernās ſubiectos trāquil
διεξάγων τοὺς τῶν ὑποτεταγμένων ἀκυμά=
los ſemp ſtatuere vita: et re
τους διαπαντὸς καταστῆσαι βίου, τήν τε βα
gnū quietū ꝛ puiū vſq̄ ad fines B
σίλειαν ἥρεμον καὶ πορευτὴν μέχρι περάτ
ꝑbens: renouare q̄ deſi
των παρεξόμενος, ἀνανεώσασθαί τε τὴν πο
deratā cūctis hoib⁹ pacē. que
θουμένην τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις εἰρήνην. πυ C
rente aūt me a cōſiliariis quomō duce=
θομένου δέ μου τῶν συμβούλων πῶς ἂν ἀχ
ret hoc ad finē: q ſapiētia apud
θείη τοῦτο ἐπὶ πέρας, ὁ σωφροσύνῃ παρ' ἡ= D
nos ꝑcedebat: ꝛ in beneuolētia immobi
μῖν διαπρέψας, καὶ ἐν τῇ εὐνοίᾳ ἀπαραλλά
li ꝛ firma fide ap̄pꝛobat⁹ eſt: ꝛ
κτῳ καὶ βεβαίᾳ πίστει ἀποδεδειγμένος, καὶ
ſecūdo regis dono ꝑcede=
δεύτερον τῶν βασιλειῶν γέρας ἀπενηνεγ=
bat amā: indicauit nobis in omnib⁹
μένος ἀμάν, ἀπέδειξεν ἡμῖν ἐν πάσαις ταῖς A
per orbē terre tribub⁹ cōmixtū eſſe ini
κατὰ τὴν οἰκουμένην φυλαῖς ἀναμεμῖχθαι δυ
micū ppl̄m quēdā: legib⁹ cōtrariū ad
σμενῆ λαόν τινα, τοῖς νόμοις ἀντίθετον πρὸς
oēm gentē: et regū ꝑtermit
πᾶν ἔθνος, τά τε τῶν βασιλέων παραπέμ
tentes aſſidue edicta: vt nō
ποντας διηνεκῶς διατάγματα, πρὸς τὸ μὴ
deducaꝭ qui a nobis dirigiꝭ
κατατίθεσθαι τὴν ὑφ' ἡμῶν κατευθυνομένην
ſine defectu pncipat⁹. cū didiciſſem⁹ ergo q̄ hec
ἀμέμπτως συναρχίαν. διειληφότες οὖν ὡς τὸ
gens ſola in rebellione
δὲ τὸ ἔθνος μονώτατον ἐν ἀντιπαραγωγῇ
omni ſemp homini poſita ſit: vt
παντὶ διαπαντὸς ἀνθρώπῳ κείμενον, διαγω
tā legū peregrinā ꝑmutās ꝛ diſſē B
γὴν νόμων ξενίζουσαν παραλλάσσον καὶ δυσ
tiēs nr̄is reb⁹: peſſima q̄
νοοῦν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, τὰ χείριστα τε
cōſūmās mala: ꝛ vt nō regnū
συντελοῦν κακά, καὶ πρὸς τὸ μὴ τὴν βασιλεί
cōſtantiā cōſequereꝭ. ꝑcepim⁹ igiꝭ
αν εὐσταθείας τυγχάνειν. προστετάχαμεν οὖν
eos q ſignificanꝭ vobis ī ſcriptis
τοὺς σημαινομένους ὑμῖν ἐν τοῖς γεγραμμένοις

ab amā ꝑpoſito in reb⁹ C
ὑπὸ ἀμὰν τοῦ τεταγμένου ἐπὶ τῶν πραγμάτων
ꝛ ſecūdo a nobis oēs cū mulierib⁹ ꝛ
καὶ δευτέρου πρὸς ἡμῶν πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ
filiis ꝑdi radicit⁹ inimicoꝝ
τέκνοις ἀπολέσθαι ὁλοῤῥίζους τῶν ἐχθρῶν ταῖς
gladiis ſine omni mīa ꝛ parcitate:
μαχαίραις ἄνευ παντὸς οἴκτου καὶ φειδοῦς, τῇ
q̄rtadecima duodecimi mēſis adar
τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς ἀδὰρ
ꝑſentis anni. vt q olim ꝛ nūc int
τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ πάλαι καὶ νῦν δυ
mici in die vna violēter in īfernū de
σμενεῖς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βιαίως εἰς τὸν ᾅδην κα
ſcendētes: in poſterum tpa q̄etas
τελθόντες, εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον εὐσταθῆ D
ꝛ trāquillas ꝑbeant nobis pfecte
καὶ ἀτάραχα παρέχωσιν ἡμῖν διατέλους
res. ꝛ depcat⁹ ē dn̄m: memor
τὰ πράγματα. καὶ ἐδεήθη κυρίου, μνημονεύων
oīum opum dn̄i. ꝛ dixit: dn̄e do
πάντα τὰ ἔργα κυρίου. καὶ εἶπε, κύριε κύ
mine rex oīpotens: q: in ptāte
ριε βασιλεῦ παντοκράτωρ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ
tua cūcta ſunt: ꝛ nō eſt q reſiſtat tibi
σου πᾶν ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀντιδοξῶν σοι
cum volueris tu ſaluare iſrael. q: tu
ἐν τῷ θέλειν σε σῶσαι τὸν ἰσραήλ. ὅτι σὺ
feciſti celum ꝛ terrā: ꝛ oīne
ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶν
mirabile in ſub celo: ꝛ dn̄s es
θαυμαζόμενον ἐν τῇ ὑπ' οὐρανόν, καὶ κύριος εἶ
omniū: ꝛ nō eſt q reſiſtat tibi
πάντων, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιτάξεταί σοι τῷ
dn̄o: tu omnia noſti: tu ſcis dn̄e: A
κυρίῳ, σὺ πάντα γινώσκεις, σὺ οἶδας κύριε,
q: nō in cōtumelia neq̄ ī ſupbia neq̄
ὅτι οὐκ ἐν ὕβρει οὐδὲ ἐν ὑπερηφανίᾳ οὐδὲ
in glīe cupiditate feci hoc vt nō adora
ἐν φιλοδοξίᾳ ἐποίησα τοῦτο τὸ μὴ προσκυ
rē ſupbū amā: q: cōplacebā
νεῖν τὸν ὑπερήφανον ἀμάν, ὅτι εὐδόκουν
deoſculari veſtigia pedum eius ad ſa=
φιλεῖν πέλματα ποδῶν αὐτοῦ πρὸς σω
lutē iſrael: ſed feci hoc: vt nō
τηρίαν ἰσραήλ, ἀλλ' ἐποίησα τοῦτο, ἵνα μὴ
ponerē glīā hoīs ſuper gloriam dei:
θῶ δόξαν ἀνθρώπου ὑπεράνω δόξης θεοῦ,
ꝛ nō adorabo quēq̄ ꝑter te dn̄e:
καὶ οὐ προσκυνήσω οὐδένα πλὴν σοῦ κύριε,
ꝛ nō faciā hoc in ſupbia. ꝛ nūc
καὶ οὐ ποιήσω αὐτὸ ἐν ὑπερηφανίᾳ. καὶ νῦν
dn̄e deus rex: parce populo
κύριε ὁ θεὸς ὁ βασιλεύς, φεῖσαι τοῦ λαοῦ
tuo: q: reſpiciunt nos in ꝑditio=
σου, ὅτι ἐπιβλέπουσιν ἡμῖν εἰς καταφθο
nē: ꝛ deſiderauerūt ꝑdere eā q a
ράν, καὶ ἐπεθύμησαν ἀπολέσθαι τὴν ἐξ
ꝑncipio hereditatē tuā. ne deſpicias
ἀρχῆς κληρονομίαν σου. μὴ ὑπερίδῃς τὴν
ꝑtem tuā: quā tibi redemiſti de terra
μερίδα σου, ἣν σεαυτῷ ἐλυτρώσω ἐκ γῆς
egypti: exaudi depcationē meā ꝛ
αἰγύπτου, ἐπάκουσον τῆς δεήσεώς μου καὶ B
ꝓpici⁹ eſto ſorti tue: ꝛ cōuerte lu=
ἱλάσθητι τῷ κλήρῳ σου, καὶ στρέψον τὸ πέν
ctū nr̄m in gaudium: vt viuētes laude=
θος ἡμῶν εἰς εὐωχίαν, ἵνα ζῶντες ὑμνήσω
m⁹ tuū nomē dn̄e: ꝛ ne perdas
μέν σου τὸ ὄνομα κύριε, καὶ μὴ ἀφανίσῃς
os laudātiū te dn̄e: ꝛ oīs iſrael
στόμα αἰνούντων σε κύριε, καὶ πᾶς ἰσραὴλ

ſuis. Nulluſq̄ eorū miſereatur q̄rtade
cima die duodecimi menſis adar anni
ꝑſentis vt nepharii hoīes vno die ad
inferos deſcendētes: reddāt iperio nr̄o
pacē quā turbauerāt. Hucuſq̄ exem=
plar epl̄e. Que ſequūtur poſt eū locū
ſcripta reperi: vbi legitur. Pergenſq̄
mardocheus fecit oīa q̄ ei mādauerat
heſter. Nec tn̄ habetur in hebraico: &
apud nulliū penitus ferūtur interptū.
Mardoche⁹ aūt depcatus eſt dn̄m: me
mor oīm operū eius: & dixit. Dn̄e dn̄e
rex oꝑs: in ditione eīn tua cūcta ſunt
poſita: & nō eſt qui poſſit tue reſiſtere
volūtati: ſi decreueris ſaluare iſrael.
Tu feciſti celū & terrā: & quicqd celi
ambitu cōtinetur. dn̄s oīm es: nec ē q
reſiſtat maieſtati tue. Cuncta noſti &
ſcis: qa nō pro ſupbia & cōtumelia: &
aliq̄ glorie cupiditate feceri hoc: vt nō
adorarē aman ſupbiſſimū: libēter ei
pro ſalute iſrael: et veſtigia pedū ei⁹ de
oſculari parat⁹ eſſē. ſed timui ne hono
rē dei mei trāſferrē ad hoīe: & ne quē
q̄ adorarē: excepto deo meo. Et nunc
dn̄e rex de⁹ abraā miſere ppl̄i tui: quia
volūt nos inimici nr̄i pdere: & heredi
tatē tuā delere. Ne deſpicias partē ma
quā redemiſti de egypto. Exaudi dep
cationē meā: & ꝓpitius eſto ſorti & fu=
niculo tuo: & cōuerte luctum nr̄m in
gaudiū. vt viuētes laudem⁹ nomē tuū.
dn̄e: & ne claudas ora te canentiū. Oīs
quoq̄ iſrael pari mente & obſecratio
ne clamauit ad dominū: eo q̄ eis certa
mors impenderet. 14.

Heſter q̄q̄ regina cōfugit ad dn̄m
pauēs piculū qd īminēbat. Cūq̄
depoſuiſſet veſtes regias: fletib⁹ & lu=
ctui apta indumēta ſuſcepit: & pro vn
guentis variis cinere & ſtercore iple=
uit caput: & corpus ſuū humiliauit ie=
iuniis: oīaq̄ loca in qbus antea letari
cōſueuerat: criniū laceratione cōple=
uit. Et deprecabatur dn̄m deū iſrael:
dicēs. Dn̄e mi q rex nr̄ es ſolus: adiuua
me ſolitariā: & qa preter te nullus eſt
auxiliator alius. Periculū meū in ma=
nib⁹ meis eſt. Audiui a patre meo q̄ tu
dn̄e tuliſſes iſrael de cūctis gentib⁹: &
patres nr̄os ex oībus retro maioribus
ſuis: vt poſſideres hereditatē ſempi=
ternā: feciſtiq̄ eis ſicut locutus es. Pec
cauim⁹ in cōſpectu tuo: & idcirco tra=
didiſti nos in manus inimicorū nr̄orū
Coluim⁹ eīn deos eoꝝ. Iuſtus es dn̄e.
Et nunc non eis ſufficit q̄ duriſſima
nos opprimūt ſeruitute: ſed robur ma
nuū ſuarū idolorū potētie deputātes:
volunt tua mutare promiſſa: & delere
hereditatē tuam: & claudere ora laudā
tiū te: atq̄ extinguere gloriā templi
et altaris tui: vt aperiant ora gentiū &
laudent idolorū fortitudinē: & predi=
cent carnalē regē in ſempiternū. Ne
tradas dn̄e ſceptrū tuū his qui nō ſunt
ne rideant ad ruinam noſtram: ſed cō
uertere conſilium eorum ſuper eos:
& eū qui in nos cepit ſeuire diſperde.

clamauerūt ex fortitudīe ſua: q̄m mors eo
ἐκέκραξαν ἐξ ἰσχύος αὐτῶν, ὅτι θάνατος αὐ
rū in oculis eoꝝ.
τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. Ca.14.

Et eſther regina cōfugit
Καὶ ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα κατέφυγε
ad dn̄m: in agone mortis cōpre=
ἐπὶ τὸν κύριον, ἐν ἀγῶνι θανάτου κατει
henſa. ꝛ deponēs veſtes glo
λημμένη. καὶ ἀφελομένη τὰ ἱμάτια τῆς δό
rie ſue: induta eſt indumētis anguſtie
ξης αὐτῆς, ἐνεδύσατο ἱμάτια στενοχωρίας
ꝛ luctus. ꝛ pro ſuperbis vn
καὶ πένθους. καὶ ἀντὶ τῶν ὑπερηφανῶν ἡ=
guētis: cinere ꝛ ſtercore impleuit
δυσμάτων, σποδοῦ καὶ κοπριῶν ἐνέπλησε
caput ſuū: ꝛ corp⁹ ſuum
τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς
humiliauit valde. ꝛ omnē locū
ἐταπείνωσε σφόδρα. καὶ πάντα τόπον
exultationis ſue impleuit laceratis cri
ἀγαλλιάματος αὐτῆς ἔπλησε στρεπτῶν τρι
nib⁹ ſuis. ꝛ depcabaꝭ dn̄m deū iſrael
χῶν αὐτῆς. καὶ ἐδεῖτο κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ
ꝛ dixit: dn̄e mi rex nr̄ tu
καὶ εἶπε, κύριέ μου ὁ βασιλεὺς ἡμῶν σὺ
es ſolus: adiuua me ſolitariā ꝛ nō habē
εἶ μόνος, βοήθησόν μοι τῇ μόνῃ καὶ μὴ ἐχού
tē adiutorē niſi te: q̄m piculum meū in ma
σῃ βοηθὸν εἰμὴ σέ, ὅτι κίνδυνός μου ἐν χει
nu mea. ego audiui a natiuitate mea ī tribu
ρί μου. ἐγὼ ἤκουον ἐκ γενετῆς μου ἐν φυλῇ
familie me: q̄ tu dn̄e tuliſti
πατριᾶς μου, ὅτι σὺ κύριε ἔλαβες τὸν
iſrael de oībus gentib⁹: ꝛ pa=
ἰσραὴλ ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ τοὺς πα
tres nr̄os de oībus maiorib⁹ ſuis
τέρας ἡμῶν ἐκ πάντων τῶν προγόνων αὐτῶν
in hereditatē ſempitnā: ꝛ feciſti e=
εἰς κληρονομίαν αἰώνιον, καὶ ἐποίησας αὐ
is q̄ locutus es: ꝛ nūc peccauim⁹ ī cō=
τοῖς ὅσα ἐλάλησας, καὶ νῦν ἡμάρτομεν ἐνώ
ſpectu tuo: ꝛ tradidiſti nos in ma=
πιόν σου, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖ
nus inimicis nr̄is: eoꝝ glorificauim⁹
ρας τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἀνθ' ὧν ἐδοξάσαμεν
deos eoꝝ: iuſtus es dn̄e. ꝛ nūc
τοὺς θεοὺς αὐτῶν, δίκαιος εἶ κύριε. καὶ νῦν
non eis ſufficit in amaritudīe ſeruitutis
οὐχ ἱκανώθησαν ἐν πικρασμῷ δουλείας
nr̄e: ſed poſuiſti manus eoꝝ ſup
ἡμῶν, ἀλλ' ἔθηκας τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ
manus idoloꝝ ſuoꝝ: vt extollerēt
τὰς χεῖρας τῶν εἰδώλων αὐτῶν, ἐξᾶραι
determiatiōes oris tui ꝛ delerent heredi
ὁρισμὸν στόματός σου καὶ ἀφανίσαι κληρο
tatem tuā: ꝛ obturarēt os laudātiū
νομίαν σου, καὶ ἐμφράξαι στόμα αἰνούντων
te: ꝛ extinguerēt gl̄iā dom⁹ tue ꝛ al=
σε, καὶ σβέσαι δόξαν οἴκου σου καὶ θυσι
taris tui: ꝛ aperirēt os gētiū ad vir=
αστηρίου σου, καὶ ἀνοῖξαι στόμα ἐθνῶν εἰς ἀρε
tutes ſtultoꝝ: ꝛ magnificaretur rex
τὰς ματαίων, καὶ θαυμασθῆναι βασιλέα
carnalis in ſēpitnū. ne tradas dn̄e
σάρκινον εἰς αἰῶνα. μὴ παραδῷς κύριε τὸ
ſceptrū tuum his q nō ſunt: ꝛ ne deri
σκῆπτρόν σου τοῖς μὴ οὖσι, καὶ μὴ κατα
deant in caſu nr̄o: ſed
γελάτωσαν ἐν τῇ πτώσει ἡμῶν, ἀλλὰ
cōuerte cōſiliū eoꝝ ſup eos.
στρέψον τὴν βουλὴν αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. τὸν

at q̃ incepit sup nos disperde.
δὲ ἀρξάμενον ἐφ᾽ ἡμᾶς παραδειγμάτισον.
memẽto dñe notus te fac in tpe tribulatio
μνήσθητι κύριε γνώσθητι ἐν καιρῷ θλίψε
nis nře: τ da mihi fiduciã rex
ως ἡμῶν, καὶ ἐμὲ θάρσυνον βασιλεῦ τῶν
gẽtiũ τ oĩs pncipat⁹ dñator: tribue
ἐθνῶν καὶ πάσης ἀρχῆς ἐπικρατῶν, δὸς
fmonẽ cõpositũ in ore meo in cõspectu
λόγον εὔρυθμον εἰς τὸ στόμα μου ἐνώπιον
leonis: τ transfer cor il
τοῦ λέοντος, καὶ μετάθες τὴν καρδίαν αὐ
lius in odiũ oppugnãtis nos in
τοῦ εἰς μῖσος τοῦ πολεμοῦντος ἡμᾶς εἰς
pditionẽ eius τ coꝶ q̃ cõsentiunt
συντέλειαν αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμονοούντων
ei. nos aũt libera in manu tua: τ adiu
αὐτῷ. ἡμᾶς δὲ ῥῦσαι ἐν χειρί σου, καὶ βοή
ua me solitariã: τ nõ hñtẽ alium
θησόν μοι τῇ μόνῃ, καὶ μὴ ἐχούσῃ ἕτερον
adiutorẽ nisi te. dñe oĩm sciam
βοηθὸν εἰμὴ σέ. κύριε πάντων γνῶσιν
hẽs: τ nosti q̃ oderim gl̃iam ini
ἔχεις, καὶ οἶδας ὅτι ἐμίσησα δόξαν ἀνό
quoꝶ: τ detestor cubile incircũciso=
μων, καὶ βδελύσσομαι κοίτην ἀπεριτμή=
rũ τ oĩnis alienigene. tu scis

Memento dñe & ostẽde te nobis in tpe tribulatiõis nře: & da mihi fiduciã dñe rex deorum & vniuerse ptãtis: tribue fmonẽ cõpositũ in ore meo in cõspectu leonis: & trãsfer cor illi⁹ in odiũ hostis nři: vt & ipse pereat: & ceteri qui ei cõsentiũt. Nos aũt libera in mãu tua: & adiuua me nullũ aliud auxiliũ habẽtẽ: nisi te dñe q habes oĩm scientiã: & nosti qa oderim gloriã iniqrũ: & detester cubile incircũcisorũ & oĩs alienigene. Tu scis necessitatẽ meã q abominer signũ supbie & glorie mee qđ est sup caput meũ in dieb⁹ ostẽtationis mee: & detester illud q̃si pãnũ mẽstruate: & nõ portẽ in dieb⁹ silentii mei: & q nõ comederĩ in mensa amã: nec mihi placuerit cõuiuiũ regis: & nõ biberim vinũ libãminũ: & nũq̃ letata sit ancilla tua ex q̃ huc trãslata sum vsq̃ in presentẽ diẽ: nisi in te dñe de⁹ abraã. Deus fortis sup oẽs: exaudi vocẽ eoꝶ q nullã aliã spem hñt: & libera nos de manu iniqrũ: & erue me a timore meo. Hec q̃q̃ addita repi in editiõe vulgata. 15.

ET mãdauit ei haud dubiũ qn hester mardoche⁹ vt ingrederetur ad regẽ: & rogaret p pplo suo & p pria sua. Memorare inqt dierũ humilitatis tue: quõ nutrita sis in manu mea: qa aman scđs a rege locut⁹ est cõtra nos in mortẽ: & tu inuoca dñm & loq̃re regi p nobis: & libera nos de morte. Nec non & ista q̃ subdita sunt: in editione vulgata reperi. Die aũt tertio deposuit vestimẽta ornat⁹ sui: & circũdata ẽ gloria sua. Cũq̃ regio fulgeret habitu: & inuocasset oĩm rectorem & saluatorẽ deũ: assũpsit duas famulas: & sup vnã qdẽ innitebatur q̃si pre deliciis & nimia teneritudine corpus suũ ferre nõ sustinẽs: altera aũt famulaꝶ seq̃batur dñaꝫ defluẽtia in humũ indumẽta sustẽtãs. Ipsa aũt roseo colore vultũ perfusa: & gratis ac nitentib⁹ oculis tristẽ celabat animũ & nimio timore contractũ. Ingressa igitur cũcta p ordinẽ ostia: stetit contra regẽ vbi residebat sup soliũ regni sui: indutus vestib⁹ regiis auroq̃ fulgẽs & pciosis lapidib⁹. Eratq̃ terribilis aspectu. Cũq̃ eleuasset faciem & ardentib⁹ oculis furorẽ pectoris indicasset: regina corruit: & in pallorẽ colore mutato: lassum sup ancillulã reclinauit caput. Cõuertitq̃ de⁹ spm̃ regis in mãsuetudinẽ: & festinus ac metuẽs exiliuit de solio: & sustentãs eã vlnis suis donec rediret ad se his verbis blãdiebatur. Quid habes hester. Ego sum frãtu⁹: noli metuere. Nõ morieris: nõ enĩ pro te sed p oĩbus hec lex cõstituta ẽ. Accede igitur & tange sceptrũ. Cumq̃ illa reticeret: tulit aureã virgã: & posuit sup collũ eius: & osculãtus est eã: & ait. Cur mihi nõ loq̃ris? Que rñdit. Vidi te dñe q̃si ãgelũ dei: & cõturbatũ ẽ cor meũ pre timore gl̃ie tue. Valde eĩ mirabilis es dñe: & facies tua plena ẽ grãrũ. Cũq̃ loq̃retur: rursus corruit & pene exanimata est. Rex aũt turbabatur: & oẽs mĩstri ei⁹ cõsolabãtur eã. 16.

REx magnus artaxerxes ab india vsq̃ ethiopiam centũ viginti septem prouinciarũ ducibus ac principibus qui nře iussioni obediũt salutẽ dicit. Multi bonitate principũ & honore q in eos collatus est: abusi sunt in superbiã: & nõ solũ subiectos regibus nituntur opprimere: sed datã sibi gloriã nõ ferentes: in ipsos qui dederũt moliuntur insidias. Nec cõtenti sunt grãs nõ agere bñficiis: & humanitatis in se iura violare: sed dei quoq̃ cũcta cernentis arbitrãtur se posse fugere sentẽtiã. Et in tantũ vesanie pruperunt vt eos qui credita sibi officia diligẽter obseruant: & cuncta agunt vt oĩum laude digni sint mendaciorũ cuniculis conẽtur subuertere: dum aures principũ simplices ex sua natura alios estimãtes callida fraude decipiũt. Que res & ex veteribus pbatur historiis: & ex his q̃ gerũtur quotidie: quõ malis quorundam suggestionib⁹ regũ studia deprauentur. Vnde pdendũ est paci oĩm prouinciarũ. Nec putare debetis si diuersa iubeamus ex animi nři venire leuitate: sed p q̃litate & necessitate tẽporum vt rei publice poscit vtilitas ferre sententiã. Et vt manifesti⁹ qđ dicimus intelligatis. Aman filius amadathi & aĩo & gente macedo alienusq̃ a psarũ sanguine & pietatẽ nřam sua crudelitate cõmaculãs: pegrin⁹ a nobis susceptus est: & tantã in se exptus humanitate vt pater nř vocaretur: & adoraretur ab oĩbus post regẽ scđs. qui tantũ arrogãtie tumorem sublatus est vt regno priuare nos niteretur & spiritu. Nam mardocheũ cuius fide & beneficiis viuimus: & cõsortem regni nostri hester: cum oĩu gente sua: nouis quibusdã atq̃ inauditis machinis expetiuit in mortem: hoc cogitans vt illis interfectis isidiaretur nostre solitudini: & regnũ persarũ transferret in macedonas. Nos aũt a pessimo mortalium iudeos neci destinatos: in nulla penit⁹ culpa reperimus: sed econtrario iustis vtẽtes legibus & filios altissimi & maximi semperq̃ viuentis dei cuius beneficio & patribus nřis & nobis regnum est traditum & vsq̃ hodie custoditur. Vnde eas litteras quas sub noĩe nřo ille direxerat sciatis esse irritas. Pro quo scelere ante portas hui⁹ vrbis. i. susis & ipse qui machinatus est: & oĩs cognatio eius pendet in patibulis: non nobis: sed deo reddente ei qđ meruit. Hoc aũt edictum qđ nunc mittimus: in cunctis vrbibus proponatur: vt liceat iudeis vti legibus suis. Quibus debetis esse ãminiculo: vt eos qui se ad necem eorum parauerãt: possint interficere tertiadecima die mẽsis duodecimi qui vocatur adar. Hanc enim diem deus oĩpotens meroris & luctus eis vertit in gaudiũ. Vnde & vos inter ceteros festos dies hanc habetote diẽ & celebrate eam cum omni leticia.

vris feſtiuitatib⁹ inſignē diē cū om-
ὑμῶν ἑορταῖς ἐπίσημον ἡμέραν μετὰ πά-
ni letitia ducite. ut et nūc τ
σης εὐωχίας ἄγετε. ὅπως καὶ νῦν καὶ
poſt hec ſal⁹ nobis τ be-
μετὰ ταῦτα σωτηρία ἡμῖν καὶ τοῖς εὐ-
neuolis pſis: his aūt q̄ nobis inſidiant:
νοοῦσι πέρσαις, τοῖς δὲ ἡμῖν ἐπιβουλεύου-
memoriale pditionis. ois aūt
σι, μνημόσυνον τῆς ἀπωλείας. πᾶσα δὲ

vt & in poſterum cognoſcantur: omnes qui fideliter perſis obediunt dignā pro fide recipere mercedem. qui autē inſidiantur regno eorum: perire pro ſcelere. Omnis autem prouintia & ciuitas que noluerit ſolemnitatis huius eſſe particeps: gladio & ignē pereat: & ſic deleatur vt non ſolum hominibus: ſed etiā inuia beſtiis ſit in ſempiternū pro exēplo contēptus & inobedientie.

Explicit liber Heſter.

ciuitas vel regio omnino q̄ iuxta hec
πόλις ἢ χώρα τοσυνολον ἥτις κατὰ ταῦ-
nō fecerit: lācea τ igni cōſumetur
τα μὴ ποιήσῃ, δόρατι καὶ πυρὶ καταναλωθήσεται
cū ira. τ nō ſolū hoibus
μετ᾽ ὀργῆς. καὶ οὐ μόνον ἀνθρώποις
inuia: ſed τ beſtiis τ volatilib⁹ in
ἄβατος, ἀλλὰ καὶ θηρίοις καὶ πετεινοῖς εἰς τὸν
omne tps inimiciſſimaq̃ conſtituetur.
ἅπαντα χρόνον ἔχθιστος τι κατασταθήσεται.

Incipit prologus primus in Iob ſcd̄m trāſlationē. lxx.

Ogor per ſinglos ſcripturæ diuinæ libros: aduerſariorū reſpōdere maledictis: qui interpretationē meā reprehenſionem ſeptuaginta interpretū criminantur quaſi nō & apud græcos aquila ſymmachus & theodotion: vel verbum e verbo: vel ſenſu e ſenſu: vel ex vtroq̃ cōmixtum & mediæ tēperatū genus trāſlationis expreſſerint: & omnia veteris inſtrumenti volumina origenes obelis aſteriſciſq̃ diſtinxerit: quos vel additos vel de theodotione ſumptos traſlationi antiquæ inſeruit: pbans defuiſſe quod additum eſt. Diſcant igitur obtrectatores mei recipere in toto qđ in partibus ſuſceperūt aut interptationē meā cum aſteriſcis ſuis radere. Neq; em̄ fieri poteſt vt quos plura intermiſiſſe ſuſceperint: nō eoſdem etiam in quibuſdam erraſſe fateātur præcipue ī iob. cui ſi ea quæ ſub aſteriſcis addita ſunt ſubtraxeris: pars maxima detruncabitur. Et hoc dūtaxat apud græcos. Cæterum apud latinos ante eā tranſlationē quā ſub aſteriſcis & obelis nuper edidimus: ſeptingenti ferme aut octingenti verſus deſunt: vt decurtatus & laceratus corroſuſq̃ liber: fœditatē ſui publice legentibus præbeat. Hæc autē tranſlatio nullū de veterib⁹ ſequitur interpretē: ſed ex ipſo hebraico arabicoq̃ ſermone. & interdum ſyro: nunc verba: nunc ſenſus: nunc ſimul vtrūq̃ reſonabit. Obliqu⁹ em̄ ēt apud hebræos totus liber fertur & lubric⁹: & qđ græci rhetores vocant ſchematiſmenos: dum qui aliud loquitur: aliud agit. Vt ſi velis anguillam vel murenulam ſtrictis tenere manibus quanto fortius preſſeris: tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiā huius voluminis lyddeum quendā pceptorē qui apud hebræos primus haberi putabatur: nō paruis redemiſſe nūmis: cuius doctrina an aliquid pfecerim: neſcio. Hoc vnū ſcio nō potuiſſe me interpretari: niſi qđ ante intellexerā. A principio itaq; voluminis uſq; ad uerba iob apud hebræos proſa orō eſt. Porro a uerbis iob in quibus ait: pereat dies in qua natus ſum & nox in qua dictū eſt cōceptus eſt homo: uſq; ad eū locū ubi ante finē uoluminis ſcriptū eſt: idcirco ipē me rephendo & ago penitentiā in fauilla & cinere: hexametri uerſus ſunt: dactylo ſpondeoq̃ currentes: & ppter linguæ idioma crebro recipientes & alios pedes: nō earūdē ſyllabarū: ſed eorūdē temporū. Interdū quoq̃ rhythmus ipſe dulcis & tinnulus fertur numeris pedū ſolutis: qđ metrici magis q̄ ſimplex lector intelligūt. A ſupradicto aūt uerſu uſq; ad finem libri: paruū cōma quod remanet proſa oratione cōtexitur. Quod ſi cui uidetur incredulum: metra ſcilicet eē apđ hebræos: & in morē noſtri flacci græciq̃ pindari & alcei & ſapho: uel pſalterium uel lamentationes hieremiæ: uel omnia ferme ſcripturarū cantica cōpræhendi: legat philonē: ioſephū: origenē: ceſarienſem euſebiū: & eorū teſtimonio me uerū dicere cōprobabit. Audiāt quapropter canes mei: idcirco me in hoc uolumine laboraſſe: nō ut interpretationem antiquā reprehenderē: ſed ut ea quæ in illa aut obſcura ſunt: aut omiſſa: aut certe ſcriptorum uitio deprauata: manifeſtiora noſtra interptatione fierent: qui & hebræum ſermonem ex parte didicimus: & in latino pene ab ipſis cunabulis inter grāmaticos & rhetores & philoſophos detriti ſumus. Qđ ſi apud græcos poſt ſeptuaginta editionē iam chriſti euangelio coruſcante iudeus aquila & ſymmachus ac theodotion iudaizantes heretici ſunt recepti: qui multa myſteria ſaluatoris ſubdola interpretatione celarunt: & tamen in exapleis habentur apud eccleſias & explanantur ab eccleſiaſticis uiris: quanto magis ego chriſtianus & de parentibus chriſtianis natus: & uexillum crucis in mea fronte portans: cuius ſtudium fuit omiſſa repetere: deprauata corrigere: & ſacramenta eccleſiæ puro & fideli aperire ſermone: uel a faſtidioſis uel a malignis lectoribus nō debeo reprobari. Habeāt q uolūt ueteres libros uel in mēbranis purpureis auro argentoq; deſcriptos: uel uncialibus (ut uulgo aiunt) litteris onera magis exarata q̄ codices: dūmodo mihi meiſq; pmittant pauperes habere ſcedulas: & non tam pulchros codices q̄ emendatos. Vtraq; autem editio: & ſeptuaginta iuxta græcos: & mea iuxta hebræos in latinum meo labore tranſlata eſt. Eligat unuſquiſq; qđ uult: & ſtudioſum me magis q̄ maliuolum probet.

Explicit primus prologus in librū Iob.

Incipit ſecundus prologus
in Iob ſecundū hebraicum.

Iſicellam iunco texerē: aut palmarū folia cōplicarem ut in ſudore uultus mei comederem panem & uentris opus ſollicita mente pertractarē: nullus morderet nemo reprehenderet. Nūc aūt quia iuxta ſententiam ſaluatoris uolo operari cibum qui non perit: & antiquam diuinorum uoluminum uiam ſentibus uirgultiſq; purgare: error mihi geminus infligitur: corrector uitiorum falſarius uocor: & errores non auferre: ſed ſerere. Tanta eſt enim uetuſtatis conſuetudo: ut etiam confeſſa plæriſq; uitia placeant: dum magis pulchros habere uolunt codices q̄ emendatos. Quapropter o fratres dilectiſſimi: unicum nobilitatis & humilitatis exemplar: pro flabello calathis ſportelliſq; munuſculis monachorum ſpiritalia hæc & manſura dona ſuſcipite: ac beatum iob qui adhuc apud latinos iacebat in ſtercore: & uermibus ſcatebat errorū: integrū immaculatūq̃ gaudete. Quomodo enim poſt probationē atq; uictoriam duplicia ſunt ei uniuerſa reddita: ita ego in lingua noſtra (ut audacter loquar) feci eū habere quæ amiſerat. Igitur & uos & unūquēq; lectorem ſolita prefatiōe cōmoneo & in principiis librorum eadē ſemp annectens rogo: ut ubicunq; ſemper pcedentes uirgulas uideritis: ſciatis ea quæ ſubiecta ſunt in hebraicis uoluminibus non haberi. Porro ubi ſtellæ imago præfulſerit: ex hebræo in ſermone noſtro addita ſunt. Necnon & illa quæ haberi uidebantur & ita corrupta era ut ut ſenſum legentibus tollerēt orantibus uobis magno labore correxi: magis utile quid ex odio meo eccleſiis chriſti uenturum ratus: q̄ ex aliorum negocio.

Explicit prologus ſecūdus in librū Iob.

Incipit argumentum in librū Iob.

N terra quidē habitaſſe Iob utiſidi in finibus idumeæ & arabiæ fertur: & erat ei ante nomē iobab. Et accepit uxorem arabiſſam: & genuit filiū quē uocauit ennon. Erat aūt ipſe filius quidem zareth de eſau filiis filius: de matre uero Boſra: ita ut ſit quintus ab abraam. Et hi ſunt reges qui regnauerunt in edom: in qua & ipſe regnauit. Sed primus in ea regnauit balach filius beor & nomen eiuſdem ciuitatis denaba. Poſt hunc autem barich. Poſt eum iobab qui uocatur Iob. Poſt iob autem huſſan: qui erat dux ex themanorum regiōe. Et poſt illum regnauit adar filius bedath: qui excidit madiam in campo moab: & nomen ciuitatis eius auith.

Explicit argumentum.

Trāſ. gre. lxx. cū iter. lati.

IOB.
ΙΩΒ. Ca. 1.

A

Homo qdā fuit ī terra us iob nomē
Ἄνθρωπός τις ἦν ἐν γῇ αὐσίτιδι ἰὼβ ὄνομα
ei: τ erat homo ille verax immacu-
αὐτῷ, καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἀληθινὸς ἄμω-
lat⁹ vir ſimplex τ rect⁹ τ timēs
μος ἀνὴρ ἁπλοῦς καὶ εὐθὺς καὶ φοβούμε-
deū: abſtinēs ab omni mala re.
νος τὸν θεόν, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγμα-
τος. fuerūt aūt ei filij ſeptē: τ filie tres. τ
ἐγένοντο δὲ αὐτῷ υἱοὶ ἑπτά, καὶ θυγατέρες τρεῖς. καὶ
fuerūt pecora eius oues ſeptē mille: cameloꝝ tria
ἦν τὰ κτήνη αὐτοῦ πρόβατα ἑπτακισχίλια, κάμηλοι τρισ-
milia: iuga boū quingēta: τ aſine femine q̄ paſ-
χίλιαι, ζεύγη βοῶν πεντακόσια, καὶ ὄνοι θήλειαι νομά-
cebant quingente: τ famulat⁹ mult⁹ nimis: τ
δες πεντακόσιαι, καὶ ὑπηρεσία πολλὴ σφόδρα, καὶ
opera magna erāt ei in terra: τ erat homo ille ma-
ἔργα μεγάλα ἦν αὐτῷ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος εὐ-
gn⁹ eorūq a ſolis ortu. cōuenientes aūt filij ei⁹
γενὴς τῶν ἀφ᾽ ἡλίου ἀνατολῶν. συμπορευόμενοι δὲ οἱ υἱοὶ αὐ-
ad inuicē faciebāt cōuiuiū vnuſq̄ſq; ſua die
τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἐποίουν πότον ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ἡμέραν
aſſumentes ſimul τ tres ſorores ſu-
συμπαραλαμβάνοντες ἅμα καὶ τὰς τρεῖς ἀδελφὰς αὐ-
as: vt comederēt τ biberēt cū eis. τ cū cōſūmati
τῶν, ἐσθίειν καὶ πίνειν μετ᾽ αὐτῶν. καὶ ὡς ἂν συνετελέσθη-
eſſent dies cōuiuij: mittebat iob τ purificabat

B

σαν αἱ ἡμέραι τοῦ πότου, ἀπέστελλεν ἰὼβ καὶ ἐκαθάριζεν
eos cōſurgens diluculo: τ offerēs pro eis ſacrificia
αὐτοὺς ἀνιστάμενος τοπρωΐ, καὶ προσφέρων περὶ αὐτῶν θυσίας
ſm̄ numeꝝ eoꝝ. dicebat.n. iob: nequādo pcāuerit
κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. ἔλεγε γὰρ ἰὼβ, μήποτε ἥμαρτον
τ bn̄dixerint deū in corde ſuo filij mei. ſic
καὶ εὐλόγησαν θεὸν ἐπὶ καρδίας αὐτῶν οἱ υἱοί μου. οὕτως
igit faciebat iob cūctis dieb⁹ eoꝝ. τ fuit ſicut di-
οὖν ἐποίει ἰὼβ πάσας τὰς ἡμέρας αὐτῶν. καὶ ἐγένετο ὡς ἡ ἡμέ-
es hec: τ ecce venerūt filij dei vt aſſiſterēt corā
ρα αὕτη, καὶ ἰδοὺ ἦλθον οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ παραστῆναι ἐνώπιον τοῦ
dn̄o: τ diabol⁹ venit in medio eoꝝ. τ dixit dn̄s diabo-
κυρίου, καὶ ὁ διάβολος ἦλθε ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ εἶπεν ὁ κύριος τῷ διαβό-
lo: vnde venis? τ reſpōdēs diabol⁹ dn̄o dixit:
λῳ, πόθεν παραγέγονας; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ διάβολος τῷ κυρίῳ εἶπεν,
poſtq̄ circuiui terrā τ deābulaui eā q̄ ſub celo eſt adſum. τ
περιελθὼν τὴν γῆν καὶ ἐμπεριπατήσας τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν πάρειμι. καὶ
dixit ei dn̄s: cōſideraſti igit mēte tua cōtra ſeruū
εἶπεν αὐτῷ ὁ κύριος, προσέσχες οὖν τῇ διανοίᾳ σου κατὰ τοῦ θεράποντός
meū iob? qm̄ nō eſt ei ſimilis ex his q̄ ſūt ī terra: homo
μου ἰώβ; ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὅμοιος τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἄνθρωπος
ſine defectu vir ſimplex τ rectus τ timēs deū cōti-
ἄμεμπτος ἀνὴρ ἁπλοῦς καὶ εὐθὺς καὶ φοβούμενος τὸν θεόν ἀπεχό-
nēs ab omni mala re? reſpōdit aūt diabol⁹
μενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος; ἀπεκρίθη δὲ ὁ διάβολος

Infra. 1. a. (Infra. 41. b.) — Infra. 1. a.

Trāſla. B. Hie.

Incipit liber Iob. Ca. 1.

UIr erat in terra hus nomine iob. Et erat vir ille ſimplex & rectus ac timens deū: & recedēs a malo. Natiq; ſunt ei ſeptem filii: & tres filie. Et fuit poſſeſſio eius ſeptem milia ouium: & tria milia camelorum: quingenta quoq; iuga boum: & quingente aſine: ac familia multa nimis. Eratq; vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filii ei⁹: & faciebāt cōuiuia p domos: vnuſq̄ſq; in die ſuo. Et mittētes vocabāt tres ſorores ſuas vt comederent & biberēt cū eis. Cūq; in orbē tranſiſſent dies cōuiuii: mittebat ad eos iob: & ſctificabat illos: cōſurgēſq; diluculo offerebat holocauſta p ſinglos. Dicebat ei. Ne forte peccauerint filii mei & bn̄dixerint deo in cordibus ſuis. Sic faciebat iob cunctis dieb⁹. Quadam autem die cū veniſſent filii dei vt aſſiſterent corā dn̄o affuit inter eos etiā ſathan. Cui dixit domin⁹. Vnde venis? Qui reſpondens ait. Circuiui terram: & perambulaui eā. Dixitq; dn̄s ad eū. Nunquid conſideraſti ſeruum meū iob q non ſit ei ſimilis in terra: homo ſimplex & rectus ac timens deū & recedēs a malo. Cui reſpōdens ſathan:

Tex. heb. Iob. 1. — Prītiua. heb.

Tex. heb.	Prītiua. heb.
איש היה בארץ עוץ איוב שמו	
והיה האיש ההוא תם וישר וירא	תמם
אלהים וסר מרע ויולדו לו שבעה	סור רוע
בנים ושלוש בנות ויהי מקנהו	ילד היה
שבעת אלפי צאן ושלשת אלפי	קנה
גמלים וחמש מאות צמד בקר וחמש	מאה
מאות אתנות ועבדה רבה מאד	רבב
ויהי האיש ההוא גדול מכל בני	גדל
קדם והלכו בניו ועשו משתה בית	עשה שתה
איש יומו ושלחו וקראו לשלשת	
אחיתיהם לאכל ולשתות עמהם	אח שתה
ויהי כי הקיפו ימי המשתה וישלח	נקף יום
איוב ויקדשם והשכים בבקר	שלח קדש
והעלה עלות מספר כלם כי אמר	שכם עלה
איוב אולי חטאו בני וברכו אלהים	ספר
בלבבם ככה יעשה איוב כל הימים	
ויהי היום ויבאו בני האלהים	בוא
להתיצב על יהוה ויבוא גם השטן	יצב
בתוכם ויאמר יהוה אל השטן	
מאין תבא ויען השטן את יהוה	בוא ענה
ויאמר משוט בארץ ומהתהלך	אמר הלך
בה ויאמר יהוה אל השטן השמת	שום
לבך על עבדי איוב כי אין כמהו	כמו
בארץ איש תם וישר ירא	
אלהים וסר מרע ויען השטן את	

יהוה ויאמר החנם ירא איוב
אלהים׃ הלא את שכת בעדו ובעד
ביתו ובעד כל אשר לו מסביב
מעשה ידיו ברכת ומקנהו פרץ
בארץ׃ ואולם שלח נא ידך ונע
בכל אשר לו אם לא על פניך
יברכך׃ ויאמר יהוה אל השטן הנה
כל אשר לו בידך רק אליו אל
תשלח ידך ויצא השטן מעם פני
יהוה׃ ויהי היום ובניו ובנתיו
אכלים ושתים יין בבית אחיהם
הבכור׃ ומלאך בא אל איוב ויאמר
הבקר היו חרשות והאתנות רעות
על ידיהם׃ ותפל שבא ותקחם ואת
הנערים הכו לפי חרב ואמלטה
רק אני לבדי להגיד לך׃ עוד זה
מדבר וזה בא ויאמר אש אלהים
נפלה מן השמים ותבער בצאן
ובנערים ותאכלם ואמלטה רק
אני לבדי להגיד לך׃ עוד זה מדבר
וזה בא ויאמר כשדים שמו שלשה
ראשים ויפשטו על הגמלים
ויקחום ואת הנערים הכו לפי חרב
ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך׃
עד זה מדבר וזה בא ויאמר בניך
ובנותיך אכלים ושתים יין בבית
אחיהם הבכור׃ והנה רוח גדולה
באה מעבר המדבר ויגע בארבע
פנות הבית ויפל על הנערים
וימותו ואמלטה רק אני לבדי
להגיד לך׃ ויקם איוב ויקרע
את מעילו ויגז את ראשו ויפל
ארצה וישתחו׃ ויאמר ערם
יצתי מבטן אמי וערם אשוב שמה
יהוה נתן ויהוה לקח יהי שם
יהוה מברך׃ בכל זאת לא חטא

Pritiua heb.: שוך · סבב · עשה · קנה · נגע · פנה · ברך · אמר · שלח · היה · שתה · בכר · לאך · בוא · רעה · נפל · לקח · נכה · פה · מלט · בדד · נגד · דבר · בער · אכל · שום · פשט · גדל · בוא · דבר · נגע · רבע · פנה · נפל · מות · קום · קרע · מעל · גזז · שחה · יצא · שוב · היה · ברך

ait. Nūquid frustra iob timet deum? Nonne tu vallasti eum ac domū eius vniuersamq̧ substantiā eius p circuitū? Operib⁹ manuū ei⁹ bñdixisti: & possessio ei⁹ creuit in terra? Sed extēde paululū manū tuā: & tange cuncta que possidet: nisi in faciem bñdixerit tibi. Dixit ergo dñs ad sathan. Ecce vniuersa q̄ habet in manu tua sunt: tm̄ in eū ne extēdas manum tuam. Egressusq̧ est sathā a facie dñi. Cum autē quadam die filii & filie eius comederent & biberent vinū in domo fratris sui primogeniti: nuncius venit ad iob qui diceret. Boues arabant & asine pascebantur iuxta eos: & irruerūt sabei tuleruntq̧ omnia & pueros percusserunt gladio: & euasi ego solus vt nunciarem tibi. Cumq̧ adhuc ille loqueretur venit alter: & dixit. Ignis dei cecidit e celo: & tactas oues puerosq̧ consumpsit: & effugi ego solus vt nūciarem tibi. Sed & adhuc illo loquēte: venit ali⁹: & dixit. Chaldei fecerunt tres turmas: & inuaserunt camelos & tulerūt eos: necnō & pueros pcusserūt gladio & ego fugi solus vt nūciarem tibi. Adhuc loq̄batur ille: & ecce ali⁹ itrauit: & dixit. Filiis tuis & filiab⁹ vescētibus & bibētib⁹ vinū in domo fr̄is sui primogeniti: repēte ventus vehemēs irruit a regione deserti: & concussit q̄ttuor angulos dom⁹: que corruens oppressit liberos tuos & mortui sunt: & effugi ego solus vt nunciarem tibi. Tunc surrexit iob: & scidit vestimēta sua: & tonso capite corruens in terram: adorauit & dixit. Nudus egressus sū de vtero matris mee: & nudus reuertar illuc. Dñs dedit: dominus abstulit: sit nomen domini benedictū. In oībus his non peccauit

et dixit corā dño: nūqd frustra iob timet
καὶ εἶπεν ἔναντι τοῦ κυρίου, μὴ δωρεὰν ἰὼβ φοβεῖται τὸν
deū? nōne tu circūuallasti exteriora ei⁹ et īteriora do
θεόν; οὐχὶ σὺ περιέφραξας τὰ ἔξω αὐτοῦ καὶ τὰ ἔσω τῆς οἰκί
m⁹ ei⁹: et oīum q̄ sunt ei in circuitu opib⁹
ας αὐτοῦ, καὶ πάντων τῶν ὄντων αὐτῷ κύκλῳ τὰ ἔργα τῶν
manuū ei⁹ bñdixisti: et pecora ei⁹ multa fecisti
χειρῶν αὐτοῦ ηὐλόγησας; καὶ τὰ κτήνη αὐτοῦ πολλὰ ἐποί
in terra: sed mitte manū tuā: et
ησας ἐπὶ τῆς γῆς; ἀλλὰ ἀπόστειλον τὴν χεῖρά σου, καὶ
tāge oīa q̄ habet nisi in faciē tuā bñdixerit
ἅψαι πάντων ὧν ἔχει, εἰ μὴ εἰς πρόσωπόν σου εὐλογήσει.
tibi. tūc dixit dñs diabolo: ecce oīa quecūq̧ sūt
σε. τότε εἶπεν κς τῷ διαβόλῳ, ἰδοὺ πάντα ὅσα ἐστὶν
ei do in manu tua: sed eū ne tetigeris. et e=
αὐτῷ, δίδωμι ἐν τῇ χειρί σου, ἀλλὰ αὐτοῦ μὴ ἅψῃ. καὶ ἐξ
gressus ē diabol⁹ a dño. et fuit sicut dies hec:
ῆλθεν ὁ διάβολος παρὰ τοῦ κυ. καὶ ἦν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη,
filii iob et filie ei⁹ bibebāt vinū in domo
οἱ υἱοὶ ἰὼβ καὶ αἱ θυγατέρες αὐτοῦ ἔπινον οἶνον ἐν τῇ οἰκίᾳ
fratris sui seniores: et ecce nunci⁹ ve=
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ ἰδοὺ ἄγγελος ἦλ
nit ad iob et dixit ei: iuga boū arabāt:
θε πρὸς ἰὼβ καὶ εἶπεν αὐτῷ, τὰ ζεύγη τῶν βοῶν ἠροτρία,
et femine asine pascebant adherentes eis et irruit
καὶ αἱ θήλειαι ὄνοι ἐβόσκοντο ἐχόμεναι αὐτῶν καὶ ἐπέπεσε
saba et captiuas duxerūt eas: et pueros inter=
σαβὰ καὶ ᾐχμαλώτευσαν αὐτάς, καὶ τοὺς παῖδας ἀπέ=
fecerūt in gladiis: saluatus aūt ego sol⁹ veni vt nun=
κτειναν ἐν μαχαίραις, σωθεὶς δὲ ἐγὼ μόνος ἦλθον τοῦ ἀπαγ=
ciarē tibi. adhuc hoc loquēte: venit ali⁹ et dixit
γεῖλαί σοι. ἔτι τούτου λαλοῦντος, ἦλθεν ἕτερος καὶ εἶπε
ad iob: ignis a deo cecidit de celo et cō=
πρὸς ἰὼβ, πῦρ παρὰ τοῦ θεοῦ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κα
bussit oues: et pastores cōsumpsit simi
τέκαυσε τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς ποιμένας κατέφαγεν ὁμοί
lit: et saluat⁹ ego sol⁹ veni vt nunciarē tibi. adhuc hoc
ως, καὶ σωθεὶς ἐγὼ μόνος ἦλθον τοῦ ἀπαγγεῖλαί σοι. ἔτι τού
loquente venit ali⁹ nunci⁹ et dixit ad iob:
του λαλοῦντος ἦλθεν ἕτερος ἄγγελος καὶ εἶπε πρὸς ἰὼβ,
chaldei iposuerūt tres turmas et circuierūt
οἱ χαλδαῖοι ἐποίησαν τρεῖς ἀρχὰς καὶ ἐκύκλωσαν τὰς
camelos et captiuas tulerūt eas: et pueros
καμήλους καὶ ᾐχμαλώτευσαν αὐτάς, καὶ τοὺς παῖδας
interfecerūt in gladiis: euasi aūt ego sol⁹ et veni vt
ἀπέκτειναν ἐν μαχαίραις, ἐσώθην δὲ ἐγὼ μόνος καὶ ἦλθον τοῦ
nunciarē tibi. adhuc hoc loquente: ali⁹ nunci⁹
ἀπαγγεῖλαί σοι. ἔτι τούτου λαλοῦντος, ἄλλος ἄγγελος
venit dicēs iob: filiis tuis et filiab⁹
ἔρχεται λέγων τῷ ἰὼβ, τῶν υἱῶν σου καὶ τῶν θυγατέρων
vescentib⁹ et bibentib⁹ apud frēm suū senio
ἐσθιόντων καὶ πινόντων παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτῶν τῷ πρεσ
rē: repēte ventus magn⁹ irruit ex dserto et
βυτέρῳ, ἐξαίφνης ἄνεμος μέγας ἐπῆλθεν ἐκ τῆς ἐρήμου καὶ
tetigit quattuor angulos dom⁹: et corruit dom⁹
ἥψατο τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς οἰκίας, καὶ ἔπεσεν ἡ οἰκία
sup filios tuos et mortui sunt: euasi aūt ego so=
ἐπὶ τὰ παιδία σου καὶ ἐτελεύτησαν, ἐσώθην δὲ ἐγὼ μό=
lus et veni vt nunciarē tibi. sic surgēs iob scidit
νος καὶ ἦλθον τοῦ ἀπαγγεῖλαί σοι. οὕτως ἀναστὰς ἰὼβ διέρρη
vestimēta sua: et totōdit comā capitis
ξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐκείρατο τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς
sui: et cadēs humi adorauit et dixit: ipse nu=
αὐτοῦ, καὶ πεσὼν χαμαὶ προσεκύνησε καὶ εἶπεν, αὐτὸς γυμ
d⁹ egressus sū de vtero matris mee: nud⁹ et reuertar
νὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι
illuc. dñs dedit dñs abstulit: sicut dño placuit sic
ἐκεῖ. ὁ κς ἔδωκεν ὁ κς ἀφείλετο, ὡς τῷ κυρίῳ ἔδοξεν οὕ=
et factū est: sit nomē dñi benedictū. in his
τω καὶ ἐγένετο, εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον. ἐν τού
oib⁹ q̄ acciderūt ei nihil peccauit
τοις πᾶσιν τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐδὲν ἥμαρτεν

iob labiis corā dño: et nō de=
ἰὼβ τοῖς χείλεσιν ἔναντι τοῦ κυρίου, καὶ οὐκ ἔδω=
dit stultitiā deo.
κεν ἀφροσύνην τῷ θεῷ. Ca. 2.
Fuit aūt sicut dies hec et venerūt filii dei
Ἐγένετο δὲ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ
vt astarēt corā dño: et diabol⁹ venit in
παραστῆναι ἐναντίον τοῦ κυρίου, καὶ ὁ διάβολος ἦλθεν ἐν
medio eoꝝ vt astaret corā dño. et dixit
μέσῳ αὐτῶν παραστῆναι ἔναντι τοῦ κυρίου. καὶ εἶπεν ὁ
dñs diabolo: vnde tu venis? tūc dixit dia
κύριος τῷ διαβόλῳ, πόθεν σὺ ἔρχῃ; τότε εἶπεν ὁ διά=
bol⁹ corā dño: postq̄ discurri eā q̄ sub celo et
βολος ἐναντίον τοῦ κυρίου, διαπορευθεὶς τὴν ὑπ' οὐρανὸν καὶ
deambulaui vniuersā adsū. dixit aūt do
ἐμπεριπατήσας τὴν σύμπασαν πάρειμι. εἶπε δὲ ὁ κύ
min⁹ ad diabolū: ꝯsiderasti igit seruū meū
ριος πρὸς τὸν διάβολον, προσέσχες οὖν τῷ θεράποντί μου
iob: q̄ nō est scdm eū ex his q̄ in terra: homo
ἰὼβ, ὅτι οὐκ ἔστι κατ' αὐτὸν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἄνθρωπος
innocēs: verax: sine defectu: pi⁹: abstinēs ab
ἄκακος, ἀληθινός, ἄμεμπτος, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ
omni malo: adhucq̧ adheret inocentie. tu aūt dixisti:
παντὸς κακοῦ, ἔτι τε ἔχεται ἀκακίας. σὺ δὲ εἶπας, τὰ
substantiā ei⁹ frustra pdere. suscipiēs aūt
ὑπάρχοντα αὐτοῦ διακενῆς ἀπολέσαι. ὑπολαβὼν δὲ ὁ
diabol⁹ dixit dño: pellē pro pelle: et oīa
διάβολος εἶπε τῷ κυρίῳ, δέρμα ὑπὲρ δέρματος, καὶ πάντα
quecūq̧ sunt homini pro aīa sua dabit:
ὅσα ὑπάρχει ἀνθρώπῳ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δώσει,
q̄nimo autē mitte manū tuā et tāge ossa
οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ ἀπόστειλον τὴν χεῖρά σου καὶ ἅψαι τῶν ὀστῶν
ei⁹ et carnes ei⁹: nisi in faciē tui be=
αὐτοῦ καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ, εἰ μὴ εἰς πρόσωπόν σε εὐλο
nedicet. dixit aūt dñs diabolo: ecce trado
γήσει. εἶπε δὲ ὁ κύριος τῷ διαβόλῳ, ἰδοὺ παραδίδωμί
tibi eū: tm̄ aīam illi⁹ ſua. et egress⁹ ē
σοι αὐτόν, μόνον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ φύλαξον. καὶ ἐξῆλθεν
diabol⁹ a dño: et pcussit iob vlcere ma
ὁ διάβολος ἀπὸ τοῦ κυρίου, καὶ ἔπαισε τὸν ἰὼβ ἕλκει πο
lo a pedib⁹ vsq̧ ad caput. et accepit sibi te=
νηρῷ ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς. καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ ὄστρα=
stā: vt saniē raderet: et ipse sedebat int⁹ in cinere.
κον, ἵνα τὸν ἰχῶρα ξύῃ, καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐντὸς τῆς σποδοῦ.
et dixit ei vxor sua: vsq̧ quo tolerabis? sed
καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, μέχρι τίνος καρτερήσεις; ἀλλὰ ε
dic q̄dā vbū ꝯtra deū et morere. ille aūt inspiciēs eā
ἰπόν τι ῥῆμα πρὸς θεὸν καὶ τελεύτα. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐ=
dixit: vt q̄d tanq̄ vna stultaꝝ mulieꝝ locuta
τῇ εἶπεν, ἱνατί ὥσπερ μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν ἐλάλη=
es? si bona suscepim⁹ de manu dñi: mala nō
σας; εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα ἐκ χειρὸς κυρίου, τὰ κακὰ οὐχ
sustinebim⁹? in his oib⁹ q̄ acciderūt ei ni
ὑποίσομεν; ἐν τούτοις πᾶσι τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐ
hil peccauit iob labiis corā deo. cū audis
δὲν ἥμαρτεν ἰὼβ τοῖς χείλεσιν ἐναντίον τοῦ θεοῦ. ἀκούσαν=
sent aūt tres amici ei⁹ mala oīa q̄ superuenissēt
τες δὲ οἱ τρεῖς φίλοι αὐτοῦ τὰ κακὰ πάντα τὰ ἐπελθόντα
ei: venerūt vnusq̧sq̧ de ꝓpria regione ad cōso
αὐτῷ, παρεγένοντο ἕκαστος ἐκ τῆς ἰδίας χώρας τοῦ παρακα
landū eū: eliphaz themanoꝝ rex: baldad
λέσαι αὐτόν, ἐλιφὰζ ὁ θαιμανῶν βασιλεύς, βαλδὰδ ὁ
saucheoꝝ tyrann⁹: sophar mineoꝝ rex. et ve=
σαυχαίων τύραννος, σωφὰρ ὁ μιναίων βασιλεύς. καὶ πα
nerūt ad eū vnanimit vt cōsolarent et visi
ρεγένοντο πρὸς αὐτὸν ὁμοθυμαδὸν τοῦ παρακαλέσαι καὶ ἐπι
tarēt eū. cū vidissēt aūt eū pcul nō cognoue
σκέψασθαι αὐτόν. ἰδόντες δὲ αὐτὸν πόρρωθεν οὐκ ἐπέγνω
rūt. et exclamātes voce magna plorauerūt scidētes vnus
σαν. καὶ βοήσαντες φωνῇ μεγάλῃ ἔκλαυσαν ῥήξαντες ἕ
q̄sq̧ suā vestē: et spargentes terrā
καστος τὴν ἑαυτοῦ στολήν, καὶ καταπασάμενοι γῆν

Iob neq̧ stultū quid cōtra deū locutus est. 2.

Factū est aūt cū quadā die venissent filii dei: & starēt corā dño: venisset quoq̧ sathan inter eos: & staret in cōspectu eius: vt diceret dñs ad sathan. Vnde venis? Qui respondens ait. Circuiui terram & perābulaui eam. Et dixit dominus ad sathan. Nunquid cōsiderasti seruum meū iob q̄ nō sit ei similis in terra vir simplex & rect⁹ ac timens deum & recedens a malo & adhuc retinēs innocentiā. Tu aūt cōmouisti me aduersus eū vt affligerē eū frustra. Cui rñdens sathan ait. Pellem pro pelle & cūcta que habet homo dabit pro anima sua: alioquin mitte manū tuā: & tange os eius & carnē: & tūc videbis q̄ in faciē benedicat tibi: dixit ergo domin⁹ ad sathan. Ecce in manu tua est: veruntamen animam illius serua. Egressus igitur sathā a facie domini: percussit iob vlcere pessimo a planta pedis vsq̧ ad verticē eius. Qui testa saniem radebat: sedens in sterquilinio. Dixit autē illi vxor sua. Adhuc tu pmanes in simplicitate tua? Bñdic deo & morere. Qui ait ad illā. Quasi vna de stultis mulierib⁹ locuta es. Si bona suscepimus de manu dei: mala quare non sustineamus? In oībus his nō peccauit iob labiis suis. Igitur audientes tres amici iob omne malum quod accidisset ei: venerunt singuli de loco suo: eliphaz themanites & baldath suites: & sophar naamathites. Cōdixerāt enī vt pariter venientes visitarēt eum & cōsolarentur. Cumq̧ eleuassent procul oculos suos: nō cognouerunt eum. Et exclamantes plorauerunt: scissisq̧ vestibus sparserunt puluerem super caput suū

איוב ולא נתן תפלה לאלהים׃

Cap ij.

ויהי היום ויבאו בני האלהים
להתיצב על יהוה ויבוא גם השטן
בתוכם להתיצב על יהוה׃ ויאמר
יהוה אל השטן אי מזה תבא ויען
השטן את יהוה ויאמר משט בארץ
ומהתהלך בה׃ ויאמר יהוה אל
השטן השמת לבך אל עבדי איוב
כי אין כמהו בארץ איש תם וישר
ירא אלהים וסר מרע ועדנו
מחזיק בתמתו ותסיתני בו לבלעו
חנם׃ ויען השטן את יהוה ויאמר
עור בעד עור וכל אשר לאיש
יתן בעד נפשו׃ אולם שלח נא
ידך וגע אל עצמו ואל בשרו אם
לא אל פניך יברכך׃ ויאמר יהוה
אל השטן הנו בידך אך את
נפשו שמר׃ ויצא השטן מאת
פני יהוה ויך את איוב בשחין רע
מכף רגלו ועד קדקדו׃ ויקח לו חרש
להתגרד בו והוא ישב בתוך
האפר׃ ותאמר לו אשתו עדך
מחזיק בתמתך ברך אלהים ומת׃
ויאמר אליה כדבר אחת הנבלות
תדברי גם את הטוב נקבל מאת
האלהים ואת הרע לא נקבל
בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו׃
וישמעו שלשת רעי איוב
את כל הרעה הזאת הבאה
עליו ויבאו איש ממקמו אליפז
התימני ובלדד השוחי וצפר
הנעמתי ויועדו יחדו לבוא
לנוד לו ולנחמו׃ וישאו את
עיניהם מרחוק ולא הכירהו
וישאו קולם ויבכו ויקרעו איש
מעלו ויזרקו עפר על ראשיהם

Pritiua heb.: היה · בוא · יצב · אמר · בוא · ענה · שוט · הלך · שום · כמו · תמם · סור · רוע · חזק · תמם · סות · נתן · נגע · פנה · ברך · הנה · נכה · שחן · לקח · גרד · אפר · איש · מות · דבר · קבל · רוע · שפה · שמע · רעה · רוע · בוא · קום · יעד · נשא · רחק · נכר · בכה · קרע · זרק

השמימה: וישבו אתו לארץ שבעת
ימים ושבעת לילות ואין דבר
אליו דבר כי ראו כי גדל הכאב
מאד: אחרי כן פתח

Cap.iij.

איוב את פיהו ויקלל את יומו: ויען
איוב ויאמר: יאבד יום אולד בו
והלילה אמר הרה גבר: היום ההוא
יהי חשך אל ידרשהו אלוה ממעל
ואל תופע עליו נהרה: יגאלהו
חשך וצלמות תשכן עליו עננה
יבעתהו כמרירי יום: הלילה ההוא
יקחהו אפל אל יחד בימי שנה
במספר ירחים אל יבא: הנה
הלילה ההוא יהי גלמוד אל תבוא
רננה בו: יקבהו אררי יום
העתידים עורר לויתן: יחשכו כוכבי
נשפו יקו לאור ואין ואל יראה
בעפעפי שחר: כי לא סגר דלתי
בטני ויסתר עמל מעיני: למה לא
מרחם אמות מבטן יצאתי ואגוע
מדוע קדמוני ברכים ומה שדים
כי אינק: כי עתה שכבתי ואשקוט
ישנתי אז ינוח לי: עם מלכים
ויעצי ארץ הבנים חרבות למו:
או עם שרים זהב להם הממלאים
בתיהם כסף: או כנפל טמון
לא אהיה כעללים לא
ראו אור: שם רשעים חדלו
רגז ושם ינוחו יגיעי כח:
יחד אסירים שאננו לא שמעו
קול נגש: קטן וגדול שם הוא
ועבד חפשי מאדניו: למה
יתן לעמל אור וחיים למרי
נפש: המחכים למות ואיננו ויחפרהו
ממטמונים: השמחים
אלי גיל ישישו כי ימצאו קבר:

in celum. Et sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus: & nemo loq̄batur ei verbū. Videbant enī dolorem esse vehementem. 3.

Post hec aperuit iob os suū: & maledixit diei sue & locutus est. Pereat dies in qua natus sum: & nox in qua dictū est: cōceptꝰ est hō. Dies illa vertatur ī tenebras. Nō requirat eū deꝰ desup: & non illustretur lumine. Obscurent eum tenebre & vmbra mortis: occupet eum caligo & īuoluatur amaritudie. Noctē illam tenebrosus turbo possideat. Nō cōputetur in diebus anni: nec numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria: nec laude digna. Maledicāt ei qui maledicunt diei: qui parati sunt suscitare leuiathan. Obtenebrētur stelle caligine eiꝰ. Expectet lucem & nō videat: nec ortū surgētis aurore. Quia non cōclusit ostia ventris q portauit me: nec abstulit mala ab oculis meis. Quare nō in vulua mortuus sum: egressus ex vtero nō statim perii? Quare exceptus genibꝰ: cur lactatꝰ vberibꝰ? Nunc enī dormiēs silerē: & sōno meo reqescerē cum regibus & cōsulibus terre: qui edificāt sibi solitudines: aut cum principibꝰ qui possidēt aurū: & replent domos suas argento. Aut sicut abortiuū absconditum non subsisterē: vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii cessauerunt a tumultu: & ibi requieuerūt fessi robore: & qn̄dam vincti pariter sine molestia. Non audierūt vocem exactoris. Paruus & magnus ibi sunt & seruus liber a domino suo. Quare misero data est lux & vita his q in amaritudine anime sunt? Qui expectant mortē & nō venit: quasi effodientes thesaurū: gaudentq; vehementer cum inuenerint sepulchrum.

assederūt iuxta eū septē dies ⁊ septē noctes: ⁊
παρεκάθησαν αὐτῷ ἑπτὰ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας, καὶ
nemo illoꝝ locutꝰ est ad eū verbū: videbāt enī
οὐδεὶς αὐτῶν ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν λόγον, ἑώρων γὰρ τὴν
plagā grauē existētē ⁊ magnā valde.
πληγὴν δεινὴν οὖσαν καὶ μεγάλην σφόδρα. Ca.3.
Et post hoc apuit iob os suū ⁊
Καὶ μετὰ τοῦτο ἤνοιξεν ὁ ἰὼβ τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ
maledixit diei suo dicēs: pereat di-
κατηράσατο τὴν ἡμέραν αὐτοῦ λέγων, ἀπόλοιτο ἡ ἡμέ-
es in q̄ natꝰ sum: ⁊ nox in q̄ dixerūt: ecce masculꝰ.
ρα ἐν ᾗ ἐγεννήθην, καὶ ἡ νὺξ ἐν ᾗ εἶπαν, ἰδοὺ ἄρσεν. ἡ
nox illa sit tenebre: ⁊ nō requirat eā do
νὺξ ἐκείνη εἴη σκότος, καὶ μὴ ἀναζητήσαι αὐτὴν ὁ κύ-
minꝰ desup: neq; veniat in eā lumē. capiāt
ριος ἄνωθεν, μηδὲ ἔλθοι εἰς αὐτὴν φέγγος. ἐκλάβοι
aūt eā tenebre ⁊ vmbra mortis: supueniat in eā
δὲ αὐτὴν σκότος καὶ σκιὰ θανάτου, ἐπέλθοι ἐπ' αὐτὴν
caligo. ⁊ turbet dies illa ⁊ nox il-
γνόφος. καὶ ταραχθείη ἡ ἡμέρα ἐκείνη καὶ ἡ νὺξ ἐκεί-
la: auferāt eā tenebre: nō sit int̄ dies an-
νη, ἀπενέγκαιτο αὐτὴν σκότος. μὴ εἴη εἰς ἡμέρας ἐνι-
ni: neq; nūeret int̄ dieb̄ mēsiū. sed nox
αυτοῦ, μηδὲ ἀριθμηθείη εἰς ἡμέρας μηνῶν. ἀλλὰ ἡ νὺξ
illa sit dolor: ⁊ nō veniat sup eā letitia
ἐκείνη εἴη ὀδύνη, καὶ μὴ ἔλθοι ἐπ' αὐτὴν εὐφροσύνη
neq; gaudiū. sed maledicat ei q̄ male
μηδὲ χαρμονή. ἀλλὰ καταράσαιτο αὐτὴν ὁ κατα-
dicit diei illi q̄ futuri sūt suscitare
ρώμενος τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ μέλλοντες διεγείρειν τὸν
lebiathā. obtenebrent̄ stelle noctis illiꝰ ⁊
λεβιαθάν. σκοτωθείη τὰ ἄστρα τῆς νυκτὸς ἐκείνης καὶ
nō maneāt: ⁊ in illūinatione nō veniāt. ⁊
μὴ ὑπομείναι, καὶ εἰς φωτισμὸν μὴ ἔλθοι. καὶ
nō videat luciferū orientē: q̄r nō cōclusit
μὴ ἴδοι ἑωσφόρον ἀνατέλλοντα, ὅτι οὐ συνέκλεισε
hostia vētris matris mee: abstulit enī laborē ab
πύλας γαστρὸς μητρός μου, ἀπήλλαξε γὰρ πόνον ἀπὸ
oculis meis. q̄re enī in vētre nō mortuꝰ
ὀφθαλμῶν μου. διατί γὰρ ἐν κοιλίᾳ οὐκ ἐτελεύτη-
sū: ex vtero aūt egressꝰ sū: ⁊ nō statī pe
σα, ἐκ γαστρὸς δὲ ἐξῆλθον, καὶ οὐκ εὐθὺς ἀπωλό-
rii? q̄re aūt obuiauerūt mihi genua: cur aūt vbe
μην; ἱνατί δὲ συνήντησάν μοι γόνατα, ἱνατί δὲ μα-
ra suxi? nūc vtiq; dormiēs silerē: somni-
στοὺς ἐθήλασα; νῦν ἂν κοιμηθεὶς ἡσύχασα, ὑπνώ-
ans aūt q̄escerē cū regibꝰ cōsiliarijs terre:
σας δὲ ἀνεπαυσάμην μετὰ βασιλέων βουλευτῶν γῆς,
q̄ gloriabant̄ in gladijs: aut cū principibꝰ: q̄ꝝ mul
οἳ ἐγαυριῶντο ἐπὶ ξίφεσιν, ἢ μετὰ ἀρχόντων, ὧν πο-
tū auꝝ: q̄ iplenerūt domꝰ suas argē-
λὺς ὁ χρυσός, οἳ ἔπλησαν τοὺς οἴκους αὐτῶν ἀργυ-
to: aut sicut abortiuū exiens de matrice ma
ρίου, ἢ ὥσπερ ἔκτρωμα ἐκπορευόμενον ἐκ μήτρας μη-
tris: aut sicut īfantes q̄ nō viderūt lucē. illic impij
τρός, ἢ ὥσπερ νήπιοι οἳ οὐκ εἶδον φῶς. ἐκεῖ ἀσεβεῖς
sedauerūt furorē ire: illic q̄euerūt defessi
ἔπαυσαν θυμὸν ὀργῆς, ἐκεῖ ἀνεπαύσαντο κατάκοποι
corpore: vnanimiť aūt vincti nō audie-
τῷ σώματι, ὁμοθυμαδὸν δὲ οἱ δεδεμένοι οὐκ ἤκου-
rūt vocē exactoris. paruꝰ ⁊ magnꝰ illic est: ⁊
σαν φωνὴν φορολόγου. μικρὸς καὶ μέγας ἐκεῖ ἐστι, καὶ
seruus nō timēs dn̄m suū. quare enī
θεράπων οὐ δεδοικὼς τὸν κύριον αὐτοῦ. ἱνατί γὰρ
data est his q̄ sūt ī amaritudie lux: vita aūt q̄ sunt in doloribꝰ
δέδοται τοῖς ἐν πικρίᾳ φῶς; ζωὴ δὲ ταῖς ἐν ὀδύναις
aīabus. q̄ desiderāt mortē: ⁊ nō cōsecun
ψυχαῖς. οἳ ἱμείρονται τοῦ θανάτου, καὶ οὐ τυγχά-
tur effodientes q̄si thesauros. gaudētes aūt
νουσιν ἀνορύσσοντες ὥσπερ θησαυρούς. περιχαρεῖς δὲ
fuerūt si repererint: mors
ἐγένοντο ἐὰν κατατύχωσι, θάνατος

A · Hiere. 20.d. · B · Infra 10.b. Hiere. 20.d. · C · D

viro requies: cuiꝰ via abscōdita est: cōclusit enī
ἀνδρὶ ἀνάπαυσις, οὗ ἡ ὁδὸς ἀπεκρύβη, συνέκλεισε γὰρ ὁ
deꝰ cōtra eū. ante enī cibos meos suspiriū venit mihi
θεὸς κατ' αὐτοῦ. πρὸ γὰρ τῶν σίτων μου στεναγμὸς ἥκει μοι
⁊ fundent̄ q̄si aque rugitꝰ: timor enī quē cogi
καὶ χυθήσεται ὡς ὕδατα βρυχήματα, φόβος γὰρ ὃν ἐφρόν-
taui venit mihi. ⁊ quē timuerā occurrit mihi. neq; pacē
τισα ἦλθέ μοι, καὶ ὃν ἐδεδοίκειν συνήντησέ μοι. οὔτε εἰρήνευ-
egi: neq; silui: neq; quieui: venit aūt mihi īdignatio.
σα, οὔτε ἡσύχασα, οὔτε ἀνεπαυσάμην, ἦλθε δέ μοι ὀργή.

Ca.4 A

Respōdens aūt eliphaz themanites dicit: si cepe-
Ὑπολαβὼν δὲ ἐλιφὰζ ὁ θαιμανίτης λέγει, εἰ ληψό-
rimꝰ loqui ad te: moleste accipies? vi aūt verboꝝ tuoꝝ
μεθα λαλῆσαι πρὸς σέ, κοπιάσεις; ἰσχὺν δὲ ῥημάτων σου
q̄s feret? si enī tu admonuisti multos ⁊ manꝰ
τίς ὑποίσει; εἰ γὰρ σὺ ἐνουθέτησας πολλοὺς καὶ χεῖρας
debiles cōsolatꝰ es: languētes q; erexisti ver
ἀσθενοῦς παρεκάλεσας, ἀσθενοῦντάς τε ἐξανέστησας ῥή-
bis: genibꝰ q; impotentibꝰ fiduciā circūposuisti. nūc aūt
μασι, γόνασί τε ἀδυνατοῦσι θάρσος περιέθηκας. νυνὶ δὲ
venit sup te dolor: ⁊ tetigit te: tu aūt accelerasti. nūqd
ἥκει ἐπὶ σὲ πόνος καὶ ἥψατό σου, σὺ δὲ ἐσπούδασας. πότε-
non timor tuꝰ est in stultitia ⁊ spes tua ⁊
ρον οὐχ ὁ φόβος σου ἐστὶν ἐν ἀφροσύνῃ καὶ ἡ ἐλπίς σου καὶ
malitia vie tue? recordare igiť: q̄s existēs mundꝰ pe
ἡ κακία τῆς ὁδοῦ σου; μνήσθητι οὖν, τίς ὢν καθαρὸς ἀπ-
rijt: aut q̄n veraces radicitꝰ perierūt: quēadmodū
ώλετο, ἢ πότε ἀληθινοὶ ὁλόρριζοι ἀπώλοντο, καθ' ὃν τρό-
dū vidi arantes absurda: q̄ aūt seminauerūt
πον εἶδον τοὺς ἀροτριῶντας τὰ ἄτοπα, οἱ δὲ σπείραντες
ea: dolores metēt sibi. a p̄cepto do
αὐτά, ὀδύνας θεριοῦσιν ἑαυτοῖς. ἀπὸ προστάγματος κυ-
mini peribūt: ab aūt spū ire eiꝰ dele-
ρίου ἀπολοῦνται, ἀπὸ δὲ πνεύματος ὀργῆς αὐτοῦ ἀφανι-
bunt̄. rugitꝰ leonis: vox aūt leene: superbia
σθήσονται. σθένος λέοντος, φωνὴ δὲ λεαίνης, γαυρίαμα
aūt draconū extincta ē. myrmicoleo perijt eo q; nō
δὲ δρακόντων ἐσβέσθη. μυρμηκολέων ὤλετο παρὰ τὸ μὴ
haberet p̄dā. catuli leonū defecerūt adinuicē: ad me
ἔχειν θήραν. σκύμνοι λεόντων ἔλιπον ἀλλήλους, πρὸς ἐμὲ
aūt dictū ē abscōdite in furto. vtiq; nō suscipiet mea
δὲ ἐλαλήθη λαθραίως ἐν κλοπῇ. πότερον οὐ δέξεταί μου τὸ
auris indecētia ab eo? in horrore ab visione mea no
οὖς ἐξαίσια παρ' αὐτοῦ; ἐν ἐκπλήξει ἀπὸ ὁράματος μου νυκ-
cturna incidens timor sup hoies: horror aūt mihi oc-
τερινοῦ ἐπιπίπτων φόβος ἐπ' ἀνθρώπους, φρίκη δέ μοι συ-
currit ⁊ tremor ⁊ valde mea ossa cōcussit:
νήντησε καὶ τρόμος καὶ μεγάλως μου τὰ ὀστᾶ συνέσεισε,
⁊ spūs in faciē meā irruit: horruerūt aūt mei
καὶ πνεῦμα ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπῆλθεν, ἔφριξαν δέ μου
pili ⁊ carnes: surrexi ⁊ nō cognoui: vidi ⁊ nō erat
τρίχες καὶ σάρκες, ἀνέστην καὶ οὐκ ἐπέγνων, εἶδον καὶ οὐκ ἦν
forma ante oculos meos: sed aurā ⁊ vocē audiui.
μορφὴ πρὸ ὀφθαλμῶν μου, ἀλλ' ἢ αὔραν καὶ φωνὴν ἤκουον.
q̄d enī: nūqd mūdꝰ erit mortalis corā dn̄o? aut ab
τί γάρ, μὴ καθαρὸς ἔσται βροτὸς ἐναντίον τοῦ κυρίου; ἢ ἀπὸ
opibꝰ suis īculpabilis vir? si cōtra pueros suos nō cre
τῶν ἔργων αὐτοῦ ἄμεμπτος ἀνήρ; εἰ κατὰ παίδων αὐτοῦ οὐ πι-
dit: cōtra aūt angelos suos obliquū q̄d excogitauit. eos aūt
στεύει, κατὰ δὲ ἀγγέλων αὐτοῦ σκολιόν τι ἐπενόησε. τοὺς δὲ
q̄ habitāt domos luteas ex q̄bꝰ ⁊ ipi ex eodē
κατοικοῦντας οἰκίας πηλίνας ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
luto sumus: pcussit eos tinee in modū: ⁊ a ma-
πηλοῦ ἐσμέν, ἔπαισεν αὐτοὺς σητὸς τρόπον, καὶ ἀπὸ πρωΐ-
ne vsq; ad vesprā nō ampliꝰ sūt: eo q̄d nō potuerūt ipi
θεν ἕως ἑσπέρας οὐκ ἔτι εἰσί, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς
se adiuuare perierūt. abstulit reliquū eo-
ἑαυτοῖς βοηθῆσαι ἀπώλοντο. συνεξῆρε τὸ ὑπόλειμμα αὐ-
rū in eis: perierūt eo q; nō habuerūt eis sapiām.
τῶν ἐν αὐτοῖς, ἀπώλοντο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς σοφίαν. Ca.5.
Voca aūt si q̄spiā te audiet: aut si aliquē āgeloꝝ
Ἐπικάλεσαι δὲ εἴ τις σοι ὑπακούσεται, ἢ εἴ τινα ἀγγέλων

A · B · C · Infra. 15.b. · D · Eccl.

Viro cuiꝰ abscondita est via: & circundedit eum deus tenebris. Anteq̄ comedo suspiro: & quasi inūdātes aque sic rugitꝰ meꝰ: q2 timor quē timebā euenit mihi: & qd verebar accidit. Nonne dissimulaui? nōne silui? nonne quieui? Et venit sup me indignatio. 4.

Respondēs aūt eliphaz themanites: dixit. Si cepimꝰ loq tibi forsitā moleste accipies. Sed cōceptū sermonē tenere qs poterit? Ecce docuisti multos: & manꝰ lassas roborasti: vacillātes cōfirmauerūt sermones tui: & genua trementia cōfortasti. Nūc aūt venit sup te plaga: & defecisti: tetigit te & conturbatus es. Vbi ē timor tuꝰ: fortitudo tua: & paciētia tua: & pfectio viarū tuarū? Recordare obsecro te: quis vnq̄ innocēs periit: aut qn̄ recti deleti sunt? Quinpotiꝰ vidi eos q operātur iniqtatē: & semināt dolores: & metūt eos: flante deo perisse: & spū ire eius esse cōsumptos. Rugitꝰ leonis & vox leene: & dentes catuloꝝ leonū cōtriti sūt. Tigris periit eo q nō haberet predā: & catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictū est verbū abscōditum: & q̄si furtiue suscepit auris mea venas susurri eius. In horrore visionis nocturne q̄n solet sopor occupare hoies: pauor tenuit me & tremor: & oīa ossa mea pterrita sūt. Et cū spūs me p̄ite trāsiret: inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidā cuiꝰ nō agnoscebā vultum: imago corā oculis meis: & vocē q̄si aure lenis audiui. Nūqd hō dei cōparatiōe iustificabitur: aut a factore suo purior erit vir? Ecce q seruiūt ei nō sunt stabiles: & in angelis suis repit prauitatē. Quāto magis hi q hitāt domos luteas: q terrenū hn̄t fūdamentū cōsumentur velut a tinea: de mane vsq; ad vespā succidētur: & qa nullꝰ itelligit ī eternū peribūt. Qui aūt reliq fuerint auferētur ex eis: morientur & nō in sapia. 5.

Voca ergo si ē q tibi rn̄deat: & ad aliquē

לגבר אשר דרכו נסתרה ויסך
אלוה בעדו: כי לפני לחמי אנחתי
תבא ויתכו כמים שאגתי: כי פחד
פחדתי ויאתיני ואשר יגרתי יבא
לי: לא שלותי ולא שקטתי ולא
נחתי ויבא רגז:

Cap.iiij.

ויען אליפז התימני ויאמר: הנסה
דבר אליך תלאה ועצר במלין
מי יוכל: הנה יסרת רבים וידים
רפות תחזק: כושל יקימון מליך
וברכים כרעות תאמץ: כי עתה
תבוא אליך ותלא תגע עדיך
ותבהל: הלא יראתך כסלתך
תקותך ותם דרכיך: זכר נא מי
הוא נקי אבד ואיפה ישרים
נכחדו: כאשר ראיתי חרשי
און וזרעי עמל יקצרהו: מנשמת
אלוה יאבדו ומרוח אפו יכלו:
שאגת אריה וקול שחל ושני
כפירים נתעו: ליש אבד מבלי
טרף ובני לביא יתפרדו: ואלי
דבר יגנב ותקח אזני שמץ מנהו:
בשעפים מחזינות לילה בנפל
תרדמה על אנשים: פחד קראני
ורעדה ורב עצמותי הפחיד: ורוח
על פני יחלף תסמר שערת בשרי:
יעמד ולא אכיר מראהו תמונה
לנגד עיני דממה וקול אשמע:
האנוש מאלוה יצדק אם
מעשהו יטהר גבר: הן בעבדיו לא
יאמין ובמלאכיו ישים תהלה: אף
שכני בתי חמר אשר בעפר יסודם
ידכאום לפני עש: מבקר לערב יכתו
מבלי משים לנצח יאבדו: הלא נסע
יתרם בם ימותו ולא בחכמה:

Cap.v.

קרא נא היש עונך ואל מי

sctorū cōuertere. Vere stultū iterficit iracūdia: & paruulū occidit inuidia. Ego vidi stultum firma radice: & maledixi pulchritudini ei9 statim. Lōge fiēt filii ei9 a salute & cōterētur in porta: & nō erit q eruat. cui9 messem famelic9 comedet & ipm rapiet armat9: & bibēt sitiētes diuitias eius. Nihil in fra sine cā fit: & de humo nō egredietur dolor. Hō nascitur ad laborē: & auis ad volatū. Quāobrē ego deprecabor deum: & deū ponā eloquiū meū: Qui facit magna & iscrutabilia: & mirabilia absqz nūero. Qui dat pluuiā sup faciē terre & irrigat aqs vniuersa. Qui ponit hūiles i sublime & merētes erigit sospitate. Qui dissipat cogitatiōes malignorū ne possint iplere man9 eorū qd ceperāt. Qui apprehēdit sapiētes in astutia eorū: & cōsiliū prauorū dissipat. Per diē icurrēt tenebras: & quasi in nocte sic palpabūt in meridie. Porro saluū faciet egenū a gladio oris eorū: & de manu violenti pauperē. Et erit egeno spes: iniqtas aūt contrahet os suū. Beat9 homo qui corripitur a deo. Increpationē ergo dñi ne reprobes: qa ipse vulnerat & medetur: pcutit & manus eius sanabūt. In sex tribulationib9 liberabit te: & in septima nō tanget te malū. In fame eruet te de morte: & in bello de manu gladii. A flagello lingue abscōderis: & non timebis calamitatē cū venerit. In vastitate & fame ridebis: & bestias terre non formidabis. Sed cū lapidib9 regionū pactum tuū: & bestie terre pacifice erunt tibi. Et scies q pacem habeat tabernaculū tuū: & visitās speciē tuam non peccabis. Et scies qm̄ multiplex erit semen tuū: & progenies tua quasi herba terre. Ingredieris in abūdantia sepulchrū: sicut infertur acervus tritici in tēpore suo. Ecce hoc vt inuestigauimus ita est: quod auditū mēte pertracta. 6.

Respondens autē iob dixit. Vtinam appenderētur pctā mea qbus irā merui: & calamitas quā patior in statera: qsi arena maris hec grauior appareret. Vñ & verba mea dolore sunt plena: qa sagitte dñi in me sunt: quarū indignatio ebibit spiritū meū: & terrores dei militāt contra me. Nūqd rugiet onager cū habuerit herbā aut mugiet bos cū āte psepe plenū steterit. Aut poterit comedi isulsū: qd nō est sale cōditū? Aut pōt alqs gustare: qd gustatū affert mortē? Que prius nolebat tāgere aīa mea nūc p angustia cibi mei sunt. Quis det vt veniat petitio mea & qd expecto tribuat mihi deus: & q cepit ipse me cōterat: soluat manū suā: & succidat me: & hec mihi sit cōsolatio vt affligēs me dolore nō pcat: nec cōtradicā smonib9 sctī. Que est eni fortitudo mea vt sustineā: aut qs finis me9 vt patiēter agā. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea: nec caro mea enea est. Ecce nō ē auxiliū mihi i me: & necessarii qqz mei recesserūt a me. Qui tollit ab amico suo miaz: timorē dñi derelinqt. Frēs mei pterierunt me: sicut torrēs q raptī trāsit in cōuallib9. Qui timēt pruinā irruet sup eos nix. Tpe q fuerint dissipati pibūt: & vt incaluerit soluētur de loco suo. Inuolute sunt semite gressuū eorū: ambulabūt i vacuū & pibunt. Cōsiderate semitas thema: itinera sabbata & expectate paulisp. Confusi sunt: qa spaui. Venerūt qqz vsqz ad me & pudore coopti sunt. Nūc venistis: & mō vidētes plagā meā timetis: Nūqd dixi. afferte mihi: & de substātia vra donate mihi: vel liberate me de manu hostis: & de māu robustorx eruite me? Docete me: & ego tacebo: & si quid forte ignoraui instruite me. Qre detraxistis sermonib9 veritatis: cū e vobis null9 sit q possit arguere me. Ad icrepandū tm̄ eloqa cōcinnatis: & in ventū verba pfertis. Super pupillum irruitis & subuertere nitimini

Pritiua.heb.	Tex.heb.Job.ix.
עמד פלץ	ועמודיה יתפלצון: האמר לחרס ולא
זרח כבב	יזרח ובעד כוכבים יחתם: נטה
חתם נטה	שמים לבדו ודורך על במתי ים:
דרך במה	עשה עש כסיל וכימה וחדרי תימן:
כסל ימן	עשה גדלות עד אין חקר ונפלאות
עשה פלא	עד אין מספר: הן יעבר עלי ולא
ספר עבר	אראה ויחלף ולא אבין לו: הן יחתף
ראה חלף	מי ישיבנו מי יאמר אליו מה
בין חתף	תעשה: אלוה לא ישיב אפו תחתו
שוב אמר	שחחו עזרי רהב: אף כי אנכי
עשה שוב	אעננו אבחרה דברי עמו: אשר
ענה בחר	אם צדקתי לא אענה למשפטי
שפט	אתחנן: אם קראתי ויענני לא
חנן	אאמין כי יאזין קולי: אשר בשערה
אמן אזן	ישופני והרבה פצעי חנם: לא
שוף רבה	יתנני השב רוחי כי ישבעני
נתן שוב	ממררים: אם לכח אמיץ הנה ואם
שבע מרר	למשפט מי יועידני: אם אצדק פי
כחח אמץ	ירשיעני תם אני ויעקשני: תם
יעד צדק	אני לא אדע נפשי אמאס חיי:
רשע	אחת היא על כן אמרתי תם ורשע
תמם עקש	הוא מכלה: אם שוט ימית פתאם
ידע מאס	למסת נקים ילעג: ארץ נתנה ביד
חיה	רשע פני שפטיה יכסה אם לא
כלה מות	איפוא מי הוא: וימי קלו מני רץ
נסה נקה	ברחו לא ראו טובה: חלפו עם אניות
לעג נתן	אבה כנשר יטוש עלי אכל: אם
כסה יום	אמרי אשכחה שיחי אעזבה פני
קלל רוץ	ואבליגה: יגרתי כל עצבתי ידעתי
ראה אנה	כי לא תנקני: אנכי ארשע למה
טוש שכח	זה הבל איגע: אם התרחצתי במו
שוח עזב	שלג והזכותי בבר כפי: אז בשחת
פנה בלג	תטבלני ותעבוני שלמותי: כי לא
נקה רשע	איש כמוני אעננו נבוא יחדו
יגע הבל	במשפט: לא יש בינינו מוכיח
זכר ברר	ישת ידו על שנינו: יסר מעלי
טבל	
ענה בוא	
שפט יכח	
שית שנה	
סור	

Trāsla.B.Hie.

et colūne eius cōcutiūtur. Qui precipit soli: & nō oritur: & stellas claudit q̄si sub signaculo. Qui extendit celos solus: & graditur sup fluctus maris. Qui facit arcturū & oriona & hyadas: & interiora austri. Qui facit magna & incōprehensibilia & mirabilia: q̄rū non est nūerus. Si venerit ad me nō videbo eū: si abierit nō intelligā. Si repēte iterroget: qs rñdebit ei? Vel qs dicere pōt: cur ita facis? Deus cuius ire nemo resistere pōt: & sub q̄ curuātur q portāt orbē. Quātus ergo sū ego vt rñdeā ei: & loq̄r verbis meis cū eo? Qui etiā si habuero q̄ppiā iustū nō rñdebo: sed meū iudicē deprecabor. Et cū inuocantē me exaudierit: nō credo q̄ audierit vocē meam. In turbine eī cōteret me & multiplicabit vulnera mea: et sine causa. Non cōcedit reqescere spm̄ meū: & iplet me amaritudinibus. Si fortitudo q̄ritur: robustissimus est. Si eq̄tas iudicii: nēo audet p me testimoniū dicere. Si iustificare me voluero: os meū cōdēnabit me. Si īnocentē ondero: prauū me cōprobabit. Etiā si simplex fuero: hoc ipsum ignorabit aīa mea & tedebit me vite mee. Vnū ē qd̄ locutus sum: & īnocentē & ipiū ipe cōsumit. Si flagellat occidat semel: & nō de penis innocentiū rideat. terra data ē ī manus ipii vultū iudicū eius opit. Qd̄ si nō ille est: qs ergo est? Dies mei velotiores fuerūt cursore: fugerūt & nō viderūt bonū. Pertrāsierūt q̄si naues poma portātes: sicut aq̄la volās ad escā. Cū dixero nequaq̄ ita loq̄r: cōmuto faciē meā: & dolore torq̄or. Verebar oīa opera mea sciēs q̄ nō pceres delinquēti. Si aūt & sic ipius sū: q̄re frustra laboraui? si lotus fuero q̄si aq̄s niuis: & fulserit velut mūdissime manus mee: tñ sordibus intinges me & abominabūtur me vestimēta mea. Neq̄ eī viro q̄ similis mei ē rñdebo: nec q̄ mecū in iudicio ex eq̄ possit audiri. Nō ē q̄ vtrūq̄ valeat arguere: & ponere

Trās.Gre.lxx.cū iter.latina.

gt colūne eius q̄tiunt. q̄ dicit soli τ nō ori
οἱ δὲ στύλοι αὐτῆς σαλεύονται. ὁ λέγων τῷ ἡλίῳ καὶ οὐκ ἀνα-
tur: sup aūt astra signaculū ponit. q̄ extēdit
τέλλει, κατὰ δὲ ἄστρων κατασφραγίζει. ὁ τανύσας τὸν
celū sol⁹: τ q̄ deābulat sicut sup pauimentū sup ma
οὐρανὸν μόνος, καὶ περιπατῶν ὡς ἐπὶ ἐδάφους ἐπὶ θα-
re. q̄ facit pliada τ hesperū τ arcturū τ
λάσσης. ὁ ποιῶν πλειάδα καὶ ἕσπερον καὶ ἀρκτοῦρον καὶ
recessus austri: q̄ facit magna τ inīuestigabilia gl̄iosaq̄
ταμιεῖα νότου, ὁ ποιῶν μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα ἔνδοξά τε
τ mirabilia: quoꝝ nō est nūerus. si trāsgressus fuerit me: nō
καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ἐὰν ὑπερβῇ με, οὐ μὴ ἴ-
uideā: τ si pterierit me neq̄ sic noui. si discesserit:
δω, καὶ ἐὰν παρέλθῃ με οὐδ᾽ ὣς ἔγνων. ἐὰν ἀπαλλάξῃ,
qs reducet: aut q̄s dicet ei q̄d fecisti? de⁹ cui⁹
τίς ἐπιστρέψει, ἢ τίς ἐρεῖ αὐτῷ, τί ἐποίησας; ὁ θεὸς οὗ
inflexibilis irā: ab ipso aūt curuata sūt cete que sub
ἀναπόστρεπτος ἡ ὀργή, ὑπ᾽ αὐτοῦ δὲ ἐκάμφθησαν κήτη τὰ ὑπ᾽
celo. si aūt me audierit: discernit vba mea.
οὐρανόν. ἐὰν δέ μου ὑπακούσηται, διακρινεῖ τὰ ῥήματά μου.
si eni iust⁹ fuero: nō exaudiet me: iudiciū ei⁹
ἐάν τε γὰρ δίκαιος ὦ, οὐκ εἰσακούσεταί μου, τοῦ κρίματος αὐ-
deprecabor. si aūt vocauero τ audierit: nō cre
τοῦ δεηθήσομαι. ἐὰν δὲ καλέσω καὶ ὑπακούσῃ, οὐ πι-
do q̄ exaudiuit me: ne caligine me pterat: multas
στεύω ὅτι εἰσακήκοέ μου, μὴ γνόφῳ με ἐκτρίψῃ, πολλὰ
aūt meas ptritiones fecit inuanū. nō sinit
δέ μου τὰ συντρίμματα πεποίηκε διακενῆς. οὐκ ἐᾷ
eni me respirare: repleuit aūt me amaritudine: qm̄
γάρ με ἀναπνεῦσαι, ἐνέπλησε δέ με πικρίας, ὅτι μὲν
eni fortitudine pstat. q̄s igit iuditio ei⁹ ptrarìabit? si
γὰρ ἰσχύϊ κρατεῖ. τίς οὖν κρίματι αὐτοῦ ἀντιστήσεται; ἐὰν
aūt eni fuero iust⁹ os meū impiū erit: si aūt fuero irre
δὲ γὰρ ὦ δίκαιος, τὸ στόμα μου ἀσεβήσει, ἐὰν δὲ ὦ ἄμεμ-
prehēsibil: prau⁹ euadā. si eni impi⁹ fui nō nos
πτος, σκολιὸς ἀποβήσομαι. εἴτε γὰρ ἠσέβησα οὐκ οἶ-
ui anime: nisi q̄ ablata ē a me vita. q̄ppt di
δα τῇ ψυχῇ, πλὴν ὅτι ἀφῄρηταί μου ἡ ζωή. διὸ εἶ-
xi: magnū τ potentē psumit furor: qm̄ mali in
πον, μέγαν καὶ δυνάστην ἀπολλύει ἡ ὀργή, ὅτι φαῦλοι ἐν
morte indecēti: sed iusti deridēt. traditi
θανάτῳ ἐξαισίῳ, ἀλλὰ δίκαιοι καταγελῶνται. παρα-
sunt eni in man⁹ impii: vult⁹ iudicū ei⁹
δέδονται γὰρ εἰς χεῖρας ἀσεβοῦς, πρόσωπα κριτῶν αὐ-
operit. si aūt nō ipe: q̄s est? at vita
τῆς συγκαλύπτει. εἰ δὲ μὴ αὐτός, τίς ἐστιν; ὁ δὲ βίος
mea est velocior cursore. fugerūt: τ nō
μου ἐστὶν ἐλαφρότερος δρομέως. ἀπέδρασαν, καὶ οὐκ
viderūt: si τ est nauib⁹ vestigiū vie: aut aquile vo
εἴδοσαν, εἰ καὶ ἔστι ναυσὶν ἴχνος ὁδοῦ, ἢ ἀετοῦ πε-
lātis q̄rentis escā. si eni dixero: obliuiscar
τομένου ζητοῦντος βοράν. ἐάν τε γὰρ εἴπω, ἐπιλήσο-
car loquens: cū inclinauero vultu gemā. quatior
μαι λαλῶν, συγκύψας τῷ προσώπῳ στενάξω. σείομαι
oib⁹ mēbris: noui eni q̄ nō insontē me sines.
πᾶσι τοῖς μέλεσι, οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ ἀθῷόν με ἐάσεις.
postq̄ aūt sum impi⁹: ad q̄d frustra laboro?
ἐπειδὴ δὲ εἰμὶ ἀσεβής, εἰς τί τοῦτο μάτην κοπιῶ;
si eni lauero niue: τ mūdauero ma
ἐὰν γὰρ ἀπολούσωμαι χιόνι, καὶ ἀποκαθάρωμαι χερ-
nib⁹ puris: abūde in sorde me intinxisti: abomina
σὶ καθαραῖς, ἱκανῶς ἐν ῥύπῳ με ἔβαψας, ἐβδελύ-
ta est aūt me vestis. nō eni es homo sicut ego: cui
ξατο δέ με ἡ στολή. οὐ γὰρ εἶ ἄνθρωπος κατ᾽ ἐμέ, ᾧ
ptra iudicabo: vt cam⁹ vnanimit in iuditiū. si-
ἀντικρινοῦμαι ἵνα ἔλθωμεν ὁμοθυμαδὸν εἰς κρίσιν. εἴ-
q̄d ē esset mediator noster τ redarguēs τ audiēs in
γε ἦν ὁ μεσίτης ἡμῶν καὶ ἐλέγχων καὶ διακούων ἀνα-
medio vtriusq̄: auferat a me
μέσον ἀμφοτέρων, ἀπαλλαξάτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τὴν

Eccl. 8

B

C

D

Infra. 7.d.

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina.

virgā: at timor ei⁹ nō me circūagat: τ
ῥάβδον, ὁ δὲ φόβος αὐτοῦ μή με στροβείτω, καὶ
nō timebo: sed loquar. nō eni sic
οὐ μὴ φοβηθῶ, ἀλλὰ λαλήσω. οὐ γὰρ οὕτως
cōscius sum.
συνεπίσταμαι.

Ca. 10.

A

Laborās aīa mea: gemēs dimittā in me
Κάμνων τῇ ψυχῇ μου, στένων ἐπαφήσω ἐπ᾽ ἐμαυ-
vba mea. loquar amaritudine aīe pres-
τὸν τὰ ῥήματά μου. λαλήσω πικρίᾳ ψυχῆς συνεχό-
sus: τ dicā ad dn̄m: ne me impiū esse doceas.
μενος, καὶ ἐρῶ πρὸς κύριον, μή με ἀσεβεῖν δίδασκε.
τ cur me ita iudicasti: nūq̄d bonū tibi: si calūnia
καὶ διατί με οὕτως ἔκρινας; ἢ καλόν σοι, ἐὰν συκο-
tus fuero: qm̄ negasti opa manuū tuaꝝ: psilio aūt
φαντήσω; ὅτι ἀπεῖπω ἔργα χειρῶν σου, βουλῇ δὲ
impioꝝ attēdisti. nūq̄d sicut mortalis videt vides: aut si
ἀσεβῶν προσέσχες. ἢ ὥσπερ βροτὸς ὁρᾷ καθορᾷς; ἢ κα-
cut videt homo aspicies: nūq̄d vita tua humana est
θὼς ὁρᾷ ἄνθρωπος βλέψῃ; ἢ ὁ βίος σου ἀνθρώπινός ἐστιν
aut anni tui viri? qm̄ q̄siuisti iniq̄tates meas:
ἢ τὰ ἔτη σου ἀνδρός; ὅτι ἀνεζήτησας τὰς ἀνομίας μου,
τ peccata mea inuestigasti: nosti eni q̄ nō
καὶ τὰς ἁμαρτίας μου ἐξιχνίασας; οἶδας γὰρ ὅτι οὐκ
impie egi. sed q̄s est q̄ ex manib⁹ tuis eruit?
ἠσέβησα. ἀλλὰ τίς ἐστιν ὁ ἐκ χειρῶν σου ἐξαιρούμενος;
man⁹ tue plasmauerūt me τ fecerūt me: post hec
αἱ χεῖρές σου ἔπλασάν με καὶ ἐποίησάν με, μετὰ ταῦ-
trāsmutās me pcussisti. memēto: q̄ lutū
τα μεταβαλών με ἔπαισας. μνήσθητι, ὅτι πηλόν
me plasmasti: in āt terrā me rursus pertis. nōne
με ἔπλασας, εἰς δὲ γῆν με πάλιν ἀποστρέφεις. ἢ οὐχ
sicut lac me mulsisti: coagulasti āt me sicut caseū?
ὥσπερ γάλα με ἤμελξας, ἐτύρωσας δέ με ἴσα τυρῷ;
pelle τ carne me vestisti: ossib⁹ āt τ neruis con
δέρμα καὶ κρέας με ἐνέδυσας, ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις συ-
suisti. vitā aūt τ miam posuisti apud me: at pside
νεῖρας. ζωὴν δὲ καὶ ἔλεος ἔθου παρ᾽ ἐμοί, ἡ δὲ ἐπι-
ratio tua custodiuit meū spūm. hec habēs in
σκοπή σου ἐφύλαξέ μου τὸ πνεῦμα. ταῦτα ἔχων ἐν
teipo noui q̄ oīa potes: impossibile est āt tibi
σεαυτῷ οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι, ἀδυνατεῖ δέ σοι
nihil. si eni pcāuero custodis me: ab aūt ini
οὐδέν. ἐάν τε γὰρ ἁμάρτω φυλάσσεις με, ἀπὸ δὲ ἀνο-
q̄tate nō innocentē me fecisti. si eni impi⁹ fuero:
μίας οὐκ ἀθῷόν με πεποίηκας. ἐάν τε γὰρ ἀσεβὴς ὦ,
ve mihi. si āt fuero iust⁹: nō possum tollere caput:
οἴμοι. ἐὰν δὲ ὦ δίκαιος, οὐ δύναμαι ἆραι κεφαλήν,
plen⁹ eni ignominia sum: capior eni sicut leo
πλήρης γὰρ ἀτιμίας εἰμί, ἀγρεύομαι γὰρ ὥσπερ λέων
in iugulatione. rursus āt trāsmutās grauiter me pdis:
εἰς σφαγήν. πάλιν δὲ μεταβαλὼν δεινῶς με ὀλέκεις,
instaurās in me examē meū. ira aūt ma-
ἐπανακαινίζων ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν ἔτασίν μου. ὀργῇ δὲ μεγά-
gna in me usus es: induxisti aūt in me tētationes.
λῃ μοι ἐχρήσω, ἐπήγαγες δὲ ἐπ᾽ ἐμὲ πειρατήρια.
q̄re igit de vtero me eduxisti τ nō mortu⁹ sū:
ἱνατί οὖν ἐκ κοιλίας με ἐξήγαγες καὶ οὐκ ἀπέθανον,
ocul⁹ aūt me nō videret: τ sicut nō exñs fuissem?
ὀφθαλμὸς δέ με οὐκ εἶδε, καὶ ὥσπερ οὐκ ὢν ἐγενόμην;
cur eni de vtero in tumulū nō trāslat⁹ sū: nūq̄d
διατί γὰρ ἐκ γαστρὸς εἰς μνῆμα οὐκ ἀπηλλάγην; ἢ
nō paucū est tps vite mee? dimitte me re
οὐκ ὀλίγος ἐστὶν ὁ χρόνος τοῦ βίου μου; ἔασόν με ἀ-
quiescere paꝝ anteq̄ ego vadā vnde nō
ναπαύσασθαι μικρὸν πρὸ τοῦ με πορευθῆναι ὅθεν οὐκ
reuertar: in terrā tenebrosā τ caliginosā: in terrā
ἀναστρέψω, εἰς γῆν σκοτεινὴν καὶ γνοφεράν, εἰς γῆν
tenebraꝝ sēpiternaꝝ: vbi nō est lumē neq̄ videre vi-
σκότους αἰωνίου, οὗ οὐκ ἔστι φέγγος οὐδὲ ὁρᾶν ζω-
tā mortalium.
ὴν βροτῶν.

Ca. 11.

B

Deut. 32.f.

ps. 118

C

D

8.3.b Iere. 20.d.

Trāsla.B.Hie.

manū suā in ambobus. Auferat a me virgā suā: & pauor eius nō me terreat. Loq̄r: & non timebo eū. Nec eniz possum metuens rñdere.

10.

Tedet aīam meā vite mee: dimittā aduersum me eloquiū meū. Loq̄r in amaritudie aīe mee. Dicā deo: noli me cōdēnare. Indica mihi: cur me ita iudices. Nūquid bonū tibi videtur si calūnieris me & opprimas me opus manuū tuaꝝ: & cōsiliū ipiorū adiuues? Nūq̄d oculi carnei tibi sunt? aut sicut videt hō: & tu videbis? Nūq̄d sicut dies hois dies tui: & āni tui sicut hūana sunt tpa: vt q̄ras iniq̄tatē meā & peccatū meū scruteris? Et scias q̄a nihil impiū fecerim: cū sit nemo qui de manu tua possit eruere. Manus tue fecerūt me: & plasmauerūt me totū in circuitu: & sic repēte pcipitas me. Memento q̄so q̄ sicut lutū feceris me: & ī puluerē reduces me. Nōne sicut lac mulsisti me: & sicut caseū me coagulasti? Pelle & carnibus vestisti me: ossibus & neruis cōpegisti me. Vitā & miam tribuisti mihi: & visitatio tua custodiuit spm̄ meū. Licet hec celes ī corde tuo: tñ scio q̄a vniuersoꝝ memineris. Si peccaui & ad horā pepcisti mihi: cur ab iniquitate mea mundū me esse nō pateris? Et si ipius fuero ve mihi est: & si iustus nō leuabo caput: saturatus afflictiōe & miseria. Et ppter supbiā q̄si leenā capies me: reuersusq̄ mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos cōtra me & multiplicas irā tuā aduersū me: & pene militāt ī me. Quare de vulua eduxisti me: qui vtinā cōsumptus essem ne oculus me videret. Fuissē q̄si non essem de vtero trāslatus ad tumulū. Nūquid nō paucitas dierū meoꝝ finietur breui? Dimitte ergo me vt plangā paululū dolorē meū āteq̄ vadam & nō reuertar ad terrā tenebrosam & opertā mortis caligine: terrā miserie & tenebrarū: vbi vmbra mortis & nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat.

11.

Tex.heb.Job.x.	Pritiua.heb.
שבטו ואמתו אל תבעתני: אדברה	אים בעת
ולא איראנו כי לא כן אנכי	דבר ירא
עמדי: נקטה נפשי (Cap. x.)	עזב שיח
בחיי אעזבה עלי שיחי אדברה	
במר נפשי: אמר אל אלוה אל	מרר
תרשיעני הודיעני על מה תריבני:	רשע ידע
הטוב לך כי תעשק כי תמאס	ריב עשק
יגיע כפיך ועל עצת רשעים	מאס יגע
הופעת: העיני בשר לך אם	יפע
כראות אנוש תראה: הכימי	ראה אנש
אנוש ימיך אם שנותיך כימי גבר:	יום שנה
כי תבקש לעוני ולחטאתי תדרוש:	בקש דרש
על דעתך כי לא ארשע ואין	ידע
מידך מציל: ידיך עצבוני ויעשוני	נצל עצב
יחד סביב ותבלעני: זכר נא כי	סבב בלע
כחמר עשיתני ואל עפר תשיבני:	שוב
הלא כחלב תתיכני וכגבנה	נתך
תקפיאני: עור ובשר תלבישני	קפא לבש
ובעצמות וגידים תשככני: חיים	סכך
וחסד עשית עמדי ופקדתך שמרה	עשה
רוחי: ואלה צפנת בלבבך ידעתי	
כי זאת עמך: אם חטאתי ושמרתני	שמר
ומעוני לא תנקני: אם רשעתי	נקה
אללי לי וצדקתי לא אשא ראשי	נשא
שבע קלון וראה עניי: ויגאה כשחל	קלה ענה
תצודני ותשב תתפלא בי:	גאה צוד
תחדש עדיך נגדי ותרב כעשך	שוב פלא
עמדי חליפות וצבא עמי: ולמה	חדש עוד
מרחם הצאתני אגוע ועין לא	רבה חלף
תראני: כאשר לא הייתי אהיה	יצא גוע
מבטן לקבר אובל: הלא מעט ימי	ראה היה
וחדל ישית ממני ואבליגה	יבל יום
מעט: בטרם אלך ולא אשוב	שית
אל ארץ חשך וצלמות: ארץ	בלג הלך
עפתה כמו אפל צלמות ולא	עוף
סדרים ותפע כמו אפל:	יפע

Cap.xi.

Respondẽs aũt sophar naamathites dixit. Nunqd qui multa loquitur non audiet: aut vir verbosus iustificabitur? Tibi soli tacebũt homines? & cũ ceteros irriseris a nullo cõfutaberis? Dixisti ei. Purus est sermo meus: & mũdus sum in cõspectu tuo. Atq; vtinã deus loqueretur tecum: & aperiret labia sua tibi vt ostẽderet tibi secreta sapiẽtie & q multiplex esset lex eius: & itelligeres q multo minora exigaris ab eo q̃ meretur iniqtas tua. Forsitan vestigia dei cõprehẽdes: & vsq; ad pfectũ oĩpotentẽ reperies? Excelsior celo ẽ: et qd facies? Profũdior inferno: & vnde cognosces? Longior terra mẽsura eius: latior mari. Si subuertit oĩa vel in vnũ coartauerit: qs cõtradicet ei? Ipse enĩ nouit hominũ vanitatẽ & videns iniquitatẽ: nõne cõsiderat? vir vanus in supbiã erigitur: & tanq̃ pullum onagri se liberũ natũ putat. Tu aũt firmasti cor tuũ: & expandisti ad eũ manus tuas. Si iniqtatẽ q̃ est in manu tua abstuleris a te: & nõ mãserit in tabernaculo tuo iniustitia: tunc leuare poteris faciẽ tuã absq; macula: & eris stabilis: & nõ timebis. Miserie quoq; obliuisceris: & q̃si aquarũ q̃ pterierũt recordaberis: & q̃si meridianus fulgor cõsurget tibi ad vesperã. Et cũ te cõsumptũ putaueris orieris vt lucifer: & habebis fiduciã pposita tibi spe: & defossus securus dormies. Reqesces: & nõ erit q te exterreat. Et depcabũtur faciẽ tuã plurimi. Oculi aũt ipsorũ deficiẽt: & effugiũ peribit ab eis: & spes illorũ abominatio aĩe. 12.

Cap.xij.

Rñdens aũt iob: dixit. Ergo vos estis soli hoĩes: & vobiscũ morietur sapiẽtia! Et mihi ẽ cor sicut vobis: nec iferior vestri sũ. Quis eĩ hec q̃ nostis ignorat? Qui deridetur ab amico suo sicut ego: inuocabit deũ: & exaudiet eũ. Deridetur enĩ iusti simplicitas: lãpas contẽpta apud cogitatiões diuitũ parata ad tps statutũ. Abundant tabernacula predonũ & audacter puocant deum: cum ipse dederit oĩa in manus eorum. Nimirũ interroga iumenta: & docebũt te: & volatilia celi & indicabũt tibi. Loquere terre & respõdebit tibi: & narrabũt pisces maris. Quis ignorat q oĩa hec manus dñi fecerit? In cuius manu anima oĩs viuentis: & spũs vniuerse carnis hominis. Nõne auris verba diiudicat & fauces comedẽtis saporem? In antiqs est sapiẽtia: & in multo tpe prudentia. Apud ipm est sapiẽtia & fortitudo: & ipse habet consiliũ & intelligentiã. Si destruxerit: nemo est qui edificet: si incluserit hoiem nullus ẽ qui aperiat. Si cõtinuerit aq̃s: oĩa siccabũtur: si emiserit eas: subuertent terrã. Apud ipm est fortitudo & sapiẽtia. Ipse nouit & decipientẽ: & eũ qui decipitur. Adducit cõsilia rios in stultũ finẽ: & iudices in stuporẽ. Balteum regũ dissoluit: & precingit fune renes eorũ. Ducit sacerdotes iglorios: & optimates supplãtat. cõmutans labium veracium: & doctrinã senum auferens. Effundit despectionẽ sup principes: & eos q oppressi fuerãt releuãs. Qui reuelat pfunda de tenebris: & producit in lucem vmbrã mortis. Qui multiplicat gentes & perdit eas: & subuersas in itegrũ restituit. Qui immutat cor principũ populi terre: & decipit eos vt frustra incedãt per inuiũ. Palpabũt quasi in tenebris: & nõ in luce: & errare eos faciet quasi ebrios. 13.

Cap.xiij.

Ecce omĩa hec vidit oculus meus: & audiuit auris mea: & itellexi singula. Scd'm sciẽtiam vestrã & ego noui: nec inferior vestri sum. Sed tñ ad oĩpotẽtẽ loquar: & disputare cũ deo cupio: prius vos ostẽdens fabricatores mendatii: & cultores puersorũ dogmatũ. Atq; vtinã taceretis. vt putaremini esse sapiẽtes. Audite ergo correctiones meas: & iudiciũ labiorum meorum

Prītiua.heb. Tex.heb.Job.xiiij. | Trāsla.B.Hie. | Trās.Gre.lxx..cū iter.latina.

Tex.heb.Job.xiiij.

הקשיבו׃ הלאל תדברו עולה
ולו תדברו רמיה׃ הפניו תשאון
אם לאל תריבון׃ הטוב כי יחקר
אתכם אם כהתל באנוש תהתלו
בו׃ הוכח יוכיח אתכם אם בסתר
פנים תשאון׃ הלא שאתו תבעת
אתכם ופחדו יפל עליכם׃ זכרניכם
משלי אפר לגבי חמר גביכם׃
החרישו ממני ואדברה אני ויעבר
עלי מה׃ על מה אשא בשרי בשני
ונפשי אשים בכפי׃ הן יקטלני
לו איחל אך דרכי אל פניו
אוכיח׃ גם הוא לי לישועה כי
לא לפניו חנף יבוא׃ שמעו שמוע
מלתי ואחותי באזניכם׃ הנה
נא ערכתי משפט ידעתי כי
אני אצדק׃ מי הוא יריב עמדי
כי עתה אחריש ואגוע׃ אך שתים
אל תעש עמדי אז מפניך לא
אסתר׃ כפך מעלי הרחק ואמתך
אל תבעתני׃ וקרא ואנכי אענה
או אדבר והשיבני׃ כמה לי עונות
וחטאות פשעי וחטאתי הודיעני׃
למה פניך תסתיר ותחשבני
לאויב לך׃ העלה נדף תערוץ
ואת קש יבש תרדף׃ כי תכתב
עלי מררות ותורישני עונות נעורי׃
ותשם בסד רגלי ותשמור כל
ארחותי על שרשי רגלי תתחקה׃
והוא כרקב יבלה כבגד אכלו עש׃

Cap.xiiij.

אדם ילוד אשה
קצר ימים ושבע רגז׃ כציץ יצא
וימל ויברח כצל ולא יעמוד׃ אף
על זה פקחת עיניך ואתי תביא
במשפט עמך׃ מי יתן טהור מטמא
לא אחד׃ אם חרוצים ימיו מספר

Prītiua.heb.: קשב · רמה פנה · נשא · ריב חקר · אנש · נשא בעת · נפל · גב · חרש עבר · נשא שן · שום קטל · יחל פנה · יכח ישע · בוא · מלל חוה · שפט · צדק ריב · חרש גוע · עשה פנה · סתר רחק · בעת ענה · דבר שוב · עוה ידע · חשב · איב ערץ · רדף כתב · ירש · נער שום · שמר · חקה · בלה · Cap.xiiij. · ילד איש · יום · נמל ברח · עמד בוא · שפט נתן · טהר יום · ספר

Trāsla.B.Hie.

attendite. Nūquid deus indiget vestro mēdatio: vt p illo loq̄mini dolos? Nunqd faciē eiꝰ accipitis & p deo iudicare nitimini? Aut placebit ei quē celare nihil pōt: aut decipietur vt hō vr̄is fraudulentiis? Ipse vos arguet: quoniam in abscondito faciē eiꝰ accipitis. Statim vt se cōmouerit turbabit vos: & terror eiꝰ irruet super vos. Memoria vr̄a cōpabitur cineri: & redigētur in lutū ceruices vestre. Tacete paulisper: vt loquar quodcunq3 mihi mens suggesserit: quare lacero carnes meas dētibꝰ meis: & aīam meā porto in manibꝰ meis? Etiam si occiderit me in ipso sperabo. Veruntñ vias meas in conspectu eiꝰ arguā: & ipse erit saluator meꝰ. Nō enī veniet in cōspectu eiꝰ ōis hypocrita. Audite s̄monē meū: & enigmata pcipite auribꝰ vr̄is. Si fuero iudicatꝰ: scio q̄ iustꝰ inueniar. Quis ē q iudicetur mecum? Veniat. Quare tacens consumor? Duo tantum ne facias mihi & tunc a facie tua non abscondar. Manū tuā longe fac a me & formido tua non me terreat. voca me & ego rñdebo tibi: aut certe loq̄r: & tu rñde mihi. Quātas hēo iniq̄tates & pcā: scelera mea & delicta mea ōnde mihi. Cur faciē tuā abscondis & arbitraris me iimicū tuū? Cōtra foliū qd vento rapitur ōndis potentiā tuā: & stipulam siccā persequeris. Scribis enī cōtra me amaritudines: & cōsumere me vis pctis adolescentie mee. Posuisti in neruo pedē meū: & obseruasti ōes semitas meas: & vestigia pedū meo⁊ cōsiderasti. Qui q̄si putredo cōsumēdus sū & q̄si vestimētū qd comeditur a tinea. 14

Homo natꝰ de muliere: breui viuēs tpe repletur multis miseriis. Qui q̄si flos egreditur & cōteritur: & fugit velut vmbra: & nunq3 in eodē statu pmanet. Et dignū ducis sup huiuscemodi aperire oculos tuos: & adducere eū tecū in iudiciū? Quis pōt facere mūdū de imūdo cōceptū se-

Trās.Gre.lxx..cū iter.latina.

attēdite. nūqd nō corā dño loquimini:
προσέχετε. πότερον οὐ κατέναντι κυρίου λαλεῖτε,
corā aūt eo dicitis dolū? nūqd verebimini:
ἔναντι δὲ αὐτοῦ φθέγγεσθε δόλον; ἢ ὑποστελεῖσθε, ὑ-
vos āt ipsi iudices estis. bonū si inuestigauerit
μεῖς δὲ αὐτοὶ κριταὶ γίνεσθε. καλόν γε ἐὰν ἐξιχνιάσῃ ὑ-
vos: si enī oīa facientes addetis ei:
μᾶς, εἰ γὰρ τὰ πάντα ποιοῦντες προστεθήσεσθε αὐτῷ,
nihilo minꝰ redarguet vos. si aūt & latenter vultꝰ
οὐδέν τι ἧττον ἐλέγξει ὑμᾶς. εἰ δὲ καὶ κρυφῇ πρόσωπα
mirabimini: nūqd nō reuolutio eiꝰ versabit vos:
θαυμάσετε, πότερον οὐχ ἡ δῖνα αὐτοῦ στροβήσει ὑμᾶς;
timor aūt ab eo irruet in vos: recedet
φόβος δὲ παρ' αὐτοῦ ἐπιπεσεῖται ὑμῖν, ἀποβήσεται
aūt a vobis elatio tanq̄ cinis: at corpꝰ luteū:
δὲ ὑμῶν τὸ γαυρίαμα ἴσον σποδῷ, τὸ δὲ σῶμα πήλινον,
obmutescite vt loquar & quiescā a furore: acci
κωφεύσατε ἵνα λαλήσω καὶ ἀναπαύσωμαι θυμοῦ, ἀνα-
piens carnes meas dentibꝰ: aīam aūt meā po
λαβὼν τὰς σάρκας μου τοῖς ὀδοῦσι, ψυχὴν δέ μου θή-
nā in manu mea. si me ceperit potēs qm̄ &
σω ἐν χειρί μου. ἐάν με χειρώσηται ὁ δυνάστης ἐπεὶ καὶ
pnceps ē: pfecto loquar & redarguā corā ipso: &
ἦρκται, ἦ μὴν λαλήσω καὶ ἐλέγξω ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ
hoc mihi euadet in salutē: nō enī corā
τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν, οὐ γὰρ ἐναντίον
eo dolꝰ ingredieť. audite audite ver
αὐτοῦ δόλος εἰσελεύσεται. ἀκούσατε ἀκούσατε τὰ ῥή-
ba mea: renūciabo enī vobis audientibꝰ. ecce ego
ματά μου, ἀναγγελῶ γὰρ ὑμῶν ἀκουόντων. ἰδοὺ ἐγὼ
ppe sū iuditio meo: noui ego q̄ iustꝰ ap-
ἐγγύς εἰμι τοῦ κρίματός μου, οἶδα ἐγὼ ὅτι δίκαιος ἀνα-
parebo. qs enī est q iudicabit mihi: qm̄ nūc ob-
φανοῦμαι. τίς γάρ ἐστιν ὁ κριθησόμενός μοι, ὅτι νῦν κω-
mutescā & deficiā? duobꝰ āt me vteris: tūc a
φεύσω καὶ ἐκλείψω. δυεῖν δέ μοι χρήσῃ, τότε ἀπὸ τοῦ
facie tua nō abscōdar. manū a me abstine:
προσώπου σου οὐ κρυβήσομαι. τὴν χεῖρα ἀπ' ἐμοῦ ἀπέχου,
& timor tuꝰ ne me terreat. postea vocabis:
καὶ ὁ φόβος σου μή με καταπλησσέτω. εἶτα καλέσεις,
ego āt tibi obediā: aut loqueris? ego aūt tibi da-
ἐγὼ δέ σοι ὑπακούσομαι, ἢ λαλήσεις, ἐγὼ δέ σοι δώ-
bo responsum. quot sunt peccata & ini-
σω ἀνταπόκρισιν. πόσαι εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι καὶ αἱ ἀνο-
quitates mee: doce me q̄ sint: cur a me abscōderis?
μίαι μου, δίδαξόν με τίνες εἰσί; διατί ἀπ' ἐμοῦ κρύπτῃ;
putasti aūt me cōtrariū tibi: aut tanq̄ foliū qd mouetur
ἥγησαι δέ με ὑπεναντίον σοι, ἢ ὡς φύλλον κινούμενον
a vēto vereberis: aut sicut feno qd fertur a spi-
ὑπὸ ἀνέμου εὐλαβηθήσῃ, ἢ ὡς χόρτῳ φερομένῳ ὑπὸ πνεύ-
ritu cōtrapositꝰ es mihi: qm̄ scripsisti cōtra me ma-
ματος ἀντίκεισαί μοι, ὅτι κατέγραψας κατ' ἐμοῦ κα-
la. circūposuisti āt mihi iuuentutis pctā: posuisti āt meū
κά. περιέθηκας δέ μοι νεότητος ἁμαρτίας, ἔθου δέ μου
pedē in ipedimēto: obseruasti āt mea oīa opa:
τὸν πόδα ἐν κωλύματι, ἐφύλαξας δέ μου πάντα τὰ ἔργα,
in āt radices pedū meo⁊ venisti: qd veterascit sicut vter:
εἰς δὲ ῥίζας ποδῶν μου ἀφίκου, ὃ παλαιοῦται ἴσα ἀσκῷ,
aut sicut vestimētū qd comeditur a tinea.
ἢ ὥσπερ ἱμάτιον σητόβρωτον.

Infra. 14.c.

Ca.14.

Mortalis enī natꝰ de muliere breuis vite & repletꝰ
Βροτὸς γὰρ γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος καὶ πλήρης
ira: aut sicut flos q floruit decidit: aufugit āt velut
ὀργῆς, ἢ ὥσπερ ἄνθος ἀνθῆσαν ἐξέπεσεν, ἀπέδρα δὲ ὥσπερ
vmbra & nō stetit: nō & huiꝰ rōnē fecisti: &
σκιὰ καὶ οὐ μὴ στῇ, οὐχὶ καὶ τούτου λόγον ἐποιήσω, καὶ
hūc fecisti ingredi corā te in iuditio. qs
τοῦτον ἐποίησας εἰσελθεῖν ἐνώπιόν σου ἐν κρίματι. τίς
enī mūdꝰ erit a sordē sed nullꝰ: si & vnꝰ
γὰρ καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ῥύπου; ἀλλ' οὐδείς, ἐὰν καὶ μία
dies vita eiꝰ in terra. nūerabiles aūt
ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀριθμητοὶ δὲ

Trāsla.gre.lxx.cū inter.lati.

menses eiꝰ apud te. in tēpus posuisti & nō trāsgrediet:
μῆνες αὐτοῦ παρὰ σοί. εἰς χρόνον ἔθου καὶ οὐ μὴ ὑπερβῇ,
recede ab eo vt quiescat: & letificabit vitā si-
ἀπόστα ἀπ' αὐτοῦ ἵνα ἡσυχάσῃ, καὶ εὐδοκήσει τὸν βίον ὥσ-
cut mercenariꝰ. est enī arbori spes: si enī pcisa fuerit
περ ὁ μισθωτός. ἔστι γὰρ δένδρῳ ἐλπίς, ἐὰν γὰρ κοπῇ,
adhuc pullulabit: & ramꝰ eiꝰ nō deficiet. si
ἔτι ἐπανθήσει, καὶ ὁ ῥάδαμνος αὐτοῦ οὐ μὴ ἐκλείπῃ. ἐὰν
enī senuerit in terra radix eiꝰ: in āt petra mortua
γὰρ γηράσῃ ἐν γῇ ἡ ῥίζα αὐτοῦ, ἐν δὲ πέτρᾳ τελευτήσῃ
fuerit: truncꝰ eiꝰ ab odore aque germinabit. fa
τὸ στέλεχος αὐτοῦ, ἀπὸ ὀσμῆς ὕδατος ἀνθήσει. ποι-
ciet aūt messē sicut noua plāta: vir āt cū mortuꝰ fuerit abi
ήσει δὲ θερισμὸν ὥσπερ νεόφυτον, ἀνὴρ δὲ τελευτήσας ᾤ-
uit: postq̄ cecidit āt mortalis nō āpliꝰ est. tpore enī rare
χετο, πεσὼν δὲ βροτὸς οὐκ ἔτι ἐστί. χρόνῳ γὰρ σπανί-
scit mare: fluuiꝰ āt desolatus aruit: homo
ζεται θάλασσα, ποταμὸς δὲ ἐρημωθεὶς ἐξηράνθη, ἄνθρωπος
āt postq̄ dormierit nō resurget: quousq3 celū nō cōsutū sit &
δὲ κοιμηθεὶς οὐ μὴ ἀναστῇ, ἕως ἂν ὁ οὐρανὸς οὐ μὴ συρραφῇ καὶ
nō excitabunť de somno suo. vtinā enī in iferno
οὐκ ἐξυπνισθήσονται ἐξ ὕπνου αὐτῶν. εἰ γὰρ ὄφελον ἐν ᾅδῃ
me seruasses: abscōdisses āt me donec cessasset tuꝰ fu
με ἐφύλαξας, ἔκρυψας δέ με ἕως ἂν παύσηταί σου ἡ ὀρ-
ror: & cōstituas mihi tēpꝰ in quo memoriā mei facias. si enī
γή, καὶ τάξῃ μοι χρόνον ἐν ᾧ μνείαν μου ποιήσῃ. ἐὰν γὰρ
mortuꝰ fuerit homo viuet postq̄ cōsumauerit dies
ἀποθάνῃ ἄνθρωπος ζήσεται συντελέσας τὰς ἡμέρας τοῦ
vite sue. expectabo quousq3 rursus fiā. postea vocabis:
βίου αὐτοῦ. ὑπομενῶ ἕως πάλιν γένωμαι. εἶτα καλέσεις,
ego aūt tibi obediā: at opa manuū tua⁊ ne
ἐγὼ δέ σοι ὑπακούσομαι, τὰ δὲ ἔργα τῶν χειρῶν σου μὴ
repellas. nūerasti aūt mea studia: & nō
ἀποποιοῦ. ἠρίθμησας δέ μου τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ οὐ
pterijt te aliqd peccato⁊ meo⁊. signasti āt
μὴ παρέλθῃ σε οὐδὲν τῶν ἁμαρτιῶν μου. ἐσφράγισας δέ
meas iniq̄tates in marsuppio: adnotasti aūt siqd inuitꝰ
μου τὰς ἀνομίας ἐν βαλαντίῳ, ἐπεσημήνω δὲ εἴ τι ἄκων
trāsgressꝰ sū. & verūtñ mōs cadēs decidet: & petra
παρέβην. καὶ πλὴν ὄρος πῖπτον διαπεσεῖται, καὶ πέτρα
senescet de loco suo. lapides cauauerūt aque
παλαιωθήσεται ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς. λίθους ἐλέαναν ὕδα-
& demerserūt aque supina cumuli terre.
τα, καὶ κατέκλυσεν ὕδατα ὕπτια τοῦ χώματος τῆς γῆς.
& expectationē hoīs pdidisti. expulisti eū in finē
καὶ ὑπομονὴν ἀνθρώπου ἀπώλεσας. ὦσας αὐτὸν εἰς τέλος
& abiuit. imposuisti ei faciē & emisisti.
καὶ ᾤχετο. ἐπέστησας αὐτῷ τὸ πρόσωπον καὶ ἐξαπέστειλας.
multis āt existētibꝰ filijs eiꝰ: nō nouit: si q̄
πολλῶν δὲ γενομένων τῶν υἱῶν αὐτοῦ, οὐκ οἶδεν, ἐάν τε
pauci fuerint: nō scit. sed carnes eiꝰ do
ὀλίγοι γένωνται, οὐκ ἐπίσταται. ἀλλ' ἢ αἱ σάρκες αὐτοῦ ἤλ-
luerūt: at aīa eiꝰ plorauit:
γησαν, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ ἐπένθησεν.

E.13.c. Infra. 39.c.

Ca.15.

Respōdens āt eliphaz themanites dicit: nun-
Ὑπολαβὼν δὲ Ἐλιφὰζ ὁ Θαιμανίτης λέγει, πότε-
qd sapiēs respōsum dabit intellectꝰ spūs: &
ρον σοφὸς ἀπόκρισιν δώσει συνέσεως πνεύματος, καὶ
impleuit laborē vētris: arguēs in verbis qbꝰ nō oportet.
ἐνέπλησε πόνον γαστρός, ἐλέγχων ἐν ῥήμασιν οἷς οὐ δεῖ
in s̄monibꝰ qbꝰ nulla vtilitas: nō & tu expulisti timorē:
ἐν λόγοις οἷς οὐδὲν ὄφελος, οὐ καὶ σὺ ἀπεποιήσω φόβον,
cōsumasti āt verba talia corā dño?
συνετελέσω δὲ ῥήματα τοιαῦτα ἐναντίον τοῦ κυρίου;
reus es verbis oris tui: nō discreuisti verba potē
ἔνοχος εἶ ῥήμασι στόματός σου, οὐδὲ ἔκρινας ῥήματα δυνα-
tiū: redarguat te tuū os: & nō ego: at labia
στῶν; ἐλέγξαι σε τὸ σὸν στόμα, καὶ μὴ ἐγώ, τὰ δὲ χείλη
tua testimoniū dēt cōtra te: qd enī nūqd primꝰ homi-
σου καταμαρτυρήσουσί σου, τί γὰρ μὴ πρῶτος ἀνθρώ-
nū natꝰ es? aut āte colles
πων ἐγεννήθης; ἢ πρὸ θινῶν

Trāsla.B.Hie.

mine? Nōne tu q̄ solꝰ es? breues dies hoīs sunt: nūerus mēsiū eiꝰ apud te ē. Cōstituisti terminos eiꝰ: q pteriri nō poterīt. Recede paululū ab eo: vt q̄escat donec optata veniat: & sicut mercenarii dies eiꝰ. Lignū hēt spē: si pcisū fuerit rursum virescat: & rami eiꝰ pullulant. Si senuerit in terra radix eiꝰ: & in puluere emortuus fuerit trūcus illiꝰ: ad odorē aq̄ germinabit: & faciet comā q̄si cū primū plātatū est. Hō vero cū mortuꝰ fuerit: & nudatus atq3 cōsūptus: vbi q̄so ē? Quō si recedāt aq̄ de mari: & fluuiꝰ vacuefactus arescat: sic hō cū dormierit nō resurget. Donec atteratur celū non euigilabit: nec cōsurget de somno suo. Quis mihi hoc tribuat vt in iferno ptegas me: & abscondas me donec ptrāseat furor tuꝰ: & cōstituas mihi tps in q recorderis mei. Putasne mortuꝰ hō rursū viuet? Cūctis diebꝰ q̄bus nūc milito expecto dōec veniat imutatio mea. Vocabis me: & ego rñdebo tibi: operi manuū tuarū porriges dexterā. Tu q̄dē gressus meos dinumerasti: sed pce pctis meis. Signasti q̄si ī sacculo delicta mea: sed curasti iniq̄tatē meā. Mons cadēs defluit: & saxū transfertur de loco suo. Lapides excauāt aq̄: & alluuione paulatī terra cōsumitur: & hoīes ergo sil'r pdes. Roborasti eū paululū vt in ppetuū trāsiret: imutabis faciē eiꝰ & emittes eū. siue nobiles fuerit filii eiꝰ siue ignobiles: non itelliget. Attñ caro eiꝰ dū viuet dolebit: & aīa illiꝰ sr semetipō lugebit.

Respōdens āt eliphaz 15. themanites: dixit. Nūqd sapiēs rñdebit q̄si in vētū loq̄ns: & iplebit ardore stomachū suū? Arguis verbis eū q nō est eq̄lis tibi & loq̄ris qd tibi nō expedit. Quātū in te ē euacuasti timorē: & abstulisti preces corā deo. Docuit enī iniq̄tas tua os tuū: & imitaris linguā blasphemātiū. Condēnabit te os tuū: & nō ego & labia tua rñdebūt tibi. Nūqd primꝰ hō tu natꝰ es: & añ oēs colles

Tex.he.Job.xv. Prītiua.heb.

חדשיו אתך חקו עשית ולא
יעבר׃ שעה מעליו ויחדל עד
ירצה כשכיר יומו׃ כי יש לעץ
תקוה אם יכרת ועוד יחליף וינקתו
לא תחדל׃ אם יזקין בארץ שרשו
ובעפר ימות גזעו׃ מריח מים יפרח
ועשה קציר כמו נטע׃ וגבר ימות
ויחלש ויגוע אדם ואיו׃ אזלו
מים מני ים ונהר יחרב ויבש׃
ואיש שכב ולא יקום עד בלתי
שמים לא יקיצו ולא יערו משנתם׃
מי יתן בשאול תצפנני תסתירני
עד שוב אפך תשית לי חק
ותזכרני׃ אם ימות גבר היחיה כל
ימי צבאי איחל עד בוא חליפתי׃
תקרא ואנכי אענך למעשה ידיך
תכסף׃ כי עתה צעדי תספור לא
תשמר על חטאתי׃ חתם בצרור
פשעי ותטפל על עוני׃ ואולם
הר נופל יבול וצור יעתק ממקומו׃
אבנים שחקו מים תשטף
ספיחיה עפר ארץ ותקות
אנוש האבדת׃ תתקפהו לנצח
ויהלך משנה פניו ותשלחהו׃
יכבדו בניו ולא ידע ויצערו
ולא יבין למו׃ אך בשרו עליו
יכאב ונפשו עליו תאבל׃

Cap.xv.

ויען אליפז התימני
ויאמר׃ החכם יענה דעת רוח וימלא
קדים בטנו׃ הוכח בדבר לא
יסכון ומלים לא יועיל בם׃ אף
אתה תפר יראה ותגרע שיחה
לפני אל׃ כי יאלף עונך פיך
ותבחר לשון ערומים׃ ירשיעך
פיך ולא אני ושפתיך יענו בך׃
הראישון אדם תולד ולפני גבעות

Prītiua.heb.: עשה · עבר חדל · רצה שכר · קוה כרת · חלף זקן · מות פרח · קצר · חלש גוע · אזל חרב · קום · קוץ עור · ישן נתן · שאל צפן · סתר שות · זכר חיה · יום יחל · חלף קרא · ענה עשה · כסף ספר · שמר צרר · טפל אלם · נבל עתק · קום שטף · ספח קוה · אנש אבד · תקף הלך · שנה פנה · שלח כבד · צער בין · כאב אבל · Cap.xv. · ענה אמר · ידע מלא · קדם יכח · סכן מלל · יעל פור · גרע שיח · פנה אלף · פה בחר · ערם רשע · שפה ראש · ילד

חוללת: הבסוד אלוה תשמע ותגרע אליך חכמה: מה ידעת ולא נדע תבין ולא עמנו הוא: גם שב גם ישיש בנו כביר מאביך ימים: המעט ממך תנחמות אל ודבר לאט עמך: מה יקחך לבך ומה ירזמון עיניך: כי תשיב אל אל רוחך והצאת מפיך מלין: מה אנוש כי יזכה וכי יצדק ילוד אשה: הן בקדשו לא יאמין ושמים לא זכו בעיניו: אף כי נתעב ונאלח איש שתה כמים עולה: אחוך שמע לי וזה חזיתי ואספרה: אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאבותם: להם לבדם נתנה הארץ ולא עבר זר בתוכם: כל ימי רשע הוא מתחולל ומספר שנים נצפנו לעריץ: קול פחדים באזניו בשלום שודד יבואנו: לא יאמין שוב מני חשך וצפו הוא אלי חרב: נדד הוא ללחם איה ידע כי נכון בידו יום חשך: יבעתהו צר ומצוקה תתקפהו כמלך עתיד לכידור: כי נטה אל אל ידו ואל שדי יתגבר: ירוץ אליו בצואר בעבי גבי מגניו: כי כסה פניו בחלבו ויעש פימה עלי כסל: וישכון ערים נכחדות בתים לא ישבו למו אשר התעתדו לגלים: לא יעשר ולא יקום חילו ולא יטה לארץ מנלם: לא יסור מני חשך ינקתו תיבש שלהבת ויסור ברוח פיו: אל יאמן בשו נתעה כי שוא תהיה תמורתו: בלא יומו תמלא וכפתו לא רעננה: יחמס כגפן בסרו וישלך כזית נצתו:

formatus? Nunquid consilium dei audisti: & inferior te erit eius sapientia? Quid nosti quod ignoremus: quid intelligis quod nesciamus? Et senes & antiqui sunt in nobis multo vetustiores quam patres tui. Nunquid grande est vt consoletur te deus? Sed verba tua praua hoc prohibent. Quid te eleuat cor tuum: & quasi magna cogitans attonitos habes oculos? Quid tumet contra deum spiritus tuus: vt proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? Quid est homo vt immaculatus sit: & vt iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis: & caeli non sunt mundi in conspectu eius. Quanto magis abominabilis & inutilis homo: qui bibit quasi aquam iniquitatem? Ostendam tibi audi me: quod vidi narrabo tibi. Sapientes confitentur: & non abscondunt patres suos. Quibus solis data est terra: & non transiuit alienus per eos. Cunctis diebus suis impius superbit: & numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius: & cum pax sit ille semper insidias suspicatur. Non credit quod reuerti possit de tenebris: circumspectans vndique gladium. Cum se mouerit ad quaerendum panem: nouit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies. Terrebit eum tribulatio: & angustia vallabit eum sicut regem qui praeparatur ad praelium. Tetendit enim aduersus deum manum suam: & contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit aduersus eum erecto collo: & pingui ceruice armatus est. Operuit faciem eius crassitudo: & de lateribus eius aruina dependet. Habitauit in ciuitatibus desolatis: & in domibus desertis quae in tumulos sunt redactae. Non ditabitur nec perseuerabit substantia eius: nec mittet in terra radicem suam. Non recedet de tenebris: ramos eius arefaciet flamma: & auferetur spiritu oris sui. Non credet frustra errore deceptus: quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam dies eius impleantur peribit: & manus eius arescet. Laedetur quasi vinea in primo flore botrus eius: & quasi oliua proiiciens florem suum.

inducit eos ordine dni audisti: in autem te venit
ἐπάγης; σύνταγμα κυρίου ἀκήκοας, εἰς δέ σε ἀφίκετο
sapientia? quid enim nosti: quod non nouimus? aut quid intelligis: quod
σοφία; τί γὰρ οἶδας, ὃ οὐκ οἴδαμεν; ἢ τί συνιεῖς, ὃ οὐ
non & nos? et senex et antiquus in no
χὶ καὶ ἡμεῖς; καί γε πρεσβύτης καί γε παλαιὸς ἐν ἡ
bis: grauior patre tuo diebus. pauca quae pec
μῖν, βαρύτερος τοῦ πατρός σου ἡμέραις. ὀλίγα ὧν ἡ
casti verberatus es: valde supra modum lo
μάρτηκας μεμαστίγωσαι, μεγάλως ὑπερβαλλόντως λε
cutus es. quid ausum est cor tuum? aut quid tulerunt
λάληκας. τί ἐτόλμησεν ἡ καρδία σου; ἢ τί ἐπήνεγκαν οἱ
oculi tui? quia iram rupisti coram dno.
ὀφθαλμοί σου; ὅτι θυμὸν ἔρρηξας ἐναντίον τοῦ κυρίου.
produxisti autem ore verba talia. quis enim existens
ἐξήγαγες δὲ ἐκ στόματος ῥήματα τοιαῦτα. τίς γὰρ ὢν
homo: quia erit irreprehensibilis? aut vt futurus iustus na
βροτός, ὅτι ἔσται ἄμεμπτος; ἢ ὡς ἐσόμενος δίκαιος γεννη
tus de muliere? si in sanctis non credit: celum autem non
τὸς γυναικός; εἰ κατὰ ἁγίων οὐ πιστεύει, οὐρανὸς δὲ οὐ
mundum coram eo. sine autem abominatus & impu
καθαρὸς ἐναντίον αὐτοῦ. ἔα δὲ ἐβδελυγμένος καὶ ἀκάθαρ
rus vir bibens iniustitiam quasi potionem. renunciabo autem
τος ἀνὴρ πίνων ἀδικίας ἴσα ποτῷ. ἀναγγελῶ δέ
tibi: audi me: quae vtique vidi renunciabo tibi: quae sapientes
σοι, ἄκουέ μου, ἃ δὴ ἑώρακα ἀναγγελῶ σοι, ἃ σοφοὶ
dicent: & non absconderunt patres eorum. ipsis autem so
ἐροῦσι, καὶ οὐκ ἔκρυψαν πατέρες αὐτῶν. αὐτοῖς δὲ μό
lis data est terra: & non venit alienus in eos. omnis
νοις ἐδόθη ἡ γῆ, καὶ οὐκ ἦλθεν ἀλλογενὴς ἐπ᾽ αὐτούς. πᾶς
vita impii in cura: anni autem numerabiles dati po
ὁ βίος ἀσεβοῦς ἐν φροντίδι, ἔτη δὲ ἀριθμητὰ δεδομένα δυ
tenti. at timor ipsius in auribus ipsius cum vtique fuerit iam in pace agere:
νάστῃ. ὁ δὲ φόβος αὐτοῦ ἐν ὠσὶν αὐτοῦ ὅταν δοκῇ ἤδη εἰρηνεύειν,
veniet eius subuersio. non credat auersum esse
ἥξει αὐτοῦ ἡ καταστροφή. μὴ πιστευέτω ἀποστραφῆναι
a tenebris: destinatus est enim iam in manus ferri: or
ἀπὸ σκότους. ἐντέταλται γὰρ ἤδη εἰς χεῖρας σιδήρου, κα
dinatus est autem in cibos vulturibus. nouit autem in se quod ma
τατέτακται δὲ εἰς σῖτα γυψίν. οἶδε δὲ ἐν ἑαυτῷ ὅτι μέ
net in ruinam. dies autem tenebrosa ipsum versabit: necessi
νει εἰς πτῶμα. ἡμέρα δὲ σκοτεινὴ αὐτὸν στροβήσει, ἀνάγ
tas autem & tribulatio ipsum comprehendet: sicut dux pre
κη δὲ καὶ θλῖψις αὐτὸν καθέξει, ὥσπερ στρατηγὸς πρω
fectus cadens: quia sustulit manus coram dno. contra
τοστάτης πίπτων, ὅτι ἦρε χεῖρας ἐναντίον κυρίου. ἐναν
autem omnipotentem ceruicem indurauit. cucurrit autem con
τι δὲ παντοκράτορος ἐτραχηλίασεν. ἔδραμε δὲ ἐναν
tra eum in iniuria in crassitudine tergi scuti eius: quia
τίον αὐτοῦ ὕβρει ἐν πάχει νώτου ἀσπίδος αὐτοῦ, ὅτι
abscondit vultum suum in adipe suo. & fe
ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν στέατι αὐτοῦ. καὶ ἐποί
cit femorale in cruribus. habitet autem ciuitates de
ησε περιστόμιον ἐπὶ τῶν μηρίων. αὐλισθείη δὲ πόλεις ἐρή
sertas: ingrediatur autem domos inhabitatas. quae autem illi praparaue
μους, εἰσέλθοι δὲ οἴκους ἀοικήτους. ἃ δὲ ἐκεῖνοι ἡτοίμα
runt: alii auferent. neque ditetur: neque ma
σαν ἄλλοι ἀποίσονται. οὔτε μὴ πλουτισθῇ, οὔτε μὴ μεί
neant eius facultates. non mittat in terra vmbram: ne
νῃ αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα. οὐ μὴ βάλῃ ἐπὶ γῆς σκιάν, οὐ
que fugiat tenebras: germen eius arefaciat ven
δὲ μὴ ἐκφύγῃ τὸ σκότος, τὸν βλαστὸν αὐτοῦ μαράναι ἄνε
tus: decidat autem eius flos: non credat quod perma
μος, ἐκπέσοι δὲ αὐτοῦ τὸ ἄνθος, μὴ πιστευέτω ὅτι ὑπο
nebit: inania enim euadent ei. incisio eius ante
μενεῖ, κενὰ γὰρ ἀποβήσεται αὐτῷ. ἡ τομὴ αὐτοῦ πρὸ
tempus corrumpet: & ramus eius non flore
ὥρας φθαρήσεται, καὶ ὁ ῥάδαμνος αὐτοῦ οὐ μὴ εὐθαλή
at: comedatur autem tanquam acerba ante tempus: decidat autem
σῃ, τρυγηθείη δὲ ὥσπερ ὄμφαξ πρὸ ὥρας, ἐκπέσοι δὲ
sicut flos oliue.
ὡς ἄνθος ἐλαίας.

testimonium enim impii mors. ignis autem comburet domos
μαρτύριον γὰρ ἀσεβοῦς θάνατος. πῦρ δὲ καύσει οἴκους
munera accipientium. in ventre autem capiet dolores: eueniet autem
δωροδεκτῶν. ἐν γαστρὶ δὲ λήψεται ὀδύνας, ἀποβήσεται δὲ
ei vana: at venter eius feret dolum.
αὐτῷ κενά, ἡ δὲ κοιλία αὐτοῦ ὑποίσει δόλον. Ca.16.
Respondens autem iob dicit: audiui talia mul
Ὑπολαβὼν δὲ ἰὼβ λέγει, ἀκήκοα τοιαῦτα πολ
ta: consolatores malorum omnes. quid enim numquid ordo est
λά, παρακλήτορες κακῶν πάντες. τί γὰρ μὴ τάξις ἐστὶ
verbis venti: aut quid molestum erit tibi quia respon
ῥήμασι πνεύματος, ἢ τί παρενοχλήσει σοι ὅτι ἀποκρί
des? et ego sicut vos loquar. vtinam supponeret anima vestra
νῃ; κἀγὼ καθ᾽ ὑμᾶς λαλήσω. εἰ ὑπέκειτό γε ἡ ψυχὴ ὑμῶν
pro mea: postea insultabo vobis verbis. & mouissem
ἀντὶ τῆς ἐμῆς, εἶτ᾽ ἐναλοῦμαι ὑμῖν ῥήμασι. καὶ κινήσα
vtique super vos cum planctu caput meum. sit autem fortitudo in
ἂν ἐφ᾽ ὑμῶν σὺν πένθει τὴν κεφαλήν μου. εἴη δὲ ἰσχὺς ἐν
ore meo: motum autem labiorum non parcam. si
τῷ στόματί μου, κίνησιν δὲ χειλέων οὐ φείσομαι. ἐὰν
enim loquar non dolebo vulnus. si autem & tacuero
γὰρ λαλήσω οὐκ ἀλγήσω τὸ τραῦμα. ἐὰν δὲ καὶ σιωπήσω
quid minus vulnerabor? nunc autem laceratum me fecit
τί ἔλαττον τρωθήσομαι; νῦν δὲ κατάκοπόν με πεποίηκε
fatuum putridum: & adhesit mihi: in testimonium fa
μωρὸν σεσηπότα, καὶ ἐπελάβετό μου, εἰς μαρτύριον ἐγε
ctus sum: & surrexit in me mendacium meum: in faciem
νήθην, καὶ ἀνέστη ἐν ἐμοὶ τὸ ψεῦδός μου, κατὰ πρόσωπόν
meam respondit. ira vsus deiecit me: fre
μου ἀνταπεκρίθη. ὀργῇ χρησάμενος κατέβαλέ με, ἔ
muit in me dentibus: sagitte piratarum eius
βρυξεν ἐπ᾽ ἐμὲ τοὺς ὀδόντας, βέλη πειρατῶν αὐτοῦ
in me inciderunt. telis oculorum insultauit acuto
ἐπ᾽ ἐμοὶ ἔπεσαν. ἀκίσιν ὀφθαλμῶν ἐνήλατο. ὀξεῖ
percussit me in genibus. vnanimes autem occurrerunt
ἔπαισέ με ἐπὶ τὰ γόνατα. ὁμοθυμαδὸν δὲ κατέδραμον
in me. tradidit enim me dns in manus iniu
ἐπ᾽ ἐμοί. παρέδωκε γάρ με ὁ κύριος εἰς χεῖρας ἀδί
storum: in autem impios proiecit me. pacificum disper
κων, ἐπὶ δὲ ἀσεβέσιν ἔρριψέ με. εἰρηνεύοντα διεσκέ
sit me. accipiens me capillis euulsit: constituit me
δασέ με. λαβών με τῆς κόμης διέτιλε, κατέστησέ με
tanquam signum: circumdederunt me lanceis percutientes
ὥσπερ σκοπόν. ἐκύκλωσάν με λόγχαις βάλλοντες
in renes meos: non parcentes effuderunt in terram
εἰς νεφρούς μου, οὐ φειδόμενοι ἐξέχεαν εἰς γῆν τὴν
bilem meam. iniecerunt mihi ruinam super ruinam: cu
χολήν μου. κατέβαλόν μοι πτῶμα ἐπὶ πτώματι, ἔ
currerunt ad me potentes. saccum consuerunt super cu
δραμον πρὸς ἐμὲ δυνάμενοι. σάκκον ἔρραψαν ἐπὶ βύρ
tem meam. at robur meum in terra extinctum est. venter meus
σης μου, τὸ δὲ σθένος μου ἐν γῇ ἐσβέσθη. ἡ γαστήρ μου
combustus est a fletu: in autem palpebris meis
συγκέκαυται ἀπὸ κλαυθμοῦ, ἐπὶ δὲ βλεφάροις μου
vmbra mortis. iniustum autem nihil fuit in manibus meis: ora
σκιὰ θανάτου. ἄδικον δὲ οὐδὲν ἦν ἐν χερσί μου, εὐ
tio autem mea munda. terra ne operiat in sanguine
χὴ δέ μου καθαρά. γῆ μὴ ἐπικαλύψῃς ἐφ᾽ αἵματι τῆς
carnis mee: neque sit locus clamori meo. & nunc
σαρκός μου, μὴ δὲ εἴη τόπος τῇ κραυγῇ μου. καὶ νῦν
ecce in celis testis meus: at conscius mei in excelsis.
ἰδοὺ ἐν οὐρανοῖς ὁ μάρτυς μου, ὁ δὲ συνίστωρ μου ἐν ὑψίστοις.
veniat mea oratio ad dnm: coram autem eo
ἀφίκοιτό μου ἡ δέησις πρὸς κύριον, ἔναντι δὲ αὐτοῦ
stillet meus oculus. sit autem redargutio viro coram
στάξοι μου ὁ ὀφθαλμός. εἴη δὲ ἔλεγχος ἀνδρὶ ἔναντι
dno: & filio hominis proximo suo.
ον κυρίου, καὶ υἱῷ ἀνθρώπου τῷ πλησίον αὐτοῦ.
anni autem numerabiles venerunt: via autem per quam non reuer
ἔτη δὲ ἀριθμητὰ ἥκασιν, ὁδῷ δὲ ᾗ οὐκ ἐπαναστρα
tar ambulo.
φήσομαι πορεύσομαι. Ca.17.

Congregatio enim hypocritae sterilis: & ignis deuorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem & peperit iniquitatem: & vterus eius praeparat dolos. 16.

Respondens autem iob dixit. Audiui frequenter talia: consolatores onerosi omnes vos estis. Nunquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestum est si loquaris? Poteram & ego similia vestri loqui. Atque vtinam esset anima vestra pro anima mea: consolarer & ego vos sermonibus: & mouerem caput meum super vos. Roborarem vos ore meo: & mouerem labia mea quasi parcens vobis. Sed quid agam? Si locutus fuero: non quiescet dolor meus: & si tacuero non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus: & in nihilum redacti sunt omnes artus mei. Rugae meae testimonium dicunt contra me: & suscitatur falsiloquus aduersus faciem meam contradicens mihi. Collegit furorem suum in me: & comminans mihi infremuit contra me dentibus suis. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua: & exprobrantes percusserunt maxillam meam: satiati sunt poenis meis. Conclusit me deus apud iniquum: & manibus impiorum me tradidit. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum: tenuit ceruicem meam: confregit me: & posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis: conuulnerauit lumbos meos. Non pepercit: & effudit in terra viscera mea. Conscidit me vulnere super vulnus: irruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem meam: & operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit a fletu: & palpebrae meae caligauerunt. Haec passus sum absque iniquitate manus meae: cum haberem mundas ad deum preces. Terra ne operias sanguinem meum: neque inueniat in te locum latendi clamor meus. Ecce enim in caelo testis meus: & conscius meus in excelsis. Verbosi amici mei: ad deum stillat oculus meus. Atque vtinam sic iudicaretur vir cum deo: quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breues anni transeunt: & semitam per quam non reuertar ambulo. 17.

כי עדת חנף גלמוד ואש אכלה אהלי שחד: הרה עמל וילד און ובטנם תכין מרמה:

Cap. xvj.

ויען איוב ויאמר: שמעתי כאלה רבות מנחמי עמל כלכם: הקץ לדברי רוח או מה ימריצך כי תענה: גם אנכי כמכם אדברה לו יש נפשכם תחת נפשי אחבירה עליכם במלים ואניעה עליכם במו ראשי: אאמצכם במו פי וניד שפתי יחשך: אם אדברה לא יחשך כאבי ואחדלה מה מני יהלך: אך עתה הלאני השמות כל עדתי: ותקמטני לעד היה ויקם בי כחשי בפני יענה: אפו טרף וישטמני חרק עלי בשניו צרי ילטוש עיניו לי: פערו עלי בפיהם בחרפה הכו לחיי יחד עלי יתמלאון: יסגירני אל אל עויל ועל ידי רשעים ירטני: שלו הייתי ויפרפרני ואחז בערפי ויפצפצני ויקימני לו למטרה: יסבו עלי רביו יפלח כליותי ולא יחמול ישפך לארץ מררתי: יפרצני פרץ על פני פרץ ירץ עלי כגבור: שק תפרתי עלי גלדי ועללתי בעפר קרני: פני חמרמרה מני בכי ועל עפעפי צלמות: על לא חמס בכפי ותפלתי זכה: ארץ אל תכסי דמי ואל יהי מקום לזעקתי: גם עתה הנה בשמים עדי ושהדי במרומים: מליצי רעי אל אלוה דלפה עיני: ויוכח לגבר עם אלוה ובן אדם לרעהו: כי שנות מספר יאתיו וארח לא אשוב אהלך:

Spiritus meus attenuabitur: dies mei breuiabūtur: & solū mihi superest sepulchrū. Nō peccaui: & in amaritudinibus moratur ocls meus. Libera me & pone me iuxta te & cuiusvis manus pugnet cōtra me. Cor eorū lōge fecisti a disciplina: ꝓpterea nō exaltabūtur. Predam pollicetur sociis: & oculi filiorū eius deficiēt. Posuit me quasi in puerbiū vulgi: & exēplū sum corā eis. Caligauit ad indignationē oculus meus: & mēbra mea quasi in nihilū redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc: & innocēs cōtra hypocritā suscitabitur. Et tenebit iustus viā suā: & mūdis manibus addet fortitudinē. Igitur oēs vos cōuertimini & venite: & nō inueniā in vobis vllū sapiētē. Dies mei transierūt: cogitationes mee dissipate sunt: torquētes cor meū. Noctē verterūt in diē: & rursū post tenebras spero lucē. Si sustinuero: infernus domus mea est: & in tenebris straui lectulū meū. Putredini dixi: pater meus es: mater mea & soror mea vermibus. Vbi ē ergo nūc pstolatio mea: & patiātiā meā quis cōsiderat. In pfūdissimū infernū descēdēt oia mea. Putas ne saltē ibi erit requies mihi.

Rñdēs aūt baldath 18. suites: dixit. Vsq; ad quē finē verba iactabitis. Intelligite prius: & sic loqmur. Quare reputati sumus vt iumenta: & sorduimus corā vobis? Quid pdis aiam tuā in furore tuo? Nūqd ꝓpter te derelinqtur terra: & trāsferētur rupes de loco suo? Nōne lux ipii extinguetur: nec splēdebit flāma ignis eius. Lux obtenebrescet in tabernaculo illius: & lucerna que sup eū ē extīguetur. Arctabūtur gressus virtutis eius: & pcipitabit eū cōsiliū suū. Immisit ei in rete pedes suos: & in maculis eius ambulat. Tenebitur plāta illius laqo: & exardescet cōtra eum sitis. Abscōdita ē in terra pedica eius & decipula illius sup semitā. Vndiq; terrebūt eū formidines: & inuoluēt pedes eius. Attenuetur fame robur eius & inedia inuadat costas illius. Deuoret puchritudinē cutis eius: & cōsumat brachia illius

primogenita mors. Auellatur de tabernaculo suo fiducia eius: & calcet sup eū quasi rex interitus. Habitēt in tabernaculo illius socii eius qui nō est: aspgatur in tabernaculo eius sulfur. Deorsū radices eius siccētur: sursum aūt atteratur messis eius. Memoria illius pereat de terra: & nō celebretur nomē eius in plateis. Expellet eū de luce in tenebras: & de vrbe trāsferet eū. Nō erit semē eius neq; ꝓgenies in ppl'o suo: nec vlle reliqe in regionibus eius. In die eius stupebūt nouissimi: & primos inuadet horror. Hec sūt ergo tabernacula iniqui: & iste locus eius qui ignorat deum. 19.

Respondēs aūt iob: dixit. Vsqquo affligitis aīam meā; & atteritis me sermonibus? En decies cōfūditis me: & nō erubescitis opprimētes me. Nempe & si ignoraui: mecum erit ignorantia mea at vos cōtra me erigimini: & arguitis me opprobriis meis. Saltem nūc itelligite quia deus nō equo iudicio afflixerit me: & flagellis suis me cīxerit. Ecce clamabo vim patiēs: & nemo audiet. Vociferabor: & nō ē qui iudicet. Semitā meā circūsepsit & trāsire nō possum: & in calle meo tenebras posuit. Spoliauit me gl'ia mea: & abstulit coronā de capite meo. Destruxit me vndiq; & pereo: & quasi euulse arbori abstulit spē meā. Iratus est cōtra me furor eius: & sic me habuit quasi hostem suū. Simul venerūt latrones eius: & fecerūt sibi viā per me: & obsederūt in gyro tabernaculū meū. Fr̄es meos longe fecit a me & noti mei quasi alieni recesserūt a me. Dereliqrūt me ꝓpinq mei: & q me nouerāt obliti sūt mei. Iqlini domus mee & ācille mee sicut alienū hūerūt me: & quasi pegrinus fui in oculis eorū. Seruū meū vocaui & nō rñdit: ore ꝓprio deprecabar illū. Halitū meum exhorruit vxor mea & orabā filios vteri mei. Stulti quoq; despiciebāt me: & cū ab eis recessissem detrahebāt mihi. Abominati sunt me

quodã consiliarijs mei: & quẽ maxime diligebam auersat9 ẽ me. Pelli mee cõsumptis carnib9 adhe sit os meũ: & dꝛelicta sũt tm̃modo labia circa dentes meos. Miseremini mei miseremĩ mei saltẽ vos amici mei: qa man9 dei tetigit me. Q̃re psequĩmi me sicut deus & carnib9 meis saturamini. Quis mihi tribuat vt scribãtur sermões mei? Quis mihi det vt exarẽtur in libro stilo ferreo & plũbi lamina vel certe sculpãtur in silice. Scio eĩ q redẽptor me9 viuit: & ĩ nouissimo die de terra surrectur9 sum. Et rursum circũdabor pelle mea: & ĩ carne mea videbo deũ. Quẽ visur9 sũ ego ipse & oculi mei cõspecturi sunt: & nõ ali9. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Quare ergo nũc dicitis: psequamur eũ: & radicẽ verbi inueniam9 cõtra eum? Fugite ergo a facie gladii: qm̃ vltor iniquitatũ gladi9 est: & scitote esse iudicium. 20.

Respõdẽs aũt sophar naamathites dixit. Idcirco cogitatiões mee varie succedunt sibi: & mens in diuersa rapitur. Doctrinã q me arguis audiã: & sp̃us itelligẽtie mee rñdebit mihi. Hoc scio a pricipio ex q po sit9 ẽ hõ sup terrã: q la9 ĩpiorũ breuis sit & gaudium hypocrite ad instar pũcti. Si ascẽdent vsq3 ad celũ supbia ei9: & caput ei9 nubes tetigerit q̃si sterqlinũ ĩ fine pdetur & q eũ viderãt: dicẽt: vbi est? Velut sõniũ auolans nõ inuenietur: transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat nõ videbit: necq3 vltra intuebitur eũ locus su9. Filii ei9 atterẽtur egestate: & man9 illi9 reddet ei dolorẽ suũ. Ossa eius ĩplebũtur vitiis adolescẽtie eius: & cũ eo in puluere dormiẽt. Cũ ei dulce fuerit in ore ei9 malũ: abscondit illud sub lingua sua. Parcet illi & nõ derelinq̃t illud: & celabit in gutture suo. Panis ei9 in vtero illi9 vertetur ĩ fel aspidũ intrĩsec9. Diuitias quas deuorauit euomet: & de vẽtre illi9

extrahet eas deus. Caput aspidum suget: & occidet eum lingua vipere. Non videat rivulos fluminis torrẽtis mellis & butyri. Luet q̃ fecit oĩa, nec tñ cõsumetur. Juxta multitudinẽ adinuẽtionũ suaꝝ sic & sustinebit: qm̃ cõfringẽs nudauit paupes: domũ rapuit & nõ edificauit eã: nec est satiatus vẽter ei9. Et cũ habuerit q̃ cõcupierat: possidere nõ poterit. Non remãsit de cibo ei9: & ppterea nihil permanebit de bonis ei9. Cũ satiat9 fuerit arctabitur: estuabit: & oĩs dolor irruet sup eũ. Vtinã ipleatur vẽter ei9: vt emittat ĩn eũ irã furoris sui: & pluat sup illum bellũ suũ. Fugiet arma ferrea: & irruet in arcũ ereũ: gladi9 deductus & egrediẽs de vagina sua & fulgurã in amaritudine sua. Vadet & veniẽt sup eũ horribiles: oẽs tenebre abscõdite sunt in occultis eius. Deuorabit eũ ignis q nõ succẽditur: affligetur relictus in tabernaculo suo. Reuelabũt celi iniqtatẽ ei9 & terra cõsurget aduersus eũ. Apertũ erit germẽ domus illi9 detrahetur ĩ die furoris dei. Hec est ps hoĩs ĩpii a deo & hereditas verboꝝ ei9 a deo. 21.

Rñdens aũt iob: dixit. Audite queso sermones meos: & agite penitentiam. Sustinete me vt ego loquar: & post mea si videbitur verba ridete. Nunqd cõtra hoiem disputatio mea ẽ vt merito nõ debeã cõtristari? Attendite me & obstupescite: & superponite digitũ ori vestro. Et ego quando recordatus fuero ptimesco: & cõcutit carnẽ meã tremor. Quare ergo ĩpii viuunt sublevati sunt cõfortatiq3 diuitiis? Semẽ eoꝝ pmanet corã eis: ppinquorũ turba & nepotũ in cõspectu eoꝝ. Domus eoꝝ secure sunt & pacate: & nõ est virga dei super illos. Bos eorum concepit & non abortiuit: vacca peperit & nõ ẽ priuata fetu suo. Egrediũtur quasi greges puuli eorũ: & ĩfãtes eoꝝ

ʼexultant luſibus.ᵃ Tenēt ᵇtympanū ͨ& citharam: ᵈ& gaudent ͤad ſonitū ᶠor gani.ᵍ Ducunt ʰ in bonis ⁱdies ſuos: ᵏ& in pūcto ad ˡinfernū ᵐdeſcendūt. Qui ⁿdixerunt ᵒdeo: ᵖrecede ᵠa nobis: ʳ& ſcientiam ˢviarum tuaꝝ ᵗ nolumus. ˣQuis eſt ʸ omnipotens ᶻvt ᵃſuiam? ei? ᵇ Et qd ͨnobis pdeſt: ᵈ ſi ͤorauerimus ᶠillū? Verūtñ ᵍqa ʰnō ſunt ⁱin manu eorū ᵏbona ſua: ˡcōſiliū ᵐīpiorū ⁿlonge ſit ᵒa me. ᵖQuoties ᵠlucerna ʳīpiorū ˢextinguetur: ᵗ& ſupueniet ᵘ eis ˣinūdatio: & ʸdolores ᶻdiuidet ᵃfuroris ſui. ᵇErunt ͨſicut palee ᵈañ facie ͤventi: ᶠ& ſicut fauilla ᵍquā ʰturbo ᵍdiſpgit. ⁱDe? ᵏſuabit ˡfiliis illi? ᵐdolorē pris: & cū ⁿreddiderit tunc ᵖſciet. ᵠVidebūt ʳoculi eius ˢ interfectionē ſuā: ᵗ& de furore ᵘ oīpotentis ˣbibet. ʸQuid ᶻenī ad eum pertinet ᵇ de domo ſua ͨpoſt ſe? ᵈ et ſi numerus ͤmenſiū eius ᶠ dimidietur. ᵍNunqd deū ʰdocebit quiſpiam: ᵏqui ˡ excelſos ᵐiudicat? ⁿIſte ᵒmoritur ᵖrobuſtus, & ᵠſanus ᵃdiues ʳ& felix: ᵘviſcera ei? ˣplena ſūt ʸadipe: ᶻ& medullis ᵃoſſa illius ᵇirrigātur. ͨAli? vero ᵈmoritur ͤin ᶠamaritudine ͤaīe ſue ᵍ abſq; vllis ˡ opibus: & tamen ᵏſimul ˡin ᵐpuluere ⁿdormiēt: ᵒ& vermes ᵖoperient ᵠeos. ʳCerte ˢ noui ᵗ cogitationes veſtras ᵘ& ſententias ˣcontra me ʸiniquas. ᵃDicitis ᶻ enim. ᵇ Vbi eſt ͨdomus ᵈprincipis? ͤ& vbi ᶠtabernacula ʰimpiorū? ᵏ Interrogate quemlibet de ˡ viatoribus: ⁿ& hec eadem illū intelligere ᵖcognoſcetis. ᵠQuia ʳin diem ˢ perditiōis ᵗſeruatur ᵘmalus & ˣad diem ʸfuroris ᶻducetur. ᵃ Quis ᵇarguet ᵈcoram eo ͤviam eius? ᶠ & que ᵍ fecit ʰquis ⁱreddet ᵏ illi? ˡIpſe ᵐad ſepulchra ⁿducetur: ᵒ& i ᵖcōgerie mortuorum ᵠvigilabit. ʳ Dulcis fuit ˢglareis ᵘcocyti: ˣ& poſt ſe ʸomnē ᶻhominē ᵃtrahet: ᵇ& ante ſe ͨīnumerabiles. ͤQuō igitur ᶠconſolamini me ᵍfruſtra ʰcū rñſio vr̄a repugnare oſtenſa ſit veritati? 22.

R ESpondens autē ᵇeliphaz ͨthemanites: ᵈdixit. ͤ Nunquid deo ʳcōparari poteſt ᵍ hō: etiā ʰcū ⁱpfecte fuerit ˡſcientie? ᵐQuid pdeſt ⁿdeo ᵒ ſi ᵖiuſtus fueris: ᵠant quid ei ʳcōfers ˢſi ᵗ īmaculata fuerit ᵘvia tua? ˣNunqd timēs ʸarguet te: & ᶻveniet ᵃ tecū ᵇin iudicium? & ͨ non propter ᵈ maliciam tuā ͤplurimā ᶠ& infinitas ʰiniqtates tuas? ᵏ Abſtuliſti ⁱenī ᵏpign? ˡfratrū tuoꝝ ᵐſine cauſa ⁿ& ᵒnudos ᵖſpoliaſti ⁿ veſtibus. ʳAquā ˢ laſſo ᵠnon ᵗ dediſti ᵘ& eſurienti ˣ ſubtraxiſti ʸpanē. In fortitudine ᵃbrachii tui poſſidebas ͨ terrā: ᵈ& potentiſſimus ᶠ obtinebas ᵍeam. ʰ Viduas ⁱdimiſiſti ᵏvacuas ˡ& lacertos ᵐpupillorum ⁿcōminuiſti. ᵒ Propterea ᵠcircundatus es ʳ laqueis ˢ& conturbat te ᵗformido ᵘſubita. Et putabas te ʸ tenebras ᶻnō ᵃ viſurū: ᵇ& īpetu ͨ aquarū inūdantiū nō ᵈoppſſuꝫ iri. ͤ An cogitas q ᶠde? ᵍ excelſior ʰ celo ſit: ⁱ& ſup ˡ ſtellarū ᵏ verticem ⁿſublimetur. ᵒ Et dicis. ᵖQuid enī ᵠnouit ʳde?? Et q̄ſi ˢ per ᵗcaliginē ᵘiudicat. ˣNubes ʸlatibulū ᶻei?: ᵃnec nr̄a ᵇconſiderat: ͨ & circa ͨcardines ᵈceli ͤ pambulat. ᶠNunqd ſemitā ᵍſeculorū ʰcuſtodire cupis ⁱquā ᵏcalcauerunt ˡviri ᵐiniqui? ⁿqui ᵒſublati ſunt ᵖante ᵠtēpus ſuum: & ʳ fluuius ˢſubuertit ᵗ fundamētum eorū. ᵘ Qui dicebāt ˣdeo: ʸrecede ᶻa nobis: ᵃ& q̄ſi nihil poſſit ᵇfacere ͨ oīps: eſtimabāt eū: ͤ cū ille ᶠiplefſet ᵍdomos eorum ʰ bonis. Quorū ⁱ ſentētia ˡ procul ſit ᵐa me. ⁿ Videbunt ᵒiuſti ᵖ& letabuntur: ᵠ& innocens ʳ ſubſannabit ˢeos. ᵘNōne ᵗſucciſa ē ᵗ erectio eoꝝ ˣ& reliquias eoꝝ ᵃdeuorauit ᵇignis? ͨ Acqeſce ᵈigitur ͤei: ᶠ& hēto pacē & ᵍper hec hēbis ʰfructus ⁱoptios. ᵏ Suſcipe ᵐ ex ore illius ⁿlegē: ᵒ& pone ᵖſmones eius ᵠ in corde tuo. ʳSi ˢreuerſus fueris ᵗ ad ᵘoīpotentē ˣedificaberis: & ʸlōge facies ᶻ iniqtatē ᵃa tabernaculo tuo. ᵇDabit ͨ p ᵈterra ͤſilicem: ᶠ& pro ſilice ᵍ torrentes ʰ aureos.

אליו וישמעך ונדריך תשלם:
ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכיך
נגה אור: כי השפילו ותאמר
גוה ושח עינים יושע: ימלט
אי נקי ונמלט בבר כפיך:

Cap. xxiij

ויען איוב ויאמר:
גם היום מרי שחי ידי כבדה על
אנחתי: מי יתן ידעתי ואמצאהו
אבוא עד תכונתו: אערכה לפניו
משפט ופי אמלא תוכחות: אדעה
מלים יענני ואבינה מה יאמר
לי: הברב כח יריב עמדי לא
אך הוא ישם בי: שם ישר נוכח
עמו ואפלטה לנצח משפטי:
הן קדם אהלך ואיננו ואחור
ולא אבין לו: שמאול בעשתו
ולא אחז יעטף ימין ולא אראה:
כי ידע דרך עמדי בחנני כזהב
אצא: באשרו אחזה רגלי
דרכו שמרתי ולא אט: מצות
שפתיו ולא אמיש מחקי צפנתי
אמרי פיו: והוא באחד ומי
ישיבנו ונפשו אותה ויעש: כי
ישלים חקי וכהנה רבות עמו:
על כן מפניו אבהל אתבונן
ואפחד ממנו: ואל הרך לבי
ושדי הבהילני: כי לא נצמתי
מפני חשך ומפני כסה אפל:

Ca. xxiiij

מדוע משדי לא
נצפנו עתים וידעו לא חזו ימיו:
גבלות ישיגו עדר גזלו וירעו:
חמור יתומים ינהגו יחבלו שור
אלמנה: יטו אביונים מדרך
יחד חבאו עניי ארץ: הן פראים
במדבר יצאו בפעלם משחרי
לטרף ערבה לו לחם לנערים:

eum & exaudiet te: & vota tua reddes. Decernes rem & veniet tibi: & in vijs tuis splendebit lumẽ. Qui enĩ hũiliat9 fuerit: erit in gl'ia: & q inclinauerit oculos suos ipse saluabitur. Saluabitur innocẽs: saluabitur autem mũdicia manuũ suarum. 23.

Rñdens autẽ iob: ait. Nunc q̃q; in amaritudine ẽ ſmo me9: & manus plage mee aggrauata est super gemitũ meum. Quis mihi tribuat vt cognoscã & ĩueniã illũ: & veniã vsq; ad soliũ eius? Ponã corã eo iudiciũ: & os meũ replebo increpationib9: vt sciã verba que mihi rñdeat & intelligã qd loq̃tur mihi. Nolo multa fortitudĩe cõtẽdat mecũ: nec magnitudĩs sue mole me p̃mat. Proponat eq̃tatẽ cõtra me: & puenict ad victoriã iudiciũ meũ. Si ad orientẽ iero nõ apparet: si ad occidentẽ nõ ĩtelligã eũ. Si ad sinistrã: qd agã? Non apphendã eũ. Si me vertã ad dexterã: nõ videbo illũ. Ipse vero scit viam meã: & probauit me q̃si aurũ qd p igne trãsit. Vestigia ei9 secut9 ẽ pes me9 viã eius custodiui: & nõ declinaui ex ea. A mãdatis labiorũ ei9 nõ recessi: & in sinu meo abscondi verba oris ei9. Ipse eñ sol9 ẽ & nemo auertere põt cogitationẽ eius: & aĩa ei9 qdcũq; voluit hoc fecit. Cumq; expleuerit ĩ me volũtatẽ suã: & alia multa silia p̃sto sunt ei. Et idcirco a facie ei9 turbat9 su; & cõsiderãs eũ timore sollicitor. De9 molliuit cor meũ: & oĩps cõturbauit me. Nõ eñi peri ppter immĩnẽtes tenebras: nec faciẽ meam operuit caligo. 24.

Ab omnipotẽte nõ sunt abscõdita tpa: q aũt nouerũt eũ ignorãt dies illius. Alij termios trãstulerũt: diripuerũt greges & pauerũt eos. Asinũ pupillorũ abegerũt: & abstulerũt p pignore bouẽ vidue. Subuerterũt pauperũ viã: & opp̃sserũt pariter mãsuetos tre. Alij q̃si onagri in deserto egrediũtur ad opus suũ: vigilantesq; ad predam preparãt panẽ liberis.

πρὸς αὐτόν, εἰσακούσεταί σου, δώσει δέ σοι ἀποδοῦναι τὰς εὐχάς. ἀποκαταστήσει δέ σοι δίαιταν δικαιοσύνης, ἐπὶ δὲ ὁδοῖς σου ἔσται φέγγος. ὅτι ἐταπείνωσεν αὐτόν, καὶ ἐρεῖς ὑπερηφανεύσατο, καὶ κύφοντα ὀφθαλμοῖς σώσει. ῥύσεται ἀθῷον, καὶ διασώθητι ἐν καθαραῖς χερσί σου. Ca. 23

Ὑπολαβὼν δὲ Ἰὼβ λέγει· καὶ δὴ οἶδα ὅτι ἐκ χειρός μου ἡ ἔλεγξίς μου ἐστί, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ βαρεῖα γέγονεν ἐπ' ἐμῷ στεναγμῷ. τίς δ' ἄρα γνοίη, ὅτι εὕροιμι αὐτόν, καὶ ἔλθοιμι εἰς τέλος; εἴποιμι δὲ ἐμαυτοῦ κρίμα, τὸ δὲ στόμα μου ἐμπλήσω ἐλέγχων. γνοίην δὲ ἴαμα, ἅ μοι ἐρεῖ, αἰσθοίμην δέ, τίνα μοι ἀπαγγελεῖ. καὶ εἰ ἐν πολλῇ ἰσχύϊ ἐπελεύσεταί μοι, εἶτα ἐν ἀπειλῇ μοι χρήσεται· ἀλήθεια γὰρ καὶ ἔλεγχος παρ' αὐτοῦ, ἐξαγάγοι δὲ εἰς τέλος μου τὸ κρίμα. εἰς γὰρ πρῶτα πορεύσομαι, καὶ οὐκέτι εἰμί· τὰ δὲ ἐπ' ἐσχάτοις, τί οἶδα; ἀριστερὰ ποιήσαντος αὐτοῦ καὶ οὐ κατέσχον, περιβαλεῖ δεξιά, καὶ οὐκ ὄψομαι. οἶδε γὰρ ἤδη ὁδόν μου, διέκρινε δέ με ὥσπερ τὸ χρυσίον. ἐξελεύσομαι δὲ ἐν ἐντάλμασιν αὐτοῦ, ὁδοὺς γὰρ αὐτοῦ ἐφύλαξα, καὶ οὐ μὴ ἐκκλίνω ἀπὸ ἐνταλμάτων αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ παρέλθω, ἐν δὲ κόλπῳ μου ἔκρυψα τὰ ῥήματα αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ἔκρινεν οὕτως, τίς ἐστιν ὁ ἀντειπὼν αὐτῷ; ὃ γὰρ αὐτὸς ἠθέλησε, καὶ ἐποίησε. διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτῷ ἐσπούδακα, νουθετούμενος δὲ ἐφρόντισα αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ κατασπουδασθῶ, κατανοήσω, καὶ πτοηθήσομαι ἐξ αὐτοῦ. κύριος δὲ ἐμάλακυνε τὴν καρδίαν μου, ὁ δὲ παντοκράτωρ ἐσπούδασέ με. οὐ γὰρ ᾔδειν ὅτι ἐπελεύσεταί μοι σκότος, πρὸ προσώπου δέ μου ἐκάλυψε γνόφος. C. 24

Διατί δὲ κύριον ἔλαθον ὧραι, ἀσεβεῖς δὲ ὅριον ὑπερέβησαν, ποίμνιον σὺν ποιμένι ἁρπάσαντες; ὑποζύγιον ὀρφανῶν ἀπήγαγον, καὶ βοῦν χήρας ἠνεχύρασαν. ἐξέκλιναν ἀδυνάτους ἐξ ὁδοῦ δικαίας, ὁμοθυμαδὸν ἐκρύβησαν πραεῖς γῆς. ἀπέβησαν δὲ ὥσπερ ὄνοι ἐν ἀγρῷ, ὑπὲρ ἐμοῦ ἐξελθόντες τὴν ἑαυτῶν πρᾶξιν· ἡδύνθη αὐτῶν ἄρτος εἰς νεωτέρους.

ἀγρὸν πρὸ ὥρας οὐκ αὐτῶν ὄντα ἐθέρισαν, ἀδύνατοι δὲ ἀμπελῶνας ἀσεβῶν ἀμισθὶ καὶ ἀσιτὶ εἰργάσαντο. γυμνοὺς πολλοὺς ἐκοίμισαν ἄνευ ἱματίων, ἀμφίασιν δὲ ψυχῆς αὐτῶν ἀφείλαντο. ἀπὸ ψεκάδων ὀρέων ὑγραίνονται, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς σκέπην, πέτραν περιεβάλοντο. ἥρπασαν ὀρφανὸν ἀπὸ μαστοῦ, ἐκπεπτωκότα δὲ ἐταπείνωσαν. γυμνοὺς δὲ ἐκοίμισαν ἀδίκως, πεινώντων δὲ τὸν ψωμὸν ἀφείλαντο. ἐν στενοῖς ἀδίκως ἐνήδρευσαν, ὁδὸν δὲ δικαίαν οὐκ ᾔδεισαν. οἳ ἐκ πόλεως καὶ οἴκων ἰδίων ἐξεβάλλοντο, ψυχὴ δὲ νηπίων ἐστέναξε μέγα· αὐτὸς δὲ διατί τούτων ἐπισκοπὴν οὐ πεποίηται; ἐπὶ γῆς ὄντων αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν, ὁδὸν δὲ δικαιοσύνης οὐκ ᾔδεισαν, οὐδὲ ἀτραποὺς αὐτῆς ἐπορεύθησαν. γνοὺς δὲ αὐτῶν τὰ ἔργα, παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς σκότος· καὶ νυκτὸς ἔσται ὡς κλέπτης. καὶ ὀφθαλμὸς μοιχοῦ ἐφύλαξε σκότος λέγων, οὐ προνοήσει με ὀφθαλμός, καὶ ἀποκρυβὴν προσώπου ἔθετο. διώρυξεν ἐν σκότει οἰκίας, ἡμέρας ἐσφράγισαν ἑαυτούς, οὐκ ἐπέγνωσαν φῶς. ὅτι ὁμοθυμαδὸν αὐτοῖς τὸ πρωῒ σκιὰ θανάτου, ὅτι ἐπιγνώσεται ταραχὰς σκιᾶς θανάτου. ἐλαφρός ἐστιν ἐπὶ πρόσωπον ὕδατος, καταραθείη ἡ μερὶς αὐτῶν ἐπὶ γῆς, ἀναφανείη δὲ τὰ φυτὰ αὐτῶν ἐπὶ γῆς ξηρά. ἀγκαλίδα γὰρ ὀρφανῶν ἥρπασαν, εἶτ' ἀνεμνήσθη αὐτοῦ ἡ ἁμαρτία, ὥσπερ δὲ ὁμίχλη δρόσου ἀφανὴς ἐγένετο. ἀποδοθείη δὲ αὐτῷ ἃ ἔπραξε, συντριβείη δὲ πᾶς ἄδικος ἴσα ξύλῳ ἀνιάτῳ. στεῖραν γὰρ οὐκ εὖ ἐποίησε, καὶ γύναιον οὐκ ἠλέησε, θυμῷ δὲ κατέστρεψεν ἀδυνάτους. ἀναστὰς τοιγαροῦν, οὐ μὴ πιστεύσῃ κατὰ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς. μαλακισθεὶς δὲ μὴ ἐλπιζέτω ὑγιασθῆναι, ἀλλὰ πεσεῖται νόσῳ. πολλοὺς γὰρ ἐκάκωσε τὸ ὕψωμα αὐτοῦ, ἐμαράνθη δὲ ὥσπερ μολόχη ἐν καύματι, ἢ ὥσπερ στάχυς ἀπὸ καλάμης αὐτόματος ἀποπεσών. εἰ δὲ μή, τίς ἐστιν ὁ φάμενος ψευδῆ με λέγειν, καὶ θήσει εἰς οὐδὲν τὰ ῥήματά μου; Ca. 25.

Ὑπολαβὼν δὲ Βαλδὰδ ὁ Σαυχίτης λέγει, τί γὰρ προοίμιον ἢ φόβος παρ' αὐτοῦ, ὁ ποιῶν τὴν σύμπασαν ἐν ὑψίστῳ; μὴ γάρ τις ὑπολάβοι ὅτι ἐστὶ παρέλκυσις

Agrũ nõ suũ demetũt: & vineã ei9 quẽ vi opp̃sserãt vĩdemiãt. Nudos dimittũt hoĩes indumenta tollẽtes: qbus nõ est opimentũ in frigore: qs imbres montiũ rigãt: & nõ habẽtes velamẽ ãplexantur lapides. Vim fecerũt depdantes pupillos: & vulgũ pauperẽ spoliauerũt. Nudis incedẽtibus absq; vestitu & esurientibus tulerũt spicas. Inter aceruos eorũ meridiati sunt: q calcatis torcularibus sitiũt. De ciuitatibus fecerũt viros gemere: & aĩa vulneratorũ clamauit & deus inultũ abire nõ patitur. Ipsi fuerũt rebelles lumini: nescierũt vias ei9: nec reuersi sunt p semitas eius. Mane primo consurgit homicida: ĩterficit egenũ & pauperẽ: p noctẽ vero erit q̃si fur. Ocul's adulteri obseruat caliginem dicens: non me videbit ocul9 & operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos: sicut in die cõdixerant sibi: & ignorauerunt lucem. Si subito appuerit aurora: arbitrãtur vmbram mortis: & sic in tenebris q̃si in luce ambulant. Leuis est sup faciẽ aque: maledicta sit pars eius in terra nec ambulet per viã vinearum. Ad nimium calorẽ transiet ab aquis niuiũ: & vsq; ad inferos peccatũ illi9. Obliuiscatur ei9 mĩa: ducedo illius vermis. Non sit in recordatiõe: sed cõteratur sicut lignũ ĩfructuosum. Pauit eñi sterilẽ & q̃ nõ parit: & vidue bene nõ fecit. Detraxit fortes in fortitudĩe sua: & cũ steterit non credet vite sue. Dedit ei de9 locum pnĩe: & ille abutitur eo in supbia: oculi aũt ei9 sunt in vijs illi9. Eleuati sunt ad modicũ: & non subsistent: & hũiliabũtur sicut oĩa & auferẽtur & sicut sũmitates spicarũ cõterẽtur. Qd si nõ est ita q̃s me põt arguere esse mentitũ: & ponere ãte deũ verba mea? 25.

Rñdens ãt baldath suites: dixit. Ptãs & terror apud eũ est qui facit cõcordiã in sublimibus suis. Nunqd ẽ numerus

בשדה בלילו יקצורו וכרם רשע
ילקשו: ערום ילינו מבלי לבוש
ואין כסות בקרה: מזרם הרים
ירטבו ומבלי מחסה חבקו צור:
יגזלו משד יתום ועל עני יחבלו:
ערום הלכו בלי לבוש ורעבים
נשאו עמר: בין שורתם יצהירו
יקבים דרכו ויצמאו: מעיר
מתים ינאקו ונפש חללים
תשוע ואלוה לא ישים תפלה:
המה היו במרדי אור לא הכירו
דרכיו ולא ישבו בנתיבתיו:
לאור יקום רוצח יקטל עני
ואביון ובלילה יהי כגנב: ועין
נאף שמרה נשף לאמר לא
תשורני עין וסתר פנים
ישים: חתר בחשך בתים יומם
חתמו למו לא ידעו אור: כי
יחדו בקר למו צלמות כי
יכיר בלהות צלמות: קל הוא על
פני מים תקלל חלקתם בארץ
לא יפנה דרך כרמים: ציה
גם חם יגזלו מימי שלג שאול
חטאו: ישכחהו רחם מתקו
רמה עוד לא יזכר ותשבר
כעץ עולה: רעה עקרה לא
תלד ואלמנה לא ייטיב: ומשך
אבירים בכחו יקום ולא יאמין
בחיין: יתן לו לבטח וישען
ועיניהו על דרכיהם: רומו
מעט ואיננו והמכו ככל יקפצון
וכראש שבלת ימלו: ואם לא
אפו מי יכזיבני וישם לאל מלתי:

Cap. xxv.

ויען בלדד השחי
ויאמר: המשל ופחד עמו עשה
שלום במרומיו: היש מספר

militū illius? Et ſup quē non ſurget lumē illius? Nunqd iuſtificari poteſt homo cōparatus deo: aut apparere mūdus natus de muliere? Ecce luna etiā non ſplendet: & ſtelle non ſunt munde ꝏꝏꝏ in cōſpectu eius: quāto magis hō putredo: & filius hoīs vermis. 26.

Reſpōdens aūt iob: dixit. Cuius adiutor es: nūqd imbecillis? Et ſuſtētas brachiū eius q nō eſt fortis? Cui dediſti conſiliū? forſitā illi q nō habet ſapientiā? & prudentiā tuā oſtēdiſti plurimā. Quē docere voluiſti? nōne eū qui fecit ſpiramentum? Ecce gigantes gemunt ſub aquis: & qui habitant cum eis. Nudus eſt infernus coram illo: & nullū eſt operimentū pditioni. Qui extēdit aqlonē ſup vacuū: & appēdit terrā ſup nihilū. Qui ligat aqs in nubibus ſuis: vt non erumpant pariter deorſum. Qui tenet vultū ſolii ſui: & expandit ſup illud nebulā ſuā. Terminū circūdedit aquis: vſqꝫ dū finiātur lux & tenebre. Colūne celi cōtremiſcūt: & pauent ad nutū eius. In fortitudine illius repēte maria cōgregata ſunt: & prudētia eius pcuſſit ſuperbū. Spiritus eius ornauit celos: & obſtetricāte manu eius eductus ē coluber tortuoſus. Ecce hec ex pte dicta ſunt viarū eius: & cū vix paruā ſtillā ſmonis eius audierimus: qs poterit tonitruū magnitudinis illius intueri? 27.

Addidit qꝫ iob aſſumens pabolā ſuā: & dixit. Viuit deus q abſtulit iudiciū meū & oīps q ad amaritudinē adduxit aīam meā: qa donec ſupeſt halitus in me & ſpūs dei in naribus meis: nō loquētur labia mea iniqtatē: nec lingua mea meditabitur mendaciū. Abſit a me vt iuſtos vos eē iudicē. Donec deficiā: nō recedā ab innocētia mea. Iuſtificationē meā quā cepi tenere: nō deſeram. Neqꝫ enī reprehendit me cor meū in omni vita mea. Sit vt ipius inimicus meus: & aduerſarius meus quaſi iniquus ꝏꝏ

Que ē enī ſpes hypocrite ſi auare rapiat: & nō liberet deus aīam eius? Nūqd deus audiet clamorē eius cū venerit ſup eum āguſtia? Aut poterit in oīpotēte delectari & inuocare deū oī tpe? Docebo vos per manum dei que oīpotens habeat: nec abſcondam. Ecce vos omnes noſtis: ꝏ & quid ſine cauſa vana loquimini? Hec eſt pars hoīs impii apud deū: & hereditas violētorū quā ab oīpotēte ſuſcipient. Si multiplicati fuerint filii eius: in gladio erūt: & nepotes eius nō ſaturabūtur pane. Qui reliq fuerint ex eo: ſepelietur in iteritu: & vidue illius nō plorabūt. Si cōportauerit qſi terrā argentū: & ſicut lutū prepauerit veſtimēta: ppabit qdē ſed iuſtus veſtietur illis: & argentū innocēs diuidet. Edificauit ſicut tinea domū ſuam: & ſicut cuſtos fecit vmbraculū. Diues cū dormierit: nihil ſecū auferet: aperiet oculos ſuos: & nihil inueniet. Apprehēdet eū qſi aq inopia: nocte opprimet eū tēpeſtas. Tollet eū vētus vrēs & auferet: & velut turbo rapiet eū de loco ſuo. Emittet ſup eū & nō pcet: de manu eius fugiēs fugiet. Stringet ſr eū manus ſuas: & ſibilabit ſup illū ituēs locū eius. 28

Habet argentū venarū ſuarū pricipia: & auro locus ē in q cōflatur. Ferrū de tra tollitur & lapis ſolutus calore in es vertitur. Tps poſuit tenebris: & vniuerſorū finē ipſe cōſiderat. Lapidē qꝫ caliginis & vmbre mortis diuidit torrēs a pplo peregrināte: eos qs oblitus eſt pes egētis hoīs & inuios. Terra de qua oriebatur panis: in loco ſuo ꝏꝏꝏꝏ igni ſubuerſa eſt. Locus ſapphiri lapides eius: & glebe illius aurū. Semitam ignorauit ꝏꝏꝏ auis: nec intuitus eſt oculus ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ vulturis. Non calcauerunt eam filii inſtitorū: nec pertranſiuit per eā leena. Ad ſilicem ꝏꝏꝏ extendit manū ſuā: ſub uertit a radicibus mōtes.

בצורות יארים בקע וכל יקר
ראתה עינו: מבכי נהרות חבש
ותעלמה יצא אור: והחכמה מאין
תמצא ואי זה מקום בינה: לא
ידע אנוש ערכה ולא תמצא בארץ
החיים: תהום אמר לא בי היא
וים אמר אין עמדי: לא יתן סגור
תחתיה ולא ישקל כסף מחירה:
לא תסלה בכתם אופיר בשהם
יקר וספיר: לא יערכנה זהב
וזכוכית ותמורתה כלי פז:
ראמות וגביש לא יזכר ומשך
חכמה מפנינים: לא יערכנה
פטדת כוש בכתם טהור לא תסלה
והחכמה מאין תבוא ואי זה
מקום בינה: ונעלמה מעיני כל
חי ומעוף השמים נסתרה: אבדון
ומות אמרו באזנינו שמענו
שמעה: אלהים הבין דרכה והוא
ידע את מקומה: כי הוא לקצות
הארץ יביט תחת כל השמים
יראה: לעשות לרוח משקל
ומים תכן במדה: בעשתו למטר
חק ודרך לחזיז קלות: אז ראה
ויספרה הכינה וגם חקרה:
ויאמר לאדם הן יראת אדני היא
חכמה וסור מרע בינה:

Cap. xxix.

ויסף איוב שאת
משלו ויאמר: מי יתנני כירחי
קדם כימי אלוה ישמרני: בהלו
נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך:
כאשר הייתי בימי חרפי בסוד
אלוה עלי אהלי: בעוד שדי
עמדי סביבותי נערי: ברחץ הליכי
בחמה וצור יצוק עמדי פלגי
שמן: בצאתי שער עלי קרת

ראה בכה עלם מצא תהם נתן סגר שקל מחר סלה אפר ספר ערך זכך כלה רום גבש זכר פנה טהר בוא עלם סתר בין קום קצה נבט ראה עשה שקל מדד חזז קול ספר כון אמר רוע נשא נתן יום שמר הלל ילך היה סבב צוק יצא קרה

In petris riuos excidit: & omne preciosum vidit oculus eius. Profūda quoq; fluuiorū scrutatus est: & abscondita p̄duxit in lucē. Sapiā vero vbi inuenitur? & quis est locus intelligentie? Nescit homo preciū eius: nec inuenitur in terra suauiter viuentium. Abyssus dicit: non est in me: & mare loquitur: nō est mecū. Nō dabitur aurū obrizum p̄ ea: nec appē detur argentū in cōmutatiōe ei⁹. Nō cōferetur tinctis indie coloribus: nec lapidi sardōico p̄ciosissimo vel saphiro. Nō adeq̄bitur ei aurū vel vitrū: nec cōmutabūtur p̄ ea vasa auri: excelsa & eminētia nō cōmemorabūtur cōparatione eius. Trahitur aūt sapiā de occultis. Nō adeq̄bitur ei topazi⁹ de ethiopia: nec tincture mūdissime cōponētur. Vñ ergo sapiā venit? & q̄s est loc⁹ intelligētie? Abscōdita est ab oculis oīm viuētiū: volucres q̄q; celi latet. Perditio & mors dixerūt: auribus nostris audiuimus famam eius. Deus intelligit viam eius: & ipse nouit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur: & oīa que sub celo sunt respicit. Qui fecit ventis pondus: & aquas appendit in mēsura. Qñ ponebat pluuiis legē: & viā p̄cellis sonātibus: tūc vidit illā & enarrauit: & preparauit & inuestigauit: & dixit homini. Ecce timor domini ipse est sapientia: & recedere a malo intelligentia. 29.

Addidit quoq; iob assumens parabolā suam: & dixit. Quis mihi tribuat vt sim iuxta mēses p̄stinos: s̄m dies q̄bus deus custodiebat me. Qñ splendebat lucerna ei⁹ super caput meū: & ad lume eius ābulabā ī tenebris. Sicut fui in dieb⁹ adolescētie mee: qñ secreto de⁹ erat ī tabernaculo meo. Qñ erat op̄s mecū: & in circuitu meo pueri mei. Qñ lauabā pedes meos butyro: & petra fundebat mihi riuos olei. Quādo p̄cedebā ad portā ciuitatis:

ripas āt fluuioꝝ excidit: oē āt p̄ciosū vidit me⁹
ἴνας δὲ ποταμῶν ἔρρηξε, πᾶν δὲ τίμιον εἶδέ μου ὁ
ocul⁹. p̄funda āt fluuioꝝ reuelauit: ostēdit āt
ὀφθαλμός. βάθη δὲ ποταμῶν ἀνεκάλυψεν, ἔδειξεν δὲ
suā potētiā in lucē. at sapiā vnde inuēta est? qua
αὐτοῦ δύναμιν εἰς φῶς. ἡ δὲ σοφία πόθεν εὑρέθη; ποῖ
lis āt loc⁹ est sciētie? nō nouit homo viā e-
ος δὲ τόπος ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης; οὐκ οἶδε βροτὸς ὁδὸν αὐ
ius: neque inuenieſt hoīb⁹. abyssus dixit nō
τῆς, οὐ δὲ μὴ εὑρεθῇ ἐν ἀνθρώποις. ἄβυσσος εἶπεν οὐκ
est in me: ⁊ mare dixit nō est mecū. nō
ἔστιν ἐν ἐμοί, καὶ θάλασσα εἶπεν οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ. οὐ
dabit ꝯclusum auꝝ pro ea: ⁊ nō appēdet argē-
δώσει συγκλεισμὸν ἀντ' αὐτῆς, καὶ οὐ σταθήσεται ἀργύ-
tū cōmutatio ei⁹. ⁊ nō cōportabit au-
ριον ἀντάλλαγμα αὐτῆς. καὶ οὐ συμβασταχθήσεται χρυ-
ro ophir in onyche p̄cioso ⁊ sapphiro. nō adequa-
σίῳ ὠφείρ ἐν ὄνυχι τιμίῳ καὶ σαπφείρῳ. οὐκ ἰσωθήσε-
bit ei aurū ⁊ vitrū. ⁊ ꝯmutatio e-
ται αὐτῇ χρυσίον καὶ ὕαλος. καὶ τὸ ἄλλαγμα αὐ-
ius supellectilia aurea. excelsa ⁊ sublimia nō ꝯmemora-
τῆς σκεύη χρυσᾶ. μετέωρα καὶ γαβεὶς οὐ μνησθήσε-
bunt: ⁊ trahe sapiam sup intima. nō ade-
ται, καὶ ἕλκυσον σοφίαν ὑπὲρ τὰ ἐσώτατα. οὐκ ἰσω-
quabit ei topaziū ethiopie: auro puro nō
θήσεται αὐτῇ τοπάζιον αἰθιοπίας, χρυσίῳ καθαρῷ οὐ
cōportabitur. at sapia vnde inuēta ē? q̄lis āt
συμβασταχθήσεται. ἡ δὲ σοφία πόθεν εὑρέθη; ποῖος δὲ
locus est intellect⁹? latuit oēm hoīem:
τόπος ἐστὶ τῆς συνέσεως; λέληθε πάντα ἄνθρωπον,
⁊ a volatilib⁹ celi abscōdita ē. p̄ditio ⁊
καὶ ἀπὸ πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ ἐκρύβη. ἡ ἀπώλεια καὶ
mors dixerūt: audiuim⁹ ei⁹ gl̄iam. dn̄s
ὁ θάνατος εἶπαν, ἀκηκόαμεν αὐτῆς τὸ κλέος. ὁ κύριος
bn̄ cōstituit ei⁹ viā: ipe āt nouit locū
εὖ συνέστησεν αὐτῆς τὴν ὁδόν, αὐτὸς δὲ οἶδε τὸν τόπον
ei⁹. ipe eñ q̄ sub celum totā intuet: vidēs
αὐτῆς. αὐτὸς γὰρ τὴν ὑπ' οὐρανὸν πᾶσαν ἐφορᾷ, εἰδὼς
q̄ in terra: oia q̄ q̄ fecit: ventoꝝ pōdus:
τὰ ἐν τῇ γῇ, πάντα τε ἃ ἐποίησεν, ἀνέμων σταθμόν,
aque q̄ mēsuras qñ fecit. hic vidēs nu-
ὕδατός τε μέτρα ὅτε ἐποίησεν. οὕτως ἰδὼν ἠρί-
merauit: ⁊ viā in cōcussione vocis. tūc vidit
θμησε, καὶ ὁδὸν ἐν τινάγματι φωνῆς. τότε εἶδεν
illā: enarrauit eā: cū p̄parasset inuestigauit. di-
αὐτήν, ἐξηγήσατο αὐτήν, ἑτοιμάσας ἐξιχνίασεν. εἶ-
xit āt hoī: ecce pietas est sapia: at ab-
πε δὲ ἀνθρώπῳ, ἰδοὺ ἡ θεοσέβειά ἐστι σοφία, τὸ δὲ ἀ-
stinere a malis est sciētia.
πέχεσθαι ἀπὸ κακῶν ἐστιν ἐπιστήμη. Ca. 29.

Adhuc āt addēs iob dixit p̄emio: q̄s
ἜΤι δὲ προσθεὶς ἰὼβ εἶπε τῷ προοιμίῳ, τίς
me ponat iuxta mēses ante diē: q̄b⁹ me de⁹
ἄν με θείη κατὰ μῆνα ἔμπροσθεν ἡμερῶν, ὧν με ὁ θεὸς
custodiuit? vt qñ splēdebat lucerna ei⁹ sup ca-
ἐφύλαξεν; ὡς ὅτε ηὔγει ὁ λύχνος αὐτοῦ ὑπὲρ κεφα-
put meū: qñ illinc ei⁹ ambulabā in tene-
λῆς μου, ὅτε τῷ φωτὶ αὐτοῦ ἐπορευόμην ἐν σκό-
bris. qñ fui in dieb⁹ iuuētutis mee: qñ dn̄s
τει. ὅτε ἤμην ἐν ἡμέραις νεότητός μου, ὅτε ὁ κύριος
speculationē faciebat dom⁹ mee. qñ fui di-
ἐπισκοπὴν ἐποιεῖτο τοῦ οἴκου μου. ὅτε ἤμην ὑλώ-
ues valde: in circuitu āt mei pueri mei. qñ fluebāt
δης λίαν, κύκλῳ δέ μου οἱ παῖδές μου. ὅτε ἐχέον-
mee vie butyro: at mōtes mei fluebāt lac-
τό μου αἱ ὁδοὶ βουτύρῳ, τὰ δὲ ὄρη μου ἐχέοντο γά-
te qñ exibā diluculo in ciuitatē:
λακτι. ὅτε ἐξεπορευόμην ὄρθριος ἐν πόλει,

Pro. 3.b. ibidē. 8.b. — Sa. 7. a. — ps. 11. Pro. 10.a.

in āt plateis ponebat mea cathedra. vidētes me iuue-
ἐν δὲ πλατείαις ἐτίθετό μου ὁ δίφρος. ἰδόντες με νεανί-
nes cōbscōsi sunt: senes āt oēs steterūt. adulti āt
σκοι ἐκρύβησαν, πρεσβῦται δὲ πάντες ἔστησαν. ἁδροὶ δὲ
cessauerūt loquētes: digitū īponētes sup os.
ἐπαύσαντο λαλοῦντες, δάκτυλον ἐπιθέντες ἐπὶ στόμα-
q̄ āt audierūt beatū dixerūt me: ⁊ lingua eoꝝ
τι. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐμακάρισάν με, καὶ γλῶσσα αὐτῶν
gutturi suo adhesit. qm̄ auris audiuit ⁊ beatū di-
τῷ λάρυγγι αὐτῶν ἐκολλήθη. ὅτι οὖς ἤκουσε καὶ ἐμακά-
xit me: ocul⁹ āt vidēs me declinauit. liberaui eñ pau-
ρισέ με, ὀφθαλμὸς δὲ ἰδών με ἐξέκλινε. διέσωσα γὰρ πτω-
perē de manu potētis: ⁊ pupillo: cui nō erat adiutor auxi-
χὸν ἐκ χειρὸς δυνάστου, καὶ ὀρφανῷ, ᾧ οὐκ ἦν βοηθὸς ἐβοή-
liat⁹ sū. benedictio peuntis sup me veniat: os āt
θησα. εὐλογία ἀπολλυμένου ἐπ' ἐμὲ ἔλθοι, στόμα δὲ
vidue mihi bn̄dixit. iustitiā indut⁹ sū: vestit⁹ sū
χήρας με εὐλόγησε. δικαιοσύνην ἐνδεδύκειν, ἠμφιεσά-
āt iudiciū sicut diploidē. ocul⁹ fui cecoꝝ:
μην δὲ κρίμα ἴσα διπλοΐδι. ὀφθαλμὸς ἤμην τυφλῶν,
pes āt claudoꝝ: ego fui pater impotentiū: causā āt quā
πούς δὲ χωλῶν, ἐγὼ ἤμην πατὴρ ἀδυνάτων, δίκην δὲ ἣν
nō sciebā inuestigaui. cōtriui āt molas iniquoꝝ: de āt
οὐκ ᾔδειν ἐξιχνίασα. συνέτριψα δὲ μύλας ἀδίκων, ἐκ δὲ
medijs dentib⁹ eoꝝ p̄dā euulsi. dixi
μέσων τῶν ὀδόντων αὐτῶν ἅρπαγμα ἐξέσπασα. εἶπα
āt etas mea senescet sicut truncus palme: multū
δὲ ἡ ἡλικία μου γηράσει ὥσπερ στέλεχος φοίνικος, πολὺν
tēpus viuā. radix mea apta est in aqua: ⁊ ros
χρόνον βιώσω. ἡ ῥίζα μου διήνοικται ἐπὶ ὕδατος, καὶ δρό-
morabit in messione mea. gl̄ia mea noua me-
σος αὐλισθήσεται ἐν τῷ θερισμῷ μου. δόξα μου καινὴ μετ'
cū: ⁊ arc⁹ me⁹ in manu ei⁹ ābulabit. q̄ me
ἐμοῦ, καὶ τὸ τόξον μου ἐν χειρὶ αὐτοῦ πορεύεται. ἐμοῦ
audierūt attēdebāt: tacuerūt āt in meo cōsilio.
ἀκούσαντες προσέσχον, ἐσιώπησαν δὲ ἐπὶ τῇ ἐμῇ βουλῇ.
sup āt meū verbū nō addiderūt: leti āt e-
ἐπὶ δὲ τῷ ἐμῷ ῥήματι οὐ προσέθεντο, περιχαρεῖς δὲ ἐγί-
rāt qñ illis loquebar. sicut terra sitiēs susci-
νοντο ὁπόταν αὐτοῖς ἐλάλουν. ὥσπερ γῆ διψῶσα προσδε-
piēs imbrē: sic isti meū s̄monē. si rise-
χομένη τὸν ὑετόν, οὕτως οὗτοι τὴν ἐμὴν λαλιάν. ἐὰν γε-
rā ad eos nō crediderāt: ⁊ lux vul-
λάσω πρὸς αὐτοὺς οὐ μὴ πιστεύσωσι, καὶ φῶς τοῦ προ-
tus mei nō cadebat. elegi viā eoꝝ:
σώπου μου οὐκ ἀπέπιπτεν. ἐξελεξάμην ὁδὸν αὐτῶν,
⁊ sedi imperās: ⁊ in tabnaculo erā sicut rex in
καὶ ἐκάθισα ἄρχων, καὶ κατεσκήνουν ὡσεὶ βασιλεὺς ἐν
satellitib⁹. queadmodū passionib⁹ affectos ꝯsolabar.
μονοζώνοις. ὃν τρόπον παθεινοὺς παρεκάλουν. Ca. 30.

Nūc āt deriserūt me minimi: nūc hortant
Νυνὶ δὲ κατεγέλασάν μου ἐλάχιστοι, νῦν νουθετοῦσί
me in p̄te. quoꝝ ꝯtēnebā patres eoꝝ: quos nō pu-
με ἐν μέρει. ὧν ἐξουδένουν πατέρας αὐτῶν, οὓς οὐχ ἡγη-
taui esse dignos canib⁹ meoꝝ gregū. et fortitudo
σάμην εἶναι ἀξίους κυνῶν τῶν ἐμῶν νομάδων. καί γε ἰσχὺς
manuū ipoꝝ ad q̄d mihi? sup ipos periit ꝯsumatio:
χειρῶν αὐτῶν ἵνα τί μοι; ἐπ' αὐτοὺς ἀπώλετο συντέλεια,
in egestate ⁊ fame sterilis: fugiētes inaq̄sam heri p̄ssu-
ἐν ἐνδείᾳ καὶ λιμῷ ἄγονος, οἱ φεύγοντες ἄνυδρον ἐχθὲς συνο-
rā ⁊ miseriā. frāgentes aurone in so-
χὴν καὶ ταλαιπωρίαν. οἱ περικλῶντες ἅλιμα ἐπὶ ἠ-
nāte: qui auro erāt eoꝝ cibaria. inhonorati āt
χοῦντι, οἵτινες ἅλιμα ἦν αὐτῶν τὰ σῖτα. ἄτιμοι δὲ
⁊ viles habiti indigētes oīs boni: ⁊ q̄ radices
καὶ πεφαυλισμένοι ἐνδεεῖς παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ οἳ ῥίζας
lignoꝝ mādebāt p̄re fame magna insurrexerūt
ξύλων ἐμασῶντο ὑπὸ λιμοῦ μεγάλου ἐπανέστησάν
mihi fures. quoꝝ dom⁹ eoꝝ erāt foramina petraꝝ
μοι κλέπται. ὧν οἱ οἶκοι αὐτῶν ἦσαν τρῶγλαι πετρῶν

& ī platea p̄abāt cathedrā mihi. Videbāt me iuuenes & abscondebātur: & senes assurgētes stabant. Principes cessabāt loq: & digitum supponebāt ori suo. Vocem suā cohibebant duces: & lingua eorū gutturi suo adherebat. Auris audiēs b̄tificabat me & ocl's vidēs testioniū reddebat mihi: eo q̄ liberassē pauperē vociferantē & pupillum cui nō esset adiutor. Bñdictio perituri sup me veniebat: & cor vidue cōsolatus sū. Iusticiā indutus sum: & vestiui me sicut vestimēto & diademate iudicio meo. Oculus fui ceco: & pes claudo. Pater eram pauperum: & causam quā nesciebā diligētissime īuestigabā. Conterebā molas iniq: & de dētib⁹ illi⁹ auferebā predā. Dicebāq; in nidulo meo moriar & sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta ē secus aq̄s: & ros morabitur ī messiōe mea. Gl̄ia mea semp̄ īnouabitur: & arcus me⁹ in manu mea instaurabitur. Qui me audiebāt: expectabāt sentētiā: & intenti tacebāt ad cōsiliū meū. Verbis meis addere nihil audebāt: & sup illos stillabat eloquiū meū. Expectabant me sicut pluuiā: & os suū apiebāt q̄si ad ībrē serotinū. Si q̄ñ ridebā ad eos nō credebāt: & lux vultus mei nō cadebat ī t̄ra. Si voluisse ire ad eos: sedebā p̄m⁹. Cūq; sederē q̄si rex circūstāte exercitu: erā tñ merētiū cōsolator. 30.

Nūc āt deridēt me iuniores tpe: quoꝝ nō dignabar p̄res ponere cū canib⁹ gregis mei. Quorū virtus manuū mihi erat pro nihilo: & vita ipsa putabātur indigni. Egestate & fame steriles: q̄ rodebāt in solitudie squallētes calamitate & miseria. Et mādebāt herbas & arborꝝ cortices: & radix iuniporū erat cib⁹ eorū. Qui de cōuallibus ista rapiētes: cū singl'a repissent: ad ea cū clamore currebāt. In desertis habitabāt torrētiū: & in cauernis t̄re vel sup glareā. Qui inter huiuscemodi letabantur: & esse sub

ברחוב אכין מושבי: ראוני נערים
ונחבאו וישישים קמו עמדו:
שרים עצרו במלים וכף ישימו
לפיהם: קול נגידים נחבאו
ולשונם לחכם דבקה: כי אזן שמעה
ותאשרני ועין ראתה ותעידני:
כי אמלט עני משוע ויתום ולא
עזר לו: ברכת אבד עלי תבוא
ולב אלמנה ארנן: צדק לבשתי
וילבשני כמעיל וצניף משפטי:
עינים הייתי לעור ורגלים
לפסח אני: אב אנכי לאביונים
ורב לא ידעתי אחקרהו: ואשברה
מתלעות עול ומשניו אשליך טרף:
ואמר עם קני אגוע וכחול ארבה
ימים: שרשי פתוח אלי מים
וטל ילין בקצירי: כבודי חדש עמדי
וקשתי בידי תחליף: לי שמעו
ויחלו וידמו למו עצתי: אחרי
דברי לא ישנו ועלימו תטף מלתי:
ויחלו כמטר לי ופיהם פערו
למלקוש: אשחק אליהם לא
יאמינו ואור פני לא יפילון: אבחר
דרכם ואשב ראש ואשכון כמלך
בגדוד כאשר אבלים ינחם:
ועתה שחקו עלי

Cap. xxx.

צעירים ממני לימים אשר
מאסתי אבותם לשית עם כלבי
צאני: גם כח ידיהם למה לי
עלימו אבד כלח: בחסר ובכפן
גלמוד הערקים ציה אמש
שואה ומשאה: הקטפים מלוח
עלי שיח ושרש רתמים לחמם:
מן גו יגרשו יריעו עלימו כגנב:
בערוץ נחלים לשכן חרי עפר
וכפים: בין שיחים ינהקו תחת

כון ישב ראה חבא ישש קום שור מלל שום פה נגד לשון חבר אשר ראה עוד מלט עוה שוע יתם בוא רנן לבש מעל צנף שפט היה אנה רוב חקר שבר תלע שלך קנן גוע רבה ים פתח לין קצר חלף דום יעץ שנה נטף יחל פה לקש שחק אמן פנה נפל בחר ישב שכן גדד נחם צער יום שות כלה שאה מלח גרש רוע ערץ חרר

ſentibus delitias compu tabant. Filii ſtultorũ & ignobiliũ & in terra pe nit⁹ nõ parẽtes. Nunc in eorũ cãticũ verſus ſũ: & fact⁹ ſum eis in pu̾erbiũ. Abominãtur me & lon ge fugiunt a me: & faciẽ meã cõſpuere non verẽ tur. Pharetrã ei ſuã apuit & afflixit me & frenũ po ſuit in os meũ. Ad dexte ram orientis calamitatis mee ilico ſurrexerũt: pe des meos ſubuerterunt: oppreſſerũt q̃ſi fluctib⁹ ſemitis ſuis. Diſſipauerũt itinera mea: īſidiati ſunt mihi & p̄ualuerũt: & nõ fuit qui ferret auxilium. Quaſi rupto muro & ap ta ianua irruerũt ſup me: & ad meas miſerias de uoluti ſunt. Redact⁹ ſũ in nihilũ. Abſtulit q̃ſi vẽt⁹ deſideriũ meum & velut nubes p̄trãſiit ſalus mea. Nũc aũt in memetipſo marceſcit aĩa mea & poſ ſidẽt me dies afflictionis. Nocte os meũ p̄foratur doloribus: & q me come dunt non dormiũt. In multitudine eoꝝ cõſumi tur veſtimentũ meũ: q̃ſi capitio tunice ſuccixerũt me. Cõpatus ſũ luto: & aſſimilat⁹ ſũ fauille & ci neri. Clamo ad te & nõ exaudies me: ſto & reſpi cis me. Mutat⁹ es mihi in crudelẽ & ĩ duritia ma nus tue aduerſaris mihi. Eleuaſti me: & q̃ſi ſr̃ vẽ tũ ponẽs eliſiſti me valide. Scio q̃a morti trades me: vbi cõſtituta ẽ dom⁹ oĩ viuẽti. Verũtñ nõ ad cõſumptionẽ eorũ emit tis manũ tuã: & ſi corru erint ipſe ſaluabis. Flebã quõdã ſup eo q afflictus erat: & cõpatiebatur aĩa mea paupi. Expectabã bona & venerũt mihi ma la: p̄ſtolabar lucẽ & eru perũt tenebre. Interiora mea efferbuerũt abſq̃ vlla reqe: p̄uenerũt me dies afflictiõis. Merens icedebã ſine furore: cõ ſurgẽs: ĩ turba clamabã. Fr̃ fui draconũ: & foci⁹ ſtruthionũ. Cutis mea de nigrata ẽ ſup me: & oſſa mea aruerũt p̄ caumate. Verſa ẽ in luctũ cithara mea: & organũ meũ in vocẽ flentium. 31.

Epigi fedus cũ ocu lis meis: vt ne cogi tarem quidẽ de virgine.

…

claniãs. frater fui ſirenũ: amic⁹ aũt ſtruthio
κραγώς. ἀδελφὸς γέγονα σειρήνων. ἑταῖρος δὲ στρου-
nũ. cutis mea obtenebrata ẽ valde: at oſſa mea
θῶν. τὸ δέρμα μου ἐσκότωται μεγάλως, τὰ δὲ ὀστᾶ μου
pre ardore. euaſit in luctũ mea cithara: at
ἀπὸ καύματος. ἀπέβη εἰς πένθος μου ἡ κιθάρα, ὁ δὲ
pſalmus me⁹ in fletũ mihi.
ψαλμός μου εἰς κλαυθμὸν ἐμοί. Ca. 31.

Fedus poſui oculis meis: ⁊ nõ
Διαθήκην ἐθέμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, καὶ οὐ
intelligã ſup virginem.
συνήσω ἐπὶ παρθένω.

Quã enĩ partẽ hẽret in me de⁹ deſup: & heredi tatẽ op̄s de excelſis? Nũ qd nõ perditio ẽ iniquo & alienatio operãtibus iniuſticiã? Nõne ipſe cõ ſiderat vias meas: & cũ ctos greſſus meos dinu merat? Si ãbulaui in va nitate & feſtinauit ĩ dolo pes me⁹: appendat me in ſtatera iuſta: & ſciat de⁹ ſimplicitatẽ meã. Si declinauit greſſus meus de via: & ſi ſecutus eſt oculus me⁹ cor meum: & ſi in manibus meis ad heſit macula: ſeram & alius comedat: & p̄ genies mea erradicetur. Si deceptũ eſt cor meũ ſuper muliere: & ſi ad oſtiũ amici mei inſidiat⁹ ſum: ſcortũ alterius ſit vxor mea: & ſuper illam incuruentur alii. Hoc enim nefas eſt & ini quitas maxima: ignis vſq̃ ad perditio nem deuorans & oĩa erradicãs genimi na. Si contempſi ſubire iudiciũ cũ ſeruo meo & ancilla mea: cũ diſcepta rẽt aduerſũ me. Quid eĩ faciã cũ ſurrexerit ad iu dicãdũ de⁹? & cũ q̃ſierit: qd r̃ndebo illi? Nũquid nõ in vtero fecit me q & illũ opatus ẽ: & formauit me in vulua vnus? Si ne gaui qd volebãt paupib⁹ & oculos vidue expecta re feci. Si comedi bucellã meã ſol⁹: & nõ comedit pupillus ex ea: q̃a ab in fantia mea creuit mecũ miſeratio: & de vtero ma tris mee egreſſa ẽ mecũ. Si deſpexi p̄tereuntẽ eo q nõ habuerit idumentũ: & abſq̃ opimento pau perẽ. Si nõ b̄ndixerunt mihi latera eius: & de vel leribus ouiũ mearũ calefa ctus ẽ. Si leuaui ſup pu pillũ manũ meã: etiã cũ vi derẽ me in porta ſupio rẽ: hũerus me⁹ a iũctura ſua cadat: & brachiũ me um cũ ſuis oſſib⁹ cõfrin gatur. Semp eĩ q̃ſi tumẽ tes ſup me fluctus timui deũ: & põdus ei⁹ ferre nõ potui. Si putaui au rũ robur meũ & obrizo dixi fiducia mea. Si leta tus ſum ſuper multis diuitiis meis: & q̃a pluri ma repit man⁹ mea. Si vidi ſolem cũ fulgeret: & lunã incedentẽ clare:

et letatū ē in abſcōdito cor meū: & oſculatus ſū manū meā ore meo: q̄ ē iniqtas maxia: & negatio cōtra deū altiſſimū. Si gauiſus ſum ad ruinā eius qui me oderat: & exultaui q̄ inueniſſet eum malū. Nō ei dedi ad peccandū guttur meū: vt expeterē maledicens aīam eius. Si non dixerunt viri tabernaculi mei: qs det de carnibus eius vt ſaturemur? Foris non māſit peregrinus: oſtiū meū viatori patuit. Si abſcondi quaſi homo pctm meū: & celaui in ſinu meo iniqtatē meā. Si expaui ad multitudinē nimiā: & deſpectio propinquorū terruit me: & non magis tacui: nec egreſſus ſum oſtiū. Quis mihi tribuat auditorē: vt deſideriū meū audiat omps: & librū ſcribat ipſe q iudicat: vt in humero meo portē illum & circundē illū q̄ſi coronā mihi. Per ſinglos grad meos pronunciabo illū: & q̄ſi principi offerā eū. Si aduerſum me terra mea clamat: & cum ipſa ſulci ei deflent. Si fructus eius comedi abſq; pecunia: & animā agricolarū eius afflixi: p frumēto oriatur mihi tribulus & p hordeo ſpina. Finita ſunt verba iob.

32.

Omiſerunt autē tres viri iſti reſpondere iob: eo q iuſtus ſibi videretur. Et iratus indignatuſq; eſt heliu filius barachel buzites de cognatiōe ram. Iratus eſt aūt aduerſus iob: eo q iuſtum ſe eſſe diceret coram deo. Porro aduerſū amicos eius indignatus eſt: eo q nō inueniſſent rñſionē rōnabilē: ſed tantūmodo condēnaſſent iob. Igitur heliu expectauit iob loquentem: eo q ſeniores eſſent qui loq̄bantur. Cum autem vidiſſet q tres reſpondere non potuiſſent: iratus eſt vehementer. Reſpondēſq; heliu filius barachel buzites: dixit. Iunior ſum

tempore: vos autem antiquiores. Idcirco demiſſo capite verit ſū vobis indicare meā ſententiā. Sperabā eñ q etas plixior loq̄retur: & annorū multitudo doceret ſapiētiam. Sed vt video ſpūs eſt in hoibus: & inſpiratio oīpotētis dat intelligētiā. Non ſunt longeui ſapiētes: nec ſenes intelligunt iudicium. Ideo dicam audite me: oſtēdam vobis etiā ego meam ſapientiam. Expectaui enim ſermones veſtros: audiui prudentiā vr̄am. Donec diſceptaremini ſmonibus vr̄is: & donec putabā vos aliqd dicere: cōſiderabā. Sed vt video nō eſt q poſſit arguere iob: & rñdere ex vobis ſmonibus eius. Ne forte dicatis: inuenim ſapiām: deus pie cit eū nō hō. Nihil locutus eſt mihi: & ego non ſm ſmōes vr̄os rñdebo illi. Extimuerūt: nec rñderūt vltra: abſtulerūtq; a ſe eloquia. Qm̄ igitur expectaui: & nō ſunt locuti: ſteterūt: nec rñderunt vltra: rñdebo & ego ptē meā: & oſtendā ſcietiā meā. Plenus ſuz eñ ſermonibus: & coarctat me ſpūs vteri mei. En venter meus quaſi muſtū abſq; ſpiraculo qd lagūculas nouas dirūpit. Loquar & reſpirabo paululum: aperiam labia mea & reſpondebo. Non accipiam perſonā viri: & deum homini non equabo. Neſcio eñi quā diu ſubſiſtā: & ſi poſt modicum tollat me factor meus.

33.

Audi igitur iob eloquia mea: & omnes ſermones meos auſculta. Ecce aperui os meū: loqtur lingua mea i faucib meis. Simplici corde meo ſmones mei: & ſciam labia mea puram loquētur. Spūs dei fecit me: & ſpiraculū oīpotētis viuificauit me. Si potes reſpōde mihi & aduerſus faciē meā conſiſte. Ecce & me ſicut & te fecit deus: & de eodem luto ego q̄q; formatus ſum. Verūtm̄ miraculū meū nō te terreat: & eloquētia mea non ſit tibi grauis. Dixiſti ergo

באזני וקול מלין אשמע: זך
אני בלי פשע חף אנכי ולא
עון לי: הן תנואות עלי ימצא
יחשבני לאויב לו: ישם בסד
רגלי ישמר כל ארחתי: הן זאת
לא צדקת אענך כי ירבה אלוה
מאנוש: מדוע אליו ריבות כי
כל דבריו לא יענה: כי באחת
ידבר אל ובשתים לא ישורנה:
בחלום חזיון לילה בנפל תרדמה
על אנשים בתנומות עלי
משכב: אז יגלה אזן אנשים
ובמוסרם יחתם: להסיר אדם
מעשה וגוה מגבר יכסה: יחשך
נפשו מני שחת וחיתו מעבר
בשלח: והוכח במכאוב על משכבו
ורוב עצמיו אתן: וזהמתו חיתו
לחם ונפשו מאכל תאוה: יכל
בשרו מראי ושפו עצמתיו לא
ראו: ותקרב לשחת נפשו וחיתו
לממתים: אם יש עליו מלאך
מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם
ישרו: ויחננו ויאמר פדעהו
מרדת שחת מצאתי כפר: רטפש
בשרו מנער ישוב לימי עלומיו:
יעתר אל אלוה וירצהו וירא פניו
בתרועה וישב לאנוש צדקתו:
ישר על אנשים ויאמר חטאתי
וישר העויתי ולא שוה לי: פדה
נפשו מעבר בשלח וחיתו באור
תראה: הן כל אלה יפעל אל
פעמים שלש עם גבר: להשיב
נפשו מני שחת לאור באור
החיים: הקשב איוב שמע לי
החרש ואנכי אדבר: אם יש
מלין השיבני דבר כי חפצתי

מלל שמע / זכה חפף / נוא מצא / חשב איב / שום / שמר / ענה רבה / אנש ידע / רוב / דבר שור / חלם חזה / רדם נום / שכב גלה / יסר חתם / סור עשה / כסה חשך / מן חיה / יכח כאב / רבב איתן / אכל אוה / כלה ראה / שפה ראה / קרב / מות לאך / ליץ נגד / חנן אמר / ירד / שוב יום / עלם עתר / רצה ראה / פנה רוע / שור / שוה / ראה פעל / קשב / חרש דבר / מלל שוב

in auribus meis: & vocē verborū tuorū audiui. Mūdus sū ego & absq; delicto imaculat⁹: & nō est iniq̄tas in me. Quia q̄relas in me repit: ideo arbitratus est me inimicū sibi. Posuit in neruo pedes meos: custodiuit oēs semitas meas. Hoc est ergo in quo nō es iustificat⁹. Rn̄debo tibi: q̄a maior sit de⁹ hoīe. Aduersus eum cōtendis: q̄ non ad oīa verba responderit tibi. Semel loquitur deus: & secundo idipsum non repetit. Per sōniū in visione nocturna: q̄n irruit sopor super homines: & dormiunt in lectulo. Tunc aperit aures virorum: & erudiens eos instruit disciplina: vt auertat hominē ab his q̄ fecit: & liberet eū de supbia: eruēs aīam eius a corruptiōe: & vitā illius vt nō trāseat in gladiū. Increpat q̄q; per dolorem in lectulo: & oīa ossa ei⁹ marcescere facit. Aboīabilis ei fit in vita sua panis: & aīe illi⁹ cibus ante desiderabilis. Tabescet caro eius: & ossa q̄ tecta fuerāt nudabūtur. Appropinquabit corruptioni aīa eius: & vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquēs vnus de milib⁹: vt annunciet hominis equitatē: miserebitur ei⁹: & dicet. Libera eum vt nō descēdat in corruptionē: inueni in quo ei propitier. Cōsumpta ē caro eius a suppliciis: reuertatur ad dies adolescentie sue. Dep̄cabitur deū: & placabilis ei erit: & videbit faciē eius in iubilo: & reddet hoī iusticiā suam. Respiciet hoīes: & dicet. Peccaui & vere deliqui: & vt eram dign⁹ nō recepi. Liberauit animā suā ne pgeret in interitū: sed viuēs lucem videret. Ecce hec oīa operatur deus tribus vicibus per singulos: vt reuocet animas eorum a corruptione: & illuminet luce viuētium. Attende iob & audi me: tace dum ego loquor. Si autē habes qd loq̄ris: responde mihi. Loquere: volo enim

in aurib⁹ meis. vocē ✠ bo⁊ tuo⁊ audiui. q̄m dicis mū
ἐν ὠσίν μου· φωνὴν ῥημάτων σου ἀκήκοα· διότι λέγεις κα-
d⁹ sū cū nō peccauerī: imaculat⁹ eni sum: nō eni iniq
θαρός εἰμι οὐχ ἁμαρτών, ἄμεμπτος γάρ εἰμι, οὐ γὰρ ἠνό-
tatē feci: accusationē āt ɔtra me inuenit. arbitrat⁹ ē āt me sicut
μησα, μέμψιν δὲ κατ᾽ ἐμοῦ εὗρεν· ἥγηται δέ με ὥσπερ
aduersariū. posuit āt in ligno meū pedē: custodiuit āt
ὑπεναντίον. ἔθετο δὲ ἐν ξύλῳ μου τὸν πόδα, ἐφύλαξε δὲ
vias meas oēs. q̄mō eni dicis iust⁹ sū: ⁊
τὰς ὁδούς μου πάσας. πῶς γὰρ λέγεις δίκαιός εἰμι, καὶ
nō exaudiuit me? etern⁹ eni est sup̄ior hoīb⁹. di
οὐκ ἐπακήκοέ μου; αἰώνιος γάρ ἐστιν ὁ ἐπάνω βροτῶν. λέ-
cis āt cur iustitie mee nō exaudiuit oē ver
γεις δὲ διατί τῆς δικαιοσύνης μου οὐκ ἐπακήκοε πᾶν ῥῆ-
bū? in eni semel locutū eē dn̄s: in āt secūdo
μα; ἐν γὰρ τῷ ἅπαξ λαλῆσαι ὁ κύριος, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ
isomniū aut i meditatiōe nocturna: aut sicut cū incidat gra-
ἐνύπνιον ἢ ἐν μελέτῃ νυκτερινῇ, ἢ ὡς ὅταν ἐπιπίπτῃ δει-
uis timor sup hoīes. in dormitationib⁹ in cubili: tūc
νὸς φόβος ἐπ᾽ ἀνθρώπους, ἐπὶ νυσταγμάτων ἐπὶ κοίτης, τότε
reuelat mentē hoīm in specieb⁹ timoris talib⁹
ἀνακαλύπτει νοῦν ἀνθρώπων ἐν εἴδεσι φόβου τοιούτοις
illis exterruit. auertat hoīe3 de iniustitia:
αὐτοὺς ἐξεφόβησεν. ἀποστρέψαι ἄνθρωπον ἐξ ἀδικίας, τὸ
at corp⁹ ei⁹ a ruina liberauit. pepercit āt
δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ πτώματος ἐρρύσατο. ἐφείσατο δὲ
aīe ei⁹ a morte: ⁊ nō cadere ip̄m in
τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀπὸ θανάτου, καὶ μὴ πεσεῖν αὐτὸν ἐν
bello. rursus āt icrepauit illū in mollicie in cubili:
πολέμῳ. πάλιν δὲ ἤλεγξεν αὐτὸν ἐν μαλακίᾳ ἐπὶ κοίτης,
⁊ multitudinē ossiū ei⁹ debilitauit. oē āt comestibile frumēti nō
καὶ πλῆθος ὀστῶν αὐτοῦ ἐνάρκησε. πᾶν δὲ βρωτὸν σίτου οὐ
possit accipere: ⁊ aīa ei⁹ cibū desi
μὴ δύνηται προσδέξασθαι, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ βρῶσιν ἐπι-
derabit. q̄usq; putrescāt ei⁹ carnes: ⁊ ostēdat
θυμήσει· ἕως ἂν σαπῶσιν αὐτοῦ αἱ σάρκες, καὶ ἀποδείξῃ τὰ
ossa ei⁹ vacua. appropinquauit āt i mortē ei⁹ aīa: at
ὀστᾶ αὐτοῦ κενά. ἤγγισε δὲ εἰς θάνατον αὐτοῦ ἡ ψυχή, ἡ δὲ
vita ei⁹ in iferno. si fuerit mille angeli mortiferi:
ζωὴ αὐτοῦ ἐν ᾅδῃ. ἐὰν ὦσι χίλιοι ἄγγελοι θανατηφόροι,
vn⁹ eo⁊ nō vulnerabit eū. si cogitauerit corde reuer-
εἷς αὐτῶν οὐ μὴ τρώσει αὐτόν. ἐὰν νοήσῃ τῇ καρδίᾳ ἐπιστρα-
ti ad dn̄m: renūciet āt hoī suā accusationē
φῆναι πρὸς κύριον, ἀναγγείλῃ δὲ ἀνθρώπῳ τὴν ἑαυτοῦ μέμψιν
at iniq̄tatē ei⁹ ondat: resistet vt nō cadat ip̄e in
τὴν δὲ ἀνομίαν αὐτοῦ δείξῃ, ἀνθέξεται τοῦ μὴ πεσεῖν αὐτὸν εἰς
mortē. reiuuenescere faciet āt ei⁹ corp⁹: sicut vnctionē in pa-
θάνατον. ἀνανεώσει δὲ αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὥσπερ ἀλοιφὴν ἐπὶ τοί-
riete: at ossa ei⁹ implebit medulla. mollificabit ei⁹
χου, τὰ δὲ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐμπλήσει μυελοῦ. ἁπαλυνεῖ αὐτοῦ τὰς
carnes sicut paruuli: restituet āt eū virū fa-
σάρκας ὥσπερ νηπίου, ἀποκαταστήσει δὲ αὐτὸν ἀνδρωθέν-
ctū in hoīb⁹. dep̄cat⁹ āt dn̄3 ⁊ accepta ei
τα ἐν ἀνθρώποις. εὐξάμενος δὲ πρὸς κύριον καὶ δεκτὰ αὐτῷ
erūt: ingredietur āt vultu puro cū enarratione. red
ἔσται, εἰσελεύσεται δὲ προσώπῳ καθαρῷ σὺν ἐξηγορίᾳ. ἀποδώ-
det āt hoīb⁹ iustitiā: postea tūc accusabit ho
σει δὲ ἀνθρώποις δικαιοσύνην, εἶτα τότε ἀπομέμψεται ἄν-
mo ip̄e seip̄m dicēs: q̄lia ɔficiebā: ⁊ nō digna scru
θρωπος αὐτὸς ἑαυτῷ λέγων, οἷα συνετέλουν, καὶ οὐκ ἄξια ἤ-
tat⁹ ē me q̄ peccaui: libera aīam meā ne pgat in inte
τασέ με ὧν ἥμαρτον, σῶσον ψυχήν μου τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς δια-
ritū: ⁊ vita mea lucē videbit. ecce hec oīa opa
φθοράν, καὶ ἡ ζωή μου φῶς ὄψεται. ἰδοὺ ταῦτα πάντα ἐρ-
tur fortis vias tres cū viro. sed liberauit
γᾶται ὁ ἰσχυρὸς ὁδοὺς τρεῖς μετὰ ἀνδρός. ἀλλ᾽ ἐρρύσατο τὴν
aīam meā de morte: vt vita mea in luce laudet eū.
ψυχήν μου ἐκ θανάτου, ἵνα ἡ ζωή μου ἐν φωτὶ αἰνῇ αὐτόν.
aurib⁹ pcipe iob ⁊ audi me. obmutesce: ⁊ ego sū lo
ἐνωτίζου ἰὼβ καὶ ἄκουέ μου. κώφευσον, καὶ ἐγώ εἰμι λαλή-
quar. si est tibi s̄mo respōde mihi: loquere: volo eni
σω. εἰ ἔστι σοι λόγος ἀποκρίθητί μοι, λάλησον, θέλω γὰρ

iustū esse te. si āt nō: tu audi me: obmutesce: ⁊
δικαιωθῆναί σε. εἰ δὲ μή, σὺ ἄκουσόν μου, κώφευσον, καὶ
docebo te sapiam.
διδάξω σε σοφίαν.

Ca. 34.

Respōdens āt eliu ait: audite me sapiētes:
Ὑπολαβὼν δὲ ἐλιοὺ λέγει, ἀκούσατέ μου σοφοί,
eruditi aurib⁹ pcipite bonū. q̄m auris s̄mones pro
ἐπιστάμενοι ἐνωτίζεσθε τὸ καλόν. ὅτι οὖς λόγους δοκιμά-
bat: ⁊ guttur gustat escā. iudiciū elegim⁹ ip̄is:
ζει, καὶ λάρυγξ γεύεται βρῶσιν. κρίσιν ἑλώμεθα ἑαυ-
cognoscam⁹ in medio ip̄o⁊: q̄d bonū q̄m dixit
τοῖς, γνῶμεν ἀναμέσον ἑαυτῶν, ὅτι καλόν ὅτι εἴρηκεν
iob iust⁹ sum. dn̄s amouit meū iudiciū. mē
ἰὼβ δίκαιός εἰμι. ὁ κύριος ἀπήλλαξέ μου τὸ κρίμα. ἐ-
tit⁹ est āt iudicio meo: violēta sagitta mea sine
ψεύσατο δὲ τῷ κρίματί μου, βίαιον τὸ βέλος μου ἄνευ
iniustitia. q̄s vir vt iob. bibēs subsānationē sicut
ἀδικίας. τίς ἀνὴρ ὥσπερ ἰώβ, πίνων μυκτηρισμὸν ὥσπερ
aquā. q̄ nō peccauit neq; impi⁹ fuit: neq; oīno comūica
ὕδωρ. οὐχ ἁμαρτὼν οὐδὲ ἀσεβήσας, οὐδ᾽ ὅλως κοινωνή-
uit cū facietib⁹ iniqua vt ambularet cū
σας μετὰ ποιούντων τὰ ἄνομα τοῦ πορευθῆναι μετὰ
impiis. nō eni dicas q̄m nō erit speculatio viri:
ἀσεβῶν. μὴ γὰρ εἴπῃς ὅτι οὐκ ἔσται ἐπισκοπὴ ἀνδρός,
⁊ speculatio ip̄i a dn̄o ideo prudētes corde
καὶ ἐπισκοπὴ αὐτῷ παρὰ κυρίου. διὸ συνετοὶ καρδίας
audite me: ne mihi sit corā dn̄o impiū esse: ⁊
ἀκούσατέ μου, μή μοι εἴη ἔναντι κυρίου ἀσεβῆσαι, καὶ
corā oīpotente turbasse iustitiā. sed red
ἔναντι παντοκράτορος ταράξαι τὸ δίκαιον. ἀλλὰ ἀπο-
dat hoī s̄m q̄d facit vnusq̄sq; eo⁊: ⁊ in semita
δίδοι ἀνθρώπῳ καθὰ ποιεῖ ἕκαστος αὐτῶν, καὶ ἐν τρίβῳ
viri inueniet eū. putas āt dn̄m absurda factu⁊:
ἀνδρὸς εὑρήσει αὐτόν. οἴει δὲ τὸν κύριον ἄτοπα ποιήσειν,
aut oīpo ɔturbabit iudiciū q̄ fecit terrā:
ἢ ὁ παντοκράτωρ ταράξει κρίσιν ὃς ἐποίησε τὴν γῆν,
q̄s āt est faciēs subceleste ⁊ q̄ insūt oīa.
τίς δὲ ἐστιν ὁ ποιῶν τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν καὶ τὰ ἐνόντα πάν-
si eni voluerit cōtinere ⁊ sp̄m apud eū
τα. εἰ γὰρ βούλοιτο συνέχειν καὶ τὸ πνεῦμα παρ᾽ αὐτῷ
detinere: finiet oīs caro simul. oīs
κατασχεῖν, τελευτήσει πᾶσα σὰρξ ὁμοθυμαδόν. πᾶς
eni homo in terrā redibit. vnde ⁊ format⁹ est. si āt nō
γὰρ βροτὸς εἰς γῆν ἀπελεύσεται ὅθεν καὶ ἐπλάσθη. εἰ δὲ μὴ
admonit⁹ es: audi hec: aurib⁹ pcipe vocē verbo⁊. vide tu
νουθετῇ, ἄκουε ταῦτα, ἐνωτίζου φωνὴν ῥημάτων. ἴδε σὺ
facientē iniqua: ⁊ pdentē malos:
τὸν ποιοῦντα ἄνομα, καὶ τὸν ὀλλύντα τοὺς πονηρούς,
exn̄tē eternū iustū impiū facis? dicēs regi iniquus
ὄντα αἰώνιον δίκαιον ἀσεβεῖς; λέγων βασιλεῖ παράνο-
es: impiissim⁹ p̄ncipib⁹. q̄ nō verit⁹ est per
μεῖς, ἀσεβέστατος τοῖς ἄρχουσιν. ὃς οὐκ ἐπῃσχύνθη πρό-
sonā honorabilis: neq; nouit honorē ponere adultis: mira
σωπον ἐντίμου, οὐδὲ οἶδε τιμὴν θέσθαι ἁδροῖς, θαυμα-
ri p̄sonas eo⁊: vana āt ip̄is euenient
σθῆναι πρόσωπα αὐτῶν, κενὰ δὲ αὐτοῖς ἀποβήσε-
clamasse ⁊ orasse vi⁊: vsus est
ται, τὸ κεκραγέναι καὶ δεῖσθαι ἀνδρός, ἐχρήσατο
eni inique. exclusis impotentib⁹: ip̄e eni
γὰρ παρανόμως, ἐκκλειομένων ἀδυνάτων, αὐτὸς γὰρ
cōspector est ope⁊ hoīum: latuit āt illū nihil eo⁊ q̄
ὁρατής ἐστιν ἔργων ἀνθρώπων, λέληθε δὲ αὐτὸν οὐδὲν ὧν
faciūt. neq; est loc⁹ vt abscōdant
πράσσουσιν. οὐδέ ἐστι τόπος τοῦ κρυβῆναι τοὺς
facientes iniqua: q̄m nō in vi⁊ ponet adhuc.
ποιοῦντας τὰ ἄνομα, ὅτι οὐκ ἐπ᾽ ἄνδρα θήσει ἔτι.
nā dn̄s
ὁ γὰρ κύριος

te apparere iustū. Quod si nō habes: audi me: tace: & docebo te sapiētiam.

34.

Pronūcians itaq; heliu etiā hec locut⁹ est. Audite sapientes verba mea: & eruditi auscultate me. Auris enim verba pbat: & guttur escas gustu diiudicat. Iudiciū eligamus nobis: & inter nos videamus qd sit melius: quia dixit iob: iustus sum: & deus subuertit iudiciū meū. In iudicādo eni me mēdaciū est: violēta sagitta mea absq; vllo peccato. Quis est vir vt est iob q bibit subsannationem quasi aquā: qui graditur cum operātibus iniquitatē: & ambulat cū viris impiis. Dixit enī. Non placebit vir deo: etiam si cucurrerit cum eo. Ideo viri cordati audite me. Absit a deo impietas: & ab oīpotente iniqtas. Opus enim hominis reddet ei: & iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim deus non condēnabit frustra: nec oīpotēs subuertet iudiciū. Quē cōstituit alium sup trā: aut quē posuit sup orbē quē fabricat⁹ ē? Si direxerit ad eum cor suū: spm̄ illi⁹ & flatū ad se trahet: deficiet oīs caro simul: & hō in cinerē reuertetur. Si hēs ergo intellectū: audi qd̄ dicitur: & ausculta vocem eloquii mei. Nunqd̄ q non amat iudiciū sanari pōt? Et quō tu eū q iust⁹ est in tm̄ cōdēnas? Qui dicit regi apostata: qui vocat duces impios. Qui non accipit personas principum: nec cognouit tyrannū cū disceptaret cōtra pauperē. Opus eī manuū ei⁹ sunt vniuersi. Subito morientur: & in media nocte turbabūtur ppl̄i & ptrāsibūt: & auferēt violētū absq; manu. Oculi enī eius sup vias hoīum: & oēs gressus eorū cōsiderat. Nō sunt tenebre & nō est vmbra mortis: vt abscōdātur ibi q opātur iniq̄tatē. Neq; enī vltra in hominis potestate ē: vt veniat ad deum

צדקך: אם אין אתה שמע לי
החרש ואאלפך חכמה:

Ca. xxxiiij

ויען אליהוא ויאמר:
שמעו חכמים מלי וידעים האזינו
לי: כי אזן מלין תבחן וחיך
יטעם לאכל: משפט נבחרה לנו
נדעה בינינו מה טוב: כי אמר
איוב צדקתי ואל הסיר משפטי:
על משפטי אכזב אנוש חצי
בלי פשע: מי גבר כאיוב
ישתה לעג כמים: וארח לחברה
עם פעלי און וללכת עם אנשי
רשע: כי אמר לא יסכן גבר
ברצתו עם אלהים: לכן אנשי
לבב שמעו לי חללה לאל
מרשע ושדי מעול: כי פעל
אדם ישלם לו וכארח איש
ימצאנו: אף אמנם אל לא
ירשיע ושדי לא יעות משפט:
מי פקד עליו ארצה ומי שם תבל
כלה: אם ישים אליו לבו רוחו
ונשמתו אליו יאסף: יגוע כל בשר
יחד ואדם על עפר ישוב: ואם
בינה שמעה זאת האזינה לקול
מלי: האף שונא משפט יחבש
ואם צדיק כביר תרשיע: האמר
למלך בליעל רשע אל נדיבים:
אשר לא נשא פני שרים ולא
נכר שוע לפני דל כי מעשה
ידיו כלם: רגע ימתו וחצות
לילה יגעשו עם ויעברו ויסירו
אביר לא ביד: כי עיניו על דרכי
איש וכל צעדיו יראה: אין
חשך ואין צלמות להסתר
שם פעלי און: כי לא על
איש ישים עוד להלך אל אל

אלף / ענה אמר / אזן / בחן / טעם שפט / בחר ידע / סור / כזב אנש / שתה / הלך / סכן / רצה / שלם / מצא / רשע עוה / שום / אסף גוע / שוב / אזן / מלל שנא / שפט / בל נדב / נכה שור / עשה / מות חצה / געש עבר / סור אבר / ראה / סתר / שום

בַּמִּשְׁפָּט׃ יָרֹעַ כַּבִּירִים לֹא חֵקֶר שפט רעע
וַיַּעֲמֵד אֲחֵרִים תַּחְתָּם׃ לָכֵן כבר עמד
יַכִּיר מַעְבָּדֵיהֶם וְהָפַךְ לַיְלָה נכר עבד
וְיִדַּכָּאוּ׃ תַּחַת רְשָׁעִים סְפָקָם דכא
בִּמְקוֹם רֹאִים׃ אֲשֶׁר עַל כֵּן קום ראה
סָרוּ מֵאַחֲרָיו וְכָל דְּרָכָיו לֹא סור
הִשְׂכִּילוּ׃ לְהָבִיא עָלָיו צַעֲקַת שכל בוא
דָּל וְצַעֲקַת עֲנִיִּים יִשְׁמָע׃ וְהוּא ענה שמע
יַשְׁקִט וּמִי יַרְשִׁעַ וְיַסְתֵּר פָּנִים שקט רשע
וּמִי יְשׁוּרֶנּוּ וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם סתר פנה
יָחַד׃ מִמְּלֹךְ אָדָם חָנֵף מִמֹּקְשֵׁי שור יקש
עָם׃ כִּי אֶל אֵל הֶאָמַר נָשָׂאתִי אמר חבל
לֹא אֶחְבֹּל׃ בִּלְעֲדֵי אֶחֱזֶה אַתָּה חזה
הֹרֵנִי אִם עָוֶל פָּעַלְתִּי לֹא אֹסִיף׃ ירה יסף
הֲמֵעִמְּךָ יְשַׁלְּמֶנָּה כִּי מָאַסְתָּ כִּי שלם
אַתָּה תִבְחַר וְלֹא אָנִי וּמַה יָּדַעְתָּ בחר
דַבֵּר׃ אַנְשֵׁי לֵבָב יֹאמְרוּ לִי
וְגֶבֶר חָכָם שֹׁמֵעַ לִי׃ אִיּוֹב לֹא
בְדַעַת יְדַבֵּר וּדְבָרָיו לֹא בְהַשְׂכֵּיל׃ ידע שכל
אָבִי יִבָּחֵן אִיּוֹב עַד נֶצַח עַל בחן
תְּשֻׁבֹת בְּאַנְשֵׁי אָוֶן׃ כִּי יֹסִיף שוב יסף
עַל חַטָּאתוֹ פֶשַׁע בֵּינֵינוּ יִשְׂפּוֹק ספק
וְיֶרֶב אֲמָרָיו לָאֵל׃ רבה

Ca.xxxv.

וַיַּעַן אֱלִיהוּ וַיֹּאמַר׃ ענה אמר
הֲזֹאת חָשַׁבְתָּ לְמִשְׁפָּט אָמַרְתָּ שפט
צִדְקִי מֵאֵל׃ כִּי תֹאמַר מַה
יִּסְכָּן לָךְ מָה אֹעִיל מֵחַטָּאתִי׃ סכן יעל
אֲנִי אֲשִׁיבְךָ מִלִּין וְאֶת רֵעֶיךָ שוב מלל
עִמָּךְ׃ הַבֵּט שָׁמַיִם וּרְאֵה וְשׁוּר רעה נבט
שְׁחָקִים גָּבְהוּ מִמֶּךָּ׃ אִם חָטָאתָ מן
מַה תִּפְעָל בּוֹ וְרַבּוּ פְשָׁעֶיךָ פעל רבה
מַה תַּעֲשֶׂה לּוֹ׃ אִם צָדַקְתָּ מַה עשה
תִּתֶּן לוֹ אוֹ מַה מִיָּדְךָ יִקָּח׃ נתן לקח
לְאִישׁ כָּמוֹךָ רִשְׁעֶךָ וּלְבֶן
אָדָם צִדְקָתֶךָ׃ מֵרֹב עֲשׁוּקִים עשק
יַזְעִיקוּ יְשַׁוְּעוּ מִזְּרוֹעַ רַבִּים׃ זעק שוע זרע רבב

in iudicium. Conteret multos & innūerabiles: & ſtare faciet alios pro eis. Nouit eni opera eorū: & idcirco inducet noctē: & conterentur. Quaſi impios percuſſit eos in loco videntium. Qui quaſi de induſtria receſſerūt ab eo: & oēs vias eius intelligere noluerūt. Vt puenire facerēt ad eū clamorem egeni: & audiret vocē pauperū. Ipſo eni cōcedēte pacē: qs eſt q cōdēnet? Ex q abſcōderit vultū: qs ē q cōtēpletur eū? & ſup gentes & ſup oēs homies. Qui regnare facit hoiem hypocritā: ppter pctā populi. Quia ergo ego locutus ſum ad deū: te quoq nō prohibebo. Si erraui: tu doce me. Si iniqtatē locutus ſu: vltra nō addā. Nunqda te deus expetit eam quia diſplicuit tibi? Tu ei cepiſti loq: & nō ego. Qd ſi qd noſti melius: loquere. Viri intelligentes loquātur mihi: & vir ſapēs audiat me. Iob autem ſtulte locutus eſt: & verba illi non ſonant diſciplinā. Pater mi: pbetur iob vſq ad finem. Ne deſinas ab homine iniquitatis: qui addidit ſup pctā ſua blaſphemiā. Inter nos īterim cōſtringatur: & tūc ad iudiciū puocet ſermonib ſuis deū.

Igitur heliu hec 35. rurſum locutus eſt. Nūqd equa videtur tibi tua cogitatio: vt diceres iuſtior deo ſum? Dixiſti enim. Non tibi placet qd rectū ē: vel qd tibi pderit ſi ego peccauero? Itaq ego rūdebo ſermonib tuis: & amicis tuis tecū. Suſpice celū & intuere: & cōtēplare ethera: q altior te ſit. Si peccaueris: qd ei nocebis? et ſi multiplicate fuerit iniqtates tue: qd facies cōtra eū? Porro ſi iuſte egeris qd donabis ei: aut quid de manu tua accipiet? Homini q ſilis tui ē nocebit ipietas tua: & filiū hois adiuuabit iuſtitia tua. Pro pt mltitudinē calūniatorū clamabūt: & eiulabūt pp vis brachii tyrānoꝝ.

oēs inſpicit: q ɔprehēdit inīueſtigabilia: glioſa q
πάντας ἐφορᾷ, ὁ καταλαμβάνων ἀνεξιχνίαστα, ἔνδοξά τε
τ excellētia: quoꝝ nō eſt nūer. cognoſcēs eoꝝ
καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ὁ γνωρίζων αὐτῶν
opa: τ vertet noctē τ humiliabunt. ex
τὰ ἔργα, καὶ στρέψει νύκτα καὶ ταπεινωθήσονται. ἔσ
tinxit āt impios: ɔſpicui āt corā eo. q
βεσεν δὲ ἀσεβεῖς, ὁρατοὶ δὲ ἐναντίον αὐτοῦ. ὅτι
declinauerūt a lege dei. iuſtificationes ei nō cognouerūt.
ἐξέκλιναν ἐκ νόμου θεοῦ. δικαιώματα αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνωσαν,
vt adducerēt ad eū clamorē pauperis: τ clamorē egenoꝝ exaudiet. τ ipſe
τοῦ ἐπαγαγεῖν ἐπ' αὐτὸν κραυγὴν πένητος, καὶ κραυγὴν πτωχῶν εἰσακούσεται. καὶ αὐτὸς
ſilentiū pbebit: τ qs condēnabit: τ abſcōdet faciē? τ qs videbit eū? τ ſup gentē
ἡσυχίαν παρέξεται, καὶ τίς καταδικάσεται, καὶ κρύψει πρόσωπον; καὶ τίς ὄψεται αὐτόν; καὶ κατὰ ἔθνε
τ ſup hoiem ſimul: q regnare facit hominē hypocritā ob difficultatē ppli. qm ad
τους, καὶ κατὰ ἀνθρώπου ὁμοῦ, βασιλεύων ἄνθρωπον ὑποκριτὴν ἀπὸ δυσκολίας λαοῦ. ὅτι πρὸς τὸν
fortē dicēs: accepi: nō alienabo: ſine meipſo
ἰσχυρὸν ὁ λέγων, εἴληφα, οὐκ ἐνεχυράσω, ἄνευ ἐμαυ
videbo. tu oſtēde mihi: ſi iniuſtitiā opat ſū:
τοῦ ὄψομαι. σὺ δεῖξόν μοι, εἰ ἀδικίαν εἰργασάμην,
nō addā: nūqd a te ſoluet eā: qm
οὐ μὴ προσθήσω, μὴ παρὰ σοῦ ἀποτίσει αὐτήν. ὅτι
tu expuliſti: qm tu eligēs: τ nō ego: τ qd noſti loquere? ideo prudētes corde dicēt hec: vir āt ſapiēs audiuit meū verbū.
σὺ ἀπώσω, ὅτι σὺ ἐκλέξῃ, καὶ οὐκ ἐγώ, καὶ τί ἔγνως λάλησον; διὸ συνετοὶ καρδίας ἐροῦσι ταῦτα, ἀνὴρ δὲ σοφὸς ἀκήκοέ μου τὸ ῥῆμα.
iob āt nō in intellectu locut eſt: at verba ei nō in ſciētia. veruntamen
ἰὼβ δὲ οὐκ ἐν συνέσει ἐλάλησε, τὰ δὲ ῥήματα αὐτοῦ οὐκ ἐν ἐπιστήμῃ. οὐ μὴν δὲ ἀλ
diſce iob: ne dederis āplius reſpōſionē: qmadmodū ſtulti. ne addam ſup peccatis nrīs: iniquitas āt in nobis ɔputet multa loquentib verba corā domino.
λὰ μάθε ἰώβ, μὴ δῷς ἔτι ἀνταπόκρισιν, ὥσπερ οἱ ἄφρονες. ἵνα μὴ προσθῶμεν ἐφ' ἁμαρτίαις ἡμῶν, ἀνομία δὲ ἐφ' ἡμῖν λογισθείη πολλὰ λαλούντων ῥήματα ἐναντίον κυρίου.

Ca.35.

Reſpōdens āt eliu ait: qd hoc putaſti in iudicio. tu qs es? qm dixiſti iuſtus ſū coram dño.
Ὑπολαβὼν δὲ ἐλιοὺ λέγει, τί τοῦτο ἡγήσω ἐν κρίσει. σὺ τίς εἶ; ὅτι εἶπας δίκαιός εἰμι ἐναντίον κυρίου.
qm dices qd faciā cū peccauerim? ego āt tibi dabo reſpōſum τ trib amicis. ſuſpice in celū τ vide: ɔtēplare nebulas: q alte a te.
ὅτι ἐρεῖς τί ποιήσω ἁμαρτών; ἐγὼ δέ σοι δώσω ἀπόκρισιν καὶ τοῖς τρισὶ φίλοις. ἀνάβλεψον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἴδε, κατάμαθε νέφη, ὡς ὑψηλὰ ἀπὸ σοῦ.
ſi peccaſti qd facies? ſi aūt τ multa deliqſti: qd potes facere? qm igit iuſtus es: qd dabis ei: aut qd de manu tua accipiet?
εἰ ἥμαρτες τί πράξεις; εἰ δὲ καὶ πολλὰ ἠνόμησας, τί δύνασαι ποιῆσαι; ἐπεὶ δὲ οὖν δίκαιος εἶ, τί δώσεις αὐτῷ, ἢ τί ἐκ χειρός σου λήψεται;
viro ſimili tui ipietas tua: τ filio hois iuſticia tua. a multitudie calūniātiū clamabūt: vociferabunt a brachio multorum.
ἀνδρὶ τῷ ὁμοίῳ σου ἡ ἀσέβειά σου, καὶ υἱῷ ἀνθρώπου ἡ δικαιοσύνη σου. ἀπὸ πλήθους συκοφαντούμενοι κεκράξονται, βοήσονται ἀπὸ βραχίονος πολλῶν.

τ nō dixit: vbi eſt deus q fecit me: ordinās cuſtodias nocturnas. diuidens me a qdrupedibus terre: ab āt volucrib celi. illic clamabūt τ nō exaudiet: τ ab iniuria maloꝝ. indecētia eñi videre nō vult dñs: ipſe eñi ops ɔſpector eſt pficientiū iniqua: τ ſaluabit me. iudicare āt corā eo: ſi potes laudare eū ſicut eſt. τ nūc qm nō eſt q cōſideret irā ei: τ nō nouit in delicto valde. τ iob fruſtra aperit os ſuū: in ignorātia vba pōderat.
καὶ οὐκ εἶπε, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς ὁ ποιήσας με, ὁ κατατάσσων φυλακὰς νυκτερινάς. ὁ διορίζων με ἀπὸ τετραπόδων γῆς, ἀπὸ δὲ πετεινῶν οὐρανοῦ. ἐκεῖ κεκράξονται καὶ οὐ μὴ εἰσακούσῃ, καὶ ἀπὸ ὕβρεως πονηρῶν. ἄτοπα γὰρ ἰδεῖν οὐ βούλεται ὁ κύριος, αὐτὸς γὰρ ὁ παντοκράτωρ ὁρατής ἐστι τῶν συντελούντων τὰ ἄνομα, καὶ σώσει με. κρίθητι δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, εἰ δύνασαι αἰνέσαι αὐτὸν ὥς ἐστι. καὶ νῦν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐπισκεπτόμενος ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔγνω παραπτώματι σφόδρα. καὶ ἰὼβ ματαίως ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐν ἀγνωσίᾳ ῥήματα βαρύνει.

Adiiciens āt eliu adhuc ait: expecta me paulū āplius. vt doceā te: adhuc.n.in me eſt ſmo: repetēs ſciētiā meā longā: operib āt meis iuſta dicā in veritate: τ nō iniuſta verba iniuſte intelligēs. cognoſce āt qm dñs nō repellet innocentē. potēs fortitudie cordis impioꝝ nō viuificabit: τ pecunias mēdicoꝝ dabit: nō auferet a iuſto oculos ſuos: τ cū regib in ſolio collocabit eos in victoriā τ exaltabunt. τ victi in manicis cōprehēdent in funē pauptatis. τ renūciabit eis opa eoꝝ τ delicta eoꝝ: qm fortes erūt. ſed iuſtū exaudiet: τ dixit qm reuertent ex iniqtate. ſi audierint τ ſuīerint: ɔplebūt dies ſuos in bonis: τ ānos ſuos in gaudiis. impios āt nō ſaluat ppt nō velle ipos ſcire dñm: τ qm admoniti inaudiētes fuerūt. τ hypocrite corde ordinabūt furorē: nō clamabūt qm ligauit eos. moriat igit in iuuētute anima eoꝝ: at vita eoꝝ vulnerata ab angelis. eo q cōpreſſerūt debilē τ impotentē: iudiciū āt māſuetoꝝ exponet. τ ꝑterea qm decepit ex ore inimici: immēſa ɔfuſio ſub ea: τ deſcēdit mēſa tua plena pinguedine. nō deficiet āt a iuſtis iudiciū: furor āt in impios erit: ppt ipietatē donoꝝ q ſuſceperūt in iniuſtitiis: ne te declinet volūtaria mēs: deꝑcationis in neceſſitate exiſtiū ipotentiū τ oēs
Προσθεὶς δὲ ἐλιοὺ ἔτι λέγει, μεῖνόν με μικρὸν ἔτι. ἵνα διδάξω σε, ἔτι γὰρ ἐν ἐμοί ἐστι λέξις, ἀναλαβὼν τὴν ἐπιστήμην μου μακράν, ἔργοις δέ μου δίκαια ἐρῶ ἐπ' ἀληθείας, καὶ οὐκ ἄδικα ῥήματα ἀδίκως συνιείς. γίνωσκε δὲ ὅτι ὁ κύριος οὐ μὴ ἀποποιήσηται τὸν ἄκακον. δυνατὸς ἰσχύϊ καρδίαν ἀσεβῶν οὐ μὴ ζωοποιήσῃ, καὶ κρήματα πτωχῶν δώσει. οὐκ ἀφελεῖ ἀπὸ δικαίου ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ μετὰ βασιλέων εἰς θρόνον καθιεῖ αὐτοὺς εἰς νῖκος καὶ ὑψωθήσονται. καὶ οἱ πεπεδημένοι ἐν χειροπέδαις συσχεθήσονται ἐν χοινίοις πενίας. καὶ ἀναγγελεῖ αὐτοῖς τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ὅτι ἰσχύσουσιν. ἀλλὰ τοῦ δικαίου εἰσακούσεται, καὶ εἶπεν ὅτι ἐπιστραφήσονται ἐξ ἀδικίας. ἐὰν ἀκούσωσι καὶ δουλεύσωσι, συντελέσουσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς, καὶ τὰ ἔτη αὐτῶν ἐν εὐπρεπείαις. ἀσεβεῖς δὲ οὐ διασώζει παρὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτοὺς εἰδέναι τὸν κύριον, καὶ διότι νουθετούμενοι ἀνήκοοι ἦσαν. καὶ ὑποκριταὶ καρδίᾳ τάξουσι θυμόν, οὐ βοήσονται ὅτι ἔδησεν αὐτούς. ἀποθάνοι τοίνυν ἐν νεότητι ἡ ψυχὴ αὐτῶν, ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν τιτρωσκομένη ὑπὸ ἀγγέλων. ἀνθ' ὧν ἔθλιψαν ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατον, κρίμα δὲ πραέων ἐκθήσει. καὶ πρὸς ἐπεὶ ἠπάτησεν ἐκ στόματος ἐχθροῦ, ἄβυσσος κατάχυσις ὑποκάτω αὐτῆς, καὶ κατέβη τράπεζά σου πλήρης πιότητος. οὐχ ὑστερήσει δὲ ἀπὸ δικαίων κρίμα, θυμὸς δὲ ἐπ' ἀσεβεῖς ἔσται, δι' ἀσέβειαν δώρων, ὧν ἐδέχοντο ἐπ' ἀδικίαις, μή σε ἐκκλινάτω ἑκὼν ὁ νοῦς, δεήσεως ἐν ἀνάγκῃ ὄντων ἀδυνάτων, καὶ πάντας

Et nō dixit vbi eſt deus qui fecit me: qui dedit carmina in nocte. Qui docet nos ſuper iumenta terre: & ſuper volucres celi erudit nos. Ibi clamabūt & nō exaudiet ppter ſupbiā malorū. Nō ergo fruſtra audiet de: & ops cauſas ſingulorū intuebitur. Etiā cū dixeris non cōſiderat: iudicare coram illo & expecta eum. Nunc eni non infert furorem ſuū: nec vlciſcitur ſcelus valde. Ergo iob fruſtra aperit os ſuum: & abſq ſcientia verba multiplicat. 36.

Addens quoq heliu: hec locutus eſt. Suſtine me paululū: & indicabo tibi. Adhuc eni habeo qd p deo loquar. Repetā ſciam meā a principio: & opatorē meū pbabo iuſtū. Vere ei abſq mēdacio ſmones mei: & pfecta ſciā pbabitur tibi. Deus potētes nō abiicit: cū & ipe ſit potēs. Sed nō ſaluat ipios: & iudiciū paupibus tribuit. Nō auferet a iuſto oculos ſuos: & reges in ſolio collocat in perpetuum: & illi erigūtur. Et ſi fuerint in catenis: & vinciantur funibus paupertatis: indicabit eis opera eorum & ſcelera eorū qa violēti fuerūt. Reuelabit qq aurē eorū vt corripiat: & loqtur vt reuertantur ab iniqtate. Si audierint & obſeruauerint: cōplebūt dies ſuos in bono: & annos ſuos in gloria. Si aūt nō audierint: tranſibūt p gladiū: & cōſumētur in ſtulticia. Simulatores & callidi puocāt irā dei: neq clamabunt cū vincti fuerit. Morietur in tēpeſtate aia eorū: & vita eoꝝ iter effemiatos. Eripiet de anguſtia ſua paupē: & reuelabit in tribulatiōe aurē ei. Igitur ſaluabit te de ore anguſto latiſſime & non hñte fūdamētū ſubter ſe: requies aūt menſe tue erit plena pinguedie. Cauſa tua qſi ipii iudicata ē: cām iudiciūq recipies. Nō te ergo ſupet ira vt aliquē opprimas: nec mltitudo donorū iclinet te. Depone magnitudinē tuam abſq tribulatione: & oēs

וְלֹא אָמַר אַיֵּה אֱלוֹהַּ עֹשָׂי נֹתֵן עשה
זְמִרוֹת בַּלָּיְלָה׃ מַלְּפֵנוּ מִבַּהֲמוֹת אלף
אָרֶץ וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם יְחַכְּמֵנוּ׃ שָׁם חכם
יִצְעֲקוּ וְלֹא יַעֲנֶה מִפְּנֵי גְּאוֹן רָעִים׃ צעק פנה
אַךְ שָׁוְא לֹא יִשְׁמַע אֵל וְשַׁדַּי לֹא גאה רעע
יְשׁוּרֶנָּה׃ אַף כִּי תֹאמַר לֹא תְשׁוּרֶנּוּ שמע שור
דִּין לְפָנָיו וּתְחוֹלֵל לוֹ׃ וְעַתָּה כִּי דין חול
אַיִן פָּקַד אַפּוֹ וְלֹא יָדַע בַּפַּשׁ פוש
מְאֹד׃ וְאִיּוֹב הֶבֶל יִפְצֶה פִּיהוּ פצה פה
בִּבְלִי דַעַת מִלִּין יַכְבִּר׃ ידע מלל כבר
וַיֹּסֶף אֱלִיהוּא וַיֹּאמַר׃

C.xxxvi.

כַּתַּר לִי זְעֵיר וַאֲחַוֶּךָּ כִּי עוֹד לֶאֱלוֹהַּ אמר זער חוה
מִלִּים׃ אֶשָּׂא דֵעִי לְמֵרָחוֹק וּלְפֹעֲלִי נשא ידע
אֶתֵּן צֶדֶק׃ כִּי אָמְנָם לֹא שֶׁקֶר מִלָּי רחק נתן
תְּמִים דֵּעוֹת עִמָּךְ׃ הֶן אֵל כַּבִּיר מלל תמם
וְלֹא יִמְאָס כַּבִּיר כֹּחַ לֵב׃ לֹא יְחַיֶּה מאס כחח
רָשָׁע וּמִשְׁפַּט עֲנִיִּים יִתֵּן׃ לֹא חיה שפט
יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו וְאֶת מְלָכִים ענה גרע
לַכִּסֵּא וַיֹּשִׁיבֵם לָנֶצַח וַיִּגְבָּהוּ׃ צדק
וְאִם אֲסוּרִים בַּזִּקִּים יִלָּכְדוּן ישב גבה
בְּחַבְלֵי עֹנִי׃ וַיַּגֵּד לָהֶם פָּעֳלָם אסר זקק
וּפִשְׁעֵיהֶם כִּי יִתְגַּבָּרוּ׃ וַיִּגֶל אָזְנָם לכד ענה
לַמּוּסָר וַיֹּאמֶר כִּי יְשֻׁבוּן מֵאָוֶן׃ נגד גבר גלה
אִם יִשְׁמְעוּ וְיַעֲבֹדוּ יְכַלּוּ יְמֵיהֶם אמר שוב
בַּטּוֹב וּשְׁנֵיהֶם בַּנְּעִימִים׃ וְאִם לֹא שמע עבד
יִשְׁמְעוּ בְּשֶׁלַח יַעֲבֹרוּ וְיִגְוְעוּ בִּבְלִי כלה יום
דָעַת׃ וְחַנְפֵי לֵב יָשִׂימוּ אָף לֹא שנה נעם
יְשַׁוְּעוּ כִּי אֲסָרָם׃ תָּמֹת בַּנֹּעַר נַפְשָׁם עבר גוע
וְחַיָּתָם בַּקְּדֵשִׁים׃ יְחַלֵּץ עָנִי בְעָנְיוֹ חנף ידע
וְיִגֶל בַּלַּחַץ אָזְנָם׃ וְאַף הֱסִיתְךָ שום שוע
מִפִּי צָר רַחַב לֹא מוּצָק תַּחְתֶּיהָ מות נער
וְנַחַת שֻׁלְחָנְךָ מָלֵא דָשֶׁן׃ וְדִין חלץ ענה
רָשָׁע מָלֵאתָ דִּין וּמִשְׁפָּט סות פה
יִתְמֹכוּ׃ כִּי חֵמָה פֶּן יְסִיתְךָ צור צוק
בְשָׂפֶק וְרָב כֹּפֶר אַל יַטֶּךָּ׃ דין
הֲיַעֲרֹךְ שׁוּעֲךָ לֹא בְצָר וְכֹל שפט תמך נטה ערך

מאמצי כח׃ אל תשאף הלילה
לעלות עמים תחתם׃ השמר
אל תפן אל און כי על זה בחרת
מעני׃ הן אל ישגיב בכחו מי
כמהו מורה׃ מי פקד עליו דרכו
ומי אמר פעלת עולה׃ זכר כי
תשגיא פעלו אשר שררו
אנשים׃ כל אדם חזו בו אנוש
יביט מרחוק׃ הן אל שגיא ולא
נדע מספר שניו ולא חקר׃ כי
יגרע נטפי מים יזקו מטר לאדו׃
אשר יזלו שחקים ירעפו עלי
אדם רב׃ אף אם יבין מפרשי
עב תשאות סכתו׃ הן פרש עליו
אורו ושרשי הים כסה׃ כי בם
ידין עמים יתן אכל למכביר׃ על
כפים כסה אור ויצו עליה במפגיע׃
יגיד עליו רעו מקנה אף על עולה׃

C.xxxvij.

אף לזאת יחרד
לבי ויתר ממקומו׃ שמעו שמוע
ברגז קולו והגה מפיו יצא׃
תחת כל השמים ישרהו ואורו
על כנפות הארץ׃ אחריו ישאג
קול ירעם בקול גאונו ולא
יעקבם כי ישמע קולו׃ ירעם אל
בקולו נפלאות עשה גדלות
ולא נדע׃ כי לשלג יאמר הוא
ארץ וגשם מטר וגשם מטרות
עזו׃ ביד כל אדם יחתום לדעת
כל אנשי מעשהו׃ ותבוא חיה
במו ארב ובמעונתיה תשכן׃
מן החדר תבוא סופה וממזרים
קרה׃ מנשמת אל יתן קרח
ורחב מים במוצק׃ אף ברי
יטריח עב יפיץ ענן אורו׃
והוא מסבות מתהפך בתחבולתו

אמץ שאף · עלה שמר · פנה · שגב כוח · כמו ירה · שנא שור · חזה אנש · נבט רחק · ידע ספר · שנה גרע · זקק איד · נזל רעף · בין פרש · שאה סכך · דון נתן · כבר כפף · צוה פגע · נגד רעה · קנה · חרד נתר · קום · פה · שרה · שאג · רעם גאה · עקב שמע · פלא · ידע הוה · עזז חתם · ידע עשה · בוא עון · שכן · מרר נתן · צוק ברר · טרח · סבב הפך · חבל

robustos fortitudine.
Ne protrahas noctem:
vt ascendant populi
pro eis. Caue ∞∞∞∞∞∞
ne declines ad iniqtatē:
hanc enim cepisti sequi
post miseriā. Ecce deus
excelsus i fortitudie sua:
& nullus ei siilis in legis-
latoribus. Quis poterit
scrutari vias eius? aut qs
audet ei dicere: operat⁹ es
iniquitatē? Memēto q
ignores opus ei⁹: de q
cecinerūt viri. Oēs ho
mines vidēt eū: vnusquis-
q intuetur pcul. Ecce
deus magn⁹ vincēs sciē-
tiā nrām: numerus āno
rū ei⁹ inestimabilis. Qui
aufert stillas pluuie: &
effundit ibres ad instar
gurgitū: qui de nubib⁹
fluūt q pretexūt cūcta
desup. Si voluerit extē-
dere nubes quasi tento-
rium suum: & fulgurare
lumine suo desup: cardi
nes qq maris operiet.
Per hec eni iudicat po
pulos: & dat escas multis
mortalib⁹. In manibus
abscōdit lucē: & pcipit
ei vt rursus adueīat. An
nunciat de ea amico suo
q possessio eius sit: & ad
eam possit ascēdere. 37.

SVper hoc expauit
cor meū: & emotū
est de loco suo. Audiet
auditionē in terrore vo
cis ei⁹: & sonū de ore illi⁹
pcedentē. Subter oēs
celos ipse cōsiderat: &
lumen illi⁹ sup terminos
terre. Post eum rugiet
sonitus: tonabit voce
magnitudinis sue: & nō
inuestigabitur cū audita
fuerit vox eius. Tonabit
deus in voce sua mira-
biliter: qui facit magna
& iscrutabilia. Qui pre
cipit niui vt descendat in
terram: & hiemis plu-
uiis & imbri ∞∞∞∞
fortitudinis sue. Qui in
manu oim hoim signat:
vt nouerint singuli opa
sua. Ingredietur bestia
latibulum suū: & in an-
tro suo morabitur. ∞∞
Ab interiorib⁹ egredie
tur tēpestas: & ab arctu-
ro frigus. Flante deo cō
crescit gelu: & rursum la
tissime funduntur aque.
Frumētū desiderat nu
bes: & nubes spargunt
lumē suū. Que lustrant
cūcta p circuitū: quocūq
eas volūtas gubernantis

robustos fortitudie: ne ptrahas noctē vt ascē-
τοὺς κραταιοῦντας ἰσχύν, μὴ ἐξελκύσῃς τὴν νύκτα τοῦ ἀνα-
dant alij pro eis: sed caue ne facias inde-
βῆναι ἄλλους ἀντ' αὐτῶν, ἀλλὰ φύλαξαι μὴ πράξῃς ἄτο-
cēcia: ab his eni liberat⁹ es a paupertate. ecce
πα, ἀπὸ τούτων γὰρ ἐξείλου ἀπὸ πτωχείας. ἰδοὺ ὁ
fortis cōfirmabit in fortitudie sua: qs eni est sm eū
ἰσχυρὸς κραταιώσει ἐν ἰσχύϊ αὐτοῦ, τίς γάρ ἐστι κατ' αὐ-
potēs? qs āt est scrutās ei⁹ opa? aut qs qd
τὸν δυνάστης; τίς δέ ἐστιν ὁ ἐτάζων αὐτοῦ τὰ ἔργα; ἢ τίς ὁ
dixisti fecit iniusta: memēto q magna opa e-
εἴπας ἔπραξεν ἄδικα; μνήσθητι ὅτι μεγάλα τὰ ἔργα αὐ-
ius sūt: q̄ dñati sūt viri. ois homo nouit in eo:
τοῦ ἐστιν, ὧν ἦρξαν ἄνδρες. πᾶς ἄνθρωπος εἶδεν ἐν αὐ-
qcūq vulnerati sunt mortales. ecce fortis mul
τῷ, ὅσοι τιτρωσκόμενοί εἰσι βροτοί. ἰδοὺ ὁ ἰσχυρὸς πο-
t⁹ et nō cognoscem⁹: numerus annoꝝ eius et infini
λὺς καὶ οὐ γνωσόμεθα, ἀριθμὸς ἐτῶν αὐτοῦ καὶ ἀπέραν-
tus. numerabiles āt ei stille pluuie: et infundent
τος. ἀριθμηταὶ δὲ αὐτῷ σταγόνες ὑετοῦ, καὶ ἐπιχυθήσον-
pluuia i nubē. fluēt antiquitates: inūbrauerūt āt
ται ὑετῷ εἰς νεφέλην. ῥυήσονται παλαιώματα, ἐσκίασε δὲ
nubila in indicibilib⁹ tonitruis. et si pposuerit extēsiōes nu
νέφη ἐπὶ ἀμυθήτων βροντῶν. καὶ ἐὰν συνῇ ἐκτάσεις νε-
bis: eqlitatē tabnaculi sui. ecce extēdit sup illud
φέλης, ἰσότητα σκηνῆς αὐτοῦ. ἰδοὺ ἐκτείνει ἐπ' αὐτὴν
nubē suā: et fundamēta maris abscōdit: in eis eis
ἠδῶ, καὶ ῥιζώματα τῆς θαλάσσης ἐκάλυψεν. ἐν γὰρ αὐτοῖς
iudicabit pplos: dabit escā forti. in manib⁹ abscō
κρινεῖ λαούς, δώσει τροφὴν τῷ ἰσχύοντι. ἐπὶ χειρῶν ἐκά-
dit lumē: et pcepit de ea in occurrēti. renū
λυψε φῶς, καὶ ἐνετείλατο περὶ αὐτῆς ἐν ἀπαντῶντι. ἀναγ-
ciabit de eo amico ei⁹ possessio et de iniustitia.
γελεῖ περὶ αὐτοῦ φίλον αὐτοῦ κτῆσις καὶ περὶ ἀδικίας. C.37

ET ppt hāc turbatū est cor meū: et defflu
Καὶ ἀπὸ ταύτης ἐταράχθη ἡ καρδία μου, καὶ ἀπεῤ-
xit de loco suo. audi auditionē i ira furoris dñi:
ρύη ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς. ἄκουε ἀκοὴν ἐν ὀργῇ θυμοῦ κυρίου,
et meditatio de ore ei⁹ egrediet. sub to
καὶ μελέτη ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐξελεύσεται. ὑποκάτω παν-
to celo pncipat⁹ ei⁹: et lumē illi⁹ sup a-
τὸς τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ ἐπὶ πτέ-
las terre. post eū clamabit voce: tonabit
ρυγων τῆς γῆς. ὀπίσω αὐτοῦ βοήσεται φωνῇ, βροντήσει
in voce iniurie sue: et nō cōmutabit eos: qa
ἐν φωνῇ ὕβρεως αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀνταλλάξει αὐτούς, ὅτι
audiet vocē ei⁹. tonabit fortis in voce sua
ἀκούσει φωνὴν αὐτοῦ. βροντήσει ὁ ἰσχυρὸς ἐν φωνῇ αὐ-
mirabili: horā posuit bestijs. norūt āt cubilis or
τοῦ θαυμάσια, ὥραν ἔθετο κτήνεσιν. οἴδασι δὲ κοίτης τά-
dinē. in his oib⁹ nō exsurgit tua sententia: neqz mu
ξιν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν οὐκ ἐξίσταταί σου ἡ διάνοια, οὐδὲ ἀλ-
tabit tuū cor a corpore. fecit eni ma-
λάσσεταί σου ἡ καρδία ἀπὸ σώματος. ἐποίησε γὰρ μεγά-
gna q̄ nō nouim⁹: dispoēs niui. esto sup terrā: et
λα ἃ οὐκ ᾔδειμεν, συντάσσων χιόνι. γίνου ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
tēpestas pluuiaꝝ potētie sue. in manu ois homi
χειμὼν ὑετῶν δυναστείας αὐτοῦ. ἐν χειρὶ παντὸς ἀνθρώ-
nis subsignat: vt sciat ois homo suā
που κατασφραγίζει, ἵνα γνῷ πᾶς ἄνθρωπος τὴν ἑαυτοῦ
infirmitatē. ingresse sūt āt fere sub tectū: qeuerūt āt
ἀσθένειαν. εἰσῆλθε δὲ θηρία ὑπὸ σκέπην, ἡσύχασαν δὲ
in cubili. de penetralib⁹ veniūt dolores. ab
ἐπὶ κοίτης. ἐκ ταμιείων ἐπέρχονται ὀδύναι. ἀπὸ
āt pmontorijs frig⁹: et a vēto forti dabit
δὲ ἀκρωτηρίων ψῦχος, καὶ ἀπὸ πνοῆς ἰσχυροῦ δώσει
glaciē. gubernat āt aquā sicut voluerit. et ele
πάγος. οἰακίζει δὲ τὸ ὕδωρ ὡς ἐὰν βούληται. καὶ ἐκλε-
ctū format nubes. disperget nubilū lumē ei⁹:
κτὸν καταπλάσσει νεφέλη. διασκορπιεῖ νέφος φῶς αὐ-
et ipe circuit⁹ querit in gubernaculis
τοῦ, καὶ αὐτὸς κυκλώματα διαστρέφει ἐν θεεβουλαθὼ ∞∞

in opa eoꝝ: oia qcūqz vtiqz pceperit eis:
εἰς ἔργα αὐτῶν, πάντα ὅσα ἂν ἐντείληται αὐτοῖς,
hec coordinata sūt ab eo sup terrā. siue in
ταῦτα συντέτακται παρ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. ἐὰν εἰς
disciplinā siue in terrā eius: siue in miaz iuene
παιδείαν, ἐὰν τε εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, ἐὰν εἰς ἔλεος εὑρή-
rit eum. auri b⁹ pcipe hec iob: sta: admonere poten
σει αὐτόν. ἐνωτίζου ταῦτα ἰώβ, στῆθι, νουθετοῦ δύνα-
tiam dñi. nouim⁹ qm dñs posuit opera ei⁹.
μιν κυρίου. οἴδαμεν ὅτι κύριος ἔθετο τὰ ἔργα αὐτοῦ.
lumē qd fecit e tenebris. scit āt discretionē nubiloꝝ
φῶς ποιήσας ἐκ σκότους. ἐπίσταται δὲ διάκρισιν νεφῶν,
magne āt ruine maloꝝ. tua āt vestis calida:
ἐξαίσια δὲ πτώματα πονηρῶν. σοῦ δὲ ἡ στολὴ θερμή,
quiescit āt sup terrā a noto. firmabit cū
ἡσυχάζεται δὲ ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ νότου. στερεώσεις με-
eo in antiquitates: fortes et inspectiōes infusio
τ' αὐτοῦ εἰς παλαιώματα, ἰσχυραὶ ὡς ὅρασις ἐπιχύ-
nis. cur doce me: qd dicem⁹ ei? et cessa
σεως. διατί δίδαξόν με, τί ἐροῦμεν αὐτῷ; καὶ παυ-
bimus multa dicentes. nūqd liber aut scriba
σώμεθα πολλὰ λέγοντες. μὴ βίβλος ἢ γραμματεύς
mihi adsuit: vt hoiem cūsteteri silere faciā.
μοι παρέστηκεν, ἵνα ἄνθρωπον ἑστηκὼς κατασιωπήσω.
oibus āt nō visibile lumē: lucidum est in
πᾶσι δὲ οὐχ ὁρατὸν τὸ φῶς, τηλαυγές ἐστιν ἐν τοῖς
antiquitatibus: sicut ab eo in nebulis. ab
παλαιώμασιν, ὥσπερ τὸ παρ' αὐτοῦ ἐπὶ νεφῶν. ἀπὸ
aqlone nubes splendentes: in his magna glo
βοῤῥᾶ νέφη χρυσαυγοῦντα, ἐπὶ τούτοις μεγάλη ἡ δό-
ria et honor ab oipotente: et non inueni-
ξα καὶ τιμὴ παρὰ παντοκράτορος, καὶ οὐχ εὑρίσκο-
m⁹ alium similē fortitudini ei⁹. qui iusta iudicat
μεν ἄλλον ὅμοιον τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, ὁ τὰ δίκαια κρίνων
nō putas exaudire eum: ideo timebunt eum ho
οὐκ οἴει εἰσακούειν αὐτόν; διὸ φοβηθήσονται αὐτὸν οἱ ἄν-
mines: timebunt āt eū et sapiētes corde.
θρωποι, φοβηθήσονται δὲ αὐτὸν καὶ οἱ σοφοὶ καρδίᾳ. Ca.38

POstqz āt cessauit eliu a smone dixit
Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι ἐλιοῦ τῆς λέξεως εἶπεν ὁ
dñs iob p turbinem et nubem. qs iste
κύριος τῷ ἰὼβ διὰ λαίλαπος καὶ νεφέλης. τίς οὗτος ὁ
abscōdens cōsiliū. cōtinens āt verba in corde: me
κρύπτων βουλήν, συνέχων δὲ ῥήματα ἐν καρδίᾳ, ἐμὲ
āt putat abscōdere? cinge sicut uir lūbū tuū: iter
δὲ οἴεται κρύπτειν; ζῶσαι ὥσπερ ἀνὴρ τὴν ὀσφύν σου, ἐρω-
rogabo āt te: tu aūt mihi responde. vbi eras in fun-
τήσω δέ σε, σὺ δέ μοι ἀποκρίθητι. ποῦ ἦς ἐν τῷ θε-
dando me terrā? nuncia āt mihi si scis itelle
μελιοῦν με τὴν γῆν; ἀπάγγειλον δέ μοι εἰ ἐπίστῃ σύνε-
ctū? qs posuit mēsuras ei⁹ si nosti? aut qs q̄ indu
σιν; τίς ἔθετο τὰ μέτρα αὐτῆς εἰ οἶδας; ἢ τίς ὁ ἐπα-
xit funem sup eā? sup quo annuli eius cō-
γαγὼν σπαρτίον ἐπ' αὐτῆς; ἐπὶ τίνος οἱ κρίκοι αὐτῆς πε-
fixi sūt? qs āt est q̄ misit lapidē angularē in ea:
πήγασι; τίς δέ ἐστιν ὁ βαλὼν λίθον γωνιαῖον ἐπ' αὐτῆς,
qn̄ facta sunt astra laudauerūt me voce magna omnes
ὅτε ἐγενήθησαν ἄστρα ᾔνεσάν με φωνῇ μεγάλῃ πάντες
angeli mei. cōclusi āt mare portis: qn̄ fluctua
ἄγγελοί μου. ἔφραξα δὲ θάλασσαν πύλαις, ὅτε ἐμαί-
bat de ventre matris. sue pcedens. posui
μασσεν ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῆς ἐκπορευομένη. ἐθέμην
āt ei nebulā vestimētū: caligine āt eam q̄si pānis inuol
δὲ αὐτῇ νέφος ἀμφίασιν, ὁμίχλῃ δὲ αὐτὴν ἐσπαργάνω-
ui. posui āt ei términos circūponēs claustra et portas. di
σα. ἐθέμην δὲ αὐτῇ ὅρια περιθεὶς κλεῖθρα καὶ πύλας. εἶ-
xi aūt ei vsqz huc venies: et nō trāsgredieris:
πα δὲ αὐτῇ μέχρι τούτου ἐλεύσῃ, καὶ οὐχ ὑπερβήσῃ,
sed in teipsa conterentur tibi fluctus.
ἀλλ' ἐν σεαυτῇ συντριβήσονταί σοι τὰ κύματα.

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

Infra. 40.a.

duxerit ad omne quod
precepit illis super ∞∞∞
faciem orbis terrarum:
siue in vna tribu ∞∞∞∞∞
siue in terra sua: siue in
qcunqz loco mie sue eas
iusserit inueniri. Auscūl
ta hec iob: sta & cōside
ra mirabilia dei. Nunqd
scis quando precepit ∞
deus pluuiis: vt ostende
rent lucem nubiū eius?
Nunquid nosti semitas
nubium magnas & ∞∞
pfectas scientias? Nōne
vestimēta tua calida sūt:
cum perflata fuerit ter
ra austro? Tu forsitan ∞
cum eo fabricatus es ce
los: qui solidissimi q̄si ere
fusi sunt. Ostēde nobis
qd dicam⁹ illi: nos qppe
inuoluimur tenebris.
Quis narrabit ei que
loquor? etiam si locutus
fuerit hō: deuorabitur.
At nunc non vident lu-
cem. Subito aer cogetur
in nubes: & ventus trā-
siens fugabit eas: ∞∞∞∞
Ab aquilone aurum ve
nit: & a deo formidolosa
laudatio. Digne eū inue
nire nō possumus. Ma-
gnus fortitudine & iudi
cio & iustitia: & enarra-
ri nō potest. Ideo time-
bunt eū viri: & non aude
būt contēplari oēs q sibi
videtur esse sapiētes. 38.

REspondens autē do
minus ∞∞∞∞∞∞∞∞
iob de turbine: dixit.
Quis est iste ∞∞∞∞∞∞
inuoluens sentētias ser
monibus imperitis? ∞∞
Accinge sicut vir lum-
bos tuos: iterrogabo te:
& rñde mihi. Vbi eras
qn̄ ponebā fundamenta
terre? Indica mihi si ha
bes intelligentiam. ∞∞∞
Quis posuit mensuras
eius si nosti: vel quis
tetendit sup eam lineā?
Super quo bases illius
solidate sunt? Aut qs de
misit lapidē āgularē ei⁹?
cum me laudarēt simul
astra matutina: & iu-
bilarent omnes filii dei.
Quis conclusit ostiis ∞
mare: qn̄ erūpebat q̄si
de vulua pcedens: cū
ponerē nubē vestimentū
eius: & caligine illud q̄si
pānis infantie obuoluerē.
Circūdedi illud termīs
meis: & posui vectem &
ostia & dixi. Vsqz huc ve
nies & nō pcedes ampli⁹:
& hic cōfringes tumen
tes fluctus tuos. ∞∞∞∞

לפעלם כל אשר יצום על
פני תבל ארצה׃ אם לשבט
אם לארצו אם לחסד ימציאהו׃
האזינה זאת איוב עמד והתבונן
נפלאות אל׃ התדע בשום
אלוה עליהם והופיע אור עננו׃
התדע על מפלשי עב מפלאות
תמים דעים׃ אשר בגדיך חמים
בהשקט ארץ מדרום׃ תרקיע
עמו לשחקים חזקים כראי
מוצק׃ הודיענו מה נאמר לו לא
נערך מפני חשך׃ היספר לו כי
אדבר אם אמר איש כי יבלע׃
ועתה לא ראו אור בהיר הוא
בשחקים ורוח עברה ותטהרם׃
מצפון זהב יאתה על אלוה נורא
הוד׃ שדי לא מצאנהו שגיא כח
ומשפט ורב צדקה לא יענה׃
לכן יראוהו אנשים לא יראה
כל חכמי לב׃

C.xxxviij.

ויען יהוה את
איוב מנהסערה ויאמר׃ מי זה
מחשיך עצה במלין בלי דעת׃
אזר נא כגבר חלציך ואשאלך
והודיעני׃ איפה היית ביסדי
ארץ הגד אם ידעת בינה׃
מי שם ממדיה כי תדע או מי
נטה עליה קו׃ על מה אדניה
הטבעו או מי ירה אבן פנתה׃
ברן יחד כוכבי בקר ויריעו
כל בני אלהים׃ ויסך בדלתים
ים בגיחו מרחם יצא׃ בשומי
ענן לבשו וערפל חתלתו׃
ואשבר עליו חקי ואשים בריח
ודלתים׃ ואמר עד פה תבוא ולא
תסיף ופא ישית בגאון גליך׃

צוה · פנה · מצא · אזן בין · פלא ידע · יפע · פלש פלא · תמם ידע · חמם שקט · דרם רקע · ראה · ידע אמר · ערך ספר · דבר בלע · בהר · טהר · צפן אתה · ירא שגא · שפט · ראה · ענה אמר · חשך יעץ · מלל בל · ידע שאל · היה · נגד · שום מדד · טבע פנה · רנן כוכב · רוע סכך · נוח · שבר שום · ברח בוא · יסף שות · גאה גלל

המימיך צוית בקר ידעת השחר
מקומו: לאחז בכנפות הארץ
וינערו רשעים ממנה: תתהפך
כחמר חותם ויתיצבו כמו לבוש:
וימנע מרשעים אורם וזרוע
רמה תשבר: הבאת עד נבכי
ים ובחקר תהום התהלכת:
הנגלו לך שערי מות ושערי
צלמות תראה: התבננת עד רחבי
ארץ הגד אם ידעת כלה:
אי זה הדרך ישכן אור וחשך
אי זה מקומו: כי תקחנו אל
גבולו וכי תבין נתיבות ביתו:
ידעת כי אז תולד ומספר ימיך
רבים: הבאת אל אצרות
שלג ואוצרות ברד תראה: אשר
חשכתי לעת צר ליום קרב
ומלחמה: אי זה הדרך יחלק אור
יפץ קדים עלי ארץ: מי פלג
לשטף תעלה ודרך לחזיז
קלות: להמטיר על ארץ לא
איש מדבר לא אדם בו: להשביע
שאה ומשאה ולהצמיח מצא
דשא: היש למטר אב או מי הוליד
אגלי טל: מבטן מי יצא הקרח
וכפר שמים מי ילדו: כאבן מים
יתחבאו ופני תהום יתלכדו:
התקשר מעדנות כימה או
משכות כסיל תפתח: התציא
מזרות בעתו ועיש על בניה
תנחם: הידעת חקות שמים אם
תשים משטרו בארץ: התרים
לעב קולך ושפעת מים תכסך:
התשלח ברקים וילכו ויאמרו
לך הננו: מי שת בטחות חכמה
או מי נתן לשכוי בינה:

Nunqd post ortū tuū pcepisti diluculo & ostēdisti aurore locum suū: & tenuisti cōcutiens extrema terre? excussisti impios ex ea? Restituetur vt lutum signaculū: & stabit sicut vestimētum. Auferetur ab impiis lux sua: & brachium excelsum confringetur. Nunqd ingressus es profundū maris: & in nouissimis abyssi deambulasti? Nunquid aperte sunt tibi porte mortis: & ostia tenebrosa vidisti? Nunqd cōsiderasti latitudinē terre? Indica mihi si nosti omnia. In qua via lux habitet & tenebrarum quis locus sit: vt ducas vnumquodqꝫ ad terminos suos: & intelligas semitas domus eius. Sciebas tunc qꝫ nasciturus esses: & nūerū dierū tuorū noueras? Nunqd ingressus es thesauros niuis: aut thesauros grādinis aspexisti? que preparaui in tēpus hostis: in diem pugne & belli. Per quam viam spargitur lux: diuiditur estus sup terrā? Quis dedit vehemētissimo imbri cursum: & viam sonantis tonitrui: vt plueret sup terrā absqꝫ hoīe in deserto vbi null⁹ mortaliū cōmoratur: vt impleret inuiam & desolatam: & produceret herbas virētes. Quis ē pluuie pr: vel qs genuit stillas roris? De cuius vtero egressa est glacies: & gelu de celo qs genuit? In similitudinē lapidis aque durantur: & supficies abyssi cōstringitur. Nunqd cōiungere valebis micantes stellas pliades: aut gyrum arcturi poteris dissipare? Nūqd pducis luciferum in tpe suo: & vesperū sup filios terre consurgere facis? Nūqd nosti ordinē celi: & pones rationē ei⁹ in terra? Nunquid eleuabis in nebula vocem tuā: & ipet⁹ aquarū operiet te. Nūqd mittes fulgura & ibūt: & reuertētia dicēt tibi adsum? Quis posuit in visceribus hoīs sapientiam: vel quis dedit gallo intelligentiam?

aut in te ordinaui lucem matutinā: lucifer aūt sciuit suum ordinē? apphendere alas tre: excutere impios ex ea.
ἢ ἐπὶ σοῦ συντέταχα φέγγος πρωϊνόν, ἑωσφόρος δὲ εἶδε τὴν ἑαυτοῦ τάξιν; ἐπιλαβέσθαι πτερύγων γῆς, ἐκτινάξαι ἀσεβεῖς ἐξ αὐτῆς.
et tu accipiēs tre lutū: formasti aial: et loqͥ potēs ipm posuisti sup trā. abstulisti āt ab impijs lumē: brachiū āt supboꝝ confregisti.
καὶ σὺ λαβὼν γῆς πηλόν, ἔπλασας ζῶον, καὶ λαλητὸν αὐτὸν ἔθου ἐπὶ γῆς. ἀφεῖλες δὲ ἀπὸ ἀσεβῶν τὸ φῶς, βραχίονα δὲ ὑπερηφάνων συνέτριψας.
venisti in trā maris: in āt vestigijs abyssi deambulasti? apiuntur āt tibi tiore ianue mortis? ianitores āt inferni videntes te stupuerūt?
ἦλθες ἐπὶ γῆν θαλάσσης, ἐν δὲ ἴχνεσιν ἀβύσσου περιεπάτησας; ἀνοίγονται δέ σοι φόβῳ πύλαι θανάτου. πυλωροὶ δὲ ᾅδου ἰδόντες σε ἔπτηξαν;
admonit⁹ fuisti āt latitudinē subcelestis? nuncia ergo mihi quāta est? qui aūt tra habitat lux: tenebraꝝ āt qͥlis locus?
νενουθέτησαι δὲ τὸ εὖρος τῆς ὑπ' οὐρανόν, ἀνάγγειλον δή μοι πόση τίς ἐστι; ποίᾳ δὲ γῇ αὐλίζεται τὸ φῶς, σκότους δὲ ποῖος ὁ τόπος;
si duxeris me in fines eoꝝ: si āt et scis semitas eoꝝ? noui igit qm̄ tunc natus es: nūerus āt annoꝝ tuoꝝ multus.
εἰ ἀγάγοις με εἰς ὅρια αὐτῶν, εἰ δὲ καὶ ἐπίστασαι τρίβους αὐτῶν; οἶδα ἄρα ὅτι τότε γεγέννησαι, ἀριθμὸς δὲ ἐτῶν σου πολύς.
venisti āt in thesauros niuis: thesauros āt grādinis vidisti? repositū est āt tibi in horā inimicoꝝ in diem belli et pugne.
ἦλθες δὲ ἐπὶ θησαυροὺς χιόνος, θησαυροὺς δὲ χαλάζης ἑώρακας; ἀπόκειται δέ σοι εἰς ὥραν ἐχθρῶν εἰς ἡμέραν πολέμου καὶ μάχης.
vnde aūt egreditur pruina: aut dispgit auster in subcelestem? qs āt pparauit pluuie ipetuose fluxū: viam aūt tumultui?
πόθεν δὲ ἐκπορεύεται πάχνη, ἢ διασκεδάννυται νότος εἰς τὴν ὑπ' οὐρανόν; τίς δὲ ἡτοίμασεν ὑετῷ λάβρῳ ῥύσιν, ὁδὸν δὲ κυδοιμῷ;
vt plueret sup trā vbi non vir: desertā vbi nō est homo in ea. vt saturaret inuiam et ihitabilem: et vt pduceret exitū herbe virētis.
τοῦ ὑετίσαι ἐπὶ γῆν οὗ οὐκ ἀνήρ, ἔρημον οὗ οὐχ ὑπάρχει ἄνθρωπος ἐν αὐτῇ. τοῦ χορτάσαι ἄβατον καὶ ἀοίκητον, καὶ τοῦ ἐκβλαστῆσαι ἔξοδον χλόης.
qs est pluuie pater? qs aūt est q̄ genuit guttas roris? ex vētre autē cuius egreditur gelu? glaciem āt in celo qs peperit?
τίς ἐστιν ὑετοῦ πατήρ; τίς δέ ἐστιν ὁ τετοκὼς βώλους δρόσου; ἐκ γαστρὸς δὲ τίνος ἐκπορεύεται ὁ κρύσταλλος; πάχνην δὲ ἐν οὐρανῷ τίς τέτοκεν;
q̄ descēdit sicut aqua fluēs: vultū āt abyssi qs tabefecit? cōposuisti āt vinculū pliadis et septū orionis aperuisti?
ἣ καταβαίνει ὥσπερ ὕδωρ ῥέον, πρόσωπον δὲ ἀβύσσου τίς ἔπηξε; συνῆκας δὲ δεσμὸν πλειάδος καὶ φραγμὸν ὠρίωνος ἤνοιξας;
aut aperies mazuroth in tpe suo: et vespeꝝ cū coma sua duces eum? scis āt versiones celi: aut q̄ sub celū simul facta?
ἢ διανοίξεις μαζουρὼθ ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἕσπερον ἐπὶ κόμης αὐτοῦ ἄξεις αὐτόν; ἐπίστασαι δὲ τροπὰς οὐρανοῦ, ἢ τὰ ὑπ' οὐρανὸν ὁμοθυμαδὸν γινόμενα;
vocabis āt nebulā voce: et tremore aque ipetuose obediet tibi? mittes aūt fulmina et ibunt: dicēt āt tibi: qd est?
καλέσεις δὲ νέφος φωνῇ, καὶ τρόμῳ ὕδατος λάβρου ὑπακούσεταί σοι; ἀποστελεῖς δὲ κεραυνοὺς καὶ πορεύσονται, ἐροῦσι δέ σοι, τί ἐστι;
qs āt dedit mulierib⁹ texture sapiam: aut variegatiuā scientiam? qs āt
τίς δὲ ἔδωκε γυναιξὶν ὑφάσματος σοφίαν, ἢ ποικιλτικὴν ἐπιστήμην; τίς δὲ

q̄ nūerat nebulas sapia: celū āt in trā declinauit? fusum ē aūt sicut ī tra puluis: cōglutinaui āt ipm sicut lapide cubū?
ὁ ἀριθμῶν νέφη σοφίᾳ, οὐρανὸν δὲ εἰς γῆν ἔκλινε; κέχυται δὲ ὥσπερ γῆ κονία, κεκόλληκα δὲ αὐτὸν ὥσπερ λίθῳ κύβον;
capies aūt leonib⁹ cibum: aias āt draconum implebis? timuerūt .n. in cubilib⁹ suis. sedent aūt in syluis insidiantes?
θηρεύσεις δὲ λέουσι βοράν, ψυχὰς δὲ δρακόντων ἐμπλήσεις; δεδοίκασι γὰρ ἐν κοίταις αὐτῶν, κάθηνται δὲ ἐν ὕλαις ἐνεδρεύοντες;
qs āt pparauit coruo escam: pulli .n. eoꝝ ad dn̄m clamauerūt. vagantes cibos querentes?
τίς δὲ ἡτοίμασε κόρακι βοράν, νεοσσοὶ γὰρ αὐτῶν πρὸς κύριον κεκράγασι. πλανώμενοι τὰ σῖτα ζητοῦντες;

Ca. 39.

Si nosti tps partus capre siluestris ī petra? obseruasti āt dolores pt⁹ ceruaꝝ? nūerasti āt mēses eaꝝ plenos partus? dolores aūt eaꝝ soluisti?
Εἰ ἔγνως καιρὸν τοκετοῦ τραγελάφου πέτρας; ἐφύλαξας δὲ ὠδῖνας ἐλάφων; ἠρίθμησας δὲ μῆνας αὐτῶν πλήρεις τοκετοῦ; ὠδῖνας δὲ αὐτῶν ἔλυσας;
enutrisiti āt eaꝝ fetus extra tiorem: dolores āt eaꝝ emittes? abrumpent filij eaꝝ: implebuntur in genimine: egredientur et non reflectent ipsis.
ἐξέθρεψας δὲ αὐτῶν τὰ παιδία ἔξω φόβου, ὠδῖνας δὲ αὐτῶν ἐξαποστελεῖς; ἀπορρήξουσι τὰ τέκνα αὐτῶν, πληθυνθήσονται ἐν γενήματι, ἐξελεύσονται καὶ οὐ μὴ ἀνακάμψωσιν αὐτοῖς.
qs aūt est q̄ dimisit asinū agrestē liberum: vincula aūt eius qs soluit? posui āt hitaculū eius desertū: et tabernacula eius terrā salsam.
τίς δέ ἐστιν ὁ ἀφεὶς ὄνον ἄγριον ἐλεύθερον, δεσμοὺς δὲ αὐτοῦ τίς ἔλυσεν; ἐθέμην δὲ τὴν δίαιταν αὐτοῦ ἔρημον, καὶ τὰ σκηνώματα αὐτοῦ ἁλμυρίδα.
deridens tumultum ciuitatis: accusationē āt exactoris nō audiens. cōsiderabit mōtes pascuū suum? et post omne viride querit.
καταγελῶν πολυοχλίας πόλεως, μέμψιν δὲ φορολόγου οὐκ ἀκούων. κατασκέψεται ὄρη νομὴν αὐτοῦ; καὶ ὀπίσω παντὸς χλωροῦ ζητεῖ.
volet aūt tibi vnicorn⁹ seruire: aut dormire in psepi tuo? ligabis āt in lorīs iugū eius: aut trahet tuos sulcos in agro?
βουλήσεται δέ σοι μονόκερως δουλεῦσαι, ἢ κοιμηθῆναι ἐπὶ φάτνης σου; δήσεις δὲ ἐν ἱμᾶσι ζυγὸν αὐτοῦ, ἢ ἑλκύσει σου αὔλακας ἐν πεδίῳ;
fiduciā habuisti āt in illo: qm̄ multa fortitudo ei⁹: dereliqueris āt ei opa tua? credes āt qꝫ reddet tibi semen: inducet āt tibi aream?
πέποιθας τε δὲ ἐπ' αὐτῷ, ὅτι πολλὴ ἰσχὺς αὐτοῦ, ἐπαφήσεις δὲ αὐτῷ τὰ ἔργα σου; πιστεύσεις δὲ ὅτι ἀποδώσει σοι τὸν σπόρον, εἰσοίσει δέ σοι τὴν ἅλωνα;
ala eoꝝ q̄ delectāt gloriosa: si cōphēderit ciconia et accipiter: qm̄ relinq̄t in trā oua sua: et in puluerē calefaciet.
πτέρυξ τερπομένων νεελάσσα, ἐὰν συλλάβῃ ἀσίδα καὶ νέσσα; ὅτι ἀφήσει εἰς γῆν τὰ ᾠὰ αὐτῆς, καὶ ἐπὶ χοῦν θάλψει.
et oblita est qm̄ pes spargēt: et bestie agri conculcabunt. indurauit filios suos vt nō se. in vanū laborauit sine timore.
καὶ ἐπελάθετο ὅτι ποὺς σκορπιεῖ, καὶ θηρία ἀγροῦ καταπατήσει. ἀπεσκλήρυνε τὰ τέκνα αὐτῆς ὥστε μὴ ἑαυτήν. εἰς κενὸν ἐκοπίασεν ἄνευ φόβου.
qm̄ tacuit ei de⁹ sapiam: et non diuisit ei in intellectu. scd̄m tps ī altitudie extollet: deridet equum et ascēsorem eius.
ὅτι κατεσιώπησεν αὐτῇ ὁ θεὸς σοφίαν, καὶ οὐκ ἐμέρισεν αὐτῇ ἐν τῇ συνέσει. κατὰ καιρὸν ἐν ὕψει ὑψώσει, καταγελάσεται ἵππου καὶ τοῦ ἐπιβάτου.
aut tu circūposuisti equo potētiam: induisti aūt collū eius timorē? circūposuisti āt ei
ἢ σὺ περιέθηκας ἵππῳ δύναμιν, ἐνέδυσας δὲ τραχήλῳ αὐτοῦ φόβον; περιέθηκας δὲ αὐτῷ

Quis enarrabit celorū rationē: & concentum celi quis dormire faciet? Qn̄ fundabatur puluis in terra & glebe cōpingebantur. Nunqd capies leene predam: & animā catulorū eius implebis? quando cubant in antris: & in specubus insidiantur. Quis preparat coruo escam suā? quando pulli eius clamant ad deum vagantes eo qꝫ non habeant cibos.

39.

Nunquid nosti tempus partus ibicū in petris? vel parturientes ceruas obseruasti? Dinumerasti menses cōceptus earū: & scisti tempus partus earum? Incuruātur ad fetum & pariunt: & rugitus emittūt. Separātur filii earum: & pergunt ad pastum: egrediūtur & nō reuertētur ad eas. Quis dimisit onagrum liberū: & vincula eius qs soluit? Cui dedi in solitudine domū: & tabernacula eius in terra salsuginis. Contēnit multitudinē ciuitatis: clamorem exactoris nō audit. Circumspicit mōtes pascue sue: & virētia queqꝫ perqrit. Nūqd volet rhinoceros seruire tibi: aut morabitur ad psepe tuū? Nūqd alligabis rhinocerota ad arandū loro tuo: aut confringet glebas valliū post te? Nunqd fiduciā habebis in magna fortitudie ei⁹: & derelinqs ei labores tuos? Nūqd credes illi qm̄ sementē reddat tibi: & areā tuā cōgreget? Pēna struthiōis similis est pēnis herodii & accipitris. Quādo derelinqt oua sua in terra: tu forsitan in puluere calefacies ea? Obliuiscitur qꝫ pes conculcet ea: aut bestia agri cōterat. Duratur ad filios suos qͥ nō sint sui: frustra laborauit nullo timore cogente. Priuauit ei cā de⁹ sapiētia nec dedit illi intelligētiā. Cū tps fuerit in altū alas erigit: deridet equū & ascensorē ei⁹. Nunqd pbebis eq fortitudinē: aut circūdabis collo ei⁹ hinitū? nūqd suscitabis eū

מי יספר שחקים בחכמה ונבלי
שמים מי ישכיב: בצקת עפר
למוצק ורגבים ידבקו: התצוד
ללביא טרף וחית כפירים תמלא:
כי ישחו במעונות ישבו בסכה
למו ארב: מי יכין לערב צידו
כי ילדו אל אל ישועו יתעו
לבלי אכל:

Ca. xxxix.

הידעת עת לדת
יעלי סלע חלל אילות
תשמר: תספר ירחים תמלאנה
וידעת עת לדתנה: תכרענה
ילדיהן תפלחנה חבליהם
תשלחנה: יחלמו בניהם ירבו
בבר יצאו ולא שבו למו:
מי שלח פרא חפשי ומסרות
ערוד מי פתח: אשר שמתי ערבה
ביתו ומשכנותיו מלחה: ישחק
להמון קריה תשאות נוגש לא
ישמע: יתור הרים מרעהו ואחר
כל ירוק ידרוש: היאבה רים עבדך
אם ילין על אבוסך: התקשר
רים בתלם עבתו אם ישדד עמקים
אחריך: התבטח בו כי רב כחו
ותעזב אליו יגיעך: התאמין
בו כי ישיב זרעך וגרנך יאסף:
כנף רננים נעלסה אם אברה
חסידה ונצה: כי תעזב לארץ
ביציה ועל עפר תחמם: ותשכח כי
רגל תזורה וחית השדה תדושה:
הקשיח בניה ללא לה לריק
יגיעה בלי פחד: כי השה אלוה
חכמה ולא חלק לה בבינה: כעת
במרום תמריא תשחק לסוס
ולרכבו: התתן לסוס גבורה
התלביש צוארו רעמה: התרעישנו

Trāfla. B. Hie.

q̄ſi locuſtas? Gloria naríū ei⁹ terror: terrā vngula fodit. Exultat audacter: in occurſum pergit armatis. Contemnit pauorem: nec cedit gladio. Super ipſum ſonabit pharetra: vibrabit haſta & clype⁹. Feruēs & fremēs ſorbet terram: nec reputat tube ſonare clangorem. Vbi audierit buccinā: dicit vah: pcul odoratur bellū exhortationē ducum & vlulatū exercitus. Nūqd p ſapiētiā tuā plumeſcit accipiter expandens alas ſuas ad auſtrū? Nunqd ad p̄ceptū tuū eleuabitur aquila & ī arduis ponet nidū ſuū? In petris manet: ī p̄ruptis ſilicib⁹ cōmoratur atq̧ in iacceſſis rupib⁹. Inde cōtēplatur eſcā: & de lōge oculi eius pſpiciunt. Pulli ei⁹ lābūt ſanguinē: & vbicūq̧ cadauer fuerit ſtatim adeſt. Et adiecit dn̄s: & locut⁹ eſt ad iob. Nunqd q cōtendit cū deo tam facile cōqeſcit? Vtiq̧ qui arguit deū: debet rn̄dere ei. Rn̄dens āt iob dn̄o: dixit. Qui leuiter locut⁹ ſum: rn̄dere qd poſſum? Manū meā ponā ſup os meū. Vnū locut⁹ ſum: qd vtinā nō dixiſſem: & alterū qbus vltra nō addam.

40.

Reſpondēs aūt dominus iob de turbine: dixit. Accinge ſicut vir lumbos tuos: interrogabo te & indica mihi. Nūqd irritū facies iudiciū meū: & condemnabis me vt iuſtificeris? Et ſi habes brachiū ſicut deus & voce ſimili tonas: circūda tibi decorē & ī ſublime erigere: & eſto glīoſus: & ſpecioſis īduere veſtib⁹. Diſperge ſupbos in furore tuo: & cōfunde eos: & reſpiciēs oēm arrogantē hūilia. Reſpice cūctos ſupbos: & cōfunde eos: & cōtere ipſos in loco ſuo. Abſcōde eos in puluere ſimul: & facies eoꝝ demerge in foueā: & ego cōfitebor q tē ſaluare te poſſit dextera tua. ecce behemoth quē feci tecū: fenū q̄ſi bos comedet. Fortitudo ei⁹ in lūbis ei⁹: & virtus illi⁹ in vmbilico vētris ei⁹. Stringit caudā ſuā q̄ſi cedrū: nerui teſticulorū ei⁹ pplexi ſunt. Oſſa ei⁹ velut fiſtule eris: cartilago illi⁹ q̄ſi lamine ferree. Ipſe ē pricipiū viarū dei: qui fecit eū applicabit gladiū ei⁹. Huic mōtes herbas ferūt: omnes beſtie agri ludent ibi. Sub vmbra dormit in ſecreto calami in locis humētibus. Protegūt vmbre vmbrā eius: circūdabūt eū ſalices torrētis. Ecce abſorbebit fluuiū & nō mirabitur: & hēt fiduciā q̄ īfluat iordanis in os ei⁹. In ocl̄is ei⁹ q̄ſi hamo capiet eū: in ſudib⁹ pforabit nares ei⁹. An extrahere poteris leuiathā hamo: & fune ligabis līguā ei⁹? Nūqd pones circulū in narib⁹ ei⁹: aut armilla pforabis maxillā eius? Nunqd multiplicabit ad te p̄ces: aut loq̄tur tibi mollia? Nunqd feriet te cū pactū: & accipies eū ſeruū ſempiternū? Nūqd illudes ei q̄ſi aui: aut ligabis eum ancillis tuis? Concident eum amici: diuident illū negociatores? Nunquid implebis ſagenas pelle ei⁹: & gurguſtiū piſciū capite illi⁹? Pones ſup eū manū tuā. Memēto belli. Nec vltra addas loq. Ecce ſpes eius fruſtrabitur eū: & videntibus cunctis precipitabitur.

41.

Non quaſi crudelis ſuſcitabo eum. Quis eni reſiſtere pōt vultui meo? & qs ante dedit mihi vt reddā ei? Oīa que ſub celo ſunt mea ſunt. Non parcā ei verbis potentibus: & ad deprecandū compoſitis. Quis reuelabit faciē indumenti eius? & in medium oris eius qs intrabit? Portas vultus eius quis aperiet? Per gyrū dentiū eius formido: corpus illi⁹ q̄ſi ſcuta fuſilia compactū ſquamis ſe prementibus. Vna vni cōiūgitur: & ne ſpiraculum quidem incedit per eas. Vna alteri adherebūt: & tenētes ſe nequaq̄ ſeparabuntur. Sternutatio eius ſplendor ignis: & oculi eius vt palpebre diluculi. De ore eius lampades

Ca. 40.

Ca. 41.

Cap. xl.

Cap. xli.

Pritiua.heb. Text.heb.Job.xlij. Trãsla.B.Hie. Trãs.Gre.lxx..cũ iter.latina.

procedunt sicut tede ignis accense: de naribus eius pcedit fum9: sicut olle succẽse atq3 feruentis. Halitus eius prunas ardere facit: & flãma de ore ei9 egre ditur. In collo eius morabitur fortitudo: & faciẽ ei9 precedit ege stas. Mẽbra carniũ eius coherẽtia sibi. Mittet cõ tra eũ fulmina: & ad locũ aliũ nõ ferẽtur. Cor ei9 indurabitur tanq3 lapis: & stringetur q̃si mallea toris incus. Cũ sublatus fuerit: timebũt angeli: & territi purgabuntur. Cũ apphenderit eũ gla dius: subsistere nõ pote rit: neq3 hasta neq3 tho rax. Reputabit ei q̃si pa leas ferrũ: & quasi lignũ putridũ es. Nõ fugabit eũ vir sagittari9: in stipu lã versi sũt ei lapides fũ de. Quasi stipulã estima bit malleũ: & deridebit vibrantẽ hastã. Sub ipo erunt radii solis: & ster net sibi aurum quasi lutum. Feruescere faciet q̃si ollã pfundũ maris: & ponet q̃si cũ vnguẽta bulliũt. Post eu3 lucebit semita: estimabit abys sum quasi senescentem. Non est sup terra pote stas q̃ cõparetur ei: q fa ctus est vt nullũ timeret. Omne sublime videt: ipse est rex sup vniuer sos filios superbie. 42.

Respondens autẽ iob domino: dixit. Scio quia omnia potes: & nulla te latet cogita tio. Quis est iste qui celat cõsilium absq3 scientia? Ideo insipiẽter locut9 sum: & que vltra modũ excedũt scientiam meam. Audi & ego loquar: interrogabo te & responde mihi. Auditu auris audiui te: nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehẽ do: & ago penitẽtiam in fauilla & cinere. Postq3 autem locutus est dominus verba hec ad iob: dixit ad eliphaz themanitẽ. Iratus est furor meus in te & in duos amicos tuos: q̃m nõ estis locuti

Cap. xlij.

Ca. 42.

Trãsla.gre.lxx.cũ iter.latina. Trãsla.B.Hie. Text.heb.Job.xlij. Pritiua.heb.

coram me rectum sicut seruus meus iob. Sumite ergo vobis se ptem tauros & septem arietes: & ite ad seruũ meum iob: & offerte holocaustum pro vobis. Iob autem seruus meus orabit pro vobis: faciem eius suscipiam: vt non vobis iputetur stulticia. Neq3 enim locuti estis corã me rectũ sicut ser uus me9 iob. Abierunt ergo eliphaz themani tes & baldath suites & sophar naamathites: & fecerunt sicut locutus fue rat dominus ad eos. Et suscepit dominus faciem iob. Dñs quoq3 cõuersus est ad penitẽtiã iob: cum oraret ille p amicis suis. Et addidit dominus oia quecunq3 fuerant iob duplicia. Venerunt aũt ad eũ oẽs fratres sui: & vniuerse sorores sue: & cuncti q nouerãt eũ pri9: & comederũt cũ eo panẽ in domo ei9. Et mo uerũt sup eũ caput & cõ solati sunt eum sup omi malo qd̃ intulerat dñs sup eum: & dederũt ei vnusquisq3 ouẽ vnã & inaurem auream vnã. Dominus autem benedi xit nouissimis iob magis q̃3 principio eius. Et facta sunt ei q̃ttuor decim milia ouium: & sex milia camelorum: & mille iuga boum: & mille asine: & fuerunt ei septem fi lii: & tres filie. Et vocauit nomẽ vnius diem: & nomen secũde cassia: & nomen tertie cornu stibii. Non sunt autem inuente mulieres speciose sicut filie iob in vniuersa tra. Deditq3 eis pater suus hereditatem inter fratres earum. Vixit au tẽ iob post flagella hec centũ quadraginta an nis: & vidit filios suos: & filios filio rum suorũ vsq3 ad quartã generationẽ: & mortu9 est senex & plen9 dierũ.

Explicit liber Job.

Explicit liber Iob.

Prologus.

Incipit prologus beati Hieronymi presbyteri in psalterium.lxx.

SALTERIVM ROMAE dudum positus emendaram: & iuxta septuaginta interpretes (licet cursim) magna tamen ex parte correxeram. Quod quia rursum videtis o paula & eustochium scriptorum vitio deprauatu: plusq; antiquum errorem q̃ nouam emendationem valere: me cogitis vt veluti quodam nouali scissum iam aruum exerceam: & obliquis sulcis renascẽtes spinas erradicem: æquũ esse dicentes: vt quod crebro male pullulat crebrius succidatur. Vnde consueta prefatione commoneo tam vos quibus forte labor iste desudat: q̃ eos qui exemplaria istiusmodi habere voluerint: vt que diligenter emendaui: cũ cura & diligentia transcribantur. Notet sibi vnusquisq; vel iacentem lineam: vel radiantia signa. i. obelos vel asteriscos: & vbicũq; viderit virgulam p̃cedentem: ab ea vsq; ad duo puncta que impressimus: sciat in septuaginta trãslatoribus plus haberi: ubi autem perspexerit stelle similitudinem: de hebreis uoluminibus additum nouerit eque usq; ad duo puncta iuxta theodotionis dumtaxat editionem: qui simplicitate sermonis a septuagĩta interp̃tibus non discordat. Hec ergo & uobis & studioso cuiq; fecisse me sciens: non ambigo multos fore qui uel inuidia uel supercilio malint contemnere uideri p̃clara q̃ discere: & de turbulento magis riuo q̃ de purissimo fonte potare.

Explicit ꝓlogus beati Hieronymi.

Incipit ꝓlogus B. Hieronymi p̃sbyteri in psalterium quod transtulit in latinũ iuxta Hebraicam ueritatem.

VSEBIVS HIERonymus Sophronio suo salutẽ dicit. Scio quosdam putare psalterium in quinq; libros esse diuisum: ut ubicunq; apud septuaginta interp̃tes scriptũ est γένοιτο γένοιτο. i. fiat fiat: finis librorum sit: ꝓ quo in hebreo legitur Amen amen. Nos autem Hebreorum auctoritatem sequuti: & maxime apostolorum qui semper in nouo testamento psalmorum librum nominãt: unum uolumen asserimus. Psalmos quoq; omnes eorum testamur auctorum qui ponuntur in titulis: Dauid scilicet & Asaph: idithun: filiorum chore: heman ezraite: moysi: & Salomonis: & reliquorum quos esdras uno uolumine comprehendit. Si enim amen. i. fideliter ꝓ quo Aquila transtulit πεπιστωμένως: in fine tãtum librorum ponitur: & nõ interdũ aut in exordio aut in calce sermonis siue sententie: nunq̃ saluator in euãgelio loq̃retur: amen amen dico uobis: nec pauli epistole in medio illud opere continerent. Moyses quoq; & Hieremias & ceteri in hunc modũ multos haberent libros: qui in medio uoluminibus suis amen frequenter inserunt. Sed & numerus. xxii. hebraicorum librorum & mysterium eiusdem numeri commutabitur. Nam & titulus ipse hebraicus sefer tehilim: quod interp̃tatur uolumen hymnorum Apostolicé auctoritati congruens: non plures libros sed unum uolumen ostendit. Quia igitur cum hebreo nuper disputans: quedam ꝓ dño saluatore de psalmis testimonia ꝓtulisti: uolensq; ille te illudere p sermones pene singulos asserebat non ita haberi in hebreo ut tu de. lxx. interp̃tibus opponebas: studiosissime postulasti ut post aquilam symmachum & theodotionem nouam editionem latino sermone transferrem. Aiebas enim te magis interp̃tum uarietate turbari: & amore quo laberis: uel translatione uel iudicio meo esse contentum: unde impulsus a te: cui & que possum debeo: & que non possum: rursum me obtrectatorum latratibus tradidi: maluiq; te uires potius meas q̃ uoluntatem in amicitia querere. Certe confidenter dicam & multos huius operis testes citabo: me nihil dumtaxat scientem de hebraica ueritate mutasse. Sicubi ergo editio mea a ueteribus discrepauerit: interroga quemlibet hebreorum: & liquido puidebis me ab emulis frustra lacerari: qui malunt contemnere uideri p̃clara q̃ discere puerissimi homines. Nam cum semp nouas expetãt uoluptates: & gule eorum uicina maria non sufficiant: cur in solo studio scripturarum ueteri sapore contenti sunt? Nec hoc dico quo p̃cessores meos mordeam: aut quicq̃ de his arbitrer detrahendum quorum translationem diligentissime emendatam olim lingue mee hominibus dederim: sed quod aliud sit in ecclesiis christo credentium psalmos legere: aliud iudeis calumniãtibus ꝑ singula uerba respõdere. Quod opusculum meum si in grecum ut polliceris transtuleris: & impitie mee doctissimos quosq; testes facere uolueris: dicã tibi illud Horatianũ in syluã ne ligna feras: nisi q hoc habebo solamen: si in labore communi intelligam mihi uel laudem uel uitupationem tecum esse cõmunem. Valere te cupio in dño Iesu: & meminisse mei.

Explicit prologus. B. Hieronymi.

PSALTERIVM.
ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ.

Psalm⁹ dauid: sine titulo apud hebreos. 1.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ, ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. α.
Beatus vir q̃ nõ abijt in cõsilio ipiorũ:
Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν,
et in via petõr nõ stetit: ⁊ in cathedra
καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη, καὶ ἐπὶ καθέδρα
pestilẽtie nõ sedit. Sed in lege dñi volũ
λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν. Ἀλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ κυρίου τὸ θέλη
tas eius: ⁊ in lege ei⁹ meditabit die ac nocte.
μα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός.
Et erit tanq̃ lignũ qđ plãtatũ est secus decursus
Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους
aquarũ. qđ fructũ suũ dabit in tpe suo:
τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ,
Et foliũ eius nõ defluet: ⁊ oĩa q̃cunq;
Καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀποῤῥυήσεται, καὶ πάντα ὅσα ἂν
faciet: ꝓsperabitur. Non sic ipij nõ sic
ποιῇ, κατευοδωθήσεται. Οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς οὐχ οὕ-
sed tanq̃ puluis quẽ ꝓijcit vẽtus a facie
τως, ἀλλ' ἢ ὡσεὶ χνοῦς ὃν ἐκρίπτει ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου
terre. Ideo nõ resurgẽt ipij in iudicio:
τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει,
neq; petõres in cõsilio iustorũ. Quõ nouit dñs viã iustorũ: ⁊ iter ipiorũ peribit. Psalmus dauid. 2.
οὐδὲ ἁμαρτωλοὶ ἐν βουλῇ δικαίων. Ὅτι γινώσκει κς ὁδὸν δικαίων, καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολεῖται. Ψαλμὸς τῷ δαδ. β.
Quare fremuerũt gẽtes ⁊ ppli: meditati sũt inania?
Ἱνατί ἐφρύαξαν ἔθνη καὶ λαοί, ἐμελέτησαν κενά;
Astiterũt reges terre: ⁊ ꝑncipes cõuenerũt in vnũ: aduersus dñm ⁊ aduersus xp̃m
Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ
eius. Dirũpamus vincula eorũ: ⁊ ꝓijciamus
αὐτοῦ. Διαῤῥήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν, καὶ ἀποῤῥίψω
a nobis iugũ ipsorũ. Qui habitat in celis irridebit eos: ⁊ dñs subsãnabit eos. Tũc lo
μεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν. Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελάσεται αὐτούς, καὶ ὁ κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς. Τότε λα
q̃tur ad eos in ira sua: ⁊ in furore suo cõ
λήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ τα
turbabit eos. Ego aũt cõstitut⁹ sũ rex ab eo sup
ράξει αὐτούς. Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ
siõ montẽ sanctũ ei⁹: ꝑdicãs p̃ceptũ dñi. Dñs
σιὼν ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ, διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα κυ. Κύριος
dixit ad me: filiu⁹ me⁹ es tu: ego hodie genui te. Po
εἶπε πρός με, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Αἴ-
stula a me: et dabo tibi gẽtes hereditatẽ tuã: ⁊
τησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ
possessionẽ tuã terminos terre. Reges eos in
τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. Ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν
virga ferrea: tanq̃ vasa figuli cõfringes eos. Et
ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκεύη κεραμέως συντρίψεις αὐτούς. Καὶ
nũc reges itelligite: erudimini oẽs q iudicatis
νῦν βασιλεῖς σύνετε, παιδεύθητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν
terrã. Seruite dño in timore: ⁊ exultate ei
γῆν. Δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ
in tremore. Apphẽdite disciplinã: nequãdo irascat dñs: ⁊ pereatis de via iusta. Cum exarserit in breui ira eius: beati oẽs q cõfidũt in eo.
ἐν τρόμῳ. Δράξασθε παιδείας, μήποτε ὀργισθῇ κς, καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας. Ὅταν ἐκκαυθῇ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ, μακάριοι πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ.
Psalmus dauid: cũ fugeret a facie absalom filij sui. 3.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ, ὁπότε ἀπεδίδρασκεν ἀπὸ προσώπου ἀβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. γ.
Dñe qđ multiplicati sũt q̃ tribulãt me: multi
Κύριε τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντές με; πολλοὶ
insurgũt aduersũ me: multi dicũt aĩe mee: nõ
ἐπανίστανται ἐπ' ἐμέ, πολλοὶ λέγουσι τῇ ψυχῇ μου, οὐκ
est salus ipsi in deo eius. dp.
ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ θεῷ αὐτοῦ. Διάψαλμα.

Hiere. 17. b. — Actuũ 4. c. — Heb. 1. b. Actu. 13. c. Apo. 2. g. 12. 19. c.

Incipit liber psalmorum. 1.

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum: & in via peccatorum non stetit: & in cathedra derisorũ non sedit. Sed in lege domini voluntas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanq̃ lignum transplãtatum iuxta riuos aq̃rum: quod fructũ suũ dabit in tpe suo: & folium eius non defluet: & omne quod fecerit prosperabitur. Nõ sic impii: sed tanquã puluis quem proiicit ventus. Propterea non resurgent impii in iudicio: neq; peccatores in cõgregatione iustorum. Quoniam nouit dñs viam iustorum: & iter impiorum peribit. 2.

Quare congregauerunt gentes: & tribus meditabuntur inania. Consurgent reges terre: & principes tractabũt pariter: aduersus dñm & aduersus xp̃m eius. Dirumpamus vincula eorum: & proiiciamus a nobis laqueos eorum. Habitans in celis irridebit: dominus subsannabit eos. Tũc loquetur ad eos in ira sua: & i furore suo cõturbabit eos. Ego autem ordinaui regẽ meum: super sion mõtẽ sctũ meũ. Annunciabo dei preceptũ: dñs dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me & dabo gentes hereditatem tuam: & possessionem tuam terminos terre. Franges eos in virga ferrea: vt vas figuli conteres eos. Et nunc reges intelligite: erudimini iudices terre. Seruite dño in timore: & exultate i tremore. Adorate pure: ne forte irascatur & pereatis de via: cum exarserit post paululũ furor eius: bti oẽs q spant i eũ.

Psalm⁹ dd cũ fugeret a facie absalõ filii sui. 3.

Domine q̃re multiplicati sunt hostes mei: mlti cõsurgũt aduersum me. Multi dicunt anime mee: nõ est salus huic in deo. Sp.

אשרי האיש אשר לא הלך
בעצת רשעים ובדרך חטאים לא
עמד ובמושב לצים לא ישב:
כי אם בתורת יהוה חפצו
ובתורתו יהגה יומם ולילה: והיה
כעץ שתול על פלגי מים אשר
פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול
וכל אשר יעשה יצליח: לא כן
הרשעים כי אם כמץ אשר
תדפנו רוח: על כן לא יקמו
רשעים במשפט וחטאים בעדת
צדיקים: כי יודע יהוה דרך
צדיקים ודרך רשעים תאבד:
ii. למה רגשו גוים ולאמים
יהגו ריק: יתיצבו מלכי
ארץ ורוזנים נוסדו יחד על יהוה
ועל משיחו: ננתקה את
מוסרותימו ונשליכה ממנו
עבתימו: יושב בשמים ישחק
אדני ילעג למו: אז ידבר אלימו
באפו ובחרונו יבהלמו: ואני
נסכתי מלכי על ציון הר קדשי:
אספרה אל חק יהוה אמר אלי
בני אתה אני היום ילדתיך:
שאל ממני ואתנה גוים נחלתך
ואחזתך אפסי ארץ: תרעם
בשבט ברזל ככלי יוצר תנפצם:
ועתה מלכים השכילו הוסרו
שפטי ארץ: עבדו את יהוה
ביראה וגילו ברעדה: נשקו בר
פן יאנף ותאבדו דרך כי יבער
כמעט אפו אשרי כל חוסי בו:
iii. מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום
בנו: יהוה מה רבו צרי רבים
קמים עלי: רבים אמרים לנפשי
אין ישועתה לו באלהים סלה:

יעץ · ישב לוץ עמד · ירה · הגה · שתל פלג · נתן עשה · נבל צלח · מוץ · נדף קום · שפט יעד · צדק ידע · אבד · הגה יצב · יסד · משח נתק · יסר שלך · ישב שחק · לעג דבר · חרה בהל · ספר חקק · בנה · נתן · רוע · כלה יצר · נפץ שכל · יסר · גרר · אנף אבד · בער חסה · זמר פנה · פנה רבה · צור רבב · קום · ישע

כבד רום וְאַתָּה יְהוָה מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי: קוֹלִי אֶל יְהוָה אֶקְרָא קרא וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה: אֲנִי ענה שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה הֱקִיצוֹתִי כִּי ישן קוץ יְהוָה יִסְמְכֵנִי: לֹא אִירָא מֵרִבְבוֹת סמך ירא עָם אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי: קוּמָה סבב שית יְהוָה הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי כִּי הִכִּיתָ ישע נכה אֶת כָּל אֹיְבַי לֶחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים לחה שִׁבַּרְתָּ: לַיהוָה הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ ישע בִּרְכָתֶךָ סֶּלָה: .iiii. לַמְנַצֵּחַ נצח נגן בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר לְדָוִד: בְּקָרְאִי זמר עֲנֵנִי אֱלֹהֵי צִדְקִי בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִּי ענה צור חָנֵּנִי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי: בְּנֵי אִישׁ עַד רחב פלל מֶה כְבוֹדִי לִכְלִמָּה תֶּאֱהָבוּן רִיק בנה כבד תְּבַקְשׁוּ כָזָב סֶלָה: וּדְעוּ כִּי הִפְלָה כלם אהב יְהוָה חָסִיד לוֹ יְהוָה יִשְׁמַע בְּקָרְאִי בקש ידע אֵלָיו: רִגְזוּ וְאַל תֶּחֱטָאוּ אִמְרוּ פלה חסד בִלְבַבְכֶם עַל מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמּוּ סֶלָה: שמע חטא זִבְחוּ זִבְחֵי צֶדֶק וּבִטְחוּ אֶל יְהוָה: שכב דמם רַבִּים אֹמְרִים מִי יַרְאֵנוּ טוֹב נְסָה רבב ראה עָלֵינוּ אוֹר פָּנֶיךָ יְהוָה: נָתַתָּה נסס פנה שִׂמְחָה בְלִבִּי מֵעֵת דְּגָנָם וְתִירוֹשָׁם נתן רבב רָבּוּ: בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו אֶשְׁכְּבָה וְאִישָׁן רבב שלם כִּי אַתָּה יְהוָה לְבָדָד לָבֶטַח שכב ישן תּוֹשִׁיבֵנִי: .v. לַמְנַצֵּחַ אֶל ישב נצח הַנְּחִילוֹת מִזְמוֹר לְדָוִד: אֲמָרַי נחל זמר הַאֲזִינָה יְהוָה בִּינָה הֲגִיגִי: אזן הגה הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי קשב כִּי אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל: יְהוָה בֹּקֶר תִּשְׁמַע פלל שמע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לְךָ וַאֲצַפֶּה: כִּי ערך צפה לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אָתָּה לֹא יְגֻרְךָ גור רוע רָע: לֹא יִתְיַצְּבוּ הוֹלְלִים לְנֶגֶד יצב הלל עֵינֶיךָ שָׂנֵאתָ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן: תְּאַבֵּד אבד דֹּבְרֵי כָזָב אִישׁ דָּמִים וּמִרְמָה רמה יְתָעֵב יְהוָה: וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ תעב אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל בוא שחה

Tu aūt dñe clypeus circa me: glĩa mea & exaltās caput meum. Voce mea ad dñm clamabo: & exaudiet me de monte scō suo. Sp. Ego dormiui & soporatus sū: euigilaui quia dñs sustētabit me. Non timebo milia ppli: q̄ circūdederūt me. Exurge dñe saluum me fac deus meus: quia pcussisti oĩm inimicorū meorū maxillā: dētes impiorū cōfregisti. Dño salꝰ: super populum tuum bñdictio tua. Semper.

Victori in canticis ps dauid. 4.

Inuocante me exaudi me deus iusticie mee: i tribulatiōe dilatasti mihi: miserere mei & exaudi orōnē meā. Filii viri vsq; quo incly ti mei ignominiose diligitis vanitatē: q̄rentes mēdaciū. Semp. Et cognoscite q̄m mirabilē reddidit dñs scm̄ suū: dñs exaudiet cū clamauero ad eū. Irascimini & nolite peccare: loq̄mini i cordibus vr̄is sup cubilia vr̄a. & tacete. Sp. Sacrificate sacrificium iusticie: & cōfidite i dño. Multi dicūt quis ondet nobis bonū: leua sup nos lumē vultꝰ tui dñe. Dedisti leticiā i corde meo in tpe frumētū coꝝ & vinū corū m̄ltiplicata sūt. In pace sil' reqēscā & dormiā: quia tu dñe spāl'r secu rū habitare fecisti me.

Victori pro hereditatibus ps dauid. 5.

Uerba mea exaudi dñe: itellige rugitū meū. Aduerte ad vocē clamoris mei rex meus & deꝰ meus: quia te dep̄cor. Dñe mān audies vocē meā: mane p̄pabor ad te & cōtēplabor. Q̄m nō deus volēs iniquitatē tu: nec hītabit iuxta te malignus. Nō stabūt iniqui i cōspectu ocl'oꝝ tuorū: odisti oēs qui opantur iniquitatē. Perdes loq̄ntes mēdaciū: virū sanguinū & dolosū aboīabitur dñs. Ego āt i mltitudie mie tue itroībo in domū tuā: adorabo ad tēplū scm̄ tuū i timore tuo. Dñe deduc me

Tu āt dñe susceptor meꝰ es: gloria mea τ exaltans
Σὺ δὲ κύριε ἀντιλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου καὶ ὑψῶν τὴν
caput meū. Uoce mea ad dñm clamaui: τ exau-
κεφαλήν μου. Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, καὶ ἐπή-
diuit me de mōte scō suo. Ego āt dormiui τ soporat
κουσέ μου ἐξ ὄρους ἁγίου αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ἐκοιμήθην καὶ ὕπνω-
sum. exurrexi: qz dñs suscipiet me. Nō timebo
σα· ἐξηγέρθην, ὅτι κύριος ἀντιλήψεταί μου. Οὐ φοβηθή-
milia populi: circūdantiū
σομαι ἀπὸ μυριάδων λαοῦ, τῶν κύκλῳ συνεπιτιθεμένων
me: exurge dñe saluū me fac deus meꝰ. Qm̄ tu pcussisti
μοι, ἀνάστα κύριε σῶσόν με ὁ θεός μου, Ὅτι σὺ ἐπάταξας
oēs aduersantes mihi sine causa: dentes petōꝝ
πάντας τοὺς ἐχθραίνοντάς μοι ματαίως, ὀδόντας ἁμαρτω-
cōtriuisti. dñi ē salus: τ sup ppl'm tuū
λῶν συνέτριψας. Τοῦ κυρίου ἡ σωτηρία, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου
bñdictio tua.
ἡ εὐλογία σου.

In finē in hymnis psalmus dauid. 4.
Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. δ'.

Cum inuocarē exaudiuit me deus iusticie
Ἐν τῷ ἐπικαλεῖσθαί με εἰσήκουσέ μου ὁ θεὸς τῆς δικαιο-
mee: in tribulatiōe dilatasti mihi. miserere mei: τ ex-
σύνης μου, ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς με. οἰκτείρησόν με, καὶ εἰσ-
audi oratione meā. Filij hoim vsqueq grau
άκουσον τῆς προσευχῆς μου. Υἱοὶ ἀνθρώπων ἕως πότε βαρ-
corde. vt qd diligitis vanitatē: et q̄ritis mēdaciū.
υκάρδιοι. ἱνατί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος;
Et scitote qm̄ mirificauit dñs sanctū suū: dñs exau
Καὶ γνῶτε ὅτι ἐθαυμάστωσε κύριος τὸν ὅσιον αὐτοῦ, κύριος εἰσα-
diet me cū clamauero ego ad eū. Irascimini
κούσεταί μου ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς αὐτόν. Ὀργίζεσθε
et nolite peccare: q̄ dicitis in cordibus vr̄is: in
καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, ἃ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ
cubilibus vr̄is cōpūgimini. Sacrificate sacrificiū iusticie
ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε. Θύσατε θυσίαν δικαιοσύ-
et sperate in dño. multi dicūt: qs ondet
νης καὶ ἐλπίσατε ἐπὶ κύριον. πολλοὶ λέγουσι, τίς δείξει
nob bona? Signatū est sup nos lumē vultus
ἡμῖν τὰ ἀγαθά; Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου
tui dñe: dedisti leticiā in corde meo. A
σου κύριε, ἔδωκας εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν μου. Ἀπὸ
fructu frumēti: vini: τ olei sui multiplicati sūt. In pa
καρποῦ σίτου, οἴνου, καὶ ἐλαίου αὐτῶν ἐπληθύνθησαν. Ἐν εἰ-
ce in idipm dormiā τ requiescā. Qm̄ tu dñe
ρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι καὶ ὑπνώσω. Ὅτι σὺ κύριε
singulariter in spe cōstituisti me.
κατὰ μόνας ἐπ' ἐλπίδι κατῴκισάς με.

Pro ea q̄ hereditatē cōsequitur psalmus dauid. 5.
Ὑπὲρ τῆς κληρονομούσης ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. ε'.

Uerba mea auribꝰ pcipe dñe: intellige clamorē
Τὰ ῥήματά μου ἐνώτισαι κύριε, σύνες τῆς κραυγῆς
meū: intēde voci orōnis mee rex meus τ
μου, πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ
deus meꝰ. Qm̄ ad te orabo dñe: mane exaudies
θεός μου. Ὅτι πρὸς σὲ προσεύξομαι κύριε, τὸ πρωῒ εἰσακού-
vocē meā. Mane astabo tibi τ videbo
σῃ τῆς φωνῆς μου. Τὸ πρωῒ παραστήσομαί σοι καὶ ἐπόψει
me: qm̄ nō deꝰ volēs iniqtatē tu es. Nō hītabit iuxta te
με, ὅτι οὐχὶ θεὸς θέλων ἀνομίαν σὺ εἶ. Οὐ παροικήσει σοι
malignus: neq pmanebūt iniusti ante
πονηρευόμενος, οὐδὲ διαμενοῦσι παράνομοι κατέναντι τῶν
oculos tuos. Odisti oēs qui operātur
ὀφθαλμῶν σου. Ἐμίσησας πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν
iniqtatē: pdes oēs q loquūtur mēdaciū.
ἀνομίαν, ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος.
Uirū sanguinū τ dolosū abominabit dñs. ego aūt in
Ἄνδρα αἱμάτων καὶ δόλιον βδελύσσεται κύριος. ἐγὼ δὲ ἐν
multitudie mie tue introibo in domū
τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου, εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν
tuā: adorabo ad tēplum
σου, προσκυνήσω πρὸς ναὸν

sctm̄ tuū in timore tuo. Dñe deduc me in iusticia
ἅγιόν σου ἐν φόβῳ σου. Κύριε ὁδήγησόν με ἐν τῇ δικαιοσύνῃ
tua: pp̄ter inimicos meos dirige i cōspectu tuo viā
σου, ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου κατεύθυνον ἐνώπιόν σου τὴν ὁδόν
meā. Qm̄ nō est in ore eoꝝ veritas: cor
μου. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια, ἡ καρδία
eoꝝ vana. Sepulchrū patēs guttur eoꝝ: lin-
αὐτῶν ματαία. Τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώ-
guis suis dolose agebāt: iudica illos deus. Decidāt
σσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, κρῖνον αὐτοὺς ὁ θεός. Ἀποπεσάτωσαν
a cogitatiōibus suis: scdm̄ multitudinē ipietatū
ἀπὸ τῶν διαβουλιῶν αὐτῶν, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν
eoꝝ expelle eos: qm̄ irritauerūt te dñe. Et leten-
αὐτῶν ἔξωσον αὐτούς, ὅτι παρεπίκρανάν σε κύριε. Καὶ εὐφρανθή-
tur oēs qui sperāt in te: in eternū exultabūt
τωσαν πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπὶ σέ, εἰς αἰῶνα ἀγαλλιάσονται
τ habitabis in eis. Et gloriabūtur in te q
καὶ κατασκηνώσεις ἐν αὐτοῖς. Καὶ καυχήσονται ἐν σοὶ οἱ
diligūt nomē tuū: qm̄ tu benedices iusto dñe:
ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι σὺ εὐλογήσεις δίκαιον κύριε,
Ut scuto bone volūtatis coronasti nos.
Ὡς ὅπλῳ εὐδοκίας ἐστεφάνωσας ἡμᾶς.

In finē in hymnis pro octaua psalmus dd. 6.
Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ὑπὲρ τῆς ὀγδόης ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. ς'.

Dñe ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corri
Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παι-
pias me. Miserere mei dñe: qm̄ infirmꝰ sum. sana me do
δεύσῃς με. Ἐλέησόν με κύριε, ὅτι ἀσθενής εἰμι· ἴασαί με κύ-
mine: qm̄ cōturbata sūt ossa mea. Et aīa mea turbata ē
ριε, ὅτι ἐταράχθη τὰ ὀστᾶ μου. Καὶ ἡ ψυχή μου ἐταράχθη
valde: τ tu dñe vsqueq? cōuertere dñe: eripe
σφόδρα, καὶ σὺ κύριε ἕως πότε; ἐπίστρεψον κύριε, ῥῦσαι τὴν
aiaz meā. Saluū me fac pp̄ miaz tuā: qm̄ nō est in
ψυχήν μου. Σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν
morte q memor sit tui: i iferno āt qs cōfitebit
τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου, ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσε-
tibi? Laboraui in gemitu meo: lauabo p singulas
ταί σοι; Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἑκάστην
noctes lectū meū: i lachrimis meis stratū meū riga
νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέ-
bo. turbatꝰ ē a furore oculus meus: inueteraui int
ξω. Ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου, ἐπαλαιώθην ἐν
oēs inimicos meos. Discedite a me oēs q opa-
πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου. Ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζό-
mini iniqtatē: qm̄ exaudiuit dñs vocē fletus
μενοι τὴν ἀνομίαν, ὅτι εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς τοῦ κλαυ-
mei. Exaudiuit dñs deprecatiōez meā: dñs orōnē
θμοῦ μου. Ἤκουσε κύριος τῆς δεήσεώς μου, κύριος τὴν προσευ-
meā suscepit. Erubescant τ cōturbētur
χήν μου προσεδέξατο. Αἰσχυνθείησαν καὶ ταραχθείησαν
oēs inimici mei: cōuertātur τ erubescāt
πάντες οἱ ἐχθροί μου, ἀποστραφείησαν καὶ καταισχυνθείη-
valde velociter.
σαν σφόδρα διὰ τάχους.

psalmus dd: quē cātauit dño pro verbis
Ψαλμὸς τῷ Δαβίδ, ὃν ᾖσε τῷ κυρίῳ ὑπὲρ τῶν λόγων
chusi filij iemini. 7.
Χουσὶ υἱοῦ Ἰεμενί. ζ'.

Dñe deus meus in te speraui: saluū fac me ex oibus
Κύριε ὁ θεός μου ἐπὶ σοὶ ἤλπισα, σῶσόν με ἐκ πάντων
psequētibus me: τ libera me. Nequādo rapiat vt leo
τῶν διωκόντων με, καὶ ῥῦσαί με. Μήποτε ἁρπάσῃ ὡς λέ-
aiam meā: dū nō est qui redimat neq̄ q saluū faciat.
ων τὴν ψυχήν μου, μὴ ὄντος λυτρουμένου μηδὲ σῴζοντος.
Dñe deꝰ meus si feci istud: si est iniqtas in manibꝰ
Κύριε ὁ θεός μου εἰ ἐποίησα τοῦτο, εἰ ἔστιν ἀδικία ἐν χερ-
meis: Si reddidi retribuētibus mihi mala:
σί μου, Εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδιδοῦσί μοι κακά,
decidā merito ab inimicis meis inanis. psequatur merito
ἀποπέσοιμι ἄρα ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μου κενός. Καταδιώξαι ἄρα
inimicus aiaz meā τ cōprehendat: τ cōculcet
ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου καὶ καταλάβοι, καὶ καταπατήσαι

In iusticia tua pp̄ isidiatores meos: dirige aū faciē meā viā tuā. Nō ē ei in ore corū rectū: iteriora corū insidie: sepulchrū patens gūttur eorū: linguā suā lenificant. Cōdēna eos deus excidāt a consiliis suis: iuxta multitudinē scelerū corū expelle eos: quoniā puocauerūt te. Et letētur oēs qui sperāt in te: in ppetuū laudabunt: & ptegēs eos: & letabūtur i te qui diligūt nomē tuū. Quoniā tu benedices iusto: dñe vt scuto placabilitatis coronabis eū.

Victori in psalmis sup octauā psalmꝰ dd. 6.

Domine ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. Misererē mei dñe quoniā ifirmus sū: sana me dñe quoniā conturbata sunt ossa mea. Et aīa mea turbata est valde: & tu dñe vsque quo? Cōuertere dñe eruе aīam meam: salua me pp mīam tuā. Quoniā nō in morte recordatio tui: i iferno quis cōfitebitur tibi? Laboraui in gemitu meo: natare faciā tota nocte lectū meū: lachrimis meis stratū meū rigabo. Caligauit pre amaritudine oculus meus: consumptus sum ab vniuersis hostibus meis. Recedite a me oēs qui opamī iniquitatē: quia audiuit dñs vocem fletus mei. Audiuit dñs dep̄catione meā: dñs orōnē meā suscipiet. Cōfūdātur & cōturbētur vehementer oēs inimici mei: reuertantur & cōfundantur subito.

Pro ignoratiōe dd: q cecinit dño sup verba ethiopis filii iemini. 7.

Domie deꝰ meꝰ in te speraui: salua me ab oibus psequētibus me & libera me. Ne forte rapiat vt leo animā meā: laceret & nō sit q eripiat. Dñe deus meus si feci istud: si ē iniquitas in māibus meis: Si reddidi retribuētibus mihi mala: & dimisi hostes meos vacuos. psequatur iimicꝰ aiam meā & apphēdat: & cōculcet

נתה קָדְשֶׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ: יְהוָה נְחֵנִי שרר ישר בְצִדְקָתֶךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי הַיְשַׁר לְפָנַי פנה כון דַּרְכֶּךָ: כִּי אֵין בְּפִיהוּ נְכוֹנָה קִרְבָּם הוה פתח הַוּוֹת קֶבֶר פָּתוּחַ גְּרוֹנָם לְשׁוֹנָם גרן לשן יַחֲלִיקוּן: הַאֲשִׁימֵם אֱלֹהִים יִפְּלוּ חלק שום מִמֹּעֲצוֹתֵיהֶם בְּרֹב פִּשְׁעֵיהֶם הַדִּיחֵמוֹ נפל יעץ כִּי מָרוּ בָךְ: וְיִשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם רבב נדח יְרַנֵּנוּ וְתָסֵךְ עָלֵימוֹ וְיַעְלְצוּ בְךָ מרה שמח אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ: כִּי אַתָּה תְּבָרֵךְ חסה עלם צַדִּיק יְהוָה כַּצִּנָּה רָצוֹן תַּעְטְרֶנּוּ: רנן סכך .vi. לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת עַל הַשְּׁמִינִית עלץ אהב לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: יְהוָה אַל בְּאַפְּךָ ברך צדק תוֹכִיחֵנִי וְאַל בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי: צנן רצה חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֻמְלַל אָנִי רְפָאֵנִי עטר נצח יְהוָה כִּי נִבְהֲלוּ עֲצָמָי: וְנַפְשִׁי נגן שמן נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה יְהוָה עַד מָתָי: זמר יכח שׁוּבָה יְהוָה חַלְּצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי חמם יסר לְמַעַן חַסְדֶּךָ: כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ אמל בהל בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה לָּךְ: יָגַעְתִּי ישע שאל ידה בְאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל לַיְלָה מִטָּתִי שחה נטה בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה: עָשְׁשָׁה מסה מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה בְּכָל צוֹרְרָי: סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי שָׁמַע פעל יְהוָה קוֹל בִּכְיִי: שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי בכה חנן יְהוָה תְּפִלָּתִי יִקָּח: יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ פלל לקח מְאֹד כָּל אֹיְבָי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע: בוש בהל .vii. שִׁגָּיוֹן לְדָוִד אֲשֶׁר איב שוב שגה שָׁר לַיהוָה עַל דִּבְרֵי כוּשׁ בֶּן שיר בנה יְמִינִי: יְהוָה אֱלֹהַי בְּךָ חָסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי מִכָּל ימן חסה ישע רֹדְפַי וְהַצִּילֵנִי: פֶּן יִטְרֹף נצל טרף כְּאַרְיֵה נַפְשִׁי פֹּרֵק וְאֵין מַצִּיל: ארה פרק יְהוָה אֱלֹהַי אִם עָשִׂיתִי זֹאת אִם נצל עשה יֶשׁ עָוֶל בְּכַפָּי: אִם גָּמַלְתִּי רעע חלץ שׁוֹלְמִי רָע וָאֲחַלְּצָה צוֹרְרִי רֵיקָם: רדף אויב יִרַדֹּף אוֹיֵב נַפְשִׁי וְיַשֵּׂג וְיִרְמֹס נשג רמס

i terra vitā meā: & gloriā meā i puluerem colloce. Sēp. Surge dñe in furore tuo: eleuare indignās super hōstes meos: & consurge ad me iudicio quod mādasti. Et congregatio tribuum circūdet te: & p hac in altum reuertere. Domin⁹ iudicabit populos: iudica me domine scd̄m iusticiā meā: & scd̄m simplicitatē meā q est in me. Consumetur nūc malū iniquorum: & cōfirmetur iust⁹: p bator cordis & renum deus iust⁹. Clype⁹ meus in deo: qui saluat rectos corde. De⁹ iudex iustus: & fortis cōminās tota die. Nō couertenti gladiū suū acuet arcū suū tetēdit & parauit illū. Et in ipso preparauit vasa mortis: sagittas suas ad cōburēdū opatus ē. Ecce pturit iniqtatē & cōcepit dolorē: & pepit mēdaciū. Lacū apuit & effodit eū: & icidit in interitū quē opat⁹ ē. Reuertetur dolor su⁹ i caput eius: & sup vertice eius iniqtas sua descendet. Confitebor dño scd̄m iusticiam ei⁹: & cātabo noi dñi altissimi.

Victori pro torcularibus psalmus dauid. 8.

Domine dñator nr̄ q̄ grāde ē nomen tuū i vniuersa terra: q posuisti gloriā tuā sup celos. Ex ore ifantium & lactentiū pfecisti laudē pp aduersarios tuos vt qescat inimic⁹ & vltor. Qm̄ videbo celos tuos opa digitorū tuorū: lunā & stellas q̄ fūdasti. Quid est hō q̄ m̄ recordaris eius? vel filius hominis quoniā visitas eū? Et minuisti eū paulomin⁹ a deo: gloria & decore coronasti eū. Dedisti ei ptātē sup opa manuū tuarū: cuncta posuisti sub pedib⁹ eius. Oues & armenta oia: isup & aialia agri. Aues celi & pisces maris: qui transeunt semitas ponti. Domie dominator noster quā grande est nomē tuū i vniuersa terra.

Victori super mortem filii psalmus dauid. 9.

Confitebor tibi domine in toto corde meo: narrabo oia mirabilia tua. Letabor & gaudebo i te: cantā noi tuo altissime. Cū ceciderit inimici mei retrorsum: & corruerit & pierint a facie tua. Fecisti ei iudiciū meū & cām meā: sedisti super soliū iudex iusticie. Increpasti gētes pdidisti ipiū: nomen eorum delesti in sēpiternū & iugiter. Inimici cōplete sūt solitudines in finē: & ciuitates subuertisti: periit memoria eorū cū ipsis. Dñs āt in sēpiternū sedebit: stabiliuit ad iudicandū soliū suū. Et ipse iudicat orbem in iusticia: iudicat populos in equitatibus. Et erit dominus eleuatio oppsso: eleuatio opportuna in angustia. Et cōfidēt in te q nouerūt nomē tuum: quoniā nō dereliqsti qrētes te dñe. Cantate dño habitatori siō: āñūciate in populis cogitatiōes eius. Quoniā querēs sanguinē eorū recordatus est: nō ē oblitus clamoris paupe rū. Miserere mei dñe: vide afflictionē meam ex inimicis meis: exaltās me d portis mortis. Vt narrē oēs laudes tuas in portis filie siō: exultabo i salutari tuo. Demerse sunt gētes in interitu quē fecerūt: in rete isto qd abscōderūt capt⁹ ē pes eorū. Agnit⁹ est dñs iudiciū faciēs in ope manuū suarum corruit ipius. meditatio sp. Couertātur ipii in infernū: oēs gentes q̄ oblite sunt dei. Quoniā nō in eternū obliuiōi erit paup: expectatio pauperū nō pibit i ppetuū. Surge dñe nō cōfortetur hō: iudicētur gētēs ante faciē tuam. Pone dñe terrorē eis: sciant gentes homines esse. Semp.

ps. 10.

Quare domine stas a longe: despicis in tpibus angustie. In superbia impii ardet paup: capiantur in sceleribus q̄ cogitauerūt. Quia laudauit ipi⁹ desideriū

aĩe sue: & auar9 applaudens sibi blasphemauit dñm. Impius sc͞dm altitudinẽ furoris sui non reqret: nec deus in oĩbus cogitatiõibus eius. Parturiũt vie eius in omni tpe: lõge sunt iudicia tua a facie ei9: oẽs inimicos suos despicit. Loquitur in corde suo nõ mouebor: in gñatiõe & gñatiõe ero sine malo. Maledictiõe os eius plenũ est & dolis & auaricia: sub lingua ei9 dolor & iniqtas. Sedet insidiãs iuxta vestibula in abscõditis vt interficiat inocẽtẽ: oculi eius robustos tuos circũspiciũt. Insidiatur i abscõdito qsi leo in cubili suo: insidiatur vt rapiat pauperem: rapiet pauperẽ cũ attraxerit eũ ad rete suũ. Et cõfractũ subiiciet eũ & irruet viribus suis valẽter. Dixit in corde suo oblitus est deus: abscõdit faciẽ suã: nõ respiciet in ppetuũ. Surge dñe deus leua manũ tuã: noli obliuisci pauperũ. Quare blasphemat ipius deũ: dicẽs i corde suo q nõ requiras. Vides qa tu laborẽ & furorẽ respicis vt detur in mãu tua: tibi derelinquũtur fortes tui pupillo tu es adiutor. Contere brachiũ impii & maligni: qres impietatem eius & nõ inuenies. Domin9 rex seculi & eternitatis: perierunt gentes de terra ei9. Desideriũ pauperũ audisti dñe: preparasti cor eorum: audiat auris tua. Vt iudices pupillũ & opp̃ssum: & nequaq̃ vltra supbiat homo de terra.

Victori dauid. 11.

IN domino speraui: quomodo dicitis aĩe mee: trãsuola i mõtem vt auis. Quia ecce impii tetenderũt arcum: posuerunt sagittã suã sup neruũ: vt sagittent in abscõdito rectos corde. Quia leges dissipate sunt: iustus quid operatus ẽ. Dominus in templo sancto suo: dñs in celo thron9 ei9: oculi ei9 vident: palpebre eius probant filios hoĩm.

Dñs iustũ probat: ipium autẽ & diligentem iniquitatem odit anima eius. Pluet super peccatores laqueos: ignis & sulphur & spũs tẽpestatũ pars calicis eorum. Quoniã iustus dñs iusticias dilexit: rectum videbũt facies eius.

Victori super octauã ps dauid. 12.

SAlua domine quoniam defecit sctũs: quoniã imminuti sũt fideles a filiis hominũ. Frustra loquuntur vnusquisq; proxio suo: labium subdolum in corde & corde locuti sunt. Disperdat dominus omnia labia dolosa: linguam magniloquam. Qui dixerunt linguã nostram roboremus: labia nĩa nobiscũ sũt: quis nr̃ dñs est? Propter vastitatẽ inopũ & gemitũ pauperũ: nũc consurgam dicit dominus: ponam in salutari auxiliũ eorũ. Eloquia domini eloquia munda: argẽtũ igne probatũ separatum a terra colatũ septuplũ. Tu dñe custodies ea: seruabis nos a gñatõe hac in eternum. In circuitu impii ambulant: cũ exaltati fuerĩt vilissimi filiorum hominum.

Victori psalm9 dauid. 13.

VSqquo dñe obliuisceris mei penitus: vsqquo abscondes faciem tuam a me? Vsqquo ponã cõsilia in anima mea: dolorẽ in corde meo per diẽ: vsqquo exaltabitur inimicus meus sup me? Cõuertere exaudi me dñe deus meus: illumina oculos meos: ne vnq; obdormiã in morte. Nequãdo dicat inimicus meus preualui aduersus eum: hostes mei exultabunt cũ motus fuero. Ego aũt i mĩa tua cõfisus: exultabit cor meum in salutari tuo: cãtabo dño qui meruit sup me.

Victori dd. 14.

DIxit stultus i corde suo nõ ẽ deus: corrupti sunt & aboĩabiles fcti sunt studiose: nõ ẽ qui faciat bonũ. Dñs

השקיף על בני אדם לראות היש
משכיל דרש את אלהים: הכל
סר יחדו נאלחו אין עשה טוב
אין גם אחד: הלא ידעו כל
פעלי און אכלי עמי אכלו לחם
יהוה לא קראו: שם פחדו פחד
כי אלהים בדור צדיק: עצת עני
תבישו כי יהוה מחסהו: מי יתן
מציון ישועת ישראל בשוב יהוה
שבות עמו יגל יעקב ישמח
ישראל: טו. מזמור לדוד
יהוה מי יגור באהלך מי
ישכן בהר קדשך: הולך תמים
ופעל צדק ודבר אמת בלבבו:
לא רגל על לשנו לא עשה
לרעהו רעה וחרפה לא נשא על
קרבו: נבזה בעיניו נמאס ואת
יראי יהוה יכבד נשבע להרע
ולא ימר: כספו לא נתן בנשך
ושחד על נקי לא לקח עשה אלה
לא ימוט לעולם: טז. מכתם
לדוד שמרני אל כי חסיתי
בך: אמרת ליהוה אדני אתה
טובתי בל עליך: לקדושים
אשר בארץ המה ואדירי כל
חפצי בם: ירבו עצבותם אחר
מהרו בל אסיך נסכיהם מדם
ובל אשא את שמותם על שפתי:
יהוה מנת חלקי וכוסי אתה
תומיך גורלי: חבלים נפלו לי
בנעמים אף נחלת שפרה עלי:
אברך את יהוה אשר יעצני אף
לילות יסרוני כליותי: שויתי
יהוה לנגדי תמיד כי מימיני בל
אמוט: לכן שמח לבי ויגל כבודי
אף בשרי ישכן לבטח: כי לא

de celo pspexit sup filios hoim: vt videret si e intelligẽs requirẽs deum. Omnes recesserũt simul cõglutinati sunt: nõ est qui faciat bonũ: nõ e vsq ad vnũ. Nõne cognoscẽt oẽs qui opantur iniqtatẽ: qui deuorãt populũ meũ vt cibũ panis: dñm nõ inuocauerunt. Ibi timebũt formidine: qm̃ deus i gñatiõe iusta ẽ. Cõsiliũ pauperis cõfudistis: qm̃ dñs spes eius est. Quis dabit de siõ salutem isrl? qñ reduxerit dñs captiuitatem ppli sui: exultabit iacob: letabitur israel.

Psalmus dauid. 15.

Domine qs pegrinabitur in tẽtorio tuo: qs hitabit in mõte scõ tuo? Qui ingreditur sine macula & opatur iusticiã: & loquitur veritatẽ in corde suo. Nõ est facilis in lingua sua: nec fecit amico suo malũ: & opprobriũ non sustinuit super propinquo suo. Despicitur oculis ei9 iprobus: timẽtes aũt dñm glificat: iurat vt se affligat & non mutat. Pecuniã suã nõ dedit ad vsurã: & mũera aduersum inoxiũ nõ accepit: qui facit hec nõ cõmouebitur i etnũ.

Humilis & simplicis dauid. 16.

Custodi me deus: qm̃ spaui i te. Dices dño dñs me9 es tu: bñ mihi nõ est sine te. Sanctis qui in terra sũt & magnificis: oĩs volũtas mea i eis. Multiplicabũtur idola eorũ post tergũ sequẽtiũ: nõ libabo libamĩa eorũ de sanguine: neq3 assumã nomina eorũ in labiis meis. Dñs pars hereditatis mee & calicis mei: tu possessor sortis mee. Linee ceciderũt mihi i pulcherrimis: & hereditas speciosissima mea ẽ. Benedicã dñm qui dedit mihi cõsiliũ: insup & noctibus erudierunt me renes mei. Proposui dñm i cõspectu meo sp: quia a dextris meis ẽ ne cõmouear. Propterea letatũ ẽ cor meũ & exultauit glia mea: & caro mea hitabit cõfidẽ

pspexit sup filios hominũ: vt videat si ẽ intel
διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνι-
ligẽs: aut requirẽs deũ. Oẽs declinauerũt simul inutiles facti sũt:
ῶν, ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν. Πάντες ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρειώθησαν,
nõ est q̃ faciat bonũ: nõ est vsq ad vnũ. Nõne cogno Ro.3.b
οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. Οὐχὶ γνώσον-
scẽt oẽs q̃ opant iniqtatẽ: q̃ deuorãt plebẽ
ται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οἱ ἐσθίοντες τὸν λαόν
meã in escã panis. Dominũ nõ inuocauerũt: illic
μου ἐν βρώσει ἄρτου. Τὸν κύριον οὐκ ἐπεκαλέσαντο, ἐκεῖ
trepidauerũt timore: vbi nõ erat timor. Qm̃ dñs i gñatiõe
ἐδειλίασαν φόβον, οὗ οὐκ ἦν φόβος. Ὅτι κύριος ἐν γενεᾷ
iustoꝝ: cõsiliũ inopis cõfudistis: at dñs spes ei9
δικαίων, βουλὴν πτωχοῦ κατῃσχύνατε, ὁ δὲ κύριος ἐλπὶς αὐ-
est. Quis dabit ex sion salutare israel? cũ
τοῦ ἐστι. Τίς δώσει ἐκ σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ ἰσραήλ; ἐν τῷ
auerterit dñs captiuitatẽ plebis sue: ex-
ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀ-
ultabit iacob & letabitur israel.
γαλλιάσεται ἰακὼβ καὶ εὐφρανθήσεται ἰσραήλ.

In fine psalm9 dauid. 14
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ιδ΄.

Domine q̃s habitabit in tabernaculo tuo: aut q̃s
Κύριε τίς παροικήσει ἐν τῷ σκηνώματί σου, ἢ τίς
requiescet in mõte scõ tuo? Qui igredit sine macula: &
κατασκηνώσει ἐν ὄρει ἁγίῳ σου; Πορευόμενος ἄμωμος, καὶ
operatur iustitiã. Qui loqtur veritatẽ i corde suo:
ἐργαζόμενος δικαιοσύνην. Λαλῶν ἀλήθειαν ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ,
q̃ nõ egit dolũ in lingua sua: Nec fecit pxi
ὃς οὐκ ἐδόλωσεν ἐν γλώσσῃ αὐτοῦ, Καὶ οὐκ ἐποίησε τῷ πλη-
mo suo malũ: & opprobriũ nõ accepit aduersus pxi-
σίον αὐτοῦ κακόν, καὶ ὀνειδισμὸν οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ τοῖς ἔγγι-
mos suos. Ad nihilũ deduct9 ẽ i cõspectu ei9 malign9:
στα αὐτοῦ. Ἐξουδένωται ἐνώπιον αὐτοῦ πονηρευόμενος, τοὺς
timẽtes aũt dñm glificat. Qui iurat pximo suo
δὲ φοβουμένους τὸν κύριον δοξάζει. Ὁ ὀμνύων τῷ πλησίον αὐ-
& nõ decipit: q̃ pecuniã suã nõ dedit ad vsurã:
τοῦ καὶ οὐκ ἀθετῶν, τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ,
& munera sup inocẽtes nõ accepit. Qui facit hec: nõ mouebi
καὶ δῶρα ἐπ᾽ ἀθώοις οὐκ ἔλαβεν. Ὁ ποιῶν ταῦτα, οὐ σαλευ-
tur in eternũ. Tituli inscriptio ipi dauid. 15.
θήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. Στηλογραφία τῷ δαδ. ιε΄.

Conserua me dñe: qm̃ in te spaui. Dixi dño:
Φύλαξόν με κύριε, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα. Εἶπα τῷ κυρίῳ,
dñs me9 es tu: qm̃ bonoꝝ meoꝝ nõ eges. Sã
κύριός μου εἶ σύ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρείαν ἔχεις. Τοῖς ἁ-
ctis q̃ in tra ei9 mirificauit dñs oẽs vo-
γίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ ἐθαυμάστωσεν ὁ κύριος πάντα τὰ θε-
luntates suas in eis. multiplicate sũt infirmitates eoꝝ:
λήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς. Ἐπληθύνθησαν αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν,
postea accelerauerũt. Nõ cõgregabo cõuẽticula
μετὰ ταῦτα ἐτάχυναν. Οὐ μὴ συναγάγω τὰς συναγωγὰς
eoꝝ de sanguinib9: nec memor ero nominũ eoꝝ p
αὐτῶν ἐξ αἱμάτων, οὐδ᾽ οὐ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ
labia mea. Dñs pars hereditatis mee & cali-
χειλέων μου. Κύριος μερὶς τῆς κληρονομίας μου καὶ τοῦ ποτη-
cis mei: tu es q̃ restitues hereditatẽ meã mihi. Fu-
ρίου μου, σὺ εἶ ὁ ἀποκαθιστῶν τὴν κληρονομίαν μου ἐμοί. Σχοι-
nes ceciderũt mihi in preclaris meis: & .n. hereditas
νία ἐπέπεσέ μοι ἐν τοῖς κρατίστοις μου, καὶ γὰρ ἡ κληρονομία
mea preclara mihi est. Bñdicã dñm q̃ tribuit i-
μου κρατίστη μοί ἐστιν. Εὐλογήσω τὸν κύριον τὸν συνετί-
tellectũ mihi: isup & vsq ad noctẽ increpuerũt me re-
σαντά με, ἔτι δὲ καὶ ἕως νυκτὸς ἐπαίδευσάν με οἱ νε-
nes mei. Prouidebã dñz in cõspectu meo semp:
φροί μου. Προωρώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός,
qm̃ a dextris meis est: ne cõmouear. Propt hoc letatũ
ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. Διὰ τοῦτο εὐφράν-
est cor meũ: & exultauit lingua mea: insup Actuũ 2.d.
θη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ
& caro mea requiescet in spe. Qm̃ nõ
καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ᾽ ἐλπίδι. Ὅτι οὐκ

derelinques aĩam meã in iferno: neq3 dabis sanctũ
ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδην, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσι-
tuũ videre corruptiõez. Notas fecisti mihi vias vite: adiple-
όν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώ-
bis me leticia cũ vultu tuo: delectatiõe Actu. 13.c.
σεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου, τερπνότης
in dextera tua vsq in finẽ.
ἐν τῇ δεξιᾷ σου εἰς τέλος.

Oratio dauid. 16.
Προσευχὴ τῷ δαυίδ. ιϛ΄.

Exaudi dñe iustitiã meã: itende depcatiõez
Εἰσάκουσον κύριε δικαιοσύνης μου, πρόσχες τῇ δεήσει
meã. Auribus pcipe orõnẽ meã nõ in labiis dolosis.
μου. Ἐνώτισαι τὴν προσευχήν μου οὐκ ἐν χείλεσι δολίοις.
De vultu tuo iudiciũ meũ pdeat: oculi mei vi
Ἐκ προσώπου σου τὸ κρῖμά μου ἐξέλθοι, οἱ ὀφθαλμοί μου ἰ-
deãt equitatẽ. Probasti cor meũ: vi
δέτωσαν εὐθύτητας. Ἐδοκίμασας τὴν καρδίαν μου, ἐ-
sitasti nocte: igne examinasti me & nõ ẽ inuẽta in me ini-
πεσκέψω νυκτός, ἐπύρωσάς με καὶ οὐχ εὑρέθη ἐν ἐμοὶ ἀδι-
quitas. Ut nõ loquat os meũ opa ho-
κία. Ὅπως ἂν μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου τὰ ἔργα τῶν ἀν-
minũ: ppt verba labioꝝ tuoꝝ ego custodiui
θρώπων, διὰ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου ἐγὼ ἐφύλαξα
vias duras. pfice gress9 meos in
ὁδοὺς σκληράς. Κατάρτισαι τὰ διαβήματά μου ἐν ταῖς
semitis tuis: vt nõ moueãtur vestigia mea. Ego
τρίβοις σου, ἵνα μὴ σαλευθῶσι τὰ διαβήματά μου. Ἐγὼ
clamaui: qm̃ exaudisti me de9: inclina aurẽ tuã mihi:
ἐκέκραξα, ὅτι ἐπήκουσάς μου ὁ θεός, κλῖνον τὸ οὖς σου ἐμοί,
& exaudi vba mea. Mirifica mias tuas
καὶ εἰσάκουσον τῶν ῥημάτων μου. Θαυμάστωσον τὰ ἐλέη σου
q̃ saluos facis sperãtes in te. A resistentib9 dextere
ὁ σώζων τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ. Ἐκ τῶν ἀνθεστηκότων τῇ δεξιᾷ
tue: custodi me dñe vt pupillã oculi. Sub vmbra ala
σου, φύλαξόν με κύριε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. Ἐν σκέπῃ τῶν πτε-
rũ tuaꝝ pteges me: a facie impioꝝ qui afflixe
ρύγων σου σκεπάσεις με, ἀπὸ προσώπου ἀσεβῶν τῶν ταλαι-
rũt me. Inimici mei aĩaz meã circũdederũt:
πωρησάντων με. Οἱ ἐχθροί μου τὴν ψυχήν μου περιέσχον,
adipẽ suũ cõcluserũt: os eoꝝ locutũ ẽ super
τὸ στέαρ αὐτῶν συνέκλεισαν, τὸ στόμα αὐτῶν ἐλάλησεν ὑπε-
biam. Proiicientes me nũc circundederũt me:
ρηφανίαν. Ἐκβαλόντες με νυνὶ περιεκύκλωσάν με, τοὺς
oculos suos statuerũt declinare in trã. Susceperũt
ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἔθεντο ἐκκλῖναι ἐν τῇ γῇ. Ὑπέλαβόν
me sicut leo parat9 ad predã: & sicut catul9 leonis habitãs i
με ὡσεὶ λέων ἕτοιμος εἰς θήραν, καὶ ὡσεὶ σκύμνος οἰκῶν ἐν
abditis. Exurge dñe pueni eos: & sup-
ἀποκρύφοις. Ἀνάστηθι κύριε πρόφθασον αὐτούς, καὶ ὑπο-
planta eos: eripe aĩam meã ab impio: fra-
σκέλισον αὐτούς, ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ ἀσεβοῦς, ῥομ-
meã tuã ab inimicis man9 tue. Dñe a paucis
φαίαν σου ἀπὸ ἐχθρῶν τῆς χειρός σου. Κύριε ἀπὸ ὀλίγων
de tra diuide eos in vita eoꝝ & de abscon-
ἀπὸ γῆς διαμέρισον αὐτοὺς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν καὶ τῶν κεκρυμ-
ditis tuis a impleť9 ẽ venter eoꝝ. Saturati sũt filiis: &
μένων σου ἐπλήσθη ἡ γαστὴρ αὐτῶν. Ἐχορτάσθησαν υἱῶν, καὶ
dimiserũt reliquias paruulis suis: Ego aũt i iu
ἀφῆκαν τὰ κατάλοιπα τοῖς νηπίοις αὐτῶν, Ἐγὼ δὲ ἐν δι-
stitia apparebo cõspectui tuo. Satiabor
καιοσύνῃ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ σου. Χορτασθήσομαι
cũ apparuerit mihi gloria tua.
ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τὴν δόξαν σου.

In finẽ puero dñi dauid: q̃ locut9 ẽ
Εἰς τὸ τέλος τῷ παιδὶ κυρίου τῷ δαδ, ἃ ἐλάλησε
dño vba cãtici hui9: in die q̃
τῷ κυρίῳ τοὺς λόγους τῆς ᾠδῆς ταύτης, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ
eripuit eũ dñs de manu oĩm inimicoꝝ
ἐρρύσατο αὐτὸν ὁ κύριος ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν
ei9 & de manu saul: & dixit. .17.
αὐτοῦ καὶ ἐκ χειρὸς σαούλ, καὶ εἶπεν. ιζ΄.

ter. Non enim derelinqs aĩam meã in iferno: nec dabis sctũm tuum videre corruptionem. Oñdisti mihi semitam vite: plẽitudinẽ leticiarũ añ vultũ tuũ: decores i dextera tua etnos.

Oratio dauid. 17.

Audi dñe iusticiã: itẽde depcationem meã: auribus pcipe orõnẽ meã absq3 labiis mẽdacibus. De vultu tuo iudiciũ meũ pdeat: oculi tui videãt eqtates. Probasti cor meũ visitasti nocte: conflasti me & non inuenisti cogitationes meas non transire os meum. In opere hominum propter verbum labiorum tuorũ: ego obseruaui vias latronis. Sustẽta gressus meos in callibus tuis: & non labentur vestigia mea. Ego inuocaui te quia exaudies me de9: inclina aurẽ tuã mihi: audi eloquiũ meũ. Mirabilẽ fac miam tuã saluator sperantiũ: a resistentibus dextere tue: Custodi me qsi pupillã filiã oculi: in vmbra alarum tuarum protege me. A facie impiorum vastantium me: inimici mei aĩam meã circũdederũt. Adipe suo cõcluserunt: ore locuti sunt superbe. Incedentes aduersum me nunc circũdederũt me: oculos suos posuerũt declinare i terrã. Silitudo eius qsi leõis desiderãtis pdã: & qsi catuli leonis sedentis in absconditis. Surge dñe pueni faciẽ eius incurua eũ: salua animã meã ab impio qui est gladius tuus. A viris manus tue dñe q mortui sunt in pfũdo: quorũ ps in vita: & quorũ de absconditis tuis replesti vẽtrẽ: qui saturabũtur filiis & dimittent reliquias suas paruulis eorũ. Ego i iusticia videbo faciẽ tuã: iplebor cũ vigilauero silitudine tua.

Victori seruo dñi dauid: qui locutus est dño verba cãtici huius in die qua liberauit eum dominus de manu omnium inimicorũ suorum & de manu saul: & dixit. 18.

תעזב נפשי לשאול לא תתן
חסידך לראות שחת: תודיעני
ארח חיים שבע שמחות את פניך
נעמות בימינך נצח: יז.
תפלה לדוד שמעה יהוה
צדק הקשיבה רנתי האזינה
תפלתי בלא שפתי מרמה:
מלפניך משפטי יצא עיניך
תחזינה מישרים: בחנת לבי
פקדת לילה צרפתני בל תמצא
זמתי בל יעבר פי: לפעלות
אדם בדבר שפתיך אני שמרתי
ארחות פריץ: תמך אשרי
במעגלותיך בל נמוטו פעמי: אני
קראתיך כי תענני אל הט אזנך
לי שמע אמרתי: הפלה חסדיך
מושיע חוסים ממתקוממים
בימינך: שמרני כאישון בת
עין בצל כנפיך תסתירני: מפני
רשעים זו שדוני איבי בנפש
יקיפו עלי: חלבמו סגרו פימו
דברו בגאות: אשרנו עתה
סבבונו עיניהם ישיתו לנטות
בארץ: דמינו כאריה יכסוף
לטרוף וככפיר ישב במסתרים:
קומה יהוה קדמה פניו הכריעהו
פלטה נפשי מרשע חרבך:
ממתים ידך יהוה ממתים מחלד
חלקם בחיים וצפונך תמלא בטנם
ישבעו בנים והניחו יתרם
לעולליהם: אני בצדק אחזה
פניך אשבעה בהקיץ תמונתך:
יח. למנצח לעבד יהוה לדוד
אשר דבר ליהוה את דברי השירה
הזאת ביום הציל יהוה אותו מכף
כל איביו ומיד שאול ויאמר

Oiligã te dñe fortitudo mea. Domie petra mea & robur meum & saluator meus: deus meus fortis meus & spabo i eũ: scutũ meũ & cornu salutis mee su sceptor meus. Laudatũ iuocabo dñm: & ab inimicis meis salu9 ero. Circũdederũt me fũes mortis: & torrẽtes iniquitatis terruerunt me. Funes inferni circũdederũt me: pueneriit me laqi mortis. In tribulatiõe mea iuocabo: dominũ: & ad deũ meum clamabo: & exaudiet dẽ tẽplo suo vocẽ meã: & clamor meus añ faciẽ eius veniet i aures ei9. Cõmota ẽ & cõtremuit terra: & fundamẽta mõtium cõcussa sunt & cõquassata sunt: qm̃ iratus est. Ascendit fumus in furore eius: & ignis ex ore eius deuorãs: carbones incẽsi sũt ab eo. Inclinauit celos & descẽdit: & caligo sub pedibus eius. Et ascendit sup cherub & volauit: & trãsuolauit sup pennas venti. Posuit tenebras latibulũ suũ: in circuitu eius tabernaculũ eius: tenebrosa aq̃ in nubibus etheris. Pre fulgore in cõspectu ei9 nubes trãsierũt: grãdo & carbões ignis. Et intonuit de celo dñs: & altissimus dedit vocem suã grãdinẽ & carbones ignis. Et misit sagittas suas & dissipauit eos: & fulgura mltiplicauit & cõsũpsit eos. Et appuerũt effusiões aq̃rum: & reuelata sunt fũdamẽta orbis: ab ĩcrepatõe tua dñe ab ĩspiratiõe spũs furoris tui. Misit de alto accepit me: extraxit me de aquis multis. Liberauit me de inimicis meis potẽtissimis: & de his qui oderũt me: qm̃ robustiores me erant. Preuenerũt me in die afflictiõis mee: & fctũs ẽ dñs firmamẽtũ meũ. Et eduxit me ĩ latitudinem: liberauit me quia placuit ei. Retribuit mihi dñs scd̃m iusticiã meam: & scd̃m mũdiciam manuũ meatũ reddidit mihi. Quia custodiui vias dñi: & nõ egi impie a deo meo. Oĩa eni iudicia eius in cõspectu meo: & p̃cepta ei9 nõ amoui a me. Et fui immaculat9 cũ eo: & custodiui me ab iniqtate mea. Et restituit mihi dñs scd̃m iusticiã meã: & scd̃m manuũ mearum mũdiciã in cõspectu oculorũ eius. Cũ scõ sctũs eris: & cũ viro inocẽte innocẽter ages. Et cũ electo electus eris: & cũ puerso puerteris. Qm̃ ppl̃m paupe rẽ saluabis: & oc̃los excelsos hũiliabis. Quia tu illumias lucernã meã: dñe deus meus illuminabis tenebras meas. In te ẽi curram accĩctus: & in deo meo trãsiliã murũ. Deus imaculata via eius: eloquium dñi igne examinatũ: scutũ est omnium sperantiũ in se. Quis est deus preter dominum? & qs fortis p̃ter deũ nostrum? Deus q accingit me fortitudine & posuit immaculatam viam meam. Coequans pedes meos ceruis: & super excelsa mea statuens me. Docens manus meas ad preliũ: & componens quasi arcum ereum brachia mea. Dedisti mihi clypeum salutis tue: & dextera tua cõfortabit me: & mansuetudo tua multiplicabit me. Dilatabis gressus meos subter me: & nõ deficiẽt tali mei. Persequar inimicos meos & apprehẽdam eos: & non reuertar dõec consumam eos. Cedã eos & non poterunt surgere: cadent sub pedibus meis. Accinxisti me fortitudine ad preliũ: incuruasti resistentes mihi sub me. Et inimicorum meorũ dedisti mihi dorsum: & odiẽtes me disperdidisti. Clamabunt & non erit qui saluet: ad dominum & non exaudiet eos. Et delebo eos vt puluerem ante faciem venti: vt lutũ platearum proiiciam eos. Saluabis me a contradictionibus ppl̃i: pones me in caput gentium: populus quem ignoraui seruiet mihi. Auditiõe auris obediet mihi: filii alieni mentiti sunt mihi. Filii alieni defluent: & contrahentur in angustiis suis.

Ter.heb. ps.xix.

חי יהוה וברוך צורי וירום
אלהי ישעי: האל הנותן
נקמות לי וידבר עמים תחתי:
מפלטי מאיבי אף מן קמי
תרוממני מאיש חמס תצילני:
על כן אודך בגוים יהוה ולשמך
אזמרה: מגדיל ישועות מלכו
ועשה חסד למשיחו לדוד
ולזרעו עד עולם: .xix.
למנצח מזמור לדוד:
השמים מספרים כבוד אל
ומעשה ידיו מגיד הרקיע:
יום ליום יביע אמר ולילה
ללילה יחוה דעת: אין אמר
ואין דברים בלי נשמע קולם:
בכל הארץ יצא קום ובקצה
תבל מליהם לשמש שם אהל
בהם: והוא כחתן יצא מחפתו
ישיש כגבור לרוץ ארח: מקצה
השמים מוצאו ותקופתו על
קצותם ואין נסתר מחמתו:
תורת יהוה תמימה משיבת נפש
עדות יהוה נאמנה מחכימת פתי:
פקודי יהוה ישרים משמחי לב
מצות יהוה ברה מאירת עינים:
יראת יהוה טהורה עומדת לעד
משפטי יהוה אמת צדקו יחדו:
הנחמדים מזהב ומפז רב
ומתוקים מדבש ונפת צופים:
גם עבדך נזהר בהם בשמרם
עקב רב: שגיאות מי יבין
מנסתרות נקני: גם מזדים
חשך עבדך אל ימשלו בי אז
איתם ונקיתי מפשע רב: יהיו
לרצון אמרי פי והגיון לבי
לפניך יהוה צורי וגואלי:

Prīitiua.he.

חיה · ברך רום · נתן אלה · נקם · דבר · פלט קום · רמם נצל · ידה · זמר גדל · ישע משח · עלם · נצח זמר · ספר כבד · עשה נגד · רקע נבע · חוה · ידע בל · שמע · מלל שום · חפף · שוש גבר · יצא תקף · קצה סתר · חמם שוב · תמם שוב · עוד אמן · חכם פתה · פקד שמח · צוה ברר · אור שפט · חמד רבב · מתק נוף · זהר · שגה בין · סתר נקה · זוד משל · תמם נקה · רצה הגה · פנה גאל

Trāſla.B.Hie.

Viuit dn̄s & benedictus deus meus: & exaltetur deus ſalutis mee. Deus qui das vindictas mihi: & ſubdidiſti populos ſub me. Qui ſeruas me ab inimicis meis: & a reſiſtētibus mihi eleuas me: a viro iniquo libera me. Propterea cōfitebor tibi in gētibus dn̄e: & nomini tuo cantabo. Magnificanti ſalutes regis ſui: & facienti miſericordiam chriſto ſuo dauid: & ſemini eius vſq3 in ſeculū.

Victori pſalmus dauid. 19.

Celi enarrant gloriā dei: & opus manuū eius annunciat firmamentum. Dies diei eructat verbum: & nox nocti indicat ſcientiam. Non eſt ſermo & non ſunt verba: quibus nō audiatur vox eorum. In omnem terram exiuit ſonus eorū: & ī fines orbis verba eorum: ſoli poſuit tabernaculū in eis. Et ipſe quaſi ſpōſus procedēs de thalamo ſuo: exultabit vt fortis ad currendā viā. A ſummitate celi egreſſus eius: & curſus eius vſq3 ad ſummitatē illius: nec eſt qui ſe abſcōdat a calore eius. Lex dn̄i immaculata conuertens animas: teſtimoniū dn̄i fidele ſapientiam preſtans paruulis. Precepta domini recta letificantia cor; mandatum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini mundus perſeuerans in ſecula: iudicia domini vera iuſtificata in ſemetipſa. Deſiderabilia ſuper aurum & obrizum p̄cioſum multū: & dulciora ſuper mel & fauum redundātē. Vnde ſeruus tuus docebit ea: in cuſtodiendis eis fructus multus. Errores quis intelliget: ab occultis meis munda me. A ſuperbis quoq3 libera ſeruū tuū: ſi non fuerit dn̄ati mei tūc immaculatus ero: & emūdabor a delicto maximo. Sit placētes ſermones oris mei: & meditatio cordis mei in cōſpectu tuo: dn̄s fortis me & redēptor meus.

Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

Viuit dn̄s τ bñdict⁹ de⁹: τ exaltet de⁹
Ζῇ κύριος καὶ εὐλογητὸς ὁ θεός, καὶ ὑψωθήτω ὁ θεὸς τῆς
ſalutis mee. De⁹ q dās vindictas mihi: τ ſub-
σωτηρίας μου. Ὁ θεὸς ὁ διδοὺς ἐκδικήσεις ἐμοί, καὶ ὑπο-
dis pp̄los ſub me: liberator me⁹ de inimicis meis iracūdis.
τάξας λαοὺς ὑπ᾽ ἐμέ, ὁ ῥύστης μου ἐξ ἐχθρῶν μου ὀργίλων.
Ab inſurgentibus in me exaltabis me: a vi-
Ἀπὸ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ᾽ ἐμὲ ὑψώσεις με, ἀπὸ ἀν-
ro iniquo eripies me. Propterea cōfitebor tibi in
δρὸς ἀδίκου ῥύσῃ με. Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν
nationib⁹ dn̄e: τ nomini tuo pſalmū dicā. Magnificās
ἔθνεσι κύριε, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. Μεγαλύνων
ſalutes regis: τ faciēs miaꝫ chri-
τὰς σωτηρίας τοῦ βασιλέως, καὶ ποιῶν ἔλεος τῷ χρι-
ſto ſuo dauid: τ ſemini eius vſq3 in ſeculū.
στῷ αὐτοῦ τῷ δαυίδ, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

In finē pſalm⁹ dauid. 18.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ιη.

Celi enarrāt gloriā dei: opa āt ma-
Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν θεοῦ, ποίησιν δὲ χει-
nuū ei⁹ ānūciat firmamētū. Dies diei eru-
ρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα. Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύ-
ctat vbū: τ nox nocti indicat ſciētiā. Nō ſunt
γεται ῥῆμα, καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν. Οὐκ εἰσὶ
loq̄le neq3 ſermones: quoꝝ nō audiātur voces coꝝ.
λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν.
In oēm trā exiuit ſonus coꝝ: τ in
Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς
fines orbis terre verba. coꝝ. In
τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. Ἐν τῷ
ſole poſuit tabernaculū ſuū: τ ipe tanq̄ ſpon-
ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὡς νυμφί-
ſus p̄cedēs de thalamo ſuo. Exultabit
ος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ. Ἀγαλλιάσεται
vt gigas adcurrēdā viā: a ſūmo celo egreſ-
ὡς γίγας δραμεῖν ὁδόν, ἀπ᾽ ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἔξο-
ſio eius. Et occurſus eius vſq3 ad ſūmū
δος αὐτοῦ. Καὶ τὸ κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου
celi: nec eſt q ſe abſcondat a calo-
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσεται τῆς θέρ-
re eius. Lex dn̄i imaculata cōuertēs ani-
μης αὐτοῦ. Ὁ νόμος κυρίου ἄμωμος ἐπιστρέφων ψυ-
mas: teſtimoniū dn̄i fidele ſapiētiā p̄ſtās puulis. Iu-
χάς, ἡ μαρτυρία κυρίου πιστὴ σοφίζουσα νήπια. Τὰ δι-
ſticie dn̄i recte letificantes cor: p̄ceptū
καιώματα κυρίου εὐθέα εὐφραίνοντα καρδίαν, ἡ ἐντολὴ
dn̄i lucidū illuminās oculos. Timor
κυρίου τηλαυγὴς φωτίζουσα ὀφθαλμούς. Ὁ φόβος
dn̄i ſctūs p̄manēs in ſeculū ſeculi. iudicia
κυρίου ἁγνός, διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Τὰ κρίματα
dn̄i vera: iuſtificata in ſemetipa. Deſiderabilia
κυρίου ἀληθινά, δεδικαιωμένα ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐπιθυμητὰ
ſup aurū τ lapidē p̄cioſū multū: τ dulciora ſup
ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον πολύν, καὶ γλυκύτερα ὑπὲρ
mel τ fauū. Et .n. ſeru⁹ tu⁹ cuſtodit e-
μέλι καὶ κηρίον. Καὶ γὰρ ὁ δοῦλός σου φυλάσσει αὐ-
a: in cuſtodiēdis illis retributio multa.
τά, ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτὰ ἀνταπόδοσις πολλή.
Delicta qs intelliget: ab occultis meis mū-
Παραπτώματα τίς συνήσει; ἐκ τῶν κρυφίων μου κα-
da me: τ ab alienis parce ſeruo
θάρισόν με, καὶ ἀπὸ ἀλλοτρίων φεῖσαι τοῦ δούλου
tuo. Si mei nō fuerint dominati: tunc imaculatus
σου. Ἐὰν μή μου κατακυριεύσωσι, τότε ἄμωμος
ero: τ mundabor a delicto maximo.
ἔσομαι, καὶ καθαρισθήσομαι ἀπὸ ἁμαρτίας μεγάλης.
Et erūt vt cōplaceāt eloq̄a oris mei:
Καὶ ἔσονται εἰς εὐδοκίαν τὰ λόγια τοῦ στόματός μου,
τ meditatio cordis mei in cōſpectu tuo ſemp.
καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου ἐνώπιόν σου διαπαντός.
Dn̄e adiutor me⁹ τ redēptor me⁹.
Κύριε βοηθέ μου καὶ λυτρωτά μου.

1.Re. 22.b. Ro.15.d — Ro.10.d.

Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

In finē pſalmus dauid. 19.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαδ. ιθ.

Exaudiat te dn̄s in die tribulatiōis: p̄te-
Ἐπακούσαι σου κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὑπερασπί-
gat te nomē dei iacob. Mittat tibi auxi-
σαι σου τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ἰακώβ. Ἐξαποστείλαι σοι βοήθει-
liū de ſctō: τ de ſiō tueatur te. Memor ſit oīs
αν ἐξ ἁγίου, καὶ ἐκ σιὼν ἀντιλάβοιτό σου. Μνησθείη πάσης
ſacrificij tui: τ holocauſtū tuū pigue fiat. Tribuat tibi do-
θυσίας σου, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμά σου πιανάτω. Δώῃ σοι κύ-
minus ſm̄ cor tuū: τ oīne cōſiliū tuū im-
ριος κατὰ τὴν καρδίαν σου, καὶ πᾶσαν τὴν βουλήν σου πλη-
pleat. Letabimur in ſalutari tuo: τ in noīe
ρώσαι. Ἀγαλλιασώμεθα ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, καὶ ἐν ὀνόμα-
dn̄i dei nr̄i magnificabimur. Impleat dn̄s om-
τι κυρίου θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. Πληρώσαι κύριος πά-
nes petitiōes tuas: nūc cognoui qm̄ ſaluū fecit dn̄s chriſtū
τα τὰ αἰτήματά σου; νῦν ἔγνων ὅτι ἔσωσε κύριος τὸν χριστὸν
ſuū. Exaudiet illū de celo ſctō ſuo: in po-
αὐτοῦ. Ἐπακούσεται αὐτοῦ ἐξ οὐρανοῦ ἁγίου αὐτοῦ, ἐν δυ-
tētatibus ſalus dextere eius. Hi in curribus
ναστείαις ἡ σωτηρία τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ. Οὗτοι ἐν ἅρμασι
τ hi in equis: nos āt in noīe dn̄i dei nr̄i inuo-
καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἐπι-
cabimus. Ipi obligati ſunt τ ceciderūt: nos
καλεσόμεθα. Αὐτοὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἔπεσον, ἡμεῖς
āūt ſurrexim⁹ τ erecti ſum⁹. Dn̄e ſaluū fac regē τ ex-
δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνωρθώθημεν. Κύριε σῶσον τὸν βασιλέα καὶ ἐ-
audi nos: in qua die inuocauerim⁹ te.
πάκουσον ἡμῶν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλεσώμεθά σε.

Pſalmus dauid. 20.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. κ.

Domine in virtute tua letabitur rex:
Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεύς,
τ ſup ſalutare tuū exultabit vehemēter. Deſide-
καὶ ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου ἀγαλλιάσεται σφόδρα. Τὴν ἐπιθυ-
riū cordis eius tribuiſti ei: τ volūtate
μίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ ἔδωκας αὐτῷ, καὶ τὴν θέλησιν τῶν
labioꝝ eius nō fraudaſti eū. Qm̄ p̄uenīſti eū
χειλέων αὐτοῦ οὐκ ἐστέρησας αὐτόν. Ὅτι προέφθασας αὐτὸν
in bñdictiōibus dulcedinis: poſuiſti in capite eius co-
ἐν εὐλογίαις χρηστότητος, ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέ-
ronā de lapide p̄cioſo. Vitā petiit a te: τ tribuiſti ei
φανον ἐκ λίθου τιμίου. Ζωὴν ᾐτήσατό σε, καὶ ἔδωκας αὐτῷ
lōgitudinē dierū in ſeculū ſeculi. Magna eſt glia e-
μακρότητα ἡμερῶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Μεγάλη ἡ δόξα αὐ-
ius in ſalutari tuo: gliaꝫ τ magnū decorē im-
τοῦ ἐν τῷ σωτηρίῳ σου, δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐπι-
pones ſup eū. Qm̄ dabis ei bñdictiōeꝫ ī ſeculū ſeculi:
θήσεις ἐπ᾽ αὐτόν. Ὅτι δώσεις αὐτῷ εὐλογίαν εἰς αἰῶνα αἰῶνος,
letificabis eū in gaudio cū vultu tuo. Qm̄
εὐφρανεῖς αὐτὸν ἐν χαρᾷ μετὰ τοῦ προσώπου σου. Ὅτι ὁ
rex ſperat in dn̄o: τ in mia altiſ-
βασιλεὺς ἐλπίζει ἐπὶ κύριον, καὶ ἐν τῷ ἐλέει τοῦ ὑψί-
ſimi nō cōmouebit. Inueniat manus tua oib⁹ inimi-
στου οὐ μὴ σαλευθῇ. Εὑρεθείη ἡ χείρ σου πᾶσι τοῖς ἐχ-
cis tuis: dextera tua iueniat oēs q oderūt te.
θροῖς σου, ἡ δεξιά σου εὕροι πάντας τοὺς μισοῦντάς σε.
Qm̄ pones eos vt clibanū ignis in tpe
Ὅτι θήσεις αὐτοὺς ὡς κλίβανον πυρὸς εἰς καιρὸν τοῦ
vultus tui: dn̄s in ira ſua cōturbabit e-
προσώπου σου, κύριος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ συνταράξει αὐ-
os: τ deuorabit eos ignis. Fructum eo-
τούς, καὶ καταφάγεται αὐτοὺς πῦρ. Τὸν καρπὸν αὐ-
rū de tra perdes: τ ſemē eoꝝ a
τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀπολεῖς, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπὸ
filijs hoīuꝫ. Qm̄ declinauerūt in te mala: cogitauerūt cō-
υἱῶν ἀνθρώπων. Ὅτι ἔκλιναν εἰς σὲ κακά, διελογίσαντο βου-
ſilia q̄ nō potuerūt ſtabilire. Qm̄ pones eos dorſū-
λὰς αἷς οὐ μὴ δύνωνται στῆναι. Ὅτι θήσεις αὐτοὺς νῶτον

Trāſla.B.Hie.

Victori pſ dd̄. 20.

Exaudiat te dn̄s in die tribulatiōis: p̄tegat te nomen dei iacob. Mittat auxiliū tibi de ſancto: & de ſion tueatur te. Memor ſit omnis ſacrificii tui: & holocauſtū tuū pingue fiat. Sp. Det tibi ſecundum cor tuum: & omē cōſiliū tuū ipleat. Laudabimur in ſalutari tuo: & in noīe dei nr̄i ducemus choros: ipleat dominus oēs petitiōes tuas. Nūc ſcio qm̄ ſaluauit dn̄s xp̄m ſuum: exaudiet eum de celis ſanctuarii ſui: in fortitudinibus ſalus dextere ſue. Hi in curribus & hi in equis: & nos in nomine domini dei noſtri recordabimur. Ipſi incuruati ſūt & ceciderūt: nos vero ſurrexim⁹ & erecti ſumus. Dn̄e ſalua: rex exaudi nos in die inuocationis noſtre.

Victori p̄s dd̄. 21.

Domine in fortitudine tua letabitur rex: & ſup ſalutari tuo exultabit vehementer. Deſideriū cordis eius dediſti ei: & voluntate labiorū eius nō fraudaſti eū. Sp. Qm̄ p̄ueniſti eū in bñdictionibus bonitatis: pones in capite eius coronā de obrizo. Vitam petiit a te dediſti ei lōgitudinem dierū in ſeculū & in eternū. Magna gloria eius in ſalutari tuo: gloriā & decorē pones ſup eū. Pones ei eū i bñdictionē ſempiternā: exhilarabis eum leticia apud vultū tuū. Quoniam rex confidet in domino: & in miſericordia excelſi non decipietur. Inueniet manus tua omnes inimicos tuos: dextera tua inueniet omnes odientes te. Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui: dn̄s in furore ſuo precipitabit eos: & deuorabit eos ignis. Fructum eorū de terra p̄des: & ſemē eorū de filiis hoīm. Qm̄ declinauerunt ſup te malū: cogitauerūt ſcelus qd̄ non potuerunt. Qm̄ pones eos humerum:

Ter.heb.ps.xx.xxi.

למנצח מזמור לדוד: .xx.
יענך יהוה ביום צרה ישגבך שם
אלהי יעקב: ישלח עזרך מקדש
ומציון יסעדך: יזכר כל מנחתיך
ועולתך ידשנה סלה: יתן לך
כלבבך וכל עצתך ימלא: נרננה
בישועתך ובשם אלהינו נדגל
ימלא יהוה כל משאלותיך:
עתה ידעתי כי הושיע יהוה
משיחו יענהו משמי קדשו
בגברות ישע ימינו: אלה ברכב
ואלה בסוסים ואנחנו בשם יהוה
אלהינו נזכיר: המה כרעו
ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד:
יהוה הושיעה המלך יעננו ביום
קראנו: .xxi. למנצח מזמור
לדוד: יהוה בעזך ישמח
מלך ובישועתך מה יגיל מאד:
תאות לבו נתתה לו וארשת
שפתיו בל מנעת סלה: כי
תקדמנו ברכות טוב תשית
לראשו עטרת פז: חיים שאל
ממך נתתה לו ארך ימים עולם
ועד: גדול כבודו בישועתך הוד
והדר תשוה עליו: כי תשיתהו
ברכות לעד תחדהו בשמחה
את פניך: כי המלך בטח
ביהוה ובחסד עליון בל
ימוט: תמצא ידך לכל
איביך ימינך תמצא שנאיך:
תשיתמו כתנור אש לעת
פניך יהוה באפו יבלעם
ותאכלם אש: פרימו מארץ
תאבד וזרעם מבני אדם:
כי נטו עליך רעה חשבו מזמה
בל יוכלו: כי תשיתמו שכם

Prīitiua.he.

נצח זמר · ענה צרר · שגב שלח · סעד זכר · עלה דשן · נתן · לבב רנן · ישע דגל · מלא שאל · ישע · משח ענה · ימן · זכר · קום עוד · נצח זמר · עזז שמח · ישע גול · אוה נתן · שפה · קדם שית · פזז · נתן ימם · עלם גדל · כבד שוה · שית · חדה · בטח · עלה · מוט מצא · ימן · שית תנר · פנה בלע · אכל פרה · אבד · נטה רעע · זמם יכל

fũes tuos firmabis cõtra facies eorum.

Exaltare dñe in virtute tua: cantabimus & psallemus fortitudines tuas.

Victori p cerua matutina ps dauid. zz.

DEus meus deus meus qre dereliquisti me? longe a salute mea verba rugit9 mei. Deus meus clamabo p diẽ & nõ exaudies: & nocte nec est silẽtiũ mihi. Et tu habitator sancte laus israel. In te cõfisi sunt patres nostri: confisi sunt & liberasti eos. Ad te clamauerũt & salui facti sunt: in te cõfisi sunt & nõ sũt cõfusi. Ego at sũ vermis & nõ homo: opprobrium hominũ & abiectio plebis. Oẽs videntes me subsannãt me: demittũt labiũ mouẽt caput. Cõfugit ad dñm saluet eũ: liberet eum qm̃ vult eũ. Tu autẽ ppugnator me9 ex vtero: fiducia mea ab vberibus matris mee. In te proiectus sum ex vulua: de ventre mrĩs mee deus meus es tu. Ne longe fias a me qm̃ tribulatio proxima ẽ: quoniã nõ est adiutor. Circũdederunt me vituli multi tauri basan vallauerũt me. Aperuerũt super me os suum: quasi leo rapiẽs & rugiens. Sicut aq̃ effusus sũ & sepata sunt oĩa ossa mea: factũ ẽ cor meum tanq̃ cera liquefacta ĩ medio ventris mei. Aruit velut testa fortitudo mea: & lĩgua mea adhesit palato meo: & in puluerẽ mortis detraxisti me. Qm̃ circundederunt me canes: cõciliũ pessimorum vallauit me: foderunt manus meas & pedes meos. Numeraui oĩa ossa mea: ipsi respiciẽtes viderunt in me. Diuiserunt vestimenta mea sibi: & sup vestimẽtũ meũ miserunt sortẽ. Tu autem dñe ne longe fias: fortitudo mea in auxiliũ meũ festina. Erue a gladio animã meã: de manu canis solitariam meam. Salua me ex ore leõis

& de cornibus vnicorniũ exaudi me. Narrabo nomẽ tuũ frib9 meis: ĩ medio ecclẽe laudabo te. Qui timetis dominũ laudate eũ: oẽ semẽ iacob glõificate eũ: & metuat eũ vniuersũ semẽ isrl̃. Qm̃ nõ despexit neq̃ contempsit modestiã pauperis: & nõ abscondit faciẽ suam ab eo: & cũ clamauerit ad eũ exaudiet. Apud te laus mea in ecclesia mlt̃a: vota mea reddã ĩ cõspectu timẽtiũ eũ. Comedẽt mites & saturabuntur: laudabunt dñm q̃rẽtes eũ: viuet cor eoꝝ in sẽpiternũ. Recordabũtur & cõuertẽtur ad dñm oẽs fines terre: & adorabũt corã eo vniuerse cognationes gẽtium. Quia dñi regnũ & dñatur gẽtibus. Comederunt & adorauerũt oẽs pingues terre: añ faciẽ eius cur uabũt genu vniuersi q descẽdũt in puluerẽ: & aĩa eius ipi viuit. Semẽ seruiet ei: narrabitur dño in gñatiõe. Venient & annunciabunt iusticiam eius: populo q nascetur quem fecit.

Psalmus dauid. 23.

DOmin9 pastor meus nihil mihi derit. In loco viridi accubauit me: sup aquas refectiõis enutriuit me. Animã meã refecit: deduxit me sup semitas iusticie pp nomen suũ. Sed & si ambulauero in valle vmbre mortis: nõ timebo malũ qm̃ tu me cũ es: virga tua & baculus tuus ipsa me cõsolabũtur. Pones corã me mẽsã ex aduerso hostium meorũ: ĩpĩguasti in oleo caput meũ: calix meus inebrians. Sed & benignitas & mĩa sub seq̃ntur me oĩb9 dieb9 vite mee: & hĩtabo ĩ domo dñi ĩ lõgitudinẽ dierum. Psalmus dd. 24.

DOmini terra & plenitudo eius: orbis & hĩtatores ei9. Quia ipse sup maria fũdauit eũ: & sup flumĩa stabiliuit illũ. Quis ascẽdet ĩ mõtẽ domini: aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus & mundo corde qui

לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה: ישא ברכה מאת יהוה וצדקה מאלהי ישעו: זה דור דרשו מבקשי פניך יעקב סלה: שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד: מי זה מלך הכבוד יהוה עזוז וגבור יהוה גבור מלחמה: שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד: מי הוא זה מלך הכבוד יהוה צבאות הוא מלך הכבוד סלה:

xxv. לדוד אליך יהוה נפשי אשא: אלהי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו איבי לי: גם כל קויך לא יבשו יבשו הבוגדים ריקם: דרכיך יהוה הודיעני ארחותיך למדני: הדריכני באמתך ולמדני כי אתה אלהי ישעי אותך קויתי כל היום: זכר רחמיך יהוה וחסדיך כי מעולם המה: חטאות נעורי ופשעי אל תזכר כחסדך זכר לי אתה למען טובך יהוה: טוב וישר יהוה על כן יורה חטאים בדרך: ידרך ענוים במשפט וילמד ענוים דרכו: כל ארחות יהוה חסד ואמת לנצרי בריתו ועדתיו: למען שמך יהוה וסלחת לעוני כי רב הוא: מי זה האיש ירא יהוה יורנו בדרך יבחר: נפשו בטוב תלין וזרעו יירש ארץ: סוד יהוה ליראיו ובריתו להודיעם: עיני תמיד אל יהוה כי הוא יוציא מרשת רגלי: פנה אלי וחנני כי יחיד ועני אני:

qui non exaltauit frustra animam suam: & non iurauit dolose. Accipiet benedictionem a domino: & iusticiam a deo salutis sue. Hec generatio querentium eum: querentium faciem tuam iacob. Semper. Leuate porte capita vestra: & eleuamini ianue sempiterne: & ingredietur rex glorie. Quis iste rex glorie? dominus fortis & potens: dominus potens in prelio. Leuate porte capita vestra: & erigite ianue sempiterne: & ingredietur rex glorie. Quis ipse iste rex glorie? dominus exercituum ipse rex glorie. Semper.

David. 25.

Ad te domine animam meam leuabo. Deus meus in te confisus sum: non erubescam: neque letabuntur inimici mei mihi. Etiam vniuersi qui sperant in te non erubescent: erubescent qui iniqua egerunt frustra. Vias tuas domine ostende mihi: & semitas tuas doce me. Deduc me in veritate tua & doce me: quia tu deus salutis mee: te expectaui tota die. Recordare miserationum tuarum domine & misericordiarum tuarum: quia a sempiterno sunt. Peccatorum adolescentie mee & scelerum meorum ne memineris: secundum misericordiam tuam recordare mei tu propter bonitatem tuam domine. Bonus & rectus dominus: propterea docebit peccatores in via. Ducet mansuetos in iudicio: & docebit mansuetos viam suam. Omnes semite domini misericordia & veritas: his qui custodiunt pactum eius & testificationes eius. Propter nomen tuum domine propiciare iniquitati mee: quia grandis est. Quis est iste vir timens dominum? quem docebit in via quam elegerit. Anima eius in bonis commorabitur: & semen eius hereditabit terram. Secretum domini timentibus eum: & pactum suum ostendit eis. Oculi mei semper ad dominum: quia ipse educet de rete pedes meos. Respice in me & miserere mei: quoniam solus & pauper sum ego.

οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ὤμοσεν ἐπὶ δόλῳ τῷ πλησίον αὐτοῦ. Οὗτος λήψεται εὐλογίαν παρὰ κυρίου, καὶ ἐλεημοσύνην παρὰ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ. Αὕτη ἡ γενεὰ ζητούντων τὸν κύριον, ζητούντων τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ ἰακώβ. Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; κύριος κραταιὸς καὶ δυνατός, κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ. Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; κύριος τῶν δυνάμεων αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.

non accepit in vano animam suam: & non iurauit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem a domino: & misericordiam a deo salutari suo. Hec generatio querentium dominum: querentium faciem dei iacob. Attollite portas principes vestras: & eleuamini porte eternales: & introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie? dominus fortis & potens: dominus potens in prelio. Attollite portas principes vestras: & eleuamini porte eternales: & introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie? dominus virtutum ipse est rex glorie.

Psalmus dauid. 25.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. κδ.

Πρὸς σὲ κύριε ἦρα τὴν ψυχήν μου, ὁ θεός μου ἐπὶ σοὶ πέποιθα, μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα. Μὴ δὲ καταγελασάτωσάν με οἱ ἐχθροί μου, καὶ γὰρ πάντες οἱ ὑπομένοντές σε, οὐ μὴ καταισχυνθῶσι. Αἰσχυνθήτωσαν οἱ ἀνομοῦντες διὰ κενῆς. Τὰς ὁδούς σου κύριε γνώρισόν μοι, καὶ τὰς τρίβους σου δίδαξόν με. Ὁδήγησόν με ἐπὶ τὴν ἀλήθειάν σου, καὶ δίδαξόν με, ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου, καὶ σὲ ὑπέμεινα ὅλην τὴν ἡμέραν. Μνήσθητι τῶν οἰκτιρμῶν σου κύριε, καὶ τὰ ἐλέη σου, ὅτι ἀπὸ τοῦ αἰῶνός εἰσιν. Ἁμαρτίας νεότητός μου καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῇς. Κατὰ τὸ ἔλεός σου μνήσθητί μου σύ, ἕνεκεν τῆς χρηστότητός σου κύριε. Χρηστὸς καὶ εὐθὴς ὁ κύριος, διὰ τοῦτο νομοθετήσει ἁμαρτάνοντας ἐν ὁδῷ. Ὁδηγήσει πραεῖς ἐν κρίσει, διδάξει πραεῖς ὁδοὺς αὐτοῦ. Πᾶσαι αἱ ὁδοὶ κυρίου ἔλεος καὶ ἀλήθεια, τοῖς ἐκζητοῦσι τὴν διαθήκην αὐτοῦ καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ. Ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου κύριε, καὶ ἱλάσῃ τῇ ἁμαρτίᾳ μου, πολλὴ γάρ ἐστι. Τίς ἐστιν ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν κύριον; νομοθετήσει αὐτῷ ἐν ὁδῷ ᾗ ᾑρετίσατο. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσεται, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει γῆν. Κραταίωμα κύριος τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ δηλώσει αὐτοῖς. Οἱ ὀφθαλμοί μου διὰ παντὸς πρὸς τὸν κύριον, ὅτι αὐτὸς ἐκσπάσει ἐκ παγίδος τοὺς πόδας μου. Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, ὅτι μονογενὴς καὶ πτωχός εἰμι ἐγώ.

Ad te domine leuaui animam meam. deus meus in te confido: non erubescam in eternum. Neque irrideant me inimici mei: etenim vniuersi sustinentes te non confundentur. Confundantur iniqui agentes superuacue. Vias tuas domine demonstra mihi: & semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua & doce me: quia tu es deus saluator meus: & te sustinui tota die. Reminiscere miserationum tuarum domine: & misericordias tuas: quia a seculo sunt. Delicta iuuentutis mee & ignorantias meas ne memineris. Secundum misericordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam domine. Dulcis & rectus dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas. Vniuerse vie domini misericordia & veritas: requirentibus testamentum eius & testimonia eius. Propter nomen tuum domine: & propitiare peccato meo: multum enim est. Quis est homo qui timet dominum? legem statuet ei in via quam elegit. Anima eius in bonis demorabitur: & semen eius hereditabit terram. Firmamentum dominus timentibus eum: & testamentum ipsius manifestabit illis. Oculi mei semper ad dominum: quia ipse euellet de laqueo pedes meos. Respice in me & miserere mei: quia vnicus & pauper sum ego.

Infra. 85.

Αἱ θλίψεις τῆς καρδίας μου ἐπληθύνθησαν, ἐκ τῶν ἀναγκῶν μου ἐξάγαγέ με. Ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου. Ἴδε τοὺς ἐχθρούς μου, ὅτι ἐπληθύνθησαν, καὶ μῖσος ἄδικον ἐμίσησάν με. Φύλαξον τὴν ψυχήν μου, καὶ ῥῦσαί με, μὴ καταισχυνθείην, ὅτι ἤλπισα ἐπὶ σέ. Ἄκακοι καὶ εὐθεῖς ἐκολλῶντό μοι, ὅτι ὑπέμεινά σε κύριε. Λύτρωσαι ὁ θεὸς τὸν ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ.

Tribulationes cordis mei multiplicate sunt: de necessitatibus meis erue me. Vide humilitatem meam & laborem meum: & dimitte vniuersa delicta mea. Respice inimicos meos: quoniam multiplicati sunt: & odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam: & erue me: non erubescam quoniam speraui in te. Innocentes & recti adheserunt mihi: quia sustinui te domine. Libera deus israel ex omnibus tribulationibus suis.

Psalmus dauid. 25.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. κε.

Κρῖνόν με κύριε, ὅτι ἐγὼ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην, καὶ ἐπὶ τῷ κυρίῳ ἐλπίζων οὐ μὴ ἀσθενήσω. Δοκίμασόν με κύριε καὶ πείρασόν με, πύρωσον τοὺς νεφρούς μου καὶ τὴν καρδίαν μου. Ὅτι τὸ ἔλεός σου κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐστί, καὶ εὐηρέστησα ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. Οὐκ ἐκάθισα μετὰ συνεδρίου ματαιότητος, καὶ μετὰ παρανομούντων οὐ μὴ εἰσέλθω. Ἐμίσησα ἐκκλησίαν πονηρευομένων, καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθίσω. Νίψομαι ἐν ἀθῴοις τὰς χεῖράς μου, καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου κύριε. Τοῦ ἀκοῦσαί με φωνῆς αἰνέσεώς σου, καὶ διηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. Κύριε ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου, καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου. Μὴ συναπολέσῃς μετὰ ἀσεβῶν τὴν ψυχήν μου, καὶ μετὰ ἀνδρῶν αἱμάτων τὴν ζωήν μου. Ὧν ἐν χερσὶν ἀνομίαι, ἡ δεξιὰ αὐτῶν ἐπλήσθη δώρων. Ἐγὼ δὲ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην, λύτρωσαί με κύριε καὶ ἐλέησόν με. Ὁ πούς μου ἔστη ἐν εὐθύτητι, ἐν ἐκκλησίαις εὐλογήσω σε κύριε.

Iudica me domine: quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: & in domino sperans non infirmabor. Proba me domine & tenta me: vre renes meos & cor meum. Quia misericordia tua ante oculos meos est: & complacui in veritate tua. Non sedi cum concilio vanitatis: & cum iniqua gerentibus non introibo. Odiui ecclesiam malignantium: & cum impiis non sedebo. Lauabo inter innocentes manus meas: & circundabo altare tuum domine. Ut audiam vocem laudis tue: & enarrem vniuersa mirabilia tua. Domine dilexi decorem domus tue: & locum habitationis glorie tue. Ne perdas cum impiis animam meam: & cum viris sanguinum vitam meam. Quorum in manibus iniquitates: dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me domine & miserere mei. Pes meus stetit in directo: in ecclesiis benedicam te domine.

Psalmus dd. antequam liniretur. 26.
Ψαλμὸς τῷ δαδ, πρὸ τοῦ χρισθῆναι. κϛ.

Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι; Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος δειλιάσω; Ἐν τῷ ἐγγίζειν ἐπ' ἐμὲ κακοῦντας, τοῦ φαγεῖν τὰς σάρκας μου. Οἱ θλίβοντές με καὶ οἱ ἐχθροί μου, αὐτοὶ ἠσθένησαν καὶ ἔπεσον. Ἐὰν παρατάξηται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολή, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου. Ἐὰν ἐπαναστῇ ἐπ' ἐμὲ πόλεμος, ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω. Μίαν ᾐτησάμην παρὰ κυρίου, ταύτην ζητήσω, τοῦ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, τοῦ θεωρεῖν

Dominus illuminatio mea & salus mea: quem timebo? Dominus protector vite mee: a quo trepidabo? Dum appropiant super me nocentes: vt edant carnes meas. Qui tribulant me & inimici mei: ipsi infirmati sunt & ceciderunt. Si consistant aduersum me castra: non timebit cor meum. Si exurgat aduersum me prelium: in hoc ego sperabo. Vnam petii a domino: hanc requiram: vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee: vt videam

Tribulationes cordis mei multiplicate sunt: de angustiis meis educ me. Vide humilitatem meam & laborem meum: & porta omnia peccata mea. Vide inimicos meos quoniam multiplicati sunt: & odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam & libera me: non confundar quoniam speraui in te. Simplicitas & equitas seruabunt me: quia expectaui te. Redime deus israel ex omnibus angustiis suis.

David. 26.

Iudica me domine quia ego in simplicitate mea ambulaui: & in domino confidens non deficiam. Proba me domine & tenta me: conflans renes meos & cor meum. Quoniam misericordia tua in conspectu oculorum meorum: & ambulabo in veritate tua. Non sedi cum viris vanitatis: & cum superbis non ingrediar. Odiui ecclesiam pessimorum: & cum iniquis non sedebo. Lauabo in innocentia manus meas: & circuibo altare tuum domine. Vt audiam vocem laudis: & enarrem omnia mirabilia tua. Domine dilexi habitaculum domus tue: & locum tabernaculi glorie tue. Ne auferas cum peccatoribus animam meam: & cum viris sanguinum vitam meam. In quorum manibus scelus: & dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem in simplicitate mea gradiar: redime me & miserere mei. Pes meus stetit in recto: in ecclesiis benedicam dominum.

David. 27.

Dominus lux mea & salus mea: quem timebo? dominus fortitudo vite mee: quem formidabo? Dum appropinquarent super me maligni vt comederent carnem meam: hostes mei & inimici mei ipsi impegerunt & ceciderunt. Si steterit aduersum me castra non timebit cor meum: si surrexerit contra me bellum in hoc ego confidam. Vnam petii a domino hanc requiram: vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee: vt videam

צרות לבבי הרחיבו ממצוקותי הוציאני: ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאתי: ראה איבי כי רבו ושנאת חמס שנאוני: שמרה נפשי והצילני אל אבוש כי חסיתי בך: תם וישר יצרוני כי קויתיך: פדה אלהים את ישראל מכל צרותיו:

xxvi. לדוד שפטני יהוה כי אני בתמי הלכתי וביהוה בטחתי לא אמעד: בחנני יהוה ונסני צרפה כליותי ולבי: כי חסדך לנגד עיני והתהלכתי באמתך: לא ישבתי עם מתי שוא ועם נעלמים לא אבוא: שנאתי קהל מרעים ועם רשעים לא אשב: ארחץ בנקיון כפי ואסבבה את מזבחך יהוה: לשמע בקול תודה ולספר כל נפלאותיך: יהוה אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך: אל תאסף עם חטאים נפשי ועם אנשי דמים חיי: אשר בידיהם זמה וימינם מלאה שחד: ואני בתמי אלך פדני וחנני: רגלי עמדה במישור במקהלים אברך יהוה:

xxvii. לדוד יהוה אורי וישעי ממי אירא יהוה מעוז חיי ממי אפחד: בקרב עלי מרעים לאכל את בשרי צרי ואיבי לי המה כשלו ונפלו: אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח: אחת שאלתי מאת יהוה אותה אבקש שבתי בבית יהוה כל ימי חיי לחזות

pulchritudinē dn̄i & attē dā tēplū eius. Abscondit enim me in vmbra sua in die pessimo: abscondit me in secreto tabernaculi sui: in petra exaltauit me. Nūc quoq; exaltauit caput meum sup inimicos meos q sūt i circuitu meo: & imolabo i tabernaculo eius hostias iubili: cantabo & psallā dn̄o. Audi dn̄e vocem meam inuocantis: miserere mei & exaudi me. Tibi dixit cor meū quesiuit vultus me⁹: faciem tuam domine requiram. Ne abscōdas faciem tuam a me: ne declines in furore a seruo tuo: auxiliū meum fuisti: ne derelinq̄s me & ne dimittas me deus salutis mee. Pater enim meus & mater mea dereliquerūt me: dn̄s aūt collegit me. Oñde mihi dn̄e viā tuā: & deduc me i semitā rectā pp insidiatores meos. Ne tradas me aīe tribulātiū me: qm̄ insurrexerunt cōtra me testes falsi & apertum mendacium. Credo vt videam bona domini in terra viuentium. Expecta dn̄m: confortare & roboretur cor tuū: & sustine dn̄m.

Psalmus 66. — Ψαλμὸς τῷ δαυΐδ. κζ.

David. 28.

Ad te domine clamabo: fortis meus ne obsurdescas mihi: ne forte tacente te mihi comparer his qui descendunt in lacum. Audi domine vocē depcatiōis mee cū clamauero ad te: cum leuauero manus meas ad oraculum sanctum tuū. Ne trahas me cum impiis & cum operantibus iniquitatem: qui loquūtur pacem cū amicis suis & est malū in corde eorū. Da eis scdm opus suum & scdm malū adinuentionū suarū: iuxta opus manuū suarū da eis: redde retributionē suā illis. Qm̄ non intellexerunt opera domini & opus manuū ei⁹: destruet eos & nō edificabit. Bn̄dict⁹ dn̄s qm̄ exaudiuit vocē depcatōis mee. Dn̄s fortitudo mea & scutū meū: in ipso cōfisū est cor meum & habui adiutoriū: & gauisū est cor meū: & in cātico meo confitebor illi. Dominus fortitudo

mea: & robur salutariū christi sui est. Salua populū tuū & bn̄dic hereditati tue: & pasce eos & subleua eos vsq; in eternum.

Psalmus 66. In cōsumatiōe tabnaculi. 28. — Ψαλμὸς τῷ δαδ̀, ἐξοδίου σκηνῆς. κη.

Psalmus dauid. 29.

Afferte domino filii dei: afferte dn̄o gloriam & imperium. Afferte domino gloriam nomini eius: adorate dominum in decore sancto. Vox domini super aquas: deus glorie intonuit: dominus super aq̄s multas. Vox domini in fortitudine: vox domini in decore. Vox domini confringentis cedros: & confringet dominus cedros libani. Et dispērget eas quasi vitulus libani & sarion: quasi filius rhinocerotis. Vox domini diuidens flammas ignis. Vox dn̄i parturire faciens desertū: parturire faciens dominus desertum cades. Vox domini obstreticans ceruis & reuelans saltus: & in tēplo eius oīs loq̄tur gloriam. Dominus diluuium inhabitat: & sedebit dominus rex in eternū. Dn̄s fortitudinem populo suo dabit: dominus benedicet populo suo in pace.

Psalmus cātici in dedicatiōe domus 66. 29. — Ψαλμὸς ᾠδῆς τ̃ ἐγκαινισμοῦ τ̃ οἴκου δαδ̀. κθ.

Psalmus cantici pro dedicatiōe dom⁹ dd. 30.

Exaltabo te domine quoniam saluasti me: & non delectasti inimicos meos sup me. Domine deus meus clamaui ad te: & sanasti me. Domine eduxisti ex iferno animam meā: viuificasti me ne descēderem in lacū. Cātate dn̄o scti eius: & cōfitemini memorie sctitatis eius. Qm̄ ad momētū ē ira eius: & vita in repropiciatiōe eius: ad vesperū cōmorabitur flet⁹ & in matutino laus. Ego āt dixi i abundātia mea nō mouebor i sēpiternū. Dn̄e in volūtate tua statuisti mōti meo fortitudinē: abscōdisti faciē tuā & fctūs sū cōturbatus. Ad te dn̄e clamabo: & ad dn̄ȝ depcabor. Que vtilitas ē i sāguie meo dū descēdero i corruptionē?

הַיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ׃ שְׁמַע יְהוָה וְחָנֵּנִי יְהוָה הֱיֵה עֹזֵר לִי׃ הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה׃ לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְהוָה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ׃

xxxi. לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ בְּךָ יְהוָה חָסִיתִי אַל אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם בְּצִדְקָתְךָ פַלְּטֵנִי׃ הַטֵּה אֵלַי אָזְנְךָ מְהֵרָה הַצִּילֵנִי הֱיֵה לִי לְצוּר מָעוֹז לְבֵית מְצוּדוֹת לְהוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי סַלְעִי וּמְצוּדָתִי אָתָּה וּלְמַעַן שִׁמְךָ תַּנְחֵנִי וּתְנַהֲלֵנִי׃ תּוֹצִיאֵנִי מֵרֶשֶׁת זוּ טָמְנוּ לִי כִּי אַתָּה מָעוּזִּי׃ בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְהוָה אֵל אֱמֶת׃ שָׂנֵאתִי הַשֹּׁמְרִים הַבְלֵי שָׁוְא וַאֲנִי אֶל יְהוָה בָּטָחְתִּי׃ אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה בְּחַסְדֶּךָ אֲשֶׁר רָאִיתָ אֶת עָנְיִי יָדַעְתָּ בְּצָרוֹת נַפְשִׁי׃ וְלֹא הִסְגַּרְתַּנִי בְּיַד אוֹיֵב הֶעֱמַדְתָּ בַמֶּרְחָב רַגְלָי׃ חָנֵּנִי יְהוָה כִּי צַר לִי עָשְׁשָׁה בְכַעַס עֵינִי נַפְשִׁי וּבִטְנִי׃ כִּי כָלוּ בְיָגוֹן חַיַּי וּשְׁנוֹתַי בַּאֲנָחָה כָּשַׁל בַּעֲוֹנִי כֹחִי וַעֲצָמַי עָשֵׁשׁוּ׃ מִכָּל צֹרְרַי הָיִיתִי חֶרְפָּה וְלִשְׁכֵנַי מְאֹד וּפַחַד לִמְיֻדָּעָי רֹאַי בַּחוּץ נָדְדוּ מִמֶּנִּי׃ נִשְׁכַּחְתִּי כְּמֵת מִלֵּב הָיִיתִי כִּכְלִי אֹבֵד׃ כִּי שָׁמַעְתִּי דִּבַּת רַבִּים מָגוֹר מִסָּבִיב בְּהִוָּסְדָם יַחַד עָלַי לָקַחַת נַפְשִׁי זָמָמוּ׃ וַאֲנִי עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְהוָה אָמַרְתִּי אֱלֹהַי אָתָּה׃ בְּיָדְךָ עִתֹּתָי הַצִּילֵנִי מִיַּד אוֹיְבַי

[Hebrew root words in the margin: ידה נגד, שמע, עזר ספד, חלל אזר, זמר כבד, דמם עלם, ידה נצח, זמר חסה, בוש, נטה, נצל, עזז צוד, ישע, נחה, נהל יצא, טמן, פקד פדה, אות, שנא, נול שפט, ראה ענה, צור, סגר איב, עמד רחב, צור, כלה יגה, חיה שנה, כח, צרר היה, ידע ראה, שכח מות, כלה אבד, דבב גור, סבב יסד, זמם, ידה, נצל]

numquid confitebitur tibi puluis aut annunciabit veritatem tuam? Audi domine & miserere mei: domine esto adiutorium meum. Conuertisti planctum meum in chorum mihi: solusti saccum meum & accinxisti me leticia. Vt laudet te gloria & non taceat: domine deus meus in sempiternum confitebor tibi.

Victori psalmus dauid. 31.

IN te domine speraui non confundar in eternum: in iusticia tua salua me. Inclina ad me aurem tuam velociter libera me: esto mihi in lapidem fortissimum & in domum munitam vt salues me. Quia petra mea & munitio mea tu es: & propter nomen tuum dux meus eris & enutries me. Educes me de reti quod absconderunt mihi: quia tu fortitudo mea es. In manu tua commendo spiritum meum: redemisti me domine deus veritatis. Odisti custodientes vanitates frustra: ego autem in domino confisus sum. Exultabo & letabor in misericordia tua: quoniam vidisti afflictionem meam: cognouisti tribulationem anime mee. Et non conclusisti me in manu inimici: statuisti in latitudine pedes meos. Miserere mei domine quoniam tribulor: caligauit in furore oculus meus anima mea & venter meus. Quia consumpte sunt in merore vite mee & anni mei in gemitu: infirmata est in iniquitate virtus mea: & ossa mea contabuerunt. Apud omnes hostes meos factus sum opprobrium & vicinis meis nimis & timor notis meis: qui videbant me in plateis fugiebant a me. Obliuioni traditus sum quasi mortuus a corde: factus sum quasi vas perditum. Audiui enim opprobrium multorum congregationem in circuitu: cum inirent consilium aduersum me: vt auferrent animam meam cogitauerunt. Ego autem in te speraui domine: dixi deus meus es tu. In manu tua tempora mea: libera me de manu inimicorum meorum

Numquid confitebitur tibi puluis: aut annunciabit veritatem tuam? Μὴ ἐξομολογήσεταί σοι χοῦς; ἢ ἀναγγελεῖ τὴν ἀλήθειάν σου; Audiuit dominus et misertus est mei: dominus factus est adiutor meus. Ἤκουσε κύριος καὶ ἠλέησέ με, κύριος ἐγενήθη βοηθός μου. Conuertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meum: et circundedisti me leticia. Ἔστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς χαρὰν ἐμοί, διέρρηξας τὸν σάκκον μου, καὶ περιέζωσάς με εὐφροσύνῃ. Ὅπως ἂν ψάλῃ σοι ἡ δόξα μου, καὶ οὐ μὴ κατανυγῶ, κύριε ὁ θεός μου, εἰς τὸν αἰῶνα ἐξομολογήσομαί σοι. vt cantet tibi gloria mea: et non compungar: domine deus meus in eternum confitebor tibi.

In finem psalmus dauid. pro extasi. 31. Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαβὶδ, ἐκστάσεως. λ΄.

IN te domine speraui non confundar in eternum: in iusticia tua libera me et eripe me. Inclina ad me aurem tuam: accelera vt eruas me. Esto mihi in deum protectorem: et in domum refugii vt saluum me facias. Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu: et propter nomen tuum deduces me et enutries me. Educes me de laqueo hoc quem absconderunt mihi: quia tu es protector meus domine. In manus tuas commendabo spiritum meum. Redemisti me domine deus veritatis. Odisti obseruantes vanitates supervacue. Ego autem in domino speraui. Exultabo et letabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam: saluasti de necessitatibus animam meam. Et non conclusisti me in manibus inimicorum: statuisti in loco spacioso pedes meos. Miserere mei domine quoniam tribulor: conturbatus est in ira oculus meus: anima mea et venter meus. Quoniam defecit in dolore vita mea: et anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea: et ossa mea conturbata sunt. Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium: et vicinis meis valde: et timor notis meis. Qui videbant me foras fugerunt a me: obliuioni datus sum tanquam mortuus a corde. Factus sum tanquam vas perditum: quia audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu. In eo dum conuenirent ipsi simul aduersum me: accipere animam meam consiliati sunt. Ego autem in te speraui domine. dixi: tu es deus meus: in manibus tuis sortes mee. Eripe me de manu inimicorum meorum:

Ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα, μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα· ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. Κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου, τάχυνον τοῦ ἐξελέσθαι με. Γενοῦ μοι εἰς θεὸν ὑπερασπιστήν, καὶ εἰς οἶκον καταφυγῆς τοῦ σῶσαί με. Ὅτι κραταίωμά μου καὶ καταφυγή μου εἶ σύ, καὶ ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὁδηγήσεις με καὶ διαθρέψεις με. Ἐξάξεις με ἐκ παγίδος ταύτης ἧς ἔκρυψάν μοι, ὅτι σὺ εἶ ὁ ὑπερασπιστής μου κύριε. Εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου. Ἐλυτρώσω με κύριε ὁ θεὸς τῆς ἀληθείας. Ἐμίσησας τοὺς διαφυλάσσοντας ματαιότητας διακενῆς. Ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῷ κυρίῳ ἤλπισα, ἀγαλλιάσομαι καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ ἐλέει σου. Ὅτι ἐπεῖδες τὴν ταπείνωσίν μου, ἔσωσας ἐκ τῶν ἀναγκῶν τὴν ψυχήν μου. Καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, ἔστησας ἐν εὐρυχώρῳ τοὺς πόδας μου. Ἐλέησόν με κύριε, ὅτι θλίβομαι. ἐταράχθη ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμός μου, ἡ ψυχή μου καὶ ἡ γαστήρ μου. Ὅτι ἐξέλιπεν ἐν ὀδύνῃ ἡ ζωή μου, καὶ τὰ ἔτη μου ἐν στεναγμοῖς. Ἠσθένησεν ἐν πτωχείᾳ ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὰ ὀστᾶ μου ἐταράχθησαν. Παρὰ πάντας τοὺς ἐχθρούς μου ἐγενήθην ὄνειδος, καὶ τοῖς γείτοσί μου σφόδρα, καὶ φόβος τοῖς γνωστοῖς μου. Οἱ θεωροῦντές με ἔξω ἔφυγον ἀπ' ἐμοῦ, ἐπελήσθην ὡσεὶ νεκρὸς ἀπὸ καρδίας. Ἐγενήθην ὡσεὶ σκεῦος ἀπολωλός, ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν παροικούντων κυκλόθεν. Ἐν τῷ ἐπισυναχθῆναι αὐτοὺς ἅμα ἐπ' ἐμέ, τοῦ λαβεῖν τὴν ψυχήν μου ἐβουλεύσαντο. Ἐγὼ δὲ ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα· εἶπα, σὺ εἶ ὁ θεός μου, ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κλῆροί μου. Ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν μου,

Luce. 23.f. Hiere. 21.

et a persequentibus me. Illustra faciem tuam super seruum tuum, saluum me fac in misericordia tua. Domine non confundar quoniam inuocaui te. Erubescant impii et deducantur in infernum. Muta fiant labia dolosa: que loquuntur aduersus iustum iniquitatem in superbia et contemptu. Quam magna multitudo dulcedinis tue domine: quam abscondisti timentibus te. Perfecisti eis qui sperant in te: in conspectu filiorum hominum. Abscondes eos in abscondito faciei tue a conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo a contradictione linguarum. Benedictus dominus: quoniam mirificauit misericordiam suam in ciuitate munita. Ego autem dixi in excessu mentis mee: proiectus sum a facie oculorum tuorum. Propter hoc exaudisti vocem orationis mee dum clamarem ad te. Diligite dominum omnes sancti eius: quoniam veritates requiret dominus: et retribuit abundanter facientibus superbiam. Viriliter agite et confortetur cor vestrum omnes qui speratis in domino.

καὶ ἐκ τῶν καταδιωκόντων με. Ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου· σῶσόν με ἐν τῷ ἐλέει σου, κύριε. μὴ καταισχυνθείην ὅτι ἐπεκαλεσάμην σε. Αἰσχυνθείησαν οἱ ἀσεβεῖς καὶ καταχθείησαν εἰς ᾅδου. Ἄλαλα γενηθήτω τὰ χείλη τὰ δόλια, τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου ἀνομίαν ἐν ὑπερηφανίᾳ καὶ ἐξουδενώσει. Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου κύριε, ἧς ἔκρυψας τοῖς φοβουμένοις σε. Ἐξειργάσω τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ σέ, ἐναντίον τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Κατακρύψεις αὐτοὺς ἐν ἀποκρύφῳ τοῦ προσώπου σου ἀπὸ ταραχῆς ἀνθρώπων. Σκεπάσεις αὐτοὺς ἐν σκηνῇ ἀπὸ ἀντιλογίας γλωσσῶν. Εὐλογητὸς κύριος, ὅτι ἐθαυμάστωσε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐν πόλει περιοχῆς. Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, ἀπέρριμμαι ἀπὸ προσώπου τῶν ὀφθαλμῶν σου. Διὰ τοῦτο εἰσήκουσας τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς σέ. Ἀγαπήσατε τὸν κύριον πάντες οἱ ὅσιοι αὐτοῦ, ὅτι ἀληθείας ἐκζητεῖ κύριος, καὶ ἀνταποδίδωσι τοῖς περισσῶς ποιοῦσιν ὑπερηφανίαν. Ἀνδρίζεσθε καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία ὑμῶν πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπὶ κύριον.

Psalmus dd intellectus. 31. Ψαλμὸς τῷ δαβὶδ συνέσεως. λα΄.

BEati quorum remisse sunt iniquitates: et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputabit dominus peccatum: nec est in ore eius dolus. Quoniam tacui: inueterauerunt ossa mea: dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte grauata est super me manus tua: conuersus sum in erumna: dum configitur mihi spina. Delictum meum cognitum feci: et iniustitiam meam non abscondi. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino: et tu remisisti impietatem cordis mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. Verumtamen in diluuio aquarum multarum ad eum non approximabunt. Tu mihi es refugium a tribulatione que circundedit me: exultatio mea erue me a circundantibus me. Intellectum tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos. Nolite

Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. Μακάριος ἀνήρ, ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν, οὐδὲ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος. Ὅτι ἐσίγησα, ἐπαλαιώθη τὰ ὀστᾶ μου, ἀπὸ τοῦ κράζειν με ὅλην τὴν ἡμέραν. Ὅτι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐβαρύνθη ἐπ' ἐμὲ ἡ χείρ σου, ἐστράφην εἰς ταλαιπωρίαν, ἐν τῷ ἐμπαγῆναί μοι ἄκανθαν. Τὴν ἀνομίαν μου ἐγνώρισα, καὶ τὴν ἁμαρτίαν μου οὐκ ἐκάλυψα. Εἶπα ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. Ὑπὲρ ταύτης προσεύξεται πρὸς σὲ πᾶς ὅσιος ἐν καιρῷ εὐθέτῳ. Πλὴν ἐν κατακλυσμῷ ὑδάτων πολλῶν πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐγγιοῦσι. Σύ μου εἶ καταφυγὴ ἀπὸ θλίψεως τῆς περιεχούσης με, τὸ ἀγαλλίαμά μου λύτρωσαί με ἀπὸ τῶν κυκλωσάντων με. Συνετιῶ σε καὶ συμβιβῶ σε ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ πορεύσῃ, ἐπιστηριῶ ἐπὶ σὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Μὴ

Roma. 4.

& persequentium me. Ostende faciem tuam super seruum tuum: salua me in misericordia tua. Domine ne confundar quia inuocaui te: confundantur impii taceant in inferno. Muta fiant labia mendacii: que loquuntur contra iustum dura in superbia & despectione. Quam magna est bonitas tua quam abscondisti timentibus te: operatus es sperantibus in te in conspectu filiorum hominum. Abscondes eos in protectione vultus tui a duricia virorum: abscondes eos in vmbra a contradictione linguarum. Benedictus dominus qui mirabilem fecit misericordiam suam mihi in ciuitate munita. Ego dixi in stupore meo proiectus sum a conspectu oculorum tuorum: ergo ne audisti vocem deprecationis mee dum clamarem ad te. Diligite dominum omnes sancti eius: fideles seruat dominus: & retribuet his qui satis operantur superbiam. Confortamini & roboretur cor vestrum: omnes qui expectatis dominum.

Eruditio dauid. 32.

BEatus cui dimissa est iniquitas: & absconditum est peccatum. Beatus homo cui non imputabit dominus iniquitatem: nec est in spiritu eius dolus. Quoniam tacui attrita sunt ossa mea in rugitu meo tota die. Die enim ac nocte grauatur super me manus tua: versatus sum in miseria mea cum exardescit estas. Semper. Peccatum meum notum faciam tibi: & iniquitatem meam non abscondi: dixi confitebor scelus meum domino: & tu dimisisti iniquitatem peccati mei. Semper. Pro hac orabit omnis misericors ad te tempus inueniens: vt cum inundauerint aque multe ad illum non accedant. Tu es protectio mea ab hoste custodies me: laus mea saluans circundabis me. Semper. Docebo te & monstrabo tibi viam per quam ambules: cogitabo de te oculo meo. Nolite

וּמֵרֹדְפָי׃ הָאִירָה פָנֶיךָ עַל עַבְדֶּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ׃ יְהוָה אַל אֵבוֹשָׁה כִּי קְרָאתִיךָ יֵבֹשׁוּ רְשָׁעִים יִדְּמוּ לִשְׁאוֹל׃ תֵּאָלַמְנָה שִׂפְתֵי שָׁקֶר הַדֹּבְרוֹת עַל צַדִּיק עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז׃ מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִּירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם׃ תַּסְתִּירֵם בְּסֵתֶר פָּנֶיךָ מֵרֻכְסֵי אִישׁ תִּצְפְּנֵם בְּסֻכָּה מֵרִיב לְשֹׁנוֹת׃ בָּרוּךְ יְהוָה כִּי הִפְלִיא חַסְדּוֹ לִי בְּעִיר מָצוֹר׃ וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי נִגְרַזְתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אָכֵן שָׁמַעְתָּ קוֹל תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ׃ אֶהֱבוּ אֶת יְהוָה כָּל חֲסִידָיו אֱמוּנִים נֹצֵר יְהוָה וּמְשַׁלֵּם עַל יֶתֶר עֹשֵׂה גַאֲוָה׃ חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַיהוָה׃

xxxii. לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה׃ אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה׃ כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עֲצָמָי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל הַיּוֹם׃ כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה׃ חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה׃ עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ׃ אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה׃ אַשְׂכִּילְךָ וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוּ תֵלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי׃ אַל

[Hebrew root words in the margin: אור פנה, ישע, בוש, דמם אלם, שפה צדק, צפן, חסה, סתר, צפן סכך, רוב ברך, פלא, צור, גרז, חנן, חסד אמן, שלם גאה, אמץ יחל, שכל, נשא כסה, חשב, רמה, חרש בלה, כבד, הפך, קוץ ידע, כסה ידה, פלל חסד, מצא, רבב נגע, צור צרר, רנן סבב, שכל ירה, הלך, יעץ]

תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין
בְּמֶתֶג־וָרֶסֶן עֶדְיוֹ לִבְלוֹם בַּל קְרֹב
אֵלֶיךָ׃ רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע
וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ׃
שִׂמְחוּ בַיהוָה וְגִילוּ צַדִּיקִים
וְהַרְנִינוּ כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב׃

xxxiii.

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים
נָאוָה תְהִלָּה׃ הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר
בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ לוֹ׃ שִׁירוּ לוֹ
שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה׃
כִּי יָשָׁר דְּבַר יְהוָה וְכָל מַעֲשֵׂהוּ
בֶּאֱמוּנָה׃ אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט
חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ׃ בִּדְבַר
יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל
צְבָאָם׃ כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן
בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת׃ יִירְאוּ מֵיְהוָה
כָּל הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל יֹשְׁבֵי
תֵבֵל׃ כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא
צִוָּה וַיַּעֲמֹד׃ יְהוָה הֵפִיר עֲצַת
גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃
עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת
לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר׃ אַשְׁרֵי הַגּוֹי
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם בָּחַר
לְנַחֲלָה לוֹ׃ מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה
רָאָה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם׃ מִמְּכוֹן
שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃
הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין אֶל כָּל
מַעֲשֵׂיהֶם׃ אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב
חָיִל גִּבּוֹר לֹא יִנָּצֵל בְּרָב כֹּחַ׃
שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ
לֹא יְמַלֵּט׃ הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל
יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ׃ לְהַצִּיל
מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב׃
נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ
הוּא׃ כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם
קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ׃ יְהִי חַסְדְּךָ יְהוָה

fieri sicut equus & mulus quibus nō ē intellectus: in camo & freno maxillas eorū cōstrīge qui nō accedūt ad te. Multi dolores impii: cōfidētē aūt in dño misericordia circumdabit. Letamini in dño & exultate iusti: & laudate eum omnes recti corde.

33.

Laudate iusti dominum: rectos decet laudatio. Cōfitemini dño in cithara: in psalterio decachordo cātate ei. Cantate ei canticum nouum: diligenter psallite ei in iubilo. Quī rectū est verbum dñi: & omne opus ei⁹ in fide. Diligit iusticiam & iudicium: misericordia dñi plēa est terra. Verbo dñi celi firmati sunt: & spū oris eius omnis ornatus eorū. Cōgregans quasi in vtre aq̄s maris: ponēs in thesauris abyssos. Timeat dominū oīs terra: ipsum formidēt vniuersi hitatores orbis. Quia ipse dixit & factus est: ipso precipiente stetit. Dominus absoluit consilia gentiū: irritas facit cogitationes populorum. Cōsiliū āt dñi stabit in eternum: cogitationes cordis eius in gñatiōe & gñationē. Btā gens cuius est dñs deus ei⁹: populus quem elegit in hereditatē sibi. De celo respexit dominus: vidit oēs filios adam. de firmissimo solio suo pspexit vniuersos habitatores terre. Fingēs pariter corda eorū: intelligēs omnia opera eorū. Non saluatur rex in multitudine exercitus: nec fortis liberabitur in mltitudine virtutis. Fallax equus ad salutē: & in multitudine roboris sui nō saluabitur. Ecce ocli dñi sup timētes eū: & expectātes miam eius. Vt eruat de morte aīas eorū: & viuificet eos in fame. Aīa nrā expectauit dñm: auxilium nrm & clypeus nr ē. In ipo ei letabitur cor nrm: quia in noīe scto eius sperauimus. Sit mia tua dñe

fieri sicut equus et mulus: quibus non est intellectus. In camo et
γίνεσθε ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις. Ἐν κημῷ καὶ
freno maxillas eorum constringe: qui non appropinquant ad
χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγξαις, τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς
te. Multa flagella peccatoris: sperantem autem
σέ. Πολλαὶ αἱ μάστιγες τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τὸν δὲ ἐλπίζοντα
in domino misericordia circumdabit. Letamini in domino et exul-
ἐπὶ κύριον ἔλεος κυκλώσει. Εὐφράνθητε ἐπὶ κύριον καὶ ἀγαλ-
tate iusti: et gloriamini omnes recti corde.
λιᾶσθε δίκαιοι, καὶ καυχᾶσθε πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ.

Psalmus dauid: sine titulo apud hebreos. 32.
Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. λβ.

Exultate iusti in domino: rectos decet col-
Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴ-
laudatio. Confitemini domino in cithara: in psalterio de-
νεσις. Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ, ἐν ψαλτηρίῳ δε-
cem chordarum psallite illi. Cantate ei canticum nouum: be-
καχόρδῳ ψάλατε αὐτῷ. Ἄσατε αὐτῷ ᾆσμα καινόν, κα-
ne psallite ei in vociferatione. Quia rectum verbum
λῶς ψάλατε αὐτῷ ἐν ἀλαλαγμῷ. Ὅτι εὐθὺς ὁ λόγος τοῦ κυ-
domini: et omnia opera eius in fide. Diligit miseri-
ρίου, καὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πίστει. Ἀγαπᾷ ἐλεη-
cordiam et iudicium dominus: misericordia domini plena
μοσύνην καὶ κρίσιν ὁ κύριος, τοῦ ἐλέους κυρίου πλήρης ἡ
terra. Verbo domini celi firmati sunt: et spi-
γῆ. Τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύ-
ritu oris eius omnis virtus eorum. Con-
ματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. Συν-
gregans sicut utrem aquas maris: ponens in thesauris a-
άγων ὡσεὶ ἀσκὸν ὕδατα θαλάσσης, τιθεὶς ἐν θησαυροῖς ἀ-
byssos. Timeat dominum omnis terra: ab eo au-
βύσσους. Φοβηθήτω τὸν κύριον πᾶσα ἡ γῆ, ἀπ' αὐτοῦ δὲ
commoueantur omnes inhabitantes orbem.
σαλευθήτωσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην.
Quoniam ipse dixit et facta sunt: ipse mandauit et crea-
Ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτί-
ta sunt. Dominus dissipat consilia gentium: reprobat autem cogi-
σθησαν. Κύριος διασκεδάζει βουλὰς ἐθνῶν, ἀθετεῖ δὲ λο-
tationes populorum: et reprobat consilia principum. Consilium autem
γισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετεῖ βουλὰς ἀρχόντων. Ἡ δὲ βου-
domini in eternum manet: cogitationes cordis
λὴ τοῦ κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει, λογισμοὶ τῆς καρδίας
eius in generatione et generationem. Beata gens cuius est do-
αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Μακάριον τὸ ἔθνος οὗ ἐστι κύ-
minus deus eius: populus quem elegit in hereditatem si-
ριος ὁ θεὸς αὐτοῦ, λαὸς ὃν ἐξελέξατο εἰς κληρονομίαν ἑαυ-
bi. De celo respexit dominus: vidit omnes fi-
τῷ. Ἐξ οὐρανοῦ ἐπέβλεψεν ὁ κύριος, εἶδε πάντας τοὺς υἱ-
lios hominum. De preparato habitaculo suo respe-
οὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου αὐτοῦ ἐπέβλε-
xit super omnes qui habitant terram. Qui finxit
ψεν ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. Ὁ πλάσας
singillatim corda eorum: qui intelligit omnia opera
κατὰ μόνας τὰς καρδίας αὐτῶν, ὁ συνιεὶς εἰς πάντα τὰ ἔργα
eorum. Non saluatur rex per multam virtutem: et gigas
αὐτῶν. Οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ γίγας
non saluabitur in multitudine virtutis sue. Fallax equus ad sa-
οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ. Ψευδὴς ἵππος εἰς σω-
lutem: in abundantia autem virtutis sue non saluabitur. Ecce ocu-
τηρίαν, ἐν δὲ πλήθει δυνάμεως αὐτοῦ οὐ σωθήσεται. Ἰδοὺ οἱ ὀφ-
li domini super metuentes eum: sperantes super
θαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν, τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ
misericordia eius. Ut eruat a morte animas eorum: et a-
τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ῥύσασθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ δια-
lat eos in fame. Anima autem nostra sustinebit do-
θρέψαι αὐτοὺς ἐν λιμῷ. Ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν ὑπομενεῖ τῷ κυ-
minum: quoniam adiutor et protector noster est. Quia in eo
ρίῳ, ὅτι βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς ἡμῶν ἐστιν. Ὅτι ἐν αὐ-
letabitur cor nostrum: et in nomine
τῷ εὐφρανθήσεται ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι
sancto eius sperauimus. Fiat
τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ ἠλπίσαμεν. Γένοιτο

Infra 143. Iudit. 16.

domine misericordia tua super nos: quemadmodum sperauimus in te.
κύριε τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς, καθάπερ ἠλπίσαμεν ἐπὶ σέ.

Psalmus dauid: quando mutauit os suum
Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ, ὁπότε ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
coram abimelech: et eiecit eum: et abijt. 33.
ἐναντίον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθε. λγ.

Benedicam dominum in omni tempore: semper
Εὐλογήσω τὸν κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ παντὸς ἡ
laus eius in ore meo. In domino laudabitur
αἴνεσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου. Ἐν τῷ κυρίῳ ἐπαινεθήσε-
anima mea: audiant mansueti et letentur.
ται ἡ ψυχή μου, ἀκουσάτωσαν πραεῖς καὶ εὐφρανθήτωσαν.
Magnificate dominum mecum: et exaltemus no-
Μεγαλύνατε τὸν κύριον σὺν ἐμοί, καὶ ὑψώσωμεν τὸ ὄνο-
men eius in idipsum. Exquisiui dominum: et exaudi-
μα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐξεζήτησα τὸν κύριον, καὶ ἐπήκου-
uit me: et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Ac-
σέ μου, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεών μου ἐρρύσατό με. Προσ-
cedite ad eum et illuminamini: et facies
έλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε, καὶ τὰ πρόσωπα
vestra non confundentur. Iste pauper clama-
ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνθῇ. Οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε,
uit: et dominus exaudiuit eum: et ex omnibus tribu-
καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσεν αὐτοῦ, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλί-
lationibus eius saluauit eum. Castrametabitur angelus domi-
ψεων αὐτοῦ ἔσωσεν αὐτόν. Παρεμβαλεῖ ἄγγελος κυρί-
ni in circuitu timentium eum: et eripiet eos.
ου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ ῥύσεται αὐτούς.
Gustate et videte quoniam suauis dominus: beatus vir
Γεύσασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος, μακάριος ἀνήρ,
qui sperat in eo. Timete dominum sancti
ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτόν. Φοβήθητε τὸν κύριον πάντες οἱ ἅγι-
eius: quoniam non est inopia timentibus eum. Diui-
οι αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Πλού-
tes eguerunt et esurierunt: inquirentes autem do-
σιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν κύ-
minum non minuentur omni bono. Venite fi-
ριον, οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ. Δεῦτε τέκ-
lij audite me: timorem domini docebo vos. Quis est ho-
να ἀκούσατέ μου, φόβον κυρίου διδάξω ὑμᾶς. Τίς ἐστιν ἄνθρω-
mo qui vult vitam: diligit dies videre bonos? Prohibe
πος ὁ θέλων ζωὴν, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθάς; Παῦσον τὴν
linguam tuam a malo: et labia tua ne loquantur
γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη σου τοῦ μὴ λαλῆσαι
dolum. Diuerte a malo: et fac bonum: inqui-
δόλον. Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν, ζήτη-
re pacem et persequere eam. Oculi domini super iu-
σον εἰρήνην καὶ δίωξον αὐτήν. Ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαί-
stos: et aures eius in preces eorum. Vultus autem domini
ους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν. Πρόσωπον δὲ κυρίου
super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eo-
ἐπὶ ποιοῦντας κακά, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐ-
rum. Clamauerunt iusti: et dominus exaudiuit eos:
τῶν. Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν,
et ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos. Iuxta
καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. Ἐγγὺς
dominus his qui tribulato sunt corde: et humi-
κύριος τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν, καὶ τοὺς ταπεινοὺς
les spiritu saluabit. Multe tribulationes iustorum: et
τῷ πνεύματι σώσει. Πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, καὶ
de omnibus his liberabit eos dominus. Custodit dominus omnia
ἐκ πασῶν αὐτῶν ῥύσεται αὐτοὺς ὁ κύριος. Φυλάσσει κύριος πάντα
ossa eorum: unum ex eis non conteretur. Mors pec-
τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται. Θάνατος ἁμαρ-
catorum pessima: et qui oderunt iustum delin-
τωλῶν πονηρός, καὶ οἱ μισοῦντες τὸν δίκαιον πλημμελήσου-
quent. Redimet dominus animas seruorum suorum: et non delin-
σι. Λυτρώσεται κύριος ψυχὰς δούλων αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ πλημμελή-
quent omnes qui sperant in eo. Psalmus dauid. 34.
σουσι πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν. Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. λδ.

Iudica domine nocentes me: expugna
Δίκασον κύριε τοὺς ἀδικοῦντάς με, πολέμησον τοὺς

1. Pet. 3.

super nos: sicut expectauimus in te.

David: qñ mutauit os suū corā abimelech & eiecit eum & abiit.

34.

Benedicā dñm in oī tpe: sp laus eius ī ore meo. In dño laudabitur anima mea: audiēt mites & letabuntur. Magnificate dominū mecum: & exaltabimus nomen eius pariter. Quesiui dominum & exaudiuit me: & de omnibus angustiis meis liberauit me. Respicite ad eum & cōfluite: & vultus vestri non erubescent. Hic pauper clamauit: & dominus exaudiuit: & de oībus tribulatiōibus eius saluauit eū. Circūdat angelus domini in gyro timentes eum: & eruet eos. Gustate & videte qm̄ bonus dñs: btūs vir qui sperat in eo. Timete dominum sancti eius: quoniam non est inopia timētibus eum. Leones indiguerunt & esurierunt: querentibus āt dñm non decrit oē bonū. Venite filii audite me: timorē dñi docebo vos. Quis est vir qui velit vitam: diligens dies videre bonos? Custodi linguam tuam a malo: & labia tua ne loquantur dolū. Recede a malo & fac bonum: quere pacem & persequere eam. Oculi domini ad iustos: & aures eius ad clamores eorum. Vultus autem domini super faciētes mala: vt pdat de terra memoriā eorū. Clamauerūt & dñs exaudiuit: & ex oibus tribulatiōibus eorū liberauit eos. Iuxta est dñs cōtritis corde: & cōfractos spiritu saluabit. Multe tribulationes iusti: & ex oībus illis liberabit eū dñs. Custodit dñs oīa ossa eius: vnū ex eis nō cōfrīgetur. Interficiet impium malitia: & odientes iustū culpabuntur. Redimet dñs aīas seruorum suorū: & non peccabunt oēs sperantes in eo.

David.

35.

Iudica dñe aduersarios meos: pugna

עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ׃

xxxiiii.

לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת טַעְמוֹ
לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ׃
אֲבָרְכָה אֶת יְהוָה בְּכָל עֵת תָּמִיד
תְּהִלָּתוֹ בְּפִי׃ בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי
יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ׃ גַּדְּלוּ
לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃
דָּרַשְׁתִּי אֶת יְהוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל
מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי׃ הִבִּיטוּ אֵלָיו
וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל יֶחְפָּרוּ׃ זֶה
עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל
צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ׃ חֹנֶה מַלְאַךְ
יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם׃
טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי
הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה בּוֹ׃ יְראוּ אֶת יְהוָה
קְדֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו׃
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה
לֹא יַחְסְרוּ כָל טוֹב׃ לְכוּ בָנִים
שִׁמְעוּ לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם׃
מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים
לִרְאוֹת טוֹב׃ נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע
וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה׃ סוּר מֵרָע
וַעֲשֵׂה טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ׃
עֵינֵי יְהוָה אֶל צַדִּיקִים וְאָזְנָיו
אֶל שַׁוְעָתָם׃ פְּנֵי יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע
לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ צָעֲקוּ
וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָם
הִצִּילָם׃ קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי לֵב
וְאֶת דַּכְּאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ׃ רַבּוֹת
רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה׃
שֹׁמֵר כָּל עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא
נִשְׁבָּרָה׃ תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה
וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ׃ פּוֹדֶה יְהוָה
נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל
הַחֹסִים בּוֹ׃

xxxv.

לְדָוִד
רִיבָה יְהוָה אֶת יְרִיבַי לְחַם אֶת

לחמי ׃ החזק מגן וצנה וקומה
בעזרתי ׃ והרק חנית וסגר
לקראת רדפי אמר לנפשי
ישעתך אני ׃ יבשו ויכלמו
מבקשי נפשי יסגו אחור ויחפרו
חשבי רעתי ׃ יהיו כמץ לפני
רוח ומלאך יהוה דחה ׃ יהי
דרכם חשך וחלקלקות ומלאך יהוה
רדפם ׃ כי חנם טמנו לי שחת
רשתם חנם חפרו לנפשי ׃
תבואהו שואה לא ידע ורשתו
אשר טמן תלכדו בשואה יפל
בה ׃ ונפשי תגיל ביהוה תשיש
בישועתו ׃ כל עצמותי תאמרנה
יהוה מי כמוך מציל עני מחזק
ממנו ועני ואביון מגזלו ׃ יקומון
עדי חמס אשר לא ידעתי
ישאלוני ׃ ישלמוני רעה תחת
טובה שכול לנפשי ׃ ואני
בחלותם לבושי שק עניתי בצום
נפשי ותפלתי על חיקי תשוב ׃
כרע כאח לי התהלכתי כאבל
אם קדר שחותי ׃ ובצלעי
שמחו ונאספו נאספו עלי נכים
ולא ידעתי קרעו ולא דמו ׃
בחנפי לעגי מעוג חרק עלי
שנימו ׃ אדני כמה תראה
השיבה נפשי משאיהם
מכפירים יחידתי ׃ אודך בקהל
רב בעם עצום אהללך ׃ אל
ישמחו לי איבי שקר שנאי חנם
יקרצו עין ׃ כי לא שלום ידברו
ועל רגעי ארץ דברי מרמות
יחשבון ׃ וירחיבו עלי פיהם
אמרו האח האח ראתה עינינו ׃
ראיתה יהוה אל תחרש אדני

cōtra ipugnantes me. Apphēde scutū & hastā: & cōsurge in adiutoriū meū. Euagīa gladiū & pōccupa ex aduerso psequentes me: dic anime mee sal9 tua ego sū. Cōfundātur & reuereātur q querunt animā meā: cōuertantur retrorsum: & cōfundātur qui cogitant mihi mala. Fiant sicut puluis ante faciē venti: & angelus dñi impellat. Sit via eorū tenebre & lubricū: & āgelus dñi psequtur eos. Quia frustra abscōderūt mihi insidias retis sui: sine cā foderūt aie mee. Veniat ei calamitas quā ignorat: & rete suū qd̄ abscōdit cōphendat eū: & cadat ī laqueū. Aīa āt mea exultabit ī dño: letabitur in salute sua. Oīa ossa mea dicent dñe qs similis tui? eruens inopem a validiore eo & pauperē & mendicū a violento. Surgētes testes iniqui: que nesciebam interrogabāt me. Reddebant m hi mala pro bono: sterilitatem aie mee. Ego autem cū ifirmarer ab eis induebar cilicio: humiliabā in ieiunio aīam meā & oratio mea in sinū meum cōuertebatur. Quasi ad amicū q̄si ad frēm meū sic ābulabā: q̄si lugēs mr̄ tristis sic īcuruabar. Et ī ifirmitate mea letabātur & cōgregabātur: collecti sūt aduersū me pcutientes & nesciebā: scīdētes & nō tacētes. In simulatiōe verborū fictorum: frēdebāt cōtra me dētibus suis. Dñe qñ aspicies: cōuerte aīam meam a calamitatibus suis a leōibus solitaria meā. Cōfitebor tibi ī eccl'ia grādi: ī pplo forti laudabo te. Nō letētur sup me inimici mei mēdaces: odiētes me frustra cōniuētes oclo. Nō eī pacē loquūtur: sed ī ira pīna terre verba fraudulēta cōcīnāt. Et dilatauerunt sup me os suum: dixerunt vah vah vidit oculus nr̄. Vidisti domine ne taceas: domine

impugnātes me. Apphēde arma τ scutū: τ exurge
πολεμοῦντάς με. Ἐπιλαβοῦ ὅπλου καὶ θυρεοῦ, καὶ ἀνάστηθι
in adiutoriū meū. Effunde frameā: τ cōclude ad
εἰς τὴν βοήθειάν μου. Ἔκχεον ῥομφαίαν, καὶ σύγκλεισον ἐξ
uersus eos q psequūtur me: dic aie mee sa
ναντίας τῶν καταδιωκόντων με, εἶπον τῇ ψυχῇ μου σωτη
lus tua sū ego. Cōfundātur τ reuereātur q
ρία σου εἰμὶ ἐγώ. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν οἱ ζη
rētes aiam meā. Auertantur retrorsū
τοῦντες τὴν ψυχήν μου. Ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω,
τ cōfundātur cogitātes mihi mala. Fi
καὶ καταισχυνθήτωσαν οἱ λογιζόμενοί μοι κακά. Γενηθήτω
ant tāq̄ pulus ante faciē vēti: τ angelus dñi
σαν ὡσεὶ χνοῦς κατὰ πρόσωπον ἀνέμου, καὶ ἄγγελος κυρίου
coartās eos. Fiat via eoꝝ tenebre τ lu
ἐκθλίβων αὐτούς. Γενηθήτω ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκότος καὶ ὀλί
brica: τ angelus dñi psequēs eos. Qm̄ gra
σθημα, καὶ ἄγγελος κυρίου καταδιώκων αὐτούς. Ὅτι δωρε
tis absconderūt mihi interitū laquei sui: supuacue exprobrauerūt
ὰν ἔκρυψάν μοι διαφθορὰν παγίδος αὐτῶν, μάτην ὠνείδισαν
aiam meā. Ueniat illi laqueus quē ignorat. τ
τὴν ψυχήν μου. Ἐλθέτω αὐτῷ παγίς, ἣν οὐ γινώσκει, καὶ ἡ
captio q̄ abscōdit: apprehēdat eū. τ in laqueo ca
θήρα ἣν ἔκρυψε, συλλαβέτω αὐτόν. καὶ ἐν τῇ παγίδι πεσεῖ
dat in ipsū. Anima aūt mea exultabit in dño: dele
ται ἐν αὐτῇ. Ἡ δὲ ψυχή μου ἀγαλλιάσεται ἐπὶ τῷ κυρίῳ, τερ
ctabit sup salutari suo. Omnia ossa mea dicēt:
φθήσεται ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ. Πάντα τὰ ὀστᾶ μου ἐροῦσι,
dñe dñe quis similis tibi? Eripiēs inopē de manu for
κύριε κύριε τίς ὅμοιός σοι; Ῥυόμενος πτωχὸν ἐκ χειρὸς στερεω
tiorū eius: τ egenū τ paupē a diripie
τέρων αὐτοῦ, καὶ πτωχὸν καὶ πένητα ἀπὸ τῶν διαρπαζόν
tib9 eū. Surgētes mihi testes iniqui que ignorabā
των αὐτόν. Ἀναστάντες μοι μάρτυρες ἄδικοι ἃ οὐκ ἐγίνωσκον
interrogabāt me. Retribuebāt mihi mala p bonis: τ
ἠρώτων με. Ἀνταπεδίδοσάν μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, καὶ
sterilitatē aie mee. Ego aūt cū ipi molesti essent
ἀτεκνίαν τῇ ψυχῇ μου. Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ αὐτούς παρενοχλεῖν
mihi: induebar cilicio. Et humiliabā in ieiunio aiam
μοι, ἐνεδυόμην σάκκον. Καὶ ἐταπείνουν ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν
meā: τ oro mea in sinu meo cōuertet.
μου, καὶ ἡ προσευχή μου εἰς κόλπον μου ἀποστραφήσεται.
Quasi proximū q̄si fratrē nostrū sic cōplacebā: q̄si lu
Ὡς πλησίον ὡς ἀδελφῷ ἡμετέρῳ οὕτως εὐηρέστουν, ὡς πεν
gēs τ cōtristatus sic humiliabar. Et aduersū me
θῶν καὶ σκυθρωπάζων οὕτως ἐταπεινούμην. Καὶ κατ᾽ ἐμοῦ
letati sunt τ cōuenerūt: cōgregata sūt sup me flagella
εὐφράνθησαν καὶ συνήχθησαν, συνήχθησαν ἐπ᾽ ἐμὲ μάστιγες
τ ignoraui. Dissipati sūt nec cōpuncti: tēta
καὶ οὐκ ἔγνων. Διεσχίσθησαν καὶ οὐ κατενύγησαν, ἐπείρα
uerūt me subsānauerūt me subsānatiōe: frēduerūt sup me
σάν με, ἐξεμυκτήρισάν με μυκτηρισμῷ, ἔβρυξαν ἐπ᾽ ἐμὲ
dētibus suis. Dñe qñ respicies: restitue
τοὺς ὀδόντας αὐτῶν. Κύριε πότε ἐπόψῃ; ἀποκατάστησον τὴν
aiam meā a malignitate eoꝝ: a leonibus
ψυχήν μου ἀπὸ τῆς κακουργίας αὐτῶν, ἀπὸ λεόντων τὴν
vnicā meā. Cōfitebor tibi in ecclesia ma
μονογενῆ μου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἐκκλησίᾳ πολ
gna: in pplo graui laudabo te. Nō supgaudeāt mihi q
λῇ, ἐν λαῷ βαρεῖ αἰνέσω σε. Μὴ ἐπιχαρείησάν μοι οἱ
aduersantur mihi inique: qui oderūt me gratis: τ
ἐχθραίνοντές μοι ἀδίκως, οἱ μισοῦντές με δωρεάν, καὶ
annuūt oculis. Qm̄ mihi quidē pacifice loqbātur:
διανεύοντες ὀφθαλμοῖς. Ὅτι ἐμοὶ μὲν εἰρηνικὰ ἐλάλουν,
τ in iracūdia dolos cogitabāt. Et dilatauerūt sup me
καὶ ἐπ᾽ ὀργῇ δόλους διελογίζοντο. Ἐπλάτυναν ἐπ᾽ ἐμὲ τὸ
os suū: dixerūt euge euge: viderūt oculi nři.
στόμα αὐτῶν, εἶπον εὖγε εὖγε, εἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν.
Uidisti dñe ne sileas: dñe
Εἶδες κύριε, μὴ παρασιωπήσῃς, κύριε

Infra. 39.c. 69.

1. Joh. 3.d.

ne discedas a me. Exurge dñe τ intēde iudicio meo.
μὴ ἀποστῇς ἀπ᾽ ἐμοῦ. Ἐξεγέρθητι κύριε καὶ πρόσχες τῇ κρίσει μου,
deus meus τ dñs meus in causā meā. Iudica me dñe sm̄ iu
ὁ θεός μου καὶ ὁ κύριός μου εἰς τὴν δίκην μου. Κρῖνόν με κύριε κατὰ τὴν δι
stitiā tuā dñe deus meus: τ nō supgaudeāt mihi. Nō di
καιοσύνην σου ὁ θεός μου, καὶ μὴ ἐπιχαρείησάν μοι. Μὴ εἴποι
cāt in cordib9 suis: Euge euge aie nře: nec di
σαν ἐν καρδίαις αὐτῶν, Εὖγε εὖγε τῇ ψυχῇ ἡμῶν, μηδὲ εἴποι
cāt deuorauimus eū. Erubescāt τ reuereātur simul
σαν κατεπίομεν αὐτόν. Αἰσχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα
qui gratulātur malis meis. Induantur cōfusiōe
οἱ ἐπιχαίροντες τοῖς κακοῖς μου. Ἐνδυσάσθωσαν αἰσχύνην
τ reuerētia q̄ magna loquūtur sup me. Exul
καὶ ἐντροπὴν οἱ μεγαλορρημονοῦντες ἐπ᾽ ἐμέ. Ἀγαλλιά
tent τ letentur q̄ volūt iustitiā meā.
σθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν οἱ θέλοντες τὴν δικαιοσύνην μου.
Et dicant semp magnificet dñs q̄ volūt
Καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ κύριος οἱ θέλοντες
pacē serui eius. Et lingua mea meditabit
τὴν εἰρήνην τοῦ δούλου αὐτοῦ. Καὶ ἡ γλῶσσά μου μελετήσει
iustitiā tuā: tota die laudē tuā.
τὴν δικαιοσύνην σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὸν ἔπαινόν σου.
In finē seruo dñi dauid. 35.
Εἰς τὸ τέλος τῷ παιδὶ κυρίου τῷ Δαυίδ. λέ.
Dicit iniustus vt delinquat in semetipso: nō est
Φησὶν ὁ παράνομος τοῦ ἁμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ, οὐκ ἔστι
timor dei an oculos eius. Qm̄ dolose egit
φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Ὅτι ἐδόλωσεν ἐ
cōspectu eius: vt inueniret iniqtatē suā τ odiret.
νώπιον αὐτοῦ, τοῦ εὑρεῖν τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ καὶ μισῆσαι.
Uerba oris eius iniqtas τ dolus: no
Τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀνομία καὶ δόλος, οὐκ ἐβουλή
luit intelligere vt bn̄ ageret. Iniqtatē meditatus est in cu
θη συνιέναι τοῦ ἀγαθῦναι. Ἀνομίαν διελογίσατο ἐπὶ τῆς κοί
bili suo: astitit oī vie nō bone: malitiā aūt nō o
της αὐτοῦ, παρέστη πάσῃ ὁδῷ οὐκ ἀγαθῇ, κακίᾳ δὲ οὐ προ
diuit. Dñe in celo mia tua: τ veritas
σώχθισε. Κύριε ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλεός σου, καὶ ἡ ἀλήθειά
tua vsq̄ ad nubes. Iustitia tua sicut mōtes dei:
σου ἕως τῶν νεφελῶν. Ἡ δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη θεοῦ, τὰ
iudicia tua abyssus multa. Hoīes τ iumēta sal
κρίματά σου ἄβυσσος πολλή. Ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώ
uabis dñe: quēadmodū multiplicasti miaꝝ tuā deus. Filij aūt
σεις κύριε, ὡς ἐπλήθυνας τὸ ἔλεός σου ὁ θεός. Οἱ δὲ υἱοὶ τῶν
hoīum in tegmine alaꝝ tuaꝝ sperabūt. Inebria
ἀνθρώπων ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἐλπιοῦσι. Μεθυσθή
būtur ab vbertate dom9 tue: τ torrēte volu
σονται ἀπὸ πιότητος οἴκου σου, καὶ τὸν χείμαρρον τῆς τρυ
ptatis tue potabis eos. Qm̄ apud te fons vite: in
φῆς σου ποτιεῖς αὐτούς. Ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν
lumine tuo videbimus lumē. Pretēde miam tuā
τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς. Παράτεινον τὸ ἔλεός σου
scietibus te. τ iustitiā tuā his q̄ recto sūt
τοῖς γινώσκουσί σε, καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τοῖς εὐθέσι τῇ
corde. Nō veniat mihi pes supbie: τ man9 pec
καρδίᾳ. Μὴ ἐλθέτω μοι ποὺς ὑπερηφανίας, καὶ χεὶρ ἁμαρ
catoris nō moueat me. Ibi ceciderūt oēs q̄ opā
τωλοῦ μὴ σαλεύσαι με. Ἐκεῖ ἔπεσον πάντες οἱ ἐργα
tur iniqtatē: expulsi sūt nec potuerūt stare.
ζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐξώσθησαν καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι.
Psalmus dauid. 36.
Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. λϛ.
Noli emulari in malignātib9: neq̄ zelaueris
Μὴ παραζήλου ἐν πονηρευομένοις, μηδὲ ζήλου τοὺς
facietes iniqtatē. Qm̄ tāq̄ fenū velociter are
ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν. Ὅτι ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηραν
scent: τ quēadmodū olera herbaꝝ cito decidēt. Spe
θήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης ταχὺ ἀποπεσοῦνται. Ἔλ
ra in dño: τ fac bonitatē: τ inhabita
πισον ἐπὶ κύριον, καὶ ποίει χρηστότητα, καὶ κατασκήνου
terraꝝ: τ pasceris in diuitijs eius.
τὴν γῆν, καὶ ποιμανθήσῃ ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτῆς.

ne elōgeris a me. Cōsurge & vigila in iudicium meū: deus meus & dñs meus in cām meā. Iudica me scdm iusticiam meā dñe deus me9: & ne insultēt mihi. Ne dicāt ī corde suo vah aie nr̄e: ne dicāt obsorbuimus eū. Cōfundantur & reuereantur pariter qui letantur in afflictione mea: induātur cōfusione & verecūdia qui magnificātur super me. Gaudeāt & letētur qui volūt iusticiā meā: & dicāt sp magnificetur dominus qui vult pacem serui eius. Et ligua mea meditabitur iusticiā tuam: tota die laudē tuā.

victori suo dñi dd. 36

Dixit scelus impii ī medio cordis eius: nō est timor dei ante oculos eius. Qm̄ dolose agit aduersū eū in oculis suis: vt inueniret iniqtatē eius ad odiendū. Verba oris eius iniquitas & dolus: cessauit cogitare bñfacere. Iniquitatē cogitat in cubili suo: stabit in via nō bona: malū nō abiiciet. Domine in celo misericordia tua: fides tua vsq̄ ad nubes. Iustitia tua quasi montes dei: iudicia tua abyssus multa: homines & iumenta saluos facies domine. Quam preciosa est misericordia tua deus: & filii adam in vmbra alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur de pinguedine domus tue: & torrēte delitiarū tuaꝝ potabis eos. Qm̄ tecū est fōs vite: ī lumine tuo videbim9 lumē. Attrahe miam tuā sciētibus te: & iustitiam tuam rectis corde. Non veniat mihi pes superbie: & man9 ipsoꝝ non me cōmoueat. Ibi ceciderūt opantes iniquitatem: expulsi sunt & nō potuerunt surgere.

David. 37.

Noli cōtēdere cum malignis: nec emuleris facietes iniquitatē. Qm̄ sicut herba velociter conterētur: & sicut holus viride marcescēt. Spera in domino & fac bonum: peregrinare ī terra & pascere fide.

אל תרחק ממני ׃ העירה והקיצה
למשפטי אלהי ואדני לריבי ׃
שפטני כצדקך יהוה אלהי ואל
ישמחו לי ׃ אל יאמרו בלבם
האח נפשנו אל יאמרו בלענוהו ׃
יבשו ויחפרו יחדו שמחי רעתי
ילבשו בשת וכלמה המגדילים
עלי ׃ ירנו וישמחו חפצי צדקי
ויאמרו תמיד יגדל יהוה החפץ
שלום עבדו ׃ ולשוני תהגה
צדקך כל היום תהלתך ׃ xxxvi.
למנצח לעבד יהוה לדוד ׃
נאם פשע לרשע בקרב לבי אין
פחד אלהים לנגד עיניו ׃ כי
החליק אליו בעיניו למצא עונו
לשנא ׃ דברי פיו און ומרמה
חדל להשכיל להיטיב ׃ און
יחשב על משכבו יתיצב על דרך
לא טוב רע לא ימאס ׃ יהוה
בהשמים חסדך אמונתך עד
שחקים ׃ צדקתך כהררי אל
משפטיך תהום רבה אדם ובהמה
תושיע יהוה ׃ מה יקר חסדך
אלהים ובני אדם בצל כנפיך
יחסיון ׃ ירוין מדשן ביתך ונחל
עדניך תשקם ׃ כי עמך מקור
חיים באורך נראה אור ׃ משך
חסדך לידעיך וצדקתך לישרי
לב ׃ אל תבואני רגל גאוה ויד
רשעים אל תנדני ׃ שם נפלו
פעלי און דחו ולא יכלו קום ׃
לדוד ׃ xxxvii. אל
תתחר במרעים אל תקנא בעשי
עולה ׃ כי כחציר מהרה ימלו וכירק
דשא יבולון ׃ בטח ביהוה ועשה
טוב שכן ארץ ורעה אמונה ׃

Et delectare ĩ dño: & dabit tibi petitiões cordis tui. Volue super dominum viam tuam: & confide in eo & ipse faciet. Et educet sicut lumen iusticiam tuam: & iudicium tuũ sicut meridiem. Tace domio & expecta eum: noli contendere aduersus eum qui proficit in via sua: aduersus virum qui facit que cogitat. Dimitte irã & relinq̃ furorẽ. noli cõtẽdere vt male facias. Q̃m̃ qui male faciũt interibũt: expectãtes aũt dñm ipsi hereditabũt terrã. Adhuc enĩ modicũ & nõ erit ipius: & cogitabis de loco eius & nõ subsistet. Mites aũt hereditabũt terrã: & delectabuntur in multitudine pacis. Cogitat ĩpius de iusto: & frẽdet aduersus eũ dentibus suis. Dñs deridebit eũ: vidẽs q͂ veniet dies eius. Gladiũ euaginauerũt impii & tetẽderũt arcũ suũ: vt percutiant egenũ & pauperẽ & interficiãt rectos ĩ via. Gladius eorũ ĩgrediatur in cor eorũ: & arcus eorũ cõfringantur. Melius est parũ iusto: quam diuitie ĩpiorum multe. Q̃m̃ brachia ĩpiorũ confringentur: subleuat aũt iustos dominus. Nouit dñs dies immaculatorũ: & hereditas eorũ eterna erit. Non cõfundẽtur in tpe malo: & ĩ diebus famis saturabũtur. Quia impii peribunt: & inimici dñi gloriãtes vt monocerotes cõsumẽtur vt fumꝰ cõsumẽtur. Fenꝰ accipit ĩpius & nõ reddit: iustus aũt donat & tribuit. Quia q bñdicti fuerit ab eo hereditabũt terrã: & q maledicti interibũt. A dño gressus viri firmãtur: & viã eiꝰ volet. Cum ceciderit non allidetur: quia dñs sustentat manũ eius. Puer fui siquidem senui: & non vidi iustum derelictũ: nec semẽ eiꝰ querens panem. Tota die donat & cõmodat: & semẽ eius ĩ bñdictione erit. Recede a malo & fac bonũ: & habita

in sempiternũ. Quia dominus diligit iudicium: & non derelinquet sanctos suos in eternũ custoditi sunt: & semẽ impiorum pibit. Iusti hereditabunt terram: & inhabitabũt in seculũ sup eã. Os iusti meditabitur sapientiam: & lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde eius: non deficient gressus eius. Considerat impius iustum: & querit vt occidat eũ. Dñs nõ derelinquet eum in manu eius: & nõ condẽnabit eum cũ iudicatur. Expecta dominũ & custodi viam eius: & exaltabit te vt possideas terrã: cũ interibunt impii videbis. Vidi impium robustum & fortissimum sicut indigenam virentem. Et transiui & ecce non erat: & quesiui eum & non est inuentus. Custodi simplicitatem & vide rectũ: quia erit ad extremum viro pax. Preuaricatores ãt delebũtur pariter: nouissimum impiorum peribit. Salus ãt iustoꝝ a dño: fortitudo eorũ in tpe tribulatiõis. Et auxiliabitur eis dñs & liberabit eos: eripiet eos ab ĩpiis & saluabit eos quia sꝑauerũt ĩ eo.

Psalmus dauid in commemoratione. 38.

DOmine ne ĩ ira tua arguas me: neq3 ĩ furorẽ tuo corripias me. Q̃m̃ sagitte tue infixe sũt mihi: & tetigit me manus tua. Nõ sanitas in carne mea a facie indignatiõis tue: nõ pax ossibꝰ meis a facie pctĩ mei. Q̃m̃ iniqtates mee trãsierũt caput meũ: q̃ sicut onꝰ graue aggrauate sunt sup me. Cõputruerũt & tabuerũt cicatrices mee a facie ĩsipiẽtie mee. Afflictꝰ sũ & ĩcuruatꝰ sũ nimis: tota die merens ãbulabã. Q̃m̃ lũbi mei repleti sunt ignominia: & nõ ẽ sanitas ĩ carne mea. Euigilaui & afflictus sũ nimis: rugiebã a gemitu cordis mei. Dñe ĩ cõspectu tuo oẽ desideriũ meũ: & gemitus meus a te non est absconditus.

Cor meū fluctuabat: dereliquit me fortitudo mea: & lux oculorū meorū & ipsa nō ē mecū. Cari mei & proximi mei qsi cōtra lepram meā steterunt: & vicini mei lōge steterūt. Et irruebāt qrētes aīam meam: & inuestigātes mala mihi loqbātur insidias: & dolos tota die meditabātur. Et ego tanqͣ surdus nō audiebā: & sicut mutus nō apiēs os suū. Et fui sicut hō qui nō audit: nec in ore suo redargutiones. Te enī dñe expectabā: tu exaudies dñe deus meus. Quia dixi ne forte insultēt mihi: & cū vacillauerit pedes mei super me magnificentur. Quia ego ad plagas paratus sum: & dolor meus cōtra me semper. Quia iniquitatē meā annūcio: sollicitus ero p peccō meo. Inimici aūt mei viuētes confortati sunt: & multiplicati sūt odiētes me mēdaciter. Et qui reddūt malū p bono aduersabātur mihi: qm sequebar bonum. Ne derelinquas me dñe deus meus: ne elongeris a me. Festina i auxiliū meū: dñe salutis mee.

Victori pro idithun ps. dauid. 39.

Dixi custodiam vias meas ne peccē in lingua mea: custodiam os meū silētio: dōec ē impius cōtra me. Obmutui silētio tacui de bono: & dolor meus cōturbatus ē. Incaluit cor meum i medio mei: in meditatiōe mea incēsus sū igni: locutus sū lingua mea. Ondē mihi dñe finē meū: & mēsurā dierū meorū q sit: vt sciā qd mihi desit. Ecce breues posuisti dies meos: & vita mea qsi nō sit in cōspectu tuo: oia ei vanitas ois hō subsistens. Sp. Tātū i imagine ābulat hō: tm frustra cōturbatur: cōgregat & ignorat cui dimittat ea. Nūc ergo qd expecto? dñe pstolatio mea tu es. Ab oibus iniquitatibus meis libera me: opprobriū stulto ne pōas me. Obmutui nō apui os meū: quia tu fecisti

Tolle a me plagas tuas: a cōtētiōe manus tue ego cōsūptus sum. In increpatiōibus pro iniquitate corripuisti virū: & posuisti quasi tineā desiderabilia eius: verūtū vanitas ois hō. Sp. Audi orōne meā dñe: & clamorē meum exaudi: ad lachrymam meam ne obsurdescas: quia aduena ego sum apud te & pegrinus sicut oēs pres mei. Parce mihi vt rideā: anteqͣ vadam & non subsistā.

Victori dauid. ps. 40.

Expectās expectaui dñm & inclinatus est ad me: & exaudiuit clamorē meū. Et eduxit me de lacu sonitus de luto cēni: & statuit sup petrā pedes meos: stabiliuit gressus meos. Et dedit in ore meo cāticū nouū laudē deo nostro: videbūt multi & timebūt & sperabūt i dño. Beatus vir qui posuit dominū cōfidētiā suā: & nō est auersus ad superbias pōpasqͣ mēdacii. Multa fecisti tu dñe de me mirabilia tua: & cogitatiōes tuas p nobis: nō inuenio ordinē corā te. Si narrare voluero & nūerare: plura sunt quā vt narrari queant. Victimā & oblationē noluisti: aures fodisti mihi: holocaustum & pro peccō nō petisti. Tūc dixi ecce venio: i volumie libri scriptum est de me. Vt facerē placitū tibi deus meus volui: & legē tuā i medio vētris mei. Annūciaui iustitiā in ecclesia multa: ecce labia mea non prohibebo: dñe tu nosti. Iustitiam tuam non abscōdi in medio cordis mei: fidem tuā & salutare tuum dixi: non abscōdi misericordiam tuam & veritatem tuam in ecclesia multa. Tu dñe non prohibebis mias tuas a me: misericordia tua & veritas tua iugiter seruabūt me. Circūdederūt ei me mala quorū nō est nūerus: comphederūt me iniquitates mee & non potui videre: plures facte sunt quā capilli capitis mei:

Tex.heb.

ולבי עזבני׃ רצה יהוה להצילני
יהוה לעזרתי חושה׃ יבשו
ויחפרו יחד מבקשי נפשי
לספותה יסגו אחור ויכלמו חפצי
רעתי׃ ישמו על עקב בשתם
האמרים לי האח האח׃ ישישו
וישמחו בך כל מבקשיך יאמרו
תמיד יגדל יהוה אהבי תשועתך׃
ואני עני ואביון אדני יחשב לי
עזרתי ומפלטי אתה אלהי אל
תאחר׃ למנצח מזמור xli.
לדוד׃ אשרי משכיל אל דל
ביום רעה ימלטהו יהוה׃ יהוה
ישמרהו ויחיהו ואשר בארץ
ואל תתנהו בנפש איביו׃ יהוה
יסעדנו על ערש דוי כל משכבו
הפכת בחליו׃ אני אמרתי יהוה
חנני רפאה נפשי כי חטאתי לך׃
אויבי יאמרו רע לי מתי ימות
ואבד שמו׃ ואם בא לראות
שוא ידבר לבו יקבץ און
לו יצא לחוץ ידבר׃ יחד עלי
יתלחשו כל שנאי עלי
יחשבו רעה לי׃ דבר בליעל
יצוק בו ואשר שכב לא יוסיף
לקום׃ גם איש שלומי אשר
בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל
עלי עקב׃ ואתה יהוה חנני
והקימני ואשלמה להם׃ בזאת
ידעתי כי חפצת בי כי לא יריע
איבי עלי׃ ואני בתמי תמכת בי
ותציבני לפניך לעולם׃ ברוך
יהוה אלהי ישראל מהעולם ועד
העולם אמן ואמן׃ xlii. למנצח
משכיל לבני קרח׃ כאיל
תערג על אפיקי מים כן נפשי

Trāsla.B.Hiero.

& cor meū dereliqt me. Placeat tibi dñe vt libe res me: dñe ad adiuuādū me festina. Confundantur & reuereātur simul querētes aiam meā vt auferāt eā: cōuertātur retrorsum & cōfundātur q volūt mihi mala. Pereāt post cōfusio nē suā: qui dicunt mihi vah vah. Gaudeāt & letentur in te qui querūt te: dicant iugiter magnificetur dominꝰ qui diligūt salutare tuum. Ego āt sum egenus & pauper: dñs sollicitus erit p me: auxiliū meū & salutare meū tu es: deus meꝰ ne moreris.

Pro victoria ps dd. 41

Beatus qui intelligit super pauperem: in die mala liberabit eum dominus. Dñs custodiet eū & viuificabit eū & btūs erit in terra: & nō tradet eū aie inimicorū suorū. Dñs cōfortabit eū in lecto īfirmitatis: totū stratū eius vertisti in egrotatione sua. Ego dixi dñe miserere mei: sana aiā meā quia peccaui tibi. Inimici mei loquūtur malū mihi: qn̄ morietur & pibit nomen eius. Et si venerit vt visitet vana loqtur: cor eius cōgregabit iniquitatē sibi: egrediēs foras detrahet. Simul aduersum meꝰ murmurabant oēs odientes me: contra me cogitabāt malū mihi. Verbū īpietatis infundebant sibi: qui dormiuit nō addet vt resurgat? Sed & homo pacificus meus in quo habui fiduciā q māducabat panē meum leuauit contra me plātā. Sed tu dñe miserere mei: & leua me vt reddā eis. In hoc cognoui q velis me: qa nō insultabit inimicꝰ meus mihi. Ego āt in simplicitate mea adiutꝰ sū a te: & statues me añ faciē tuā in ppetuū. Bñdictus dñs deus israel a seculo & vsq in seculum amen & amen.

Pro victoria doctissimi filiorū core. 42.

Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum: sic anima mea

Trās.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

τ cor meū dereliqt me. Cōplaceat dñe vt eru
καὶ ἡ καρδία μου ἐγκατέλιπέ με. Εὐδόκησον κύριε τοῦ ῥύ
ας me: dñe ad adiuuādū me respice. Cōfun
σασθαί με, κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι πρόσχες. Καταισχυνθεί
dātur τ reuereātur simul q querūt aiaꝫ meā:
ησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου, τοῦ
vt auferāt eā. Auertantur retrorsū τ reuereā
ἐξᾶραι αὐτήν. Ἀποστραφείησαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυν
tur q volūt mihi mala. Ferant cōfe
θείησαν οἱ θέλοντές μοι κακά. Κομισάσθωσαν παραχρῆ
stim cōfusionē suā: q dicūt mihi euge euge. Exul
μα αἰσχύνην αὐτῶν, οἱ λέγοντές μοι εὖγε εὖγε. Ἀγαλλιά
tent τ letētur sup te oēs querētes
σθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές
te dñe. Et dicāt semp magnificet dominꝰ: qui diligūt salutare tuū. Ego āt mēdicus sum
σε κύριε. Καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. Ἐγὼ δὲ πτωχός εἰμι
τ paup: dñs sollicitꝰ erit mei. Adiutor meus τ protector meus es tu deus meus: ne tardaueris.
καὶ πένης, κύριος φροντιεῖ μου. Βοηθός μου καὶ ὑπερασπιστής μου εἶ σὺ ὁ θεός μου, μὴ χρονίσῃς.

In fine psalmus dauid. 40.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. μ'.

Beatus q intelligit sup egenū τ paupem: in die mala liberabit eū dñs. Dñs cōseruet eū
Μακάριος ὁ συνιῶν ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα, ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ κύριος. Κύριος διαφυλάξαι αὐτὸν
τ viuificet eū: τ btm faciat eū in tra: τ nō tradat eū in manus inimicoꝝ eius. Dñs opē ferat
καὶ ζῆσαι αὐτόν, καὶ μακαρίσαι αὐτὸν ἐν τῇ γῇ, καὶ μὴ παραδῷ αὐτὸν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ. Κύριος βοηθήσαι
illi sup lectū doloris eius: vniuersū stratū eius versasti in īfirmitate eius. Ego dixi: dñe miserere mei: sana aiaꝫ meā: qr peccaui tibi. Inimici mei dixerūt mala mihi: qn̄ morietur τ peribit nomē eius.
αὐτῷ ἐπὶ κλίνης ὀδύνης αὐτοῦ, ὅλην τὴν κοίτην αὐτοῦ ἔστρεψας ἐν τῇ ἀρρωστίᾳ αὐτοῦ. Ἐγὼ εἶπα, κύριε ἐλέησόν με, ἴασαι τὴν ψυχήν μου, ὅτι ἥμαρτόν σοι. Οἱ ἐχθροί μου εἶπον κακά μοι, πότε ἀποθανεῖται καὶ ἀπολεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ.
Et ingrediebaꝭ vt videret: vana loqbaꝭ cor eius: cōgregauit iniquitatē sibi: egrediebaꝭ foras: τ loqbaꝭ in idipuꝫ.
Καὶ εἰσεπορεύετο τοῦ ἰδεῖν, μάτην ἐλάλει ἡ καρδία αὐτοῦ, συνήγαγεν ἀνομίαν ἑαυτῷ, ἐξεπορεύετο ἔξω, καὶ ἐλάλει ἐπὶ τὸ αὐτό.
Aduersū me susurrabāt oēs inimici mei: aduersū me cogitabāt mala mihi. Uerbū iniquū cōstituerūt aduersū me: nūqd q dormit nō adiiciet vt resurgat? Et enī hō pacis meꝭ in quo speraui: q edebat pães meos magnificauit sup me supplātatioēꝫ. Tu āt domine miserere mei: τ resuscita me: τ retribuā eis.
Κατ' ἐμοῦ ἐψιθύριζον πάντες οἱ ἐχθροί μου, κατ' ἐμοῦ ἐλογίζοντο κακά μοι. Λόγον παράνομον κατέθεντο κατ' ἐμοῦ, μὴ ὁ κοιμώμενος οὐχὶ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι; Καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης μου ἐφ' ὃν ἤλπισα, ὁ ἐσθίων ἄρτους μου ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ πτερνισμόν. Σὺ δὲ κύριε ἐλέησόν με, καὶ ἀνάστησόν με, καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς.
In hoc cognoui: qm̄ voluisti me: qm̄ nō gaudebit inimicus meus sup me. Me āt pp innocētiā suscepisti: τ cōfirmasti me i cōspectu tuo in eternū.
Ἐν τούτῳ ἔγνων, ὅτι τεθέληκάς με, ὅτι οὐ μὴ ἐπιχαρῇ ὁ ἐχθρός μου ἐπ' ἐμέ. Ἐμοῦ δὲ διὰ τὴν ἀκακίαν ἀντελάβου, καὶ ἐβεβαίωσάς με ἐνώπιόν σου εἰς τὸν αἰῶνα.
Benedictus dñs deus israel a seculo τ in seculū fiat fiat.
Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, γένοιτο γένοιτο.

In fine in intellectū filiis core. 41.
Εἰς τὸ τέλος εἰς σύνεσιν τοῖς υἱοῖς κορέ. μα'.

Quemadmodū desiderat ceruꝰ ad fontes aquaꝝ: ita desiderat aia mea
Ὃν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχή μου

Infra 69.

Trās.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

ad te deus. Sitiuit aia mea ad deū fortē viuū. Qn̄ veniā τ apparebo añ faciē dei.
πρὸς σὲ ὁ θεός. Ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα. Πότε ἥξω καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ.
Fuerūt lachrime mee mihi panis die ac nocte: dum dr mihi quotidie: vbi est deus tuus? Hec recordatꝰ sū: τ effudi in me aiam meā: qr̄ transibo i locū tabnaculi admirabilis vsq ad domū dei. In voce exultatiōis τ cōfessionis sonꝰ festa celebrātis.
Ἐγενήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτός, ἐν τῷ λέγεσθαί μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἐστιν ὁ θεός σου; Ταῦτα ἐμνήσθην, καὶ ἐξέχεα ἐπ' ἐμὲ τὴν ψυχήν μου, ὅτι διελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. Ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἤχου ἑορτάζοντος.
Quare tristis es aia mea: τ quare cōturbas me? Spera in deo: qm̄ cōfitebor illi: salutare vultus mei τ deus meꝰ.
Ἱνατί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἱνατί συνταράσσεις με; Ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, σωτήριον τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου.
Ad meipm aia mea cōturbata ē: ppterea memor ero tui de tra iordanis τ hermoniiꝫ a mōte modico. Abyssus abyssuꝫ inuocat in voce cataractaꝝ tuaꝝ.
Πρὸς ἐμαυτὸν ἡ ψυχή μου ἐταράχθη, διὰ τοῦτο μνησθήσομαί σου ἐκ γῆς ἰορδάνου καὶ ἑρμωνιὶμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ. Ἄβυσσος ἄβυσσον ἐπικαλεῖται εἰς φωνὴν τῶν καταρακτῶν σου.
Omnia excelsa tua τ fluctus tui sup me trāsierūt. In die mādabit dñs miaꝫ suā: τ nocte cāticū eius apd me. Oratio deo vite mee: dicā deo susceptor meꝰ es. Quare mei oblitus es: τ quare cōtristatus incedo dū affligit inimicus?
Πάντες οἱ μετεωρισμοί σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμὲ διῆλθεν. Ἡμέρας ἐντελεῖται κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ νυκτὸς ᾠδὴ αὐτοῦ παρ' ἐμοί. Προσευχὴ τῷ θεῷ τῆς ζωῆς μου, ἐρῶ τῷ θεῷ ἀντιλήπτωρ μου εἶ. Διατί μου ἐπελάθου, καὶ ἱνατί σκυθρωπάζων πορεύομαι ἐν τῷ ἐκθλίβειν τὸν ἐχθρόν;
Dum cōfringūtur ossa mea: exprobrauerūt mihi inimici mei. Dū dicūt ipi mihi p singulos dies: vbi est deꝰ tuus?
Ἐν τῷ καταθλᾶσθαι τὰ ὀστᾶ μου, ὠνείδιζόν με οἱ ἐχθροί μου. Ἐν τῷ λέγειν αὐτούς μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἐστιν ὁ θεός σου;
Quare tristis es aia mea: τ quare cōturbas me? Spera in deo: qm̄ cōfitebor illi: salutare vultus mei τ deꝰ meꝰ.
Ἱνατί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἱνατί συνταράσσεις με; Ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, σωτήριον τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου.

Psalmus dauid sine titulo apd hebreos. 42.
Ψαλμὸς τῷ δαυὶδ ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. μβ'.

Iudica me deus: τ discerne causaꝫ meā: de gēte nō scā: ab hoie iniquo τ doloso erue me. Quia tu es deꝰ fortitudo mea: quare repulisti me: τ quare tristis incedo: dū affligit inimicus?
Κρῖνόν μοι ὁ θεός, καὶ δίκασον τὴν δίκην μου, ἐξ ἔθνους οὐχ ὁσίου, ἀπὸ ἀνθρώπου ἀδίκου καὶ δολίου ῥῦσαί με. Ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς κραταίωμά μου, ἱνατί ἀπώσω με, καὶ ἱνατί σκυθρωπάζων πορεύομαι, ἐν τῷ ἐκθλίβειν τὸν ἐχθρόν;
Emitte lucē tuā τ xitatē tuā: ipa me deduxerūt τ adduxerūt me in mōtē sctm̄ tuū τ in tabnacula tua. Et introibo ad altare dei: ad deū q letificat iuuētutē meā: Cōfitebor tibi in cithara deus deus meꝰ: quare tristis es aia mea: τ quare cōturbas me? Spera in deo: qm̄ cōfitebor illi: salutare
Ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου, αὐτά με ὡδήγησαν καὶ ἤγαγόν με εἰς ὄρος ἅγιόν σου καὶ εἰς τὰ σκηνώματά σου. Καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ, πρὸς τὸν θεὸν τὸν εὐφραίνοντα τὴν νεότητά μου, Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν κιθάρᾳ ὁ θεὸς ὁ θεός μου, ἱνατί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἱνατί συνταράσσεις με; Ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, σωτήριον τοῦ

Infra 69.
Infra 42.

Trāsla.B.Hiero.

desiderat ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum fortem viuum: quando veniam & videbo faciem dei. Fuerūt mihi lachrime mee panis die ac nocte: cū diceretur mihi tota die vbi est deus tuus? Horum recordatus sum & effudi in me animā meam: quia veniam ad vmbraculum tacebo vsq ad domum dei: in voce laudis & confessiōis multitudinis festa celebrantis. Quare incuruaris anima mea: & q̄re conturbas me? expecta deum quia adhuc cōfitebor ei salutaribus vultus eius. Deus meus i meipso aīa mea incuruatur: ppterea recordabor tui d tra iordanis & hermōii de mōte minimo. Abyssus abyssum vocat in voce cataractarū tuarū: oēs gurgites tui & fluctus tui sup me transierunt. Per diē mandabit dñs miam suā: & nocte cāticū eius mecū: oratio deo vite mee. Dicam deo petra mea q̄re oblitus es mei: quare tristis incedo affligente inimico. Cū me interficerēt in ossibus meis: expbrauerūt mihi hostes mei: dicentes mihi tota die vbi est deus tuus? Quare icuruaris aīa mea: & quare cōturbas me? expecta deū qm̄ adhuc cōfitebor ei salutaribus vultus mei & deo meo. 43.

Iudica me deus & discerne cām meam de gēte nō scā: a viro iniquo & doloso salua me. Tu enim deus fortitudinis mee: q̄re pieciſti me? quare tristis incedo affligēte inimico? Mitte lucē tuā & veritatē tuā: ipsa ducēt me & introducent in mōtē sanctū tuum & in tabernacula tua. Et introibo ad altare dei: ad deū letitiā exultatiōis mee: & cōfitebor tibi i cithara deus deus meꝰ. Quare incuruaris anima mea: & q̄re conturbas sup me? expecta deū quoniā adhuc cōfitebor ei salutaribus

Tex.heb.

תערג אליך אלהים׃ צמאה
נפשי לאלהים לאל חי מתי
אבוא ואראה פני אלהים׃ היתה
לי דמעתי לחם יומם ולילה באמר
אלי כל היום איה אלהיך׃ אלה
אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי
אעבר בסך אדדם עד בית
אלהים בקול רנה ותודה המון
חוגג׃ מה תשתוחחי נפשי ותהמי
עלי הוחילי לאלהים כי עוד אודנו
ישועות פניו׃ אלהי עלי נפשי
תשתוחח על כן אזכרך מארץ
ירדן וחרמונים מהר מצער׃
תהום אל תהום קורא לקול
צנוריך כל משבריך וגליך עלי
עברו׃ יומם יצוה יהוה חסדו
ובלילה שירה עמי תפלה לאל
חיי׃ אומרה לאל סלעי למה
שכחתני למה קדר אלך בלחץ
אויב׃ ברצח בעצמותי חרפוני
צוררי באמרם אלי כל היום איה
אלהיך׃ מה תשתוחחי נפשי ומה
תהמי עלי הוחילי לאלהים כי
עוד אודנו ישועת פני ואלהי׃
שפטני אלהים וריבה xliii.
ריבי מגוי לא חסיד מאיש
מרמה ועולה תפלטני׃ כי אתה
אלהי מעוזי למה זנחתני למה
קדר אתהלך בלחץ אויב׃ שלח
אורך ואמתך המה ינחוני יביאוני
אל הר קדשך ואל משכנותיך׃
ואבואה אל מזבח אלהים אל
אל שמחת גילי ואודך בכנור
אלהים אלהי׃ מה תשתוחחי
נפשי ומה תהמי עלי הוחילי
לאלהים כי עוד אודנו ישועת

פני ואלהי׃
למנצח לבני קרח משכיל׃ xliiii.
אלהים באזנינו שמענו אבותינו ספרו
לנו פעל פעלת בימיהם בימי
קדם׃ אתה ידך גוים הורשת
ותטעם תרע לאמים ותשלחם׃
כי לא בחרבם ירשו ארץ
וזרועם לא הושיעה למו כי ימינך
וזרועך ואור פניך כי רציתם׃
אתה הוא מלכי אלהים צוה
ישועות יעקב׃ בך צרינו ננגח
בשמך נבוס קמינו׃ כי לא
בקשתי אבטח וחרבי לא
תושיעני׃ כי הושעתנו מצרינו
ומשנאינו הבישות׃ באלהים
הללנו כל היום ושמך לעולם
נודה סלה׃ אף זנחת ותכלימנו
ולא תצא בצבאותינו׃ תשיבנו
אחור מני צר ומשנאינו שסו
למו׃ תתננו כצאן מאכל ובגוים
זריתנו׃ תמכר עמך בלא הון
ולא רבית במחיריהם׃ תשימנו
חרפה לשכנינו לעג וקלס
לסביבותינו׃ תשימנו משל
בגוים מנוד ראש בלאמים׃
כל היום כלמתי נגדי ובשת פני
כסתני׃ מקול מחרף ומגדף מפני
אויב ומתנקם׃ כל זאת באתנו
ולא שכחנוך ולא שקרנו
בבריתך׃ לא נסוג אחור לבנו
ותט אשרינו מני ארחך׃ כי
דכיתנו במקום תנים ותכס
עלינו בצלמות׃ אם שכחנו שם
אלהינו ונפרש כפינו לאל זר׃
הלא אלהים יחקר זאת כי הוא
ידע תעלמות לב׃ כי עליך הרגנו

vultus mei & deus meus.

Victori filiorum core eruditio. 44.

Deus auribus nostris audiuimus: patres nostri narrauerunt nobis opus quod operatus es in diebus eorum in diebus antiquis. Tu manu tua gentes delesti & plantasti eos: afflixisti populos & emisisti eos. Non enim in gladio suo possederunt terram: nec brachium eorum saluauit eos: sed dextera tua & brachium tuum & lux vultus tui: quoniam complacuisti eis. Tu es ipse rex meus deus: precipe pro salutaribus iacob. In te hostes nostros ventilabimus cornu: & in nomine tuo conculcabimus aduersarios nostros. Non enim in arcu meo confidam: nec gladius meus saluabit me. Quia saluasti nos de hostibus nostris: & eos qui oderunt nos confudisti. In deo gaudebimus tota die: & nomen tuum in eternum confitebimur. Sp. Verum tu proiecisti & confudisti nos: & non egredieris in exercitibus nostris. Vertisti terga nostra hostibus: & qui oderunt nos diripuerunt sibi. Dedisti nos quasi gregem ad vorandum: & in gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine precio: nec grandis fuit commutatio eorum. Posuisti nos opprobrium vicinis nostris: subsannationem & irrisum his qui erant in circuitu nostro. Posuisti nos in similitudinem gentibus: commotionem capitis in tribubus. Tota die confusio mea contra me: & ignominia faciei mee cooperuit me. A voce exprobrantis & blasphemantis: a facie inimici & vltoris. Omnia hec venerunt super nos & obliti non fuimus tui: nec mentiti fuimus in pacto tuo. Non est conuersum retro cor nostrum: nec declinauerunt gressus nostri a semita tua. Quoniam deiecisti nos in locum draconum: & operuisti nos vmbra mortis. Si obliti sumus nominis dei nostri: & si expandimus manus nostras ad deum alienum. Nunquid non deus inuestigabit istud? ipse enim no-

προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου.

In fine filiis core ad intellectum.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ εἰς σύνεσιν. μγʹ.

Ὁ θεὸς ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν, ἔργον, ὃ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις. Ἡ χείρ σου ἔθνη ἐξωλόθρευσε, καὶ κατεφύτευσας αὐτούς, ἐκάκωσας λαούς, καὶ ἐξέβαλες αὐτούς. Οὐ γὰρ ἐν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτῶν ἐκληρονόμησαν γῆν, καὶ ὁ βραχίων αὐτῶν οὐκ ἔσωσεν αὐτούς, ἀλλ' ἡ δεξιά σου καὶ ὁ βραχίων σου καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ προσώπου σου, ὅτι εὐδόκησας ἐν αὐτοῖς. Σὺ εἶ αὐτὸς ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου, ὁ ἐντελλόμενος τὰς σωτηρίας ἰακώβ. Ἐν σοὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν κερατιοῦμεν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐξουδενώσομεν τοὺς ἐπανισταμένους ἡμῖν. Οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ τόξῳ μου ἐλπιῶ, καὶ ἡ ῥομφαία μου οὐ σώσει με. Ἔσωσας γὰρ ἡμᾶς ἐκ τῶν θλιβόντων ἡμᾶς, καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς κατῄσχυνας. Ἐν τῷ θεῷ ἐπαινεθησόμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐξομολογησόμεθα εἰς τὸν αἰῶνα. Νυνὶ δὲ ἀπώσω καὶ κατῄσχυνας ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν. Ἀπέστρεψας ἡμᾶς εἰς τὰ ὀπίσω παρὰ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, καὶ οἱ μισοῦντες ἡμᾶς διήρπαζον ἑαυτοῖς. Ἔδωκας ἡμᾶς ὡς πρόβατα βρώσεως, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσι διέσπειρας ἡμᾶς. Ἀπέδου τὸν λαόν σου ἄνευ τιμῆς, καὶ οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἀλλάγμασιν αὐτῶν. Ἔθου ἡμᾶς ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸν καὶ χλευασμὸν τοῖς κυκλόθεν ἡμῶν. Ἔθου ἡμᾶς εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι, κίνησιν κεφαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἐντροπή μου κατεναντίον μού ἐστι, καὶ ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου μου ἐκάλυψέ με. Ἀπὸ φωνῆς ὀνειδίζοντος καὶ καταλαλοῦντος, ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ καὶ ἐκδιώκοντος. Ταῦτα πάντα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐπελαθόμεθά σου, καὶ οὐκ ἠδικήσαμεν ἐν τῇ διαθήκῃ σου. Καὶ οὐκ ἀπέστη εἰς τὰ ὀπίσω ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ ἐξέκλινας τὰς τρίβους ἡμῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου. Ὅτι ἐταπείνωσας ἡμᾶς ἐν τόπῳ κακώσεως, καὶ ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς σκιὰ θανάτου. Εἰ ἐπελαθόμεθα τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ εἰ διεπετάσαμεν χεῖρας ἡμῶν πρὸς θεὸν ἀλλότριον, οὐχὶ ὁ θεὸς ἐκζητήσει ταῦτα; αὐτὸς γὰρ γινώσκει τὰ κρύφια τῆς καρδίας. Ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα

ro.8.c

ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ἐξεγέρθητι, ἵνατί ὑπνοῖς κύριε; ἀνάστηθι καὶ μὴ ἀπώσῃ εἰς τέλος. Ἵνατί τὸ πρόσωπόν σου ἀποστρέφεις; ἐπιλανθάνῃ τῆς πτωχείας ἡμῶν καὶ τῆς θλίψεως ἡμῶν; Ὅτι ἐταπεινώθη εἰς χοῦν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἐκολλήθη εἰς γῆν ἡ γαστὴρ ἡμῶν. Ἀνάστα κύριε βοήθησον ἡμῖν, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου.

In fine pro his qui commutabuntur filiis core ad intellectum: canticum pro dilecto. 44.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων τοῖς υἱοῖς κορὲ εἰς σύνεσιν, ᾠδὴ ὑπὲρ τοῦ ἀγαπητοῦ. μδʹ.

Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν, λέγω ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῷ βασιλεῖ. Ἡ γλῶσσά μου κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου. Ὡραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ἐξεχύθη χάρις ἐν χείλεσί σου, διὰ τοῦτο εὐλόγησέ σε ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα. Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου δυνατέ. Τῇ ὡραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει σου καὶ ἔντεινε καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε. Ἕνεκεν ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης καὶ ὁδηγήσει σε θαυμαστῶς ἡ δεξιά σου. Τὰ βέλη σου ἠκονημένα δυνατέ, λαοὶ ὑποκάτω σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως. Ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. Ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. Σμύρνα καὶ στακτὴ καὶ κασία ἀπὸ τῶν ἱματίων σου, ἀπὸ βάρεων ἐλεφαντίνων, ἐξ ὧν εὔφρανάν σε θυγατέρες βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου. Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη πεποικιλμένη. Ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου. Καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτός ἐστι κύριός σου, καὶ προσκυνήσεις αὐτῷ. Καὶ θυγάτηρ τύρου ἐν δώροις, τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ. Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς βασιλέως ἔσωθεν, ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη πεποικιλμένη. Ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς, αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονταί σοι. Ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει, ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως. Ἀντὶ τῶν πατέρων σου

uit cogitationes cordis. Quoniam propter te mortificati sumus tota die: reputati sumus vt grex occisionis. Consurge quare dormitas domine: euigila quare proiicis in sempiternum? Quare faciem tuam abscondis? obliuisceris afflictionis & angustie nostre. Quoniam incuruata est in puluere anima nostra: adhesit terre venter noster. Surge auxiliare nobis: & redime nos propter misericordiam tuam.

Victori pro liliis filiorum core eruditionis canticum amantissimi. 45.

Eructauit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi: lingua mea stilus scribe velocis. Decore pulchrior es filiis hominum: effusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te deus in eternum. Accingere gladio tuo super femur fortissime: gloria tua & decore tuo. Et decore tuo prospere ascende propter verbum veritatis & mansuetudinem iusticie: & docebit te terribilia dextera tua. Sagitte tue acute: populi sub te cadent in corde inimicorum regis. Thronus tuus deus in seculum & in eternum: sceptrum equitatis sceptrum regni tui. Dilexisti iusticiam & odisti iniquitatem: propterea vnxit te deus deus tuus oleo exultationis pre participibus tuis. Myrrha & stacte & casia in cunctis vestimentis tuis: de domibus eburneis quibus letificauerunt te. Filie regum in honore tuo: stetit coniunx in dextera tua in diademate aureo. Audi filia & vide & inclina aurem tuam: & obliuiscere populi tui & domus patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum: quia ipse est dominus tuus & adora eum. Et filia fortis in muneribus faciem tuam deprecabuntur diuites plebis. Omnis gloria filie regis intrinsecus: fasciis aureis vestita est. In scutulatis ducetur ad regem: virgines sequentur eam: amice eius ducentur illuc. Ducentur in leticiis & exultatione: ingredientur in thalamum regis. Pro patribus tuis

כל היום נחשבנו כצאן טבחה׃
עורה למה תישן אדני הקיצה
אל תזנח לנצח׃ למה פניך
תסתיר תשכח ענינו ולחצנו׃
כי שחה לעפר נפשנו דבקה
לארץ בטננו׃ קומה עזרתה לנו
ופדנו למען חסדך׃
xlv.
למנצח על ששנים לבני קרח
משכיל שיר ידידת׃ רחש
לבי דבר טוב אמר אני מעשי
למלך לשוני עט סופר מהיר׃
יפיפית מבני אדם הוצק חן
בשפתותיך על כן ברכך אלהים
לעולם׃ חגור חרבך על ירך גבור
הודך והדרך׃ והדרך צלח רכב
על דבר אמת וענוה צדק ותורך
נוראות ימינך׃ חציך שנונים
עמים תחתיך יפלו בלב אויבי
המלך׃ כסאך אלהים עולם ועד
שבט מישר שבט מלכותך׃
אהבת צדק ותשנא רשע על כן
משחך אלהים אלהיך שמן ששון
מחבריך׃ מר ואהלות קציעות
כל בגדתיך מן היכלי שן מני
שמחוך׃ בנות מלכים ביקרותיך
נצבה שגל לימינך בכתם אופיר׃
שמעי בת וראי והטי אזנך
ושכחי עמך ובית אביך׃ ויתאו
המלך יפיך כי הוא אדניך
והשתחוי לו׃ ובת צר במנחה
פניך יחלו עשירי עם׃ כל כבודה
בת מלך פנימה ממשבצות זהב
לבושה׃ לרקמות תובל למלך
בתולות אחריה רעותיה מובאות
לך׃ תובלנה בשמחות וגיל
תבאינה בהיכל מלך׃ תחת אבתיך

crescit tibi filii: pones eos principes in vniuersa terra. Recordabor nominis tui in omni generatione & generatione: propterea populi confitebuntur tibi in seculum & in eternum.

Victori filiorum core pro iuuentutibus canticum. 46.

Deus nostra spes & fortitudo: auxilium in tribulationibus inuentus est validum. Ideo non timebimus cum fuerit translata terra: & concussi montes in corde maris. Sonantibus & intumescentibus gurgitibus eius: & agitatis montibus in potentia eius. Sp. Fluminis diuisiones letificant ciuitatem dei: sanctum tabernaculum altissimi. Deus in medio eius non commouebitur: auxiliabitur ei deus in ortu matutino. Conturbate sunt gentes concussa sunt regna: dedit vocem suam prostrata est terra. Dominus exercituum nobiscum: protector noster deus iacob. Sp. Venite & videte opera domini: quantas posuerit solitudines in terra. Conpescet bella vsque ad extremum terre: arcum confringet & concidet hastam: plaustra comburet igni. Cessate & cognoscite quoniam ego sum deus: exaltabor in gentibus exaltabor in terra. Dominus exercituum nobiscum: fortitudo nostra deus iacob. Semper.

Victori filiorum core psalmus. 47.

Omnes populi plaudite manibus: iubilate deo in voce laudis. Quoniam dominus altissimus terribilis: rex magnus super omnem terram. Congregauit populos subtus nos: & tribus sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem nostram: gloriam iacob quam dilexit. Semper. Ascendit deus in iubilo: dominus in voce buccine. Canite deo canite: canite regi nostro canite. Quia rex vniuerse terre deus: canite erudite. Regnauit deus super gentes: deus

sedet super thronum sanctum suum. Principes populorum congregati sunt populus dei abraam: quoniam dei scuta terre: vehementer eleuatus est.

Canticum psalmi filiis core. 48.

Magnus dominus & laudabilis nimis: in ciuitate dei nostri in monte sancto eius. Speciosum germine gaudium vniuerse terre: mons sion latera aquilonis: ciuitatis regis magni. Deus in domibus eius agnitus est in auxiliando. Quia ecce reges congregati sunt: venerunt simul. Ipsi videntes sic obstupuerunt: conturbati sunt admirati sunt. Horror possedit eos: ibi dolor quasi parturientis. In vento vrenti conteres naues tharsis. Sicut audiuimus ita vidimus in ciuitate domini exercituum in ciuitate dei nostri: deus fundauit eam vsque in eternum. Sp. Estimauimus deus misericordiam tuam in medio templi tui. Secundum nomen tuum deus sic & laus tua vsque ad extremum terre: iustitia repleta est dextera tua. Letetur mons sion: exultent filie iude propter iudicia tua. Circumdate sion & circuite eam: numerate turres eius. Ponite cor vestrum in menibus: separate palatia eius: vt enarretis in generatione nouissima. Quia iste est deus deus noster in seculum & in perpetuum: ipse erit dux noster in morte.

Victori filiorum core ps. 49.

Audite hec omnes populi: auribus percipite vniuersi habitatores orbis. Tam filii adam quam filii viri: simul diues & pauper. Os meum loquetur sapientias: & meditatio cordis mei prudentias. Inclinabo ad parabolam aurem meam: aperiam in cithara enigma meum. Quare timebo in diebus malis: iniquitas calcanei mei circundabit me. Qui fiducia habent in fortitudine sua: & in multitudine diuitiarum suarum superbiunt. Frem non redimens redi

לֵאלֹהִים כָּפְרוֹ ׃ וְיֵקַר פִּדְיוֹן נַפְשָׁם וְחָדַל לְעוֹלָם ׃ וִיחִי עוֹד לָנֶצַח לֹא יִרְאֶה הַשָּׁחַת ׃ כִּי יִרְאֶה חֲכָמִים יָמוּתוּ יַחַד כְּסִיל וָבַעַר יֹאבֵדוּ וְעָזְבוּ לַאֲחֵרִים חֵילָם ׃ קִרְבָּם בָּתֵּימוֹ לְעוֹלָם מִשְׁכְּנֹתָם לְדוֹר וָדֹר קָרְאוּ בִשְׁמוֹתָם עֲלֵי אֲדָמוֹת ׃ וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ ׃ זֶה דַרְכָּם כֵּסֶל לָמוֹ וְאַחֲרֵיהֶם בְּפִיהֶם יִרְצוּ סֶלָה ׃ כַּצֹּאן לִשְׁאוֹל שַׁתּוּ מָוֶת יִרְעֵם וַיִּרְדּוּ בָם יְשָׁרִים לַבֹּקֶר וְצוּרָם לְבַלּוֹת שְׁאוֹל מִזְּבֻל לוֹ ׃ אַךְ אֱלֹהִים יִפְדֶּה נַפְשִׁי מִיַּד שְׁאוֹל כִּי יִקָּחֵנִי סֶלָה ׃ אַל תִּירָא כִּי יַעֲשִׁר אִישׁ כִּי יִרְבֶּה כְּבוֹד בֵּיתוֹ ׃ כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל לֹא יֵרֵד אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ ׃ כִּי נַפְשׁוֹ בְּחַיָּיו יְבָרֵךְ וְיוֹדֻךָ כִּי תֵיטִיב לָךְ ׃ תָּבוֹא עַד דּוֹר אֲבוֹתָיו עַד נֵצַח לֹא יִרְאוּ אוֹר ׃ אָדָם בִּיקָר וְלֹא יָבִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ ׃

l.

מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים יְהוָה דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ ׃ מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ ׃ יָבֹא אֱלֹהֵינוּ וְאַל יֶחֱרַשׁ אֵשׁ לְפָנָיו תֹּאכֵל וּסְבִיבָיו נִשְׂעֲרָה מְאֹד ׃ יִקְרָא אֶל הַשָּׁמַיִם מֵעָל וְאֶל הָאָרֶץ לָדִין עַמּוֹ ׃ אִסְפוּ לִי חֲסִידָי כֹּרְתֵי בְרִיתִי עֲלֵי זָבַח ׃ וַיַּגִּידוּ שָׁמַיִם צִדְקוֹ כִּי אֱלֹהִים שֹׁפֵט הוּא סֶלָה ׃ שִׁמְעָה עַמִּי וַאֲדַבֵּרָה יִשְׂרָאֵל וְאָעִידָה בָּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ אָנֹכִי ׃ לֹא עַל זְבָחֶיךָ אוֹכִיחֶךָ וְעוֹלֹתֶיךָ לְנֶגְדִּי תָמִיד ׃

כָּפַר פָּדָה · עָלַם חָיָה · רָאָה · מוּת כָּסַל · אָבַד · בַּיִת עָלַם · שָׁכַן · לוּן · מָשַׁל דָּמָה · פֶּה רָצָה · צֹאן שָׁאַל · שִׁית רָעָה · רָדָה · בָּלָה שָׁאַל · פָּדָה · לָקַח · עָשַׁר רָבָה · כָּבֵד · חָיָה בָּרַךְ · טוֹב · בּוֹא רָאָה · בִּין · זָמַר · קָרָא זָרַח · בּוֹא כָּלַל · יָפָה יָפַע · בּוֹא חָרַשׁ · פָּנָה אָכַל · סָבַב שָׂעַר · קָרָא דִּין · חָסַד · כָּרַת זָבַח · דָּבַר · עוּד · יָכַח עָלָה

met vir: nec dabit deo ꝓpiciationē pro eo. Et preciũ redēptionis anime eorũ: & quiescet in secula. Et viuet vltra i sempiternũ: non videbit interitũ. Cũ viderit sapiētes morientes: simul insipiens & indoctus peribũt: & derelinquent alienis diuitias suas: Interiora sua domus suas in seculo: tabernacula sua in gñatione & gñatiõe: vocauerũt nominibus suis terras suas. Et homo in honore nõ cõmorabitur: similatus est iumētis & exequatus est. Hec via insipiētie eorũ: & post eos iuxta os eorũ current. Sp. Quasi grex in inferno positi sunt: mors depascet eos: & subiicient eos recti in matutino: & figura eorũ cõteretur i iferno post hītaculũ suũ. Verũtñ deus redimet aïam meã de manu inferni: cũ asumpserit me. Sp. Noli timere cũ ditatus fuerit vir: cũ multiplicata fuerit glia domus eius. Nec ei moriens tollet oia: nec descēdet post eũ glia eius. Quia aïe sue i vita sua bñdicet: & laudabũt te cũ bñfeceris tibi. Introibit vsqȝ ad gñationē patrũ suorũ vsqȝ ad finē nõ videbunt lumen. Homo cũ in honore esset & non intellexit: comparatus est iumentis & silebit.

Psalmus asaph. 50.

Fortis deus dñs locutus est & vocauit terrã: ab ortu solis vsqȝ ad occasũ eius. De sion pfecto decore deus appuit. Veniet de⁹ noster & nõ tacebit: ignis corã eo vorabit: & i circuitu eius tēpestas valida. Vocabit celũ de sursũ: & terram vt iudicet pplm̃ suũ. Cõgregate mihi sctõs meos: q feriũt pactũ meũ in sacrificio. Et annũciabũt celi iustitiã eius: quia de⁹ iudex ē. Sp. Audi popule meus & loquar: israel & testificabor in te: deus ∞∞∞∞∞∞ deus tuus ego sũ. Nõ propter victimas tuas arguã te: & holocausta tua coram me sunt sp.

deo placatiões suã: Et pciũ redēptiõis
τῷ θεῷ ἐξίλασμα ἑαυτοῦ, Καὶ τὴν τιμὴν τῆς λυτρώσεως τῆς
aïe sue: ⁊ laborauit in eternũ: ⁊ viuet in fi-
ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκοπίασεν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ζήσεται εἰς τέ-
nē: Nõ videbit interitũ. cũ viderit sapiētes morie-
λος. Οὐκ ὄψεται καταφθοράν· ὅταν ἴδῃ σοφοὺς ἀποθνήσκον-
tes: simul insipiēs ⁊ stultus peribũt. Et relin-
τας, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄφρων καὶ ἄνους ἀπολοῦνται. Καὶ κατα-
quēt alienis diuitias suas: ⁊ sepulchra eo-
λείψουσιν ἀλλοτρίοις τὸν πλοῦτον αὐτῶν, καὶ οἱ τάφοι αὐ-
rũ domus illorũ in eternũ. Tabnacula eorũ in pge-
τῶν οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Σκηνώματα αὐτῶν εἰς γενε-
niē ⁊ pgeniē: vocauerũt noia sua in ter-
ὰν καὶ γενεάν, ἐπεκαλέσαντο τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν γαι-
ris. Et hõ cũ in honore eēt: nõ intellexit. cõparatus est
ῶν. Καὶ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν, οὐ συνῆκε· παρασυνεβλήθη
iumētis insipiētib⁹ ⁊ similis fact⁹ est illis. Hec via
τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. Αὕτη ἡ ὁδὸς
Infra. eo.
illorũ scãdalũ ipis: ⁊ postea in ore
αὐτῶν σκάνδαλον αὐτοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ στόματι
suo cõplacebũt. Sicut oues in inferno positi sũt: mors
αὐτῶν εὐδοκήσουσιν. Ὡς πρόβατα ἐν ᾅδῃ ἔθετο, θάνατος
depascet eos. Et dominabũtur eorũ iusti in ma-
ποιμανεῖ αὐτούς. Καὶ κατακυριεύσουσιν αὐτῶν οἱ εὐθεῖς τὸ
tutino: ⁊ auxiliũ eorũ veterascet in inferno: a
πρωΐ, καὶ ἡ βοήθεια αὐτῶν παλαιωθήσεται ἐν τῷ ᾅδῃ, ἐκ τῆς
glia eorũ expulsi sũt. Verũtñ deus redimet aĩ-
δόξης αὐτῶν ἐξώσθησαν. Πλὴν ὁ θεὸς λυτρώσεται τὴν ψυ-
mã meã de manu inferni: cũ accepit me. Nõ timueris
χήν μου ἐκ χειρὸς ᾅδου, ὅταν λαμβάνῃ με. Μὴ φοβοῦ
cũ diues fact⁹ fuerit hõ aut cũ multiplicata fuerit glia dom⁹
ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου
eius. Qm̃ nõ cũ interierit ipe sumet om-
αὐτοῦ. Ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάν-
nia: neqȝ descēdet cũ eo glia eius. Quia aĩ-
τα, οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ. Ὅτι ἡ ψυ-
Job. 17
ma eius in vita ipi⁹ bñdicetur: cõfitebitur tibi
χὴ αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εὐλογηθήσεται, ἐξομολογήσεταί σοι
cũ bñfeceris ei. Introibit vsqȝ in pgeniē patrũ suorũ
ὅταν ἀγαθύνῃς αὐτῷ. Εἰσελεύσεται ἕως γενεᾶς πατέρων αὐτοῦ
vsqȝ i eternũ nõ videbit lumē. Et hõ cũ i honore eēt nõ itellexit cõ
ἕως αἰῶνος οὐκ ὄψεται φῶς. Καὶ ἄνος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, πα-
paratus est iumētis insipiētib⁹: ⁊ similis fact⁹ ē illis.
ρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς.

Psalmus asaph. 49.
Ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. μθ.

Deus deorũ dñs locutus ē: ⁊ vocauit trã. ab
Θεὸς θεῶν κύριος ἐλάλησε, καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν. ἀπὸ
ortu solis vsqȝ ad occasũ. Ex siõ spēs de-
ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν. Ἐκ σιὼν ἡ εὐπρέπεια τῆς ὡραι-
coris eius. Deus manifeste veniet: deus nr̃ ⁊ nõ sile-
ότητος αὐτοῦ. Ὁ θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ οὐ παρα-
bit. Ignis i cõspectu ei⁹ exardescet: ⁊ i circuitu e-
σιωπήσεται. Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται, καὶ κύκλῳ αὐ-
ius tēpestas valida. Aduocabit celũ sursũ:
τοῦ καταιγὶς σφοδρά. Προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω,
⁊ terrã vt discernat pplm̃ suũ. Cõgregate il-
καὶ τὴν γῆν τοῦ διακρῖναι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Συναγάγετε αὐ-
li sctõs eius: q ordinãt testamētũ e-
τῷ τοὺς ὁσίους αὐτοῦ, τοὺς διατιθεμένους τὴν διαθήκην αὐ-
ius sup sacrificia. Et annũciabũt celi iusti-
τοῦ ἐπὶ θυσίαις. Καὶ ἀναγγελοῦσιν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύ-
tiã eius: qm̃ deus iudex est. Audi pplꝯ meus ⁊
νην αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστι. Ἄκουσον λαός μου καὶ
loquar tibi israel: ⁊ testificabor tibi: deus
λαλήσω σοι ἰσραήλ, καὶ διαμαρτύρομαί σοι, ὁ θεὸς ὁ
deus tuus sũ ego. Nõ in sacrificijs tuis arguã
θεός σου εἰμὶ ἐγώ. Οὐκ ἐπὶ ταῖς θυσίαις σου ἐλέγξω
te. holocausta aũt tua in cõspectu meo sunt semp.
σε. τὰ δὲ ὁλοκαυτώματά σου ἐνώπιόν μού ἐστι διαπαντός.

Nõ accipiã de domo tua vitulos: neqȝ de gregi-
Οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνί-
bus tuis hircos. Qm̃ mee sũt oẽs fere
ων σου χιμάρους. Ὅτι ἐμά ἐστι πάντα τὰ θηρία τοῦ
siluarũ: iumēta in mõtibus ⁊ boues. Cognoui oia
δρυμοῦ, κτήνη ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ βόες. Ἔγνωκα πάντα τὰ
volatilia celi: ⁊ pulchritudo agri mecũ est.
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡραιότης ἀγροῦ μετ' ἐμοῦ ἐστιν.
Si esuriero: nõ tibi dicã: meus eñ est orbis tre ⁊
Ἐὰν πεινάσω, οὐ μή σοι εἴπω, ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ οἰκουμένη καὶ
plenitudo eius. Nũqd mãducabo carnes taurorũ: aut sãguinē hir-
τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Μὴ φάγομαι κρέα ταύρων, ἢ αἷμα τρά-
corũ potabo? Immola deo sacrificiũ laudis: ⁊ redde
γων πίομαι; Θῦσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος
altissimo vota tua. Et inuoca me in die tri-
τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου. Καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλί-
bulatiõis tue: ⁊ eruã te: ⁊ glificabis me. Peccato-
ψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με. Τῷ δὲ ἁμαρ-
ri aũt dixit deus: q̃re tu enarras iustitias meas:
τωλῷ εἶπεν ὁ θεός, ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου,
⁊ assumis testamētũ meũ per os tuũ: Tu vo
καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου; Σὺ δὲ
odisti disciplinã ⁊ piecisti sermões meos retro-
ἐμίσησας παιδείαν καὶ ἐξέβαλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀ-
sum. Si videbas furē: currebas cũ eo: ⁊ cũ
πίσω. Εἰ ἐθεώρεις κλέπτην, συνέτρεχες αὐτῷ, καὶ μετὰ
adultero portionē tuã ponebas. Os tuũ abũdauit
μοιχοῦ τὴν μερίδα σου ἐτίθεις. Τὸ στόμα σου ἐπλεόνασε
malitia: ⁊ lingua tua cõcinabat dolos. Se-
κακίαν, καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκε δολιότητας. Καθή-
dēs aduersus frēz tuũ loq̃baris: ⁊ aduersũs
μενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις, καὶ κατὰ τοῦ
filiũ matris tue ponebas scãdalũ. Hec fecisti:
υἱοῦ τῆς μητρός σου ἐτίθεις σκάνδαλον. Ταῦτα ἐποίησας,
⁊ tacui. existimasti iniq̃tatē: qd ero tui similis.
καὶ ἐσίγησα. ὑπέλαβες ἀνομίαν, ὅτι ἔσομαί σοι ὅμοιος.
Arguã te: ⁊ statuam cõtra faciē tuã pec-
Ἐλέγξω σε, καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρ-
cata tua. Intelligite iã hec q obliuiscimini deũ: ne-
τίας σου. Σύνετε δὴ ταῦτα οἱ ἐπιλανθανόμενοι τοῦ θεοῦ, μή-
qñ rapiat: ⁊ nõ sit q eripiat. Sacrificiũ laudis ho-
ποτε ἁρπάσῃ, καὶ οὐ μὴ ᾖ ὁ ῥυόμενος. Θυσία αἰνέσεως δο-
norificabit me: ⁊ illic iter q̃ ondã illi salutare meũ.
ξάσει με, καὶ ἐκεῖ ὁδὸς ᾗ δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου.

In finē psalmus dd: cũ ingrederet ad
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαδ, ἐν τῷ εἰσελθεῖν πρὸς
ipm nathã propheta: qñ intrauit ad bersa-
αὐτὸν νάθαν τὸν προφήτην, ἡνίκα εἰσῆλθε πρὸς βηρσα-
bee vxorē vrie. 50.
βεὲ τὴν γυναῖκα οὐρίου. ν.

Miserere mei deus ẽm magnã miaȝ tuã: Et ẽm
Ἐλέησόν με ὁ θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, Καὶ κατὰ
multitudinē miserationũ tuaȝ dele iniq̃tatē meã.
τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου.
Amplius laua me ab iniq̃tate mea: ⁊ a
Ἐπιπλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου, καὶ ἀπὸ τῆς
pctõ meo mũda me. Qm̃ iniq̃tatē meã ego co-
10.5.a. ἁμαρτίας μου καθάρισόν με. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γι-
gnosco: ⁊ pctm̃ meũ corã me est semp.
νώσκω, καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός.
Tibi soli peccaui: ⁊ malũ corã te feci.
Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον, καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα.
Vt iustificeris in sermõibus tuis: ⁊ vincas cũ
Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ
iudicaris. Ecce eñ in iniq̃tatibus cõceptus sũ: ⁊ in pec-
κρίνεσθαί σε. Ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρ-
catis cõcepit me mater mea. Ecce eñ vitatē dile-
τίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου. Ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγά-
xisti: incerta ⁊ occulta spie tue mani-
πησας, τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδή-
festasti mihi. Asperges me hyssopo ⁊ mũdabor:
λωσάς μοι. Ῥαντιεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι,

Non accipiã de domo tua vitulũ: neqȝ de gregibus tuis hircos. Mea sunt ei oĩa aïalia syluarũ: pecudes in mõtibus milium. Scio omnes aues mõtiũ: & vniuersitas agri mecũ est. Si esuriero nõ dicã tibi: meus est enim orbis & plenitudo eius. Nunqd comedã carnē taurorum: aut sanguinē hircorum bibam? Immola deo laudem: & redde altissimo vota tua. Et inuoca me in die tribulationis: liberabo te & glorificabis me. Impio autem dixit deus qd tibi ē cũ narratiõe pceptorũ meorũ: vt assumas pactũ meũ in ore tuo? Qui odisti disciplinã: & proiecisti verba mea post te. Si videbas furem consentiebas ei: & cum adulteris erat pars tua. Os tuum dimisisti in malitiam: & lingua tua concinnauit dolum. Sedens aduersus fratrē tuũ loquebaris: & aduersus filium matris tue fabricabas opprobriũ. Hec fecisti & tacui: existimasti me futurũ similē tui: arguam te & ꝓponã te ante oculos tuos. Intelligite hoc qui obliuiscimini deũ: ne forte capiã & nõ sit q liberet. Qui immolat cõfessionē glificat me: & qui ordiat viam ostendã ei salutare dĩ.

Victori ps david: cũ venisset ad eum nathan propheta qñ igressus est ad bersabee. 51.

Miserere mei deus sẽcũdum miam tuã: iuxta mltitudinē misationũ tuarũ dele iniquitates meas. Multũ laua me ab iniquitate mea: & a pctõ meo mũda me. Qm̃ iniquitates meas ego cognoui: & pctm̃ meũ cõtra me ē sp. Tibi soli peccaui & malũ coram te feci: vt ∞∞ iustificeris in sermonibus tuis: & vincas dũ iudicaris. Ecce in iniquitate cõcept⁹ sũ: & in pctõ pepit me mater mea. Ecce ei veritatē diligis: absconditũ & arcanum sapiētie manifestasti mihi. Asperges me hyssopo & mundabor: ∞∞

לֹא אֶקַּח מִבֵּיתְךָ פָר מִמִּכְלְאֹתֶיךָ עַתּוּדִים ׃ כִּי לִי כָל חַיְתוֹ יָעַר בְּהֵמוֹת בְּהַרְרֵי אָלֶף ׃ יָדַעְתִּי כָּל עוֹף הָרִים וְזִיז שָׂדַי עִמָּדִי ׃ אִם אֶרְעַב לֹא אֹמַר לָךְ כִּי לִי תֵבֵל וּמְלֹאָהּ ׃ הַאוֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים וְדַם עַתּוּדִים אֶשְׁתֶּה ׃ זְבַח לֵאלֹהִים תּוֹדָה וְשַׁלֵּם לְעֶלְיוֹן נְדָרֶיךָ ׃ וּקְרָאֵנִי בְּיוֹם צָרָה אֲחַלֶּצְךָ וּתְכַבְּדֵנִי ׃ וְלָרָשָׁע אָמַר אֱלֹהִים מַה לְּךָ לְסַפֵּר חֻקָּי וַתִּשָּׂא בְרִיתִי עֲלֵי פִיךָ ׃ וְאַתָּה שָׂנֵאתָ מוּסָר וַתַּשְׁלֵךְ דְּבָרַי אַחֲרֶיךָ ׃ אִם רָאִיתָ גַנָּב וַתִּרֶץ עִמּוֹ וְעִם מְנָאֲפִים חֶלְקֶךָ ׃ פִּיךָ שָׁלַחְתָּ בְרָעָה וּלְשׁוֹנְךָ תַּצְמִיד מִרְמָה ׃ תֵּשֵׁב בְּאָחִיךָ תְדַבֵּר בְּבֶן אִמְּךָ תִּתֶּן דֹּפִי ׃ אֵלֶּה עָשִׂיתָ וְהֶחֱרַשְׁתִּי דִּמִּיתָ הֱיוֹת אֶהְיֶה כָמוֹךָ אוֹכִיחֲךָ וְאֶעֶרְכָה לְעֵינֶיךָ ׃ בִּינוּ נָא זֹאת שֹׁכְחֵי אֱלוֹהַּ פֶּן אֶטְרֹף וְאֵין מַצִּיל ׃ זֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי וְשָׂם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בְּיֵשַׁע אֱלֹהִים ׃

li.

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד ׃ בְּבוֹא אֵלָיו נָתָן הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר בָּא אֶל בַּת שָׁבַע ׃ חָנֵּנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ מְחֵה פְשָׁעָי ׃ הֶרֶבה כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי ׃ כִּי פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד ׃ לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאתִי וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְשָׁפְטֶךָ ׃ הֵן בְּעָווֹן חוֹלָלְתִּי וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי ׃ הֵן אֱמֶת חָפַצְתָּ בַטֻּחוֹת וּבְסָתֻם חָכְמָה תוֹדִיעֵנִי ׃ תְּחַטְּאֵנִי בְאֵזוֹב וְאֶטְהָר

לָקַח כָּלָא · עַתּוּד חַיָּה · שָׂדֶה · רָעֵב אָכַל · אָבִיר · עַתּוּד שָׁתָה · יָדָה עָלָה · צוּר · חָלַץ כָּבֵד · נָשָׂא · כָּרַת פֶּה · יָסַר שָׁלַךְ · רָאָה רָצָה · נָאַף · פֶּה רָעָה · לָשׁוֹן צָמַד · רָמָה · יָשַׁב דָּבַר · נָתַן · חָרַשׁ דָּמָה · הָיָה יָכַח · עָרַךְ · טָרַף נָצַל · דָּבַר כָּבֵד · שׂוּם רָאָה · נָצַח זָמַר · בּוֹא · רָבַב · יָדַע · תָּמִיד נֶגֶד · רָעַע עָשָׂה · צָדַק זָכָה · עָוָה · טוּחַ · יָדַע · אֵזוֹב טָהַר

lauabis me & super niuē dealbabor. Auditū mihi facies gaudiū & letitiam: vt exultēt ossa q̄ cōfregisti. Abscōde faciē tuā a pctīs meis: & oēs iniquitates meas dele. Cor mūdū crea mihi deus: & spūm stabilē renoua in visceribus meis. Ne piicias me a facie tua: & spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde mihi letitiā iesu tui: & spiritu potenti confirma me. Docebo iniquos vias tuas: & peccatores ad te reuertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee: laudabit lingua mea iustitiam tuam. Domine labia mea apies: & os meū annūciabit laudē tuā. Nō eī vis vt victimā feriā: nec holocaustū tibi placet. Sacrificium dei spiritus contribulatus: cor cōtritū & humiliatū deus nō despicies. Benigne fac in voluntate tua sion: vt edificētur muri hierusalem. Tunc suscipies sacrificiū iustitie oblatiões & holocausta: tunc imponent super altare tuū vitulos.

Victori itellect? dauid cum venisset doec idumeus & annūciasset sauli dicens ei: venit dauid ī domum achimelech. 52.

Quid gloriaris ī malitia potēs: mīa dei tota die. Insidias cogitat lingua tua: q̄si nouacula acuta faciens dolum. Dilexisti malū magis quam bonum: mendaciū magis quā loqui iustitiam. Semp. Dilexisti oīa verba ad deuorādū: liguā dolosā: Sed deus destruet te in sepiternū: terrebit te & euellet de tabernaculo tuo: & eradicabit te de tra viuētiū. Sp. Videbunt iusti & timebūt: & super eum ridebūt. Ecce vir qui nō posuit deū fortitudinē suā: sed sperauit ī multitudinē diuitiarum suarum: confortatus est in isidiis suis. Ego autē sicut oliua virēs in domo dei: speraui in mīa

dei in seculū & in eternū. Cōfitebor tibi ī seculū qm̄ fecisti: & expectabo nomē tuū qm̄ bonum in cōspectu sanctorum tuorum.

Victori per chorū eruditio dauid. 53.

Dixit stultus in corde suo nō est deus: corrupti sūt abomiabiles facti sunt in iniquitate: nō ē qui faciat bonū. Deus de celo pspexit sup filios hoim: vt videret si est intelligens requirēs deū. Oēs auerti sunt: piter adheserūt: non est qui faciat bonū: nō est vsq; ad vnū. Nūquid nō cognouerūt q opantur iniquitatē: qui comedūt populū meū vt cibū pāis: deū nō inuocauerunt. Ibi timuerūt timore vbi non erat timor: qm̄ deus dispsīt ossa circūdātiū te: cōfunderis q a deus piecit eos. Quis dabit ex siō salutare israel? cū reduxerit deus captiuitatē ppli sui: exultabit iacob & letabitur israel.

Victori in orgāis eruditio dauid: qn̄ venerunt ziphei & dixerunt sauli: nonne dauid absconditus est apud nos? 54.

Deus in nomine tuo salua me: & in fortitudie tua vlciscere me. Deus exaudi orationē meam: auribus percipe verba oris mei. Quia alieni insurrexerūt aduersum me: & fortes q̄sierūt aīam meā: & non proposuerūt deum in conspectu suo. Sp. Ecce deus auxiliatur mihi: dñs sustentās animā meā. Redde malū insidiatoribus meis: in veritate tua disperde illos. Volūtarie sacrificabo tibi: cōfitebor noī tuo dñe qm̄ bonum. Qm̄ ex oī tribulatiōe liberauit me: & inimicos meos despexit oculus meus.

Victori in psalmis eruditio dd. 55.

Exaudi deus orōnem meā: & ne despicias depcationē meā. Atēde mihi & exaudi me humiliatus sū in meditatōe mea et cōturbat? A voce iimici a facie psēq̄ntis ipii: qm̄ piecerūt

עלי און ובאף ישטמוני: לבי יחיל בקרבי ואימות מות נפלו עלי: יראה ורעד יבא בי ותכסני פלצות: ואמר מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכנה: הנה ארחיק נדד אלין במדבר סלה: אחישה מפלט לי מרוח סעה מסער: בלע אדני פלג לשונם כי ראיתי חמס וריב בעיר: יומם ולילה יסובבה על חומתיה ואון ועמל בקרבה: הוות בקרבה ולא ימיש מרחבה תך ומרמה: כי לא אויב יחרפני ואשא לא משנאי עלי הגדיל ואסתר ממנו: ואתה אנוש כערכי אלופי ומידעי: אשר יחדו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש: ישי מות עלימו ירדו שאול חיים כי רעות במגורם בקרבם: אני אל אלהים אקרא ויהוה יושיעני: ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי: פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי: ישמע אל ויענם וישב קדם סלה אשר אין חליפות למו ולא יראו אלהים: שלח ידיו בשלמיו חלל בריתו: חלקו מחמאת פיו וקרב לבו רכו דבריו משמן והמה פתחות: השלך על יהוה יהבך והוא יכלכלך לא יתן לעולם מוט לצדיק: ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך: למנצח על יונת

lvi.

sup me iniquitatē & in furore aduersabāt mihi. Cor meū doluit in vitalibus meis: & terrores mortis ceciderūt super me. Timor & tremor venit sup me: & operuit me caligo. Et dixi: quis dabit mihi pēnas colūbe: vt volē & requiescā. Vt pcul abeā: & cōmorer in deserto. Sp. Festinabo vt saluer a spiritu tēpestatis & turbinis. Precipita domine diuide linguas eorū: quia vidi iniquitatē & cōtradictiōem in ciuitate. Die ac nocte circūeuntes muros eius: scelus & dolor in medio eius. Insidie in vitalibus eius: & nō recedit de plateis eius dānū & fraudulētia. Nō ei inimicus exprobrauit mihi vt sustineā: nec is q me oderat sup me magnificatus est vt absconderer ab eo. Sed tu hō vnanimis me: dux meus & notus meus. Qui sit habuimus dulce secretū: in domo dei ambulauimus in terrore. Veniat mors sup eos: descēdāt in infernū viuentes: quoniā nequitie in cōgregatiōe eorū in medio eorū. Ego ad dūm clamabo: & dñs saluabit me. Vespere & mane & meridie loquar & resonabo: & exaudiet vocem meam. Redimet in pace animā meā ab appropinquātibus mihi: multi enim fuerūt aduersū me. Exaudiet deus & humiliabit eos: q iudex ē ab initio. Sp. nō ei mutatur nec timent deum. Extendit manū suam ad pacifica sua: cōtaminauit pactū suū. Nitidius butyro os eius: pugnat āt cor illius: molliores sermones eius oleo: cū sint lācee. Proiice sup dñm charitatē tuā & ipse enutriet te: nō dabit in eternū fluctuatiōem iusto. Tu autem deus deduces eos in puteum interitus: viri sanguinū & dolosi nō dimidiabunt dies suos: ego aūt fiduciam habeo in te.

Victori pro colūba

in me iniqtatē: τ in ira molesti erāt mihi. Cor: meū
ἐπ' ἐμὲ ἀνομίαν, καὶ ἐν ὀργῇ ἐνεκότουν μοι. Ἡ καρδία μου
cōturbatū ē in me: τ formido mortis cecidit sup me.
ἐταράχθη ἐν ἐμοί, καὶ δειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ.
Timor: τ tremor venit sup me: τ cōtexerūt me tene
Φόβος καὶ τρόμος ἦλθεν ἐπ' ἐμέ, καὶ ἐκάλυψέ με σκό-
bre. Et dixi: qs dabit mihi pennas sicut colūbe:
τος. Καὶ εἶπα, τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς,
τ volabo τ requiescā? Ecce elōgaui fu
καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω; Ἰδοὺ ἐμάκρυνα φυ-
giēs τ māsi in solitudie. Expectabā
γαδεύων καὶ ηὐλίσθην ἐν τῇ ἐρήμῳ. Προσεδεχόμην τὸν
deū q saluū me faciat a pusillanimitate spūs τ a tēpe
θεὸν τὸν σώζοντά με ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ ἀπὸ καταιγί-
state. Precipita dñe τ diuide linguas
δος. Καταπόντισον κύριε καὶ καταδίελε τὰς γλώσσας
eoꝝ: qm vidi iniqtatē τ cōtradictionē i ciuitate.
αὐτῶν, ὅτι εἶδον ἀνομίαν καὶ ἀντιλογίαν ἐν τῇ πόλει.
Die ac nocte circūdabit eā sup muros eius:
Ἡμέρας καὶ νυκτὸς κυκλώσει αὐτὴν ἐπὶ τὰ τείχη αὐτῆς,
τ iniqtas τ labor in medio eius τ iniustitia. Et nō de
καὶ ἀνομία καὶ κόπος ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ ἀδικία. Καὶ οὐκ ἐξέ-
fecit de plateis eius vsura τ dolus. Qm si
λιπεν ἐκ τῶν πλατειῶν αὐτῆς τόκος καὶ δόλος. Ὅτι εἰ
inimic maledixisset mihi sustinuissē vtiqꝫ. Et si is q oderat me
ὁ ἐχθρὸς ὠνείδισέ με ὑπήνεγκα ἄν. Καὶ εἰ ὁ μισῶν με
sup me magna locut fuisset: abscōdissē me forsitā ab eo.
ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορρημόνησεν, ἐκρύβην ἂν ἀπ' αὐτοῦ.
Tu vo hō vnanimis: dux me τ notus me.
Σὺ δὲ ἄνθρωπε ἰσόψυχε, ἡγεμών μου καὶ γνωστέ μου,
Qui simul mecū dulces capiebas cibos: in domo
Ὃς ἐπιτοαυτὸ ἐγλύκανάς μοι ἐδέσματα, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
dei ambulauim in cōsensu. Veniat sup mors sup
θεοῦ ἐπορεύθημεν ἐν ὁμονοίᾳ. Ἐλθέτω δὴ θάνατος ἐπ' αὐ-
illos: τ descēdāt in infernū viuētes. Qm neqꝫ
τούς, καὶ καταβήτωσαν εἰς ᾅδου ζῶντες. Ὅτι πονη-
tie in hitaculis eoꝝ in medio eoꝝ. Ego ad
ρία ἐν ταῖς παροικίαις αὐτῶν ἐν μέσῳ αὐτῶν. Ἐγὼ πρὸς
deū clamaui: τ dñs exaudiuit me. Vespe
τὸν θεὸν ἐκέκραξα, καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσέ μου. Ἑσπέρας
τ mane τ meridie narrabo τ annūtiabo: τ
καὶ πρωῒ καὶ μεσημβρίας διηγήσομαι καὶ ἀπαγγελῶ, καὶ
exaudiet vocē meā. Redimet in pace
εἰσακούσεται τῆς φωνῆς μου. Λυτρώσεται ἐν εἰρήνῃ τὴν
aiaꝫ meā ab his q app:ppiqt mihi: qm inter multos
ψυχήν μου ἀπὸ τῶν ἐγγιζόντων μοι, ὅτι ἐν πολλοῖς
erāt mecū. Exaudiet deus τ humiliabit il
ἦσαν σὺν ἐμοί. Εἰσακούσεται ὁ θεὸς καὶ ταπεινώσει αὐ-
los: qui est añ secula. Nō em est illis
τούς, ὁ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων. Οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς
cōmutatio: qm nō timuerūt deū: extēdit
ἀντάλλαγμα, ὅτι οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν θεόν, ἐξέτεινε τὴν
manū suā in retribuēdo. Cōtaminauerūt testa
χεῖρα αὐτοῦ ἐν τῷ ἀποδιδόναι. Ἐβεβήλωσαν τὴν δια-
mētū eius: τ diuisi sunt ab ira vultus
θήκην αὐτοῦ, διεμερίσθησαν ἀπὸ ὀργῆς τοῦ προσώπου
eius: τ appropinquauit corda eoꝝ. Molliti sunt
αὐτοῦ, καὶ ἤγγισαν αἱ καρδίαι αὐτῶν. Ἡπαλύνθησαν
sermones eoꝝ sup oleū: τ ipi sunt iacula.
οἱ λόγοι αὐτῶν ὑπὲρ ἔλαιον, καὶ αὐτοί εἰσι βολίδες.
Iacta sup dūm curā tuā: τ ipe te enu
Ἐπίρριψον ἐπὶ κύριον τὴν μέριμνάν σου, καὶ αὐτός σε δια-
triet: nō dabit in eternū fluctuatiōes iusto.
θρέψει, οὐ δώσει εἰς τὸν αἰῶνα σάλον τῷ δικαίῳ.
Tu vo deus deduces eos in puteū interitus. Vi
Σὺ δὲ ὁ θεὸς κατάξεις αὐτοὺς εἰς φρέαρ διαφθορᾶς. Ἄν-
ri sāguinū τ dolosi nō dimidiabūt
δρες αἱμάτων καὶ δολιότητος οὐ μὴ ἡμισεύσωσι τὰς
dies suos. ego aūt dñe spabo in te.
ἡμέρας αὐτῶν. ἐγὼ δὲ κύριε ἐλπιῶ ἐπὶ σέ.
In finē pro ppło d
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τοῦ

a sctis longe fact ē dauid in tituli in
ἀπὸ τῶν ἁγίων μεμακρυμμένου τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογρα-
scriptiōe cū tenuerūt eū allophyli in geth. 55.
φίαν ὁπότε ἐκράτησαν αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι ἐν γέθ. νέ.
Miserere mei deus: qm cōculcauit me hō:
Ἐλέησόν με ὁ θεός, ὅτι κατεπάτησέ με ἄνθρωπος,
tota die impugnās tribulauit me. Cōculcauerūt
ὅλην τὴν ἡμέραν πολεμῶν ἔθλιψέ με. Κατεπάτησάν
me inimici mei tota die: qm multi bellā-
με οἱ ἐχθροί μου ὅλην τὴν ἡμέραν, ὅτι πολλοὶ οἱ πολε-
tes aduersū me ab altitudine. Die nō timebo: ego
μοῦντές με ἀπὸ ὕψους. Ἡμέρας οὐ φοβηθήσομαι, ἐγὼ
vero sperabo in te. In deo laudabo sermōes
δὲ ἐλπιῶ ἐπὶ σέ. Ἐν τῷ θεῷ ἐπαινέσω τοὺς λόγους
meos: in deo speraui nō timebo: qd faciet
μου, ἐπὶ τῷ θεῷ ἤλπισα, οὐ φοβηθήσομαι, τί ποιήσει
mihi caro? Tota die verba mea execra
μοι σάρξ; Ὅλην τὴν ἡμέραν τοὺς λόγους μου ἐβδελύσ-
bātur: aduersū me oēs cogitatiōes eoꝝ in malū.
σοντο, κατ' ἐμοῦ πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν εἰς κακόν.
Inhabitabūt τ abscōdēt: ipi calcaneū
Παροικήσουσι καὶ κατακρύψουσιν, αὐτοὶ τὴν πτέρναν
meū obseruabūt. Sicut sustinuerūt aiaꝫ meā:
μου φυλάξουσι. Καθάπερ ὑπέμειναν τὴν ψυχήν μου,
pro nihilo saluos facies illos: in ira pplos cōfringes.
ὑπὲρ τοῦ μηδενὸς σώσεις αὐτούς, ἐν ὀργῇ λαοὺς κατάξεις.
Deus vitā meā annūciaui tibi: posuisti lachrymas meas
Ὁ θεὸς τὴν ζωήν μου ἐξήγγειλά σοι, ἔθου τὰ δάκρυά μου
in cōspectu tuo: sicut τ in pmissiōe tua. Cōuer
ἐνώπιόν σου, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ σου. Ἐπιστρέ-
tētur inimici mei retrorsū in qcūqꝫ die inuo
ψουσιν οἱ ἐχθροί μου εἰς τὰ ὀπίσω, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπι-
cauero te: ecce cognoui qm deus meus es tu. In
καλέσωμαί σε, ἰδοὺ ἔγνων ὅτι θεός μου εἶ σύ. Ἐπὶ
deo laudabo vbū: in dño laudabo sermonē: in
τῷ θεῷ αἰνέσω ῥῆμα, ἐπὶ τῷ κυρίῳ αἰνέσω λόγον, ἐπὶ
deo speraui: nō timebo: qd faciet mihi ho
τῷ θεῷ ἤλπισα, οὐ φοβηθήσομαι, τί ποιήσει μοι ἄνθρω-
mo? In me deus vota: que reddā laudatiōis tibi.
πος; Ἐν ἐμοὶ ὁ θεὸς εὐχαί, ἃς ἀποδώσω αἰνέσεως σου.
Qm eripuisti aiaꝫ meā de morte: ocu
Ὅτι ἐρρύσω τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, τοὺς ὀφθαλ-
los meos a lachrymis: τ pedes meos de la
μούς μου ἀπὸ δακρύων, καὶ τοὺς πόδας μου ἀπὸ ὀλισθή-
psu. Placebo corā dño: in lumine viuētiū.
ματος. Εὐαρεστήσω ἐνώπιον κυρίου, ἐν φωτὶ ζώντων.
In finē ne disperdas dauid in titulum inscri-
Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογραφί-
ptiōe: cū ipse fugeret a facie
αν, ἐν τῷ αὐτὸν ἀποδιδράσκειν ἀπὸ προσώπου
saul in speluncā. 56.
σαούλ εἰς τὸ σπήλαιον. νς.
Miserere mei deus: miserere mei: qm in te cōfidit
Ἐλέησόν με ὁ θεός, ἐλέησόν με, ὅτι ἐπὶ σοὶ πέποιθεν
aia mea. Et in vmbra alaꝝ tuaꝝ sperabo:
ἡ ψυχή μου. Καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῶν πτερύγων σου ἐλπιῶ,
donec trāseat iniqtas. Clamabo ad deū
ἕως οὗ παρέλθοι ἡ ἀνομία. Κεκράξομαι πρὸς τὸν θεὸν τὸν
altissimū: deū q̄ bñfecit mihi. Misit
ὕψιστον, τὸν θεὸν τὸν εὐεργετήσαντά με. Ἐξαπέστειλεν
de celo τ liberauit me: dedit in opprobriū cō
ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔσωσέ με, ἔδωκεν εἰς ὄνειδος τοὺς κα-
culcantes me. Misit deus miaꝫ suā
ταπατοῦντάς με. Ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ ἔλεος αὐτοῦ
τ veritatē suā: τ eripuit aiaꝫ
καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ, καὶ ἐρρύσατο τὴν ψυχήν
meā de medio catuloꝝ leonū: dormiui cōturbatus. Filii hoīs
μου ἐκ μέσου σκύμνων, ἐκοιμήθην τεταραγμένος. Υἱοὶ ἀνθρώ-
pων dētes eoꝝ arma τ sagitte: τ lingua eoꝝ gla
πων οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὅπλα καὶ βέλη, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν μάχαι-
dius acutus. Exaltare sup celos deus τ in
ρα ὀξεῖα. Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεὸς καὶ ἐπὶ

muta eo q pcul abierit dauid humilis & simplex: qn retinuerūt eum philistim in geth. 56.

Miserere mei deus qn cōculcauit me hō: tota die pugnans tribulauit me. Cōculcauerunt me insidiatores mei tota die: multi enī qui pugnāt contra me altissime. Quacunq die territus fuero: ego in te cōfidā. In deo laudabo verbū eius: in deo speraui nō timebo quid faciat caro mihi. Tota die sermonibus me affligebāt: contra me oēs cogitatiōes eorū in malū. Cōgregabuntur abscōdite: plātas meas obseruabūt expectantes aiam meam. Quia nullus est saluus in eis: in furore pplos detrahes deus. Secretiora mea nūerasti: pone lachrymā meā in cōspectu tuo sed nō in narratiōe tua. Tūc cōuertētur inimici mei retrorsū in quacūq die inuocauero: hoc scio quia deus me es. In deo laudabo verbū in domino predicabo sermonem. In deo speraui: non timebo quid faciat mihi homo. In me sūt deus vota tua: reddā gratiarum actiōes tibi. Quia eripuisti animā meā de morte: & pedes meos de lapsu: vt ambulem coram deo in lumine viuentium.

Victori vt nō disperdas dauid humilem & simplicem: quando fugit a facie saul in speluncā. 57.

Miserere mei deus miserere mei: qn in te sperauit aia mea: & in vmbra alarū tuarū sperabo: donec trāseant insidie. Inuocabo deum altissimum: deū vltorē meum. Mittet de celo & saluabit me: exprobrabit conculcātibus me Sp. mittet deus miam suā & veritatē suā. Anima mea in medio leonum dormiuit ferocientiū: filii hominum dentes eorū lācee & sagitte & lingua eorum gladius acutus. Exaltare super celos deus: in

רחק כתם אלם רחוקים לדוד מכתם באחז אותו פלשתים בגת: חנני אלהים כי שאפני אנוש כל היום לחם ילחצני: שאפו שוררי כל היום כי רבים לחמים לי מרום: יום אירא אני אליך אבטח: באלהים אהלל דברו באלהים בטחתי לא אירא מה יעשה בשר לי: כל היום דברי יעצבו עלי כל מחשבתם לרע: יגורו יצפינו המה עקבי ישמרו כאשר קוו נפשי: על און פלט למו באף עמים הורד אלהים: נדי ספרתה אתה שימה דמעתי בנאדך הלא בספרתך: אז ישובו אויבי אחור ביום אקרא זה ידעתי כי אלהים לי: באלהים אהלל דבר ביהוה אהלל דבר: באלהים בטחתי לא אירא מה יעשה אדם לי: עלי אלהים נדריך אשלם תודת לך: כי הצלת נפשי ממות הלא רגלי מדחי להתהלך לפני אלהים באור החיים:

lvii. למנצח אל תשחת לדוד מכתם בברחו מפני שאול במערה: חנני אלהים חנני כי בך חסיה נפשי ובצל כנפיך אחסה עד יעבר הוות: אקרא לאלהים עליון לאל גמר עלי: ישלח משמים ויושיעני חרף שאפי סלה ישלח אלהים חסדו ואמתו: נפשי בתוך לבאם אשכבה להטים בני אדם שניהם חנית וחצים ולשונם חרב חדה: רומה על השמים אלהים על

כל הארץ כבודך׃ רשת הכינו לפעמי כפף נפשי כרו לפני שיחה נפלו בתוכה סלה׃ נכון לבי אלהים נכון לבי אשירה ואזמרה׃ עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר׃ אודך בעמים אדני אזמרך בלאמים׃ כי גדל עד שמים חסדך ועד שחקים אמתך׃ רומה על שמים אלהים על כל הארץ כבודך׃

למנצח אל תשחת לדוד מכתם׃ lviii.

האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם׃ אף בלב עולת תפעלון בארץ חמס ידיכם תפלסון׃ זרו רשעים מרחם תעו מבטן דברי כזב׃ חמת למו כדמות חמת נחש כמו פתן חרש יאטם אזנו׃ אשר לא ישמע לקול מלחשים חובר חברים מחכם׃ אלהים הרס שנימו בפימו מלתעות כפירים נתץ יהוה׃ ימאסו כמו מים יתהלכו למו ידרך חצו כמו יתמוללו׃ כמו שבלול תמס יהלך נפל אשת בל חזו שמש׃ בטרם יבינו סירתכם אטד כמו חי כמו חרון ישערנו׃ ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע׃ ויאמר אדם אך פרי לצדיק אך יש אלהים שפטים בארץ׃

למנצח lix. אל תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את הבית להמיתו׃ הצילני מאיבי אלהי ממתקוממי תשגבני׃ הצילני

omni terra gloria tua. Rete parauerunt gressib' meis ad incuruãdũ aĩam meã: foderũt ãte me foueã: ceciderũt ĩ mediũ eius. Sẽp. Paratũ cor meũ deus: paratũ cor meũ: cantabo & psalã. Surge gloria mea: surge psalterium & cithara: surgam mane. Confitebor tibi in populis dñe: cantabo tibi in gentibus. Quia magna vsq; ad celos mĩa tua: & vsq; ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus: ĩ omni terra gloria tua.

Victori vt non disperdas dauid humilẽ & simplicem. 58.

SI vere vtiq; iustitiã loquimini: recta iudicate filii hominum. Etenim in corde iniquitates operamini: in terra iniquitates manuum vestrarũ appendite. Alienati sunt peccatores a vulua: errauerunt ab vtero loquentes mendacium. Furor eorum sicut furor serpentis: sicut reguli surdi obturantis aurem suam. Vt nõ audiat vocem murmurantium: nec incantatoris incantationes callidas. Deus excute dentes eorum ex ore eorum: molares leonum confringe domine. Dissoluantur quasi aque que defluũt: intẽdit arcum suum donec conterantur. Quasi vermis tabefactus ptrãseant: q̃si abortiuũ mulieris qd non vidit solẽ. Anteq̃ crescant spine vẽre in rhãnũ: q̃si viuẽtes quasi ira tẽpestas rapiet eos. Letabitur iustus cũ viderit vltionẽ: pedes suos lauabit ĩ sanguie impii. Et dicet homo vere fructus est iusto: vere est deus iudicans in terra.

Victori vt nõ dispdas dauid humilem & simplicem: quando misit saul vt custodirẽt domum vt occiderent eũ. 59.

ERue me de inimicis meis deus me': a resistentibus mihi ptege me. Libera me

ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. Παγίδα ἡτοίμασαν τοῖς ποσί μου, καὶ κατέκαμψαν τὴν ψυχήν μου. ὤρυξαν πρὸ προσώπου μου βόθρον, καὶ ἐνέπεσον εἰς αὐτόν. Διάψαλμα. Ἑτοίμη ἡ καρδία μου ὁ θεὸς, ἑτοίμη ἡ καρδία μου, ᾄσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου. Ἐξεγέρθητι ἡ δόξα μου, ἐξεγέρθητι ψαλτήριον καὶ κιθάρα, ἐξεγερθήσομαι ὄρθρου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε, ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσιν. Ὅτι ἐμεγαλύνθη ἕως τῶν οὐρανῶν τὸ ἔλεός σου, καὶ ἕως τῶν νεφελῶν ἡ ἀλήθειά σου. Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου.

In finem ne disperdas ipsi dauid in tituli inscriptione. 57.

Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογραφίαν. νζ.

Εἰ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνην λαλεῖτε, εὐθείας κρίνατε οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ γὰρ ἐν καρδίᾳ ἀνομίαν ἐργάζεσθε ἐν τῇ γῇ, ἀδικίαν αἱ χεῖρες ὑμῶν συμπλέκουσιν. Ἀπηλλοτριώθησαν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ μήτρας, ἐπλανήθησαν ἀπὸ γαστρὸς, ἐλάλησαν ψευδῆ. Θυμὸς αὐτοῖς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφεως, ὡσεὶ ἀσπίδος κωφῆς καὶ βυούσης τὰ ὦτα αὐτῆς. Ἥτις οὐκ εἰσακούσεται φωνὴν ἐπᾳδόντων, φαρμακοῦ τε φαρμακευομένου παρὰ σοφοῦ. Ὁ θεὸς συντρίψει τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, τὰς μύλας τῶν λεόντων συνέθλασεν ὁ κύριος. Ἐξουδενωθήσονται ὡσεὶ ὕδωρ διαπορευόμενον, ἐντενεῖ τὸ τόξον αὐτοῦ ἕως οὗ ἀσθενήσουσιν. Ὡσεὶ κηρὸς τακεὶς ἀνταναιρεθήσονται, ἐπέπεσε πῦρ ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ οὐκ εἶδον τὸν ἥλιον. Πρὸ τοῦ συνιέναι τὰς ἀκάνθας ὑμῶν τὴν ῥάμνον, ὡσεὶ ζῶντας ὡσεὶ ἐν ὀργῇ καταπίεται αὐτούς. Εὐφρανθήσεται δίκαιος ὅταν ἴδῃ ἐκδίκησιν, τὰς χεῖρας αὐτοῦ νίψεται ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Καὶ ἐρεῖ ἄνθρωπος, εἰ ἄρα ἐστὶ καρπὸς τῷ δικαίῳ, ἄρα ἐστὶν ὁ θεὸς κρίνων αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ.

In finem ne disperdas ipsi dauid in tituli inscriptione: cum misit saul et custodiuit domum eius vt interficeret eum. 58.

Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογραφίαν, ὁπότε ἀπέστειλε Σαοὺλ καὶ ἐφύλαξε τὸν οἶκον αὐτοῦ τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. νη.

Eripe me de inimicis meis deus et ab insurgentibus in me libera me. Eripe me

Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὁ θεός, καὶ ἐκ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ᾽ ἐμὲ λύτρωσαί με. Ῥῦσαί με

ἐκ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν, καὶ ἐξ ἀνδρῶν αἱμάτων σῶσόν με. Ὅτι ἰδοὺ ἐθήρευσαν τὴν ψυχήν μου, ἐπέθεντο ἐπ᾽ ἐμὲ κραταιοί. Οὔτε ἡ ἀνομία μου, οὔτε ἡ ἁμαρτία μου κύριε, ἄνευ ἀνομίας ἔδραμον καὶ κατεύθυνα. Ἐξεγέρθητι εἰς συνάντησίν μου, καὶ ἴδε, καὶ σὺ κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ, πρόσχες τοῦ ἐπισκέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη, μὴ οἰκτειρήσῃς πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν. Ἐπιστρέψουσιν εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν ὡς κύων, καὶ κυκλώσουσι πόλιν. Ἰδοὺ αὐτοὶ ἀποφθέγξονται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ ῥομφαία ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτῶν, ὅτι τίς ἤκουσε; Καὶ σὺ κύριε ἐκγελάσεις αὐτούς, ἐξουδενώσεις πάντα τὰ ἔθνη. Τὸ κράτος μου πρὸς σὲ φυλάξω, ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ. Ὁ θεός μου τὸ ἔλεος αὐτοῦ προφθάσει με. ὁ θεὸς δείξει μοι ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου. Μὴ ἀποκτείνῃς αὐτούς, μήποτε ἐπιλάθωνται τοῦ νόμου σου. Διασκόρπισον αὐτοὺς ἐν τῇ δυνάμει σου, καὶ κατάγαγε αὐτοὺς ὁ ὑπερασπιστής μου κύριε. Ἁμαρτίαν στόματος αὐτῶν λόγον χειλέων αὐτῶν, καὶ συλληφθήτωσαν ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ αὐτῶν. Καὶ ἐξ ἀρᾶς καὶ ψεύδους διαγγελήσονται ἐν συντελείᾳ, ἐν ὀργῇ συντελείας, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξωσι. Καὶ γνώσονται ὅτι ὁ θεὸς δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ, καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς. Ἐπιστρέψουσιν εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν ὡς κύων, καὶ κυκλώσουσι πόλιν. Αὐτοὶ διασκορπισθήσονται τοῦ φαγεῖν, ἐὰν δὲ μὴ χορτασθῶσι, καὶ γογγύσουσιν. Ἐγὼ δὲ ᾄσομαι τῇ δυνάμει σου καὶ ἀγαλλιάσομαι τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου. Ὅτι ἐγενήθης ἀντιλήπτωρ μου καὶ καταφυγή μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου. Βοηθός μου εἶ, σοὶ ψαλῶ, ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ, ὁ θεός μου τὸ ἔλεός μου.

In finem pro his qui immutabuntur in tituli inscriptione ipsi dauid in doctrina: cum succendit mesopotamiam syrie et syriam sobal: et conuertit ioab et percussit edom in valle salinarum duodecim milia. 59.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς ἀλλοιωθησομένοις εἰς στηλογραφίαν τῷ Δαυὶδ εἰς διδαχήν, ὁπότε ἐνεπύρισε τὴν Μεσοποταμίαν Συρίας καὶ τὴν Συρίαν Σωβάλ, καὶ ἐπέστρεψεν Ἰωὰβ καὶ ἐπάταξε τὴν Ἐδὼμ ἐν τῇ φάραγγι τῶν ἁλῶν δώδεκα χιλιάδας. νθ.

Deus repulisti nos et destruxisti nos: iratus es et misertus es nobis. Commouisti terram et conturbasti eam: sana contritiones eius: quia commota est.

Ὁ θεὸς ἀπώσω ἡμᾶς, καὶ καθεῖλες ἡμᾶς, ὠργίσθης καὶ οἰκτείρησας ἡμᾶς. Συνέσεισας τὴν γῆν καὶ συνετάραξας αὐτήν, ἴασαι τὰ συντρίμματα αὐτῆς, ὅτι ἐσαλεύθη.

ab operariis iniquitatis: & a viris sanguinum salua me. Quia ecce insidiati sunt anime mee: cõgregantur aduersus me fortissimi: absq; iniquitate mea & absq; peccato meo dñe. Nõ egi inique & illi currũt & pparãtur: surge ex aduerso p me & respice. Et tu dñe deus exercituũ deus israel euigila vt visites oẽs gentes: nõ miserearis vniuersis qui operãtur iniquitatẽ. Sp. Reuertãtur ad vesperã & latrẽt vt cãis: & circueãt ciuitatẽ. Ecce loquũtur in ore suo: gladii in labiis eorũ: q̃si nemo audiat. Et tu domine deridebis eos: subsannabis omnes gentes. Fortitudinem meã ad te seruabo: q̃m tu deus eleuator meus. Deus meã misericordia puenict me: deus ostẽdat mihi ĩ insidiatoribus meis. Ne occidas eos ne forte obliuiscantur ppl'i mei: dispge eos ĩ fortitudĩe tua: & destrue eos ptector nr̃ dñe. In pctõ oris sui ĩ sermone labiorũ suorũ & capiãtur in supbia sua: maledictionẽ & mendacium narrãtes. Cõsume ĩ furore: cõsume vt nõ subsistãt: & sciẽt q̃m deus dñator iacob ĩ finibus terre. Sp. Et cõuertantur ad vesperã & latrent vt canis: & circueãt ciuitatẽ. Ipsi vagabũtur vt comedãt: & cũ saturati nõ fuerit murmurabũt. Ego ãt cãtabo ĩpiũ tuũ & laudabo mãe miam tuã: q̃m factus es fortitudo mea & refugiũ ĩ die tribulatiõis mee. Virtutẽ meã tibi cãtabo: q̃m deus adiutor me' de' mĩa mea.

Victori p liliis testimoniũ humilis & perfecti dd̃ ad docendũ: q̃n pugnauit aduersus syriam mesopotamie & syriã soba: & reuersus est ioab & pcussit edõ in valle salinaꝝ duodecim milia. 60.

DEus proiecisti nos scidisti nos: iratus es cõuertisti nos. Commouisti terram diripuisti eã: sana contritiões ei' q̃m mota ẽ.

מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני׃ כי הנה ארבו לנפשי יגורו עלי עזים לא פשעי ולא חטאתי יהוה׃ בלי עון ירצון ויכוננו עורה לקראתי וראה׃ ואתה יהוה אלהים צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד כל הגוים אל תחן כל בגדי און סלה׃ ישובו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר׃ הנה יביעון בפיהם חרבות בשפתותיהם כי מי שמע׃ ואתה אדני תשחק למו תלעג לכל גוים׃ עזו אליך אשמרה כי אלהים משגבי׃ אלהי חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי׃ אל תהרגם פן ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגננו אדני׃ חטאת פימו דבר שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומכחש יספרו׃ כלה בחמה כלה ואינמו וידעו כי אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה׃ וישבו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר׃ המה ינועון לאכל אם לא ישבעו וילינו׃ ואני אשיר עזך וארנן לבקר חסדך כי היית משגב לי ומנוס ביום צר לי׃ עזי אליך אזמרה כי אלהים משגבי אלהי חסדי׃

למנצח על שושן עדות lx. מכתם לדוד ללמד׃ בהצותו את ארם נהרים ואת ארם צובה וישב יואב ויך את אדום בגיא מלח שנים עשר אלף׃ אלהים זנחתנו פרצתנו אנפת תשובב לנו׃ הרעשתה ארץ פצמתה רפה שבריה כי מטה׃

ᵖOſtendiſtiᵠpopulo tuo ʳduritiam: ˢ potaſti nos ᵗvino ᵘcōſopiētc. ˣDediſtiʸmetuētibus teᶻſignū: ᵃvt fugerentᵇa facie ᶜarcus. ᴰSemper. ∞∞∞∞ ᶜVtᶠliberēturᵍamici tu: ʰſalua ∞∞∞∞∞∞∞ ⁱdexteram tuamᵏ& exaudi me. ˡDeusᵐlocutus eſt ⁿin ſanctuario ſuo: ᵒletabor &, ᵖdiuidam ᵠſichimam ʳ& vallem ˢ ſocoth ᵗdimetiar. ᵘMeus eſtˣgalaad ʸ& meus eſtᶻmanaſſes: ᵃ& ephraim ᵇfortitudo ᶜcapitis mei: ᴰiuda ᶜlegifer me9. ᶠMoab ᵍolla ʰlauacri mei: ⁱſup ᵏidumeāˡicedā ᵐcalciamento meo: ⁿmihi ᵒpaleſtina ᵖfederata ē. ᵠQuis ʳdeducet me ad ˢciuitatē ᵗmunitā: ᵘquis ˣdeducet me ʸvſqȝ adᶻidumeā? ᵃNōne ᵇtu ᶜdeus q ᴰpreciſti nos: ᶜ& nō ᶠegredieris ᵍdeus ʰī exercitibus nr̄is? ⁱDa ᵏnobis ˡauxiliū ᵐin tribulatiōe: ⁿvana eſt eiᵒſalus abᵖ homine. ᵠIn deo ʳfaciemus ˢvirtutē: ᵗ& ipſe ᵘconculcabit ˣtribulātes nos.

ᵃVictori ᵇſup ᶜorganū: ᴰdauid. 61.

Exaudi ᶠdeus ᵍlaudatiōnē meā: ʰintēde ⁱoratiōi mee. ᵏDe nouiſſimo ˡterre ᵐad te ⁿclamabo ᵒcū triſte fuerit ᵖcor meū: ᵠcū fortis ʳeleuabitur ˢaduerſū me tuᵗ eris ductor meus. ˣFuiſti ʸſpes ᶻmea: ᵃturris ᵇmunitiſſima ᶜa facie ᴰinimici. ᶜHitabo ᶠin tabernaculo tuo ᵍiugiter: ʰſpabo ⁱī protectōe ᵏalaꝝ tuaꝝ. ˡSp. ᵐTu ⁿenim ᵒdeus ᵖexaudiſti ᵠorōnem meam: ʳdediſti ˢhereditatē ᵗtimentibus ᵘnomē tuū: ˣDies ʸſuper ᶻdies ᵃregis ᵇadiicies: ᶜannos eius ᴰdonec ᶜgn̄atio ᶠ& gn̄atio. ᵍSedebit ʰipſi ⁱconſpectu ᵏdei: ∞∞∞ ˡmia ᵐ& veritas ᵒſeruabunt eum. ᵖSic ᵠcanam ʳnoī tuo ˢiugiter: ᵗreddēs ᵘvota mea p ſigl̄os ˣdies.

ᵃVictori ᵇpro ᶜidithun ᴰps ᶜdauid. 62.

Attamen ᵍad ʰdeum ⁱſilebit ∞∞∞∞∞ ᵏaīa mea: qaˡex eoᵐſalus mea. ⁿAttamen ᵒipſe ∞ ᵖſcutū meum ᵠ& ſal9 mea ʳfortitudo mea ˢnon ∞∞ ᵗcōmouebor ᵘamplius. ˣVſqȝquo ʸinſidiamini ᶻcontra ᵃvirum: ᶜinterficitis ᴰomnes: ∞∞∞∞∞

Oſtēdiſti pplo tuo dura: potaſti nos vino cōpūctionis. Dediſti metuētibus te ſignificationē:
Ἔδειξας τῷ λαῷ σου σκληρά, ἐπότισας ἡμᾶς οἶνον κατανύξεως. Ἔδωκας τοῖς φοβουμένοις σε σημείωσιν, τοῦ
vt fugiāt a facie arcus. Dp̄. Ut libe rētur dilecti tui: ſaluū fac dextera tua ꝛ exaudi me. Deus locutus ē in ſctō ſuo: letabor ꝛ ptibor ſichimā: ꝛ cōuallē tabnaculoꝝ metibor. Meus eſt galaad: ꝛ meus eſt manaſſes: ꝛ
φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου. Διάψαλμα. Ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου, σῶσον τῇ δεξιᾷ σου καὶ ἐπάκουσόν μου. Ὁ θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσομαι καὶ διαμεριῶ σίκιμα, καὶ τὴν κοιλάδα τῶν σκηνῶν διαμετρήσω. Ἐμός ἐστι γαλαάδ, καὶ ἐμός ἐστι μανασσῆς, καὶ

Infra 107.

ephraim fortitudo capitis mei: Juda rex meus: moab olla ſpei mee. In idumeā extēdā calciamētū meū: mihi alienigene ſubditi ſūt. Quis deducet me in ciuitatē munitā: aut quis deducet me vſqȝ in idumeā? Nōne tu deus q repuliſti nos: ꝛ nō egredieris de9 in virtutibus nr̄is.
ἐφραῒμ κραταίωσις τῆς κεφαλῆς μου, Ἰούδας βασιλεύς μου, μωὰβ λέβης τῆς ἐλπίδος μου. Ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου, ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν. Τίς ἀπάξει με εἰς πόλιν περιοχῆς, ἢ τίς ὁδηγήσει με ἕως τῆς ἰδουμαίας; Οὐχὶ σὺ ὁ θεὸς ὁ ἀπωσάμενος ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν;

ᶜquaſi murus ᶠinclinatus & ᵍmaceria ʰcorruens. ᵏPartē ˡei ᵏeius ˡcogitauerūt ᵐexpellere: ⁿplacuerunt ſibi in ᵒmēdacio: ᵖore ſuo ſinguli ᵠbn̄dicunt: ʳ& corde ſuo ˢmaledicūt. ᵗSp. ᵘVerūtn̄ ˣdeo ʸtace ᶻaīa mea: ᵃquia ᵇab ipo ᶜſpes mea. ᴰSed ᶜipſe ᶠfortis meus ᵍ& ſalus mea: ʰaltitudo meaⁱnon ᵏmouebor. ˡIn ᵐdeo ⁿſalutare meū ᵒ& gloria mea: ᵖrobur ᵠfortitudinis mee & ʳſpes mea ˢin deo. ᵗSpate ᵘin eo ˣoī ʸtpe: ᶻpopuli ᵃeffūdite ᵇcorā eo ᶜcor veſtrū: ᴰdeus ᶜſpes ᶠnr̄a. ᵍSp ʰVeruntamen ⁱvanitas ᵏfilii ˡadam ᵐmendaciū ⁿfilii ᵒviri: ᵖin ſtateris ∞∞ ᵠdoloſis ʳfraudulenter agunt ˢſimul. ᵘNolite ∞∞ ˣconfidere ʸin calumnia: ᶻ& in rapiā ᵃne ᵇfruſtremini: ᶜdiuitie ᴰſi ᶜaffluxerit ᶠne ᵍapponatis ʰcor. ∞∞ ⁱVnum ᵏlocutus eſt ˡde9: ᵐduo ⁿhec ∞∞∞∞∞ ᵒaudiui ᵖquia ᵠimperium ʳdei eſt. ˢEt tibi ᵗdomine ᵘmiſericordia: ˣquia ʸtu ᶻreddes ᵃvnicuiqȝ ∞∞∞ ᵇſecundum opus ſuum.

ᵃPſalmus ᵇdauid ᶜcū eēt ᴰin deſerto ᶜiudee. 63.

Deus ᵍfortitudo mea ʰtu es ⁱde luce cōſurgā ad te: ᵏſitiuit ˡad te ∞ ᵐaīa mea: ⁿdeſiderauit ᵒad te ᵖcaro mea ᵠin terra ʳinuia ˢ& cōſitiente ᵗſine ᵘaqua. ˣSic ʸin ſancto ᶻapparui tibi: ᵃvt videam ᵇfortitudinē tuā ᶜ& gloriā tuā. ᶜMelior ᴰenim eſt ᶠmia tua ᵍq̄ȝ vite: ʰlabia mea ⁱlaudabunt te. ᵏSic ˡbn̄dicā tibi ᵐin vita mea ⁿin noīe tuo ᵒleuabo ᵖmanus meas. ᵠQuaſi ʳadipe ˢ& pīguedie ᵗiplebitur ᵘanima mea: ˣ& labiis ʸlaudātibus ᶻcanet ᵃos meū. ᶜRecordās ᴰtui ᵉin ᶠcubili meo: ᶠp ſingulas ᵍvigilias ᵍmeditabor ʰtibi. ⁱQuia ᵏfuiſti ˡauxiliū ᵐmeū. ⁿ& in vmbra ᵒalarū tuarum ᵖlaudabo. ᵠAdheſit ʳaīa mea ˢpoſt te: ᵗme ᵘſuſcepit ˣdextera tua. ʸIpſi vero ᶻinterficere ᵃquerunt ᵇanimā meā: ᶜingrediantur ᴰin extrema ᶜterre. ᶠCōgregētur ᵍin ʰmanus ⁱgladii: ᵏpars ˡvulpium ᵐerunt. ⁿRex aūt ᵒletabitur ᵖin deo: ∞∞∞∞∞ ᵠlaudabitur ʳoīs ˢqui iurat ᵗin eo: ᵘquia ∞∞∞∞

obstructur os loquentium mendacium.

Victori ps dd. 64.

Audi deus vocē meā loquentis: a timore inimici serua vitā meā. Absconde me a consilio malignorū: a tumultu opantiū iniquitatem. Quia exacuerūt quasi gladiū liguā suā: tetēderūt sagittā suā verbū amarissimū. Vt sagittarēt in abscōditis simplicē: subito sagittabūt eū & nō timebūt. Cōfortauerūt sibi fmonē pessimū: narrauerūt vt abscōderēt laqos: dixerūt qs videbit eos. Scrutati sūt iniquitates: defecerūt scrutātes scrutinium: cogitatiōibus singulorū & corde pfūdo. Sagittabit ergo eos deus iaculo repētino: iferētur plage eorum. Et corruēt in semetipsos linguis suis: fugiēt omnes qui viderit eos. Et timebūt oēs hoies & annūciabunt opus dei: & opa eius itelligēt. Letabitur iustus in dño & sperabit in eo: & exultabunt oēs recti corde.

Victori psalmus dauid cantici. 65.

Tibi silētiū laus deus in sion: & tibi reddetur votum. Exaudi orationem: donec ad te ois caro veniat. Verba iniquitatū pualuerūt aduersus me: sceleribus nris tu propiciaberis. Btūs quē elegeris & suscepis: hitabit ī atriis tuis: replebimur in bonis domus tue sanctificatione templi tui. Terribilis ī iustitia exaudi nos deus saluator nr: cōfidentia omnium finium terre & maris lōginqui. Preparās mōtes in virtute tua: accinctus fortitudine. Cōpescēs sonitū maris fremitū fluctuū eius & multitudinem gentiū. Et timebunt qui habitant in extremis a signis tuis: egressus matutini & vesperi laudantes facies. Visitasti terrā & irrigasti eā: vbertate ditasti eā. Riuus dei plenus aq: preparabis frumētū eorū qa sic fūdasti eā.

Sulcos eius inebria: multiplica fruges eius: pluuiis irriga eā: & germini eius bndic. Voluetur annus ī bonitate tua: & vestigia tua rorabuntur pinguedine. Pinguescēt pascua deserti: & exultatioe colles accīgētur. Vestientur agnis greges: & valles plene frumento coequabuntur & canent.

Victori canticum psalmi. 66.

Iubilate deo ois terra. Cantate gloriā nomini eius: date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribile opus tuum: in multitudine fortitudinis tue mētietur tibi inimici tui. Ois terra adoret te & cantet tibi: cantet noi tuo. Semper. Venite & videte opera dei: terribilia consilia super filiis adam. Conuertet mare in aridā: in flumine pertransibūt pede: ibi letabimur in eo. Qui dnatur in fortitudine sua in seculū: oculi eius gentes aspiciunt: q increduli sunt non exaltetur in semetipsis. Sp. Benedicite populi deo nostro: & auditā facite vocē laudis eius. Qui posuit aīam nrām ad vitam: & non dedit in comotionem pedes nros. Probasti enī nos deus: igne nos cōflasti sicut cōflatur argentū. Introduxisti nos ī obsidione: posuisti stridorē ī dorso nro. Posuisti hoies sup capita nra: trāsiuimus p ignem & aquā: & eduxisti nos in refrigeriū. Ingrediar domū tuā in holocaustis: reddam tibi vota mea. Que pmiserūt labia mea: & locutū ē os meū cū tribularer. Holocausta medullata offerā tibi cū icēso arietū: faciā boues cū hircis. Semper. Venite audite & narrabo oēs qui timetis deū: quanta fecerit anime mee. Ipsum ore meo inuocaui: & exaltaui in lingua mea. Iniquitatem si vidi in corde meo: nō exaudiet dominus.

אכן שמע אלהים הקשיב בקול
תפלתי׃ ברוך אלהים אשר
לא הסיר תפלתי וחסדו מאתי׃
למנצח בנגינת מזמור **lxvii.**
שיר׃ אלהים יחננו ויברכנו
יאר פניו אתנו סלה׃ לדעת
בארץ דרכך בכל גוים ישועתך׃
יודוך עמים אלהים יודוך עמים
כלם׃ ישמחו וירננו לאמים כי
תשפט עמים מישור ולאמים
בארץ תנחם סלה׃ יודוך עמים
אלהים יודוך עמים כלם׃ ארץ
נתנה יבולה יברכנו אלהים
אלהינו׃ יברכנו אלהים וייראו
אתו כל אפסי ארץ׃

lxviii.

למנצח לדוד מזמור שיר׃
יקום אלהים יפוצו אויביו
וינוסו משנאיו מפניו׃ כהנדף
עשן תנדף כהמס דונג מפני אש
יאבדו רשעים מפני אלהים׃
וצדיקים ישמחו יעלצו לפני
אלהים וישישו בשמחה׃ שירו
לאלהים זמרו שמו סלו לרכב
בערבות ביה שמו ועלזו לפניו׃
אבי יתומים ודין אלמנות אלהים
במעון קדשו׃ אלהים מושיב
יחידים ביתה מוציא אסירים
בכושרות אך סוררים שכנו
צחיחה׃ אלהים בצאתך לפני
עמך בצעדך בישימון סלה׃ ארץ
רעשה אף שמים נטפו מפני
אלהים זה סיני מפני אלהים
אלהי ישראל׃ גשם נדבות תניף
אלהים נחלתך ונלאה אתה
כוננתה׃ חיתך ישבו בה תכין
בטובתך לעני אלהים׃ יהוה יתן

Ideo exaudiuit deus: attendit vocem deprecatiõis mee. Bñdictus deus: qui nõ abstulit orationem meam & misericordiã suã a me.

Victori in psalmis cãticum carminis. 67.

Deus misereatur nostri & benedicat nobis: illustret faciẽ suã super nos. Sp. Vt nota fiat in terra via tua: in vniuersis gẽtibus salus tua. Cõfiteãtur tibi populi deus: confiteantur tibi populi oẽs. Letentur & laudẽt gentes: quoniam iudicas populos in equitate: & gẽtium que in terra sunt ductor es sempiternus. Sp. Cõfiteãtur tibi ppli de9: cõfiteãtur tibi populi oẽs. Terra dedit germẽ suum: bñdicat nobis de9 deus nr̃. Benedicat nobis deus: & timeant eũ oẽs fines terre.

Victori david psalmus cantici. 68.

Exurgat deus & dissipẽtur inimici ei9: & fugiant qui oderunt eũ a facie eius. Sicut deficit fumus deficiãt: sicut tabescit cera a facie ignis sic pereant impii a facie dei. Iusti aũt letentur & exultent in conspectu dei: & gaudeãt in leticia. Cantate deo canite nomini ei9: pparate viã ascẽdenti p deserta: in dño nomen eius: & exultate corã eo. Patre pupillorũ & defensore viduarũ: deus in habitaculo sancto suo. Deus inhabitare facit solitarios in domo: educit vinctos in fortitudine: increduli autem habitauerunt in siccitatibus. Deus cum egredereris ante populũ tuũ: & ambulares p desertũ. Sp. Terra cõmota est: & celi distillauerunt a facie dei: hoc est sinai a facie dei dei israel. Pluuiã voluntariam eleuasti deus: hereditatẽ tuam laborantem tu confortasti. Aĩalia tua habitauerũt in ea: ppa rasti in bõitate tua pauperi deus. Dñs dabit

Propterea exaudiuit me deus: attẽdit voci depcatiõis mee. Bñdictus deus: q nõ amouit orõnẽ meã: & miaz suã a me.
Διὰ τοῦτο εἰσήκουσέ μου ὁ θεός, πρόσεχε τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου. Εὐλογητὸς ὁ θεός, ὃς οὐκ ἀπέστησε τὴν προσευχήν μου, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ.

In fine in hymnis psalmus cãtici dd. 66.
Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς ᾠδῆς τῷ δαδ. ξς'.

Deus misereatur nr̃i: & bñdicat nobis: illuminet vultũ suũ sup nos: & misereat nr̃i. Et cognoscam9 in t̃ra viã tuã: in oĩbus gẽtib9 salutare tuũ: Cõfiteãtur tibi ppli deus: cõfiteãtur tibi ppli oẽs. Letẽtur & exultẽt gẽtes: qm̃ iudicabis pplos in equitate: & gẽtes i t̃ra diriges. Cõfiteãtur tibi ppli deus: cõfiteãtur tibi ppli oẽs: t̃ra dedit fructũ suũ. Benedicat nos deus deus nr̃: bñdicat nos deus. Et metuant eũ oẽs fines t̃re.
Ὁ θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς, καὶ εὐλογήσαι ἡμᾶς, ἐπιφάναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐλεήσαι ἡμᾶς. Τοῦ γνῶναι ἐν τῇ γῇ τὴν ὁδόν σου, ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν σου, Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ ὁ θεός, ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ πάντες. Εὐφρανθήτωσαν καὶ ἀγαλλιάσθωσαν ἔθνη, ὅτι κρινεῖς λαοὺς ἐν εὐθύτητι, καὶ ἔθνη ἐν τῇ γῇ ὁδηγήσεις. Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ ὁ θεός, ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ πάντες, γῆ ἔδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς. Εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ θεὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ θεός. Καὶ φοβηθήτωσαν αὐτὸν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς.

In fine cãtici psalmus dd. 67.
Εἰς τὸ τέλος ᾠδῆς ψαλμὸς τῷ δαδ. ξζ'.

Exurgat deus & dissipẽtur inimici eius: & fugiãt a facie eius q oderũt eũ. Sicut deficit fumus deficiãt: sic fluit cera a facie ignis: Sic pereãt petõres a facie dei: & iusti letẽtur. Exultẽt in cõspectu dei: delectẽtur in leticia. Cãtate deo: psalmũ dicite nomini eius: iter facite ei qui ascẽdit sup occasũ: Dñs nomẽ illi: & exultate i cõspectu eius. Turbentur a facie eius patris orphanoꝶ & iudicis viduaꝶ: deus in loco sctõ suo. Deus inhĩtare facit vni9 moris in domo: q educit vinctos in fortitudine: Similit eos qui exasperãt q hĩtãt in sepulchris. De9 cũ egredereris i cõspectu ppli tui: cũ ptrãsires in deserto: Terra mota ẽ: & cũ celi distillauerũt a facie dei sinai: a facie dei israel. Pluuiã volũtariã segregabis deus hereditati tue: & infirmata ẽ: tu vero pfecisti eã. Aĩalia tua hĩtant in ea: parasti in dulcedine tua paupi deus. Dñs dabit
Ἀναστήτω ὁ θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οἱ μισοῦντες αὐτόν. Ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκλιπέτωσαν, ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός, Οὕτως ἀπολοῦνται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δίκαιοι εὐφρανθήτωσαν. Ἀγαλλιάσθωσαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, τερφθήτωσαν ἐν εὐφροσύνῃ. Ἄσατε τῷ θεῷ, ψάλατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ δυσμῶν, Κύριος ὄνομα αὐτῷ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε ἐνώπιον αὐτοῦ. Ταραχθήτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τῶν ὀρφανῶν καὶ κριτοῦ τῶν χηρῶν, ὁ θεὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ. Ὁ θεὸς κατοικίζει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ, ἐξάγων πεπεδημένους ἐν ἀνδρείᾳ, Ὁμοίως τοὺς παραπικραίνοντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τάφοις. Ὁ θεὸς ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ, Γῆ ἐσείσθη, καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταξαν ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ τοῦ σινᾶ, ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. Βροχὴν ἑκούσιον ἀφοριεῖς ὁ θεὸς τῇ κληρονομίᾳ σου, καὶ ἠσθένησε, σὺ δὲ κατηρτίσω αὐτήν. Τὰ ζῶά σου κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ, ἡτοίμασας ἐν τῇ χρηστότητί σου τῷ πτωχῷ ὁ θεός. Κύριος δώσει

verbũ euãgelizãtib9 ṽtute multa: rex ṽtutũ dilecti: speciei domus diuidere spolia. Si dormiatis inter medios cleros: penne colũbe deargẽtate: & posteriora dorsi eius in pallore auri. Dũ discernit celestis reges sup eã: niue dealbabũtur in selmon. Mõs dei mõs pinguis: mõs coagulatus: mõs pinguis. Vt qd suspicamini mõtes coagulatos? mõs in quo bñplacitũ ẽ deo hĩtare in eo. Et enim dñs hĩtabit in finẽ: currus dei decẽ milib9 multiplex: milia abũdãtiũ. Dñs in eis in sinai in sctõ: ascẽdisti in altũ: cepisti captiuitatẽ. Accepisti dona i hoĩbus: & enim nõ credẽtes inhĩtare. Dñs deus bñs: bñs dñs die quotidie. Prosperũ iter faciet nob deus salutariũ nr̃oꝶ: deus nr̃: de9 saluos faciẽdi: & dñi dñi exitus mortis: Verũtñ deus cõfringet capita inimicoꝶ suoꝶ: ṽticẽ capilli pambulãtiũ in delictis suis. Dixit dñs: ex basã cõuertam: cõuertã in pfundis maris: Vt intingat pes tuus in sãguine: lingua canũ tuoꝶ ex inimicis ab ipo. Visi sunt ingressus tui deus: ingressus dei mei regis qui in sctõ. Preuenerũt pn cipes cõiũcti psallẽtibus: in medio iuuẽculaꝶ tympanistriaꝶ. In ecclesiis bñdicite deo dño de fontib9 israel. Ibi bẽiamin adolescẽtul9 i mẽtis excessu: pn cipes iuda duces eoꝶ: pncipes zabulon: pncipes nephthaliꝫ. Mãda deus ṽtuti tue: cõfirma deus hoc: qd opatus es in nobis: a tẽplo tuo in hierusalẽ. Tibi offerẽt reges munera: increpa feras arũdinis. Cõgregatio tauroꝶ in vaccis pploꝶ: vt excludãt ii q pbati sũt argẽto. Dissipa gẽtes que bella volunt: venient legati
ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυνάμει πολλῇ, ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων τοῦ ἀγαπητοῦ, τῇ ὡραιότητι τοῦ οἴκου διελέσθαι σκῦλα. Ἐὰν κοιμηθῆτε ἀνὰ μέσον τῶν κλήρων, πτέρυγες περιστερᾶς περιηργυρωμέναι, καὶ τὰ μετάφρενα αὐτῆς ἐν χλωρότητι χρυσίου. Ἐν τῷ διαστέλλειν τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς, χιονωθήσονται ἐν σελμών. Ὄρος τοῦ θεοῦ ὄρος πῖον, ὄρος τετυρωμένον, ὄρος πῖον. Ἵνα τί ὑπολαμβάνετε ὄρη τετυρωμένα; τὸ ὄρος ὃ εὐδόκησεν ὁ θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ. Καὶ γὰρ ὁ κύριος κατασκηνώσει εἰς τέλος, τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ μυριοπλάσιον, χιλιάδες εὐθηνούντων. Κύριος ἐν αὐτοῖς ἐν σινᾶ ἐν τῷ ἁγίῳ, ἀνέβης εἰς ὕψος, ᾐχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν. Ἔλαβες δόματα ἐν ἀνθρώποις, καὶ γὰρ ἀπειθοῦντας τοῦ κατασκηνῶσαι. Κύριος ὁ θεὸς εὐλογητός, εὐλογητὸς κύριος ἡμέραν καθ' ἡμέραν. Κατευοδώσαι ἡμῖν ὁ θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν, ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ θεὸς τοῦ σώζειν, καὶ τοῦ κυρίου κυρίου αἱ διέξοδοι τοῦ θανάτου, Πλὴν ὁ θεὸς συνθλάσει κεφαλὰς ἐχθρῶν αὐτοῦ, κορυφὴν τριχὸς διαπορευομένων ἐν πλημμελείαις αὐτῶν. Εἶπε κύριος, ἐκ βασὰν ἐπιστρέψω, ἐπιστρέψω ἐν βυθοῖς θαλάσσης, Ὅπως ἂν βαφῇ ὁ πούς σου ἐν αἵματι, ἡ γλῶσσα τῶν κυνῶν σου ἐξ ἐχθρῶν παρ' αὐτοῦ. Ἐθεωρήθησαν αἱ πορεῖαί σου ὁ θεός, αἱ πορεῖαι τοῦ θεοῦ μου τοῦ βασιλέως τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ. Προέφθασαν ἄρχοντες ἐχόμενα ψαλλόντων, ἐν μέσῳ νεανίδων τυμπανιστριῶν. Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν θεὸν κύριον ἐκ πηγῶν ἰσραήλ. Ἐκεῖ βενιαμὶν νεώτερος ἐν ἐκστάσει, ἄρχοντες ἰούδα ἡγεμόνες αὐτῶν, ἄρχοντες ζαβουλών, ἄρχοντες νεφθαλίμ. Ἔντειλαι ὁ θεὸς τῇ δυνάμει σου, δυνάμωσον ὁ θεὸς τοῦτο, ὃ κατειργάσω ἐν ἡμῖν, ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου ἐπὶ ἱερουσαλήμ. Σοὶ οἴσουσι βασιλεῖς δῶρα, ἐπιτίμησον τοῖς θηρίοις τοῦ καλάμου. Ἡ συναγωγὴ τῶν ταύρων ἐν ταῖς δαμάλεσι τῶν λαῶν, τοῦ ἐκκλεισθῆναι τοὺς δεδοκιμασμένους τῷ ἀργυρίῳ. Διασκόρπισον ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα, ἥξουσι πρέσβεις

Ephe. 4.b.

sermonẽ ãnũciatricib9 fortitudinis plurime. Reges exercituũ federabũtur federabuntur: & pulchritudo domus diuidet spolia. Si dormieritis iter medios terminos: penne colũbe deargẽtate & posteriora eius in virore auri. Dũ diuideret robustissimus reges in ea: niue dealbata est in selmon. Mõs dei mõs piguis: mõs excelsus mõs piguis. Quare cõtẽditis mõtes excelsi aduersus mõtẽ quẽ dilexit deus vt hĩtaret in eo: etenim dñs hĩtabit sp. Curr9 dei innumerabilis: milia abundantium dñs in eis in sinai in sancto. Ascendisti in excelsũ: captiuã duxisti captiuitatẽ: accepisti dona in hoĩbus: insup & nõ credẽtes habitare dñm deum. Bñdictus dñs per singulos dies: portabit nos deus salutis nr̃e. Semp. Deus noster deus salutis: & dei domini mortis egressus. Verũtamen deus cõfringet capita inimicorũ suoꝶ: verticẽ crinis ãbulãtiũ in delictis suis. Dixit dominus de basan cõuertã: conuertam de profundis maris. Vt calcet pes tuus in sanguine: ligua canũ tuorũ ex inimicis a temetipso. Viderunt itinera tua deus: itinera dei mei regis mei in sãcto. Precesserũt cantores eos qui post tergum psallebãt: i medio puellaꝶ timpanistriarum. In ecclesiis benedicite deo dño de fontibus israel. Ibi bẽiamin puulus continens ẽos: principes iuda in purpura sua: pricipes zabulon principes neptali. Precepit de9 tu9 de fortitudiẽ tua: conforta deus hoc qd opatus es i nobis. De tẽplo tuo qd ẽ i hierusalẽ: tibi offerẽt reges mũera. Increpa bestiã calami: cõgregatio fortiũ in vitulis populorũ calcitrãtiũ cõtra rotas argenteas: disperge populos qui bella volũt. Offerãt velocit

אמר המבשרות צבא רב׃ מלכי
צבאות ידדון ידדון ונות בית
תחלק שלל׃ אם תשכבון בין שפתים
כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה
בירקרק חרוץ׃ בפרש שדי
מלכים בה תשלג בצלמון׃ הר
אלהים הר בשן הר גבננים
הר בשן׃ למה תרצדון הרים
גבננים ההר חמד אלהים לשבתו
אף יהוה ישכן לנצח׃ רכב
אלהים רבתים אלפי שנאן
אדני בם סיני בקדש׃ עלית
למרום שבית שבי לקחת מתנות
באדם ואף סוררים לשכן יה
אלהים׃ ברוך אדני יום יום
יעמס לנו האל ישועתנו סלה׃
האל לנו אל למושעות וליהוה
אדני למות תוצאות׃ אך אלהים
ימחץ ראש איביו קדקד שער
מתהלך באשמיו׃ אמר אדני
מבשן אשיב אשיב ממצלות
ים׃ למען תמחץ רגלך בדם
לשון כלביך מאיבים מנהו׃
ראו הליכותיך אלהים הליכות
אלי מלכי בקדש׃ קדמו שרים
אחר נגנים בתוך עלמות
תופפות׃ במקהלות ברכו אלהים
אדני ממקור ישראל׃ שם
בנימן צעיר רדם שרי יהודה
רגמתם שרי זבלון שרי נפתלי׃
צוה אלהיך עזך עוזה אלהים זו
פעלת לנו׃ מהיכלך על ירושלם
לך יובילו מלכים שי׃ גער חית קנה
עדת אבירים בעגלי עמים
מתרפס ברצי כסף בזר עמים
קרבות יחפצו׃ יאתיו חשמנים

מני מצרים כוש תריץ ידיו לאלהים: ממלכות הארץ שירו לאלהים זמרו אדני סלה: לרכב בשמי שמי קדם הן יתן בקולו קול עז: תנו עז לאלהים על ישראל גאותו ועזו בשחקים: נורא אלהים ממקדשיך אל ישראל הוא נתן עז ותעצמות לעם ברוך אלהים:

lxix.

למנצח על שושנים לדוד: הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש: טבעתי ביון מצולה ואין מעמד באתי במעמקי מים ושבלת שטפתני: יגעתי בקראי נחר גרוני כלו עיני מיחל לאלהי: רבו משערות ראשי שנאי חנם עצמו מצמיתי איבי שקר אשר לא גזלתי אז אשיב: אלהים אתה ידעת לאולתי ואשמותי ממך לא נכחדו: אל יבשו בי קויך אדני יהוה צבאות אל יכלמו בי מבקשיך אלהי ישראל: כי עליך נשאתי חרפה כסתה כלמה פני: מוזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי: כי קנאת ביתך אכלתני וחרפות חורפיך נפלו עלי: ואבכה בצום נפשי ותהי לחרפות לי: ואתנה לבושי שק ואהי להם למשל: ישיחו בי ישבי שער ונגינות שותי שכר: ואני תפלתי לך יהוה עת רצון אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך: הצילני מטיט ואל אטבעה אנצלה משנאי וממעמקי מים: אל תשטפני שבלת מים ואל

ex egypto: ethiopia festinet dare manus deo. Regna terre cantate deo: canite domino. Semper. Qui ascendit super celũ celi a principio: ecce dabit voci sue vocẽ fortitudinis. Date gloriã deo: super isrl' magnificẽtia eius & fortitudo eius in celis. Terribilis deus de sanctuario suo: deus israel ipse dabit fortitudinem & robur populo: benedictus deus.

Victori pro liliis dd 69.

Salua me deus: quoniam venerũt aque vsque ad animam. Infixus sum in limo profundi & non possum cõsistere: veni in profundũ aquarũ & flumẽ operuit me. Laboraui clamans exasperatũ est guttur meũ: defecerũt oculi mei expectãtes deũ meum. Multiplicati sũt super capillos capitis mei qui oderũt me gratis: cõfortati sũt qui persequebantur me inimici mei iniuste: que nõ rapuerã tũc reddebã. Deus tu scis stultitiã meã: & peccata mea a te nõ sunt abscõdita. Nõ cõfundãtur in me qui expectant te domine deus exercituũ: nõ reuereantur in me qui querunt te deus israel. Quia propter te portaui opprobrium: operuit confusio faciem meã. Alienus factũs sum fratribus meis: & peregrinus filiis matris mee. Quia zelus domus tue comedit me: & opprobriũ exprobrãtiũ tibi cecidit super me. Et fleui in ieiunio aiam meã: & factũ est in opprobriũ mihi. Et posui vestimentũ meũ saccũ: & factũs sum eis in parabolã. Cõtra me loquebãtur qui sedebãt in porta: & cãtabãt bibentes vinũ. Mea aũt orõ ad te dñe: tempus reconciliatiõis est: deus in multitudine mĩe tue exaudi me in veritate salutis tue. Erue me de luto & non infigar: libera me ab his qui oderunt me & de profundis aquis. Ne opiat me fluctus aque: & ne

ex egypto: ethiopia preueniet manũ eius deo. Re
ἐξ αἰγύπτου, αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτῆς τῷ θεῷ. Αἱ
gna terre cãtate deo: psallite dño.
βασιλεῖαι τῆς γῆς ᾄσατε τῷ θεῷ, ψάλατε τῷ κυρίῳ.
Dp. Qui ascẽdit sup celũ ce
Διάψαλμα. Τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρα
li ad oriẽtẽ. Ecce dabit voci sue vocẽ vir
νοῦ κατὰ ἀνατολάς. Ἰδοὺ δώσει τῇ φωνῇ αὐτοῦ φωνὴν δυ
tutis: date gliã deo. Sup israel magni
νάμεως, δότε δόξαν τῷ θεῷ. Ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἡ μεγαλο
ficẽtia eius: & virtus eius in nubibus.
πρέπεια αὐτοῦ, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ταῖς νεφέλαις.
Mirabilis deus in sctis suis: deus israel. Ipse da
Θαυμαστὸς ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, ὁ θεὸς ἰσραήλ. Αὐτὸς δώ
bit virtutẽ & fortitudinẽ plebi sue: bñs deus.
σει δύναμιν καὶ κραταίωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, εὐλογητὸς ὁ θεός.
In finẽ pro his q cõmutabũtur
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων
psalmus dauid. 68.
ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ξη.
Saluũ me fac deus: qm intrauerũt aque vsque ad aiam
Σῶσόν με ὁ θεός, ὅτι εἰσήλθοσαν ὕδατα ἕως ψυχῆς
meã. Infixus sũ in limo pfundi: & nõ est sũbã:
μου. Ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις,
veni in altitudinẽ maris: & tẽpestas demer
ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, καὶ καταιγὶς κατεπόν
sit me. Laboraui clamãs: rauce facte sũt fauces mee.
τισέ με. Ἐκοπίασα κράζων, ἐβραγχίασεν ὁ λάρυγξ μου.
Defecerũt oculi mei dũ spero in
Ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου ἀπὸ τοῦ ἐλπίζειν με ἐπὶ
deũ meũ. Multiplicati sunt sup capillos ca
τὸν θεόν μου. Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κε
pitis mei q oderũt me gratis. Cõfortati sunt
φαλῆς μου οἱ μισοῦντές με δωρεάν. Ἐκραταιώθησαν οἱ
inimici mei: q psecuti sũt me iniuste. Que nõ rapui:
ἐχθροί μου, οἱ ἐκδιώκοντές με ἀδίκως. Ἃ οὐχ ἥρπαζον,
tũc exoluebã. Deus tu scis insipiẽtiã meã
τότε ἀπετίννυον. Ὁ θεὸς σὺ ἔγνως τὴν ἀφροσύνην μου
& delicta mea a te nõ sũt abscõdita. Nõ eru
καὶ αἱ πλημμέλειαί μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβησαν. Μὴ αἰ
bescãt in me q expectãt te dñe: dñe virtutũ:
σχυνθείησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ὑπομένοντές σε κε, κε τῶν δυνάμεων,
neque confundantur sup me q querũt te deus
μηδὲ ἐντραπείησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ζητοῦντές σε ὁ θεὸς τοῦ
israel. Qm ppter te sustinui opprobriũ: operuit
ἰσραήλ. Ὅτι ἕνεκά σου ὑπήνεγκα ὀνειδισμόν, ἐκάλυψεν
cõfusio faciẽ meã. Extraneus factus sũ
ἐντροπὴ τὸ πρόσωπόν μου. Ἀπηλλοτριωμένος ἐγενήθην
fratribus meis: & peregrinus filiis matris mee.
τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ ξένος τοῖς υἱοῖς τῆς μητρός μου.
Qm zelus domus tue comedit me: & opprobria
Ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με, καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ
exprobrãtiũ tibi ceciderũt sup me. Et ope
τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. Καὶ συνεκάλυ
rui in ieiunio aiaz meã: & factũ e in opprobriũ
ψα ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐγενήθη εἰς ὀνειδισμοὺς
mihi. Et posui vestimẽtũ meũ ciliciũ: & factus sũ
ἐμοί. Καὶ ἐθέμην τὸ ἔνδυμά μου σάκκον, καὶ ἐγενόμην
illis in parabolã. Aduersũ me loquebãtur q sede
αὐτοῖς εἰς παραβολήν. Κατ' ἐμοῦ ἠδολέσχουν οἱ καθήμε
bãt in portis: & in me psallebãt q bibebãt vinũ. Ego vero
νοι ἐν πύλαις, καὶ εἰς ἐμὲ ἔψαλλον οἱ πίνοντες οἶνον. Ἐγὼ δὲ
orõnẽ meã ad te dñe: tps beneplaciti. Deus in
τῇ προσευχῇ μου πρὸς σὲ κε, καιρὸς εὐδοκίας. Ὁ θεὸς ἐν τῷ
multitudine mĩe tue exaudi me in veritate sa
πλήθει τοῦ ἐλέους σου ἐπάκουσόν μου, ἐν ἀληθείᾳ τῆς σω
lutis tue eripe me de luto: vt nõ infigar.
τηρίας σου σῶσόν με ἀπὸ πηλοῦ, ἵνα μὴ ἐμπαγῶ.
Libera me ab iis qui oderũt me: & de pfundis
Ῥυσθείην ἐκ τῶν μισούντων με, καὶ ἐκ τῶν βαθέων τῶν
aquarũ. Nõ me demergat tẽpestas aque: neque
ὑδάτων. Μή με καταποντισάτω καταιγὶς ὕδατος, μηδὲ

ð.11. ð.39. Jo.2.c ro.15.a

absorbeat me pfũdũ: neque vrgeat sup me puteus os
καταπιέτω με βυθός, μηδὲ συσχέτω ἐπ' ἐμὲ φρέαρ τὸ στόμα
suũ: Exaudi me dñe: qm benigna mia tua: sm
αὐτοῦ. Εἰσάκουσόν μου κύριε, ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός σου, κατὰ
multitudinẽ miserationũ tuarũ respice in me. Ne auer
τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ. Μὴ ἀπο
tas faciẽ tuã a puero tuo: qm tribu
στρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ παιδός σου, ὅτι θλίβο
lor: velociter exaudi me: intẽde aie mee: & libe
μαι, ταχὺ ἐπάκουσόν μου, πρόσχες τῇ ψυχῇ μου, καὶ λύτρω
ra eã. Propter inimicos meos: eripe me: tu eni scis
σαι αὐτήν. Ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου, ῥῦσαί με, σὺ γὰρ γινώ
impperiũ meũ: & cõfusionẽ meã: & reuerẽtiã
σκεις τὸν ὀνειδισμόν μου, καὶ τὴν αἰσχύνην μου, καὶ τὴν ἐντροπήν
meã. In cõspectu tuo oẽs q tribulãt me: impperiũ ex
μου. Ἐναντίον σου πάντες οἱ θλίβοντές με, ὀνειδισμὸν προ
pectauit aia mea & miseriã. Et sustinui
σεδόκησεν ἡ ψυχή μου καὶ ταλαιπωρίαν. Καὶ ὑπέμεινα
qui simul cõtristaretur: & nõ fuit. & qui cõsolaretur: &
συλλυπούμενον, καὶ οὐχ ὑπῆρξε. καὶ παρακαλοῦντας, καὶ
nõ inueni. Et dederũt in escã meã fel: & in
οὐχ εὗρον. Καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν
siti mea potauerũt me aceto. Fiat mẽsa eorũ
δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν
corã ipsis in laqueũ: & in retributionẽ & in scan
ἐνώπιον αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς ἀνταπόδοσιν καὶ εἰς σκάν
dalũ. Obscurẽtur oculi eorũ ne videãt:
δαλον. Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν,
& dorsũ eorũ semp incurua. Effunde sup eos
καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς σύγκαμψον. Ἔκχεον ἐπ' αὐτοὺς
irã tuã: & furor ire tue cõprehẽdat eos.
τὴν ὀργήν σου, καὶ ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου καταλάβοι αὐτούς.
Fiat hitatio eorũ deserta: & in tabnaculis
Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτῶν ἠρημωμένη, καὶ ἐν τοῖς σκηνώμα
sis eorũ ne sit q inhitet. Qm quẽ tu pcussisti: ipsi
σιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν. Ὅτι ὃν σὺ ἐπάταξας, αὐτοὶ
persecuti sũt: & sup dolorẽ vulnerũ meorũ addi
κατεδίωξαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυμάτων μου προσέ
derũt. Appone iniqtatẽ sup iniqtatẽ eorũ: & ne in
θηκαν. Πρόσθες ἀνομίαν ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ αὐτῶν, καὶ μὴ εἰσελ
trẽt in iustitia tua. Deleãtur de libro
θέτωσαν ἐν δικαιοσύνῃ σου. Ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ βίβλου
viuẽtiũ: & cũ iustis nõ scribãtur. Paup &
ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν. Πτωχὸς καὶ
dolẽs sũ ego: salus tua deus suscipiat me. Lau
ἀλγῶν εἰμὶ ἐγώ, ἡ σωτηρία σου ὁ θεὸς ἀντιλάβοιτό μου. Αἰνέ
dabo nomẽ dei mei cũ cãtico: magnificabo eũ in
σω τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου μετ' ᾠδῆς, μεγαλυνῶ αὐτὸν ἐν
laude: & placebit deo sup vitulũ nouellũ: cornua pducẽ
αἰνέσει, καὶ ἀρέσει τῷ θεῷ ὑπὲρ μόσχον νέον, κέρατα ἐκφέρον
tẽ & vngulas. Videãt pauperes & letẽtur: que
τα καὶ ὁπλάς. Ἰδέτωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθήτωσαν, ἐκζη
rite deũ: & viuet aia vra. Qm exaudiuit
τήσατε τὸν θεὸν καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν. Ὅτι εἰσήκουσε τῶν
paupes dñs: & vinctos suos nõ despe
πενήτων ὁ κύριος, καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐτοῦ οὐκ ἐξουδέ
xit. Laudẽt illũ celi & terra: mare &
νωσεν. Αἰνεσάτωσαν αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ, θάλασσα καὶ
oia reptilia in eo. Qm deus saluũ faciet sion:
πάντα τὰ ἕρποντα ἐν αὐτῇ. Ὅτι ὁ θεὸς σώσει τὴν σιών,
& edificabũtur ciuitates iude. Et inhabi
καὶ οἰκοδομηθήσονται αἱ πόλεις τῆς ἰουδαίας. Καὶ κατοική
tabũt ibi: & hereditate acqrẽt eã: & semẽ
σουσιν ἐκεῖ, καὶ κληρονομήσουσιν αὐτήν, καὶ τὸ σπέρμα τῶν
seruorũ tuorũ possidebit eã. Et qui diligũt nomẽ
δούλων σου καθέξουσιν αὐτήν. Καὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά
tuũ habitabũt in ea.
σου κατασκηνώσουσιν ἐν αὐτῇ.
In finẽ dd i rememorationẽ: qd saluũ me fecit dñs. 69.
Εἰς τὸ τέλος τῷ δαδ εἰς ἀνάμνησιν, εἰς τὸ σῶσαί με κν. ξθ.
Deus in adiutoriũ meũ intẽde: dñe
Ὁ θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, κύριε

ð.11. Math. 17.d. ð.39. Actuũ 1.b. Jo.2.c ro.15.a

absorbeat me profundũ: & ne coronet super me puteus os suũ. Exaudi me dñe quoniam bona est mĩa tua: secundum multitudinẽ miserationũ tuarũ respice ad me. Et ne abscõdas faciẽ tuã a seruo tuo: quoniam tribulor cito exaudi me. Accede ad aiam meã redime eam: propter inimicos meos libera me. Tu scis opprobriũ meũ & confusionẽ meã & verecundiã meã: corã te sunt oẽs hostes mei. Opprobrio cõtritũ est cor meũ & desperatus sũ: & expectaui qui cõtristaretur & nõ fuit & qui cõsolaretur & nõ inueni. Et dederũt in escã meã fel: & in siti mea potauerũt me aceto. Sit mẽsa eorũ corã eis in laqueum: & in retributiões ad corruẽdũ. Tenebrẽtur oculi eorũ ne videant: & dorsum eorũ semper incurua. Effunde super eos indignatiõem tuã: & ira furoris tui cõprehẽdat eos. Fiat cõmoratio eorũ deserta: in tabernaculis eorũ non sit qui habitet. Quoniam quẽ tu percussisti persecuti sũt: & vt affligerent vulneratos tuos narrabãt. Da iniquitatẽ super iniquitatẽ eorũ: & nõ veniãt in iustitia tua. Deleantur de libro viuentiũ: & cũ iustis nõ scribãtur. Ego aũt pauper & dolẽs: salus tua deus suscipiat me. Laudabo nomẽ dei in cãtico: & magnificabo eũ in cõfessiõe. Et placebit dño super vitulũ nouellũ cornua efferentẽ & vngulas. Videntes mansueti letabuntur: qui queritis deũ viuet anima vr̃a. Quoniam exaudiuit pauperes dñs: & vinctos suos non despexit. Laudent eum celi & terra: maria & omnia que mouentur in eis. Quoniam deus saluabit siõ & edificabit ciuitates iuda: & habitabunt ibi & possidebunt eam. Et semẽ seruorum eius possidebit eam: & qui diligunt nomẽ eius habitabunt in ea.

Victori dauid ad recordandum. 70.

Deus vt liberes me: domine

תבלעני מצולה ואל תאטר עלי באר פיה: ענני יהוה כי טוב חסדך כרב רחמיך פנה אלי: ואל תסתר פניך מעבדך כי צר לי מהר ענני: קרבה אל נפשי גאלה למען איבי פדני: אתה ידעת חרפתי ובשתי וכלמתי נגדך כל צוררי: חרפה שברה לבי ואנושה ואקוה לנוד ואין ולמנחמים ולא מצאתי: ויתנו בברותי ראש ולצמאי ישקוני חמץ: יהי שלחנם לפניהם לפח ולשלומים למוקש: תחשכנה עיניהם מראות ומתניהם תמיד המעד: שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם: תהי טירתם נשמה באהליהם אל יהי ישב: כי אתה אשר הכית רדפו ואל מכאוב חלליך יספרו: תנה עון על עונם ואל יבאו בצדקתך: ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו: ואני עני וכואב ישועתך אלהים תשגבני: אהללה שם אלהים בשיר ואגדלנו בתודה: ותיטב ליהוה משור פר מקרן מפריס: ראו ענוים ישמחו דרשי אלהים ויחי לבבכם: כי שמע אל אביונים יהוה ואת אסיריו לא בזה: יהללוהו שמים וארץ ימים וכל רמש בם: כי אלהים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוה: וזרע עבדיו ינחלוה ואהבי שמו ישכנו בה:

lxx.

למנצח לדוד להזכיר: אלהים להצילני יהוה

לעזרתי חושה׃ יבשו ויחפרו
מבקשי נפשי יסגו אחור ויכלמו
חפצי רעתי׃ ישובו על עקב
בשתם האמרים האח האח׃
ישישו וישמחו בך כל מבקשיך
ויאמרו תמיד יגדל אלהים אהבי
ישועתך׃ ואני עני ואביון
אלהים חושה לי עזרי ומפלטי
אתה יהוה אל תאחר׃

lxxi.

בך יהוה חסיתי אל אבושה
לעולם׃ בצדקתך תצילני
ותפלטני הטה אלי אזנך והושיעני׃
היה לי לצור מעון לבוא תמיד
צוית להושיעני כי סלעי ומצודתי
אתה׃ אלהי פלטני מיד רשע
מכף מעול וחומץ׃ כי אתה תקותי
אדני יהוה מבטחי מנעורי׃ עליך
נסמכתי מבטן ממעי אמי אתה
גוזי בך תהלתי תמיד׃ כמופת
הייתי לרבים ואתה מחסי עז׃
ימלא פי תהלתך כל היום
תפארתך׃ אל תשליכני
לעת זקנה ככלות כחי אל
תעזבני׃ כי אמרו אויבי לי
ושמרי נפשי נועצו יחדו׃
לאמר אלהים עזבו רדפו
ותפשוהו כי אין מציל׃
אלהים אל תרחק ממני
אלהי לעזרתי חושה׃ יבשו
יכלו שטני נפשי יעטו
חרפה וכלמה מבקשי רעתי׃
ואני תמיד איחל והוספתי על
כל תהלתך׃ פי יספר
צדקתך כל היום תשועתך
כי לא ידעתי ספרות׃ אבוא
בגברות אדני יהוה אזכיר

ut auxilieris mihi festina. Confundantur et erubescant querentes animam meam: convertantur retrorsum et erubescant qui volunt mihi malum. Revertantur ad vestigium cõfusionis sue: qui dicunt mihi vah vah. Gaudeant et letentur in te oẽs querentes te: et dicant semper magnificetur dñs qui diligunt salutare tuũ. Ego autẽ egenus et pauper: deus auxiliator meus et saluator meus tu: dñe ne moreris.

lxxi. In te dñe speraui: non confundar in eternum. In iustitia tua erue me et libera me: inclina ad me aurẽ tuã et salua me. Esto mihi robustissimus habitaculum ut ingrediar iugiter: precepisti ut saluares me: quia petra mea et fortitudo mea es tu. Deus meus salua me de manu impii: de manu iniqui et nocentis. Quoniam tu es expectatio mea: dñe deus fiducia mea ab adolescẽtia mea. A te sustentatus sum ex utero: de ventre matris mee tu es protector meus: in te laus mea semper. Quasi portentũ factus sum multis: et tu spes mea fortissima. Impleatur os meũ laude tua: tota die magnitudine tua. Ne proiicias me in tpe senectutis: cũ defecerit fortitudo mea ne derelinquas me. Quia dixerũt inimici mei mihi: et qui obseruabãt aĩam meã cõsiliũ inierũt pariter. Dicentes deus dereliquit eũ: persequimini et cõprehendite eũ: quia non est qui eruat. Deus ne elõgeris a me: deus meus in auxiliũ mihi festina. Cõfundãtur et cõsumãtur aduersarii anime mee: operiãtur opprobrio et cõfusiõe qui querũt malũ mihi. Ego aũt iugiter expectabo: et adiiciã super oẽs laudationes tuas. Os meum narrabit iustitiam tuã: tota die salutare tuum: quoniam non cognoui litteraturas. Ingrediar in fortitudine domini dei: recordabor

ad adiuuandũ me festina. Cõfundantur et reuereantur qui querũt aĩam meã. Auertantur retrorsum et erubescant: qui volunt mihi mala. Auertantur statim erubescentes: qui dicunt mihi euge euge. Exultent et letentur in te oẽs qui querũt te deus. Et dicant semp: magnificetur dñs: qui diligunt salutare tuũ. Ego vero egenus sũ et paup: deus adiuua me: adiutor me9 et liberator me9 es tu: dñe ne moreris.

εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. Ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθήτωσαν, οἱ βουλόμενοί μοι κακά. Ἀποστραφήτωσαν παραυτίκα αἰσχυνόμενοι, οἱ λέγοντές μοι εὖγε εὖγε. Ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε ὁ θεός. Καὶ λεγέτωσαν διαπαντός, μεγαλυνθήτω ὁ κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. Ἐγὼ δὲ πτωχός εἰμι καὶ πένης, ὁ θεὸς βοήθησόν μοι, βοηθός μου καὶ ῥύστης μου εἶ σύ, κύριε μὴ χρονίσῃς.

David psalmus filiorum ionadab: et priorum captiuorum. fine titulo apud hebreos. 70.

Τῷ Δαυὶδ ψαλμὸς τῶν υἱῶν Ἰωναδάβ, καὶ τῶν πρώτων αἰχμαλωτισθέντων. ἀνεπίγραφος παρ᾽ Ἑβραίοις.

In te dñe speraui: nõ cõfundar in eternũ. In iustitia tua libera me et eripe me. Inclina ad me aurẽ tuã et salua me. Esto mihi in deũ protectorẽ: et in locũ munitũ vt saluũ me facias. Quĩ firmamentũ meũ et refugiũ meũ es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris: de manu ẽlege agẽtis et iniqui. Quĩ tu es patientia mea: dñe: dñe spes mea a iuuentute mea. In te cõfirmatus sũ ex vtero: de ventre matris mee tu mei es protector. In te cantatio mea semp: tanq̃ prodigiũ factus sũ multis: et tu adiutor meus fortis. Repleat os meũ laude: vt cãtẽ gloriã tuã: tota die magnitudinẽ tuã. Ne proiicias me in tpe senectutis: dũ defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia dixerũt inimici mei mihi: et q custodiebãt aĩam meã cõsiliũ fecerũt in vnũ. Dicẽtes: deus dereliqt eũ: psequimini et cõprehẽdite eũ: quia nõ est qui eripiat. Deus me9 ne elõgeris a me: deus me9 in adiutoriũ meũ respice. Cõfundantur et deficiant detrahẽtes aĩe mee: operiantur cõfusione et pudore q querũt mala mihi. Ego aũt semp sperabo in te: et adiciã sup omnẽ laudẽ tuã. Os meũ annũtiabit iustitiã tuã: tota die salutare tuũ. Quĩ nõ cognoui litteraturas: introibo in potẽtias dñi: dñe memorabor

Ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα, μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. Κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου καὶ σῶσόν με. Γενοῦ μοι εἰς θεὸν ὑπερασπιστὴν, καὶ εἰς τόπον ὀχυρὸν τοῦ σῶσαί με. Ὅτι στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου εἶ σύ. Ὁ θεός μου ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, ἐκ χειρὸς παρανομοῦντος καὶ ἀδικοῦντος. Ὅτι σὺ εἶ ἡ ὑπομονή μου κύριε, κύριε ἡ ἐλπίς μου ἐκ νεότητός μου. Ἐπὶ σὲ ἐπεστηρίχθην ἀπὸ γαστρός, ἐκ κοιλίας μητρός μου σύ μου εἶ σκεπαστής. Ἐν σοὶ ἡ ὕμνησίς μου διαπαντός, ὡσεὶ τέρας ἐγενήθην τοῖς πολλοῖς, καὶ σὺ βοηθός μου κραταιός. Πληρωθήτω τὸ στόμα μου αἰνέσεως, ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλοπρέπειάν σου. Μὴ ἀπορρίψῃς με εἰς καιρὸν γήρως, ἐν τῷ ἐκλείπειν τὴν ἰσχύν μου μὴ ἐγκαταλίπῃς με. Ὅτι εἶπον οἱ ἐχθροί μου ἐμοί, καὶ οἱ φυλάσσοντες τὴν ψυχήν μου ἐβουλεύσαντο ἐπιτοαυτό. Λέγοντες, ὁ θεὸς ἐγκατέλιπεν αὐτόν, καταδιώξατε καὶ καταλάβετε αὐτόν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ ῥυόμενος. Ὁ θεός μου μὴ μακρύνῃς ἀπ᾽ ἐμοῦ, ὁ θεός μου εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐκλιπέτωσαν οἱ ἐνδιαβάλλοντες τὴν ψυχήν μου, περιβαλέσθωσαν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι. Ἐγὼ δὲ διαπαντὸς ἐλπιῶ ἐπὶ σέ, καὶ προσθήσω ἐπὶ πᾶσαν τὴν αἴνεσίν σου. Τὸ στόμα μου ἀπαγγελεῖ τὴν δικαιοσύνην σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν σωτηρίαν σου. Ὅτι οὐκ ἔγνων γραμματείας, εἰσελεύσομαι ἐν δυναστείᾳ κυρίου, κύριε μνησθήσομαι τῆς

iustitie tue solius. Deus meus q̃ docuisti me a iuuẽtute mea: et vsq nũc pnũciabo mirabilia tua: et vsq in senectã et seniũ. Deus meus ne derelinquas me donec annũciẽ brachiũ tuũ generationi omni q̃ ventura ẽ. Potẽtiam tuã et iustitiã tuã deus vsq in altissima: que fecisti mihi magnalia: deus quis similis tibi? Quãtas ostẽdisti mihi tribulatões multas et malas: et cõuersus viuificasti me: et de abyssis terre reduxisti me. Multiplicasti sup me magnificentiã tuã: et cõuersus cõsolatus es me: et de abyssis terre iterũ reduxisti me. Et enĩ ego cõfitebor tibi in vasis psalmi veritatẽ tuã deus. Psallã tibi in cithara sanctus israel. Exultabũt labia mea dũ cãtauero tibi: et aĩa mea q̃ redemisti. Insup et lingua mea tota die meditabit iustitiã tuã. Cũ cõfusi fuerint et reueriti fuerit q querunt mala mihi.

δικαιοσύνης σου μόνου. Ὁ θεός μου ἃ ἐδίδαξάς με ἐκ νεότητός μου, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπαγγελῶ τὰ θαυμάσιά σου, καὶ ἕως γήρως καὶ πρεσβείου. Ὁ θεός μου μὴ ἐγκαταλίπῃς με ἕως ἂν ἀπαγγελῶ τὸν βραχίονά σου τῇ γενεᾷ πάσῃ τῇ ἐρχομένῃ. Τὴν δυναστείαν σου καὶ τὴν δικαιοσύνην σου ὁ θεὸς ἕως τῶν ὑψίστων, ἃ ἐποίησάς μοι μεγαλεῖα, ὁ θεὸς τίς ὅμοιός σοι; Ὅσας ἔδειξάς μοι θλίψεις πολλὰς καὶ κακάς, καὶ ἐπιστρέψας ἐζωοποίησάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς πάλιν ἀνήγαγές με. Ἐπλεόνασας ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν μεγαλωσύνην σου, καὶ ἐπιστρέψας παρεκάλεσάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς πάλιν ἀνήγαγές με. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε, ἐν σκεύεσι ψαλμοῦ τὴν ἀλήθειάν σου ὁ θεός. Ψαλῶ σοι ἐν κιθάρᾳ ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ. Ἀγαλλιάσονται τὰ χείλη μου ὅταν ψάλω σοι, καὶ ἡ ψυχή μου ἣν ἐλυτρώσω. Ἔτι δὲ καὶ ἡ γλῶσσά μου ὅλην τὴν ἡμέραν μελετήσει τὴν δικαιοσύνην σου. Ὅταν αἰσχυνθῶσι καὶ ἐντραπῶσιν οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι.

In salomonẽ psalmus dd. 71.

Εἰς Σαλομὼν ψαλμὸς τῷ Δαυίδ.

Deus iudiciũ tuũ regi da: et iustitiã tuã filio regis. Iudicare ppl̃m tuũ in iustitia: et paupes tuos in iudicio. Suscipiant mõtes pacẽ ppl̃o: et colles iustitiã. Iudicabit paupes ppli: et saluos faciet filios paupum. Et humiliabit calũniatorẽ: et pmanebit cũ sole: et an lunã i gñatõe gñationũ. Descẽdet sicut pluuia in velle: et sicut stillicidia stillãtia sup terrã. Orietur in diebus eius iusticia et abũdãtia pacis donec auferatur luna. Et dñabitur a mari vsq ad mare et a flu mĩe vsq ad terios orbis terrap. Corã illo pcident ethiopes: et inimici eius terrã lingẽt. Reges tharsis et insule mũera offerẽt: reges arabũ et saba dona adducẽt. Et adorabũt eũ oẽs reges: oẽs gẽtes fer uient ei: Quia liberauit paupẽ a potẽte: et paupẽ cui nõ erat adiutor. Parcet

Ὁ θεὸς τὸ κρίμα σου τῷ βασιλεῖ δός, καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως, Κρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς πτωχούς σου ἐν κρίσει. Ἀναλαβέτω τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ, καὶ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην. Κρινεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ σώσει τοὺς υἱοὺς τῶν πενήτων. Καὶ ταπεινώσει συκοφάντην, καὶ συμπαραμενεῖ τῷ ἡλίῳ, καὶ πρὸ τῆς σελήνης γενεὰς γενεῶν. Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἡ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν. Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη, καὶ πλῆθος εἰρήνης ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη. Καὶ κατακυριεύσει ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης. Ἐνώπιον αὐτοῦ προπεσοῦνται Αἰθίοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσι. Βασιλεῖς θαρσεῖς καὶ νῆσοι δῶρα προσοίσουσι, βασιλεῖς Ἀράβων καὶ Σαβὰ δῶρα προσάξουσι. Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, πάντα τὰ ἔθνη δουλεύσουσιν αὐτῷ, Ὅτι ἐρρύσατο πτωχὸν ἐκ δυνάστου, καὶ πένητα ᾧ οὐχ ὑπῆρχε βοηθός. Φείσεται

iustitie tue solius. Deus docuisti me ab adolescẽtia mea: et vsq nũc annũciabo mirabilia tua. Insuper et vsq in senectutẽ et canos deus ne derelinquas me: donec annunciem brachiũ tuũ generationi: cũctisq qui venturi sũt fortitudines tuas. Et iustitiã tuã deus vsq in excelsũ: quãta fecisti magnalia deus quis similis tibi? Qui ostendisti mihi tribulationes plurimas et malas: cõuersus viuificabis nos: et de abyssis terre rursũ educes nos. Multiplicabis magnitudinẽ meã: et cõuersus consolaberis me. Ego sãt cõfitebor tibi in vasis psalterii: veritatẽ tuã deus meus: cãtabo tibi in cithara scte israel. Laudabunt labia mea cũ cãtauero tibi: et aĩa mea quã redemisti. Insup et lingua mea tota die meditabitur iustitiã tuã: quia cõfusi sũt et dehonestati querentes malum mihi.

Salomoni. 72.

Deus iudiciũ tuũ regi da: et iustitiã tuã filio regis. Iudicabit populũ tuũ in iustitia: et pauperes tuos in iudicio. Assumẽt mõtes pacẽ populo: et colles iustitiam. Iudicabit paupes populi: saluabit filios pauperũ: et cõfringet calũniatorem. Et timebunt te quãdiu erit sol: et vltra lunã in gñatione gñationũ. Descẽdet vt pluuia super vellus: vt stille irrorãtes terrã. Germinabit in diebus eius iustus: et multitudo pacis donec nõ sit luna. Et dñabitur a mari vsq ad mare: et a flumine vsq ad terminos terre. Corã illo pcidẽt ethiopes: et inimici eius puluerẽ ligent. Reges tharsis et insule munera offerẽt: reges arabie et saba tributũ cõferẽt. Et adorabunt eũ omnes reges: vniuerse nationes seruiẽt ei. Quia eruet pauperem a potente: et inopẽ cui non ẽ adiutor. Parcet

צדקתך לבדך׃ אלהים למדתני
מנעורי ועד הנה אגיד נפלאותיך׃
וגם עד זקנה ושיבה אלהים אל
תעזבני עד אגיד זרועך לדור
לכל יבוא גבורתך׃ וצדקתך
אלהים עד מרום אשר עשית
גדלות אלהים מי כמוך׃ אשר
הראיתני צרות רבות ורעות
תשוב תחייני ומתהומות הארץ
תשוב תעלני׃ תרב גדלתי ותסב
תנחמני׃ גם אני אודך בכלי
נבל אמתך אלהי אזמרה לך
בכנור קדוש ישראל׃ תרננה
שפתי כי אזמרה לך ונפשי
אשר פדית׃ גם לשוני כל
היום תהגה צדקתך כי בשו
כי חפרו מבקשי רעתי׃

lxxii.

לשלמה אלהים משפטיך למלך תן
וצדקתך לבן מלך׃ ידין עמך
בצדק ועניך במשפט׃ ישאו
הרים שלום לעם וגבעות בצדקה׃
ישפט עניי עם יושיע לבני
אביון וידכא עושק׃ ייראוך
עם שמש ולפני ירח דור דורים׃
ירד כמטר על גז כרביבים זרזיף
ארץ׃ יפרח בימיו צדיק ורב
שלום עד בלי ירח׃ וירד מים
עד ים ומנהר עד אפסי ארץ׃
לפניו יכרעו ציים ואיביו עפר
ילחכו׃ מלכי תרשיש ואיים
מנחה ישיבו מלכי שבא
וסבא אשכר יקריבו׃
וישתחוו לו כל מלכים כל
גוים יעבדוהו׃ כי יציל אביון
משוע ועני ואין עזר לו׃ יחס

pauperi & inopi: & animas pauperum saluabit. Ab vsura & iniquitate redimet aias corū: & pciosus erit sanguis eorum corā oculis ei⁹. Et viuet & dabitur ei de auro sabba: & orabunt de eo iugiter: tota die bñdicēt ei. Erit memorabile triticū in terra in capite mōtiū: eleuabitur sicut libani fructus ei⁹: & florebunt de ciuitate sicut fenū terre. Erit nomē eius in eternū: vltra sole pseuerabit nomē ei⁹: & bñdicētur in eo oēs gētes & btificabūt eū. Benedictus dominus deus israel: qui facit mirabilia solus. Et bñdictū nomen glorie ei⁹ in eternū: & implebitur gloria eius vniuersa terra: amen amen.

Complete sunt orationes dauid filii iesse.

canticum asaph. 73.

Attamen bonus israel deus: his q mūdo sunt corde. Mei aūt pene vacillauerūt pedes: pene effusi sunt gressus mei. Quia emulatus sum contra iniquos: pacē ipiorum videns. Quia non cogitauerūt de morte sua: & firma sunt vestibula eorum. In labore hominum nō sūt: & cū hominibus non flagellabuntur. Ideo nutriti sunt ad supbiā: circūdederūt iniquitatem sibi. Processerūt a pinguedine oculi eorū: trāsierūt cogitatiōes cordis. Irriserunt & locuti sunt in malicia: calumniam de excelso loquentes. Posuerunt in celū os suum: & lingua eorum deābulauit i tra. Propterea cōuertetur ppl's eius huc: & qs plenus īuenietur i eis? Et dixerit quō nouit deus: & si ē sciētia in excelso. Ecce isti impii: & abūdātes i seculo multiplicauerūt diuitias. Ergo ne frustra mundaui cor meū: & laui ī innocētia manus meas. Et fui flagellatus tota die: & increpatio mea in matutinis. Dixi si narrauero sic: ecce generationem

filiorum tuorum reliqui. Et cogitaui vt itelligerē istud. labor est in oculis meis. Donec veniam ad sctūariū dei: intelligā in nouissimo eorum. Verūtñ in lubrico posuisti eos: deiecisti eos ad interitū. Quō vastati sunt? subito defecerūt: cōsūpti sūt quasi non sint. Quasi somniū euigilātis dñe in ciuitate imagines eorū ad nihilum rediges. Quia cōtractū est cor meū: & lūbi mei velut ignis fumigās. Et ego insipiēs & nesciꝰ: qsi iumētū factus sum apd te. Et ego sp tecū: tenebas manū dexterā meam. In cōsiliū tuū deduces me: & postea in gloria suscipies me. Quid mihi ē in celo: & tecū nolui ī terra? Cōsumata ē caro mea & cor meum: robur cordis mei & ps mea deus in eternū. Quia ecce qui elōgāt se a te pibūt: pdidisti oēm fornicātē a te. Mihi āt appropinquare deo bonū est: posui in dño deo spem meā: vt narrem omnes annunciationes tuas.

Eruditio asaph. 74.

Ut quid deus repulisti in finē: fumabit furor tuus in grege pascue tue? Recordare cōgregationis tue quā possedisti ab initio: redemisti virgā hereditatis tue mōtē sion ī quo habitasti. Sublimitas pedū tuorū dissipata ē vsq; in finē: oīa mala egit inimicus in sctūario. Fremuerūt hostes tui in medio pacti tui: posuerūt signa sua in tropheum. Manifesta in introitu desuper: in saltu lignorum secures. Et nunc sculpturas eius pariter bipenni & dolatoriis deraserunt. Miserunt ignem in sanctuarium tuū: in terra cōtamīauerūt tabernaculū nois tui. Dixerūt i cordib⁹ suis posteri eorū sil: icēderūt oēs solēnitates dei ī terra. Signa nostra non vidimus: nō est vltra propheta: & non est nobiscum

יָדֵעַ עַד־מָה׃ עַד־מָתַי אֱלֹהִים יְחָרֶף צָר יְנָאֵץ אוֹיֵב שִׁמְךָ לָנֶצַח׃ לָמָּה תָשִׁיב יָדְךָ וִימִינֶךָ מִקֶּרֶב חֵיקְךָ כַלֵּה׃ וֵאלֹהִים מַלְכִּי מִקֶּדֶם פֹּעֵל יְשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ אַתָּה פוֹרַרְתָּ בְעָזְּךָ יָם שִׁבַּרְתָּ רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל־הַמָּיִם׃ אַתָּה רִצַּצְתָּ רָאשֵׁי לִוְיָתָן תִּתְּנֶנּוּ מַאֲכָל לְעָם לְצִיִּים׃ אַתָּה בָקַעְתָּ מַעְיָן וָנָחַל אַתָּה הוֹבַשְׁתָּ נַהֲרוֹת אֵיתָן׃ לְךָ יוֹם אַף־לְךָ לָיְלָה אַתָּה הֲכִינוֹתָ מָאוֹר וָשָׁמֶשׁ׃ אַתָּה הִצַּבְתָּ כָּל־גְּבוּלוֹת אָרֶץ קַיִץ וָחֹרֶף אַתָּה יְצַרְתָּם׃ זְכָר־זֹאת אוֹיֵב חֵרֵף יְהוָה וְעַם נָבָל נִאֲצוּ שְׁמֶךָ׃ אַל־תִּתֵּן לְחַיַּת נֶפֶשׁ תּוֹרֶךָ חַיַּת עֲנִיֶּיךָ אַל־תִּשְׁכַּח לָנֶצַח׃ הַבֵּט לַבְּרִית כִּי מָלְאוּ מַחֲשַׁכֵּי־אֶרֶץ נְאוֹת חָמָס׃ אַל־יָשֹׁב דַּךְ נִכְלָם עָנִי וְאֶבְיוֹן יְהַלְלוּ שְׁמֶךָ׃ קוּמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבֶךָ זְכֹר חֶרְפָּתְךָ מִנִּי־נָבָל כָּל־הַיּוֹם׃ אַל־תִּשְׁכַּח קוֹל צֹרְרֶיךָ שְׁאוֹן קָמֶיךָ עֹלֶה תָמִיד׃

lxxv. לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר׃ הוֹדִינוּ לְּךָ אֱלֹהִים הוֹדִינוּ וְקָרוֹב שְׁמֶךָ סִפְּרוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ כִּי אֶקַּח מוֹעֵד אֲנִי מֵישָׁרִים אֶשְׁפֹּט׃ נְמֹגִים אֶרֶץ וְכָל־יֹשְׁבֶיהָ אָנֹכִי תִכַּנְתִּי עַמּוּדֶיהָ סֶּלָה׃ אָמַרְתִּי לַהוֹלְלִים אַל־תָּהֹלּוּ וְלָרְשָׁעִים אַל־תָּרִימוּ קָרֶן׃ אַל־תָּרִימוּ לַמָּרוֹם קַרְנְכֶם תְּדַבְּרוּ בְצַוָּאר עָתָק׃ כִּי לֹא מִמּוֹצָא וּמִמַּעֲרָב וְלֹא מִמִּדְבַּר הָרִים׃ כִּי־אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה יַשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים׃ כִּי כוֹס בְּיַד־

qui sciat vsq̄quo. Vsq̄quo deus exprobrabit inimicus: blasphemabit inimicus nomen tuū in finē? Quare cōuertis manū tuā & dexterā tuam: ad mediū sinū tuū cōsumēs? Deus aūt rex meus ab initio: operatus salutes in medio terre. Tu dissipasti in fortitudine tua mare: cōtriuisti capita draconū in aquis. Tu cōfregisti capita leuiathan: dedisti eum in escam populo ethiopū. Tu dirupisti fonte & torrēte: tu exsiccasti flumina fortia. Tuus est dies & tua est nox: tu ordinasti luminare & solem. Tu statuisti oēs terminos terre: estate & hyeme tu plasmasti. Memento huius: inimicus exprobrauit dn̄o: & populus insipiens blasphemauit nomē tuum. Ne tradas bestiis aīas eruditā in lege tua: vite pauperū tuorū ne obliuiscaris in ppetuū. Respice ad pactū: qa replete sunt tenebrosi terre habitationes inique. Ne reuertatur cōfractus confusus: egenus & paup laudabūt nomē tuum. Surge deus iudica cām tuam: memēto opprobrii tui ab insipiente tota die. Ne obliuiscaris vocis hostiū tuorū: sonitus aduersariorū tuorū ascēdit iugiter. Victori vt nō disperdas: psalmus asaph cantici. 75.

Confessi sumus tibi deus confessi sumus & iuxta nomē tuū narrabūt mirabilia tua. Cū accepero tps: ego recta iudicabo. Dissoluetur terra cum omnibus habitatoribus suis: ego appendi colūnas eius. Sp. Dixi inique agentibus nolite inique agere: & impiis nolite exaltare cornu. Nolite extollere in excelsū cornu vestrū: loquētes in ceruice veteri. Quia neq; ab oriente neq; ab occidente: neq; a solitudine montium. Sed deus iudex: hunc humiliabit: & hūc exaltabit. Quia calix in manu

nō cognoscet aplius. Usq; quo deus improperabit inimicus: irritabit aduersarius nomē tuū in finē? Ut quid auertis manū tuā & dexterā tuā de medio sinu tuo in finē? Deus aūt rex noster ante seculū operatus ē salutē in medio terre. Tu cōfirmasti in virtute tua mare: tu cōtriuisti capita draconū in aqua. Tu cōfregisti caput draconis: dedisti eū escā ppls ethiopū. Tu dirupisti fontes & torrētes: tu siccasti fluuios ethā. Tuus ē dies: & tua est nox: tu fabricatus es aurorā & solē. Tu fecisti oēs terminos terre: estatē & ver tu plasmasti ea. Memor esto huius. Inimicus improperauit dn̄o: & pplus insipiēs incitauit nomē tuū. Ne tradas bestiis aiaz cōfitēte tibi: aīas pauperū tuorū ne obliuiscaris in finē. Respice in testamētū tuū: qz repleti sūt q obscurati sūt terre domib⁹ iniqtatū. Ne auertatur humiliatus factus cōfusus: paup & inops laudabūt nomē tuū. Exurge deus iudica causā tuā: memor esto improperiorū tuorū: q ab insipiēte tota die. Ne obliuiscaris vocē seruorū tuorū: supbia eorū q oderūt te ascēdit semp. In finē ne corrūpas psalmus cātici asaph. 74.

Ἕως πότε ὁ θεὸς ὀνειδιεῖ ὁ ἐχθρός, παροξυνεῖ ὁ ὑπεναντίος τὸ ὄνομά σου εἰς τέλος; Ἱνατί ἀποστρέφεις τὴν χεῖρά σου καὶ τὴν δεξιάν σου ἐκ μέσου τοῦ κόλπου σου εἰς τέλος; Ὁ δὲ θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνος εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Σὺ ἐκραταίωσας ἐν τῇ δυνάμει σου τὴν θάλασσαν, σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος, ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς τοῖς αἰθίοψι. Σὺ διέρρηξας πηγὰς καὶ χειμάρρους, σὺ ἐξήρανας ποταμοὺς ἠθάμ. Σή ἐστιν ἡ ἡμέρα, καὶ σή ἐστιν ἡ νύξ, σὺ κατηρτίσω φαῦσιν καὶ ἥλιον. Σὺ ἐποίησας πάντα τὰ ὅρια τῆς γῆς, θέρος καὶ ἔαρ σὺ ἔπλασας αὐτά, μνήσθητι ταύτης. Ἐχθρὸς ὠνείδισε τὸν κύριον, καὶ λαὸς ἄφρων παρώξυνε τὸ ὄνομά σου. Μὴ παραδῷς τοῖς θηρίοις ψυχὴν ἐξομολογουμένην σοι, τῶν ψυχῶν τῶν πενήτων σου μὴ ἐπιλάθῃ εἰς τέλος. Ἐπίβλεψον εἰς τὴν διαθήκην σου, ὅτι ἐπληρώθησαν οἱ ἐσκοτισμένοι τῆς γῆς οἴκων ἀνομιῶν. Μὴ ἀποστραφήτω τεταπεινωμένος κατῃσχυμμένος, πτωχὸς καὶ πένης αἰνέσουσι τὸ ὄνομά σου. Ἀνάστα ὁ θεός, δίκασον τὴν δίκην σου, μνήσθητι τοῦ ὀνειδισμοῦ σου, τοῦ ὑπὸ ἄφρονος ὅλην τὴν ἡμέραν. Μὴ ἐπιλάθῃ τῆς φωνῆς τῶν ἱκετῶν σου, ἡ ὑπερηφανία τῶν μισούντων σε ἀνέβη διαπαντός. Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς ψαλμὸς ᾠδῆς τῷ ἀσάφ. οδ΄.

Confitebimur tibi deus: cōfitebimur tibi: & inuocabimus nomē tuū. Narrabo omnia mirabilia tua: cū accepero tps: ego iusticias iudicabo. Liquefacta ē terra & oēs q habitāt in ea. Ps. Ego cōfirmaui colūnas eius. Dixi iniquis: nolite iniqz agere: & delinquētib⁹ nolite exaltare cornu. Nolite extollere in altū cornu vrm: & nolite loqui aduersus deum iniqtatē. Quia neq; ab oriēte: neq; ab occidēte: neq; a desertis mōtibus: qm deus iudex est. Hūc humiliat & hūc exaltat: qz calix in manu

Ἐξομολογησόμεθά σοι ὁ θεός, ἐξομολογησόμεθά σοι, καὶ ἐπικαλεσόμεθα τὸ ὄνομά σου. Διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου, ὅταν λάβω καιρόν, ἐγὼ εὐθύτητας κρινῶ. Ἐτάκη ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Διάψαλμα. Ἐγὼ ἐστερέωσα τοὺς στύλους αὐτῆς. Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι, μὴ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ ὑψοῦτε κέρας. Μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν, καὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ θεοῦ ἀδικίαν. Ὅτι οὔτε ἐξ ἐξόδων, οὔτε ἀπὸ δυσμῶν, οὔτε ἀπὸ ἐρήμων ὀρέων, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστι. Τοῦτον ταπεινοῖ καὶ τοῦτον ὑψοῖ, ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ

dni est: vino meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc: verūtñ fex eius nō est exinanita. Bibēt oēs peccatores terre. Ego aūt gaudebo in seculū: cātabo deo iacob. Et oia cornua peccatorū cōfringā: & exaltabitur cornu iusti. In finē in laudib⁹ psalmus asaph: cātic ad assyriū. 75.

Κυρίου, οἴνου ἀκράτου πλῆρες κεράσματος. Καὶ ἔκλινεν ἐκ τούτου εἰς τοῦτο, πλὴν ὁ τρυγίας αὐτοῦ οὐκ ἐξεκενώθη. Πίονται πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς. Ἐγὼ δὲ ἀγαλλιάσομαι εἰς τὸν αἰῶνα, ψαλῶ τῷ θεῷ ἰακώβ. Καὶ πάντα τὰ κέρατα τῶν ἁμαρτωλῶν συνθλάσω, καὶ ὑψωθήσεται τὸ κέρας τοῦ δικαίου. Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ ἀσάφ, ᾠδὴ πρὸς τὸν ἀσσύριον. οε΄.

Notus in iudea deus: in israel magnū nomē eius. Et factus ē in pace locus eius: & habitatio eius in sion. Ibi cōfregit potētias arcuū: scutū & gladiū & belli. Illuminas tu mirabiliter a mōtibus eternis: turbati sūt oēs insipiētes corde. Dormierūt somnū suū: & nihil inuenerūt oēs viri diuitiaz in manib⁹ suis. Ab increpatiōe tua deus iacob: dormitauerūt q ascēderūt equos. Tu terribilis es: & quis resistet tibi? ex tūc ira tua. De celo auditū fecisti iudiciū: terra tremuit & quieuit. Cū resurgeret in iudiciū deus: vt saluos faceret oēs mansuetos terre. Ps. Qm cogitatio hois cōfitebit tibi: & reliqe cogitatiōis diē festū agēt tibi. Uouete & reddite dn̄o deo vro: oēs qui in circuitu eius afferēt munera. Terribili & ei qui aufert spm principū: terribili apud reges terre. In finē pro idithū psalmus asaph. 76.

Γνωστὸς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ὁ θεός, ἐν τῷ ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ ἐγενήθη ἐν εἰρήνῃ ὁ τόπος αὐτοῦ, καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἐν σιών. Ἐκεῖ συνέτριψε τὰ κράτη τῶν τόξων, ὅπλον καὶ ῥομφαίαν καὶ πόλεμον. Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων, ἐταράχθησαν πάντες οἱ ἀσύνετοι τῇ καρδίᾳ. Ὕπνωσαν ὕπνον αὐτῶν, καὶ οὐχ εὗρον οὐδὲν πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πλούτου ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Ἀπὸ ἐπιτιμήσεώς σου ὁ θεὸς ἰακώβ, ἐνύσταξαν οἱ ἐπιβεβηκότες τοῖς ἵπποις. Σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς ἀντιστήσεταί σοι; ἀπὸ τότε ἡ ὀργή σου. Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἠκούτισας κρίσιν, γῆ ἐφοβήθη καὶ ἡσύχασεν, ἐν τῷ ἀναστῆναι εἰς κρίσιν τὸν θεόν, τοῦ σῶσαι πάντας τοὺς πραεῖς τῆς γῆς. Διάψαλμα. Ὅτι ἐνθύμιον ἀνθρώπου ἐξομολογήσεταί σοι, καὶ ἐγκατάλειμμα ἐνθυμίου ἑορτάσει σοι. Εὔξασθε καὶ ἀπόδοτε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, πάντες οἱ κύκλῳ αὐτοῦ οἴσουσι δῶρα. Τῷ φοβερῷ καὶ ἀφαιρουμένῳ πνεύματα ἀρχόντων, φοβερῷ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς. Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ ἰδιθοὺμ ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. ος΄.

Infra 141. Voce mea ad dn̄m clamaui: voce mea ad deū: & intēdit mihi. In die tribulatiōis mee deū exquisiui manibus meis: nocte corā eo & nō sū deceptus. Renuit cōsolari aīa mea: memor fui dei & delectat⁹ sū & exercitat⁹ sū & defecit spūs meus. Ps. Anticipauerūt vigilias oculi mei. Turbat⁹ sū & nō sū locutus: cogitaui dies antiquos: & annos eternos in mēte habui & meditat⁹ sū. Nocte cū corde meo exercitabar: & scopebat spūs meus. Nūqd in eternū proiiciet dēs:

Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς τὸν θεόν, καὶ προσέσχε μοι. Ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν θεὸν ἐξεζήτησα ταῖς χερσί μου, νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠπατήθην. Ἀπηνήνατο παρακληθῆναι ἡ ψυχή μου, ἐμνήσθην τοῦ θεοῦ καὶ εὐφράνθην. Ἠδολέσχησα καὶ ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμά μου. Διάψαλμα. Προκατελάβοντο φυλακὰς οἱ ὀφθαλμοί μου. Ἐταράχθην καὶ οὐκ ἐλάλησα, διελογισάμην ἡμέρας ἀρχαίας, καὶ ἔτη αἰώνια ἐμνήσθην καὶ ἐμελέτησα. Νυκτὸς μετὰ τῆς καρδίας μου ἠδολέσχουν, καὶ ἔσκαλλε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπώσεται κύριος, καὶ οὐ προσθήσει τοῦ εὐδοκῆσαι

dn̄i est: vino merato vsq; ad plenū mixtus: & ppinabit ex eo: verūtñ feces eius epotabūt bibētes oēs impii terre. Ego aūt annūciabo in sēpiternū: cātabo deo iacob. Et oia cornua impiorū confringam: exaltabuntur cornua iusti. Victori in carminibus psalmus asaph cantici. 76.

Cognoscitur in iudea deus: in israel magnū nomen eius. Et factū ē in salē tabernaculū ei⁹: & hitaculū eius in sion. Ibi cōfregit volatilia arcus: scutū & gladiū & bellū. Sp. Lumen tu es magnifice: a mōtibus captiuitatis. Spoliati sūt supbi corde: dormitauerūt somnū suū: & nō inuenerunt oēs viri exercitus manus suas. Ab increpatione tua deus iacob: cōsopitus est & currus & equus. Tu terribilis es: & quis stabit aduersum te ex tunc ira tua. De celo annūciasti iudiciū: terra timēs tacebit. Cū surrexerit ad iudicādū deus: vt saluos faciat oēs mites terre. Sp. Quia ira hominis confitebitur tibi: reliquiis ire accigeris. Vouete & reddite dn̄o deo vestro: oēs qui in circuitu eius sunt offerēt dona terribili. Auferenti spiritum ducum: terribili regibus terre. Victori super idithun: asaph psalmus. 77.

Voce mea ad deum clamabo: voce mea ad deū & exaudiuit me. In die tribulatiōis mee dn̄m exquisiui: manus mea nocte extēditur & nō quiescit: noluit se cōsolari aīa mea. Recordās dei cōturbabar: loqbar in me ipso & deficiebat spūs meus. Sp. Prohibebā suspectū oculorū meorū: stupebā & non loqbar. Recogitabam dies antiquos: annos seculorū. Recordabar psalmorū meorū: in nocte cū corde meo loqbar: & scopebā spm meū. Ergo ne i eternū proiiciet dominus & non propiciabitur

יְהוָה וְיַיִן חָמַר מָלֵא מֶסֶךְ וַיַּגֵּר מִזֶּה אַךְ־שְׁמָרֶיהָ יִמְצוּ יִשְׁתּוּ כֹּל רִשְׁעֵי־אָרֶץ׃ וַאֲנִי אַגִּיד לְעֹלָם אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ וְכָל־קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צַדִּיק׃

lxxvi. לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר׃ נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ׃ וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ בְצִיּוֹן׃ שָׁמָּה שִׁבַּר רִשְׁפֵי־קָשֶׁת מָגֵן וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה׃ נָאוֹר אַתָּה אַדִּיר מֵהַרְרֵי־טָרֶף׃ אֶשְׁתּוֹלְלוּ אַבִּירֵי לֵב נָמוּ שְׁנָתָם וְלֹא־מָצְאוּ כָל־אַנְשֵׁי־חַיִל יְדֵיהֶם׃ מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדָּם וְרֶכֶב וָסוּס׃ אַתָּה נוֹרָא אַתָּה וּמִי־יַעֲמֹד לְפָנֶיךָ מֵאָז אַפֶּךָ׃ מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקָטָה׃ בְּקוּם־לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל־עַנְוֵי־אֶרֶץ סֶלָה׃ כִּי־חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָּ שְׁאֵרִית חֵמֹת תַּחְגֹּר׃ נִדְרוּ וְשַׁלְּמוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־סְבִיבָיו יוֹבִילוּ שַׁי לַמּוֹרָא׃ יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים נוֹרָא לְמַלְכֵי־אָרֶץ׃

lxxvii. לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן לְאָסָף מִזְמוֹר׃ קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהַאֲזִין אֵלָי׃ בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי יָדִי לַיְלָה נִגְּרָה וְלֹא תָפוּג מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשִׁי׃ אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָה אָשִׂיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה׃ אָחַזְתָּ שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר׃ חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים׃ אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלָּיְלָה עִם־לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי׃ הַלְעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדֹנָי וְלֹא־יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד׃

Pritiua.he. Ter.heb.ps.lxxviij. | Trasla.B.Hie. | Tras.Gre.lxx.cu interp.latina

עוד האפס לנצח חסדו גמר אמר לדור
ודור: השכח חנות אל אם קפץ
באף רחמיו סלה: ואמר חלותי
היא שנות ימין עליון: אזכור
מעללי יה כי אזכרה מקדם
פלאך: והגיתי בכל פעלך
ובעלילותיך אשיחה: אלהים
בקדש דרכך מי אל גדול
כאלהים: אתה האל עשה פלא
הודעת בעמים עזך: גאלת
בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה:
ראוך מים אלהים ראוך מים
יחילו אף ירגזו תהמות: זרמו
מים עבות קול נתנו שחקים
אף חצציך יתהלכו: קול רעמך
בגלגל האירו ברקים תבל רגזה
ותרעש הארץ: בים דרכך
ושביליך במים רבים ועקבותיך
לא נודעו: נחית כצאן עמך
ביד משה ואהרן:

lxxviij.

משכיל לאסף האזינה עמי
תורתי הטו אזנכם לאמרי פי:
אפתחה במשל פי אביעה חידות
מני קדם: אשר שמענו ונדעם
ואבותינו ספרו לנו: לא נכחד
מבניהם לדור אחרון מספרים
תהלות יהוה ועזוזו ונפלאותיו
אשר עשה: ויקם עדות ביעקב
ותורה שם בישראל אשר צוה
את אבותינו להודיעם לבניהם:
למען ידעו דור אחרון בנים יולדו
יקומו ויספרו לבניהם: וישימו
באלהים כסלם ולא ישכחו
מעללי אל ומצותיו ינצרו:
ולא יהיו כאבותם דור סורר
ומרה דור לא הכין לבו ולא

vltra? Ergo necõplebit vsq; i finẽ miam suam? cõsumabitur verbũ de gñatiõe in gñationem. Nũqd oblitus ẽ misereri deus: aut cõplebit i furore mias suas? Sp. Et dixi ĩbecillitas mea est: hec cõmutatio dextere excelsi. Recordabor cogitationũ dñi: quia reminiscar antiq mirabilia tua. Et meditabor in oĩ ope tuo: & adiuẽtiõs tuas loqr. Deus i sctõ via tua: qs de⁹ magnus vt deus? Tu es deus faciẽs mirabilia: ostẽdens in populis potẽtiã tuã. Redemisti i brachio populũ tuũ: filios iacob & ioseph. Sp. Vidẽtes te aq de⁹: videntes te aque parturierunt: & cõmote sunt abyssi. Excussẽrũt aqs nubila: vocem dederunt nubes: & sagitte tue discurrebãt. Vox tonitrui tui in rota: appuerũt fulgura orbi: concussa est & cõmota est terra. In mari via tua & semite tue in aquis multis: & vestigia tua nõ sunt agnita. Deduxisti quasi gregẽ populum tuũ: in manu moysi & aaron.

Eruditio asaph. 78.

AVscultá pple meus legẽ meã: iclinate aurẽ vrãm ad verba oris mei. Apiã in pabolas os meũ: loqr enigmata antiq. Que audiuimus & cognouimus: & pres nri narrauerũt nobis. Nõ sũt abscõdita a filiis eorũ a gñatiõe sequẽti: narrantes laudes dñi & potestatẽ eius & mirabilia eius que fecit. Statuit cõtestationem iacob & legem posuit in israel: que mandauit patribus nostris vt docerent filios suos. Vt cognosceret generatio subseqns: filii nasciturĩ surget & narrabũt filiis suis. Vt ponãt in deo spem suã: & nõ obliuiscantur cogitationũ dei: & mãdata eius custodiant. Et nõ sint sicut pres eorũ generatio declinans & puocãs: gñatio q nõ pparauit cor suũ: & nõ

adhuc: aut in finẽ mias suã abscidet? Cõsummauit
ἔτι; ἢ εἰς τέλος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀποκόψει; Συντελέσει
verbũ a gñatione in gñationẽ: Nũquid obliuiscet misereri deus? Aut cõtinebit in ira sua mias suas? Sp. Et dixi nũc cepi: Hec cõmutatio dextere excelsi: memor fui opuz dñi.
ῥῆμα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν; Μὴ ἐπιλήσεται τοῦ οἰκτειρῆσαι ὁ θεός; Ἢ συνέξει ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτοῦ; Διάψαλμα. Καὶ εἶπα νῦν ἠρξάμην, Αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου, ἐμνήσθην τῶν ἔργων κυρίου.
Qm̃ memor ero ab initio mirabiliũ tuoz: & meditabor in oibus opibus tuis. Et in adinuẽtiõibus tuis exercebor: deus in sctõ via tua. Quis de⁹ magn⁹ sic̃ deus nr̃? tu es deus q facis mirabilia.
Ὅτι μνησθήσομαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν θαυμασίων σου, καὶ μελετήσω ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου. Καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασί σου ἀδολεσχήσω, ὁ θεὸς ἐν τῷ ἁγίῳ ἡ ὁδός σου. Τίς θεὸς μέγας ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν; σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια.
Notã fecisti in pplis ṽtutẽ tuã: redemisti in brachio tuo pplm tuũ: filios iacob & ioseph. Viderũt te aque deus: viderũt te aque: & timuerũt. Turbati sũt abyssi: multitudo sonit⁹ aquaz: vocẽ dederũt nubes. Et eni sagitte tue trãseũt: vox tonitrui tui in rota. Illuxerũt coruscatiões tue orbi tre: cõmota ẽ & cõtremuit tra. In mari vie tue & semite tue in aquis multis: & vestigia tua nõ cognoscẽtur. Deduxisti sicut oues pplm tuũ in manu moysi & aaron.
Ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δύναμίν σου, ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαόν σου, τοὺς υἱοὺς Ἰακὼβ καὶ Ἰωσήφ. Εἴδοσάν σε ὕδατα ὁ θεός, εἴδοσάν σε ὕδατα, καὶ ἐφοβήθησαν. Ἐταράχθησαν ἄβυσσοι, πλῆθος ἤχους ὑδάτων, φωνὴν ἔδωκαν αἱ νεφέλαι. Καὶ γὰρ τὰ βέλη σου διαπορεύονται, φωνὴ τῆς βροντῆς σου ἐν τῷ τροχῷ. Ἔφαναν αἱ ἀστραπαί σου τῇ οἰκουμένῃ, ἐσαλεύθη καὶ ἔντρομος ἐγενήθη ἡ γῆ. Ἐν τῇ θαλάσσῃ αἱ ὁδοί σου καὶ αἱ τρίβοι σου ἐν ὕδασι πολλοῖς, καὶ τὰ ἴχνη σου οὐ γνωσθήσονται. Ὡδήγησας ὡς πρόβατα τὸν λαόν σου ἐν χειρὶ Μωσῆ καὶ Ἀαρών.
Intellectus asaph. 77.
Συνέσεως τῷ Ἀσάφ. οζ΄.
Attẽdite pple meus legẽ meã: inclinate aurẽ vraz in ṽba oris mei. Apiã in parabolis os meũ: loquar ppositiões ab initio. Quãta audiuim⁹ & cognouim⁹ ea: & pres nri narrauerũt nobis. Nõ sũt occultata a filiis eoz in gñatiõe altera narrãtes laudes dñi & ṽtutes eius: Et mirabilia eius q̃ fecit: & suscitauit testimoniũ in iacob: & legẽ posuit in israel. Quãta mãdauit patribus nris vt nota facerent ea filiis suis. Ut cognoscat gñatio altera filii qui nascẽtur: & exurgẽt & narrabũt ea filiis suis. Ut ponãt in deo spes suã: & nõ obliuiscãtur opum dei. Et mãdata eius exquirãt: ne fiãt sicut pres eoz: gñatio pua & exaspãs. Gñatio que nõ direxit cor suũ: & nõ
(Math. 13.c.)
Πρόσεχετε λαός μου τῷ νόμῳ μου, κλίνατε τὸ οὖς ὑμῶν εἰς τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, φθέγξομαι προβλήματα ἀπ᾽ ἀρχῆς. Ὅσα ἠκούσαμεν καὶ ἔγνωμεν αὐτά, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν διηγήσαντο ἡμῖν. Οὐκ ἐκρύβη ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῶν εἰς γενεὰν ἑτέραν, ἀπαγγέλλοντες τὰς αἰνέσεις τοῦ κυρίου καὶ τὰς δυναστείας αὐτοῦ, Καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἃ ἐποίησε, καὶ ἀνέστησε μαρτύριον ἐν Ἰακώβ, καὶ νόμον ἔθετο ἐν Ἰσραήλ. Ὅσα ἐνετείλατο τοῖς πατράσιν ἡμῶν τοῦ γνωρίσαι αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν. Ὅπως ἂν γνῷ γενεὰ ἑτέρα υἱοὶ τεχθησόμενοι, καὶ ἀναστήσονται καὶ ἀπαγγελοῦσιν αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν. Ἵνα θῶνται ἐπὶ τὸν θεὸν τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, καὶ μὴ ἐπιλάθωνται τῶν ἔργων τοῦ θεοῦ. Καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐκζητήσωσιν, ἵνα μὴ γένωνται ὡς οἱ πατέρες αὐτῶν, γενεὰ σκολιὰ καὶ παραπικραίνουσα. Γενεὰ ἥτις οὐ κατεύθυνε τὴν καρδίαν ἑαυτῆς, καὶ οὐκ

Tras.Gre.lxx.cu interpre.latina. | Trasla.B.Hie. | Ter.heb.ps.lxxviij. Pritiua.heb.

est credit⁹ cũ deo spũs eius. Filii ephrẽ intẽdẽtes & mittẽtes arcũ: cõuersi sũt in die belli. Nõ custodierũt testamẽtũ dei & in lege eius noluerũt ambulare. Et obliti sũt bñfactoz eius & mirabiliũ eius: q̃ ostendit eis. Coram pribus eoz q̃ fecit mirabilia: in tra egypti in cãpo taneos. Interrupit mare: & pduxit eos: statuit aquas q̃si vtrem. Et eduxit eos in nube diei: & tota nocte in illuminatõe ignis. Interrupit petrã i eremo: & adaquauit eos veluti abysso multa. Et eduxit aquã de petra: & eduxit tãq̃ flumina aquas. Et apposuerũt adhuc peccare ei. In irã excitauerũt excelsũ in inaquoso: & tẽtauerũt deũ in cordibus suis: Ut peterẽt escas aĩabus suis. Et male locuti sũt de deo: & dixerũt: Nũqd poterit deus parare mẽsã in deserto: qm̃ pcussit petrã: & fluxerũt aque: & torrẽtes inundauerũt. Nũqd & panẽ poterit dare: aut pare mẽsam ppło suo? Ideo audiuit dñs & distulit: & ignis accẽsus ẽ in iacob: & ira ascẽdit in israel. Quia nõ crediderũt in deo: neq; sparauerũt in salutari eius. Et mãdauit nubibus desup: & ianuas celi apuit. Et pluit illis mãna ad mãducãdũ: & panẽ celi dedit eis. Panẽ angeloz mãducauit hõ: cibaria misit eis in abũdãtiã. Abstulit austrũ de celo: & induxit in ṽtute sua africũ. Et pluit sup eos sicut puluerẽ carnes: Et sicut arenã maris volatilia pẽnata. Et ceciderũt in medio castroz eoz: circa tabnacula eoz. Et mãducauerũt & saturati sũt nimis: & desideriũ eoz attulit eis: nõ sũt fraudati a desiderio suo. Adhuc esca erat in ore ipoz: & ira dei ascẽdit sup eos. Et occidit plurimos eoz: & electos israel impediuit. In oib⁹ his peccauerũt adhuc:
(Exo. 7 — Exo. 14.d. — Exo. 17.b. — Exo. 16.d. Sapie. 16.c. Joh. 6 d. — Nu. 11. g.)
ἐπιστώθη μετὰ τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα αὐτῆς. Υἱοὶ Ἐφραὶμ ἐντείνοντες καὶ βάλλοντες τόξοις, ἐστράφησαν ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. Οὐκ ἐφύλαξαν τὴν διαθήκην τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ οὐκ ἠβουλήθησαν πορεύεσθαι. Καὶ ἐπελάθοντο τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ καὶ τῶν θαυμασίων αὐτοῦ, ὧν ἔδειξεν αὐτοῖς. Ἐναντίον τῶν πατέρων αὐτῶν ἃ ἐποίησε θαυμάσια, ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ἐν πεδίῳ Τάνεως. Διέρρηξε θάλασσαν, καὶ διήγαγεν αὐτούς, παρέστησεν ὕδατα ὡσεὶ ἀσκόν. Καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν νεφέλῃ ἡμέρας, καὶ ὅλην τὴν νύκτα ἐν φωτισμῷ πυρός. Διέρρηξε πέτραν ἐν ἐρήμῳ, καὶ ἐπότισεν αὐτοὺς ὡς ἐν ἀβύσσῳ πολλῇ. Καὶ ἐξήγαγεν ὕδωρ ἐκ πέτρας, καὶ κατήγαγεν ὡς ποταμοὺς ὕδατα. Καὶ προσέθεντο ἔτι τοῦ ἁμαρτάνειν αὐτῷ. Παρεπίκραναν τὸν ὕψιστον ἐν ἀνύδρῳ, καὶ ἐξεπείρασαν τὸν θεὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, Τοῦ αἰτῆσαι βρώματα ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν. Καὶ κατελάλησαν τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπον, Μὴ δυνήσεται ὁ θεὸς ἑτοιμάσαι τράπεζαν ἐν ἐρήμῳ; ἐπεὶ ἐπάταξε πέτραν, καὶ ἐρρύησαν ὕδατα, καὶ χείμαρροι κατεκλύσθησαν. Μὴ καὶ ἄρτον δύναται δοῦναι, ἢ ἑτοιμάσαι τράπεζαν τῷ λαῷ αὐτοῦ; Διὰ τοῦτο ἤκουσε κύριος καὶ ἀνεβάλετο, καὶ πῦρ ἀνήφθη ἐν Ἰακώβ, καὶ ὀργὴ ἀνέβη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. Ὅτι οὐκ ἐπίστευσαν ἐν τῷ θεῷ, οὐδὲ ἤλπισαν ἐπὶ τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Καὶ ἐνετείλατο νεφέλαις ὑπεράνωθεν, καὶ θύρας οὐρανοῦ ἀνέῳξε. Καὶ ἔβρεξεν αὐτοῖς μάννα φαγεῖν, καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς. Ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος, ἐπισιτισμὸν ἀπέστειλεν αὐτοῖς εἰς πλησμονήν. Ἀπῆρεν νότον ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἐπήγαγεν ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ λίβα. Καὶ ἔβρεξεν ἐπ᾽ αὐτοὺς ὡσεὶ χοῦν σάρκας, Καὶ ὡσεὶ ἄμμον θαλασσῶν πετεινὰ πτερωτά. Καὶ ἐπέπεσον ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, κύκλῳ τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν. Καὶ ἔφαγον καὶ ἐνεπλήσθησαν σφόδρα, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ἤνεγκεν αὐτοῖς, οὐκ ἐστερήθησαν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν. Ἔτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἀνέβη ἐπ᾽ αὐτούς. Καὶ ἀπέκτεινεν ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Ἰσραὴλ συνεπόδισεν. Ἐν πᾶσι τούτοις ἥμαρτον ἔτι,

credidit deo spũs eius. Filii ephraim intendẽtes & mittentes arcum: terga verterunt in die belli. Nõ custodierunt pactum dei: & in lege eius noluerũt ingredi. Et obliti sunt cõmutationũ eius: & mirabiliũ eius q̃ ostẽdit eis. Corã patribus eorũ fecit mirabilia: in terra egypti in regiõe taneos. Diuisit mare & traduxit eos: & stare fecit aqs q̃si aceruũ. Et duxit eos i nube p diem: & tota nocte in lumine ignis. Scidit petrã in deserto & potũ dedit q̃si de abyssis magnis. Et eduxit riuos de petra: & elicuit quasi flumina aqs. Et addiderunt vltra peccare ei: vt prouocarent excelsum in inuio. Et tẽtauerũt deũ i cordibus suis: petẽtes cibũ aĩe sue. Et loquẽtes cõtra deũ dicebant: nunquid poterit deus põere mensam in solitudie? Ecce pcussit petrã & fluxerunt aq̃ & torrẽtes inũdauerũt: nunquid & panem poterit dare aut pparare carnẽ populo suo? Ideo audiuit dñs & distulit: & ignis accensus est in iacob: & furor ascendit in israel. Quia nõ crediderunt in deo: nec habuerunt fiduciam in salutari eius. Et precepit nubibus desuper: & portas celi apuit. Et pluit super eos mãna vt comederent: & triticum celi dedit eis. Panem fortiũ comedit vir: cibaria misit eis in saturitatem. Abstulit eurum de celo: & induxit in fortitudine sua africum. Et pluit super eos quasi puluerẽ carnes: & q̃si arenam maris volatilia pennata. Et ceciderũt i medio castroz ei⁹: in circuitu tabernaculorũ eius. Et comederunt & saturati sunt nimis: & desideriũ eorũ attulit eis. Nõ idiguerũt d̃ cupiditate sua: cũ adhuc cibus eẽt i ore eorũ. Furor ergo dei ascẽdit sup eos: & occidit pigues eorum & electos israel incuruauit. In oĩbus his peccauerunt vltra:

נאמנה את אל רוחו: בני אפרים
נושקי רומי קשת הפכו ביום קרב:
לא שמרו ברית אלהים ובתורתו
מאנו ללכת: וישכחו עלילותיו
ונפלאותיו אשר הראם: נגד
אבותם עשה פלא בארץ מצרים
שדה צען: בקע ים ויעבירם
ויצב מים כמו נד: וינחם בענן
יומם וכל הלילה באור אש:
יבקע צרים במדבר וישק כתהמות
רבה: ויוצא נוזלים מסלע
ויורד כנהרות מים: ויוסיפו
עוד לחטא לו למרות עליון בציה:
וינסו אל בלבבם לשאל אכל
לנפשם: וידברו באלהים אמרו
היוכל אל לערך שלחן במדבר:
הן הכה צור ויזובו מים ונחלים
ישטפו הגם לחם יוכל תת אם
יכין שאר לעמו: לכן שמע יהוה
ויתעבר ואש נשקה ביעקב
וגם אף עלה בישראל: כי לא
האמינו באלהים ולא בטחו
בישועתו: ויצו שחקים ממעל
ודלתי שמים פתח: וימטר עליהם
מן לאכל ודגן שמים נתן למו:
לחם אבירים אכל איש צידה
שלח להם לשבע: יסע קדים
בשמים וינהג בעזו תימן: וימטר
עליהם כעפר שאר וכחול ימים
עוף כנף: ויפל בקרב מחנהו
סביב למשכנותיו: ויאכלו
וישבעו מאד ותאותם יבא להם:
לא זרו מתאותם עוד אכלם
בפיהם: ואף אלהים עלה בהם
ויהרג במשמניהם ובחורי ישראל
הכריע: בכל זאת חטאו עוד

ולא האמינו בנפלאותיו: ויכל בהבל ימיהם ושנותם בבהלה: אם הרגם ודרשוהו ושבו ושחרו אל: ויזכרו כי אלהים צורם ואל עליון גאלם: ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו: ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו: והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו: ויזכר כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב: כמה ימרוהו במדבר יעציבוהו בישימון: וישובו וינסו אל וקדוש ישראל התוו: לא זכרו את ידו יום אשר פדם מני צר: אשר שם במצרים אותותיו ומופתיו בשדה צען: ויהפך לדם יאריהם ונזליהם בל ישתיון: ישלח בהם ערב ויאכלם וצפרדע ותשחיתם: ויתן לחסיל יבולם ויגיעם לארבה: יהרג בברד גפנם ושקמותם בחנמל: ויסגר לברד בעירם ומקניהם לרשפים: ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים: יפלס נתיב לאפו לא חשך ממות נפשם וחיתם לדבר הסגיר: ויך כל בכור במצרים ראשית אונים באהלי חם: ויסע כצאן עמו וינהגם כעדר במדבר: וינחם לבטח ולא פחדו ואת אויביהם כסה הים: ויביאם אל גבול קדשו הר זה קנתה ימינו: ויגרש מפניהם גוים ויפילם בחבל נחלה וישכן באהליהם

& nõ crediderũt mirabilibus suis. Et consumpsit in vanitate dies eorũ: & annos eorũ velociter. Si occidebat eos tũc reqrebãt eũ: & conuertebãtur & diluculo cõsurgebãt ad deũ. Et recordabãtur quia deus fortitudo eorũ: & deus excelsus redẽptor eorũ est. Et lactauerũt eũ i ore suo: & ligua sua mẽtiti sunt ei. Cor aũt eorũ nõ erat firmũ cum eo: nec pmãserũt in pacto eius. Ipse vero misericors ppiciabitur iniqtati & nõ dispdet: multũq; auertit irã suã & nõ suscitabit totũ furorẽ suũ. Sed recordatus est q caro eẽnt: spũs vadens & non reuertens. Quoties puocauerũt eũ in deserto: afflixerũt eũ i solitudie. Et cõuersi sunt & tẽtauerũt deũ: & sctm̃ isrl' cõcitauerũt. Nõ sunt recordati manus ei9: die q̃ redemit eos a tribulãte. Qui fecit in egypto signa sua: & ostenta sua i regione taneos. Qui conuertit i sãguinẽ fluuios eorũ: & riuos eorũ vt nõ biberẽt. Qui imisit eis oẽ genus muscarũ vt comederent eos: & ranas vt dispderẽt eos. Qui dedit brucho germen eorũ: & laborẽ eorũ locuste. Qui occidit in grãdine vineas eorũ: & sycomoros eorũ i frigorẽ. Qui tradidit grandini pascua eorũ: & iumẽta eorũ volucribus. Qui misit in eos irã furoris sui: idignationẽ & comminationẽ & angustiã: imissionẽ ãgelorũ malorũ. Muniuit semitam furori suo: nõ pepcit a morte aĩe eorũ: & animãtia eorũ pesti tradidit. Et pcussit oẽ priogenitũ i egypto: pricipiũ ptus in tabernaculis chã. Et tulit velut oues ppl'm suũ: & miauit eos sicut gregẽ i deserto. Et eduxit eos cũ fiducia & absq; timore: inimicos ãt eorũ opuit mare. Et eduxit eos ad terminũ sctificatũ suũ: mõtẽ hũc quẽ possidet dextera eius. Et eiecit a facie eorũ gentes: & possidere eos fecit in

Καὶ οὐκ ἐπίστευσαν ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ. Καὶ ἐξέλιπον ἐν ματαιότητι αἱ ἡμέραι αὐτῶν, καὶ τὰ ἔτη αὐτῶν μετὰ σπουδῆς. Ὅταν ἀπέκτεινεν αὐτούς, τότε ἐξεζήτουν αὐτόν, καὶ ἐπέστρεφον καὶ ὤρθριζον πρὸς τὸν θεόν. Καὶ ἐμνήσθησαν, ὅτι ὁ θεὸς βοηθὸς αὐτῶν ἐστι, καὶ ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος λυτρωτὴς αὐτῶν ἐστι. Καὶ ἠγάπησαν αὐτὸν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἐψεύσαντο αὐτῷ. Ἡ δὲ καρδία αὐτῶν οὐκ εὐθεῖα μετ᾽ αὐτοῦ, οὐδὲ ἐπιστώθησαν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ. Αὐτὸς δέ ἐστιν οἰκτίρμων καὶ ἱλάσεται ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ οὐ διαφθερεῖ. Καὶ πληθυνεῖ τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ ἐκκαύσει πᾶσαν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. Καὶ ἐμνήσθη ὅτι σάρξ εἰσι, πνεῦμα πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον. Ποσάκις παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, παρώργισαν αὐτὸν ἐν γῇ ἀνύδρῳ. Καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἐπείρασαν τὸν θεόν, καὶ τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ παρώξυναν. Καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἡμέρας ἧς ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς θλίβοντος. Ὡς ἔθετο ἐν Αἰγύπτῳ τὰ σημεῖα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέρατα αὐτοῦ ἐν πεδίῳ Τάνεως. Καὶ μετέστρεψεν εἰς αἷμα τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ ὀμβρήματα αὐτῶν ὅπως μὴ πίωσιν. Ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς κυνόμυιαν, καὶ κατέφαγεν αὐτούς, καὶ βάτραχον, καὶ διέφθειρεν αὐτούς. Καὶ ἔδωκε τῇ ἐρυσίβῃ τοὺς καρποὺς αὐτῶν, καὶ τοὺς πόνους αὐτῶν τῇ ἀκρίδι. Ἀπέκτεινεν ἐν χαλάζῃ τὴν ἄμπελον αὐτῶν, καὶ τὰς συκαμίνους αὐτῶν ἐν τῇ πάχνῃ. Καὶ παρέδωκεν εἰς χάλαζαν τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν τῷ πυρί. Ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ, θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλῖψιν, ἀποστολὴν δι᾽ ἀγγέλων πονηρῶν. Ὡδοποίησε τρίβον τῇ ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐφείσατο ἀπὸ θανάτου τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν εἰς θάνατον συνέκλεισε. Καὶ ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτου, ἀπαρχὴν παντὸς πόνου αὐτῶν ἐν τοῖς σκηνώμασι Χάμ. Καὶ ἀπῆρεν ὡς πρόβατα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς ὡσεὶ ποίμνιον ἐν ἐρήμῳ. Καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐπ᾽ ἐλπίδι, καὶ οὐκ ἐδειλίασαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ἐκάλυψε θάλασσα. Καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς ὄρος ἁγιάσματος αὐτοῦ, ὄρος τοῦτο ὃ ἐκτήσατο ἡ δεξιὰ αὐτοῦ. Καὶ ἐξέβαλεν ἀπὸ προσώπου αὐτῶν ἔθνη, καὶ ἐκληροδότησεν αὐτοὺς ἐν σχοινίῳ κληροδοσίας, καὶ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς

σκηνώμασιν αὐτῶν τὰς φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ ἐπείρασαν καὶ παρεπίκραναν τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο. Καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἠθέτησαν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν μετεστράφησαν εἰς τόξον στρεβλόν. Καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐν τοῖς βουνοῖς αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν παρεζήλωσαν αὐτόν. Ἤκουσεν ὁ θεὸς καὶ ὑπερεῖδε, καὶ ἐξουδένωσε σφόδρα τὸν Ἰσραήλ. Καὶ ἀπώσατο τὴν σκηνὴν Σιλώμ, σκήνωμα ὃ κατεσκήνωσεν ἐν ἀνθρώποις. Καὶ παρέδωκεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν. Καὶ συνέκλεισεν ἐν ῥομφαίᾳ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ὑπερεῖδε. Τοὺς νεανίσκους αὐτῶν κατέφαγε πῦρ, καὶ αἱ παρθένοι αὐτῶν οὐκ ἐπενθήθησαν. Οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἔπεσον, καὶ αἱ χῆραι αὐτῶν οὐ κλαυθήσονται. Καὶ ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπνῶν κύριος, ὡς δυνατὸς καὶ κεκραιπαληκὼς ἐξ οἴνου. Καὶ ἐπάταξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, ὄνειδος αἰώνιον ἔδωκεν αὐτοῖς. Καὶ ἀπώσατο τὸ σκήνωμα Ἰωσήφ, καὶ τὴν φυλὴν Ἐφραὶμ οὐκ ἐξελέξατο. Καὶ ἐξελέξατο τὴν φυλὴν Ἰούδα, τὸ ὄρος τὸ Σιὼν ὃ ἠγάπησε. Καὶ ᾠκοδόμησεν ὡς μονοκέρωτος τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ, ἐν τῇ γῇ ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐξελέξατο Δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸν ἐκ τῶν ποιμνίων τῶν προβάτων. Ἐξόπισθεν τῶν λοχευομένων ἔλαβεν αὐτόν, ποιμαίνειν Ἰακὼβ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ ἐποίμανεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀκακίᾳ τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὡδήγησεν αὐτούς.

Psalmus asaph. 78.

Ψαλμὸς τῷ Ἀσάφ. οη.

Ὁ θεός, ἤλθοσαν ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου, ἐμίαναν τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου. Ἔθεντο Ἱερουσαλὴμ ὡς ὀπωροφυλάκιον, ἔθεντο τὰ θνησιμαῖα τῶν δούλων σου βρώματα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, τὰς σάρκας τῶν ὁσίων σου τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. Ἐξέχεαν τὸ αἷμα αὐτῶν ὡσεὶ ὕδωρ κύκλῳ Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἦν ὁ θάπτων. Ἐγενήθημεν ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. Ἕως πότε, κύριε, ὀργισθήσῃ εἰς τέλος, ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ὁ ζῆλός σου; Ἔκχεον τὴν ὀργήν σου ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ γινώσκοντά σε, καὶ ἐπὶ

funiculo hereditatẽ: & collocauit in tabernaculis eorũ tribus israel. Et tentauerũt & puocauerũt deũ excelsum: & testimonia eius nõ custodierũt. Auersi sunt & puaricati sũt vt patres eorũ: incuruati sunt q̃si arcus inutilis. Et puocauerũt eũ in excelsis suis: & in sculptilibus suis ad emulãdũ cõcitauerũt eũ. Audiuit deus & distulit: & piecit vehementer isrl'. Et reliquit tabernaculũ silo: tẽtoriũ quod collocauit inter homĩes. Tradidit in captiuitatẽ virtutẽ suã: & decorẽ suum in manu hostis. Et cõclusit in gladio populũ suũ: & hereditatẽ suã distulit. Iuuenes ei9 deuorauit ignis: & virgies eius nemo luxit. Sacerdotes eius gladio ceciderũt: & vidue eius nõ sunt flete. Euigilauit q̃si dormiens dñs: q̃si fortis post crapulã vini. Et pcussit hostes suos retrorsũ: opprobriũ sẽpiternũ dedit eis. Et piecit tabernaculum ioseph: & tribũ ephraim nõ elegit. Sed elegit tribũ iuda: mõtẽ sion quẽ dilexit. Et edificauit i similitudĩe monocerotis sãctuariũ suũ: q̃si terrã quã fundauit ill'ud in seculũ. Et elegit dd̃ seruũ suũ: & tulit eũ de gregibus ouiũ. Sequẽtẽ fetas adduxit eũ: vt pasceret in iacob ppl'm eius & in isrl' hereditatẽ suã. Qui pauit eos i simplicitate cordis sui: & in prudẽtia manuũ suarũ dux eorũ fuit.

Canticum asaph. 79.

Deus venerũt gẽtes in hereditatem tuã: polluerunt templũ sanctum tuum: posuerunt hierusalẽ in aceruos lapidum. Dederunt cadauera seruorũ tuorũ escã auibus celi: carnes sanctorũ tuorum bestiis terre. Effuderunt sanguinẽ eorũ q̃si aquã in circuitu hierusalem: & nõ erat q sepeliret. Facti sumus opprobriũ vicinis nr̃is: subsãnatio & derisio his qui in circuitu nr̃o sunt. Vsq; quo dñe irasceris i finẽ: ardebit q̃si ignis zelus tuus. Effunde furorem tuum super gentes que non cognouerunt te: & super

שבטי ישראל: וינסו וימרו את אלהים עליון ועדותיו לא שמרו: ויסגו ויבגדו כאבותם נהפכו כקשת רמיה: ויכעיסוהו בבמותם ובפסיליהם יקניאוהו: שמע אלהים ויתעבר וימאס מאד בישראל: ויטש משכן שלו אהל שכן באדם: ויתן לשבי עזו ותפארתו ביד צר: ויסגר לחרב עמו ובנחלתו התעבר: בחוריו אכלה אש ובתולתיו לא הוללו: כהניו בחרב נפלו ואלמנתיו לא תבכינה: ויקץ כישן אדני כגבור מתרונן מיין: ויך צריו אחור חרפת עולם נתן למו: וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר: ויבחר את שבט יהודה את הר ציון אשר אהב: ויבן כמו רמים מקדשו כארץ יסדה לעולם: ויבחר בדוד עבדו ויקחהו ממכלאות צאן: מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו ובישראל נחלתו: וירעם כתם לבבו ובתבונות כפיו ינחם:

lxxix.

מזמור לאסף

אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלם לעיים: נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ: שפכו דמם כמים סביבות ירושלם ואין קובר: היינו חרפה לשכנינו לעג וקלס לסביבותינו: עד מה יהוה תאנף לנצח תבער כמו אש קנאתך: שפך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך ועל

ממלכות אשר בשמך לא קראו: כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו: אל תזכר לנו עונת ראשנים מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד: עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך: למה יאמרו הגוים איה אלהיהם יודע בגוים לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך: תבוא לפניך אנקת אסיר כגדל זרועך הותר בני תמותה: והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך אדני: ואנחנו עמך וצאן מרעיתך נודה לך לעולם לדור ודר נספר תהלתך:

lxxx.

למנצח אל ששנים עדות לאסף מזמור: רעה ישראל האזינה נהג כצאן יוסף ישב הכרובים הופיעה: לפני אפרים ובנימן ומנשה עוררה את גבורתך ולכה לישועתה לנו: אלהים השיבנו והאר פניך ונושעה: יהוה אלהים צבאות עד מתי עשנת בתפלת עמך: האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שליש: תשימנו מדון לשכנינו ואיבינו ילעגו למו: אלהים צבאות השיבנו והאר פניך ונושעה: גפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותטעה: פנית לפניה ותשרש שרשיה ותמלא ארץ: כסו הרים צלה וענפיה ארזי אל: תשלח קצירה עד ים ואל נהר יונקותיה: למה פרצת גדריה וארוה כל עברי דרך: יכרסמנה

מלך · זכר שמם · עוה קדם · דלל · כבד · נצל · אמר · ידע · בוא שפך · גדל אסר · יתר זרע · שוב מות · ידה רעה · ספר עלכ · הלל · עוד נצח · זמר · אזן · יפע כרב · גבר פנה · ישע ילך · אור שוב · ישע · אבל כלל · שקה · שלש שום · לעג דון · נבש נסע · כנה נטע · שרש פנה · כסה מלא · שלח צלל · ינק קצר · ארה · כרסם

regna que nomen tuū non inuocauerunt. Quia comederunt iacob: & decorem eius desolauerūt. Ne recorderis iniquitatū nrarū veterum: cito occupēt nos misericordie tue quia attenuati sum9 nimis. Auxiliare nobis deus salutis nostre ppter gloriam nominis tui: & libera nos & ppitiare pctis nr̄is propter nomē tuū. Quare dicunt gentes vbi est deus eorū: nota fiat in gētibus añ oculos nr̄os vltio sanguinis seruorū tuorūq effusus est. Ingrediatur corā te gemitus victorū: in magnitudine brachii tui relinq̄ filios interitus. Et redde vicinis nr̄is septuplū in sinu eorū: opprobriū suū qd exprobrauerūt tibi dñe. Nos enī populus tuus & grex pascue tue: cōfitebimur tibi in sempiternū: in gn̄atione & gn̄atiōe narrabimus laudes tuas. Victori pro liliis testimonii: asaph canticum. 80.

Pastor israel ausculta: qui ducis quasi gregē ioseph: qui sedes sup cherubim ostende. Ante ephraim & beniamin & manasse suscita fortitudinē tuā: & veni vt saluos facias nos. Deus conuerte nos: & ostēde faciē tuā & salui erim9. Dñe deus exercituū vsq3 quo fumabis ad orationem populi tui? Cibasti nos pane flebili: & potasti nos in lachrymis triplr. Posuisti nos in cōtētionē vicinis nostris: & inimici nr̄i subsannauerūt nos. Deus exercituū cōuerte nos: & ostēde faciē tuam & salui erimus. Vineam de egypto tulisti: eiecisti gentes & plātasti eā. Preparasti añ faciē ei9: & stabilisti radices eius: & repleuit terrā. Opti sūt mōtes vmbra ei9: & rami illi9 cedri dī. Expādit comas suas vsq3 ad mare: & vsq3 ad flumia germia sua. Quare dissipasti maceriā eius: & vindemiāt eā oēs qui trāseūt per viā. Vastauit eam

regna: q̄ nomē tuū nō inuocauerūt. Quia comederūt iacob: & locū ei9 desolauerūt. Ne memineris
βασιλείας, αἳ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέσαντο. Ὅτι κατέφαγον τὸν ἰακώβ, καὶ τὸν τόπον αὐτοῦ ἠρήμωσαν. Μὴ μνησθῇς
nr̄ay iniq̄tatū antiquay. Cito anticipēt nos
ἡμῶν ἀνομιῶν ἀρχαίων. Ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς
mie tue dñe: Qm̄ paupes facti sum9 nimis. Ad
οἱ οἰκτιρμοί σου κύριε, Ὅτι ἐπτωχεύσαμεν σφόδρα. Βοή-
iuua nos deus salutaris nr̄: pp gl̄iā nois
θησον ἡμῖν ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἕνεκεν τῆς δόξης τοῦ ὀνόματός
tui dñe libera nos. Et ppicius esto pctis nr̄is
σου κύριε ῥῦσαι ἡμᾶς. Καὶ ἱλάσθητι ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν
propter nomē tuū. Ne q̄n dicāt gētes: vbi
ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου. Μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη, ποῦ
est deus eoy: & innotescat in nationibus corā
ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ γνωσθήτω ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐνώπιον τῶν
oculis nr̄is vltio sāguinis seruoy
ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος τῶν δούλων
tuoy q̄ effusus ē. Introeat in cōspectu tuo gemitus
σου τοῦ ἐκκεχυμένου. Εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ὁ στεναγμὸς
cōpeditoy. Scd̄m magnitudinē bra
τῶν πεπεδημένων. Κατὰ τὴν μεγαλωσύνην τοῦ βραχί-
chii tui: posside filios mortificatoy. Redde
ονός σου, περιποίησαι τοὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων. Ἀπό-
vicinis nr̄is septuplū in sinu eoy:
δος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἑπταπλασίονα εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν
impperiū ipoy qd̄ expbrauerūt tibi dñe. Nos aūt pplus tuus
τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν ὃν ὠνείδισάν σε κύριε. Ἡμεῖς δὲ λαός σου
& oues pascue tue: Cōfitebimur tibi deus in
καὶ πρόβατα νομῆς σου, Ἀνθομολογησόμεθά σοι ὁ θεὸς εἰς τὸν
seculū: i gn̄atiōe & gn̄ationē annūtiabimus laudē tuā.
αἰῶνα, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἐξαγγελοῦμεν τὴν αἴνεσίν σου.

In finē pro iis qui cōmutabūtur testi
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων μαρ-
moniū asaph psalmus. 79.
τύριον τῷ ἀσὰφ ψαλμός. οθʹ.

Qui regis israel intēde: q̄ deducis velut ouē
Ὁ ποιμαίνων τὸν ἰσραὴλ πρόσχες, ὁ ὁδηγῶν ὡσεὶ πρόβα-
ioseph. Qui sedes sup cherubim manifestare:
τον τὸν ἰωσήφ. Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ ἐμφάνηθι, ἐ-
corā ephraī & beniamin & manasse. Excita po
ναντίον ἐφραὶμ καὶ βενιαμὶν καὶ μανασσῆ. Ἐξέγειρον τὴν δυ-
tētiā tuā & veni: vt saluos facias nos. Deus cōuerte
ναστείαν σου καὶ ἐλθέ, εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς. Ὁ θεὸς ἐπίστρεψον ἡ-
nos: & ostēde faciē tuā: & salui erimus. Dñe
μᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου, καὶ σωθησόμεθα. Κύριε
deus virtutū vsq3 quo irasceris sup orōnē
ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἕως πότε ὀργίζῃ ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν
seruoy tuoy? Cibabis nos pane lachrymay: & potū dabis nob
δούλων σου; Ψωμιεῖς ἡμᾶς ἄρτον δακρύων, καὶ ποτιεῖς ἡμᾶς
in lachrymis in mēsura. Posuisti nos in cōtradictionē vici
ἐν δάκρυσιν ἐν μέτρῳ. Ἔθου ἡμᾶς εἰς ἀντιλογίαν τοῖς γείτο-
nis nr̄is: & inimici nr̄i subsānauerūt nos. Dñe deus
σιν ἡμῶν, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ἐμυκτήρισαν ἡμᾶς. Κύριε ὁ θεὸς τῶν
virtutū cōuerte nos: & ostēde faciē tuā:
δυνάμεων ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου,
& salui erimus. Vineā de egypto trāstulisti: eiecisti
καὶ σωθησόμεθα. Ἄμπελον ἐξ αἰγύπτου μετῆρας, ἐξέβαλες
gētes & plātasti eā. Dux itineris fuisti i cōspectu e-
ἔθνη καὶ κατεφύτευσας αὐτήν. Ὡδοποίησας ἔμπροσθεν αὐ-
ius: & plātasti radices eius: & impleuit
τῆς, καὶ κατεφύτευσας τὰς ῥίζας αὐτῆς, καὶ ἐπλήρωσε τὴν
terrā. Opuit mōtes vmbra eius: & arbusta eius
γῆν. Ἐκάλυψεν ὄρη ἡ σκιὰ αὐτῆς, καὶ αἱ ἀναδενδράδες αὐτῆς
cedros dei. Extēdit palmites suos vsq3 ad ma
τὰς κέδρους τοῦ θεοῦ. Ἐξέτεινε τὰ κλήματα αὐτῆς ἕως θα-
re: & vsq3 ad flumina propagines eius.
λάσσης, καὶ ἕως ποταμῶν τὰς παραφυάδας αὐτῆς.
Ut qd̄ destruxisti maceriā eius: & vindemiāt e-
Ἱνατί καθεῖλες τὸν φραγμὸν αὐτῆς, καὶ τρυγῶσιν αὐ-
am oēs qui pretergrediūtur viā?
τὴν πάντες οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδόν;

Esaie. d.64.

Exterminauit eā aper de sylua: & singularis ferus depa
Ἐλυμήνατο αὐτὴν ὗς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μονιὸς ἄγριος κατενε-
stus est eā. Deus virtutū cōuertere iā: &
μήσατο αὐτήν. Ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον δή, καὶ
respice de celo & vide. Et visita vi-
ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε. Καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπε-
neā istā: & pfice eā: q̄ plātauit dextera
λον ταύτην, καὶ κατάρτισαι αὐτήν, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιά
tua. Et sup filiū hoīs: quē cōfirmasti tibi. In-
σου. Καὶ ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου, ὃν ἐκραταίωσας σεαυτῷ. Ἐμ-
cēsa igni & suffossa: ab increpatiōe
πεπυρισμένη πυρὶ καὶ ἀνεσκαμμένη, ἀπὸ ἐπιτιμήσεως τοῦ
vultus tui peribūt. Fiat manus tua sup virū
προσώπου σου ἀπολοῦνται. Γενηθήτω ἡ χείρ σου ἐπ' ἄνδρα
dextere tue: & sup filiū hoīs: quē cōfirmasti ti-
δεξιᾶς σου, καὶ ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου, ὃν ἐκραταίωσας σεαυ-
bi. Et nō discedim9 a te: viuificabis nos: &
τῷ. Καὶ οὐ μὴ ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ, ζωώσεις ἡμᾶς, καὶ τὸ
nomē tuū inuocabimus. Dñe deus virtutū cō
ὄνομά σου ἐπικαλεσόμεθα. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπί-
uerte nos: & ostēde faciē tuā: & sal
στρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου, καὶ σω-
ui erimus.
θησόμεθα.

In finē pro torcularibus psalmus asaph. 80.
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. πʹ.

Exultate deo adiutori nr̄o: iubilate
Ἀγαλλιᾶσθε τῷ θεῷ τῷ βοηθῷ ἡμῶν, ἀλαλάξατε τῷ
deo iacob. Sumite psalmū & date tympanū: psal-
θεῷ ἰακώβ. Λάβετε ψαλμὸν καὶ δότε τύμπανον, ψαλ-
teriū iocūdū cū cithara. Buccinate in neomenia
τήριον τερπνὸν μετὰ κιθάρας. Σαλπίσατε ἐν νεομηνίᾳ
tuba: in insigni die solēnitatis vr̄e. Quia pceptū
σάλπιγγι, ἐν εὐσήμῳ ἡμέρᾳ ἑορτῆς ὑμῶν. Ὅτι πρόσταγμα
in israel est: & iudiciū deo iacob. Testimoniū in
τῷ ἰσραὴλ ἐστί, καὶ κρίμα τῷ θεῷ ἰακώβ. Μαρτύριον ἐν
ioseph posuit illud: cū exiret ipe de t̄ra egypti.
τῷ ἰωσὴφ ἔθετο αὐτόν, ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτὸν ἐκ γῆς αἰγύπτου.
Linguā q̄ nō nouerat audiuit: diuertit ab onerib9
Γλῶσσαν ἣν οὐκ ἔγνω ἤκουσεν, ἀπέστησεν ἀπὸ ἄρσεων τὸν
dorsū eius. Manus eius in cophino seruierūt: in
νῶτον αὐτοῦ. Αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδούλευσαν, ἐν
tribulatiōe inuocasti me & liberaui te. Exaudiui te
θλίψει ἐπεκαλέσω με καὶ ἐρρυσάμην σε. Ἐπήκουσά σου
in abscōdito tēpestatis. Dp. Probaui te apd̄
ἐν ἀποκρύφῳ καταιγίδος. Διάψαλμα. Ἐδοκίμασά σε ἐπὶ
aquā cōtradictiōis. Audi pplūs me9 & cōtestor
ὕδατος ἀντιλογίας. Ἄκουσον λαός μου καὶ διαμαρτύρομαί
te. Israel si audieris me: nō erit in te deus re
σοι. Ἰσραὴλ ἐὰν ἀκούσῃς μου, οὐκ ἔσται ἐν σοὶ θεὸς πρόσφα-
cēs: neqȝ adorabis deū alienū. Ego enī sū do-
τος, οὐδὲ προσκυνήσεις θεῷ ἀλλοτρίῳ. Ἐγὼ γάρ εἰμι κύ-
minus de9 tu9: q̄ eduxi te de t̄ra egypti. Dila
ριος ὁ θεός σου, ὁ ἀναγαγών σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. Πλάτυ-
ta os tuū & implebo illud. Et nō audiuit pplūs
νον τὸ στόμα σου καὶ πληρώσω αὐτό. Καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ λαός
meus vocē meā: & israel nō intēdit mihi. Et dimi
μου τῆς φωνῆς μου, καὶ ἰσραὴλ οὐ προσέσχε μοι. Καὶ ἐξαπέ-
si eos sm̄ studia cordis eoy:
στειλα αὐτοὺς κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν,
ibunt in adinuētiōibus suis. Si pplūs me9
πορεύσονται ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. Εἰ ὁ λαός μου
audisset me: israel i viis meis si ambulasset: pro nihilo
ἤκουσέ μου, ἰσραὴλ ταῖς ὁδοῖς μου εἰ ἐπορεύθη, ἐν τῷ μηδὲ-
fortitā inimicos eoy humiliassē. Et sup tribu-
νὶ ἂν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ἐταπείνωσα. Καὶ ἐπὶ τοὺς θλί-
lātes eos misissē manū meā. Inimi-
βοντας αὐτοὺς ἐπέβαλον ἂν τὴν χεῖρά μου. Οἱ ἐχ-
ci dñi mētiti sūt ei: & erit tp̄s eoy
θροὶ κυρίου ἐψεύσαντο αὐτῷ, καὶ ἔσται ὁ καιρὸς αὐτῶν
in seculū. Et cibauit eos
εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐψώμισεν αὐτοὺς

Deu. 81. · Exo. 20.

aper de sylua: & oēs bestie agri depaste sūt eā. Deus exercituū reuertere obsecro: respice de celo & vide & visita vineam hanc. Et radicē quā plātauit dextera tua: & sup filium quē confirmasti tibi. Succensa igni & diruta: ab increpatiōe faciei tue pereant. Fiat manus tua sup virū dextere tue: & sup filiū hoīs quē cōfirmasti tibi. Et non recedemus a te: viuificabis nos & in noīe tuo vocabimus. Dñe deus exercituū cōuerte nos: & ostende faciem tuam & salui erimus.

Victori pro torcularibus: asaph. 81.

Laudate deū fortitudinē nr̄am: iubilate deo iacob. Assumite carmen & date tympanū: citharā decorā cū psalterio. Clangite in neomenia buccina: in medio mēse diei solēnitatis vr̄e. Quia legitimū israel est: & iudiciū deo iacob. Testimoniū in ioseph posuit eū cū egrederetur de terra egypti: labiū quod nesciebam audiui. Amoui ab onere hūerum eius: manus eius a cophino recesserunt. In tribulatione inuocasti & erui te: exaudiui te in abscōdito tonitrui: pbaui te sup aquā cōtradictiōis. Sp. Audi popule meus & contestor te israel si audieris me. Nō sit in te deus alienus: & nō adores deū peregrinū. Ego dñs deus tuus qui eduxi te de terra egypti: apri os tuū & iplebo illud. Et non audiuit ppl̄s meus vocē meā: & israel nō credidit mihi. Et dimisi eū in prauitate cordis sui: ambulabūt in cōsiliis suis. Vtinā populus meus audisset me: isr̄l in viis meis ambulasset. Quasi nihilū inimicos ei9 humiliassem: & sup hostes eorū vertissē manū meam. Qui oderūt dñm negabunt eū: & erit tp̄s eorū in sec̄lo. Et cibauit eos

חזיר מיער וזיז שדי ירענה: אלהים צבאות שוב נא הבט משמים וראה ופקד גפן זאת: וכנה אשר נטעה ימינך ועל בן אמצתה לך: שרופה באש כסוחה מגערת פניך יאבדו: תהי ידך על איש ימינך על בן אדם אמצת לך: ולא נסוג ממך תחיינו ובשמך נקרא: יהוה אלהים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה:

lxxxi.

למנצח על הגתית לאסף: הרנינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב: שאו זמרה ותנו תף כנור נעים עם נבל: תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו: כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב: עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע: הסירותי מסבל שכמו כפיו מדוד תעברנה: בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם אבחנך על מי מריבה סלה: שמע עמי ואעידה בך ישראל אם תשמע לי: לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר: אנכי יהוה אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו: ולא שמע עמי לקולי וישראל לא אבה לי: ואשלחהו בשרירות לבם ילכו במועצותיהם: לו עמי שמע לי ישראל בדרכי יהלכו: כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי: משנאי יהוה יכחשו לו ויהי עתם לעולם: ויאכילהו

חזר שדה · רעה נבט · כון ימן · שרף · כסח פנה · אבד היה · נסג · חיה קרא · שוב אור · פנה ישע · נצח נגן · רנן · עזז רוע · נשא נתן · תפף כנר · נעם שפר · חגג · שפט · עוד · שום יצא · שפה שמע · סור · עבר צור · חלץ ענה · בחן ריב · עוד · שמע היה · שחה · עלה · רחב פה · מלא · שלח שרר · יעץ · הלך כנע · צור שוב · שנא כחש · היה עת · עלם אכל

מחלב חטה ומצור דבש אשביעך׃ חנט שבע
מזמור לאסף **lxxxii.** זמר
אלהים נצב בעדת אל בקרב יצב יעד
אלהים ישפט׃ עד מתי תשפטו שפט
עול ופני רשעים תשאו סלה׃ פנה נשא
שפטו דל ויתום עני ורש יתם ענה
הצדיקו׃ פלטו דל ואביון מיד רוש צדק
רשעים הצילו׃ לא ידעו ולא אבה נצל
יבינו בחשכה יתהלכו ימוטו בין הלך
כל מוסדי ארץ׃ אני אמרתי מוט יסד
אלהים אתם ובני עליון כלכם׃ עלה
אכן כאדם תמותון וכאחד השרים מות שור
תפלו׃ קומה אלהים שפטה נפל
הארץ כי אתה תנחל בכל הגוים׃ נחל
שיר מזמור לאסף׃ **lxxxiii.** שור זמר
אלהים אל דמי לך אל תחרש דמה חרש
ואל תשקט אל׃ כי הנה אויביך שקט איב
יהמיון ומשנאיך נשאו ראש׃ המה שנא
על עמך יערימו סוד ויתיעצו ערם יעץ
על צפוניך׃ אמרו לכו ונכחידם צפן ילך
מגוי ולא יזכר שם ישראל כחד זכר
עוד׃ כי נועצו לב יחדו יעץ
עליך ברית יכרתו׃ אהלי אדום ברת כרת
וישמעאלים מואב והגרים׃
גבל ועמון ועמלק פלשת עם
ישבי צור׃ גם אשור נלוה לוה
עמם היו זרוע לבני לוט סלה׃ היה זרע
עשה להם כמדין כסיסרא כיבין
בנחל קישון׃ נשמדו בעין דאר שמד
היו דמן לאדמה׃ שיתמו נדיבמו היה שות
כערב וכזאב וכזבח וכצלמנע נדב
כל נסיכמו׃ אשר אמרו נירשה נסך ירש
לנו את נאות אלהים׃ אלהי שיתמו נוה
כגלגל כקש לפני רוח׃ כאש גלל פנה
תבער יער וכלהבה תלהט הרים׃ בער להט
כן תרדפם בסערך ובסופתך רדף

ex adipe frumenti: & de petra melle saturauit eos.

Psalmus asaph. 82.

DEus stetit in cetu dei: in medio deos diiudicat. Vsque quo iudicatis iniquitatē: & facies impiorum suscipitis? Sēp. Iudicate pauperi & pupillo: egenum & inopē iustificate. Saluate inopē & pauperē: de manu impiorū liberate. Non cognoscunt neque intelligunt: in tenebris ambulāt: mouebūtur omnia fundamēta terre. Ego dixi dii estis: & filii excelsi omnes vos. Ergo quasi adā moriemini: & quasi vnus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram: quoniam tu hereditabis omnes gentes.

Canticū psalmi asaph. 83.

DEus non silētium tibi: ne sileas & non quiescas deus. Quia ecce inimici tui tumultuati sunt: & qui oderūt te eleuauerūt caput. Cōtra populū tuū nequiter tractauerunt: inierūt cōsiliū aduersus arcanū tuū. Dixerit venite & cōteramus eos de gēte: & nō sit memoria nominis israel vltra. Quoniam tractauerūt corde pariter: cōtra te fedus pepigerūt. Tabernacula idumee & ismaelitarū moab & agareni. Gebal & āmon & amalec: palestina cum habitatoribus tyri. Sed & assur venit cū eis: facti sunt brachium filiorū loth. Sp. Fac illis sicut madiā & sisare: sicut iabin in torrente cisson. Cōtriti sunt in endor: fuerūt quasi sterquiliniū terre. Pone duces eorum sicut oreb & sicut zeb: & sicut zebee & salmanah oēs principes eorū. Qui dixerūt possideamus nobis pulchritudinē dei. Deus meus pōe eos vt rotā: quasi stipulā ante faciē venti. Quō ignis cōburit syluā: & sicut flāma deuorat mōtes. Sic persequere eos in tēpestate tua: & in turbine tuo

ex adipe frumēti: et de petra melle saturauit eos.
ἐκ στέατος πυροῦ, καὶ ἐκ πέτρας μέλι ἐχόρτασεν αὐτούς.

Psalmus asaph. 81.
Ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. πα.

DEus stetit in synagoga deorum: in medio aūt deos diiudicabit. Usque quo iudicatis iniquitatē: et facies peccatorum
Ὁ θεὸς ἔστη ἐν συναγωγῇ θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ θεοὺς διακρινεῖ. Ἕως πότε κρίνετε ἀδικίαν, καὶ πρόσωπα ἁμαρτωλῶν
sumitis? Iudicate pupillo et egeno: humilē et
λαμβάνετε; Κρίνατε ὀρφανῷ καὶ πτωχῷ, ταπεινὸν καὶ
pauperē iustificate. Eripite pauperem et egenū: de
πένητα δικαιώσατε. Ἐξέλεσθε πένητα καὶ πτωχόν, ἐκ
manu peccatoris liberate eum. Nescierūt neque
χειρὸς ἁμαρτωλοῦ ῥύσασθε αὐτόν. Οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ
intellexerūt: in tenebris ambulāt. Mouebūtur omnia fundamēta terre. Ego dixi: dii estis et filii excelsi
συνῆκαν, ἐν σκότει διαπορεύονται. Σαλευθήτωσαν πάντα τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου
omnes: vos aūt sicut homines moriemini: et sicut vnus
πάντες, ὑμεῖς δὲ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε, καὶ ὡς εἷς
de principibus cadetis. Surge deus iudica terrā: qm
τῶν ἀρχόντων πίπτετε. Ἀνάστα ὁ θεὸς κρῖνον τὴν γῆν, ὅτι
tu hereditabis in omnibus gētibus.
σὺ κατακληρονομήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν.

Joan. 10.

Cāticū psalmi asaph. 82.
Ὠδὴ ψαλμοῦ τῷ ἀσάφ. πβ.

DEus quis similis erit tibi? ne taceas neque cōpescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerūt: et qui oderūt te extulerūt caput. Super populū tuū malignauerūt cōsiliū: et cogitauerūt aduersus sanctos tuos.
Ὁ θεὸς τίς ὁμοιωθήσεταί σοι; μὴ σιγήσῃς μηδὲ καταπραΰνῃς ὁ θεός. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου ἤχησαν, καὶ οἱ μισοῦντές σε ἦραν κεφαλήν. Ἐπὶ τὸν λαόν σου κατεπανουργεύσαντο γνώμην, καὶ ἐβουλεύσαντο κατὰ τῶν ἁγίων σου.
Dixerūt: venite et disperdamus eos de gēte: et nō memoretur nomē israel vltra. Quoniam cogitauerūt vnanimiter simul: aduersus te testamētū disposuerūt. Tabernacula idumeorum et ismaelite: moab et agareni. Gebal et ammon et amalec: Alienigene cum habitātibus tyrū. Et enim et assur venit cum illis: facti sunt in adiutorium filiis lot. Dp. Fac illis sicut
Εἶπαν, δεῦτε καὶ ἐξολοθρεύσωμεν αὐτοὺς ἐξ ἔθνους, καὶ οὐ μὴ μνησθῇ τὸ ὄνομα ἰσραὴλ ἔτι. Ὅτι ἐβουλεύσαντο ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ σοῦ διαθήκην διέθεντο. Τὰ σκηνώματα τῶν ἰδουμαίων καὶ οἱ ἰσμαηλῖται, μωὰβ καὶ οἱ ἀγαρηνοί, Γεβὰλ καὶ ἀμμὼν καὶ ἀμαλήκ, Ἀλλόφυλοι μετὰ τῶν κατοικούντων τύρον. Καὶ γὰρ καὶ ἀσσοὺρ συμπαρεγένετο μετ' αὐτῶν, ἐγενήθησαν εἰς ἀντίληψιν τοῖς υἱοῖς λώτ. Διάψαλμα. Ποίησον αὐτοῖς ὡς
madiā et sisare: sicut iabin in torrente cisson. Disperierūt in endor: facti sūt vt stercus terre. Pone principes eorum sicut oreb et zeb et zebee et salmana: omnes principes eorum. Qui dixerūt: hereditate possideamus nobis sanctuariū dei. Deus meus pone illos vt rotā: sicut stipulā ante faciē venti.
τῇ μαδιὰμ καὶ τῷ σισάρᾳ, ὡς τῷ ἰαβὶμ ἐν τῷ χειμάρρῳ κισῶν. Ἐξωλοθρεύθησαν ἐν ἀενδώρ, ἐγενήθησαν ὡσεὶ κόπρος τῇ γῇ. Θοῦ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ὡς τὸν ὠρὴβ καὶ ζὴβ καὶ ζεβεὲ καὶ σαλμανάν, πάντας τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν. Οἵτινες εἶπον, κληρονομήσωμεν ἑαυτοῖς τὸ ἁγιαστήριον τοῦ θεοῦ. Ὁ θεός μου θοῦ αὐτοὺς ὡς τροχόν, ὡς καλάμην κατὰ πρόσωπον ἀνέμου.
Sicut ignis qui comburet syluā: sicut flāma que cōburet mōtes. Ita persequeris illos in tēpestate tua: et in ira tua
Ὡσεὶ πῦρ ὃ διαφλέξει δρυμόν, ὡσεὶ φλὸξ ἡ κατακαύσει ὄρη. Οὕτως καταδιώξεις αὐτοὺς ἐν τῇ καταιγίδι σου, καὶ ἐν τῇ ὀργῇ σου

Judic. 5. et 7.

Judic. 8.

turbabis eos. Imple facies eorum ignominia: et querēt nomē tuū dñe. Erubescāt et conturbētur in seculū seculi: et cōfundātur et pereāt. Et cognoscāt: quia nomē tibi dñs: tu solus altissimus in omni terra.
συνταράξεις αὐτούς. Πλήρωσον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀτιμίας, καὶ ζητήσουσι τὸ ὄνομά σου κύριε. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ταραχθήτωσαν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐντραπήτωσαν καὶ ἀπολέσθωσαν. Καὶ γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σοι κύριος, σὺ μόνος ὕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

In finē pro torcularibus filiis core psalmus. 83.
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. πγ.

QUā dilecta tabernacula tua dñe virtutū. Cōcupiscit et deficit aīa mea in atria domini. Cor meū et caro mea exultauerūt in deū viuū. Et enim passer inuenit sibi domū: et turtur nidū sibi: vbi ponet pullos suos. Altaria tua dñe virtutū: rex meus et deus meus. Beati qui habitāt in domo tua: in secula seculorum laudabūt te. Dp. Beatus vir: cui est auxiliū ipsius abs te: ascēsiones in corde suo disposuit. In valle lachrymarum: in loco quē posuit: et enim benedictiones dabit legislator. Ibunt de virtute in virtutē: videbitur deus deorum in sion. Dñe deus virtutū exaudi orōnē meā: auribus percipe deus iacob. Dp. Protector nr aspice deus: et respice in faciē christi tui. Quia melior ē dies vna in atriis tuis: super millia. Elegi abiectus esse in domo dei mei magis quā hitare me in tabnaculis peccatorum. Quia misericordiā et veritatē diligit dñs: deus grām et gloriā dabit. Dñs nō priuabit bonis eos qui ambulāt in innocētia. Dñe deus virtutū beatus hō qui sperat in te.
Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου κύριε τῶν δυνάμεων. Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ κυρίου. Ἡ καρδία μου καὶ ἡ σάρξ μου ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ θεὸν ζῶντα. Καὶ γὰρ στρουθίον εὗρεν ἑαυτῷ οἰκίαν, καὶ τρυγὼν νοσσιὰν ἑαυτῇ, οὗ θήσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς. Τὰ θυσιαστήριά σου κύριε τῶν δυνάμεων, ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου. Μακάριοι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων αἰνέσουσί σε. Διάψαλμα. Μακάριος ἀνήρ, ᾧ ἐστιν ἀντίληψις αὐτῷ παρὰ σοί, ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διέθετο. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, εἰς τὸν τόπον ὃν ἔθετο, καὶ γὰρ εὐλογίας δώσει ὁ νομοθετῶν. Πορεύσονται ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν, ὀφθήσεται ὁ θεὸς τῶν θεῶν ἐν σιών. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι ὁ θεὸς ἰακώβ. Διάψαλμα. Ὑπερασπιστὰ ἡμῶν ἴδε ὁ θεός, καὶ ἐπίβλεψον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. Ὅτι κρείσσων ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς σου, ὑπὲρ χιλιάδας. Ἐξελεξάμην παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν. Ὅτι ἔλεος καὶ ἀλήθειαν ἀγαπᾷ κύριος, ὁ θεὸς χάριν καὶ δόξαν δώσει. Κύριος οὐ στερήσει τὰ ἀγαθὰ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀκακίᾳ. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπὶ σέ.

In finē filiis core psalmus. 84.
Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. πδ.

BEnedixisti dñe terrā tuā: auertisti captiuitatē iacob. Remisisti iniquitates plebis tue: operuisti oia peccata eorum. Mitigasti omnē irā tuā: auertisti ab ira indignatiōis tue. Cōuerte nos deus salutaris nr: et auerte irā tuā a nobis. Nunquid in eternū irasceris nobis: aut extēdes irā tuā a generatiōe in generationē? Deus tu cōuersus viuificabis nos: et plebs tua
Εὐδόκησας κύριε τὴν γῆν σου, ἀπέστρεψας τὴν αἰχμαλωσίαν ἰακώβ. Ἀφῆκας τὰς ἀνομίας τῷ λαῷ σου, ἐκάλυψας πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Κατέπαυσας πᾶσαν τὴν ὀργήν σου, ἀπέστρεψας ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ σου. Ἐπίστρεψον ἡμᾶς ὁ θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν, καὶ ἀπόστρεψον τὸν θυμόν σου ἀφ' ἡμῶν. Μὴ εἰς τοὺς αἰῶνας ὀργισθῇς ἡμῖν; ἢ διατενεῖς τὴν ὀργήν σου ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν; Ὁ θεὸς σὺ ἐπιστρέψας ζωώσεις ἡμᾶς, καὶ ὁ λαός σου

conturbabis eos. Imple facies eorū ignominia: & querēt nomen tuū domine. Confundātur & conturbētur vsque in seculū: & erubescant & pereant. Et sciant quia nomē tuū est dñs: solus tu excelsus super omnem terram.

Victori pro torcularibus: filiorū core ps. 84.

QVam dilecta tabernacula tua domine exercituum. Desiderat & deficit anima mea in atria domini: cor meum & caro mea laudabūt deū viuētem. Siquidem passer inuenit domum: & auis nidum sibi vbi ponat pullos suos: altaria tua dñe exercituū rex meus & deus meus. Beati qui habitant in domo tua: adhuc laudabūt te. Sp. Btūs hō cuius in te est fortitudo: semite in corde suo. Trāseuntes in vallem fletus fontē ponēt eā: benedictiōe quoque amicietur doctor. Ibunt de fortitudie in fortitudinē: apparebūt apud deū in sion. Domine deus exercituū exaudi orationem meam: ausculta deus iacob. Semper. Clypeus noster vide deus: & attende faciē xpi tui. Quoniam melior ē dies in atriis tuis super milia: elegi abiectus eē in domo dei mei magis quā hitare ī tabernaculis impietatis. Quia sol & scutū dñs deus: grām & gloriā dabit dñs: nec phibebit bonū ab his q ābulāt in pfectiōe. Dñe exercituū btūs hō qui cōfidit ī te.

Victori filiorū core ps. 85.

PLacatus es dñe terre tue: reduxisti captiuitatē iacob. Dimisisti iniquitatē pplo tuo: opuisti oia pctā eorū. Sp. Cōtinuisti oēm indignationē tuā: cōuersus es ab ira furoris tui. Cōuerte nos deus iesus nr: & solue irā tuā aduersum nos. Noli ī eternū irasci nobis: extendēs irā tuā in gñationē & generationem. Non ne tu reuertens viuificabis nos: & ppls tuus

תבהלם׃ מלא פניהם קלון בהל פנה
ויבקשו שמך יהוה׃ יבשו קלה בקש
ויבהלו עדי עד ויחפרו ויאבדו׃ בוש
וידעו כי אתה שמך יהוה לבדך בהל חפר
עליון על כל הארץ׃ **lxxxiiii.** אבד בדד
למנצח על הגתית לבני קרח עלה
מזמור׃ מה ידידות משכנותיך נצח גת
יהוה צבאות׃ נכספה וגם כלתה זמר ידד
נפשי לחצרות יהוה לבי ובשרי שכן כסף כלה
ירננו אל אל חי׃ גם צפור רנן צפר
מצאה בית ודרור קן לה אשר דרר קנן
שתה אפרחיה את מזבחותיך שות פרח
יהוה צבאות מלכי ואלהי׃ אשרי זבח
יושבי ביתך עוד יהללוך סלה׃ ישב הלל
אשרי אדם עוז לו בך מסלות עזז סלל
בלבבם׃ עברי בעמק הבכא
מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה עין שות
מורה׃ ילכו מחיל אל חיל יראה עטה ירה
אל אלהים בציון׃ יהוה אלהים ראה
צבאות שמעה תפלתי האזינה פלל אזן
אלהי יעקב סלה׃ מגננו ראה
אלהים והבט פני משיחך׃ כי טוב נבט פנה
יום בחצריך מאלף בחרתי הסתופף משח ספף
בבית אלהי מדור באהלי רשע׃ כי
שמש ומגן יהוה אלהים חן וכבוד כבד
יתן יהוה לא ימנע טוב להולכים נתן מנע
בתמים׃ יהוה צבאות אשרי אדם הלך תמם
בטח בך׃ **lxxxv.** למנצח לבני קרח נצח
מזמור׃ רצית יהוה ארצך שבת זמר רצה
שבות יעקב׃ נשאת עון עמך כסית שוב שבה
כל חטאתם סלה׃ אספת כל כסה
עברתך השיבות מחרון אפך׃ שוב חרה
שובנו אלהי ישענו והפר פור
כעסך עמנו׃ הלעולם תאנף עלם אנף
בנו תמשך אפך לדור ודר׃ משך
הלא אתה תשוב תחינו ועמך שוב חיה

laetabitur in te. Ostende nobis dñe misericordiam tuam: & salutare tuū da nobis. Audiā qd loqtur deus dñs: loqtur enī pacē ad ppl'm suū & ad sctōs suos: vt nō cōuertātur ad stultitiā. Verūtamē ꝓpe est his qui timent eū salutare eius: vt inhabitet glīa in terra nrā. Mīa & veritas occurrerūt sibi: iustitia & pax deosculate sunt. Veritas de terra orta ē: & iustitia de celo prospexit. Sed & dñs dabit bonū: & terra nrā dabit germē suū. Iustitia añ eū ibit: & ponet in via gressus suos.

lxxxvi.

Oratio dauid. 86.

Inclina dñe aurē tuam & exaudi me: quia egenus & pauper sum ego. Custodi animā meā qm̄ sctūs sum: salua seruū tuum deus meus qui confidit in te. Miserere mei dñe: qm̄ ad te clamabo tota die. Letifica aīam serui tui: quia ad te dñe animā meā leuo. Tu enī es dñe bonus & ꝓpicia bilis: & multus mīa oībus qui īuocāt te. Exaudi dñe orōnē meā: & ausculta vocē depcationū mearū. In die tribulatiōis mee inuocabo te: quia exaudies me. Nō est sīlis tui in diis dñe: & non est iuxta opera tua. Oēs gentes quas fecisti venient & adorabunt coram te dñe: & glorificabūt nomē tuū. Quia magnus es tu & faciens mirabilia: tu es deus solus. Doce me domine viam tuam: vt ambulem in veritate tua: vnicum fac cor meum vt timeat nomē tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo: & glorificabo nomē tuū i eternū. Quia mīa tua magna est super me: & eruisti animam meam de inferno extremo. Deus supbi surrexerunt aduersus me: & cetus robustorum quesierunt animā meam & non posuerunt te in conspectu suo. Tu autem dñe deus misericors & clemens: patiēs & multe misericordie

& verax. Respice ad me & miserere mei: da fortitudinem tuā seruo tuo: & salua filiū ancille tue. Fac mecū signū in bonitate: & videant qui oderunt me & confundantur: quia tu domine auxiliatus es mihi & consolatus es me.

lxxxvii.

Filiorum core psalmus cantici. 87.

Fundamētū eius in mōtibus sāctuarii. Diligit dñs portas siō: sup oīa tabernacula iacob. Gloriosa dicta sūt ī te ciuitas dei. Sēper. Cōmemorabor supbie & babylōis sciētib' me: ecce palestina & tyrus cū ethiopia iste natus est ibi. Ad siō autē dicetur: vir & vir natus est in ea: & ipse fundauit eā excelsus. Dñs narrabit scribēs popl'os: iste natus est ibi. Semper. Et cātores quasi in choris: oēs fōtes mei ī te.

lxxxviii.

Cāticū carminis filiorū core: victori super chorū ad pcinēdū: eruditio hemā ezraite. 88.

Domine deus salutis mee per diē clamaui: in nocte corā te. Ingrediatur ante te oratio mea: inclina aurē tuā ad laudationē meā. Quia repleta est malis anima mea: & vita mea ad infernū descendit. Reputatus sum cū descēdentibus in lacū: factus sum quasi hō inualidus. Inter mortuos liber: sicut interfecti dormiētes ī sepulchro quorū nō recordaris amplius: & q a manu tua abscisi sunt. Posuisti me in lacu nouissimo: in tenebris & in pfundo. Sup me cōfirmatus ē furor tuus: & cūctis fluctibus tuis afflixisti me. Sp. Lōge fecisti notos meos a me: posuisti me aboīatione eis clausū & nō prodeūte. Oculus meus infirmatus est ab afflictiōe: inuocaui te dñe tota die: expandi ad te palmas meas. Nunqd mortuis facies mirabilia: aut gigātes resurgēt & cōfitebūtur tibi? Sp. Nūqd narrabitur ī sepulchro mīa tua: & veritas tua ī pditiōe? Nūqd cognoscentur in

פלאך וצדקתך בארץ נשיה: ואני אליך יהוה שועתי ובבקר תפלתי תקדמך: למה יהוה תזנח נפשי תסתיר פניך ממני: עני אני וגוע מנער נשאתי אמיך אפונה: עלי עברו חרוניך בעותיך צמתתוני: סבוני כמים כל היום הקיפו עלי יחד: הרחקת ממני אהב ורע מידעי מחשך:

lxxxix.

משכיל לאיתן האזרחי: חסדי יהוה עולם אשירה לדר ודר אודיע אמונתך בפי: כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים תכן אמונתך בהם: כרתי ברית לבחירי נשבעתי לדוד עבדי: עד עולם אכין זרעך ובניתי לדר ודור כסאך סלה: ויודו שמים פלאך יהוה אף אמונתך בקהל קדשים: כי מי בשחק יערך ליהוה ידמה ליהוה בבני אלים: אל נערץ בסוד קדשים רבה ונורא על כל סביביו: יהוה אלהי צבאות מי כמוך חסין יה ואמונתך סביבותיך: אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם: אתה דכאת כחלל רהב בזרוע עזך פזרת אויביך: לך שמים אף לך ארץ תבל ומלאה אתה יסדתם: צפון וימין אתה בראתם תבור וחרמון בשמך ירננו: לך זרוע עם גבורה תעז ידך תרום ימינך: צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך: אשרי העם יודעי תרועה יהוה באור פניך יהלכון: בשמך יגילון כל

tenebris mirabilia tua: & iustitia tua in terra q̄ obliuiōi tradita ē? Ego aūt ad te dn̄e clamaui: & mãe oratio mea p̄ueniet te. Quare dn̄e abiicis aīam meã: abscōdis faciē tuã a me? Pauper ego sum & erūnosus ab adolescētia mea: portaui furorē tuū & cōturbatus sum. Per me transierūt ire tue: terrores tui opp̄sserūt me. Circundederūt me quasi aq̄ tota die: vallauerunt me pariter. Lōge fecisti a me amicū & sodalē: notos meos abstulisti. Eruditio ethã ezraite. 89.

Misericordias dn̄i in eternū cãtabo: in gn̄atiōe & gn̄ationē annūciabo veritatē tuã in ore meo. Q̄m dixi: Sēpiterna mia edificabitur: celos fundabis veritas tua in eis. Percussi fedus cum electo meo: iuraui dauid suo meo. Vsq̧ in eternū stabiliã semen tuum: & edificabo in gn̄atiōe & gn̄ationē thronum tuū. Sp. Cōfitebūtur celi mirabilia tua dn̄e: & veritatē tuã in ecclesia sctōꝝ. Quis ei in nubibus eq̄bitur dn̄o: assimilabitur domino in filiis dei? Deus inclitus in archano sanctorum nimio: & terribilis in cunctis q̄ circa eū sunt. Domine deus exercituū qs similis tui? fortissime domine: & veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris superbie maris: elationes gurgitū eius tu comprimis. Tu cōfregisti q̄si vulneratū supbū: in brachio forti tuo dispsisti inimicos tuos. Tui sunt celi & tua ē terra: orbē & plenitudinem eius tu fundasti. Aquilonem & dexterum tu creasti: thabor & hermon nomē tuū laudabūt. Tuū brachiū cū fortitudie: roboretur manus tua exaltetur dextera tua. Iustitia & iudiciū firmamentū throni tui: mia & veritas p̄cedēt faciē tuã. Btūs ppl's q nouit iubilū: dn̄e in lumine vult9 tui ābulabūt. In noie tuo exl'tabūt tota

τὰ θαυμάσιά σου, καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ἐν γῇ ἐπιλελησμένῃ; Κἀγὼ πρὸς σὲ κύριε ἐκέκραξα, καὶ τὸ πρωῒ ἡ προσευχή μου προφθάσει σε. Ἱνατί κύριε ἀπωθῇς τὴν ψυχήν μου, ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ; Πτωχός εἰμι ἐγώ, καὶ ἐν κόποις ἐκ νεότητός μου, ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθην καὶ ἐξηπορήθην. Ἐπ' ἐμὲ διῆλθον αἱ ὀργαί σου, οἱ φοβερισμοί σου ἐξετάραξάν με, ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ ὕδωρ. Ὅλην τὴν ἡμέραν περιέσχον με ἅμα, ἐμάκρυνας ἀπ' ἐμοῦ φίλον καὶ πλησίον, καὶ τοὺς γνωστούς μου ἀπὸ ταλαιπωρίας.

Συνέσεως αἰθὰμ τῷ ἰσραηλίτῃ. 88.

Τὰ ἐλέη σου κύριε εἰς τὸν αἰῶνα ᾄσομαι, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἀπαγγελῶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῷ στόματί μου. Ὅτι εἶπας εἰς τὸν αἰῶνα ἔλεος οἰκοδομηθήσεται, ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἑτοιμασθήσεται ἡ ἀλήθειά σου. Διεθέμην διαθήκην τοῖς ἐκλεκτοῖς μου, ὤμοσα δαυὶδ τῷ δούλῳ μου ἕως τοῦ αἰῶνος. Ἑτοιμάσω τὸ σπέρμα σου, καὶ οἰκοδομήσω εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν τὸν θρόνον σου. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοὶ τὰ θαυμάσιά σου κύριε, καὶ γὰρ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν ἐκκλησίᾳ ἁγίων. Ὅτι τίς ἐν νεφέλαις ἰσωθήσεται τῷ κυρίῳ, ὁμοιωθήσεται τῷ κυρίῳ ἐν υἱοῖς θεοῦ; Ὁ θεὸς ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων, μέγας καὶ φοβερὸς ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλῳ αὐτοῦ. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων τίς ὅμοιός σοι; δυνατὸς εἶ κύριε, καὶ ἡ ἀλήθειά σου κύκλῳ σου. Σὺ δεσπόζεις τοῦ κράτους τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ σάλον τῶν κυμάτων αὐτῆς σὺ καταπραΰνεις. Σὺ ἐταπείνωσας ὡς τραυματίαν ὑπερήφανον, ἐν τῷ βραχίονι τῆς δυνάμεώς σου διεσκόρπισας τοὺς ἐχθρούς σου. Σοί εἰσιν οἱ οὐρανοί, καὶ σή ἐστιν ἡ γῆ, τὴν οἰκουμένην καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς σὺ ἐθεμελίωσας, τὸν βορρᾶν καὶ τὴν θάλασσαν σὺ ἔκτισας. Θαβὼρ καὶ ἑρμὼν ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται, σὸς ὁ βραχίων μετὰ δυναστείας. Κραταιωθήτω ἡ χείρ σου, ὑψωθήτω ἡ δεξιά σου. Δικαιοσύνη καὶ κρίμα ἑτοιμασία τοῦ θρόνου σου. Ἔλεος καὶ ἀλήθεια προπορεύσονται πρὸ προσώπου σου. Μακάριος ὁ λαὸς ὁ γινώσκων ἀλαλαγμόν. Κύριε ἐν τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου πορεύσονται, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται ὅλην τὴν

ἡμέραν, καὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ὑψωθήσονται. Ὅτι καύχημα τῆς δυνάμεως αὐτῶν σὺ εἶ, καὶ ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου ὑψωθήσεται τὸ κέρας ἡμῶν. Ὅτι τοῦ κυρίου ἡ ἀντίληψις, καὶ τοῦ ἁγίου ἰσραὴλ βασιλέως ἡμῶν. Τότε ἐλάλησας ἐν ὁράσει τοῖς υἱοῖς σου, καὶ εἶπας, ἔθέμην βοήθειαν ἐπὶ δυνατόν, ὕψωσα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ μου. Εὗρον δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ μου ἔχρισα αὐτόν. Ἡ γὰρ χείρ μου συναντιλήψεται αὐτῷ, καὶ ὁ βραχίων μου κατισχύσει αὐτόν. Οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ, καὶ υἱὸς ἀνομίας οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν. Καὶ συγκόψω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς μισοῦντας αὐτὸν τροπώσομαι. Καὶ ἡ ἀλήθειά μου καὶ τὸ ἔλεός μου μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί μου ὑψωθήσεται τὸ κέρας αὐτοῦ. Καὶ θήσομαι ἐν θαλάσσῃ χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐν ποταμοῖς δεξιὰν αὐτοῦ. Αὐτὸς ἐπικαλέσεταί με, πατήρ μου εἶ σύ, θεός μου καὶ ἀντιλήπτωρ τῆς σωτηρίας μου. Κἀγὼ πρωτότοκον θήσομαι αὐτόν, ὑψηλὸν παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς. Εἰς τὸν αἰῶνα φυλάξω αὐτῷ τὸ ἔλεός μου, καὶ ἡ διαθήκη μου πιστὴ αὐτῷ. Καὶ θήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ. Ἐὰν ἐγκαταλίπωσιν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὸν νόμον μου, καὶ τοῖς κρίμασί μου μὴ πορευθῶσιν, ἐὰν τὰ δικαιώματά μου βεβηλώσωσι, καὶ τὰς ἐντολάς μου μὴ φυλάξωσιν, ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐν μάστιξι τὰς ἀδικίας αὐτῶν. Τὸ δὲ ἔλεός μου οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῶν, οὐδὲ μὴ ἀδικήσω ἐν τῇ ἀληθείᾳ μου, οὐδ' οὐ μὴ βεβηλώσω τὴν διαθήκην μου, καὶ τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων μου οὐ μὴ ἀθετήσω. Ἅπαξ ὤμοσα ἐν τῷ ἁγίῳ μου εἰ τῷ δαυὶδ ψεύσομαι. Τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μενεῖ, καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον μου, καὶ ὡς ἡ σελήνη κατηρτισμένη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ μάρτυς ἐν οὐρανῷ πιστός. Διάψαλμα. Σὺ δὲ ἀπώσω καὶ ἐξουδένωσας, ἀνεβάλου τὸν χριστόν σου. Κατέστρεψας τὴν διαθήκην τοῦ δούλου σου, ἐβεβήλωσας εἰς τὴν γῆν τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ. Καθεῖλες πάντας τοὺς φραγμοὺς αὐτοῦ, ἔθου τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ δειλίαν. Διήρπαζον αὐτὸν πάντες οἱ διοδεύοντες ὁδόν, ἐγενήθη ὄνειδος τοῖς γείτοσιν αὐτοῦ. Ὕψωσας τὴν δεξιὰν τῶν θλιβόν-

die: & in iustitia tua exaltabuntur. Quia gloria fortitudinis eorū tu es: & in voluntate tua eleuabis cornu nostrū. Quia a dn̄o est protectio nostra: & a scto israel rege nr̄o. Tunc locutus es per visionē sanctis tuis: & dixisti: posui adiutoriū super robustū: exaltaui electū de ppl'o. Inueni dauid seruū meū: oleo scto meo vnxi eū. Cū quo manus mea firma erit: & brachium meum roborauit eum. Non decipiet inimicus eum: & filius iniquitatis non affliget eū. Sed cōcidã ante faciem eius hostes illi9: & qui eū oderūt pcutiã. Veritas āt mea & mia mea erit cū eo: & in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponã in mari manū eius: & ī fluminibus dexterã eius. Ipē iuocabit me: pater meus es tu: de9 me9 & fortitudo salutis mee. Ego aūt primogenitū ponã eū: excelsū regibus terre. In et'nū custodiã ei mīam meã: & pactū meū fidele erit ei. Et ponã in ppetuū semē eius: & thronū eius sicut dies celi. Si ât dereliq̄rint filii eius legem meã: & in iudiciis meis nō ambulauerīt. Si cerimōias meas pphanauerīt: & p̄cepta mea nō custodierīt. Visitabo ī virga scelera eorū: & in plagis iniquitates eorū. Miam aūt meã nō auferã ab eo: nec mentiar in veritate mea. Nō violabo pactū meum: & qđ egressū est de labiis meis nō mutabo. Semel iuraui in sancto meo: ne dauid mētiar. Semē eius in sempiternū erit: & thrōus eius sicut sol in conspectu meo. Sicut luna stabilietur in sēpiternū: & testis in celo fidelis. Sēp. Tu āt repulisti & p̄iecisti: iratus es aduersus xp̄m tuū. Attenuasti pactū serui tui: pphanasti i terra diadema eius. Dissipasti oēs macerias eius: posuisti munitiōes eius pauorē. Diripuerūt eū oēs qui trāseunt p viã: fctūs ē op-

היום ובצדקתך ירומו: כי תפארת עזמו אתה וברצונך תרום קרננו: כי ליהוה מגננו ולקדוש ישראל מלכנו: אז דברת בחזון לחסידיך ותאמר שויתי עזר על גבור הרימותי בחור מעם: מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו: אשר ידי תכון עמו אף זרועי תאמצנו: לא ישא אויב בו ובן עולה לא יעננו: וכתותי מפניו צריו ומשנאיו אגוף: ואמונתי וחסדי עמו ובשמי תרום קרנו: ושמתי בים ידו ובנהרות ימינו: הוא יקראני אבי אתה אלי וצור ישועתי: אף אני בכור אתנהו עליון למלכי ארץ: לעולם אשמור לו חסדי ובריתי נאמנת לו: ושמתי לעד זרעו וכסאו כימי שמים: אם יעזבו בניו תורתי ובמשפטי לא ילכון: אם חקתי יחללו ומצותי לא ישמרו: ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם: וחסדי לא אפיר מעמו ולא אשקר באמונתי: לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה: אחת נשבעתי בקדשי אם לדוד אכזב: זרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש נגדי: כירח יכון עולם ועד בשחק נאמן סלה: ואתה זנחת ותמאס התעברת עם משיחך: נארתה ברית עבדך חללת לארץ נזרו: פרצת כל גדרתיו שמת מבצריו מחתה: שסהו כל עברי דרך היה חרפה לשכניו: הרימות ימין צריו

probriū vicinis suis. Eleuasti dexterā hostium eius: letificasti oēs inimicos illius. Auertisti robur gladii eius: & nō sublevasti eū in prelio. Quiescere fecisti mundiciā eius: & thronū illius in terra detraxisti. Abbreuiasti dies adolescētie eius: opuisti eū ignominia. Sp. Vsq₃ quo dñe abscōderis in finē? succēditur quasi ignis idignatio tua? Memēto mei de pfundo: alioqn q̄re frustra creasti filios hoīm? Quis est vir qui viuat & nō videat mortē: saluās aīa₃ suā de manu inferi? Sp. Vbi sunt mīe tue antique dñe: q̄s iurasti dd in veritate tua. Recordare dñe opprobrii seruorū tuorū: quia portaui in sinu meo oēs iniqtates ppulorū. Quibus exprobrauerūt inimici tui dñe: qbus exprobrauerunt vestigia xp̄i tui. Bñdictus dñs i sepiternū: amen & amē.

Oratio moysi viri dei. 90.

Domicī hītaculū tu factus es nobis: in gñatiōe & gñatōe. Anq₃ mōtes nascerentur & pturiretur terra & orbis: a seculo & vsq₃ ī seculū tu es deus. Cōuertēs hoīem vsq₃ ad cōtritionē: & dicēs reuertimini filii adā. Quia mille āni in oculis tuis sicut dies hesterna q̄ ptrāsiit & vigilia in nocte. Percutiēte te eos vt sōnīū erunt: mane q̄si herba ptrāsiēs. Mane floruit & abiit: ad vesperā contereretur atq₃ siccabitur. Cōsūpti eī sum9 in furore tuo. & ī indignatiōe tua cōturbati sum9. Posuisti iniquitates nr̄as corā te: negligētias nr̄as ī luce vultus tui. Oēs eī dies nr̄i trāsierūt ī furore tuo: cōsumpsimus āños nr̄os q̄si sermonē loq̄ns. Dies ānorū nr̄oꝝ in ipsis septuagīta ānis: si āt multū ē octogīta āni: & q̄ āpliꝰ est labor & dolor: q̄m trāsiuimus cito & aduolauimus. Quis nouit fortitudinē ire tue: & scd̄m timorē tuū idignationē tuā? Vt nume

rētur dies nr̄i sic oñde: & veniemus corde sapiēti. Reuertere dñe vsq₃quo: & exorabilis esto sup seruos tuos. Imple nos matutino mīa tua: & laudabimus & letabimur in cūctis dieb9 nr̄is. Letifica nos p diebus qbus afflixisti nos: & ānis quibus vidim9 mala. Appeat apd seruos tuos opus tuum: & glīa tua sup filios corū. Et sit decor dñi dei nr̄i sup nos: & opus manuum nr̄aꝝ cōfirma super nos: & opus manuum nostrarū confirma. 91.

Qui hītat ī abscondito excelsi: ī vmbraculo oīpotētis cōmorabitur. Dicens dño spes mea & fortitudo mea: deus meus cōfidā ī eo. Q̄m ipse liberabit te d laqueo venātiū: d morte īsidiaꝝ. In scapulis suis obūbrabit tibi & sub alis eius spabis: scutū & ptectio veritas eius. Nō timebis a timore nocturno: a sagitta volāte p diē. A peste ī tenebris ābulāte: a morsu īsanietis meridie. Cadēt a latere tuo mille & decē milia a dxtris tuis: ad te āt nō appropinq̄bit. Verūtn̄ oculis tuis videbis: & visionē ipiorū cernes. Tu enim es dñe spes mea. excelsū posuisti hītaculū tuū. Nō accedet ad te malū & lepra nō appꝓpīquabit tabernaculo tuo. Quia angelis suis mādabit de te: vt custodiāt te in oibus viis tuis. In manibus portabūt te: ne forte offēdas ad lapidē pedē tuū. Sup aspidē & basiliscū calcabis & conculcabis leonem & draconē. Q̄m mihi adhesit & liberabo eū: exaltabo eū q̄m cognouit nomē meū. Inuocabit me & exaudiā eū: cū ipso ero in tribulatiōe: eruā eū & glīficabo eū. Lōgitudie dierū iplebo eū: & oñdā illi salutare meū.

Psalmus cātici ī die sabbati. 92.

Bonū ē cōfiteri dño & psallere noī tuo altissime. Ad annūciādū mane mīam tuā: & fidē tuā ī noctibus. In decachordo & psalte

בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ
בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה גָּדְלוּ
מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ
מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע
וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת: בִּפְרֹחַ
רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל
פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי עַד:
וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה
אֹיְבֶיךָ יְהוָה כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ
יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן:
וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן
רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים
עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי:
צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן
יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה
בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד
יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים
יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר יְהוָה צוּרִי
וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ:

xciii.

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ
יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל
בַּל תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז
מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְהוָה
נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת
דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים
אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר
בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ
מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ יְהוָה
לְאֹרֶךְ יָמִים:

xciiii.

אֵל נְקָמוֹת יְהוָה אֵל נְקָמוֹת
הוֹפִיעַ: הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ
הָשֵׁב גְּמוּל עַל גֵּאִים: עַד מָתַי
רְשָׁעִים יְהוָה עַד מָתַי רְשָׁעִים
יַעֲלֹזוּ: יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק
יִתְאַמְּרוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן: עַמְּךָ יְהוָה
יְדַכְּאוּ וְנַחֲלָתְךָ יְעַנּוּ: אַלְמָנָה

כנר · עשה רנן · חשב · כסל בין · פרח · צוץ · שמד · רום עלם · איב · אבד פרד · רום בלל · נבט · קום רוע · שמע צדק · פרח · שגה שתל · פרח · נוב שוב · הָיָה נגד · נאה · עזז אזר · כון מוט · כון עלם · נשא · דכה רבב · אדר שבר · רום עוד · אמן אוה · יום · יפע נשא · שפט שוב · גמל גאה · עלז נבע · דבר אמר · דכא ענה

rio: in cātico & cithara. Q̄m letificasti me dn̄e in ope tuo: in factura manuū tuarū laudabo. Quā magnificata sunt opa tua dn̄e: latis pro funde facte sunt cogitatiōes tue. Vir insipiens nō cognoscet: & stultus nō intelliget istud. Germinauerūt ipii q̄si fenū: & floruerūt oēs qui opantur iniquitatē vt cōterātur vsq̃ in sēpiternū. Tu aūt excelsus in eternū dn̄e. Ecce inimici tui dn̄e: ecce inimici tui peribūt: dissipabuntur oēs qui operantur iniquitatem. Et exaltabitur q̄si monocerotis cornu meū: & senecta mea in oleo vberi. Et respiciet ocl's meus eos q īsidiātur mihi: & his qui cōsurgūt aduersū me malignātib9 audiet auris mea. Iust9 vt palma florebit: vt cedrus in libano multiplicabitur. Trāsplātati in domo dn̄i: ī atriis dei nri germiabūt. Adhuc fructificabūt in senectute: pigues & frōdentes erūt. Annūciātes q̄ rectus dn̄s fortitudo mea: & nō ē iniquitas ī

Ominus 93. regnauit glīa īdutus ē: īdutus ē dn̄s fortitudine & accictus est: ī sup appēdit orbem qui nō comouebitur. Firmū solīū tuū ex tunc: ab eterno tu es. Leuauerūt flumīa dn̄e: leuauerūt flumīa vocē suā: leuauerūt flumīa gurgites suos. A vocib9 aq̃rū multarū grādes fluctus maris: grandis in excelso dominus. Testimōia tua fidelia fctā sūt nimis: domum tuam decet sanctitas domie in longitudine dierū.

94.

Eus vltiōum dn̄e: deus vltionum ꝏ ostendere. Eleuare qui iudicas terram: ꝏꝏꝏ redde vicissitudinē supbis. Vsq̃ quo ꝏꝏꝏ impii domie: vsq̃ quo impii ꝏꝏꝏ exultabunt. Fluent loquentes antiquum: ꝏꝏ garriēt oēs qui opantur iniquitatē: Populū tuū dn̄e cōterēt: & hereditatē tuā affligēt. Vidu

in cithara. Quia delectasti me dn̄e in factura tua:
ἐν κιθάρᾳ. Ὅτι εὔφρανάς με κύριε ἐν τῷ ποιήματί σου,
τ in opibus manuū tuaꝝ exultabo. Quā
καὶ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου ἀγαλλιάσομαι. Ὡς
magnificata sūt opa tua dn̄e: nimis pfunde facte sūt
ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε, σφόδρα ἐβαθύνθησαν οἱ
cogitatiōes tue. Vir insipiēs nō cognoscet: τ stultus nō
διαλογισμοί σου. Ἀνὴρ ἄφρων οὐ γνώσεται, καὶ ἀσύνετος οὐ
intelliget hec. Cū exorti fuerit pctōres sicut fe
συνήσει ταῦτα. Ἐν τῷ ἀνατεῖλαι ἁμαρτωλοὺς ὡσεὶ χόρ
nū: τ appuerit oēs q̄ opantur iniq̄taté. Ut
τον, καὶ διέκυψαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Ὅπως
intereāt in seculū seculi: tu aūt altissim9 in eter
ἂν ἐξολοθρευθῶσιν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, σὺ δὲ ὕψιστος εἰς τὸν αἰ
nū dn̄e. Quīa ecce inimici tui dn̄e: quīa ecce inimici tui
ῶνα κύριε. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου κύριε, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου
peribūt. Et dispgētur oēs q̄ opantur
ἀπολοῦνται. Καὶ διασκορπισθήσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι
iniq̄taté: τ exaltabit sicut vnicornis cornu meū: τ
τὴν ἀνομίαν, καὶ ὑψωθήσεται ὡς μονοκέρωτος τὸ κέρας μου, καὶ
senect9 mea in oleo vberi. Et despexit oculus me9 in
τὸ γῆράς μου ἐν ἐλαίῳ πίονι. Καὶ ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μου ἐν
inimicos meos: τ in insurgētibus in me maligna
τοῖς ἐχθροῖς μου, καὶ ἐν τοῖς ἐπανισταμένοις ἐπ' ἐμὲ πονηρευο
tibus audiet auris mea. Iustus vt palma florebit: sicut
μένοις ἀκούσεται τὸ οὖς μου. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ὡσεὶ
cedrus in libano multiplicabit. Plātati in
κέδρος ἡ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται. Πεφυτευμένοι ἐν τῷ
domo dn̄i: in atriis dei nri florebūt. Adhuc
οἴκῳ κυρίου, ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσιν. Ἔτι
multiplicabūtur in senecta vberi. τ bn̄ patiētes erūt vt an
πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονι. καὶ εὐπαθοῦντες ἔσονται τοῦ ἀναγ
nūtiēt: Quīa rectus dn̄s deus nr: τ nō est iniq̄tas in eo.
γεῖλαι, Ὅτι εὐθὺς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ.

In diē āñ sabbati qn̄ fundata ē
Εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ προσαββάτου ὅτε κατῴκισται ἡ
terra: laus cātici dauid. 92.
γῆ, αἶνος ᾠδῆς τῷ δαυίδ. ϟβ'.

Ominus regnauit: decorē indutus est. In
Ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο. Ἐνε
dutus ē dn̄s fortitudinē τ precinxit se: τ eñi fir
δύσατο κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο, καὶ γὰρ ἐστε
mauit orbē tre: qui nō cōmouebit. Parata se
ρέωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. Ἕτοιμος ὁ θρό
des tua ex tūc: a seculo tu es. Eleuauerūt
νος σου ἀπὸ τότε, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ. Ἐπῆραν
flumina dn̄e: eleuauerūt flumina voces suas.
οἱ ποταμοί κύριε, ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν.
Eleuabūt flumina fluctus suos a vocibus
Ἀροῦσιν οἱ ποταμοὶ ἐπιτρίψεις αὐτῶν ἀπὸ φωνῶν ὑ
aquaꝝ multaꝝ. Mirabiles elatiōes maris: mira
δάτων πολλῶν. Θαυμαστοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης, θαυ
bilis in altis dn̄s. Testimonia tua credibilia facta sūt ni
μαστὸς ἐν ὑψηλοῖς ὁ κύριος. Τὰ μαρτύριά σου ἐπιστώθησαν σφό
mis: domū tuā decet sctitudo dn̄e in lōgitudine dieꝝ.
δρα, τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἁγίασμα κύριε εἰς μακρότητα ἡμερῶν.

Psalmus dauid quarta sabbati. 93.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ τετράδι σαββάτου. ϟγ'.

Eus vltionū dn̄s: deus vltionū libe
Θεὸς ἐκδικήσεων κύριος, θεὸς ἐκδικήσεων ἐπαρ
re egit: Exaltare q̄ iudicas trā: redde retri
ρησιάσατο, Ὑψώθητι ὁ κρίνων τὴν γῆν, ἀπόδος ἀνταπ
butiōes supbis. Vsq̃ quo pctōres do
όδοσιν τοῖς ὑπερηφάνοις. Ἕως πότε ἁμαρτωλοί κύ
mine: vsq̃ quo pctōres gl'iabūtur? Effabūtur τ
ριε, ἕως πότε ἁμαρτωλοὶ καυχήσονται; Φθέγξονται καὶ
loq̄ntur iniq̄taté: loq̄ntur oēs q̄ opantur
λαλήσουσιν ἀδικίαν, λαλήσουσι πάντες οἱ ἐργαζόμενοι
iniustitiā? Populum tuū dn̄e humiliauerūt: τ
τὴν ἀνομίαν; Τὸν λαόν σου κύριε ἐταπείνωσαν, καὶ τὴν
hereditatē tuā vexauerūt. Viduā
κληρονομίαν σου ἐκάκωσαν. Χήραν ꝏꝏꝏꝏ

et pupillū interfecerūt: τ aduenā occiderūt. Et
καὶ ὀρφανὸν ἀπέκτειναν, καὶ προσήλυτον ἐφόνευσαν. Καὶ
dixerūt: nō videbit dn̄s: neq̃ intelliget de9 iacob.
εἶπαν, οὐκ ὄψεται κύριος, οὐδὲ συνήσει ὁ θεὸς τοῦ Ἰακώβ.
Intelligite iā īsipiētes in pplo: τ stulti aliq̄n sapite.
Σύνετε δὴ ἄφρονες ἐν τῷ λαῷ, καὶ μωροί ποτε φρονήσατε.
Qui plātauit aurē: nō audit? aut q̄ finxit ocu
Ὁ φυτεύσας τὸ οὖς, οὐχὶ ἀκούει; ἢ ὁ πλάσας τὸν ὀφθαλ
lum nō cōsiderat? Qui corripit gētes: nō arguet? qui
μὸν οὐχὶ κατανοεῖ; Ὁ παιδεύων ἔθνη, οὐχὶ ἐλέγξει; ὁ δι
docet hoiem scientiā? Dn̄s scit cogitatio
δάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν; Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισ
nes hoim: q̄m sunt vane. Beatus hō:
μοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. Μακάριος ἄνθρωπος,
quē erudieris dn̄e: τ de lege tua docueris eū.
ὃν ἂν παιδεύσῃς κύριε, καὶ ἐκ τοῦ νόμου σου διδάξῃς αὐ
Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiat
τόν. Τοῦ πραῦναι αὐτὸν ἀφ' ἡμερῶν πονηρῶν, ἕως οὗ ὀρυγῇ
pctōri fouea. Quīa nō repellet dn̄s ple
τῷ ἁμαρτωλῷ βόθρος. Ὅτι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λα
bē suā: τ hereditatē suā nō derelinquet.
ὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ οὐκ ἐγκαταλείψει.
Quoadusq̃ iustitia cōuertetur in iudiciū: τ q̄ iuxta illā:
Ἕως οὗ δικαιοσύνη ἐπιστρέψει εἰς κρίσιν, καὶ ἐχόμενοι αὐτῆς,
oēs q̄ recto sunt corde. Dp̄ Quis cōsurget
πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Διάψαλμα. Τίς ἀναστήσεταί
mihi aduersus malignātes? aut q̄s stabit mecū aduer
μοι ἐπὶ πονηρευομένοις; ἢ τίς συμπαραστήσεταί μοι ἐπὶ
sus operātes iniq̄taté? Nisi q̄z dn̄s adiuuit me:
τοῖς ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν; Εἰ μὴ ὅτι κύριος ἐβοήθησέ μοι,
paulomin9 habitasset in iferno aīa mea. Si dicebā
παραβραχὺ παρῴκησε τῷ ᾅδῃ ἡ ψυχή μου. Εἰ ἔλεγον
motus est pes me9: mīa tua dn̄e adiuuabat me se
σεσάλευται ὁ πούς μου, τὸ ἔλεός σου κύριε ἐβοήθει μοι, κα
cundū multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo: cōso
τὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν μου ἐν τῇ καρδίᾳ μου, αἱ πα
lationes tue letificauerūt aiam meā. Nunq̄d adheret
ρακλήσεις σου εὔφραναν τὴν ψυχήν μου. Μὴ συμπροσέ
tibi sedes iniq̄tatis: q̄ fingis laborē in pcepto? Ca
στω σοι θρόνος ἀνομίας, ὁ πλάσσων κόπον ἐπὶ πρόσταγμα; Θη
ptabūt in aiam iusti: τ sanguinē inocētē cōdēna
ρεύσουσιν ἐπὶ ψυχὴν δικαίου, καὶ αἷμα ἀθῷον καταδικά
būt. Et fact9 est mihi dn̄s in refugiū: τ de9 me9
σονται. Καὶ ἐγένετό μοι κύριος εἰς καταφυγήν, καὶ ὁ θεός μου
in adiutoriū spei mee. Et reddet illis dn̄s
εἰς βοηθὸν ἐλπίδος μου. Καὶ ἀποδώσει αὐτοῖς κύριος
iniq̄taté ipsoꝝ: τ sz malitiā eoꝝ disper
τὴν ἀνομίαν αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν πονηρίαν αὐτῶν ἀφα
det illos dn̄s deus.
νιεῖ αὐτοὺς κύριος ὁ θεός.

Laus cātici dauid: sine titulo apud hebreos. 94.
Αἶνος ᾠδῆς τῷ δαυίδ, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. ϟδ'

Enite exultemus dn̄o: iubilemus
Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ
deo salutari nro. Preoccupemus faciē eius
θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν. Προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
in cōfessione: τ in psalmis iubilemus ei. Q̄m
ἐν ἐξομολογήσει, καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ. Ὅτι
deus magn9 dn̄s τ rex magn9 sup oēm
θεὸς μέγας κύριος καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν
trā. Quia in manu eius fines terre: τ al
γῆν. Ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ τὰ
titudines mōtiū ipsi9 sunt. Q̄m ipsi9 est mare:
ὕψη τῶν ὀρέων αὐτοῦ εἰσιν. Ὅτι αὐτοῦ ἐστιν ἡ θάλασσα,
τ ipse fecit illud: τ aridā manus eius
καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτήν, καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ
formauerūt. Venite adoremus: τ procidamus ei:
ἔπλασαν. Δεῦτε προσκυνήσωμεν, καὶ προσπέσωμεν αὐ
τ ploremus corā dn̄o q̄ fecit
τῷ, καὶ κλαύσωμεν ἐναντίον κυρίου τοῦ ποιήσαντος
nos. Quia ipse est deus nr:
ἡμᾶς. Ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν, ꝏꝏꝏꝏ

am & aduenā interficient: & pupillos occidēt. Et dixerūt nō videbit dn̄s: & non intelliget deus iacob. Intelligite stulti in populo: ꝏꝏ & insipiētes aliq̄n discite. Qui plantauit ꝏꝏ aurem non audiet? aut qui finxit oculū ꝏꝏ nō videbit? Qui erudit gentes non arguet? q docet hoiem scientiā? Dominus nouit ꝏꝏꝏ cogitatiōes hominum: quia vane sunt. ꝏꝏꝏ Beatus vir quem erudieris domine: ꝏꝏꝏ & de lege tua docueris eum. Vt quiescat ꝏꝏ a diebus afflictiōis: donec fodiatur impio ꝏꝏ interitus. Nō enim derelinquet dn̄s populū suū: & hereditatē suam nō deseret. Q̄m vsq̃ ad iustitiā reuertetur iudiciū: & sequētur illud oēs recti corde. Quis stabit p me aduersum malos? qs stabit p me aduersus oparios iniquitatis? Nisi quia dn̄s auxiliator meus: paulo minus hītasset ī iferno aīa mea. Si dicebam motus ē pes me9: mīa tua dn̄e sustētabat me. In multitudīe cogitationū meaꝝ que sunt ī me intrīsecus: cōsolationes tue delectabāt aīam meā. Nūquid pticeps erit tui thron9 insidiarū: figēs laborē ī pcepto? Copulabūtur aduersū aīaꝫ iusti: & sāguinē īnocētē cōdēnabūt. Erit āt dn̄s mihi ī refugium & de9 me9 q̄si petra spei mee. Et restituet sup eos iniquitatē suā: & ī malitia sua pdet eos: pdet illos dn̄s de9 nr̄.

Enite laudem9 95. dn̄m: iubilemus petre iesu nro. Preueniamus vultū eius ī actione grāꝝ: ī cāticis iubilemus ei. Q̄m fortis & magnus dn̄s: & rex magnus sup oēs deos. In cuius māu fūdamenta terre: & excelsa mōtiū ipsius sunt. Cuius ē mare: ipse ei fecit illud: & siccā mãus eius plasmauerūt. Venite adoremus & curuemur: flectamus genua añ faciē dn̄i factoris nri. Quia ipse est deus noster ꝏꝏ

וְגֵר יַהֲרֹגוּ וִיתוֹמִים יְרַצֵּחוּ:
וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יָהּ וְלֹא יָבִין
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: בִּינוּ בֹּעֲרִים בָּעָם
וּכְסִילִים מָתַי תַּשְׂכִּילוּ: הֲנֹטַע
אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע אִם יֹצֵר עַיִן
הֲלֹא יַבִּיט: הֲיֹסֵר גּוֹיִם הֲלֹא יוֹכִיחַ
הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת: יְהוָה יֹדֵעַ
מַחְשְׁבוֹת אָדָם כִּי הֵמָּה הָבֶל:
אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָּהּ
וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: לְהַשְׁקִיט
לוֹ מִימֵי רָע עַד יִכָּרֶה לָרָשָׁע
שָׁחַת: כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ
וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: כִּי עַד צֶדֶק
יָשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו כָּל יִשְׁרֵי
לֵב: מִי יָקוּם לִי עִם מְרֵעִים
מִי יִתְיַצֵּב לִי עִם פֹּעֲלֵי אָוֶן:
לוּלֵי יְהוָה עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט שָׁכְנָה
דוּמָה נַפְשִׁי: אִם אָמַרְתִּי מָטָה
רַגְלִי חַסְדְּךָ יְהוָה יִסְעָדֵנִי: בְּרֹב
שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעַשְׁעוּ
נַפְשִׁי: הַיְחָבְרְךָ כִּסֵּא הַוּוֹת יֹצֵר
עָמָל עֲלֵי חֹק: יָגוֹדּוּ עַל נֶפֶשׁ
צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ: וַיְהִי
יְהוָה לִי לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי לְצוּר
מַחְסִי: וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם
וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם יַצְמִיתֵם יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ:

xcv.

לְכוּ נְרַנְּנָה
לַיהוָה נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ:
נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִרוֹת
נָרִיעַ לוֹ: כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה
וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים: אֲשֶׁר
בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת
הָרִים לוֹ: אֲשֶׁר לוֹ הַיָּם וְהוּא
עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ: בֹּאוּ
נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי
יְהוָה עֹשֵׂנוּ: כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ

גור הרג · יתם רצח · אמר ראה · בין · כסל · שכל · נטע · שמע · יצר עין · נבט · יסר · ידע · חשב · יסר · למד · שקט · יום · כרה · שחת · נטש · נחל · עזב · צדק · שוב שפט · קום רוע · יצב · עזר · שכן · דמה · אמר · נטה · סעד · שעשע · חבר · הוה · יצר · גדד · צדק נקה · רשע היה · שגב · שוב · חסה · צמת · רוע · רנן · קדם פנה · ידה · זמר · גדל · חקר · יעף · עשה · שחה · כרע · ברך פנה · עשה

ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו היום אם בקלו תשמעו: אל תקשו לבבכם כמריבה כיום מסה במדבר: אשר נסוני אבותיכם בחנוני גם ראו פעלי: ארבעים שנה אקוט בדור ואמר עם תעי לבב הם והם לא ידעו דרכי: אשר נשבעתי באפי אם יבאון אל מנוחתי:

xcvi.

שירו ליהוה שיר חדש שירו ליהוה כל הארץ: שירו ליהוה ברכו שמו בשרו מיום ליום ישועתו: ספרו בגוים כבודו בכל העמים נפלאותיו: כי גדול יהוה ומהלל מאד נורא הוא על כל אלהים: כי כל אלהי העמים אלילים ויהוה שמים עשה: הוד והדר לפניו עז ותפארת במקדשו: הבו ליהוה משפחות עמים הבו ליהוה כבוד ועז: הבו ליהוה כבוד שמו שאו מנחה ובאו לחצרותיו: השתחוו ליהוה בהדרת קדש חילו מפניו כל הארץ: אמרו בגוים יהוה מלך אף תכון תבל בל תמוט ידין עמים במישרים: ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלאו: יעלז שדי וכל אשר בו אז ירננו כל עצי יער: לפני יהוה כי בא כי בא לשפט הארץ ישפט תבל בצדק ועמים באמונתו:

xcvii.

יהוה מלך תגל הארץ ישמחו איים רבים: ענן וערפל סביביו צדק ומשפט מכון כסאו: אש לפניו תלך ותלהט סביב

& nos ppls pascue eius & grex manus eius: hodie si vocē eius audieritis. Nolite idurare corda vestra sicut in cōtradictione: sicut in die tētatiōis ī deserto. Vbi tētauerunt me p̄res vri: pbauerūt me & viderūt opus meum. Quadragīta annis displicuit mihi gñatio illa: & dixi ppls errās ī corde est: & ipsi nō cognouerūt vias meas. & iuraui in furorē meo: si venient in requiē meā.

Cantate dño 96. canticum nouum: canite domino omnis terra. Canite domino benedicite noī eius: annunciate de die in diē salutare eius. Narrate in gētibus gloriā eius: in vniuersis populis mirabilia eius. Quia magnus dñs & laudabilis nimis: terribilis ipse sup omnes deos. Omnes enim dii populorum sculptilia: dominus autem celos fecit. Gloria & decor añ vultū eius: fortitudo & exultatio in sctūario eius. Afferte dño familie oō pplorū: afferte domīo gloriā & fortitudinem. Afferte dño gloriam nomini eius: leuate munera & introite in atria eius. Adorate dominum in decore sãctuarii: paueat a facie eius omnis terra. Dicite in gētibus dñs regnauit: siquidem appendit orbem immobilem: iudicabit populos in equitate. Letamini celi & exulta terra: tonet mare & plēitudo eius. Gaudeat ager & oīa q̄ in eo sunt: tūc laudabūt vniuersa ligna saltus. Añ faciē dñi qm̄ venit: qm̄ venit iudicare terram: iudicabit orbem in iustitia & populos in fide sua. 97.

Dñs regnauit exultabit terra: letabuntur insule multe. Nubes & caligo in circuitu ei9: iustitia & iudicium firmamentum solii eius. Ignis ante faciē eius ibit: & exuret p circuitū

nos ppls pascue eius: et oues manus eius.
καὶ ἡμεῖς λαὸς νομῆς αὐτοῦ, καὶ πρόβατα χειρὸς αὐτοῦ.
Hodie si vocē eius audieritis: nolite obdurare
Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς
corda vra: sicut in exacerbatione. Scdm diē
καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. Κατὰ τὴν ἡμέραν
tētationis in deserto: vbi tētauerūt me p̄res vri.
τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν.
Probauerūt me et viderūt opa mea: q̄draginta ānis
Ἐδοκίμασάν με καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου, τεσσαράκοντα ἔτη
offensus fui gñationi huic. Et dixi: semp errāt
προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ. Καὶ εἶπα, ἀεὶ πλανῶνται τῇ
corde: ipsi vo nō cognouerūt vias meas. Ut iuraui in
καρδίᾳ, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. Ὡς ὤμοσα ἐν
ira mea: si introibūt in requiē meā:
τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.

Heb. 3. b. 4. b.

Laus cātici dauid: qñ dom9 edificabat post
Αἶνος ᾠδῆς τῷ δαδ, ὅτε ὁ οἶκος ᾠκοδόμητο μετὰ τὴν
captiuitatē. sine titulo apud hebreos. 95.
αἰχμαλωσίαν. ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. ϞΕ.

Cantate dño cāticū nouū. cātate dño oīs
Ἄσατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν, ἄσατε τῷ κυρίῳ πᾶσα
terra. Cātate dño: bñdicite noī eius. An
ἡ γῆ. Ἄσατε τῷ κυρίῳ, εὐλογήσατε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Εὐ
nūciate diē de die salutare eius. Annūciate
αγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Ἀναγγείλα
ite gētes gloriā eius: in oībus pplis
τε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τὰ
mirabilia eius. Qm̄ magn9 dñs et laudabilis nimis: terri
θαυμάσια αὐτοῦ. Ὅτι μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα, φο
bilis est sup oēs deos. Qm̄ oēs dii
βερός ἐστιν ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς. Ὅτι πάντες οἱ θεοὶ
gentiū demonia: dñs aūt celos fecit
τῶν ἐθνῶν δαιμόνια, ὁ δὲ κύριος τοὺς οὐρανοὺς ἐποίησεν.
Confessio et pulchritudo in ɔspectu eius. sctimonia et
Ἐξομολόγησις καὶ ὡραιότης ἐνώπιον αὐτοῦ, ἁγιωσύνη καὶ
magnificētia in sctificatione eius. Afferte do
μεγαλοπρέπεια ἐν τῷ ἁγιάσματι αὐτοῦ. Ἐνέγκατε τῷ κυ
mino patrie gentiū: afferte dño gloriā et ho
ρίῳ αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ τι
norē. Afferte dño gloriā noī eius: tollite ho
μήν. Ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ, ἄρατε θυ
stias et introite in atria eius. Adorate
σίας καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ. Προσκυνήσατε
dñm in atrio sctō eius: cōmoueat a facie
τῷ κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ, σαλευθήτω ἀπὸ προσώπου
eius vniuersa tra. Dicite in gētibus: qr dñs re
αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. Εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι κύριος ἐβα
gnauit: et eni correxit orbē terre: q̄ nō cōmo
σίλευσε, καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευ
uebit: iudicabit pplos in eq̄tate. Letētur celi
θήσεται, κρινεῖ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρα
et exultet terra: cōmoueat mare: et plenitu
νοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, σαλευθήτω ἡ θάλασσα, καὶ τὸ πλήρω
do eius. Gaudebūt cāpi: et oīa q̄ in eis: tunc
μα αὐτῆς. Χαρήσεται τὰ πεδία, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, τότε
exultabūt oīa ligna silue: A facie
ἀγαλλιάσονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ, Ἀπὸ προσώπου
dñi: qr venit: qm̄ venit iudicare terrā. Iudicabit orbē ter
κυρίου, ὅτι ἔρχεται, ὅτι ἔρχεται κρίναι τὴν γῆν. Κρινεῖ τὴν οἰκουμέ
re in eq̄tate: et pplos in veritate sua. Psalmus
νην ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ λαοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ αὐτοῦ. Ψαλμὸς τῷ
dauid qñ terra ei9 restituta ē. sine titulo apud hebreos. 96
δαδ, ὅτε ἡ γῆ αὐτοῦ καθίστατο. ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. ϞϚ.

1. Pa. 16. a.

Dominus regnauit: exultet terra: letētur
Ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, εὐφρανθήτω
insule multe. Nubes et caligo ī circuitu ei9: iustitia
σαν νῆσοι πολλαί. Νεφέλη καὶ γνόφος κύκλῳ αὐτοῦ, δικαιοσύ
et iudiciū correctio sedis eius. Ignis ante
νη καὶ κρίμα κατόρθωσις τοῦ θρόνου αὐτοῦ. Πῦρ ἐνώπι
ipm̄ p̄cedet: et inflāmabit ī circuitu
ον αὐτοῦ προπορεύσεται, καὶ φλογιεῖ κύκλῳ

Trāſ.Grc.lxx.cū interp̄e.latina. Trāſla.B.Hie. Tex.heb.ps.xcviij. Pritiua.heb.

inimicos eius. Illuxerūt fulgura eius orbi
τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Ἔφαναν αἱ ἀστραπαὶ αὐτοῦ τῇ οἰκου
terre: vidit et cōmota est terra. Mōtes sicut cera fluxerūt
μένῃ, εἶδε καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. Τὰ ὄρη ὡσεὶ κηρὸς ἐτάκη
a facie dñi: a facie dñi oīs
σαν ἀπὸ προσώπου κυρίου, ἀπὸ προσώπου κυρίου πά
terre. Annūciauerūt celi iustitiā eius:
σης τῆς γῆς. Ἀνήγγειλαν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ,
et viderūt oēs ppli gloriā eius. Cōfundātur
καὶ εἴδοσαν πάντες οἱ λαοὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ. Αἰσχυνθήτω
oēs q̄ adorāt sculptilia: q̄ gloriātur
σαν πάντες οἱ προσκυνοῦντες τοῖς γλυπτοῖς, οἱ ἐγκαυχώ
in simulachris suis. Adorate eū oēs
μενοι ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. Προσκυνήσατε αὐτῷ πάν
angeli eius. Audiuit et letata est sion: et
τες ἄγγελοι αὐτοῦ. Ἤκουσε καὶ εὐφράνθη ἡ σιών, καὶ ἠ
exultauerūt filie iude: ppter iu
γαλλιάσαντο αἱ θυγατέρες τῆς ἰουδαίας, ἕνεκεν τῶν κρι
dicia tua dñe. Qm̄ tu dñs altissim9 sup oēm
μάτων σου κύριε. Ὅτι σὺ κύριος ὕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν
terrā: nimis exaltatus es sup oēs deos: Qui
γῆν, σφόδρα ὑπερυψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς. Οἱ
diligitis dñm: odite mala: custodit dñs
ἀγαπῶντες τὸν κύριον, μισεῖτε πονηρά, φυλάσσει κύριος
aīas sctōꝝ suoꝝ: de manu pctōris libe
τὰς ψυχὰς τῶν ὁσίων αὐτοῦ, ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ ῥύσε
rabit eos. Lux orta est iusto: et rectis cor
ται αὐτούς. Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρ
de letitia. Letamini iusti in dño: et cō
δίᾳ εὐφροσύνη. Εὐφράνθητε δίκαιοι ἐν τῷ κυρίῳ, καὶ ἐξο
fitemini memorie sctificationis eius.
μολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ.

Amos 5. d.

Psalmus dauid 97.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ϞΖ.

Cantate dño canticū nouū: qr mirabilia fe
Ἄσατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν, ὅτι θαυμαστὰ ἐποί
cit dñs. Saluauit eū dextera eius. et brachiū
ησεν ὁ κύριος. Ἔσωσεν αὐτὸν ἡ δεξιὰ αὐτοῦ. καὶ ὁ βραχί
sctūm eius. Notū fecit dñs salutare suū:
ων ὁ ἅγιος αὐτοῦ. Ἐγνώρισε κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ,
in cōspectu gentiū reuelauit iustitiā suā.
ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ.
recordat9 est mie sue iacob: et verita
Ἐμνήσθη τοῦ ἐλέους αὐτοῦ τῷ ἰακώβ, καὶ τῆς ἀληθεί
tis sue domui israel. Viderūt oēs ter
ας αὐτοῦ τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. Εἴδοσαν πάντα τὰ πέ
mini terre salutare dei nri. Iubilate
ρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Ἀλαλάξατε
deo oīs terra: cātate et exultate et psallite.
τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, ἄσατε καὶ ἀγαλλιᾶσθε καὶ ψάλατε.
Psallite dño in cithara: in cithara et voce psalmi:
Ψάλατε τῷ κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ, ἐν κιθάρᾳ καὶ φωνῇ ψαλμοῦ,
in tubis ductilibus: et voce tube cornee Iubi
ἐν σάλπιγξιν ἐλαταῖς, καὶ φωνῇ σάλπιγγος κερατίνης. Ἀλα
late in cōspectu regis dñi. Moueat ma
λάξατε ἐνώπιον τοῦ βασιλέως κυρίου. Σαλευθήτω ἡ θά
re et plenitudo eius: orbis trāx et oēs
λασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ
qui habitāt in eo. Flumina plaudēt manu si
κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Ποταμοὶ κροτήσουσι χειρὶ ἐπὶ τὸ
mul: mōtes exultabūt a cōspectu dñi: qm̄ ve
αὐτό, τὰ ὄρη ἀγαλλιάσονται ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἔρ
nit: qm̄ venit iudicare terrā. Iudicabit orbē trāx in iu
χεται, ὅτι ἥκει κρίναι τὴν γῆν. Κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δι
stitia: et pplos in eq̄tate. Psalm9 dauid 98.
καιοσύνῃ, καὶ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ϞΗ.

Eccle. 8. c.

ā. 95.

Dominus regnauit: irascant ppli: q̄ se
Κύριος ἐβασίλευσεν, ὀργιζέσθωσαν λαοί, ὁ καθή
des sup cherubim: moueatur terra. Dñs in
μενος ἐπὶ τῶν χερουβίμ, σαλευθήτω ἡ γῆ. Κύριος ἐν
sion magn9: et excelsus est sup oēs
σιὼν μέγας, καὶ ὑψηλός ἐστιν ἐπὶ πάντας

hostes eius. Appuerūt fulgura eius orbi: vidit & cōtremuit terra. Mōtes sicut cera tabefacti sunt a facie dñi: a facie dominatoris omnis terre. Annūciauerūt celi iustitiā eius: & viderūt oēs populi gloriā eius. Confundantur vniuersi qui seruiunt sculptili: qui gloriātur in idolis: adorate eum oēs dii. Audiuit & letata est siō: & exultauerunt filie iude propter iudicia tua domine. Tu enim dñs excelsus sup omnem terram: vehementer eleuatus es sup oēs deos. Qui diligitis dominum odite malū: custodit animas sanctorū suorū: de manu impiorum eruet eos. Lux orta est iusto & rectis corde letitia. Letamini iusti in dño: & confitemini memorie scē ei9. 98.

Psalmus.

Cantate domino cāticū nouum quia mirabilia fecit: saluauit sibi dextera eius & brachiū sctūm eius. Notum fecit dominus salutare suū: in cōspectu gētiū reuelauit iustitiā. Recordatus est mie sue & veritatis sue domui israel: viderunt oēs fines terre salutare dei nostri. Iubilate domino omnis terra vociferamini. & laudate & canite. Cātate domino in cithara: in cithara & voce carminis. In tubis & clangore buccine iubilate coram rege dño. Tonet mare & plēitudo eius: orbis & hītatores eius. Flumina plaudēt manu: simul mōtes laudabunt. Ante dñm quia venit iudicare terram: iudicabit orbem in iustitia & populos in equitatibus. 99.

Dominus regnauit commoueantur populi: sessor cherubim concutiatur terra. Dominus in sion magnus: & excelsus ē super omnes

צריו: האירו ברקיו תבל ראתה ותחל הארץ: הרים כדונג נמסו מלפני יהוה מלפני אדון כל הארץ: הגידו השמים צדקו וראו כל העמים כבודו: יבשו כל עבדי פסל המתהללים באלילים השתחוו לו כל אלהים: שמעה ותשמח ציון ותגלנה בנות יהודה למען משפטיך יהוה: כי אתה יהוה עליון על כל הארץ מאד נעלית על כל אלהים: אהבי יהוה שנאו רע שמר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם: אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה: שמחו צדיקים ביהוה והודו לזכר קדשו:

xcviij.

מזמור שירו ליהוה שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו: הודיע יהוה ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו: זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו: הריעו ליהוה כל הארץ פצחו ורננו וזמרו: זמרו ליהוה בכנור בכנור וקול זמרה: בחצצרות וקול שופר הריעו לפני המלך יהוה: ירעם הים ומלאו תבל וישבי בה: נהרות ימחאו כף יחד הרים ירננו: לפני יהוה כי בא לשפט הארץ ישפט תבל בצדק ועמים במישרים:

xcix.

יהוה מלך ירגזו עמים ישב כרובים תנוט הארץ: יהוה בציון גדול ורם הוא על כל

הָעַמִּים: יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ: רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים אֶל יְהוָה וְהוּא יַעֲנֵם: בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן לָמוֹ: יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל עֲלִילוֹתָם: רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

c.

מִזְמוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל הָאָרֶץ: עִבְדוּ אֶת יְהוָה בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ לְפָנָיו בִּרְנָנָה: דְּעוּ כִּי יְהוָה הוּא אֱלֹהִים הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ: בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצֵרֹתָיו בִּתְהִלָּה הוֹדוּ לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ: כִּי טוֹב יְהוָה לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד דֹּר וָדֹר אֱמוּנָתוֹ:

ci.

לְדָוִד מִזְמוֹר חֶסֶד וּמִשְׁפָּט אָשִׁירָה לְךָ יְהוָה אֲזַמֵּרָה: אַשְׂכִּילָה בְּדֶרֶךְ תָּמִים מָתַי תָּבוֹא אֵלָי אֶתְהַלֵּךְ בְּתָם לְבָבִי בְּקֶרֶב בֵּיתִי: לֹא אָשִׁית לְנֶגֶד עֵינַי דְּבַר בְּלִיָּעַל עֲשֹׂה סֵטִים שָׂנֵאתִי לֹא יִדְבַּק בִּי: לֵבָב עִקֵּשׁ יָסוּר מִמֶּנִּי רָע לֹא אֵדָע: מְלָשְׁנִי בַסֵּתֶר רֵעֵהוּ אוֹתוֹ אַצְמִית גְּבַהּ עֵינַיִם וּרְחַב לֵבָב אֹתוֹ לֹא אוּכָל: עֵינַי בְּנֶאֱמְנֵי אֶרֶץ לָשֶׁבֶת עִמָּדִי הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ

populos. Cōfiteantur noī tuo magno & terribili scto. Et imperiū regis iudicium diligit: tu fundasti equitates: iudicium & iustitiam in iacob tu fecisti. Exaltate dñm deū nostrū: & adorate scabellū pedū eius quia sctūs est ipse. Moyses & aaron in sacerdotib⁹ suis: & samuel in his q inuocāt nomē eius: inuocabant dñm: & ipse exaudiebat eos. In columna nubis loq̄batur ad eos: custodierūt testimonia eius & p̄ceptum qđ dedit illis. Dñe deus nr̄ tu exaudisti eos: deus propitius fuisti eis & vltor super cōmutationibus eorū. Exaltate dñm deū nostrū: & adorate in mōte sancto eius: qa sanctus dominus deus nr̄.

Psalm⁹ p cōfessiōe. 100

Iubilate domino omnis terra. Seruite domino in letitia: ingredimini coram eo in laude. Scitote quoniā dominus ipse est deus: ipse fecit nos & ipsius sumus: populus eius & grex pascue ei⁹. Ingredimini portas eius in gratiarum actione atria eius in laude: confitemini ei benedicite nomini eius. Quia bonus dominus in sempiternum misericordia eius: & vsq ad generationē & generationem fides eius.

David psalmus. 101.

Misericordiā & iudiciū cātabo: tibi domine psallam. Erudiar in via perfecta: qn̄ venies ad me: ambulabo in simplicitate cordis mei i medio domus mee. Non pponā corā oclis meis verbū belial: facientem declinatiōes odiui: nec adhesit mihi. Cor prauū recedet a me: malum nesciam. Loquētē in abscōdito contra proximū suum hunc interficiā: supbū oculis & latum corde cū hoc esse nō potero. Oculi mei ad fideles terre vt habitēt mecū: ambulans in via

ppl'os. Confiteātur noi tuo magno: qm terribile z sctm est: z honor regis iudiciū diligit. Tu parasti directiones: iudiciū z iustitiā in iacob tu fecisti. Exaltate dñm deū nrm: z adorate scabello pedum eius: qm sanctus est. Moyses z aaron in sacerdotib⁹ eius: z samuel inter eos q inuocant nomē eius. Inuocabāt dñm: z ipse exaudiebat eos: in colūna nubis loq̄bat ad eos. Qm custodiebāt testimonia eius: z p̄cepta que dedit illis. Dñe deus nr tu exaudiebas eos: de⁹ tu ppicius factus eis: z vlciscens in oēs adinuētiōes eoꝝ. Exaltate dñm deū nrm: z adorate in mōte scto eius: qm sctus dñs de⁹ noster.

τοὺς λαούς. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ ὀνόματί σου τῷ μεγάλῳ, ὅτι φοβερὸν καὶ ἅγιόν ἐστι, καὶ τιμὴ βασιλέως κρίσιν ἀγαπᾷ. Σὺ ἡτοίμασας εὐθύτητας, κρίσιν καὶ δικαιοσύνην ἐν Ἰακὼβ σὺ ἐποίησας. Ὑψοῦτε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι. Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ, καὶ Σαμουὴλ ἐν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον, καὶ αὐτὸς εἰσήκουεν αὐτῶν, ἐν στύλῳ νεφέλης ἐλάλει πρὸς αὐτούς. Ὅτι ἐφύλασσον τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς. Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν σὺ ἐπήκουες αὐτῶν, ὁ θεὸς σὺ εὐίλατος ἐγίνου αὐτοῖς, καὶ ἐκδικῶν ἐπὶ πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. Ὑψοῦτε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε εἰς ὄρος ἅγιον αὐτοῦ, ὅτι ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

Psalmus dauid in cōfessione. 99.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ εἰς ἐξομολόγησιν. ϙθ.

Iubilate deo oīs terra: seruite dño in leticia. Introite in cōspectu eius in exultatione: scitote qm dñs ipse est deus nr. Ipse fecit nos: z nō nos. nos aūt ppl's eius z oues pascue eius. Introite portas eius in cōfessione: atria eius in hymnis. Cōfitemini illi: laudate nomen eius: qm suauis dñs: in eternū mia eius. Et vsq in gñationē z gñationē veritas eius.

Ἀλαλάξατε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν εὐφροσύνῃ. Εἰσέλθετε ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει. Γνῶτε ὅτι κύριος αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν. Αὐτὸς ἐποίησεν ἡμᾶς, καὶ οὐχ ἡμεῖς. ἡμεῖς δὲ λαὸς αὐτοῦ καὶ πρόβατα νομῆς αὐτοῦ. Εἰσέλθετε εἰς τὰς πύλας αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ ἐν ὕμνοις. Ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅτι χρηστὸς κύριος, εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ ἕως γενεᾶς καὶ γενεᾶς ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ.

Psalmus dauid. 100.

Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ρ'.

Misericordiā z iudiciū cātabo tibi dñe: psallā z intelligā in via imaculata: qñ venies ad me. Perābulabā in inocētia cordis mei in medio domꝰ mee. Nō pponebā ante oculos meos rem iniustā: facientes p̄uaricationes odiui. Non adhesit mihi cor prauū: declinātes a me malignū nō cognoscebā. Detrahentē secreto pximū suū: hūc psequebar. Supbo oculo z insatiabili corde: cū hoc nō edebā. oculi mei ad fideles terre: vt sedeāt ipsi mecū. Ambulans in via

Ἔλεον καὶ κρίσιν ᾄσομαί σοι κύριε, ψαλῶ καὶ συνήσω ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, πότε ἥξεις πρός με. Διεπορευόμην ἐν ἀκακίᾳ καρδίας μου ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου μου. Οὐ προετιθέμην πρὸ ὀφθαλμῶν μου πρᾶγμα παράνομον, ποιοῦντας παραβάσεις ἐμίσησα. Οὐκ ἐκολλήθη μοι καρδία σκαμβή, ἐκκλίνοντος ἀπ᾽ ἐμοῦ τοῦ πονηροῦ οὐκ ἐγίνωσκον. Τὸν καταλαλοῦντα λάθρᾳ τὸν πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξεδίωκον. Ὑπερηφάνῳ ὀφθαλμῷ καὶ ἀπλήστῳ καρδίᾳ, τούτῳ οὐ συνήσθιον. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ τοὺς πιστοὺς τῆς γῆς, τοῦ συγκαθῆσθαι αὐτοὺς μετ᾽ ἐμοῦ. Πορευόμενος ἐν ὁδῷ

imaculata: hic mihi ministrabat. Nō hitabat in medio domꝰ mee q facit supbiā. Qui loqtur iniq nō dirigebat in cōspectu oculorū meorū. In matutino iterficiebā oēs peccatores terre: vt disperderē de ciuitate dñi oēs operātes iniqtatē.

ἀμώμῳ, οὗτός μοι ἐλειτούργει. Οὐ κατῴκει ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας μου ποιῶν ὑπερηφανίαν. Λαλῶν ἄδικα οὐ κατεύθυνεν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου. Εἰς τὰς πρωΐας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ πόλεως κυρίου πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν.

Oro paupis: cū anxius fuerit: z corā dño effuderit prece suā. 101.

Προσευχὴ τῷ πτωχῷ, ὅταν ἀκηδιάσῃ, καὶ ἐναντίον κυρίου ἐκχέῃ τὴν δέησιν αὐτοῦ. ρα'.

Dñe exaudi orōnes meā: z clamor meꝰ ad te veniat. Non auertas faciē tuā a me: in quacūq die tribulor: inclina ad me aurē tuā. In quacūq die inuocauero te: velociter exaudi me. Quia defecerūt sicut fumus dies mei: z ossa mea sicut cremiū aruerūt. Percussus sum vt fenū: z aruit cor meū: qm oblitus sum cōedere panē meū. A voce gemitus mei adhesit os meū carni mee. Similis factꝰ sum pellicano solitudinis: factꝰ sum sicut nycticorax in domicilio. Uigilaui z factꝰ sum sicut passer solitariꝰ in tecto. Tota die exprobrabāt mihi inimici mei: z q laudabāt me aduersū me iurabāt. Quia cinerē tanq panē māducabā: z poculū meū cū fletu miscebā. A facie ire z indignatiōis tue: qz eleuās allisisti me. Dies mei sicut vmbra declinauerūt: z ego sicut fenū arui. Tu aūt dñe in eternū pmanes: z memoriale tuū in gñatione z gñatione. Tu exurgēs misereberis sion: qz tēpus miserēdi eius: qz venit tēpus. Qm placuerūt seruis tuis lapides eius: z terre eiꝰ miserebūtur. Et timebūt gētes nomē dñi: z oēs reges terre gloriā tuā. Quia edificabit dñs sion: z videbit in gloria sua. Respexit in orōnes humiliū: z nō spreuit prece eoꝝ. Scribatur hec in gñōne altera: z ppls qui creatur laudabit dñm. Quia pspexit de excelso scto suo: dñs de

Infra. 143.

Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου πρὸς σὲ ἐλθέτω. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ᾽ ἐμοῦ. Ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ θλίβωμαι, κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε, ταχὺ ἐπάκουσόν μου. Ὅτι ἐξέλιπον ὡσεὶ καπνὸς αἱ ἡμέραι μου, καὶ τὰ ὀστᾶ μου ὡσεὶ φρύγιον συνεφρύγησαν.

Infra. 137.

Ἐπλήγην ὡσεὶ χόρτος, καὶ ἐξηράνθη ἡ καρδία μου, ὅτι ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου. Ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου ἐκολλήθη τὸ ὀστοῦν μου τῇ σαρκί μου. Ὡμοιώθην πελεκᾶνι ἐρημικῷ, ἐγενήθην ὡσεὶ νυκτικόραξ ἐν οἰκοπέδῳ. Ἠγρύπνησα καὶ ἐγενόμην ὡσεὶ στρουθίον μονάζον ἐπὶ δώματος. Ὅλην τὴν ἡμέραν ὠνείδιζόν με οἱ ἐχθροί μου, καὶ οἱ ἐπαινοῦντές με κατ᾽ ἐμοῦ ὤμνυον. Ὅτι σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον, καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων. Ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου καὶ τοῦ θυμοῦ σου, ὅτι ἐπάρας κατέῤῥαξάς με. Αἱ ἡμέραι μου ὡσεὶ σκιὰ ἐκλίθησαν, κἀγὼ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθην. Σὺ δὲ κύριε εἰς τὸν αἰῶνα μένεις, καὶ τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Σὺ ἀναστὰς οἰκτειρήσεις τὴν Σιών, ὅτι καιρὸς τοῦ οἰκτειρῆσαι αὐτήν, ὅτι ἥκει καιρός. Ὅτι εὐδόκησαν οἱ δοῦλοί σου τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ τὸν χοῦν αὐτῆς οἰκτειρήσουσι. Καὶ φοβηθήσονται τὰ ἔθνη τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς τὴν δόξαν σου. Ὅτι οἰκοδομήσει κύριος τὴν Σιών, καὶ ὀφθήσεται ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ. Ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν, καὶ οὐκ ἐξουδένωσε τὴν δέησιν αὐτῶν. Γραφήτω αὕτη εἰς γενεὰν ἑτέραν, καὶ λαὸς ὁ κτιζόμενος αἰνέσει τὸν κύριον. Ὅτι ἐξέκυψεν ἐξ ὕψους ἁγίου αὐτοῦ, κύριος ἐξ

simpliciter hic ministrabit mihi. Nō hitabit in medio domus mee faciēs dolum: loquens mēdaciū nō placebit i cōspectu oculorū meorū. Mane pdā oēs īpios terre: vt interficiā d ciuitate dñi vniuersos qui opantur iniqtatē.

Oro pauperi cū anxius fuerit & coram domino fuderit eloquium suum. 102.

Domine exaudi orationē meā: & clamor meus ad te vēiat. Nō abscōdas faciē tuam a me in die tribulatiōis mee: īclina ad me aurē tuā: in quacunq die inuocauero te velociter exaudi me. Quia cōsūpti sunt sicut fum⁹ dies mei: & ossa mea q̄si frixa cōtabuerunt. Percussum est quasi fenū & arefactū ē cor meum: quia oblitus sū comedere panē meū. A voce gemitus mei adhesit os meū carni mee. Assimilatus sum pellicano deserti: fctūs sum quasi bubo solitudinū. Vigilaui & fui sicut auis solitaria super tecto. Tota die exprobrabāt mihi inimici mei: exultātes per me iurabant. Quia cinerē sicut panē comedi: & potū meū cū fletu miscui. A facie indignatiōis & ire tue: quia eleuasti me & allisisti me. Dies mei q̄si vmbra īclinati sunt: & ego q̄si fenū arui. Tu āt domine in eternū pmāes: & memoriale tuū in generatione & generatione. Tu suscitās misereberis sion: quia tps ē vt miserearis eius: qm̄ vēit tps. Qm̄ placitos fecerunt serui tui lapides eius: & pulverē ei⁹ miserabile. Et timebūt gētes nomen dñi: & vniuersi reges terre gloriā tuam. Quia edificabit dominus sion: appebit in gloria sua. Respexit ad orationem vacui: & nō despexit orationē eoꝝ. Scribātur hec in generatione nouissima: & populus qui creabitur laudabit dominum. Quoniam prospexit de excelso sacto suo: dominus

תָּמִים הוּא יְשָׁרְתֵנִי: לֹא יֵשֵׁב בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֹשֵׂה רְמִיָּה דֹּבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי: לַבְּקָרִים אַצְמִית כָּל רִשְׁעֵי אָרֶץ לְהַכְרִית מֵעִיר יְהוָה כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן:

cii.

תְּפִלָּה לְעָנִי כִי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ: יְהוָה שִׁמְעָה תְפִלָּתִי וְשַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ תָבוֹא: אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי: כִּי כָלוּ בְעָשָׁן יָמָי וְעַצְמוֹתַי כְּמוֹ קֵד נִחָרוּ: הוּכָּה כָעֵשֶׂב וַיִּבַשׁ לִבִּי כִּי שָׁכַחְתִּי מֵאֲכֹל לַחְמִי: מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי: דָּמִיתִי לִקְאַת מִדְבָּר הָיִיתִי כְּכוֹס חֳרָבוֹת: שָׁקַדְתִּי וָאֶהְיֶה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג: כָּל הַיּוֹם חֵרְפוּנִי אוֹיְבָי מְהוֹלָלַי בִּי נִשְׁבָּעוּ: כִּי אֵפֶר כַּלֶּחֶם אָכָלְתִּי וְשִׁקֻּוַי בִּבְכִי מָסָכְתִּי: מִפְּנֵי זַעַמְךָ וְקִצְפֶּךָ כִּי נְשָׂאתַנִי וַתַּשְׁלִיכֵנִי: יָמַי כְּצֵל נָטוּי וַאֲנִי כָּעֵשֶׂב אִיבָשׁ: וְאַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וְזִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר: אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד: כִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבָנֶיהָ וְאֶת עֲפָרָהּ יְחֹנֵנוּ: וְיִירְאוּ גוֹיִם אֶת שֵׁם יְהוָה וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת כְּבוֹדֶךָ: כִּי בָנָה יְהוָה צִיּוֹן נִרְאָה בִּכְבוֹדוֹ: פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם: תִּכָּתֶב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא יְהַלֶּל יָהּ: כִּי הִשְׁקִיף מִמְּרוֹם קָדְשׁוֹ יְהוָה

de celo terram contēplatus eſt. Vt audiret gemitum vincti: vt ſolueret filios mortis. Vt narretur in ſyō nomē dñi: & laudatio eius in hieruſalē. Cū cōgregati fuerit populi ſimul: & regna vt ſeruiāt domino. Afflixit ī via fortitudinē meā: abbreuiauit dies meos. Dicā deus meus ne rapias me in medio dierū meorū: in gñatiōe gñationū anni tui. A principio terrā fundaſti: & opus manuū tuarū ſunt celi. Ipſi peribunt tu aūt ſtabis: & oēs quaſi veſtimentū atterentur: quaſi pallium mutabis eos & mutabūtur. Tu aūt ipſe es: & anni tui nō deficiēt. Filii ſeruorum tuorū habitabūt: & ſemē eorū aū faciē tuā p̄ſeuerabit. David. 103.

Benedic aīa mea domino: & oīa viſcera mea noī ſctō eius. Bñdic aīa mea domino: & noli obliuiſci omnium retributionū eius. Qui p̄picīatur cunctis iniq̄tatib9 tuis: q ſanat oēs infirmitates tuas. Qui redimit de corruptiōe vitā tuā: & corōat te mīa & miſeratiōibus. Qui replet bōis ornamētū tuū: innouabitur ſicut aq̄le iuuētus tua. Faciēs iuſtitias dñs: & iudicia cūctis qui calūnias ſuſtinēt. Notas fecit vias ſuas moyſi: filiis iſrael cogitatiōes ſuas. Miſericors & clemens dñs: patiēs & multe miſeratiōis. Non in ſempiternū iudicabit: neq; in eternū iraſcetur. Non ſcd̄m pctā noſtra fecit nobis: neq; ſecūdū iniquitates nr̄as retribuit nobis. Quātū eni excelſius eſt celum a terra: tm̄ confortata eſt mīa eius ſup timentes eū. Quātū lōge ē oriēs ab occidēte: tm̄ lōge fecit a nobis ſcelera nr̄a. Sicut miſeretur pater filiorum: miſertus eſt dominus timentibus ſe. Ipſe enim nouit plaſmationē nr̄am: recordatus ē q̄a puluis ſumus. Hō quaſi herba: dies eius ſicut flos

agri ſic florebit. Quia ſpiritus pertrāſiuit eū & nō ſubſiſtet: & nō cognoſcet eū vltra locus eius. Mīa āt dñi ab eterno & vſq; in eternū ſup timentes eum: & iuſtitia eius in filiis filiorū. His qui cuſtodiunt pactū eius: & recordantur p̄ceptorū eius ad faciēda ea. Dñs in celo ſtabiliuit thronū ſuū: & regnū illius oībus dñabitur. Bñdicite dño āgeli eius: fortes robore facientes verbū eius: obedientes voci ſermōis ei9. Bñdicite dño oēs exercitus eius: miniſtri eius: qui facitis placitum illius. Benedicite dño vniuerſa opera eius in oībus locis poteſtatis eius: bñdic aīa mea domino. 104.

Benedic aīa mea domino: dñe deus me9 magnificatus es nimis: gloria & decore īdutus es. Amictus luce q̄ſi veſtimēto: extēdēs celos vt pellē. Qui tegit aquis cenacula eius: q pōit nubes currū ſuum: qui ābulat ſup pennas vēti. Qui facit āgelos ſuos ſpūs: miniſtros ſuos ignē vrētē. Qui fundauit terrā ſup baſem ſuam: nō cōmouebitur ī ſeculū & ī ſeculū. Abyſſo q̄ſi veſtimēto opuiſti eā: ſup mōtes ſtabūt aque. Ab increpatiōe tua fugiēt: a voce tonitrui tui formidabūt. Aſcendūt mōtes & deſcēdūt campi: ad locū quem fundaſti eis. Terminū poſuiſti quem nō ptrāſibūt: nec reuertentur vt operiāt terrā. Qui immittis fōtes in cōuallibus: vt iter medios mōtes fluāt. Vt bibant oīa animalia regionum: & reficiat onager ſitim ſuam. Super ea volucres celi morabūtur: de medio nemorū dabūt vocem. Qui irrigas mōtes de cenaculis tuis: de fructu opum tuorum ſatiabitur terra. Germinans herbam iumentis & fenum ſeruituti hoīum: vt educat panem de terra. Et vinum letificat cor hoīs ad exhilarandam

פני משמן ולחם לבב אנוש
יסעד ישבעו עצי יהוה ארזי
לבנון אשר נטע: אשר שם
צפרים יקננו חסידה ברושים
ביתה: הרים הגבהים ליעלים
סלעים מחסה לשפנים: עשה
ירח למועדים שמש ידע מבואו:
תשת חשך ויהי לילה בו תרמש
כל חיתו יער: הכפירים שאגים
לטרף ולבקש מאל אכלם:
תזרח השמש יאספון ואל
מעונתם ירבצון: יצא אדם
לפעלו ולעבדתו עדי ערב:
מה רבו מעשיך יהוה כלם בחכמה
עשית מלאה הארץ קנינך:
זה הים גדול ורחב ידים שם
רמש ואין מספר חיות קטנות עם
גדלות: שם אניות יהלכון לויתן
זה יצרת לשחק בו: כלם אליך
ישברון לתת אכלם בעתו: תתן
להם ילקטון תפתח ידך ישבעון
טוב: תסתיר פניך יבהלון תסף
רוחם יגועון ואל עפרם ישובון:
תשלח רוחך יבראון ותחדש פני
אדמה: יהי כבוד יהוה לעולם
ישמח יהוה במעשיו: המביט
לארץ ותרעד יגע בהרים ויעשנו:
אשירה ליהוה בחיי אזמרה
לאלהי בעודי: יערב עליו שיחי
אנכי אשמח ביהוה: יתמו
חטאים מן הארץ ורשעים עוד
אינם ברכי נפשי את יהוה
הללויה: CV.
הודו ליהוה
קראו בשמו הודיעו בעמים
עלילותיו: שירו לו זמרו לו
שיחו בכל נפלאותיו: התהללו

פנה אנש · סעד שבע · קנן חסד · ברש · חסה · ידע בוא · שית היה · רמש חיה · כפר · זרח אסף · עון רבץ · עבד · רבה עשה · קנה · גדל · ספר חיה · אנה הלך · יצר · שבר נתן · נתן לקט · פתח שבע · סתר פנה · בהל אסף · גוע שוב · שלח ברא · חדש פנה · נבט · רעד נגע · שמח · זמר · ערב שיח · תמם · רשע · ידה · ידע עלל · שיר זמר · שיח פלא הלל

faciem oleo: panis autem cor hominis roborat. Saturabuntur ligna domini: cedri libani quas plantauit. Ibi aues nidificabunt: miluo abietes domus eius. Montes excelsi ceruis: petre refugium erinaciis. Fecit lunam in tempora: sol cognouit occubitum suum. Posuisti tenebras & facta est nox: in ipsa mouebuntur omnes bestie syluae. Leones rugientes ad predam: & querentes a deo escam sibi. Oriente sole recedent: & in speluncis suis cubabunt. Egredietur homo ad opus suum: & ad seruitutem suam vsque ad vesperum. Quam magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnum & latum manibus: ibi reptilia innumerabilia animalia parua cum grandibus. Ibi naues pertranseunt: leuiathan istum plasmasti vt illuderes ei. Omnia in te sperant: vt des cibum eis in tempore suo. Dante te illis colligent: aperiente te manum tuam replebuntur bono. Abscondes vultum tuum & turbabuntur: auferes spiritum eorum & deficient: & in puluerem suum reuertentur. Emittes spiritum tuum & creabuntur: & instaurabis faciem terre. Sit gloria domini in sempiternum: letabitur dominus in operibus suis. Qui respicit terram & tremet: tangit montes & fumabunt. Cantabo domino in vita mea: psallam deo meo quamdiu sum. Placeat ei eloquium meum: ego autem letabor in domino. Deficiant peccatores de terra & impii vltra non sint: benedic anima mea domino. Aleluia. 105.

Confitemini domino inuocate nomen eius: notas facite in populis cogitationes eius. Cantate ei & psallite ei: loquimini in vniuersis mirabilibus eius. Exultate

facie in oleo: et panis cor hominis confirmat.
πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ, καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει.
Saturabuntur ligna campi: cedri li
Χορτασθήσονται τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, αἱ κέδροι τοῦ λι
bani quas plantasti. Illic passeres nidificabunt: herodii
βάνου ἃς ἐφύτευσας. Ἐκεῖ στρουθία ἐννοσσεύσουσι, τοῦ ἐρωδιοῦ
domus dux est eorum. Montes excelsi ceruis:
ἡ κατοικία ἡγεῖται αὐτῶν. Ὄρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις,
petra refugium erinaciis. Fecit lunam in
πέτρα καταφυγὴ τοῖς λαγωοῖς. Ἐποίησε σελήνην εἰς
tempora: sol cognouit occasum suum. Posuisti tenebras et
καιρούς, ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ. Ἔθου σκότος καὶ
facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestie syl
ἐγένετο νύξ, ἐν αὐτῇ διελεύσονται πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυ
ue. Catuli leonum rugientes ut rapiant: et querant a
μοῦ. Σκύμνοι ὠρυόμενοι τοῦ ἁρπάσαι, καὶ ζητῆσαι παρὰ
deo escam sibi. Ortus est sol et congre
τῷ θεῷ βρῶσιν αὐτοῖς. Ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ συνήχ
gati sunt: et in cubilibus suis collocabuntur. Exi
θησαν, καὶ εἰς τὰς μάνδρας αὐτῶν κοιτασθήσονται. Ἐξε
bit homo ad opus suum: et ad ope
λεύσεται ἄνθρωπος ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν ἐρ
rationem suam vsque ad vesperum. Quam magnificata sunt opera tua
γασίαν αὐτοῦ ἕως ἑσπέρας. Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου
domine: omnia in sapientia fecisti. Impleta est terra
κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Ἐπληρώθη ἡ γῆ τῆς
creatione tua: hoc mare magnum et spaciosum.
κτίσεώς σου, αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος.
Illic reptilia quorum non est numerus: animalia pusilla cum ma
Ἐκεῖ ἑρπετὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ζῶα μικρὰ μετὰ με
gnis. Illic naues pertransibunt: draco iste quem forma
γάλων. Ἐκεῖ πλοῖα διαπορεύονται, δράκων οὗτος ὃν ἔπλα
sti ad illudendum ei. Omnia ad te expectant:
σας ἐμπαίζειν αὐτῷ. Πάντα πρὸς σὲ προσδοκῶσι,
vt des escam illis in tempore: dante te il
δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτῶν εἰς εὔκαιρον, δόντος σου αὐ
lis: colligent. Aperiente te manum:
τοῖς, συλλέξουσιν. Ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα, τὰ σύμ
omnia implebuntur bonitate: auertente autem
παντα πλησθήσονται χρηστότητος, ἀποστρέψαντος δέ
te faciem: turbabuntur. Auferes spiritum
σου τὸ πρόσωπον, ταραχθήσονται. Ἀνταναλεῖς τὸ πνεῦ
eorum et deficient: et in puluerem suum reuer
μα αὐτῶν καὶ ἐκλείψουσι, καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπι
tentur. Emittes spiritum tuum: et creabun
στρέψουσιν. Ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου, καὶ κτισθήσον
tur: et renouabis faciem terre. Sit gloria
ται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Ἤτω ἡ δόξα
domini in seculum letabitur dominus in ope
κυρίου εἰς τοὺς αἰῶνας, εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ τοῖς ἔρ
ribus suis. Qui respicit in terram et facit eam
γοις αὐτοῦ. Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν
tremere: qui tangit montes et fumigant. Cantabo
τρέμειν, ὁ ἁπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζονται. Ἄσω τῷ
domino in vita mea: psallam deo meo quamdiu sum.
κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ θεῷ μου ἕως ὑπάρχω.
Iucundum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in
Ἡδυνθείη αὐτῷ ἡ διαλογή μου, ἐγὼ δὲ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ
domino. Deficiant peccatores a terra et iniqui: ita vt
κυρίῳ. Ἐκλείποιεν ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἄνομοι, ὥστε
non sint ipsi: benedic anima mea domino.
μὴ ὑπάρχειν αὐτούς, εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον.

Alleluia. 104.
Ἀλληλούϊα. ρδʹ.

Confitemini domino: et inuocate no
Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνο
men eius. Annunciate inter gentes opera e
μα αὐτοῦ. Ἀπαγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἔργα αὐ
ius: cantate ei et psallite ei. Narrate omnia
τοῦ, ᾄσατε αὐτῷ καὶ ψάλατε αὐτῷ. Διηγήσασθε πάν
mirabilia eius: laudamini
τα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἐπαινεῖσθε

Margin: 3.91. — Infra. 145. — 1. Par. 6.b. Esaie. 12.b.

in nomine sancto eius. Letetur cor querentium
ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ. Εὐφρανθήτω καρδία ζητούν
tium dominum: querite dominum et confirmamini. Quere
των τὸν κύριον, ζητήσατε τὸν κύριον καὶ κραταιώθητε. Ζη
rite faciem eius semper: mementote mi
τήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διαπαντός, μνήσθητε τῶν θαυ
rabilium eius que fecit. Prodigia eius et iu
μασίων αὐτοῦ ὧν ἐποίησε. Τὰ τέρατα αὐτοῦ καὶ τὰ κρί
dicia oris eius. Semen abraam serui e
ματα τοῦ στόματος αὐτοῦ. Σπέρμα ἀβραὰμ δοῦλοι αὐ
ius: filii iacob electi eius. Ipse dominus deus noster: in vni
τοῦ, υἱοὶ ἰακὼβ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ. Αὐτὸς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ἐν πά
uersa terra iudicia eius. Memor fuit in seculum testa
σῃ τῇ γῇ τὰ κρίματα αὐτοῦ. Ἐμνήσθη εἰς τὸν αἰῶνα διαθή
menti sui: verbi quod mandauit in mille generationes: Quod dispo
κης αὐτοῦ, λόγου οὗ ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς, Ὃν διέ
suit abraam: et iuramenti sui isaac. Et sta
θετο τῷ ἀβραάμ, καὶ τοῦ ὅρκου αὐτοῦ τῷ ἰσαάκ. Καὶ ἔστη
tuit illud iacob in preceptum: et israel in te
σεν αὐτὸν τῷ ἰακὼβ εἰς πρόσταγμα, καὶ τῷ ἰσραὴλ εἰς δια
stamentum eternum. Dicens: tibi dabo terram chanaan: funiculum
θήκην αἰώνιον. Λέγων, σοὶ δώσω τὴν γῆν χαναάν, σχοίνισμα
hereditatis vestre. Cum essent ipsi numero modici: pau
κληρονομίας ὑμῶν. Ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἀριθμῷ βραχεῖς, ὀλι
cissimi et incole in ea. Et pertransierunt de gente in gentem:
γοστοὺς καὶ παροίκους ἐν αὐτῇ. Καὶ διῆλθον ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος,
et de regno ad populum alterum. Non reliquit hominem
καὶ ἐκ βασιλείας εἰς λαὸν ἕτερον. Οὐκ ἀφῆκεν ἄνθρωπον
nocere eis: et corripuit pro eis reges. No
ἀδικῆσαι αὐτούς, καὶ ἤλεγξεν ὑπὲρ αὐτῶν βασιλεῖς. Μὴ
lite tangere christos meos: et in prophetis meis no
ἅπτεσθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ
lite malignari. Et vocauit famem super terram: omne firma
πονηρεύεσθε. Καὶ ἐκάλεσε λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, πᾶν στήριγ
mentum panis contriuit. Misit ante eos vi
μα ἄρτου συνέτριψεν. Ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἄνθρω
rum: in seruum venundatus est ioseph. Humiliauerunt in compedibus
πον, εἰς δοῦλον ἐπράθη ἰωσήφ. Ἐταπείνωσαν ἐν πέδαις
pedes eius: ferrum pertransiit anima eius. Donec
τοὺς πόδας αὐτοῦ, σίδηρον διῆλθεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Μέχρι
veniret verbum eius: eloquium domini inflammauit
τοῦ ἐλθεῖν τὸν λόγον αὐτοῦ, τὸ λόγιον κυρίου ἐπύρωσεν αὐ
eum. Misit rex et soluit eum: princeps populi
τόν. Ἀπέστειλε βασιλεὺς καὶ ἔλυσεν αὐτόν, ἄρχων λαοῦ
et dimisit eum. Constituit eum dominum domus sue:
καὶ ἀφῆκεν αὐτόν. Κατέστησεν αὐτὸν κύριον τοῦ οἴκου αὐτοῦ,
et principem omnis possessionis sue. Vt erudiret
καὶ ἄρχοντα πάσης τῆς κτήσεως αὐτοῦ. Τοῦ παιδεῦσαι
principes eius sicut semetipsum: et senes
τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ ὡς ἑαυτόν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους
eius prudentiam doceret. Et intrauit israel in egyptum: et iacob
αὐτοῦ σοφίσαι. Καὶ εἰσῆλθεν ἰσραὴλ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἰακὼβ
accola fuit in terra cham. Et auxit populum suum vehe
παρῴκησεν ἐν γῇ χάμ. Καὶ ηὔξησε τὸν λαὸν αὐτοῦ σφό
menter: et firmauit eum super inimicos eius. Con
δρα, καὶ ἐκραταίωσεν αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Με
uertit cor eius vt odiret populum eius.
τέστρεψε τὴν καρδίαν αὐτοῦ τοῦ μισῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ,
vt dolum faceret in seruos eius. Misit moy
τοῦ δολιοῦσθαι ἐν τοῖς δούλοις αὐτοῦ. Ἐξαπέστειλε μωυ
sen seruum suum: aaron quem elegit sibi. Po
σῆν τὸν δοῦλον αὐτοῦ, ἀαρὼν ὃν ἐξελέξατο ἑαυτῷ. Ἔθε
suit in eis verba signorum suorum: et pro
το ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους τῶν σημείων αὐτοῦ, καὶ τῶν τε
digiorum suorum in terra cham. Misit tenebras et obscurauit:
ράτων αὐτοῦ ἐν γῇ χάμ. Ἐξαπέστειλε σκότος καὶ ἐσκότασεν,
quia exacerbauerunt sermones suos. Conuertit a
ὅτι παρεπίκραναν τοὺς λόγους αὐτοῦ. Μετέστρεψε τὰ ὕ
quas eorum in sanguinem: et occidit pisces eorum.
δατα αὐτῶν εἰς αἷμα, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἰχθύας αὐτῶν.
Edidit terra eorum ranas in penetralibus
Ἐξῆρψεν ἡ γῆ αὐτῶν βατράχους ἐν τοῖς ταμιείοις τῶν

Margin: 1. Para. 16.c.

in nomine sancto eius: letetur cor querentium dominum. Querite dominum & virtutem eius: querite faciem eius iugiter. Recordamini mirabilium eius que fecit signorum & iudiciorum oris eius. Semen abraam serui eius: filii iacob electi eius. Ipse dominus deus noster: in vniuersa terra iudicia eius. Recordatus est in eternum pacti eius: verbi quod precepit in mille generationes. Quod pepigit cum abraam: & iuramenti sui cum isaac. Et firmauit illud cum iacob in legem: cum israel in pactum sempiternum. Dicens tibi dabo terram chanaan: funiculum hereditatis vestre. Cum essent viri pauci: modici & aduene in ea. Et transierunt de gente in gentem: & de regno ad populum alterum. Non dimisit hominem vt noceret eis: & corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos: & prophetas meos nolite affligere. Et vocauit famem super terram: omnem virgam panis contriuit. Misit ante faciem eorum virum: in seruum venundatus est ioseph. Afflixerunt in compedibus pedes eius: in ferrum venit anima eius. Vsque ad tempus donec veniret sermo eius: eloquium domini probauit eum. Misit rex & soluit eum: princeps populorum & dimisit illum. Posuit eum dominum domui sue: & principem in omni possessione sua. Vt erudiret principes eius secundum voluntatem suam: & senes eius sapientiam doceret. Et ingressus est israel in egyptum: & iacob aduena fuit in terra cham. Et crescere fecit populum suum nimis: & roborauit eum super hostes ~~eius.~~ Conuertit cor eorum vt odio haberent populum eius: vt dolose agerent contra seruos illius. Misit moysen seruum suum: aaron quem elegit. Posuit in eis verba signorum suorum: & portentorum suorum in terra cham. Misit tenebras & contenebrauit: & non fuerunt increduli verbis eius. Commutauit aquas eorum in sanguinem: & occidit pisces eorum. Ebulliuit terra

בשם קדשו ישמח לב מבקשי
יהוה: דרשו יהוה ועזו בקשו
פניו תמיד: זכרו נפלאתיו אשר
עשה מפתיו ומשפטי פיו: זרע
אברהם עבדו בני יעקב בחיריו:
הוא יהוה אלהינו בכל הארץ
משפטיו: זכר לעולם בריתו
דבר צוה לאלף דור: אשר כרת
את אברהם ושבועתו לישחק:
ויעמידה ליעקב לחק לישראל
ברית עולם: לאמר לך אתן את
ארץ כנען חבל נחלתכם: בהיותם
מתי מספר כמעט וגרים בה:
ויתהלכו מגוי אל גוי ממלכה
אל עם אחר: לא הניח אדם
לעשקם ויוכח עליהם מלכים:
אל תגעו במשיחי ולנביאי אל
תרעו: ויקרא רעב על הארץ כל
מטה לחם שבר: שלח לפניהם
איש לעבד נמכר יוסף: ענו בכבל
רגלו ברזל באה נפשו: עד
עת בא דברו אמרת יהוה
צרפתהו: שלח מלך ויתירהו
משל עמים ויפתחהו: שמו אדון
לביתו ומשל בכל קנינו: לאסר
שריו בנפשו וזקניו יחכם: ויבא
ישראל מצרים ויעקב גר בארץ
חם: ויפר את עמו מאד
ויעצמהו מצריו: הפך לבם
לשנא עמו להתנכל בעבדיו: שלח
משה עבדו אהרן אשר בחר בו:
שמו בם דברי אתותיו ומפתים
בארץ חם: שלח חשך ויחשך
ולא מרו את דבריו: הפך את
מימיהם לדם וימת את דגתם:
שרץ ארצם צפרדעים בחדרי

שמח בקש · עזז · פנה תמד · פלא יפת · שפט פה · בחר · כרת · שבע · עמד · עלם נתן · היה · מתה ספר · גור הלך · מלך ינח · יכח · נגע משח · נבא רעע · קרא מטה · פנה מכר · ענה · בוא · בוא · יתר · פתח שום · אדן קנה · שור חכם · בוא · גור · פרה · עצם צור · נכל · שום אות · יפת חשך · מרה · מות דגה

מלכיהם׃ אמר ויבא ערב כנים
בכל גבולם׃ נתן גשמיהם ברד
אש להבות בארצם׃ ויך גפנם
ותאנתם וישבר עץ גבולם׃
אמר ויבא ארבה וילק ואין
מספר׃ ויאכל כל עשב בארצם
ויאכל פרי אדמתם׃ ויך כל
בכור בארצם ראשית לכל אונם׃
ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו
כושל׃ שמח מצרים בצאתם כי
נפל פחדם עליהם׃ פרש ענן
למסך ואש להאיר לילה׃ שאל
ויבא שלו ולחם שמים ישביעם׃
פתח צור ויזובו מים הלכו
בציות נהר׃ כי זכר את דבר
קדשו את אברהם עבדו׃ ויוצא
עמו בששון ברנה את בחיריו׃
ויתן להם ארצות גוים ועמל
לאמים יירשו׃ בעבור ישמרו
חקיו ותורתיו ינצרו הללויה׃
הללויה הודו ליהוה CVI.
כי טוב כי לעולם חסדו׃ מי
ימלל גבורות יהוה ישמיע כל
תהלתו׃ אשרי שמרי משפט
עשה צדקה בכל עת׃ זכרני יהוה
ברצון עמך פקדני בישועתך׃
לראות בטובת בחיריך לשמח
בשמחת גויך להתהלל עם
נחלתך׃ חטאנו עם אבותינו
העוינו הרשענו׃ אבותינו
במצרים לא השכילו נפלאותיך
לא זכרו את רב חסדיך וימרו
על ים בים סוף׃ ויושיעם למען
שמו להודיע את גבורתו׃ ויגער
בים סוף ויחרב ויוליכם בתהמות
כמדבר׃ ויושיעם מיד שונא

corū ranas: i cubilibus regū ipsorū: Dixit & venit musca oīmoda: & scinifes in vniuerso termino corū. Dedit pluuias corū grandinē: ignē flāmātē in terra ipsorū. Et pcussit vineā corū & ficū corū: & cōfregit lignum finiū corꝝ. Dixit & venit locusta: & bruchus cuius non erat numerus. Et comedit oēm fenū terre corū: & deuorauit fructū terre corū. Et pcussit oē primogenitum in terra eorū: primitias vniuersi partus corū. Et eduxit eos cū argēto & auro: & nō erat in tribubus corū infirmus. Letata est egyptus cum egrederētur: qm̄ irruerat terror eorꝝ sup eos. Expādit nubē in tētoriū: & ignem vt luceret nocte. Petierūt & adduxit ortygometrā: & pane celi saturauit eos. Apuit petram & fluxerūt aq̄: cucurrerūt in aridis flumina. Quia recordatus est verbi scti sui cū abraā seruo suo. Et eduxit populū suū i exultatiōe: i laude electos suos. Et dedit eis terras gētiū: & labores tribuū possederūt. Vt custodirent cerimōias ei9: & leges eius seruarent. Aleluia Aleluia.106.

Confitemini dño qm̄ bon9: qm̄ in eternū mīa eius. Quis loq̄tur fortitudīes dñi: auditas faciet oēs laudes ei9. Bti q custodiūt iudicium: & faciūt iustitiā i oī tpe. Recordarē mei dñe i reppiciatiōe ppli tui: visita me i salutari tuo. Vt videā bona electorꝝ tuorꝝ: & leter i letitia gētis tue: & exultē cū hereditate tua. Peccauim9 cū pribus nrīs: iniq̄ fecimus & ipie egim9. Patres nrī in egypto nō intellexerūt mirabilia tua nō sunt recordati multitudinis mīe tue: & ad iracūdiā puocauerūt sur p marei in mari rubro. Et saluauit eos pp nomē suū: vt ōnderet fortitudinē suā. Et cōminatus ē mari rubro & aruit: & traduxit eos p abyssos q̄si in deserto. Et saluauit eos de manu odi-

βασιλέων αὐτῶν. Εἶπε, καὶ ἦλθε κυνόμυια, καὶ σκνῖπες ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. Ἔθετο τὰς βροχὰς αὐτῶν χάλαζαν, πῦρ καταφλέγον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. Καὶ ἐπάταξε τὰς ἀμπέλους αὐτῶν καὶ τὰς συκὰς αὐτῶν, καὶ συνέτριψε πᾶν ξύλον ὁρίου αὐτῶν. Εἶπε καὶ ἦλθεν ἀκρίς, καὶ βροῦχος, οὗ οὐκ ἦν ἀριθμός. Καὶ κατέφαγε πάντα χόρτον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, καὶ κατέφαγε πάντα τὸν καρπὸν τῆς γῆς αὐτῶν. Καὶ ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ἀπαρχὴν παντὸς πόνου αὐτῶν. Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, καὶ οὐκ ἦν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν ὁ ἀσθενῶν. Εὐφράνθη Αἴγυπτος ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτῶν, ὅτι ἐπέπεσεν ὁ φόβος αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. Διεπέτασε νεφέλην εἰς σκέπην αὐτοῖς, καὶ πῦρ τοῦ φωτίσαι αὐτοῖς τὴν νύκτα. Ἤτησαν καὶ ἦλθεν ὀρτυγομήτρα, καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἐνέπλησεν αὐτούς. Διέρρηξε πέτραν, καὶ ἐρρύησαν ὕδατα, ἐπορεύθησαν ἐν ἀνύδροις ποταμοί. Ὅτι ἐμνήσθη τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου αὐτοῦ, τοῦ πρὸς Ἀβραὰμ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. Καὶ ἐξήγαγε τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐν εὐφροσύνῃ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς χώρας ἐθνῶν, καὶ πόνους λαῶν κατεκληρονόμησαν. Ὅπως ἂν φυλάξωσι τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ ἐκζητήσωσιν.

Alleluia. Alleluia.
Ἀλληλούϊα. Ἀλληλούϊα.

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; Μακάριοι οἱ φυλάσσοντες κρίσιν, καὶ ποιοῦντες δικαιοσύνην ἐν παντὶ καιρῷ. Μνήσθητι ἡμῶν κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ λαοῦ σου, ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῷ σωτηρίῳ σου. Τοῦ ἰδεῖν ἐν τῇ χρηστότητι τῶν ἐκλεκτῶν σου, τοῦ εὐφρανθῆναι ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ ἔθνους σου, τοῦ ἐπαινεῖσθαι μετὰ τῆς κληρονομίας σου. Ἡμάρτομεν μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν Αἰγύπτῳ οὐ συνῆκαν τὰ θαυμάσιά σου, οὐκ ἐμνήσθησαν τοῦ πλήθους τοῦ ἐλέους σου. Καὶ παρεπίκραναν ἀναβαίνοντες ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦ γνωρίσαι τὴν δυναστείαν αὐτοῦ, καὶ ἐπετίμησε τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐξηράνθη. Καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ἀβύσσῳ ὡς ἐν ἐρήμῳ,

Καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ χειρὸς μισούντων. Καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθροῦ. Ἐκάλυψεν ὕδωρ τοὺς θλίβοντας αὐτούς, εἷς ἐξ αὐτῶν οὐχ ὑπελείφθη. Καὶ ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ ᾖσαν τὴν αἴνεσιν αὐτοῦ. Ἐτάχυναν, ἐπελάθοντο τῶν ἔργων αὐτοῦ, οὐχ ὑπέμειναν τὴν βουλὴν αὐτοῦ. Καὶ ἐπεθύμησαν ἐπιθυμίαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐπείρασαν τὸν θεὸν ἐν ἀνύδρῳ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ αἴτημα αὐτῶν, ἐξαπέστειλε πλησμονὴν εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Καὶ παρώργισαν τὸν Μωυσῆν ἐν τῇ παρεμβολῇ, Ἀαρὼν τὸν ἅγιον κυρίου. Ἠνοίχθη ἡ γῆ καὶ κατέπιε Δαθάν, καὶ ἐκάλυψεν ἐπὶ τὴν συναγωγὴν Ἀβειρών. Καὶ ἐξεκαύθη πῦρ ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, φλὸξ κατέφλεξεν ἁμαρτωλούς. Καὶ ἐποίησαν μόσχον ἐν Χωρήβ, καὶ προσεκύνησαν τῷ γλυπτῷ. Καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν αὐτοῦ ἐν ὁμοιώματι μόσχου ἔσθοντος χόρτον. Καὶ ἐπελάθοντο τοῦ θεοῦ τοῦ σώζοντος αὐτούς, τοῦ ποιήσαντος μεγάλα ἐν Αἰγύπτῳ, θαυμάσια ἐν γῇ Χάμ, φοβερὰ ἐπὶ θαλάσσης ἐρυθρᾶς. Καὶ εἶπε τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, εἰ μὴ Μωυσῆς ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ ἔστη ἐν τῇ θραύσει ἐνώπιον αὐτοῦ, τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν αὐτοῦ, τοῦ μὴ ἐξολοθρεῦσαι. Καὶ ἐξουδένωσαν γῆν ἐπιθυμητήν, οὐκ ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ αὐτοῦ. Καὶ ἐγόγγυσαν ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν, οὐκ εἰσήκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου. Καὶ ἐπῆρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς, τοῦ καταβαλεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τοῦ καταβαλεῖν τὸ σπέρμα αὐτῶν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ διασκορπίσαι αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις. Καὶ ἐτελέσθησαν τῷ Βεελφεγώρ, καὶ ἔφαγον θυσίας νεκρῶν. Καὶ παρώξυναν αὐτὸν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν, καὶ ἐπληθύνθη ἐν αὐτοῖς ἡ πτῶσις. Καὶ ἔστη Φινεὲς καὶ ἐξιλάσατο, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. Καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἕως τοῦ αἰῶνος. Καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐφ' ὕδατος ἀντιλογίας, καὶ ἐκακώθη Μωυσῆς δι' αὐτούς. Ὅτι παρεπίκραναν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ διέστειλεν ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. Οὐκ ἐξωλόθρευσαν τὰ ἔθνη ἃ εἶπε κύριος αὐτοῖς, καὶ ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν. Καὶ ἐδούλευσαν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν,

entis: & redemit eos de manu inimici. Et opuit aqua hostes corū: vn9 ex ipsis non superfuit. Et crediderunt verbis eius: & cecinerūt q̄ laudē eius. Cito obliti sunt operū illius: nec expectauerūt volūtatē eius. Et desiderauerūt desideriū in deserto: & tētauerūt deū in solitudie. Et dedit eis petitionē ipsorū: & misit tenuitatē in animam corū. Et zelati sunt moysen in castris: aarō sctm̄ dñi. Apta ē terra & deuorauit dathā: & opuit synagogā abiron. Et succensus ē ignis in synagoga eorum: flamma exussit ipios. Fecerunt vitulū i oreb: & adorauerūt cōflatile. Et mutauerunt gloriā suā in similitudinem bouis comedētis fenum. Obliti sunt dei saluatoris sui: qui fecit magnalia in egypto. Mirabilia in terra chā: terribilia super mari rubro. Dixit ergo vt cōtereret eos: nisi moyses electus eius stetisset medius contra faciem illius: vt conuerteret in dignationem eius vt nō interficeret. Et despexerunt terrā desiderabilē: nec crediderūt sermoni eius. Et murmurauerunt in tabernaculis suis: nō exaudierūt vocē dñi. Et eleuauit manū suā sup eos: vt deiiceret eos i deserto. Et vt deiiceret semen corū in gētibus: & dispgeret eos in terris. Et cōsecrati sunt beelphegor: & comederunt victimas mortuorū. Et cōcitauerūt eū in studiis suis: & pcussit eos plaga. Stetit āt finees & diiudicauit: & retēta ē pcussio. Et reputatū est ei ad iustitiā: in gn̄atiōe & gn̄atiōe vsq̄ in eternū. Et puocauerunt sup aquā cōtradictōis: & afflict9 ē moyses pp eos. Quia puocauerūt spm̄ eius: & precepit labiis suis. Nō exterminauerunt populos quos dixit dominus illis. Et cōmixti sūt gētibus: & didicerunt opera eorū. Et seruierūt sculptilibus eorum:

ויגאלם מיד אויב׃ ויכסו מים
צריהם אחד מהם לא נותר׃
ויאמינו בדבריו ישירו תהלתו׃
מהרו שכחו מעשיו לא חכו
לעצתו׃ ויתאוו תאוה במדבר
וינסו אל בישימון׃ ויתן להם
שאלתם וישלח רזון בנפשם׃
ויקנאו למשה במחנה לאהרן
קדוש יהוה׃ תפתח ארץ ותבלע
דתן ותכס על עדת אבירם׃
ותבער אש בעדתם להבה תלהט
רשעים׃ יעשו עגל בחרב
וישתחוו למסכה׃ וימירו את
כבודם בתבנית שור אכל עשב׃
שכחו אל מושיעם עשה גדלות
במצרים׃ נפלאות בארץ חם
נוראות על ים סוף׃ ויאמר
להשמידם לולי משה בחירו
עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו
מהשחית׃ וימאסו בארץ חמדה
לא האמינו לדברו׃ וירגנו
באהליהם לא שמעו בקול יהוה׃
וישא ידו להם להפיל אותם
במדבר׃ ולהפיל זרעם בגוים
ולזרותם בארצות׃ ויצמדו לבעל
פעור ויאכלו זבחי מתים׃ ויכעיסו
במעלליהם ותפרץ בם מגפה׃
ויעמד פינחס ויפלל ותעצר
המגפה׃ ותחשב לו לצדקה
לדר ודר עד עולם׃ ויקציפו
על מי מריבה וירע למשה
בעבורם׃ כי המרו את רוחו
ויבטא בשפתיו׃ לא השמידו
את העמים אשר אמר יהוה
להם׃ ויתערבו בגוים וילמדו
מעשיהם׃ ויעבדו את עצביהם

ויהיו להם למוקש: ויזבחו את | היה יקש · זבח
בניהם ואת בנותיהם לשדים:
וישפכו דם נקי דם בניהם | שפך נקה
ובנותיהם אשר זבחו לעצבי כנען
ותחנף הארץ בדמים: ויטמאו | חנף טמא
במעשיהם ויזנו במעלליהם: | עשה זנה
ויחר אף יהוה בעמו ויתעב את | עלל חרה
נחלתו: ויתנם ביד גוים וימשלו | תעב · נתן משל
בהם שנאיהם: וילחצום | לחם
אויביהם ויכנעו תחת ידם: | איב כנע
פעמים רבות יצילם והמה ימרו | רבב נצל
בעצתם וימכו בעונם: וירא
בצר להם בשמעו את רנתם: | ראה צור
ויזכר להם בריתו וינחם כרב | רנן זכר
חסדיו: ויתן אותם לרחמים לפני | ברת נחם
כל שוביהם: הושיענו יהוה | נתן פנה
אלהינו וקבצנו מן הגוים להודות | שבה ישע · ידה
לשם קדשך להשתבח בתהלתך: | שבח הלל
ברוך יהוה אלהי ישראל מן | ברך
העולם ועד העולם ואמר כל | עלם
העם אמן הללויה:

cvii.

הודו ליהוה כי טוב כי | ידה
לעולם חסדו: יאמרו גאולי יהוה | אמר גאל
אשר גאלם מיד צר: ומארצות | צור
קבצם ממזרח וממערב מצפון | זרח ערב
ומים: תעו במדבר בישימון דרך | צפן תעה · דבר
עיר מושב לא מצאו: רעבים | ישב
גם צמאים נפשם בהם תתעטף: | עטף
ויצעקו אל יהוה בצר להם | צעק צור
ממצוקותיהם יצילם: וידריכם | צוק נצל
בדרך ישרה ללכת אל עיר מושב: | דרך הלך
יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני | ידה פלא
אדם: כי השביע נפש שקקה | שבע שוק
ונפש רעבה מלא טוב: ישבי
חשך וצלמות אסירי עני וברזל: | אסר ענה
כי המרו אמרי אל ועצת עליון | מרה · יעץ עלה

& factū est eis in scādalū. Et immolauerunt filios suos & filias suas demonibus. Et effuderūt sanguinē innocētē: sanguinē filiorū suorū & filiarū suarū: quos immolauerūt sculptilibus chanaā: & polluta est terra in sanguinibus. Et coinquinati sunt in opibus suis: & fornicati sunt in studiis suis. Iratus est itaq; furor dn̄i in populū suū: & aboīatus est hereditatē suā. Et dedit eos in manu gētiū: & dn̄ati sunt eorū qui oderūt eos. Et afflixerunt eos inimici sui: & hūiliati sunt sub manu eorū. Multis vicibus liberauit eos ipsi vero puocauerūt i cōsiliis suis: & humiliati sunt pter iniqtates suas. Et vidit tribulationes eorū: cū exaudiret eos rogātes. Et recordatus est pacti sui cū eis & penituit eū scd̄m mltitudinē mīe sue. Et dedit eos miserabiles corā oibus q cepant eos. Salua nos dn̄e deus nr̄ & cōgrega nos de gētibus: vt cōfiteamur nomini scō tuo: & canamus laudem tuā. Bn̄dictus dn̄s deus israel ab eterno & vsq; in etnū: & dicet oīs populus amen. Aleluia. 107.

Confitemini dn̄o qm̄ bonus: qm̄ in etnū mīa eius. Dicant q redēpti sūt a dn̄o: quos redemit de manu hostis. Et de terris cōgregauit eos: ab oriente & occidēte ab aqlōe & mari. Errauerunt in solitudine in deserta via: ciuitatē que hītaretur non repierūt. Esuriētes & sitiētes: aīa eorū in ipsis deficiebat. Et clamauerūt ad dn̄m in tribulatiōe sua: de afflictōe eorū eripuit eos. Et duxit illos p viā rectā: vt venirēt in ciuitatē hītabilē. Cōfiteātur dn̄o mīam eius: & mirabilia eius i filios hoīm. Quia saturauit animam vacuam: & aīam esurientē ipleuit bois. Habitantes in tenebris & in vmbra mortis alligatos inopia & ferro. Quia puocauerūt sermones dei: &

et factū est illis in scandalū. Et imolauerūt filios su-
καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς εἰς σκάνδαλον. Καὶ ἔθυσαν τοὺς υἱοὺς αὐ-
os et filias suas demonijs. Et effuderūt
τῶν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις. Καὶ ἐξέχεαν
sāguinē inocētē: sāguinē filiorū suorū et filiarū: quos sacrificauerūt
αἷμα ἀθῶον, αἷμα υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων, ὧν ἔθυσαν τοῖς
sculptilib9 chanaā. Et infecta est terra in sāguinib9: et
γλυπτοῖς χαναάν. Καὶ ἐφονοκτονήθη ἡ γῆ ἐν τοῖς αἵμασι, καὶ
contaminata ē in opibus eorū. Et fornicati sūt in adinuē-
ἐμιάνθη ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν, Καὶ ἐπόρνευσαν ἐν τοῖς ἐπιτη-
tionib9 suis. Et irat9 est furore dn̄s in ppl'm su-
δεύμασιν αὐτῶν. Καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τὸν λαὸν αὐ-
um: et abominatus ē hereditatē suā. Et tradi-
τοῦ, καὶ ἐβδελύξατο τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ παρέ-
dit eos in man9 inimicorū: et dn̄ati sunt eorū q
δωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ
oderūt eos. Et tribulauerūt eos inimici eorū:
μισοῦντες αὐτούς. Καὶ ἔθλιψαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν,
et hūiliati sunt sub manib9 eorū. Sepe li-
καὶ ἐταπεινώθησαν ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν. Πλεονάκις ἐρ-
berauit eos: ipsi aūt exacerbauerūt eū in cōsi-
ρύσατο αὐτούς, αὐτοὶ δὲ παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τῇ βου-
lio suo. Et hūiliati sunt in iniqtatib9 suis. Et
λῇ αὐτῶν. Καὶ ἐταπεινώθησαν ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν. Καὶ
vidit dn̄s cū tribularent ipsi: cū ipse exaudiret
εἶδε κύριος ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, ἐν τῷ αὐτὸν εἰσακοῦσαι
orōnes eorū. Et memor fuit testamēti sui: et pe-
τῆς δεήσεως αὐτῶν. Καὶ ἐμνήσθη τῆς διαθήκης αὐτοῦ, καὶ με-
nituit eū s(ecundu)m multitudinē mie sue. Et dedit
τεμελήθη κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους αὐτοῦ. Καὶ ἔδωκεν
eos in mias in cōspectu oīm q ceperāt
αὐτοὺς εἰς οἰκτιρμοὺς ἐναντίον πάντων τῶν αἰχμαλωτευ-
eos. Saluos fac nos dn̄e de9 nr̄: et cōgrega
σάντων αὐτούς. Σῶσον ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐπισυνά-
nos de natiōib9. Ut cōfiteamur noi
γαγε ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν. Τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί
tuo scto: vt gloriemur in laude tua. Bene-
σου τῷ ἁγίῳ, τοῦ ἐγκαυχᾶσθαι ἐν τῇ αἰνέσει σου. Εὐλο-
dictus dn̄s deus israel a seculo et vsq in
γητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ
seculū: et dicet oīs ppl's fiat fiat.
αἰῶνος, καὶ ἐρεῖ πᾶς ὁ λαός γένοιτο γένοιτο.

Alleluia. 106.
Ἀλληλούϊα. ρϛ´.

Cōfitemini dn̄o qm̄ bon9: qm̄ in seculū
Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ
mia eius. Dicāt q redēpti sunt a dn̄o: quos re-
ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτωσαν οἱ λελυτρωμένοι ὑπὸ κυρίου, οὓς ἐλυ-
demit de manu inimici: et de regiōib9 cōgregauit e-
τρώσατο ἐκ χειρὸς ἐχθροῦ, καὶ ἐκ τῶν χωρῶν συνήγαγεν αὐ-
os. Ab oriēte: et occidēte: et aqlone: et mari:
τούς, Ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ δυσμῶν, καὶ βορρᾶ, καὶ θαλάσσης,
errauerūt in solitudine in inaqso. Uiā ciuitatis hitaculi
ἐπλανήθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν ἀνύδρῳ. Ὁδὸν πόλεως κατοικη-
nō iuenerūt esuriētes et sitiētes: aīa eorū in
τηρίου οὐχ εὗρον πεινῶντες καὶ διψῶντες, ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν
ipsis defecit. Et clamauerūt ad dn̄m cū tribularent
αὐτοῖς ἐξέλιπεν. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι
ipsi: et de necessitatib9 eorū eripuit eos. Et eduxit
αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. Καὶ ὡδήγησεν
eos in viā rectā: vt irent in ciuitatē hitationis.
αὐτοὺς εἰς ὁδὸν εὐθεῖαν τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν κατοικητηρίου.
Cōfiteātur dn̄o mie ei9: et mirabilia
Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια
eius filijs hoīm. Qr satiauit aīaz inanē et aī-
αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Ὅτι ἐχόρτασε ψυχὴν κενήν, καὶ ψυ-
mā esurientē satiauit bonis. Sedētes in tenebris et
χὴν πεινῶσαν ἐνέπλησεν ἀγαθῶν. Καθημένους ἐν σκότει καὶ
vmbra mortis: vinctos in mēdicitate et ferro. Quia
σκιᾷ θανάτου, πεπεδημένους ἐν πτωχείᾳ καὶ σιδήρῳ. Ὅτι
exacerbauerūt eloquia dei: et cōsiliū altissimi
παρεπίκραναν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν βουλὴν τοῦ ὑψίστου

Judith 15.c. · Infra. 117. · Infra. eo.

irritauerūt. Et humiliatū est in laborib9 cor eorū:
παρώξυναν. Καὶ ἐταπεινώθη ἐν κόποις ἡ καρδία αὐτῶν,
infirmati sūt et nō fuit q adiuuaret. Et clamauerūt ad dn̄m cū
ἠσθένησαν καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν
tribularētur ipsi: et de necessitatib9 eorū liberauit e-
τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐ-
os. Et eduxit eos de tenebris et vmbra mortis: et
τούς. Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ σκότους καὶ σκιᾶς θανάτου, καὶ
vincula eorū disrupit. Confiteātur do-
τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν διέρρηξεν. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυ-
mino mie eius: et mirabilia eius filijs
ρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν
hominū. Quia cōtriuit portas ereas: et vectes
ἀνθρώπων. Ὅτι συνέτριψε πύλας χαλκᾶς, καὶ μοχλοὺς
ferreos cōfregit. Suscepit eos de via iniqtatis
σιδηροῦς συνέθλασεν. Ἀντελάβετο αὐτῶν ἐξ ὁδοῦ ἀνομίας
eorū: pp eīn iniustitias suas humiliati sunt. Omē
αὐτῶν, διὰ γὰρ τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐταπεινώθησαν. Πᾶν
escā abominata est aīa eorū: et appropinquerūt vsq ad
βρῶμα ἐβδελύξατο ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ ἤγγισαν ἕως τῶν πυ-
portas mortis. Et clamauerūt ad dn̄m cū tribularent
λῶν τοῦ θανάτου. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι
ipsi: et de necessitatib9 eorū liberauit eos. Misit
αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. Ἀπέστει-
verbū suū. et sanauit eos: et eripuit eos
λε τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο αὐτούς, καὶ ἐρρύσατο αὐτοὺς
de interitionib9 eorū. Confiteātur dn̄o
ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ
mie eius: et mirabilia eius filijs ho-
τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀν-
minū. Et sacrificēt ei sacrificiū laudis: et annū-
θρώπων. Καὶ θυσάτωσαν αὐτῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἐξαγ-
tient opa eius in exultatione. Qui descendūt
γειλάτωσαν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει. Οἱ καταβαί-
in mare in nauibus: facientes opationē in aqs
νοντες εἰς θάλασσαν ἐν πλοίοις, ποιοῦντες ἐργασίαν ἐν ὕδα-
multis: Ipsi viderūt opa dn̄i: et mirabilia e-
σι πολλοῖς, Αὐτοὶ εἶδον τὰ ἔργα κυρίου, καὶ τὰ θαυμάσια αὐ-
ius in pfundo. Dixit: et stetit sp̄us pcelle: et exaltati
τοῦ ἐν τῷ βυθῷ. Εἶπε, καὶ ἔστη πνεῦμα καταιγίδος, καὶ ὑψώ-
sūt fluctus eius. Ascendūt vsq ad celos: et de-
θη τὰ κύματα αὐτῆς. Ἀναβαίνουσιν ἕως τῶν οὐρανῶν, καὶ κα-
scendūt vsq ad abyssos. Aīa eorū in malis tabe-
ταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων. Ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν κακοῖς ἐτή-
scebat: turbati sunt: moti sunt sicut ebrius: et oīs
κετο, ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν ὡς ὁ μεθύων, καὶ πᾶσα ἡ
sapia eorū deuorata ē. Et clamauerūt ad dn̄m cū tribula-
σοφία αὐτῶν κατεπόθη. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κν̄ ἐν τῷ θλίβε-
rent ipsi: et de necessitatib9 eorū eduxit eos. Et
σθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἐξήγαγεν αὐτούς. Καὶ
statuit procellā: et stetit in aurā: et siluerūt fluctus
ἐπέταξε τῇ καταιγίδι, καὶ ἔστη εἰς αὔραν, καὶ ἐσίγησαν τὰ κύματα
eius. Et letati sunt: qr siluerūt: et eduxit
αὐτῆς. Καὶ εὐφράνθησαν, ὅτι ἡσύχασαν, καὶ ὡδήγησεν
eos in portū voluntatis ei9. Cōfiteātur
αὐτοὺς ἐπὶ λιμένα θελήματος αὐτοῦ. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ
domino mie eius: et mirabilia eius filijs homi-
κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώ-
nū. Exaltent eū in ecclesia plebis: et in cathe-
πων. Ὑψωσάτωσαν αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ λαοῦ, καὶ ἐν καθέ-
dra seniorū laudēt eū. Posuit flumina
δρᾳ πρεσβυτέρων αἰνεσάτωσαν αὐτόν. Ἔθετο ποταμοὺς
in desertū: et exitus aquarū in sitim. Terrā fructi-
εἰς ἔρημον, καὶ διεξόδους ὑδάτων εἰς δίψαν. Γῆν καρπο-
ferā in salsuginē: a malitia inhabitantiū in ea. Po-
φόρον εἰς ἅλμην, ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ. Ἔθε-
suit desertū in stagna aquarū: et terrā sine aq̄ in exitus
το ἔρημον εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ γῆν ἄνυδρον εἰς διεξόδους ὑ-
aquarū. Et collocauit illic esuriētes: et cōstituerūt
δάτων. Καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ πεινῶντας, καὶ συνεστήσαντο
ciuitates hitationis. Et seminauerūt agros:
πόλεις κατοικεσίας. Καὶ ἔσπειραν ἀγρούς, oooooo

Infra. eo. · 8.eo.

cōsiliū excelsi blasphemauerūt. Et hūiliauit i labore cor eorū: ceciderunt & nō erat qui adiuuaret. Et clamauerunt ad dn̄m i tribulatione sua: de angustiis eorū saluauit eos. Et eduxit eos de tenebris & vmbra mortis: & vīcula eorū disrupit. Cōfiteātur dn̄o mīam eius: & mirabilia eius in filios hominū. Quia contriuit portas ereas: & vectes ferreos cōfregit. Stulti pp viā sceleris eorū: & pp iniquitates afflicti. Omē cibū aboīata est aīa eorū: & accesserūt ad portas mortis. Et clamauerūt ad dn̄m i tribulatiōe sua: de angustiis eorū saluauit eos. Misit verbū suum & sanauit eos: & saluauit de īteritu eorū. Confiteātur dn̄o mīam eius: & mirabilia eius in filios hoīm. Et īmolēt hostias grāru: & narrent opa eius in laude. Qui descēdūt mare in nauibus: facientes opus in aquis multis: Ipsi viderunt opa dn̄i: & mirabilia eius in pfūdo. Dixit & surrexit ventus tempestatis: & eleuauit gurgites eius. Ascēdūt in celū & descēdūt in abyssos: anima eorum in afflictiōe cōsumitur. Obstupuerūt & intremuerūt qsi ebrius: & vniuersa sapiētia eorū absorpta ē. Clamauerūt āt ad dn̄m i tribulatione sua: & de angustia eorū educet eos. Statuit turbinē in trāquillitatē: & silebūt fluctus eius. Et letabuntur qm̄ quieuerūt: & deducet eos ad portū quē voluerunt. Cōfiteātur dn̄o mīam eius: & mirabilia eius i filios hoīm. Et exaltēt eū in ecclesia populi: & in cathedra seniorū laudēt eū. Pōet flumina in desertū: & fōtes aqrum in sitim. Terrā fructiferā in salsuginem: pre malitia hītatorum eius. Ponet desertum in paludes aquarū: & terrā inuiā in fontes aquarū. Et collocabit ibi esurientes: & formabunt vrbem ad habitādum. Et serent agros

נאצו: ויכנע בעמל לבם כשלו | כנע
ואין עזר: ויזעקו אל יהוה בצר | צעק צור
להם ממצקותיהם יושיעם: | צוק ישע
יוציאם מחשך וצלמות | יצא
ומוסרותיהם ינתק: יודו ליהוה | אסר נתק
חסדו ונפלאותיו לבני אדם: | ידה פלא
כי שבר דלתות נחשת ובריחי | ברח
ברזל גדע: אולים מדרך פשעם
ומעונתיהם יתענו: כל אכל | עוה ענה
תתעב נפשם ויגיעו עד שערי | תעב נגע
מות: ויזעקו אל יהוה בצר להם | זעק צור
ממצקותיהם יושיעם: ישלח | צוק ישע
דברו וירפאם וימלט משחיתותם: | שלח רפא · מלט שחת
יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני
אדם: ויזבחו זבחי תודה ויספרו | זבח ידה
מעשיו ברנה: יורדי הים באניות | ספר עשה
עשי מלאכה במים רבים: המה | רנן ירד · אנה עשה
ראו מעשי יהוה ונפלאותיו | לאך רבב
במצולה: ויאמר ויעמד רוח | ראה
סערה ותרומם גליו: יעלו | פלא צול · אמר עמד
שמים ירדו תהומות נפשם | רום גלל · עלה תהם
ברעה תתמוגג: יחוגו וינועו | מוג חגג
כשכור וכל חכמתם תתבלע: | נוע שכר
ויצעקו אל יהוה בצר להם | בלע צעק
וממצוקתיהם יוציאם: יקם סערה | צוק צור
לדממה ויחשו גליהם: וישמחו | יצא קום
כי ישתקו וינחם אל מחוז | חשה שמח
חפצם: יודו ליהוה חסדו | שתק נחה
ונפלאותיו לבני אדם: וירוממוהו | חוז ידה
בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו: | פלא רום
ישם נהרות למדבר ומצאי מים | ישב הלל
לצמאון: ארץ פרי למלחה | שום דבר · יצא פרה
מרעת יושבי בה: ישם מדבר | רוע
לאגם מים וארץ ציה למצאי | ישב
מים: ויושב שם רעבים ויכוננו | כון ישב
עיר מושב: ויזרעו שדות | זרע שדה

& plantabunt vineas: & facient fruges germina. Et bñdicet eis & multiplicabūtur nimis: & pecora eorū nō minuet. Imminuta sunt āt & afflicta pp āgustiā mali & doloris. Effundet despectionē sup principes: & errare eos faciet i solitudine deuia. Et subleuauit pauperē de iopia: & pōet q̄si gregē familias. Videbūt recti & letabuntur: & oīs iniquitas contrahet os suum. Quis sapiēs & custodiet hec: & intelligēt mīsericordias dñi!

Cāticū psalmi dd. 108.

Paratum cor meū deus: cantabo & psallā sed & gloria mea. Cōsurge psalteriū & cithara: cōsurgā māe. Cōfitebor tibi in populis dñe: & cātabo te in natiōibus. Q̄m magna sup celos mīa tua: & vsq̄ ad ethera veritas tua. Exaltare sup celos deus: & super omnem terram gloria tua. Vt liberentur dilecti tui: salua dextera tua & exaudi me. Deus locutus est in sanctuario suo: gaudebo diuidā sichem & vallē socoth dimetiar. Meus ē galaad & meus est manasse: & ephraim virtus capitis mei: iuda dux meus. Moab lebes peluis mee: sup idumeā piiciā calciamētū meū: cū philistiim federabor. Quis deducet me in ciuitatē munitā: quis deducet me vsq̄ i idumeā? Nōne tu deus qui proieceras nos: & nō exieras deus i exercitibus nr̄is? Da nobis auxiliū in tribulatione: vana est ei salus ab hōmine. In deo erimus fortes: & ipse conculcabit hostes nostros.

Victori dd ps. 109.

Deus laudis mee ne taceas. Quia os impii & dolosi contra me apertum est: locuti sunt de me lingua mendacii. Et verbis odii circūdederūt me: & expugnauerunt me frustra. Pro eo quod eos diligebā aduersabantur mihi: ego aūt orabā. Et posuerunt cōtra me malū pro bono: & odiū p dilectione mea. Cōstitue sup eū ipiū: & sathan stet a dextris eius. Cū fuerit iudicatus exeat cōdemnatus: & orō eius sit in pctm̄. Fiāt dies eius pauci: & episcopatum eius accipiat alter. Sint filii eius pupilli: & vxor eius vidua. Instabiles vagētur filii eius & mēdicēt: & q̄rātur in parietinis suis. Scrutetur exactor vniuersa q̄ habet: & diripiant alieni labores eius. Non sit qui eius misereatur: nec qui clemēs sit pupillis eius. Fiat nouissimū eius iterit?: in gñatiōe altera deleatur nomē eius. Redeat in memoriā iniq̄tas patrū eius apd dñm: & iniquitas matris ei? nō deleatur. Sit cōtra dominū sp: & intereat d̄ tra memoria eorꝝ. Eo q̄d nō ē recordatus facere mīam: & psecutus est virū inopē & pauperē: & cōpūctū corde vt interficeret. Et dilexit maledictionē & vēiet ei & noluit bñdictionem & elongabitur ab eo. Et īdutus ē maledictione q̄si vestimēto suo: & igredietur q̄si aq̄ i viscera eius & q̄si oleū i ossa ei?. Sit ei q̄si palliū quo circūdatur: & q̄si cīgulū quo sp accigit. Hec ē retributio his q aduersātur mihi a dño: & qui loquūtur malū cōtra animā meā. Tu āt dñe deus fac mecū pp nomē tuū: q̄m bōa ē mīa tua libera me. Q̄m egen? & paup sū: & cor meū vulneratū ē intrīsecus. Quasi vmbra cū inclīnatur abductus sū: excussus sum q̄si locusta. Genua mea vacillauerūt a ieiūio: & caro mea īmutata ē absq̄ oleo. Et ego fctūs sū opprobrius illis: vidētes me mouerūt caput suū. Adiuua me dñe deus meus: salua me s̄m mīam tuā. Et sciāt q̄m manus tua hec: tu dñe fecisti eā. Maledicēt illi: & tu bñdices: restiterūt & cōfūdātur: seruus āt tuus letabitur. Induantur aduersarii mei cōfusiōe: & opiātur quasi vestimēto

בשתם ואודה יהוה מאד בפי ובתוך רבים אהללנו׃ כי יעמד לימין אביון להושיע משפטי נפשו׃

cx לדוד מזמור נאם יהוה לאדני שב לימיני עד אשית איביך הדם לרגליך׃ מטה עזך ישלח יהוה מציון רדה בקרב איביך׃ עמך נדבת ביום חילך בהדרי קדש מרחם משחר לך טל ילדתיך׃ נשבע יהוה ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק׃ אדני על ימינך מחץ ביום אפו מלכים׃ ידין בגוים מלא גויות מחץ ראש על ארץ רבה׃ מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש׃

cxi. הללויה אודה יהוה בכל לבב בסוד ישרים ועדה׃ גדלים מעשי יהוה דרושים לכל חפציהם׃ הוד והדר פעלו וצדקתו עמדת לעד׃ זכר עשה לנפלאתיו חנון ורחום יהוה׃ טרף נתן ליראיו יזכר לעולם בריתו׃ כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים׃ מעשי ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקודיו׃ סמוכים לעד לעולם עשוים באמת וישר׃ פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו׃ ראשית חכמה יראת יהוה שכל טוב לכל עשיהם תהלתו עמדת לעד׃

cxii. הללויה אשרי איש ירא את יהוה במצותיו חפץ מאד׃ גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יברך׃ הון ועשר בביתו וצדקתו עמדת לעד׃ זרח בחשך אור לישרים חנון ורחום וצדיק׃

cõfuſiõe ſua. Cõfitebor dño vehemẽter in ore meo: & ĩ medio populorũ laudabo eũ. Q̃m ſtabit a dextris pauperis: vt ſaluet a iudicibus aíam ei⁹. Dd ps.110.

DIxit dñs domino meo: ſede a dextris meis. Donec ponã inimicos tuos: ſcabellũ pedibus tuis. Virgã fortitudinis tue emittet dñs ex ſion: dñare ĩ medio inimicorũ tuoꝝ. Populi tui duces ſpõtanei in die fortitudis tue: ĩ mõtibus ſctis devulua orietur tibi ros adoleſcẽtie tue. Iurauit dñs & non pẽitebit eũ: tu es ſacerdos in eternũ ſm ordinẽ melchiſedech. Dñs a dextera tua pcuſſit ĩ die furoris ſui reges. Iudicabit in gẽtibus ĩplebit valles: pcuſſit caput in terra multa. De torrẽte in via bibet: ꝑpterea exaltabit caput.

Aleluia. 111.

COnfitebor dño in toto corde: ĩ conſilio iuſtorũ & cõgregatione. Magna opa dñi: exq̃rẽda in cũctis voluntatibus ſuis. Gloria & decor opus eius: & iuſtitia eius pſeuerãs in eternũ. Memoriã fecit mirabiliũ ſuoꝝ: clemẽs & miſericors dñs. Eſcã dedit timẽtib⁹ ſe: memor erit in ſempiternũ pacti ſui. Fortitudinẽ opum ſuorũ ãnũciauit pplo ſuo: vt det illis hereditatẽ gẽtiũ. Op⁹ mãuũ eius veritas & iudiciũ: fidelia oia pcepta eius. Firmata iugit ĩ ſẽpiternũ: fctã ĩ veritate & eqtate. Redẽptionẽ miſit pplo ſuo: mãdauit ĩ etnũ pactũ ſuũ: ſctm & terribile nomẽ ei⁹. Initiũ ſapiẽtie timor dñi: doctrĩa bona cũctis q faciũt eã: laus eius perſeuerat iugiter.

Aleluia. 112.

BEatus vir qui timet dominũ: in mandatis eius volet nimis. Potẽs in terra erit ſemen eius: gñatio iuſtorum bñdicetur. Subſtantia & diuitie in domo ei⁹: & iuſtitia eius pſeuerãs ſp. Ortũ eſt ĩ tenebris lumen iuſtis: clemens & miſericors & iuſtus.

cõfuſione ſua. Cõfitebor dño nimis in ore
αἰσχύνην αὐτῶν. Ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ σφόδρα ἐν τῷ στό-
meo: ⁊ in medio multoꝝ laudabo eum. Quia aſtitit
ματί μου, καὶ ἐν μέσῳ πολλῶν αἰνέσω αὐτόν. Ὅτι παρέ-
a dextris pauperis vt ſaluũ faceret a pſequẽtibus
στη ἐκ δεξιῶν πένητος τοῦ σῶσαι ἐκ τῶν καταδιωκόντων
aĩam meã. Pſalmus dauid. 109.
τὴν ψυχήν μου. Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ρθ'.

DIxit dño dño meo ſede a dextris meis: donec
Εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν
ponã inimicos tuos ſcabellũ pedũ tuoꝝ. Virgã
θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ῥάβδον
virtutis emittet tibi dñs ex ſion: ⁊ dñare
δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι κύριος ἐκ σιών, καὶ κατακυρίευε
in medio inimicoꝝ tuoꝝ. Tecũ pncipiũ in die
ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου. Μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς
virtutis tue: in ſplẽdoribus ſctõꝝ tuoꝝ. Ex
δυνάμεώς σου, ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου. Ἐκ
vtero ante luciferũ genui te. Iurauit dñs ⁊ nõ pe-
γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε. ὤμοσε κύριος καὶ οὐ με-
nitebit eũ. Tu ſacerdos in eternũ ſm ordi-
ταμεληθήσεται. Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν τά-
nẽ melchiſedech. Dñs a dextris tuis cõfregit in die
ξιν μελχισεδέκ. Κύριος ἐκ δεξιῶν σου συνέθλασεν ἐν ἡμέρᾳ
ire ſue reges. Iudicabit in nationib⁹: implebit
ὀργῆς αὐτοῦ βασιλεῖς. Κρινεῖ ἐν τοῖς ἔθνεσι, πληρώσει
ruinas: cõquaſſabit capita in terra multoꝝ. De tor-
πτώματα, συνθλάσει κεφαλὰς ἐπὶ γῆς πολλῶν. Ἐκ χει-
rente in via bibet: ꝓpterea exaltabit caput.
μάρρου ἐν ὁδῷ πίεται, διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλήν.
Alleluia. 110.
Ἀλληλούια. ρι'.

COnfitebor tibi dñe in toto corde meo: in cõſi-
Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐν βου-
lio iuſtoꝝ ⁊ cõgregatione. Magna opa dñi: exq̃ſi-
λῇ εὐθέων καὶ συναγωγῇ. Μεγάλα τὰ ἔργα κυρίου, ἐξεζητη-
ta in oẽs voluntates eius. Confeſſio ⁊ ma-
μένα εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ. Ἐξομολόγησις καὶ με-
gnificẽtia opus eius: ⁊ iuſtitia eius manet
γαλοπρέπεια τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει
in ſeculũ ſeculi. Memoriã fecit mirabiliũ ſuo-
εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Μνείαν ἐποιήσατο τῶν θαυμασίων αὐ-
rũ. Miſericors ⁊ miſerator dñs: eſcã dedit timẽti-
τοῦ. Ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ κύριος, τροφὴν ἔδωκε τοῖς φοβου-
bus ſe. Memor erit in ſeculũ teſtamẽti ſui: virtutẽ
μένοις αὐτόν. Μνησθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ, ἰσχὺν ἔρ-
operũ ſuoꝝ annũciauit pplo ſuo. Ut det illis heredi-
γων αὐτοῦ ἀνήγγειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ. Τοῦ δοῦναι αὐτοῖς κληρονο-
tatẽ gentiũ: opa manuũ eius: veritas ⁊ iudiciũ. Fidelia oia
μίαν ἐθνῶν, ἔργα χειρῶν αὐτοῦ, ἀλήθεια καὶ κρίσις. Πιστὰ πᾶ-
mãdata eius: cõfirmata in ſeculũ ſeculi: fa-
σαι αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ, ἐστηριγμέναι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πε-
cta in veritate ⁊ equitate. Redẽptionẽ miſit
ποιημέναι ἐν ἀληθείᾳ καὶ εὐθύτητι. Λύτρωσιν ἀπέστειλε τῷ
pplo ſuo. Mãdauit in eternũ teſtamẽtũ ſuũ: ſctm ⁊
λαῷ αὐτοῦ. Ἐνετείλατο εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκην αὐτοῦ, ἅγιον καὶ
terribile nomẽ eius. Initiũ ſapiẽtie timor dñi: intellect⁹
φοβερὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἀρχὴ σοφίας φόβος κυρίου, σύνεσις
aũt bon⁹ oibus facientib⁹ eũ. Laudatio eius
δὲ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν. Ἡ αἴνεσις αὐτοῦ
manet in ſeculũ ſeculi. Alleluia. 111.
μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἀλληλούια. ρια'.

BEatus vir q̃ timet dñm: in mãdatis
Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς
eius volet nimis. Potẽs in terra erit ſemen eius:
αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Δυνατὸν ἐν τῇ γῇ ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ,
gñatio rectoꝝ bñdicet. Gloria ⁊ diuitie in domo ei⁹:
γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ,
et iuſtitia eius manet in ſeculũ ſeculi. Exortũ eſt
καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἐξανέτειλεν
in tenebris lumẽ rectis: miſericors ⁊ miſerator ⁊ iuſtus:
ἐν σκότει φῶς τοῖς εὐθέσιν ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων καὶ δίκαιος.

Mat. 22.d. Heb. 10.c. 1.Cor. 15.c.

Heb. 7.c.

Iocũdus vir q̃ miſeret ⁊ cõmodat: diſponet ſer-
Χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτείρων καὶ κιχρῶν, οἰκονομήσει τοὺς λό-
mones ſuos in iudicio: q: in eternũ nõ cõmouebit.
γους αὐτοῦ ἐν κρίσει, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐ σαλευθήσεται.
In memoria eterna erit iuſtus: ab auditiõe mala
Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀπὸ ἀκοῆς πονη-
nõ timebit. Paratũ cor eius ſpare in
ρᾶς οὐ φοβηθήσεται. Ἑτοίμη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐλπίζειν ἐπὶ
dño: cõfirmatũ ẽ cor eius: nõ timebit donec
κύριον, ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ, οὐ μὴ φοβηθῇ ἕως οὗ
deſpiciat in inimicos ſuos. Diſperſit dedit
ἐπίδῃ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Ἐσκόρπισεν ἔδωκε τοῖς
pauperibus: iuſtitia eius manet in ſeculũ ſecu-
πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶ-
li. Cornu eius exaltabit in gloria. Peccator
νος. Τὸ κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται ἐν δόξῃ. Ἁμαρτωλὸς
videbit ⁊ iraſcet: dẽtibus ſuis fremet ⁊
ὄψεται καὶ ὀργισθήσεται, τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ βρύξει καὶ
tabeſcet. Deſideriũ peccãtoꝝ peribit.
τακήσεται. Ἐπιθυμία ἁμαρτωλῶν ἀπολεῖται.
Alleluia. 112.
Ἀλληλούια. ριβ'.

LAudate pueri dñm: laudate nomẽ dñi. Sit
Αἰνεῖτε παῖδες κύριον, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου. Εἴη
nomẽ dñi benedictũ ex hoc nũc ⁊ vſq; in ſe-
τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰ-
culũ. Ab ortu ſolis vſq; ad occaſum: laudabile no
ῶνος. Ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, αἰνετὸν τὸ ὄνο-
men dñi. Excelſus ſup oẽs gẽtes dñs: ſup
μα κυρίου. Ὑψηλὸς ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη ὁ κύριος, ἐπὶ
celos gloria eius. Quis ſicut dñs de⁹ nr̃:
τοὺς οὐρανοὺς ἡ δόξα αὐτοῦ. Τίς ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν,
q̃ in altis habitat ⁊ hũilia reſpicit: in ce-
ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν ἐν τῷ οὐ-
lo ⁊ in terra: ſuſcitãs a terra inopẽ: ⁊ de
ρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχόν, καὶ ἀπὸ
ſtercore erigẽs pauperẽ. Ut collocet eũ cũ prin-
κοπρίας ἀνυψῶν πένητα. Τοῦ καθίσαι αὐτὸν μετὰ ἀρ-
cipibus: cũ pncipib⁹ ppli ſui. Qui habitare facit ſte-
χόντων, μετὰ ἀρχόντων λαοῦ αὐτοῦ. Ὁ κατοικίζων στεῖ-
rilẽ in domo: matrẽ ſup filios letantẽ.
ραν ἐν οἴκῳ, μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραινομένην.
Alleluia. 113.
Ἀλληλούια. ριγ'.

IN exitu iſrael de egypto: dom⁹ iacob de pplo
Ἐν ἐξόδῳ ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, οἴκου ἰακὼβ ἐκ λαοῦ
barbaro: facta ẽ iudea ſctificatio eius: iſrael po-
βαρβάρου, Ἐγενήθη ἰουδαία ἁγίασμα αὐτοῦ, ἰσραὴλ ἐξου-
teſtas eius. Mare vidit ⁊ fugit: iordanis cõ-
σία αὐτοῦ. Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν, ὁ ἰορδάνης ἐ-
uerſus eſt retrorſum. Mõtes exultauerũt vt arietes: ⁊
στράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ
colles ſicut agni ouiũ. Quid tibi ẽ mare q: fugi-
βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων. Τί σοί ἐστι θάλασσα ὅτι ἔφυ-
ſti: ⁊ tu iordanis q: cõuerſus es retrorſum? Mõtes
γες; καὶ σὺ ἰορδάνη ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; Τὰ ὄρη
q: exultaſtis ſicut arietes: ⁊ colles ſicut agni ouiũ?
ὅτι ἐσκιρτήσατε ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων;
A facie dñi mota eſt terra: a fa-
Ἀπὸ προσώπου κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἀπὸ προ-
cie dei iacob. Qui cõuertit petrã
σώπου τοῦ θεοῦ ἰακώβ. Τοῦ στρέψαντος τὴν πέτραν
in ſtagna aquarũ: ⁊ rupẽ in fontes aqua-
εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ τὴν ἀκρότομον εἰς πηγὰς ὑδά-
rum. Non nobis dñe nõ nob: ſed noĩ tuo
των. Μὴ ἡμῖν κύριε μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἢ τῷ ὀνόματί σου
da gloriã. Sup miã tua ⁊ veritate tua:
δὸς δόξαν. Ἐπὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου,
nequãdo dicãt gẽtes: vbi eſt deus eoꝝ?
μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν;
Deus aũt nr̃
Ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν

1.Cor. 9.c.

Infra. 134. Iob.1.d.

1.Re. 2.b.

Exo. 13.a.

Infra. 137.

Bonus vir clemẽs & fenerans: diſpẽſabit verba ſua in iudicio. Quia in eternũ nõ cõmouebitur: in memoria ſẽpiterna erit iuſtus. Ab auditu malo nõ timebit: paratum cor eius confidens in dño. Firmatũ cor ei⁹ nõ timebit: donec aſpiciat in hoſtibus ſuis. Diſpſit dedit pauperibus iuſtitia eius permanet in eternum: cornu eius exaltabitur in gloria. Impius videbit & iraſcetur dẽtibus ſuis frendet & tabeſcet: deſiderium impiorum peribit. Aleluia. 113.

LAudate ſerui domini: laudate nomen domini. Sit nomen dñi bñdictum a modo & vſq; in eternum. Ab ortu ſolis vſq; ad occaſum eius laudabile nomẽ domini. Excelſus ſup oẽs gẽtes dñs: ſuper celos gloria eius. Quis vt dominus deus noſter: q in excelſis habitans humilia reſpicit in celo & in terra? Suſcitãs de puluere inopẽ: de ſtercoribus eleuabit pauperem. Vt ſedere faciat eũ cũ pricipibus: cũ principibus ppli ſui. Qui collocat ſterilẽ ĩ domo matrẽ filiorũ letantẽ. Aleluia. 114.

CVm egrederetur iſrael de egypto: domus iacob de populo barbaro. Factus eſt iudas in ſctificatiõe eius: iſrl poteſtas eius. Mare vidit & fugit: iordanis cõuerſus eſt retrorſum. Mõtes ſubſilierũt vt arietes: colles q̃ſi filii gregis. Quid eſt tibi mare q fugiſti? iordãis quia cõuerſus es retrorſũ? Montes ſubſaltaſtis vt arietes: colles q̃ſi filii gregis. A facie dñi cõtremiſcit terra: a facie dei iacob. Qui conuertit petrã in paludes aquarum: ſilicẽ in fontes aquarum. 115.

NOn nobis dñe nõ nobis: ſed noĩ tuo da gloriã pp miam tuã & veritatẽ tuam. Ne dicãt gẽtes vbi eſt deus eorũ? Deus ãt noſter

לכל דבריו במשפט כי לעולם לא ימוט לזכר עולם יהיה צדיק׃ משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטח ביהוה׃ סמוך לבו לא יירא עד אשר יראה בצריו׃ פזר נתן לאביונים צדקתו עמדת לעד קרנו תרום בכבוד׃ רשע יראה וכעס שניו יחרק ונמס תאות רשעים תאבד׃

cxiii. הללויה הללו עבדי יהוה הללו את שם יהוה׃ יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם׃ ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם יהוה׃ רם על כל גוים יהוה על השמים כבודו׃ מי כיהוה אלהינו המגביהי לשבת׃ המשפילי לראות בשמים ובארץ׃ מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון׃ להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו׃ מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה׃

cxiiii. בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לעז׃ היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו׃ הים ראה וינס הירדן יסב לאחור׃ ההרים רקדו כאילים גבעות כבני צאן׃ מה לך הים כי תנוס הירדן תסב לאחור׃ ההרים תרקדו כאילים גבעות כבני צאן׃ מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוה יעקב׃ ההפכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים׃

cxv. לא לנו יהוה לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך׃ למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם׃ ואלהינו

בשמים כל אשר חפץ עשה׃ עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם׃ פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו׃ אזנים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחון׃ ידיהם ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו לא יהגו בגרונם׃ כמוהם יהיו עשיהם כל אשר בטח בהם׃ ישראל בטח ביהוה עזרם ומגנם הוא׃ בית אהרן בטחו ביהוה עזרם ומגנם הוא׃ יראי יהוה בטחו ביהוה עזרם ומגנם הוא׃ יהוה זכרנו יברך יברך את בית ישראל יברך את בית אהרן׃ יברך יראי יהוה הקטנים עם הגדלים׃ יסף יהוה עליכם עליכם ועל בניכם׃ ברוכים אתם ליהוה עשה שמים וארץ׃ השמים שמים ליהוה והארץ נתן לבני אדם׃ לא המתים יהללו יה ולא כל ירדי דומה׃ ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה׃

cxvi.

אהבתי כי ישמע יהוה את קולי תחנוני׃ כי הטה אזנו לי ובימי אקרא׃ אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני צרה ויגון אמצא׃ ובשם יהוה אקרא אנה יהוה מלטה נפשי׃ חנון יהוה וצדיק ואלהינו מרחם׃ שמר פתאים יהוה דלותי ולי יהושיע׃ שובי נפשי למנוחיכי כי יהוה גמל עליכי׃ כי חלצת נפשי ממות את עיני מן דמעה את רגלי מדחי׃ אתהלך לפני יהוה

עשה דבר ראה שמע ריח מוש הלך הגה היה עשה ברך ברך מות הלל עלם שמע חנן נטה יום קרא צור שאל צור יצא מצא חנן צדק רחם פתה דלל ישע נוח הלך

in celo: vniuersa q̄ voluit fecit. Idola gentiū argentū & aurū: opus manuū hoīm. Os habent & non loquentur: oculos habent & non videbunt. Aures hñt & nō audiēt: nasū habent & non odorabunt. Manus habent & non palpabūt: pedes habent & nō ambulabunt: & non sonabūt in gutture suo. Similes illis fiāt qui faciunt ea: & oēs qui confidūt in eis. Israel confidit in dño: auxiliator eorū & protector eorū est. Domus aaron cōfidit in domino: auxiliator eorū & ptector eorū ipse. Timentes dñm cōfidūt in dño: auxiliator eorū & protector eorū ipse. Dñs recordatus nr̄i bñdicet: bñdicet domui israel: bñdicet domui aaron. Bñdicet timētibus dñm p̄uis cū magnis. Addat dñs sup vos: sup vos & super filios vestros. Benedicti vos a domino: qui fecit celos & terrā. Celū celorum domino: terram autem dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt dominum: nec omnes qui descēdūt in silentium. Sed nos benedicemus domino: a modo & vsq in eternum. Aleluia. 116.

Dilexi q̄m exaudiet dñs vocē deprecatiōis meę. Inclinauit ei aurē suā mihi: & i diebus meis inuocabo. Circūdederūt me funes mortis: & munitiones iferni inuenerūt me: angustiā & dolorē reperi. Et nomen dñi inuocabo: obsecro domine libera aiam meā. Clemens dominus & iustus: & deus nr̄ misericors. Custodit paruulos dominus: attenuatus sum & me saluabit. Reuertere aia mea in requiem tuam: quia dominus reddidit tibi. Quia eruit animam meam de morte: oculos meos a lachrymis: pedes meos ab offensa. Deambulabo coram domino

in celo & in terra: oia q̄cūq̄ voluit fecit.
ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησε.
Simulacra gētiū: argentū & aurū: opa manuū hoim: Os habēt: & nō loquntur. oculos habēt: & nō videbūt. Aures hñt: & nō audiēt. nares hñt: & nō odorabūt. Manus hñt: & nō palpabūt. pedes hñt: & nō ambulabūt: nō sonabūt in gutture suo.
Τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Στόμα ἔχουσι, καὶ οὐ λαλήσουσιν. ὀφθαλμοὺς ἔχουσι, καὶ οὐκ ὄψονται. Ὦτα ἔχουσι, καὶ οὐκ ἀκούσονται. ῥῖνας ἔχουσι, καὶ οὐκ ὀσφρανθήσονται. Χεῖρας ἔχουσι, καὶ οὐ ψηλαφήσουσι. πόδας ἔχουσι, καὶ οὐ περιπατήσουσιν, οὐ φωνήσουσιν ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν.
Siles illis fiāt q̄ faciūt ea: & oēs q̄ cōfidūt in eis. Domus israel sperauit in dño: adiutor & ptector eor est. Domus aarō sperauit in dño: adiutor & ptector eor est. Qui timēt dñm sperauerūt in dño: adiutor & ptector eor est. Dñs memor fuit nr̄i bñdixit nobis: bñdixit domui israel: bñdixit domui aaron. Bñdixit timētibus dñm: pusillis cū magnis. Adiciat dñs sup vos: sup vos & sup filios vros. Bñdicti vos a dño: q̄ fecit celū & terrā. Celū celi domino: terrā aūt dedit filijs hoim. Nō mortui laudabūt te dñe: neq̄ oēs q̄ descēdūt in īfernū: Sed nos q̄ viuimus bñdicemus dño ex hoc nūc & vsq̄ in seculū.
Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτά, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς. Οἶκος ἰσραὴλ ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστι. Οἶκος ἀαρὼν ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἤλπισαν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. Κύριος μνησθεὶς ἡμῶν εὐλόγησεν ἡμᾶς, εὐλόγησε τὸν οἶκον ἰσραήλ, εὐλόγησε τὸν οἶκον ἀαρών. Εὐλόγησε τοὺς φοβουμένους τὸν κύριον, τοὺς μικροὺς μετὰ τῶν μεγάλων. Προσθείη κύριος ἐφ' ὑμᾶς, ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν. Εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ τῷ κυρίῳ, τὴν δὲ γῆν ἔδωκε τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Οὐχ οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε κύριε, οὐδὲ πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς ᾅδου, Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ζῶντες εὐλογήσομεν τὸν κύριον, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Infra. 134.

Alleluia. 114.
Ἀλληλούϊα. ριδ.

Dilexi: qm̄ exaudiet dñs vocē orationis mee. Quia iclinauit aurē suā mihi: & in diebus meis inuocabo. Circūdederūt me dolores mortis: pericula iferni inuenerūt me. Tribulationē & dolorē inueni: & nomē dñi inuocaui: o dñe libera aiam meā. Misericors dñs & iustus: et deus nr̄ miseret: custodiēs paruulos dñs: humiliatus sum & liberauit me. Cōuertere aia mea in requiē tuā: q̄r dñs bñfecit tibi. Quia eripuit aiam meā de morte: oculos meos a lachrymis: & pedes meos a lapsu. Placebo in cōspectu dñi
Ἠγάπησα, ὅτι εἰσακούσεται κύριος τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. Ὅτι ἔκλινε τὸ οὖς αὐτοῦ ἐμοί, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μου ἐπικαλέσομαι. Περιέσχον με ὠδῖνες θανάτου, κίνδυνοι ᾅδου εὕροσάν με. Θλῖψιν καὶ ὀδύνην εὗρον, καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπεκαλεσάμην, ὦ κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου. Ἐλεήμων ὁ κύριος καὶ δίκαιος, καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλεεῖ, φυλάσσων τὰ νήπια ὁ κύριος, ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με. Ἐπίστρεψον ψυχή μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι κύριος εὐηργέτησέ σε. Ὅτι ἐξείλετο τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ δακρύων, καὶ τοὺς πόδας μου ἀπὸ ὀλισθήματος. Εὐαρεστήσω ἐνώπιον κυρίου

2.17.

in regione viuētiū. Alleluia. 115.
ἐν χώρᾳ ζώντων. Ἀλληλούϊα. ριε.

Credidi ppter q̄d locutus sū: ego aūt hūiliatus sū nimis. Ego aūt dixi in excessu meo: ois hō mendax. Quid retribuā dño pro oibus q̄ retribuit mihi? Calicē salutaris accipiā: & nomē domini inuocabo. Uota mea dño reddā corā oi ppl̄o eius. Preciosa in cōspectu dñi mors scōrū eius. O dñe ego seruus tuus: ego seruus tuus: & filius ancille tue: dirupisti vincula mea. Tibi sacrificabo hostiā laudis: & in noie dñi inuocabo. Uota mea dño reddā in cōspectu oīs ppl̄i eius. In atrijs domus dñi in medio tui hierusalē.
Ἐπίστευσα διὸ ἐλάλησα, ἐγὼ δὲ ἐταπεινώθην σφόδρα. Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. Τί ἀνταποδώσω τῷ κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι, καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικαλέσομαι. Τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ ἀποδώσω, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τίμιος ἐναντίον κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ. Ὦ κύριε ἐγὼ δοῦλος σός, ἐγὼ δοῦλος σὸς, καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου, διέρρηξας τοὺς δεσμούς μου. Σοὶ θύσω θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἐν ὀνόματι κυρίου ἐπικαλέσομαι. Τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ ἀποδώσω, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου ἐν μέσῳ σου ἱερουσαλήμ.

Alleluia. 116.
Ἀλληλούϊα. ρις.

Laudate dñm oēs gētes: laudate eū oēs ppl̄i. Qm̄ cōfirmata est mia eius sup nos: & veritas dñi manet in eternū.
Αἰνεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. Ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Alleluia. 117.
Ἀλληλούϊα. ριζ.

Confitemini dño qm̄ bonus: qm̄ in seculū mia eius. Dicat nūc domus israel: qm̄ bonus: qm̄ in seculū mia eius. Dicat nūc domus aaron: qm̄ bonus: qm̄ in seculū mia eius. Dicat nūc oēs q̄ timēt dñm: qm̄ bonus: qm̄ in seculū mia eius. De tribulatiōe inuocaui dñm: & exaudiuit me in latitudine. Dñs mihi adiutor: & nō timebo q̄d faciet mihi hō. Dñs mihi adiutor: & ego despiciā inimicos meos. Bonū ē cōfidere in domino: q̄ cōfidere in hoīe. Bonū ē sperare in dño: q̄ sperare in pncipibus. Oēs gētes circuierūt me: & in noie dñi vltus sum in eos. Circūdantes circūdederūt me: & noie dñi vltus sum in eos. Circūdederūt me sicut apes fauū: & exarserūt sicut ignis in spinis: & noie dñi vltus sū in eos. Impulsus euersus sū vt caderē: & dñs suscepit me. Fortitudo mea & laus mea dñs: & factus ē mihi in salutē. Uox exultationis
Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτω δὴ οἶκος ἰσραήλ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτω δὴ οἶκος ἀαρών, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτωσαν δὴ πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐκ θλίψεως ἐπεκαλεσάμην τὸν κύριον, καὶ ἐπήκουσέ μου εἰς πλατυσμόν. Κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. Κύριος ἐμοὶ βοηθός, κἀγὼ ἐπόψομαι τοὺς ἐχθρούς μου. Ἀγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ κύριον, ἢ πεποιθέναι ἐπ' ἄνθρωπον. Ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ κύριον, ἢ ἐλπίζειν ἐπ' ἄρχουσι. Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Κυκλώσαντες ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον, καὶ ἐξεκαύθησαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάνθαις, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Ὠσθεὶς ἀνετράπην τοῦ πεσεῖν, καὶ ὁ κύριος ἀντελάβετό μου. Ἰσχύς μου καὶ ὕμνησίς μου ὁ κύριος, καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. Φωνὴ ἀγαλλιάσεως

in terris viuorū. Credidi propter quod locutus sum: ego autē afflictus sum nimis. Ego dixi in stupore meo: ois homo mēdacium. Quid reddā dño: p̄ oibus que retribuit mihi? Calicē salutaris accipiā: & in nomine dñi inuocabo. Vota mea domino reddam nūc corā oi populo eius. Gloriosa i cōspectu dñi mors scōrū eius. Obsecro domine quia ego seruus tuus: ego seruus tuus filius ancille tue: dissoluisti vincula mea. Tibi immolabo hostiā laudis: & in noie dñi inuocabo. Vota mea dño reddā nunc in conspectu ois populi eius. In atrijs domus domini: in medio tui ierusalem. Aleluia. 117.

Laudate dominum omnes gentes: collaudate eū vniuersi populi. Quia confortata est sup nos mia eius: & veritas domini in eternū. Aleluia. 118.

Confitemini dño qm̄ bonus: qm̄ in eternū mia eius. Dicat nunc israel: quoniam in eternū mia eius. Dicat nunc domus aaron: qm̄ in eternum mia eius. Dicant nunc qui timēt dñm: qm̄ in eternū mia eius. De tribulatiōe inuocaui dñm: exaudiuit me in latitudine dñs. Dñs mecum nō timebo quid faciat mihi hō. Dñs mihi auxiliator: & ego despiciā odientes me. Melius est sperare in dño: quā sperare i homine. Melius est sperare in dño: quā sperare i principibus. Omnes gētes circūdederūt me in noie domini quia vltus sum eas. Circūdederūt me & obsederunt me: i noie dñi quia vltus sū eas. Circūdederūt me q̄si apes: extincte sunt q̄si ignis spinarū: in noie dñi quia vltus sū eas. Impulsus impellebar vt caderem: & dñs sustentauit me. Fortitudo mea & laudatio dñs: & factus ē mihi ad salutē.

בארצות החיים׃ האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד׃ אני אמרתי בחפזי כל האדם כזב׃ מה אשיב ליהוה כל תגמולוהי עלי׃ כוס ישועות אשא ובשם יהוה אקרא׃ נדרי ליהוה אשלם נגדה נא לכל עמו׃ יקר בעיני יהוה המותה לחסידיו׃ אנה יהוה כי אני עבדך אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי׃ לך אזבח זבח תודה ובשם יהוה אקרא׃ נדרי ליהוה אשלם נגדה נא לכל עמו׃ בחצרות בית יהוה בתוככי ירושלם הללויה׃

cxvii.

הללו את יהוה כל גוים שבחוהו כל האמים׃ כי גבר עלינו חסדו ואמת יהוה לעולם הללויה׃

cxviii.

הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו׃ יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו׃ יאמרו נא בית אהרן כי לעולם חסדו׃ יאמרו נא יראי יהוה כי לעולם חסדו׃ מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה׃ יהוה לי לא אירא מה יעשה לי אדם׃ יהוה לי בעזרי ואני אראה בשנאי׃ טוב לחסות ביהוה מבטח באדם׃ טוב לחסות ביהוה מבטח בנדיבים׃ כל גוים סבבוני בשם יהוה כי אמילם׃ סבוני גם סבבוני בשם יהוה כי אמילם׃ סבוני כדבורים דעכו כאש קוצים בשם יהוה כי אמילם׃ דחה דחיתני לנפל ויהוה עזרני׃ עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה׃ קול רנה

אמן דבר ענה שוב גמל נשא קרא שלם חסד אמה אסר זבח ידה עלם ידה אמר צור ענה רחב ירא ראה חסה נדב מול סבב דבר עזז היה ישע רנן

וישועה באהלי צדיקים ימין יהוה עשה חיל: ימין יהוה רוממה ימין יהוה עשה חיל: לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה: יסר יסרני יה ולמות לא נתנני: פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה: זה השער ליהוה צדיקים יבאו בו: אודך כי עניתני ותהי לי לישועה: אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה: מאת יהוה היתה זאת היא נפלאת בעינינו: זה היום עשה יהוה נגילה ונשמחה בו: אנא יהוה הושיעה נא אנא יהוה הצליחה נא: ברוך הבא בשם יהוה ברכנוכם מבית יהוה: אל יהוה ויאר לנו אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח: אלי אתה ואודך אלהי ארוממך: הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו:

cxix.

אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת יהוה: אשרי נצרי עדתיו בכל לב ידרשוהו: אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו: אתה צויתה פקדיך לשמר מאד: אחלי יכנו דרכי לשמר חקיך: אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך: אודך בישר לבב בלמדי משפטי צדקך: את חקיך אשמר אל תעזבני עד מאד: במה יזכה נער את ארחו לשמר כדברך: בכל לבי דרשתיך אל תשגני ממצותיך: בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך: ברוך אתה יהוה למדני חקיך: בשפתי ספרתי

Vox laudis & salutis in tabernaculis iustorum: dextera dñi fecit fortitudinē. Dextera dñi excelsa: dextera dñi fecit virtutem. Nō moriar sed viuā: & narrabo opa domini. Corripiens corripuit me dñs: & morti nō tradidit me. Apite mihi portas iustitie: igressus in eas cōfitebor dño. Hec porta dño: iusti ꝯꝯꝯ itrabūt in eam. Cōfitebor tibi qm̄ exaudisti me: & fctūs es mihi ad salutē. Lapis quē repbaucrūt edificātes: factus est in caput anguli. A dño factū est istud: hoc est mirabile ī oculis nr̄is. Hec dies quam fecit dñs: exultemus & letemur ī ea. Obsecro domine salua ꝯꝯꝯ obsecro: obsecro dñe psperare obsecro. Bn̄dictus qui venit in noīe dñi: bn̄diximus vobis de domo dñi. Deus dñs & appuit nobis: freqntate solēnitatē in frōdosis vsqȝ ad cornua altaris. Deus meus es tu & cōfitebor tibi: deus me⁹ exaltabo te. Cōfitemini dño qm̄ bōus: qm̄ i eternū mīa eius.

Aleph. 119.

Beati imaculati vie: qui ābulant in lege dñi. Beati qui custodiūt testimōia eius: ī toto corde requirunt eū. Nec enim qui opantur iniquitate in viis eius ambulauerunt. Tu mādasti pcepta tua custodiri nimis. Vtinam dirigātur vie mee: ad custodiēda pcepta tua. Tūc nō confundar: cū respexero ad oīa mandata tua. Cōfitebor tibi in directiōe cordis: cū didicero iudicia iustitie tue. Precepta tua custodiam: ne derelinqs me vsqȝ nimis. Beth.

In quo corriget iuuenis semitam suā? cū custodierit verba tua. In toto corde meo exquisiui te: ne errar̄e me facias a mandatis tuis. In corde meo abscōdi eloquia tua: vt non peccem tibi. Benedictus tu domine: ꝯꝯꝯ doce me precepta tua. In labiis meis narraui:

et salutis in tabnaculis iustoꝝ. Dextera dñi fecit virtutē: dextera dñi exaltauit me. Dextera dñi fecit virtutē: nō moriar: sȝ viuā: ꝛ narrabo opa dñi. Castigās castigauit me dñs: ꝛ morti nō tradidit me. Aperite mihi portas iustitie: ingressus in eas cōfitebor dño. Hec porta dñi: iusti intrabūt in eā. Cōfitebor tibi qm̄ exaudisti me: ꝛ fact⁹ ē mihi in salutem. Lapidē quē reprobauerūt edificātes: hic factus ē in caput anguli. A dño factū est illud: et est mirabile in oculis nr̄is. Hec dies q̄ fecit dñs: exultemus ꝛ letemur in ea. O dñe saluū me fac tu: o dñe bn̄ prosparc iā. Bn̄dictus q̄ venit in noīe dñi. Bn̄diximus vobis de domo dñi. Deus dñs. ꝛ illuxit nobis. Cōstituite diē solēnē in cōdensis: vsqȝ ad cornua altaris. Deus me⁹ es tu ꝛ cōfitebor tibi: deus me⁹ es tu ꝛ exaltabo te. Cōfitebor tibi: qm̄ exaudisti me: ꝛ factus es mihi in salutē. Cōfitemini dño: qm̄ bonus: qm̄ in seculū mīa eius.

καὶ σωτηρίας ἐν σκηναῖς δικαίων. Δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν, δεξιὰ κυρίου ὕψωσέ με. Δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν, οὐκ ἀποθανοῦμαι, ἀλλὰ ζήσομαι, καὶ διηγήσομαι τὰ ἔργα κυρίου. Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ κύριος, καὶ τῷ θανάτω οὐ παρέδωκέ με. Ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίω. Αὕτη ἡ πύλη τοῦ κυρίου, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. Ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. Παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. Ὦ κύριε σῶσον δή, ὦ κύριε εὐόδωσον δή. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. Εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου κυρίου. Θεὸς κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. Συστήσασθε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν, ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. Θεός μου εἶ σὺ καὶ ἐξομολογήσομαί σοι, θεός μου εἶ σὺ καὶ ὑψώσω σε. Ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίω, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Math. 21.d.

Math. 21.d.

Alleluia. 118.

Ἀλληλούια. ριη.

Beati imaculati in via: q̄ ambulāt in lege dñi. Beati q̄ scrutātur testimonia eius: in toto corde exqrent eū. Nō eni q̄ operātur iniqtatē: in viis eius ambulauerūt. Tu mādasti mādata tua custodiri nimis. Utinā dirigātur vie mee ad custodiēdas iustificatiōes tuas. Tūc nō cōfundar: cū pspexero in oībus mādatis tuis. Cōfitebor tibi in directiōe cordis: in eo q̄ didici iudicia iustitie tue. Iustificatiōes tuas custodiā: nō me derelinqs vsqȝ q̄qȝ. In q̄ corriget adolescētior viā suā? in custodiēdo sermōes tuos. In toto corde meo exqsiui te: ne repellas me a mādatis tuis. In corde meo abscōdi eloquia tua: vt nō peccē tibi. Bn̄dictus es dñe: doce me iustificatiōes tuas. In labiis meis pnuntiaui

Μακάριοι ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμω κυρίου. Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλη καρδία ἐκζητήσουσιν αὐτόν. Οὐ γὰρ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ ἐπορεύθησαν. Σὺ ἐνετείλω τὰς ἐντολάς σου τοῦ φυλάξασθαι σφόδρα. Ὄφελον κατευθυνθείησαν αἱ ὁδοί μου τοῦ φυλάξασθαι τὰ δικαιώματά σου. Τότε οὐ μὴ αἰσχυνθῶ, ἐν τῷ με ἐπιβλέπειν ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολάς σου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν εὐθύτητι καρδίας, ἐν τῷ μεμαθηκέναι με τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Τὰ δικαιώματά σου φυλάξω, μή με ἐγκαταλίπης ἕως σφόδρα. Ἐν τίνι κατορθώσει ὁ νεώτερος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ; ἐν τῷ φυλάξασθαι τοὺς λόγους σου. Ἐν ὅλη καρδία μου ἐξεζήτησά σε, μὴ ἀπώσῃ με ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. Ἐν τῇ καρδία μου ἔκρυψα τὰ λόγιά σου, ὅπως ἂν μὴ ἁμάρτω σοι. Εὐλογητὸς εἶ κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Ἐν τοῖς χείλεσί μου ἐξήγγειλα ꝯꝯꝯ

oīa iudicia oris tui: in via testimonioꝝ tuoꝝ delectat⁹ sū: sicut in oībus diuitiis. In mādatis tuis exercebor: ꝛ cōsiderabo vias tuas. In iustificatiōib⁹ tuis meditabor: nō obliuiscar sermones tuos. Retribue seruo tuo: viuifica me: ꝛ custodiā sermones tuos. Reuela oculos meos: et cōsiderabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra: nō abscōdas a me mādata tua. Cōcupiuit aīa mea desiderare iudicia tua in oī tpe. Increpasti supbos: maledicti q̄ declinant a mādatis tuis. Aufer a me opprobriū ꝛ cōtemptū: q̄r testimonia tua exqsiui. Et eni sederūt pncipes: ꝛ aduersū me loqbant: seru⁹ aūt tuus exercebat in iustificationib⁹ tuis. Et eni testimonia tua meditatio mea est. ꝛ cōsilia mea iustificatiōes tue. Adhesit paulimēto aīa mea: viuifica me sm̄ verbū tuū. Uias meas enūtiaui ꝛ exaudisti me: doce me iustificatiōes tuas. Uiā iustificationū tuaꝝ instrue me: ꝛ exercebor in mirabilib⁹ tuis. Dormitauit aīa mea pre tedio: cōfirma me in verbis tuis. Uiā iniqtatis amoue a me: ꝛ lege tua miserere mei. Uiā veritatis elegi: iudicia tua nō sum oblitus. Adhesi testimoniis tuis dñe: noli me cōfundere. Uiā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri: cū dilatasti cor meū. Legē pone mihi dñe viā iustificationū tuaꝝ: ꝛ exqram eā semp. Da mihi intellectū: ꝛ scrutabor legē tuā: ꝛ custodiā illā in toto corde meo. Deduc me in semitā mādatoꝝ tuoꝝ: q̄r ipsam volui. Inclina cor meū in testimonia tua: ꝛ nō in auaritiā. Auerte oculos meos ne videāt vanitatē: in via tua viuifica me. Statue seruo tuo eloquiū tuū in timore tuo. Amputa opprobriū meū qđ suspicat⁹ sum: q̄r iudicia tua iocūda. Ecce cōcupiui mādata tua:

πάντα τὰ κρίματα τοῦ στόματός σου, ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην, ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτω. Ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου ἀδολεσχήσω, καὶ κατανοήσω τὰς ὁδούς σου. Ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου. Ἀνταπόδος τῷ δούλω σου, ζῆσόν με, καὶ φυλάξω τοὺς λόγους σου. Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου. Πάροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γῇ, μὴ ἀποκρύψης ἀπ' ἐμοῦ τὰς ἐντολάς σου. Ἐπεπόθησεν ἡ ψυχή μου τοῦ ἐπιθυμῆσαι τὰ κρίματά σου ἐν παντὶ καιρῷ. Ἐπετίμησας ὑπερηφάνοις, ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. Περίελε ἀπ' ἐμοῦ ὄνειδος καὶ ἐξουδένωσιν, ὅτι τὰ μαρτύριά σου ἐξεζήτησα. Καὶ γὰρ ἐκάθισαν ἄρχοντες, καὶ κατ' ἐμοῦ κατελάλουν, ὁ δὲ δοῦλός σου ἠδολέσχει ἐν τοῖς δικαιώμασί σου. Καὶ γὰρ τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστί, καὶ αἱ συμβουλίαι μου τὰ δικαιώματά σου. Ἐκολλήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχή μου, ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου. Τὰς ὁδούς μου ἐξήγγειλα καὶ ἐπήκουσάς μου, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Ὁδὸν δικαιωμάτων σου συνέτισόν με, καὶ ἀδολεσχήσω ἐν τοῖς θαυμασίοις σου. Ἐνύσταξεν ἡ ψυχή μου ἀπὸ ἀκηδίας, βεβαίωσόν με ἐν τοῖς λόγοις σου. Ὁδὸν ἀδικίας ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ τῷ νόμω σου ἐλέησόν με. Ὁδὸν ἀληθείας ᾑρετισάμην, τὰ κρίματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. Ἐκολλήθην τοῖς μαρτυρίοις σου κύριε, μή με καταισχύνης. Ὁδὸν ἐντολῶν σου ἔδραμον, ὅταν ἐπλάτυνας τὴν καρδίαν μου. Νομοθέτησόν με κύριε τὴν ὁδὸν τῶν δικαιωμάτων σου, καὶ ἐκζητήσω αὐτὴν διαπαντός. Συνέτισόν με, καὶ ἐξερευνήσω τὸν νόμον σου, καὶ φυλάξω αὐτὸν ἐν ὅλη καρδία μου. Ὁδήγησόν με ἐν τῇ τρίβω τῶν ἐντολῶν σου, ὅτι αὐτὴν ἠθέλησα. Κλῖνον τὴν καρδίαν μου εἰς τὰ μαρτύριά σου, καὶ μὴ εἰς πλεονεξίαν. Ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα, ἐν τῇ ὁδῷ σου ζῆσόν με. Στῆσον τῷ δούλω σου τὸ λόγιόν σου εἰς τὸν φόβον σου. Περίελε τὸν ὀνειδισμόν μου ὃν ὑπώπτευσα, ὅτι τὰ κρίματά σου χρηστά. Ἰδοὺ ἐπεθύμησα τὰς ἐντολάς σου ꝯꝯꝯ

omnia iudicia oris tui. In via testimoniorū tuorū delectatus sum: quasi ī oībus diuitiis. In preceptis tuis meditabor: & cōtēplabor semitas tuas. In iustitiis tuis delectabor: nō obliuiscar verba tua. Gimel.

Retribue seruo tuo: viuam & custodiā verba tua. Reuela oculos meos: & videbo mirabilia de lege tua. Aduena ego sum in terra: ne abscōdas a me mādata tua. Desiderauit ꝯ aīa mea desiderare iudicia tua in omni ꝯꝯ tempore. Increpasti superbos: maledicti ꝯ qui recedunt a mādatis tuis. Aufer a me ꝯꝯꝯ opprobriū & cōtēptū: qm̄ testimōia tua custodiui. Et cū sederunt pricipes aduersū me loqbātur: seruus aūt tuus meditabatur precepta tua. Sed & testimonia tua voluptas mea: quasi viri amicissimi mei.

Deleth.

Adhesit pulueri aīa mea: viuifica me iuxta verbū tuū. Vias meas exposui & exaudisti me: doce me iustitiā tuā. Viā pceptorū tuorū fac me itelligere: & loqr in mirabilibus tuis. Distillauit aīa mea pre stultitia: serua me iuxta eloquiū tuū. Viā mēdacii aufer a me: & legē tuam dōa mihi. Viā fidei elegi: iudicia tua ppōbā. Adhesi testimōiis tuis dñe: ne cōfūdas me. Viā mādatorū tuorum currā: qm̄ dilatasti cor meum. He.

Ostēde mihi dñe viā pceptorū tuorū: & custodiā eā p vestigiū. Doce me & obseruabo legē tuā: & custodiā eā in toto corde. Deduc me in semita mādatorū tuorū: quia ipsam volui. Inclina cor meum ad testimōia tua: & nō ad auaritiā. Auerte oculos meos ne videant vanitatē: in via tua viuifica me. Suscita puo tuo eloquiū tuū in timore tuo. Auerte opprobrium meū qđ reueritus sum: quia iudicia tua ꝯ bōa. Ecce cōcupiui p-

כל משפטי פיך: בדרך עדותיך ששתי כעל כל הון: בפקודיך אשיחה ואביטה ארחתיך: בחקתיך אשתעשע לא אשכח דברך:

גמל על עבדך אחיה ואשמרה דברך: גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך: גר אנכי בארץ אל תסתר ממני מצותיך: גרסה נפשי לתאבה אל משפטיך בכל עת: גערת זדים ארורים השגים ממצותיך: גל מעלי חרפה ובוז כי עדתיך נצרתי: גם ישבו שרים בי נדברו עבדך ישיח בחקיך: גם עדתיך שעשעי אנשי עצתי:

דבקה לעפר נפשי חיני כדברך: דרכי ספרתי ותענני למדני חקיך: דרך פקודיך הבינני ואשיחה בנפלאותיך: דלפה נפשי מתוגה קימני כדברך: דרך שקר הסר ממני ותורתך חנני: דרך אמונה בחרתי משפטיך שויתי: דבקתי בעדותיך יהוה אל תבישני: דרך מצותיך ארוץ כי תרחיב לבי:

הורני יהוה דרך חקיך ואצרנה עקב: הבינני ואצרה תורתך ואשמרנה בכל לב: הדריכני בנתיב מצותיך כי בו חפצתי: הט לבי אל עדותיך ואל אל בצע: העבר עיני מראות שוא בדרכך חיני: הקם לעבדך אמרתך אשר ליראתך: העבר חרפתי אשר יגרתי כי משפטיך טובים: הנה תאבתי לפקדיך

בְּצִדְקָתְךָ חַיֵּנִי׃
וִיבֹאֻנִי חֲסָדֶךָ יְהוָה תְּשׁוּעָתְךָ
כְּאִמְרָתֶךָ׃ וְאֶעֱנֶה חֹרְפִי דָבָר
כִּי בָטַחְתִּי בִּדְבָרֶךָ׃ וְאַל תַּצֵּל מִפִּי
דְבַר אֱמֶת עַד מְאֹד כִּי לְמִשְׁפָּטֶךָ
יִחָלְתִּי׃ וְאֶשְׁמְרָה תוֹרָתְךָ תָמִיד
לְעוֹלָם וָעֶד׃ וְאֶתְהַלְּכָה בָרְחָבָה
כִּי פִקֻּדֶיךָ דָרָשְׁתִּי׃ וַאֲדַבְּרָה
בְעֵדֹתֶיךָ נֶגֶד מְלָכִים וְלֹא אֵבוֹשׁ׃
וְאֶשְׁתַּעֲשַׁע בְּמִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר
אָהָבְתִּי׃ וְאֶשָּׂא כַפַּי אֶל מִצְוֹתֶיךָ
אֲשֶׁר אָהָבְתִּי וְאָשִׂיחָה בְחֻקֶּיךָ׃
זְכֹר דָּבָר לְעַבְדֶּךָ עַל
אֲשֶׁר יִחַלְתָּנִי׃ זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי
כִּי אִמְרָתְךָ חִיָּתְנִי׃ זֵדִים
הֱלִיצֻנִי עַד מְאֹד מִתּוֹרָתְךָ לֹא
נָטִיתִי׃ זָכַרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ מֵעוֹלָם
יְהוָה וָאֶתְנֶחָם׃ זַלְעָפָה אֲחָזַתְנִי
מֵרְשָׁעִים עֹזְבֵי תּוֹרָתֶךָ׃ זְמִרוֹת
הָיוּ לִי חֻקֶּיךָ בְּבֵית מְגוּרָי׃ זָכַרְתִּי
בַלַּיְלָה שִׁמְךָ יְהוָה וָאֶשְׁמְרָה
תּוֹרָתֶךָ׃ זֹאת הָיְתָה לִּי כִּי פִקֻּדֶיךָ
נָצָרְתִּי׃
חֶלְקִי יְהוָה אָמַרְתִּי לִשְׁמֹר
דְּבָרֶיךָ׃ חִלִּיתִי פָנֶיךָ בְכָל לֵב
חָנֵּנִי כְּאִמְרָתֶךָ׃ חִשַּׁבְתִּי דְרָכָי
וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל עֵדֹתֶיךָ׃ חַשְׁתִּי
וְלֹא הִתְמַהְמָהְתִּי לִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיךָ׃
חֶבְלֵי רְשָׁעִים עִוְּדֻנִי תּוֹרָתְךָ
לֹא שָׁכָחְתִּי׃ חֲצוֹת לַיְלָה
אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי
צִדְקֶךָ׃ חָבֵר אָנִי לְכָל אֲשֶׁר
יְרֵאוּךָ וּלְשֹׁמְרֵי פִּקּוּדֶיךָ׃ חַסְדְּךָ
יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ חֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי׃
טוֹב עָשִׂיתָ עִם עַבְדְּךָ
יְהוָה כִּדְבָרֶךָ׃ טוּב טַעַם וָדַעַת

cepta tua: in iustitia tua viuifica me. Vau.
Et veniāt mihi mie tue dñe: & sal⁹ tua iuxta eloquiū tuū. Et rñdebo exp̄brantibus mihi sermonē: qa spaui in sermōe tuo. Et ne auferas d̄ ore meo verbū veritatis vsq̄ nimis: qm̄ iudicia tua expectaui. Et custodiā legē tuā iugit̄ ī sempit̄nū & vltra. Et ābulabo ī spatioso: quia p̄cepta tua exquisiui. Et loquar ī testimōiis tuis coram regibus: & nō cōfundar. Et delectabor ī mādatis tuis que dilexi. Et leuabo māus meas ad mandata tua q̄ dilexi: & loq̄r in preceptis tuis. Zain.
Memento sermonis seruo tuo: quem me spare fecisti. Hec est cōsolatio mea ī afflictiōe mea: quia eloquiū tuū viuificat me. Superbi deridebāt me nimis: a lege tua non declinaui. Recordatus sum iudiciorū tuorū a seculo dñe: & cōsolatus sum. Horror obtinuit me ab impiis: qui dereliquerunt legē tuā. Carmina erāt mihi p̄cepta tua in domo pegrinatiōis mee. Recordatus sum in nocte nomis tui dñe: & custodiui legē tuam. Hoc factum est mihi: quia p̄cepta tua custodiui. Heth.
Pars mea dñe: dixi vt custodiam verbū tuū. Depcatus sum vl̄tū tuū ī toto corde meo: miserere mei s̄m eloquiū tuū. Recogitaui vias meas: & cōuerti pedes meos ad testimonia tua. Festinaui & non neglexi custodire mādata tua. Funes ipiorū īplicauerunt me: legē tuā nō sum oblitus. Medio noctis surgam ad confitendū tibi: super iudicia iustitie tue. Particeps ego sum oīm timentiū te: & custodientiū precepta tua. Mia tua dñe plena est terra: precepta tua doce me. Teth.
Bene fecisti cum seruo tuo domine: secūdū verbū tuū. Bonū sermonem & scientiam

in eq̄tate tua viuifica me. Et veniat sup me mia
ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ζῆσόν με. Καὶ ἔλθοι ἐπ' ἐμὲ τὸ ἔλεός
tua dñe: salutare tuū sm eloquiū tuū. Et respondebo
σου κύριε, τὸ σωτήριόν σου κατὰ τὸν λόγον σου. Καὶ ἀποκριθήσομαι
exprobrātib⁹ mihi verbū: qz speraui in
τοῖς ὀνειδίζουσί μοι λόγον, ὅτι ἤλπισα ἐπὶ τοῖς
sermonib⁹ tuis. Et ne auferas de ore meo verbū
λόγοις σου. Καὶ μὴ περιέλῃς ἐκ τοῦ στόματός μου λόγον
veritatis vsq̄q̄: qz in iudicijs tuis supsperaui.
ἀληθείας ἕως σφόδρα, ὅτι ἐπὶ τοῖς κρίμασί σου ἐπήλπισα.
Et custodiā legē tuā semp in seculū τ in seculū seculi.
Καὶ φυλάξω τὸν νόμον σου διαπαντός, εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.
Et ambulabā in latitudine: qz mādata tua exquisiui.
Καὶ ἐπορευόμην ἐν πλατυσμῷ, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα.
Et loquebar in testimonijs tuis in cōspectu regū: τ nō cōfundebar.
Καὶ ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐναντίον βασιλέων, καὶ οὐκ ἠσχυνόμην.
Et meditabar in mādatis tuis: q̄ dilexi nimis.
Καὶ ἐμελέτων ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου, ἃς ἠγάπησα σφόδρα.
Et leuaui manus meas ad mādata tua: que dilexi: τ exercebar in iustificationib⁹ tuis.
Καὶ ἦρα τὰς χεῖράς μου πρὸς τὰς ἐντολάς σου, ἃς ἠγάπησα, καὶ ἠδολέσχουν ἐν τοῖς δικαιώμασί σου.
Memor esto verboꝝ tuoꝝ seruo tuo in quo
Μνήσθητι τῶν λόγων σου τῷ δούλῳ σου ᾧ
spem dedisti mihi. Hec me cōsolata est in humilitate
ἐπήλπισάς με. Αὕτη με παρεκάλεσεν ἐν τῇ ταπεινώσει
mea: qz eloquiū tuū viuificauit me. Supbi inique
μου, ὅτι τὸ λόγιόν σου ἔζησέ με. Ὑπερήφανοι παρηνόμουν
agebāt vsq̄q̄: a lege aūt tua nō declinaui.
ἕως σφόδρα, ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐξέκλινα.
Memor fui iudicioꝝ tuoꝝ a seculo dñe: τ cōsolat⁹ sum.
Ἐμνήσθην τῶν κριμάτων σου ἀπ' αἰῶνος κύριε, καὶ παρεκλήθην.
Defectio tenuit me a peccatoribus dereliquentibus legē tuā.
Ἀθυμία κατέσχε με ἀπὸ ἁμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὸν νόμον σου.
Cātabiles erāt mihi iustificationes tue: in loco pegrinatiōis mee.
Ψαλτὰ ἦσάν μοι τὰ δικαιώματά σου, ἐν τόπῳ παροικίας μου.
Memor fui in nocte noīs tui dñe: τ custodiui legē tuā.
Ἐμνήσθην ἐν νυκτὶ τοῦ ὀνόματός σου κύριε, καὶ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου.
Hec facta est mihi: qz iustificationes tuas exquisiui.
Αὕτη ἐγενήθη μοι, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐξεζήτησα.
Portio mea es dñe: dixi custodire legē tuā.
Μερίς μου εἶ κύριε, εἶπα τοῦ φυλάξασθαι τὸν νόμον σου.
Depcat⁹ sum faciē tuā in toto corde meo: miserere mei sm eloquiū tuū.
Ἐδεήθην τοῦ προσώπου σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐλέησόν με κατὰ τὸ λόγιόν σου.
Cogitaui vias tuas: τ cōuerti pedes meos in testimonia tua.
Διελογισάμην τὰς ὁδούς σου, καὶ ἐπέστρεψα τοὺς πόδας μου εἰς τὰ μαρτύριά σου.
Paratus sum τ nō sum turbat⁹ vt custodiā mādata tua.
Ἡτοιμάσθην καὶ οὐκ ἐταράχθην, τοῦ φυλάξασθαι τὰς ἐντολάς σου.
Funes peccatoꝝ circūplexi sunt me: τ legē tuā nō sum oblitus.
Σχοινία ἁμαρτωλῶν περιεπλάκησάν μοι, καὶ τὸν νόμον σου οὐκ ἐπελαθόμην.
Media nocte surgebā ad cōfitendū tibi sup iudicia iustificatiōis tue.
Μεσονύκτιον ἐξεγειρόμην, τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου.
Particeps ego sum oīm timentiū te: τ custodientiū mādata tua.
Μέτοχος ἐγώ εἰμι πάντων τῶν φοβουμένων σε, καὶ τῶν φυλασσόντων τὰς ἐντολάς σου.
Mia tua dñe plena terra: iustificationes tuas doce me.
Τοῦ ἐλέους σου κύριε πλήρης ἡ γῆ, τὰ δικαιώματά σου δίδαξόν με.
Bonitatē fecisti cū seruo tuo dñe sm verbū tuū.
Χρηστότητα ἐποίησας μετὰ τοῦ δούλου σου κύριε κατὰ τὸν λόγον σου.
Bonitatē τ disciplinā τ sciētiā
Χρηστότητα καὶ παιδείαν καὶ γνῶσιν

b.11.

doce me: qz mādatis tuis credidi. Priusq̄
δίδαξόν με, ὅτι ταῖς ἐντολαῖς σου ἐπίστευσα. Πρὸ τοῦ
humiliarer: ego deliqui: ppterea eloquiū tuū custodiui.
ταπεινωθῆναι, ἐγὼ ἐπλημμέλησα, διὰ τοῦτο τὸ λόγιόν σου ἐφύλαξα.
Bonus es tu dñe: τ in bonitate tua doce me iustificatiōes tuas.
Χρηστὸς εἶ σὺ κύριε καὶ ἐν τῇ χρηστότητί σου δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου.
Multiplicata ē sup me iniquitas supboꝝ: ego aūt in toto corde meo scrutabor mādata tua.
Ἐπληθύνθη ἐπ' ἐμὲ ἀδικία ὑπερηφάνων, ἐγὼ δὲ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου ἐξερευνήσω τὰς ἐντολάς σου.
Coagulatū ē sicut lac cor eoꝝ: ego vo legē tuā meditat⁹ sū.
Ἐτυρώθη ὡς γάλα ἡ καρδία αὐτῶν, ἐγὼ δὲ τὸν νόμον σου ἐμελέτησα.
Bonū mihi qz humiliasti me: vt discā iustificatiōes tuas.
Ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπείνωσάς με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου.
Bona mihi lex oris tui sup milia auri τ argēti.
Ἀγαθός μοι ὁ νόμος τοῦ στόματός σου ὑπὲρ χιλιάδας χρυσίου καὶ ἀργυρίου.
Manus tue fecerūt me τ plasmauerūt me: da itellectū mihi τ discā mādata tua.
Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με, συνέτισόν με καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου.
Qui timēt te videbūt me τ letabūtur: qz in verba tua supsperaui.
Οἱ φοβούμενοί σε ὄψονταί με καὶ εὐφρανθήσονται, ὅτι εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα.
Cognoui dñe qz eq̄tas iudicia tua: τ veritate humiliasti me.
Ἔγνων κύριε ὅτι δικαιοσύνη τὰ κρίματά σου, καὶ ἀληθείᾳ ἐταπείνωσάς με.
Fiat mia tua vt cōsoletur me sm eloquiū tuū seruo tuo.
Γενηθήτω δὴ τὸ ἔλεός σου τοῦ παρακαλέσαι με κατὰ τὸ λόγιόν σου τῷ δούλῳ σου.
Veniāt mihi miserationes tue τ viuā: qz lex tua meditatio mea est.
Ἐλθέτωσάν μοι οἱ οἰκτιρμοί σου καὶ ζήσομαι, ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη μού ἐστιν.
Cōfundātur supbi: qz iniuste iniq̄tatē fecerūt in me: ego aūt exercebor in mādatis tuis.
Αἰσχυνθήτωσαν ὑπερήφανοι, ὅτι ἀδίκως ἠνόμησαν εἰς ἐμέ, ἐγὼ δὲ ἀδολεσχήσω ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου.
Cōuertātur mihi timētes te: τ qui cognoscūt testimonia tua.
Ἐπιστρεψάτωσάν με οἱ φοβούμενοί σε, καὶ οἱ γινώσκοντες τὰ μαρτύριά σου.
Fiat cor meū imaculatū in iustificationib⁹ tuis: vt nō cōfundar.
Γενηθήτω ἡ καρδία μου ἄμωμος ἐν τοῖς δικαιώμασί σου, ὅπως ἂν μὴ αἰσχυνθῶ.
Deficit in salutare tuū aīa mea: in verba tua supsperaui.
Ἐκλείπει εἰς τὸ σωτήριόν σου ἡ ψυχή μου, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα.
Defecerūt oculi mei in eloquiū tuū: dicētes qñ cōsolaberis me?
Ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου εἰς τὸ λόγιόν σου, λέγοντες πότε παρακαλέσεις με;
Quia factus sum sicut vter in pruina: iustificatiōes tuas nō sum oblitus.
Ὅτι ἐγενήθην ὡς ἀσκὸς ἐν πάχνῃ, τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐπελαθόμην.
Quot sunt dies serui tui: qñ facies mihi de psequētibus me iudiciū?
Πόσαι εἰσὶν αἱ ἡμέραι τοῦ δούλου σου; πότε ποιήσεις μοι ἐκ τῶν καταδιωκόντων με κρίσιν;
Narrauerūt mihi iniqui fabulatiōes: sed nō vt lex tua dñe.
Διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀδολεσχίας, ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ νόμος σου κύριε.
Oia mādata tua veritas. Iniq̄ psecuti sunt me: adiuua me.
Πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου ἀλήθεια. Ἀδίκως κατεδίωξάν με, βοήθησόν μοι.
Paulominus cōsummauerūt me in terra. Ego aūt nō dereliqui mādata tua.
Παραβραχὺ συνετέλεσάν με ἐν τῇ γῇ. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἐγκατέλιπον τὰς ἐντολάς σου.
Scdm miam tuā viuifica me: τ custodiā testimonia oris tui.
Κατὰ τὸ ἔλεός σου ζῆσόν με, καὶ φυλάξω τὰ μαρτύρια τοῦ στόματός σου.
In eternū dñe verbū tuū pmanet in celo.
Εἰς τὸν αἰῶνα κύριε ὁ λόγος σου διαμένει ἐν τῷ οὐρανῷ.
In gñatiōe τ gñatiōe veritas tua. Fundasti terrā τ pmanet.
Εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἡ ἀλήθειά σου. Ἐθεμελίωσας τὴν γῆν καὶ διαμένει.
Ordinatiōe tua pseuerat dies: qz oia seruiūt tibi.
Τῇ διατάξει σου διαμένει ἡμέρα, ὅτι τὰ σύμπαντα δοῦλα σά.
Nisi q̄ lex tua meditatio mea est: tūc forte piissem in humilitate mea.
Εἰ μὴ ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη μού ἐστι, τότε ἂν ἀπωλόμην ἐν τῇ ταπεινώσει μου.

Job.12. b.

doce me: quia mandatis tuis credidi. Anteq̄ audirē ego ignoraui: nūc āt eloquium tuū custodiui. Bonus es tu & beneficus: doce me precepta tua. Applicabāt mihi mendaciū supbi: ego āt ī toto corde seruabā p̄cepta tua. Incrassatū ē velut adeps cor eoꝝ: ego in lege tua delectabar. Bonū mihi quia afflictus sū: vt discerē p̄cepta tua. Melior est mihi lex oris tui: sup milia auri & argenti. Iod.
Manus tue fecerunt me & firmauerunt me: doce me & discā mādata tua. Qui timent te videbūt me & letabuntur: quia sermonē tuū expectaui. Scio dñe quia iustū iudiciū tuū: & vere afflixisti me. Sit obsecro mia tua in cōsolatiōe mea: sicut locutus es s̄uo tuo. Veniant mihi mie tue & viuā: quia lex tua delectatio mea. Cōfūdātur superbi qm̄ iniq̄ cōtriuerunt me: ego āt loq̄r ī p̄ceptis tuis. Reuertantur ad me qui timēt te: & qui sciūt testimoniū tuū. Fiat cor meū pfectū in p̄ceptis tuis: vt nō cōfundar. Caph.
Defecit ī salutare tuum aīa mea: verbū tuū expectaui. Cōsupti sunt oculi mei in verbū tuū dicētes qñ cōsolaberis me? Cū eem quasi vter ī pruīa: p̄cepta tua non sū oblitus. Quot sūt dies serui tui: qñ facies ī psequētib⁹ me iudiciū. Foderūt mihi supbi foucas: q̄ non erāt iuxta legē tuā. Oia mādata tua vera: falso psecuti sūt me: auxiliare mihi. Paulominus cōsūpserūt me ī terra: ego autē nō dimisi p̄cepta tua. Secundū miam tuam viuifica me: & custodiā testimōia oris tui.
Lamed.
In eternū dñe verbū tuū stat in celo. In gñatiōe & gñatiōe fides tua: fundasti terram & stat. Iudicio tuo stant vsq̄ hodie: quia oia seruiūt tibi. Nisi q̄d lex tua delectatio mea: forte piissem ī pressura

לַמְּדֵנִי כִּי בְמִצְוֹתֶיךָ הֶאֱמָנְתִּי׃
טֶרֶם אֶעֱנֶה אֲנִי שֹׁגֵג וְעַתָּה
אִמְרָתְךָ שָׁמָרְתִּי׃ טוֹב אַתָּה וּמֵטִיב
לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃ טָפְלוּ עָלַי שֶׁקֶר
זֵדִים אֲנִי בְּכָל לֵב אֶצֹּר פִּקּוּדֶיךָ׃
טָפַשׁ כַּחֵלֶב לִבָּם אֲנִי תּוֹרָתְךָ
שִׁעֲשָׁעְתִּי׃ טוֹב לִי כִי עֻנֵּיתִי לְמַעַן
אֶלְמַד חֻקֶּיךָ׃ טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ
מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף׃
יָדֶיךָ עָשׂוּנִי וַיְכוֹנְנוּנִי הֲבִינֵנִי
וְאֶלְמְדָה מִצְוֹתֶיךָ׃ יְרֵאֶיךָ יִרְאוּנִי
וְיִשְׂמָחוּ כִּי לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃ יָדַעְתִּי
יְהוָה כִּי צֶדֶק מִשְׁפָּטֶיךָ וֶאֱמוּנָה
עִנִּיתָנִי׃ יְהִי נָא חַסְדְּךָ לְנַחֲמֵנִי
כְּאִמְרָתְךָ לְעַבְדֶּךָ׃ יְבֹאוּנִי רַחֲמֶיךָ
וְאֶחְיֶה כִּי תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי׃ יֵבֹשׁוּ
זֵדִים כִּי שֶׁקֶר עִוְּתוּנִי אֲנִי אָשִׂיחַ
בְּפִקּוּדֶיךָ׃ יָשׁוּבוּ לִי יְרֵאֶיךָ וְיֹדְעֵי
עֵדֹתֶיךָ׃ יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ
לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ׃
כָּלְתָה לִתְשׁוּעָתְךָ נַפְשִׁי לִדְבָרְךָ
יִחָלְתִּי׃ כָּלוּ עֵינַי לְאִמְרָתֶךָ לֵאמֹר
מָתַי תְּנַחֲמֵנִי׃ כִּי הָיִיתִי כְּנֹאד
בְּקִיטוֹר חֻקֶּיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃
כַּמָּה יְמֵי עַבְדֶּךָ מָתַי תַּעֲשֶׂה בְרֹדְפַי
מִשְׁפָּט׃ כָּרוּ לִי זֵדִים שִׁיחוֹת
אֲשֶׁר לֹא כְתוֹרָתֶךָ׃ כָּל מִצְוֹתֶיךָ
אֱמוּנָה שֶׁקֶר רְדָפוּנִי עָזְרֵנִי׃
כִּמְעַט כִּלּוּנִי בָאָרֶץ וַאֲנִי לֹא
עָזַבְתִּי פִקֻּדֶיךָ׃ כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי
וְאֶשְׁמְרָה עֵדוּת פִּיךָ׃
לְעוֹלָם יְהוָה דְּבָרְךָ נִצָּב בַּשָּׁמָיִם׃
לְדֹר וָדֹר אֱמוּנָתֶךָ כּוֹנַנְתָּ אֶרֶץ
וַתַּעֲמֹד׃ לְמִשְׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ הַיּוֹם
כִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ׃ לוּלֵי תוֹרָתְךָ
שַׁעֲשֻׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי׃

לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי
בָם חִיִּיתָנִי׃ לְךָ אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי
כִּי פִקּוּדֶיךָ דָרָשְׁתִּי׃ לִי קִוּוּ
רְשָׁעִים לְאַבְּדֵנִי עֵדֹתֶיךָ
אֶתְבּוֹנָן׃ לְכָל תִּכְלָה רָאִיתִי קֵץ
רְחָבָה מִצְוָתְךָ מְאֹד׃
מָה אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ כָּל הַיּוֹם הִיא
שִׂיחָתִי׃ מֵאֹיְבַי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ
כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי׃ מִכָּל מְלַמְּדַי
הִשְׂכַּלְתִּי כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִּי׃
מִזְּקֵנִים אֶתְבּוֹנָן כִּי פִקּוּדֶיךָ
נָצָרְתִּי׃ מִכָּל אֹרַח רָע כָּלִאתִי
רַגְלָי לְמַעַן אֶשְׁמֹר דְּבָרֶךָ׃
מִמִּשְׁפָּטֶיךָ לֹא סָרְתִּי כִּי אַתָּה
הוֹרֵתָנִי׃ מַה נִּמְלְצוּ לְחִכִּי אִמְרָתֶךָ
מִדְּבַשׁ לְפִי׃ מִפִּקּוּדֶיךָ אֶתְבּוֹנָן
עַל כֵּן שָׂנֵאתִי כָּל אֹרַח שָׁקֶר׃
נֵר לְרַגְלִי דְבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי׃
נִשְׁבַּעְתִּי וָאֲקַיֵּמָה לִשְׁמֹר מִשְׁפְּטֵי
צִדְקֶךָ׃ נַעֲנֵיתִי עַד מְאֹד יְהוָה
חַיֵּנִי כִדְבָרֶךָ׃ נִדְבוֹת פִּי רְצֵה נָא
יְהוָה וּמִשְׁפָּטֶיךָ לַמְּדֵנִי׃ נַפְשִׁי
בְכַפִּי תָמִיד וְתוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃
נָתְנוּ רְשָׁעִים פַּח לִי וּמִפִּקּוּדֶיךָ
לֹא תָעִיתִי׃ נָחַלְתִּי עֵדְוֹתֶיךָ
לְעוֹלָם כִּי שְׂשׂוֹן לִבִּי הֵמָּה׃
נָטִיתִי לִבִּי לַעֲשׂוֹת חֻקֶּיךָ לְעוֹלָם
עֵקֶב׃ סֵעֲפִים שָׂנֵאתִי
וְתוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי׃ סִתְרִי וּמָגִנִּי אָתָּה
לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃ סוּרוּ מִמֶּנִּי מְרֵעִים
וְאֶצְּרָה מִצְוֹת אֱלֹהָי׃ סָמְכֵנִי
כְאִמְרָתְךָ וְאֶחְיֶה וְאַל תְּבִישֵׁנִי
מִשִּׂבְרִי׃ סְעָדֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה וְאֶשְׁעָה
בְחֻקֶּיךָ תָמִיד׃ סָלִיתָ כָּל שׁוֹגִים
מֵחֻקֶּיךָ כִּי שֶׁקֶר תַּרְמִיתָם׃ סִגִים
הִשְׁבַּתָּ כָל רִשְׁעֵי אָרֶץ לָכֵן

שכח פקד · חיה ישע · קוה · בין כלה · ראה צוה · ירה · שוח חכם · עלם למד · שכל עוד · רוע · שמר · שפט סור · ירה לוץ · חיך פה · נור נתב · שבע קום · ענה · חיה · תמד ירה · פוח פקד · תעה עוד · עלם שוש · נטה עשה · רוע · נצר צוה · חיה בוש · ישע שעה · חקק תמד · סלה שגה · שבת

mea. In ſempiternũ non obliuiſcar pceptoꝝ tuorũ: quia per ipſa viuificaſti me. Tuus ſũ ego ſalua me: qm̃ pcepta tua queſiui. Me expectauerũt impii vt pderẽt me: teſtimonium tuum cõſiderabo. Oĩs cõſummationis vidi finẽ: latũ preceptum tuũ nimis.

Mem.

Quã dilexi legẽ tuã: tota die hec meditatio mea. Sup inimicos meos iſtruis me mãdato tuo: qa in ſempiternũ hoc eſt mihi. Sup oẽs qui docebant me eruditus ſũ: quia teſtimonia tua meditatio mea eſt. Sup ſenes intellexi: quia precepta tua ſeruaui. Ab oĩ ſemita mala phibui pedes meos: vt cuſtodirẽ verba tua. A iudiciis tuis nõ receſſi: quia tu illuminaſti me. Quam dulce gutturi meo eloquiũ tuum: ſup mel ori meo. Precepta tua cõſiderabã: ppea odiui oẽm ſemitã mẽdacii.

Nũ.

Lucerna pedi meo verbũ tuũ: & lux ſemite mee. Iuraui & pſeuerabo: vt cuſtodiã iudicia iuſtitie tue. Afflictus ſum vſq̃ nimis: dñe viuifica me iuxta verbũ tuũ. Volũtaria oris mei cõplaceant tibi dñe: & ſcd̃m iudicia tua doce me. Aĩa mea in manu mea ſp: & legis tue nõ ſum oblitus. Poſuerũt impii laqueũ mihi & a pceptis tuis nõ ab erraui. Hereditas mea teſtimõia tua in ſempiternũ: quia gaudiũ cordis mei ſũt. Inclinaui cor meũ vt facerẽ iuſtitias tuas: pp eternã retributionem.

Samech.

Tumultuoſos odiui: & legẽ tuã dilexi. Protectio mea & ſcutũ meũ tu es: verbũ tuũ expectaui. Recedite a me maligni: & cuſtodiam mãdata dĩ mei. Cõfirma me ſm verbũ tuũ & viuã: & noli me confundere ab expectatiõe mea. Auxiliare mihi & ſalu⁹ ero: & delectabor in pceptis tuis iugiter. Abieciſti oẽs qui ignorãt pcepta tua: quia mẽdax cogitatio eoꝝ. Quaſi ſcoriã cõputaſti oĩs

In eternũ nõ obliuiſcar iuſtificatiões tuas: qm̃
Εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι
in ipſis viuificaſti me. Tuus ſum ego ſaluũ fac me: qm̃ iuſtifica
ἐν αὐτοῖς ἔζησάς με. Σός εἰμι ἐγὼ σῶσόν με, ὅτι τὰ δικαιώμα
tiões tuas exquiſiui. Me expectauerũt pctõres vt pderẽt
τά σου ἐξεζήτησα. Ἐμὲ ὑπέμειναν ἁμαρτωλοὶ τοῦ ἀπολέσαι
me: teſtimõia tua intellexi. Oĩs cõſummatiõis vidi fi
με, τὰ μαρτύριά σου συνῆκα. Πάσης συντελείας εἶδον πέ
nẽ: latũ mãdatũ tuũ nimis. Quã dilexi
ρας, πλατεῖα ἡ ἐντολή σου σφόδρα. Ὡς ἠγάπησα
legẽ tuã dñe: tota die meditatio mea eſt. Sup
τὸν νόμον σου κύριε, ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτη μου ἐστί. Ὑπὲρ
inimicos meos prudẽtẽ me feciſti mãdato tuo: qꝛ in
τοὺς ἐχθρούς μου ἐσόφισάς με τὴν ἐντολήν σου, ὅτι εἰς τὸν
eternũ mihi eſt. Sup oẽs docẽtes me intel
αἰῶνα ἐμοί ἐστιν. Ὑπὲρ πάντας τοὺς διδάσκοντάς με συνῆ
lexi: qꝛ teſtimõia tua meditatio mea eſt. Sup ſe
κα, ὅτι τὰ μαρτύριά σου μελέτη μού ἐστιν. Ὑπὲρ πρεσ
nes intellexi: qꝛ mãdata tua queſiui. Ab om
βυτέρους συνῆκα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα. Ἐκ πά
ni via mala phibui pedes meos: vt cu
σης ὁδοῦ πονηρᾶς ἐκώλυσα τοὺς πόδας μου, ὅπως ἂν φυ
ſtodiã verba tua. A iudicijs tuis nõ decli
λάξω τοὺς λόγους σου. Ἀπὸ τῶν κριμάτων σου οὐκ ἐξέκλι
naui: qꝛ tu legẽ poſuiſti mihi. Quã dulcia faucib⁹ meis
να, ὅτι σὺ ἐνομοθέτησάς με. Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ
eloq̃a tua ſup mel ori meo. A mãdatis tuis
λόγιά σου ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου. Ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου
intellexi: ppea odiui oẽm viã iniq̃tatis:
συνῆκα, διὰ τοῦτο ἐμίσησα πᾶσαν ὁδὸν ἀδικίας.
Lucerna pedib⁹ meis lex tua: ⁊ lumẽ ſemi
Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρί
tis meis. Iuraui ⁊ ſtatui cuſtodire iudicia
βοις μου. Ὤμοσα καὶ ἔστησα τοῦ φυλάξασθαι τὰ κρίματα
iuſtitie tue. Humiliatus ſũ vſq̃ quaq̃ dñe: vi
τῆς δικαιοσύνης σου. Ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα κύριε, ζῆ
uifica me ſm vbũ tuũ. Voluntaria oris mei:
σόν με κατὰ τὸν λόγον σου. Τὰ ἑκούσια τοῦ στόματός μου,
bñplacita fac iã dñe: ⁊ iudicia tua doce me. Ani
εὐδόκησον δὴ κύριε, καὶ τὰ κρίματά σου δίδαξόν με. Ἡ ψυ
ma mea in manib⁹ tuis ſemp: ⁊ legẽ tuã
χή μου ἐν ταῖς χερσί σου διαπαντός, καὶ τοῦ νόμου σου
nõ ſum oblitus. Poſuerũt pctõres laqueũ mihi: ⁊ de
οὐκ ἐπελαθόμην. Ἔθεντο ἁμαρτωλοὶ παγίδα μοι, καὶ ἐκ τῶν
mãdatis tuis nõ erraui. Hereditate acq̃ſiui teſtimõia tua
ἐντολῶν σου οὐκ ἐπλανήθην. Ἐκληρονόμησα τὰ μαρτύριά σου
in eternũ: qꝛ exultatio cordis mei ſunt. Incli
εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ἀγαλλίαμα τῆς καρδίας μου εἰσίν. Ἔκλι
naui cor meũ ad faciẽdas iuſtificatiões tuas in
να τὴν καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι τὰ δικαιώματά σου εἰς τὸν
eternũ pp retributionẽ. Iniquos odio habui: at legẽ
αἰῶνα δι᾽ ἀντάμειψιν. Παρανόμους ἐμίσησα, τὸν δὲ νόμον
tuã dilexi. Adiutor meus ⁊ ſuſceptor meus es tu: in
σου ἠγάπησα. Βοηθός μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου εἶ σύ, εἰς
verba tua ſupſperaui. Declinate a me ma
τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Ἐκκλίνατε ἀπ᾽ ἐμοῦ πονηρευό
ligni: ⁊ ſcrutabor mãdata dei mei. Suſcipe
μενοι, καὶ ἐξερευνήσω τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ μου. Ἀντιλαβοῦ
me ſm eloquiũ tuũ ⁊ viuifica me: ⁊ nõ cõfundas me
μου κατὰ τὸ λόγιόν σου καὶ ζῆσόν με, καὶ μὴ καταισχύνῃς με
ab expectatiõe mea. Adiuua me: ⁊ ſalu⁹ ero:
ἀπὸ τῆς προσδοκίας μου. Βοήθησόν μοι, καὶ σωθήσομαι,
⁊ meditabor in iuſtificatiõibus tuis ſemp. Sp
καὶ μελετήσω ἐν τοῖς δικαιώμασί σου διαπαντός. Ἐ
niſti oẽs diſcedẽtes a iu
ξουδένωσας πάντας τοὺς ἀποστατοῦντας ἀπὸ τῶν δι
ſtificatiõib⁹ tuis: qꝛ iniuſta cogitatio eoꝝ. Preuari
καιωμάτων σου, ὅτι ἄδικον τὸ ἐνθύμημα αὐτῶν. Παραβαί
cãtes reputaui oẽs pctõres terre: ideo
νοντας ἐλογισάμην πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, διὰ

dilexi teſtimonia tua. Cõfige a ti
τοῦτο ἠγάπησα τὰ μαρτύριά σου. Καθήλωσον ἐκ τοῦ φό
more tuo carnes meas: a [illegible] iudicijs tuis ti
βου σου τὰς σάρκας μου, ἀπὸ [illegible] τῶν κριμάτων σου ἐφο
mui. Feci iudiciũ ⁊ iuſtitiã: nõ tra
βήθην. Ἐποίησα κρίμα καὶ δικαιοσύνην, μὴ πα
das me calũniãtibus me. Suſcipe ſeruũ tuũ in
ραδῷς με τοῖς ἀδικοῦσί με. Ἔκδεξαι τὸν δοῦλόν σου εἰς
bonũ: nõ calũniẽtur me ſuperbi. Ocu
ἀγαθόν, μὴ συκοφαντησάτωσάν με ὑπερήφανοι. Οἱ ὀφ
li mei defecerũt in ſalutare tuũ: ⁊ in eloquiũ
θαλμοί μου ἐξέλιπον εἰς τὸ σωτήριόν σου καὶ εἰς τὸ λόγιον
iuſtitie tue. Fac cũ ſeruo tuo ſm
τῆς δικαιοσύνης σου. Ποίησον μετὰ τοῦ δούλου σου κατὰ
miam tuã: ⁊ iuſtificatiões tuas doce me. Ser
τὸ ἔλεός σου, καὶ τὰ δικαιώματά σου δίδαξόν με. Δοῦ
uus tuus ſum ego: da intellectũ mihi ⁊ ſciam teſtimo
λός σου εἰμὶ ἐγώ, συνέτισόν με καὶ γνώσομαι τὰ μαρτύ
nia tua. Tps faciẽdi dño: diſſipauerũt
ριά σου. Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ κυρίῳ, διεσκέδασαν τὸν
legem tuam. Ideo dilexi mãdata tua ſup
νόμον σου. Διὰ τοῦτο ἠγάπησα τὰς ἐντολάς σου ὑπὲρ
aurum ⁊ topazion. Propterea ad oĩa mãda
χρυσίον καὶ τοπάζιον. Διὰ τοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἐντο
ta tua dirigebar: oẽm viã iniquã odio habui.
λάς σου κατωρθούμην, πᾶσαν ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα.
Mirabilia teſtimonia tua: ideo ſcrutata eſt
Θαυμαστὰ τὰ μαρτύριά σου, διὰ τοῦτο ἐξηρεύνησεν
ea aĩa mea. Declaratio ſermonũ tuoꝝ illuminabit ⁊
αὐτὰ ἡ ψυχή μου. Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ
intellectũ dabit puulis. Os meũ aperui: ⁊ attraxi ſpiri
συνετιεῖ νηπίους. Τὸ στόμα μου ἤνοιξα, καὶ εἵλκυσα πνεῦ
tũ: qꝛ mãdata tua deſiderabã. Aſpice
μα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐπεπόθουν. Ἐπίβλεψον
in me ⁊ miſerere mei: ſm iudiciũ diligẽtiũ
ἐπ᾽ ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, κατὰ τὸ κρίμα τῶν ἀγαπώντων
nomẽ tuũ. Greſſus meos dirige ſm
τὸ ὄνομά σου. Τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ
eloquiũ tuũ: ⁊ nõ dominetur mei oĩs iniuſtitia.
λόγιόν σου, καὶ μὴ κατακυριευσάτω μου πᾶσα ἀνομία.
Redime me a calũnijs hoĩuꝫ: ⁊ cuſtodiã
Λύτρωσαί με ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων, καὶ φυλάξω
mãdata tua. Faciẽ tuã illumina ſup ſer
τὰς ἐντολάς σου. Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν δοῦ
uum tuũ: ⁊ doce me iuſtificatiões tuas. Exitus aqua
λόν σου, καὶ δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Διεξόδους ὑδά
rũ deduxerũt oculi mei: qꝛ nõ cuſtodiui le
των κατέδυσαν οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐπεὶ οὐκ ἐφύλαξα τὸν νό
gẽ tuã. Iuſtus es dñe: ⁊ recta iudicia tua.
μον σου. Δίκαιος εἶ κύριε, καὶ εὐθεῖς αἱ κρίσεις σου.
Mãdaſti iuſtitiã teſtimonia tua: ⁊ vitatẽ ni
Ἐνετείλω δικαιοσύνην τὰ μαρτύριά σου, καὶ ἀλήθειαν σφό
mis. Tabeſcere me fecit zelus tuus: qꝛ obliti ſũt vba tua
δρα. Ἐξέτηξέ με ὁ ζῆλός σου, ὅτι ἐπελάθοντο τῶν λόγων σου
inimici mei. Ignitũ eloquiũ tuũ vehemẽter: ⁊
οἱ ἐχθροί μου. Πεπυρωμένον τὸ λόγιόν σου σφόδρα, καὶ
ſeruus tuus dilexit illud. Adoleſcẽtulus ego ſum ⁊ cõ
ὁ δοῦλός σου ἠγάπησεν αὐτό. Νεώτερος ἐγώ εἰμι καὶ ἐξου
tẽptus: iuſtificatiões tuas nõ ſum oblitus. Iu
δενωμένος, τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. Ἡ δι
ſtitia tua iuſtitia in eternũ: ⁊ lex tua vi
καιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νόμος σου ἀλή
tas. Tribulatiões ⁊ anguſtie inuenerũt me: mãdata tua
θεια. Θλίψεις καὶ ἀνάγκαι εὕροσάν με, αἱ ἐντολαί σου
meditatio mea. Equitas teſtimõia tua in eternũ:
μελέτη μου. Δικαιοσύνη τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα,
intellectũ da mihi: ⁊ viuã. Clamaui in toto corde
συνέτισόν με, καὶ ζήσομαι. Ἐκέκραξα ἐν ὅλῃ καρδίᾳ
meo exaudi me dñe: iuſtificatiões tuas requi
μου ἐπάκουσόν μου κύριε, τὰ δικαιώματά σου ἐκζητή
ram. Clamaui ad te ſaluũ me fac: ⁊ cuſtodiã
σω. Ἐκέκραξά σοι σῶσόν με, καὶ φυλάξω

impios terre: ppterea dilexi teſtimõia tua. Horripilauit a timore tuo caro mea: & iudicia tua timui.

Hain.

Feci iudiciũ & iuſtitiam: ne dereliquas me his q calũniãtur me. Sponde p ſeruo tuo in bonũ: ne calũniẽtur me ſupbi. Oculi mei defecerũt in ſalutare tuũ: & ĩ eloquiũ iuſtitie tue. Fac cũ ſeruo tuo iuxta miam tuã: & pcepta tua doce me. Seruus tuus ego inſtrue me: & cognoſcã teſtimonia tua. Tps ẽ vt facias dñe: pnaricati ſũt legem tuã. Propterea dilexi mãdata tua: ſup aurũ & topazion. Propterea ĩ vniuerſa pcepta direxi: oẽm ſemitam mendacii odio habui.

Phe.

Mirabilia teſtimonia tua: idcirco cuſtodiuit ea aĩa mea. Oſtiũ ſmonũ tuoꝝ lucidũ: docet paruulos. Os meũ aperui & reſpiraui: qa mãdata tua deſiderabã. Reſpice ad me & miſerere mei: iuxta iudiciũ diligẽtiũ nomẽ tuũ. Greſſus meos firma in ſmone tuo: & nõ des ptãtẽ in me vniuerſe iniquitati. Redime me a calũnia hoĩm: & cuſtodiam pcepta tua. Vultũ tuũ oñde ſuo tuo: & doce me pcepta tua. Riui aq̃rum fluebant de oculis meis: quia non cuſtodierũt legẽ tuã.

Sade.

Iuſtus tu dñe: & rectũ iudiciũ tuũ. Mãdaſti iuſtitiam teſtimõii tui: & veritatem nimis. Cõſũpſit me zelus meus: quia obliti ſunt verborũ tuorũ hoſtes mei. Probatus ſermo tuus nimis: & ſeruus tu⁹ dilexit illũ. Paruulus ego ſum & cõtẽptibilis: ſed pcepta tua nõ ſũ oblitus. Iuſtitia tua iuſtitia ſempiterna: & lex tua veritas. Tribulatio & anguſtia inuenerunt me: mandata tua voluptas mea. Iuſta teſtimonia tua ſemper: doce me & viuam.

Coph.

Clamaui ĩ toto corde exaudi me dñe: precepta tua cuſtodiã. Inuocaui te ſaluũ me fac: & cuſtodiam

אָהַבְתִּי עֵדֹתֶיךָ׃ סָמַר מִפַּחְדְּךָ
בְשָׂרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יָרֵאתִי׃
עָשִׂיתִי מִשְׁפָּט וָצֶדֶק בַּל תַּנִּיחֵנִי
לְעֹשְׁקָי׃ עֲרֹב עַבְדְּךָ לְטוֹב אַל
יַעַשְׁקֻנִי זֵדִים׃ עֵינַי כָּלוּ
לִישׁוּעָתֶךָ וּלְאִמְרַת צִדְקֶךָ׃ עֲשֵׂה
עִם עַבְדְּךָ כְחַסְדֶּךָ וְחֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי׃
עַבְדְּךָ אָנִי הֲבִינֵנִי וְאֵדְעָה עֵדֹתֶיךָ׃
עֵת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ׃
עַל כֵּן אָהַבְתִּי מִצְוֹתֶיךָ מִזָּהָב
וּמִפָּז׃ עַל כֵּן כָּל פִּקּוּדֵי כֹל יִשָּׁרְתִּי
כָּל אֹרַח שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי׃
פְּלָאוֹת עֵדְוֹתֶיךָ עַל כֵּן נְצָרָתַם
נַפְשִׁי׃ פֵּתַח דְּבָרֶיךָ יָאִיר מֵבִין
פְּתָיִים׃ פִּי פָעַרְתִּי וָאֶשְׁאָפָה
כִּי לְמִצְוֹתֶיךָ יָאָבְתִּי׃ פְּנֵה אֵלַי
וְחָנֵּנִי כְּמִשְׁפָּט לְאֹהֲבֵי שְׁמֶךָ׃
פְּעָמַי הָכֵן בְּאִמְרָתֶךָ וְאַל תַּשְׁלֶט
בִּי כָל אָוֶן׃ פְּדֵנִי מֵעֹשֶׁק אָדָם
וְאֶשְׁמְרָה פִּקּוּדֶיךָ׃ פָּנֶיךָ הָאֵר
בְּעַבְדֶּךָ וְלַמְּדֵנִי אֶת חֻקֶּיךָ׃ פַּלְגֵי
מַיִם יָרְדוּ עֵינָי עַל לֹא שָׁמְרוּ
תוֹרָתֶךָ׃
צַדִּיק אַתָּה יְהוָה וְיָשָׁר מִשְׁפָּטֶיךָ׃
צִוִּיתָ צֶדֶק עֵדֹתֶיךָ וֶאֱמוּנָה
מְאֹד׃ צִמְּתַתְנִי קִנְאָתִי כִּי
שָׁכְחוּ דְבָרֶיךָ צָרָי׃ צְרוּפָה
אִמְרָתְךָ מְאֹד וְעַבְדְּךָ אֲהֵבָהּ׃
צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה פִּקֻּדֶיךָ לֹא
שָׁכָחְתִּי׃ צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם
וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת׃ צַר וּמָצוֹק
מְצָאוּנִי מִצְוֹתֶיךָ שַׁעֲשֻׁעָי׃
צֶדֶק עֵדְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם הֲבִינֵנִי
וְאֶחְיֶה׃ קָרָאתִי בְכָל
לֵב עֲנֵנִי יְהוָה חֻקֶּיךָ אֶצֹּרָה׃
קְרָאתִיךָ הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶשְׁמְרָה

עוד · שפט · עשה נוח · עשק זוד · כלה ישע · בין ידע · עשה · פור ירה · צוה · פקד · אור בין · פתה פה · שאף · יאב · כון שלט · פדה · שמר פנה · אור · צדק · צוה עוד · אמן · צות צרף · צער בזה · עלם · ירה צור · צוק · בין חיה · ענה חקק · ישע · שמר

עדותיך: קדמתי בנשף ואשועה
לדברך יחלתי: קדמו עיני
אשמרות לשיח באמרתך: קולי
שמעה כחסדך יהוה כמשפטך
חיני: קרבו רדפי זמה מתורתך
רחקו: קרוב אתה יהוה וכל
מצותיך אמת: קדם ידעתי
מעדתיך כי לעולם יסדתם:
ראה עניי וחלצני כי תורתך לא
שכחתי: ריבה ריבי וגאלני
לאמרתך חיני: רחוק מרשעים
ישועה כי חקיך לא דרשו:
רחמיך רבים יהוה כמשפטיך
חיני: רבים רדפי וצרי מעדותיך
לא נטיתי: ראיתי בגדים
ואתקוטטה אשר אמרתך לא
שמרו: ראה כי פקודיך אהבתי
יהוה כחסדך חיני: ראש דברך
אמת ולעולם כל משפט צדקך:
שרים רדפוני חנם ומדבריך
פחד לבי: שש אנכי על אמרתך
כמוצא שלל רב: שקר שנאתי
ואתעבה תורתך אהבתי: שבע
ביום הללתיך על משפטי צדקך:
שלום רב לאהבי תורתך ואין
למו מכשול: שברתי לישועתך
יהוה ומצותיך עשיתי: שמרה
נפשי עדתיך ואהבם מאד: שמרתי
פקודיך ועדתיך כי כל דרכי נגדך:
תקרב רנתי לפניך
יהוה כדברך הבינני: תבוא
תחנתי לפניך כאמרתך הצילני:
תבענה שפתי תהלה כי
תלמדני חקיך: תען לשוני
אמרתך כי כל מצותיך צדק:
תהי ידך לעזרני כי פקודיך

testimonia tua. Surgebā adhuc ī tenebris & clamabā: verbū tuū expectās. Preueniebāt oculi mei vigilias: vt meditarer ī sermōibus tuis. Vocē meā audi iuxta miam tuā dñe: fm iudiciū tuū viuifica me. Appropinquauerūt psecutores mei sceleri: & a lege tua pcul fcti sūt. Prope es tu dñe: & omnia mādata tua veritas. A principio noui de testimoniis tuis: quia in eternū fundaueris ea. Res.

Uide afflictionē meā & eripe me: qa legē tuā nō sū oblitus. Iudica cām meā & redime me: ī sermōe tuo viuifica me. Lōge ab impiis salus: quia pcepta tua nō quesierūt. Mie tue multe dñe: iuxta iudicia tua viuifica me. Mlti q psequūtur me & affligūt me: a testimoniis tuis nō declinaui. Vidi puaricantes & merebā: quia verbū tuū nō custodierunt. Vide qm̄ pcepta tua dilexi dñe: iuxta miam tuam viuifica me. Caput verboꝝ tuorū veritas & ī sempiternum omne iudiciū iustitie tue. Sin.

Principes psecuti sūt me sine cā: verba aūt tua timuit cor meū. Gaudēs ego ī eloquio tuo: sicut q īuēit spolia mlta. Mendaciū odio habui & dtestat9 sū: legē tuā dilexi. Septies ī die laudaui te: sup iudiciis iustitie tue. Pax mlta diligētibus legē tuā: & nō ē illis scādalū. Expectaui salutarē tuū dñe: & mādata tua feci. Custodiuit aīa mea testimonia tua: & dilexit ea nimis. Custodiui pcepta tua & testimonia tua: quia omnes vie mee ī conspectu tuo. Thau.

Ingrediatur la9 mea corā te dñe: fm verbū tuū doce me. Vēiat depcatio mea ī cōspectu tuo: fcdm eloquiū tuū libera me. Fūdēt labia mea hymnū: docebis enī me pcepta tua. Loquetur lingua mea sermonē tuū: quia oīa mādata tua iusta. Sit manus tua auxiliatrix mea: qa pcepta tua

τὰ μαρτύριά σου. Προέφθασα ἐν ἀωρίᾳ, καὶ ἐκέκραξα, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Προέφθασαν οἱ ὀφθαλμοί μου πρὸς ὄρθρον τοῦ μελετᾶν τὰ λόγιά σου. Τῆς φωνῆς μου ἄκουσον κύριε κατὰ τὸ ἔλεός σου, κατὰ τὸ κρίμα σου ζῆσόν με. Προσήγγισαν οἱ καταδιώκοντές με ἀνομίᾳ, ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου ἐμακρύνθησαν. Ἐγγὺς εἶ σὺ κύριε, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου ἀλήθεια. Κατ᾽ ἀρχὰς ἔγνων ἐκ τῶν μαρτυρίων σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐθεμελίωσας αὐτά.

Ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ ἐξελοῦ με, ὅτι τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην. Κρῖνον τὴν κρίσιν μου καὶ λύτρωσαί με, διὰ τὸν λόγον σου ζῆσόν με. Μακρὰν ἀπὸ ἁμαρτωλῶν σωτηρία, ὅτι τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐξεζήτησαν. Οἱ οἰκτιρμοί σου πολλοὶ κύριε, κατὰ τὸ κρίμα σου ζῆσόν με. Πολλοὶ οἱ ἐκδιώκοντές με καὶ θλίβοντές με, ἐκ τῶν μαρτυρίων σου οὐκ ἐξέκλινα. Εἶδον ἀσυνετοῦντας καὶ ἐξετηκόμην, ὅτι τὰ λόγιά σου οὐκ ἐφυλάξαντο. Ἴδε ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα κύριε, ἐν τῷ ἐλέει σου ζῆσόν με. Ἀρχὴ τῶν λόγων σου ἀλήθεια, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα πάντα τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου.

Ἄρχοντες κατεδίωξάν με δωρεάν, καὶ ἀπὸ τῶν λόγων σου ἐδειλίασεν ἡ καρδία μου. Ἀγαλλιάσομαι ἐγὼ ἐπὶ τὰ λόγιά σου, ὡς ὁ εὑρίσκων σκῦλα πολλά. Ἀδικίαν ἐμίσησα καὶ ἐβδελυξάμην, τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα. Ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ᾔνεσά σε ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νόμον σου, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον. Προσεδόκων τὸ σωτήριόν σου κύριε, καὶ τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα. Ἐφύλαξεν ἡ ψυχή μου τὰ μαρτύριά σου, καὶ ἠγάπησεν αὐτὰ σφόδρα. Ἐφύλαξα τὰς ἐντολάς σου καὶ τὰ μαρτύριά σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ὁδοί μου ἐναντίον σου κύριε.

Ἐγγισάτω ἡ δέησίς μου ἐνώπιόν σου κύριε, κατὰ τὸ λόγιόν σου συνέτισόν με. Εἰσέλθοι τὸ ἀξίωμά μου ἐνώπιόν σου κύριε, κατὰ τὸ λόγιόν σου ῥῦσαί με. Ἐξερεύξαιντο τὰ χείλη μου ὕμνον, ὅταν διδάξῃς με τὰ δικαιώματά σου. Φθέγξαιτο ἡ γλῶσσά μου τὰ λόγιά σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου δικαιοσύνη. Γενέσθω χείρ σου τοῦ σῶσαί με, ὅτι τὰς ἐντολάς σου

ἐξελεξάμην. Ἐπεπόθησα τὸ σωτήριόν σου κύριε, καὶ ὁ νόμος σου μελέτη μού ἐστι. Ζήσεται ἡ ψυχή μου καὶ αἰνέσει σε, καὶ τὰ κρίματά σου βοηθήσει μοι. Ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός, ζήτησον τὸν δοῦλόν σου, ὅτι τὰς ἐντολάς σου οὐκ ἐπελαθόμην.

Canticum graduum. 119. ᾨδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ριθ΄.

Πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα, καὶ εἰσήκουσέ μου. Κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων καὶ ἀπὸ γλώσσης δολίας. Τί δοθείη σοι καὶ τί προστεθείη σοι πρὸς γλῶσσαν δολίαν; Τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς. Οἴμοι ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη, κατεσκήνωσα μετὰ τῶν σκηνωμάτων κηδάρ. Πολλὰ παρῴκησεν ἡ ψυχή μου. Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ἤμην εἰρηνικός. Ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς, ἐπολέμουν με δωρεάν.

Canticum graduum. 120. ᾨδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκ΄.

Ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. Ἡ βοήθειά μου παρὰ κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Μὴ δῴης εἰς σάλον τὸν πόδα σου, μηδὲ νυστάξῃ ὁ φυλάσσων σε. Ἰδοὺ οὐ νυστάξει οὐδὲ ὑπνώσει ὁ φυλάσσων τὸν Ἰσραήλ. Κύριος φυλάξει σε, κύριος σκέπη σου ἐπὶ χεῖρα δεξιάν σου. Ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα. Κύριος φυλάξει σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ, φυλάξει τὴν ψυχήν σου ὁ κύριος. Κύριος φυλάξει τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Canticum graduum. 121. ᾨδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκα΄.

Εὐφράνθην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι, εἰς οἶκον κυρίου πορευσόμεθα. Ἑστῶτες ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου Ἱερουσαλήμ. Ἱερουσαλὴμ οἰκοδομουμένη ὡς πόλις, ἧς ἡ μετοχὴ αὐτῆς ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαί, φυλαὶ κυρίου μαρτύριον τοῦ Ἰσραήλ, τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματι κυρίου. Ὅτι ἐκεῖ ἐκάθισαν θρόνοι εἰς κρίσιν, θρόνοι ἐπὶ οἶκον Δαυίδ. Ἐρωτήσατε δὴ τὰ εἰς εἰρήνην τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ εὐθηνία

elegi. Desideraui salutare tuum domine: & lex tua voluptas mea. Viuet aīa mea & laudabit te: & iudicia tua auxiliabuntur mihi. Erraui sicut ouis pdita: qre seruū tuū: quia mādatorum tuorum non sum oblitus.

Canticum graduum. 120.

Ad dñm in tribulatiōe mea clamaui: & exaudiuit me. Dñe libera animam meam a labio mēdacii: a lingua dolosa. Quid dabitur tibi: aut quid appōetur tibi a lingua dolosa? Sagitte potentis acute: cū carbōibus iuniporum. Heu mihi quia pegrinatio mea plōgata est: habitaui cū tabernaculis cedar. Multū habitauit in ea aīa mea cū odiēte pacē. Ego pax: & cū loqbar: illi ad bellum.

Canticum graduum. 121.

Leuabo oculos meos ad montes: vnde veniet auxiliū mihi. Auxilium meum a domino factore celi & terre. Nō det in cōmotionē pedē tuū: nec dormitet qui custodit te. Ecce non dormitabit neqꝫ dormiet: qui custodit israel. Dñs custodit te: dñs protectio tua super manū dexterā tuā. Per diē sol non pcutiet te: neqꝫ luna p noctē. Dñs custodiet te ab oī malo: custodiat aīam tuā. Dñs custodiat exitū tuū & introitū tuum: a modo & vsqꝫ in eternum.

Canticum graduum dauid. 122.

Letatus sum eo qd dixerūt mihi: in domū dñi ibimus. Stātes erāt pedes nri ī portis tuis ierusalem. Ierusalē que edificatur: vt ciuitas cuius pticipatio ei9 simul. Quia illuc ascēderūt tribus trib9 dñi: testimonium israel ad confitendum nomini domini. Quia ibi sederunt sedes in iudicio: sedes domui dauid. Rogate pacem ierusalem: sit bene

בחרתי: תאבתי לישועתך יהוה
ותורתך שעשעי: תחי נפשי
ותהללך ומשפטך יעזרני: תעיתי
כשה אבד בקש עבדך כי מצותיך
לא שכחתי:

cxx.

שיר המעלות
אל יהוה בצרתה לי קראתי
ויענני: יהוה הצילה נפשי
משפת שקר מלשון רמיה: מה
יתן לך ומה יסיף לך לשון רמיה:
חצי גבור שנונים עם גחלי
רתמים: אויה לי כי גרתי משך
שכנתי עם אהלי קדר: רבת
שכנה לה נפשי עם שונא שלום:
אני שלום וכי אדבר המה
למלחמה:

cxxi.

שיר למעלות אשא עיני
אל ההרים מאין יבא עזרי:
עזרי מעם יהוה עשה שמים
וארץ: אל יתן למוט רגלך אל
ינום שמרך: הנה לא ינום ולא
יישן שומר ישראל: יהוה שמרך
יהוה צלך על יד ימינך: יומם
השמש לא יככה וירח בלילה:
יהוה ישמרך מכל רע ישמר את
נפשך: יהוה ישמר צאתך ובואך
מעתה ועד עולם:

cxxii.

שיר המעלות לדוד שמחתי
באמרים לי בית יהוה נלך:
עמדות היו רגלינו בשעריך
ירושלם: ירושלם הבנויה כעיר
שחברה לה יחדו: ששם עלו
שבטים שבטי יה עדות לישראל
להדות לשם יהוה: כי שמה ישבו
כסאות למשפט כסאות לבית דוד:
שאלו שלום ירושלם ישליו

אהביך: יהי שלום בחילך שלוה
בארמנותיך: למען אחי ורעי
אדברה נא שלום בך: למען בית
יהוה אלהינו אבקשה טוב לך:
שיר המעלות · cxxiij.
אליך נשאתי את עיני הישבי
בשמים: הנה כעיני עבדים אל
יד אדוניהם כעיני שפחה אל
יד גברתה כן עינינו אל יהוה
אלהינו עד שיחננו: חננו יהוה
חננו כי רב שבענו בוז: רבת
שבעה לה נפשנו הלעג השאננים
הבוז לגאיונים: cxxiiij. שיר
המעלות לדוד לולי יהוה שהיה
לנו יאמר נא ישראל: לולי יהוה
שהיה לנו בקום עלינו אדם: אזי
חיים בלעונו בחרות אפם בנו:
אזי המים שטפונו נחלה עבר על
נפשנו: אזי עבר על נפשנו
המים הזדונים: ברוך יהוה
שלא נתננו טרף לשניהם:
נפשנו כצפור נמלטה מפח
יוקשים הפח נשבר ואנחנו
נמלטנו: עזרנו בשם יהוה עשה
שמים וארץ: cxxv. שיר
המעלות הבטחים ביהוה
כהר ציון לא ימוט לעולם ישב:
ירושלם הרים סביב לה ויהוה
סביב לעמו מעתה ועד עולם: כי לא
ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים
למען לא ישלחו הצדיקים בעולתה
ידיהם: היטיבה יהוה לטובים
ולישרים בלבותם: והמטים
עקלקלותם יוליכם יהוה את פעלי
האון שלום על ישראל: cxxvi.
שיר המעלות בשוב יהוה את

היה · אח רעה · חבר · בקש · שור עלה · חנן · רבב · נאה · היה · אמר · אז · חרה אף · זוד ברך · לא שן · צפר מלט · פוח יקש · שבר · מוט עלם · סבב · נוח גרל · צדק שלח · יטב · לבב נטה · ילך · שלם

his q diligūt te. Sit pax in muris tuis: abūdātia in domibus tuis. Propter frēs meos & amicos meos loquar pacē tibi. Propter domum domini dei nostri q̄rā bona tibi.

Canticū graduū. 123.

Ad te leuaui oculos meos: qui habitas in celis. Ecce sicut oculi seruorum ad manū dominorum suorum: sicut oculi ancille ad manum dn̄e sue: sic oculi nostri ad dominum deū nostrū donec misereatur nostri. Miserere nr̄i dn̄e miserere nr̄i: quia multū repleti sumus despectiōe. Multū repleta est aīa nr̄a opprobrio abūdātiū & despectiōe superborum.

Canticum graduum dauid. 124.

Nisi dominus fuisset ī nobis: dicat nūc israel. Nisi dominus fuisset ī nobis: cū exurgerēt hoīes sup nos. Forsitā viuos absorbuissēt nos: cū irasceretur furor eo⁊ sup nos. Forsitā aq̄ circūdedissēt nos torrēs trāsisset sup animā nr̄am. Forsitā trāsissent sup aīam nr̄am aq̄ supbie. Bn̄dictus dn̄s: q nō dedit nos in p̄dā dentibus eorum. Anima nostra sicut auis erepta est de laqueo venantiū: laqueus contritus est & nos liberati sum⁹. Auxilium nostrum in nomine domini: qui fecit celum & terram.

Canticum graduum. 125.

Qui cōfidūt in dn̄o quasi mōs sion im mobilis: in eternū habitabit. Ierusalē mōtes in circuitu eius: & dn̄s in circuitu populi sui a mō & vsq̄ ī eternū. Quia nō requiescet virga ipietatis sup sortē iustorū: vt non mittant iusti ad iniquitatem manus suas. Benefac dn̄e bōis & rectis corde. Qui āt declinant ad prauitates suas: deducet dominus eos cum his qui operātur iniquitatē: pax super israel.

Canticum graduum. 126.

Cum cōuerteret dn̄s

diligētibus te. Fiat pax in v̄tute tua: ⁊
τοῖς ἀγαπῶσί σε. Γενέσθω εἰρήνη ἐν τῇ δυνάμει σου, καὶ
abūdātia in turribus tuis. Propter frēs
εὐθηνία ἐν ταῖς πυργοβάρεσί σου. Ἕνεκα τῶν ἀδελφῶν
meos ⁊ proximos meos: loquebar ū pacē de te.
μου καὶ τῶν πλησίον μου, ἐλάλουν δὴ εἰρήνην περὶ σοῦ.
Propter domū dn̄i dei nr̄i quesiui bona tibi.
Ἕνεκα τοῦ οἴκου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐξεζήτησα ἀγαθά σοι.

Cāticū graduū. 122.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκβ.

Ad te leuaui oculos meos: qui habitas in
Πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ
celo: Ecce sicut oculi seruo⁊ in manibus dn̄o⁊
οὐρανῷ. Ἰδοὺ ὡς ὀφθαλμοὶ δούλων εἰς χεῖρας τῶν κυρίων
suo⁊: sicut oculi ancille in manibus dn̄e sue:
αὐτῶν, ὡς ὀφθαλμοὶ παιδίσκης εἰς χεῖρας τῆς κυρίας αὐ-
ita oculi nr̄i ad dn̄z deū nr̄z: donec
τῆς, οὕτως οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ἕως
misereatur nr̄i. Miserere nr̄i dn̄e miserere nr̄i:
οὗ οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς. Ἐλέησον ἡμᾶς κύριε ἐλέησον ἡμᾶς,
q̄m multū repleti sumus despectiōe. Multum re-
ὅτι ἐπὶ πολὺ ἐπλήσθημεν ἐξουδενώσεως. Ἐπὶ πλεῖον ἐ-
pleta est aīa nr̄a: opprobriū abūdātibus ⁊ de-
πλήσθη ἡ ψυχὴ ἡμῶν, τὸ ὄνειδος τοῖς εὐθηνοῦσι καὶ ἡ ἐξου-
spectio superbis.
δένωσις τοῖς ὑπερηφάνοις.

Cāticū graduū. 123.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκγ.

Nisi quia dn̄s erat in nobis: dicat nūc israel:
Εἰ μὴ ὅτι κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, εἰπάτω δὴ Ἰσραήλ,
Nisi q̄ dn̄s erat in nobis: cum exurgerēt hoīes
Εἰ μὴ ὅτι κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, ἐν τῷ ἐπαναστῆναι ἀνθρώπους
in nos. Forte viuos deglutissent nos: cum irasceretur
ἐφ' ἡμᾶς. Ἄρα ζῶντας ἂν κατέπιον ἡμᾶς, ἐν τῷ ὀργισθῆ-
tur furor eius in nos. Forsitā aqua absorbuisset
ναι τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς. Ἄρα τὸ ὕδωρ ἂν κατεπόν-
isset nos: Torrētē ptrāsisset aīa nr̄a. Forsitā ptrā
τισεν ἡμᾶς, Χείμαρρον διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν. Ἄρα διῆλ-
sisset aīa nr̄a aquā intolerabilē. Bn̄dictus dn̄s
θεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἀνυπόστατον. Εὐλογητὸς κύρι-
os: q̄ nō dedit nos in captionē dētibus eo⁊.
ος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήραν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν.
Anima nr̄a sicut passer erepta ē de laqueo venā
Ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον ἐρρύσθη ἐκ τῆς παγίδος τῶν θηρευ-
tium. Laqueus cōtritus ē: ⁊ nos liberati sum⁹. Ad
όντων. Ἡ παγὶς συνετρίβη, καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν. Ἡ
iutoriū nr̄m in noīe dn̄i: qui fecit ce
βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι κυρίου, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐ-
lum ⁊ terram. Cāticū graduū. 124.
ρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκδ.

Qui cōfidūt in dn̄o sicut mōs sion: nō cōmouebitur in eternū: qui habitat hierusalē. Mōtes i circuitu eius
Οἱ πεποιθότες ἐπὶ κύριον ὡς ὄρος Σιών, οὐ σαλευθήσε-
ται εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλήμ. Ὄρη κύκλῳ αὐτῆς
⁊ dn̄s i circuitu ppl̄i sui: ex hoc nūc ⁊ vsq̄
καὶ ὁ κύριος κύκλῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ
in seculū. Quia nō relinquet dn̄s v̄gā peccato
αἰῶνος. Ὅτι οὐκ ἀφήσει κύριος τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτω-
rū sup sortē iusto⁊. Ut non extendant iusti ad iniq̄tatē manus suas. Benefac dn̄e bo
λῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων. Ὅπως ἂν μὴ ἐκτείνωσιν οἱ δί-
καιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν. Ἀγάθυνον κύριε τοῖς ἀγα-
nis ⁊ rectis corde. Declinantes aūt in
θοῖς καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. Τοὺς δὲ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς
obligationes: adducet dn̄s cum operātib⁹ iniq̄
στραγγαλιάς, ἀπάξει κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνο-
tatē. Pax sup israel.
μίαν. Εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ.

Cāticū graduum. 125.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκε.

In cōuertēdo dn̄s
Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι κύριον

captiuitatē sion: facti sum⁹ sicut cōsolati.
τὴν αἰχμαλωσίαν Σιών, ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι.
Tūc repletū ē gaudio os nr̄m: ⁊ lingua nr̄a
Τότε ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν
exultatiōe. Tūc dicēt inter gētes: magnificauit
ἀγαλλιάσεως. Τότε ἐροῦσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐμεγάλυνε
dn̄s facere cū eis: magnificauit dn̄s
κύριος τοῦ ποιῆσαι μετ' αὐτῶν, ἐμεγάλυνε κύριος τοῦ
facere nobiscū: facti sumus letātes. Conuerte
ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν, ἐγενήθημεν εὐφραινόμενοι. Ἐπίστρεψον
dn̄e captiuitatē nr̄az sicut torrēs in austro.
κύριε τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν ὡς χειμάρρους ἐν τῷ νότῳ.
Qui semināt in lachrymis: in exultatiōe metēt. Eun
Οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν, ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι. Πο-
tes ibant: ⁊ flebāt mittētes se-
ρευόμενοι ἐπορεύοντο, καὶ ἔκλαιον βάλλοντες τὰ σπέρ-
mina sua. Uenientes āt venient in exultatiōe portā
ματα αὐτῶν. Ἐρχόμενοι δὲ ἥξουσιν ἐν ἀγαλλιάσει αἴρον-
tes manipulos suos.
τες τὰ δράγματα αὐτῶν.

Cāticū graduū. 126.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκϛ.

Nisi dn̄s edificauerit domū: in vanū labora-
Ἐὰν μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπία-
uerūt qui edificāt. Nisi dn̄s custodierit ciuitatē:
σαν οἱ οἰκοδομοῦντες. Ἐὰν μὴ κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς
frustra vigilauit qui custodit. Uanū vobis est
μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων. Εἰς μάτην ὑμῖν ἐστὶ τὸ
ante lucē surgere. Surgite postq̄ sederitis: q̄ mādūcatis panē
ὀρθρίζειν. Ἐγείρεσθε μετὰ τὸ καθῆσθαι, οἱ ἐσθίοντες ἄρτον
doloris: cū dederit dilectis suis somnū. Ecce
ὀδύνης, ὅταν δῷ τοῖς ἀγαπητοῖς αὐτοῦ ὕπνον. Ἰδοὺ
hereditas dn̄i filij merces fructus vētris.
ἡ κληρονομία κυρίου υἱοί, ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός.
Sicut sagitte in manu potētis: ita filij excu
Ὡσεὶ βέλη ἐν χειρὶ δυνατοῦ, οὕτως οἱ υἱοὶ τῶν ἐκτε-
sso⁊. Btūs qui implebit desideriū su
τιναγμένων. Μακάριος ὃς πληρώσει τὴν ἐπιθυμίαν αὐ-
ū ex ipsis. Nō cōfundētur: cū loq̄ntur
τοῦ ἐξ αὐτῶν. Οὐ καταισχυνθήσονται, ὅταν λαλῶσι τοῖς
inimicis suis in portis.
ἐχθροῖς αὐτοῦ ἐν πύλαις.

Cāticū graduū. 127.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκζ.

Beati oēs qui timēt dn̄m: qui ambulāt in vijs eius. Labores fructuū tuo⁊ mā
Μακάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, οἱ πορευό-
μενοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φά-
ducabis. Btūs es ⁊ bene tibi erit: vxor tua sicut vi
γεσαι. Μακάριος εἶ καὶ καλῶς σοι ἔσται, ἡ γυνή σου ὡς ἄμπε-
tis abūdās in lateribus domus tue. Filij
λος εὐθηνοῦσα ἐν ταῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου. Οἱ υἱοί
tui sicut nouelle oliua⁊ in circuitu mēse tue. Ecce sic
σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλῳ τῆς τραπέζης σου. Ἰδοὺ οὕ-
bn̄dicetur hō qui timet dn̄m. Bn̄di-
τως εὐλογηθήσεται ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν κύριον. Εὐλο-
cat tibi dn̄s ex sion. Et videas bona hierusalē oībus
γήσαι σε κύριος ἐκ Σιών. Καὶ ἴδοις τὰ ἀγαθὰ Ἱερουσαλὴμ πάσας
diebus vite tue. Et videas filios filio⁊ tuo⁊: pax
τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Καὶ ἴδοις υἱοὺς τῶν υἱῶν σου, εἰρή-
sup israel. Cāticū graduū. 128.
νη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκη.

Sepe expugnauerūt me a iuuētute mea: dicat nūc
Πλεονάκις ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου, εἰπάτω δὴ
israel. Sepe expugnauerūt me a iuuētute mea: ⁊
Ἰσραήλ. Πλεονάκις ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου, καὶ
eni nō potuerūt mihi. Sup dorsū meū fabricaue
γὰρ οὐκ ἠδυνήθησάν μοι. Ἐπὶ τὸν νῶτόν μου ἐτέκται-
rūt peccatores: prolōgauerūt iniq̄tatē suā. Do
νον οἱ ἁμαρτωλοί, ἐμάκρυναν τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. Κύ-
minus iustus cōcidit ceruices
ριος δίκαιος συνέκοψεν αὐχένας

captiuitatē sion: facti sumus sicut sōniātes. Tūc īplebitur risu os nr̄m: & lingua nostra laude: tunc dicēt in gentibus magnificauit dn̄s facere cū istis. Magnificauit dominus facere nobiscum: fcti sumus letātes. Conuerte dn̄e captiuitatē nr̄am: sicut riuos ī austro. Qui semināt in lachrymis: in exultatiōe metēt. Qui ambulās ibat & flebat portās ad seminādū semēt: veniēs veniet in exultatiōe portās manipulos suos.

Cāticum graduū salomōi. 127.

Nisi dominus edificauerit domū in vanū laborāt qui edificāt eam: nisi dominus custodierit ciuitatē: frustra vigilat qui custodit. Frustra vobis est de mane surgere postq̄ sederitis: q manducatis panem doloris: sic dabit dilectis se somnum. Ecce hereditas domini filii merces fructus vētris. Sicut sagitte in manu potētis: ita filii iuuentutis. Beatus vir qui impleuit pharetrā suā ex ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

Canticum graduum. 128.

Beatus oīs qui timet dn̄m: qui ābulat ī viis eius. Laborē manuum tuarū cū comederis: btūs tu & bn̄ tibi erit. Vxor tua sicut vitis fructifera in penetralibus dom⁹ tue: filii tui sicut germina oliuarū in circuitu mēse tue. Ecce sic bn̄dicetur vir: q timet dn̄m. Bn̄dicat tibi dn̄s ex sion: & videas bōa hierusalē oībus diebus vite tue. Et videas filios filiorū tuorum: pacē super israel.

Cāticū graduū. 129.

Sepe expugnauerūt me ab adolescentia mea: dicat nunc israel. Sepe expugnauerunt me ab adolescētia mea: sed nō potuerūt mihi. Sup ceruicē meā arauerūt arantes: plōgauerūt sulcū suū. Dn̄s iustus concidit laqueos

שיבת ציון היינו כחלמים: אז
ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה אז
יאמרו בגוים הגדיל יהוה לעשות
עם אלה: הגדיל יהוה לעשות
עמנו היינו שמחים: שובה יהוה
את שבותנו כאפיקים בנגב:
הזרעים בדמעה ברנה יקצרו:
הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע
בא יבא ברנה נשא אלמתיו:
שיר המעלות cxxvij.
לשלמה אם יהוה לא יבנה
בית שוא עמלו בוניו בו אם
יהוה לא ישמר עיר שוא שקד
שומר: שוא לכם משכימי קום
מאחרי שבת אכלי לחם
העצבים כן יתן לידידו שנא:
הנה נחלת יהוה בנים שכר פרי
הבטן: כחצים ביד גבור כן בני
הנעורים: אשרי הגבר אשר
מלא את אשפתו מהם לא יבשו
כי ידברו את איבים בשער:
שיר המעלות cxxviij. אשרי
כל ירא יהוה ההלך בדרכיו: יגיע
כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך:
אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך
בניך כשתילי זתים סביב
לשלחנך: הנה כי כן יברך גבר
ירא יהוה: יברכך יהוה מציון
וראה בטוב ירושלם כל ימי
חייך: וראה בנים לבניך שלום
על ישראל: cxxix. שיר
המעלות רבת צררוני מנעורי
יאמר נא ישראל: רבת צררוני
מנעורי גם לא יכלו לי: על
גבי חרשו חרשים האריכו
למענותם: יהוה צדיק קצץ עבות

שוב היה · מלא שחק · היה לשון · רנן אמר · גדל עשה · שוב אפק · קצר · שור עלה · בנה · שמר · שכם · אחר ישב · נתן ידד · ישן פרה · גבר · נער · בוש · דבר · יגע · כף אכל · איש פרה · שתל זית · סבב ברך · יום · חיה שלם · רבב צור · נער אמר · גב אבר · ענה צדק · עבת

Primitiua he. Tex. heb. ps. cxxx. | Trãsla. B. Hie. | Trãs. Gre. lxx. cũ interp. latina.

רשעים׃ יבשו ויסגו אחור כל
שנאי ציון׃ יהיו כחציר גגות
שקדמת שלף יבש׃ שלא מלא
כפו קוצר וחצנו מעמר׃ ולא
אמרו העברים ברכת יהוה אליכם
ברכנו אתכם בשם יהוה׃

שיר המעלות cxxx.

ממעמקים קראתיך יהוה׃ אדני
שמעה בקולי תהיינה אזניך
קשבות לקול תחנוני׃ אם
עונות תשמר יה אדני מי יעמד׃
כי עמך הסליחה למען תורא׃
קויתי יהוה קותה נפשי ולדברו
הוחלתי׃ נפשי לאדני משמרים
לבקר שמרים לבקר׃ יחל
ישראל אל יהוה כי עם יהוה
החסד והרבה עמו פדות׃ והוא
יפדה את ישראל מכל עונתיו׃

שיר המעלות לדוד cxxxi.

יהוה לא גבה לבי ולא רמו עיני
ולא הלכתי בגדלות ובנפלאות
ממני׃ אם לא שויתי ודוממתי
נפשי כגמל עלי אמו כגמל
עלי נפשי׃ יחל ישראל אל יהוה
מעתה ועד עולם׃ cxxxii.

שיר המעלות

זכור יהוה לדוד את כל ענותו׃
אשר נשבע ליהוה נדר
לאביר יעקב׃ אם אבא
באהל ביתי אם אעלה על
ערש יצועי׃ אם אתן שנת
לעיני לעפעפי תנומה׃ עד
אמצא מקום ליהוה משכנות
לאביר יעקב׃ הנה שמענוה
באפרתה מצאנוה בשדה יער׃
נבואה למשכנותיו נשתחוה

---

cipiorum. Cõfundãtur & couertãtur retrorsũ oẽs qui oderũt sion. Fiãt si cut fenũ tectorum: qđ stati vt viruerit arescit. De quo nõ ipleuit ma nũ suã messor: & sinũ suũ manipulos faciens. De quo nõ dixerũt trã seũtes bñdictio dñi su per vos: benediximus vobis in nomine dñi.

Canticum graduum. 130.

De profundis clama ui ad te dñe. Domi ne exaudi vocẽ meã: fi ant aures tue intẽdẽtes ad vocẽ dep catiõis mee. Si iniqtates obseruaueris dñe: dñe quis sustine bit? Quia tecũ ppicia tio: cum terribilis sis. Sustinui dñm sustinuit anima mea: & verbum eius expectaui. Anima mea ad dñm: a vigilia matutina vsq3 ad vigi liã matutinã. Expectet israel dominũ: quia a pud dominum mia & multa apud eũ redẽptio. Et ipse redimet israel: ex om nibus iniquitatib9 eius.

Canticum graduũ da uid. 131.

Domie non est exal tatũ cor meũ nec elati sunt oculi mei: & nõ ambulaui i magnis & i mirabilib9 sup me. Si non pposui & sile re feci aiam meã sicut a blactatus ad matrẽ suã: ita ablactata ad me ani ma mea. Expectet isrl dominum a modo & vsq3 in eternum.

Canticũ graduũ. 132.

Memẽto dñe dauid: & ois afflictionis eius. Qui iurauit dño: votũ vouit deo iacob. Si introie ro in tabernaculũ domus mee: si ascẽdero in lectũ strati mei. Si de dero somnum oculis meis: palpebris meis dormitationem. Donec inueniã locum dño: tabernaculum deo iacob. Ecce audi uimus illum in ephrata: inuenimus il lum in regione saltus. Introibimus ad taber nacula eius: adorabim9

---

peccatorum. Cõfundãtur & cõuertãtur retror
ἁμαρτωλῶν. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀ
sum oẽs qui oderũt sion. Fiant sicut fe
πίσω πάντες οἱ μισοῦντες σιών. Γενηθήτωσαν ὡσεὶ χόρ
nũ tectorũ: qđ priusq̃ euellatur exaruit. De quo nõ
τος δωμάτων, ὃς πρὸ τοῦ ἐκσπασθῆναι ἐξηράνθη. Οὗ οὐκ
impleuit manũ suã qui metit: & sinũ su
ἐπλήρωσε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὁ θερίζων, καὶ τὸν κόλπον αὐ
um qui manipulos colligit. Et nõ dixerũt q̃ prete
τοῦ ὁ τὰ δράγματα συλλέγων. Καὶ οὐκ εἶπαν οἱ παρά
ribãt: bñdictio dñi sup vos: bñdiximus vobis in no
γοντες, εὐλογία κυρίου ἐφ᾽ ὑμᾶς, εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐν ὀνό
mine dñi.
ματι κυρίου.

Cãticũ graduũ. 129.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκθ´.

De profundis clamaui ad te dñe: dñe exaudi
Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι κύριε, κύριε εἰσάκουσον τῆς
vocẽ meã. Fiant aures tue intẽdẽtes in vo
φωνῆς μου. Γενηθήτω τὰ ὦτά σου προσέχοντα εἰς τὴν φω
cẽ deprecatiõis mee. Si iniqtates obseruaueris dñe:
νὴν τῆς δεήσεώς μου. Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσῃς κύριε,
dñe quis sustinebit? qr apud te ppiciatio est. Pro
κύριε τίς ὑποστήσεται; ὅτι παρὰ σοὶ ὁ ἱλασμός ἐστιν. Ἕνε
pter nomẽ tuũ sustinui te dñe: sustinuit
κεν τοῦ ὀνόματός σου ὑπέμεινά σε κύριε, ὑπέμεινεν ἡ
aĩa mea in vbũ tuũ: sperauit aĩa mea in
ψυχή μου εἰς τὸν λόγον σου, ἤλπισεν ἡ ψυχή μου ἐπὶ τὸν
dño. A custodia matutina vsq3 ad noctẽ: a custo
κύριον. Ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτός, ἀπὸ φυ
dia matutina speret israel in dño. Quia a
λακῆς πρωΐας ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον. Ὅτι πα
pud dñm mia: & copiosa apd eũ redẽptio: &
ρὰ τῷ κυρίῳ τὸ ἔλεος, καὶ πολλὴ παρ᾽ αὐτῷ λύτρωσις, καὶ
ipse redimet israel ex oĩbus iniqtatib9 eius.
αὐτὸς λυτρώσεται τὸν Ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ.

Cãticũ graduũ. 130.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλ´.

Domine nõ est exaltatũ cor meũ: neq3 elati sunt
Κύριε οὐχ ὑψώθη ἡ καρδία μου, οὐδὲ ἐμετεωρίσθησαν
oculi mei. Neq3 ambulaui in magnis: neq3 in
οἱ ὀφθαλμοί μου. Οὐδὲ ἐπορεύθην ἐν μεγάλοις, οὐδὲ ἐν
mirabilibus sup me. Si nõ humiliter sentiebã: sed exal
θαυμασίοις ὑπὲρ ἐμέ. Εἰ μὴ ἐταπεινοφρόνουν, ἀλλὰ ὕψω
taui aĩam meã. Sicut ablactatus sup
σα τὴν ψυχήν μου. Ὡς τὸ ἀπογεγαλακτισμένον ἐπὶ τὴν
mrem suã: ita retribues in aĩa mea.
μητέρα αὐτοῦ, ὡς ἀνταποδώσεις ἐπὶ τὴν ψυχήν μου.
Speret israel in dño ex hoc nũc &
Ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ
vsq3 in seculũ.
ἕως τοῦ αἰῶνος.

Cãticũ graduũ. 131.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλα´.

Memẽto dñe dauid: & oĩs mãsue
Μνήσθητι κύριε τοῦ Δαυίδ, καὶ πάσης τῆς πραΰ
tudinis eius. Sicut iurauit dño: votũ vouit deo ia
τητος αὐτοῦ. Ὡς ὤμοσε τῷ κυρίῳ, ηὔξατο τῷ θεῷ Ἰα
cob. Si introiero in tabnaculũ dom9 mee: si ascẽ
κώβ. Εἰ εἰσελεύσομαι εἰς σκήνωμα οἴκου μου, εἰ ἀναβή
dero in lectũ strati mei: Si dedero somnũ
σομαι ἐπὶ κλίνης στρωμνῆς μου, Εἰ δώσω ὕπνον τοῖς
oculis meis: & palpebris meis dormitationẽ: &
ὀφθαλμοῖς μου, καὶ τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμόν, καὶ
requiẽ tẽporib9 meis: Donec inueniã locũ do
ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου, Ἕως οὗ εὕρω τόπον τῷ κυ
mino: tabnaculũ deo iacob. Ecce audiuimus eã in e
ρίῳ, σκήνωμα τῷ θεῷ Ἰακώβ. Ἰδοὺ ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν Εὐ
phrata: inuenimus eã in cãpis sylue. Intre
φραθᾷ, εὕρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ. Εἰσελευ
mus in tabnacula eius. Adorem9
σόμεθα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ. Προσκυνήσωμεν

Trãs. Gre. lxx. cũ interpre. latina. | Trãsla. B. Hie. | Tex. heb. ps. cxxxiii. Primitiua heb.

1. Pa. 6. g.

in loco vbi steterũt pedes eius. Surge dñe
εἰς τὸν τόπον οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ. Ἀνάστηθι κύριε
in requiẽ tuã: tu & arca sanctifica
εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσμα
tiõis tue. Sacerdotes tui induẽtur iustitia: &
τός σου. Οἱ ἱερεῖς σου ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ
sctĩ tui exultabũt. Propter dauid seruũ
ὅσιοί σου ἀγαλλιάσονται. Ἕνεκεν Δαυὶδ τοῦ δούλου
tuũ nõ auertas faciẽ xpĩ tui. Iura
σου μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. Ὤμο
uit dñs dauid vitatẽ: & nõ frustrabit eã.
σε κύριος τῷ Δαυὶδ ἀλήθειαν, καὶ οὐ μὴ ἀθετήσει αὐτήν.
De fructu vẽtris tui ponã sup sedẽ tuã.
Ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου.
Si custodierint filii tui testamẽtũ meũ: & testi
Ἐὰν φυλάξωνται οἱ υἱοί σου τὴν διαθήκην μου, καὶ τὰ μαρ
mõia mea hec q̃ docebo eos: Et filij eorũ
τύριά μου ταῦτα ἃ διδάξω αὐτούς, Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν
vsq3 in seculũ sedebũt sup sedẽ tuã. Qm̃
ἕως τοῦ αἰῶνος καθιοῦνται ἐπὶ τοῦ θρόνου σου. Ὅτι
elegit dñs sion: elegit eã in hitatio
ἐξελέξατο κύριος τὴν σιών, ᾑρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικί
nem sibi. Hec requies mea in seculũ seculi: hic
αν ἑαυτῷ. Αὕτη ἡ κατάπαυσίς μου εἰς αἰῶνα αἰῶνος, ὧ
habitabo qm̃ elegi eã. Venationẽ eius bñ
δε κατοικήσω ὅτι ᾑρετισάμην αὐτήν. Τὴν θήραν αὐτῆς εὐ
dicẽs bñdicã: pauperes eius saturabo panib9.
λογῶν εὐλογήσω, τοὺς πτωχοὺς αὐτῆς χορτάσω ἄρτων.
Sacerdotes eius induam salutare: & scti e
Τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς ἐνδύσω σωτηρίαν, καὶ οἱ ὅσιοι αὐ
ius exultatiõe exultabũt. Illic producã cornu
τῆς ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται. Ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρας τῷ
dauid: paraui lucernã xpo meo. Inimicos eius in
Δαυίδ, ἡτοίμασα λύχνον τῷ χριστῷ μου. Τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐν
duam cõfusione: sup ipm aũt efflorebit scificatio mea.
δύσω αἰσχύνην, ἐπὶ δὲ αὐτὸν ἐξανθήσει τὸ ἁγίασμά μου.

Cãticũ graduũ. 132.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλβ´.

Ecce q̃ qđ bonũ: aut qđ iocũdũ? nisi habitare
Ἰδοὺ δὴ τί καλόν, ἢ τί τερπνόν; ἀλλ᾽ ἢ τὸ κατοικεῖν
frẽs in vnũ. Sicut vnguẽtũ in capite qđ descẽ
ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό. Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ κατα
dit in barbã: barbã aarõ. Qđ descẽ
βαῖνον ἐπὶ πώγωνα, τὸν πώγωνα τὸν Ἀαρών. Τὸ κατα
dit in orãm vestimẽti eius. Sicut ros
βαῖνον ἐπὶ τὴν ὤαν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ. Ὡς δρόσος
hermõ q̃ descẽdit in mõtes siõ: Qm̃ illic
Ἀερμὼν ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη σιών. Ὅτι ἐκεῖ
mãdauit dñs bñdictionẽ: vitã vsq3 in seculũ.
ἐνετείλατο κύριος τὴν εὐλογίαν, ζωὴν ἕως τοῦ αἰῶνος.

Cãticũ graduũ. 133.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλγ´.

Infra. 134. a. s. 114.

Ecce nũc bñdicite dñm oẽs serui
Ἰδοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντες οἱ δοῦλοι
dñi. Qui statis in domo dñi: in atrijs domus dei no
κυρίου. Οἱ ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡ
stri. In noctibus extollite manus vras in
μῶν. Ἐν ταῖς νυξὶν ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ
sctã: & benedicite dñm. Benedicat te dñs
ἅγια, καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύριον. Εὐλογήσαι σε κύριος
ex sion: q̃ fecit celũ & terrã.
ἐκ σιών, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Alleluia. 134.
Ἀλληλούϊα. ρλδ´.

s. 112. s. 133 d

Laudate nomẽ dñi: laudate serui dñm. Qui
Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου, αἰνεῖτε δοῦλοι κύριον. Οἱ
statis in domo dñi: in atrijs domus dei nrĩ. Laudate
ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡμῶν. Αἰνεῖτε τὸν
dñm qr bonus dñs: psallite noĩ eius qm̃ sua
κύριον ὅτι ἀγαθὸς κς, ψάλατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὅτι κα
ue. Qm̃ iacob elegit sibi dñs: israel
λόν. Ὅτι τὸν Ἰακὼβ ἐξελέξατο ἑαυτῷ ὁ κύριος, Ἰσραὴλ

---

scabellũ pedũ ei9. Sur ge dñe in requiẽ tuã: tu & arca fortitudinis tue. Sacerdotes tui idu antur iustitiã: & scti tui laudẽt. Propter dđ ser uũ tuũ nõ auertas faci em christi tui. Iurauit dñs dauid veritatem & nõ auertetur ab ea: de fructu ventris tui ponã sup sedẽ tuã. Si custo dierint filii tui pactum meũ & testificationem meã quã docuero eos: & filii eorũ vsq3 in eter nũ sedebũt sup thronũ tuũ. Quia elegit dñs sion: desiderauit eã in hitaculũ sibi. Hec ẽ re quies mea in sempiter nũ: hic hĩtabo quia đ sideraui eam. Venatio nem eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo pane. Sacerdotes eius induã salutare: & sancti eius laudabunt laude. Ibi oriri faciã cornu dauid paui lucernã xpo meo. Inimicos eius iduã cõ fusione: sup ipsum autẽ florebit diadema eius.

Canticum graduum dauid. 133.

Ecce q̃ bonũ & q̃ decorũ hĩtare fra tres in vnũ. Sicut vn guẽtũ optimũ in capi te: qđ descẽdit in bar bã barbã aarõ: qđ dscẽ dit sup orã vestimẽtorum eius. Sicut ros hermon qui descẽdit sup mõta na sion: qm̃ ibi manda uit dñs benedictionẽ vitam vsq3 in eternũ.

Canticum gradu um. 134.

Ecce bñdicite do minum omnes ser ui domini: qui statis in domo domini in noctibus. Leuate manus vestras ad sctm̃ & benedicite dominũ. Benedicat te dominus ex sion: factor celi & terre.

Aleluia. 135.

Laudate nomẽ dñi: laudate serui domini: Qui statis in domo do mini: in atriis domus đi nostri. Lau date dominum quoniã bonus dñs: cãtate noĩ eius quoniam decens. Quoniam iacob ele git sibi dominus: israel

---

להדום רגליו׃ קומה יהוה
למנוחתך אתה וארון עזך׃ כהניך
ילבשו צדק וחסידיך ירננו׃
בעבור דוד עבדך אל תשב פני
משיחך׃ נשבע יהוה לדוד אמת
לא ישוב ממנה מפרי בטנך
אשית לכסא לך׃ אם ישמרו בניך
בריתי ועדתי זו אלמדם גם
בניהם עדי עד ישבו לכסא לך׃
כי בחר יהוה בציון אוה למושב
לו׃ זאת מנוחתי עדי עד פה
אשב כי אויתיה׃ צידה ברך
אברך אביוניה אשביע לחם׃
וכהניה אלביש ישע וחסידיה
רנן ירננו׃ שם אצמיח קרן
לדוד ערכתי נר למשיחי׃ אויביו
אלביש בשת ועליו יציץ נזרו׃

שיר המעלות לדוד cxxxiii.

הנה מה טוב ומה נעים שבת
אחים גם יחד׃ כשמן הטוב על
הראש ירד על הזקן זקן אהרן
שירד על פי מדותיו׃ כטל חרמון
שירד על הררי ציון כי שם צוה
יהוה את הברכה חיים עד העולם׃

שיר המעלות cxxxiiii.

הנה ברכו את יהוה כל עבדי
יהוה העמדים בבית יהוה
בלילות׃ שאו ידכם קדש
וברכו את יהוה׃ יברכך יהוה
מציון עשה שמים וארץ׃

הללויה cxxxv. הללו את
שם יהוה הללו עבדי יהוה׃
שעמדים בבית יהוה בחצרות
בית אלהינו׃ הללויה כי
טוב יהוה זמרו לשמו כי נעים׃
כי יעקב בחר לו יה ישראל

לסגלתו׃ כי אני ידעתי כי גדול
יהוה ואדנינו מכל אלהים׃
כל אשר חפץ יהוה עשה בשמים
ובארץ בימים וכל תהמות׃ מעלה
נשאים מקצה הארץ ברקים
למטר עשה מוצא רוח מאוצרותיו׃
שהכה בכורי מצרים מאדם עד
בהמה׃ שלח אותת ומפתים
בתוככי מצרים בפרעה ובכל
עבדיו׃ שהכה גוים רבים
והרג מלכים עצומים׃ לסיחון
מלך האמרי ולעוג מלך הבשן
ולכל ממלכות כנען׃ ונתן ארצם
נחלה נחלה לישראל עמו׃ יהוה
שמך לעולם יהוה זכרך לדר
ודר׃ כי ידין יהוה עמו ועל
עבדיו יתנחם׃ עצבי הגוים
כסף וזהב מעשה ידי אדם׃ פה
להם ולא ידברו עינים להם
ולא יראו׃ אזנים להם ולא
יאזינו אף אין יש רוח בפיהם׃
כמוהם יהיו עשיהם כל אשר
בטח בהם׃ בית ישראל ברכו
את יהוה בית אהרן ברכו את
יהוה׃ בית הלוי ברכו את
יהוה יראי יהוה ברכו את
יהוה׃ ברוך יהוה מציון שכן
ירושלם הללויה׃

cxxxvi.

הודו ליהוה
כי טוב כי לעולם חסדו׃ הודו
לאלהי האלהים כי לעולם
חסדו׃ הודו לאדני האדנים
כי לעולם חסדו׃ לעשה נפלאות
גדלות לבדו כי לעולם חסדו׃ לעשה
השמים בתבונה כי לעולם חסדו׃
לרקע הארץ על המים כי

in peculiu suu. Quia ego scio q magnus dns: & dnator nr pre oibus diis. Oia que voluit dominus fecit in celo & i terra: in mari & in oibus abyssis. Leuans nubes de summitatib terre: fulgura in pluuia fecit: educes ve tos de thesaurissuis. Qui pcussit primitiua egypti: ab homie vsq ad pecus. Emisit signa & portenta i medio tui egypte: in pharaonem & in cuctos seruos eius. Qui pcussit gentes multas: & occidit reges fortes. Seon regem amorreoru & og regem basan: & oia regna chanaan. Et dedit terram eorum hereditate: hereditate israel populo suo. Dne nome tuu in eternum: dne memoriale tuu in gnatioe & gnationem. Quia iudicabit dns populu suu: & i seruos suos erit placabilis. Idola getiu argetu & auru: opa manuu hoim. Os habet & no loqntur: oculos habent & no videbut. Aures habent & non audiet: sed nec e spus in ore ipsorum. Similes illis fiat qui faciunt ea: ois qui cofidit in eis. Domus israel benedicite domino: domus aaro benedicite domino. Domus leui benedicite domino: timentes dominum benedicite dno. Benedictus dns ex sion: qui habitat in ierusalem.

Aleluia. 136.

Confitemini domino qm bonus: qm in eternu mia eius. Cofitemini deo deorum: quoniam in eternum mia eius. Cofitemini domino dominorum: quonia in. Qui fecit mirabilia magna solus: quonia. Qui fecit celos in sapientia: quoniam. qui firmauit terram super aquas: quoniam.

in possessione sibi. Quia ego cognoui: q ma=
εἰς περιουσιασμὸν ἑαυτῷ. Ὅτι ἐγὼ ἔγνωκα, ὅτι μέ-
gnus dns: & dns nr pre oibus di-
γας ὁ κύριος, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θε-
is. Oia qcuq voluit dns fecit in ce
ούς. Πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ κύριος ἐποίησεν ἐν τῷ οὐρα-
lo & in fra: In mari & in oibus
νῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, Ἐν ταῖς θαλάσσαις καὶ ἐν πάσαις
abyssis. Educes nubes ab extremo fre: ful
ταῖς ἀβύσσοις. Ἀνάγων νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς, ἀ-
gura in pluuia fecit. Qui pducit vetos de thesau
στραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησε. Ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυ-
ris suis. Qui pcussit priogenita egypti ab
ρῶν αὐτοῦ. Ὃς ἐπάταξε τὰ πρωτότοκα αἰγύπτου ἀπὸ
hoie vsq ad pecus. Misit signa & pdigia
ἀνθρώπου ἕως κτήνους. Ἐξαπέστειλε σημεῖα καὶ τέρατα
in medio tui egypte: In pharaone & in oes ser
ἐν μέσῳ σου αἴγυπτε, Ἐν φαραὼ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς δού-
uos eius. Qui pcussit getes multas: & occidit
λοις αὐτοῦ. Ὃς ἐπάταξεν ἔθνη πολλά, καὶ ἀπέκτεινε
reges fortes. Seon rege amorreo:
βασιλεῖς κραταιούς. Τὸν σηὼν βασιλέα τῶν ἀμορραίων,
Et og rege basan: & oia regna
Καὶ τὸν ὢγ βασιλέα τῆς βασάν, καὶ πάσας τὰς βασιλείας
chanaa. Et dedit fra eo hereditate: here
χαναάν. Καὶ ἔδωκε τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομίαν, κληρο-
ditate israel pplo suo. Dne nome tuu in
νομίαν ἰσραὴλ λαῷ αὐτοῦ. Κύριε τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν
eternu: & memoriale tuu i gnatione & gnatione. Quia
αἰῶνα, καὶ τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Ὅτι
iudicabit dns ppls suu: & in seruis su
κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐ-
is deprecabitur. Simulachra getiu argetu
τοῦ παρακληθήσεται. Τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον
& auru opa manuu hoium. Os hnt &
καὶ χρυσίον ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Στόμα ἔχουσι καὶ
no loqntur: oculos hnt & no videbut.
οὐ λαλήσουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται.
Aures hnt & no audiet: neqz em est spus
Ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἐνωτισθήσονται, οὐδὲ γάρ ἐστι πνεῦ-
in ore ipo. Similes illis fiant q fa
μα ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποι-
ciut ea: & oes qui cofidut in eis. Do
οῦντες αὐτά, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ᾽ αὐτοῖς. Οἶ-
mus israel bndicite dno. Dom aaro bndi
κος ἰσραὴλ εὐλογήσατε τὸν κύριον. Οἶκος ἀαρὼν εὐλο-
cite dno. dom leui bndicite dno.
γήσατε τὸν κύριον. Οἶκος λευὶ εὐλογήσατε τὸν κύριον.
Qui timetis dnm bndicite dno. Bndi
Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον εὐλογήσατε τὸν κύριον. Εὐλο-
ctus dns ex sion qui habitat hierusale.
γητὸς κύριος ἐκ σιὼν ὁ κατοικῶν ἱερουσαλήμ.

Alleluia. 135.

Ἀλληλούϊα. ρλε´.

Confitemini dno qm bonus: qm in secu
Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶ-
lu mia eius. Cofitemini deo deo:
να τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ τῶν θεῶν,
qm in seculu mia eius. Cofitemini do
ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυ-
mino dno: qm in seculu mia eius. Qui
ρίῳ τῶν κυρίων, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ
fecit mirabilia magna solus: qm in seculu
ποιήσαντι θαυμάσια μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα
mia eius. Qui fecit celos in intel
τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ ποιήσαντι τοὺς οὐρανοὺς ἐν συνέ-
lectu: qm in seculu mia eius. Qui firma
σει, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ στερεώσαν-
uit fra sup aquas: qm
τι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὅτι

Hiere. 10.c. & 51. Eto. 12.d.

&.115. Sapie 15.

&.115.

&.104 & 105. &.106.

Geh. 1.a. Hieo.

in seculu mia eius. Qui fecit lumínaria ma=
εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ ποιήσαντι φῶτα με-
gna solus: qm in seculu mia eius: Sole
γάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, Τὸν ἥλιον
in potestate diei: qm in seculu mia eius.
εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Lunam & stellas in potestate noctis: qm
Τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός, ὅτι
in seculu mia eius. Qui percussit egyptu cu
εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ πατάξαντι αἴγυπτον σὺν
priogenitis eo: qm in seculu mia e-
τοῖς πρωτοτόκοις αὐτῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐ-
ius. Et eduxit israel de medio eo: qm in
τοῦ. Καὶ ἐξαγαγόντι τὸν ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν, ὅτι εἰς
seculu mia eius. In manu potenti & in bra
τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχί-
chio excelso: qm in seculu mia eius. Qui diui
ονι ὑψηλῷ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ καταδιε-
sit rubru mare in diuisiões: qm in seculu
λόντι τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα
mia eius. Et eduxit israel per mediu e-
τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ διαγαγόντι τὸν ἰσραὴλ διὰ μέσου αὐ-
ius: qm in seculu mia eius. Et excussit pha
τῆς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ ἐκτινάξαντι φα-
raone & exercitu eius in mari rubro: qm in
ραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ εἰς θάλασσαν ἐρυθράν, ὅτι εἰς τὸν
seculu mia eius. Qui traduxit pplm suu per
αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ διαγαγόντι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν τῇ
desertu: qm in seculu mia eius. Qui pcussit
ἐρήμῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ πατάξαντι
reges magnos: qm in seculu mia eius.
βασιλεῖς μεγάλους, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Et occidit reges fortes: qm in seculu
Καὶ ἀποκτείναντι βασιλεῖς κραταιούς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ
mia eius. Seon rege amorreo: qm in
ἔλεος αὐτοῦ. Τὸν σηὼν βασιλέα τῶν ἀμορραίων, ὅτι εἰς τὸν
seculu mia eius. Et og rege basan:
αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ τὸν ὢγ βασιλέα τῆς βασάν,
qm in seculu mia eius. Et dedit fra eo-
ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ δόντι τὴν γῆν αὐ-
ru hereditate: qm in seculu mia eius. He
τῶν κληρονομίαν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Κλη-
reditate israel seruo suo: qm in seculu mia
ρονομίαν ἰσραὴλ δούλῳ αὐτοῦ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος
eius. Quia in humilitate nra memor fuit nri dns:
αὐτοῦ. Ὅτι ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ κύριος,
qm in seculu mia eius. Et redimit nos
ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ
ab inimicis nris: qm in seculu mia eius. Qui dat
τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ὁ διδοὺς
esca oi carni: qm in seculu mia eius. Cofite
τροφὴν πάσῃ σαρκί, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐξομο-
mini deo celi: qm in seculu mia eius.
λογεῖσθε τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

David per hieremia. 136.

Τῷ δαυὶδ διὰ ἱερεμίου. ρλϛ´.

Super flumina babylonis illic sedimus: &
Ἐπὶ τῶν ποταμῶν βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν, καὶ
fleuimus du recordaremur nos sion. In
ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς σιών. Ἐπὶ ταῖς
salicibus in medio eius suspedimus organa nra.
ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν.
Quia illic interrogauerut nos qui captiuos duxerut
Ὅτι ἐκεῖ ἐπηρώτησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτεύσαντες
nos: vba cationu: & qui abduxerut nos hymnu.
ἡμᾶς, λόγους ᾠδῶν, καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς ὕμνον.
Catate nobis de caticis sion: quo catabimus caticu
Ἄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ᾠδῶν σιών, πῶς ᾄσομεν τὴν ᾠδὴν
dni in fra aliena? Si oblit fuero tui
κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; Ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου

Qui fecit luminaria magna: quoniam. Solem in potestatem diei: quoniam. Lunam & stellas in potestatem noctis: quoniam. Qui percussit egyptu cum primitiuis eorum: quoniam. Et eduxit israel de medio eorum: quoniam. In manu valida & in brachio extento: quoniam. Qui diuisit mare rubrum in diuisiones: quoniam. Et adduxit israel in medio eius: quoniam. Et conuoluit pharaone & exercitu eius in mari rubro: qm. Qui duxit populu suu p desertum: quoniam. Qui percussit reges magnos: quonia. Et occidit reges magnificos: quoniam. Seon regem amorreorum: quoniam. Et og regem basan: Quoniam. Et dedit terram eorum hereditatem: quonia. Hereditatem israel seruo suo: quoniam. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quonia. Et eripuit nos de hostibus nostris: quoniam. Qui dat panem omni carni: quoniam. Confitemini deo celi: quoniam in eternum misericordia eius.

137.

Super flumina babylonis illic sedimus & fleuimus: dum recordaremur sion. Super salices in medio eius suspendimus citharas nras. Qm ibi interrogauerut nos qui captiuos duxerut nos verba carminis: & qui affligebat nos leti: canite nobis de caticis sio. Quo cantabimus canticum domini in terra aliea. Si oblitus fuero tui

לעשה אורים
גדלים כי לעולם חסדו׃ את
השמש לממשלת ביום כי
לעולם חסדו׃ את הירח וכוכבים
לממשלות בלילה כי לעולם
חסדו׃ למכה מצרים בבכוריהם
כי לעולם חסדו׃ ויוצא ישראל
מתוכם כי לעולם חסדו׃ ביד
חזקה ובזרוע נטויה כי לעולם
חסדו׃ לגזר ים סוף לגזרים
כי לעולם חסדו׃ והעביר ישראל
בתוכו כי לעולם חסדו׃ ונער
פרעה וחילו בים סוף כי לעולם
חסדו׃ למוליך עמו במדבר כי
לעולם חסדו׃ למכה מלכים
גדלים כי לעולם חסדו׃ ויהרג
מלכים אדירים כי לעולם
חסדו׃ לסיחון מלך האמרי כי
לעולם חסדו׃ ולעוג מלך הבשן
כי לעולם חסדו׃ ונתן ארצם
לנחלה כי לעולם חסדו׃ נחלה
לישראל עבדו כי לעולם חסדו׃
שבשפלנו זכר לנו כי ״ ״
לעולם חסדו׃ ויפרקנו ״ ״
מצרינו כי לעולם חסדו׃
נותן לחם לכל בשר כי לעולם
חסדו׃ הודו לאל השמים כי
לעולם חסדו׃

cxxxvii.

על נהרות בבל שם ישבנו
גם בכינו בזכרנו את ציון׃
על ערבים בתוכה תלינו כנרותינו׃
כי שם שאלונו שובינו דברי
שיר ותוללינו שמחה שירו לנו
משיר ציון׃ איך נשיר את שיר
יהוה על אדמת נכר׃ אם אשכחך

אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני׃ תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי׃ זכר יהוה לבני אדום את יום ירושלם האמרים ערו ערו עד היסוד בה׃ בת בבל השדודה אשרי שישלם לך את גמולך שגמלת לנו׃ אשרי שיאחז ונפץ את עולליך אל הסלע׃

cxxxviii. לדוד

אודך בכל לבי נגד אלהים אזמרך׃ אשתחוה אל היכל קדשך ואודה את שמך על חסדך ועל אמתך כי הגדלת על כל שמך אמרתך׃ ביום קראתי ותענני תרהבני בנפשי עז׃ יודוך יהוה כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך׃ וישירו בדרכי יהוה כי גדול כבוד יהוה׃ כי רם יהוה ושפל יראה וגבה ממרחק ידע׃ אם אלך בקרב צרה תחיני על אף איבי תשלח ידך ותושיעני ימינך׃ יהוה יגמר בעדי יהוה חסדך לעולם מעשי ידיך אל תרף׃

cxxxix. למנצח לדוד מזמור

יהוה חקרתני ותדע׃ אתה ידעת שבתי וקומי בנתה לרעי מרחוק׃ ארחי ורבעי זרית וכל דרכי הסכנתה׃ כי אין מלה בלשוני הן יהוה ידעת כלה׃ אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה׃ פלאיה דעת ממני נשגבה לא אוכל לה׃ אנה אלך מרוחך ואנה מפניך אברח׃ אם אסק

hierusalē: in obliuione sit dextera mea. Adhereat ligua mea gutturi meo: si nō recordatus fuero tui: si nō pposuero ierusalē in principio letitie mee. Memento domine filiorū edom in die ierusalem: qui dicē tium euacuate euacuate vsq3 ad fūdamētū eius. Filia babylonis vastata: beatus qui retribuet tibi vicissitudinē tuā quā retribuisti nobis. Btūs q tenebit & allidet paruulos tuos ad petram.

David. 138.

Confitebor tibi dñe in toto corde meo: in cōspectu deorū cātabo tibi. Adorabo ad tēplū sctm̄ tuū: & confitebor nomi tuo super mīa tua & veritate tua: qm̄ magnificasti super omē nomē tuū eloquium tuū. In die inuocabo & exaudies me: dilatabis aie mee fortitudinē. Cōfiteātur tibi dñe oēs reges terre: qm̄ audierūt eloquia oris tui. Et cantēt in viis dñi: qm̄ magna glia dñi. Quoniā excelsus dñs & hūilia respicit: & excelsa de longe cognoscit. Si ambulauero in medio tribulatiōis viuificabis me: & super furorē inimicoꝝ meorū mittes manū tuā: & saluabit me dxtera tua. Dñs opabitur pro me: dñe mīa tua in eternū: opera manuum tuarū ne dimittas.

Victori dauid psalmus. 139.

Domine inuestigasti me: & cognouisti. Tu cognouisti sessionē meam & resurrectionē meā: intellexisti malū meū de lōge. Semitā meā & accubationē meā vētilasti: & oēs vias meas itellexisti: Quia nō ē eloquium in lingua mea: ecce dñe oia nosti. Retrorsū & añ formasti me: & posuisti sup me manum tuā. Mirabilior ē sciētia me: excellētior ē nō potero ad eā. quo ibo a spiritu tuo: & quo a facie tua fugiam. Si ascendero in

hierusalē: obliuioni detur dextera mea. Adhereat lingua
ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθείη ἡ δεξιά μου. Κολληθείη ἡ γλῶσσά
mea faucib⁹ meis: si no tui meminero. Si nō pro
μου τῷ λάρυγγί μου, ἐὰν μή σου μνησθῶ. Ἐὰν μὴ προ-
posuero hierusalē sicut in pricipio letitie mee.
τάξωμαι τὴν ἱερουσαλὴμ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου.
Memor esto dñe filioꝝ edom in die hierusalē.
Μνήσθητι κύριε τῶν υἱῶν ἐδὼμ τὴν ἡμέραν ἱερουσαλήμ.
Qui dicūt exinanite exinanite: vsq3 ad fundamētū e-
Τῶν λεγόντων ἐκκενοῦτε ἐκκενοῦτε, ἕως τῶν θεμελίων αὐ-
ius. Filia babylonis misera. Btūs qui
τῆς. Θυγάτηρ βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος. Μακάριος ὃς
retribuet tibi retributionē tuā: q̄ retribuisti
ἀνταποδώσει σοι τὸ ἀνταπόδομά σου ὃ ἀνταπέδωκας
nobis. Btūs q tenebit & allidet paruulos tuos
ἡμῖν. Μακάριος ὃς κρατήσει καὶ ἐδαφιεῖ τὰ νήπιά σου
ad petrā.
πρὸς τὴν πέτραν.

Psalmus dauid aggei & zacharie. 137.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρλζ΄.

Confitebor tibi dñe in toto corde meo: & in
Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, καὶ ἐ-
cōspectu āgeloꝝ psallā tibi. Qm̄ audisti oia ver
ναντίον ἀγγέλων ψαλῶ σοι. Ὅτι ἤκουσας πάντα τὰ ῥή-
ba oris mei. Adorabo ad tēplū sctm̄ tuū:
ματα τοῦ στόματός μου. Προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἅγιόν σου,
& cōfitebor noi tuo: sup mīa tua
καὶ ἐξομολογήσομαι τῷ ὀνόματί σου, ἐπὶ τῷ ἐλέει σου
& vitate tua. Qm̄ magnificasti sup oīe nome
καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου. Ὅτι ἐμεγάλυνας ἐπὶ πᾶν τὸ ὄνομα
sctm̄ tuū: in q̄cūq3 die inuocauero te: velociter exa
τὸ ἅγιόν σου, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε, ταχὺ ἐπά-
udi me. Multiplicabis me in aia mea vtute tua.
κουσόν μου. Πολυωρήσεις με ἐν ψυχῇ μου δυνάμει σου.
Cōfiteātur tibi dñe oēs reges
Ἐξομολογησάσθωσάν σοι κύριε πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς
terre: q2 audierūt oia vba oris tui.
γῆς, ὅτι ἤκουσαν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός σου.
Et cantent in viis dñi: qm̄ magna glia
Καὶ ᾀσάτωσαν ἐν ταῖς ὁδοῖς κυρίου, ὅτι μεγάλη ἡ δόξα
dñi: Qm̄ excelsus dñs: & humilia respicit: & al
κυρίου, Ὅτι ὑψηλὸς κύριος, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορᾷ, καὶ τὰ ὑψη-
ta a lōge cognoscit. Si ābulauero i medio tribulatōis: vi
λὰ ἀπὸ μακρόθεν γινώσκει. Ἐὰν πορευθῶ ἐν μέσῳ θλίψεως, ζή-
uificabis me. Sup irā inimicoꝝ meoꝝ extēdisti man⁹ tuas: & saluū
σεις με. Ἐπ' ὀργὴν ἐχθρῶν μου ἐξέτεινας χεῖράς σου, καὶ ἔσω-
fecit me dextera tua. Dñs retribuet pro me. Dñe
σέ με ἡ δεξιά σου. Κύριος ἀνταποδώσει ὑπὲρ ἐμοῦ. Κύριε τὸ
mia tua in seculū: opa manuū tuaꝝ ne despicias.
ἔλεός σου εἰς τὸν αἰῶνα, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου μὴ παρίδῃς.

In finē dauid psalmus zacharie in dispsiōe. 138.
Εἰς τὸ τέλος τῷ δαδ ψαλμὸς ζαχαρίου ἐν τῇ διασπορᾷ. ρλη΄.

Domine pbasti me: & cognouisti me. Tu cognouisti sessionē meā & resurrectionē meā. Tu intellexisti cogitationes meas de lōge.
Κύριε ἐδοκίμασάς με, καὶ ἔγνως με. Σὺ ἔγνως τὴν καθέδραν μου καὶ τὴν ἔγερσίν μου. Σὺ συνῆκας τοὺς διαλογισμούς μου ἀπὸ μακρόθεν.
Semitam meā & funiculū meū tu inuestigasti. Et oēs vias meas pūidisti: q2 nō est dolus in lingua mea.
Τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας. Καὶ πάσας τὰς ὁδούς μου προεῖδες, ὅτι οὐκ ἔστι δόλος ἐν γλώσσῃ μου.
Ecce dñe tu cognouisti oia nouissima & antiqua. Tu formasti me & posuisti sup me manū tuā.
Ἰδοὺ κύριε σὺ ἔγνως πάντα τὰ ἔσχατα καὶ τὰ ἀρχαῖα. Σὺ ἔπλασάς με καὶ ἔθηκας ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου.
Mirabilis facta est sciā tua ex me: cōfortata ē: non potero ad eā. Quo ibo a spū tuo: & a facie tua quo fugiā? Si ascēdero
Ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσίς σου ἐξ ἐμοῦ, ἐκραταιώθη, οὐ μὴ δύνωμαι πρὸς αὐτήν. Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; Ἐὰν ἀναβῶ

in celū: tu illic es. si descēdero in infernū: ades. Si sumpsero pēnas meas diluculo: & habitauero in extremis maris: Et enī illic manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua. Et dixi forsitā tenebre cōculcabūt me: & nox illuminatio in delitiis meis. Quia tenebre nō obscurabūtur a te: & nox sicē dies illuminabit. Sicut tenebre eius: ita & lumē eius. Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de vtero mrīs mee. Cōfitebor tibi q2 terribiliter mirificatus es. Mirabilia opa tua: & aia mea cognoscit nimis: Nō est occultatū os meū a te qd fecisti in occulto: & substātia mea in inferioribus tre. Imperfectū meū viderūt oculi tui: & in libro tuo oēs scribētur. Dies formabūtur & nemo in eis. Mihi aūt nimis honorificati sūt amici tui de⁹: nimis cōfortati sunt pricipatus eoꝝ. Dinumerabo eos & sup arenā multiplicabūtur. Exurrexi: & adhuc sum tecum: si occideris pctōres deus. Viri sanguinū declinate a me: q2 litigiosi estis in cogitatiōibus. Accipiēt in vanitate ciuitates tuas. Nōne q oderūt te dñe oderā: & sup inimicos tuos tabescebā? Perfecto odio oderam illos: & inimicos facti sūt mihi. Proba me deus: & scito cor meū. Interroga me: & cognosce semitas meas. Et vide si via iniq̄tatis in me: & deduc me in via eterna.

εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ. ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην, πάρει. Ἐὰν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγάς μου κατ' ὄρθρον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, Καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ σου ὁδηγήσει με, καὶ καθέξει με ἡ δεξιά σου. Καὶ εἶπα ἄρα σκότος καταπατήσει με, καὶ νὺξ φωτισμὸς ἐν τῇ τρυφῇ μου. Ὅτι σκότος οὐ σκοτισθήσεται ἀπὸ σοῦ, καὶ νὺξ ὡς ἡμέρα φωτισθήσεται. Ὡς τὸ σκότος αὐτῆς, οὕτως καὶ τὸ φῶς αὐτῆς. Ὅτι σὺ ἐκτήσω τοὺς νεφρούς μου, ἀντελάβου μου ἐκ γαστρὸς μητρός μου. Ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι φοβερῶς ἐθαυμαστώθης. Θαυμάσια τὰ ἔργα σου, καὶ ἡ ψυχή μου γινώσκει σφόδρα. Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὀστοῦν μου ἀπὸ σοῦ ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ, καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς. Τὸ ἀκατέργαστόν μου εἴδον οἱ ὀφθαλμοί σου, καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον σου πάντες γραφήσονται. Ἡμέραι πλασθήσονται, καὶ οὐθεὶς ἐν αὐτοῖς. Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ θεός, λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν. Ἐξαριθμήσομαι αὐτούς, καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυνθήσονται. Ἐξεγέρθην, καὶ ἔτι εἰμὶ μετὰ σοῦ, ἐὰν ἀποκτείνῃς ἁμαρτωλοὺς ὁ θεός. Ἄνδρες αἱμάτων ἐκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἐρισταί ἐστε εἰς διαλογισμούς. Λήψονται εἰς ματαιότητα τὰς πόλεις σου. Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε κύριε ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετηκόμην; Τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. Δοκίμασόν με ὁ θεός, καὶ γνῶθι τὴν καρδίαν μου. Ἔτασόν με, καὶ γνῶθι τὰς τρίβους μου. Καὶ ἴδε εἰ ὁδὸς ἀνομίας ἐν ἐμοί, καὶ ὁδήγησόν με ἐν ὁδῷ αἰωνίᾳ.

In finē psalmus dauid. 139.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ρλθ΄.

Eripe me dñe ab hoie malo: a viro iniquo eripe me. Qui cogitauerūt iniq̄tatē in corde: tota die cōstituebāt prelia. Acuerūt linguā suā sicut serpētis: venenū aspidū sub labiis eoꝝ. Dp̄. Custodi me dñe de manu pctōris: ab hoibus iniq̄s eripe me. Qui cogitauerūt supplātare gressus meos: absconderūt supbi
Ἐξελοῦ με κύριε ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥῦσαί με. Οἵτινες ἐλογίσαντο ἀδικίαν ἐν καρδίᾳ, ὅλην τὴν ἡμέραν παρετάσσοντο πολέμους. Ἠκόνησαν γλῶσσαν αὐτῶν ὡσεὶ ὄφεως, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. Διάψαλμα. Φύλαξόν με κύριε ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπων ἀδίκων ἐξελοῦ με. Οἵτινες διελογίσαντο τοῦ ὑποσκελίσαι τὰ διαβήματά μου, ἔκρυψαν ὑπερήφανοι

celum ibi es tu: si iacuero in inferno ades tu. Si sumpsero pēnas meas diluculo: habitauero in extremo maris. Etiā ibi manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua. Si dixero forte tenebre operient me: nox quoq3 lux erit corā me. Nec tenebre hn̄t tenebras apud te: & nox q̄si dies lucet: sic̄ es sūt tenebre & lux. Quia tu possedisti renes meos: orsus q3 es me i vtero matris mee. Cōfitebor tibi qm̄ terribiliter magnificasti me: mirabilia opera tua: & aīa mea nouit nimis. Nō sunt opta ossa mea a te quibus fctūs sum in abscōdito: imaginat⁹ sū in nouissimis terre. Informē adhuc me viderūt oculi tui: & in libro tuo oēs scribētur: dies formati sūt & nō est vna in eis. Mihi āt quā honorabiles fcti sunt amici tui deus: q̄ fortes paupes eorum. Dinumerabo eos & arena plures erūt: euigilaui & adhuc sum tecū. Si occideris deus impium: viri sanguinū declinate a me. Qui contradicent tibi scelerate: eleuati sunt frustra aduersarii tui. Nōne odiētes te dñe odiui: & contra aduersarios tuos distabui? Perfecto odio oderā illos: inimici fcti sunt mihi. Scrutare deus me & cognosce cor meū: proba me & scito cogitatiōes meas. Et vide si via doli in me ē: & deduc me i via eterna.

Victori ps dd. 140.

Eripe me dñe ab homine malo: a viris iniquis serua me. Qui cogitauerūt malicias in corde: tota die versati sunt in preliis. Exacuerunt linguam suam quasi serpens: venenum aspidum sub labiis eorum. Semper. Custodi me dñe de manu impii: a viro iniquitatum serua me: qui cogitauerunt supplātare gressus meos. Abscōderunt supbi

שמים שם אתה ואציעה שאול הנך׃ אשא כנפי שחר אשכנה באחרית ים׃ גם שם ידך תנחני ותאחזני ימינך׃ ואמר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני׃ גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה׃ כי אתה קנית כליתי תסכני בבטן אמי׃ אודך על כי נוראות נפליתי נפלאים מעשיך ונפשי ידעת מאד׃ לא נכחד עצמי ממך אשר עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות ארץ׃ גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו ימים יצרו ולא אחד בהם׃ ולי מה יקרו רעיך אל מה עצמו ראשיהם׃ אספרם מחול ירבון הקיצתי ועודי עמך׃ אם תקטל אלוה רשע ואנשי דמים סורו מני׃ אשר ימרוך למזמה נשוא לשוא עריך׃ הלא משנאיך יהוה אשנא ובתקוממיך אתקוטט׃ תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי׃ חקרני אל ודע לבבי בחנני ודע שרעפי׃ וראה אם דרך עצב בי ונחני בדרך עולם׃

cxl. למנצח מזמור לדוד

חלצני יהוה מאדם רע מאיש חמסים תנצרני׃ אשר חשבו רעות בלב כל יום יגורו מלחמות׃ שננו לשונם כמו נחש חמת עכשוב תחת שפתימו סלה׃ שמרני יהוה מידי רשע מאיש חמסים תנצרני אשר חשבו לדחות פעמי׃ טמנו גאים

פח לי וחבלים פרשו רשת ליד מעגל מוקשים שתו לי סלה: אמרתי ליהוה אלי אתה האזינה יהוה קול תחנוני: יהוה אדני עז ישועתי סכתה לראשי ביום נשק: אל תתן יהוה מאויי רשע זממו אל תפק ירומו סלה: ראש מסבי עמל שפתימו יכסמו: ימיטו עליהם גחלים באש יפלם במהמרות בל יקומו: איש לשון בל יכון בארץ איש חמס רע יצודנו למדחפות: ידעתי כי יעשה יהוה דין עני משפט אבינים: אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך:

מזמור לדוד קמא.

יהוה קראתיך חושה לי האזינה קולי בקראי לך: תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב: שיתה יהוה שמרה לפי נצרה על דל שפתי: אל תט לבי לדבר רע להתעולל עלילות ברשע את אישים פעלי און ובל אלחם במנעמיהם: יהלמני צדיק חסד ויוכיחני שמן ראש אל יני ראשי כי עוד ותפלתי ברעותיהם: נשמטו בידי סלע שפטיהם ושמעו אמרי כי נעמו: כמו פלח ובקע בארץ נפזרו עצמינו לפי שאול: כי אליך יהוה אדני עיני בכה חסיתי אל תער נפשי: שמרני מידי פח יקשו לי ומקשות פעלי און: יפלו במכמריו רשעים יחד אנכי עד אעבור:

משכיל לדוד קמב.

laqueū mihi: & funib⁹ extenderūt rete: iuxta semitā offendiculū posuerunt mihi. Semper. Dixi domino deus meus es tu: exaudi dñe vocē deprecationis mee. Deus domine fortitudo salutis mee: protexisti caput meum in die belli. Ne des domine desideria impii: scelera eius ne effundātur & eleuētur. Sp. Amaritudo conuiuarū meorū labor labiorū eorū operiet eos. Cadēt super eos carbōes: in ignē deiicies eos: in foueā vt nō consurgāt. Vir linguosus nō dirigetur in terra: virum iniquū mala capiēt in interitu. Scio qd faciet dñs cām inopis: iudicia pauperū. Attamē iusti confitebuntur noī tuo: hītabunt recti cum vultu tuo.

Psalmus dauid. 141.

Domine clamaui ad te: festina mihi: exaudi vocem meā clamantis ad te. Dirigatur orō mea sicut incensū in cōspectu tuo: eleuatio manuū mearū sacrificiū vesptinū. Pōe domine custodiā ori meo: serua pauptatē labiorū meorū. Ne declies cor meū in verbū malū: volucre cogitatiōes ipsas: cū viris operantibus iniquitatē: neq₃ comedere in deliciis eorum. Corripiat me iustus in mīa & arguat me: oleū amaritudinis nō īpinguet caput meum: quia adhuc orō mea ꝑ maliciis eorū. Sublati sūt iuxta petram iudices eorum: & audient verba mea qm̄ decorata sunt. Sicut agricola cū scindit terrā: sic dissipata sunt ossa nr̄a in ore iferni. Quia ad te dñe deus oculi mei: in te speraui: ne euacues animam meā. Custodi me de manibus laqi quem posuerunt mihi: & de offēdiculis operantium iniquitatē. Incidēt in rete eius impii simul: ego autem transibo.

Eruditio dauid

laqueū mihi. Dp̄. Et funib⁹ extēderūt la
παγίδα μοι. Διάψαλμα. Καὶ σχοινίοις διέτειναν παγί
queū pedibus meis: iuxta iter scādala posuerūt mihi.
δα τοῖς ποσί μου, ἐχόμενα τρίβου σκάνδαλα ἔθεντό μοι.
Dixi dño: deus meus es tu: exaudi dñe vo
Εἶπα τῷ κυρίῳ, θεός μου εἶ σύ, ἐνώτισαι κύριε τὴν φω
cē depcatiōis mee. Dñe dñe virtus salutis
νὴν τῆς δεήσεώς μου. Κύριε κύριε δύναμις τῆς σωτηρίας
mee: obūbrasti sup caput meū in die bel
μου, ἐπεσκίασας ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου ἐν ἡμέρᾳ πολέ
li. Ne tradas me dñe a desiderio meo pec
μου. Μὴ παραδῷς με κύριε ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μου ἁ
catori. Cogitauerūt cōtra me: ne derelinquas me:
μαρτωλῷ. Διελογίσαντο κατ' ἐμοῦ, μὴ ἐγκαταλίπῃς με,
ne forte exaltētur. Dp̄. Caput circui
μή ποτε ὑψωθῶσιν. Διάψαλμα. Ἡ κεφαλὴ τοῦ κυκλώ
tus eoꝝ: labor labioꝝ ipsoꝝ: operiet eos:
ματος αὐτῶν, κόπος τῶν χειλέων αὐτῶν καλύψει αὐτούς,
Cadēt sup eos carbones in ignē: deiicies e
Πεσοῦνται ἐπ' αὐτοὺς ἄνθρακες ἐν πυρί, καταβαλεῖς αὐ
os in miseriis: τ nō subsistēt. Uir lin
τοὺς ἐν ταλαιπωρίαις, καὶ οὐ μὴ ὑποστῶσιν. Ἀνὴρ γλωσ
guosus nō diriget in tra. Uirū iniustū ma
σώδης οὐ κατευθυνθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄνδρα ἄδικον κα
la capiēt in interitu. Cognoui qꝛ faciet dñs
κὰ θηρεύσει εἰς διαφθοράν. Ἔγνων ὅτι ποιήσει κύριος τὴν
iudiciū inopū τ vidictā pauperū. Uerūtn̄ iusti
κρίσιν τῶν πτωχῶν καὶ τὴν δίκην τῶν πενήτων. Πλὴν δίκαιοι
cōfitebūtur noī tuo: τ habitabūt recti
ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ κατοικήσουσιν εὐθεῖς
cū vultu tuo. Psalmus dauid. 140.
σὺν τῷ προσώπῳ σου. Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ρμ΄.
Domine clamaui ad te exaudi me: intēde vo
Κύριε ἐκέκραξα πρὸς σέ εἰσάκουσόν μου, πρόσχες τῇ φω
ci depcatiōis mee: cū clamauero ad te. Di
νῇ τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς σέ. Κα
rigatur orō mea sicut incēsū in cōspectu tuo.
τευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου.
Eleuatio manuū meaꝝ sacrificiū vesptinū. Pone dñe
Ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου θυσία ἑσπερινή. Θοῦ κύριε
custodiā ori meo: τ ostiū circūstātie circū
φυλακὴν τῷ στόματί μου, καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ
labia mea. Nō declines cor meū in vba ma
χείλη μου. Μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονη
litie: ad excusandas excusatiōes in pctis. Cū
ρίας τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. Σὺν
hoibus opantibus iniqtatē: τ nō cōmunicabo
ἀνθρώποις ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν, καὶ οὐ μὴ συνδυάσω
cum electis eoꝝ. Corripiet me iustus in mīa
μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν. Παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει
τ icrepabit me: oleū āt pctōris nō impinguet
καὶ ἐλέγξει με, ἔλαιον δὲ ἁμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τὴν
caput meū. Qm̄ adhuc τ orō mea in bene
κεφαλήν μου. Ὅτι ἔτι καὶ ἡ προσευχή μου ἐν ταῖς εὐδο
placitis eoꝝ: absorpti sunt iuncti petre iudices eo
κίαις αὐτῶν, κατεπόθησαν ἐχόμενα πέτρας οἱ κριταὶ αὐ
rū. Audient verba mea: qm̄ suauia sūt: sicut
τῶν. Ἀκούσονται τὰ ῥήματά μου, ὅτι ἡδύνθησαν, ὡσεὶ
crassitudo tre erupta est sup trā: dissipata sunt ossa eo
πάχος γῆς ἐρράγη ἐπὶ τῆς γῆς, διεσκορπίσθη τὰ ὀστᾶ αὐ
rū secus infernū. Quia ad te dñe dñe oculi mei: in
τῶν παρὰ τὸν ᾅδην. Ὅτι πρὸς σὲ κύριε κύριε οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐπὶ
te speraui: nō auferas aīam meā. Custodi me a
σοὶ ἤλπισα, μὴ ἀντανέλῃς τὴν ψυχήν μου. Φύλαξόν με ἀπὸ
laqueo quē statuerūt mihi: τ a scandalis ope
παγίδος ἧς συνεστήσαντό μοι, καὶ ἀπὸ σκανδάλων τῶν ἐργα
rātium iniqtatē. Cadēt in retiaculo eoꝝ pecca
ζομένων τὴν ἀνομίαν. Πεσοῦνται ἐν ἀμφιβλήστρῳ αὐτῶν οἱ ἁμαρ
tores: singulariter sum ego donec trāseam.
τωλοί, καταμόνας εἰμὶ ἐγὼ ἕως ἂν παρέλθω.
Intellectus dauid
Συνέσεως τῷ δαυίδ

Eccle. 22.a.

cū esset ipē in spelūca orans. 141.
ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ προσευχόμενον. ρμα΄.
Uoce mea ad dñm clamaui: voce mea ad dñz
Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς κύριον
depcat⁹ sū. Effundā in cōspectu eius orōnē meā: tribu
ἐδεήθην. Ἐκχεῶ ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δέησίν μου, τὴν θλί
latiōnē meā ante ipm pnūciabo. In deficiēdo
ψιν μου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπαγγελῶ. Ἐν τῷ ἐκλείπειν
ex me spūm meū: τ tu cognouisti semitas meas.
ἐξ ἐμοῦ τὸ πνεῦμά μου, καὶ σὺ ἔγνως τὰς τρίβους μου.
In via hac qua ambulabā: abscōderūt laqueū mihi. Cō
Ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ ἐπορευόμην, ἔκρυψαν παγίδα μοι. Κα
siderabā ad dexterā τ videbā: τ nō erat q̄ cognos
τενόουν εἰς τὰ δεξιὰ καὶ ἐπέβλεπον, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπιγι
ceret me. Periit fuga a me: τ nō est q̄ re
νώσκων με. Ἀπώλετο φυγὴ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκ
quirat aīam meā. Clamaui ad te dñe: dixi:
ζητῶν τὴν ψυχήν μου. Ἐκέκραξα πρὸς σὲ κύριε, εἶπα,
tu es spes mea: portio mea es in tra viuētiū. Intēde
σὺ εἶ ἡ ἐλπίς μου, μερίς μου εἶ ἐν γῇ ζώντων. Πρόσχες
ad depcatiōnē meā: qꝛ humiliat⁹ sū nimis. Libera
πρὸς τὴν δέησίν μου, ὅτι ἐταπεινώθην σφόδρα. Ῥῦσαί
me a psequētibus me: qꝛ cōfortati sunt sup
με ἐκ τῶν καταδιωκόντων με, ὅτι ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ
me. Educ de custodia aīam meā: ad cō
ἐμέ. Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχήν μου, τοῦ ἐξομολο
fitēdū noī tuo. Me expectabūt iusti donec
γήσασθαι τῷ ὀνόματί σου. Ἐμὲ ὑπομενοῦσι δίκαιοι ἕως
retribuas mihi.
οὗ ἀνταποδῷς μοι.
Psalmus dauid quādo psēqbatur eū
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ ὁπότε κατεδίωκεν αὐτὸν
absalom filius eius. 142.
ἀβεσσαλὼμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ρμβ΄.
Domine exaudi orōnē meā: aurib⁹ pcipe
Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι τὴν
obsecratiōnē meā in vitate tua. Exaudi me in iusti
δέησίν μου ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. Εἰσάκουσόν μου ἐν τῇ δικαιο
tia tua: τ nō intres in iudiciū cū seruo
σύνῃ σου, καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου
tuo: Quia nō iustificabitur in cōspectu tuo ois viuēs:
σου, Ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν,
Quia psecutus ē inimicus aiaꝫ meā: humilia
Ὅτι κατεδίωξεν ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου, ἐταπείνω
uit in tra vitā meā. Collocauit me in obscuris sicut
σεν εἰς γῆν τὴν ζωήν μου. Ἐκάθισέ με ἐν σκοτεινοῖς ὡς
mortuos seculi: τ anxiatus ē sup me spūs meus.
νεκροὺς αἰῶνος, καὶ ἠκηδίασεν ἐπ' ἐμὲ τὸ πνεῦμά μου.
In me turbatū est cor meū: memor fui dieꝝ an
Ἐν ἐμοὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου, ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρ
tiquoꝝ. Meditatus sū in oib⁹ opib⁹ tuis: in fa
χαίων. Ἐμελέτησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ἐν ποι
ctis manuū tuaꝝ meditabar. Expandi ad te
ήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων. Διεπέτασα πρὸς σὲ
manus meas: aīa mea sicut tra sine aqua tibi. Ue
τὰς χεῖράς μου, ἡ ψυχή μου ὡς γῆ ἄνυδρός σοι. Τα
lociter exaudi me dñe: defecit spūs meus. Nō
χὺ εἰσάκουσόν μου κύριε, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ
auertas faciē tuā a me: τ similis ero
ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὁμοιωθήσο
descēdētib⁹ in lacū. Auditā fac
μαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ἀκουστὸν ποίησόν
mihi mane mīam tuā: qꝛ in te spaui. Notā
μοι τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα. Γνώρι
fac mihi dñe viā: in qua ambulē: qꝛ ad te leuaui
σόν μοι κύριε ὁδόν, ἐν ᾗ πορεύσομαι, ὅτι πρὸς σὲ ἦρα
aīaꝫ meā. Eripe me de inimicis meis: dñe ad
τὴν ψυχήν μου. Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, κύριε πρὸς
te cōfugi: doce me vt faciā volūtatē tuā.
σὲ κατέφυγον, δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου.
Quia tu es deus meus: spūs tuus bonus
Ὅτι σὺ εἶ ὁ θεός μου, τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν

cū esset in spelūca: Oratio. 142.

Uoce mea ad dñm clamabo: voce mea ad dñm depcatus sū. Effundā in cōspectu eius eloqniū meū: tribulatiōnē meā corā illo annūciabo. Cū anxius in me fuerit spūs meus: tu enī nosti semitā meā: i via hac q̄ ambulabo abscōderūt laqueū mihi. Respice ad dexterā & vide quia nō sit qui cognoscat me: piit fuga a me & nōn est qui requirat aīam meā. Clamaui ad te dñe dixi tu es spes mea: pars mea in terra viuentium. Ausculta depcationē meā qm̄ infirmatus sum nimis: libera me a psecutoribus meis qm̄ cōfortati sunt super me. Educ de carcere aīam meā: vt cōfiteatur noī tuo: in me coronabuntur iusti cum retribueris mihi.

Psalmus dauid. 143.

Domine exaudi orationē meā: ausculta deprecationē meā: i veritate tua exaudi me in iustitia tua. Et non venias in iudicio cum seruo tuo: quia non iustificabitur ī cōspectu tuo oīs viuens: Quia psecutus ē inimicus aīam meā: cōfregit in terra vitā meā: posuit me ī tenebris sicut mortuos antiquos. Et anxius fuit in me spūs meus: ī medio mei sollicitū fuit cor meum. Recordabar dierū ātiquorū: meditabar oīa opa tua: fctā manuū tuarū loqbar. Expādi man⁹ meas ad te: aīa mea q̄si terra sitiēs ad te. Semp. Cito exaudi me dñe defecit spūs meus: ne abscondas faciē tuā a me & cōparabor descēdētibus in lacū. Fac me audire mane mīam tuā qm̄ in te cōfido: notā fac mihi viā in q̄ ambulē quoniam ad te leuaui aīam meam. Libera me de inimicis meis domine: a te ptectus sū. Doce me vt faciā volūtatē tuā: quia tu de⁹ meus: spūs tuus bonus

בהיותו במערה תפלה: קולי אל יהוה אזעק קולי אל יהוה אתחנן: אשפך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד: בהתעטף עלי רוחי ואתה ידעת נתיבתי בארח זו אהלך טמנו פח לי: הבט ימין וראה ואין לי מכיר אבד מנוס ממני אין דורש לנפשי: זעקתי אליך יהוה אמרתי אתה מחסי חלקי בארץ החיים: הקשיבה אל רנתי כי דלותי מאד הצילני מרדפי כי אמצו ממני: הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך בי יכתרו צדיקים כי תגמל עלי:

קמג. מזמור לדוד

יהוה שמע תפלתי האזינה אל תחנוני באמנתך ענני בצדקתך: ואל תבוא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך כל חי: כי רדף אויב נפשי דכא לארץ חיתי הושיבני במחשכים כמתי עולם: ותתעטף עלי רוחי בתוכי ישתומם לבי: זכרתי ימים מקדם הגיתי בכל פעלך במעשה ידיך אשוחח: פרשתי ידי אליך נפשי כארץ עיפה לך סלה: מהר ענני יהוה כלתה רוחי אל תסתר פניך ממני ונמשלתי עם ירדי בור: השמיעני בבקר חסדך כי בך בטחתי הודיעני דרך זו אלך כי אליך נשאתי נפשי: הצילני מאיבי יהוה אליך כסתי: למדני לעשות רצונך כי אתה אלוהי רוחך טובה

תַנְחֵנִי בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר׃ לְמַעַן שִׁמְךָ יְהוָה תְּחַיֵּנִי בְּצִדְקָתְךָ תוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשִׁי׃ וּבְחַסְדְּךָ תַּצְמִית אֹיְבָי וְהַאֲבַדְתָּ כָּל צֹרְרֵי נַפְשִׁי כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ׃

cxliiii.

לְדָוִד בָּרוּךְ יְהוָה צוּרִי הַמְלַמֵּד יָדַי לַקְרָב אֶצְבְּעוֹתַי לַמִּלְחָמָה׃ ...

deducet me in terram rectam. Propter nomẽ tuũ dñe viuificabis me: in iustitia tua educes de angustia aīam meã. Et in mia tua disipabis inimicos meos: & pdes oẽs ligantes aīmã meã: ego enĩ sum seruus tuus.

David. 144.

Benedictus dñs fortis meus: qui docet manus meas ad prelium digitos meos ad bellũ. Mia mea & fortitudo mea auxiliator me⁹ & saluator me⁹ mihi: scutũ meũ & in ipso sperabi: qui subiecit pplos mi hi. Dñe quid e hõ q a gnoscis eũ: filius hois quia cõputas eũ? Hõ vanitati assimilatus est: dies eius qsi vmbra ptrãsiens. Dñe iclina celos tuos & descẽde: tange mõtes & fumigabũt. Mica fulgure & dissipa eos: mitte sagittã tu am & interfice illos. Extende manũ tuã de excelso: libera me & erue me de aquis multis de manu filiorũ alienorũ. Quorũ os locutũ est vanitatẽ: & dextera eorũ dextera mẽdacii. Deus cãticũ nouũ cãtabo tibi: in psalterio decachordo psallã tibi. Qui das salutẽ regibus: qui eruis dauid seruũ tuũ de gladio pessimo. Libera me & erue me de manu filiorũ alienorum: quorũ os locutũ est vanitatẽ: & dextera eorũ dextera mendacii. Vt sint filii nři qsi plãtatio crescẽs in adolescentia sua: filie eorũ qsi ãgulis ornati ad silitudinẽ tẽpli. Prõptuaria nostra plena: & supfundentia ex hoc in illud: pecora nřa in milibus & innumerabilia in cõpitis nostris. Tauri nři pingues: nõ est interruptio & nõ est egressus: & nõ e vlulatus in plateis nostris. Beatus populus cuius talia sunt: btũs popu lus cuius dñs de⁹ suus.

Laudatio dauid. 145.

Exaltabo te de⁹ me⁹ rex: & bñdicam noĩ tuo in eternum & vltra.

deducet me in trã rectã. Propter nomẽ tuũ dñe viuificabis me. In equitate tua educes de tribulatiõe aīam meã. Et in mia tua disperdes inimicos meos. Et perdes oẽs qui tribulãt aīam meam: qz ego seruus tuus sum.

δηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ. Ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου κύριε ζήσεις με. Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐξάξεις ἐκ θλίψεως τὴν ψυχήν μου...

Psalmus dauid ad goliath. 145.

Ψαλμὸς τῷ δαυὶδ πρὸς τὸν γολιάθ. ρμγ.

Benedictus dñs deus me⁹. Qui docet manus meas ad prelium: digitos meos ad bellum. Mia mea & refugiũ meũ: susceptor meus & liberator me⁹: protector me⁹: & in ipso speraui. Qui subdit pplm meũ sub me. Dñe qd est hõ: qz innotuisti ei: aut filius hois: qz reputas eũ? Homo vanitati similis fact⁹ ẽ: dies eius sicut vmbra pretereũt. Dñe inclina celos & descẽde: tãge mõtes & fumigabũt. Fulgura coruscatiõe & dissipabis eos: emitte sagittas tuas & cõturbabis eos. Emitte manũ tuã de alto: eripe me & libera me de aquis multis: de manu filiorũ alienorũ. Quorũ os locutũ ẽ vanitatẽ: & dextera eorũ dextera iniquitatis. Deus cãticũ nouũ cãtabo tibi: in psalterio decachordo psallã tibi. Qui das salutẽ regibus: qui redemisti dauid seruũ tuũ de gladio maligno. Eripe me & erue me de manu filiorũ alienorũ. Quorũ os locutũ ẽ vanitatẽ: & dextera eorũ dextera iniqtatis. Quorũ filii eorũ sicut nouelle plãtate in iuuẽtute sua. Filie eorũ cõposite: circũornate vt similitudo tẽpli. Prõptuaria eorũ plena: eructãtia ex hoc in illud. Oues eorũ fetose abũdãtes in egressibus suis. Boues eorũ crasse. Nõ est ruina macerie: neqz trãsitus: neqz clamor in plateis eorũ. Beatũ dixerũt pplm cui hec sunt: btũs pplõ cuius dñs deus eius.

Laudatio dauid. 144.

Αἴνεσις τῷ δαυίδ. ρμδ.

Exaltabo te deus meus rex meus: & benedicã nomẽ tuũ in seculũ.

& in seculũ seculi. Per singulos dies bñdicã tibi: & laudabo nomẽ tuũ in seculũ & in seculũ seculi. Magnus dñs & laudabilis nimis: & magnitudinis eius nõ est finis. Generatio & gñatio laudabũt opera tua: & potẽtiã tuã pronũtiabũt. Magnificentiã glorie sctitatis tue loquẽtur: & mirabilia tua narrabũt. Et virtutẽ terribiliũ tuorũ dicẽt: & magnitudinẽ tuã narrabũt. Memoriã abũdãtie suauitatis tue eructabũt: & iustitia tua exultabũt. Miserator & misericors dñs: patiẽs & multũ misericors. Suauis dñs vniuersis: & miseratiões eius sup oĩa opa eius. Cõfiteantur tibi dñe oĩa opa tua: & sctĩ tui benedicãt tibi. Gloriã regni tui dicẽt: & potẽtiã tuã loquẽtur. Vt notã faciãt filiis hoium potẽtiã tuã: & gloriã magnificẽtie regni tui. Regnũ tuũ regnũ oium seculorũ: & dominatio tua in oĩ gñatiõe & gñatiõe. Fidelis dñs in oib⁹ vbis suis: & sctus in oibus opibus suis. Subleuat dñs oẽs qui corruunt: & erigit oẽs elisos. Oculi oium in te sperant: & tu das escã illorũ in tpe oportũo. Apis tu manũ tuã: & imples oẽ aĩal benedictiõe. Iustus dñs in oibus vijs suis: & sctus in oibus opib⁹ suis. Prope dñs oibus inuocãtibus eũ: oibus inuocãtibus eũ in vitate. Voluntatẽ timẽtiũ se faciet: & deprecationẽ eorũ exaudiet: & saluos faciet eos. Custodit dñs oẽs diligẽtes se: & oẽs peccatores disperdet. Laudationẽ dñi loquet os meũ: & bñdicat oĩs caro noĩ sctõ eius: in seculũ & in seculũ seculi.

Alleluia aggei & zacharie. 145.

Ἀλληλούια ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρμε.

Lauda aĩa mea dñm: laudabo dñm in vita mea: psallã deo meo quãdiu sum. Nolite cõfidere in principibus in filijs hoium qbus nõ est salus. Exibit

& vltra. In oĩ die bene dicam tibi: & laudabo nomẽ tuũ in sempiternum & iugiter. Magn⁹ dñs & laudabilis nimis & magnificẽtie ei⁹ nõ est inuentio. Generatio ad gñationẽ laudabit opa tua: & fortitudines tuas annunciabunt. Decorem glorie magnitudinis tue & verba mirabiliũ tuorũ loqr. Et fortitudinẽ horribiliũ tuorũ dicẽt: & magnitudines tuas narrabunt. Memoriã multe bonitatis tue loquẽtur: & iustitias tuas laudabunt. Clemẽs & misericors dñs: patiens & multe misatiõis. Bonus dñs oibus: & mie eius in vniuersa opa ei⁹. Confiteantur tibi dñe oĩa opa tua: & misericordes tui bñdicãt tibi. Gloriã regni tui dicẽt: & fortitudines tuas loquẽtur. Vt ostẽdãt filiis hoim fortitudines ei⁹ & gliam decoris regni eius. Regnũ tuũ regnũ oim seculorũ: & potestas tua in oĩ gñatiõe & gñatiõe. Sustentat dñs oẽs corruẽtes: & erigit omnes iacẽtes. Oculi oim ad te sperant: & tu das eis escã suã in tempore suo. Aperis manus tuas: & imples omne animal refectiõe. Iustus dñs in oibus viis suis: & misericors in oibus opibus suis. Iuxta est dñs oibus qui inuocant illũ: oibus qui inuocãt illũ in veritate. Placitũ timentium se faciet: & clamorẽ eorũ exaudiet & saluabit eos. Custodit dñs oẽs diligentes se: & vniuersos impios conteret. Laudationẽ dñi loquetur os meũ: & bñdicet oĩs caro noĩ scõ eius in eternum & iugiter.

Aleluia. 146.

Lauda aĩa mea dominum. Laudabo dñm in vita mea: cãtabo deo meo qdiu sum. Nolite cõfidere in principibus: in filio hominis cui nõ est salus. Egredietur

עֲדֵי׃ בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר׃ ...

cxlvi.

הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה׃ אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ אַל תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה׃ תֵּצֵא

רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא
אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו: אַשְׁרֵי שֶׁאֵל
יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל יְהוָה
אֱלֹהָיו: עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת
הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם הַשֹּׁמֵר
אֱמֶת לְעוֹלָם: עֹשֶׂה מִשְׁפָּט
לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים
יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים: יְהוָה פֹּקֵחַ
עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה
אֹהֵב צַדִּיקִים: יְהוָה שֹׁמֵר אֶת
גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד
וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יְהוָה
לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר
הַלְלוּיָהּ:

cxlvii.

הַלְלוּיָהּ
כִּי טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי נָעִים
נָאוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַ‍ִם
יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס:
הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ
לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים
לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא: גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ
וְרַב כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר:
מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל
רְשָׁעִים עֲדֵי אָרֶץ: עֱנוּ לַיהוָה
בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר:
הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים הַמֵּכִין
לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר:
נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב
אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס
יֶחְפָּץ לֹא בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה:
רוֹצֶה יְהוָה אֶת יְרֵאָיו אֶת
הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: שַׁבְּחִי
יְרוּשָׁלַ‍ִם אֶת יְהוָה הַלְלִי
אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: כִּי חִזַּק בְּרִיחֵי
שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ: הַשָּׂם
גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ:

שׁוּב אֵל עזר שׂבר עשׂה אמן עָשַׁק נתר אָסַר פָּקַח כָּפַף צָדַק גּוּר יָתַם עוּד עָוַת מָלַךְ דּוּר

נָעַם אָוָה הָלַל בָּנָה נָדַח כָּנַס רָפָא שָׁבַר חָבַשׁ עָצַב מָנָה סָפַר קָרָא גָּדַל רָבַב כּוּחַ בִּין עוּד עָנָה שָׁפֵל יָדָה כָּנַר כָּסָה כּוּן צָמַח חָצַר נָתַן עָרַב קָרָא גָּבַר חָפֵץ רָצָה יָרֵא יָחַל שָׁבַח הָלַל חָזַק בָּרַח בָּרַךְ שׂוּם גָּבַל שָׁלַם חָלַב שָׂבַע

ˣſpūs eius ᵞ& ᶻreuertetur ᵃin humū ſuā: ᵃin die ᵇilla ᶜperibunt ᵈcogitatiōnes eius. ᵉBtūs ᶠcuius deus ᵍiacob ʰauxiliator ei⁹: ⁱſpes eius ᵏin ˡdomino ᵐdeo ſuo. ⁿQui fecit ᵒcelos ᵖ& terram: ᑫmare ʳ& ˢomnia ᵘque ˣin eis ſunt: ʸqui cuſtodit ᶻveritatē ᵃin ſempiternū. ᵇQui facit ᶜiudiciū ᵈcalūniā ſuſtinentibus: ᵉ& ᶠdat ᶠpanem ᵍeſurientibus: ʰdñs ⁱſoluit ᵏvinctos. ˡDominus ᵐilluminat ⁿcecos: ᵒdominus ᵖerigit ᑫeliſos: ʳdominus ˢdiligit ᵗiuſtos. ᵘDominus ˣcuſtodit ʸaduenas: ᵃpupillum ᵇ& viduam ᶜeriget: ᵈ& viā ᵉimpiorū ᶠconteret. ᵍRegnabit ʰdominus ⁱi eternū: ᵏdeus tuus ˡſiō ᵐin gñationē ⁿ& gñationē. ᵒAleluia. 147.

Laudate dominum ᵇquoniam ᶜbonum eſt ᵈcanticum ᵉdei noſtri ᶠquoniam ᵍdecorum eſt: ʰpulchra ⁱlaudatio. ᵏEdificabit ˡhieruſalem ᵐdominus: ⁿeiectos ᵒiſrael ᵖcongregabit. ᑫQui ſanat ʳcontritos ˢcorde: ᵗ& alligat ᵘplagas eorū. ˣQui nūerat ʸmultitudinē ᶻſtellaꝶ: & ᵃoēs ᵇnoīe ᶜvocat. ᵈMagnus ᵉdominus noſter: ᶠ& multus ᵍfortitudīe: & ʰprudētie eius ⁱnō ē ᵏnumerus. ˡSuſcipiēs ᵐmanſuetos ⁿdñs: ᵒhumilians ᵖimpios ᑫvſqꝫ ad ʳterrā. ˢCantate ᵗdomino ᵘin cōfeſſione: ˣcāite ʸdo noſtro ᶻin cithara. ᵃQui operit ᵇcelos ᶜnubibus ᵈ& ᵉprebet ᶠterre ᶠpluuiā: ᵍ& oriri facit in ʰmōtibus ⁱgermen. ᵏQui dat ˡiumētis ᵐpanē ſuum: ⁿfiliis ᵒcorui ᑫclamantibus. ʳNon ˢeſt ᵗin fortitudine ᵘequi ᵘvoluntas eius: ˣneqꝫ ʸin tibiis ᶻviri ᵃplacetur ei. ᵇPlacetur ᶜdño ᵈin ᵉhis q timent eum: ᶠ& ᵍexpectāt ʰmiſericordiā eius. ⁱLauda ᵏieruſalem ᵐdominum: ⁿlauda ᵒdeum tuum ᵖſion. ᑫQuī ʳconfortauit ˢvectes ᵗportarū tuarū: ᵘbenedixit ˣfiliis tuis ʸin medio tui. ᶻQui poſuit ᵃterminū tuum ᵇpacem: ᶜadipe ᵈfrumenti ᵉſaturauit te.

Ŋò πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ. Μακάριος οὗ ὁ θεὸς ἰακὼβ βοηθὸς αὐτοῦ, ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ. Τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. Τὸν φυλάσσοντα ἀλήθειαν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιοῦντα κρίμα τοῖς ἀδικουμένοις, διδόντα τροφὴν τοῖς πεινῶσι. Κύριος λύει πεπεδημένους, κύριος σοφοῖ τυφλούς, κύριος ἀνορθοῖ κατερραγμένους, κύριος ἀγαπᾷ δικαίους, κύριος φυλάσσει τοὺς προσηλύτους. Ὀρφανὸν καὶ χήραν ἀναλήψεται, καὶ ὁδὸν ἁμαρτωλῶν ἀφανιεῖ. Βασιλεύσει κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ θεός σου σιὼν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

Alleluia. 146.

Ἀλληλούϊα. ρμϛ'.

Laudate dominum quoniam bonus pſalmus: deo nr̃o iocūda ſit laudatio: edificās hieruſalē dñs: et diſperſiões iſrael cōgregabit. Qui ſanat cōtritos corde: et alligat cōtritiones eor. Qui numerat multitudinē ſtellaꝶ: et oīb' eis nomina vocās. Magnus dñs nř: et magna virtus eius: et ſapiētie eius nō eſt numerus. Suſcipiēs manſuetos dñs: humiliās aūt peccatores vſqꝫ ad terrā. Precinite dño in cōfeſſiōe: pſallite deo nřo in cithara. Qui operit celū in nubibus: qui parat terre pluuiā. Qui pducit in mōtib' fenū: et herbā ſeruituti hoīum. Qui dat iumētis eſcā ipſoꝶ: et pullis coruoꝶ inuocātibus eū. Nō in fortitudine equi voluntatē habebit: neqꝫ i tibijs viri bñplacitū eſt. Bñplacitū eſt dño ſup timētes eū: et in eis qui ſperāt ſup miam eius.

Αἰνεῖτε τὸν κύριον ὅτι ἀγαθὸς ψαλμός, τῷ θεῷ ἡμῶν ἡδυνθείη αἴνεσις, οἰκοδομῶν ἱερουσαλὴμ ὁ κύριος, τὰς διασπορὰς τοῦ ἰσραὴλ ἐπισυνάξει. Ὁ ἰώμενος τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, καὶ δεσμεύων τὰ συντρίμματα αὐτῶν. Ὁ ἀριθμῶν πλήθη ἄστρων, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὀνόματα καλῶν. Μέγας ὁ κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Ἀναλαμβάνων πραεῖς ὁ κύριος, ταπεινῶν δὲ ἁμαρτωλοὺς ἕως τῆς γῆς. Ἐξάρξατε τῷ κυρίῳ ἐν ἐξομολογήσει, ψάλατε τῷ θεῷ ἡμῶν ἐν κιθάρᾳ. Τῷ περιβάλλοντι τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, τῷ ἑτοιμάζοντι τῇ γῇ ὑετόν. Τῷ ἐξανατέλλοντι ἐν ὄρεσι χόρτον, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. Διδόντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐτῶν, καὶ τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν. Οὐκ ἐν τῇ δυναστείᾳ τοῦ ἵππου θελήσει, οὐδὲ ἐν ταῖς κνήμαις τοῦ ἀνδρὸς εὐδοκεῖ. Εὐδοκεῖ κύριος ἐν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν, καὶ ἐν τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Alleluia aggei et zacharie. 147.

Ἀλληλούϊα ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρμζ'.

Lauda hieruſalē dñm: lauda deū tuū ſion. Qm̄ cōfortauit ſeras portaꝶ tuaꝶ: benedixit filios tuos in te. Qui poſuit fines tuos pacē: et adipe frumēti ſatiat te.

Λαῦδα ἱερουσαλὴμ τὸν κύριον, αἴνει τὸν θεόν σου σιών. Ὅτι ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου, εὐλόγησε τοὺς υἱούς σου ἐν σοί. Ὁ τιθεὶς τὰ ὅριά σου εἰρήνην, καὶ στέαρ πυροῦ ἐμπιπλῶν σε.

Baruch 14.c. Apo. 14.b.

Qui emittit eloquiū ſuū terre: velociter curret ſermo eius. Qui dat niuē ſicut lanā: nebulā ſicut cinerē ſpargit. Mittit criſtallū ſuū ſicut bucellas: ante faciē frigoris eius quis ſuſtinebit? Emittet vbū ſuū: et liquefaciet ea: flabit ſpūs eius: et fluent aque. Qui annūciat vbū ſuū iacob: iuſtitias et iudicia ſua iſrael. Nō fecit taliter oīni natiōi: et iudicia ſua nō manifeſtauit eis.

Ὁ ἀποστέλλων τὸ λόγιον αὐτοῦ τῇ γῇ, ἕως τάχους δραμεῖται ὁ λόγος αὐτοῦ. Διδόντος χιόνα αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον, ὁμίχλην ὡσεὶ σποδὸν πάσσοντος. Βάλλοντος κρύσταλλον αὐτοῦ ὡσεὶ ψωμούς, κατὰ πρόσωπον ψύχους αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; Ἐξαποστελεῖ τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ τήξει αὐτά, πνεύσει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ῥυήσεται ὕδατα. Ὁ ἀπαγγέλλων τὸν λόγον αὐτοῦ τῷ ἰακώβ, δικαιώματα καὶ κρίματα αὐτοῦ τῷ ἰσραήλ. Οὐκ ἐποίησεν οὕτως παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς.

Alleluia aggei et zacharie. 148.

Ἀλληλούϊα ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρμη'.

Laudate dñm de celis: laudate eū in excelſis. Laudate eū oēs angeli eius: laudate eū oēs virtutes eius. Laudate eū ſol et luna: laudate eū oēs ſtelle et lumē. Laudate eū celi celoꝶ: et aqua q ſup celos: laudēt nomē dñi. Quia ipſe dixit et facta ſunt: ipſe mādauit et creata ſunt. Statuit ea in ſeculū: et in ſeculū ſeculi: preceptū poſuit et nō preteribit. Laudate dñm de terra: dracones et oēs abyſſi. Ignis grando nix glacies ſpūs procellaꝶ: que faciūt vbū eius. Montes et oēs colles: ligna fructifera et oēs cedri. Beſtie et vniuerſa pecora: ſerpētes et volucres pennate. Reges terre et oēs ppli: principes et oēs iudices terre. Iuuenes et virgines: ſenes cū iunioꝛib': laudēt nomē dñi: qr exaltatū eſt nomē eius ſolius. Confeſſio eius ſup terrā et celū: et exaltabit cornu pp̄li ſui. Hymnꝰ oībus ſctis eius: filijs iſrael: pplo appꝛopinquāti ſibi.

Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις. Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἥλιος καὶ σελήνη, αἰνεῖτε αὐτὸν πάντα τὰ ἄστρα καὶ τὸ φῶς. Αἰνεῖτε αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα κυρίου. Ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν. Ἔστησεν αὐτὰ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πρόσταγμα ἔθετο καὶ οὐ παρελεύσεται. Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῆς γῆς, δράκοντες καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι. Πῦρ χάλαζα χιὼν κρύσταλλος, πνεῦμα καταιγίδος, τὰ ποιοῦντα τὸν λόγον αὐτοῦ. Τὰ ὄρη καὶ πάντες οἱ βουνοί, ξύλα καρποφόρα καὶ πᾶσαι κέδροι. Τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη, ἑρπετὰ καὶ πετεινὰ πτερωτά. Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες λαοί, ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς. Νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα κυρίου, ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ μόνου. Ἐξομολόγησις αὐτοῦ ἐπὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ, καὶ ὑψώσει κέρας λαοῦ αὐτοῦ. Ὕμνος πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λαῷ ἐγγίζοντι αὐτῷ.

Alleluia. 149.

Ἀλληλούϊα. ρμθ'.

Cantate dño cāticū nouū: laus eius in eccleſia ſctoꝶ. Letetur iſrael in eo qui fecit eū: et filij ſion exultēt in rege ſuo. Laudēt nomē eius in choro:

Ἄσατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν, ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων. Εὐφρανθήτω ἰσραὴλ ἐπὶ τῷ ποιήσαντι αὐτόν, καὶ υἱοὶ σιὼν ἀγαλλιάσθωσαν ἐπὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν. Αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν χορῷ,

Dan. 3. c. Judith 16. c.

Ps. 103.

ᵗQui emittit ᵘeloquium ſuum ᵇterre: ˣvelociter ˡcurrit ᵐverbū ei⁹. ⁿQui dat ᵒniuem ᵖquaſi lanā: ᑫpruinas ʳquaſi cinerem ˢſpargit. ᵗProiicit ᵘglaciem ſuam ˣquaſi bucellas ʸante faciem ᶻfrigoris eius ᵃquis ᵇſtabit? ᶜMittet ᵈverbū ſuū ᵉ& ſoluet illa: ᶠſpirabit ᵍſpū ſuo & ʰfluent ⁱaque. ᵏQui annūciat ˡverbū ſuū ᵐiacob: ⁿp̄cepta ſua ᵒ& iudicia ſua ᵖiſrael. ᑫNon ʳfecit ˢſimiliter ᵗomni ᵘgenti: ˣ& iudicia ſua ʸnon ᶻcognoſcēt. ᵃAleluia.

ᵃAleluia. 148.

Laudate ᵒdominum ᶜde ᶠcelis: ᵍlaudate eū ʰin excelſis. ⁱLaudate eum ᵏomnes ˡangeli eius: ᵐlaudate eum ⁿoēs ᵒexercitus eius. ᵖLaudate eū ᑫſol ʳ& luna: ˢlaudate eum ᵗomnes ᵘſtelle ˣluminis. ʸLaudate eum ᶻceli ᵃcelorum: ᵇ& aque ᶜque ᵈſuper ᵉcelos ſunt: ᶠLaudent ᵍnomē ʰdomini: ᵏquoniam ˡipſe ᵐmandauit ⁿ& creata ſūt. ᵒEt ſtatuit ea ᵖi eternū & ᑫin ſeclm: ʳpreceptū ˢdedit ᵗ& non ᵘpreteribit. ˣLaudate ʸdominum ᵃde ᵇterra: ᶜdracones ᵈ& omnes ᵉabyſſi. ᶠIgnis ᵍgrando ʰnix ⁱglacies: ᵏventus ˡturbo ᵐq̄ facitis ⁿſermonē ei⁹. ᵒMontes ᵖ& oēs ᑫcolles: ʳlignū ˢfructiferū ᵗ& vniuerſe ᵘcedri. ˣBeſtie ʸ& oīa ᶻiumenta: ᵃreptilia ᵇ& aues ᶜvolantes. ᵈReges ᵉterre ᶠ& omnes ᵍpopuli: ʰprincipes ⁱ& vniuerſi ᵏiudices ˡterre. ᵐIuuenes ⁿ& ᵒvirgīes: ᵖſenes ᑫcum ʳpueris: ˢLaudēt ᵘnomē ˣdñi: ʸqm̄ ᶻſublime ᵃnomen eius ᵇſoli⁹: ᶜgloria eius ᵈin ᵉcelo & in ᶠterra. ᵍEt exaltauit ʰcornu ⁱpopuli ſui: ᵏlaus ˡomnibus ᵐſanctis eius: ⁿfiliis ᵒiſrael ᵖpopulo ᑫappropinquanti ſibi. ʳAleluia.

ˢAleluia. 149.

Cantate ᶜdomino ᵈcanticum ᵉnouum: ᶠlaus eius ᵍin cōgregatione ʰſanctorum. ⁱLetetur ᵏiſrael ˡin factore ſuo: ᵐfilii ⁿſion ᵒexultent ᵖi rege ſuo. ᑫLaudēt ʳnomen eius ˢin choro:

הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד מְהֵרָה
יָרוּץ דְּבָרוֹ: הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר
כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר: מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ
כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד:
יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ
יִזְּלוּ מָיִם: מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב
חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא
עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל
יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ:

cxlviii.

הַלְלוּיָהּ
הַלְלוּ אֶת יְהוָה מִן הַשָּׁמַיִם
הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָל
מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל צְבָאָיו:
הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל
כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם
וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ
אֶת שֵׁם יְהוָה כִּי הוּא צִוָּה
וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם
חָק נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר: הַלְלוּ אֶת
יְהוָה מִן הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל
תְּהֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג וְקִיטוֹר
רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ: הֶהָרִים
וְכָל גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל אֲרָזִים:
הַחַיָּה וְכָל בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר
כָּנָף: מַלְכֵי אֶרֶץ וְכָל לְאֻמִּים
שָׂרִים וְכָל שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים
וְגַם בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם נְעָרִים:
יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב
שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם:
וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל
חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ
הַלְלוּיָהּ:

cxlix.

שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ
תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים: יִשְׂמַח
יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ
בְמַלְכָּם: יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל

Pritiua.he. Tex.heb. ps.cl.

בתף וכנור יזמרו לו : כי רוצה
יהוה בעמו יפאר ענוים בישועה:
יעלזו חסידים בכבוד ירננו על
משכבותם: רוממות אל בגרונם
וחרב פיפיות בידם : לעשות
נקמה בגוים תוכחות בלאומים:
לאסור מלכיהם בזקים
ונכבדיהם בכבלי ברזל: לעשות
בהם משפט כתוב הדר הוא לכל
חסידיו הללויה:

cl.

הללויה הללו אל
בקדשו הללוהו ברקיע עזו:
הללוהו בגבורתיו הללוהו כרב
גדלו : הללוהו בתקע שופר
הללוהו בנבל וכנור : הללוהו
בתף ומחול הללוהו במנים
ועגב : הללוהו בצלצלי שמע
הללוהו בצלצלי תרועה : כל
הנשמה תהלל יה הללויה :

תפף כנר · זמר רצה · פאר ענה · ישע עלז · כבד רנן · שכב גרן · פה עשה · יכח לאם · זקק כבד · עשה שפט · כתב · חסד · רקע עזז · שפר · כנר · תפף חלל · מן · רוע · הלל

Trāsla.B.Hie.

in tympano & cithara cātēt ei. Quia complacet sibi dn̄s in pplo suo: exaltabit māsuetos in iesu. Exultabūt sancti in gloria: laudabunt in cubilibus suis. Exaltatiōes dei in gutture eorū: & gladii ancipites in māibus eorū. Ad faciēdā vindictā in gentibus: increpatiōes in populis. Vt alligēt reges eorū in catenis: & inclytos eorum i cōpedibus ferreis. Vt faciant in eis iudicium scriptum: decor est oībus sanctis eius. Aleluia.

Aleluia. 150.

Laudate deum i sctō eius: laudate eū in fortitudine potētie eius. Laudate eū in fortitudinibus eius: laudate eū iuxta multitudinem magnificētie sue. Laudate eū in clāgore buccine: laudate eū in psalrio & cithara. Laudate eum in tympano & choro: laudate eum i cordis & orgāo. Laudate eū i cymbalis sonātibus: laudate eū i cymbalis tinnientibus. Omne qđ spirat laudet dominū. Aleluia.

Trās.Gre. lxx.cū interp.latina.

in tympano ⁊ psalterio psallant ei. Qui bn̄placitū ē dn̄o in pplo suo: ⁊ exaltabit māsuetos in salute. Exultabūt scti in gl̄ia: ⁊ letabūtur in cubilibus suis. Exultatiões dei in gutture eoꝝ: ⁊ gladij ancipites in manibus eoꝝ. Ad faciēdā vindictā in natiōibus: icrepatiões in ppl̄is. Ad alligādos reges eoꝝ in cōpedibus: ⁊ nobiles eoꝝ in manicis ferreis. Ut faciāt in eis iudiciū cōscriptū: gl̄ia hec erit oibus scis eius.

ἐν τυμπάνῳ καὶ ψαλτηρίῳ ψαλάτωσαν αὐτῷ. Ὅτι εὐδοκεῖ κύριος ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ὑψώσει πραεῖς ἐν σωτηρίᾳ. Καυχήσονται ὅσιοι ἐν δόξῃ, καὶ ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τῶν κοιτῶν αὐτῶν. Αἱ ὑψώσεις τοῦ θεοῦ ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν, καὶ ῥομφαῖαι δίστομοι ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Τοῦ ποιῆσαι ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐλεγμοὺς ἐν τοῖς λαοῖς. Τοῦ δῆσαι τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἐν πέδαις, καὶ τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν ἐν χειροπέδαις σιδηραῖς. Τοῦ ποιῆσαι ἐν αὐτοῖς κρίμα ἔγγραπτον, δόξα αὕτη ἔσται πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ.

Alleluia. 150.

Αλληλούϊα. ρν.

Laudate deū in sctis eius: laudate eū in firmamēto ṽtutis eius. Laudate eū in virtutibus eius: laudate eū scd̄m multitudinē magnitudinis eius. Laudate eū in sono tube: laudate eū in psalterio ⁊ cithara. Laudate eū in tympano ⁊ choro: laudate eū in chordis ⁊ organo. Laudate eū in cymbalis bn̄sonātibus: laudate eū in cymbalis iubilationis. Ois sp̄us laudet dn̄m.

Αἰνεῖτε τὸν θεὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν στερεώματι δυνάμεως αὐτοῦ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐπὶ ταῖς δυναστείαις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν κατὰ τὸ πλῆθος τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ἤχῳ σάλπιγγος, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρᾳ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις ἀλαλαγμοῦ. Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν κύριον.

Explicit psalterium.

EPISTOLA ſancti Hieronymi preſbyteri ad Chromacium & Heliodorum Epiſcopos de libris Salomonis.

VNGAT EPISTOLA quos iungit ſacerdotium: immo charta non diuidat quos Chriſti nectit amor. Cōmentarios ī Oſee amos & Zachariā: malachiā quoqꝫ poſcatis. Scripſiſſem ſi li cuiſſet pre valitudine. Mittitis ſolatia ſumptuum: notarios noſtros & librarios ſuſtentatis vt vobis potiſſimum noſtrum deſudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diuerſa poſcentiuꝫ quaſi aut equum ſit me vobis eſurientibus & aliis laborare: aut in ratione dati & accepti: cuiqꝫ preter vos obnoxius ſim. Itaqꝫ longa egrotatione fractus: ne penitus hoc anno reticerem: & apud vos mutus eſſem: tridui opus nomini veſtro conſecraui interpretationem videlicet trium Salomonis uoluminum: maſloth quod Hebrei parabolas: vulgata autem editio prouerbia vocat: coheleth quē grece eccleſiaſten: latine contionatorem poſſumus dicere: ſiraſirim quod in lingua noſtra vertitur canticū canticorum. Fertur & panaretos Ieſu filii ſirach liber: & alius pſeudographus qui ſapientia Salomonis inſcribitur. Quorum priorem hebraicum repperi: non eccleſiaſticum vt apud latinos: ſed parabolas prenotatum. Cui iuncti erant eccleſiaſtes & canticum canticorum: vt ſimilitudinem Salomonis non ſolum numero librorum: ſed etiam materiaruꝫ genere coequaret. Secundus apud hebreos nuſqꝫ eſt: quia & ipſe ſtilus grecam eloquentiam redolet: & nonnulli ſcriptorum veterum hunc eſſe iudei Philonis affirmant. Sicut ergo iudith & tobie & machabeorum libros legit quideꝫ eos eccleſia: ſed inter canonicas ſcripturas nō recipit: ſic & hec duo volumina legat ad edificationem plebis: non ad autoritatem eccleſiaſticorum dogmatum confirmandam. Si cui ſane ſeptuaginta interpretum magis editio placet: habet eam a nobis olim emendatam. Neqꝫ enim noua ſic cudimus vt vetera deſtruamus. Et tamen cum diligentiſſime legerit: ſciat magis noſtra ſcripta intelligi: que non in tertiū vas transfuſa coacuerint: ſed ſtatim de prelo puriſſime commendata teſte: ſuum ſaporem ſeruauerint.

Explicit epiſtola ſancti Hieronymi.

Incipit prologus in libros eoſdem.

RIBVS nominibus vocatuꝫ fuiſſe Salomonē ſcripture maniſeſtiſſime docent. Pacificuꝫ id eſt Salomonē: & idida. hoc eſt dilectum domini: & quod nūc dicitur coheleth idē eccleſiaſten. Eccleſiaſtes autem greco ſermōe eſt appellatus: quia cœtum .i. eccleſiam congreget quem nos nuncupare poſſumus contionatorem: eo ꝙ loquatur ad populum: & ſermo eius nō ſpecialiter ad vnum ſed ad vniuerſos dirigatur generaliter. Porro pacificus & dilectus domini ab eo ꝙ regno eius pax fuerit: & cum dominus dilexerit appellatus eſt. Nam & pſal. xliiii. & .lxxi. dilecti & pacifici titulo prenotātur. Qui tamē & ſi ad prophetiam chriſti eccleſieqꝫ pertinentes: felicitatem & vires Salomonis excedunt: tamen ſecundum hiſtoriam ſuper Salomonem ſcripti ſunt. Itaqꝫ iuxta numerum vocabuloruꝫ tria volumina edidit. prouerbia: eccleſiaſten: canticum canticorum. In prouerbiis paruulum docens: & quaſi de officiis per ſententias erudiens. Vnde & ad filiū ſermo crebro repetitur. In eccleſiaſten vero mature virum etatis inſtituens: ne quicqꝫ in mundi rebus putet eſſe perpetuū: ſed caduca & breuia vniuerſa que cernimus. Ad extremum iam conſumatum virum & calcato ſeculo preparatum: in canticis canticorum ſponſe iungit amplexibus. Niſi enim prius reliquerimus vitia: & pōpis ſeculi renunciantes expeditos nos ad aduentum preparauerimus: non poſſumus cantare canticum canticorum. Sed & hoc diligentius attendendum: tres libros autore diuerſo eſſe intitulatos. In prouerbiis enim notātur prouerbia Salomonis filii Dauid regis Iſrael. In eccleſiaſten vero verba eccleſiaſtes filii dauid regis hieruſalem. Superfluum quippe eſt iſrael hic: quod male in grecis & latinis codicibus inuenitur. In cantico autem canticorum nec filius dauid nec rex iſrael ſiue hieruſalem preſcribitur: ſed tantum canticum canticorum Salomonis. Sicut enim prouerbia & rudis inſtitutio ad duodecim tribus & ad totum pertinet Iſrael. & quomodo contemptus mundi nō niſi metropolitis conuenit: hoc eſt habitatoribus in hieruſalem: ita canticum canticorum ad eos proprie pertinet qui tātum ſuperna deſiderant. Ad incipientes & proficientes & paterna dignitas & regni proprii merito vendicatur auctoritas. Ad perfectos vero vbi non timore eruditur ſed amore: proprium nomen ſufficit: & equalis magiſter eſt & neſcit eſſe ſe regem. Que omnia referuntur ad Chriſtum.

Incipit alius Prologus.

RES libros Salomonis .i. prouerbia: eccleſiaſten: canticum cāticorum: veteri .lxx. interpꝛ̄tum autoritati reddidi vel antepoſitis lineis ſuperflua queqꝫ deſignans: vel ſtellis titulo prenotatis: ea que minus habebantur interſerens. vt pleniꝰ paula & euſtochium cognoſcatis quid in libris noſtris minus ſit: quidve redundet. Nec non etiā illa que imperiti trāſlatores male in linguam noſtram de greco ſermone verterant oblitterans & antiquans: curioſiſſima veritate correxi. Et vbi prepoſtero ordine atqꝫ peruerſo ſententiarum fuerat lumen ereptum: ſuis locis reſtituēs feci itelligi quod latebat. Porro in eo libro qui a pleriſqꝫ ſapientia Salomonis inſcribitur: & in eccleſiaſtico quem eſſe Ieſu filii ſyrach nullus ignorat: calamum temperaui: tantummodo canonicas ſcripturas vobis emendare deſiderans: & ſtudium meū certis magis qꝫ dubiis commendare. Ideo greco & hebreo prefatiuncula vtraqꝫ in libro premiſſa eſt: quia nonnulla de greco hoc ad illuminationem ſenſus & legentis edificationem vel inſerta hebraice tranſlationi: vel extrinſecus iūcta ſunt. Et idcirco q legis ſemp peregrina memento.

Explicit prologus. B. Hieronymi.

Priñtiua.heb.	Text.he. Prouer.j.
	משלי שלמה בן דוד מלך ישראל׃
ידע אמר	לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי
בין לקח	בינה׃ לקחת מוסר השכל צדק
שכל שפט	ומשפט ומשרים׃ לתת לפתאים
ישר נתן	ערמה לנער דעת ומזמה׃ ישמע
פתה זמם	חכם ויוסף לקח ונבון תחבלות
שמע יסף	יקנה׃ להבין משל ומליצה דברי
בין חבל	חכמים וחידתם׃ יראת יהוה
קנה לון	ראשית דעת חכמה ומוסר אוילים
חוד	בזו׃ שמע בני מוסר אביך ואל
אול	תטש תורת אמך׃ כי לוית חן הם
בזה	לראשך וענקים לגרגרתיך׃
נטש ירה	בני אם יפתוך חטאים אל תבא׃
לוה	אם יאמרו לכה אתנו נארבה
פתה אבה	לדם נצפנה לנקי חנם׃ נבלעם
אמר ארב	כשאול חיים ותמימים כיורדי
צפן בלע	בור׃ כל הון יקר נמצא נמלא
נקה בלע	בתינו שלל׃ גורלך תפיל בתוכנו
שאל תמם	כיס אחד יהיה לכלנו׃ בני אל
ירד בצא	תלך בדרך אתם מנע רגלך
מלא בית	מנתיבתם׃ כי רגליהם לרע ירוצו
נפל גרל	וימהרו לשפך דם׃ כי חנם מזרה
היה כלל	הרשת בעיני כל בעל כנף׃
הלך	והם לדמם יארבו יצפנו לנפשתם׃
נתב רוץ	כן ארחות כל בצע בצע את
רון שפך	נפש בעליו יקח׃ חכמות בחוץ
זרה	תרנה ברחבות תתן קולה׃
ארב	בראש המיות תקרא בפתחי
לקח	שערים בעיר אמריה תאמר׃ עד
רנן נתן	מתי פתים תאהבו פתי ולצים
המה קרא	לצון חמדו להם וכסילים ישנאו
אמר	דעת׃ תשובו לתוכחתי הנה אביעה
פתה אהב	לכם רוחי אודיעה דברי אתכם׃
לוץ כסל	יען קראתי ותמאנו נטיתי ידי
שנא ידע	ואין מקשיב׃ ותפרעו כל עצתי
שוב יכח	
נבע ידע	
מאן נטה	
קשב פרע	
יעץ	

Incipit liber puebiorū.

Parabole salomonis filii dauid regis iſrael: ad ſciendā ſapientiā & diſciplinā. Ad intelligenda verba prudentie. & ſuſcipiēdā eruditionē doctrine iuſtitiā & iudiciū & equitatē. Vt detur paruulis aſtutia: & adoleſcenti ſcientia & intellectus. Audiens ſapiēs ſapientior erit: & intelligēs gubernacula poſſidebit. Animaduertet parabolā & interp̄tationē verba ſapientum & enigmata eorū. Timor dñi initiū ſapie: ſapiētiā atq; doctrinam ſtulti deſpiciūt. Audi fili mi diſciplinam patris tui: & ne dimittas legē mr̄is tue. Vt addatur gratia capiti tuo & torques collo tuo. Fili mi ſi te lactauerint peccatores ne acqeſcas eis. Si dixerint veni nobiſcum: inſidiemur ſanguini: abſcondamus tendiculas cōtra inſontē fruſtra. Deglutiamus eū ſicut infernus viuentē & integrū q̄ſi deſcendētem in lacū. Oēm precioſā ſubſtātiā reperiem9: implebim9 domos nr̄as ſpoliis. Sortē mitte nobiſcū marſupiū ſit vnū oīum noſtrū. Fili mi ne ambules cū eis: p̄hibe pedem tuū a ſemitis eo℞. Pedes eni illorū ad malū currunt: & feſtināt vt effundāt ſanguinē. Fruſtra āt iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipſi quoq; cōtra ſanguinē ſuū inſidiātur: & moliūtur fraudes cōtra aīas ſuas. Sic ſemite oīs auari: animas poſſidentiū rapiūt. Sapientia foris predicat: in plateis dat vocem ſuam. In capite turbarum clamitat in foribus portarum vrbis profert verba ſua dicēs: Vſqueq; paruuli diligitis infantiam: & ſtulti ea que ſibi ſunt noxia cupient: & imprudentes odibunt ſcientiā? Conuertimini ad correptionē meā. En p̄ferā vobis ſpūm meū: oſtēdā vobis verba mea. Quia vocaui & renuiſtis: extēdi manū meā & nō fuit qui aſpiceret. Deſpexiſtis oē cōſiliū meū:

PARABOLE SALOMONIS.
ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ.

Parabole ſalomonis filij dauid: qui regnauit in iſrael: ad ſciendū ſapiam τ
Ἀροιμίαι σολομῶντος ὑιοῦ δαυίδ, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραὴλ, γνῶναι σοφίαν καὶ
diſciplinā: ad itelligēdū q; v̄ba prudētie:
παιδείαν, νοῆσαί τε λόγους φρονήσεως,
ad ſuſcipiēdas q; inuolutiōes ſmonū τ ſolutiōes enigmatū: ad itelligēdā q; iuſtitiā verā: τ iudiciū dirigendū: vt det ſimplicib9 aſtutiā: puero āt nouo ſenſū q; τ cogitatione.
δέξασθαί τε στροφὰς λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, νοῆσαί τε δικαιοσύνην ἀληθῆ, καὶ κρίμα κατευθύνειν, ἵνα δῷ ἀκάκοις πανουργίαν, παιδί δὲ νέῳ αἴσθησίν τε καὶ ἔννοιαν.
hec eni audiēs ſapiēs ſapiētioꝛ erit. at itelligēs gubernationē poſſidebit. aiaduertet q; pabolā τ tenebroſū ſermonē: v̄ba q; ſapientū τ enigmata. Initiū ſapie timoꝛ dñi: itellect9 āt bon9 oibus faciētib9 eū. pietas āt in deū initiū ſenſus: ſapiam āt τ diſciplinā impij deſpiciēt.
τῶνδε γὰρ ἀκούσας σοφὸς σοφώτερος ἔσται. ὁ δὲ νοήμων κυβέρνησιν κτήσεται. νοήσει τε παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τε σοφῶν καὶ αἰνίγματα. Ἀρχὴ σοφίας φόβος κυ΄, σύνεσις δὲ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν. εὐσέβεια δὲ εἰς θεὸν ἀρχὴ αἰσθήσεως, σοφίαν δὲ καὶ παιδείαν ἀσεβεῖς ἐξουθενήσουσιν.
audi fili leges patris tui: τ ne repellas ſtatuta matris tue. coronā eni gratiaꝝ ſuſcipies tuo v̄tici: τ torquē aureū circa tuū collū.
Ἄκουε υἱὲ νόμους πρός σου, καὶ μὴ ἀπώσῃ θεσμοὺς μρός σου. στέφανον γὰρ χαρίτων δέξῃ σῇ κορυφῇ, καὶ κλοιὸν χρύσεον περὶ σῷ τραχήλῳ,
Fili ne te deceperint viri impij: neq; volueris. ſi aduocauerint te: dicētes: veni nobiſcū comūica ſanguinis: abſcōdam9 āt in terrā viꝝ iuſtū fruſtra: deglutiam9 āt eū ſicut ifern9 viuentē: τ tollam9 ei9 memoriā d terra: poſſeſſionē eī9 p̄cioſam recipiam9: impleam9 āt domos noſtras ſpolijs: at tuā ſoꝛtē mitte in nobis τ marſupiū vnū ſit nobis.
Υἱὲ μή σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσεβεῖς, μηδὲ βουληθῇς. ἐὰν παρακαλέσωσί σε, λέγοντες, ἐλθὲ μεθ᾽ ἡμῶν κοινώνησον αἵματος, κρύψωμεν δὲ εἰς γῆν ἄνδρα δίκαιον ἀδίκως, καταπίωμεν δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἅδης ζῶντα, καὶ ἄρωμεν αὐτοῦ τὴν μνήμην ἐκ γῆς, τὴν κτῆσιν αὐτοῦ τὴν πολυτελῆ καταλαβώμεθα, πλήσωμεν δὲ οἴκους ἡμετέρους σκύλων, τὸν δὲ σὸν κλῆρον βάλε ἐν ἡμῖν, καὶ μαρσίππιον ἓν γενηθήτω ἡμῖν.
Ne ambules vias cū eis: declina pedē tuū a ſemitis coꝝ. nā pedes illoꝝ ad malitiā currūt. τ feſtinātes ſūt ad effundēdū ſāguinē. nō eni fruſtra extēdunt retia pēnatis: ipi eni mortis pticipātes theſaurizāt ſibi ip̄s mala: iſte vie ſūt oīum pficientiū iniq̄. nā impietate ſuā aīam auferūt.
Μὴ πορευθῇς ὁδοὺς μετ᾽ αὐτῶν, ἔκκλινον τὸν πόδα σου ἐκ τῶν τρίβων αὐτῶν. οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσι. καὶ ταχινοί εἰσι τοῦ ἐκχέαι αἷμα. οὐ γὰρ ἀδίκως ἐκτείνονται δίκτυα πτερωτοῖς, αὐτοὶ γὰρ οἱ φόνου μετέχοντες θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς κακά, αὗται αἱ ὁδοί εἰσι πάντων τῶν συντελούντων τὰ ἄνομα. τῇ γὰρ ἀσεβείᾳ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀφαιροῦνται.
ſapia in egreſſib9 laudat: in āt plateis audaciā ſmonis habēt. In ſūmis āt muris p̄dicat: in āt portis ciuitatis cōfidēs dicit. q̄nto tpe inocētes ihērebūt iuſticie nō cōfundent. at ſtulti iniurie exñtes deſideratoꝛes: impij facti odio hbuerūt ſenſū τ obnoxij facti ſūt redargutionib9. ecce p̄feram vobis mei ſpūs verbū. docebo āt vos meū ſmonē. qm̄ vocabā: τ nō audiſtis. τ extendebā ſmones: τ nō attēdebatis. ſed irrita faciebatis mea cōſilia.
σοφία ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται, ἐν δὲ πλατείαις παρρησίαν ἄγει. Ἐπ᾽ ἄκρων δὲ τειχέων κηρύσσεται, ἐπὶ δὲ πύλαις πόλεως θαρροῦσα λέγει. ὅσον ἂν χρόνον ἄκακοι ἔχωνται τῆς δικαιοσύνης οὐκ αἰσχυνθήσονται. οἱ δὲ ἄφρονες τῆς ὕβρεως ὄντες ἐπιθυμηταί, ἀσεβεῖς γενόμενοι ἐμίσησαν αἴσθησιν καὶ ὑπεύθυνοι ἐγένοντο ἐλέγχοις. ἰδοὺ προήσομαι ὑμῖν ἐμῆς πνοῆς ῥῆσιν. διδάξω δὲ ὑμᾶς τὸν ἐμὸν λόγον. ἐπειδὴ ἐκάλουν, καὶ οὐχ ὑπηκούσατε. καὶ ἐξέτεινον λόγους, καὶ οὐ προσείχετε. ἀλλὰ ἀκύρους ἐποιεῖτε ἐμὰς βουλάς.

at meis redargutiōib9 nō itēdebatis. Igitur τ ego in veſtro interitu irridebo. ɔtra gaudebo aūt q̄n ſuperuenerit vobis pnities. τ q̄n aduenerit vobis ſubito tumult9: et ſubuerſio tanq̄ tēpeſtas affuerit: aut q̄n venerit vobis t̄bulatio τ obſeſſio. erit .n. q̄n inuocabitis me: ego āt nō exaudiam vos. q̄rent me mali: τ nō inuenient. odio h̄uerūt .n. ſapiam: at timorē dñi nō receperūt: neq; voluerūt meis attēdere conſilijs. ſubſānauerūt āt meas redargutiōes. igit̄ cōedent ſue vie fruct9: τ ſue ipietatis implebunt. q̄m .n. iniuriā fecerūt puulis: interficient: τ inq̄ſitio ipios p̄det. at me audiēs habitabit in ſpe: τ q̄eſcet abſq; t̄roꝛe ab omni malo.
τοῖς δὲ ἐμοῖς ἐλέγχοις οὐ προσείχετε. Τοιγαροῦν κἀγὼ τῇ ὑμετέρᾳ ἀπωλείᾳ ἐπιγελάσομαι. καταχαροῦμαι δὲ ἡνίκα ἂν ἐπέρχηται ὑμῖν ὄλεθρος. καὶ ὡς ἂν ἀφίκηται ὑμῖν ἄφνω θόρυβος, ἡ δὲ καταστροφὴ ὁμοίως καταιγίδι παρῇ, ἢ ὅταν ἔρχηται ὑμῖν θλίψις καὶ πολιορκία. ἔσται γὰρ ὅταν ἐπικαλέσησθέ με, ἐγὼ δὲ οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν. ζητήσουσί με κακοί, καὶ οὐχ εὑρήσουσιν. ἐμίσησαν γὰρ σοφίαν, τὸν δὲ φόβον κυρίου οὐ προείλοντο, οὐδὲ ἤθελον ἐμαῖς προσέχειν βουλαῖς. ἐμυκτήριζον δὲ ἐμοὺς ἐλέγχους. Τοιγαροῦν ἔδονται τῆς ἑαυτῶν ὁδοῦ τοὺς καρποὺς, καὶ τῆς ἑαυτῶν ἀσεβείας πλησθήσονται. ἀνθ᾽ ὧν γὰρ ἠδίκουν νηπίους, φονευθήσονται, καὶ ἐξετασμὸς ἀσεβεῖς ὀλεῖ. ὁ δὲ ἐμοῦ ἀκούων κατασκηνώσει ἐπ᾽ ἐλπίδι, καὶ ἡσυχάσει ἀφόβως ἀπὸ παντὸς κακοῦ. Ca.2

Fili ſi ſuſcipiēs ſmonē mei p̄cepti abſcōderis penes teipm: audiet ſapiam auris tua: τ adijcies cor tuū i intellectū: adijcies aūt ipm in admonitione filio tuo. ſi .n. ſapiam inuocaueris: τ intellectui dederis vocē tuā: at ſenſum q̄ſieris magna voce: τ ſi q̄ſieris eam q̄ſi argētū τ ſicut theſauros ſcrutat9 fueris illam: tūc intelliges timorē dñi: τ ſcientiā dei inuenies. q̄ꝛ dñs dat ſapiam: τ ex facie ei9 cognitio τ itellectus: τ theſaurizat dirigētib9 ſalutē. proteget āt viam coꝝ: ad ſeruādū viā iuſtificationū τ viam coꝝ q̄ reuerēt eū cuſtodiet. tūc intelliges iuſticiam τ iudiciū: τ dirigeς omnes ſemitas bonas. Si .n. venerit ſapia in tuā mentē: at ſenſus tue aīe pulcher eſſe uidebit: cōſiliū bonū cuſtodiet te: cogitatio āt ſctā ſuabit te: vt eruat te a via mala τ a viro loquente nihil fidele. ve q̄ relinquūt vias rectas vt ambulēt in vijs tenebraꝝ. ve q̄ letantur in malis τ gaudent in ſubuerſione mala: quoꝝ ſemite p̄uerſe τ curue: oꝛbite coꝝ: ad longe te faciendū a via recta: τ alienum iuſte ſententie. Fili ne te ɔp̄hēdat mala cōſiliū: q̄d reliquit
Υἱὲ ἐὰν δεξάμενος ῥῆσιν ἐμῆς ἐντολῆς κρύψῃς παρὰ σεαυτῷ, ὑπακούσεται σοφίας τὸ οὖς σου, καὶ παραβαλεῖς καρδίαν σου εἰς σύνεσιν, παραβαλεῖς δὲ αὐτὴν ἐπὶ νουθέτησιν τῷ υἱῷ σου. ἐὰν γὰρ τὴν σοφίαν ἐπικαλέσῃ, καὶ τῇ συνέσει δῷς φωνήν σου, τὴν δὲ αἴσθησιν ζητήσῃς μεγάλῃ τῇ φωνῇ, καὶ ἐὰν ζητήσῃς αὐτὴν ὡς ἀργύριον καὶ ὡς θησαυροὺς ἐξερευνήσῃς αὐτήν, τότε συνήσεις φόβον κυρίου, καὶ ἐπίγνωσιν θεοῦ εὑρήσεις. ὅτι κύριος δίδωσι σοφίαν, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ γνῶσις καὶ σύνεσις, καὶ θησαυρίζει τοῖς κατορθοῦσι σωτηρίαν. ὑπερασπιεῖ δὲ τὴν πορείαν αὐτῶν, τοῦ φυλάξαι ὁδὸν δικαιωμάτων, καὶ ὁδὸν εὐλαβουμένων αὐτὸν διαφυλάξει. τότε συνήσεις δικαιοσύνην καὶ κρίμα, καὶ κατορθώσεις πάντας ἄξονας ἀγαθούς. Ἐὰν γὰρ ἔλθῃ ἡ σοφία εἰς σὴν διάνοιαν, ἡ δὲ αἴσθησις τῇ σῇ ψυχῇ καλὴ εἶναι δόξῃ, βουλὴ καλὴ φυλάξει σε, ἔννοια δὲ ὁσία τηρήσει σε, ἵνα ῥύσηταί σε ἀπὸ ὁδοῦ κακῆς καὶ ἀπὸ ἀνδρὸς λαλοῦντος μηδὲν πιστόν. ὦ οἱ ἐγκαταλείποντες ὁδοὺς εὐθείας τοῦ πορεύεσθαι ἐν ὁδοῖς σκότους. ὦ οἱ εὐφραινόμενοι ἐπὶ κακοῖς καὶ χαίροντες ἐπὶ καταστροφῇ κακῇ, ὧν αἱ τρίβοι σκολιαὶ καὶ καμπύλαι, αἱ τροχιαὶ αὐτῶν, τοῦ μακράν σε ποιῆσαι ἀπὸ ὁδοῦ εὐθείας, καὶ ἀλλότριον τῆς δικαίας γνώμης. Υἱὲ μή σε καταλάβῃ κακὴ βουλή, ἡ ἀπολιποῦσα

& increpatiōes meas neglexiſtis. Ego quoq; in interitu vr̄o ridebo: & ſubſānabo cū vobis id qd̄ timebatis aduenerit. Cum irruerit repentina calamitas: & interit9 q̄ſi tēpeſtas ingruerit: qn̄ venerit ſup vos tribulatio & anguſtia. Tunc inuocabūt me: & nō exaudiā: mane cōſurgēt: & non inueniēt me. Eo q9 exoſam habuerint diſciplinam: & timorē domini nō ſuſceperint: nec acquieuerint cōſilio meo: & detraxerint vniuerſe correptioni mee. Comedet igitur fruct9 vie ſue: ſuiſq; conſiliis ſaturabuntur. Auerſio paruulorum interficiet eos: proſperitas ſtulto℞ p̄det eos. Qui āt me audierit abſq; terrore requieſcet: & abūdātia p̄fruetur timore malorū ſublato.

Fili mi ſi ſuſceperis ſermones meos: 2. & mandata mea abſconderis penes te: vt audiat ſapiām auris tua: īclina cor tuū ad cognoſcēdā prudentiā. Si enim ſapientiam inuocaueris: & īclinaueris cor tuū prudentie: ſi q̄ſieris eam q̄ſi pecuniam & ſicut theſauros effoderis illā: tūc intelliges timorem dñi: & ſcientiam dei inuenies. Quia dñs dat ſapientia3: & ex ore eius ſciētia & prudentia. Cuſtodiet rectorum ſalutem: & proteget gradiētes ſimpliciter. Seruās ſemitas iuſtitie: & viam ſanctorum cuſtodiens. Tunc intelliges iuſticiā & iudicium & equitatē: & oēm ſemitam bonam. Si intrauerit ſapientia cor tuū: & ſcientia anime tue placuerit: conſilium cuſtodiet te: & prudentia ſeruabit te. Vt eruaris a via mala: & ab homine qui peruerſa loquitur. Qui relinquūt iter rectum: & ambulant per vias tenebroſas. Qui letantur cū male fecerint: & exultāt in rebus peſſimis. Quorum vie peruerſe ſunt: & infames greſſus eorum. Vt eruaris a muliere aliena & ab extranea q̄ molit ſermones ſuos: & relinquit

Text.he. Prouer.ij.	Priñtiua.heb.
ותוכחתי לא אביתם׃ גם אני	אבה
באידכם אשחק אלעג בבא	שחק לעג
פחדכם׃ בבא כשואה פחדכם	בוא
ואידכם כסופה יאתה בבא	אתה
עליכם צרה וצוקה׃ אז יקראנני	קרא
ולא אענה ישחרנני ולא	ענה שחר
ימצאנני׃ תחת כי שנאו	מצא
דעת ויראת יהוה לא בחרו׃	
לא אבו לעצתי נאצו כל	אבה
תוכחתי׃ ויאכלו מפרי דרכם	אכל פרה
וממעצתיהם ישבעו׃ כי משובת	שבע
פתים תהרגם ושלות כסילים	שוב פתה
תאבדם׃ ושמע לי ישכן בטח	הרג שלה
ושאנן מפחד רעה׃	כסל אבד
	שכן
	רוע
Cap.ij.	
בני אם תקח אמרי	
ומצותי תצפן אתך׃ להקשיב	לקח צוה
לחכמה אזנך תטה לבך לתבונה׃	צפן קשב
כי אם לבינה תקרא לתבונה	נטה בין
תתן קולך׃ אם תבקשנה ככסף	קרא
וכמטמונים תחפשנה׃ אז תבין	נתן בקש
יראת יהוה ודעת אלהים תמצא׃	טמן חפש
כי יהוה יתן חכמה מפיו דעת	בין ידע
ותבונה׃ יצפן לישרים תושיה	מצא
מגן להלכי תם׃ לנצר ארחות	פה
משפט ודרך חסידו ישמר׃ אז	ישה
תבין צדק ומשפט ומישרים כל	תמם
מעגל טוב׃ כי תבוא חכמה	שפט חסד
בלבך ודעת לנפשך ינעם׃ מזמה	שמר ישר
תשמר עליך תבונה תנצרכה׃	עגל בוא
להצילך מדרך רע מאיש מדבר	נעם זמם
תהפכות׃ העזבים ארחות ישר	שמר נצר
ללכת בדרכי חשך׃ השמחים	נצל רוע
לעשות רע יגילו בתהפכות רע׃	דבר הפך
אשר ארחתיהם עקשים ונלוזים	הלך
במעגלותם׃ להצילך מאשה זרה	עשה גיל
מנכריה אמריה החליקה׃ העזבת	לוז
	איש
	חלק

אלוף נעוריה ואת ברית אלהיה שכחה: כי שחה אל מות ביתה ואל רפאים מעגלתיה: כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים: למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמר: כי ישרים ישכנו ארץ ותמימים יותרו בה: ורשעים מארץ יכרתו ובוגדים יסחו ממנה:

Cap.iij.

בני תורתי אל תשכח ומצותי יצר לבך: כי ארך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך: חסד ואמת אל יעזבך קשרם על גרגרותיך כתבם על לוח לבך: ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם: בטח אל יהוה בכל לבך ואל בינתך אל תשען: בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחתיך: אל תהי חכם בעיניך ירא את יהוה וסור מרע: רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך: כבד את יהוה מהונך ומראשית כל תבואתך: וימלאו אסמיך שבע ותירוש יקביך יפרצו: מוסר יהוה בני אל תמאס ואל תקץ בתוכחתו: כי את אשר יאהב יהוה יוכיח וכאב את בן ירצה: אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה: כי טוב סחרה מסחר כסף ומחרוץ תבואתה: יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה: ארך ימים בימינה בשמאולה עשר וכבוד: דרכיה דרכי נעם וכל נתיבתיה שלום: עץ חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר: יהוה בחכמה יסד ארץ

ducem pubertatis sue: & pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus ei⁹: & ad inferos semite ipsius. Oẽs qui ingrediuntur ad eã nõ reuertẽtur: nec apprehendent semitas vite. Vt ambules in via bona: & calles iustorũ custodias. Qui enim recti sunt habitabũt ĩ terra: & simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur: & qui inique agunt auferẽtur ex ea.

3.

Fili mi ne obliuiscaris legis mee: & p̃cepta mea cor tuũ custodiat. Longitudinẽ enĩ dierũ & annos vite & pacẽ apponent tibi. Misericordia & veritas te nõ deserãt. Circũda eas gutturi tuo: & describe in tabulis cordis tui: & inuenies gratiã & disciplinã bonã corã deo & hoĩbus. Habe fiduciã in dño ex toto corde tuo: & ne innitaris prudentie tue. In oĩbus vijs tuis cogita illum: & ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temetipsum: time dominum: & recede a malo. Sanitas qppe erit vmbilico tuo: & irrigatio ossium tuorũ. Honora dominũ de tua substãtia & de primitiis oĩm frugũ tuarũ: & ĩplebũtur horrea tua saturitate: & vino torcularia redũdabũt. Disciplinã dñi fili mi ne abiicias: nec deficias cũ ab eo corriperis. Quẽ enim diligit dñs corripit: & quasi pr̃ in filio cõplacet sibi. Beat⁹ hõ qui inuenit sapiẽtiã: & qui affluit prudentia. Melior acquisitio eius negotiatione argenti & auro primo fruct⁹ ei⁹. Preciosior est cũctis opibus sapiã: & oĩa q̃ desiderãtur huic nõ valet cõparari. Longitudo dierũ in dextera eius: & in sinistra illi⁹ diuitie & gloria. Vie ei⁹ vie pulchre: & oẽs semite ei⁹ pacifice. Lignũ vite est his qui apprehẽderit eã: & qui tenuerit eam beati. Dominus sapientia fundauit terram:

doctrinã adolescẽtie: ꝛ testamẽtũ diuinũ oblita.
διδασκαλίαν νεότητος, καὶ διαθήκην θείαν ἐπιλελησμένη.
posuit.n. apud morte domũ ei⁹: ꝛ apud infer.
ἔθετο γὰρ παρὰ τῷ θανάτῳ τὸν οἶκον αὐτῆς, καὶ παρὰ τῷ ἅ-
nũ cũ trigenis semitas ei⁹. omnes ambu-
δῃ μετὰ τῶν γηγενῶν τοὺς ἄξονας αὐτῆς· πάντες οἱ πορ-
lantes in ea nõ reuertẽtur: neq̃ apphendent
ευόμενοι ἐν αὐτῇ οὐκ ἀναστρέψουσιν, οὐδὲ μὴ καταλάβω-
semitas rectas: nõ.n. cõphenduntur ab annis
σι τρίβους εὐθείας· οὐ γὰρ καταλαμβάνονται ὑπὸ ἐνιαυτῶν
vite. si.n. ãbulauissẽt semitas bonas: iuenissẽt vtiq̃ semitas
ζωῆς· εἰ γὰρ ἐπορεύοντο τρίβους ἀγαθάς, εὕροσαν ἂν τρίβους
iusticie leues. Vtiles erũt hitatores tre: ĩnocẽtes ãt
δικαιοσύνης λείους· χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες γῆς, ἄκακοι δὲ
relinquentur in ea. qm̃ recti habitabunt trã ꝛ
ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ· ὅτι εὐθεῖς κατασκηνώσουσι γῆν καὶ
sancti relinquẽt in ea. vie ãt ipioꝝ e tra pdẽ-
ὅσιοι ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ· ὁδοὶ δὲ ἀσεβῶν ἐκ γῆς ὀλοῦν-
tur at iniqui expellẽt ab ea.
ται, οἱ δὲ παράνομοι ἐξωσθήσονται ἀπ' αὐτῆς. Ca.3.

Fili meas leges ne obliuiscaris: at verba mea
Υἱὲ ἐμῶν νόμων μὴ ἐπιλανθάνου, τὰ δὲ ῥήματά μου
custodiat tuũ cor. lõgitudinẽ.n.vite ꝛ ãnos vite. ꝛ pa-
τηρείτω σὴ καρδία· μῆκος γὰρ βίου καὶ ἔτη ζωῆς· καὶ εἰ-
cem apponẽt tibi. mie ꝛ fides ne desint
ρήνην προσθήσουσί σοι· ἐλεημοσύναι καὶ πίστεις μὴ ἐκλειπέ-
tibi. liga ãt eas in tuo collo: scribe
τωσάν σοι· ἄφαψαι δὲ αὐτὰς ἐπὶ σῷ τραχήλῳ, γράψον
eas in tabula cordis tui ꝛ iuenies grãm.
αὐτὰς ἐπὶ πλακὸς τῆς καρδίας σου καὶ εὑρήσεις χάριν.
ꝛ puide bona coram dño ꝛ hominibus. esto con-
καὶ προνοοῦ καλὰ ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀνθρώπων· ἴσθι πε-
fidẽs in toto corde in deo: in ãt tua sapia ne extolla-
ποιθὼς ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐπὶ θεῷ, ἐπὶ δὲ σῇ σοφίᾳ μὴ ἐπαί-
ris. in omnib⁹ vijs tuis cognosce illã. vt dirigat
ρου· ἐν πάσαις ὁδοῖς σου γνώριζε αὐτήν· ἵνα ὀρθοτομῇ τὰς
vias tuas. ne sis prudẽs apud temetipꝫ: time ãt deũ
ὁδούς σου. μὴ ἴσθι φρόνιμος παρὰ σεαυτῷ, φοβοῦ δὲ τὸν θεὸν
ꝛ declina ab omni malo. tuc sanitas erit corpori
καὶ ἔκκλινε ἀπὸ παντὸς κακοῦ· τότε ἴασις ἔσται τῷ σώματί
tuo: ꝛ curatio ossibus tuis. honora dñz de tuis
σου, καὶ ἐπιμέλεια τοῖς ὀστέοις σου· τίμα τὸν κύριον ἀπὸ σῶν
iustis laborib⁹: ꝛ p̃mitias da ei de tuis fructib⁹ iusti-
δικαίων πόνων, καὶ ἀπάρχου αὐτῷ ἀπὸ σῶν καρπῶν δικαιο-
cie. vt impleanẽ horrea tua saturitate frumẽti.
σύνης· ἵνα πιμπλῶνται τὰ ταμιεῖα σου πλησμονῆς σίτου·
vino ãt torcularia tua redũdẽt. Fili ne puipẽdas disciplinã
οἴνῳ δὲ αἱ ληνοί σου ἐκβλύζωσιν. Υἱὲ μὴ ὀλιγώρει παιδείας
dñi: neq̃ deficias ab ipo correptus. quẽ.n. diligit dñs. corri-
κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος παι-
pit. verberat ãt omnẽ filiũ quẽ suscipit. Beatus
δεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. Μακάριος
homo q̃ iuenit sapiam: ꝛ mortalĩ q̃ nouit prudẽtiã. melius
ἄνθρωπος ὃς εὗρε σοφίαν, καὶ θνητὸς ὃς εἶδε φρόνησιν· κρεῖσσον
.n. eã mercari: q̃ auri ꝛ argenti thesauros:
γὰρ αὐτὴν ἐμπορεύεσθαι, ἢ χρυσίου καὶ ἀργυρίου θησαυρούς,
p̃ciosior ãt est lapidib⁹ p̃ciosis. omne ãt p̃ciosũ nõ
τιμιωτέρα δέ ἐστι λίθων πολυτελῶν· πᾶν δὲ τίμιον οὐκ
dignũ illa est: lõgitudo.n. vite ꝛ anni vite in dextera e-
ἄξιον αὐτῆς ἐστι· μῆκος γὰρ βίου καὶ ἔτη ζωῆς ἐν τῇ δεξιᾷ αὐ-
ius: in ãt sinistra illi⁹ diuitie ꝛ glia: ex o-
τῆς, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ αὐτῆς πλοῦτος καὶ δόξα, ἐκ τοῦ στόμα-
re eius pcedit iusticia legem ãt ꝛ miam in
τος αὐτοῦ ἐκπορεύεται δικαιοσύνη νόμον δὲ καὶ ἔλεον ἐπὶ
lingua fert. vie eius vie pulchre. ꝛ oẽs
γλώσσης φέρει· αἱ ὁδοὶ αὐτῆς ὁδοὶ καλαί· καὶ πᾶσαι αἱ
semite ei⁹ in pace. lignũ vite est oib⁹ apphendẽ-
τρίβοι αὐτῆς ἐν εἰρήνῃ· ξύλον ζωῆς ἐστι πᾶσι τοῖς ἀντεχο-
tibus eã: ꝛ firmatio in eã vt in do-
μένοις αὐτῆς, καὶ τοῖς ἐπερειδομένοις ἐπ' αὐτὴν ὡς ἐπὶ κύ-
minũ secura. De⁹ sapia fundauit terrã:
ριον ἀσφαλής. Ὁ θεὸς τῇ σοφίᾳ ἐθεμελίωσε τὴν γῆν,

parauit ãt celos in prudẽtia. In sensu ei⁹ abyssi
ἡτοίμασε δὲ οὐρανοὺς ἐν φρονήσει. Ἐν αἰσθήσει αὐτοῦ ἄβυσσοι
scissi sunt: nubes ãt distillarũt rores. Fili ne effluas:
ἐρράγησαν, νέφη δὲ ἐρρύησαν δρόσους. Υἱὲ μὴ παραρρυῇς,
custodi ãt meũ ꝯsiliũ ꝛ sentẽtiã: vt viuat aĩa tua:
τήρησον δὲ ἐμὴν βουλὴν καὶ ἔννοιαν, ἵνα ζήσῃ ἡ ψυχή σου,
ꝛ gratia sit circũ tuũ collum. Erit ãt sanitas carnib⁹
καὶ χάρις ᾖ περὶ σῷ τραχήλῳ. Ἔσται δὲ ἴασις ταῖς σαρξί
tuis: ꝛ cura tuis ossib⁹: vt ãbules confi-
σου, καὶ ἐπιμέλεια τοῖς σοῖς ὀστέοις, ἵνα πορεύῃ πεποι-
sus in pace omnes vias tuas: at pes tu⁹ nõ of-
θὼς ἐν εἰρήνῃ πάσας τὰς ὁδούς σου, ὁ δὲ πούς σου οὐ μὴ προ-
fendat. Si eni sederis: ĩtrepid⁹ eris. Si ãt dormieris sua-
σκόψῃ. Ἐὰν γὰρ κάθῃ, ἄφοβος ἔσῃ. Ἐὰν δὲ καθεύδῃς ἡ-
uiter sõntabis. Et nõ pauesces terrorẽ superuenientem:
δέως ὑπνώσεις. Καὶ οὐ φοβηθήσῃ πτόησιν ἐπελθοῦσαν,
neq̃ ĩpet⁹ ipioꝝ irruentes. Nã dñs erit in
οὐδὲ ὁρμὰς ἀσεβῶν ἐπερχομένας. Ὁ γὰρ κύριος ἔσται ἐπὶ
oibus vijs tuis: ꝛ firmabit tuũ pedẽ vt nõ quatiaris.
πασῶν ὁδῶν σου, καὶ ἐρείσει σὸν πόδα ἵνα μὴ σαλευθῇς.
Ne abstineas bñ facere idigẽti: qñ vtiq̃ possit man⁹ tua auxilia-
Μὴ ἀπόσχῃ εὖ ποιεῖν ἐνδεῆ, ἡνίκα ἂν ἔχῃ ἡ χείρ σου βοη-
ri. ne dicas reuertens redi: ꝛ cras dabo: potente
θεῖν. μὴ εἴπῃς ἐπανελθὼν ἐπάνηκε, καὶ αὔριον δώσω, δυνατοῦ
te exñte bñ facere. Nõ.n. nosti qd pariet dies seqũes.
σου ὄντος εὖ ποιεῖν. Οὐ γὰρ οἶδας τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα.
Ne moliaris in tuũ amicũ mala: ppe habitãtẽ ꝛ con-
Μὴ τέκταινε ἐπὶ σὸν φίλον κακά, παροικοῦντα καὶ πε-
fidẽtẽ in te. Ne diligas ĩimicitias ꝯtra hoĩem fru-
ποιθότα ἐπὶ σοί. Μὴ φιλεχθρήσῃς πρὸς ἄνθρωπον μά-
stra: ne in te faciat malũ. Ne acq̃ras maloꝝ
την, ἵνα μὴ εἰς σὲ ἐργάσηται κακόν. Μὴ κτήσῃ κακῶν
viroꝝ opprobria. Neq̃ emuleris vias eoꝝ. Impu-
ἀνδρῶν ὀνείδη. Μηδὲ ζηλώσῃς τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. Ἀκάθαρ-
rus .n. corã dño. ois iniquus. In ãt iustis
τος γὰρ ἔναντι κυρίου πᾶς παράνομος. Ἐν δὲ δικαίοις
nõ ꝯciliũ facit execratio dei in domib⁹ ipioꝝ: domos
οὐ συνεδριάζει κατάρα κυρίου ἐν οἴκοις ἀσεβῶν, ἐπαύ-
ãt iustoꝝ bñdicitur. Dñs superbis resi-
λεις δὲ δικαίων εὐλογοῦνται. Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντι-
stit: hũilibus ãt dat grãm. Glĩaꝫ sapiẽtes
τάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. Δόξαν σοφοὶ
hereditabũt: at impij exaltarũ ignominiã.
κληρονομήσουσιν, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ὕψωσαν ἀτιμίαν. Ca.4

Audite filij disciplinã patris: ꝛ attẽ-
Ἀκούσατε παῖδες παιδείαν πατρός, καὶ προ-
dite ad sciẽdũ cogitationẽ. Donũ eni bonũ tribuã vo-
σέχετε γνῶναι ἔννοιαν. Δῶρον γὰρ ἀγαθὸν δωροῦμαι ὑ-
bis: meũ s̃monẽ ne derelinquatis. Fili⁹.n. fui
μῖν, τὸν ἐμὸν λόγον μὴ ἐγκαταλίπητε. Υἱὸς γὰρ ἐγε-
ꝛ ego patri obediẽs: ꝛ dilectus in fa-
νόμην κἀγὼ πατρὶ ὑπήκοος, καὶ ἀγαπώμενος ἐν προ-
cie matris. Qui dicebãt ꝛ docebant me: firme-
σώπῳ μητρός. Οἳ ἔλεγον καὶ ἐδίδασκόν με, ἐρειδέ-
tur noster sermo in tuũ cor. Custodi p̃cep-
τω ὁ ἡμέτερος λόγος εἰς σὴν καρδίαν. Φύλασσε ἐντο-
pta: ne obliuiscaris. Posside sapiam posside ĩtellectũ: ne
λάς, μὴ ἐπιλάθῃ. Κτῆσαι σοφίαν κτῆσαι σύνεσιν, μὴ
obliuiscaris: neq̃ cõtemnas eloqũ mei oris: neq̃
ἐπιλάθῃ, μηδὲ παρίδῃς ῥῆσιν ἐμοῦ στόματος, μηδὲ
declines a verbis oris mei. Ne relinquas
ἐκκλίνῃς ἀπὸ ῥημάτων στόματός μου. Μὴ ἐγκαταλί-
eam ꝛ inherebit tibi. dilige eã ꝛ custo-
πῃς αὐτὴν καὶ ἀνθέξεταί σου. ἐράσθητι αὐτῆς καὶ τηρή-
diet te. Pricipiũ sapie: posside sapiam ꝛ in omni
σει σε. Ἀρχὴ σοφίας, κτῆσαι σοφίαν καὶ ἐν πάσῃ
possessiõe tua acq̃re intellectũ. Aggerib⁹ circũda illam:
κτήσει σου κτῆσαι σύνεσιν. Περιχαράκωσον αὐτήν,
ꝛ exaltabit te: honora eam: vt te ãplectatur. Vt
καὶ ὑψώσει σε, τίμησον αὐτήν, ἵνα σε περιλάβῃ. Ἵνα
det tuo capiti coronam grãrum:
δῷ τῇ σῇ κεφαλῇ στέφανον χαρίτων,

stabiliuit celos prudẽtia. Sapientia illius eruperunt abyssi & nubes rore concrescunt. Fili mi ne effluãt hec ab oculis tuis. Custodi legem meã & consilium meũ: & erit vita aĩe tue: & grã faucib⁹ tuis. Tũc ambulabis fiducialiter in via tua: & pes tuus non impinget. Si dormieris nõ timebis: quiesces & suauis erit somnus tuus. Ne paueas repentino terrore: & irruentes tibi ruinas impiorum. Dñs enim erit in latere tuo & custodiet pedẽ tuũ ne capiaris. Noli p̃hibere benefacere eũ qui põt. Si vales & ipse bene fac. Ne dicas amico tuo vade & reuertere & cras dabo tibi: cũ statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum: cuꝫ ille in te habeat fiduciã. Nõ cõtendas aduersus hominẽ frustra cũ ipse tibi nihil mali fecerit. Ne emuleris hominẽ iniustum nec imiteris vias ei⁹: qa abominatio est dñi ois illusor: & cuꝫ simplicib⁹ sermocinatio ei⁹. Egestas a dño in domo ĩpii: habitacula aũt iustorum benedicẽtur. Ipse deludet illusores: & mansuetis dabit gratiã. Gloriã sapientes possidebunt: stultorum exaltatio ignominia.

4.

Audite filii disciplinã patris & attẽdite vt sciatis prudentiã. Donũ bonũ tribuã vobis: legem meã ne derelinq̃tis. Nã & ego filius fui patris mei: tenell⁹ & vnigenit⁹ corã matre mea & docebat me atq̃ dicebat. Suscipiat ṽba mea cor tuũ: & custodi p̃cepta mea & viues. Posside sapientiã: posside prudentiã. Ne obliuiscaris: neq̃ declines a verbis oris mei. Ne dimittas eã & custodiet te: dilige eã & cõseruabit te. Principiũ sapiẽtie posside sapiam: & in oĩ possessione tua acquire prudẽtiã. Arripe illã & exaltabit te: & glorificaberis ab ea cũ eã fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta gratiarũ:

כונן שמים בתבונה: בדעתו תהומות נבקעו ושחקים ירעפו טל: בני אל ילזו מעיניך נצר תשיה ומזמה: ויהיו חיים לנפשך וחן לגרגרתיך: אז תלך לבטח דרכך ורגלך לא תגוף: אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך: אל תירא מפחד פתאם ומשאת רשעים כי תבא: כי יהוה יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד: אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידיך לעשות: אל תאמר לרעיך לך ושוב ומחר אתן ויש אתך: אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך: אל תרוב עם אדם חנם אם לא גמלך רעה: אל תקנא באיש חמס ואל תבחר בכל דרכיו: כי תועבת יהוה נלוז ואת ישרים סודו: מארת יהוה בבית רשע ונוה צדיקים יברך: אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן: כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון:

Cap.iiij.

שמעו בנים מוסר אב והקשיבו לדעת בינה: כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו: כי בן הייתי לאבי רך ויחיד לפני אמי: וירני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמר מצותי וחיה: קנה חכמה קנה בינה אל תשכח ואל תט מאמרי פי: אל תעזבה ותשמרך אהבה ותצרך: ראשית חכמה קנה חכמה ובכל קנינך קנה בינה: סלסלה ותרוממך תכבדך כי תחבקנה: תתן לראשך לוית חן

עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת תְּמַגְּנֶךָּ׃ שְׁמַע בְּנִי
וְקַח אֲמָרָי וְיִרְבּוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים׃
בְּדֶרֶךְ חָכְמָה הֹרֵתִיךָ הִדְרַכְתִּיךָ
בְּמַעְגְּלֵי יֹשֶׁר׃ בְּלֶכְתְּךָ לֹא יֵצַר
צַעֲדֶךָ וְאִם תָּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל׃
הַחֲזֵק בַּמּוּסָר אַל תֶּרֶף נִצְּרֶהָ כִּי
הִיא חַיֶּיךָ׃ בְּאֹרַח רְשָׁעִים אַל
תָּבֹא וְאַל תְּאַשֵּׁר בְּדֶרֶךְ רָעִים׃
פְּרָעֵהוּ אַל תַּעֲבָר בּוֹ שְׂטֵה מֵעָלָיו
וַעֲבוֹר׃ כִּי לֹא יִשְׁנוּ אִם לֹא יָרֵעוּ
וְנִגְזְלָה שְׁנָתָם אִם לֹא יַכְשִׁילוּ׃ כִּי
לָחֲמוּ לֶחֶם רֶשַׁע וְיֵין חֲמָסִים
יִשְׁתּוּ׃ וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר
נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם׃
דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ
בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ׃ בְּנִי לִדְבָרַי הַקְשִׁיבָה
לַאֲמָרַי הַט אָזְנֶךָ׃ אַל יַלִּיזוּ
מֵעֵינֶיךָ שָׁמְרֵם בְּתוֹךְ לְבָבֶךָ׃
כִּי חַיִּים הֵם לְמֹצְאֵיהֶם וּלְכָל
בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא׃ מִכָּל מִשְׁמָר נְצֹר
לִבֶּךָ כִּי מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים׃
הָסֵר מִמְּךָ עִקְּשׁוּת פֶּה וּלְזוּת
שְׂפָתַיִם הַרְחֵק מִמֶּךָּ׃ עֵינֶיךָ
לְנֹכַח יַבִּיטוּ וְעַפְעַפֶּיךָ יַיְשִׁרוּ
נֶגְדֶּךָ׃ פַּלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶךָ וְכָל
דְּרָכֶיךָ יִכֹּנוּ׃ אַל תֵּט יָמִין וּשְׂמֹאול
הָסֵר רַגְלְךָ מֵרָע׃

Cap. v.

בְּנִי לְחָכְמָתִי הַקְשִׁיבָה
לִתְבוּנָתִי הַט אָזְנֶךָ׃ לִשְׁמֹר מְזִמּוֹת
וְדַעַת שְׂפָתֶיךָ יִנְצֹרוּ׃ כִּי נֹפֶת
תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי זָרָה וְחָלָק מִשֶּׁמֶן
חִכָּהּ׃ וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה חַדָּה
כְּחֶרֶב פִּיּוֹת׃ רַגְלֶיהָ יֹרְדוֹת מָוֶת
שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמֹכוּ׃ אֹרַח חַיִּים
פֶּן תְּפַלֵּס נָעוּ מַעְגְּלֹתֶיהָ לֹא
תֵדָע׃ וְעַתָּה בָנִים שִׁמְעוּ לִי וְאַל

& corona inclyta proteget te. Audi fili mi & suscipe verba mea: vt multiplicentur tibi anni vite. Viam sapientie monstrabo tibi: & ducam te per semitas equitatis. quas cum ingressus fueris non arctabuntur gressus tui & currens non habebis offendiculum. Tene disciplinam: ne dimittas eam. Custodi illam: quia illa est vita tua. Ne delecteris in viis impiorum nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea nec transeas per illam: declina & desere eam. Non enim dormiunt nisi cum malefecerit: & non capitur somnus ab eis nisi supplantauerint. Comedunt panem impietatis & vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splendens: procedit & crescit vsque ad perfectam diem. Via impiorum tenebrosa: nesciunt vbi corruant. Fili mi ausculta sermones meos: & ad eloquia mea inclina aurem tuam. Ne recedant ab oculis tuis: custodi ea in medio cordis tui. Vita enim sunt inuenientibus ea & vniuerse carni sanitas. Omni custodia serua cor tuum: quia ex ipso vita procedit. Remoue a te os prauum: & detrahentia labia sint procul a te. Oculi tui recta videant: & palpebre tue precedant gressus tuos. Dirige semitas pedibus tuis: & omnes vie tue stabilientur. Ne declines ad dexteram: neque ad sinistram. Auerte pedem tuum a malo. 5.

Fili mi attende ad sapientiam meam: & prudentie mee inclina aurem tuam: vt custodias cogitationes: & disciplinam labia tua conseruent. Fauus enim distillans labia meretricis: & nitidius oleo guttur eius. Nouissima autem illius amara quasi absinthium: & lingua eius acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortem: & ad inferos gressus eius penetrant. Per semitam vite non ambulant: vagi sunt gressus eius & inuestigabiles. Nunc ergo fili mi audi me & ne

corona autem delitiarum protegat te. Audi fili & suscipe
στεφάνῳ δὲ τρυφῆς ὑπερασπίσῃ σε. Ἄκουε υἱὲ καὶ δέξαι
mea verba et multiplicabunt tibi anni vite tue. Ut
ἐμοὺς λόγους καὶ πληθυνθήσεταί σοι ἔτη ζωῆς σου. Ἵνα
tibi fiant multe vie vite. Uias enim sapientie mon
σοι γένωνται πολλαὶ ὁδοὶ βίου. Ὁδοὺς γὰρ σοφίας διδά
stro tibi: induco autem te orbitis rectis. Si enim ambulaueris
σκω σε, ἐμβιβάζω δέ σε τροχιαῖς ὀρθαῖς. Ἐὰν γὰρ πορεύῃ
non arctabuntur tui gressus: si autem cucurreris non
οὐ συγκλεισθήσεταί σου τὰ διαβήματα, ἐὰν δὲ τρέχῃς οὐ
laborabis. Tene meam disciplinam: ne dimittas: sed
κοπιάσεις. Ἐπιλαβοῦ ἐμῆς παιδείας, μὴ ἀφῇς, ἀλλὰ
custodi eam tibiipsi in vitam tuam. vias impiorum ne
φύλαξον αὐτὴν σεαυτῷ εἰς ζωήν σου. Ὁδοὺς ἀσεβῶν μὴ
ingrediaris: neque emuleris vias iniquorum. In quocunque lo
ἐπέλθῃς, μηδὲ ζηλώσεις ὁδοὺς παρανόμων. Ἐν ᾧ ἂν τό
co castrametati fuerint: ne ingrediaris illuc. declina ab e
πῳ στρατοπεδεύσωσι, μὴ ἐπέλθῃς ἐκεῖ. ἔκκλινον ἀπ᾽ αὐ
is & recede. Neque enim dormient: si non
τῶν καὶ παράλλαξον. Οὐ γὰρ μὴ ὑπνώσωσιν, ἐὰν μὴ
malefecerint: tollitur somnus ab eis & non dormiunt.
κακοποιήσωσιν, ἀφῄρηται ὕπνος ἀπ᾽ αὐτῶν καὶ οὐ κοιμῶνται.
Hi enim comedunt panes impietatis: vino autem iniquo
Οἵδε γὰρ σιτοῦνται σῖτα ἀσεβείας, οἴνῳ δὲ παρανόμῳ
inebriantur. at vie iustorum tanquam lux splen
μεθύσκονται. Αἱ δὲ ὁδοὶ τῶν δικαίων ὁμοίως φωτὶ λάμπου
dent: precedunt & lucent: vsque dum dirigat
σι, προπορεύονται καὶ φωτίζουσιν, ἕως ἂν κατορθώσῃ ἡ
dies. At vie impiorum tenebrose. non sciunt
ἡμέρα. Αἱ δὲ ὁδοὶ τῶν ἀσεβῶν σκοτειναί. οὐκ οἴδασι
in quo offendunt. Fili meo verbo attende:
ἐν τίνι πῶς προσκόπτουσιν. Υἱὲ ἐμῇ ῥήσει πρόσεχε,
at meis sermonibus adiice tuam aurem. Ne
τοῖς δὲ ἐμοῖς λόγοις παράβαλλε σὸν οὖς. Ὅπως μὴ
relinquant te fontes tui. Custodi eos in tuo cor
ἐκλίπωσί σε αἱ πηγαί σου. Φύλασσε αὐτὰς ἐν σῇ καρ
de. Uita enim est omnibus inuenientibus eos: & vni
δίᾳ. Ζωὴ γάρ ἐστι πᾶσι τοῖς εὑρίσκουσιν αὐτάς, καὶ πά
uerse carni sanitas. Omni custodia sua tuum cor. ex
σῃ σαρκὶ ἴασις. Πάσῃ φυλακῇ τήρει σὴν καρδίαν, ἐκ
namque his exitus vite. Remoue a teipso peruersum os:
γὰρ τούτων ἔξοδοι ζωῆς. Περίελε σεαυτοῦ σκολιὸν στόμα,
& iniusta labia longe a te repelle. Oculi
καὶ ἄδικα χείλη μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἄπωσαι. Οἱ ὀφθαλ
tui recta videant: at palpebre tue annuant
μοί σου ὀρθὰ βλεπέτωσαν, τὰ δὲ βλέφαρά σου νευέτω
iusta. Rectas semitas fac tuis pedibus: & vias
δίκαια. Ὀρθὰς τροχιὰς ποίει σοῖς ποσί, καὶ τὰς ὁδούς
tuas dirige. Ne declines ad dexteram neque ad sinistram
σου κατεύθυνε. Μὴ ἐκκλίνῃς εἰς τὰ δεξιά, μηδὲ εἰς τὰ ἀριστερά,
auerte autem tuum pedem a via mala. Uias enim que a dextris
ἀπόστρεψον δὲ σὸν πόδα ἀπὸ ὁδοῦ κακῆς. Ὁδοὺς γὰρ τὰς ἐκ δεξιῶν
nouit deus: peruerse autem sunt que a sinistris. Ipse autem rectas fa
οἶδεν ὁ θεός, διεστραμμέναι δέ εἰσιν αἱ ἐξ ἀριστερῶν. Αὐτὸς δὲ ὀρθὰς ποι
ciet semitas tuas: at itinera tua in pace producet.
ήσει τὰς τροχιάς σου, τὰς δὲ πορείας σου ἐν εἰρήνῃ προάξει. Ca.5.

Fili mee sapientie attende: meis autem sermonibus adiice tuam aurem.
Υἱὲ ἐμῇ σοφίᾳ πρόσεχε, ἐμοῖς δὲ λόγοις παράβαλλε σὸν οὖς,
Ut custodias cogitationem bonam: sensum autem meorum labiorum precipio
Ἵνα φυλάξῃς ἔννοιαν ἀγαθήν, αἴσθησιν δὲ ἐμῶν χειλέων ἐντέλλομαί
tibi. Ne attendas praue mulieri: mel enim distillat a labiis
σοι. Μὴ πρόσεχε φαύλῃ γυναικί, μέλι γὰρ ἀποστάζει ἀπὸ χειλέων
mulieris meretricis: que ad tempus impinguat tuum guttur. postea tamen
γυναικὸς πόρνης, ἣ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάρυγγα. Ὕστερον μέν
men amarius felle inuenies: & acutum plusquam ensem
τοι πικρότερον χολῆς εὑρήσεις, καὶ ἠκονημένον μᾶλλον μαχαίρας
ancipitem. Nam insipientie pedes deducunt vtentes e
διστόμου. Τῆς γὰρ ἀφροσύνης οἱ πόδες κατάγουσι τοὺς χρωμένους αὐ
a cum morte in infernum. At plante eius non firmantur: peri
τῇ μετὰ θανάτου εἰς τὸν ᾅδην. Τὰ δὲ ἴχνη αὐτῆς οὐκ ἐρείδεται, σφαλ
culose autem semite eius & non cognoscibiles. Nunc igitur fili audi me & ne
ραὶ δὲ αἱ τροχιαὶ αὐτῆς καὶ οὐκ εὔγνωστα. Νῦν οὖν υἱὲ ἄκουέ μου καὶ μή

irritos facias meos sermones. Longe fac ab e
ἀκύρους ποιήσῃς ἐμοὺς λόγους. Μακρὰν ποίησον ἀπ᾽ αὐ
a tuam viam: ne appropinques ad fores domorum eius. Ne
τῆς σὴν ὁδόν, μὴ ἐγγίσῃς πρὸς θύραις οἴκων αὐτῆς. Ἵνα μὴ
prohicias aliis vitam tuam: & tuam vitam crudelibus. Ne
πρόῃ ἄλλοις ζωήν σου, καὶ σὸν βίον ἀνελεήμοσι. Ἵνα μὴ
impleantur extranei tuis viribus: at tui labores in domos
πλησθῶσιν ἀλλότριοι σῆς ἰσχύος, οἱ δὲ σοὶ πόνοι εἰς οἴκους
alienas ingrediantur. Et peniteas in nouissimis:
ἀλλοτρίους εἰσέλθωσι. Καὶ μεταμεληθήσῃ ἐπ᾽ ἐσχάτων, ἡ
quando conterantur carnes corporis tui. Et dices quomodo
νίκα ἂν κατατριβῶσι σάρκες σώματός σου. Καὶ ἐρεῖς πῶς
odio habui disciplinam: & increpationes declinauit cor meum.
ἐμίσησα παιδείαν, καὶ ἐλέγχους ἐξέκλινεν ἡ καρδία μου.
Non audiui vocem corripientis me & docentis me:
Οὐκ ἤκουον φωνὴν παιδεύοντός με καὶ διδάσκοντός με,
neque adieci aurem meam. Pene fui in om
οὐδὲ παρέβαλλον τὸ οὖς μου. Παρ᾽ ὀλίγον ἐγενόμην ἐν παν
ni malo: in medio ecclesie & synagoge. Fili bibe a
τὶ κακῷ, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας καὶ συναγωγῆς. Υἱὲ πῖνε ὕ
quas de tuis vasis: & de tuis puteis fontis.
δατα ἀπὸ σῶν ἀγγείων, καὶ ἀπὸ σῶν φρεάτων πηγῆς.
Effundantur tibi aque ex tuo fonte: in autem tuas
Ὑπερεκχείσθω σοι τὰ ὕδατα ἐκ τῆς σῆς πηγῆς, εἰς δὲ σὰς
plateas transeant tue aque. Sint tibi soli
πλατείας διαπορευέσθω τὰ σὰ ὕδατα. Ἔστω σοι μόνῳ
existentia: & nullus alienus particeps sit tui. Fons
ὑπάρχοντα, καὶ μηδεὶς ἀλλότριος μετασχέτω σοι. Ἡ πη
tue aque sit tibi proprius: & congratulare cum
γή σου τοῦ ὕδατος ἔστω σοι ἰδία, καὶ συνευφραίνου μετὰ
muliere que ab adolescentia tua. Ceruus amicitie & pullus gra
γυναικὸς τῆς ἐκ νεότητός σου. Ἔλαφος φιλίας καὶ πῶλος
tiarum conuersetur tecum: at propria precedat te & si
σῶν χαρίτων ὁμιλείτω σοι, ἡ δὲ ἰδία ἡγείσθω σου καὶ συ
mul sit tibi in omni tempore: in enim eius amicitia circum
νέστω σοι ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν γὰρ τῇ ταύτης φιλίᾳ συμπεριφε
ductus multiplicabilis eris. Ne multus sis in alie
ρόμενος πολλοστὸς ἔσῃ. Μὴ πολὺς ἴσθι πρὸς ἀλλοτρί
nam: neque contineatis vlnis non proprie. coram enim sunt
αν, μηδὲ συνέχου ἀγκάλαις τῆς μὴ ἰδίας. ἐνώπιον γάρ εἰσι
dei oculis vie hominis: in autem omnes
τῶν τοῦ θεοῦ ὀφθαλμῶν ὁδοὶ ἀνδρός, εἰς δὲ πάσας τὰς τρο
bitas eius speculatur. Iniquitates virum capiunt: cate
χιὰς αὐτοῦ σκοπεύει. Παρανομίαι ἄνδρα ἀγρεύουσι, σει
nis autem suorum ipsius peccatorum vnusquisque constringitur. Ille mo
ραῖς δὲ τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται. Οὗτος τε
ritur cum imperitis: ex autem multitudine sue vio
λευτᾷ μετὰ ἀπαιδεύτων, ἐκ δὲ πλήθους τῆς ἑαυτοῦ βιό
lentie deiectus est: & periit propter insipientiam.
τητος ἐξερρίφη, καὶ ἀπώλετο δι᾽ ἀφροσύνην. Ca.6.

Fili si spoponderis pro tuo amico: trades tuam manum
Υἱὲ ἐὰν ἐγγυήσῃ σὸν φίλον, παραδώσεις σὴν χεῖρα
inimico. Laqueus enim fortis viro propria labia: & capi
ἐχθρῷ. Παγὶς γὰρ ἰσχυρὰ ἀνδρὶ τὰ ἴδια χείλη, καὶ ἁλίσκε
tur verbis proprii oris. Fac fili que ego tibi precipio:
ται ῥήμασιν ἰδίου στόματος. Ποίει υἱὲ ἃ ἐγώ σοι ἐντέλλομαι,
& liberare. venis enim in manus malorum propter tuum amicum: sis non
καὶ σῴζου. ἥκεις γὰρ εἰς χεῖρας κακῶν διὰ σὸν φίλον, ἴσθι μὴ
deficiens: incita autem & amicum tuum pro quo spopondisti.
ἐκλυόμενος, παρόξυνε δὲ καὶ τὸν φίλον σου ὃν ἐνεγγυήσω.
Ne dederis somnum tuis oculis: neque dormites tuis palpe
Μὴ δῷς ὕπνον σοῖς ὄμμασι, μηδὲ ἐπινυστάξῃς σοῖς βλεφά
bris vt salueris tanquam damula ex laqueis: & tanquam auis ex re
ροις ἵνα σώζῃ ὥσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων, καὶ ὥσπερ ὄρνεον ἐκ πα
ti. Uade ad formicam o piger: & imitare videns
γίδος. Ἴθι πρὸς τὸν μύρμηκα ὦ ὀκνηρέ, καὶ ζήλωσον ἰδὼν
vias eius: & sis illa sapientior. Illa enim a
τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ γενοῦ ἐκείνου σοφώτερος. Ἐκεῖνος γὰρ γε
gricolationem non existente ipsi: neque cogentem habens:
ωργίου μὴ ὑπάρχοντος αὐτῷ, μηδὲ τὸν ἀναγκάζοντα ἔχων,
neque sub domino existens: parat messe cibum mul
μηδὲ ὑπὸ δεσπότην ὤν, ἑτοιμάζεται θέρους τὴν τροφὴν πολ

recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam: & ne appropinques foribus domus eius. Ne des alienis honorem tuum: & annos tuos crudeli. Ne forte impleantur extranei viribus tuis: & labores tui sint in domo aliena. Et gemas in nouissimis: quando consumpseris carnes tuas & corpus tuum. & dicas. Cur detestatus sum disciplinam & increpationibus non acquieuit cor meum: Nec audiui vocem docentium me: & magistris non inclinaui aurem meam. Pene fui in omni malo: in medio ecclesie et synagoge. Bibe aquam de cisterna tua: & flueta putei tui. Deriuentur fontes tui foras: & in plateis aquas tuas diuide. Habeto eas solus: nec sint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta: & letare cum muliere adolescentie tue. Cerua charissima & gratissimus hinnulus. Vbera eius inebrient te in omni tempore: & in amore eius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena: & foueris in sinu alterius? Respicit dominus vias hominis & omnes gressus eius considerat. Iniquitates sue capiunt impium: & funibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur: quia non habuit disciplinam & in multitudine stultitie sue decipietur. 6.

Fili mi si spoponderis pro amico tuo: defixisti apud extraneum manum tuam. Illaqueatus es verbis oris tui & captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico fili mi & temetipsum libera: quia incidisti in manum proximi tui. Discurre: festina: suscita amicum tuum. Ne dederis somnum oculis tuis: nec dormitent palpebre tue. Eruere quasi damula de manu: & quasi auis de manu aucupis. Vade ad formicam o piger: & considera vias eius & disce sapientiam. Que cum non habeat ducem nec preceptorem nec principem parat in estate cibum sibi: & congregat in messe quod comedat. Vsquequo piger dormies? Quando consurges de somno tuo? Paululum dormies

תָּסוּרוּ מֵאִמְרֵי פִי׃ הַרְחֵק מֵעָלֶיהָ
דַרְכֶּךָ וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ׃
פֶּן תִּתֵּן לַאֲחֵרִים הוֹדֶךָ וּשְׁנֹתֶיךָ
לְאַכְזָרִי׃ פֶּן יִשְׂבְּעוּ זָרִים כֹּחֶךָ
וַעֲצָבֶיךָ בְּבֵית נָכְרִי׃ וְנָהַמְתָּ
בְאַחֲרִיתֶךָ בִּכְלוֹת בְּשָׂרְךָ וּשְׁאֵרֶךָ׃
וְאָמַרְתָּ אֵיךְ שָׂנֵאתִי מוּסָר וְתוֹכַחַת
נָאַץ לִבִּי׃ וְלֹא שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל
מוֹרָי וְלִמְלַמְּדַי לֹא הִטִּיתִי אָזְנִי׃
כִּמְעַט הָיִיתִי בְכָל רָע בְּתוֹךְ קָהָל
וְעֵדָה׃ שְׁתֵה מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְנֹזְלִים
מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ׃ יָפוּצוּ מַעְיְנֹתֶיךָ
חוּצָה בָּרְחֹבוֹת פַּלְגֵי מָיִם׃ יִהְיוּ
לְךָ לְבַדֶּךָ וְאֵין לְזָרִים אִתָּךְ׃ יְהִי
מְקוֹרְךָ בָרוּךְ וּשְׂמַח מֵאֵשֶׁת
נְעוּרֶךָ׃ אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת
חֵן דַּדֶּיהָ יְרַוֻּךָ בְכָל עֵת בְּאַהֲבָתָהּ
תִּשְׁגֶּה תָמִיד׃ וְלָמָּה תִשְׁגֶּה בְנִי
בְזָרָה וּתְחַבֵּק חֵק נָכְרִיָּה׃ כִּי נֹכַח
עֵינֵי יְהוָה דַּרְכֵי אִישׁ וְכָל מַעְגְּלֹתָיו
מְפַלֵּס׃ עֲוֺנוֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ אֶת הָרָשָׁע
וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ׃ הוּא יָמוּת
בְּאֵין מוּסָר וּבְרֹב אִוַּלְתּוֹ יִשְׁגֶּה׃

Cap. vi.

בְּנִי אִם עָרַבְתָּ לְרֵעֶךָ
תָּקַעְתָּ לַזָּר כַּפֶּיךָ׃ נוֹקַשְׁתָּ בְאִמְרֵי
פִיךָ נִלְכַּדְתָּ בְּאִמְרֵי פִיךָ׃ עֲשֵׂה
זֹאת אֵפוֹא בְּנִי וְהִנָּצֵל כִּי בָאתָ
בְכַף רֵעֶךָ לֵךְ הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ׃
אַל תִּתֵּן שֵׁנָה לְעֵינֶיךָ וּתְנוּמָה
לְעַפְעַפֶּיךָ׃ הִנָּצֵל כִּצְבִי מִיָּד
וּכְצִפּוֹר מִיַּד יָקוּשׁ׃ לֵךְ אֶל נְמָלָה
עָצֵל רְאֵה דְרָכֶיהָ וַחֲכָם׃ אֲשֶׁר
אֵין לָהּ קָצִין שֹׁטֵר וּמֹשֵׁל׃
תָּכִין בַּקַּיִץ לַחְמָהּ אָגְרָה בַקָּצִיר
מַאֲכָלָהּ׃ עַד מָתַי עָצֵל תִּשְׁכָּב
מָתַי תָּקוּם מִשְּׁנָתֶךָ׃ מְעַט שֵׁנוֹת

מעט תנומות מעט חבק ידים
לשכב: ובא כמהלך ראשך
ומחסרך כאיש מגן: אדם בליעל
איש און הולך עקשות פה:
קרץ בעינו מלל ברגלו מרה
באצבעתיו: תהפכות בלבו חרש
רע בכל עת מדינים ישלח: על
כן פתאם יבוא אידו פתע ישבר
ואין מרפא: שש הנה שנא יהוה
ושבע תועבות נפשו: עינים רמות
לשון שקר וידים שפכות דם
נקי: לב חרש מחשבות און
רגלים ממהרות לרוץ לרעה:
יפיח כזבים עד שקר ומשלח
מדנים בין אחים: נצר בני מצות
אביך ואל תטש תורת אמך:
קשרם על לבך תמיד ענדם על
גרגרתך: בהתהלכך תנחה אתך
בשכבך תשמר עליך והקיצות
היא תשיחך: כי נר מצוה ותורה
אור ודרך חיים תוכחות מוסר:
לשמרך מאשת רע מחלקת
לשון נכריה: אל תחמד יפיה
בלבבך ואל תקחך בעפעפיה: כי
בעד אשה זונה עד ככר לחם
ואשת איש נפש יקרה תצוד:
היחתה איש אש בחיקו ובגדיו
לא תשרפנה: אם יהלך איש על
הגחלים ורגליו לא תכוינה: כן
הבא אל אשת רעהו לא ינקה
כל הנגע בה: לא יבוזו לגנב כי
יגנוב למלא נפשו כי ירעב:
ונמצא ישלם שבעתים את כל
הון ביתו יתן: נאף אשה חסר לב
משחית נפשו הוא יעשנה: נגע
וקלון ימצא וחרפתו לא תמחה:

paululũ dormitabis paululũ cõseres manus tuas vt dormias: & veniet tibi quasi viator egestas: & paupies quasi vir armatus. Homo apostata vir inutilis graditur ore peruerso: annuit oculis: terit pede: digito loquitur: prauo corde machinatur malum: & omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo veniet pditio sua & subito conteretur nec habebit vltra medicinã. Sex sũt q̃ odit dñs & septimũ detestatur aĩa eius. Oculos sublimes: linguam mendacẽ: manus effundentes innoxiũ sanguinẽ: cor machinãs cogitationes pessimas pedes veloces ad currendũ in malum: pferentẽ mẽdacia testẽ fallacẽ: & eũ qui seminat inter fratres discordias. Cõserua fili mi pcepta patris tui & ne dimittas legem matris tue. Liga ea iugiter in corde tuo: & circunda gutturi tuo. Cũ ambulaueris gradiãtur tecũ: cũ dormieris custodiant te: & euigilans loq̃re cũ eis. Quia mandatum lucerna est & lex lux: & via vite increpatio discipline vt custodiant te a muliere mala & a blanda lingua extranee. Non cõcupiscat pulchritudinem eius cor tuũ: ne capiaris nutibus illius. Precium enĩ scorti vix est vnius panis: mulier autem viri preciosam animam capit. Nunq̃d potest hõ abscõdere ignẽ in sinu suo vt vestimẽta illiꝰ nõ ardeãt: aut ambulare super prunas vt non plante comburantur eius? Sic qui igreditur ad mulierẽ pximi sui nõ erit mũdus cũ tetigerit eam. Nõ grandis est culpa cũ qs furatꝰ fuerit: furatur enĩ vt esurientẽ ipleat aĩam. Deprehẽsus quoq; reddet septuplum & omnẽ substãtiã domꝰ sue tradet. Qui aũt adulter ẽ ppter inopiã cordis pdet aĩaꝫ suã. Turpitudinẽ & ignominiã cõgregat sibi & opprobriũ illiꝰ nõ delebitur.

tumq; in tpe messis facit cõgregationẽ. Usq; quo piger
λὴν τε ἐν τῷ ἀμητῷ ποιεῖται τὴν παράθεσιν. Ἕως τίνος ὀκνηρὲ
iaces? qñ aũt e somno excitaberis? Paulũ quidẽ dor-
κατάκεισαι; πότε δὲ ἐξ ὕπνου ἐγερθήσῃ; Ὀλίγον μὲν ὑπνοῖς,
mis: paulũ aũt sedes: parũ aũt dormitas: paulũ aũt suffarci
ὀλίγον δὲ κάθησαι, μικρὸν δὲ νυστάζεις, ὀλίγον δὲ ἐναγκαλί-
nas manibꝰ pectora. Postea adest tibi sicut malꝰ via-
ζῃ χερσὶ στήθη. Εἶτ' ἐμπαραγίνεταί σοι ὥσπερ κακὸς ὁδοιπό-
tor paupertas: ⁊ egestas tanq̃ bonꝰ cursor. Uir insi-
ρος ἡ πενία, καὶ ἡ ἔνδεια ὥσπερ ἀγαθὸς δρομεύς. Ἀνὴρ ἄ-
piẽs ⁊ iniquus ãbulabit vias nõ bonas. At
φρων καὶ παράνομος πορεύσεται ὁδοὺς οὐκ ἀγαθάς. Ὁ δ'
ipe ãnuit oculo: significat aũt pede: docet aũt nuti-
αὐτὸς ἐννεύει ὀφθαλμῷ, σημαίνει δὲ ποδί, διδάσκει δὲ νεύμα-
bꝰ digito. Peruersũ aũt cor machinatur mala:
σι δακτύλων. Διεστραμμένη δὲ καρδία τεκταίνεται κακά,
in omni tpe talis turbatiões cõstituit ciuitati. Propt
ἐν παντὶ καιρῷ ὁ τοιοῦτος ταραχὰς συνίστησι πόλει. Διὰ τοῦτο
hoc extẽplo venit pditio eiꝰ: incisio ⁊ contritio
ἐξαπίνης ἔρχεται ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ, διακοπὴ καὶ συντριβὴ
imedicabil. Quia gaudet oibꝰ q̃ odio hẽt dñs: conteritur
ἀνίατος. Ὅτι χαίρει πᾶσιν οἷς μισεῖ ὁ κύριος, συντρίβεται
aũt ppter ipuritatẽ aĩe. Oculus pcellosi lingua iniusta:
δὲ δι' ἀκαθαρσίαν ψυχῆς. Ὀφθαλμὸς ὑβριστοῦ, γλῶσσα ἄδικος,
manꝰ effũdẽtes sãguinẽ iustum. Et cor machinãs
χεῖρες ἐκχέουσαι αἷμα δίκαιον. Καὶ καρδία τεκταινομένη
cogitationes malas ⁊ pedes festinantes malefacere.
λογισμοὺς κακοὺς καὶ πόδες ἐπισπεύδοντες κακοποιεῖν.
Exurit mẽdacẽ testis iniustus: ⁊ immittit iudicia p
Ἐκκαίει ψευδῆ μάρτυς ἄδικος, καὶ ἐπιπέμπει κρίσεις ἀνὰ
mediũ fratrum. Fili serua leges pris tui: ⁊ ne repel
μέσον ἀδελφῶν. Υἱέ, φύλασσε νόμους πατρός σου, καὶ μὴ ἀπώ-
las statuta mris tue. Liga aũt ea in tua aĩa iu-
σῃ θεσμοὺς μητρός σου. Ἄφαψαι δὲ αὐτοὺς ἐπὶ σῇ ψυχῇ διὰ
giter: ⁊ circũda circũ tuũ collum. Quã vtiq; de-
παντός, καὶ ἐγκλοίωσαι περὶ σῷ τραχήλῳ. Ἡνίκα ἂν περι-
ãbulaueris adduc ipam: ⁊ tecũ sit. qñ aũt vtiq; dormie-
πατῇς, ἐπάγου αὐτήν, καὶ μετὰ σοῦ ἔστω. Ὡς δ' ἂν καθεύ-
ris custodiat te: vt excitato colloq̃t tibi. Quia lu-
δῃς, φυλασσέτω σε, ἵνα ἐγειρομένῳ συλλαλῇ σοι. Ὅτι λύ-
cerna mãdatũ legis ⁊ lux ⁊ via vite ⁊ icrepatio ⁊ disci-
χνος ἐντολὴ νόμου καὶ φῶς, καὶ ὁδὸς ζωῆς καὶ ἔλεγχος καὶ παι-
plia. Ad custodiendũ te a muliere nupta ⁊ a
δεία. Τοῦ διαφυλάσσειν σε ἀπὸ γυναικὸς ὑπάνδρου καὶ ἀπὸ
calũniatiõe lingue extranee. Fili ne te vicerit pulchritudis dsi-
διαβολῆς γλώσσης ἀλλοτρίας. Υἱέ, μή σε νικήσῃ κάλλους ἐπι-
deriũ: neq; capiaris tuis oculis: neq; rapiaris
θυμία, μηδὲ ἀγρευθῇς σοῖς ὀφθαλμοῖς, μηδὲ συναρπασθῇς
ab eius palpebris. Preciũ.n. scorti quãtũ ⁊ vniꝰ pa-
ἀπὸ τῶν αὐτῆς βλεφάρων. Τιμὴ γὰρ πόρνης ὅση καὶ ἑνὸς ἄρ-
nis: mulier aũt viror pciosas aĩas capit. Alligabit aliqs
του, γυνὴ δὲ ἀνδρῶν τιμίας ψυχὰς ἀγρεύει. Ἀποδήσει τις
ignẽ in sinu: at vestimẽta nõ cõburet? Aliq̃s ambula-
πῦρ ἐν κόλπῳ, τὰ δὲ ἱμάτια οὐ κατακαύσει; Ἢ περιπα-
bit aliqs sup carbones ignis: at pedes nõ cõbu-
τήσει τις ἐπ' ἀνθράκων πυρός, τοὺς δὲ πόδας οὐ κατακαύ-
ret? Sic q̃ igredit ad mulierẽ nuptam nõ inno-
σει; Οὕτως ὁ εἰσελθὼν πρὸς γυναῖκα ὕπανδρον οὐκ ἀθω-
cens erit: neq; ois tangẽs eam. Nõ mirum si
ωθήσεται, οὐδὲ πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς. Οὐ θαυμαστὸν ἐὰν
capiat aliqs q̃ furat: furatur eni vt ipleat aĩam esu-
ἁλῷ τις κλέπτων, κλέπτει γὰρ ἵνα ἐμπλήσῃ ψυχὴν πει-
rientẽ. Si aũt capiat soluet septupla: ⁊ om-
νῶσαν. Ἐὰν δὲ ἁλῷ ἀποτίσει ἑπταπλάσια, καὶ πάν-
nia q̃ sunt eius dans liberabit se. At
τα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ δοὺς ῥύσεται ἑαυτόν. Ὁ δὲ
mechus ppter iopiã mẽtiũ pditionẽ aĩe sue
μοιχὸς δι' ἔνδειαν φρενῶν ἀπώλειαν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ
acquirit. Dolores q; ⁊ ignominias suffert:
περιποιεῖται. Ὀδύνας τε καὶ ἀτιμίας ὑποφέρει, τὸ
at opprobriũ illiꝰ non delebitur
δὲ ὄνειδος αὐτοῦ οὐκ ἐξαλειφθήσεται

in seculũ. Plenꝰ .n. zelo aius viri eius nõ parcet
εἰς τὸν αἰῶνα. Μεστὸς γὰρ ζήλου θυμὸς ἀνδρὸς αὐτῆς οὐ φείσε-
in die iudicij. Non cõmutabit ulla redẽptio-
ται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Οὐκ ἀνταλλάξεται οὐδενὸς λύτρου
ne inimicitiã: neq; dissoluet multis donis.
τὴν ἔχθραν, οὐδὲ μὴ διαλυθῇ πολλῶν δώρων. Ca.7.

Fili custodi meos sermões: at mea pcepta re-
Υἱέ, φύλασσε ἐμοὺς λόγους, τὰς δὲ ἐμὰς ἐντολὰς κρύ-
cõde apud teipm. Fili hõra dñm: ⁊ valebis:
ψον παρὰ σεαυτῷ. Υἱέ, τίμα τὸν κύριον, καὶ ἰσχύσεις,
preter aũt eum ne timeas aliũ. Serua mea mãdata:
πλὴν δὲ αὐτοῦ μὴ φοβοῦ ἄλλον. Φύλαξον ἐμὰς ἐντολάς,
⁊ viues. at meos sermões tanq̃ pupillas oculor.
καὶ βιώσεις. τοὺς δὲ ἐμοὺς λόγους ὥσπερ κόρας ὀμμάτων.
Circũpõe eos tuis digitis: inscribe aũt in
Περίθου αὐτοὺς σοῖς δακτύλοις, ἐπίγραψον δὲ ἐπὶ τὸ
latitudine cordis tui. Dic sapiãm tuã soro-
πλάτος τῆς καρδίας σου. Εἶπον τὴν σοφίαν σὴν ἀδελ-
rem esse: at prudentiã notam acquire tibi ip-
φὴν εἶναι, τὴν δὲ φρόνησιν γνώριμον περιποίησαι σεαυ-
si. Ut te custodiat a muliere extranea ⁊ ma-
τῷ. Ἵνα σε τηρήσῃ ἀπὸ γυναικὸς ἀλλοτρίας καὶ πονη-
la: si te sermõibꝰ q̃ ad grãm inuaserit. Ab
ρᾶς, ἐάν σε λόγοις τοῖς πρὸς χάριν ἐμβάλληται. Ἀπὸ
.n. ianua e domo eius in plateas inclina-
γὰρ θυρίδος ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς εἰς τὰς πλατείας παρα-
ta Quẽ vtiq; viderit stultor filior iuuenẽ idi-
κύπτουσα. Ὃν ἂν ἴδῃ τῶν ἀφρόνων τέκνων νεανίαν ἐν-
gẽtẽ mẽte. Transeuntem in ãgulo in trãsitibꝰ do-
δεῆ φρενῶν. Παραπορευόμενον ἐν γωνίᾳ ἐν διόδοις οἴ-
mor eius ⁊ loquentẽ. In tenebris vespertinis: qñ vtiq;
κων αὐτῆς καὶ λαλοῦντα. Ἐν σκότει ἑσπερινῷ, ἡνίκα ἂν
silentiũ noctu: nũ fuerit ⁊ caliginosũ. At mulier occurrit
ἡσυχία νυκτερινὴ ᾖ καὶ γνοφώδης. Ἡ δὲ γυνὴ συναντᾷ
illi speciẽ hñs meretriciã: q̃ facit iuuenũ volare
αὐτῷ εἶδος ἔχουσα πορνικόν, ἣ ποιεῖ νέων ἐξίπτασθαι
corda. Euolata aũt est ⁊ luxuriosa. in domo aũt
καρδίας. Ἀνεπτερωμένη δέ ἐστι καὶ ἄσωτος. ἐν οἴκῳ δὲ
nõ quiescunt pedes eius. Tẽpore .n. quodã extra
οὐχ ἡσυχάζουσιν οἱ πόδες αὐτῆς. Χρόνον γάρ τινα ἔξω
circũuertit: tpe aũt in plateis per omnẽ angulũ insi-
ῥέμβεται, χρόνον δὲ ἐν πλατείαις παρὰ πᾶσαν γωνίαν ἐνε-
diatur. Postea apphendens osculata ẽ illũ: procaci
δρεύει. Εἶτα ἐπιλαμβανομένη ἐφίλησεν αὐτόν, ἀναιδεῖ
aũt vultu alloquitur eum. Uictima pacifica mihi est:
δὲ προσώπῳ προσεῖπεν αὐτῷ. Θυσία εἰρηνική μοι ἐστί,
hodie reddo vota mea: Causa huius egres-
σήμερον ἀποδίδωμι τὰς εὐχάς μου. Ἕνεκα τούτου ἐξῆλ-
sa sũ in occursum tuũ: desiderãs tuã faciem: rep-
θον εἰς συνάντησίν σου, ποθοῦσα τὸ σὸν πρόσωπον, εὕ-
peri te. Funibꝰ tetendi lectulũ meũ: tapetibus
ρηκά σε. Κειρίαις τέτακα τὴν κλίνην μου, ἀμφιτάποις
straui egypti. Aspersi cubile meũ cro-
δὲ ἔστρωκα τοῖς ἀπ' Αἰγύπτου. Διέρραγκα τὴν κοίτην μου κρό-
co aũt domũ meã cinnamomo. Ueni ⁊ fruamur
κῳ, τὸν δὲ οἶκόν μου κινναμώμῳ. Ἐλθὲ καὶ ἀπολαύσωμεν
amicitia vsq; ad aurorã: veni ⁊ inuoluamur amore.
φιλίας ἕως ὄρθρου, δεῦρο καὶ ἐγκυλισθῶμεν ἔρωτι.
Non.n. adest vir meꝰ in domo: abijt viam
Οὐ γὰρ πάρεστιν ὁ ἀνήρ μου ἐν οἴκῳ, πεπόρευται ὁδὸν
longã. Sacculũ argenti accipiẽs in manibꝰ eius: p
μακράν. Ἔνδεσμον ἀργυρίου λαβὼν ἐν χερσὶν αὐτοῦ, δι'
dies multos reuertet in domũ eius. decepit
ἡμερῶν πολλῶν ἐπανήξει εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἀπεπλά-
aũt eũ multa cõfabulatiõe: laqueisq; a la-
νησε δὲ αὐτὸν πολλῇ ὁμιλίᾳ, βρόχοις τε τοῖς ἀπὸ χει-
bijs ipegit illũ. Ipe aũt secutus est eam
λέων ἐξώκειλεν αὐτόν. Ὁ δὲ ἐπηκολούθησεν αὐτῇ
elatus
κεπφωθείς.

Quia zelus & furor viri non parcet in die vindicte: nec acquiescet cuiusq; precibus: nec suscipiet pro redemptione dona plurima. 7.

Fili mi custodi sermones meos: & precepta mea recõde tibi. Serua mãdata mea & viues: & legem meã quasi pupillã oculi tui. Liga eam in digitis tuis: scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapientie soror mea es tu: & prudentiam voca amicã tuã. Vt custodiat te a muliere extranea: & ab aliena que verba sua dulcia facit. De fenestra enim domus mee per cancellos prospexi: & videbo paruulos. Considero vecordem iuuenem qui transit per plateas iuxta angulum: & prope viã domꝰ illius graditur in obscuro aduesperascente die in noctis tenebris & caligine. Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio preparata ad decipiẽdas animas. Garrula & vaga quietis impatiens: nec valens in domo cõsistere pedibus suis. Nũc foris nunc in plateis: nũc iuxta angulos insidians. Apprehensũ q; deosculatur iuuenẽ: & procaci vultu blanditur dicens. Victimas pro salute deuoui: hodie reddidi vota mea. Idcirco egressa sum in occursum tuũ: desiderans te videre & repperi. Intexui funibus lectulũ meũ: straui tapetibꝰ pictis ex egypto. Aspersi cubile meũ myrrha & aloe & cinãmomo. Veni inebriemur vberibus: & fruamur cupitis amplexibꝰ donec illucescat dies. Nõ est ei vir in domo sua: abiit via lõgissima. sacculũ pecunie secũ tulit: in die plene lune reuersurus est in domũ suã. Irretiuit eũ multis sermonibꝰ & blanditiis labiorꝫ ptraxit illũ. Statim eam sequitur

כי קנאה חמת גבר ולא יחמל
ביום נקם: לא ישא פני
כל כפר ולא יאבה כי
תרבה שחד:

Cap.vij.

בני שמר אמרי
ומצותי תצפן אתך: שמר
מצותי וחיה ותורתי כאישון
עיניך: קשרם על אצבעתיך
כתבם על לוח לבך: אמר
לחכמה אחתי את ומדע לבינה
תקרא: לשמרך מאשה זרה
מנכריה אמריה החליקה: כי
בחלון ביתי בעד אשנבי
נשקפתי: וארא בפתאים אבינה
בבנים נער חסר לב: עבר
בשוק אצל פנה ודרך ביתה
יצעד: בנשף בערב יום
באישון לילה ואפלה: והנה
אשה לקראתו שית זונה ונצרת
לב: המיה היא וסררת בביתה
לא ישכנו רגליה: פעם בחוץ
פעם ברחבות ואצל כל פנה
תארב: והחזיקה בו ונשקה לו
העזה פניה ותאמר לו: זבחי
שלמים עלי היום שלמתי
נדרי: על כן יצאתי לקראתך
לשחר פניך ואמצאך: מרבדים
רבדתי ערשי חטבות אטון
מצרים: נפתי משכבי מר
אהלים וקנמון: לכה נרוה
דודים עד הבקר נתעלסה
באהבים: כי אין האיש בביתו
הלך בדרך מרחוק: צרור הכסף
לקח בידו ליום הכסא יבא
ביתו: הטתו ברב לקחה בחלק
שפתיה תדיחנו: הולך אחריה

פִּתְאֹם כְּשׁוֹר אֶל טָבַח יָבֹא
וּכְעֶכֶס אֶל מוּסַר אֱוִיל׃ עַד
יְפַלַּח חֵץ כְּבֵדוֹ כְּמַהֵר צִפּוֹר אֶל
פָּח וְלֹא יָדַע כִּי בְנַפְשׁוֹ הוּא׃
וְעַתָּה בָנִים שִׁמְעוּ לִי וְהַקְשִׁיבוּ
לְאִמְרֵי פִי׃ אַל יֵשְׂטְ אֶל דְּרָכֶיהָ
לִבֶּךָ אַל תֵּתַע בִּנְתִיבוֹתֶיהָ׃ כִּי
רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה וַעֲצֻמִים
כָּל הֲרֻגֶיהָ׃ דַּרְכֵי שְׁאוֹל בֵּיתָהּ
יֹרְדוֹת אֶל חַדְרֵי מָוֶת׃

Cap. viij.

הֲלֹא חָכְמָה תִקְרָא
וּתְבוּנָה תִּתֵּן קוֹלָהּ׃ בְּרֹאשׁ
מְרוֹמִים עֲלֵי דָרֶךְ בֵּית נְתִיבוֹת
נִצָּבָה׃ לְיַד שְׁעָרִים לְפִי קָרֶת
מְבוֹא פְתָחִים תָּרֹנָּה׃ אֲלֵיכֶם
אִישִׁים אֶקְרָא וְקוֹלִי אֶל בְּנֵי
אָדָם׃ הָבִינוּ פְתָאיִם עָרְמָה
וּכְסִילִים הָבִינוּ לֵב׃ שִׁמְעוּ כִּי
נְגִידִים אֲדַבֵּר וּמִפְתַּח שְׂפָתַי
מֵישָׁרִים׃ כִּי אֱמֶת יֶהְגֶּה חִכִּי
וְתוֹעֲבַת שְׂפָתַי רֶשַׁע׃ בְּצֶדֶק
כָּל אִמְרֵי פִי אֵין בָּהֶם נִפְתָּל
וְעִקֵּשׁ׃ כֻּלָּם נְכֹחִים לַמֵּבִין
וִישָׁרִים לְמֹצְאֵי דָעַת׃ קְחוּ
מוּסָרִי וְאַל כָּסֶף וְדַעַת מֵחָרוּץ
נִבְחָר׃ כִּי טוֹבָה חָכְמָה מִפְּנִינִים
וְכָל חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ בָהּ׃ אֲנִי
חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה וְדַעַת
מְזִמּוֹת אֶמְצָא׃ יִרְאַת יְהוָה שְׂנֹאת
רָע גֵּאָה וְגָאוֹן וְדֶרֶךְ רָע וּפִי
תַהְפֻּכוֹת שָׂנֵאתִי׃ לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה
אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה׃ בִּי מְלָכִים
יִמְלֹכוּ וְרוֹזְנִים יְחֹקְקוּ צֶדֶק׃
בִּי שָׂרִים יָשֹׂרוּ וּנְדִיבִים כָּל
שֹׁפְטֵי אָרֶץ׃ אֲנִי אֹהֲבַי אֵהָב
וּמְשַׁחֲרַי יִמְצָאֻנְנִי׃ עֹשֶׁר וְכָבוֹד

quasi bos ductus ad victimam & quasi agnus lasciuiens: & nescit quod ad vincula stultus trahatur: donec transfigat sagitta iecur eius: velut si auis festinet ad laqueum & nescit quod de periculo anime illius agitur. Nunc ergo fili mi audi me: & attende verbis oris mei. Ne abstrahatur in viis illius mens tua: nec decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos deiecit: & fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius penetrantes interiora mortis.

8.

Nunquid non sapientia clamitat: & prudentia dat vocem suam? In summis excelsisque verticibus supra viam in mediis semitis stans iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus loquitur: dicens. O viri ad vos clamito: & vox mea ad filios hominum. Intelligite paruuli astuciam: & insipientes animaduertite. Audite quoniam de rebus magnis locutura sum: & aperientur labia mea vt recta predicent: veritatem meditabitur guttur meum: & labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei: non est in eis prauum quid neque peruersum. Recti sunt intelligentibus: & equi inuenientibus scientiam. Accipite disciplinam meam & non pecuniam: doctrinam magis quam aurum accipite. Melior est enim sapientia cunctis preciosissimis: & omne desiderabile non potest ei comparari. Ego sapientia habito in consilio: & eruditis intersum cogitationibus. Timor domini odit malum: arrogantiam & superbiam & viam prauam & os bilingue detestor. Meum est consilium & equitas: mea est prudentia: mea est fortitudo. Per me reges regnant: & legum conditores iusta decernunt. Per me principes imperant: & potentes decernunt iusticiam. Ego diligentes me diligo: & qui mane vigilauerint ad me: inuenient me.

Tanquam autem bos ad victimam ducitur: et tanquam canis ad
Ὥσπερ δὲ βοῦς ἐπὶ σφαγὴν ἄγεται, καὶ ὥσπερ κύων ἐπὶ
vincula: et tanquam ceruus sagittatione percussus in
δεσμούς, καὶ ὡς ἔλαφος τοξεύματι πεπληγὼς εἰς τὸ
iecur: festinat autem velut auis ad laqueum: non sciens
ἧπαρ, σπεύδει δὲ ὥσπερ ὄρνεον εἰς παγίδα, οὐκ εἰδὼς
quod pro aia currit. Nunc igitur fili audi me: et atten
ὅτι περὶ ψυχῆς τρέχει. Νῦν οὖν υἱὲ ἄκουέ μου, καὶ πρόσ
de verbis oris mei. Ne declinet in vias
εχε ῥήμασι στόματός μου. Μὴ ἐκκλινάτω εἰς τὰς ὁδοὺς
illius cor tuum: et non decipiaris in viis e
αὐτῆς ἡ καρδία σου, καὶ μὴ πλανηθῇς ἐν ἀτραποῖς αὐ
ius. Multos enim vulnerans deiecit: et innumerabiles
τῆς. Πολλοὺς γὰρ τρώσασα καταβέβληκε, καὶ ἀναρίθμητοί
sunt quos interfecit. Vie inferni domus eius deducen
εἰσιν οὓς πεφόνευκεν. Ὁδοὶ ᾅδου ὁ οἶκος αὐτῆς κατάγου
tes in promptuaria mortis.
σαι εἰς τὰ ταμιεῖα τοῦ θανάτου.

Ca. 8.

Tu sapientiam predicabis: vt prudentia tibi obedi
Σὺ τὴν σοφίαν κηρύξεις, ἵνα φρόνησίς σοι ὑπα
at. In enim excelsis verticibus est: in medio autem
κούσῃ. Ἐπὶ γὰρ τῶν ὑψηλῶν ἄκρων ἐστίν, ἀναμέσον δὲ
semitarum stetit. Iuxta enim portas potentum assi
τῶν τρίβων ἕστηκε. Παρὰ γὰρ πύλαις δυναστῶν παρε
det: in autem introitibus laudatur. Vos o homines ad
δρεύει, ἐν δὲ εἰσόδοις ὑμνεῖται. Ὑμᾶς ὦ ἄνθρωποι πα
uoco: et promitto meam vocem filiis hominum. Intel
ρακαλῶ, καὶ προΐεμαι ἐμὴν φωνὴν υἱοῖς ἀνθρώπων. Νοή
ligite innocentes astutiam: at insipientes apponite cor.
σατε ἄκακοι πανουργίαν, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι ἔνθεσθε καρ
Exaudite me: grauia enim dicam: et referam
δίαν. Εἰσακούσατέ μου, σεμνὰ γὰρ ἐρῶ, καὶ ἀνοίσω
a labiis recta. Quoniam veritatem meditabitur guttur
ἀπὸ χειλέων ὀρθά. Ὅτι ἀλήθειαν μελετήσει ὁ λάρυγξ
meum: abominabilia autem coram me labia mendacia. Cum
μου, ἐβδελυγμένα δὲ ἐναντίον ἐμοῦ χείλη ψευδῆ. Με
iusticia omnia verba oris mei:
τὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου,
nihil in eis peruersum neque tortuosum. Omnia
οὐδὲν ἐν αὐτοῖς σκολιὸν οὐδὲ στραγγαλιῶδες. Πάντα
presentia intelligentibus: et recta inuenientibus scientiam.
ἐνώπια τοῖς συνιοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὑρίσκουσι γνῶσιν.
Accipite disciplinam et non argentum: et cognitionem su
Λάβετε παιδείαν καὶ μὴ ἀργύριον, καὶ γνῶσιν ὑ
per aurum approbatum. Eligite potius autem sen
πὲρ χρυσίον δεδοκιμασμένον. Αἱρεῖσθε δὲ αἰσθή
sus quam aurum purum. Melior enim sapientia lapidibus pre
σεις χρυσίου καθαροῦ. Κρείσσων γὰρ σοφία λίθων πο
ciosis: omne autem preciosum non dignum ea est. Ego
λυτελῶν, πᾶν δὲ τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστιν. Ἐγὼ
sapientia habitaui consilium et cognitionem et cogitationem
ἡ σοφία κατεσκήνωσα βουλὴν καὶ γνῶσιν καὶ ἔννοιαν
ego inuocaui. Timor domini odit iniusticiam: contu
ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην. Φόβος κυρίου μισεῖ ἀδικίαν, ὕ
meliamque et superbiam et vias prauorum: odi
βριν τε καὶ ὑπερηφανίαν καὶ ὁδοὺς πονηρῶν, μεμί
autem ego peruersas vias malorum. Meum consilium
σηκα δὲ ἐγὼ διεστραμμένας ὁδοὺς κακῶν. Ἐμὴ βουλὴ
et securitas: mea prudentia: mea autem fortitudo. Per me
καὶ ἀσφάλεια, ἐμὴ φρόνησις, ἐμὴ δὲ ἰσχύς. Δι᾽ ἐμοῦ
reges regnant: et potentes scribunt iusti
βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ οἱ δυνάσται γράφουσι δικαιο
ciam. Per me magnates magnificantur: et re
σύνην. Δι᾽ ἐμοῦ μεγιστᾶνες μεγαλύνονται, καὶ τύραν
ges per me dominantur terre. Ego me diligentes dili
νοι δι᾽ ἐμοῦ κρατοῦσι γῆς. Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγα
go: at me querentes inuenient gratiam. Diui
πῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὑρήσουσι χάριν. Πλοῦ
tie et gloria
τος καὶ δόξα

mihi est: et possessio multorum et iusticia. Melius
ἐμοὶ ὑπάρχει, καὶ κτῆσις πολλῶν καὶ δικαιοσύνη. Βέλτιον
me redditus habere super aurum et lapidem preciosum: at mea ge
ἐμὲ καρπίζεσθαι ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον, τὰ δὲ ἐμὰ γεν
nimina melius argento electo. In viis iusticie am
νήματα κρεῖσσον ἀργυρίου ἐκλεκτοῦ. Ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης περι
bulo: et in medio semitarum iusticie versor. Vt
πατῶ, καὶ ἀναμέσον τρίβων δικαιοσύνης ἀναστρέφομαι. Ἵνα
diuidam me diligentibus substantiam: et thesauros
μερίσω τοῖς ἐμὲ ἀγαπῶσιν ὕπαρξιν, καὶ τοὺς θησαυροὺς
eorum repleam bonis. Si annunciauero vobis que quoti
αὐτῶν ἐμπλήσω ἀγαθῶν. Ἐὰν ἀναγγείλω ὑμῖν τὰ καθημέ
die fiunt: memor ero que ex seculo numerare. Domi
ραν γινόμενα, μνημονεύσω τὰ ἐξ αἰῶνος ἀριθμῆσαι. Κύρι
nus condidit me initium viarum suarum in opera sua: ante secu
ος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, πρὸ τοῦ αἰῶ
lum fundauit me: in initio antequam terram faceret. Et ante
νος ἐθεμελίωσέ με, ἐν ἀρχῇ πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι. Καὶ πρὸ
quam abyssos faceret: antequam procederent fontes aqua
τοῦ τὰς ἀβύσσους ποιῆσαι, πρὸ τοῦ προελθεῖν τὰς πηγὰς τῶν ὑδά
rum: Antequam montes facti essent: ante autem omnes colles gignit me.
των, Πρὸ τοῦ ὄρη ἑδρασθῆναι, πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με.
Dominus fecit regiones et inhabitabilia: et summa que habitantur eius que
Κύριος ἐποίησε χώρας καὶ ἀοικήτους, καὶ ἄκρα οἰκούμενα τῆς
sub celo. Quando preparabat celum: simul aderam ipsi
ὑπ᾽ οὐρανόν. Ἡνίκα ἡτοίμαζε τὸν οὐρανόν, συμπαρήμην αὐ
et quando secernebat suam sedem super ventos. Quando for
τῷ, καὶ ὅτε ἀφώριζε τὸν ἑαυτοῦ θρόνον ἐπ᾽ ἀνέμων. Ἡνίκα ἰσχυ
tes faciebat que supra nubes: et quando securos ponebat fontes eius que
ρὰ ἐποίει τὰ ἄνω νέφη, καὶ ὡς ἀσφαλεῖς ἐτίθει πηγὰς τῆς
sub celo. In ponendo mari terminum eius:
ὑπ᾽ οὐρανόν. Ἐν τῷ τιθέναι τῇ θαλάσσῃ ἀκριβασμὸν αὐτοῦ,
et aque non transibunt os eius: et fortia faciebat
καὶ ὕδατα οὐ παρελεύσονται στόματος αὐτοῦ, καὶ ἰσχυρὰ ἐποίει
fundamenta terre. Eram apud eum componens ego eram: cui
τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Ἤμην παρ᾽ αὐτῷ ἁρμόζουσα ἐγὼ ἤμην, ᾗ
adgaudebat. Per singulos dies autem delectabar in facie eius
προσέχαιρε. Καθημέραν δὲ εὐφραινόμην ἐν προσώπῳ αὐτοῦ
in omni tempore. Quando letabatur habitabilem perfecto
ἐν παντὶ καιρῷ. Ὅτε εὐφραίνετο τὴν οἰκουμένην συντελέ
cit: et delectabatur in filiis hominum. Nunc ergo fili audi
σας, καὶ ἐνευφραίνετο ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων. Νῦν οὖν υἱὲ ἄκουέ
me et beati vias meas custodientes. Audite sa
μου καὶ μακάριοι οἳ ὁδούς μου φυλάσσοντες. Ἀκούσατε σο
pientiam et sapientes estote: et ne obturamini. Beatus vir qui
φίαν καὶ σοφίσθητε, καὶ μὴ ἀποφραγῆτε. Μακάριος ἀνὴρ ὃς
exaudiet me: et homo qui meas vias custodiet:
εἰσακούσεταί μου, καὶ ἄνθρωπος ὃς τὰς ἐμὰς ὁδοὺς φυλάξει,
vigilans ad meas fores quotidie: seruans terminos meorum
ἀγρυπνῶν ἐπ᾽ ἐμαῖς θύραις καθημέραν, τηρῶν σταθμοὺς ἐμῶν
ingressuum. Nam exitus mei exitus vite: et paratur
εἰσόδων. Αἱ γὰρ ἔξοδοί μου ἔξοδοι ζωῆς, καὶ ἑτοιμάζεται
voluntas a domino. At in me peccantes impii
θέλησις παρὰ κυρίου. Οἱ δὲ εἰς ἐμὲ ἁμαρτάνοντες ἀσε
sunt in suas animas: et qui oderunt me dili
βοῦσιν εἰς τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, καὶ οἱ μισοῦντές με ἀγα
gunt mortem.
πῶσι θάνατον.

Ca. 9.

Sapientia edificauit sibi domum: et substulit columnas
Ἡ σοφία ᾠκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον, καὶ ὑπήρεισε στύλους
septem. Mactauit suas victimas: miscuit in craterem
ἑπτά. Ἔσφαξε τὰ ἑαυτῆς θύματα, ἐκέρασεν εἰς κρατῆρα
suum vinum: et parauit suam mensam.
τὸν ἑαυτῆς οἶνον, καὶ ἡτοιμάσατο τὴν ἑαυτῆς τράπεζαν.
Misit suos seruos: conuocans cum excel
Ἀπέστειλε τοὺς ἑαυτῆς δούλους, συγκαλοῦσα μετὰ ὑψη
sa predicatione. Ad craterem dicens: qui est insipiens de
λοῦ κηρύγματος. Ἐπὶ κρατῆρα λέγουσα, ὅς ἐστιν ἄφρων ἐκ
clinet ad me. et indigentibus mente dixit: veni
κλινάτω πρός με. καὶ τοῖς ἐνδεέσι φρενῶν εἶπεν, ἔλθε
te comedite ex meis panibus:
τε φάγετε τῶν ἐμῶν ἄρτων,

Mecum sunt diuitie & gloria opes superbe & iustitia. Melior est fructus meus auro & lapide precioso: & genimina mea argento electo. In viis iusticie ambulabo in medio semitarum iudicii: vt ditem diligentes me: & thesauros eorum repleam. Dominus possedit me in inicio viarum suarum: antequam quicquam faceret a principio. Ab eterno ordinata sum: & ex antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyssi: & ego iam concepta eram. Necdum fontes aquarum eruperant: necdum montes graui mole constiterant. Ante omnes colles ego parturiebar. Adhuc terram non fecerat: & flumina & cardines orbis terre. Quando preparabat celos aderam: quando certa lege & gyro vallabat abyssos. Quando ethera firmabat sursum: & librabat fontes aquarum. Quando circumdabat mari terminum suum: & legem ponebat aquis ne transirent fines suos. Quando appendebat fundamenta terre: cum eo eram cuncta componens. Et delectabar per singulos dies ludens coram eo omni tempore: & ludens in orbe terrarum: & delicie mee esse cum filiis hominum. Nunc ergo filii audite me: beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam & estote sapientes: & nolite abiicere eam. Beatus homo qui audit me: & qui vigilat ad fores meas quotidie & obseruat ad postes ostii mei. Qui me inuenerit inueniet vitam: & hauriet salutem a domino. Qui autem in me peccauerit: ledet animam suam: omnes qui me oderunt diligunt mortem.

9.

Sapientia edificauit sibi domum: excidit columnas septem. Immolauit victimas suas: miscuit vinum: proposuit mensam suam. Misit ancillas suas vt vocarent ad arcem & ad menia ciuitatis. Siquis est paruulus veniat ad me: & insipientibus locuta est. Venite comedite panem meum:

אִתִּי הוֹן עָתֵק וּצְדָקָה׃ טוֹב פִּרְיִי
מֵחָרוּץ וּמִפָּז וּתְבוּאָתִי מִכֶּסֶף
נִבְחָר׃ בְּאֹרַח צְדָקָה אֲהַלֵּךְ
בְּתוֹךְ נְתִיבוֹת מִשְׁפָּט׃ לְהַנְחִיל
אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא׃
יְהוָה קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם
מִפְעָלָיו מֵאָז׃ מֵעוֹלָם נִסַּכְתִּי
מֵרֹאשׁ מִקַּדְמֵי אָרֶץ׃ בְּאֵין
תְּהֹמוֹת חוֹלָלְתִּי בְּאֵין מַעְיָנוֹת
נִכְבַּדֵּי מָיִם׃ בְּטֶרֶם הָרִים
הָטְבָּעוּ לִפְנֵי גְבָעוֹת חוֹלָלְתִּי׃
עַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת וְרֹאשׁ
עַפְרוֹת תֵּבֵל׃ בַּהֲכִינוֹ שָׁמַיִם
שָׁם אָנִי בְּחוּקוֹ חוּג עַל פְּנֵי
תְהוֹם׃ בְּאַמְּצוֹ שְׁחָקִים מִמָּעַל
בַּעֲזוֹז עִינוֹת תְּהוֹם׃ בְּשׂוּמוֹ
לַיָּם חֻקּוֹ וּמַיִם לֹא יַעַבְרוּ פִיו
בְּחוּקוֹ מוֹסְדֵי אָרֶץ׃ וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ
אָמוֹן וָאֶהְיֶה שַׁעֲשֻׁעִים יוֹם
יוֹם מְשַׂחֶקֶת לְפָנָיו בְּכָל עֵת׃
מְשַׂחֶקֶת בְּתֵבֵל אַרְצוֹ וְשַׁעֲשֻׁעַי
אֶת בְּנֵי אָדָם׃ וְעַתָּה בָנִים
שִׁמְעוּ לִי וְאַשְׁרֵי דְּרָכַי יִשְׁמֹרוּ׃
שִׁמְעוּ מוּסָר וַחֲכָמוּ וְאַל תִּפְרָעוּ׃
אַשְׁרֵי אָדָם שֹׁמֵעַ לִי לִשְׁקֹד
עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם לִשְׁמֹר
מְזוּזֹת פְּתָחָי׃ כִּי מֹצְאִי מָצָא
חַיִּים וַיָּפֶק רָצוֹן מֵיְהוָה׃ וְחֹטְאִי
חֹמֵס נַפְשׁוֹ כָּל מְשַׂנְאַי אָהֲבוּ מָוֶת׃

Cap. ix.

חָכְמוֹת בָּנְתָה
בֵיתָהּ חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה׃
טָבְחָה טִבְחָהּ מָסְכָה יֵינָהּ אַף
עָרְכָה שֻׁלְחָנָהּ׃ שָׁלְחָה נַעֲרֹתֶיהָ
תִקְרָא עַל גַּפֵּי מְרֹמֵי קָרֶת׃
מִי פֶתִי יָסֻר הֵנָּה חֲסַר לֵב
אָמְרָה לוֹ׃ לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי

וּשְׁתוּ בְּיַיִן מָסָכְתִּי: עִזְבוּ פְתָאיִם — שָׁתָה כָּתָה
וִחְיוּ וְאִשְׁרוּ בְּדֶרֶךְ בִּינָה: יֹסֵר — חָיָה
לֵץ לֹקֵחַ לוֹ קָלוֹן וּמוֹכִיחַ לְרָשָׁע — לוּץ קָלָה
מוּמוֹ: אַל תּוֹכַח לֵץ פֶּן יִשְׂנָאֶךָּ — יָכַח שָׂנֵא
הוֹכַח לְחָכָם וְיֶאֱהָבֶךָּ: תֵּן לְחָכָם — אָהַב נָתַן
וְיֶחְכַּם עוֹד הוֹדַע לְצַדִּיק — חָכַם יָדַע
וְיוֹסֶף לֶקַח: תְּחִלַּת חָכְמָה יִרְאַת — צָדַק יָסַף
יְהוָה וְדַעַת קְדֹשִׁים בִּינָה: — חָלַל יָדַע קָדַשׁ
כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ — רָבָה יוֹם
שְׁנוֹת חַיִּים: אִם חָכַמְתָּ חָכַמְתָּ — יָסַף שָׁנָה
לָּךְ וְלַצְתָּ לְבַדְּךָ תִשָּׂא: אֵשֶׁת — לוּץ בָּדַד
כְּסִילוּת הֹמִיָּה פְּתַיּוּת וּבַל — נָשָׂא אִישׁ
יָדְעָה מָּה: וְיָשְׁבָה לְפֶתַח בֵּיתָהּ — כָּסַל הָמָה
עַל כִּסֵּא מְרֹמֵי קָרֶת: לִקְרֹא — פָּתָה
לְעֹבְרֵי דָרֶךְ הַמְיַשְּׁרִים אֹרְחוֹתָם: — רוּם קָרָא
מִי פֶתִי יָסֻר הֵנָּה וַחֲסַר לֵב — יָשַׁר
וְאָמְרָה לּוֹ: מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ — גָּנַב מָתַק
וְלֶחֶם סְתָרִים יִנְעָם: וְלֹא יָדַע — נָעַם
כִּי רְפָאִים שָׁם בְּעִמְקֵי שְׁאוֹל — שָׁאַל
קְרֻאֶיהָ:

Cap. x.

מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח — שָׂמַח יָגָה
אָב וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ: לֹא
יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רֶשַׁע וּצְדָקָה — יָעַל אָצַר
תַּצִּיל מִמָּוֶת: לֹא יַרְעִיב יְהוָה — נָצַל רָעֵב
נֶפֶשׁ צַדִּיק וְהַוַּת רְשָׁעִים יֶהְדֹּף: — צָדַק הָוָה
רָאשׁ עֹשֶׂה כַף רְמִיָּה וְיַד חָרוּצִים — הָדַף רוּשׁ
תַּעֲשִׁיר: אֹגֵר בַּקַּיִץ בֵּן מַשְׂכִּיל — רָמָה חָרַץ
נִרְדָּם בַּקָּצִיר בֵּן מֵבִישׁ: בְּרָכוֹת — עָשַׁר קוּץ
לְרֹאשׁ צַדִּיק וּפִי רְשָׁעִים — שָׂכַל רָדַם
יְכַסֶּה חָמָס: זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה — קָצַר בּוֹשׁ
וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב: חֲכַם לֵב — פֶּה כָּסָה
יִקַּח מִצְוֹת וֶאֱוִיל שְׂפָתַיִם יִלָּבֵט: — רָקַב
הוֹלֵךְ בַּתֹּם יֵלֶךְ בֶּטַח וּמְעַקֵּשׁ — לָקַח צָוָה
דְּרָכָיו יִוָּדֵעַ: קֹרֵץ עַיִן יִתֵּן עַצָּבֶת — אָוַל שָׂפָה
וֶאֱוִיל שְׂפָתַיִם יִלָּבֵט: מְקוֹר — לָבַט תָּמַם
חַיִּים פִּי צַדִּיק וּפִי רְשָׁעִים — עָקַשׁ יָדַע נָתַן קוּר פֶּה

& bibite vinū qđ miscui vobis. Relinqte infantiā & viuite: & ambulate p vias prudentie. Qui erudit derisorē: ipse iniuriā sibi facit: & qui arguit impiū sibi maculā generat. Noli arguere derisorē ne oderit te: argue sapientem & diliget te. Da sapiēti occasionē: & addetur ei sapiā. Doce iustū: & festinabit accipere. Pricipiū sapie timor dñi: & scientia sanctorum prudentia. Per me enim multiplicabuntur dies tui: & addētur tibi anni vite. Si sapiens fueris ∞ tibimetipsi eris: si autē illusor solus portabis malum. Mulier stulta & clamosa plēaqz illecebris & nihil oīno sciens: sedet in foribus domus sue super sellam in excelso vrbis loco: vt vocaret transeuntes per viam & pergētes in itinere suo. Quis est paruulus: declinet ad me. Et vecordi locuta est: aque furtiue dulciores sunt: ∞ & panis abscōditus suauior. Et ignorauit ∞ q ibi sint gigantes: & in profundis inferni ∞ conuiue eius. 10.

Parabole salomonis. Filius sapiēs letificat patrē: filius vero stultus mesticia est matris sue. Nil proderūt thesauri impietatis: iustitia vero liberabit a morte. Non affliget dominus fame animam iusti: & insidias impiorum subuertet. Egestatē operata est manus remissa: manus aūt fortium diuitias parat. Qui cōgregat in messe filius sapiēs ē: q aūt stertit estate: filius cōfusiōis. Benedictio super caput iusti: os aūt impiorum operit iniquitatē. Memoria iusti cum laudibus: & nomen impiorū putrescet. Sapiēs corde pcepta suscipiet: stultus ceditur labiis. ∞ Qui ābulat simpliciter: ambulat cōfidēter: qui autē deprauat vias suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit dolorē: & stultus labiis verberabitur. Vena vite os iusti: & os impiorum ∞

t bibite vinū: quod miscui vobis. Relinqte insipietiā
καὶ πίετε οἶνον, ὃν ἐκέρασα ὑμῖν. Ἀπολείπετε ἀφροσύνην
t viuetis. t querite prudentiā: vt viuatis. Et cor
καὶ ζήσεσθε, καὶ ζητήσατε φρόνησιν, ἵνα βιώσητε. Καὶ κα
rigite in cognitione itellectū: q erudit malos acci
τορθώσατε ἐν γνώσει σύνεσιν, ὁ παιδεύων κακοὺς λήψε
piet sibi iniuriā. redarguēs āt impiū: vituperabit
ται ἑαυτῷ ἀτιμίαν. Ἐλέγχων δὲ τὸν ἀσεβῆ, μωμήσεται
seipm. Ne arguas malos: ne oderint te: argue
ἑαυτόν. Μὴ ἔλεγχε κακούς, ἵνα μὴ μισήσωσί σε, ἔλεγχε
sapiētē: t diliget te. Da sapiēti occasionē t sapiē
σοφόν, καὶ ἀγαπήσει σε. Δίδου σοφῷ ἀφορμὴν καὶ σο
tior erit: notū fac iusto t addet suscipere.
φώτερος ἔσται, γνώριζε δικαίῳ καὶ προσθήσει τοῦ δέχεσθαι.
Pricipiū sapie timor dñi: t ɔsiliū sanctoꝝ itellect⁹.
Ἀρχὴ σοφίας φόβος κυρίου, καὶ βουλὴ ἁγίων σύνεσις. Τὸ
Nā cognoscere legē mētis est bone. hoc enī mo
γὰρ γνῶναι νόμον διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς. τούτῳ γὰρ τῷ τρό
do multū viues tps: t addent tibi anni vite.
πῳ πολὺν ζήσεις χρόνον, καὶ προστεθήσεταί σοι ἔτη ζωῆς.
Fili si sapiēs fueris tibi ipi sapiēs eris: si āt mal⁹ euaseris:
Υἱὲ ἐὰν σοφὸς γένῃ σαυτῷ σοφὸς ἔσῃ, ἐὰν δὲ κακὸς ἀποβῇς,
sol⁹ hauries mala. Mulier stulta t audax idigēs frustro pāis
μόνος ἀντλήσεις κακά. Γυνὴ ἄφρων καὶ θρασεῖα ἐνδεὴς ψωμοῦ
fit: q nō scit verecūdiā: sedit in forib⁹ sue
γίνεται, ἣ οὐκ ἐπίσταται αἰσχύνην, ἐκάθισεν ἐπὶ θύραις τοῦ ἑαυτῆς
dom⁹ sup sellā manifeste in plateis: aduocās
οἴκου ἐπὶ δίφρου ἐμφανῶς ἐν πλατείαις, προσκαλουμέ
trāseūtes viā: t dirigētes in vijs
νη τοὺς παριόντας ὁδόν, καὶ κατευθύνοντας ἐν ταῖς ὁδοῖς
coꝝ. Qui est vrm īsipiētissimus: declinet ad me:
αὐτῶν. Ὅς ἐστιν ὑμῶν ἀφρονέστατος, ἐκκλινάτω πρός με,
t indigētes āt mente hortor dicēs.
καὶ τοῖς ἐνδεέσι δὲ φρονήσεως παρακελεύομαι λέγουσα.
Panes abscōditos dulcit attingite: t aquā furti dul
Ἄρτων κρυφίων ἡδέως ἅψασθε, καὶ ὕδατος κλοπῆς γλυ
cē bibite: Ipe āt nō sciuit q gigātes apud eā pereūt:
κεροῦ πίετε. Ὁ δὲ οὐκ οἶδεν ὅτι γηγενεῖς παρ' αὐτῇ ὄλλυνται,
t in pfunditatē inferni occurrit.
καὶ ἐπὶ πέταυρον ᾅδου συναντᾷ. Ca.10.

Filius sapiēs letificat patrē: fili⁹ vero stult⁹ mesti
Υἱὸς σοφὸς εὐφραίνει πατέρα, υἱὸς δὲ ἄφρων λύ
tia matri. Non proderūt thesauri iniquis: iusticia
πη μητρί. Οὐκ ὠφελήσουσι θησαυροὶ ἀνόμους, δικαιοσύ
vero liberabit a morte. Nō fame necabit dñs aīam
νη δὲ ῥύσεται ἐκ θανάτου. Οὐ λιμοκτονήσει κύριος ψυχὴν
iustā: vitā āt impioꝝ subuertet. Paupertas viꝝ humi
δικαίαν, ζωὴν δὲ ἀσεβῶν ἀνατρέψει. Πενία ἄνδρα ταπει
liat: man⁹ āt virliū ditāt. Fili⁹ doct⁹
νοῖ, χεῖρες δὲ ἀνδρείων πλουτίζουσιν. Υἱὸς πεπαι
sapiēs erit: at stulto ministro vtet. Sal
δευμένος σοφὸς ἔσται, τῷ δὲ ἄφρονι διακόνῳ χρήσεται. Διε
uat⁹ ē a calore fili⁹ intelligēs: corrupt⁹ a vētis āt fit
σώθη ἀπὸ καύματος υἱὸς νοήμων, ἀνεμόφθορος δὲ γίνεται
in tpe messis fili⁹ iniqu⁹. Benedictio dñi sup caput
ἐν ἀμήτῳ υἱὸς παράνομος. Εὐλογία κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν
iusti: os āt impioꝝ operiet planctū itēpestiuū. Memoria
δικαίου, στόμα δὲ ἀσεβῶν καλύψει πένθος ἄωρον. Μνήμη δι
iusti cū laude: nomē vo impij extinguit. Sapiēs
καίου μετ' ἐγκωμίων, ὄνομα δὲ ἀσεβοῦς σβέννυται. Σοφὸς
corde suscipiet pcepta: at nō tect⁹ labijs obliquās
καρδίᾳ δέξεται ἐντολάς, ὁ δὲ ἄστεγος χείλεσι σκολιάζων
supplantabit. Qui ambulat simplicit ambulat cōfi
ὑποσκελισθήσεται. Ὃς πορεύεται ἁπλῶς πορεύεται πε
dēs: at q puertit vias suas: cognoscet.
ποιθώς, ὁ δὲ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, γνωσθήσεται.
Qui annuit oculo cū dolo ɔgregat viris tristi
Ὁ ἐννεύων ὀφθαλμὸν μετὰ δόλου συνάγει ἀνδράσι λύ
tias: at redarguēs cū audacia pacificat. Fōs
πας, ὁ δὲ ἐλέγχων μετὰ παρρησίας εἰρηνοποιεῖ. Πη
vite in manu iusti: os āt impij
γὴ ζωῆς ἐν χειρὶ δικαίου, στόμα δὲ ἀσεβοῦς ∞

operiet pditio. Odiū suscitabit ɔtentionē: oēs
καλύψει ἀπώλεια. Μῖσος ἐγείρει νεῖκος, πάντας
āt nō cōtendentes operiet amicitia. Qui de
δὲ τοὺς μὴ φιλονεικοῦντας καλύψει φιλία. Ὃς ἐκ
labijs pfert sapiam: virga verberat viꝝ ex
χειλέων προφέρει σοφίαν, ῥάβδῳ τύπτει ἄνδρα ἀ
corde. sapiētes abscōdent sensum: os āt proca
κάρδιον. Σοφοὶ κρύψουσιν αἴσθησιν, στόμα δὲ προπε
cis pximū ē ɔtritioni. possessio diuitū vrbs munita:
τοῦς ἐγγίζει συντριβῇ. κτῆσις πλουσίων πόλις ὀχυρά,
cōtritio āt impioꝝ paupertas. Opa iustoꝝ vitā faciūt:
συντριβὴ δὲ ἀσεβῶν πενία. Ἔργα δικαίων ζωὴν ποιεῖ,
fruct⁹ āt impioꝝ peccatis. Vias vite custo
καρπὸς δὲ ἀσεβῶν ἁμαρτίας. Ὁδοὺς ζωῆς φυ
dit disciplina: disciplina āt irredarguibilis errat. ab
λάσσει παιδεία, παιδεία δὲ ἀνεξέλεγκτος πλανᾶται. κα
scondūt inimicitiā labia iusta: at pferētes cōtu
λύπτουσιν ἔχθραν χείλη δίκαια, οἱ δὲ ἐκφέροντες λοιδο
melias insipiētissimi sunt. Ex multiloquio nō fugi
ρίας ἀφρονέστατοί εἰσιν. Ἐκ πολυλογίας οὐκ ἐκφεύ
es peccatū: parcēs āt labijs itelligēs eris.
ξῃ ἁμαρτίαν, φειδόμενος δὲ χειλέων νοήμων ἔσῃ.
Argentū igne examinatū lingua iusti: cor āt
Ἄργυρος πεπυρωμένος γλῶσσα δικαίου, καρδία δὲ
impij deficiet. Labia iustoꝝ sciūt excel
ἀσεβοῦς ἐκλείψει. Χείλη δικαίων ἐπίσταται ὑψη
sa: at isipiētes in egestate moriunt. Bñdictio domi
λά, οἱ δὲ ἄφρονες ἐν ἐνδείᾳ τελευτῶσιν. Εὐλογία κυρί
ni sup caput iusti: hec diuites facit: t nō
ου ἐπὶ κεφαλὴν δικαίου, αὕτη πλουτίζει, καὶ οὐ
addet ei tristitia in corde. In risu stul
μὴ προστεθῇ αὐτῇ λύπη ἐν καρδίᾳ. Ἐν γέλωτι ἄ
tus operat mala: at sapia viro parit prudē
φρων πράσσει κακά, ἡ δὲ σοφία ἀνδρὶ τίκτει φρό
tiā. In pditione impius circūfert: desideriū
νησιν. Ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβὴς περιφέρεται, ἐπιθυμία
āt iusti acceptabile. trāseunte tēpestate dele
δὲ δικαίου δεκτή. Παραπορευομένης καταιγίδος ἀφα
tur impi⁹: iustus āt q declinauit saluat in
νίζεται ὁ ἀσεβής, δίκαιος δὲ ἐκκλίνας σώζεται εἰς τὸν
seculū. Sicut vua acerba dētib⁹ nociua t fu
αἰῶνα. Ὥσπερ ὄμφαξ ὀδοῦσι βλαβερὸν καὶ κα
mus oculis: sic iniquitas vtentib⁹
πνὸς ὄμμασιν, οὕτως παρανομία τοῖς χρωμένοις
ea. Timor dñi apponit dies: āni āt
αὐτῇ. Φόβος κυρίου προστίθησιν ἡμέρας, ἔτη δὲ
impioꝝ breuiabunt. immorat iustis letitia:
ἀσεβῶν ὀλιγωθήσεται. Ἐγχρονίζει δικαίοις εὐφροσύ
spes āt impioꝝ perit. Munitio sancti
νη, ἐλπὶς δὲ ἀσεβῶν ὄλλυται. Ὀχύρωμα ὁσίου
timor dñi: cōtritio āt operantib⁹ ma
φόβος κυρίου, συντριβὴ δὲ τοῖς ἐργαζομένοις κα
la. Iustus in seculū nō inclinabit: impij
κά. Δίκαιος εἰς τὸν αἰῶνα οὐκ ἐνδώσει, ἀσεβεῖς
āt nō habitabūt terrā. Os iusti distillat sapiē
δὲ οὐκ οἰκήσουσι γῆν. Στόμα δικαίου ἀποστάζει σο
tiā: lingua āt iniusti peribit. Labia viroꝝ
φίαν, γλῶσσα δὲ ἀδίκου ἐξολεῖται. Χείλη ἀνδρῶν
iustoꝝ distillāt gras: os āt impioꝝ auer
δικαίων ἀποστάζει χάριτας, στόμα δὲ ἀσεβῶν ἀπο
titur.
στρέφεται. Ca.11.

Statere dolose abominatio corā dño: pon
Ζυγοὶ δόλιοι βδέλυγμα ἐνώπιον κυρίου, στάθμι
d⁹ āt iustū acceptabile ei. Vbicūqz igrediat ɔtumelia ibi
ον δὲ δίκαιον δεκτὸν αὐτῷ. Οὗ ἐὰν εἰσέλθῃ ὕβρις ἐκεῖ
t ignominia: os āt humiliū meditat sapiētiam.
καὶ ἀτιμία, στόμα δὲ ταπεινῶν μελετᾷ σοφίαν. ∞

operit iniquitatē. Odium suscitat rixas: ∞ & vniuersa delicta operit charitas. ∞ In labiis sapientis inuenitur sapientia: & virga in dorso eius qui īdiget corde. Sapiētes abscōdunt scientiā: & os stulti cōfusioni proximū est. Substātia diuitis vrbs fortitudinis eius: pauor pauperū egestas eorū. Opus iusti ad vitam: ∞ fructus autem impii ad peccatum. Via vite ∞ custodienti disciplinā: q aūt increpatiōes relinqt errat. Abscondūt odiū labia mendacia: ∞ qui profert contumeliā insipiens est. ∞ In multiloquio nō deerit pctm: q aūt moderatur labia sua prudentissimus ē. Argentū electū lingua iusti: cor aūt impiorū pro nihilo. Labia iusti erudiūt plurimos: qui autem indocti sunt: in cordis egestate morientur. Benedictio dñi diuites facit nec sociabitur ei afflictio. ∞ Quasi per risum stultus operatur scelus: sapia aūt est viro prudētia. Quod timet impius ∞ veniet sup eum: desiderium suum iustis dabitur. Quasi tēpestas transiēs nō erit impius: iustus aūt quasi fundamētū sempiternū. Sicut acetū dētibus & fumus oculis: sic piger his qui miserunt eum. Timor domini apponet dies: & anni ∞ impiorū breuiabuntur. Expectatio iustorum ∞ leticia: spes autem impiorum peribit. ∞ Fortitudo simplicis via domini: & pauor ∞ his qui operātur malū. Iustus in eternum non cōmouebitur: impii autē non habitabunt super terram. Os iusti parturiet sapientiam: ∞ lingua prauorum peribit. Labia ∞ iusti considerant placita: & os impiorum ∞ peruersa. 11.

Statera dolosa abominatio ē apud dñz: & pondus equū volūtas eius. Vbi fuerit supbia: ibi erit & cōtumelia: vbi aūt ē hūilitas: ibi & sapia.

יְכַסֶּה חָמָס: שִׂנְאָה תְּעוֹרֵר מְדָנִים — עוּר דּוּן
וְעַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה: — כָּסָה אָהַב
בְּשִׂפְתֵי נָבוֹן תִּמָּצֵא חָכְמָה וְשֵׁבֶט — בִּין מָצָא
לְגֵו חֲסַר לֵב: חֲכָמִים יִצְפְּנוּ — צָפַן
דָעַת וּפִי אֱוִיל מְחִתָּה קְרֹבָה: — יָדַע חָתַת
הוֹן עָשִׁיר קִרְיַת עֻזּוֹ מְחִתַּת דַּלִּים — קָרַב עָשַׁר
רֵישָׁם: פְּעֻלַּת צַדִּיק לְחַיִּים — קָרָה עָזַז
תְּבוּאַת רָשָׁע לְחַטָּאת: אֹרַח לְחַיִּים — רוּשׁ צָדַק
שׁוֹמֵר מוּסָר וְעוֹזֵב תּוֹכַחַת מַתְעֶה: — בּוֹא שָׁמַר
מְכַסֶּה שִׂנְאָה שִׂפְתֵי שָׁקֶר — יָסַר עָזַב
וּמוֹצִא דִבָּה הוּא כְסִיל: בְּרֹב — יָכַח תָּעָה
דְּבָרִים לֹא יֶחְדַּל פָּשַׁע וְחֹשֵׂךְ — שָׂפָה יָצָא
שְׂפָתָיו מַשְׂכִּיל: כֶּסֶף נִבְחָר לְשׁוֹן — דָּבַב כָּסַל חָדַל
צַדִּיק לֵב רְשָׁעִים כִּמְעָט: שִׂפְתֵי — שָׂכַל בָּחַר
צַדִּיק יִרְעוּ רַבִּים וֶאֱוִילִים — לָשׁוֹן
בַּחֲסַר לֵב יָמוּתוּ: בִּרְכַּת יְהוָה הִיא — רָעָה רָבַב
תַעֲשִׁיר וְלֹא יוֹסִף עֶצֶב עִמָּהּ: — אָוַל מוּת
כִּשְׂחוֹק לִכְסִיל עֲשׂוֹת זִמָּה וְחָכְמָה — יָסַף
לְאִישׁ תְּבוּנָה: מְגוֹרַת רָשָׁע — שָׂחַק כָּסַל
הִיא תְבוֹאֶנּוּ וְתַאֲוַת צַדִּיקִים יִתֵּן: — עָשָׂה זָמַם
כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע וְצַדִּיק — בִּין גּוּר
יְסוֹד עוֹלָם: כַּחֹמֶץ לַשִּׁנַּיִם וְכֶעָשָׁן — בּוֹא אָוָה
לָעֵינָיִם כֵּן הֶעָצֵל לְשֹׁלְחָיו: — נָתַן עָבַר
יִרְאַת יְהוָה תּוֹסִיף יָמִים וּשְׁנוֹת — יָסַד עָלַם
רְשָׁעִים תִּקְצֹרְנָה: תּוֹחֶלֶת צַדִּיקִים — יָסַף יוֹם
שִׂמְחָה וְתִקְוַת רְשָׁעִים תֹּאבֵד: — שָׁנָה קָצַר
מָעוֹז לַתֹּם דֶּרֶךְ יְהוָה וּמְחִתָּה — יָחַל קָוָה
לְפֹעֲלֵי אָוֶן: צַדִּיק לְעוֹלָם בַּל — אָבַד
יִמּוֹט וּרְשָׁעִים לֹא יִשְׁכְּנוּ — עָזַז תָּמַם
אָרֶץ: פִּי צַדִּיק יָנוּב חָכְמָה — חָתַת צָדַק
וּלְשׁוֹן תַּהְפֻּכוֹת תִּכָּרֵת: שִׂפְתֵי — מוּט שָׁכַן
צַדִּיק יֵדְעוּן רָצוֹן וּפִי רְשָׁעִים — פֶּה נוּב
תַּהְפֻּכוֹת: — לָשׁוֹן הָפַךְ כָּרַת שָׂפָה רָצָה

Cap. xi.

מֹאזְנֵי מִרְמָה תּוֹעֲבַת יְהוָה וְאֶבֶן — אָזַן רָמָה
שְׁלֵמָה רְצוֹנוֹ: בָּא זָדוֹן וַיָּבֹא — תָּעַב בּוֹא
קָלוֹן וְאֶת צְנוּעִים חָכְמָה: — זוּד בּוֹא קָלָה צָנַע

Primitiua.heb. Tex.he. Prouer.xi. | Trãsla.B.Hie. | Trãs.Gre.lxx.cũ interp.latina.

תמת ישרים תנחם וסלף בוגדים ושדם: לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות: צדקת תמים תישר דרכו וברשעתו יפל רשע: צדקת ישרים תצילם ובהות בגדים ילכדו: במות אדם רשע תאבד תקוה ותוחלת אונים אבדה: צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו: בפה חנף ישחת רעהו ובדעת צדיקים יחלצו: בטוב צדיקים תעלץ קריה ובאבד רשעים רנה: בברכת ישרים תרום קרת ובפי רשעים תהרס: בז לרעהו חסר לב ואיש תבונות יחריש: הולך רכיל מגלה סוד ונאמן רוח מכסה דבר: באין תחבלות יפל עם ותשועה ברב יועץ: רע ירוע כי ערב זר ושנא תקעים בוטח: אשת חן תתמך כבוד ועריצים יתמכו עשר: גמל נפשו איש חסד ועכר שארו אכזרי: רשע עשה פעלת שקר וזרע צדקה שכר אמת: כן צדקה לחיים ומרדף רעה למותו: תועבת יהוה עקשי לב ורצונו תמימי דרך: יד ליד לא ינקה רע וזרע צדיקים נמלט: נזם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם: תאות צדיקים אך טוב תקות רשעים עברה: יש מפזר ונוסף עוד וחשך מישר אך למחסור: נפש ברכה תדשן ומרוה גם הוא יורא: מנע בר יקבהו לאום וברכה לראש משביר: שחר טוב יבקש רצון ודרש רעה תבואנו:

Simplicitas iustorũ diriget eos: & supplãtatio puersorum vastabit illos. Non pderũt diuitie ĩ die vltionis: iustitia autẽ liberabit a morte. Iustitia simplicis diriget viã ei9: & in impietate sua corruet impius. Iustitia rectorum liberabit eos: & in insidiis suis capientur iniqui. Mortuo hoĩe ĩpio nulla erit vltra spes: & expectatio sollicitorũ peribit. Iustus de angustia liberatus est: & tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum: iusti autem liberabũtur scientia. In bonis iustorũ exultabit ciuitas: & in pditiõe impiorũ erit laudatio. Bñdictione iustorũ exaltabitur ciuitas: & ore ĩpiorꝫ subuertetur. Qui despicit amicũ suũ indigẽs corde est: vir aũt prudẽs tacebit. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana: qui aũt fidelis est celat amici cõmissum. Vbi nõ est gubernator ppls corruet: salus aũt vbi multa cõsilia. Affligetur malo qui fidẽ facit p extraneo: q aũt cauet laqos: securus erit. Mulier gratiosa inueniet gloriã: & robusti habebũt diuitias. Benefacit anime sue vir misericors: q aũt crudelis est etiã ppinqs abiicit. Impius facit opus instabile: seminãti aũt iustitiã merces fidelis. Clemẽtia preparat vitam: & sectatio malorũ mortẽ. Abomiãbile dño cor prauũ: & volũtas ei9 in his q simpliciter ãbulãt. Man9 in manu nõ erit innocẽs malus: semẽ aũt iustorũ saluabitur. Circulũs aure9 in narib9 suis: mulier pulchra & fatua. Desiderium iustorũ omne bonum est: prestolatio impiorũ furor. Alii diuidũt ppria: & ditiores fiunt: alii rapiunt nõ sua & semp in egestate sunt. Aia que benedicit impĩgabitur: & qui inebriat ipse quoqꝫ inebriabitur. Qui abscõdit frumẽta maledicetur in populis: bñdictio ãt sup caput vẽdentiũ. Bñ cõsurgit diluculo q qrit bona: q aũt inuestigator malorũ ẽ: opprimetur ab eis.

Trãsla.gre.lxx.cũ inter.lati. | Trãsla.B.Hie. | Tex.he. Prouer.xii. Primitiua.heb.

בוטח בעשרו הוא יפול וכעלה צדיקים יפרחו: עוכר ביתו ינחל רוח ועבד אויל לחכם לב: פרי צדיק עץ חיים ולקח נפשות חכם: הן צדיק בארץ ישלם אף כי רשע וחוטא:

Cap. xii.

אהב מוסר אהב דעת ושונא תוכחת בער: טוב יפיק רצון מיהוה ואיש מזמות ירשיע: לא יכון אדם ברשע ושרש צדיקים בל ימוט: אשת חיל עטרת בעלה וכרקב בעצמותיו מבישה: מחשבות צדיקים משפט תחבלות רשעים מרמה: דברי רשעים ארב דם ופי ישרים יצילם: הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמד: לפי שכלו יהלל איש ונעוה לב יהיה לבוז: טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם: יודע צדיק נפש בהמתו ורחמי רשעים אכזרי: עבד אדמתו ישבע לחם ומרדף רקים חסר לב: חמד רשע מצוד רעים ושרש צדיקים יתן: בפשע שפתים מוקש רע ויצא מצרה צדיק: מפרי פי איש ישבע טוב וגמול ידי אדם ישוב לו: דרך אויל ישר בעיניו ושמע לעצה חכם: אויל ביום יודע כעסו וכסה קלון ערום: יפיח אמונה יגיד צדק ועד שקרים מרמה: יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא: שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר: מרמה בלב חרשי רע וליעצי שלום שמחה: לא

Qui confidit in diuitiis suis corruet: iusti aũt qsi virens foliũ germinabũt. Qui cõturbat domũ suã possidebit ventos: & qui stultus est seruiet sapiẽti. Fructus iusti lignũ vite: & q suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra recipit: quãtomagis impius & peccator. 12.

QVi diligit disciplinã: diligit scientiã: qui aũt odit increpatiões insipiẽs ẽ. Qui bon9 est hauriet sibi gratiã a dño: qui aũt cõfidit in cogitationib9 suis impie agit. Non roborabitur hõ ex ĩpietate: & radix iustorũ nõ cõmouebitur. Mulier diligẽs corona ẽ viro suo: & putredo in ossibus eius q cõfusione res dignas gerit. Cogitatiões iustorũ iudicia: & cõsilia impiorũ fraudulenta. Verba impiorꝫ ĩsidiãtur sanguini: os iustorꝫ liberabit eos. Verte impios & nõ erunt: domus aũt iustorum permanebit. Doctrina sua noscitur vir: q aũt van9 & excors est patebit cõtemptui. Melior est paup & sufficiẽs sibi: qꝫ gloriosus & indigẽs pane. Nouit iustus iumẽtorꝫ suorꝫ aĩas: viscera aũt ĩpiorũ crudelia. Qui opatur terrã suã satiabitur panib9: q aũt sectatur ociũ stultissim9 est. Desideriũ ĩpii moni mentũ est ĩpiorũ: radix autem iustorũ proficiet. Propter pctã labiorꝫ ruina proximat malo: effugiet aũt iust9 de angustia. De fructu oris sui vnusqsqꝫ replebitur bonis: & iuxta opa manuũ suarũ retribuetur ei. Via stulti recta in oculis ei9: q aũt sapiens est audit cõsilia. Fatuus statim indicat irã suã: q aũt dissimulat iniuriã callidus ẽ. Qui qđ nouit loquitur iudex iusticie est: qui aũt mẽtitur testis ẽ fraudulẽtus. Vir q pmittit & qsi gladio pũgitur cõsciẽtie: lingua aũt sapiẽtiũ sanitas. Labiũ veritatis firmũ erit ĩ ppetuũ: q aũt testis est repẽtinus: cõcinat linguã mẽdacii. Dol9 ĩ corde cogitãtiũ mala: q aũt pacis ineunt cõsilia: sequitur eos gaudium. Non

יאנה לצדיק כל און ורשעים מלאו רע׃ תועבת יהוה שפתי שקר ועשי אמונה רצונו׃ אדם ערום כסה דעת ולב כסילים יקרא אולת׃ יד חרוצים תמשול ורמיה תהיה למס׃ דאגה בלב איש ישחנה ודבר טוב ישמחנה׃ יתר מרעהו צדיק ודרך רשעים תתעם׃ לא יחרך רמיה צידו והון אדם יקר חרוץ׃ בארח צדקה חיים ודרך נתיבה אל מות׃

אנה · תען · עשה · ידע · כסל · קרא · חרץ · משל · רמה · היה · שוח · שמח · צדק · תעה · חרך · צוד · נתב

Cap. xiij.

בן חכם מוסר אב ולץ לא שמע גערה׃ מפרי פי איש יאכל טוב ונפש בגדים חמס׃ נצר פיו שמר נפשו פשק שפתיו מחתה לו׃ מתאוה ואין נפשו עצל ונפש חרצים תדשן׃ דבר שקר ישנא צדיק ורשע יבאיש ויחפיר׃ צדקה תצר תם דרך ורשעה תסלף חטאת׃ יש מתעשר ואין כל מתרושש והון רב׃ כפר נפש איש עשרו ורש לא שמע גערה׃ אור צדיקים ישמח ונר רשעים ידעך׃ רק בזדון יתן מצה ואת נועצים חכמה׃ הון מהבל ימעט וקבץ על יד ירבה׃ תוחלת ממשכה מחלה לב ועץ חיים תאוה באה׃ בז לדבר יחבל לו וירא מצוה הוא ישלם׃ תורת חכם מקור חיים לסור ממקשי מות׃ שכל טוב יתן חן ודרך בגדים איתן׃ כל ערום יעשה בדעת וכסיל יפרש אולת׃ מלאך רשע יפל ברע וציר אמונים מרפא׃ ריש וקלון פורע

יסר · לוץ · ברה · פה · אכל · שפה · חתת · אוה · דשן · שנא · באש · חפר · נצר · תמם · סלף · עשר · רוש · נור · דעך · זוד · נתן · נצה · יעץ · מעט · רבה · יחל · משך · חלה · אוה · חבל · צוה · שלם · ירה · קור · יקש · נתן · ערם · עשת · ידע · כסל · פרש · לאך · נפל · רוע · אמן · רפא · רוש · קלה

contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit: impii aūt replebūtur malo. Abominatio eſt domio labia mendacia: qui aūt fideliter agunt placent ei. Hō verſutus celat ſcientiā: & cor inſipientium prouocat ſtulticiā. Man⁹ fortium dñabitur: q̄ aūt remiſſa eſt tributis ſeruiet. Meror in corde viri humiliabit illum: & ſermone bono letificabitur. Qui negligit dānum ꝑpter amicū iuſtus eſt: iter aūt īpiorū decipiet eos. Non inueniet fraudulētus lucrū: & ſubſtātia homis erit auri preciū. In ſemita iuſticie vita: iter autem deuium ducit ad mortem. 13.

FIlius ſapiens doctrina patris: qui autem illuſor eſt non audit cū arguitur. De fructu oris ſui homo ſatiabitur bonis: anima aūt impiorū iniquā. Qui cuſtodit os ſuū cuſtodit animā ſuā: q aūt incōſideratꝰ eſt ad loquēdū ſentiet mala. Vult & nō vult piger: aīa autē operātiū impinguabitur. Verbū mendax iuſtus deteſtabitur: ipius aūt cōfundit & cōfundetur. Iuſtitia cuſtodit innocētis viam: impietas autē peccatorē ſupplātat. Eſt quaſi diues cū nihil habeat: & eſt q̄ſi paup cū in multis diuitiis ſit. Redēptio aīe viri diuitie ſue: q aūt paup eſt increpationē nō ſuſtinet. Lux iuſtorum letificat: lucerna autē ipioꝝ extinguetur. Inf ſupbos ſp̄ iurgia ſūt: q āt agūt oia cū cōſilio: reguntur ſapiā. Subſtātia feſtinata minuetur: q̄ aūt paulati colligitur manu mltiplicabitur. Spes q̄ differtur affligit aīam: lignū vite deſideriū veniēs. Qui detrahit alicui rei: ipſe ſe in futurū obligat: q aūt timet ꝓceptū in pace verſabitur. Lex ſapiētis fons vite vt declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiā: in itinere cōtēptorū vorago. Aſtutus oia agit cū cōſilio: q aūt fatuꝰ ē apit ſtulticiā. Nūciꝰ īpii cadet in malū: legatꝰ fidelis ſanitas. Egeſtas & ignomia ei q defit

placebit iuſto nihil iniuſtū: at impii replebunt malis. abominatio dño labia mēdacia: at faciēs fides acceptabilis apd eū. Uir prudēs thronꝰ ſenſus: cor āt inſipiētiū obuiabit execratiōibꝰ. Manꝰ electoꝝ dñabit facile: doloſi āt erūt in direptionē. Terribilis ſmo cor turbat viri: ānunciatio āt bona letificat illū. Sapiēs iuſtꝰ ſui ipius amicꝰ erit: at via impioꝝ decipiet eos. nō fabricabit doloſus captiōes. Poſſeſſio āt p̄cioſa vir purꝰ. In viis iuſticie vita. vie āt eoꝝ q recordāt iniuriaꝝ in mortē.

ἀρέσει τῷ δικαίῳ οὐδὲν ἄδικον, οἱ δὲ ἀσεβεῖς πλησθήσονται κακῶν. Βδέλυγμα κυρίῳ χείλη ψευδῆ, ὁ δὲ ποιῶν πίστεις δεκτὸς παρ' αὐτῷ. Ἀνὴρ συνετὸς θρόνος αἰσθήσεως, καρδία δὲ ἀφρόνων συναντήσεται ἀραῖς. Χεὶρ ἐκλεκτῶν κρατήσει εὐχερῶς, δόλιοι δὲ ἔσονται εἰς προνομήν. Φοβερὸς λόγος καρδίαν ταράσσει ἀνδρός, ἀγγελία δὲ ἀγαθὴ εὐφραίνει αὐτόν. Ἐπιγνώμων δίκαιος ἑαυτοῦ φίλος ἔσται, αἱ δὲ ὁδοὶ τῶν ἀσεβῶν πλανήσει αὐτούς. Οὐκ ἐπιτεύξεται δόλιος θήρας. Κτῆμα δὲ τίμιον ἀνὴρ καθαρός. Ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης ζωή. ὁδοὶ δὲ μνησικάκων εἰς θάνατον.

Ca. 13.

FIliꝰ aſtutus obediēs patri: filiꝰ āt inobediēs ī pditione. De fructibꝰ iuſticie comedet bonus: anime āt impioꝝ peribūt intēpeſtiue. Qui cuſtodit ſuū os cuſtodit ſuā aīam: at temerariꝰ labiis metu afficiet ſeipm: In deſideriis eſt ois piger: manꝰ āt virliū in diligētia. Sermonē iniuſtū deteſtaf iuſtꝰ: impius āt ɔfūdit. & nō hēbit audaciā loquēdi. Iuſticia cuſtodit innocētes via: at impios malos facit peccatū. Sunt ditantes ſeipos nihil hētes: & ſunt humiliātes ſeipos in multis diuitiis. Redēptio viri aīe ꝓprie diuitie; mēdicꝰ āt nō ſuſtinet minas. Lux iuſtis ſemp: lux impioꝝ extinguit. Malus cū iniuria facit mala: at ipoꝝ cognitores ſapiētes. Subſtātia feſtinata cū iniqtate: minor fit: at ɔgregās ſibi cū pietate implebitur. iuſtꝰ miſeref & cōmodat: arbor eni vite deſideriū boni. Qui deſpicit rem deſpicietur ex ea: at timēs ꝓceptū hic ſanꝰ eſt. Filio doloſo nullū erit bonū famulo aūt ſapiēti ꝓſpere erūt operationes & dirigef via eius. Lex ſapiētis fons vite: at demēs capiꝰ a laqueo morte. Intellectꝰ bonꝰ dat grām: at cognoſcere legē: cognitionis eſt bone: vie āt deſpicientiū in pditione. Ois aſtutus agit cū cognitione: at fatuꝰ pandit ſuā maliciā: Rex temerariꝰ cadet in mala: legatus aūt ſapiēs liberābit eū. Egeſtatē & ignominiā aufert

Υἱὸς πανοῦργος ὑπήκοος πατρί, υἱὸς δὲ ἀνήκοος ἐν ἀπωλείᾳ. Ἀπὸ καρπῶν δικαιοσύνης φάγεται ἀγαθός, ψυχαὶ δὲ παρανόμων ὀλοῦνται ἄωροι. Ὃς φυλάσσει τὸ ἑαυτοῦ στόμα τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ὁ δὲ προπετὴς χείλεσι πτοήσει ἑαυτόν. Ἐν ἐπιθυμίαις ἐστὶ πᾶς ἀεργός, χεῖρες δὲ ἀνδρείων ἐν ἐπιμελείᾳ. Λόγον ἄδικον μισεῖ δίκαιος, ἀσεβὴς δὲ αἰσχύνεται, καὶ οὐχ ἕξει παρρησίαν. Δικαιοσύνη φυλάσσει ἀκάκους ὁδῷ, τοὺς δὲ ἀσεβεῖς φαύλους ποιεῖ ἁμαρτία. Εἰσὶν οἱ πλουτίζοντες ἑαυτοὺς μηδὲν ἔχοντες, καὶ εἰσὶν οἱ ταπεινοῦντες ἑαυτοὺς ἐν πολλῷ πλούτῳ. Λύτρον ἀνδρὸς ψυχῆς ὁ ἴδιος πλοῦτος, πτωχὸς δὲ οὐχ ὑφίσταται ἀπειλήν. Φῶς δικαίοις διαπαντός, φῶς ἀσεβῶν σβέννυται. Κακὸς μεθ' ὕβρεως πράσσει κακά, οἱ δὲ αὐτῶν ἐπιγνώμονες σοφοί. Ὕπαρξις ἐπισπουδαζομένη μετὰ ἀνομίας, ἐλάσσων γίνεται, ὁ δὲ συνάγων ἑαυτῷ μετ' εὐσεβείας πληθυνθήσεται. Δίκαιος οἰκτείρει καὶ κιχρᾷ, δένδρον γὰρ ζωῆς ἐπιθυμία ἀγαθή. Ὃς καταφρονεῖ πράγματος καταφρονηθήσεται ἐξ αὐτοῦ, ὁ δὲ φοβούμενος ἐντολὴν οὗτος ὑγιαίνει. Υἱῷ δολίῳ οὐδὲν ἔσται ἀγαθόν, οἰκέτῃ δὲ σοφῷ εὔοδοι ἔσονται πράξεις, καὶ κατευθυνθήσεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. Νόμος σοφοῦ πηγὴ ζωῆς, ὁ δὲ ἄνους ἁλοὺς ὑπὸ παγίδος θανεῖται. Σύνεσις ἀγαθὴ δίδωσι χάριν, τὸ δὲ γνῶναι νόμον, διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς, ὁδοὶ δὲ καταφρονούντων ἐν ἀπωλείᾳ. Πᾶς πανοῦργος πράσσει μετὰ γνώσεως, ὁ δὲ ἄφρων ἐξεπέτασεν αὐτοῦ κακίαν. Βασιλεὺς θρασὺς πεσεῖται εἰς κακά, ἄγγελος δὲ σοφὸς ῥύσεται αὐτόν. Πενίαν καὶ ἀτιμίαν ἀφαιρεῖται

Trāſla.gre.lxx.cū inter.lñi.

diſciplina: at cuſtodiēs redargutiões glorificabit. Deſide
παιδείᾳ, ὁ δὲ φυλάσσων ἐλέγχους δοξασθήσεται. Ἐπιθυ
ria impiorum delectant aiam: opa at impiorum lōge a
μίαι ἀσεβῶν ἡδύνουσι ψυχήν, ἔργα δὲ ἀσεβῶν μακρὰν ἀπὸ
cognitione. Qui circūfertur ſimul cū ſapiētib⁹ ſapiēs erit:
γνώσεως. Ὁ συμπεριφερόμενος σοφοῖς σοφισθήσεται,
qui at circūuertit ſimul cū ſtultis agnoſcet. Peccantes
ὁ δὲ συμπεριφερόμενος ἄφροσιν γνωσθήσεται. Ἁμαρτάνοντας
pſequent mala: at iuſtos apprehēdēt bo
καταδιώξεται κακά, τοὺς δὲ δικαίους καταλήψεται ἀγα
na. bon⁹ vir relinquet heredes filios filiorum: theſauri
θά. Ἀγαθὸς ἀνὴρ κληρονομήσει υἱοὺς υἱῶν, θησαυρί
zant at iuſtis diuitie impiorum. Iuſti facient in
ζεται δὲ δικαίοις πλοῦτος ἀσεβῶν. Δίκαιοι ποιήσουσιν ἐν
diuitijs annos multos: iniuſti vo peribūt breuiter.
πλούτῳ ἔτη πολλά, ἄδικοι δὲ ἀπολοῦνται συντόμως.
Qui parcit virge odit filiū ſuū: at dili
Ὃς φείδεται τῆς βακτηρίας μισεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὁ δὲ ἀγα
gēs inſtāter erudit. iuſt⁹ comedēs replet
πῶν ἐπιμελῶς παιδεύει. Δίκαιος ἔσθων ἐμπιπλᾶται τὴν
aiam ſuā: anime āt impiorum idigētes.
ψυχὴν αὐτοῦ, ψυχαὶ δὲ ἀσεβῶν ἐνδεεῖς.

Ca.14.

Sapiētes mulieres edificarūt domos: at īſipiēs euer
Σοφαὶ γυναῖκες ᾠκοδόμησαν οἴκους, ἡ δὲ ἄφρων κα
tit manib⁹ ſuis. Ambulās recte timet
τέσκαψε ταῖς χερσὶν αὐτῆς. Ὁ πορευόμενος ὀρθῶς φοβεῖ
dñz: at q̄ tortuoſe incedit vijs ſuis inhonora
ται τὸν κύριον, ὁ δὲ σκολιάζων ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ ἀτιμασθήσε
bit. Ex ore ſtultorum virga iniurie: labia āt ſa
ται. Ἐκ στόματος ἀφρόνων βακτηρία ὕβρεως, χείλη δὲ σο
pientū cuſtodiūt eos. Ubi nō ſunt boues pſepia mun
φῶν φυλάσσει αὐτούς. Οὗ μή εἰσι βόες φάτναι καθα
da: vbi āt multa genimina manifeſta bouis fortitudo. Te
ραί, οὗ δὲ πολλὰ γεννήματα φανερὰ βοὸς ἰσχύς. Μάρ
ſtis fidelis nō mētit: accēdit āt mēdatia teſtis iniuſt⁹.
τυς πιστὸς οὐ ψεύδεται, ἐκκαίει δὲ ψευδῆ μάρτυς ἄδικος.
Queres ſapiam apud malos ⁊ nō inuenies: ſen
Ζητήσεις σοφίαν παρὰ κακοῖς καὶ οὐχ εὑρήσεις, αἴσθη
ſus āt apud prudentes facilis. Oia cōtraria vi
σις δὲ παρὰ φρονίμοις εὐχερής. Πάντα ἐναντία ἀν
ro ſtulto: arma āt ſenſus labia ſapia. Sapia aſtu
δρὶ ἄφρονι, ὅπλα δὲ αἰσθήσεως χείλη σοφά. Σοφία πα
torum cognoſcet vias eorum: amētia āt ſtulto
νούργων ἐπιγνώσεται τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, ἄνοια δὲ ἀφρό
rū in deceptiōe. Dom⁹ iniquorum debebūt purifica
νων ἐν πλάνῃ. Οἰκίαι παρανόμων ὀφειλήσουσι καθαρι
tionē: dom⁹ āt iuſtorum acceptabiles. Cor viri ſenſi
σμόν, οἰκίαι δὲ δικαίων δεκταί. Καρδία ἀνδρὸς αἰσθη
tiuū meſta aīa ei⁹: q̄n āt letet nō mi
τικὴ λυπηρὰ ψυχὴ αὐτοῦ, ὅταν δὲ εὐφραίνηται οὐκ ἐπι
ſcet iniuria. Dom⁹ impiorum delebunt: tabnacula
μίγνυται ὕβρει. Οἰκίαι ἀσεβῶν ἀφανισθήσονται, σκηναὶ
āt rectorum ſtabūt. Eſt via q̄ videt recta eſſe
δὲ κατορθούντων στήσονται. Ἔστιν ὁδὸς ἣ δοκεῖ ὀρθὴ εἶναι
apud hoies: at nouiſſima eius vadūt ad
παρὰ ἀνθρώποις, τὰ δὲ τελευταῖα αὐτῆς ἔρχεται εἰς
fundū iferni. In letitijs nō miſcet meror:
πυθμένα ᾅδου. Ἐν εὐφροσύναις οὐ προσμίγνυται λύπη,
extrema āt gaudij in luctū vadūt. Suis
τελευταῖα δὲ χαρᾶς εἰς πένθος ἔρχεται. Τῶν ἑαυτοῦ
vijs replebit q̄ eſt audacis cordis: ab āt cogitatio
ὁδῶν πλησθήσεται θρασυκάρδιος, ἀπὸ δὲ τῶν διανοημά
nib⁹ eius vir bonus. Innocēs credit omni verbo:
των αὐτοῦ ἀνὴρ ἀγαθός. Ἄκακος πιστεύει παντὶ λόγῳ,
aſtutus āt vadit in penitentiā. Sapiēs timens
πανοῦργος δὲ ἔρχεται εἰς μετάνοιαν. Σοφὸς φοβηθεὶς
declinauit a malo: at ſtultus ſibi cōfidens mi
ἐξέκλινεν ἀπὸ κακοῦ, ὁ δὲ ἄφρων ἑαυτῷ πεποιθὼς μί
ſcetur iniquo.
γνυται ἀνόμῳ.

Trāſla.B.Hie.

diſciplinā: qui aūt acqe ſcit arguēti glorificabitur. Deſiderū ſi cōpleatur delectat animam: deteſtātur ſtulti eos qui fugiunt mala. Qui cū ſapiētibus gradit ſapiēs erit: amicus ſtultorum ſimilis efficietur. Peccatores pſeqtur malum: & iuſtis retribuentur bona. Bon⁹ relinquit heredes filios & nepotes: & cuſtoditur iuſto ſubſtantia peccatoris. Multi cibi in noualibus patrū: & alijs cōgregātur abſq; iudicio. Qui parcit virge odit filium ſuum: qui aute diligit illum diligenter erudit. Iuſtus comedit & replet aīam ſuam: venter autem impiorum inſaturabilis.

14.

Sapiens mulier edificat domū ſuā: inſipiens extructa quoq; manib⁹ deſtruet. Ambulans recto itinere & times dñm: deſpicitur ab eo qui infami graditur via. In ore ſtulti virga ſupbie: labia aūt ſapientū cuſtodiūt eos. Vbi nō ſunt boues pſepe vacuū eſt: vbi aūt apparet plurime ſegetes: ibi manifeſta ē fortitudo bouis. Teſtis fidelis nō mētietur: profert aūt mēdaciū doloſus teſtis. Querit deriſor ſapiētiā & nō inuenit: doctrina prudētū facilis. Vade cōtra virū ſtultū: & neſcit labia prudētie. Sapia callidi ē intelligere viam ſuā: & prudētia ſtultorum errans. Stultis illudet peccatū: & iter iuſtos morabitur gratia. Cor quod nouit amaritudinē anime ſue: in gaudio eius nō miſcebitur extraneus. Dom⁹ impiorum delebitur: tabernacula iuſtorum germinabūt. Eſt via q̄ videtur homini iuſta: nouiſſima aūt ei⁹ deducūt ad mortem. Riſus dolore miſcebitur: & extrema gaudij luct⁹ occupat. Vijs ſuis replebitur ſtultus: & ſup eum erit vir bonus. Innocens credit omni verbo: aſtutus conſiderat greſſus ſuos. Sapiens timet & declinat a malo: ſtultus tranſilit & confidit.

Ter.he.Prouer.xiiij.

מוּסָר וְשֹׁמֵר תּוֹכַחַת יְכֻבָּד׃
תַּאֲוָה נִהְיָה תֶּעֱרַב לְנָפֶשׁ
וְתוֹעֲבַת כְּסִילִים סוּר מֵרָע׃
הָלוֹךְ אֶת חֲכָמִים יֶחְכָּם וְרֹעֶה
כְסִילִים יֵרוֹעַ׃ חַטָּאִים תְּרַדֵּף
רָעָה וְאֶת צַדִּיקִים יְשַׁלֶּם טוֹב׃
טוֹב יַנְחִיל בְּנֵי בָנִים וְצָפוּן
לַצַּדִּיק חֵיל חוֹטֵא׃ רָב אֹכֶל
נִיר רָאשִׁים וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא
מִשְׁפָּט׃ חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ
וְאֹהֲבוֹ שִׁחֲרוֹ מוּסָר׃ צַדִּיק
אֹכֵל לְשֹׂבַע נַפְשׁוֹ וּבֶטֶן
רְשָׁעִים תֶּחְסָר׃

Cap.xiiij.

חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה
בֵיתָהּ וְאִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ תֶהֶרְסֶנּוּ׃
הוֹלֵךְ בְּיָשְׁרוֹ יְרֵא יְהוָה וּנְלוֹז
דְּרָכָיו בּוֹזֵהוּ׃ בְּפִי אֱוִיל חֹטֶר
גַּאֲוָה וְשִׂפְתֵי חֲכָמִים תִּשְׁמוּרֵם׃
בְּאֵין אֲלָפִים אֵבוּס בָּר וְרָב
תְּבוּאוֹת בְּכֹחַ שׁוֹר׃ עֵד אֱמוּנִים
לֹא יְכַזֵּב וְיָפִיחַ כְּזָבִים עֵד שָׁקֶר׃
בִּקֶּשׁ לֵץ חָכְמָה וָאָיִן וְדַעַת לְנָבוֹן
נָקָל׃ לֵךְ מִנֶּגֶד לְאִישׁ כְּסִיל וּבַל
יָדַעְתָּ שִׂפְתֵי דָעַת׃ חָכְמַת עָרוּם
הָבִין דַּרְכּוֹ וְאִוֶּלֶת כְּסִילִים מִרְמָה׃
אֱוִלִים יָלִיץ אָשָׁם וּבֵין יְשָׁרִים
רָצוֹן׃ לֵב יוֹדֵעַ מָרַּת נַפְשׁוֹ
וּבְשִׂמְחָתוֹ לֹא יִתְעָרַב זָר׃ בֵּית
רְשָׁעִים יִשָּׁמֵד וְאֹהֶל יְשָׁרִים
יַפְרִיחַ׃ יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי אִישׁ
וְאַחֲרִיתָהּ דַּרְכֵי מָוֶת׃ גַּם בִּשְׂחֹק
יִכְאַב לֵב וְאַחֲרִיתָהּ שִׂמְחָה תוּגָה׃
מִדְּרָכָיו יִשְׂבַּע סוּג לֵב וּמֵעָלָיו
אִישׁ טוֹב׃ פֶּתִי יַאֲמִין לְכָל דָּבָר
וְעָרוּם יָבִין לַאֲשֻׁרוֹ׃ חָכָם יָרֵא
וְסָר מֵרָע וּכְסִיל מִתְעַבֵּר וּבוֹטֵחַ׃

Priitiua.heb.

יָסַר יָכַח · כָּבַד הָיָה · עָרַב תָּעַב · הָלַךְ חָכַם · רוּעַ רָדַף · רוּעַ צָדַק · שָׁלַם נָחַל · צָפַן · צָדַק חָטָא · סָפָה · שָׁפַט · חָסַר

נָשָׁה בָּנָה · הָרַס · הָלַךְ לוּז · בָּזָה · נָאָה שָׁפָה · שָׁמַר אָבַס · בּוֹא עוּד · אָמַן כָּזַב · יָפַח לוּץ · יָדַע בִּין · קָלַל הָלַךְ · כָּסַל עָרַם · בִּין רָמָה · רָצָה מָרַר · עָרַב · שָׁמַד · פָּרַח פָּנָה · כָּאַב יָגָה · שָׂבַע · פָּתָה אָמַן · בִּין · סוּר רוּעַ · עָבַר

קצר אפים יעשה אולת ואיש מזמות ישנא : נחלו פתאים אולת וערומים יכתרו דעת : שחו רעים לפני טובים ורשעים על שערי צדיק : גם לרעהו ישנא רש ואהבי עשיר רבים : בז לרעהו חוטא ומחונן ענוים אשריו : הלא יתעו חרשי רע וחסד ואמת חרשי טוב : בכל עצב יהיה מותר ודבר שפתים אך למחסור : עטרת חכמים עשרם אולת כסילים אולת : מציל נפשות עד אמת ויפח כזבים מרמה : ביראת יהוה מבטח עז ולבניו יהיה מחסה : יראת יהוה מקור חיים לסור ממקשי מות : ברב עם הדרת מלך ובאפס לאם מחתת רזון : ארך אפים רב תבונה וקצר רוח מרים אולת : חיי בשרים לב מרפא ורקב עצמות קנאה : עשק דל חרף עשהו ומכבדו חנן אביון : ברעתו ידחה רשע וחסה במותו צדיק : בלב נבון תנוח חכמה ובקרב כסילים תודע : צדקה תרומם גוי וחסד לאמים חטאת : רצון מלך לעבד משכיל ועברתו תהיה מביש :

Cap.xv.

מענה רך ישיב חמה ודבר עצב יעלה אף : לשון חכמים תיטיב דעת ופי כסילים יביע אולת : בכל מקום עיני יהוה צפות רעים וטובים : מרפא לשון עץ חיים וסלף בה שבר ברוח : אויל ינאץ מוסר

עשה | זמם שנא | פתה ערם | כתר ידע | שחח רוע | פנה צדק | רוש עשר | רבב חנן | ענה אשר | היה יתר | שפה חסר | כסל נצל | עוד רפת | בטח עזז | חסה קור | יקש | חתת רזן | בין רום | חיה רפא | כבד אבה | רוע דחה | בין נוח | ידע רום | שכל | בוש | ענה רכך | שוב עלה | לשן יטב | ידע פה | נבע קום | צפה רוע | אול נאץ | יסר

Impatiens operabitur ſtulticiam: & vir verſutus odioſus eſt. Poſſidebunt paruuli ſtulticiam: & expectabunt aſtuti ſcientiam. Iacebunt mali ante bonos: & impii ante portas iuſtorum. Etiā pximo ſuo pauper odioſus eſt: amici vero diuitum multi. Qui deſpicit pximū ſuū peccat: q aūt miſeretur pauperis beatus erit. Errant qui operantur malum: mīa & veritas preparāt bona. In oī opere erit abundantia: vbi aūt ſunt verba plurima: ibi frequenter egeſtas. Corona ſapientū diuitie eorum: fatuitas ſtultorum imprudentia. Liberat animas teſtis fidelis: & profert mendacia verſipellis. In timore dñi fiducia fortitudinis: & filiis eius erit ſpes. Timor domini fons vite: vt declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis: & in paucitate plebis ignominia principis. Qui patiēs eſt multa gubernatur ſapiā: q aūt impatiēs ē exaltat ſtulticiā. Vita carniū ſanitas cordis: putredo oſſiū inuidia. Qui calūmatur egentē exprobrat factori ei9: honorat aūt eū q miſeretur paupis. In malicia ſua repelletur impius: ſperat aūt iuſtus in morte ſua. In corde prudētis reqeſcit ſapiā & indoctos quoſq; erudiet. Iuſticia eleuat gentē: miſeros aūt facit pplos pcīm. Accept9 ē regi miniſter intelligens: iracundiam eius inutilis ſuſtinebit. 15.

Reſponſio mollis frāgit iram: ſermo durus ſuſcitat furorem. Lingua ſapientum ornat ſcientiam: os ſtultorum ebullit ſtulticiā. In oñi loco oculi domini contemplantur bonos & malos. Ligua placabilis lignum vite: que aute immoderata eſt conteret ſpiritum. Stultus irridet diſciplinam

Inpatiēs operaſ cū temeritate: vir āt prudēs multa ſuffert.
Ὀξύθυμος πράσσει μετὰ ἀβουλίας, ἀνὴρ δὲ φρόνιμος πολλὰ ὑποφέρει.
diuidēt ſtulti maliciā: at aſtuti obtinebunt ſenſus.
Μεριοῦνται ἄφρονες κακίαν, οἱ δὲ πανοῦργοι κρατήσουσιν αἰσθήσεως.
Labent mali ante bonos: & impii colēt portas iuſtoꝝ.
Ὀλισθήσουσι κακοὶ ἔναντι ἀγαθῶν, καὶ ἀσεβεῖς θεραπεύσουσι θύρας δικαίων.
Amici odibūt amicos mēdicos: amici āt diuitū multi.
Φίλοι μισήσουσι φίλους πτωχούς, φίλοι δὲ πλουσίων πολλοί.
Qui inhonorat pauperes peccat: q miſeraſ āt mēdicos beat9.
Ὁ ἀτιμάζων πένητας ἁμαρτάνει, ἐλεῶν δὲ πτωχοὺς μακαριστός.
Errantes fabricāt mala: miām āt & veritatē operanſ boni.
Πλανώμενοι τεκταίνουσι κακά, ἔλεον δὲ καὶ ἀλήθειαν τεκταίνουσιν ἀγαθοί.
Non ſciunt miām & fidē fabricatores maloꝝ: elemoſyne āt & fides apud fabricatores bonos.
Οὐκ ἐπίστανται ἔλεον καὶ πίστιν τέκτονες κακῶν, ἐλεημοσύναι δὲ καὶ πίστεις παρὰ τέκτοσιν ἀγαθοῖς.
In omni ſollicito ineſt abundātia: at dulcis & carēs dolore in egeſtate erit.
Ἐν παντὶ μεριμνῶντι ἔνεστι περισσόν, ὁ δὲ ἡδὺς καὶ ἀνάλγητος ἐν ἐνδείᾳ ἔσται.
Corona ſapiētū diuitie eoꝝ: At cōuerſatio ſtultorū mala.
Στέφανος σοφῶν πλοῦτος αὐτῶν, ἡ δὲ διατριβὴ ἀφρόνων κακή.
liberabit maloꝝ aīam teſtis fidelis: accēdit āt mēdacē doloſus.
Ῥύσεται κακῶν ψυχὴν μάρτυς πιστός, ἐκκαίει δὲ ψευδῆ δόλιος.
In timore dñi ſpes fortitudinis: filiis āt ei9 relinquet firmamētū.
Ἐν φόβῳ κυρίου ἐλπὶς ἰσχύος, τοῖς δὲ τέκνοις αὐτοῦ καταλείψει ἔρεισμα.
Preceptū domini fons vite: facit āt declinare a laqueo mortis.
Πρόσταγμα κυρίου πηγὴ ζωῆς, ποιεῖ δὲ ἐκκλίνειν ἐκ παγίδος θανάτου.
In multa gēte gloria regis: in āt defectu plebis cōtritio principis.
Ἐν πολλῷ ἔθνει δόξα βασιλέως, ἐν δὲ ἐκλείψει λαοῦ συντριβὴ δυνάστου.
patiēs vir multus in prudentia: at impatiēs fortis ſtult9.
Μακρόθυμος ἀνὴρ πολὺς ἐν φρονήσει, ὁ δὲ ὀλιγόψυχος ἰσχυρὸς ἄφρων.
Māſuet9 vir cordis medic9: tinea āt oſſiū cor ſenſitiuū.
Πραΰθυμος ἀνὴρ καρδίας ἰατρός, σὴς δὲ ὀστέων καρδία αἰσθητική.
Qui calūniaſ egentē irritat illū q fecit eū: at honorās illū miſereſ mēdici.
Ὁ συκοφαντῶν πένητα παροξύνει τὸν ποιήσαντα αὐτόν, ὁ δὲ τιμῶν αὐτὸν ἐλεεῖ πτωχόν.
In malicia ſua expelleſ impi9. Confidens ſue ſanctitati iuſt9.
Ἐν κακίᾳ αὐτοῦ ἀπωσθήσεται ἀσεβής, ὁ δὲ πεποιθὼς τῇ ἑαυτοῦ ὁσιότητι δίκαιος.
In corde bono viri requieſcet ſapiētia: in āt corde ſtultoꝝ nō agnoſciſ.
Ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ ἀνδρὸς ἀναπαύσεται σοφία, ἐν δὲ καρδίᾳ ἀφρόνων οὐ διαγινώσκεται.
Iuſticia eleuat gentē: diminuūt āt tribus peccata.
Δικαιοσύνη ὑψοῖ ἔθνος, ἐλασσονοῦσι δὲ φυλὰς ἁμαρτίαι.
Accept9 regi miniſter intelligēs: ſua āt agilitate tollit ignominiā: ira pdit & prudentes.
Δεκτὸς βασιλεῖ ὑπηρέτης νοήμων, τῇ δὲ ἑαυτοῦ εὐστροφίᾳ ἀφαιρεῖται ἀτιμίαν, ὀργὴ ἀπόλλυσι καὶ φρονίμους.

Ca.15.

Reſponſio āt ſubmiſſa auertit iram: ſermo aūt triſtis ſuſcitat iras.
Ἀπόκρισις δὲ ὑποπίπτουσα ἀποστρέφει θυμόν, λόγος δὲ λυπηρὸς ἐγείρει ὀργάς.
Lingua ſapientū bona ſcit: os āt ſtultoꝝ nūciat mala.
Γλῶσσα σοφῶν καλὰ ἐπίσταται, στόμα δὲ ἀφρόνων ἀναγγέλλει κακά.
in omni loco oculi dñi: contēplanſ malos q; & bonos.
Ἐν παντὶ τόπῳ ὀφθαλμοὶ κυρίου, σκοπεύουσι κακούς τε καὶ ἀγαθούς.
Sanitas lingue arbor vite: at cuſtodiēs eā replebiſ ſpū.
Ἴασις γλώσσης δένδρον ζωῆς, ὁ δὲ συντηρῶν αὐτὴν πλησθήσεται πνεύματος.
Stult9 derider diſciplinā
Ἄφρων μυκτηρίζει παιδείαν

patris: q aūt cuſtodit pcepta: aſtutior.
πατρός, ὁ δὲ φυλάσσων ἐντολάς, πανουργότερος.
In abūdanti iuſticia fortitudo multa: at impii radicit9 de terra pibunt.
Ἐν πλεοναζούσῃ δικαιοσύνῃ ἰσχὺς πολλή, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ὁλόρριζοι ἐκ γῆς ὀλοῦνται.
Domib9 iuſtoꝝ fortitudo multa: fructus āt impioꝝ peribūt.
Οἴκοις δικαίων ἰσχὺς πολλή, καρποὶ δὲ ἀσεβῶν ἀπολοῦνται.
Labia ſapiētū ligata ſūt ſenſu: corda āt ſtultoꝝ nō ſecura.
Χείλη σοφῶν δέδεται αἰσθήσει, καρδίαι δὲ ἀφρόνων οὐκ ἀσφαλεῖς.
victime impioꝝ abominatio dño: vota āt recte agētū acceptabilia apud eū.
Θυσίαι ἀσεβῶν βδέλυγμα κυρίῳ, εὐχαὶ δὲ κατευθυνόντων δεκταὶ παρ' αὐτῷ.
Abominatio dño vie impii: ſequētes iuſticiā diligit.
Βδέλυγμα κυρίῳ ὁδοὶ ἀσεβοῦς, διώκοντας δικαιοσύνην ἀγαπᾷ.
Diſciplina inocētis cognoſciſ a trāſeuntib9: q āt odiūt increpatiōes moriunſ turpiter.
Παιδεία ἀκάκου γνωρίζεται ὑπὸ τῶν παριόντων, οἱ δὲ μισοῦντες ἐλέγχους τελευτῶσιν αἰσχρῶς.
Infern9 & pditio manifeſta apud dñm. qmō nō & corda hoim?
Ἅδης καὶ ἀπώλεια φανερὰ παρὰ τῷ κυρίῳ. πῶς οὐχὶ καὶ αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων;
Nō amabit indoct9 corripiētes ſe: cū āt ſapiētib9 nō cōuerſabit.
Οὐκ ἀγαπήσει ἀπαίδευτος τοὺς ἐλέγχοντας αὐτόν, μετὰ δὲ σοφῶν οὐχ ὁμιλήσει.
Corde gaudente facies viret: in āt merorib9 exūte triſtis incedit.
Καρδίας εὐφραινομένης πρόσωπον θάλλει, ἐν δὲ λύπαις οὔσης σκυθρωπάζει.
Cor rectū querit ſenſum: os āt ineruditoꝝ cognoſcet mala.
Καρδία ὀρθὴ ζητεῖ αἴσθησιν, στόμα δὲ ἀπαιδεύτων γνώσεται κακά.
Omni tpe oculi maloꝝ ſuſcipiūt mala: at boni q̄eſcunt ſemp.
Πάντα τὸν χρόνον οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν κακῶν προσδέχονται κακά, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἡσυχάζουσι διαπαντός.
Melius parua pars cū timore dñi: q thēſauri magni cū itrepiditate.
Κρεῖσσον μικρὰ μερὶς μετὰ φόβου κυρίου, ἢ θησαυροὶ μεγάλοι μετὰ ἀφοβίας.
Melior vocatio ad cōuiuiū oleꝝ ad amicitiā & grām: q̄ appoſitio vituloꝝ cū inimicitia.
Κρείσσων ξενισμὸς λαχάνων πρὸς φιλίαν καὶ χάριν, ἢ παράθεσις μόσχων μετὰ ἔχθρας.
Vir iracund9 pparat rixas: patiēs āt & futurā mitigat.
Ἀνὴρ θυμώδης παρασκευάζει μάχας, μακρόθυμος δὲ καὶ τὴν μέλλουσαν καταπραΰνει.
Patiens vir extinguet iudicia: at impi9 ſuſcitat magis.
Μακρόθυμος ἀνὴρ κατασβέσει κρίσεις, ὁ δὲ ἀσεβὴς ἐγείρει μᾶλλον.
Vie pigroꝝ ſtrate ſpinis: at virtliū trite.
Ὁδοὶ ἀεργῶν ἐστρωμέναι ἀκάνθαις, αἱ δὲ τῶν ἀνδρείων τετριμμέναι.
Filius ſapiēs letificat patrē: fili9 āt ſtult9 ſubſānat matrē ſuā.
Υἱὸς σοφὸς εὐφραίνει πατέρα, υἱὸς δὲ ἄφρων μυκτηρίζει μητέρα αὐτοῦ.
Amētis ſemite indigētes mēte: vir āt prudēs dirigēs ambulat.
Ἀνοήτου τρίβοι ἐνδεεῖς φρενῶν, ἀνὴρ δὲ φρόνιμος κατευθύνων πορεύεται.
Differūt cogitatiōes nō honorātes cōcilia: in āt cordib9 cōſiliantiū manebit cōſiliū.
Ὑπερτίθενται λογισμοὶ οἱ μὴ τιμῶντες συνέδρια, ἐν δὲ καρδίαις βουλευομένων μένει βουλή.
Nō obediet mal9 illi: neque dicet opportunū qd & bonū cōmuni.
Οὐ μὴ ὑπακούσῃ ὁ κακὸς αὐτῇ, οὐδὲ μὴ εἴπῃ καίριόν τι καὶ καλὸν τῷ κοινῷ.
Vie vite cogitationes prudentis: vt cū declinauerit ex iferno ſalu9 ſit.
Ὁδοὶ ζωῆς διανοήματα συνετοῦ, ἵνα ἐκκλίνας ἐκ τοῦ ᾅδου σωθῇ.
Domos iniurioſoꝝ demoliſ dñs: firmauit āt terminū viduc.
Οἴκους ὑβριστῶν κατασπᾷ κύριος, ἐστήρισε δὲ ὅριον χήρας.
abominatio dño cogitatio iniuſta: caſtoꝝ āt verba caſta.
Βδέλυγμα κυρίῳ λογισμὸς ἄδικος, ἁγνῶν δὲ ῥήσεις σεμναί.
Perdit ſeipm mūeꝝ acceptor: at odio hēs donoꝝ captiōes ſaluaſ.
Ἐξόλλυσιν ἑαυτὸν ὁ δωρολήπτης, ὁ δὲ μισῶν δώρων λήψεις σώζεται.
elemoſynis & fide purganſ peccata: at timore dñi declinat oīs a malo.
Ἐλεημοσύναις καὶ πίστεσιν ἀποκαθαίρονται ἁμαρτίαι, τῷ δὲ φόβῳ κυρίου ἐκκλίνει πᾶς ἀπὸ κακοῦ.
Corda iuſtoꝝ meditanſ fidem
Καρδίαι δικαίων μελετῶσι πίστεις

patris ſui: qui autem cuſtodit increpatiões: aſtutior fiet. Dom9 iuſti plurima fortitudo: & in fructibus impii cōturbatio. Labia ſapientum diſſeminabūt ſcientiam: cor ſtultorum diſſimile erit. Victime impiorum abominabiles dño: vota iuſtorū placabilia. Abominatio eſt domino via impii: qui ſequitur iuſticiam diligitur ab eo. Doctrina mala deſerentium viam: qui increpationes odit morietur. Infern9 & pditio corā dño quantomagis corda filiorū hominū. Non amat peſtilēs eum qui ſe corripit: nec ad ſapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem: in merore animi deiicitur ſpiritus. Cor ſapiens querit doctrinam: & os ſtultorū paſcitur imperitia. Oēs dies pauperis mali: ſecura mens quaſi iuge conuiuium. Melius eſt parū cum timore dñi: q̄ theſauri magni & inſatiabiles. Melius eſt vocari ad olera cū charitate: q̄ ad vitulum ſaginatum cum odio. Vir iracundus prouocat rixas: qui patiens eſt mitigat ſuſcitatas. Iter pigrorum quaſi ſepes ſpinarum: via iuſtorū abſq; offendiculo. Filius ſapiēs letificat patrē: & ſtultus homo deſpicit matrem ſuam. Stulticia gaudium ſtulto: & vir prudens dirigit greſſus ſuos. Diſſipātur cogitationes abſq; cōſilio: vbi vo ſunt plures cōſiliarii: cōfirmantur. Letatur hō in ſententia oris ſui: & ſermo opportun9 eſt optimus. ſemita vite ſuper eruditum: vt declinet de inferno nouiſſimo. Domū ſupborū demolietur dñs: & firmos faciet terminos viduc. Abominatio domini cogitationes male: & purus ſermo pulcherrimus. Conturbat domū ſuā q ſectatur auariciā: qui aūt odit mūera viuet. Mens iuſti meditabitur ſapientiam:

יערם : אביו ושמר תוכחת : בית צדיק חסן רב ובתבואת רשע נעכרת : שפתי חכמים יזרו דעת ולב כסילים לא כן : זבח רשעים תועבת יהוה ותפלת ישרים רצונו : תועבת יהוה דרך רשע ומרדף צדקה יאהב : מוסר רע לעזב ארח שונא תוכחת ימות : שאול ואבדון נגד יהוה אף כי לבות בני אדם : לא יאהב לץ הוכח לו אל חכמים לא ילך : לב שמח ייטיב פנים ובעצבת לב רוח נכאה : לב נבון יבקש דעת ופני כסילים ירעה אולת : כל ימי עני רעים וטוב לב משתה תמיד : טוב מעט ביראת יהוה מאוצר רב ומהומה בו : טוב ארחת ירק ואהבה שם משור אבוס ושנאה בו : איש חמה יגרה מדון וארך אפים ישקיט ריב : דרך עצל כמשכת חדק וארח ישרים סללה : בן חכם ישמח אב וכסיל אדם בוזה אמו : אולת שמחה לחסר לב ואיש תבונה יישר לכת : הפר מחשבות באין סוד וברב יועצים תקום : שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב : ארח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה : בית גאים יסח יהוה ויצב גבול אלמנה : תועבת יהוה מחשבות רע וטהורים אמרי נעם : עכר ביתו בוצע בצע ושונא מתנת יחיה : לב צדיק יהגה לענות

יכח ערם | צדק בוא | עכר שפה | זרה כסל | תעב פלל | רדף אהב | יסר שנא | מות שאל | לבב | לוץ יכח | יטב | פנה כאה | בין בקש | ידע רעה | ענה רוע | שתה תמד | אצר | הום | אבס | גרה | דון שקט | רוב שוך | שמח | בזה | בין ישר | ילך פור | חשב יעץ | קום ענה | פה | עלה שכל | שאל גאה | נסח נצב | תעב רוע | טהר | בצע נתן | חיה צדק | הגה ענה

ופי רשעים יביע רעות ׃ רחוק — נבע רחק
יהוה מרשעים ותפלת צדיקים — פלל
ישמע ׃ מאור עינים ישמח — שמע אור
לב שמועה טובה תדשן עצם ׃ — דשן
אזן שמעת תוכחת חיים בקרב — יכח
חכמים תלין ׃ פורע מוסר מואס — לון פרע
נפשו ושומע תוכחת קונה — יסר מאס
לב ׃ יראת יהוה מוסר חכמה — קנה
ולפני כבוד ענוה׃ — פנה כבד ענה

Cap. xvi.

לאדם מערכי לב — ערך ענה
ומיהוה מענה לשון ׃ כל דרכי — לשון
איש זך בעיניו ותכן רוחות — זכך
יהוה ׃ גל אל יהוה מעשיך — גלל עשה
ויכנו מחשבתיך ׃ כל פעל יהוה — כון חשב
למענהו וגם רשע ליום רעה ׃ — רוע
תועבת יהוה כל גבה לב יד
ליד לא ינקה ׃ בחסד ואמת — נקה
יכפר עון וביראת יהוה סור — כפר
מרע׃ ברצות יהוה דרכי איש — רצה
גם אויביו ישלם אתו ׃ טוב — איב שלם
מעט בצדקה מרב תבואות — בוא
בלא משפט׃ לב אדם יחשב — שפט חשב
דרכו ויהוה יכין צעדו׃ קסם — כון
על שפתי מלך במשפט לא — שפה שפט
ימעל פיו׃ פלס ומאזני משפט — מעל פה
ליהוה מעשהו כל אבני כיס ׃ — אזן עשה
תועבת מלכים עשות רשע כי — עשה
בצדקה יכון כסא׃ רצון מלכים — רצה
שפתי צדק ודבר ישרים
יאהב׃ חמת מלך מלאכי מות — אהב יחם
ואיש חכם יכפרנה ׃ באור — לאך כפר
פני מלך חיים ורצונו כעב — פנה
מלקוש׃ קנה חכמה מה טוב — לקש
מחרוץ וקנות בינה נבחר מכסף׃ — חרץ קנה
מסלת ישרים סור מרע שמר — בחר סלל
נפשו נצר דרכו׃ לפני שבר — רוע

os impiorum redundat malis. Longe est dominus ab impiis: & orationes iustorum exaudiet. Lux oculorū letificat animā: fama bona impinguat ossa. Auris que audit increpationes vite: in medio sapientū cōmorabitur. Qui abiicit disciplinā: despicit aiam suā: q aūt acqescat increpationibus possessor est cordis. Timor dñi disciplina sapiē tie: & gloriam precedit humilitas.

16.

Hominis est animū preparare: & dñi gubernare linguam. Omnes vie hoīs patent oculis eius: spirituū ponderator est dominus. Reuela domino opera tua: & dirigentur cogitatio nes tue. Vniuersa ꝑpter semetipm̄ opat⁹ est dñs: ipīū quoqꝫ ad diē malū. Abominatio domini est oīs arrogās: etiā si man⁹ ad manū fuerit nō est innocēs. Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore dñi declinatur a malo. Cuꝫ placuerit dño vie hoīs: inimicos quoqꝫ eius cōuertet ad pacem. Melius est parum cum iustitia: ꝙ multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponit viam suā: sed dñi est dirigere gressus eius. Diuinatio in labiis regis: in iudicio non errabit os eius. Pondus & statera iudicia domini sunt: & opera ei⁹ omnes lapides sacculi. Abominabiles regi qui agunt impie: quoniā iusticia firmabitur solium. Voluntas regum labia iusta: qui recta loquitur diligetur. Indignatio regis nuncii mortis: & vir sapiens placabit eum. In hilaritate vultus regis vita: & clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapiētiam: quia auro melior ē: & acqre prudentiā: qa ꝓciosior ē argento. Semita iustorū declinat mala: custos aīe sue seruat viam suā. Contritionem precedit

os āt impiox respōdet mala. Acceptabiles apud do
σόμα δὲ ἀσεβῶν ἀποκρίνεται κακά. Δεκταὶ παρὰ κυ
minū vie viroꝝ iustoꝝ: per āt eos ꝛ inimici
ρίῳ ὁδοὶ ἀνδρῶν δικαίων, διὰ δὲ αὐτῶν καὶ οἱ ἐχθροὶ
amici fiūt. Longe abest deus ab impiis:
φίλοι γίνονται. Μακρὰν ἀπέχει ὁ θεὸς ἀπὸ ἀσεβῶν,
orones āt iustoꝝ audit. Melior pauca acceptio cū
εὐχαῖς δὲ δικαίων ὑπακούει. Κρείσσων ὀλίγη λῆψις με
iusticia ꝙ multa germina cū iniusticia. Cor
τὰ δικαιοσύνης ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας. Καρ
viri cogitet iusta: vt a deo dirigā
δία ἀνδρὸς λογιζέσθω δίκαια, ἵνα ὑπὸ τοῦ θεοῦ διορθῶ
tur gressus eius. Contēplās oculus bona leti
θῇ τὰ διαβήματα αὐτοῦ. Θεωρῶν ὀφθαλμὸς καλὰ εὐ
ficat cor: fama āt bona ipinguat ossa. Qui expel
φραίνει καρδίαν, φήμη δὲ ἀγαθὴ πιαίνει ὀστᾶ. Ὃς ἀπω
lit disciplinā odit seipm: at seruās icrepatiōes dili
θεῖται παιδείαν μισεῖ ἑαυτόν, ὁ δὲ τηρῶν ἐλέγχους ἀγα
git aiam suā. Timor dñi disciplina ꝛ sapia:
πᾷ ψυχὴν αὐτοῦ. Φόβος κυρίου παιδεία καὶ σοφία,
ꝛ pncipiū glie respōdebit ei: ꝓcedit āt
καὶ ἀρχὴ δόξης ἀποκριθήσεται αὐτῇ, προπορεύεται δὲ
humiles gloria.
ταπεινοῖς δόξα.

Ca.16.

Omnia opa humilis manifesta apud
Πάντα τὰ ἔργα τοῦ ταπεινοῦ φανερὰ παρὰ τῷ
deū. at impii in die mala peribūt: impurus
θεῷ. οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἐν ἡμέρᾳ κακῇ ὀλοῦνται, ἀκάθαρτος
apud deū ois excelsi cordis. Manui manꝰ iniciens
παρὰ θεῷ πᾶς ὑψηλοκάρδιος. Χειρὶ χεῖρας ἐμβαλὼν
iniuste nō erit innocēs: initiū vie bone facere
ἀδίκως οὐκ ἀθωωθήσεται, ἀρχὴ ὁδοῦ ἀγαθῆς τὸ ποιεῖν τὰ
iusta: acceptabilia āt apud deū potꝰ ꝙ mactare victimas. Que
δίκαια, δεκτὰ δὲ παρὰ θεῷ μᾶλλον ἢ θύειν θυσίας. Ὁ ζη
rēs dñm inueniet cognitionē cū iusticia: at re
τῶν τὸν κύριον εὑρήσει γνῶσιν μετὰ δικαιοσύνης, οἱ δὲ ὀρ
cte querentes eū inueniēt pacē. Omnia opa
θῶς ζητοῦντες αὐτὸν εὑρήσουσιν εἰρήνην. Πάντα τὰ ἔργα
dñi cū iusticia: seruaꝶ āt impiꝰ in di
κυρίου μετὰ δικαιοσύνης, φυλάσσεται δὲ ὁ ἀσεβὴς εἰς ἡμέ
em malū. Diuinatio in labiis regis: in āt iudi
ραν κακήν. Μαντεῖον ἐπὶ χείλεσι βασιλέως, ἐν δὲ κρί
cio nō errabit os eius. Momētū statere iusti
σει οὐ μὴ πλανηθῇ τὸ στόμα αὐτοῦ. Ῥοπὴ ζυγοῦ δικαιο
cia apud deū: at opa eius statere iuste. Abo
σύνη παρὰ θεῷ, τὰ δὲ ἔργα αὐτοῦ στάθμια δίκαια. Βδέ
minatio regi facies mala: cū eni iusticia ꝑpa
λυγμα βασιλεῖ ὁ ποιῶν κακά, μετὰ γὰρ δικαιοσύνης ἑτοι
ratur soliū pncipatꝰ. Acceptabilia regi labia iusta: smo
μάζεται θρόνος ἀρχῆς. Δεκτὰ βασιλεῖ χείλη δίκαια, λό
nes āt rectos diligit dñs. Indignatio regis nun
γους δὲ ὀρθοὺς ἀγαπᾷ ὁ κύριος. Θυμὸς βασιλέως ἄγγε
ciꝰ mortis: vir āt sapiēs placabit eū. In lu
λος θανάτου, ἀνὴρ δὲ σοφὸς ἐξιλάσεται αὐτόν. Ἐν φω
ce vite filiꝰ regis: at accepti ei quasi nu
τὶ ζωῆς υἱὸς βασιλέως, οἱ δὲ προσδεκτοὶ αὐτῷ ὥσπερ νέ
bilū serotinū. Nidi sapiētie eligibiliores auro:
φος ὄψιμον. Νοσσιαὶ σοφίας αἱρετώτεραι χρυσίου,
nidi āt prudentie eligibiliores sup argentū. Semi
νοσσιαὶ δὲ φρονήσεως αἱρετώτεραι ὑπὲρ ἀργύριον. Τρί
te vite declināt a malis: lōgitudo āt vite
βοι ζωῆς ἐκκλίνουσιν ἀπὸ κακῶν, μῆκος δὲ βίου ὁ
vie iusticie. Suscipiens disciplinā in bonis
δοὶ δικαιοσύνης. Ὁ δεχόμενος παιδείαν ἐν ἀγαθοῖς
erit: at custodiēs increpatiōes sapiēs erit. Qui cu
ἔσται, ὁ δὲ φυλάσσων ἐλέγχους σοφισθήσεται. Ὃς φυ
stodit suas vias seruat suā aīam:
λάσσει τὰς ἑαυτοῦ ὁδοὺς τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν,
diligēs āt vitā suā parcet ori suo. Ante
ἀγαπῶν δὲ ζωὴν αὐτοῦ φείσεται στόματος αὐτοῦ. Πρὸ
cōtritionē precedit
συντριβῆς ἡγεῖται

fupbia ante ãt ruinā immodestia. melior mãsuet⁹ corde
ὕβρις, πρὸ δὲ πτώματος κακοφροσύνη. Κρείσσων πραΰθυμος
cū hūilitate: q̃ q̄ diuidit spolia cū iniuriātib⁹.
μετὰ ταπεινώσεως, ἢ ὃς διαιρεῖται σκῦλα μετὰ ὑβριστῶν.
Prudēs in rebus inuētor bonoꝝ: cōfisus ãt in do
Συνετὸς ἐν πράγμασιν εὑρετὴς ἀγαθῶν, πεποιθὼς δὲ ἐπὶ κυ
mino beat⁹. Sapiētes ⁊ prudētes malos appel
ρίῳ μακαριστός. Τοὺς σοφοὺς καὶ συνετοὺς φαύλους καλοῦ
lāt: at dulces in s̄mone plura audiēt. fons vite
σιν, οἱ δὲ γλυκεῖς ἐν λόγῳ πλεῖστα ἀκούσονται. πηγὴ ζωῆς
cogitatio possidentib⁹: disciplina ãt stultoꝝ mala. Cor
ἔννοια τοῖς κεκτημένοις, παιδεία δὲ ἀφρόνων κακή. Καρδία
sapiētis ↄ̄siderabit q̄ a ꝑprio ore: in ãt labijs
σοφοῦ νοήσει τὰ ἀπὸ τοῦ ἰδίου στόματος, ἐπὶ δὲ χείλεσι
feret prudentiā. Faui mellis s̄mones boni: dul
φορέσει ἐπιγνωμοσύνην. Κηρία μέλιτος λόγοι καλοί, γλύ
cedo ãt eoꝝ sanitas aīe. sunt vie q̄ vident recte
κασμα δὲ αὐτῶν ἴασις ψυχῆς. εἰσὶν ὁδοὶ δοκοῦσαι ὀρθαὶ
esse viro: tamē nouissima eaꝝ respiciūt in ꝓfun
εἶναι ἀνδρί, τὰ μέντοι τελευταῖα αὐτῶν βλέπει εἰς πυθ
dū inferni. Uir in laborib⁹ laborat sibi ⁊ vim facit sue
μένα ᾅδου. Ἀνὴρ ἐν πόνοις πονεῖ ἑαυτῷ καὶ ἐκβιάζεται αὐτ
pditioni. At pūersus: in suo ore fert
τὴν ἀπώλειαν. Ὁ μέντοι σκολιὸς, ἐπὶ τῷ ἑαυτ στόματι φο
pditionē. Uir insipiēs fodit sibi mala: in ãt
ρεῖ τὴν ἀπώλειαν. Ἀνὴρ ἄφρων ὀρύσσει ἑαυτῷ κακά, ἐπὶ δὲ
suis labijs thesaurizat ignē. Homo pūersus immit
τῶν ἑαυτ χειλέων θησαυρίζει πῦρ. Ἀνὴρ σκολιὸς διαπέμ
tit mala: ⁊ lucernā ardētē doli accēdet malis: ⁊
πεται κακά, καὶ λαμπτῆρα δόλου πυρσεύσει κακοῖς, καὶ
diuidit amicos. Uir iniqu⁹ tēptat amicos:
διαχωρίζει φίλους. Ἀνὴρ παράνομος ἀποπειρᾶται φίλων,
⁊ ducit eos p uias nō bonas. Firmās oculos
καὶ ἀπάγει αὐτοὺς ὁδοὺς οὐκ ἀγαθάς. Στηρίζων ὀφθαλμοὺς
suos cogitat pūersa: diffinitāt labijs suis om
αὐτ λογίζεται διεστραμμένα, ὁρίζει δὲ τοῖς χείλεσιν αὐτ πάν
nia mala: hic fornax est malitie: Corona exulta
τα τὰ κακά, οὗτος κάμινός ἐστι κακίας. Στέφανος καυχή
tionis senect⁹: iā t̄ vijs iustitie repperit. Melior vir
σεως γῆρας, ἐν δὲ ὁδοῖς δικαιοσύνης εὑρίσκεται. Κρείσσων ἀνὴρ
patiēs forti: ⁊ vir prudētiā hēns agricola ma
μακρόθυμος ἰσχυροῦ, καὶ ἀνὴρ φρόνησιν ἔχων γεωργίου μεγά
gno: at q̄ dn̄atur ire melior ↄ̄prehendente ciuitatē.
λου, ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς κρείσσων καταλαμβανομένου πόλιν.
In sinus venisit oīa iustis ab ãt do
Εἰς κόλπους ἐπέρχεται πάντα τοῖς δικαίοις παρὰ δὲ κυ
mino oīa iusta.
ρίου πάντα τὰ δίκαια.

Ca.17.

Melior bucella cū voluptate in pace. q̄ dom⁹ plena
Κρείσσων ψωμὸς μεθ᾽ ἡδονῆς ἐν εἰρήνῃ, ἢ οἶκος πλήρης
multis bonis ⁊ iniustis victimis cū iurgio. Seruus
πολλῶν ἀγαθῶν καὶ ἀδίκων θυμάτων μετὰ μάχης. Οἰκέτης
intelligēs dn̄abit dn̄oꝝ stultoꝝ: in ãt fratrib⁹ diuidet
νοήμων κρατήσει δεσποτῶν ἀφρόνων, ἐν δὲ ἀδελφοῖς διελεῖ
ptes. Sicut ꝓbatur in camino argētū ⁊ auꝝ:
μέρη. Ὥσπερ δοκιμάζεται ἐν καμίνῳ ἄργυρος καὶ χρυσός,
sic electa corda apud dn̄m. Mal⁹ obedit
οὕτως ἐκλεκταὶ καρδίαι παρὰ κυρίῳ. Κακὸς ὑπακούει
linguis iniquoꝝ: iniust⁹ ãt attēdit labijs mēda
γλώσσαις παρανόμων, ἄδικος δὲ προσέχει χείλεσι ψευδέ
cib⁹. Fidelis tot⁹ ornat⁹ pecuniaꝝ: at
σιν. Τοῦ πιστοῦ ὅλος ὁ κόσμος τῶν χρημάτων, τοῦ δὲ
infidelis neq₃ obol⁹. Qui deridet pauperē irri
ἀπίστου οὐδὲ ὀβολός. Ὁ καταγελῶν πτωχοῦ παροξύ
tat eū q̄ fecit illū: at q̄ letat̄ perdito
νει τὸν ποιήσαντα αὐτόν, ὁ δὲ ἐπιχαίρων ἀπολλυμέ
nō erit innocēs: at q̄ miseret̄ misericordiā
νῳ οὐκ ἀθῳωθήσεται, ὁ δὲ ἐπισπλαγχνιζόμενος ἐλεηθήσε
ↄ̄sequet̄. Corona senū filij filioꝝ: gl̄ia ãt
ται. Στέφανος γερόντων τέκνα τέκνων, καύχημα δὲ
filioꝝ patres eoꝝ.
τέκνων πατέρες αὐτῶν.

superbia: & ante ruinā exaltabitur spiritus. Melius humiliari cum mitibus: q̄ȝ diuidere spolia cum superbis. Eruditus in verbo repiet bona: qui sperat in domino beatus est. Qui sapiens est corde appellabitur prudēs: & qui dulcis eloq̄o maiora reperiet. Fons vite eruditio possidētis: doctrina stultorum fatuitas. Cor sapiētis erudiet os eius: & labiis eius addet gratiam. Fauus mellis composita verba: dulcedo anime & sanitas ossium. Est via que videtur homini recta: & nouissima eius ducūt ad mortem. Anima laborantis laborat sibi: quia compulit eum os suum. Vir insipiens fodit malum: & in labiis eius ignis ardescit. Homo peruersus suscitat lites: & verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicū suū: & ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat praua: mordens labia sua perficiet malum. Corona dignitatis senectus: que in viis iustitie reperietur. Melior est patiens viro forti: & qui dn̄atur animo suo expugnatore vrbium. Sortes mittūtur in sinu sed a domino temperantur.

17.

Melior est bucella sicca cum gaudio: q̄ȝ dom⁹ plena victimis cum iurgio. Seruus sapiens dominabitur stultis filiis: & inter fratres hereditatem diuidet. Sicut igne ꝓbatur argentū & aurum camino: ita corda ꝓbat ~~dominus~~. Malus obedit lingue inique: & fallax obtēperat labiis mendacibus. Qui despicit pauperem exprobrat factori ei⁹: & q̄ ī ruina letatur alteri⁹: nō erit īpunitus. Corona senū filii filiorum: & gloria filiorū p̄res eorū.

גָּאוֹן וְלִפְנֵי כִשָּׁלוֹן גֹּבַהּ רוּחַ׃
טוֹב שְׁפַל רוּחַ אֶת עֲנָוִים
מֵחַלֵּק שָׁלָל אֶת גֵּאִים׃ מַשְׂכִּיל
עַל דָּבָר יִמְצָא טוֹב וּבוֹטֵחַ
בַּיהוָה אַשְׁרָיו׃ לַחֲכַם לֵב
יִקָּרֵא נָבוֹן וּמֶתֶק שְׂפָתַיִם יֹסִיף
לֶקַח׃ מְקוֹר חַיִּים שֵׂכֶל בְּעָלָיו
וּמוּסַר אֱוִלִים אִוֶּלֶת׃ לֵב
חָכָם יַשְׂכִּיל פִּיהוּ וְעַל שְׂפָתָיו
יֹסִיף לֶקַח׃ צוּף דְּבַשׁ אִמְרֵי
נֹעַם מָתוֹק לַנֶּפֶשׁ וּמַרְפֵּא
לָעָצֶם׃ יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי
אִישׁ וְאַחֲרִיתָהּ דַּרְכֵי מָוֶת׃ נֶפֶשׁ
עָמֵל עָמְלָה לּוֹ כִּי אָכַף עָלָיו
פִּיהוּ׃ אִישׁ בְּלִיַּעַל כֹּרֶה רָעָה
וְעַל שְׂפָתָיו כְּאֵשׁ צָרָבֶת׃ אִישׁ
תַּהְפֻּכוֹת יְשַׁלַּח מָדוֹן וְנִרְגָּן
מַפְרִיד אַלּוּף׃ אִישׁ חָמָס יְפַתֶּה
רֵעֵהוּ וְהוֹלִיכוֹ בְּדֶרֶךְ לֹא טוֹב׃
עֹצֶה עֵינָיו לַחְשֹׁב תַּהְפֻּכוֹת
קֹרֵץ שְׂפָתָיו כִּלָּה רָעָה׃ עֲטֶרֶת
תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה
תִּמָּצֵא׃ טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר
וּמֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלֹּכֵד עִיר׃ בַּחֵיק
יוּטַל אֶת הַגּוֹרָל וּמֵיְהוָה כָּל
מִשְׁפָּטוֹ׃

טוֹב פַּת חֲרֵבָה וְשַׁלְוָה בָהּ
מִבַּיִת מָלֵא זִבְחֵי רִיב׃ עֶבֶד
מַשְׂכִּיל יִמְשֹׁל בְּבֵן מֵבִישׁ
וּבְתוֹךְ אַחִים יַחֲלֹק נַחֲלָה׃ מַצְרֵף
לַכֶּסֶף וְכוּר לַזָּהָב וּבֹחֵן לִבּוֹת
יְהוָה׃ מֵרַע מַקְשִׁיב עַל שְׂפַת
אָוֶן שֶׁקֶר מֵזִין עַל לְשׁוֹן הַוֹּת׃
לֹעֵג לָרָשׁ חֵרֵף עֹשֵׂהוּ שָׂמֵחַ
לְאֵיד לֹא יִנָּקֶה׃ עֲטֶרֶת זְקֵנִים
בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם׃

גָּאָה
עָנָה
שָׁלַל
מָצָא
קָרָא בִּין
שָׂפָה יָסַף
קוּר
יָסַר
פֶּה
יָסַף
מָתַק רָפָא
רוּעַ
הָפַךְ שָׁלַח
דּוּן רָגַן
פָּרַד אָלַף
פָּתָה הָלַךְ
פָּאַר שׁוּב
מָצָא גָּבַר
טוּל גָּרַל
שָׁפַט

Cap. xvij.

פָּתַת שָׁלָה
רוּב
שָׂכַל מָשַׁל
בּוּשׁ חָלַק
צָרַף
לָבַב
רוּעַ קָשַׁב
זוּן לָשַׁן
הָוָה רוּשׁ
נָקָה
פָּאַר

לא נאוה לנבל שפת יתר אף כי לנדיב שפת שקר: אבן חן השחד בעיני בעליו אל כל אשר יפנה ישכיל: מכסה פשע מבקש אהבה ושנה בדבר מפריד אלוף: תחת גערה במבין מהכות כסיל מאה: אך מרי יבקש רע ומלאך אכזרי ישלח בו: פגוש דב שכול באיש ואל כסיל באולתו: משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו: פוטר מים ראשית מדון ולפני התגלע הריב נטוש: מצדיק רשע ומרשיע צדיק תועבת יהוה גם שניהם: למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין: בכל עת אהב הרע ואח לצרה יולד: אדם חסר לב תוקע כף ערב ערבה לפני רעהו: אהב פשע אהב מצה מגביה פתחו מבקש שבר: עקש לב לא ימצא טוב ונהפך בלשונו יפול ברעה: ילד כסיל לתוגה לו ולא ישמח אבי נבל: לב שמח ייטב גהה ורוח נכאה תיבש גרם: שחד מחיק רשע יקח להטות ארחות משפט: את פני מבין חכמה ועיני כסיל בקצה ארץ: כעס לאביו בן כסיל וממר ליולדתו: גם ענוש לצדיק לא טוב להכות נדיבים על ישר: חושך אמריו יודע דעת יקר רוח איש תבונה: גם אויל מחריש חכם יחשב אטם שפתיו נבון:

Non decēt stultum verba composita: nec principem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio pstolantis: quocunq; se vertit prudenter intelligit. Qui celat delictum querit amicitias: qui altero sermone repetit separat federatos. Plus proficit correctio apud prudentē: q̄ȝ centū plage apud stultū. Semper iurgia querit malus: angelꝰ aūt crudelis mittetur cōtra eū. Expedit magis vrse occurrere raptis fetibus: q̄ȝ fatuo cōfidenti sibi in stulticia sua. Qui reddit mala pro bonis: non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquā caput ē iurgiorū: & anteq̄ȝ patiatur cōtumeliam iudiciū deserit. Qui iustificat impium & qui condēnat iustum: abominabilis ē vterq; apud dn̄m. Quid prodest stulto habere diuitias: cū sapiētiā emere non possit? Omī tēpore diligit q amicus est: & frater in angustiis cōprobatur. Stultus homo plaudet manibꝰ suis: cū spoponderit p amico suo. Qui meditatur discordias diligit rixas: & q exaltat ostiū suū q̄rit ruinā. Qui peruersi cordis est non inuenit bonum: & qui vertit linguam incidet in malū. Natus est stultus in ignominiā suā: sed nec pater in fatuo letabitur. Animus gaudens etatem floridā facit: spiritus tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit: vt peruertat semitas iudicii. In facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terre. Ira patris filius stultus: & dolor matris que genuit eum. Non est bonū dānū inferre iusto: nec percutere principē q recta iudicat. Qui moderatur sermones suos doctꝰ & prudēs est: & preciosi spūs vir eruditus. Stultus quoq; si tacuerit sapiens reputabitur: & si cōpresserit labia sua intelligens. 18.

Οὐχ ἁρμόσει ἄφρονι χείλη πιστά, οὐδὲ δικαίῳ χείλη ψευδῆ. Μισθὸς χαρίτων ἡ παιδεία τοῖς χρωμένοις, οὗ δ᾽ ἂν ἐπιστρέψῃ, εὐοδωθήσεται. Ὃς κρύπτει ἀδικήματα, ζητεῖ φιλίαν, ὃς δὲ μισεῖ κρύπτειν, διΐστησι φίλους καὶ οἰκείους. Συντρίβει ἀπειλὴ καρδίαν φρονίμου, ἄφρων δὲ μαστιγωθεὶς οὐκ αἰσθάνεται. Ἀντιλογίας ἐγείρει πᾶς κακός, ὁ δὲ κύριος ἄγγελον ἀνελεήμονα ἐκπέμψει αὐτῷ. Ἐμπεσεῖται μέριμνα ἀνδρὶ νοήμονι, οἱ δὲ ἄφρονες διαλογιοῦνται κακά. Ὃς ἀποδίδωσι κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, οὐ κινηθήσεται κακὰ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Ἐξουσίαν δίδωσι λόγοις ἀρχὴ δικαιοσύνης, προηγεῖται δὲ τῆς ἐνδείας στάσις καὶ μάχη. Ὃς δίκαιον κρίνει τὸν ἄδικον, ἄδικον δὲ τὸν δίκαιον, ἀκάθαρτος καὶ βδελυκτὸς παρὰ θεῷ. Ἱνατί ὑπῆρξε χρήματα ἄφρονι; κτήσασθαι γὰρ σοφίαν ἀκάρδιος οὐ δυνήσεται. Ὃς ὑψηλὸν ποιεῖ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ζητεῖ συντριβήν, ὁ δὲ σκολιάζων τοῦ μαθεῖν, ἐμπεσεῖται εἰς κακά. Εἰς πάντα καιρὸν φίλος ὑπαρχέτω σοι, ἀδελφοὶ δὲ ἐν ἀνάγκαις χρήσιμοι ἔστωσαν· τούτου γὰρ χάριν γεννῶνται. Ἀνὴρ ἄφρων ἐπικροτεῖ καὶ ἐπιχαίρει ἑαυτῷ, ὡς καὶ ὁ ἐγγυώμενος ἐγγύῃ τὸν ἑαυτοῦ φίλον. Φιλαμαρτήμων χαίρει μάχαις. Ὁ δὲ σκληροκάρδιος οὐ συναντᾷ ἀγαθοῖς, ἀνὴρ εὐμετάβολος γλώσσῃ ἐμπεσεῖται εἰς κακά. Καρδία δὲ ἄφρονος ὀδύνη τῷ κεκτημένῳ αὐτήν, οὐκ εὐφραίνεται πατὴρ ἐφ᾽ υἱῷ ἀπαιδεύτῳ. Υἱὸς δὲ φρόνιμος εὐφραίνει μητέρα αὐτοῦ. Καρδία εὐφραινομένη εὐεκτεῖν ποιεῖ, ἀνδρὸς δὲ λυπηροῦ ξηραίνεται τὰ ὀστᾶ. Λαμβάνοντος δῶρα ἐν κόλποις ἀδίκως οὐ κατευοδοῦνται αἱ ὁδοί, ἀσεβὴς δὲ ἐκκλίνει ὁδοὺς δικαιοσύνης. Πρόσωπον συνετὸν ἀνδρὸς σοφοῦ, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἄφρονος ἐπ᾽ ἄκρα γῆς. Ὀργὴ πατρὶ υἱὸς ἄφρων, καὶ ὀδύνη τῇ τεκούσῃ αὐτόν. Ζημιοῦν ἄνδρα δίκαιον οὐ καλόν, οὐδὲ ὅσιον ἐπιβουλεύειν δυνάσταις δικαίοις. Ὃς φείδεται ῥῆμα προέσθαι σκληρόν, ἐπιγνώμων, μακρόθυμος δὲ ἀνὴρ φρόνιμος. Ἀνοήτῳ ἐπερωτήσαντι σοφίαν σοφία λογισθήσεται, ἐνεὸν δέ τις ἑαυτὸν ποιήσας, δόξει φρόνιμος εἶναι.

Ca.18.

Προφάσεις ζητεῖ ἀνὴρ βουλόμενος χωρίζεσθαι ἀπὸ φίλων, ἐν παντὶ δὲ καιρῷ ἐπονείδιστος ἔσται. Οὐ χρείαν ἔχει σοφίας ἐνδεὴς φρενῶν, μᾶλλον γὰρ ἄγεται ἀφροσύνῃ. Ὅταν ἔλθῃ ἀσεβὴς εἰς βάθος κακῶν, καταφρονεῖ, ἐπέρχεται δὲ αὐτῷ ἀτιμία καὶ ὄνειδος. Ὕδωρ βαθὺ λόγος ἐν καρδίᾳ ἀνδρός, ποταμὸς δὲ ἀναπηδύει καὶ πηγὴ ζωῆς. Θαυμάσαι πρόσωπον ἀσεβοῦς οὐ καλόν, οὐδὲ ὅσιον ἐκκλίνειν τὸ δίκαιον ἐν κρίσει. Χείλη ἄφρονος ἄγουσιν αὐτὸν εἰς κακά, τὸ δὲ στόμα αὐτοῦ τὸ θρασὺ θάνατον ἐπικαλεῖται. Στόμα ἄφρονος συντριβὴ αὐτῷ, τὰ δὲ χείλη αὐτοῦ παγὶς τῇ ψυχῇ αὐτοῦ. Ὀκνηροὺς καταβάλλει φόβος, ψυχαὶ δὲ ἀνδρογύνων πεινάσουσιν. Ὁ μὴ ἰώμενος ἑαυτὸν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ἀδελφός ἐστι τοῦ λυμαινομένου ἑαυτόν. Ἐκ μεγαλωσύνης ἰσχύος ὄνομα κυρίου, αὐτῷ δὲ προσδραμόντες δίκαιοι ὑψοῦνται. Ὕπαρξις πλουσίου πόλις ὀχυρά, ἡ δὲ δόξα αὐτῆς μέγα ἐπισκιάζει. Πρὸ συντριβῆς ὑψοῦται καρδία ἀνδρός, καὶ πρὸ δόξης ταπεινοῦται. Ὃς ἀποκρίνεται λόγον πρὶν ἀκοῦσαι, ἀφροσύνη αὐτῷ ἐστι καὶ ὄνειδος. Θυμὸν ἀνδρὸς πραΰνει θεράπων φρόνιμος, ὀλιγόψυχον δὲ ἄνδρα τίς ὑποίσει; Καρδία φρονίμου κτᾶται αἴσθησιν, ὦτα δὲ σοφῶν ζητεῖ ἔννοιαν. Δόμα ἀνθρώπου ἐμπλατύνει αὐτὸν καὶ παρὰ δυνάσταις καθιζάνει αὐτόν. Δίκαιος ἑαυτοῦ κατήγορος ἐν πρωτολογίᾳ, ὡς δ᾽ ἂν ἐπιβάλῃ ὁ ἀντίδικος, ἐλέγχεται. Ἀντιλογίας παύει σιγηρός, ἐν δὲ δυνάσταις ὁρίζει. Ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή, ἰσχύει δὲ ὥσπερ τεθεμελιωμένον βασίλειον. Ἀπὸ καρπῶν στόματος ἀνὴρ πιμπλᾷ κοιλίαν αὐτοῦ, ἀπὸ δὲ καρπῶν χειλέων αὐτοῦ ἐμπλησθήσεται. Θάνατος καὶ ζωὴ ἐν χειρὶ γλώσσης, οἱ δὲ κρατοῦντες αὐτῆς ἔδονται τοὺς καρποὺς αὐτῆς. Ὃς εὗρε γυναῖκα ἀγαθήν, εὗρε χάριτας, ἔλαβε δὲ παρὰ κυρίου ἱλαρότητα. Ὃς ἐκβάλλει γυναῖκα ἀγαθήν, ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά, ὁ δὲ κατέχων μοιχαλίδα ἄφρων καὶ ἀσεβής. Δεήσεις φθέγγεται πένης, ὁ δὲ πλούσιος ἀποκρίνεται σκληρά.

Occasiones q̄rit qui vult recedere ab amico: omni tpe erit exprobrabilis. Nō recipit stultꝰ verba prudētie: nisi ea dixeris que versantur in corde eiꝰ. Impius cū in pfundū venerit pctōrū cōtemnit: sed seqtur eū ignomīa & opprobriū. Aqua pfunda verba ex ore viri: & torrēs redūdās fons sapiē. Accipe psonā impii ī iudicio nō ē bonū: vt declines a veritate iudicii. Labia stulti miscent se rixis: & os eius iurgia prouocat. Os stulti contritio eius: & labia ipsius ruina anime eius. Verba bilinguis quasi simplicia: & ipsa perueniunt vsq; ad interiora ventris. Qui mollis & dissolutus est in ope suo: frē est sua opera dissipātis. Turris fortissima nomen domini: ad ipsam currit iustus & exaltabitur. Substantia diuitis vrbs roboris eius: & q̄si murꝰ validus circundans eū. Anteq̄ȝ conteratur exaltatur cor hominis: & anteq̄ȝ glorificetur humiliatur. Qui prius respondet q̄ȝ audiat: stultā se esse demonstrat & cōfusione dignū. Spūs viri sustentat ībecillitatē suā: spm̄ vero ad irascēdū facilē qs poterit sustinere? Cor prudētis possidebit sciētiā: & auris sapiētū q̄rit doctrinā. Donum hois dilatat viam eiꝰ: & ante principes spacium ei facit. Iustus prior est accusator sui: venit amicus eiꝰ & inuestigabit eū. Cōtradictiōes cōprimit sors: & iter potētes q̄ȝ diiudicat. Frater q adiuuatur a fratre q̄si ciuitas firma: & iudicia quasi vectes vrbium. De fructu oris viri replebitur venter eius: & genimina labiorū ipsius saturabunt eum. Mors & vita in manibus lingue: qui diligūt eā comedēt fructꝰ eius. Qui inuenit mulierē inuenit bonū: & hauriet iucunditatē a dn̄o. Cū obsecrationibꝰ loquitur paup: & diues effabitur rigide.

Cap.xviij

לתאוה יבקש נפרד בכל תושיה יתגלע: לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו: בבוא רשע בא גם בוז ועם קלון חרפה: מים עמקים דברי פי איש נחל נבע מקור חכמה: שאת פני רשע לא טוב להטות צדיק במשפט: שפתי כסיל יבאו בריב ופיו למהלמות יקרא: פי כסיל מחתה לו ושפתיו מוקש נפשו: דברי נרגן כמתלהמים והם ירדו חדרי בטן: גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית: מגדל עז שם יהוה בו ירוץ צדיק ונשגב: הון עשיר קרית עזו וכחומה נשגבה במשכיתו: לפני שבר יגבה לב איש ולפני כבוד ענוה: משיב דבר בטרם ישמע אולת היא לו וכלמה: רוח איש יכלכל מחלהו ורוח נכאה מי ישאנה: לב נבון יקנה דעת ואזן חכמים תבקש דעת: מתן אדם ירחיב לו ולפני גדלים ינחנו: צדיק הראשון בריבו ובא רעהו וחקרו: מדינים ישבית הגורל ובין עצומים יפריד: אח נפשע מקרית עז ומדינים כבריח ארמון: מפרי פי איש תשבע בטנו תבואת שפתיו ישבע: מות וחיים ביד לשון ואהביה יאכל פריה: מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מיהוה: תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות:

Vir amicabilis ad societatem: magis amicus erit ꝙ frater. 19.

Melior est paup ꝗ ambulat ī simplicitate sua: ꝙ torquēs labia sua & insipiēs. Ybi non est sciētia aīe nō est bonū: & qui festin⁹ est pedibus offendet. Stulticia hoīs supplantat gressus eius: & cōtra dñm feruet animo suo. Diuitie addunt amicos plīmos: a paupere aūt & hi qs habuit separātur. Testis falsus nō erit īpunit⁹: & qui mendacia loquitur nō effugiet. Multi colunt personam potentis: & amici sunt dōa tribuētis. Frēs hoīs paupis oderūt eū: insup & amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nihil habebit: q aūt possessor est mētis diligit aīam suā: & custos prudētie īueniet bona. Falsus testis non erit impunitus: & qui loqtur mendacia peribit. Non decent stultum delitie: nec seruum dñari principibus. Doctrina viri p patiētiā noscitur: & gloria ei⁹ est īniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis ita & regis ira: & sicut ros sup herbā ita & hilaritas eius. Dolor patris filius stult⁹: & tecta iugiter pstillātia litigiosa mulier. Dom⁹ & diuitie dātur a parētib⁹: a dño āt ppric vxor prudens. Pigredo immittit soporem: & anima dissoluta esuriet. Qui custodit mādatū custodit aīam suā: q aūt negligit viā suā mortificabitur. Feneratur dño qui misetur paupis: & vicissitudinē suā reddet ei. Erudi filiū tuū: ne desperes: ad interfectionē aūt ei⁹ ne ponas aīaꝫ tuā. Qui enī impatiēs est sustinebit damnū: & cum rapuerit aliud apponet. Audi consiliū & suscipe disciplinam vt sis sapiens in nouissimis tuis. Multe cogitationes in corde viri: voluntas autē dñi in eternū pmanebit. Hō indigens misericors est: & melior est

pauper ꝙ vir mendax. Timor domini advitā: & in plenitudine cōmorabitur absqꝫ visitatione pessimi. Abscōdit piger manū suā sub ascella: nec ad os suū applicat eam. Pestilente flagellato stultus sapiētior erit: si aūt corripueris sapientē: intelliget sapiētiā. Qui affligit patrē & fugit matrē: ignominiosus erit & infelix. Nō cesses audire fili doctrinam: nec ignores sermones sciētie. Testis iniquus deridet iudicium: & os impiorum deuorat iniquitatē. Parata sunt derisoribus iudicia: & mallei percutientes stultorum corporibus. 20.

Luxuriosa res vinū: & tumultuosa ebrietas. Quicūqꝫ his delectatur: nō erit sapiens. Sicut rugitus leonis ita & terror regis: qui puocat eū peccat in animā suam. Honor est homini qui sepat se a cōtentiōibus: oēs aūt stulti miscentur contumeliis. Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo estate & nō dabitur illi. Sicut aqua pfunda sic cōsilium in corde viri: sed homo sapiēs exhauriet illud. Multi homīes misericordes vocantur: virū aūt fidelem qs inueniet? Iust⁹ q ambulat in simplicitate sua: beatos post se filios relinquit. Rex qui sedet in solio iudicii: dissipat omne malū intuitu suo. Quis pōt dicere mundū est cor meū: purus sum a peccato? Pondus & pondus: mensura & mensura: vtrūqꝫ abominabile est apud dñm. Ex studiis suis intelligitur puer: si munda & recta sint opera eius. Aurē audientē & oculū videntē dñs fecit vtrūqꝫ. Noli diligere sōnū: ne te egestas opprimat. Aperi oculos tuos: & saturare panib⁹. Malū ē: malū est: dicit oīs emptor: et cū recesserit tūc gloriabitur. Est aurꝫ & multitudo gēmarū: vas autē pciosum labia scie. Tolle vestimentū eius q fideiussor extitit alieni:

ובעד נכריה חבלהו׃ ערב לאיש לחם שקר ואחר ימלא פיהו חצץ׃ מחשבות בעצה תכון ובתחבלות עשה מלחמה׃ גולה סוד הולך רכיל ולפתה שפתיו לא תתערב׃ מקלל אביו ואמו ידעך נרו באישון חשך׃ נחלה מבהלת בראשנה ואחריתה לא תברך׃ אל תאמר אשלמה רע קוה ליהוה וישע לך׃ תועבת יהוה אבן ואבן ומאזני מרמה לא טוב׃ מיהוה מצעדי גבר ואדם מה יבין דרכו׃ מוקש אדם ילע קדש ואחר נדרים לבקר׃ מזרה רשעים מלך חכם וישב עליהם אופן׃ נר יהוה נשמת אדם חפש כל חדרי בטן׃ חסד ואמת יצרו מלך וסעד בחסד כסאו׃ תפארת בחורים כחם והדר זקנים שיבה׃ חבורת פצע תמרוק ברע ומכות חדרי בטן׃

Cap. xxi. פלגי מים לב מלך ביד יהוה על כל אשר יחפץ יטנו׃ כל דרך איש ישר בעיניו ותוכן לבות יהוה׃ עשה צדקה ומשפט נבחר ליהוה מזבח׃ רום עינים ורחב לב נר רשעים חטאת׃ מחשבות חרוץ אך למותר וכל אץ אך למחסור׃ פעל אצרות בלשון שקר הבל נדף מבקשי מות׃ שד רשעים יגורם כי מאנו לעשות משפט׃ הפכפך דרך איש וזר וזך ישר פעלו׃ טוב לשבת על פנת גג

et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suauis est homini panis mendacii: & postea implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis roborantur: & gubernaculis tractanda sunt bella. Ei qui reuelat mysteria: & ambulat fraudulenter: & dilatat labia sua: ne commiscearis. Qui maledicit patri suo & matri: extinguetur lumen eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam festinatur in principio: in nouissimo benedictione carebit. Ne dicas reddam malum pro malo: expecta dominum & liberabit te. Abominatio est apud dominum pondus & pondus: statera dolosa non est bona. A domino diriguntur gressus viri: quis autem hominum intelligere potest viam suam? Ruina est homini deuorare sanctos: & post vota retractare. Dissipat impios rex sapiens: & incuruat super eos fornicem. Lucerna domini spiraculum hominis: quae inuestigat omnia secreta ventris. Misericordia & veritas custodiunt regem: & roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuuenum fortitudo eorum: & dignitas senum canicies. Liuor vulneris absterget mala: & plage in secretioribus ventris. 21.

Sicut diuisiones aquarum: ita cor regis in manu domini: quocunque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda dominus. Facere iusticiam & iudicium: magis placet domino quam victime. Exaltatio oculorum & dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in abundantia: omnis autem piger in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendacii: vanus & excors est: & impingetur ad laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent eos: quia noluerunt facere iudicium. Peruersa via viri aliena est: qui autem mundus est: rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis:

καὶ ἀντὶ ἀλλοτρίας λάβε ἐνέχυρον παρ' αὐτοῦ. Ἡδὺς ἀνθρώπῳ ἄρτος ψεύδους, καὶ ὕστερα ἐμπλησθήσεται τὸ στόμα αὐτοῦ χαλίκων. Διαλογισμοὶ ἐν βουλῇ στερεοῦνται, κυβερνήσει δὲ γίνεται πόλεμος. Ὁ ἀνακαλύπτων βουλὰς ἐν συνεδρίῳ, πορεύεται δίγλωσσος, καὶ μετὰ πλατύνοντος τὰ ἑαυτοῦ χείλη μὴ μίγνυσθαι. Κακολογοῦντος πατέρα ἢ μητέρα σβεσθήσεται λαμπτήρ, αἱ δὲ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὄψονται σκότος. Μερὶς ἐπισπουδαζομένη ἐν πρώτοις, ἐν τοῖς τελευταίοις οὐκ εὐλογηθήσεται. Μὴ εἴπῃς τίσομαι τὸν ἐχθρόν, ἀλλὰ ὑπόμεινον τὸν κύριον, ἵνα σοι βοηθήσῃ. Βδέλυγμα κυρίῳ δισσὸν στάθμιον, καὶ ζυγὸς δόλιος οὐ καλὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. Παρὰ κυρίου εὐθύνεται τὰ διαβήματα ἀνδρί, θνητὸς δὲ πῶς ἂν νοήσαι τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ; Παγὶς ἀνδρὶ ταχύ τι τῶν ἰδίων ἁγιάσαι, μετὰ γὰρ τὸ εὔξασθαι μετανοεῖν γίνεται. Λικμήτωρ ἀσεβῶν βασιλεὺς σοφός, καὶ ἐπιβαλεῖ αὐτοῖς τροχόν. Φῶς κυρίου πνοὴ ἀνθρώπων, ἣ λύχνος ὃς ἐρευνᾷ ταμιεῖα κοιλίας. Ἐλεημοσύνη καὶ ἀλήθεια φυλακὴ βασιλεῖ, καὶ περικυκλώσουσιν ἐν δικαιοσύνῃ τὸν θρόνον αὐτοῦ. Κόσμος νεανίαις σοφία, δόξα δὲ πρεσβυτέρων πολιαί. Ὑπώπια καὶ συντρίμματα συναντᾷ κακοῖς, πληγαὶ δὲ εἰς ταμιεῖα κοιλίας. Ca. 21.

Ὥσπερ ὁρμὴ ὕδατος, οὕτως καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ θεοῦ, οὗ ἂν θέλων νεύσῃ ἐκεῖ ἔκλινεν αὐτήν. Πᾶς ἀνὴρ φαίνεται ἑαυτῷ δίκαιος, κατευθύνει δὲ καρδίας κύριος. Ποιεῖν δίκαια καὶ ἀληθεύειν ἀρεστὰ παρὰ θεῷ μᾶλλον, ἢ θυσιῶν αἷμα. Μεγαλόφρων ἐφ' ὕβρει θρασυκάρδιος, λαμπτὴρ δὲ ἀσεβῶν ἁμαρτία. Διαλογισμοὶ ἀνδρείου εἰς πλησμονήν, καὶ πᾶς ὁ σπεύδων εἰς ἐλάσσονι. Ὁ ἐνεργῶν θησαυρίσματα γλώσσῃ ψευδεῖ, μάταια διώκει καὶ ἔρχεται ἐπὶ παγίδας θανάτου. Ὄλεθρος ἀσεβέσιν ἐπιξενωθήσεται, οὐ γὰρ βούλονται πράσσειν τὰ δίκαια. Πρὸς τοὺς σκολιοὺς σκολιὰς ὁδοὺς ἀποστέλλει ὁ θεός, ἁγνὰ γὰρ καὶ ὀρθὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Κρεῖσσον οἰκεῖν ἐπὶ γωνίας ὑπαίθρου

Interlinear Latin, left page: et pro aliena accipe pignus ab eo. Dulcis homini panis mendacii: et postea implebitur os eius silicibus. Cogitationes in consilio firmantur: gubernationibus autem fit bellum. Reuelans consilia in consessu: vadit duplex lingua: et cum extendente sua ne miscere labia. Maledicentis patrem aut matrem extinguetur lucerna: at pupille oculorum eius videbunt tenebras. Pars festinata in primis: in vltimis non benedicetur. Ne dicas vlciscar inimicum: sed expecta dominum: vt tibi auxilietur. Abominatio domino duplex statera: et iugum dolosum non bonum coram eo. A domino diriguntur gressus viro: mortalis autem quomodo intelligere poterit vias suas? Laqueus viro celeriter quippiam propriorum sanctificare: post enim vota fecisse penitere contingit. Dissipator impiorum rex sapiens: et iniiciet super eos rotam. Lux domini spiritus hominum: aut lucerna que scrutatur recessus ventris. Misericordia et veritas custodia regi: et circundabunt in iusticia thronum eius. Ornatus iuuenibus sapientia: gloria autem senum cani. Liuores et contritiones occurrunt malis: plage autem in promptuaria ventris.

Sicut impetus aque: ita cor regis in manu dei: quocunque volens annuerit illuc inclinauit illud. Omnis vir videtur sibi iustus: dirigit autem corda dominus. Facere iusta et vera loqui placita apud deum potius: quam victimarum sanguis. Magnanimus in iniuria audax: fax autem impiorum peccata. Cogitationes fortis: in facietatem. et omnis festinans in minore. Qui operatur thesauros lingua mendaci: vana sequitur et vadit in rete mortis. Pernicies impiis hospitabilis erit: non enim volunt facere iusta. Ad peruersos peruersas vias mittit deus: munda enim et recta opera eius. Melius habitare in angulo non tecto

ἢ ἐν κεκονιαμένοις μετὰ ἀδικίας καὶ ἐν οἴκῳ κοινῷ. Ψυχὴ ἀσεβοῦς ἐπιθυμεῖ κακῶν, οὐκ ἐλεηθήσεται ὑπ' οὐδενὸς τῶν ἀνθρώπων. Ζημιουμένου ἀκολάστου πανουργότερος γίνεται ὁ ἄκακος, συνιῶν δὲ σοφὸς δέξεται γνῶσιν. Συνιεῖ δίκαιος καρδίας ἀσεβῶν, καὶ φαυλίζει ἀσεβεῖς ἐν κακοῖς. Ὃς φράσσει τὰ ὦτα αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι ἀσθενοῦς, καὶ αὐτὸς ἐπικαλέσεται καὶ οὐκ ἔσται ὁ εἰσακούων. Δόσις λαθραία ἀνατρέπει ὀργάς, δώρων δὲ ὁ φειδόμενος θυμὸν ἐγείρει ἰσχυρόν. Εὐφροσύνη δικαίων ποιεῖν κρίμα, ὅσιος δὲ ἀκάθαρτος παρὰ κακούργοις. Ἀνὴρ πλανώμενος ἐξ ὁδοῦ δικαιοσύνης, ἐν συναγωγῇ γιγάντων ἀναπαύσεται. Ἀνὴρ ἐνδεὴς ἀγαπᾷ εὐφροσύνην, φιλῶν οἶνον καὶ ἔλαιον εἰς πλοῦτον. Περικάθαρμα δὲ δικαίου ἄνομος. Κρεῖσσον οἰκεῖν ἐν γῇ ἐρήμῳ, ἢ μετὰ γυναικὸς μαχίμου καὶ γλωσσώδους καὶ ὀργίλου. Θησαυρὸς ἐπιθυμητὸς ἀναπαύσεται ἐπὶ στόματος σοφοῦ, ἄφρονες δὲ ἄνδρες καταπίονται αὐτόν. Ὁδὸς δικαιοσύνης καὶ ἐλεημοσύνης εὑρήσει ζωὴν καὶ δόξαν. Πόλεις ὀχυρὰς ἐπέβη σοφός, καθεῖλε τὸ ὀχύρωμα ἐφ' ᾧ ἐπεποίθεισαν οἱ ἀσεβεῖς. Ὃς φυλάσσει τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τὴν γλῶσσαν, διατηρεῖ ἐκ θλίψεως τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Θρασὺς καὶ αὐθάδης καὶ ἀλαζὼν λοιμὸς καλεῖται, ὃς δὲ μνησικακεῖ παράνομος. Ἐπιθυμίαι ὀκνηρὸν ἀποκτείνουσιν, οὐ γὰρ προαιροῦνται αἱ χεῖρες αὐτοῦ ποιεῖν τι. Ἀσεβὴς ἐπιθυμεῖ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπιθυμίας κακάς, ὁ δὲ δίκαιος ἐλεεῖ καὶ οἰκτείρει ἀφειδῶς. Θυσίαι ἀσεβῶν βδέλυγμα κυρίῳ, καὶ γὰρ παρανόμως προσφέρουσιν αὐτάς. Μάρτυς ψευδὴς ἀπολεῖται, ἀνὴρ ὑπήκοος φυλασσόμενος λαλήσει. Ἀσεβὴς ἀνὴρ ἀναιδῶς ὑφίσταται προσώπῳ, ὁ δὲ εὐθὺς αὐτὸς συνιεῖ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. Οὐκ ἔστι σοφία οὐκ ἔστιν ἀνδρεία, οὐκ ἔστι βουλὴ πρὸς τὸν ἀσεβῆ. Ἵππος ἑτοιμάζεται εἰς ἡμέραν πολέμου, παρὰ δὲ κυρίου ἡ βοήθεια. Ca. 22.

Αἱρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολύς, ὑπὲρ δὲ ἀργύριον καὶ χρυσίον χάρις ἀγαθή.

Interlinear Latin, right page: quam pictis domibus cum in iusticia et in domo communi. Anima impii optat mala: non consequetur misericordiam ab vllo hominum. Mulctato intemperante astutior fit innocens: intelligens autem sapiens suscipiet cognitionem. Intelliget iustus corda impiorum: et vilipendit impios in malis. Qui obturat aures suas ne audiat infirmum: et ipse inuocabit et non erit qui exaudiat. Munus absconditum auertit iras: a donis autem qui abstinet indignationem suscitat fortem. Gaudium iustorum facere iudicia: sanctus autem immundus apud maleficos. Vir qui errat a via iusticie: in cetu gigantum requiescet. Vir indigens diligit gaudium: amans vinum et oleum in diuitias. Purgatio autem iusti iniquus. Melius habitare in terra deserta: quam cum muliere rixosa et linguace et iracunda. Thesaurus desiderabilis requiescet in ore sapientis: stulti autem viri deuorant illum. Via iusticie et misericordie inueniet vitam et gloriam. Ciuitates munitas ascendit sapiens: destruxit munitionem in qua confidebant impii. Qui custodit os suum et linguam: seruat a tribulatione animam suam. Temerarius et arrogans et superbus pestis vocatur: qui autem reminiscitur iniuriarum iniquus. Desideria pigrum occident: non enim eligunt manus eius facere quicquam. Impius desiderat tota die desideria mala: at iustus miseretur et miserat incessanter. Hostie impiorum abominatio domino: et enim inique offerunt eas. Testis mendax peribit: vir obediens seruatus loquetur. Impius vir procaciter obfirmat vultum: at rectus ipse intelliget vias suas. Non est sapientia non est fortitudo: non est consilium contra impium. Equus paratur ad diem belli: ab autem domino auxiliatio.

Eligibilius nomen bonum quam diuitie multe: super autem argentum et aurum gratia bona.

quam cum muliere litigiosa & in domo communi. Anima impii desiderat malum: non miserebitur proximo suo. Mulctato pestilente sapientior erit paruulus: & si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de domo impii: vt detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis: & ipse clamabit & non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras: & donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium: & pauor operantibus iniquitatem. Vir qui errauerit a via doctrine: in cetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit: qui amat vinum & pinguia non ditabitur. Pro iusto dabitur impius: & pro recto iniquus. Melius est habitare in terra deserta: quam cum muliere rixosa & iracunda. Thesaurus desiderabilis & oleum in habitaculo iusti: & imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam & misericordiam: inueniet vitam iustitiam & gloriam. Ciuitatem fortium ascendit sapiens: & detraxit robur fiducie eius. Qui custodit os suum & linguam suam: custodit ab angustiis animam suam. Superbus & arrogans vocatur indoctus: qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit & desiderat: qui autem iustus est tribuet & non cessabit. Hostie impiorum abominabiles: que offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit: vir obediens loquitur victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum: qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia: non est prudentia: non est consilium contra dominum. Equus paratur ad diem belli: dominus autem salutem tribuit. 22.

Melius est nomen bonum quam diuitie multe: super argentum enim & aurum gratia bona

מאשת מדינים ובית חבר׃ נפש רשע אותה רע לא יחן בעיניו רעהו׃ בענש לץ יחכם פתי ובהשכיל לחכם יקח דעת׃ משכיל צדיק לבית רשע מסלף רשעים לרע׃ אטם אזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה׃ מתן בסתר יכפה אף ושחד בחיק חמה עזה׃ שמחה לצדיק עשות משפט ומחתה לפעלי און׃ אדם תועה מדרך השכל בקהל רפאים ינוח׃ איש מחסור אהב שמחה אהב יין ושמן לא יעשיר׃ כפר לצדיק רשע ותחת ישרים בוגד׃ טוב שבת בארץ מדבר מאשת מדינים וכעס׃ אוצר נחמד ושמן בנוה חכם וכסיל אדם יבלענו׃ רדף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד׃ עיר גבורים עלה חכם וירד עז מבטחה׃ שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו׃ זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון׃ תאות עצל תמיתנו כי מאנו ידיו לעשות׃ כל היום התאוה תאוה וצדיק יתן ולא יחשך׃ זבח רשעים תועבה אף כי בזמה יביאנו׃ עד כזבים יאבד ואיש שומע לנצח ידבר׃ העז איש רשע בפניו וישר הוא יכין דרכיו׃ אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד יהוה׃ סוס מוכן ליום מלחמה וליהוה התשועה׃

Cap. xxii. נבחר שם מעשר רב מכסף ומזהב חן טוב׃

עשיר ורש נפגשו עשה כלם
יהוה: ערום ראה רעה ונסתר
ופתיים עברו ונענשו: עקב
ענוה יראת יהוה עשר וכבוד
וחיים: צנים פחים בדרך
עקש שומר נפשו ירחק מהם:
חנך לנער על פי דרכו גם
כי יזקין לא יסור ממנה: עשיר
ברשים ימשול ועבד לוה
לאיש מלוה: זורע עולה
יקצור און ושבט עברתו יכלה:
טוב עין הוא יברך כי נתן
מלחמו לדל: גרש לץ ויצא
מדון וישבת דין וקלון: אהב
טהר לב חן שפתיו רעהו
מלך: עיני יהוה נצרו דעת
ויסלף דברי בגד: אמר עצל
ארי בחוץ בתוך רחבות ארצח:
שוחה עמקה פי זרות זעום
יהוה יפול שם: אולת קשורה
בלב נער שבט מוסר ירחיקנה
ממנו: עשק דל להרבות לו
נתן לעשיר אך למחסור: הט
אזנך ושמע דברי חכמים
ולבך תשית לדעתי: כי נעים
כי תשמרם בבטנך יכנו
יחדו על שפתיך: להיות ביהוה
מבטחך הודעתיך היום אף
אתה: הלא כתבתי לך שלשום
במועצות ודעת: להודיעך
קשט אמרי אמת להשיב
אמרים אמת לשלחיך: אל תגזל
דל כי דל הוא ואל תדכא
עני בשער: כי יהוה יריב
ריבם וקבע את קבעיהם
נפש: אל תתרע את בעל אף

Díues & paup obuíauerunt sibi: vtriuſq; opator eſt dñs. Callidus vídet malū & abſcondít ſe: ínnocens pertranſiit & afflictus eſt damno. Finis modeſtie timor dñi: diuitie & gloria & vita. Arma & gladíí in vía ſupbi: cuſtos aūt aíe ſue longe recedít ab eis. Prouerbium eſt: adoleſcens iuxta viā ſuā: etiā cum ſenuerit non recedet ab ea. Díues pauperibus imperat: & quí accipit mutuū ſeruꝰ eſt feneratis. Quí ſemínat iniquitatem metet mala: & virga íre ſue conſumabitur. Quí pnus eſt ad míſericordiam benedicetur: de panibꝰ enī ſuís dedít paupi. Eiice deriſorē & exibit cū eo iurgiū: ceſſabūtq; cauſe & cōtumelie. Quí diligit cordis mūdiciam ppter gratiā labiorū ſuorū: habebit amicū regē. Oculí dñi cuſtodiūt ſcientiā: & ſupplantātur verba iniq. Dícit piger: leo eſt forís: in medio plateaꝝ occidendus ſum. Fouea pfunda os aliene: cuí iratus eſt dominꝰ incidet in eam. Stulticia colligata eſt in corde puerí: & virga diſcipline fugabit eam. Quí calūniatur pauperē vt augeat diuitias ſuas: dabit ipſi ditiori & egebit. Inclina aurem tuā: & audi verba ſapientiū. Appone autē cor ad doctrinam meā: q̄ pulchra erit tibí cum ſeruaueris eā in ventre tuo. Et redūdabit in labiis tuís: vt ſit in domino fiducia tua. Vnde & oſtēdam eam tibí hodie. Ecce deſcripſí eam tibi tripliciter in cogitationibus & ſciētia: vt oſtenderem tibí firmitatē & eloquía veritatis: reſpondere ex eis illís quí miſerūt te. Non facias violentiam pauperi: quía paup eſt: neq; conteras egenum in porta: quía iudicabit dominus cauſam eius: & configet eos quí confixerunt animam eius. Noli eſſe amicus homíní iracūdo:

diues & pauper obuiauerūt sibi: vtroſq; aūt dñs fecit. Callidꝰ vidēs malū cruciatū fortiter ipſe erudit: at ſtulti ptrāſeūtes affecti ſūt dāno. Generatio ſapīe timor dñi & diuitie & gl̄a & vita. tribuli & laquei in vijs tortuoſis at cuſtodiēs ſuā aīam abſtinebit ab eis. dedica puer iuxta viā eius: & qn̄ ſi ſenuerit: nō diſcedet ab ea. diuites pauperibꝰ iperabūt: & ſerui pprijs dominis fenerabunt. Quí ſeminat mala metet mala: plagā aūt opeꝝ eiꝰ ꝯſumabit. Virū iucūdū & datorē diligit dñs: vanitatē aūt opeꝝ eiꝰ cōſumabit. Quí miſeret paupis ipſe nutriet: nā de ſuis panibꝰ dedit pauperi. Victoriā & honorē acquirit munera dās: tū aīam auferet poſſidētiū. eijce de cōcilio peſtilētē: & exibit ſimul cū eo iurgiū: cū eñi ſederit in cōcilio oēs inhonorat. diligit dñs ſancta corda: acceptí aūt ei oēs irreprehēſibiles i vijs ſuis: labijs paſcit rex. At oculi dñi cuſtodiūt ſenſū: vilipēdit aūt ſmōes iniquꝰ. Excuſat & dicit piger leo in vijs: in aūt plateis homicide. fouea pfunda os iniqui: aūt q odio hēt a dño incidet in eā. Stultitia ſuſpēſa ē in corde iuuenis: virga aūt & diſciplina lōge ab eo. Quí calūniat pauperē multa facit ſua mala: dat aūt diuiti in minori. Sermōibꝰ ſapiētū appone aurē tuā: & audi meos ſmōes. Et tuū cor firma vt cognoſcas q̄ boni ſunt. Et ſi imiſeris eos in cor tuū: letificabūt te ſimul in tuis labijs. Et tua ſit in dñm ſpes: & cognoſcere faciat tibi viā eiꝰ. Et tu aūt excribe ea tibi ipi tripl̄r: in cōſiliū & cogitationē: doceo igit te veꝝ ſmonē & cognitionē bonā audire vt reſpōdeas tu ſmones veritatis ppoſitis tibi. Nō facias violētiā pauperi: paup eñi eſt: & neq̄ ihonores fragilē in portis. nā dñs iudicabit eiꝰ cauſā: & liberabis tuā inocētē aīam: Ne ſis amicus homini iracūdo:

Πλούσιος καὶ πτωχὸς συνήντησαν ἀλλήλοις, ἀμφοτέρους δὲ ὁ κύριος ἐποίησε. Πανοῦργος ἰδὼν πονηρὸν τιμωρούμενον κραταιῶς αὐτὸς παιδεύεται, οἱ δὲ ἄφρονες παρελθόντες ἐζημιώθησαν. Γενεὰ σοφίας φόβος κῡ καὶ πλοῦτος καὶ δόξα καὶ ζωή. Τρίβολοι καὶ παγίδες ἐν ὁδοῖς σκολιαῖς· ὁ δὲ φυλάσσων τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀφέξεται αὐτῶν. Ἐγκαίνισον τὸ παιδίον κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καί γε ἐὰν γηράσῃ, οὐκ ἀποστήσεται ἀπ᾽ αὐτῆς. Πλούσιοι πτωχῶν ἄρξουσι, καὶ οἰκέται ἰδίοις δεσπόταις δανιοῦσιν. Ὁ σπείρων φαῦλα θερίσει κακά, πληγὴν δὲ ἔργων αὐτοῦ συντελέσει. Ἄνδρα ἱλαρὸν καὶ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός, ματαιότητα δὲ ἔργων αὐτοῦ συντελέσει. Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν αὐτὸς διατραφήσεται, τῶν γὰρ ἑαυτοῦ ἄρτων δέδωκε τῷ πτωχῷ. Νίκην καὶ τιμὴν περιποιεῖται ὁ δῶρα δούς, τὴν μέντοι ψυχὴν ἀφαιρεῖται τῶν κεκτημένων. Ἔκβαλε ἐκ συνεδρίου λοιμόν, καὶ συνεξελεύσεται αὐτῷ νεῖκος, ὅταν γὰρ καθίσῃ ἐν συνεδρίῳ πάντας ἀτιμάζει. Ἀγαπᾷ κς̄ ὁσίας καρδίας, δεκτοὶ δὲ αὐτῷ πάντες ἄμωμοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. Χείλεσι ποιμαίνει βασιλεύς. Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ κῡ τηροῦσιν αἴσθησιν, φαυλίζει δὲ λόγους παράνομος. Προφασίζεται καὶ λέγει ὀκνηρός, λέων ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν δὲ ταῖς πλατείαις φονευταί. Βόθρος βαθὺς στόμα παρανόμου, ὁ δὲ μισηθεὶς ὑπὸ κῡ ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν. Ἄνοια ἐξῆπται καρδίας νέου, ῥάβδος δὲ καὶ παιδεία μακρὰν ἀπ᾽ αὐτοῦ. Ὁ συκοφαντῶν πένητα πολλὰ ποιεῖ τὰ ἑαυτοῦ κακά, δίδωσι δὲ πλουσίῳ ἐπ᾽ ἐλάσσονι. Λόγοις σοφῶν παράβαλε τὸ οὖς σου, καὶ ἄκουε ἐμῶν λόγων. Τὴν δὲ σὴν καρδίαν ἐπίστησον ἵνα γνῷς ὅτι καλοί εἰσι. Καὶ ἐὰν ἐμβάλῃς αὐτοὺς εἰς τὴν καρδίαν σου, εὐφρανοῦσί σε ἅμα ἐπὶ σοῖς χείλεσιν. Ἵνα σου γένηται ἐπὶ κύριον ἡ ἐλπίς, καὶ γνωρίσῃ σοι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. Καὶ σὺ δὲ ἀπόγραψαι αὐτὰ σεαυτῷ τρισσῶς, εἰς βουλὴν καὶ γνῶσιν. Διδάσκω οὖν σε ἀληθῆ λόγον καὶ γνῶσιν ἀγαθὴν ὑπακούειν τοῦ ἀποκρίνεσθαί σε λόγους ἀληθείας τοῖς προβαλλομένοις σοι. Μὴ ἀποβιάζου πένητα, πτωχὸς γάρ ἐστι, καὶ μὴ ἀτιμάσῃς ἀσθενῆ ἐν πύλαις. Ὁ γὰρ κύριος κρινεῖ αὐτοῦ τὴν δίκην, καὶ ῥύσῃ σὴν ἄσυλον ψυχήν. Μὴ ἴσθι ἑταῖρος ἀνδρὶ θυμώδει,

Eccl.7 a.

B

Infra. 23.c.

C

D

cū amico aūt furioſo ne cohabites. Ne forte diſcas vias eiꝰ & ſumas laqueos tue aīe. Ne dea teipm in ſpōſorē erubeſcēs vultū: ſi eñi nō habueris vnde ſoluas accipiēt lectū q̄ ſub lateribꝰ tuis. Ne trāſgrediaris terminos eternos: q̄s ſtatuerūt patres tui. Intelligētē viꝝ & acutū in operibꝰ ſuis regibꝰ oportet aſſiſtere & nō aſſiſtere viris ſegnibꝰ. Ca.23. Si ſederis vt cenes in mēſa pncipis: attēte ꝯſidera appoſita tibi. Et inijce manū tuā: ſciēs qm̄ talia te oportet parare. ſi aūt inſatiabilior es: ne deſideres cibos eius: illi eñi inherēt vite mēdacio. Ne cōtendas pauper exñs cū diuite: at tua prudētia abſtine. Si appoſueris tuū oculū ad eū nuſquā apparebit: parate ſunt eñi ei ale tanq̄ aqle: & reuertit in domū pfecti ſibi. ne cenes cū viro inuido: neque deſideres cibos eius. Quēadmodū eñi ſi q̄s abſorbeat pilū: ſic comedit & bibit: neq; ad te adducas eū. Et comedas frū illū panis tui cū eo: euomet eñi illud & diſperdet ſmones tuos bonos. In aures inſipiētis nihil dicas: ne forte ſubſānet prudētes tuos ſmones. Ne trāſmutes terminos eternos: i aūt poſſeſſionē orphanoꝝ ne igrediaris. nā redimēs illos dñs: fortis eſt: & iudicabit iudiciū illoꝝ tecū. Da in diſciplinā cor tuū: at aures tuas para ſmonibꝰ ſenſus. Ne abſtineas puulū erudire: qm̄ ſi pcuſſeris eū virga: nō morieṫ. Tu qdē eñi percuties eū virga: at aīam eius de morte liberabis. Fili ſi ſapiēs fuerit tuū cor: letificabis & meū cor. Et imorabunṫ ſmonibꝰ tua labia erga mea labia ſi recta fuerit.

φίλῳ δὲ ὀργίλῳ μὴ συναυλίζου. Μήποτε μάθῃς τῶν ὁδῶν αὐτοῦ καὶ λάβῃς βρόχους τῇ σῇ ψυχῇ. Μὴ δίδου σεαυτὸν εἰς ἐγγύην αἰσχυνόμενος πρόσωπον, ἐὰν γὰρ μὴ ἔχῃς πόθεν ἀποτίσῃς λήψονται τὸ στρῶμα τὸ ὑπὸ τὰς πλευράς σου. Μὴ μέταιρε ὅρια αἰώνια, ἃ ἔστησαν οἱ πατέρες σου. Ὁρατικὸν ἄνδρα καὶ ὀξὺν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ βασιλεῦσι δεῖ παρεστάναι καὶ μὴ παρεστάναι ἀνδράσι νωθροῖς. Ca.23. Ἐὰν καθίσῃς δειπνῆσαι ἐπὶ τραπέζης δυνάστου, νοητῶς νόει τὰ παρατιθέμενά σοι. Καὶ ἐπίβαλλε τὴν χεῖρά σου, εἰδὼς ὅτι τοιαῦτά σε δεῖ παρασκευάσαι. Εἰ δὲ ἀπληστότερος εἶ, μὴ ἐπιθύμει τῶν ἐδεσμάτων αὐτοῦ, ταῦτα γὰρ ἔχεται ζωῆς ψευδοῦς. Μὴ παρεκτείνου πένης ὢν πλουσίῳ, τῇ δὲ σῇ ἐννοίᾳ ἀπόσχου. Ἐὰν ἐπιστήσῃς τὸ σὸν ὄμμα πρὸς αὐτόν, οὐδαμοῦ φανεῖται, κατεσκεύασται γὰρ αὐτῷ πτέρυγες ὥσπερ ἀετοῦ, καὶ ὑποστρέφει εἰς τὸν οἶκον τοῦ προεστηκότος αὐτοῦ. Μὴ συνδείπνει ἀνδρὶ βασκάνῳ, μὴ δὲ ἐπιθύμει τῶν βρωμάτων αὐτοῦ. Ὃν τρόπον γὰρ εἴ τις καταπίοι τρίχα, οὕτως ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ δὲ πρὸς σὲ εἰσαγάγῃς αὐτόν. Καὶ φάγῃς τὸν ψωμόν σου μετ᾽ αὐτοῦ, ἐξεμέσει γὰρ αὐτὸν καὶ λυμανεῖται τοὺς λόγους σου τοὺς καλούς. Εἰς ὦτα ἄφρονος μηδὲν λέγε, μήποτε μυκτηρίσῃ τοὺς συνετοὺς σου λόγους. Μὴ μεταθῇς ὅρια αἰώνια, εἰς δὲ κτῆμα ὀρφανῶν μὴ εἰσέλθῃς. Ὁ γὰρ λυτρούμενος αὐτοὺς κύριος, κραταιός ἐστι, καὶ κρινεῖ τὴν κρίσιν αὐτῶν μετὰ σοῦ. Δὸς εἰς παιδείαν τὴν καρδίαν σου, τὰ δὲ ὦτά σου ἑτοίμασον λόγοις αἰσθήσεως. Μὴ ἀπόσχῃ νήπιον παιδεύειν, ὅτι ἐὰν πατάξῃς αὐτὸν ῥάβδῳ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ. Σὺ μὲν γὰρ πατάξεις αὐτὸν ῥάβδῳ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου ῥύσῃ. Υἱέ, ἐὰν σοφὴ γένηταί σου ἡ καρδία, εὐφρανεῖς καὶ τὴν ἐμὴν καρδίαν. Καὶ ἐνδιατρίψει λόγοις τὰ σὰ χείλη πρὸς τὰ ἐμὰ χείλη ἐὰν ὀρθὰ ὦσι.

Supra. c.

15.d. Eccl. a.

neq; ambules cum viro furioſo: ne forte diſcas ſemitas eius: & ſumas ſcandalum aníme tue. Noli eſſe cū hís q defigūt manus ſuas: & q vades ſe offerūt pró debitís. Si eñi nō habes vñ reſtituas: qd cauſe eſt vt tollat opimentū de cubili tuo? Ne tranſgrediaris terminos antiquos: q̄s poſuerūt pres tuí. Vidiſti virū velocem in opere ſuo coram regibus ſtabit: nec erit ante ignobiles. 23.

Quando ſederis vt comedas cum principe: diligēter attende q̄ ſunt appoſita ante faciē tuā: & ſtatue cultrū in gutture tuo: ſi tamen habes in poteſtate animam tuam. Ne deſideres de cibis eius: in quo eſt panis mendacii. Noli laborare vt diteris: ſed prudentie tue pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes habere: qa faciēt ſibi pēnas quaſi aquile: & volabunt in celum. Ne comedas cum homine inuido: & ne deſideres cibos eiꝰ: quoniam in ſimilitudinē arioli & cōiectoris eſtimat qd ignorat: comede & bibe dicet tibi: & mens eiꝰ nō eſt tecū. Cibos q̄s comederas euomes: & perdes pulchros ſermōes tuos. In auribus inſipientium ne loquaris: quia deſpiciēt doctrinā eloquíí tuí. Ne attingas paruulorū terminos: & agrum pupillorū ne introeas. Propinquus eñi illorū fortis ē: & ipſe iudicabit cōtra te cauſam illorū. Ingrediatur ad doctrinā cor tuū: & aures tue ad verba ſcientie. Noli ſubtrahere a puero diſciplinā: ſi eñi pcuſſeris eū virga non morietur. Tu virga percuties eū: & animam eius de inferno liberabis. Fili mí ſi ſapiens fuerit animꝰ tuus: gaudebit tecum cor meū. Et exultabūt renes meí: cū locuta fuerint recta labia tua.

ואת איש חמות לא תבוא:
פן תאלף ארחתו ולקחת
מוקש לנפשך: אל תהי
בתקעי כף בערבים משאות:
אם אין לך לשלם למה
יקח משכבך מתחתיך: אל תסג
גבול עולם אשר עשו אבותיך:
חזית איש מהיר במלאכתו
לפני מלכים יתיצב בל יתיצב
לפני חשכים:

Cap. xxiij

כי תשב ללחום
את מושל בין תבין את אשר
לפניך: ושמת שכין בלעך
אם בעל נפש אתה: אל
תתאו למטעמותיו והוא לחם
כזבים: אל תיגע להעשיר
מבינתך חדל: התעוף עיניך
בו ואיננו כי עשה יעשה
לו כנפים כנשר יעוף השמים:
אל תלחם את לחם רע עין
ואל תתאו למטעמתיו: כי
כמו שער בנפשו כן הוא אכל
ושתה יאמר לך ולבו בל עמך:
פתך אכלת תקיאנה ושחת
דבריך הנעימים: באזני כסיל
אל תדבר כי יבוז לשכל מליך:
אל תסג גבול עולם ובשדי
יתומים אל תבא: כי גאלם חזק
הוא יריב את ריבם אתך: הביאה
למוסר לבך ואזנך לאמרי
דעת: אל תמנע מנער מוסר
כי תכנו בשבט לא ימות:
אתה בשבט תכנו ונפשו
משאול תציל: בני אם חכם
לבך ישמח לבי גם אני: ותעלזנה
כליותי בדבר שפתיך מישרים:

Non emuletur cor tuū peccatores: sed in timore domini esto tota die: qa habebis spem in nouissimo: & p̄stolatio tua nō auferetur. Audi fili mi & esto sapiens: & dirige in via animum tuum. Noli esse in cōuiuiis potatorū: nec in comessationib⁹ eorū: qui carnes ad vescendū cōferūt: qa vacātes potibus & dātes symbola cōsumētur: & vestietur pānis dormitatio. Audi patrē tuū q genuit te: & nō cōtēnas cū senuerit mr̄ tua. Veritatē eme: & noli vēdere sapiaʒ & doctrinā & intelligētiā. Exultat gaudio pr̄ iusti: q sapiētē genuit letabitur ī eo. Gaudeat pr̄ tuus & mr̄ tua: & exultet q̄ genuit te. Prebe fili mi cor tuū mihi: & oculi tui vias meas custodiant. Fouea enī pfunda ē meretrix: & puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro: & quos incautos inuenerit interficiet. Cui ve: cuius patri ve: cui rixe: cui fouee: cui sine causa vulnera: cui suffossio oculorum. Nonne his qui cōmorantur in vino & studēt calicib⁹ epotādis. Ne intuearis vinuʒ qn̄ flauescit: cum splēduerit in vitro color ei⁹: Ingreditur blande: & in nouissimo mordebit vt coluber: & sicut regulus venena diffūdet. Oculi tui videbunt extraneas: & cor tuū loqtur puersa. Et eris sicut dormiēs in medio mari: & q̄si sopit⁹ gubernator amisso clauo: & dices. Verberauerūt me sed nō dolui: traxerūt me & ego non sensi. Qn̄ euigilabo: & rursus vina reperiam. 24.

Ne emuleris viros malos: nec desideres esse cum eis: quia rapinas meditatur mēs eorū: & fraudes labia eorum loquūtur. Sapientia edificabitur domus: & prudētia roborabitur. In doctrina replebūtur cellaria vniuersa substātia p̄ciosa & pulcherria. Vir sapiens fortis est: & vir doctus robustus & validus: quia cum dispositione initur bellum: & erit salus vbi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapiētia: in porta nō aperiet os suū. Qui cogitat mala facere: stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est: & abominatio hominum detractor. Si desperaueris lapsus i die angustie: iminuetur fortitudo tua. Erue eos q ducūtur ad mortē: & q trahūtur ad interitū liberare ne cesses. Si dixeris vires nō suppetūt: qui inspector est cordis ipse intelligit & seruatorem anīe tue nihil fallit: reddetq̧ homini iuxta opa sua. Comede fili mi mel qa bonū est: & fauum dulcissimum gutturi tuo. Sic & doctrina sapiē aīe tue: quā cū īueneris hēbis in nouissimis spem: & spes tua non peribit. Ne insidieris & q̄ras impietatē in domo iusti: neq̧ vastes requiē eius. Septies enim cadet iustus & resurget: impii autem corruent in malū. Cum ceciderit inimic⁹ tu⁹ ne gaudeas: & in ruina eius ne exultet cor tuū: ne forte vīdeat dominus & displiceat ei: & auferat ab eo iram suā. Ne contendas cum pessimis: nec emuleris impios: quoniā non habent futuroꝝ spem mali: & lucerna impiorum extinguetur. Time dominum fili mi & regem: & cum detractoribus non cōmisceaeris. Qm̄ repente consurget perditio eoꝝ: & ruinam vtriusq̧ quis nouit? Hec quoq̧ sapiētibus: cognoscere personam in iudicio nō est bonum. Qui dicunt impio iustus es: maledicent eis populi: & detestabūtur eos tribus. Qui arguunt eum laudabuntur: & sup eos veniet benedictio. Labia deosculabitur: q recta verba respondet. Prepara foris opus tuū

et diligēter exerce agrū tuum: & poſtea edifices domū tuā. Ne ſis teſtis fruſtra cōtra ꝓximū tuū: nec lactes quemq̃ labiis tuis. Ne dicas: quomodo fecit mihi ſic faciam ei: & reddam vnicuiq̃ ſecundum opus ſuū. Per agrū pigri tranſiui: & per vineam viri ſtulti. Et ecce totū repleuerant vrtice: & operuerant ſuperficiem eius ſpine: & maceria lapidum deſtructa erat. Quod cū vidiſſem poſui in corde meo: & exemplo didici diſciplinā. Parū inquam dormies: modicū dormitabis: pauxillū manꝰ cōſeres vt quieſcas. Et veniet tibi quaſi curſor egeſtas tua: & mendicitas quaſi vir armatus.

25.

HE quoq̃ parabole ſalomonis: quas tranſtulerunt viri ezechie regis iuda. Gloria dei ē celare verbum: & gloria regum inueſtigare ſermonem. Celum ſurſum & terra deorſū: & cor regum inſcrutabile. Aufer rubiginem de argento: & egredietur vas puriſſimū. Aufer impietatem de vultu regis: & firmabitur iuſtitia thronꝰ eiꝰ. Ne glorioſus appareas coram rege: & in loco magnorum ne ſteteris. Melius eſt enim vt dicatur tibi aſcēde huc: q̃ vt humilieris coram principe. Que viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito: ne poſtea emendare nō poſſis cum dehoneſtaueris amicū tuū. Cauſam tuā tracta cum amico tuo: & ſecretum extraneo ne reueles: ne forte inſultet tibi cum audierit: & exprobrare non ceſſet. Mala aurea in lectis argenteis: qui loquitur verbum in tēpore ſuo. Inauris aurea & margarita fulgens: q arguit ſapientē & aurē obediētem. Sicut frigus niuis in die meſſis: ita legatꝰ fidelis ei q miſerit eum: animam ipſius

τ preparare in agrū: τ vade post
καὶ παρασκευάζου εἰς τὸν ἀγρόν, καὶ πορεύου κατόπισ-
me τ reedificabis domū tuā. Ne sis
θέν μου καὶ ἀνοικοδομήσεις τὸν οἶκόν σου. Μὴ ἴσθι

Ca.25.

Ca.26.

requieſcere facit. Nubes & ventus & pluuie nō ſequētes: vir glorioſus & ꝓmiſſa nō cōplens. Patiētia lenietur princeps: & lingua mollis confringet duriciam. Mel inueniſti: comede quod ſufficit tibi: ne forte ſatiatus euomas illud. Subtrahe pedē tuū de domo proximi tui: neq̃n ſatiatus oderit te. Iaculum & gladius & ſagitta acuta: homo qui loquitur cōtra ꝓximū ſuū falſum teſtimoniū. Dens putridus & pes laſſus: qui ſperat ſuper infideli in die anguſtie: & amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro: qui cantat carmina cordi peſſimo. Si eſurierit inimicus tuus ciba illum: ſi ſitit da ei aquam bibere. Prunas enim cōgregabis ſuper caput eiꝰ: & dn̄s reddet tibi. Ventus aquilo diſſipat pluuias: & facies triſtis linguā detrahentē. Melius eſt ſedere in angulo domatis: q̃ cū muliere litigioſa & in domo cōmuni. Aqua frigida anime ſitienti. & nuncius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede & vena corrupta: iuſtus cadens corā impio. Sicut qui mel multū comedit nō ē ei bonū: ſic q ſcrutator eſt maieſtatis opprimetur a gloria. Sicut vrbs patens & abſq̃ murorꝫ ambitu: ita vir q nō poteſt in loquēdo cohibere ſpiritum ſuum.

26.

QVomodo nix i eſtate: & pluuie i meſſe: ſic indecēs eſt ſtulto gloria. Sicut auis ad alta tranſuolans: & paſſer quolibet vadēs ſic maledictū fruſtra ꝓlatū in quēpiā ſuperueniet. Flagellū equo & chamus aſino & virga in dorſo iprudētiū. Ne rñdeas ſtulto iuxta ſtulticiā ſuā ne efficiaris ei ſimilis. Reſponde ſtulto iuxta ſtulticiā ſuā: ne ſibi ſapiens eſſe videatur. Claudus pedibꝰ & iniquitatem

שתה חמס שלח דברים ביד כסיל ׃
דליו שקים מפסח ומשל
בפי כסילים ׃ כצרור אבן
במרגמה כן נותן לכסיל כבוד ׃
חוח עלה ביד שכור ומשל
בפי כסילים ׃ רב מחולל כל
ושכר כסיל ושכר עברים ׃ ככלב
שב על קאו כסיל שונה
באולתו ׃ ראית איש חכם
בעיניו תקוה לכסיל ממנו ׃
אמר עצל שחל בדרך ארי
בין הרחבות ׃ הדלת תסוב על
צירה ועצל על מטתו ׃ טמן
עצל ידו בצלחת נלאה להשיבה
אל פיו ׃ חכם עצל בעיניו
משבעה משיבי טעם ׃ מחזיק
באזני כלב עבר מתעבר על
ריב לא לו ׃ כמתלהלה הירה
זקים חצים ומות ׃ כן איש
רמה את רעהו ואמר הלא
משחק אני ׃ באפס עצים תכבה
אש ובאין נרגן ישתק מדון ׃
פחם לגחלים ועצים לאש
ואיש מדינים לחרחר ריב ׃
דברי נרגן כמתלהמים והם
ירדו חדרי בטן ׃ כסף סיגים
מצפה על חרש שפתים דלקים
ולב רע ׃ בשפתו ינכר שונא
ובקרבו ישית מרמה ׃ כי
יחנן קולו אל תאמן בו
כי שבע תועבות בלבו ׃ תכסה
שנאה במשאון תגלה רעתו
בקהל ׃ כרה שחת בה יפול
וגלל אבן אליו תשוב ׃ לשון
שקר ישנא דכיו ופה חלק
יעשה מדחה ׃

bibēs: q mittit verba p nunciū ſtultū. Quō pulchras fruſtra habet claudꝯ tibias: ſic indecēs eſt in ore ſtultorū parabola. Sicut qui mittit lapidē in aceruū mercurii: ita qui tribuit inſipiēti honorem. Quō ſi ſpina naſcatur in manu temulēti: ſic pabola in ore ſtultorū. Iudiciū determinat cauſas: & q īpoſuit ſtulto ſilentiū iras mitigat. Sicut canis q reuertitur ad vomitū ſuū: ſic īprudēs qui iterat ſtulticiā ſuam. Vidiſti hoīem ſapientē ſibi videri: magis illo ſpem habebit inſipiēs. Dicit piger leo ē in via: & leena in itinerib9. Sicut oſtiū vertitur in cardine ſuo: ita piger in lectulo ſuo. Abſcondit piger manus ſub aſcella ſua: & laborat ſi ad os ſuū eas cōuerterit. Sapiētior ſibi ſtultus videtur: ſeptē viris loquētibus ſententias. Sicut q apprehēdit auribus canē: ſic qui trāſit & īpatiēs cōmiſcetur rixe alteri9. Sicut noxius eſt qui mittit ſagittas & lāceas in mortem: ita vir qui fraudulēter nocet amico ſuo: & cū fuerit deprehenſus dicet: ludēs feci. Cum defecerit ligna extinguetur ignis: & ſuſurrone ſubtracto iurgia cōquieſcūt. Sicut carbones ad prunas & ligna ad ignem: ſic homo iracundus ſuſcitat rixas. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia: & ipſa puenīūt ad intima cordis. Quō ſi argēto ſordido ornare velis vas fictile: ſic labia tumentia cum peſſimo corde ſociata. Labiis ſuis intelligitur inimicus: cum in corde tractauerit dolos. Quando ſubmiſerit vocem ſuā ne credideris ei: quoniā ſeptem nequitie ſunt in corde illius. Qui operit odium fraudulēter: reuelabitur malicia eius in concilio. Qui fodit foueā incidet in eam: & qui voluit lapidē reuertetur ad eū. Lingua fallax non amat veritatem: & os lubricum operatur ruinas. 27.

facit: q mittit p nunciū ſtultū ſmonē. Au-
ποιεῖται, ὁ ἀποστείλας δι᾽ ἀγγέλου ἄφρονος λόγον. Ἀφε-
fer facultatē crur: ⁊ pūerbia ex ore ſtultor:
λοῦ πορείαν σκελῶν, καὶ παροιμίας ἐκ στόματος ἀφρόνων
Qui ligat lapidē in fūda: ſimilis eſt tri-
Ὃς ἀποδεσμεύει λίθον ἐν σφενδόνῃ, ὅμοιός ἐστι τῷ δι
buēti ſtulto gloriā. Spine naſcunt in manu te-
δόντι ἄφρονι δόξαν. Ἄκανθαι φύονται ἐν χειρὶ τοῦ με
mulēti: ſeruitus āt in manu ſtultor. Multū eſuriuit
θύσου, δουλεία δὲ ἐν χειρὶ τῶν ἀφρόνων. Πολλὰ χει-
oīs caro ſtultor: cōterit eni ſtu-
μάζεται πᾶσα σὰρξ ἀφρόνων, συντρίβεται γὰρ ἡ ἔκστα-
por eor. Sicut canis cū reuertit ad ſuū
σις αὐτῶν. Ὥσπερ κύων ὅταν ἐπέλθῃ ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ
vomitū ⁊ abominabilis fit: ſic ſtult9 ſua ma-
ἔμετον καὶ μισητὸς γένηται, οὕτως ἄφρων τῇ ἑαυτοῦ κα
licia reuertēs ad ſuū peccatū. Vidi vi-
κίᾳ ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ ἁμαρτίαν. Εἶδον ἄν-
rū q videt apud ſeipm ſapiēs eſſe: ſpē ta-
δρα δόξαντα παρ᾽ ἑαυτῷ σοφὸν εἶναι, ἐλπίδα μέν-
mē habuit magis ſtult9 q ipe. Dicit piger miſ
τοι ἔσχεν μᾶλλον ἄφρων αὐτοῦ. Λέγει ὀκνηρὸς ἀποστελ
ſus ad viā: leo in viis: in āt pla-
λόμενος εἰς ὁδόν, λέων ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν δὲ ταῖς πλα
teis occiſores. Sicut hoſtiū vertit in car-
τείαις φονευταί. Ὥσπερ θύρα στρέφεται ἐπὶ τοῦ στρόφιγ
dine: ita piger in lectulo ſuo. Abſcōdēs pi-
γος, οὕτως ὀκνηρὸς ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ. Κρύψας ὀκνη
ger manū in ſinu ſuo: nō poteſt in-
ρὸς τὴν χεῖρα ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, οὐ δύναται ἐπε-
ferre ad os. Sapiētior piger ſibi vide-
νεγκεῖν εἰς τὸ στόμα. Σοφώτερος ὀκνηρὸς ἑαυτῷ φαίνε-
tur: eo q in ſacietate affert nūtiū. Si-
ται, τοῦ ἐν πλησμονῇ ἀποκομίζοντος ἀγγελίαν. Ὥ-
cut q tenet caudā canis: ſic q pſidet alieno
σπερ ὁ κρατῶν κέρκου κυνός, οὕτως ὁ προεστὼς ἀλλοτρίας
iudicio. Sicut q curāt pijciūt ſmones in ho-
κρίσεως. Ὥσπερ οἱ ἰώμενοι προβάλλουσι λόγους εἰς ἀν-
mines: at q occurrit ſmoni pimus: ſupplātabi-
θρώπους, ὁ δὲ ἀπαντήσας τῷ λόγῳ πρῶτος, ὑποσκελισθή-
tur: ſic oēs q inſidiant ſuis ami-
σεται, οὕτως πάντες οἱ ἐνεδρεύοντες τοὺς ἑαυτῶν φί-
cis. Cū āt dprehēſi fuerit: dicūt q ludēs fe-
λους. Ὅταν δὲ φωραθῶσι, λέγουσιν ὅτι παίζων ἔπρα-
ci. In multis lignis germinat ignis: vbi āt nō eſt
ξα. Ἐν πολλοῖς ξύλοις θάλλει πῦρ, ὅπου δὲ οὐκ ἔστι
fures deſ[illegible] iurgiū. Focus carbonib9 ⁊ ligna igni:
δίθυμος ἡσυχάζει μάχη. Ἐσχάρα ἄνθραξι καὶ ξύλα πυρί,
vir āt cōuitiator ad turbationē rixe. Sermōes aſtutor
ἀνὴρ δὲ λοίδορος εἰς ταραχὴν μάχης. Λόγοι κερκώπων
molles: ipi āt feriūt in penetralia viſcer.
μαλακοί, οὗτοι δὲ τύπτουσιν εἰς ταμιεῖα σπλάγχνων.
Argentū datū cū dolo: ſicut teſta reputādū:
Ἀργύριον διδόμενον μετὰ δόλου, ὥσπερ ὄστρακον ἡγητέ-
labia leuia cor celāt triſte. Labiis
ον, χείλη λεῖα καρδίαν καλύπτει λυπηράν. Χείλεσι
oīa innuit plorās inimic9: in āt cor-
πάντα ἐπινεύει ἀποκλαιόμενος ἐχθρός, ἐν δὲ τῇ καρ-
de machinat dolos. Si te rogauerit inimic9 ma-
δίᾳ τεκταίνεται δόλους. Ἐάν σου δέηται ὁ ἐχθρὸς με-
gna voce ne credideris ei: ſeptē eni ſunt nequitie in
γάλῃ τῇ φωνῇ μὴ πεισθῇς αὐτῷ, ἑπτὰ γάρ εἰσι πονηρίαι ἐν
corde illi9. Qui operit inimicitiā cōponit dolū: ee-
τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Ὁ κρύπτων ἔχθραν συνίστησι δόλον, ἐκκα
lat āt ſua peccata notabilis in cōcilio. Qui
λύπτει δὲ τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας εὔγνωστος ἐν συνεδρίῳ. Ὁ
fodit foueā pximo incidet in eā: at q
ὀρύσσων βόθρον τῷ πλησίον ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν, ὁ δὲ κυ
voluit lapidē ſup ſe voluit. Lingua mēdax odit veri-
λίων λίθον, ἐφ᾽ ἑαυτὸν κυλίει. Γλῶσσα ψευδὴς μισεῖ ἀλή
tatē: os āt patēs facit īcōſtantiā.
θειαν, στόμα δὲ ἄστεγον ποιεῖ ἀκαταστασίαν. Ca. 27.

A

Ne gl̄ieris ob futura i craſtinū: nō eni noſti qd pa-
Μὴ καυχῶ τὰ εἰς αὔριον, οὐ γὰρ γινώσκεις τί τέ-
riet ſuperuētura dies. Laudet te vicinus ⁊ nō tuū
ξεται ἡ ἐπιοῦσα. Ἐγκωμιαζέτω σε ὁ πέλας καὶ μὴ τὸ σὸν
os: extrane9 ⁊ nō tua labia. Graue ſaxū ⁊
στόμα, ἀλλότριος καὶ μὴ τὰ σὰ χείλη. Βαρὺ λίθος καὶ

B

oneroſa arena: ira āt ſtulti grauior vtro-
δυσβάστακτον ἄμμος, ὀργὴ δὲ ἄφρονος βαρυτέρα ἀμφο-
que. Immiſericors furor ⁊ acuta ira: ſed nihil ſu-
τέρων. Ἀνελεήμων θυμὸς καὶ ὀξεῖα ὀργή, ἀλλ᾽ οὐδὲν ὑ-
ſtinet zel9. Meliores redargutiōes manifeſte
φίσταται ζῆλος. Κρείσσους ἔλεγχοι ἀποκαλυπτόμενοι
abſcōdita amicitia: fideliora vulnera amici: q
κρυπτομένης φιλίας, ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλου, ἢ
volūtaria oſcula inimici. aīa in ſaturitate [illegible]ēs fa-
ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ. Ψυχὴ ἐν πλησμονῇ οὖσα κη-
uis illudit: aīe āt eſurienti ⁊ amara dulcia
ρίοις ἐμπαίζει, ψυχῇ δὲ ἐνδεεῖ καὶ τὰ πικρὰ γλυκέα
vident. Sicut auis cū deuolauerit a pro-
φαίνεται. Ὥσπερ ὄρνεον ὅταν καταπετασθῇ ἐκ τῆς ἰδί-
prio nido: ſic homo iſeruitutē ducit cū exulaue-
ας νοσσιᾶς, οὕτως ἄνθρωπος δουλοῦται ὅταν ἀποξενω-

B

rit a pprijs locis. Vnguētis ⁊ vinis ⁊ odo-
θῇ ἐκ τῶν ἰδίων τόπων. Μύροις καὶ οἴνοις καὶ θυμιά-
rib9 delectat cor: diſrumpit āt ab acciden-

C

μασι τέρπεται καρδία, καταρρήγνυται δὲ ὑπὸ συμπτω-
tib9 aīa. Amicū tuū aut amicū paternū ne dimit-
μάτων ψυχή. Φίλον σὸν ἢ φίλον πατρῷον μὴ ἐγκα-
tas: in āt domū fratris tui ne igredia-
ταλείπῃς, εἰς δὲ τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ σου μὴ εἰσέλ-
ris i infortunio eūs. Melior amic9 ppe: q frater lōge
θῃς ἀτυχῶν. Κρείσσων φίλος ἐγγύς, ἢ ἀδελφὸς μακρὰν
habitās. Sapiēs eſto fili: vt letet meū cor:
οἰκῶν. Σοφὸς γίνου υἱέ, ἵνα εὐφραίνηταί μου ἡ καρ-
⁊ auerte a te exprobrātes ſmones.
δία, καὶ ἀπόστρεψον ἀπὸ σοῦ ἐπονειδίστους λόγους.
Aſtut9 malis ſuperuenientib9 abſcōdit9 eſt: ſtulti āt
Πανοῦργος κακῶν ἐπερχομένων ἀπεκρύβη, ἄφρονες δὲ

C

aggredietes penā ſoluēt. Tolle veſtimētū e-
ἐπελθόντες ζημίαν τίσουσιν. Ἀφελοῦ τὸ ἱμάτιον αὐ-
ius: aduenit eni iniuriator: q aliena diſper-
τοῦ, παρῆλθε γὰρ ὑβριστής, ὅστις τὰ ἀλλότρια λυμαίνε-
dit. Qui vtiq bndicit amico mane: a maledicēte nihil
ται. Ὃς ἂν εὐλογῇ φίλον τοπρωΐ, καταρωμένου οὐδὲν
differre videbit. Gutte eijciūt hoīem in

D

διαφέρειν δόξει. Σταγόνες ἐκβάλλουσιν ἄνθρωπον ἐν ἡ-
die hyemali de domo ſua: ſic ⁊ mu-
μέρᾳ χειμερινῇ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ὡσαύτως καὶ γυ-
lier cōuitiatrix de ppria domo. Boreas aſper vē-
νὴ λοίδορος ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου. Βορέας σκληρὸς ἄνε-
tus: nomine āt dexter vocat. Ferrū fer-
μος, ὀνόματι δὲ ἐπιδέξιος καλεῖται. Σίδηρος σίδη-
rū acuit: vir āt acuit faciē amici. Qui
ρον ὀξύνει, ἀνὴρ δὲ παροξύνει πρόσωπον ἑταίρου. Ὃς
plātat ficū comedet fruct9 ei9: q āt cu-
φυτεύει συκῆν φάγεται τοὺς καρποὺς αὐτῆς, ὃς δὲ φυ-
ſtodit ſuū dñm honorificabit. Sicut nō ſimiles
λάσσει ἑαυτοῦ κύριον τιμηθήσεται. Ὥσπερ οὐχ ὅμοια
facies faciebus: ſic neq corda ho-
πρόσωπα προσώποις, οὕτως οὐδὲ αἱ καρδίαι τῶν ἀν-
minū ſimilia. Infern9 ⁊ pditio nō implent:
θρώπων ὅμοιαι. Ἅδης καὶ ἀπώλεια οὐκ ἐμπίμπλανται,
ſimilit ⁊ ocul hoim inſatiabiles. Abo-
ὡσαύτως καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀνθρώπων ἄπληστοι. Βδέ-
minatio dño q firmat oculū ⁊ indocti intēpe-
λυγμα κυρίῳ στηρίζων ὀφθαλμὸν καὶ οἱ ἀπαίδευτοι ἀκρα-
rātes lingua. Probatio argēto ⁊ auro ignitio:
τεῖς γλώσσῃ. Δοκίμιον ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ πύρωσις,
vir āt probat per os laudantiū eū.

D

ἀνὴρ δὲ δοκιμάζεται διὰ στόματος ἐγκωμιαζόντων αὐτόν.
Si verberaueris ſtultū in medio cōcilio
Ἐὰν μαστιγοῖς τὸν ἄφρονα ἐν μέσῳ συνεδρίῳ

Ne glorieris in craſtinum: ignorans quid ſupuentura pariat dies. Laudet te alienus & non os tuum: extraneus & non labia tua. Graue eſt ſaxum & oneroſa arena: ſed ira ſtulti vtroq grauior. Ira nō habet miſericordiam nec erumpens furor: & impetum cōcitati ſpūs ferre quis poterit? Melior eſt manifeſta correctio q̄ꝫ amor abſcōditus. Meliora ſūt vulnera diligētis: q̄ꝫ fraudulenta oſcula odientis. Anima ſaturata calcabit fauum: & anima eſuriens etiā amarū pro dulci ſumet. Sicut auis trāſmigrās de nido ſuo: ſic vir qui derelinquit locum ſuum. Vnguēto & variis odorib9 delectatur cor: & bonis amici cōſiliis aīa dulcoratur. Amicum tuū & amicū patris tui ne dimiſeris: & domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue. Melior eſt vicinus iuxta: q̄ꝫ frā pcul. Stude ſapiē fili mi & letifica cor meum vt poſſis exprobrāti rñdere ſermonē. Aſtut9 vidēs malū abſcōditus ē: paruuli tranſeuntes ſuſtinuerunt diſpendia. Tolle veſtimētū ei9 qui ſpopondit p extraneo: & pro alienis aufer ei pignus. Qui bn̄dicit pximo ſuo voce grandi de nocte cōſurgēs: maledicēti ſimilis erit. Tecta pſtillantia in die frigoris & litigioſa mulier cōparātur. Qui retinet eam q̄ſi qui ventū teneat: & oleum dextre ſue vocat. Ferrum ferro exacuitur: & hō exacuit faciē amici ſui. Qui ſeruat ficū comedet fructus ei9: & qui cuſtos eſt dn̄i ſui glorificabitur. Quō in aquis reſplendēt vultus pſpicientiū: ſic corda hoim manifeſta ſunt prudētibus. Infernus & perditio nunq̄ꝫ īplentur: ſimiliter & oculi hoim iſatiabiles. Quō pbatur in cōflatorio argentū & in fornace aurū: ſic probatur hō ore laudantis. Si cōtuderis ſtultū in pila quaſi ptiſanas: feriente deſuper

Ca. xxvij.

אל תתהלל ביום מחר כי לא
תדע מה ילד יום ׃ יהללך זר
ולא פיך נכרי ואל שפתיך ׃
כבד אבן ונטל החול וכעס
אויל כבד משניהם ׃ אכזריות
חמה ושטף אף ומי יעמד לפני
קנאה ׃ טובה תוכחת מגלה
מאהבה מסתרת ׃ נאמנים פצעי
אוהב ונעתרות נשיקות שונא ׃
נפש שבעה תבוס נפת ונפש
רעבה כל מר מתוק ׃ כצפור
נודדת מן קנה כן איש נודד
ממקומו ׃ שמן וקטרת ישמח
לב ומתק רעהו מעצת נפש ׃
רעך ורעה אביך אל תעזב
ובית אחיך אל תבוא ביום
אידך טוב שכן קרוב מאח
רחוק ׃ חכם בני ושמח לבי
ואשיבה חרפי דבר ׃ ערום ראה
רעה נסתר פתאים עברו
נענשו ׃ קח בגדו כי ערב זר
ובעד נכריה חבלהו ׃ מברך
רעהו בקול גדול בבקר השכים
קללה תחשב לו ׃ דלף טורד
ביום סגריר ואשת מדינים
נשתוה ׃ צפניה צפן רוח
ושמן ימינו יקרא ׃ ברזל
בברזל יחד ואיש יחד פני רעהו ׃
נצר תאנה יאכל פריה ושמר
אדניו יכבד ׃ כמים הפנים
לפנים כן לב האדם לאדם ׃
שאול ואבדה לא תשבענה
ועיני האדם לא תשבענה ׃
מצרף לכסף וכור לזהב ואיש
לפי מהללו ׃ אם תכתוש את
האויל במכתש בתוך הריפות

כעלי לא תסור מעליו אולתו ׃ ידע תדע פני צאנך שית
לבך לעדרים ׃ כי לא לעולם
חסן ואם נזר לדור ודור ׃ גלה
חציר ונראה דשא ונאספו
עשבות הרים ׃ כבשים ללבושך
ומחיר שדה עתודים ׃ ודי חלב
עזים ללחמך ללחם ביתך
וחיים לנערותיך ׃

C.xxviij. נסו ואין רדף
רשע וצדיקים ככפיר יבטח ׃
בפשע ארץ רבים שריה
ובאדם מבין ידע כן יאריך ׃
גבר רש ועשק דלים מטר
סחף ואין לחם ׃ עזבי תורה
יהללו רשע ושמרי תורה יתגרו
בם ׃ אנשי רע לא יבינו משפט
ומבקשי יהוה יבינו כל ׃ טוב
רש הולך בתמו מעקש
דרכים והוא עשיר ׃ נוצר
תורה בן מבין ורעה זוללים
יכלים אביו ׃ מרבה הונו בנשך
ובתרבית לחונן דלים יקבצנו ׃
מסיר אזנו משמע תורה גם
תפלתו תועבה ׃ משגה ישרים
בדרך רע בשחותו הוא יפול
ותמימים ינחלו טוב ׃ חכם
בעיניו איש עשיר ודל מבין
יחקרנו ׃ בעלץ צדיקים רבה
תפארת ובקום רשעים יחפש
אדם ׃ מכסה פשעיו לא יצליח
ומודה ועזב ירחם ׃ אשרי
אדם מפחד תמיד ומקשה
לבו יפול ברעה ׃ ארי נהם ודוב
שוקק מושל רשע על עם דל ׃
נגיד חסר תבונות ורב מעשקות

עלה סור · ידע שות · עלם · קצר ראה · אסף לבש · מחר עתד · נוס · צדק כפר · בטח רבב · שור בין · ידע ארך · רוש ירה · הלל גרה · רוע שפט · בקש · הלך תמם · עשר נצר · זלל · רבה · רבה חנן · קבץ סור · פלל תעב · שגה רוע · שחה נפל · תמם נחל · חקר צרם · רבב פאר · חפש כסה · צלח ידה · רחם פחד · תמד קשה · נפל רוע · משל · נגד בין · עשק

pilo non auferetur ab eo stulticia eius. Diligēter agnosce vultū pecoris tui: tuosq; greges cōsidera. Non enim habebis iugiter potestatē: sed corona tribuetur tibi in generatione & gñatione. Aperta sunt prata & apparuerūt herbe virētes: & collecta sunt fena de mōtibus. Agni sunt ad vestimentū tuū: & hedi ad agri p̄cium. Sufficiat tibi lac caprarū in cibos tuos: & in necessaria domus tue & ad victū ancillis tuis. 28.

Fugit impius nemine persequente: iustus aūt quasi leo confidens absq; terrore erit. Propter peccata terre multi principes eius: & p̄pter hoīs sapiam & horū scientiā q̄ dicūtur: vita ducis lōgior erit. Vir paup calūnians paupes similis est imbri vehemēti in q̄ paratur fames. Qui derelinquūt legē laudāt impiū: q custodiūt: succēdūtur cōtra eū. Viri mali non cogitāt iudiciū: q aūt inquirūt dñm ani maduertūt oīa. Melior est paup ambulās in simplicitate sua: q̄ȝ diues in prauis itineribus. Qui custodit legē filius sapiēs ē: q aūt comessatores pascit cōfūdit patrē suū. Qui coaceruat diuitias vsuris & fenore liberali: in paupe res congregat eas. Qui declinat aures suas ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos in via mala in interitu suo corruet: & simplices possidebunt bona. Sapiens sibi videtur vir diues: pauper autem prudens scrutabitur eū. In exultatione iustorum multa gloria est: regnantibus impiis ruine hominū. Qui abscōdit scelera sua nō dirigetur: q aūt cōfessus fuerit & reliq̄rit ea miam cōseq̄tur. Beatus homo qui semper ē pauidus: qui vero mētis est dure corruet in malū. Leo rugiēs & vrsus esuriēs princeps impius sup populū pauperē. Dux indigēs prudētia: multos opp̄met p calūniā

inhonorās: nō tolles stulticiā eius. Aperte cognosces aīas gregis tui: & applicabis
ἀτιμάζων, οὐ μὴ περιέλῃς τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ. Γνωστῶς ἐπιγνώσῃ ψυχὰς ποιμνίου σου, καὶ ἐπιστήσῃς
cor tuū tuis armētis. Quī nō in seculū
καρδίαν σου σαῖς ἀγέλαις. Ὅτι οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα
viro robur & fortitudo: neq; tradit a gñatiōe in
ἀνδρὶ κράτος καὶ ἰσχύς, οὐδὲ παραδίδωσιν ἐκ γενεᾶς εἰς
gñatiōes. Curā habe eorū q̄ in agro viridiū: & tōdebis herbā: & cōgrega fenū mōtanū. Ut hēas
γενεάν. Ἐπιμελοῦ τῶν ἐν τῷ πεδίῳ χλωρῶν, καὶ κερεῖς πόαν, καὶ συνάγαγε χόρτον ὀρεινόν. Ἵνα ἔχῃς
oues ad vestimentū: honora agrū: vt sint tibi agni.
πρόβατα εἰς ἱματισμόν, τίμα πεδίον, ἵνα ὦσί σοι ἄρνες.
Fili a me habes verba fortia ad vitā tuā: & ad vitā famulorū.
Υἱὲ παρ' ἐμοῦ ἔχεις ῥήσεις ἰσχυρὰς εἰς τὴν ζωὴν σου, καὶ εἰς τὴν ζωὴν τῶν θεραπόντων. Ca. 28.

Fugit impius nemine psequēte: iustus āt tāq̄ leo cōfidit. p̄pter pctā impiorū grauatiōes
Φεύγει ἀσεβὴς μηδενὸς διώκοντος, δίκαιος δὲ ὥσπερ λέων πέποιθε. Δι' ἁμαρτίας ἀσεβῶν κρίσεις
suscitant: vir āt astutus extinguet eas.
ἐγείρονται, ἀνὴρ δὲ πανοῦργος κατασβέσει αὐτάς.
Uirilis in impietatibus calūniat pauperes: sicut
Ἀνδρεῖος ἐν ἀσεβείαις συκοφαντεῖ πτωχούς, ὥσπερ
hiber vehemēs & inutilis. Sic relinquētes
ὑετὸς λάβρος καὶ ἀνωφελής. Οὕτως οἱ ἐγκαταλιπόν-
legē laudāt impietatē: at q̄ dili-
τες τὸν νόμον ἐγκωμιάζουσιν ἀσέβειαν, οἱ δὲ ἀγαπῶν-
gūt legē circūdāt sibi murū. Ui-
τες τὸν νόμον περιβάλλουσιν ἑαυτοῖς τεῖχος. Ἄν-
ri mali nō intelligēt iudiciū: at q̄ inquirūt dñm
δρες κακοὶ οὐ νοήσουσι κρίσιν, οἱ δὲ ζητοῦντες τὸν κύριον
intelligēt in oī. Melior paup ambu-
συνήσουσιν ἐν παντί. Κρείσσων πτωχὸς πορευόμε-
lās in veritate: diuite mēdaci. Custodit legē
νος ἐν ἀληθείᾳ, πλουσίου ψευδοῦς. Φυλάσσει νόμον
filius intelligēs: q̄ āt pascit luxuriā inhonorat pa-
υἱὸς συνετός, ὃς δὲ ποιμαίνει ἀσωτίαν ἀτιμάζει πα-
trē suū. Qui multiplicat diuitias suas cū
τέρα αὐτοῦ. Ὁ πληθύνων τὸν πλοῦτον αὐτοῦ μετὰ
vsuris & abūdātijs: ei q̄ miseret pauperū cō-
τόκων καὶ πλεονασμῶν, τῷ ἐλεοῦντι πτωχοὺς συν-
gregat eas. Qui declinat aurē suā ne au-
άγει αὐτόν. Ὁ ἐκκλίνων τὸ οὖς αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀ-
diat legē: & ipse orationē suā abo-
κοῦσαι νόμου, καὶ αὐτὸς τὴν προσευχὴν αὐτοῦ ἐβδε-
minatus ē. Qui decipit rectos in via mala in corru-
λύκται. Ὃς πλανᾷ εὐθεῖς ἐν ὁδῷ κακῇ εἰς διαφ-
ptionē ipse incidet: at iniqui p̄terībūt
θορὰν αὐτὸς ἐμπεσεῖται, οἱ δὲ ἄνομοι διελεύσονται
bona: & nō ingredient ad ea. Sapiēs apud se-
ἀγαθά, καὶ οὐκ εἰσελεύσονται εἰς αὐτά. Σοφὸς παρ' ἑαυ-
tīpm vir diues: paup āt intelligēs dānabit
τῷ ἀνὴρ πλούσιος, πένης δὲ νοήμων καταγνώσεται
eū. Propter auxiliū iustorū multa fit gloria: in
αὐτοῦ. Διὰ βοήθειαν δικαίων πολλὴ γίνεται δόξα, ἐν
āt locis impiorū capiunt hoīes. Qui abscon-
δὲ τόποις ἀσεβῶν ἁλίσκονται ἄνθρωποι. Ὁ ἐπικαλύ-
dit impietatē suā nō p̄sperabit: q̄ āt narrat
πτων ἀσέβειαν αὐτοῦ οὐκ εὐοδωθήσεται, ὁ δὲ ἐξηγούμενος
& redarguit diliget. Beatus vir q̄ ti-
καὶ ἐλέγχων ἀγαπηθήσεται. Μακάριος ἀνὴρ ὃς καταπλήσσει
met oīa ob cautelā: at durus corde
πάντα διὰ εὐλάβειαν, ὁ δὲ σκληρὸς τὴν καρδίαν
incidet in mala. Leo esuriēs & lupus si-
ἐμπεσεῖται κακοῖς. Λέων πεινῶν καὶ λύκος δι-
tiēs q̄ tyrānizat paup exhs gētis pauperis: rex
ψῶν ὃς τυραννεῖ πτωχὸς ὢν ἔθνους πενιχροῦ, βα-
indigēs p̄uentuū magnus calūniator:
σιλεὺς ἐνδεὴς προσόδων μέγας συκοφάντης,

A · B · C · 3. 9. a.

3.10.d · 3.11.b · D · A · B · Luce. 11.

quī āt odit iniustitiā longū tps viuet. Pro viro ḋ
ὁ δὲ μισῶν ἀδικίαν μακρὸν χρόνον ζήσεται. Ἄνδρα τὸν
in causa cedis spōdens exul erit ⁊ nō in securi
§.10.d ἐν αἰτίᾳ φόνου ὁ ἐγγυώμενος φυγὰς ἔσται καὶ οὐκ ἐν ἀσφα
tate. Qui ambulat iuste adiut⁹ est: at puersis
λείᾳ. Ὁ πορευόμενος δικαίως βεβοήθηται, ὁ δὲ σκολιαῖς
vijs ambulās implicabit. Qui operat
§.11.b. ὁδοῖς πορευόμενος ἐμπλακήσεται. Ὁ ἐργαζόμενος τὴν
suā terrā replebit panib⁹: q̄ āt sectat ociū
ἑαυτοῦ γῆν πλησθήσεται ἄρτων, ὁ δὲ διώκων σχολὴν
replebit egestate. Vir fidelis multū bñdice-
πλησθήσεται πενίας. Ἀνὴρ ἀξιόπιστος πολλὰ εὐλογηθή-
tur: at mal⁹ nō impunit⁹ erit. Qui nō reue
σεται, ὁ δὲ κακὸς οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται. Ὃς οὐκ αἰσχύ-
ret facies iustoꝝ nō bon⁹: talis bucella
D νεται πρόσωπα δικαίων οὐκ ἀγαθός, ὁ τοιοῦτος ψωμοῦ
panis vēdet virū. Festinat ditari vir
ἄρτου ἀποδώσεται ἄνδρα. Σπεύδει πλουτεῖν ἀνὴρ
inuid⁹: ⁊ nō scit q̄ misericors dñabit ei⁹.
βάσκανος, καὶ οὐκ οἶδεν ὅτι ἐλεήμων κρατήσει αὐτοῦ.
Qui corripit hoīs vias: grās hēbit magis
Ὁ ἐλέγχων ἀνθρώπου ὁδούς, χάριτας ἕξει μᾶλλον
q̄ q̄ lingua blandit. Qui violat patrē
τοῦ γλωσσοχαριτοῦντος. Ὃς ἀποβιάζεται πατέρα
aut matrē ⁊ videt nō peccare: hic pticeps
ἢ μητέρα καὶ δοκεῖ μὴ ἁμαρτάνειν, οὗτος κοινωνός
est viri impij. Insaciabilis vir iudicabit temere: q̄
ἐστιν ἀνδρὸς ἀσεβοῦς. Ἄπληστος ἀνὴρ κρινεῖ εἰκῇ, ὃς
āt cōfidit in dño in cura erit. Qui cōfi-
δὲ πέποιθεν ἐπὶ κύριον ἐν ἐπιμελείᾳ ἔσται. Ὃς πέποι-
dit in audaci corde talis stultus: q̄ āt ambu-
θε θρασείᾳ καρδίᾳ ὁ τοιοῦτος ἄφρων, ὃς δὲ πορεύε-
lat in sapiā saluabit. Qui dat mēdico: nō indigētia
ται σοφίᾳ σωθήσεται. Ὁ διδοὺς πτωχῷ, ἀνενδεὴς
erit: q̄ āt auertit oculū suū in multa
ἔσται, ὃς δὲ ἀποστρέφει τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐν πολλῇ
egestate erit. In locis impioꝝ gemūt iusti:
ἀπορίᾳ ἔσται. Ἐν τόποις ἀσεβῶν στένουσι δίκαιοι,
in āt illoꝝ pditione multiplicabunt iusti.
ἐν δὲ τῇ ἐκείνων ἀπωλείᾳ πληθυνθήσονται δίκαιοι. C.29

Melior vir corripiēs viro durecerulcio:
A Κρείσσων ἀνὴρ ἐλέγχων ἀνδρὸς σκληροτραχήλου,
repēte eni cōbusto eo nō est sanitas. Cū
ἐξαπίνης γὰρ φλεγομένου αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἴασις. Ἐγ-
laudant iusti letabunt ppli: imperātib⁹
κωμιαζομένων δικαίων εὐφρανθήσονται λαοί, ἀρχόντων
āt impijs gemūt viri. Viri q̄ amat sapiē
δὲ ἀσεβῶν στένουσιν ἄνδρες. Ἀνδρὸς φιλοῦντος σο-
tiā letat pater: q̄ āt pascit scorta
φίαν εὐφραίνεται ὁ πατήρ, ὃς δὲ ποιμαίνει πόρνας
pdet diuitias. Rex iust⁹ erigit regionē:
ἀπολεῖ πλοῦτον. Βασιλεὺς δίκαιος ἀνίστησι χώραν,
Reue. 15. vir āt iniquus defodit. Qui ppara-
ἀνὴρ δὲ παράνομος κατασκάπτει. Ὃς παρασκευά-
tur ad vultū sui amici rete
ζεται ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ἑαυτοῦ φίλου, δίκτυον
circūijciet ei suis pedib⁹. Peccāti vi
περιβαλεῖ αὐτῶ τοῖς ἑαυτοῦ ποσίν. Ἁμαρτάνοντι ἀν-
ro magn⁹ laque⁹: iustus āt in gaudio ⁊ in leti-
δρὶ μεγάλη παγίς, δίκαιος δὲ ἐν χαρᾷ καὶ ἐν εὐφρο-
tia erit. Nouit iustus iudicare pauperib⁹: at
B σύνῃ ἔσται. Ἐπίσταται δίκαιος κρίνειν πενιχροῖς, ὁ δὲ
impius nō intelliget iudiciū: ⁊ pauperi nō inest
ἀσεβὴς οὐ συνήσει δίκην, καὶ πτωχῷ οὐχ ὑπάρχει
mēs cognoscēs. Viri pestilētes exusserūt ciuitatē:
νοῦς ἐπιγνώμων. Ἄνδρες λοιμοὶ ἐξέκαυσαν πόλιν,
sapiētes āt auerterūt irā. Vir sapiēs iudicat gētes:
σοφοὶ δὲ ἀπέστρεψαν ὀργήν. Ἀνὴρ σοφὸς κρινεῖ ἔθνη,
vir āt malus iratus deridet ⁊ nō ter
ἀνὴρ δὲ φαῦλος ὀργιζόμενος καταγελᾶται καὶ οὐ κα-
ret.
ταπτήσσει.

qui aūt odit auariciā lōgi fiet dies ei⁹. Hoīem q̄ calūniatur aīe saguine: si vsq̄ ad lacum fugerit nemo sustinet. Qui ambulat simplr saluus erit: qui peruersis graditur viis concidet semel. Qui opatur terrā suā satiabitur panib⁹: q̄ aūt sectatur ociū replebitur egestate. Vir fidelis multū laudabitur: qui autē festinat ditari non erit inocēs. Qui cognoscit ī iudicio faciē nō bene facit: iste ꝑ bucella panis deserit veritatem. Vir qui festinat ditari & aliis inuidet: ignorat q̄ egestas superueniet ei. Qui corripit hoīez: grātiā postea inueniet apd eū: magis q̄ ille qui p ligue blādimēta decipit. Qui subtrahit aliqd a pr̄e suo vel a mr̄e & dicit hoc nō esse pctm̄: particeps homicide est. Qui se iactat & dilatat iurgia cōcitat: q̄ vero sperat in dño sanabitur. Qui confidit in corde suo stult⁹ est: q̄ aūt graditur sapienter ipse saluabitur. Qui dat pauperi non indigebit: qui despicit deprecantē sustinebit penuriam. Cum surrexerint impii abscondētur homines: cum illi perierint multiplicabūtur iusti. 29.

Viro qui corripientē dura ceruice contēnit: repētinus ei superueniet interit⁹ & eū sanitas nō seqtur. In multiplicatiōe iustoꝝ letabitur vulg⁹: cū impii sūpserint principatū gemet ppls. Vir q̄ amat sapiētiā letificat patrē suū: qui aūt nutrit scortū pdet substātiā. Rex iustus erigit terrā: vir auarus destruet eā. Hō qui blandis fictisq̄ s̄monibus loqtur amico suo: rete expandit gressibus eius. Peccantē virum iniquū inuoluet laqus: & iustus laudabitur atq̄ gaudebit. Nouit iust⁹ causam pauperū: impius ignorat sciam. Hoīes pestilētes dissipant ciuitatem: sapientes vero auertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit siue irascitur siue rideat: non inueniet requiē.

שנאי בצע יאריך ימים: אדם עשק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו: הולך תמים יושע ונעקש דרכים יפול באחת: עבד אדמתו ישבע לחם ומרדף רקים ישבע ריש: איש אמונות רב ברכות ואץ להעשיר לא ינקה: הכר פנים לא טוב ועל פת לחם יפשע גבר: נבהל להון איש רע עין ולא ידע כי חסר יבואנו: מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון: גוזל אביו ואמו ואמר אין פשע חבר הוא לאיש משחית: רחב נפש יגרה מדון ובוטח על יהוה ידשן: בוטח בלבו הוא כסיל והולך בחכמה הוא ימלט: נותן לרש אין מחסור ומעלים עיניו רב מארות: בקום רשעים יסתר אדם ובאבדם ירבו צדיקים:

Ca. xxix.

איש תוכחות מקשה ערף פתע ישבר ואין מרפא: ברבות צדיקים ישמח העם ובמשל רשע יאנח עם: איש אהב חכמה ישמח אביו ורעה זונות יאבד הון: מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה: גבר מחליק על רעהו רשת פורש על פעמיו: בפשע איש רע מוקש וצדיק ירון ושמח: ידע צדיק דין דלים רשע לא יבין דעת: אנשי לצון יפיחו קריה וחכמים ישיבו אף: איש חכם נשפט את איש אויל ורגז ושחק ואין נחת:

ארך יום נוס תמך הלך ישע עקש שבע רדף ריק רוש אמן עשר נקה נכר כנה פתת פשע בהל בוא יכח מצא חלק לשן גזל שחת גרה דון דשן כסל הלך מלט נתן רוש חסר עלם ארר סתר רבה צדק

יכח קשה שבר רפא שמח אנח זנה אבד שפט עמד רום הרס חלק רוע יקש רנן דון בין ידע ליץ פוח קרה שוב אול נוח

אנשי דמים ישנאו תם וישרים
יבקשו נפשו: כל רוחו יוציא
כסיל וחכם באחור ישבחנה:
מושל מקשיב על דבר שקר כל
משרתיו רשעים: רש ואיש
תככים נפגשו מאיר עיני שניהם
יהוה: מלך שופט באמת דלים
כסאו לעד יכון: שבט ותוכחת יתן
חכמה ונער משלח מביש אמו:
ברבות רשעים ירבה פשע
וצדיקים במפלתם יראו: יסר בנך
ויניחך ויתן מעדנים לנפשך:
באין חזון יפרע עם ושמר תורה
אשרהו: בדברים לא יוסר עבד
כי יבין ואין מענה: חזית איש
אץ בדבריו תקוה לכסיל ממנו:
מפנק מנער עבדו ואחריתו
יהיה מנון: איש אף יגרה מדון
ובעל חמה רב פשע: גאות
אדם תשפילנו ושפל רוח יתמך
כבוד: חולק עם גנב שונא נפשו
אלה ישמע ולא יגיד: חרדת
אדם יתן מוקש ובוטח ביהוה
ישגב: רבים מבקשים פני
מושל ומיהוה משפט איש:
תועבת צדיקים איש עול ותועבת
רשע ישר דרך:

שנא תמם · בקש יצא · כסל אחר · שבח משל · קשב שרת · רוש אור · שנה · שפט · כון יכח · נתן שלח · בוש רבה · צדק נפל · ראה נוח · עדן חזה · פרע ירה · יסר · בין ענה · קוה כסל · פנק · היה נין · גרה דון · גאה שפל · תמך כבד · חלק · שמע נגד · נתן יקש · שגב רבב · בקש פנה · משל שפט · תעב צדק

Cap. xxx.

דברי אגור בן
יקה המשא נאם הגבר לאיתיאל
לאיתיאל ואכל: כי בער אנכי
מאיש ולא בינת אדם לי:
ולא למדתי חכמה ודעת קדשים
אדע: מי עלה שמים וירד מי
אסף רוח בחפניו מי צרר מים
בשמלה מי הקים כל אפסי
ארץ מה שמו ומה שם בנו כי

אגר · קוא נשא · את יכל · ידע · קום

Viri sanguinũ oderunt simplicem: iusti autem querunt animã eius. Totum spiritũ suũ profert stultus: sapiens differt & reseruat in posterum. Princeps q libẽter audit verba mẽdacii: omes ministros habet impios. Pauper & creditor obuiauerunt sibi: vtriusq; illuminator est dominus. Rex qui iudicat ĩ veritate pauperes: thronus eius in eternũ firmabitur. Virga atq; correctio tribuit sapiam: puer aũt q dimittitur volũtati sue cõfũdit matrẽ suã. In multiplicatõe impiorũ multiplicabuntur scelera: & iusti ruinas eorũ videbũt. Erudi filiũ tuũ & refrigerabit te & dabit delitias anime tue. Cum pphetia defecerit dissipabitur pplus: qui vero custodit legẽ btũs ẽ. Seruus verbis non põt erudiri: qa qđ dicis ĩtelligit: & rñdere cõtemnit. Vidisti hoiem velocẽ ad loquẽdũ: stulticia magis sperãda est q̃ illi correctio. Qui delicate a puericia sua nutrit seruũ suũ postea sentiet eũ contumacẽ. Vir iracũdus puocat rixas & q ad indignãdũ facilis ẽ erit ad peccãdũ pclîuior. Supbũ seqtur hũilitas: & hũilẽ spũ suscipiet glia. Qui cũ fure participat odit animã suã: adiurantẽ audit & nõ idicat. Qui timet hominẽ cito corruet: q sperat in dño subleuabitur. Multi reqrũt faciẽ pricipis & iudiciũ a dño egreditur singulorum. Abominãtur iusti virũ impium: & abominantur impii eos qui in recta sunt via. 30.

Uerba cõgregãtis filii vomẽtis. Visio quã locut⁹ ẽ vir cũ quo ẽ de⁹ & q deo secũ moratẽ cõfortat⁹ ait. Stultissimus sum virorũ: & sapientia hoim non est mecũ. Non didici sapientiã & noui scientiã sanctorũ. Quis ascendit in celum atq; descẽdit? Quis cõtinuit spm̃ in manib⁹ suis? Quis colligauit aq̃s q̃si in vestimẽto? Quis suscitauit omes terminos terre? Quod nomẽ est ei⁹: & qđ nomẽ filii ei⁹ si

virí sanguinũ pticipãtes odio hẽbunt sctũm: at recti
ἄνδρες αἱμάτων μέτοχοι μισήσουσιν ὅσιον, οἱ δὲ εὐθεῖς
exquirẽt aĩam eius. Totũ animũ suũ pfert
ἐκζητήσουσι ψυχὴν αὐτοῦ. Ὅλον τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἐκφέρει
stult⁹: sapiẽs ãt reseruat per ptem. Rege
ὁ ἄφρων, σοφὸς δὲ ταμιεύεται κατὰ μέρος. Βασιλέως
audiẽte smonẽ iniustũ: oẽs subditi iniqui.
ὑπακούοντος λόγον ἄδικον, πάντες οἱ ὑπ' αὐτὸν παράνομοι.
Feneratore τ debitore adinuicẽ ɔuenienti
Δανειστοῦ καὶ χρεωφειλέτου ἀλλήλοις συνελθόντων,
bus: inspectionẽ facit vtriusq; dñs. Re
ἐπισκοπὴν ποιεῖται ἀμφοτέρων ὁ κύριος. Βασιλέως
gis in veritate iudicãtis pauperes thron⁹ ei⁹ in testi
ὡς ἐν ἀληθείᾳ κρίνοντος πτωχοὺς ὁ θρόνος αὐτοῦ εἰς μαρ
moniũ ɔstituetur. plage τ correptiões dant
τύριον κατασταθήσεται. πληγαὶ καὶ ἔλεγχοι δίδοασι
sapiam: puerũ ãt q errat ɔfundit parẽtes suos.
σοφίαν, παῖς δὲ πλανώμενος αἰσχύνει γονεῖς αὐτοῦ.
Multis exñtib⁹ impiis multa sunt peccata:
Πολλῶν ὄντων ἀσεβῶν πολλαὶ γίνονται ἁμαρτίαι, οἱ
at iusti illis cadentib⁹ trepidi fiũt. Eru
δὲ δίκαιοι ἐκείνων πιπτόντων κατάφοβοι γίνονται. Παί
di filiũ tuũ τ requiẽ dabit tibi: τ dabit ornatũ
δευε υἱόν σου καὶ ἀναπαύσει σε, καὶ δώσει κόσμον τῇ
aie tue. Nõ erit enarrator gẽti inique:
ψυχῇ σου. Οὐ μὴ ὑπάρξει ἐξηγητὴς ἔθνει παρανόμῳ,
at q custodit legẽ beatus. Sermõib⁹ nõ erudie
ὁ δὲ φυλάσσων τὸν νόμον μακάριστος. Λόγοις οὐ παιδευθή
tur famus durus: licet eñ τ itelligat nõ obe
σεται οἰκέτης σκληρός, ἐὰν γὰρ καὶ νοήσῃ οὐχ ὑπακού
diet. Si videris vir̃ velocẽ in smonib⁹: cognosce q
σεται. Ἐὰν ἴδῃς ἄνδρα ταχὺν ἐν λόγοις, γίνωσκε ὅτι
spẽ hẽt magis stult⁹ eo. Qui delitiose
ἐλπίδα ἔχει μᾶλλον ἄφρων αὐτοῦ. Ὃς κατασπατα
a puero famus erit: nouissime ãt dolẽbit sup
λᾷ ἐκ παιδὸς οἰκέτης ἔσται, ἔσχατον δὲ ὀδυνηθήσεται ἐφ'
se. Vir furiosus effodit ɔtẽtionẽ: vir ãt iracũdus
ἑαυτῷ. Ἀνὴρ θυμώδης ὀρύσσει νεῖκος, ἀνὴρ δὲ ὀργίλος
effodit pctã. Iniuria vir̃ humiliat: at
ἐξώρυξεν ἁμαρτίας. Ὕβρις ἄνδρα ταπεινοῖ, τοὺς δὲ
hũiles spũ firmat glĩa dñs: Qui pticipat cũ fu
ταπεινόφρονας ἐρείδει δόξῃ κύριος. Ὃς μερίζεται κλέ
re odit suã aĩam: si ãt iuramẽtũ ppositũ
πτῃ μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ἐὰν δὲ ὅρκου προτεθέντος
audiẽtes nõ renũciauerint q timent τ q reuerent
ἀκούσαντες μὴ ἀναγγείλωσι φοβηθέντες καὶ αἰσχυνθέντες
hoies supplãtabunt. at cõfidẽs in dño
ἀνθρώπους ὑποσκελισθήσονται. ὁ δὲ πεποιθὼς ἐπὶ κυρίῳ
letabit. Impietas viro dat errorẽ: at cõ
εὐφρανθήσεται. Ἀσέβεια ἀνδρὶ δίδωσι σφάλμα, ὁ δὲ πε
fidens in dño saluabit. Multi colunt
ποιθὼς ἐπὶ τῷ δεσπότῃ σωθήσεται. Πολλοὶ θεραπεύουσι
facies ducũ: ab ãt dño est iusticia
πρόσωπα ἡγουμένων, παρὰ δὲ κυρίου γίνεται τὸ δίκαιον
viro. Abominatio iust⁹ vir viro iniusto: abo
ἀνδρί. Βδέλυγμα δίκαιος ἀνὴρ ἀνδρὶ ἀδίκῳ, βδέ
minatio ãt iniquo dirigens via.
λυγμα δὲ ἀνόμῳ κατευθύνουσα ὁδός. Ca.30.

Hec dicit vir credentib⁹ deo τ quie
Τάδε λέγει ὁ ἀνὴρ τοῖς πιστεύουσι θεῷ καὶ παύο
sco: stultissim⁹ eñ sum oim hoim. Et pru
μαι, ἀφρονέστατος γάρ εἰμι πάντων ἀνθρώπων. Καὶ φρό
dẽtia hois nõ est in me. Deus docuit me
νησις ἀνθρώπου οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοί. Ὁ θεὸς δεδίδαχέ με
sapiam τ cognitionẽ sctõr cognoui. Quis ascẽdit in celũ τ
σοφίαν καὶ γνῶσιν ἁγίων ἔγνωκα. Τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ
descẽdit? qs cõgregauit vẽtos in sinu. Quis cõuertit
κατέβη; τίς συνήγαγεν ἀνέμους ἐν κόλπῳ. Τίς συνέστρεψεν
aquã in veste. Quis dñat⁹ est oim summitatũ
ὕδωρ ἐν ἱματίῳ. Τίς ἐκράτησε πάντων τῶν ἄκρων τῆς
terre: qđ nomẽ ei? aut qđ nomẽ filiis ei⁹? vt
γῆς; τί ὄνομα αὐτῷ; ἢ τί ὄνομα τοῖς τέκνοις αὐτοῦ; ἵνα

C

D

Job.a d.

A

cognoſcas. Protegit aūt ipſe eos q̄ reuerent eū.
ps.118 Apo. n.d. γιῶς. Υπερασπίζει δὲ αὐτὸς τῶν εὐλαβουμένων αὐτόν.
Ne addas ſmōib⁹ ei⁹: ne redarguat te: ꝛ
Μὴ προσθῇς τοῖς λόγοις αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἐλέγξῃ σε, καὶ
mēdax fias. Duo peto a te: ne tollas
ψευδὴς γένῃ. Δύο αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, μὴ ἀφέλῃς
a me grām anteq̄ moriar ego. Inanē ſmonē ꝛ
μου χάριν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με. Μάταιον λόγον καὶ
mendacē lōge a me fac: diuitias aūt ꝛ paupTatē ne
ψευδῆ μακράν μου ποίησον, πλοῦτον δὲ καὶ πενίαν μή
mihi dederis. Cōſtitue aūt mihi neceſſaria ꝛ ſufficiētia: ne
μοι δῷς. Σύνταξον δέ μοι τὰ δέοντα καὶ τὰ αὐτάρκη, ἵνα
repleť mendax fiā: ꝛ dicā: q̄s me videt: aut
B μὴ πλησθεὶς ψευδὴς γένωμαι, καὶ εἴπω, τίς με ὁρᾷ; ἢ
paupfact⁹ furer: ꝛ iurē nomē dei. Ne
πενηθεὶς κλέψω, καὶ ὀμόσω τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ. Μὴ
C tradideris ſeruū in man⁹ dñi: ne forte ma-
παραδῷς δοῦλον εἰς χεῖρας δεσπότου, μήποτε κα-
ledicat tibi ꝛ deleaTis. Fili⁹ mal⁹ patrē
ταράσηταί σε καὶ ἀφανισθῇς. Ἔκγονον κακὸν πατέρα
maledicit: at matrē nō bñdicit. fili⁹ mal⁹
καταρᾶται, τὴν δὲ μητέρα οὐκ εὐλογεῖ. Ἔκγονον κακὸν
iuſtū ſe iudicat: at exitū ei⁹ nō lauit.
δίκαιον ἑαυτὸν κρίνει, τὴν δὲ ἔξοδον αὐτοῦ οὐκ ἀπένιψεν.
Fili⁹ mal⁹ excelſos oculos hēt: at palpe
Ἔκγονον κακὸν ὑψηλοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχει, τοῖς δὲ βλε-
bris ſuis extollit. Fili⁹ mal⁹ gladios den-
φάροις αὐτοῦ ἐπαίρεται. Ἔκγονον κακὸν μαχαίρας ὀδόν-
tes hēt: ꝛ molares forcipes: vt ꝯſumat
τας ἔχει, καὶ τὰς μύλας, τομίδας, ὥστε ἀναλίσκειν τοὺς
imbecilles a terra: ꝛ pauperes eoꝝ ex hoibus.
ἀσθενεῖς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τοὺς πένητας αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων.
D Sāguiſuge tres filie fuerūt dilectione dile
Τῇ βδέλλῃ τρεῖς θυγατέρες ἦσαν ἀγαπήσει ἀγαπώ-
cte: ꝛ tres iſte nō repleuerūt eā: ꝛ
μεναι, αἱ τρεῖς αὗται οὐκ ἐνεπίμπλασαν αὐτήν, καὶ
quarta nō cōtēta eſt dicere ſatis. Infern⁹ ꝛ amor
ἡ τετάρτη οὐκ ἠρκέσθη εἰπεῖν ἱκανόν. Ἅδης καὶ ἔρως
mulieris ꝛ terra nō repleta aqua: ꝛ aqua
γυναικὸς καὶ γῆ οὐκ ἐμπιμπλαμένη ὕδατος, καὶ ὕδωρ
C ꝛ ignis nō dicēt ſufficit. Oculū q̄ deridet
καὶ πῦρ οὐ μὴ εἴπωσιν ἀρκεῖ. Ὀφθαλμὸν καταγελῶν-
5.17.c. patrē: ꝛ q̄ inhonorat ſenectutē matris eruāt
τα πατρός, καὶ ἀτιμάζοντα γῆρας μητρὸς ἐκκόψαισαν
eū corui de cōuallib⁹: ꝛ comedāt eū
αὐτὸν κόρακες ἐκ τῶν φαράγγων, καὶ καταφάγοισαν αὐ-
pulli aqlaꝝ. Tria aūt ſunt īpoſſibilia mihi itelligere.
τὸν νεοσσοὶ ἀετῶν. Τρία δέ ἐστιν ἀδύνατά μοι νοῆσαι,
ꝛ quartū nō cognoſco. Veſtigia aqle volan-
καὶ τὸ τέταρτον οὐκ ἐπιγινώσκω. Ἴχνη ἀετοῦ πετομέ-
tis: ꝛ vias colubri ſup petrā: ꝛ ſemitas nauis
νου, καὶ ὁδοὺς ὄφεως ἐπὶ πέτρας, καὶ τρίβους νηὸς
nauigātis: ꝛ vias viri in adoleſcētia. Ta
ποντοπορούσης, καὶ ὁδοὺς ἀνδρὸς ἐν νεότητι. Τοι-
lis via mulieris adultere: q̄ cū fecerit
αύτη ὁδὸς γυναικὸς μοιχαλίδος, ἣ ὅταν πράξῃ
lota nihil dicit feciſſe abſurdū. Per
ἀπονιψαμένη οὐδέν φησι πεπραχέναι ἄτοπον. Διὰ
A tria mouet terra: at quartū nō poteſt fer-
τριῶν σείεται ἡ γῆ, τὸ δὲ τέταρτον οὐ δύναται φέ-
re. Si ſeruus regnauerit: ꝛ ſtult⁹ replet⁹ fuerit
ρειν. Ἐὰν οἰκέτης βασιλεύσῃ, καὶ ἄφρων πλησθῇ
ciboꝝ: ꝛ ſerua ſi eiecerit ſuā dñam:
σιτίων, καὶ οἰκέτις ἐὰν ἐκβάλῃ τὴν ἑαυτῆς κυρίαν,
ꝛ odioſa mulier ſi ſortita fuerit viꝝ bonū. Quattuor
καὶ μισητὴ γυνὴ ἐὰν τύχῃ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Τέσσαρα
aūt ſunt minima in terra:
δέ ἐστιν ἐλάχιστα ἐπὶ τῆς γῆς,

D

nosti. Omnis ſermo dei ignitus: clypeus eſt oībus ſperātibus in ſe. Ne addas q̄cq̄ verbis illi⁹ & arguaris inueniariſq̄ mendax. Duo rogaui te: ne deneges mihi anteq̄ moriar. Vanitatem & verba mēdacii longe fac a me. Mendicitatē & diuitias ne dederis mihi. Tribue tantum victui meo neceſſaria: ne forte ſatiatus illiciar ad negandū & dicā: q̄s eſt dñs? aut egeſtate cōpulſus furer & periurem nomen dei mei. Ne accuſes ſeruū ad dñm ſuū: ne forte maledicat tibi & corruas. Generatio q̄ patri ſuo maledicit: & que matri ſue nō benedicit. Gñatio que ſibi mūda videtur & tñ nō eſt lota a ſordibus ſuis. Generatio cuius excelſi ſunt oculi: & palpebre eius in alta ſurrecte. Generatio q̄ pro dētib⁹ gladios habet & cōmandit molarib⁹ ſuis vt cōedat inopes de terra & pauperes ex hoibus. Sanguiſuge due ſunt filie dicentes: affer affer. Tria ſūt inſaturabilia: & quartū quod nunq̄ dicit ſufficit. Infernus & os vulue & terra que nō ſatiatur aqua: ignis vero nunq̄ dicit ſufficit. Oculū qui ſubſannat patrē & qui deſpicit partū matris ſue: ſuffodiāt eū corui de torrētibus & comedāt eum filii aquile. Tria ſunt difficilia mihi & quartum penitus ignoro. Viā aquile in celo: viā colubri ſuper petram: viam nauis in medio mari: & viā viri in adoleſcentia. Talis eſt & via mulieris adultere que comedēs & tergens os ſuum dicit: Non ſum operata malum. Per tria mouetur terra: & quartum non pōt ſuſtinere. Per ſeruū cū regnauerit: per ſtultū cum ſaturatus fuerit cibo: & p odioſā mulierē cū matrimonio fuerit aſſūpta: & p ancillā cū fuerit heres domīe ſue. Quattuor ſūt minia ſ̄re

תדעו׃ כל אמרת אלוה צרופה
מגן הוא לחסים בו׃ אל תוסף
על דבריו פן יוכיח בך ונכזבת׃
שתים שאלתי מאתך אל תמנע
ממני בטרם אמות׃ שוא ודבר
כזב הרחק ממני ראש ועשר
אל תתן לי הטריפני לחם
חקי׃ פן אשבע וכחשתי ואמרתי
מי יהוה ופן אורש וגנבתי
ותפשתי שם אלהי׃ אל
תלשן עבד אל אדנו פן יקללך
ואשמת׃ דור אביו יקלל
ואת אמו לא יברך׃ דור טהור
בעיניו ומצאתו לא רחץ׃
דור מה רמו עיניו ועפעפיו
ינשאו׃ דור חרבות שניו
ומאכלות מתלעתיו לאכל עניים
מארץ ואביונים מאדם׃ לעלוקה
שתי בנות הב הב שלש הנה
לא תשבענה ארבע לא אמרו
הון׃ שאול ועצר רחם ארץ
לא שבעה מים ואש לא אמרה
הון׃ עין תלעג לאב ותבז
ליקהת אם יקרוה ערבי נחל
ויאכלוה בני נשר׃ שלשה המה
נפלאו ממני וארבע לא ידעתים׃
דרך הנשר בשמים דרך נחש
עלי צור דרך אניה בלב ים ודרך
גבר בעלמה׃ כן דרך אשה
מנאפת אכלה ומחתה פיה
ואמרה לא פעלתי און׃ תחת
שלוש רגזה ארץ ותחת ארבע
לא תוכל שאת׃ תחת עבד כי ימלוך
ונבל כי ישבע לחם׃ תחת שנואה
כי תבעל ושפחה כי תירש
גברתה׃ ארבעה הם קטני ארץ

ידע צרף
חסה יסף
יכח כזב
מנע
מות
רחק רוש
נתן טרף
שבע
ירש
לשן קלל
ברך טהר
צוא
רום
נשא שן
אכל לתע
ענה אבה
בנה יהב
רבע
שאל
לעג בוז
יקה נקר
אכל
פלא
אנה
איש
נאף חתה
פה
שלש
יכל נשא
מלך שבע
שנא
בעל ירש

והמה חכמים מחכמים: הנמלים עם לא עז ויכינו בקיץ לחמם: שפנים עם לא עצום וישימו בסלע ביתם: מלך אין לארבה ויצא חצץ כלו: שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך: שלשה המה מיטיבי צעד וארבעה מיטבי לכת: ליש גבור בבהמה ולא ישוב מפני כל: זרזיר מתנים או תיש ומלך אלקום עמו: אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה: כי מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב:

Ca.xxxi.

דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו: מה ברי ומה בר בטני ומה בר נדרי: אל תתן לנשים חילך ודרכיך למחות מלכין: אל למלכים למואל אל למלכים שתו יין ולרוזנים או שכר: פן ישתה וישכח מחקק וישנה דין כל בני עני: תנו שכר לאובד ויין למרי נפש: ישתה וישכח רישו ועמלו לא יזכר עוד: פתח פיך לאלם אל דין כל בני חלוף: פתח פיך שפט צדק ודין עני ואביון: אשת חיל מי ימצא ורחק מפנינים מכרה: בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר: גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה: דרשה צמר ופשתים ותעש בחפץ כפיה: היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה: ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערתיה:

& ipsa sunt sapientiora sapientibus. Formice populus infirmus qui preparat in messe cibum sibi. Lepusculus plebs inualida qui collocat in petra cubile suũ. Regem locusta non habet & egreditur vniuersa per turmas suas. Stellio manibus nititur & moratur in edibus regis. Tria sunt que bene gradiuntur: & quartum quod incedit feliciter. Leo fortissimus bestiarũ ad nullius pauebit occursũ. Gallus succinctus lũbos suos & aries: nec est rex qui resistat ei. & qui stultus apparuerit postquam eleuatus est in sublime. Si enim intellexisset: ori suo imposuisset manũ. Qui autẽ fortiter premit vbera ad eliciendũ lac: exprimit butyrũ: & qui vehementer emungit elicit sanguinem: & qui prouocat iras producit discordias. 31.

Verba lamuelis regis. Visio qua erudiuit eũ mater sua. Quid dilecte mi: quid dilecte vteri mei: quid dilecte votorũ meorũ. Ne dederis mulieribus substãtiã tuã: & vias tuas ad delẽdos reges. Noli regibus o lamuel: noli regibus dare vinũ: quia nullũ secretũ est vbi regnat ebrietas. Ne forte bibãt & obliuiscantur iudiciorũ & mutent causam filiorũ pauperis. Date siceram merentibus: & vinũ his qui amaro sũt animo. Bibant & obliuiscãtur egestatis sue & doloris sui nõ recordẽtur amplius. Aperi os tuũ muto: & causis omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi os tuũ: decerne quod iustũ est: & vindica inopẽ & pauperẽ. Aleph. Mulierẽ fortẽ quis inueniet: procul & de vltimis finibus pretiũ eius. Beth. Cõfidit in ea cor viri sui & spoliis non indigebit. Gimel. Reddet ei bonum & non malũ omnibus diebus vite sue. Daleth. Quesiuit lanam & linũ: & operata est cõsilio manuũ suarum. He. Facta est quasi nauis institoris de longe portans panem suum. Vau. De nocte surrexit dedit que predam domesticis suis & cibaria ancillis suis.

hec autem sunt sapientiora sapientibus. Formice quibus
Ταῦτα δέ ἐστι σοφώτερα τῶν σοφῶν. Οἱ μύρμηκες οἷς
non est fortitudo: et preparant vere cibum. Et
μή ἐστιν ἰσχύς, καὶ ἑτοιμάζονται θέρους τὴν τροφήν. Καὶ
cherogrylli gens non valida: qui fecerunt in petris suas domos. Absque rege est locusta.
οἱ χοιρογρύλλιοι ἔθνος οὐκ ἰσχυρόν, οἳ ἐποιήσαντο ἐν πέτραις τοὺς ἑαυτῶν οἴκους. Ἀβασίλευτόν ἐστιν ἡ ἀκρίς.
et egreditur tanquam acies ab vna iussione ordinate. Et calamotes piscis manibus innitens et captu facilis existens habitat
καὶ ἐκστρατεύει ἀφ' ἑνὸς κελεύσματος εὐτάκτως. Καὶ καλαμώτης χερσὶν ἐρειδόμενος καὶ εὐάλωτος ὤν, κατοικεῖ
in munitionibus regis. Tria autem sunt que prospere gradiuntur: et quartum quod bene incedit. Catulus leonis fortior bestiis. qui non auertitur: neque horret bestiam. Et gallus coscendens feminas clementer: et hircus precedens gregem: et rex concionans in gente. Si immiseris te in leticiam: et extenderis manum tuam cum pugna inhonoraberis. Mulge lac et erit butyrum: si autem expresseris nares: exibit sanguis. Si autem extraxeris sermones: exibunt iudicia et pugne.
ἐν ὀχυρώμασι βασιλέως. Τρία δέ ἐστιν ἃ εὐόδως πορεύεται, καὶ τὸ τέταρτον ὃ καλῶς διαβαίνει. Σκύμνος λέοντος ἰσχυρότερος κτηνῶν· ὃς οὐκ ἀποστρέφεται, οὐδὲ καταπτήσσει κτῆνος. Καὶ ἀλέκτωρ ἐμπεριπατῶν θηλείαις εὐψύχως, καὶ τράγος ἡγούμενος αἰπολίου, καὶ βασιλεὺς δημηγορῶν ἐν ἔθνει. Ἐὰν πρόῃ σεαυτὸν εἰς εὐφροσύνην, καὶ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σου μετὰ μάχης ἀτιμασθήσῃ. Ἄμελγε γάλα καὶ ἔσται βούτυρον, ἐὰν δὲ ἐκπιέζῃς μυκτῆρας, ἐξελεύσεται αἷμα. Ἐὰν δὲ ἐξέλκῃς λόγους, ἐξελεύσονται κρίσεις καὶ μάχαι.

Ca.31.

Mei sermones dicti sunt a deo rege responsum: quod docuit mater eius. Quid fili custodies quid? sermones dei: primogenite tibi dico fili quid fili mei vteri? quid fili meorum votorum: ne dederis mulieribus tuas diuitias et tuam mentem et vitam in penitentiam. Cum consilio omnia fac: cum consilio bibe vinum: principes iracundi sunt. Vinum ne bibant ne cum biberint obliuiscantur sapientie et recta iudicare: ne obruant debiles. Date merum his qui sunt in meroribus: et vinum bibere his qui sunt in doloribus. Ut obliuiscantur egestatis et laborum non recordentur amplius. Fili aperi tuum os verbo dei: et iudica omnes sane. Aperi tuum os. et iudica iuste: diiudica autem pauperem et imbecillem. Mulierem fortem quis inueniet? pretiosior autem est lapidibus pretiosis huiusmodi. Confidit in ea cor viri sui: talis bonis spoliis non indigebit. Operatur enim viro bonum et non malum tota vita. Nacta lanam et linum fecit vtilia manibus suis. Facta est quasi nauis mercatura exercens: de longe congregat suas diuitias. Et surgit de noctibus et dedit cibaria domo et opera ancillis:
Οἱ ἐμοὶ λόγοι εἴρηνται ὑπὸ θεοῦ βασιλέως χρηματισμός, ὃν ἐπαίδευσεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Τί τέκνον τηρήσεις τί; ῥήσεις θεοῦ, πρωτογενὲς σοὶ λέγω υἱέ· τί τέκνον ἐμῆς κοιλίας; τί τέκνον ἐμῶν εὐχῶν; μὴ δῷς γυναιξὶ σὸν πλοῦτον καὶ τὸν σὸν νοῦν καὶ βίον εἰς ὑστεροβουλίαν. Μετὰ βουλῆς πάντα ποίει, μετὰ βουλῆς οἰνοπότει, οἱ δυνάσται θυμώδεις εἰσίν. Οἶνον μὴ πινέτωσαν· ἵνα μὴ πιόντες ἐπιλάθωνται τῆς σοφίας καὶ ὀρθὰ κρίνειν, οὐ μὴ δύνωνται τοὺς ἀσθενεῖς. Δότε μέθην τοῖς ἐν λύπαις, καὶ οἶνον πίνειν τοῖς ἐν ὀδύναις. Ἵνα ἐπιλάθωνται τῆς πενίας καὶ τῶν πόνων μὴ μνησθῶσιν ἔτι. Υἱὲ ἄνοιγε σὸν στόμα λόγῳ θεοῦ, καὶ κρίνε πάντας ὑγιῶς. Ἄνοιγε σὸν στόμα· καὶ κρίνε δικαίως, διάκρινε δὲ πένητα καὶ ἀσθενῆ. Γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὑρήσει; τιμιωτέρα δέ ἐστι λίθων πολυτελῶν ἡ τοιαύτη. Θαρσεῖ ἐπ' αὐτῇ ἡ καρδία τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἡ τοιαύτη καλῶν σκύλων οὐκ ἀπορήσει. Ἐνεργεῖ γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἀγαθὸν καὶ οὐ κακὸν πάντα τὸν βίον. Μηρυομένη ἔρια καὶ λίνον ἐποίησεν εὔχρηστα ταῖς χερσὶν αὐτῆς. Ἐγένετο ὡσεὶ ναῦς ἐμπορευομένη, μακρόθεν συνάγει αὐτῆς τὸν πλοῦτον. Καὶ ἀνίσταται ἐκ νυκτῶν καὶ ἔδωκε βρώματα τῷ οἴκῳ καὶ ἔργα ταῖς θεραπαίναις.

Considerans agrum emit: ab autem fructibus manuum suarum plantauit possessionem. Accincta fortiter lumbum suum: firmauit brachia sua ad opus. Gustauit quod bonum est operari: et non extinguitur tota nocte lucerna eius. Cubitos suos extendit ad vtilia: at manus suas firmat ad fusum. Manus autem suas aperuit pauperi: fructum autem extendit mendico. Non habet curam eorum que sunt in domo vir eius cum alicubi moratur. Omnes enim qui ab ea induti sunt: duplices vestes fecit viro suo: ex autem bysso et purpura sibi indumenta. Circumspectus autem fit in portis vir eius: quando vtique sederit in concilio cum senibus terre. Sindones fecit et vendidit: cingula autem chananeis. Fortitudinem et honestatem induit: et letata est in diebus vltimis. Os autem suum aperit sapienter et legaliter: at elemosyna eius in lingua eius. Angusti semite domus eius: cibos autem ociosa non comedit. Surrexerunt filii eius et diuites facti sunt: et vir eius laudauit eam. Multe filie acquisierunt diuitias: multe fecerunt potentiam: excellis et supergressa es vniuersas. Mendaces gratie et vana pulchritudo non est in te: mulier enim prudens benedicitur: timorem autem domini ista laudet. Date ei de fructibus manuum eius: et laudetur in portis vir eius.
Θεωρήσασα γεώργιον ἐπρίατο, ἀπὸ δὲ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς κατεφύτευσε κτῆμα. Ἀναζωσαμένη ἰσχυρῶς τὴν ὀσφῦν αὐτῆς, ἤρεισε τοὺς βραχίονας αὐτῆς εἰς ἔργον. Ἐγεύσατο ὅτι καλόν ἐστι τὸ ἐργάζεσθαι, καὶ οὐκ ἀποσβέννυται ὅλην τὴν νύκτα ὁ λύχνος αὐτῆς. Τοὺς πήχεις αὐτῆς ἐκτείνει ἐπὶ τὰ συμφέροντα, τὰς δὲ χεῖρας αὐτῆς ἐρείδει εἰς ἄτρακτον. Χεῖρας δὲ αὐτῆς διήνοιξε πένητι, καρπὸν δὲ ἐξέτεινε πτωχῷ. Οὐ φροντίζει τῶν ἐν οἴκῳ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ὅταν που χρονίζῃ. Πάντες γὰρ οἱ παρ' αὐτῆς ἐνδεδυμένοι εἰσί, δισσὰς χλαίνας ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ἐκ δὲ βύσσου καὶ πορφύρας ἑαυτῇ ἐνδύματα. Περίβλεπτος δὲ γίνεται ἐν πύλαις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἡνίκα ἂν καθίσῃ ἐν συνεδρίῳ μετὰ τῶν γερόντων τῆς γῆς. Σινδόνας ἐποίησε καὶ ἀπέδοτο, περιζώματα δὲ τοῖς χαναναίοις. Ἰσχὺν καὶ εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, καὶ εὐφράνθη ἐν ἡμέραις ἐσχάταις. Στόμα δὲ αὐτῆς ἀνοίγει σοφῶς καὶ νομοθέσμως, ἡ δὲ ἐλεημοσύνη αὐτῆς ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῆς. Στεγναὶ διατριβαὶ οἴκων αὐτῆς, σῖτα δὲ ὀκνηρὰ οὐκ ἔφαγε. Ἀνέστησαν τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ ἐπλούτησαν, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ᾔνεσεν αὐτήν. Πολλαὶ θυγατέρες ἐκτήσαντο πλοῦτον, πολλαὶ ἐποίησαν δύναμιν, ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῆρας πάσας. Ψευδεῖς ἀρέσκειαι καὶ μάταιον κάλλος οὐκ ἔστιν ἐν σοί, γυνὴ γὰρ συνετὴ εὐλογεῖται, φόβον δὲ κυρίου αὕτη αἰνείτω. Δότε αὐτῇ ἀπὸ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς, καὶ αἰνείσθω ἐν πύλαις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς.

Zai. Considerauit agrũ & emit eum: de fructu manuũ suarũ plãtauit vineã. Heth. Accinxit fortitudine lũbos suos: & roborauit brachiũ suum. Teth. Gustauit quia bona est negociatio eius: non extinguetur in nocte lucerna eius. Ioth. Manũ suã misit ad fortia: & digiti eius apprehẽderũt fusum. Caph. Manũ suã aperuit inopi: & palmas suas extẽdit ad pauperẽ. Lamech. Non timebit domui sue a frigoribus niuis: omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus. Mem. Stragulatam vestẽ fecit sibi: byssus & purpura indumentũ eius. Nun. Nobilis in portis vir eius: quando sederit cum senatoribus terre. Samech. Sindon fecit & vẽdidit: & cingulũ tradidit chananeo. Ain. Fortitudo & decor indumentũ eius: & ridebit in die nouissimo. Phe. Os suum aperuit sapientie: & lex clementie in lingua eius. Sade. Considerauit semitas domus sue: & panem ociosa nõ cõedit. Coph. Surrexerũt filii eius & beatissimã predicauerũt: vir eius laudauit eã. Res. Multe filie cõgregauerunt diuitias: tu supergressa es vniuersas. Sin. Fallax gratia & vana est pulchritudo: mulier timens dominum ipsa laudabitur. Thau. Date ei de fructu manuum suarum & laudent eam in portis opera eius.

Expliciunt prouerbia Salomonis.

זממה שדה ותקחהו מפרי כפיה נטע כרם: חגרה בעוז מתניה ותאמץ זרועתיה: טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בליל נרה: ידיה שלחה בכישור וכפיה תמכו פלך: כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביון: לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבש שנים: מרבדים עשתה לה שש וארגמן לבושה: נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ: סדין עשתה ותמכור וחגור נתנה לכנעני: עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון: פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה: צופיה הליכות ביתה ולחם עצלות לא תאכל: קמו בניה ויאשרוה בעלה ויהללה: רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה: שקר החן והבל היפי אשה יראת יהוה היא תתהלל: תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה:

Incipit prologus beati hieronymi in librum Ecclesiasten.

Memini me ante hoc ferme quinquennium cum adhuc Rome essem & Ecclesiasten sancte Blesille legerem vt eam ad contemptum mundi huius prouocarem: & omne quod in mundo cerneret putaret esse pro nihilo: rogatum ab ea: vt in morem commentarioli: obscuraqueque dissererem: vt absque me posset intelligere que legebat. Itaque quoniam in procinctu nostri operis subita morte subtracta est: & vbi non meruimus o paula & eustochium talem vite nostre habere consortem: tantoque vulnere tunc percussus obmutui: nunc in bethleem positus: angustiore videlicet ciuitate: & illius memorie & vobis reddo quod debeo. Hoc breuiter ammonens quod nullius autoritatem secutus sum sed de Hebreo transferens maxime septuaginta interpretum consuetudini me coaptaui. in his dumtaxat que non multũ ab hebraicis discrepant. Interdum aquile quoque & symmachi & theodotionis recordatus sum: vt nec nouitate nimia lectoris studium deterrerem: nec rursum contra conscientiam meam fonte veritatis omisso: opinionum riuulos consectarer.

Explicit prologus sancti Hieronymi.

Incipit liber Ecclesiastes Capitulum. 1.

Cap. j.

דברי קהלת בן דוד מלך
בירושלם: הבל הבלים אמר
קהלת הבל הבלים הכל הבל:
מה יתרון לאדם בכל עמלו
שיעמל תחת השמש: דור הולך
ודור בא והארץ לעולם עומדת:
וזרח השמש ובא השמש ואל
מקומו שואף זורח הוא שם:
הולך אל דרום וסובב אל צפון
סובב סבב הולך הרוח ועל
סביבתיו שב הרוח: כל הנחלים
הלכים אל הים והים איננו
מלא אל מקום שהנחלים
הלכים שם הם שבים ללכת:
כל הדברים יגעים לא יוכל איש
לדבר לא תשבע עין לראות
ולא תמלא אזן משמע: מה
שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה
הוא שיעשה ואין כל חדש תחת
השמש: יש דבר שיאמר ראה
זה חדש הוא כבר היה לעלמים
אשר היה מלפננו: אין זכרון
לראשנים וגם לאחרנים שיהיו
לא יהיה להם זכרון עם שיהיו
לאחרנה: אני קהלת הייתי מלך
על ישראל בירושלם: ונתתי
את לבי לדרוש ולתור בחכמה
על כל אשר נעשה תחת השמים
הוא ענין רע נתן אלהים לבני
האדם לענות בו: ראיתי את
כל המעשים שנעשו תחת
השמש והנה הכל הבל ורעות
רוח: מעות לא יוכל לתקן
וחסרון לא יוכל להמנות: דברתי
אני עם לבי לאמר אני הנה

Verba ecclesiastes filii dauid regis hierusalem. Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes: vanitas vanitatū & omnia vanitas. Quid habet amplius hō de vniuerso labore suo quo laborat sub sole? Generatio preterit, & generatio aduenit: terra aūt in eternū stat. Oritur sol & occidit & ad locum suū reuertitur: ibiq; renascens gyrat per meridiē & flectitur ad aquilonē. Lustrans vniuersa in circuitu pergit spiritus: & in circulos suos reuertitur. Omnia flumina intrant in mare: & mare non redūdat. Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur: vt iterum fluant. Cuncte res difficiles: nō potest eas homo explicare sermone. Nō saturatur oculus visu nec auris auditu impletur. Quid est qd fuit? Ipm qd futurū est. Quid est qd factū ē? Ipsum qd faciendū est. Nihil sub sole nouum: nec valet quisq̄ dicere: ecce hoc recens est. Iam eni precessit in seculis que fuerunt ante nos. Non est priorū memoria: sed nec eorū qdē q̄ postea futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri sunt in nouissimo. Ego ecclesiastes fui rex israel in hierusalem & proposui in animo meo querere et inuestigare sapienter de omnibus que fiunt sub sole. Hanc occupationē pessimam dedit deus filiis hoīum vt occuparētur in ea. Vidi que fiunt cuncta sub sole: & ecce vniuersa vanitas & afflictio spiritus. Peruersi difficile corriguntur: & stultorū infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo dicens. Ecce

ECCLESIASTES.
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ.

Verba ecclesiastes filii dauid re-
Ῥήματα ἐκκλησιαστοῦ υἱοῦ δαυὶδ βα-
gis israel in hierusalē. vani
σιλέως ἰσραὴλ ἐν ἱερουσαλήμ. ματαιό-
tas vanitatū dixit ecclesiastes: va
της ματαιοτήτων εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστής, μα-
nitas vanitatū oīa vanitas. q̄ abūdantia
ταιότης ματαιοτήτων τὰ πάντα ματαιότης. τίς περισσεία
homini in oī labore suo quo laborat sub
τῷ ἀνθρώπῳ ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ ᾧ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν
sole? gñatio vadit τ gñatio venit: τ terra in
ἥλιον; γενεὰ πορεύεται καὶ γενεὰ ἔρχεται, καὶ ἡ γῆ εἰς
seculū stetit. τ orit sol: τ occidit sol
τὸν αἰῶνα ἕστηκε. καὶ ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, καὶ δύνει ὁ ἥλιος
τ in locū suū trahit: oriēs ipse illic va
καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἕλκει, ἀνατέλλων αὐτὸς ἐκεῖ πο-
dit ad notū τ circuit ad boreā: circuit cir
ρεύεται πρὸς νότον καὶ κυκλοῖ πρὸς βορρᾶν, κυκλοῖ κυ-
cuēs vadit spūs: τ ad circulos suos cōuer-
κλῶν πορεύεται πνεῦμα, καὶ ἐπὶ κύκλους αὐτοῦ ἐπι-
tit spūs. oēs torrentes eūt ad
στρέφει τὸ πνεῦμα. πάντες οἱ χείμαρροι πορεύονται εἰς
mare: τ mare nō ē repletū.
τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἐμπιπλαμένη.
ad locū quo torrētes vadūt: illuc ipi con-
εἰς τὸν τόπον οὗ οἱ χείμαρροι πορεύονται, ἐκεῖ αὐτοὶ ἐπι-
uertunt ad eundū. oēs fmōes īplicati: nō
στρέφουσι τοῦ πορευθῆναι. πάντες οἱ λόγοι ἔγκοποι, οὐ
poterit vir ad loquēdū: τ nō replebit ocu
δυνήσεται ἀνὴρ τοῦ λαλεῖν, καὶ οὐκ ἐμπλησθήσεται ὀφ-
lus visu. τ nō replebit auris ab audi
θαλμὸς τοῦ ὁρᾶν. καὶ οὐ πληρωθήσεται οὖς ἀπὸ ἀκροά-
tu. qd qd fuit? ipm qd futuz est: τ qd qd fa-
σεως. τί τὸ γεγονός; αὐτὸ τὸ γενησόμενον, καὶ τί τὸ πε-
ctū est: ipm faciendū. τ nō est oē re-
ποιημένον; αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον. καὶ οὐκ ἔστι πᾶν πρόσ-
cēs sub sole. q̄ loquet τ dicet: ecce hoc
φατον ὑπὸ τὸν ἥλιον. ὃς λαλήσει καὶ ἐρεῖ, ἴδε τοῦτο
nouū est: iā fuerūt in seculis q̄ fue-
καινόν ἐστιν, ἤδη γέγονεν ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς γενομέ-
rūt ab ante nos. nō est memoria pmis
νοις ἀπὸ ἔμπροσθεν ἡμῶν. οὐκ ἔστι μνήμη τοῖς πρώτοις
et saltē vltimis factis nō est eis memoria
καί γε τοῖς ἐσχάτοις γενομένοις οὐκ ἔσται αὐτοῖς μνήμη
cū futuris in nouissimo. Ego ecclesia
μετὰ τῶν γενησομένων εἰς τὴν ἐσχάτην. Ἐγὼ ἐκκλησια-
stes fui rex sup israel in hierusalē.
στὴς ἐγενόμην βασιλεὺς ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ἱερουσαλήμ.
τ dedi cor meū ad exquirēdū τ ad
καὶ ἔδωκα τὴν καρδίαν μου τοῦ ἐκζητῆσαι καὶ τοῦ
cōsiderandū in sapia de oib9 que
κατασκέψασθαι ἐν τῇ σοφίᾳ περὶ πάντων τῶν γενο-
fiūt sub celo. qm̄ occupationē malā dedit
μένων ὑπὸ τὸν οὐρανόν. ὅτι περισπασμὸν πονηρὸν ἔδωκεν
deus filiis hoīm vt occuparent in ea.
ὁ θεὸς τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τοῦ περισπᾶσθαι ἐν αὐτῷ.
vidi oīa opa q̄ facta sunt sub
εἶδον σύμπαντα τὰ ποιήματα τὰ πεποιημένα ὑπὸ
sole. τ ecce oīa vanitas τ electio spūs.
τὸν ἥλιον. καὶ ἰδοὺ τὰ πάντα ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύ-
tus. puersum nō poterit vt ornatū
ματος. διεστραμμένον οὐ δυνήσεται τοῦ ἐπικοσμηθῆ-
sit: posteritas nō poterit vt nūerata sit. locu
ναι, καὶ ὑστέρημα οὐ δυνήσεται τοῦ ἀριθμηθῆναι. ἐλά-
t9 sum ego in corde meo vt dicā: ego ecce
λησα ἐγὼ ἐν τῇ καρδίᾳ μου τοῦ λέγειν, ἐγὼ ἰδοὺ

---

magn9 effect9 sū τ addidi sapiam sup oēs q̄ fuerūt
ἐμεγαλύνθην καὶ προσέθηκα σοφίαν ἐπὶ πᾶσιν οἳ ἐγένοντο
ante me in hierlm. τ cor meū vidit
ἔμπροσθέν μου ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ καρδία μου εἶδε
multa: sapiam τ cognitionē pabolas τ scientiā:
πολλά, σοφίαν καὶ γνῶσιν παραβολὰς καὶ ἐπιστήμην,
noui q̄ et hoc est electio spūs.
ἔγνων ὅτι καί γε τοῦτό ἐστι προαίρεσις πνεύματος.
Eo q̄ in multitudie sapie multitudo cognitiōis τ q̄ addit
Ὅτι ἐν πλήθει σοφίας πλῆθος γνώσεως καὶ ὁ προστιθεὶς
cognitionē: addet dolorem.
γνῶσιν, προσθήσει ἄλγημα.

Ca. 2.

Dixi ego in corde meo: veni iā experiar te
Εἶπον ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου, δεῦρο δὴ πειράσω σε
in letitia: τ ecce in bono τ ecce et hoc
ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἴδε ἐν ἀγαθῷ καὶ ἰδοὺ καί γε τοῦτο
vanitas. risui dixi circulationē: τ gaudio
ματαιότης. τῷ γέλωτι εἶπα περιφοράν, καὶ τῇ εὐφροσύ-
qd hoc facis? τ cōsideraui si cor meū tra
νῃ τί τοῦτο ποιεῖς; καὶ κατεσκεψάμην εἰ ἡ καρδία μου ἑλ-
het vt vinū carnē meā: τ cor meū duxit me
κύσει ὡς οἶνον τὴν σάρκα μου, καὶ καρδία μου ὡδήγησέ με
in sapia τ vt dnarer in letitia: donec viderē
ἐν σοφίᾳ καὶ τοῦ κρατῆσαι ἐπ' εὐφροσύνῃ, ἕως οὗ ἴδω
qd bonū filiis hoim: qd faciēt
ποῖον τὸ ἀγαθὸν τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὃ ποιήσου-
sub sole: nūer dieꝝ vite eoꝝ. magnifica
σιν ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἀριθμὸν ἡμερῶν ζωῆς αὐτῶν. ἐμεγάλυ-
ui opus meū: edificaui mihi domos: plātaui
να ποίημά μου, ᾠκοδόμησά μοι οἴκους, ἐφύτευσά
mihi vineas: feci mihi hortos: τ paradi
μοι ἀμπελῶνας, ἐποίησά μοι κήπους, καὶ παραδεί-
sos: τ plātaui in eis lignū oē fruct9.
σους, καὶ ἐφύτευσα ἐν αὐτοῖς ξύλον πᾶν καρποῦ.
feci mihi piscinas aquaꝝ vt rigarē
ἐποίησά μοι κολυμβήθρας ὑδάτων τοῦ ποτίσαι
ab eis siluā pducentē ligna: possedi ser
ἀπ' αὐτῶν δρυμὸν βλαστῶντα ξύλα. ἐκτησάμην δού-
uos τ ancillas: τ verne nati sunt mihi: et
λους καὶ παιδίσκας, καὶ οἰκογενεῖς ἐγένοντό μοι, καί
possessio armēti boū τ gregis ouiū multa fuit mihi
γε κτῆσις βουκολίου καὶ ποιμνίου πολλὴ ἐγένετό μοι
sup oēs q̄ fuerūt ante me in hieru
ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν μου ἐν ἱερου-
salē. ꝯgregaui mihi et argētū et auꝝ:
σαλήμ. συνήγαγόν μοι καί γε ἀργύριον καί γε χρυσίον,
τ possessiones regū τ puinciaꝝ. fe
καὶ περιουσιασμοὺς βασιλέων καὶ τῶν χωρῶν. ἐποίη-
ci mihi cātores τ cātatrices: τ delitias filioꝝ
σά μοι ᾄδοντας καὶ ᾀδούσας, καὶ ἐντρυφήματα υἱῶν
hoīs pincernā τ āncillas picernas. magnificat9 sū τ
τοῦ ἀνθρώπου οἰνοχόον καὶ οἰνοχόας. ἐμεγαλύνθην καὶ
addidi vltra oēs q̄ fuerūt ante
προσέθηκα παρὰ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν
me in hierlm: et sapia mea stetit mihi. τ
μου ἐν ἱερουσαλήμ, καί γε σοφία μου ἐστάθη μοι. καὶ
oē qd petierūt oculi mei nō abstuli ab
πᾶν ὃ ᾔτησαν οἱ ὀφθαλμοί μου οὐχ ὑφεῖλον ἀπ'
eis. nō phibui cor meū ab om-
αὐτῶν. οὐκ ἀπεκώλυσα τὴν καρδίαν μου ἀπὸ πά-
ni letitia: qm̄ cor meū letatū est in om-
σης εὐφροσύνης, ὅτι καρδία μου εὐφράνθη ἐν παν-
ni labore meo: τ hoc fuit pars mea ab
τὶ μόχθῳ μου, καὶ τοῦτο ἐγένετο μερίς μου ἀπὸ
oī labore meo. τ aspexi ego in om-
παντὸς μόχθου μου. καὶ ἐπέβλεψα ἐγὼ ἐν πᾶ-
nib9 opērib9 meis q̄ fecerūt man9 mee
σι ποιήμασί μου οἷς ἐποίησαν αἱ χεῖρές μου
τ in labore
καὶ ἐν μόχθῳ

magnus effectus sum & precessi omnes sapiētia qui fuerunt ante me in hierusalem: & mens mea cōtēplata ē multa sapiēter & didici. Dediq; cor meū vt scirē prudētiā atq; doctrinā: erroresq; & stultitiam. Et agnoui q̄ in his quoq; esset labor & afflictio spūs: eo q̄ in multa sapientia multa sit indignatio: & qui addit scientiam addit & dolorem.

2. Dixi ego in corde meo. Vadā & affluā delitiis: & fruar bonis. Et vidi q̄ hoc quoq; esset vanitas. Risum reputaui errorē: & gaudio dixi. Quid frustra deciperis? Cogitaui in corde meo abstrahere a vino carnem meam: vt animū meū trāsferrē ad sapientiā: deuitarēq; stultitiā donec viderem quid esset vtile filiis hoīm quo facto opus est sub sole numero dierū vite sue. Magnificaui opa mea. Edificaui mihi domos & plantaui vineas: feci hortos & pomaria & cōseui ea cuncti generis arboribus. Et extruxi mihi piscinas aquarum vt irrigarem siluam lignorū germinantiū. Possedi seruos & ancillas: multamq; familiam habui. Armenta quoq; & magnos ouium greges vltra omnes qui fuerūt ante me in hierusalem. Coaceruaui mihi argētum & aurū & substātias regum & prouinciarū. Feci mihi cantores & cātatrices & delitias filiorū hominū: scyphos & vrceolos in ministerio ad vina fundēda: & supergressus sum opibus oēs qui ante me fuerunt in hierusalē. Sapiētia quoq; pseuerauit mecū: & omnia q̄ desiderauerūt oculi mei nō negaui eis: nec phibui cor meū quin oī voluptate frueretur: & oblectaret se in his q̄ p̄parauerā. Et hanc ratus sū ptē meā: si vterer labore meo. Cūq; me cōuertissē ad vniuersa opa q̄ fecerā man9 mee & ad labores i

הגדלתי והוספתי חכמה על כל
אשר היה לפני על ירושלם
ולבי ראה הרבה חכמה ודעת:
ואתנה לבי לדעת חכמה ודעת
הוללות ושכלות ידעתי שגם
זה הוא רעיון רוח: כי ברב חכמה
רב כעס ויוסיף דעת יוסיף
מכאוב:

Cap. ij.

אמרתי אני בלבי לכה נא אנסכה
בשמחה וראה בטוב והנה גם
הוא הבל: לשחוק אמרתי מהולל
ולשמחה מה זה עשה: תרתי
בלבי למשוך ביין את בשרי
ולבי נהג בחכמה ולאחז בשכלות
עד אשר אראה אי זה טוב לבני
האדם אשר יעשו תחת השמים
מספר ימי חייהם: הגדלתי מעשי
בניתי לי בתים נטעתי לי
כרמים: עשיתי לי גנות ופרדסים
ונטעתי בהם עץ כל פרי: עשיתי
לי ברכות מים להשקות מהם
יער צומח עצים: קניתי עבדים
ושפחות ובני בית היה לי גם
מקנה בקר וצאן הרבה היה לי
מכל שהיו לפני בירושלם:
כנסתי לי גם כסף וזהב וסגלת
מלכים והמדינות עשיתי לי
שרים ושרות ותענגות בני האדם
שדה ושדות: וגדלתי והוספתי
מכל שהיו לפני בירושלם
אף חכמתי עמדה לי: וכל אשר
שאלו עיני לא אצלתי מהם
לא מנעתי את לבי מכל שמחה
כי לבי שמח מכל עמלי וזה היה
חלקי מכל עמלי: ופניתי אני
בכל מעשי שעשו ידי ובעמל

שעמלתי לעשות והנה הכל הבל ורעות רוח ואין יתרון תחת השמש: ופניתי אני לראות חכמה והוללות וסכלות כי מה האדם שיבוא אחרי המלך את אשר כבר עשוהו: וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך: החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך וידעתי גם אני שמקרה אחד יקרה את כלם: ואמרתי אני בלבי כמקרה הכסיל גם אני יקרני ולמה חכמתי אני אז יותר ודברתי בלבי שגם זה הבל: כי אין זכרון לחכם עם הכסיל לעולם בשכבר הימים הבאים הכל נשכח ואיך ימות החכם עם הכסיל: ושנאתי את החיים כי רע עלי המעשה שנעשה תחת השמש כי הכל הבל ורעות רוח: ושנאתי אני את כל עמלי שאני עמל תחת השמש שאניחנו לאדם שיהיה אחרי: ומי יודע החכם יהיה או סכל וישלט בכל עמלי שעמלתי ושחכמתי תחת השמש גם זה הבל: וסבותי אני ליאש את לבי על כל העמל שעמלתי תחת השמש: כי יש אדם שעמלו בחכמה ובדעת ובכשרון ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו גם זה הבל ורעה רבה: כי מה הוה לאדם בכל עמלו וברעיון לבו שהוא עמל תחת השמש: כי כל ימיו מכאבים וכעס ענינו גם בלילה לא שכב לבו גם זה הבל הוא: אין טוב

quibus frustra sudaueram: vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi: & nihil permanere sub sole. Transiui ad contemplandam sapientiam: erroresque & stulticiam. Quid est inquam homo vt sequi possit regem factorem suum? Et vidi quod tantum precederet sapientia stulticiam: quantum differt lux a tenebris. Sapientis oculi in capite eius: stultus in tenebris ambulat. Et didici quod vnus vtriusque esset interitus. Et dixi in corde meo. Si vnus & stulti & meus occasus erit: quid mihi prodest quod maiorem sapientie dedi operam? Locutusque cum mente mea animaduerti quod hoc quoque esset vanitas. Non enim erit memoria sapientis similiter vt stulti in perpetuum & futura tempora obliuione cuncta pariter operient. Moritur doctus similiter vt indoctus: & idcirco taeduit me vite mee videntem mala vniuersa esse sub sole: & cuncta vanitatem & afflictionem spiritus. Rursus detestatus sum omnem industriam meam qua sub sole studiosissime laboraui: habiturus heredem post me quem ignoro vtrum sapiens an stultus futurus sit: & dominabitur in laboribus meis quibus desudaui & sollicitus fui. Et est quicquam tam vanum? Vnde cessaui: renunciauitque cor meum vltra laborare sub sole. Nam cum alius laboret in sapientia & doctrina & sollicitudine: homini ocioso quesita dimittit. Et hoc quoque vanitas & magnum malum. Quid enim proderit homini de vniuerso labore suo & afflictione spiritus qua sub sole cruciatus est? Cuncti dies eius doloribus & erumnis pleni sunt: nec per noctem mente requiescit. Et hoc nonne vanitas est? Nonne melius est

ἃ ἐμόχθησα τοῦ ποιεῖν· καὶ ἰδοὺ τὰ πάντα ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος, καὶ οὐκ ἔστι περισσεία ὑπὸ τὸν ἥλιον. καὶ ἐπέβλεψα ἐγὼ τοῦ ἰδεῖν σοφίαν καὶ περιφορὰν καὶ ἀφροσύνην, ὅτι τίς ἄνθρωπος ὃς ἐλεύσεται ὀπίσω τῆς βουλῆς, σὺν τὰ ὅσα ἐποίησαν αὐτήν. καὶ εἶδον ἐγὼ ὅτι ἔστι περισσεία τῇ σοφίᾳ ὑπὲρ τὴν ἀφροσύνην, ὡς περισσεία τοῦ φωτὸς ὑπὲρ τὸ σκότος. τοῦ σοφοῦ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐν κεφαλῇ αὐτοῦ, καὶ ὁ ἄφρων ἐν σκότει πορεύεται, καὶ ἔγνων καί γε ἐγὼ ὅτι συνάντημα ἓν συναντήσεται τοῖς πᾶσιν αὐτοῖς. καὶ εἶπον ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου, ὡς συνάντημα τοῦ ἄφρονος καί γε ἐμοὶ συναντήσεταί μοι, καὶ ἱνατί ἐσοφισάμην ἐγώ; τότε περισσὸν ἐλάλησα ἐν καρδίᾳ μου, διότι ἄφρων ἐκ περισσεύματος λαλεῖ, ὅτι καί γε τοῦτο ματαιότης. ὅτι οὐκ ἔστι μνήμη τοῦ σοφοῦ μετὰ τοῦ ἄφρονος εἰς αἰῶνα, καθότι ἤδη ταῖς ἡμέραις ταῖς ἐρχομέναις τὰ πάντα ἐπελήσθη. καὶ πῶς ἀποθανεῖται ὁ σοφὸς μετὰ τοῦ ἄφρονος; καὶ ἐμίσησα σὺν τὴν ζωήν, ὅτι πονηρὸν ἐπ' ἐμὲ τὸ ποίημα τὸ πεποιημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι τὰ πάντα ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. καὶ ἐμίσησα ἐγὼ σύμπαντα μόχθον μου ὃν ἐγὼ μοχθῶ ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι ἀφίω αὐτὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ γινομένῳ μετ' ἐμέ. καὶ τίς οἶδεν εἰ σοφὸς ἔσται ἢ ἄφρων; καὶ ἐξουσιάσεται ἐν παντὶ μόχθῳ μου, ᾧ ἐμόχθησα καὶ ᾧ ἐσοφισάμην ὑπὸ τὸν ἥλιον· καί γε τοῦτο ματαιότης. καὶ ἐπέστρεψα ἐγὼ τοῦ ἀποτάξασθαι τῇ καρδίᾳ μου ἐπὶ παντὶ μόχθῳ ᾧ ἐμόχθησα ὑπὸ τὸν ἥλιον. ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος ὅτι μόχθος αὐτοῦ ἐν σοφίᾳ καὶ ἐν γνώσει καὶ ἐν ἀνδρείᾳ· καὶ ἄνθρωπος ᾧ οὐκ ἐμόχθησεν ἐν αὐτῷ δώσει αὐτῷ μερίδα αὐτοῦ· καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ πονηρία μεγάλη. ὅτι γίνεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ καὶ ἐν προαιρέσει καρδίας αὐτοῦ ᾧ αὐτὸς μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον. ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ἀλγημάτων καὶ θυμοῦ περισπασμὸς αὐτοῦ, καί γε ἐν νυκτὶ οὐ κοιμᾶται ἡ καρδία αὐτοῦ· καί γε τοῦτο ματαιότης ἐστίν. οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν

ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ ὃ φάγεται καὶ ὃ πίεται καὶ ὃ δείξει τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀγαθὸν ἐν μόχθῳ αὐτοῦ. καί γε τοῦτο εἶδον ἐγὼ ὅτι ἀπὸ χειρὸς τοῦ θεοῦ ἐστιν. ὅτι τίς φάγεται καὶ τίς πίεται πάρεξ αὐτοῦ; ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἀγαθῷ πρὸ προσώπου αὐτοῦ ἔδωκε σοφίαν καὶ γνῶσιν καὶ εὐφροσύνην, καὶ τῷ ἁμαρτάνοντι ἔδωκε περισπασμὸν τοῦ προσθεῖναι καὶ τοῦ συναγαγεῖν, τοῦ δοῦναι τῷ ἀγαθῷ πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ· ὅτι καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος.

Ca. 3.

Τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος καὶ καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι ὑπὸ τὸν οὐρανόν. καιρὸς τοῦ τεκεῖν καὶ καιρὸς τοῦ ἀποθανεῖν, καιρὸς τοῦ φυτεῦσαι καὶ καιρὸς τοῦ ἐκτῖλαι τὸ πεφυτευμένον. καιρὸς τοῦ ἀποκτεῖναι καὶ καιρὸς τοῦ ἰάσασθαι, καιρὸς τοῦ καθελεῖν καὶ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι. καιρὸς τοῦ κλαῦσαι καὶ καιρὸς τοῦ γελάσαι, καιρὸς τοῦ κόψασθαι καὶ καιρὸς τοῦ ὀρχήσασθαι. καιρὸς τοῦ βαλεῖν λίθους καὶ καιρὸς τοῦ συναγαγεῖν λίθους, καιρὸς τοῦ περιλαβεῖν καὶ καιρὸς τοῦ μακρυνθῆναι ἀπὸ περιλήμματος. καιρὸς τοῦ ζητῆσαι καὶ καιρὸς τοῦ ἀπολέσαι, καιρὸς τοῦ φυλάξαι καὶ καιρὸς τοῦ ἐκβαλεῖν. καιρὸς τοῦ ῥῆξαι καὶ καιρὸς τοῦ ῥάψαι, καιρὸς τοῦ σιγᾶν καὶ καιρὸς τοῦ λαλεῖν. καιρὸς τοῦ φιλῆσαι καὶ καιρὸς τοῦ μισῆσαι, καιρὸς πολέμου καὶ καιρὸς εἰρήνης. τίς περισσεία τοῦ ποιοῦντος ἐν οἷς αὐτὸς μοχθεῖ; εἶδον σὺν τὸν περισπασμὸν ὃν ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τοῦ περισπᾶσθαι ἐν αὐτῷ. σύμπαντα ἐποίησε καλὰ ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καί γε σὺν τὸν αἰῶνα ἔδωκεν ἐν καρδίᾳ αὐτῶν, ὅπως μὴ εὕρῃ ὁ ἄνθρωπος τὸ ποίημα ὃ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι τέλους. ἔγνων ὅτι οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ἐν αὐτοῖς, εἰ μὴ τοῦ εὐφρανθῆναι καὶ τοῦ ποιεῖν ἀγαθὸν ἐν ζωῇ αὐτοῦ. καί γε πᾶς ἄνθρωπος ὃς φάγεται καὶ πίεται καὶ ἴδῃ ἀγαθὸν ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ, δόμα θεοῦ ἐστιν. ἔγνων ὅτι πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ θεός, αὐτὰ ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα· ἐπ' αὐτῷ οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν

comedere & bibere & ostendere anime sue bona de laboribus suis? Et hoc de manu dei est. Quis ita deuorabit & delitiis affluet vt ego? Homini bono in conspectu suo dedit deus sapientiam & scientiam & leticiam: peccatori autem dedit afflictionem & curam superfluam: vt addat & congreget & tradat ei qui placuit deo. Sed & hoc vanitas est & cassa sollicitudo mentis.

3.

Omnia tempus habent: & suis spaciis transeunt vniuersa sub celo. Tempus nascendi & tempus moriendi. Tempus plantandi & tempus euellendi quod plantatum est. Tempus occidendi & tempus sanandi. Tempus destruendi: & tempus edificandi. Tempus flendi & tempus ridendi. Tempus plangendi & tempus saltandi. Tempus spargendi lapides: & tempus colligendi. Tempus amplexandi & tempus longe fieri ab amplexibus. Tempus acquirendi & tempus perdendi. Tempus custodiendi & tempus abiiciendi. Tempus scindendi & tempus consuendi. Tempus tacendi & tempus loquendi. Tempus dilectionis & tempus odii. Tempus belli & tempus pacis. Quid habet amplius homo de labore suo? Vidi afflictionem quam dedit deus filiis hominum vt distendantur in ea. Cuncta fecit bona in tempore suo & mundum tradidit disputationi eorum: vt non inueniat homo opus quod operatus est deus ab initio vsque ad finem. Et cognoui quod non esset melius nisi letari & facere bene in vita sua. Omnis enim homo qui comedit & bibit: & videt bonum de labore suo. Hoc donum dei est. Didici quod omnia opera que fecit deus perseuerent in perpetuum. Non possumus eis quicquam addere

באדם שיאכל ושתה והראה את נפשו טוב בעמלו גם זה ראיתי אני כי מיד האלהים היא: כי מי יאכל ומי יחוש חוץ ממני: כי לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס לתת לטוב לפני האלהים גם זה הבל ורעות רוח:

Cap. iij.

לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים: עת ללדת ועת למות עת לטעת ועת לעקור נטוע: עת להרוג ועת לרפוא עת לפרוץ ועת לבנות: עת לבכות ועת לשחוק עת ספוד ועת רקוד: עת להשליך אבנים ועת כנוס אבנים עת לחבוק ועת לרחק מחבק: עת לבקש ועת לאבד עת לשמור ועת להשליך: עת לקרוע ועת לתפור עת לחשות ועת לדבר: עת לאהב ועת לשנא עת מלחמה ועת שלום: מה יתרון העושה באשר הוא עמל: ראיתי את הענין אשר נתן אלהים לבני האדם לענות בו: את הכל עשה יפה בעתו גם את העלם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף: ידעתי כי אין טוב בם כי אם לשמוח ולעשות טוב בחייו: וגם כל האדם שיאכל ושתה וראה טוב בכל עמלו מתת אלהים היא: ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו

אין לגרע והאלהים עשה
שייראו מלפניו: מה שהיה כבר
הוא ואשר להיות כבר היה
והאלהים יבקש את נרדף:
ועוד ראיתי תחת השמש מקום
המשפט שמה הרשע ומקום
הצדק שמה הרשע: אמרתי
אני בלבי את הצדיק ואת הרשע
ישפט האלהים כי עת לכל חפץ
ועל כל המעשה שם: אמרתי
אני בלבי על דברת בני האדם
לברם האלהים ולראות שהם
בהמה המה להם: כי מקרה בני
האדם ומקרה הבהמה ומקרה
אחד להם כמות זה כן מות זה
ורוח אחד לכל ומותר האדם
מן הבהמה אין כי הכל הבל:
הכל הולך אל מקום אחד הכל
היה מן העפר והכל שב אל
העפר: מי יודע רוח בני האדם
העלה היא למעלה ורוח הבהמה
הירדת היא למטה לארץ:
וראיתי כי אין טוב מאשר ישמח
האדם במעשיו כי הוא חלקו
כי מי יביאנו לראות במה
שיהיה אחריו:

Cap. iiii.

ושבתי אני ואראה את
כל העשקים אשר נעשים תחת
השמש והנה דמעת העשקים
ואין להם מנחם ומיד עשקיהם
כח ואין להם מנחם: ושבח אני את
המתים שכבר מתו מן החיים
אשר המה חיים עדנה: וטוב
משניהם את אשר עדן לא
היה אשר לא ראה את המעשה
הרע אשר נעשה תחת השמש:

nec auferre: quod fecit deus vt timeatur. Quod factum est ipsum permanet. Que futura sunt iam fuerunt & deus instaurat quod abiit. Vidi sub sole in loco iudicii impietatem: & in loco iustitie iniquitatem. Et dixi in corde meo. Iustū & impium iudicabit deus: & tēpus omnis rei tunc erit. Dixi in corde meo de filiis hominum vt probaret eos deus & ostenderet similes esse bestiis. Idcirco vnus interitus est hominis & iumentorum & equa vtriusq; conditio. Sicut moritur homo: sic & illa moriūtur. Similr spirāt oīa & nihil habet homo iumēto amplius. Cūcta subiacēt vanitati: & omnia pergūt ad vnū locum. De terra facta sunt: & in terram pariter reuertuntur. Quis nouit si spiritus filiorum adam ascendat sursum: & si spiritus iumentorum descendat deorsum? Et deprehēdi nihil esse melius q̄ letari hoīem in opere suo: & hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet vt post se futura cognoscat? 4.

Verti me ad alia & vidi calumnias que sub sole geruntur: & lachrymas innocentium & neminē consolatorē: nec posse resistere corū violētie: cūctorū auxilio destitutos. Et laudaui magis mortuos q̄ viuentes: & feliciorem vtroq; iudicaui qui nec dum natus est: nec vidit mala que sub sole fiūt.

nō est auferre. τ deus fecit vt timeāt
οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. καὶ ὁ θεὸς ἐποίησεν ἵνα φοβηθῶσιν
a facie ei⁹. Quod factū est iā est: τ q̄
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. Τὸ γινόμενον ἤδη ἐστί, καὶ ὅ-
cūq; vt fierēt iā fuerūt τ de⁹
σα τοῦ γίνεσθαι ἤδη γέγονε καὶ ὁ θεὸς ζητήσει τὸν
ꝑsecutionē passus est. τ adhuc vidi sub sole locū
διωκόμενον. καὶ ἔτι εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον τόπον τῆς
iudicij: illic impi⁹: τ locū iustoꝝ: il-
κρίσεως, ἐκεῖ ὁ ἀσεβής, καὶ τόπον τῶν δικαίων, ἐ-
lic impi⁹. dixi ego in corde meo. simul
κεῖ ὁ ἀσεβής. εἶπον ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου. σὺν τὸν
iustū τ simul impiū iudicabit deus. q̄m tp̄s
δίκαιον καὶ σὺν τὸν ἀσεβῆ κρινεῖ ὁ θεός. ὅτι καιρὸς τῷ
omni rei τ in oi opere il-
παντὶ πράγματι καὶ ἐπὶ παντὶ τῷ ποιήματι ἐ-
lic. dixi ego in corde meo: de loquela filio-
κεῖ. εἶπα ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου, περὶ λαλιᾶς τῶν υἱ-
rū hoīs. q̄m discernet eos deus: τ
ῶν τοῦ ἀνθρώπου. ὅτι διακρινεῖ αὐτοὺς ὁ θεός, καὶ
vt ostēdat φ ip̄i bestie sunt. et eis oc-
τοῦ δεῖξαι ὅτι αὐτοὶ κτήνη εἰσί. καί γε αὐτοῖς συ-
cursus filioꝝ hoīs: τ occursus
νάντημα υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ συνάντημα τοῦ
bestie: occursus vnū eis. sicut mors hui⁹
κτήνους, συνάντημα ἓν αὐτοῖς. ὡς ὁ θάνατος τούτου
sic mors illi⁹. τ sp̄us vn⁹ omni-
οὕτως ὁ θάνατος τούτου. καὶ πνεῦμα ἓν τοῖς πᾶ-
bus: τ qd ampli⁹ habuit homo p̄ter be-
σι, καὶ τί ἐπερίσσευσεν ὁ ἄνθρωπος παρὰ τὸ κτῆ-
stiā? nihil. q̄m cūcta vanitas. oia
νος; οὐθέν. ὅτι τὰ πάντα ματαιότης. τὰ πάντα
ꝑgunt ad locū vnū: oia facta sūt ex
πορεύεται εἰς τόπον ἕνα, τὰ πάντα ἐγένετο ἀπὸ
puluere: τ oia ꝯuertunt in puluerē.
τοῦ χοός, καὶ τὰ πάντα ἐπιστρέφει εἰς τὸν χοῦν.
τ q̄s nouit sp̄ū filioꝝ hoīs: si ascē-
καὶ τίς οἶδε τὸ πνεῦμα υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου, εἰ ἀνα-
dit ip̄e sursū? τ sp̄ūm bestie si des-
βαίνει αὐτὸ ἄνω; καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κτήνους εἰ κα-
cēdit ip̄e deorsū in terrā? τ vidi φ nō
ταβαίνει αὐτὸ κάτω εἰς τὴν γῆν; καὶ εἶδον ὅτι οὐκ
est bonū nisi qd letabit homo in op-
ἔστιν ἀγαθὸν εἰ μὴ ὃ εὐφρανθήσεται ἄνθρωπος ἐν ποιή-
ibus suis: q̄m hoc pars ei⁹. q̄m q̄s ducet e-
μασιν αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸ μερὶς αὐτοῦ. ὅτι τίς ἄξει αὐ-
um vt videat in quo vtiq; fiat post eū.
τὸν τοῦ ἰδεῖν ἐν ᾧ ἂν γένηται μετ' αὐτόν. Ca.4.

Et versus sū ego τ vidi cūctas
Καὶ ἐπέστρεψα ἐγὼ καὶ εἶδον συμπάσας τὰς
calūnias q̄ gerunt sub sole. τ ecce
συκοφαντίας τὰς γινομένας ὑπὸ τὸν ἥλιον. καὶ ἰδοὺ
lachryma calūnias patientiū: τ nō est eis
δάκρυον τῶν συκοφαντουμένων, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ὁ
cōsolator: τ a manu calūniantiū e-
παρακαλῶν, καὶ ἀπὸ χειρὸς συκοφαντούντων αὐ-
os fortitudo: τ nō est eis cōsolator. τ
τοὺς ἰσχύς, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς παρακαλῶν. καὶ
laudaui ego simul mortuos q̄ iā mortui
ἐπῄνεσα ἐγὼ σὺν τοὺς τεθνηκότας τοὺς ἤδη ἀπο-
sunt sup viuētes: q̄cūq; ip̄i viuūt vsq;
θανόντας ὑπὲρ τοὺς ζῶντας, ὅσοι αὐτοὶ ζῶσιν ἕως
nūc. τ bon⁹ sup duos illos q̄cūq;
τοῦ νῦν. καὶ ἀγαθὸς ὑπὲρ τοὺς δύο τούτους ὅστις
nōdū nat⁹ est: q̄ nō vidit simul opus malū
οὔπω ἐγένετο, ὃς οὐκ εἶδε σὺν τὸ ποίημα τὸ πονηρὸν
qd factū est sub sole.
τὸ πεποιημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον.

τ vidi ego oēm laborē. τ oēm
καὶ εἶδον ἐγὼ σύμπαντα τὸν μόχθον. καὶ σύμπασαν
fortitudinē operis. q̄m hoc ꝫelus viri ab
ἀνδρείαν τοῦ ποιήματος. ὅτι αὐτὸ ζῆλος ἀνδρὸς ἀπὸ
amico suo. et hoc vanitas τ ele-
τοῦ ἑταίρου αὐτοῦ. καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ προ-
ctio sp̄us. stult⁹ cōplicauit man⁹ su-
αίρεσις πνεύματος. ἄφρων περιέλαβε τὰς χεῖρας αὐ-
as τ comedit carnes suas. bonū ꝑrepletio
τοῦ καὶ ἔφαγε τὰς σάρκας αὐτοῦ. ἀγαθὸν πλήρωμα
pugilli quietis sup repletiones duoꝝ pugilloꝝ
δρακὸς ἀναπαύσεως ὑπὲρ πληρώματα δύο δρακῶν
laboris τ electionis sp̄us. τ cōuersus sū
μόχθου καὶ προαιρέσεως πνεύματος. καὶ ἐπέστρεψα
ego τ vidi vanitatē sub sole. est vn⁹ τ
ἐγὼ καὶ εἶδον ματαιότητα ὑπὸ τὸν ἥλιον. ἔστιν εἷς καὶ
nō est secund⁹. et fili⁹ et frater nō
οὐκ ἔστι δεύτερος. καί γε υἱὸς καί γε ἀδελφὸς οὐκ
est ei. τ nō est finis oī labori suo.
ἔστιν αὐτῷ. καὶ οὐκ ἔστι περασμὸς τῷ παντὶ μόχθῳ αὐ-
et ocul⁹ eius nō replet̄ diui-
τοῦ. καί γε ὀφθαλμὸς αὐτοῦ οὐκ ἐμπίπλαται πλού-
tijs. Et cui ego laboro. τ fraudo aiaꝫ meā
του. Καὶ τίνι ἐγὼ μοχθῶ. καὶ στερίσκω τὴν ψυχήν μου
a bonitate. et hoc vanitas τ occupa-
ἀπὸ ἀγαθωσύνης. καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ περισπα-
tio mala est. boni duo sup vnū: q̄b⁹ est
σμὸς πονηρός ἐστιν. ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα. οἷς ἐστιν
eis merces bona in labore eoꝝ. q̄m si cecide-
αὐτοῖς μισθὸς ἀγαθὸς ἐν μόχθῳ αὐτῶν. ὅτι ἐὰν πέσω-
rint: vn⁹ eriget ꝑticipē suū. τ ve ip̄i
σιν, ὁ εἷς ἐγερεῖ τὸν μέτοχον αὐτοῦ. καὶ οὐαὶ αὐτῷ τῷ
vni cū ceciderit τ nō fuerit scđs vt erigat eū. τ
ἑνί, ὅταν πέσῃ καὶ μὴ ᾖ δεύτερος τοῦ ἐγεῖραι αὐτόν. καὶ
si dormierint duo τ calor eis: τ vn⁹ q̄mō
ἐὰν κοιμηθῶσιν οἱ δύο καὶ θέρμη αὐτοῖς, καὶ ὁ εἷς πῶς
calefiet? τ si victus fuerit vnus: duo stabūt cō-
θερμανθῇ; καὶ ἐὰν ἐπικραταιωθῇ ὁ εἷς, οἱ δύο στήσονται κα-
tra eū: τ funiculus triplex nō cito
τέναντι αὐτοῦ, καὶ σπαρτίον τὸ ἔντριτον οὐ ταχέως
rūpetur. τ bonus puer paup τ sapiēs su-
ἀπορραγήσεται. καὶ ἀγαθὸς παῖς πένης καὶ σοφὸς ὑ-
per regē senē τ stultū q̄ nō nouit
πὲρ βασιλέα πρεσβύτερον καὶ ἄφρονα ὃς οὐκ ἔγνω τοῦ
p̄cauere vltra. q̄m de domo vinculoꝝ exibit
προσέχειν ἔτι. ὅτι ἐξ οἴκου τῶν δεσμίων ἐξελεύσεται
ad regnādū. q̄m et in regno suo natus ē
τοῦ βασιλεῦσαι. ὅτι καί γε ἐν βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐγεννήθη
paup. Vidi cūctos viuētes q̄ ambu-
πένης. Εἶδον σύμπαντας τοὺς ζῶντας τοὺς περιπα-
lant sub sole. cū adolescēte secun-
τοῦντας ὑπὸ τὸν ἥλιον μετὰ τοῦ νεανίσκου τοῦ δευτέ-
do: q̄ resurget pro eo. nō est finis
ρου, ὃς ἀναστήσεται ἀντ' αὐτοῦ. οὐκ ἔστι περασμὸς τῷ
omni pp̄lo omnib⁹ q̄cūq; fuerūt ante eos.
παντὶ λαῷ τοῖς πᾶσιν ὅσοι ἐγένοντο ἔμπροσθεν αὐτῶν.
et vltimi nō letabunt in eo. q̄m et
καί γε οἱ ἔσχατοι οὐκ εὐφρανθήσονται ἐν αὐτῷ. ὅτι καί
hoc vanitas τ electio sp̄us. custodi
γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. φύλαξαι
pedē tuū in q̄ vtiq; ābulaueris i domū dei. τ pro-
τὸν πόδα σου ἐν ᾧ ἂν πορεύῃ εἰς οἶκον θεοῦ. καὶ ἐγ-
pe vt audias sup donū stultoꝝ sacrificiū tuū.
γὺς τοῦ ἀκούειν. ὑπὲρ δόμα τῶν ἀφρόνων θυσία σου.
q̄m nō sunt sciētes facere bonū.
ὅτι οὐκ εἰσὶν εἰδότες τοῦ ποιῆσαι κακόν. Ca.5.

1.Re. 15.c.

Ne festines in ore tuo. τ cor tuū
Μὴ σπεῦδε ἐπὶ στόματί σου. καὶ καρδία σου
ne ꝓperet efferre ſmonē ante faciē
μὴ ταχυνέτω τοῦ ἐξενέγκαι λόγον πρὸ προσώπου
dei. q̄m deus
τοῦ θεοῦ. ὅτι ὁ θεὸς

Rursum contēplatus sum oēs labores hoim: & industrias animaduerti patere inuidie ꝓximi. Et in hoc ergo vanitas: & cura superflua est. Stultus cōplicat manus suas & comedit carnes suas dicēs. Melius est pugillus cum requie: q̄ plena vtraq; manus cum labore & afflictiōe animi. Considerās repperi & aliam vanitatē sub sole. Vnus est & secundum nō habet: nō filiū nō fratrem: & tn̄ laborare non cessat: nec satiantur oculi eius diuitiis: nec recogitat dicens. Cui laboro: & fraudo animā meā bonis. In hoc quoq; vanitas est & afflictio pessima. Melius est ergo duos esse simul q̄ vnū: habent enī emolumentum societatis sue. Si vnus ceciderit: ab altero fulcietur. Ve soli quia cum ceciderit nō habet subleuantē se. Et si dormierint duo: fouebuntur mutuo. Vnus q̄modo calefiet? Et si quispiā preualuerit contra vnum: duo resistent ei. Funiculus triplex difficile rumpitur. Melior est puer pauper & sapiens rege sene & stulto: qui nescit preuidere in posterum: quod de carcere cathenisq; interdū q̄s egrediatur ad regnū: & alius natus in regno inopia consumatur. Vidi cunctos viuentes qui ambulant sub sole cum adolescente secundo qui consurget pro eo. Infinitus numerus est populi omnium qui fuerunt ante eum: & qui postea futuri sunt non letabuntur in eo. Sed & hoc vanitas & afflictio spiritus. Custodi pedem tuum ingrediens domum dei: & appropinqua vt audias. Multo enī melior est obediētia q̄ stultorum victime: qui nesciunt quid faciunt mali.

5.

Ne temere qd loq̄ris: neq; cor tuū sit velox ad ꝓferendū sermonem coram deo. Deus enim

וראיתי אני את כל עמל ואת כל
כשרון המעשה כי היא קנאת
איש מרעהו גם זה הבל ורעות
רוח: הכסיל חבק את ידיו ואכל
את בשרו: טוב מלא כף נחת
ממלא חפנים עמל ורעות רוח:
ושבתי אני ואראה הבל תחת
השמש: יש אחד ואין שני גם בן
ואח אין לו ואין קץ לכל עמלו
גם עינו לא תשבע עשר ולמי
אני עמל ומחסר את נפשי מטובה
גם זה הבל וענין רע הוא: טובים
השנים מן האחד אשר יש להם
שכר טוב בעמלם: כי אם יפלו
האחד יקים את חברו ואי לו
האחד שיפול ואין שני להקימו:
גם אם ישכבו שנים וחם להם
ולאחד איך יחם: ואם יתקפו
האחד השנים יעמדו נגדו והחוט
המשלש לא במהרה ינתק: טוב
ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל
אשר לא ידע להזהר עוד: כי
מבית הסורים יצא למלך כי גם
במלכותו נולד רש: ראיתי את
כל החיים המהלכים תחת השמש
עם הילד השני אשר יעמד
תחתיו: אין קץ לכל העם לכל
אשר היה לפניהם גם האחרונים
לא ישמחו בו כי גם זה הבל
ורעיון רוח: שמר רגליך כאשר
תלך אל בית האלהים וקרוב
לשמע מתת הכסילים זבח כי
אינם יודעים לעשות רע:

Cap. v.

אל תבהל על פיך
ולבך אל ימהר להוציא דבר
לפני האלהים כי האלהים

בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים: כי בא החלום ברב ענין וקול כסיל ברב דברים: כאשר תדר נדר לאלהים אל תאחר לשלמו כי אין חפץ בכסילים את אשר תדר שלם: טוב אשר לא תדר משתדור ולא תשלם: אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך: כי ברב חלמות והבלים ודברים הרבה כי את האלהים ירא: אם עשק רש וגזל משפט וצדק תראה במדינה אל תתמה על החפץ כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם: ויתרון ארץ בכל הוא מלך לשדה נעבד: אהב כסף לא ישבע כסף ומי אהב בהמון לא תבואה גם זה הבל: ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו: מתוקה שנת העבד אם מעט ואם הרבה יאכל והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון: יש רעה חולה ראיתי תחת השמש עשר שמור לבעליו לרעתו: ואבד העשר ההוא בענין רע והוליד בן ואין בידו מאומה: כאשר יצא מבטן אמו ערום ישוב ללכת כשבא ומאומה לא ישא בעמלו שילך בידו: וגם זה רעה חולה כל עמת שבא כן ילך ומה יתרון לו שיעמל לרוח: גם כל ימיו בחשך יאכל וכעס הרבה וחליו וקצף: הנה אשר ראיתי

in celo & tu super terram: idcirco sint pauci sermones tui. Multas curas sequūtur somnia: & in multis sermonibus inuenietur stulticia. Si quid vouisti deo: ne moreris reddere. Displicet enī deo infidelis & stulta pmissio. Sʒ quodcunqʒ voueris redde. Multoqʒ meli⁹ est nō vouere: q̄ post votū pmissa nō reddere. Ne dederis os tuū vt peccare facias carnem tuam: neqʒ dicas coram angelo non est prouidētia: ne forte iratus deus contra sermones tuos dissipet cuncta opa manuū tuarū. Vbi multa sunt sōnia: plurime sunt vanitates & sermōes innumeri. Tu vero deū time. Si videris calūnias egenorū & violenta iudicia & subuerti iustitiā in prouincia: non mireris super hoc negocio: quia excelso excelsior est alius: & super hos quoqʒ eminētiores sunt alii: & insup vniuerse terre rex imperat seruienti. Auarus non implebitur pecunia: & qui amat diuitias fructū nō capiet ex eis. Et hoc ergo vanitas. Vbi multe sunt opes: multi qui comedunt eas. Et qd pdest possessori nisi q cernit diuitias oculis suis. Dulcis ē somn⁹ operāti siue parum siue multū comedat: saturitas autem diuitis non sinit eum dormire. Est & alia infirmitas pessima quam vidi sub sole. Diuitie cōseruate in malū domini sui. Pereunt enim in afflictione pessima. Generauit filiū q in summa egestate erit. Sicut egressus ē nudus de vtero matris sue: sic reuertetur: & nihil auferet secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas. Quō venit sic reuertetur. Quid ergo pdest ei qd laborauit in vētū? Cūctis dieb⁹ vite sue cōedit in tenebris & in curis multis & in erūna atqʒ tristicia. Hoc itaqʒ visū ē

ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σὺ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπὶ τούτῳ ἔστωσαν οἱ λόγοι σου ὀλίγοι. Ὅτι παραγίνεται ἐνύπνιον ἐν πλήθει πειρασμοῦ, καὶ φωνὴ ἄφρονος ἐν πλήθει λόγων. καθὼς ἂν εὔξῃ εὐχὴν τῷ θεῷ, μὴ χρονίσῃς τοῦ ἀποδοῦναι αὐτήν, ὅτι οὐκ ἔστι θέλημα ἐν ἄφροσι· σὺ οὖν ὅσα ἐὰν εὔξῃ ἀπόδος. ἀγαθὸν τὸ μὴ εὔξασθαί σε ἢ τὸ εὔξασθαί σε καὶ μὴ ἀποδοῦναι. μὴ δῷς τὸ στόμα σου τοῦ ἐξαμαρτῆσαι τὴν σάρκα σου, καὶ μὴ εἴπῃς πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ, ὅτι ἄγνοιά ἐστιν, ἵνα μὴ ὀργισθῇ ὁ θεὸς ἐπὶ φωνῇ σου, καὶ διαφθείρῃ τὰ ποιήματα χειρῶν σου. ὅτι ἐν πλήθει ἐνυπνίων καὶ ματαιοτήτων καὶ λόγων πολλῶν· ὅτι σὺ τὸν θεὸν φοβοῦ. ἐὰν συκοφαντίαν πένητος καὶ ἁρπαγὴν κρίματος καὶ δικαιοσύνης ἴδῃς ἐν χώρᾳ, μὴ θαυμάσῃς ἐπὶ τῷ πράγματι· ὅτι ὑψηλὸς ἐπάνω ὑψηλοῦ φυλάξει, καὶ ὑψηλοὶ ἐπ' αὐτοῖς. καὶ περισσεία γῆς ἐπὶ παντί ἐστι, βασιλεὺς τοῦ ἀγροῦ εἰργασμένου. ἀγαπῶν ἀργύριον οὐ πλησθήσεται ἀργυρίου· καὶ τίς ἠγάπησεν ἐν πλήθει αὐτῶν γένημα; καί γε τοῦτο ματαιότης. ἐν πλήθει ἀγαθωσύνης ἐπληθύνθησαν οἱ ἔσθοντες αὐτήν· καὶ τίς ἀνδρεία τῷ παρ' αὐτῆς; Ὅτι ἀρχὴ τοῦ ὁρᾶν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. γλυκὺς ὕπνος τοῦ δούλου, εἰ ὀλίγον καὶ εἰ πολὺ φάγεται· καὶ τῷ ἐμπλησθέντι τοῦ πλουτῆσαι οὐκ ἔστιν ἀφίων αὐτὸν τοῦ ὑπνῶσαι. ἔστιν ἀρρωστία ἣν εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον, πλοῦτον φυλασσόμενον τῷ παρ' αὐτοῦ εἰς κακίαν αὐτῷ. καὶ ἀπολεῖται ὁ πλοῦτος αὐτοῦ ἐκεῖνος ἐν περισπασμῷ πονηρῷ· καὶ ἐγέννησεν υἱόν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ οὐδέν. καθὼς ἐξῆλθεν ἀπὸ γαστρὸς μητρὸς αὐτοῦ γυμνός, ἐπιστρέψει τοῦ πορευθῆναι ὡς ἥκει, καὶ οὐδὲν λήψεται ἐν μόχθῳ αὐτοῦ, ἵνα πορευθῇ ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καί γε τοῦτο πονηρὰ ἀρρωστία· ὥσπερ γὰρ παρεγένετο, οὕτως καὶ ἀπελεύσεται· καὶ τίς ἡ περισσεία αὐτοῦ ᾗ μοχθεῖ εἰς ἄνεμον; καί γε πᾶσαι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ἐν σκότει καὶ ἐν πένθει καὶ θυμῷ πολλῷ καὶ ἀρρωστίᾳ καὶ χόλῳ. ἰδοὺ ὃ εἶδον

ἐγὼ ἀγαθόν, ὅ ἐστι καλὸν τοῦ φαγεῖν καὶ τοῦ πιεῖν καὶ τοῦ ἰδεῖν ἀγαθωσύνην ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ ᾧ ἂν μοχθῇ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀριθμὸν ἡμερῶν ζωῆς αὐτοῦ ὧν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεός, ὅτι αὐτὸ μερὶς αὐτοῦ. καί γε πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς πλοῦτον καὶ ὑπάρχοντα, καὶ ἐξουσίασεν αὐτῷ τοῦ φαγεῖν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ λαβεῖν τὸ μέρος αὐτοῦ, καὶ τοῦ εὐφρανθῆναι ἐν μόχθῳ αὐτοῦ· τοῦτο δόμα θεοῦ ἐστίν, ὅτι οὐ πολλὰ μνησθήσεται τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς περισπᾷ αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ καρδίας αὐτοῦ.

Ca. 6.

Ἔστι πονηρία ἣν εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ πολλή ἐστιν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἀνὴρ ᾧ δώσει αὐτῷ ὁ θεὸς πλοῦτον καὶ ὑπάρχοντα καὶ δόξαν, καὶ οὐκ ἔστιν ὑστερῶν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὧν ἐπιθυμήσει, καὶ οὐκ ἐξουσιάσει αὐτῷ ὁ θεὸς τοῦ φαγεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι ἀνὴρ ξένος φάγεται αὐτόν· καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ ἀρρωστία πονηρά ἐστι. ἐὰν γεννήσῃ ἀνὴρ ἑκατόν, καὶ ἔτη πολλὰ ζήσεται, καὶ πλῆθος ὅτι ἔσονται ἡμέραι ἐτῶν αὐτοῦ, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ οὐκ ἐμπλησθήσεται ἀπὸ τῆς ἀγαθωσύνης, καί γε ταφὴ οὐκ ἐγένετο αὐτῷ, εἶπα ἀγαθὸν ὑπὲρ αὐτὸν τὸ ἔκτρωμα. ὅτι ἐν ματαιότητι ἦλθε καὶ ἐν σκότει πορεύεται, καὶ ἐν σκότει ὄνομα αὐτοῦ καλυφθήσεται, καί γε ἥλιον οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἔγνω· ἀνάπαυσις τούτῳ ὑπὲρ τοῦτον. καὶ εἰ ἔζησε χιλίων ἐτῶν καθόδους, καὶ ἀγαθωσύνην οὐκ εἶδε, μὴ οὐκ εἰς τόπον ἕνα τὰ πάντα πορεύεται; πᾶς μόχθος τοῦ ἀνθρώπου εἰς στόμα αὐτοῦ, καί γε ἡ ψυχὴ οὐ πληρωθήσεται. ὅτι τίς περισσεία τῷ σοφῷ ὑπὲρ τὸν ἄφρονα; διότι ὁ πένης οἶδε πορευθῆναι κατέναντι τῆς ζωῆς. ἀγαθὸν ὅραμα ὀφθαλμῶν ὑπὲρ πορευόμενον ψυχῇ· καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. εἴτι ἐγένετο, ἤδη κέκληται ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἐγνώσθη ὅ ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ οὐ δυνήσεται τοῦ κριθῆναι μετὰ τοῦ ἰσχυροῦ ὑπὲρ αὐτόν. ὅτι εἰσὶ

mihi bonum vt comedat quis & bibat & fruatur leticia ex labore suo quo laborauit ipse sub sole numero dierum vite sue quos dedit ei deus: & hec est pars illius. Et omni homini cui dedit deus diuitias atqʒ substantiam potestatēqʒ ei tribuit vt comedat ex eis & fruatur parte sua & letetur de labore suo: hoc ē donū dei. Non enim satis recordabitur dierum vite sue: eo q deus occupet delitiis cor eius. 6.

Est & aliud malum quod vidi sub sole & quidem frequens apud homines. Vir cui dedit deus diuitias & substantiam & honorem & nihil deest anime sue ex omnibus que desiderat: nec tribuit ei potestatem deus vt comedat ex eo: sed homo extrane⁹ vorabit illud. Hoc vanitas & magna miseria ē. Si genuerit qspiā centū liberos & vixerit multos ānos & plures dies etatis habuerit: & anima illius nō vtatur bonis substantie sue: sepulturaqʒ careat: de hoc ego pronuncio q melior illo sit abortiuus. Frustra enim venit & pergit ad tenebras: & obliuione delebitur nomen eius. Non vidit solē neqʒ cognouit distantiā boni & mali: etiam si duobus milibus annis vixerit & non fuerit pfruitus bonis. Nōne ad vnū locū properāt oia? Ois labor hois in ore eius: sed anima eius nō implebitur. Quid habet ampli⁹ sapiens a stulto: & quid pauper nisi vt pgat illuc vbi est vita. Meli⁹ ē videre qd cupias: q desiderare qd nescias. Sed & hoc vanitas est: & psumptio spūs. Qui futurus est iā vocatū est nomē eius: & scitur q homo sit: & non possit contra fortiorem se in iudicio cōtendere.

אני טוב אשר יפה לאכול ולשתות ולראות טובה בכל עמלו שיעמל תחת השמש מספר ימי חיו אשר נתן לו האלהים כי הוא חלקו: גם כל האדם אשר נתן לו האלהים עשר ונכסים והשליטו לאכל ממנו ולשאת את חלקו ולשמח בעמלו זה מתת אלהים היא: כי לא הרבה יזכר את ימי חייו כי האלהים מענה בשמחת לבו:

Cap. vj.

יש רעה אשר ראיתי תחת השמש ורבה היא על האדם: איש אשר יתן לו האלהים עשר ונכסים וכבוד ואיננו חסר לנפשו מכל אשר יתאוה ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו כי איש נכרי יאכלנו זה הבל וחלי רע הוא: אם יוליד איש מאה ושנים רבות יחיה ורב שיהיו ימי שניו ונפשו לא תשבע מן הטובה וגם קבורה לא היתה לו אמרתי טוב ממנו הנפל: כי בהבל בא ובחשך ילך ובחשך שמו יכסה: גם שמש לא ראה ולא ידע נחת לזה מזה: ואלו חיה אלף שנים פעמים וטובה לא ראה הלא אל מקום אחד הכל הולך: כל עמל האדם לפיהו וגם הנפש לא תמלא: כי מה יותר לחכם מן הכסיל מה לעני יודע להלך נגד החיים: טוב מראה עינים מהלך נפש גם זה הבל ורעות רוח: מה שהיה כבר נקרא שמו ונודע אשר הוא אדם ולא יוכל לדין עם שהתקיף ממנו: כי יש

דברים הרבה מרבים הבל רבה
מה יתר לאדם׃

Cap. vij.

כי מי יודע מה טוב לאדם
בחיים מספר ימי חיי הבלו ויעשם
כצל אשר מי יגיד לאדם מה
יהיה אחריו תחת השמש׃ טוב
שם משמן טוב ויום המות
מיום הולדו׃ טוב ללכת אל בית
אבל מלכת אל בית משתה
באשר הוא סוף כל האדם והחי
יתן אל לבו׃ טוב כעס משחוק
כי ברע פנים ייטב לב׃ לב חכמים
בבית אבל ולב כסילים בבית
שמחה׃ טוב לשמע גערת חכם
מאיש שמע שיר כסילים׃ כי
כקול הסירים תחת הסיר כן שחוק
הכסיל וגם זה הבל׃ כי העשק
יהולל חכם ויאבד את לב מתנה׃
טוב אחרית דבר מראשיתו טוב
ארך רוח מגבה רוח׃ אל תבהל
ברוחך לכעוס כי כעס בחיק
כסילים ינוח׃ אל תאמר מה היה
שהימים הראשנים היו טובים
מאלה כי לא מחכמה שאלת
על זה׃ טובה חכמה עם נחלה
ויתר לראי השמש׃ כי בצל
החכמה בצל הכסף ויתרון דעת
החכמה תחיה בעליה׃ ראה את
מעשה האלהים כי מי יוכל לתקן
את אשר עותו׃ ביום טובה היה
בטוב וביום רעה ראה גם את זה
לעמת זה עשה האלהים על
דברת שלא ימצא האדם אחריו
מאומה׃ את הכל ראיתי בימי הבלי
יש צדיק אבד בצדקו ויש רשע
מאריך ברעתו׃ אל תהי צדיק הרבה

Verba sunt plurima: multamq; in disputādo habētia vanitatem. 7. Quid necesse est hoī maiora se q̄rere: cū ignorat qd' cōducat sibi in vita sua numero diērū peregrinatiōis sue: & tpe qd' velut vmbra p̄terit. Aut qs ei poterit indicare quid post eū futurum sub sole sit. Melius est nomē bonū q̄ vnguēta p̄ciosa: & dies mortis die natiuitatis. Melius est ire ad domum luctus q̄ ad domū conuiuii. In illa enī finis cunctorū ammonetur hoīm: & viuens hō cogitat qd futurū sit. Melior est ira risu: q2 p tristiciā vultus corrigitur anim9 delinquētis. Cor sapientiū vbi tristitia est: & cor stultorū vbi letitia. Melius est a sapiente corripi: q̄ stultorum adulatione decipi: quia sicut sonitus spinarū ardētium sub olla: sic risus stulti. Sed & hoc vanitas. Calumnia conturbat sapientem: & perdet robur cordis ei9. Melior est finis oratiōis q̄ principium. Melior ē patiens arrogante. Ne sis velox ad irascēdum: quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas. quid putas cause est q' priora tempora meliora fuere q̄ nunc sunt: Stulta enī est huiuscemodi interrogatio. Vtilior est sapientia cum diuitiis & magis p̄dest videtib9 solem. Sicut enī p̄tegit sapia sic p̄tegit pecunia. Hoc aūt plus habet eruditio & sapia q' vitam tribuūt possessori suo. Cōsidera opera dei q' nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis: & malam diem precaue. Sicut enim hanc sic & illam fecit deus: vt non inueniat homo cōtra eum iustas q̄rimonias. Hec quoq; vidi i die vanitatis mee. Iustus perit in iusticia sua: & impius multo viuit tpe i malicia sua. Noli ēē iust9 multū

sermones multi implentes vanitatem.
λόγοι πολλοὶ πληθύνοντες ματαιότητα. Ca. 7.
Quid abundans homini: quis ds nouit qd bo-
Τί περισσὸν τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι τίς οἶδε τί ἀγα-
nū homini in vita ei9: numerū dierū vite
θὸν τῷ ἀνθρώπῳ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ, ἀριθμὸν ἡμερῶν ζωῆς
vanitatis eorū? τ fecit eas in vmbra: qm
ματαιότητος αὐτοῦ; καὶ ἐποίησεν αὐτὰς ἐν σκιᾷ, ὅτι
qs nunciabit homini: qd erit post eū sub
τίς ἀγγελεῖ τῷ ἀνθρώπῳ, τί ἔσται ὀπίσω αὐτοῦ ὑπὸ
sole? bonū nomē sup oleū bonū: τ dies
τὸν ἥλιον; ἀγαθὸν ὄνομα ὑπὲρ ἔλαιον ἀγαθόν, καὶ ἡμέρα
mortis sup diē gnationis ei9. bonū ire
τοῦ θανάτου ὑπὲρ ἡμέραν γενήσεως αὐτοῦ. ἀγαθὸν πο-
in domū luct9 q̄ ire in domū
ρευθῆναι εἰς οἶκον πένθους ἢ ὅτι πορευθῆναι εἰς οἶκον
cōuiuij. qm hic finis ois hois:
πότου. καθότι τοῦτο τέλος παντὸς τοῦ ἀνθρώπου,
τ viuēs dabit bonū in cor ei9. Bonū
καὶ ὁ ζῶν δώσει ἀγαθὸν εἰς καρδίαν αὐτοῦ. Ἀγαθὸν
ira sup risus: qm in malitia vult9 boni
θυμὸς ὑπὲρ γέλωτα, ὅτι ἐν κακίᾳ προσώπου ἀγαθυν-
ficabit cor. cor sapiētū in domo luct9: τ cor
θήσεται καρδία. καρδία σοφῶν ἐν οἴκῳ πένθους, καὶ καρ-
stultoꝝ in domo letitie. bonū audire
δία ἀφρόνων ἐν οἴκῳ εὐφροσύνης. ἀγαθὸν τοῦ ἀκοῦσαι
correptionē sapiētis sup viꝝ audientē cātū stulto-
ἐπιτίμησιν σοφοῦ ὑπὲρ ἄνδρα ἀκούοντα ᾆσμα ἀφρό-
rū. qm sicut sonit9 spinaꝝ sub lebete: sic
νων. ὅτι ὡς φωνὴ τῶν ἀκανθῶν ὑπὸ τὸν λέβητα, οὕ-
risus stultoꝝ: et hoc vanitas.
τως ὁ γέλως ὁ τῶν ἀφρόνων, καί γε τοῦτο ματαιότης.
qm calūnia circūfert sapiētē: τ perdit
ὅτι ἡ συκοφαντία περιφέρει σοφόν, καὶ ἀπολλύει τὴν
cor gnositatis ei9. bon9 finis smonū sup pri-
καρδίαν εὐγενείας αὐτοῦ. ἀγαθὴ ἐσχάτη λόγων ὑπὲρ ἀρ-
cipiū ei9. bonū patiēs sup excelsum spiri-
χὴν αὐτοῦ. ἀγαθὸν μακρόθυμος ὑπὲρ ὑψηλὸν πνεύμα-
tu. ne sis velox in spū tuo ad irascendū. q2
τι. μὴ σπεύσῃς ἐν πνεύματί σου τοῦ θυμοῦσθαι. ὅτι
ira in sinu stultoꝝ requiescet. ne dicas qd fu-
θυμὸς ἐν κόλπῳ ἀφρόνων ἀναπαύσεται. μὴ εἴπῃς τί ἐγέ-
it. qm dies priores fuerūt bone sup has.
νετο. ὅτι ἡμέραι αἱ πρότεραι ἦσαν ἀγαθαὶ ὑπὲρ ταύ-
q2 nō in sapia interrogasti de hoc. bo-
τας. ὅτι οὐκ ἐν σοφίᾳ ἐπηρώτησας περὶ τούτου. ἀγα-
na sapia cū distributiōe τ abūdantia cōtēplāti-
θὴ σοφία μετὰ κληροδοσίας καὶ περίσσεια τοῖς θεωροῦ-
b9 solē. qm in vmbra ei9 sapia sicut vmbra pe-
σι τὸν ἥλιον. ὅτι ἐν σκιᾷ αὐτῆς ἡ σοφία ὡς σκιὰ τοῦ ἀρ-
cunie. τ abundātia cognitionis sapiētie viuere faciet
γυρίου. καὶ περίσσεια γνώσεως τῆς σοφίας ζωοποιήσει
eū q ab ea. vide opera dei. qm qs
τὸν παρ' αὐτῆς. ἴδε τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ. ὅτι τίς
poterit vt ornet quē vtiq; de9 puerterit eū.
δυνήσεται τοῦ κοσμῆσαι ὃν ἂν ὁ θεὸς διαστρέψῃ αὐτόν.
in die bonitatis viue in bono τ vide in die
ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθωσύνης ζῆθι ἐν ἀγαθῷ καὶ ἴδε ἐν ἡμέρᾳ
malitie. vide et hoc ɔsonās huic fecit
κακίας. ἴδε καί γε τοῦτο σύμφωνον τούτῳ ἐποίησεν
deus de locutione. ne ïueniat homo post eū
ὁ θεὸς περὶ λαλιᾶς. ἵνα μὴ εὕρῃ ὁ ἄνθρωπος ὀπίσω αὐ-
dcq̄. oīa vidi in dieb9 vanitatis
τοῦ μηδέν. σύμπαντα εἶδον ἐν ἡμέραις ματαιότητός
mee. Est iustus q perit in iusticia sua: τ est
μου. Ἔστι δίκαιος ἀπολλύμενος ἐν δικαίῳ αὐτοῦ, καὶ ἔστιν
impi9 pmanēs in malitia sua. ne sis iust9
ἀσεβὴς μένων ἐν κακίᾳ αὐτοῦ. μὴ γίνου δίκαιος
multū
πολύ

Pro. 11.a. — 1.Re. 8.c. 1.Pa. 6.g.

τ ne sapias superflua: ne q̄ndo obstupescas. ne ipie
καὶ μὴ σοφίζου περισσά, μή ποτε ἐκπλαγῇς. μὴ ἀσε-
agas multū: τ ne sis dur9: ne moriaris in
βήσῃς πολύ, καὶ μὴ γίνου σκληρός, ἵνα μὴ ἀποθάνῃς ἐν
nō tpe tuo. bonū inherere te in hoc. et
οὐ καιρῷ σου. ἀγαθὸν τὸ ἀντέχεσθαί σε ἐν τούτῳ. καί
ab hoc ne ɔtamines manū tuā: qm timenti-
γε ἀπὸ τούτου μὴ μιάνῃς τὴν χεῖρά σου, ὅτι φοβου-
bus deū exibunt oīa. sapia adiuua-
μένοις τὸν θεὸν ἐξελεύσεται τὰ πάντα. ἡ σοφία βοηθή-
bit sapiētē sup decē potētes exūtes in
σει τῷ σοφῷ ὑπὲρ δέκα ἐξουσιάζοντας τοὺς ὄντας ἐν
ciuitate. qm homo nō est iust9 in terra: q
τῇ πόλει. ὅτι ἄνθρωπος οὐκ ἔστι δίκαιος ἐν τῇ γῇ, ὃς
faciet bonū τ nō peccabit. et in om-
ποιήσει ἀγαθὸν καὶ οὐχ ἁμαρτήσεται. καί γε εἰς πάν-
nes smones quos loquent: ne posueris cor tuū:
τας λόγους οὓς λαλήσουσι, μὴ θῇς τὴν καρδίαν σου,
vt nō audias seruū tuū maledicētē tibi.
ὅπως μὴ ἀκούσῃς τοῦ δούλου σου καταρωμένου σε.
qm multotiēs malignat in te τ modis multis
ὅτι πλειστάκις πονηρεύεταί σε καὶ καθόδους πολλὰς
male afficiet cor tuū: qm vt et tu maledixisti
κακώσει καρδίαν σου, ὅτι ὡς καί γε σὺ κατηράσω
alijs: oīa hec tētaui in sapia. di-
ἑτέρους, πάντα ταῦτα ἐπείρασα ἐν τῇ σοφίᾳ. εἶ-
xi: sapiēs efficiar. τ ipa elōgata est a me lon-
πα, σοφισθήσομαι. καὶ αὐτὴ ἐμακρύνθη ἀπ' ἐμοῦ μα-
ge sup q̄ erat: τ pfunda pfunditas: qs inueniet eā:
κρὰν ὑπὲρ ὃ ἦν, καὶ βαθὺ βάθος, τίς εὑρήσει αὐτό.
Lustraui ego τ cor meū vt cognoscerē τ
Ἐκύκλωσα ἐγὼ καὶ ἡ καρδία μου τοῦ γνῶναι καὶ
vt ɔsiderarē τ vt q̄rerem sapiam τ ratio-
τοῦ κατασκέψασθαι καὶ τοῦ ζητῆσαι σοφίαν καὶ ψῆ-
nē τ vt cognoscerē impij stultitiā τ turbulen-
φον καὶ τοῦ γνῶναι ἀσεβοῦς ἀφροσύνην καὶ ὀχληρί-
tiā τ circulationē. τ inuenio ego eā amario-
αν καὶ περιφοράν. καὶ εὑρίσκω ἐγὼ αὐτὴν πικρότε-
rē super mortē. simul mulierē que est laquei
ραν ὑπὲρ θάνατον. σὺν τὴν γυναῖκα ἥτις ἐστὶ θηρεύ-
uenatoꝝ: τ sagene cor eius: vincula in man9
ματα, καὶ σαγῆναι καρδία αὐτῆς, δεσμὸς εἰς χεῖρας
illi9. bon9 ante faciē dei auferet ab
αὐτῆς. ἀγαθὸς πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ ἐξαιρεθήσεται ἀπ'
ea: τ peccans cōprehendet in ea. ecce
αὐτῆς, καὶ ἁμαρτάνων συλληφθήσεται ἐν αὐτῇ. ἴδε
hoc inueni dixit ecclesiastes. vna vna vt inueniā
τοῦτο εὗρον εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστής. μία τῇ μιᾷ εὑρεῖν
rationē: quā quesiuit aīa mea. τ nō inueni:
λογισμόν, ὃν ἐπεζήτησεν ἡ ψυχή μου. καὶ οὐχ εὗρον,
τ hoīem vnū de mille repperi. τ mulierē in
καὶ ἄνθρωπον ἕνα ἀπὸ χιλίων εὗρον. καὶ γυναῖκα ἐν
oīb9 his nō inueni. sed ecce hoc inueni qd
πᾶσι τούτοις οὐχ εὗρον. πλὴν ἴδε τοῦτο εὗρον ὃ
fecit deus simul hoīem rectū. τ ipi q̄si-
ἐποίησεν ὁ θεὸς σὺν τὸν ἄνθρωπον εὐθῆ. καὶ αὐτοὶ ἐζή-
erūt ɔsiderationes multas. qs nouit sapiētes τ qs
τησαν λογισμοὺς πολλούς. τίς οἶδε σοφοὺς καὶ τίς
nouit solutionē verbi.
οἶδε λύσιν ῥήματος. C.8.
Sapiētia hois illuminabit vultū eius: τ
Σοφία ἀνθρώπου φωτιεῖ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ
inuerecūd9 facie sua odio hēbit: os regis
ἀναιδὴς προσώπῳ αὐτοῦ μισηθήσεται. στόμα βασιλέ-
obserua: τ de smone iuramēti dei ne festi-
ως φύλαξον, καὶ περὶ λόγου ὅρκου θεοῦ μὴ σπουδά-
nes a facie ei9 ābulaueris: ne
σῃς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσῃ, μὴ

Pro. 17.d.

neq; plus sapias q̄ necesse ē: ne obstupescas. Ne impie agas multū: & noli esse stultus: ne moriaris in tēpore non tuo. Bonum est te sustentare iustum: sed ab illo ne subtrahas manū tuam: quia qui timet deū nihil negligit. Sapientia cōfortauit sapientem super decem principes ciuitatis. Non est enim hō iustus in terra qui faciat bonū & nō peccet. Sed & cunctis sermonibus qui dicūtur ne accomodes cor tuum: ne forte audias seruum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua: quia & tu crebro maledixisti aliis. Cuncta tentaui in sapientia. Dixi: sapiens efficiar: & ipsa longius recessit a me multo magis q̄ erat. Et alta p̄funditas: quis inueniet eā. Lustraui vniuersa animo meo vt scirē & cōsiderarē & quererē sapiētiā & rationē: & vt cognoscerē impietatē stulti & errorem imprudentium. Et inueni amariorem morte mulierem: que laqueus venatorū est: & sagena cor ei9. Vincula sūt manus illi9. Qui placet deo: effugiet illā: qui aūt peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inueni dixit ecclesiastes: vnum & alterum vt inuenirem rationem: quā adhuc querit anima mea & nō inueni. Virum de mille vnum reperi: mulierem ex omnibus non inueni. Solummodo hoc inueni q' fecerit deus hominē rectum: & ipse se infinitis miscuerit questionibus. Quis talis vt sapiens est. Et quis cognouit solutionem verbi. 8. Sapientia hois lucet in vultu ei9: & potētissimus faciē illius cōmutabit. Ego os regis obseruo & p̄cepta iuramēti dei: ne festines recedere a facie eius: neq;

ואל תתחכם יותר למה תשומם׃
אל תרשע הרבה ואל תהי סכל
למה תמות בלא עתך׃ טוב אשר
תאחז בזה וגם מזה אל תנח את
ידך כי ירא אלהים יצא את
כלם׃ החכמה תעז לחכם מעשרה
שליטים אשר היו בעיר׃ כי אדם
אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב
ולא יחטא׃ גם לכל הדברים אשר
ידברו אל תתן לבך אשר לא
תשמע את עבדך מקללך׃ כי גם
פעמים רבות ידע לבך אשר גם
את קללת אחרים׃ כל זה נסיתי
בחכמה אמרתי אחכמה והיא
רחוקה ממני׃ רחוק מה שהיה
ועמק עמק מי ימצאנו׃ סבותי
אני ולבי לדעת ולתור ובקש
חכמה וחשבון ולדעת רשע כסל
והסכלות הוללות׃ ומוצא אני
מר ממות את האשה אשר היא
מצודים וחרמים לבה אסורים
ידיה טוב לפני האלהים ימלט
ממנה וחוטא ילכד בה׃ ראה
זה מצאתי אמרה קהלת אחת
לאחת למצא חשבון׃ אשר עוד
בקשה נפשי ולא מצאתי אדם
אחד מאלף מצאתי ואשה בכל
אלה לא מצאתי׃ לבד ראה זה
מצאתי אשר עשה האלהים
את האדם ישר והמה בקשו
חשבנות רבים׃ מי כהחכם ומי
יודע פשר דבר׃

Ca. viij.

חכמת אדם תאיר
פניו ועז פניו ישנא׃ אני פי
מלך שמר ועל דברת שבועת
אלהים׃ אל תבהל מפניו תלך אל

תעמד בדבר רע כי כל אשר
יחפץ יעשה׃ באשר דבר מלך
שלטון ומי יאמר לו מה תעשה׃
שומר מצוה לא ידע דבר רע
ועת ומשפט ידע לב חכם׃ כי
לכל חפץ יש עת ומשפט כי
רעת האדם רבה עליו׃ כי איננו
ידע מה שיהיה כי כאשר יהיה
מי יגיד לו׃ אין אדם שליט
ברוח לכלוא את הרוח ואין
שלטון ביום המות ואין משלחת
במלחמה ולא ימלט רשע את
בעליו׃ את כל זה ראיתי ונתון
את לבי לכל מעשה אשר נעשה
תחת השמש עת אשר שלט
האדם באדם לרע לו׃ ובכן
ראיתי רשעים קברים ובאו
וממקום קדוש יהלכו וישתכחו
בעיר אשר כן עשו גם זה הבל׃
אשר אין נעשה פתגם מעשה
הרעה מהרה על כן מלא לב
בני האדם בהם לעשות רע׃
אשר חטא עשה רע מאת ומאריך
לו כי גם יודע אני אשר יהיה
טוב ליראי האלהים אשר ייראו
מלפניו׃ וטוב לא יהיה לרשע
ולא יאריך ימים כצל אשר איננו
ירא מלפני אלהים׃ יש הבל
אשר נעשה על הארץ אשר יש
צדיקים אשר מגיע אלהם כמעשה
הרשעים ויש רשעים שמגיע
אלהם כמעשה הצדיקים אמרתי
שגם זה הבל׃ ושבחתי אני את
השמחה אשר אין טוב לאדם
תחת השמש כי אם לאכל
ולשתות ולשמוח והוא ילונו

עמד רוע · חפץ עשה · אמר · שמר צוה · שפט · היה · נגד שלט · כלא · שלח · לחם מלט · ראה נתן · עשה · רוע · בוא · קום קדש · הלך שכח · מאה ארך · ידע היה · ירא · יום · פנה · צדק נגע · גם · שתה שמח · לוה

pmaneas in opere malo: quia omne quod voluerit faciet: & sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei quisquam pōt: quare ita facis? Qui custodit pceptū non experietur quicquam mali. Tēpus & rn̄sionē cor sapiētis intelligit. Omni negocio tēpus est: & opportunitas & multa hominis afflictio: quia ignorat preterita: & futura nullo scire pōt nuncio. Non est in hoīs potestate prohibere spiritum: nec habet ptātē in die mortis: nec finitur qescere ingruēte bello: neque saluabit impietas impiū. Omnia hec cōsideraui & dedi cor meū in cunctis operibus que fiunt sub sole. Interdū dominatur homo homini in malū suum. Vidi impios sepultos q etiam cum adhuc viuerēt in loco sancto erant: & laudabantur in ciuitate quasi iustorū operū. Sed & hoc vanitas est. Etenim quia non profertur cito contra malos sententia: absque timore vllo filii hominū perpetrant mala. Attamen peccator ex eo q cēties facit malū & p patientiā sustentatur: ego cognoui q erit bonum timentibus deū qui verentur faciem eius. Non sit bonum impio: nec plongētur dies eius sed qsi vmbra transeāt: q non timet faciem dei. Et est alia vanitas que fit super terram. Sunt iusti quibus mala puenīūt quasi opera egerint impiorum: & sunt impii qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant. Sed & hoc vanissimum iudico. Laudaui igitur leticiam q nō esset homini bonum sub sole nisi q comederet & biberet: atque gauderet & hoc solū secū auferret

steteris in vbo malo. qm̄ qd voluerit faciet. Si
στῇς ἐν λόγῳ πονηρῷ, ὅτι ὃ ἂν θελήσῃ ποιήσει. Κα
cut rex potēs & qs dicet ei qd fa
θὼς βασιλεὺς ἐξουσιάζων καὶ τίς ἐρεῖ αὐτῷ τί ποιο
cis? Qui custodit preceptū: nō cognoscet vbū ma
εῖς; Ὁ φυλάσσων ἐντολήν, οὐ γνώσεται ῥῆμα πονη
lū: & tps iudicij cognoscit cor eius. Qm̄
ρόν, καὶ καιρὸν κρίσεως γινώσκει καρδία σοφοῦ. Ὅτι
oi negocio est tps & iudiciū: qm̄ cognitio
παντὶ πράγματι ἔστι καιρὸς καὶ κρίσις, ὅτι γνῶσις
hoīs multa in eū. qz nō est cogno
τοῦ ἀνθρώπου πολλὴ ἐπ' αὐτόν. Ὅτι οὐκ ἔστι γινώ
scēs qd futuꝝ: qm̄ sicut erit qs ānūciabit
σκων τί τὸ ἐσόμενον, ὅτι καθὼς ἔσται τίς ἀναγγελεῖ
ei. Nō est homo potestatē hēns in spū.
αὐτῷ. Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἐξουσιάζων ἐν πνεύματι.
vt phibeat simul spūm. & nō est potestatē
τοῦ κωλῦσαι σὺν τὸ πνεῦμα. καὶ οὐκ ἔστιν ἐξουσία
hēns in die mortis: & nō est missio in
ζῶν ἐν ἡμέρᾳ θανάτου, καὶ οὐκ ἔστιν ἀποστολὴ ἐν ἡ
die belli. Et nō saluabit impietas eū q est ab
μέρᾳ πολέμου. Καὶ οὐ διασώσει ἀσέβεια τὸν παρ'
ea. & oē hoc vidi: & dedi cor
αὐτῆς. καὶ σύμπαν τοῦτο εἶδον, καὶ ἔδωκα τὴν καρ
meū in oē op9. qd factū est sub
δίαν μου εἰς πᾶν ποίημα. ὃ πεποίηται ὑπὸ τὸν
sole. in quibuscūque potestatē habuit homo in hoīe ad
ἥλιον. τὰ ὅσα ἐξουσιάσατο ἄνθρωπος ἐν ἀνθρώπῳ τοῦ
malefaciēdū ei. Et tūc vidi impios in sepulchra
κακῶσαι αὐτόν. Καὶ τότε εἶδον ἀσεβεῖς εἰς τάφους
introductos: & ex sancto. & iuerūt &
εἰσαχθέντας, καὶ ἐκ τοῦ ἁγίου. καὶ ἐπορεύθησαν καὶ
laudati sunt in ciuitate. qm̄ sic fecerūt. et
ἐπῃνέθησαν ἐν τῇ πόλει. ὅτι οὕτως ἐποίησαν. καί γε
hoc vanitas. Qm̄ nō est facta ɔtradictio:
τοῦτο ματαιότης. Ὅτι οὐκ ἔστι γινομένη ἀντίρρησις,
ab istis malū velox: ppt hoc
ἀπὸ τῶν τοιούτων τὸ πονηρὸν ταχύ, διὰ τοῦτο
fiduciā habuit cor filioꝝ hoīm in eis
ἐπληροφορήθη καρδία υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐν αὐτοῖς
ad faciendū malū q peccauit fecit
τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρόν ὃς ἥμαρτεν ἐποίησε τὸ
malū ex tūc & a lōgitudine eoꝝ. qm̄
πονηρὸν ἀπὸ τότε καὶ ἀπὸ μακρότητος αὐτῶν. ὅτι
et cognosco ego: q est bonū timēti
καί γε γινώσκω ἐγώ, ὅτι ἔστιν ἀγαθὸν τοῖς φοβουμέ
bus deū. vt timeāt a facie e
νοις τὸν θεόν. ὅπως φοβῶνται ἀπὸ προσώπου αὐ
ius. Et bonū nō erit impio. & nō pro
τοῦ. Καὶ ἀγαθὸν οὐκ ἔσται τῷ ἀσεβεῖ. καὶ οὐ μα
lōgabit dies in vmbra: q nō est timēs a
κρυνεῖ ἡμέρας ἐν σκιᾷ, ὃς οὐκ ἔστιν φοβούμενος ἀπὸ
facie dei. Est vanitas q facta est sup
προσώπου τοῦ θεοῦ. Ἔστι ματαιότης ἣ πεποίηται ἐπὶ
terrā: qm̄ sunt iusti q puenit ad eos: vt
τῆς γῆς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι ὅτι φθάνει πρὸς αὐτούς, ὡς
opus impioꝝ & sunt impij q puenit
ποίημα τῶν ἀσεβῶν καὶ εἰσὶν ἀσεβεῖς ὅτι φθάνει
ad eos vt opus iustoꝝ. dixi q et
πρὸς αὐτοὺς ὡς ποίημα τῶν δικαίων. Εἶπα ὅτι καί
hoc vanitas: & laudaui ego simul leti
γε τοῦτο ματαιότης, καὶ ἐπῄνεσα ἐγὼ σὺν τὴν εὐφρο
tiā: qm̄ nō est bonū homini sub
σύνην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν τῷ ἀνθρώπῳ ὑπὸ τὸν
sole. qm̄ nisi comedere & bibere & le
ἥλιον. ὅτι εἰ μὴ τοῦ φαγεῖν καὶ τοῦ πιεῖν καὶ τοῦ εὐ
tari. & hoc comitabit eū
φρανθῆναι. καὶ αὐτὸ συμπροσέσται αὐτῷ

Job. 9

B

C

D

in labore suo dieb9 vite sue: qs dedit ei
ἐν μόχθῳ αὐτοῦ ἡμέρας ζωῆς αὐτοῦ, ἃς ἔδωκεν αὐ
deus sub sole. in qb9 dedi cor
τῷ ὁ θεὸς ὑπὸ τὸν ἥλιον. ἐν οἷς ἔδωκα τὴν καρδίαν
meū vt cognoscerē sapiam: & vt viderē occu
μου τοῦ γνῶναι τὴν σοφίαν, καὶ τοῦ ἰδεῖν τὸν περι
patione q facta est in terra: qm̄ & in
σπασμὸν τὸν πεποιημένον ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι καὶ ἐν
die & in nocte somnū in oculis suis nō est
ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ ὕπνον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ οὐκ ἔστι
vidēs. & vidi oia opa dei:
βλέπων. καὶ εἶδον σύμπαντα τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ,
qm̄ nō potēs erit homo vt inueniat simul opus
ὅτι οὐ δυνήσεται ἄνθρωπος τοῦ εὑρεῖν σὺν τὸ ποίη
qd factū est sub sole. qcūque laborauerit
μα τὸ πεποιημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον. ὅσα ἂν μοχθήσῃ ὁ
homo vt querat & nō inueniet. et qcūque
ἄνθρωπος τοῦ ζητῆσαι καὶ οὐχ εὑρήσει. καί γε ὅσα
vtique dixerit sapiēs vt cognosceret nō poterit inuē
ἂν εἴπῃ ὁ σοφὸς τοῦ γνῶναι οὐ δυνήσεται τοῦ εὑ
nire: qm̄ oē hoc dedi in cor meū:
ρεῖν, ὅτι σύμπαν τοῦτο ἔδωκα εἰς καρδίαν μου,
& cor meū oē vidit hoc.
καὶ καρδία μου σύμπαν εἶδε τοῦτο. Ca. 9.
Qm̄ iusti & sapiētes & opa
Ὅτι οἱ δίκαιοι καὶ οἱ σοφοὶ καὶ αἱ ἐργασίαι
eoꝝ in manu dei. et amorē et odi
αὐτῶν ἐν χειρὶ τοῦ θεοῦ. καί γε ἀγάπην καί γε μῖ
um nō est sciēs homo: oia āte fa
σος οὐκ ἔστιν εἰδὼς ὁ ἄνθρωπος. τὰ πάντα πρὸ προσώ
ciē eoꝝ vanitas in oibus. Occursus
που αὐτῶν ματαιότης ἐν τοῖς πᾶσιν. Συνάντημα
vn9 iusto & vn9 impio: bono &
ἐν τῷ δικαίῳ καὶ ἐν τῷ ἀσεβεῖ, τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ
malo: & mūdo & immūdo: &
κακῷ, καὶ τῷ καθαρῷ καὶ τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ τῷ
immolāti & nō immolāti. sicut bon9: sic q
θυσιάζοντι καὶ τῷ μὴ θυσιάζοντι. ὡς ὁ ἀγαθός, ὡς ὁ
peccat. sicut iurās: sic q iuramētū ti
ἁμαρτάνων. ὡς ὁ ὀμνύων, καθὼς ὁ τὸν ὅρκον φοβού
met. hoc malū in oi qd factū est sub so
μενος. τοῦτο πονηρὸν ἐν παντὶ πεποιημένῳ ὑπὸ τὸν ἥ
le: q occursus vn9 oib9. et cor filio
λιον, ὅτι συνάντημα ἐν τοῖς πᾶσι. καί γε καρδία υἱ
rū hoīs ipletū est malo. & circūferentia
ῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐπληρώθη πονηροῦ. καὶ περιφέρεια
in corde eoꝝ in vita eoꝝ & post eos ad
ἐν καρδίᾳ αὐτῶν ἐν ζωῇ αὐτῶν καὶ ὀπίσω αὐτῶν πρὸς
mortuos. qm̄ qs q ɔticipat ad oēs
τοὺς νεκρούς. ὅτι τίς ὃς κοινωνεῖ πρὸς πάντας τοὺς
viuētes? est spes qm̄ canis viuēs ipe bon9 sup
ζῶντας; ἔστιν ἐλπίς ὅτι ὁ κύων ὁ ζῶν αὐτὸς ἀγαθὸς ὑπὲρ
leonē mortuū. Qm̄ viuētes cognoscēt q
τὸν λέοντα τὸν νεκρόν. Ὅτι οἱ ζῶντες γνώσονται ὅτι
morienf: & mortui nō sunt cognoscētes qc
ἀποθανοῦνται, καὶ οἱ νεκροὶ οὐκ εἰσὶ γινώσκοντες οὐ
q̄. & nō est eis vltra merces qz obliuioni tradita ē
δέν. καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἔτι μισθὸς ὅτι ἐπελήσθη ἡ
memoria eoꝝ & dilectio eoꝝ et odiū eo
μνήμη αὐτῶν καί γε ἀγάπη αὐτῶν καί γε μῖσος αὐ
rū et zelus eoꝝ iā periīt. & pars
τῶν καί γε ζῆλος αὐτῶν ἤδη ἀπώλετο. καὶ μερὶς
nō est eis āpli9 in seculū in omni qd fa
οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἔτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐν παντὶ πεποιη
ctū est sub sole. vade comede in letitia pa
μένῳ ὑπὸ τὸν ἥλιον. δεῦρο φάγε ἐν εὐφροσύνῃ τὸν ἄρ
nē tuū. & bibe in corde bono vinū tuū. qz
τον σου, καὶ πίε ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ οἶνόν σου. ὅτι
iā approbauit
ἤδη εὐδόκησεν

D

A

B

de labore suo oibus diebus vite sue q̄s dedit ei deus sub sole. Et apposui cor meū vt scirem sapiētiā & intelligerem dissensionē que versatur in terra. Est homo qui diebus & noctibus somnum nō capit oculis. Et intellexi q omniū operum dei nullam possit homo inuenire rationem eorū que fiunt sub sole: & quanto plus laborauerit ad querēdum tanto minus inueniat. Etiam si dixerit sapiēs se nosse: non poterit reperire. Omnia hec tractaui in corde meo vt curiose intelligerem. 9.

Sunt iusti atque sapiētes: & opera eorum in manu dei. Et tn̄ nescit hō vtrum amore an odio dign9 sit: sed oia in futurū seruātur incerta: eo q vniuersa eque eueniat iusto & impio bono & malo: mūdo & imūdo: imolāti victimas & sacrificia contēnenti. Sicut bonus sic & peccator: vt piurus ita qui verum deierat. Hoc est pessimum inter omnia que sub sole sunt: quia eadē cunctis eueniūt. Vnde & corda filiorum hominū implentur malicia & contemptu in vita sua: & post hec ad inferos deducentur. Nemo est qui semper viuat: & qui hui9 rei habeat fiduciam. Melior est canis viuus leone mortuo. Viuentes enim sciunt se esse morituros: mortui vero nihil nouerunt amplius: nec habent vltra mercedem: quia obliuioni tradita est memoria eorū. Amor quoque et odium & inuidie simul perierīt: nec habēt partem in hoc seculo & in opere quod sub sole geritur. Vade ergo & comede in leticia panē tuum: & bibe cum gaudio vinum tuū: quia

בעמלו ימי חייו אשר נתן לו
האלהים תחת השמש׃ כאשר
נתתי את לבי לדעת חכמה ולראות
את הענין אשר נעשה על הארץ
כי גם ביום ובלילה שנה בעיניו
איננו ראה׃ וראיתי את כל מעשה
האלהים כי לא יוכל האדם
למצוא את המעשה אשר נעשה
תחת השמש בשל אשר יעמל
האדם לבקש ולא ימצא וגם
אם יאמר החכם לדעת לא יוכל
למצא׃ כי את כל זה נתתי אל
לבי ולבור את כל זה

Cap. ix.

אשר הצדיקים
והחכמים ועבדיהם ביד האלהים
גם אהבה גם שנאה אין יודע
האדם הכל לפניהם׃ הכל כאשר
לכל מקרה אחד לצדיק ולרשע
לטוב ולטהור ולטמא ולזבח
ולאשר איננו זבח כטוב כחטא
הנשבע כאשר שבועה ירא׃ זה
רע בכל אשר נעשה תחת השמש
כי מקרה אחד לכל וגם לב בני
האדם מלא רע והוללות בלבבם
בחייהם ואחריו אל המתים׃ כי
מי אשר יחבר אל כל החיים יש
בטחון כי לכלב חי הוא טוב מן
האריה המת׃ כי החיים יודעים
שימתו והמתים אינם יודעים
מאומה ואין עוד להם שכר כי
נשכח זכרם׃ גם אהבתם גם
שנאתם גם קנאתם כבר אבדה
וחלק אין להם עוד לעולם בכל
אשר נעשה תחת השמש׃ לך
אכל בשמחה לחמך ושתה
בלב טוב יינך כי כבר רצה

יום תנה · נתן ידע · ראה ענה · עשה ישן · יכל · עמל · מצא · אמר ידע · נתן · ברר · צדק · ידע · פנה · קרה · טהר · שבע · רוע עשה · הלל · חיה מות · חבר · אבה · מאם · שכח · עלם · ילך

האלהים את מעשיך: בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר: ראה חיים עם אשה אשר אהבת כל ימי חיי הבלך אשר נתן לך תחת השמש כל ימי הבלך כי הוא חלקך בחיים ובעמלך אשר אתה עמל תחת השמש: כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה: שבתי וראה תחת השמש כי לא לקלים המרוץ ולא לגבורים המלחמה וגם לא לחכמים לחם וגם לא לנבנים עשר וגם לא לידעים חן כי עת ופגע יקרה את כלם: כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה וכצפרים האחזות בפח כהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאם: גם זה ראיתי חכמה תחת השמש וגדולה היא אלי: עיר קטנה ואנשים בה מעט ובא אליה מלך גדול וסבב אתה ובנה עליה מצודים גדולים: ומצא בה איש מסכן חכם ומלט הוא את העיר בחכמתו ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא: ואמרתי אני טובה חכמה מגבורה וחכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים: דברי חכמים בנחת נשמעים מזעקת מושל בכסילים: טובה חכמה מכלי קרב וחוטא אחד יאבד טובה הרבה:

Cap. x.

זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח יקר מחכמה

deo placent opera tua. Omni tempore sint vestimenta tua candida: & oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere vita cum uxore quam diligis cūctis dieb⁹ vite instabilitatis tue q datí sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tue. Hec est enim pars in vita & in labore tuo quo laboras sub sole. Quodcunq facere potest manus tua instanter operare: quia nec opus nec ratio nec sapiā nec sciētia erūt apud inferos: quo tu properas. Verti me ad aliud & vidi sub sole nec velociū esse cursum nec fortium bellum nec sapientium panem nec doctorum diuitias nec artificum gratiam: sed tempus casumq in omnibus. Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiūtur hamo & aues laqueo comprehenduntur: sic capiuntur homines in tempore malo cum eis extemplo superuenerit. Hanc quoq sub sole vidi sapientiā: & pbaui maximam. Ciuitas parua & pauci in ea viri. Venit contra eam rex magnus & vallauit eam: extruxitq munitiões p gyrū & pfecta est obsidio. Inuentusq est in ea vir pauper & sapiens & liberauit vrbem p sapiētiā suā: & nullus deinceps recordatus est hois illius pauperis. Et dicebā ego meliorē esse sapientiam fortitudine. Quō ergo sapiētia pauperis contēpta est & verba eius non sunt audita. Verba sapientum audiūtur in silentio: plus q̄ clamor principis inter stultos. Melior est sapientia q̄ arma bellica: & qui in vno peccauerit multa bona perdet. 10.

Musce morientes perdunt suauitatem vnguenti. Preciosior est sapientia:

ὁ θεὸς τὰ ποιήματά σου. ἐν παντὶ καιρῷ ἔστωσαν ἱμάτιά σου λευκά, καὶ ἔλαιον ἐπὶ κεφαλῆς σου μὴ ὑστερησάτω. καὶ ἴδε ζωὴν μετὰ γυναικὸς ἧς ἠγάπησας πάσας ἡμέρας ζωῆς ματαιότητός σου, τὰς δοθείσας σοι ὑπὸ τὸν ἥλιον πάσας τὰς ἡμέρας ματαιότητός σου, ὅτι αὐτὸ μερίς σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ ἐν τῷ μόχθῳ σου ᾧ σὺ μοχθεῖς ὑπὸ τὸν ἥλιον. πάντα ὅσα ἂν εὕρῃ ἡ χείρ σου τοῦ ποιῆσαι, ὡς ἡ δύναμίς σου ποίησον, ὅτι οὐκ ἔστι ποίημα καὶ λογισμὸς καὶ γνῶσις καὶ σοφία ἐν ᾅδῃ, ὅπου σὺ πορεύῃ ἐκεῖ. ἐπέστρεψα καὶ εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον ὅτι οὐ τοῖς κούφοις ὁ δρόμος, καὶ οὐ τοῖς δυνατοῖς ὁ πόλεμος, καί γε οὐ τοῖς σοφοῖς ὁ ἄρτος, καί γε οὐ τοῖς συνετοῖς ὁ πλοῦτος, καί γε οὐ τοῖς γινώσκουσι χάρις, ὅτι καιρὸς καὶ ἀπάντημα συναντήσεται τοῖς πᾶσιν αὐτοῖς. καί γε οὐκ ἔγνω ὁ ἄνθρωπος τὸν καιρὸν αὐτοῦ, ὡς οἱ ἰχθύες οἱ θηρευόμενοι ἐν ἀμφιβλήστρῳ κακῷ, καὶ ὡς ὄρνεα τὰ θηρευόμενα ἐν παγίδι. ὡς αὐτὰ παγιδεύονται οἱ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου εἰς καιρὸν πονηρόν, ὅταν ἐπιπέσῃ ἐπ᾽ αὐτοὺς ἄφνω. καί γε τοῦτο εἶδον σοφίαν ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ μεγάλη ἐστὶ πρός με. πόλις μικρὰ καὶ ἄνδρες ἐν αὐτῇ ὀλίγοι, καὶ ἔλθῃ ἐπ᾽ αὐτὴν βασιλεὺς μέγας καὶ κυκλώσῃ αὐτήν, καὶ οἰκοδομήσῃ ἐπ᾽ αὐτὴν χάρακας μεγάλους, καὶ εὕρῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρα πένητα σοφόν, καὶ διασώσει αὐτὸς τὴν πόλιν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ. καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἐμνήσθη σὺν τοῦ ἀνδρὸς τοῦ πένητος ἐκείνου. καὶ εἶπα ἐγὼ ἀγαθὴ σοφία ὑπὲρ δύναμιν. καὶ σοφία τοῦ πένητος ἐξουδενωμένη, καὶ λόγοι αὐτοῦ οὐκ εἰσὶν ἀκουόμενοι. λόγοι σοφῶν ἐν ἀναπαύσει ἀκούονται ὑπὲρ κραυγὴν ἐξουσιαζόντων ἐν ἀφροσύναις. ἀγαθὴ σοφία ὑπὲρ σκεύη πολέμου. καὶ ἁμαρτάνων εἷς ἀπολέσει ἀγαθωσύνην πολλήν. Ca.10.

Μυῖαι θανατοῦσαι σαπριοῦσι σκευασίαν ἐλαίου ἡδύσματος. τίμιον ὀλίγον

σοφίας ὑπὲρ δόξαν ἀφροσύνης μεγάλης. καρδία σοφοῦ εἰς δεξιὸν αὐτοῦ, καὶ καρδία ἄφρονος εἰς ἀριστερὸν αὐτοῦ. καί γε ἐν ὁδῷ ὅταν ἄφρων πορεύηται καρδία αὐτοῦ ὑστερήσει, καὶ ἃ λογιεῖται πάντα ἀφροσύνη ἐστίν. ἐὰν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἀναβῇ ἐπὶ σέ, τόπον σου μὴ ἀφῇς, ὅτι ἴαμα καταπαύσει ἁμαρτίας μεγάλας. ἔστι πονηρία ἣν εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὡς ἀκούσιον ὃ ἐξῆλθεν ἀπὸ προσώπου τοῦ ἐξουσιάζοντος. ἐδόθη ὁ ἄφρων ἐν ὕψεσι μεγάλοις, καὶ πλούσιοι ἐν ταπεινῷ καθήσονται. εἶδον δούλους ἐφ᾽ ἵππους, καὶ ἄρχοντας πορευομένους ὡς δούλους ἐπὶ τῆς γῆς. ὁ ὀρύσσων βόθρον, εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται, καὶ καθαιροῦντα φραγμὸν δήξεται αὐτὸν ὄφις. ἐξαίρων λίθους διαπονηθήσεται ἐν αὐτοῖς. σχίζων ξύλα κινδυνεύσει ἐν αὐτοῖς. ἐὰν ἐκπέσῃ τὸ σιδήριον, καὶ αὐτὸς πρόσωπον ἐτάραξε, καὶ δυνάμεις δυναμώσει, καὶ περισσεία τοῦ ἀνδρὸς οὐ σοφία. ἐὰν δάκῃ ὁ ὄφις ἐν οὐ ψιθυρισμῷ, καὶ οὐκ ἔστι περισσεία τῷ ἐπᾴδοντι. λόγοι στόματος σοφοῦ χάρις, καὶ χείλη ἄφρονος καταποντιοῦσιν αὐτόν. ἀρχὴ λόγων στόματος αὐτοῦ ἀφροσύνη, καὶ ἐσχάτη στόματος αὐτοῦ περιφέρεια πονηρά. καὶ ὁ ἄφρων πληθυνεῖ λόγους. οὐκ ἔγνω ὁ ἄνθρωπος τί τὸ γενόμενον καὶ τί τὸ ἐσόμενον, ὅτι ὀπίσω αὐτοῦ τίς ἀναγγελεῖ αὐτῷ; μόχθος τῶν ἀφρόνων κοπώσει αὐτούς, ὃς οὐκ ἔγνω τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν. οὐαί σοι πόλις, ἧς ὁ βασιλεύς σου νεώτερος, καὶ οἱ ἄρχοντές σου ἐν πρωΐᾳ ἐσθίουσι. μακαρία σὺ γῆ, ἧς ὁ βασιλεύς σου υἱὸς ἐλευθέρων, καὶ οἱ ἄρχοντές σου πρὸς καιρὸν φάγονται ἐν δυνάμει, καὶ οὐκ αἰσχυνθήσονται. ἐν ὀκνηρίαις ταπεινωθήσεται ἡ δόκωσις, καὶ ἐν ἀργίᾳ χειρῶν στάξει ἡ οἰκία. εἰς γέλωτα ποιοῦσιν ἄρτον καὶ οἶνον τοῦ εὐφρανθῆναι ζῶντας, καὶ τοῦ ἀργυρίου ὑπακούσεται σὺν τὰ πάντα. καί γε ἐν συνειδήσει σου βασιλέα μὴ καταράσῃ, καὶ ἐν ταμιείοις κοιτώνων σου μὴ καταράσῃ πλούσιον. ὅτι πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ ἀποίσει τὴν φωνήν σου, καὶ ὁ ἔχων πτέρυγας ἀναγγελεῖ λόγον σου. Ca.11.

paruaq gloria ad tēpus stultitia. Cor sapientis in dextera ei⁹ & cor stulti in sinistra illius. Sed & in via stultus ambulans cum ipse insipiens sit omnes stultos estimat. Si spiritus potestatē habentis ascēderit sup te: locū tuū ne dimiseris: qa curatio faciet cessare peccata maxima. Est malū quod vidi sub sole: quasi per errorem egrediens a facie principis. Positum stultum in dignitate sublimi & diuites sedere deorsum. Vidi seruos in equis: & principes ambulātes sup terram quasi seruos. Qui fodit foueā incidet in eā. & qui dissipat sepē mordebit eum coluber. Qui transfert lapides affligetur in eis: & q scindit ligna vulnerabitur ab eis. Si retusum fuerit ferrū: & hoc nō vt pri⁹ sed hebetatū fuerit multo labore exacuetur: & post idustriā seq̄tur sapiā Si mordeat serpēs in silētio: nihil eo min⁹ habet q occulte detrahit. Verba oris sapiētis grā: & labia insipiētis pcipitabūt eum. Initiū verborū eius stulticia: & nouissimū oris illi⁹ error pessimus. Stultus verba multiplicat. Ignorat homo quid ante se fuerit: & qd post se futurum sit: quis ei poterit indicare? Labor stultorū affliget eos: qui nesciunt in vrbem pergere. Ve tibi terra cuius rex est puer: & cui⁹ pricipes mane comedūnt. Beata terra cuius rex nobilis est: & cuius principes vescūtur in tpe suo ad reficiendū & non ad luxuriam. In pigriciis humiliabitur cōtignatio & in infirmitate manuū pstillabit dom⁹. In risu faciunt panē & vinū: vt epulentur bibentes. Et pecunie obediunt oia. In cogitatione tua regi nō detrahas: & i secreto cubiculi tui nō maledixeris diuiti: quia & aues celi portabunt vocem tuam: & qui habent pennas annunciabunt sententiam. 11.

מכבוד סכלות מעט: לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו: וגם בדרך כשהסכל הלך לבו חסר ואמר לכל סכל הוא: אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח כי מרפא יניח חטאים גדולים: יש רעה ראיתי תחת השמש כשגגה שיצא מלפני השליט: נתן הסכל במרומים רבים ועשירים בשפל ישבו: ראיתי עבדים על סוסים ושרים הלכים כעבדים על הארץ: חפר גומץ בו יפול ופרץ גדר ישכנו נחש: מסיע אבנים יעצב בהם בוקע עצים יסכן בם: אם קהה הברזל והוא לא פנים קלקל וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה: אם ישך הנחש בלוא לחש ואין יתרון לבעל הלשון: דברי פי חכם חן ושפתות כסיל תבלענו: תחלת דברי פיהו סכלות ואחרית פיהו הוללות רעה: והסכל ירבה דברים לא ידע האדם מה שיהיה ואשר יהיה מאחריו מי יגיד לו: עמל הכסילים תיגענו אשר לא ידע ללכת אל עיר: אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו: אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו בגבורה ולא בשתי: בעצלתים ימך המקרה ובשפלות ידים ידלף הבית: לשחוק עשים לחם ויין ישמח חיים והכסף יענה את הכל: גם במדעך מלך אל תקלל ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל הכנפים יגיד דבר:

Cap. xi.

שלח לחמך על פני המים כי ברב הימים תמצאנו: תן חלק לשבעה וגם לשמונה כי לא תדע מה יהיה רעה על הארץ: אם ימלאו העבים גשם על הארץ יריקו ואם יפול עץ בדרום ואם בצפון מקום שיפול העץ שם יהוא: שמר רוח לא יזרע וראה בעבים לא יקצור: כאשר אינך יודע מה דרך הרוח כעצמים בבטן המלאה ככה לא תדע את מעשה האלהים אשר יעשה את הכל: בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים: ומתוק האור וטוב לעינים לראות את השמש: כי אם שנים הרבה יחיה האדם בכלם ישמח ויזכר את ימי החשך כי הרבה יהיו כל שבא הבל: שמח בחור בילדותיך ויטיבך לבך בימי בחורותיך והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט:

Cap. xij.

והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך כי הילדות והשחרות הבל: וזכר את בוראיך בימי בחורתיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ: עד אשר לא תחשך השמש והאור והירח והכוכבים ושבו העבים אחר הגשם: ביום שיזעו שמרי הבית והתעותו אנשי החיל ובטלו הטחנות כי מעטו וחשכו הראות בארבות: וסגרו דלתים בשוק בשפל קול הטחנה ויקום לקול הצפור

Mitte panem tuum super transeuntes aquas: quia post tempora multa invenies illum. Da partem septem necnon et octo: quia ignoras quid futurum sit mali super terram. Si replete fuerint nubes: imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem: in quocumque loco ceciderit ibi erit. Qui observat ventum non seminat: et qui considerat nubes nunquam metet. Quomodo ignoras quae sit via spiritus et qua ratione compingantur ossa in ventre praegnantis: sic nescis opera dei qui fabricator est omnium. Mane semina semen tuum et vespere ne cesset manus tua: quia nescis quid magis oriatur hoc aut illud: et si utrumque simul melius erit. Dulce lumen: et delectabile est oculis videre solem. Si annis multis vixerit homo et in his omnibus letus fuerit: meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum qui cum venerint: vanitatis arguentur praeterita. Letare ergo iuvenis in adolescentia tua: et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tue: et ambula in viis cordis tui: et in intuitu oculorum tuorum: et scito quod pro omnibus his adducet te deus in iudicium.

Aufer iram a corde 12. tuo: et amove malitiam a carne tua. Adolescentia enim et voluptas vane sunt. Memento creatoris tui in diebus iuventutis tue: antequam veniat tempus afflictionis tue: et appropinquent anni de quibus dicas: non mihi placent. Antequam tenebrescat sol et lumen et stelle et luna: et revertantur nubes post pluviam. Quando commovebuntur custodes domus: et nutabunt viri fortissimi: et ociose erunt molentes in minuto numero: et tenebrescent videntes per foramina: et claudent ostia in platea in humilitate vocis molentis: et consurget ad vocem volucris

Ἀπόστειλον τὸν ἄρτον σου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ὕδατος, ὅτι ἐν πλήθει τῶν ἡμερῶν εὑρήσεις αὐτόν. δὸς μερίδα τοῖς ἑπτά, καί γε τοῖς ὀκτώ, ὅτι οὐ γινώσκεις τί ἔσται πονηρὸν ἐπὶ τὴν γῆν. ἐὰν πληρωθῶσι τὰ νέφη ὑετοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχέουσι. καὶ ἐὰν πέσῃ ξύλον ἐν τῷ νότῳ, καὶ ἐὰν ἐν τῷ βορρᾷ, τόπῳ οὗ πεσεῖ τὸ ξύλον ἐκεῖ ἔσται. τηρῶν ἄνεμον οὐ σπερεῖ, καὶ βλέπων ἐν ταῖς νεφέλαις οὐ θερίσει. ἐν οἷς οὐκ ἔστι γινώσκων τίς ἡ ὁδὸς τοῦ πνεύματος, ὡς ὀστᾶ ἐν γαστρὶ τῆς κυοφορούσης, οὕτως οὐ γνώσῃ τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ, ὅσα ποιήσει τὰ σύμπαντα. ἐν πρωΐᾳ σπεῖρον τὸ σπέρμα σου, καὶ ἐν ἑσπέρᾳ μὴ ἀφιέτω ἡ χείρ σου. ὅτι οὐ γινώσκεις ποῖον στοιχήσει, ἢ τοῦτο ἢ τοῦτο, καὶ ἐὰν τὰ δύο ἐπὶ τὸ αὐτό, ἀγαθά. καὶ γλυκὺ τὸ φῶς, καὶ ἀγαθὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ βλέπειν σὺν τὸν ἥλιον. ὅτι καὶ ἐὰν ἔτη πολλὰ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἐν πᾶσιν αὐτοῖς εὐφρανθήσεται, καὶ μνησθήσεται τὰς ἡμέρας τοῦ σκότους, ὅτι πολλαὶ ἔσονται, πᾶν τὸ ἐρχόμενον ματαιότης. Εὐφραίνου νεανίσκε ἐν νεότητί σου, καὶ ἀγαθυνάτω σε ἡ καρδία σου ἐν ἡμέραις νεότητός σου. καὶ περιπάτει ἐν ὁδοῖς καρδίας σου ἄμωμος, καὶ ἐν ὁράσει ὀφθαλμῶν σου. καὶ γνῶθι ὅτι ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἄξει σε ὁ θεὸς ἐν κρίσει. C. 12

Καὶ ἀπόστησον θυμὸν ἀπὸ καρδίας σου, καὶ παράγαγε πονηρίαν ἀπὸ σαρκός σου, ὅτι ἡ νεότης καὶ ἡ ἄνοια ματαιότης. καὶ μνήσθητι τοῦ κτίσαντός σε ἐν ἡμέραις νεότητός σου. ἕως ὅτου μὴ ἔλθωσιν ἡμέραι τῆς κακίας, καὶ φθάσωσιν ἔτη ἐν οἷς ἐρεῖς, οὐκ ἔστι μοι ἐν αὐτοῖς θέλημα. ἕως οὗ μὴ σκοτισθῇ ὁ ἥλιος καὶ τὸ φῶς καὶ ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες. καὶ ἐπιστρέψωσι τὰ νέφη ὀπίσω τοῦ ὑετοῦ. ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἂν σαλευθῶσι φύλακες τῆς οἰκίας, καὶ διαστραφῶσιν ἄνδρες τῆς δυνάμεως, καὶ ἤργησαν αἱ ἀλήθουσαι ὅτι ὠλιγώθησαν. καὶ σκοτάσουσιν αἱ βλέπουσαι ἐν ταῖς ὀπαῖς, καὶ κλείσουσι θύρας ἐν ἀγορᾷ ἐν ἀσθενείᾳ φωνῆς τῆς ἀληθούσης. καὶ ἀναστήσεται εἰς φωνὴν τοῦ στρουθίου

καὶ ταπεινωθήσονται πᾶσαι αἱ θυγατέρες τοῦ ᾄσματος. καί γε ἀπὸ ὕψους ὄψονται, καὶ θάμβοι ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἀνθήσῃ τὸ ἀμύγδαλον, καὶ παχυνθῇ ἡ ἀκρίς, καὶ διασκεδασθῇ ἡ κάππαρις. ὅτι ἐπορεύθη ὁ ἄνθρωπος εἰς οἶκον αἰῶνος αὐτοῦ, καὶ ἐκύκλωσαν ἐν ἀγορᾷ οἱ κοπτόμενοι. ἕως οὗ μὴ ἀνατραπῇ σχοινίον τοῦ ἀργυρίου, καὶ συντριβῇ τὸ ἀνθέμιον τοῦ χρυσίου, καὶ συντριβῇ ἡ ὑδρία ἐπὶ τὴν πηγήν, καὶ συντροχάσῃ ὁ τροχὸς ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ ἐπιστρέψῃ ὁ χοῦς ἐπὶ τὴν γῆν ὡς ἦν, καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν θεὸν ὃς ἔδωκεν αὐτό. Ματαιότης ματαιοτήτων εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστής, τὰ πάντα ματαιότης. καὶ περισσὸν ὅτι ἐγένετο ἐκκλησιαστὴς σοφός. ἔτι ἐδίδαξε γνῶσιν τὸν λαόν, καὶ οὖς ἐξιχνιάσεται κόσμιον παραβολῶν. πολλὰ ἐζήτησεν ἐκκλησιαστὴς τοῦ εὑρεῖν λόγους θελήματος, καὶ γεγραμμένον εὐθύτητος λόγους ἀληθείας. λόγοι σοφῶν ὡς τὰ βούκεντρα, καὶ ὡς ἧλοι πεφυτευμένοι, οἳ παρὰ τῶν συνθεμάτων ἐδόθησαν ἐκ ποιμένος ἑνός. καὶ περισσὸν ἐξ αὐτῶν, υἱέ μου φύλαξαι τοῦ ποιῆσαι βιβλία πολλά. οὐκ ἔστι περασμὸς καὶ μελέτη πολλὴ κόπωσις σαρκός. τέλος λόγου, τὸ πᾶν ἄκουε, τὸν θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλασσε. ὅτι τοῦτο πᾶς ὁ ἄνθρωπος. ὅτι σύμπαν τὸ ποίημα ἄξει ὁ θεὸς ἐν κρίσει, ἐν παντὶ παρεωραμένῳ ἐὰν ἀγαθὸν καὶ ἐὰν πονηρόν.

et obsurdescent omnes filie carminis. Excelsa quoque timebunt et formidabunt in via: florebit amygdalus: impinguabitur locusta: et dissipabitur capparis. Quoniam ibit homo in domum eternitatis sue: et circuibunt in platea plangentes. Antequam rumpatur funiculus argenteus et recurrat vitta aurea et conteratur hydria super fontem: et confringatur rota super cisternam: et revertatur pulvis in terram suam unde erat: et spiritus redeat ad deum qui dedit illum. Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes: et omnia vanitas. Cumque esset sapientissimus ecclesiastes docuit populum: et enarravit que fecerat: et investigans composuit parabolas multas. Quesivit verba utilia: et conscripsit sermones rectissimos ac veritate plenos. Verba sapientium sicut stimuli: et quasi clavi in altum defixi: que per magistrorum consilium data sunt a pastore uno. His amplius fili mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio carnis afflictio est. Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time et mandata eius observa. Hoc est omnis homo. Cuncta que fiunt adducet deus in iudicium pro omni abscondito sive bonum sive malum sit.

Explicit liber ecclesiastes.

וישחו כל בנות השיר: גם מגבה יראו וחתחתים בדרך וינאץ השקד ויסתבל החגב ותפר האביונה כי הלך האדם אל בית עולמו וסבבו בשוק הסופדים: עד אשר לא ירתק חבל הכסף ותרוץ גלת הזהב ותשבר כד על המבוע ונרץ הגלגל אל הבור: וישב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה: הבל הבלים אמר הקוהלת הכל הבל: ויתר שהיה קהלת חכם עוד למד דעת את העם ואזן וחקר תקן משלים הרבה: בקש קהלת למצא דברי חפץ וכתוב ישר דברי אמת: דברי חכמים כדרבנות וכמשמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרעה אחד: ויתר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגעת בשר: סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם: כי את כל מעשה האלהים יבא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע:

CANTICVM CANTICORVM.
ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ.

Ἆσμα ᾀσμάτων, ὅ ἐστι τῷ Σαλομών. φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ. ὅτι ἀγαθοὶ μαστοί σου ὑπὲρ οἶνον. καὶ ὀσμὴ μύρων σου ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα. μύρον ἐκκενωθὲν ὄνομά σου. διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε, εἵλκυσάν σε. ὀπίσω σου εἰς ὀσμὴν μύρων σου δραμοῦμεν. εἰσήνεγκέ με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμιεῖον αὐτοῦ. ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν σοί. ἀγαπήσομεν μαστούς σου ὑπὲρ οἶνον. εὐθύτης ἠγάπησέ σε. μέλαινα εἰμὶ καὶ καλή, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ. ὡς σκηνώματα Κηδάρ.

Incipit canticum canticorum.

Osculetur me osculo oris sui: quia meliora sunt ubera tua vino fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum: ideo adolescentule dilexerunt te. Trahe me post te: curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua. Exultabimus et letabimur in te: memores uberum tuorum super vinum. Recti diligunt te. Nigra sum sed formosa o filie hierusalem sicut tabernacula cedar:

Cap. j.

שיר השירים אשר לשלמה: ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דדיך מיין: לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך: משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך נזכירה דדיך מיין מישרים אהבוך: שחורה אני ונאוה בנות ירושלם כאהלי קדר

Pritiua.heb. Tex.heb. Cātica .ij. Trāsla.B.Hie. Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

Tex.heb. Cātica .ij.

כיריעות שלמה׃ אל תראוני
שאני שחרחרת ששזפתני השמש
בני אמי נחרו בי שמני נטרה
את הכרמים כרמי שלי לא
נטרתי׃ הגידה לי שאהבה
נפשי איכה תרעה איכה תרביץ
בצהרים שלמה אהיה כעטיה
על עדרי חבריך׃ אם לא תדעי
לך היפה בנשים צאי לך
בעקבי הצאן ורעי את גדיתיך
על משכנות הרעים׃ לססתי
ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי׃ נאוו
לחייך בתורים צוארך בחרוזים׃
תורי זהב נעשה לך עם נקדות
הכסף׃ עד שהמלך במסבו
נרדי נתן ריחו׃ צרור המר
דודי לי בין שדי ילין׃ אשכל
הכפר דודי לי בכרמי עין גדי׃
הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך
יונים׃ הנך יפה דודי אף נעים
אף ערשנו רעננה׃ קרות בתינו
ארזים רהיטנו ברותים׃

Cap. ij.

אני חבצלת השרון
שושנת העמקים׃ כשושנה בין
החוחים כן רעיתי בין הבנות׃
כתפוח בעצי היער כן דודי בין
הבנים בצלו חמדתי וישבתי ופריו
מתוק לחכי׃ הביאני אל בית היין
ודגלו עלי אהבה׃ סמכוני באשישות
רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה
אני׃ שמאלו תחת לראשי וימינו
תחבקני׃ השבעתי אתכם בנות
ירושלם בצבאות או באילות
השדה אם תעירו ואם תעוררו
את האהבה עד שתחפץ׃ קול
דודי הנה זה בא מדלג על ההרים

Pritiua heb.: ירע ראה · אור שזף · חרה שום · נגר אהב · רעה רבץ · למה היה · עטה ידע · נשה יצא · רעה · שכן סוס · דמה רעה · נוה לחה · צור חרז · עשה סבב · צרר · שד לון · שכל · הנה · נעם · קרה בית · רהט ברת · שרה · ששן · חח · תפח · ברה · מתק חיך · בוא אשש · חלה · שמל ימן · חבק שבע · עור · חפץ · בוא דלג

Trāsla.B.Hie.

sicut pelles salomonis. Nolite me considerare quod fusca sim: quia decolorauit me sol. Filii matris mee pugnauerūt cōtra me: posuerunt me custodem in vineis. Vineam meam non custodiui. Indica mihi quem diligit anima mea: vbi pascas: vbi cubes in meridie: ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum. Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres egredere & abi post vestigia gregū tuorum & pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastorum. Equitatui meo in curribus pharaonis assimilaui te amica mea. Pulchre sunt gene tue sicut turturis: collū tuū sicut monilia. Murenulas aureas faciem9 tibi: vermiculatas argento. Dum esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorem suū. Fasciculus myrrhe dilect9 meus mihi: inter vbera mea cōmorabitur. Botr9 cypri dilectus me9 mihi: in vineis engaddi. Ecce tu pulchra es amica mea: ecce tu pulchra: ocli tui colūbarum. Ecce tu pulcher es dilecte mi & decorus. Lectulus nr̄ floridus: tigna domorū nr̄arum cedrina: laquearia nostra cupressina. 2.

Ego flos campi & lilium conuallium. Sicut lilium inter spinas sic amica mea inter filias. Sicut malus inter ligna syluarū: sic dilect9 me9 inter filios. Sub vmbra illius quē desiderauerā sedi: & fruct9 ei9 dulcis gutturi meo. Introduxit me in cellā vinariā: ordinauit in me charitatē. Fulcite me floribus: stipate me malis: qa amore lāgueo. Leua eius sub capite meo: & dextera illi9 amplexabitur me. Adiuro vos filie hierusalem per capreas ceruosq camporū: ne suscitetis neq euigilare faciatis dilectam quousq ipsa velit. Vox dilecti mei: ecce iste venit saliens in montibus

Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

sicut pellis salomonis. ne aspiciatis quia ego sum nigrefa
ὡς δέρρεις σολομῶντος. μὴ βλέψητε ὅτι ἐγώ εἰμι μεμε
cta: quia aspexit me sol: filii matris mee
λαγωμένη, ὅτι παρέβλεψέ με ὁ ἥλιος, υἱοὶ μητρός μου
pugnauerūt in me. posuerūt me custodē in vi
ἐμαχέσαντο ἐν ἐμοί. ἔθεντό με φυλάκισσαν ἐν ἀμπε
neis: vineā meā nō custodiui. renūcia mihi
λῶσιν, ἀμπελῶνα ἐμὸν οὐκ ἐφύλαξα. ἀπάγγειλόν μοι
quē dilexit aīa mea: vbi pascis: vbi cu
ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου, ποῦ ποιμαίνεις, ποῦ κοιτά
bas in meridie. ne quādo fiā vt circumdu
ζεις ἐν μεσημβρίᾳ. μή ποτε γένωμαι ὡς περιβαλλο
cta in gregib9 sodaliū tuorꝫ. si nō nosti te ipsam
μένη ἐπ' ἀγέλαις ἑταίρων σου. ἐὰν μὴ γνῷς σεαυτὴν ἡ
pulchra in mulierib9. Egredere tu in vestigiis gregū:
καλὴ ἐν γυναιξίν. Ἔξελθε σὺ ἐν πτέρναις τῶν ποιμνίων,
& pasce hedos tuos in tabernaculis pa
καὶ ποίμαινε τὰς ἐρίφους σου ἐπὶ σκηνώμασι τῶν ποι
storꝫ. equo meo in currib9 pharaonis assimilaui te
μένων. τῇ ἵππῳ μου ἐν ἅρμασι φαραὼ ὡμοίωσά σε ἡ
amica mea. qd pulchre facte sūt gene tue vt turturis.
πλησίον μου. τί ὡραιώθησαν σιαγόνες σου ὡς τρυγόνος.
collū tuū sicut monilia simulachra auri facie
τράχηλός σου ὡς ὁρμίσκοι ὁμοιώματα χρυσίου ποιήσο
mus tibi. cū vermiculationib9 argēti donec rex
μέν σοι. μετὰ στιγμάτων τοῦ ἀργυρίου ἕως οὗ ὁ βασι
in accubitu suo. nardus mea dedit odorē
λεὺς ἐν ἀνακλίσει αὐτοῦ. νάρδος μου ἔδωκεν ὀσμὴν
suū. fascicul9 stactes nepos me9 mihi.
αὐτοῦ. ἀπόδεσμος τῆς στακτῆς ἀδελφιδός μου ἐμοί.
in medio vberꝫ meorꝫ morabit. botr9 cy
ἀναμέσον τῶν μαστῶν μου αὐλισθήσεται. βότρυς τῆς κύ
pri nepos me9 mihi: in vineis in gaddi.
πρου ἀδελφιδός μου ἐμοί, ἐν ἀμπελῶσιν ἐν γαδδί.
ecce es pulchra amica mea: ecce es pulchra. oculi
ἰδοὺ εἶ καλὴ ἡ πλησίον μου, ἰδοὺ εἶ καλή. ὀφθαλμοί
tui colūbe. ecce es pulcher nepos me9. et
σου περιστεραί. ἰδοὺ εἶ καλὸς ἀδελφιδός μου. καί γε
decor9 ad lectulū nostrū vmbrosus: tigna domorꝫ nrāꝫ ce
ὡραῖος πρὸς κλίνην ἡμῶν σύσκιος. δοκοὶ οἴκων ἡμῶν κέ
dri: laquearia nrā cupressi.
δροι, φατνώματα ἡμῶν κυπάρισσοι. Ca. 2.

Ego flos campi: liliū cōualliū: sicut
Ἐγὼ ἄνθος τοῦ πεδίου, κρίνον τῶν κοιλάδων, ὡς
liliū in medio spinaꝫ: sic amica mea in me
κρίνον ἐν μέσῳ ἀκανθῶν, οὕτως ἡ πλησίον μου ἀναμέ
dio filiaꝫ. sicut malū in lignis syl
σον τῶν θυγατέρων. ὡς μῆλον ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυ
ue sic nepos me9 in medio filiorꝫ. in
μοῦ οὕτως ἀδελφιδός μου ἀναμέσον τῶν υἱῶν. ἐν τῇ
vmbra ei9 desideraui: & sedi & fruct9 ei9
σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα, καὶ ἐκάθισα καὶ καρπὸς αὐ
dulcis in gutture meo. Introducite me in
τοῦ γλυκὺς ἐν λάρυγγί μου. Εἰσαγάγετέ με εἰς
domū vini: ordinate in me dilectionē: firmate
οἶκον τοῦ οἴνου, τάξατε ἐπ' ἐμὲ ἀγάπην, στηρίσατέ
me in vnguētis: cōstipate me in malis: qz vulnera
με ἐν μύροις, στοιβάσατέ με ἐν μήλοις, ὅτι τετρω
ta amore ego. leua ei9 sub capite
μένη ἀγάπης ἐγώ. εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλήν
meo: et dextera illi9 amplexabit me. adiuraui
μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεταί με. ὥρκισα
vos filie hierlm in potētiis & in
ὑμᾶς θυγατέρες ἱερουσαλὴμ ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν
fortitudinib9 agri. si suscitaueritis & excita
ταῖς ἰσχύεσι τοῦ ἀγροῦ. ἐὰν ἐγείρητε καὶ ἐξεγεί
ueritis dilectionē quousq voluerit. voce nepotis
ρητε τὴν ἀγάπην ἕως οὗ θελήσῃ. φωνὴ ἀδελφιδοῦ
mei: ecce hic venit saliēs in mōtes:
μου, ἰδοὺ οὗτος ἥκει πηδῶν ἐπὶ τὰ ὄρη,

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina.

trāsiliens sup colles. Similis est ne
διαλλόμενος ἐπὶ τοὺς βουνούς. Ὅμοιός ἐστιν ἀδελφι
pos me9 capree aut hinulo ceruorꝫ. ecce vbi stetit
δός μου τῇ δορκάδι ἢ νεβρῷ ἐλάφων. ἰδοὺ οὗ ἕστηκεν
post parietē nrm: pspiciens per fene
ὀπίσω τοῦ τοίχου ἡμῶν, παρακύπτων διὰ τῶν θυρί
stras. respiciēs per retia. respōdet ne
δων. ἐκκύπτων διὰ τῶν δικτύων. ἀποκρίνεται ἀδελφι
pos me9 & dicit mihi: surge veni amica mea: for
δός μου, καὶ λέγει μοι, ἀνάστα ἐλθὲ ἡ πλησίον μου, κα
mosa mea: colūba mea: qz ecce hyēs trāsiit.
λή μου, περιστερά μου, ὅτι ἰδοὺ ὁ χειμὼν παρῆλθεν.
imber abiit recessit sibi: flores apparuerūt in
ὁ ὑετὸς ἀπῆλθεν ἐπορεύθη ἑαυτῷ, τὰ ἄνθη ὤφθη ἐν τῇ
terra: tps putationis puenit: vox turturis audi
γῇ, καιρὸς τῆς τομῆς ἔφθακε, φωνὴ τῆς τρυγόνος ἠκού
ta ē in terra nrā. ficus ptulit grossos suos.
σθη ἐν τῇ γῇ ἡμῶν. ἡ συκῆ ἐξήνεγκεν ὀλύνθους αὐτῆς. αἱ
vinee germinātes dederūt odorē. Surge veni ami
ἄμπελοι κυπρίζουσαι ἔδωκαν ὀσμήν. Ἀνάστα ἐλθὲ ἡ πλη
ca mea: formosa mea: colūba mea. & veni tu colū
σίον μου καλή μου, περιστερά μου. καὶ ἐλθὲ σὺ περιστε
ba mea in tegmine petre inherēs antemura
ρά μου, ἐν σκέπῃ τῆς πέτρας ἐχομένη τοῦ προτειχί
li. ostēde mihi aspectū tuū & audire fac me
σματος. δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου καὶ ἀκούτισόν με τὴν
vocē tuā: quia vox tua dulcis: & facies tua de
φωνήν σου, ὅτι ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡ
cora. capite nobis vulpes paruas q demoliunt
ραία. πιάσατε ἡμῖν ἀλώπεκας μικροὺς ἀφανίζοντας
vineas. & vinee nrē germināt ne
ἀμπελῶνας. καὶ αἱ ἄμπελοι ἡμῶν κυπρίζουσιν. ἀδελ
pos me9 mihi: et ego illi. q pascis in liliis:
φιδός μου ἐμοί, κἀγὼ αὐτῷ. ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις,
donec aspirauerit dies & mote fuerint vmbre. reuer
ἕως οὗ διαπνεύσῃ ἡ ἡμέρα καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί. ἀπό
tere: similis esto tu nepos me9 dorcadi vel hin
στρεψον, ὁμοιώθητι σὺ ἀδελφιδέ μου τῷ δόρκωνι ἢ νε
nulo ceruorꝫ sup mōtes cōcauitatū.
βρῷ ἐλάφων ἐπὶ ὄρη κοιλωμάτων. C. 3.

Super lectulū meū in noctib9: quesiui quē dilexit
Ἐπὶ κοίτην μου ἐν νυξίν, ἐζήτησα ὃν ἠγάπησεν
aīa mea. quesiui illū & nō inueni illū. voca
ἡ ψυχή μου. ἐζήτησα αὐτὸν καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν. ἐκά
ui eū: & nō audiuit me. Surgā iā &
λεσα αὐτόν, καὶ οὐχ ὑπήκουσέ μου. ἀναστήσομαι δὴ καὶ
circuibo in ciuitate. in foris & in
κυκλώσω ἐν τῇ πόλει. ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ ἐν ταῖς
plateis. & querā quē dilexit aīa mea. que
πλατείαις. καὶ ζητήσω ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου. ἐζή
siui illū: & nō inueni illū. inuenerūt me q custo
τησα αὐτόν, καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν. εὕροσάν με οἱ τηροῦν
diūt: q circuūt in ciuitate. nū quē dilexit ani
τες, οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει. μὴ ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυ
ma mea vidistis? vt parꝫ cū ptrāsiui ab eis.
χή μου ἴδετε; ὡς μικρὸν ὅτε παρῆλθον ἀπ' αὐτῶν.
donec inueni quē dilexit aīa mea. tenui eū
ἕως οὗ εὗρον ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου. ἐκράτησα αὐ
& nō dimisi eū: donec introduxi eū.
τὸν καὶ οὐκ ἀφῆκα αὐτόν, ἕως οὗ εἰσήγαγον αὐτόν.
in domū matris mee: & in cellā ei9 q
εἰς τὸν οἶκον μητρός μου, καὶ εἰς ταμιεῖον τῆς συλ
cōcepit me. adiuraui vos filie hierlm
λαβούσης με. ὥρκισα ὑμᾶς θυγατέρες ἱερουσαλὴμ
in potētiis & in fortitudinib9 agri.
ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύεσι τοῦ ἀγροῦ.
si suscitaueritis & excitaueritis
ἐὰν ἐγείρητε καὶ ἐξεγείρητε

Trāsla.B.Hie.

transilies colles. Similis est dilectus meus capree hinuloq ceruorum. En ipse stat post parietem nostrum respiciens per fenestras: prospiciens per cancellos. En dilectus meus loquitur mihi. Surge & propera amica mea formosa mea & veni. Iam enim hyems transiit imber abiit & recessit. Flores apparuerunt in terra: tempus putatiōis aduenit. Vox turturis audita est in terra nostra. Ficus ptulit grossos suos. Vinee florentes dederunt odorem. Surge propera amica mea speciosa mea & veni: colūba mea in foraminib9 petre in cauerna macerie. Ostende mihi faciem tuam: sonet vox tua in auribus meis. Vox enī tua dulcis: & facies tua decora. Capite nobis vulpes paruulas q demoliūtur vineas. Nam vinea nr̄a floruit. Dilectus meus mihi: & ego illi q pascitur iter lilia: donec aspiret dies: & inclinētur vmbre. Reuertere: similis esto dilecte mi capree hinuloq ceruorum super montes bethel. 3.

In lectulo meo per noctem quesiui quem diligit anima mea. Quesiui illum & non inueni. Surgam & circuibo ciuitatē: per vicos & plateas queram quē diligit anima mea. Quesiui illum & non inueni. Inuenerunt me vigiles qui custodiūt ciuitatem. Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos: inueni quē diligit anima mea. Tenui eum nec dimittā: donec introducā illum in domū matris mee: & in cubiculum genitricis mee. Adiuro vos filie hierusalem per capreas ceruosq camporū ne suscitetis neq euigilare faciatis

Tex.heb. Cātica .iij.

מקפץ על הגבעות׃ דומה דודי
לצבי או לעפר האילים הנה
זה עומד אחר כתלנו משגיח
מן החלנות מציץ מן החרכים׃
ענה דודי ואמר לי קומי לך
רעיתי יפתי ולכי לך׃ כי הנה
הסתו עבר הגשם חלף הלך
לו׃ הנצנים נראו בארץ עת
הזמיר הגיע וקול התור נשמע
בארצנו׃ התאנה חנטה פגיה
והגפנים סמדר נתנו ריח קומי
לכי רעיתי יפתי ולכי לך׃ יונתי
בחגוי הסלע בסתר המדרגה
הראיני את מראיך השמיעיני
את קולך כי קולך ערב ומראך
נאוה׃ אחזו לנו שועלים שעלים
קטנים מחבלים כרמים וכרמינו
סמדר׃ דודי לי ואני לו הרעה
בשושנים׃ עד שיפוח היום
ונסו הצללים סב דמה לך דודי
לצבי או לעפר האילים על
הרי בתר׃

Cap. iij.

על משכבי בלילות
בקשתי את שאהבה נפשי
בקשתיו ולא מצאתיו׃ אקומה נא
ואסובבה בעיר בשוקים וברחבות
אבקשה את שאהבה נפשי
בקשתיו ולא מצאתיו׃ מצאוני
השמרים הסבבים בעיר את
שאהבה נפשי ראיתם׃ כמעט
שעברתי מהם עד שמצאתי את
שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו
עד שהביאתיו אל בית אמי ואל
חדר הורתי׃ השבעתי אתכם בנות
ירושלם בצבאות או באילות
השדה אם תעירו ואם תעוררו

Pritiua heb.: קפץ דמה · צבה · עמד שגח · חלל ציץ · רעה יפה · ילך · נוץ ראה · זמר נגע · שמע פגג · חנה דרג · ראה שמע · נוה שעל · חבל · שושן פוח · נוס סבב · צבה · שכב · אהב · קום · סבב · בקש · ראה · עבר מצא · רפה · בוא · הרה שבע · צבה · עור

את האהבה עד שתחפץ: מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל: הנה מטתו שלשלמה ששים גברים סביב לה מגברי ישראל: כלם אחזי חרב מלמדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות: אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון: עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלם: צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו:

Cap. iiij.

הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים מבעד לצמתך שערך כעדר העזים שגלשו מהר גלעד: שניך כעדר הקצובות שעלו מן הרחצה שכלם מתאימות ושכלה אין בהם: כחוט השני שפתותיך ומדברך נאוה כפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך: כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים: שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה הרועים בשושנים: עד שיפוח היום ונסו הצללים אלך לי אל הר המור ואל גבעת הלבונה: כלך יפה רעיתי ומום אין בך: אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממענות אריות מהררי נמרים: לבבתני אחתי כלה לבבתני באחת מעיניך באחד

[Margin: חפץ · דבר · קטר · לבן · רכל · נטה · סבב · למד · לחם · פרה · עמד · רפד · רכב · רצף · בנה · יצא · ראה · הנה · רעה · צוד · צמם · גלש · עלה · כל · תאם · שנה · שפה · דבר · נוה · רמן · רקק · גדל · צור · בנה · תלל · תלה · גבר · שנה · תאם · צבה · רעה · ששן · פוח · נוס · ילך · לבן · רעה · בוא · שור · און · ארה]

dilectam donec ipſa velit. Que eſt iſta que aſcendit per deſertū ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhe & thuris & vniuerſi pulueris pigmētarii. En lectulū ſalomonis ſexaginta fortes ambiūt ex fortiſſimis iſrael: omnes tenētes gladios & ad bella doctiſſimi. Vniuſcuiuſq; enſis ſup femur ſuū ꝓpter timores nocturnos. Ferculū fecit ſibi rex ſalomon de lignis libani. Colūnas eius fecit argenteas: reclinatoriū aureū: aſcēſum purpureum media charitate cōſtrauit: ꝓpter filias hieruſalem. Egredimini filie ſion & videte regem ſalomonē in diademate quo coronauit illū mr̄ ſua in die deſpōſationis illius: & in die leticie cordis eius.

4.

QVã pulchra es amica mea: q̃ pulchra es. Oculi tui colūbarū: abſq; eo qđ intrinſecus latet. Capilli tui ſicut greges caprarū q̃ aſcēderūt de mōte galaad. Dentes tui ſicut greges tonſaꝶ: q̃ aſcēderūt de lauacro. Omnes gemellis fetibus: & ſterilis non eſt iter eas. Sicut vitta coccinea labia tua: & eloquiū tuū dulce. Sicut fragmen mali punici: ita gene tue abſq; eo qđ intrinſec9 latet. Sicut turris dauid collū tuū q̃ edificata ē cū ꝓpugnaculis. Mille clypei pendēt ex ea: omnis armatura fortiū. Duo vbera tua ſicut duo hinnuli capree gemelli qui paſcuntur in liliis: donec aſpiret dies & inclinentur vmbre. Vadā ad montem myrrhe: & ad collem thuris. Tota puchra es amica mea & macula nō eſt in te. Veni de libano ſpōſa mea: veni de libano: veni coronaberis de capite amana: de vertice ſanyr & hermon: de cubilib9 leonū de montibus pardorū. Vulneraſti cor meū ſoror mea ſponſa: vulneraſti cor meū in vno oculorū tuoꝶ: & in vno

dilectionē donec voluerit. q̄ iſta q̄ aſcēdit
τὴν ἀγάπην ἕως ἂν θελήσῃ. τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα
a deſerto: ſicut truc9 fumi euaporans myr
ἀπὸ τῆς ἐρήμου, ὡς στελέχη καπνοῦ τεθυμιαμένη σμύρ
rhā τ thus ab oīb9 pulueribꝰ vnguētarij. en
ναν καὶ λίβανον ἀπὸ πάντων κονιορτῶν μυρεψοῦ. ἰδοὺ
lectulū ſalomonis: ſexaginta potētes in circuitu ei9
ἡ κλίνη τοῦ σολομῶντος, ἑξήκοντα δυνατοὶ κύκλῳ αὐτῆς
ex potētib9 iſrael: oēs tenētes gladiū
ἀπὸ δυνατῶν ἰσραήλ, πάντες κατέχοντες ῥομφαίαν
docti bellū. vir enſe ei9 ſup femur
δεδιδαγμένοι πόλεμον. ἀνὴρ ῥομφαία αὐτοῦ ἐπὶ μηρὸν
ſuū a timore in noctib9. ferculū fecit ſibi
αὐτοῦ ἀπὸ θάμβους ἐν νυξί. φορεῖον ἐποίησεν ἑαυτῷ
rex ſalomō de lignis libani. colūnas
ὁ βασιλεὺς σολομὼν ἀπὸ ξύλων τοῦ λιβάνου. στύλους
eius fecit argēti: τ reclinatoriū ei9 au
αὐτοῦ ἐποίησεν ἀργυρίου, καὶ ἀνάκλιτον αὐτοῦ χρύ
reū. aſcēſus ei9 purpurā. interi9 ei9 lapi
σεον. ἐπίβασις αὐτοῦ πορφύρα. ἐντὸς αὐτοῦ λι
dib9 ſtratū dilectionē a filiab9 hierlm. Egredi
θόστρωτον ἀγάπην ἀπὸ θυγατέρων ἱερουσαλήμ. Ἐξέλ
mini τ videte filie ſion in rege ſa
θετε καὶ ἴδετε θυγατέρες σιὼν ἐν τῷ βασιλεῖ σο
lomone in corona qua coronauit eū mater ſua
λομῶντι ἐν τῷ στεφάνῳ ᾧ ἐστεφάνωσεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐ
in die deſpōſationis illi9: τ in die leti
τοῦ ἐν ἡμέρᾳ νυμφεύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ εὐ
tie cordis eius.
φροσύνης καρδίας αὐτοῦ.

Ca. 4.

Ecce es pulchra amica mea: ecce es pulchra.
Ἰδοὺ εἶ καλὴ ἡ πλησίον μου, ἰδοὺ εἶ καλή.
oculi tui colūbe extra ſilentiū: ceſa
ὀφθαλμοί σου περιστεραὶ ἐκτὸς τῆς σιωπήσεως. τρί
ries tua ſicut greges caprarū. q̄ reuelate ſunt
χωμά σου ὡς ἀγέλαι τῶν αἰγῶν. αἳ ἀπεκαλύφθησαν
a galaad. dētes tui ſicut greges tō
ἀπὸ τοῦ γαλαάδ. ὀδόντες σου ὡς ἀγέλαι τῶν κε
ſaꝶ q̄ aſcenderūt de lauacro oēs
καρμένων αἳ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ αἱ πᾶσαι
gemellis fetib9 τ ſterilis nō eſt in eis. ſicut
διδυμεύουσαι καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς. ὡς
funicul9 coccine9 labia tua τ eloquiū tuū decoꝶ
σπαρτίον κόκκινον χείλη σου καὶ ἡ λαλιά σου ὡραία
ſicut cortex mali punici: malū tuū extra ſilen
ὡς λέπυρον τῆς ῥοᾶς, μῆλόν σου ἐκτὸς τῆς σιωπήσε
tiū tuū. ſicut turris dauid collū tuū: q̄ edifica
ώς σου. ὡς πύργος δαυὶδ τράχηλός σου, ὁ ᾠκοδο
ta eſt in thalphioth. mille clypei pendēt ſup eā
μημένος εἰς θαλπιώθ. χίλιοι θυρεοὶ κρέμανται ἐπ' αὐτὸν
oīa iacula potentiū duo vbera tua ſicut duo
πᾶσαι βολίδες τῶν δυνατῶν δύο μαστοί σου ὡς δύο
hinnuli gemelli capree q̄ paſcunt in liliis. do
νεβροὶ δίδυμοι δορκάδος οἱ νεμόμενοι ἐν κρίνοις. ἕως
nec aſpiret dies τ mote ſint vmbre. va
οὗ διαπνεύσῃ ἡ ἡμέρα καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί. πο
dā mihi ad mōtē myrrhe τ ad
ρεύσομαι ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄρος τῆς σμύρνης καὶ πρὸς
collē thuris. tota pulchra es amica mea
τὸν βουνὸν τοῦ λιβάνου. ὅλη καλὴ εἶ ἡ πλησίον μου
τ macula nō eſt in te. veni de libano ſpō
καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. δεῦρο ἀπὸ λιβάνου νύμ
ſa: veni a libano. venies τ tranſibis a prin
φη, δεῦρο ἀπὸ λιβάνου. ἐλεύσῃ καὶ διελεύσῃ ἀπ' ἀρ
cipio fidei. de capite ſanir τ aermō de
χῆς πίστεως. ἀπὸ κεφαλῆς σανεὶρ καὶ ἀερμὼν ἀπὸ
cubilib9 leonū de mōtib9 pardoꝶ. ſtupefeci
μανδρῶν λεόντων ἀπὸ ὀρέων παρδάλεων. ἐκαρδίω
ſti nos ſoror mea: ſpōſa. ſtupefeciſti nos vno
σας ἡμᾶς ἀδελφή μου, νύμφη. ἐκαρδίωσας ἡμᾶς ἑνὶ
ab oculis tuis. in vno
ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ἐν μιᾷ

torque colli tui. qđ pulchra facta ſūt vbera tua
ἐνθέματι τραχήλου σου. τί ἐκαλλιώθησαν μαστοί σου
ſoror mea: ſpōſa. qđ pulchra facta ſū vbera tua a vino
ἀδελφή μου, νύμφη. τί ἐκαλλιώθησαν μαστοί σου ἀπὸ οἴνου
τ odor veſtimentoꝶ tuoꝶ ſup oīa aromata. fauū
καὶ ὀσμὴ ἱματίων σου ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα. κηρίον
diſtillāt labia tua ſpōſa. mel τ lac ſub
ἀποστάζουσι χείλη σου νύμφη. μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν
lingua tua. τ odor veſtimētoꝶ tuoꝶ ſicut odor thuris.
γλῶσσάν σου. καὶ ὀσμὴ ἱματίων σου ὡς ὀσμὴ λιβάνου.
hortus cōcluſus ſoror mea: ſpōſa. hortus cōclu
κῆπος κεκλεισμένος ἀδελφή μου, νύμφη. κῆπος κεκλει
ſus. fons ſignatus emiſſiones tue paradiſus
σμένος. πηγὴ ἐσφραγισμένη ἀποστολαί σου παράδεισος
maloꝶ punicoꝶ cū fructu pomoꝶ. cypri cū nardis.
ῥοῶν μετὰ καρποῦ ἀκροδρύων. κύπροι μετὰ νάρδων.
nardus τ croc9: fiſtula τ cinnamomū cū vni
νάρδος καὶ κρόκος, κάλαμος καὶ κιννάμωμον μετὰ πάν
uerſis lignis libani: myrrha aloth cū oibus
των ξύλων τοῦ λιβάνου, σμύρνα ἀλὼθ μετὰ πάντων τῶν
ꝑmis vnguētis: fons hortoꝶ. pute9 aque viuētis τ
πρώτων μύρων, πηγὴ κήπων. φρέαρ ὕδατος ζῶντος καὶ
ſtrepētis de libano. ſurge boreas: τ ve
ῥοιζοῦντος ἀπὸ τοῦ λιβάνου. ἐξεγέρθητι βορρᾶ, καὶ ἔρ
ni note: ꝑfla hortū meū. τ fluant
χου νότε, διάπνευσον κῆπόν μου. καὶ ῥευσάτωσαν
aromata mea.
ἀρώματά μου.

Ca. 5.

Deſcēdat nepos me9 in hortū ſuū.
Καταβήτω ἀδελφιδός μου εἰς κῆπον αὐτοῦ.
τ comedat fructū pomoꝶ ſuoꝶ. ingreſſus ſū i hor
καὶ φαγέτω καρπὸν ἀκροδρύων αὐτοῦ. εἰσῆλθον εἰς κῆ
tū meū ſoror mea ſpōſa. vindemiaui myrrhā meā
πόν μου ἀδελφή μου νύμφη. ἐτρύγησα σμύρναν μου
cum aromatib9 meis. comedi panē meū cū melle
μετὰ ἀρωμάτων μου. ἔφαγον ἄρτον μου μετὰ μέλιτός
meo. bibi vinū meū cum lacte meo comedite
μου. ἔπιον οἶνόν μου μετὰ γάλακτός μου. φάγετε οἱ
amici et bibite τ inebriamini nepotes: ego dor
πλησίον καὶ πίετε καὶ μεθύσθητε ἀδελφιδοί, ἐγὼ κα
mio: τ cor meū vigilat. vox nepotis
θεύδω, καὶ ἡ καρδία μου ἀγρυπνεῖ. φωνὴ ἀδελφιδοῦ
mei pulſat ad portā. aperi mihi ſoror mea
μου κρούει ἐπὶ τὴν θύραν. ἄνοιξόν μοι ἀδελφή μου
amica mea. colūba mea pfecta mea. q: ca
ἡ πλησίον μου. περιστερά μου τελεία μου. ὅτι ἡ κεφα
put meū plenū eſt rore: τ cincinni mei guttis
λή μου ἐπλήσθη δρόσου, καὶ οἱ βόστρυχοί μου ψεκάδων
noctis. exui tunicā meā, quomodo induā
νυκτός. ἐξεδυσάμην τὸν χιτῶνά μου, πῶς ἐνδύσομαι
eā? Laui pedes meos: quomō inquinabo il
αὐτόν; Ἐνιψάμην τοὺς πόδας μου, πῶς μολυνῶ αὐ
los? nepos me9 miſit manū ſuā a
τούς; ἀδελφιδός μου ἀπέστειλε χεῖρα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς
foramine: τ vēter me9 turbat9 ē ſup illū. ſurrexi ego vt api
ὀπῆς, καὶ ἡ κοιλία μου ἐθροήθη ἐπ' αὐτόν. ἀνέστην ἐγὼ ἀνοῖ
rē nepoti meo. man9 mee ſtillauerūt myrrhā.
ξαι τῷ ἀδελφιδῷ μου. χεῖρές μου ἔσταξαν σμύρναν.
digiti mei myrrha pleni ſup man9. peſſu
δάκτυλοί μου σμύρνης πλήρεις ἐπὶ χεῖρας. τοῦ κλεί
lū aperui ego nepoti meo. nepos me9 trā
θρου ἤνοιξα ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου. ἀδελφιδός μου παρ
ſiuit. aīa mea exiuit in ſmōe eius. quesiui il
ῆλθε. ψυχή μου ἐξῆλθεν ἐν λόγῳ αὐτοῦ. ἐζήτησα αὐ
lū τ nō inueni illū. vocaui eū τ nō audi
τὸν καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν. ἐκάλεσα αὐτὸν καὶ οὐχ ὑπή
uit me. inenerūt me cuſtodes q̄ circuiunt in ciui
κουέ μου. εὕροσάν με οἱ φύλακες οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πό
tate. pcuſſerūt me: vulnerauerūt me. tulerūt theriſtrū
λει. ἐπάταξάν με, ἐτραυμάτισάν με. ἦραν τὸ θέριστρον
a me cuſtodes muroꝶ. adiuraui
ἀπ' ἐμοῦ φύλακες τῶν τειχέων. ὥρκισα

crine colli tui. Quā pulchre ſunt mamme tue ſoror mea ſponſa. Pulchriora ſunt vbera tua vino: & odor vnguētorū tuorū ſup oīa aromata. Fauus diſtillās labia tua ſponſa: mel & lac ſub lingua tua & odor veſtimentorū tuoꝶ ſicut odor thuris. Hortus concluſus ſoror mea ſponſa: hort9 cōcluſus fons ſignat9. Emiſſiōes tue paradiſus maloꝶ punicorū cum pomoꝶ fructibus. Cypri cum nardo: nardus & crocus fiſtula & cinamomū cū vniuerſis lignis libani myrrha & aloe cum oībus primis vnguentis. Fons hortorū puteus aquarum viuentium que fluunt impetu de libano. Surge aquilo & veni auſter ꝑfla hortum meum & fluent aromata illius:

5.

VEniat dilectus me9 in hortū ſuū vt comedat fructū pomorū ſuorū. Veni ī hortū meū ſoror mea ſpōſa: meſſui myrrhā meā cū aromatib9 meis. Comedi fauū cum melle meo: & bibi vinū meū cū lacte meo. Comedite amici & bibite: & inebriamini chariſſimi. Ego dormio & cor meū vigilat. Vox dilecti mei pulſantis. Aperi mihi ſoror mea: amica mea colūba mea immaculata mea: qa caput meū plenū ē rore: & cincīni mei guttis noctiū. Expoliaui me tūica mea: quō induar illa? Laui pedes meos: quō inquinabo illos? Dilect9 me9 miſit manū ſuā per foramē: & vēter me9 intremuit ad tactū eius. Surrexi vt aperirē dilecto meo. Man9 mee ſtillauerūt myrrhā: & digiti mei pleni myrrha ꝓbatiſſima. Peſſulū oſtii mei apui dilecto meo: at ille declinauerat atq; trāſierat. Aīa mea liqfacta eſt vt dilect9 locut9 ē. Queſiui & nō inueni illū: vocaui & nō reſpōdit mihi. Inuenerūt me cuſtodes qui circuierūt ciuitatē. Percuſſerūt me & vulnerauerūt me: tulerūt pallium meū cuſtodes murorum. Adiuro

ענק מצורניך: מה יפו דדיך אחתי כלה מה טבו דדיך מיין וריח שמניך מכל בשמים: נפת תטפנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמתיך כריח לבנון: גן נעול אחתי כלה גל נעול מעין חתום: שלחיך פרדס רמונים עם פרי מגדים כפרים עם נרדים: נרד וכרכם קנה וקנמון עם כל עצי לבונה מר ואהלות עם כל ראשי בשמים: מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון: עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו

Cap. v.

יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו: באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים: אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה: פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את רגלי איככה אטנפם: דודי שלח ידו מן החר ומעי המו עליו: קמתי אני לפתח לדודי וידי נטפו מור ואצבעתי מור עבר על כפות המנעול: פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני: מצאני השמרים הסבבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי שמרי החמות: השבעתי

[Margin: יפה · דוד · נוף · נטף · טפה · כלל · לשן · נעל · חתם · רמן · פרה · מור · נזל · צפן · ימן · פוח · בוא · אכל · בוא · ארה · שתה · רעה · עור · דפק · רעה · תמם · ראש · מלא · רסס · לבש · טנף · חור · מעה · המה · קום · צבע · כפף · נעל · צוה · נכה · רדד · חמה · שבע]

אתכם בנות ירושלם אם תמצאו
את דודי מה תגידו לו שחולת
אהבה אני: מה דודך מדוד היפה
בנשים מה דודך מדוד שככה
השבעתנו: דודי צח ואדום דגול
מרבבה: ראשו כתם פז קוצותיו
תלתלים שחרות כעורב: עיניו
כיונים על אפיקי מים רחצות
בחלב ישבות על מלאת: לחיו
כערוגת הבשם מגדלות מרקחים
שפתותיו שושנים נטפות מור
עבר: ידיו גלילי זהב ממלאים
בתרשיש מעיו עשת שן מעלפת
ספירים: שוקיו עמודי שש
מיסדים על אדני פז מראהו כלבנון
בחור כארזים: חכו ממתקים וכלו
מחמדים זה דודי וזה רעי בנות
ירושלם: אנה הלך דודך היפה
בנשים אנה פנה דודך ונבקשנו
עמך: דודי ירד לגנו

Cap. vj.

לערוגות הבשם לרעות בגנים
וללקט שושנים: אני לדודי ודודי
לי הרעה בשושנים: יפה את
רעיתי כתרצה נאוה כירושלם
אימה כנדגלות: הסבי עיניך מנגדי
שהם הרהיבני שערך כעדר
העזים שגלשו מן הגלעד: שניך
כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה
שכלם מתאימות ושכלה אין בהם:
כפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך:
ששים המה מלכות ושמנים
פילגשים ועלמות אין מספר: אחת
היא יונתי תמתי אחת היא לאמה
ברה היא ליולדתה ראוה בנות
ויאשרוה מלכות ופילגשים
ויהללוה: מי זאת הנשקפה כמו

vos filie hierusalem si inueneritis dilectum meum vt nunctietis ei: quia amore langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto: o pulcherrima mulierum? Qualis est dilectus tuus ex dilecto: quia sic adiurasti nos? Dilectus meus candidus & rubicundus: electus ex milibus. Caput eius aurum optimum. Come eius sicut elate palmarum: nigre quasi coruus. Oculi eius sicut columbe super riuulos aquarum que lacte sunt lote: & resident iuxta flueta plenissima. Gene illius sicut areole aromatum consite a pigmentariis. Labia eius lilia distillantia myrrham primam. Manus illius tornatiles auree: plene hyacinthis. Venter eius eburneus: distinctus sapphiris. Crura illius columne marmoree: que fundate sunt super bases aureas. Species eius vt libani: electus vt cedri. Guttur illius suauissimum: & totus desiderabilis. Talis est dilectus meus & ipse est amicus meus filie hierusalem. Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum? quo declinauit dilectus tuus. Et queremus eum tecum. 6.

Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum: vt ibi pascatur in hortis & lilia colligat. Ego dilecto meo & dilectus meus mihi qui pascitur inter lilia. Pulchra es amica mea: suauis & decora sicut hierusalem: terribilis vt castrorum acies ordinata. Auerte oculos tuos a me quia ipsi me auolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum que apparuerunt de galaad. Dentes tui sicut greges ouium que ascenderunt de lauacro. Omnes gemellis fetibus: & sterilis non est in eis. Sicut cortex mali punici sic gene tue: absque occultis tuis. Sexaginta sunt regine & octoginta concubine & adolescentularum non est numerus. Vna est columba mea perfecta mea: vna est matri sue: electa genitrici sue. Viderunt eam filie & beatissimam predicauerunt: regine & concubine laudauerunt eam. Que est ista que progreditur quasi

vos filie hierl'm: in potētijs et in
ὑμᾶς θυγατέρες ἱερουσαλήμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς
fortitudinib' agri. si inueneritis nepotē meū quid nūcia-
ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ· ἐὰν εὕρητε τὸν ἀδελφιδόν μου τί ἀπαγ-
ueritis ei. quia vulnerata amore sum ego. quid ne-
γείλητε αὐτῷ· ὅτι τετρωμένη ἀγάπης εἰμὶ ἐγώ. τί ἀδελ-
pos tu' a nepote pulchra in mulierib'? quid ne-
φιδός σου ἀπὸ ἀδελφιδοῦ ἡ καλὴ ἐν γυναιξί; τί ἀδελφι-
pos tu' a nepote: quia sic adiurasti nos? ne-
δός σου ἀπὸ ἀδελφιδοῦ, ὅτι οὕτως ὥρκισας ἡμᾶς; ἀδελ-
pos me' cādid' et fulu' electus ex decē mili-
φιδός μου λευκὸς καὶ πυρρὸς ἐκλελοχισμένος ἀπὸ μυριά-
bus. Caput ei' aurū cephaz: come ei' ducti-
δων. Κεφαλὴ αὐτοῦ χρυσίον κεφάζ, βόστρυχοι αὐτοῦ ἐλά-
les nigre sicut coru'. oculi ei' sicut colūbe sup
ται μέλανες ὡς κόραξ. ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς περιστεραὶ ἐπὶ
plenitudines aquar' lote in lacte: sedētes
πληρώματα ὑδάτων λελουσμέναι ἐν γάλακτι, καθήμεναι
sup plenitudinē. gene illi' sicut phiale aromatis
ἐπὶ πληρώματι. σιαγόνες αὐτοῦ ὡς φιάλαι τοῦ ἀρώματος
pducētes pigmētaria. labia ei' lilia stillātia myrrhā ple-
φύουσαι μυρεψικά. χείλη αὐτοῦ κρίνα στάζοντα σμύρναν πλή-
nā. man' ei' tornatiles auree plene tharsis.
ρη. χεῖρες αὐτοῦ τορευταὶ χρυσαῖ πεπληρωμέναι θαρσεῖς.
vēter ei' pyxidicula eburnea in lapide sapphiro.
κοιλία αὐτοῦ πυξίον ἐλεφάντινον ἐπὶ λίθου σαπφείρου.
tibie ei' colūne marmoree fundate sup ba-
κνῆμαι αὐτοῦ στῦλοι μαρμάρινοι τεθεμελιωμένοι ἐπὶ βά-
ses aureas. species ei' vt liban' elect' vt ce-
σεις χρυσᾶς. εἶδος αὐτοῦ ὡς λίβανος ἐκλεκτὸς ὡς κέ-
dri guttur illi' suauitates et tot' desideriū. hic
δροι φάρυγξ αὐτοῦ γλυκασμοὶ καὶ ὅλος ἐπιθυμία. οὗτος
nepos me' et hic amic' me' filie hierusa-
ἀδελφιδός μου καὶ οὗτος πλησίον μου θυγατέρες ἱερουσα-
lē. quo abijt nepos tuus pulchra in mulierib'?
λήμ. ποῦ ἀπῆλθεν ὁ ἀδελφιδός σου ἡ καλὴ ἐν γυναιξί;
quo respexit nepos tu'? et queremus eū
ποῦ ἀπέβλεψεν ὁ ἀδελφιδός σου; καὶ ζητήσομεν αὐτὸν
tecum.
μετὰ σοῦ. Ca. 6.

Nepos me' descēdit in hortū suum ad phia-
Ἀδελφιδός μου κατέβη εἰς κῆπον αὐτοῦ εἰς φιά-
las aromatis vt pascat in hortis: et vt colligat li-
λας τοῦ ἀρώματος ποιμαίνειν ἐν κήποις, καὶ συλλέγειν κρί-
lia. ego nepoti meo: et nepos me' mihi:
να. ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου, καὶ ὁ ἀδελφιδός μου ἐμοί,
qui pascit in lilijs. Pulchra es amica mea: vt be-
ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις. Καλὴ εἶ ἡ πλησίον μου, ὡς εὐ-
neplacitū. decora sicut hierl'm. pauor vt ordinate acies. auer-
δοκία. ὡραία ὡς ἱερουσαλήμ. θάμβος ὡς τεταγμέναι. ἀπό-
te oculos tuos de cōtra me: quia ipsi auolare fe-
στρεψον ὀφθαλμούς σου ἀπεναντίον μου, ὅτι αὐτοὶ ἀνεπτέ-
cerūt me. cesaries tua sicut greges capra' que ascēderūt
ρωσάν με. τρίχωμά σου ὡς ἀγέλαι τῶν αἰγῶν αἳ ἀνέβησαν
de galaad. dētes tui sicut greges tonsar'
ἀπὸ τοῦ γαλαάδ. ὀδόντες σου ὡς ἀγέλαι τῶν κεκαρμένων
que ascenderūt de lauacro. oēs gemellis fetib':
αἳ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ. αἱ πᾶσαι διδυμεύουσαι,
et sterilis nō est in eis. sicut funicul' cocci-
καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς. ὡς σπαρτίον κόκκι-
ne' labia tua et eloquiū tuū decor'. sicut cortex malipunici
νον χείλη σου καὶ ἡ λαλιά σου ὡραία. ὡς λέπυρον τῆς ῥοιᾶς
gene tue extra silentiū tuū. sexaginta sunt regi-
μῆλόν σου ἐκτὸς τῆς σιωπήσεώς σου. ἑξήκοντα εἰσὶ βασί-
ne et octoginta cōcubine: et adolescētule quar' nō ē numerus.
λισσαι καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός.
vna est colūba mea pfecta mea. vna est matri sue: electa est
μία ἐστὶ περιστερά μου τελεία μου. μία ἐστὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτή ἐστι τῇ
genitrici sue. viderūt eā filie et beatā pdicabūt eā. Re-
τεκούσῃ αὐτήν. εἴδοσαν αὐτὴν θυγατέρες καὶ μακαριοῦσιν αὐτήν. βα-
gine et cōcubine laudabūt eā. que ista que inclinat
σίλισσαι καὶ παλλακαὶ αἰνέσουσιν αὐτήν. τίς αὕτη ἡ ἐκκύπτουσα

quasi aurora. pulchra vt luna. electa vt sol. pauor
ὡσεὶ ὄρθρος. καλὴ ὡς σελήνη. ἐκλεκτὴ ὡς ἥλιος. θάμβος
vt ordinate. in hortū nucis descēdi vt viderē in ge-
ὡς τεταγμέναι. εἰς κῆπον καρύας κατέβην ἰδεῖν ἐν γεν-
nimine torrētis: vt viderē si floruit vinea si flo-
νήματι τοῦ χειμάρρου, ἰδεῖν εἰ ἤνθησεν ἡ ἄμπελος εἰ ἤν-
ruerūt mala punica. nō nouit aia mea. posuit me cur-
θησαν αἱ ῥοαί. οὐκ ἔγνω ἡ ψυχή μου. ἔθετό με ἅρμα-
rus aminadab. reuertere reuertere sulamitis. reuer-
τα ἀμιναδάβ. ἐπίστρεφε ἐπίστρεφε ἡ σουλαμῖτις. ἐπί-
tere reuertere et intuebimur in te.
στρεφε ἐπίστρεφε καὶ ὀψόμεθα ἐν σοί. Ca. 7.

Quid videbitis in sulamitide que vadit vt cho-
Τί ὄψεσθε ἐν τῇ σουλαμίτιδι ἡ ἐρχομένη ὡς χο-
ri castror'. quid pulchri facti sunt gressus tui in
ροὶ τῶν παρεμβολῶν. τί ὡραιώθησαν διαβήματά σου ἐν
calciamētis filia nadab. aptitudines femor' tuor' similes
ὑποδήμασι θύγατερ ναδάβ. ῥυθμοὶ μηρῶν σου ὅμοιοι
monilib' oper' manuū artificis. vmbilicus tu' crater
ὁρμίσκοις ἔργων χειρῶν τεχνίτου. ὀμφαλός σου κρατὴρ
tornatilis: nō indigēs mixtione. Vēter tu' cumul'
τορευτός, μὴ ὑστερούμενος κρᾶμα. Κοιλία σου θημωνία
tritici vallat' in lilijs. duo vbera tua sicut duo hi-
σίτου πεφραγμένη ἐν κρίνοις. δύο μαστοί σου ὡς δύο νε-
nuli gemelli capree. collum tuū sicut turris
βροὶ δίδυμοι δορκάδος. τράχηλός σου ὡς πύργος
eburnea. oculi tui vt piscine in asebō: in
ἐλεφάντινος. ὀφθαλμοί σου ὡς λίμναι ἐν ἀσεβών, ἐν
portis filie multor'. nasus tu' sicut turris
πύλαις θυγατρὸς πολλῶν. μυκτήρ σου ὡς πύργος τοῦ
libani que respicit faciē damasci. caput tuū
λιβάνου σκοπεύων πρόσωπον δαμασκοῦ. κεφαλή σου
sup te vt carmeli: et cesaries capitis tui sicut pur-
ἐπὶ σὲ ὡς καρμήλου, καὶ πλόκιον κεφαλῆς σου ὡς πορ-
pura. rex ligat' in trāscursib'. quid pul-
φύρα. βασιλεὺς δεδεμένος ἐν παραδρομαῖς. τί ὡραι-
chra facta es et quid suauis facta es dilectio. in delitijs tuis hec ma-
ώθης καὶ τί ἡδύνθης ἀγάπη. ἐν τρυφαῖς σου τοῦτο μέ-
gnitudo tua. similis facta es palme: et vbera tua
γεθός σου. ὡμοιώθης τῷ φοίνικι, καὶ οἱ μαστοί σου τοῖς
botris. dixi ascendā in palma. apprehēdā
βότρυσιν. εἶπα ἀναβήσομαι ἐν τῷ φοίνικι. κρατήσω
cacumina ei'. et erūt quidē vbera tua sicut botri
τῶν ὕψεων αὐτοῦ. καὶ ἔσονται δὴ μαστοί σου ὡς βότρυ-
vinee. et odor naris tue sicut mala. et gut-
ες τῆς ἀμπέλου. καὶ ὀσμὴ ῥινός σου ὡς μῆλα. καὶ λά-
tur tuū sicut vinū bonū. Vadens nepoti
ρυγξ σου ὡς οἶνος ἀγαθός. Πορευόμενος τῷ ἀδελφιδῷ
meo in rectitudinē sufficiēs in labijs meis et dēti-
μου εἰς εὐθύτητα ἱκανούμενος ἐν χείλεσί μου καὶ ὀδοῦ-
bus. ego nepoti meo. et ad me cōuersio e-
σιν. ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου. καὶ ἐπ' ἐμὲ ἡ ἐπιστροφὴ αὐ-
ius. veni nepos mi egrediamur in agrū. cōmore-
τοῦ. ἐλθέ ἀδελφιδέ μου ἐξέλθωμεν εἰς ἀγρόν. αὐλισθῶ-
mur in villis. mane surgam' ad vineas. videam' si
μεν ἐν κώμαις. ὀρθρίσωμεν εἰς ἀμπελῶνας. ἴδωμεν εἰ
floruit vinea. floruit germinatio. floruerūt
ἤνθησεν ἡ ἄμπελος. ἤνθησεν ὁ κυπρισμός. ἤνθησαν
mala punica. illic dabo vbera mea tibi. man-
αἱ ῥοαί. ἐκεῖ δώσω τοὺς μαστούς μου σοί. οἱ μαν-
dragore dederūt odorē. et in portis nris om-
δραγόραι ἔδωκαν ὀσμήν. καὶ ἐπὶ θύραις ἡμῶν πάν-
nia poma noua ad vetera nepos mi
τα τὰ ἀκρόδρυα νέα πρὸς παλαιὰ ἀδελφιδέ μου
seruaui tibi.
ἐτήρησά σοι. Ca. 8.

aurora consurgens pulchra vt luna electa vt sol terribilis vt castrorum acies ordinata. Descendi in ortum nucum vt viderem poma conuallium & inspicerem si floruisset vinea & germinassent malapunica. Nescivi. Anima mea conturbauit me propter quadrigas aminadab. Reuertere reuertere sunamitis: reuertere reuertere vt intueamur te. 7.

Quid videbis in sunamite nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. Iuncture feminum tuorum sicut monilia que fabricata sunt manu artificis. Vmbilicus tuus crater tornatilis: nunquam indigens poculis. Venter tuus sicut aceruus tritici vallatus liliis. Duo vbera tua sicut duo hinnuli gemelli capree. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscine in esebon que sunt in porta filie multitudinis. Nasus tuus sicut turris libani qui respicit contra damascum. Caput tuum vt carmelus: & come capitis tui sicut purpura regis iuncta canalibus. Quam pulchra es & quam decora charissima in delitiis. Statura tua assimilata est palme & vbera tua botris. Dixi: Ascendam in palmam & apprehendam fructus eius. Et erunt vbera tua sicut botri vinee: & odor oris tui sicut odor malorum. Guttur tuum sicut vinum optimum: dignum dilecto meo ad potandum: labiisque & dentibus illius ad ruminandum. Ego dilecto meo: & ad me conuersio eius. Veni dilecte mi egrediamur in agrum: commoremur in villis. Mane surgamus ad vineas: videamus si floruit vinea si flores fructus parturiunt: si floruerunt malapunica. Ibi dabo tibi vbera mea. Mandragore dederunt odorem in portis nostris. Omnia poma noua & vetera dilecte mi seruaui tibi. 8

שחר יפה כלבנה ברה כחמה אימה
כנדגלות: אל גנת אגוז ירדתי
לראות באבי הנחל לראות
הפרחה הגפן הנצו הרמנים: לא
ידעתי נפשי שמתני מרכבות
עמי נדיב: שובי שובי השולמית
שובי שובי ונחזה בך
מה תחזו בשולמית

Cap. vij.

כמחלת המחנים: מה יפו פעמיך
בנעלים בת נדיב חמוקי ירכיך
כמו חלאים מעשה ידי אמן:
שררך אגן הסהר אל יחסר המזג
בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים:
שני שדיך כשני עפרים תאמי
צביה: צוארך כמגדל השן
עיניך ברכות בחשבון על שער
בת רבים אפך כמגדל הלבנון
צופה פני דמשק: ראשך עליך
ככרמל ודלת ראשך כארגמן
מלך אסור ברהטים: מה יפית
ומה נעמת אהבה בתענוגים:
זאת קומתך דמתה לתמר ושדיך
לאשכלות: אמרתי אעלה בתמר
אחזה בסנסניו ויהיו נא שדיך
כאשכלות הגפן וריח אפך
כתפוחים: וחכך כיין הטוב הולך
לדודי למישרים דובב שפתי
ישנים: אני לדודי ועלי תשוקתו:
לכה דודי נצא השדה נלינה
בכפרים: נשכימה לכרמים
נראה אם פרחה הגפן פתח
הסמדר הנצו הרמונים שם
אתן את דדי לך: הדודאים
נתנו ריח ועל פתחינו כל
מגדים חדשים גם ישנים דודי
צפנתי לך:

Cap.viij.

מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבזו לי: אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני אשקך מיין הרקח מעסיס רמני: שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני: השבעתי אתכם בנות ירושלם מה תעירו ומה תעררו את האהבה עד שתחפץ: מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת על דודה תחת התפוח עוררתיך שמה חבלתך אמך שמה חבלה ילדתך: שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך כי עזה כמות אהבה קשה כשאול קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה: מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו: אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה נעשה לאחתנו ביום שידבר בה: אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז: אני חומה ושדי כמגדלות אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום: כרם היה לשלמה בבעל המון נתן את הכרם לנטרים איש יבא בפריו אלף כסף: כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פריו: היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני: ברח דודי ודמה לך לצבי או לעפר האילים על הרי בשמים:

Quis mihi det te fratrem meū sugentē vbera mris mee vt inueniā te foris: & deosculer: & iam me nemo despiciat. Apprehendam te & ducam in domū matris mee. Ibi me docebis & dabo tibi poculū ex vino cōdito: & mustū maloꝝ granatorū meoꝝ. Leua ei9 sub capite meo & dextera illi9 āplexabitur me. Adiuro vos filie hierusalē: ne suscitetis neqꝫ euigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascendit de deserto: delitiis affluens innixa sup dilectū suū? Sub arbore malo suscitaui te. Ibi corrupta est mater tua: ibi violata est genitrix tua. Pone me vt signaculū sup cor tuū vt signaculū sup brachiū tuū: qa fortis est vt mors dilectio: dura sicut īfernus emulatio. Lampades eius vt lāpades ignis atqꝫ flammaꝝ. Aque multe non potuerunt extinguere charitatem: nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnē substantiam domus sue pro dilectiōe: q̄si nihilū despiciēt eū. Soror nra parua & vbera non habet. Quid faciemus sorori nostre in die quādo alloquenda est? Si murus ē: edificem9 sup eū ppugnacula argētea. Si ostium est: compingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus & vbera mea sicut turris: ex quo facta sum corā eo quasi pacem repiens. Vinea fuit pacifico: in ea que habet populos. Tradidit eam custodibus: vir affert pro fructu ei9 mille argenteos. Vinea mea coram me est. Mille tui pacifice & ducenti his qui custodiunt fructus eius. Que habitas in hortis: amici auscultant: fac me audire vocem tuam. Fuge dilecte mi & assimilare capree hinnuloqꝫ ceruorum super montes aromatum.

Expliciunt cantica canticorum.

Quis det te fratrem meū sugentē vbera matris
Τίς δώσει σε ἀδελφόν μου θηλάζοντα μαστοὺς μητρός
mee. inueniēs te extra osculabor te: et nō despi
μου. εὑροῦσά σε ἔξω φιλήσω σε, καί γε οὐκ ἐξουδενώ-
ciēt me. apprehendā te: introducā te in domū ma
σουσί με. παραλήψομαί σε, εἰσάξω σε εἰς οἶκον μη-
tris mee: et in cellā eius q̄ cōcepit me. dabo po
τρός μου καὶ εἰς ταμιεῖον τῆς συλλαβούσης με. ποτιῶ
tū tibi de vino pigmētato: de latice maloꝝ punicoꝝ meoꝝ.
σε ἀπὸ οἴνου τοῦ μυρεψικοῦ, ἀπὸ νάματος ῥοῶν μου.
leua eius sub capite meo: et dextera illi9
εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλήν μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ
amplexabit me. adiuraui vos filie hierusalē
περιλήψεταί με. ὥρκισα ὑμᾶς θυγατέρες ἱερουσαλὴμ
in potētijs et in fortitudinib9 agri. qd
ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ. τί
suscitaueritis: et qd excitaueritis dilectionē: donec voluerit.
ἐγείρητε καὶ τί ἐξεγείρητε τὴν ἀγάπην, ἕως ἂν θελήσῃ.
q̄ ista q̄ ascēdit ab eremo innixa sup
τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα ἀπὸ ἐρήμου ἐπιστηριζομένη ἐπὶ
nepote suū: sub arbore malo suscitaui te. illic cū dolore parturiit te mat tua. illic cū dolore parturiit te q̄ peperit te. pone me vt signaculū sup cor tuū: vt signaculū
τὸν ἀδελφιδὸν αὐτῆς; ὑπὸ μῆλον ἐξήγειρά σε. ἐκεῖ ὠδίνησέ σε ἡ μήτηρ σου. ἐκεῖ ὠδίνησέ σε ἡ τεκοῦσά σε. θές με ὡς σφραγῖδα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου, ὡς σφραγῖδα
sup brachiū tuū. qz fortis vt mors dilectio. dura sicut infern9 emulatio. volatilia ignis flāme eius. aqua multa nō poterit
ἐπὶ τὸν βραχίονά σου. ὅτι κραταιὰ ὡς θάνατος ἡ ἀγάπη, σκληρὸς ὡς ᾅδης ζῆλος. περίπτερα αὐτῆς περίπτερα πυρὸς φλόγες αὐτῆς. ὕδωρ πολὺ οὐ δυνήσεται
extinguere dilectionē: et flumina nō obruent illā. si dederit vir oēm vitā suā in dilectione: despectione despiciēt eū. soror nra
σβέσαι τὴν ἀγάπην, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσιν αὐτήν. ἐὰν δῷ ἀνὴρ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐξουδενώσει ἐξουδενώσουσιν αὐτόν. ἀδελφὴ ἡμῶν
parua et vbera nō hēt. qd faciemus sorori nre in die q̄ verbi factū fuerit i ea? si mur9 est edificabim9 sup eā. ppugnacula argētea. et
μικρὰ καὶ μαστοὺς οὐκ ἔχει. τί ποιήσωμεν τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ ἣ ἂν λαληθῇ ἐν αὐτῇ; εἰ τεῖχός ἐστιν, οἰκοδομήσωμεν ἐπ᾽ αὐτὴν ἐπάλξεις ἀργυρᾶς. καὶ
si hostiū est describam9 sup illud tabulā cedrinā. ego murus et vbera mea sicut turres. ego fui in oculis eius q̄si reperiēs pacē. vinea fuit salomoni in beelamō. tradidit vineā
εἰ θύρα ἐστί, διαγράψωμεν ἐπ᾽ αὐτὴν σανίδα κεδρίνην. ἐγὼ τεῖχος καὶ μαστοί μου ὡς πύργοι. ἐγὼ ἤμην ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ὡς εὑρίσκουσα εἰρήνην. ἀμπελὼν ἐγενήθη τῷ σολομῶντι ἐν βεελαμών. ἔδωκε τὸν ἀμπελῶνα
suā custodiētib9. vir feret in fructu suo mille argēteos. vinea mea mea corā me mille salomoni. et ducēti his q custodiūt
αὐτοῦ τοῖς τηροῦσιν. ἀνὴρ οἴσει ἐν καρπῷ αὐτοῦ χιλίους ἀργυρίους. ἀμπελών μου ἐμὸς ἐνώπιόν μου. οἱ χίλιοι σολομῶντι. καὶ οἱ διακόσιοι τοῖς τηροῦσι τὸν
fructū eius. Qui sedet in hortis: amici attendētes voce tua audire fac me fuge nepos mi et assimilare capree aut hinnulo ceruoꝝ sup mōtes aromatū.
καρπὸν αὐτοῦ. Ὁ καθήμενος ἐν κήποις, ἑταῖροι προσέχοντες τῇ φωνῇ σου ἀκούτισόν με. φύγε ἀδελφιδέ μου καὶ ὁμοιώθητι τῇ δορκάδι ἢ τῷ νεβρῷ τῶν ἐλάφων ἐπὶ ὄρη ἀρωμάτων.

Sapientia salomonis.
ΣΟΦΙΑ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ.

Diligite iusticiam qui iudicatis terrā: sentite de dño i bonitate: et in simplicitate cordis querite illum. qm inuenitur ab his q nō tēptāt illum: apparet āt his q nō infidelibus illi. peruerse .n. cogitatiōes separāt a deo: probata āt virtus corripit insipiētes.
Ἀγαπήσατε τὴν δικαιοσύνην οἱ κρίνοντες τὴν γῆν, φρονήσατε περὶ τοῦ κυρίου ἐν ἀγαθότητι, καὶ ἐν ἁπλότητι καρδίας ζητήσατε αὐτόν. ὅτι εὑρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ. σκολιοὶ γὰρ λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ θεοῦ, δοκιμαζομένη δὲ ἡ δύναμις ἐλέγχει τοὺς ἄφρονας.
qm in maleficam animā nō introibit sapiētia: neqꝫ habitabit in corpore subdito peccato. sctūs .n. spūs disciplīe effugiet dolum: et amouebitur a cogitationib9 stultis: et corripietur superueniēte iniqtate. benignus .n. spūs sapiētia: et nō liberabit maledicū a labijs suis. qm renū testis deus: et cordis eius speculator verus: et lingue auditor.
ὅτι εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι κατάχρεῳ ἁμαρτίας. ἅγιον γὰρ πνεῦμα παιδείας φεύξεται δόλον, καὶ ἀπαναστήσεται ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων, καὶ ἐλεγχθήσεται ἐπελθούσης ἀδικίας. φιλάνθρωπον γὰρ πνεῦμα σοφία, καὶ οὐκ ἀθῳώσει βλάσφημον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ. ὅτι τῶν νεφρῶν αὐτοῦ μάρτυς ὁ θεός, καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπίσκοπος ἀληθής, καὶ τῆς γλώσσης ἀκουστής.
qm spūs dñi repleuit orbē terrarū: et qd continet omnia sciētiā habet vocis. ppt hoc q loquitur iniqua nullus latebit: neqꝫ preteribit illum corripiens iusticia. in .n. cogitationib9 impij inquisitio erit. sermonū āt illi9 auditio ad dñm veniet ad correptionē iniqtatū illius.
ὅτι πνεῦμα κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην, καὶ τὸ συνέχον τὰ πάντα γνῶσιν ἔχει φωνῆς. διὰ τοῦτο φθεγγόμενος ἄδικα οὐδεὶς μὴ λάθῃ, οὐδὲ μὴ παρελεύσηται αὐτὸν ἐλέγχουσα ἡ δίκη. ἐν γὰρ διαβουλίοις ἀσεβοῦς ἐξέτασις ἔσται. λόγων δὲ αὐτοῦ ἀκοὴ πρὸς κύριον ἥξει εἰς ἔλεγχον ἀνομημάτων αὐτοῦ.
qm auris zeli audit omnia: et rumor murmurationū nō abscōditur. cauete ergo murmuratōem inutilē: et a detractione parcite lingue. qm sermo obscurus vacu9 nō ibit: os āt qd mentitur occidit animā. ne zeletis mortem in errore vite vre: neqꝫ attrahatis pditionē in opibus manuū vraꝝ. qm de9 mortē nō fecit: neqꝫ letatur in pditione viuoꝝ. creauit .n. vt essent omnia: et salutares natiōes
ὅτι οὖς ζηλώσεως ἀκροᾶται τὰ πάντα, καὶ θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποκρύπτεται. φυλάξασθε τοίνυν γογγυσμὸν ἀνωφελῆ, καὶ ἀπὸ καταλαλιᾶς φείσασθε γλώσσης. ὅτι φθέγμα λαθραῖον κενὸν οὐ πορεύσεται, στόμα δὲ καταψευδόμενον ἀναιρεῖ ψυχήν. μὴ ζηλοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ ζωῆς ὑμῶν, μηδὲ ἐπισπᾶσθε ὄλεθρον ἐν ἔργοις χειρῶν ὑμῶν. ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ᾽ ἀπωλείᾳ ζώντων. ἔκτισε γὰρ εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα, καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ

Incipit prologus ī librū Sapientie.

Liber sapie apud Hebreos nusq̄ est. Vnde & ipe stilus grecam magis eloquētiā redolet. Hūc iudei Philōis esse affirmāt. Qui pinde sapientie nominatur: qa in eo xpi aduētus q̄ ē sapīa pris: & passio ei9 euidenf exp̄mitur.

Incipit liber Sapientie. Ca. I.

Diligite iusticiā q iudicatis terrā. Sentite de dño i bonitate & i simplicitate cordis q̄rite illū: qm̄ inuenitur ab his q nō tēptāt illū: apparet āt eis q̄ fidē hūt in illū. Peruerse.n. cogitationes separant a deo: pbata āt virtus corripit insipientes. Qm̄ in maliuolā aīam nō ītroibit sapīa: nec hītabit in corpe subdito pctis. Spūs .n. sctūs discipline effugiet fictū & auferet se a cogitationib9 q̄ sūt sine intellectu & corripietur a supueniēte iniqtate. Benign9 est.n. spūs sapientie: & nō liberabit maledictū a labiis suis: qm̄ renū illius testis est de9 & cordis illi9 scrutator ē ver9: & lingue ei9 auditor. Qm̄ spūs dñi repleuit orbē terraꝝ: & hoc quod cōtinet oīa sciaꝫ hēt vocis. Propt hoc q loqtur iniq̄ nō pōt latere: nec pteriet illū corripiens iudiciū. In cogitationib9.n. ipii interrogatio erit: sermonū āt illi9 auditio ad deū veniet: ad correptionem iniqtatū illius. Qm̄ auris zeli audit oīa: & tumult9 murmurationū nō abscōdetur. Custodite ergo vos a murmuratōe q̄ nihil pdest: & a detractione pcite lingu . Qm̄ sermo obscurus in vacuū nō ibit: os aūt quod mētitur occidit aīam. Nolite zelare morteꝫ in errore vite vre: neqꝫ acqratis pditionē in opibus manuū vraꝝ. Qm̄ de9 mortē nō fecit: nec letatur ī pditiōe viuoꝝ. Creauit.n. vt essent oīa & sanabiles fecit nationes orbis terraꝝ: & nō est in illis medicamētū exterminii: nec inferoꝝ regnū in terra. Iusticia.n. ppetua est & īmortalis: iniusticia aūt mortis acqsitio. Impii autē manib9 & verbis accersierūt illā: & estimātes illā amicā: defluxerūt: & spōsiones posuerūt ad illā qm̄ morte digni sūt qui sunt ex parte illius. Capitulum. 2.

Dixerunt.n. ipii cogitātes apud se nō recte. Exiguū & cū tedio est tēp9 vite nrē & non est refrigeriū in fine hoīs & non est q agnitus sit reuersus ab inferis. Quia ex nihilo nati sum9: & post hoc erimus tāq̄ nō fuerim9. Qm̄ fumus afflat9 est ī narib9 nrīs: & sermo scitille ad cōmouendū cor nrm. Quia extī. tus cinis erit corp9 nrm: & spūs diffundetur tāq̄ mollis aer. Et trāsibit vita nrā tāq̄ vestigium nubis: & sicut nebula dissoluet q̄ fugata ē a radiis solis & a calore illi9 aggrauata. Et nomē nrꝫ obliuionē accipiet p tps: & nemo mēoriā hēbit opꝝ nroꝝ. Vmbre .n. trāsitus est tps nrm: & nō est reuersio finis nri: qm̄ cōsignata ē & nemo reuertitur: Venite ergo & fruamur bonis q̄ sūt & vtamur creatura tāq̄ ī iuuētute celeriter. vino pcioso & vnguētis nos ipleam9: & nō ptereat nos flos tpis. Coronemus nos rosis anq̄ marcescāt: nullū pratū sit qd nō ptrāseat luxuria nrā. Neo vrm exors sit luxurie nrē. Vbiqꝫ reliqm9 signa leticie: qm̄ hec ē ps nrā & hec ē sors nrā. opprimam9 paupē iustū: & nō pcam9 vidue nec vetano: nec reuereamur canos multi

mundi: et nō est in illis medicamētū perditōis: nec iferoꝝ regnū in terra. iusticia āt imortalis est: impij vero manib9 et verbis accerserūt eam. amicā estimantes ipsam: tabuerūt: et sposionē posuerūt ad eam: qm digni sunt illius partis esse.
κόσμου, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς φάρμακον ὀλέθρου, οὐδὲ ᾅδου βασίλειον ἐπὶ γῆς. δικαιοσύνη δὲ ἀθάνατός ἐστιν, ἀσεβεῖς δὲ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς λόγοις προσεκαλέσαντο αὐτόν, φίλον ἡγησάμενοι αὐτόν, ἐτάκησαν, καὶ συνθήκην ἔθεντο πρὸς αὐτόν, ὅτι ἄξιοί εἰσι τῆς ἐκείνου μερίδος εἶναι. Ca. 2.

Dixerūt .n. ītra se cogitantes nō recte: exigua et cū tedio est vita nra: et nō est remediū ī fine hominis: et nō agnitus ē reuersus ex inferno. q̄ sine rōne nati sumus: et post hoc erimus tāq̄ nō fuerimus. qm fumus afflatus in narib9 nris: et sermo scintilla in motu cordis nri: q̄ extincta cinis erit corpus: et spūs dif fundetur tanq̄ mollis aer. et nomē nostrū obliuionē accipiet i tpe: et nemo memoriā hēbit opum nroꝝ. et trāsibit vita nra tāq̄ vestigia nubis: et sicut nebula dissoluetur q̄ fugata est a radijs solis et a calore eius aggrauata. vmbre .n. trāsitus tēpus nrm: et nō est ipedimentū finis nri: qm cōsignat9 est: et nemo reuertitur. venite ergo et fruamur q̄ sunt bonis: et vtamur possessione tāq̄ in iuuētute celeriter. vino pcioso et vnguētis ipleamur: et ne ptereat nos flos aeris. coronemur rosaꝝ calicullis anq̄ marcescāt. nemo nostrū expers sit nostre strenuitatis. vbiqꝫ relinqmus signa leticie: qm hec pars nra et sors talis. opprimamus pauperē iustum: non parcamus vidue: nec senis reuereamur canos multi
Εἶπον γὰρ ἐν ἑαυτοῖς λογισάμενοι οὐκ ὀρθῶς, ὀλίγος καὶ λυπηρός ἐστιν ὁ βίος ἡμῶν καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τελευτῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ὁ ἀναλύσας ἐξ ᾅδου. ὅτι αὐτοσχεδίως ἐγεννήθημεν, καὶ μετὰ τοῦτο ἐσόμεθα ὡς οὐχ ὑπάρξαντες. ὅτι καπνὸς ἡ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν, καὶ ὁ λόγος σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν, οὗ σβεσθέντος τέφρα ἀποβήσεται τὸ σῶμα, καὶ τὸ πνεῦμα ἡμῶν διαχυθήσεται ὡς χαῦνος ἀήρ. καὶ τὸ ὄνομα ἡμῶν ἐπιλησθήσεται ἐν χρόνῳ, καὶ οὐδεὶς μνημονεύσει τῶν ἔργων ἡμῶν. καὶ παρελεύσεται ὁ βίος ἡμῶν ὡς ἴχνη νεφέλης, καὶ ὡς ὁμίχλη διασκεδασθήσεται διωχθεῖσα ὑπὸ ἀκτίνων ἡλίου καὶ ὑπὸ θερμότητος αὐτοῦ βαρυνθεῖσα. σκιᾶς γὰρ πάροδος ὁ καιρὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀναποδισμὸς τῆς τελευτῆς ἡμῶν, ὅτι κατεσφραγίσθη, καὶ οὐδεὶς ἀναστρέφει. δεῦτε οὖν καὶ ἀπολαύσωμεν τῶν ὄντων ἀγαθῶν, καὶ χρησώμεθα τῇ κτίσει ὡς ἐν νεότητι σπουδαίως. οἴνου πολυτελοῦς καὶ μύρων πλησθῶμεν, καὶ μὴ παροδευσάτω ἡμᾶς ἄνθος ἀέρος. στεψώμεθα ῥόδων κάλυξι πρὶν ἢ μαρανθῆναι. μηδεὶς ἡμῶν ἄμοιρος ἔστω τῆς ἡμετέρας ἀγερωχίας. πανταχῇ καταλείψωμεν σύμβολα τῆς εὐφροσύνης, ὅτι αὕτη μερὶς ἡμῶν καὶ ὁ κλῆρος οὗτος. καταδυναστεύσωμεν πένητα δίκαιον, μὴ φεισώμεθα χήρας, μηδὲ πρεσβύτου ἐντραπῶμεν πολιὰς πολυχρο-

tp̄is. Sit autē fortitudo nr̄a lex iniusticie. Quod.n.infi mū ē:inutile inuenitur. Circūueniam⁹ ergo iustū:qm̄ inutilis est nobis & cōtrari⁹ est opib⁹ nr̄is:& iproperat nobis pctā legis:& diffamat in nos pctā discipline nr̄e. Promittit se scientiam dei habere:& filiū dei se nominat. Fact⁹ est nobis in traductionē cogitationū nr̄ar. Grauis est nobis etiā ad videndū. qm̄ dissimilis est aliis vita illius: & īmutate sunt vie eius. Tanq̄ nugaces estimati sum⁹ ab illo:& abstinet se a viis nr̄is tanq̄ ab īmūdiciis:& p̄fert nouissima iustor:& gloriatur patrē se habere deū. Videamus ergo si sermones illius veri sint & tēptemus q̄ vētura sūt illi:& sciem⁹ q̄ erūt nouissima illius. Si.n.ē ver⁹ fili⁹ dei: suscipiet illū & liberabit illū de manibus cōtrarior. Cōtumelia & tormēto introgem⁹ eū: vt sciam⁹ reuerētiā eius:& pbem⁹ patiētiā illi⁹. Morte turpissima cōdēnem⁹ eū. Erit.n. ei respect⁹ ex s̄mōibus illi⁹. Hec cogitauerūt & errauerūt: excecauit.n.illos malitia eor. Et nescierūt sacramēta dei: neq̄ mercedē sperauerūt iusticie: nec iudicauerūt honorē aīar sanctarū. Qm̄ deus creauit hoīem inext̄minabilē:& ad imaginē similitudinis sue fecit illū. Inuidia autē diaboli mors introiuit ī orbem terrarum. imitātur āt illū q̄ sunt ex pte illius. Ca.3.

Iustor aūt aīe in manu dei sūt:& nō tanget illos tormētum mortis. Visi sunt oculis insipientiū mori:& estimata est afflictio illor. Et ab itinere iusto abierūt ī extminiū:& quod a nobis ē iter extminii: illi aūt sunt in pace. Et si corā hominib⁹ tormēta passi sunt: spes illorū immortalitate plena est. In paucis vexati: ī multis bene disponētur: qm̄ de⁹ tēptauit eos:& īuenit illos dignos se. Tanq̄ aurū in fornace probauit illos:& quasi holocausti hostiā accepit illos:& in tp̄e erit respect⁹ illor. Fulgebūt iusti & tanq̄ scintille ī arūdineto discurrēt. Iudicabūt natiōes & dn̄abūtur pplis:& regnabit dn̄s illorū ī perpetuū. q cōfidūt ī illo ītelligēt veritatē:& fideles in dilectiōe acqescent illi: qm̄ donū & pax est electis eius. Impii āt s̄m q̄ cogitauerūt correptionē hēbūt: q neglexerūt iustū & a dn̄o recesserūt. Sapiā enī & disciplinā q abiicit infelix est:& vacua ē spes illor:& labores sine fructu:& inutilia opa eor. Mulieres eorū īsensate sūt & neqssimi filii illor. Maledicta creatura eorū. qm̄ felix est īterilis & incoinqnata: q̄ nesciuit torū in delicto. hēbit fructū in respectiōe aīarū sctārū. Et spado q nō opat⁹ est p man⁹ suas iniqtatem: nec cogitauit aduersus deum nequissima. Dabitur enī illi fidei donū electū & sors in templo dei acceptissima. Bonorū enī laborū gloriosus est fructus:& que non concidit radix sapientie. Filii autem adulterorū in consūmatione erunt:& ab iniquo toro semen exterminabitur. Et si qdem longe vite erūt: in nihilū computabuntur:& sine honore erit nouissima senect⁹ illorum. Et si celerius defuncti fuerint: non habebunt spem nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniq̄ dire sunt cōsūmationis. Ca.4.

O q̄ pulchra ē casta gn̄atio cū claritate.

Immortalis est.n.memoria illius: qm̄ & apud deū nota ē & apud hoīes. Cū p̄ns ē imitātur illā & desiderāt eā cū se eduxerit:& ī ppetuū coronata triūphat īcoīqnator certaminū p̄miū vīcēs. mltigena āt ipior mltitudo ñ erit vtilis:& spuria vitulamīa nō dabūt radices altas: nec stabile firmamētū collocabūt. Et si ī ramis in tp̄e germīauerīt īfirmiter posita a vēto cōmouebūtur:& a nimietate vētor eradicabuntur. Cōfringētur.n.rami incōsūmati:& fructus illor īutiles & acerbi ad mādūcandū:& ad nihilū apti. Ex iniqs.n. oēs filii q nascūtur testes sūt neqtie aduersus parētes ī introgatiōe sua. Iust⁹ āt si morte p̄occupatus fuerit: ī refrigerio erit. Senect⁹.n. venerabilis est: nō diuturna: neq̄ annor numero cōputata. Cani āt sūt sensus hoīs:& etas senectutis vita īmaculata. Placēs deo factus dilect⁹ & viuēs iter pctōres trāslatus est. Rapt⁹ est, ne malicia mutaret ītellectū ei⁹: aut ne fictio deciperet aīā illius. Fascinatio.n.nugacitatis obscurat bona:& īcōstātia cōcupiscētie trāsuertit sensū sine malicia. Cōsūmatus in breui expleuit tp̄a multa. Placita.n erat deo aīa illius: ppter hoc pperauit educere illū de medio īiqtatū. Populi āt videntes & nō ītelligētes nec ponētes in p̄cordiis talia. qm̄ grā dei & mīa ē ī sctōs ei⁹ & respect⁹ sup electos illi⁹. cōdēnat āt iust⁹ mortu⁹ viuos īpios:& iuuēt⁹ celeri⁹ cōsūmata lōgā vitā īiusti. videbūt.n. finē sapiētis & nō ītelligēt qd cogitauerit de illo de⁹:& quare munierit illū dn̄s. Videbūt.n. & cōtēnēt eū: illos āt de⁹ irridebit. Et erunt post hec decidētes sine honore:& in cōtumelia īt mortuos ī ppetuū. Qm̄ disrūpet illos inflatos sine voce:& cōmouebit illos a fūdamētis & vsq̄ ad sup mū desolabūtur. Et erūt gementes:& memoria illor periet. Veniēt in cogitatiōe pctōr suorū timidi:& traducēt illos ex aduerso iniqtates īpor. C.5.

Tunc stabūt iusti in magna cōstancia aduersus eos q̄ se angustiauerūt:& q abstulerūt labores eor. Videntes turbabūtur tīore horribili:& mirabūtur in subitatiōe īsperate salutis gemētes p̄ angustia spūs: dicētes ītra se. pnīam agētes & p̄ angustia spūs gemētes. hi sūt quos habuim⁹ aliqñ ī derisū & in silitudinē īproperii. nos īsensati vitā illor estiabam⁹ īsaniā & finē illor sine honore. Ecce quō cōputati sunt inter filios dei:& inter sctōs sors illorū est. Ergo errauim⁹ a via veritatis & iusticie lumen nō luxit nobis:& sol intelligētie nō est ortus nobis. Lassati sumus in via iniqtatis & pditiōis & ambulauimus vias difficiles: viam autem dn̄i ignorauimus. Quid nobis profuit superbia: aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Trāsierūt omnia illa tanq̄ vmbra & tanq̄ nūcius pcurrēs. Et tanq̄ nauis q̄ ptransit fluctuantem aquam: cuius cum preterierit non est vestigium inuenire: neq̄

semitam itineris illius in fluctib⁹. aut
ἀτραπὸν πορείας αὐτῆς ἐν κύμασιν. ἢ
velut auis trãsuolãtis aerẽ nullũ inuenitur
ὡς ὀρνέου διαπτάντος ἀέρα οὐδὲν εὑρίσκεται
argumentũ itineris. ictus autem alarũ ver
τεκμήριον πορείας. πληγῇ δὲ ταρσῶν μα
beratũ ventũ leuem et scissum
στιζόμενον πνεῦμα κοῦφον καὶ σχιζόμενον
vi stridoris: cõmotis alis pertransiit.
βίᾳ ῥοίζου, κινουμένων πτερύγων διωδεύθη
et post hoc non inuentũ ẽ signum
καὶ μετὰ τοῦτο οὐχ εὑρέθη σημεῖον
processus in eo. aut tanq̃ sagitta missa
ἐπιβάσεως ἐν αὐτῷ. ἢ ὡς βέλους βληθέντος
in scopum: diuisus aer cõtinuo
ἐπὶ σκοπόν, τμηθεὶς ὁ ἀὴρ εὐθέως
in se resolutus est: vt ignoretur transitus
εἰς ἑαυτὸν ἀνελύθη, ὡς ἀγνοῆσαι τὴν δίοδον
eius illius. sic et nos nati
αὐτοῦ. οὕτως καὶ ἡμεῖς γεννηθέντες
defecimus: et virtutis quidẽ signum
ἐξελίπομεν, καὶ ἀρετῆς μὲν σημεῖον
nullũ valuim⁹ ostẽdere. i nã malignitate nostra
οὐδὲν ἔσχομεν δεῖξαι, ἐν δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν
cõsumpti sumus. quia spes impij
κατεδαπανήθημεν. ὅτι ἐλπὶς ἀσεβοῦς
tanq̃ q̃ tollitur lanugo a vento: et tanq̃
ὡς φερόμενος χνοῦς ὑπὸ ἀνέμου, καὶ ὡς
spuma a procella impulsa gracilis:
πάχνη ὑπὸ λαίλαπος διωχθεῖσα λεπτή,
et tanq̃ fumus a vento diffusus ẽ: aut et
καὶ ὡς καπνὸς ὑπὸ ἀνέμου διελύθη, ἢ καὶ
tanq̃ memoria hospitis vnius diei pterijt.
ὡς μνεία καταλύτου μονοημέρου παρώδευσε.
iusti autem in seculum viuunt: et
δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ
in dño merces eorum: et cogitatio
ἐν κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντὶς
ipsorum apud altissimũ. iccirco accipient
αὐτῶν παρὰ ὑψίστῳ. διὰ τοῦτο λήψονται
regnum decoris et dia
τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας καὶ τὸ διά
dema speciei de manu dñi. quia
δημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς κυρίου. ὅτι
dextera sua proteget eos: et
τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκεπάσει αὐτούς, καὶ τῷ
brachio defendet illos. accipiet
βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. λήψεται
armaturam zelum illius: et arma-
πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὁπλο
bit creaturã ad vltionẽ inimicorũ.
ποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν.
induet thoracẽ iusticiam: et circũpo
ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην, καὶ περιθή
net galeam iudiciũ simplex. sumet
σεται κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον. λήψεται
scutum inexpugnabile equitatem: acuet
ἀσπίδα ἀκαταμάχητον ὁσιότητα, ὀξυνεῖ
autem iram in gladium. pugna
δὲ ἀπότομον ὀργὴν εἰς ῥομφαίαν. συνεκπο
bit vero cũ illo mundus cõtra insul
λεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παρά
tos. ibunt directe emissiões ful
φρονας. πορεύσονται εὔστοχοι βολίδες ἀστρα
gurum: et tanq̃ a bene curuato arcu nu
πῶν, καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νε
bium ad scopũ insilient: et a petrosa iaci
φῶν ἐπὶ σκοπὸν ἁλοῦνται, καὶ ἐκ πετροβό
ente ira plene mittentur grandines.
λου θυμοῦ πλήρεις ῥιφήσονται χάλαζαι.
excandescet in illos aqua maris:
ἀγανακτήσει κατ᾽ αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης,

semitã carinę illi⁹ i fluctib⁹. Aut auis q̃
trãsuolat iaere: cu⁹ nullũ inuenitur ar
gumentũ itineris illi⁹: sed tñ sonitu alarũ verberãs leuẽ ventũ: & scidens p vi itineris aerẽ: cõmotis alis trãsuolauit. & post hoc nullũ signũ inenitur itineris illi⁹. Aut tanq̃ sagitta emissa in locũ destinatũ: diuisus aer cõtinuo i se reclusus ẽ: vt ignoretur trãsit⁹ illi⁹. Sic & nos nati cõtinuo desiuim⁹ ee: & virtutis q̃dẽ nullũ signũ valuim⁹ ostẽdere: i malignitate aũt nr̃a cõsũpti sum⁹. Talia dixerũt in inferno hi q̃ peccauerũt: qm̃ spes impij tanq̃ lanugo ẽ q̃ a vento tollitur: & tanq̃ spuma gracilis q̃ a pcella dispgitur: & tanq̃ fum⁹ q a vẽto diffusus est: & tanq̃ memoria hospitis vni⁹ diei ptereuntis. Iusti aũt i ppetuũ viuent: & apud dñm ẽ merces eorũ: & cogitatio illorũ apd altissimũ. Ideo accipiẽt regnũ decoris & diadema speciei de manu dñi: qm̃ dextera sua teget eos: & i brachio scõ suo defendet illos. Et accipiet armaturã zelus illius & armabit creaturã ad vltionẽ inimicorũ. Induet p thorace iusticiã & accipiet p galea iudiciũ certũ. Sumet scutũ inexpugnabile equitatẽ: acuet aũt durã irã i lãceã. & pugnabit cũ illo orbis terrarũ cõtra insẽsatos. Ibũt directe emissiões fulgurũ & tanq̃ a bñ curuato arcu nubiũ exterminabũtur: & ad certũ locũ isilient. Et a petrosa ira plene mittentur grãdines: & excãdescet in illos aqua maris: & flumina cõcurrent durit. Cõtra illos stabit sps virtutis: & tanq̃ turbo vẽti diuidet illos: & ad eremũ pducet oẽs terras iniquitatis illorũ. & malignitas euertet sedes potentium. Capitu.6.

Melior est sapiã q̃ vires: & vir prudens q̃ fortis. Audite ergo reges & itelligite: discite iudices finiũ tre. Prebete aures vos q̃ cõtinetis multitudines & placetis vobis i turbis nationũ: qm̃ data est a dño ptãs vobis & virtus ab altissimo: q interrogabit opa vr̃a & cogitatiões scrutabitur. qm̃ cũ essetis ministri regni illi⁹: nõ recte iudicastis nec custodistis legẽ iusticie: neq̃ sm volũtatẽ dei ãbulastis. horrẽde & cito apparebit vobis: qm̃ iudiciũ durissimũ i his q psũt: fiet. Exiguo.n. cõceditur mia: potẽtes aũt potẽter tormenta patiẽtur. Nõ.n. subtrahet psonã cuiusq̃ de⁹ q est oim dñator: nec verebitur magnitudiẽ cuiusq̃: qm̃ pusillũ & magnũ ipe fecit: & eq̃lr̃ est illi cura de oĩbus. Fortiorib⁹ aũt fortior instat cruciatio. Ad vos ergo reges sũt hi sermões mei: vt discatis sapiã & ne excidatis. Qui.n. custodierit iusticiã iuste iudicabũtur: & q̃ didicerit ista iueniẽt qd rñdeãt. Cõcupiscite ergo smões meos & diligite illos: & hẽbitis disciplinam. Clara est & q̃ nunq̃ marcescit sapientia: & facile videtur ab his qui diligũt eam: et inuenitur ab his qui querunt illam: Preoccupat qui se concupiscũt. vt illis se prior ostendat. Qui de luce vigilauerit ad illam non laborabit: assidẽte enim illã forib⁹ suis inueniet. Cogitare ergo de illa sẽsu⁹ ẽ cõsũmat⁹.

flumina vero inundabũt duriter.
ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως.
stabit cõtra illos spũs virtutis:
ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως,
et tanq̃ turbo vẽti ventilabit illos. et de
καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς. καὶ ἐρη
solabit omnẽ terrã iniquitas: et mali
μώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακο
gnitas euertet sedes potẽtiũ.
πραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν. c.6.

C

Audite ergo reges et itelligite:
Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ σύνετε,
discite iudices finium terre: pbete aures
μάθετε δικασταὶ περάτων γῆς, ἐνωτίσασθε
qui cõtinetis multitudinem et superbitis
οἱ κρατοῦντες πλήθους καὶ γεγαυρωμένοι
in turbis nationũ. qm̃ data ẽ a dño po
ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν. ὅτι ἐδόθη παρὰ κυρίου κρά
testas vobis: et virtus ab altissimo:
τησις ὑμῖν, καὶ ἡ δυναστεία παρὰ ὑψίστου,
q̃ exquiret vestra opera: et cogitatiões
ὃς ἐξετάσει ὑμῶν τὰ ἔργα, καὶ τὰς βουλὰς
scrutabitur. qm̃ ministri cũtes eius
διερευνήσει. ὅτι ὑπηρέται ὄντες τῆς αὐτοῦ
regni nõ iudicastis recte: neq̃ custo
βασιλείας οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς, οὐδὲ ἐφυ
distis legem: neq̃ scdm voluntatem
λάξατε νόμον, οὐδὲ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ
dei ambulastis. horrende et cito
θεοῦ ἐπορεύθητε. φρικτῶς καὶ ταχέως
instabit vobis: qm̃ iudiciũ durum in
ἐπιστήσεται ὑμῖν, ὅτι κρίσις ἀπότομος ἐν
his q̃ psunt fit. nã minimus
τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται. ὁ γὰρ ἐλάχιστος
dignus est mia: potentes aũt potenter
συγγνωστός ἐστιν ἐλέους. δυνατοὶ δὲ δυνατῶς
tormẽta patiẽt. nõ ei subtrahet psonam
ἐτασθήσονται. οὐ γὰρ ὑποστελεῖται πρόσωπον
omnium dñator: nec verebitur ma
ὁ πάντων δεσπότης, οὐδὲ ἐντραπήσεται μέ
gnitudiẽs. qm̃ pusilũ et magnũ ipe fecit:
γεθος. ὅτι μικρὸν καὶ μέγαν αὐτὸς ἐποίη
equaliterq̃ curã gerit de omnibus.
σεν, ὁμοίως τε προνοεῖ περὶ πάντων.
at fortibus fortis instat scrutatio.
τοῖς δὲ κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα.
ad vos ergo reges sermones mei: vt
πρὸς ὑμᾶς οὖν ὦ τύραννοι οἱ λόγοι μου, ἵνα
discatis sapiam et ne excidatis.
μάθητε σοφίαν καὶ μὴ παραπέσητε. οἱ
.n. custodierint iuste iusta iuste iudica
γὰρ φυλάξαντες ὁσίως τὰ ὅσια ὁσιωθήσον
būt: et q̃ edocti fuerunt ea inuenient
ται, καὶ οἱ διδαχθέντες αὐτὰ εὑρήσουσιν
rñsionem. cõcupiscite ergo smones
ἀπολογίαν. ἐπιθυμήσατε οὖν τῶν λόγων
meos: optate et erudiemini. clara
μου, ποθήσατε καὶ παιδευθήσεσθε. λαμ
et q̃nq̃ marcescẽs sapia: et facile
πρὰ καὶ ἀμάραντός ἐστιν ἡ σοφία, καὶ εὐχε
videtur ab his q̃ diligunt ea:
ρῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων αὐ
et inuenitur ab his q̃ querunt il
τήν, καὶ εὑρίσκεται ὑπὸ τῶν ζητούντων αὐ
lam. pccupat cupientes vt pnosca
τήν. φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προγνω
tur. q̃ mane surrexit ad illam nõ labora
σθῆναι. ὁ ὀρθρίσας πρὸς αὐτὴν οὐ κοπιά
bit: assidentem enim inueniet
σει, πάρεδρον γὰρ εὑρήσει τῶν
foribus suis. nam cogitare de
πυλῶν αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ

illa sciẽtie cõsũmatio. et q̃ vigilaue
αὐτῆς φρονήσεως τελειότης. καὶ ὁ ἀγρυπ
rit pter eã cito securus erit:
νήσας δι᾽ αὐτὴν ταχέως ἀμέριμνος ἔσται,
qm̃ dignos se ipsa circuit
ὅτι τοὺς ἀξίους αὐτῆς αὐτὴ περιέρχεται
querens: et in vijs apparet
ζητοῦσα, καὶ ἐν ταῖς τρίβοις φαντάζεται
illis hilariter: et in omni excogitatiõe
αὐτοῖς εὐμενῶς, καὶ ἐν πάσῃ ἐπινοίᾳ ἀπ
occurrit illis. initiũ enim illius verissi
αντᾷ αὐτοῖς. ἀρχὴ γὰρ αὐτῆς ἡ ἀληθε
ma disciplinę cõcupiscẽtia. cura aũt disci
στάτη παιδείας ἐπιθυμία. φροντὶς δὲ παι
plinę dilectio: dilectio aũt custodia legum
δείας ἀγάπη, ἀγάπη δὲ τήρησις νόμων
illius. attentio aũt legum confirmatio in
αὐτῆς. προσοχὴ δὲ νόμων βεβαίωσις ἀφ
corruptiõis. incorruptio aũt ppe esse facit
θαρσίας. ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς εἶναι ποιεῖ
deum. cõcupiscẽtia eni igitur sapiẽtie deducit
θεοῦ. ἐπιθυμία γὰρ ἄρα σοφίας ἀνάγει
ad regnum. si ergo delectamini sedib⁹
ἐπὶ βασιλείαν. εἰ οὖν ἥδεσθε ἐπὶ θρόνοις
et sceptris reges ppłorũ: honorate sapi
καὶ σκήπτροις τύραννοι λαῶν, τιμήσατε σο
entiã: vt in seculum regnetis.
φίαν, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε.
qd aũt est sapiẽtia et q̃ẽadmodũ facta sit: refe
τί δέ ἐστι σοφία καὶ πῶς ἐγένετο, ἀπαγγε
rã: et non abscondam vobis mysteria: sed
λῶ, καὶ οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια, ἀλ
ab initio natiuitatis inuestigabo: et po
λὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς γενέσεως ἐξιχνιάσω, καὶ θή
nam in pspicuũ sciẽtiam eius. et nõ
σω εἰς τὸ ἐμφανὲς τὴν γνῶσιν αὐτῆς. καὶ οὐ
pteribo veritatem. neq̃ q̃dẽ
μὴ παροδεύσω τὴν ἀλήθειαν, οὔτε μὴν
cũ inuidia tabescente iter habebo: qm̃ ille nõ
φθόνῳ τετηκότι συνοδεύσω, ὅτι οὗτος οὐ
erit pticeps sapiẽtie. multitudo aũt sapiẽtũ sa
κοινωνήσει σοφίᾳ. πλῆθος δὲ σοφῶν σω
lus mundi: et rex sapiens sta
τηρία κόσμου, καὶ βασιλεὺς φρόνιμος εὐ
bilimẽtũ ppłi. quãobrẽ accipite disciplinã ver
στάθεια δήμου. ὥστε παιδεύεσθε τοῖς ῥήμα
bis meis: et vtilitatẽ habebitis.
σί μου, καὶ ὠφεληθήσεσθε. Ca.7.

Sum q̃dẽ et ego mortalis homo equalis
Εἰμὶ μὲν κἀγὼ θνητὸς ἄνθρωπος ἴσος
omnibus: et terrigene a genere primo facti:
ἅπασι, καὶ γηγενοῦς ἀπόγονος πρωτοπλάστου,
et in ventre mřis figurat⁹ sũ caro decẽ mensiũ
καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σὰρξ δεκαμηνιαίῳ
tempore: coagulat⁹ in sanguine de semine
χρόνῳ, παγεὶς ἐν αἵματι ἐκ σπέρματος
viri et delectamẽto sõno conueniente. et
ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὕπνῳ συνελθούσης. καὶ
ego aũt natus traxi cõẽs nobis ae
ἐγὼ δὲ γενόμενος ἔσπασα τὸν κοινὸν ἡμῖν ἀέ
rẽ: et in similiter passã decidi terrã.
ρα, καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοιοπαθῆ κατέπεσα γῆν,
primã vocem similem oibus emisi plo
πρώτην φωνὴν τὴν ὁμοίαν πᾶσιν ἴσα κλαί
rans. in inuolumẽtis nutritus sum et curis:
ων. ἐν σπαργάνοις ἀνετράφην καὶ ἐν φρον
nullus eni rex aliud habuit na
τίσιν. οὐδεὶς γὰρ βασιλεὺς ἑτέραν ἔσχε γε
tiuitatis initiũ. vnus aũt omniũ itroitus ad
νέσεως ἀρχήν. μία δὲ πάντων εἴσοδος εἰς
vitã: et exitus eqlis. pter hoc opta
τὸν βίον, ἔξοδός τε ἴση. διὰ τοῦτο ηὐξά

& q̃ vigilauerit ppt illã: cito erit securus. Qm̃ dignos se circuit ipa q̃rens: & in vijs suis ostẽdet se illis hilarit: & in oi puidentia occurret illis. Initiũ.n. illius verissima ẽ disciplię cõcupiscẽtia. Cura ergo disciplię dilectio est: & dilectio custodia legũ illi⁹ ẽ. Custoditio aũt legũ cõsũmatio incorruptiõis est: icorruptio aũt facit eẽ pximũ deo. Cõcupiscentia itaq̃ sapie deducit ad regnũ ppetuũ. Si ergo delectami sedib⁹ & sceptris o reges ppłi: diligite sapiam vt i ppetuũ regnetis. Diligite lumen sapie oes q̃ pestis ppłis. Quid est aũt sapia: & queadmodũ facta sit referã: & nõ abscõdã vobis sacramẽta dei: sed ab initio natiuitatis iuestigabo: & ponã in luce sciam illi⁹: & nõ pteribo veritatẽ: neq̃ cũ iuidia tabescẽte iter hẽbo: qm̃ talis hõ nõ erit pticeps sapie. multitudo aũt sapiẽtiũ: sanitas est orbis terrarũ. Et rex sapiẽs: ppłi stabilimẽtũ est. Ergo accipite disciplinã per sermones meos: & proderit vobis. Ca.7.

Sum q̃dẽ & ego mortalis hõ silis oib⁹: & ex gñe terreno illi⁹ q pri or fact⁹ est: & in vẽtre mřis figuratus sũ caro: decẽ mensiũ tpe coagulat⁹ sũ in sãguie: ex semie hois & delectamẽto sõni cõueniẽte. Et ego nat⁹ accepi cõem aerẽ: & in silr factã decidi trã: & primã vocẽ silem oĩb⁹ emisi plorãs. In inuolumẽtis nutrit⁹ sũ: & magnis curis. nemo.n. ex regib⁹ aliud habuit natiuitatis initiũ. Vn⁹ ergo itroitus ẽ oibus ad vitã & silis exitus. Propt hoc optaui & datus est mihi sensus: & inuocaui: & venit in me sps sapie. Et ppo sui illã regnis & sedibus: & diuitias nihil esse dixi in cõpatiõe illi⁹. Nec cõpaui illi lapidẽ pciosũ: qm̃ oẽ aurũ in cõpatiõe illius arena est exigua: & tanq̃ lutũ estimabitur argentũ in cõspectu illius. Sup salutẽ & spẽm dilexi illã: & ppsui p luce hẽe illã: qm̃ inextinguibile est lumẽ illi⁹. Venerũt aũt mihi oĩa bona pariter cũ illa: & innumerabilis honestas p manus illius: & letatus sũ i oibus: qm̃ antecedebat me ista sapia & ignorabã qm̃ bonorũ omniũ mr̃ est. Quã sine fictiõe didici: & sine inuidia cõmunico: & honestatẽ illius nõ abscõdo. Infinitus.n. thesaurus est hoibus: quo q vsi sũt: pticipes facti sunt amici tie dei: ppt disciplinę dona cõmẽdati. Mihi aũt dedit de⁹ dicere ex sentẽtia & psumere digna horũ q̃ mihi dãtur: qm̃ ipe sapie dux est & sapiẽtũ emẽdator. In manu.n. illius & nos & smões nr̃i: & oĩs sapia: & operũ sciẽtie disciplina. Ipe.n. dedit mihi horũ q̃ sũt sciam vera: vt sciã dispõem orbis terrarũ & virtutes elemẽtorũ: iitiũ & cõsũmationem & medietatẽ tpm: vicissitudinũ pmutatiões: & cõsũmatiões tpm: & morũ mutatiões: diuisiões tpm: ãni curs⁹ & stellarũ dispositiões: naturas aĩaliũ: & iras bestiarũ: vi vẽtorũ: & cogitatiões hoĩm differẽtias virgultorũ: & virtutes radicũ: & q̃cũq̃ sũt abscõsa & i puisa didici oĩm.n. artifex docuit me sapia. Est.n. i illa sps itelligẽtię scũs: vnic⁹: multiplex:

ui: et sciẽtia data ẽ mihi: inuocaui
μην, καὶ φρόνησις ἐδόθη μοι, ἐπεκαλεσά
et venit mihi spũs sapiẽtie: pposui
μην καὶ ἦλθέ μοι πνεῦμα σοφίας, προέκρι
illam sceptris et thronis: et diuiti
να αὐτὴν σκήπτρων καὶ θρόνων, καὶ πλοῦ
as nihil estimaui in cõpatione illius.
τον οὐδὲν ἡγησάμην ἐν συγκρίσει αὐτῆς.
neq̃ cõparaui illi lapidẽ pciosũ: qm̃ omne
οὐδὲ ὡμοίωσα αὐτῇ λίθον τίμιον, ὅτι ὁ πᾶς
aurum in cõspectu ipius arena exigua: et
χρυσὸς ἐν ὄψει αὐτῆς ψάμμος ὀλίγη, καὶ
tanq̃ lutũ estimabitur argentũ cõspectu
ὡς πηλὸς λογισθήσεται ἄργυρος ἐναντίον
illius. sup salutem et speciem dilexi
αὐτῆς. ὑπὲρ ὑγίειαν καὶ εὐμορφίαν ἠγάπη
illam: et pposui illam pro lu
σα αὐτήν, καὶ προειλόμην αὐτὴν ἀντὶ φω
ce hẽre: qm̃ inextinguibile qd ex hac lume.
τὸς ἔχειν, ὅτι ἀκοίμητον τὸ ἐκ ταύτης φέγ
venerũt aũt mihi bona pariter omnia
γος. ἦλθε δέ μοι τὰ ἀγαθὰ ὁμοῦ πάντα
cum illa: et innumerabiles diuitie in ma
μετ᾽ αὐτῆς, καὶ ἀναρίθμητος πλοῦτος ἐν χερ
nibus eius. letatusq̃ sum aũt in omnibus: qm̃
σὶν αὐτῆς. εὐφράνθην δὲ ἐπὶ πᾶσιν, ὅτι
eorũ dux est sapia. ignorabã aũt ipam ma
αὐτῶν ἡγεῖται σοφία. ἠγνόουν δὲ αὐτὴν γενέ
trẽ eẽ horũ. sine dolo q̃ didici: sine
τιν εἶναι τούτων. ἀδόλως τε ἔμαθον, ἀφθό
inuidia q̃ cõico: diuitias eius
νως τε μεταδίδωμι, τὸν πλοῦτον αὐτῆς
nõ abscondo. indeficiens thesaur⁹
οὐκ ἀποκρύπτομαι. ἀνεκλιπὴς γὰρ θησαυρὸς
est hominibus: quo q vsi sunt ad deũ
ἐστιν ἀνθρώποις, ὃν οἱ χρησάμενοι πρὸς θεὸν
sepsuerũt amicitiã pter q̃ ex disciplina do
ἐστείλαντο φιλίαν, διὰ τὰς ἐκ παιδείας δω
na cõmẽdati. mihi aũt dedit deus di
ρεὰς συστάθεντες. ἐμοὶ δὲ δῴη ὁ θεὸς εἰ
cere ex sentẽtia: et cogitare digne
πεῖν κατὰ γνώμην, καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως
dedatis: qm̃ ipe et sapiẽtie
τῶν δεδομένων, ὅτι αὐτὸς καὶ τῆς σοφίας ὁ
dux est et sapiẽtũ emẽdator. in cuius
ὁδηγός ἐστι καὶ τῶν σοφῶν διορθωτής. ἐν γὰρ
manu illius et nos et sermões nr̃i om
χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν πᾶ
nisq̃ sapientia et opificiorũ sciẽtia. ipe
σά τε φρόνησις καὶ ἐργατιῶν ἐπιστήμη. αὐ
.n. mihi dedit eorũ q̃ sunt sciẽtia verã:
τὸς γάρ μοι ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευ
vt scire cõpositionẽ orbis terrarũ et opatiõnẽ
δῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν
elemẽtorũ: pncipiũ et cõsũmatiões et medietatẽ
στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα
tpũ: morum mutatiões et pmutationes
χρόνων, τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς
tpũ: anni circulos et stellarũ dispõnes:
καιρῶν, ἐνιαυτοῦ κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις,
naturas aĩaliũ et iras bestiarũ: ventorum
φύσεις ζώων καὶ θυμοὺς θηρίων, πνευμάτων
vires et cogitatiões hominũ: differẽtias
βίας καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, διαφορὰς
plantarũ et virtutes radicũ: et q̃cũq̃ sũt abscõsa
φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν, ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ
et pspicua noui. nam omniũ artifex
καὶ ἐμφανῆ ἔγνων. ἡ γὰρ πάντων τεχνῖτις
docuit me sapia. est .n. in ea spũs
ἐδίδαξέ με σοφία. ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα
itelligẽs: scũs: vnigenitus: multiplex: subtilis
νοερόν, ἅγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν,

mobilis: integer: incoiq̄nat⁹: manifest⁹: ille
εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, σαφές, ἀπή
sus: amās bonū: acut⁹: expeditus: benefi=
μαντον, φιλάγαθον, ὀξύ, ἀκώλυτον, εὐεργετι
cus: humanus: stabilis: firmus: secu
κόν, φιλάνθρωπον, βέβαιον, ἀσφαλές, ἀμέ
rus: oē̄m hn̄s virtutem: omnia prospiciens:
ριμνον, παντοδύναμον, πανεπίσκοπον,
⁊ ad omnes capax spiritus intelligētes
καὶ διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν
mundos subtilissimos. omni enim motu
καθαρῶν λεπτοτάτων. πάσης γὰρ κινήσεως
mobilior sapiētia. attigit āt ⁊ capax ē per
κινητικώτερον σοφία. διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ
omnia ꝑpter munditiam. vapor .n. est
πάντων διὰ τὴν καθαρότητα. ἀτμὶς γάρ ἐστι
dei virtutis: ⁊ emanatio
τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως, καὶ ἀπόρροια τῆς
omnipotentis glīe sincera. ob hoc
τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής. διὰ τοῦ-
nihil inquinatum in eam incur=
το οὐδὲν μεμιασμένον εἰς αὐτὴν παρεμπί
rit. splendor enī est lucis eterne
πτει. ἀπαύγασμα γάρ ἐστιν φωτὸς ἀϊδίου
⁊ speculū sine macula dei opa
καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ θεοῦ ἐνερ
tionis: ⁊ imago bonitatis eius. vna
γείας, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. μία
āt existēs, omnia potest: ⁊ pmanens in
δὲ οὖσα πάντα δύναται, καὶ μένουσα ἐν
se omnia innouat: ⁊ per natiōes
ἑαυτῇ τὰ πάντα καινίζει, καὶ κατὰ γενεὰς
in animas sanctas descēdens: amicos
εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα, φίλους
dei ⁊ ꝓphetas cōstituit. nihil enī
θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει. οὐδὲν γὰρ
diligit deus: nisi eū q̄ cū sapīa habitat.
ἀγαπᾷ ὁ θεός, εἰ μὴ τὸν σοφίᾳ συνοικοῦντα.
est enī hec speciosior sole: ⁊ sup
ἔστι γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέρα ἡλίου, καὶ ὑπὲρ
omnem stellarū dispōēz: luci comparata:
πᾶσαν ἀστέρων θέσιν φωτὶ συγκρινομένη,
inuenitur prior. huic quidē succedit
εὑρίσκεται προτέρα. τοῦτο μὲν γὰρ διαδέχεται
nox: sapiētiam āt nō vincet malitia.
νύξ, σοφίας δὲ οὐ κατισχύσει κακία. Ca.8.

Attingit autē a fine in finē
Διατείνει δὲ ἀπὸ πέρατος εἰς πέ=
fortiter ⁊ disponit omnia vtiliter.
ρας εὐρώστως καὶ διοικεῖ τὰ πάντα χρηστῶς.
hanc amaui ⁊ exquisiui a iuuē=
ταύτην ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότη=
tute mea: ⁊ quesiui spōsam ducere
τός μου, καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι
mihi: ⁊ amator factus sū pulchritudis
ἐμαυτῷ, καὶ ἐραστὴς ἐγενόμην τοῦ κάλλους
illius. gn̄ositatē glīficat: cōtuberniū dei ha=
αὐτῆς. εὐγένειαν δοξάζει, συμβίωσιν θεοῦ ἔ=
bens: ⁊ omnium dominus dilexit
χουσα, καὶ ὁ πάντων δεσπότης ἠγάπησεν
illam: doctrix enī est dei disciplīne
αὐτήν, μύστις γάρ ἐστι τῆς τοῦ θεοῦ ἐπιστήμης
⁊ electrix operū illius. si aūt diui=
καὶ αἱρετὶς τῶν ἔργων αὐτοῦ. εἰ δὲ πλοῦ
tie sunt appetibilis possessio in vita: q̄d sa=
τός ἐστιν ἐπιθυμητὸν κτῆμα ἐν βίῳ, τί σο
piētia locupletius omnia operā
φίας πλουσιώτερον τῆς τὰ πάντα ἐργα=
te? si autē prudentia opatur: q̄s eoꝝ
ζομένης; εἰ δὲ φρόνησις ἐργάζεται, τίς τῶν
q̄ sunt q̄ illa magis est artifex? ⁊ si
ὄντων αὐτῆς μᾶλλόν ἐστι τεχνίτης; καὶ εἰ

subtilis: disertus: mobilis incoin=
quinat⁹: certus: suauis: amās bonū
acut⁹: qui nihil vetat bn̄facere: hu
manus: benign⁹: stabilis: certus: se=
curus oē̄z hn̄s virtutē: omnia ꝓspi
ciens: & qui capiat oēs spūs itelligi
biles: mundus: subtilis. Omnibus
enī mobilibus mobilior est sapien
tia. Attingit aūt vbiq; ꝓpter suā
mūdiciā. Vapor est enī virtutis dei
& emanatio quedā est claritatis oī
potētis dei sīcera: & ideo nihil inq
natū in eā incurrit. Cādor est eī lu
cis eterne & speculū sine macula
dei magestatis: & imago bonitatis
illius. Et cū sit vna: oīa pōt. & in se
pmanēs: oīa innouat: & p natiōes
in aīas sanctas se transfert. Amicos
dei & ꝓphetas cōstituit. Neminem
enī diligit deus nisi eū qui cū sapiē
tia inhabitat. Est eī hec spetiosior
sole: & sup oēm dispositionē stella=
rū: luci cōpata iuenitur por. illi suc
cedit nox: sapīā āt nō vicit malitia.

Attigit ergo a fine vsq; C.8.
ad finē fortiter: & disponit oīa
suauiter. Hāc amaui & exq̄siui a iu
uētute mea: & q̄siui ī spōsam mihi
eā assumere: & amator fctūs sū for
me illi⁹. Generositatē illi⁹ glīficat
cōtuberniū hn̄s dei: sed & oīm dn̄s
dilexit illā. Doctrix eī ē disciplīe dei
& electrix opū illi⁹. Et si diuitie ap=
petūtur ī vita: qd sapīa locupletius
q̄ opatur oīa? Si āt sens⁹ opatur: q̄s
hoꝝ q̄ sūt magis q̄ illa ē artifex? Et
si iusticiā q̄s diligit: labores hu⁹ ma=
gnas hn̄t virtutes: Sobrietatē eī &
prudētiā docet & iusticiā & virtutē:
q̄bus vtilius nihil est ī vita hoībus
& si multitudinē scīe desiderat q̄s:
scit preterita & de futuris estimat:
scit versutias s̄monū & dissolutio=
nes argumētoꝝ: signa & mōstra scit
añq; fiāt: & euēt⁹ tpꝝ & sclꝝ. Pro
posui ergo hanc adducere mihi ad
cōuiuādū: sciēs q̄m mecū cōicabit
de bonis: & erit allocutio cogitatio
nis & tedii mei. Hēbo ꝓpt hāc clari
tatē ad turbas: & honorē apud se=
niores. Iuuenis & acut⁹ īueniar in
iuditio & ī cōspectu potētiū āmira
bilis ero: & facies pncipū mirabū=
tur me. Tacētē me sustinebūt: loq̄n
tē me respiciēt: & sermocināte me
plura: man⁹ ori suo īponēt. Prete=
rea hēbo p hāc īmortalitatē: & me
moriā eternā his q post me futuri
sunt relinquā. Disponā ppl̄os: & na
tiōes mihi erūt subdite. Timebunt
me audiētes reges horrēdi & ī mul
titudīe videbor bon⁹ & ī bello for=
tis. Intrās ī domū meā cōq̄escā cū
illa. Nō .n. habet amaritudinē con
uersatio illi⁹ nec tediū cōuict⁹ illi⁹:
sed leticiā & gaudiū. Hec cogitans
apud me: & cōmeōrās ī corde meo
q̄m īmortalis ē ī cogitatiōe sapien
tia: & ī amicitia illi⁹ delectatio bona
& ī opib⁹ manuū illi⁹ honestas sine
defectione: & ī certamīe loq̄le illius
sapīa: & p̄claritas ī cōicatiōe s̄monū

iusticiam diligit quis: labores huius sūt
δικαιοσύνην ἀγαπᾷ τις, οἱ πόνοι ταύτης εἰ
virtutes. sobrietatem enī ⁊ prudentiā
σὶν ἀρεταί. σωφροσύνην γὰρ καὶ φρόνησιν
edocet: iusticiam ⁊ fortitudinē: q̄b⁹
ἐκδιδάσκει, δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν, ὧν
vtilius nihil est in vita homini
χρησιμώτερον οὐδέν ἐστιν ἐν βίῳ ἀνθρώ=
bus. si aūt ⁊ experientiaꝝ desiderat q̄s: scit
ποις. εἰ δὲ καὶ πολυπειρίαν ποθεῖ τις, οἶδε
antiqua: ⁊ futura imagiatur: scit
τὰ ἀρχαῖα, καὶ τὰ μέλλοντα εἰκάζει, ἐπίστα
versutias sermonū ⁊ dissolutiōes enigmatū:
ται στροφὰς λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων,
signa ⁊ ꝓdigia pregnoscit: ⁊ euen=
σημεῖα καὶ τέρατα προγινώσκει, καὶ ἐκβά
tus opportunitatū ⁊ tpm. proposui ergo hāc
σεις καιρῶν καὶ χρόνων. ἔκρινα τοίνυν ταύ
adducere mihi ad cōtuberniū:
την ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ πρὸς συμβίωσιν,
sciēs q̄m erit mihi cōsiliatrix bonorum:
εἰδὼς ὅτι ἔσται μοι σύμβουλος ἀγαθῶν,
⁊ admonitio cogitationū ⁊ tedij. hēbo
καὶ παραίνεσις φροντίδων καὶ λύπης. ἕξω
ꝓpter eā gl̄iam in turbis: ⁊ honorē apud
δι' αὐτὴν δόξαν ἐν ὄχλοις, καὶ τιμὴν παρὰ
seniores iuuenis. acutus īueniar ī iudi
πρεσβυτέροις ὁ νέος. ὀξὺς εὑρεθήσομαι ἐν κρί
tio: ⁊ in cōspectu potētiū admirabilis ero:
σει, καὶ ἐν ὄψει δυναστῶν θαυμασθήσομαι,
tacentem me sustinebunt: ⁊ loquenti
σιγῶντά με περιμενοῦσι, καὶ φθεγγομένῳ
attendēt: ⁊ loquēte multum:
προσέξουσι, καὶ λαλοῦντος ἐπὶ πλεῖον,
manū imponent in os suum. hēbo
χεῖρα ἐπιθήσουσιν ἐπὶ στόμα αὐτῶν. ἕξω
p hanc imortalitatē: ⁊ meōriā eternā his
δι' αὐτὴν ἀθανασίαν, καὶ μνήμην αἰώνιον τοῖς
q̄ post me relinquam. disponam ppl̄os: ⁊ natio
μετ' ἐμὲ ἀπολείψω. διοικήσω λαούς, καὶ ἔθ
nes subdite erunt mihi: timebūt me
νη ὑποταγήσονταί μοι, φοβηθήσονταί με
audientes tyranni horrendi: in multitudīe
ἀκούσαντες τύραννοι φρικτοί, ἐν πλήθει
videbor bonus ⁊ in bello fortis.
φανοῦμαι ἀγαθὸς καὶ ἐν πολέμῳ ἀνδρεῖ=
intrans in domū meā conquiescam
ος. εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκόν μου προσαναπαύ
cum illa: nō enī hēt amaritudinē cōuer
σομαι αὐτῇ, οὐ γὰρ ἔχει πικρίαν ἡ συνα=
satio illius: nec tediū conuictus
ναστροφὴ αὐτῆς, οὐδὲ ὀδύνην ἡ συμβίωσις
illius: sed leticiam ⁊ gaudiū. hec
αὐτῆς, ἀλλὰ εὐφροσύνην καὶ χαράν. ταῦτα
cogitans apud me: ⁊ cōmemorās in
λογισάμενος ἐν ἐμαυτῷ, καὶ φροντίσας ἐν
corde meo: q̄m imortalitas est in cognatiōe
καρδίᾳ μου, ὅτι ἀθανασία ἐστὶν ἐν συγγενείᾳ
sapiētie: ⁊ in amicitia illius delectatio bona:
σοφίας, καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις ἀγαθή,
⁊ in laborib⁹ manuū illius diuitie sine
καὶ ἐν πόνοις χειρῶν αὐτῆς πλοῦτος ἀνε
defectiōe: ⁊ in certamine colloquii il
κλιπής, καὶ ἐν συγγυμνασίᾳ ὁμιλίας αὐ=
lius prudētia: ⁊ p̄claritas in cōicatiōe ser
τῆς φρόνησις, καὶ εὔκλεια ἐν κοινωνίᾳ λό
monū ipsi⁹: circuibā q̄rēs vt sumerē il=
γων αὐτῆς, περιῄειν ζητῶν ὅπως λάβω αὐ
lam ad me. puer aūt erā igeniosus: anī
τὴν πρὸς ἐμαυτόν. παῖς δὲ ἤμην εὐφυής, ψυ
maq; sortitus sū bonā: magis aūt bonus
χῆς τε ἔλαχον ἀγαθῆς, μᾶλλον δὲ ἀγαθὸς

existēs veni ad corp⁹ icoiq̄natū. cū cognouissē āt q̄m
ὢν ἦλθον εἰς σῶμα ἀμίαντον. γνοὺς δὲ ὅτι
nō aliter ero cōtinēs: nisi deus
οὐκ ἄλλως ἔσομαι ἐγκρατής, ἐὰν μὴ ὁ θε
det: ⁊ hoc āt erat prudētie scire
ὸς δῷ, καὶ τοῦτο δ' ἦν φρονήσεως τὸ εἰδέ
cuius gr̄a: adii dn̄m ⁊
ναι τίνος ἡ χάρις, ἐνέτυχον τῷ κυρίῳ καὶ
depcatus sū illū: ⁊ dixi ex toto corde
ἐδεήθην αὐτοῦ, καὶ εἶπον ἐξ ὅλης τῆς καρ=
meo:
δίας μου, Ca.9.

Deus pr̄m ⁊ dn̄e mie q̄
Θεὲ πατέρων καὶ κύριε τοῦ ἐλέους ὁ
fecisti omnia in verbo tuo: ⁊ sapi
ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ σου, καὶ τῇ σο
ētia tua constituisti hominē: vt
φίᾳ σου κατασκευάσας τὸν ἄνθρωπον, ἵνα
dn̄aretur a te factaꝝ creaturarum:
δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων,
⁊ disponat mūdum ī eq̄tate ⁊ iusti=
καὶ διέπῃ τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιο
tia: ⁊ ī directiōe aīe iudiciū iudicet: da
σύνῃ, καὶ ἐν εὐθύτητι ψυχῆς κρίσιν κρίνῃ, δός
mihi tuaꝝ sediū assistricē sapiam:
μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν,
⁊ ne me reprobaueris a pueris tuis: quia
καὶ μή με ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σου, ὅτι
ego seruus tuus ⁊ filius ancille
ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης
tue: homo ifirmus ⁊ exigui tp̄is
σου, ἄνθρωπος ἀσθενὴς καὶ ὀλιγοχρόνιος
⁊ minor in itellectu iudicii ⁊ legū.
καὶ ἐλάσσων ἐν συνέσει κρίσεως καὶ νό=
⁊ si enī q̄s fuerit cōsummat⁹ int filios hoīz:
μων. κἂν γάρ τις ᾖ τέλειος ἐν υἱοῖς ἀνθρώ
ea q̄ est a te sapia absite in
πων, τῆς ἀπὸ σοῦ σοφίας ἀπούσης εἰς
nihilū cōputabitur. tu me elegisti regem
οὐδὲν λογισθήσεται. σύ με προείλου βασι=
ppl̄i tui: ⁊ iudicē filioꝝ tuoꝝ ⁊ filiaꝝ.
λέα λαοῦ σου, καὶ δικαστὴν υἱῶν σου καὶ θυγα
dixisti: edificare tēplū ī mōte
τέρων. εἶπας, οἰκοδομῆσαι ναὸν ἐν ὄρει
sancto tuo: ⁊ in ciuitate hitationis
ἁγίῳ σου, καὶ ἐν πόλει κατασκηνώσεώς
tue altare: similitudinē tabernaculi sci q̄d
σου θυσιαστήριον, μίμημα σκηνῆς ἁγίας ἣν
preperasti ab initio: ⁊ tecū
προητοίμασας ἀπ' ἀρχῆς, καὶ μετὰ σοῦ ἡ
sapia q̄ nouit opera tua: ⁊ q̄ affuit
σοφία ἡ εἰδυῖα τὰ ἔργα σου, καὶ παροῦ
q̄n fecisti mūdū: ⁊ q̄ sciit:
σα ὅτε ἐποίεις τὸν κόσμον, καὶ ἐπισταμένη,
q̄d placitū ī oculis tuis: ⁊ q̄d directū p̄ce=
τί ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, καὶ τί εὐθὲς ἐν ἐν
ptis tuis. emitte illam de sctis ce=
τολαῖς σου. ἐξαπόστειλον αὐτὴν ἐξ ἁγίων οὐ
lis ⁊ a sede glorie tue mitte
ρανῶν, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης σου πέμψον
illam: vt p̄ns mihi laboret ⁊
αὐτήν, ἵνα συμπαροῦσά μοι κοπιάσῃ καὶ
sciam q̄d acceptum est apud te. scit enī
γνῶ τί εὐάρεστόν ἐστι παρὰ σοί. οἶδε γὰρ
illa omnia: ⁊ itelligit: ⁊ deducet
ἐκείνη τὰ πάντα, καὶ συνιεῖ, καὶ ὁδηγήσει
me in opibus meis sobrie: ⁊ cu=
με ἐν ταῖς πράξεσί μου σωφρόνως, καὶ φυ
stodiet me in gloria sua. ⁊ erūt ac
λάξει με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς. καὶ ἔσται προ
cepta opa mea: ⁊ disponā pplm̄
σδεκτὰ τὰ ἔργα μου, καὶ διακρινῶ τὸν λαόν

ipi⁹: circuibā q̄rēs vt mihi illā assume
re. Puer aūt erā igeniosus: & sortitus
sū aīam bonā. Et cū essē magis bonus
vēi ad corp⁹ icoīq̄natū. Et vt sciui q̄m
alit nō possē esse cōtinēs nisi de⁹ det:
& hoc ipm̄ erat sūma sapīa scire cuius
eēt hoc donū: adii dn̄m & depcat⁹ sū
illū & dixi ex totis p̄cordiis meis. C.9

Deus pr̄m meoꝝ & dn̄e mie q fe=
cisti oīa verbo tuo: & sapīa tua cō
stituisti hoiem vt dn̄aretur creature q̄
a te facta ē: vt disponat orbē terraꝝ in
eq̄tate & iusticia & ī directione cordis
iudiciū iudicē. da mihi sediū tuaꝝ assi
stricē sapiam: & noli me reprobare a
pueris tuis: q̄m su⁹ tuus sū ego: & fili⁹
ācille tue: hō īfirmus & exigui tp̄is &
mior ad ītellectū iudicii & legū. Et si
q̄s erit cōsūmat⁹ īter filios hoīm: si ab
fuerit ab illo sapīa tua: ī nihilū cōputa
bitur. Tu āt elegisti me regē ppl̄o tuo
& iudicē filioꝝ tuoꝝ & filiaꝝ. Et dixi=
sti me edificare tēplū ī mōte scō tuo
& ī ciuitate hitatiōis tue altare: siītudi
nē tabernaculi scti tui quod p̄pasti ab
īitio: & tecū sapīa tua q̄ nouit opa tua
q̄ & affuit tūc cū orbē traꝝ faceres: &
sciebat qd esset placitū oclis tuis: & qd
directū ī p̄ceptis tuis. Mitte illā de cel
sctis tuis. & a sede magnitudīs tue vt
mecum scit & mecum laboret: vt sci=
am quid acceptum sit apud te. Scit
enim illa omnia & intelligit: & dedu=
cet me in opibus meis sobrie: et custo
diet me ī sua potentia. & erūt accepta
opa mea: & disponā ppl̄m tuū iuste &
ero dign⁹ sediū pr̄is mei. quis eñ hoī
nū poterit scire cōsiliū dei? Aut q̄s po
terit cogitare qd velit de⁹? Cogitatio
nes eñ mortaliū timide & īcerte ꝓui=
dētie nr̄e. Corp⁹ eñ quod corrūpitur
aggrauat aīam: & terrena inhitatio de
primit sensū multa cogitātē. Et diffi
cile estimam⁹ q̄ ī tra sūt: & q̄ ī cōspectu
sūt iuenimus cū labore. Que in celis
sūt āt: q̄s inuestigabit? Sensū āt tuū q̄s
sciet: nisi tu dederis sapiam: & miseris
spm̄ scm̄ tuū de altissimis & si correcte
sit semite eoꝝ q sūt in tris: & q̄ tibi pla
cēt didicerit hoīes? Nā p sapiam sanati
sūt q̄cūq; placuerit tibi a pricipio. c.10

Hec illū q primus format⁹ ē a deo
pr̄ orbis traꝝ cū solus esset crea
tus custodiuit: & eduxit illū a delicto
suo. Et eduxit illū de limo terre: & de=
dit illi virtutē cōtinēdi oīa. Ab hac vt
recessit iniustus ī ira sua: p irā hōicidii
frītas depiit. Propt quod cū aq̄ de=
leret terrā: sanauit iteꝝ sapīa: p cōtē=
ptibile lignū iustū gubernās. Hec & ī
cōsensu supbie cū se natiōes extulis=
sent sciuit iustū: & cōseruauit sine q̄re
la deo: & ī filiis miam fortē custodiuit
Hec iustū a peūtibus ipsis liberauit fu
giētē descendente igne ī pentapoli: q
bus ī testimoniū neq̄tie fumigabūda
cōstat deserta terra: & ī certo tp̄e fruct⁹
hn̄tes arbores & īcredibilis aīe mēo=
ria stās figmentū salis. Sapiam eñ p̄te
reūtes n̄ tm̄ ī hoc lapsi sūt vt ignorarēt
bona: sed & insipiētie sue reliq̄rūt hoī=
bus mēoriā: vt ī his q̄ peccauerūt: nec

tuū iuste: ⁊ ero dignus sediū pa=
σου δικαίως, καὶ ἔσομαι ἄξιος θρόνων πα
tris mei. q̄s enī hominum cognoscet
τρός μου. τίς γὰρ ἀνθρώπων γνώσεται
cōsiliū dei? aut q̄s cogitabit q̄d vult
βουλὴν θεοῦ; ἢ τίς ἐνθυμηθήσεται τί θέ=
deus? cogitatiōes enī mortaliū timide:
λει ὁ θεός; λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοί,
⁊ incerte ꝓuidētie nr̄e. corruptibile
καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι ἡμῶν. φθαρτὸν
enī corpus aggrauat aiam: ⁊ onerat ter
γὰρ σῶμα βαρύνει ψυχήν, καὶ βρίθει τὸ γε
rena hitatio mētē multa cogitantē: ⁊ vix
ῶδες σκῆνος νοῦν πολυφρόντιδα, καὶ μό=
imaginamur q̄ in terra: ⁊ q̄ ī manib⁹
λις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν χερσὶν
inuenimus cū labore. q̄ āt ī celis q̄s
εὑρίσκομεν μετὰ πόνου. τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς τίς
inuestigauit? cōsiliū āt tuū q̄s nouit? nisi
ἐξιχνίασε; βουλὴν δέ σου τίς ἔγνω; εἰ μὴ
tu dederis sapiam: ⁊ miseris sctū
σὺ ἔδωκας σοφίαν, καὶ ἔπεμψας τὸ ἅγιόν
tuū spm̄ de altissimis? ⁊ sic correcte
σου πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων; καὶ οὕτως διωρθώ
sunt semite eoꝝ q̄ ī terra: ⁊ pla=
θησαν αἱ τρίβοι τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἀρε=
cita tibi docti fuerunt homines: ⁊ sa
στά σοι ἐδιδάχθησαν ἄνθρωποι, καὶ τῇ
piētia saluati sunt.
σοφίᾳ ἐσώθησαν, Ca.10.

Hec primo formatū patrem mūdi
Αὕτη πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου
cū solus eēt creatus custodiuit: ⁊ eduxit il
μόνον κτισθέντα διεφύλαξε, καὶ ἐξείλατο αὐ
lum a delicto suo: deditq; illi
τὸν ἐκ παραπτώματος ἰδίου, ἔδωκέ τε αὐ
fortitudinē cōtinēdi omnia. vt recessit āt ab
τῷ ἰσχὺν κρατῆσαι ἁπάντων. ἀποστὰς δὲ ἀπ'
ea iniustus in ira sua: fratricidalibus
αὐτῆς ἄδικος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, ἀδελφοκτόνοις
deperiit. furoribus: ꝓpter quē inundatā
συναπώλετο θυμοῖς, δι' ὃν κατακλυζομένην
terrā iterū saluauit sapīa: p cōtēptibile lignū
γῆν πάλιν ἔσωσε σοφία, δι' εὐτελοῦς ξύλου
iustum gubernans. hec ⁊ in cōsēsu
τὸν δίκαιον κυβερνήσασα. αὕτη καὶ ἐν ὁμονοίᾳ
neq̄tie gentiū cōfusarū nouit in
πονηρίας ἐθνῶν συγχυθέντων ἔγνω τὸν δίκαι
stū: ⁊ cōseruauit ipm̄ sine q̄rela deo: ⁊
ον, καὶ ἐτήρησεν αὐτὸν ἄμεμπτον τῷ θεῷ, καὶ
in filij visceribus fortem custodiuit. hec
ἐπὶ τέκνου σπλάγχνοις ἰσχυρὸν ἐφύλαξεν. αὕ
iustum pereuntibus impijs liberauit
τη δίκαιον ἐξαπολλυμένων ἀσεβῶν ἐῤῥύσατο
fugiētē descendentē ignē pentapolis.
φυγόντα καταβάσιον πῦρ πενταπόλε=
cuius adhuc testimoniū neq̄tie fumiga=
ως. ἧς ἔτι μαρτύριον τῆς πονηρίας καπνιζο
būda cōstitit deserta terra: ⁊ īpfectis tp̄ibus
μένη καθέστηκε χέρσος, καὶ ἀτελέσιν ὥραις καρ
fructus ferētes plante: incredule aīe memo
ποφοροῦντα φυτά, ἀπιστούσης ψυχῆς μνη
ria stans colūna salis. sapiam enī p̄tereū
μεῖον ἑστηκυῖα στήλη ἁλός. σοφίαν γὰρ παρο
tes nō tantū lesi sunt q̄ nō cogno
δεύσαντες οὐ μόνον ἐβλάβησαν τοῦ μὴ γνῶ
uerūt bona: sed ⁊ sue isipiētie
ναι τὰ καλά, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτῶν ἀφροσύ
reliq̄runt in vita memoriā: vt ī
νης ἀπέλειπον τῷ βίῳ μνημόσυνον, ἵνα ἐν
q̄bus errauerūt neq; latere potuissent.
οἷς ἐσφάλησαν μηδὲ λαθεῖν δυνηθῶσι.

sapia aũt venerantes illam a do-
σοφία δὲ τοὺς θεραπεύοντας αὐτὴν ἐκ πό-
loribus liberauit. hec profugum ire fra-
νων ἐρρύσατο. αὕτη φυγάδα ὀργῆς ἀδελ-
tris iustũ deduxit in semitis rectis:
φοῦ δίκαιον ὡδήγησεν ἐν τρίβοις εὐθείαις,
ostendit illi regnũ dei: et dedit
ἔδειξεν αὐτῷ βασιλείαν θεοῦ, καὶ ἔδωκεν
illi sciam sctõr: locupletauit illũ in
αὐτῷ γνῶσιν ἁγίων, εὐπόρισεν αὐτὸν ἐν
laboribus: multiplicauit labores illius.
μόχθοις καὶ ἐπλήθυνε τοὺς πόνους αὐτοῦ.
in superioritate inualescentiũ in eũ affuit:
ἐν πλεονεξίᾳ κατισχυόντων αὐτὸν παρέστη,
et ditauit illum. custodiuit illũ
καὶ ἐπλούτισεν αὐτόν. διεφύλαξεν αὐτὸν
ab inimicis: et ab insidiatoribus tuta-
ἀπὸ ἐχθρῶν, καὶ ἀπὸ ἐνεδρευόντων ἠσφα-
uit. et certamẽ forte vicere dedit illi:
λίσατο. καὶ ἀγῶνα ἰσχυρὸν ἐβράβευσεν αὐτῷ
vt sciret: qm̃ omniũ potentior est
ἵνα γνῷ ὅτι πάντων δυνατωτέρα ἐστὶν
religio. hec venditũ iustũ nõ de-
ἡ εὐσέβεια. αὕτη πραθέντα δίκαιον οὐκ ἐγ-
reliquit: sed a peccato liberauit
κατέλιπεν, ἀλλ' ἐξ ἁμαρτίας ἐρρύσατο
illum. descendit cum illo in lacum: et in
αὐτόν. συγκατέβη αὐτῷ εἰς λάκκον, καὶ ἐν
vinculis nõ dimisit illum: donec attulit illi
δεσμοῖς οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἕως ἤνεγκεν αὐτῷ
sceptra regni et potentiã ipe-
σκῆπτρα βασιλείας καὶ ἐξουσίαν τυ-
rantiũ eũ. mendaces aũt ostdit eos
ραννούντων αὐτοῦ. ψευδεῖς δὲ ἔδειξε τοὺς
q̃ vituperauerũt illũ: et dedit illi gl'iam
μωμησαμένους αὐτόν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόξαν
eternã. hec pplm̃ iustũ et semẽ ine
αἰώνιον. αὕτη λαὸν ὅσιον καὶ σπέρμα ἄ-
fectu liberauit a natiõe pmentium.
μεμπτον ἐρρύσατο ἐξ ἔθνους θλιβόντων.
intrauit in animã serui dñi:
εἰσῆλθεν εἰς ψυχὴν θεράποντος κυρίου,
et stetit cõtra reges horrẽdos i portẽtis
καὶ ἀντέστη βασιλεῦσι φοβεροῖς ἐν τέρασι
et signis. reddidit iustis mercedẽ pie
καὶ σημείοις. ἀπέδωκεν ὁσίοις μισθὸν κόπων
tatis labor suorum. deduxit eos in via
αὐτῶν, ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ὁδῷ
mirabili: et fuit illis in velamẽtũ
θαυμαστῇ, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς σκέπην ἡ-
die: et in flãmã stellar nocte. trãs
μέρας, καὶ εἰς φλόγα ἄστρων τὴν νύκτα. διε-
tulit illos p mare rubrũ et trãs
βίβασεν αὐτοὺς θάλασσαν ἐρυθρὰν καὶ δι-
uexit illos p aquam multam. at
ήγαγεν αὐτοὺς δι' ὕδατος πολλοῦ. τοὺς δὲ
inimicos illor demersit: et a pfũditate
ἐχθροὺς αὐτῶν κατέκλυσε, καὶ ἐκ βάθους
abyssi eduxit illos. ideo iu-
ἀβύσσου ἀνέβρασεν αὐτούς. διὰ τοῦτο δί-
sti expoliauerũt ipios: et decantauerũt
καιοι ἐσκύλευσαν ἀσεβεῖς, καὶ ὕμνησαν
dñe nomẽ sctm̃ tuum: et victri-
κύριε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου, τήν τε ὑπέρ-
cem tuam manũ laudauerũt pariter:
μαχόν σου χεῖρα ᾔνεσαν ὁμοθυμαδόν,
qm̃ sapia apuit os mutor et linguas
ὅτι ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν καὶ γλώσ-
infantiũ posuit disertas.
σας νηπίων ἔθηκε τρανάς.

Ca. xi.

Prosperit opa eor in manu
Εὐόδωσε τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν χειρὶ

prophete sancti. iter fecerũt p desertũ qd nõ
προφήτου ἁγίου. διώδευσαν ἔρημον ἀοίκη-
hitabat: et i accessibilib' fixerũt tabernacula. stete-
τον, καὶ ἐν ἀβάτοις ἔπηξαν σκηνάς. ἀντέ-
runt cõtra hostes: et inimicos vlti sunt.
στησαν πολεμίοις, καὶ ἐχθροὺς ἠμύναντο.
sitierunt et inuocauerũt te: et data
ἐδίψησαν καὶ ἐπεκαλέσαντό σε, καὶ ἐδόθη
est illis de petra abrupta aqua: et
αὐτοῖς ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ, καὶ
sanitas sitis de lapide duro. p que eni crucia-
ἴαμα δίψης ἐκ λίθου σκληροῦ. δι' ὧν γὰρ ἐκο-
ti sunt inimici illorum: p hec ip-
λάσθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, διὰ τούτων αὐ-
si indigentes bñficium acceperũt. p qde
τοὶ ἀποροῦντες εὐεργετήθησαν. ἀντὶ μὲν
fonte sempiterni fluminis sanguine cruento
πηγῆς ἀενάου ποταμοῦ αἵματι λυθρώδει
turbati in correptiões infãtiũ occi-
ταραχθέντες εἰς ἔλεγχον νηπιοκτό-
sorũ pcepti: dedisti illis abũdã-
νου διατάγματος, ἔδωκας αὐτοῖς δαψι-
tem aquã insperate: ostẽdẽs p q̃ sitim fu-
λὲς ὕδωρ ἀνελπίστως, δείξας διὰ τοῦ τό-
it sitim quẽadmodũ aduersarios puni-
τε δίψους πῶς τοὺς ὑπεναντίους ἐκό-
sti. qñ .n. tẽptati sunt: & quis in
λασας. ὅτε γὰρ ἐπειράσθησαν, καίπερ ἐν
mĩa disciplinã accipiẽtes: sciert quẽadmodũ
ἐλέει παιδευόμενοι, ἔγνωσαν πῶς ἐν ὀρ-
ira iudicati ipij tormenta patiebãt.
γῇ κρινόμενοι ἀσεβεῖς ἐβασανίζοντο.
hos qdem tãq pater monens pba-
τούτους μὲν γὰρ ὡς πατὴρ νουθετῶν ἐδο-
sti: illos aũt tãq durus rex
κίμασας, ἐκείνους δὲ ὡς ἀπότομος βασι-
cõdemnãs examinasti. et absẽtes
λεὺς καταδικάζων ἐξήτασας. καὶ ἀπόν-
autem et pñtes similiter torqbãtur.
τες δὲ καὶ παρόντες ὁμοίως ἐτρύχοντο,
duplex .n. illos acceperat tediũ et gemi-
διπλῆ γὰρ αὐτοὺς ἔλαβε λύπη καὶ στεναγ-
tus memoriar pteritorum. cũ .n.
μὸς μνημῶν τῶν παρελθόντων. ὅτε γὰρ
audierũt p ppria tormenta bñficio
ἤκουσαν διὰ τῶν ἰδίων κολάσεων εὐεργε-
affectos se: senserunt dñm. quẽ
τουμένους αὐτούς, ᾔσθοντο τοῦ κυρίου. ὃν
.n. in expositiõe quõdã piectũ abnegauerũt
γὰρ ἐν ἐκθέσει πάλαι ῥιφέντα ἀπεῖπον
subsannãtes: in fine euentorum
χλευάζοντες, ἐπὶ τέλει τῶν ἐκβάσεων
mirati sunt: nõ similia iustis sitientes.
ἐθαύμασαν, οὐχ ὅμοια δικαίοις διψήσαν-
p aũt cogitatiõib' sine intellectu iniquita-
τες. ἀντὶ δὲ λογισμῶν ἀσυνέτων ἀδικί-
tes illorũ: i qbus errantes colebant
ας αὐτῶν, ἐν οἷς πλανηθέντες ἐθρήσκευον
irronalia reptilia: et bestias viles.
ἄλογα ἑρπετά, καὶ κνώδαλα εὐτελῆ.
immisisti illis multitudiẽ irronaliũ
ἐπαπέστειλας αὐτοῖς πλῆθος ἀλόγων
aialiũ in vindictam vt scirent: q p que
ζώων εἰς ἐκδίκησιν ἵνα γνῶσιν, ὅτι δι' ὧν
qs peccat p hec torqtur. nõ .n.
τις ἁμαρτάνει διὰ τούτων κολάζεται. οὐ γὰρ
ipotẽs erat oipotens tua manus: et
ἠπόρει ἡ παντοδύναμός σου χείρ, καὶ
q creauit mũdum ex informi materia:
κτίσασα τὸν κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὕλης,
immittere illis multitudiẽ vrsor
ἐπιπέμψαι αὐτοῖς πλῆθος ἄρκων,

latere potuissent. Sapia aũt hos q se ob-
seruãt a doloribus liberabit. Hec aũt pfu-
gũ ire fratris iustũ deduxit p vias re-
ctas: & ondit illi regnũ dei: & dedit illi
sciaʒ sctoꝝ: honestauit illũ in laborib'
& cõpleuit labores illius. In fraude cir-
cũuenientiũ illum affuit illi: & hone-
stũ fecit illũ. Custodiuit illũ ab inimi-
cis: & a seductoribus tutauit illuʒ. Et
certamen forte dedit illi vt vinceret:
& sciret qm̃ oim potẽtior ẽ sapia. Hec
venditũ iustũ nõ dereliqt: sed a pctõri-
bus liberauit eũ: descenditq̃ cũ illo in
fouea: & in vinclis nõ dereliqt illũ do-
nec afferret illi sceptrũ regni: & potẽ-
tiã aduers' eos q eũ depmebãt: & mẽ-
daces ondit q maculauerũt illũ: & dedit
illi claritatẽ eternã. Hec pplm̃ iustũ &
semen sine qrella liberauit a natiõib'
q illũ deprimebãt. Intrauit in aiaʒ ser-
ui dei: & stetit cõtra reges horrendos in
portentis & signis. Et reddidit iustis
mercedẽ laboꝝ suoꝝ: & deduxit illos i
via mirabili: & fuit illis in velamento
diei & in luce stellaꝝ p noctẽ. Et trans-
tulit illos p mare rubrũ: & trãsuexit
illos p aquã nimiã. Inimicos aũt illoruʒ
demersit in mare: & ab altitudine infe-
roꝝ eduxit illos. Ideo iusti tulerũt spo-
lia impioꝝ: & decãtauerũt dñe nomẽ sanctũ tuũ: & victricẽ manũ tuã laudaue-
rũt pariter: Qm̃ sapia apuit os mutorũ
& linguas ifantiũ fecit disertas. Ca. xi.

Direxit opa eorũ i manib' pphe-
te scti. Iter fecerũt p deserta q nõ
hitabãt: & in locis desertis fecerũt casas.
Steterunt cõtra hostes: & de inimicis
se vindicauerũt. Sitierũt & inuocauerũt
te & data ẽ illis aq de petra altissima: &
reqes sitis de lapide duro. Per q̃.n. pe-
nas passi sũt inimici illorũ a defectiõe
pot' sui in eis cũ abũdarẽt filii isrl' leta-
ti sũt. Per hec cũ illis deessent bñ cũ il-
lis actũ est. Nã p fõte quidẽ sẽpiterni
fluminis hũanũ sãguinẽ dedisti iniustis.
Qui cũ minuerẽtur in traductõe infã-
tiũ occisoꝝ: dedisti illis abũdãtẽ aquã i-
spatẽ: ondẽs p sitĩ q tũc fuit queadmo-
dũ tuos exaltares: & aduersarios illoꝝ
necares. Cũ.n. tẽptati sũt: & quidẽ cũ
mĩa disciplinã accipientes: sciebãt quẽ-
admodũ cũ ira iudicati ipii tormenta
paterẽtur. Hos quidẽ tãq pr monens
pbasti: illos aũt tãq dur' rex iterrogãs
cõdẽnasti. Absẽtes.n. & pñtes siĩr torqbãtur. Duplex.n. illos acceperat tediuʒ
& gemitus cũ mẽoria pteritoꝝ. Cũ.n.
audirent p sua tormẽta bñ secũ agi: cõ-
memorati sunt dñm admirãtes in fine
exitus. Quẽ.n. in expõne praua piectũ derisert: in fine euent' mirati sunt
Nõ siĩr iustis sitiens: p cogitationibus
aũt insensatis iniquitate illoꝝ. Quod
quidam errantes colebant mutos: ser-
pentes & bestias superuacuas: immisi-
sti illis multitudinẽ mutorum aialiũ
in vindictam: vt scirent: quia per que
peccat quis: per hec & torquetur. Nõ
enim impossibilis erat omnipotens
manus tua que creauit orbem terra-
rum ex materia inuisa: immittere illis
multitudinem vrsorum

Gene. 28.b.

C Gene. 37.f.

D Exo. 1.c.

Exo. 14.f.

A Exo. 17.c.

B

C

aut audaces leones: aut noui create ire
ἢ θρασεῖς λέοντας, ἢ νεοκτίστους θυμοῦ
plenas bestias ignotas: aut ignivomũ
πλήρεις θῆρας ἀγνώστους, ἤτοι πυρπνόον
spirantes halitus: aut sonitũ ventilati
φυσῶντας ἄσθμα, ἢ βρόμον λικμωμέ-
fumi: aut horrẽdas ab oculis scintil-
νου καπνοῦ, ἢ δεινοὺς ἀπ' ὀμμάτων σπιν-
las more fulgur emittẽtes q̃ nõ solũ lesura
θῆρας ἀστράπτοντας, ὧν οὐ μόνον ἡ βλάβη
poterat exterminare illos: sed et
ἠδύνατο συνεκτρῖψαι αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἡ
aspect' timore icutiens pdere. et sine aũt
ὄψις ἐκφοβήσασα διολέσαι. καὶ χωρὶς δὲ
his vno spiritu cadere pote-
τούτων, ἑνὶ πνεύματι πεσεῖν ἠδύ-
rant a pena psecutiões passi: et
ναντο ὑπὸ τῆς δίκης διωχθέντες, καὶ
dispersi ab spiritu virtutis
λικμηθέντες ὑπὸ πνεύματος δυνάμεώς
tue. sed omnia mẽsura et nũero et
σου. ἀλλὰ πάντα μέτρῳ καὶ ἀριθμῷ καὶ
pondere disposuisti. nã multum valere
σταθμῷ διέταξας. τὸ γὰρ μεγάλως ἰσχύειν
tibi adest semper: et robori brachii
σοι πάρεστι πάντοτε, καὶ κράτει βραχί-
tui quis resistet: qm̃ tanq̃ momentũ
ονός σου τίς ἀντιστήσεται; ὅτι ὡς ῥοπὴ
ex staterio totus mundus ante
ἐκ πλαστίγγων ὅλος ὁ κόσμος ἐναντίον
te: et tãq gutta roris matutina descẽ-
σου, καὶ ὡς ῥανὶς δρόσου ὀρθρινὴ κατελ-
dit in terrã. misereris aũt omniũ: q̃
θοῦσα ἐπὶ γῆν. ἐλεεῖς δὲ πάντας, ὅτι
omnia potes: et dissimulas pecca-
πάντα δύνασαι, καὶ παρορᾷς ἁμαρτή-
ta hominum ad pniam. dili-
ματα ἀνθρώπων εἰς μετάνοιαν. ἀγα-
gis .n. q̃ sunt omnia: et nihil abhoi-
πᾷς γὰρ τὰ ὄντα πάντα, καὶ οὐδὲν βδελύσ-
naris eor q̃ fecisti: neq .n. odiens aliqd
σῃ ὧν ἐποίησας, οὐδὲ γὰρ ἂν μισῶν τι
constituisti. quõ autẽ pmãsisset aliqd
κατεσκεύασας. πῶς δὲ ἔμεινεν ἄν τι
nisi tu voluisses: aut nõ vocatũ a
εἰ μὴ σὺ ἠθέλησας; ἢ τὸ μὴ κληθὲν ὑπὸ
te cõseruaretur. parcis aũt omnibus: qm̃ tua
σοῦ διετηρήθη; φείδῃ δὲ πάντων, ὅτι σά
sunt dñe aiar amator.
ἐστι δέσποτα φιλόψυχε.

Ca. xii.

Nam incorruptibil' tu' spus est
Τὸ γὰρ ἄφθαρτόν σου πνεῦμά ἐστιν
in oibus. ideo eos q aberrãt paula-
ἐν πᾶσι. διὸ τοὺς παραπίπτοντας κατ'
tim corripis: et in qb' peccauerunt
ὀλίγον ἐλέγχεις, καὶ ἐν οἷς ἁμαρτάνουσιν
i memoriã ducẽs admones: vt liberati
ὑπομιμνήσκων νουθετεῖς, ἵνα ἀπαλλαγέν-
a malitia credant in te dñe. et
τες τῆς κακίας πιστεύσωσιν ἐπὶ σέ, κύριε. καὶ
eni antiquos hitatores sancte tue
γὰρ τοὺς παλαιοὺς οἰκήτορας τῆς ἁγίας σου
terre odio hñs eo q̃ odibilia facerent
γῆς μισήσας ἐπὶ τῷ ἔχθιστα πράσσειν
opera medicamẽtor: et sacrificia nõ sancta:
ἔργα φαρμακειῶν, καὶ τελετὰς ἀνοσίους,
filiorumq3 necatores imisericordes: et viscerũ
τέκνων τε φονέας ἀνελεήμονας, καὶ σπλαγ-
comestores hũanarum carniũ: et cruo-
χνοφάγους ἀνθρωπίνων σαρκῶν καὶ αἵ-
ris et iniciatos de medio sacramẽti diuini tui:
ματος ἐκ μέσου μύστας θιάσου,

aut audaces leões: aut noui generis ira
plenas & ignotas bestias: aut vaporeʒ
igneũ spirãtes: aut fumi odorẽ pferen-
tes: aut horrendas ab oculis scintillas
emittentes: quaꝝ nõ solũ lesura pote-
rat illos exterminare: sed & aspectus p
timorẽ occidere. Nam & sine his vno
spũ poterãt occidi psecutionem passi
ab ipsis factis suis & dispsi p spm̃ virtu-
tis tue: sed oia in mensura & nũero &
pondere disposuisti. Multũ.n. valere
tibi soli supat semp: & virtuti brachii
tui qs resistet? Qm̃ tanq̃ momentum
statere: sic est añ te orbis terraꝝ: & tan-
q̃ gutta roris antelucani q descendit
in terrã. Et misereris oim: quia oia po-
tes: & dissimulas peccata hoim ppter
pniam. Diligis.n. oia q̃ sunt: & nihil eo-
rũ odisti q̃ fecisti: nec.n. odiẽs aliqd cõ-
stituisti: aut fecisti. Quõ aũt posset ali-
qd pmanere nisi tu voluisses? aut quod
a te vocatũ nõ esset: cõseruaretur? Par-
cis aũt oib': qm̃ tua sunt dñe q amas
animas. Capitu. 12.

O q̃ bonus & suauis est dñe spũs
tuus in oibus. Ideoq3 hos q exer-
rãt ptibus corripis: & de qbus peccãt
amones & alloqris: vt relicta malitia
credãt in te dñe. Illos enim antiquos
inhabitatores terre sctẽ tue quos ex-
horruisti: qm̃ odibilia opera tibi facie-
bant per medicamina & sacrificia in-
iusta: & filiorũ suoꝝ necatores sine mi-
sericordia: & comestores viscerum hoiꝝ
& deuoratores sanguinis: & auctores
parentes aiaꝝ inauxiliatarũ: pdere vo-
luisti a medio sacramento tuo p man'
parẽtũ nostrorũ: vt dignã pciperent
peregrinatiõem puerorũ dei: que tibi
omnium carior est terra. Sed & his tã-
q̃ hominibus pepercisti & misisti an-
tecessores exercitus tui vespas: vt il-
los paulatim exterminarent. Non q̃a
impotens eras in bello subiicere impi-
os iustis: aut bestiis seuis: aut verbo
duro simul exterminare: sed par-
tibus iudicans dabas locum peniten-
tie: non ignorans quoniam nequam
est natio eorum: & naturalis malitia
ipsorum: & quonia3 non poterat mu-
tari cogitatio eorum in perpetuum.
Semen enim erat maledictum ab ini-
tio. Nec timens alique: veniam dabas
peccatis illorum. Quis enim dicet ti-
bi: quid fecisti? aut quis stabit contra
iuditium tuum? Aut quis in cõspectu
tuo veniet vindex iniquorum homi-
num? Aut quis tibi imputabit: si perie-
rint nationes quas fecisti? Non est eni
ali' de' q̃ tu: cui cura ẽ de oib' vt oñ-
das qm̃ nõ iniuste iudicas iudiciũ. Neq3
rex neq3 tyrãn' i cõspectu tuo iqrent
de his quos pdidisti. Cũ ergo sis iust'
iuste oia disponis: ipm quoq3 q nõ de-
bet puniri cõdẽnas & exteꝝ estimas a
tua virtute. Virt'.n. tua iusticie iitiũ ẽ:
& ob hoc q oiũ dñs es: oib' te pcere fa-
cis. Virtutẽ.n. ondis tu: q nõ crederis
eẽ i virtute cõsũmat'; & hos q te nesci-
ũt i audacia traducis. Tu aũt dñator vir-
tutis: cum tranquillitate iudicas: &

D

A

B

C

et principes parẽtes aiarum inauxiliatar:
καὶ αὐθέντας γονεῖς ψυχῶν ἀβοηθήτων,
voluisti perdere per manus pũm
ἐβουλήθης ἀπολέσαι διὰ χειρῶν πατέ-
nfor: vt dignã pegrinatiõẽ reciperet dei
ρων ἡμῶν, ἵνα ἀξίαν ἀποικίαν δέξηται θεοῦ
puerorum q̃ apud te omnium carissima
παίδων ἡ παρὰ σοὶ πασῶν τιμιωτάτη
terra. sed et his tãq hominibus
γῆ. ἀλλὰ καὶ τούτων ὡς ἀνθρώπων
pepercisti: misisti q̃ anteforeo
ἐφείσω, ἀπέστειλάς τε προδρόμους τοῦ
exercitus tui vespas: vt eos pau-
στρατοπέδου σου σφῆκας, ἵνα αὐτοὺς κα-
latim exterminarent. non ipotens
τὰ βραχὺ ἐξολοθρεύσωσιν. οὐκ ἀδυνατῶν
in acie impios iustis subdi-
ἐν παρατάξει ἀσεβεῖς δικαίοις ὑποχει-
tos dare: aut bestijs seuis: aut verbo
ρίους δοῦναι, ἢ θηρίοις δεινοῖς, ἢ λόγῳ
duro simul exterminare. iudicãs aũt pau-
ἀποτόμῳ ὑφ' ἓν ἐκτρῖψαι. κρίνων δὲ κα-
latim dabas locum pnie: nõ
τὰ βραχὺ ἐδίδους τόπον μετανοίας, οὐκ
ignorans: q̃ nequã generatio illorũ et
ἀγνοῶν, ὅτι πονηρὰ ἡ γένεσις αὐτῶν καὶ
natiua malitia eorũ: et q̃ nõ mu-
ἔμφυτος ἡ κακία αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ μὴ ἀλ-
taretur cogitatio illorũ in ppetuũ.
λαγῇ ὁ λογισμὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.
semen eni erat maledictũ ab initio.
σπέρμα γὰρ ἦν κατηραμένον ἀπ' ἀρχῆς.
neq veritus aliquẽ in qbus peccaue-
οὐδὲ εὐλαβούμενός τινα ἐφ' οἷς ἡμάρτα-
runt: veniã dabas. qs .n. dicet: qd fe-
νον, ἄδειαν ἐδίδους. τίς γὰρ ἐρεῖ, τί ἐ-
cisti? aut qs resistet iudicio
ποίησας; ἢ τίς ἀντιστήσεται τῷ κρίματί
tuo? qs aũt accusabit te de natiõib'
σου; τίς δὲ ἐγκαλέσει σοι κατὰ ἐθνῶν
q perierunt: q̃s tu fecisti? aut qs in cõ-
ἀπολωλότων, ἃ σὺ ἐποίησας; ἢ τίς εἰς κα-
spectũ tuũ veniet vindex cõtra ini-
τάστασίν σοι ἐλεύσεται ἔκδικος κατὰ ἀδί-
quos homines? neq .n. deus est pter
κων ἀνθρώπων; οὔτε γὰρ θεός ἐστι πλὴν
te: cui cura est de omnibus: vt ostẽdas
σοῦ, ᾧ μέλει περὶ πάντων, ἵνα δείξῃς
qm̃ nõ iniuste iudicasti. neq rex
ὅτι οὐκ ἀδίκως ἔκρινας. οὔτε βασιλεὺς
aut tyrannus resistere poterit
ἢ τύραννος ἀντοφθαλμῆσαι δυνήσεταί
tibi de qbus torsisti. iustus aũt cũ sis
σοι περὶ ὧν ἐκόλασας. δίκαιος δὲ ὢν δι-
iuste omnia disponis: ipsum qui
καίως τὰ πάντα διέπεις, αὐτὸν τὸν μὴ
nõ debet puniri condemnare exte-
ὀφείλοντα κολασθῆναι καταδικάσαι ἀλ-
rũ estimãs a tua virtute. nã
λότριον ἡγούμενος τῆς σῆς δυνάμεως. ἡ γὰρ
vis tua iusticie initiũ: et omni
ἰσχύς σου δικαιοσύνης ἀρχή, καὶ τὸ πάν-
um te dñari omnibus parcere te
των σε δεσπόζειν πάντων φείδεσθαί σε
facit. robur.n. ostendis q nõ credẽ-
ποιεῖ. ἰσχὺν γὰρ ἐνδείκνυσαι ἀπιστούμε-
ris in virtutis cõsũmatione: et in
νος ἐπὶ δυνάμεως τελειότητι, καὶ ἐν τοῖς
scientibus audaciã arguis. tu aũt dñ-
εἰδόσι τὸ θράσος ἐξελέγχεις. σὺ δὲ δεσπό-
tor virtutis in equitate iudicas: et
ζων ἰσχύος ἐν ἐπιεικείᾳ κρίνεις, καὶ

cum multa parcitate gubernas nos.
μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς.
adeſt .n. tibi cum volueris poſſe.
πάρεστι γάρ σοι ὅταν θέλῃς τὸ δύνασ-
docuiſti autẽ tuũ pplm p
θαι. ἐδίδαξας δέ σου τὸν λαὸν διὰ τῶν
talia opera: qm̃ oportet iuſtum eſſe
τοιούτων ἔργων, ὅτι δεῖ τὸν δίκαιον εἶναι
humanum. τ bone ſpei feciſti
φιλάνθρωπον· καὶ εὐέλπιδας ἐποίησας
filios tuos: qm̃ das in peccatis
τοὺς υἱούς σου, ὅτι δίδως ἐπὶ ἁμαρτή-
pniam. ſi .n. inimicos ſeruorũ
μασι μετάνοιαν. εἰ γὰρ ἐχθροὺς παίδων
tuoꝶ τ debitos morti cum tan-
σου καὶ ὀφειλομένους θανάτῳ μετὰ το-
ta cruciaſti attentione: dans tem-
σαύτης ἐτιμωρήσω προσοχῆς, δοὺς χρό-
pus τ modũ per q̃ mutarentur a
νον καὶ τρόπον δι' ὧν ἀπαλλαγῶσι τῆς
malitia: cum quãta diligentia iudicaſti
κακίας, μετὰ πόσης ἀκριβείας ἔκρινας
filios tuos: qꝶ parentibus iuramẽta τ
τοὺς υἱούς σου, ὧν τοῖς πατράσιν ὅρκους καὶ
cõuẽtiões dediſti bonaꝶ pmiſſionũ.
συνθήκας ἔδωκας ἀγαθῶν ὑποσχέσεων.
nos ergo inſtruens: inimicos nr̃os
ἡμᾶς οὖν παιδεύων, τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν
in multitudine flagellas: vt tuã bo-
ἐν μυριότητι μαστιγοῖς, ἵνα σου τὴν ἀγα-
nitatẽ curemus iudicantes: iudicati
θότητα μεριμνῶμεν κρίνοντες, κρινόμενοι
ãt ſperemus miam. vnde τ eos q in
δὲ προσδοκῶμεν ἔλεος. ὅθεν καὶ τοὺς ἐν
ſtultitia vite vixerunt iniuſte: per
ἀφροσύνῃ ζωῆς βιώσαντας ἀδίκως, διὰ
pprias cruciaſti abominatiões.
τῶν ἰδίων ἐβασάνισας βδελυγμάτων.
τ .n. erroris vijs longius
καὶ γὰρ τῶν πλάνης ὁδῶν μακρότερον
errauerũt: deos eſtimantes que
ἐπλανήθησαν, θεοὺς ὑπολαμβάνοντες τὰ
τ in aĩalibus inimicoꝶ vilia: īfantiũ
καὶ ἐν ζώοις τῶν ἐχθρῶν ἄτιμα, νηπίων
more ſtultoꝶ decepti. ppter hoc
δίκην ἀφρόνων ψευσθέντες. διὰ τοῦτο
tanq̃ pueris ſine rõne iudiciũ in lu-
ὡς παισὶν ἀλογίστοις τὴν κρίσιν εἰς ἐμ-
dibrium miſiſti. illi autẽ ludibrijs icre
παιγμὸν ἔπεμψας. οἱ δὲ παιγνίοις ἐπι-
pationis nõ correcti: dignũ dei iu-
τιμήσεως μὴ νουθετηθέντες, ἀξίαν θεοῦ κρί-
diciũ experientur. in qbus.n. ipſi patiẽ
σιν πειράσουσιν. ἐφ' οἷς γὰρ αὐτοὶ πά-
tes indignabant: in his quos pu
σχοντες ἠγανάκτουν, ἐπὶ τούτοις οὓς ἐ-
tabãt deos: in ipſis puniti vidẽ-
δόκουν θεούς, ἐν αὐτοῖς κολαζόμενοι ἰδόν-
tes quẽ olim negabant noſſe: deũ agno
τες ὃν πάλαι ἠρνοῦντο εἰδέναι, θεὸν ἐπέ-
uerunt verum. ppꝫ ea τ finis cõdẽ
γνωσαν ἀληθῆ. διὸ καὶ τὸ τέρμα τῆς κα-
nationis in illos ſupuenit.
ταδίκης ἐπ' αὐτοὺς ἐπῆλθε. Ca.13.

Vani quidem omnes hoĩes
Μάταιοι μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι
natura: qb⁹ adeſt dei ignorãtia: de
φύσει, οἷς παρῆν θεοῦ ἀγνωσία, καὶ ἐκ
his q̃ videtur bona: nõ potuerũt itelli-
τῶν ὁρωμένων ἀγαθῶν, οὐκ ἴσχυσαν εἰδέ-
gere eũ q eſt: neq̃ opibus attenden-
ναι τὸν ὄντα, οὔτε τοῖς ἔργοις προσέχον

cum magna reuerentia diſponis nos. Subeſt eni tibi cũ volueris poſſe. Docuiſti.n. populũ tuũ p talia opera: qm̃ oportet iuſtũ eſſe et humanum. & bone ſpei feciſti filios tuos: qm̃ iudicans das locũ in peccatis pnĩe. Si.n. inimicos ſeruorũ tuoꝶ & debitos morti cũ tanta cruciaſti attentione & liberaſti: dãs tẽpus & locũ p q̃ poſſent mutari a malitia: cũ q̃nta diligẽtia iudicaſti filios tuos: quoꝶ parentibus iuramẽta & conuẽtiones dediſti bonarũ pmiſſionũ. Cũ ergo das nobis diſciplinam: inimicos nr̃os multipliciter flagellas: vt bonitatẽ tuã cogitem⁹ iudicantes: & cũ de bonis iudicatur: ſperem⁹ miaꝫ tuã. Vnde & illis q in vita ſua inſẽſate & iniuſte vixerũt: p hec q̃ coluerũt dediſti ſũma tormẽta. Eteni ĩ erroris via diutius errauerũt: deos eſtimãtes hec q̃ in aĩabus ſunt ſupuacua: infantiũ inſenſatorũ more viuẽtes. Propter hoc tanq̃ pueris inſenſatis iudiciũ in deriſum dediſti. Qui aũt ludibriis & increpationibus nõ ſũt correcti: dignũ dei iudiciũ experti ſunt. In his.n. q̃ patiebãtur moleſte ferebãt: in qbus impatientes indignabantur. Per hec quos putabant deos in ipſis cum exterminarentur videntes illum quẽ olim negabant ſe noſſe: verũ deũ agnouerunt. Propter quod & finis condemnationis eorum veniet ſuper illos.

Capitulum.13.

Vani ſunt autẽ omnes homines in quibus non ſubeſt ſcientia dei: & de his que non videntur bona non potuerunt intelligere eũ qui eſt: neq̃ operibus attendentes agnouerunt qs eſſet artifex: ſed aut ignem aut ſpiritũ aut citatũ aerẽ: aut gyrum ſtellarum aut nimiam aquã: aut ſolem & lunam rectores orbis terrarum deos putauerũt. Quorum & ſi ſpecie delectati deos putauerunt: ſciant quanto his dominator eorum ſpecioſior eſt. Speciei enim generator hec omnia cõſtituit. aut ſi virtutem & opera eorum mirati ſunt: intelligant ab illis: quoniam q hec fecit fortior eſt illis. A magnitudie eĩ ſpẽi & creature cõgnoſcibilit̃ poterit creator horũ videri. Sed tñ adhuc in his minor ẽ q̃rela. Et hi.n. fortaſſe errant deum q̃rentes & volẽtes inuenire. Etei cũ in opibus illius cõuerſentur: iq̃rũt & pſuaſũ hñt: qm̃ bona ſũt q̃ videtur. Iteꝶ ãt nec his debet ignoſci. Si.n. tñ potuiſſent ſcire vt poſſent eſtimare ſclm: quõ h⁹ dñm nõ facilius inuenerũt? Infelices ãt ſũt & int̃ mortuos ſpes illoꝶ eſt: q appellauerũt deos opa manuũ hoĩm: aurũ & argẽtũ: artis inuẽtione & ſilitudies aĩaliũ: aut lapidẽ inutilẽ opus manꝰ antiq̃. Aut ſi qs artifex faber de ſilua lignũ rectũ ſecuerit: & huiꝰ docte eradat oẽꝫ corticẽ: & arte ſua vſus diligent̃ fabricet vas ĩ utile in cõuerſatione vite: reliq̃s ãt eiꝰ opis ad ppatione eſce abutatur: & reliquũ horũ quod ad nullos vſus facit: lignũ curuũ & verticibꝰ plenũ ſculpat

tes agnouerũt artificem: ſꝫ aut
τες ἐπέγνωσαν τὸν τεχνίτην, ἀλλ' ἢ
ignẽ: aut ſpm: aut celerem aerẽ: aut gyrũ
πῦρ, ἢ πνεῦμα, ἢ ταχινὸν ἀέρα, ἢ κύκλον
ſtellaꝶ: aut violentã aquã: aut lũinaria ce
ἄστρων, ἢ βίαιον ὕδωρ, ἢ φωστῆρας οὐρα-
li: rectores mũdi deos putauerũt.
νοῦ, πρυτάνεις κόσμου θεοὺς ἐνόμισαν.
quoꝶ ſi qdẽ ſpecie delectati: hec
ὧν εἰ μὲν τῇ καλλονῇ τερπόμενοι, ταῦτα
deos putauerunt: ſciant quãto
θεοὺς ὑπελάμβανον, γνώτωσαν πόσῳ
his dñs eſt melior: naꝫ
τούτων ὁ δεσπότης ἐστὶ βελτίων, ὁ γὰρ
ſpeciei pcipuꝰ gñator creauit hec.
τοῦ κάλλους γενεσιάρχης ἔκτισεν αὐτά.
ſi ãt virtute τ opatione mirati:
εἰ δὲ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ἐκπλαγέντες,
intelligant ab illis quanto q cõſtitu-
νοησάτωσαν ἀπ' αὐτῶν πόσῳ ὁ κατασ-
it ipa potentior eſt. ab .n.
κευάσας αὐτὰ δυνατώτερός ἐστιν. ἐκ γὰρ
magnitudie τ ſpecie τ creaturarũ:
μεγέθους καὶ καλλονῆς κτισμάτων,
p analogiam gñator illoꝶ cõſpicı-
ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖ-
tur. ſed tamẽ in his q̃rela eſt
ται. ἀλλ' ὅμως ἐστὶ τούτοις μέμψις ἐστὶν
parua. τ .n. illi forte errant
ὀλίγη. καὶ γὰρ αὐτοὶ τάχα πλανῶνται
deũ querentes τ volentes inuenire. i.n.
θεὸν ζητοῦντες καὶ θέλοντες εὑρεῖν. ἐν γὰρ
opibus illius conuerſantes ſcrutan-
τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀναστρεφόμενοι διερευνῶ-
tur: τ pſuaſũ hñt aſpectu: qm̃ bona
σι, καὶ πείθονται τῇ ὄψει, ὅτι καλὰ τὰ
q̃ videntur. iteꝶ ãt neq̃ illi venia
βλεπόμενα. πάλιν δὲ οὐδ' αὐτοὶ συγγνω-
digni. ſi .n. tantum potuerunt ſcire:
στοί. εἰ γὰρ τοσοῦτον ἴσχυσαν εἰδέναι,
vt poſſent eſtimare ſeculũ:
ἵνα δύνωνται στοχάσασθαι τὸν αἰῶνα, τὸν
horum dñm quõ citius nõ iuenerũt?
τούτων δεσπότην πῶς τάχιον οὐχ εὗρον;
infelices ãt τ iter mortuos ſpes
ταλαίπωροι δὲ καὶ ἐν νεκροῖς αἱ ἐλπίδες
eorum: q appellauerũt deos opa ma-
αὐτῶν, οἵτινες ἐκάλεσαν θεοὺς ἔργα χει-
nuũ hoĩm: aurũ τ argentũ artis
ρῶν ἀνθρώπων, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τέχνης
meditationes τ ſilitudines aĩaliũ: aut la
ἐμμελέτημα καὶ ἀπεικάσματα ζώων, ἢ λί-
pidẽ inutilẽ manus opus antiq̃. ſi ãt
θον ἄχρηστον χειρὸς ἔργον ἀρχαίας. εἰ δὲ
τ aliq̃s lignator faber rectã arborẽ
καί τις ὑλοτόμος τέκτων εὐκίνητον φυτὸν
cũ ſecuerit: circũraſit docte omnem
ἐκπρίσας, περιέξεσεν εὐμαθῶς πάντα τὸν
corticẽ eius: τ arte vſus decore
φλοιὸν αὐτοῦ, καὶ τεχνησάμενος εὐπρεπῶς
preparauit vtile vas in mi-
κατεσκεύασε χρήσιμον σκεῦος εἰς ὑπη-
niſteriũ vite: at reliquias ope
ρεσίαν ζωῆς, τὰ δὲ ἀποβλήματα τῆς ἐρ-
ris in ppatione eſce expen
γασίας εἰς ἑτοιμασίαν τροφῆς ἀναλώ-
dẽs ſatiatus eſt: qđ ãt ex illis abijcitur
σας ἐνεπλήσθη, τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπόβλη-
ad nihil vtile lignũ curuum: τ
μα εἰς οὐθὲν εὔχρηστον ξύλον σκολιόν, καὶ
ramis natura plenũ: accipiens ſculpſit in
ὄζοις συμπεφυκός, λαβὼν ἔγλυψεν ἐν

D

D

A
Exo.
14.c.

A

B
Eſai.
.44.b

C

diligentia ocij ſui: τ experientia
ἐπιμελείᾳ ἀργίας αὐτοῦ, καὶ ἐμπειρίᾳ
intellectus figurauit illud: aſſimilauit
συνέσεως ἐτύπωσεν αὐτό, ἀπείκασεν
illud imagini hoĩs: aut aĩali cuipiã vili
αὐτὸ εἰκόνι ἀνθρώπου, ἢ ζώῳ τινὶ εὐτελεῖ
ſimilẽ fecit illud: deliniens rubrica τ
ὡμοίωσεν αὐτό, καταχρίσας μίλτῳ καὶ
fuco rubricũ faciẽs colorẽ illiꝰ: τ omnem
φύκει ἐρυθήνας χρόαν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν
maculã q̃ in eo pliniens: τ
κηλίδα τὴν ἐν αὐτῷ καταχρίσας, καὶ
cũ fecerit ei ipſo dignã hitationẽ: i pa
ποιήσας αὐτῷ αὐτοῦ ἄξιον οἴκημα, ἐν τοί-
riete poſuit illud confirmans fer
χῳ ἔθηκεν αὐτὸ ἀσφαλισάμενος σιδή-
ro: vt qdem nõ decideret pnidit
ρῳ, ἵνα μὲν οὖν μὴ καταπέσῃ προενόη-
illi: ſciens q nõ poteſt ſe
σεν αὐτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἀδυνατεῖ ἑαυτῷ
adiuuare. τ .n. eſt imago τ neceſſitatẽ
βοηθῆσαι. καὶ γάρ ἐστιν εἰκὼν καὶ χρείαν
hẽt adiutorij. p ãt poſſeſſiõib⁹ τ
ἔχει βοηθείας. περὶ δὲ κτημάτων καὶ
nuptijs ſuis τ filiorum orãs:
γάμων αὐτοῦ καὶ τέκνων προσευχόμενος,
nõ erubeſcit inaĩatũ alloqui.
οὐκ αἰσχύνεται τῷ ἀψύχῳ προσλαλῶν.
τ pro qdẽ ſanitate ĩfirmũ inuo
καὶ περὶ μὲν ὑγιείας τὸ ἀσθενὲς ἐπικα-
cat: p ãt vita mortuũ rogat: p
λεῖται, περὶ δὲ ζωῆς τὸ νεκρὸν ἀξιοῖ, περὶ
ãt auxilio iexptiſſimo ſupplicat:
δὲ ἐπικουρίας τὸ ἀπειρότατον ἱκετεύει,
pro ãt itinere: neq̃ greſſu
περὶ δὲ ὁδοιπορίας, τὸ μηδὲ βάσει
vti potenti: pro ãt acquiſitiõe
χρῆσθαι δυνάμενον, περὶ δὲ πορισμοῦ
τ operatione τ manuũ euentu:
καὶ ἐργασίας καὶ χειρῶν ἐπιτυχίας,
ab ignauiſſimo manibus bonũ euẽ
τὸν ἀδρανέστατον ταῖς χερσὶν εὐδράνειαν
tũ petit.
αἰτεῖται.

Ca.14.

Ad nauigãdũ q̃ſpiã iteꝶ parat⁹: τ
Πλοῦν τις πάλιν στελλόμενος, καὶ
feros ptrãſiturus fluctus: p̃ ſe
ἄγρια μέλλων διοδεύειν κύματα, τοῦ φέ-
rente ſe naue putridius lignũ
ροντος αὐτὸν πλοίου σαθρότερον ξύλον
inuocat. illud qdẽ .n. cupiditas lucro
ἐπιβοᾶται. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὄρεξις πορι-
rum excogitauit: artifex ãt ſapia fa-
σμῶν ἐπενόησε, τεχνῖτις δὲ σοφία κα-
bricauit. at tua pater gubernat
τεσκεύασεν. ἡ δὲ σή, πάτερ, διακυβερνᾷ
pudẽtia: qm̃ dediſti τ in mari viam
πρόνοια, ὅτι ἔδωκας καὶ ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν
τ in fluctibus ſemitã ſecurã: oñdens
καὶ ἐν κύμασι τρίβον ἀσφαλῆ, δεικνὺς
q potes ex omni ſaluare: vt τ ſi
ὅτι δύνασαι ἐκ παντὸς σῴζειν, ἵνα κἂν
ſine arte aliquis aſcẽdat. vis ãt nõ ocio
ἄνευ τέχνης τις ἐπιβῇ. θέλεις δὲ μὴ ἀρ-
ſa eſſe ſapie tue opa. ppt
γὰ εἶναι τὰ τῆς σοφίας σου ἔργα. διὰ
hoc τ minimo ligno credunt ho
τοῦτο καὶ ἐλαχίστῳ ξύλῳ πιστεύουσιν ἄν-
mines aĩas: τ q trãſierunt tẽpeſtateꝫ
θρωποι ψυχάς, καὶ διελθόντες κλύδωνα
rate liberati ſũt. τ i initio .n. cũ pe
σχεδίᾳ διεσώθησαν. καὶ ἀρχῆς γὰρ ἀπολ-

diligẽter p vacuitatẽ ſuã: & p ſciam ſuã artis figuret illud: & aſſimilet illud imagini hoĩs: aut alicui ex aĩalibus illud cõpet: pliniẽs rubrica & rubicundũ faciẽs fuco colorẽ illiꝰ & oẽꝫ maculã q̃ in illo ẽ pliniẽs: & faciat ei dignã hĩtationẽ & i pariete ponẽs illud: & cõfirmãs ferro ne forte cadat pſpiciẽs illi: ſciẽs qm̃ nõ põt adiuuare ſe. Imago eni ẽ: & opꝰ eſt illi adiutoriũ. Et de ſubſtãtia ſua & de filiis ſuis & de nuptiis votũ faciẽs inq̃rit. Nõ erubeſcit loq cũ illo q ſine aĩa eſt: & p ſanitate qdẽ ĩfirmũ depcatur: & p vita rogat mortuũ & in adiutoriũ inutilẽ inuocat: & p itinere petit ab eo q ãbulare nõ põt: & de acq̃rendo & de opando: & de oĩꝫ rerũ euentu petit ab eo qui in omnibus eſt inutilis.

Capitulum.14.

Iteꝶ alius nauigare cogitãs & p feros fluct⁹ iter facere: incipiens ligno portãte ſe: fragilius lignũ inuocat. Illud.n. cupiditas acq̃rẽdi excogitauit: & artifex ſapia fabricauit ſua. Tua ãt pr̃ puidentia ab initio cũcta gubernat: qm̃ dediſti ĩ mari viã: & iter fluct⁹ ſemitã firmiſſimã oñdens: qm̃ potens es ex oĩbus ſanare: etiã ſi ſine rate aliq̃s adeat mare. Sed vt non eẽt vacua ſapie tue opa: ppt̃ hoc etiã & exiguo ligno credunt hoĩes aĩas ſuas: & trãſeũtes mare p ratẽ liberati ſũt. Sed & ab initio cũ perirent ſupbi gigantes: ſpes orbis traꝶ ad ratẽ cõfugiens: remiſit ſeclo ſemẽ natiuitatis q̃ manu tua erat gubernata. bñdictũ ẽ.n. lignũ p quod fit iuſtitia. Per manus ãt quod fit idolũ maledictũ eſt & ipm: & qui fecit illud: quia ille qdem opatus eſt: illud autem quuꝫ eſſet fragile: deus cognominatus eſt. Silr̃ ãt odio ſunt deo ĩpius & ĩpietas eius. Et.n. quod factũ eſt cum illo: q fecit tormẽta patietur. Propter hoc & in idolis nationũ non erit reſpectus: qm̃ creature dei ĩ odiũ facte ſunt: & in tẽptationẽ aĩe hoĩm & in muſcipulã pedibꝰ inſipiẽtiũ. Initiũ eni fornicatiõis eſt exq̃ſitio idoloꝶ: & adinuentio illoruꝫ corruptio vite eſt. Neq̃.n. erãt ab initio: neq̃ erũt in perpetuũ. Supuacuitas .n. hoĩm hec adinuenit in orbem terrarũ. & ideo breuis illoꝶ finis eſt iuent⁹. Acerbo.n. luctu dolens pr̃ rapti cito ſibi filii: fecit imaginẽ. & illũ q tũc q̃ſi hõ mortuꝰ fuerat: nũc tanq̃ deũ colere cepit: & cõſtituit iter ſeruos ſuos ſacra & ſacrificia. Dei de interueniẽte tpe: cõualeſcente antiqua cõſuetudine: hic error tanq̃ lex cuſtoditꝰ eſt & tyrannorũ ip̃ſo colebãtur figmẽta. & hos quos in palã hoĩes honorare nõ poterãt: ppter hoc q lõge eſſent: a longinquo figura eorũ allata euidentẽ imaginẽ regis que honorare volebãt: fecerunt vt illũ q aberat tanq̃ pñtem colerẽt ſua ſolicitudie. Prouexit autẽ ad horũ culturã: & hos qui ignorabant: artificis eximia diligẽtia. Ille.n. volens plus placere illi qui ſe

rirent ſuperbi gigantes: ſpes
λυμένων ὑπερηφάνων γιγάντων, ἡ ἐλπὶς
mũdi ad ratem confugiens:
τοῦ κόσμου ἐπὶ σχεδίας καταφυγοῦσα,
reliquit ſeculo ſemen natiuitatis tua
ἀπέλιπεν αἰῶνι σπέρμα γενέσεως τῇ σῇ
gubernata manu. bñdictũ eſt .n. lignũ
κυβερνηθεῖσα χειρί. εὐλόγηται γὰρ ξύλον
p quod fit iuſticia. at manu fac
δι' οὗ γίνεται δικαιοσύνη. τὸ δὲ χειροποί-
tũ maledictum illud τ q fecit
ητον ἐπικατάρατον αὐτὸ καὶ ὁ ποιήσας
illud. q: hic qdem opatꝰ ẽ: illõ ãt corruptibile
αὐτό· ὅτι ὁ μὲν εἰργάζετο, τὸ δὲ φθαρτὸν θε-
deꝰ nomiatuꝫ eſt. ſilr̃ odioſa deo τ
ὸς ὠνομάσθη. ἐν ἴσῳ μισητὰ θεῷ καὶ ὁ
impius τ impietas eius. etenim
ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ. καὶ γὰρ
qđ factũ ẽ cũ eo q fecit tormẽta
τὸ πραχθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασθή-
patiet̃. ppt̃ hoc τ in idolis nationũ
σεται. διὰ τοῦτο καὶ ἐν εἰδώλοις ἐθνῶν
viſitatio erit: qm̃ in creatura dei in
ἐπισκοπὴ ἔσται, ὅτι ἐν κτίσματι θε[illegible]
abominationẽ facti ſunt τ in ſcand[illegible]
βδέλυγμα ἐγενήθησαν καὶ εἰς σκάνδαλα
aĩabus hominũ τ in laqueũ pedi
ψυχαῖς ἀνθρώπων καὶ εἰς παγίδα πο-
bus iſipientũ. initiũ .n. fornicatõis [illegible]atio
σὶν ἀφρόνων. ἀρχὴ γὰρ πορνείας ἐπίνοια
idoloꝶ: inuẽtio ãt illoꝶ corruptio vite.
εἰδώλων, εὕρεσις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς.
neq̃ .n. erãt ab initio neq̃ in ppetu
οὔτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς οὔτε εἰς τὸν αἰῶ-
uꝫ erũt. vanaglia .n. hoĩm ingreſſa
να ἔσται. κενοδοξίᾳ γὰρ ἀνθρώπων εἰσῆλ-
eſt in mundũ: τ ideo breuis
θεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτο σύντομον
illorum finis excogitatꝰ ẽ. itẽpeſtiuo .n. lu-
αὐτῶν τὸ τέλος ἐπενοήθη. ἀώρῳ γὰρ πέν-
ctu vexatus pater cito rap
θει τρυχόμενος πατὴρ τοῦ ταχέως ἀφαι-
ti filij: imaginẽ faciens
ρεθέντος τέκνου, εἰκόνα ποιήσας τὸν
tunc mortuũ hoiem: nũc vt deum colu-
τότε νεκρὸν ἄνθρωπον, νῦν ὡς θεὸν ἐτί-
it: τ tradidit ſubditis
μησε, καὶ παρέδωκε τοῖς ὑποχειρίοις
myſteria τ ſacrificia. deide ĩ tpe q in
μυστήρια καὶ τελετάς. εἶτ' ἐν χρόνῳ κρα-
ualuerat ipia cõſuetudo tanq̃ lex cuſtodi-
τηθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος ἐφυλάχ-
ta ẽ: τ tyrãnorum imperijs colebãtur
θη, καὶ τυράννων ἐπιταγαῖς ἐθρησκεύετο
ſculpta. quos i cõſpectu nõ potentes
τὰ γλυπτά. οὓς ἐν ὄψει μὴ δυνάμενοι
hõrare hoĩes eo q longe hitarẽt:
τιμᾶν ἄνθρωποι διὰ τὸ μακρὰν οἰκεῖν,
a longe cõſpectũ figurantes
τὴν πόρρωθεν ὄψιν ἀνατυπωσάμενοι
manifeſtã imaginẽ honorati regis
ἐμφανῆ εἰκόνα τοῦ τιμωμένου βασιλέ-
fecerunt: vt abñti tanq̃ preſen-
ως ἐποίησαν, ἵνα τὸν ἀπόντα ὡς παρόν-
ti aſſentarent p ſollicitudinẽ. i exteñſio
τα κολακεύωσι διὰ τῆς σπουδῆς. εἰς ἐπί-
nem ãt cultus τ ignorantes
τασιν δὲ θρησκείας καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας ἡ
artificis adhortata eſt ambitio.
τοῦ τεχνίτου προετρέψατο φιλοτιμία.
ille .n. forte dñanti volẽs
ὁ μὲν γὰρ τάχα τῷ κρατοῦντι βουλόμενος

D

A
Exo.
14.c.

B

C

placere: elaborauit arte similitu
ἀρέσαι, ἐξεβιάσατο τῇ τέχνῃ τὴν ὁμοιό
dinē in melius. at multitudo attra
τητα ἐπὶ τὸ κάλλιον. τὸ δὲ πλῆθος ἐφελκό
cta per speciem operis eū
μενον διὰ τὸ εὔχαρι τῆς ἐργασίας τὸν
q̄ pauloante honoratus fuerat hō: nūc nu
πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον, νῦν σέ
men estimauerūt. ꝛ hoc fuit
βασμα ἐλογίσαντο. καὶ τοῦτο ἐγένετο τῷ
vite in insidias. q̄m aut calamitati aut ty-
βίῳ εἰς ἔνεδρον. ὅτι ἢ συμφορᾷ ἢ τυ-
rānidi seruientes hoies icōi
ραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι τὸ ἀκοι
cabile nomē lapidib⁹ ꝛ lignis īposue-
νώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθη
rūt. postea nō suffecerat errasse circa
καν. εἶτ᾽ οὐκ ἤρκεσε τὸ πλανᾶσθαι περὶ
dei sciētiā: sed ꝛ in ma-
τὴν τοῦ θεοῦ γνῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν μεγά
gno viuētes inscīcie bello: tanta
λῳ ζῶντες ἀγνοίας πολέμῳ, τὰ τοσαῦ
mala pacem appellāt. aut.n.
τα κακὰ εἰρήνην προσαγορεύουσιν. ἢ γὰρ
filioꝝ occisiua sacrificia: aut occulta mysteria:
τεκνοφόνους τελετάς, ἢ κρύφια μυστήρια,
aut īsanas ex alijs legibus cōmessatiōes
ἢ ἐμμανεῖς ἐξ ἄλλων θεσμῶν κώμους
agentes: neq̄ vitas neq̄ nuptias āplius
ἄγοντες, οὔτε βίους οὔτε γάμους ἔτι κα
mūdas custodiunt. alter aūt alteꝝ aut
θαροὺς φυλάσσουσιν. ἕτερος δὲ ἕτερον ἢ
īsidijs occidit: aut adulterās cōtristat. oīa
λοχῶν ἀναιρεῖ, ἢ νοθεύων ὀδυνᾷ. πάντα
aūt mixte hēt sanguis ꝛ cedes: furtū
δὲ ἐπίμιξ ἔχει αἷμα καὶ φόνος, κλοπὴ
ꝛ dolus: corruptio: īfidelitas: turbatio: p-
καὶ δόλος, φθορά, ἀπιστία, τάραχος, ἐπι
iuriū: tumult⁹ bonoꝝ: [illegible] imēoratio:
ορκία, θόρυβος ἀγαθῶν, [illegible], ἀμνηστία,
aiaꝝ inquinatio: natiuitatis mutatio: nup-
ψυχῶν μιασμός, γενέσεως ἐναλλαγή, γά
tiaꝝ īordinatio: moechia ꝛ īpudicitia. nam
μων ἀταξία, μοιχεία καὶ ἀσέλγεια. ἡ γὰρ
īnolatoꝝ idoloꝝ cultura om-
τῶν ἀνωνύμων εἰδώλων θρησκεία παν
nis initiū mali ꝛ causa ꝛ finis
τὸς ἀρχὴ κακοῦ καὶ αἰτία καὶ πέρας
est. aut.n. dū letantur insaniunt: aut
ἐστίν. ἢ γὰρ εὐφραινόμενοι μεμήνασιν, ἢ
vaticinantur falsa: aut viuūt iniuste:
προφητεύουσι ψευδῆ, ἢ ζῶσιν ἀδίκως,
aut peierant cito. inanimatis.n. cō-
ἢ ἐπιορκοῦσι ταχέως. ἀψύχοις γὰρ πε
fidentes idolis male iurantes: le
ποιθότες εἰδώλοις κακῶς ὀμόσαντες, ἀδι
di nō expectant. vtraq̄ aūt
κηθῆναι οὐ προσδέχονται. ἀμφότερα δὲ
eos cōplectentur iusta. q̄m ma-
αὐτοὺς μετελεύσεται τὰ δίκαια. ὅτι κα
le senserūt de deo attendentes
κῶς ἐφρόνησαν περὶ θεοῦ προσέχοντες
idolis: ꝛ iniuste iurauerūt in dolo
εἰδώλοις, καὶ ἀδίκως ὤμοσαν ἐν δόλῳ
contemnentes iusticiam. nō .n.
καταφρονήσαντες ὁσιότητος. οὐ γὰρ ἡ τῶν
iurantium virtus: sed peccanti
ὀμνυομένων δύναμις, ἀλλ᾽ ἡ τῶν ἁμαρτα
um pena pambulat semp̄ iniu-
νόντων δίκη ἐπεξέρχεται ἀεὶ τὴν τῶν ἀδί
stoꝝ trāsgressionē.
κων παράβασιν. Ca. 15.

assumpsit elaborauit arte sua vt similitu dinē in melius figuraret. multitudo aūt hoim abducta p speciē opis: eū q̄ ante tp̄s tāq̄ hō honoratus fuerat: nūc deum estimauerūt. Et hec fuit vite hūane deceptio: q̄m aut affectui aut regibus deseruientes hoies: incoicabile nomē lapidibus & lignis īposuerunt. Et nō suffecerat errasse eos circa dei sciaꝫ sed & in magno viuētes inscīcie bello: tot & tā magna mala pacē appellāt. Aut.n. filios suos sacrificātes: aut obscura sacrificia facientes: aut īsanie plenas vigilias hn̄tes: neq̄ vitā neq̄ nuptias mūdas iā custodiūt: sed & ali⁹ aliū p inuidiā occidit: aut adulterās cōtristat. & oia cōmixta sūt sāguis. homicidiū. furtū & fictio. corruptio & īfidelitas. turbatio & piuriū. tumultus. bonoꝝ dei īmemoratio. aiarūq̄ inq natio. natiuitatis imutatio. nuptiaꝝ incōstātia. inordinatio mechie & īpudicicie: Infandoꝝ.n. idoloꝝ cultura oīs mali causa est & initiū & finis. Aut.n. dū letātur insaniūt: aut certe vaticinātur falsa: aut viuūt iniuste: aut piurāt cito. Dū.n. cōfidūt in idolis q̄ sunt sine aīa male iurātes noceri se nō sperāt. Vtraq̄ ergo illis eueniēt digne: q̄m male senserūt de deo attēdentes idolis: & iurauerūt iniuste i idolo cōtenētes iusticiā. Nō.n. iurātiū ē virtus: sed peccātiū pena perambulat semper in iniustorū preuaricationem.

Capitulum. 15.

Tu aūt deus nr̄ suauis & verus es: patiēs & i mīa disponēs oia. Etei si peccauerimus tui sumus: sciētes magnitudinē tuā. & si nō peccauerimus: scim⁹ q̄m apd̄ te sumus cōputati. Nosse.n. te cōsūmata iusticia est: & scire iusticitiā & virtutē tuā radix ē imortalitatis. Nō.n. i errore induxit nos hoim male artis excogitatio: nec vmbra picture: labor sine fructu: effigies sculpta p varios colores. cuius aspectus dat īsensato cōcupiscentiā: & diligit mortue imaginis effigiem sine aia. Maloꝝ amatores digni sūt morte q̄ spem hn̄t in talibus: & q̄ faciūt illos & q̄ diligūt et q̄ colūt. Sed et figulus mollem terrā p̄mens laboriose fingit ad vsus nr̄os vnū quodq̄ vas. et de eodem luto fingit q̄ mūda sunt in vsum vasa: et similir q̄ his sunt cōtraria. Hoꝝ aūt vasoꝝ q̄s sit vsus: iudex est figulus. Et cū labore vano deū fingit de eodē luto: ille q̄ pauloante de terra factus fuerat: et post pusillū reducit se vnde accept⁹ est: repetitus aīe debitum quem habebat. Sed cura est illi nō quia laboraturus est: nec q̄m breuis illi vita est: sed concertatur aurificibus et argētariis: sed et erarios imitatur: et gloriā prefert: quoniam res supernacuas fingit. Cinis est enim cor eius et terra supernacua spes illius & luto villior vita ei⁹: quoniam ignorauit qui se finxit et q̄ inspirauit illi animam que operatur: et qui insufflauit ei spiritum vitalem.

Tu aūt deus nr̄ vtilis ꝛ ve-
Σὺ δὲ ὁ θεὸς ἡμῶν χρηστὸς καὶ ἀλη
rus: patiens ꝛ in mīa disponēs
θής, μακρόθυμος καὶ ἐν ἐλέει διοικῶν τὰ
omnia. ꝛ .n. si peccauerim⁹: tui sum⁹
πάντα. καὶ γὰρ ἐὰν ἁμάρτωμεν, σοί ἐσμεν
scientes tuā potētiā. non peccabi
εἰδότες σου τὸ κράτος. οὐχ ἁμαρτησό-
mus aūt: scientes q̄m apd̄ te cōputati sum⁹.
μεθα δέ, εἰδότες ὅτι σοὶ λελογίσμεθα.
nā scire te: cōsūmata iusti
τὸ γὰρ ἐπίστασθαί σε, ὁλόκληρος δικαιο
cia: ꝛ nosse tuā virtutē radix im
σύνη, καὶ εἰδέναι σου τὸ κράτος ῥίζα ἀθα
mortalitatis. neq̄.n. decepit nos ho-
νασίας. οὔτε γὰρ ἐπλάνησεν ἡμᾶς ἀν-
minū male artis excogitatio: neq̄ vmbra
θρώπων κακότεχνος ἐπίνοια, οὔτε σκιὰ
picturaꝝ: labor sine fructu: species maculata
γραφῶν, πόνος ἄκαρπος, εἶδος σπιλωθὲν
coloribus varijs: quoꝝ aspect⁹ insi
χρώμασι διηλλαγμένοις, ὧν ὄψις ἄφρο
tis in cōcupiscētiā venit: desideratq̄ mortue
σιν εἰς ὄρεξιν ἔρχεται, ποθεῖ τε νεκρᾶς
imaginis formā sine aīa. maloꝝ amatores di
εἰκόνος εἶδος ἄπνουν. κακῶν ἐρασταὶ ἄξι
gniq̄ taliū expectationū: ꝛ facientes ꝛ
οί τε τοιούτων ἐλπίδων, καὶ οἱ δρῶντες καὶ
desiderantes ꝛ colentes. ꝛ .n. fi
οἱ ποθοῦντες καὶ οἱ σεβόμενοι. καὶ γὰρ κε
gulus mollem terrā p̄mens laboriose
ραμεὺς ἁπαλὴν γῆν θλίβων ἐπίμοχθον
fingit ad ministeriū nr̄m vnūquod
πλάσσει πρὸς ὑπηρεσίαν ἡμῶν ἓν ἕκα-
q̄: sed de eodē luto finxit
στον, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἀνεπλά
et mundis operibus seruiētia
σατο τά τε τῶν καθαρῶν ἔργων δοῦλα
vasa: et contraria omnia sīr. ho-
σκεύη, τά τε ἐναντία πάντα ὁμοίως. τού
rū aūt vtriusq̄ q̄s cuiusq̄ est vsus:
των δὲ ἑκατέρου τίς ἑκάστου ἐστὶν ἡ χρῆ
iudex figulus. ꝛ male laborās
σις, κριτὴς ὁ πηλουργός. καὶ κακόμοχθος
deū vanum ex eodem fingit lu-
θεὸν μάταιον ἐκ τοῦ αὐτοῦ πλάσσει πη
to: q̄ paulo ante de terra genitus paulo
λοῦ, ὃς πρὸ μικροῦ ἐκ γῆς γενηθεὶς μετ᾽
post abibit ex q̄ sūptus ē:
ὀλίγον πορεύσεται ἐξ ἧς ἐλήφθη, τὸ τῆς
aie repetitus debitū. sed est ei
ψυχῆς ἀπαιτηθεὶς χρέος. ἀλλ᾽ ἔστιν αὐτῷ
cura nō q̄ laboraturus est: nec q̄
φροντὶς οὐχ ὅτι μέλλει κάμνειν, οὐδ᾽ ὅτι
breuem vitā hēt: sed certat
βραχυτελῆ βίον ἔχει, ἀλλ᾽ ἀντερείδεται
q̄dē cū aurificibus ꝛ argentarijs: era-
μὲν χρυσουργοῖς καὶ ἀργυροχόοις, χαλκο
rios q̄s imitatur: ꝛ gloriam reputat
πλάστας τε μιμεῖται, καὶ δόξαν ἡγεῖται
q̄m adulteria fingit. cinis cor
ὅτι κίβδηλα πλάσσει. σποδὸς ἡ καρδία
eius ꝛ terra villor spes illo
αὐτοῦ καὶ γῆς εὐτελεστέρα ἡ ἐλπὶς αὐ-
rū: luto q̄ villor vita eius.
τοῦ, πηλοῦ τε ἀτιμότερος ὁ βίος αὐτοῦ.
q̄m ignorauit q̄ finxit se: ꝛ
ὅτι ἠγνόησε τὸν πλάσαντα αὐτόν, καὶ
qui inspirauit illi aīam q̄ opa
τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργοῦ-
tur: q̄ insufflauit spm̄ vitalem.
σαν, καὶ ἐμφυσήσαντα πνεῦμα ζωτικόν.

D A B Sa. 1. a. Ro. 9. C

sed estimauerūt lusum esse
ἀλλ᾽ ἐλογίσαντο παίγνιον εἶναι τὴν
vitā nr̄am: ꝛ viuēdi modū ɔuersationē
ζωὴν ἡμῶν, καὶ τὸν βίον πανηγυρι-
vite q̄stuosam. oportere.n. dicūt vnde-
σμὸν ἐπικερδῆ. δεῖν γάρ φασιν ὅθεν
cūq̄ ēt ex malo acq̄rere. hic eni
δὴ καὶ ἐκ κακοῦ πορίζειν. οὗτος γὰρ
p̄ter oēs nouit q̄ peccat:
παρὰ πάντας οἶδεν ὅτι ἁμαρτάνει,
materie terree fragilia vasa ꝛ
ὕλης γεώδους εὔθραυστα σκεύη καὶ
sculptilia fabricans. omnes aūt īsipi
γλυπτὰ δημιουργῶν. πάντες δὲ ἀφρο
entissimi ꝛ infelices sup̄ aias in
νέστατοι καὶ τάλανες ὑπὲρ ψυχὰς νη
fantiū: inimici ppl̄i tui impe-
πίων, οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ σου καταδυ
rantes illi. q̄m oia idola
ναστεύοντες αὐτόν. ὅτι πάντα τὰ εἴδω
gētiū estimauerūt deos: q̄b⁹ ne
λα τῶν ἐθνῶν ἐλογίσαντο θεούς, οἷς οὔ
q̄ oculoꝝ vsus ad visionē: neq̄
τε ὀμμάτων χρῆσις εἰς ὅρασιν, οὔτε
nares ad attractionē aeris: neq̄ aures
ῥῖνες εἰς συνολκὴν ἀέρος, οὔτε ὦτα
ad audiēdū: neq̄ digiti manuū ad
ἀκούειν, οὔτε δάκτυλοι χειρῶν εἰς
cōtrectationē: ꝛ pedes coꝝ pigri
ψηλάφησιν, καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἀργοὶ
ad igressum. homo eni fecit
πρὸς ἐπίβασιν. ἄνθρωπος γὰρ ἐποίησεν
illos: ꝛ spiritum mutuatus
αὐτούς, καὶ τὸ πνεῦμα δεδανεισμένος
finxit eos. null⁹ eni illoꝝ simi-
ἔπλασεν αὐτούς. οὐδεὶς γὰρ αὐτῷ ὅμοι
lē hō virtute figere poterit deū. mortal
ον ἄνθρωπος ἰσχύει πλάσαι θεόν. θνητὸς
aūt exñs mortuū opatur manib⁹ iniquis.
δὲ ὢν νεκρὸν ἐργάζεται χερσὶν ἀνόμοις.
melior eni est culturis
κρείσσων γάρ ἐστιν τῶν σεβασμάτων
suis: quoꝝ ip̄e q̄dē vixit: illa aūt
αὐτοῦ, ὧν αὐτὸς μὲν ἔζησεν, ἐκεῖνα δὲ
nunq̄. ꝛ aialia aūt miserrima
οὐδέποτε. καὶ τὰ ζῷα δὲ τὰ ἔχθιστα
colunt. dementia eni cōparata
σέβονται. ἀνοίᾳ γὰρ συγκρινόμενα τῶν
alijs sūt deteriora: neq̄ quātū desidera
ἄλλων ἐστὶ χείρονα, οὐδ᾽ ὅσον ἐπιποθῆ
re q̄ in aialiū cōspectu bona sunt.
σαι ὡς ἐν ζῴων ὄψει καλὰ τυγχάνει.
effugerunt aūt ꝛ dei laudem
ἐκπέφευγε δὲ καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ἔπαινον
ꝛ benedictionē eius.
καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ. Ca. 16.

Propt̄ hoc p̄ similia puniti sunt
Διὰ τοῦτο δι᾽ ὁμοίων ἐκολάσθησαν
digne: ꝛ per mltitudinē bestiaꝝ cru-
ἀξίως, καὶ διὰ πλήθους κνωδάλων ἐβα
ciati sunt. p̄ quo tormento bn̄ficio
σανίσθησαν. ἀνθ᾽ ἧς κολάσεως εὐεργε-
affecisti ppl̄m tuū: q̄b⁹ in cōcupiscē
τήσας τὸν λαόν σου, οἷς εἰς ἐπιθυμί
tiā appetit⁹ nouū gustū: escā p̄pa
αν ὀρέξεως ξένην γεῦσιν, τροφὴν ἡτοί
rasti ortygometrā. vt illi q̄dē
μασας ὀρτυγομήτραν. ἵνα ἐκεῖνοι μὲν
cōcupiscentes escam: p̄pter osten-
ἐπιθυμοῦντες τροφῆς, διὰ τὴν δειχθεῖ
sum immissoꝝ ꝛ neces
σαν τῶν ἐπαπεσταλμένων καὶ τὴν ἀναγ

Ps. 115. Ps. 314. D A Hi. 12. b. B Er. 8. f. Ire. 2. g 10. 13. a C Exo. 9. b.

Sed & estimauerūt lusū esse vitam nr̄am: & conuer ationem vite cōpositā ad lucrum: & oportere vndecūq̄ etiā ex malo acquirere. Hic.n. scit se sup omes delinq̄re: q̄ ex terre materia fragilia vasa & sculptilia fingit. Omes.n. insipiētes & infelices supra modū aie sue superbi sunt inimici populi tui: & īperantes illi. Q̄m oia idola nationū deos estimauerūt: quibus neq̄ oculoꝝ visus est ad videndū: neq̄ nares ad pcipiendum spm̄: neq̄ aures ad audiendū: neq̄ digiti manuū ad tractandū: sed & pedes coꝝ pigri ad āmbulandū. Homo eniꝫ fecit illos: & qui spm̄ mutuat⁹ ē: is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit deum fingere. Cū.n. sit mortalis: mortuū fingit manibus iniq̄s. Melior .n. est ip̄e his quos colit. quia ip̄e quidē vixit cum eēt mortalis: illi aūt nūq̄. Sed & aialia miserrima colūt. Insensata.n. comparata his: illis sunt deteriora. Sed nec aspectu aliquis ex his aialib⁹ bona pōt cōspicere. Effugerunt autem dei laudem & benedictionem eius.

Capitulum. 16.

Propter hec & his similia passi sunt digne tormenta: & p multitudinem bestiaꝝ exterminati sunt. Pro quibus tormentis bn̄ disposuisti ppl̄m tuū: quibus dedisti concupiscentiā delectamenti sui nouū saporē escam parans eis ortygometrā: vt illi quidē concupiscentes escam p̄pter ea q̄ illis ōnsa & missa sūt: etiā a necessaria concupiscentia auerterentur. Hi aūt in breui inopes facti: nouam gustauerunt escā. Oportebat enī illis sine excusatiōe quidē supuenire interitū exercentib⁹ tyrānidē. his aūt tm̄ ōndere quēadmodū inimici coꝝ exterminabātur. Et.n. cū illis supuenit seua bestiaꝝ ira: morsib⁹ puersorū colubrorū exterminabātur. Sed nō īperpetuuꝫ tua ira pmansit: sed ad correptioneꝫ in breui turbati sunt: signū hn̄tes salutis ad cōmemoratione mandati legis tue. Qui.n. cōuersus est: nō p hoc qd̄ videbat sanabatur: sed p te oium saluatorē. In hoc aūt ōndisti iīmicis tuis: qa tu es qui liberas ab oī malo. Illos.n. locustarū & muscarum occiderunt morsus: & non est inuenta sanitas anime illoꝝ: qa digni erāt ab huiusmodi exterminari. Filios aūt tuos nec draconū nec venenatoꝝ vicerūt dentes. Mīa.n. tua adueniens sanabat illos. In memoria.n. sermonū tuoꝝ exterminabāt: & velocit sanabātur: ne in altam incidentes obliuionem non possent tuo vti adiutorio. Et enim neq̄ herba neq̄ malagma sanauit eos: sed tuus domine sermo qui sanat omnia. Tu es dn̄e qui vite & mortis habes potestatem: & deducis vsq̄ ad portas mortis: & reducis. Homo autem occidit quidem per malitiam aiam suam: & cum exierit spiritus nō reuertetur: nec reuocabit animā que recepta est: sed tuam manū effugere impossibile est. Negantes.n. posse te ipii: p fortitudinē brachii tui flagellati sūt: nouis aquis & grādinibus & pluuiis persecutionem passi

sariā appetitū: auerterent: hi aūt in bre
καίαν ὄρεξιν, ἀποστρέφωνται, οὗτοι δὲ ἐπ᾽ ὀλί
ui inopes facti ꝛ nouā participent
γον ἐνδεεῖς γενόμενοι καὶ ξένης μετάσχωσι
gustus. oportebat.n. illis q̄dēꝫ iexcusabi-
γεύσεως. ἔδει γὰρ ἐκείνοις μὲν ἀπαραίτη
lē īopiā superuenire exercētib⁹ tyrānidē: his aūt
τον ἔνδειαν ἐπελθεῖν τυραννοῦσι, τούτοις δὲ
solū ostendi quēadmodū iīmici illoꝝ crucia
μόνον δειχθῆναι πῶς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐβασα
bāt. ꝛ eni cū illis seua supuenit bestia
νίζοντο. καὶ γὰρ ὅτε αὐτοῖς δεινὸς ἐπῆλθε θηρί
rū ira morsibus q̄ puersoꝝ corrūpebant
ων θυμὸς δήγμασί τε σκολιῶν διεφθείροντο
colubroꝝ: nō vsq̄ in finē pmansit ira tua.
ὄφεων, οὐ μέχρι τέλους ἔμεινεν ἡ ὀργή σου.
in hortationē aūt ad breue turbati sunt:
εἰς νουθεσίαν δὲ πρὸς ὀλίγον ἐταράχθησαν,
signum hn̄tes salutis: ad cōmēoratio
σύμβουλον ἔχοντες σωτηρίας, εἰς ἀνάμνη
nē mandati legis tue. nā q̄ ɔuers⁹ est nō
σιν ἐντολῆς νόμου σου. ὁ γὰρ ἐπιστραφεὶς οὐ
p id qd̄ videbat saluabat: sed p te
διὰ τὸ θεωρούμενον ἐσώζετο, ἀλλὰ διὰ σὲ
omniū saluatorē. ꝛ in hoc aūt psua-
τὸν πάντων σωτῆρα. καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἔπει
sisti inimicis nr̄is: q̄ tu es q̄ liberas
σας τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ὅτι σὺ εἶ ὁ ῥυόμενος
ab omni malo. quos eni locustaꝝ ꝛ
ἐκ παντὸς κακοῦ. οὓς μὲν γὰρ ἀκρίδων καὶ
muscaꝝ occidert mors⁹: ꝛ nō inuē
μυιῶν ἀπέκτεινε δήγματα, καὶ οὐχ εὑρέ
ta ē sanitas aie illoꝝ. q̄ digni erāt ab
θη ἴαμα τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ὅτι ἄξιοι ἦσαν ὑπὸ
huiusmōi cruciari. at filios tuos neq̄
τοιούτων κολασθῆναι. τοὺς δὲ υἱούς σου οὐδὲ
venenatoꝝ draconū vicerūt dentes.
ἰοβόλων δρακόντων ἐνίκησαν ὀδόντες. τὸ
mīa eni tua venit i auxiliū ꝛ sanauit il-
ἔλεος γάρ σου ἀντιπαρῆλθε καὶ ἰάσατο αὐ
los. in eni memoriā sermonū tuoꝝ isti
τούς. εἰς γὰρ ὑπόμνησιν τῶν λογίων σου ἐνε
rebantur: ꝛ velocit saluabant. vt nō in
κεντρίζοντο, καὶ ὀξέως διεσῴζοντο. ἵνα μὴ εἰς
altam incidentes obliuiōeꝫ: imobiles
βαθεῖαν ἐμπεσόντες λήθην, ἀπερίσπαστοι
fierent tui beneficij. ꝛ eni neq̄
γένωνται τῆς σῆς εὐεργεσίας. καὶ γὰρ οὔτε
herba neq̄ malagma sanauit e-
βοτάνη οὔτε μάλαγμα ἐθεράπευσεν αὐ
os: sed tuus dn̄e sermo oia sa
τούς, ἀλλ᾽ ὁ σός κύριε λόγος ὁ πάντα ἰώμε
nās. tu eni vite ꝛ mortis ptātem hēs:
νος. σὺ γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου ἐξουσίαν ἔχεις,
ꝛ deducis ad portas īferni ꝛ redu
καὶ κατάγεις εἰς πύλας ᾅδου καὶ ἀνά-
cis. homo aūt occidit q̄dem ma
γεις. ἄνθρωπος δὲ ἀποκτείνει μὲν τῇ κα
litia sua: cū exierit aūt spūs nō reuer
κίᾳ αὐτοῦ, ἐξελθὸν δὲ πνεῦμα οὐκ ἀνα-
tetur: nec resoluit aiam assum
στρέφει, οὐδὲ ἀναλύει ψυχὴν παρα-
ptam. at tuā manū effugere
ληφθεῖσαν. τὴν δὲ σὴν χεῖρα φυγεῖν
īpossibile est. negantes eni te nosse
ἀδύνατόν ἐστιν. ἀρνούμενοι γάρ σε εἰδέναι
impii: in fortitudīe brachij tui flagellati
ἀσεβεῖς, ἐν ἰσχύϊ βραχίονός σου ἐμαστιγώθη
sunt: nouis pluuijs ꝛ grādinibus ꝛ
σαν, ξένοις ὑετοῖς καὶ χαλάζαις καὶ
hymbrib⁹ psecutiōeꝫ passi iexcusabilit
ὄμβροις διωκόμενοι ἀπαραιτήτως

τ igne consumpti. nã
καὶ πυρὶ καταναλισκόμενοι. τὸ γὰρ
res mirabilissima in omnia extin=
παραδοξότατον ἐν τῷ πάντα σβεν
guẽti aqua plus operabatur ignis:
νύντι ὕδατι πλεῖον ἐνήργει τὸ πῦρ,
vindex .n. mũdus est iustoꝝ.
ὑπέρμαχος γὰρ ὁ κόσμος ἐστὶ δικαίων.
aliqñ qdẽ .n. mãsuetabat flãma: vt nõ
ποτὲ μὲν γὰρ ἡμεροῦτο φλόξ, ἵνα μὴ
cõbureret ad impios missa
καταφλέξῃ τὰ ἐπ' ἀσεβεῖς ἀπεσταλ
aialia: sed ipi videntes sci=
μένα ζῶα, ἀλλ' αὐτοὶ βλέποντες ἴδω
ant: qm̃ iudicio dei ꝑsecutiões patiũt. ali
σιν, ὅτι κρίσει θεοῦ ἐλαύνονται. πο
qñ aũt τ inter aquam sup
τὲ δὲ καὶ μεταξὺ ὕδατος ὑπὲρ τὴν
ignis virtutẽ ardet: vt inique
πυρὸς δύναμιν φλέγει, ἵνα ἀδίκου
tre genimina corrumpéret. ꝑ quibus ange
γῆς γεννήματα διαφθείρῃ. ἀνθ' ὧν ἀγγέ
loꝝ esca cibasti ppl̃m tuũ:
λων τροφὴν ἐψώμισας τὸν λαόν σου,
τ paratũ panẽ a celo missti
καὶ ἕτοιμον ἄρτον ἀπ' οὐρανοῦ ἔπεμ=
sti illis sine labore: ad omnem
ψας αὐτοῖς ἀκοπιάτως, πρὸς πᾶσαν
voluptatẽ valẽtẽ τ ad omnem cõ
ἡδονὴν ἰσχύοντα καὶ πρὸς πᾶσαν ἁρ
gruũ gustum. τ .n. hypostasis
μόνιον γεῦσιν. ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασίς
tua tuã in filios ostendebat dul
σου τὴν σὴν πρὸς τέκνα ἐνεφάνιζε γλυ
cedinẽ. at oblati desi=
κύτητα. τῇ δὲ τοῦ προσφερομένου ἐπι
derio subseruiens ad qd̃ quisq3 volebat
θυμίᾳ ὑπηρετῶν πρὸς ὅτις ἐβούλετο
conuertebatᷓ. nix aũt τ glacies
μετεκιρνᾶτο. χιὼν δὲ καὶ κρύσταλλος
sustinebãt ignẽ τ nõ tabescebãt: vt
ὑπέμεινε πῦρ καὶ οὐκ ἐτήκετο, ἵνα
scirent: qm̃ inimicoꝝ fructus
γνῶσιν, ὅτι τοὺς τῶν ἐχθρῶν καρποὺς
corrupit ignis ardens in grã
κατέφθειρε πῦρ φλεγόμενον ἐν τῇ χα
dine: τ in pluuijs coruscans.
λάζῃ, καὶ ἐν τοῖς ὑετοῖς διαστράπτον.
hoc aũt iteꝝ vt nutrirentᷓ iusti:
τοῦτο δὲ πάλιν ἵνα τραφῶσι δίκαι
τ ꝓprie oblitus est virtu
οι, καὶ τῆς ἰδίας ἐπιλέλησται δυνάμε
tis. nã creatura tibi q̃ fecisti
ως. ἡ γὰρ κτίσις σοὶ τῷ ποιήσαντι
omnia deseruiens: intenditur
τὰ πάντα ὑπηρετοῦσα, ἐπιτείνεται
in tormentũ cõtra iniustos: τ remit
εἰς κόλασιν κατὰ τῶν ἀδίκων, καὶ ἀνί
titᷓ in beneficiũ: ꝑ his q̃ in te
εται εἰς εὐεργεσίαν, ὑπὲρ τῶν ἐπὶ σοὶ
confidunt. ꝓpter hoc τ tunc in
πεποιθότων. διὰ τοῦτο καὶ τότε εἰς
omnia transformata oĩa nutri
πάντα μεταλλευομένη τῇ παντοτρό
enti tuo dono deſuit: ad
φῳ σου δωρεᾷ ὑπηρέτει, πρὸς τὴν τῶν
egentium voluntatẽ: vt discant filij
δεομένων θέλησιν, ἵνα μάθωσιν οἱ υἱοί
tui: quos dilexisti dñe: qm̃ nõ
σου, οὓς ἠγάπησας κύριε, ὅτι οὐχ
natiuitates fructuũ pascunt ho
αἱ γενέσεις τῶν καρπῶν τρέφουσιν ἄν

& per ignẽ consummati. Quod enim mi
rabile erat: in aqua q̃ omnia extiguit: pl⁹
ignis valebat. Vindex est enim orbis iu=
storꝝ. Quodam enim tempore mansue=
tabatur ignis: ne cõburerentur q̃ ad impi
os missa erant aĩalia. sed vt ipi videntes
scirent: qm̃ dei iudicio patiũtur persecu=
tionem. Et quodam tempore in aqua su=
pra virtutem ignis exardescebat vndiq3:
vt iniquã terre nationem exterminaret.
Pro quibus angelorũ esca nutriuisti po=
pulum tuum: & paratũ panem de celo p̃=
stitisti illis sine labore: oĩe delectamen=
tum in se habentem: & omnis saporis sua
uitatẽ. Substantiam enim tuã & dulcedi=
nem tuam quam in filios habes ostende
bas: & deseruiens vniuscuiusq3 voluntati.
Ad quod quisq3 volebat: conuertebatur.
Nix autẽ & glacies sustinebant uĩ ignis:
& nõ tabescebant: vt scirent qm̃ fructus
inimicorũ exterminabat ignis ardens in
grandine & pluuia coruscans. Hoc aũt
iteꝝ vt nutrirentur iusti: ignis etiam sue
virtutis oblitus est. Creatura enim tibi fa
ctori deseruiens: exardescit in tormentũ
aduersus iniustos: & lenior fit ad benefa=
ciendum ꝑ his qui in te confidunt. Propt
hoc et tunc omnia transfigurata: omniũ
nutrici gratie tue deseruiebant: ad volun
tatẽ eorum qui a te desiderati sunt. vt sci
rent filii tui quos dilexisti domine: quoni
am non natiuitatis fructus pascunt ho=
mines: sed sermo tuus hos qui in te cre=
diderint conseruat. Quod enim ab igne
non poterat exterminari: statim ab exi=
guo radio solis calefactum tabescebat. vt
notum omnibus esset: quoniam oportet
preuenire solem ad benedictionem tuã:
& ad ortum lucis te adorare. Ingrati enĩ
spes tanq3 hibernalis glacies tabescet: &
disperiet tanq3 aqua superuacua.

Capitulum.17.

Magna sũt .n. iudítia tua domine: & in
enarrabilia verba tua. propter hoc ĩ
disciplinate anime errauerunt. Dum enĩ
persuasum habent iniqui posse domina=
ri nationi sancte: vinculis tenebrarum &
longe noctis compediti inclusi sub tectis
fugitiui: perpetue prouidentie iacuerũt.
& dum putant se latere in obscuris pec=
catis: tenebroso obliuionis velamento di
spersi sunt: pauentes horrẽde & cum am
miratione nimia perturbati. Neq3 enim
que continebat illos spelunca sine timore
custodiebat: quoniam sonitus descendẽs
perturbabat illos: & persõe tristes illis ap
parentes: pauorem illis p̃stabãt. Et ignis
quidem nulla vis poterat illis lumen pre
bere: nec siderum limpide flamme illumi
nare poterant illam noctem horrendaꝫ.
Apparebat autem illis subitaneus ig=
nis timore plenus: & timore percussi
illius que non videbatur faciei: estimabãt
deteriora esse que videbantur. & magice
artis appositi erant derisus & sapientie
gloria correptio cum contumelia. Illi e=
nim qui promittebant timores & pertur
bationes expellere se ab anima languẽte:

minem: sed verbũ tuũ tibi
θρωπον, ἀλλὰ τὸ ῥῆμά σου τοὺς σοὶ
credentes conseruat. nam ab ig=
πιστεύοντας διατηρεῖ. τὸ γὰρ ὑπὸ πυ
ne nõ corruptũ simpliciᷓ a bre
ρὸς μὴ φθειρόμενον ἁπλῶς ὑπὸ βρα
ui radio solis calefactum
χείας ἀκτῖνος ἡλίου θερμαινόμενον
tabescebat: vt notũ esset: qm̃ opꝫ
ἐτήκετο, ὅπως γνωστὸν ᾖ, ὅτι δεῖ
p̃uenire solem in grã tua:
φθάνειν τὸν ἥλιον ἐπ' εὐχαριστίαν σου,
τ ad ortum lucis occurre
καὶ πρὸς ἀνατολὴν φωτὸς ἐντυγχά
re tibi. ingrati .n. spes tãq3 hye
νειν σοι. ἀχαρίστου γὰρ ἐλπὶς ὡς χει
malis glacies tabescet: τ flu
μέριος πάχνη τακήσεται, καὶ ῥυήσε
et tãq3 aqua inutilis.
ται ὡς ὕδωρ ἄχρηστον. Ca.17.

Magna enim tua iuditia
Μεγάλαι γάρ σου αἱ κρίσεις
τ inenarrabilia. ꝓpᷓ hoc indisciplinate
καὶ δυσδιήγητοι. διὰ τοῦτο ἀπαίδευτοι
aĩe errauerũt. opinantes
ψυχαὶ ἐπλανήθησαν. ὑπειληφότες
enĩ dñari natiõi sctẽ ini
γὰρ καταδυναστεύειν ἔθνος ἅγιον ἄνο=
qui: victi tenebraꝝ τ longe cõ
μοι, δέσμιοι σκότους καὶ μακρᾶς πε
pediti noctis inclusi te
δῆται νυκτὸς κατακλεισθέντες ὀρό=
ctis: fugitiui ꝑpetue ꝓuidẽtie
φοις, φυγάδες τῆς αἰωνίου προνοίας
iacuerũt. latere enĩ putantes
ἔκειντο. λανθάνειν γὰρ νομίζοντες
occultis pctis: tenebro
ἐπικρυφαίοις ἁμαρτήμασιν, ἀφεγ=
so obliuionis velamento dispersi
γεῖ λήθης παρακαλύμματι ἐσκορπί
sunt: pauentes horrende τ simula
σθησαν, θαμβούμενοι δεινῶς καὶ ἰνδάλ
chris ꝑturbati. neq3 enĩ q̃ cõ=
μασιν ἐκταρασσόμενοι. οὐδὲ γὰρ ὁ κα
tinebat illos spelũca itrepidos cu
τέχων αὐτοὺς μυχὸς ἀφόβους δι=
stodiebat. sonitus aũt perturbantes
φύλασσεν. ἦχοι δὲ καταράσσοντες
eos circunstrepebant: τ visio
αὐτοὺς περιεκόμπουν, καὶ φάσμα=
nes tristibus meste vultibus
τα ἀμειδήτοις κατηφῆ προσώποις
apparebãt. τ ignis quidem nulla
ἐνεφανίζετο. καὶ πυρὸς μὲν οὐδεμία
vis poterat lucere: neq3 stellaꝝ
βία κατίσχυεν φωτίζειν, οὔτε ἄστρων
nitide flãme illuminare sustine
ἔκλαμπροι φλόγες καταυγάζειν ὑπέ
bant tristem illam noctẽ. ap
μενον τὴν στυγνὴν ἐκείνην νύκτα. διε=
parebat aũt illis solum spontanea pyra
φαίνετο δ' αὐτοῖς μόνον αὐτομάτη πυρὰ
timore plena. territi aũt a
φόβου πλήρης. ἐκδειματούμενοι δὲ τῆς
nõ visa illa visione: estimabãt
μὴ θεωρουμένης ἐκείνης ὄψεως, ἡγοῦντο
deteriora q̃ videbãtur. magice aũt appo
χείρω τὰ βλεπόμενα. μαγικῆς δὲ κατέ
sita erãt ludibria artis: τ in
κειτο ἐμπαίγματα τέχνης, καὶ τῆς ἐπὶ
ꝓudentia iactãtie correptio cõtumeliosa.
φρονήσει ἀλαζονίας ἔλεγχος ἐφύβριστος.

C D A B

Exo.17. d. Jo.16. d. Ps.77.

Exo.10.f.

nā pmittentes timores ⁊ tur=
αἱ γὰρ ὑπισχνούμεναι δείματα καὶ τα
batiões expellere ab aīa languēte:
ραχὰς ἀπελαύνειν ψυχῆς νοσούσης,
hi ridiculo timore lāgue
οὗτοι καταγέλαστον εὐλάβειαν ἐνό=
bant. ⁊ .n. ſi nihil eos turbu
σουν. καὶ γὰρ εἰ μηδὲν αὐτοὺς ταρα
lentū terrebat: beſtiaꝝ tranſitibus
χῶδες ἐφόβει, κνωδάλων παρόδοις
⁊ ſerpentiū ſibilis commoti:
καὶ ἑρπετῶν συριγμοῖς ἐκσεσοβημέ
peribant tremebūdi: ⁊ nul=
νοι, διώλλυντο ἔντρομοι, καὶ τὸν μη=
la ex pte fugiendū aerē aſpicere ne
δαμόθεν φευκτὸν ἀέρα προσιδεῖν ἀρ
gātes. timida res .n. ppo malitia
νούμενοι. δειλὸν γὰρ ἰδίῳ πονηρία
teſte condemnata. ſēp āt poc
μάρτυρι καταδικαζομένη. ἀεὶ δὲ προ
cupauit ſeua contenta
σείληφε τὰ χαλεπὰ συνεχομένη τῇ
cōſcientia. nihil eni eſt timor: ni
συνειδήσει. οὐδὲν γάρ ἐστι φόβος, εἰ
ſi pditio eoꝝ q̄ a cogitatione au=
μὴ προδοσία τῶν ἀπὸ λογισμοῦ βοη
xilioꝝ. ab intro āt exīs minor expe
θημάτων. ἔνδοθεν δὲ οὖσα ἥττων ἡ προσ
ctatio maiorē putat ignoran
δοκία πλείονα λογίζεται τὴν ἄγνοι=
tiam prebente tormentū cau
αν τῆς παρεχούσης τὴν βάσανον αἰ
ſe. ꝯ āt īpotentē vere noct. ⁊
τίας. οἱ δὲ τὴν ἀδύνατον ὄντως νύκτα
⁊ ex īpotentis inferni ſpelūcis ſupue
καὶ ἐξ ἀδυνάτου ᾅδου μυχῶν ἐπελ
nientē: eodē ſomno dormientes:
θοῦσαν, τὸν αὐτὸν ὕπνον κοιμώμενοι,
aliqñ qdē monſtris agitabant phantaſma
τὰ μὲν τέρασιν ἠλαύνοντο φαντασμά
tum: aliqñ āt anime diſſoluebant
των, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς παρελύοντο
traditione. ſubitane⁹ .n. illis ⁊
προδοσίᾳ. αἰφνίδιος γὰρ αὐτοῖς καὶ
inſperatus timor ſupuenit. deide
ἀπροσδόκητος φόβος ἐπῆλθεν. εἶθ' οὕ
ſic: quicūq; igit̄ erat illic deci=
τως, ὃς δήποτ' οὖν ἦν ἐκεῖ καταπί=
dens: cuſtodiebat̄ in inferratum car=
πτων, ἐφρουρεῖτο εἰς τὴν ἀσίδηρον εἱρ
cerē incluſus. ſiue .n. agricola
κτὴν κατακλεισθείς. εἴτε γὰρ γεωργὸς
erat ꝗs aut paſtor: aut eoꝝ q̄ in deſerto
ἦν τις ἢ ποιμήν, ἢ τῶν κατ' ἐρημίαν
operarius laboꝝ: pceupatus ine
ἐργάτης μόχθων, προληφθεὶς τὴν δυ
uitabilem ſuſtinebat neceſſitatē. vna .n.
σάλυκτον ἔμενεν ἀνάγκην. μιᾷ γὰρ
catena tenebraꝝ omnes ligati erāt. ſi=
ἁλύσει σκότους πάντες ἐδέθησαν. εἴ
ue ſpiritus ſibilans: aut circū den
τε πνεῦμα συρίζον, ἢ περὶ ἀμφιλα
ſos ramos auium ſonit⁹ ſuauis:
φεῖς κλάδους ὀρνέων ἦχος εὐμελής,
aut cōcent⁹ aque cuntis vi: aut
ἢ ῥυθμὸς ὕδατος πορευομένου βίᾳ, ἢ
ſonus validus pcipitaꝝ petra
κτύπος ἀπηνὴς καταρριπτομένων πε
rū: aut laſciuiētiū aīaliū curſus inui=
τρῶν, ἢ σκιρτώντων ζώων δρόμος ἀθεώ
ſus: aut vlulantiū ſeuarum beſtia
ρητος, ἢ ὠρυομένων ἀπηνεστάτων θηρί=

hi cum deriſu: pleni timore languebant. Nam & ſi nihil eos ex monſtris perturbabat: tranſitu animalium & ſerpentium ſibilatiōe commoti: tremebundi peribāt: & aerem quem nulla ratione quis effugere poſſet: negantes ſe videre. Frequenter enim preoccupant peſſima: redarguente conſcientia. Cum ſit enim timida nequitia: data ē ī omniū cōdemnationem: Semper enim preſumit ſeua perturbata conſcientia. Nihil enim eſt timor niſi preſumptionis adiutorium: proditio cogitatiōis auxiliorū. Et dum ab intro minor eſt expectatio: maiorem putat potentiā eius cauſa de qua tormentum preſtat. Illi autem qui in potentem venere noctē: & ab infimis & ab altiſſimis ſuperuenientem eundem ſomnū dormientes: aliquādo monſtrorum exagitabantur timore: aliquādo anime deficiebant traductiōe. Subitaneus enim illis & inſperat⁹ timor ſuperuenerat. Deinde ſi quiſq̄ ex illis decidiſſet: cuſtodiebatur in carcere ſine ferro recluſus. Si eni; ruſticus quis erat aut paſtor aut agri laborum operarius preoccupatus eſſet: ineffugibilem ſuſtinebat neceſſitatem. Vna enim catena tenebrarū omnes erant colligati. Siue ſpiritus ſibilans: aut inter ſpiſſos arborum ramos auium ſonus ſuauis: aut vis aque decurrentis nimium: aut ſonus validus precipitarum petrarum: aut ludentium animalium curſus inuiſus: aut mugientium valida beſtiarum vox: aut reſonans de altiſſimis montibus echo: deficientes faciebat illos pre timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine: & non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis ſuperpoſita erat grauis imago tenebrarū q̄ ſuperuētura illis erat. Ipſi ergo ſibi erant grauiores tenebre.

Capitulum. 18.

SAnctis autem tuis maxima erat lux: & horum quidem vocem inimici audiebant: ſed figuram non videbāt. Et quia non & ipſi eadem paſſi erant magnificabāt te: & qui ante leſi erant: quia non ledebantur: gratias agebant tibi: & vt eſſet differentia te deum petebant. Propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignote vie: & ſolem ſine leſura boni hoſpitii preſtitiſti. Digni quidem illi carere luce: & pati carcerem tenebrarū: qui incluſos cuſtodiebant filios tuos: per quos incipiebat incorruptum legis lumen ſeculo dari. Cum cogitarent iuſtorum occidere infantes: & vno expoſito filio: ſed liberato in traductionem illorū multitudinem filiorum abſtuliſti. & pariter illos perdidiſti in aqua valida. Illa enī nox ante cognita eſt a patribus noſtris: vt vere ſcientes quibus iuramentis crediderunt animequiores eſſent. Suſcepta eſt autem a populo tuo ſanitas quidem iuſtorum: iniuſtorum autem exterminatio. Sicut .n. leſiſti aduerſarios nīos: ſic &

rū vox: aut repercuſſa de con
ων φωνή, ἢ ἀντανακλωμένη ἐκ κοι
cauitate mōtiū echo: diſſoluebant illos
λοτάτης ὀρέων ἠχώ, παρέλυεν αὐτοὺς
deterrentia. totus .n. mundus niti=
ἐκφοβοῦντα. ὅλος γὰρ ὁ κόσμος λαμ
do illuminabatur lumine: ⁊ non
πρῷ κατελάμπετο φωτί, καὶ ἀνεμ
īpeditis cōtinebatur opibus. ſolis āt
ποδίστοις συνείχετο ἔργοις. μόνοις δὲ
illis ſuppoſita erat grauis nox: ima
ἐκείνοις ἐπετέτατο βαρεῖα νύξ, εἰ=
go q̄ debebāt eis ſucce
κὼν τοῦ μέλλοντος αὐτοὺς διαδέχε
dere tenebraꝝ. ſibi āt erant grauio
σθαι σκότους. ἑαυτοῖς δὲ ἦσαν βαρύ
res tenebris.
τεροι σκότους.

Ca. 18.

HTE ſctis tuis maxima erat
Τοῖς δὲ ὁσίοις σου μέγιστον ἦν
lux. quoꝝ vocem qdē audientes: figu=
φῶς. ὧν φωνὴν μὲν ἀκούοντες, μορ=
ram āt nō videntes: qm̄ qdē nō et
φὴν δ' οὐχ ὁρῶντες, ὅτι μὲν οὐ κἀ
ipſi paſſi erant: btām pdicabāt:
κεῖνοι ἐπεπόνθεισαν, ἐμακάριζον,
qm̄ āt nō nocent aū iniuria affecti:
ὅτι δὲ οὐ βλάπτουσι προηδικημένοι,
grās agebant: ⁊ differendi gra=
ηὐχαρίστουν, καὶ τοῦ διενεχθῆναι χά=
tia orabant. ppt q̄ igniꝰ ardētis colūnā:
ριν ἐδέοντο. ἀνθ' ὧν πυριφλεγῆ στῦλον,
ducē qdē ignoti itineris: ſo=
ὁδηγὸν μὲν ἀγνώστου ὁδοιπορίας, ἥλι=
lē āt nō ledentē honorifici hoſpicii
ον δὲ ἀβλαβῆ φιλοτίμου ξενιτείας
preſtitiſti. digni qdē .n. illi pua
παρέσχες. ἄξιοι μὲν γὰρ ἐκεῖνοι στερη
ri luce ⁊ cuſtodiri in tene
θῆναι φωτὸς καὶ φυλακισθῆναι ἐν σκό
bris: q̄ incluſos cuſtodiebant
τει, οἱ κατακλείστους φυλάξαντες
filios tuos: p quos debebat icor
τοὺς υἱούς σου, δι' ὧν ἤμελλε τὸ ἄφ=
ruptū legis lumē ſeculo da
θαρτον νόμου φῶς τῷ αἰῶνι δίδο=
ri. cogitantes āt ipſos
σθαι. βουλευσαμένους δ' αὐτοὺς τὰ
iuſtoꝝ occidere infātes: ⁊
τῶν ὁσίων ἀποκτεῖναι νήπια, καὶ
vno expoſito filio ⁊ liberato:
ἑνὸς ἐκτεθέντος τέκνου καὶ σωθέντος,
in correptiōes illoꝝ abſtuliſti multitu
εἰς ἔλεγχον τὸ αὐτῶν ἀφείλου πλῆ
dinē filioꝝ: ⁊ pariter perdidi
θος τέκνων, καὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπώλε=
ſti in aqua vehemēti. illa
σας ἐν ὕδατι σφοδρῷ. ἐκείνη ἡ
nox precognita ē patribus nrīs. vt
νὺξ προεγνώσθη πατράσιν ἡμῶν, ἵνα
ſecure ſcientes q̄bus crediderunt
ἀσφαλῶς εἰδότες οἷς ἐπίστευσαν
iuramētis letarētur. ſuſcepta eſt āūt
ὅρκοις, ἐπευθυμήσωσι. προσεδέχθη δὲ
a pplo tuo ſalus qdē iuſto=
ὑπὸ λαοῦ σου σωτηρία μὲν δικαί
rū: inimicoꝝ āt perditio. quō .n. cru=
ων, ἐχθρῶν δὲ ἀπώλεια. ὡς γὰρ ἐτι
ciaſti aduerſarios: hoc
μωρήσω τοὺς ὑπεναντίους, τού
nos prouocans
τῳ ἡμᾶς προσκαλεσάμενος

magnificasti. abscōse.n. sacrificabāt ī pue
ἐδόξασας. κρυφῇ γὰρ ἐθυσίαζον ὅσιοι παῖ
ri bonoꝝ: τ diuinitatis legē
δες ἀγαθῶν, καὶ τὸν τῆς θειότητος νόμον
in cōcordia disposuerūt: ipsos similiter
ἐν ὁμονοίᾳ διέθεντο, τῶν αὐτῶν ὁμοίως
τ bonoꝝ τ piculoꝝ pticipatu=
καὶ ἀγαθῶν καὶ κινδύνων μεταλήψε=
ros iustos: patrū iā pcinē
σθαι τοὺς ἁγίους, πατέρων ἤδη προα=
tes laudes. resonabat āt incōso
ναμέλποντες αἴνους. ἀντήχει δὲ ἀσύμ
nans inimicoꝝ clamor: τ miserabilis fereba
φωνος ἐχθρῶν βοὴ, καὶ οἰκτρὰ διεφέρε
tur vox ploratoꝝ infantiū. simili āt
το φωνὴ θρηνουμένων παίδων. ὁμοίᾳ δὲ
pena suus simul cū dn̄o punitus:
δίκῃ δοῦλος ἅμα δεσπότῃ κολασθεὶς,
τ popularis cū rege eadem patiens.
καὶ δημότης βασιλεῖ τὰ αὐτὰ πάσχων.
pariter aūt omnes in vno nomine
ὁμοθυμαδὸν δὲ πάντες ἐν ἑνὶ ὀνόματι
mortis mortuos hēbāt inumerabiles.
θανάτου νεκροὺς εἶχον ἀναριθμήτους.
neqꝫ .n. ad sepeliendū viui erant
οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ θάψαι οἱ ζῶντες ἦσαν
sufficiētes. qm̄ ad vnū momentū honora
ἱκανοί. ἐπεὶ πρὸς μίαν ῥοπὴν ἡ ἐντιμο
bilior gnatio illoꝝ corrupta ē. omnia
τέρα γένεσις αὐτῶν διέφθαρτο. πάντα
.n. nō credentes ppt veneficia
γὰρ ἀπιστοῦντες διὰ τὰς φαρμακείας
in pmogenitoꝝ interitu: cōfessi
ἐπὶ τῷ τῶν πρωτοτόκων ὀλέθρῳ, ὡμολό=
sunt dei filiū ppl'm esse. tacito .n.
γησαν θεοῦ υἱὸν λαὸν εἶναι. ἡσύχου γὰρ
silentio cōtinente omnia τ no
σιγῆς περιεχούσης τὰ πάντα καὶ νυ
cte in ppria velocitate dimidiata: omni
κτὸς ἐν ἰδίῳ τάχει μεσαζούσης, ὁ παν
potens tuus smo a celis de
τοδύναμός σου λόγος ἀπ' οὐρανῶν ἐκ
thronis regalibus durus bella=
θρόνων βασιλείων ἀπότομος πολεμι=
tor in mediū pniciose psiliuit
στὴς εἰς μέσον τῆς ὀλεθρίας ἥλατο
terre: gladiū acutū nō simulatū imperi
γῆς, ξίφος ὀξὺ τὴν ἀνυπόκριτον ἐπιτα
um tuū ferens. τ stās repleuit om=
γήν σου φέρων. καὶ στὰς ἐπλήρωσε τὰ
nia morte: τ celum qdē attin
πάντα θανάτου, καὶ οὐρανοῦ μὲν ἥπτε
gebat: descēderat āt in ťrā. tunc conti
το, βεβήκει δὲ ἐπὶ γῆς. τότε παρα=
nuo visiones qdē somnioꝝ grauiuꝫ
χρῆμα φαντασίαι μὲν ὀνείρων δεινῶν
turbauerunt illos: timores āt insiste=
ἐξετάραξαν αὐτοὺς, φόβοι δὲ ἐπέστη=
runt insperati. τ alius alio pie=
σαν ἀδόκητοι. καὶ ἄλλος ἀλλαχῇ ῥι=
ct⁹ semimortu⁹: ppt quā moriebat causas
φεὶς ἡμίθνητος, δι' ἣν ἔθνησκεν αἰτίαν
ostendebat. nā somnia q̄ turbauerunt
ἐνεφάνιζεν. οἱ γὰρ ὄνειροι θορυβήσαντες
eos hoc pſignabant: ne igno=
αὐτοὺς τοῦτο προεμήνυσαν, ἵνα μὴ ἀγνο
rātes cur male patiūtur: peri
οῦντες δι' ὃ κακῶς πάσχουσιν, ἀπόλων
rēt. tetigit āt tandē τ iustos tēptatio
ται. ἥψατο δέ ποτε καὶ δικαίων πεῖρα
mortis: τ fractio in eremo facta est
θανάτου, καὶ θραῦσις ἐν ἐρήμῳ ἐγένετο

nos prouocans magnificasti. Absconse enim sacrificabāt iusti pueri bonoruꝫ: & iusticie legē in concordiā disposuerūt: similiť bona & mala pcepturos iustos: patri oīm decantantes laudes. Resonabat āt īcōuenīlēs inimicoꝝ vox: & flebilis audiebatur planctus ploratoꝝ infantiū. Simili āt pena seru⁹ cū dn̄o afflict⁹ est: & popularis hō regi similia passus. Similiter ergo om̄es vno nomine mortis mortuos hēbāt inumerabiles. Nec enī ad sepeliendū viui sufficiebant. qm̄ vno momēto q̄ erat pclarior natio illorū exterminata est. De oībus enī non credētes ppter bn̄ficia: tūc cū primum fuit exterminiū primogenitoꝝ: spopōderūt ppl'm dei se esse. Cū.n. qetū silentiū cōtineret om̄ia: & nox in suo cursu mediū iter haberet: oīpotēs sermo tu⁹ dn̄e exiliēs de celo a regalib⁹ sedibus: durus debellator in mediā exterminii trā psiliuit: gladi⁹ acut⁹ īsimulatū iperiū tuū portās: & stās repleuit oīa morte: & vsqꝫ ad celū attigebat stās in terra. Tūc cōtinuo visus somnioꝝ maloꝝ turbauerūt illos: & timores supuenerūt īsperati. Et alius alibi piect⁹ semiuiu⁹: ppť quā moriebatur causam demōstrabat mortis. Visiones.n. q̄ illos turbauerunt hec pmonebāt: ne inscii q̄re male patiebātur perirent. Tetigit aūt tūc & iustos temptatio mortis: & commotio in eremo facta est multitudinis: sed non diu permansit ira tua. Properans.n. homo sine querela deprecari pro populis: proferens seruitutis sue scutū orationem: & per incensum deprecationē allegans: restitit ire & fineꝫ imposuit necessitati: ostendēs qm̄ tuus est famulus. Vicit autem turbas nō in virtute corporis: nec armatura potentie: sed verbo illum qui se vexabat subiecit: iuramenta parentum & testamentum cōmemorans. Cū enim iam aceruatim cecidissent super alterutrum mortui: interstitit & amputauit impetū: & diuisit illam que ad viuos ducebat viam. In veste enim poderis quā habebat: totus erat orbis terrarum: & parentū magnalia in quattuor ordinibus lapidum erant sculpta: & magnificentia tua in diademate capitis illius scripta erat. His autem cessit qui exterminabat: & hec extimuit. Erat.n. sola temptatio ire sufficiens.

Capitulum. 19.

Impiis autem vsqꝫ in nouissimuꝫ sine misericordia ira superuenit. Prescieba enim & futura illorum. quoniam cum ipsi permisissent vt se educerēt & cū magna solicitudie premisissent illos: consequebantur illos penitentie actus. Adhuc enim inter manus habētes luctum: & deplorantes ad monumenta mortuorum: aliam sibi assumpserunt cogitationē inscientie: & quos rogātes proiecerāt: hos tāqꝫ fugitiuos persequebātur. Ducebat enim illos ad

multitudinis. sed non diu pmansit
πλήθους. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ ἔμεινεν
ira. pperans .n. vir sine qrela
ἡ ὀργή. σπεύσας γὰρ ἀνὴρ ἄμεμπτος
ppugnauit: ppri ministerij
προεμάχησε, τὸ τῆς ἰδίας λειτουργί
arma: orōnē τ incen
ας ὅπλον, προσευχὴν καὶ θυμιάματος
si placationē ferens: restitit i
ἐξιλασμὸν κομίσας, ἀντέστη τῷ θυ
re τ finē imposuit calamitati:
μῷ, καὶ πέρας ἐπέθηκε τῇ συμφορᾷ,
ostēdens qm̄ tuus est famulus. vicit
δεικνὺς ὅτι σός ἐστι θεράπων. ἐνίκησε
āt deuastantem non robore cor=
δὲ τὸν ὀλοθρεύοντα οὐκ ἰσχύι τοῦ σώ=
poris: non armoꝝ opatione: sed ver=
ματος, οὐχ ὅπλων ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ λό
bo torquentē subiecit: iuramēta
γῳ τὸν κολάζοντα ὑπέταξεν, ὅρκους
patrum τ testamēta cōmemorans.
πατέρων καὶ διαθήκας ὑπομνήσας.
aceruati .n. iam iacētibus sup alt
σωρηδὸν γὰρ ἤδη πεπτωκότων ἐπ' ἀλ
utrum mortuis: inter stās āputa=
λήλων νεκρῶν, μεταξὺ στὰς ἀνέκοψε
uit iram: τ diuisit q̄ ad
τὴν ὀργήν, καὶ διέσχισε τὴν πρὸς τοὺς
viuos viam. in .n. talari tunica ve
ζῶντας ὁδόν. ἐπὶ γὰρ ποδήρους ἐνδύ
stimēti erāt totus mūdus: τ patrum
ματος ἦν ὅλος ὁ κόσμος, καὶ πατέρων
glorie in qttuor ordinū lapidū sculptura:
δόξαι ἐπὶ τετραστίχου λίθων γλυφῆς,
τ magnitudo tua in diademate
καὶ μεγαλωσύνη σου ἐπὶ διαδήματος
capitis illius. his cessit destru
κεφαλῆς αὐτοῦ. τούτοις εἶξεν ὁ ὀλο=
ens: hec āt timuit. erat.n. so=
θρεύων, ταῦτα δὲ ἐφοβήθη. ἦν γὰρ μό
la tēptatio ire sufficiens.
νη ἡ πεῖρα τῆς ὀργῆς ἱκανή.

Ca. 19.

Impijs vsqꝫ in finē
Τοῖς δὲ ἀσεβέσι μέχρι τέλους
imisericors ira institit. psciebat .n.
ἀνελεήμων θυμὸς ἐπέστη. προῄδει γὰρ
illoꝝ τ futura. qm̄ ipsi
αὐτῶν καὶ τὰ μέλλοντα. ὅτι αὐτοὶ
cum pmisissent abire: τ cū
ἐπιτρέψαντες τοῦ ἀπιέναι, καὶ με
diligentia pmisissent illos:
τὰ σπουδῆς προπέμψαντες αὐτούς,
psequētur pniam agentes. adhuc .n. in
διώξουσι μεταμεληθέντες. ἔτι γὰρ ἐν
manib⁹ hūtes: luctus: τ deplo
χερσὶν ἔχοντες τὰ πένθη, καὶ προ=
rantes ad monumēta mortuoꝝ: alterā
σοδυρόμενοι τάφοις νεκρῶν, ἕτερον
euulserunt cogitationē stulticie: τ
ἐπεσπάσαντο λογισμὸν ἀνοίας, καὶ
quos supplicātes piecerunt: hos
οὓς ἱκετεύοντες ἐξέβαλον, τούτους
tāqꝫ fugitiuos psequebant. ducebat .n.
ὡς φυγάδας ἐδίωκον. εἷλκε γὰρ
illos digna ad hunc finem
αὐτοὺς ἡ ἀξία ἐπὶ τοῦτο τὸ πέρας
necessitas: τ eoꝝ q̄ acciderant obli=
ἀνάγκη, καὶ τῶν συμβεβηκότων ἀμ
uionē iniecit: vt
νηστίαν ἐνέβαλεν, ἵνα τὴν

Exo. 12. d. C D Nu. 19. 6. Exo. 14. b. A

deficientē tormētis reple
λείπουσαν τοῖς βασάνοις προσαναπληρώ
rent punitionē: ꝛ q̄dem ppl'us tuus mi
σωσι κόλασιν, καὶ ὁ μὲν λαός σου πα
rabile iter transiret: illi aūt
ράδοξον ὁδοιπορίαν περάσῃ, ἐκεῖνοι δὲ
nouā inuenirēt mortem. oīs .n. creatura
ξένον εὕρωσι θάνατον. ὅλη γὰρ ἡ κτίσις
in ꝓprio gñe rursus ab initio refigurabatur: deseruiens ꝓprijs p̄cep
ἐν ἰδίῳ γένει πάλιν ἄνωθεν ἀνετυποῦτο, ὑπηρετοῦσα ταῖς ἰδίαις ἐπιταγαῖς
tis. vt tui pueri custodirentur illesi:
ἵνα οἱ σοὶ παῖδες φυλαχθῶσιν ἀβλαβεῖς,
castra inumbrās nubes: ex āt anteerāte aqua
ἡ τὴν παρεμβολὴν σκιάζουσα νεφέλη, ἐκ δὲ προϋφεστῶτος ὕδατος
sicca ortus terra visus est: ꝛ ex
ξηρᾶς ἀνάδυσις γῆς ἐθεωρήθη, καὶ ἐξ
rubro mari via sine ipedimēto:
ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁδὸς ἀνεμπόδιστος,
ꝛ viridē herbā ferēs cāpus de tēpestate vio
καὶ χλοηφόρον πεδίον ἐκ κλύδωνος βι
lenta. p quē oīs gens transierūt tua
αίου. δι' οὗ πανεθνεὶ διῆλθον οἱ τῇ σῇ
protegebant manu: videntes mira
σκεπαζόμενοι χειρί, θεωρήσαντες θαυ
bilia monstra. tāq̄.n. equi pasti sunt:
μαστὰ τέρατα. ὡς γὰρ ἵπποι ἐνεμήθησαν,
ꝛ tāq̄ agni exultauerunt laudātes
καὶ ὡς ἀμνοὶ διεσκίρτησαν αἰνοῦντές
te dñe liberantē eos. memores erāt
σε κύριε τὸν ῥυσάμενον αὐτούς. ἐμέμνηντο
.n. adhuc eoꝝ que in peregrinatiōe illorum:
γὰρ ἔτι τῶν ἐν τῇ παροικίᾳ αὐτῶν,
quēadmodū p q̄dē gñatiōe animaliū eduxit
πῶς ἀντὶ μὲν γενέσεως ζώων ἐξήγαγεν
terra muscam: pro aūt aq̄tilibus eructauit
ἡ γῆ σκνῖπα, ἀντὶ δὲ ἐνύδρων ἐξηρεύ
fluuius multitudinē ranaꝝ.
ξατο ὁ ποταμὸς πλῆθος βατράχων.
in nouissimo āt viderūt ꝛ gñationē nouā auiū:
ἐφ' ὑστέρῳ δὲ εἶδον καὶ γένεσιν νέαν ὀρνέ
cū cōcupiscētia adducti postulauerūt escas
ων, ὅτε ἐπιθυμίᾳ προαχθέντες ᾐτήσαντο
deliciaꝝ. in .n. cōsolatiōnē
ἐδέσματα τρυφῆς. εἰς γὰρ παρα
ascēdit eis de mare ortygometra.
μυθίαν ἀνέβη αὐτοῖς ἐκ θαλάσσης ὀρτυ
ꝛ supplicia petōribus
γομήτρα. καὶ αἱ τιμωρίαι τοῖς ἁμαρ
superuenerūt: nō sine ante factis
τωλοῖς ἐπῆλθον, οὐκ ἄνευ τῶν προγεγο
argumētis vi fulminū.
νότων τεκμηρίων τῇ βίᾳ τῶν κεραυνῶν.
iuste .n. patiebātur ꝓprijs eoꝛū
δικαίως γὰρ ἔπασχον ταῖς ἰδίαις αὐτῶν
nequitijs. ꝛ .n. grauiorem ihospi
πονηρίαις. καὶ γὰρ χαλεπωτέραν μισο

hunc finem digna necessitas: & horum que acciderāt cōmemorationem amittebant: vt que deerant tormētis replepleret punitio: & populus quidem tu⁹ mirabiliter transiret: illi autem nouam mortē inuenirēt. Oīs.n. creatura ad suū genus ab initio refigurabatur: deseruiens tuis p̄ceptis: vt pueri tui custodirētur illesi. Nam nubes castra coꝝ obūbrabat. & ex aqua q̄ ante erat: terra arida apparuit: & in mari rubro via sine īpedimento: & cāpus germinās de ꝓfūdo nimio: p quē oīs natio transiuit: q̄ tegebatur tua manu: vidētes tua mirabilia & mōstra. Tāq̄.n. eq̄ depauerūt escā & tanq̄ agni exultauerūt magnificātes te dñe q liberasti illos. Mēores.n. erāt adhuc eorū q̄ in incolatu illoꝝ facta fuerāt. quēadmodū ꝓ natiōe aīaliū eduxit terra muscas: & ꝓ piscibus eructauit fluuius multitudinē ranaꝝ. Nouissime āt viderūt nouā creaturā auiū: cū abducti cōcupiscētia postulauerūt escas epulationis. In allocutione .n. desiderii ascēdit illis de mari ortygometra: & vexatiōes petōribus superuenerūt: nō sine illis q̄ an̄ facta erāt argumētis p vi flumi nū. Iuste.n. patiebātur s̄m suas neq̄tias. Etenī detestabiliorē inhospitalitatē instituerāt. Alii q̄dē ignotos nō recipiebāt aduenas. Alii aūt bonos hospites ī seruitutē redigebant. Et nō solū hec: s3 & alius q̄dā respectus illoꝝ erat: q̄m inuiti recipiebāt extraneos. Qui aūt cū leticia receperūt hos q eisdē vsi erant iustitiis: seuissimis afflixerunt doloribus. Percussi sūt aūt cecitate: sicut illi in foribus iusti cū subitaneis cooperti essent tenebris. Vnusq̄sq; trāsitū ostii sui q̄rebat. In se.n. elemēta dū conuertūtur: sicut in organo q̄litatis son⁹ īmutatur: & oīa suū sonum custodiunt. Vnde estimari ex ipso visu certo pōt. Agrestia.n in aq̄tica conuertebātur: & q̄cunq; erāt natātia in terra transibāt. Ignis in aqua valebat supra suā virtutē: & aq̄ extiguētis nature obliuiscebatur. Flāme ecōtrario corruptibiliū animaliū non uexauerūt carnes coābulātiū: nec dissoluebāt illā q̄ facile dissoluebatur sicut glacies bonā escā. In oībus.n. magnificasti populū tuū dñe: et honorasti: et nō despexisti ī oīni tp̄e et ī oīni loco assistēs eis.

Explicit Liber Sapientie.

talitatē exercuerūt. illi enim
ξενίαν ἐπετήδευσαν. οἱ μὲν γὰρ τοὺς
ignorantes nō recipiebāt p̄sentes. hi
ἀγνοοῦντας οὐκ ἐδέχοντο παρόντας. οὗ
āt benefactores hospites ī seruitutē redigebāt. ꝛ
τοι δὲ εὐεργέτας ξένους ἐδουλοῦντο. καὶ
nō solū sed q̄dā visitatio erit illoꝝ:
οὐ μόνον ἀλλ' ἥτις ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν,
q̄m odiose recipiebant alienos.
ἐπεὶ ἀπεχθῶς προσεδέχοντο τοὺς ἀλλοτρίους.
q̄ āt cū festiuitatibus receperunt eos q̄ iam
οἱ δὲ μετὰ ἑορτασμάτων εἰσδεξάμενοι τοὺς ἤδη
ipoꝝ participauerūt iustoꝝ: grauib⁹ afflixerūt laborib⁹.
τῶν αὐτῶν μετεχηκότας δικαίων, δεινοῖς ἐκάκωσαν πόνοις.
pcussi sunt aūt ꝛ cecitate: sicut illi in
ἐπλήγησαν δὲ καὶ ἀορασίᾳ, ὥσπερ ἐκεῖνοι
iusti foribus. qm̄ vastis cooperti tenebris: vnusq̄sq;
ἐπὶ ταῖς τοῦ δικαίου θύραις. ὅτε ἀχανεῖ περιβληθέντες σκότει, ἕκαστος
suaꝝ portaꝝ trāsitū q̄rebat. per
τῶν ἑαυτοῦ θυρῶν τὴν δίοδον ἐζήτει. δι' ἑαυ
se .n. elementa apte cōuersa:
τῶν γὰρ τὰ στοιχεῖα μεθαρμοζόμενα,
sicut ī psalterio soni cōcētus
ὥσπερ ἐν ψαλτηρίῳ φθόγγοι τοῦ ῥυθμοῦ
nomē permutant: semper manētia ī sono: qd̄ est estimare ex
τὸ ὄνομα διαλλάσσουσι, πάντοτε μένοντα ἤχῳ, ὅπερ ἐστὶν εἰκάσαι ἐκ τῆς
factoꝝ visu diligēter. terrea
τῶν γεγονότων ὄψεως ἀκριβῶς. χερσαῖα
.n. in aq̄tica trāsmutabantur: ꝛ natatilia
γὰρ εἰς ἔνυδρα μετεβάλλετο, καὶ νηκτὰ
transibāt in terrā. ignis valebat
μετέβαινεν ἐπὶ γῆς. πῦρ ἴσχυσεν
in aqua ꝓprie virtutis oblitus.
ἐν ὕδατι τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐπιλελησμένον.
ꝛ aqua extinctiue nature obliuiscebatur.
καὶ ὕδωρ τῆς σβεστικῆς φύσεως ἐπελανθάνετο.
flāme ecōtrario facile corruptibiliū aialiū: nō marcescere fecerunt carnes inambulantium: neq; liq̄factiuū glacialis gnīs liq̄factibile gen⁹ ambrosiane esce.
φλόγες ἀνάπαλιν εὐφθάρτων ζώων, οὐκ ἐμάραναν σάρκας ἐμπεριπατούντων, οὐδὲ τηκτὸν κρυσταλλοειδὲς εὔτηκτον γένος ἀμβροσίας τροφῆς.
in oibus .n. dñe magnificasti ꝓplm̄ tuū ꝛ honorasti:
κατὰ πάντα γὰρ κύριε ἐμεγάλυνας τὸν λαόν σου καὶ ἐδόξασας,
ꝛ non despexisti in omni tēpore ꝛ loco assistens.
καὶ οὐχ ὑπερεῖδες ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ παριστάμενος.

Finis sapie Salomonis.
Τέλος τῆς σοφίας σολομῶντος.

Sapia. Iesu filij Sirach.
Σοφία ἰησοῦ υἱοῦ σιράχ.

Eius hic sirach
Ἰησοῦς οὗτος σιράχ.
qdẽ fuit filius: nepos at
μὲν ἦν υἱός, ἔγγονος δὲ
iesu eiusdẽ nois sibi.
ἰησοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ.
hic igitur in tpibus
οὗτος οὖν ἐν χρόνοις
iferioribus fuit post captiuitatem τ
κάτω γέγονε μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ
reuocationẽ: τ post pphetas fere
ἀνάκλησιν, καὶ μετὰ τοὺς προφήτας σχεδὸν
omnes. ergo auus eius iesus:
ἅπαντας. ὁ οὖν πάππος αὐτοῦ ἰησοῦς,
sicut τ ipe testatur: laborisq amator
καθὰ καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ, φιλόπονός τε
fuit uir iter hebreos τ prudẽtissi
γέγονεν ἀνὴρ ἐν ἑβραίοις καὶ φρονιμώτα
mus: q nõ solũ aliorũ q añ eũ
τος, ὃς οὐ μόνον τὰ ἑτέρων τῶν πρὸ αὐτοῦ
prudẽtũ virorũ sapienter dicta colle
συνετῶν ἀνδρῶν ἀποφθέγματα συνήγα
git: sed τ ipe ppria qdã dicta
γεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἴδιά τινα ἀπεφ
uit est multe intellectiõis τ sapiẽtie
θέγξατο πολλῆς συνέσεως καὶ σοφίας
plena. postq igit librũ hunc
γέμοντα. ἐπεὶ οὖν τὴν βίβλον ταύτην ὁ
primus iesus fere collectum re
πρῶτος ἰησοῦς σχεδόν τι συνειλεγμένην κα
linquens ex hoibus abijt: sirach hĩc
ταλιπὼν ἐξ ἀνθρώπων ᾤχετο, σιρὰχ οὗ
post illum rursus accipiẽs domestico
τος μετ᾽ αὐτὸν πάλιν λαβὼν τῷ οἰκείῳ
filio reliquit iesu. q qdẽ eã
παιδὶ κατέλιπεν ἰησοῦ. ὃς δὴ ταύτης
ãplectens: in vnã omnem concinnã con
λαβόμενος, εἰς ἓν ἅπασαν ἐναρμόνιον σύν
structiõẽ collegit: sapiam in qs suo
ταγμα συνήγαγεν, σοφίαν ἐπί τε αὐτοῦ
τ patris: aũt τ
καὶ τῷ τοῦ πατρός, ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ
aui noie vocans: ex ipo
πάππου ὀνόματι κεκληκώς, ἐξ αὐτοῦ τε
sapientie noie amanter magis
τῆς σοφίας ὀνόματος ἀγαπητῶς μᾶλλον
vt hẽret auditorẽ ad ipi
ἔχειν τὸν ἀκροατὴν πρὸς τὴν αὐτῆς τῆς
libri meditatiõẽ attrahens. fmones
βίβλου μελέτην ἐπισπώμενος. λόγους
igit prudentie enigmata qs τ para
οὖν φρονήσεως αἰνίγματά τε καὶ παρα
bolas cõtinet. τ pticulares qsdã anti
βολὰς περιέχει καὶ μερικὰς τινὰς πα
quas diuinas historias: de qs viris
λαιὰς θεοφιλεῖς ἱστορίας, περί τε ἀνδρῶν
q bene placuerũt deo: τ orõnẽ τ hym
εὐαρεστησάντων τῷ θεῷ, καὶ εὐχὴν καὶ ὕμ
nũ eius. adhuc aũt qbus deus beneficijs
νον αὐτοῦ. ἔτι δὲ ὧν ὁ θεὸς εὐεργεσιῶν
dignatus ẽ ppl̃m suum: τ qbus repleuit
ἠξίωσε τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ὧν ἔπλησε
malis inimicos eorũ: sectator
κακῶν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν, ὀπαδὸς τοῦ
salomonis hic iesus fuit: nihilo
σολομῶντος οὗτος ὁ ἰησοῦς γέγονεν, οὐδὲν
minus illo circa sapiẽtiã τ disci
ἧττον ἐκείνου περὶ τὴν σοφίαν καὶ παι
plinã approbatus: multe disciplinẽ vere
δείαν εὐδοκιμήσας, πολυμαθὴς ἀληθῶς

Incipit plogus Libri Iesu filii sirach: Qui Ecclesiasticus appellatur.

Multorũ nobis & magnorũ p legẽ & pphetas: aliosq̃ qui secuti sũt illos sapia demõstrata ẽ: i qbus oportet laudare israel doctrine & sapie causa: qa non solũ ipos loquẽtes necesse ẽ eẽ pitos: sʒ etiã extraneos posse & discẽtes & scribẽtes doctissimos fieri. Auus meus iesus postq̃ se ãplius dedit ad diligẽtiã lctõnis legis & pphetarũ & aliorũ librorũ q nobis a parentibus nr̃is traditi sũt: voluit & ipe scribere aliqd horũ q̃ ad doctrinã & sapiam ptinẽt: vt desiderãtes discere & illorũ piti fieri: magis magisq̃ attendãt aio & cõfirmẽtur ad legitimã vitã. Hortor itaq̃ venire vos cũ beniuolẽtia & atẽtiori studio lctõnẽ facere: & veniã hẽre i illis i qbus videmur sequẽtes imaginẽ sapie: & deficere in verborũ cõpositiõe. Nã deficiẽt verba hebraica qñ fuerit trãslata ad alterã ligũ. Nõ ãt solum hec: sʒ & ipa lex & pphete: cetaq̃ aliorũ librorũ nõ paruã hñt differẽtiã qñ int se dicũtur. Nã i octauo & tricesimo anno tpibus Ptolemei euergetis regis postq̃ pueni i egyptũ: & cũ mltũ tpis ibi fuisse: iueni ibi libros relictos nõ pue neq̃ cõtẽnẽde doctrine. Itaq̃ bonũ & necessariũ putaui: & ipe aliquã addere diligẽtiã & laborẽ iterptãdi librũ istũ: & multã vigilia attuli doctrinã i spacio tpis ad illa q ad finẽ ducũt librũ istũ dare: & illis q volũt animũ itẽdere & discere quẽadmodũ oporteat istituere mores q fm legẽ dñi pposuerint vitam agere.

Incipit liber Ecclesiasticus Capi. 1.

OMNIS SAPIENTIA A DOmino deo est: & cũ illo fuit semp & est añ euũ. Arenã maris & pluuie guttas & dies seculi: qs dinumerauit? Altitudinẽ celi & latitudinẽ tre & pfũdum abyssi: qs dimẽsus ẽ? Sapiam dei pcedẽtẽ oia qs iuestigauit? Prior oĩʒ creata ẽ sapia: & itellectus prudẽtie ab euo. Fõs sapie verbũ dĩ i excelsis: & igressus illius mãdata etna. Radix sapie cui reuelata ẽ? & astutias illius qs cognouit? disciplia sapie cui reuelata est & manifestata: & multiplicationẽ igressus illius qs itellexit? Vnus ẽ altissimus creator oĩũ: ops & rex potẽs & metuendus nimis: sedẽs sup thronũ illius & dñans deus. Ipe creauit illã i spiritu scto: & vidit & dinumerauit & mensus est. Et effudit illã sup oĩa opa sua & sup oẽm carnẽ: fm datũ suũ: & pbet illã diligentibus se. Timor dñi gl̃ia & gl̃iatio & leticia & corona exultatiõis. Timor dñi delectabit cor: & dabit leticiã & gaudiũ i lõgitudinẽ dierũ. Timẽti dñm bñ erit in extremis: & i die defũctionis sue bñdicetur. Dilectio dei honorabilis sapia: qbus ãt apparuerit i visu: diligunt eã i uisiõe & in agnitiõe magnaliũ suorũ. Initiũ sapie timor dñi: & cũ fidelibus in vulua cõcreatus ẽ: & cũ electis femis graditur: & cũ iustis & fidelibus agnoscitur. tior dñi sciẽtie religiositas. Religiositas custodiet & iustificabit cor: iocũditatẽ atq̃ gaudiũ dabit. Timẽti deũ bene erit: & i diebus cõsolatiõis illius benedicetur. Plenitudo sapie timere deum:

τ exñs τ vocatus.
καὶ ὢν καὶ καλούμενος. Ca. 1.

Omnis sapia a dño τ cũ
Πᾶσα σοφία παρὰ κυρίου, καὶ με
illo est in seculũ. Arenã ma
τ᾽ αὐτοῦ ἐστιν εἰς τὸν αἰῶνα. Ἄμμον θαλασ
ris τ guttas pluuie τ dies secu
σῶν καὶ σταγόνας ὑετοῦ καὶ ἡμέρας αἰῶ
li qs enumerabit? Altitudinẽ celi
νος τίς ἐξαριθμήσει; Ὕψος οὐρανοῦ
τ latitudinẽ tre τ abyssum τ sapiẽ
καὶ πλάτος γῆς καὶ ἄβυσσον καὶ σοφί
tiã qs inuestigabit? Prior omnibus
αν τίς ἐξιχνιάσει; Προτέρα πάντων
creata est sapia: τ intellectus prudentie
ἔκτισται σοφία, καὶ σύνεσις φρονήσεως
ab euo. Fons sapie verbũ dei
ἐξ αἰῶνος. Πηγὴ σοφίας λόγος θεοῦ
in excelsis: τ vie eius mãdata
ἐν ὑψίστοις, καὶ αἱ πορεῖαι αὐτῆς ἐντολαὶ
eterna. Radix sapie cui reuelata
αἰώνιοι. Ῥίζα σοφίας τίνι ἀπεκαλύφ
est? τ astutias illius qs
θη; καὶ τὰ πανουργεύματα αὐτῆς τίς
cognouit? Unus est sapiẽs terribilis valde
ἔγνω; Εἷς ἐστι σοφὸς φοβερὸς σφόδρα
sedens sup thronũ suum. Domi
καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ. Κύρι
nus ipe creauit illam τ vidit τ dinu
ος αὐτὸς ἔκτισεν αὐτὴν καὶ εἶδε καὶ ἐξηρίθ
merauit illam: τ effudit illam sup oĩa
μησεν αὐτήν, καὶ ἐξέχεεν αὐτὴν ἐπὶ πάν
opera sua. Cum omni carne
τα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Μετὰ πάσης σαρκὸς
secũdũ datũ suum: τ pbuit il
κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ, καὶ ἐχορήγησεν αὐ
lam diligẽtibus se. Timor do
τὴν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Φόβος κυ
mini gl̃ia τ gloriatio τ leticia
ρίου δόξα καὶ καύχημα καὶ εὐφροσύνη
τ corona exultationis. Timor
καὶ στέφανος ἀγαλλιάματος. Φόβος
dñi delectabit cor τ dabit leti
κυρίου τέρψει καρδίαν καὶ δώσει εὐ
tiam τ gaudiũ τ longitudinẽ dierũ.
φροσύνην καὶ χαρὰν καὶ μακροημέρευσιν.
Timenti dñm bñ erit in
Τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον εὖ ἔσται ἐπ᾽
extremis: τ in die defunctiõis sue be
ἐσχάτων, καὶ ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς αὐτοῦ εὐ
nedicetur. Initiũ sapie timere
λογηθήσεται. Ἀρχὴ σοφίας φοβεῖσθαι
dñm: τ cum fidelibus in vulua cõ
τὸν κύριον, καὶ μετὰ πιστῶν ἐν μήτρᾳ συ
creatũ est eis. Cum hoibus fun
νεκτίσθη αὐτοῖς. Μετὰ ἀνθρώπων θεμέ
damẽtũ scl̃i nidificauit: τ cum semi
λιον αἰῶνος ἐνόσσευσε, καὶ μετὰ τοῦ σπέρ
ne eorũ fidem habebit. Pleni
ματος αὐτῶν ἐμπιστευθήσεται. Πλησ
tudo sapie timere dñm: τ
μονὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ
inebriat eos a fructibus il
μεθύσκει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐ
lius. Omnẽ domũ eorũ imple
τῆς. Πάντα τὸν οἶκον αὐτῶν ἐνέπλη
uit desiderijs eius: τ recep
σεν ἐπιθυμημάτων αὐτῆς, καὶ τὰ ἀπο
tacula de gñationibus illius. vtra
δοχεῖα ἀπὸ τῶν γεννημάτων αὐτῆς. ἀμ
q̃ ãt sũt dona dei ad pacem.
φότερα δέ ἐστι δῶρα θεοῦ εἰς εἰρήνην.

Ps. 110. puer. 1. a τ. 9. b.

A B C

Corona sapie timere dñm:
Στέφανος σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον,
germinãs pacẽ τ sanitatẽ salutis.
ἀναθάλλων εἰρήνην καὶ ὑγίειαν ἰάσεως.
dilatat aũt gloriatio diligẽn
πλατύνει δὲ καύχησις τοῖς ἀγαπῶ
tibus eum: scientiam τ cognitionẽ
σιν αὐτόν, ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν
intellectus distillauit sapientia:
συνέσεως ἐξώμβρισεν ἡ σοφία,
τ gl̃iam possidentiũ eam exaltauit.
καὶ δόξαν κρατούντων αὐτὴν ἀνύψωσε.
Radix sapie timere dñm: τ
Ῥίζα σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ
rami illius longitudo dierũ. Ti
οἱ κλάδοι αὐτῆς μακροημέρευσις. Φό
mor dñi expellit peccata:
βος κυρίου ἀπωθεῖται ἁμαρτήματα,
pseuerans aũt auertit iram. Nõ
παραμένων δὲ ἀποστρέφει ὀργήν. Οὐ
poterit iracũdus vir iustificari:
δυνήσεται θυμώδης ἀνὴρ δικαιωθῆναι, ἡ
nã declinatio ire eius casus e
γὰρ ῥοπὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ πτῶσις αὐ
i. Usq̃ i tẽpus sustinebit patiens:
τῷ. Ἕως καιροῦ ἀνέξεται μακρόθυμος,
τ postea ei pullulabit leticia.
καὶ ὕστερον αὐτῷ ἀναδώσει εὐφροσύνη.
vsq̃ i tẽpus abscõdet verba illius:
ἕως καιροῦ κρύψει τοὺς λόγους αὐτοῦ,
τ labia multorũ enarrabunt sen
καὶ χείλη πολλῶν ἐκδιηγήσεται σύνε
sum illius. In thesauris sapie pa
σιν αὐτοῦ. Ἐν θησαυροῖς σοφίας πα
rabole sciẽtie: abominatio ãt pecca
ραβολαὶ ἐπιστήμης, βδέλυγμα δὲ ἁμαρ
tori cultus dei. Concupiscens sapiẽ
τωλῷ θεοσέβεια. Ἐπιθυμήσας σοφί
tiã serua mandata: τ dñs p
αν διατήρησον ἐντολάς, καὶ κύριος χο
bebit tibi illam. Sapia.n. τ disci
ρηγήσει σοι αὐτήν. Σοφία γὰρ καὶ παι
plina timor dñi: τ bñplacitũ eius
δεία φόβος κυρίου, καὶ εὐδοκία αὐτοῦ
fides τ mãsuetudo. Nõ sis incredulus
πίστις καὶ πραότης. Μὴ ἀπειθήσῃς
timori dñi: τ ligẽs eius: τ ne accesse
φόβῳ κυρίου ἐνδεὴς ὤν, καὶ μὴ προσέλ
ris ad eũ in corde duplici. Ne sis hy
θῃς αὐτῷ ἐν καρδίᾳ δισσῇ. Μὴ ὑπο
pocrita in ore hominũ τ in
κριθῇς ἐν στόμασιν ἀνθρώπων καὶ ἐν τοῖς
labijs tuis ne attendas. Ne extol
χείλεσί σου μὴ πρόσεχε. Μὴ ἐξύ
las te: vt nõ cadas τ indu
ψου σεαυτόν, ἵνα μὴ πέσῃς καὶ ἐπα
cas aĩe tue ignominiã. Et
γάγῃς τῇ ψυχῇ σου ἀτιμίαν. Καὶ
reuelabit dñs absconsa tua om
ἀποκαλύψει κύριος τὰ κρυπτά σου πάν
nia: τ in medio synagoge deijci
τα, καὶ ἐν μέσῳ συναγωγῆς καταβα
et te. qm̃ nõ accessisti in veritate ad
λεῖ σε. ὅτι οὐ προσῆλθες ἐν ἀληθείᾳ τῷ
tiorẽ dñi: τ cor tuũ ple
φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ ἡ καρδία σου πλή
nũ dolo.
ρης δόλου. Ca. 2.

Fili si accesseris ad seruiendũ
Τέκνον εἰ προσέρχῃ δουλεύειν τῷ
dño: ppara aĩam tuã ad
κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς

D A B C D

& plenitudo a fructibus illius. Oẽm domũ illius iplebit a gñatiõibus & receptacula a thesauris illius. Corona sapie timor dñi: replens pacẽ & salutis fructũ. & vidit & dinumerauit eã. Vtraq̃ aũt sũt dona dei. sciẽtiã & itellectũ prudẽtie sapia cõpartietur: & gl̃iã tenẽtiũ se exaltat. Radix sapie ẽ timere deũ: & rami illius lõgeui. In thesauris sapie intellectus & sciẽtie religiositas: execratio ãt pctõribus sapia. Timor dñi expellit pctm̃. nã q sie tiore ẽ: nõ poterit iustificari. iracũdia. n. aĩositatis illius subuersio illius ẽ. vsq̃ i tp̃s sustiebit patiẽs: & postea redditio iocũditatis. Bonus sensus vsq̃ i tẽpus abscõdet verba illius: & labia multorũ enarrabũt sensũ illius. In thesauris sapie significatio discipline: execratio ãt pctõri cultura dei. Fili cõcupiscẽs sapiam cõfua iusticiã: & deus prebebit illam tibi. Sapia. n. & disciplina timor dñi: & quod bñplacitũ est illi: fides & mãsuetudo & adiplebit thesauros illius. Cõtumax non sis: & icredibilis timori dei: & ne accesseris ad illũ duplici corde. Ne fueris hypocrita i cõspectu hoim: & nõ scãdalizeris in labiis tuis. Attende i illis ne forte cadas & adducas aĩe tue ihõratiõnẽ: & reuelet deus abscõsa tua & inmedio synagoge elidat te: qm̃ accessisti maligne ad dñm: & cor tuum plenum est dolo et fallacia. Capitulum. 2.

Fili accedens ad seruitutem dei: sta in iusticia et in timore: et prepara aĩmã tuã ad tẽptationẽ. Deprime cor tuũ et sustine: et inclina aurẽ tuã et suscipe verba itellectus: et ne festines in tẽpus obductiõis. Sustine sustentationes dei: cõiũgere deo et sustine: vt crescat i nouissimo vita tua. Oẽ qd tibi applicitũ fuerit accipe et in dolore sustine: et in hũilitate tua patiam habe: qm̃ in igne pbatur aurũ et argentũ: hoĩes vero receptibiles in camino hũiliatiõis. Crede deo et recuperabit te: et dirige viaʒ tuã et spera in illũ. Serua timorẽ illius: et in illo veterasce. Metuẽtes dñm sustine te miam eius: et nõ deflectatis ab illo: ne cadatis. Qui timetis dñm credite illi: et nõ euacuabitur merces vr̃a. Qui timetis dñm sperate in illũ: et in oblectatione veniet vobis mia. Qui tietis dñm diligite illũ: et illumiabũt corda vr̃a. Respicite filii natiões hoĩʒ: et scitote qa nullus sperauit i dño et cõfusus est. Quis. n. pmãsit in mãdatis eius: et derelictus est? Aut qs inuocauit eũ et despexit illum? Qm̃ pius et misericors ẽ deus: et remittit in die tribulationis pctã: et ptector est omnibus exquirentibus se in veritate. Ve duplici corde et labiis scelestis & manibus male facientibus: et peccatori terram ingredienti duabus viis. Ve dissolutis corde qui non credunt deo: et ideo nõ ptegẽtur ab eo. Ve his qui perdiderunt sustinentiã: et q dereliquerunt vias rectas: et diuerterunt in vias prauas. Et quid facient cum inspicere ceperit dominus? Qui timẽt domĩnum non erunt incredibiles verbo illius: et qui diligunt illum conseruabunt verbum illius. Qui timent dominum

tẽptationẽ. Dirige cor tuuʒ
πειρασμόν. Εὔθυνον τὴν καρδίαν σου
τ sustine: τ ne festines i tẽ
καὶ καρτέρησον, καὶ μὴ σπεύσῃς ἐν και
pore inductionis. Cõglutinare ei τ ne
ρῷ ἐπαγωγῆς. Κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ
discesseris: vt augearis in extremis tuis.
ἀποστῇς, ἵνα αὐξηθῇς ἐπ᾽ ἐσχάτων σου.
Oẽ qd̃cũq̃ adductũ fuerit tibi: accipe liben
Πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι ἀσμέ
ter: τ in mutatione hũilitatis
νως, καὶ ἐν ἀλλάγματι ταπεινώσεώς
tue patientiam habe. Qm in igne p
σου μακροθύμησον. Ὅτι ἐν πυρὶ δοκι
batur aurum: τ homies receptibiles
μάζεται χρυσός, καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ
in camino hũilitatis. Crede
ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως. Πίστευσον
ei τ recuperabit te: τ diri
αὐτῷ καὶ ἀντιλήψεταί σου, καὶ εὔθυ
ge vias tuas τ spera in il
νον τὰς ὁδούς σου καὶ ἔλπισον ἐπ᾽ αὐ
lum. Qui timetis dñm credi
τόν. Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον πιστεύ
te illi: τ non cadet mer
σατε αὐτῷ, καὶ οὐ μὴ πταίσῃ ὁ μι
ces vr̃a. Qui timetis domi
σθὸς ὑμῶν. Οἱ φοβούμενοι τὸν κύρι
nũ: sperate in bona τ in letici
ον, ἐλπίσατε εἰς ἀγαθὰ καὶ εἰς εὐφρο
am seculi τ mie: Qui timetis
σύνην αἰῶνος καὶ ἐλέους. Οἱ φοβούμε
dñm: expectate miam e
νοι τὸν κύριον, ἀναμείνατε τὸ ἔλεος αὐ
ius: τ ne declinetis vt nõ cadatis.
τοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνητε ἵνα μὴ πέσητε.
Inspicite in antiquas natiões τ
Ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ
scitote, quis fiduciã hũit dño confu
ἴδετε. τίς ἐνεπίστευσε κυρίῳ καὶ κατῃ
sus est? aut qs pmansit in tiore illius
σχύνθη; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ φόβῳ αὐτοῦ
τ derelictus est? aut quis inuocauit
καὶ ἐγκατελείφθη; ἢ τίς ἐπεκαλέσα
eum: τ despexit illum? Qm̃
το αὐτόν, καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν; Διότι
pius τ misericors dñs: pati
οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος, μακρό
ens τ multũ misericors: τ remittit peccã
θυμος καὶ πολυέλεος, καὶ ἀφίησιν ἁμαρ
ta τ liberat in tẽpore tribulatiõis.
τίας καὶ σώζει ἐν καιρῷ θλίψεως.
Ue cordibus timidis τ manibus dis
Οὐαὶ καρδίαις δειλαῖς καὶ χερσὶ πα
solutis: τ peccatori ingredienti
ρειμέναις, καὶ ἁμαρτωλῷ ἐπιβαίνοντι
duas semitas. Ue cordi dissoluto:
δύο τρίβους. Οὐαὶ καρδίᾳ παρειμέ
qm̃ nõ credit: ppt hoc nõ ptege
νῃ, ὅτι οὐ πιστεύει, διὰ τοῦτο οὐ σκεπα
tur. Ue uobis qui pdidistis
σθήσεται. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς ἀπολωλεκό
patientiam: τ qd facietis cũ
σι τὴν ὑπομονήν, καὶ τί ποιήσετε ὅτε
inspexerit dñs? Qui timent
ἐπισκέπτηται κύριος; Οἱ φοβούμενοι
dñm nõ erunt increduli verbis eius:
κύριον οὐκ ἀπειθήσουσι ῥήμασιν αὐτοῦ,
τ q diligunt illum conseruabunt
καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν συντηρήσουσι
vias eius. Qui timent dñm
τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. Οἱ φοβούμενοι κύριον

inquirent cōplacitū ab eo: ⁊
ζητήσουσιν εὐδοκίαν παρ' αὐτοῦ, καὶ
q̄ diligunt eum replebuntur
οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν πλησθήσονται τοῦ
lege. Qui timent dn̄m ꝑpara-
νόμου. Οἱ φοβούμενοι κύριον ἑτοιμά-
bunt corda ſua: ⁊ in cōſpectu il
σουσι καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐνώπιον αὐ
lius humiliabunt aīas ſuas.
τοῦ ταπεινώσουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν.
Incidemus in manus dei ⁊
Ἐμπεσούμεθα εἰς χεῖρας θεοῦ καὶ
nō in manus hoīm. ſicut .n.
οὐκ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. ὡς γὰρ ἡ
magnitudo illꝰ: ſic ⁊ mīa
μεγαλωσύνη αὐτοῦ, οὕτως καὶ τὸ ἔλεος
illius:
αὐτοῦ.

Ca. 3.

ME patrem audite filij:
Ἐμοῦ τοῦ πατρὸς ἀκούσατε τέκνα,
⁊ ſic facite: vt ſalui ſitis.
καὶ οὕτως ποιήσατε, ἵνα σωθῆτε.
Nam dn̄s hōrauit patrem in
Ὁ γὰρ κύριος ἐδόξασε πατέρα ἐπὶ
filijs: ⁊ iudiciū matris firmauit
τέκνοις, καὶ κρίσιν μητρὸς ἐστερέωσεν
in filios. Qui hōrat patrem veniā ipe
ἐφ' υἱούς. Ὁ τιμῶν πατέρα ἐξιλάσκε
trat pctōꝝ: ⁊ ſicut theſaurizans
ται ἁμαρτίας, καὶ ὡς ἀποθησαυρίζων
q̄ honorat matrē ſuam. Qui hōrat pa-
ὁ δοξάζων μητέρα αὐτοῦ. Ὁ τιμῶν πα
trem letabitur in filijs: ⁊
τέρα εὐφρανθήσεται ἐπὶ τέκνοις, καὶ
in die orōnis ſue exaudie
ἐν ἡμέρᾳ προσευχῆς αὐτοῦ εἰσακουσθή
tur. Qui hōrat patrem lōgam vitam
σεται. Ὁ δοξάζων πατέρα μακροημε-
viuet: ⁊ q̄ obedit dn̄o q̄etem dabit
ρεύσει, καὶ ὁ εἰσακούων κυρίου ἀναπαύσει
matri ſue. Qui timet dn̄m ho
μητέρα αὐτοῦ. Ὁ φοβούμενος κύριον τι
norabit patrem: ⁊ q̄ſi dn̄is ſer
μήσει πατέρα, καὶ ὡς δεσπόταις δου
uiet his q̄ genuerūt ſe. In ope
λεύσει τοῖς γεννήσασιν αὐτόν. Ἐν ἔργῳ
⁊ ſmone honora patrē tuū ⁊
καὶ λόγῳ τίμα τὸν πατέρα σου καὶ
mrem: vt ſupueniat tibi bn̄dictio
τὴν μητέρα, ἵνα ἐπέλθῃ σοι εὐλογία
ab hominibus. Bn̄dictio .n. patris fir
παρ' ἀνθρώπων. Εὐλογία γὰρ πατρὸς στη
mat domos filioꝝ: maledictio āt mrīs
ρίζει οἴκους τέκνων, κατάρα δὲ μητρὸς
eradicat fūdamēta. Ne glērīs in cōtūe-
ἐκριζοῖ θεμέλια. Μὴ δοξάζου ἐν ἀτι-
lia patris tui: nō .n. eſt tibi glīa
μίᾳ πατρός σου, οὐ γάρ ἐστί σοι δόξα
patris ignominia. nā glīa hoīs
πατρὸς ἀτιμία. ἡ γὰρ δόξα ἀνθρώπου
ex honore patris ſui: ⁊ dedecus
ἐκ τιμῆς πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ὄνειδος
filijs mr̄ in ignominia. Fili adiu-
τέκνοις μήτηρ ἐν ἀδοξίᾳ. Τέκνον ἀντι
ua in ſenecta pr̄ez tuū: ⁊ ne cō
λαβοῦ ἐν γήρᾳ πατρός σου, καὶ μὴ λυ
triſtes eū in vita tua. ⁊ ſi defe
πήσῃς αὐτὸν ἐν ζωῇ σου. καὶ ἐὰν ἀπο
cerit ſenſu veniam habe: ⁊ ne
λείπῃ σύνεσιν συγγνώμην ἔχε, καὶ μὴ
inhonores eū in tota virtute tua.
ἀτιμάσῃς αὐτὸν ἐν πάσῃ ἰσχύϊ σου.

inquirēt q̄ bn̄placita ſūt ei: & q diligūt eū replebūtur lege ipſius. Qui timēt dn̄m preparabunt corda ſua: & in cōſpectu illius ſctificabūt aīas ſuas. Qui timent dn̄m cuſtodiūt mandata eius: & patientiam hebūt vſq3 ad inſpectionē illiꝰ dicentes. Si penitētiā nō egerimus: incidemus in manus dn̄i: & non in manus hoīm. Sc̄dm .n. magnitudinē illiꝰ: ſic & mīa illius cum ipſo eſt.

Capitu. 3.

FIlii ſapiē eccleſia iuſtoꝝ: & natio illoꝝ obedientia & dilectio. Iudiciū patris audite filii: & ſic facite vt ſalui ſitis. Deus .n. honorauit p̄rem in filiis: & iudiciū matris exq̄rens firmauit in filios. Qui diligit deū exorabit p̄ pctis: & cōtinebit ſe ab illis: & in orōne dieꝝ exaudiet. & ſicut q theſaurizat: ita & q hōrificat matrē ſuā. Qui honorat p̄rem ſuum iucūdabitur in filiis: & ī die orōnis ſue exaudietur. Qui honorat patrē ſuū vita viuet longiore: & q obedit p̄ri refrigerabit matrē. Qui timet dn̄m honorat parentes: & q̄ſi dn̄is ſeruiet his q ſe genuerūt in ope & ſmone & omni patientia. Honora p̄rem tuū vt ſupueniat tibi bn̄dictio a deo: & bn̄dictio illius in nouiſſimo manet. Bn̄dictio patris firmat domos filioꝝ: maledictio aūt mr̄is eradicat fundamenta. Ne glīeris in cōtumelia p̄ris tui: non .n. eſt tibi glīa ſed cōfuſio. Glīa .n. hoīs ex honore patris ſui: & dedecꝰ filii p̄r ſine honore. Fili ſuſcipe ſenectā patris tui: & nō cōtriſtes eū in vita illius: & ſi defecerit ſenſu: veniā da: & ne ſpernas eū in tua virtute. Elemoſyna .n. p̄ris nō erit in obliuiōe. Nam pro peccato matris reſtituetur tibi bonū: & in iuſticia edificabitur tibi: & in die tribulationis cōmemorabitur tui: & ſicut in ſereno glacies ſoluentur peccata tua. q̄3 male fame eſt qui derelinquit patrem: & eſt maledictꝰ a deo qui exaſperat matrem. Fili in manſuetudine opera tua perfice: & ſuper hominū gloriam diligeris. Quanto magnus es humilia te in omnibus: & coram deo inuenies gratiam: quoniam magna potentia dei ſolius: & ab humilibus honoratur. Altiora te ne queſieris: & fortiora te ne ſcrutatus fueris: ſed que precepit tibi deus: illa cogita ſēper: & in pluribus operibus eius ne fueris curioſus. Non eſt enim tibi neceſſarium ea que abſcondita ſunt videre oculis tuis. In ſuperuacuis rebus noli ſcrutari multipliciter: & in pluribus operibus eius non eris curioſus. Plurima enim ſuper ſenſum hominum oſtenſa ſunt tibi. Multos enim ſupplantauit ſuſpitio illorum: & in vanitate detinuit ſenſus illorum. Cor durum habebit male in nouiſſimo: & qui amat periculum in illo peribit. Cor ingrediens duas vias non habebit ſucceſſus: & prauum cor in illis ſcandalizabitur. Cor nequā grauabitur in doloribus: & peccator adiiciet ad peccādum. Synagoge ſuperborum nō erit ſanitas: frutex enim peccati eradicabitur ī illis: & nō intelligetur. Cor

Elemoſyna .n. patris tui nō dabi
Ἐλεημοσύνη γὰρ πατρός σου οὐκ ἐπι
tur obliuioni: ⁊ pro pctīs ree
λησθήσεται, καὶ ἀντὶ ἁμαρτιῶν προσα
dificabitur tibi. In die tribula-
νοικοδομηθήσεταί σοι. Ἐν ἡμέρᾳ θλίψε
tōis recordabitur tui: ſicut ſerenitas in
ως ἀναμνησθήσεταί σου, ὡς εὐδία ἐπὶ
glacie: ſic ſoluentur tua
παγετῷ, οὕτως ἀναλυθήσονταί σου αἱ
peccata. q̄3 male fame q̄ relin-
ἁμαρτίαι. Ὡς βλάσφημος ὁ ἐγκατα-
quit patrē ſuū: ⁊ maledi
λείπων πατέρα αὐτοῦ, καὶ κεκατηρα-
ctus a dn̄o: q̄ exaſperat matrem
μένος ὑπὸ κυρίου, ὁ παροργίζων μητέρα
ſuām. Fili opa tua ī māſuetudie
αὐτοῦ. Τέκνον τὰ ἔργα σου ἐν πραΰτητι
pfice: ⁊ ab hoīe acceptabili
διέξαγε, καὶ ὑπὸ ἀνθρώπου δεκτοῦ
diligeris. q̄tum magnꝰ es: tantum
ἀγαπηθήσῃ. Ὅσῳ μέγας εἶ, τοσούτῳ
hūilia teipm̄: ⁊ corā dn̄o
ταπείνου σεαυτόν, καὶ ἔναντι κυρίου
inuenies grām. Multi ſunt excelſi
εὑρήσεις χάριν. Πολλοί εἰσιν ὑψηλοὶ
⁊ glīoſi: ſed māſuetꝭ reuelan
καὶ ἐπίδοξοι, ἀλλὰ πραέσιν ἀποκαλύ-
tur myſteria. q̄m magna potentia
πτεται μυστήρια. ὅτι μεγάλη ἡ δυναστεία
domini: ⁊ ab hūilibus honora
κυρίου, καὶ ὑπὸ τῶν ταπεινῶν δοξάζε-
tur. Difficiliora te ne q̄ras ſine
ται. Χαλεπώτερά σου μὴ ζήτει ἀναι
ſenſu: ⁊ fortiora te ne exq̄ras
σθήτως, καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε
cū ſtulticia. Que p̄cepta ſūt tibi hec
ἀφροσύνῃ. Ἃ προσετάγη σοι ταῦτα
cogita ſancte: nō .n. eſt tibi opus
διανοοῦ ὁσίως· οὐ γάρ ἐστί σοι χρεία τῶν
occulta videre oculis. In
κρυπτῶν βλέπειν ὀφθαλμοῖς. Ἐν τοῖς
ſupuacuis ſmonū tuoꝝ ne ſis curio-
περισσοῖς τῶν λόγων σου μὴ περιεργά-
ſus: plura .n. intellectu hoīm
ζου, πλείονα γὰρ συνέσεως ἀνθρώπων
oſtenſa ſunt tibi. Multos ſupplantauit
ὑπεδείχθη σοι. Πολλοὺς ἐπλάνησεν ἡ
ſuſpitio illoꝝ vana: ⁊ cogitatio
ὑπόληψις αὐτῶν ἡ ματαία, καὶ ὑπόνοια
praua labefecit ſententiam eoꝝ.
πονηρὰ ὠλίσθησε διάνοιαν αὐτῶν.
Pupillas nō hn̄s indigebis luce:
Κόρας μὴ ἔχων ἀπορήσεις φωτός,
cognitiōe āt carens ne ꝓfitearis.
γνώσεως δὲ ἀμοιρῶν μὴ ἐπαγγέλου.
Cor durum male hēbit in nouiſ-
Καρδία σκληρὰ κακωθήσεται ἐπ' ἐσχά-
ſimis: ⁊ q̄ amat pīculū in illo
των, καὶ ὁ ἀγαπῶν κίνδυνον ἐν αὐτῷ
peribit. Cor durum grauabi
ἀπολεῖται. Καρδία σκληρὰ βαρυνθήσε-
tur laboribꝰ: ⁊ peccator adiiciet
ται πόνοις, καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς προσθήσει
peccata ſup pctā. In inductiōe
ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίαις. Ἐν ἐπαγωγῇ
ſuperbi: nō eſt ſanitas. ſti
ὑπερηφάνου, οὐκ ἔστιν ἴασις. Ὁ δὲ ποι
nera eius eradicabuntur. planta .n.
ρίαι αὐτοῦ ἐκριζωθήσονται. φυτὸν γὰρ
nequitie radices miſit in eo. Cor
πονηρίας ἐρρίζωκεν ἐν αὐτῷ. Καρδία

A

B

Ex. 20 b.
Mat. 15. b.
Infra. 7. c.

C

B

sapientis cogitabit parabolam: ⁊
συνετοῦ διανοηθήσεται παραβολήν, καὶ
auris auditoris desideriū sapiētis. Ignē
οὖς ἀκροατοῦ ἐπιθυμία σοφοῦ. Πῦρ
ardentem extinguet aqua: ⁊
φλογιζόμενον ἀποσβέσει ὕδωρ, καὶ
in elemosynis veniā īpetrabit peccati:
ἐν ἐλεημοσύναις ἐξιλάσεται ἁμαρτί=
⁊ dñs qui retribuit grati=
ας, καὶ κύριος ὁ ανταποδιδοὺς χάρι
as meminit in posteꝝ: ⁊
τας μέμνηται εἰς τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ
in tp̄e casus sui inueniet
ἐν καιρῷ πτώσεως αὐτοῦ, εὑρήσει
firmamētū.
στήριγμα.

Ca. 4.

Fili vitam pauperis ne
Τέκνον τὴν ζωὴν τοῦ πτωχοῦ μὴ
defraudes: ⁊ ne ꝓtrahas ocu
ἀποστερήσῃς, καὶ μὴ παρελκύσῃς ὀφ
los indigētes. Aīam esurien=
θαλμοὺς ἐπιδεεῖς. Ψυχὴν πεινῶ=
tem ne tristifices: ⁊ ne ꝓtra
σαν μὴ λυπήσῃς, καὶ μὴ παρελκύ
has virū in inopia sua. Cor
σῃς ἄνδρα ἐν ἀπορίᾳ αὐτοῦ. Καρ
irritatum ne contur=
δίαν παρωργισμένην μὴ προσταρά=
bes: ⁊ ne protrahas datū indi
ξῃς, καὶ μὴ παρελκύσῃς δόσιν προσ
gentis. Supplicē ī tribulatiōe positū ne abij=
δεομένου. Ἱκέτην θλιβόμενον μὴ ἀπα
cias: ⁊ ne auertas faci=
ναίνου, καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσω
em tuam ab egēno. Ab ino
πόν σου ἀπὸ πτωχοῦ. Ἀπὸ δεο
pe ne auertas oculum: ⁊
μένου μὴ ἀποστρέψῃς ὀφθαλμόν, καὶ
ne dederis locū homini maledicen
μὴ δῷς τόπον ἀνθρώπῳ καταράσα
di tibi. Maledicentis .n. tibi in
σθαί σε. Καταρωμένου γάρ σε ἐν
amaritudine aīe sue: deꝑcatiōem
πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, τῆς δεήσεως
eius exaudiet q fecit eū.
αὐτοῦ εἰσακούσεται ὁ ποιήσας αὐτόν.
Amicabilem te fac cōgregationi:
Προσφιλῆ σεαυτὸν ποίει συναγωγῇ,
⁊ magnati humilia caput
καὶ μεγιστᾶνι ταπείνου τὴν κεφαλήν
tuū. Inclina aurem tuā paupi sine
σου. Κλῖνον τὸ οὖς σου πτωχῷ ἀλύ
tristicia: ⁊ responde illi pacifica
πως, καὶ ἀποκρίθητι αὐτῷ εἰρηνικὰ
in māsuetudie. Libera eū q iniuriā patit
ἐν πραΰτητι. Ἐξελοῦ ἀδικούμενον
de manu iniuriantis: ⁊ ne sis impa
ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος, καὶ μὴ ὀλιγοψυ
tiens cū iudicas tu. Esto pupil
χήσῃς ἐν τῷ κρίνειν σε. Γίνου ὀρφα
lis vt pater: ⁊ pro viro
νοῖς ὡς πατήρ, καὶ ἀντὶ ἀνδρὸς τῇ
matri eorū: ⁊ eris vt filiꝰ altissimi:
μητρὶ αὐτῶν, καὶ ἔσῃ ὡς υἱὸς ὑψίστου,
⁊ diliget te magis q̄ mater
καὶ ἀγαπήσει σε μᾶλλον ἢ μήτηρ
tua. Sapia filios suos exalta=
σου. Ἡ σοφία υἱοὺς ἑαυτῆς ἀνύψω
uit: ⁊ suscipit inquiren
σε, καὶ ἐπιλαμβάνεται τῶν ζητούν
tes se. Qui diligit illā dili=
των αὐτήν. Ὁ ἀγαπῶν αὐτὴν ἀγα

sapiētis intelligetur in sapīa: & auris bona audiet cū omni cōcupiscētia sapientiā. Sapiens cor & intelligibile abstinebit se a peccatis: & in opibꝰ iusticie successus habebit. Ignē ardentē extiguit aq̄ & elemosyna resistit pctīs: & deus ꝓspector est eius q reddit grām. Meminit in posterū & in tp̄e casus sui inueniet firmamentum.

Capitulum. 4.

Fili elemosynā pauperis ne defraudes: & oculos tuos ne trāsuertas a paupere. Animā esurientē ne despexeris: & non exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris: & non ꝓtrahas datū angustiāti. Rogationem contribulati ne abiicias: & non auertas faciem tuā ab egeno. Ab inope ne auertas oculos tuos propter iram: & nō relinquas querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis .n. tibi in amaritudie aīe exaudietur deꝑcatio illius: exaudiet aūt eū q fecit illū. Cōgregationi pauperū affabilē te facito: & ꝑsbytero humilia aīam tuam: & magnato humilia caput tuū. Declīa pauperi sine tristicia aurem tuā: & redde debitū tuū: & responde illi pacifice in mansuetudine. Libera eū qui iniuriam patitur de manu suꝑbi: & non acide feras in aīa tua. In iudicādo esto pupillis misericors vt pater: & pro viro matri illorū: & eris tu velut filius altissimi obediens: & miserebitur tui magis q̄ mater. Sapientia filiis suis vitā inspirat: & suscipit inquirentes se: & ꝑibit in via iusticie. Et q illā diligit: diligit vitā: & q vigilauerit ad illā: cōplectētur placorem eius. Qui tenuerit illam: vitā hereditabunt: & quo introibit bn̄dicet deus. Qui seruiūt ei obsequētes erūnt sancto: & eos q diligunt illam diligit deus. Qui audit illam iudicabit gētes: & q intuetur illam ꝑmanebit confidens. Si crediderit ei hereditabit illam: & erūt in cōfirmatione creature illoꝝ: qm̄ in temptatione āmbulat cū eo: & in primis eligit eum. Timorē & metū & ꝓbationem inducet super illū: & cruciabit illum in tribulatione doctrine sue: donec temptet eū in cogitationibus suis: & credat aīe illius. Et firmabit illū & iter adducet directū ad illū: & letificabit illū: & denudabit abscōsa sua illi: & thesaurizabit sup illū sciam & intellectū iusticie. Si aūt oberrauerit derelinq̄t eū: & tradet eū in manus inimici sui. Fili cōserua tp̄s: & deuita a malo. Pro aīa tua ne cōfūdaris dicere verū. Est .n. cōfusio adducēs peccatū: & est cōfusio adducēs glīam & grām. Ne accipias faciē aduersus faciē tuā: nec aduersus aīam tuā mēdaciū. Ne reuerearis ꝓximū tuū in casu suo: nec retineas verbū ī tp̄e salutis. Nō abscōdas sapiām tuā in decore suo. In lingua .n. sapīa dignoscitur: & sensus & scīa & doctrīa ī verbo sensati: & firmamentum in operibus iusticie. Non cōtradicas verbo veritatis vllo modo: & de mēdacio ineruditiōis tue cōfūdere. Non cōfundaris cōfiteri

git vitam: ⁊ vigilantes mane ad illam
πᾷ ζωήν, καὶ οἱ ὀρθρίζοντες πρὸς αὐτὴν
replebuntur leticia. Qui tenue
ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης. Ὁ κρα
rit eam hereditabit gl̄iam: ⁊ q̄
τῶν αὐτῆς κληρονομήσει δόξαν, καὶ οὗ
ingressus est bn̄dicit dñs. Qui co
εἰσπορεύεται εὐλογεῖ κύριος. Οἱ λα
lunt eam ministrabūt sctō:
τρεύοντες αὐτῇ λειτουργήσουσιν ἁγίῳ,
⁊ diligentes eam diligit domi
καὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὴν ἀγαπᾷ κύρι
nus. Qui audit eam iudicabit gentes:
ος. Ὁ ἐπακούων αὐτῆς κρινεῖ ἔθνη,
⁊ q attendit ei habitabit
καὶ ὁ προσέχων αὐτῇ κατασκηνώσει
cōfidens. Si crediderit heredita
πεποιθώς. Ἐὰν ἐμπιστεύσῃ κατακλη
bit illam: ⁊ in possessione
ρονομήσει αὐτήν, καὶ ἐν κατασχέσει
erunt gn̄ationes illoꝝ. Qm̄ per=
ἔσονται αἱ γενεαὶ αὐτῶν. Ὅτι διεστρα
uerse ambulabit cum eo in pri=
μμένως πορεύσεται μετ᾽ αὐτοῦ ἐν πρώ
mis. Timorē ⁊ metū inducet sup
τοις. Φόβον καὶ δειλίαν ἐπάξει ἐπ᾽
eum: ⁊ cruciabit illū in disci
αὐτόν, καὶ βασανίσει αὐτὸν ἐν παι
plina sua: quousqꝫ credat
δείᾳ αὐτῆς, ἕως οὗ ἐμπιστεύσῃ τῇ
aīe eius: ⁊ temptet eū in
ψυχῇ αὐτοῦ, καὶ πειράσῃ αὐτὸν ἐν
iustificationibꝰ suis. Et rursus
τοῖς δικαιώμασιν αὐτῆς. Καὶ πάλιν
redibit recta ad eū ⁊
ἐπανήξει κατ᾽ εὐθεῖαν πρὸς αὐτὸν καὶ
letificabit illum: ⁊ denudabit illi
εὐφρανεῖ αὐτόν, καὶ ἀποκαλύψει αὐτῷ
absconsa sua. Si oberraue
τὰ κρυπτὰ αὐτῆς. Ἐὰν ἀποπλανη
rit: derelinquet eum: ⁊ tradet
θῇ, ἐγκαταλείψει αὐτόν, καὶ παραδώ
eū in manus casus sui.
σει αὐτὸν εἰς χεῖρας πτώσεως αὐτοῦ.
Conserua tp̄s ⁊ caue a
Συντήρησον καιρὸν καὶ φύλαξαι ἀπὸ
malo: ⁊ ne cōfūdaris ꝓ anima
πονηροῦ, καὶ μὴ αἰσχυνθῇς περὶ τῆς ψυχῆς
tua. Est .n. cōfusio adducēs pec
σου. Ἔστι γὰρ αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁ
catum: ⁊ est cōfusio glīa ⁊ gra=
μαρτίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χά
tia. Ne accipias faciem aduersus
ρις. Μὴ λάβῃς πρόσωπον κατὰ τῆς
aīaꝫ tuam: ⁊ ne cōfūdaris in ca=
ψυχῆς σου, καὶ μὴ ἐντραπῇς εἰς πτῶ
sum tuū. Ne phibeas s̄monē in tē=
σίν σου. Μὴ κωλύσῃς λόγον ἐν και
pore salutis: ⁊ ne abscōdas sa
ρῷ σωτηρίας, καὶ μὴ κρύψῃς τὴν σο
piētiaꝫ tuā in decore. In .n. ser
φίαν σου εἰς καλλονήν. Ἐν γὰρ λό
mone cognoscetur sapia: ⁊ disciplīa
γῳ γνωσθήσεται σοφία, καὶ παιδεία
in verbis lingue. Ne cōtradicas
ἐν ῥήμασι γλώσσης. Μὴ ἀντίλεγε τῇ
veritati scd̄m aliquid: ⁊ de
ἀληθείᾳ κατὰ μηδέν, καὶ περὶ
mendacio ineruditionis tue cō=
ψεύσματος τῆς ἀπαιδευσίας σου ἐν
fundere. Ne confundaris cōfiteri
τράπηθι. Μὴ αἰσχυνθῇς ὁμολογῆσαι

in peccatis tuis: ⁊ ne vim inferas
ἐφ᾽ ἁμαρτίαις σου, καὶ μὴ βιάζου
cursui fluminis. Ne subiicias homi
ῥοῦν ποταμοῦ. Μὴ ὑποστρώσῃς ἀνθρώ
fatuo teipsum: ⁊ ne accipias per
μωρῷ σεαυτόν, καὶ μὴ λάβῃς πρό
sonam potentis. Usq; ad mortē cer=
σωπον δυνάστου. Ἕως θανάτου ἀγώ
ta pro veritate: ⁊ dn̄s
νισαι περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ κύριος
deus pugnabit pro te. ne sis
ὁ θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. μὴ γί
temerari⁹ in lingua tua: ⁊ pi
νου θρασὺς ἐν τῇ γλώσσῃ σου, καὶ νω
ger ⁊ remissus in opibus
θρὸς καὶ παρειμένος ἐν τοῖς ἔργοις
tuis. Ne sis sicut leo in domo
σου. Μὴ ἴσθι ὡς λέων ἐν τῇ οἰκίᾳ
tua: ⁊ phātasia pcutiens in ser=
σου, καὶ φαντασιοκοπῶν ἐν τοῖς οἰκέ
uis tuis. Ne sit manus tua por=
ταις σου. Μὴ ἔστω ἡ χείρ σου ἐκτε
recta ad accipiēdū: ⁊ in dan
ταμένη εἰς τὸ λαβεῖν, καὶ ἐν τῷ ἀπο
do collecta.
διδόναι συνεσταλμένη. Ca. 5.

Ne attendas in opibus tuis:
Μὴ ἔπεχε ἐπὶ τοῖς χρήμασί σου,
⁊ ne dixeris sufficiens mihi est ad vitā.
καὶ μὴ εἴπῃς αὐτάρκη μοί ἐστιν εἰς ζωήν.
Ne sequaris aīaz tuā ⁊ fortitudiēz
Μὴ ἐξακολούθει τῇ ψυχῇ σου καὶ τῇ ἰσχύϊ
tuā: vt ābules in viis cordis tui.
σου, τοῦ πορεύεσθαι ἐν ὁδοῖς καρδίας σου.
Ne dixeris: q̄s me subiiciet ppter
Μὴ εἴπῃς, τίς με δυναστεύσει διὰ τὰ
opa mea? nā dn̄s vindicās vindi=
ἔργα μου; ὁ γὰρ κύριος ἐκδικῶν ἐκδι
cabit tuā iniuriam. Ne dixeris pec
κήσει σου τὴν ὕβριν. Μὴ εἴπῃς ἥ
caui: ⁊ q̄d mihi factū ē triste?
μαρτον, καὶ τί μοι ἐγένετο λυπηρόν;
nam dn̄s est patiens: non te
ὁ γὰρ κύριός ἐστι μακρόθυμος, οὐ μή σε
dimittet. De ppiciatiōe ne sine tiōre
ἀνῇ. Περὶ ἐξιλασμοῦ μὴ ἄφοβος γί
sis in abundantia: ad addendū pecca=
νου ἐν πλεονασμῷ, προσθεῖναι ἁμαρτί
ta super peccata. Et ne dicas
ας ἐφ᾽ ἁμαρτίαις. Καὶ μὴ εἴπῃς ὁ
miseratio ei⁹ multa: multitudinis
οἰκτιρμὸς αὐτοῦ πολύς, τὸ πλῆθος τῶν
pctōꝝ meoꝝ miserebit. mia .n.
ἁμαρτιῶν μου ἐξιλάσεται. ἔλεος γὰρ
⁊ ira apud ipm̄ pperabit: ⁊ in
καὶ ὀργὴ παρ᾽ αὐτῷ ταχυνεῖ, καὶ ἐπὶ
peccatores requiescet i=
τοὺς ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυ
ra illius. Ne tardes cōuerti
μὸς αὐτοῦ. Μὴ ἀναμείνῃς ἐπιστρέψαι
ad dn̄m: ⁊ ne differas de die
ἐπὶ κύριον, καὶ μὴ ὑπερβάλου ἡμέραν
in diem. Subito .n. egredie
ἐξ ἡμέρας. Ἐξαπίνης γὰρ ἐξελεύσε
tur ira domini: ⁊ cū negligēs fueris de
ται ὀργὴ κυρίου, καὶ ὡς ἀμελήσεις ἐκ=
tereris: ⁊ in tp̄e vindicte disp=
τριβήσῃ, καὶ ἐν καιρῷ ἐκδικήσεως ἐξο
deris. Ne attendas in diuitiis iniu=
λῇ. Μὴ ἔπεχε ἐπὶ χρήμασιν ἀδί
stis: nihil .n. pderunt in die indu=
κοις, οὐδὲν γὰρ ὠφελήσει ἐν ἡμέρᾳ ἐπα

peccata tua:& ne subiicias te omni ho=
mini pro peccato. Noli resistere contra
faciem potentis: nec coneris cōtra ictū
fulminis. Pro iusticia agonizare pro ani=
ma tua;& vsq; ad mortem certa pro iu=
sticia :& deus expugnabit p te inimicos
tuos. Noli citat⁹ esse in lingua tua:& in=
utilis & remissus in operibus tuis. Noli es
se sicut leo in domo tua: euertens dome=
sticos tuos:& opprimens subiectos tibi.
Non sit porrecta manus tua ad accipi=
endum: & ad dandum collecta.

Capitulum.5.

Noli attendere ad possessiones iniq̄s:
& ne dixeris. est mihi sufficiēs vita.
Nihil.n. proderit in tempore vindicte &
obductionis. Ne sequaris in fortitudine
tua concupiscentiam cordis tui:& ne di=
xeris. Quō potui: aut quis me subiiciet
propter facta mea? Deus enim vindicans
vīdicabit. Ne dixeris. Peccaui :& quid mi
hi accidit triste? Altissimus enim est pati=
ens redditor. De propitiato peccato no
li esse sine metu: neq; adiicias peccatum
super peccatū:& ne dicas. Miseratio domi
ni magna est: multitudinis peccatoꝝ meo=
rū miserebitur. Misericordia enim & ira
ab illo cito proximant :& in peccatores
respicit ira illius. Non tardes conuerti ad
dominum:& ne differas de die in diem.
Subito enim veniet ira illius :& in tempo
re vindicte disperdet te. Noli anxius esse
in diuitiis iniustis: non enim proderūt ti=
bi in die obductionis & vindicte. Non vē
tiles te in omnem ventum :& non eas in
omnem viam. Sic enim omnis peccator
pbatur in duplici lingua. Esto firmus in
via dn̄i:& in veritate sensus tui & scia .&
psequatur te verbū pacis & iusticie. Esto
mansuetus ad audiēdū verbum dei: vt in
telligas & cum sapia proferes responsum
veꝝ. Si est tibi intellect⁹: rn̄de proximo:
sin aūt: sit manus tua super os tuū : ne ca
piaris ī verbo indisciplinato:& confunda
ris. Honor & gloria in sermone sensati:
lingua vero īprudentis subuersio est ipi=
us. Non appelleris susurro ī vita tua: & ī
lingua tua ne capiaris & confundaris. Su
per furē enim est confusio & penitentia:
& denotatio pessima super bilinguem. su
surratori āt odiū & inimicicia & contume
lia. Iustifica pusillum & magnū similiter.

Capitulum.6.

Noli fieri pro amico inimicus proxīo.
Improperium enim & contumeliā
malus hereditabit:& omnis peccator īui
dus & bilinguis. Non te extollas in cogi
tatione anime tue velut taurus :ne forte
elidatur virtus tua per stulticiam :& folia
tua comedat:& fructus tuos perdat:& re
linquaris velut lignum aridum in eremo.
Anima enim nequā disperdet qui se ha=
bet:& in gaudium inimicis dat illum:& de
ducet in sortem impiorum. Verbum dul
ce multiplicat amicos & mitigat iīmicos:
& lingua eucharis in bono homine abun
dabit. Multi pacifici sint tibi :& consilia
ri⁹ sit tibi vn⁹ de mille. Si possides amicū ī
tēptatiōe posside eū:& ne facile credas ei

ctionis. ne ventiles in omni vēto:
γωγῆς. Μὴ λίκμα ἐν παντὶ ἀνέμῳ,
⁊ ne eas in omni semita.
καὶ μὴ πορεύου ἐν πάσῃ ἀτραπῷ.
sic peccator q̄ est bilinguis.
οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίγλωσσος.
Esto firm⁹ in intellectu tuo tuto:
Ἴσθι ἐστηριγμένος ἐν συνέσει σου ἀσφα
⁊ vn⁹ sit sermo tu⁹. Esto
λεῖ, καὶ εἷς ἔστω ὁ λόγος σου. Γίνου
velox in auditione tua bona: ⁊
ταχὺς ἐν ἀκροάσει σου ἀγαθῇ, καὶ
sit in veritate vita tua: ⁊ in pa
ἔστω ἐν ἀληθείᾳ ἡ ζωή σου, καὶ ἐν μα
tientia loquere respōsum rectū.
κροθυμίᾳ φθέγγου ἀπόκρισιν ὀρθήν.
Si est tibi intellect⁹: respōde
Εἰ ἔστι σοι σύνεσις, ἀποκρίθητι τῷ
primo: si āt nō: man⁹ tua sit sup
πλησίον, εἰδὲ μή, ἡ χείρ σου ἔστω ἐπὶ
os tuum. Gloria ⁊ ignominia ī
τῷ στόματί σου. Δόξα καὶ ἀτιμία ἐν
loquela: ⁊ lingua hoīs casus
λαλιᾷ, καὶ γλῶσσα ἀνθρώπου πτῶσις
ipi. Ne appelleris susurrator: ⁊
αὐτῷ. Μὴ κληθῇς ψίθυρος, καὶ τῇ
lingue tue ne insidieris. Sup .n.
γλώσσῃ σου μὴ ἐνέδρευε. Ἐπὶ γὰρ τῷ
furē est ꝯfusio nequā: ⁊ dāna=
κλέπτῃ ἐστὶν αἰσχύνη μοχθηρά, καὶ κατά
tio mala sup bilinguē. In
γνωσις πονηρὰ ἐπὶ διγλώσσῳ. Ἐν
magno ⁊ in paruo ne ignores ali
μεγάλῳ καὶ ἐν μικρῷ μὴ ἀγνόει μη
q̄d.
δὲ ἕν. Ca. 6.

Et pro amico nō sias inimic⁹.
Καὶ ἀντὶ φίλου μὴ γίνου ἐχθρός.
Homē .n. malū pudorē ⁊ ipro=
Ὄνομα γὰρ πονηρὸν αἰσχύνην καὶ ὄνει
periū hereditabit. Sic pecca=
δος κληρονομήσει. Οὕτως ὁ ἁμαρτω
tor bilinguis ignominiā habebit. Ne
λὸς ὁ δίγλωσσος ἀτιμίαν ἕξει. Μὴ
extollas te in ꝯsilio anime tue:
ἐπάρῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ ψυχῆς σου,
ne diripiat vt taur⁹ aīa
ἵνα μὴ διαρπαγῇ ὡς ταῦρος ἡ ψυχή
tua. Folia tua comedes
σου. Τὰ φύλλα σου καταφάγεσαι
⁊ fruct⁹ tuos pdes. ⁊
καὶ τοὺς καρποὺς σου ἀπολέσεις. καὶ
dimittes te: velut siccū lignū.
ἀφήσεις σεαυτόν, ὡς ξηρὸν ξύλον.
Aīa neq̄ disperdet possiden
Ψυχὴ πονηρὰ ἀπολεῖ τὸν κτησάμε
tē se: ⁊ derisū inimicoꝝ
νον αὐτήν, καὶ ἐπίχαρμα ἐχθρῶν
faciet se. guttur dulce multi
ποιήσει αὐτήν. λάρυγξ γλυκὺς πλη
plicabit amicos suos: ⁊ lingua bn̄lo=
θυνεῖ φίλους αὐτοῦ, καὶ γλῶσσα εὔλα
quēs multiplicat bonas loq̄las. Qui pa=
λος πληθυνεῖ εὐπροσήγορα. Οἱ εἰρη
cē afferant tibi sint multi: at
νεύοντές σοι ἔστωσαν πολλοί, οἱ δὲ
cōsiliarii tui vn⁹ de mille.
σύμβουλοί σου εἷς ἀπὸ χιλίων.
Si possides amicū: in tēptatione posside
Εἰ κτᾶσαι φίλον, ἐν πειρασμῷ κτῆσαι
eū: ⁊ ne facile credas ei
αὐτόν, καὶ μὴ ταχὺ ἐμπιστεύσῃς αὐτῷ

A
B
Infra 21.a.
Infra 16.b.
Deu.15 d.
C
Prou. 10.9.7. 11.a.
D
A

Infra. 37. a

B

teipm. Est eni amic⁹ in tẽpore suo:
σεαυτόν. Ἔστι γὰρ φίλος ἐν καιρῷ αὐτοῦ,
τ nõ pmanebit in die tribula
καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψε
tiõis tue. τ est amicus q̃ conuertit
ώς σου. καὶ ἔστι φίλος μετατιθέμενος
in inimicitiã: τ ꝯ̃ rixã ꝯuitij
εἰς ἔχθραν, καὶ μάχην ὀνειδισμοῦ
tui reuelabit. Et est amicus
σου ἀποκαλύψει. Καὶ ἔστι φίλος
ꝑticeps mensaꝝ: τ nõ pma-
κοινωνὸς τραπεζῶν, καὶ οὐ μὴ παρα
nebit in die tribulatiõis tue. τ in
μείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. καὶ ἐν τοῖς
bonis tuis erit vt tu: τ in
ἀγαθοῖς σου ἔσται ὡς σύ, καὶ ἐπὶ τοὺς
domesticos tuos fiduciali͞r aget. Si hu
οἰκέτας σου παρρησιάσεται. Ἐὰν τα
miliat⁹ fuerit erit cõtra te: τ a
πεινωθῇς ἔσται κατὰ σοῦ, καὶ ἀπὸ
facie tua abscondet. ab
προσώπου σου κρυβήσεται. ἀπὸ τῶν
inimicis tuis separare: τ ab
ἐχθρῶν σου διαχωρίσθητι, καὶ ἀπὸ τῶν
amicis tuis attende. Amic⁹ fidelis
φίλων σου πρόσεχε. Φίλος πιστὸς
ꝓtectio fortis: at q̃ inuenit illũ inuenit
σκέπη κραταιά, ὁ δὲ εὑρὼν αὐτὸν εὗρε
thesaurum. Amici fidelis nõ est cõ-
θησαυρόν. Φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀν

C

mutatio: τ nõ est pond⁹ pulchri
τάλλαγμα, καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς τῆς καλ
tudinis eius. Amic⁹ fidelis medicamẽtũ
λονῆς αὐτοῦ. Φίλος πιστὸς φάρμακον
vite: τ q̃ metuũt dñm inue
ζωῆς, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον εὑρή
nient illũ. Qui timet dñm: dirĩ
σουσιν αὐτόν. Ὁ φοβούμενος κύριον, εὐθύ
get amicitiã ei⁹: qz sm illũ sic
νει φιλίαν αὐτοῦ, ὅτι κατ' αὐτὸν οὕτως
τ ꝓxim ei⁹. Fili a iuuẽ
καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ. Τέκνον ἐκ νεό
tute tua elige doctrinã: τ vsq; ad
τητός σου ἐπίλεξαι παιδείαν, καὶ ἕως
canos inuenies sapiam: τ sustine
πολιῶν εὑρήσεις σοφίαν. καὶ ἀνάμενε

1. reg. 1.

D

bonos fruct⁹ illi⁹. In eni
τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς αὐτῆς. Ἐν γὰρ
opere ipius exiguũ laborabis:
τῇ ἐργασίᾳ αὐτῆς ὀλίγον κοπιάσεις,
τ cito edes de gñationi
καὶ ταχὺ φάγεσαι ἀπὸ τῶν γεννημά
bus illi⁹. Quã aspera est nimiũ
των αὐτῆς. Ὡς τραχεῖά ἐστι σφόδρα
indoctis: τ nõ pmanebit in
τοῖς ἀπαιδεύτοις, καὶ οὐκ ἐμμενεῖ ἐν
ea excors. Quasi lapis ꝓbationis
αὐτῇ ἀκάρδιος. Ὡς λίθος δοκιμασίας
fortis erit in eo: τ nõ morabit
ἰσχυρὸς ἔσται ἐπ' αὐτῷ, καὶ οὐ χρονιεῖ
ꝓijcere illã. Sapia eni sm
ἀποῤῥίψαι αὐτήν. Σοφία γὰρ κατὰ
nomẽ ei⁹ est: τ nõ multis
τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστι, καὶ οὐ πολλοῖς
est manifesta. Audi fili τ col
ἐστι φανερά. Ἄκουσον τέκνον καὶ ἔκ
lige sniam meã: τ ne abijcias

A

λεξαι γνώμην μου, καὶ μὴ ἀπαναίνου
consiliũ meũ. Et inijce
τὴν συμβουλίαν μου. Καὶ εἰσένεγκαι
pedes tuos in cõpedes il-
τοὺς πόδας σου εἰς τὰς πέδας αὐ-

te ipsum. Est enim amicus secundum tẽ-pus suum: & non permanebit in die tribulatiõis. Et est amicus qui conuertitur ad inimicitiam: & est amicus qui odium & rixam & conuitia denudabit. Est autem amicus socius mense: & non permanebit in die necessitatis. Amicus si permanserit fixus: erit tibi q̃si coequalis: & i domesticis tuis fiducialiter aget. Si humiliauerit se contra te & a facie tua absconderit se: vnanimem habebis amicitiam bonã. Ab inimicis tuis separare: & ab amicis tuis attende. Amic⁹ fidelis protectio fortis: qui autem inuenit illum inuenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio: & non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamẽtum vite & immortalitatis: & qui metuũt dominum inuenient illum. Qui timet deum eque habebit amicitiam bonam: quoniam secundum illum erit amicus illius. Fili a iuuẽtute tua excipe doctrinam: & vsq; ad canos inuenies sapientiam. Quasi is qui arat & qui seminat accede ad eam: & sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsi⁹ exiguus laborabis: & cito edes de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus: & non permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis: & non demorabuntur proijcere illam. Sapientia enim doctrine secundum nomen est eius: & non ẽ multis manifesta. Quibus autem cognita est permanet vsq; ad conspectum dei. Audi fili & accipe consilium intellectus: & ne abijcias consilium meum. Inijce pedem tuum in compedes illius: & in torq̃s illius collum tuum. Subijce humerum tuum & porta illam: & ne acidieris vinculis ei⁹. In omni animo tuo accede ad illam: & in omni virtute tua conserua vias eius. Inuestiga illam & manifestabitur tibi: & continens factus ne derelinquas eam. In nouissimis enim inuenies requiem in ea: & conuertetur tibi in oblectationem. Et erunt tibi compedes eius in protectionẽ fortitudinis & bases virtutis: & torques illius in stolam glorie. Decor enim vite ẽ in illa: & vincula illius alligatura salutis. Stola glorie indues eam: & coronam gratulationis impones tibi. Fili si attenderis mihi: disces eam: & si accommodaueris animum tuum: sapiens eris. Si inclinaueris aurem tuam excipies doctrinam: & si dilexeris audire: sapiẽs eris. In multitudine presbyterorum prudentium sta: & sapientie illorum ex corde coniungere: vt omnem narrationem dei possis audire: & ꝓuerbia laudis non effugiant a te. Et si videris sensatum euigila ad eum: & gradus ostiorum illius exterat pes tuus. Cogitatum tuum habe in preceptis dei: & in mandatis illius maxime assiduus esto: & ipse dabit tibi cor: & concupiscentia sapientie dabitur tibi.

Capitulum. 7.

Noli facere mala: & non te apprehendent: discede ab iniquo: & deficient mala abs te. Fili

lius: τ in torquẽ eius col
τῆς, καὶ εἰς τὸν κλοιὸν αὐτῆς τὸν τράχη
lum tuũ. Subijce humeꝝ tuũ: τ por
λόν σου. Ὑπόθες τὸν ὦμόν σου, καὶ βά
ta illam: τ ne sis inimicus
σταζον αὐτήν, καὶ μὴ προσοχθίσῃς τοῖς
vinculis eius. In tota aĩa tua
δεσμοῖς αὐτῆς. Ἐν πάσῃ ψυχῇ σου
accede illi: τ in tota virtute tua
πρόσελθε αὐτῇ, καὶ ἐν ὅλῃ δυνάμει σου
conserua vias eius. Inuestí
συντήρησον τὰς ὁδοὺς αὐτῆς. Ἐξίχ-
ga τ quere: τ cognoscetur
νευσον καὶ ζήτησον, καὶ γνωσθήσεταί
a te: τ continens factus ne relinq̃s
σοι, καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος μὴ ἀφῇς
eam. in nouissimis .n. inuenies re-
αὐτήν. ἐπ' ἐσχάτων γὰρ εὑρήσεις τὴν ἀνά
quiem eius: τ conuertetur tibi in
παυσιν αὐτῆς, καὶ στραφήσεταί σοι εἰς
oblectationẽ. Et erunt tibi cõ-
εὐφροσύνην. Καὶ ἔσονταί σοι αἱ πέ
pedes eius in ꝓtectiões fortitudĩs: τ
δαι αὐτῆς εἰς σκέπην ἰσχύος, καὶ οἱ
torques illius in stolam glorie. Decor
κλοιοὶ αὐτῆς εἰς στολὴν δόξης. Κόσμος
eni aureus est in ea: τ vin
γὰρ χρύσεός ἐστιν ἐπ' αὐτῆς, καὶ οἱ δε
cula illius nexus hyacinthin⁹. Sto
σμοὶ αὐτῆς κλῶσμα ὑακίνθινον. Στο
lam glorie indues eam: τ coronam
λὴν δόξης ἐνδύσῃ αὐτήν, καὶ στέφανον
exultationis circumpones tibi.
ἀγαλλιάματος περιθήσεις σεαυτῷ.
Si volueris fili: doctus eris: τ si
Ἐὰν θέλῃς τέκνον, παιδευθήσῃ, καὶ ἐὰν
tradideris aĩam tuam: callidus
ἐπιδῷς τὴν ψυχήν σου, πανοῦργος
eris. Si dilexeris audire: recipies
ἔσῃ. Ἐὰν ἀγαπήσῃς ἀκούειν, ἐκδέξῃ
intellectũ. τ si iclinaueris aurẽ tuã: sa
σύνεσιν. καὶ ἐὰν κλίνῃς τὸ οὖς σου, σο
piẽs eris. In multitudie p̃sbyteroꝝ sta:
φὸς ἔσῃ. Ἐν πλήθει πρεσβυτέρων στῆθι,
τ q̃ sapiẽs: ipi coniungere.
καὶ τίς σοφός, αὐτῷ προσκολλήθητι.
Omnẽ narrationẽ diuinã cupe audire:
Πᾶσαν διήγησιν θείαν θέλε ἀκροᾶσθαι,
τ ꝓuerbia intellectus nõ effugiant
καὶ παροιμίαι συνέσεως μὴ ἐκφευγέτω
te. Si videris viꝝ prudẽtẽ: mane sur
σάν σε. Ἐὰν ἴδῃς ἄνδρα συνετόν, ὄρθρι
ge ad eũ: τ gradus ostioꝝ illi⁹
ζε πρὸς αὐτόν, καὶ βαθμοὺς θυρῶν αὐτοῦ
deterat pes tu⁹. Cogitã in
ἐκτριβέτω ὁ πούς σου. Διανοοῦ ἐν
p̃ceptis dñi cõsũmate: τ
τοῖς προστάγμασι κυρίου τελείως, καὶ
in mãdatis illius meditare sem
ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ μελέτα δια
per. ipse firmabit cor tuum:
παντός. αὐτὸς στηριεῖ τὴν καρδίαν σου,
τ cõcupiscẽtia sapie dabitur
καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς σοφίας δοθήσεταί
tibi.
σοι.

Ca. 7.

Nẽ facias mala: τ nõ te com-
Μὴ ποίει κακά, καὶ οὐ μή σε κα-
p̃hendent mala. Discede ab iniquo:
ταλάβῃ κακά. Ἀπόστηθι ἀπὸ ἀδίκου,
τ declinabit a te pctm. Fili
καὶ ἐκκλινεῖ ἀπὸ σοῦ ἁμαρτία. Υἱέ

μὴ σπεῖρε ἐπ᾽ αὔλακας ἀδικίας, καὶ οὐ μὴ θερίσεις αὐτὰ ἑπταπλασίως. μὴ ζήτει παρὰ κυρίου ἡγεμονίαν, μηδὲ παρὰ βασιλέως καθέδραν δόξης. μὴ δικαιοῦ ἔναντι κυρίου, καὶ παρὰ βασιλεῖ μὴ σοφίζου. μὴ ζήτει γενέσθαι κριτής, καὶ οὐκ ἰσχύσεις ἐξᾶραι ἀδικίας. μήποτε εὐλαβηθῇς ἀπὸ προσώπου δυνάστου, καὶ θήσεις σκάνδαλον ἐν εὐθύτητί σου. μὴ ἁμάρτανε εἰς πλῆθος πόλεως, καὶ οὐ μὴ καταβάλῃς σεαυτὸν ἐν ὄχλῳ. μὴ καταδεσμεύσῃς δὶς ἁμαρτίαν, ἐν γὰρ μιᾷ οὐκ ἀθῷος ἔσῃ. μὴ εἴπῃς, τῷ πλήθει τῶν δώρων μου ἐπόψεται, καὶ ἐν τῷ προσενέγκαι με θεῷ ὑψίστῳ προσδέξεται. μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῇ προσευχῇ σου, καὶ ἐλεημοσύνην ποιῆσαι μὴ παρίδῃς. μὴ καταγέλα ἄνθρωπον ὄντα ἐν πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, ἔστι γὰρ ὁ ταπεινῶν καὶ ἀνυψῶν. μὴ ἀροτρία ψεῦδος ἐπ᾽ ἀδελφῷ σου, μηδὲ φίλῳ τὸ ὅμοιον ποίει. μὴ θέλε ψεύδεσθαι πᾶν ψεῦδος, ὁ γὰρ ἐνδελεχισμὸς αὐτοῦ οὐκ εἰς ἀγαθόν. μὴ ἀδολέσχει ἐν πλήθει πρεσβυτέρων, καὶ μὴ δευτερώσῃς λόγον ἐν προσευχῇ σου. μὴ μισήσῃς ἐπίπονον ἐργασίαν καὶ γεωργίαν ὑπὸ ὑψίστου ἐκτισμένην. μὴ προσλογίζου σεαυτὸν ἐν πλήθει ἁμαρτωλῶν. μνήσθητι ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ. ταπείνωσον σφόδρα τὴν ψυχήν σου, ὅτι ἐκδίκησις ἀσεβοῦς πῦρ καὶ σκώληξ. μὴ ἀλλάξῃς φίλον ἀδιαφόρου, κατὰ μηδὲ ἕν, μηδὲ ἀδελφὸν γνήσιον ἐν χρυσίῳ σουφίρ. μὴ ἀστόχει γυναικὸς σοφῆς καὶ

non semines mala in sulcis iniusticie: & non metes ea in septuplū. Noli querere ab homine ducatū: neq; a rege cathedrā honoris. Non te iustifices ante deū: qm̄ agnitor cordis ipse est: & penes regem noli velle videri sapiens. Noli q̄rere fieri iudex nisi valeas virtute irrūpe iniq̄tates: ne forte extimescas faciē potētis: & ponas scandalū in agilitate tua. Nō pecces in multitudine ciuitatis: nec te immittas in pplm̄: neq; alliges duplicia pctā. Nec enī i vno eris immunis. Noli ee pusillanimis iaio tuo. Exorare & facere elemosynā ne despicias. Ne dicas in multitudine munerum meorū respiciet deus: & offerente me deo altissimo munera mea suscipiet. Non irrideas hominem in amaritudine anime: est enim q̄ humiliat & exaltat circumspector deus. Noli amare mendaciū aduersus fratrē tuū: neq; in amicū similiter facias. Noli velle mentiri omne mendaciū: assiduitas eni illius non est bona. Noli verbosus esse in multitudine presbyterorū: & nō iteres verbum in oratione tua. Nō oderis laboriosa opera & rusticationē creatā ab altissimo. Non te reputes in multitudine indisciplinatorū. Memēto ire: qm̄ non tardabit. Humilia valde spiritū tuū: qm̄ vindicta carnis impii ignis & vermis. Noli preuaricari in amicum pecuniā differentē: neq; fratrē charissimū auro spreueris. Noli discedere a muliere sensata & bona: quā sortitus es in timore dn̄i: grā enī verecundie illius sup aurum. Nō ledas seruū in veritate operantem: neq; mercenariū dantē animā suam. Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua: nō defraudes illum libertate: neq; inopem derelinquas illū. Pecora tibi sunt: attende illis: & si sunt vtilia perseuerēt apud te. Filii tibi sunt: erudi illos: & curua illos a pueritia eorū. Filie tibi sunt: serua corpus illarum: & non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiam: & grande opus feceris: et homini sensato da illam. Mulier si est tibi secundum animam tuam: nō proiicias illam: & odibili non credas te in toto corde tuo. Honora patrē tuū: & gemitus matris tue ne obliuiscaris. Memento qm̄ nisi per illos natus non fuisses: & retribue illis quomodo & illi tibi. In tota anima tua time dn̄m: & sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute dilige eum qui te fecit: & ministros eius ne derelinquas. Honora deum ex tota anima tua: & honorifica sacerdotes: & propurga te cū brachiis. Da illis partem sicut mandatum est tibi primitiarū et purgationis: & de negligentia tua purga te cum paucis. Datū brachiorū tuorum: & sacrificium sanctificationis offeres dn̄o: & initia sanctorū: & pauperi porrige manū tuā: vt pficiatur propitiatio & bn̄dictio tua. grā dat⁹ i cōspectu ois viuētis: & mortuo non phibeas gratiam. Non desis plorantibus in cōsolatione: & cum lugentibus ambula. Nō te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis.

ἀγαθῆς, ἡ γὰρ χάρις αὐτῆς ὑπὲρ τὸ χρυσίον. μὴ κακώσῃς οἰκέτην ἐργαζόμενον ἐν ἀληθείᾳ, μηδὲ μίσθιον διδόντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. οἰκέτην συνετὸν ἀγαπάτω σου ἡ ψυχή, μὴ στερήσῃς αὐτὸν ἐλευθερίας. κτήνη σοι ἐστίν, ἐπισκέπτου αὐτά, καὶ εἰ ἔστι σοι χρήσιμα, ἐμμενέτω σοι. τέκνα σοι ἐστί, παίδευσον αὐτά, καὶ κάμψον ἐκ νεότητος τὸν τράχηλον αὐτῶν. θυγατέρες σοι εἰσί, πρόσεχε τῷ σώματι αὐτῶν, καὶ μὴ ἱλαρύνῃς πρὸς αὐτὰς τὸ πρόσωπόν σου. ἔκδου θυγατέρα, καὶ ἔσῃ τετελεκὼς ἔργον μέγα, καὶ ἀνδρὶ συνετῷ δώρησαι αὐτήν. γυνή σοι ἐστὶ κατὰ ψυχήν, μὴ ἐκβάλῃς αὐτήν, μισουμένῃ δὲ μὴ ἐμπιστεύσῃς σεαυτόν. ἐν ὅλῃ καρδίᾳ δόξασον τὸν πατέρα σου, καὶ μητρὸς ὠδῖνας μὴ ἐπιλάθῃ. μνήσθητι ὅτι δι᾽ αὐτῶν ἐγεννήθης, καὶ τί ἀνταποδώσεις αὐτοῖς, καθὼς αὐτοὶ σοί. ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου εὐλαβοῦ τὸν κύριον, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ θαύμαζε. ἐν ὅλῃ δυνάμει ἀγάπησον τὸν ποιήσαντά σε, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλίπῃς. φοβοῦ τὸν κύριον, καὶ δόξασον ἱερέα, καὶ δὸς τὴν μερίδα αὐτῷ, καθὼς ἐντέταλταί σοι, ἀπαρχὴν καὶ περὶ πλημμελείας, καὶ δόσιν βραχιόνων, καὶ θυσίαν ἁγιασμοῦ, καὶ ἀπαρχὴν ἁγίων. καὶ πτωχῷ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου, ἵνα τελειωθῇ ἡ εὐλογία σου. χάρις δόματος ἔναντι παντὸς ζῶντος, καὶ ἐπὶ νεκρῷ μὴ ἀποκωλύσῃς χάριν. μὴ ὑστέρει ἀπὸ κλαιόντων, καὶ μετὰ πενθούντων πένθησον. μὴ ὄκνει ἐπισκέπτεσθαι ἄρρωστον, ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἀγαπηθήσῃ.

ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ ἁμαρτήσεις. Ca. 8.

Μὴ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου δυνάστου, μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. μὴ ἔριζε μετὰ ἀνθρώπου πλουσίου, μήποτε ἀντιστήσῃ σου τὴν ὁλκήν. πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσε τὸ χρυσίον, καὶ καρδίας βασιλέων ἐξέκλινε. μὴ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου γλωσσώδους, καὶ μὴ ἐπισωρεύσῃς ἐπὶ τὸ πῦρ αὐτοῦ ξύλα. μὴ πρόσπαιζε ἀπαιδεύτῳ, ἵνα μὴ ἀτιμάζωνται οἱ πρόγονοί σου. μὴ ὀνείδιζε ἄνθρωπον ἀποστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας, μνήσθητι ὅτι πάντες ἐσμὲν ἐν ἐπιτίμοις. μὴ ἀτιμάσῃς ἄνθρωπον ἐν γήρει αὐτοῦ, καὶ γὰρ ἐξ ἡμῶν γηράσκουσι. μὴ ἐπίχαιρε ἐπὶ νεκρῷ τῷ ἐχθρῷ σου, μνήσθητι ὅτι πάντες τελευτῶμεν. μὴ παρίδῃς διήγημα σοφῶν, καὶ ἐν ταῖς παροιμίαις αὐτῶν ἀναστρέφου. ὅτι παρ᾽ αὐτῶν μαθήσῃ παιδείαν, καὶ λειτουργῆσαι μεγιστᾶσιν εὐμαρῶς. μὴ ἀστόχει διηγήματος γερόντων, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἔμαθον παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅτι παρ᾽ αὐτῶν μαθήσῃ σύνεσιν, καὶ ἐν καιρῷ χρείας δοῦναι ἀπόκρισιν. μὴ ἔκκαιε ἄνθρακας ἁμαρτωλοῦ, μὴ ἐμπυρισθῇς ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτοῦ. μὴ ἐξαναστῇς ἀπὸ προσώπου ὑβριστοῦ, ἵνα μὴ ἐγκαθίσῃ ὡς ἔνεδρον τῷ στόματί σου. μὴ δανείσῃς ἀνθρώπῳ ἰσχυροτέρῳ σου, καὶ ἐὰν δανείσῃς, ὡς ἀπολωλεκὼς γίνου. μὴ ἐγγυήσῃ ὑπὲρ δύναμίν σου, καὶ ἐὰν ἐγγυήσῃ, ὡς ἀποτίσων φρόντισον. μὴ δικάζου κατὰ κριτοῦ, κατὰ γὰρ τὴν δό

In oibus opibus tuis memorare nouissima tua: & in eternū non peccabis.

Capitulum octauum.

Non litiges cū homine potente: ne forte incidas in manus illius. Non cōtendas cū viro locuplete: ne forte cōtra te constituat litē tibi. Multos enim pdidit aurū & argentū: et vsq; ad cor regū extendit & cōuertit. Nō litiges cū homine linguato: & nō strues in ignē illi⁹ ligna. Nō cōmunices hoi indocto ne male de pgenie tua loquatur. Ne despicias hoiem auertentē se a pctō: neq; improperes ei. Memēto qm̄ oēs in corruptione sumus. Ne spernas hoiem in sua senectute: et enim ex nobis senescunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere: sciens qm̄ oēs morimur: & in gaudium volum⁹ venire. Ne despicias narrationē pbyterorū sapiētū: & in pūerbiis eorū conuersare. Ab ipis enī disces sapientiā & doctrinā intellect⁹: & seruire magnatis sine querela. Non te pterreat narratio seniorū: ipi enim didicerunt a patrib⁹ suis. Qm̄ ab ipis disces intellectū: & in tēpore necessitatis dabis responsum. Non incēdas carbones pctōrū arguēs eos: & ne incēdaris flāma ignis pctōrum illorū. Ne cōtra faciē stes contumeliosi: ne sedeat q̄si insidiator ori tuo. Noli fenerari homini fortiori te: q̄ si feneraueris quasi perditū habe. Non spōdeas sup virtutē tuā: q̄ si spoponderis: q̄si restituens cogita. Nō iudices cōtra iudicē: qm̄ scdm̄ quod iustū est iudicat. Cū audace non eas in via: ne forte grauet mala sua in te. Ipe enī scdm̄ volūtatē suā vadit: & simul cū stultitia ipi⁹ peries. Cū iracūdo nō facias rixā: & cū audace nō eas in desertū: qm̄ quasi nihil est ante illū sanguis: & vbi nō est adiutoriū elidet te. Cum fatuis cōsiliū nō habeas: nō eī poterūt diligere nisi q̄ eis placēt. Corā extraneo ne facias cōsiliū: nescis enī qd pariet. Nō oi hoi cor tuū manifestes: ne forte inferat tibi gratiā falsam: et cōuicietur tibi. Ca. 9.

Non zeles mulierē sin⁹ tui: ne ostendat sup te malicia doctrine nequā. Nō des mulieri potestatē aie tue: ne ingrediatur in virtute tua & cōfundaris. Ne respicias mulierē multiuolā: ne forte incidas in laq̄os illi⁹. Cū saltatrice ne assidu⁹ sis: nec audias illā: ne forte peas in efficacia illi⁹. Virginē ne conspicias: ne forte scandalizeris in decore illius. Ne des fornicariis aiam tuā in vllo: ne pdas te & hereditatē tuā. Noli circunspicere in vicis ciuitatis: nec oberraueris in plateis illius. Auerte faciē tuā a muliere cōpta: & ne circunspicias speciem alienam. Propter speciē mulieris multi perierūt: & ex hoc concupiscētia quasi ignis exardescit. Ois mulier q̄ est fornicaria: quasi stercꝰ in via ab oibus pconculcabitur. Speciē mulieris aliene multi āmirati reprobi facti sunt: colloquiū enim illius quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere non sedeas omnino: nec accumbas cū ea super cubitum: & non altercaris cū illa in vino:

ξαν αὐτοῦ κρινοῦσιν αὐτῷ. μετὰ τολμηροῦ μὴ πορεύου ἐν ὁδῷ, ἵνα μὴ βαρύνηται κατὰ σοῦ, αὐτὸς γὰρ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιήσει, καὶ τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ συναπολῇ. μετὰ θυμώδους μὴ ποιήσῃς μάχην, καὶ μὴ πορεύου μετ᾽ αὐτοῦ τὴν ἔρημον. ὅτι ὡς οὐδὲν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ αἷμα, καὶ ὅπου οὐκ ἔστι βοήθεια καταβαλεῖ σε. μετὰ μωροῦ μὴ συμβουλεύου, οὐ γὰρ δυνήσεται λόγον στέξαι. ἐνώπιον ἀλλοτρίου μὴ ποιήσῃς κρυπτόν, οὐ γὰρ γινώσκεις τί τέξεται. παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἔκφαινε τὴν καρδίαν σου, καὶ μὴ ἀναφερέτω σοι χάριν ψευδῆ. Ca. 9.

Μὴ ζήλου γυναῖκα τοῦ κόλπου σου, μηδὲ διδάξῃς ἐπὶ σεαυτὸν παιδείαν πονηράν. μὴ δῷς γυναικὶ τὴν ψυχήν σου, ἐπιβῆναι αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἰσχύν σου. μὴ ἀπάντα γυναικὶ ἑταιριζομένῃ, μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς παγίδας αὐτῆς. μετὰ ψαλλούσης μὴ ἐνδελέχιζε, μήποτε ἁλῷς ἐν τοῖς ἐπιχειρήμασιν αὐτῆς. παρθένον μὴ καταμάνθανε, μήποτε σκανδαλισθῇς ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτῆς. μὴ δῷς πόρναις τὴν ψυχήν σου, ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν κληρονομίαν σου. μὴ περιβλέπου ἐν ῥύμαις πόλεως, καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις αὐτῆς μὴ πλανῶ. ἀπόστρεψον ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου, καὶ μὴ καταμάνθανε κάλλος ἀλλότριον. ἐν γὰρ κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν, καὶ ἐκ τούτου φιλία ὡς πῦρ ἀνακαίεται. μετὰ ὑπάνδρου γυναικὸς μὴ κάθου τὸ σύνολον, καὶ μὴ συμβολοκοπήσῃς μετ᾽ αὐτῆς ἐν οἴνῳ. μήποτε ἐκκλίνῃ ἡ

C.

ne forte declinet cor tuum in illã: & sanguine tuo labaris in perditionẽ. Ne derelinquas amicum antiquũ: nouus enĩ non erit similis illi. Vinum nouũ amic9 nouus. Veterascat: & cum suauitate bibas illud. Non zeles gloriã et opes peccatoris: nõ enim scis que futura sit illi9 subuersio. Non placeat tibi iniuria iniustorum: sciens quoniã vsq3 ad inferos non placebit impius. Longe abesto ab homine potestatẽ habente occidendi et non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illũ noli aliquid committere: ne forte auferat vitam tuã. Cõmunionem mortis scito quoniã in medio laqueorum ingredieris: & super dolentium arma ambulabis. Secundũ virtutem tuã caue te a proximo tuo: & cũ sapientibus & prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi cõuiue: & in timore dei sit tibi gloriatio: et in sensu sit tibi cogitatus dei: et omnis enarratio tua in pceptis altissimi. In manu artificũ opa laudabuntur: & principes populi in sapientia sermonis sui: in sensu vero seniorũ verbum. Terribilis est in ciuitate sua homo liguosus: & temerari9 ĩ verbo suo: odibilis erit. Ca. x.

IVdex sapiẽs iudicabit populũ suũ: et principatus sensati stabilis erit. Secundũ iudicem populi sic & ministri eius: et qualis rector est ciuitatis: tales & inhabitantes in ea. Rex insipiẽs perdet populũ suum: & ciuitates inhabitabuntur per sensũ prudentiũ. In manu dei potestas terre: & execrabilis omnis iniqtas gentiũ: et vtilẽ rectorẽ suscitabit in tẽpus super illam. In manu dei potestas hominis: & sup faciẽ scribe imponet honorẽ suũ. Oĩs iniurie pximi ne memineris: & nihil agas in opibus iniurie. Odibilis corã deo est & hoibus supbia: & execrabilis oĩs iniquitas gentiũ. Regnũ a gente in gentẽ transfertur ppter iniusticias & iniurias et cõtumelias ac diuersos dolos. Auaro autẽ nihil est scelestius. Quid superbis terra & cinis? Nihil est iniqui9 q3 amare pecuniã. Hic enim & animã suam venalẽ habet: qm̃ in vita sua proiecit intima sua. Oĩs potẽtatus breuis vita: lãguor plixior grauat medicũ. Breuẽ languorem precidit medic9: sicut & rex hodie est: et cras morietur. Cum enim morietur homo: hereditabit serpẽtes et bestias & vermes. Initiũ superbie hoĩs apostatare a deo. qm̃ ab eo qui fecit illũ recessit cor eius: qm̃ initiũ oĩs peccati est supbia. Qui tenuerit illã: adimplebitur maledictis: & subuertet eũ in finem. Propterea exhonorauit dñs cõuent9 malorũ: et destruxit eos vsq3 in finẽ. Sedes ducũ supborũ destruxit de9: & sedere fecit mites p eis. Radices gẽtiũ supbarũ arefecit de9: & plãtauit humiles ex ipis gẽtib9. Terras gẽtiũ euertit dñs: & pdidit eas vsq3 in fundamentũ. Arefecit de9 ex ipsis & dispdidit eos: et cessare fecit memoriã eorũ a terra. Memoriã superborũ pdidit deus: & reliqt memoriã humiliũ sensu. Nõ est creata hominibus superbia

neq3 iracundia nationi mulierum. Semẽ hominum honorabitur hoc quod timet deum. semẽ autem hoc exhonorabitur quod preterit mandata domini. In medio fratrum rector illorum in honore: & qui timent dñm erũt in oculis illi9. Gloria diuitũ honoratorum: & pauperum timor dei est. Nõ despicere hominẽ iustum pauperem: et non magnificare virum peccatorem diuitem. Magnus est iudex: & potens est in honore: & nõ est maior illo qui timet deũ. Seruo sensato liberi seruient: & vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus: & inscius nõ honorabitur. Noli extollere te in faciẽdo opere tuo: et noli cunctari in tẽpore angustie. Melior est qui operatur & abundat in omnibus: q3 qui gloriatur & eget pane. Fili in mansuetudine serua animam tuã: & da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suã quis iustificabit? Et quis honorificabit exhonorantem animã suam? Pauper gloriatur per disciplinã & timorem suũ: & est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autẽ gloriatur in paupertate: q̃tomagis in substãtia. Et qui gloriatur in substantia: paupertatẽ vereatur.

Capitulum vndecimum.

SApiẽtia humiliati exaltabit caput illius: et in medio magnatorum cõsedere illum faciet. Non laudes virũ in specie sua: neq3 spernas hominem in visu suo: breuis in volatilibus apis: & initiũ dulcoris habet fructus illius. In vestitu ne glorieris vnq3: nec in die honoris tui extollaris. Quoniam mirabilia opa altissimi solius: et gloriosa & abscõsa & inuisa opa illius. Multi tyranni sederunt in throno: & insuspicabilis portauit diadema. Multi potẽtes oppressi sunt valde: & gl'iosi traditi sunt in manus alterorum. Priusq3 interroges ne vituperes quenq3: & cum interrogaueris: corripe iuste. Priusq3 audias ne respondeas verbum: & in medio seniorũ ne adiicias loqui. De ea re que te non molestat ne certeris: & ĩ iudicio peccãtium ne consistas. Fili ne in multis sint actus tui: & si diues fueris non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris non apprehẽdes: & non effugies si precurreris. Est homo laborans & festinãs & dolens impius: & tanto magis non abundabit. Est homo marcidus egens recuperatione: plus deficiens virtute & abundans paupertate: & oculus dei respexit illum in bono & erexit eũ ab humilitate ipsius: & exaltauit caput eius: & mirati sunt in illo multi & honorauerunt deũ. Bona & mala: vita et mors: paupertas & honestas a deo sunt. Sapientia disciplina & scientia legis apud dominum: dilectio et vie bonorum apud ipsum. Error & tenebre peccatoribus concreata sunt: qui autem exultant in malis consenescunt in malo. Datio dei permanet iustis: ooooooooooo

religioſis: ⁊ bñplacitū ei⁹ pſperē
εὐσεβέσι, καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ εὐοδοῖ
in ſeculū. Eſt q̄ locupletat ab attē
εἰς τὸν αἰῶνα. Ἔστι πλουτῶν ἀπὸ προ
tione ⁊ parſimonia ſua: ⁊ hec
σοχῆς καὶ σφιγγίας αὐτοῦ, καὶ αὕτη
pars ei⁹ a mercede illius.
ἡ μερὶς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.
In eo φ dicit ipſe inueni requiē: ⁊
Ἐν τῷ εἰπεῖν αὐτὸν εὗρον ἀνάπαυσιν, καὶ
nūc mādūcabo a bonis meis aſ
νῦν φάγωμαι ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν μου ἀ
ſidue. Et nō nouit qd̄ tps
διαλείπτως. Καὶ οὐκ οἶδε τίς καιρὸς
preteribit ipm: ⁊ relinquet
παρελεύσεται αὐτόν, καὶ καταλείψει
illa aliis ⁊ morieť. Sta
αὐτὰ ἑτέροις καὶ ἀποθανεῖται. Στῆθι
in teſtamēto tuo ⁊ colloq̄re in illo: ⁊
ἐν διαθήκῃ σου καὶ ὁμίλει ἐν αὐτῷ, καὶ
in ope tuo veteraſce. ne mire
ἐν τῷ ἔργῳ σου παλαιώθητι. μὴ θαύμα
ris i operib⁹ pctōris: cōfide āt i do
ζε ἐν ἔργοις ἁμαρτωλοῦ, πίστευε δὲ κυ
mino ⁊ pmane in labore tuo. qm̄ le
ρίῳ καὶ ἔμμενε τῷ πόνῳ σου. ὅτι κοῦ
ue in oculis dñi velociter repēte
φον ἐν ὀφθαλμοῖς κυ διὰ τάχους ἐξάπινα
ditare pauperē. Bñdictio dñi
πλουτίσαι πένητα. Εὐλογία κυρίου
in mercede pii: ⁊ in hora veloci
ἐν μισθῷ εὐσεβοῦς, καὶ ἐν ὥρᾳ ταχινῇ
germinat bñdictionē ei⁹. ne dixeris
ἀναθάλλει εὐλογίαν αὐτοῦ. μὴ εἴπῃς
q̄ eſt mihi neceſſitas cōplacētie: ⁊ a quo
τίς ἐστί μου χρεία ἀρεσκείας, καὶ τίνι
ex nūc erūt mihi bona? Ne
ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσαι μοι τὰ ἀγαθά; Μὴ
dicas: ſufficiētia mihi ſūt: ⁊ multa mihi
εἴπῃς, αὐτάρκη μοί ἐστί, καὶ πολλά μοι
q̄ habeo: ⁊ qd̄ ex nūc mali
ἃ ἔχω, καὶ τί ἀπὸ τοῦ νῦν κακωθή
habebo in vita? in die bonoꝝ obliuio
σομαι ἐν ζωῇ; ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθῶν ἀμνησία
maloꝝ: ⁊ in die maloꝝ nō recordabi
κακῶν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν οὐ μνησθήσε
tur bonoꝝ. Qm̄ leue corā dño
ται ἀγαθῶν. Ὅτι κοῦφον ἔναντι κυρίου
in die obitus reddere homini
ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς ἀποδοῦναι ἀνθρώπῳ
ſm̄ opa ei⁹. Malicia hore obli
κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Κάκωσις ὥρας ἐπι
uionē facit delitiaꝝ: ⁊ cōſumationē
λησμονὴν ποιεῖ τρυφῆς, καὶ συντέλειαν
hoīs reuelatio opeꝝ illi⁹.
ἀνθρώπου ἀποκάλυψις ἔργων αὐτοῦ.
Ante mortē ne dicas btm̄ aliquē:
Πρὸ τελευτῆς μὴ μακάριζε μηδένα,
⁊ in filiis ſuis cognoſceť vir.
καὶ ἐν τέκνοις αὐτοῦ γνωσθήσεται ἀνήρ.
nō oēm hoīem inducas in
μὴ πάντα ἄνθρωπον εἴσαγε εἰς τὸν
domū tuā: multe eñi inſidie dia
οἶκόν σου, πολλὰ γὰρ τὰ ἔνεδρα τοῦ δια
boli. Perdix capta in cauea:
βόλου. Πέρδιξ θηρευτὴς ἐν καρτάλλῳ,
ſic cor ſuperbi: ⁊ vt pſpe
οὕτως καρδία ὑπερηφάνου, καὶ ὡς κατά
ctor aſcendēs ad caſum. Nā
σκοπος ἐπιβὰς ἐπὶ πτῶσιν. Τὰ γὰρ
bona in mala conuertēs inſidiať:
ἀγαθὰ εἰς κακὰ μεταστρέφων ἐνεδρεύει,

& profectus illius ſucceſſus habebit in eternū. Eſt qui locupletatur parce agē do: & hec eſt pars mercedis illius in eo φ dicit: inueni requiē mihi: & nūc manducabo de bonis meis ſolus: & neſcit φ tps̄ ꝑtereat illū: & mors appropinquet & relinq̄t oīa aliis: & moriatur. Sta in teſtamento tuo: & in illo colloquere: & i opere mandatorum tuoru꞉ veteraſce. Ne manſeris in operibus pctōrū. Cōfide aūt in deo & mane in loco tuo. Facile eſt enī in oculis dei ſubito honeſtare pauperē. Bñdictio dei in mercedē iuſti feſtinat: & in honore veloci ꝓceſſus illius fructificat. Ne dicas. qd eſt mihi op⁹: & que erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas. Sufficiens mihi ſum: & quid ex hoc peſſimabor? In die bonorū ne īmemor ſis malorum: & in die malorum ne immemor ſis bonorum: qm̄ facile eſt coram deo in die obit⁹ retribuere vnicuiq꞉ ſecūdum vias ſuas. Malitia hore obliuionē facit luxurie magne: & in fine hominis denudatio operū illius. Ante mortē ne laudes hominem quēq꞉: qm̄ in filiis ſuis agnoſcitur vir. Non oēm hoīem inducas in domū tuam: multe enim ſunt inſidie doloſi. Sicut. n. eructant precordia fetentium: & ſicut pdix inducitur i caueā: & vt caprea in laqueū: ſic & cor ſuperborum: & ſicut ꝓſpector vidēs caſum proximi ſui. Bona eni꞉ in mala cōuertens inſidiatur: & in electis imponet maculam. A ſcintilla enim vna augetur ignis & ab vno doloſo augetur ſanguis: homo vero peccator ſanguini inſidiatur. Attende tibi a peſtifero. fabricat enim mala: ne forte iducat ſuper te ſubſannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam: & ſubuertet te in turbine: & abalienabit te a viis ꝓpriis.

Capitulum. 12

SI bñfeceris ſcito cui feceris: & erit gratia in bonis tuis multa. Benefac iuſto & inuenies retributione꞉ magnā: & ſi non ab ipſo certe a domino. Non ē enim ei bene qui aſſiduus eſt in malis: & elemoſynas non danti: quoniam & altiſſimus odio habet peccatores: & miſertus eſt penitentibus. Da miſericordiam: & ne ſuſcipias peccatore꞉: & impiis & peccatoribus reddet vindictam: cuſtodiens eos in diem vindicte. Da bono & non receperis peccatorem. Benefac humili: & non dederis impio. Prohibe panes illi dare ne in ipſis potentior te ſit. Nam duplicia mala inuenies in omnibus bonis quecunq꞉ feceris illi: quoniam & altiſſimus odio habet peccatores: & impiis reddet vidictam. Non agnoſcetur in bonis amicus: et non abſcondetur in malis inimicus. In bonis viri inimici illius: in triſticia et in malitia illius amicus agnitus eſt. Non credas inimico tuo in eternum. Sicut enim eramētū eruginat neq̄tia illi⁹. Et ſi hūiliatus vadat curu⁹: abiice animū tuū: et

⁊ in electis imponet maculā.
καὶ ἐν τοῖς αἱρετικοῖς ἐπιθήσει μῶμον.
Ab ſcintilla parua augeť pru
Ἀπὸ σπινθῆρος μικρᾶς πληθύνεται ἀν
na: ⁊ homo peccator ad
θρακία, καὶ ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς εἰς
ſanguinē inſidiať: attende a malefa
αἷμα ἐνεδρεύει, πρόσεχε ἀπὸ κακούρ
ctore: praua eñi fabricat: ne forte
γου, πονηρὰ γὰρ τεκταίνεται, μήποτε
det tibi maculā in ſeculū. Inhabi
δῷ σοι μῶμον εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐνοίκι
tare fac pegrinū ⁊ puertet te in turba
σον ἀλλότριον καὶ διαστρέψει σε ἐν ταρα
tione: ⁊ abalienabit te a
χῇ, καὶ ἀπαλλοτριώσει σε ἐκ τῶν
ppriis tuis.
ἰδίων σου. Ca. 12.

SI bene feceris: ſcito cui facis:
Ἐὰν εὖ ποιῇς, γνῶθι τίνι ποιεῖς,
⁊ erit gr̄a bonis tuis. Bene
καὶ ἔσαι χάρις τοῖς ἀγαθοῖς σου. Εὖ
fac pio: ⁊ inuenies retribu
ποίησον εὐσεβῆ, καὶ εὑρήσεις ἀνταπό
tionē: ⁊ ſi nō ab ipo: at ab
δομα, καὶ εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παρὰ
altiſſimo. Nō erūt bona ei q̄ aſſue
τοῦ ὑψίσου. Οὐκ ἔσαι ἀγαθὰ τῷ ἐνδελε
t⁹ eſt ad mala: ⁊ elemoſynā nō
χίζοντι εἰς κακά, καὶ τῷ ἐλεημοσύνης μὴ
ſeparanti. da pio: ⁊ ne
χωριζομένῳ. δός τῷ εὐσεβεῖ, καὶ μὴ
ſuſcipias peccatorē. Bene fac hu
ἀντιλάβῃ ἁμαρτωλοῦ. Εὖ ποίησον τα
mili ⁊ ne dederis impio. phi
πεινῷ καὶ μὴ δῷς ἀσεβεῖ. ἐμπόδι
be panes tuos ⁊ ne dederis ei:
σον τοὺς ἄρτους σου καὶ μὴ δῷς αὐτῷ,
ne in illis te ſuppamat: du
ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς σε δυναστεύσῃ, δι
plicia eñi mala inueniet tibi in
πλάσια γὰρ κακὰ εὑρήσει σοι ἐν
oibus bonis q̄cūq꞉ feceris illi.
πᾶσιν ἀγαθοῖς οἷς ἂν ποιῇς αὐτῷ.
Qm̄ ⁊ altiſſimus odio habuit peccato
Ὅτι καὶ ὁ ὕψισος ἐμίσησεν ἁμαρτω
res: ⁊ piis reddet vi
λούς, καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἀποδώσει ἐκ
dictā. Seruat aūt eos in di
δίκησιν. Φυλάσσει δὲ αὐτοὺς εἰς ἡμέ
em vindicte eoꝝ forte. Da
ραν ἐκδικήσεως αὐτῶν κραταιάν. Δός
bono: ⁊ ne ſuſcipias pctōrē.
τῷ ἀγαθῷ, καὶ μὴ ἀντιλάβῃ ἁμαρτωλοῦ.
Nō eiicieť in bonis amic⁹:
Οὐκ ἐκβληθήσεται ἐν ἀγαθοῖς ὁ φίλος,
⁊ nō abſcondeť in malis inimic⁹.
καὶ οὐ κρυβήσεται ἐν κακοῖς ὁ ἐχθρός.
in bonis viri inimici illi⁹ in
ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρὸς οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν
triſticia: ⁊ in malis illi⁹ ⁊ ami
λύπῃ, καὶ ἐν τοῖς κακοῖς αὐτοῦ καὶ ὁ φί
cus ſeparabiť. Ne credas
λος διαχωρισθήσεται. Μὴ πιστεύσῃς
inimico tuo in ſeculū: ſicut eñi
τῷ ἐχθρῷ σου εἰς τὸν αἰῶνα, ὡς γὰρ ὁ
es eruginat: ſic nequitia illi⁹: ⁊
χαλκὸς ἰοῦται, οὕτως ἡ πονηρία αὐτοῦ, καὶ
ſi humiliat⁹ fuerit ⁊ vadat incurua
ἐὰν ταπεινωθῇ καὶ πορεύηται συγκε
tus: ſuperpone aīam tuā ⁊
κυφώς, ἐπίστησον τὴν ψυχήν σου καὶ

C

Infra. 18.c.

D

A

B

C

11.b.

caue ab illo: ⁊ eris ei vt q̄
φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἔσῃ αὐτῷ ὡς ἐκ
abſterſit ſpeculum: ⁊ cognoſces φ nō
μεμαχὼς ἔσοπτρον, καὶ γνώσῃ ὅτι οὐκ
in finē terſit eruginē. Ne ſtatuas eū pe
εἰς τέλος κατίωσε. Μὴ στήσῃς αὐτὸν πα
nes te: ne forte cū ſubuerterit te ſtet
ρὰ σεαυτῷ, μήποτε καταστρέψας σε στῇ
ſup locū tuū. Ne colloces e
ἐπὶ τὸν τόπον σου. Μὴ καθίσῃς αὐ
um a dextris tuis: ne forte querat
τὸν ἐκ δεξιῶν σου, μήποτε ζητήσῃ τὴν
cathedrā tuā accipere: ⁊ in nouiſſis
καθέδραν σου λαβεῖν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων
cognoſcas verba mea: ⁊ in
ἐπιγνώσῃ τοὺς λόγους μου, καὶ ἐπὶ τῶν
ſmonib⁹ meis ſtimuleris. Quis miſe
ῥημάτων μου κατανυγήσῃ. Τίς ἐλεή
biť icātatoris a ſpēte morſi: ⁊ omnium
σει ἐπαοιδὸν ὀφιόδηκτον, καὶ πάντας
accedentiū beſtiis: ſic ei⁹ q̄ ac
τοὺς προσάγοντας θηρίοις, οὕτως τὸν προ
cedit viro peccatori ⁊ qui
πορευόμενον ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ καὶ συμ
cōmiſcetur in pctis eius.
φυρόμενον ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ.
Per horā tecum pmanebit in ſtatiōe ſu
Ὥραν μετὰ σοῦ διαμενεῖ ἐν στάσει δι
ſta: et ſi declinaueris: nō tolerabit.
καία, καὶ ἐὰν ἐκκλίνῃς, οὐ μὴ καρτερήσῃ.
⁊ in labiis ſuis indulcabit
καὶ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ γλυκανεῖ ὁ
inimic⁹: ⁊ in corde ſuo delibera
ἐχθρός, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ βουλεύ
bit ſubuertere te in foueam. In ocu
σεται ἀνατρέψαι σε εἰς βόθρον. Ἐν ὀφ
lis ſuis lachrymabitur: ⁊ ſi inueneriť
θαλμοῖς αὐτοῦ δακρύσει, καὶ ἐὰν εὕρῃ
tpus nō ſatiabitur a ſanguine.
καιρὸν οὐκ ἐμπλησθήσεται ἀφ' αἵματος.
Mala ſi occurrerint tibi: inuenies il
Κακὰ ἐὰν ὑπαντήσῃ σοι, εὑρήσεις αὐ
lū priorem te illic: ⁊ q̄ſi homo
τὸν πρότερόν σου ἐκεῖ, καὶ ὡς ἄνθρωπος
adiuuās ſuffodiet calcaneū tuū. Ca
βοηθῶν ὑποσχάσει πτέρναν σου. Τὴν κε
put ſuū mouebit ⁊ plaudet
φαλὴν αὐτοῦ κινήσει καὶ ἐπικροτήσει ταῖς
manib⁹: ⁊ multa ſuſurrabit ⁊ cōmuta
χερσί, καὶ πολλὰ διαψιθυρίσει καὶ ἀλλοιώ
bit vultum ſuum.
σει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Ca. 13.

QUi tetigerit picem: inq̄nabitur
Ὁ ἁπτόμενος πίσσης, μολυνθήσεται
in ea: ⁊ cōicans ſupbo ſimilis
ἐν αὐτῇ, καὶ κοινωνῶν ὑπερηφάνῳ ὁμοιωθή
erit illi. Pōdus ſup te ne tollas i vita
σεται αὐτῷ. Βάρος ὑπὲρ σὲ μὴ ἄρῃς ἐν ζωῇ
tua: ⁊ fortiori te ⁊ ditiori
σου, καὶ ἰσχυροτέρῳ σου καὶ πλουσιωτέρῳ
te ne cōicees. Quid cōicabit olla ad
σου μὴ κοινώνει. Τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς
cacabū? ipſa impinget: ⁊ ipa cōtere
λέβητα; αὐτὴ προσκρούσει, καὶ αὐτὴ συντρι
tur. Diues iiuriā fecit: ⁊ ipm̄ ro
βήσεται. Πλούσιος ἠδίκησε, καὶ αὐτὸς προσ
gabunt. paup iiuriā fecit: ⁊ ipſe
δεηθήσονται. πτωχὸς ἠδίκησε, καὶ αὐτὸς
minas patietur. Si vtilis fueris:
προσαπειληθήσεται. Ἐὰν χρησιμεύσῃς,
opatur in te: ⁊ ſi egueris: aſtri
ἐργᾶται ἐν σοί, καὶ ἐὰν ὑστερήσῃς, κατα

cuſtodi te ab illo. Non ſtatues illum penes te: nec ſedeat ad dextera꞉ tuam: ne conuerſus ſtet in loco tuo: ne forte cōuerſus in locum tuum inquirat cathedram tuam: & in nouiſſimo cognoſcas verba mea: & in ſermonib⁹ meis ſtimuleris. Quis miſerebitur incantantori a ſerpente percuſſo: & omnibus qui appropiant beſtiis? Sic & q comitatur cū viro iniquo: & obuolutus eſt in peccatis eius. Vna hora tecum permanebit. Si autē declinaueris: non ſupportabit. In labiis ſuis indulcat inimicus: & in corde ſuo inſidiatur vt ſubuertat te ī foueam. In oculis ſuis lachrymatur inimicus: & ſi inuenerit tempus non ſatiabitur ſanguine: & ſi incurrerint tibi mala: inuenies eum illic priorem: & quaſi adiuuans ſuffodiet plantas tuas. Caput ſuum mouebit & plaudebit manu: & multa ſuſurrans cōmutabit vultū ſuum.

Capitulum. 13.

QVi tetigerit picem inquinabitur ab ea: & qui comunicauerit ſuperbo induet ſuperbiam. Pondus ſuper ſe tollit qui honeſtiori ſe comunicat. Et ditiori te ne ſocius fueris. Quid cōicabit cacabus ad ollam? Qn̄ enim ſe colliſerint confringetur. Diues iniuſte egit & fremēbit: pauper autem leſus tacebit. Si largitus fueris aſſumet te: & ſi non habueris derelinquet te. Si habes: conuiuet tecum & euacuabit te: & ipſe non dolebit ſuper te. Si neceſſarius illi fueris: ſupplantabit te: & ſubridēs ſpē dabit: narrās tibi omnia bona & dicet: quid opus eſt tibi? & confundet te in cibis ſuis: donec te exinaniat bis & ter: & in nouiſſimo deridebit te. Poſtea vidēs derelinquet te: & caput ſuum mouebit ad te. Humiliare deo: & expecta manus eius. Attende ne ſeduct⁹ in ſtulticia humilieris. Noli eſſe humilis in ſapientia tua: ne humiliatus in ſtulticiā ſeducaris. Aduocatus a potētiore diſcede: ex hoc enim magis te aduocabit. Ne improb⁹ ſis ne impingaris: & ne longe ſis ab eo: ne eas in obliuionem. Ne retineas ex equo loqui cum illo: nec credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela tēptabit te: & ſubridens interrogabit te de abſconditis tuis: immitis animus illius conſeruabit verba tua: & non parcet de malitia & de vinculis. Caue tibi & attende diligenter auditui tuo: quoniam cum ſubuerſione tua ambulas. Audiens vero verba illa quaſi in ſomnis vide & vigilabis. Omni vita tua dilige deum: & inuoca illum in ſalute tua. Omne animal diligit ſimile ſibi: ſic & oīs homo proximum ſibi. Omnis caro ad ſimilem ſibi coniungetur: & omnis homo ſimili ſui ſociabitur. Sicut cōicabit lup⁹ agno aliquādo: ſic peccator iuſto.

get te. ⁊ ſi habueris: cōuiuet
θλίψει σε. καὶ ἐὰν ἔχῃς, συμβιώσεταί
tecū: ⁊ exinaniet te: ⁊ ipſe nō
σοι, καὶ ἀποκενώσει σε, καὶ αὐτὸς οὐ
dolebit. Opus habuit tui: ⁊ de
πονέσει. Χρείαν ἔσχηκέ σου, καὶ ἀπα
cipiet te: ⁊ arridebit tibi:
πλανήσει σε, καὶ προσγελάσεταί σοι,
⁊ dabit tibi ſpem. loquetur tibi
καὶ δώσει σοι ἐλπίδα. λαλήσει σοι
bona: ⁊ dicet: q̄ neceſſitas tua? ⁊
καλά, καὶ ἐρεῖ, τίς ἡ χρεία σου; καὶ
cōfundet te cibis ſuis:
αἰσχυνεῖ σε τοῖς βρώμασιν αὐτοῦ,
donec exinaniat te bis aut ter:
ἕως οὗ ἀποκενώσει σε δὶς ἢ τρίς,
⁊ i nouiſſimis deridebit te. Et
καὶ ἐπ' ἐσχάτων καταμωκήσεταί σου. Καὶ
poſt hec videbit te: ⁊ relinquet
μετὰ ταῦτα ὄψεταί σε, καὶ καταλείψει
te: ⁊ caput ſuū mouebit ſup
σε, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κινήσει ἐπὶ
te. Attende ne decipiaris mē
σοί. Πρόσεχε μὴ ἀποπλανηθῇς τῇ δια
te: ⁊ ne humilieris in letitia
νοίᾳ, καὶ μὴ ταπεινωθῇς ἐν εὐφροσύνῃ
cordis tui. Cū aduocauerit te
καρδίας σου. Προσκαλεσαμένου σε
potens: diſcedens eſto: ⁊ tanto
δυνάστου, ὑποχωρῶν γίνου, καὶ τοσούτῳ
magis te aduocabit repetens.
μᾶλλόν σε προσκαλέσεται πλεονάζων.
ne incidas: vt non expellaris ſine iudicio:
Μὴ ἔμπιπτε, ἵνα μὴ ἀπωσθῇς ἀκρίτως,
⁊ ne longe diſtes ne obliuiōi tradaris.
καὶ μὴ μακρὰν ἀφίστω ἵνα μὴ ἐπιλησθῇς.
Ne cōtineas alloqui cum eo:
Μὴ ἔπεχε ἰσηγορεῖσθαι μετ' αὐτοῦ,
⁊ ne credas pluribus verbis
καὶ μὴ πιστεύσῃς τοῖς πλείοσι λόγοις
illius. Ex multa .n. loq̄la tem
αὐτοῦ. Ἐκ πολλῆς γὰρ λαλιᾶς πει
ptabit te ⁊ tāφ arridens exquiret
ράσει σε, καὶ ὡς προσγελῶν ἐξετάσει τὰ
occulta tua. Immiſericors q̄ nō cōſeruat ſmo
κρυπτά σου. Ἀνελεήμων ὁ μὴ συντηρῶν λό
nes: ⁊ non parcet de malitia
γους, καὶ οὐ μὴ φείσεται περὶ κακώσε
tua ⁊ vinculis. Caue ⁊
ὡς σου καὶ δεσμῶν. Συντήρησον καὶ
attende vehementer ad audiendū: qm̄
πρόσεχε σφοδρῶς τοῦ ἀκούειν, ὅτι
cum caſu tuo deambulas.
μετὰ τῆς πτώσεώς σου περιπατεῖς.
Audiens hec in ſōno tuo: vigila.
Ἀκούων ταῦτα ἐν ὕπνῳ σου, γρηγόρη
tota vita dilige dñm: ⁊
σον. πάσῃ ζωῇ ἀγάπα τὸν κύριον, καὶ
inuoca illū in ſalutem tuam.
ἐπικαλοῦ αὐτὸν εἰς σωτηρίαν σου.
Omne aīal diligit ſimile ſibi: ⁊
Πᾶν ζῶον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον αὐτῷ, καὶ
oīs homo diligit pximum
πᾶς ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὸν πλησίον
ſuum. Omnis caro ſcdm̄ gen⁹ contra
αὐτοῦ. Πᾶσα σὰρξ κατὰ γένος συνά
gitur: ⁊ ſimili ſui copulabi
γεται, καὶ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ προσκολλη
tur vir. Quid cōicabit lupus
θήσεται ἀνήρ. Τί κοινωνήσει λύκος
agno: ſic peccator ad pium.
ἀμνῷ, οὕτως ἁμαρτωλὸς πρὸς εὐσεβῆ.

D

A

B

C

infra 17.b.

que par hyene ad canē: ⁊ q̄ par
τίς εἰρήνη ὑαίνῃ πρὸς κύνα, καὶ τίς εἰρή
diuiti ad pauperē. Uenationes
νη πλουσίῳ πρὸς πένητα. Κυνήγια
leonum onagri in deserto: sic pascua
λεόντων ὄναγροι ἐν ἐρήμῳ, οὕτως νομαὶ
diuitum pauperes. abominatio super
πλουσίων πτωχοί. βδέλυγμα ὑπερη
borum humilitas: sic execratio
φάνων ταπεινότης, οὕτως βδέλυγμα
diuiti pauper. Diues commo=
πλουσίῳ πτωχός. Πλούσιος σαλευό
tus firmatur ab amicis: pauper aūt
μενος στηρίζεται ὑπὸ φίλων, πτωχὸς δὲ
cū ceciderit expellitur ab amicis.
πεσὼν προσαπωθεῖται ὑπὸ φίλων.
Cū diues offenderit: multi adiu=
Πλουσίου σφαλέντος, πολλοὶ ἀντι=
tores: locutus est arcana ⁊ iusti
λήπτορες, ἐλάλησεν ἀπόρρητα καὶ ἐδι
ficauerūt eum. Humilis errauit ⁊
καίωσαν αὐτόν. Ταπεινὸς ἔσφαλε καὶ
increpauerunt eū. locutus est intel
προσεπετίμησαν αὐτῷ. ἐφθέγξατο σύ
lectum: ⁊ non dat⁹ est ei locus.
νεσιν, καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτῷ τόπος.
diues locutus est: ⁊ omnes ta=
πλούσιος ἐλάλησεν, καὶ πάντες ἐσί
cuerūt: ⁊ verbū illius exaltaue
γησαν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ ἀνύψω=
rūt vsq̄ ad nubes. Pauper locu
σαν ἕως τῶν νεφελῶν. Πτωχὸς ἐλά
tus est: ⁊ dixerūt: q̄s hic? ⁊ si
λησε, καὶ εἶπαν, τίς οὗτος; καὶ ἐὰν
offenderit subuertent illum.
προσκόψῃ προσανατρέψουσιν αὐτόν.
Bone diuitie cui nō adest pec
Ἀγαθὸς ὁ πλοῦτος ᾧ μὴ πρόσεστιν ἁ=
catum: ⁊ mala pauptas in o=
μαρτία, καὶ πονηρὰ ἡ πτωχεία ἐν στό
re impij. Cor hoīs mu=
ματι ἀσεβοῦς. Καρδία ἀνθρώπου ἀλ
tat faciem illius: siue in
λοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐάν τε εἰς
bona siue i mala. ⁊ bonā reddit
ἀγαθὰ ἐάν τε εἰς κακά. καὶ ἀγαθύνει
faciem in delectatiōe cor virens.
πρόσωπον ἐν τέρψει καρδία θάλλου
Uestigiū cordis in bonis: vul=
σα. Ἴχνος καρδίας ἐν ἀγαθοῖς, πρόσω
tus virens: ⁊ inuentio parabolarū
πον θάλλον, καὶ εὕρεσις παραβολῶν
cogitatio cum labore.
διαλογισμὸς μετὰ κόπου. Ca. 14.

Beatus vir q̄ nō lapsus est
Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ὠλίσθησεν
in ore suo: ⁊ nō stimulat⁹ ē
ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ οὐ κατενύγη
in multitudīe peccatorū. Beatus que
ἐν πλήθει ἁμαρτιῶν. Μακάριος οὗ
nō cōdēnauit aīa sua: ⁊ q̄ non
οὐ κατέγνω ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ὃς οὐκ
cecidit a spe sua q̄
ἔπεσεν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ τῆς
in dño. Uiro pco non bo=
ἐπὶ κύριον. Ἀνδρὶ μικρολόγῳ οὐ κα=
ne diuitie: ⁊ viro liuido
λὸς ὁ πλοῦτος, καὶ ἀνδρὶ βασκάνῳ
ad qd pecunie? Qui cōgregat ex
ἱνατί χρήματα; Ὁ συνάγων ἀπὸ τῆς
anima sua cōgregat alijs: ⁊ in
ψυχῆς αὐτοῦ συνάγει ἄλλοις, καὶ ἐν

Que cōicatio sancto hoī ad canē: aut q̄ pars bona diuiti ad pauperē. Uenatio leonis onager in eremo: sic & pascua diuitum sunt pauperes. Et sicut abominatio est supbo humilitas: sic & execratio diuitis pauper. Diues cōmotus cōfirmatur ab amicis suis: humilis aūt cū ceciderit expelletur & a notis: diuiti decepto multi recuperatores. Locut⁹ est superba: & iustificauerūt illū. Humilis deceptus ē: isup & arguitur. Locut⁹ est sensate: & non est datus ei locus. Diues locutus est & omnes tacuerūt: & verbum illius vsq̄ ad nubes pducent. Paup locutus est & dicūt. Quis est hic? Et si offenderit: subuertent illum. Bona est substātia cui non est pctm̄ in consciētia: & nequissima paupertas i ore impii. Cor hominis immutat faciem illius siue in bona siue in mala. Vestigiū cordis boni & faciem bonam difficile inuenies: & cū labore.

Capitulum.14.

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo: & non est stimulatus i tristicia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristiciam: & nō excidit a spe sua. Viro cupido & tenaci sine ratiōe ē substantia: & homini liuido ad quid aurū? Qui aceruat ex animo suo iniuste aliis congregat: & in bonis illius alius luxuriabitur. Qui sibi nequā est: cui alii bonus erit? Et non iocundabitur in bonis suis. Qui sibi inuidet: nihil est illo nequius: & hec redditio est malicie illi⁹. & si benefecerit: ignoranter & non volens facit: & in nouissimo manifestat maliciam suam. Nequam est oculus liuidi & auertens faciem suam & despiciens animaꝫ suam. Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis non satiabitur: donec cōsummat arefaciens animam suam. Oculus malus ad mala: & non satiabitur pane indigens. & in tristicia erit super mensam suam. Fili si habes: benefac tecum: & deo dignas oblationes offer. Memor esto quoniā mors non tardat: & testamentum inferorum quia demonstratum est tibi. Testamentum enī huius mundi morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo: & secūdū vires tuas exporrigens da pauperi. Non defrauderis a die bono: & particula bone diei non te pretereat. Nonne aliis relinques dolores & labores tuos? In diuisione sortis da & accipe: & iustifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iustitiam: quoniam non est apud inferos inuenire cibum. Omnis caro sicut fenum veterascet: & sicut foliū fructificans in arbore viridi. Alia generantur & alia deiiciuntur: sic generatio carnis & sanguinis: alia finitur & alia nascitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet: & qui illud operatur ibit cum illo. Et omne opus electum iustificabitur: & qui operatur illud honorabitur in illo. Beatus vir qui in sapientia

bonis eius luxuriabūtur alii.
τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ τρυφήσουσιν ἕτεροι. 1.cor.9 c.
Nequam sibi: cui erit bonus? ⁊
Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἔσται ἀγαθός; καὶ
nō letabitur in opibus
οὐκ εὐφρανθήσεται ἐν τοῖς χρήμασιν
suis. Inuidente sibi: non
αὐτοῦ. Τοῦ βασκαίνοντος ἑαυτὸν, οὐκ
est peior. ⁊ hec redditio
ἔστι πονηρότερος. καὶ τοῦτο ἀνταπόδομα τῆς
malicie illius. Et si bene fecerit: nō
κακίας αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν εὖ ποιήσῃ, οὐχ D
volēs facit: ⁊ i nouissimis manifestabit
ἑκὼν ποιεῖ, καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτων ἐκφανεῖ τὴν
maliciā suā. Nequā inuidens videre
κακίαν αὐτοῦ. Πονηρὸς ὁ βασκαίνων ἰδεῖν Infra. 22.a. ⁊ infra. 31.a.
oculo: auertens faciem ⁊
ὀφθαλμῷ, ἀποστρέφων πρόσωπον καὶ
despiciens aīas. Auari o=
ὑπερορῶν ψυχάς. Πλεονέκτου ὀφ=
culus non repletur parte: ⁊ iniusti
θαλμὸς οὐ πίμπλαται μερίδος, καὶ ἀδι
tia mali arefacit aīam suam.
κία πονηροῦ ἀναξηραίνει ψυχὴν αὐτοῦ.
Oculus malus liuidus in pane
Ὀφθαλμὸς πονηρὸς φθονερὸς ἐπ᾽ ἄρτῳ A
⁊ indigēs in mensa sua. Infra. 15.
καὶ ἐλλιπὴς ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ.
Fili q̄mōcūq̄ habueris bn̄ fac ti
Τέκνον καθὼς ἐὰν ἔχῃς εὖ ποίει σε
bi: ⁊ oblationes dño digne of=
αυτῷ, καὶ προσφορὰς κυρίῳ ἀξίως πρό
fer. Memor esto q̄m̄ mors nō tar=
σαγε. Μνήσθητι ὅτι θάνατος οὐ χρο
dabit: ⁊ testamētū iferni nō ostēsum est
νιεῖ, καὶ διαθήκη ᾅδου οὐχ ὑπεδείχθη
tibi: Anteq̄ tu moriaris: bn̄ fac
σοι. Πρίν σε τελευτῆσαι, εὖ ποίει
amico: ⁊ scdm̄ parte tuā porrige:
φίλῳ, καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου ἔκτεινον,
⁊ da ei. Ne defraudes a
καὶ δὸς αὐτῷ. Μὴ ἀφυστερήσῃς ἀπὸ B
bona die: ⁊ ps desiderij puer. 27.c. Ecc.1.b
ἀγαθῆς ἡμέρας, καὶ μερὶς ἐπιθυμίας
boni ne te pretereat. Nōne alte
ἀγαθῆς μή σε παρελθέτω. Οὐχὶ ἑτέ
ri relinques dolores tuos: ⁊
ρῳ καταλείψεις τοὺς πόνους σου, καὶ
labores tuos in diuisiones sortis?
τοὺς κόπους σου εἰς διαιρέσεις κλήρου;
Da ⁊ accipe ⁊ sctifica aīam
Δὸς καὶ λάβε καὶ ἁγίασον τὴν ψυχήν
tuam: q̄m̄ nō est in iferno q̄rere ci=
σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ζητῆσαι τρο
bum. Omnis caro vt vestis vetera
φήν: Πᾶσα σὰρξ ὡς ἱμάτιον παλαι
scit: nā testamētū qd a seculo morte
οῦται, ἡ γὰρ διαθήκη ἡ ἀπ᾽ αἰῶνος θανάτῳ C
morietur. Sicut folium germināš in ar=
ἀποθανῇ. Ὡς φύλλον θάλλον ἐπὶ δέν
bore denso: alia qdē deiicit alia
δρου δασέος, τὰ μὲν καταβάλλει, ἄλλα Esa.14 b. Jaco.1. b. 1.pet. d.
aūt pducit: sic ⁊ gñatio carnis ⁊ san
δὲ φύει, οὕτως καὶ γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵ
guinis: alia qdē finitur: alia āt gigni
ματος, ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶ
tur. Omē opus putridum deficit:
ται. Πᾶν ἔργον σηπόμενον ἐκλείπει,
⁊ q̄ operatur illud cū illo i=
καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὸ μετ᾽ αὐτοῦ ἀπε=
bit. Beatus vir q̄ in sapia
λεύσεται. Μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐν σοφίᾳ

meditabit bona: ⁊ q̄ in intellectu suo
μελετήσει καλά, καὶ ὃς ἐν συνέσει αὐ
disseret sancta. Qui cogi=
τοῦ διαλεχθήσεται ἅγια. Ὁ διανοού= D
tat vias illi⁹ in corde suo: ⁊
μενος τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ
in absconsis illi⁹ cogitabit.
ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτῆς ἐννοηθήσεται.
Egredere post illā vt inuestigator: ⁊
Ἔξελθε ὀπίσω αὐτῆς ὡς ἰχνευτής, καὶ
in vijs ei⁹ insidiare. q̄ pspi
ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς ἐνέδρευε. Ὁ παρα
cit per fenestras ei⁹: ⁊ in
κύπτων διὰ τῶν θυρίδων αὐτῆς, καὶ ἐπὶ
ianuis illi⁹ audiet.
τῶν θυρωμάτων αὐτῆς ἀκροάσεται.
Qui hospitat ppe domū illius:
Ὁ καταλύων σύνεγγυς τοῦ οἴκου αὐτῆς, A
⁊ in parietib⁹ illi⁹ figet palū.
καὶ ἐν τοῖς τοίχοις αὐτῆς πήξει πάσσαλον.
statuet casā suā sm manū illi⁹:
στήσει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ κατὰ χεῖρα αὐτῆς,
⁊ hospitabit in hospitio bonoꝝ.
καὶ καταλύσει ἐν καταλύματι ἀγαθῶν.
Ponet filios suos in tegmine illi⁹:
Θήσει τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν τῇ σκέπῃ αὐτῆς,
⁊ sub ramis eius morabi
καὶ ὑπὸ τοὺς κλάδους αὐτῆς αὐλισθήσε B
tur. proteget ab ea a ferno
ται. σκεπασθήσεται ὑπ᾽ αὐτῆς ἀπὸ καύμα
re: ⁊ in glia ei⁹ hospitabit.
τος, καὶ ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς καταλύσει. C.15

Qui timet dñm faciet
Ὁ φοβούμενος τὸν κύριον ποιήσει
illa: ⁊ cōtinēs cognitionis legis
αὐτά, καὶ ὁ ἐγκρατὴς γνώσεως νόμου
inueniet eā. ⁊ tāq̄ mater obuia=
εὑρήσει αὐτήν. καὶ ὡς μήτηρ ὑπαντή C
bit illi: ⁊ q̄si mulier v̄ginitatis suscī
σει αὐτῷ, καὶ ὡς γυνὴ παρθενίας προσ
piet illū. Cibabit illū pane
δέξεται αὐτόν. Ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον
intellect⁹: ⁊ aqua sapie potabit eū.
συνέσεως, καὶ ὕδωρ σοφίας ποτιεῖ αὐ
Firmabit sup illā ⁊ nō
τόν. Στηριχθήσεται ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ οὐ μὴ
inclinabit: ⁊ sup eā continebit: ⁊ nō cō= Mat. 19.c. D
κλιθῇ, καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς ἐφέξει, καὶ οὐ μὴ κα
fundet. ⁊ exaltabit illū apud
ταισχυνθῇ. καὶ ὑψώσει αὐτὸν παρὰ τοὺς
pximos suos: et in medio ecclesie
πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησί
aperiet os eius. Jocūditatē ⁊
ας ἀνοίξει στόμα αὐτοῦ. Εὐφροσύνην καὶ
coronā exultatiōis inueniet: ⁊ no=
στέφανον ἀγαλλιάματος εὑρήσει, καὶ ὄνο
mē seculi hereditabit illū.
μα αἰῶνος κατακληρονομήσει αὐτόν.
Et non apprehēdent illā homi=
Καὶ οὐ μὴ καταλήψονται αὐτὴν ἄνθρω=
nes stulti: ⁊ viri peccatores nō
ποι ἀσύνετοι, καὶ ἄνδρες ἁμαρτωλοὶ οὐ A
videbūt eā. Lōge est a
μὴ ἴδωσιν αὐτήν. Μακράν ἐστιν ἀπὸ
superbia: ⁊ viri mēdaces nō
ὑπερηφανίας, καὶ ἄνδρες ψεῦσται οὐ μὴ
erūt memores illius. Nō speciosa laus in
μνησθήσονται αὐτῆς. Οὐχ ὡραῖος αἶνος ἐν
ore peccatoris: q̄m̄ nō a dño
στόματι ἁμαρτωλοῦ, ὅτι οὐ παρὰ κυρίου
missa est ei. In eñ sapia dicet
ἀπεστάλη αὐτῷ. Ἐν γὰρ σοφίᾳ ῥηθήσεται

morabitur: & qui in iusticia sua meditabit: & i sensu suo cogitabit circūspectionem dei. Qui cogitat vias illius in corde suo & in absconsis suis intelligens: vadens post illā q̄si inuestigator & in viis illius consistens. Qui respicit per fenestras illius: & in ianuis illius audiens. Qui requiescit iuxta domū illius: & in parietibus illius figens palum. Statuet casulam suam ad manus illius: & requiescent in casula illius bona per euū. Statuet filios suos sub tegmine illi⁹: & sub ramis eius morabitur. Protegetur sub tegmine illius a feruore: & in gloria ei⁹ requiescet.

Capitulum.15.

Qui timet deum faciet bona & q cōtinens est iusticie apprehendet illā: & obuiabit illi quasi mater honorificata: & quasi mulier a virginitate suscipiet illum. Cibabit illum pane vite & intellectus: & aqua sapientie salutaris potabit illum. Et firmabitur in illo & nō flectetur: & continebit illum & nō cōfundetur: & exaltabit illum apud pximos suos. Et i medio ecclesie aperiet os ei⁹. & adimplebit eū spū sapiē & intellectus: & stola glorie vestiet illum. Iocunditatē & exultationē thesaurizabit sup illū: & noīe eterno hereditabit illū. Hoīes stulti nō apphendēt illā: & hoīes sensati obuiabūt illi. Hoīes stulti nō videbūt eā: lōge.n. abest a supbia & dolo. Viri mēdaces nō erūt illi⁹ mēores: & viri veraces inueniētur in illa: & successū hēbunt vsq̄ ad inspectionē dei. Nō est speciosa laus in ore pctōris: qa nō ē a dño miss⁹: q̄m̄ a deo pfecta est sapiā. Sapiē enī dei astabit laus: & i ore fideli abundabit: & dñator dabit eā illi. Nō dixeris p deum abest: q̄.n. odit ne feceris. Nō dicas: ille me iplanauit. nō.n. necessarii sūt ei hoīes impii. Oīe execramentū erroris odit dñs: & nō erit amabile timentibus eū. De⁹ ab initio cōstituit hoīem: & reliqt illū in manu cōsilii sui. Adiecit mādata & pcepta sua. Si volueris mandata cōseruare cōseruabūt te: & in ppetuū fidē placitā suare. Apposuit tibi aquaꝫ & ignē: ad qd volueris porrige manum tuam. Añ hoīem vita & mors: bonū & malū. Qd placuerit ei dabitur illi: q̄m̄ multa sapiā dei & fortis in potentia: vidēs oēs sine intermissione. Oculi dñi ad timētes eū: & ipē agnoscit oēm operā hoīs. Nemini mādauit ipē agere: & nemini dedit spaciū peccādi. Non enim concupiscit multitudinem filioꝝ infidelium & inutilium. Capitulum.16.

Ne iocunderis in filiis impiis si multiplicentur: nec oblecteris sup ipos si non est timor dei in illis. Non credas vite illoruꝫ: & ne respexeris in labores eorū. Melior est.n. vnus timens deū: q̄ mille filii impii. Et vtile est mori sine filiis: q̄ relinquere filios impios. Ab vno sensato inhabitabitur pr̄ia: & a trib⁹ ipiis deseretur. Multa talia vidit ocul⁹ me⁹: & fortiora horum audiuit auris mea. In synagoga peccātiū exardebit ignis: & in gente incredibili exardescit ira.

laus: ⁊ dñs pspꝫabit illā. Ne
αἶνος, καὶ ὁ κύριος εὐοδώσει αὐτόν. Μὴ
dicas q̄m̄ ppt dñm absum: q̄.n. odio
εἴπῃς ὅτι διὰ κύριον ἀπέστην, ἃ γὰρ ἐμί
habuit: nō facies. Ne dicas: ipe
σησεν, οὐ ποιήσεις. Μὴ εἴπῃς, αὐτός
me formauit: nō .n. opus habet viri
με ἐπλάνησεν, οὐ γὰρ χρείαν ἔχει ἀνδρὸς
peccatoris. Oēm abomiationē odio hūit
ἁμαρτωλοῦ. Πᾶν βδέλυγμα ἐμίσησεν
dñs: ⁊ nō est amabilis iti
ὁ κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαπητὸν τοῖς φο=
mētib⁹ eum. ipe ab initio fecit
βουμένοις αὐτόν. αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίη
hoiem: ⁊ reliqt illū in manu
σεν ἄνθρωπον, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ
consilij sui. Si volueris: cōsua
διαβουλίου αὐτοῦ. Ἐὰν θέλῃς, συντη
bis mandata: ⁊ fidē facere bñpla
ρήσεις ἐντολάς, καὶ πίστιν ποιῆσαι εὐδο
citi. Apposuit tibi ignē ⁊ aquā.
κίας. Παρέθηκέ σοι πῦρ καὶ ὕδωρ.
ad q̄dcūq̄ volueris: extēde manū tuaꝫ.
οὗ ἐὰν θέλῃς, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου.
Ante hoīes vita ⁊ mors:
Ἔναντι ἀνθρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος,
⁊ q̄dcūq̄ placuerit dabitur illi. q̄m̄
καὶ ὃ ἐὰν εὐδοκήσῃ δοθήσεται αὐτῷ. ὅτι
multa sapia dñi: ⁊ fortis
πολλὴ ἡ σοφία τοῦ κυρίου, καὶ ἰσχυρὸς
in potentia ⁊ videns omnia.
ἐν δυναστείᾳ καὶ βλέπων τὰ πάντα.
Et oculi eius sup timen=
Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβου
tes eum: ⁊ ipe cognoscet oēm
μένους αὐτόν, καὶ αὐτὸς ἐπιγνώσεται πᾶν
opaꝫ hoīs. Nō mādauit ipie
ἔργον ἀνθρώπου. Οὐκ ἐνετείλατο ἀσε=
agere cuipiā: ⁊ nō dedit licētiā ali=
βεῖν οὐδενί, καὶ οὐκ ἔδωκεν ἄνεσιν οὐδε
cui peccādi.
νὶ ἁμαρτάνειν. Ca. 16.

Ne desideres filioꝝ multitudinē inuti
Μὴ ἐπιθύμει τέκνων πλῆθος ἀχρη
lem: neq̄ leteris in filijs impi=
στον, μηδὲ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέ=
is. si multiplicati fuerit: ne oblecteris in
σιν. ἐὰν πληθύνωσι, μὴ εὐφραίνου ἐπ᾽
illis. si nō est timor dñi cū e=
αὐτοῖς. εἰ μὴ ἔστι φόβος κυρίου μετ᾽ αὐ
is. Ne credas vite illoꝝ:
τῶν. Μὴ ἐμπιστεύσῃς τῇ ζωῇ αὐτῶν,
⁊ ne insistas in multitudīe eoꝝ.
καὶ μὴ ἔπεχε ἐπὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν.
melius .n. vn⁹ iustus: q̄ mille: ⁊
κρεῖσσον γὰρ εἷς δίκαιος, ἢ χίλιοι, καὶ
mori sine filijs: q̄ habere filios im
ἀποθανεῖν ἄτεκνον, ἢ ἔχειν τέκνα ἀσε=
pios. Ab .n. vno prudēte cohabi
βῆ. Ἀπὸ γὰρ ἑνὸς συνετοῦ συνοικι
tabitur ciuitas: trib⁹ āt ipioꝝ de
σθήσεται πόλις, φυλὴ δὲ ἀσεβῶν ἐρη
solabitur velociter. Multa talia
μωθήσεται ἐν τάχει. Πολλὰ τοιαῦ=
vidit oculus me⁹: ⁊ fortio
τα ἑώρακεν ὁ ὀφθαλμός μου, καὶ ἰσχυρό
ra his audiuit auris mea. In sy
τερα τούτων ἀκήκοε τὸ οὖς μου. Ἐν συ
nagoga pctōꝝ incendetur ignis:
ναγωγῇ ἁμαρτωλῶν ἐκκαυθήσεται πῦρ,
⁊ in gente infideli icensa est ira.
καὶ ἐν ἔθνει ἀπειθεῖ ἐξεκαύθη ὀργή.

Nō placatus eſt pro antiquis omni
Οὐκ ἐξιλάσατο περὶ τῶν ἀρχαίων πάν
bus gigantibus: q abſceſſerunt ī fortitudie
των γιγάντων, οἳ ἀπέστησαν ἐν τῇ ἰσχύϊ
ſtulticie eorum. Nō pepcit
τῆς ἀφροσύνης αὐτῶν. Οὐκ ἐφείσατο
de pegrinatiōe lot. qs execrat⁹
περὶ τῆς παροικίας λώτ. οὓς ἐβδελύ
eſt ppter ſupbiam eorū.
ξατο διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν.
Non miſtus ē gētis pditionis: q egre
Οὐκ ἠλέησεν ἔθνος ἀπωλείας, τοὺς ἐξερ
diebantur in peccatis ſuis q̄ facie
χομένους ἐν ἁμαρτίαις αὐτῶν ἃς ἐποί
bant. τ ſic ſexcenta milia pe
ουν. καὶ οὕτως ἑξακοσίας χιλιάδας πε
ditū q cōgregati ſunt in duritia
ζῶν, τοὺς ἐπισυναχθέντας ἐν σκληρο-
cordis ſui: verberans: miſerās:
καρδίᾳ αὐτῶν, μαστιγῶν, ἐλεῶν,
pcutiens: ſanans: dñs in miſatio-
τύπτων, ἰώμενος, κύριος ἐν οἰκτιρ-
ne τ diſciplina cuſtodiuit. τ ſi fuerit
μῷ καὶ παιδείᾳ διεφύλαξε. καὶ ἐὰν ᾖ
vn⁹ dure ceruicis in pplo: mi
εἷς σκληροτράχηλος ἐν λαῷ, θαυμα
rū hoc ſi innocens erit. Mia .n.
στὸν τοῦτο εἰ ἀθωωθήσεται. Ἔλεος γὰρ
τ ira apud illū: velociter po-
καὶ ὀργὴ παρ' αὐτῷ, δυνάστης
tens placationū τ effundēs iram. ſecū
ἐξιλασμῶν καὶ ἐκχέων ὀργήν. κα
dū mltā miaꝫ eius: ſic τ
τὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτως καὶ ὁ
correptio illius: virum ſcdm opa
ἔλεγχος αὐτοῦ, ἄνδρα κατὰ τὰ ἔργα
eius iudicabit. Non effugiet in ra-
αὐτοῦ κρινεῖ. Οὐκ ἐκφεύξεται ἐν ἁρ-
pina peccator: τ nō tarda-
πάγματι ἁμαρτωλός, καὶ οὐ μὴ καθυστε
bit expectatio impij. Omni elemoſy
ρήσει ὑπομονὴ ἀσεβοῦς. Πάσῃ ἐλεημοσύ
ne fac locum: vnuſqſqꝫ.n. ſcdm
νῃ ποίησον τόπον, ἕκαστος γὰρ κατὰ τὰ
opa ſua inueniet. Dñs obdurauit
ἔργα αὐτοῦ εὑρήσει. Κύριος ἐσκλήρυνε
pharaonē ne noſceret eū: vt vtiqꝫ co-
φαραὼ μὴ εἰδέναι αὐτόν, ὅπως ἂν γνω
gnoſcerēt opatiōes ei⁹ in ea q̄ ſub celo.
σθῇ ἐνεργήματα αὐτοῦ τῇ ὑπ' οὐρανόν.
Omni creature mia eius mani
Πάσῃ τῇ κτίσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ φανε
feſta: τ lumen eius τ tenebras di-
ρόν, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ καὶ τὸ σκότος ἐμέ
uiſit adamante. Ne dicas a
ρισε τῷ ἀδάμαντι. Μὴ εἴπῃς ἀπὸ
dño abſcondar: τ ex altitudie qs
κυρίου κρυβήσομαι, καὶ ἐξ ὕψους τίς
mei mēorabitur? in pplo multo non
μου μνησθήσεται; ἐν λαῷ πλείονι οὐ μὴ
mēorabor: que ēi aīa mea in immen-
μνησθῶ, τίς γὰρ ἡ ψυχή μου ἐν ἀμέτρη
ſa creatura? Ecce celum τ celū
τῳ κτίσει; Ἰδοὺ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρα
celi: abyſſus τ terra τ q̄
νὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἄβυσσος καὶ γῆ καὶ τὰ
in eis: in viſitatione eius cō
ἐν αὐτοῖς, ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ σα
mouebunt. Totus mundus factus
λευθήσεται. Ἅπας ὁ κόσμος γεγονὼς
τ q fit: in voluntate eius. ſimul
καὶ γινόμενος, ἐν θελήματι αὐτοῦ. ἅμα

Non exorauerūt p peccatis ſuis antiq gigantes: qui deſtructi ſunt confidentes ſue virtuti: & non pepercit peregrinationi illoꝝ: ſed pcuſſit eos: & execratus eſt eos pre ſuperbia verbi illoꝝ. Nō miſertus eſt illis gentem totā pdens: & extollentem ſe in peccatis ſuis. Et ſicut ſexcenta milia peditum qui congregati ſunt in duricia cordis ſui: & ſi vnus fuiſſet ceruicatus mirum ſi fuiſſet immunis. Miſericordia enim & ira eſt cum illo potens exoratio: & effundens iram. Secundum miſericordiam ſuā: ſic et correctio illius: hominem ſecundum opera ſua iudicat. Non effugiet in rapina peccator: & non retardabit ſufferentia miſericordiam faciētis. Omnis miſericordia faciet locum vnicuiqꝫ ſecundū meritum operum ſuorum: & ſecunduꝫ intellectum peregrinationis ipſius. Nō dicas. A deo abſcondar: & ex ſummo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoſcar. Que eſt enim anima mea in tam immenſa creatura? Ecce celum & celi celorum: abyſſus & vniuerſa terra & que in eis ſunt in conſpectu illius commouebuntur: montes ſimul & colles & fundamenta terre: & cum conſpexerit illa deus tremore concutientur. Et in omnibus his inſenſatum eſt cor: & omne cor intelligitur ab illo: & vias illius quis intelligit? Et procella quam nec oculus vidit hominis. Naꝫ plurima illius opera ſunt in abſconſis: ſed opera iuſticie eius quis enūciabit: aut quis ſuſtinebit? Longe enim eſt teſtamentum a quibuſdam: & interrogatio hominum in conſummatione eſt. Qui minoratur corde cogitat inania: & vir imprudens & errans cogitat ſtulta. Audi me fili & diſce diſciplinam ſenſus: et in verbis meis attende in corde tuo: et dicam in equitate diſciplinā: et ſcrutabor enarrare ſapientiam: et in verbis meis attende in corde tuo: et dico in equitate ſpiritus: virtutes quas poſuit deus in opera ſua ab initio: et in veritate enuncio ſcientiam eius. In iudicio dei opera ipſius ab initio: et ab inſtitutione hominum impiorum diſtinxit partes illorum: et initia eorum in gentibus ſuis. Ornauit in eternum opera illorum: nec eſurierunt nec laborauerunt et non deſtiterunt ab operibus ſuis. Vnuſquiſqꝫ proximum ſibi non anguſtiabit vſqꝫ in eternum. Non ſis incredibilis verbo illius. Poſt hec deus in terrā reſpexit: et impleuit illam bonis ſuis. Anima autem omnis vitalis denūciauit ante faciem ipſius: et in ipſa iterum reuerſio illorum.

Capitulum.17.

Deus creauit de terra hominem: et ſecundum imaginem ſuam fecit illum. Et iterum conuertit illum in ipſaꝫ: et ſecundum ſe veſtiuit illū virtute. Numerū dieꝝ et tempus dedit illi: et dedit illi poteſtatem eoꝝ q̄ ſunt ſuper terraꝫ. Poſuit timorem illius ſup oēm carnē:

montes τ fundamenta terre: cū cōſpe
τὰ ὄρη καὶ τὰ θεμέλια τῆς γῆς, ἐν τῷ ἐπι
xit ad illa dñs cōcutiūtur tremore.
βλέψαι ἐπ' αὐτὰ κύριον συσσείονται τρόμῳ.
Et digne nō cogitabit in illis cor:
Καὶ ἀξίως οὐ διανοηθήσεται ἐπ' αὐτοῖς καρ
τ vias illi⁹ qs eſtimabit?
δία, καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τίς ἐνθυμηθήσεται;
pcella quā nō videbit homo: at
καταιγὶς ἣν οὐκ ὄψεται ἄνθρωπος, τὰ δὲ
plura opeꝝ ei⁹ ſūt in abſcon-
πλείονα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ἀποκρύ
ditis. Opa iuſticie ei⁹ qs annū
φοις. Ἔργα δικαιοσύνης αὐτοῦ τίς ἀναγ
ciabit: aut qs ſuſtinebit? longe .n. teſta-
γελεῖ, ἢ τίς ὑπομενεῖ; μακρὰν γὰρ ἡ δια
mētū: τ īterrogatio oīum ī ɔſūmatiōe.
θήκη, καὶ ἐξέτασις ἁπάντων ἐν τελευτῇ.
Qui minuitur cogitat hec: τ vir
Ἐλαττούμενος διανοεῖται ταῦτα, καὶ ἀνὴρ
ſtultus cogitat errans fatua.
ἄφρων διανοεῖται πλανώμενος μωρά.
Audi me fili τ diſce ſcientiam:
Ἄκουσόν μου τέκνον καὶ μάθε ἐπιστήμην,
τ in verbis meis attende in cor-
καὶ ἐπὶ τῶν λόγων μου πρόσεχε τῇ καρ
de tuo. Oñdam in pōdere diſciplinā:
δίᾳ σου. Ἐκφανῶ ἐν σταθμῷ παιδείαν,
τ in diligētia annūtiabo ſcientiam e-
καὶ ἐν ἀκριβείᾳ ἀπαγγελῶ ἐπιστήμην αὐ
ius. Et in iudicio dñi opa eius ab ini
τοῦ. Καὶ ἐν κρίσει κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπ' ἀρ
tio: τ a factione eoꝝ diſtinxit
χῆς, καὶ ἀπὸ ποιήσεως αὐτῶν διέστειλε
partes illoꝝ. Ornauit in ſecu
μερίδας αὐτῶν. Ἐκόσμησεν εἰς αἰῶ
lū opa eius: τ in manu e-
να τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ ἐν χειρὶ αὐ
ius pncipatus illius ī gñatides gña
τοῦ αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενε-
tionū. nec eſurierūt: nec laborauerūt in
ῶν. οὔτε ἐπείνασαν, οὔτε ἐκοπίασαν ἐν
operibus eius: τ nō deſtiterunt ab
ποιήμασιν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξέλειπον ἀπὸ
opibus eius. Vnuſqſqꝫ pximū
τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ἕκαστος τὸν πλησίον
ſuū nō āguſtiauit: τ vſqꝫ ī ſclm nō erūt
αὐτοῦ οὐκ ἐξέθλιψε, καὶ ἕως αἰῶνος οὐκ ἀπει
increduli verbo illi⁹. Et poſt hec
θήσουσι τὸν λόγον αὐτοῦ. Καὶ μετὰ ταῦτα
in trā pſpexit dñs: τ reple
εἰς γῆν ἐπέβλεψεν ὁ κύριος, καὶ ἐνέπλη
uit eā bonis ſuis. Aiam om-
σεν αὐτὴν τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ. Ψυχὴν παν
nis aīalis abſcondit vultus eius: τ
τὸς ζώου ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ
in illam reuerſio illoꝝ.
εἰς αὐτὴν ἡ ἀποστροφὴ αὐτῶν. Ca.17.
Dominꝰ creauit de tra hominem:
Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς ἄνθρωπον,
τ rurſus conuertit illū in eā.
καὶ πάλιν ἀπέστρεψεν αὐτὸν εἰς αὐτήν.
Dies numeri τ tps dedit e-
Ἡμέρας ἀριθμοῦ καὶ καιρὸν ἔδωκεν αὐ
is: τ dedit eis ptātem eoꝝ q̄
τοῖς, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν ἐπ'
in ea. Veſtiuit aūt eos ſm ſeipſos
αὐτῆς. Ἐνέδυσε δὲ αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς
fortitudie: τ ad imaginē ſuā fecit illos.
ἰσχύν, καὶ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ ἐποίησεν αὐτούς.
Poſuit timorē illi⁹ in omni carne:
Ἔθηκε τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάσης σαρκός,

B
ē.ſ.b.
C
D
A
ge.1.d.

τ dñari beſtiaꝝ τ volatiliū
καὶ κατακυριεύειν θηρίων, καὶ πετεινῶν
in ſimilitudine. Sextū āt mentē illis dona
ἐν ὁμοιώματι. Ἔκτον δὲ νοῦν αὐτοῖς ἐδω
uit diuidēs: τ ſeptimū ſmonē
ρήσατο μερίζων, καὶ τὸν ἕβδομον λόγον
interpretatio opationū eius. Cō-
ἑρμηνεία τῶν ἐνεργημάτων αὐτοῦ. Δια
ſiliū τ linguā τ oculos:
βούλιον καὶ γλῶσσαν καὶ ὀφθαλμούς,
aures τ cor dedit ad cogitādū il-
ὦτα καὶ καρδίαν ἔδωκε διανοεῖσθαι αὐ
lis. ſciencia intellect⁹ repleuit il
τοῖς. ἐπιστήμην συνέσεως ἐνέπλησεν αὐ
los: τ bona τ mala oſtēdit illis.
τούς, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ ὑπέδειξεν αὐτοῖς.
Poſuit oculū ſuū ſup cor-
Ἔθηκε τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καρ
da illoꝝ. Dedit p ſecula gloria
δίας αὐτῶν. Ἔδωκε διαιώνων καυχᾶ-
ri in mirabilib⁹ ſuis: vt enar
σθαι ἐπὶ τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ, ἵνα διη
rent opa eius ſapienter. Et
γῶνται τὰ ἔργα αὐτοῦ συνετῶς. Καὶ
nomē ſctificat iōis ei⁹ laudabūt ele-
ὄνομα ἁγιασμοῦ αὐτοῦ αἰνέσουσιν ἐκλε
cti. Addidit eis ſcienciā: τ
κτοί. Προσέθηκεν αὐτοῖς ἐπιστήμην, καὶ
legē vite p hereditatē dedit illis: vt
νόμον ζωῆς ἐκληροδότησεν αὐτοῖς, εἰς τὸ
intelligāt q̄ mortales exſites exiſtūt nūc.
νοῆσαι ὅτι θνητοὶ ὄντες ὑπάρχουσι νῦν.
Teſtamentū ſeculi ſtatuit cū illis: τ
Διαθήκην αἰῶνος ἔστησε μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ
iudicia ſua oſtēdit illis. Ma
κρίματα αὐτοῦ ὑπέδειξεν αὐτοῖς. Με
gnitudinē glorie viderūt oculi eoꝝ:
γαλεῖον δόξης εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν,
τ gloriā vocis eoꝝ audiuit auris
καὶ δόξαν φωνῆς αὐτῶν ἤκουσε τὸ οὖς
eoꝝ: τ dixit illis: attēdite
αὐτῶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, προσέχετε
ab omni iniquo. τ mādauit il-
ἀπὸ παντὸς ἀδίκου. καὶ ἐνετείλατο αὐ
lis vnicuiqꝫ de pximo. Nō abſcō
τοῖς ἑκάστῳ περὶ τοῦ πλησίον. Οὐ κρυ
dent ab oculis ei⁹
βήσονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ αἱ
vie eoꝝ: corā ipo ſemper.
ὁδοὶ αὐτῶν, ἐναντίον αὐτοῦ διαπαντός.
Oīs āt homo a iuuētute ad
Πᾶς δὲ ἄνθρωπος ἐκ νεότητος ἐπὶ τὰ
mala. τ nō valuerūt corda
πονηρά. καὶ οὐκ ἴσχυσαν τὰς καρδίας
ſua pro lapideis facere carnea.
αὐτῶν ἀντὶ λιθίνων ποιῆσαι σαρκίνας.
In eīi diuiſione gentiū terre to
Ἐν γὰρ μερισμῷ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς πά
tius: vnicuiqꝫ gēti cōſtituit du
σης, ἑκάστῳ ἔθνει κατέστησεν ἡγού
cē: τ accepit iſrael
μενον, καὶ προσελάβετο τὸν ἰσραὴλ
ſibi partē. Quē pmogenitū exſitē nu
ἑαυτῷ μερίδα. Ὃν πρωτόγονον ὄντα τι
trit diſciplina: τ diuidēs lumē dile
θηνεῖ παιδείᾳ, καὶ μερίζων φῶς ἀγαπή
ctionis: nō remittit illū. Ideo oīa
σεως, οὐκ ἀνίησιν αὐτόν. Διὸ πάντα
opa eoꝝ vt ſol corā ipo
τὰ ἔργα αὐτῶν ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐ
ſunt: τ oculi ei⁹ aſſidue
τοῦ ἐστι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐνδελεχῶς

gē.1.c.
B
Infra. 19c.
C
Act.3. d.
D
A

& dominatus eſt beſtiarum & volatiliū. Creauit ex ipſo adiutorium ſimile ſibi conſiliuꝫ & linguam & oculos et aures et cor dedit illis excogitandi: & diſciplina intellectus repleuit illos. Creauit illis ſcientiam ſpirit⁹ ſenſu impleuit cor illorum: & mala et bona oſtendit illis. Poſuit oculos ipſorum ſuper corda illorum oſtendere illis magnalia operuꝫ ſuorum: vt nomen ſanctificationis collaudent: et gloriari in mirabilibus illi⁹: vt magnalia enarrēt operum eius. Addidit illis diſciplinam: & legem vite hereditauit illos. Teſtamentum eternum conſtituit cū illis & iuſticiā & iudicia ſua oſtendit illis. Et magnalia honoris eius vidit oculus illorum & honorem vocis audierunt aures illoruꝫ: & dixit illis attendite ab omni iniquo. Et mādauit illis vnicuiqꝫ de proximo ſuo. Vie illorum coram illo ſunt ſemper: non ſunt abſconſe ab oculis ipſius. In vnāquāqꝫ gentem prepoſuit rectorem: & pars dei iſrael facta eſt manifeſta. Et oīa opera illorum velut ſol in cōſpectu dei: & oculi eius ſine intermiſſione inſpicientes in viis eorum. Nō ſunt abſconſa teſtamēta propter iniquitatem illorum: & omnes iniquitates eorum in cōſpectu dei. Elemoſyna viri quaſi ſaculus cum ipſo: & gratiam hominis quaſi pupillam cōſeruabit. & poſtea reſurget & retribuet illis retributionem vnicuiqꝫ in caput ipſorum: & cōuertet in inferiores partes terre. Penitentibus autem dedit viam iuſticie: et confirmauit deficientes ſuſtinere: & deſtinauit illis ſortem veritatis. Conuertere ad dominum et relinque peccata tua: precare ante faciem dñi. et minue offendicula. Reuertere ad dominum et auertere ab iniuſticia tua: & nimis odito execrationeꝫ: & cognoſce iuſticias & iudicia dei: et ſta in ſorte ppoſitionis & orationis altiſſimi dei. In partes vade ſeculi ſancti cum viuis & dantibus confeſſionem deo. Non demoreris in errore impiorum: ante mortem confitere. A mortuo quaſi nihil perit confeſſio. Confiteberis viuens: viuus & ſanus confiteberis & laudabis deum: et gloriaberis in miſerationibus eius. Quā magna miſericordia domini: et propitiatio illius conuertentibus ad ſe. Nec enim omnia poſſunt eſſe in hominibus: quoniam non eſt immortalis filius hominis: & in vanitate malitie placuerunt. Quid lucidius ſole. et hic deficiet. Aut quid nequius q̄ quod excogitauit caro et ſanguis: et hoc arguetur. Virtutem altitudinis celi ipſe conſpicit. Et omnes homines terra et cinis.

Capitulum.18.

Qui viuit in eternum creauit omnia ſimul. Deus ſolus iuſtificabitur: et

ſup vias eoꝝ. Nō ſunt abſcōſe
ἐπὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. Οὐκ ἐκρύβησαν
iniuſticie illoꝝ ab eo: τ oīa
αἱ ἀδικίαι αὐτῶν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι
peccata eoꝝ corā dño. Dñs
αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἔναντι κυρίου. Κύρι
āt vtilis exñs τ ſciēs fictionē
ος δὲ χρηστὸς ὢν καὶ εἰδὼς τὸ πλάσμα
ſuā: neqꝫ dimiſit eos: neqꝫ reli
αὐτοῦ, οὔτε ἀνῆκεν αὐτούς, οὔτε ἐγκα-
quit parcēs eis. elemoſyna
τέλιπε φειδόμενος αὐτῶν. ἐλεημοσύνη
eīi viri ſicut ſigillū cū ipo: τ
γὰρ ἀνδρὸς ὡς σφραγὶς μετ' αὐτοῦ, καὶ
grām hoīs qſi pupillā cōſeruabit.
χάριν ἀνθρώπου ὡς κόρην συντηρήσει.
Diſtribuēs filijs ſuis τ filiab⁹ pe-
Μερίζων υἱοῖς αὐτοῦ καὶ θυγατράσι με
nitentiā: poſt hec exurget τ re
τάνοιαν, μετὰ ταῦτα ἐξαναστήσεται καὶ ἀν
tribuet eis. Et retributionē
ταποδώσει αὐτοῖς. Καὶ τὸ ἀνταπόδομα
eoꝝ in caput ipoꝝ retribuet.
αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτῶν ἀνταποδώσει.
Veꝝ penitētib⁹ dedit reditū:
Πλὴν μετανοοῦσιν ἔδωκεν ἐπάνοδον,
τ aduocauit deficiētis expe-
καὶ παρεκάλεσεν ἐκλείποντας ὑπο-
ctatiōe. Cōuertere igit ad dñm: τ
μονήν. Ἐπίστρεφε οὖν πρὸς κύριον, καὶ
relique peccata: pcare ante fa
ἀπόλειπε ἁμαρτίας, δεήθητι κατὰ πρό
ciē τ minue offendiculū: reuer
σωπον καὶ σμίκρυνον πρόσκομμα, ἐπα
tere ad altiſſimū auertere ab in
νάγαγε ἐπὶ ὕψιστον καὶ ἀπόστρεφε ἀδικί
iuſticia. ipe eīi ducet de tenebris in
ας. αὐτὸς γὰρ ὁδηγήσει ἐκ σκότους εἰς
lucē ſalutis: τ valde odio habe
φωτισμὸν ὑγείας, καὶ σφόδρα μίσησον
abominationē. Altiſſimū qs laudabit in
βδέλυγμα. Ὑψίστῳ τίς αἰνέσει ἐν
inferno? pro viuētibus τ dantib⁹ cōfeſſio
ᾅδου; ἀντὶ ζώντων καὶ διδόντων ἀνθο-
nē. a mortuo tāq̄ nō exſite:
μολόγησιν. ἀπὸ νεκροῦ ὡς μὴ δὲ ὄντος,
perit cōfeſſio. Viuēs τ ſa
ἀπόλλυται ἐξομολόγησις. Ζῶν καὶ ὑγι
n⁹ corde laudabit dñm. Quā
ὴς τῇ καρδίᾳ αἰνέσει τὸν κύριον. Ὡς
magna mīa dñi dei no
μεγάλη ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ κυρίου θεοῦ ἡ-
ſtri: τ ppiciatio conuertentib⁹
μῶν, καὶ ἐξιλασμὸς τοῖς ἐπιστρέφουσιν
ad ſe ſancte. Nō eīi poſſunt om-
ἐπ' αὐτὸν ὁσίως. Οὐ γὰρ δύναται πάν
nia eſſe in hoīb⁹: qm nō imortalis
τα εἶναι ἐν ἀνθρώποις, ὅτι οὐκ ἀθάνατος
fili⁹ hoīs. Quid lucidi⁹ ſole?
υἱὸς ἀνθρώπου. Τί φωτεινότερον ἡλίου;
τ hoc deficit: τ vir q cogita
καὶ τοῦτο ἐκλείπει, καὶ ἀνὴρ ὃς ἐνθυμη
bit carnē τ ſanguinē. Virtutē alti
θήσεται σάρκα καὶ αἷμα. Δύναμιν ὕ-
tudinis celi ipe cōſiderat: τ
ψους οὐρανοῦ αὐτὸς ἐπισκέπτεται, καὶ
hoīes oēs terra τ cinis.
ἄνθρωποι πάντες γῆ καὶ σποδός. C.18.
Qui viuit in ſeculū creauit
Ὁ ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔκτισε τὰ
oīa cōmuniter: dñs ſol⁹ iuſtus: τ
πάντα κοινῇ, κύριος μόνος δίκαιος, καὶ

nō est alius p̄ter illū. gubernās
οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. Οἰκίζων
mūdū in palmo man⁹ eius:
τὸν κόσμον ἐν σπιθαμῇ χειρὸς αὐτοῦ,
τ oīa obedīūt volūtati eius.
καὶ πάντα ὑπακούει τῷ θελήματι αὐτ.
Ipse em̄ rex oīm ī fortitudīe
Αὐτὸς γὰρ βασιλεὺς πάντων ἐν κράτει
sua: distinguēs in eis sancta a
αὐτοῦ, διαστέλλων ἐν αὐτοῖς ἅγια ἀπὸ
p̄fanis. cui coptā fecit enūciandi
βεβήλων. τίνι ἐξεπόρισεν ἐξαγγεῖλαι
opa sua? τ qs inuestigauit ma
τὰ ἔργα αὐτοῦ; καὶ τίς ἐξιχνιάσει τὰ με
gnalia eius? Vim magnificētie
γαλεῖα αὐτοῦ; Κράτος μεγαλωσύνης
eius qs enūerabit? τ qs addij
αὐτοῦ τίς ἐξαριθμήσεται; καὶ τίς προσθή
ciet enarrare miās eius?
σει ἐκδιηγήσασθαι τὰ ἐλέη αὐτοῦ;
Nō est minuere neq̄ adijcere:
Οὐκ ἔστιν ἐλαττῶσαι οὐδὲ προσθεῖναι,
τ nō est inuestigare mirabilia
καὶ οὐκ ἔστιν ἐξιχνιάσαι τὰ θαυμάσια
dnī. cū cōsūmauerit homo:
τοῦ κυρίου. ὅταν συντελέσῃ ἄνθρωπος,
tūc icipit: τ cū cessauerit: tūc
τότε ἄρχεται, καὶ ὅταν παύσηται, τότε
indigebit. Et qd homo: τ
ἀπορηθήσεται. Καὶ τί ἄνθρωπος, καὶ
q̄ vtilitas illi⁹? qd bonū ei⁹:
τίς ἡ χρῆσις αὐτοῦ; τί τὸ ἀγαθὸν αὐτ,
τ qd malū illius? nūerus dieꝝ
καὶ τί τὸ κακὸν αὐτοῦ; ἀριθμὸς ἡμερῶν
hoīs multi anni centū: irrationabili
ἀνθρώπου πολλὰ ἔτη ἑκατόν, ἀλογίσω
āt cuiusq̄ oībus dormitio. Sicut gutta
δὲ ἑκάστου πᾶσιν ἡ κοίμησις. Ὡς σταγὼν
aque a mari τ sicut calcul⁹
ὕδατος ἀπὸ θαλάσσης καὶ ὡς ψῆφος
arene: sic mille āni in diebus secu
ἄμμου, οὕτως χίλια ἔτη ἐν ἡμέραις αἰῶ
li. Propt̄ hoc patiēs est dñs in
νος. Διὰ τοῦτο μακροθυμεῖ κύριος ἐπ'
illis: τ effundet miam suam sup
αὐτοῖς, καὶ ἐξέχεεν ἐπ' αὐτοὺς τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπ'
eos. Vidit τ cognouit subuersio
αὐτούς. Εἶδε καὶ ἐπέγνω τὴν καταστρο
nē eoꝝ q̄m mala: ideo adiple
φὴν αὐτῶν ὅτι πονηρά, διὰ τοῦτο ἐπλήθυ
uit p̄pitiationē suā. mia hoīs
νε τὸν ἐξιλασμὸν αὐτοῦ. ἔλεος ἀνθρώπου
in p̄rimū suū: mīa āt dnī
ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἔλεος δὲ κυρίου
in omnē carnē: corripiēs τ eru
ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, ἐλέγχων καὶ παι
diēs τ docēs τ cōuertēs vt
δεύων καὶ διδάσκων καὶ ἐπιστρέφων ὡς
pastor gregem suū. Excipiē
ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. Τοὺς ἐκδεχο
tiū disciplinā miseret: τ festi
μένους παιδείαν ἐλεεῖ, καὶ τοὺς κατα
nantiū ad iudicia eius.
σπεύδοντας ἐπὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ.
Fili in bonis nō des reprehēsionē: neq̄
Τέκνον ἐν ἀγαθοῖς μὴ δῷς μῶμον, μὴ δὲ
in omni inopia tristitiā verbi mali.
ἐν πάσῃ δόσει λύπην λόγου πονηροῦ.
Nōne ardorē sedabit ros? sic
Οὐχὶ καύσωνα ἀναπαύσει δρόσος; οὕ
melius verbū q̄ donū. nōne ecce
τως κρείσσων λόγος ἢ δόσις. οὐχὶ ἰδοὺ

manet inuictus rex in eternum. Quis sufficiet enarrare opa illius? Quis eni inuestigabit magnalia eius? Virtutem autem magnitudinis eius quis enunciabit? Aut quis adiiciet enarrare misericordiam eius? Non est minuere neq̄ adiicere: nec est inuenire magnalia dei. Cum consummauerit homo: tunc incipiet: et cum quieuerit operabitur. Quid est homo & que est gratia illius: & quid est bonum aut quid nequam illius? Numerus dierum hominū vt multum centum anni: quasi gutte aque maris deputati sunt. Et sicut calculus arene: sic exigui anni in die eui. Propter hoc patiens est deus in illis: et effundit super eos misericordiam suam. Vidit presumptionem cordis eoruȝ quoniā mala est: & cognouit subuersionem illorum: quoniam nequam est. Ideo impleuit propitiationem suam in illis: & ostendit eis viam equitatis. Miseratio hominis circa proximum suum: misericordia autem dei super omnem carnem. Qui misericordiam habet docet & erudit quasi pastor gregem suū. Miserator excipiens doctrinā miserationis & qui festinat in iudiciis eius. Fili in bonis nō des querelam: et in omni dato non des tristiciam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? Sic & verbum melius q̄ datum. Nonne ecce verbum super datum bonum? Sed vtraq̄ cum homine iustificato. Stult⁹ acriter improperabit: & datus indisciplinati: tabescere facit oculos. Ante iudicium para iusticiam tibi: et anteq̄ loquaris disce. Ante languorem adhibe medicinam: & ante iudicium interroga teip̄m: et in conspectu dei inuenies propitiationem. Ante languorem humilia te: & in tempore infirmitatis ostende conuersationem tuam. Nō impediaris orare semper: & ne vereris vsque ad mortem iustificari: quoniā merces dei manet in eternum. Ante orationem prepara animam tuam: et noli esse quasi homo qui tentat deum. Memento ire in die consummationis: & tempus retributionis in conuersatione facies. Memento paupertatis in tempore abundātie: et necessitatem paupertatis in die diuitiarum. A mane vsq̄ ad vesperam immutabitur tempus: et hec omnia citata in oculis dei. Homo sapiens in omnibus metuet: & in diebus delictorum attendet ab inertia. Ois astutus agnoscit sapientiam: & inuenienti eam dabit confessionem. Sēsati in verbis & ipsi sapienter egerunt: et intellexerunt veritatem & iusticiam: & implorauerunt prouerbia et iudicia. Post concupiscētias tuas non eas: & a volūtate tua auertere. Si prestes anime tue concupiscentias eius: faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis nec in modicis. Assidua enim est

verbū sup datū bonū? τ vtraq̄
λόγος ὑπὲρ δόμα ἀγαθόν; καὶ ἀμφότερα
apud hoīem gratiosa. Fatu⁹
παρὰ ἀνθρώπῳ κεχαριτωμένῳ. Μωρὸς
acerbe īproperabit: τ donū liuidi
ἀχαρίστως ὀνειδιεῖ, καὶ δόσις βασκάνου
tabescere facit oculos. anteq̄ loquaris: di
ἐκτήκει ὀφθαλμούς. πρὶν λαλῆσαι, μάν
sce: τ ante lāguorē curare. ante
θανε, καὶ πρὸ ἀρρωστίας θεραπεύου. πρὸ
iudiciū pa teipm ad bñfaciendū:
κρίσεως ἑτοίμαζε σεαυτὸν καλλιεργεῖν,
τ in hora visitationis inuenies p̄pitia
καὶ ἐν ὥρᾳ ἐπισκοπῆς εὑρήσεις ἐξιλασ
tionē. anteq̄ egrotes tu: humiliare
μόν. πρὶν ἀρρωστῆσαί σε, ταπεινώθητι
cōtinētia: τ in tp̄e pctoꝝ
ἐγκράτεια, καὶ ἐν καιρῷ ἁμαρτημάτων
ostēde aduertentiā. ne p̄hibeas
δεῖξον ἐπιστροφήν. μὴ ἐμποδίσῃς τοῦ
reddere votū oportune: τ ne expe
ἀποδοῦναι εὐχὴν εὐκαίρως, καὶ μὴ μεί
ctes vsq̄ ad mortē iustificari. Anteq̄ ores
νῃς ἕως θανάτου δικαιωθῆναι. Πρὶν εὔξα
prepara teipm: τ ne sis
σθαι ἑτοίμασον σεαυτόν, καὶ μὴ γίνου
q̄si homo tētans dnm. me
ὡς ἄνθρωπος πειράζων τὸν κύριον. μνή
mēto ire in dieb⁹ cōsumationis: τ
σθητι θυμοῦ ἐν ἡμέραις τελευτῆς, καὶ
tp̄s vindicte in auersione vul
καιρὸν ἐκδικήσεως ἐν ἀποστροφῇ προσώ
tus. Memēto tp̄is famis in tp̄ore
που. Μνήσθητι καιρὸν λιμοῦ ἐν καιρῷ
abundātie: paupertatis τ egestatis in
πλησμονῆς, πτωχείαν καὶ ἔνδειαν ἐν
die diuitiaꝝ. A mane vsq̄ ad vesperā
ἡμέρᾳ πλούτου. Ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέ
perā mutat tp̄s: τ oīa hec
ρας μεταβάλλει καιρός, καὶ πάντα ταῦ
sunt citata corā dno. Et ut
τά ἐστι ταχινὰ ἔναντι κυρίου. Καὶ ἐν
dieb⁹ delictoꝝ attēdet ab erro
ἡμέραις ἁμαρτιῶν προσέξει ἀπὸ πλημ
re: τ stultus nō p̄seruabit occasionē.
μελείας, καὶ ἄφρων οὐ συντηρήσει καιρόν.
Ois sapīs nouit sapiam τ disci
Πᾶς συνετὸς ἔγνω σοφίαν καὶ παιδί
plinā: τ ei īuenit eā dabit cōfessio
ᾳ, καὶ τῷ εὑρόντι αὐτὴν δώσει ἐξομολό
nē. Sapiētes in sermonib⁹ τ ipi sapiē
γησιν. Συνετοὶ ἐν λόγοις καὶ αὐτοὶ ἐσο
ter egerūt: τ stillauerunt p̄uerbia
φίσαντο, καὶ ἀνώμβρισαν παροιμίας
diligētia ad vitā. Melior fiducia
ἀκριβεῖς εἰς ζωήν. Κρείσσων παρρησία
in dno solo: q̄ crede mortuū cor
ἐν δεσπότῃ μόνῳ, ἢ ἐν νεκρᾷ καρδίᾳ
mortuo adheret. Post cupi
νεκρῷ ἀντέχεσθαι. Ὀπίσω τῶν ἐπι
scētias tuas ne eas: τ ab
θυμιῶν σου μὴ πορεύου, καὶ ἀπὸ τῶν
appetitib⁹ tuis auertere. si p̄bueris
ὀρέξεών σου κωλύου. ἐὰν χορηγήσῃς τῇ
aīe tue ↄcupiscētiā bñplaciti eius:
ψυχῇ σου ἐπιθυμίαν εὐδοκίας αὐτῆς,
faciēs te irrisionē inimicoꝝ tuoꝝ:
ποιήσει σε ἐπίχαρμα τῶν ἐχθρῶν σου,
q̄ inuidēt tibi. ne leteris in
οἱ βασκαίνουσί σε. μὴ εὐφραίνου ἐπὶ
multis p̄elitijs tuis: neq̄ indigeas
πολλῇ τρυφῇ σου, μὴ δὲ προσδεηθῇς

Deu. 6 a. Ps. 89.
B
C
Lu. 18. a. Thess. 5. d.
D

cōsilio eius. Ne fias pauper
συμβολῆς αὐτῆς. Μὴ γίνου πτωχὸς
participans ex fenore: τ nihil
συμβολοκοπῶν ἐκ δανεισμοῦ, καὶ οὐδέν
tibi est in marsupio. eris em̄ insidia
σοί ἐστιν ἐν μαρσυπίῳ. ἔσῃ γὰρ ἐπίβου
tor p̄p̄ie vite dign⁹ dictu.
λος τῆς ἰδίας ζωῆς λαλητός. Ca. 19.
Operarius ebriosus nō locupletabi
Ἐργάτης μέθυσος οὐ πλουτισθή
tur. τ q̄ spernit modica pau
σεται. καὶ ὁ ἐξουθενῶν τὰ ὀλίγα, κα
latim decidet. Vinū τ mulie
τὰ μικρὸν πεσεῖται. Οἶνος καὶ γυναῖ
res apostatare faciūt sapiētes: τ q̄ cōiū
κες ἀποστήσουσι συνετούς, καὶ ὁ κολλώ
git meretricib⁹ audax erit. putredo τ
μενος πόρναις τολμηρὸς ἔσται. σῆτες καὶ
vermes hereditabūt illū: τ
σκώληκες κληρονομήσουσιν αὐτόν, καὶ
aresiet in infamia maio
ξηρανθήσεται ἐν παραδειγματισμῷ μεί
re. Cito credēs: leuis cor
ζονι. Ὁ ταχὺ ἐμπιστεύων, κοῦφος καρ
de: τ q̄ delinquit in aiam suā
δίᾳ, καὶ ὁ ἁμαρτάνων εἰς ψυχὴν αὐτ
errabit. q̄ letatur in ma
πλημμελήσει. ὁ εὐφραινόμενος ἐπὶ κα
le agēdo cōdemnabit: at resi
κίᾳ καταγνωσθήσεται, ὁ δὲ ἀντοφθαλ
stēs voluptatib⁹ coronat vitā suā.
μῶν ἡδοναῖς στεφανοῖ τὴν ζωὴν αὐτοῦ.
cōtinēs linguā viuet sine
ὁ ἐγκρατευόμενος γλώσσης ἀμάχως συμ
riuet: τ q̄ odit loquacitatē minui
βιώσεται, καὶ ὁ μισῶν λαλιὰν ἐλαττοῦ
tur malitia. Nunq̄ iteraueris ver
ται κακία. Μηδέποτε δευτερώσῃς λό
bū: τ nihil tibi erit in diminutiōe.
γον, καὶ οὐδέν σοι ἔσται ἐν ἐλαττώσει.
in amico τ inimico ne narres vitas alie
ἐν φίλῳ καὶ ἐχθρῷ μὴ διηγοῦ βίους ἀλ
nas: τ si nō tibi est delictū
λοτρίους, καὶ εἰ μή σοί ἐστιν ἁμαρτία,
nō reueles. Audiuit em̄ te τ
μὴ ἀποκαλύπτε. Ἀκήκοε γάρ σου καὶ
obseruauit te: τ in tp̄e odio hēt te.
ἐφυλάξατό σε, καὶ ἐν καιρῷ μισεῖ σε.
Audisti verbū: cōmoriat tibi: τ
Ἀκήκοας λόγον, συναποθανέτω σοι, καὶ
confidēs esto. nō em̄ te dirūpet.
εὐθάρσης γίνου. οὐ γάρ μή σε ῥήξει.
A facie verbi īproperabit fa
Ἀπὸ προσώπου λόγου ὠδινήσει μω
tu⁹: sicut a facie infantis q̄
ρός, ὡς ἀπὸ προσώπου βρέφους ἡ τί
peperit. Sagitta fixa in femore car
κτουσα. Βέλος πεπηγὸς ἐν μηρῷ σαρ
nis. sic verbū in ventre fatui. Corri
κός, οὕτως λόγος ἐν κοιλίᾳ μωροῦ. Ἔλεγ
pe amicū: ne forte nō fecit: τ si
ξον φίλον, μήποτε οὐκ ἐποίησε, καὶ εἰ
fecit ne forte addat. Corripe
ἐποίησε μήποτε προσθῇ. Ἔλεγξον τὸν
proximū: ne forte nō dixit: τ si di
πλησίον, μήποτε οὐκ εἶπε, καὶ εἰ εἴρη
xit: ne iteret. corripe amicū:
κεν, ἵνα μὴ δευτερώσῃ. ἔλεγξον φίλον,
sepe em̄ fit calūnia vana.
πολλάκις γὰρ γίνεται διαβολὴ ματαία.
τ nō omni sermoni credat cor:
καὶ μὴ παντὶ λόγῳ πίστευε τῇ καρδίᾳ

A
B
Ps. 10. d.
C
D

commissio illorū. Ne fueris mediocris in contentione ex fenore: & non est tibi nihil in sacculo. Eris enim inuid⁹ anime tue.

Capitulum decimum nonum:

Operarius ebriosus nō locupletabitur: & qui spernit modica paulatiȝ decidit. Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes: & arguūt sensatos: et qui se iungit fornicariis erit nequam. Putredo & vermes hereditabūt illum: et extolletur in exemplū maius: & tolletur de numero anima eius. Qui credit cito: leuis corde est et minorabitur: & q delinquit in animam suā insup habebit. Qui gaudet iniquitate denotabitur: et qui odit correptionem minuetur vita: et qui odit loquacitatem extinguit maliciam. Qui peccat in animam suam: penitebit: et qui iocundatur in malicia denotabitur. Ne iteres verbuȝ nequam et durum: & nō minoraberis. Amico & inimico noli narrare sensum tuum: & si est tibi delictum noli denudare. Audiet enim te et custodiet te: et q̄si defendens peccatum odiet te: et sic aderit tibi semper. Audisti verbum aduersus proximum tuum commoriatur in te: fidens: quoniam non te dirumpet. A facie verbi parturit fatuus: tanq̄ gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis: sic verbum in corde stulti. Corripe amicum ne forte non intellexerit: et dicat: non feci: aut si fecerit: ne iterum addat facere. Corripe proximū ne forte nō dixerit: & si dixerit ne forte iteret. Corripe amicum: sepe enim fit cōmissio: & nō omni verbo credas. Est qui labitur lingua sua: sed nō ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corripe proximum anteq̄ cōmineris: et da locū timori altissimi: q̄a omnis sapiētia timor dei: et in illa timere deum: et in omni sapiētia dispositio legis. Et non est sapientia nequitie disciplina: et non est cogitatus bonus peccatorum prudentia. Est prudentie nequitia & in ipsa execratio: et est insipiens q minuitur sapientia. Melior est homo q minuitur sapientia & deficiens sensu in timore dei: q̄ qui abundat sensu et trāsgreditur legē altissimi. Est solertia certa et ipsa iniqua. Et est qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est q nequiter humiliat se: et interiora eius plena sunt dolo: et est iustus q se nimiū submittit a multa humilitate: et est iustus qui inclinat faciem suam et fingit non videre se quod ignoratum est. Et si ab imbecillitate virium vetetur peccare: si inuenerit tempus malefaciendi: malefaciet. Ex visu cognoscitur vir: & ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis & risus dentiū & ingressus hominis enunciant de illo. Est correptio mendax in ira contumeliosi: et est iudicium quod non probatur esse bonum: et est tacens et ipse est prudens.

Capitulum vigesimum.

tu⁹. Est q̄ labitur verbo τ nō ab
σου. Ἔστιν ὀλισθαίνων λόγῳ καὶ οὐκ ἀπὸ
aīa: τ quis est qui nō lapsus est
ψυχῆς, καὶ τίς ἐστιν ὃς οὐκ ὠλίσθησεν
in lingua sua? Corripe pri
ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ; Ἔλεγξον τὸν πλη
mū anteq̄ mineris: τ da locū
σίον πρὶν ἀπειλῆσαι, καὶ δὸς τόπον
legi altissimi factus sine ira. Timor
νόμῳ ὑψίστου γινόμενος ἀμήνις. Φόβος
dnī initiū assumptionis: sapia āt
κυρίου ἀρχὴ προσλήψεως, σοφία δὲ
ab eo dilectionē acquirit. cognitio
παρ' αὐτοῦ ἀγάπησιν περιποιεῖ. γνῶσις
mādatoꝝ dnī: disciplina vite. at facie
ἐντολῶν κυρίου, παιδεία ζωῆς. οἱ δὲ ποι
tes q̄ placita sunt ei immortalitatis arbore
οῦντες τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ἀθανασίας δένδρον
decerpūt. Ois sapia timor a
καρποῦνται. Πᾶσα σοφία φόβος παρὰ
dno: τ in omni sapia factio legis
κυρίου, καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ ποίησις νόμου,
τ cognitio oīpotentie ei⁹.
καὶ γνῶσις τῆς παντοκρατορίας αὐτοῦ.
Seruus dicēs dno: sicut placet
Οἰκέτης λέγων τῷ δεσπότῃ, ὡς ἀρέσκει
nō faciā: si post hec fecerit: irri
οὐ ποιήσω, ἐὰν μετὰ ταῦτα ποιήσῃ, παρ
tat nutrientē se. Nō est sa
οργίζει τὸν τρέφοντα αὐτόν. Οὐκ ἔστι σο
pientia nequitie scientia: τ nō est vbi
φία πονηρίας ἐπιστήμη, καὶ οὐκ ἔστιν ὅπου
cōsiliū peccatoꝝ prudētia. Est nequi
βουλὴ ἁμαρτωλῶν φρόνησις. Ἔστι πονη
tia τ ipa abominatio: τ est stultus
ρία καὶ αὐτὴ βδέλυγμα, καὶ ἔστιν ἄφρων
q̄ minuitur sapia. melior stupid⁹
ἐλαττούμενος σοφίᾳ. κρείσσων ἡττώμενος
in intellectu cū timore: abundāte in
ἐν συνέσει ἔμφοβος, ἢ περισσεύων ἐν
prudētia τ trāsgrediente legē alti
φρονήσει καὶ παραβαίνων νόμον ὑψί
ssimi. Est astutia diligēs τ ipa ini
στου. Ἔστι πανουργία ἀκριβὴς καὶ αὐτὴ ἄδι
qua: τ est p̄uertēs grām vt ostēdat
κος, καὶ ἔστι διαστρέφων χάριν τοῦ ἐκφᾶναι
iudiciū: τ est iustificās iudicio sapiēs. Est pra
κρίμα, καὶ ἔστι δικαιῶν κρίσει σοφός. ἔστι πο
ue agēs incuruatus nigredine: τ
νηρευόμενος συγκεκυφὼς μελανίᾳ, καὶ τὰ
interiorib⁹ ei⁹ plen⁹ dolo ignito.
ἐντὸς αὐτοῦ πλήρης δόλου πυρώδους.
Incuruās vultū τ surdū se simulās: vbi
Συγκύφων πρόσωπον καὶ ἐθελοκωφῶν, οὗ
cūq̄ cognit⁹ fuerit: p̄ueniet te vt malefa
ἐὰν ἐπιγνωσθῇ, προφθάσει σε τοῦ κακοποιῆ
ciat. Et si ab imbecillitate viriū vete
σαι. Καὶ ἐὰν ὑπὸ ἐλαττώματος ἰσχύος κω
tur peccare: si inuenerit tp̄a malefa
λυθῇ ἁμαρτεῖν, ἐὰν εὕρῃ καιρὸν κακοποιή
ciet. Ex visu cognoscet vir:
σει. Ἀπὸ ὁράσεως ἐπιγνωσθήσεται ἀνήρ,
τ ab occursu faciei cogno
καὶ ἀπὸ ἀπαντήσεως προσώπου ἐπιγνω
scet prudēs. Amictus viri τ
σθήσεται νοήμων. Στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ
risus dentiū: τ gressus hoīs annūciabit
γέλως ὀδόντων, καὶ βήματα ἀνθρώπου ἀναγγελεῖ
q̄ de eo. Est correptio q̄ nō est pul
τὰ περὶ αὐτοῦ. Ἔστιν ἔλεγχος ὃς οὐκ ἔστιν ὡραῖ
chra: τ est tacens: τ ip̄e prudens.
ος, καὶ ἔστι σιωπῶν, καὶ αὐτὸς φρόνιμος.

Quam bonum eſt arguere q̄ iraſci: & confitentem in oratione nō prohibere. Cōcupiſcentia ſpadonis deuirginauit iuuenculā: ſic qui facit p vim iudicium iniquum. Quā bonuȝ eſt correptum manifeſtare penitentiam: ſic em̄ effugies voluntarium peccatū. Eſt tacens qui inuenitur ſapiens: et eſt odibilis qui procax eſt ad loquendū. Eſt autem tacens et non habens ſenſum loq̄le. Et eſt tacens ſciens tempus apti tēporis. Homo ſapiens tacebit vſq; ad tēpus: laſciuus autem & imprudens non ſeruabit temp⁹. Qui multis vtitur verbis ledet animā ſuam: & qui poteſtateȝ ſibi ſumit iniuſte odietur. Eſt proceſſio in malis viro indiſciplinato: & eſt inuētio in detrimentū. Eſt datū quod nō eſt vtile: & eſt datū cui⁹ retributio duplex. Eſt propter gloriā minoratio: et eſt qui ab humilitate leuabit caput. Eſt q multa redimat modico precio: & reſtituens ea in ſeptuplū. Sapiens in verbis ſeipm amabilē facit: gratie autē fatuorū effundentur. Datus inſipientis nōn erit vtilis tibi: oculi em̄ illius ſeptēplices ſunt. Exigua dabit & multa improperabit: & apertio oris illius inflāmatio eſt. Hodie feneratur q̄s et cras expetit: & odibilis eſt homo huiuſmodi. Fatuo non erit amicus: & nō erit gratia in bonis illius. Qui enim edunt panem illius: falſe lingue ſunt. Quotiens & quanti irridebunt eum. Neq; enim quod habendum erat: directo ſenſu diſtribuit: ſimiliter & quod non erat habendum. Lapſus falſe lingue quaſi q in pauimento cadens: ſic caſus malorū feſtinanter veniēt. Homo acharis quaſi fabula vana: & i ore indiſciplinatorū aſſidua erit. Ex ore fatui reprobabitur pabola: nō enim dicit illā in tēpore ſuo. Eſt q vetatur peccare pre inopia et in requie ſua ſtimulabitur. Eſt qui perdet animā ſuā pre cōfuſione: & ab imprudenti pſona perdet eam: pſone autem acceptione pdet ſe. Eſt qui pre confuſione pmittit amico: & lucratus eſt eū inimicum gratis. Opprobriū nequā in homine mendaciū: & in ore indiſciplinatorū aſſidue erit. Potior fur q̄ aſſiduitas viri mendacis: perditionē autē ambo hereditabūt. Mores hoim̄ mendaciū ſine honore: & confuſio illorū cum ipis ſine intermiſſione. Sapiēs in verbis producet ſeipȝ: & homo prudens placebit magnatis. Qui operatur terrā ſuā inaltabit aceruum frugum: & qui operatur iuſticiam ipe exaltabitur: qui vero placet magnatis effugiet iniquitatē. Xenia & dona excecant oculos iudicum: & quaſi mutus in ore auertit correptiones eoruȝ. Sapientia abſconſa et theſaurus inuiſus: que vtilitas in vtriſq;. Melior eſt q celat inſipientiam ſuam q̄ homo q abſcondit ſapientiam ſuam.

Capitulum vigeſimum primum.

Filī peccaſti: non adiicias iteruȝ: ſed & de pſtinis deprecare vt tibi dimittantur. Quaſi a facie colubri fuge pctā:

A B C D A

et ſi acceſſeris ad illa ſuſcipient te. Dentes leonis dentes eius interficiētes aīas hoim̄. Quaſi rōphea bis acuta hoī ini quitas: plage illi⁹ nō eſt ſanitas. Obiurgatio et iniurie annullabūt ſubſtantiaȝ: et domus que nimis locuples eſt annullabitur ſuperbia: ſic ſubſtātia ſupbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore vſq; ad aures pueniet: & iud'ciū feſtinato adueniet illi. Qui odit correptioneȝ veſtigiū eſt peccatoris: & q timet deum cōuertetur ad cor ſuū. Notus a lōge potēs lingua audaci: & ſenſatus ſcit labi ſe ab ipo. Qui edificat domū ſuā impēdiis alienis: quaſi q colligit lapides ſuos in hyeme. Stuppa collecta ſynagoga peccantiū: & cōſumatio illorū flāma ignis. Via peccātiū cōplanata lapidibus: et in finē illorum inferi et tenebre & pene. Qui cuſtodierit iuſticiā continebit ſenſum eius: conſumatio timoris dei: ſapiētia & ſenſus. Nō erudietur q non eſt ſapiens in bono. Eſt autē inſipiētia q̄ abūdat in malo: & non eſt ſenſus vbi ē amaritudo. Sciētia ſapiētis tanq̄ inundatio abundabit: & cōſiliū illius ſicut fons vite permanet. Cor fatui quaſi vas cōfractū: et oēȝ ſapientiā non tenebit. Verbū ſapiēs quodcūq; audierit ſci⁹ laudabit & ad ſe adiiciet: audiuit luxurioſus et diſplicebit illi: & piiciet illud poſt dorſum ſuū. Narratio fatui quaſi ſarcina in via. Nā in labiis ſenſati inuenietur gr̄a. Os prudētis queritur in eccleſia: et verba illi⁹ cogitabūt in cordibus ſuis. Tanq̄ dom⁹ exterminata: ſic fatuo ſapientia: & ſciētia inſenſati inenarrabilia verba. Cōpedes in pedib⁹: doctrina ſtulto: et quaſi vincula manuū ſup manū dexterā. Fatu⁹ in riſu exaltat vocē ſuaȝ: vir autē ſapiēs vix tacite ridebit. Ornamētū aureū prudēti doctrina: et quaſi brachiale in brachio dextero. Pes fatui facilis in domū proximi: & homo perit⁹ cōfundetur a perſona potētis. Stultus a feneſtra reſpiciet ī domū: vir aūt eruditus foris ſtabit. Stulticia hominis auſcultare per oſtiuȝ: & prudēs grauabitur cōtumelia. Labia imprudentiū ſtulta narrabūt: verba autē prudentiū ſtatera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum: et in corde ſapientium os illorum. Dum maledicit impius diabolum: maledicit ipſe animam ſuam. Suſurro coinquinabit animam ſuam: & in omnibus odietur: & qui permanſerit odioſus erit: tacitus & ſenſatus honorabitur. Ca. 22.

In lapide luteo lapidatus eſt piger: et omnes loquentur ſuper aſpernationem illius. De ſtercore boum lapidatus eſt piger: et omnis qui tetigerit eum excutiet manus. Confuſio patris eſt de filio indiſciplinato: filia autem fatua in deminoratione fiet. Filia prudēs hereditas viro ſuo: nam que confundit in contumeliam fit genitoris. Patrē et virum cōfundit audax: et ab impiis nō minorabitur: ab vtriſq; autē inhonorabitur. Muſica in luctu iportuna narratio: flagella & doctrina in oī tpe ſapia.

B C D A

D.

Filij in contemptu et insipientia
Τέκνα ἐν καταφρονήσει καὶ ἀπαιδευσίᾳ
gloriantes: cognationes sue ma
γαυριώμενα, συγγενείας ἑαυτῶν μο
culant nobilitatē. Conglutinans
λύνουσι τὴν εὐγένειαν. Συγκολλῶν
testam qui docet fatuum: et exci=
ὄστρακον ὁ διδάσκων μωρόν, καὶ ἐξεγεί
tat dormientes de profundo somno.
ρει καθεύδοντας ἐκ βαθέος ὕπνου.
Narrat dormitanti qui narrat fa=
Διηγεῖται νυστάζοντι ὁ διηγούμενος μω
tuo: et in fine dicet: quid est?
ρῷ, καὶ ἐπὶ συντελείᾳ ἐρεῖ, τί ἐστιν;
Sup mortuū plora: defecit .n.
Ἐπὶ νεκρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ
lux: et sup fatuū plora: defe=
φῶς, καὶ ἐπὶ μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλι
cit .n. intellectus. Dulci' plora sup
πε γὰρ σύνεσιν. Ἥδιον κλαῦσον ἐπὶ
mortuū quia requieuit: nam fa=
νεκρῷ ὅτι ἀνεπαύσατο, τοῦ γὰρ μω
tui sup mortē vita. Luct' mor
ροῦ ὑπὲρ θάνατον ἡ ζωή. Πένθος νε
tui septē dies: fatui aūt et im=
κροῦ ἑπτὰ ἡμέραι, μωροῦ δὲ καὶ ἀσε
pij oēs dies vite il=
βοῦς πᾶσαι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς αὐ
lius. Cum stulto ne multiplices sermo
τοῦ. Μετὰ ἄφρονος μὴ πλήθυνε λό
nē: et ad insipientē ne accedas:
γον, καὶ πρὸς ἀσύνετον μὴ πορεύου,
nō sentiēs enī spernet tua
ἀναισθητῶν γὰρ ἐξουθενήσει σου τὰ
omnia. Caue ab illo: ne
πάντα. Φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα μὴ
laborē habeas: et non coinquinaberis
κόπον ἔχῃς, καὶ οὐ μὴ μολυνθῇς ἐν
cōcussione illius. declina ab illo
τῷ ἐντιναγμῷ αὐτοῦ. ἔκκλινον ἀπ' αὐτοῦ
et inuenies requiem: et nō aci
καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν, καὶ οὐ μὴ ἀκη
diaberis in ociositate illius. sup
διάσῃς ἐν τῇ ἀπονοίᾳ αὐτοῦ. ὑπὲρ
plūbū quid grauabitur: et quid il=
μόλυβδον τί βαρυνθήσεται, καὶ τί αὐ
li nomē: nisi plumbū. Arenas
τῷ ὄνομα, ἀλλ' ἢ μόλυβδος. Ἄμμον
et sale et massam ferri facili=
καὶ ἅλας καὶ βῶλον σιδήρου εὔκο
us ferre: q hoiem im=
πώτερον ὑπενεγκεῖν, ἢ ἄνθρωπον ἀσύ
prudētē. Contextio lignea ligata
νετον. Ἱμάντωσις ξυλίνη ἐνδεδεμένη
in edificium: in cōcussione nō dis=
εἰς οἰκοδομήν, ἐν συσσεισμῷ οὐ δια
soluetur. sic cor firmatum
λυθήσεται. οὕτως καρδία ἐστηριγμένη
in cogitatione consilij: in omni
ἐπὶ διανοήματος βουλῆς, ἐν παντὶ
tpe timore nō timebit. Cor
καιρῷ φόβῳ οὐ δειλιάσει. Καρδία
firmum in mente intellectus: sicut
ἡδρασμένη ἐπὶ διανοίᾳ συνέσεως, ὡς
ornatus arenosus in pariete raso.
κόσμος ψαμμωτὸς ἐπὶ τοίχου ξυστοῦ.
Sustētacula in alto posita cō=
Χάρακες ἐπὶ μετεώρου κείμενοι κα
tra ventum: nō pmanebūt: sic
τέναντι ἀνέμου, οὐ μὴ μείνωσιν, οὕ
cor timidū in cogitatiōe fatui.
τως καρδία δειλὴ ἐπὶ διανοήματι μωροῦ.

Qui docet fatuum: quasi qui conglutinat testam. Qui narrat verbum nō audienti: quasi qui excitat dormientē de graui sōno. Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam: & in fine narrationis dicit. Quis est hic? Supra mortuum plora: deficit enim lux ei': & supra fatuum plora: deficit enim sensu. Modicum plora super mortuum: quoniam requieuit. Nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui. Luctus mortui septem dies: fatui autem et impii omnes dies vite illorum. Cum stulto ne multum loquaris: & cum insensato ne abieris. Serua te ab illo: vt nō molestiam habeas: et non coinquinaberis in peccato illius. Deflecte ab illo et inuenies requiē: et non acidiaberis in stulticia illius. Super plumbū quid grauabitur. Et quod illi aliud nomē q̄ fatu'? Arenam et salem & massam ferri facilius est ferre: q̄ hominē imprudentē & fatuum et impiū. Sicut loramentuȝ ligneum colligatū fundamento edificii non dissoluetur: sic et cor confirmatuȝ in cogitatione consilii. Cogitatus sensati in omni tempore vel metu non deprauabitur. Sicut ornatus arenosus in pariete limpido: et sicut palee in excelsis et cementa sine impensa posita contra faciem venti non permanebunt: sic et cor timidum in cogitatione stulti cōtra impetum timoris non resistet: sic & cor trepidum in cogitatione fatui omni tēpore non metuet: sed & qui in preceptis dei permanet sēper. Pungēs oculum deducit lachrymas: et qui pungit cor profert sensum. Mittens lapidē in volatilia deiiciet illa: sic et qui conuiciatur amico: dissoluit amiciciam. Ad amicum et si produxeris gladiū: non desperes: est enim regressus ad amicū. Si aperuerit os triste: non timeas. Est enī concordatio excepto conuicio et improperio et superbia et mysterii reuelatione et plaga dolosa. In his omnib' effugiet amicus. Fidē posside cuȝ amico in paupertate illi': vt & in bonis illius leteris. In tēpore tribulationis illius permane illi fidelis: vt in hereditate illi' coheres sis. Ante ignem camini vapor & fum' ignis inaltatur: sic & ante sanguinē maledicta et contumelie & mine. Amicuȝ salutare non confundaris. A facie illius non me abscōdam: & si mala mihi euenerint per illum sustinebo. Omnis qui audiet cauebit se ab eo. Quis dabit ori meo custodiam: & super labia mea signaculum certum vt nō cadam in ipsis: & lingua mea perdat me.

Capitulum vigesimum tertium.

DOmine pater et dominator vite mee: ne derelinquas me in cogitatu & consilio eorum: nec finas me cadere in illa exprobratione. Quis supponit in cogitatu meo flagella & in corde meo doctrinam sapientie: vt ignorationibus eorum non parcant mihi

Contra oēm timorē nō sustine
Κατέναντι παντὸς φόβου οὐ μὴ ὑπομεί
bit. Pungens oculū educet lachry
νῃ. Ὁ νύσσων ὀφθαλμὸν κατάξει δά
mas: et pungēs cor: profert sen
κρυα, καὶ ὁ νύσσων καρδίαν, ἐκφαίνει αἴ
sum. Mittēs lapidē in volatilia:
σθησιν. Βάλλων λίθον ἐπὶ πετεινά,
arcebit illa: et qui conuitiat ami
ἀποσοβήσει αὐτά, καὶ ὁ ὀνειδίζων φί
co: dissoluet amicitiā. In amicū si
λον, διαλύσει φιλίαν. Ἐπὶ φίλον ἐὰν
strinxeris gladiū: ne desperes:
σπάσῃς μάχαιραν, μὴ ἀπελπίσῃς,
est enī regressus. in amicū si ape
ἔστι γὰρ ἐπάνοδος. ἐπὶ φίλον ἐὰν ἀ
rueris os: ne timeas: est enī
νοίξῃς στόμα, μὴ εὐλαβηθῇς, ἔστι γὰρ
pmutatio. preter conuitiū et super
διαλλαγή. πλὴν ὀνειδισμοῦ καὶ ὑπερη
biam et secreti reuelatione
φανίας καὶ μυστηρίου ἀποκαλύψεως
et plagā dolosam: in his enī ef=
καὶ πληγῆς δολίας, ἐν τούτοις γὰρ ἀ
fugiet ois amicus. Fidē possi
ποφεύξεται πᾶς φίλος. Πίστιν κτῆ
de in paupertate cū proximo:
σαι ἐν πτωχείᾳ μετὰ τοῦ πλησίον,
vt in bonis illi' leteris.
ἵνα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ εὐφρανθῇς.
in tpe tribulationis pmane illi: vt
ἐν καιρῷ θλίψεως διάμενε αὐτῷ, ἵνα τὴν
in hereditate ei' coheres sis.
κληρονομίαν αὐτοῦ συγκληρονομήσῃς.
Non despiciēda est enī semp circūscri
Οὐ καταφρονητέον γὰρ ἀεὶ τῆς περι
ptio: neqȝ mirabilis diues mētē
γραφῆς, οὐδὲ θαυμαστὸς πλούσιος νοῦν
nō habēs. ante ignē vapor camini
οὐκ ἔχων. πρὸ πυρὸς ἀτμὶς καμίνου
et fum': sic ante sanguines cōui
καὶ καπνός, οὕτως πρὸ αἱμάτων λοι
tia. Amicū ptegere nō erubes
δορίαι. Φίλον σκεπάσαι οὐκ αἰσχυν
cam: et a facie illius
θήσομαι, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ
non abscōdar: et si mala mihi eue
οὐ μὴ κρυβῶ, καὶ εἰ κακά μοι συμ
nient per illū ois qui audierit cauebit
βήσονται δι' αὐτὸν πᾶς ὁ ἀκούων φυλάξε
ab illo. Quis dabit mihi sup os
ται ἀπ' αὐτοῦ. Τίς δώσει μοι ἐπὶ στόματός
meū custodiā: et sup labia mea
μου φυλακήν, καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων μου
signaculū astutū: ne cadā subi
σφραγῖδα πανοῦργον, ἵνα μὴ πέσω ἀπ'
to ab illa: et lingua mea nō
αὐτῆς, καὶ ἡ γλῶσσά μου μὴ
pdat me.
ἀπολέσῃ με.

Ca. 23.

Domine pater et dñator vite mee
Ο Κε πάτερ καὶ δέσποτα ζωῆς ἀπα
nis: ne derelinquas me in cōsilio eor:
σης, μὴ ἐγκαταλίπῃς με ἐν βουλῇ αὐτῶν,
et ne sinas me cadere in illis: Quis im
καὶ μὴ ἀφῇς με πεσεῖν ἐν αὐτοῖς. Τίς ἐπι
ponet in cogitatione mea flagella: et
στήσει ἐπὶ τοῦ διανοήματός μου μάστιγας, καὶ
in corde meo disciplinā sapiētie: ne
ἐπὶ τῆς καρδίας μου παιδείαν σοφίας, ἵνα
in ignorationib' meis nō pcas
μὴ ἐπὶ τοῖς ἀγνοήμασί μου μὴ φείσωνται

.5.d Iere. 51.a. Infra. 38.b

B

.8.11.a

Pro. 27.a.

C

D

3.8.14

A

suis: at iniurias eorū qui in pressio
κυρίου. ταῖς δὲ ὕβρεσι τῶν ἐν ἐπαγ
ne petōrum nō pterear: vt
γελίᾳ ἁμαρτωλῶν μὴ παρῇς, ὅπως
nō multiplicent ignorātie mee: et
μὴ πληθυνθῶσιν αἱ ἄγνοιαί μου, καὶ αἱ
peccata mea abundabūt in cōtri=
ἁμαρτίαι μου πλεονάσουσιν εἰς συν
tionē: et cadā i cōspectu ad=
τριβήν, καὶ πεσοῦμαι ἔναντι τῶν ὑπε
uersariorū: et gaudebit sup me inimic'
ναντίων, καὶ ἐπιχαρεῖταί μοι ὁ ἐχθρός
me': a qb' lōge est spes mie tue.
μου, ὧν μακρὰν ἐστιν ἡ ἐλπὶς τοῦ ἐλέους σου.
Dñe pater et deus vite mee: extol
Κύριε πάτερ καὶ θεὲ ζωῆς μου, μετεω
lentiā oculorū ne mihi dederis et gi=
ρισμὸν ὀφθαλμῶν μὴ μοι δῷς καὶ γι
gātēam aiam auerte semper
γαντώδη ψυχὴν ἀπόστησον διαπαντὸς
a seruis tuis. spes inanes et
ἀπὸ δούλων σου. ἐλπίδας κενὰς καὶ
cōcupiscētias auerte a me: et
ἐπιθυμίας ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ
tenebis volentē tibi seruire
κρατήσεις τὸν θέλοντά σοι δουλεύειν
semper. ventris appetit' et concu=
διαπαντός. κοιλίας ὀρέξις καὶ συνου
bitus ne cōprehendant me:
σιασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με,
et aie irreuerēti ne tradas me
καὶ ψυχῇ ἀναιδεῖ μὴ παραδῷς με
seruū tuum. Audite filij
τὸν οἰκέτην σου. Ἀκούσατε τέκνα
disciplinā oris: et qui cu=
παιδείαν στόματος, καὶ ὁ φυ
stodierit nō capiet in labijs
λάσσων οὐ μὴ ἁλῷ ἐν τοῖς χείλεσιν
suis. In stulticia sua cōpre=
αὐτοῦ. Ἐν τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ κατα
henditur peccator: et cōuicia
λειφθήσεται ὁ ἁμαρτωλός, καὶ λοίδο
tor et superbus scandalizabun=
ρος καὶ ὑπερήφανος σκανδαλισθήσον
tur in illis. Iurationi nō assuefacias os
ται ἐν αὐτοῖς. Ὅρκῳ μὴ ἐθίσῃς τὸ στό
tuū: et noiationi sancti nō assue
μα σου, καὶ ὀνομασίᾳ τοῦ ἁγίου μὴ συνε
scas. Sicut enī seruus qui scruta=
θισθῇς. Ὥσπερ γὰρ οἰκέτης ἐξεταζόμε
tur assidue a vibice nō mi=
νος ἐνδελεχῶς ἀπὸ μώλωπος οὐκ ἐλατ
nuet: sic iurans et nomi=
τωθήσεται, οὕτως ὁ ὀμνύων καὶ ὀνομά
nās semper non purgabit a
ζων διαπαντὸς οὐ μὴ καθαρισθῇ ἀπὸ
peccato. Vir multū iurans implebi=
ἁμαρτίας. Ἀνὴρ πολύορκος πλησθή
tur iniquitate: et nō discedet
σεται ἀνομίας, καὶ οὐκ ἀποστήσεται
a domo illius flagellū. si delique
ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ. ἐὰν πλημ
rit petū eius sup ipm:
μελήσῃ ἁμαρτία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ,
et si despexerit peccauit dupliciter. Et si
κἂν ὑπερίδῃ ἥμαρτε δισσῶς. Καὶ εἰ
in vacuū iurauit nō iustificabitur:
διακενῆς ὤμοσεν οὐ δικαιωθήσεται,
replebitur .n. calamitate dom' il
πλησθήσεται γὰρ ἐπαγωγῆς ὁ οἶκος αὐ
lius: est sino vestitus mor
τοῦ. ἔστι λέξις ἀντιπεριβεβλημένη θα

& non appareant delicta eorum & ne adincrescant ignorantie mee: & multiplicentur delicta mea: et peccata mea abundent: & incidam in conspectū aduersariorū meorum & gaudeat inimicus meus. Domine pater & deus vite mee ne derelinquas me in cogitatu illorū. Extollentiā oculorum meorū ne dederis mihi: & omne desideriū auerte a me. Aufer a me vētris concupiscentias: & concupitus cōcupiscentie ne apprehendāt me et anime irreuerēti: et infrunitate ne tradas me. Doctrinā oris audite filii: & qui custodierit illā non periet labiis suis: nec scādalizabitur in operibus nequissimis. In vanitate sua apprehenditur peccator: & superbus et maledict' scandalizabitur in illis. Iurationi non assuescat os tuū: multi enim casus in illa. Nominatio vero dei non sit assidua in ore tuo: et nominib' sanctorum nō admiscearis: qm̄ non eris immunis ab eis. Sicut enī seruus interrogat' assidue a liuore nō minuitur: sic omnis iurans et nominās in toto a peccato non purgabitur. Vir multū iurās implebitur iniqtate: et nō discedet a domo illi' plaga. Et si frustrauerit fratrē: delictum illi' sup ipm erit: & si dissimulauerit: delinqt dupliciter: & si in vacuū iurauerit: nō iustificabitur. Replebitur enī retributione dom' illi'. Est et alia loqla contraria morti: nō inueniatur in hereditate iacob. Eteniȝ a misericordib' omnia hec auferētur: & in delictis nō voluptabūt. Indisciplinose loquele non assuescat os tuum: est eniȝ in illa verbum peccati. Memento patris & matris tue: in medio enim magnatorum consistis: ne forte obliuiscatur te deus in conspectu illorum: et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris: & maluisses nō nasci: et diem natiuitatis tue maledicas. Homo assuetus in verbis improperii: in omnibus diebus suis non erudietur. Duo genera abundant in peccatis: et tertium adducit iram & perditionem. Anima calida quasi ignis ardēs nō extinguetur: donec aliquid glutiat: et homo nequam in ore carnis sue non desinet donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis: non fatigabitur transgrediens vsq; ad finem. Omnis homo qui trāsgreditur lectum suum contēnens in animaȝ suam et dicens. quis me videt? tenebre circūdant me: et parietes cooperiunt me: et nemo circunspicit me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur altissimus: et nō intellexit: quoniam omnia videt oculus illius: quoniam expellit a se timorem dei huiusmodi hominis timor: & oculi hominū timentes illum: et non cognouit: quoniam oculi domini multo plus lucidiores sunt super solem: circumspicientes omnes vias hominum: et profundum abyssi et hominum corda intuentes in abscōditas partes. Domino enim deo anteq̄ crearentur omnia sunt agnita: sic et post

te: nō inueniatur in hereditate ia
νάτῳ, μὴ εὑρεθήτω ἐν κληρονομίᾳ Ἰα
cob. Ab enī pijs hec om=
κώβ. Ἀπὸ γὰρ εὐσεβῶν ταῦτα πάν
nia auferent: et in peccatis nō
τα ἀποστήσεται, καὶ ἐν ἁμαρτίαις οὐκ
inuoluent. Intēperantie irruditioni ne
ἐγκυλισθήσονται. Ἀκολασίᾳ ὅρκου μὴ
assuefacias os tuū: est enī in ea
ἐθίσῃς τὸ στόμα σου, ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ
verbū peccati. Memēto patris
λόγος ἁμαρτίας. Μνήσθητι πατρὸς
et matris tue: in medio enī magna
καὶ μητρός σου, ἀναμέσον γὰρ μεγι
tū presidebis. Ne forte obliuio
στάνων συνεδρεύεις. Μήποτε ἐπι
ni tradaris in cōspectu illor: et assiduitate
λάθῃ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τῷ ἐθισμῷ
tua marcescas: et voles si nō
σου μωρανθῇς, καὶ θελήσεις εἰ μὴ
nat' esses: et diē natiuitatis
ἐγεννήθης, καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ τοκετοῦ
tue maledices. Homo assue
σου καταράσῃ. Ἄνθρωπος συνεθιζό
tus verbis improperij: in oibus
μενος λόγοις ὀνειδισμοῦ, ἐν πάσαις
diebus suis non erudiet.
ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐ μὴ παιδευθῇ.
Due species multiplicant peccata: et
Δύο εἴδη πληθύνουσιν ἁμαρτίας, καὶ
tertiū inducet irā. Aia cali
τὸ τρίτον ἐπάξει ὀργήν. Ψυχὴ θερ
da qsi ignis ardēs: nō extinguet
μὴ ὡς πῦρ καιόμενον, οὐ μὴ σβεσθῇ
donec deglutiat homo fornicarius
ἕως ἂν καταποθῇ. ἄνθρωπος πόρνος
in corpore carnis sue: non desi
ἐν σώματι σαρκὸς αὐτοῦ, οὐ μὴ παύ
net donec accēdat ignē. homi=
σηται ἕως ἂν ἐκκαύσῃ πῦρ. ἀνθρώ
ni fornicario ois panis dulcis: non
πῳ πόρνῳ πᾶς ἄρτος ἡδύς, οὐ μὴ
quiescet donec perficiat. Ho
κοπάσῃ ἕως ἂν τελευτήσῃ. Ἄν
mo trāsgrediēs a le
θρωπος παραβαίνων ἀπὸ τῆς κλί
cto suo dicens in aia sua:
νης αὐτοῦ λέγων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ,
quis me videt: tenebre circū me: et
τίς με ὁρᾷ; σκότος κύκλῳ μου, καὶ
parietes me cooperiūt: et nul'
οἱ τοῖχοι με καλύπτουσι, καὶ οὐδείς
me videt: qd vereor? Peccato
με ὁρᾷ, τί εὐλαβοῦμαι; Τῶν ἁμαρ
rum meor non memorabit altissi
τιῶν μου οὐ μὴ μνησθήσεται ὁ ὕψι
m': et oculi hoim timor
στος, καὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπων ὁ φόβος
eius: et nō nouit qr oculi do
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔγνω ὅτι ὀφθαλμοὶ κυ
mini altissimi infinities sole
ρίου τοῦ ὑψίστου μυριοπλασίως ἡλίου
lucidiores sunt: inspicientes
φωτεινότεροι εἰσιν, οἱ ἐπιβλέποντες
oēs vias hoim et cogi
πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων καὶ κατα
tantes in abscōditas ptes.
νοοῦντες εἰς ἀπόκρυφα μέρη.
Anteq crearent oia: agnita
Πρὶν κτισθῆναι τὰ πάντα, ἔγνω
sunt ei omnia: sic et post
σται αὐτῷ τὰ πάντα, οὕτως καὶ μετὰ

B

Infra 17.b

3.Reg. 16.b

C

Ma.19.c

D

consummationē respicit om=
τὸ συντελεσθῆναι καθορᾷ τὰ πάν=
nia. Hic in plateis ciuitatis vi
τα. Οὗτος ἐν πλατείαις πόλεως ἐκ
dicabitur: & vbi nō suspicat⁹ est app=
δικηθήσεται, καὶ οὗ οὐχ ὑπενόησε πια
hendet. Simili᷑ & mulier relin=
σθήσεται. Ὁμοίως καὶ γυνὴ καταλεί=
quens virum suum & acqui=
πουσα τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ περισῶ
rēs hereditatem ex alio. Primū
σα κληρονομίαν ἐξ ἄλλου. Πρῶτον
qdē enim in lege altissimi nō credidit:
μὲν γὰρ ἐν νόμῳ ὑψίστου ἠπείθησε,
& scdo in virum suum deli=
καὶ δεύτερον εἰς ἄνδρα αὐτῆς ἐπλημ
quit: & tertio in fornicatiōe
μέλησε, καὶ τὸ τρίτον ἐν πορνείᾳ
adulterauit: & ex alio viro filios
ἐμοίχευσε, καὶ ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς τέκνα
acquisiuit. Hec in ecclesia educe
παρέστησεν. Αὕτη ἐν ἐκκλησίᾳ ἐξαχ=
tur: & in filios eius visi
θήσεται, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐπισ
tatio erit. Nō mittēt filij eo=
κοπὴ ἔσται. Οὐ διαδώσουσιν υἱοὶ αὐ
rū radicē: & rami illi⁹ nō
τῶν ῥίζαν, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς οὐκ
ferēt fructū. Deficiet in maledi
οἴσουσι καρπόν. Καταλείψει εἰς κατά
ctionē memoria ei⁹: & iproperiū il=
ραν τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ τὸ ὄνειδος αὐ
lius nō delebi᷑. & cognoscēt
τῆς οὐκ ἐξαλειφθήσεται. καὶ ἐπιγνώσονται
q relicti sunt: qm̄ nihil est meli
οἱ καταλειφθέντες, ὅτι οὐδέν ἐστι κρεῖτ
us timore dñi. & nihil dul
τον φόβου κυρίου. καὶ οὐδὲν γλυκύ=
cius attendente mādatis dei.
τερον τοῦ προσέχοντος ἐντολαῖς θεοῦ.
Gloria magna sequi deū: lōgitu
Δόξα μεγάλη ἀκολουθεῖν θεῷ, μακρό=
do āt dier assumi te
της δὲ ἡμερῶν τὸ προσληφθῆναί σε
ab ipo.
ὑπ᾽ αὐτοῦ. Ca.24.

Sapientia laudabit aiam suā:
Ἡ σοφία αἰνέσει ψυχὴν αὐτῆς,
& in medio ppli sui gloriabi᷑.
καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ αὐτῆς καυχήσεται.
In ecclesia altissimi os suū ape
Ἐν ἐκκλησίᾳ ὑψίστου τὸ στόμα αὐτῆς ἀνοί
riet: & corā potētia illius gloria=
ξει, καὶ ἔναντι δυνάμεως αὐτοῦ καυχή
bi᷑. ego ex ore altissimi pro
σεται. ἐγὼ ἀπὸ στόματος ὑψίστου ἐξῆλ
dij: & sicut nebula cooperui terrā.
θον, καὶ ὡς ὁμίχλη κατεκάλυψα γῆν.
Ego in excelsis habitaui: &
Ἐγὼ ἐν ὑψηλοῖς κατεσκήνωσα, καὶ ὁ
thron⁹ me⁹ in colūna nubis. Gyrū ce
θρόνος μου ἐν στύλῳ νεφέλης. Γῦρον οὐρα
li circuiui sola: & in pfundo abys
νοῦ ἐκύκλωσα μόνη, καὶ ἐν βάθει ἀβύσ
si deābulaui. in vnda ma=
σων περιεπάτησα. ἐν κύμασι θαλάσ
ris & in omni terra & in omni
σης καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ καὶ ἐν παντὶ
pplo & gēte possedi: & cū his
λαῷ καὶ ἔθνει ἐκτησάμην, καὶ μετὰ τού
omnib⁹ requiē quesiui: &
των πάντων ἀνάπαυσιν ἐζήτησα, καὶ

perfectū respicit omnia. Hic in plateis ciuitatis vindicabitur: & quasi pull⁹ equin⁹ fugabitur: & vbi nō sperauit apprehendetur. Et erit dedecus oibus: eo ꝙ nō intellexerit timorē dñi. Sic & mulier oīs relinquēs virū suū & statuēs hereditatē ex alieno matrimonio. Primo eñ in lege altissimi incredibilis fuit: & secūdo virū suum deliquit: tertio in adulterio fornicata est: & ex alio viro filios statuit sibi: hec in ecclesiā adducetur et in filios eius respicietur. Nō tradēt filii eius radices: & rami eius nō dabunt fructus. Derelinquēt in maledictū memoriā eius: & dedecus illius nō delebitur. Et agnoscēt q derelicti sunt: qm̄ nihil melius est ꝙ̄ timor dei: & nihil dulcius ꝙ̄ respicere in mādatis domini. Gloria magna est sequi dñm: lōgitudo eñ dierum assumetur ab eo. Ca.24.

Sapientia laudabit aīam suam: & in deo honorabitur: et in medio populi sui gloriabitur: & in ecclesiis altissimi aperiet os suū: & in cōspectu virtutis illius gloriabitur: & in medio populi sui exaltabitur: & in plenitudine sancta admirabitur: & in multitudine electorū habebit laudē: & inter bñdictos bñdicetur dicēs. Ego ex ore altissimi ꝓdiui primogenita ante oēm creaturā. Ego feci in celis vt oriretur lumē indeficiēs: & sicut nebula texi oēm terrā. Ego in altissimis habitaui: & thron⁹ meus in columna nubis. Gyrū celi circuiui sola: & ꝓfundū abyssi penetraui: & in fluctibus maris ābulaui: & in oī terra steti. Et in oī populo et in oī gēte primatū habui: & oīm excellētiū & humiliū corda virtute calcaui. Et in his oībus requiē quesiui: & in hereditate dñi morabor. Tūc precepit & dixit mihi creator oīm: & q creauit me requeuit in tabernacl'o meo: & dixit mihi. In iacob inhabita & in israel hereditare: & in electis meis mitte radices. Ab initio & ante secula creata sum: et vsq; ad futurū seculū nō desinā: & in habitatione sancta corā ipo ministraui. Et sic in sion firmata sum: & in ciuitate sanctificata similiter requieui: & in hierusalē potestas mea. Et radicaui in pplo honorificato: et in ptes dei mei hereditas illi⁹: & in plenitudine sanctorū detētio mea. Quasi cedrus exaltata sum in libano: et quasi cypressus in monte sion: quasi palma exaltata sum in cades: & quasi plantatio rose in hiericho. Quasi oliua speciosa in cāpis: et quasi platan⁹ exaltata sum iuxta aquā in plateis. Sicut cinamomū & balsamū aromatizans odorē dedi. Quasi myrrha electa dedi suauitatē odoris: et quasi storax et galbanus et vngula et gutta. Quasi libanus nō incisus vaporaui habitationē meam: & quasi balsamum non mixtū odor meus. Ego quasi terebinthus extēdi ramos meos: et rami mei honoris et gratie. Ego quasi vitis fructificaui suauitatē odoris: et flores mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pulchre dilectionis et timoris et agnitionis et sancte spei. ∞∞∞

in hereditate alicui⁹ morabor. Tunc
ἐν κληρονομίᾳ τινὸς αὐλισθήσομαι. Τότε
precepit mihi creator omniū: &
ἐνετείλατό μοι ὁ κτίστης ἁπάντων, καὶ
q creauit me descere fecit tabernaclm
ὁ κτίσας με κατέπαυσε τὴν σκηνήν
meū: & dixit: in iacob inhabita
μου, καὶ εἶπεν, ἐν ἰακὼβ κατασκήνωσον
& in hierl'm hereditare.
καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ κατακληρονομήθητι.
Ante sclm ab initio creauit
Πρὸ τοῦ αἰῶνος ἀπ᾽ ἀρχῆς ἔκτισέ
me: & vsq; ad scl'a non deficiam:
με, καὶ ἕως αἰώνων οὐ μὴ ἐκλείπω,
in hītaculo sctō coram ipo mini=
ἐν σκηνῇ ἁγίᾳ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐλει=
straui: & sic in sion firma=
τούργησα, καὶ οὕτως ἐν σιὼν ἐστηρίχ=
ta sū. In ciuitate sanctificata simil᷑
θην. Ἐν πόλει ἡγιασμένῃ ὁμοίως
me descere fecit: & in hierusalem
με κατέπαυσε, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἡ
ptās mea: & radicaui in pplo
ἐξουσία μου, καὶ ἐρρίζωσα ἐν λαῷ
honorificato in parte dñi heredi=
δεδοξασμένῳ ἐν μερίδι κυρίου κληρο=
tatis illius. Quasi cedrus exaltata sū in
νομίας αὐτοῦ. Ὡς κέδρος ὑψώθην ἐν
libano: & q̄si cypressus in
τῷ λιβάνῳ, καὶ ὡς κυπάρισσος ἐν
mōtibus aermon. Quasi palma exaltata sū
ὄρεσιν ἀερμών. Ὡς φοῖνιξ ἀνυψώθην
in gaddi: & q̄si plāte rose in hie
ἐν γαδδί, καὶ ὡς φυτὰ ῥόδου ἐν ἱε=
richo. Quasi oliua speciosa in cā=
ριχῶ. Ὡς ἐλαία εὐπρεπὴς ἐν πε=
po pulchro: & q̄si platanus exal
δίῳ ὡραίῳ, καὶ ὡς πλάτανος ἀνυ=
tata sū ab aqua. Sicut cinamomū & sicut
ψώθην ἀφ᾽ ὕδατος. Ὡς κιννάμωμον καὶ ὡς
massa aromatum: & q̄si myrrha
πάλαθος ἀρωμάτων, καὶ ὡς σμύρνα
electa dedi suauē odorē. Quasi galbanū
ἐκλεκτὴ ἔδωκα εὐωδίαν. Ὡς χαλβάνη
& onyx & stacte: & q̄si thuris va=
καὶ ὄνυξ καὶ στακτή, καὶ ὡς λιβάνου ἀτ=
por in tabernaclo. Ego q̄si terebinthus
μὸς ἐν σκηνῇ. Ἐγὼ ὡς τερέβινθος
extendi ramos meos: & rami
ἐξέτεινα κλάδους μου, καὶ οἱ κλάδοι
mei glie & gratie. Ego q̄si vi=
μου δόξης καὶ χάριτος. Ἐγὼ ὡς ἄμ
tis germinaui suauē odorē: &
πελος ἐβλάστησα εὐωδίαν, καὶ τὰ
flores mei fructus glorie & diuitiarū.
ἄνθη μου καρπὸς δόξης καὶ πλούτου.
Ego mater dilectionis pulchre &
Ἐγὼ μήτηρ τῆς ἀγαπήσεως τῆς καλῆς καὶ
timoris & cognitiōis & sancte spei.
φόβου καὶ γνώσεως καὶ τῆς ὁσίας ἐλπί=
Do āt cū oibus filijs
δος. Δίδωμι δὲ σὺν πᾶσι τοῖς τέκνοις
meis sempiternos dictis ab il=
μου ἀειγενεῖς τοῖς λεγομένοις ὑπ᾽ αὐ=
lo. Accedite ad me q concu=
τοῦ. Προσέλθετε πρός με οἱ ἐπιθυ=
piscitis me: & a gñatio
μοῦντές μου, καὶ ἀπὸ τῶν γεννημά=
nib⁹ meis adimplemini. Nā memo=
των μου ἐμπλήσθητε. Τὸ γὰρ μνημό=
ria mea super mel dulcis: &
συνόν μου ὑπὲρ μέλι γλυκύ, καὶ ἡ

A

B

C

hereditas mea sup mellis fauum.
κληρονομία μου ὑπὲρ μέλιτος κηρίου.
Qui edunt me adhuc esurient:
Οἱ ἐσθίοντές με ἔτι πεινάσουσι,
Joh.6.d. & qui bibunt me adhuc sitient.
καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν.
Qui obedit mihi nō confunde=
Ὁ ὑπακούων μου οὐκ αἰσχυνθήσε=
tur semper: & qui operantur
ται διαπαντός, καὶ οἱ ἐργαζόμενοι
in me: non peccabunt. hec
ἐν ἐμοί, οὐχ ἁμαρτήσουσι. ταῦτα
omnia liber testamēti dei altissimi.
πάντα βίβλος διαθήκης θεοῦ ὑψίστου.
Lex quā mandauit nobis moyses:
Νόμον ὃν ἐνετείλατο ἡμῖν μωυσῆς,
Ge.r.b. Josue.3.d. D hereditatē in ꝯgregationib⁹ iacob.
κληρονομίαν ἐν συναγωγαῖς ἰακώβ.
ne deficiatis vires hēre in dño: vt con=
μὴ ἐκλύεσθε ἰσχύειν ἐν κυρίῳ, ἵνα κρα=
fortet vos ipē. Cōiūgimini ad
ταιώσῃ ὑμᾶς αὐτός. Κολλᾶσθε πρὸς
illum: dñs ōps deus
αὐτόν, κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς
solus est: & non est āpli⁹ pter e=
μόνος ἐστί, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐ=
um saluator. Qui iplet q̄si phison
τοῦ σωτήρ. Ἐμπιπλῶν ὡς φεισὼν
omnia sapiā sua: & sicut ti
πάντα τῆς σοφίας αὐτοῦ, καὶ ὡς τί=
gris in diebus nouor. qui adimplet
γρης ἐν ἡμέραις νέων. ὁ ἀναπληρῶν
q̄si euphrates intellectū: & q̄si iordanis
ὡς εὐφράτης σύνεσιν, καὶ ὡς ἰορδάνης
in diebus messis. Qui ostendit tāq̄
ἐν ἡμέραις θερισμοῦ. Ὁ ἐκφαίνων ὡς
lucē disciplinā cognitionis: & q̄si geon
φῶς παιδείαν γνώσεως, καὶ ὡς γηὼν
in diebus vindemie. non pfecit
ἐν ἡμέραις τρυγητοῦ. οὐ συνετέλεσεν
Infra. 33.c. A primus scire illam: & sic
ὁ πρῶτος γνῶναι αὐτήν, καὶ οὕτως
vltimus non inuestigauit eam. Ab
ὁ ἔσχατος οὐκ ἐξιχνίασεν αὐτήν. Ἀπὸ
eni mari multiplicate sunt cogita=
γὰρ θαλάσσης ἐπληθύνθη τὰ διανοή=
tiones illius: & cōsiliū illius ab
ματα αὐτῆς, καὶ ἡ βουλὴ αὐτῆς ἀπὸ
abysso magna. Ego sapiā sicut
ἀβύσσου μεγάλης. Ἐγὼ ἡ σοφία ὡς
fossa a flumine & q̄si aq̄ du=
διῶρυξ ἀπὸ ποταμοῦ καὶ ὡς ὑδρα=
ctus egressa su in paradisum.
γωγὸς ἐξῆλθον εἰς παράδεισον.
dixi: potiā̄bo meo horto
εἶπον, ποτιῶ μου τὸν κῆπον τὸν
B optimo: & iebriabo meā viriditatem
ē.14.a. ἄριστον, καὶ μεθύσω μου τὴν πρασιὰν
iustam. Et ecce facta est mihi
τὴν δικαίαν. Καὶ ἰδοὺ ἐγένετό μοι ἡ
fossa in fluuiū: & fluui⁹
διῶρυξ εἰς ποταμόν, καὶ ὁ ποταμός
me⁹ fact⁹ est in mare. qm̄ discipli=
μου ἐγένετο εἰς θάλασσαν. ὅτι παιδεί=
nā q̄si antelucanū illūinabo & ostēdā eā
αν ὡς ὄρθρον φωτιῶ καὶ ἐκφανῶ αὐ
vsq; ad lōginquū. Qm̄ doctri
τὴν ἕως εἰς μακράν. Ὅτι διδασκα=
C nā q̄si prophetiā effundā: & relin
λίαν ὡς προφητείαν ἐκχεῶ, καὶ κατα=
quā eā in gñationes seculor.
λείψω αὐτὴν εἰς γενεὰς τῶν αἰώνων.

In me grā oīs vite et veritatis: in me oīs spes vite et virtutis. Trāsite ad me oēs q cōcupiscitis me: & a gñationibus meis adimplemini. Spūs enī meus sup mel dulcis: et hereditas mea sup mel & fauū. Memoria mea in generatione seculorū. Qui edunt me ad huc esuriēt: et q bibunt me adhuc sitiēt. Qui audit me nō cōfundetur: et q operātur in me nō pcābunt. Qui elucidāt me vitā eternā hēbunt. Hec oīa liber vite et testamentū altissimi et agnitio veritatis. Legem mādauit moyses in ꝑceptis iusticiarū & hereditatē domui iacob et isrl' ꝓmissiones. Posuit dauid puero suo excitare regē ex ipo fortissimū et in throno honoris sedentē in sempiternū. Qui implet quasi phison sapiam: et sicut tigris in dieb⁹ nouorū. Qui adiplet quasi euphrates sēsū. Qui multiplicat quasi iordanis in tēpore messis. Qui mittit disciplinā sicut lucē et assistēs quasi geon in die vindemie. Qui pficit prim⁹ scire illā et infirmior nō inuestigabit eā. Amari eñ abūdabit cogitatio ei⁹ et cōsiliū illius in abysso magna. Ego sapiā effudi flumina: ego quasi trames aq̄ imēse de fluuio: ego quasi fluui⁹ dorix: & sicut aq̄ duct⁹ exiui de padiso. Dixi. Rigabo hortū plantationū: & inebriabo ptus mei fructū. Et fact⁹ ē mihi trames abūdans & fluuius meus appropinquauit ad mare. Qm̄ doctrinā quasi antelucanū illumino oīb⁹: & enarrabo illū vsq; in lōginquū. Penetrabo iferiores ptes terre: & inspiciā oēs dormiētes: & illūinabo oēs sperātes ī dño. Adhuc doctrinā quasi ꝓphetiā effundā: & relinquā illā q̄rentibus sapientiā: & non desinā in progenies illorū vsq; in euū sanctum. Videte qm̄ non soli mihi laboraui: sed oībus exquirentib⁹ veritatē. Ca.25.

In trib⁹ placitū est spūi meo q̄ sunt ꝓbata corā deo & hoīb⁹. Cōcordia fratrū: & amor ꝓximorū: & vir & mulier sibi bene cōsentiētes. Tres spēs odiuit aīa mea: & aggrauor valde aīe illorū Pauperē superbū & diuitē mendacē & senē fatuū & insensatū. Que in iuuentute tua non cōgregasti: quomodo in senectute tua inuenies. Quā speciosū caniciei iudiciū: & ꝑsbyteris cognoscere cōsilium. Quā speciosa veteranis sapiētia: & gloriosus intellect⁹ & cōsiliū. Corona senū multa peritia: & gloria illorū timor dei. Nouē insuspicabilia cordis magnificaui: et decimū dicā in lingua hoīb⁹. Homo q iocūdatur in filiis: viuēs & vidēs subuersionē inimicorum suorū. Beat⁹ q habitat cū muliere sensata: et q lingua sua nō est lapsus: & q nō ꝑ seruiuit indignis se. Beat⁹ q inuenit amicū verum: & q enarrat iusticiā auri audiēti. Quā magn⁹ q inuenit sapiam & sciā: sed nō est sup timentē dñm. Timor dei sup oīa se supposuit. Beatus hō cui donatū ē hēre timorē dei. Qui tenet illū: cui assimilabitur? Timor dei initiū dilectionis eius: fidei autem initiū agglutinandū est ei. Oīs plaga tristicia cordis est: & omnis malicia nequitia mulieris.

videte qm̄ nō mihi soli laboraui: sed
ἴδετε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, ἀλλὰ
oibus exquirentib⁹ illā.
πᾶσι τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτήν. Ca.25.
In trib⁹ pulchra facta sū: & surrexi
Ἐν τρισὶν ὡραΐσθην καὶ ἀνέστην
pulchra corā dño. corā dño &
ὡραία ἔναντι κυρίου. ἔναντι κυρίου καὶ
hoibus cōcordiā fratrū & ami
ἀνθρώπων ὁμόνοιαν ἀδελφῶν καὶ φι=
citiā primi: & vir & mulier
λίαν τοῦ πλησίον, καὶ ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἑαυ
bi cōsentientes. Tres āt spēs
τοῖς συμπεριφερόμενοι. Τρία δὲ εἴδη
odiuit aia mea & grauis
ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου καὶ προσώχθι=
fui valde vite illor. pauperē
σα σφόδρα τῇ ζωῇ αὐτῶν. πτωχὸν
superbū & diuitē mendacē: &
ὑπερήφανον καὶ πλούσιον ψεύστην, καὶ
senē adulter diminutū intellectu.
γέροντα μοιχὸν ἐλαττούμενον συνέσει.
In iuuētute tua nō cōgregasti: & qmō
Ἐν νεότητί σου οὐ συνήγαγες, καὶ πῶς
poteris inuenire in senectute tua. Quā speciosū
ἂν εὕρῃς ἐν τῷ γήρᾳ σου. Ὡς ὡραῖον
canis iudiciū: & pñbyteris cogno
πολιαῖς κρίσις, καὶ πρεσβυτέροις γνῶ
scere cōsiliū. Quā speciosa senū sapia:
ναι βουλήν. Ὡς ὡραία γερόντων σοφία,
& gloriosis cogitatio & consiliū.
καὶ δεδοξασμένοις διανόημα καὶ βουλή.
corona senū multa experiētia: &
στέφανος γερόντων πολυπειρία, καὶ τὸ
gloriatio illor timor dñi. Nouē
καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου. Ἐννέα
suspitiones beatas dixi in corde meo:
ὑπονοήματα ἐμακάρισα ἐν καρδίᾳ μου,
& decimā dicā in lingua mea.
καὶ τὸ δέκατον ἐρῶ ἐν τῇ γλώσσῃ μου.
Homo in filijs q iocundat
Ἄνθρωπος ἐπὶ τέκνοις εὐφραινόμενος
viuēs & vidēs in casu inimicor.
ζῶν καὶ βλέπων ἐπὶ πτώσει ἐχθρῶν.
beat⁹ q habitat cū muliere prudēti: &
μακάριος ὁ συνοικῶν γυναικὶ συνετῇ, καὶ
q in lingua nō lapsus est: & q nō
ὃς ἐν γλώσσῃ οὐκ ὠλίσθησε, καὶ ὃς οὐκ
seruiuit indigno se. beat⁹
ἐδούλευσεν ἀναξίῳ ἑαυτοῦ. μακάριος
q inuenit prudentiā: & q enarrat in
ὃς εὗρε φρόνησιν, καὶ ὁ διηγούμενος εἰς
aures audientiū. Quā magn⁹ q inuenit sapiē
ὦτα ἀκουόντων. Ὡς μέγας ὁ εὑρὼν σο
tiā: sed nō est sup timē
φίαν, ἀλλ᾽ οὐκ ἔστιν ὑπὲρ τὸν φοβούμε
tem dñm. Dilectio āt dñi
νον τὸν κύριον. Ἀγάπησις δὲ κυρίου
sup oia supgressa est in clarita
ὑπὲρ πάντα ὑπερέβαλεν εἰς φωτισ
tē. Qui tenet illā cui assimila
μόν. Ὁ κρατῶν αὐτὸν τίνι ὁμοιωθήσε=
bi᷑? Timor dñi initiū dilectionis
ται; Φόβος κυρίου ἀρχὴ ἀγαπήσεως
ei⁹. fides āt initiū agglutinatiōis e=
αὐτοῦ. πίστις δὲ ἀρχὴ κολλήσεως αὐ=
ius. oēm plagā & nō plagā
τοῦ. πᾶσαν πληγὴν καὶ μὴ πληγὴν
cordis: & oēm nequitiā &
καρδίας, καὶ πᾶσαν πονηρίαν καὶ
nō nequitiā mulieris.
μὴ πονηρίαν γυναικός. ∞∞∞∞∞

Et omnem plagam et non plagam videbit cordis & omnem nequitiam & non nequitiam mulieris: & omnẽ obductũ & non obductum odientiũ: & omnẽ vindictam & nõ vindictã inimicorũ. Non est caput nequi⁹ sup caput colubri: non est ira super irã mulieris. Cõmorari leoni & draconi placebit: q̃ habitare cũ muliere nequã. Nequitia mulieris immutat faciẽ eius: et obcecabit vultũ suũ tanq̃ vrsus: et quasi saccũ ostendit in medio proximorũ. Ingemuit vir eius: & audiens suspirauit modicũ. Breuis omnis malicia super maliciã mulieris: sors peccatorũ cadat super illã. Sicut ascẽsus arenosus in pedibus veterani: sic mulier linguata homini quieto. Ne respicias in mulieris speciem: & non concupiscas mulierem in specie. Mulieris ira irreuerẽtia et cõfusio magna. Mulier si primatum habeat: contraria est viro suo. Cor humile & facies tristis & plaga mortis: mulier nequã. Man⁹ debiles et genua dissoluta: mulier q̃ non beatificat virum suũ. A muliere initiũ factũ est peccati: & per illã omnes morimur. Nõ des aq̃ tue exitũ nec modicũ: nec mulieri nequam venã prodeundi. Si nõ ambulauerit ad manũ tuã: cõfundet te in conspectu inimicorũ. A carnib⁹ tuis abscide illã: ne semp te abutatur. Ca. 26.

Mulieris bone beatus vir: numer⁹ enim annorũ illorũ duplex. Mulier fortis oblectat virũ suum: & ãnos vite illius in pace implebit. Pars bona mulier bona in parte bona timentiũ deũ dabitur viro pro factis bonis: diuitis autẽ & pauperis cor bonũ in omni opere vultus illorũ hilaris. A tribus timuit cor meũ: & in quarto facies mea metuit. Delaturã ciuitatis & collectionẽ populi & calũniam mendacẽ: super mortẽ omnia grauia. Dolor cordis et luctus: mulier zelotypa. In muliere zelotypa flagellũ lingue: omnibus cõmunicãs. Sicut boum iugũ quod mouetur: ita & mulier nequã. Qui tenet illã: quasi q apprehẽdit scorpionẽ. Mulier ebriosa ira magna: & cõtumelia & turpitudo illius non tegetur. Fornicatio mulieris ĩ excellẽtia oculorũ: & in palpebris illius agnoscetur. In filia auertente se firma custodiam: ne inuenta occasione abutatur se. Ab omni irreuerentia oculorũ eius caue: et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiẽs ad fontem os aperiet: & ab omni aqua proxima bibet: & contra omnẽ palũ sedebit: & cõtra oẽm sagittam aperiet pharetrã: donec deficiat. Gratia mulieris sedule delectabit virũ suum: & ossa illi⁹ impinguabit. Disciplina illi⁹ datũ dei est. Mulier sensata & tacita: nõ est immutatio erudite anime. Grã super grãm mulier sancta & pudorata. Ois autẽ põderatio nõ est digna cõtinẽtis aie. Sicut sol oriẽs mũdo in altissimis dei: sic mulieris bone species in ornamentum domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctum:

& species faciei super etatẽ stabilem. Colũne auree super bases argẽteas: & pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta eterna supra petrã solidam: sic mandata dei in corde mulieris sancte. In duobus contristatum est cor meũ: & in tertio iracũdia mihi aduenit. Vir bellator deficiẽs per inopiam: & vir sensatus contẽptus: & qui transgreditur a iusticia ad peccatum: deus parauit eum ad rompheã. Due species difficiles & periculose mihi apparuerunt. Difficile exuitur negociãs a negligentia: & non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

Capitulum vigesimum septimum.

Propter inopiã multi deliquerũt: et qui q̃rit locupletari auertit oculum suum. Sicut in medio cõpaginis lapidum palus figitur: sic & inter medium venditionis et emptionis angustiabitur peccatis. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore domini tenueris te instãter: cito subuertetur domus tua. Sicut in percussura cribri remanebit puluis: sic aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax: & homines iustos tentatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius: sic verbum ex cogitatu cordis hominis. Ante sermonem non laudes virum: hec enim tentatio est hominum. Si sequaris iusticiam apprehendes illam: & indues quasi poderem honoris: & inhabitabis cum ea: & proteget te in sempiternum: et in die agnitionis inuenies firmamentum. Volatilia ad sibi similia cõueniunt: & veritas ad eos qui operantur illam reuertetur. Leo venationi insidiatur semp: sic peccata operantibus iniquitatem. Homo sensatus in sapientia manet sicut sol: nã stultus sicut luna mutatur. In medio insensatorũ serua verbum tempori: in medio autem cogitantium assidu⁹ esto. Narratio peccantium odiosa: et risus illorũ in delictis peccati. Loquela multum iurans horripilationem capiti statuet: et irreuerentia ipsius obturatio aurium. Effusio sanguinis in rixa superborum: & maledictio illorũ auditus grauis. Qui denudat arcana amici fidem perdit: & non inueniet amicum ad animum suum. Dilige proximum: & coniungere fidem cum illo. Quod si denudaueris abscõsa illius: non persequeris post eum.

Sicut em̄ perdidit homo ini
Καθὼς γὰρ ἀπώλεσεν ἄνθρωπος τὸν ἐχ
micū ſuū: ſic ꝑdidit ꝓximū
θρὸν αὐτοῦ, οὕτως ἀπώλεσε τὸν πλησίον
ſuū: ⁊ ſicut aūt de manu tua dimit=
αὐτοῦ, καὶ ὡς πετεινὸν ἐκ χειρός σου ἀπο=
tēs: ſic dimiſiſti proximū: ⁊ nō
λύσας, οὕτως ἀφῆκας τὸν πλησίον, καὶ οὐ
capies eū. Ne eū ſequaris: qm̄
θηρεύσεις αὐτόν. Μὴ αὐτὸν διώξῃς, ὅτι
lōge abeſt: ⁊ effugit tāq̄ dorcas
μακρὰν ἀπέστη, καὶ ἐξέφυγεν ὡς δορκὰς
de laqueo. qm̄ vuln⁹ poſſibile ē alligare
ἐκ παγίδος. ὅτι τραῦμά ἐστι καταδῆσαι
⁊ cōuitij eſt cōciliatio. at qui
καὶ λοιδορίας ἐστὶ διαλλαγή. ὁ δὲ ἀπο
reuelauit arcana ꝑdidit fidē.
καλύψας μυστήρια ἀπώλεσε πίστιν.
annuēs oculo fabricat mala:
διανεύων ὀφθαλμῷ τεκταίνει πονηρά,
⁊ q̄ cognouerit eū recedet ab eo.
καὶ ὁ εἰδὼς αὐτὸν ἀποστήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
In cōſpectu oculoꝝ tuoꝝ indul
Ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου γλυκα
cabit os ſuū: ⁊ in ſmonib⁹
νεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων
tuis admirabit. poſtea at̄ puertet
σου θαυμάσει. ὕστερον δὲ διαστρέψει τὸ
os ſuū: ⁊ in ſmonib⁹ ſuis da=
στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς λόγοις σου δώ
bit ſcādala. Multa odio habui: ⁊ nō
σει σκάνδαλα. Πολλὰ ἐμίσησα καὶ οὐχ
aſſimilaui ei: ⁊ dñs odiet.
ὡμοίωσα αὐτῷ, καὶ ὁ κύριος μισήσει.
Qui mittit lapidē in altū ſup ca=
Ὁ βάλλων λίθον εἰς ὕψος ἐπὶ κεφα
put ſuū mittit: ⁊ plaga doloſa
λὴν αὐτοῦ βάλλει, καὶ πληγὴ δολία
diuidit vuln⁹. Qui fodit foueā inci
διαιρεῖ τραῦμα. Ὁ ὀρύσσων βόθρον ἐμπε
det in eā: ⁊ ſtatuēs laqueū
σεῖται εἰς αὐτόν, καὶ ὁ ἱστῶν παγίδα
capiet in eo. facienti mala ſup
ἁλώσεται ἐν αὐτῇ. ποιοῦντι πονηρὰ ἐπ'
ipm̄ moꝛabunt ⁊ nō cognoſcet
αὐτὸν κυλισθήσεται καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῷ
vnde veniūt illi. Illuſio ⁊ im
πόθεν ἥκει αὐτῷ. Ἐμπαιγμὸς καὶ ὀνει
properiū ſuperboꝝ ⁊ vindicta ſicut
δισμὸς ὑπερηφάνων καὶ ἡ ἐκδίκησις ὡς
leo inſidiabit illis. laqueo capiē
λέων ἐνεδρεύσει αὐτούς. παγίδι ἁλώ=
tur q̄ letant in caſu pio
σονται οἱ εὐφραινόμενοι ἐν πτώσει εὐσε
rū: ⁊ doloꝛ cōſumet illos ante
βῶν, καὶ ὀδύνη καταναλώσει αὐτοὺς πρὸ
mortē eoꝝ. ira ⁊ furoꝛ ⁊
τοῦ θανάτου αὐτῶν. μῆνις καὶ ὀργὴ καὶ
hec ſunt abominationes: ⁊ vir pecca
ταῦτά ἐστι βδελύγματα, καὶ ἀνὴρ ἁμαρ
toꝛ continēs erit illoꝝ.
τωλὸς ἐγκρατὴς ἔσται αὐτῶν. Ca. 28.

Vindicans a dño inueniet
Ὁ ἐκδικῶν παρὰ κυρίου εὑρήσει
vindictā: ⁊ peccata illi⁹ obſer
ἐκδίκησιν, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ δια
uans obſeruabit. Dimitte iniuriā
τηρῶν διατηρήσει. Ἄφες τὸ ἀδίκημα
ꝓximo: ⁊ tunc deprecante te
τῷ πλησίον, καὶ τότε δεηθέντος σου
peccata tua ſoluent. Homo
αἱ ἁμαρτίαι σου λυθήσονται. Ἄνθρωπος

homo qui perdit amicum ſuum: ſic et qui perdit amiciciam proximi ſui. Et ſicut qui dimittit auem de manu ſua: ſic qui reliquiſti proximum tuum: & non eum capies. Non illum ſequaris: quoniam longe abeſt. Effugit enim quaſi caprea de laqueo: quoniam vulnerata eſt anima eius. Vltra eum non poteris colligare: & maledicti eſt concordatio. Denudare autē amici myſteria: deſperatio eſt anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua: & nemo eū abiiciet. In cōſpectu oculorū tuorū cōculcabit os ſuū: & ſup ſermones tuos āmirabitur. Nouiſſime autē peruertet os ſuū: & in verbis tuis dabit ſcādalū. Multa audiui: et non coequaui ei & dñs odiet illum. Qui in altū mittit lapidē: ſuper caput eius cadet: & plaga doloſa doloſi diuidet vulnera. Et q foueā fodit incidet in eā: & qui ſtatuit lapidē proximo ſuo offendet in eo: et q laqueū alii ponit: peribit in illo. Facienti nequiſſimū conſiliū ſup ipm̄ deuoluetur: & nō agnoſcet vnde eueniet illi. Illuſio & improperiū ſuperborū & vindicta ſicut leo inſidiabitur illi. Laqueo peribūt q oblectantur caſu iuſtorū: dolor aūt cōſumet illos anteq̄ moriantur. Ira et furor vtraq̄ execrabilia ſunt: & vir peccator continens erit illorum.

Capitulum vigeſimū octauum.

QVi vindicari vult a dño inueniet vindictā: & peccata illi⁹ ſeruās ſeruabit. Relinque proximo tuo nocēti te: & tunc deprecāti tibi peccata ſoluētur. Homo hoī reſeruat irā et a deo q̄rit medelā. In hominē ſimilē ſibi non habet miſericordiā: & de peccatis ſuis deprecatur. Ipē dum caro ſit reſeruat irā: & propitiationē petit a deo. Quis exorabit pro delictis illius. Memento nouiſſimorū: & deſine inimicari. Tabitudo enim et mors iminēt in mādatis eius. Memorare timorē dei: & nō iraſcaris proximo. Memorare teſtamētū altiſſimi: et deſpice ignorantiā ꝓximi. Abſtine te a lite et minues pctā. Homo enim iracund⁹ incendit litē: & vir peccator turbabit amicos: et ī medio pacē habentiū immittit inimiciciam. Secundū em̄ ligna ſilue: ſic ignis exardeſcit & ſecundū virtutē hoīs ſic iracūdia illi⁹ erit: & ſm̄ ſubſtātiā ſuā exaltabit irā ſuā. Certamē feſtinatū incendit ignē: & lis feſtinās effundit ſanguinē: & ligua teſtificās adducet morteꝫ. Si ſufflaueris q̄ſi ignis exardebit & ſi expueris ſup illā extinguetur. Vtraq̄ ex ore ꝓficiſcūtur. Suſurro et biliguis maledict⁹: multos em̄ turbauit pacem habētes. Lingua tertia multos cōmouit & diſpſit illos de gēte in gentē. Ciuitates muratas diuitum deſtruxit: & domos magnatorū effodit. Virtutes populorū cōcidit: & gentes fortes diſſoluit. Ligua tertia mulieres viratas eiecit et priuauit illas laborib⁹ ſuis. Qui reſpicit illā nō hēbit requiē nec habebit amicū in quo requieſcat. Flagelli plaga

homini cōſeruat irā: ⁊ a do
ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργήν, καὶ παρὰ κυ
mino querit medelā: ⁊ in hoiem ſimi
ρίου ζητεῖ ἴασιν, καὶ ἐπ' ἄνθρωπον ὅμοι
lē ſibi nō habet miam: ⁊ pro
ον αὐτῷ οὐκ ἔχει ἔλεον, καὶ περὶ τῶν
peccatis ſuis deprecat. Ipē caro
ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεῖται. Αὐτὸς σὰρξ
exñs cōſeruat irā: ⁊ quis ꝓpitiabit
ὢν διατηρεῖ μῆνιν, καὶ τίς ἐξιλάσεται
peccata illi⁹: memēto
τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ; μνήσθητι τὰ
nouiſſimoꝝ ⁊ deſine inimicari: ⁊ nō
ἔσχατα καὶ παῦσαι ἐχθραίνων, καὶ μὴ
mineris ꝓximo interitū ⁊
μηνίσῃς τῷ πλησίον καταφθορὰν καὶ
mortē: ⁊ acquieſce p̄ceptis: memē
θάνατον, καὶ ἔμμενε ἐντολαῖς, μνήσθη=
to mandatoꝝ ⁊ nō iraſcaris ꝓxi
τι ἐντολῶν καὶ μὴ μηνίσῃς τῷ πλη=
mo: ⁊ teſtamēti altiſſimi: ⁊ deſpice
σίον, καὶ διαθήκης ὑψίστου, καὶ πάριδε
ignorantiā. Abſtine a lite: ⁊ dimi
ἄγνοιαν. Ἀπόσχου ἀπὸ μάχης, καὶ ἐλατ
nues peccata: homo em̄ ira
τώσεις ἁμαρτίας, ἄνθρωπος γὰρ θυ
cund⁹ incēdet litē. Vir pecca
μώδης ἐκκαύσει μάχην. Ἀνὴρ ἁμαρ
toꝛ turbabit amicos: ⁊ in mediū
τωλὸς ταράξει φίλους, καὶ ἀναμέσον
pacē habentiū immittet calumniā. ſm
εἰρηνευόντων ἐμβαλεῖ διαβολήν. κατὰ τὴν
materiā ignis ſic incendet: ſm
ὕλην τοῦ πυρὸς οὕτως ἐκκαυθήσεται, κατὰ
firmamētū rixe ignis augebi
τὴν στερέωσιν τῆς μάχης τὸ πῦρ αὐξηθήσε
tur: ſm robur hoīs ira
ται, κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀνθρώπου ὁ θυμὸς
eius erit: ⁊ ſm diuitias
αὐτοῦ ἔσται, καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον τοῦ
hoīs exaltat irā ſuā. Certamē
ἀνθρώπου ἀνυψοῖ ὀργὴν αὐτοῦ. Ἔρις
feſtinatū incēdit ignē: ⁊ lis
κατασπευδομένη ἐκκαίει πῦρ, καὶ μά
feſtināſ effundit ſanguinē. ſi
χη κατασπεύδουσα ἐκχέει αἷμα. ἐὰν
inſufflaueris in ſcintillā accendet: ⁊ ſi
φυσήσῃς εἰς σπινθῆρα καήσεται, καὶ ἐὰν
expueris ſup illā extinguet. ⁊
πτύσῃς ἐπ' αὐτοῦ ἀποσβεσθήσεται. καὶ
vtraq̄ ex oꝛe tuo ꝓficiſcunt.
ἀμφότερα ἐκ τοῦ στόματός σου ἐκπορεύεται.
ſuſurronē ⁊ bilinguē maledicite. mul
ψίθυρον καὶ δίγλωσσον καταράσασθε. πολ
tos em̄ pacē hñtes ꝑdiderunt. Lingua
λοὺς γὰρ εἰρηνεύοντας ἀπώλεσαν. Γλῶσσα
duplex multos cōmouit: ⁊ diuiſit il=
τρίτη πολλοὺς ἐσάλευσε, καὶ διέστησεν αὐ
los de gēte in gentē. ⁊ ciuitates mu=
τοὺς ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος. καὶ πόλεις ὀχυ
ratas deſtruxit: ⁊ domos magnatū euer
ρὰς καθεῖλε, καὶ οἰκίας μεγιστάνων κα
tit. lingua duplex mulieres foꝛ=
τέστρεψε. γλῶσσα τρίτη γυναῖκας ἀν=
tes eiecit: ⁊ priuauit eas
δρείας ἐξέβαλε, καὶ ἐστέρησεν αὐτὰς
laboꝛib⁹ ſuis. Qui attendit illi
τῶν πόνων αὐτῶν. Ὁ προσέχων αὐτῇ
nō inueniet requiē: neq̄ habita
οὐ μὴ εὕρῃ ἀνάπαυσιν, οὐδὲ κατασκη
bit cū ſilentio. plaga flagelli
νώσει μετὰ ἡσυχίας. πληγὴ μάστιγος

puc. 1 b.
D
puer. 26. d
eccle. 10. b.
A
Deut. 20. c.
ro. 12. d.
B
puer. 26. c.
C

faciet liuorē: plaga āt lingue
ποιήσει μώλωπα, πληγὴ δὲ γλώσσης
cōminuet oſſa. Multi ceciderūt in
συνθλάσει ὀστέα. Πολλοὶ ἔπεσον ἐν
oꝛe gladij: ⁊ nō vt q̄ ceci
στόματι μαχαίρας, καὶ οὐχ ὡς οἱ πε
derūt ꝓpt linguā. Beat⁹
πτωκότες διὰ γλῶσσαν. Μακάριος ὁ
q̄ protect⁹ eſt a facie eius: q̄
σκεπασθεὶς ἀπὸ προσώπου αὐτῆς, ὃς
nō trāſiuit in iracūdia illius. Qui nō
οὐ διῆλθεν ἐν τῷ θυμῷ αὐτῆς. Ὃς οὐχ
traxit iugū illi⁹: ⁊ in
εἵλκυσε τὸν ζυγὸν αὐτῆς, καὶ ἐν τοῖς
vinculis eius nō eſt ligat⁹. Nā iugū il=
δεσμοῖς αὐτῆς οὐκ ἐδέθη. Ὁ γὰρ ζυγὸς αὐ
li⁹ iugū ferreū: ⁊ vincula illi⁹
τῆς ζυγὸς σιδηροῦς, καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς
vincula erea. Mors nequā mors
δεσμοὶ χαλκοῖ. Θάνατος πονηρὸς ὁ θάνα
illi⁹: ⁊ vtilis poti⁹ infern⁹
τος αὐτῆς καὶ λυσιτελὴς μᾶλλον ὁ ᾅδης
q̄ illa. Non dñabitur pioꝝ: ⁊ in
αὐτῆς. Οὐ μὴ κρατήσῃ εὐσεβῶν, καὶ ἐν
flāma eius nō cōburent: q̄ dere
τῇ φλογὶ αὐτῆς οὐ μὴ καήσονται, οἱ κα
linquūt dñm incidēt in
ταλείποντες τὸν κύριον ἐμπεσοῦνται εἰς
illā: ⁊ in illis exardeſcet: ⁊ nō
αὐτήν, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκκαυθήσεται, καὶ οὐ
extinguet. Immittet in illos q̄ſi
μὴ σβεσθῇ. Ἐπαποσταλήσεται αὐτοῖς ὡς
leo: ⁊ q̄ſi pardus vaſtabit il=
λέων, καὶ ὡς πάρδαλις λυμανεῖται αὐ
los. ecce circūualla poſſeſſionē tuā ſpi=
τούς. ἰδὲ περίφραξον τὸ κτῆμά σου ἀκάν
nis: ⁊ oꝛi tuo fac ia=
θαις, καὶ τῷ στόματί σου ποίησον θυρώ
nuas ⁊ ſeras. Argentū tuū ⁊
ματα καὶ μοχλούς. Τὸ ἀργύριόν σου καὶ
auꝝ tuū cōfla: ⁊ ſmonis
χρυσίον σου κατάδησον, καὶ τοῦ λόγου
tui fac ſtaterā: ⁊ oꝛi
σου ποίησον ζυγὸν σταθμόν, καὶ τῷ στόματι
tuo fac poꝛtā ⁊ ſerā: ⁊ atē
σου ποίησον θύραν καὶ μοχλόν, καὶ πρό
de ne foꝛte labaris in illis. Ne ca=
σεχε μήπως ὀλισθήσῃς ἐν αὐτοῖς. Μὴ πέ
das in cōſpectu inſidiantis.
σῃς κατέναντι ἐνεδρεύοντος. Ca. 29.

Qui facit miam fenerabit ꝓxi
Ὁ ποιῶν ἔλεος δανειεῖ τῷ πλη
mo: ⁊ q̄ preualet manu ſua ſer
σίον, καὶ ὁ ἐπισχύων τῇ χειρὶ αὐτοῦ τη
uat mādata. fenerare ꝓximo in
ρεῖ ἐντολάς. δάνεισον τῷ πλησίον ἐν
tpē neceſſitatis illi⁹: ⁊ iteꝝ redde
καιρῷ χρείας αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀπόδος τῷ
ꝓximo ad tpē. Cōfirma ver
πλησίον εἰς τὸν καιρόν. Στερέωσον λό
bū tuū: ⁊ fideliter age cū illo: ⁊ in
γον σου, καὶ πιστώθητι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν
omni tpē inuenies neceſſitatē tuā.
παντὶ καιρῷ εὑρήσεις τὴν χρείαν σου.
Multi q̄ſi inuentionē eſtimauerūt fen⁹:
Πολλοὶ ὡς εὕρημα ἐνόμισαν τὸ δάνος,
⁊ preſtiterūt laborē his q̄ adiuuerūt ſe.
καὶ παρέσχον κόπον τοῖς βοηθήσασιν αὐ
Donec accipiat deoſculat manus
τοῖς. Ἕως οὗ λάβῃ καταφιλεῖ χεῖρας
eius: ⁊ in pecunijs ꝓxi=
αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν χρημάτων τοῦ πλη

D
A
B
C
ē. 17. c.

liuorē facit: plaga aūt lingue cōminuet oſſa. Multi ceciderūt in ore gladii: ſꝫ nō ſic quaſi q interierūt p linguā ſuā. Beat⁹ qui tect⁹ eſt a lingua nequā: q in iracundia illi⁹ nō trāſiuit: & qui nō attraxit iugū: & in vinculis ei⁹ nō eſt ligat⁹. Iugū em̄ illi⁹ iugū ferreū eſt: & vinculū illius vinculū ereū eſt. Mors illi⁹ mors neq̄ſſima: & vtilis potius inferus q̄ illa. Perſeuerātia illi⁹ nō pmanebit: ſed obtinebit vias iniuſtorū. In flāma ſua nō cōburet iuſtos: Qui derelinquūt dñm icidēt in illam: et exardebit in illis & nō extinguetur: & īmittetur in illos quaſi leo: & quaſi pard⁹ ledet illos. Sepi aures tuas ſpinis: & liguā nequā noli audire: & ori tuo facito oſtia: et ſeras aurib⁹ tuis. Aurū tuū & argētum tuū confla: et verbis tuis facito ſtateram: et frenos ori tuo rectos: & attēde ne forte labaris in ligua: & cadas in cōſpectu inimicorū inſidiātium tibi: & ſit caſus tuus inſanabilis in mortem. Ca. 29.

QVi facit miam feneratur proximo ſuo: & qui p̄ualet manu mādata ſeruat. Fenerare ꝓximo tuo in tēpore neceſſitatis illius: & iterū redde ꝓximo in tēpore ſuo. Cōfirma uerbuꝫ & fideliter age cū illo: & in oī tēpore inuenies qđ tibi neceſſariū eſt. Multi quaſi inuētionē eſtimauerūt fenus: & p̄ſtiterunt moleſtiam his q ſe adiuuerunt. Donec accipiāt: oſculātur manus dātis: & in ꝓmiſſionib⁹ humiliāt vocē ſuā. Et in tēpore redditiōis poſtulabit tp̄s: & loq̄tur verba tedii & murmurationū: & tp̄s cauſabitur. Si āt potuerit reddere: aduerſabitur. Solidi vix reddet dimidiū: & cōputabit illud q̄ſi inuentionē. Sin autē fraudabit illū pecunia ſua: & poſſidebit illum inimicū gratis: et conuitia & maledicta reddet illi. et pro honore et bñficio reddet illi cōtūeliā. Multi nō cā neq̄tie non fenerati ſunt: ſed fraudari gratis timuerūt. Verūtñ ſup hūileꝫ aīo fortior eſto: & ꝓ elemoſyna nō trahas illū. Propter mādatuꝫ aſſume pauperē: & ꝓpter inopiā ei⁹ ne dimittas eū vacuū. Perde pecuniā ꝓpter fratrē & amicū: & nō abſcōdas illā ſub lapide in ꝑditionem. Pone theſaurū tuū in p̄ceptis altiſſimi: & proderit tibi magis q̄ aurum. Cōclude elemoſynā ī corde paupis: et hec ꝓ te exorabit ab oī malo. Elemoſyna viri quaſi ſaccul⁹ cū ipo: & grām hoīs quaſi pupillā cōſeruabit: et poſtea reſurget et retribuet illis retributionē vnicuiq̄ ī caput illorū. Sup ſcutū potētis et ſup lāceā aduerſus inimicū tuū pugnabit. Vir bon⁹ fidē facit ꝓximo ſuo: et q ꝑdiderit cōfuſionē derelinquet ſibi. Grāꝫ fideiuſſoris ne obliuiſcaris: dedit em̄ ꝓ te aīaꝫ ſuaꝫ. Repromiſſorē fugit pctōr et īmundus Bona repromiſſoris ſibi aſcribit peccator: & ingrat⁹ ſenſu dereliq̄t liberātē ſe. Vir repromittit de ꝓximo ſuo: & cū ꝑdiderit reuerētiā derelinq̄tur ab eo. Repromiſſio neq̄ſſima multos ꝑdidit diligētes: & cōmouit illos quaſi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fecit et vagati ſunt in gentibus alienis.

mi humiliabit vocē. Et in tp̄e
σίον ταπεινώσει φωνήν. Καὶ ἐν καιρῷ
redditionis protrahet tp̄s: ⁊ red=
ἀποδόσεως παρελκύσει χρόνον, καὶ ἀπο
det verbū pigritie ⁊ tp̄s cauſa
δώσει λόγον ἀκηδίας καὶ τὸν καιρὸν αἰτι
bitur. ſi āt potuerit dare: vix affe
άσεται. ἐὰν δὲ ἰσχύσῃ δούς, μόλις κομιεῖ
ret dimidiū: ⁊ cōputabit illud q̄ſi inuē=
ται τὸ ἥμισυ, καὶ λογιεῖται αὐτὸ ὡς εὕρε=
tionē. ſi āt nō: priuauit illū pecu
μα. εἰ δὲ μή, ἀπεστέρησεν αὐτὸν τῶν χρη
nijs ſuis: ⁊ acquiſiuit illū gra=
μάτων αὐτοῦ, καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν δωρε
tis inimicū. Maledicta ⁊ cōuitia red=
ὰν ἐχθρόν. Κατάρας καὶ λοιδορίας ἀπο
det illi: pro gloria reddet illi
δώσει αὐτῷ, ἀντὶ δόξης ἀποδώσει αὐτῷ
ignominiā. Multi igit cauſa malitie
ἀτιμίαν. Πολλοὶ οὖν χάριν πονηρίας
auerterūt hoiem: defraudari
ἀπέστρεψαν τὸν ἄνθρωπον, ἀποστερηθῆναι
āt timuerūt. Verūtñ in humilita
δὲ εὐλαβήθησαν. Πλὴν ἐπὶ ταπεινῷ
te magno aīo eſto: ⁊ in elemoſyna ne
σε μακροθύμησον, καὶ ἐπὶ ἐλεημοσύνῃ μὴ
trahas illū. gr̄a mādati adiu
παρελκύσῃς αὐτόν. χάριν ἐντολῆς ἀντι
ua pauperē: ⁊ in egeſtate eius
λαβοῦ πένητος, καὶ κατὰ τὴν ἔνδειαν αὐτοῦ
ne auertas eū. Perde argen
μὴ ἀποστρέψῃς αὐτόν. Ἀπόλεσον ἀργύ
tum ꝓpt amicū ⁊ fratrē: ⁊ ne abſcō=
ριον διὰ φίλον καὶ ἀδελφόν, καὶ μὴ κατα
das illud ſub lapide in perditionē.
κρυβε αὐτὸ ὑπὸ τὸν λίθον εἰς ἀπώλειαν.
Pone theſauꝝ tuū ſm p̄cepta altiſſi
Θὲς τὸν θησαυρόν σου κατ' ἐντολὰς ὑψί=
mi: ⁊ proderit tibi magis q̄
στου, καὶ λυσιτελήσει σοι μᾶλλον ἢ τὸ
aurū. conclude elemoſynā in
χρυσίον. σύγκλεισον ἐλεημοσύνην ἐν τοῖς
penetralib⁹ tuis: ⁊ ipa eruet te de
ταμείοις σου, καὶ αὐτὴ ἐξελεῖταί σε ἐκ
omni malo. ſup ſcutū foꝛtitu
πάσης κακώσεως. ὑπὲρ ἀσπίδα κρά=
dinis ⁊ ſup lanceā potētie contra ini
τους καὶ ὑπὲρ δόρυ ἀλκῆς κατέναντι ἐχ
micū pugnabit pro te. vir bonus
θροῦ πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. ἀνὴρ ἀγαθὸς
ſpōdebit pro ꝓximo: ⁊ q̄ ꝑdi
ἐγγυήσεται τὸν πλησίον, καὶ ἀπολωλε
dit verecūdiā: relinquet illū. gra
κὼς αἰσχύνην, ἐγκαταλείψει αὐτόν. Χάρι
tias fideiuſſoris ne obliuiſcaris: dedit em̄
τας ἐγγύου μὴ ἐπιλάθῃ, ἔδωκε γὰρ τὴν
aiam ſuā pro te. bonā fideiuſſionē
ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ σοῦ. ἀγαθὴν ἐγγύην
euertet peccatoꝛ. Fideiuſſiōes fu=
ἀνατρέψει ἁμαρτωλός. Ἐγγυῶν φεύξε
giet peccatoꝛ ⁊ inutilis: in cogitatiōe
ται ἁμαρτωλὸς καὶ ἄχρηστος, ἐν διανοίᾳ
relinquet illū q̄ liberauit ſe. fideiuſſio
καταλείψει τὸν ῥυσάμενον αὐτόν. ἐγγύη
multos ꝑdidit diuites: ⁊
πολλοὺς ἀπώλεσε κατευθύνοντας, καὶ
cōmouit illos q̄ſi fluct⁹ maris.
ἐσάλευσεν αὐτοὺς ὡς κῦμα θαλάσσης.
Viros potētes migrare fecit: ⁊ vagati
Ἄνδρας δυνατοὺς ἀπῴκισε, καὶ ἐπλανή
ſunt in gentib⁹ alienis.
θησαν ἐν ἔθνεσιν ἀλλοτρίαις.

Peccator trāsgrediēs mādata do
Ἁμαρτωλὸς παραβαίνων ἐντολὰς κυ
mini incidet in spōsionē: ⁊ q̄ psequit
ρίου ἐμπεσεῖται εἰς ἐγγύην, καὶ διώκων
mercedes incidet in iudicia.
ἐργολαβίας ἐμπεσεῖται εἰς κρίσεις.
Recupera pximū fm potentiā
Ἀντιλαβοῦ τοῦ πλησίον κατὰ δύναμίν
tuā: ⁊ attēde tibi ipi ne cadas.
σου, καὶ πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐμπέσῃς.
Initiū vite hois aqua ⁊ panis ⁊
Ἀρχὴ ζωῆς ἀνθρώπου ὕδωρ καὶ ἄρτος καὶ
vestimentū: ⁊ dom⁹ tegēs turpitudinē.
ἱμάτιον, καὶ οἶκος καλύπτων ἀσχημοσύνην.
Melior victus pauperis sub tegmine tra=
Κρείσσων βίος πτωχοῦ ὑπὸ σκέπην δο
biū: q̄ epule splēdide int alie
κῶν, ἢ ἐδέσματα λαμπρὰ ἐν ἀλλοτρί
nos. sup parua ⁊ magna cōplacentiā
οις. ἐπὶ μικρὰ καὶ μεγάλα εὐδοκίαν
habe: ⁊ improperiū dom⁹ tue nō au
ἔχε, καὶ ὀνειδισμὸν οἰκίας σου μὴ ἀκού=
dias. Vita mala de domo in domū:
σῃς. Ζωὴ πονηρὰ ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν,
⁊ vbi peregrin⁹ eris: nō aperies os.
καὶ οὗ παροικήσεις, οὐκ ἀνοίξεις στόμα.
hospitio suscipies ⁊ potū dabis in ingrata: ⁊
ξενιεῖς καὶ ποτιεῖς εἰς ἀχάριστα, καὶ
sup hec amara audies. trā
πρὸς ἐπὶ τούτοις πικρὰ ἀκούσεις. παρ
si: peregrine orna mēsam: ⁊
ελθε, πάροικε κόσμησον τράπεζαν, καὶ
si q̄d in manu tua ciba me. Exi
εἴ τι ἐν τῇ χειρί σου ψώμισόν με. Ἔξελθε
peregrine a facie glie: op⁹ est
πάροικε ἀπὸ προσώπου τῆς δόξης, χρεία
domo: hospitio suscept⁹ ē a me frater.
τῆς οἰκίας, ἐπεξένωταί μοι ὁ ἀδελφός.
grauia hec habēti prudētiā: increpatio
βαρέα ταῦτα ἔχοντι φρόνησιν, ἐπιτίμη
dom⁹ ⁊ improperiū feneratoris.
σις οἰκίας καὶ ὀνειδισμὸς δανειστοῦ. 30.

Qui diligit filiū suū: assidua
Ὁ ἀγαπῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐνδελε=
bit flagella illi: vt letetur in
χίσει μάστιγας αὐτῷ, ἵνα εὐφρανθῇ ἐπ' ἐ
nouissimis suis. Qui docet filiū suū
σχάτων αὐτοῦ. Ὁ παιδεύων υἱὸν αὐτοῦ
letabitur in illo: ⁊ in medio
εὐφρανθήσεται ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἀναμέσον
notorū in illo gliabitur. Qui
γνωρίμων ἐπ' αὐτῷ καυχήσεται. Ὁ δι=
docet filiū in zelū mittet inimicū:
δάσκων τὸν υἱὸν παραζηλώσει τὸν ἐχθρόν,
⁊ corā amicis exultabit in il=
καὶ ἔναντι φίλων ἀγαλλιάσεται ἐπ' αὐ
lo. mortu⁹ est eius pater: ⁊ q̄si
τῷ. ἐτελεύτησεν αὐτοῦ ὁ πατήρ, καὶ ὡς
nō est mortu⁹: similē cū sibi reliquit.
οὐκ ἀπέθανεν, ὅμοιον γὰρ αὐτῷ κατέλιπε
post se. In vita sua vidit ⁊ le=
μετ' αὐτόν. Ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εἶδε καὶ εὐ
tat⁹ est in illo: ⁊ in obitu suo
φράνθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ
nō est cōtristat⁹. Cōtra inimicos reli
οὐκ ἐλυπήθη. Ἐναντίον ἐχθρῶν κατέλι
quit defensorē: ⁊ amicis redden
πεν ἔκδικον, καὶ τοῖς φίλοις ἀνταπο=
tem grām. Abstergēs filiū colli=
διδόντα χάριν. Περιψήχων υἱὸν κατα=
gabit vulnera eius: ⁊ in oi
δεσμεύσει τραύματα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πά

Peccator trāsgrediēs mādatū dn̄i: incidit in pmissionē nequam: & q conatur multa agere: incidet in iudiciū. Recupa pximū fm virtutē tuā: et attēde tibi ne icidas. Initiū vite hoīs aq̄ & panis & vestimentū: & dom⁹ ptegēs turpitudinē. Melior est vict⁹ pauperis sub tegmine asserū: q̄ epule splēdide in peregre sine domicilio. Minimuȝ p magno placeat tibi: & improperiū pegrinationis non audies. Vita nequā hospitādi de domo in domū: & vbi disputabitur: non fiducialiter aget nec aperiet os. Hospitabitur: et pascet & potabit ingratos: & adhuc amara audiet. Trāsi hospes & orna mēsā: et q̄ in manu habes ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorū meoruȝ: necessitudine dom⁹ mee: hospitio mihi factus es frater. Grauia hec homini habēti sensum: correptio dom⁹ & improperium feneratoris. Ca.30.

Qui diligit filiū suū: assiduat illi flagella vt letetur in nouissimo suo: et nō palpet pximorū ostia. Qui docet filiuȝ suū laudabitur in illo: & in medio domesticorū in illo gloriabitur. Qui docet filiū suū in zelū mittit inimicū: et in medio amicorū gloriabitur i illo. Mortu⁹ est pater eius: & quasi nō est mortu⁹. Similē eñ reliquit sibi post se. In vita sua vidit & letat⁹ est in illo. In obitu suo nō est cōtristatus: nec cōfusus est corā inimicis. Reliquit eñ defensorem domus cōtra inimicos & amicis reddentē gratiā. Pro animabus filiorū colligabit vulnera sua: & sup oēm vocē turbabūtur viscera eius. Equus indomitus euadet durus: & fili⁹ remissus euadet preceps. Lacta filiū tuū & pauentē te faciet: lude cū eo & contristabit te. Non corrideas illi ne condoleas: & in nouissimo obstupescēt dentes tui. Nō des illi potestateȝ in iuuētute: & ne despicias cogitatus illius. Curua ceruicē eius in iuuētute: & tūde latera ei⁹ dū infans est: ne forte induret & nō credat tibi: & erit tibi dolor anime. Doce filiū tuū & operare in illo: ne in turpitudinē illi⁹ offendas. Melior est pauper sanus & fortis viribus: q̄ȝ diues imbecillis et flagellat⁹ malicia. Salus anime in sctitate iusticie: & melior est omni auro & argēto: & corpus validū q̄ȝ census immēsus. Nō est census super censum salutis corporis: & non est oblectamentū super cordis gaudium. Melior est mors q̄ȝ vita amara: & reqes eterna q̄ȝ languor perseuerās. Bona abscondita in ore clauso quasi appositiones epularum circumposite sepulcro. Quid proderit libatio idolo? Nec enim manducabit nec odorabitur. Sic q effugatur a dn̄o & portās mercedes iniquitatis. Vidēs oculis & ingemiscens sicut spado cōplectens virginē & suspirans. Tristiciā non des anime tue: & nō affligas temetipm in cōsilio tuo. Iocūditas cordis hec est vita hominis & thesaur⁹ sine defectione sanctitatis: et exultatio viri est longeuitas. Miserere anime tue placens deo & cōtine: & congrega cor tuum in sanctitate eius: & tristiciam

clamore turbabunt viscera sua.
σῃ βοῇ ταραχθήσεται σπλάγχνα αὐτοῦ.
Equus nō domitus euadit durus: ⁊
Ἵππος ἀδάμαστος ἐκβαίνει σκληρός, καὶ
fili⁹ dissolutus euadit pceps. Lacta
υἱὸς ἀνειμένος ἐκβαίνει προαλής. Τιθήνη
filiū ⁊ pauere faciet te: collu=
σον τέκνον καὶ ἐκθαμβήσει σε, σύμπαι
de cū eo ⁊ cōtristabit te. Ne corri
ξον αὐτῷ καὶ λυπήσει σε. Μὴ συγγε=
deas illi: ne doleas ⁊ in nouis
λάσῃς αὐτῷ, ἵνα μὴ ὀδυνηθῇς καὶ ἐπ' ἐσχά
simis quatias dentes. ne des
των γομφιάσῃ τοὺς ὀδόντας. μὴ δῷς
illi licentiā in iuuētute: ⁊ ne despi
αὐτῷ ἐξουσίαν ἐν νεότητι, καὶ μὴ παρί
cias ignorātias illius. Curua col
δῃς τὰς ἀγνοίας αὐτοῦ. Κάμψον τὸν τρά
lum ei⁹ in iuuētute: ⁊ frange
χηλον αὐτοῦ ἐν νεότητι, καὶ θλάσον τὰς
latera eius dū est paru⁹. Ne forte
πλευρὰς αὐτοῦ ὡς ἔστι νήπιος. Μήποτε
indurat⁹ nō obediat tibi: ⁊ erit tibi
σκληρυνθεὶς ἀπειθήσῃ σοι, καὶ ἔσται σοι
dolor aīe. Doce filiū tuū:
ὀδύνη ψυχῆς. Παίδευσον τὸν υἱόν σου,
⁊ opare in illo: ne in turpi
καὶ ἔργασαι ἐν αὐτῷ, ἵνα μὴ ἐν τῇ ἀσχη=
tudine illi⁹ offendas. Melior pau
μοσύνῃ αὐτοῦ προσκόψῃς. Κρείσσων πτω
per sanus ⁊ fortis habitudie: q̄ diues
χὸς ὑγιὴς καὶ ἰσχύων τῇ ἕξει, ἢ πλούσιος
flagellatus in corpus suū.
μεμαστιγωμένος εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ.
Sanitas ⁊ bona habitudo meli⁹ omni au
Ὑγεία καὶ εὐεξία βέλτιον παντὸς χρυ
ro: ⁊ corp⁹ validū q̄ opes immē
σίου, καὶ σῶμα εὔρωστον ἢ ὄλβος ἀμέ=
se. Non sunt diuitie meliores sani
τρητος. Οὐκ ἔστι πλοῦτος βελτίων ὑγεί
tate corporis: ⁊ nō est letitia sup
ας σώματος, καὶ οὐκ ἔστιν εὐφροσύνη ὑπὲρ
gaudiū cordis. Melior mors sup
χαρὰν καρδίας. Κρείσσων θάνατος ὑπὲρ
vitā amarā aut languorē pseuerantē. Bo
ζωὴν πικρὰν ἢ ἀρρώστημα ἔμμονον. Ἀγα
na clausa in ore clauso:
θὰ κεκλεισμένα ἐπὶ στόματι κεκλεισμέ
positiones epulaȝ adiacentes sepul
νῳ, θέματα βρωμάτων παρακείμενα τά
chro. Quid prodest libatio idolo:
φῳ. Τί συμφέρει κάρπωσις εἰδώλῳ,
neq̄ eñ edet: neq̄ odorabit. sic
οὔτε γὰρ ἔδεται, οὔτε μὴ ὀσφρανθῇ. οὕτως
q̄ psecutionē patit a dn̄o. Vidēs
ὁ ἐκδιωκόμενος ὑπὸ κυρίου. Ὁ βλέπων
in oculis ⁊ gemiscēs: sicut
ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ στενάζων, ὥσπερ εὐ
spado cōplectēs virginē ⁊ sus
νοῦχος περιλαμβάνων παρθένον καὶ στε
pirās. Ne des in tristitiā aīam
νάζων. Μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν ψυχήν
tuā: ⁊ ne affligas teipm in cōsilio
σου, καὶ μὴ θλίψῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ
tuo. letitia cordis ipa vita hois:
σου. εὐφροσύνη καρδίας αὐτὴ ζωὴ ἀνθρώ
⁊ exultatio viri lōgitudo
που, καὶ ἀγαλλίαμα ἀνδρὸς μακροημέ=
dieȝ. Dilige aīam tuā: ⁊ con
ρευσις. Ἀγάπα τὴν ψυχήν σου, καὶ πα
solare cor tuū. ⁊ tristitiā
ρακάλει τὴν καρδίαν σου. καὶ λύπην

Infra. 39.d. puer. 13.d. Ibidē. 13.b. ā.7.c. ā.10.d. Dan. 14.b

longe remoue a te: multos
μακρὰν ἀπόστησον ἀπὸ σοῦ, πολλοὺς
eñ perdidit ⁊ occidit tristitia.
γὰρ ἀπώλεσε καὶ ἀπέκτεινεν ἡ λύπη.
Zelus ⁊ iracūdia minuūt dies:
Ζῆλος καὶ θυμὸς ἐλαττοῦσιν ἡμέρας,
⁊ āte tpos senectā ducit cura.
καὶ πρὸ καιροῦ γῆρας ἄγει μέριμνα.
Splēdidū cor ⁊ bonū in epu
Λαμπρὰ καρδία καὶ ἀγαθὴ ἐπὶ ἐδέσ
lationib⁹ ciboȝ eius curam
μασι τῶν βρωμάτων αὐτῆς ἐπιμελη=
geret.
θήσεται. Ca.31.

Vigilia diuitiaȝ tabefacit car
Ἀγρυπνία πλούτου ἐκτήκει σάρ=
nes: ⁊ cura eaȝ auertit a somno.
κας, καὶ ἡ μέριμνα αὐτοῦ ἀφιστᾶ ὕπνον.
Cura vigilie repetet dormi
Μέριμνα ἀγρυπνίας ἀπαιτήσει νυσταγ
tationē: ⁊ infirmitatē grauē moderatā faciet sōn⁹
μόν, καὶ ἀρρώστημα βαρὺ ἐκνήψει ὕπνος.
Laborauit diues in cōgregatiōe diui
Ἐκοπίασε πλούσιος ἐν συναγωγῇ χρη
tiaȝ: ⁊ in requie replet
μάτων, καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐμπίπλα
delitijs suis. Laborauit pau
ται τρυφημάτων αὐτοῦ. Ἐκοπίασε πτω
per in diminutione vite: ⁊ in fi=
χὸς ἐν ἐλαττώσει βίου, καὶ ἐν τῇ ἀνα=
ne suo indigēs fit. q̄ di
παύσει αὐτοῦ ἐπιδεὴς γίνεται. ὁ ἀγα
ligit auȝ nō iustificabit: ⁊ q̄ seq
πῶν χρυσίον οὐ δικαιωθήσεται, καὶ ὁ διώ
tur corruptionē: hic replebit.
κων διαφθοράν, οὗτος πλησθήσεται.
Multi ligati sunt gr̄a auri: ⁊
Πολλοὶ ἐδέθησαν χάριν χρυσίου, καὶ
facta est pditio eoȝ cōtra fa
ἐγενήθη ἡ ἀπώλεια αὐτῶν κατὰ πρόσω=
ciem ipoȝ. lignū offensionis est
πον αὐτῶν. ξύλον προσκόμματός ἐστι τοῖς
sacrificātibus ei: ⁊ ois insipiēs capie
θυσιάζουσιν αὐτῷ, καὶ πᾶς ἄφρων ἁλώ=
tur in illo. Beat⁹ diues q̄
σεται ἐν αὐτῷ. Μακάριος πλούσιος ὃς
inuēt⁹ ē sine macula: ⁊ q̄ post auȝ
εὑρέθη ἄμωμος, καὶ ὃς ὀπίσω χρυσίου
nō abijt. qs est hic ⁊ beatū dice
οὐκ ἐπορεύθη. τίς ἐστιν οὗτος καὶ μακαριοῦ
mus eū? fecit eñ mirabilia in pplo
μεν αὐτόν; ἐποίησε γὰρ θαυμάσια ἐν λαῷ
suo. Quis pbatus est in illo ⁊ pfe=
αὐτοῦ. Τίς ἐδοκιμάσθη ἐν αὐτῷ καὶ ἐτε
ct⁹ est: ⁊ erit in gl̄iationē. Quis po
λειώθη, καὶ ἔσται εἰς καύχημα. Τίς ἐδύ
tuit trāsgredi: ⁊ nō trāsgressus ē: ⁊ fa
νατο παραβῆναι, καὶ οὐ παρέβη, καὶ ποι
cere maliciā: ⁊ nō fecit. Ideo
ῆσαι κακίαν, καὶ οὐκ ἐποίησε. Διὰ τοῦτο
firmabunt bona illi⁹: ⁊ elemo
στερεωθήσεται τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐλε
synas illi⁹ enarrabit ecclesia.
ημοσύνας αὐτοῦ ἐκδιηγήσεται ἐκκλησία.
In mensa māgna cū sederis: ne
Ἐπὶ τραπέζης μεγάλης καθίσας, μὴ
aperias guttur tuū sup illā. ⁊ nō
ἀνοίξῃς φάρυγγά σου ἐπ' αὐτῆς. καὶ μὴ
dicas: multa q̄dē q̄ sūt sup ipam: memēto
εἴπῃς, πολλά γε τὰ ἐπ' αὐτῆς, μνήσθητι
q̄m malū ocul⁹ nequā. nequi⁹
ὅτι κακὸν ὀφθαλμὸς πονηρός. πονηρότε

lōge expelle a te. Multos eñ occidit tristicia: & nō est vtilitas in illa. Zel⁹ & iracūdia minuūt dies et ante tp̄s senectaȝ adducet cogitat⁹. Splēdidū cor bonum in epulis est. epule enim illius diligēter fiunt. Ca.31.

Vigilia honestatis tabefaciet carnes & cogitatus illius auferet somnuȝ. Cogitat⁹ pscientie auertit sensuȝ: et infirmitas grauis sobriā facit aīam. Laborabit diues in cōgregatione substantie: et in reqe sua replebitur bonis suis. Laborauit paup in diminutione victus: & in fine inopis fit. Qui aurū diligit non iustificabitur: & q insequitur cōsūptionē replebitur ex ea. Multi dati sunt in auri casus: & facta est in specie ipius perditio illorū. Lignū offensionis est aurū sacrificātiū: ve illis q sectātur illud: et oīs imprudēs deperiet in illo. Beat⁹ diues qui inuēt⁹ est sine macula: & q post aurū non abiit: nec sperauit in pecunia & thesauris. Quis est hic & laudabim⁹ eū. Fecit eñ mirabilia in vita sua. Qui probat⁹ est in illo & pfectus inuentus est: & erit illi gl̄ia eterna. Qui potuit trāsgredi et nō est transgressus: et facere mala et non fecit. Ideo stabilita sunt bona illius in domino: & elemosynas illius enarrabit omnis eccl̄ia sanctoruȝ. Supra mēsam magnam sedisti: nō aperias sup illā faucē tuā prior. Nō dicas si multa sunt: q̄ sup illā sunt. Memēto q̄m malus est ocul⁹ nequā. Nequius oculo qd creatū est? Ideo ab oī facie sua lachrymabitur cū viderit. Ne extēdas manū tuā prior: & inuidia cōtaminat⁹ erubescas: Ne cōprimaris in conuiuio vino. Intellige q̄ sunt pximi tui ex teipo. Vtere q̄si hō frugi his q̄ tibi apponūtur: vt nō cū manducas multū odio habearis. Cessa prior cā disciplinę: & noli nimi⁹ esse ne forte offendas: & si in medio multoruȝ sedisti: prior illis ne extēdas manū tuā: nec prior poscas bibere. Quā sufficiēs est hoī erudito vinū exiguū: & in dormiendo nō laborabis ab illo: & nō senties dolorē. Vigilia et cholera: & tortura viro īfrunito: somn⁹ sanitatis ī homine parco. Dormiet vsq̄ȝ mane: & aīa illius cū ipo delectabitur. Et si coact⁹ fueris ī ededo multū: surge e medio & vome: & refrigerabit te. & nō adduces corpori tuo infirmitatē. Audi me fili et non spernas me: & in nouissimo inuenies verba mea. In oībus operib⁹ tuis esto velox: & omnis infirmitas nō occurret tibi. Splendidū in panibus benedicent labia multorū: & testimoniuȝ veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmurabit ciuitas: & testimonium nequitie illius verum est. Diligentes in vino noli prouocare: multos enim exterminauit vinū. Ignis probat ferrū durum: sic vinum corda superboruȝ arguet in ebrietate potatū. Equa vita hominib⁹ vinū in sobrietate: si bibas illud moderate eris sobri⁹. Que ē vita q̄ minuitur vino? Quid defraudat vitā? mors. Vinū ī iocūditatē creatū ē: & nō ī ebrietatē ab initio. Exultatio aīe & corporis vinum

oculo qd creatū est? Ideo
ρον ὀφθαλμοῦ τί ἔκτισται; Διὰ τοῦτο
ab omni facie lachrymat.
ἀπὸ παντὸς προσώπου δακρύει.
Quocunq̄ inspexeris: ne extēdas manū
Οὗ ἐὰν ἐπιβλέψῃ, μὴ ἐκτείνῃς χεῖρά
tuā: ⁊ ne cōiunct⁹ sis cū eo in catino.
σου, καὶ μὴ συνθλίβου αὐτῷ ἐν τρυβλίῳ.
Intellige q̄ sunt pximi ex te ipo: ⁊
Νόει τὰ τοῦ πλησίον ἐκ σεαυτοῦ, καὶ
in omni verbo cogita. Comede vt ho
ἐπὶ παντὶ ῥήματι διανοοῦ. Φάγε ὡς ἄν
mo apposita tibi: ⁊ nō nimis
θρωπος τὰ παρακείμενά σοι, καὶ μὴ δια
deuorās: ne odio habearis. Desine prius
μασῶ, μὴ μισηθῇς. Παῦσαι πρῶτον
gr̄a disciplinę: ⁊ ne sis insatiabilis: ne
χάριν παιδείας, καὶ μὴ ἀπληστεύου, μή
forte offendas: ⁊ si in medio mul
ποτε προσκόψῃς, καὶ εἰ ἀναμέσον πλει
toȝ sedisti: prior illis ne exten
όνων ἐκάθισας, πρότερος αὐτῶν μὴ ἐκτεί
das manū tuā. Quā sufficiēs hoi
νῃς τὴν χεῖρά σου. Ὡς ἱκανὸν ἀνθρώπῳ
erudito exiguū: ⁊ in cubi
πεπαιδευμένῳ τὸ ὀλίγον, καὶ ἐπὶ τῆς κοί
culo suo nō anhelat. somn⁹ sanitatis
της αὐτοῦ οὐκ ἀσθμαίνει. ὕπνος ὑγείας
in intestino moderato surrexit mane: ⁊
ἐπὶ ἐντέρῳ μετρίῳ ἀνέστη πρωΐ, καὶ ἡ
aīa eius cū eo. Labor vigilie
ψυχὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. Πόνος ἀγρυπνί
⁊ cholera ⁊ dolor itestinoȝ cū hoīe
ας καὶ χολέρα καὶ στρόφος μετὰ ἀνδρὸς
insatiabili. Et si coact⁹ fueris in epu=
ἀπλήστου. Καὶ εἰ ἐβιάσθης ἐν ἐδέσμα=
lis: surge p mediū trāsiēs: vome ⁊ q̄es=
σιν, ἀνάστα μεσοπορῶν, ἔμεσον καὶ ἀνα
ces. Audi me fili: ⁊ nō sper
παύσῃ. Ἄκουσόν μου τέκνον, καὶ μὴ ἐξου
nas me: ⁊ in nouissimis inuenies
δενώσῃς με, καὶ ἐπ' ἐσχάτων εὑρήσεις
verba mea. in oibus operib⁹
τοὺς λόγους μου. ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις
tuis esto velox: ⁊ ois infir=
σου γίνου ἐντρεχής, καὶ πᾶν ἀρρώ
mitas nō tibi occurret. Splendidū
στημα οὐ μή σοι ἀπαντήσῃ. Λαμπρὸν
in panib⁹ benedicere labia: testimoniū
ἐπ' ἄρτοις εὐλογήσαι χείλη, μαρτυρία
pulchritudinis illi⁹ fidele. Malo in
τῆς καλλονῆς αὐτοῦ πιστή. Πονηρῷ ἐπ'
pane murmurabit ciuitas: ⁊ testimo
ἄρτῳ διαγογγύσει πόλις, καὶ ἡ μαρτυ
niū nequitie illius diligens. in vino
ρία τῆς πονηρίας αὐτοῦ ἀκριβής. ἐν οἴνῳ
ne viriliter agas: multos .n. perdidit vinū.
μὴ ἀνδρίζου, πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν οἶνος.
Fornax pbat ferruminationē i tinctura.
Κάμινος δοκιμάζει στόμωμα ἐν βαφῇ.
sic vinū in corde supboȝ in
οὕτως οἶνος ἐν καρδίᾳ ὑπερηφάνων ἐν
ebrietate. Additamētū vite vinū hoibus: si
μέθῃ. Ἐπίσον ζωῆς οἶνος ἀνθρώποις, ἐὰν
biberis illud in mensura sua. Que vita
πίνῃς αὐτὸν ἐν μέτρῳ αὐτοῦ. Τίς ζωὴ
ei q̄ diminuit vino: ⁊ illud creatū ē in
ἐλαττουμένῳ οἴνῳ, καὶ αὐτὸς ἔκτισται εἰς
leticiā hoibus. Exultatio cor=
εὐφροσύνην ἀνθρώποις. Ἀγαλλίαμα καρ
dis ⁊ leticia anime vinū epotū
δίας καὶ εὐφροσύνη ψυχῆς οἶνος πινόμενος

ā.8.b. ā.13.d. ā.11.a. Mat. 16.b puer. 11.b.

in tpe sufficiens. Amaritudo aīe
ἐν καιρῷ αὐτάρκης. Πικρία ψυχῆς
vinū potatum multū: in irritatiōe ꝛ
οἶνος πινόμενος πολύς, ἐν ἐρεθισμῷ καὶ
ruina. multiplicat irā ebrietas
ἀντιπτώματι. πληθύνει θυμὸν μέθη ἄ-
stulti in offensionē: diminuēs virtutē
φρονος εἰς πρόσκομμα, ἐλαττῶν ἰσχὺν
ꝛ acquirēs vulnera. In conui
καὶ προσποιῶν τραύματα. Ἐν συμπο-
uio vini: ne redarguas proximū:
σίῳ οἴνου, μὴ ἐλέγξῃς τὸν πλησίον,
ꝛ nō despicias eum in letitia
καὶ μὴ ἐξουδενώσῃς αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ
illius. Verbū improperij: nō dicas
αὐτοῦ. Λόγον ὀνειδισμοῦ, μὴ εἴπῃς
illi: ꝛ ne illū premas in occur-
αὐτῷ, καὶ μὴ αὐτὸν θλίψῃς ἐν ἀπαι-
su eius.
τήσει αὐτοῦ. Ca. 32.

Rectorē te cōstituerūt: ne extolla-
Ἡγούμενόν σε κατέστησαν, μὴ ἐπαί-
ris: esto illis q̄si vnus ex ipis. Curā ha-
ρου, γίνου αὐτοῖς ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν. Φρόντι-
be illoꝝ ꝛ sic sede:: ꝛ omnē
σον αὐτῶν καὶ οὕτως κάθισον, καὶ πᾶσαν
vsum tui fac: ꝛ approba
τὴν χρείαν σου ποίησον, καὶ εὐδοκιμή-
tus quiesce. Vt leteris ppt illos
σας ἀνάπαυσαι. Ἵνα εὐφρανθῇς δι' αὐτοὺς
ꝛ ornamēti gratia: accipias coronā.
καὶ εὐκοσμίας χάριν, λάβῃς στέφανον.
Loquere seniori: decet eñi te:
Λάλησον πρεσβυτέρῳ, πρέπει γάρ σοι,
in diligētia āt scientie ꝛ impe-
ἐν ἀκριβείᾳ δὲ ἐπιστήμης καὶ ἐμποδί-
dies musica. Vbi auscultatio: nō
σεις μουσικά. Ὅπου ἀκρόαμα, μὴ
effundas loquelā: ꝛ importune ne velis
ἐκχέῃς λαλιάν, καὶ ἀκαίρως μὴ σο-
videri sapiēs. Signaculū carbūculi in ornamēto
φίζου. Σφραγὶς ἄνθρακος ἐπὶ κόσμῳ
aureo: cōcent⁹ musicoꝝ in conui-
χρυσῷ, σύγκριμα μουσικῶν ἐν συμ-
uio vini: in fabricatione au-
ποσίῳ οἴνου, ἐν κατασκευάσματι χρυ-
rea signaculū smaragdi: melodia mu-
σῷ σφραγὶς σμαράγδου, μέλος μου-
sicoꝝ sup dulce vinū. Loquere adole-
σικῶν ἐφ' ἡδεῖ οἴνῳ. Λάλησον νεανί-
scēs si necessitas tui: vix bis si iterro-
σκε εἰ χρεία σου, μόλις δὶς ἐὰν ἐπε-
gat⁹ fueris. In sūmā redige ꝓmonē: in pau-
ρωτηθῇς. Κεφαλαίωσον λόγον, ἐν ὀλί-
cis multa: esto q̄si sciēs ꝛ
γοις πολλά, γίνου ὡς γινώσκων καὶ
simul tacēs. In medio magnatū
ἅμα σιωπῶν. Ἐν μέσῳ μεγιστάνων
ne te facias eq̄lē: ꝛ vbi senes ne
μὴ ἐξισάζου, καὶ ὅπου γέροντες μὴ
multa garrulieris. Ante tonitrū festi-
πολλὰ ἀδολέσχει. Πρὸ βροντῆς κατα-
nat coruscatio: ꝛ ante verecundū
σπεύδει ἀστραπή, καὶ πρὸ αἰσχυντηροῦ
precedet gr̄a. in hora excita-
προσελεύσεται χάρις. ἐν ὥρᾳ ἐξεγεί-
re: ꝛ nō sis vltim⁹: accurre in domū
ρου, καὶ μὴ οὐράγει, ἀπότρεχε εἰς οἶκον
ꝛ ne desideas. Illic lude ꝛ fac
καὶ μὴ ῥαθύμει. Ἐκεῖ παῖζε καὶ ποίει
cogitationes tuas: ꝛ nō in peccatis
τὰ ἐνθυμήματά σου, καὶ μὴ ἐν ἁμαρτίαις

moderate potatuꝫ. Sanitas est anime & corpori: sobrius potus. Vinū multum potatum: irritationeꝫ et iram & ruinas multas facit. Amaritudo anime: vinuꝫ multuꝫ potatū. Ebrietatis animositas īprudētis offensio minorans virtutē & faciēs vulnera. In cōuiuio vini nō arguas proximū: & nō despicias eū in iocūditate illi⁹. Verba īproperii non dicas illi: & nō p̄mas illū in repetēdo. Ca. 32.

Rectorem te posuerūt noli extolli: esto in illis quasi vnus ex ip̄is. Curā illorum habe & sic cōsidera: & omni cura tua explicita recūbe: vt leteris propter illos & ornamentū gracie accipias coronā: & dignationē consequaris corrogationis. Loq̄re maior natu: decet enim te. Primū verbum diligenti scientiam: et non impedias musicā. Vbi auditus non est: non effundas sermoneꝫ: & īportune noli extolli in sapiētia tua. Gēmula carbunculi in ornamēto auri: & cōparatio musicorū ī cōuiuio vini. Sicut in fabricatione auri signū est smaragdi: sic numerus musicorū in iocundo et moderato vino. Audi tacens: & p̄ reuerētia accedet tibi bona gratia. Adolescens loquere in tua causa vix cū necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris: habeat caput respōsum tuū. In multis esto quasi inscius: & audi tacēs simul & querens. In medio magnatorū loq nō presumas: & vbi sunt senes non multū loquaris. Ante grādinē preibit coruscatio: & ante verecundiam preibit gratia: & pro reuerentia accedet tibi bona gracia. Et hora surgendi non te trices. Precurre autē prior in domū tuaꝫ: & illic aduocare et illic lude: & age cōceptiones tuas et non in delictis & verbo supbo. Super his omnib⁹ benedicito dominū qui fecit te & inebriātem te ab omnib⁹ bonis suis. Qui timet deū accipiet doctrinam eius: & qui vigilauerint ad illā inuenient benedictionē. Qui querit legeꝫ implebitur ab ea: & q insidiose agit scandalizabitur ab ea. Qui timent deū inuenīet iudiciū iustum: et iusticias q̄si lumē accendēt. Peccator homo vitabit correptionē: & secundū voluntatē suā inueniet cōparationem. Vir cōsilii non disperdet intelligentiā: alienus & superbus non pertimescet timorē. Etiā post q̄ȝ fecit cū eo sine cōsilio: et suis insectationib⁹ arguetur. Fili sine cōsilio nihil facias: & post factū nō penitebis. In via ruine nō eas: & nō offendas in lapides nec credas te vie laboriose: ne ponas anime tue scandalū. Et a filiis tuis caue: & a domesticis tuis attende. In oī opere tuo crede ex fide aīe tue: hoc est eñi cōseruatio mandatorum. Qui credit deo attendit mandatis: et qui cōfidit in illo non minoratus erit. Ca. 33.

Timēti deū nō occurrēt mala: sed in tentatione de⁹ illū cōseruabit: & liberabit a malis. Sapiēs nō odit mandata & iusticias: & nō illidetur quasi in procella nauis. Hō sensatus credit legi dei: & lex illi fidelis. Qui iterrogationē māifestat pabit verbū: & sic dep̄cat⁹ exaudietur & cōs̄uabit disciplinā & tūc rn̄debit.

ꝛ smone superbo ꝛ sup hec
καὶ λόγῳ ὑπερηφάνῳ, καὶ ἐπὶ τού-
benedicito eū q fecit te:
τοις εὐλόγησον τὸν ποιήσαντά σε,
ꝛ inebriantē te de bonis
καὶ μεθύσκοντά σε ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν
suis. Qui timet dñm accipiet
αὐτοῦ. Ὁ φοβούμενος κύριον ἐκδέξε-
doctrinā ei⁹: ꝛ q diluci-
ται τὴν παιδείαν αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀρθρί-
lauerint inuenient cōplacentiā. q q̄rit
ζοντες εὑρήσουσιν εὐδοκίαν. ὁ ζητῶν
legē replebit ea: ꝛ
νόμον ἐμπλησθήσεται αὐτοῦ, καὶ ὁ
simulator scādalizabit in ea.
ὑποκρινόμενος σκανδαλισθήσεται ἐν αὐ-
Qui timent dñm inuenient
τῷ. Οἱ φοβούμενοι κύριον εὑρήσουσι
iudiciū: ꝛ iustificationes q̄si lumē incē-
κρίμα, καὶ δικαιώματα ὡς φῶς ἐξά-
dent. Homo peccator decli-
ψουσιν. Ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ἐκκλί-
nat correptionē: ꝛ fm volūtatē suā
νει ἐλεγμόν, καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ
inuenit consonantiā. Vir cōsilij
ἐξευρίσκει σύγκριμα. Ἀνὴρ βουλῆς
nō despiciet intelligētiā: alien⁹ āt
οὐ μὴ παρίδῃ διανόημα, ἀλλότριος δὲ
ꝛ superb⁹ nō ptimescet timorē:
καὶ ὑπερήφανος οὐ καταπτήξει φόβον,
ꝛ postq̄ȝ fecit secū sine
καὶ μετὰ τὸ ποιῆσαι μεθ' ἑαυτοῦ ἄνευ
cōsilio. Sine cōsilio nihil facias:
βουλῆς. Ἄνευ βουλῆς μηθὲν ποιήσῃς,
ꝛ in faciēdo ne te peniteat.
καὶ ἐν τῷ ποιῆσαι μὴ μεταμελοῦ.
In via ruine nō eas:
Ἐν ὁδῷ ἀντιπτώματος μὴ πορεύου,
ꝛ nō offendes in lapidosis. ne con-
καὶ μὴ προσκόψεις ἐν λιθώδεσι. μὴ πι-
fidas in via sine offendiculo: ꝛ a
στεύσῃς ἐν ὁδῷ ἀπροσκόπτῳ, καὶ ἀπὸ
filijs tuis caue. In omni
τῶν τέκνων σου φύλαξαι. Ἐν παντὶ
opere bono crede aīe tue:
ἔργῳ ἀγαθῷ πίστευε τῇ ψυχῇ σου,
ꝛ eñi hoc est custodia mādatoꝝ.
καὶ γὰρ τοῦτό ἐστι τήρησις ἐντολῶν.
Qui credit dño attēdit mādato:
Ὁ πιστεύων κυρίῳ προσέχει ἐντολῇ,
ꝛ q confidit in illo nō diminue-
καὶ ὁ πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ οὐκ ἐλαττω-
tur.
θήσεται. Ca. 33.

Timenti dñm nō occur-
Τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον οὐκ ἀ-
ret malū. sed in tentatione ꝛ
παντήσει κακόν. ἀλλ' ἐν πειρασμῷ καὶ
iteꝝ eruet eū. Vir sapiens
πάλιν ἐξαιρεῖται αὐτόν. Ἀνὴρ σοφὸς
nō odiet legē: at q simulat
οὐ μισήσει νόμον, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος
in ea: q̄si in procella multoꝝ.
ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν καταιγίδι πολλῶν.
Homo prudens credet legi:
Ἄνθρωπος συνετὸς ἐμπιστεύσει νόμῳ,
ꝛ lex illi fidelis: q̄si iterrogatio māi-
καὶ ὁ νόμος αὐτῷ πιστός, ὡς ἐρώτημα δή-
festa. p̄para verbū: ꝛ sic audieris:
λων. ἑτοίμασον λόγον, καὶ οὕτως ἀκουσθήσῃ,
indue disciplinā: ꝛ tūc respōde.
σύνδησον παιδείαν, καὶ τότε ἀποκρίθητι.

3.11.b Rota currus p̄cordia fatui: ꝛ
Τροχὸς ἁμάξης σπλάγχνα μωροῦ, καὶ
q̄si axis versatilis cogitatio illi⁹.
ὡς ἄξων στρεφόμενος ὁ διαλογισμὸς αὐτ̄.
equ⁹ ad admissurā sicut amicus subsānator:
ἵππος εἰς ὀχείαν ὡς φίλος μωκός,
sub oī sessore hin-
ὑποκάτω παντὸς ἐπικαθημένου χρεμε-
niet. Quare dies est supra diē:
τίζει. Διατί ἡμέρα ὑπερέχει ἡμέρας,
ꝛ oīs lux diei anni a sole:
καὶ πᾶν φῶς ἡμέρας ἐνιαυτοῦ ἀφ' ἡλίου,
in cognitiōe dñi separati sunt: ꝛ im-
ἐν γνώσει κυρίου διεχωρίσθησαν, καὶ ἠλ-
mutauit tēpora ꝛ festiuitates. Et ab il-
λοίωσε καιροὺς καὶ ἑορτάς. Καὶ ἀπ' αὐ-
lis exaltauit ꝛ sctificauit: ꝛ ex ipis
τῶν ἀνύψωσε καὶ ἡγίασε, καὶ ἐξ αὐτῶν
posuit in numeꝝ dieꝝ: ꝛ homi-
ἔθηκεν εἰς ἀριθμὸν ἡμερῶν, καὶ ἄνθρω-
nes oēs a solo ꝛ ex terra
ποι πάντες ἀπὸ ἐδάφους καὶ ἐκ γῆς
creat⁹ est adā. in multitudine sciētie
ἐκτίσθη Ἀδάμ. ἐν πλήθει ἐπιστήμης
dñs separauit eos: ꝛ immuta-
κύριος διεχώρισεν αὐτούς, καὶ ἠλλοίω-
uit vias eoꝝ. Ex ipis be-
σε τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. Ἐξ αὐτῶν εὐ-
nedixit ꝛ exaltauit ꝛ ex ipis scti-
λόγησε καὶ ἀνύψωσε καὶ ἐξ αὐτῶν ἡγί-
ficauit: ꝛ ad se approximauit: ab
ασε, καὶ πρὸς αὐτὸν ἤγγισεν, ἀπ'
3.2.4.d ipis maledixit ꝛ humiliauit
αὐτῶν κατηράσατο καὶ ἐταπείνωσε
ꝛ euertit illos a sedib⁹
καὶ ἀνέτρεψεν αὐτοὺς ἀπὸ στάσεων
ipsoꝝ. Quasi lutū figuli in ma-
αὐτῶν. Ὡς πηλὸς κεραμέως ἐν χει-
nu ipius: oēs vie ei⁹ secū-
ρὶ αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κα-
dū bñplacitū ipius. sic ho-
τὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ. οὕτως ἄν-
mo in manu ei⁹ q fecit eū:
θρωπος ἐν χειρὶ ποιήσαντος αὐτόν,
ad reddendū eis fm iudiciū
ἀποδοῦναι αὐτοῖς κατὰ τὴν κρίσιν
suū. Contra malū bo-
αὐτοῦ. Ἀπέναντι τοῦ κακοῦ τὸ ἀγα-
nū: ꝛ cōtra mortē vita.
θόν, καὶ ἀπέναντι τοῦ θανάτου ἡ ζωή.
Sic cōtra peccatorē
Οὕτως ἀπέναντι τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὁ
pius: ꝛ sic contra vi-
εὐσεβής, καὶ οὕτως ἀπέναντι ἀν-
rū religiosum peccator. Et
δρὸς εὐσεβοῦς ὁ ἁμαρτωλός. Καὶ
sic aspice in oīa opa
οὕτως ἔμβλεψον εἰς πάντα τὰ ἔργα
altissimi: duo duo: vnū contra
τοῦ ὑψίστου, δύο δύο, ἓν κατέναντι
vnū: et ego vltim⁹ vigilaui.
τοῦ ἑνός, κἀγὼ ἔσχατος ἠγρύπνησα.
Sicut q colligit calamos post videmiatores: i
8.7.c. Ὡς καλαμώμενος ὀπίσω τρυγητῶν, ἐν
bñdictione dñi p̄ueni: ꝛ q̄si q vide-
εὐλογίᾳ κυρίου ἔφθασα, καὶ ὡς τρυ-
miat repleui torculare. Aiaduertite q̄m
γῶν ἐπλήρωσα ληνόν. Κατανοήσατε ὅτι
nō mihi soli laboraui: sed omni-
οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, ἀλλὰ πᾶ-
b⁹ q̄rentib⁹ disciplinā. Audite
σι τοῖς ζητοῦσι παιδείαν. Ἀκούσα-

Precordia fatui quasi rota carri: & quasi axis versatilis cogitatus illi⁹. Equus emissarius: sic & amicus subsannator: sub oī supra sedente hinnit. Quare dies diem superat: & iterum lux lucem: & annus annum a sole. A domini scientia separati sunt: facto sole & preceptum custodiente per dei sapientiam diuiduntur. Et immutauit tēpora & dies festos ipsorum: & in illis dies festos celebrauerunt ad horā. Ex ipsis exaltauit & magnificauit deus: & ex ipsis posuit in numerum dierum: & omnes homines de solo et ex terra vnde creatus est adam. In multitudine disciplinę domini separauit eos: et immutauit vias eorum. Et ex ip̄is benedixit & exaltauit: & ex ipsis sanctificauit: & ad se applicauit: & ex ipsis maledixit & humiliauit: & conuertit illos a separatione ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius: plasmare illud & disponere. Omnes vie eius secundum dispositionem ei⁹: sic homo in manu illius qui se fecit: & reddet illi secundum iudicium suum. Contra malum bonum est: & contra vitam mors: sic et contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera altissimi. Duo contra duo: & vnū contra vnū. Et ego nouissim⁹ euigilaui: & quasi qui colligit acinos post vindemiatores. In benedictione dei & ip̄e speraui: & quasi qui vindemiat repleui torcular. Respicite quoniam non mihi soli laboraui: sed & omnibus exquirentibus disciplinam. Audite me magnati et omnes populi: & rectores ecclesię auribus percipite. Filio & mulieri: fratri et amico non des potestatem super te in vita tua: et non dederis alii possessionem tuam: ne forte peniteat te et depreceris pro illis. Dum adhuc superes et aspiras: non immutabit te omnis caro. Melius est enim vt filii te rogent: q̄ȝ te respicere in manus filiorum tuorum. In omnibus operib⁹ tuis precellens esto. Ne dederis maculam in gloriam tuā. In die consummationis dierum vite tue: & in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. Cibaria & virga et onus asino panis: et disciplina & opus seruo. Operatur in disciplina et q̄rit requiescere: laxa manus illi: & querit libertatem. Iugum & lorum curuāt collum durum: et seruum inclināt operationes assidue. Seruo maliuolo tortura & compedes: mitte illum in operationem ne vacet. Multam enim maliciam docuit ociositas. In opera constitue eum: sic enim condecet illum. Quia si non obaudierit: curua illum compedibus: et nō amplifices super omnē carnem. Verum sine iudicio nihil facias graue. Si est tibi seruus fidelis: sit tibi quasi anima tua. Quasi fratrem sic eum tracta: quoniam in sanguine anime compa rasti illum. Si leseris eum iniuste in fugam conuertetur: & si extollens discesserit: quem queras: & in qua via queres illum nescis.

Capitulum trigesimum quartum.

magnates: ꝛ rectores eccle-
τε μεγιστᾶνες, καὶ οἱ ἡγούμενοι ἐκκλησί-
sie aurib⁹ pcipite. Filio ꝛ mulieri:
ας ἐνωτίσασθε. Υἱῷ καὶ γυναικί,
fratri ꝛ amico: ne dederis potestatē
ἀδελφῷ καὶ φίλῳ, μὴ δῷς ἐξουσίαν
sup te in vita tua: ꝛ ne dederis
ἐπὶ σεαυτῷ ἐν ζωῇ σου, καὶ μὴ δῷς
alteri diuitias tuas: ne penitentia
ἑτέρῳ τὰ χρήματά σου, ἵνα μὴ μεταμε-
ductus preceris p eis. Dū adhuc viuus
ληθεὶς δέῃ περὶ αὐτῶν. Ἕως ἔτι ζῇς
ꝛ est spūs in te: ne alienes te ip-
καὶ ἐστὶ πνοὴ ἐν σοί, μὴ ἀλλάξῃς σεαυ-
sū oī carni. Meli⁹ eñi est
τὸν πάσῃ σαρκί. Κρεῖσσον γάρ ἐστι τὰ
filios indigere tui: q̄ȝ te aspicere
τέκνα δεηθῆναί σου, ἢ σὲ ἐμβλέπειν
ad man⁹ filioꝝ tuoꝝ. In oībus operi-
εἰς χεῖρας υἱῶν σου. Ἐν πᾶσι τοῖς ἔρ-
bus tuis esto p̄cellens: ꝛ ne des
γοις σου γίνου ὑπεράγων, καὶ μὴ δῷς
maculā in gloria tua. In die cōsū-
μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου. Ἐν ἡμέρᾳ συν-
mationis dieꝝ vite tue ꝛ in tpe
τελείας ἡμερῶν ζωῆς σου καὶ ἐν καιρῷ
mortis distribue hereditatē. Pabula
τελευτῆς διάδος κληρονομίαν. Χορτά-
seni ꝛ virga ꝛ onera asino:
σματα καὶ ῥάβδος καὶ φορτία ὄνῳ,
panis ꝛ disciplina ꝛ opa seruo. ope-
ἄρτος καὶ παιδεία καὶ ἔργα οἰκέτῃ. ἐρ-
rare in disciplina ꝛ queret re-
γάσαι ἐν παιδείᾳ καὶ ζητήσει ἀνά-
quiē: laxa manus illi ꝛ queret
παυσιν, ἄνες χεῖρας αὐτῷ καὶ ζη-
libertatē. iugū ꝛ loꝝ
τήσει ἐλευθερίαν. ζυγὸς καὶ ἱμὰς
curuāt collū: ꝛ seruo male-
κάμπτουσι τράχηλον, καὶ οἰκέτῃ κα-
fico torture ꝛ tormēta. Im-
κούργῳ στρέβλαι καὶ βάσανοι. Ἔμ-
mitte illū in operationē ne va-
βαλε αὐτὸν εἰς ἐργασίαν ἵνα μὴ ἀρ-
cet: multā eñi maliciā docuit
γῇ, πολλὴν γὰρ κακίαν ἐδίδαξεν ἡ
ociositas. in opa constitue q̄madmodū
ἀργία. Εἰς ἔργα κατάστησον καθὼς
decet eū: ꝛ si nō obedierit:
πρέπει αὐτῷ, καὶ ἐὰν μὴ πειθαρχῇ,
aggraua cōpedes ei⁹. Et nō
βάρυνον τὰς πέδας αὐτοῦ. Καὶ μὴ
abundes oī carni: ꝛ sine iudi-
περισσεύσῃς πάσῃ σαρκί, καὶ ἄνευ κρίσε-
cio nō facias aliquid. Si est tibi
ως μὴ ποιήσῃς μηδέν. Εἰ ἔστι σοι
seru⁹: sit tibi sicut aīa tua
οἰκέτης, ἔστω σοι ὡς ἡ ψυχή σου
q̄m in sanguine acq̄siuisti illū. Si
ὅτι ἐν αἵματι ἐκτήσω αὐτόν. Εἰ
est tibi seru⁹: tracta eū vt fra-
ἔστι σοι οἰκέτης, ἄγε αὐτὸν ὡς ἀδελ-
trē: q̄m tanq̄ aīa tua indigebis
φόν, ὅτι ὡς ἡ ψυχή σου ἐπιδεήσεις
eo. Si malefeceris ei iniuste
αὐτοῦ. Ἐὰν κακώσῃς αὐτὸν ἀδίκως
ꝛ. tollēs aufugerit: in qua via
καὶ ἀπάρας ἀποδράσῃ, ἐν ποίᾳ ὁδῷ
queres eum?
ζητήσεις αὐτόν; Ca. 34.

Vane spes ꝛ mēdaces
Κεναὶ αἱ ἐλπίδες καὶ ψευδεῖς

Vana ſpes & mēdaciū viro iſēſato: & ſōnia extollūt īprudētes. Quaſi qui apprehēdit vmbrā: & pſeqtur vētū: ſic & q attēdit ad viſa mēdacia. Scd͂ʒ hoc viſio ſōniorū. Ante faciē hoīs ſilitudo alterius hoīs. Ab īmūdo qd mūdabitur: & a mēdace qd verū dicetur? Diuinatio erroris & auguria: mēdacia & ſōnia malefaciētiū vāitas ē. Et ſicut parturiētis cor tuū phātaſias patitur niſi ab altiſſimo fuerit emiſſa viſitatio. ne dederis ī illis cor tuū. Multos em̄ errare fecerūt ſōnia: & exciderūt ſperātes in illis. Sine mēdacio cōſumabitur verbū legis: & ſapīa in ore fidelis cōplanabitur. Qui nō eſt tentatus qd ſcit? Vir in multis expertus cogitabit multa: et q multa didicit enarrabit intellectuʒ. Qui nō ē expt⁹ pauca recognoſcit. Qui aūt in multis fact⁹ ē: multiplicat maliciā. Qui tentat⁹ nō ē: q̄lia ſcit. Qui īplanat⁹ eſt: abūdabit neqtia. Multa vidi enarrādo: & plīmas verborū cōſuetudines. Aliquotiēs vſqʒ ad mortē piclitat⁹ ſuʒ horū cauſa: & liberat⁹ ſum gr̄a dei. Spūs timētiū deū q̄ritur: & in reſpectu illi⁹ bn̄dicetur. Spes em̄ illorū in ſaluātē illos: & oculi dei in diligētes ſe. Qui timet dn̄ʒ nihil trepidabit: & nō pauebit: qm̄ ip̄e eſt ſpes ei⁹. Timētis dn̄m beata ē aīa ei⁹: ad queʒ reſpicit: & q eſt fortitudo eius. Oculi dn̄i ſup timentes eū: ptector potētie: firmamētū virtutis: tegimē ardoris et vmbraculū meridiani: deprecatio offenſiōis & adiutoriū caſus: exaltās aīam & illūinās oculos: dās ſanitatē & vitā et bn̄dictionē. Immolātis ex iniquo oblatio ē maculata: & nō ſunt bn̄placite ſubſānatiōes iniuſtorū. Dn̄s ſol⁹ ſuſtinētib⁹ ſe in via veritatis & iuſticie. Dona iniquorū nō pbat altiſſim⁹: nec reſpicit ī oblatiōes iniquorū: nec in multitudine ſacrificiorū: corū ppitiabitur pctīs. Qui offert ſacrificiuʒ ex ſubſtātia paupuʒ: q̄ſi q victimat filiū ī cōſpectu patris ſui. Panis egētiū vita pauperis ē: q defraudat illū hō ſanguinis ē. Qui aufert ī ſudore panē q̄ſi q occidit pximū ſuū. Qui effundit ſāguinē: & q fraudē facit mercenario: frēs ſūt. Vn⁹ edificās et vnus deſtruēs: qd pdeſt illis niſi labor? Vn⁹ orās & vn⁹ maledicēs: cui⁹ vocē exaudiet de⁹? Qui baptizatur a mortuo & iterū tāgit mortuū qd pficit lauatio illi⁹? Sic homo q ieiunat in peccatis ſuis: & iteruʒ eadē faciens quid proficit humiliādo ſe? Orationē illius quis exaudiet? Ca.35.

Qui cōſeruat legē mltiplicat orōnē. Sacrificiū ſalutare ē attēdere mādatis et diſcedere ab oī iniqtate: & ppitiatiōnē litare ſacrificiis ſup iniuſticias: & deprecatio p pctīs recedere ab iniuſticia. Retribuet grām q offert ſimilaginē: & q facit mīam offert ſacrificiū. Bn̄placitū ē dn̄o recedere ab iniqtate: & deprecatio p pctīs recedere ab iniuſticia. Nō apparebis ante cōſpectū dn̄i vacu⁹: Hec em̄ oīa propter mādata dei fiūt. Oblatio iuſti ipinguat altare: & odor ſuauitatis ē in cōſpectu altiſſimi. Sacrificiū iuſti acceptū ē: & memoriā ei⁹ nō obliuiſcetur dn̄s. Bono aīo gl̄iā redde deo: & nō minuas pmitias manuū tuarū. In oī dato hilarē fac vultū tuū: & ī exultatiōe ſctifica decimas tuas.

Da altiſſimo ſm donatū ei⁹ et in bono oculo adinuentionē facito manuū tuarū: qm̄ dn̄s retribuēs eſt: & ſepties tātū retribuet tibi. Noli offerre munera praua: nō em̄ ſuſcipiet illa. Et noli inſpicere ſacrificiū iniuſtū: qm̄ dn̄s videx eſt: & nō eſt apud illū gl̄ia pſone. Non accipiet dn̄s perſonā in pauperē: et deprecationē leſi exaudiet. Nō deſpiciet preces populi: nec viduā ſi effundat loquelā gemit⁹. Nōne lachryme vidue ad maxillā deſcendūt: et exclamatio eius ſup deducentē eas? A maxilla em̄ aſcendūt vſqʒ ad celū: & dn̄s exauditor non delectabitur ī illis. Qui adorat deū in oblectatione ſuſcipietur: & deprecatio illius vſqʒ ad nubes ppinquabit. Oratio humiliātis ſe nubes penetrabit: & donec ppinquet nō cōſolabitur: & nō diſcedet donec altiſſim⁹ aſpiciat. Et dn̄s nō elongabit: ſed iudicabit iuſtos & faciet iudiciū: & fortiſſim⁹ nō habebit in illis paciētiā: vt cōtribulet dorſum īpioruʒ & gētibus reddet vindictam donec tollat plenitudinē ſuperborum: & ſceptra iniquorū cōtribulet: donec reddat hoīb⁹ ſm act⁹ ſuos et ſm opa ade: et ſm preſumptionē illius: donec iudicet iudiciū plebis ſue: & oblectabit iuſtos mīa ſua. Specioſa mīa dei in tempore tribulationis: quaſi nubes pluuie in tempore ſiccitatis. Ca.36.

Miſerere nr̄i de⁹ oīm & reſpice nos: et oſtēde nobis lucē miſerationuʒ tuarū: et īmitte timorē tuū ſup gētes q̄ nō exq̄ſierūt: vt cognoſcant qa nō ē de⁹ niſi tu: vt enarrēt magnalia tua. Alleua manū tuā ſup gētes aliēas: vt videāt potētiā tuā. Sicut em̄ in cōſpectu eorū ſctificat⁹ es ī nobis: ſic in cōſpectu nr̄o magnificaberis in eis: vt cognoſcant te ſicut & nos cognouim⁹: qa nō eſt de⁹ preter te dn̄e. Innoua ſigna et īmuta mirabilia. Gl̄ifica manū & brachiū dextruʒ. Excita furorē et effūde irā. Extolle aduerſariū & afflige inimicū. Feſtina tēp⁹ et memēto finis: vt enarrent mirabilia tua. In ira flāme deuoretur q ſaluatur & q peſſimāt plebē tuā inueniāt pditionē. Cōtere caput principū: et inimicorū dicentiū nō eſt ali⁹ pter nos. Cōgrega oēs trib⁹ iacob: et cognoſcāt qa nō ē deus niſi tu: vt enarrēt magnalia tua: et hereditabis eos ſicut ab initio. Miſerere plebi tue ſup quā inuocatū ē nomē tuuʒ: & iſrl̄ quē coeq̄ſti primogenito tuo. Miſerere ciuitatis ſctificationis tue hieruſalē: ciuitati requiei tue. Reple ſiō ī enarrabilib⁹ virtutib⁹ tuis: & gl̄ia tua pplm tuū. Da teſtimoniū qa ab initio creature tue ſunt: & ſuſcita pdicationes q̄s locuti ſunt in noīe tuo pphete priores. Da mercedē ſuſtinētib⁹ te: vt pphete tui fideles īueniātur: et exaudi orōnes ſuorū tuorū. Scd͂ʒ bn̄dictioneʒ aarō da pplo tuo: & dirige nos ī viā iuſticie: vt ſciant oēs q habitāt terrā: qa tu es deus cōſpector ſeculorū. Omneʒ eſcā mādūcabit venter: & eſt cibus cibo melior. Fauces contingunt cibum: & cor inſenſatum verba mendacia. Cor prauuʒ dabit triſticiam: et homo peritus reſiſtet illi.

Omne masculū suscipiet mulier: est
Πάντα ἄῤῥενα ἐπιδέξεται γυνή, ἔστι
enī filia quā filia melior. Spe
γὰρ θυγάτηρ θυγατρὸς κρείσσων. Κάλ
cies mulieris exhilarat faciē: τ
λος γυναικὸς ἱλαρύνει πρόσωπον, καὶ
sup omnē cōcupiscētiā hoīs sup
ὑπὲρ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀνθρώπου ὑπ
inducit: si est in lingua mia
εράγει, εἰ ἔστιν ἐπὶ γλώσσης ἔλεος
τ māsuetudo τ sanitas. Nō est
καὶ πραότης καὶ ἴασις. Οὐκ ἔστιν ὁ
vir illius sm filios hoim. Qui pos
ἀνὴρ αὐτῆς καθ' υἱοὺς ἀνθρώπων. Ὁ κτώ
sidet mulierē inchoat possessionē: adiu
μενος γυναῖκα ἐνάρχεται κτήσεως, βοη
toriū sm ipm τ colūnā quietis.
θὸν κατ' αὐτὸν καὶ στύλον ἀναπαύσεως.
vbi nō est sepis diripietur posses
οὗ οὐκ ἔστι φραγμὸς διαρπαγήσεται κτῆ
sio: τ vbi nō est mulier ingemiscet pere
σις, καὶ οὗ οὐκ ἔστι γυνὴ στενάξει πλα
grinās. Quis em̄ confidet expedito la
νώμενος. Τίς γὰρ πιστεύσει εὐζώνῳ λη
troni erranti de ciuitate in ciuitatē.
στῇ σφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν.
sic hoi nō habenti nidū τ
οὕτως ἀνθρώπῳ μὴ ἔχοντι νοσσιὰν καὶ
hospitanti vbicūqz aduesperauerit.
καταλύοντι οὗ ἐὰν ὀψίσῃ. Ca.37.

Omnis amicus dicet: amicus sum et ego:
Πᾶς φίλος ἐρεῖ, ἐφιλίασα κἀγώ,
sed est amic⁹ nomine solū amicus.
ἀλλ' ἔστι φίλος ὀνόματι μόνον φίλος.
Nōne tristitia manet vsqz ad mortē? soda
Οὐχὶ λύπη ἔνι ἕως θανάτου; ἑταῖ
lis τ amic⁹ versus in inimicitiā.
ρος καὶ φίλος τρεπόμενος εἰς ἔχθραν.
o praua cogitatio: vnde inuoluta es
ὦ πονηρὸν ἐνθύμημα, πόθεν ἐνεκυλίσθης
cooperire aridā in dolositate.
καλύψαι τὴν ξηρὰν ἐν δολιότητι.
Sodalis amico cōmunit in letitia:
Ἑταῖρος φίλῳ συνήδεται ἐν εὐφροσύνῃ,
τ in tpe tribulatiōis erit cōtrarius.
καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως ἔσται ἀπέναντι.
Sodalis cū amico simul laborat causa ve
ἑταῖρος φίλῳ συμπονεῖ χάριν γα
tris: τ contra hoste accipiet
στρός, καὶ ἔναντι πολεμίου λήψεται
scutū. Non obliuiscaris amici in
ἀσπίδα. Μὴ ἐπιλάθου φίλου ἐν τῇ
aia tua: τ nō immemor sis illius
ψυχῇ σου, καὶ μὴ ἀμνημονήσῃς αὐτοῦ
in diuitiis tuis. Ne cōsilieris cū
ἐν χρήμασί σου. Μὴ βουλεύου μετὰ
eo q̄ reueretur te: τ a
τοῦ ὑποβλεπομένου σε, καὶ ἀπὸ τῶν
zelantib⁹ te abscōde consiliū. Ois
ζηλούντων σε κρύψον βουλήν. Πᾶς
cōsiliarius aufert cōsiliū: sed est
σύμβουλος ἐξαίρει βουλήν, ἀλλ' ἔστι
q̄ consiliat in seipm. a cōn
συμβουλεύων εἰς ἑαυτόν. Ἀπὸ συμ
siliario serua aiam tuā: τ sci
βούλου φύλαξαι ψυχήν σου, καὶ γνῶ
to prius que eius necessitas. Et em̄
θι πρότερον τίς αὐτοῦ χρεία. Καὶ γὰρ
ipe sibi cōsulit: ne forte ia
αὐτὸς ἑαυτῷ συμβουλεύσεται, μήποτε βά
ciat in te sortē: τ dicat tibi bona
λῃ ἐπὶ σοὶ κλῆρον, καὶ εἴπῃ σοι καλὴ

Omnē masculū excipiet mulier: et est filia melior filie. Species mulieris exhilarat faciem viri sui: & super omnē cōcupiscentiam hominis superducet desiderīū. Si est lingua curatiōis: est & mitigationis & miē: nō est vir ill⁹ sedm̄ filios hoiz. Qui possidet mulierē bonā inchoat possessionē: adiutoriū secūdū illū est et colūna vt requies. Vbi nō est sepes diripietur possessio: & vbi non est mulier ingemiscet egens. Cui credit qui nō habet nidū. Et deflectens vbicūqz obscurauerit quasi succinctus latro exiliēs de ciuitate in ciuitatem.

Capitulum trigesimū septimum.

Omnis amicus dicet et ego amiciciā copulaui: sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristicia inest vsqz ad mortem? Sodalis autē et amicus ad inimiciciam cōuertentur. O presumptio nequissima: vnde creata es cooperire aridam malicia & dolositate illius. Sodalis amico coniucundabitur in oblectationibus: & in tempore tribulationis aduersarius erit. Sodalis amico condolet causa ventris: & contra hostem accipiet scutum. Non obliuiscaris amici tui in animo tuo: & non immemor sis illi⁹ in operibus tuis. Noli cōsiliari cum socero tuo: et a zelantibus te abscōde cōsilium. Omnis consiliarius prodit cōsilium: sed est consiliarius in semetipso. A consiliario serua animā tuam. Prius scito que sit illius necessitas: & quid ipse in animo suo cogitabit. Ne forte mittat sudem in terram & dicat tibi: bona est via tua: & stet ecōtrario videre quid tibi eueniat. Cū viro irreligioso tracta de sanctitate: & cum iniusto de iusticia: & cū muliere de his que emulatur. Cū timido de bello: cū negociatore de traiectione. Cum emptore de venditione: cum viro liuido de gratiis agendis. Cū impiis de pietate: cum inhonesto de honestate. Cū operario agrario de omni opere: cum operario annuali de consumatione anni: cum seruo pigro de multa operatione. Non attendas his in oi consilio. Sed cum viro sancto assiduus esto: quencūqz cognoueris obseruantem timorem dei: cuius anima est secūdum animam tuā. Quicūqz titubauerit in tenebris: non condolebit tibi. Et cor boni consilii statue tecum. Non est enim tibi aliud pl⁹ illo. Anima viri sancti enunciat aliquando vera: q̄z septem circunspectores sedentes in excelso ad speculandum. Et in his omnib⁹ deprecare altissimū: vt dirigat in veritate viā tuam. Ante omnia opera verbū verax precedat te: & ante omnem actum consilium stabile. Verbū neqz immutabit cor: ex quo ptes quattuor oriuntur bonum & malum: vita: & mors: & dūtaxat illorum est assidua lingua. Vir peritus multos erudiuit: & anime sue suauis est. Qui sophistice loquitur odibilis est: in omni re defraudabitur. Nō est em̄ illi data a dño gratia: omni em̄ sapientia defraudatus est. Est sapiens aie sue sapiēs: & fruct⁹ sensus illius laudabilis.

via tua: τ stabit e contrario ad videri
ὁδός σου, καὶ στήσεται ἐξεναντίας ἰδεῖν τὸ
qd̄ euēturū est tibi. Ne consilieris
συμβησόμενόν σοι. Μὴ συμβουλεύου
cum eo q̄ reueretur te: τ a
μετὰ τοῦ ὑποβλεπομένου σε, καὶ ἀπὸ
zelantibus te abscōde cōsiliū. Cum
τῶν ζηλούντων σε κρύψον βουλήν. Μετὰ
muliere de pellice eius: τ cum
γυναικὸς περὶ τῆς ἀντιζήλου αὐτῆς, καὶ μετὰ
timido de bello. cum mercatore de
δειλοῦ περὶ πολέμου, μετὰ ἐμπόρου περὶ
cōmutatione. τ cum emente de
μεταβολίας, καὶ μετὰ ἀγοράζοντος περὶ
venditiōe. Cum liuido de gra
πράσεως. Μετὰ βασκάνου περὶ εὐ
titudine: τ cum immisericordi de
χαριστίας, καὶ μετὰ ἀνελεήμονος περὶ
benificentia. cum pigro de oi
χρηστοηθείας, μετὰ ὀκνηροῦ περὶ παν
ni opere: τ cum mercenario annali
τὸς ἔργου, καὶ μετὰ μισθίου ἐφετείου
de consumatiōe. Seruo pigro de
περὶ συντελείας. Οἰκέτῃ ἀργῷ περὶ
multa operatione. Ne attendas sup his
πολλῆς ἐργασίας. Μὴ ἔπεχε ἐπὶ τούτοις
de omni consultatione: sed cum
περὶ πάσης συμβουλίας, ἀλλ' ἢ μετὰ
viro pio assiduus esto. Quē co
ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ἐνδελέχιζε. Ὃν ἂν
gnoueris conseruantē mādata dñi:
ἐπιγνῷς συντηροῦντα ἐντολὰς κυρίου,
q̄ in aia sua sm aīm
ὃς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὴν ψυ
mā tuā: τ si offenderis: condole
χήν σου, καὶ ἐὰν πταίσῃς, συναλγή
bit tibi. Et consiliū cordis statue:
σει σοι. Καὶ βουλὴν καρδίας στῆσον,
nō .n. est tibi fidelior eo. aia
οὐ γάρ ἐστί σοι πιστότερος αὐτῆς. Ψυχὴ
.n. viri nunciare aliqn̄ cōsue
γὰρ ἀνδρὸς ἀπαγγέλλειν ἐνίοτε εἴω
uit: magis q̄ septē speculatores sedētes in excel
θεν, ἢ ἑπτὰ σκοποὶ καθήμενοι ἐπὶ μετε
so speculē. Et in oibus his
ώρου ἐπὶ σκοπῆς. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις
depcare altissimū: vt dirigat veritate
δεήθητι ὑψίστου, ἵνα εὐθύνῃ ἐν ἀληθείᾳ τὴν
viā tuā. Inniū omnis operis verbū: τ
ὁδόν σου. Ἀρχὴ παντὸς ἔργου λόγος, καὶ
ante omnē actū cōsiliū. Vestigiū muta
πρὸ πάσης πράξεως βουλή. Ἴχνος ἀλλοιώ
tionis cordis vultus. Quattuor ptes orī
σεως καρδίας πρόσωπον. Τέσσαρα μέρη ἀνα
tur: bonū: malū: vita: mors: τ
τέλλει, ἀγαθὸν, κακὸν, ζωὴ, θάνατος, καὶ ἡ
dñatrix illoz assidue lingua est.
κυριεύουσα αὐτῶν ἐνδελεχῶς γλῶσσά ἐστι.
Est vir astutus multoz eruditor:
Ἔστιν ἀνὴρ πανοῦργος πολλῶν παιδευτής,
τ ppe aie inutilis est. est sophi
καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ ἄχρηστός ἐστιν. Ἔστι σοφι
sticans in sermoib⁹ odibilis: hic omni ci
ζόμενος ἐν λόγοις μισητός, οὗτος πάσης τρο
bo defraudabit. Nō .n. data ē illi a
φῆς καθυστερήσει. Οὐ γὰρ ἐδόθη αὐτῷ παρὰ
dño gra: quia omni sapia priuatus ē. est
κυρίου χάρις, ὅτι πάσης σοφίας ἐστέρηται. Ἔστι
sapiēs ppriē aie: τ fructus
σοφὸς τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ, καὶ οἱ καρποὶ τῆς
intellectus eius in ore laudabiles.
συνέσεως αὐτοῦ ἐπὶ στόματος πιστοί.

Vir sapiēs suam plebē erudit:
Ἀνὴρ σοφὸς τὸν ἑαυτοῦ λαὸν παιδεύσει,
τ fructus intellect⁹ illius fi
καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ πι
deles. Vir sapiēs implebit benedictiōe:
στοί. Ἀνὴρ σοφὸς πλησθήσεται εὐλογίας,
τ beatū dicent eum oēs vidē
καὶ μακαριοῦσιν αὐτὸν πάντες οἱ ὁρῶν
tes. Vita viri in nūero dieru: τ
τες. Ζωὴ ἀνδρὸς ἐν ἀριθμῷ ἡμερῶν, καὶ
dies israel innumerabiles. sapiēs in
αἱ ἡμέραι τοῦ Ἰσραὴλ ἀναρίθμητοι. Ὁ σοφὸς ἐν τῷ
pplo suo hereditabit gliam: τ no
λαῷ αὐτοῦ κληρονομήσει δόξαν, καὶ τὸ ὄνο
mē illius erit in sclm. Fili
μα αὐτοῦ ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα. Τέκνον
in vita tua tenta aiam tuā:
ἐν ζωῇ σου πείρασον τὴν ψυχήν σου,
τ vide qd̄ malum illi: τ non des
καὶ ἴδε τί πονηρὸν αὐτῇ, καὶ μὴ δῷς
ei. Nō em̄ oia oibus confe
αὐτῇ. Οὐ γὰρ τὰ πάντα πᾶσι συμ
runt: τ nō omnis aia in omni
φέρει, καὶ οὐ πᾶσα ψυχὴ ἐν παντὶ
cōplacet. nō sis insaturabil in oibus deli
εὐδοκεῖ. Μὴ ἀπληστεύου ἐν πάσῃ τρυ
tijs: τ ne effundaris sup epulas.
φῇ, καὶ μὴ ἐκχυθῇς ἐπὶ ἐδεσμάτων.
In multis .n. escis erit inr
Ἐν πολλοῖς γὰρ βρώμασιν ἔσται νό
mitas τ insatiabilitas appropīqbit vsqz ad cho
σος, καὶ ἡ ἀπληστία ἐγγιεῖ ἕως χολέ
lerā. ppt insatiabilitatē multi obie
ρας. Διὰ ἀπληστίαν πολλοὶ ἐτελεύτη
runt: at attendens adiciet vitā.
σαν, ὁ δὲ προσέχων προσθήσει ζωήν. C.38

Honora medicū ad necessitatē ho
Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας τι
noib⁹ eius. τ .n. illum creauit do
μαῖς αὐτοῦ, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισεν ὁ κύ
min⁹. ab .n. altissimo est medela: τ
ριος. Παρὰ γὰρ ὑψίστου ἐστὶν ἴασις, καὶ
a rege accipiet gliam.
παρὰ βασιλέως λήψεται δόμα.
Scientia medici exaltabit caput il
Ἐπιστήμη ἰατροῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐ
lius: τ coram magnatib⁹ in admiratione
τοῦ, καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμασθήσε
erit. Dñs creauit de tra medicamina:
ται. Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα, καὶ
vir prudēs nō grauabit illis.
ἀνὴρ φρόνιμος οὐ προσοχθιεῖ αὐτοῖς.
Nōne a ligno dulcata est aqua: ad
Οὐκ ἀπὸ ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδωρ, εἰς
cognoscendū virtutē eius ab ho
τὸ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ; ἀπὸ ἀν
mine? Et ipe dedit hoibus
θρώπου; Καὶ αὐτὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις
scientiam vt glificetur in mirabi
ἐπιστήμην, ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμα
libus suis. In illis curauit τ abstulit
σίοις αὐτοῦ. Ἐν αὐτοῖς ἐθεράπευσε καὶ ἦρε
dolorē eius. Vnguētari⁹ in his faci
τὸν πόνον αὐτοῦ. Μυρεψὸς ἐν τούτοις ποιή
et mixtionē: τ non cōsūmabit ope
σει μῖγμα, καὶ οὐ μὴ συντελεσθῇ τὰ ἔρ
ra eius: τ pax ab illo est sup
γα αὐτοῦ, καὶ εἰρήνη παρ' αὐτοῦ ἐστὶν ἐπὶ
faciem tre. Fili in infirmita
προσώπου τῆς γῆς. Τέκνον ἐν ἀῤῥωστήματι
te tua ne despicias: sed ora dñm:
σου μὴ παράβλεπε, ἀλλ' εὖξαι κυρίῳ,

Vir sapiens plebez suam erudit: & fructus sensus illi⁹ fideles sunt. Vir sapiēs implebitur benedictionibus: & videntes illuz laudabunt. Vita viri in numero dierū: dies autem israel innumerabiles sunt. Sapiens in populo hereditabit honorē: & nomē illius erit viuēs in eternū. Fili in vita tua tenta animā tuam: et si fuerit nequā non des illi potestatē. Non enim omnia oibus expedīūt: & nō omni anime omne genus placet. Noli auidus esse in omni epulatione: et nō te effundas super omnez escam. In multis enim escis erit infirmitas: & auiditas appropinquabit vsqz ad cholerā. Propter crapulam multi obierunt: qui aute abstinens est adiiciet vitam. Ca.38.

Honora medicum propter necessitatē: etenīz illū creauit altissim⁹. A deo est enim omnis medela: et a rege accipiet donationē. Disciplina medici exaltabit caput illius: & in cōspectu magnatorū collaudabitur. Altissimus creauit de terra medicina: & vir prudens non abhorrebit illā. Nonne a ligno indulcata est aqa amara? Ad agnitionē hominū virtus illorū. Et dedit hominibus scientiā altissimus: honorari in mirabilibus suis. In his curans mitigabit dolorē: et vnguentarius faciet pigmēta suauitatis & vnctiōes cōficiet sanitatis: & non consumabūtur opera eius. Pax enim dei sup faciē terre. Fili in tua infirmitate nō despicias teipm: sed ora dñm & ipse curabit te. Auerte a delicto & dirige manus: & ab omni delicto munda cor tuū. Da suauitatē & memoriam similaginis: & impingua oblationē & da locuz medico. Etenim illuz dominus creauit & non discedat a te: quia opera eius sunt necessaria. Est enim tempus quando in manib⁹ illorū incurras: ipi vero dñm deprecabuntur vt dirigat requiē eorū in sanitatem propter conuersatione; illorum. Qui delinquit in conspectu eius qui fecit eū: incidet in manus medici. Fili in mortuum produc lachrymas: & quasi dira passus incipe plorare: et secundū iudiciū contege corpus illius: & non despicias sepulturā illius. Propter delaturā autem amare fer luctum illius vno die: & consolare propter tristiciā: & fac luctū secundū meritum eius vno die vel duob⁹ ppter detractionem. A tristicia enim festinat mors & cooperuit virtutez: & tristicia cordis flectit ceruicez. In abductione permanet tristicia: & substātia inopis secundū cor eius. Nō dederis in tristicia cor tuū: sed repelle eā a te: & memēto nouissimorum. Noli obliuisci: neqz enim est cōuersio: et huic nihil prodeis: & teipz pessimabis. Memor esto iudicii mei: sic enim erit & tuū. Mihi heri & tibi hodie. In requie mortui requiescere fac memoriā ei⁹: & cōsolare illū in exitu spirit⁹ sui. Sapiētia scribe in tēpore vacuitatis: & q minoratur actu sapiam pcipiet quia sapiā replebitur.

τ ipe sanabit te. Auerte ab erro
καὶ αὐτὸς ἰάσεταί σε. Ἀπόστησον πλημ
re τ dirige manū: τ ab o
μελείας καὶ εὔθυνον χεῖρα, καὶ ἀπὸ πά
m peccato munda cor.
σης ἁμαρτίας καθάρισον καρδίαν.
Da suauē odorē τ memoriā similagi
Δὸς εὐωδίαν καὶ μνημόσυνον σεμιδά
nis: τ impingua oblatiōe: q̄si nō
λεως, καὶ λίπανον προσφοράν, ὡς μὴ
existens. Et medico da locū: τ
ὑπάρχων. Καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον, καὶ
em̄ illū dñs creauit: τ nō disce
γὰρ αὐτὸν ὁ κύριος ἔκτισε, καὶ μὴ ἀποστή
dat a te: τ em̄ illius necessitas. Est
τω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία. Ἔστιν
q̄n tps: τ in manib⁹ eoz successus
ὅτε καιρὸς, καὶ ἐν χερσὶν αὐτῶν εὐω
odor: τ em̄ ipi dñm deprecabunt:
δία, καὶ γὰρ αὐτοὶ κυρίου δεηθήσονται,
vt det illis requiē τ sani
ἵνα εὐοδώσῃ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν καὶ ἴα
tatē gra conuersationis. q̄ peccat
σιν χάριν ἐμβιώσεως. Ὁ ἁμαρτάνων
in cōspectu eius q̄ fecit eū: incidet
ἔναντι τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν, ἐμπέσοι
dat in manus medici. Fili sup mor
εἰς χεῖρας ἰατροῦ. Τέκνον ἐπὶ νε
tuū produc lachrymas: τ q̄si dira
κρῷ κατάγαγε δάκρυα, καὶ ὡς δεινὰ
passus incipe luctus. sm̄ iudicium
πάσχων ἔναρξαι θρήνου. Κατὰ δὲ τὴν
ēt illius cōtege corpus illi⁹:
κρίσιν αὐτοῦ περίστειλον τὸ σῶμα αὐτοῦ,
τ nō despicias sepulturā illius. Acer
καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν ταφὴν αὐτοῦ. Πι
bū fac fletū: τ accēde planctū:
κρανον κλαυθμὸν, καὶ θέρμανον κοπετόν,
τ fac luctū sm̄ dignitatē
καὶ ποίησον τὸ πένθος κατὰ τὴν ἀξίαν
eius. Diē vnū τ duo gra de
αὐτοῦ. Ἡμέραν μίαν καὶ δύο χάριν δια
tractionis: τ cōsolare te tristitie causa.
βολῆς, καὶ παρακλήθητι λύπης ἕνεκα.
a tristitia em̄ procedit mors: τ tri
Ἀπὸ λύπης γὰρ ἐκβαίνει θάνατος, καὶ λύ
stitia cordis flectet vires. In ductio
πη καρδίας κάμψει ἰσχύν. Ἐν ἐπα
ne pmanet τ tristitia: τ vita pau
γωγῇ παραμένει καὶ λύπη, καὶ βίος πτω
peris maledictio cordis. ne des in tristitiā
χοῦ κατάρα καρδίας. Μὴ δῷς εἰς λύπην
cor tuū: repelle eā itē
τὴν καρδίαν σου, ἀπόστησον αὐτὴν μνη
mor nouissimorū. ne obliuiscaris: nō em̄ ē
σθεὶς τὰ ἔσχατα. Μὴ ἐπιλάθῃ, οὐ γάρ ἐστιν
reditus: τ huic nō pderis: τ tibi
ἐπάνοδος, καὶ τοῦτον οὐκ ὠφελήσεις, καὶ σε
ipi malefacies. memēto iudicij mei:
αυτὸν κακώσεις. Μνήσθητι τὸ κρίμα μου,
quia sic τ tuū. mihi heri: τ tibi hodie.
ὅτι οὕτως καὶ τὸ σόν, ἐμοὶ χθὲς, καὶ σοὶ σή
die. in requie mortui requiescere fac
μερον. Ἐν ἀναπαύσει νεκροῦ κατάπαυσον
memoriā eius: τ cōsolare te in
τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ παρακλήθητι ἐν
illo in exitu sp̄is sui. sapia
αὐτῷ ἐν ἐξόδῳ πνεύματος αὐτοῦ. Σοφία
scribe in opportunitate ocij: τ dimi
γραμματέως ἐν εὐκαιρίᾳ σχολῆς, καὶ ὁ ἐλατ
nutus opere suo nō erit sapiens.
τούμενος πράξει αὐτοῦ σοφισθήσεται.

In q̄ erit ſapiens q̄ tenet aratrum: q̄
Τί σοφισθήσεται ὁ κρατῶν ἀρότρου, καυ
gliatur in fuſte ſtimuli. boues agi=
χώμενος ἐν δόρατι κέντρου. βόας ἐλαύ
tãs ꝛ nutritus in opib⁹ eoꝝ.
νων καὶ ἀνατρεφόμενος ἐν ἔργοις αὐτῶν.
ꝛ narratio eius in filijs tauroꝝ.
καὶ ἡ διήγησις αὐτοῦ ἐν υἱοῖς ταύρων.
Cor ſuum dabit ad verſandos ſul
Καρδίαν αὐτοῦ δώσει ἐκδοῦναι αὔ
cos: ꝛ vigilia eius in pabu=
λακας, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ εἰς χορ=
la ſeuilia vaccarum. Sic oīs fa=
τάσματα δαμάλεων. Οὕτως πᾶς τέ
ber ꝛ architectus: qui nocte tãq̄
κτων καὶ ἀρχιτέκτων, ὅστις νύκτωρ ὡς
diem trãſigit. Qui ſculpunt ſculptu=
ἡμέραν διάγει. Οἱ γλύφοντες γλύμμα
ras ſignaculoꝝ: ꝛ inſtãtia eius immu
τα σφραγίδων, καὶ ἐπιμονὴ αὐτοῦ ἀλλοι
tare varietatẽ. Cor ſuũ dabit
ῶσαι ποικιλίαν. Καρδίαν αὐτοῦ δώσει
ad aſſimilandã picturã: ꝛ vigi=
εἰς τὸ ὁμοιῶσαι ζωγραφίαν, καὶ ἡ ἀγρυπ
lia eius perficere opus. Sic
νία αὐτοῦ συντελέσαι ἔργον. Οὕτως
faber ferrari⁹ ſedens iuxta incudem: ꝛ
χαλκεὺς καθήμενος ἐγγὺς ἄκμονος, καὶ
conſiderans in ope ferri. Vapor
καταμανθάνων ἐν ἔργῳ σιδήρου. Ἀτμὶς
ignis liq̄faciet carnes eius: ꝛ in calore
πυρὸς τήξει σάρκας αὐτοῦ, καὶ ἐν θέρμῃ
fornacis pugnabit. Vox mallei
καμίνου διαμαχήσεται. Φωνὴ σφύρας
ꝛ incudis inouabit aurẽ eius: ꝛ cõ=
καὶ ἄκμονος καινιεῖ τὸ οὖς αὐτοῦ, καὶ κατέ
tra ſſilitudinẽ vaſis oculi eius
ναντι ὁμοιώματος σκεύους οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ.
Cor ſuũ dabit in ↄſummatiõẽ ope
Καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς συντέλειαν ἔρ
rum: ꝛ vigilia eius ornare in
γων, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ κοσμῆσαι ἐπὶ
pfectione. Sic figulus ſedens
συντελείας. Οὕτως κεραμεὺς καθήμενος
in ope ſuo: ꝛ cõuertens in pedib⁹ ſu
ἐν ἔργῳ αὐτοῦ, καὶ συστρέφων ἐν ποσὶν αὐ
is rotã. Qui i ſollicitudĩe poſit⁹ ẽ ſemper
τοῦ τροχόν. Ὃς ἐν μερίμνῃ κεῖται διαπαντὸς
in opus ſuũ: ꝛ numerata omnis
ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἐναρίθμιος πᾶσα ἡ
operatio eius. In brachio ſuo figurabit
ἐργασία αὐτοῦ. Ἐν βραχίονι αὐτοῦ τυπώσει
lutũ: ꝛ añ pedes flectet vires ſuas.
πηλόν, καὶ πρὸ ποδῶν κάμψει ἰσχὺν αὐτοῦ.
cor dabit ad cõſummãdũ
καρδίαν ἐπιδώσει εἰς τὸ συντελέσαι
linitionẽ: ꝛ vigilia ei⁹: mũ=
τὸ χρῖσμα, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ, κα
dare fornacem. Omnes hi in ma=
θαρίσαι κάμινον. Πάντες οὗτοι εἰς χεῖ
nus ſuas confiderũt: ꝛ vnuſq̄ſq̄ i
ρας ἑαυτῶν ἐπίστευσαν, καὶ ἕκαστος ἐν τῷ
ope ſuo ſapiens eſt. Sine eis nõ
ἔργῳ αὐτοῦ σοφίζεται. Ἄνευ αὐτῶν οὐκ
habitabiť ciuitas: ꝛ nõ inhabitabunt
οἰκισθήσεται πόλις, καὶ οὐ παροικήσουσιν
neq̄ deambulabunt. In ↄſilio ppli
οὐδὲ περιπατήσουσιν. Ἐν βουλῇ λαοῦ
nõ requirenť: ꝛ in ↄgregatiõe nõ trã
οὐ ζητηθήσονται, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑ=
ſilient. ſup ſedem iudicum nõ ſe=
περαλοῦνται. ἐπὶ δίφρον δικαστῶν οὐ κα

Qui tenet aratrum et qui gloriatur in iaculo: ſtimulo boues agitat: & conuerſatur in operibus eorum: & narratio ei⁹ in filiis taurorum. Cor ſuum dabit ad verſandos ſulcos & vigilia eius in ſagina vaccarum. Sic omnis faber & architectus qui noctẽ tanq̄ diem tranſigit: q ſculpit ſignacula ſculptilia: & aſſiduitas eius variat picturam. Cor ſuũ dabit in ſimilitudinẽ picture: & vigilia ſua pſicit opus. Sic faber ferrarius ſedẽs iuxta incudẽ & cõſiderans opus ferri. Vapor ignis vret carnes eius: & in calore fornacis concertatur. Vox mallei innouat aurem eius: & contra ſimilitudinem vaſis oculus ei⁹. Cor ſuũ dabit in conſummationem operuꝫ: & vigilia ſua ornabit in perfectionem. Sic figulus ſedẽs ad op⁹ ſuum: conuertens pedibus ſuis rotã: q in ſollicitudine poſitus eſt ſemper propter opus ſuuꝫ: & innumera eſt omnis operatio ei⁹. In brachio ſuo formabit lutũ: & ante pedes ſuos curuabit virtutem ſuam. Cor ſuum dabit vt cõſummet linitionem: & vigilia ſua mundabit fornacem. Omnes hi in manibus ſuis ſperauerũt: & vnuſquiſq̄ in arte ſua ſapiẽs eſt. Sine his omnibus non edificatur ciuitas. Et non inhabitabunt nec inãbulabunt: et in eccleſiam non tranſilient. Super ſellam iudicis non ſedebũt: & teſtamentum iudicii non intelligẽt: neq̄ palam facient iudicium & diſciplinam: & in parabolis nõ inueniẽtur: ſed creaturam eui confirmabunt & deprecatio illorum in operationem artis: accõmodantes animas ſuas: & conquirentes in lege altiſſimi.

Capitulum trigeſimũ nonum.

Sapientiam omnium antiquorum exquiret ſapiẽs: & in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorũ conſeruabit: & in verſutias pabolarũ ſimul introibit. Occulta puerbiorum exquiret: & in abſconditis parabolarum cõuerſabitur. In medio magnatorum miniſtrabit: & in conſpectu pſidis apparebit. In terrã alienigenarũ gẽtium pertranſiet. Bona enim & mala in omnib⁹ tentabit. Cor ſuuꝫ tradet ad vigilandũ diluculo ad dñm q fecit illum: et in conſpectu altiſſimi deprecabitur. Aperiet os ſuum in oratione: & pro delictis ſuis deprecabitur. Si enim dominus magnus voluerit: ſpiritu intelligentie replebit illum: & ipſe tanq̄ imbres emittet eloquia ſapientie ſue: & in oratione confitebitur domino. Et ipſe diriget conſiliuꝫ eius & diſciplinam: et in abſconditis ſuis conſiliabitur. Ipſe palam faciet diſciplinam doctrine ſue: & in lege teſtamenti domini gloriabitur. Collaudabunt multi ſapiẽtiam eius: & vſque in ſeculum non delebitur. Non recedet memoria eius: & nomẽ eius requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes et laudem eius enunciabit eccleſia. Si permanſerit nomeꝫ ei⁹ derelinquet plus q̄ mille: & ſi requieuerit proderit illi.

debunt: ꝛ teſtamẽtũ iudicij nõ intelli=
θιοῦνται, καὶ διαθήκην κρίματος οὐ διανοη=
gent. Neque manifeſtabũt diſciplinã
θήσονται. Οὐ δὲ μὴ ἐκφάνωσι παιδείαν
ꝛ iudiciũ: ꝛ in parabolis non inue
καὶ κρίμα, καὶ ἐν παραβολαῖς οὐχ εὑρε
nientur: ſed poſſeſſionẽ ſeculi firmabũt: ꝛ
θήσονται, ἀλλὰ κτῆμα αἰῶνος στηριοῦσι, καὶ
deprecatio illoꝝ in opatione artis. Pręt
ἡ δέησις αὐτῶν ἐν ἐργασίᾳ τέχνης. Πλὴν
dantẽ aiam ſuã: ꝛ cogi
τοῦ ἐπιδιδόντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διανο
tantẽ in lege altiſſimi.
ουμένου ἐν νόμῳ ὑψίστου. Ca.39.

Sapientiã oĩm antiquoꝝ exquiret: ꝛ in prophetijs vacabit.
Σοφίαν πάντων ἀρχαίων ἐκζητήσει, καὶ ἐν προφητείαις ἀσχοληθήσεται.
Narrationẽ viroꝝ nominatoꝝ cõſeruabit:
Διήγησιν ἀνδρῶν ὀνομαστῶν συντηρήσει,
ꝛ in verſutijs parabolaꝝ ſimul introi
καὶ ἐν στροφαῖς παραβολῶν συνεισελεύ
bit. Occulta puerbioꝝ exquiret:
σεται. Ἀπόκρυφα παροιμιῶν ἐκζητήσει,
ꝛ in enigmatis pabolaꝝ conuerſa-
καὶ ἐν αἰνίγμασι παραβολῶν ἀναστρα=
biť. In medio magnatũ miniſtra
φήσεται. Ἀναμέσον μεγιστάνων ὑπηρετή
bit: ꝛ corã ducibus cõſpiceť. in trã
σει, καὶ ἐναντι ἡγουμένων ὀφθήσεται. ἐν γῇ
alienaꝝ gentiũ pertrãſibit: bona eĩ
ἀλλοτρίων ἐθνῶν διελεύσεται, ἀγαθὰ γὰρ
ꝛ mala in hoibus tentauit.
καὶ κακὰ ἐν ἀνθρώποις ἐπείρασε. Τὴν
Cor ſuũ tradet ad dñm: vt vigi
καρδίαν αὐτοῦ ἐπιδώσει πρὸς κύριον, ὀρθρί
let diluculo ad eũ qui fecit illũ: ꝛ in cõſpectu
σαι πρὸς τὸν ποιήσαντα αὐτόν, καὶ ἐναντι
altiſſimi deprecabiť: ꝛ aperiet os ſu-
ὑψίστου δεηθήσεται, καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐ
um in orõne: ꝛ pro pctis
τοῦ ἐν προσευχῇ, καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν
ſuis deprecabiť. Si dñs magn⁹ vo
αὐτοῦ δεηθήσεται. Ἐὰν ὁ κύριος ὁ μέγας θε=
luerit: ſpiritu intellect⁹ replebiť.
λῃ, πνεύματι συνέσεως ἐμπλησθήσεται.
Ipſe diſtillabit verba ſapiẽ ſue:
Αὐτὸς ἀνομβρίσει ῥήματα σοφίας αὐτοῦ,
ꝛ in orõne confitebiť dño:
καὶ ἐν προσευχῇ ἐξομολογήσεται τῷ κυρίῳ,
ipſe dirigit cõſiliũ eius ꝛ ſciẽ
αὐτὸς κατευθυνεῖ βουλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπιστή
tiã: ꝛ in abſcõditis ſuis cogita
μην, καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτοῦ διανοηθή
bit. Ipſe manifeſtabit diſciplinã doctri
σεται. Αὐτὸς ἐκφανεῖ παιδείαν διδασκα=
ne ſue: ꝛ in lege teſtamẽti dñi gloria=
λίας αὐτοῦ, καὶ ἐν νόμῳ διαθήκης κυρίου καυχή
biť. laudabũt intellect[illegible]ẽius multi:
σεται. αἰνέσουσι τὴν σύνεσιν αὐτοῦ πολλοί,
ꝛ vſq̄ in ſeculũ nõ delebiť.
καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος οὐκ ἐξαλειφθήσεται.
Recedet memoria ei⁹: ꝛ no
Ἀποστήσεται τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνο
men eius viuet in gñationes gñationũ. Sa
μα αὐτοῦ ζήσεται εἰς γενεὰς γενεῶν. Τὴν σο
pientiã eius enarrabũt gẽtes: ꝛ lau
φίαν αὐτοῦ διηγήσεται ἔθνη, καὶ τὸν ἔπαι
dem eius enunciabit eccleſia. Si pmanſerit nomẽ relinquet pluſq̄ mille: ꝛ ſi requie
νον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία. Ἐὰν ἐμμεί
vη ὄνομα καταλείψει ἢ χίλιοι, καὶ ἐὰν ἀνα

Infra. 44.c.

uerit inducit illi. adhuc cogitans
παύσηται ἐμποιεῖ αὐτῷ. ἔτι διανοηθεὶς
enarrabo: qm̃ ſicut luna ſemiplena: reple
ἐκδιηγήσομαι, ὅτι ὡς διχομηνία ἐπληρώ=
t⁹ ſum. exaudite me ſancti: ꝛ germinate
θην. Εἰσακούσατέ μου ὅσιοι, καὶ βλαστήσα
quaſi roſa plãtata ſup fluxũ hũi
τε ὡς ῥόδον φυόμενον ἐπὶ ῥεύματος ὑγ=
dum. Et producite florẽ q̄ſi liliũ: mit=
ροῦ. Καὶ ἀνθήσατε ἄνθος ὡς κρίνον, διά=
tite odorẽ ꝛ laudate canticũ. Bene
δοτε ὀσμὴν καὶ αἰνέσατε ᾆσμα. Εὐλο
dicite dñm in oibus operi
γήσατε τὸν κύριον ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔρ=
bus eius: in cãticis labioꝝ ꝛ in ci-
γοις αὐτοῦ, ἐν ᾠδαῖς χειλέων καὶ ἐν κιν
tharis. Et ſic dicetis in cõfeſſio
ύραις. Καὶ οὕτως ἐρεῖτε ἐν ἐξομολογή=
ne: opa dñi oia bona val
σει, τὰ ἔργα κυρίου πάντα καλὰ σφό
de. Et omne pceptũ in tpe ſuo
δρα. Καὶ πᾶν πρόσταγμα ἐν καιρῷ αὐτοῦ
erit. nõ eſt dicere q̄d hoc eſt:
ἔσται. οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τί τοῦτο ἐστι,
oia eĩ hec in tpe ſuo q̄rẽ
πάντα γὰρ ταῦτα ἐν καιρῷ αὐτῶν ζητη
tur. in verbo eius ſtetit: q̄ſi cumu
θήσεται. ἐν λόγῳ αὐτοῦ ἔστη, ὡς θημω=
lus aqua: ꝛ in ſmone oris illi⁹
νία ὕδωρ, καὶ ἐν ῥήματι στόματος αὐτοῦ
receptacula aquaꝝ. in precepto
ἀποδοχεῖα ὑδάτων. ἐν προστάγματι
eius ois cõplacentia: ꝛ nõ eſt
αὐτοῦ πᾶσα ἡ εὐδοκία, καὶ οὐκ ἔστιν
q̄ minuat ſaluationẽ eius. Ope
ὃς ἐλαττώσει τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Ἔρ
ra ois carnis corã illo: ꝛ
γα πάσης σαρκὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ
nõ eſt abſcõdi ab oculis
οὐκ ἔστι κρυβῆναι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
eius. A ſeculo in ſeculũ
αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰς τὸν αἰῶνα
reſpexit: ꝛ nihil eſt mirabile in cõ
ἐπέβλεψε, καὶ οὐδὲν ἐστι θαυμάσιον ἐναν
ſpectu eius. nõ eſt dicere: q̄d hoc eſt:
τίον αὐτοῦ. οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, τί τοῦτο ἐστι,
oia eĩ ad vſum eoꝝ creata ſunt.
πάντα γὰρ εἰς χρείαν αὐτῶν ἔκτισαι.
Benedictio eius q̄ſi flum⁹ coope
Ἡ εὐλογία αὐτοῦ ὡς ποταμὸς ἐπεκά=
ruit: ꝛ ſicut diluuiũ aridã inebriauit.
λυψε, καὶ ὡς κατακλυσμὸς ξηρὰν ἐμέθυσεν.
ſic irã ei⁹ gentes hereditabunt: ſicut
οὕτως ὀργὴν αὐτοῦ ἔθνη κληρονομήσει, ὡς
cõuertit aquas in ſalſuginẽ. Vie
μετέστρεψεν ὕδατα εἰς ἅλμην. Αἱ ὁδοὶ
eius recte ſanctis: ſic
αὐτοῦ εὐθεῖαι τοῖς ὁσίοις, οὕτως τοῖς
iniquis offenſiones. Bona bo=
ἀνόμοις προσκόμματα. Ἀγαθὰ τοῖς ἀγα
nis creata ſunt ab initio. ſic peccato
θοῖς ἔκτισαι ἀπ' ἀρχῆς. οὕτως τοῖς ἁμαρ
ribus mala. Initiũ ois neceſſitatis
τωλοῖς κακά. Ἀρχὴ πάσης χρείας
ad vitã hois: aqua ꝛ ignis ꝛ
εἰς ζωὴν ἀνθρώπου, ὕδωρ καὶ πῦρ καὶ
ferrũ ꝛ ſal. ꝛ ſiligo triti
σίδηρος καὶ ἅλας. καὶ σεμίδαλις πυ
ci: ꝛ lac: ꝛ mel: ſanguis
ροῦ, καὶ γάλα καὶ μέλι, αἷμα σταφυ
vue ꝛ oleum ꝛ veſtimentũ. Oia
λῆς καὶ ἔλαιον καὶ ἱμάτιον. Πάντα

C

Geñ. 1. d. Marci 7.d.

Geñ. 7. d. Exo. 14. c.

D

ñ. 19. d.

Infra. 40. b.

ñ. co.

A

Ad huc conſiliabor vt enarrem: vt furore enim replet⁹ ſuꝫ. Et in voce dicit. O baudite me diuini fructus: & quaſi roſa plantata ſuper riuos aquarum fructificate. Quaſi libanus: odorẽ ſuauitatis habete. Florete flores quaſi liliũ et date odorem: & frondete in gratiã: & collaudate canticũ & benedicite dñm in operibus ſuis. Date nomini eius magnificẽtiã: & confitemini illi in voce labiorum veſtrorũ: & in canticis labiorũ et citharis: & ſic dicetis in cõfeſſione. Opa dñi vniuerſa bona valde. In verbo eĩ eius ſtetit aqua ſicut cõgeries & in ſermone oris illius ſicut exceptoria aquarũ: qm̃ in precepto ipſius placor fit: & non eſt minoratio in ſalute ipſius. Opa omnis carnis coram illo: & non eſt qcq̄ abſcõditum ab oculis eius. A ſeculo vſq̄ in ſeculuꝫ reſpicit: & nihil eſt mirabile in cõſpectu eius. Nõ eſt dicere quid eſt hoc: aut quid eſt iſtud: oĩa eĩ in tẽpore ſuo querentur. Benedictio illius quaſi fluuius inũdabit, et quomodo cataclyſm⁹ aridam inebriabit: ſic ira ipſius gẽtes q̄ nõ exquiſierunt eũ: hereditabit. Quomodo conuertit aquas in ſiccitatem: & ſiccata eſt terra: & vie illius viis illorum directe ſunt: ſic peccatoribus offenſiones in ira eius. Bona bonis creata ſunt ab initio: ſic nequiſſimis bona & mala. Initiũ neceſſarie rei vite hoĩm: aq̄ ignis et ferrum: ſal: lac: et panis ſimilagine⁹: & mel: & botrus vue: et oleum: & veſtimentũ. Hec omnia ſanctis in bona: ſic & impiis & peccatoribus in mala cõuertentur. Sunt ſpiritus qui ad vindictam creati ſunt: et in furore ſuo confirmauerunt tormenta ſua. Et in tẽpore conſummationis effundent virtuteꝫ: et furorẽ eius qui fecit illos cõfundẽt. Ignis grãdo fames & mors: oĩa hec ad vindictaꝫ creata ſunt. Beſtiarum dentes & ſcorpii & ſerpentes romphea vindicãs in exterminium impios. In mandatis eius epulabuntur: & ſuper terram in neceſſitate preparabuntur: & in temporibus ſuis non preterient verbum. Propterea ab initio cõfirmatus ſum & cõſiliatus ſum & cogitaui & ſcripta dimiſi. Oĩa opera dñi bona: & omne op⁹ hora ſua ſubminiſtrabit. Non eſt dicere: hoc illo nequs eſt. Omnia enim in tempore ſuo comprobabuntur. Et nunc in omni corde & ore collaudate & benedicite nomen domini.

Capitulum quadrageſimum.

Occupatio magna creata eſt oĩbus hominibus: & iugum graue ſuper filios adam a die exitus de vẽtre matris eorum vſq̄ in diem ſepulture in matrẽ omnium. Cogitationes eorum & timores cordis adinuentiones expectationis: & dies finitionis: a preſidente ſuper ſedem glorioſam: vſq̄ ad humilitatum in terram & cinerem ab eo qui vtitur hyacintho & portat coronam vſq̄ ad eũ qui operitur lino crudo. Furor: zel⁹: tumultus: fluctuatio: & timor mortis:

hec piis bona. ſic
ταῦτα τοῖς εὐσεβέσιν ἀγαθά. οὕτως
peccatorib⁹ conuerteť in ma
τοῖς ἁμαρτωλοῖς τραπήσεται εἰς κα
la. ſunt ſpiritus q̄ ad vindictã
κά. ἔστι πνεύματα ἃ εἰς ἐκδίκησιν
creati ſunt ꝛ in furore ſuo cõfirmaue
ἔκτισαι, καὶ ἐν θυμῷ αὐτῶν ἐστερέω=
rũt flagella ſua. In tpe cõſumma
σε μάστιγας αὐτῶν. Ἐν καιρῷ συντε
tionis virtutẽ effundẽt: ꝛ furorẽ
λείας ἰσχὺν ἐκχέουσι, καὶ τὸν θυμὸν
eius q̄ fecit illum ſiſtẽt.
τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν κοπάσουσι.
Ignis ꝛ mare ꝛ fames ꝛ mors:
Πῦρ καὶ θάλασσα καὶ λιμὸς καὶ θά=
oĩa hec ad vindictã
νατος, πάντα ταῦτα εἰς ἐκδίκησιν
creata ſunt. Beſtiaꝝ dẽtes ꝛ ſcor
ἔκτισαι. Θηρίων ὀδόντες καὶ σκορ=
pij ꝛ vipere ꝛ rõphea vindi
πίοι καὶ ἔχεις καὶ ῥομφαία ἐκδικοῦ
cãs in pernicieẽ impios. In or
σα εἰς ὄλεθρον ἀσεβεῖς. Ἐν τῇ ἐντολῇ
tu eius letabunť: ꝛ ſup
τοῦ αὐτοῦ εὐφρανθήσονται, καὶ ἐπὶ
terrã ad man⁹ pparabunť:
τῆς γῆς εἰς χεῖρας ἑτοιμασθήσονται,
ꝛ in tẽporib⁹ ſuis nõ pteribunt
καὶ ἐν καιροῖς αὐτῶν οὐ παραβήσον
verbũ. ppterea ab initio firma=
ται λόγον. διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἐστηρί=
tus ſũ: ꝛ cogitaui ꝛ in ſcriptura dimiſi.
χθην, καὶ διενοήθην καὶ ἐν γραφῇ ἀφῆκα.
Opa dñi oĩa bona: ꝛ
Τὰ ἔργα κυρίου πάντα τὰ ἀγαθά, καὶ
oẽm vſum in tpe ſuo pbe
πᾶσαν χρείαν ἐν καιρῷ αὐτῆς χορηγή=
bit: ꝛ nõ eſt dicere hoc iſto pe
σει, καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τοῦτο τούτου πο
ius. Omnia eĩ in tẽpore cõ
νηρότερον. Πάντα γὰρ ἐν καιρῷ εὐ=
probabunť. Et nũc in oĩ cor
δοκιμηθήσεται. Καὶ νῦν ἐν πάσῃ καρ
de ꝛ ore laudate ꝛ bene
δίᾳ καὶ στόματι ὑμνήσατε καὶ εὐλο=
dicite nomẽ dñi.
γήσατε τὸ ὄνομα κυρίου. Ca.40.

Occupatio magna creata eſt omni
Ἀσχολία μεγάλη ἔκτισαι παντὶ
homini: ꝛ iugũ graue ſup filios
ἀνθρώπῳ, καὶ ζυγὸς βαρὺς ἐπὶ υἱοὺς
adã. A die exitus de vẽtre
ἀδάμ. Ἀφ' ἡμέρας ἐξόδου ἐκ γαστρὸς
matris eoꝝ: vſq̄ ad reuerſionis diẽ
μητρὸς αὐτῶν, ἕως ἐπιστροφῆς ἡμέρας
ad matrẽ oĩm. cogitatio
εἰς μητέρα πάντων. τοὺς διαλογισ=
nes eoꝝ ꝛ timorem cordis: adin=
μοὺς αὐτῶν καὶ φόβον καρδίας, ἐπί=
uẽtio expectationis: dies finitionis.
νοια προσδοκίας, ἡμέρα τελευτῆς.
A ſedẽte ſup ſedẽ glie ꝛ
Ἀπὸ καθημένου ἐπὶ θρόνου δόξης καὶ
vſq̄ ad humiliatũ: in terra ꝛ cine
ἕως τεταπεινωμένου, ἐν γῇ καὶ σπο=
re. a ferente veſtẽ hyacinthinã ꝛ co
δῷ. ἀπὸ φοροῦντος ὑακίνθινον καὶ στέ
ronã: ꝛ vſq̄ ad eum q̄ induitur lino crudo.
φανον, καὶ ἕως περιβαλλομένου ὠμόλινον.
Furor ꝛ zelus turbatio ꝛ fluctuatio ꝛ
Θυμὸς καὶ ζῆλος ταραχὴ καὶ σάλος καὶ

E illi,

timor: mortis τ imitatio τ cōtētio: τ
φόβος θανάτου καὶ μίμημα καὶ ἔρις, καὶ
in tpe quietis in cubili somn⁹
ἐν καιρῷ ἀναπαύσεως ἐπὶ κοίτης ὕπνος
noctis immutat cognitionē eius. Modicū
νυκτὸς ἀλλοιοῖ γνῶσιν αὐτοῦ. Ὀλίγον
tāq̄ nihil in requie: τ ab illo
ὡς οὐδὲν ἐν ἀναπαύσει, καὶ ἀπ' ἐκείνου
in somnis q̄si in diebus specule. cōtur-
ἐν ὕπνοις ὡς ἐν ἡμέραις σκοπιᾶς. τεθο-
batus in visione cordis sui: tāq̄
ρυβημένος ἐν ὁράσει καρδίας αὐτοῦ, ὡς
q̄ euasit a facie belli.
ἐκπεφευγὼς ἀπὸ προσώπου πολέμου.
In tpe salutis sue exurrexit τ
Ἐν καιρῷ σωτηρίας αὐτοῦ ἐξηγέρθη καὶ
admirans in nullū timorē. cū
ἀποθαυμάζων εἰς οὐδένα φόβον, μετὰ
omni carne ab hoie vsq ad pe
πάσης σαρκὸς ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτή-
cus: τ sup peccatores septu
νους, καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλῶν ἑπταπλά-
pla ad hec. Mors τ cōtētio τ
σια πρὸς ταῦτα. Θάνατος καὶ ἔρις καὶ
rōphea τ sanguis: inductiones famis τ
ῥομφαία καὶ αἷμα, ἐπαγωγαὶ λιμοῦ καὶ
contritionis τ flagelli. In
σύντριμμα καὶ μάστιξ. Ἐπὶ τοὺς
iniquos creata sunt hec oia:
ἀνόμους ἐκτίσθη ταῦτα πάντα, καὶ
ppt illos factū est. diluuiū. oia
δι' αὐτοὺς ἐγένετο ὁ κατακλυσμός. πάν-
q̄cūq̄ de terra: in terrā reuer
τα ὅσα ἀπὸ γῆς, εἰς γῆν ἀναστρέ-
tunt: τ ab aquis in mare.
φει, καὶ ἀπὸ ὑδάτων εἰς θάλασσαν
deflectunt. Omne mun⁹ τ iniusticia
ἀνακάμπτει. Πᾶν δῶρον καὶ ἀδικία
delebitur: τ fides in secu-
ἐξαλειφθήσεται, καὶ πίστις εἰς τὸν αἰῶ-
lū stabit. opes iniustoꝝ sicut flu-
να στήσεται. χρήματα ἀδίκων ὡς πο-
uius siccabunt: τ sicut tonitruū ma
ταμὸς ξηρανθήσεται, καὶ ὡς βροντὴ μεγά-
gnū in pluuijs psonabit. In aperiēdo ip
λη ἐν ὑετῷ ἐξηχήσει. Ἐν τῷ ἀνοῖξαι αὐ-
sū manus letabit: sic pua
τὸν χεῖρας εὐφρανθήσεται, οὕτως οἱ πα-
ricatores in cōsumatione defi
ραβαίνοντες εἰς συντέλειαν ἐκλείψου-
cient. Posteri impioꝝ nō multiplicabūt ra
σιν. Ἔκγονα ἀσεβῶν οὐ πληθυνεῖ κλά-
mos: τ radices immūde sup pcipi
δους, καὶ ῥίζαι ἀκάθαρτοι ἐπ' ἀκροτό-
tem petrē. viriditas sup oēm aquam
μου πέτρας. ἄχι ἐπὶ παντὸς ὕδατος
τ labij fluminis ante omne fe-
καὶ χείλους ποταμοῦ πρὸ παντὸς χόρ-
nū euellet. Gra sicut paradi-
του ἐκτιλήσεται. Χάρις ὡς παράδει-
sus cū benedictionib⁹ τ misericordia in
σος ἐν εὐλογίαις καὶ ἐλεημοσύνη εἰς
seculū pmanet. vita sibi sufficiētis ope
τὸν αἰῶνα διαμένει. ζωὴ αὐτάρκους ἐρ-
rarij dulcis erit: τ sup vtra-
γάτου γλυκανθήσεται, καὶ ὑπὲρ ἀμφό-
que q̄ inuenit thesaurū. Filij τ
τερα ὁ εὑρίσκων θησαυρόν. Τέκνα καὶ
edificatio ciuitatis firmant nomē: vi-
οἰκοδομὴ πόλεως στηρίζουσιν ὄνομα, οἶ-
nū τ musica letificāt cor.
νος καὶ μουσικὴ εὐφραίνουσι καρδίαν.

iracundia perseuerans & contentio: et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam eius. Modicum autem tanq̄ nihil in requie: et ab eo in sōnis quasi in die respectus. Cōturbatus est in visu cordis sui: tanq̄ qui euaserit in die belli. In tēpore salutis sue exurrexit & admirans ad nullum timorem: cū omni carne ab homine vsq ad pecus: & super pctōres septuplum. Ad hec mors sanguis: contentio et rōphea: oppressiones fames et contritio et flagella. Super iniquos creata sūt hec omnia. & propter illos factus est cataclysm⁹. Omnia enim que de terra sunt in terram conuertentur: & aque omnes in mare conuertentur. Omne munus & iniquitas delebitur: & fides in seculuz stabit. Substantie iniustorum sicut fluuius siccabuntur: & sicut tonitruū magnum in pluuia personabunt. In aperiēdo manus suas letabitur: sic preuaricatores in consumatione tabescēt. Nepotes impiorum nōn multiplicabunt ramos: & radices immunde sup cacumē petre sonant. Super omnem aquam viriditas et ad oram fluminis ante omne fenum euelletur. Gratia sicut paradisus in benedictionibus: et misericordia in seculo permanet. Vita sibi sufficientis operarii conculcabitur: et in ea inuenies thesaurū. Filii edificatio ciuitatis confirmabit nomē: & super hanc mulier immaculata cōputabitur. Vinum & musica letificāt cor: & super vtraq dilectio sapiētie. Tibie et psalterium suauez faciunt melodiā: & super vtraq lingua suauis. Gratiā & spēz desiderabit ocul⁹ tu⁹: et sup hoc virides sationes. Amicus & sodalis in tempore cōuenientes: et super vtrosq mulier cum viro. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis: et sup eos misericordia liberabit. Aurum et argentum et cōstitutio pedū: et super vtrūq consilium beneplacituz. Facultates et virtutes exaltant cor: et super hec timor domini. Non est in timore domini minoratio: & non est in eo inquirere adiutorium. Timor domini sicut benedictio paradisus: & sup omnē gloriam operuerunt illum. Fili in tempore vite tue ne indigeas. Melius est eniz mori: q̄ indigere. Vir respiciēs in mensam alienam: non est vita eius in cogitatione victus. Alit enim animaz suam cibis alienis. Vir autem disciplinatus et eruditus custodiet se. In ore imprudentis cōdulcabitur inopia: & in ventre eius ignis ardebit.

Capitulū quadragesimū primū.

O Mors q̄ amara est memoria tua homini pacem habenti in substātiis suis viro quieto et cui⁹ vie directe sunt in omnibus: et adhuc valenti accipere cibum. O mors bonum est iudicium tuum homini indigenti et qui minoratur viribus: defecto etate & cui de omnibus cura est & incredibili: qui perdit sapientiam.

τ sup vtraq dilectio sapiē-
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἀγάπησις σοφί-
tie. tibia τ psalteriū suauē faciūt me
ας. αὐλὸς καὶ ψαλτήριον ἡδύνουσι μέ-
lodiā: τ sup vtraq lingua suauis.
λη, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γλῶσσα ἡδεῖα.
Grām τ pulchritudinē desiderabit ocu
Χάριν καὶ κάλλος ἐπιθυμήσει ὀφθαλ-
lus: τ sup vtraq viriditatē semi
μός, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα χλόην σπό-
nis. amic⁹ τ sodalis ad tps oc
ρου. φίλος καὶ ἑταῖρος εἰς καιρὸν ἀ-
currentes: τ sup vtraq mulier
παντῶντες, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ
cum viro. Fratres τ auxiliū ad
μετὰ ἀνδρός. Ἀδελφοὶ καὶ βοήθεια εἰς
tps tribulationis: τ sup vtraq
καιρὸν θλίψεως, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα
clemosyna liberabit. aur τ argen
ἐλεημοσύνη ῥύσεται. χρυσίον καὶ ἀργύ-
tum statuent pedē: τ sup vtra
ριον ἐπιστήσουσι πόδα, καὶ ὑπὲρ ἀμ-
que cōsiliū approbat. Diui
φότερα βουλὴ εὐδοκιμεῖται. Χρήμα-
tie τ vires exaltabūt cor: τ
τα καὶ ἰσχὺς ἀνυψώσουσι καρδίαν, καὶ
sup vtraq timor dñi. nō est
ὑπὲρ ἀμφότερα φόβος κυρίου. οὐκ ἔστιν
in timore dñi minoratio: τ nō est
ἐν φόβῳ κυρίου ἐλάττωσις, καὶ οὐκ ἔστι
querere sibi auxiliū. Timor domi-
ζητῆσαι ἑαυτῷ βοήθειαν. Φόβος κυρί-
ni sicut paradisus bndictionis: τ sup
ου ὡς παράδεισος εὐλογίας, καὶ ὑπὲρ
oēm gl'am operuit illū. fili
πᾶσαν δόξαν ἐκάλυψεν αὐτόν. Τέκνον
vitā mēdicitatis ne viuas: melius
ζωὴν ἐπαιτήσεως μὴ βιώσῃς, κρεῖσσον
mori q̄ mendicare. Vir respiciēs
ἀποθανεῖν ἢ ἐπαιτεῖν. Ἀνὴρ βλέπων
ad alienā mensam nō habet vi
εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν οὐκ ἔχει βί-
tā in ratione vite: inquinabit ani-
ον ἐν λογισμῷ ζωῆς, ἀλισγήσει ψυ-
mā suā in cibis alienis.
χὴν αὐτοῦ ἐν ἐδέσμασιν ἀλλοτρίοις.
vir at sapiens τ eruditus
ἀνὴρ δὲ ἐπιστήμων καὶ πεπαιδευμένος
custodiet. In ore impudētis indul
φυλάξεται. Ἐν στόματι ἀναιδοῦς γλυ-
cabit mēdicitas: τ in vētre
κανθήσεται ἐπαίτησις, καὶ ἐν κοιλίᾳ αὐ-
tus ignis ardebit.
τοῦ πῦρ καήσεται. Ca. 41.

O Mors q̄ amara tui me-
ὮΩ θάνατε ὡς πικρόν σου τὸ μνη-
moria homini pacifice viuēti in his
μόσυνόν ἐστιν ἀνθρώπῳ εἰρηνεύοντι ἐν τοῖς ὑ-
que sunt ei⁹. viro quieto
πάρχουσιν αὐτοῦ. ἀνδρὶ ἀπερισπά-
τ prospero in oibus τ adhuc
στῳ καὶ εὐοδουμένῳ ἐν πᾶσι καὶ ἔτι
valenti accipere cibū. O mors
ἰσχύοντι ἐπιδέξασθαι τροφήν. Ὦ θάνα-
bonū tuū iudiciū est homini
τε καλόν σου τὸ κρίμα ἐστὶν ἀνθρώπῳ
indigenti τ diminuto virib⁹. In vltima
ἐπιδεομένῳ καὶ ἐλασσουμένῳ ἰσχύϊ. Ἐσχα-
senecta cōstituto τ occupato de omnib⁹: τ
τογήρῳ καὶ περισπωμένῳ περὶ πάντων, καὶ
nō credēti τ ei q̄ perdidit
ἀπειθοῦντι καὶ ἀπολωλεκότι τὴν

Gen. 7. Infra 4. b.

expectationē. Ne timeas iudiciū mortis.
ὑπομονήν. Μὴ εὐλαβοῦ κρίμα θανάτου.
memēto prioꝝ te τ vltimoꝝ: hoc
μνήσθητι προτέρων σου καὶ ἐσχάτων, τοῦ-
est iudiciū carni a domi
το τὸ κρίμα πάσῃ σαρκὶ παρὰ κυρί-
no: τ q̄d recusas in bñplacito altissimi?
ου, καὶ τί ἀπαναίνῃ ἐν εὐδοκίᾳ ὑψίστου;
Siue decē: siue centū: siue mille annū:
Εἴτε δέκα, εἴτε ἑκατόν, εἴτε χίλια ἔτη,
nō est in inferno redargutio vite. Filii
οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ἐλεγμὸς ζωῆς. Τέκνα
abominabiles fiunt: filii peccatoꝝ:
βδελυκτὰ γίνεται, τέκνα ἁμαρτωλῶν,
τ q̄ conuersant in vicinijs impio
καὶ συναναστρεφόμενα παροικίαις ἀσε-
rū. Filioꝝ peccatoꝝ peribit here
βῶν. Τέκνων ἁμαρτωλῶν ἀπολεῖται κλη-
ditas: τ cū semine eoꝝ
ρονομία, καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν
cōtinue manet improperiū. Patre impiū
ἐνδελεχιεῖ ὄνειδος. Πατρὶ ἀσεβεῖ
accusabūt filij: qm ppter illū erūt in op
μέμψεται τέκνα, ὅτι δι' αὐτὸν ὀνειδισθή-
probrio. Ve vobis viri impij: q̄
σονται. Οὐαὶ ὑμῖν ἄνδρες ἀσεβεῖς, οἵτι-
dereliquistis legē altissimi. Si
νες ἐγκατελίπετε νόμον ὑψίστου. Ἐὰν
enī multiplicati fueritis i pditionē: τ si
πληθυνθῆτε, εἰς ἀπώλειαν, καὶ ἐὰν
nati fueritis: in maledictionē nati eritis.
γεννηθῆτε, εἰς κατάραν γεννηθήσεσθε.
τ si mortui fueritis: in maledictionē di-
καὶ ἐὰν ἀποθάνητε, εἰς κατάραν μερι-
uidemini. Oia q̄cūq̄ ex terra: in terrā
σθήσεσθε. Πάντα ὅσα ἐκ γῆς, εἰς γῆν
reuertent: sic impij in pdi
ἀπελεύσεται, οὕτως ἀσεβεῖς ἐκ κατάρας εἰς ἀπώ-
tionē. Luctus hoim in corporib⁹
λειαν. Πένθος ἀνθρώπων ἐν σώμασιν
ipsoꝝ: nomē at hoim nō bonū
αὐτῶν, ὄνομα δὲ ἀνθρώπων οὐκ ἀγαθὸν
delebitur. curā habe de nomi-
ἐξαλειφθήσεται. φρόντισον περὶ ὀνόματος,
ne: illud eni tibi pmanet: plusq̄ mille the-
αὐτὸ γάρ σοι διαμένει, ἢ χίλιοι θη-
sauri magni auri. bone vite
σαυροὶ μεγάλοι χρυσίου. ἀγαθῆς ζωῆς
numerus dieꝝ: τ bonū nomē in secu
ἀριθμὸς ἡμερῶν, καὶ ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶ-
lū pmanet. disciplinā in pace cōser
να διαμενεῖ. παιδείαν ἐν εἰρήνῃ συντη-
uate filij: sapia abscōdita τ
ρήσατε τέκνα, σοφία κεκρυμμένη καὶ
thesaur⁹ inuisus: q̄ vtilitas in vtrisq̄?
θησαυρὸς ἀφανής, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμ-
melior homo q̄ abscon
φοτέροις; κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύ-
dit stultitiā suā: q̄ homo q̄ ab-
πτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ, ἢ ἄνθρωπος ἀπο-
scondit sapiām suā. Igit ve-
κρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ. Τοιγαροῦν ἐν-
rebit in verbo meo. nō eni
τράπητε ἐπὶ τῷ ῥήματί μου. οὐ γάρ
est oēm verecūdiā seruare bonū:
ἐστι πᾶσαν αἰσχύνην διαφυλάξαι καλόν,
τ nō oia oibus in fide ap-
καὶ οὐ πάντα τοῖς πᾶσιν ἐν πίστει εὐδο-
probantur. Erubescite a patre τ ma
κιμεῖται. Αἰσχύνεσθε ἀπὸ πατρὸς καὶ μη-
tre de fornicatione: τ a duce
τρὸς περὶ πορνείας, καὶ ἀπὸ ἡγουμένου

Ge. 40. b

ɞ. 10. g.

Lu. 14.

Noli metuere iudicium mortis. Memento que ante te fuerunt & que superuentura sunt tibi: hoc iudicium a domino omni carni: & q̄ superuenient tibi in beneplacito altissimi: siue decez siue centum siue mille anni. Nō est em̄ in inferno accusatio vite. Filii abominationum fiunt filii peccatorum: & q conuersantur secus domos impiorū. Filiorum peccatoruz periet hereditas: & cū semine illorū assiduitas opprobrii. De patre impio queruntur filii: quoniam propter illū sunt in opprobrio. Ve vobis viri impii qui dereliquistis legē domini altissimi. Et si nati fueritis in maledictione nascemini: si mortui fueritis in maledictione erit pars vestra. Omnia que de terra sunt in terram conuertentur: sic impii a maledicto in pditionez. Luct⁹ hominum in corpore ipsorum: nomē autem impiorū delebitur. Curā habe de bono nomine: hoc enim magis pmanebit tibi q̄ mille thesauri preciosi & magni. Bone vite numerus dierum: boni autem nomē permanebit in euū. Disciplinam in pace conseruate filii. Sapientia enim abscondita & thesaur⁹ inuisus: que vtilitas in vtrisq. Melior est homo qui abscondit stulticiam suā: q̄ homo qui abscondit sapientiam suā. Verūtamen in his q̄ procedunt de ore meo. Non est enim bonum omnē irreuerentiam obseruare: & non omnia oībus beneplacēt in fide. Erubescite a patre: & a matre de fornicatione: et a preside̅te & a potente de mendacio: a principe & a iudice de delicto: a synagoga a plebe de iniquitate: a socio & amico de iniusticia: et de loco in quo habitas de furto: de veritate dei & testamento: de discubitu in panib⁹: et offuscatione dati & accepti: a salutantibus de silentio: a respectu mulieris fornicarie: & ab auersione vultus cognati. Ne auertas faciem a proximo tuo: et ab auferendo partem et non restituēdo. Ne respicias mulierem alieni viri: & ne scruteris ancillā eius: neq steteris ad lectum eius. Caue ab amicis de sermonibus improperii: & cum dederis ne improperes.

Capitulum quadragesimum secundum.

NOn duplices sermonem audit⁹ de reuelatione sermonis absconditi. & eris vere sine confusione: & inuenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro his omnib⁹ cōfundaris: & ne accipias personam vt delinquas. De lege altissimi & testamento: et de iudicio iustificare impium de verbo sociorum & viatorum: & de datione hereditatis amicorum: de equalitate statere & ponderum: de acquisitione multorū & paucorū: & de corruptione emptionis & negociatorum: & de multa disciplina filiorum: & seruo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequām bonum est signum. Vbi manus multe sunt claude: & quodcūq trades numera & appende: datum vero & acceptuz omne describe. De disciplina isensati &

τ potēte de mēdacio: τ a
καὶ δυνάστου περὶ ψεύδους, καὶ ἀπὸ
iudice τ pricipe de deli
κριτοῦ καὶ ἄρχοντος περὶ πλημμελεί-
cto: a synagoga τ plebe de ini-
ας, ἀπὸ συναγωγῆς καὶ λαοῦ περὶ ἀνο-
quitate. A socio τ amico de iniu
μίας. Ἀπὸ κοινωνοῦ καὶ φίλου περὶ ἀδι-
sticia: τ a loco vbi habitas de
κίας, καὶ ἀπὸ τόπου οὗ παροικεῖς περὶ
furto. de veritate dei τ testa
κλοπῆς. ἀπὸ ἀληθείας θεοῦ καὶ διαθή-
mento τ a fixione cubiti in panib⁹.
κης καὶ ἀπὸ πήξεως ἀγκῶνος ἐπ' ἄρτοις.
A contēptu acceptiōis τ dationis: τ
Ἀπὸ σκορακισμοῦ λήψεως καὶ δόσεως, καὶ
a salutante de silentio. ab ispe
ἀπὸ κατασπαζομένων περὶ σιωπῆς. ἀπὸ ὁρά-
ctione mulieris meretricis τ ab auersio
σεως γυναικὸς ἑταίρας καὶ ἀπὸ ἀποστρο-
ne vultus hoīs nobilis. ab
φῆς προσώπου ἀνθρώπου εὐγενοῦς. ἀπὸ
ablatione partis τ dationis τ
ἀφαιρέσεως μερίδος καὶ δόσεως καὶ
ab aīaduersione mulieris coniugate:
ἀπὸ κατανοήσεως γυναικὸς ὑπάνδρου,
a curiositate τ ancilla: τ ne
ἀπὸ περιεργίας καὶ παιδίσκης, καὶ μὴ
steteris ad cubiculū eius. Ab
ἐπιστῇς ἐπὶ τὴν κοίτην αὐτῆς. Ἀπὸ
amico de smonib⁹ improperij: τ postq̄
φίλου περὶ λόγων ὀνειδισμοῦ, καὶ μετὰ τὸ
dederis: ne improperes.
δοῦναι, μὴ ὀνείδιζε. Ca. 42.

Et ab iteratione τ smone
ΚΑὶ ἀπὸ δευτερώσεως καὶ λόγου
audit⁹: τ reuelatione de smonib⁹
ἀκοῆς, καὶ ἀποκαλύψεως περὶ λόγων
absconditis. Et eris verecūdus vere:
κρυφίων. Καὶ ἔσῃ αἰσχυντηρὸς ἀληθινῶς,
τ inueniens grām in cōspectu oīs hoīs:
καὶ εὑρίσκων χάριν ἔναντι παντὸς ἀνθρώπου,
ne de his erubescas: τ ne accipias
μὴ περὶ τούτων αἰσχυνθῇς, καὶ μὴ λάβῃς
personā vt pecces. de lege
πρόσωπον τοῦ ἁμαρτάνειν. περὶ νόμου
altissimi τ testamēto: τ de iudicio
ὑψίστου καὶ διαθήκης, καὶ περὶ κρίματος
iustificare impiū. De verbo so
δικαιῶσαι τὸν ἀσεβῆ. Περὶ λόγου κοι-
cij τ viatoꝝ: τ de datione
νωνοῦ καὶ ὁδοιπόρων καὶ περὶ δόσεως
hereditatis amicoꝝ: τ diligētia sta-
κληρονομίας ἑταίρων, καὶ ἀκριβείας ζυ-
tere τ ponderꝝ. De acquisitiōe multoꝝ
γοῦ καὶ σταθμῶν. Περὶ κτήσεως πολλῶν
τ paucoꝝ: de differēte vēditione
καὶ ὀλίγων, περὶ διαφόρου πράσεως
mercatoꝝ: τ de disciplina filioꝝ
ἐμπόρων, καὶ περὶ παιδείας τέκνων
multa. τ seruo pīauo latus san
πολλῆς. καὶ οἰκέτῃ πονηρῷ πλευρὰν αἱ-
guinare. Sup mulierē nequā bonū signa-
μάξαι. Ἐπὶ γυναικὶ πονηρᾷ καλὸν σφρα-
culū: τ vbi man⁹ multe clau
γίς, καὶ ὅπου χεῖρες πολλαὶ κλεῖ-
de. Si tradideris: in numero τ
σον. Ἐὰν παραδιδῷς, ἐν ἀριθμῷ καὶ
pōdere: τ datio τ acceptio oīa
σταθμῷ, καὶ δόσις καὶ λῆψις πάντα
in scriptura. De disciplina amētis τ
ἐν γραφῇ. Περὶ παιδείας ἀνοήτου καὶ

fatui τ decrepiti litigãtis cũ
μωροῦ καὶ ἐσχατογήρου κρινομένου πρὸς
iuuenib⁹. τ eris eruditus verax:
νέους. καὶ ἔσῃ πεπαιδευμένος ἀληθινός,
τ approbat⁹ corã omni viuẽ
καὶ δεδοκιμασμένος ἔναντι παντὸς ζῶν
te. Filia patri abſcõdita vigi
τος. Θυγάτηρ πατρὶ ἀπόκρυφος ἀγρυπ
lia: τ ſollicitudo ei⁹ aufert ſomnũ: τ
νία, καὶ ἡ μέριμνα αὐτῆς ἀφιστᾷ ὕπνον, καὶ
in iuuẽtute ei⁹ ne forte abutatur flore etatis τ
ἐν νεότητι αὐτῆς μήποτε παρακμάσῃ καὶ
cũ cohabitauerit ne forte odio habeatur. In virginita
συνῳκηκυῖα μήποτε μισηθῇ. Ἐν παρθε
te neq̃ polluatur: τ in pa
νίᾳ μήποτε βεβηλωθῇ, καὶ ἐν τοῖς πα
ternis ſuis grauida fiat. τ cũ
τρικοῖς αὐτῆς ἔγκυος γένηται. καὶ μετὰ
viro exñs neforte trãſgrediatur τ cũ
ἀνδρὸς οὖσα μήποτε παραβῇ καὶ συ
cohabitauerit ne forte ſterilis ſit. Sup filiã
νῳκηκυῖα μήποτε στειρωθῇ. Ἐπὶ θυγατρὶ
inuertibilẽ firma cuſtodiã: neq̃
ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακήν, μήποτε
faciat te ludibriũ inimicis:
ποιήσῃ σε ἐπίχαρμα τοῖς ἐχθροῖς,
loquelam in ciuitate τ appellationẽ pp̃li:
λαλιὰν ἐν πόλει καὶ ἔκκλητον λαοῦ,
τ cõfundat te in multitudie multoꝝ.
καὶ καταισχύνῃ σε ἐν πλήθει πολλῶν.
omni homini ne aſpicias in pulchri
παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἔμβλεπε ἐν κάλ
tudie: τ in medio mulieꝝ ne cõmoreris.
λει, καὶ ἐν μέσῳ γυναικῶν μὴ συνέδρευε.
De enĩ veſtimẽtis procedit tinea: τ
Ἀπὸ γὰρ ἱματίων ἐκπορεύεται σής, καὶ
a muliere iniquitas mulieris. Me
ἀπὸ γυναικὸς πονηρία γυναικός. Κρείσ
lior iniquitas viri q̃ bñfaciẽs mulier.
σων πονηρία ἀνδρὸς ἢ ἀγαθοποιὸς γυνή.
Mulier cõfundẽs in opprobriũ.
Γυνὴ καταισχύνουσα εἰς ὀνειδισμόν.
Memor ero igitur operꝝ dñi: τ q̃
Μνησθήσομαι δὴ τὰ ἔργα κυρίου, καὶ ἃ
vidi: enarrabo. In ſmonib⁹ dñi
ἑώρακα ἐκδιηγήσομαι. Ἐν λόγοις κυρίου
opa eius: τ ſol illuminãs in
τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ ἥλιος φωτίζων κατὰ
oĩbus inſpexit: τ glĩa do
πάντα ἐπέβλεψε, καὶ τῆς δόξης κυ
mini plenũ opus eius. Nõ idu
ρίου πλῆρες τὸ ἔργον αὐτοῦ. Οὐκ ἐνε
xit ſctõs dñi: vt enarrarẽt
ποίησε τοῖς ἁγίοις κυρίου, ἐκδιηγήσασθαι
oĩa mirabilia ſua. firmauit
πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. ἐστερέωσε
dñs oĩpotens: vt firmaret in glĩa
κύριος παντοκράτωρ, στηριχθῆναι ἐν δόξῃ
ſua vniuerſũ. Abyſſum τ cor
αὐτοῦ τὸ πᾶν. Ἄβυσσον καὶ καρδίαν
inueſtigauit: τ in aſtutijs coꝝ
ἐξίχνευσε, καὶ ἐν πανουργεύμασιν αὐτῶν
excogitauit. cognouit enĩ altiſſim⁹ oẽm cogni
διενοήθη. ἔγνω γὰρ ὁ ὕψιστος πᾶσαν εἴδη
tionẽ: τ inſpexit in ſigna ſeculi.
σιν, καὶ ἐνέβλεψεν εἰς σημεῖα αἰῶνος.
Annuciãs p̃terita τ
Ἀπαγγέλλων τὰ παρεληλυθότα καὶ τὰ
futura: τ reuelãs veſtigia occulto
ἐσόμενα, καὶ ἀποκαλύπτων ἴχνη ἀποκρύ
rum. nõ p̃terijt illũ oĩs cogitat⁹.
φων. οὐ παρῆλθεν αὐτὸν πᾶν διανόημα.

fatui & de ſenioribus qui iudicantur ab adoleſcentibus: & eris eruditus in omnibus: & probabilis in conſpectum omnium virorũ. Filia patris abſcondita eſt: vigilia & ſollicitudo eius aufert ſõnũ: ne forte in adoleſcentia ſua adultera efficiatur: & cũ viro cõmorata odibilis fiat: ne quando polluatur in virginitate ſua & in paternis ſuis grauida inueniatur: ne forte cum viro cõmorata trãſgrediatur: aut certe ſterilis efficiatur. Sup filiam luxurioſam confirma cuſtodiã: nequando faciat te in opprobrium venire inimicis: a detractione in ciuitate & obiectione plebis: & confundat te in multitudine populi. Omni homini noli attendere in ſpecie: & in medio mulierũ noli cõmorari. De veſtimentis enĩ procedit tinea: & a muliere iniquitas viri. Melior eſt enĩ iniquitas viri q̃ benefaciens mulier: & mulier confundẽs in opprobrium. Memor ero igitur operũ domini: & que vidi annunciabo in ſermonibus domini opera ei⁹. Sol illuminãs per omnia reſpexit: & gloria domini plenum eſt opus eius. Nonne dominus fecit ſanctos enarrare omnia mirabilia ſua: q̃ confirmauit dominus omnipotens ſtabilis in gloria ſua? Abyſſum & cor hominum inueſtigauit: & in aſtutia eorum excogitauit. Cognouit enĩ dominus omnem ſcientiam: & inſpexit in ſignũ eius annuncians q̃ preterierũt & que ſuperuentura ſunt: reuelãs veſtigia occultorum. Non preterit illum oĩs cogitatus: & non abſcondit ſe ab eo vllus ſermo. Magnalia ſapientie ſue decorauit que eſt ante ſeculum & vſq; in ſeculum: neq; adiectum eſt neq; minuetur: & non eget alicuius conſilio. Quã deſiderabilia omnia opera eius: et tãq̃ ſcintilla que eſt cõſiderate. Omnia hec viuunt & manẽt in ſeculum: & in omni neceſſitate omnia obaudiũt ei. Omnia duplicia: vnum contra vnũ et nõ fecit quicq̃ deeſſe. Vniuſcuiuſq; cõſeruabit bona. Et quis ſatiabitur videns gloriam eius?

Capitulũ quadrageſimũ tertium.

Altitudinis firmamentum: pulchritudo ei⁹: ſpecies celi in viſione glorie. Sol in aſpectu annuncians in exitu: vas ammirabile op⁹ excelſi. In meridiano exurit terram: & in conſpectu ardoris eius quis poterit ſuſtinere? Fornacẽ cuſtodiens i operibus ardoris. Tripliciter ſol exurens montes radios igneos exufflans: et refulgens radiis ſuis obcecat oculos. Magnus dominus qui fecit illum: & in ſermonibus eius feſtinauit iter. Et lunã in omnibus in tẽpore ſuo: oſtenſio temporis & ſignum eui. A luna ſignum diei feſti: luminare quod minuitur in conſummatione. Menſis ſecundum nomẽ eius eſt creſcens mirabiliter in conſummationem. Vas caſtrorum in excelſis: in firmamento celi reſplendens glorioſe. Species celi gloria ſtellarum mundum illuminas in excelſis dominus. In verbis ſancti ſtabunt ad iudicium: & non deficient in vigiliis ſuis.

nõ abſcõſus ẽ ab illo neq; vllus ſermo.
οὐκ ἐκρύβη ἀπ᾽ αὐτοῦ οὐδὲ εἷς λόγος.
Magnalia per ſapiam ſuã deco
Τὰ μεγαλεῖα διὰ τῆς σοφίας αὐτοῦ ἐκό
rauit. Qui eſt ante ſeculũ τ in
σμησεν. Ὅς ἐστι πρὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς
ſeculũ: neq; addit⁹ eſt neq; diminut⁹ ẽ.
τὸν αἰῶνα, οὔτε προσετέθη οὔτε ἠλαττώθη.
τ nõ indiguit alicui⁹ cõſiliarij: q̃a
καὶ οὐ προσεδεήθη οὐδενὸς συμβούλου, ὡς
oĩa opa ei⁹ deſiderabilia: τ vſq; ad
πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιθυμητά, καὶ ἕως
ſcintillã eſt contẽplari. oĩa hec viuũt
σπινθῆρός ἐστι θεωρῆσαι. πάντα ταῦτα ζῇ
τ manẽt in ſeculũ in oĩbus neceſſi
καὶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα ἐν πάσαις χρεί
tatib⁹: τ oĩa obediũt. Oĩa duplicia
αις, καὶ πάντα ὑπακούει. Πάντα δισσὰ
vnũ cõtra vnũ: τ nõ fecit
ἓν κατέναντι τοῦ ἑνός, καὶ οὐκ ἐποίησεν
quicq̃ defectiuũ. vnũ vni⁹ firmauit
οὐδὲν ἐλλεῖπον. ἓν τοῦ ἑνὸς ἐστερέωσε τὰ
bona: τ q̃s ſatiabitur videns gloriam
ἀγαθά, καὶ τίς πλησθήσεται ὁρῶν δόξαν
dei?
θεοῦ;

ẽ. 26. b.

Ca. 43.

Superbia altitudinis firmamentũ mundi
Γαυρίαμα ὕψους στερέωμα καθαριό
tie: ſpecies celi in viſione glie.
τητος, εἶδος οὐρανοῦ ἐν ὁράματι δόξης.
ſol in aſpectu annũciãs in glioſo:
ἥλιος ἐν ὀπτασίᾳ διαγγέλλων ἐν ἐνδόξῳ,
vas admirabile opus altiſſimi. In me
σκεῦος θαυμαστὸν ἔργον ὑψίστου. Ἐν με
ridie ei⁹ areſacit regionẽ: τ in cõſ
σημβρίᾳ αὐτοῦ ἀναξηραίνει χώραν, καὶ ἐναν
pectu ardoris eius q̃s ſuſtinebit? For
τίον καύματος αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; Κάμι
nacẽ inſufflãs in operib⁹ ardoris: triplicit
νον φυσῶν ἐν ἔργοις καύματος, τριπλασί
ſol exurẽs mõtes. Vapores igneos
ως ἥλιος ἐκκαίων ὄρη. Ἀτμίδας πυρώδεις
exufflãs τ refulgẽs radijs obfuſ
ἐκφυσῶν καὶ ἐκλάμπων ἀκτῖνας ἀμαυ
cat oculos. Magn⁹ dñs q̃ fecit
ροῖ ὀφθαλμούς. Μέγας κύριος ὁ ποιήσας
illũ: τ in ſmonib⁹ eius ceſſare fecit
αὐτόν, καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέπαυσε
iter. τ lunã fecit in ſtatũ
πορείαν. καὶ σελήνην ἐποίησε εἰς στάσιν
ad tp̃s ſuũ. Demõſtrationẽ tẽpoꝝ: τ ſi
εἰς καιρὸν αὐτῆς. Ἀνάδειξιν χρόνων, καὶ ση
gnũ ſeculi τ a luna ſignũ
μεῖον αἰῶνος καὶ ἀπὸ σελήνης σημεῖον
feſtiuitatis. luminare qđ minuitur in cõſummatio
ἑορτῆς. φωστὴρ μειούμενος ἐπὶ συντελεί
ne: menſis ſm nomẽ ei⁹ eſt. Cre
ας, μὴν κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστιν. Αὐξα
ſcẽs mirificauit mutatione: vas
νόμενος ἐθαυμάστωσεν ἀλλοιώσει, σκεῦ
caſtroꝝ in altitudie: i firmamento
ος παρεμβολῶν ἐν ὕψει, ἐν στερεώματι
celi reſplẽdens. Species ce
οὐρανοῦ ἐκλάμπων. Κάλλος οὐρα
li glĩa ſtellaꝝ: ornat⁹ illuminãs in
νοῦ δόξα ἄστρων, κόσμος φωτίζων ἐν
altiſſimis dñi. In ſmonib⁹ ſancti ſi
ὑψίστοις κυρίου. Ἐν λόγοις ἁγίου στή
ſtẽt cõdẽnationẽ: τ non accen
σονται κατὰ κρίμα, καὶ οὐ μὴ ἐκκαυ
dent in cuſtodia ſua.
θῶσιν ἐν φυλακῇ αὐτῶν.

C D A B

Vide arcũ: τ benedic eũ q̃ fecit
Ἴδε τόξον, καὶ εὐλόγησον τὸν ποιήσαντα
illũ: valde ſpecioſum in ſplẽdore
αὐτό, σφόδρα ὡραῖον ἐν τῷ αὐγάσματι
ſuo. Gyrauit celũ in circuitione
αὐτοῦ. Ἐγύρωσεν οὐρανὸν ἐν κυκλώσει
glie. man⁹ altiſſimi extẽderũt illũ.
δόξης. χεῖρες ὑψίστου ἐτάνυσαν αὐτό.
Imperio ſuo ceſſare fecit niuẽ:
Προστάγματι αὐτοῦ κατέπαυσε χιόνα,
τ accelerat coruſcatiões iudicij ſui.
καὶ ταχύνει ἀστραπὰς κρίματος αὐτοῦ.
Propterea aperti ſunt theſauri: τ euo
Διὰ τοῦτο ἠνεῴχθησαν θησαυροί, καὶ ἐξέ
lauerũt nubes ſicut volatilia: in magni
πτησαν νεφέλαι ὡς πετεινά. ἐν μεγα
tudine ſua fortificauit nubes: τ cõfracti
λείῳ αὐτοῦ ἴσχυσεν νεφέλας, καὶ διεθρύ
ſunt lapides grãdinis. Vox tonitrui e
βησαν λίθοι χαλάζης. Φωνὴ βροντῆς αὐ
ius dolere fecit terrã: τ in aſpectu eius cõ
τοῦ ὤδίνησε γῆν, καὶ ἐν ὀπτασίᾳ αὐτοῦ σα
mouebuntur mõtes. In volũtate ei⁹ fla
λευθήσεται ὄρη. Ἐν θελήματι αὐτοῦ πνεύ
bit notus: τ tẽpeſtas boree τ con
σεται νότος, καὶ καταιγὶς βορέου καὶ συ
uerſio ſpũs: ſicut aues volan
στροφὴ πνεύματος, ὡς πετεινὰ καθιπτά
tes diſpergit niuẽ: τ ſicut locuſta de
μενα πάσσει χιόνα, καὶ ὡς ἀκρὶς κατα
ſtruẽs deſcẽſus ei⁹. Pulchritudinẽ
λύουσα ἡ κατάβασις αὐτῆς. Κάλλος
cãdoris eius admirabitur oculus:
λευκότητος αὐτῆς ἐκθαυμάσει ὀφθαλμός,
τ ſup imbrẽ ei⁹ expaueſcet cor.
καὶ ἐπὶ τοῦ ὑετοῦ αὐτῆς ἐκστήσεται καρδία.
Et glaciẽ ſicut ſalẽ ſup terrã effũdit: τ
Καὶ πάχνην ὡς ἅλας ἐπὶ γῆν χέει, καὶ
cõgelata fuit ſicut ſtidiũ cacumina. Fri
παγεῖσα γίνεται σκολόπων ἄκρα. Ψυ
gid⁹ vent⁹ aquilo flabit: τ gela
χρὸς ἄνεμος βορέας πνεύσει, καὶ πα
bit gelu ab aqua: ſup om
γήσεται κρύσταλλος ἀφ᾽ ὕδατος, ἐπὶ πᾶ
nẽ cõgregationẽ aque q̃ſcet: τ
σαν συναγωγὴν ὕδατος καταλύσει, καὶ
tãq̃ loricã induet aquã. Deuo
ὡς θώρακα ἐνδύσεται τὸ ὕδωρ. Κατα
rabit mõtes τ deſertũ incẽdet: τ
φάγεται ὄρη καὶ ἔρημον ἐκκαύσει, καὶ
extinguet viriditatẽ ſicut ignẽ. medicina om
ἀποσβέσει χλόην ὡς πῦρ. ἴασις πάν
niũ in feſtinatione: nebule ros occur
των κατὰ σπουδήν, ὁμίχλη δρόσος ἀπαν
rẽs ab ardore letificabit. In ſer
τῶσα ἀπὸ καύσωνος ἱλαρώσει. Λο
mone eius quieuit abyſſus: τ plã
γισμῷ αὐτοῦ ἐκόπασεν ἄβυσσος, καὶ ἐφύ
tauit in ea inſulas. q̃ nauigãt
τευσεν ἐν αὐτῇ νήσους. οἱ πλέοντες τὴν
mare enarrãt periculũ eius:
θάλασσαν διηγοῦνται τὸν κίνδυνον αὐτῆς,
τ auditiõib⁹ auriũ nr̃aꝝ admiramur.
καὶ ἀκοαῖς ὠτίων ἡμῶν θαυμάζομεν.
Et illic inopinata τ mirabilia
Καὶ ἐκεῖ τὰ παράδοξα καὶ θαυμάσια
opa. varietas oĩs alalis: diſcretio bel
ἔργα. ποικιλία παντὸς ζώου, κρίσις κη
luaꝝ. τ ppt ip̃m pſperat angel⁹ eius:
τῶν. καὶ δι᾽ αὐτὸν εὐοδοῖ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ,
τ in ſmone eius cõpoſita ſunt om
καὶ ἐν λόγῳ αὐτοῦ σύγκειται τὰ πάν

ps. 95.

Vide arcũ & benedic eũ qui fecit illum. Valde ſpecioſus eſt in ſplẽdore ſuo. Gyrauit celũ in circuitu glorie ſue: manus excelſi aperuerunt illũ. Imperio ſuo accelerauit niuẽ: & accelerat coruſcationes emittere iudicii ſui. Propterea aperti ſunt theſauri: & euolauerunt nebule ſicut aues. In magnitudine ſua poſuit nubes: & cõfracti ſunt lapides grandinis. In conſpectu eius cõmouebuntur montes: & in volũtate ei⁹ aſpirauit notus. Vox tonitrui eius verberauit terrã: tẽpeſtas aquilonis: & cõgregatio ſpiritus: & ſicut auis depones ad ſedendũ aſpergit niuẽ: & ſicut locuſta demergẽs deſcenſus eius. Pulchritudinẽ cãdoris ei⁹ ãmirabitur oculus: & ſup imbrẽ ei⁹ expaueſcit cor. Gelu ſicut ſale effundet ſup terrã: & dũ gelauerit fiet tanq̃ cacumina tribuli. Frigid⁹ ventus aquilo flauit & gelauit criſtall⁹ ab aqua. Sup omnes cõgregationẽ aquarũ requieſcet: & ſicut lorica induet ſe aqs. Et deuorabit montes et exuret deſertũ: et extinguet viride ſicut ignẽ. Medicina oĩm in feſtinatione nebule: & ros obuians ab ardore venienti humilẽ efficiet eũ. In ſermone eius ſiluit ventus: et cogitatione ſua placauit abyſſum: & plãtauit illũ dñs ieſus. Qui nauigat mare enarrat picula ei⁹: et audiẽtes auribus nr̃is ãmirabimur. Illic preclara opa & mirabilia: varia beſtiarũ genera et oĩs pecorũ: et creatura beluarũ. Propter ipm cõfirmatus ẽ itineris finis: & in ſermone eius cõpoſita ſunt oĩa. Multa dicimus: et deficim⁹ verbis: cõſummatio aũt ſermonũ ipe eſt. In oĩb⁹ gloriãtes: ad qd valebim⁹. Ipe enĩ oĩs ſup oĩa opa ſua. Terribilis dñs & magnus vehementer: et mirabilis potentia ipſius. Glorificãtes dñm q̃ñtũcũq; potueritis ſupualebit adhuc: et ãmirabilis magnificẽtia eius. Bñdicentes dñm exaltate illũ q̃ñtũ poteſtis; maior enĩ eſt oĩ laude. Exaltãtes eũ replemini virtute. Ne laboretis: nõ enĩ comprehendetis. Quis videbit eũ et enarrabit: et qs magnificabit eũ ſicut eſt ab initio. Multa abſcõdita ſunt maiora his. Pauca enĩ vidimus operũ eius. Oĩa aũt dñs fecit: & pie agẽtibus dedit ſapiam. Ca. 44.

Laudemus viros glorioſos: & parẽtes nr̃os in gñatione ſua. Multam gloriã fecit dñs magnificẽtia ſua a ſeculo. Dominãtes in poteſtatibus ſuis: homines magni virtute & prudẽtia ſua p̃diti: nunciãtes in pphetis dignitatẽ prophetarũ: et imperãtes in p̃ſenti populo: et virtute prudẽtie populis ſctiſſima verba. In pueritia ſua reqrẽtes modos muſicos: & narrãtes carmia ſcripturarũ. Hoĩes diuites in virtute pulchritudinis ſtudiũ habẽtes pacificãtes in domibus ſuis. Oẽs iſti in gñationibus gentis ſue gloriã adepti ſunt: & in diebus ſuis habẽtur in laudibus. Qui de illis nati ſunt reliquerũt nomẽ narrãdi laudes eorum. Et ſũt quorũ nõ eſt memoria. Perierũt q̃ſi q nõ fuerint: & nati ſunt q̃ſi nõ nati: & filii eorũ cũ ipis. Sed illi viri miſericordie ſunt: quorũ pietates nõ defuerunt.

nia. Multa dicem⁹ τ non aſſeq̃
τα. Πολλὰ ἐροῦμεν καὶ οὐ μὴ ἐφι
mur τ cõſummationẽ ſmonũ ipe
κώμεθα καὶ συντέλειαν λόγων αὐτός
eſt in oĩb⁹. gliantes vbi valebim⁹.
ἐστι τὸ πᾶν. δοξάζοντες ποῦ ἰσχύσομεν.
ipe enĩ magn⁹ vltra oĩa ope
αὐτὸς γὰρ μέγας παρὰ πάντα τὰ ἔρ
ra ſua. Terribilis dñs τ magn⁹
γα αὐτοῦ. Φοβερὸς κύριος καὶ μέγας
vehement τ mirabilis potẽtia ipi⁹.
σφόδρα καὶ θαυμαστὴ ἡ δυναστεία αὐτοῦ.
Glificantes dñm exaltate: quãtũ po
Δοξάζοντες κύριον ὑψώσατε, καθόσον δύ
teſtis: excedet enĩ τ ampli⁹. Et exaltan
νασθε, ὑπερέξει γὰρ καὶ ἔτι. Καὶ ὑψοῦν
tes eũ multiplicate in virib⁹: ne labore
τες αὐτὸν πληθύνατε ἐν ἰσχύι, μὴ κοπιᾶ
tis: nõ enĩ aſſequemini. q̃s vidit il
τε, οὐ γὰρ μὴ ἐφίκησθε. τίς ἑώρακεν αὐ
lũ: τ enarrabit? τ q̃s magnificabit
τόν, καὶ ἐκδιηγήσεται; καὶ τίς μεγαλυνεῖ
eũ ſicut eſt? Multa abſcõdita ſunt
αὐτὸν καθώς ἐστι; Πολλὰ ἀπόκρυφά ἐστι
maiora his: pauca vidimus
μείζονα τούτων, ὀλίγα ἑωράκαμεν τῶν
operꝝ ei⁹. oĩa enĩ fecit do
ἔργων αὐτοῦ. πάντα γὰρ ἐποίησεν ὁ κύ
min⁹: τ pijs dedit ſapiam.
ριος, καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκε σοφίαν.

Laudem⁹ iã viros glioſos τ
Αἰνέσωμεν δὴ ἄνδρας ἐνδόξους καὶ
patres nr̃os gñatione. multã
τοὺς πατέρας ἡμῶν τῇ γενέσει. πολλὴν
gliam creauit dñs in eis ma
δόξαν ἔκτισεν ὁ κύριος ἐν αὐτοῖς τῇ με
gnificẽtia ſua a ſeculo. Dominantes
γαλωσύνῃ αὐτοῦ ἀπ᾽ αἰῶνος. Κυριεύοντες
in regnis ſuis: τ viri
ἐν ταῖς βασιλείαις αὐτῶν, καὶ ἄνδρες
nominãdi in potẽtia. cõſiliantes in in
ὀνομαστοὶ ἐν δυνάμει. Βουλεύοντες ἐν συ
tellectu ſuo q̃ annũciauerũt in pphe
νέσει αὐτῶν ἀπηγγελκότες ἐν προφητεί
tijs. duces ppl̃i in cõſilijs: τ
αις. ἡγούμενοι λαοῦ ἐν διαβουλίοις, καὶ
in intellectu litterature ppl̃i. Sapiẽtes
ἐν συνέσει γραμματείας λαοῦ. Σοφοὶ
ſmones in diſciplina coꝝ requirentes melodias
λόγοι ἐν παιδείᾳ αὐτῶν ἐκζητοῦντες μέλη
muſicoꝝ τ enarrãtes carmina ſcripta.
μουσικῶν καὶ διηγούμενοι ἔπη ἐγγραφῇ.
Viri diuites ſubminiſtrati in fortitudie:
Ἄνδρες πλούσιοι κεχορηγημένοι ἐν ἰσχύι,
pacifice agẽtes in habitatiõib⁹ ſuis. oẽs
εἰρηνεύοντες ἐν κατοικίαις αὐτῶν. πάντες
hi in gñatiõib⁹ gliam adepti ſũt: τ in
οὗτοι ἐν γενεαῖς ἐδοξάσθησαν, καὶ ἐν ταῖς
dieb⁹ ſuis gliatione. Sunt eoꝝ q̃
ἡμέραις αὐτῶν καύχημα. Εἰσὶν αὐτῶν οἳ
reliquerũt nomẽ vt enarrarent lau
κατέλιπον ὄνομα τοῦ ἐκδιηγήσασθαι ἐπαί
des. Et ſunt: quoꝝ nõ eſt memoria τ
νους. Καί εἰσιν, ὧν οὐκ ἔστι μνημόσυνον καὶ
perierũt q̃ſi q̃ nõ fuerũt: τ nati
ἀπώλοντο ὡς οὐχ ὑπάρχοντες, καὶ ἐγένοντο
ſũt q̃ſi nõ nati: τ filij eoꝝ poſt
ὡς οὐ γεγονότες, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετ᾽
eos. Sed hi viri mie: quoꝝ
αὐτούς. Ἀλλ᾽ ἢ οὗτοι ἄνδρες ἐλέους, ὧν αἱ
iuſticie coꝝ nõ ſunt obliuioni tradite.
δικαιοσύναι αὐτῶν οὐκ ἐπελήσθησαν.

C A D B

Μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν διαμενεῖ ἀγαθὴ κληρονομία ἔγγονα αὐτῶν ἐν ταῖς διαθήκαις. Ἐν διαθήκαις ἔστη τὸ σπέρμα αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν δι' αὐτούς. Ἕως αἰῶνος μενεῖ σπέρμα αὐτῶν, καὶ ἡ δόξα αὐτῶν οὐκ ἐξαλειφθήσεται. Τὰ σώματα αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ ἐτάφη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ζῇ εἰς γενεὰς καὶ γενεάς. Σοφίαν αὐτῶν διηγήσονται λαοί, καὶ τὸν ἔπαινον αὐτῶν ἐξαγγέλλει ἐκκλησία. Ἐνὼχ εὐηρέστησε κυρίῳ θεῷ, καὶ μετετέθη ὑπόδειγμα μετανοίας ταῖς γενεαῖς. Νῶε εὑρέθη τέλειος, δίκαιος, ἐν καιρῷ ὀργῆς ἐγένετο ἀντάλλαγμα. Διὰ τοῦτο ἐγενήθη κατάλειμμα τῇ γῇ, ὅτε ἐγένετο κατακλυσμός, καὶ διαθῆκαι αἰῶνος ἐτέθησαν πρὸς αὐτόν, ἵνα μὴ ἐξαλειφθῇ κατακλυσμῷ πᾶσα σάρξ. Ἀβραὰμ μέγας πατὴρ πλήθους ἐθνῶν, καὶ οὐχ εὑρέθη ὅμοιος ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, ὃς συνετήρησε νόμον ὑψίστου καὶ ἐγένετο ἐν διαθήκῃ μετ' αὐτοῦ. Ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ἔστησε διαθήκην, καὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστός. Διὰ τοῦτο ἐν ὅρκῳ ἔστησεν αὐτῷ, ἐνευλογηθῆναι ἔθνη ἐν σπέρματι αὐτοῦ, πληθῦναι αὐτὸν ὡς χοῦν τῆς γῆς, καὶ κατακληρονομῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως ἄκρου τῆς γῆς. Καὶ ἐν τῷ Ἰσαὰκ ἔστησεν οὕτως διὰ Ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ εὐλογίαν πάντων ἀνθρώπων καὶ διαθήκην, καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ κεφαλὴν Ἰακώβ. Ἐπέγνω αὐτὸν ἐν εὐλογίαις αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν, καὶ διέστειλε μερίδας αὐτοῦ ἐν φυλαῖς, ἃς ἐμέρισε δώδεκα. Καὶ ἐξήγαγεν ἐξ αὐτοῦ ἄνδρα ἐλέους εὑρίσκοντα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς πάσης σαρκός.

Ca. 45.

Ἠγαπημένον ὑπὸ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων Μωσῆν, οὗ τὸ μνημόσυνον ἐν εὐλογίαις. Ὡμοίωσεν αὐτὸν δόξῃ ἁγίων, καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτὸν ἐν φόβοις ἐχθρῶν. Ἐν λόγοις αὐτοῦ σημεῖα κατέπαυσε, καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον βασιλέων. Ἐνετείλατο αὐτῷ πρὸς λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τῆς δόξης αὐτοῦ. Ἐν πίστει καὶ πραΰτητι αὐτὸν ἡγίασεν, ἐξελέξατο αὐτὸν ἐκ πάσης σαρκός. Ἠκούτισεν αὐτὸν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν γνόφον. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον ἐντολάς, νόμον ζωῆς καὶ ἐπιστήμης, διδάξαι τὸν Ἰακὼβ διαθήκην, καὶ κρίματα αὐτοῦ τὸν Ἰσραήλ. Ἀαρὼν ὕψωσεν ἅγιον ὅμοιον αὐτῷ, ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκ φυλῆς Λευί. Ἔστησεν αὐτῷ διαθήκην αἰῶνος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἱερατείαν λαοῦ. Ἐμακάρισεν αὐτὸν ἐν εὐκοσμίᾳ, καὶ περιέζωσεν αὐτὸν περιστολὴν δόξης. Ἐνέδυσεν αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος, καὶ ἐστερέωσεν αὐτὸν σκεύεσιν ἰσχύος. Περισκελῆ καὶ ποδήρη καὶ ἐπωμίδα, καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὸν ῥοΐσκοις χρυσοῖς κώδωσι πλείστοις κυκλόθεν, ἠχῆσαι φωνὴν ἐν βαδίσμασιν αὐτοῦ. Ἀκουστὸν ποιῆσαι ἦχον ἐν ναῷ, εἰς μνημόσυνον υἱοῖς λαοῦ αὐτοῦ. Στολῇ ἁγίᾳ χρυσῷ καὶ ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ, ἔργῳ ποικιλτοῦ, λογίῳ κρίσεως δήλοις ἀληθείας, κεκλωσμένῳ κόκκῳ ἔργῳ τεχνίτου. Λίθοις πολυτελέσι γλύμμασι σφραγίδος, ἐν δέσει χρυσίου ἔργῳ λιθουργοῦ, εἰς μνημόσυνον ἐν γραφῇ κεκολαμμένῃ κατὰ ἀριθμὸν υἱῶν Ἰσραήλ.

Cum semine eorum permanent bona: hereditas sancta nepotes eorum. Et in testamentis stetit semẽ eorũ: et filii eorum propter illos usq; in eternum manent. Semẽ eorum & gloria eorum nõ derelinquetur. Corpora eorum in pace sepulta sunt: et nomẽ eorum uiuet in generationẽ & generationem. Sapiam ipsorum narrent populi: & laudem ipsorum nũciet ecclesia. Enoch placuit deo et translatus est in paradisum: ut det gẽtibus sapientiam. Noe inuentus est perfectus iustus: & in tempore iracundie factus est recõciliatio. Ideo dimissum est reliquũ terre: cũ factũ est diluuiũ. Testamenta seculi posita sunt apud illum: ne deleri possit diluuio ois caro. Abraã magnus pater multitudinis gentium: & non est inuentus similis illi in gloria. Qui conseruauit legem excelsi: & fuit in testamento cum illo. In carne ei⁹ stare fecit testamentũ: et in tentatione inuentus est fidelis. Ideo iureiurando dedit illi gloriã in gente sua crescere illũ quasi terre cumulũ: & ut stellas exaltare semẽ ei⁹: et hereditare illos a mari usq; ad mare: & a flumine usq; ad terminos terre. Et in isaac eodem modo fecit ꝑpter abraam patrem ei⁹. Benedictionẽ omnium gentium dedit illi dominus: & testamentum suum confirmauit super caput iacob. Agnouit eum in benedictionibus suis: et dedit illi hereditatẽ & diuisit illi partẽ in tribub⁹ duodecĩ. Et conseruauit illi homines misericordie inuenientes gratiã in oculis omnis carnis.

Capitulum quadragesimum quintum.

Dilectus deo & hominibus moyses cui⁹ memoria in benedictione est. Similem illum fecit in gloria sanctorũ: et magnificauit eum in timore inimicorum: et in uerbis suis monstra placauit. Glorificauit illum in cõspectu regum: & iussit illi coram populo suo: & ostendit illi gloriam suam. In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum: & elegit eũ ex omni carne. Audiuit enim eũ & uocem ipsius: et induxit illum in nubem. Et dedit illi cor ad precepta et legem uite & discipline docere iacob testamentum suum: & iudicia sua israel. Excelsũ fecit aaron fratrem suum: & similem sibi de tribu leui. Statuit ei testamentũ eternum: et dedit illi sacerdotium gentis: et beatificauit illum in gloria. Et circũcinxit eũ zona iusticie: & induit eũ stola glorie: & coronauit eum in uasis uirtutis. Circumpedes & femoralia et humerale posuit ei: et cinxit illum tintinabulis aureis plurimis in gyro: dare sonitum in incessu suo: auditum facere sonitum in templo in memoriam filiis gentis sue. Stolam sanctam auro & hyacintho et purpura: opus textile: uiri sapientis iudicio et ueritate prediti. Torto cocco opus artificis gemmis preciosis figuratis in ligatura auri: et opere lapidarii sculptis in memoriam secundum numerum tribuum israel.

Στέφανον χρυσοῦν ἐπάνω κιδάρεως, ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγιάσματος, καύχημα τιμῆς, ἔργον ἰσχύος, ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν κοσμούμενα ὡραῖα. Πρὸ αὐτοῦ οὐ γέγονε τοιαῦτα, καὶ ἕως αἰῶνος οὐκ ἐνδύσατο ἀλλογενής, πλὴν τῶν υἱῶν αὐτοῦ μόνον, καὶ τὰ ἔγγονα αὐτοῦ διὰ παντός. Θυσίαι αὐτῶν ὁλοκαρπωθήσονται καθ' ἡμέραν ἐνδελεχῶς δίς. Ἐπλήρωσε Μωσῆς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἐλαίῳ ἁγίῳ. Ἐγενήθη αὐτῷ εἰς διαθήκην αἰῶνος, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐν ἡμέραις οὐρανοῦ, λειτουργεῖν αὐτῷ ἅμα καὶ ἱερατεύειν, καὶ εὐλογεῖν τὸν λαὸν ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Ἐξελέξατο αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ζῶντος, προσαγαγεῖν κάρπωσιν κυρίῳ, θυμίαμα καὶ εὐωδίαν εἰς μνημόσυνον, ἐξιλάσκεσθαι περὶ τοῦ λαοῦ. Ἔδωκεν αὐτῷ ἐν ἐντολαῖς αὐτοῦ ἐξουσίαν ἐν διαθήκαις κριμάτων, διδάξαι τὸν Ἰακὼβ τὰ μαρτύρια, καὶ ἐν νόμῳ αὐτοῦ φωτίσαι τὸν Ἰσραήλ. Ἐπισυνέστησαν αὐτῷ ἀλλότριοι, καὶ ἐζήλωσαν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἄνδρες οἱ περὶ Δαθὰν καὶ Ἀβειρών, καὶ ἡ συναγωγὴ Κορὲ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ. Εἶδε κύριος καὶ οὐκ εὐδόκησε, καὶ συνετελέσθησαν ἐν θυμῷ ὀργῆς. Ἐποίησεν αὐτοῖς τέρατα καταναλῶσαι ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτοῦ. Καὶ προσέθηκεν Ἀαρὼν δόξαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν. Ἀπαρχὰς πρωτογεννημάτων ἐμέρισεν αὐτῷ, ἄρτον ἐν πρώτοις ἡτοίμασεν ἐν πλησμονῇ, καὶ γὰρ θυσίας κυρίου φάγονται, ἃς ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. Πλὴν ἐν γῇ λαοῦ οὐ κληρονομήσει, καὶ μερὶς οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἐν λαῷ. Αὐτὸς γὰρ μερὶς αὐτοῦ κληρονομίας. Καὶ Φινεὲς υἱὸς Ἐλεαζὰρ τρίτος εἰς δόξαν, ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν ἐν φόβῳ κυρίου, καὶ στῆναι αὐτὸν ἐν τροπῇ λαοῦ. Ἐν ἀγαθότητι προθυμίας ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ Ἰσραήλ. Διὰ τοῦτο ἐστάθη αὐτῷ διαθήκη εἰρήνης προστατεῖν ἁγίων καὶ λαοῦ αὐτοῦ, ἵνα αὐτῷ ᾖ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἱερωσύνης μεγαλεῖον εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ διαθήκη τῷ Δαυὶδ υἱῷ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, κληρονομία βασιλέως υἱοῦ ἐξ υἱοῦ μόνου, κληρονομία Ἀαρὼν καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. Δῴη ὑμῖν σοφίαν ἐν καρδίᾳ ὑμῶν, κρίνειν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα μὴ ἀφανισθῇ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς γενεὰς αὐτῶν.

Ca. 46.

Κραταιὸς ἐν πολέμῳ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, καὶ διάδοχος Μωσῆ ἐν προφητείαις, ὃς ἐγένετο κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μέγας ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐκλεκτῶν αὐτοῦ, ἐκδικῆσαι ἐπεγειρομένους ἐχθρούς, ὅπως κατακληρονομήσῃ τὸν Ἰσραήλ. Ὡς ἐδοξάσθη ἐν τῷ ἐπᾶραι χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ἐκτεῖναι ῥομφαίαν ἐπὶ πόλεις. Τίς πρότερος αὐτοῦ οὕτως ἔστη, τοὺς γὰρ πολέμους κυρίου αὐτὸς ἐπήγαγεν. Οὐχὶ ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἀνεποδίσθη ὁ ἥλιος, καὶ μία ἡμέρα ἐγενήθη πρὸς δύο; Ἐπεκαλέσατο τὸν ὕψιστον δυνάστην, ἐν τῷ θλῖψαι αὐτὸν ἐχθροὺς κυκλόθεν, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ μέγας κύριος ἐν λίθοις χαλάζης δυνάμεως κραταιᾶς. Κατέρραξεν ἐπ' ἔθνη πόλεμον, καὶ ἐν καταβάσει ἀπώλεσεν ἀνθεστηκότας· ἵνα

Corona aurea super mitrã eius expressa signo sanctitatis: gloria honoris et opus uirtutis: desiderio oculorũ ornata. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usq; ad originẽ. Non est indutus illa alienigena aliquis: sed tantũ filii ipsius soli et nepotes eius per omne tempus. Sacrificia ipsi⁹ cõsumata sunt igni quotidie. Compleuit moyses manus ei⁹: & unxit illum oleo sancto. Factum est illi in testamentum eternum: et semini ei⁹ sicut dies celi: fungi sacerdotio & habere laudem: & glorificare populum suũ in nomine suo. Ipsum elegit ab omni uiuente: offerre sacrificium deo incensum: & bonum odorem in memoriam placare pro populo suo. Et dedit illi in preceptis suis potestatem: in testamentis iudiciorũ: docere iacob testimonia: et in lege sua lucẽ dare israel. Quia cõtra illum steterunt alieni: & propter inuidiam circumdederunt illum homines in deserto: qui erant cum dathan & abyron: et congregatio chore in iracũdia. Vidit dominus deus et non placuit illi: & consumpti sunt in impetu iracundie. Fecit illis monstra: et consumpsit illos in flamma ignis. Et addidit aaron gloriam et dedit illi hereditatem: & primitias frugum terre dimisit illi. Panẽ ipsius in primis parauit in satietatem: nã et sacrificia domini edent que dedit illi et semini eius. Ceterum inter gẽtes nõ hereditabit: & pars non est illi in gẽte. Ipse est enim pars eius & hereditas. Phinees filius eleazari tertius in gloria imitando eum in timore domini: et stare in reuerentia gentis: in bonitate et alacritate anime sue placuit deo isrl. Ideo statuit illi testamentum pacis: & principem sanctorum et gentis sue: ut sit illi & semini ei⁹ sacerdotii dignitas in eternum. Et testamentũ dauid regi filio iesse de tribu iuda: hereditas ipsi & semini eius: ut daret sapientiam in cor nostrũ iudicare gentem suã in iusticia: ne abolerentur bona ipsorum: et gloriam ipsorum in gentem eorum eternam fecit.

Capitulum quadragesimum sextum.

Fortis in bello iesus naue successor moysi in prophetis qui fuit magn⁹ secundum nomen suum: maximus in salutem electorum dei: expugnare insurgentes hostes. ut consequeretur hereditatem israel. Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas: et iactando contra ciuitates rõpheas. Quis ante illum sic restitit. Nã hostes ipse dominus percussit. Aut non in iracundia eius impeditus est sol: & una dies facta est quasi duo. Inuocauit altissimus potentem in oppugnando inimicos undiq;: & audiuit illum magnus & sanctus deus in saxis grandinis uirtutis ualde fortis. Impetum fecit contra gentem hostilem: & in descensu perdidit contrarios: ut

cognoscāt gētes armaturā eoꝝ: q̄
γνῶσιν ἔθνη πανοπλίαν αὐτῶν, ὅτι
contra dñm bellū eius.
ἐναντίον κυρίου ὁ πόλεμος αὐτοῦ.
Et eñ insecutꝰ est a tergo poten
Καὶ γὰρ ἐπηκολούθησεν ὀπίσω δυνά-
tis: ⁊ in die moysi fecit mi
στου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ μωσέως ἐποίησεν ἔ-
sericordiā. ipse ⁊ chaleb filiꝰ hiephone
λεος. αὐτὸς καὶ χάλεβ υἱὸς ἰεφονῆ
ad resistēdū cōtra cōgregationē. Ad phi
ἀντιστῆναι ἐναντίον ἐκκλησίας. Κωλῦ-
bēdū ppłm a peccato: ⁊ cessare
σαι λαὸν ἀπὸ ἁμαρτίας, καὶ κοπά-
faciēdū murmur malitie: ⁊ ipi
σαι γογγυσμὸν πονηρίας, καὶ αὐτοὶ
duo exñtes liberati sunt a sexcen
δύο ὄντες διεσώθησαν ἀπὸ ἑξακοσί-
tis millibus peditū. Ad inducendū il-
ων χιλιάδων πεζῶν. Εἰσαγαγεῖν αὐ-
los in hereditatē: in terrā ma
τοὺς εἰς κληρονομίαν, εἰς γῆν ῥέου
nātē lacte ⁊ melle. ⁊ dedit do
σαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ἔδωκεν ὁ κύ
minꝰ chaleb fortitudinē: ⁊ vsq₃ ī senectutē
ριος τῷ χάλεβ ἰσχύν, καὶ ἕως γήρους
pmansit ei: ⁊ vt ascēderet ipse
διέμεινεν αὐτῷ, καὶ ἐπιβῆναι αὐτὸν
in altitudinē terre: ⁊ semē
ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα
ipius obtinuit hereditatē. Ut
αὐτοῦ κατέσχε κληρονομίαν. Ὅπως
viderent oēs filij israel: q̄ bo-
ἴδωσι πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, ὅτι κα-
nū ambulare post dñm:
λὸν τὸ πορεύεσθαι ὀπίσω τοῦ κυρίου,
⁊ iudices singuli suo nomi
καὶ οἱ κριταὶ ἕκαστος τῷ αὐτοῦ ὀνόμα-
ne q̄rū nō fornicatū est cor:
τι ὅσων οὐκ ἐξεπόρνευσεν ἡ καρδία,
⁊ q̄cūq₃ nō auersi sunt a domi
καὶ ὅσοι οὐκ ἀπεστράφησαν ἀπὸ κυρί
no: ⁊ memoria eoꝝ in bñdi
ου, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐν εὐλο-
ctionibꝰ. Ossa eoꝝ pullulent in
γίαις. Τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἀναθάλοι ἐπὶ
loco suo: ⁊ nomē eo
τοῦ τόπου αὐτῶν, καὶ τὸ ὄνομα αὐ-
rū cōmutatū in filijs glo
τῶν ἀντικαταλλασσόμενον ἐν υἱοῖς δε-
rificatoꝝ eoꝝ. Dilectus a
δοξασμένων αὐτῶν. Ἠγαπημένος ὑπὸ
dño suo samuel: pphēta do
κυρίου αὐτοῦ σαμουήλ, προφήτης κυ
mini cōstituit regna: ⁊ vn-
ρίου κατέστησε βασιλείας, καὶ ἔχρι-
xit principes in ppłm suū.
σεν ἄρχοντας ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ.
In lege dñi iudicauit cōgregationē: ⁊
Ἐν νόμῳ κυρίου ἔκρινε συναγωγήν, καὶ
visitauit dñs iacob. In
ἐπεσκέψατο κύριος τὸν ἰακώβ. Ἐν
fide sua examinatꝰ ē ppheta: ⁊
πίστει αὐτοῦ ἠκριβάσθη προφήτης, καὶ
cognitꝰ ē in verbo suo. ⁊ inuoca
ἐγνώσθη ἐν ῥήματι αὐτοῦ. καὶ ἐπεκα
uit dñm potētē: in
λέσατο τὸν κύριον δυνάστην, ἐν τῷ
pmendo ipse hostes suos vndi-
θλίψαι αὐτὸν ἐχθροὺς αὐτοῦ κυκλό-
que: in oblatione viri lacte nutriti-
θεν, ἐν προσφορᾷ ἀνδρὸς γαλαθηνοῦ,

cognoscāt gētes potentiā eius: quia cō tra deum pugnare nō est facile: & secutus est a tergo potentes. Et in diebus moysi misericordiā fecit ipse & caleph filius iephone: stare contra hostem & prohibere gentes a peccatis: & perfringere murmur malitie. Et ipsi duo constituti a periculo liberati sunt a numero sexcentorum milium peditum: inducere illos in hereditatem in terram quam manat lac & mel. Et dedit dominus ipi caleph fortitudinem: et vsq₃ in senectutem permansit illi virtus: vt ascenderet in excelsum terre locum: & semen ipsiꝰ obtinuit hereditatem. Et viderunt oēs filii israel quia bonum est obsequi sancto deo. Et iudices singuli suo nomine quorum non est corruptus cor: qui nō auersi sunt a domino: vt sit memoria illorum in benedictione. Et ossa eorum pullulant de loco suo: & nomen eorum permanet in eternum: permanente ad filios illorum sanctorum virorum gloria. Dilectus a domino deo suo samuel propheta domini: renouauit imperiū & vnxit principes in gente sua. In lege domini congregationem iudicauit: & vidit deum iacob & in fide sua probatꝰ est propheta. Et cognitus est in verbis suis fidelis: quia vidit deum lucis. Et inuocauit dominum omnipotentem in oppugnando hostes circunstantes vndiq₃ in oblationem viri inuiolati. Et intonuit de celo dominꝰ: & in sonitu magno auditam fecit vocem suam: et contriuit principes tyrorum: & omnes duces phylistiim. Et ante tempꝰ finis vite & seculi testimonium prebuit in cōspectu domini & christi. Pecunias & vsq₃ ad calciamenta ab omni carne non accepit: & non accusauit illum homo. Et post hec dormiuit et votum fecit regi: & ostēdit illi finem vite sue: & exaltauit vocem eius de terra in prophetia delere impietatem gentis.

Capitulum quadragesimum septimum.

Post hec surrexit natham propheta in diebus dauid. Et quasi adeps separatus a carne: sic dauid a filiis isrł. Cum leonibꝰ lusit quasi qui cū agnis: & in vrsis similiter fecit sicut in agnis ouium. In iuuentute sua nunquid non occidit gigantem: & obstulit opprobrium de gente? In tollendo manum in saxo funde deiecit exultationē golie: vbi non inuocauit deum omnipotentem. Et dedit in dextera eius tollere hominem fortem in bello: & exaltare cornu gentis sue. Sic in decem milibus glorificauit eum: & laudauit eū in benedictionibus domini in offerendo illi coronā glorie. Contriuit enim inimicos vndiq₃: & extirpauit phylistiim contrarios vsq₃ in hodiernum diem.

⁊ tonuit de celo dñs.
καὶ ἐβρόντησεν ἀπ' οὐρανοῦ ὁ κύριος.
Et in sono magno tonitrui audi-
Καὶ ἐν ἤχῳ μεγάλῳ βροντῆς ἀκου-
tā fecit vocē suā. ⁊
στὴν ἐποίησε τὴν φωνὴν αὐτοῦ. καὶ
cōtriuit duces tyrioꝝ: ⁊ om-
ἐξέτριψεν ἡγουμένους τυρίων, καὶ πάν
nes principes phylistijm. ⁊ ante
τας ἄρχοντας φυλιστιείμ. καὶ πρὸ
tps dormitionis seculi testimoniū p
καιροῦ κοιμήσεως αἰῶνος ἐπεμαρτύ-
hibuit in cōspectu dñi ⁊ christi sui.
ρατο ἔναντι κυρίου καὶ χριστοῦ αὐ-
Pecunias ⁊ vsq₃ ad calciamēta
τοῦ. Χρήματα καὶ ἕως ὑποδημάτων
ab omni carne nō accepi.
ἀπὸ πάσης σαρκὸς οὐκ εἴληφα.
Et non accusauit illū homo:
Καὶ οὐκ ἐνεκάλεσεν αὐτῷ ἄνθρωπος.
⁊ postq̄ dormiuit ipse ppheta
καὶ μετὰ τὸ ὑπνῶσαι αὐτὸν προεφή-
uit: ⁊ ostēdit regi fi-
τευσε, καὶ ὑπέδειξε βασιλεῖ τὴν τε-
nē eiꝰ: ⁊ exaltauit de terra
λευτὴν αὐτοῦ, καὶ ἀνύψωσεν ἐκ γῆς
vocē suā: in ppheta ad de
τὴν φωνὴν αὐτοῦ, ἐν προφητείᾳ ἐξα-
lendū iniq̄tatē ppłi.
λεῖψαι ἀνομίαν λαοῦ. Ca. 47.
Et post hoc surrexit nathan
Καὶ μετὰ τοῦτο ἀνέστη νάθαν ὁ
propheta in diebꝰ dauid sicut
προφήτης ἐν ἡμέραις δαυίδ ὥσπερ
adeps separatꝰ a salutari:
στέαρ ἀφωρισμένον ἀπὸ σωτηρίου,
sic dauid a filijs israel.
οὕτως δαυίδ ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ.
In leonibꝰ familiarit̄ egit q̄si in hedis
Ἐν λέουσιν ἐπιξένωσεν ὡς ἐν ἐρίφοις
⁊ in vrsis sicut in agnis oui
καὶ ἐν ἄρκοις ὡς ἐν ἀρνάσι προβά-
um. in iuuētute sua. occidit gi
των. ἐν νεότητι αὐτοῦ ἀπέκτεινε γί-
gantē: ⁊ abstulit opprobriū de po
γαντα, καὶ ἐξῆρεν ὀνειδισμὸν ἐκ λα
pulo. Et in tollēdo manū in
οῦ. Καὶ ἐν τῷ ἐπᾶραι χεῖρα ἐν
lapide funde vt deijceret super
λίθῳ σφενδόνης καταβαλεῖν γαυρί-
biā goliat. Inuocauit eñ
αμα τοῦ γολιάθ. Ἐπεκαλέσατο γὰρ
dñm altissimū: ⁊ dedit in dex
κύριον ὕψιστον, καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ δε
tera eius robur ad occidēdū hoiem
ξιᾷ αὐτοῦ κράτος ἐξᾶραι ἄνθρωπον
potentē in bello: vt exaltet cor-
δυνατὸν ἐν πολέμῳ, ἀνυψῶσαι κέ-
nu ppłi sui. Sic in decē mi
ρας λαοῦ αὐτοῦ. Οὕτως ἐν μυριά-
libꝰ glorificauit eū ⁊ laudauit il-
σιν ἐδόξασεν αὐτὸν καὶ ᾔνεσεν αὐ-
lū in bñdictionibꝰ dñi. In affe
τὸν ἐν εὐλογίαις κυρίου. Ἐν τῷ φέ-
rēdo illi diadema glie. Con
ρεσθαι αὐτῷ διάδημα δόξης. Ἐξέ-
triuit inimicos incircuitu: ⁊ destru
τριψεν ἐχθροὺς κυκλόθεν, καὶ ἐξουδέ-
xit phylistijm aduersarios.
νωσε φυλιστιείμ τοὺς ὑπεναντίους.

Nu.14.a.
Iosue.14.c.
1.Re.7.c.
1.Re.17.a.
1.Reg.17.f.
1.Reg.18.b

C
D
A

B

vsq₃ hodie cōtriuit eoꝝ cornu in
ἕως σήμερον συνέτριψεν αὐτῶν κέρας ἐν
omni opere suo dedit cōfessionē.
παντὶ ἔργῳ αὐτοῦ ἔδωκεν ἐξομολόγησιν.
Sācto excelso verbo glorie: in oī cor
Ἁγίῳ ὑψίστῳ ῥήματι δόξης, ἐν πάσῃ καρ
de suo laudauit: ⁊ dilexit eū q̄
δίᾳ αὐτοῦ ὕμνησε, καὶ ἠγάπησε τὸν ποι
fecit illū. Et ↄstituit cātores
ήσαντα αὐτόν. Καὶ ἔστησε ψαλμῳδοὺς
contra altare: ⁊ ex sono e-
κατέναντι θυσιαστηρίου, καὶ ἐξ ἤχους αὐ
tuo dulces facere modos: ⁊ cotidie lau
τοῦ γλυκαίνειν μέλη, καὶ καθ' ἡμέραν αἰ
dabūt in cāticis suis. dedit in
νέσουσιν ἐν ᾠδαῖς αὐτῶν. ἔδωκεν ἐν ταῖς
festiuitatibꝰ decentiā ⁊ ornauit tēpo
ἑορταῖς εὐπρέπειαν, καὶ ἐκόσμησε καιρὰ
ra vsq₃ ad cōsumationē. in laudādo ip-
ροὺς μέχρι συντελείας. ἐν τῷ αἰνεῖν αὐ
sos sanctū eius nomē: ⁊ a ma
τοὺς τὸ ἅγιον αὐτοῦ ὄνομα, καὶ ἀπὸ πρω
ne sonādo sctitatē eiꝰ. Dñs ab-
ίας ἠχεῖν τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ. Κύριος ἀ-
stulit peccata ipiꝰ: ⁊ exalta-
φεῖλε τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἀνύψω
uit in secula cornu eiꝰ. Et de-
σεν εἰς αἰῶνας τὸ κέρας αὐτοῦ. Καὶ ἔδω
dit illi testamētū regni ⁊ sedē
κεν αὐτῷ διαθήκην βασιλείας καὶ θρόνον
glorie in israel. Post hunc surrexit
δόξης ἐν τῷ ἰσραήλ. Μετὰ τοῦτον ἀνέστη
filiꝰ sapiēs: ⁊ ppt̄ illū habitauit in
υἱὸς ἐπιστήμων, καὶ δι' αὐτὸν κατέλυσεν ἐν
latitudine. Salomō regnauit in
πλατυσμῷ. Σολομὼν ἐβασίλευσεν ἐν
diebꝰ pacis: ⁊ glorificatꝰ ē q̄m deꝰ
ἡμέραις εἰρήνης, καὶ ἐδοξάσθη, ὡς ὁ θεὸς
pacauit in circuitu suo. Ut statueret
κατέπαυσε κυκλόθεν αὐτοῦ. Ἵνα στήσῃ
domū in nomine eius: ⁊ pararet scti
οἶκον ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἑτοιμάσῃ ἁ-
tatē in seculum. q̄ sapiēs fuit in
γίασμα εἰς τὸν αἰῶνα. ὡς ἐσοφίσθη ἐν
iuuētute sua: ⁊ impletꝰ est q̄si flu
νεότητι αὐτοῦ, καὶ ἐνεπλήσθη ὡς ποτα-
men intellectu. Terrā texit ani-
μὸς συνέσεως. Γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ ψυ-
ma tua oēm: ⁊ repleuit para
χή σου πᾶσαν, καὶ ἐνέπλησε παρα
bolis enigmatū. In insulas longe
βολαῖς αἰνιγμάτων. Εἰς νήσους πόρρω
abijt nomē tuū: ⁊ dilexit in
ἀφίκετο τὸ ὄνομά σου, καὶ ἠγάπησεν ἐν
pace tua. in canticis ⁊ puerbijs
τῇ εἰρήνῃ σου. ἐν ᾠδαῖς καὶ παροιμίαις
⁊ parabolis ⁊ iterpretatiōibꝰ admirati
καὶ παραβολαῖς καὶ ἑρμηνείαις ἀπεθαύ
sunt regiones. In nomine dñi dei
μασάν αἱ χῶραι. Ἐν ὀνόματι κυ' τοῦ θεοῦ
oīs terre q̄ cognominatꝰ ē tuꝰ
πάσης τῆς γῆς τοῦ ἐπικαλεσαμένου σου
deus israel: cōgregasti q̄si stannū
θεοῦ ἰσραήλ, συνήγαγες ὡς κασσίτερον
auꝝ ⁊ vt plūbū multiplicasti
τὸ χρυσίον καὶ ὡς μόλυβον ἐπλήθυνας
argentū. Inclinasti visce
τὸ ἀργύριον. Παρενέκλινας τὰ σπλάγ-
ra tua mulieribꝰ: ⁊ potestatē habuisti in
χνα σου γυναιξί, καὶ ἐνεξουσιάσθης ἐν
corpore tuo. Dedisti maculā in
τῷ σώματί σου. Ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ

Contriuit cornu ipsorum vsq₃ in eternum. In omni opere dedit confessionē sancto: & excelso in verbo glorie. De omni corde suo laudauit dominū & dilexit eum qui fecit illū: & dedit illi cōtra inimicos potentiā. Et stare fecit cantores cōtra altare: & in sono eorū dulces fecit modos: & dedit in celebrationibus decus: & ornauit tēpora vsq₃ in cōsumationē vite: vt laudarent nomē sanctū dñi: & amplificarent mane dei sanctitatē. Christꝰ purgauit peccata ipsius: & exaltauit in eternū cornu eius. Et dedit illi testamentū regni: et sedē glorie in israel. Post ipm surrexit filius sensatus: & ppter illū deiecit oēs potentiā inimicorū. Salomō imperauit in diebus pacis: cui subiecit deꝰ oēs hostes vt conderet domū in noīe suo: & pararet sanctitatē in sempiternum quēadmodū eruditus est in iuuentute sua. Et impletꝰ est quasi flumen sapiētia: et terrā retexit anima tua. Et replesti in cōparationibus enigmata: ad insulas lōge diuulgatū est nomen tuū: & dilectus es in pace tua. In cantilenis & prouerbiis & cōparationibus: & interpretationibus mirate sunt terre: & in nomine dñi dei cui est cognomen deus israel. Collegisti quasi aurichalcū aurū: & vt plumbū cōplesti argentū: et inclinasti femora tua mulieribꝰ. Potestatē habuisti in corpore tuo. Dedisti maculā in gloria tua: & prophanasti semē tuū inducere iracundiā ad liberos tuos: & in ceteris stulticiā tuam vt faceres imperiū bipartitum: et ex effraim imperare imperium durum. Deus autem non derelinquet misericordiam suam: et non corrumpet: nec delebit opera sua: neq₃ perdet a stirpe nepotes electi sui: & semen eius qui diligit dominū non corrumpet. Dedit autē reliquum iacob & dauid de ipsa stirpe. Et finem habuit Salomon cum patribus suis. Et dereliquit post se de semine suo gentis stulticiā: & imminutum a prudentia roboā qui auertit gentē consilio suo: & hieroboā filiū nabath qui peccare fecit israel: & dedit viā peccandi effraim: & plurima redundauerunt peccata ipsorū. Valde enī auerterūt illos a terra sua. Et q̄siuit oēs neq̄tias vsq₃ dū perueniret ad illos defensio: & ab oībus pctīs liberauit eos. Ca. 48.

Et surrexit helias propheta quasi ignis: & verbū ipsius quasi facula ardebat. Qui induxit in illos famē: & imitantes illum inuidia sua pauci facti sunt. Non enim poterant sustinere precepta domini. Verbo domini continuit celū: & deiecit a se ignem terre. Sic amplificatꝰ est helias in mirabilibꝰ suis. Et q̄s potest israel gl̄iari tibi. Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo dñi dei: q deiecisti reges ad perniciē & cōfregisti facilē potētiā ipsorū & gl̄iosos de lecto suo. Qui audis in sina iudiciū: & in oreb iudicia defensiōis. Qui vngis reges ad penitētiā & pphetas facis successores post te.

gloria tua ⁊ pphanasti semē
δόξῃ σου, καὶ ἐβεβήλωσας τὸ σπέρμα
tuū: vt induceres irā in filios
σου, ἐπαγαγεῖν ὀργὴν ἐπὶ τὰ τέκνα
tuos: ⁊ cōpungereris in stultitia
σου, καὶ κατανυγῆναι ἐπὶ τῇ ἀφροσύνῃ
tua. Ut fieres sine imperio: ⁊
σου. Γενέσθαι δίχα τυραννίδος, καὶ
ex ephraim iperares imperiū inobediēs. Ac
ἐξ ἐφραὶμ ἄρξαι βασιλείαν ἀπειθῆ. Ὁ
dñs nō derelinquet miaꝫ suā:
δὲ κύριος οὐ μὴ καταλίπῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ,
⁊ non corrūpet ab operibꝰ su-
καὶ οὐ μὴ διαφθαρῇ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐ-
is. Neque delebit electi sui
τοῦ. Οὐ δ' οὐ μὴ ἐξαλείψῃ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ
nepotes: ⁊ semē eiꝰ q̄ dilexit se
ἔγγονα, καὶ σπέρμα τοῦ ἀγαπήσαντος αὐ
non tollet. Et ipi iacob dedit
τὸν οὐ μὴ ἐξάρῃ. Καὶ τῷ ἰακὼβ ἔδωκε
reliquū: ⁊ dauid ex ipo
κατάλειμμα, καὶ τῷ δαυίδ ἐξ αὐτοῦ
radicē. Et requieuit salomō cū
ῥίζαν. Καὶ ἀνεπαύσατο σολομὼν μετὰ τῶν
patribꝰ: ⁊ reliquit post se de
πατέρων, καὶ κατέλιπε μετ' αὐτὸν ἀπὸ
semine suo. ppłi stultitiā ⁊
τοῦ σπέρματος αὐτοῦ. λαοῦ ἀφροσύνην καὶ
diminutū intellectu: roboā q̄ auer
ἐλαττούμενον συνέσει, ῥοβοὰμ ὃς ἀπέστη
tit ppłm de cōsilio suo. Et hieroboā filiꝰ
σε λαὸν ἐκ βουλῆς αὐτοῦ. Καὶ ἱεροβοὰμ υἱὸς
nabat: q̄ peccare fecit israel. Et de-
ναβὰτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. Καὶ ἔδω
dit ephraim viā peccati: ⁊ multipli
κε τῷ ἐφραὶμ ὁδὸν ἁμαρτίας, καὶ ἐπληθύν
cata sūt peccata eoꝝ valde. Ut auer
θησαν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν σφόδρα. Ἀπο
teret eos a terra: dū ira ⁊
στῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, ἕως ὀργὴ καὶ
vindicta veniat sup eos.
ἐκδίκησις ἔλθῃ ἐπ' αὐτούς. Ca. 48.
Et surrexit elias propheta q̄si ignis:
Καὶ ἀνέστη ἠλίας προφήτης ὡς πῦρ,
⁊ verbū ipiꝰ q̄si fax ardebat: q̄
καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ὡς λαμπὰς ἐκαίετο, ὃς
induxit in illos famē forté ⁊
ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς λιμὸν ἰσχυρὸν καὶ τῷ
zelo suo diminuit eos. in verbo
ζήλῳ αὐτοῦ ὠλιγοποίησεν αὐτούς. ἐν λόγῳ
dñi sustinuit celū: ⁊ deduxit
κυρίου ἀνέσχεν οὐρανόν, καὶ κατήγαγε
ter ignē de celo. q̄ glificatꝰ fuisti elia
τρὶς πῦρ ἐξ οὐρανοῦ. ὡς ἐδοξάσθης ἠλία
in mirabilibꝰ tuis: ⁊ q̄s simi
ἐν τοῖς θαυμασίοις σου, καὶ τίς ὅμοι-
lis tibi vt glorier? Qui suscitasti mor
ός σοι καυχᾶσθαι; Ὁ ἐγείρας νε-
tuū a morte: ⁊ ab iferis aīam
κρὸν ἐκ θανάτου, καὶ ἐξ ᾅδου ψυχὴν
in verbo altissimi. Qui deduxisti reges
ἐν λόγῳ ὑψίστου. Καταγαγὼν βασιλεῖς
ad pditionē: ⁊ gloriosos de
εἰς ἀπώλειαν, καὶ δεδοξασμένους ἀπὸ
lecto suo. Qui audis in sina
κλίνης αὐτῶν. Ὁ ἀκούων ἐν σινᾷ
correptionē dñi: ⁊ in choreb iudicia vin
ἐλεγμὸν κυ', καὶ ἐν χωρὴβ κρίματα ἐκδική
dicte. Qui vngis reges ad retributio
σεως. Ὁ χρίων βασιλεῖς εἰς ἀνταπόδο
nē: ⁊ pphetas successores post eum.
μα, καὶ προφήτας διαδόχους μετ' αὐτόν.

C
1.Re.11.b
D
3.Re.11.a.
3.Re.11.c.
A
3.Re.17.b.
3.Re.19.c.
4.Re.2.b.

Qui receptus es in turbine ignis in
Ὁ ἀναληφθεὶς ἐν λαίλαπι πυρὸς ἐν
curru equorum igneorum. Qui scriptus
ἅρματι ἵππων πυρίνων. Ὁ καταγ-
es correptionibus in tpa: ad le-
γραφεὶς ἐλεγμοῖς εἰς καιρούς, κοπά-
nienda irā iudicij dñi ad fu-
σαι ὀργὴν κρίσεως κυρίου πρὸ θυ-
rorē. ad cōuertendū cor patris ad
μοῦ, ἐπιστρέψαι καρδίαν πατρὸς πρὸς
filiū: & cōstituendū trib⁹ iacob.
υἱόν, καὶ καταστῆσαι φυλὰς ἰακώβ.
Beati q viderūt te: & q in dile-
Μακάριοι οἱ ἰδόντες σε, καὶ οἱ ἐν ἀγα-
ctione dormierūt: etenim nos vita
πήσει κεκοιμημένοι, καὶ γὰρ ἡμεῖς ζωῇ
viuem⁹. Elias q tect⁹ est in tur-
ζησόμεθα. Ἠλίας ὃς ἐσκεπάσθη ἐν λαί-
bine. Et eliseo repletus est spiri-
λαπι. Καὶ ἐλισαιὲ ἐνεπλήσθη πνεύ-
tu sancto: & in dieb⁹ suis nō
ματος ἁγίου, καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ οὐκ
cōmotus est a principib⁹: & nō subie-
ἐσαλεύθη ἀπὸ ἀρχόντων, καὶ οὐ κατε-
cit illū aliqs. oē verbū
δυνάστευσεν αὐτοῦ οὐδείς. πᾶς λόγος
nō sustulit eū: & in dormitione
οὐχ ὑπερῆρεν αὐτόν, καὶ ἐν κοιμήσει
prophetauit corp⁹ ei⁹. Et in
προεφήτευσε τὸ σῶμα αὐτοῦ. Καὶ ἐν
vita sua fecit mōstra: & in mor-
ζωῇ αὐτοῦ ἐποίησε τέρατα, καὶ ἐν τῇ τε-
te sua mirabilia opa sua.
λευτῇ αὐτοῦ θαυμάσια τὰ ἔργα αὐτοῦ.
In oib⁹ his nō penituit ppls:
Ἐν πᾶσι τούτοις οὐ μετενόησεν ὁ λαός,
& nō recesserūt a pecca-
καὶ οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτι-
tis suis. Usqquo captiuati sunt de
ῶν αὐτῶν, ἕως προενομεύθησαν ἀπὸ τῆς
terra sua: & dispersi sunt in om-
γῆς αὐτῶν, καὶ διεσκορπίσθησαν ἐν πάσῃ
ni terra. & relict⁹ est ppls pau-
τῇ γῇ. καὶ κατελείφθη ὁ λαὸς ὀλίγο-
cus & princeps in domo dauid. quidā
στός, καὶ ἄρχων ἐν τῷ οἴκῳ δαυίδ. τινὲς
eoꝝ fecerūt qd placitū: quidā aūt
μὲν ἐποίησαν αὐτῶν τὸ ἀρεστόν, τινὲς δὲ
multiplicarūt peccata. Ezechias muni-
ἐπλήθυναν ἁμαρτίας. Ἐζεκίας ὠχύρω-
uit ciuitatē suā: & induxit in
σε τὴν πόλιν αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγεν εἰς
mediū eius aquā. Fodit in ferro
μέσον αὐτῆς ὕδωρ. Ὤρυξεν ἐν σιδήρῳ
rupē: & edificauit fontes ad
ἀκρότομον, καὶ ᾠκοδόμησε κρήνας εἰς
aquas. In dieb⁹ ipi⁹ ascēdit senna-
ὕδατα. Ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη σενναχη-
cherim: & misit rapsacē &
ρείμ, καὶ ἀπέστειλε τὸν ῥαψάκην καὶ
sustulit manū suā in
ἀπῆρε χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ
sion: & iactās fact⁹ est in sup-
σιὼν, καὶ ἐμεγαλαύχησεν ἐν ὑπερηφα-
bia sua. Tūc cōmota sunt corda
νίᾳ αὐτοῦ. Τότε ἐσαλεύθησαν καρδίαι
& man⁹ eoꝝ: & doluerūt sicut
καὶ χεῖρες αὐτῶν, καὶ ὠδίνησαν ὡς αἱ
parientes: & inuocauerūt dñm
τίκτουσαι, καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν κύριον
misericordē expādentes manus
τὸν ἐλεήμονα ἐκπετάσαντες χεῖρας

Qui recept⁹ es in turbine ignis in curru equorum igneorum qui inscriptus es in iudiciis tēporū lenire iracundiā domini: conciliare cor patris ad filiū: & restituere tribus iacob. Beati sunt q te viderunt: & in amicicia tua decorati sunt. Nā nos vita viuimus tantū: post mortem autem non erit tale nomen nostrum. Helias qui in turbine tectus est: et in heliseo completus est spiritus eius. In diebus suis non pertimuit principem: & potentia nemo vicit illū. Nec superauit illum verbū aliquod: & mortuum prophetauit corpus eius. In vita sua fecit monstra: & in morte mirabilia operatus est. In omnibus istis nō penituit populus: & non recesserūt a peccatis suis vsqꝫ dū abiecti sunt de terra sua: & dispersi sunt in omnē terrā: & relicta est gēs perpauca: & princeps in domo dauid. Quidam ipsorum fecerunt quod placeret deo: alii autem multa cōmiserunt peccata. Ezechias muniuit ciuitatem suam: & induxit in mediū eius aquā: & fodit ferro rupē: & edificauit ad aquam puteum. In diebus ipsius ascendit sennacherib: & misit rapsacem & sustulit manum suam contra illos: et extulit manum suam in sion: & superbus fact⁹ est potētia sua. Tunc mota sunt corda & manus ipsorum: & doluerunt quasi parturientes mulieres. Et inuocauerunt dominum misericordem: et expandentes man⁹ suas extulerunt ad celū: & sanctus dominus deus audiuit cito vocē ipsorū. Non est cōmemoratus peccatorū ipsorum: neqꝫ dedit illos inimicis suis: sed purgauit illos in manu esaie sancti prophete. Deiecit castra assyriorū: & cōtriuit illos angelus domini. Nā fecit ezechias quod placuit deo: & fortiter iuit in via dauid patris sui quam mandauit illi esaias ppheta magn⁹ & fidelis i cōspectu dei. In diebus ipi⁹ retro rediit sol et addidit regi vitā. Spū magno vidit vltima: et cōsolat⁹ est lugētes i siō vsqꝫ in sempiternū. Ostēdit futura et abscondita anteqꝫ euenirēt. Ca. 49.

Memoria iosie in cōpositione odoris facta opus pigmentarii. In oi ore quasi mel indulcabitur ei⁹ memoria: & vt musica in conuiuio vini. Ipse est directus diuinitus in penitentia gētis: et tulit abominationes impietatis. Et gubernauit ad dominum cor ipsi⁹: & in diebus peccatorum corroborauit pietatem. Preter dauid & ezechiā & iosiā oēs reges peccatū cōmiserūt: nam reliquerunt legē altissimi reges iuda: et contēpserunt timorem dei. Dederunt enim regnum suum aliis & gloriam suam alienigene gēti. Incēderūt electā sanctitatis ciuitatē: et deserta fecerunt vias ipsius in manu hieremie. Nam male tractauerunt illū qui a ventre matris consecratus est propheta: euertere & eruere & perdere: & iterum edificare & renouare. Ezechiel qui vidit conspectum glorie quā ostendit illi in curru cherubin.

suas ad celū. Et sctūs de ce-
αὐτῶν πρὸς αὐτόν. Καὶ ὁ ἅγιος ἐξ οὐρα-
lo exaudiuit eos: & redemit
νοῦ ἐπήκουσεν αὐτῶν, καὶ ἐλυτρώσατο
eos in manu esaie. pessundedit
αὐτοὺς ἐν χειρὶ ἡσαΐου. ἐπάταξε τὴν
castra assyrioꝝ: & contri-
παρεμβολὴν τῶν ἀσσυρίων, καὶ ἐξέτρι-
uit illos angel⁹ ei⁹. Fecit eni
ψεν αὐτοὺς ὁ ἄγγελος αὐτ. Ἐποίησε γὰρ
ezechias placitū dño: & fortis fuit
ἐζεκίας τὸ ἀρεστὸν κυρίου, καὶ ἐνίσχυσεν ὁ-
in vijs dauid patris sui: sicut māda-
δοῖς δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτ. ὡς ἐνετεί-
uit esaias ppheta magn⁹ & ve-
λατο ἡσαΐας ὁ προφήτης ὁ μέγας καὶ πι-
rax⁹ in cōspectu eius. In diebus
στὸς ἐν ὁράσει αὐτοῦ. Ἐν ταῖς ἡμέραις
eius regressus est sol: & addidit
αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος, καὶ προσέθηκε
vitā regi. spiritu magno vidit
ζωὴν βασιλεῖ. πνεύματι μεγάλῳ εἶδε τὰ
nouissima: & cōsolatus est lugētes
ἔσχατα, καὶ παρεκάλεσε τοὺς πενθοῦν-
in sion. Usqꝫ in seculū ostendit
τας ἐν σιών. Ἕως τοῦ αἰῶνος ὑπέδειξε
futura: & abscōdita anteqꝫ eue-
τὰ ἐσόμενα, καὶ τὰ ἀπόκρυφα πρὶν ἢ πα-
nirent illa.
ραγενέσθαι αὐτά. Ca. 49.

Memoria iosie in cōpositione in-
Μνημόσυνον ἰωσίου εἰς σύνθεσιν θυ-
censi. fabricato opere vnguētarij.
μιάματος, ἐσκευασμένῳ ἔργῳ μυρεψοῦ.
in oi ore sicut mel indulcabi-
ἐν παντὶ στόματι ὡς μέλι γλυκανθήσε-
tur: & vt musica in cōuiuio vini.
ται, καὶ ὡς μουσικὰ ἐν συμποσίῳ οἴνου.
Ipse fuit direct⁹ in cōuersione ppli: &
Αὐτὸς κατευθύνθη ἐν ἐπιστροφῇ λαοῦ, καὶ
abstulit abominationes iniquitatis.
ἐξῆρε βδελύγματα ἀνομίας. Κατεύθυνε
ad dñm cor suū: in die-
πρὸς κύριον τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐν ἡμέ-
bus iniquoꝝ corroborauit pietatē.
ραις ἀνόμων κατίσχυσε τὴν εὐσέβειαν.
Preter dauid & ezechiā & iosiā:
Πάρεξ δαυὶδ καὶ ἐζεκίου καὶ ἰωσίου,
oēs errore errauerūt.
πάντες πλημμέλειαν ἐπλημμέλησαν.
reliquerūt eni legē altissimi:
κατέλιπον γὰρ τὸν νόμον τοῦ ὑψίστου, οἱ
reges iuda defecerūt. dedit eni
βασιλεῖς ἰούδα ἐξέλιπον. ἔδωκε γὰρ τὸ κέ-
in illoꝝ aliis: & gliam eoꝝ
ρας αὐτῶν ἑτέροις, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν
genti aliene. Cōbusserūt electā
ἔθνει ἀλλοτρίῳ. Ἐνεπύρισαν ἐκλεκτὴν
ciuitatē sanctitatis: & desertas fecit
πόλιν ἁγιάσματος, καὶ ἠρήμωσε τὰς
vias eius in manu hieremie: maletractauit
ὁδοὺς αὐτῆς ἐν χειρὶ ἱερεμίου. ἐκάκωσαν
eni illū. Et ipse in matrice sctificat⁹ ē
γὰρ αὐτόν. Καὶ αὐτὸς ἐν μήτρᾳ ἡγιάσθη
propheta ad eradicādū & malefaciēdū & perden-
προφήτης ἐκριζοῦν καὶ κακοῦν καὶ ἀπολ-
dū: similiter edificandū & plantā-
λύειν, ὡσαύτως οἰκοδομεῖν καὶ καταφυ-
dū. Ezechiel q vidit cōspectū glie:
τεύειν. Ἰεζεκιὴλ ὃς εἶδεν ὅρασιν δόξης,
quā ostendit ei in curru cherubim.
ἣν ὑπέδειξεν αὐτῷ ἐφ' ἅρματος χερουβίμ.

et enim memorati inimicoꝝ in imbre
καὶ γὰρ ἐμνήσθη τῶν ἐχθρῶν ἐν ὄμβρῳ
& direxit dirigētes vias.
καὶ κατορθῶσαι τοὺς εὐθύνοντας ὁδούς.
Et duodecim pphetarū sit me-
Καὶ τῶν δώδεκα προφητῶν εἴη τὸ μνη-
moria in bñdictionib⁹. Quō magnificam⁹
μόσυνον ἐν εὐλογίαις. Πῶς μεγαλύνωμεν
zorobabel: & ipe sicut signaculū
τὸν ζοροβάβελ, καὶ αὐτὸς ὡς σφραγὶς
in dextera manu. Sic iesus filius
ἐπὶ δεξιᾶς χειρός. Οὕτως ἰησοῦς υἱὸς
iosedec: q in dieb⁹ suis edificauerūt
ἰωσεδέκ, οἳ ἐν ἡμέραις αὐτῶν ᾠκοδόμησαν
domū: & exaltauerūt templū sctm dño pa-
οἶκον, καὶ ἀνύψωσαν ναὸν ἅγιον κυρίῳ ἡτοι-
ratum in gloriam seculi. & in ele-
μασμένον εἰς δόξαν αἰῶνος. Καὶ ἐν ἐκλε-
ctis fuit neemias cui⁹ diuturna memo-
κτοῖς ἦν νεεμίας οὗ ἐπὶ πολὺ τὸ μνημόσυ-
ria ei⁹: q erexit nobis muros euer-
νον αὐτοῦ, τοῦ ἐγείραντος ἡμῖν τείχη πε-
sos: & statuit portas & vec-
πτωκότα, καὶ στήσαντος πύλας καὶ μοχ-
tes: & erexit sola domoꝝ nraꝝ.
λούς, καὶ ἀνεγείραντος τὰ οἰκόπεδα ἡμῶν.
Nemo creat⁹ est talis in terra
Οὐδεὶς ἐκτίσθη τοιοῦτος ἐπὶ τῆς γῆς,
sicut enoch: etenim recept⁹ est a terra.
οἷος ἐνώχ, καὶ γὰρ αὐτὸς ἀνελήφθη ἀπὸ τῆς γῆς.
Neqꝫ sicut ioseph nat⁹ est vir princeps
Οὐδὲ ὡς ἰωσὴφ ἐγεννήθη ἀνὴρ ἡγούμενος
fratrū: firmamētū ppli: & ossa illi⁹
ἀδελφῶν, στήριγμα λαοῦ, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτ.
visitata sunt a dño. Sem & seth in
ἐπεσκέπη ὑπὸ κυρίου. Σὴμ καὶ σὴθ ἐν
hoib⁹ gliam adepti sūt sup oē
ἀνθρώποις ἐδοξάσθησαν. καὶ ὑπὲρ πᾶν ζῷον
in creatione adam.
ἐν τῇ κτίσει ἀδάμ. Ca. 50.

Simō filius onie sacerdos magn⁹: q
Σίμων ὀνίου υἱὸς ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς
in vita sua suffulsit domū: & in
ἐν τῇ ζωῇ αὐτ. ὑπέρραψεν οἶκον, καὶ ἐν ταῖς
dieb⁹ suis firmauit templū. Et in
ἡμέραις αὐτοῦ ἐστερέωσε ναόν. Καὶ ὑπ'
ipo fundata est altitudo duplex repara-
αὐτοῦ ἐθεμελιώθη ὕψος διπλοῦν ἀναλήμ-
tio: excelsitas circuit⁹ templi. in dieb⁹
ματος ὑψηλὸν περιβόλου ἱεροῦ. ἐν ἡμέραις
suis diminuta sūt receptacula aq̄ eo-
αὐτοῦ ἠλαττώθη ἀποδοχεῖα ὑδάτων χαλκὸς
rum mare supra modū. Curans
ὡσεὶ θαλάσσης τὸ περίμετρον. Ὁ φροντί-
pplm suū a casu: &
ζων τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἀπὸ πτώσεως, καὶ
fortificās ciuitatē & obsidēo: glorifi-
ἐνισχύσας πόλιν ἐν πολιορκίᾳ, ὡς ἐδοξά-
cat⁹ est in cōuersatione ppli in exitu dom⁹
σθη ἐν περιστροφῇ λαοῦ ἐν ἐξόδῳ οἴκου
velaminis. qsi stella matutina i me-
καταπετάσματος. ὡς ἀστὴρ ἑωθινὸς ἐν μέ-
dio nubiū: tanqꝫ luna plena in die-
σῳ νεφελῶν, ὡς σελήνη πλήρης ἐν ἡμέ-
bus suis: & qsi arc⁹ illuminās in nu-
ραις αὐτῆς καὶ ὡς τόξον φωτίζον νεφέ-
bes glorie: qsi sol refulgēs sup
λας δόξης, ὡς ἥλιος ἐκλάμπων ἐπὶ
templū altissimi. qsi flos rosaꝝ in diebus
ναὸν ὑψίστου. ὡς ἄνθος ῥόδων ἐν ἡμέραις
nouoꝝ. Quasi lilia in exitu aque:
νέων. Ὡς κρίνα ἐπ' ἐξόδῳ ὕδατος,

Nam cōmemoratus est inimicoruꝫ in imbre: benefacere illis rectas vias. Et duodecim pphetarū ossa pullulāt de loco suo. Nā corroborauerūt iacob & redemerūt se in fide virtutis sue. Quomodo amplificem⁹ zorobabel. Nam et ipē qsi signuꝫ in dextera manu sicut. Et iesum filiū iosedech. Qui in dieb⁹ suis edificauerunt domū & exaltauerunt templuꝫ sanctū dño: paratū in gloriā sempiternā. Et neemias in memoria multi tēporis: qui erexit nobis muros euersos: et stare fecit portas et seras: qui erexit domos nostras. Nemo natus est in terra qualis enoch: naꝫ & ipe receptus est a terra. Et ioseph qui natus est homo princeps fratrū: firmamentū gentis: rector fratrū: stabilimentum populi: & ossa ipsius visitata sunt: et post mortē prophetauerūt. Seth & Sē apud hoīes gloriā adepti sūt: & super oē aīam in origine adam. Ca. 50.

Simeō onie filius sacerdos magn⁹: qui in vita sua suffulsit domum: et in dieb⁹ suis corroborauit templū. Templi etiā altitudo ab ipo fundata est duplex edificatio: & excelsi parietes templi. In dieb⁹ ipsi⁹ emanauerūt putei aquarū: & quasi mare adimpleti sunt supra modū. Qui curauit gentē suā: & liberauit eā a perditione. Qui preualuit amplificare ciuitatē: q adept⁹ est gliam in cōuersatiōe gētis: & ingressum dom⁹ & atrii amplificauit. Quasi stella matutina i medio nebule. Et qsi luna plena in diebus suis lucet. Et quasi sol refulgēs: sic ille effulsit in tēplo dei. Quasi arcus refulgēs iter nebulas glie: & qsi flos rosarū in dieb⁹ vernis: & qsi lilia q̄ sunt in trāsitu aque: & qsi thus redolēs in diebus estatis. Quasi ignis effulgēs: & thus ardēs in igne. Quasi vas auri solidū ornatū oī lapide pcioso. Quasi oliua pullulās: & cypressus in altitudine se extollēs. In accipiēdo ipm stolā glie: & vestiri eū in cōsumatione virtutis in ascēsu altaris sancti gloriā dedit sanctitatis amictū. In accipiēdo autē ptes de manu sacerdotū: & ipe stans iuxta aram. Circa illū corona fratrū: & qsi plātatio cedri in mōte libano: sic circa illū steterūt quasi rami palme & oēs filii aarō in gloria sua. Oblatio aūt dñi in manib⁹ ipsorū corā omni synagoga israel: & cōsumatione fungens in aram: amplificare oblationem excelsi regis: porrexit manum suā in libatione: et libauit de sanguine vue. Et effudit in fundamento altaris odorem diuinū excelso principi. Tunc exclamauerunt filii aaron: in tubis ductilib⁹ sonuerunt: & auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram domino. Tunc omnis populus simul properauerūt & ceciderunt in faciem super terraꝫ adorare dominum deum suuꝫ: & dare preces oipotēti deo excelso. Et amplificauerūt psallētes in vocib⁹ suis: & in magna domo fact⁹ est son⁹ suauitatis plenus. Et rogauit ppls dñm excelsū pce vsqꝫdū perfect⁹ ē honor dñi: & mun⁹ suū pfecerit.

sicut germē libani in dieb⁹ veris:
ὡς βλαστὸς λιβάνου ἐν ἡμέραις θέρους,
sicut ignis & thus in foco: sicut
ὡς πῦρ καὶ λίβανος ἐπὶ πυρείου, ὡς
vas auri solidū ornatū
σκεῦος χρυσίου ὁλοσφύρητον κεκοσμημένον
oi lapide pcioso. Quasi oliua de-
παντὶ λίθῳ πολυτελεῖ. Ὡς ἐλαία ἀνα-
cora germinās fruct⁹: & sicut
θάλλουσα καρπούς, καὶ ὡς
cypressus exaltata in nubib⁹. in
κυπάρισσος ὑψουμένη ἐν νεφέλαις. ἐν τῷ
recipiēdo ipm stolā glie: &
ἀναλαμβάνειν αὐτὸν στολὴν δόξης, καὶ
vestiēdo illū cōsumationē glorie
ἐνδιδύσκεσθαι αὐτὸν συντέλειαν καυχή-
tionis. In ascēsu altaris sancti
ματος. Ἐν ἀναβάσει θυσιαστηρίου ἁγίου
glificauit circuitū sanctuarij. In aūt
ἐδόξασε περιβολὴν ἁγιάσματος. Ἐν δὲ
accipiēdo mēbra de manu sacerdotū &
τῷ δέχεσθαι μέλη ἐκ χειρῶν ἱερέων καὶ
ipe stans iuxta focū arē. in cir-
αὐτὸς ἑστὼς παρ' ἐσχάρᾳ βωμοῦ. κυκλό-
cuitu ei⁹ corona fratrū: sicut plātatio
θεν αὐτοῦ στέφανος ἀδελφῶν, ὡς βλάστημα
cedroꝝ in libano: & circumdederūt
κέδρων ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ ἐκύκλωσαν
eū sicut rami palmaꝝ. & oēs
αὐτὸν ὡς στελέχη φοινίκων. καὶ πάντες
filij aarō in gloria sua. & obla-
οἱ υἱοὶ ἀαρὼν ἐν δόξῃ αὐτῶν. καὶ προσφο-
tio dñi in manib⁹ ipoꝝ corā om-
ρὰ κυρίου ἐν χερσὶν αὐτῶν ἔναντι πά-
ni ecclesia israel: & cōsumationē
σης ἐκκλησίας ἰσραήλ, καὶ συντέλειαν
ministrās sup aras: vt ornaret obla-
λειτουργῶν ἐπὶ βωμοῦ, κοσμῆσαι προσ-
tionē altissimi oipotentis. Porrexit
φορὰν ὑψίστου παντοκράτορος. Ἐξέτεινεν
in libatione man⁹ suā: & liba-
ἐπὶ σπονδείου χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἔσπεισεν
uit de sanguine vue. effudit sup
ἐξ αἵματος σταφυλῆς. ἐξέχεεν ἐπὶ
fundamēta altaris odorē suauitatis ex-
θεμέλια θυσιαστηρίου ὀσμὴν εὐωδίας ὑψί-
celso oim regi. tunc exclamauerūt filij
στῳ παμβασιλεῖ. Τότε ἀνέκραγον οἱ υἱοὶ
aarō: in tubis ductilib⁹ sonuerūt.
ἀαρών, ἐν σάλπιγξιν ἐλαταῖς ἤχησαν.
Audiā fecerūt vocē magnā in
Ἀκουστὴν ἐποίησαν φωνὴν μεγάλην εἰς
memoriā corā altissimo. Tunc ois
μνημόσυνον ἔναντι ὑψίστου. Τότε πᾶς
ppls simul pparauit: & ceciderūt
ὁ λαὸς κοινῇ κατέσπευσε, καὶ ἔπεσον
in facie sup terrā. Adora-
ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. Προσκυνῆ-
re dñm suū oipotenē deū
σαι τῷ κυρίῳ αὐτῶν παντοκράτορι θεῷ
altissimū. Et laudauerūt psalletes voci-
ὑψίστῳ. Καὶ ᾔνεσαν οἱ ψαλμῳδοὶ φωναῖς
bus: in plurimo sono dulce factū ē melos.
αὐτῶν, ἐν πλείστῳ ἤχῳ ἐγλυκάνθη μέλος.
& rogauit ppls dñm excelsū in oratiō-
καὶ ἐδεήθη ὁ λαὸς κυρίου ὑψίστου ἐν προσευ-
ne corā misericorde: vsqꝫ pfec-
χῇ κατέναντι τοῦ ἐλεήμονος, ἕως συ-
tus est ornat⁹ dñi &
ντελεσθῇ ὁ κόσμος κυρίου καὶ τὴν
ministeriū suū pfecerunt:
λειτουργίαν αὐτοῦ ἐτελείωσαν.

Tunc deſcẽdens extulit manus ſuas in
Τότε καταβὰς ἐπῆρε χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ
oẽm cõgregationẽ filiorũ iſrael: vt daret
πᾶσαν ἐκκλησίαν υἱῶν ἰσραήλ, δοῦναι
bñdictionẽ dñi de labijs ſuis: et in
εὐλογίαν κυρίου ἐκ χειλέων αὐτοῦ, καὶ ἐν
nomine ipſius gloriaref. Et itera
ὀνόματι αὐτοῦ καυχήσασθαι. Καὶ ἐδευ-
uerſit in adoratione vt acciperent
τέρωσαν ἐν προσκυνήσει ἐπιδέξασθαι
bñdictionẽ ab altiſſimo. et nũc bene
τὴν εὐλογίαν παρὰ ὑψίστου. καὶ νῦν εὐλο
dicite deũ oim magna
γήσατε τὸν θεὸν πάντων τὸν μεγάλα
facientẽ ſolũ vbiq;. q exaltat di-
ποιοῦντα μόνον πάντῃ, τὸν ὑψοῦντα ἡμέ
es nros de matrice: et q facit nobiſ-
ρας ἡμῶν ἐκ μήτρας, καὶ ποιοῦντα μεθ' ἡ
cũ ſm miam ſuã. Et vt fiat
μῶν κατὰ τὸν ἔλεον αὐτοῦ. Καὶ δῴη ἐν ἡμῖν
pax in dieb' nris in iſrael per
εἰρήνην ἐν ἡμέραις ἡμῶν ἐν ἰσραὴλ κατὰ
dies ſeculi. vt cũ fide faciat no
τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος. ἐμπιστεῦσαι μεθ'
biſcũ miam ei': et in diebus
ἡμῶν τὸν ἔλεον αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις
nris liberet nos. In duab' gẽti
ἡμῶν λυτρωσάσθω ἡμᾶς. Ἐν δυσὶν ἔθνε
bus onerosa fuit aia mea: et ter-
σι προσώχθισεν ἡ ψυχή μου, καὶ τὸ τρί
tia nõ eſt gẽs: q ſedẽt in mõte ſa-
τον οὐκ ἔστιν ἔθνος, οἱ καθήμενοι ἐν ὄρει σα
marie: et viri q habitant phy
μαρείας, καὶ ἄνδρες οἱ κατοικοῦντες φυ
liſtijm: et pplſ ſtult' q habitat in ſi-
λιστιείμ, καὶ λαὸς μωρὸς ὁ κατοικῶν ἐν σι
cimis. Diſciplinã intellect' et ſcien
κίμοις. Παιδείαν συνέσεως καὶ ἐπιστή-
tie ſcripſit in libro iſto ieſus
μης ἐχάραξεν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἰησοῦς
filius ſirach hieroſolymita: q diſtilla
ὁ υἱὸς σιρὰχ ὁ ἱεροσολυμίτης, ὃς ἀνώμ-
uit ſapiam a corde. Beatus
βρισε σοφίαν ἀπὸ καρδίας. Μακάριος
q in his verſabit: et q poſuerit
ὃς ἐν τούτοις ἀναστραφήσεται, καὶ ὁ θεὶς
ea ſup cor ſuũ ſapiẽs erit.
αὐτὰ ἐπὶ καρδίαν ἑαυτοῦ σοφισθήσεται.
Si enĩ fecerit hec: ad oĩa vale
Ἐὰν γὰρ ποιήσῃ αὐτά, πρὸς πάντα ἰσχύ-
bit: quia lux dñi veſtigiũ ei': et
σει, ὅτι φῶς κυρίου τὸ ἴχνος αὐτοῦ, καὶ
pijs dedit ſapiam. Benedi
τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκε σοφίαν. Εὐλογη
ctus dñs in ſeculũ: fiat: fiat.
τὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, γένοιτο, γένοιτο.
Oratio ieſu filij ſirach.
Προσευχὴ ἰησοῦ υἱοῦ σιράχ. C. 51.
Onfitebor tibi dñe rex:
Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε βασιλεῦ,
et laudabo te deũ ſaluatorẽ meũ. Cõ
καὶ αἰνέσω σε θεὸν τὸν σωτῆρά μου. Ἐξο
fiteor nomini tuo: qm protec
μολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου, ὅτι σκεπα
tor et adiutor fact' es mihi: et redemiſti
στὴς καὶ βοηθὸς ἐγένου μοι. καὶ ἐλυτρώσω
corpus meũ a pditione et a la
τὸ σῶμά μου ἐξ ἀπωλείας καὶ ἐκ παγί
queo calumnie lingue. a labijs ope
δος διαβολῆς γλώσσης. ἀπὸ χειλέων ἐρ
rantiũ mendaciũ: et contra aduer-
γαζομένων ψεῦδος, καὶ ἔναντι τῶν ἀνθεστη-

Tunc deſcendens manus ſuas extulit in omnẽ congregationẽ filiorũ iſrael: dare gloriã deo a labiis ſuis: & in nomine ipſius gl'iari. Et iterauit orationeȝ ſuã: volens oſtẽdere virtutem dei. Et poſt rurſum pl' orauit deũ oim. Qui magna fecit in oĩ terra: qui auxit dies nros a vẽtre matris nre: & fecit nobiſcũ ſm ſuã miſericordiã: det nobis iocũditatem cordis: & fieri pacẽ in diebus noſtris in iſrael per dies ſempiternos: credere iſrael nobiſcũ eſſe dei miam: vt liberet nos in diebus ſuis. Duas gentes odit anima mea: tertia autem non eſt gens quã oderim. Qui ſedẽt in mõte ſeyr: & philiſtiim & ſtultus populus qui habitat in ſychimis. Doctrinã ſapientie & diſcipline ſcripſit in codice iſto: ieſus filius ſirach hieroſolymita q̃ renouauit ſapientiam de corde ſuo. Beat' qui in iſtis verſatur bonis. Qui ponit illa in corde ſuo ſapiens erit ſep. Si enim heȝ fecerit ad omnia valebit: quia lux dei veſtigium eius eſt.

Oratio ieſu filii ſirach.

Capitulũ quinquageſimũ primũ.

Confitebor tibi dñe rex & collaudabo te deũ ſaluatorem meum. Confitebor nomini tuo: quoniã adiutor et protector factus es mihi: & liberaſti corpus meum a perditione: a laqueo lingue inique: & a labiis operantium mendaciũ: & in conſpectu aſtantiũ factus es mihi adiutor. Et liberaſti me ſecundũ multitudinẽ miſericordie nominis tui a rugientibus preparatis ad eſcam de manibus querentiũ animam meam: & de portis tribulationũ que circundederunt me: a preſſura flãme q̃ circũdedit me: & in medio ignis non ſum eſtuatus. De altitudine ventris inferi: & a lingua coinquinata: & a verbo mendacii: a rege iniquo: & a lingua iniuſta. Laudabit vſq; ad morteȝ anima mea dominum: et vita mea appropinquãs erat in inferno deorſum. Circũdederunt me vndiq;: & nõ erat qui adiuuaret. Reſpiciens erã ad adiutorium hominum & non erat. Memoratus ſum miſericordie tue domine: & cooperationis tue que a ſeculo ſunt: quoniam eruis ſuſtinentes te domine & liberas eos de manib' gentiũ. Exaltaſti ſuper terrã habitationem meã: & pro morte defluente deprecatus ſum. Inuocaui dominum patrem dñi mei: vt non derelinquat me in die tribulationis mee: & in tempore ſuperborũ ſine adiutorio. Laudabo nomen tuuȝ aſſidue: & collaudabo illud in cõfeſſione: & exaudita eſt oratio mea. Et liberaſti me de perditione: & eruiſti me de tempore iniquo. Propterea cõfitebor et laudẽ dicã tibi: & benedicã nomini dñi. Cũ adhuc iunior ſuȝ priuſq; oberrarẽ: queſiui ſapientiam palã in oratione mea. Ante tẽpus poſtulabã pro illa: & vſq; in nouiſſimis inquiram eam: & florebit tanq; precox vua. Letatum eſt cor meũ in ea: ãbulauit pes meus iter rectũ: a iuuẽtute mea inueſtigabã eã.

ſarios meos: fact' es adiutor: et redemiſti
κότων μοι, ἐγένου βοηθός, καὶ ἐλυτρώσω
me ſm multitudinẽ miẽ nomi-
με κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους τοῦ ὀνόμα
nis tui: a rugitib' paratis ad eſcã
τός σου, ἐκ βρυγμῶν ἑτοίμων εἰς βρῶ-
De manu querentiũ aiam meã:
μα. Ἐκ χειρὸς ζητούντων τὴν ψυχήν μου,
de multis tribulationib' q̃s habui: a ſuffoca-
ἐκ πλειόνων θλίψεων ὧν ἔσχον, ἀπὸ πνιγ-
tiõe flãme in circuitu. De medio ignis
μοῦ πυρὸς κυκλόθεν. Ἐκ μέσου πυρὸς
nõ ſum eſtuat': et de pfunditate vẽtris et
οὐκ ἐξέκαυσα, καὶ ἐκ βάθους κοιλίας καὶ
a lingua immunda et a verbo
ἀπὸ γλώσσης ἀκαθάρτου καὶ ἐκ λόγου
mẽdacij regi caluĩnia a lingua
ψευδοῦς βασιλεῖ διαβολὴ ἐκ γλώσσης
iniuſta. appropinquauit vſq; ad mortẽ aia mea:
ἀδίκου. ἤγγισεν ἕως θανάτου ἡ ψυχή μου,
et vita mea erat pꝓe infernũ inferiũ.
καὶ ἡ ζωή μου ἦν ἐγγὺς ᾅδου κατωτάτου.
Circũdederũt me vndiq;: et nõ erat adiutor:
Περιέσχον με πάντοθεν, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν,
inſpiciebã ad ſubſidiũ hoim et
ἐνέβλεπον εἰς ἀντίληψιν ἀνθρώπων καὶ
nõ erat. et memorat' ſũ miẽ tue dñe:
οὐκ ἦν. καὶ ἐμνήσθην τοῦ ἐλέους σου κύριε,
et operationis hui' a ſeculo. Qm̃
καὶ τῆς ἐργασίας ταύτης ἀπ' αἰῶνος. Ὅτι
eruis ſuſtinẽtes: et liberas eos
ἐξαιρῇ τοὺς ὑπομένοντας, καὶ σώζεις αὐ-
de manu inimicorũ. et exaltaui ab
τοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. καὶ ἀνύψωσα ἀπὸ
ira ſupplicationẽ meã: et pro morte
ὀργῆς ἱκετείαν μου, καὶ ὑπὲρ θανάτου
liberationẽ rogaui. Et inuocaui do
ῥύσεως ἐδεήθην. Καὶ ἐπεκαλεσάμην κύ
minũ patrẽ dñi mei vt nõ derelin-
ριον πατέρα κυρίου μου μὴ ἐγκαταλι-
quat me in die tribulatiõis: in tẽpo
πεῖν με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ἐν καιρῷ
re ſuperboꝝ deſtitutionis. Laudabo
ῷ ὑπερηφάνων ἀβοηθησίας. Αἰνέσω
nomẽ tuũ aſſidue et collaudabo
τὸ ὄνομά σου ἐνδελεχῶς καὶ ὑμνήσω
te in cõfeſſione: et exaudita eſt
σε ἐν ἐξομολογήσει, καὶ εἰσηκούσθη ἡ
oratio mea: liberaſti eĩ nos de per
δέησίς μου, ἔσωσας γάρ ἡμᾶς ἐξ ἀ-
ditionẽ: et eruiſti me de tẽpore
πωλείας, καὶ ἐξείλου με ἐκ καιροῦ
iniquo. Propterea cõfitebor et
πονηροῦ. Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαι καὶ
laudabo te: et bñdicã nomini tuo
αἰνέσω σε, καὶ εὐλογήσω τὸ ὄνομά σου
dñe. Adhuc exñs iunior anteq̃ erra
κύριε. Ἔτι ὢν νεώτερος πρὶν πλανη-
rẽ ipſe: queſiui ſapiam palã in
θῆναί με, ἐζήτησα σοφίαν προφανῶς ἐν
oratione mea. Ante tẽplũ orabã pro
προσευχῇ μου. Ἔναντι ναοῦ ἠξίουν περὶ
illa: et vſq; in nouiſſimũ exquirã eã.
αὐτῆς, καὶ ἕως ἐσχάτου ἐκζητήσω αὐ-
ex flore tanq̃ matureſcẽtis vue.
τήν. ἐξ ἄνθους ὡς περκαζούσης στα-
letatũ eſt cor meũ in ea.
φυλῆς. εὐφράνθη ἡ καρδία μου ἐν αὐτῇ.
ambulauit pes [illegible] rectitudine: a iuuẽ
ἐπέβη ὁ πούς μου [illegible] εὐθύτητι, ἐκ νεό-
tute mea inueſtigabã eã.
τητός μου ἴχνευον αὐτήν. ∞∞∞

D

A

B

C

inclinaui aurẽ meã modice: et excepi:
ἔκλινα τὸ οὖς μου ὀλίγον, καὶ ἐδεξάμην,
et multã inueni mihi ſapientiã.
καὶ πολλὴν εὗρον ἐμαυτῷ παιδείαν.
Profect' fact' eſt mihi in ea: dãti
Προκοπὴ ἐγένετό μοι ἐν αὐτῇ, τῷ διδόν
mihi ſapiam: dabo potẽtiã. cogitaui
τι μοι σοφίαν, δώσω δύναμιν. διενοήθην
eñi vt facerẽ illã. et emularer
γὰρ τοῦ ποιῆσαι αὐτήν. καὶ ζηλῶσαι τὸ
bonũ: et nõ cõfundar. colluctata
ἀγαθόν, καὶ οὐ μὴ αἰσχυνθῶ. διαμεμάχη-
eſt aia mea in illa: et in factio
ται ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν ποιή
ne famis diligẽtiã adhibui. man'
σει λιμοῦ διηκριβωσάμην. τὰς χεῖράς
meas extẽdi ad altitudinẽ: et igno
μου ἐξεπέτασα πρὸς ὕψος, καὶ τὰ ἀγνο
rantias ei' itellexi. Aiam meã
ήματα αὐτῆς ἐπενόησα. Τὴν ψυχήν μου
direxi ad illã: et in purgatione
κατεύθυνα εἰς αὐτήν, καὶ ἐν καθαρισμῷ
inueni eã. Cor poſſedi cũ
εὗρον αὐτήν. Καρδίαν ἐκτησάμην μετ'
ipã ab initio: ꝓpterea nõ dere
αὐτῆς ἀπ' ἀρχῆς, διὰ τοῦτο οὐ μὴ ἐγκα-
linquar: et cor meũ cõturbatũ ẽ
ταλειφθῶ, καὶ ἡ καρδία μου ἐταράχθη
querẽdo illã. Propterea poſſedi
ζητῆσαι αὐτήν. Διὰ τοῦτο ἐκτησάμην
bonã poſſeſſionẽ. dedit dñs linguã
ἀγαθὸν κτῆμα. ἔδωκε κύριος γλῶσσαν
mercedẽ meã: et in ipã laudabo eũ.
μισθόν μου, καὶ ἐν αὐτῇ αἰνέσω αὐτόν.
appropiquate ad me indocti: et habita
ἐγγίσατέ μοι ἀπαίδευτοι, καὶ αὐλίσθη-

D

ẽ. 6. b.

Inclinaui modice aurem meã: et excepi illam. Multam inueni in meipſo ſapientiam: et multum profeci in ea. Danti mihi ſapientiam: dabo gloriam. Conſiliatus ſum enim vt facerem illam. Zelat' ſum bonum: & non confundar. Colluctata eſt anima mea in illa: & in faciẽdo eam confirmatus ſum. Manus meas extendi in altum: & in ſapientia eius luxit anima mea: et ignorantias meas illuminauit. Animam meaȝ direxi ad illam: & in agnitione inueni eam. Poſſedi cuȝ ipã cor ab initio: propter hoc nõ derelinquar. Venter meus conturbat' eſt querendo illaȝ: propterea bonã poſſidebo poſſeſſionem. Dedit enim mihi dominus linguam mercedem meam: & in ipſa laudabo eum. Appropiate ad me indocti: & cõgregate vos in domuȝ diſcipline. Quid adhuc retardatis: & quid dicitis in his? Anime veſtre ſitiũt vehementer. Aperui os meum et locutus ſum. Comparate vobis ſine argẽto ſapientiam: & collum veſtrum ſubiicite iugo eius: & ſuſcipiat anima veſtra diſciplinam. In proximo eſt enim inuenire eam. Videte oculis veſtris: quia modicum laboraui: & inueni mihi multaȝ requiem. Aſſumite diſciplinam in multo numero argenti: & copioſum aurũ poſſidete in ea. Letetur anima veſtra in miſericordia eius: & non cõfundemini in laude eius. Operamini opus veſtrum ante tempus: & dabit vobis mercedem veſtram in tempore ſuo.

Explicit liber Eccleſiaſticus.

te in domo diſcipline. Cur tardatis
τε ἐν οἴκῳ παιδείας. Διότι ὑστερεῖτε
aut qd dicitis in his: et aie
ἢ τί λέγετε ἐν τούτοις, καὶ αἱ ψυχαὶ
veſtre ſitiũt vehemẽter. Aperui os
ὑμῶν διψῶσι σφόδρα. Ἤνοιξα τὸ στόμα
meũ: et locut' ſum: cõparate vobis
μου, καὶ ἐλάλησα, κτήσασθε ἑαυτοῖς
ſine pecunia. Colliũ vrm ſuppo
ἄνευ ἀργυρίου. Τὸν τράχηλον ὑμῶν ὑπό-
nite ſub iugo: et ſuſcipiat aia
θετε ὑπὸ ζυγόν, καὶ ἐπιδεξάσθω ἡ ψυχὴ
vrã diſciplinã: in proximo ẽ inuenire eã:
ὑμῶν παιδείαν, ἐγγύς ἐστιν εὑρεῖν αὐ-
videte in oculis vris q̃ laboraui:
τήν, ἴδετε ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ὅτι ἐκο-
raui: et inueni mihi multã re
πίασα, καὶ εὗρον ἐμαυτῷ πολλὴν ἀνά-
quiẽ. Participate diſciplinã in mul
παυσιν. Μετάσχετε παιδείας ἐν πολ-
to numero argenti: et multũ au
λῷ ἀριθμῷ ἀργυρίου, καὶ πολὺν χρυ-
rum poſſidete in ea. letet ani-
σὸν κτήσασθε ἐν αὐτῇ. εὐφρανθείη ἡ ψυ-
ma vrã in miã eius: et ne
χὴ ὑμῶν ἐπὶ τῷ ἐλέει αὐτοῦ, καὶ μὴ
erubeſcatis in laude ei'. Opera-
αἰσχυνθείητε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ. Ἐργά-
mini opus vrm ãte tps: et
σασθε τὸ ἔργον ὑμῶν πρὸ καιροῦ, καὶ
dabit mercedẽ vrãm in tpe ſuo.
δώσει τὸν μισθὸν ὑμῶν ἐν καιρῷ αὐτοῦ.

Finis ſapientie ieſu filij ſirach.
Τέλος τῆς σοφίας ἰησοῦ τοῦ σιράχ.

Que in hoc volumine cõtinentur hec ſunt. Eſdras. Neemias. Tobias. Iudith. Heſter. Iob. Pſalterium. Prouerbia. Eccleſiaſtes. Cantica. Sapientia. Eccleſiaſticus.

Regiſtrum huius voluminis.

aaa. bbb. ccc. ddd. eee. Aaa. Bbb. Ccc. Ddd. Eee. Fff. Ggg. Hhh. Iii. a. b. c. d. e. f. g. h. i. l2. l. m. n. o. p. A. B. C. D. E. F.
Omnes ſunt terni: preter eee. Ccc. Iii. l2. F. qui ſunt duerni: et p. qui eſt quaternus.

Esdre primus.

Ca.1.c.τοῦ p τοὶ.ca.1.d.χιφόρη p χιφόροι.ca.3.a.ἰπ' αὐτὸ p ἐπ' αὐτῶ.ca.5.c.ἠρωτίσαμεν p ἠρωτήσαμεν.ca.7.d.ὀυρανοὶ p οὐρανοῦ. & νέμημα pro νόμημα.ca.10.a.ἠυληθῃ pro ηὐλίσθη. Neemias.

Capi.4.c.ἐπισρέψαμεν pro ἐπιστρέψαιμεν.ca.13.b.ἐιετηλάμην pro ἐνετειλάμην.ca.13.c.βιβηλῶναι pro βιβηλῶσαι.ca.13.d.προτοφωνήμασι pro πρωτογεννήμασι. Tobias.

Capi.3.ἰ pro ὅς.ca.5.φωνήμασι pro φωνήμασι.ca.6.τίγρην pro τίγριν.

Iudith.

Capi.1.ἱερουσουλὴμ pro ἱερουσαλὴμ.ca.5.πληθύνησαν pro ἐπληθύνθησαν.ca.11.μᾶς pro ἡμᾶς.& ῥύματα pro ῥήματα.ca.16.ὑπάγχοτα pro ὑπάρχοντα. Esther.

Ca.1.c.ὀργίσθη pro ὠργίσθη.ca.4.a.ἠδίκηκα pro ἠδίκηκώς.ca.4.b.ἐπαγγέλειαν pro ἐπαγγελίαν.ca.8.b.ἡμῖν pro ὑμῖν.ca.11.a.ἑρμηνευκέναι pro ἑρμηνευκέναι.ca.16.c.πρὸς χρησαμένοι pro προχρησάμενοι.

Iob.

Ca.1.d.ἐσθιόντων pro ἐσθιόντων.ca.18.d.ἐπώλοιτο pro ἀπόλοιτο.ca.42.c ἐπίγαγεν pro ἐπήγαγεν. Psalteriũ.

Psalmo.6.ἐλαίους pro ἐλέους.ps.9.ἀγαλλιασώμεθα pro ἀγαλλιασόμεθα.ps.19.ἀγαλλιασώμεθα pro ἀγαλλιασόμεθα.ps.22.ὀδήγησει pro ὡδήγησεν.ps.27.ἐργαζομιθέων pro ἐργαζομένων.& ἀνέβαλει pro ἀνέβαλει.ps.36.ἁμερτωλὸς pro ἁμαρτωλός.ps.43.ἀλαλάγμασι pro ἀλαλάγμασι.ps.94.ἡμῶν p ὑμῶν.ps.98.ἐγίου pro ἐθνοῦ.ps.106.ὠδῦνης pro ὠδῖνης.ps.117.ἀγαλλιάσεως pro ἀγαλλιάσεως.ps.118.ἀπόστησον pro ἀπόστησον.ps.134.θυσαυρῶν p θησαυρῶν.ps.138.σκοτηθήσεται pro σκοτισθήσεται.

Prouerbia.

Ca.13.d.ἀυτοῦ pro αὐτοῦ.ca.15.a.παιδίαν pro παιδείαν.ca.20.a.μέθη p μέθη.ca.21.c.θυσαυρὸς pro θησαυρός.ca.25.c.ὀδὸς pro ὀδοὺς.ca.29.b.οὐκ p οὐχ.ca.30.b.πειοθείς p πειωθείς.& ἐνεμπίμπλησαν p ἐνεπίμπλησαν.

Cantica canticorũ.

Ca.2.a.ἐκαθσα pro ἐκάθισα.ca.7.d.σοι pro σοί.ca 8.b.σφραγῖδα pro σφραγῖδα. Sapientia.

Cca.4.c.φωίων pro γονέων.ca.5.b.κυμεινόμενον pro κυμαινόμενοι.ca.6.a.ὑπηρέται p ὑπηρέται.ca.7.a.ἥσα p ἧκα.ca.8.a.ἐργάζεται p ἐργάζεται.ca.16.c.σύμβουλον p σύμβολον.& τοούτω p τούτω.

Ecclesiasticus.

Ca.29.a ἐνόμησαν p ἐνόμισαν.ca.30.b.ἀνηθέος p ἀειθῆος.ca.33.b.ἐτάνυσαν pro ἐτάνυσαν.ca.17.a.ἐπιξείωσει pro ἐπεξείωσεν.

Errores translationis latine interlinearis.

Esdre primus.

Ca.2.c.filii pro filii.ca.3.c.edificarent pro edificabãt.ca.5.a.Iesue pro Iosue.ca.6.c.cũ pro cũ. Neemias.

Ca.3.c.sue pro sua.ca.3.c.consũmationẽ pro consumationẽ.ca.8.a.ligneũ pro ligneũ.ca.10.a.fratres pro fratres.

Iudith.

Capi.1.a.nineue pro niniue.ca.10.consũmationẽ pro cõsumationẽ.

Esther.

Capi.1.a.carpasinis p carbasinis.ca.3.a.prior incedebat p prior sedebat.ca.4.a.consũmatũ p cousumatũ.& ciuitas p ciuitatis.ca.4.b.permissit p promisit.ca.9.a.contingit p contigit.ca.11.a.interpretasse p interpretatũ esse.ca.16.b.consũmata pro consumata.

Iob.

Ca.1.b.diadolo p diabolo.ca.1.c.captiuas eas p captiuos eos.ca.4.c.repererint pro reppererint.ca.7.b.et pro at.ca.10.c.impossibilis p impossibile.ca.12.a.secutatio pro scrutatio.ca.27.b.nõ pro nũ.ca.30.b.extinctũ pro extincta.ca.31.d.ieuge pro euge.ca.38.a.longã p longe.ca.41.c.cõmouebit pro cõmouebitur.

Psalteriũ.

Psalm9.17.ipoluta pro impolluta.ps.28.preparantis pro preparans

Esdras.

Cap̃.5.b. שְׁבֵי pro שָׁבֵי

Cap̃.8.g. מְרֵמוֹת pro מַרְמוֹת

Neemias.

Cap̃.7.a. וָאמַר pro וָאֹמַר

Cap̃.8.c.in margine. בָּכָה pro בָּכָה

Cap̃.11.a. וּמַעֲשֵׂיָה pro וּמַעֲשִׂיָה

Cap̃.13.b. שֶׁלֶמְיָה pro שְׁלֶמְיָה

Et in codẽ.b.in marginie. רָאָה pro רָאָה

Hester.

Cap̃.4.b.in margine. צִוָּה pro צִיָה

Cap̃.8.c.in margine. נָשָׁה pro נַשָׁה

Et in codem.d. וְשִׂמְחָה pro וְשִׂמְחָה

Cap̃.9.b. בָּבֶל pro בָּבֶל

Et in codem.b. הָרְנוּ pro חָרְנוּ

Iob.

Cap̃.1.d. וַיָּנַע pro וְיָנַע

Cap̃.3.a. יְחַד pro יְהַד

Cap̃.9.b.in margine שׁוּב pro שׁוּב

Et in codem.d.in margine. פִּנָּה pro פִּנָּה

Cap̃.13.d. וְתַחְשְׁבֵנִי pro וְתַחְשְׁבֵנִי

Cap̃.20.c. בִּמְלוֹאת pro בִּמְלוֹאת

Cap̃.27.d.in mar. שָׂפֵק pro שָׂפַק

Cap̃.30.d.in margine. הָיָה pro הַיָה

Cap̃.31.c.in margine. לִבַּשׁ pro לָבַשׁ

Cap̃.33.b.in margine. דֵּבֵר pro דָּבָר

Cap̃.36.c.in margine. נָטָה pro נְטַה

Cap̃.38.b. יָצוּם pro יָצוּם

Psalterium.

p̃s.10. לָמָּה pro לָמָּה

Ps.19. דְּבָרִים pro דְּבָרִים

Ps.21. שֶׁכֶם pro שֶׁכֶם

Ps.22.in margine רָאָה pro רָאָה

Ps.25. בַּדֶּרֶךְ pro בַּדֶּרֶךְ

Ps.28.in margine עָשָׂה pro עָשָׂה

Ps.30. חֲסִידָיו pro חֲסִידָיו

Ps.31. לְדָוִד pro לְדָוִד

Ps.35. אֹיְבַי pro אֹיְבַי

Ps.xxxvi.in margine. שָׁכַב pro שָׁכָב

Ps.xxxvii. פָּתְחוּ pro פָּתחוּ

Ps.44. בְּקַשְׁתִּי pro בְקַשְׁתִי

Ps.47. אֱלֹהִים pro אלֹהִים

Ps.50. וַיִּקְרָא pro וַיִקְרָא

Ps.72.in margine. עָשֵׁק pro עשֵׁק

Et in eodem in margine. יֵשַׁע pro יֵשׁע

Ps.114. מֵעַם pro מֵעם

Ps.115. חַסְדְּךָ pro הַסְדְךָ

Ps.119.i littera yod. עֵדֹתֶיךָ pro עֵדתֶיךָ

Et in eo. in littera caph. שֶׁקֶר pro שֶׁקר

Et in eo.in littera qph in qbusdã lib. קְרָאתִיךָ pro קְרָאִיךָ

Ps.139. שָׁחַר pro שַׁחַר

Ps.141 לְהִתְעוֹלֵל pro לְהִתְעוֹלֵל

Et in eo. כְּמַנְעַמֵּיהֶם pro בְּמַנְעַמֵּיהֶם

Ps.144. בְּנְטִיעִים pro כִּנְטִיעִים

Ps.146. עֹשֶׂה pro עשֶׂה

Prouerbiorum.

Cap.15.in margine. מְאֹם pro מָאֹם

Cap.18.in margine. עָנָה pro עָנָה

Cap.24.b. יָדַע pro יָדע

Et in eodem.c. עַם pro עם

Cap.25.c. רָכָה pro רָבָה

Et in eodem.c. תִּשְׁבָּר pro תִּשְׁבַּר

Cap.26.b.in margine. עָשָׂה pro עָשָׂה

Cap.29.d. עֲבָדוֹ pro עֲבְדוֹ

Cap.xxx.c.in margine. שָׁבַע pro שָׁבַע

Ecclesiastes.

Cap.2.c. הַמַּעֲשֶׂה pro הַמַעֲשֶׂה

Cap.9.b.in margine. חָסֵר pro חָסֵר

Canticum.

Cap.6.d. הַנַּחַל pro הַנַחַל

Cap.8.d. הִיא pro הִיא

p̄s.34.eius pro eo.p̄s.41.fontis ꝑ font.p̄s.51.emigrabit ꝑ emigrare faciet.p̄s.71.hoibus pro hoibꝰ.p̄s.59.dotrinã pro doctrinã.p̄s.64. mare pro mari.p̄s.76.absidet pro abscindet.p̄s.77.cognouimis pro cognouimus.p̄s.88.auertis pro auerteris.p̄s.109.axaltabit ꝑ exaltabit.p̄s.117.est ꝑ es.p̄s.122.obundantibus pro abundantibꝰ.p̄s.134. renges ꝑ reges.p̄s.135.redimit ꝑ redemit.p̄s.149.facit ꝑ fecit.& exultationes ꝑ exaltationes.

Prouerbia.

Ca.1.d.at ꝑ et.ca.4.b.relinqant ꝑ relinquant.ca.5.c.tui ꝑ tibi.& tuã ꝑ tuus.ca.12.d.erum ꝑ eorum.ca.21.c.confiderant ꝑ confisi fuerant. ca.26.d.ipsi ꝑ isti.

Ecclesiastes.

Ca.1.b.anon ꝑ non.ca.2.d.qui ꝑ cui.ca.5.d.vnum ꝑ vnus.ca.7.a.copum ꝑ eius.ca.8.a.eius ꝑ sapientis.ca.9.b.sun ꝑ sunt.

Cantica canticorum.

Ca.5.a.mele ꝑ melle.ca.8.a.sugentẽ ꝑ suggentẽ.

Sapientia.

Ca.7.d.futur ꝑ futura.ca.9.a.assistrice ꝑ assestricem.ca.10.b.tutanit ꝑ tutata est.& ne ꝑ sine.ca.12.d.deripti ꝑ decepti.ca.13.a.creaturaris ꝑ creaturis.ca.17.b.precipitarum ꝑ precipitatarum.ca.19.a.premisissent ꝑ premisissent.ca.19.b.obliuiuionem ꝑ obliuionem.& mare ꝑ mari.& anti ꝑ autem.

Ecclesiasticus.

Ca.1.a.sup fluit est.ca.17.c.relique ꝑ relinque.ca.18.d.inuident pro inuidebunt.ca.19.b.dificil pro dificili.ca.25.a.bi.pro sibi.ca.25.d. prebeat pro imperet.ca.34.c.intetllectũs intellectus.ca.36.b.enarrẽtur pro enarrent.& habeat pro habeant.ca.44.a.nati pro facti.ca. 45.a.scum pro cum.& purpuro pro purpura.ca.50.c.comiter pro communiter.& vsq; ꝑ vbiq;.ca.51.a.a pro et.

Errores translationis Beati hieronymi.

Esdre primus.

Ca.8.a.numerari pro numerati.ca.10.b.tranmigrationis ꝑ trasmignationis.

Neemias.

Ca.12.c.laudatiũ pro laudantiũ.ca.13.c.aperitẽt pro aperirent.

Iudith.

Ca.6.supiã pro supbiã.ca.12.eiu pro eius.

Esther.

In prologo.hieronynimi pro hieronymi.ca.1.a.fortisimis pro fortissimis.ca.2.a.madocheus pro mardocheus.ca.3.a.ragis pro regis. ca.3.d.vniuesas pro vniuersas.ca.6.d.indutun ꝑ indutũ.ca.9.a.igiur pro igitur.ca.9.b.iudeis ꝑ iudei.& inimico ꝑ inimicos.ca.11.a.interpretatã ꝑ interpretatum.

Iob.

C.20.d.ducedo pro.dulcedo.

Prouerbia.

Ca.7.b.cinamomo ꝑ cinamomo.ca.8.c.terra ꝑ terrã.ca.18.c.repõdent pro respondent.

Ecclesiastes.

Ca.2.b.labore pro laborẽ.& conuertisit pro conuertissent.& fecerã pro fecerãt.ca.9.a.eueniat pro eueniant.ca.11.a.ne nõ ꝑ necnõ.

Sapientia.

Ca.8.b.ãmirabilis pro admirabilis.ca.19.b.replepleret ꝑ repleret.

Ecclesiasticus.

Ca.3.b.ferutati pro scrutati.ca.23.c.carni pro carnis.ca.30.a.ssiduat pro assiduat.ca.36.c.ciuitatis pro ciuitatis.ca.38.d.iin pro in.

Finis tertie partis.

Haec tibi pentadecas tetragonon respicit illud
Hospitium petri & pauli ter quinq; dierum.
Namq; instrumētum vetus hebdoas innuit: octo
Lex noua signatur. ter quinq; receptat vtrunq;.

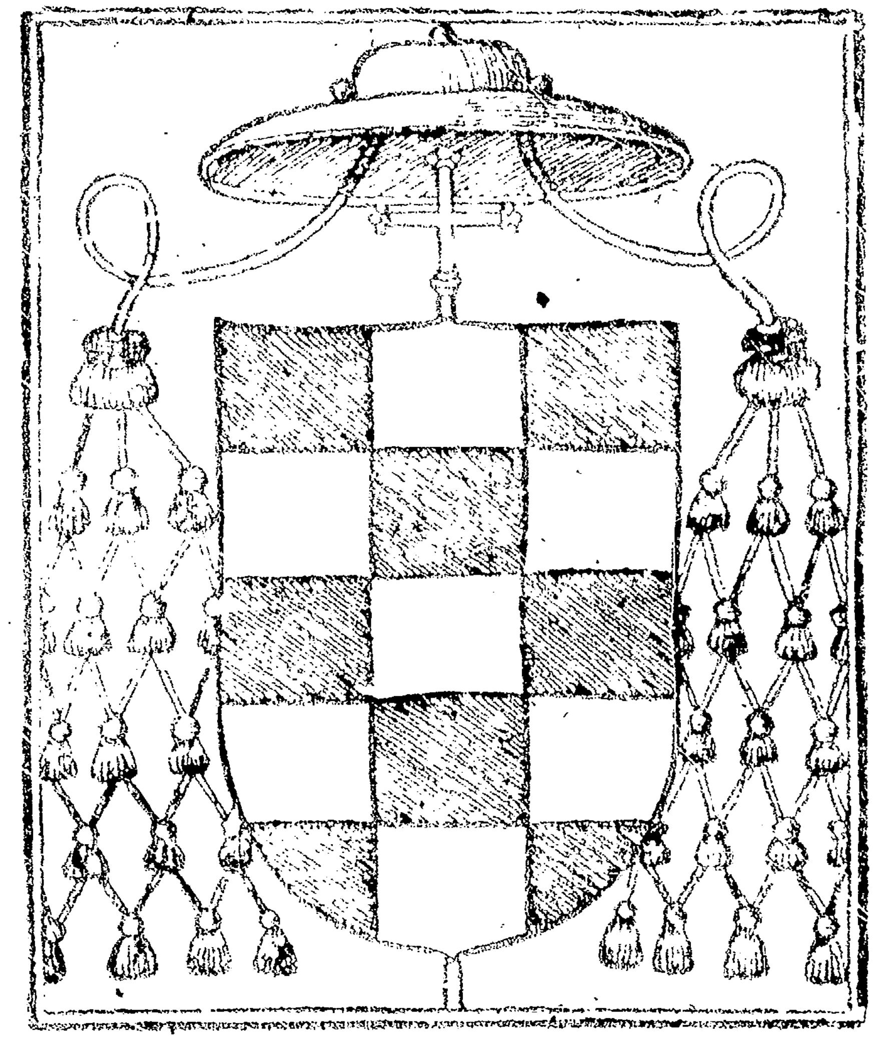

Quarta pars Veteris testamenti Hebraico Grecoq; idiomate nunc primum impressa: adiuncta vtriq; sua latina interpretatione.

Ad sanctissimum ac clementissimum dominum nostrū

.D. Leonem Decimum diuina prouidentia Pontificem maximum Reuerendissimi in
Christo patris ac dñi. D.F. Francisci Simenii de Cisneros Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ
tituli. S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis Hispaniæ Archiepiscopiq̄ Toletani ac regnorū
Castellæ Archicācellarii &c. In libros veteris ac noui testa. multiplici lingua impressos.

Prologus.

Multa sunt beatis-
sime Pater: quæ ad excuden-
das impressoriis formis origi
nales sacræ scripturæ liguas
nos incitarūt. Atq̄ hæc ipri
mis. Q cū vniuscuiusq̄ idi
omatis suæ sint verborū p-
prietates: quarū totā vim nō
possit quantūlibet absoluta
traductio prorsus exprimere: tum id maxime in ea lin-
gua accidit: p quam os domini locutum est. Cuius litte
ra q̄uis ex se mortua sit & uelut caro: quæ non prodest
quicq̄ (Nam spiritus est qui uiuificat) quia tamen Chri
stus uerborum figuris uelatus intra eius uterum manet
inclusus: nō dubiū: quin tam admiranda sit fœcunditate
repleta: tā exuberanti mysteriorū copia cumulata: ut cū
plena semp sit & redundās: flumina de uentre eius fluāt
aquæ uiuæ: unde hi quibus datū est reuelata facie gloriā
dñi speculari: ut in eandē imaginē trāsformētur possint
assidue haurire mira diuinitatis eius arcana. Quippe cū
nulla dictio nulla litterarum cōnexio esse possit: ex qua
non emergāt & ueluti pullulent reconditissimi cœlestis
sapientiæ sensus. Ex quibus cū non possit eruditissim9
quisq̄ interpres nisi unicū explicare: necesse est ut post
interp̄tationē maneat adhuc scriptura grauida: uariisq̄
ac sublimibus intelligētiis plena: quæ nequeant aliūde
q̄ ex ipso archetypæ linguæ fonte cognosci. Accedit: q
ubicunq̄ latinorū codicū uarietas est: aut deprauatæ le-
ctionis suspitio (id quod librariorū impitia simul & ne
gligentia frequentissime accidere uidimus) ad primaz
scripturæ originē recurrēdum est: sicut beatus Hierony
m9 & Augustin9 ac cæteri ecclesiastici tractatores admo
nēt: ita ut librorū veteris testamēti synceritas ex Hebrai
ca ueritate: Noui aūt ex Græcis exemplaribus examine
tur. Vt ipsa igitur originalia in prōptu haberet quicūq̄
diuinarū litterarū studiosus: possetq̄ nō solis riuulis eē
contētus: sed ex ipso fonte saliētis aquæ in uitā æternam
sitim pectoris extinguere: iussim9 archetypas sacræ scri
pturæ linguas cuz adiunctis variarū linguarū translatio
nibus impressioni mādari Sāctitatis tuæ nomini dedicā
das. Atq̄ imprimis nouū testamentum Græco Latinoq̄
sermone excudendū curauimus simul cum Lexico græ
carum omniū dictionum: quæ possunt in eo legentibus
occurrere: ut his quoq̄ qui nō integrā linguæ cognitio
nem adepti sunt p uiribus consuleremus. Deinde uero
anteq̄ Vetus testamentum aggrederemur: Dictionariū
p̄misimus Hebraicorum Chaldaicorūq̄ totius Veteris
instrumēti vocabulorū. Vbi nō tantum multiplex signi
ficatio cuiusq̄ dictiōis exprimitur: sed (quod studiosis
vtilissimū fore credim9) locus scripturæ in cuiusq̄ signi
ficati testimoniū citatur. Rursus: cū nō solus litteræ occi-
dentis cortex: sed introrsus latitans spūs viuificantis nu
cleus maxie sit a studioso diuinæ scripturæ requirēdus:
atq̄ huius præcipua pars ex propriorū noīm interpre
tatiōne depēdeat: quorū ab æterno p̄uisa impositio icre
dibilē opez affert ad ppalandos spirituales abstrusosq̄
sensus & detegēda arcana mysteria: q̄ sub ipso litteralis
textus vmbraculo spiritus sanct9 velauit. Idcirco interp̄
tationes ppriorum noīm a viris linguarum pitia p̄cellē
tibus maxima diligentia iussimus elucubrari: & secun-
dum alphabeticā seriem dispositas Dictionario adiūgi.
Quibus succedit legēdorū hebræorū characterū instru-
ctio & eiusdē idiomatis Grāmatica ex plurib9 receptæ fi
dei Hebræis autorib9 collecta & ad latini artificii normā
reducta. Quibus omnibus ueluti pro p̄ludio ita pactis:
ad excussionem diuersarum ueteris testamēti linguarū
nos conuertimus: adiicientes etiā singulis earum suam
latinam translationem. Qua ī re aperte Beatitudini tuæ
testari possumus Pater sanctissime: maximā laboris no-
stri partē in eo p̄cipue fuisse uersatā: ut & uirorum in lin
guarū cognitione eminentissimorū opera uteremur &
castigatissima omī ex parte uetustissimaq̄ exemplaria
pro archetypis haberem9: quorū quidē tā Hebræorū q̄
Græcorū ac latinorū multiplicē copiā uariis ex locis nō
sine sūmo labore cōquisiuimus. Atq̄ ex ipsis quidē græ
ca Sāctitati tuæ debem9: qui ex ista apostolica bibliothe
ca antiquissimos tū ueteris tum noui testamēti codices
perq̄ humane ad nos misisti: qui nobis in hoc negocio
maximo fuerūt adiumento. Cōsumata itaq̄ excussione
Noui testamenti Græce Latineq̄ impressi cum suo Lexi
co. Impresso etiā hebraico Chaldaicoq̄ dictionario: cui
adiuncta est Grāmatica cum nominum propriorū inter
pretationibus. Absolutis præterea annotationibus diffe
rentiarum Veteris testamenti; quas cum Nicolaus de Ly
ra non omnino absolutas edidisset: eas nos p uiros lin-
guarum peritissimos multis in locis addi fecim9. Tandē
diuino auxilio Vetus testamentum multiplici lingua ex
cudi fecimus. Quæ omnia nunc ad Sanctitatē tuā mitti
mus. Nā cui potius vniuersæ uigiliæ nostræ dicādæ sūt
q̄ apostolicæ isti sedi: cui omīa debemus? Aut quis libē-
tius sacros Christianæ religionis libros suscipere & am-
plecti debet: q̄ sacer Christi uicarius? Accipiat igitur Sā
ctitas tua læta frōte munusculum: quod in domini gazo
phylacium offerimus: ut incipiant diuinarum litterarū
studia hactenus intermortua nunc tandem reuiuiscere.
Obsecramus aūt beatitudinē tuam enixissime: vt libros
hosce: qui nūc se sacris istis uestigiis supplices aduoluūt
examines: & ad seuerissimi iudicii tui cēsurā reuoces: vt
si Christianæ reip. vtiles fore videbūtur: editionis bene
ficium a sanctitate tua recipiāt. Nam eos nos hucusq̄ cō
tinu[illegible]s: sacrū istum apostolici fastigii oraculum cōsul
turi. Sed iam hæc ad Beatitudinem tuam satis. Nunc ad
instruendum de operis artificio lectorem cōuertimur.

Ad lectorem de his que ad lectionem Veteris testamenti diuersis linguis nunc primū impressi: sunt prænotanda.

Vt intelligas studiose le
ctor modū & ordinē: quē in hac veteris
testamēti ipressiōe seruauim9: ac inde
possis hoc libro facile uti: nōnullorū te
admonitū prius eē oportet. Imprimis
igitur id est p̄mittendū: q cū uetus testamentū a sacris
doctoribus trifariā diuidatur: hoc est in legē: quā Penta
teuchū appellāt: & ī libros deinde agiographos: ac de
mū in eos qui dicuntur pphetales: in his oībus non est
idē numerus linguarū. Sed Pentateuchus quidē triplicē
linguā habet: Hebraicā videlicet Chaldaicā & Græcā: q̄s
imprimēdas iussimus cū aliis tribus latinis interp̄tatiōi
bus iuxta correspōdentibus: ita ut Hebraicæ ueritati re
spondeat latina beati Hieronymi translatio: Chaldaicæ
uero alia latina fere de uerbo ad uerbū a uiris ei9 liguæ
peritissimis elaborata. Græcæ āt septuaginta interp̄tuz
editioni: interlinearis latina traductio. Agiographi dei-
de libri simul & Prophetales duplici lingua excudūtur:
hoc est Hebræa & Græca cū aliis duab9 latinis trāslatiōi
bus illis correspondentibus. Nā Chaldaica in cæteris li-
bris p̄terq̄ in Pētateucho corrupta est aliquibus in locis
& fabulis meriiq̄ Thalmudistarū nugis cōspersa: īdigna
prorsus quæ sacris codicibus inseratur. Verum quia qui
busdam in locis ubi integra est littera & corrupta: mirū
in modū fauet Christianæ religioni: idcirco reliquos li-
bros toti9 ueteris testamēti e Chaldaica lingua in latinā
uerti fecimus: & diligētissime cū sua latina traductiōe cō
scriptos in publica Complutēsis nostræ vniuersitatis Bi
bliotheca reponi. At uero libri extra canonē: quos eccle
sia potius ad edificationē populi: q̄ ad auctoritatē eccle
siasticorū dogmatū confirmandā recipit: Græcā tm̄ hn̄t
scripturā: sed cū duplici latina interp̄tatione: altera beati
Hieronymi: altera īterlineari de verbo ad verbū: eo mo
do quo in cæteris. Hæc autē de numero linguarum hu-
ius libri oportuit in uniuersum p̄libasse. Nunc de mo
do quo linguas in libro ipso disposuimus: breuib9 agen
dū est. Primum itaq̄ aperto codice duæ se tibi chartarū
facies hinc & inde offerēt: quarū unaquæq̄ tres colum-
nas habet. Ex quibus ea quæ ad marginē exteriorez sita
est: Hebraicam continet veritatem. Quæ vero interiori
margini adhæret Græca est septuaginta interp̄tum edi-
tio: cui supponitur latina interlinearis traductio de uer-
bo ad uerbum. Mediam aūt inter has latinā beati Hiero
nymi translationē uelut inter synagogam & Orientalē
ecclesiam posuim9: tanq̄ duos hic & inde latrōes mediū
aūt Iesum hoc est Romanā siue latinā Ecclesiā collocātes.
Hæc enim sola supra firmā petrā ædificata (reliquis a re
cta scripturæ intelligētia qn̄q̄ deuiātibus) imobilis sem
per in veritate p̄mansit. Disponuntur vero colūnæ ipsæ
hoc modo: ut singulis lineis Hebraicis correspōdeāt bi-
næ lineæ latinæ e regiōe: hoc tamen semp obseruato. ut
omnes colūnæ tā in principio q̄ in fine cōsentiant: nisi
ubi loci angustia non patitur: quod rarissime dep̄hēdes.

Deinde quia institutū nr̄m est: non solū his cōsulere:
qui absolutā linguarū peritiā sunt assecuti: sed his etiaz
opem ferre qui parū in eis pfecerunt: utrisq̄ enim debi
tores sumus: neminēq̄ esse cupimus: quē pegrinorum
idiomatum difficultas absterreat a diuinorū librorum
penetralibus adeundis. Idcirco vt Hebraicas dictiōes fa
cile possit quicūq̄ distinguere: & suā latinā interp̄tatio
nē cuiq̄ assignare: inter singulas dictiōes Hebraicas su-
perponūtur minutæ litterulæ latinæ alphabetico ordi
ne p̄cedētes: quibus cōsimiles aliæ in latina pxima colū
na correspōdent: ut p similitudinem litterulæ cognosca
tur: quæ dictio latina ad quā Hebraicā sit referēda. Quā
do uero interpres p circūlocutionem pluribus dictioni
bus unicam interp̄tatur: aut e diuerso unica dictiōe plu-
res amplectitur: tūc una litterula toti circūlocutioni uel
etiā compendio deseruiet. Ex his p̄terea litterulis nōnul
las repies: quib9 tenue punctū subscribitur hoc modo.
Quod quidē punctū designat: uel dictionē hebraicā sub
iacentē multiplicē esse & æquiuocā: ac pinde reconditū
aliquod secretæ intelligētiæ mysterium claudere: quod
possit facile cōsulto Dictionario a pspicacibus mētibus i
uestigari: uel denotat saltē: ipsam eius significationez in
latina colūna positā potius translatitiā esse & soli sensui
subseruientē: q̄ ppriā omnino & litteralez. Rursus quia
inuenire primitiua siue radices dictionum Hebraicaruz
& Chaldaicarum a prima origine deuiantium res est p
quam necessaria ad reperiēda in Dictionario uocabula:
sed tantæ difficultatis: ut hoīes eius linguæ peritissimi
frequēter in ea titubent: ac nōnunq̄ etiā labantur: artifi
cium excogitauimus q̄ vtilissimum: quo possit quispiā
uel primis dūtaxat Hebraicis rudimētis imbutus radicē
cuiusq̄ dictionis in promptu habere: ut iā his adminicu
lis adiuti: Hebræorū (ut ait beatus Hieronymus) nause
am & ructum fastidiētes: p̄ceptores eorum consulere nō
egeamus. Aduertendū itaq̄ est: q cū dictioni Hebraicæ
siue Chaldaicæ correspondet alia in margine (quod di-
gnosces ex simili litterula utriq̄ dictiōi imposita) tunc
dictio ipsa sicut est in margine notata: querēda est in vo
cabulario. Ille enim sunt primæ litteræ substātiales pri-
mitiui. Reliquæ uero dictiōes Hebraici text9: quib9 nul
la dictio primitiua respōdet in margine: ex primis earū
tribus aut qn̄q̄ etiā solis duabus litteris sunt in dictiona
rio requirendæ. Præterq̄ ubi p̄cesserit aliqua ex his qui
q̄ litteris beth: he: caph: lamed: mem: quocunq̄ apice
subiecto: dum modo sit apice desuper notata hoc modo
ב ה כ ל מ Tunc enim talis littera particulo seu p̄positio
ne sumitur: ac proinde cum non sit littera substantialis
auferēda est: & proximæ tres uel quādoq̄ etiā solæ duæ
litteræ sequentes erūt primæ litteræ primitiui: ex quib9
dictio ipsa in uocabulario repietur. Quod eodē modo
intelligendū est de ו vau littera etiaz si nunq̄ tali signo
notetur. Vbicunq̄ enim alicui dictioni p̄ponitur: semp
pro coniunctione copulatiua vsurpatur: quare tollere eā
oportebit. Atq̄ hæc quidē succincte dicta sunt: ut legen
tibus Hebraicā litterā statim absq̄ arte seu consideratōe
vlla pateat dictionis primitiuū. Quod si curiosus lector
non solo vsu contentus artē reperiendarū radicū nosse
desiderat: legat vltimum capitulum nostræ Hebraicæ
Grāmaticæ in fine Hebraici dictionarii: quod tamen ut
absq̄ librorum reuolutiōe facile occurreret: in p̄cipio

Pētateuchi duximꝰ apponendū. Illud ē etiā cōsiderādū ꝙ in hebraicis characteribꝰ scienter omisimꝰ apices illos quibus nunc vtuntur Hebræi pro accentibus. Nā hi cū ad nullam vel significati vel pnunciationis differentiā ptineant: sed ad solam cantus ipsorum modulationem: merito a veteribus Hebreis reiecti sunt: quos in hoc imitari maluimus. Verum ne locus accentus cuiuſq; dictionis ignoraretur: hoc modo puidimus: vt quoniam dictiones Hebraicæ vt plurimum in vltima habent accentū: oēs huiusmōi dictiōes nullo prorsus apice notarētur: reliquæ vero non habentes accentum in vltima (quæ rarissime occurrunt) super syllabam vbi prædominatur accentus: apice signarentur hoc modo אֶ֫רֶץ. Cæterum in distinctione clausularum colo etiam vtuntur Hebræi & commate: sed ita: vt colum sit duplex punctum: sicut cōma apud latinos: hoc modo: Comma vero tale signū ‸ Quod autem ad Græcam scripturam attinet: illud te nō latere volumus: non vulgaria seu temere oblata exemplaria fuisse huic nostræ impressioni archetypa: sed vetustissima simul & emendatissima: quæ sanctissimꝰ dn̄s noster Leo Decimus Pontifex maximus ceptis nostris aspirans ex ipsa apostolica Bibliotheca ad nos misit: tantæ integritatis: vt nisi eis plena fides adhibeatur: nulli reliqui esse videantur: quibus merito sit adhibenda. Quibus etiam adiunximus alia non pauca: quorum partem ex Bessarionis castigatissimo codice summa diligentia transcriptam Illustris Venetorum Senatus ad nos misit: partem ipsi magnis laboribus & expensis vndiq; cōquisiuimus: vt copia emendatorum codicum abunde superesset. Latinam itidem Beati Hieroymi translationem contulimus cum ꝗplurimis exemplaribus venerādæ vetustatis: sed his maxime: quæ in publica Complutensi nostræ vniuersitatis Bibliotheca reconduntur: quæ supra octingentesimum ab hinc annum litteris Gotthicis cōscripta ea sunt syncerirate: vt nec apicis lapsus possit deprehendi. Aliqua tamen nomina ppria vitio scriptorum aliter scripta ꝗ in originalibus vtriusq; testamēti habentur intacta dimisimus: atq; id quidem consulto. Nam si nunc in eis litteram aliquam mutassemꝰ: nequaꝗ possent reperiri in tractatu interpretationum: quem iuxta vulgatam horum nominum scripturam alphabetico ordine pridem confeceramus. Adnotauimus tamē in ipsis interpretationibus eadem nomina ppria non solum ponentes ea sicut communiter scribuntur: sed etiam put habentur ad litteram in suis originalibus. Demum in libro psalmorum illud est admonendum: communem translationem latinam: qua vtimur: positam esse p interlineari supra græcam septuaginta interptū editionē: quia ei de verbo ad verbum fere correspōdet. Eam autem quam beatus Hieronymus iuxta hebraicā transtulit veritatem in medio duarum columnarum fuisse locatam. Vale.

Incipit plogus in Esaiam pphetam.

NEMO CVM pphetas versibus viderit esse descriptos: metro eos estimet apud hebreos ligari. & aliquid simile habere de psalmis uel operibꝰ Salomonis. Sed quod in demosthene & tullio solet fieri ut p cola scribantur & cōmata: qui vtiq; psa & non uersibus conscripserunt. Nos quoq; utilitati legentium puidentes: interpretationem nouam nouo scribendi gn̄e distinximus. At primum de esaia sciendū ꝙ in sermone suo disertus sit: quippe ut uir nobilis & urbanæ elegantiæ: nec habens quicꝗ in eloquio rusticitatis admixtum. Vn̄ accidit ut p̄ cæteris florem sermonis eius: trāslatio non potuerit conseruare. Deinde etiā hoc adiiciendum ꝙ nō tam ppheta dicendus sit ꝗ euangelista. Ita eni vniuersa xp̄i ecclesiæq; mysteria ad liquidum psecutus est: ut non putes eum de futuro uaticinari sed de p̄teritis historiā texere. Vn̄ coniicio noluisse tunc tpis septuaginta interp̄tes fidei suæ sacramenta pspicue ethnicis pdere: ne sanctū canibus & margaritas porcis darent. quæ cū hanc editionem legeritis ab illis aiaduertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit pphetas intelligere: nec facile quēpiam posse iudicare de interp̄tatione: nisi intellexerit ante q̄ legerit. Nos quoq; patere morsibus plurimorum: q stimulante inuidia quod cōsequi non ualent despiciunt. Sciens ergo & prudens in flammam mitto manū. & nihilominus hoc a fastidiosis lectoribus p̄cor: vt quō græci post septuaginta translatores: aquilā & symmachū & theodotionē legūt: uel ob studiū doctrinæ suæ: uel ut septuagita magis ex collatione eorum intelligant: sic & isti saltem vnum post priores habere dignentur interp̄tem. Legant prius & postea despiciant: ne uideantur non ex iudicio sed ex odii p̄sumptione ignorata damnare. Prophetauit autem Esaias in hierusalem & in iudæa: necdū decem tribubus in captiuitatem ductis: ac de utroq; regnō nunc cōmixtim nūc separatim texit oraculum. Et cum interdum ad p̄sentem respiciat historiam & post babyloniæ captiuitatem reditum populi significet in iudæam: tamen oīs eius cura de uocatione gentiū & de aduentu xp̄i est. Quem quanto plus amatis o paula & eustochium tāto magis ab eo petite: ut p obtrectatiōe p̄senti qua me indesinēter æmuli laniāt: ipse mihi mercedē restituat in futuro: qui scit me ob hoc in peregrinæ linguæ eruditiōe sudasse: ne iudei de falsitate scripturarum ecclesiis eius diutiꝰ insultarēt.

Explicit plogus.

Incipit argumentum.

ESAIAS in hierusalem nobili genere ortus ē: ibiq; pphetauit. Sub manasse rege sectus in duas partes: occubuit. Sepultusq; est sub quercu rogel: iuxta transitum aquarum quas olim ezechias rex iacto obstruxerat puluere.

ESAIAS.
ΗΣΑΙΑΣ.

A

Visio quā vidit esaias filiꝰ amos: quā vi
Ὅρασις ἣν εἶδεν ἠσαΐας υἱὸς ἀμώς· ἣν εἶ
dit contra iudeam ⁊ cōtra ierusalē
δε κατὰ τῆς ἰουδαίας καὶ κατὰ ἱερουσαλὴμ
in regno ozie ⁊ ioatham achaz
ἐν βασιλείᾳ ὀζίου καὶ ἰωάθαμ καὶ ἄχαζ
⁊ ezecie: ꝗ regnauerūt in iudea. audi celū ⁊ auri
καὶ ἐζεκίου, οἳ ἐβασίλευσαν τῆς ἰουδαίας. ἄκουε οὐρανὲ καὶ ἐνω
bꝰ pcipe terra: qꝛ dn̄s locutꝰ est. filios genui ⁊ exaltaui: ip
τίζου γῆ, ὅτι κύριος ἐλάλησεν. υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐ
si aūt me spreuerūt. cognouit bos possessoré: ⁊ asinꝰ
τοὶ δέ με ἠθέτησαν. ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄνος τὴν
presepe dn̄i sui: israel aūt me nō cognouit: ⁊ pplꝰ
φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαός
me nō itellexit. ve gēs peccatrix: pplꝰ plene peccatis:
με οὐ συνῆκεν. οὐαὶ ἔθνος ἁμαρτωλόν, λαὸς πλήρης ἁμαρτι
semē nequā: filii iniqui: dereliquistis dn̄m:
ῶν, σπέρμα πονηρόν, υἱοὶ ἄνομοι· ἐγκατελίπετε τὸν κύριον,
⁊ ad iracūdiā cōcitastis sctm̄ israel: alienati sunt
καὶ παρωργίσατε τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ, ἀπηλλοτριώθησαν
in retro. ꝗd vltra pcutiemini addētes iniqtatē? omne
εἰς τὰ ὀπίσω. τί ἔτι πληγῆτε προστιθέντες ἀνομίαν; πᾶ

B

ne caput in labōrē: ⁊ omne cor in tristiciā. a
σα κεφαλὴ εἰς πόνον, καὶ πᾶσα καρδία εἰς λύπην. ἀπὸ
pedibꝰ vsq; ad caput nō est in eo sanitas: vulnus
ποδῶν ἕως κεφαλῆς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὁλοκληρία, τραῦμα
liuor plaga tumens: nō est malagma ipone
μώλωψ πληγὴ φλεγμαίνουσα, οὐκ ἔστι μάλαγμα ἐπιθεῖ
re neq; oleum neq; alligaturas. terra vestra deserta
ναι οὔτε ἔλαιον οὔτε καταδέσμους. ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος αἱ
ciuitates vr̄e succēse igni: regionē vr̄ā corā vobis
πόλεις ὑμῶν πυρίκαυστοι, τὴν χώραν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν
alieni deuorant eam. ⁊ desolata ē subuersa
ἀλλότριοι κατεσθίουσιν αὐτήν. καὶ ἠρήμωται κατεστραμμέ
a pplis alienis. derelinquetur filia si
νη ὑπὸ λαῶν ἀλλοτρίων. ἐγκαταλειφθήσεται ἡ θυγάτηρ σι
on sicut tētoriū i vinea: ⁊ sicut pomorū custodia in cu

C

ὼν ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι, καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἐν σι
cumerario: sicut ciuitas obsessa. ⁊ nisi dn̄s sa
ro. 9. f. κυηράτῳ, ὡς πόλις πολιορκουμένη. καὶ εἰ μὴ κύριος σα
baoth reliquisset nobis semen: ꝗsi sodoma vtiq; facti
βαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς σόδομα ἂν ἐγενή
fuissemꝰ: ⁊ ꝗsi gomorra vtiq; assimilati eēmꝰ. audite verbū
θημεν, καὶ ὡς γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν. ἀκούσατε λόγον
dn̄i principes sodomorū: attendite legē dei nr̄i
κυρίου ἄρχοντες σοδόμων, προσέχετε νόμον θεοῦ ἡμῶν
ppls gomorre. ꝗd mihi multitudo victimaꝝ vr̄aꝝ dicit
λαὸς γομόρρας. τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν λέγει
dn̄s? plenus sum holocaustis arietū: ⁊ adipē
κύριος; πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ
agnorū: ⁊ sanguinē taurorū ⁊ hircoꝝ nō volo: ne
ἀρνῶν, καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι, οὐ
q; veneritis apparere mihi. qs eni quesiuit hec de
δ' ἂν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι. τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ
manibꝰ vr̄is: calcare atriū meū: nō apponetis.
τῶν χειρῶν ὑμῶν; πατεῖν τὴν αὐλήν μου, οὐ προσθή
si obtuleritis similaginē: vanū: incensum
σεσθε. ἐὰν φέρητε σεμίδαλιν, μάταιον, θυμίαμα

D

abominatio mihi est. neomenias vr̄as ⁊ sab
βδέλυγμά μοι ἐστί. τὰς νουμηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάβ
hiere. 36. c. bata ⁊ diem magnū nō feram. ieiuniū ⁊ o
βατα καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέξομαι. νηστείαν καὶ ἀρ
cium ⁊ neomenias ⁊ festiuitates vr̄as odio hꝫ
γίαν καὶ τὰς νουμηνίας καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ
aīa mea: facti estis mihi i satietatē: nō āplꝰ remit
ἡ ψυχή μου, ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονήν. οὐκέτι ἀνή
tam peccata vr̄a. cū extēderitis
σω τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. ὅταν ἐκτείνητε

Incipit Esaias propheta.

VISIO ESAIE filii amos: quam vidit super iudam & hierusalem: in diebus ozie ioatham: achaz: & ezechie regum iuda. Audite celi: & auribus percipe terra: qm̄ dn̄s locutus est. Filios enutriui & exaltaui: ipsi aūt spreuerunt me. Cognouit bos possessorem suū: & asinꝰ presepe dn̄i sui: israel autē me non cognouit & pplus meus nō intellexit. Ve genti peccatrici: poplo graui iniqtate: semini neq̄: filiis sceleratis. Dereliquerunt dominū: blasphemauerūt sanctū israel: abalienati sunt retrorsum. Sup quo percutiā vos vltra addētes p̄uaricationē? Omne caput languidū & oē cor merens. A planta pedis vsq; ad verticē nō est in eo sanitas. Vulnꝰ & liuor & plaga tumēs: nō ē circūligata nec curata medicamine neq; fota oleo. Terra vr̄a deserta: ciuitates vr̄e succēse igni: regionē vestrā corā vobis alieni deuorāt: & desolabitur sicut i vastitate hostili. Et derelinqtur filia sion vt vmbraculū in vinea: & sicut tugurium in cucumerario: sicut ciuitas q̄ vastatur. Nisi dn̄s exercituum reliquisset nobis semen: quasi sodoma fuissemꝰ & q̄si gomorra similes essemꝰ. Audite verbū dn̄i principes sodomorū: pcipite auribꝰ legē dei nr̄i pp̄lus gomorre. Quo mihi multitudinē victimarū vr̄arū dicit dn̄s? Plenꝰ sum. Holocausta arietū & adipē pinguiū & sanguinē vitulorum & agnorum & hircorum nolui. Cum veneritis ante cōspectū meū: quis quesiuit hec de manibꝰ vr̄is vt ambularetis in atriis meis? Ne offeratis vltra sacrificiū frustra. Incēsum abominatio est mihi. Neomeniā & sabbatū & festiuitates alias nō ferā. Iniqui sūt cetꝰ vr̄i. Calēdas vr̄as & solēnitates vr̄as odiuit aīa mea. Facta sūt mihi molesta. Laboraui sustinens. Et cū extenderitis

Cap. j.

חזון ישעיהו בן אמוץ אשר
חזה על יהודה וירושלם בימי
עזיהו יותם אחז יחזקיהו מלכי
יהודה: שמעו שמים והאזיני ארץ
כי יהוה דבר בנים גדלתי ורוממתי
והם פשעו בי: ידע שור קנהו
וחמור אבוס בעליו ישראל
לא ידע עמי לא התבונן: הוי גוי
חטא עם כבד עון זרע מרעים
בנים משחיתים עזבו את יהוה
נאצו את קדוש ישראל נזרו
אחור: על מה תכו עוד תוסיפו סרה
כל ראש לחלי וכל לבב דוי: מכף
רגל ועד ראש אין בו מתם פצע
וחבורה ומכה טריה לא זרו ולא
חבשו ולא רככה בשמן: ארצכם
שממה עריכם שרפות אש אדמתכם
לנגדכם זרים אכלים אתה ושממה
כמהפכת זרים: ונותרה בת ציון
כסכה בכרם כמלונה במקשה
כעיר נצורה: לולי יהוה צבאות
הותיר לנו שריד כמעט כסדם
היינו לעמרה דמינו: שמעו דבר
יהוה קציני סדם האזינו תורת
אלהינו עם עמרה: למה לי רב
זבחיכם יאמר יהוה שבעתי עלות
אילים וחלב מריאים ודם פרים
וכבשים ועתודים לא חפצתי: כי
תבאו לראות פני מי בקש זאת
מידכם רמס חצרי: לא תוסיפו
הביא מנחת שוא קטרת תועבה
היא לי חדש ושבת קרא מקרא
לא אוכל און ועצרה: חדשיכם
ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי
לטרח נלאיתי נשא: ובפרשכם

חזה ירה · שמע אזן · חמר אבס · בין · רעע · שחת · קדש · אחר נכה · יסף סור · חלה דוה · חבר נכה · טרה זור · שרף · הפך יתר · סכך לון · קשא נצר · יתר שרד · היה דמה · קצן אזן · ירה · אמר עלה · מרא · עתד · בוא ראה · פנה יסף · בוא שוא · תעב · קרא · יכל · יעד היה · לאה

manus vestras: auertam oculos meos a vobis: & cũ multiplicaueritis oratioпem: non exaudiã. Man9 enĩ vrẽ sanguine plene sunt. Lauamini: mũdi estote: auferte malũ cogitationũ vrarũ ab oculis meis. Quiescite agere puerse: discite benefacere. Querite iudiciũ. Subuenite oppresso: iudicate pupillo: defendite viduã: & venite & arguite me dicit dñs. Si fuerint pctã vrã vt coccinũ: qñ nix dealbabũtur: & si fuerint rubra qũi vermiculus: velut lana erũt. Si volueritis & audieritis: bona terre comedetis. Quod si nolueritis & me ad iracũdiã puocaueritis: gladi9 deuorabit vos: qa os dñi locutũ ẽ. Quõ facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicii? Iusticia habitauit in ea: nunc aũt homicide. Argentũ tuũ versum est in scoriam: vinũ tuũ mixtum cũ aqua. Principes tui infideles: socii furũ. Omnes diligunt munera: sequũtur retributiones. Pupillo non iudicant: & causa vidue non ingreditur ad illos. Propter hoc ait dominus deus exercituũ fortis israel. Heu ego consolabor sup hostib9 meis: & vindicabor de inimicis meis. Et cõuertã manũ meã ad te & excoquã ad purũ scoriam tuã: & auferã omne stannum tuũ: & restituã iudices tuos vt fuerũt prius: & consiliarios tuos sicut antiquitus. Post hec vocaberis ciuitas iusti: vrbs fidelis. Sion in iudicio redimetur: & reducẽt eã in iusticia. Et conteret scelestos & peccatores simul & q dereliqrũt dñm cõsumentur. Confundẽtur enim ab idolis qbus sacrificauerũt. Et erubescetis super hortis quos elegeratis cũ fueritis velut quercus defluentib9 foliis: & velut hortus absq3 aqua. Et erit fortitudo vrã vt fauilla stuppe: & opus vestrum quasi scintilla & accendetur vtrunq3 simul & non erit qui extinguat.

Infra. 59.a.

Hiere. 5.b.

Ro. 6. d.

הַדָּבָר אֲשֶׁר חָזָה יְשַׁעְיָהוּ בֶּן אָמוֹץ עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלָם׃

Uerbum quod vidit esaias filius amos super iudeam & hierusalem. Et erit in nouissimis dieb9 preparatus mons domus dñi in vertice montiũ: & eleuabitur sup colles. Et fluẽt ad eũ oẽs gentes: & ibunt populi multi & dicent. Venite ascendamus ad montẽ domini: & ad domum dei iacob & docebit nos vias suas & ambulabim9 in semitis eius: quia de siõ exibit lex: & verbum domini de hierusalem. Et iudicabit gentes: & arguet populos multos. Et conflabunt gladios suos in vomeres: & lanceas suas in falces. Non leuabit gẽs cõtra gentẽ gladiũ: nec exercebuntur vltra ad preliũ. Domus iacob venite & ambulem9 in lumine dñi. Proiecisti ei pplm tuũ domũ iacob: qa repleti sunt vt olim: & augures hũerũt vt philistium: & pueris alienis adheserũt. Repleta ẽ terra eius argento & auro: et nõ est finis thesaurorũ ei9. Et repleta ẽ terra eius equis: & innumerabiles quadrige eius. Et repleta est terra eius idolis. Opus manuũ suarũ adorauerũt: qd fecerũt digiti eorũ. Et incuruauit se homo & hũiliat9 ẽ vir. Ne ergo dimittas eis. Ingredere in petrã & abscõdere in fossa humo a facie timoris dñi: & a gloria maiestatis ei9. Oculi sublimis hoĩs hũiliati sunt: & incuruabitur altitudo virorũ. Exaltabitur aũt dñs solus in die illa: quia dies dñi exercituum super oẽm supbũ & excelsum: & sup oẽm arrogãtem: & humiliabitur: & sup oẽs cedros libani sublimes & erectas: & super omnes quercus basan: & super omnes mõtes excelsos: & super oẽs colles eleuatos: & super omnem turrem excelsam: & sup oẽm murum munitũ: & sup omnes naues tharsis: & super oẽ quod visu pulchrũ est. Et icuruabitur oĩs sublimitas hoĩm:

A Mich. 3.a.

B Mich. 3.b.

C

D

ושפל רום אנשים ונשגב יהוה
לבדו ביום ההוא: והאלילים כליל
יחלף: ובאו במערות צרים ובמחלות
עפר מפני פחד יהוה ומהדר
גאונו בקומו לערץ הארץ: ביום
ההוא ישליך האדם את אלילי
כספו ואת אלילי זהבו אשר
עשו לו להשתחות לחפר פרות
ולעטלפים: לבוא בנקרות הצרים
ובסעפי הסלעים מפני פחד יהוה
ומהדר גאונו בקומו לערץ
הארץ: חדלו לכם מן האדם אשר
נשמה באפו כי במה נחשב הוא:

Cap. iij.

כי הנה האדון
יהוה צבאות מסיר מירושלם
ומיהודה משען ומשענה כל
משען לחם וכל משען מים: גבור
ואיש מלחמה שופט ונביא וקסם
וזקן: שר חמשים ונשוא פנים
ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש:
ונתתי נערים שריהם ותעלולים
ימשלו בם: ונגש העם איש באיש
ואיש ברעהו ירהבו הנער בזקן
והנקלה בנכבד: כי יתפש איש
באחיו בית אביו שמלה לכה קצין
תהיה לנו והמכשלה הזאת תחת
ידך: ישא ביום ההוא לאמר לא
אהיה חבש ובביתי אין לחם ואין
שמלה לא תשימני קצין עם: כי
כשלה ירושלם ויהודה נפל כי
לשונם ומעלליהם אל יהוה
למרות עני כבודו: הכרת פניהם
ענתה בם וחטאתם כסדם הגידו
לא כחדו אוי לנפשם כי גמלו
להם רעה: אמרו צדיק כי טוב
כי פרי מעלליהם יאכלו: אוי

et humiliabitur altitudo virorum: et eleuabitur dñs solus in die illa: & idola penitus conterentur. Et introibunt in speluncas petrarum & in voragines terre a facie formidinis dñi: & a gloria maiestatis eius: cum surrexerit percutere terrā. In die illa proiiciet homo idola argenti sui & simulachra auri sui que fecerat sibi: vt adoraret talpas & vespertiliones. Et ingredietur scissuras petrarum & in cauernas saxorum a facie formidinis dñi: & a gloria maiestatis eius cū surrexerit percutere terrā. Quiescite ergo ab homine cuius spūs in naribus eius ē: quia excelsus reputatus ē ipse.

3.

Ecce enim dñator dñs exercituū auferet ab hierusalem & ab iuda validum & fortem: omne robur panis & omne robur aque: & fortem & virū bellatorē & iudicem & pphetā & ariolū & senē principē sup quinquaginta: & honorabilē vultu: & cōsiliariū: & sapientē de architectis: & prudentē eloquii mystici. Et dabo pueros principes eorū: & effeminati dñabūtur eis. Et corruet pplus vir ad virū: & vnusquisq; ad pximū suū. Tumultuabitur puer cōtra senē & ignobilis cōtra nobilē. Apprehēdet enī vir fratrē suū domesticū pris sui & dicet. Vestimētū tibi est: princeps esto nr: ruina autē hec sub manu tua. Rñdebit qz in die illa dicēs. Nō sū medicus: & in domo mea nō est panis neqz vestimētū. Nolite cōstituere me principē ppli. Ruit enī hierlm & iudas cōcidit: quia lingua eorū & adinuētiones eorū cōtra dñm vt puocarēt oclos maiestatis eius. Agnitio vultus eorū rñdebit eis: & peccatū suū quasi sodoma pdicauerūt: nec abscōderūt. Ve aīe eorū: qm̄ reddita sunt eis mala. Dicito iusto qm̄ bene: quoniā fructū adinuētionū suarū comedet. Ve

καὶ πεσεῖται τὸ ὕψος τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὑψωθήσεται κύριος μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ τὰ χειροποίητα πάντα κατακρύψουσιν εἰσενέγκαντες εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς σχισμὰς τῶν πετρῶν καὶ εἰς τὰς τρώγλας τῆς γῆς, ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκβαλεῖ ἄνθρωπος τὰ βδελύγματα αὐτοῦ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησαν προσκυνεῖν τοῖς ματαίοις καὶ ταῖς νυκτερίσι. [illegible]

Ca. 3.

Ἰδοὺ δὴ ὁ δεσπότης κύριος σαβαὼθ ἀφελεῖ ἀπὸ ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἰσχύοντα καὶ ἰσχύουσαν [illegible]

[illegible] Ca. 4. [illegible]

impio in malū. Retributio enī manuū eius fiet ei. Populū meū exactores sui spoliauerūt: & mulieres dñate sunt eis. Popule meus qui te btm dicunt ipsi te decipiūt: & viam gressuū tuorū dissipant. Stat ad iudicādū dñs: & stat ad iudicādos pplos. Dñs ad iudicium veniet cum senibus ppli sui & principibus eius. Vos enī depasti estis vineā: & rapina pauperis in domo vr̃a. Quare atteritis populū meū & facies pauperū cōmolitis? dicit dñs exercituū. Et dixit dñs deus. Pro eo qz eleuate sunt filie sion & ambulauerūt extēto collo: & nutibus oculorū ibant: & plaudebāt & ambulabāt & pedibus suis cōposito gradu icedebāt: decalcabit dñs verticē filiarum sion: & dñs crinē earū nudabit. In die illa auferet dominus ornamentū calciamentorum & lunulas & torques & monilia & armillas & mitras & discriminalia & periscelides & murenulas & olfactoriola & inaures & anulos & gēmas in frōte pendētes & mutatoria & palliola & linteamina & acus & specula & syndones & vittas et theristra. Et erit pro suaui odore fetor & pro zona funiculus & pro crispanti crine caluiciū & pro fascia pectorali cilicium. Pulcherrimi quoqz viri tui gladio cadent & fortes tui in prelio. Et merebunt atqz lugebunt porte eius: et desolata in terra sedebit.

4.

Et apprehēdēt septē mulieres virū vnū in die illa dicentes. Panē nrm comedemus & vestimētis nr̃is operiemur: tm̄modo inuocetur nomē tuū sup nos: aufer opprobriū nrm. In die illa erit germē dñi in magnificētia et gloria: fructus terre sublimis: & exultatio his q saluati fuerit de isrl. Et erit ois q relictus fuerit

לרשע רע כי גמול ידיו יעשה
לו: עמי נגשיו מעולל ונשים משלו
בו עמי מאשריך מתעים ודרך
ארחתיך בלעו: נצב לריב יהוה
ועמד לדין עמים: יהוה במשפט
יבוא עם זקני עמו ושריו ואתם
בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם:
מלכם תדכאו עמי ופני עניים
תטחנו נאם אדני יהוה צבאות:
ויאמר יהוה יען כי גבהו בנות ציון
ותלכנה נטיות גרון ומשקרות
עינים הלוך וטפף תלכנה
וברגליהם תעכסנה: ושפח אדני
קדקד בנות ציון ויהוה פתהן
יערה: ביום ההוא יסיר אדני את
תפארת העכסים והשביסים
והשהרנים: הנטפות והשרות
והרעלות: הפארים והצעדות
והקשרים ובתי הנפש והלחשים:
הטבעות ונזמי האף: המחלצות
והמעטפות והמטפחות והחריטים:
והגלינים והסדינים והצניפות
והרדידים: והיה תחת בשם מק
יהיה ותחת חגרה נקפה ותחת
מעשה מקשה קרחה ותחת פתיגיל
מחגרת שק כי תחת יפי: מתיך
בחרב יפלו וגבורתך במלחמה:
ואנו ואבלו פתחיה ונקתה
לארץ תשב:

Cap. iiij.

והחזיקו שבע נשים באיש אחד
ביום ההוא לאמר לחמנו נאכל
ושמלתנו נלבש רק יקרא שמך
עלינו אסף חרפתנו: ביום ההוא
יהיה צמח יהוה לצבי ולכבוד
ופרי הארץ לגאון ולתפארת
לפליטת ישראל: והיה הנשאר

Pritiua.heb. Tex.heb.Esa.v. | Trāsla.B.Hie. | Trāsla.Gre.lxx.cū iter.latina.

בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם: אם רחץ אדני את צאת בנות ציון ואת דמי ירושלם ידיח מקרבה ברוח משפט וברוח בער: וברא יהוה על כל מכון הר ציון ועל מקראה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חפה: וסכה תהיה לצל יומם מחרב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר:

Cap. v.

אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו כרם היה לידידי בקרן בן שמן: ויעזקהו ויסקלהו ויטעהו שרק ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו ויקו לעשות ענבים ויעש באשים: ועתה יושב ירושלם ואיש יהודה שפטו נא ביני ובין כרמי: מה לעשות עוד לכרמי ולא עשיתי בו מדוע קויתי לעשות ענבים ויעש באשים: ועתה אודיעה נא אתכם את אשר אני עשה לכרמי הסר משוכתו והיה לבער פרץ גדרו והיה למרמס: ואשיתהו בתה לא יזמר ולא יעדר ועלה שמיר ושית ועל העבים אצוה מהמטיר עליו מטר: כי כרם יהוה צבאות בית ישראל ואיש יהודה נטע שעשועיו ויקו למשפט והנה משפח לצדקה והנה צעקה: הוי מגיעי בית בבית שדה בשדה יקריבו עד אפס מקום והושבתם לבדכם בקרב הארץ: באזני יהוה צבאות אם לא בתים רבים לשמה יהיו גדלים וטובים מאין יושב: כי עשרת צמדי כרם יעשו

in sion & residuus in hierusalem sanctus vocabitur ois qui scriptus est in vita in hierusalem. Si abluerit dominus sordem filiarum sion: & sanguinem hierusalē lauerit de medio eius in spiritu iudicii & spiritu ardoris. Et creabit dñs sup omnē locū montis sion & vbi inuocatus est nubē per diem & fumū et splēdorē ignis flāmātis in nocte. Sup oēm ei gloriā ptectio: & tabernaculū erit ī vmbraculū diei ab estu: & ī securitatem & absconsionē a turbine & a pluuia. 5.

CAntabo dilecto meo canticum patruelis mei: vinee sue. Vinea facta ē dilecto meo: in cornu filio olei. Et sepiuit eā & lapides elegit ex ea: & plantauit vineā electā. Et edificauit turrim in medio ei9: & torcular extruxit ī ea. Et expectauit vt faceret vuas: & fecit labruscas. Nūc ergo habitatores hierusalē & viri iuda iudicate īter me & vineā meā. Quid est qd debui vltra facere vinee mee & non feci ei? an q expectaui vt faceret vuas & fecit labruscas? Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vinee mee. Auferam sepem eius & erit in direptionē. diruā maceriā ei9 & erit in cōculcationē: & ponā eā desertā. Non putabitur & nō fodietur: & ascendēt sup eā vepres & spine & nubibus mādabo ne pluāt sup eā imbrē. Vinea aūt domini exercituum domus israel est: & viri iuda germē eius delectabile. Et expectauit vt faceret iudiciū: et ecce iniqtas: & iusticiā: et ecce clamor. Ve q cōiungitis domum ad domū et agrū agro copulatis vsq; ad terminū loci. Nunqd habitabitis vos soli i medio terre? In aurib9 meis sūt hec dicit dñs exercituū. Nisi domus multe deserte fuerint grandes & pulchre absq; habitatore. Decē enim iugera vinearū facient

ἐν σιὼν καὶ τὸ καταλειφθὲν ἐν ἱερουσαλὴμ ἅγιοι κληθήσονται πάντες οἱ γραφέντες εἰς ζωὴν ἐν ἱερουσαλήμ. ὅτι ἐκπλυνεῖ κύριος τὸν ῥύπον τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων σιών. καὶ τὸ αἷμα ἱερουσαλὴμ ἐκκαθαριεῖ ἐκ μέσου αὐτῆς ἐν πνεύματι κρίσεως, καὶ πνεύματι καύσεως. καὶ ἥξει, καὶ ἔσται πᾶς ὁ τόπος τοῦ ὄρους σιὼν καὶ πάντα τὰ περικύκλῳ αὐτῆς σκιάσει νεφέλη ἡμέρας, καὶ ὡς καπνοῦ καὶ φωτὸς πυρὸς καιομένου νυκτός, πάσῃ τῇ δόξῃ σκεπασθήσεται. καὶ ἔσται εἰς σκιὰν ἀπὸ καύματος καὶ ἐν σκέπῃ καὶ ἐν ἀποκρύφῳ ἀπὸ σκληρότητος καὶ ὑετοῦ. Ca. 5.

ᾌσω δὴ τῷ ἠγαπημένῳ μου ᾆσμα τοῦ ἀγαπητοῦ μου τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ. ἀμπελὼν ἐγενήθη τῷ ἠγαπημένῳ, ἐν κέρατι ἐν τόπῳ πίονι. καὶ φραγμὸν περιέθηκα καὶ ἐχαράκωσα, καὶ ἐφύτευσα ἄμπελον σωρήχ, καὶ ᾠκοδόμησα πύργον ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ προλήνιον ὤρυξα ἐν αὐτῷ, καὶ ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι σταφυλήν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας. καὶ νῦν οἱ ἐνοικοῦντες ἱερουσαλὴμ καὶ ἄνθρωπος τοῦ ἰούδα, κρίνατε δὴ ἐν ἐμοὶ καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀμπελῶνός μου. τί ποιήσω ἔτι τῷ ἀμπελῶνί μου, καὶ οὐκ ἐποίησα αὐτῷ; διότι ἔμεινα ἵνα ποιήσῃ σταφυλήν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας. νῦν οὖν ἀναγγελῶ δὴ ὑμῖν, τί ἐγὼ ποιήσω τῷ ἀμπελῶνί μου. ἀφελῶ τὸν φραγμὸν αὐτοῦ καὶ ἔσται εἰς διαρπαγήν, καὶ καθελῶ τὸν τεῖχον αὐτοῦ καὶ ἔσται εἰς καταπάτημα. καὶ ἀνήσω τὸν ἀμπελῶνά μου, καὶ οὐ μὴ τμηθῇ οὐδὲ μὴ σκαφῇ, καὶ ἀναβήσεται εἰς αὐτὸν ὡς εἰς χέρσον ἄκανθα. καὶ ταῖς νεφέλαις ἐντελοῦμαι τοῦ μὴ βρέξαι εἰς αὐτὸν ὑετόν. ὁ γὰρ ἀμπελὼν κυρίου σαβαὼθ, οἶκος τοῦ ἰσραὴλ ἐστί, καὶ ἄνθρωπος τοῦ ἰούδα νεόφυτον ἠγαπημένον. ἔμεινα ἵνα ποιήσῃ κρίσιν, ἐποίησε δὲ ἀνομίαν, καὶ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κραυγήν. οὐαὶ οἱ συνάπτοντες οἰκίαν πρὸς οἰκίαν, καὶ ἀγρὸν πρὸς ἀγρὸν ἐγγίζοντες, ἵνα τοῦ πλησίον ἀφέλωνταί τι. μὴ οἰκήσετε μόνοι ἐπὶ τῆς γῆς; ἠκούσθη γὰρ εἰς τὰ ὦτα κυρίου σαβαὼθ ταῦτα. ἐὰν γὰρ γένωνται οἰκίαι πολλαί, εἰς ἔρημον ἔσονται μεγάλαι καὶ καλαί, καὶ οὐκ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες. οὗ γὰρ ἐργῶνται δέκα ζεύγη βοῶν, ποιήσει

Mat. 21.c.

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina. | Trāsla.B.Hie. | Tex.heb.Esa.v. Pritiua.heb.

κεράμιον ἕν, καὶ ὁ σπείρων ἀρτάβας ἕξ, ποιήσει μέτρα τρία. οὐαὶ οἱ ἐγειρόμενοι τὸ πρωῒ καὶ τὸ σίκερα διώκοντες, οἱ μένοντες τὸ ὀψέ· ὁ γὰρ οἶνος συγκαύσει αὐτούς. μετὰ γὰρ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου καὶ τυμπάνων καὶ αὐλῶν τὸν οἶνον πίνουσι, τὰ δὲ ἔργα κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι. τοίνυν αἰχμάλωτος ὁ λαός μου ἐγενήθη, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι αὐτοὺς τὸν κύριον, καὶ πλῆθος ἐγενήθη νεκρῶν, διὰ λιμὸν καὶ δίψαν ὕδατος. καὶ ἐπλάτυνεν ὁ ᾅδης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διήνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ τοῦ μὴ διαλιπεῖν, καὶ καταβήσονται οἱ ἔνδοξοι καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ ὁ ἀγαλλιώμενος ἐν αὐτῇ. καὶ ταπεινωθήσεται ἄνθρωπος καὶ ἀτιμασθήσεται ἀνήρ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ μετέωροι ταπεινωθήσονται, καὶ ὑψωθήσεται κύριος σαβαὼθ ἐν κρίματι, καὶ ὁ θεὸς ὁ ἅγιος δοξασθήσεται ἐν δικαιοσύνῃ. καὶ βοσκηθήσονται οἱ διηρπασμένοι ὡς ταῦροι, καὶ τὰς ἐρήμους τῶν ἀπειλημμένων ἄρνες φάγονται. οὐαὶ οἱ ἐπισπώμενοι τὰς ἁμαρτίας ὡς σχοινίῳ μακρῷ, καὶ ὡς ζυγοῦ ἱμάντι δαμάλεως τὰς ἀνομίας, οἱ λέγοντες τὸ τάχος ἐγγισάτω ἃ ποιήσει, ἵνα ἴδωμεν, καὶ ἐλθέτω ἡ βουλὴ τοῦ ἁγίου ἰσραὴλ, ἵνα γνῶμεν. οὐαὶ οἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν καλόν, καὶ τὸ καλὸν πονηρόν, οἱ τιθέντες τὸ σκότος φῶς, καὶ τὸ φῶς σκότος, οἱ τιθέντες τὸ πικρὸν γλυκύ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν. οὐαὶ οἱ σοφοὶ ἐν αὐτοῖς καὶ ἐνώπιον ἑαυτῶν ἐπιστήμονες. οὐαὶ οἱ ἰσχύοντες ὑμῶν, οἱ πίνοντες τὸν οἶνον, καὶ οἱ δυνάσται οἱ κεραννύντες τὸ σίκερα, οἱ δικαιοῦντες τὸν ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων, καὶ τὸ δίκαιον τοῦ δικαίου αἴροντες. διὰ τοῦτο ὃν τρόπον καυθήσεται καλάμη ὑπὸ ἄνθρακος πυρὸς καὶ συγκαυθήσεται ὑπὸ φλογὸς ἀνειμένης, ἡ ῥίζα αὐτῶν ὡς χνοῦς ἔσται, καὶ τὸ ἄνθος αὐτῶν ὡς κονιορτὸς ἀναβήσεται. οὐ γὰρ ἠθέλησαν τὸν νόμον κυρίου σαβαώθ, ἀλλὰ τὸ λόγιον τοῦ ἁγίου ἰσραὴλ παρώξυναν. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος σαβαὼθ ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπέβαλε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς, καὶ παρωξύνθη τὰ ὄρη, καὶ ἐγενήθη τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν ὡς κοπρία ἐν μέσῳ ὁδοῦ, καὶ ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ

Hiero. 17.c.

Infra. 9.

lagūculā vnā & triginta modii sementis facient modios tres. Ve q cōsurgitis mane ad ebrietatē sectandā & potādū vsq; ad vespā vt vino estuetis. Cithara et lyra & tympanū et tibia & vinū in cōuiuiis vrīs: et op9 dñi nō respicitis: nec opa manuū ei9 cōsideratis. Propterea captiu9 duct9 est ppłs me9: qa nō habuit scientiā: & nobiles eius interierūt fame: et multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatauit ifern9 aīam suā: et apuit os suū absq; vllo termino. Et descēdēt fortes ei9 et ppłs eius & sublimes gl'iosiq; ei9 ad eū. Et incuruabitur hō & hūiliabitur vir: et oculi sublimiū deprimētur. Et exaltabitur dñs exercituū in iudicio: et deus scīus scīficabitur in iusticia. Et pascētur agni iuxta ordinē suū: et deserta in vbertatē versa aduene comedēt. Ve q trahitis iniqtatē in funiculis vanitatis: et q̄si vinculū plaustri peccatū. Qui dicitis festinet: et cito veniat opus eius vt videam9: & appropiet et veniat consilium sancti israel: et sciemus illud. Ve qui dicitis malum bonum: & bonū malum: ponentes tenebras lucem & lucem tenebras. ponentes amarum in dulce & dulce in amarū. Ve q sapiētes estis ī oculis vrīs: & corā vobismet ipsis prudētes. Ve q potētes estis ad bibendū vinū: & viri fortes ad miscendā ebrietatē. Qui iustificatis ipiū p muneribus & iusticiā iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut deuorat stipulam lingua ignis & calor flāme exurit: sic radix eorū sicut fauilla erit: et germen eoꝝ vt puluis ascendet. Abiecerūt eni legē dñi exercituum: et eloquiū scī israel blasphemauerūt. Ideo irat9 est furor dñi in ppłm suū: & extēdit manū suā sup eum: & pcussit eū. Et cōturbati sūt mōtes et facta sūt morticinia eoꝝ q̄si stercus ī medio plateaꝝ. In his oib9 nō est auersus furor ei9: sed adhuc manus eius

בת אחת וזרע חמר יעשה איפה: הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנשף יין ידליקם: והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם ואת פעל יהוה לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו: לכן גלה עמי מבלי דעת וכבודו מתי רעב והמונו צחה צמא: לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק וירד הדרה והמונה ושאונה ועלז בה: וישח אדם וישפל איש ועיני גבהים תשפלנה: ויגבה יהוה צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה: ורעו כבשים כדברם וחרבות מחים גרים יאכלו: הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה: האמרים ימהר יחישה מעשהו למען נראה ותקרב ותבואה עצת קדוש ישראל ונדעה: הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתוק ומתוק למר: הוי חכמים בעיניהם ונגד פניהם נבנים: הוי גבורים לשתות יין ואנשי חיל למסך שכר: מצדיקי רשע עקב שחד וצדקת צדיקים יסירו ממנו: לכן כאכל קש לשון אש וחשש להבה ירפה שרשם כמק יהיה ופרחם כאבק יעלה כי מאסו את תורת יהוה צבאות ואת אמרת קדוש ישראל נאצו: על כן חרה אף יהוה בעמו ויט ידו עליו ויכהו וירגזו ההרים ותהי נבלתם כסוחה בקרב חוצות בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו

נטויה׃ ונשא נס לגוים מרחוק ושרק לו מקצה הארץ והנה מהרה קל יבוא׃ אין עיף ואין כושל בו לא ינום ולא יישן ולא נפתח אזור חלציו ולא נתק שרוך נעליו׃ אשר חציו שנונים וכל קשתתיו דרכות פרסות סוסיו כצר נחשבו וגלגליו כסופה׃ שאגה לו כלביא ושאג ככפירים וינהם ויאחז טרף ויפליט ואין מציל׃ וינהם עליו ביום ההוא כנהמת ים ונבט לארץ והנה חשך צר ואור חשך בעריפיה׃

Cap. vi.

בשנת מות המלך עזיהו ואראה את אדני ישב על כסא רם ונשא ושוליו מלאים את ההיכל׃ שרפים עמדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף׃ וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כל הארץ כבודו׃ וינעו אמות הספים מקול הקורא והבית ימלא עשן׃ ואמר אוי לי כי נדמיתי כי איש טמא שפתים אנכי ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב כי את המלך יהוה צבאות ראו עיני׃ ויעף אלי אחד מן השרפים ובידו רצפה במלקחים לקח מעל המזבח׃ ויגע על פי ויאמר הנה נגע זה על שפתיך וסר עונך וחטאתך תכפר׃ ואשמע את קול אדני אמר את מי אשלח ומי ילך לנו ואמר הנני שלחני׃ ויאמר לך ואמרת לעם הזה

extenta. Et eleuabit signũ in nationibus ꝓcul: & sibilabit ad eum de finibus terre: & ecce festinus velociter veniet. Non est deficiẽs neq; laborãs in eo: nõ dormitabit neq; dormiet: neq; soluetur cingulũ renũ eius: neq; rũpetur corrigia calciamenti eius. Sagitte eius acute: & omnes arcus eius extenti. Vngule equorum eius vt silex: & rote eius q̃si impetus tempestatis. Rugitus eius vt leonis: rugiet vt catuli leonum. Et frendet & tenebit predã & ãplexabitur: & non erit qui eruat: & sonabit super eum in die illa sicut sonitꝰ maris. Aspiciemus in terrã: et ecce tenebre tribulationis: et lux obtenebrata ẽ in caligine eius. 6.

IN anno q̃ mortuꝰ est rex ozias: vidi dominum sedentem sup soliũ excelsũ et eleuatũ: & ea q̃ sub ipo erãt replebant templum. Seraphim stabant super illud: sex ale vni: et sex ale alteri. Duabus velabant faciẽ eius: et duabus velabant pedes eius: & duabus volabãt. Et clamabant alter ad alterũ & dicebant. Sanctus sctũs scts dominꝰ deus exercituũ: plena ẽ oĩs terra gloria eius. Et cõmota sũt sup liminaria cardinũ a voce clamantis: & domus repleta ẽ fumo. Et dixi. Ve mihi quia tacui: quia vir pollutus labiis ego sũ: et in medio populi polluta labia hñtis ego habito: et regem dominum exercituũ vidi oculis meis. Et volauit ad me vnꝰ de seraphim & i manu eius calculꝰ quẽ forcipe tulerat de altari: & tetigit os meum et dixit. Ecce tetigit hoc labia tua: et auferetur iniqtas tua: & pctm tuũ mũdabitur. Et audiui vocem dñi dicentis. Quem mittam et quis ibit nobis? & dixi. Ecce ego: mitte me: et dixit. Vade & dices populo huic.

ὑψηλά. τοιγαροῦν ἀρεῖ σύσσημον ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς μακρὰν, καὶ συριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς· καὶ ἰδοὺ ταχὺ κούφως ἔρχονται. οὐ πεινάσουσιν οὐδὲ κοπιάσουσιν, οὐδὲ νυστάξουσιν οὐδὲ κοιμηθήσονται, οὐδὲ λύσουσι τὰς ζώνας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀσφύων αὐτῶν, οὐδ' οὐμὴ ῥαγῶσιν οἱ ἱμάντες τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν, ὧν τὰ βέλη ὀξεῖά ἐστι, καὶ τὰ τόξα αὐτῶν ἐντεταμένα· οἱ πόδες τῶν ἵππων αὐτῶν ὡς στερεὰ πέτρα ἐλογίσθησαν· οἱ τροχοὶ τῶν ἁρμάτων αὐτῶν ὡς καταιγὶς ὁρμῶσιν ὡς λέοντες, καὶ παρέστηκαν ὡς σκύμνοι λέοντος· καὶ ἐπιλήψεται καὶ βοήσει ὡς θηρίον καὶ ἐκβαλεῖ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ῥυόμενος αὐτούς. καὶ βοήσει δι' αὐτοὺς τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς φωνὴ θαλάσσης κυμαινούσης· καὶ ἐμβλέψονται εἰς τὴν γῆν ἄνω καὶ κάτω· καὶ ἰδοὺ σκότος σκληρὸν ἐν τῇ ἀπορίᾳ αὐτῶν.

Ca. 6.

Καὶ ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ οὗ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς ὀζίας, εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ σεραφὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνὶ, καὶ ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί, καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυπτον τὸ πρόσωπον, ταῖς δὲ δυσὶ κατεκάλυπτον τοὺς πόδας, καὶ ταῖς δυσὶν ἐπέταντο. καὶ ἐκέκραγον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἔλεγον, ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ἐπήρθη τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ τῆς φωνῆς ἧς ἐκέκραγον· καὶ ὁ οἶκος ἐνεπλήσθη καπνοῦ. καὶ εἶπον, ὦ τάλας ἐγώ, ὅτι κατανένυγμαι· ὅτι ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀκάθαρτα χείλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χείλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ, καὶ τὸν βασιλέα κύριον σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ἀπεστάλη πρός με ἓν τῶν σεραφὶμ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἥψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαριεῖ. καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς κυρίου λέγοντος, τίνα ἀποστείλω, καὶ τίς πορεύσεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον; καὶ εἶπα, ἰδοὺ εἰμι ἐγώ, ἀπόστειλόν με. καὶ εἶπε, πορεύθητι, καὶ εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ,

C A B C

Mat. 13.b. Marci 4.d. Luce 8.b. Actuũ 28.f. Ro.11.b. D

ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐμὴ συνιῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐμὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ ἰάσωμαι αὐτούς. καὶ εἶπα, ἕως πότε κύριε; καὶ εἶπεν, ἕως ἂν ἐρημωθῶσι πόλεις παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι, καὶ οἶκοι παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπους, καὶ ἡ γῆ καταλειφθήσεται ἔρημος. καὶ μετὰ ταῦτα μακρυνεῖ ὁ θεὸς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πληθυνθήσονται οἱ ἐγκαταλειφθέντες ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔτι ἐπ' αὐτῆς ἐστι τὸ ἐπιδέκατον, καὶ πάλιν ἔσται εἰς προνομὴν, ὡς τερέβινθος καὶ ὡς βάλανος ὅταν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς θήκης αὐτῆς. σπέρμα ἅγιον τὸ στήλωμα αὐτῆς.

Luce. 1.a.

Ca. 7.

A 4.Re. 16.a.

Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἄχαζ υἱοῦ ἰωάθαμ τοῦ υἱοῦ ὀζίου βασιλέως ἰούδα, ἀνέβη ῥασὶν βασιλεὺς ἀρὰμ, καὶ φακεὲ υἱὸς ῥομελίου βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ πολεμῆσαι αὐτήν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν πολιορκῆσαι αὐτήν. καὶ ἀνηγγέλη εἰς τὸν οἶκον δαυὶδ λεγόντων· συνεφώνησεν ἀρὰμ πρὸς τὸν ἐφραΐμ, καὶ ἐξέστη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐν δρυμῷ ξύλον ὑπὸ πνεύματος σαλευθῇ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἡσαΐαν, ἔξελθε εἰς συνάντησιν ἄχαζ σὺ καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἰασοὺβ ὁ υἱός σου, πρὸς τὴν κολυμβήθραν τῆς ἄνω ὁδοῦ τοῦ ἀγροῦ τοῦ κναφέως, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, φύλαξαι τοῦ ἡσυχάσαι, καὶ μὴ φοβοῦ, μηδὲ ἡ ψυχή σου ἀσθενείτω ἀπὸ τῶν δύο ξύλων τῶν δαλῶν τῶν καπνιζομένων τούτων· ὅταν γὰρ ὀργὴ τοῦ θυμοῦ μου γένηται, πάλιν ἰάσομαι. καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀρὰμ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ῥομελίου ὅτι ἐβουλεύσαντο βουλὴν πονηρὰν, ἐφραΐμ καὶ ὁ υἱὸς ῥομελίου περὶ σοῦ λέγοντες, ἀναβησόμεθα εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ συλλαλήσαντες αὐτοῖς ἀποστρέψωμεν αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, καὶ βασιλεύσωμεν αὐτῆς τὸν υἱὸν ταβεήλ. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ, οὐμὴ μείνῃ ἡ βουλὴ αὕτη, οὐδ' οὐμὴ ἔσται,

B

Audite audientes & nolite intelligere: & videte visionẽ & nolite cognoscere. Exceca cor popli huiꝰ & aures eius aggraua & oculos eius claude: ne forte videat oculis suis & auribus suis audiat: & corde suo intelligat & conuertatur & sanem eũ. Et dixi. Vsquequo dñe? Et dixit. Donec desolẽtur ciuitates absq; habitatore: & domus sine homine: et terra relinquetur deserta: & longe faciet dominus hoies: et multiplicabitur q̃ derelicta fuerat in medio terre: & adhuc in ea deciatio. Et cõuertetur & erit in ostẽsionẽ sicut terebinthus & sicut quercus que expandit ramos suos. Semen sanctum erit id quod steterit in ea. 7.

ET factum est in diebus achaz filii ioathã filii ozie regis iuda ascendit rasin rex syrie: & facee filius romelie rex israel in hierusalem ad p̃liandũ cõtra eã: & non potuerũt debellare eam. Et nũciauerũt domui dauid dicentes. Requieuit syria sup effraim: & commotum est cor eius & cor populi eius sicut mouẽtur ligna siluarũ a facie venti. Et dixit dominus ad esaiã. Egredere in occursum achaz tu & q derelictus est iasub filius tuus: ad extremum aqueductus piscine superioris in via agri fullonis: & dices ad eũ. Vide vt sileas. Noli timere & cor tuũ ne formidet a duabus caudis titionum fumigantium istorum in ira furoris rasin regis syrie & filii romelie: eo q̃ cõsiliũ inierit contra te syria in malum & effraim & filius romelie dicentes. Ascẽdamꝰ ad iudã & suscitemus eũ & auellamus eum ad nos: & ponamꝰ regem in medio eius filium tabeel. Hec dicit dominus deus. Non stabit & non erit istud: sed caput

בינה וראו שמוע ואל תבינו וראו ראו ואל תדעו׃ השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו׃ ואמר עד מתי אדני ויאמר עד אשר אם שאו ערים מאין יושב ובתים מאין אדם והאדמה תשאה שממה׃ ורחק יהוה את האדם ורבה העזובה בקרב הארץ׃ ועוד בה עשיריה ושבה והיתה לבער כאלה וכאלון אשר בשלכת מצבת בם זרע קדש מצבתה׃

Cap. vij.

ויהי בימי אחז בן יותם בן עזיהו מלך יהודה עלה רצין מלך ארם ופקח בן רמליהו מלך ישראל ירושלם למלחמה עליה ולא יכל להלחם עליה׃ ויגד לבית דוד לאמר נחה ארם על אפרים וינע לבבו ולבב עמו כנוע עצי יער מפני רוח׃ ויאמר יהוה אל ישעיהו צא נא לקראת אחז אתה ושאר ישוב בנך אל קצה תעלת הברכה העליונה אל מסלת שדה כובס׃ ואמרת אליו השמר והשקט אל תירא ולבבך אל ירך משני זנבות האודים העשנים האלה בחרי אף רצין וארם ובן רמליהו׃ יען כי יעץ עליך ארם רעה אפרים ובן רמליהו לאמר׃ נעלה ביהודה ונקיצנה ונבקיענה אלינו ונמליך מלך בתוכה את בן טבאל׃ כה אמר אדני יהוה לא תקום ולא תהיה׃ כי ראש

Primitiua.heb. Tex.he.Esa.vij. Trāsla.B.Hie. Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

ארם דמשק וראש דמשק רצין ובעוד ששים וחמש שנה יחת אפרים מעם: וראש אפרים שמרון וראש שמרון בן רמליהו אם לא תאמינו כי לא תאמנו: ויוסף יהוה דבר אל אחז לאמר: שאל לך אות מעם יהוה אלהיך העמק שאלה או הגבה למעלה: ויאמר אחז לא אשאל ולא אנסה את יהוה: ויאמר שמעו נא בית דוד המעט מכם הלאות אנשים כי תלאו גם את אלהי: לכן יתן אדני הוא לכם אות הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל: חמאה ודבש יאכל לדעתו מאוס ברע ובחור בטוב: כי בטרם ידע הנער מאס ברע ובחור בטוב תעזב האדמה אשר אתה קץ מפני שני מלכיה: יביא יהוה עליך ועל עמך ועל בית אביך ימים אשר לא באו למיום סור אפרים מעל יהודה את מלך אשור: והיה ביום ההוא ישרק יהוה לזבוב אשר בקצה יארי מצרים ולדבורה אשר בארץ אשור: ובאו ונחו כלם בנחלי הבתות ובנקיקי הסלעים ובכל הנעצוצים ובכל הנהלולים: ביום ההוא יגלח אדני בתער השכירה בעברי נהר במלך אשור את הראש ושער הרגלים וגם את הזקן תספה: והיה ביום ההוא יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן: והיה מרוב עשות חלב יאכל חמאה

syrie damascus & caput damasci rasin. Et adhuc sexaginta & quinq; anni & desinet effraim esse populus: & caput effraim samaria: & caput samarie filius romelie. Si non credideritis non permanebitis. Et adiecit dominus loqui ad achaz dicens. Pete tibi signum a domino deo tuo in profundum inferni siue in excelsum supra. Et dixit achaz. Non petam: & non tentabo dominum. Et dixit. Audite ergo domus dauid. Nunqd parū vobis est molestos esse hoibus: qa molesti estis et deo meo? Propter hoc dabit dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet & pariet filiū & vocabitur nomen eius emanuel. Butyrum & mel comedet: vt sciat reprobare malum & eligere bonum. Quia anteq̄ sciat puer reprobare malum et eligere bonum: derelinquetur terra quam tu detestaris a facie duorū regū suorū. Adducet dn̄s super te & sup populum tuū & sup domū patris tui: dies qui nō venerunt a diebus separationis effraim a iuda cum rege assyriorum. Et erit in die illa: sibilabit dominus musce que est in extremo fluminum egypti: & api que est in terra assur: & veniēt & requiescent omnes in torrētibus valliū: & in cauernis petrarum & in oībus frutectis & in vniuersis foraminibus. In die illa radet dominus in nouacula cōducta in his qui trans flumen sunt in rege assyriorum caput & pilos pedum: & barbam vniuersam. Et erit in die illa. Nutriet homo vaccam boum & duas oues: & pre vbertate lactis comedet butyrū.

ἀλλὰ κεφαλὴ ἀρὰμ δαμασκός, καὶ ἡ κεφαλὴ δαμασκοῦ ῥασίν. ἀλλ' ἔτι ἑξήκοντα καὶ πέντε ἐτῶν ἐκλείψει ἡ βασιλεία ἐφραὶμ ἀπὸ λαοῦ, καὶ ἡ κεφαλὴ ἐφραὶμ σομόρων, καὶ ἡ κεφαλὴ σομόρων, υἱὸς τοῦ ῥομελίου. καὶ ἐὰν μὴ πιστεύσητε, οὐδὲ μὴ συνεῖτε. καὶ προσέθετο κύριος λαλῆσαι τῷ ἀχάζ, λέγων, αἴτησαι σεαυτῷ σημεῖον παρὰ κυρίου θεοῦ σου, εἰς βάθος ἢ εἰς ὕψος. καὶ εἶπεν ἀχάζ, οὐ μὴ αἰτήσω οὐδὲ μὴ πειράσω κύριον. καὶ εἶπεν, ἀκούσατε δὴ οἶκος δαυίδ. μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνθρώποις, καὶ πῶς κυρίῳ παρέχετε ἀγῶνα; διὰ τοῦτο δώσει κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον. ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐμμανουήλ. βούτυρον καὶ μέλι φάγεται, πρὶν ἢ γνῶναι αὐτὸν προελέσθαι πονηρὰ ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν. διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἀπειθεῖ πονηρίᾳ τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. καὶ καταλειφθήσεται ἡ γῆ ἣν σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων. ἀλλὰ ἐπάξει ἐπὶ σὲ ὁ θεὸς καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἡμέρας, αἳ οὔπω ἥκασιν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀφεῖλεν ἐφραὶμ ἀπὸ ἰούδα, τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συριεῖ κύριος μυίαις, αἳ κυριεύουσι μέρους ποταμοῦ αἰγύπτου, καὶ τῇ μελίσσῃ ἥ ἐστιν ἐν χώρᾳ ἀσσυρίων, καὶ ἐλεύσονται καὶ ἀναπαύσονται πάντες ἐν ταῖς φάραγξι τῆς χώρας καὶ ἐν ταῖς τρώγλαις τῶν πετρῶν καὶ εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς πᾶσαν ῥαγάδα καὶ ἐν παντὶ ξύλῳ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ξυρήσει κύριος ἐν τῷ ξυρῷ τῷ μεμεθυσμένῳ πέραν τοῦ ποταμοῦ βασιλέως ἀσσυρίων, τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς τρίχας τῶν ποδῶν καὶ τὸν πώγωνα ἀφελεῖ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θρέψει ἄνθρωπος δάμαλιν βοῶν καὶ δύο πρόβατα. καὶ ἔσται ἀπὸ τοῦ πλεῖστον ποιεῖν γάλα, φάγεται βούτυρον,

mat.1. d. Luc.1.c

Trāſla.gre.lxx.cū inter.latí. Trāſla.B.Hie. Tex.he.Esa.viij. Primitiua.heb.

ὅτι βούτυρον καὶ γάλα φάγεται πᾶς ὁ καταλειφθεὶς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πᾶς τόπος, οὗ ἐὰν ὦσι χίλιαι ἄμπελοι χιλίων σίκλων, εἰς χέρσον ἔσονται καὶ εἰς ἄκανθαν. μετὰ βέλους καὶ τοξεύματος εἰσελεύσονται ἐκεῖ, ὅτι χέρσος καὶ ἄκανθα ἔσται πᾶσα ἡ γῆ. καὶ πᾶν ὄρος ἀροτριώμενον ἀροτριωθήσεται, οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐκεῖ φόβος. ἔσται γὰρ ἀπὸ τῆς χέρσου καὶ ἀκάνθης εἰς βόσκημα προβάτου καὶ καταπάτημα βοός.

Ca.8.

Καὶ εἶπε κύριος πρός με, λάβε σεαυτῷ τόμον καινοῦ μεγάλου, καὶ γράψον εἰς αὐτὸν γραφίδι ἀνθρώπου, τοῦ ὀξέως προνομὴν ποιῆσαι σκύλων. πάρεστι γάρ. καὶ μάρτυράς μοι ποίησον πιστοὺς ἀνθρώπους, τὸν οὐρίαν τὸν ἱερέα καὶ ζαχαρίαν υἱὸν βαραχίου. καὶ προσῆλθον πρὸς τὴν προφῆτιν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε, καὶ ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπε κύριός μοι, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμευσον. διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται δύναμιν δαμασκοῦ καὶ τὰ σκῦλα σαμαρείας ἔναντι βασιλέως ἀσσυρίων. καὶ προσέθετο κύριος λαλῆσαί μοι ἔτι, λέγων, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τὸν λαὸν τοῦτον τὸ ὕδωρ τοῦ σιλωὰμ τὸ πορευόμενον ἡσυχῆ, ἀλλὰ βούλεσθαι ἔχειν τὸν ῥασὶν καὶ τὸν υἱὸν ῥομελίου βασιλέα ἐφ' ὑμῶν, διὰ τοῦτο ἰδοὺ κύριος ἀνάγει ἐφ' ὑμᾶς τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ τὸ ἰσχυρὸν καὶ τὸ πολύ, τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἀναβήσεται ἐπὶ πᾶσαν φάραγγα ὑμῶν, καὶ περιπατήσει ἐπὶ πᾶν τεῖχος ὑμῶν, καὶ ἀφελεῖ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἄνθρωπον, ὃς δυνήσεται κεφαλὴν ἆραι ἢ δυνατὸν συντελέσασθαί τι. καὶ ἔσται ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὥστε πληρῶσαι τὸ πλάτος τῆς χώρας σου. μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. γνῶτε ἔθνη καὶ ἡττᾶσθε, ἐπακούσατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, ἰσχυκότες ἡττᾶσθε. ἐὰν γὰρ πάλιν ἰσχύσητε, πάλιν ἡττηθήσεσθε. καὶ ἣν ἂν βουλὴν βουλεύσησθε, διασκεδάσει κύριος, καὶ λόγον ὃν ἐὰν λαλήσητε, οὐ μὴ ἐμμείνῃ ἐν ὑμῖν, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. οὕτως λέγει κύριος, τῇ ἰσχυρᾷ χειρί,

Butyrū eni & mel manducabit omnis q relictus fuerit in medio terre. Et erit in die illa: omnis locus vbi fuerint mille vites: mille argenteis: in spinas et in vepres erūt. Cum sagittis & arcu ingredientur illuc. Vepres eni & spine erūt in vniuersa terra. Et omēs montes qui in sarculo sarrietur nō veniet illuc terror spinarum & veprium: & erit in pascua bouis & in conculcationem pecoris. 8.

Et dixit dn̄s ad me. Sume tibi librū grandē: & scribe in eo stilo homis: velociter spolia detrahe cito: predare. Et adhibui mihi testes fideles vriam sacerdotem & zachariā filium barachie. Et accessi ad pphetissā: & cōcepit & pepit filiū. Et dixit dn̄s ad me. Voca nomē eius: accelera. spolia detrahe: festina pdari: qa ātecq̄ sciat puer vocare patrē suū & matrē suā: auferetur fortitudo damasci & spolia samarie coram rege assyriorum. Et adiecit dn̄s loqui ad me adhuc dicens. Pro eo q abiecit populus iste aquas syloe que vadunt cum silentio & assumpsit magis rasin et filium romelie: propter hoc ecce dominus adducet super eos aquas fluminis fortes & multas: regem assyriorū & oēm gloriā eius. Et ascendet super omnes riuos eius & fluet super vniuersas ripas eius: & ibit per iudam inundās & trāsiens vsq; ad collum veniet. Et erit extēsio alarū eius implens latitudinem terre tue o Emanuel. Cōgregamini popli & vincemini & audite vniuerse pcul terre. Cōfortamini & vincemini: accingite vos & vincemini: inite cōsiliū & dissipabitur: loquimini verbū & nō fiet: qa nobiscū deus. Hec enim ait dn̄s ad me. Sicut in manu forti

כי חמאה ודבש יאכל כל הנותר בקרב הארץ: והיה ביום ההוא יהיה כל מקום אשר יהיה שם אלף גפן באלף כסף לשמיר ולשית יהיה: בחצים ובקשת יבוא שמה כי שמיר ושית תהיה כל הארץ: וכל ההרים אשר במעדר יעדרון לא תבוא שמה יראת שמיר ושית והיה למשלח שור ולמרמס שה:

Cap. viij.

ויאמר יהוה אלי קח לך גליון גדול וכתב עליו בחרט אנוש למהר שלל חש בז: ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריהו בן יברכיהו: ואקרב אל הנביאה ותהר ותלד בן ויאמר יהוה אלי קרא שמו מהר שלל חש בז: כי בטרם ידע הנער קרא אבי ואמי ישא את חיל דמשק ואת שלל שמרון לפני מלך אשור: ויסף יהוה דבר אלי עוד לאמר: יען כי מאס העם הזה את מי השלח ההלכים לאט ומשוש את רצין ובן רמליהו: ולכן הנה אדני מעלה עליהם את מי הנהר העצומים והרבים את מלך אשור ואת כל כבודו ועלה על כל אפיקיו והלך על כל גדותיו: וחלף ביהודה שטף ועבר עד צואר יגיע והיה מטות כנפיו מלא רחב ארצך עמנו אל: רעו עמים וחתו והאזינו כל מרחקי ארץ התאזרו וחתו התאזרו וחתו: עצו עצה ותפר דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל: כי כה אמר יהוה אלי בחזקת היד

וְיִסְּרֵנִי מִלֶּכֶת בְּדֶרֶךְ הָעָם הַזֶּה לֵאמֹר: לֹא תֹאמְרוּן קֶשֶׁר לְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר הָעָם הַזֶּה קָשֶׁר וְאֶת מוֹרָאוֹ לֹא תִירְאוּ וְלֹא תַעֲרִיצוּ: אֶת יְהוָה צְבָאוֹת אֹתוֹ תַקְדִּישׁוּ וְהוּא מוֹרַאֲכֶם וְהוּא מַעֲרִצְכֶם: וְהָיָה לְמִקְדָּשׁ וּלְאֶבֶן נֶגֶף וּלְצוּר מִכְשׁוֹל לִשְׁנֵי בָתֵּי יִשְׂרָאֵל לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלִָם: וְכָשְׁלוּ בָם רַבִּים וְנָפְלוּ וְנִשְׁבָּרוּ וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכָּדוּ: צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמֻּדָי: וְחִכִּיתִי לַיהוָה הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוֵּיתִי לוֹ: הִנֵּה אָנֹכִי וְהַיְלָדִים אֲשֶׁר נָתַן לִי יְהוָה לְאֹתוֹת וּלְמוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת הַשֹּׁכֵן בְּהַר צִיּוֹן: וְכִי יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם דִּרְשׁוּ אֶל הָאֹבוֹת וְאֶל הַיִּדְּעֹנִים הַמְצַפְצְפִים וְהַמַּהְגִּים הֲלוֹא עַם אֶל אֱלֹהָיו יִדְרֹשׁ בְּעַד הַחַיִּים אֶל הַמֵּתִים: לְתוֹרָה וְלִתְעוּדָה אִם לֹא יֹאמְרוּ כַּדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֵין לוֹ שָׁחַר: וְעָבַר בָּהּ נִקְשֶׁה וְרָעֵב וְהָיָה כִי יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקִלֵּל בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו וּפָנָה לְמָעְלָה: וְאֶל אֶרֶץ יַבִּיט וְהִנֵּה צָרָה וַחֲשֵׁכָה מְעוּף צוּקָה וַאֲפֵלָה מְנֻדָּח: כִּי לֹא מוּעָף לַאֲשֶׁר מוּצָק לָהּ

Cap. ix.

כָּעֵת הָרִאשׁוֹן הֵקַל אַרְצָה זְבֻלוּן וְאַרְצָה נַפְתָּלִי וְהָאַחֲרוֹן הִכְבִּיד דֶּרֶךְ הַיָּם עֵבֶר הַיַּרְדֵּן גְּלִיל הַגּוֹיִם: הָעָם הַהֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ רָאוּ אוֹר גָּדוֹל יֹשְׁבֵי בְּאֶרֶץ צַלְמָוֶת אוֹר נָגַהּ עֲלֵיהֶם: הִרְבִּיתָ הַגּוֹי לא הִגְדַּלְתָּ הַשִּׂמְחָה שָׂמְחוּ לְפָנֶיךָ

erudiuit me ne irem in via populi huius dicens. Non dicatis cõiuratio. Omnia enim que loquitur populus iste: coniuratio est: & timore eius ne timeatis neq; paueatis. Dominum exercituum ipsum sanctificate: ipse pauor vester & ipse terror vr̃: & erit vobis ĩ sanctificationẽ: in lapidẽ autẽ offensionis & petrã scandali duabus domib9 israel: & in laqueum & in ruinam habitantibus hierusalem. Et offendẽt ex eis plurimi: et cadent & conterẽtur & irretiẽtur & capiẽtur. Liga testimoniũ: signa legẽ in discipulis meis: expectabo dominũ qui abscondit faciem suam a domo iacob & presto labor eum. Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dominus in signum & in portentum israel a dño exercituum qui habitat in monte sion. Et cum dixerint ad vos: querite a phytonibus & a diuinis qui strident in incãtationib9 suis: nũqd nõ pp̃ls a deo suo reqret visionẽ p viuis ac mortuis? Ad legem magis & ad testimoniũ. Quod si nõ dixerint iuxta verbũ hoc: nõ erit eis matutina lux. Et trãsibit p eam & corruet & esuriet: & cũ esurierit irascetur: et maledicet regi suo & deo suo. Et suspiciet sursum: & ad terram intuebitur: & ecce tribulatio & tenebre & dissolutio & angustia & caligo persequens: & nõ poterit auolare de angustia sua. 9.

PRimo tempore alleuiata est terra zabulon & terra neptalim: & nouissimo aggrauata est via maris trans iordanẽ galilee gentium. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucẽ magnã: habitãtib9 in regione vmbre mortis: lux orta est eis. Multiplicasti gentem non magnificasti leticiã. Letabuntur coram te

recesserũt ab itinere vie populi hui9 di-
ἀπειθοῦσι τῇ πορείᾳ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ τούτου λέ-
centes: ne forte dicãt durũ: oẽ enĩ qdcũq; dixerit
γοντες, μήποτε εἴπωσι σκληρὸν, πᾶν γὰρ ὃ ἐὰν εἴπῃ ὁ
pp̃ls hic durũ est. at timorẽ ei9 ne timu
λαὸς οὗτος σκληρόν ἐστι. τὸν δὲ φόβον αὐτοῦ οὐ μὴ φο-
eritis: neq; cõturbemini. dñm virtu
βηθῆτε, οὐδ᾽ οὐ μὴ ταραχθῆτε. τὸν κύριον τῶν δυνάμε-
tũ ipm sc̃ificate: τ ip̃e erit tu9 timor: τ si in ip̃o
ων αὐτὸν ἁγιάσατε, καὶ αὐτὸς ἔσται σου φόβος, κἂν ἐπ᾽ αὐ-
cõfisus fueris: erit tibi in sc̃ificationẽ: τ nõ vt lapi
τῷ πεποιθὼς ᾖς, ἔσται σοι εἰς ἁγίασμα, καὶ οὐχ ὡς λί-
dis offensioni occurretis: neq; vt petre rui-
θου προσκόμματι συναντήσεσθε, οὐδ᾽ ὡς πέτρας πτώ-
ne. at dom9 iacob in laqueo τ in cõualle
ματι. οἱ δὲ οἶκοι ἰακὼβ ἐν παγίδι καὶ ἐν κοιλώματι
sedẽtes in hierusalẽ. p̃pter hoc ĩpotẽtes erũt
ἐγκαθήμενοι ἐν ἱερουσαλήμ. διὰ τοῦτο ἀδυνατήσουσιν
in ip̃is multi: τ ruent τ cõterentur
ἐν αὐτοῖς πολλοὶ, καὶ πεσοῦνται καὶ συντριβήσονται
τ appropĩqbũt: τ capient hoies in securitate exũtẽ
καὶ ἐγγιοῦσι, καὶ ἁλώσονται ἄνθρωποι ἐν ἀσφαλείᾳ ὄν-
tes. tũc manifesti erũt sigillãtes legẽ
τες. τότε φανεροὶ ἔσονται οἱ σφραγιζόμενοι τὸν νόμον τοῦ
ne discant. τ dicet expectabo deũ q̃ auertit
μὴ μαθεῖν. καὶ ἐρεῖ μενῶ τὸν θεὸν τὸν ἀποστρέψαντα
faciẽ suã a domo iacob: τ cõfi
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου ἰακὼβ, καὶ πε-
dens ero in eo. ecce ego τ pueri
ποιθὼς ἔσομαι ἐπ᾽ αὐτῷ. ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία
quos dedit mihi de9: τ erũt signa τ portẽta ĩ
ἅ ἔδωκέ μοι ὁ θεός, καὶ ἔσται σημεῖα καὶ τέρατα ἐν
domo israel a dño sabaoth. q̃ habi
τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ παρὰ κυρίου σαβαώθ, ὃς κατοι-
tat in mõte sion. τ si dixerint ad vos: que
κεῖ ἐν τῷ ὄρει σιών. καὶ ἐὰν εἴπωσι πρὸς ὑμᾶς, ζη-
rite vates τ de terra
τήσατε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς
loq̃ntes τ vana loq̃ntes: q̃ de ventre lo-
φωνοῦντας καὶ τοὺς κενολογοῦντας, οἳ ἐκ τῆς κοιλίας φω-
quentur: nõne gẽs ad deũ suũ requiret? qd re
νήσουσιν, οὐκ ἔθνος πρὸς θεὸν αὐτοῦ ἐκζητήσουσι; τί ἐκ-
quirent de viuis mortuos? legẽ enĩ in adiu
ζητήσουσι περὶ τῶν ζώντων τοὺς νεκρούς; νόμον γὰρ εἰς βοή-
toriũ dedit: vt dicãt nõ sicut verbũ hoc:
θειαν ἔδωκεν, ἵνα εἴπωσιν οὐχ ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο,
pro quo nõ est munera dare de ip̃o. τ veniet sup
περὶ οὗ οὐκ ἔστι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ. καὶ ἥξει ἐφ᾽ ὑ-
vos fortis fames: τ erit vt esurieritis: cõtristabi
μᾶς σκληρὰ λιμός, καὶ ἔσται ὡς ἂν πεινάσητε, λυπηθήσε-
mini τ male dicetis principi τ q̃ patrie:
σθε καὶ κακῶς ἐρεῖτε τὸν ἄρχοντα καὶ τὰ πάτρια.
τ suspiciẽt in celũ sursum τ in
καὶ ἀναβλέψονται εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ εἰς τὴν
terrã deorsũ inspicient. τ ecce tenebre tribulatio τ
γῆν κάτω ἐμβλέψονται. καὶ ἰδοὺ σκότος θλίψις καὶ
angustia τ tenebre vt nõ videre. vsq; ad tp̃s.
στενοχωρία καὶ σκότος ὥστε μὴ βλέπειν. ἕως καιροῦ.

HOc primũ velociter bibe: velociter fac. regio
ΤΟῦτο πρῶτον ταχὺ πῖε, ταχὺ ποίει. χώρα
zabulon: terra neptalim τ reliqui maritimã
ζαβουλὼν, ἡ γῆ νεφθαλεὶμ καὶ οἱ λοιποὶ τὴν παραλίαν
τ trans iordanẽ galilea gẽtiũ pp̃ls
καὶ πέραν τοῦ ἰορδάνου γαλιλαία τῶν ἐθνῶν ὁ λαὸς
sedẽs in tenebris: vidit lucẽ magnã: q̃ habitat
ὁ καθήμενος ἐν σκότει, ἴδε φῶς μέγα, οἱ κατοικοῦντες
in regione τ vmbra mortis: lux oriet sup vos.
ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμψει ἐφ᾽ ὑμᾶς. τὸ
plurimã p̃tẽ pp̃li deduxisti in leticia: τ
πλεῖστον τοῦ λαοῦ κατήγαγες ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ
letabũtur in cõspectu tuo:
εὐφρανθήσονται ἐνώπιόν σου,

Mat. 5.c.

sicut q̃ letãtur in messe. τ queadmodũ diuidẽtes
ὡς οἱ εὐφραινόμενοι ἐν ἀμήτῳ. καὶ ὃν τρόπον οἱ διαιρούμενοι
spolia: q2 ablatũ est iugũ qđ supra ip̃os positũ: τ
σκῦλα, διότι ἀφῄρηται ὁ ζυγὸς ὁ ἐπ᾽ αὐτῶν κείμενος, καὶ ἡ
virga q̃ sup collũ eoꝝ. nã virgã
ῥάβδος ἡ ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν. τὴν γὰρ ῥάβδον τῶν
exactorũ dissipauit sicut ĩ die madiam: q2
ἀπαιτούντων διεσκέδασεν ὡς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐπὶ μαδιάμ, ὅτι
oẽm stolã cõgregatã dolo: τ vestimẽtũ cũ cõ
πᾶσαν στολὴν ἐπισυνηγμένην δόλῳ, καὶ ἱμάτιον μετὰ κα-
mutatiõe restituẽt. τ volent eẽ igne cõbusti
ταλλαγῆς ἀποτίσουσι. καὶ θελήσουσιν εἶναι πυρίκαυστοι,
q2 puer nat9 est nobis: fili9 dat9 ẽ nobis. cui9 p̃ncipat9 fa
ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς ἐδόθη ἡμῖν. οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενή-
ct9 est sup hũero ei9: τ vocat nomẽ ei9 ma
θη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ με-
gni cõsilii nũci9: admirabilis cõsiliari9: de9 fortis
γάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρός,
potẽs: p̃iceps pacis: pater futuri seculi.
ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.
adducã.n. pacẽ sup p̃ricipes τ sanitatẽ ei9: τ
ἄξω γὰρ εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ ὑγείαν αὐτοῦ, καὶ
magn9 p̃icipat9 illi9: τ pacis ei9 nõ erit finis
μεγάλη ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος
sup thronũ dauid τ regnũ ei9 vt corri-
ἐπὶ τὸν θρόνον δαυὶδ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ κατορθῶ-
gat illud τ auxiliet in iudicio τ in iusticia
σαι αὐτὴν καὶ ἀντιλαβέσθαι ἐν κρίματι καὶ ἐν δικαιοσύνῃ
ex nũc τ in seculũ: zelus dñi sabaoth faci-
ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ ζῆλος κυρίου σαβαὼθ ποιή-
et hec. mortẽ misit dñs sup iacob: τ venit
σει ταῦτα. θάνατον ἀπέστειλε κύριος ἐπὶ ἰακὼβ, καὶ ἦλθεν
sup israel: τ scient oĩs pp̃ls ephraim: τ
ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ γνώσονται πᾶς ὁ λαὸς τοῦ ἐφραὶμ, καὶ οἱ
sedẽtes in samaria in supbia τ excelso corde dicen
καθήμενοι ἐν σαμαρείᾳ ἐφ᾽ ὕβρει καὶ ὑψηλῇ καρδίᾳ λέγον-
tes: lateres ceciderũt: sed venite poliam9 lapides
τες, πλίνθοι πεπτώκασιν, ἀλλὰ δεῦτε λαξεύσωμεν λίθους
τ excidam9 sycomoros τ cedros: τ edificabim9:
καὶ κόψωμεν συκαμίνους καὶ κέδρους, καὶ οἰκοδομήσωμεν
nobis turri. τ allidet de9 insurgẽtes cõtra
ἑαυτοῖς πύργον. καὶ ῥήξει ὁ θεὸς τοὺς ἐπανισταμένους ἐπὶ
mõtẽ siõ sup eũ: τ inimicos ei9 dissipabit.
ὄρος σιὼν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ διασκεδάσει.
syriam a solis ortu τ grecos a solis oc
συρίαν ἀφ᾽ ἡλίου ἀνατολῶν καὶ τοὺς ἕλληνας ἀφ᾽ ἡλίου δυ-
casu: deuorãtes israel toto ore. in
σμῶν, τοὺς κατεσθίοντας τὸν ἰσραὴλ ὅλῳ τῷ στόματι. ἐπὶ
oib9 his nõ est auersus furor me9: sed est man9 excel
πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμός μου, ἀλλ᾽ ἔτι ἡ χεὶρ ὑψη-
sa: τ pp̃ls nõ est cõuersus: donec p̃cuss9 ẽ. τ dñm
λή. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐπεστράφη, ἕως ἐπλήγη. καὶ τὸν κύριον
exercituũ nõ q̃siuit. τ abstulit dñs ab
τῶν δυνάμεων οὐκ ἐζήτησεν. καὶ ἀφεῖλε κύριος ἀπὸ
israel caput τ caudã: magnũ τ paruũ in vna
ἰσραὴλ κεφαλὴν καὶ οὐράν, μέγαν καὶ μικρὸν ἐν μιᾷ ἡ-
die: senem τ eos q̃ facies admirant:
μέρᾳ, πρεσβύτην καὶ τοὺς τὰ πρόσωπα θαυμάζοντας,
hoc caput. τ p̃phetã docẽtẽ iniqua: hic
αὕτη ἡ ἀρχή. καὶ προφήτην διδάσκοντα ἄνομα, οὗτος
cauda. τ erũt btificãtes pp̃lm istũ
ἡ οὐρά. καὶ ἔσονται οἱ μακαρίζοντες τὸν λαὸν τοῦτον
seducẽtes: τ seducũt: vt absorbeãt eos.
πλανῶντες, καὶ πλανῶσιν, ὅπως καταπίωσιν αὐτούς.
p̃pt hoc sup adolescẽtulis eoꝝ nõ letabit dñs.
διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῖς νεανίσκοις αὐτῶν οὐκ εὐφρανθήσεται κς.
τ pupilloꝝ eoꝝ τ viduaꝝ eoꝝ nõ miserebit: q2
καὶ τοὺς ὀρφανοὺς αὐτῶν καὶ τὰς χήρας αὐτῶν οὐκ ἐλεήσει, ὅτι
oẽs iniqui τ praui τ oẽ os loquit iniusta. in
πάντες ἄνομοι καὶ πονηροὶ καὶ πᾶν στόμα λαλεῖ ἄδικα. ἐπὶ
oib9 his nõ est auersus furor ei9: sed adhuc man9 ei9 excelsa.
πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή.

sicut q letãtur in messe: sicut exultãt victores capta p̃da qñ diuidũt spolia. Iugũ enĩ oneris eius & virgã humeri eius: & sceptrũ exactoris eius superasti sicut in die madian. Quia oĩs violenta predatio cum tumultu: & vestimentum mixtũ sanguine erit in cõbustionem & cibus ignis. Paruul9 enĩ nat9 est nobis & filius datus ẽ nobis: & fact9 est principatus sup humerũ ei9: & vocabitur nomẽ eius admirabilis cõsiliari9: deus fortis: pr̃ futuri seculi: p̃riceps pacis. Multiplicabitur ei9 ĩperiũ: & pacis nõ erit finis sup soliũ dauid & sup regnũ eius: vt cõfirmet illud & corroboret in iudicio & iusticia ammodo & vsq; in sempiternũ. Zelus domini exercituum faciet hoc. Verbum misit dominus iacob: et cecidit in israel. Et sciet omnis populus effraim & habitãtes samariam in superbia et magnitudine cordis dicentes. Lateres ceciderũt: sed q̃dris lapidib9 edificabimus: sycomoros succiderũt sed cedros imutabim9. Et eleuabit dñs hostes rasin sup eũ: & inimicos eius in tumultũ vertet: syriã ab oriente & philisthim ab occidente: & deuorabant israel toto ore. In omnibus his non est auersus furor ei9: sed adhuc manus ei9 extẽta: & pp̃ls nõ est reuersus ad p̃cutientem se: & dñm exercituũ non inquisierunt. Et disperdet dñs ab israel caput & caudã incuruantem & deprauantem die vna. Longeuus & honorabilis ipse est caput: & propheta docens mendacium: ip̃e est cauda. Et erunt qui beatificent populum istum seducẽtes & qui beatificãtur precipitati. Propter hoc super adolescẽtulis eius nõ letabitur dñs: & pupillorũ ei9 & viduarũ non miserebitur. Quia oĩs hypocrita ẽ & neq̃: et vniuersũ os locutũ est stulticiã. In oib9 his nõ ẽ auersus furor ei9: sed adhuc man9 eius extẽta.

כְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר כַּאֲשֶׁר יָגִילוּ בְּחַלְּקָם שָׁלָל: כִּי אֶת עֹל סֻבֳּלוֹ וְאֵת מַטֵּה שִׁכְמוֹ שֵׁבֶט הַנֹּגֵשׂ בּוֹ הַחִתֹּתָ כְּיוֹם מִדְיָן: כִּי כָל סְאוֹן סֹאֵן בְּרַעַשׁ וְשִׂמְלָה מְגוֹלָלָה בְדָמִים וְהָיְתָה לִשְׂרֵפָה מַאֲכֹלֶת אֵשׁ: כִּי יֶלֶד יֻלַּד לָנוּ בֵּן נִתַּן לָנוּ וַתְּהִי הַמִּשְׂרָה עַל שִׁכְמוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי עַד שַׂר שָׁלוֹם: לְםַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה וּלְשָׁלוֹם אֵין קֵץ עַל כִּסֵּא דָוִד וְעַל מַמְלַכְתּוֹ לְהָכִין אֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה זֹּאת: דָּבָר שָׁלַח אֲדֹנָי בְּיַעֲקֹב וְנָפַל בְּיִשְׂרָאֵל: וְיָדְעוּ הָעָם כֻּלּוֹ אֶפְרַיִם וְיוֹשֵׁב שֹׁמְרוֹן בְּגַאֲוָה וּבְגֹדֶל לֵבָב לֵאמֹר: לְבֵנִים נָפָלוּ וְגָזִית נִבְנֶה שִׁקְמִים גֻּדָּעוּ וַאֲרָזִים נַחֲלִיף: וַיְשַׂגֵּב יְהוָה אֶת צָרֵי רְצִין עָלָיו וְאֶת אֹיְבָיו יְסַכְסֵךְ: אֲרָם מִקֶּדֶם וּפְלִשְׁתִּים מֵאָחוֹר וַיֹּאכְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל פֶּה בְּכָל זֹאת לֹא שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה: וְהָעָם לֹא שָׁב עַד הַמַּכֵּהוּ וְאֶת יְהוָה צְבָאוֹת לֹא דָרָשׁוּ: וַיַּכְרֵת יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל רֹאשׁ וְזָנָב כִּפָּה וְאַגְמוֹן יוֹם אֶחָד: זָקֵן וּנְשׂוּא פָנִים הוּא הָרֹאשׁ וְנָבִיא מוֹרֶה שֶּׁקֶר הוּא הַזָּנָב: וַיִּהְיוּ מְאַשְּׁרֵי הָעָם הַזֶּה מַתְעִים וּמְאֻשָּׁרָיו מְבֻלָּעִים: עַל כֵּן עַל בַּחוּרָיו לֹא יִשְׂמַח אֲדֹנָי וְאֶת יְתֹמָיו וְאֶת אַלְמְנֹתָיו לֹא יְרַחֵם כִּי כֻלּוֹ חָנֵף וּמֵרַע וְכָל פֶּה דֹּבֵר נְבָלָה בְּכָל זֹאת לֹא שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה:

כי בערה כאש רשעה שמיר
ושית תאכל ותצת בסבכי היער
ויתאבכו גאות עשן: בעברת
יהוה צבאות נעתם ארץ ויהי
העם כמאכלת אש איש אל
אחיו לא יחמלו: ויגזר על ימין
ורעב ויאכל על שמאול ולא
שבעו איש בשר זרעו יאכלו:
מנשה את אפרים ואפרים את
מנשה יחדו המה על יהודה
בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו
נטויה:

שמר · אכל צית · אבך גאה · עתם היה · אכל · חמל גזר · ימן אכל · שמל אכל · שוב · נטה

Cap. x.

הוי החקקים חקקי און ומכתבים
עמל כתבו: להטות מדין דלים
ולגזל משפט עניי עמי להיות
אלמנות שללם ואת יתומים
יבזו: ומה תעשו ליום פקדה
ולשואה ממרחק תבוא על מי
תנוסו לעזרה ואנה תעזבו
כבודכם: בלתי כרע תחת אסיר
ותחת הרוגים יפלו בכל זאת
לא שב אפו ועוד ידו נטויה: הוי
אשור שבט אפי ומטה הוא בידם
זעמי: בגוי חנף אשלחנו ועל
עם עברתי אצונו לשלל שלל
ולבז בז ולשומו מרמס כחמר
חצות: והוא לא כן ידמה ולבבו
לא כן יחשב כי להשמיד בלבבו
ולהכרית גוים לא מעט: כי יאמר
הלא שרי יחדו מלכים: הלא
ככרכמיש כלנו אם לא כארפד
חמת אם לא כדמשק שמרון:
כאשר מצאה ידי לממלכת
האליל ופסיליהם מירושלם
ומשמרון: הלא כאשר עשיתי
לשמרון ולאליליה כן אעשה

כתב נטה · דון שפט · ענה · בזז עשה · שאה · רחק בוא · נוס עזב · כבד אסר · הרג נפל · נטה · שלח · צוה · בזז שום · רמס חוץ · דמה חשב · שמד כרת · אמר שור · מלך · פסל · עשה

Succensa est enim quasi ignis impietas: vepres & spinā vorabit. Et succēdetur in dēsitate salt⁹: et conuoluetur in superbia fumi. In ira domini exercituū conturbata est terra: et erit popul⁹ quasi esca ignis. Vir fratri suo nō parcet: & declinabit ad dexteram et esuriet: & comedet ad sinistram & non saturabitur. Vnusq̄sq; carnem brachii sui vorabit: manasses effraī: & effraim manassen: & simul ipsi contra iudam. In oībus his nō est auersus furor eius: sed adhuc manus eius extenta.

10.

UE qui cōdunt leges iniq̄s: & scribentes iniustitiā scripserunt: vt opprimerēt ī iudicio pauperes: & vim facerēt causę humiliū popl'i mei: vt essent vidue preda eorū & pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis & calamitatis de longe venientis: ad cuius confugietis auxilium: et vbi derelinquetis gloriam vestram: ne incuruemini sub vinculo: et cum interfectis cadatis. Super omnibus his nō est auersus furor ei⁹: sed adhuc man⁹ eius extēta. Ve assur. Virga furoris mei & bacul⁹ ipse ē. In manu ei⁹ indignatio mea. Ad gentē fallacē mittā eū: & cōtra ppl'm furoris mei mādabo illi: vt auferat spolia & diripiat predā: & ponat illū in cōculcationē q̄si lutū platearū. Ipse aūt nō sic arbitrabitur: & cor ei⁹ nō ita estimabit: sed ad cōterendū erit cor ei⁹ & ad internitionē gentiū nō paucarū. Dicit enī. Nū qd nō principes mei simul reges sūt? Nunqd nō vt carchamis: sic calāno: & vt arphat: sic emath? Nū qd nō vt damasc⁹: sic samaria? Quomodo inuenit manus mea regna idoli: sic & simulachra eorum de hierusalem & de samaria. Nunquid non sicut feci samarie & idolis eius: sic faciam

τ succēdet sicut ignis iniq̄tas: τ sicut gramē aridū deuorabitur ab igne. τ succēdetur in dēsitatib⁹
καὶ καυθήσεται ὡς πῦρ ἡ ἀνομία, καὶ ὡς ἄγρωστις ξηρὰ βρωθήσεται ὑπὸ πυρός. καὶ καυθήσεται ἐν τοῖς δάσεσι τ̄
sylue. τ deuorabit que ī circuitu collīū
δρυμοῦ. καὶ συγκαταφάγεται τὰ κύκλῳ τῶν βουνῶν
oīa. in ira furoris dn̄i succensa est tra oīs:
πάντα. διὰ θυμὸν ὀργῆς κυρίου συγκέκαυται ἡ γῆ ὅλη,
τ erit pp̄ls q̄si succensus ab igne. homo
καὶ ἔσαι ὁ λαὸς ὡς κατακεκαυμένος ὑπὸ πυρός. ἄνθρωπος
fratris sui nō miserebit: sed declinabit ad dexterā: q: esuriet. τ comedet ad sinistrā: τ nō
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ ἐλεήσει, ἀλλ' ἐκκλινεῖ εἰς τὰ δεξιά, ὅτι πεινάσει. καὶ φάγεται ἐκ τῶν ἀριστερῶν, καὶ οὐ
saturabit homo comedēs carnes brachii sui. comedet eñ manasses ephrai: τ
μὴ ἐμπλησθήσεται ἄνθρωπος ἐσθίων τὰς σάρκας τ̄ βραχίονος αὐτοῦ. φάγεται γὰρ μανασσῆς τοῦ ἐφραίμ, καὶ
ephrai manasse: q: simul obsidebunt iudam. in his oibus nō est auersus furor:
ἐφραὶμ τοῦ μανασσῆ, ὅτι ἅμα πολιορκήσουσι τὸν ἰουδαν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμός,
sed adhuc man⁹ ei⁹ excelsa.
ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή.

Ca. 10.

Ve scribētib⁹ iniq̄tatē: scribētes eñ iniq̄tatē scribunt. declinātes iudiciū mēdicoꝝ: rapiētes iudiciū pauperꝝ ppl'i mei: vt eēt ipis vidua in direptionē: τ pupill⁹ in predā. τ qd facient in die visitatōis: nā tribulatio
Οὐαὶ τοῖς γράφουσι πονηρίαν, γράφοντες γὰρ πονηρίαν γράφουσιν. ἐκκλίνοντες κρίσιν πτωχῶν, ἁρπάζοντες κρίμα πενήτων τοῦ λαοῦ μου, ὥστε εἶναι αὐτοῖς χήραν εἰς διαρπαγὴν καὶ ὀρφανὸν εἰς προνομήν. καὶ τί ποιήσουσιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπισκοπῆς, ἡ γὰρ θλίψις
vr̄a de longe veniet. τ ad quā confugient vt adiuuētur: τ vbi derelinquetis gloriā vestrā? vt nō
ὑμῶν πόρρωθεν ἥξει. καὶ πρὸς τίνα καταφεύξονται τοῦ βοηθῆναι, καὶ ποῦ καταλείψετε τὴν δόξαν ὑμῶν; τοῦ μὴ
corruatis in deductionē: τ sub interfectis cadent. τ sup oib⁹ his nō est auersus furor eius:
ἐμπεσεῖν εἰς ἀπαγωγήν, καὶ ὑποκάτω ἀνῃρημένων πεσοῦνται. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ἡ ὀργὴ αὐτ̄,
sed adhuc man⁹ ei⁹ excelsa. ve assyriis virga furoris mei: τ ira est in manib⁹ eoꝝ. irā meā
ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή. οὐαὶ ἀσσυρίοις ἡ ῥάβδος τοῦ θυμοῦ μου, καὶ ὀργή ἐστιν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. τὴν ὀργήν μου
in gentē iniquā mittā: τ meo pplo precipiā vt faciat spolia τ predā: τ cōculcet ciuitates: τ ponat eas in puluerē. ipe aūt nō sic cogitauit: τ aīo nō sic arbitrat⁹ est: sed discedet
εἰς ἔθνος ἄνομον ἀποστελῶ, καὶ τῷ ἐμῷ λαῷ συντάξω ποιῆσαι σκῦλα καὶ προνομήν, καὶ καταπατεῖν τὰς πόλεις, καὶ θεῖναι αὐτὰς εἰς κονιορτόν. αὐτὸς δὲ οὐχ οὕτως ἐνεθυμήθη, καὶ τῇ ψυχῇ οὐχ οὕτω λελόγισται, ἀλλ' ἀπαλλά
mens ei⁹: τ vt disperdat gētes nō paucas. τ si dixerint ei: tu sol⁹ es pricеps. τ dicet: nō tu li regionē que supra babylonē τ chalanē: vbi turris edificata est. τ tuli arabiā τ damascū τ samariā. sicut tuli has: oēs principat⁹ capiā. vlulate sculptilia in hierusalem τ in samaria. quēadmodū.n. feci samarie τ manufactis eius: sic faciam
ξει ὁ νοῦς αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἔθνη οὐκ ὀλίγα. καὶ ἐὰν εἴπωσιν αὐτῷ, σὺ μόνος εἶ ἄρχων. καὶ ἐρεῖ, οὐκ ἔλαβον τὴν χώραν τὴν ἐπάνω βαβυλῶνος καὶ χαλάνης, οὗ ὁ πύργος ᾠκοδομήθη. καὶ ἔλαβον ἀραβίαν καὶ δαμασκὸν καὶ σαμάρειαν. ὃν τρόπον ἔλαβον ταύτας, πάσας τὰς ἀρχὰς λήψομαι. ὀλολύξατε τὰ γλυπτὰ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν σαμαρείᾳ. ὃν τρόπον γὰρ ἐποίησα σαμαρείᾳ καὶ τοῖς χειροποιήτοις αὐτῆς, οὕτως ποιήσω

Ĩ.5.f. et.9.a.

A B C D E

Ro.9.f · Infra. 8.f.

τ hierusalē τ simulachris ei⁹. τ erit cū ipleuerit dñs cūcta faciēs in mōte sion τ hierl'm: τ inducet sup mētē magnā sup principē assyrioꝝ τ sup celsitudinē glīe oculorū ei⁹. dixit eñ in fortitudīe faciā: τ sapiētia intellect⁹ auferā terios gētiū: τ fortitudinē eoꝝ depredabor. τ psuadebo ciuitates habitatas: τ orbē hītatū totū cōprehendā manu vt nidū: τ sicut derelicta oua tollā. τ nō est q̄ fugiet me aut resistat mihi τ aperiēs os garriēs. nūqd glorиabitur securis sine incidēte cū ea: aut exaltabitur serra sine trahēte eā? similiter si quis leuauerit virgā vel lignū exaltabit lignū. τ nō sic: sed mittet dñs sabaoth in tuū honorē ignominiā: in tuā gloriā ignē ardentē incēdet. τ erit lumē isrl' in ignē: τ sctificabit eā in igne ardēti: τ comedet sicut fenū siluā. die illa. extinguētur mōtes τ colles τ saltus: τ deuorabit ab aīa vsq; ad carnes. τ erit fugiens q̄si fugiens a flāma ardēte. τ relicti eoꝝ numeri erunt: τ puer paru⁹ scribet eos. τ erit in die illa nō āpli⁹ adiiciet residuū israel. τ hi q̄ saluati fuerūt de iacob nō āpli⁹ cōfidentes erūt sup iniq̄tates eos: sed erūt cōfidētes sup deū sctm̄ israel in veritate. τ erit residuū iacob sup deū fortē. τ si fuerit pplꝰ israel sicut arena maris: reliquie eoꝝ saluabūtur. verbū eñ cōsumēs τ abbreuiās in iusticia. q: verbū abbreuiatū dñator dñs exercituū faciet in orbe tre vniuerso. ppt hoc hec dicit dñs sabaoth: ne timeas pp̄le me⁹ habitantes in sion ab assyriis: q: ī virga pcutiet te.

καὶ τῇ ἱερουσαλὴμ καὶ τοῖς εἰδώλοις αὐτῆς. καὶ ἔσαι ὅταν συντελέσῃ κύριος πάντα ποιῶν ἐν τῷ ὄρει σιὼν καὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπάξει ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν ἐπὶ τὸν ἄρχοντα τῶν ἀσυρίων καὶ ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. εἶπε γὰρ ἐν τῇ ἰσχύι ποιήσω, καὶ τῇ σοφίᾳ τῆς συνέσεως ἀφελῶ ὅρια ἐθνῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν προνομεύσω. καὶ πείσω πόλεις κατοικουμένας, καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιάν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὠὰ ἀρῶ. καὶ οὐκ ἔστιν ὃς διαφεύξεταί με ἢ ἀντείπῃ μοι καὶ ἀνοίγων στόμα καὶ στρουθίζων. μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ, ἢ ὑψωθήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἕλκοντος αὐτόν; ὡσαύτως ἐάν τις ἄρῃ ῥάβδον ἢ ξύλον ὑψωθήσεται ξύλα. καὶ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ ἀποστελεῖ κς σαβαὼθ εἰς τὴν σὴν τιμὴν ἀτιμίαν, καὶ εἰς τὴν σὴν δόξαν πῦρ καιόμενον καυθήσεται. καὶ ἔσαι τὸ φῶς τοῦ ἰσραὴλ εἰς πῦρ, καὶ ἁγιάσει αὐτὸν ἐν πυρὶ καιομένῳ, καὶ φάγεται ὡσεὶ χόρτον τὴν ὕλην. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀποσβεσθήσεται τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ καὶ οἱ δρυμοί, καὶ καταφάγεται ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκῶν. καὶ ἔσαι ὁ φεύγων ὡς ὁ φεύγων ἀπὸ φλογὸς καιομένης. καὶ οἱ καταλειφθέντες αὐτῶν ἀριθμὸς ἔσονται, καὶ παιδίον μικρὸν γράψει αὐτούς. καὶ ἔσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οὐκέτι προστεθήσεται τὸ καταλειφθὲν ἰσραήλ. καὶ οἱ σωθέντες τοῦ ἰακὼβ οὐκέτι μὴ πεποιθότες ὦσιν ἐπὶ τοὺς ἀδικήσαντας αὐτούς, ἀλλ' ἔσονται πεποιθότες ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ἅγιον τ̄ ἰσραὴλ τῇ ἀληθείᾳ. καὶ ἔσαι τὸ καταλειφθὲν τοῦ ἰακὼβ ἐπὶ θεὸν ἰσχύοντα. καὶ ἐὰν γένηται ὁ λαὸς ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα αὐτῶν σωθήσεται. λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ. ὅτι λόγον συντετμημένον κύριος κύριος δυνάμεων ποιήσει ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὅλῃ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος σαβαώθ, μὴ φοβοῦ λαός μου οἱ κατοικοῦντες ἐν σιὼν ἀπὸ ἀσυρίων, ὅτι ἐν ῥάβδῳ πατάξει σε.

hierusalē & simulachris eius? Et erit cum impleuerit dominus cūcta opera sua in monte sion & in hierusalem: visitabo super fructum magnifici cordis regis assur: & super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim. In fortitudine manus mee feci: & ī sapiētia mea intellexi. Et abstuli terminos populorum et principes eorum depredatus sum: & detraxi q̄si potēs in sublimi resīdētes. Et īuenit q̄si nidū manus mea fortitudinē populoꝝ: & sicut colligūtur oua q̄ derelicta sūt: sic vniuersam terrā ego cōgregaui: & nō fuit q moueret pennā & apiret os & gāniret. Nunquid gl'iabitur securis cōtra eum qui secat in ea: aut exaltabitur serra cōtra eū a quo trahitur? Quō si eleuetur virga cōtra eleuātē se: & exaltetur bacul⁹ q vtiq; lignū est. Propter hoc mittet dñator dñs exercituū in pinguib⁹ eius tenuitatē: & subt⁹ gloriā ei⁹ succēsa ardebit q̄si cōbustio ignis: & erit lumē israel in ignē & sctūs ei⁹ in flāmā: & succēdetur & deuorabitur spina eius & vepres ī die vna: & gl'ia saltus eius & carmeli ei⁹ ab aīa vsq; ad carnem cōsumetur. Et erit terrore profugus: & reliq̄e ligni salt⁹ eius pre paucitate numerabūtur: & puer scribet eos. Et erit in die illa: non adiiciet residuū israel: & hi qui fugerint de domo iacob inniti sup eo qui percutit eos: sed innitetur super dominū sanctum israel in veritate. Reliquie cōuertētur: reliq̄e inquā iacob ad deū fortem. Si enim fuerit populus tuus israel quasi arena maris: reliq̄e cōuertētur ex eo. Cōsumatio abbreuiata inūdabit iusticiā. Consumationē eni & abbreuiationē dñs de⁹ exercituū faciet in medio oīs terre. Propter hoc: hec dicit dñs deus exercituū. Noli timere ppl's meus habitor sion ab assur. In virga enim percutiet te

לירושלם ולעצביה: והיה כי
יבצע אדני את כל מעשהו בהר
ציון ובירושלם אפקד על
פרי גדל לבב מלך אשור ועל
תפארת רום עיניו: כי אמר
בכח ידי עשיתי ובחכמתי כי
נבנותי ואסיר גבולת עמים
ועתודתיהם שושתי ואוריד
כאביר יושבים: ותמצא כקן ידי
לחיל העמים וכאסף ביצים
עזבות כל הארץ אני אספתי
ולא היה נודד כנף ופצה פה
ומצפצף: היתפאר הגרזן על
החצב בו אם יתגדל המשור
על מניפו כהניף שבט ואת מרימיו
כהרים מטה לא עץ: לכן ישלח
האדון אדני צבאות במשמניו
רזון ותחת כבדו יקד יקד כיקוד
אש: והיה אור ישראל לאש
וקדושו ללהבה ובערה ואכלה
שיתו ושמירו ביום אחד: וכבוד
יערו וכרמלו מנפש ועד בשר
יכלה והיה כמסס נסס: ושאר
עץ יערו מספר יהיו ונער יכתבם:
והיה ביום ההוא לא יוסיף עוד
שאר ישראל ופליטת בית
יעקב להשען על מכהו ונשען
על יהוה קדוש ישראל באמת:
שאר ישוב שאר יעקב אל אל
גבור: כי אם יהיה עמך ישראל
כחול הים שאר ישוב בו כליון
חרוץ שוטף צדקה: כי כלה ונחרצה
אדני יהוה צבאות עשה בקרב
כל הארץ: לכן כה אמר אדני
יהוה צבאות אל תירא עמי ישב
ציון מאשור בשבט יככה

בצע עשה · פקד · פרה · פאר · כוח · בין סור · גבל עתד · שסה ירד · אבד מצא · קנן · עזב · נדד · צפצף פאר · גדל נשד · נוף רום · רום נטה · שלח אדן · שמן רזה · קדש · שמר כבד · כלה נסס · ספר כתב · יסף · פלט · שען נכה · קדש · שוב · גבר היה · כלה · חרץ שטף · ירא · נכה

Tex.heb.Esa.xi.

וּמַטֵּהוּ יִשָּׂא עָלֶיךָ בְּדֶרֶךְ מִצְרָיִם׃ כִּי עוֹד מְעַט מִזְעָר וְכָלָה זַעַם וְאַפִּי עַל תַּבְלִיתָם׃ וְעוֹרֵר עָלָיו יְהוָה צְבָאוֹת שׁוֹט כְּמַכַּת מִדְיָן בְּצוּר עוֹרֵב וּמַטֵּהוּ עַל הַיָּם וּנְשָׂאוֹ בְּדֶרֶךְ מִצְרָיִם׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יָסוּר סֻבֳּלוֹ מֵעַל שִׁכְמֶךָ וְעֻלּוֹ מֵעַל צַוָּארֶךָ וְחֻבַּל עֹל מִפְּנֵי שָׁמֶן׃ בָּא עַל עַיַּת עָבַר בְּמִגְרוֹן לְמִכְמָשׂ יַפְקִיד כֵּלָיו׃ עָבְרוּ מַעְבָּרָה גֶּבַע מָלוֹן לָנוּ חָרְדָה הָרָמָה גִּבְעַת שָׁאוּל נָסָה׃ צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת גַּלִּים הַקְשִׁיבִי לַיְשָׁה עֲנִיָּה עֲנָתוֹת׃ נָדְדָה מַדְמֵנָה יֹשְׁבֵי הַגֵּבִים הֵעִיזוּ׃ עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמֹד יְנֹפֵף יָדוֹ הַר בֵּית צִיּוֹן גִּבְעַת יְרוּשָׁלָםִ׃ הִנֵּה הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת מְסָעֵף פֻּארָה בְּמַעֲרָצָה וְרָמֵי הַקּוֹמָה גְּדוּעִים וְהַגְּבֹהִים יִשְׁפָּלוּ׃ וְנִקַּף סִבְכֵי הַיַּעַר בַּבַּרְזֶל וְהַלְּבָנוֹן בְּאַדִּיר יִפּוֹל׃

Cap.xi. וְיָצָא חֹטֶר מִגֵּזַע יִשָׁי וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו יִפְרֶה׃ וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָה׃ וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְהוָה וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ׃ וְשָׁפַט בְּצֶדֶק דַּלִּים וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי אָרֶץ וְהִכָּה אֶרֶץ בְּשֵׁבֶט פִּיו וּבְרוּחַ שְׂפָתָיו יָמִית רָשָׁע׃ וְהָיָה צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו׃ וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי יִרְבָּץ וְעֵגֶל וּכְפִיר וּמְרִיא יַחְדָּו וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם׃ וּפָרָה וָדֹב תִּרְעֶינָה יַחְדָּו יִרְבְּצוּ

Trāsla.B.Hie.

et baculū suum leuabit super te in via egypti. Adhuc enim paululū modicūq; & consumabitur indignatio mea & furor me⁹ sup scelus eorū. Et suscitabit sup eū dñs exercituū flagellū iuxta plagā madian in petra oreb & virgā suam sup mare: & leuabit eam in via egypti. Et erit in die illa: auferetur onus ei⁹ de humero tuo: & iugum eius de collo tuo: & cōputrescet iugū a facie olei. Veniet in aioth: transibit in magrō: apd̄ magmas commēdabit vasa sua. Transierūt cursim: gabaa sedes nr̄a. Obstupuit rama: gabaa saulis fugit. Hinni voce tua filia gallim: attende laisa paupcula anathot. Migrauit medemena habitatores gabin cōfortamini. Adhuc dies ē vt in nobe stetur. Agitabit manū suā sup montē filie siō & collem hierusalem. Ecce dominator dominus exercituum confringet laguncula in terrore & excelsi stature succidētur: & sublimes humiliabuntur. Et subuertetur cōdensa saltus eius ferro: & libanus cū excelsis cadet. 11.

Et egredietur virga de radice iesse: & flos de radice ei⁹ ascēdet. Et requiescet sup eū spiritus domini: spirit⁹ sapientie & intellectus: spiritus cōsilii & fortitudinis: spūs scientie & pietatis. Et replebit eū spūs timoris domini. Non secūdum visionem oculorum iudicabit: neq; secundū auditum auriū arguet. Sed iudicabit in iusticia pauperes & arguet in equitate pro māsuetis terre. Et percutiet terram virga oris sui & spiritu labiorū suorū interficiet impiū. Et erit iusticia cingulū lumborū eius: & fides cinctoriū renū eius. Habitabit lupus cū agno: & pardus cum hedo accubabit. Vitulus & leo et ouis simul morabuntur: & puer paruulus minabit eos. Vitulus & vrsus pascētur: sil requiescēt

Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

plagā eis inducit sup te: vt videas viā egypti.
πληγὴν γὰρ ἐπάγει ἐπὶ σέ, τοῦ ἰδεῖν ὁδὸν αἰγύπτου.
adhuc.n.parū: τ cessabit ira: τ suscitabit sup
ἔτι γὰρ μικρόν, καὶ παύσεται ἡ ὀργή, καὶ ἐγερεῖ ἐπ' αὐ
eos deus exercituū scdm̄ plagā madiam in loco tribulatiōis. τ furor ei⁹ in via q̄ ad mare in viā q̄ ad egyptū. τ erit in die illa auferet iugū ei⁹ a te: τ cor rūpetur iugū ab hūeris vris.
τοὺς κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων κατὰ τὴν πληγὴν μαδιὰμ ἐν τόπῳ θλίψεως. καὶ ὁ θυμὸς αὐτοῦ τῇ ὁδῷ τῇ κατὰ θάλασσαν εἰς τὴν ὁδὸν τὴν κατ' αἴγυπτον. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀφαιρεθήσεται ὁ ζυγὸς αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ κατασφαρήσεται ὁ ζυγὸς ἀπὸ τῶν ὤμων ὑμῶν. ἥξει γὰρ εἰς τὴν
ciuitātē aggai: τ transibit i magedo: τ in mach mas ponet vasa sua: τ ptransibit vallē τ veniet in aggai: timor apphēdet rama: ciuitatē saul fugiet: hinī voce tuā filia gallim: audiet laissa audiet i anathoth. obstupuit medebena τ habitātes gebi. cōsolamini hodie in via vt maneat. cōsolamini i mōte filiā siō: τ colles in hierusalē. ecce dn̄ator dn̄s sabaoth cōturbat gloriosos cū fortitudine: τ excelsi supbia cōterētur: τ sublimes humiliabūtur. τ cadent excelsi gladio: at liban⁹ cū excelsis cadet.
πόλιν ἀγγαί, καὶ παρελεύσεται εἰς μαγεδώ, καὶ ἐν μαχμὰς θήσει τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ παρελεύσεται φάραγγα καὶ ἥξει εἰς ἀγγαί, φόβος λήψεται ῥαμά, πόλιν σαοὺλ φεύξεται. χρεμέτισον φωνῇ σου θύγατερ γαλλίμ, ἐπακούσεται λαισά, ἐπακούσεται ἐν ἀναθώθ. ἐξέστη μαδεβηνὰ καὶ οἱ κατοικοῦντες γεβίμ. παρακαλεῖτε σήμερον ἐν ὁδῷ τοῦ μεῖναι. παρακαλεῖτε τῇ χειρὶ τὸ ὄρος τὴν θυγατέρα σιών, καὶ οἱ βουνοὶ ἐν ἱερουσαλήμ. ἰδοὺ ὁ δεσπότης κύριος σαβαὼθ συνταράξει τοὺς ἐνδόξους μετὰ ἰσχύος, καὶ οἱ ὑψηλοὶ τῇ ὕβρει συντριβήσονται, καὶ οἱ ὑψηλοὶ ταπεινωθήσονται. καὶ πεσοῦνται ὑψηλοὶ μαχαίρᾳ, ὁ δὲ λίβανος σὺν τοῖς ὑψηλοῖς πεσεῖται.

Ca.11.

Et egredietur virga de radice iesse: τ flos de radice ei⁹ ascendet: τ requiescet sup eū spūs dn̄i: spūs sapiētie τ intellectus: spūs cōsilii τ fortitudinis: spūs scientie τ pietatis replebit eū. spūs timoris dei. nō secundū gloriā iudicabit: neq; iuxta sermonē arguet: sed iudicabit humili iudiciū: τ arguet humiles terre: τ peutiet terrā verbo oris sui. τ in spū p labia iterficiet. τ erit iusticia cinctus lūbos suos: τ veritate inuolut⁹ latera sua. τ simul pascet lup⁹ cū agno: τ pardus simul accubabit cū hedo: τ vitulus τ leo τ taur⁹ simul pascētur. τ puer paru⁹ ducet eos. τ bos τ vrsus pariter simul: τ simul erūt.
Καὶ ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται. καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας ἐμπλήσει αὐτόν. πνεῦμα φόβου θεοῦ· οὐ κατὰ τὴν δόξαν κρινεῖ, οὐδὲ κατὰ τὴν λαλιὰν ἐλέγξει, ἀλλὰ κρινεῖ ταπεινῷ κρίσιν, καὶ ἐλέγξει τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς, καὶ πατάξει γῆν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ ἐν πνεύματι διὰ χειλέων ἀνελεῖ ἀσεβῆ. καὶ ἔσται δικαιοσύνῃ ἐζωσμένος τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἀληθείᾳ εἰλημμένος τὰς πλευράς αὐτοῦ. καὶ συμβοσκηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνός, καὶ πάρδαλις συναναπαύσεται ἐρίφῳ, καὶ μοσχάριον καὶ λέων καὶ ταῦρος ἅμα βοσκηθήσονται. καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει αὐτούς. καὶ βοῦς καὶ ἄρκτος βοσκηθήσονται ἅμα, καὶ ἅμα ἔσονται

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina.

catuli eorū. τ leo sicut bos comedet paleas: τ puer paruul⁹ in foramē aspidū. τ in cubili ppagationū aspidū manū immittet. τ nō male facient: neq; poterūt perdere vllū in mōte sctō meo. q: repleta est oīs terra cognoscēdi dn̄m sicut aqua multa operiet maria. τ erit in die illa radix iesse: τ q̄ cōsurgit vt princeps, in ipso gētes sperabūt. τ erit requies ei⁹ honor. τ erit in die illa apponet dn̄s ondere manū suā: vt zelet reliquū populi: qd̄ derelinquet ab assyriis τ ab egypto τ a babylone τ ab ethiopia τ ab elamitis τ a solis ortu: τ ex arabia. τ leuabit signū in gētes. τ cōgregabit q̄ perierūt israel. τ dispersos iuda cōgregabit: quattuor alis terre. τ auferetur zelus ephrai. τ inimici iuda peribūt. ephraim nō emulabit iudā: τ iudas nō tribulabit ephraim. τ volabūt in nauib⁹ phīlim. maris simul pdabūtur: τ eos q̄ a solis ortu τ idumeā: τ in moab primū man⁹ iniicient. at filii ammō primū obedient. τ desolabit dn̄s mare egypti: τ iniiciet manū suā sup flumen spū violēto: τ peutiet septē valles: ita vt trāsire eū in calciamētis. τ erit via residuo ppl'o meo q̄ derelict⁹ est ab assyriis. τ erit israel sicut i die q̄ egressus ē de terra egypti.
τὰ παιδία αὐτῶν· καὶ λέων ὡς βοῦς φάγεται ἄχυρα, καὶ παιδίον νήπιον ἐπὶ τρώγλην ἀσπίδων, καὶ ἐπὶ κοίτην ἐγγόνων ἀσπίδων τὴν χεῖρα ἐπιβαλεῖ. καὶ οὐ μὴ κακοποιήσωσιν, οὐδὲ μὴ δυνήσονται ἀπολέσαι οὐδένα ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα γῆ τοῦ γνῶναι τὸν κύριον ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψει θαλάσσας. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ ῥίζα τοῦ ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσι, καὶ ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμή. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ προσθήσει κύριος τοῦ δεῖξαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τοῦ ζηλῶσαι τὸ καταλειφθὲν ὑπόλοιπον τοῦ λαοῦ, ὃ ἂν καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων καὶ ἀπὸ αἰγύπτου καὶ ἀπὸ βαβυλῶνος καὶ ἀπὸ αἰθιοπίας καὶ ἀπὸ ἐλαμιτῶν καὶ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολῶν, καὶ ἐξ ἀραβίας. καὶ ἀρεῖ σημεῖον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ συνάξει τοὺς ἀπολομένους ἰσραήλ, καὶ τοὺς διεσπαρμένους ἰούδα συνάξει ἐκ τῶν τεσσάρων πτερύγων τῆς γῆς. καὶ ἀφαιρεθήσεται ὁ ζῆλος ἐφραίμ, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἰούδα ἀπολοῦνται. ἐφραὶμ οὐ ζηλώσει ἰούδαν, καὶ ἰούδας οὐ θλίψει τὸν ἐφραίμ. καὶ πετασθήσονται ἐν πλοίοις ἀλλοφύλων. θάλασσαν ἅμα προνομεύσουσι, καὶ τοὺς ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν καὶ ἰδουμαίαν, καὶ ἐπὶ μωὰβ πρῶτον τὰς χεῖρας ἐπιβαλοῦσιν. οἱ δὲ υἱοὶ ἀμμὼν πρῶτον ὑπακούσονται. καὶ ἐρημώσει κύριος τὴν θάλασσαν αἰγύπτου, καὶ ἐπιβαλεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν πνεύματι βιαίῳ, καὶ πατάξει ἑπτὰ φάραγγας, ὥστε πορεύεσθαι αὐτὸν ἐν ὑποδήμασι. καὶ ἔσται δίοδος τῷ καταλειφθέντι λαῷ μου τῷ καταλειφθέντι ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων. καὶ ἔσται τῷ ἰσραὴλ ὡς ἡ ἡμέρα ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ γῆς αἰγύπτου.

Ca.12.

Et dicet in die illa: bn̄dicā tibi dn̄e: qm̄ iratus es: τ auertisti furorē tuū τ misertus es mei. ecce de⁹ me⁹ saluator me⁹: cōfidēs ero in eo τ nō timebo. qm̄ gloria mea τ laus mea dn̄s: τ fact⁹ ē mihi in salutē. τ haurite aquā cū gaudio de fontib⁹ saluatoris. τ dices
Καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, εὐλογήσω σε κύριε, διότι ὠργίσθης, καὶ ἀπέστρεψας τὸν θυμόν σου καὶ ἠλέησάς με. ἰδοὺ ὁ θεός μου σωτήρ μου κύριος πεποιθὼς ἔσομαι ἐπ' αὐτῷ καὶ οὐ φοβηθήσομαι. διότι ἡ δόξα μου καὶ ἡ αἴνεσίς μου κύριος, καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. καὶ ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου. καὶ ἐρεῖς

Trāsla.B.Hie.

catuli eorū: & leo quasi bos comedet paleas. Et delectabitur infans ab vbere sup foramina aspidis: & in cauerna reguli q ablactat⁹ fuerit manū suā mittet. Non nocebūt & nō occidēt in vniuerso monte sctō meo: qa repleta est terra sciā domini sicut aque maris operientes. In die illa radix iesse q stat in signū populorū: ipm̄ gētes depcabūtur: & erit sepulchrum eius gloriosum. Et erit i die illa: adiiciet dominus secundo manum suam ad possidendum residuū populi sui: quod relinqtur ab assyriis et ab egypto & a phetros & ab ethiopia & ab elam & a sennaar & ab emath & ab insulis maris. Et leuabit signū in nationes: & cōgregabit profugos israel. Et dispersos iuda colliget a quattuor plagis terre: & auferetur zelus effraim & hostes iuda peribunt. Effraim non emulabitur iudam: & iudas non pugnabit contra effraim. Et volabūt in humeros philistiim per mare simul predabuntur filios orientis. Idumea & moab precceptum manus eorū & filii ammon obediētes erūt. Et desolabit dominus linguam maris egypti: & leuabit manū suam sup flumē in fortitudine spirit⁹ sui: & pcutiet eum in septē riuis ita vt transeant per eum calciati. Et erit via residuo populo meo qui relinquetur ab assyriis: sicut fuit israeli in die illa qua ascendit de terra egypti. 12.

Et dices in die illa. Cōfitebor tibi dn̄e qm̄ irat⁹ es mihi: cōuersus est furor tu⁹ & cōsolatus es me. Ecce de⁹ saluator meus: fiducialiter agā & nō timebo. Quia fortitudo mea & la⁹ mea dn̄s de⁹: & fact⁹ es mihi in salutē. Haurietis aq̄s in gaudio de fontibus saluatoris: & dicetis

Tex.heb.Esa.xii.

אַרְיֵה כַּבָּקָר יֹאכַל תֶּבֶן׃ וְשִׁעֲשַׁע יוֹנֵק עַל חֻר פָּתֶן וְעַל מְאוּרַת צִפְעוֹנִי גָּמוּל יָדוֹ הָדָה׃ לֹא יָרֵעוּ וְלֹא יַשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְהוָה כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא שֹׁרֶשׁ יִשַׁי אֲשֶׁר עֹמֵד לְנֵס עַמִּים אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ וְהָיְתָה מְנֻחָתוֹ כָּבוֹד׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יוֹסִיף אֲדֹנָי שֵׁנִית יָדוֹ לִקְנוֹת אֶת שְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר מֵאַשּׁוּר וּמִמִּצְרַיִם וּמִפַּתְרוֹס וּמִכּוּשׁ וּמֵעֵילָם וּמִשִּׁנְעָר וּמֵחֲמָת וּמֵאִיֵּי הַיָּם׃ וְנָשָׂא נֵס לַגּוֹיִם וְאָסַף נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יְקַבֵּץ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ׃ וְסָרָה קִנְאַת אֶפְרַיִם וְצֹרְרֵי יְהוּדָה יִכָּרֵתוּ אֶפְרַיִם לֹא יְקַנֵּא אֶת יְהוּדָה וִיהוּדָה לֹא יָצֹר אֶת אֶפְרָיִם׃ וְעָפוּ בְכָתֵף פְּלִשְׁתִּים יָמָּה יַחְדָּו יָבֹזּוּ אֶת בְּנֵי קֶדֶם אֱדוֹם וּמוֹאָב מִשְׁלוֹחַ יָדָם וּבְנֵי עַמּוֹן מִשְׁמַעְתָּם׃ וְהֶחֱרִים יְהוָה אֵת לְשׁוֹן יָם מִצְרַיִם וְהֵנִיף יָדוֹ עַל הַנָּהָר בַּעְיָם רוּחוֹ וְהִכָּהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיךְ בַּנְּעָלִים׃ וְהָיְתָה מְסִלָּה לִשְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר מֵאַשּׁוּר כַּאֲשֶׁר הָיְתָה לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם עֲלֹתוֹ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

Cap.xii. וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ יְהוָה כִּי אָנַפְתָּ בִּי יָשֹׁב אַפְּךָ וּתְנַחֲמֵנִי׃ הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה׃ וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה׃ וַאֲמַרְתֶּם

in die illa. Confitemini domino & inuocate nomē eius. Notas facite in pplis adinuētiōes ei9: memētote qm̄ excelsū est nomē eius. Cantate dn̄o qm̄ magnifice fecit: annūciate hoc in vniuersa terra. Exulta & lauda habitatio sion: quia magn9 in medio tui sanctus israel.

15.

Onus babylonis: qd̄ vidit esaias filius amos. Super montem caliginosum leuate signum: exaltate vocem leuate manū: & ingrediantur portas duces. Ego mandaui sanctificatis meis: & vocaui fortes meos in ira mea exultātes in gloria mea. Vox multitudis in montibus q̄si pplo℞ frequētiū: vox sonitus regum gentium congregatarū. Dominus exercituum precepit militie belli venientibus de terra procul. A summitate celi dominus & vasa furoris eius vt disperdat omnem terram. Vlulate quia prope est dies domini: quasi vastitas a domino veniet. Propter hoc omnes manus dissoluentur: & omne cor hoīs tabescet & conteretur. Torsiōes & dolores tenebunt: quasi parturiens dolebūt. Vnusqsq; ad proximū suum stupebit: facies combuste vultus eorū. Ecce dies domini veniet crudelis & indignatōis plenus & ire furorisq; ad ponendā terrā in solitudinem: & pctōres eius cōterendos de ea: quoniā stelle celi & splendor earum non expādēt lumē suū. Obtenebrat9 est sol in ortu suo: & luna nō splēdebit in lumie suo. Et visitabo super orbis mala: & cōtra impios iniqtatē eo℞. Et reqescere faciā supbiā infideliū: & arrogantiā fortiū humiliabo. Preciosior erit vir auro: & homo mundo obrizo. Super hoc celum turbabo: & mouebitur terra de loco suo: ppter indignationē dn̄i exercituū: & ppt diē ire furoris ei9. Et erit q̄si damula fugiēs

et q̄si ouis: & nō erit q cōgreget. Vnusqsq; ad populū suū cōuertetur: & singuli ad terrā suā fugiēt: ois q inuētus fuerit occidetur: & ois q supuenerit cadet in gladio. Infantes eorū allidētur in oculis eo℞: diripiētur domus eorū: & vxores eorū violabuntur. Ecce ego suscitabo super eos medos qui argentum non querant nec aurum velint: sed sagittis paruulos interficiēt: & lactantibus vteris non miserebūtur: & sup filios nō parcat ocul9 eo℞. Et erit babylon illa ciuitas gl'iosa in regnis iclyta in superbia chaldeorum: sicut subuertit deus sodomam & gomorrā. Non habitabitur vsq; in finē: & nō fundabitur vsq; ad gn̄ationē & generationem. Nec ponet ibi tentoria arabs: nec pastores reqescent ibi: sed reqescent ibi bestie: & replebūtur dom9 eo℞ draconib9. Et habitabūt ibi struthiōes: & pilosi saltabunt ibi: & respondebūt ibi vlule in edibus eius & sirenes in delubris voluptatis.

14.

Prope est vt veniat tēpus ei9: & dies ei9 non elongabuntur. Miserebitur enim dominus iacob & eliget adhuc de isrl': & reqescere eos faciet sup humū suā. Adiungetur aduena ad eos: & adherebit domui iacob. Et tenebunt eos populi & adducent eos in locum suum. Et possidebit eos dom9 israel super terram domini in seruos & ancillas: & erunt capiētes eos q se ceperāt & subiicient exactores suos. Et erit in die illa cū requiē dederit tibi dn̄s a labore tuo & a cōfusione tua & a fuitute dura qua ante seruisti: sumes parabolam istam contra regē babylonis & dices. Quō cessauit exactor: quieuit tributum. Contriuit dominus baculū impiorum: virgā dominātium cedentē populos idignatione: plaga insanabili:

סָרָה רֹדֶה בְאַף גּוֹיִם מֻרְדָּף בְּלִי חָשָׂךְ: נָחָה שָׁקְטָה כָּל הָאָרֶץ פָּצְחוּ רִנָּה: גַּם בְּרוֹשִׁים שָׂמְחוּ לְךָ אַרְזֵי לְבָנוֹן מֵאָז שָׁכַבְתָּ לֹא יַעֲלֶה הַכֹּרֵת עָלֵינוּ: שְׁאוֹל מִתַּחַת רָגְזָה לְךָ לִקְרַאת בּוֹאֶךָ עוֹרֵר לְךָ רְפָאִים כָּל עַתּוּדֵי אָרֶץ הֵקִים מִכִּסְאוֹתָם כֹּל מַלְכֵי גוֹיִם: כֻּלָּם יַעֲנוּ וְיֹאמְרוּ אֵלֶיךָ גַּם אַתָּה חֻלֵּיתָ כָמוֹנוּ אֵלֵינוּ נִמְשָׁלְתָּ: הוּרַד שְׁאוֹל גְּאוֹנֶךָ הֶמְיַת נְבָלֶיךָ תַּחְתֶּיךָ יֻצַּע רִמָּה וּמְכַסֶּיךָ תּוֹלֵעָה: אֵיךְ נָפַלְתָּ מִשָּׁמַיִם הֵילֵל בֶּן שָׁחַר נִגְדַּעְתָּ לָאָרֶץ חוֹלֵשׁ עַל גּוֹיִם: וְאַתָּה אָמַרְתָּ בִלְבָבְךָ הַשָּׁמַיִם אֶעֱלֶה מִמַּעַל לְכוֹכְבֵי אֵל אָרִים כִּסְאִי וְאֵשֵׁב בְּהַר מוֹעֵד בְּיַרְכְּתֵי צָפוֹן: אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי עָב אֶדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן: אַךְ אֶל שְׁאוֹל תּוּרָד אֶל יַרְכְּתֵי בוֹר: רֹאֶיךָ אֵלֶיךָ יַשְׁגִּיחוּ אֵלֶיךָ יִתְבּוֹנָנוּ הֲזֶה הָאִישׁ מַרְגִּיז הָאָרֶץ מַרְעִישׁ מַמְלָכוֹת: שָׂם תֵּבֵל כַּמִּדְבָּר וְעָרָיו הָרָס אֲסִירָיו לֹא פָתַח בָּיְתָה: כָּל מַלְכֵי גוֹיִם כֻּלָּם שָׁכְבוּ בְכָבוֹד אִישׁ בְּבֵיתוֹ: וְאַתָּה הָשְׁלַכְתָּ מִקִּבְרְךָ כְּנֵצֶר נִתְעָב לְבוּשׁ הֲרֻגִים מְטֹעֲנֵי חָרֶב יוֹרְדֵי אֶל אַבְנֵי בוֹר כְּפֶגֶר מוּבָס: לֹא תֵחַד אִתָּם בִּקְבוּרָה כִּי אַרְצְךָ שִׁחַתָּ עַמְּךָ הָרָגְתָּ לֹא יִקָּרֵא לְעוֹלָם זֶרַע מְרֵעִים: הָכִינוּ לְבָנָיו מַטְבֵּחַ בַּעֲוֹן אֲבוֹתָם בַּל יָקֻמוּ וְיָרְשׁוּ אָרֶץ וּמָלְאוּ פְנֵי תֵבֵל עָרִים: וְקַמְתִּי עֲלֵיהֶם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וְהִכְרַתִּי לְבָבֶל שֵׁם

subiicientē in furore gētes: persequentē crudeliter. Conquieuit & siluit omnis terra: gauisa est & exultauit: abietes quoq; letate sūt super te: & cedri libani. Ex quo dormisti non ascēdit qui succidat nos. Infernus subter te conturbatus est in occursum aduentus tui: suscitauit tibi gigantes. Omnes principes terre surrexerūt de solijs suis: oēs principes nationū. Vniuersi respondebunt & dicent tibi. Et tu vulneratus es sicut & nos: nostri similis effectus es. Detracta est ad inferos superbia tua: cōcidit cadauer tuū. Subter te sternetur tinea: & opimētū tuū erunt vermes. Quō cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris. Corruisti in terrā q vulnerabas gentes: qui dicebas in corde tuo: in celum ascendam: supra astra dei exaltabo solium meum: & sedebo in monte testamēti i lateribus aquilonis: ascendam super altitudinē nubiū: similis ero altissimo. Veruntamē ad infernum detraheris in profundum laci. Qui te viderint ad te inclinabūtur teq; pspicient. Nunquid iste est vir qui turbauit terram: qui concussit regna: qui posuit orbem desertum & vrbes eius destruxit: vinctis eius nō aperuit carcerē. Oēs reges gētiū vniuersi dormierunt in gloria vir i domo sua: tu autem piectus es de sepulchro tuo quasi stirps inutilis pollutus & obuolutus cū his q interfecti sūt gladio & descēderūt ad fūdamēta laci. Quasi cadauer putridū nō hēbis cōsortiū neq; cū eis in sepultura. Tu eni terrā tuā disperdisti: tu ppl'm tuū occidisti. Nō vocabitur in eternū semē pessimorū. Preparate filios eius occisioni in iniqtate patrū eorū. Nō cōsurgent nec hereditabūt terrā: neq; implebūt faciē orbis ciuitatū. Et cōsurgā super eos dicit dñs exercituum: & perdam babylonis nomen

πατάξαν ἔθνος πληγῇ θυμοῦ, ἧ οὐκ ἐφείσατο, ἀνεπαύσατο πεποιθὼς· πᾶσα ἡ γῆ βοᾷ μετ᾽ εὐφροσύνης, καὶ τὰ ξύλα τοῦ λιβάνου εὐφράνθησαν ἐπὶ σοί, καὶ ἡ κέδρος τοῦ λιβάνου. ἀφ᾽ οὗ σὺ κεκοίμησαι, οὐκ ἀνέβη ὁ κόπτων ἡμᾶς. ὁ ᾅδης κάτωθεν ἐπικράνθη συναντήσας σοι, συνηγέρθησάν σοι πάντες οἱ γίγαντες οἱ ἄρξαντες τῆς γῆς, οἱ ἐγείραντες ἐκ τῶν θρόνων αὐτῶν πάντας βασιλεῖς ἐθνῶν. πάντες ἀποκριθήσονται καὶ ἐροῦσί σοι, καὶ σὺ ἑάλως ὥσπερ καὶ ἡμεῖς· ἐν ἡμῖν δὲ κατελογίσθης, κατέβη δὲ εἰς ᾅδου ἡ δόξα σου, ἡ πολλή εὐφροσύνη σου. ὑποκάτω σου στρώσουσι σῆψιν, καὶ τὸ κατακάλυμμά σου σκώληξ. πῶς ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος ὁ πρωῒ ἀνατέλλων, συνετρίβη εἰς τὴν γῆν ὁ ἀποστέλλων πρὸς πάντα τὰ ἔθνη. σὺ δὲ εἶπας ἐν τῇ καρδίᾳ σου, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, ἐπάνω τῶν ἄστρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου· καθιῶ ἐν ὄρει ὑψηλῷ ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ τὰ πρὸς βορρᾶν. ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν νεφελῶν, ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ. νῦν δὲ εἰς ᾅδην καταβήσῃ καὶ εἰς τὰ θεμέλια τῆς γῆς. οἱ ἰδόντες σε θαυμάσουσιν ἐπὶ σοί, καὶ ἐροῦσιν· οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὁ παροξύνων τὴν γῆν, ὁ σείων βασιλεῖς, ὁ θεὶς τὴν οἰκουμένην ἔρημον, καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ καθεῖλε· τοὺς ἐν ἀπαγωγῇ οὐκ ἔλυσε. πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν ἐκοιμήθησαν ἐν τιμῇ, ἄνθρωπος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. σὺ δὲ ῥιφήσῃ ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς νεκρὸς ἐβδελυγμένος μετὰ πολλῶν τεθνηκότων ἐκκεκεντημένων μαχαίρᾳ καταβαινόντων εἰς ᾅδου. ὃν τρόπον ἱμάτιον ἐν αἵματι πεφυρμένον οὐκ ἔσται καθαρόν, οὕτως οὐδὲ σὺ ἔσῃ καθαρός, διότι τὴν γῆν μου ἀπώλεσας καὶ τὸν λαόν μου ἀπέκτεινας· οὐ μὴ μείνῃς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, σπέρμα πονηρόν. ἑτοίμασον τὰ τέκνα σου σφαγῆναι ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀναστῶσι καὶ κληρονομήσωσι τὴν γῆν, καὶ ἐμπλήσωσι τὴν γῆν πολέμων. καὶ ἐπαναστήσομαι αὐτοῖς, λέγει κύριος σαβαώθ, καὶ ἀπολέσω αὐτῶν ὄνομα

καὶ κατάλειμμα καὶ σπέρμα· τάδε λέγει κύριος. καὶ θήσω τὴν βαβυλωνίαν ἔρημον, ὥστε κατοικεῖν ἐχίνους, καὶ ἔσται εἰς οὐδέν· καὶ θήσω αὐτὴν πηλοῦ βάραθρον εἰς ἀπώλειαν. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ· ὃν τρόπον εἴρηκα, οὕτως ἔσται· καὶ ὃν τρόπον βεβούλευμαι, οὕτως μενεῖ· τοῦ ἀπολέσαι τοὺς ἀσσυρίους ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἐμῆς καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων μου, καὶ ἔσονται εἰς καταπάτημα, καὶ ἀφαιρεθήσεται ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ ζυγὸς αὐτῶν, καὶ τὸ κῦδος αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτῶν ἀφαιρεθήσεται. αὕτη ἡ βουλὴ ἣν βεβούλευται κύριος ἐπὶ τὴν ὅλην τὴν οἰκουμένην· καὶ αὕτη ἡ χεὶρ ἡ ὑψηλὴ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. ἃ γὰρ ὁ θεὸς ὁ ἅγιος βεβούλευται, τίς διασκεδάσει; καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει; τοῦ ἔτους οὗ ἀπέθανεν ἄχαζ ὁ βασιλεύς, ἐγενήθη τὸ ῥῆμα τοῦτο. μὴ εὐφρανθείητε οἱ ἀλλόφυλοι πάντες, συνετρίβη γὰρ ὁ ζυγὸς τοῦ παίοντος ὑμᾶς· ἐκ γὰρ σπέρματος ὄφεων ἐξελεύσεται ἔκγονα ἀσπίδων, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν ἐξελεύσονται ὄφεις πετόμενοι, καὶ βοσκηθήσονται πτωχοὶ δι᾽ αὐτοῦ. πτωχοὶ δὲ ἄνθρωποι ἐπ᾽ εἰρήνης ἀναπαύσονται· ἀνελεῖ δὲ ἐν λιμῷ τὸ σπέρμα σου, καὶ τὸ κατάλειμμά σου ἀνελεῖ. ὀλολύξατε πύλαι πόλεων, κεκραγέτωσαν πόλεις τεταραγμέναι οἱ ἀλλόφυλοι πάντες· ὅτι ἀπὸ βορρᾶ καπνὸς ἔρχεται, καὶ οὐκ ἔστι τοῦ εἶναι. καὶ τί ἀποκριθήσονται βασιλεῖς ἐθνῶν; ὅτι κύριος ἐθεμελίωσε σιών, καὶ δι᾽ αὐτοῦ σωθήσονται οἱ ταπεινοὶ τοῦ λαοῦ. Ca. 15.

Ῥῆμα κατὰ τῆς μωαβίτιδος. νυκτὸς ἀπολεῖται ἡ μωαβῖτις, νυκτὸς γὰρ ἀπολεῖται τὸ τεῖχος τῆς μωαβίτιδος. λυπεῖσθε ἐφ᾽ ἑαυτοῖς· ἀπολεῖται γὰρ καὶ δηβών, οὗ ὁ βωμὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἀναβήσεσθε κλαίειν ἐπὶ ναβαῦ τῆς μωαβίτιδος ὀλολύξατε, ἐπὶ πάσης κεφαλῆς φαλάκρωμα, πάντες βραχίονες κατατετμημένοι, ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς περιζώσασθε σάκκους, καὶ κόπτεσθε ἐπὶ τῶν δωμάτων αὐτῆς, καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις αὐτῆς πάντες ὀλολύζετε μετὰ κλαυθμοῦ. ὅτι κέκραγεν ἐσεβὼν καὶ ἐλεαλή, ἕως ἰασσὰ ἠκούσθη ἡ φωνὴ αὐτῶν, διὰ τοῦτο ἡ ὀσφὺς τῆς μωαβίτιδος βοᾷ, ἡ ψυχὴ αὐτῆς γνώσεται, ἡ καρδία τῆς μωαβίτιδος

& reliquias & germen & progeniem dicit dñs. Et ponā eā in possessionem ericij: & in paludes aquarum: & scopabo eam in scopa terens: dicit dominus exercituum. Iurauit dominus exercituum dicens. Si non vt putaui ita erit: & quomodo mente tractaui: sic eueniet: vt conterā assyrium in terra mea: & in montibus meis cōculcē eū: et auferetur ab eis iugū eius: & onus illi' ab humero eorū tolletur. Hoc cōsiliū qd cogitaui super oēm terrā: & hec est manus extenta super vniuersas gentes. Dñs enim exercituum decreuit: & qs poterit infirmare? Et manus eius extēta: & qs auertet eā? In anno quo mortuus est rex achaz: factū est onus istud. Ne leteris philistea omnis tu: qm cōminuta est virga percussoris tui. De radice eni colubri egredietur regulus: & semē eius absorbēs volucrē. Et pascētur primogeniti pauperū: & paupes fiducialiter requiescent: & interire faciā in fame radicē tuā: & reliquias tuas interficiā. Vlula porta: clama ciuitas: pstrata est philistea oīs. Ab aquilone eni fumus veniet: & nō est q effugiat agmen eius. Et quid respondebitur nūcijs gētis? Quia dominus fundauit sion: & in ipsa sperabūt pauperes populi eius.

15\.

Onus moab. Quia nocte vastata est ar moab conticuit: quia nocte vastatus est murus moab: cōticuit. Ascēdit domus & dybon ad excelsa in planctū super nabo & super medaba moab vlulabit. In cūctis capitibus eius caluicium: & oīs barba radetur. In triuijs eius accincti sunt sacco: sup tecta eius & in plateis eius omnis vlulatus descendet in fletum. Clamabit esebon & eleale: vsq; iasa audita est vox eorū. Super hoc expediti moab vlulabunt: anima eius vlulabit sibi. Cor meum ad moab

וּשְׁאָר וְנִין וָנֶכֶד נְאֻם יְהוָה: וְשַׂמְתִּיהָ לְמוֹרַשׁ קִפֹּד וְאַגְמֵי מָיִם וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵא הַשְׁמֵד נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: נִשְׁבַּע יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר אִם לֹא כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי כֵּן הָיָתָה וְכַאֲשֶׁר יָעַצְתִּי הִיא תָקוּם: לִשְׁבֹּר אַשּׁוּר בְּאַרְצִי וְעַל הָרַי אֲבוּסֶנּוּ וְסָר מֵעֲלֵיהֶם עֻלּוֹ וְסֻבֳּלוֹ מֵעַל שִׁכְמוֹ יָסוּר: זֹאת הָעֵצָה הַיְּעוּצָה עַל כָּל הָאָרֶץ וְזֹאת הַיָּד הַנְּטוּיָה עַל כָּל הַגּוֹיִם: כִּי יְהוָה צְבָאוֹת יָעָץ וּמִי יָפֵר וְיָדוֹ הַנְּטוּיָה וּמִי יְשִׁיבֶנָּה: בִּשְׁנַת מוֹת הַמֶּלֶךְ אָחָז הָיָה הַמַּשָּׂא הַזֶּה: אַל תִּשְׂמְחִי פְלֶשֶׁת כֻּלֵּךְ כִּי נִשְׁבַּר שֵׁבֶט מַכֵּךְ כִּי מִשֹּׁרֶשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע וּפִרְיוֹ שָׂרָף מְעוֹפֵף: וְרָעוּ בְּכוֹרֵי דַלִּים וְאֶבְיוֹנִים לָבֶטַח יִרְבָּצוּ וְהֵמַתִּי בָרָעָב שָׁרְשֵׁךְ וּשְׁאֵרִיתֵךְ יַהֲרֹג: הֵילִילִי שַׁעַר זַעֲקִי עִיר נָמוֹג פְּלֶשֶׁת כֻּלֵּךְ כִּי מִצָּפוֹן עָשָׁן בָּא וְאֵין בּוֹדֵד בְּמוֹעָדָיו: וּמַה יַּעֲנֶה מַלְאֲכֵי גוֹי כִּי יְהוָה יִסַּד צִיּוֹן וּבָהּ יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמּוֹ:

Cap.xv.

מַשָּׂא מוֹאָב כִּי בְּלֵיל שֻׁדַּד עָר מוֹאָב נִדְמָה כִּי בְּלֵיל שֻׁדַּד קִיר מוֹאָב נִדְמָה: עָלָה הַבַּיִת וְדִיבֹן הַבָּמוֹת לְבֶכִי עַל נְבוֹ וְעַל מֵידְבָא מוֹאָב יְיֵלִיל בְּכָל רֹאשָׁיו קָרְחָה כָּל זָקָן גְּרוּעָה: בְּחוּצֹתָיו חָגְרוּ שָׂק עַל גַּגּוֹתֶיהָ וּבִרְחֹבֹתֶיהָ כֻּלֹּה יְיֵלִיל יֹרֵד בַּבֶּכִי: וַתִּזְעַק חֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה עַד יַהַץ נִשְׁמַע קוֹלָם עַל כֵּן חֲלֻצֵי מוֹאָב יָרִיעוּ נַפְשׁוֹ יָרְעָה לוֹ: לִבִּי לְמוֹאָב

יזעק בריחיה עד צער עגלת
שלשיה כי מעלה הלוחית בבכי
יעלה בו כי דרך חרנים זעקת
שבר יעערו: כי מי נמרים משמות
יהיו כי יבש חציר כלה דשא
ירק לא היה: על כן יתרה
עשה ופקדתם על נחל הערבים
ישאום: כי הקיפה הזעקה את
גבול מואב עד אגלים יללתה
ובאר אילים יללתה: כי מי דימון
מלאו דם כי אשית על דימון
נוספות לפליטת מואב אריה
ולשארית אדמה:

Cap. xvj.

שלחו כר מושל ארץ
מסלע מדברה אל הר בת ציון:
והיה כעוף נודד קן משלח
תהיינה בנות מואב מעברת
לארנון: הביאי עצה עשו פלילה
שיתי כליל צלך בתוך צהרים
סתרי נדחים נודד אל תגלי:
יגורו בך נדחי מואב הוי סתר
למו מפני שודד כי אפס המץ
כלה שד תמו רמס מן הארץ:
והוכן בחסד כסא וישב עליו
באמת באהל דוד שפט ודרש
משפט ומהר צדק: שמענו גאון
מואב גא מאד גאותו וגאונו
ועברתו לא כן בדיו: לכן ייליל
מואב למואב כלה ייליל
לאשישי קיר חרשת תהגו אך
נכאים: כי שדמות חשבון אמלל
גפן שבמה בעלי גוים הלמו
שרוקיה עד יעזר נגעו תעו
מדבר שלוחתיה נטשו עברו ים:
על כן אבכה בבכי יעזר גפן שבמה
ארוך דמעתי חשבון ואלעלה

זעק ברח · שלש עלה · בכה עלה · עור שמם · היה חצר · נשא נקף · נבל · שות יסף · פלט ארה · שלח משל · נדד קנן · שלח היה · בנה עבר · בוא יעץ · עשה פלל · שות צלל · גלה · גור היה · פנה שדד · מיץ תמם · כון · שפט · נאה · בד ילל · אשש הגה · נכה · שרק תעה · דבר שלח · בכה · רוה

clamabit: vectes eius vsq; segor vitulam conternantẽ: per ascensum enim luith flens ascendet: & in via oronaim clamorem contritionis leuabũt. Aquę enim nemrim deserte erunt: quia aruit herba: defecit germen: viror omnis interiit. Secundum magnitudinem operis & visitatio eorũ. Ad torrentem salicum ducent eos: quoniã circuibit clamor terminũ moab. Vsq; ad gallim vlulatus eius: & vsq; ad puteũ helim clamor eius: quia aque dybon replete sunt sanguine. Ponã enim super dybon additamenta: his qui fugerint de moab leonẽ: & reliquiis terre. 16.

Emitte agnum domine: dñatorem terre de petra deserti ad mõtem filie sion. Et erit sicut auis fugiẽs: & pulli de nido euolãtes: sic erunt filie moab in transcensu arnon. Ini consilium: coge concilium: pone quasi noctem vmbram tuam in meridie. Absconde fugientes: & vagos ne prodas. Habitabũt apud te profugi mei. Moab esto latibulũ eorũ a facie vastatoris. Finitus est enim puluis: cõsumatus est miser: defecit q cõculcabat terrã. Et preparabitur in mĩa soliũ: & sedebit super eum in veritate in tabernaculo dauid iudicãs & q̃rens iudiciũ & velociter reddẽs qd iustũ est. Audiuimus supbiã moab: superbus est valde. Supbia eius & arrogãtia eius & idignatio eius: plusq; fortitudo eius. Idcirco vlulabit moab ad moab: vniuersus vlulabit. His q letãtur super muros cocti lateris loquimini plagas suas: quoniam suburbana esebon deserta sunt. Et vineã sabama dñi gentiũ exciderunt. Flagella eius vsq; ad iazer peruenerũt: errauerũt in deserto: ppagines eius relicte sunt: trãsierũt mare. Super hoc plorabis in fletu iazer: & vineã sabama. Inebriabo te lachryma mea esebon & eleale:

clamat in ipsa vsq; segor: vitula enim est trima:
βοᾷ ἐν ἑαυτῇ ἕως σηγώρ, δάμαλις γάρ ἐστι τριετής.
sup aũt requiẽ luith. ad te flen
ἐπὶ δὲ τῆς ἀναπαύσεως τῆς λουήθ. πρὸς σὲ κλαίον
tes ascẽdẽt via oronaim. clamat cõtritio &
τες ἀναβήσονται τῇ ὁδῷ ἀρωνιίμ. βοᾷ σύντριμμα καὶ
cõcussio: aqua nebrim deserta erit: & her
σεισμός, τὸ ὕδωρ τῆς νεβρὶμ ἔρημον ἔσται, καὶ ὁ χόρ
ba eius deficiet. herba enim viridis nõ erit. nũqd
τος αὐτῆς ἐκλείψει. χόρτος γὰρ χλωρὸς οὐκ ἔσται. μὴ
& sic debet saluari? iducã enim sup val
καὶ οὕτως μέλλει σωθῆναι; ἐπάξω γὰρ ἐπὶ τὴν φά
lem arabes: & capient eã. attigit enim
ραγγα ἄραβας, καὶ λήψονται αὐτήν. συνῆψε γὰρ ἡ
clamor terminũ moabitidis. agallim: &
βοὴ τὸ ὅριον τῆς μωαβίτιδος. τῆς ἀγαλλείμ, καὶ
vlulatus eius vsq; ad puteũ elim: vlula
ὀλολυγμὸς αὐτῆς ἕως τοῦ φρέατος τοῦ ἐλείμ, ὀλο
tus eius. nã aqua dibon replebit
λυγμὸς αὐτῆς. τὸ γὰρ ὕδωρ τὸ διβὼν πλησθήσεται
sanguine. inducã enim sup dibon additamẽta. & tollã se
αἵματος. ἐπάξω γὰρ ἐπὶ διβὼν προσθήκας. καὶ ἀρῶ τὸ σπέρ
mẽ moab & ariel & reliquũ adama.
μα μωὰβ καὶ ἀριὴλ καὶ τὸ κατάλοιπον ἀδαμά. Ca.16.

Mittam agnũ dñantem sup terrã. nũqd pe
Ἀποστελῶ ἀμνὸν κυριεύοντα ἐπὶ τὴν γῆν. μὴ πέ
tra deserta est mõs filie sion? eris enim
τρα ἔρημός ἐστι τὸ ὄρος τῆς θυγατρὸς σιών; ἔσῃ γὰρ
sicut auis volãtis pullus ablatus filia
ὡς πετεινοῦ ἀνιπταμένου νεοσσὸς ἀφῃρημένος θύγατερ
moab. deide aũt arnon plura cõsule. facite
μωάβ. ἔπειτα δὲ ἀρνῶν πλείονα βουλεύου. ποιεῖ
tegmẽ plãctus ipsi semp. in meridianis
τε σκέπην πένθους αὐτῇ διαπαντός. ἐν μεσημβρινῇ
tenebris fugiũt obstupuerũt. ne ducaris: hĩtabũt iuxta
σκοτίᾳ φεύγουσιν ἐξέστησαν. μὴ ἀχθῇς, παροικήσου
te fugitiui moab. erũt ptectio vobis a
σί σοι οἱ φυγάδες μωάβ. ἔσονται σκέπη ὑμῖν ἀπὸ
facie psequẽtis. qr sublatũ est auxiliũ tuũ &
προσώπου διώκοντος. ὅτι ἤρθη ἡ συμμαχία σου καὶ
priceps periit cõculcãs a terra. &
ὁ ἄρχων ἀπώλετο ὁ καταπατῶν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ
dirigetur cũ mĩa soliũ. & sedebit sup illũ
διορθωθήσεται μετ' ἐλέους θρόνος. καὶ καθιεῖται ἐπ' αὐτοῦ
cũ veritate in tabernaculo dauid: iudicãs & reqrẽs iudiciũ
μετὰ ἀληθείας ἐν σκηνῇ δαυίδ, κρίνων καὶ ἐκζητῶν κρίμα
& festinãs iusticiã. audiuimus iiuriã moab.
καὶ σπεύδων δικαιοσύνην. ἠκούσαμεν τὴν ὕβριν μωάβ.
cõtumeliosã valde superbiã. & iiuriã e
ὑβριστὴν σφόδρα τὴν ὑπερηφανίαν. καὶ τὴν ὕβριν αὐ
ius & idignatio eius nõ sic. diuinatio tua. vlu
τοῦ καὶ ἡ μῆνις αὐτοῦ οὐχ οὕτως. μαντεία σου. ὀλο
labit moab: in enim moabitide oẽs vlula
λύξει μωάβ, ἐν γὰρ τῇ μωαβίτιδι πάντες ὀλολύ
bũt. in habitãtibus aũt seth: meditaberis: &
ξουσι. ἐν τοῖς κατοικοῦσι δὲ σέθ, μελετήσεις, καὶ
nõ cõfunderis. cãpi esebon lugebũt: vi
οὐκ ἐντραπήσῃ. τὰ πεδία ἡσεβὼν πενθήσει, ἄμ
nea sabama. absorbẽtes gẽtes: cõcul
πελος σεβαμά. καταπίνοντες τὰ ἔθνη, καταπατή
cãtes vites eius: vsq; iazer nõ cõti
σαντες τὰς ἀμπέλους αὐτῆς, ἕως ἰαζὴρ οὐ μὴ συνά
gatis: errate p desertũ: missi abe
ψητε. πλανήθητε τὴν ἔρημον, οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπ' αὐτῆς
relicti sunt. trãsierũt enim mare. ppter hoc
κατελείφθησαν. διέβησαν γὰρ τὴν θάλασσαν. διὰ τοῦτο
plorabo in fletu iazer vineã sabama.
κλαύσομαι ἐν τῷ κλαυθμῷ ἰαζὴρ ἄμπελον σεβαμά.
arbores tuas deiecit esebõ & eleale
τὰ δένδρα σου κατέβαλεν ἑσεβὼν καὶ ἐλεαλὴ

qr sup messe & sup videmia tua con
ὅτι ἐπὶ τῷ θερισμῷ καὶ ἐπὶ τῷ τρυγητῷ σου κατα
culcabo & oĩa cadẽt. & auferet letitia
πατήσω καὶ πάντα πεσοῦνται. καὶ ἀρθήσεται εὐφροσύ
Hie.48 & exultatio de vineis & in vi
νη καὶ ἀγαλλίαμα ἐκ τῶν ἀμπέλων καὶ ἐν τοῖς ἀμπε
neis tuis nõ letabunt: & nõ calcabũt
λῶσί σου οὐ μὴ εὐφρανθήσονται, καὶ οὐ μὴ πατήσωσιν
vinũ in torcularibus: cessauit enim. ppter hoc vẽ
οἶνον εἰς τὰ ὑπολήνια, πέπαυται γάρ. διὰ τοῦτο ἡ κοι
ter meus ad moab sicut cithara sonabit: & iteriora mea
λία μου ἐπὶ μωὰβ ὡς κιθάρα ἠχήσει, καὶ τὰ ἐντός μου
sicut murũ renouasti: & erit vt cõfundaris tu.
ὡσεὶ τεῖχος ἐνεκαίνισας, καὶ ἔσται εἰς τὸ ἐντραπῆναί σε,
qr laborauit moab sup altaribus. & igredie
ὅτι ἐκοπίασε μωὰβ ἐπὶ τοῖς βωμοῖς. καὶ εἰσελεύσε
tur ad manufacta sua: vt oret &
ται εἰς τὰ χειροποίητα αὐτῆς, ὥστε προσεύχεσθαι καὶ
nõ valebit liberare eã. hoc verbũ locutus
οὐ μὴ δύνηται ἐξελέσθαι αὐτήν. τοῦτο τὸ ῥῆμα ἐλάλη
est dñs ad moab. & nũc locutus est dñs dicẽs:
σε κύριος ἐπὶ μωάβ. καὶ νῦν ἐλάλησε κύριος λέγων,
in tribus annis annorum mercenarii ignominia afficiet gĩa
ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἐτῶν μισθωτοῦ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα
moab: in oĩbus diuitiis multis. & relin
μωάβ, ἐν παντὶ τῷ πλούτῳ τῷ πολλῷ. καὶ κατα
quetur paucissimus & nõ honorabilis.
λειφθήσεται ὀλιγοστὸς καὶ οὐκ ἔντιμος. Ca.17.

Verbũ hoc cõtra damascũ. ecce damascus
Τὸ ῥῆμα τοῦτο κατὰ δαμασκοῦ. ἰδοὺ δαμασκὸς
auferet a ciuitatibus: & erit in ruinã dereli
ἀρθήσεται ἀπὸ πόλεων, καὶ ἔσται εἰς πτῶσιν καταλε
cta in seculũ. in cubile gregũ & requi
λειμμένη εἰς τὸν αἰῶνα. εἰς κοίτην ποιμνίων καὶ ἀνάπαυ
em: & nõ erit psequẽs. & nõ ãplius erit munita
σιν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ διώκων. καὶ οὐκέτι ἔσται ὀχυρὰ τοῦ
ad cõfugiendũ illuc ephraim. & nõ ãplius erit re
καταφυγεῖν ἐκεῖ τὸν ἐφραίμ. καὶ οὐκέτι ἔσται βασι
gnũ in damasco & reliquũ syrorum. nõ
λεία ἐν δαμασκῷ καὶ τὸ κατάλοιπον τῶν σύρων. οὐ
enim tu melior es filiis israel & gĩa e
γὰρ σὺ βελτίων εἶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ καὶ τῆς δόξης αὐ
orũ. hec dicit dñs sabaoth: erit in die il
τῶν. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ, ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί
la defectio gĩe iacob: & pinguia gĩe
νῃ ἔκλειψις τῆς δόξης ἰακώβ, καὶ τὰ πίονα τῆς δόξης
eius cõmouebũt. & erit queadmodũ si qs cõgregauerit
αὐτοῦ σεισθήσεται. καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἐάν τις συναγά
rit messem q̃ stetit & semẽ spicarum metet: & erit quẽ
γῃ ἀμητὸν ἑστηκότα καὶ σπέρμα σταχύων ἀμήσῃ, καὶ ἔσται ὃν
admodũ si qs cõgregauerit spicã in valle dura & relicta
τρόπον ἐάν τις συναγάγῃ στάχυν ἐν φάραγγι στερεᾷ καὶ κατα
fuerit in ea stipula. aut sicut grana oliue duo vel tria
λειφθῇ ἐν αὐτῇ καλάμη. ἢ ὡς ῥῶγες ἐλαίας δύο ἢ τρεῖς
in sũmitate sublimi: vel q̃ttuor aut quinq; in ramis
ἐπ' ἄκρου μετεώρου, ἢ τέσσαρες ἢ πέντε ἐπὶ τῶν κλάδων
eorum derelinquent. hec dicit dñs deus israel:
αὐτῶν καταλειφθῶσι. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ,
die illa cõfidens erit hõ sup eo
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πεποιθὼς ἔσται ἄνθρωπος ἐπὶ τῷ ποι
q fecit eũ. at oculi eius in sanctũ
ήσαντι αὐτόν. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν ἅγιον τοῦ
israel respicient: & nõ cõfidẽtes erũt in
ἰσραὴλ ἐμβλέψονται, καὶ οὐ μὴ πεποιθότες ὦσιν ἐπὶ
altaribus: neq; in operibus manuũ eo
τοῖς βωμοῖς, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐ
rũ q̃ fecerũt digiti eorum: & nõ iuide
τῶν ἃ ἐποίησαν οἱ δάκτυλοι αὐτῶν, καὶ οὐκ ὄψον
bũt arbores: neq; abominatiões eorum.
ται τὰ δένδρα, οὐδὲ τὰ βδελύγματα αὐτῶν. τῇ
die illa erũt ciuitates
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσονται αἱ πόλεις

quoniam super vindemiã tuã & super messem tuã vox calcantiũ irruit. Et auferetur leticia & exultatio de carmelo: & in vineis non exultabit neq; iubilabit. Vinum in torculari non calcabit qui calcare cõsueuerat: vocẽ calcantiũ abstuli. Super hoc venter meus ad moab q̃si cithara sonabit: & viscera mea ad murum cocti lateris. Et erit cũ apparuerit qd laborauit moab super excelsis suis: ingredietur ad sctã sua vt obsecret: & nõ valebit. Hoc verbũ quod locutus est dominus ad moab ex tunc: & nunc locutus est dicens. In tribus annis quasi anni mercennarii auferetur gloria moab super omni populo multo: & relinquetur in eo paruus & modicus neq̃q; multus. 17.

Onus damasci. Ecce damascus desinet esse ciuitas: & erit sicut aceruus lapidum in ruina. Derelicte ciuitates aroer gregibus erunt: & requiescent ibi & non erit qui exterreat. Et cessabit adiutoriũ ab effraim & regnum a damasco: & reliquie syrie sicut gloria filiorum israel erunt dicit dominus exercituum. Et erit in die illa attenuabitur gloria iacob: & pinguedo carnis eius emarcescet & erit sicut cõgregãs in messe qd restiterit & brachium eius spicas leget. Et erit sicut querens spicas in valle raphaim: & relinquetur in eo sicut racemus: & sicut excussio olee duarum vel trium oliuarum in summitate rami: siue quattuor aut quinq;. In cacuminibus eius fructus eius dicit dñs deus israel. In die illa inclinabitur homo ad factorem suũ: & oculi eius ad sanctum israel respicient: & non inclinabitur ad altaria que fecerunt manus eius: & que operati sunt digiti eius: non respicient lucos & delubra. In die illa: erunt ciuitates

כי על קיצך ועל קצירך הידד
נפל: ונאסף שמחה וגיל מן
הכרמל ובכרמים לא ירנן לא
ירעע יין ביקבים לא ידרך
הדרך הידד השבתי: על כן
מעי למואב ככנור יהמו וקרבי
לקיר חרש: והיה כי נראה כי
נלאה מואב על הבמה ובא
אל מקדשו להתפלל ולא יוכל:
זה הדבר אשר דבר יהוה
אל מואב מאז: ועתה דבר
יהוה לאמר בשלש שנים כשני
שכיר ונקלה כבוד מואב בכל
ההמון הרב ושאר מעט מזער
לוא כביר:

משא דמשק הנה

Cap. xvij.

דמשק מוסר מעיר והיתה מעי
מפלה: עזבות ערי ערער
לעדרים תהיינה ורבצו ואין
מחריד: ונשבת מבצר מאפרים
וממלכה מדמשק ושאר ארם
ככבוד בני ישראל יהיו נאם יהוה
צבאות: והיה ביום ההוא ידל
כבוד יעקב ומשמן בשרו ירזה:
והיה כאסף קציר קמה וזרעו
שבלים יקצור והיה כמלקט
שבלים בעמק רפאים: ונשאר בו
עוללות כנקף זית שנים שלשה
גרגרים בראש אמיר ארבעה
חמשה בסעפיה פריה נאם יהוה
אלהי ישראל: ביום ההוא ישעה
האדם על עשהו ועיניו אל קדוש
ישראל תראינה: ולא ישעה אל
המזבחות מעשה ידיו ואשר
עשו אצבעתיו לא יראה והאשרים
והחמנים: ביום ההוא יהיו ערי

קוץ קצר · הדד אסף · גיל רנן · רוע דרך · שבת · מעה כנר · המה ראה · לאה בוא · קדש פלל · יכל · שנה · שכר קלה · כבד המן · רבב זער · כבר · נשא סור · היה עזב · נפל · עדר היה · חרד שבת · בצר מלך · כבד היה · דלל · שמן רזה · אסף קצר · קום לקט · שאר · עלל נקף · אמר רבע · חמש פרה · שעה · קדש · ראה · זבח עשה · צבע ראה · עיר

מעזו כעזובת החרש והאמיר
אשר עזבו מפני בני ישראל
והיתה שממה׃ כי שכחת אלהי
ישעך וצור מעזך לא זכרת על
כן תטעי נטעי נעמנים וזמרת
זר תזרענו׃ ביום נטעך תשגשגי
ובבקר זרעך תפריחי נד קציר
ביום נחלה וכאב אנוש׃ הוי
המון עמים רבים כהמות ימים
יהמיון ושאון לאמים כשאון
מים כבירים ישאון׃ לאמים
כשאון מים רבים ישאון וגער
בו ונס ממרחק ורדף כמץ הרים
לפני רוח וכגלגל לפני סופה׃
לעת ערב והנה בלהה בטרם
בקר איננו זה חלק שוסינו
וגורל לבזזינו׃

Cap. xviij

הוי ארץ צלצל
כנפים אשר מעבר לנהרי כוש׃
השלח בים צירים ובכלי גמא
על פני מים לכו מלאכים
קלים אל גוי ממשך ומורט
אל עם נורא מן הוא והלאה
גוי קו קו ומבוסה אשר בזאו
נהרים ארצו׃ כל ישבי תבל
ושכני ארץ כנשא נס הרים
תראו וכתקע שופר תשמעו׃ כי
כה אמר יהוה אלי אשקוטה
ואביטה במכוני כחם צח עלי
אור כעב טל בחם קציר׃ כי
לפני קציר כתם פרח ובסר
גמל יהיה נצה וכרת הזלזלים
במזמרות ואת הנטישות הסיר
התז׃ יעזבו יחדו לעיט הרים
ולבהמת הארץ וקץ עליו העיט וכל
בהמת הארץ עליו תחרף׃ בעת

עזז עזב · אמר · בנה · היה · נטע · זרע שגשג · פרח · אנש · המה · שאה · כבר שאה · רבב · נוס רחק · מוץ פנה · גלל · שסה · צלל · צור כלה · פנה הלך · לאך קלל · משך מרט · ירא · קוה בוס · ראה שפר · שמע שקט · נבט כון · חמם צחח · קצר פנה · תמם היה · נצץ · זמר נטש · סור תזז · עזב · קוץ · חרף

fortitudinis eius derelicte sicut aratra. & segetes que derelicte sunt a facie filiorum israel: et erit deserta. quia oblita es dei saluatoris tui & fortis adiutoris tui nõ es recordata. Propterea plantabis plãtationẽ fidelẽ: & germẽ alienũ seminabis. In die plãtationis tue labrusca: & mãe semẽ tuũ florebit. Ablata est messis in die hereditatis: & dolebit grauiter. Ve multitudini pplorum multorũ vt multitudo maris sonãtis: & tumultus turbarum sicut sonitus aquarum multarũ. Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundãtium: & increpabit eũ & fugiet pcul. Et rapietur sicut puluis montiũ a facie venti: & sicut turbo coram tẽpestate. In tempore vespere: & ecce turbatio: in matutino & non subsistet. Hec est pars eorum qui vastauerunt nos: & sors diripientiũ nos. 18.

Ve terre cymbalo alarum: que est trans flumina ethiopie: qui mittit in mare legatos & in vasis papiri super aquas. Ite angeli veloces ad gentem conuulsam & dilaceratam: ad populũ terribilem post quẽ nõ est alius: ad gentẽ expectantẽ & cõculcatã cuius diripuerũt flumina terram eius. Oẽs habitatores orbis qui moramini in terra: cũ eleuatũ fuerit signũ in mõtibus videbitis: & clangorẽ tube audietis: quia hec dicit dñs ad me. Ego quiescam & considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara est: & sicut nubes roris in die messis. Ante messem enĩ totus effloruit: & immatura pfectio germinauit: & p̃scindẽtur ramusculi eius falcibus: & que derelicta fuerint abscindentur: excutiẽtur & relinquẽtur simul auibus montiũ & bestiis terre: & estate perpetua erũt sup eum volucres: & oẽs bestie terre sup illam hyemabũt. In tpe

tue derelicte quẽadmodũ reliquerũt amor-
σου ἐγκαταλελειμμέναι ὃν τρόπον κατέλιπον οἱ ἀμορ-
rei et euei a facie filiorum israel: et
ῥαῖοι καὶ οἱ εὐαῖοι ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ
erũt deserte: quia dereliquisti deũ saluatorẽ
ἔσονται ἔρημοι, διότι κατέλιπες τὸν θεὸν τὸν σωτῆρά
tuũ: et dñi dei tui nõ es recordata. propter hoc plã-
σου, καὶ κυρίου θεοῦ σου οὐκ ἐμνήσθης. διὰ τοῦτο φυ-
tabis plãtationẽ infidelẽ et semẽ infidele. at
τεύσεις φύτευμα ἄπιστον καὶ σπέρμα ἄπιστον. τῇ δὲ
die qua plãtaueris errabis. at mane si seminaueris
ἡμέρᾳ ᾗ ἂν φυτεύσῃς πλανηθήσῃ. τὸ δὲ πρωῒ ἐὰν σπείρῃς
florebit in messem in die hereditatis. et sicut pa-
ἀνθήσει εἰς ἀμητὸν ἐν ἡμέρᾳ κληρονομίας, καὶ ὡς πα-
ter hominis hereditabit filios tuos. ve multitudini gẽ-
τὴρ ἀνθρώπου κληρώσῃ τοὺς υἱούς σου. οὐαὶ πλῆθος ἐθ-
tiũ multarũ: sicut mare inundãs sic cõturba-
νῶν πολλῶν, ὡς θάλασσα κυμαίνουσα οὕτως ταραχ-
bitur. et sonitus gẽtiũ multarũ quasi aqua sonabit sicut a-
θήσεται. καὶ ἦχος ἐθνῶν πολλῶν ὡς ὕδωρ ἠχήσει ὡς ὕ-
qua multa gẽtes multe: quasi aque multe vi im-
δωρ πολὺ ἔθνη πολλά, ὡς ὕδατος πολλοῦ βίᾳ φε-
pulse. et exterminabit eos: et pcul e-
ρόμενον. καὶ ἀποσκορακιεῖ αὐτούς, καὶ πόρρω αὐ-
os psequet: sicut puluerẽ mõtiũ ventilatũ a fa-
τοὺς διώξεται, ὡς χοῦν ὀρέων λελικμώμενον ἀπέναν-
cie vẽti: et sicut puluerẽ rote tẽpestatis im-
τι ἀνέμου, καὶ ὡς κονιορτὸν τροχοῦ καταιγίδος φε-
pellẽtis. ad vesperã erit luctus priusquam mane et nõ
ρούσης. πρὸς ἑσπέραν ἔσται πένθος πρὶν ἢ πρωῒ καὶ οὐκ
erit. hec pars predantiũ nos. here-
ἔσται. αὕτη ἡ μερὶς τῶν προνομευσάντων ἡμᾶς. κλη-
ditas hereditãtibus nos.
ρονομία τοῖς κληρονομήσασιν ἡμᾶς. Ca. 18.

Ve terre nauiũ alarũ trans flumi-
Οὐαὶ γῆς πλοίων πτερύγων ἐπέκεινα ποτα-
na ethiopie. qui mittit in mari obsides et
μῶν αἰθιοπίας. ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσσῃ ὅμηρα καὶ
epistolas papyraceas sup aquã. ibunt
ἐπιστολὰς βιβλίνας ἐπάνω τοῦ ὕδατος. πορεύσον-
enim nũcii leues ad gẽtẽ excelsam. et pere-
ται γὰρ ἄγγελοι κοῦφοι πρὸς ἔθνος μετέωρον. καὶ ξέ-
grinũ ppl̃m et durũ. quis est vltra? gens sine
νον λαὸν καὶ χαλεπόν. τίς ἐστιν ἐπέκεινα; ἔθνος ἀνέλ-
spe et cõculcata. nũc flumina terre
πιστον καὶ καταπεπατημένον. νῦν οἱ ποταμοὶ τῆς γῆς
oĩa sicut regio habitata habitabitur. re-
πάντες ὡς χώρα κατοικουμένη κατοικηθήσεται. ἡ χώ-
gio eorũ quasi in signũ a mõte leuabitur sicut tu-
ρα αὐτῶν ὡς εἰς σημεῖον ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀρθῇ. ὡς σάλ-
be vox audibile. quia sic dixit dñs mihi.
πιγγος φωνὴ ἀκουστόν. διότι οὕτως εἶπε κύριός μοι.
securitas erit in mea ciuitate. sicut lux ardo-
ἀσφάλεια ἔσται ἐν τῇ ἐμῇ πόλει. ὡς φῶς καύμα-
ris in meridie: et sicut nubes roris diei mes-
τος μεσημβρίας, καὶ ὡς νεφέλη δρόσου ἡμέρας ἀμή-
sis erit. ante messẽ quando cõsumatus fuerit flos
του ἔσται. πρὸ τοῦ θερισμοῦ ὅταν συντελεσθῇ ἄνθος
et acerba floruerit florẽ germinãs. et auferet ra-
καὶ ὄμφαξ ἀνθήσῃ ἄνθος ὀμφακίζουσα. καὶ ἀφελεῖ τὰ βο-
cemulos paruos falcibus. et sarmen-
τρύδια τὰ μικρὰ τοῖς δρεπάνοις. καὶ τὰς κληματί-
ta auferet et abscidet. et relinquet simul
δας ἀφελεῖ καὶ ἀποκόψει. καὶ καταλείψει ἅμα
auibus celi et bestiis terre.
τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς.
et cõgregabũt sup eos volatilia ce-
καὶ συναχθήσεται ἐπ' αὐτοὺς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
li: et oẽs bestie terre sup eã venient.
νοῦ, καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς ἐπ' αὐτὴν ἥξει.
in tpe
ἐν τῷ καιρῷ

illo deferẽtur munera dño sabaoth de pplo tri-
ἐκείνῳ ἀνενεχθήσεται δῶρα κυρίῳ σαβαὼθ ἐκ λαοῦ τε-
bulato et diuulso. et a pplo magno: ex
θλιμμένου καὶ τετιλμένου. καὶ ἀπὸ λαοῦ μεγάλου, ἀπὸ
nũc et in eternũ tps. gẽs sperãs et cõcul-
τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. ἔθνος ἐλπίζον καὶ κατα-
cata: que est in parte fluminis regiõis: in
πεπατημένον, ὅ ἐστιν ἐν μέρει ποταμοῦ τῆς χώρας, εἰς
locũ vbi nomẽ dñi sabaoth: in mõtẽ sctm̃.
τὸν τόπον οὗ τὸ ὄνομα κυρίου σαβαώθ, εἰς ὄρος ἅγιον.

Ca. 19

Visio egypti. Ecce dñs sedet sup nu-
Ὅρασις αἰγύπτου. ἰδοὺ κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέ-
bẽ leuẽ et veniet in egyptũ: et mouebũtur ma-
λης κούφης καὶ ἥξει εἰς αἴγυπτον, καὶ σεισθήσεται τὰ χει-
nufacta egypti a facie eius. et cor
ροποίητα αἰγύπτου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἡ καρδία
eorũ deficiet in ipsis: et insurgent egy-
αὐτῶν ἡττηθήσεται ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐπεγερθήσονται αἰγύ-
ptii in egyptios: et debellabit hõ fra-
πτιοι ἐπ' αἰγυπτίους, καὶ πολεμήσει ἄνθρωπος τὸν ἀδελ-
trẽ suũ: et hõ pximũ suũ. ciuitas in
φὸν αὐτοῦ, καὶ ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ. πόλις ἐπὶ
ciuitatẽ: et lex in legẽ. et cõturbabitur spũs
πόλιν, καὶ νόμος ἐπὶ νόμον. καὶ ταραχθήσεται τὸ πνεῦμα
egyptiorũ in ipsis. et cõsiliũ eorũ dissipa-
τῶν αἰγυπτίων ἐν αὐτοῖς. καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν διασκε-
bo. et interrogabũt deos eorũ et simu-
δάσω. καὶ ἐπερωτήσουσι τοὺς θεοὺς αὐτῶν καὶ τὰ ἀγάλ-
lachra eorũ et de terra loquẽtes et ven-
ματα αὐτῶν καὶ τοὺς ἐκ τῆς γῆς φωνοῦντας καὶ τοὺς ἐγ-
triloquos. et tradã egyptũ in manus ho-
γαστριμύθους. καὶ παραδώσω τὴν αἴγυπτον εἰς χεῖρας ἀν-
minũ dñorũ durorũ. et reges duri dñabũ-
θρώπων κυρίων σκληρῶν. καὶ βασιλεῖς σκληροὶ κυριεύ-
tur eis. hec dicit dñs sabaoth. et bibẽt
σουσιν αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ. καὶ πίονται
aquã que iuxta mare egyptii. at fluuius defi-
ὕδωρ τὸ παρὰ θάλασσαν οἱ αἰγύπτιοι. ὁ δὲ ποταμὸς ἐκλεί-
ciet et siccabitur. et deficiẽt flumina et
ψει καὶ ξηρανθήσεται. καὶ ἐκλείψουσιν οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ
fosse fluminis. et siccabitur oĩs cõgrega-
διώρυγες τοῦ ποταμοῦ. καὶ ξηρανθήσεται πᾶσα συναγω-
tio aque: et in oĩ palude calami et papyri. et
γὴ ὕδατος, καὶ ἐν παντὶ ἕλει καλάμου καὶ παπύρου. καὶ
viride oẽ quod circũ flumẽ. et oẽ semina-
τὸ χλωρὸν πᾶν τὸ κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ. καὶ πᾶν τὸ σπειρό-
tũ p flumẽ siccabitur a vẽtis. et ge-
μενον διὰ τοῦ ποταμοῦ ξηρανθήσεται ἀνεμόφθορον. καὶ στε-
ment piscatores: et gemẽt oẽs mittẽtes ha-
νάξουσιν οἱ ἁλιεῖς, καὶ στενάξουσι πάντες οἱ βάλλοντες ἄγ-
mũ in flumen. et mittẽtes sagenas et ex-
κιστρον εἰς τὸν ποταμόν. καὶ οἱ βάλλοντες σαγήνας καὶ οἱ ἀμ-
pãdẽtes retia lugebũt. et cõfusio accipiet operãtes
φιβολεῖς πενθήσουσι. καὶ αἰσχύνη λήψεται τοὺς ἐργαζομένους
linũ depuratũ: et operãtes byssum. et e-
τὸ λινὸν τὸ σχιστόν, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὴν βύσσον. καὶ ἔσον-
rũt operãtes ea in dolore. oẽs faciẽtes
ται οἱ ἐργαζόμενοι αὐτὰ ἐν ὀδύνῃ. καὶ πάντες οἱ ποιοῦντες
ceruisiã ad decipiẽdũ: cõtristabũt et aĩas dolebũt. et stul-
τὸν ζύθον, λυπηθήσονται καὶ τὰς ψυχὰς πονέσουσι. καὶ μω-
ti erũt principes taneos. sapiẽtes cõsiliarii re-
ροὶ ἔσονται οἱ ἄρχοντες τάνεως. οἱ σοφοὶ σύμβουλοι τοῦ βα-
gis. cõsiliũ eorũ euanescet. quomõ dicetis re-
σιλέως, ἡ βουλὴ αὐτῶν μωρανθήσεται. πῶς ἐρεῖτε τῷ βασι-
gi filii prudẽtũ. nos filii regũ qui ab initio. vbi
λεῖ υἱοὶ συνετῶν. ἡμεῖς υἱοὶ βασιλέων τῶν ἐξ ἀρχῆς. ποῦ
sunt nũc sapiẽtes tui et annũcient tibi. et di-
εἰσι νῦν οἱ σοφοί σου καὶ ἀναγγειλάτωσάν σοι. καὶ εἰπάτω-
cant quid cogitauit dñs sabaoth sup egyptũ. defecerũt prin-
σαν, τί βεβούλευται κύριος σαβαὼθ ἐπ' αἴγυπτον. ἐξέλιπον οἱ ἄρ-
cipes taneos. et exaltati sũt principes mẽpheos. et decipiẽt
χοντες τάνεως. καὶ ὑψώθησαν οἱ ἄρχοντες μέμφεως. καὶ πλανήσουσι

illo deferetur munus dño exercituũ a pplo diuulso & dilacerato: a populo terribili post quẽ nõ fuit alius: a gente expectante & cõculcata: cuius diripuerũt flumina terrã eius ad locum nominis dñi exercituũ montem sion. 19.

Onus egypti. Ecce dñs ascẽdet sup nubem leuẽ: & ingredietur egyptũ & cõmouebũtur simulachra egypti a facie eius: & cor egypti tabescet in medio eius. Et concurrere faciã egyptios aduersus egyptios: & pugnabit vir cõtra fratrẽ suũ: & vir cõtra amicũ suũ: ciuitas aduersus ciuitatẽ: regnũ aduersus regnũ: & dirũpetur spũs egypti in visceribus eius: & cõsiliũ eius p̃cipitabo: & interrogabũt simulachra sua & diuinos suos: & phytones & ariolos: et tradam egyptum in manu dominorum crudelium: & rex fortis dominabitur eorum ait dominus exercituum. Et arescet aqua de mari: & fluuius desolabitur atq; siccabitur: & deficiẽt flumina. Attenuabũtur & siccabũtur riui aggerũ. Calamus & iuncus marcescet: nudabitur alueus riui a fonte suo. Et omnis sementis irrigua siccabitur: arescet & non erit. Et merebunt piscatores: & lugebunt omnes mittentes in flumen hamũ: & expandentes rete super faciẽ aquarum emarcescẽt. Cõfundẽtur q opabãtur linum: plectentes & texentes subtilia. Et erunt irrigua eius flectentia: omnes qui faciebãt lacunas ad capiendos pisces. Stulti pricipes taneos: sapientes cõsiliarii pharaonis dederũt cõsiliũ insipiẽs. Quõ dicetis pharaoni. Filius sapiẽtiũ ego: filius regum antiquorũ. Vbi nunc sunt sapientes tui: Annuncient tibi & indicent quid cogitauerit dñs exercituũ sup egyptũ. Stulti facti sunt principes taneos: emarcuerũt principes mempheos: deceperũt

ההיא יובל שי ליהוה צבאות עם
ממשך ומורט ומעם נורא מן
הוא והלאה גוי קו קו ומבוסה
אשר בזאו נהרים ארצו אל מקום
שם יהוה צבאות הר ציון׃

Cap. xix.

משא מצרים הנה
יהוה רכב על עב קל ובא מצרים
ונעו אלילי מצרים מפניו ולבב
מצרים ימס בקרבו׃ וסכסכתי
מצרים במצרים ונלחמו איש
באחיו ואיש ברעהו עיר בעיר
ממלכה בממלכה׃ ונבקה רוח
מצרים בקרבו ועצתו אבלע
ודרשו אל האלילים ואל האטים
ואל האבות ואל הידענים׃
וסכרתי את מצרים ביד אדנים
קשה ומלך עז ימשל בם נאם
האדון יהוה צבאות׃ ונשתו
מים מהים ונהר יחרב ויבש׃
והאזניחו נהרות דללו וחרבו יארי
מצור קנה וסוף קמלו׃ ערות על
יאור על פי יאור וכל מזרע
יאור ייבש נדף ואיננו׃ ואנו
הדיגים ואבלו כל משליכי
ביאור חכה ופרשי מכמרת על
פני מים אמללו׃ ובשו עבדי
פשתים שריקות וארגים חורי׃
והיו שתתיה מדכאים כל
עשי שכר אגמי נפש׃ אך אולים
שרי צען חכמי יעצי פרעה עצה
נבערה איך תאמרו אל פרעה
בן חכמים אני בן מלכי קדם׃
איפם אפוא חכמיך ויגידו
נא לך וידעו מה יעץ יהוה
צבאות על מצרים׃ נואלו שרי
צען נשאו שרי נף התעו את

יבל שיה · משך מרט · ירא קוה · בוס · קום · נשא · קלל בוא · נוע פנה · מסס · סכך · לחם · מלך בקק · עצץ בלע · אט · משל · נאם · נשת · חרב · יבש · זנח · צור ערה · יאר פה · זרע יבש · נדף · אנה · דוג · שלך · חכה · פרש · כמר · אמל · בוש עבד · פשת · שרק · ארג · חור · שתת · דכא · עשה · שכר · אגם · יעץ · צען · אמר · נבער · איפה · נגד · ידע · יאל · צען · תעה

egyptū angulū populorū eius. Dñs miscuit in medio eius spiritū vertiginis. Et errare fecerunt egyptum in omni opere suo: sicut errat ebrius & vomens. Et non erit egypto opus quod faciat: caput & caudam incuruantem & refrenātem. In die illa erit egyptus quasi mulieres & stupebūt & timebūt a facie cōmotionis manus domini exercituū quam ipse mouebit super eam. Et erit terra iuda egypto in pauorē. Omnis qui illius fuerit recordatus: pauebit a facie consilii domini exercituum: quod ipse cogitauit super eam. In die illa erunt quinque ciuitates in terra egypti loquentes lingua chanaan & iurātes per dominum exercituum. Ciuitas solis vocabitur vna. In die illa erit altare domini in medio terre egypti et titulus domini iuxta terminum eius: & erit in signum & in testimoniū dño exercituū in terra egypti. Clamabūt enim ad dominum a facie tribulātis & mittet eis saluatorem & ppugnatorē qui liberet eos. Et cognoscetur dñs ab egypto: & cognoscēt egyptii dñm in die illa: & colent eū in hostiis & in muneribus: & vota vouebunt domino & soluent. Et percutiet dñs egyptū plaga: & sanabit eam & reuertentur ad dñm: & placabitur eis & sanabit eos. In die illa erit via de egypto in assyrios: & intrabit assyrius egyptum & egyptius in assyrios & seruient egyptii assur. In die illa erit israel tertius egyptio & assyrio: benedictio in medio terre: cui benedixit dñs exercituum dicens. Benedictus populus meus egypti: & opus manuū mearum assyriis: hereditas aūt mea israel. 20.

Ca. 20.

Cap. xx.

IN anno quo ingressus ē thartā in azotū cum misisset eum sargō rex assyriorum & pugnasset contra azotum & cepisset eā: in tpe illo locutus est dominus in manu esaie filii amos dicens. Vade & solue saccum de lumbis tuis: & calciamenta tua tolle de pedibus tuis. & fecit sic: vadēs nudus & discalciatus. Et dixit dñs. Sicut ambulauit seruus meus esaias nudus & discalciatus: trium annorum signū & portētū erit super egyptū & super ethiopiā: sic minabit rex assyriorum captiuitatem egypti & trāsmigrationem ethiopie: iuuenē & senē: nudā & discalciatam discoopertis natibus ad ignominiā egypti. Et timebūt & cōfundentur ab ethiopia spe sua: & ab egypto gloria sua. Et dicet habitator insule huius in die illa. Heccine erat spes nostra: ad quos cōfugimus in auxiliū vt liberarent nos a facie regis assyriorū. Et quō effugere poterimus nos? 21.

Ca. 21.

Cap. xxi.

ONus deserti maris. Sicut turbines ab africo veniūt: de deserto vēit: de terra horribili. Visio dura nunciata est mihi. Qui incredulus ē infideliter agit: & qui depopulator ē vastat. Ascēde elam: obside mede oēm gemitū eius cessare feci. ppterea repleti sunt lūbi mei dolore: & angustia possedit me sicut angustia parturiētis. Corrui cū audirē: cōturbatus sum cū viderē. Emarcuit cor meū: tenebre stupefecerūt me. Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculū. Pone mensam: cōtēplare in specula. Comedētes & bibētes: surgite pricipes arripite clypeum. Hec enim dicit mihi dñs. Vade & pone speculatorē: & quodcunque viderit annunciet. Et vidit currū duorum equitum: ascensorem asini & ascensorē camelli & contēplatus est diligēter multo intuitu. Et clamauit leo. Super

מִצְפֶּה אֲדֹנָי אָנֹכִי עֹמֵד תָּמִיד יוֹמָם וְעַל מִשְׁמַרְתִּי אָנֹכִי נִצָּב כָּל הַלֵּילוֹת׃ וְהִנֵּה זֶה בָא רֶכֶב אִישׁ צֶמֶד פָּרָשִׁים וַיַּעַן וַיֹּאמֶר נָפְלָה נָפְלָה בָּבֶל וְכָל פְּסִילֵי אֱלֹהֶיהָ שִׁבַּר לָאָרֶץ׃ מְדֻשָׁתִי וּבֶן גָּרְנִי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִגַּדְתִּי לָכֶם׃ מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה מִלַּיְלָה שֹׁמֵר מַה מִלֵּיל׃ אָמַר שֹׁמֵר אָתָא בֹקֶר וְגַם לַיְלָה אִם תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ שֻׁבוּ אֵתָיוּ׃ מַשָּׂא בַּעְרָב בַּיַּעַר בַּעְרַב תָּלִינוּ אֹרְחוֹת דְּדָנִים׃ לִקְרַאת צָמֵא הֵתָיוּ מַיִם יֹשְׁבֵי אֶרֶץ תֵּימָא בְּלַחְמוֹ קִדְּמוּ נֹדֵד׃ כִּי מִפְּנֵי חֲרָבוֹת נָדָדוּ מִפְּנֵי חֶרֶב נְטוּשָׁה וּמִפְּנֵי קֶשֶׁת דְּרוּכָה וּמִפְּנֵי כֹּבֶד מִלְחָמָה׃ כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי אֵלָי בְּעוֹד שָׁנָה כִּשְׁנֵי שָׂכִיר וְכָלָה כָּל כְּבוֹד קֵדָר׃ וּשְׁאָר מִסְפַּר קֶשֶׁת גִּבּוֹרֵי בְנֵי קֵדָר יִמְעָטוּ כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל דִּבֵּר׃

Cap. xxii.

מַשָּׂא גֵּיא חִזָּיוֹן מַה לָּךְ אֵפוֹא כִּי עָלִית כֻּלָּךְ לַגַּגּוֹת׃ תְּשֻׁאוֹת מְלֵאָה עִיר הוֹמִיָּה קִרְיָה עַלִּיזָה חֲלָלַיִךְ לֹא חַלְלֵי חֶרֶב וְלֹא מֵתֵי מִלְחָמָה׃ כָּל קְצִינַיִךְ נָדְדוּ יַחַד מִקֶּשֶׁת אֻסָּרוּ כָּל נִמְצָאַיִךְ אֻסְּרוּ יַחְדָּו מֵרָחוֹק בָּרָחוּ׃ עַל כֵּן אָמַרְתִּי שְׁעוּ מִנִּי אֲמָרֵר בַּבֶּכִי אַל תָּאִיצוּ לְנַחֲמֵנִי עַל שֹׁד בַּת עַמִּי׃ כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה לַאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בְּגֵיא חִזָּיוֹן מְקַרְקַר קִר וְשׁוֹעַ אֶל הָהָר׃ וְעֵילָם נָשָׂא אַשְׁפָּה

Speculam domini ego sum stans iugiter per diem: & super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor vir bige equitum: & respondit & dixit. Cecidit cecidit babylon & omnia sculptilia deorum eius cōtrita sunt in terra. Tritura mea & filii aree mee que audiui a domino exercituum deo israel annūciaui vobis. Onus duma. Ad me clamat ex seyr. Custos quid de nocte? custos quid de nocte? Dixit custos. Venit mane & nox. Si queritis querite: cōuertimini & venite. Onus in arabia. In saltu ad vesperā dormietis: in semitis dodanim. Occurrentes sitienti ferte aquam qui habitatis terram austri cum panibus occurrite fugienti. A facie enim gladiorū fugerūt a facie gladii imminētis: a facie arcus extenti: a facie grauis prelii: quoniam hec dicit dominus ad me. Adhuc in vno anno quasi in anno mercenarii: & auferetur omnis gloria cedar: & reliquie numeri sagittariorum fortiū de filiis cedar iminuētur. Dominus enim deus israel locutus est. 22.

Onus vallis visionis. Quidnam quoque tibi est: quia ascendisti & tu omnis in tecta clamoris plena: vrbs frequens ciuitas exultans. Interfecti tui non interfecti gladio: nec mortui in bello. Cuncti principes tui fugerunt simul: dureque ligati sunt. Omnes qui inuēti sunt vincti pariter: procul fugerunt. Propterea dixi. Recedite a me: amare flebo. Nolite incūbere vt cōsolemini me super vastitate filie populi mei. Dies enim interfectionis & cōculcationis & fletum domino deo exercituū in valle visionis. Scrutans murū: & magnificus super montē. Et elam sumpsit pharetram: &

speculā dñi. et dixit: steti per totū diē

τὴν σκοπιὰν κυρίου. καὶ εἶπεν, ἔστην διὰ παντὸς ἡμέ-

et sup castra steti tota nocte.

ρας, καὶ ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς ἔστην ὅλην τὴν νύκτα.

et ecce ipse venit ascēsor bige. et re

καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἔρχεται ἀναβάτης συνωρίδος. καὶ ἀπο-

spōdēs ait: cecidit cecidit babylon et om

κριθεὶς εἶπεν, πέπτωκε πέπτωκε βαβυλὼν καὶ πάν-

nia simulachra eius: et manufacta e

τα τὰ ἀγάλματα αὐτῆς, καὶ τὰ χειροποίητα αὐ-

ius cōtrita sunt in terra. audite dere

τῆς συνετρίβησαν εἰς τὴν γῆν. ἀκούσατε οἱ κατα-

licti et dolētes audite que audiui a

λελειμμένοι καὶ ὀδυνώμενοι ἀκούσατε ἃ ἤκουσα πα-

dño sabaoth: deus israel ānūciauit vobis.

ρὰ κυρίου σαβαώθ, ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ ἀνήγγειλεν ὑμῖν.

Verbū idumee. ad me clama

Τὸ ῥῆμα τῆς ἰδουμαίας. πρός ἐμὲ καλεῖ

de seyr. custodite ppugnacula custo-

παρὰ σουσηίρ. φυλάσσετε ἐπάλξεις φυλάσ-

dio mane et nocte. si qsieris qre. et

σω τὸ πρωῒ καὶ τὴν νύκτα. ἐὰν ζητῆς ζήτει. καὶ

apud me habita in saltu vespe dormies in

παρ' ἐμοὶ οἴκει ἐν τῷ δρυμῷ ἑσπέρας κοιμηθήσῃ ἐν

via dedan. in occursum sitiēti aquā ferte

τῇ ὁδῷ δαιδάν. εἰς συνάντησιν διψῶντι ὕδωρ φέρετε

habitātes in regiōe theman panib' occurrite fugiē

οἱ ἐνοικοῦντες ἐν χώρᾳ θαιμὰν ἄρτοις συναντᾶτε φεύ-

tibus ppter multitudinē occisoꝝ: et ppter

γουσι διὰ τὸ πλῆθος τῶν κτεινομένων, καὶ διὰ τὸ

multitudinē errantiū: et ppter multitudinē gla

πλῆθος τῶν πλανωμένων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς μα-

dii: et ppter multitudinē arcuū ex-

χαίρας, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τοξευμάτων τῶν δια-

tentorū: et ppter multitudinē eoꝝ q ceciderūt in

τεταμένων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν πεπτωκότων ἐν

bello. quia sic dixit mihi dñs. adhuc ānus

τῷ πολέμῳ. ὅτι οὕτως εἶπέ μοι κύριος. ἔτι ἐνιαυτὸς

qsi ānus mercenarii deficiet gloria cedar: et

ὡς ἐνιαυτὸς μισθωτοῦ ἐκλείψει ἡ δόξα κηδάρ, καὶ τὸ

reliquū sagitationū fortiū filioꝝ cedar

κατάλοιπον τῶν τοξευμάτων τῶν ἰσχυρῶν υἱῶν κηδὰρ

erit parū. quia dñs locut' est deus israel.

ἔσαι ὀλίγον. διότι κύριος ἐλάλησεν ὁ θεὸς ἰσραήλ. C. 22.

Verbū vallis visiōis. qd factū ē tibi nūc

Τὸ ῥῆμα τῆς φάραγγος σιών. τί ἐγένετό σοι νῦν

quia ascēdistis oēs in tecta vana. ipleta

ὅτι ἀνέβητε πάντες εἰς δώματα μάταια. ἐνεπλή-

est ciuitas clamātiū. vulnerati tui nō vul-

σθη ἡ πόλις βοώντων. οἱ τραυματίαι σου οὐ τραυ-

nerati gladio. neqz mortui tui mortui bello.

ματίαι μαχαίρας. οὐδ' οἱ νεκροί σου νεκροὶ πολέμου.

oēs primates tui migrauerūt. simul ab

πάντες οἱ ἄρχοντές σου πεφεύγασι. ἅμα ἀπὸ τοῦ

arcu ligati sunt. et fortes in te lōge

τόξου δεδεμένοι εἰσί. καὶ οἱ ἰσχύοντες ἐν σοὶ πόρρω

fugerūt. ppter hoc dixi dimittite me. amare fle

πεφεύγασι. διὰ τοῦτο εἶπα ἄφετέ με. πικρῶς κλαύ-

bo. nolite cōtendere cōsolari me sup cō-

σομαι. μὴ κατισχύσητε παρακαλεῖν με ἐπὶ τὸ σύν-

tritione filie populi mei. quia dies tu-

τριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου. ὅτι ἡμέρα τα-

mult' et pditiōis et cōculcatiōis. et er-

ραχῆς καὶ ἀπωλείας καὶ καταπατήματος καὶ πλά-

ror a dño sabaoth in valle visionis er

νησις παρὰ κυρίου σαβαὼθ ἐν φάραγγι σιών. πλα-

rant. a paruo vsqz ad magnū errāt sup

νῶνται. ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου πλανῶνται ἐπὶ τὰ

mōtes. at elamite tulerūt pharetras:

ὄρη. οἱ δὲ ἐλαμῖται ἔλαβον φαρέτρας,

Abac. 2.a. Hie. 50. Apo. 4.b.

D

A

B

et ascēsores hoies sup equos et cōgregatio pu-

καὶ ἀναβάται ἄνθρωποι ἐφ' ἵπποις καὶ συναγωγὴ παρα-

gne. et erūt electe valles tue replebū

τάξεως. καὶ ἔσονται αἱ ἐκλεκταὶ φάραγγές σου πλησθή-

tur qdrigis. at eqtes stipabūt portas tuas

σονται ἁρμάτων. οἱ δὲ ἱππεῖς ἐμφράξουσι τὰς πύλας σου

et reuelabūt portas iuda: et inspiciēt

καὶ ἀνακαλύψουσι τὰς πύλας ἰούδα, καὶ ἐμβλέψονται τῇ

die illa in electas domos ciuitatis. et reue

ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς οἴκους τῆς πόλεως. καὶ ἀνα-

labūt abscōdita domoꝝ arcis dauid. et vide

καλύψουσι τὰ κρυπτὰ τῶν οἴκων τῆς ἄκρας δαυίδ. καὶ εἴδο-

rūt quoniam plures sunt. et auerterūt aquā anti

σαν ὅτι πλείους εἰσί. καὶ ἀπέστρεψαν τὸ ὕδωρ τῆς ἀρχαί-

que piscine in ciuitatē. et quoniam destruxerūt do

ας κολυμβήθρας εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὅτι καθήλωσαν τοὺς οἴ-

mos hierusalem ad firmādos muros ciuitati. et feci-

κους ἱερουσαλὴμ εἰς ὀχύρωμα τείχους τῇ πόλει. καὶ ἐποι-

stis vobis aquā iter duos muros. in-

ήσατε ἑαυτοῖς ὕδωρ ἀναμέσον τῶν δύο τειχέων. ἐσώτε-

tra piscinā antiquā. et nō inspexistis i

ρον τῆς κολυμβήθρας τῆς ἀρχαίας. καὶ οὐκ ἐνεβλέψατε εἰς

eū q a pricipio fecit eā. et q creauit illā

τὸν ἀπ' ἀρχῆς ποιήσαντα αὐτήν. καὶ τὸν κτίσαντα αὐτὴν

nō vidistis. et vocauit dñs sabaoth in die illa

οὐκ εἴδετε. καὶ ἐκάλεσε κύριος σαβαὼθ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ

fletū et plāctū et rasurā et cincturā saccoꝝ. ipsi

κλαυθμὸν καὶ κοπετὸν καὶ ξύρησιν καὶ ζῶσιν σάκκων. αὐτοὶ

autē fecerūt gaudiū et leticiā: iugulātes vi

δὲ ἐποιήσαντο εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαμα, σφάζοντες μό-

tulos et sacrificātes oues: ita vt cōederēt carnes et bi

σχους καὶ θύοντες πρόβατα, ὥστε φαγεῖν κρέατα καὶ πι-

bāt vinū dicētes. comedam' et bibam': cras enī mori

εῖν οἶνον λέγοντες. φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀπο-

mur. et reuelata hec sūt in aurib' do

θνήσκομεν. καὶ ἀνακεκαλυμμένα ταῦτά ἐστιν ἐν τοῖς ὠσὶ κυ-

mini sabaoth: quoniam nō dimittet vobis hoc petm donec

ρίου σαβαώθ, ὅτι οὐκ ἀφεθήσεται ὑμῖν αὕτη ἡ ἁμαρτία ἕως

moriamini. hec dicit dñs sabaoth. vade in

ἂν ἀποθάνητε. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ. πορεύου εἰς τὸ

pastophoriū ad somnā qstorē et dic ei: qd

παστοφόριον πρὸς σομνὰν τὸν ταμίαν καὶ εἰπὸν αὐτῷ, τί

tu hic? et qd tibi est hic: quoniam excidisti tibi hic

σὺ ὧδε; καὶ τί σοί ἐστιν ὧδε; ὅτι ἐλατόμησας σεαυτῷ ὧδε

sepulchrū: et fecisti tibi in excelso sepulchrū: et

μνημεῖον, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ἐν ὑψηλῷ μνημεῖον, καὶ

scripsisti tibi in petra tabernaculū: ecce iā dñs saba

ἔγραψας σεαυτῷ ἐν πέτρᾳ σκηνήν; ἰδοὺ δὴ κύριος σαβα-

oth eiiciet et cōteret virū. et auferet stolā

ὼθ ἐκβαλεῖ καὶ ἐκτρίψει ἄνδρα. καὶ ἀφελεῖ τὴν στολήν

tuā et coronā tuā gloriosam. et piiciet te in regionē

σου καὶ τὸν στέφανόν σου τὸν ἔνδοξον. καὶ ῥίψει σε εἰς χώραν

magnā et absqz mēsura: et ibi morieris. et ponet

μεγάλην καὶ ἀμέτρητον, καὶ ἐκεῖ ἀποθανῇ. καὶ θήσει τὸ

currū tuū pulchrū ignominiā. et domū pricipis

ἅρμα σου τὸ καλὸν ἀτιμίαν. καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἄρχοντός

tui in cōculcationē: et aufereris a dispēsatiōe

σου εἰς καταπάτημα, καὶ ἀφαιρεθήσῃ ἐκ τῆς οἰκονομίας

tua et de gradu tuo. et erit in die illa.

σου καὶ ἐκ τῆς στάσεώς σου. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

vocabo puerū meū eliachim filiū helchie: et

καλέσω τὸν παῖδά μου ἐλιακεὶμ τὸν τοῦ χελκίου, καὶ

induā illū stolā tuā. et coronā tuā dabo

ἐνδύσω αὐτὸν τὴν στολήν σου. καὶ τὸν στέφανόν σου δώσω

illi. et potētiā et dispēsationē tuā dabo in

αὐτῷ. καὶ τὸ κράτος καὶ τὴν οἰκονομίαν σου δώσω εἰς

man' ei'. et erit qsi pr habitātib'

τὰς χεῖρας αὐτοῦ. καὶ ἔσαι ὡς πατὴρ τοῖς ἐνοικοῦσιν

hierlm: et habitantib' iuda. et dabo

ἱερουσαλὴμ, καὶ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἰούδα. καὶ δώσω

ei clauē dom'

αὐτῷ τὴν κλεῖδα οἴκου

C

D

1.Cor. 15.d.

E

F

currum hominis equitis: & parietem nudauit clypeus. Et erunt electe valles tue plene quadrigarum: & equites ponent sedes suas in porta: & reuelabitur operimētū iude. Et videbitis in die illa armamētariū domus saltus: & scissuras ciuitatis dauid videbitis: quia multiplicate sunt. Et cōgregastis aquas piscine inferioris: & domos hierusalē numerastis: & destruxistis domos ad muniendum murum. Et lacum fecistis inter duos muros: ad aquam piscine veteris: & non suspexistis ad eū qui fecerat eā: & opatorē eius de longe nō vidistis. Et vocauit dominus deus exercituum in die illa ad fletum: & ad planctū ad caluiciū: & ad cingulū sacci: & ecce gaudiū & leticia: occidere vitulos & iugulare arietes: comedere carnes & bibere vinū. Comedamus & bibamus: cras enim moriemur. Et reuelata est in auribus meis vox dñi exercituū: si dimittetur iniquitas hec vobis: donec moriamini: dicit dominus exercituum. Hec dicit dominus deus exercituum. Vade ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo ad sobnā prepositū templi: & dices ad eum. Quid tu hic: aut quasi quis hic. Quia excidisti tibi hic sepulchrū: excidisti in excelso memoriale: diligēter in petra tabernaculum tibi. Ecce dominus asportari te faciet: sicut asportatur gallus gallinaceus: & quasi amictū sic sublevabit te. Coronās coronabit te tribulatiōe: quasi pilā mittet te in terrā latā & spaciosam. Ibi morieris & ibi erit currus glorie tue: & ignominia domus dñi tui. Et expellā te de statiōe tua: & de ministerio tuo deponā te. Et erit in die illa: vocabo seruum meū eliachim filiū helchie: & induā illū tunica tua: & cīgulo tuo cōfortabo eū & potestatē tuā dabo in manu eius: & erit quasi pater habitātibus hierusalem & domui iuda. Et dabo clauem domus

בְּרֶכֶב אָדָם פָּרָשִׁים וְקִיר עֵרָה מָגֵן׃ וַיְהִי מִבְחַר עֲמָקַיִךְ מָלְאוּ רָכֶב וְהַפָּרָשִׁים שֹׁת שָׁתוּ הַשָּׁעְרָה׃ וַיְגַל אֵת מָסַךְ יְהוּדָה וַתַּבֵּט בַּיּוֹם הַהוּא אֶל נֶשֶׁק בֵּית הַיָּעַר׃ וְאֵת בְּקִיעֵי עִיר דָּוִד רְאִיתֶם כִּי רָבּוּ וַתְּקַבְּצוּ אֶת מֵי הַבְּרֵכָה הַתַּחְתּוֹנָה׃ וְאֶת בָּתֵּי יְרוּשָׁלַםִ סְפַרְתֶּם וַתִּתְצוּ הַבָּתִּים לְבַצֵּר הַחוֹמָה׃ וּמִקְוָה עֲשִׂיתֶם בֵּין הַחֹמֹתַיִם לְמֵי הַבְּרֵכָה הַיְשָׁנָה וְלֹא הִבַּטְתֶּם אֶל עֹשֶׂיהָ וְיֹצְרָהּ מֵרָחוֹק לֹא רְאִיתֶם׃ וַיִּקְרָא אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וּלְקָרְחָה וְלַחֲגֹר שָׂק׃ וְהִנֵּה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה הָרֹג בָּקָר וְשָׁחֹט צֹאן אָכֹל בָּשָׂר וְשָׁתוֹת יָיִן אָכוֹל וְשָׁתוֹ כִּי מָחָר נָמוּת׃ וְנִגְלָה בְאָזְנָי יְהוָה צְבָאוֹת אִם יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמֻתוּן אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת לֶךְ בֹּא אֶל הַסֹּכֵן הַזֶּה עַל שֶׁבְנָא אֲשֶׁר עַל הַבָּיִת׃ מַה לְּךָ פֹה וּמִי לְךָ פֹה כִּי חָצַבְתָּ לְּךָ פֹּה קָבֶר חֹצְבִי מָרוֹם קִבְרוֹ חֹקְקִי בַסֶּלַע מִשְׁכָּן לוֹ׃ הִנֵּה יְהוָה מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה גָּבֶר וְעֹטְךָ עָטֹה׃ צָנוֹף יִצְנָפְךָ צְנֵפָה כַּדּוּר אֶל אֶרֶץ רַחֲבַת יָדָיִם שָׁמָּה תָמוּת וְשָׁמָּה מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדֶךָ קְלוֹן בֵּית אֲדֹנֶיךָ׃ וַהֲדַפְתִּיךָ מִמַּצָּבֶךָ וּמִמַּעֲמָדְךָ יֶהֶרְסֶךָ׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְקָרָאתִי לְעַבְדִּי לְאֶלְיָקִים בֶּן חִלְקִיָּהוּ׃ וְהִלְבַּשְׁתִּיו כֻּתָּנְתֶּךָ וְאַבְנֵטְךָ אֲחַזְּקֶנּוּ וּמֶמְשַׁלְתְּךָ אֶתֵּן בְּיָדוֹ וְהָיָה לְאָב לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַםִ וּלְבֵית יְהוּדָה׃ וְנָתַתִּי מַפְתֵּחַ בֵּית

דוד על שכמו ופתח ואין סגר
וסגר ואין פתח: ותקעתיו יתד
במקום נאמן והיה לכסא כבוד
לבית אביו: ותלו עליו כל כבוד
בית אביו הצאצאים והצפעות
כל כלי הקטן מכלי האגנות ועד
כל כלי הנבלים: ביום ההוא
נאם יהוה צבאות תמוש היתד
התקועה במקום נאמן ונגדעה
ונפלה ונכרת המשא אשר עליה
כי יהוה דבר:

Cap.xxiij

משא צר הילילו
אניות תרשיש כי שדד מבית
מבוא מארץ כתים נגלה למו:
דמו ישבי אי סחר צידון עבר
ים מלאוך: ובמים רבים זרע שחר
קציר יאור תבואתה ותהי סחר
גוים: בושי צידון כי אמר ים
מעוז הים לאמר לא חלתי
ולא ילדתי ולא גדלתי בחורים
רוממתי בתולות: כאשר שמע
למצרים יחילו כשמע צר: עברו
תרשישה הילילו ישבי אי:
הזאת לכם עליזה מימי קדם
קדמתה יבלוה רגליה מרחק
לגור: מי יעץ זאת על צר
המעטירה אשר סחריה שרים
כנעניה נכבדי ארץ: יהוה צבאות
יעצה לחלל גאון כל צבי להקל
כל נכבדי ארץ: עברי ארצך
כיאר בת תרשיש אין מזח
עוד: ידו נטה על הים הרגיז
ממלכות יהוה צוה אל כנען
לשמד מעזניה: ויאמר לא תוסיפי
עוד לעלוז המעשקה בתולת
בת צידון כתים קומי עברי

dauid sup humerū ei⁹: & apiet & nō erit q claudat. Et claudet: & nō erit qui apiat. Et figā illū paxillum in loco fideli: & erit in solium glorie domui patris sui: & suspendā sup eū oēm gloriā domus patris eius: vasorum diuersa genera omne vas paruulum a vasis craterarum vsq; ad omne vas musicorū. In die illa dicit dominus exercituum: auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli: & frangetur & cadet: & peribit quod pependerat in eo: quia dn̄s locutus est.

23.

Onus tyri. Vlulate naues maris: qa vastata est dom⁹ vn̄ venire cōsueuerant: de terra cethim reuelatū est eis. Tacete q habitatis in insula: negociatio sidonis. Transfretātes mare repleuerūt te in aqs multis: semē nili messis flumīs fruges ei⁹: & facta est negociatio gentiū. Erubesce sidon ait mare fortitudo maris dicēs. Non parturiui & non peperi: & non enutriui iuuenes: nec ad incrementū perduxi virgines. Cū auditū fuerit in egypto: dolebūt cum audierint de tyro. Transite maria: vlulate qui habitatis in insula. Nunqd nō hec vr̄a est q̄ gl'iabatur a dieb⁹ pristinis in antiqtate sua? Ducent eā pedes sui longe ad pegrinandum. Quis cogitauit hoc sup tyrū quondā coronatā. Cui⁹ negociatores principes: institores ei⁹ inclyti terre. Dominus exercituū cogitauit hoc: vt detraheret supbiā oīs glīe: & ad ignominiā deduceret vniuersos iclytos terre. Transi terrā tuā q̄si fluuiū filia maris: nō ē cingulū vltra tibi. Manū suā extēdit sup mare: cōturbauit regna. Dn̄s mādauit aduersus chanaan: vt cōtereret fortes eius: & dixit. Non adiicies vltra vt glorieris calūniam sustinens virgo filia sidonis. In cethim consurgens transfreta:

dauid sup humerū ei⁹ ⁊ aperiet. ⁊ nō erit
Δαυὶδ ἐπὶ τῷ ὤμῳ αὐτοῦ καὶ ἀνοίξει. καὶ οὐκ ἔσται
claudens. ⁊ claudet: ⁊ nō erit aperiens. ⁊ dabo
ὁ ἀποκλείων. καὶ κλείσει, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀνοίγων. καὶ δώσω
gl'iam dauid ei. ⁊ imperabit: ⁊ nō erit cōtradicens.
τὴν δόξαν δαδ αὐτῷ. καὶ ἄρξει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀντιλέγων.
⁊ cōstituā eū principē in loco fideli: ⁊ erit in so
καὶ στήσω αὐτὸν ἄρχοντα ἐν τόπῳ πιστῷ, καὶ ἔσται εἰς θρό
liū glorie dom⁹ pr̄is ei⁹. ⁊ erit cō=
νον δόξης τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔσται πε
fidēs sup eū oīs gl'iosus in domo pr̄is
ποιθὼς ἐπ᾽ αὐτὸν πᾶς ἔνδοξος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς
sui a paruo vsq; ad magnū. oē vas par
αὐτοῦ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. πᾶν τὸ σκεῦος τὸ μι=
uum: a vase craterarū. ⁊ pēdebūt
κρόν, ἀπὸ σκεύους τῶν ἀγανῶθ. καὶ ἔσονται ἐπικρεμά
ei in die illa. hec dicit dn̄s sa=
μενοι αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. τάδε λέγει κύριος σα=
baoth: mouebit hō stabilit⁹ in loco
βαώθ, κινηθήσεται ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐστηριγμένος ἐν τόπῳ
fideli: ⁊ auferet ⁊ corruet ⁊ dissoluet glo
πιστῷ, καὶ ἀφαιρεθήσεται καὶ πεσεῖται καὶ ἀπολύσεται ἡ δό
ria in eū: q: dn̄s locut⁹ est.
ξα ἐπ᾽ αὐτόν, ὅτι κύριος ἐλάλησεν.

Ca.23

Uisio tyri. Ululate naues carthagi
Τὸ ὅραμα τύρου. ὀλολύξατε πλοῖα καρχηδῶ=
nis: q: periit: ⁊ nō vltra veniūt de terra citio=
νος, ὅτι ἀπώλετο, καὶ οὐκέτι ἔρχονται ἐκ γῆς κιτιαί
rū ducta est captiua: cui similes facti sunt habi=
ων ἦκται αἰχμάλωτος, τίνι ὅμοιοι γεγόνασιν οἱ κατοι
tātes in insula. negociatores phenicie trāsfretātes
κοῦντες ἐν τῇ νήσῳ. μετάβολοι φοινίκης διαπερῶντες
mare in aqua multa semē negociatorū q̄si
τὴν θάλασσαν ἐν ὕδατι πολλῷ σπέρμα μεταβόλων ὡς
messis illatarū negociatores gētiū. erube
ἀμήτων εἰσφερομένων οἱ μετάβολοι τῶν ἐθνῶν. αἰσχύνθη=
sce sidon dixit mare. at fortitudo maris ait
τι σιδὼν εἶπεν ἡ θάλασσα. ἡ δὲ ἰσχὺς τῆς θαλάσσης εἶ=
nō parturiui neq; peperi: neq; enutriui iuuenes
πε, οὐκ ὤδινον οὐδὲ ἔτεκον, οὐδὲ ἐξέθρεψα νεανίσκους
neq; exaltaui virgines. cū aūt auditū fuerit in
οὐδὲ ὕψωσα παρθένους. ὅταν δὲ ἀκουστὸν γένηται ἐν
egypto: apphēdet eos dolor de tyro. abi=
αἰγύπτῳ, λήψεται αὐτοὺς ὠδίνη περὶ τύρου. ἀπέλ
te in carthaginē. vlulate habitātes in insu
θετε εἰς καρχηδόνα. ὀλολύξατε οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τῇ νή
la hac. nō hec erat cōtumelia vr̄a q̄ ab initio:
σῳ ταύτῃ. οὐχ αὕτη ἦν ἡ ὕβρις ὑμῶν ἡ ἀπ᾽ ἀρχῆς,
anteq̄ traderet ipsa. quis hec cogita=
πρὶν ἢ παραδοθῆναι αὐτήν. τίς ταῦτα ἐβούλευ=
uit sup tyrū. nūqd minor est aut nō p̄ualet? negoci
σεν ἐπὶ τύρον. μὴ ἥσσων ἐστὶν ἢ οὐκ ἰσχύει; οἱ ἔμ=
atores ei⁹ chanaan principes iclyti terre. do
ποροι αὐτῆς χαναὰν ἄρχοντες οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς. κύ
min⁹ sabaoth cogitauit dissoluere oēm in
ριος σαβαὼθ ἐβουλεύσατο παραλῦσαι πᾶσαν τὴν ὕ
iuriam gl'iosorū: ⁊ ignominia afficere oē inclytū sup
βριν τῶν ἐνδόξων, καὶ ἀτιμάσαι πᾶν ἔνδοξον ἐπὶ
terrā. opare terrā tuā. ⁊ eni naues nō vltra
τῆς γῆς. ἐργάζου τὴν γῆν σου. καὶ γὰρ πλοῖα οὐκέτι
veniūt de carthagine. at man⁹ tua nō vltra p̄ualet
ἔρχεται ἐκ καρχηδόνος. ἡ δὲ χείρ σου οὐκέτι ἰσχύει
per mare q̄ p̄uocat reges. dn̄s sa
κατὰ θάλασσαν ἡ παροξύνουσα βασιλεῖς. κύριος σα
baoth p̄cepit de chanaan perdere ei⁹ fortitudinē:
βαὼθ ἐνετείλατο περὶ χαναὰν ἀπολέσαι αὐτῆς τὴν ἰσχύν,
⁊ dicent nō vltra adiicietis iniuriari ⁊
καὶ ἐροῦσιν οὐκέτι οὐ μὴ προσθῆτε τοῦ ὑβρίζειν καὶ
iniuria afficere filiā sion. ⁊ si abieris in cithim:
ἀδικεῖν τὴν θυγατέρα σιών. καὶ ἐὰν ἀπέλθῃς εἰς κιτιεῖς,

Joh. ii. c. Apo. 3. b.

A B C

neq; illic tibi requies erit. ⁊ in terrā chaldeo
οὐδὲ ἐκεῖ σοι ἀνάπαυσις ἔσται. καὶ εἰς γῆν χαλδαί
rū. ⁊ ipsa desolata ē ab assyriis. neq; illic tibi re
ων. καὶ αὕτη ἠρήμωται ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων. οὐδὲ ἐκεῖ σοι ἀνά
quies erit: q: paries ipius cecidit. vlula=
παυσις ἔσται, ὅτι ὁ τοῖχος αὐτῆς πέπτωκεν. ὀλολύ=
te naues carthaginis. q: periit munitio ve
ξετε πλοῖα καρχηδόνος. ὅτι ἀπόλωλε τὸ ὀχύρωμα ὑ=
stra. ⁊ erit in die illa: derelinquet ty
μῶν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καταλειφθήσεται τύ=
rus ānis septuagīta sicut tp̄s regis vni⁹: q̄si tem
ρος ἔτη ἑβδομήκοντα ὡς χρόνος βασιλέως ἑνός, ὡς χρό
pus hoīs. ⁊ post septuaginta ānos erit tyrus
νος ἀνθρώπου. καὶ μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη ἔσται τύρος
q̄si cāticū meretricis. sume citharā. circue ciuitatē mere
ὡς ᾆσμα πόρνης. λάβε κιθάραν. ῥέμβευσον πόλιν πόρ
trix obliuioni tradita. bn̄ citharisa. plurimū cāta. vt
νη ἐπιλελησμένη. καλῶς κιθάρισον. πολλὰ ᾆσον. ἵνα
tui mēoria sit. ⁊ erit post septuagīta ānos
σου μνεία γένηται. καὶ ἔσται μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη
visitationē faciet de⁹ tyri. ⁊ iterū resti
ἐπισκοπὴν ποιήσει ὁ θεὸς τύρου. καὶ πάλιν ἀποκα
tuetur in pristinū: ⁊ erit emporiū omni
ταστασθήσεται εἰς τὸ ἀρχαῖον, καὶ ἔσται ἐμπόριον πά=
bus regnis orbis terre. ⁊ erit eius
σαις ταῖς βασιλείαις τῆς οἰκουμένης. καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ
negociatio ⁊ merces scā dn̄o. nō ipsis cō
ἐμπορία καὶ ὁ μισθὸς ἅγιος τῷ κυρίῳ. οὐκ αὐτοῖς συ
gregabit: sed habitātib⁹ corā dn̄o. om
ναχθήσεται, ἀλλὰ τοῖς κατοικοῦσιν ἔναντι κυρίου. πᾶ
nis negociatio ei⁹: comedere ⁊ bibere ⁊ ipleri
σα ἡ ἐμπορία αὐτῆς, φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἐμπλησθῆ
in symbolū: memoria corā dn̄o.
ναι εἰς συμβολήν, μνημόσυνον ἔναντι κυρίου.

C.24.

Ecce dn̄s dissipat orbē terre totū ⁊
Ἰδοὺ κύριος καταφθείρει τὴν οἰκουμένην ὅλην καὶ
desolabit eū: ⁊ reuelabit faciē eius.
ἐρημώσει αὐτήν, καὶ ἀνακαλύψει τὸ πρόσωπον αὐτῆς.
⁊ disseminabit habitātes in eo. ⁊ erit p̄pl's
καὶ διασπερεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ. καὶ ἔσται ὁ λαὸς
sicut sacerdos. ⁊ seru⁹ sicut dn̄s. ⁊ ancilla
ὡς ὁ ἱερεύς. καὶ ὁ παῖς ὡς ὁ κύριος. καὶ ἡ θεράπαινα
sicut dn̄a. erit emēs sicut vendēs. ⁊ fene
ὡς ἡ κυρία. ἔσται ὁ ἀγοράζων ὡς ὁ πωλῶν. καὶ ὁ δανεί
rans sicut fenus accipiēs. ⁊ debens sicut cui debet.
ζων ὡς ὁ δανειζόμενος. καὶ ὁ ὀφείλων ὡς ᾧ ὀφείλει.
dissipatiōe dissipabit terra. ⁊ direptiōe depdabitur
φθορᾷ φθαρήσεται ἡ γῆ. καὶ προνομῇ προνομευθήσεται
terra. nā os dn̄i locutū est hec. luxit
ἡ γῆ. τὸ γὰρ στόμα κυρίου ἐλάλησε ταῦτα. ἐπένθησεν
terra ⁊ corrupt⁹ est orbis. luxerūt excelsi
ἡ γῆ καὶ ἐφθάρη ἡ οἰκουμένη. ἐπένθησαν οἱ ὑψηλοὶ τῆς
terre. ⁊ terra iniq̄ egit p̄pter habitātes eā.
γῆς. καὶ ἡ γῆ ἠνόμησε διὰ τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν.
q: trāsgressi sunt legē dn̄i: ⁊ dissipaue
διότι παρέβησαν τὸν νόμον κυρίου, καὶ διεσκέδα=
runt. mutauerūt p̄cepta testamētū eternū. p̄pter hoc maledictio
σαν. ἤλλαξαν τὰ προστάγματα διαθήκην αἰώνιον. διὰ τοῦτο ἀρὰ
vorabit terrā. q: peccauerūt habitātes e=
ἔδεται τὴν γῆν. ὅτι ἡμάρτοσαν οἱ κατοικοῦντες αὐ
am. p̄pter hoc paupes erūt habitātes in
τήν. διὰ τοῦτο πτωχοὶ ἔσονται οἱ κατοικοῦντες ἐν
terra. ⁊ dimittētur hoīes pauci. lu
τῇ γῇ. καὶ καταλειφθήσονται ἄνθρωποι ὀλίγοι. πεν
gebit vinū. lugebit vitis. gemēt oēs
θήσει οἶνος. πενθήσει ἄμπελος. στενάξουσι πάντες
leti aīa: cessauit letitia
οἱ εὐφραινόμενοι τὴν ψυχήν, πέπαυται εὐφροσύνη
tympanorū. cessauit cōtumacia ⁊ diuitie ipi
τυμπάνων. πέπαυται αὐθάδεια καὶ πλοῦτος ἀσε
orū. cessauit
βῶν. πέπαυται

D A Osee. 4. b. B

ibi quoq; non erit requies tibi. Ecce terra chaldeorum talis populus non fuit: assur fundauit eā. In captiuitatē traduxerūt robustos eius: suffoderūt domos ei⁹: posuerūt eā in ruinā. Vlulate naues maris: qa deuastata est fortitudo vestra. Et erit in die illa: in obliuione eris o tyre septuaginta annis: sicut dies regis vnius. Post septuagīta annos erit tyro quasi canticū meretricis. Sume tibi citharā: circui ciuitatē meretrix obliuioni tradita. Bn̄ cane: frequenta canticum vt memoria tui sit. Et erit post septuaginta annos: visitabit dominus tyrū & reducet eam ad merces suas: & rursum fornicabitur cū vniuersis regnis super faciem terre: & erunt negotiationes ei⁹: & merces eius sanctificate dn̄o. Non cōdētur neq; reponētur quia his qui habitauerunt corā domino erit negociatio eius vt manducent in saturitatem & vestiantur vsq; ad vetustatem.

24.

Ecce dn̄s dissipabit terrā & nudabit eā: & affliget faciē ei⁹ & disperget habitatores eius. Et erit sicut ppl's: sic sacerdos: & sicut seruus sic dn̄s ei⁹ & sicut ancilla sic dn̄a eius. Sicut emēs: sic ille q vēdit. Sicut fenerator: sic is qui mutuū accipit. Sicut q repetit: sic q debet. Dissipatione dissipabitur t̄ra: & direptiōe p̄dabitur. Dn̄s eī locut⁹ est verbū hoc. Luxit & defluxit terra et īfirmata ē: defluxit orbis & īfirmata est altitudo populi terre: & terra infecta est ab habitatoribus suis: qa trāsgressi sunt leges: mutauerūt ius: dissipauerūt fedus sempiternū. Propter hoc maledictio vorabit terrā: & peccabūt habitatores eius: ideoq; insanient cultores ei⁹: & relinquētur hoīes pauci. Luxit vindemia: infirmata est vitis: ingemuerūt oēs q letabātur corde. Cessauit gaudiū tympanorū: quieuit sonitus letātiū: cōticuit

גם שם לא ינוח לך: הן ארץ
כשדים זה העם לא היה אשור
יסדה לציים הקימו בחוניו עררו
ארמנותיה שמה למפלה: הילילו
אניות תרשיש כי שדד מעזכן:
והיה ביום ההוא ונשכחת צר
שבעים שנה כימי מלך אחד
מקץ שבעים שנה יהיה לצר
כשירת הזונה: קחי כנור סבי
עיר זונה נשכחה היטיבי נגן
הרבי שיר למען תזכרי: והיה
מקץ שבעים שנה יפקד יהוה
את צר ושבה לאתננה וזנתה
את כל ממלכות הארץ על פני
האדמה: והיה סחרה ואתננה
קדש ליהוה לא יאצר ולא יחסן
כי לישבים לפני יהוה יהיה
סחרה לאכל לשבעה ולמכסה
עתיק:

Ca.xxiiij

הנה יהוה בוקק הארץ ובולקה
ועוה פניה והפיץ ישביה: והיה
כעם ככהן כעבד כאדניו כשפחה
כגברתה כקונה כמוכר כמלוה
כלוה כנשה כאשר נשא בו:
הבוק תבוק הארץ והבוז תבוז
כי יהוה דבר את הדבר הזה:
אבלה נבלה הארץ אמללה
נבלה תבל אמללו מרום עם
הארץ: והארץ חנפה תחת ישביה
כי עברו תורת חלפו חק הפרו
ברית עולם: על כן אלה אכלה
ארץ ויאשמו ישבי בה על כן
חרו ישבי ארץ ונשאר אנוש
מזער: אבל תירוש אמללה גפן
נאנחו כל שמחי לב: שבת משוש
תפים חדל שאון עליזים שבת

מְשׂוֹשׂ כִּנּוֹר ׃ בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יָיִן
יֵמַר שֵׁכָר לְשֹׁתָיו ׃ נִשְׁבְּרָה קִרְיַת
תֹהוּ סֻגַּר כָּל בַּיִת מִבּוֹא ׃ צְוָחָה
עַל הַיַּיִן בַּחוּצוֹת עָרְבָה כָּל
שִׂמְחָה גָּלָה מְשׂוֹשׂ הָאָרֶץ ׃ נִשְׁאַר
בָּעִיר שַׁמָּה וּשְׁאִיָּה יֻכַּת שָׁעַר ׃
כִּי כֹה יִהְיֶה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ בְּתוֹךְ
הָעַמִּים כְּנֹקֶף זַיִת כְּעוֹלֵלֹת אִם
כָּלָה בָצִיר ׃ הֵמָּה יִשְׂאוּ קוֹלָם יָרֹנּוּ
בִּגְאוֹן יְהוָה צָהֲלוּ מִיָּם ׃ עַל כֵּן
בָּאֻרִים כַּבְּדוּ יְהוָה בְּאִיֵּי הַיָּם
שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל ׃ מִכְּנַף
הָאָרֶץ זְמִרֹת שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצַּדִּיק
וָאֹמַר רָזִי לִי רָזִי לִי אוֹי לִי
בֹּגְדִים בָּגָדוּ וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ ׃
פַּחַד וָפַחַת וָפָח עָלֶיךָ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ ׃
וְהָיָה הַנָּס מִקּוֹל הַפַּחַד יִפֹּל
אֶל הַפַּחַת וְהָעוֹלֶה מִתּוֹךְ הַפַּחַת
יִלָּכֵד בַּפָּח כִּי אֲרֻבּוֹת מִמָּרוֹם
נִפְתָּחוּ וַיִּרְעֲשׁוּ מוֹסְדֵי אָרֶץ ׃
רֹעָה הִתְרֹעֲעָה הָאָרֶץ פּוֹר
הִתְפּוֹרְרָה אֶרֶץ מוֹט הִתְמוֹטְטָה
אָרֶץ ׃ נוֹעַ תָּנוּעַ אֶרֶץ כַּשִּׁכּוֹר
וְהִתְנוֹדְדָה כַּמְּלוּנָה וְכָבַד עָלֶיהָ
פִּשְׁעָהּ וְנָפְלָה וְלֹא תֹסִיף קוּם ׃
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יְהוָה
עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל
מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה ׃ וְאֻסְּפוּ
אֲסֵפָה אַסִּיר עַל בּוֹר וְסֻגְּרוּ עַל
מַסְגֵּר וּמֵרֹב יָמִים יִפָּקֵדוּ ׃ וְחָפְרָה
הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי מָלַךְ
יְהוָה צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַםִ
וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד ׃

Cap. xxv.

יְהוָה אֱלֹהַי אַתָּה
אֲרוֹמִמְךָ אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ
פֶּלֶא עֵצוֹת מֵרָחוֹק אֱמוּנָה אֹמֶן ׃

כנר שור · שתה מרר · שתה שבר · קרה תהה · שאר · שמם שאה · כתת היה · עלל · בצר המה נשא · רנן גאה · אור אי · צבה צדק · רזה · פחד · נוס נפל · עלה · לכד רום · פתח רעש · יסד רוע · פור מוט · שכר · נוד לון · יסף · פקד · אסר · סגר יום · כבד · רום ידה · עשה יעץ · אמן

dulcedo cithare. Cum cantico non bibēt vinū: amara erit potio bibētibus illā. Attrita ē ciuitas vanitatis: clausa est ois domꝰ nullo introeūte. Clamor erit sup vino in plateis: deserta ē ois leticia: translatū est gaudium terre. Relicta est in vrbe solitudo: & calamitas opprimet portas. Quia hec erunt in medio terre: in medio populorū. Quō si pauce olive q̄ remāserūt excutiātur ex olea & racemi cū fuerit finita videmia. Hi leuabūt vocē suā atq₃ laudabūt: cū glificatꝰ fuerit dñs hinniēt de mari. ppter hoc in doctrinis glificate dñm: in insulis maris nomē dñi dei israel. A finibꝰ terre laudes audiuimꝰ gloriā iusti. et dixi. Secretū meū mihi: secretū meū mihi. Ve mihi. Preuaricātes preuaricati sunt: & preuaricatōe transgressorū pūaricati sunt. Formido et fouea & laq̄us sup te: q habitator es terre. Et erit qui fugerit a voce formidinis cadet in foueā: & qui se explicauerit de fouea. tenebitur laqueo: qa cataracte de excelsis apte sūt & cōcutiētur fundamēta tre. Cōfractiōe cōfringetur tra. cōtritiōe cōteretur tra. Cōmotione cōmouebitur terra: agitatione agitabitur terra sicut ebriꝰ: & auferetur q̄si tabernaculū vniꝰ noctis. Et grauabit eam iniqtas sua & corruet: & nō adiiciet vt resurgat. Et erit in die illa. Visitabit dominus super militiam celi in excelso: & super reges terre qui sunt sup terra. Et cōgregabūtur in cōgregatione vniꝰ fascis in lacū: & claudētur ibi i carcere: & post multos dies visitabūtur. Et erubescet luna & cōfundetur sol: cū regnauerit dñs exercituū in monte sion & in hierusalem: & in cōspectu senū suorꝰ fuerit glorificatus. 25.

Domine deus meus es tu & exaltabo te: confitebor nomini tuo: qm̄ fecisti mirabilia: cogitationes antiquas fideles amen.

vox cithare. erubuerunt nō bibent vinū. amara facta
φωνὴ κιθάρας. ᾐσχύνθησαν οὐκ ἔπιον οἶνον. πικρὸν ἐγένε
est sicera bibentibꝰ. deserta est ois ciui
το τὸ σίκερα τοῖς πίνουσιν. ἠρημώθη πᾶσα πό
tas. claudet domū ne ingrediatur. vlulate p
λις. κλείσει οἰκίαν τοῦ μὴ εἰσελθεῖν. ὀλολύζετε περὶ
vino vbiq₃. cessauit ois leticia.
τοῦ οἴνου πανταχῆ. πέπαυται πᾶσα εὐφροσύνη.
abiit oe gaudiū terre. τ derelinquē
ἀπῆλθε πᾶσα εὐφροσύνη τῆς γῆς. καὶ καταλειφθή
tur ciuitates deserte. τ domꝰ derelicte
σονται πόλεις ἔρημοι. καὶ οἶκοι ἐγκαταλελειμμένοι
peribūt. hec oia erūt in terra in medio
ἀπολοῦνται. ταῦτα πάντα ἔσται ἐν τῇ γῇ ἐν μέσῳ
gētiū. queadmodū si qs excutiat oliuā:
τῶν ἐθνῶν. ὃν τρόπον ἐάν τις καλαμήσηται ἐλαίαν,
sic excutient eos: τ si quieuerit vidē
οὕτως καλαμήσονται αὐτούς, καὶ ἐὰν παύσηται ὁ τρυ
mia. τ isti voce clamabūt. at derelī
γητός. καὶ οὗτοι φωνῇ βοήσονται. οἱ δὲ καταλειφθέ
cti sup terrā: letabunt simꝰ cū gl'ia do
ντες ἐπὶ τῆς γῆς, εὐφρανθήσονται ἅμα τῇ δόξῃ κυ
mini. coturbabit aqua maris. ppf hoc
ρίου. ταραχθήσεται τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης. διὰ τοῦ
gl'ia dni in insulis erit maris.
το ἡ δόξα κυρίου ἐν ταῖς νήσοις ἔσται τῆς θαλάσσης.
nomē dni glosum erit dni dei israel.
τὸ ὄνομα κυρίου ἔνδοξον ἔσται κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.
ab alis terre portēta audiuimꝰ. spes
ἀπὸ τῶν πτερύγων τῆς γῆς τέρατα ἠκούσαμεν. ἐλ
iusto. τ dicēt: ve pūaricantibꝰ
πὶς τῷ εὐσεβεῖ. καὶ ἐροῦσιν, οὐαὶ τοῖς ἀθετοῦσιν
pūaricātes legē. timor τ fouea τ la
οἱ ἀθετοῦντες τὸν νόμον. φόβος καὶ βόθυνος καὶ πα
queꝰ sup vos habitātes in terra. τ erit
γὶς ἐφ' ὑμᾶς τοὺς ἐνοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔσται
fugiens timorē cadet in foueā. τ e
ὁ φεύγων τὸν φόβον ἐμπεσεῖται εἰς τὸν βόθυνον. ὁ δὲ ἐκ
grediēs de fouea: capiet a laqueo.
βαίνων ἐκ τοῦ βοθύνου, ἁλώσεται ὑπὸ τῆς παγίδος.
qr fenestre de celo aperte sunt. τ cōcutiē
ὅτι θυρίδες ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἠνεῴχθησαν. καὶ σεισθή
tur fundamēta terre. turbatiōe coturbabit
σεται τὰ θεμέλια τῆς γῆς. ταραχῇ ταραχθήσεται
terra. τ depauperatiōe depaupabit terra. declinauit: τ cō
ἡ γῆ. καὶ ἀπορίᾳ ἀπορηθήσεται ἡ γῆ. ἔκλινεν, καὶ σει
mouebit sicut tuguriū pomoꝝ terra. sicut ebriꝰ τ cra
σθήσεται ὡς ὀπωροφυλάκιον ἡ γῆ. ὡς ὁ μεθύων καὶ κραι
pulatus. τ cadet τ nō poterit surgere. in
πάλων. καὶ πεσεῖται καὶ οὐ μὴ δύνηται ἀναστῆναι. κα
ualuit em sup eā iniqtas. τ erit in die
τίσχυσε γὰρ ἐπ' αὐτῆς ἡ ἀνομία. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ
illa inducet deꝰ sup ornatū celi manū:
ἐκείνῃ ἐπάξει ὁ θεὸς ἐπὶ τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ τὴν χεῖρα,
τ sup reges terre. τ cōgregabūt τ con
καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς. καὶ συνάξουσι καὶ ἀπο
cludent in munitionē τ in carcerē. p mul
κλείσουσιν εἰς ὀχύρωμα καὶ εἰς δεσμωτήριον. διὰ πολ
tas gnatiōes visitatio erit eoꝝ. τ liqfiet la
λῶν γενεῶν ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν. καὶ τακήσεται ἡ πλίν
ter: τ cadet murus: τ cōfundet
θος, καὶ πεσεῖται τὸ τεῖχος, καὶ ἐντραπήσεται ἡ
luna: τ erubescet sol. qr regnabit
σελήνη, καὶ αἰσχυνθήσεται ὁ ἥλιος. ὅτι βασιλεύσει
dns in sion: τ in hierlm: τ i cōspectu
κύριος ἐν σιὼν, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐνώπιον τῶν
seniorū glificabit.
πρεσβυτέρων δοξασθήσεται. Ca.25.

Domine deꝰ meꝰ glificabo te laudabo nomē tuū: qr
Κύριε ὁ θεός μου δοξάσω σε, ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι
fecisti admirabiles res: cōsiliū antiquū verū
ἐποίησας θαυμαστὰ πράγματα, βουλὴν ἀρχαίαν ἀληθινήν

fiat. qr posuisti ciuitates in tumulū. ciuitates muni
γένοιτο. ὅτι ἔθηκας πόλεις εἰς χῶμα. πόλεις ὀχυ
tas vt caderēt eoꝝ fundamēta ipsoꝝ ci
ρὰς τοῦ πεσεῖν αὐτῶν τὰ θεμέλια. τῶν ἀσεβῶν πό
uitates: ieternū nō edificabit. ppter hoc bñdicet
λεις, εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ οἰκοδομηθῇ. διὰ τοῦτο εὐλογήσει
tibi pplꝰ mendicꝰ. τ ciuitates hoim iniuriā sustinē
σε ὁ λαὸς ὁ πτωχὸς. καὶ πόλεις ἀνθρώπων ἀδικουμέ
tiū bñdicent tibi. fuisti em oi ciuitati hūili
νων εὐλογήσουσί σε. ἐγένου γὰρ πάσῃ πόλει ταπεινῇ
auxiliator. tristibꝰ ppter inopiā ptectio: ab ho
βοηθὸς. τοῖς ἀθυμήσασι δι' ἔνδειαν σκέπη, ἀπὸ ἀν
minibꝰ malis liberabis eos: vmbraculū sitientiū. τ
θρώπων πονηρῶν ῥύσῃ αὐτοὺς, σκέπη διψώντων. καὶ
spūs hoim iniuriā patientiū bñdicent tibi. quasi ho
πνεῦμα ἀνθρώπων ἀδικουμένων εὐλογήσουσί σε. ὡς ἄν
mines pusillanimes sitiētes in sion. qr liberabis eos
θρωποι ὀλιγόψυχοι διψῶντες ἐν σιών. ὅτι ῥύσῃ αὐτοὺς
ab hoibꝰ impiis: qbꝰ nos tradidisti. τ
ἀπὸ ἀνθρώπων ἀσεβῶν, οἷς ἡμᾶς παρέδωκας. καὶ
faciet dns sabaoth oibꝰ gētibꝰ. sup
ποιήσει κύριος σαβαὼθ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. ἐπὶ τὸ
mōtē istū bibēt in leticia bibēt vinū. vn
ὄρος τοῦτο πίονται ἐν εὐφροσύνῃ πίονται οἶνον. χρί
gētur vnguēto in mōte hoc. trade hec
σονται μύρον ἐν τῷ ὄρει τούτῳ. παράδος ταῦτα
oia gentibꝰ. nā cōsiliū hoc sup oēs
πάντα τοῖς ἔθνεσιν. ἡ γὰρ βουλὴ αὕτη ἐπὶ πάντα τὰ
gētes. deuorauit mors pualens. τ rursum abstu
ἔθνη. κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας. καὶ πάλιν ἀφεῖ
lit deꝰ oēm lachrymā ab oī facie.
λεν ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου. τὸ
opprobriū ppli abstulit ab oī terra. nā os
ὄνειδος τοῦ λαοῦ ἀφεῖλεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς. τὸ γὰρ στό
dni locutū est: τ dicēt in die illa: ecce
μα κυρίου ἐλάλησε, καὶ ἐροῦσι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἰδοὺ
deꝰ nr in quo sperabamꝰ τ exultabamꝰ sup
ὁ θεὸς ἡμῶν ἐφ' ᾧ ἠλπίζομεν καὶ ἠγαλλιώμεθα ἐπὶ τῇ
salute nra. τ letabimur qr requiē
σωτηρίᾳ ἡμῶν. καὶ εὐφρανθησόμεθα ὅτι ἀνάπαυσιν
faciet deꝰ sup mōte hūc. τ cōculcabi
ποιήσει ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦτο. καὶ καταπατηθή
tur moabitis: quēadmodū calcāt areā in
σεται ἡ μωαβῖτις, ὃν τρόπον πατοῦσιν ἅλωνα ἐν ἁ
curribꝰ. τ remittet manꝰ suas: quēadmodū
μάξαις. καὶ ἀνήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὃν τρόπον
τ ipe humiliauit vt perderet. τ humi
καὶ αὐτὸς ἐταπείνωσε τοῦ ἀπολέσαι. καὶ ταπει
liabit superbiā eiꝰ: sup q̄ manꝰ iiecit.
νώσει τὴν ὕβριν αὐτοῦ, ἐφ' ἃς τὰς χεῖρας ἐπέβαλε.
τ altitudinē refugii domꝰ tue humiliabit
καὶ τὸ ὕψος τῆς καταφυγῆς τοῦ οἴκου σου ταπεινώσει
τ descendet vsq₃ ad pauimētū.
καὶ καταβήσεται ἕως τοῦ ἐδάφους. Ca.26.

Die illa cātabūt canticū istud in
Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ᾄσονται τὸ ᾆσμα τοῦτο ἐπὶ τῆς
terra iuda dicētes: ecce ciuitas fortis τ salu
γῆς ἰούδα λέγοντες, ἰδοὺ πόλις ὀχυρὰ καὶ σωτή
tare nrm. ponet murū τ circūmurale. aperite
ριον ἡμῶν. θήσει τεῖχος καὶ περίτειχος. ἀνοίξατε
portas ingrediat pplꝰ custodiēs iusticiā τ cu
πύλας, εἰσελθέτω λαὸς φυλάσσων δικαιοσύνην καὶ φυ
stodiēs veritatē. apphēdens veritatē τ cu
λάσσων ἀλήθειαν, ἀντιλαμβανόμενος ἀληθείας καὶ φυ
stodiens pacē. qr in te sperauimꝰ dne vsq₃
λάσσων εἰρήνην. ὅτι ἐπὶ σοὶ ἠλπίσαμεν κύριε ἕως
sempiternū. deꝰ magnꝰ eternus:
τοῦ αἰῶνος. ὁ θεὸς ὁ μέγας ὁ αἰώνιος,

Quia posuisti ciuitatem in tumulū: vrbē fortem in ruinam domum alienorū vt non sit ciuitas: & in sempiternū nō edificetur. Sup hoc laudabit te pplus fortis: ciuitas gentiū robustarū timebit te. Quia factꝰ es fortitudo paupi: fortitudo egeno i tribulatiōe sua: spes a turbine vmbraculū ab estu. Spūs eni robustorū q̄si turbo ipellēs parietē. Sicut estꝰ in siti: tumultū alienorū hūliabis: & q̄si calore sub nube torrētē ppaginē fortiū marcescere facies. Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte isto conuiuiū pinguiū: cōuiuiū vindemie: conuiuium pinguium medullatorum: vindemie defecate. Et precipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omēs populos: & telam quā orditus est sup oēs nationes. Precipitabit mortē in sempiternū. Et auferet dñs deus lachrymā ab omī facie: & opprobriū popli sui auferet de vniuersa tra: qa dominus locutus est. Et dicent in die illa. Ecce deus noster iste: expectauimꝰ eū: & saluabit nos. Iste dñs: sustinuimꝰ eū: exultabimus & letabimur in salutari eius: qa requiescet manus dñi in monte isto. Et triturabitur moab sub eo: sicuti teruntur palee in plaustro. Et extēdet manus suas sub eo: sicut extendit natans ad natādum: & humiliabit gloriam eius cū allisione manuū eiꝰ. & munimenta sublimiū murorum tuorū concident. & humiliabūtur: & detrahentur in terram vsq₃ ad puluerem. 26.

In die illa cantabitur cāticū istud in terra iuda. Vrbs fortitudinis nre: saluator ponetur in ea murus & antemurale. Aperite portas & ingredietur gens iusta: custodiēs veritatē. Vetꝰ error abiit: seruabis pacē: pacē quia in te sperauimus. Sperastis in dño in seculis eternis: i dño deo forti in perpetuū.

כי שמת מעיר לגל קריה בצורה
למפלה ארמון זרים מעיר
לעולם לא יבנה ׃ על כן יכבדוך
עם עז קרית גוים עריצים ייראוך ׃
כי היית מעוז לדל מעוז לאביון
בצר לו מחסה מזרם צל מחרב
כי רוח עריצים כזרם קיר ׃
כחרב בציון שאון זרים תכניע
חרב בצל עב זמיר עריצים יענה ׃
ועשה יהוה צבאות לכל העמים
בהר הזה משתה שמנים משתה
שמרים שמנים ממחים שמרים
מזקקים ׃ ובלע בהר הזה פני
הלוט הלוט על כל העמים
והמסכה הנסוכה על כל הגוים ׃
בלע המות לנצח ומחה אדני
יהוה דמעה מעל כל פנים וחרפת
עמו יסיר מעל כל הארץ כי
יהוה דבר ׃ ואמר ביום ההוא הנה
אלהינו זה קוינו לו ויושיענו
זה יהוה קוינו לו נגילה ונשמחה
בישועתו ׃ כי תנוח יד יהוה
בהר הזה ונדוש מואב תחתיו
כהדוש מתבן במו מדמנה ׃
ופרש ידיו בקרבו כאשר יפרש
השחה לשחות והשפיל גאותו
עם ארבות ידיו ׃ ומבצר משגב
חומתיך השח השפיל הגיע
לארץ עד עפר ׃

Cap. xxvi.

ביום ההוא יושר
השיר הזה בארץ יהודה עיר עז
לנו ישועה ישית חומות וחל ׃ פתחו
שערים ויבא גוי צדיק שמר
אמנים ׃ יצר סמוך תצר שלום
שלום כי בך בטוח ׃ בטחו ביהוה
עדי עד כי ביה יהוה צור עולמים ׃

שום קרה · בצר נפל · עלם בנה · כבד · עזז ערץ · היה · עזז אבה · צור חסה · ציה שאה · כנע ענה · שתה · מוח · זקק פנה · נסך נסך · בלע נצח · פנה · סור · קוה ישע · גיל שמח · ישע נוח · דוש · תבן דמן · פרש · שפל גאה · בצר שגב · חמה שחח · עור עזז · ישע שות · חיל בוא · צדק אמן · סמך נצר · שלם בטח · עלם

Quia incuruabit habitātes in excelso: ciuitatē sublimē humiliabit: humiliabit eā vsq3 ad terrā: detrahet eā vsq3 ad puluerē. Cōculcabit eā pes: pes pauperis gressus egenorum. Semita iusti recta est: rectus callis iusti ad ambulandū: & in semita iudiciorum tuorum dn̄e sustinuimus te: nomen tuū & memoriale tuū in desiderio aīe. Aīa mea desiderauit te in nocte: sed in spū meo in p̄cordiis meis de mane vigilabo ad te. Cum feceris iudicia tua in terra: iusticiā discēt hītatores orbis. Misereamur ipio: & nō discet iusticiā facere. In terra sctōrum iniqua gessit: & non videbit gloriam domini. Domine exaltetur manus tua vt nō videāt: videāt & cōfundantur zelātes populi: & ignis hostes tuos deuoret. Domine dabis pacem nobis: oīa enim opera tus es nobis. Dn̄e deus noster possederunt nos domini absq3 te: tantum in te recordemur nominis tui. Moriētes non viuāt: gigātes nō resurgāt. Propterea visitasti & contriuisti eos & pdidisti oē3 memoriā eorum. Indulsisti genti dn̄e: indulsisti genti. Nū qd glorificatus es? Elōgasti oēs terminos terre. Dn̄e in angustia reqsierunt te: in tribulatione murmuris doctrina tua eis. Sicut q̄ cōcepit cū appropinquerit ad partū: dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus a facie tua dn̄e. Cōcepimus: & q̄si parturiuimus & peperimus spm̄. Salutes non fecimus in terra: ideo nō ceciderūt habitatores terre. Viuent mortui tui: iterfecti mei resurgēt. Expgiscimini & laudate q hītatis ī puluere: quia ros lucis ros tuus & terrā gigantiū detrahes in ruinā. Vade populus meus: intra in cubicula tua: claude ostia tua sup te: abscōdere modicū ad momētū: donec p̄trāseat indignatio. Ecce enī dn̄s egredietur de loco suo: vt visitet iniqtatem habitatoris

Ca.27.

terre contra eum: & reuelabit terra sanguinem suum. & nō operiet vltra interfectos suos. 27.

IN die illa visitabit dominus in gladio suo duro & grandi & forti: super leuiathan serpentē vectem: & super leuiathā serpentē tortuosum: & occidet cetum qui in mari est. In die illa vinea meri cantabit ei. Ego dominus qui seruo eam: repente propinabo ei: ne forte visitetur contra eam. Nocte & die seruo eam: indignatio nō est mihi. Quis dabit me spinā & veprem in prelio? gradiar super eam: succendā eā pariter. An potius tenebit fortitudinem meā? Faciet pacem mihi: pacē faciet mihi. Qui egredietur īpetu a iacob: florebit & germinabit israel et implebant faciem orbis semine. Nunqd iuxta plagā percutiētis se percussit eū? Aut sicut occidit interfectos eius: sic occisus est? In mēsura cōtra mensurā cum abiecta fuerit iudicabit eā meditatus est in spū suo duro p die estus. Idcirco sup hoc dimittetur iniqtas domui iacob: & iste oīs fructus vt auferatur pctm eius. Cū posuerit oēs lapides altaris sicut lapides cineris allisos: non stabūt luci & delubra. Ciuitas enī munita desolata erit: speciosa relinqtur: & dimittetur q̄si desertū. Ibi pascetur vitulus & ibi accubabit: & consumet sūmitates eius. In siccitate messis illius cōterētur mulieres veniētes & docētes eā. Nō est enī pplus sapiēs: ppterea nō miserebitur eius qui fecit eū & qui formauit eū nō pcet ei. Et erit ī die illa excutiet dns ab alueo fluminis vsq3 ad torrentē egypti: & vos cōgregabimini vnus & vnus filii israel. Et erit in die illa: clāgetur ī tuba magna: & venient qui pditi fuerāt de terra assyriorum: & qui eiecti erant de terra

מצרים והשתחוו ליהוה בהר הקדש בירושלם׃

Ca.xxviij

הוי עטרת גאות שכרי אפרים וציץ נבל צבי תפארתו אשר על ראש גיא שמנים הלומי יין׃ הנה חזק ואמץ לאדני כזרם ברד שער קטב כזרם מים כבירים שטפים הניח לארץ ביד׃ ברגלים תרמסנה עטרת גאות שכורי אפרים׃ והיתה ציצת נבל צבי תפארתו אשר על ראש גיא שמנים כבכורה בטרם קיץ אשר יראה הראה אותה בעודה בכפו יבלענה׃ ביום ההוא יהיה יהוה צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו׃ ולרוח משפט ליושב על המשפט ולגבורה משיבי מלחמה שערה׃ וגם אלה ביין שגו ובשכר תעו כהן ונביא שגו בשכר נבלעו מן היין תעו מן השכר שגו בראה פקו פליליה׃ כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום׃ את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים׃ כי צו לצו צו לצו קו לקו קו לקו זעיר שם זעיר שם׃ כי בלעגי שפה ובלשון אחרת ידבר אל העם הזה׃ אשר אמר אליהם זאת המנוחה הניחו לעיף וזאת המרגעה ולא אבוא שמוע׃ והיה להם דבר יהוה צו לצו צו לצו קו לקו קו לקו זעיר שם זעיר שם למען ילכו וכשלו אחור ונשברו ונוקשו ונלכדו׃ לכן שמעו דבר יהוה אנשי לצון משלי

egypti: & adorabūt dominum in monte sancto in hierusalem. 28.

Ve corone superbie ebriis effraim: & flori decidenti glorie exultationis eius qui erant in vertice vallis pinguissime errantes a vino. Ecce validus & fortis dominus sicut impetus grandinis turbo cōfringens: sicut impetus aquarū multarū inundantiū & emissarum super terrā spaciosā. Pedibus cōculcabitur corona superbie ebriorum effraim: & erit flos decidens glorie exultationis eius: qui est super verticē vallis pinguium: quasi temporaneū ante maturitatē autūni. Quod cū aspexerit videns statim vt manu tenuerit deuorabit illud. In die illa erit dominus exercituum corona glorie: & sertū exultationis residuo populi sui: & spiritus iudicii sedenti super iudiciū: & fortitudo reuertentibus de bello ad portam. Verū hi quoque pre vino nescierūt: & pre ebrietate errauerūt. Sacerdos & propheta nescierūt pre ebrietate: absorpti sunt a vino: errauerūt in ebrietate: nescierūt videntē: ignorauerūt iudicium. Oēs enī mense replete sūt vomitu sordiūque: ita vt nō esset vltra locus. Quē docebit sciētiā? & quē intelligere faciet auditū? Ablactatos a lacte: auulsos ab vberibus: quia māda remanda: manda remāda: expecta reexpecta: expecta reexpecta: modicū ibi modicū ibi. In loquela enī labii & lingua altera loquetur ad populum istum: cui dixit. Hec est requies mea: reficite lassū: & hoc est meū refrigerium: & noluerūt audire. Et erit eis verbū dñi: māda remanda: māda remanda: expecta reexpecta: expecta reexpecta: modicū ibi modicum ibi: vt vadāt & cadant retrorsum: & cōterātur: & illaqueentur & capiātur. Propter hoc audite verbū dñi viri illusores qui dñamini super

αἰγύπτῳ, καὶ προσκυνήσουσι τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιον ἐν ἱερουσαλήμ.

Ca.28.

Οὐαὶ τῷ στεφάνῳ τῆς ὕβρεως, οἱ μισθωτοὶ ἐφραΐμ· τὸ ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν ἐκ τῆς δόξης ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τοῦ παχέος, οἱ μεθύοντες ἄνευ οἴνου. ἰδοὺ ἰσχυρὸν καὶ σκληρὸν ὁ θυμὸς κυρίου ὡς χάλαζα καταφερομένη οὐκ ἔχουσα σκέπην, βίᾳ καταφερομένη, ὡς ὕδατος πολὺ πλῆθος σῦρον χώραν. τῇ γῇ ποιήσει ἀνάπαυσιν ταῖς χερσί. καὶ τοῖς ποσὶ καταπατηθήσεται ὁ στέφανος τῆς ὕβρεως, οἱ μισθωτοὶ τοῦ ἐφραΐμ. καὶ ἔσται τὸ ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν τῆς ἐλπίδος τῆς δόξης ἐπ᾽ ἄκρου τοῦ ὄρους τοῦ ὑψηλοῦ ὡς πρόδρομος σύκου, ὁ ἰδὼν αὐτὸ πρὶν εἰς τὴν χεῖρα αὐτὸ λαβεῖν, θελήσει αὐτὸ καταπιεῖν. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται κύριος σαβαὼθ ὁ στέφανος τῆς ἐλπίδος ὁ πλακεὶς τῆς δόξης, τῷ καταλειφθέντι μου λαῷ. καὶ καταλειφθήσονται ἐν πνεύματι κρίσεως ἐπὶ κρίσιν, καὶ ἰσχὺν κωλύοντων ἀνελεῖν. οὗτοι γὰρ οἴνῳ πεπλανημένοι εἰσίν, ἐπλανήθησαν διὰ τὸ σίκερα. ἱερεὺς καὶ προφήτης ἐξέστησαν διὰ τὸν οἶνον, ἐσείσθησαν ἀπὸ τῆς μέθης τοῦ σίκερα, ἐπλανήθησαν. τοῦτ᾽ ἔστι φάσμα. ἀρὰ ἔδεται ταύτην τὴν βουλήν. αὕτη γὰρ ἡ βουλὴ ἕνεκεν πλεονεξίας. τίνι ἀνηγγείλαμεν κακὰ καὶ τίνι ἀνηγγείλαμεν ἀγγελίαν; οἱ ἀπογεγαλακτισμένοι ἀπὸ γάλακτος, οἱ ἀπεσπασμένοι ἀπὸ μαστοῦ. θλῖψιν ἐπὶ θλῖψιν προσδέχου, ἐλπίδα ἐπ᾽ ἐλπίδι, ἔτι μικρὸν ἔτι μικρόν, διὰ φαυλισμὸν χειλέων, διὰ γλώσσης ἑτέρας, ὅτι λαλήσουσι τῷ λαῷ τούτῳ λέγοντες αὐτῷ. τοῦτο τὸ ἀνάπαυμα τῷ πεινῶντι, καὶ τοῦτο τὸ σύντριμμα, καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἀκούειν. καὶ ἔσται αὐτοῖς τὸ λόγιον τοῦ θεοῦ θλῖψις ἐπὶ θλῖψιν, ἐλπὶς ἐπ᾽ ἐλπίδι, ἔτι μικρὸν ἔτι μικρόν, ἵνα πορευθῶσι καὶ πέσωσιν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ κινδυνεύσουσι καὶ συντριβήσονται καὶ ἁλώσονται. διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου, ἄνδρες τεθλιμμένοι καὶ οἱ ἄρχοντες

A B C D

1.Cor. 14.d.

τοῦ λαοῦ τούτου ἐν ἱερουσαλήμ. ὅτι εἴπατε, ἐποιήσαμεν διαθήκην μετὰ τοῦ ᾅδου, καὶ μετὰ τοῦ θανάτου συνθήκην. καταιγὶς φερομένη ἐὰν παρέλθῃ, οὐ μὴ ἔλθῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς. ἐθήκαμεν ψεῦδος τὴν ἐλπίδα ἡμῶν, καὶ τῷ ψεύδει σκεπασθησόμεθα. διὰ τοῦτο οὕτως λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια σιὼν λίθον πολυτελῆ ἐκλεκτὸν ἀκρογωνιαῖον ἔντιμον εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ᾽ αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. καὶ θήσω κρίσιν εἰς ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλεημοσύνη μου εἰς σταθμούς. καὶ οἱ πεποιθότες μάτην ψεύδει, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ὑμᾶς καταιγίς, μὴ καὶ ἀφέλῃ ὑμῶν τὴν διαθήκην τοῦ θανάτου, καὶ ἡ ἐλπὶς ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν ᾅδην οὐ μὴ ἐμμείνῃ. καταιγὶς φερομένη ἐὰν παρέλθῃ, ἔσεσθε αὐτῇ εἰς καταπάτημα. ὅταν παρέλθῃ, λήψεται ὑμᾶς. πρωῒ πρωῒ παρελεύσεται ἡμέρας, καὶ ἐν νυκτὶ ἔσται ἐλπὶς πονηρά. μάθετε ἀκούειν. στενοχωρούμενοι οὐ δυνάμεθα μάχεσθαι, αὐτοὶ δὲ ἀσθενοῦμεν τοῦ ἡμᾶς συναχθῆναι. ὥσπερ ὄρος ἀσεβῶν ἀναστήσεται, καὶ ἔσται ἐν τῇ φάραγγι γαβαών, μετὰ θυμοῦ ποιήσει τὰ ἔργα αὐτοῦ, πικρίας ἔργον. ὁ δὲ θυμὸς αὐτοῦ ἀλλοτρίως χρήσεται, καὶ ἡ πικρία αὐτοῦ ἀλλοτρία. καὶ ὑμεῖς μὴ εὐφρανθείητε, μηδὲ ἰσχυσάτωσαν ὑμῖν οἱ δεσμοί. διότι συντετελεσμένα καὶ συντετμημένα πράγματα ἤκουσα παρὰ κυρίου σαβαὼθ ἃ ποιήσει ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ἐνωτίζεσθε καὶ ἀκούετε τῆς φωνῆς μου, προσέχετε καὶ ἀκούετε τοὺς λόγους μου. μὴ ὅλην τὴν ἡμέραν μέλλει ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν; ἢ σπόρον προετοιμάσει πρὶν ἐργάσασθαι τὴν γῆν; οὐχ ὅταν ὁμαλίσῃ αὐτῆς τὸ πρόσωπον, τότε σπείρει μικρὸν μελάνθιον καὶ κύμινον, καὶ πάλιν σπείρει πυρὸν καὶ κριθὴν καὶ ζέαν ἐν τοῖς ὁρίοις σου. καὶ παιδευθήσῃ κρίματι θεοῦ σου καὶ εὐφρανθήσῃ. οὐ γὰρ μετὰ σκληρότητος καθαίρεται μελάνθιον, οὐδὲ τροχὸς ἁμάξης περιάξει ἐπὶ τὸ κύμινον, ἀλλὰ ῥάβδῳ ἐκτινάσσεται τὸ μελάνθιον, τὸ δὲ κύμινον μετὰ ἄρτου βρωθήσεται. οὐ γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα ἐγὼ ὀργισθήσομαι ὑμῖν.

Amos 9.c.

ro. 9.g

E F G

3.10.f.

populum meum qui est in hierusalem. Dixistis enim: percussimus fedus cum morte: & cum inferno fecimus pactum. Flagellum inundās cum transierit: nō veniet super nos: quia posuimus mēdaciū spem nostrā: & mēdacio protecti sumus. Idcirco hec dicit dñs deus. Ecce ego mittā in fundamētis Siō lapidē: lapidē probatū: angulare preciosū: in fūdamēto fūdatū. Qui crediderit non festinet. Et ponā in pondere iudiciū: & iusticiā in mēsura. Et subuertet grādo spē mēdacii: & protectionem aque inūdabūt. & delebitur fedus vestrū cū morte: & pactū vestrū cū inferno nō stabit. Flagellum inundās cum transierit: eritis ei in cōculcationē. Quocunque pertrāsierit: tollet vos: quoniā mane diluculo pertransibit in die & in nocte: & tantummodo sola vexatio intellectū dabit auditui. Coangustatū est enī stratū: ita vt alter decidat: & palliū breue vtrūque operire non pōt. Sicut enī in monte diuisionū stabit dñs: sicut in valle que est in gabaō irascetur vt faciat opus suum: alienum est opus eius: vt operetur opus suū. Peregrinū est opus eius ab eo. Et nunc nolite illudere: ne forte cōstringātur vincula vestra. Consumationē enim & abbreuiationē audiui a domino deo exercituū super vniuersam terram. Auribus percipite & audite vocē meā: attendite & audite eloquiū meū. Nunquid tota die arabit arans vt serat: proscindet & sarriet humū suā? Nonne cum adequauerit faciem eius: seret git & cyminū sparget: & ponet triticū per ordinē & ordeum & milium & viciam in finibus suis. Et erudiet illū in iudicio: deus suus docebit illum. Non enim in serris triturabitur git: nec rota plaustri super cyminū circuibit: sed in virga excutietur git: & cyminū in baculo: panis aūt cōminuetur. Verū non in perpetuū triturās triturabit illū:

העם הזה אשר בירושלם׃ כי אמרתם כרתנו ברית את מות ועם שאול עשינו חזה שוט שוטף כי יעבר לא יבואנו כי שמנו כזב מחסנו ובשקר נסתרנו׃ לכן כה אמר אדני יהוה הנני יסד בציון אבן אבן בחן פנת יקרת מוסד מוסד המאמין לא יחיש׃ ושמתי משפט לקו וצדקה למשקלת ויעה ברד מחסה כזב וסתר מים ישטפו׃ וכפר בריתכם את מות וחזותכם את שאול לא תקום שוט שוטף כי יעבר והייתם לו למרמס׃ מדי עברו יקח אתכם כי בבקר בבקר יעבר ביום ובלילה והיה רק זועה הבין שמועה׃ כי קצר המצע מהשתרע והמסכה צרה כהתכנס׃ כי כהר פרצים יקום יהוה כעמק בגבעון ירגז לעשות מעשהו זר מעשהו ולעבד עבדתו נכריה עבדתו׃ ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם כי כלה ונחרצה שמעתי מאת אדני יהוה צבאות על כל הארץ׃ האזינו ושמעו קולי הקשיבו ושמעו אמרתי׃ הכל היום יחרש החרש לזרע יפתח וישדד אדמתו׃ הלא אם שוה פניה והפיץ קצח וכמן יזרק ושם חטה שורה ושערה נסמן וכסמת גבלתו׃ ויסרו למשפט אלהיו יורנו׃ כי לא בחרוץ יודש קצח ואופן עגלה על כמן יוסב כי במטה יחבט קצח וכמן בשבט׃ לחם יודק כי לא לנצח אדוש ידושנו

וְהָמַם גַּלְגַּל עֶגְלָתוֹ וּפָרָשָׁיו לֹא יְדֻקֶּנּוּ׃ גַּם זֹאת מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת יָצָאָה הִפְלִיא עֵצָה הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה׃

Cap. xxix.

הוֹי אֲרִיאֵל אֲרִיאֵל קִרְיַת חָנָה דָוִד סְפוּ שָׁנָה עַל שָׁנָה חַגִּים יִנְקֹפוּ׃ וַהֲצִיקוֹתִי לַאֲרִיאֵל וְהָיְתָה תַאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה וְהָיְתָה לִּי כַּאֲרִיאֵל׃ וְחָנִיתִי כַדּוּר עָלָיִךְ וְצַרְתִּי עָלַיִךְ מֻצָּב וַהֲקִימֹתִי עָלַיִךְ מְצֻרֹת׃ וְשָׁפַלְתְּ מֵאֶרֶץ תְּדַבֵּרִי וּמֵעָפָר תִּשַּׁח אִמְרָתֵךְ וְהָיָה כְּאוֹב מֵאֶרֶץ קוֹלֵךְ וּמֵעָפָר אִמְרָתֵךְ תְּצַפְצֵף׃ וְהָיָה כְּאָבָק דַּק הֲמוֹן זָרָיִךְ וּכְמֹץ עֹבֵר הֲמוֹן עָרִיצִים וְהָיָה לְפֶתַע פִּתְאֹם׃ מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּפָּקֵד בְּרַעַם וּבְרַעַשׁ וְקוֹל גָּדוֹל סוּפָה וּסְעָרָה וְלַהַב אֵשׁ אוֹכֵלָה׃ וְהָיָה כַּחֲלוֹם חֲזוֹן לַיְלָה הֲמוֹן כָּל הַגּוֹיִם הַצֹּבְאִים עַל אֲרִיאֵל וְכָל צֹבֶיהָ וּמְצֹדָתָהּ וְהַמְּצִיקִים לָהּ׃ וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יַחֲלֹם הָרָעֵב וְהִנֵּה אוֹכֵל וְהֵקִיץ וְרֵקָה נַפְשׁוֹ וְכַאֲשֶׁר יַחֲלֹם הַצָּמֵא וְהִנֵּה שֹׁתֶה וְהֵקִיץ וְהִנֵּה עָיֵף וְנַפְשׁוֹ שׁוֹקֵקָה כֵּן יִהְיֶה הֲמוֹן כָּל הַגּוֹיִם הַצֹּבְאִים עַל הַר צִיּוֹן׃ הִתְמַהְמְהוּ וּתְמָהוּ הִשְׁתַּעַשְׁעוּ וָשֹׁעוּ שָׁכְרוּ וְלֹא יַיִן נָעוּ וְלֹא שֵׁכָר׃ כִּי נָסַךְ עֲלֵיכֶם יְהוָה רוּחַ תַּרְדֵּמָה וַיְעַצֵּם אֶת עֵינֵיכֶם אֶת הַנְּבִיאִים וְאֶת רָאשֵׁיכֶם הַחֹזִים כִּסָּה׃ וַתְּהִי לָכֶם חָזוּת הַכֹּל כְּדִבְרֵי הַסֵּפֶר הֶחָתוּם אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֹתוֹ אֶל יוֹדֵעַ הַסֵּפֶר לֵאמֹר קְרָא נָא זֶה וְאָמַר לֹא אוּכַל כִּי חָתוּם הוּא׃ וְנִתַּן הַסֵּפֶר עַל

neque vexabit eum rota plaustri nec ungulis suis comminuet eum. Et hoc a domino deo exercituum exivit ut mirabile faceret consilium: & magnificaret iusticiam. 29.

Ve ariel ariel civitas quam expugnavit david. Additus est annus ad annum: solemnitates evolute sunt. Et circumvallabo ariel: & erit tristis & merens et erit mihi quasi ariel. Et circumdabo quasi sphaeram in circuitu tuo: & iaciam contra te aggerem & munimenta ponam in obsidionem tuam. Humiliaberis: de terra loqueris: & de humo audietur eloquium tuum. Et erit quasi phytonis de terra vox tua: & de humo eloquium tuum mussitabit: & erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te: & sicut favilla pertransiens multitudo eorum qui contra te praevaluerunt. Eritque repente confestim a domino exercituum visitabitur in tonitruo & commotione terrae & voce magna turbinis & tempestatis: & flamma ignis devorantis. Et erit sicut somnium visionis nocturne multitudo omnium gentium que dimicaverunt contra ariel: & omnes qui militaverunt & obsederunt & praevaluerunt adversus eam. Et sicut somniat esuriens & comedit: cum autem fuerit expergefactus vacua est anima eius. Et sicut somniat sitiens & bibit: & postquam fuerit expergefactus adhuc sitit: & anima eius vacua est: sic erit multitudo omnium gentium que dimicaverunt contra montem sion. Obstupescite & ammiramini: fluctuate & vacillate: inebriamini & non a vino: movemini & non ab ebrietate: quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis. Claudet oculos vestros: prophetas & principes vestros qui vident visiones operiet. Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati: quem cum dederint scienti litteras: dicent: lege istum: & respondebit non possum: signatus est enim. Et dabitur liber

οὐδὲ φωνὴ τῆς πικρίας μου καταπατήσει ὑμᾶς. καὶ ταῦτα παρὰ κυρίου σαβαὼθ ἐξῆλθε τὰ τέρατα. βουλεύσασθε, ὑψώσατε ματαίαν παράκλησιν. Ca. 29

Οὐαὶ πόλις ἀριὴλ, ἣν δαυὶδ ἐπολέμησε, συναγάγετε γεννήματα ἐνιαυτὸν ἐπ᾽ ἐνιαυτόν· φάγεσθε γὰρ σὺν μωάβ. ἐκθλίψω γὰρ ἀριήλ. καὶ ἔσαι αὐτῆς ἡ ἰσχὺς καὶ ὁ πλοῦτος ἐμοί. καὶ κυκλώσω ὡς δαυὶδ ἐπὶ σέ. καὶ βαλῶ περὶ σὲ χάρακα. καὶ θήσω περὶ σὲ πύργους. καὶ ταπεινωθήσονται οἱ λόγοι σου εἰς τὴν γῆν. καὶ εἰς τὴν γῆν οἱ λόγοι σου δύσονται. καὶ ἔσαι ὡς οἱ φωνοῦντες ἐκ τῆς γῆς ἡ φωνή σου. καὶ πρὸς τὸ ἔδαφος ἡ φωνή σου ἀσθενήσει. καὶ ἔσαι ὡς κονιορτὸς ἀπὸ τροχοῦ ὁ πλοῦτος τῶν ἀσεβῶν. καὶ ὡς χνοῦς φερόμενος πλῆθος τῶν καταδυναστευόντων σε. καὶ ἔσαι ὡς στιγμὴ παραχρῆμα παρὰ κυρίου σαβαώθ. ἐπισκοπὴ γὰρ ἔσαι μετὰ βροντῆς καὶ σεισμοῦ καὶ φωνῆς μεγάλης. καταιγὶς φερομένη καὶ φλὸξ πυρὸς κατεσθίουσα. καὶ ἔσαι ὡς ὁ ἐνυπνιαζόμενος ἐν ὕπνῳ ὁ πλοῦτος τῶν ἐθνῶν πάντων ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ ἀριήλ. καὶ πάντες οἱ στρατευσάμενοι ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ πάντες οἱ συνηγμένοι ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ οἱ θλίβοντες αὐτήν. καὶ ἔσονται ὡς οἱ ἐν ὕπνῳ πίνοντες καὶ ἔσθοντες. καὶ ἐξαναστάντων, μάταιον αὐτῶν τὸ ἐνύπνιον. ὃν τρόπον ἐνυπνιάζεται ὁ διψῶν καὶ πίνων, καὶ ἐξαναστὰς ἔτι διψᾷ. ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς κενὸν ἤλπισεν, οὕτως ἔσαι ὁ πλοῦτος πάντων τῶν ἐθνῶν, ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ τὸ ὄρος σιών. ἐκλύθητε, ἔκστητε καὶ κραιπαλήσατε. οὐκ ἀπὸ σίκερα οὐδὲ ἀπὸ οἴνου. ὅτι πεπότικεν ὑμᾶς κύριος πνεύματι κατανύξεως. καὶ καμμύσει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ τῶν προφητῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν οἱ ὁρῶντες τὰ κρυπτά. καὶ ἔσονται ὑμῖν πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ὡς οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου τούτου ὃ ἐὰν δῶσιν αὐτὸ ἀνθρώπῳ ἐπισταμένῳ γράμματα λέγοντες, ἀνάγνωθι ταῦτα. καὶ ἐρεῖ, οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι ἐσφράγισται γάρ. καὶ δοθήσεται τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς χεῖρας ἀνθρώπου

μὴ ἐπισταμένου γράμματα, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ, ἀνάγνωθι τοῦτο. καὶ ἐρεῖ οὐκ ἐπίσταμαι γράμματα. καὶ εἶπε κύριος, ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος στόματι αὐτοῦ, τοῖς χείλεσι τιμῶσί με. ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ᾽ ἐμοῦ. μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες ἐντάλματα ἀνθρώπων καὶ διδασκαλίας. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ προσθήσω τοῦ μεταθεῖναι τὸν λαὸν τοῦτον. καὶ μεταθήσω αὐτούς. καὶ ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν κρύψω. οὐαὶ βαθεῖαν βουλὴν ποιοῦντες καὶ οὐ διὰ κυρίου. οὐαὶ οἱ κρυφῇ βουλὴν ποιοῦντες καὶ ἔσται ἐν σκότει τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἐροῦσι τίς ἡμᾶς ἑώρακε; καὶ τίς ἡμᾶς γνώσεται; ἢ ἃ ἡμεῖς ποιοῦμεν. οὐχ ὡς ὁ πηλὸς τοῦ κεραμέως λογισθήσεσθε; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι οὐ σύ με ἔπλασας; ἢ τὸ ποίημα τῷ ποιήσαντι οὐ συνετῶς με ἐποίησας; οὐκέτι μικρὸν καὶ μετατεθήσεται ὁ λίβανος ὡς τὸ ὄρος τὸ χερμέλ. καὶ τὸ ὄρος τὸ χερμὲλ εἰς δρυμὸν λογισθήσεται; καὶ ἀκούσονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κωφοὶ λόγους βιβλίου. καὶ οἱ ἐν τῷ σκότει καὶ οἱ ἐν τῇ ὁμίχλῃ, ὀφθαλμοὶ τυφλῶν βλέψονται. καὶ ἀγαλλιάσονται πτωχοὶ διὰ κύριον ἐν εὐφροσύνῃ. καὶ οἱ ἀπηλπισμένοι τῶν ἀνθρώπων ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης. ἐξέλιπεν ἄνομος καὶ ἀπώλετο ὑπερήφανος. καὶ ἐξωλοθρεύθησαν οἱ ἀνομοῦντες ἐπὶ κακίᾳ καὶ οἱ ποιοῦντες ἁμαρτεῖν ἀνθρώπους ἐν λόγῳ. πάντας δὲ τοὺς ἐλέγχοντας ἐν πύλαις πρόσκομμα θήσουσι. καὶ ἐπλάγιασαν ἐπ᾽ ἀδίκοις δίκαιον. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακὼβ ὃν ἀφώρισεν ἐξ ἀβραάμ. οὐ νῦν αἰσχυνθήσεται ἰακώβ, οὐδὲ νῦν τὸ πρόσωπον μεταβαλεῖ ἰσραήλ. ἀλλ᾽ ὅταν ἴδωσι τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ ἔργα μου, δι᾽ ἐμὲ ἁγιάσουσι τὸ ὄνομά μου. καὶ ἁγιάσουσι τὸν ἅγιον ἰακώβ. καὶ τὸν θεὸν τοῦ ἰσραὴλ φοβηθήσονται. καὶ γνώσονται οἱ τῷ πνεύματι πλανώμενοι σύνεσιν. οἱ δὲ γογγύζοντες μαθήσονται ὑπακούειν. καὶ αἱ γλῶσσαι αἱ ψελλίζουσαι μαθήσονται λαλεῖν εἰρήνην. Ca. 30.

Οὐαὶ τέκνα ἀποστάται τάδε λέγει κύριος. καὶ ἐποιήσατε βουλὴν οὐ δι᾽ ἐμοῦ καὶ συνθήκην οὐ διὰ τοῦ πνεύματός μου.

Mat. 15.a. Marci 7.a. — 1.Cor. 1.c. — Eccl. 13.b. — Infra 32.c.

nescienti litteras: diceturque ei: lege: & respondebit: nescio litteras. Et dixit dominus: Eo quod appropinquat populus iste ore suo: & labiis suis glorificat me: cor autem eius longe est a me: & timuerunt me mandato hominum & doctrinis: ideo ecce ego addam ut ammirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo. Peribit enim sapientia a sapientibus eius: & intellectus prudentium eius abscondetur. Ve qui profundi estis corde ut a domino abscondatis consilium quorum sunt in tenebris opera: & dicunt. Quis videt nos & quis novit nos? Perversa est hec vestra cogitatio: quasi si lutum contra figulum cogitet & dicat opus factori suo: non fecisti me: & figmentum dicat fictori suo: non intelligis. Nonne adhuc in modico & in brevi convertetur libanus in chermel: & chermel in saltum reputabitur? Et audient in die illa surdi verba libri: & de tenebris & caligine oculi cecorum videbunt. Et addent mites in domino leticiam: & pauperes homines in sancto israel exultabunt: quoniam defecit qui praevalebat: consumatus est illusor: & succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem: qui peccare faciebant homines in verbo: & arguentem in porta supplantabant: & declinaverunt frustra a iusto. Propter hoc haec dicit dominus ad domum iacob qui redemit abraam. Non modo confundetur iacob: nec modo vultus eius erubescet: sed cum viderit filios suos opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen meum: & sanctificabunt sanctum iacob & deum israel praedicabunt & scient errantes spiritu intellectum: & mussitatores discent legem. 30.

Ve filii desertores dicit dominus ut faceretis consilium & non ex me: & ordiremini telam & non per spiritum meum:

אֲשֶׁר לֹא יָדַע סֵפֶר לֵאמֹר קְרָא נָא זֶה וְאָמַר לֹא יָדַעְתִּי סֵפֶר׃ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יַעַן כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִיו וּבִשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי וְלִבּוֹ רִחַק מִמֶּנִּי וַתְּהִי יִרְאָתָם אֹתִי מִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה׃ לָכֵן הִנְנִי יוֹסִף לְהַפְלִיא אֶת הָעָם הַזֶּה הַפְלֵא וָפֶלֶא וְאָבְדָה חָכְמַת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבֹנָיו תִּסְתַּתָּר׃ הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵיהוָה לַסְתִּר עֵצָה וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יֹדְעֵנוּ׃ הַפְכְּכֶם אִם כְּחֹמֶר הַיֹּצֵר יֵחָשֵׁב כִּי יֹאמַר מַעֲשֶׂה לְעֹשֵׂהוּ לֹא עָשָׂנִי וְיֵצֶר אָמַר לְיוֹצְרוֹ לֹא הֵבִין׃ הֲלוֹא עוֹד מְעַט מִזְעָר וְשָׁב לְבָנוֹן לַכַּרְמֶל וְהַכַּרְמֶל לַיַּעַר יֵחָשֵׁב׃ וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם הַהוּא הַחֵרְשִׁים דִּבְרֵי סֵפֶר וּמֵאֹפֶל וּמֵחֹשֶׁךְ עֵינֵי עִוְרִים תִּרְאֶינָה׃ וְיָסְפוּ עֲנָוִים בַּיהוָה שִׂמְחָה וְאֶבְיוֹנֵי אָדָם בִּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יָגִילוּ׃ כִּי אָפֵס עָרִיץ וְכָלָה לֵץ וְנִכְרְתוּ כָּל שֹׁקְדֵי אָוֶן׃ מַחֲטִיאֵי אָדָם בְּדָבָר וְלַמּוֹכִיחַ בַּשַּׁעַר יְקֹשׁוּן וַיַּטּוּ בַתֹּהוּ צַדִּיק׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָנָיו יֶחֱוָרוּ׃ כִּי בִרְאֹתוֹ יְלָדָיו מַעֲשֵׂה יָדַי בְּקִרְבּוֹ יַקְדִּישׁוּ שְׁמִי וְהִקְדִּישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ׃ וְיָדְעוּ תֹעֵי רוּחַ בִּינָה וְרוֹגְנִים יִלְמְדוּ לֶקַח׃

Cap. xxx.

הוֹי בָּנִים סוֹרְרִים נְאֻם יְהוָה לַעֲשׂוֹת עֵצָה וְלֹא מִנִּי וְלִנְסֹךְ מַסֵּכָה וְלֹא רוּחִי

Trãsla.B.Hie.

vt adderetis peccatum super peccatum. Qui ambulatis vt descẽdatis in egyptũ: & os meũ nõ interrogastis: sperãtes auxiliũ in fortitudine pharaonis & hñtes fiduciã in vmbra egypti: & erit vobis fortitudo pharaonis in cõfusionẽ: & fiducia vmbre egypti in ignominiã. Erãt enĩ in taphnis principes tui & nuncii tui vsq; ad thanes puenerũt. Oẽs confusi sunt sup pplo q eis prodesse nõ potuit. Nõ fuerũt in auxiliũ & in aliquã vtilitatẽ: sed in cõfusionẽ & in opprobriũ. Onꝰ iumẽtorũ austri. In tra tribulatiõis & angustie: leena & leo ex eis vipera: & regulus volãs: portãtes sup humeros iumẽtorũ diuitias suas: & sup gibbum camelorũ thesauros suos ad populũ q eis pdesse non poterit. Egyptꝰ enĩ frustra & vane auxiliabitur. Ideo clamaui sup hoc: Supbia tm̃ est: qesce. Nunc ingressus scribe ei sup buxũ: & in libro diligẽter exara illud: & erit in die nouissimo in testimoniũ vsq; in eternũ. Populus enĩ ad iracũdiã puocãs est: & filii mẽdaces: filii nolẽtes audire legem domini. Qui dicunt videntibus nolite videre: & aspiciẽtibꝰ: nolite aspicere nobis ea q̃ recta sunt. Loquimini nobis placẽtia: videte nobis errores: auferte a me viã: declinate a me semitam: cesset a facie nostra sanctus israel. Propterea hec dicit sanctus isrl. Pro eo q reprobastis verbum hoc & sperastis in calũnia & in tumultu: & innixi estis super eo: ppterea erit vobis iniquitas hec sicut interruptio cadẽs & reqsita in muro excelso. Qm̃ subito dum non speratur veniet cõtritio eius: & cõminuetur sicut conteritur lagena figuli cõtritione perualida & nõ inuenietur de fragmẽtis eiꝰ testa in q̃ portetur igniculꝰ de incẽdio: aut hauriatur parũ aque de fouea: quia hec dicit dñs deus sanctus israel. Si reuertamini

Trãsla.B.Hie.

et quiescatis salui eritis. In silentio & in spe erit fortitudo vestra. Et noluistis: & dixistis. Nequaq;: sed ad equos fugiemꝰ. Ideo fugietis. Et sup veloces ascendemus. Ideo velociores erũt qui psequẽtur vos. Mille hoĩes a facie terroris vnius: & a facie terroris quinq; fugietis: donec relinquamini q̃si malus nauis in vertice montis & quasi signũ sup collẽ. Propterea expectat dñs vt misereatur vestri & ideo exaltabitur parcens vobis: quia deꝰ iudicii dominus. Beati omnes qui expectant eum. Populus enim siõ habitabit in hierusalẽ. Plorãs nequaq̃ plorabis: miserãs miserebitur tui. Ad vocẽ clamoris tui statĩ vt audierit: rñdebit tibi. Et dabit vobis dñs panẽ arctũ & aq̃; breuẽ & nõ faciet auolare a te vltra doctorẽ tuũ: & erũt oculi tui videntes pceptorẽ tuũ: & aures tue audient verbũ post tergũ monẽtis. Hec est via: ambulate in ea: & nõ declinetis neq; ad dexterã neq; ad sinistrã. Et contaminabis lamĩas sculptiliũ argenti tui & vestimẽtũ cõflatilis auri tui: & disperges ea sicut immũdiciã menstruate. Egredere dices ei: & dabitur pluuia semini tuo vbicũq; seminaueris in terra: & panis frugum terre erit vberrimꝰ & pinguis. Pascetur in possessione tua in die illo agnus spaciose: & tauri tui & pulli asinorũ qui operantur terram: cõmixtũ migma comedent sicut in area ventilatum est. Et erunt super omnem montem excelsum: & omnem collem eleuatum riui currentiũ aquarũ in die interfectionis multorũ cũ ceciderint turres. Et erit lux lune sicut lux solis: & lux solis erit septempliciter: sicut lux septem dierũ in die qua alligauerit dominꝰ vulnus populi sui: & pcussurã plage eius sanauerit. Ecce nomẽ dñi

venit de longinquo ardēs furor ei9 & grauis ad portandū. Labia ei9 repleta sūt idignatōe: & lingua ei9 q̄si ignis deuorās. Spūs eius velut torrēs inundās vsq; ad mediū colli: ad pdendas gentes in nihilū & frenū erroris qd erat i maxillis populorū. Canticū erit vobis sicut nox sanctificate solēnitatis: & leticia cordis sicut qui pgit cū tibia vt intret in montem domini ad fortem israel. Et auditam faciet dominus gloriam vocis sue: & terrorē brachii sui ōndet in cōminatione furoris: & flamma ignis deuorātis. Allidet in turbine & i lapide grādinis. A voce eni dn̄i pauebit assur virga percussus: & erit trāsitus virge fundatus quam requiescere faciet dominus super eum in tympanis & citharis: & in bellis precipuis expugnabit eos. Preparata est eni ab heri tophet a rege ppparata pfunda & dilatata. Nutrimēta ei9 ignis & ligna multa flatus domini sicut torrens sulphuris succendens eam. 31.

Ue qui descendunt in egyptum ad auxiliū in equis sperantes: & hn̄tes fiduciā sup quadrigis: qa multe sunt: & sup eqtibus: qa pualidi nimis: & nō sunt cōfisi super sanctum israel: & dominum non requisierunt. Ipse autem sapiens adduxit malum: & verba sua nō abstulit. Et consurget cōtra domū pessimorū & cōtra auxiliū operātiū iniquitatē. Egyptus homo & non deus; & equi eorum caro & non spiritus. Et domin9 inclinabit manū suā: & corruet auxiliator: & cadet cui prestatur auxiliū: simulq; oēs cōsumētur qa hec dicit dn̄s ad me. Quomodo si rugiet leo & catulus leonis sup predam suā cum occurrerit ei multitudo pastorū: a voce eorū non formidabit: & a multudine eorū nō pauebit: sic descēdet

dn̄s exercituū vt prelietur super montem sion & super collem eius. Sicut aues volantes sic proteget dominus exercituum hierusalem: ptegēs & liberās: transiens & saluās. Cōuertimini sicut in pfundū recesseratis filii israel. In die enim illa abiiciet vir idola argenti sui: & idola auri sui que fecerunt vobis manus vestre in peccatū: & cadet assur in gladio non viri; & gladius non hominis vorabit eū: & fugiet nō a facie gladii: & iuuenes eius vectigales erunt: & fortitudo ei9 a terrore trāsibit: & pauebūt fugiētes principes ei9. Dixit dn̄s cuius ignis est in sion & caminus eius in hierusalem. 32.

Ecce in iusticia regnabit rex: & pricipes in iudicio p̄erūt. Et erit vir sicut q absconditur a vento & celat se a tepestate sicut riui aquarum in siti: & vmbra petre prominentis in terra deserta. Non caligabūt oculi videntium: & aures audientiū diligēter auscultabunt: & cor stultorū intelliget sciētiam: & lingua balborū velociter loquetur & plane. Non vocabitur vltra is q insipiēs est prīceps: neq; fraudulētus appellabitur maior. stultus enim fatua loqtur: & cor ei9 faciet iniqtatē vt perficiat simulationē & loqtur ad dn̄m fraudulenter & vacuam faciat animā esurientis: & potum sitienti auferat. Fraudulēti vasa pessima sunt. Ipse eñi cogitatiōes cōcinnabit ad perdēdos mites in sermone mēdacii cū loqretur paup iudiciū. Princeps vero ea q̄ digna sunt principi cogitabit: & ipse sup duces stabit. Mulieres opulēte surgite: & audite vocē meā: filie cōfidētes pcipite auribus eloquiū meū. Post dies & annos & vos cōturbabimini cōfidētes. Cōsumata est eni vindemia: collectio vltra nō veiet. Obstupescite opulente: cōturbamini confidentes: exuite vos

וְעֹרָה וַחֲגוֹרָה עַל חֲלָצָיִם׃ עַל שָׁדַיִם סֹפְדִים עַל שְׂדֵי חֶמֶד עַל גֶּפֶן פֹּרִיָּה׃ עַל אַדְמַת עַמִּי קוֹץ שָׁמִיר תַּעֲלֶה כִּי עַל כָּל בָּתֵּי מָשׂוֹשׂ קִרְיָה עַלִּיזָה׃ כִּי אַרְמוֹן נֻטָּשׁ הֲמוֹן עִיר עֻזָּב עֹפֶל וָבַחַן הָיָה בְעַד מְעָרוֹת עַד עוֹלָם מְשׂוֹשׂ פְּרָאִים מִרְעֵה עֲדָרִים׃ עַד יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם וְהָיָה מִדְבָּר לַכַּרְמֶל וְהַכַּרְמֶל לַיַּעַר יֵחָשֵׁב׃ וְשָׁכַן בַּמִּדְבָּר מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בַּכַּרְמֶל תֵּשֵׁב׃ וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם וַעֲבֹדַת הַצְּדָקָה הַשְׁקֵט וָבֶטַח עַד עוֹלָם׃ וְיָשַׁב עַמִּי בִּנְוֵה שָׁלוֹם וּבְמִשְׁכְּנוֹת מִבְטַחִים וּבִמְנוּחֹת שַׁאֲנַנּוֹת׃ וּבָרַד בְּרֶדֶת הַיָּעַר וּבַשִּׁפְלָה תִּשְׁפַּל הָעִיר׃ אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מָיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר׃

Ca. xxxiij.

הוֹי שׁוֹדֵד וְאַתָּה לֹא שָׁדוּד וּבוֹגֵד וְלֹא בָגְדוּ בוֹ כַּהֲתִמְךָ שׁוֹדֵד תּוּשַּׁד כַּנְּלֹתְךָ לִבְגֹּד יִבְגְּדוּ בָךְ׃ יְהוָה חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרֹעָם לַבְּקָרִים אַף יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה׃ מִקּוֹל הָמוֹן נָדְדוּ עַמִּים מֵרוֹמְמֻתֶךָ נָפְצוּ גּוֹיִם׃ וְאֻסַּף שְׁלַלְכֶם אֹסֶף הֶחָסִיל כְּמַשַּׁק גֵּבִים שֹׁקֵק בּוֹ׃ נִשְׂגָּב יְהוָה כִּי שֹׁכֵן מָרוֹם מִלֵּא צִיּוֹן מִשְׁפָּט וּצְדָקָה׃ וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּיךָ חֹסֶן יְשׁוּעֹת חָכְמַת וָדָעַת יִרְאַת יְהוָה הִיא אוֹצָרוֹ׃ הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חֻצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן׃ נָשַׁמּוּ מְסִלּוֹת שָׁבַת עֹבֵר אֹרַח הֵפֵר בְּרִית מָאַס עָרִים לֹא חָשַׁב אֱנוֹשׁ׃ אָבַל

& cõfundemini: accingite lũbos vr̃os. Sup vbera plangite: sup regione desiderabili: super vinea fertili. Super humũ populi mei spine & vepres ascendent: quãtomagis sup oẽs domos gaudii ciuitatis exultantis. Domus enim dimissa est: multitudo vrbis relicta est: tenebre & palpatio facte sunt sup spelũcas vsq; in eternũ. Gaudiũ onagrorũ pascua gregum: donec effundatur super nos spiritus de excelso. Et erit desertum in chermel: & chermel in saltum reputabitur: & habitabit in solitudine iudicium: & iusticia in chermel sedebit. Et erit opus iusticie pax: & cultus iusticie silentium & securitas vsq; in sempiternũ. Et sedebit popul⁹ me⁹ in pulchritudine pacis: & in tabernaculis fiducie: & in reqe opulẽta. Grando aũt in descẽsiõe saltus: & humilitate humiliabitur ciuitas. Beati qui seminatis super omnes aquas: immittẽtes pedem bouis & asini. 33.

Ve qui predaris. Nõne & ipse predaberis? Et q spernis: nõne & ipse sperneris? Cũ cõsumaueris depdatione: depdaberis: cum fatigatus desieris cõtẽnere: cõtẽneris. Dñe miserere nr̃i: te enĩ expectamus: esto brachiũ nr̃m in mane: & salus nr̃a in tpe tribulatiõis. A voce angeli fugerũt populi & ab exaltatiõe tua disperse sunt gẽtes. Et congregabũtur spolia vr̃a sicut colligitur bruc⁹ veluti cũ fosse plene fuerit de eo. Magnificatus est dñs qm̃ habitauit in excelso: ipleuit siõ iudicio & iusticia: & erit fides in tpibus suis. Diuitie salutis sapiã & sciẽtia timor domini ipse est thesaurus eius. Ecce videntes clamabunt foris: angeli pacis amare flebũt. Dissipate sunt vie: cessauit trãsiens p semitã: irritũ factũ est pactũ: piecit ciuitates: nõ reputauit homines. Luxit &

elanguit terra: cõfusus est libanus & obsorduit. Et factus est saron sicut desertũ: & cõcussa est basan & carmelus. Nunc cõsurgã dicit dominus: nunc exaltabor: & nunc sublimabor. Cõcipietis ardorẽ & parietis stipulam: spũs vester vt ignis vorabit vos: & erunt populi quasi de incendio cinis: spine congregate igni cõburentur. Audite qui longe estis que fecerĩ: & cognoscite vicini fortitudinẽ meã. Conterriti sunt in sion peccatores: possedit timor hypocritas. Quis poterit habitare de vobis cũ igne deuorãte: aut qs habitabit ex vobis cũ ardoribus sempiternis? Qui ambulat in iusticiis & loqtur veritatẽ: q piicit auariciã & calũniã: & excutit manus suas ab omĩ munere. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinẽ: & claudit oculos suos ne videat malũ. Iste in excelsis hitabit: munimẽta saxorũ sublimitas eius. Panis ei dat⁹ est: aque ei⁹ fideles sunt. Regẽ in decore suo videbũt oculi ei⁹: cernẽt terrã de longe. Cor tuũ meditabitur timorẽ. Vbi est litterat⁹: vbi legis verba põderãs: vbi est doctor paruulorũ? Populũ ipudentẽ nõ videbis ppl̃m alti sermonis: ita vt nõ possis itelligere diftitudinẽ ligue ei⁹ in q nulla ẽ sapiã. Respice siõ ciuitatẽ solẽnitatis nr̃e. Oculi tui videbũt hierl̃m hitatiõnẽ opulentã tabernacl'ʒ qd nequaq̃ trãsferri poterit: nec auferẽtur claui eius in sempiternũ & oẽs funiculi ei⁹ nõ rũpẽtur: qa solũmodo ibi magnificus est dñs nr̃. Loc⁹ fluuiorũ riui latissimi & patentes: nõ trãsibit sup eũ nauis remigũ neq; trireme magna trãsgredietur eũ. Dñs ei iudex nr̃: dñs legifer nr̃: dñs rex nr̃. Ipe saluabit nos. Laxati sunt funiculi tui: sed nõ preualebũt. Sic erit malus tu⁹: vt dilatare signũ nõ q̃as. Tũc diuidẽtur spolia pdarʒ multarʒ: claudi diripiẽt rapinã: nec dicet vicin⁹ elãgui. Ppl̃s q hitat in ea aufe retur ab eo iniqtas. 34.

אָבְלָה אֶרֶץ הֶחְפִּיר לְבָנוֹן קָמַל הָיָה הַשָּׁרוֹן כָּעֲרָבָה וְנֹעֵר בָּשָׁן וְכַרְמֶל׃ עַתָּה אָקוּם יֹאמַר יְהוָה עַתָּה אֵרוֹמָם עַתָּה אֶנָּשֵׂא׃ תַּהֲרוּ חֲשַׁשׁ תֵּלְדוּ קַשׁ רוּחֲכֶם אֵשׁ תֹּאכַלְכֶם׃ וְהָיוּ עַמִּים מִשְׂרְפוֹת שִׂיד קוֹצִים כְּסוּחִים בָּאֵשׁ יִצַּתּוּ׃ שִׁמְעוּ רְחוֹקִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וּדְעוּ קְרוֹבִים גְּבֻרָתִי׃ פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים אָחֲזָה רְעָדָה חֲנֵפִים מִי יָגוּר לָנוּ אֵשׁ אוֹכֵלָה מִי יָגוּר לָנוּ מוֹקְדֵי עוֹלָם׃ הֹלֵךְ צְדָקוֹת וְדֹבֵר מֵישָׁרִים מֹאֵס בְּבֶצַע מַעֲשַׁקּוֹת נֹעֵר כַּפָּיו מִתְּמֹךְ בַּשֹּׁחַד אֹטֵם אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ דָּמִים וְעֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָע׃ הוּא מְרוֹמִים יִשְׁכֹּן מְצָדוֹת סְלָעִים מִשְׂגַּבּוֹ לַחְמוֹ נִתָּן מֵימָיו נֶאֱמָנִים׃ מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מַרְחַקִּים׃ לִבְּךָ יֶהְגֶּה אֵימָה אַיֵּה סֹפֵר אַיֵּה שֹׁקֵל אַיֵּה סֹפֵר אֶת הַמִּגְדָּלִים׃ אֶת עַם נוֹעָז לֹא תִרְאֶה עַם עִמְקֵי שָׂפָה מִשְּׁמוֹעַ נִלְעַג לָשׁוֹן אֵין בִּינָה׃ חֲזֵה צִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ עֵינֶיךָ תִרְאֶינָה יְרוּשָׁלַםִ נָוֶה שַׁאֲנָן אֹהֶל בַּל יִצְעָן בַּל יִסַּע יְתֵדֹתָיו לָנֶצַח וְכָל חֲבָלָיו בַּל יִנָּתֵקוּ׃ כִּי אִם שָׁם אַדִּיר יְהוָה לָנוּ מְקוֹם נְהָרִים יְאֹרִים רַחֲבֵי יָדָיִם בַּל תֵּלֶךְ בּוֹ אֳנִי שַׁיִט וְצִי אַדִּיר לֹא יַעַבְרֶנּוּ׃ כִּי יְהוָה שֹׁפְטֵנוּ יְהוָה מְחֹקְקֵנוּ יְהוָה מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ׃ נִטְּשׁוּ חֲבָלָיִךְ בַּל יְחַזְּקוּ כֵן תָּרְנָם בַּל פָּרְשׂוּ נֵס אָז חֻלַּק עַד שָׁלָל מַרְבֶּה פִּסְחִים בָּזְזוּ בַז׃ וּבַל יֹאמַר שָׁכֵן חָלִיתִי הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּהּ נְשֻׂא עָוֹן׃

H Ccedite gētes & audite: & ppli attēdite: audiat terra & plenitudo eius orbis & omne germen eius: quia indignatio dñi super omnes gentes: & furor ſup vniuerſam militiā eorū. Interfecit eos & dedit eos in occiſionē. Interfecti eorū piicictur: & de cadauerib⁹ eoꝝ aſcēdet fetor. Tabeſcent mōtes a ſanguine eorū & tabeſcet oīs militia celorū: & cōplicabūtur ſicut liber celi: & oīs militia eorū deflu et ſicut defluit foliū de vinea & de ficu: qm̄ inebriatus eſt in celo gladi⁹ meus. Ecce ſuper idumeā deſcendet & ſup populū interfectionis mee ad iudiciū. Gladius dñi replet⁹ eſt ſanguine. incraſſatus eſt adipe de ſanguine agnorū & hircoꝝ & de ſanguine medullatorū arietū. Victima ei dñi in boſra: & interfectio magna in terra edom. Et deſcendēt vnicornes cū eis: & tauri cū potētibus. Inebriabitur terra eorū ſanguine: & hum⁹ eorū adipe pinguiū: qa dies vltionis domini annus retributionū iudicii ſion. Et cōuertētur torrētes eius ī picē: & hum⁹ eius in ſulphur: & erit terra eius in picem ardentem nocte & die: non extinguetur in ſempiternū aſcendet fum⁹ eius: a gñatione in gñationē deſolabitur in ſecula ſeculoꝝ. Non erit tranſiēs p eam: & poſſidebūt illā onocrotalus & erici⁹ & ibis & coru⁹ habitabūt in ea. Et extēdetur ſup eā menſura vt redigatur ad nihilū: & perpēdiculū in deſolationē. Nobiles ei⁹ nō erūt ibi: regē poti⁹ īuocabūt & oēs principes ei⁹ erūt in nihilū. Et orietur in domib⁹ eius ſpine & vrtice & paliur⁹ ī munitionib⁹ ei⁹: & erit cubile draconū & paſcua ſtruthionū & occurrēt demōia onocētauris: & piloſus clamabit alter ad alterū. Ibi cubauit lamia: & īuenit ſibi requiē. Ibi habuit foueā erici⁹: & enutriuit catulos: & circūfodit: & fouit in vmbra ei⁹. Illuc congregati ſunt milui

alter ad alterū. Requirite diligenter in libro domini & legite: vnum ex eis non defuit: alter alterū nō queſiuit: quia quod ex ore meo pcedit: ille mādauit: & ſpūs ei⁹ ipſe cōgregauit ea: & ipſe miſit eis ſortē: & man⁹ ei⁹ diuiſit eā illis ī mēſurā. Vſq3 in eternū poſſidebūt eā: in gñatione & gñationē habitabūt in ea.

35.

L Etabitur deſerta & inuia: & exultabit ſolitudo & florebit qſi liliū. Germinans germinabit & exultabit letabūda & laudās. Gloria libani data eſt ei decor carmeli & ſaron. Ipſi videbunt gloriam dñi & decorem dei noſtri. Confortate manus diſſolutas & genua debilia roborate. Dicite puſillanimis confortamini & nolite timere: ecce de⁹ veſter vltionem adducet retributionis: deus ipſe veniet & ſaluabit nos. Tunc aperientur oculi cecorū: & aures ſurdorum patebūt. Tūc ſaliet ſic ceru⁹ claudus: & aperta erit ligua mutorum: quia ſciſſe ſunt in deſerto aque & torrentes in ſolitudine: & que erat arida in ſtagnū: & ſitiēs in fontes aquaꝝ. In cubilibus in qbus pri⁹ dracones habitabāt: orietur viror calami & iunci: & erit ibi ſemita: & via ſancta vocabitur. Non tranſibit per eam pollutus: & hec erit vobis directa via: ita vt ſtulti non errent per eam. Non erit ibi leo: & mala beſtia non aſcēdet per eam: nec inuenietur ibi. Et ambulabūt q liberati fuerint & redēpti a dño: cōuertentur & veniēt in ſion cum laude & leticia ſēpiterna ſuper caput eorum. Gaudium & leticiam obtinebunt: & fugiet dolor & gemitus.

36.

E T factū eſt in quartodecimo anno regis ezechie aſcendit ſennacherib rex aſſyriorum ſuper oēs ciuitates

יהודה הבצרות ויתפשם׃ וישלח מלך אשור את רבשקה מלכיש ירושלימה אל המלך חזקיהו בחיל כבד ויעמד בתעלת הברכה העליונה במסלת שדה כובס׃ ויצא אליו אליקים בן חלקיהו אשר על הבית ושבנא הספר ויואח בן אסף המזכיר׃ ויאמר אליהם רבשקה אמרו נא אל חזקיהו כה אמר המלך הגדול מלך אשור מה הבטחון הזה אשר בטחת׃ אמרתי אך דבר שפתים עצה וגבורה למלחמה עתה על מי בטחת כי מרדת בי׃ הנה בטחת על משענת הקנה הרצוץ הזה על מצרים אשר יסמך איש עליו ובא בכפו ונקבה כן פרעה מלך מצרים לכל הבטחים עליו׃ וכי תאמר אלי אל יהוה אלהינו בטחנו הלוא הוא אשר הסיר חזקיהו את במתיו ואת מזבחתיו ויאמר ליהודה ולירושלם לפני המזבח הזה תשתחוו׃ ועתה התערב נא את אדני המלך אשור ואתנה לך אלפים סוסים אם תוכל לתת לך רכבים עליהם׃ ואיך תשיב את פני פחת אחד עבדי אדני הקטנים ותבטח לך על מצרים לרכב ולפרשים׃ ועתה המבלעדי יהוה עליתי על הארץ הזאת להשחיתה יהוה אמר אלי עלה אל הארץ הזאת והשחיתה׃ ויאמר אליקים ושבנא ויואח אל רבשקה דבר נא אל עבדיך ארמית כי שמעים אנחנו ואל תדבר אלינו יהודית באזני העם

iuda munitas & cepit eas. Et misit rex assyriorū rapsacen de lachis in hierusalem ad regem ezechiam in manu graui: & stetit in aqueductu piscine superioris in via agri fullonis. Et egressus est ad eum eliachim filius helchie qui erat super domū: & sobna scriba: & ioahe filius asaph a commentariis. Et dixit ad eos rapsaces: dicite ezechie. Hec dicit rex magnus rex assyriorū. Que est ista fiducia qua confidis: aut quo cōsilio vel fortitudine rebellare disponis? Super quem habes fiduciam: quia recessisti a me? Ecce cōfidis super baculum arundineum confractū istum sup egyptū: cui si innixus fuerit homo: intrabit in manum eius: & perforabit eā: sic pharao rex egypti omnib9 qui cōfidunt in eo. Qd' si responderis mihi: in dño deo nostro confidimus: nonne ipse est cuius abstulit ezechias excelsa & altaria: & dixit iude & hierusalem: coram altari isto adorabitis: & nunc trade te domino meo regi assyriorum & dabo tibi duo milia equorum: nec poteris ex te prebere ascensores eorum: & quomodo sustinebis faciem iudicis vnius loci ex seruis dñi mei minoribus? Quod si cōfidis in egypto in quadriga & in equitibus: & nunc nunquid sine domino ascendi ad terram istam vt disperderē eam? Dñs dixit ad me. Ascende super terram istam: & disperde eam. Et dixit eliachim & sobna & ioahe ad rapsacen. Loquere ad seruos tuos syra lingua: intelligim9 enim: ne loquaris ad nos iudaice in auribus populi

munitas: et cepit eas. et misit rex
πὰς ὀχυράς, καὶ ἔλαβεν αὐτάς. καὶ ἀπέστειλεν βασιλεὺς ἀσσυρίων τὸν ῥαψάκην ἐκ λαχὶς εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς τὸν βασιλέα ἐζεκίαν μετὰ δυνάμεως πολλῆς· καὶ ἔστη ἐν τῷ ὑδραγωγῷ τῆς κολυμβήθρας τῆς ἄνω ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἀγροῦ τοῦ κναφέως. καὶ ἐξῆλθεν πρὸς αὐτὸν ἐλιακεὶμ ὁ τοῦ χελκίου ὁ οἰκονόμος καὶ σομνὰς ὁ γραμματεύς, καὶ ἰωὰχ ὁ τοῦ ἀσὰφ ὁ ὑπομνηματογράφος, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ῥαψάκης, εἴπατε δὴ πρὸς ἐζεκίαν, τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας, βασιλεὺς ἀσσυρίων· τί πεποιθὼς εἶ; μὴ ἐν βουλῇ ἢ λόγοις χειλέων παράταξις γίνεται; καὶ νῦν ἐπὶ τίνα πέποιθας, ὅτι ἀπειθεῖς μοι; ἰδοὺ πεποιθὼς εἶ ἐπὶ τὴν ῥάβδον τὴν καλαμίνην τὴν τεθλασμένην ταύτην ἐπ' αἴγυπτον· ὃς ἂν ἐπ' αὐτὴν ἐπιστηριχθῇ, εἰσελεύσεται εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ τρήσει αὐτήν. οὕτως ἐστὶ φαραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ. εἰ δὲ λέγετε ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν πεποιθαμεν, οὐκ αὐτός ἐστιν οὗ ἀφεῖλεν ἐζεκίας τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ ἰούδᾳ καὶ τῇ ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου τούτου προσκυνήσετε. νῦν, μίχθητε δὴ τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων, καὶ δώσω ὑμῖν δισχιλίαν ἵππον εἰ δυνήσεσθε δοῦναι ἀναβάτας ἐπ' αὐτούς. καὶ πῶς δύνασθε ἀποστρέψαι εἰς πρόσωπον τῶν τοπαρχῶν ἑνός; οἰκέται εἰσιν οἱ πεποιθότες ἐπ' αἰγυπτίοις εἰς ἵππον καὶ ἀναβάτην. καὶ νῦν μὴ ἄνευ κυρίου ἀνέβημεν ἐπὶ τὴν χώραν ταύτην πολεμῆσαι αὐτήν; κύριος εἶπεν πρός με ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην, καὶ διάφθειρον αὐτήν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐλιακεὶμ καὶ σομνὰς καὶ ἰωὰχ πρὸς ῥαψάκην. λάλησον δὴ πρὸς τοὺς παῖδάς σου συριστί· ἀκούομεν γὰρ ἡμεῖς, καὶ μὴ λάλει πρὸς ἡμᾶς ἰουδαϊστί, καὶ ἵνα τί λαλεῖς εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀνθρώπων

stantiū sup murū. et ait ad eos
τῶν ἑστηκότων ἐπὶ τῷ τείχει. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ῥαψάκης, μὴ πρὸς τὸν κύριον ὑμῶν ἢ πρὸς ὑμᾶς ἀπέσταλκέν με ὁ κύριός μου λαλῆσαι τοὺς λόγους τούτους; οὐχὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθημένους ἐπὶ τῷ τείχει ἵνα φάγωσι τὴν κόπρον αὐτῶν καὶ πίωσι τὸ οὖρον αὐτῶν μεθ' ὑμῶν ἅμα; καὶ ἔστη ῥαψάκης καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδαϊστί, καὶ εἶπεν ἀκούσατε δὴ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων. τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐζεκίας λόγοις, οἳ οὐ δυνήσονται ῥύσασθαι ὑμᾶς, καὶ μὴ λεγέτω ὑμῖν ἐζεκίας ὅτι ῥύσεται ὑμᾶς ὁ θεὸς καὶ οὐ μὴ παραδοθῇ ἡ πόλις αὕτη ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων. μὴ ἀκούετε ἐζεκίου· τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων. εἰ βούλεσθε εὐλογηθῆναι, ἐκπορεύεσθε πρός με, καὶ φάγεσθε ἕκαστος τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὰς συκάς, καὶ πίεσθε ὕδωρ τοῦ λάκκου αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθω καὶ λάβω ὑμᾶς εἰς γῆν, ὡς ἡ γῆ ὑμῶν, γῆ σίτου καὶ οἴνου καὶ ἄρτων καὶ ἀμπελώνων. μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐζεκίας λέγων, ὁ θεὸς ῥύσεται ὑμᾶς. μὴ ἐρρύσαντο οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων; ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς ἐμὰθ καὶ ἀρφάθ; καὶ ποῦ ὁ θεὸς τῆς πόλεως σεπφαρουΐμ; μὴ ἐδύναντο ῥύσασθαι τὴν σαμάρειαν ἐκ χειρός μου; τίς τῶν θεῶν πάντων τῶν ἐθνῶν τούτων, ὅστις ἐρρύσατο τὴν γῆν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου, ὅτι ῥύσεται κύριος ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρός μου; καὶ ἐσιώπησαν, καὶ οὐδεὶς ἀπεκρίθη αὐτῷ λόγον, διὰ τὸ προστάξαι τὸν βασιλέα μηδένα ἀποκριθῆναι. καὶ εἰσῆλθεν ἐλιακεὶμ ὁ τοῦ χελκίου ὁ οἰκονόμος καὶ σομνὰς ὁ γραμματεὺς καὶ ἰωὰς ὁ τοῦ ἀσὰφ ὁ ὑπομνηματογράφος πρὸς ἐζεκίαν περιεσχισμένοι τοὺς χιτῶνας, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ τοὺς λόγους ῥαψάκου.

Ca.37.

qui est sup murū. Et dixit ad eos rapsaces. Nunqd ad dñm tuū & ad te misit me dñs meus: vt loquerer omnia verba ista: & non potius ad viros qui sedent in muro vt comedāt stercora sua: & bibant vrinam pedum suorum vobiscū? Et stetit rapsaces: & clamauit voce magna iudaice: & dixit. Audite verba regis magni regis assyriorum. Hec dicit rex. Non vos seducat ezechias: quia non poterit eruere vos: & non vobis tribuat fiduciam ezechias super domino dicens. Eruens liberabit nos dominus: non dabitur ciuitas ista in manu regis assyriorum. Nolite audire ezechiam. Hec enim dicit rex assyriorum. Facite mecum benedictionem: & egredimini ad me: & comedite vnusqsqz vineā suā: & vnusqsqz ficū suā: & bibite vnusquisqz aquā cisterne sue: donec veniam & tollā vos ad terram: que est vt terra vestra: terrā frumenti & vini terram panū & vinearum. Nec conturbet vos ezechias: dicens. Domin9 liberabit nos. Nunquid liberauerunt dii gentiū vnusquisqz terrā suā de manu regis assyriorū? Vbi est deus emath & arphat? Vbi est deus sepharuaim? Nūqd liberauerūt samariā de manu mea? Quis est ex omnibus diis terrarum istarum qui eruerit terram suam de manu mea: vt eruat dominus hierusalē de manu mea? Et siluerunt: & non rñderunt ei verbum. Mandauerat enim rex dicens: ne respondeatis ei. Et igressus est eliachim filius helchie qui erat super domum & sobna scriba & ioahe filius asaph a commentariis: ad ezechiam scissis vestibus: & nunciauerunt ei verbum rapsacis. 37.

אשר על החומה ויאמר רבשקה האל אדניך ואליך שלחני אדני לדבר את הדברים האלה הלא על האנשים הישבים על החומה לאכל את חראיהם ולשתות את שיניהם עמכם׃ ויעמד רבשקה ויקרא בקול גדול יהודית ויאמר שמעו את דברי המלך הגדול מלך אשור׃ כה אמר המלך אל ישא לכם חזקיהו כי לא יוכל להציל אתכם׃ ואל יבטח אתכם חזקיהו אל יהוה לאמר הצל יצילנו יהוה לא תנתן העיר הזאת ביד מלך אשור׃ אל תשמעו אל חזקיהו כי כה אמר המלך אשור עשו אתי ברכה וצאו אלי ואכלו איש גפנו ואיש תאנתו ושתו איש מי בורו׃ עד באי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם ארץ דגן ותירוש ארץ לחם וכרמים׃ פן יסית אתכם חזקיהו לאמר יהוה יצילנו ההצילו אלהי הגוים איש את ארצו מיד מלך אשור׃ איה אלהי חמת וארפד איה אלהי ספרוים וכי הצילו את שמרון מידי׃ מי בכל אלהי הארצות האלה אשר הצילו את ארצם מידי כי יציל יהוה את ירושלם מידי׃ ויחרישו ולא ענו אתו דבר כי מצות המלך היא לאמר לא תענהו׃ ויבא אליקים בן חלקיהו אשר על הבית ושבנא הספר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגידו לו את דברי רבשקה׃

C.xxxvij.

ויהי כשמע המלך חזקיהו ויקרע
את בגדיו ויתכס בשק ויבא בית
יהוה: וישלח את אליקים אשר
על הבית ואת שבנא הספר ואת
זקני הכהנים מתכסים בשקים
אל ישעיהו בן אמוץ הנביא:
ויאמרו אליו כה אמר חזקיהו
יום צרה ותוכחה ונאצה היום
הזה כי באו בנים עד משבר וכח
אין ללדה: אולי ישמע יהוה
אלהיך את דברי רבשקה אשר
שלחו מלך אשור אדניו לחרף
אלהים חי והוכיח בדברים אשר
שמע יהוה אלהיך ונשאת תפלה
בעד השארית הנמצאה: ויבאו
עבדי המלך חזקיהו אל ישעיהו:
ויאמר אליהם ישעיהו כה תאמרון
אל אדניכם כה אמר יהוה אל
תירא מפני הדברים אשר שמעת
אשר גדפו נערי מלך אשור אותי:
הנני נותן בו רוח ושמע שמועה
ושב אל ארצו והפלתיו בחרב
בארצו: וישב רבשקה וימצא
את מלך אשור נלחם על לבנה
כי שמע כי נסע מלכיש: וישמע
על תרהקה מלך כוש לאמר יצא
להלחם אתך וישמע וישלח
מלאכים אל חזקיהו לאמר: כה
תאמרון אל חזקיהו מלך יהודה
לאמר אל ישאך אלהיך אשר
אתה בוטח בו לאמר לא תנתן
ירושלם ביד מלך אשור: הנה
אתה שמעת אשר עשו מלכי
אשור לכל הארצות להחרימם
ואתה תנצל: ההצילו אתם אלהי
הגוים אשר השחיתו אבותי את

Et factū est cum audisset rex ezechias scidit vestimenta sua: & obuolutus est sacco: & intrauit in domū dñi. Et misit eliachim qui erat super domum: & sobnā scribam: & seniores de sacerdotibus opertos saccis: ad esaiam filium amos prophetam: & dixerunt ad eum. Hec dicit ezechias. Dies tribulationis & correptionis & blasphemie dies hec: quia venerūt filii vsq; ad partū: & virtus non est pariendi. Si quomodo audiat dñs deus tuus verba rapsacis quem misit rex assyriorū dñs suus ad blasphemādum deū viuentē: & exprobrandū sermonibus quos audiuit dñs deus tuus. Leua ergo orationem pro reliquiis que reperte sunt. Et venerunt serui regis ezechie ad esaiam: & dixit ad eos esaias. Hec dicetis domino vestro. Hec dicit dominus. Ne timeas a facie verborū que audisti: quibus blasphemauerūt pueri regis assyriorum me. Ecce ego dabo ei spiritū & audiet nūciū: & reuertetur ad terram suā: & corruere eū faciā gladio in terra sua. Reuersus est aūt rapsaces: & inuenit regem assyriorū preliantē aduersus lobnam. Audierat enim quia profectus esset de lachis: & audiuit de taracha rege ethiopie dicentes: egressus est vt pugnet cōtra te. Quod cū audisset misit nuncios ad ezechiam: dicens. Hec dicetis ezechie regi iude loquentes. Non te decipiat deus tuus in quo tu confidis dicens: nō dabitur ierusalem in manu regis assyriorum. Ecce tu audisti omnia que fecerunt reges assyriorū omnibus terris quas subuerterunt: & tu poteris liberari? Nunqd eruerūt eos dii gentium: quos subuerterunt patres mei

Et factū est cū audiret rex ezechias.
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν βασιλέα ἐζεκίαν·
scidit vestimenta sua et indutus est sacco et
ἔσχισε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον καὶ
ascendit in domū dñi. et misit eliachim magistrū
ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἀπέστειλεν ἐλιακεὶμ τὸν οἰ-
aule et somnā scribā et senio
κονόμον καὶ σομνᾶν τὸν γραμματέα καὶ τοὺς πρεσβυ-
res sacerdotū indutos saccis ad isai
τέρους τῶν ἱερέων περιβεβλημένους σάκκους πρὸς ἠσαΐ-
am filiū amos prophetā: et dixerūt ei. hec di
αν υἱὸν ἀμὼς τὸν προφήτην, καὶ εἶπαν αὐτῷ· τάδε λέ-
cit ezechias. dies tribulatiōis et opprobrii et redargu
γει ἐζεκίας. ἡμέρα θλίψεως καὶ ὀνειδισμοῦ καὶ ἐλεγ-
tiōis et ire hodierna dies. quia venit dolor parien
μοῦ καὶ ὀργῆς ἡ σήμερον ἡμέρα. ὅτι ἥκει ἡ ὠδὶν τῇ τικτού-
ti. virtutē aūt nō habet ad pariendū. si quomō audiat
σῃ. ἰσχὺν δὲ οὐκ ἔχει τοῦ τεκεῖν. εἴπως εἰσακούσαι
dñs deus tuus verba rapsaci que mi
κύριος ὁ θεός σου τοὺς λόγους ῥαψάκου οὓς ἀπέστει-
sit rex assyriorū dñs eius ad exprobrādū deū vi
λε βασιλεὺς ἀσσυρίων ὁ κύριος αὐτοῦ ὀνειδίζειν θεὸν ζῶν-
uētē: improperat verba que audiuit dñs deus tuus. et
τα, ὀνειδίζει λόγους οὓς ἤκουσε κύριος ὁ θεός σου. καὶ
deprecaberis ad dñm deū tuū pro derelic
δεηθήσῃ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου περὶ τῶν καταλελειμ-
tis his. et venerūt serui ezechie ad esaiā.
μένων τούτων. καὶ ἦλθον οἱ παῖδες ἐζεκίου πρὸς ἠσαΐαν.
et ait illis esaias: sic dicetis ad domi
καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἠσαΐας, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν κύρι-
nū vestrū. hec dicit dñs ne timueris a
ον ὑμῶν. τάδε λέγει κύριος μὴ φοβηθῇς ἀπὸ τῶν
verbis que audisti: quibus improperauerūt me legati re
λόγων ὧν ἤκουσας, οὓς ὠνείδισάν με οἱ πρέσβεις βα-
gis assyriorū. ecce ego immittā sup eū spūm: et
σιλέως ἀσσυρίων. ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς αὐτὸν πνεῦμα, καὶ
audiēs nunciū reuertet in regionē suā et
ἀκούσας ἀγγελίαν ἀποστρέψει εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ
cadet gladio in terra sua. et reuersus ē ra
πεσεῖται μαχαίρᾳ ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστρεψε ῥα-
psaces et inuenit regē assyriorū ob
ψάκης καὶ κατέλαβε τὸν βασιλέα ἀσσυρίων πο-
sidentē lobnā. et audiuit quia discessit a la
λιορκοῦντα λόβναν. καὶ ἤκουσεν ὅτι ἀπῆρεν ἀπὸ λα-
chis. et egressus ē tharra rex ethiopū: vt obside
χὴς. καὶ ἐξῆλθεν θαρρὰ βασιλεὺς αἰθιόπων, τοῦ πολιορ-
ret eū. et audiēs reuersus est et mi
κῆσαι αὐτόν. καὶ ἀκούσας ἀπέστρεψε καὶ ἀπέστει-
sit nūcios ad ezechiā dicēs. sic dicetis eze
λεν ἀγγέλους πρὸς ἐζεκίαν λέγων. οὕτως ἐρεῖτε ἐζε-
chie regi iudee. nō decipiat te deus
κίᾳ βασιλεῖ τῆς ἰουδαίας. μὴ ἀπατάτω σε ὁ θεός
tuus in quo tu cōfisus es in eo dicēs: nō tradetur
σου ἐφ᾽ ᾧ σὺ πέποιθας ἐπ᾽ αὐτῷ λέγων, οὐ μὴ παραδο-
hierlm in manu regis assyriorū. ecce
θῇ ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων. ἰδοὺ
tu nō audisti que fecerūt reges assyriorū omni
σὺ οὐκ ἤκουσας ἃ ἐποίησαν βασιλεῖς ἀσσυρίων πᾶ-
terre quā destruxerūt et tu liberaberis? nūqd
σαν τὴν γῆν ὡς ἀπώλεσαν καὶ σὺ ῥυσθήσῃ; μὴ ἐρ-
liberauerūt eos dii gētiū quos perdiderūt
ρύσαντο αὐτοὺς οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν οὓς ἀπώλεσαν οἱ
patres mei. et
πατέρες μου. τήν τε

4.Re. 19.d.

gozan et charran et rase in regiōe theemath:
γωζὰν καὶ χαρρὰν καὶ ῥασεμαινσὶν ἐν χώρᾳ θεεμάθ,
vbi sunt reges emath: et vbi arphath: et vbi
ποῦ εἰσὶν οἱ βασιλεῖς ἐμάθ, καὶ ποῦ ἀρφάθ, καὶ ποῦ
ciuitatis sepharnaim: ana et aua? et accepit eze
πόλεως σεπφαρουέμ, ἀνανεοῦ καὶ γαυσά; καὶ ἔλαβεν ἐζε-
chias libros a nunciis: et legit il
κίας τὸ βιβλίον παρὰ τῶν ἀγγέλων, καὶ ἀνέγνω αὐ-
lud. et ascēdit in domū dñi et aperuit illud: corā
τό. καὶ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου καὶ ἤνοιξεν αὐτό, ἐναντίον
dño: et orauit ezechias ad dñm dicēs. do
κυρίου, καὶ προσηύξατο ἐζεκίας πρὸς κύριον λέγων. κύ-
mine sabaoth deus israel qui sedes sup cheru
ριε σαβαὼθ ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερου-
bim: tu es deus solus oīs regni orbis
βείμ, σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος πάσης βασιλείας τῆς οἰκου-
terre. tu fecisti celū et terrā. inclina
μένης. σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. κλῖνον
dñe aurē tuā. exaudi dñe. aperi dñe
κύριε τὸ οὖς σου. εἰσάκουσον κύριε. ἄνοιξον κύριε
oculos tuos. inspice dñe et vide. et
τοὺς ὀφθαλμούς σου. εἴσβλεψον κύριε καὶ ἴδε. καὶ
audi oīa verba senacherib: que misit
ἄκουσον πάντας τοὺς λόγους σενναχειρὶμ, οὓς ἀπέ-
sit ad exprobrādū deū viuētē. in veritate enī dñe:
στειλεν ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα. ἐπ᾽ ἀληθείας γὰρ κύριε,
desolauerūt reges assyriorū orbē terre totū et
ἠρήμωσαν βασιλεῖς ἀσσυρίων τὴν οἰκουμένην ὅλην καὶ
regionē eorū. et iecerūt idola eorū
τὴν χώραν αὐτῶν. καὶ ἐνέβαλον τὰ εἴδωλα αὐτῶν
in ignē. nō enī dii erāt: sed opa manuū ho
εἰς τὸ πῦρ. οὐ γὰρ θεοὶ ἦσαν, ἀλλ᾽ ἔργα χειρῶν ἀν-
minū: ligna et lapides et destruxerūt eos. tu
θρώπων, ξύλα καὶ λίθοι καὶ ἀπώλεσαν αὐτούς. σὺ
dñe deus nr̄ salua nos de manu eorū. vt cognoscat oē regnū terre: quia tu es deus so
κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν σῶσον ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν. ἵνα
γνῷ πᾶσα βασιλεία τῆς γῆς, ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς μό-
lus. et missus ē esaias filius amos ad ezechiā et dixit
νος. καὶ ἀπεστάλη ἠσαΐας υἱὸς ἀμὼς πρὸς ἐζεκίαν καὶ εἶπεν
ei. hec dicit dñs deus israel. audiui que orasti
αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἤκουσα ἃ προ-
sti ad me de senacherib rege assyriorū.
σηύξω πρός με περὶ σενναχειρὶμ βασιλέως ἀσσυρίων.
hoc verbū quod locutus est de eo deus. despe
οὗτος ὁ λόγος ὃν ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ ὁ θεός. ἐφαύλι-
xit te et subsannauit te virgo filia sion
σέν σε καὶ ἐξεμυκτήρισέ σε παρθένος θυγάτηρ σιών
sup te caput mouit filia hierlm cui
ἐπὶ σοὶ κεφαλὴν ἐκίνησε θυγάτηρ ἱερουσαλὴμ τὸν τίνα
exprobrasti et irritasti. aut ad quē exaltasti
ὠνείδισας καὶ παρώξυνας. ἢ πρὸς τίνα ὕψωσας τὴν
vocē tuā et leuasti in excelsum oculos tuos in
φωνήν σου καὶ ἦρας εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς
sanctū israel. quia per nūcios exprobrasti
τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ. ὅτι δι᾽ ἀγγέλων ὠνείδισας
dño. tu enī dixisti multitudinē curruū ego
κύριον. σὺ γὰρ εἶπας τῷ πλήθει τῶν ἁρμάτων ἐγὼ
ascēdi in altitudinē mōtiū et in extrema liba-
ἀνέβην εἰς ὕψος ὀρέων καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ λιβά-
ni: et succidi altitudinē cedri eius et pulchri
νου, καὶ ἔκοψα τὸ ὕψος κέδρου αὐτοῦ καὶ τὸ κάλ-
tudinē cupressi. et intraui in altitudinē partis
λος τῆς κυπαρίσσου. καὶ εἰσῆλθον εἰς ὕψος μέρους
sylue
τοῦ δρυμοῦ

gozan & aran: & reseph & filios eden q erāt in thalassar. Vbi est rex emath & rex arfath & rex vrbis sepharuaim ana & aua? Et tulit ezechias libros de manu nunciorū: & legit eos & ascendit in domum domini: & expandit eos coram domino. Et orauit ad dominum dicens. Domine exercituum deus israel qui sedes sup cherubim: tu es deus solus omnium regnorum terre: tu fecisti celum & terram. Inclina domine aurem tuam & audi: aperi dñe oculos tuos & vide: & audi oīa verba sennacherib que misit ad blasphemandū deū viuentē. Vere enim domine desertas fecerūt reges assyriorum terras: & regiones earū: & dederunt deos earum igni: non enim erant dii: sed opera manuum hominum: lignum & lapis: & cōminuerunt eos. Et nunc dñe deus noster salua nos de manu eius & cognoscāt oīa regna terre: quia tu es dominus solus. Et misit esaias filius amos ad ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Pro quibus rogasti me de sennacherib rege assyriorum: hoc est verbum qd locutus est dñs super eum. Despexit te & subsannauit te virgo filia sion: post te caput mouit filia hierusalē. Cui exprobrasti: & quē blasphemasti: & super quē exaltasti vocē: & leuasti altitudinē oculorū tuorū ad sanctū israel. In manu seruorū tuorū exprobrasti dño: & dixisti. In multitudine quadrigarū mearū ego ascendi in altitudinē montiū iuga libani & succidam excelsa cedrorū eius: electas abietes illius: & introibo altitudinē sūmitatis eius: saltū carmeli eius: ego

גזן ואת חרן ורצף ובני עדן אשר
בתלשר: איה מלך חמת ומלך
ארפד ומלך לעיר ספרוים הנע
ועוה: ויקח חזקיהו את הספרים
מיד המלאכים ויקראהו ויעל
בית יהוה ויפרשהו חזקיהו לפני
יהוה: ויתפלל חזקיהו אל יהוה
לאמר: יהוה צבאות אלהי
ישראל ישב הכרבים אתה הוא
האלהים לבדך לכל ממלכות
הארץ אתה עשית את השמים
ואת הארץ: הטה יהוה אזנך
ושמע פקח יהוה עינך וראה
ושמע את כל דברי סנחריב אשר
שלח לחרף אלהים חי: אמנם
יהוה החריבו מלכי אשור את
כל הארצות ואת ארצם: ונתן את
אלהיהם באש כי לא אלהים המה
כי אם מעשה ידי אדם עץ ואבן
ויאבדום: ועתה יהוה אלהינו
הושיענו מידו וידעו כל ממלכות
הארץ כי אתה יהוה לבדך: וישלח
ישעיהו בן אמוץ אל חזקיהו
לאמר כה אמר יהוה אלהי
ישראל אשר התפללת אלי אל
סנחריב מלך אשור: זה הדבר
אשר דבר יהוה עליו בזה לך
לעגה לך בתולת בת ציון אחריך
ראש הניעה בת ירושלם: את
מי חרפת וגדפת ועל מי הרימותה
קול ותשא מרום עיניך אל קדוש
ישראל: ביד עבדיך חרפת אדני
ותאמר ברב רכבי אני עליתי
מרום הרים ירכתי לבנון ואכרת
קומת ארזיו מבחר ברשיו ואבוא
מרום קצו יער כרמלו: אני

Tex.heb.Esa.xxxvij.

קרתי ושתיתי מים ואחרב בכף פעמי כל יארי מצור: הלוא שמעת למרחוק אותה עשיתי מימי קדם ויצרתיה עתה הבאתיה ותהי להשאות גלים נצים ערים בצרות: וישביהן קצרי יד חתו ובשו היו עשב שדה וירק דשא חציר גגות ושדמה לפני קמה: ושבתך וצאתך ובואך ידעתי ואת התרגזך אלי: יען התרגזך אלי ושאננך עלה באזני ושמתי חחי באפך ומתגי בשפתיך והשיבתיך בדרך אשר באת בה: וזה לך האות אכול השנה ספיח ובשנה השנית שחיס ובשנה השלישית זרעו וקצרו ונטעו כרמים ואכול פרים: ויספה פליטת בית יהודה הנשארה שרש למטה ועשה פרי למעלה: כי מירושלם תצא שארית ופליטה מהר ציון קנאת יהוה צבאות תעשה זאת: לכן כה אמר יהוה אל מלך אשור לא יבוא אל העיר הזאת ולא יורה שם חץ ולא יקדמנה מגן ולא ישפך עליה סללה: בדרך אשר בא בה ישוב ואל העיר הזאת לא יבוא נאם יהוה: וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי: ויצא מלאך יהוה ויכה במחנה אשור מאה ושמנים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים: ויסע וילך וישב סנחריב מלך אשור וישב בנינוה: ויהי הוא משתחוה בית נסרך אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו

Trāsla.B.Hie.

fodi & bibi aquam: & siccaui vestigio pedis mei omnes riuos aggerū. Nūquid nō audisti que olim fecerim ei? Ex diebus antiquis ego plasmaui illud: & nunc adduxi: & factum est in erradicationē colliū cōpugnantiū & ciuitatū munitarū. Habitatores earū breuiata manu cōtremuerūt: & cōfusi sunt: facti sunt sicut fenū agri & gramen pascue & herba tectorū q̄ exaruit anteq̄ maturesceret. Habitationē tuā & egressum tuū: & introitū tuū ego cognoui: & insaniā tuā cōtra me. Cum fureres aduersum me superbia tua ascendit in aures meas. Ponā ergo circulū in naribus tuis: & frenū in labiis tuis: & reducā te in via per quā venisti. Tibi autē hoc erit signū. Comede hoc anno q̄ sponte nascūtur: & in āno secūdo pomis vescere. In anno autē tertio seminate & metite: & plātate vineas: & comedite fructū earū. Et emittet id quod saluatū fuerit de domo iuda & quod reliquū est radicē deorsum: & faciet fructum sursum: quia de hierusalē exibūt reliquie: & saluatio de monte sion. Zelus domini exercituū faciet istud. Propterea hec dicit dominus de rege assyriorū. Non intrabit ciuitatem hanc & non iaciet ibi sagittā: & non occupabit eam clypeus: & non mittet in circuitu eius aggerē. In via qua venit: per eā reuertetur: & ciuitatem hanc non ingredietur dicit dominus. Et protegam ciuitatem istam vt saluem eam propter me & propter dauid seruū meū. Egressus est autē angelus dn̄i: & percussit in castris assyriorum centum octoginta quinq̄ milia. Et surrexerunt mane: & ecce omnes cadauera mortuorū. Et egressus est & abiit: et reuersus est senacherib rex assyriorū: & habitauit in niniue. Et factū est cum adoraret in templo nesrach deum suum: adramelech & sarasar filii eius

Trās.Gre.lxx.cū iter.latina.

E

καὶ ἔθηκα γέφυραν, καὶ ἐρήμωσα ὕδατα καὶ πᾶσαν συναγωγὴν ὕδατος. οὐ ταῦτα ἤκουσας πάλαι ἃ ἐγὼ ἐποίησα; ἐξ ἡμερῶν ἀρχαίων συνέταξα. νῦν δὲ ἐπέδειξα, ἐξερημῶσαι ἔθνη ἐν ὀχυροῖς, καὶ οἰκοῦντας ἐν πόλεσιν ὀχυραῖς. ἀνῆκα τὰς χεῖρας καὶ ἐξηράνθησαν καὶ ἐγένοντο ὡς χόρτος ξηρὸς ἐπὶ δωμάτων καὶ ὡς ἄγρωστις. νῦν δὲ τὴν ἀνάπαυσίν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου καὶ τὴν εἴσοδόν σου ἐγὼ ἐπίσταμαι. ὁ δὲ θυμός σου ὃν ἐθυμώθης καὶ ἡ πικρία σου ἀνέβη πρός με. καὶ ἐμβαλῶ φιμὸν εἰς τὴν ῥῖνά σου καὶ χαλινὸν εἰς τὰ χείλη σου. καὶ ἀποστρέψω σε τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθες ἐν αὐτῇ. τοῦτο δέ σοι τὸ σημεῖον. φάγε τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ἃ ἔσπαρκας, τῷ δὲ ἐνιαυτῷ τῷ δευτέρῳ τὸ κατάλειμμα. τῷ δὲ τρίτῳ σπείραντες ἀμήσατε καὶ φυτεύσατε ἀμπελῶνα καὶ φάγεσθε τὸν καρπὸν αὐτῶν. καὶ ἔσονται οἱ καταλελειμμένοι ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, φυήσουσι ῥίζαν κάτω καὶ ποιήσουσι σπέρμα ἄνω. ὅτι ἐξ ἱερουσαλὴμ ἐξελεύσονται οἱ καταλελειμμένοι, καὶ οἱ σωζόμενοι ἐξ ὄρους σιών. ὁ ζῆλος κυρίου σαβαὼθ ποιήσει ταῦτα.

F

διὰ τοῦτο οὕτως λέγει κύριος ἐπὶ βασιλέα ἀσσυρίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐδὲ μὴ βάλῃ ἐπ' αὐτὴν βέλος, οὐδὲ μὴ βάλῃ ἐπ' αὐτὴν θυρεόν, οὐδὲ μὴ κυκλώσῃ ἐπ' αὐτὴν χάρακα. ἀλλὰ τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθεν ἐπ' αὐτῇ ἀποστραφήσεται, καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐ μὴ εἰσέλθῃ. τάδε λέγει κύριος, ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης τοῦ σῶσαι αὐτήν, δι' ἐμὲ καὶ διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου.

G

καὶ ἐξῆλθεν ἄγγελος κυρίου καὶ ἀνεῖλεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα καὶ πέντε χιλιάδας. καὶ ἀναστάντες τὸ πρωῒ εὗρον τὰ σώματα νεκρά. καὶ ἀπῆλθεν ἀποστραφεὶς. καὶ ἀπέστρεψεν σενναχηρεὶμ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ᾤκησεν ἐν νινευῆ. καὶ ἐν τῷ αὐτὸν προσκυνεῖν ἐν οἴκῳ ἀσαρὰχ θεοῦ αὐτοῦ, ἀδραμελὲχ καὶ νασαρὰρ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ,

4.Re. 19.d. Eccl. 48.g.

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina.

ἐπάταξαν αὐτὸν μαχαίραις. αὐτοὶ δὲ διεσώθησαν εἰς ἀρμενίαν. καὶ ἐβασίλευσεν ἀσορδὰν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

Ca.38.

A

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐμαλακίσθη ἐζεκίας ἕως θανάτου. καὶ ἦλθεν πρὸς αὐτὸν ἠσαίας υἱὸς ἀμὼς ὁ προφήτης καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει κύριος, τάξαι περὶ τοῦ οἴκου σου. ἀποθνήσκεις γὰρ σὺ καὶ οὐ ζήσῃ. καὶ ἀπέστρεψεν ἐζεκίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον λέγων. μνήσθητι κύριε, ὡς ἐπορεύθην ἐνώπιόν σου μετὰ ἀληθείας ἐν καρδίᾳ ἀληθινῇ καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιόν σου ἐποίησα. καὶ ἔκλαυσεν ἐζεκίας κλαυθμῷ μεγάλῳ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἠσαΐαν λέγων. πορεύθητι καὶ εἰπὸν ἐζεκίᾳ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς δαυὶδ τοῦ πατρός σου, ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου καὶ εἶδον τὰ δάκρυά σου. ἰδοὺ προστίθημι πρὸς τὸν χρόνον σου πεντεκαίδεκα ἔτη. καὶ ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων ῥύσομαί σε καὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης. τοῦτο δέ σοι τὸ σημεῖον παρὰ κυρίου ὅτι ποιήσει ὁ θεὸς τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ ἐλάλησεν. ἰδοὺ ἐγὼ στρέφω τὴν σκιὰν τῶν ἀναβαθμῶν οὓς κατέβη τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου ὁ ἥλιος. ἀποστρέψω τὸν ἥλιον τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς οὓς κατέβη ἡ σκιά.

4.Re. 10.a. 1.Pa. 31.f.

1.Reg. 18. Pa.2.c

B

Eccl. 48.d.

προσευχὴ ἐζεκίου βασιλέως τῆς ἰουδαίας ἡνίκα ἐμαλακίσθη καὶ ἀνέστη ἐκ τῆς μαλακίας αὐτοῦ. Ἐγὼ εἶπα ἐν τῷ ὕψει τῶν ἡμερῶν μου πορεύσομαι ἐν πύλαις ᾅδου. καταλείψω τὰ ἔτη τὰ ἐπίλοιπα, εἶπα οὐκ ἔτι οὐ μὴ ἴδω τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἐπὶ γῆς ζώντων. οὐκ ἔτι οὐ μὴ ἴδω ἄνθρωπον μετὰ κατοικούντων, ἐξέλιπον συγγενείας μου, κατέλιπον τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς μου. ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' ἐμοῦ ὥσπερ ὁ καταλύων σκηνὴν πήξας. τὸ πνεῦμά μου παρ' ἐμοὶ ἐγένετο ὡς ἱστὸς ἐρίθου ἐγγιζούσης ἐκτεμεῖν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ παρεδόθην. ἕως πρωῒ ὡς λέων οὕτως συνέτριψε πάντα τὰ

Trāsla.B.Hie.

percusserūt eum gladio: fugeruntq̄ in terram ararath & regnauit asaraddon filius eius pro eo.

38.

IN diebus illis egrotauit ezechias vsq̄ ad mortē: & introiuit ad eum esaias filius amos propheta & dixit ei. Hec dicit dn̄s. Dispone domui tue quia morieris tu & non viues. Et conuertit ezechias faciem suā ad parietē: & orauit ad dominum & dixit. Obsecro dn̄e memento queso quō ambulauerim coram te in veritate: & in corde perfecto: & quod bonū est in oculis tuis fecerim. Et fleuit ezechias fletu magno. Et factum est verbum domini ad esaiam: dicens. Vade & dic ezechie. Hec dicit dominus deus dauid patris tuis. Audiui orationem tuam: vidi lachrymas tuas. Ecce ego adiciā super dies tuos quindecim annos: & de manu regis assyriorū eruam te: & ciuitatē istam & protegam eam. Hoc autē tibi erit signum a domino: quia faciet dominus verbum hoc quod locutus est. Ecce ego reuerti faciam vmbram linearum per quas descēderat in horologio achaz in sole retrorsum decem lineis. Et reuersus est sol decem lineis per gradus quos descenderat. Scriptura ezechie regis iuda cum egrotasset & cōualuisset de infirmitate sua. Ego dixi in dimidio dierū meorū vadā ad portas inferi. Quesiui residuum annorū meorum. Dixi non videbo dominū deum in terra viuentium: non aspiciā hominē vltra & habitatorē quietis. Generatio mea ablata est: & cōuoluta est a me quasi tabernaculū pastorū. Precisa est velut a texente vita mea: dū adhuc ordirer succidit me. De mane vsq̄ ad vesperā finies me: sperabā vsq̄ ad mane. quasi leo: sic cōtriuit omnia

Tex.heb.Esa.xxxviij.

הכהו בחרב והמה נמלטו ארץ אררט וימלך אסר חדן בנו תחתיו:

C.xxxviij.

בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבוא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר יהוה צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה: ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל יהוה: ויאמר אנה יהוה זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי ויבך חזקיהו בכי גדול: ויהי דבר יהוה אל ישעיהו לאמר: הלוך ואמרת אל חזקיהו כה אמר יהוה אלהי דוד אביך שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתך הנני יוסף על ימיך חמש עשרה שנה: ומכף מלך אשור אצילך ואת העיר הזאת וגנותי על העיר הזאת: וזה לך האות מאת יהוה אשר יעשה יהוה את הדבר הזה אשר דבר: הנני משיב את צל המעלות אשר ירדה במעלות אחז בשמש אחרנית עשר מעלות ותשב השמש עשר מעלות במעלות אשר ירדה: מכתב לחזקיהו מלך יהודה בחלתו ויחי מחליו: אני אמרתי בדמי ימי אלכה בשערי שאול פקדתי יתר שנותי: אמרתי לא אראה יה יה בארץ החיים לא אביט אדם עוד עם יושבי חדל: דורי נסע ונגלה מני כאהל רעי קפדתי כארג חיי מדלה יבצעני מיום עד לילה תשלימני: שויתי עד בקר כארי כן ישבר כל

ossa mea. De mane vsque ad vesperam finies me. Sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor vt columba. Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum. Domine vim patior: responde pro me. Quid dicam aut quid respondebit mihi: cum ipse fecerit? Recogitabo omnes annos meos in amaritudine anime mee. Domine si sic viuitur: et in talibus vita spiritus mei. Corripies me et viuificabis me. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Tu autem eruisti animam meam vt non periret: proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. Quia non infernus confitebitur tibi neque mors laudabit te: non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam. Viuens viuens ipse confitebitur tibi sicut et ego hodie. Pater filiis notam faciet veritatem tuam. Domine saluum me fac: et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vite nostre in domo domini. Et iussit esaias vt tollerent massam de ficis: et cataplasmarent super vulnus: et sanaretur. Et dixit ezechias. Quod erit signum: quia ascendam in domum domini?

39.

In tempore illo misit merodach baladan filius baladan rex babylonis libros et munera ad ezechiam. Audierat enim quod egrotasset et conualuisset. Letatus est autem super eis ezechias: et ostendit eis cellam aromatum: et argenti et auri et odoramentorum et vnguenti optimi: et omnes apothecas supellectilis sue et vniuersa que inuenta sunt in thesauris eius. Non fuit verbum quod non ostenderet eis ezechias in domo sua: et in omni potestate sua. Introiuit autem esaias propheta ad ezechiam regem: et dixit ei. Quid dixerunt viri isti: et vnde venerunt ad te? Et dixit ezechias. De terra longinqua venerunt ad me de babylone. Et dixit. Quid viderunt in domo tua? Et dixit ezechias. Omnia que in domo mea sunt viderunt. Non fuit res

quam non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit esaias ad ezechiam. Audi verbum domini exercituum. Ecce dies venient: et auferentur omnia que in domo tua sunt: et que thesaurizauerunt patres tui vsque ad diem hanc in babylonem. Non relinquetur quicquam: dicit dominus. Et de filiis tuis qui exibunt de te quos genueris tollent: et erunt eunuchi in palatio regis babylonis. Et dixit ezechias ad esaiam. Bonum verbum domini quod locutus es. Et dixit. Fiat tantum pax et veritas in diebus meis.

40.

Consolamini consolamini popule meus: dicit deus vester. Loquimini ad cor hierusalem et aduocate eam: quoniam completa est malitia eius: dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox clamantis in deserto. Parate viam domini: rectas facite in solitudine semitas dei nostri. Omnis vallis exaltabitur: et omnis mons et collis humiliabitur: et erunt praua in directa: et aspera in vias planas. Et reuelabitur gloria domini: et videbit omnis caro pariter quod os domini locutum est. Vox dicentis. Clama: et dixi. Quid clamabo? Omnis caro foenum: et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est foenum et cecidit flos: quia spiritus domini sufflauit in eo. Vere foenum est populus. Exsiccatum est foenum et cecidit flos: verbum autem dei nostri manet in eternum. Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas sion: exalta in fortitudine vocem tuam qui euangelizas hierusalem. Exalta: noli timere. Dic ciuitatibus iude. Ecce deus vester. Ecce dominus deus in fortitudine veniet: et brachium eius dominabitur. Ecce merces eius cum eo: et opus illius coram illo. Sicut pastor gregem suum pascet: in brachio suo congregabit agnos: et in sinu suo

Primitiua.heb. Ter.heb.Esa.xl. Trãsla.B.Hie. Trãs.Gre.lxx.cũ iter.latina.

Primitiua.heb.

נשא נהל / כול / שלש / אזן / ידע יעץ / יעץ בין / למד שפט / ידע / בין / דלה חשב / אי נטל / חיה עלה / תהה / חשב דמה / דמה ערך / רקע / סכן רום / בחר רקב / בקש כון / מוט ידע / שמע נגד / בין יסד / נטה דקק / ישב / תהה / נשא דמה / שוה אמר / ברא נשא / רום בוא / צבא ספר / קרא / אמץ כח / עדר אמר / דבר סתר / שפט עבר / עלם

Ter.heb.Esa.xl.

ישא עלות ינהל׃ מי מדד בשעלו
מים ושמים בזרת תכן וכל
בשלש עפר הארץ ושקל בפלס
הרים וגבעות במאזנים׃ מי תכן
את רוח יהוה ואיש עצתו יודיענו׃
את מי נועץ ויבינהו וילמדהו בארח
משפט וילמדהו דעת ודרך
תבונות יודיענו׃ הן גוים כמר
מדלי וכשחק מאזנים נחשבו
הן איים כדק יטול׃ ולבנון אין
די בער וחיתו אין די עולה׃ כל
הגוים כאין נגדו מאפס ותהו
נחשבו לו׃ ואל מי תדמיון אל
ומה דמות תערכו לו׃ הפסל נסך
חרש וצרף בזהב ירקענו ורתקות
כסף צורף׃ המסכן תרומה עץ לא
ירקב יבחר חרש חכם יבקש
לו להכין פסל לא ימוט׃ הלוא
תדעו הלוא תשמעו הלוא הגד
מראש לכם הלוא הבינתם מוסדות
הארץ׃ הישב על חוג הארץ
וישביה כחגבים הנוטה כדק
שמים וימתחם כאהל לשבת׃
הנתן רוזנים לאין שפטי ארץ
כתהו עשה׃ אף בל נטעו אף בל
זרעו אף בל שרש בארץ גזעם
וגם נשף בהם ויבשו וסערה כקש
תשאם׃ ואל מי תדמיוני ואשוה
יאמר קדוש׃ שאו מרום עיניכם
וראו מי ברא אלה המוציא
במספר צבאם לכלם בשם יקרא
מרב אונים ואמיץ כח איש לא
נעדר׃ למה תאמר יעקב ותדבר
ישראל נסתרה דרכי מיהוה
ומאלהי משפטי יעבור׃ הלוא
ידעת אם לא שמעת אלהי עולם

Trãsla.B.Hie.

leuabit: fetas ipse portabit. Quis mẽsus est pugillo aq̃s: & celos palmo ponderauit? Quis appẽdit tribus digitis molem tre: & librauit in põdere montes & colles in statera? Quis adiuuit spm̃ dñi: aut q̃s cõsiliarius eius fuit: & oñdit illi? Cũ quo iniit cõsiliũ: & instruxit eũ: & docuit euz semitã iusticie: & erudiuit eum scientia & viam prudentie ostendit illi? Ecce gentes quasi stilla situle: & quasi momentũ statere reputate sunt. Ecce isule quasi puluis exiguus: & libanus non sufficiet ad succẽdendũ: & aĩalia ei⁹ nõ sufficiẽt ad holocaustũ. Oẽs gentes q̃si nõ sint: sic sunt corã eo: & q̃si nihilũ & inane reputate sunt ei. Cui ergo simile fecistis deum aut quã imaginẽ ponetis ei? Nũqd sculptile cõflabit faber: aut aurifex auro figurabit illud & laminis argẽteis argẽtari⁹. Forte lignũ & iputribile elegit artifex sapiẽs: q̃rit quõ statuat simulachrũ q̃ non moueatur. Nunqd nõ scietis? Nunqd nõ audietis? Nũqd nõ annũciatũ est vobis ab initio? Nũqd nõ intellexistis fundamẽta tre? Qui sedet super gyrũ terre: & hitatores eius sunt q̃si locuste. Qui extẽdit velut nihili celos: & expandit eos sicut tabernaculũ ad inhabitãdũ. Qui dat secretorũ scrutatores q̃si nõ sint: iudices terre velut inane fecit. Et quidẽ neq̃ plãtato neq̃ sato neq̃ radicato in terra trũco eorũ. Repente flauit in eos: & aruerũt: & turbo q̃si stipulã auferet eos. Et cui assimilastis me & adequastis dicit sãctus. Leuate in excelsuz oculos vros: & videte q̃s creauit hec. Qui educit in numero militiã eorũ: & oẽs ex noĩe vocat. Pre multitudiẽ fortitudinis & roboris virtutisq̃ eius: neq̃ vnũ reliquum fuit. Quare dicis iacob: & loq̃ris israel? abscondita est via mea a domĩo: & a deo meo iudicium meũ transibit? Nũquid nescis: aut non audisti? Deus sempiternus

Trãs.Gre.lxx.cũ iter.latina.

τ pregnãtes cõsolabit. qs mensus est
καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας παρακαλέσει. τίς ἐμέτρησε
manu aquã τ celũ palmo τ oẽm
τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ καὶ πᾶσαν
terrã pugillo: qs statuit mõtes põdere τ rupes state
τὴν γῆν δρακί; τίς ἔστησε τὰ ὄρη σταθμῷ καὶ τὰς νάπας ζυ-
ra: qs cognouit mẽtẽ dñi: aut qs cõsiliari⁹ ei⁹ fu-
γῷ; τίς ἔγνω νοῦν κυρίου, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένε-
it: q instruet eũ: aut quẽ cõsuluit τ
το; ὃς συμβιβάσει αὐτόν, ἢ τίνα συνεβουλεύσατο καὶ
instruxit eũ: aut qs ostẽdit ei iudiciũ: aut viã
συνεβίβασεν αὐτόν; ἢ τίς ἔδειξεν αὐτῷ κρίσιν; ἢ ὁδὸν
itelligẽtie: qs ostẽdit ei. si oẽs gẽtes sicut stil
συνέσεως; τίς ἔδειξεν αὐτῷ; εἰ πάντα τὰ ἔθνη ὡς στα-
la a situla τ sicut momẽtũ statere reputate sũt τ q̃si
γὼν ἀπὸ κάδου καὶ ὡς ῥοπὴ ζυγοῦ ἐλογίσθησαν καὶ ὡς
saliua reputabunt: at liban⁹ nõ sufficit ad cõburẽdũ
σίελος ἐλογισθήσονται; ὁ δὲ λίβανος οὐχ ἱκανὸς εἰς καῦσιν
τ oĩa q̃drupedia nõ sufficiũt ad holocau-
καὶ πάντα τὰ τετράποδα οὐχ ἱκανὰ εἰς ὁλοκάρπω-
stũ: τ oẽs gẽtes q̃si nihil sũt τ in nihilũ
σιν, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ὡς οὐδέν εἰσι καὶ εἰς οὐδὲν
reputate sũt ei. cui assimilastis dñm: τ cui
ἐλογίσθησαν αὐτῷ. τίνι ὡμοιώσατε κύριον, καὶ τίνι
imagini assimilastis eũ: nũqd imaginẽ fecit fa
ὁμοιώματι ὡμοιώσατε αὐτόν; μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέ-
ber aurifex cõflãs aurũ circũdeaura-
κτων ἢ χρυσοχόος χωνεύσας χρυσίον περιεχρύσω-
uit eũ: imaginẽ fabricauit eũ: lignũ eñ ipu
σεν αὐτόν, ὁμοίωμα κατεσκεύασεν αὐτόν; ξύλον γὰρ ἄση-
tribile eligit faber τ sapiẽter q̃rit quõ statuet e-
πτον ἐκλέγεται τέκτων καὶ σοφῶς ζητεῖ πῶς στήσει αὐ-
ius simulachrũ vt nõ moueat. nõne scietis: nõne audi
τοῦ εἰκόνα ἵνα μὴ σαλεύηται. οὐ γνώσεσθε; οὐκ ἀκού-
etis nõ ãnũciatũ est a pricipio vobis: nõ cognouistis
σεσθε οὐκ ἀνηγγέλη ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν; οὐκ ἔγνωτε τὰ
fundamẽta terre: q tenet gyrũ terre: τ
θεμέλια τῆς γῆς; ὁ κατέχων τὸν γῦρον τῆς γῆς, καὶ οἱ
inhabitãtes in ea q̃si locuste. q statuit q̃si camerã
ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ ὡς ἀκρίδες, ὁ στήσας ὡς καμάραν
celũ τ extendit q̃si tabernaculũ ad hitandũ: q
τὸν οὐρανὸν καὶ διατείνας ὡς σκηνὴν κατοικεῖν, ὁ δι-
dat principes in nihilũ regere: at terrã q̃si nihil
δοὺς ἄρχοντας εἰς οὐδὲν ἄρχειν, τὴν δὲ γῆν ὡς οὐδὲν
fecit. nõ eñ plantabunt neq̃ serent: neq̃
ἐποίησεν. οὐ γὰρ μὴ φυτεύσωσιν, οὐδὲ μὴ σπείρωσιν, οὐδὲ μὴ
radicabit in terra radix eor: flauit sup eos τ are
ῥιζωθῇ εἰς τὴν γῆν ἡ ῥίζα αὐτῶν· ἔπνευσεν ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἐξη-
facti sũt τ tẽpestas q̃si stipulas assumet eos.
ράνθησαν καὶ καταιγὶς ὡς φρύγανα ἀναλήψεται αὐτούς.
nũc ergo cui me assimilastis τ exequabor eis
νῦν οὖν τίνι με ὡμοιώσατε καὶ ὁμοιωθήσομαι αὐτοῖς;
dixit sanct⁹. eleuate sursũ oculos
εἶπεν ἅγιος. ἀναβλέψατε εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμοὺς
vros τ videte: qs ostẽdit hec oĩa: q edu
ὑμῶν καὶ ἴδετε, τίς κατέδειξε ταῦτα πάντα; ὁ ἐκ-
cit iuxta nũerũ ornatũ suũ oẽs in nõ
φέρων κατὰ ἀριθμὸν τὸν κόσμον αὐτοῦ πάντας ἐπ᾽ ὀνό-
mine vocabit a multa glia τ robore fortitudinis
ματι καλέσει ἀπὸ πολλῆς δόξης καὶ ἐν κράτει ἰσχύος, οὐ-
nihil a te abscõditũ ẽ. nõ eñ dicas iacob τ qd locut⁹ es is
δέν σε ἔλαθεν. μὴ γὰρ εἴπῃς Ἰακώβ, καὶ τί ἐλάλησας Ἰσ-
rael. abscõdita est via mea a deo τ de⁹
ραήλ. ἀπεκρύβη ἡ ὁδός μου ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ θεός
me⁹ iudiciũ abstulit τ recessit. τ nũc nõ no
μου τὴν κρίσιν ἀφεῖλεν καὶ ἀπέστη; καὶ νῦν οὐκ ἔγ-
sti nisi audiuisti de⁹ etern⁹
νως; εἰ μὴ ἤκουσας; θεὸς αἰώνιος

Sa. 9. Ro. 11. d. — D — E — F — G

Trãsla.gre.lxx.cũ inter.lati. Trãsla.B.Hie. Ter.he.Esa.xli. Primitiua.heb.

Trãsla.gre.lxx.cũ inter.lati.

deus q fabricauit terios terre: nõ esuriet ne-
θεὸς ὁ κατασκευάσας τὰ ἄκρα τῆς γῆς, οὐ πεινάσει οὐ-
q̃ laborabit: neq̃ est inuẽtio prudẽtie ei⁹
δὲ κοπιάσει, οὐδὲ ἔστιν ἐξεύρεσις τῆς φρονήσεως αὐτοῦ,
q dat esurientib⁹ fortitudinẽ: τ nõ dolentib⁹
διδοὺς τοῖς πεινῶσιν ἰσχύν, καὶ τοῖς μὴ ὀδυνωμένοις
merorẽ. esurient eñ iuniores τ laborabũt ado-
λύπην. πεινάσουσι γὰρ νεώτεροι καὶ κοπιάσουσι νεα-
lescẽtes: τ electi ifirmi erũt. at expectãtes
νίσκοι, καὶ ἐκλεκτοὶ ἀνίσχυες ἔσονται. οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν
deũ mutabũt fortitudinẽ: assumẽt alas q̃si aqile: cur
θεὸν ἀλλάξουσιν ἰσχύν, πτεροφυήσουσιν ὡς ἀετοί, δραμοῦν-
rẽt: τ nõ laborabũt. gradient τ nõ esuriet.
ται καὶ οὐ κοπιάσουσι, βαδιοῦνται καὶ οὐ πεινάσουσι.

C. 41 A

Innouamini ad me isule: nã pricipes mu
Ἐγκαινίζεσθε πρὸς μὲ νῆσοι, οἱ γὰρ ἄρχοντες ἀλ-
tant fortitudinẽ: appropinquẽt τ loquant simul.
λάττουσιν ἰσχύν, ἐγγισάτωσαν καὶ λαλησάτωσαν ἅμα.
tunc iudiciũ ãnũciet. qs suscitauit de ori
τότε κρίσιν ἀναγγειλάτωσαν. τίς ἐξήγειρεν ἀπ᾽ ἀνα-
ente iusticiã: vocauit eã ad pedes suos:
τολῶν δικαιοσύνην, ἐκάλεσεν αὐτὴν κατὰ πόδας αὐτοῦ,
τ vadet. dabit i cõspectu gẽtiũ: τ reges stu-
καὶ πορεύσεται. δώσει ἐναντίον ἐθνῶν, καὶ βασιλεῖς ἐκ-
porẽ mittet: τ dabit in terra gladios eor: τ sicut
στήσει, καὶ δώσει εἰς γῆν τὰς μαχαίρας αὐτῶν, καὶ ὡς
stipulas piectas arc⁹ eor. τ psequet e-
φρύγανα ἐξωσμένα τὰ τόξα αὐτῶν. καὶ διώξεται αὐ-
os: τ prãsibit in pace via pedũ e-
τούς, καὶ διελεύσεται ἐν εἰρήνῃ τὴν ὁδὸν τῶν ποδῶν αὐ-
ius. qs operat⁹ ẽ τ fecit hec? vocauit e-
τοῦ. τίς ἐνήργησε καὶ ἐποίησε ταῦτα; ἐκάλεσεν αὐ-
a q̃ vocat ea a gñatiõnũ pricipio, ego de⁹ prim⁹:
τὴν ὁ καλῶν αὐτὴν ἀπὸ γενεῶν ἀρχῆς· ἐγὼ θεὸς πρῶτος,
τ in vẽtura ego sũ. viderũt gẽtes τ timu
καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα ἐγώ εἰμι. ἴδοσαν ἔθνη καὶ ἐφο-
erũt termĩi terre obstupuerũt, appropĩquerũt τ vene
βήθησαν τὰ ἄκρα τῆς γῆς ἐξέστησαν, ἤγγισαν καὶ ἦλθο-
rũt simul iudicãs vnusq̃sq̃ pximo: τ fratri
σαν ἅμα κρίνων ἕκαστος τῷ πλησίον, καὶ τῷ ἀδελφῷ
auxiliatur. τ dicet: puauit vir faber lignarĩ τ erarius
βοηθῆσαι. καὶ ἐρεῖ, ἴσχυσεν ἀνὴρ τέκτων καὶ χαλκεὺς
percutiẽs malleo simul pducẽs. aliqñ qdẽ dicet solida
τύπτων σφύρᾳ ἅμα ἐλαύνων. ποτὲ μὲν ἐρεῖ ἄμβλυ-
tio bona est: cõfortauerũt eã i clauis ponẽt e-
μα καλόν ἐστιν, ἰσχύρωσαν αὐτὰ ἐν ἥλοις, θήσουσιν αὐ-
am τ nõ mouebit. tu aũt israel puer me⁹ iacob
τά, καὶ οὐ κινηθήσεται. σὺ δὲ Ἰσραὴλ παῖς μου Ἰακὼβ
quẽ elegi semẽ abraam quẽ dilexi: quẽ assum-
ὃν ἐξελεξάμην, σπέρμα Ἀβραὰμ ὃν ἠγάπησα, οὗ ἀντελα-
psi ab extremo terre τ a sũmitatib⁹ ei⁹ vo
βόμην ἀπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς καὶ ἐκ τῶν σκοπιῶν αὐτῆς ἐκά-
caui te: τ dixi tibi puer me⁹ es: elegi te τ
λεσά σε, καὶ εἶπά σοι παῖς μου εἶ, ἐξελεξάμην σε καὶ
nõ dereliqui te. ne timeas: tecũ eñ sum.
οὐκ ἐγκατέλιπόν σε. μὴ φοβοῦ, μετὰ σοῦ γὰρ εἰμι.
ne erres ego eñ sum de⁹ tu⁹ q cõfortaui te: τ
μὴ πλανῶ, ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ θεός σου ὁ ἐνισχύσας σε, καὶ
auxiliat⁹ sũ tibi: τ roboraui te dextera iusta
ἐβοήθησά σοι, καὶ ἠσφαλισάμην σε τῇ δεξιᾷ τῇ δικαίᾳ
mea. ecce cõfundent τ erubescẽt oẽs
μου. ἰδοὺ αἰσχυνθήσονται καὶ ἐντραπήσονται πάντες
aduersantes tibi. erũt eñ q̃si nõ existentes
οἱ ἀντικείμενοί σοι. ἔσονται γὰρ ὡς οὐκ ὄντες,
τ peribũt oẽs aduersarii tui. q̃res e-
καὶ ἀπολοῦνται πάντες οἱ ἀντίδικοί σου. ζητήσεις αὐ-
os: τ nõ inuenies hoies q insaniẽt
τούς, καὶ οὐ μὴ εὕρῃς τοὺς ἀνθρώπους οἳ παροινήσουσιν
in te. erũt eñ q̃si nõ extiterĩt: τ nõ erũt
εἰς σέ. ἔσονται γὰρ ὡς οὐκ ὄντες, καὶ οὐκ ἔσονται οἱ
pugnãtes cõtra te: q: ego
ἀντιπολεμοῦντές σε, ὅτι ἐγὼ ὁ

B — Infra. 44. a. τ 48. b. — C — Infra. 48. b. mat. 17 b.

Trãsla.B.Hie.

dominus qui creauit terminos terre & non deficiet neq̃ laborabit: nec est inuestigatio sapiẽtie eius: q dat lasso virtutẽ: & his q nõ sunt fortitudinẽ & robur multiplicat. Deficient pueri & laborabunt: & iuuenes in ĩfirmitate cadent. Qui aũt sperant in dño mutabũt fortitudinem: assumẽt pẽnas sicut aq̃le: currẽt & non laborabunt: ambulabũt & nõ deficient.

41.

Taceant ad me insule: & gentes mutent fortitudinẽ. Accedant & tunc loquẽtur: simul ad iudiciũ ꝓpinq̃mus. Quis suscitauit ab oriente iustũ: vocauit eũ vt seq̃retur se. Dabit in cõspectu ei⁹ gentes: & reges obtinebit. Dabit q̃si puluerẽ gladio ei⁹: sicut stipulã vento raptã arcui ei⁹. Perseq̃tur eos trãsibit in pace: semita ĩ pedib⁹ ei⁹ nõ appebit. Quis hec opatus est & fecit vocans gñationes ab exordio. Ego dñs primus & nouissim⁹ ego sum. Viderũt insule & timuerũt: extrema terre obstupuerũt: appropinq̃uerũt & accesserũt. Vnusq̃sq̃ ꝓximo suo auxiliatur: & fratri suo dicet cõfortare. Cõfortauit faber erari⁹ percutiens malleo eum qui cudebat tunc tpis: dicens glutino bonum est: & confortauit eum clauis vt non moueatur. Et tu israel serue meus iacob quẽ elegi: semen abraã amici mei: in quo apprehendi te: ab extremis terre & a longinquis ei⁹ vocaui te: & dixi tibi. Seruus meus es tu: elegi te & non abieci te. Ne timeas qa ego tecũ sum: ne declines quia ego deus tuus. Confortaui te & auxiliatus sum tibi: & suscepit te dextera iusti mei. Ecce cõfundẽtur & erubescẽt oẽs q pugnãt aduersum te. Erunt q̃si nõ sint: & peribũt viri q cõtradicũt tibi. Queres eos & non inuenies viros rebelles tuos & erunt q̃si nõ sint & veluti consũptio hoĩes bellantes aduersum te: quia ego dominus

Ter.he.Esa.xli.

יהוה בורא קצות הארץ לא
ייעף ולא ייגע אין חקר לתבונתו׃
נתן ליעף כח ולאין אונים
עצמה ירבה׃ ויעפו נערים
ויגעו ובחורים כשול יכשלו׃
וקוי יהוה יחליפו כח יעלו אבר
כנשרים ירוצו ולא ייגעו ילכו
ולא ייעפו׃

Cap. xli.

החרישו אלי איים ולאמים
יחליפו כח יגשו אז ידברו יחדו
למשפט נקרבה׃ מי העיר ממזרח
צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו
גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו
כקש נדף קשתו׃ ירדפם יעבור
שלום ארח ברגליו לא יבוא׃ מי
פעל ועשה קרא הדרות מראש
אני יהוה ראשון ואת אחרנים
אני הוא׃ ראו איים וייראו
קצות הארץ יחרדו קרבו ויאתיון׃
איש את רעהו יעזרו ולאחיו
יאמר חזק׃ ויחזק חרש את צרף
מחליק פטיש את הולם פעם
אמר לדבק טוב הוא ויחזקהו
במסמרים לא ימוט׃ ואתה ישראל
עבדי יעקב אשר בחרתיך זרע
אברהם אהבי׃ אשר החזקתיך
מקצות הארץ ומאציליה קראתיך
ואמר לך עבדי אתה בחרתיך ולא
מאסתיך׃ אל תירא כי עמך
אני אל תשתע כי אני אלהיך
אמצתיך אף עזרתיך אף תמכתיך
בימין צדקי׃ הן יבשו ויכלמו כל
הנחרים בך יהיו כאין ויאבדו
אנשי ריבך׃ תבקשם ולא תמצאם
אנשי מצתך יהיו כאין וכאפס
אנשי מלחמתך׃ כי אני יהוה

Primitiua.heb.

ברא קצה / יעף יגע / בין כוח / רבה / נער כשל / קוה חלף / עלה אבר / רוץ / Cap. xli. / חרש אי / נגש דבר / שפט קרב / עור זרח / קרא נתן / פנה רדה / רדף / שלם בוא / קצה ירא / קצה חרד / אתה עזר / אמר חזק / חלק פטש / הלם / ספר מוט / קצה אצל / ירא / שעה / ימן בוש / כלם חרה / היה אבד / רוב בקש / מצא נצה / לחם

deus tuus apprehẽdens manũ tuã: dicensq; tibi. Ne timeas: ego adiuui te. Noli timere vermis iacob: qui mortui estis ex israel. Ego auxiliatus sum tibi dicit dñs: & redemptor tuus sanctus israel. Ego posui te quasi plaustrũ triturans nouũ: habẽs rostra serrantia. Triturabis montes & cõminues: & colles quasi puluerẽ pones. Ventilabis eos: & vẽtus tollet: & turbo disperget eos: & tu exultabis in domino: in sancto israel letaberis. Egeni & pauperes querunt aquas & non sunt: lingua eorum siti aruit. Ego dominus exaudiam eos: deus israel: non derelinquã eos. Aperiã in supinis collibus flumina & in medio camporum fontes. Ponam desertum in stagna aquarũ & terram inuiam in riuos aquarũ. Dabo insolitudine cedrũ & spinam & myrtũ & lignũ oliue. Ponam in deserto abietem vlmum & buxum simul vt videant & sciant & recogitent & intelligant pariter: quia manus dñi fecit hec: & sanctus israel creauit illud. Prope facite iudiciũ vrm dicit dominus: afferte si qd forte habetis dixit rex iacob. Accedant & nuncient nobis quecunq; ventura sunt. priora que fuerũt nũciate: & ponemus cor nrm: & sciemus nouissima eorũ: & que vẽtura sunt indicate nobis. Annũciate que ventura sunt in futurũ: & sciemus quia dii estis vos. Bene quoq; aut male si potestis facite & loqmur & videamus simul. Ecce vos estis ex nihilo: & opus vestrũ ex eo qd nõ est. Abominatio est q elegit vos. Suscitaui ab aquilone & veniet ab ortu solis. Vocabit nomẽ meũ: & adducet magistratus quasi lutũ: & velut plastes cõculcans humũ. Quis ãnũciauit ab exordio vt sciamus: & a pricipio vt dicamus iustus es. Nõ est ann[...]s neq;

predicens neq; audiens sermones vestros. Primus ad sion dicet: ecce adsunt: & hierusalem euãgelistam dabo. Et vidi & non erat ex istis quisq; qui iniret cõsiliũ: & iterrogatus rñderet verbũ. Ecce oẽs iniusti & vana opera eorũ ventus & inane simulachra eorum.

42.

Ecce seruus meus: suscipiam eum electus meus cõplacuit sibi in illo anĩa mea. Dedi spm meũ sup eum iudiciũ gentibus pferet. Non clamabit neq; accipiet personam: nec audietur vox eius foris. Calamum quassatum non conteret: & linum fumigans non extinguet. In veritate educet iudicium: non erit tristis neq; turbulẽtus donec ponat in terra iudiciũ: & legẽ eius insule expectabunt. Hec dicit dominus deus creans celos & extendẽs eos: firmãs terrã & que germinãt ex ea: dans flatum populo qui est sup terrã: & spm calcantibus eam. Ego dominus vocaui te in iusticia: & apprehendi manũ tuã: & seruaui te. Et dedi te in fedus populi in lucem gentiũ: vt aperires oculos cecorũ & educeres de conclusione vinctũ: de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dñs: hoc est nomẽ meum. Gloriã meã alteri non dabo: & laudẽ meã sculptilibus: q prima fuerunt ecce venerunt: noua quoq; ego annuncio: anteq̃ oriantur audita vobis faciam. Cantate domino canticum nouum: laus eius ab extremis terre. Qui descẽditis in mare & plenitudo eius: insule & habitatores earũ. Letetur desertũ & ciuitates eius in domibus habitabit cedar. Laudate habitatores petre: de vertice mõtiũ clamabũt. Ponẽt dño gloriã & laudẽ eius in insulis nũciabũt. Dñs sicut fortis egredietur sicut vir preliator suscitabit zelũ. Vociferabitur & clamabit sup inimicos suos cõfortabitur. Tacui: semp

Ca. 42.

Cap. xlij.

אחריש אתאפק כיולדה אפעה אשם ואשאף יחד׃ אחריב הרים וגבעות וכל עשבם אוביש ושמתי נהרות לאיים ואגמים אוביש׃ והולכתי עורים בדרך לא ידעו בנתיבות לא ידעו אדריכם אשים מחשך לפניהם לאור ומעקשים למישור אלה הדברים עשיתם ולא עזבתים׃ נסגו אחור יבשו בשת הבטחים בפסל האמרים למסכה אתם אלהינו׃ החרשים שמעו והעורים הביטו לראות׃ מי עור כי אם עבדי וחרש כמלאכי אשלח מי עור כמשלם ועור כעבד יהוה׃ ראות רבות ולא תשמר פקח אזנים ולא ישמע׃ יהוה חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר׃ והוא עם בזוז ושסוי הפח בחורים כלם ובבתי כלאים החבאו היו לבז ואין מציל משסה ואין אמר השב׃ מי בכם יאזין זאת יקשב וישמע לאחור׃ מי נתן למשסה יעקב וישראל לבזזים הלוא יהוה זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו׃ וישפך עליו חמה אפו ועזוז מלחמה ותלהטהו מסביב ולא ידע ותבער בו ולא ישים על לב׃

Cap.xliij.

ועתה כה אמר יהוה בראך יעקב ויצרך ישראל אל תירא כי גאלתיך קראתי בשמך לי אתה׃ כי תעבר במים אתך אני ובנהרות לא ישטפוך כי תלך במו אש לא תכוה ולהבה לא תבער בך׃

silui: patiens fui: sicut parturiens loquar. Dissipabo & absorbebo simul: desertos faciam montes & colles & oē germen eorū exiccabo. Ponam flumina in insulas & stagna arefaciam. Et ducam cecos in viam quam nesciūt: & in semitis q̄s ignorauerunt ambulare eos faciam. Ponam tenebras coram eis in lucem & praua in recta. Hec verba feci eis: & nō dereliqui eos. Conuersi sunt retrorsum. Cōfundātur cōfusione qui cōfidūt in sculptili: qui dicunt conflatili vos dii nostri. Surdi audite: & ceci intuemini ad videndū: q̄s cecus nisi seruus meus: & surdus nisi ad quē nūcios meos misi? Quis cecus nisi q venūdatus est? Et q̄s cecus nisi seruus dñi? Qui vides multa: nōne custodies? Qui aptas habes aures: nōne audies. Et dñs voluit vt sanctificaret eum: magnificaret legē & extolleret: ipse aūt populus direptus & vastatus. Laqueus iuuenū oēs: & in domibus carcerū absconditi sunt. Facti sunt in rapinā: nec est q eruat: in direptionē: nec est qui dicat: redde. Quis est in vobis q audiat hoc: attēdat & auscultet futura? Quis dedit in direptionē iacob & israel vastantibus. Nōne dñs ipse cui peccauimus? Et noluerūt in viis eius ambulare: & non audierunt legem eius. Et effudit sup eum indignationē furoris sui & forte bellū: & cōbussit eum in circuitu & non cognouit: & succendit eum: & non intellexit.

43.

ET nunc hec dicit dñs creans te iacob & formans te israel. Noli timere: quia redemi te: & vocaui te nomine tuo. Meus es tu. Cum transieris per aquas tecum ero & flumina non operient te. Cum ambulaueris in igne non cōbureris: & flamma non ardebit in te

nūquid & semp tacebo & sustinebo. sicut pariēs
μὴ καὶ ἀεὶ σιωπήσομαι καὶ ἀνέξομαι. ὡς ἡ τίκτουσα
patiēter egi erūpā & arefaciā simul: vastabo mōtes: &
ἐκαρτέρησα ἐκστήσω καὶ ξηρανῶ ἅμα, ἐρημώσω ὄρη, καὶ
colles: & oē fenū eoꝝ arefaciā: & ponā
βουνούς, καὶ πάντα τὸν χόρτον αὐτῶν ξηρανῶ, καὶ θήσω
flumina in insulas: & paludes siccabo: & adducā cecos
ποταμοὺς εἰς νήσους, καὶ ἕλη ξηρανῶ, καὶ ἄξω τυφλοὺς
p viā quā nescierunt: & semitas q̄s ignorauert fa
ἐν ὁδῷ ἣ οὐκ ἔγνωσαν, καὶ τρίβους ἃς οὐκ ᾔδεισαν πα-
ciā calcare eos: faciā eis tenebras in lucē:
τῆσαι αὐτούς, ποιήσω αὐτοῖς σκότος εἰς φῶς,
& praua in directa. hec verba faciā il-
καὶ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν. ταῦτα τὰ ῥήματα ποιήσω αὐ-
lis & nō derelinquā eos: ipi aūt cōuersi
τοῖς καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω αὐτούς, αὐτοὶ δὲ ἀπεστράφη-
sunt retrorsū: cōfundimini cōfusione q̄ cōfiditis in
σαν εἰς τὰ ὀπίσω, αἰσχύνθητε αἰσχύνην οἱ πεποιθότες ἐπὶ
sculptilib⁹ dicētes cōflatilib⁹. vos estis
τοῖς γλυπτοῖς οἱ λέγοντες τοῖς χωνευτοῖς. ὑμεῖς ἐστε
dii nr̄i. surdi audite: & ceci respicite
θεοὶ ἡμῶν. οἱ κωφοὶ ἀκούσατε, καὶ οἱ τυφλοὶ ἀναβλέ-
te vt videatis. & q̄s cecus nisi pueri mei: &
ψατε ἰδεῖν. καὶ τίς τυφλὸς ἀλλ' ἢ παῖδές μου, καὶ
surdi nisi dn̄antes eoꝝ? q̄s cecus sicut q̄ re-
κωφοὶ ἀλλ' ἢ οἱ κυριεύοντες αὐτῶν; τίς τυφλὸς ὡς ὁ ἀπε-
cessit & excecati sunt serui dei. vidistis
χηκώς. καὶ ἐτυφλώθησαν οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ. ἴδετε
sepe & nō custodistis: aperte aures &
πλεονάκις. καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε, ἀνεῳγμένα τὰ ὦτα καὶ
nō audistis. dn̄s de⁹ voluit vt iustificaret &
οὐκ ἠκούσατε. κύριος ὁ θεὸς ἐβούλετο ἵνα δικαιωθῇ καὶ
magnificaret laudē: & vidi: & fuit ppl̄s va
μεγαλύνῃ αἴνεσιν, καὶ εἶδον, καὶ ἐγένετο ὁ λαὸς πε-
status & direpto: nā laque⁹ in
προνομευμένος καὶ διηρπασμένος, ἡ γὰρ παγὶς ἐν τοῖς
cubilib⁹ vbiq₃ & in domib⁹ simul vbi abscōdert
ταμείοις πανταχοῦ καὶ ἐν οἴκοις ἅμα ὅπου ἔκρυψαν
eos facti sūt in direptionē: & nō erat q̄ erue
αὐτούς. ἐγένοντο εἰς προνομήν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμε-
ret predā: & nō erat dicēs. redde. q̄s in vobis
νος ἅρπαγμα, καὶ οὐκ ἦν ὁ λέγων. ἀπόδος. τίς ἐν ὑμῖν
q̄ hec exaudiet: & in futura cognoscat:
ὃς ταῦτα εἰσακούσεται, καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα γνώσῃ,
q̄s dedit in depdationē iacob & israel vastā
τίς ἔδωκεν εἰς διαρπαγὴν ἰακὼβ καὶ ἰσραὴλ τοῖς προ-
tibus? nōne de⁹ cui peccauerūt & nō volu
νομεύουσιν; οὐχὶ ὁ θεὸς ᾧ ἡμάρτοσαν; καὶ οὐκ ἠβού-
erūt in viis ei⁹ ābulare: neq₃ audire
λοντο ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πορεύεσθαι, οὐδὲ ἀκούειν
legē ei⁹: & induxit sup eos irā fu
τοῦ νόμου αὐτοῦ, καὶ ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς ὀργὴν θυ-
roris sui: & pualuit cōtra eū bellū: &
μοῦ αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσεν κατ' αὐτοῦ πόλεμος, καὶ
cōburētes eos p circuitū: & nō cognouert vn⁹
οἱ συμφλέγοντες αὐτοὺς κύκλῳ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕκα-
q̄sq₃ eoꝝ: neq₃ posuert sup aīam.
στος αὐτῶν, οὐδὲ ἔθεντο ἐπὶ ψυχήν.

Ca.43.

ET nūc sic dicit dn̄s de⁹ q̄ fecit te
Καὶ νῦν οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιήσας σε
iacob: & q̄ plasmauit te israel. ne timeas qm̄
ἰακώβ, καὶ ὁ πλάσας σε ἰσραήλ. μὴ φοβοῦ ὅτι
redemi te: vocaui te noīe tuo. meus
ἐλυτρωσάμην σε, ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά σου. ἐμὸς
es tu. & si trāsieris p aquā tecū sū:
εἶ σύ. καὶ ἐὰν διαβαίνῃς δι' ὕδατος μετὰ σοῦ εἰμί,
& flumina nō cooperiēt te. & si trāsieris p ig-
καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλείσουσί σε. καὶ ἐὰν διέλθῃς διὰ πυ-
nē nō cōbureris. flāma nō exuret te:
ρὸς οὐ μὴ κατακαυθῇς. φλὸξ οὐ κατακαύσει σε,

D

A

q: ego dn̄s de⁹ tu⁹ sanct⁹ israel saluās te
ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου ὁ ἅγιος ἰσραὴλ ὁ σώζων σε
feci. cōmutationē tuā egyptū & ethiopiā & sye-
ἐποίησα ἄλλαγμά σου αἴγυπτον καὶ αἰθιοπίαν καὶ σου-
nē p te. ex quo honorabilis fact⁹ es i cōspectu meo, gl̄i
ήνην ὑπὲρ σοῦ, ἀφ' οὗ ἔντιμος ἐγένου ἐναντίον μου. ἐδο-
ficat⁹ es & ego dilexi te. & dabo hoīes
ξάσθης καὶ ἐγώ σε ἠγάπησά σε. καὶ δώσω ἀνθρώπους ὑ-
p te: & pricipes p capite tuo. ne time
πὲρ σοῦ, καὶ ἄρχοντας ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς σου. μὴ φο-
as: qr tecū sum. ab oriēte adducā semē
βοῦ, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι. ἀπὸ ἀνατολῶν ἄξω τὸ σπέρμα
tuū & ab occidēte cōgregabo te. dicā aq̄loni adduc:
σου καὶ ἀπὸ δυσμῶν συνάξω σε. ἐρῶ τῷ βορρᾷ ἄγε,
& africo: ne phibeas. adduc filios meos a terra
καὶ τῷ λιβί, μὴ κώλυε. ἄγε τοὺς υἱούς μου ἀπὸ γῆς
de lōge: & filias meas a termio terre:
πόρρωθεν, καὶ τὰς θυγατέρας μου ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς,
oēs q̄ iuocāt nomē meū: in eni gl̄ia
πάντες οἱ ἐπικαλοῦσι τῷ ὀνόματί μου, ἐν γὰρ τῇ δόξῃ
mea creaui illū & plasmaui eū & fe
μου κατεσκεύασα αὐτὸν καὶ ἔπλασα αὐτὸν καὶ ἐποίη-
ci illū. & eduxi ppl̄m cecū: & oculi
σα αὐτόν. καὶ ἐξήγαγον λαὸν τυφλόν, καὶ ὀφθαλμοί
sūt similr ceci: & surdas aures hn̄tes. om
εἰσιν ὡσαύτως τυφλοί, καὶ κωφὰ τὰ ὦτα ἔχοντες. πάν-
nes gētes cōgregate sūt simul: & cōueneṙt pricipes
τα τὰ ἔθνη συνήχθησαν ἅμα, καὶ συναχθήσονται ἄρχοντες
ex eis. q̄s cōicabit hec: aut q̄ a pricipio q̄s ānūcia
ἐξ αὐτῶν. τίς ἀναγγελεῖ ταῦτα; ἢ τὰ ἐξ ἀρχῆς τίς ἀναγγε-
bit? adducāt testes suos & iustificent
λεῖ; ἀγαγέτωσαν τοὺς μάρτυρας αὐτῶν καὶ δικαιωθήτωσαν
& dicāt vera. estote mihi testes & ego te
καὶ εἰπάτωσαν ἀληθῆ. γίνεσθέ μοι μάρτυρες κἀγὼ μάρ-
stis dicit dn̄s de⁹: & seruus me⁹ quē elegi
τυς λέγει κύριος ὁ θεός, καὶ ὁ παῖς μου ὃν ἐξελεξάμην
vt sciatis & credatis & itelligatis: qr ego sū.
ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε καὶ συνῆτε, ὅτι ἐγώ εἰμι.
ante me nō fuit alius de⁹: & post me nō
ἔμπροσθέν μου οὐκ ἐγένετο ἄλλος θεός, καὶ μετ' ἐμὲ οὐκ
erit: ego de⁹. & nō est pter me saluās. ego
ἔσται, ἐγὼ θεός. καὶ οὐκ ἔστιν πάρεξ ἐμοῦ σώζων. ἐγὼ
ānūciaui & saluaui: & nō erat in vobis alien⁹.
ἀνήγγειλα καὶ ἔσωσα καὶ οὐκ ἦν ἐν ὑμῖν ἀλλότριος.
vos mihi testes & ego dn̄s de⁹ ab initio: &
ὑμεῖς ἐμοὶ μάρτυρες. καὶ ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς, καὶ
nō est q̄ de manib⁹ meis eruat: faciā &
οὐκ ἔστιν ὁ ἐκ τῶν χειρῶν μου ἐξαιρούμενος, ποιήσω καὶ
q̄s auertet illud? sic dicit dn̄s de⁹ redi
τίς ἀποστρέψει αὐτό; οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ λυτρού-
mēs vos sanct⁹ israel. ppter vos mittā
μενος ὑμᾶς ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ. ἕνεκεν ὑμῶν ἀποστελῶ
in babylonē & suscitabo fugiētes vniuersos: & chal
εἰς βαβυλῶνα καὶ ἐπεγερῶ φεύγοντας πάντας, καὶ χαλ-
dei in nauib⁹ vincient: ego dn̄s de⁹ sctūs vr̄ q̄ ostē
δαῖοι ἐν πλοίοις δεθήσονται, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὁ ἅγιος ὑμῶν ὁ κα-
dit israel regē vr̄m. qr hec dicit do
ταδείξας ἰσραὴλ βασιλέα ὑμῶν, ὅτι τάδε λέγει κύ-
min⁹: q̄ dat in mari viā & in aqua vehemēti se
ριος, ὁ διδοὺς ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν καὶ ἐν ὕδατι ἰσχυρῷ τρί-
mitā: q̄ educi: curr⁹ & equū & multitudinē robustā
βον, ὁ ἐξαγαγὼν ἅρματα καὶ ἵππον καὶ ὄχλον ἰσχυρόν.
sed dormierūt & nō resurgent. extincti sūt q̄si
ἀλλ' ἐκοιμήθησαν καὶ οὐκ ἀναστήσονται, ἐσβέσθησαν ὡς
linū extinctū. ne memineritis prioꝝ &
λίνον ἐσβεσμένον. μὴ μνημονεύετε τὰ πρῶτα καὶ
ātiqua
τὰ ἀρχαῖα

B

Osee. 13.b.

C

A

quia ego dominus deus tuus sanctus israel saluator tuus. Dedi propiciationē tuā egyptū & ethiopiā & saba pro te. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis & gloriosus: ego dilexi te. Et dabo hoīes pro te: & pplos pro aīa tua. Noli timere quia ego tecum sum. Ab oriente adducā semen tuū: & ab occidēte congregabo te. Dicā aquiloni da: & austro noli prohibere. Affer filios meos de lōginquo: & filias meas: ab extremis terre. Et oēm qui inuocat nomen meū: in gloriā meā creaui eum: formaui eum & feci eū. Educ foras populū cecum & oculos habentē: surdum & aures ei sunt. Omnes gentes cōgregate sunt simul: & collecte sunt tribus: quis in vobis annūciet istud: & q̄ prima sunt audire nos faciet? Dēt testes eorū & iustificētur: & audiāt & dicant. Vere vos testes mei dicit dominus: & seruus meus quem elegi vt sciatis & credatis mihi: & intelligatis: quia ego ipse sum. Ante me non est formatus deus: & post me nō erit. Ego sum: ego sum dominus: & non est absq₃ me saluator. Ego annūciaui & saluaui: auditum feci: & non fuit in vobis alienus. Vos testes mei dicit dominus & ego deus. Et ab initio ego ipse: & nō est q de manu mea eruat. Operabor & q̄s auertet illud? Hec dicit dñs redemptor vester sanctus israel. Propter vos emisi babylonem: & detraxi vectes vniuersos & chaldeos in nauibus suis gloriātes. Ego dominus sanctus vester: creans israel: rex vester. Hec dicit dominus qui dedit in mari viam: & in aqs torrētibus semitam. Qui eduxit q̄drigā & equū: agmen & robustum. Simul obdormierunt nec resurgēt: & contriti sunt quasi linū & extincti sunt. Ne memineritis priorum & antiqua

כי אני יהוה אלהיך קדוש ישראל מושיעך נתתי כפרך מצרים כוש וסבא תחתיך׃ מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך ואתן אדם תחתיך ולאמים תחת נפשך׃ אל תירא כי אתך אני ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך׃ אמר לצפון תני ולתימן אל תכלאי הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ׃ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו׃ הוציא עם עור ועינים יש וחרשים ואזנים למו׃ כל הגוים נקבצו יחדו ויאספו לאמים מי בהם יגיד זאת וראשנות ישמיענו יתנו עדיהם ויצדקו וישמעו ויאמרו אמת׃ אתם עדי נאם יהוה ועבדי אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה׃ אנכי אנכי יהוה ואין מבלעדי מושיע׃ אנכי הגדתי והושעתי והשמעתי ואין בכם זר ואתם עדי נאם יהוה ואני אל׃ גם מיום אני הוא ואין מידי מציל אפעל ומי ישיבנה׃ כה אמר יהוה גאלכם קדוש ישראל למענכם שלחתי בבלה והורדתי בריחים כלם וכשדים באניות רנתם׃ אני יהוה קדושכם בורא ישראל מלככם׃ כה אמר יהוה הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה׃ המוציא רכב וסוס חיל ועזוז יחדו ישכבו בל יקומו דעכו כפשתה כבו׃ אל תזכרו ראשנות וקדמניות

אל תזכרו ראשנות וקדמניות אל תתבננו׃ הנני עשה חדשה עתה תצמח הלוא תדעוה אף אשים במדבר דרך בישמון נהרות׃ תכבדני חית השדה תנים ובנות יענה כי נתתי במדבר מים נהרות בישימן להשקות עמי בחירי׃ עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו׃ ולא אתי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל׃ לא הביאת לי שה עלתיך וזבחיך לא כבדתני לא העבדתיך במנחה ולא הוגעתיך בלבונה׃ לא קנית לי בכסף קנה וחלב זבחיך לא הרויתני אך העבדתני בחטאותיך הוגעתני בעונתיך׃ אנכי אנכי הוא מחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכר׃ הזכירני נשפטה יחד ספר אתה למען תצדק׃ אביך הראשון חטא ומליציך פשעו בי׃ ואחלל שרי קדש ואתנה לחרם יעקב וישראל לגדופים׃

Ca. xliiij.

ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו׃ כה אמר יהוה עשך ויצרך מבטן יעזרך אל תירא עבדי יעקב וישרון בחרתי בו׃ כי אצק מים על צמא ונזלים על יבשה אצק רוחי על זרעך וברכתי על צאצאיך׃ וצמחו בבין חציר כערבים על יבלי מים׃ זה יאמר ליהוה אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתב ידו ליהוה ובשם ישראל יכנה׃ כה אמר יהוה מלך ישראל וגאלו יהוה צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים׃ ומי כמוני יקרא ויגידה ויערכה לי משומי עם עולם ואתיות ואשר תבאנה יגידו למו׃ אל תפחדו ואל תרהו הלא מאז השמעתיך והגדתי ואתם עדי היש אלוה מבלעדי ואין צור בל ידעתי׃ יצרי פסל כלם תהו וחמודיהם בל יועילו ועדיהם המה בל יראו ובל ידעו למען יבשו׃ מי יצר אל ופסל נסך לבלתי הועיל׃ הן כל חבריו יבשו וחרשים המה מאדם יתקבצו כלם יעמדו יפחדו יבשו יחד׃ חרש ברזל מעצד ופעל בפחם ובמקבות יצרהו ויפעלהו בזרוע כחו גם רעב ואין כח לא שתה מים ויעף׃ חרש עצים נטה קו יתארהו בשרד יעשהו במקצעות ובמחוגה יתארהו ויעשהו כתבנית איש כתפארת אדם לשבת בית׃ לכרת לו ארזים ויקח תרזה ואלון ויאמץ לו בעצי יער נטע ארן וגשם יגדל׃ והיה לאדם לבער ויקח מהם ויחם אף ישיק ואפה לחם אף יפעל אל וישתחו עשהו פסל ויסגד למו׃ חציו שרף במו אש על חציו בשר יאכל יצלה צלי וישבע אף יחם ויאמר האח חמותי ראיתי אור׃ ושאריתו לאל עשה לפסלו יסגד לו וישתחו ויתפלל אליו ויאמר הצילני כי אלי אתה׃ לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם מהשכיל לבותם׃ ולא ישיב אל לבו ולא דעת ולא תבונה לאמר חציו שרפתי במו אש ואף אפיתי על גחליו לחם אצלה בשר ואכל ויתרו לתועבה אעשה

Ne memineritis priorum: & antiqua ne intueamini. Ecce ego facio noua & nunc orientur: vtique cognoscetis ea. Ponam in deserto viam: & in inuio flumina. Et glorificabit me bestia agri: dracones & struthiões: quia dedi in deserto aquas: & flumina in inuio: vt darem potū populo meo: electo meo. Populū istum formaui mihi: laudē meā narrabit. Non me inuocasti iacob: nec laborasti in me israel. Non obtulisti mihi arietem holocausti tui: & victimis tuis non glorificasti me. Non te seruire feci in oblatione: nec laborē tibi prebui in thure. Non emisti mihi argēto calamū: & adipe victimarū tuarū nō inebriasti me. Verū tamē seruire me fecisti in peccatis tuis: prebuisti mihi laborē in iniquitatibus tuis. Ego sum ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me: & peccatorū tuorū nō recordabor. Reduc me in memoriā: & iudicemur simul: narra si quid habes vt iustificeris. Pater tuus primus peccauit: & interpretes tui preuaricati sunt in me. Et contaminaui principes sanctos: & dedi ad internitionē iacob & israel in blasphemiam. 44.

Et nunc audi iacob serue meus: & israel quem elegi. Hec dicit dñs faciēs & formans te ab vtero auxiliator tuus. Noli timere serue meus iacob: & rectissime quē elegi. Effundam enim aquas super sitientem: & fluenta super aridam. Effundā spiritū meū super semē tuū: & benedictionem meā super stirpē tuā & germinabūt inter herbas quasi salices iuxta preterfluentes aquas. Iste dicet: dñi ego sum: & ille vocabit in nomine iacob. Et hic scribet manu sua dño & in nomine israel assimilabitur. Hec dicit dñs rex israel & redemptor eius dñs exercituū. Ego primus & ego nouissimus: & absque me non est deus. Quis similis mei. Vocet & annūciet: & ordinē exponat mihi. Ex quo cōstitui populū antiquū. Ventura & que futura sunt annūciēt eis. Nolite timere: neque conturbemini. Ex tūc audire te feci: & annunciaui. Vos estis testes mei. Nūquid est deus absque me: & formator quē ego nō nouerim? Plastē idoli oēs nihil sunt: & amantissima eorū nō proderunt eis. Ipsi sunt testes eorū: quia nō vidēt neque intelligunt: vt confundantur. Quis formauit deū: & sculptile cōflauit: ad nihil vtile? Ecce oēs participes eius cōfundentur. Fabri enim sunt ex hominibus. Conueniēt enī oēs: stabūt & pauebūt: & cōfundentur simul. Faber ferrarius lima operatus est: in prunis & in malleis formauit illud: & operatus est in brachio fortitudinis sue. Esuriet & deficiet: nō bibet aquā & lassescet. Artifex lignarius extendit normā: formauit illud in runcina. Fecit illud in angularibus: & in circino tornauit illud: & fecit imaginem viri quasi speciosum hominē habitantē in domo. Succidit cedros: tulit ilicem & quercum que steterat inter ligna saltus. Plātauit pinū quā pluuia nutriuit & facta ē hominibus in focū. Sūpsit ex eis & calefactus est: & succendit & coxit panes: de reliquo autē operatus est deū & adorauit: fecit sculptile: & curuatus est ante illud. Mediū eius cōbussit igni: & de medio eius carnes coxit & comedit: coxit pulmentū & saturatus est: & calefactus est: & dixit. Vah: calefactus sum: vidi focū. Reliquū autē eius deū fecit & sculptile sibi. Curuatur ante illud: & adorat illud & obsecrat: dicēs. Libera me: quia deus meus es tu. Nescierunt neque intellexerūt. Obliti enī sūt ne videāt oculi eorum: ne intelligant in corde suo. Non recogitāt in mente sua: neque cognoscūt neque cōsentiūt vt dicāt. Medietatem eius cōbussi igni: & coxi super carbones eius panes: coxi carnes & comedi: & de reliquo eius idolū faciā.

μὴ μνημονεύετε τὰ πρῶτα, καὶ τὰ ἀρχαῖα μὴ συλλογίζεσθε. ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ καινὰ ἃ νῦν ἀνατελεῖ, καὶ γνώσεσθε αὐτά. καὶ ποιήσω ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸν καὶ ἐν τῇ ἀνύδρῳ ποταμούς. εὐλογήσει με τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, σειρῆνες καὶ θυγατέρες στρουθῶν, ὅτι ἔδωκα ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ καὶ ποταμοὺς ἐν τῇ ἀνύδρῳ ποτίσαι τὸ γένος μου τὸ ἐκλεκτόν, λαόν μου ὃν περιεποιησάμην τὰς ἀρετάς μου διηγεῖσθαι. οὐ νῦν ἐκάλεσά σε Ἰακώβ, οὐδὲ κοπιάσαι σε ἐποίησα Ἰσραήλ. οὐκ ἤνεγκάς μοι πρόβατα τῆς ὁλοκαρπώσεώς σου, οὐδὲ ἐν ταῖς θυσίαις σου ἐδόξασάς με, οὐκ ἐδούλωσά σε ἐν θυσίαις, οὐδὲ ἔγκοπον ἐποίησάς σε ἐν λιβάνῳ, οὐδὲ ἐκτήσω μοι θυμίαμα ἀργυρίου, οὐδὲ τὸ στέαρ τῶν θυσιῶν σου ἐπεθύμησα, ἀλλ' ἐν ταῖς ἁμαρτίαις σου ὑπερεπιποιήσασαι, καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις σου. ἐγώ εἰμι, ἐγώ εἰμι αὐτὸς ὁ ἐξαλείφων τὰς ἀνομίας σου ἕνεκεν ἐμοῦ, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου οὐ μὴ μνησθήσομαι. σὺ δὲ μνήσθητι καὶ κριθῶμεν ἅμα. λέγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος ἵνα δικαιωθῇς. οἱ πατέρες ὑμῶν πρῶτοι ἥμαρτον, καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν ἠνόμησαν εἰς ἐμέ. καὶ ἐμίαναν οἱ ἄρχοντες τὰ ἅγιά μου, καὶ ἔδωκα ἀπολέσαι Ἰακὼβ καὶ Ἰσραὴλ εἰς ὀνειδισμόν. Ca. 44.

Νῦν δὲ ἄκουσον Ἰακὼβ ὁ παῖς μου καὶ Ἰσραὴλ ὃν ἐξελεξάμην. οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιήσας σε καὶ ὁ πλάσας σε ἐκ κοιλίας. ἔτι βοηθήσῃ. μὴ φοβοῦ παῖς μου Ἰακὼβ καὶ ὁ ἠγαπημένος Ἰσραὴλ ὃν ἐξελεξάμην. ὅτι ἐγὼ δώσω ὕδωρ ἐν δίψει τοῖς πορευομένοις ἐν ἀνύδρῳ. ἐπιθήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τὸ σπέρμα σου καὶ τὰς εὐλογίας μου ἐπὶ τὰ τέκνα σου, καὶ ἀνατελοῦσιν ὡς ἀνὰ μέσον ὕδατος χόρτος καὶ ὡς ἰτέα ἐπὶ παραρρέον ὕδωρ. οὗτος ἐρεῖ τοῦ θεοῦ εἰμι καὶ οὗτος βοήσεται ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰακώβ. καὶ ἕτερος ἐπιγράψει χειρὶ αὐτοῦ, τοῦ θεοῦ εἰμι καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰσραὴλ βοήσεται. οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ καὶ ὁ ῥυσάμενος αὐτὸν θεὸς σαβαώθ. ἐγὼ πρῶτος καὶ ἐγὼ μετὰ ταῦτα πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστι θεός. τίς ὥσπερ ἐγὼ στήτω καλεσάτω καὶ ἀναγγειλάτω καὶ ἑτοιμασάτω μοι ἀφ' οὗ ἐποίησα ἄνθρωπον εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὰ ἐπερχόμενα πρὸ τοῦ ἐλθεῖν ἀναγγειλάτωσαν ὑμῖν. μὴ παρακαλύπτεσθε μηδὲ πλανᾶσθε. οὐκ ἀπ' ἀρχῆς ἠνωτίσασθε καὶ ἀπήγγειλα ὑμῖν; μάρτυρες ὑμεῖς ἐστε, εἰ ἔστι θεὸς πλὴν ἐμοῦ· καὶ οὐκ ἦσαν τότε οἱ πλάσσοντες καὶ οἱ γλύφοντες πάντες μάταιοι, ποιοῦντες τὰ καταθύμια αὐτῶν, ἃ οὐκ ὠφελήσει αὐτούς· καὶ μάρτυρες αὐτῶν, ὅτι οὐ γνώσονται ἵνα αἰσχυνθῶσι. τίς πλάσει ἰχυρόν, καὶ γλυπτὸν χωνεύσει εἰς ἀνωφελῆ; ἰδοὺ πάντες οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ αἰσχυνθήσονται, οἱ πλάσσοντες θεὸν καὶ γλύφοντες πάντες ἀνωφελῆ· καὶ πάντα ὅθεν ἐγένοντο ἐξηράνθησαν, καὶ κωφοὶ ἀπὸ ἀνθρώπων· συναχθήτωσαν πάντες καὶ στήτωσαν ἅμα, ἐντραπήτωσαν καὶ αἰσχυνθήτωσαν ἅμα, ὅτι ὤξυνε τέκτων σίδηρον, σκεπάρνῳ εἰργάσατο αὐτὸ ἐν τερέτρῳ, ἔστησεν αὐτό· καὶ εἰργάσατο ἐν τῷ βραχίονι τῆς ἰσχύος αὐτοῦ· καὶ πεινάσει καὶ ἀσθενήσει, καὶ οὐ μὴ πίῃ ὕδωρ. ἐκλεξάμενος τέκτων ξύλον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέτρῳ, καὶ ἐν κόλλῃ ἐρρύθμισεν αὐτό· καὶ ἐποίησεν αὐτὸ ὡς μορφὴν ἀνδρός, καὶ ὡς ὡραιότητα ἀνθρώπου στῆσαι αὐτὸ ἐν οἴκῳ. ὃ ἔκοψεν ξύλον ἐκ τοῦ δρυμοῦ, ὃ ἐφύτευσε κύριος καὶ ὑετὸς ἐμήκυνεν ἵνα ᾖ ἀνθρώποις εἰς καῦσιν· καὶ λαβὼν ἐξ αὐτοῦ ἐθερμάνθη, καὶ καύσαντες ἔπεψαν ἄρτους ἐπ' αὐτῶν· τὸ δὲ λοιπὸν εἰργάσαντο θεούς, καὶ προσκυνοῦσιν αὐτοῖς. οὗ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ κατέκαυσαν πυρὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμίσους αὐτοῦ κρέας φαγὼν ὀπτήσας ἐνεπλήσθη, καὶ θερμανθεὶς εἶπεν· ἡδύ μοι ὅτι ἐθερμάνθην καὶ εἶδον πῦρ. τὸ δὲ λοιπὸν ἐποίησεν εἰς θεὸν γλυπτόν· κάμπτει αὐτῷ καὶ προσκυνεῖ καὶ προσεύχεται λέγων, ἐξελοῦ με ὅτι θεός μου εἶ σύ. οὐκ ἔγνωσαν φρονῆσαι, ὅτι ἀπημαυρώθησαν τοῦ βλέπειν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν καὶ τοῦ νοῆσαι τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. καὶ οὐκ ἐλογίσατο ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, οὐδὲ ἔγνω τῇ φρονήσει ὅτι τὸ ἥμισυ αὐτοῦ κατέκαυσεν ἐν πυρί, καὶ ἔπεψεν ἐπὶ τῶν ἀνθράκων αὐτοῦ ἄρτους, καὶ ὀπτήσας κρέας ἔφαγε, καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ εἰς βδέλυγμα ἐποίησε

Apo. 21.d. — 2. Cor. 5.b. Apo. 21. — D — Hiere. 30.f 46.g. — A — B — Sap. 13.c. — C — s.41.b Infra 48.b.

לבול עץ אסגוד׃ רעה אפר לב
הותל הטהו ולא יציל את נפשו
ולא יאמר הלוא שקר בימיני׃
זכר אלה יעקב וישראל כי
עבדי אתה יצרתיך עבד לי אתה
ישראל לא תנשני׃ מחיתי כעב
פשעיך וכענן חטאותיך שובה
אלי כי גאלתיך׃ רנו שמים כי
עשה יהוה הריעו תחתיות ארץ
פצחו הרים רנה יער וכל עץ בו
כי גאל יהוה יעקב ובישראל
יתפאר׃ כה אמר יהוה גאלך
ויצרך מבטן אנכי יהוה עשה כל
נטה שמים לבדי רקע הארץ
מאתי׃ מפר אתות בדים וקסמים
יהולל משיב חכמים אחור
ודעתם יסכל׃ מקים דבר עבדו
ועצת מלאכיו ישלים האמר
לירושלם תושב ולערי יהודה
תבנינה וחרבותיה אקומם׃ האמר
לצולה חרבי ונהרתיך אוביש׃
האמר לכורש רעי וכל חפצי
ישלם ולאמר לירושלם תבנה
והיכל תוסד׃

סגד · התל נטה · נצל · אמר ימן · נשה מחה · רנן · רוע · פאר · בדד · פור בד · הלל שוב · אחר סכל · קום יעץ · אמר שלם · ישב עיר · בנה קום · יבש · רעה · שלם בנה · היכל יסד

Cap. xlv.

כה אמר יהוה למשיחו
לכורש אשר החזקתי בימינו לרד
לפניו גוים ומתני מלכים אפתח
לפתח לפניו דלתים ושערים
לא יסגרו׃ אני לפניך אלך
והדורים אישר דלתות נחושה
אשבר ובריחי ברזל אגדע׃ ונתתי
לך אוצרות חשך ומטמני מסתרים
למען תדע כי אני יהוה הקורא
בשמך אלהי ישראל׃ למען
עבדי יעקב וישראל בחירי ואקרא
לך בשמך אכנך ולא ידעתני׃

משח חזק · ימן רדה · בנה פתח · סגר · הלך הדר · ישר נחש · שבר ברח · גדע נתן · אצר טמן · סתר ידע · בחר קרא · כנה

Ante truncū ligni pcidam? Pars eius cinis est. Cor insipiēs adorabit illud: & nō liberabit animā suā: neqꝫ dicet: forte mendaciū est in dextera mea. Memento horum iacob & israel: quoniā seruꝰ meꝰ es tu. Formaui te: seruus meus es tu israel: non obliuiscaris mei. Deleui vt nubem ∞ iniqtates tuas: & q̄si nebulā pctā tua. Reuertere ad me qm̄ redemi te. Laudate celi quoniam fecit dn̄s: iubilate extrema terre. ∞∞∞∞∞∞ Resonate montes laudatione: saltus & oē lignū eius. Quoniā redemit dominus iacob: & israel gloriabitur. Hec dicit dn̄s redemptor tuus: ∞ & formator tuꝰ ex vtero. Ego sum dn̄s faciēs oīa: extendens celos solus: stabiliens terram & ∞∞ nullus mecū. Irrita faciens signa diuinoꝝ: & ariolos in furorē vertēs. Conuertēs sapiētes retrorsum: & scientiā eorū stultā faciens. Suscitans verbū serui sui: & cōsiliū nūciorū suoꝝ cōplēns. Qui dico hierl'm habitaberis: & ciuitatibus iude edificabimini: & deserta eiꝰ suscitabo. Qui dico profundo desolare: & flumina tua arefaciam. Qui dico cyro pastor meꝰ es: & oēm volūtatē meam cōplebis. Qui dico hierusalem edificaberis: & templo fundaberis. 45.

Hec dicit dominus christo meo ∞∞∞ cyro: cuius apprehendi dexteram vt subiiciam ante faciem eius gentes: & dorsa regū vertam. Et aperiā corā eo ianuas: & porte ∞∞∞∞ non claudentur. Ego ante te ibo: ∞∞∞∞∞ & gloriosos terre humiliabo. Portas ereas ∞∞ cōteram: & vectes ferreos cōfringam. Et dabo tibi thesauros abscōditos: & arcana secretoꝝ: vt scias quia ego dominus qui voco ∞∞∞∞∞ nomen tuū deus israel: propter ∞∞∞∞∞∞∞ seruū meū iacob: & isrl' electū meū. Et vocaui te noie tuo: assimilaui te: & nō cognouisti me.

τ adorāt ei. scito qꝛ cinis cor e-
καὶ προσκυνοῦσιν αὐτῷ. γνῶθι ὅτι σποδὸς ἡ καρδία αὐ
oꝝ τ errant τ nemo pōt liberare
τῶν καὶ πλανῶνται καὶ οὐδεὶς δύναται ἐξελέσθαι τὴν
aīam suā. videte nō dicetis qꝛ mēdaciū in dex
ψυχὴν αὐτοῦ. ἴδετε οὐκ ἐρεῖτε ὅτι ψεῦδος ἐν τῇ δε
tera mea: memēto hoꝝ iacob τ israel: qꝛ
ξιᾷ μου, μνήσθητι ταῦτα ἰακὼβ καὶ ἰσραήλ, ὅτι
puer meꝰ es tu. formaui te puerū meū τ tu
παῖς μου εἶ σύ. ἔπλασά σε παῖδά μου καὶ σὺ
israel ne obliuiscaris mei. ecce deleui sicut nu
ἰσραὴλ μὴ ἐπιλανθάνου μου. ἰδοὺ ἀπήλειψα ὡς νεφέ
bē iniq̄tates tuas: τ sicut caliginē pctā tua.
λην τὰς ἀνομίας σου, καὶ ὡς γνόφον τὰς ἁμαρτίας σου.
reuertere ad me τ redimā te. letamini
ἐπιστράφηθι πρός με καὶ λυτρώσομαί σε. εὐφράνθητε
celi qm̄ misertꝰ est deꝰ israelis: canite tuba
οὐρανοὶ ὅτι ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν ἰσραήλ, σαλπίσατε τὰ
fundamēta terre. clamate mōtes leticiā colles τ
θεμέλια τῆς γῆς. βοήσατε ὄρη εὐφροσύνην οἱ βουνοὶ καὶ
oīa ligna q̄ in eis: qꝛ redemit dn̄s
πάντα τὰ ξύλα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐλυτρώσατο κύριος
iacob τ israel glorificabit̄. sic dicit dn̄s
τὸν ἰακὼβ καὶ ἰσραὴλ δοξασθήσεται. οὕτως λέγει κύριος
q̄ redimit te τ formās te ex vtero. ego sum
ὁ λυτρούμενός σε καὶ πλάσσων σε ἐκ κοιλίας. ἐγώ εἰμι
dn̄s q̄ cōpleo oīa extendi celū solus:
κύριος ὁ συντελῶν πάντα ἐξέτεινα τὸν οὐρανὸν μόνος,
τ firmaui terrā. q̄s aliꝰ dissipabit signa
καὶ ἐστερέωσα τὴν γῆν. τίς ἕτερος διασκεδάσει σημεῖα
phytonū τ diuinatōes de corde: cōuertēs
ἐγγαστριμύθων, καὶ μαντείας ἀπὸ καρδίας, ἀποστρέφων
prudētes retrorsum: τ consiliū coꝝ stultū fa
φρονίμους εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν μωραί
ciēs: τ statuēs verbū pueri eiꝰ: τ cōsiliū
νων, καὶ ἱστῶν ῥῆμα παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τὴν βουλὴν
angeloꝝ eiꝰ verificās: dicens hierl'm
τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ ἀληθεύων, ὁ λέγων τῇ ἱερουσαλὴμ
habitaberis: τ ciuitatibꝰ iudee edifi
κατοικηθήσῃ, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς ἰουδαίας οἰκοδομη
cabimini: τ deserta eiꝰ suscitabo. dicēs abys
θήσεσθε, καὶ τὰ ἔρημα αὐτῆς ἀνατελῶ. ὁ λέγων τῇ ἀβύσ
so desolaberis τ flumina tua arefaciā: di
σῳ ἐρημωθήσῃ καὶ τοὺς ποταμούς σου ξηρανῶ, ὁ λέ
cēs cyro vt sapiat τ oēs volūtates meas faci
γων κύρῳ φρονεῖν καὶ πάντα τὰ θελήματά μου ποιή
at. dicēs hierl'm edificaberis: τ domū
σει. ὁ λέγων ἱερουσαλὴμ οἰκοδομηθήσῃ, καὶ τὸν οἶκον τὸν
sanctū meū fundabo.
ἅγιόν μου θεμελιώσω.

Ca. 45.

Sic dicit dn̄s deꝰ christo meo cyro cuiꝰ
Οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς τῷ χριστῷ μου κύρῳ οὗ
apprehēdi dexterā: vt subiiciā ante eū gētes
ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς, ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη
τ fortitudinē regū dirūpā. aperiā ante eū
καὶ ἰσχὺν βασιλέων διαρρήξω. ἀνοίξω ἔμπροσθεν αὐτοῦ
ianuas τ porte nō claudent̄. ego an
θύρας καὶ πύλαι οὐ συγκλεισθήσονται. ἐγὼ ἔμπρο
te te ibo τ mōtes cōplanabo: portas ereas
σθέν σου πορεύσομαι καὶ ὄρη ὁμαλιῶ, θύρας χαλκᾶς
cōterā τ vectes ferreos cōfringā: τ dabo
συντρίψω καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συγκλάσω καὶ δώσω
tibi thesauros tenebrosos abscōditos inuisibiles ape
σοι θησαυροὺς σκοτεινούς ἀποκρύφους ἀοράτους ἀνοί
riā tibi: vt scias: qꝛ ego dn̄s deꝰ tuꝰ vocās
ξω σοι, ἵνα γνῷς, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου ὁ καλῶν τὸ
nomē tuū deꝰ israel. ppter seruū meū ia
ὄνομά σου ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἕνεκεν τοῦ παιδός μου ἰα
cob τ israel electū meū ego vocabo te
κὼβ καὶ ἰσραὴλ τοῦ ἐκλεκτοῦ μου ἐγὼ καλέσω σε τῷ
noie tuo: τ suscipiā te. tu aūt nō cognouisti me
ὀνόματί σου, καὶ προσδέξομαί σε. σὺ δὲ οὐκ ἔγνως με

D

A

qꝛ ego dn̄s deꝰ τ nō est ap̄liꝰ: extra me nō est
ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι, πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστι
deꝰ. cōfortaui te τ nō cognouisti me: vt sciāt q̄ ab
θεός. ἐνίσχυσά σε καὶ οὐκ ᾔδεις με, ἵνα γνῶσιν οἱ ἀπὸ
ortu solis τ q̄ ab occasu: qm̄ nō est p̄ter
ἀνατολῶν ἡλίου καὶ οἱ ἀπὸ δυσμῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν πλὴν
me. ego dn̄s deꝰ τ nō est ap̄liꝰ. ego q̄ fa
ἐμοῦ. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι. ἐγὼ ὁ κατα
bricaui lucē: τ q̄ feci tenebras: faciēs pacē
σκευάσας φῶς, καὶ ποιήσας σκότος, ὁ ποιῶν εἰρήνην
τ creans mala. ego dn̄s deꝰ faciēs oīa. le
καὶ κτίζων κακά. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιῶν πάντα. εὐ
tetur celū desup: τ nubes spargāt
φρανθήτω ὁ οὐρανὸς ἄνωθεν, καὶ αἱ νεφέλαι ῥανάτωσαν
iusticiā: germinet terra: τ oriatur mīa: τ
δικαιοσύνην, βλαστησάτω ἡ γῆ καὶ ἀνατειλάτω ἔλεος, καὶ
iusticiā. germinet simul. ego sū dn̄s q̄ creaui
δικαιοσύνην βλαστησάτω ἅμα. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ κτίσας
te: q̄d feci melior lutū figuli? nūq̄d arās
σε, τί ἐποίησα βελτίων πηλὸν κεραμέως; μὴ ὁ ἀροτριῶν
tota die arabit terrā? nūq̄d dicet lu
ὅλην τὴν ἡμέραν ἀροτριάσει τὴν γῆν; μὴ ἐρεῖ ὁ πη
tū figulo? q̄d facis qꝛ nō operis: neqꝫ habes
λὸς τῷ κεραμεῖ; τί ποιεῖς ὅτι οὐκ ἐργάζῃ; οὐδὲ ἔχεις
manus? ve dicēs patri q̄d generabis τ
χεῖρας; οὐαὶ ὁ λέγων τῷ πατρὶ τί γεννήσεις καὶ τῇ
matri q̄d parturis? qꝛ sic dicit dn̄s deꝰ
μητρὶ τί ὠδίνεις; ὅτι οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ
sctūs israel q̄ fecit ventura: interrogate
ἅγιος ἰσραὴλ ὁ ποιήσας τὰ ἐπερχόμενα, ἐρωτήσατέ
me de filiis meis: τ de operibꝰ ma
με περὶ τῶν υἱῶν μου, καὶ περὶ τῶν ἔργων τῶν χει
nuū meaꝝ mādate mihi. ego feci terrā τ hoiēs
ρῶν μου ἐντείλασθέ μοι, ἐγὼ ἐποίησα γῆν καὶ ἄνθρω
sup ea. ego manu mea firmaui ce
πον ἐπ᾽ αὐτῆς. ἐγὼ τῇ χειρί μου ἐστερέωσα τὸν οὐρα
lū. ego oibus stellis mādaui. ego suscitabo
νόν. ἐγὼ πᾶσι τοῖς ἄστροις ἐνετειλάμην. ἐγὼ ἐγείρω
eū cū iusticia: regē τ oēs vie
αὐτὸν μετὰ δικαιοσύνης, βασιλέα, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ
eius recte. ipe edificabit ciuitatē meā: τ
αὐτοῦ εὐθεῖαι. αὐτὸς οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου, καὶ
captiuitatē ppl'i mei cōuertet. nō cū pre
τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει. οὐ μετὰ λύ
cio: neqꝫ cū muneribus. dixit dn̄s sabaoth. sic
τρων, οὐδὲ μετὰ δώρων. εἶπεν κύριος σαβαώθ. οὕ
dicit dn̄s sabaoth: laborauit egyptus:
τως λέγει κύριος σαβαώθ, ἐκοπίασεν αἴγυπτος, καὶ
negociatio ethiopū: τ sabaim viri excelsi ad
ἐμπορία αἰθιόπων, καὶ οἱ σαβαεὶν ἄνδρες ὑψηλοὶ ἐπὶ
te trāsibūt: τ tibi erūt serui: τ post
σὲ διαβήσονται, καὶ σοὶ ἔσονται δοῦλοι, καὶ ὀπίσω
te sequentur vincti manicis: τ trāsi
σου ἀκολουθήσουσι δεδεμένοι χειροπέδαις, καὶ διαβή
bunt ad te: τ adorabūt te: τ in te ora
σονται πρός σέ, καὶ προσκυνήσουσί σοι, καὶ ἐν σοὶ προ
bunt: qꝛ in te deus est: τ nō est deus p̄ter
σεύξονται, ὅτι ἐν σοὶ θεός ἐστιν, καὶ οὐκ ἔστιν θεὸς πλὴν
te. tu enī es deus τ nesciuimus. deus israel
σοῦ. σὺ γὰρ εἶ θεὸς καὶ οὐκ ᾔδειμεν. θεὸς τοῦ ἰσραὴλ
saluator. cōfundent̄ τ erubescēt oēs ad
σωτήρ. αἰσχυνθήσονται καὶ ἐντραπήσονται πάντες οἱ ἀν
uersātes ei: τ ābulabūt in cōfusione. innouamini
τικείμενοι αὐτῷ, καὶ πορεύσονται ἐν αἰσχύνῃ. ἐγκαινίζεσθε
ad me insule israel: saluamini a dn̄o salute eter
πρός με νῆσοι ἰσραήλ, σώζεσθε ὑπὸ κυρίου σωτηρίαν αἰώνι
na. nō cōfundent̄ neqꝫ erubescēt vsqꝫ in
ον. οὐκ αἰσχυνθήσονται οὐδ᾽ οὐ μὴ ἐντραπῶσιν ἕως τοῦ
eternū vltra: qꝛ sic dicit dn̄s q̄ fecit ce
αἰῶνος ἔτι, ὅτι οὕτως λέγει κύριος ὁ ποιήσας τὸν οὐρα
lū: iste deus q̄ ostēdit terrā:
νόν, οὗτος ὁ θεὸς ὁ καταδείξας τὴν γῆν, ∞∞∞∞∞∞

Amos 5. · B · Ro.9.d. Luce.17.c. · C · D

Ego dn̄s: non est amplius: extra me non est deus. Accinxi te: & nō cognouisti me: ∞∞∞∞ vt sciant hi qui ab ortu solis & qui ab occidente: quoniā absqꝫ me nō est deus. Ego dn̄s & non est alter: formans lucē & creans tenebras: faciēs pacem & creans malū. Ego dominus faciens omnia hec. Rorate celi desuper: ∞∞∞∞∞∞ & nubes pluant iustum: aperiatur terra ∞∞∞∞ & germinet saluatorem & iusticia oriatur simul. Ego dn̄s creaui eum. Ve qui contradicit ∞∞ fictori suo: testa de samiis terre. ∞∞∞∞∞∞ Nunquid dicet lutū figulo suo: quid facis: & opus tuum absqꝫ manibus est? Ve qui dicit ∞ patri quid generas: & mulieri quid ∞∞∞∞∞ parturis? Hec dicit dominus sanctus ∞∞∞∞∞ israel plastes eius. Ventura interrogate me: ∞ sup filios meos & super opus manuū mearū mādate mihi. Ego feci terram: & hoīem sup eam creaui. Ego et manus mee tetēderūt celos: et oī militie eorū mādaui. Ego suscitaui eū ad iusticiā: et oēs vias eiꝰ dirigā. Ipse edificabit ciuitatē meā: & captiuitatē meā dimittet: nō in p̄cio neqꝫ in muneribꝰ: dicit dominus exercituū. Hec dicit dn̄s. Labor egypti et negociatio ethiopie & sabaim viri sublimes ad te transibunt: ∞ et tui erunt. Post te ambulabūt: vincti manicis pergent: et adorabūt: teqꝫ ∞∞∞∞∞∞∞ deprecabūtur. Tantū in te est deus: & non est ∞ deus absqꝫ te. Vere tu es deus ∞∞∞∞∞∞∞ absconditus: deus israel saluator. ∞∞∞∞∞∞ Confusi sunt et erubuerunt oēs simul abierūt: in confusione fabricatores errorum. Israel ∞∞ saluatus est in domino salute eterna. ∞∞∞∞∞ Non cōfundemini & nō erubescetis vsqꝫ in seculū seculi: quia hec dicit dominus creans celos. ∞∞ Ipse deus formans terram: ∞∞∞∞∞∞∞∞∞

אני יהוה ואין עוד זולתי אין
אלהים אאזרך ולא ידעתני׃
למען ידעו ממזרח שמש וממערבה
כי אפס בלעדי אני יהוה ואין
עוד׃ יוצר אור ובורא חשך עשה
שלום ובורא רע אני יהוה עשה
כל אלה׃ הרעיפו שמים ממעל
ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ
ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד
אני יהוה בראתיו׃ הוי רב את
יוצרו חרש את חרשי אדמה
היאמר חמר ליוצרו מה תעשה
ופעלך אין ידים לו׃ הוי אמר
לאב מה תוליד ולאשה מה
תחילין׃ כה אמר יהוה קדוש
ישראל ויצרו האותיות שאלוני
על בני ועל פעל ידי תצוני׃ אנכי
עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי
אני ידי נטו שמים וכל צבאם
צויתי׃ אנכי העירתיהו בצדק
וכל דרכיו אישר הוא יבנה עירי
וגלותי ישלח לא במחיר ולא
בשחד אמר יהוה צבאות׃ כה
אמר יהוה יגיע מצרים וסחר כוש
וסבאים אנשי מדה עליך יעברו
ולך יהיו אחריך ילכו בזקים
יעברו ואליך ישתחוו אליך
יתפללו אך בך אל ואין עוד
אפס אלהים׃ אכן אתה אל
מסתתר אלהי ישראל מושיע׃
בושו וגם נכלמו כלם יחדו הלכו
בכלמה חרשי צירים׃ ישראל
נושע ביהוה תשועת עולמים
לא תבשו ולא תכלמו עד עולמי
עד׃ כי כה אמר יהוה בורא השמים
הוא האלהים יצר הארץ

דלת · אזר · זרח ערב · יצר ברא · שלם · רוע רעף · עלה נזל · פתח · פרה צמח · ריב · יצר · אמר עשה · ילד · חול קדש · צוה · עשה · נטה · צוה עור · ישר בנה · גלה שלח · שחד · יגע · סחר עבר · היה זקק · שחה · פלל · סתר ישע · כלם · ישע עלם · בוש · ברא

Pritiua.heb.	Tex.heb.Esa.xlvi.	Trāsla.B.Hie.	Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

ועשה הוא כוננה לא תהו בראה לשבת יצרה אני יהוה ואין עוד׃ לא בסתר דברתי במקום ארץ חשך לא אמרתי לזרע יעקב תהו בקשוני אני יהוה דבר צדק מגיד מישרים׃ הקבצו ובאו התנגשו יחדו פליטי הגוים לא ידעו הנשאים את עץ פסלם ומתפללים אל אל לא יושיע׃ הגידו והגישו אף יועצו יחדו מי השמיע זאת מקדם מאז הגידה הלוא אני יהוה ואין עוד אלהים מבלעדי אל צדיק ומושיע אין זולתי׃ פנו אלי והושעו כל אפסי ארץ כי אני אל ואין עוד׃ בי נשבעתי יצא מפי צדקה דבר ולא ישוב׃ כי לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון׃ אך ביהוה לי אמר צדקות ועז עדיו יבוא ויבשו כל הנחרים בו׃ ביהוה יצדקו ויתהללו כל זרע ישראל׃

Cap. xlvj.

כרע בל קרס נבו היו עצביהם לחיה ולבהמה נשאתיכם עמוסות משא לעיפה׃ קרסו כרעו יחדו לא יכלו מלט משא ונפשם בשבי הלכה׃ שמעו אלי בית יעקב וכל שארית בית ישראל העמסים מני בטן הנשאים מני רחם׃ ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבל אני עשיתי ואני אשא ואני אסבל ואמלט׃ למי תדמיוני ותשוו ותמשלוני ונדמה׃ הזלים זהב מכיס וכסף בקנה ישקלו ישכרו צורף ויעשהו אל יסגדו

& faciens eā: ipse plastes ei⁹. Non in vanū creauit eā: vt habitetur formauit eam. Ego dn̄s & non est alius. Non in abscōdito locut⁹ sum: in loco terre tenebroso. Non dixi semini iacob frustra querite me. Ego dominus loquens iusticiā: annūciās recta. Cōgregamini & venite & accedite simul qui saluati estis ex gentibus. Nescierunt qui leuant lignum sculpture sue: & rogant deum non saluantem. Annūciate & venite: & consiliamini simul. Quis auditum fecit hoc ab initio: ex tunc predixit illud? Nūqd nō ego dn̄s: & non est vltra deus absq; me. Deus iustus & saluās nō ē preter me. Conuertimini ad me & salui eritis omnes fines terre: quia ego deus & nō est alius. In memetipso iuraui: egredietur de ore meo iusticie verbū: & nō reuertetur: qa mihi curuabitur oē genu: & iurabit oīs lingua: Ergo in dn̄o dicet. Mee sunt iusticie & īperiū. Ad eū veniet: & cōfundentur oēs qui repugnāt ei. In dn̄o iustificabitur & laudabitur omne semen israel. 46.

Onfractus est bel: contritus est nabo: facta sunt simulachra eorum bestiis & iumentis. Onera vestra graui pondere vsq; ad lassitudinē cōtabuerūt & cōtrita sūt simul: Non potuerunt saluare portantē: & aīa eorū in captiuitatē ibit. Audite me domus iacob: & omne residuum domus israel. Qui portamini a meo vtero qui gestamini a mea vulua. Vsq; ad senectā ego ipse: & vsq; ad canos ego portabo. Ego feci & ego feram: ego portabo & saluabo. Cui assimilastis me & adeq̄stis: & cōparastis me: & fecistis similē? Qui cōfertis aurū de sacculo: & argentū ī statera pōderatis. Cōducētes artificem vt faciat deū: & pcidunt

q̄ fecit eā: ipse diuisit eā. nō in vanū fecit eā: sed vt habitaret plasmauit eam. ego sū dn̄s: τ nō est vltra. nō in abscōdito locut⁹ sum: neq; in loco terre tenebroso: nō dixi semini iacob i vanū q̄rite: ego sū dn̄s loq̄ns iusticiā: annūcians veritatē.
καὶ ποιήσας αὐτήν, αὐτὸς διώρισεν αὐτήν. οὐκ εἰς κενὸν ἐποίησεν αὐτήν, ἀλλὰ κατοικεῖσθαι ἔπλασεν αὐτήν. ἐγώ εἰμι κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι. οὐκ ἐν κρυφῇ λελάληκα, οὐδὲ ἐν τόπῳ γῆς σκοτεινῷ, οὐκ εἶπα τῷ σπέρματι ἰακὼβ μάταιον ζητήσατε, ἐγώ εἰμι κύριος λαλῶν δικαιοσύνην, ἀναγγέλλων ἀλήθειαν.

cōgregamini τ venite. cōsulite simul q̄ saluamini de gētib⁹. nō cognouerūt q̄ portāt lignū sculpturā suā: τ orātes ad deos q̄ nō saluant: si annūcient appropiquēt vt sciāt simul: q̄s audibilia fecit hec. ab initio ex tūc annūciabit vobis. nōne ego dn̄s de⁹ nō est alius pter me: iustus τ saluator nō est pter me. cōuertimini ad me: τ salui eritis q̄ i extremo terre. ego sū de⁹ τ nō est ali⁹. p memetipsū iuro nisi egredietˀ de ore meo iusticia: sermōes mei nō auertent. qr mihi curuabit oē genu: τ iurabit ois lingua deū: dicēs. iusticia τ gloria ad eū veniet: τ cōfundent oēs separātes seipsos: a dño iustificabūtur. τ in deo glorificabitur oē semen filiorū israel.
συνάχθητε καὶ ἥκετε. βουλεύσασθε ἅμα οἱ σωζόμενοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν. οὐκ ἔγνωσαν οἱ αἴροντες τὸ ξύλον γλύμμα αὐτῶν, καὶ προσευχόμενοι πρὸς θεοὺς οἳ οὐ σώζουσιν; εἰ ἀναγγέλλουσιν ἐγγισάτωσαν ἵνα γνῶσιν ἅμα, τίς ἀκουστὰ ἐποίησεν ταῦτα. ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐκ τότε ἀναγγελεῖ ὑμῖν. οὐχὶ ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν ἐμοῦ. δίκαιος καὶ σωτὴρ οὐκ ἔστιν παρὲξ ἐμοῦ. ἐπιστράφητε ἐπ᾽ ἐμὲ καὶ σωθήσεσθε οἱ ἀπ᾽ ἐσχάτου τῆς γῆς. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος. κατ᾽ ἐμαυτοῦ ὀμνύω ἦ μὴν ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματός μου δικαιοσύνη, οἱ λόγοι μου οὐκ ἀποστραφήσονται. ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ ὀμεῖται πᾶσα γλῶσσα τὸν θεὸν, λέγων δικαιοσύνη καὶ δόξα πρὸς αὐτὸν ἥξει, καὶ αἰσχυνθήσονται πάντες οἱ ἀφορίζοντες αὐτούς. ἀπὸ κυρίου δικαιωθήσονται. καὶ ἐν τῷ θεῷ ἐνδοξασθήσονται πᾶν τὸ σπέρμα τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

Ro.14 d.

Ca.46.

Ecidit bel: cōtrit⁹ est dagō. facta sunt sculptilia eorū in bestias: τ iumēta portatis ea colligata quasi onus laborāti deficiēti τ esurienti nō pualēti simul. q̄ nō poterūt saluari de bello: ipi aūt captiui ducti sūt. audite me dom⁹ iacob: τ oēs reliquie israel. q̄ portamini de vtero: τ erudti ab infantia vsq; ad senectutē. ego sum τ donec senescatis ego sum: ego sustineo vos ego feci: τ ego dimittā: ego suscipiā τ saluabo vos. cui me assimilastis videte excogitate q̄ erratis: τ q̄ cōfertis aurū de sacculo: argentū in statera appēditis. mercede cōducētes aurificē fecerūt manufacta: τ curuati
ἔπεσεν βὴλ, συνετρίβη δαγών. ἐγένετο τὰ γλυπτὰ αὐτῶν εἰς θηρία, καὶ κτήνη αἴρετε αὐτὰ καταδεδεμένα ὡς φορτίον κοπιῶντι ἐκλελυμένῳ καὶ πεινῶντι οὐκ ἰσχύοντι ἅμα. οἳ οὐ δυνήσονται σωθῆναι ἀπὸ πολέμου, αὐτοὶ δὲ αἰχμάλωτοι ἤχθησαν. ἀκούσατέ μου οἶκος ἰακώβ, καὶ πᾶν τὸ κατάλοιπον τοῦ ἰσραήλ, οἱ αἰρόμενοι ἐκ κοιλίας, καὶ παιδευόμενοι ἐκ παιδίου ἕως γήρως. ἐγώ εἰμι, καὶ ἕως ἂν καταγηράσητε ἐγώ εἰμι, ἐγὼ ἀνέχομαι ὑμᾶς. ἐγὼ ἐποίησα, καὶ ἐγὼ ἀνήσω, ἐγὼ ἀναλήψομαι καὶ σώσω ὑμᾶς. τίνι με ὡμοιώσατε ἴδετε τεχνάσασθε οἱ πλανώμενοι. καὶ οἱ συμβαλλόμενοι χρυσίον ἐκ μαρσιππίου, ἀργύριον ἐν ζυγῷ στήσουσιν ἐν σταθμῷ, καὶ μισθωσάμενοι χρυσοχόον ἐποίησαν χειροποίητα, καὶ κύψαντες

Ba.40.f. Barū 6.c.

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.	Trāſla.B.Hie.	Tex.heb.Eſa.xlvij.	Pritiua.heb.

adorant illud: portāt illud in humero: τ vadunt. si aūt posuerit illud in loco: ibi manet nō mouebit. τ q̄s clamauerit ad illud nō exaudiet: de malo nō saluabit eū. memētote hoc τ ingemiscite. penitentiā agite. reuertimini corde: memētote priorū a seculo: qr ego sū de⁹: τ nō est ali⁹ pter me: annūcians pri⁹ nouissima: anteq̄ ipa fiant: τ cōpleta sūt. τ dixi oē cōsiliū meū stabit τ cūcta q̄cunq; cogitaui faciā. vocās ab oriēte auē: τ de terra a lōge de q̄b⁹ cogitaui. τ q̄de locut⁹ sum: τ adduxi creaui τ feci. audite me q̄ pdidistis cor: q̄ longe a iusticia estis: ppe duxi iusticiā meā: nō elongabit: τ salutē q̄ ex me nō tardabo. dedi in sion salutē israeli in gloriā.
προσκυνοῦσιν αὐτῷ, αἴρουσιν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὤμου, καὶ πορεύονται. ἐὰν δὲ θῶσιν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ τόπου, αὐτοῦ μένει, οὐ μὴ κινηθῇ. καὶ ὃς ἐὰν βοήσῃ πρὸς αὐτὸ, οὐ μὴ εἰσακούσῃ, ἀπὸ κακῶν οὐ μὴ σώσῃ αὐτόν. μνήσθητε ταῦτα καὶ στενάξατε. μετανοήσατε. ἐπιστρέψατε τῇ καρδίᾳ, μνήσθητε τὰ πρότερα ἀπὸ τοῦ αἰῶνος. ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν ἐμοῦ, ἀναγγέλλων πρότερον τὰ ἔσχατα, πρὶν αὐτὰ γενέσθαι, καὶ συνετελέσθη. καὶ εἶπα πᾶσα ἡ βουλή μου στήσεται, καὶ πάντα ὅσα βεβούλευμαι ποιήσω. καλῶν ἀπ᾽ ἀνατολῶν πετεινὸν, καὶ ἀπὸ γῆς πόρρωθεν περὶ ὧν βεβούλευμαι. καὶ γε ἐλάλησα, καὶ γε ἤγαγον ἔκτισα καὶ ἐποίησα. ἀκούσατέ μου οἱ ἀπολωλεκότες τὴν καρδίαν, οἱ μακρὰν ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης, ἤγγισα τὴν δικαιοσύνην μου, οὐ μὴ μακρυνῶ, καὶ τὴν σωτηρίαν τὴν παρ᾽ ἐμοῦ οὐ βραδυνῶ. δέδωκα ἐν σιὼν σωτηρίαν τῷ ἰσραὴλ εἰς δόξασμα.

Ca.47.

Escende sede sup terrā. virgo filia babylonis sede in terrā. nō est solium filia chaldeorū: qr nō vltra addes vocari mollis τ tenera. tolle molā: mole farinā. reuela opertmētū tuū: denuda canos: discooperi tibias. trāsi flumina. reuelabitur ignominia tua. apparebūt opprobria tua: qđ iustū est de te auferā: nō vltra tradā hominib⁹. q̄ eruit te dñs sabaoth: nomē illi sanct⁹ israel. sede cōpūcta: ingredere in tenebras filia chaldeor. nō vltra vocaberis fortitudo regni. irat⁹ sum cōtra ppl̄m meū: cōtaminasti hereditatē meā. ego dedi eos in manu tua: tu aūt nō dedisti eis miam. senis aggrauasti iugū valde: τ dixisti. in eternū ero dña. nō itellexisti hec in corde tuo: neq; recordata es nouissimor. nūc aūt audi hec delicata: sedēs: cōfidēs: dicens.
κατάβηθι κάθισον ἐπὶ τὴν γῆν, παρθένος θυγάτηρ βαβυλῶνος κάθισον εἰς τὴν γῆν. οὐκ ἔστι θρόνος θυγάτηρ χαλδαίων, ὅτι οὐκ ἔτι προσθήσῃ κληθῆναι ἁπαλὴ καὶ τρυφερά. λάβε μύλον, ἄλεσον ἄλευρον. ἀποκάλυψαι τὸ κάλυμμά σου, ἀνάσυρε τὰς πολιάς, ἀνακάλυψαι τὰς κνήμας. διάβηθι ποταμούς. ἀνακαλυφθήσεται ἡ αἰσχύνη σου. φανήσονται οἱ ὀνειδισμοί σου. τὸ δίκαιον ἐκ σοῦ λήψομαι, οὐκ ἔτι μὴ παραδῶ ἀνθρώποις. ὁ ῥυσάμενός σε κύριος σαβαὼθ, ὄνομα αὐτῷ ἅγιος ἰσραήλ. κάθισον κατανενυγμένη, εἴσελθε εἰς τὸ σκότος θύγατερ χαλδαίων. οὐκ ἔτι μὴ κληθῇς ἰσχὺς βασιλείας. παρωξύνθην ἐπὶ τῷ λαῷ μου, ἐμίανας τὴν κληρονομίαν μου. ἐγὼ ἔδωκα αὐτοὺς εἰς τὴν χεῖρά σου, σὺ δὲ οὐκ ἔδωκας αὐτοῖς ἔλεος. τοῦ πρεσβύτου ἐβάρυνας τὸν ζυγὸν σφόδρα, καὶ εἶπας εἰς τὸν αἰῶνα ἔσομαι ἄρχουσα. οὐκ ἐνόησας ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ σου, οὐδὲ ἐμνήσθης τὰ ἔσχατα. νῦν δὲ ἄκουε ταῦτα τρυφερά, ἡ καθημένη, ἡ πεποιθυῖα, ἡ λέγουσα.

Ab.3.

& adorant. Portant illū in humeris gestantes: & ponentes in loco suo: & stabit: ac de loco suo nō mouebitur. Sed & cū clamauerit ad eū nō audiet: de tribulatiōe nō saluabit eos. Mementote istud & cōfundamini: redite preuaricatores ad cor. Recordamini prioris seculi: quoniā ego sum deus: & non est vltra deus: nec est similis mei annuncians ab exordio nouissimū: & ab initio que necdū facta sunt: dicēs. Cōsilium meū stabit: & omnis volūtas mea fiet. Vocās ab oriente auē: & de terra longinqua virū voluntatis mee. Et locutus sum & adducā illud: creaui & faciam illud. Audite me duri corde: qui longe estis a iusticia. Prope feci iusticiā meā non elongabitur: & salus mea non morabitur. Dabo in sion salutē: & in israel gloriam meam. 47.

Escēde: sede in puluere virgo filia babylō: sede in terra. Non est solium filie chaldeorum: quia vltra non vocaberis mollis & tenera. Tolle molā & mole farinā: denuda turpitudinē tuā. Discooperi humerū: reuela crura: transi flumina. Reuelabitur ignominia tua: & videbitur opprobriū tuum. Vltionē capiā: & nō resistet mihi hō. Redēptor noster dn̄s exercituū: nomen illius sanctus israel. Sede tacens & intra in tenebras filia chaldeorū: quia non vocaberis vltra domina regnorū. Iratus sum sup populū meū: cōtaminaui hereditatē meā: & dedi eos in manu tua. Nō posuisti eis misericordias. Sup senē aggrauasti iugum tuū valde: & dixisti. In sempiternū ero dn̄a. Non posuisti hec super cor tuum: neq; recordata es nouissimi tui. Et nunc audi hec delicata: & habitans cōfidenter: que dicis

אף ישתחוו׃ ישאהו על כתף יסבלהו ויניחהו תחתיו ויעמד ממקומו לא ימיש אף יצעק אליו ולא יענה מצרתו לא יושיענו׃ זכרו זאת והתאששו השיבו פושעים על לב׃ זכרו ראשנות מעולם כי אנכי אל ואין עוד אלהים ואפס כמוני׃ מגיד מראשית אחרית ומקדם אשר לא נעשו אמר עצתי תקום וכל חפצי אעשה׃ קרא ממזרח עיט מארץ מרחק איש עצתו אף דברתי אף אביאנה יצרתי אף אעשנה׃ שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה׃ קרבתי צדקתי לא תרחק ותשועתי לא תאחר ונתתי בציון תשועה לישראל תפארתי׃

Ca. xlvij.

רדי ושבי על עפר בתולת בת בבל שבי לארץ אין כסא בת כשדים כי לא תוסיפי יקראו לך רכה וענגה׃ קחי רחים וטחני קמח גלי צמתך חשפי שבל גלי שוק עברי נהרות׃ תגל ערותך גם תראה חרפתך נקם אקח ולא אפגע אדם׃ גאלנו יהוה צבאות שמו קדוש ישראל׃ שבי דומם ובאי בחשך בת כשדים כי לא תוסיפי יקראו לך גברת ממלכות׃ קצפתי על עמי חללתי נחלתי ואתנם בידך לא שמת להם רחמים על זקן הכבדת עלך מאד׃ ותאמרי לעולם אהיה גברת עד לא שמת אלה על לבך לא זכרת אחריתה׃ ועתה שמעי זאת עדינה היושבת לבטח האמרה

Primitiua.heb. Tex.heb. Esa.xlvij. — Trãsla. B. Hie. — Trãs. Gre. lxx. cũ inter. latina.

בלבבך אני ואפסי עוד׃ לא אשב
אלמנה ולא אדע שכול׃ ותבאנה
לך שתי אלה רגע ביום אחד שכול
ואלמן כתמם באו עליך ברב
כשפיך בעצמת חבריך מאד׃
ותבטחי ברעתך אמרת אין ראני
חכמתך ודעתך היא שובבתך
ותאמרי בלבך אני ואפסי עוד׃
ובא עליך רעה לא תדעי שחרה
ותפל עליך הוה לא תוכלי כפרה
ותבא עליך פתאם שואה לא
תדעי׃ עמדי נא בחבריך וברב
כשפיך באשר יגעת מנעוריך
אולי תוכלי הועיל אולי תערוצי׃
נלאית ברב עצתיך יעמדו נא
ויושיעך הברו שמים החזים
בכוכבים מודיעים לחדשים
מאשר יבאו עליך׃ הנה היו כקש
אש שרפתם לא יצילו את נפשם
מיד להבה אין גחלת לחמם אור
לשבת נגדו׃ כן היו לך אשר יגעת
סחריך מנעוריך איש לעברו
תעו אין מושיעך׃

Ca. xlviij.

שמעו זאת בית
יעקב הנקראים בשם ישראל
וממי יהודה יצאו הנשבעים
בשם יהוה ובאלהי ישראל
יזכירו לא באמת ולא בצדקה׃
כי מעיר הקדש נקראו ועל אלהי
ישראל נסמכו יהוה צבאות שמו׃
הראשנות מאז הגדתי ומפי
יצאו ואשמיעם פתאם עשיתי
ותבאנה׃ מדעתי כי קשה אתה
וגיד ברזל ערפך ומצחך נחושה׃
ואגיד לך מאז בטרם תבוא
השמעתיך פן תאמר עצבי עשם

in corde tuo: ego sum: & non est preter me amplius. Non sedebo vidua & ignorabo sterilitatem. Venient tibi duo hec subito in die vna sterilitas & viduitas. Vniuersa venerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum vehementer. Et fiduciam habuisti in malicia tua: & dixisti. Non est qui videat me. Sapientia tua & scientia tua hec decepit te. Et dixisti in corde tuo. Ego sum & preter me non est altera. Veniet super te malum: & nescies ortum eius: & irruet super te calamitas quam non poteris expiare. Veniet super te repente miseria quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis: & cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescentia tua: si forte quid prosit tibi: aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum. Stent & saluent te augures celi qui contemplabantur sidera: & supputabant menses vt ex eis annunciarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula: ignis combussit eos. Non liberabunt animam suam de manu flamme: non sunt prune quibus calefiant: nec focus vt sedeant ad eum. Sic facta sunt tibi: in quibuscunque laboraueras. Negociatores tui ab adolescentia tua: vnusquisque in via sua errauerunt. Non est qui saluet te. 48.

Audite hec domus iacob qui vocamini nomine israel: & de aquis iuda existis: qui iuratis in nomine domini: & dei israel recordamini: non in veritate neque in iusticia. De ciuitate enim sancta vocati sunt: & super deum israel constabiliti sunt. Dominus exercituum nomen eius. Priora extunc annunciaui: & ex ore meo exierunt & audita feci ea: repente operatus sum & venerunt. Sciui enim quia durus es tu: et neruus ferreus ceruix tua: & frons tua erea. Predixi tibi extunc: antequam venirent indicaui tibi: ne forte diceres. Idola mea fecerunt hec:

Trãsla. gre. lxx. cũ inter. lati. — Trãsla. B. Hie. — Tex. he. Esa. xlviij. Primitiua. heb.

et sculptilia mea & conflatilia mandauerunt ista. Que audisti vide omnia. Vos autem non annunciastis. Audita tibi feci noua extunc: & conseruata sunt que nescis. Nunc creata sunt & non extunc & ante diem & non audisti ea: ne forte dicas. Ecce cognoui ea. Neque audisti neque cognouisti neque extunc aperta est auris tua. Scio enim quia preuaricans preuaricaberis: & transgressorem ex vtero vocaui te. Propter nomen meum longe faciam furorem meum: & laude mea infrenabo te ne intereas. Ecce excoxi te sed non quasi argentum: elegi te in camino paupertatis. Propter me propter me faciam: vt non blasphemer & gloriam meam alteri non dabo. Audi me iacob: & israel quem ego voco. Ego ipse: ego primus & ego nouissimus. Manus quoque mea fundauit terram: & dextera mea mensa est celos. Ego vocabo eos: & stabunt simul. Congregamini omnes vos: & audite. Quis de eis annunciauit hec. Dominus dilexit eum: faciet voluntatem suam in babylone: & brachium suum in chaldeis. Ego locutus sum & vocaui eum: adduxi eum & directa est via eius. Accedite ad me: & audite hec. Non a principio in abscondito locutus sum. Ex tempore antequam fierent ibi eram: & nunc dominus deus misit me & spiritus eius. Hec dicit dominus redemptor tuus sanctus israel. Ego dominus deus tuus docens te vtilia: gubernans te in via qua ambulas. Vtinam attendisses mandata mea. Facta fuisset sicut flumen pax tua: & iusticia tua sicut gurgites maris. Et fuisset quasi arena semen tuum: & stirps vteri tui vt lapilli eius. Non interisset: & non fuisset attritum nomen eius a facie mea. Egredimini de babylone fugite a chaldeis: in voce exultationis annunciate: auditum facite hoc: & afferte illud vsque ad extrema terre. Dicite. Redemit dominus seruum suum iacob.

ופסלי ונסכי צום׃ שמעת חזה כלה
ואתם הלוא תגידו השמעתיך
חדשות מעתה ונצרות ולא ידעתם׃
עתה נבראו ולא מאז ולפני יום
ולא שמעתם פן תאמר הנה ידעתין׃
גם לא שמעת גם לא ידעת גם
מאז לא פתחה אזנך כי ידעתי
בגוד תבגוד ופשע מבטן קרא לך׃
למען שמי אאריך אפי ותהלתי
אחטם לך לבלתי הכריתך׃ הנה
צרפתיך ולא בכסף בחרתיך
בכור עני׃ למעני למעני אעשה
כי איך יחל וכבודי לאחר לא
אתן׃ שמע אלי יעקב וישראל
מקראי אני הוא אני ראשון אף
אני אחרון׃ אף ידי יסדה ארץ
וימיני טפחה שמים קרא אני
אליהם יעמדו יחדו׃ הקבצו כלכם
ושמעו מי בהם הגיד את אלה יהוה
אהבו יעשה חפצו בבבל וזרעו
כשדים׃ אני אני דברתי אף
קראתיו הביאתיו והצליח דרכו׃
קרבו אלי שמעו זאת לא מראש
בסתר דברתי מעת היותה שם
אני ועתה אדני יהוה שלחני
ורוחו׃ כה אמר יהוה גאלך
קדוש ישראל אני יהוה אלהיך
מלמדך להועיל מדריכך בדרך
תלך׃ לוא הקשבת למצותי ויהי
כנהר שלומך וצדקתך כגלי
הים׃ ויהי כחול זרעך וצאצאי
מעיך כמעתיו לא יכרת ולא
ישמד שמו מלפני׃ צאו מבבל
ברחו מכשדים בקול רנה הגידו
השמיעו זאת הוציאוה עד קצה
הארץ אמרו גאל יהוה עבדו יעקב׃

Non sitierūt in deserto cum educeret eos. Aquā de petra produxit eis: & scidit petram & fluxerunt aque. Non est pax impiis dicit dominus.

49.

Cap. xlix.

Audite insule & attē dite populi de longe. Dominus ab vtero vocauit me: de ventre mris mee recordat⁹ est nois mei. Et posuit os meū q̄si gladiū acutū: in vmbra manus sue ptexit me: & posuit me sicut sagittā electam. In pharetra sua abscondit me: & dixit mihi. Seruus me⁹ es tu israel: qa ī te glorificabor. Et ego dixi. In vacuum laboraui: sine causa & vane fortitudinē meā cōsumpsi. Ergo iudiciū meū cū dño: & opus meū cum deo meo. Et nūc hec dicit dñs formās me ex vtero seruū sibi vt reducam iacob ad eum: & israel non congregabitur. Et glorificat⁹ sum in oculis dñi: & deus me⁹ fact⁹ est fortitudo mea. Et dixit. Parū est vt sis mihi seru⁹ ad suscitandas tribus iacob: & feces israel conuertendas. Dedi te in lucem gentium vt sis salus mea vsq; ad extremum terre. Hec dicit domin⁹ redēptor israel: sanctus eius: ad contēptibilē aīam ad abominatā gētē ad seruū dñorū. Reges videbunt & cōsurgent principes: & adorabunt propter dñm: quia fidelis est: & sanctum israel qui elegit te. Hec dicit dominus. In tēpore placito exaudiui te & in die salutis auxiliat⁹ sum tui. Et seruaui te & dedi te in fedus populi vt suscitares terrā: & possideres hereditates dissipatas: vt diceres his q vincti sūt exite: & his qui in tenebris reuelamini. Super vias pascentur: & in oībus planis pascue eorum. Non esurient neq; sitient: & non pcutiet eos estus & sol: qa miserator eo⁊ reget eos & ad fontes aquarum portabit eos. Et ponam oēs montes meos ī viā: & semite mee

exaltabuntur. Ecce isti de longe venient: & ecce illi ab aquilone & mari: & isti de terra australi. Laudate celi: & exulta terra: iubilate montes laude: qa consolatus est dñs populū suū & pauperū suorū miserebitur. Et dixit sion: dereliqt me dñs: & dñs oblitus ē mei. Nunqd obliuisci pōt mulier infantē suū: vt nō misereatur filio vteri sui. Et si illa oblita fuerit: ego tñ nō obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te: muri tui corā oculis meis semp. Venerūt structores tui: destruentes te & dissipantes a te exibūt. Leua in circuitu oculos tuos & vide oēs isti cōgregati sunt: venerūt tibi. Viuo ego dicit dñs: qa oībus his velut ornamento vestieris: & circūdabis tibi eos q̄si spōsa. Quia deserta tua & solitudines tue & terra ruine tue nūc angusta erunt pre hītatoribus: & longe fugabūtur qui absorbebāt te. Adhuc dicent in aurib⁹ tuis filii sterilitatis tue. Angustus est mihi locus: fac spaciū mihi vt habitem. Et dices in corde tuo. Quis genuit mihi istos. Ego sterilis & nō pariēs trāsmigrata & captiua: & istos qs enutriuit. ego destituta & sola: & isti vbi hic erant? Hec dicit dñs deus. Ecce leuabo ad gētes manū meā: & ad populos exaltabo signū meum. Et afferent filios tuos in vlnis: & filias tuas super humeros portabunt. Et erunt reges nutricii tui: & regine nutrices tue. Vultu in terra demisso adorabūt te: & puluerē pedū tuo⁊ lingēt. Et scies qa ego dñs sup quo nō cōfundētur q expectāt eū. Nū qd tolletur a forti preda: aut qd captū fuerit a robusto saluū esse poterit? Quia hec dicit dñs. Equidem & captiuitas a forti tolletur: & qd ablatum fuerit a robusto saluabitur. eos vero q iudicauerūt te: ego iudicabo: & filios tuos ego saluabo. Et cibabo hostes tuos carnibus suis: & quasi musto sanguine suo

inebriabuntur. Et sciet omnis caro quia ego dominus saluans te: & redemptor tuus fortis iacob.

Cap. l.

Hec dicit dñs. Quis est hic liber repudii matris vestre: quo dimisi eam? aut quis est creditor meus: cui vendidi vos? Ecce enim in iniquitatibus vestris venditi estis: & in sceleribus vestris dimisi matrem vestrã: quia veni & non erat vir: vocaui & non erat qui audiret. Nunquid abbreuiata & paruula facta est manus mea vt non possim redimere: aut non est in me virtus ad liberandũ? Ecce in increpatione mea desertũ faciã mare: ponã flumina in siccũ. Computrescẽt pisces sine aq: & morientur in siti. Induã celos tenebris: & saccũ ponã opimentũ eorũ. Dñs dedit mihi linguã eruditã vt sciã sustẽtare eũ qui lassus est verbo. Erigit mane: mane erigit mihi aurem: vt audiam quasi magistrũ. Dominus deus aperuit mihi aurem: ego autẽ nõ cõtradico: retrorsũ nõ abii. Corpus meum dedi percutientibus: & genas meas vellentibus. Faciẽ meã nõ auerti ab increpãtibus & cõspuẽtibus in me. Dñs deus auxiliator meus: & ideo nõ sum confusus. Ideo posui faciem meã vt petrã durissimã: & scio qm̃ nõ cõfundar. Iuxta est qui iustificat me. Quis cõtradicet mihi? Stemus simul. Quis est aduersarius meus? Accedat ad me. Ecce dñs deus auxiliator meus. Quis est q cõdẽnet me? Ecce oẽs quasi vestimentũ cõterẽtur: tinea comedet eos. Quis ex vobis timẽs dñm: audiẽs vocẽ serui sui. Qui ambulauit in tenebris: & nõ est lumen ei. Speret in nomine dñi: & innitatur sup deũ suũ. Ecce vos oẽs accendẽtes ignẽ accincti flãmis. Ambulate in lumine ignis vri: & in flãmis quas succendistis. de manu mea factũ est hoc vobis. In dolorib dormietis.

Infra. 59.a. — Mat. 26.g.

Cap. lj.

Audite me qui sequimini quod iustũ est: & queritis dominum. Attendite ad petrã vnde excisi estis: & ad cauernã laci: de qua precisi estis. Attendite ad abraã patrem vestrũ: & ad saram que peperit vos. Quia vnum vocaui eum: & benedixi ei: & multiplicaui eum. Consolabitur ergo dñs sion: & cõsolabitur oẽs ruinas eius. Et ponet desertũ eius quasi delitias: & solitudinẽ eius quasi hortum dñi. Gaudium & leticia inuenietur in ea: gratiarũ actio & vox laudis. Attẽdite ad me popule meus: & tribus mea me audite. Quia lex a me exiet: & iudicium meum in lucem populorum requiescet. Prope est iustus meus: egressus est saluator meus: & brachia mea populos iudicabũt. Me insule expectabũt: & brachium meũ sustinebũt. Leuate in celum oculos vros: & videte sub terra deorsum: quia celi sicut fumus liquescent: & terra sicut vestimentũ atteretur: & hitatores eius sicut hec interibũt. Salus aũt mea in sempiternũ erit: & iusticia mea nõ deficiet. Audite me qui scitis iustũ: pp̃ls meus lex mea in corde eorũ. Nolite timere opprobriũ hominũ: & blasphemias eorũ ne metuatis. Sicut enim vestimentũ sic comedet eos vermis: & sicut lanã: sic deuorabit eos tinea. Salus aũt mea in sempiternũ erit: & iusticia mea in gñationes gñationũ. Cõsurge cõsurge: indue re fortitudinẽ brachiũ dñi. Cõsurge sicut in diebus antiquis: i gñationib seculorũ. Nunqd nõ tu percussisti superbũ: vulnerasti draconẽ? Nunqd nõ tu siccasti mare: aquam abyssi vehemẽtis? Qui posuisti profundũ maris viã: vt transirẽt liberati. Et nunc qui redẽpti sunt a dño reuertẽtur & venient in sion laudãtes: & leticia sempiterna sup capita eorũ. Gaudiũ & leticiam tenebũt: fugiet dolor & gemitus. Ego ego ipse consolabor vos: quis

את ותיראי מאנוש ימות ומבן
אדם חציר ינתן ׃ ותשכח יהוה
עשך נטה שמים ויסד ארץ ותפחד
תמיד כל היום מפני חמת המציק
כאשר כונן להשחית ואיה חמת
המציק ׃ מהר צעה להפתח ולא
ימות לשחת ולא יחסר לחמו ׃
ואנכי יהוה אלהיך רגע הים
ויהמו גליו יהוה צבאות שמו ׃
ואשם דברי בפיך ובצל ידי
כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ
ולאמר לציון עמי אתה ׃ התעוררי
התעוררי קומי ירושלם אשר
שתית מיד יהוה את כוס חמתו
את קבעת כוס התרעלה שתית
מצית ׃ אין מנהל לה מכל בנים
ילדה ואין מחזיק בידה מכל
בנים גדלה ׃ שתים הנה קראתיך
מי ינוד לך השוד והשבר והרעב
והחרב מי אנחמך ׃ בניך עלפו
שכבו בראש כל חוצות כתוא
מכמר המלאים חמת יהוה גערת
אלהיך ׃ לכן שמעי נא זאת עניה
ושכרת ולא מיין ׃ כה אמר אדניך
יהוה ואלהיך יריב עמו הנה
לקחתי מידך את כוס התרעלה
את קבעת כוס חמתי לא תוסיפי
לשתותה עוד ׃ ושמתיה ביד
מוגיך אשר אמרו לנפשך שחי
ונעברה ותשימי כארץ גוך וכחוץ
לעברים ׃

Cap.lij.

עורי עורי לבשי עזך
ציון לבשי בגדי תפארתך ירושלם
עיר הקדש כי לא יוסיף
יבא בך עוד ערל וטמא ׃ התנערי
מעפר קומי שבי ירושלם התפתחי

Margin (Primitiua): ירא אנש · סות חצר · נתן שכח · עשה פחד · תמד פנה · צוק שחת · פתח · חסר · המה · שום פה · כסה · עור · שתה · רעל · מצה נהל · חזק · נוד · נחם · חוץ תאה · כמר · ענה · רוב · יסף · שתה שום · יגה שחה · עבר שום · גו · עזז · פאר · יסף · בוא נער · ישב פתח

tu vt timeas ab homine mortali: & a filio hois: qui quasi fenũ ita arescet: & oblitus es dñi factoris tui q tetendit celos & fundauit terrã: & formidasti iugiter tota die a facie furoris eius qui te tribulabat: & parauerat ad pdendũ. Vbi nunc est furor tribulãtis? Cito veniet gradiens ad apiendũ & nõ interficiet vsq ad internitionẽ: nec deficiet panis eius. Ego autẽ sum dñs deus tu9 q cõturbo mare: & intumescunt fluctus ei9: dñs exercituũ nomen meũ. Posui verba mea in ore tuo: & in vmbra manus mee protexi te: vt plãtes celos & fundes terrã & dicas ad sion pp̃lus meus es tu. Eleuare: eleuare: cõsurge hierusalem: q bibisti de manu domini calicem ire eius. Vsq ad fundum calicis soporis bibisti: & potasti vsq ad feces. Nõ est q sustẽtet eã ex oibus filiis qs genuit: & nõ est q apphendat manũ eius ex oibus filiis qs enutriuit. Duo sunt q occurrerũt tibi. Quis cõtristabitur sup te? Vastitas & cõtritio & fames & gladius. Quis cõsolabitur te. Filii tui piecti sunt: dormierunt in capite oim viarũ sicut orix illaqatus: pleni indignatiõe dñi: increpatione dei tui. Idcirco audi hec paupcula: & ebria non a vino. Hec dicit dominator tuus dñs: & deus tu9 qui pugnauit p pp̃lo suo. Ecce tuli de manu tua calicẽ soporis: fundũ calicis indignationis mee. Non adiicies vt bibas illum vltra. Et ponam illũ in manu eorũ qui te humiliauerunt & dixerũt aie tue incuruare vt transeamus: & posuisti vt terrã corpus tuũ: & quasi viam transeuntibus. 52.

Consurge cõsurge: induere fortitudine tua sion. Induere vestimẽtis glorie tue hierlm ciuitas sancti: quia nõ adiiciet vltra vt pertranseat per te incircũcisus & imũdus. Excutere de puluere: cõsurge sede hierusalem. Solue

fueris vt timeas ab hoie mortali: & a filio
δυσα ἵνα φοβηθῇς ἀπὸ ἀνθρώπου θνητοῦ, καὶ ἀπὸ υἱοῦ
hois: q̃ q̃si fenũ arefacti sũt. & oblita es dei
ἀνθρώπου, οἱ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθησαν. καὶ ἐπελάθου θεὸν
q fecit te: q fecit celũ: & fun-
τὸν ποιήσαντά σε, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανόν, καὶ θεμε-
dauit terrã: & time cũctis dieb9 fa-
λιώσαντα τὴν γῆν, καὶ ἐφοβοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τὸ πρόσ-
cie furoris tribulãtis te: quẽadmodũ cogitauit
ωπον τοῦ θυμοῦ τοῦ θλίβοντός σε, ὃν τρόπον ἐβουλεύσατο
auferre te. & nũc vbi furor tribulãtis te? cũ em
τοῦ ἆραι σε. καὶ νῦν ποῦ ὁ θυμὸς τοῦ θλίβοντός σε; ἐν γὰρ τῷ
saluat9 fueris tu nõ stabit: neq pmanebit: & nõ occidet
σώζεσθαί σε οὐ στήσεται, οὐδὲ χρονιεῖ, καὶ οὐ θανατώσει
in corruptionẽ & nõ deficiet panis ei9: qr ego de9
εἰς διαφθοράν· καὶ οὐ μὴ ἐκλείψει ὁ ἄρτος αὐτοῦ, ὅτι ἐγὼ ὁ θεός
tu9 cõturbãs mare: & sonare faciẽs fluct9 ex-
σου ὁ ταράσσων τὴν θάλασσαν, καὶ ἠχῶν τὰ κύματα αὐ-
ius: dñs dñs sabaoth nomẽ mihi. ponã verba
τῆς, κύριος κύριος σαβαὼθ ὄνομά μοι. θήσω τοὺς λόγους
mea in ore tuo & sub vmbra man9 mee pte
μου εἰς τὸ στόμα σου καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν χειρός μου σκεπά-
gã te: in q statui celũ: & fundaui terrã. &
σω σε, ἐν ᾗ ἔστησα τὸν οὐρανόν, καὶ ἐθεμελίωσα τὴν γῆν. καὶ
dicet sion pp̃ls me9 es tu: exurge exurge: eleuare
ἐρεῖ σιὼν λαός μου εἶ σύ, ἐξεγείρου ἐξεγείρου, ἀνάστηθι
hierlm: q bibisti de manu dñi calicẽ
ἱερουσαλήμ, ἡ πιοῦσα ἐκ χειρὸς κυρίου τὸ ποτήριον
furoris ei9. calicẽ em ruine calicẽ
τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ. τὸ ποτήριον γὰρ τῆς πτώσεως τὸ κόνδυ τοῦ
furoris ebibisti & euacuasti: & nõ erat cõsolans te
θυμοῦ ἐξέπιες καὶ ἐξεκένωσας, καὶ οὐκ ἦν ὁ παρακαλῶν σε
ex oib9 filiis tuis qs genuisti: & nõ erat ap
ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων σου ὧν ἔτεκες, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀν-
prehendens manũ tuã: neq ex oib9
τιλαμβανόμενος τῆς χειρός σου, οὐδὲ ἀπὸ πάντων τῶν
filiis tuis: quos exaltasti: duo hec cõtraria tibi:
υἱῶν σου, ὧν ὕψωσας, δύο ταῦτα ἀντικείμενά σοι,
qs cõtristabit. ruina & cõtritio: fames
τίς συλλυπηθήσεται. πτῶμα καὶ σύντριμμα, λιμὸς
& gladi9 qs cõsolabit te filii tui idi-
καὶ μάχαιρα, τίς παρακαλέσει σε οἱ υἱοί σου οἱ ἀπο-
gẽtes: dormiẽtes in capite oim viarũ:
ρούμενοι, οἱ καθεύδοντες ἐπ' ἄκρου πασῶν ἐξόδων,
sicut beta semicocta: pleni furoris dñi deficiẽ
ὡς σεύτλιον ἡμίεφθον, οἱ πλήρεις θυμοῦ κυρίου ἐκλελυ-
tes a dño deo. ppter hoc audi humilia
μένοι ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο ἄκουε τεταπεινω-
ta & ebria nõ a vino: sic dicit dñs de
μένη καὶ μεθύουσα οὐκ ἀπὸ οἴνου, οὕτως λέγει κύριος ὁ θε-
us: de9 iudicãs pp̃lm suũ: ecce tuli de ma
ός, ὁ θεὸς ὁ κρίνων τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἰδοὺ εἴληφα ἐκ τῆς χει-
nu tua calicẽ ruine: calicẽ furoris mei & nõ
ρός σου τὸ ποτήριον τῆς πτώσεως, τὸ κόνδυ τοῦ θυμοῦ μου καὶ οὐ
adiicies bibere illũ vltra: & dabo eũ in manus
προσθήσῃ πιεῖν αὐτὸ ἔτι, καὶ δώσω αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας
eorũ q iniq oppsserũt te: & humiliauerũt te: q di-
τῶν ἀδικησάντων σε, καὶ τῶν ταπεινωσάντων σε, οἳ εἴ-
xerũt aie tue iclinare: vt transeam9. & posuisti
πον τῇ ψυχῇ σου κύψον, ἵνα παρέλθωμεν. καὶ ἔθηκας
eq̃lia terre media tua foris transeũtib9.
ἴσα τῇ γῇ τὰ μέσα σου ἔξω τοῖς παραπορευομένοις. C.52. A

Exurge exurge sion: induere fortitudinẽ tuã
Ἐξεγείρου ἐξεγείρου σιών, ἔνδυσαι τὴν ἰσχύν σου
sion: & tu induere gliam tuã hierlm ci
σιών, καὶ σὺ ἔνδυσαι τὴν δόξαν σου ἱερουσαλὴμ πό-
uitas sctã: nõ vltra adiiciet vt ptrãseat p te icircũ
λις ἡ ἁγία, οὐκ ἔτι προστεθήσεται διελθεῖν διὰ σοῦ ἀπερί-
cisus & imund9. excute puluerẽ & sur
τμητος καὶ ἀκάθαρτος. ἐκτίναξαι τὸν χοῦν καὶ ἀνά-
ge: sede hierlm: solue
στηθι, κάθισον ἱερουσαλήμ, ἔκδυσαι

Margin: E · F · C.52. A · E.51.c.

vinculũ colli tui captiua filia si
τὸν δεσμὸν τοῦ τραχήλου σου ἡ αἰχμάλωτος θυγάτηρ σι-
on: qr hec dicit dñs: gratis venũdati estis & nõ cũ
ών, ὅτι τάδε λέγει κύριος, δωρεὰν ἐπράθητε καὶ οὐ με-
argẽto redimemini. qr sic dicit dñs do-
τὰ ἀργυρίου λυτρωθήσεσθε. ὅτι οὕτως λέγει κύριος κύ-
min9 de9: in egyptũ descendit pp̃ls me9 prius
ριος ὁ θεός, εἰς αἴγυπτον κατέβη ὁ λαός μου τὸ πρότερον
vt pegrinaret ibi. & in assyrios violẽter adducti sũt. &
παροικῆσαι ἐκεῖ. καὶ εἰς ἀσσυρίους βίᾳ ἤχθησαν. καὶ
nũc qd erit hic. hec dicit dñs: qr captus est pp̃ls
νῦν τί ἐστε ὧδε. τάδε λέγει κύριος, ὅτι ἐλήφθη ὁ λαός
me9 gratis admiramini & vlulate. hec dicit dñs:
μου δωρεάν, θαυμάζετε καὶ ὀλολύζετε. τάδε λέγει κύριος,
ppter vos semp nomẽ meũ blasphemat in
δι' ὑμᾶς διαπαντὸς τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται ἐν τοῖς
gẽtib9. ppter hoc sciet pp̃ls me9 nomẽ meũ ppt
ἔθνεσι. διὰ τοῦτο γνώσεται ὁ λαός μου τὸ ὄνομά μου διὰ
hoc in die illa: qr ego sum ipe q loqbar ad
τοῦτο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτὸς ὁ λαλῶν. πά-
sum sicut hora sup mõtes: sic pedes ãnũciãtes auditũ
ρειμι ὡς ὥρα ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὡς πόδες εὐαγγελιζομένου ἀκοὴν
pacis: sic euãgelizãtis bona: qr auditã faciã
εἰρήνης, ὡς εὐαγγελιζόμενος ἀγαθά, ὅτι ἀκουστὴν ποιήσω
salutẽ tuã dicẽs: sion regnabit de9 tu9: vox
τὴν σωτηρίαν σου λέγων, σιὼν βασιλεύσει ὁ θεός σου, φωνὴ
custodientiũ te exaltata ẽ: & voce simul letabunt:
τῶν φυλασσόντων σε ὑψώθη, καὶ τῇ φωνῇ ἅμα εὐφρανθήσον-
qr oculi ad oculos videbũt: qñ misert9 fue
ται, ὅτι ὀφθαλμοὶ πρὸς ὀφθαλμοὺς ὄψονται, ἡνίκα ἂν ἐλεή-
rit dñs sion. erũpãt letitiã simul deserta
σῃ κύριος τὴν σιών. ῥηξάτω εὐφροσύνην ἅμα τὰ ἔρημα
hierlm: qr misert9 est dñs ei9: & eruit hie
ἱερουσαλήμ, ὅτι ἠλέησε κύριος αὐτήν, καὶ ἐρρύσατο ἱε-
rusalẽ. reuelabit dñs brachiũ sctũ
ρουσαλήμ. ἀποκαλύψει κύριος τὸν βραχίονα τὸν ἅγιον
suũ i cõspectu cũctarũ gentiũ: & videbũt om
αὐτοῦ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ὄψονται πάν-
nes fines terre salutare qd a deo
τα τὰ ἄκρα τῆς γῆς τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ
nr̃o. recedite recedite, egredimini inde: & imundũ
ἡμῶν. ἀπόστητε ἀπόστητε ἐξέλθετε ἐκεῖθεν, καὶ ἀκαθάρτου
ne tãgite: exite de medio ei9 separamini: portã
μὴ ἅπτεσθε, ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῆς, ἀφορίσθητε οἱ φέρον-
tes vasa dñi: qr nõ cũ tumultu exi
τες τὰ σκεύη τοῦ κυρίου, ὅτι οὐ μετὰ ταραχῆς ἐξε-
bitis: neq cũ fuga ibitis: pcedet eni pri
λεύσεσθε, οὐδὲ φυγῇ πορεύσεσθε, προπορεύσεται γὰρ πρό-
or vos dñs: & cõgregãs vos deus israel.
τερος ὑμῶν κύριος, καὶ ὁ ἐπισυνάγων ὑμᾶς ὁ θεὸς ἰσραήλ.
ecce itelliget puer me9 & exaltabit & glĩabi
ἰδοὺ συνήσει ὁ παῖς μου καὶ ὑψωθήσεται καὶ δοξασθήσε-
tur: & sublimis erit valde: quẽadmodũ stupe
ται, καὶ μετεωρισθήσεται σφόδρα, ὃν τρόπον ἐκστήσον-
bũt sup te multi. sic ingl̃ia erit ab homi-
ται ἐπὶ σὲ πολλοί. οὕτως ἀδοξήσει ἀπὸ τῶν ἀνθρώ-
nib9 spẽs tua: & gl̃ia tua a filiis hoim. sic mira
πων τὸ εἶδός σου, καὶ ἡ δόξα σου ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων. οὕτω θαυ-
buntur gẽtes multe sup eũ: & cõtinebũt reges
μάσονται ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῷ, καὶ συνέξουσι βασιλεῖς τὸ
os suũ. qr qb9 nõ est annũciatũ de eis videbũt: &
στόμα αὐτῶν. ὅτι οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ ὄψονται, καὶ
q nõ audierũt itelligent.
οἳ οὐκ ἀκηκόασι συνήσουσιν. Ca.53.

Domine qs credidit auditui nr̃o: & brachiũ
Κύριε τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν, καὶ ὁ βρα-
dñi cui reuelatũ est? annũciauim9 q̃si puer
χίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; ἀνηγγείλαμεν ὡς παι-
in cõspectu eius: sicut radix in terra sitiente nõ
δίον ἐναντίον αὐτοῦ, ὡς ῥίζα ἐν γῇ διψώσῃ. οὐκ
est spẽs ei neq gl̃ia. & vidim9 eũ
ἔστιν εἶδος αὐτῷ οὐδὲ δόξα. καὶ ἴδομεν αὐτόν

Margin: B · E · F · E · D · A · Rau.I.b. · Ro.01.c. · E.49.d · ps.97. · I.Cor.6.c. · Ro.15.c. · Jo.12.f. · Ro.10.c.

vincula colli tui captiua filia sion: quia hec dicit dñs. Gratis venundati estis & sine argento redimemini. Quia hec dicit domin9 deus. In egyptũ descẽdit pp̃lus me9 in principio vt colonus esset ibi: & assur absq vlla causa calũniatus ẽ eũ. Et nũc qd mihi est hic: dicit dñs? Qm ablat9 est pp̃ls meus gratis. Dñatores ei9 iniq agunt dicit dñs: & iugiter tota die nomen meũ blasphematur. propter hoc sciet pp̃ls meus nomen meũ in illa die: qa ego ipse qui loqbar ecce adsum. Quã pulchri super mõtes pedes annunciantis & predicantis pacẽ: annũciantis bonum: predicãtis salutem: dicentis sion regnauit deus tu9. Vox speculatorũ tuorũ. Leuauerũt vocẽ: simul laudabũt: qa oculo ad oculũ videbũt cũ cõuerterit dñs siõ. Gaudete & laudate simul deserta hierusalẽ: qa cõsolatus est dñs populũ suum: redemit hierusalem. Parauit dñs brachiũ sanctũ suũ in oculis oim gentiũ: & videbunt omnes fines terre salutare dei nostri. Recedite recedite: exite inde: pollutum nolite tangere. Exite de medio eius: mũdamini q fertis vasa dñi. Quoniã non in tumultu exibitis: nec in fuga pperabitis. Precedet enim vos dominus: & congregabit vos deus israel. Ecce intelliget seru9 meus: exaltabitur & eleuabitur: & sublimis erit valde. Sicut obstupuerunt sup te multi: sic inglorius erit inter viros aspectus ei9: & forma ei9 iter filios hoim. Iste aspget gentes multas: sup ipm cõtinebũt reges os suũ. Quia qbus nõ est narratum de eo viderũt: & q non audierunt contemplati sunt. 53.

Quis credidit auditui nostro: & brachium dñi cui reuelatum est? Et ascendet sicut virgultũ coram eo: & sicut radix de terra sitiẽti. Nõ est spẽs ei ne q decor. Et vidimus eũ

אסרי מוסרי צוארך שביה בת ציון ׃ כי
כה אמר יהוה חנם נמכרתם ולא
בכסף תגאלו ׃ כי כה אמר אדני
יהוה מצרים ירד עמי בראשנה
לגור שם ואשור באפס עשקו ׃
ועתה מה לי פה נאם יהוה כי
לקח עמי חנם משלו יהילילו
נאם יהוה ותמיד כל היום שמי
מנאץ ׃ לכן ידע עמי שמי לכן
ביום ההוא כי אני הוא המדבר
הנני ׃ מה נאוו על ההרים רגלי
מבשר משמיע שלום מבשר
טוב משמיע ישועה אמר לציון
מלך אלהיך ׃ קול צפיך נשאו קול
יחדו ירננו כי עין בעין יראו
בשוב יהוה ציון ׃ פצחו רננו יחדו
חרבות ירושלם כי נחם יהוה
עמו גאל ירושלם ׃ חשף יהוה את
זרוע קדשו לעיני כל הגוים וראו
כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו ׃
סורו סורו צאו משם טמא אל
תגעו צאו מתוכה הברו נשאי
כלי יהוה ׃ כי לא בחפזון תצאו
ובמנוסה לא תלכון כי הלך לפניכם
יהוה ומאספכם אלהי ישראל ׃
הנה ישכיל עבדי ירום ונשא
וגבה מאד ׃ כאשר שממו עליך
רבים כן משחת מאיש מראהו
ותארו מבני אדם ׃ כן יזה גוים
רבים עליו יקפצו מלכים פיהם
כי אשר לא ספר להם ראו ואשר
לא שמעו התבוננו ׃

Cap.liij.

מי האמין לשמעתנו
וזרוע יהוה על מי נגלתה ׃ ויעל
כיונק לפניו וכשרש מארץ
ציה לא תאר לו ולא הדר ונראהו

Margin (Primitiua): אסר צור · שבה · מכר גאל · ילל · תמד · נאץ · דבר · אוה · בשר שלם · שמע ישע · צפה · רנן ראה · זרע · יצא · נגע ברר · כלה יצא · נוס ילך · פנה אסף · שכל רום · שחת ראה · נזה · קפץ · פה ראה · בין · אמן זרע · גלה עלה · ינק שרש · ראה

ולא מראה ונחמדהו: נבזה וחדל
אישים איש מכאבות וידוע חלי
וכמסתר פנים ממנו נבזה ולא
חשבנהו: אכן חלינו הוא נשא
ומכאבינו סבלם ואנחנו חשבנהו
נגוע מכה אלהים ומענה: והוא
מחלל מפשענו מדכא מעונתינו
מוסר שלומנו עליו ובחברתו
נרפא לנו: כלנו כצאן תעינו
איש לדרכו פנינו ויהוה הפגיע
בו את עון כלנו: נגש והוא נענה
ולא יפתח פיו כשה לטבח יובל
וכרחל לפני גזזיה נאלמה ולא
יפתח פיו: מעצר וממשפט לקח
ואת דורו מי ישוחח כי נגזר
מארץ חיים מפשע עמי נגע למו
ויתן את רשעים קברו ואת עשיר
במתיו על לא חמס עשה ולא
מרמה בפיו: ויהוה חפץ דכאו
החלי אם תשים אשם נפשו
יראה זרע יאריך ימים וחפץ
יהוה בידו יצלח: מעמל נפשו
יראה ישבע בדעתו יצדיק צדיק
עבדי לרבים ועונתם הוא יסבל:
לכן אחלק לו ברבים ואת עצומים
יחלק שלל תחת אשר הערה
למות נפשו ואת פשעים נמנה
והוא חטא רבים נשא ולפשעים
יפגיע:

Cap. liiij.

רני עקרה לא ילדה פצחי רנה
וצהלי לא חלה כי רבים בני
שוממה מבני בעולה אמר יהוה:
הרחיבי מקום אהלך ויריעות
משכנותיך יטו אל תחשכי האריכי
מיתריך ויתדתיך חזקי: כי ימין
ושמאול תפרצי וזרעך גוים

&nō erat aspect⁹: & desiderauimus eū despectū et nouissimū virorū: virū dolorū & sciente infirmitatē. Et q̄si absconditus vultus eius & despect⁹: vnde nec reputauimus eū. Vere lāguores nr̄os ipse tulit & dolores nostros ipse portauit. Et nos putauim⁹ eum q̄si leprosum: & pcussū a deo & hūiliatū. Ipse aūt vulnerat⁹ est ppter iniqtates nr̄as: attrit⁹ est ppter scelera nr̄a. Disciplina pacis nr̄e sup eū: & liuore eius sanati sum⁹. Oēs nos q̄si oues errauim⁹: vnusquisq; in viā suā declinauit: & posuit dn̄s in eo iniqtatē oīm nr̄m. Oblat⁹ est qa ipse voluit: & nō aperuit os suū. Sicut ouis ad occisionē ducetur: & q̄si agn⁹ corā tondēte se obmutescet: & nō apiet os suū. De angustia & de iudicio sublatus ē. Generationē eius qs enarrabit? Quia abscisus est de tra viuētiū. Propter scelus populi mei pcussi eū. Et dabit īpios p sepultura & diuitem p morte sua: eo q̄ iniqtatē nō fecerit: neq; dolus fuerit in ore ei⁹ & dn̄s voluit cōterere eū in īfirmitate. Si posuerit pro peccato aīam suā: videbit semen longeuum: & voluntas dn̄i in manu eius dirigetur. Pro eo q̄ laborauit aīa eius: videbit & saturabitur scīētia sua iustificabit ipse iustus seruos meos multos: & iniqtates eor ipse portabit. Ideo dispartiam ei plurimos: & fortium diuidet spolia: pro eo q̄ tradidit in mortē animā suā: & cū sceleratis reputat⁹ est. Et ipse peccata multorum tulit: & pro transgressoribus rogauit.

54.

Lauda sterilis que nō paris: decāta laudē & hynni: que nō pariebas: quoniam multi filii deserte magis q̄ eius q̄ habebat virū dicit dn̄s. Dilata locū tentorii tui: & pelles tabernaculorū tuor extēde: ne parcas. Longos fac funiculos tuos: & clauos tuos consolida. Ad dexterā enim & ad leuam penetrabis: & semen tuum gentes

τ nō hēbat spēm neq; decorē: sed spēs ei⁹ īhonorata τ deficiēs pre filios hoīm: hō in
καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδὲ κάλλος, ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον καὶ ἐκλεῖπον παρὰ υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ἄνθρωπος ἐν
plaga exñs τ sciēs ferre īfirmitatē: qr auersa est facies ei⁹: despecta ē τ nō est reputata. iste
πληγῇ ὢν καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέστραπται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἠτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη. οὗτος τὰς ἁ-
pctā nr̄a portat: τ p nobis dolet: τ nos putauim⁹ eē eū in dolore τ in plaga a deo τ in
μαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ ὑπὸ θεοῦ καὶ ἐν
afflictiōe. ipe aūt vulnerat⁹ est ppter pctā nr̄a:
κακώσει. αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν,
τ īfirmat⁹ est ppter iniqtates nr̄as: disciplina pacis nobis sup eū. liuore ei⁹ nos sanati sum⁹. oēs
καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ᾽ αὐτόν. τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν. πάντες
q̄si oues errauim⁹. hō via sua errauit: τ dn̄s tradidit eū iniqtatib⁹ nr̄is. τ
ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν. ἄνθρωπος τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη, καὶ κύριος παρέδωκεν αὐτὸν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν. καὶ
ipe ppter afflictionē nō apuit os suū: sicut ouis ad occisionē duct⁹ ē: τ q̄si agn⁹ corā tōdente mutus: sic nō apuit os suū. in humilitate iudiciū ei⁹ sublatū ē. gnationē ei⁹ qs enarrabit: qr tollit de
αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ, ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη, τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ
terra vita ei⁹. ab iniqtatib⁹ ppli mei duct⁹ ē ad mortē: τ dabo ipios p sepultura ei⁹: τ diuites p morte ei⁹. qr iniqtatē nō fecit: neq; dol⁹ in ore ei⁹. τ dn̄s vult mūdare eū a plaga.
τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον, καὶ δώσω τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, καὶ τοὺς πλουσίους ἀντὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ κύριος βούλεται καθαρίσαι αὐτὸν τῆς πληγῆς.
si dederitis p pctō aīa nr̄a videbit semē lōgeuū. τ vult dn̄s in manu ei⁹ auferre dolorē aīe ei⁹ ostēdere ei lucē τ formare intelligētia: iustificare iustū bn̄ seruientē multis: τ pctā eox ipe portabit.
ἐὰν δῶτε περὶ ἁμαρτίας, ἡ ψυχὴ ὑμῶν ὄψεται σπέρμα μακρόβιον. καὶ βούλεται κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, δεῖξαι αὐτῷ φῶς καὶ πλάσαι τῇ συνέσει, δικαιῶσαι δίκαιον εὖ δουλεύοντα πολλοῖς, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοίσει.
ppter hoc ipe possidebit multos: τ fortiū diuidet spolia: p eo q̄d tradita est in morte aīa ei⁹: τ inter iniquos reputat⁹ est: τ ipe peccata multox tulit: τ ppter iniqtates eox traditus est.
διὰ τοῦτο αὐτὸς κληρονομήσει πολλούς, καὶ τῶν ἰσχυρῶν μεριεῖ σκῦλα, ἀνθ᾽ ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη, καὶ αὐτὸς ἁμαρτίας πολλῶν ἀνήνεγκε, καὶ διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν παρεδόθη.

Ca. 54.

Letare sterilis q̄ nō paris: erūpe τ clama q̄ nō parturis: qr multi filii deserte magis q̄ habētis virū. dixit eñ dn̄s: dilata locū tētorii tui τ pelles tabernaculox tuox fige: ne parcas. ptende funiculos tuos τ clauos cōforta adhuc in dextris τ sinistris dilata: τ semē tuū gētes
Εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. εἶπεν γὰρ κύριος, πλάτυνον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου καὶ τῶν αὐλαιῶν σου πῆξον, μὴ φείσῃ. μάκρυνον τὰ σχοινίσματά σου, καὶ τοὺς πασσάλους κατίσχυσον. ἔτι εἰς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ ἐκπέτασον. καὶ τὸ σπέρμα σου ἔθνη

B C D A — mat. 8. d. 1. pe. 2. d. — Marci 15. Lu. 22. — Ga. 4. c. Luc. 23. Gala. 4. d.

possidebit: τ ciuitates desertas hitare facies. ne timeas: qr cōfusa es: neq; cōfundaris: qr exprobrata tibi ē: qr cōfusionē eterne obliuisceris: τ opprobrii viduitatis tue nō recordaberis ampli⁹. qr dn̄s faciēs te dn̄s sabaoth nomē ei⁹: τ q̄ eruit te ipe de⁹ israel de⁹ oīs terre vocabit.
κληρονομήσει, καὶ πόλεις ἠρημωμένας κατοικιεῖς. μὴ φοβοῦ, ὅτι κατῃσχύνθης, μηδὲ ἐντραπῇς, ὅτι ὠνειδίσθης, ὅτι αἰσχύνην αἰώνιον ἐπιλήσῃ, καὶ ὄνειδος τῆς χηρείας σου οὐ μὴ μνησθήσῃ ἔτι, ὅτι κύριος ὁ ποιῶν σε κύριος σαβαὼθ ὄνομα αὐτῷ, καὶ ὁ ῥυσάμενός σε αὐτὸς ὁ θεὸς ἰσραὴλ θεὸς πάσης τῆς γῆς κληθήσεται.
nō vt mulierē derelictā τ pusillanimē vocauit te dn̄s: nō vt mulierē q̄ ab adolescētia odiosa est dixit de⁹ tu⁹. ipe modico reliqui te: τ cū mia magna miserebor tui. in furore paruo auerti faciē meā a te: τ in mia sempiterna miserebor tui: dixit q̄ eruit te dominus.
οὐχ ὡς γυναῖκα καταλελειμμένην καὶ ὀλιγόψυχον κέκληκέ σε κύριος, οὐδ᾽ ὡς γυναῖκα ἐκ νεότητος μεμισημένην εἶπεν ὁ θεός σου. χρόνον μικρὸν κατέλιπόν σε, καὶ μετ᾽ ἐλέους μεγάλου ἐλεήσω σε. ἐν θυμῷ μικρῷ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐν ἐλέει αἰωνίῳ ἐλεήσω σε, εἶπεν ὁ ῥυσάμενός σε κύριος.
ab aqua q̄ ipe noe hoc mihi erit. sicut iuraui ei in tpe illo terre: nō iratū iri sup te vltra: neq; in cōminatiōe tua mōtes trāslaturū se: neq; colles tui transferent. sic neq; q̄ a me tibi mia deficiet: neq; testamētū pacis mee auferet. dixit eñ ppici⁹ tibi dominus.
ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπὶ νῶε τοῦτό μοι ἐστι. καθότι ὤμοσα αὐτῷ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ τῇ γῇ, μὴ θυμωθῆναι ἐπὶ σοὶ ἔτι, μηδὲ ἐν ἀπειλῇ σου τὰ ὄρη μεταστήσεσθαι, οὐδὲ οἱ βουνοί σου μετακινηθήσονται. οὕτως οὐδὲ τὸ παρ᾽ ἐμοῦ σοι ἔλεος ἐκλείψει, οὐδὲ ἡ διαθήκη τῆς εἰρήνης μου οὐ μὴ μεταστῇ. εἶπε γὰρ ἵλεώς σοι κύριος.
humilis τ instabilis nō cōsolata es. ecce ego pparo tibi carbūculū lapidē tuū: τ fūdamēta tua sapphirū: τ ponā ppugnacula tua iaspidē: τ portas tuas lapides crystalli: τ muros tuos lapides electos: τ oēs filios tuos disciplos dei: τ multa pax filiis tuis: τ in iusticia edificaberis.
ταπεινὴ καὶ ἀκατάστατος οὐ παρεκλήθης. ἰδοὺ ἐγὼ ἑτοιμάζω σοι ἄνθρακα τὸν λίθον σου, καὶ τὰ θεμέλιά σου σάπφειρον, καὶ θήσω τὰς ἐπάλξεις σου ἴασπιν, καὶ τὰς πύλας σου λίθους κρυστάλλους, καὶ τὸν περίβολόν σου λίθους ἐκλεκτούς, καὶ πάντας τοὺς υἱούς σου διδακτοὺς θεοῦ, καὶ πολλὴν εἰρήνῃ τοῖς τέκνοις σου, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ οἰκοδομηθήσῃ.
recede ab iniquo τ nō timebis τ tremor nō appropiq̄bit tibi: ecce pselyti accedēt tibi p me: τ coloni erūt tui: τ ad te cōfugient. ecce ego creaui te: nō vt erari⁹ sufflans in igne prunas: τ pferēs vas in op⁹.
ἀπέχου ἀπὸ ἀδίκου καὶ οὐ φοβηθήσῃ, καὶ τρόμος οὐκ ἐγγιεῖ σοι. ἰδοὺ προσήλυτοι προσελεύσονταί σοι δι᾽ ἐμοῦ, καὶ παροικήσουσί σοι, καὶ ἐπὶ σὲ καταφεύξονται. ἰδοὺ ἐγὼ ἔκτισά σε, οὐχ ὡς χαλκεὺς φυσῶν ἐν πυρὶ ἄνθρακας καὶ ἐκφέρων σκεῦος εἰς ἔργον.
ego aūt creaui te. nō in pditionē iterficere oē vas factū cōtra te: nō psperabit: τ oīs vox surget cōtra te in iudiciū: oēs eos vinces: at obnoxii tui erūt in ea. est hereditas seruentib⁹ dn̄o: τ vos eritis mihi iusti dicit dn̄s.
ἐγὼ δὲ ἔκτισά σε, οὐκ εἰς ἀπώλειαν φθεῖραι πᾶν σκεῦος σκευαστὸν ἐπὶ σέ, οὐκ εὐοδώσω· καὶ πᾶσα φωνὴ ἀναστήσεται ἐπὶ σὲ εἰς κρίσιν, πάντας αὐτοὺς ἡττήσεις, οἱ δὲ ἔνοχοί σου ἔσονται ἐν αὐτῇ. ἔστι κληρονομία τοῖς θεραπεύουσι κύριον, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι δίκαιοι λέγει κύριος.

Ca. 55.

hereditabit: & ciuitates desertas inhabitabit. Noli timere: quia non confunderis neq; erubesces. Non enim te pudebit: quia cōfusionis adolescentie tue obliuisceris: & opprobrii viduitatis tue nō recordaberis amplius. Quia dn̄abitur tui q fecit te dn̄s exercituū nomē eius: & redēptor tu⁹ sctūs israel: de⁹ omnis terre vocabitur. Quia vt mulierē derelictam & merentē spiritu vocauit te dominus & vxorem ab adolescentia abiectā. Dixit deus tu⁹. Ad pūctum in modico dereliqui te: & in miserationib⁹ magnis cōgregabo te. In momēto indignationis abscondi faciē meā parūper a te: & in mīa sempiterna misertus sum tui. Dixit redēptor tuus dn̄s. Sicut in dieb⁹ noe istud mihi est: cui iuraui ne inducerē aq̄s noe vltra supra terram: sic iuraui vt nō irascar tibi: & nō increpem te. Montes enī cōmouebūtur: & colles cōtremiscēt. misericordia autē mea non recedet a te: & fedus pacis mee non mouebitur. Dixit miserator tu⁹ dn̄s. Paupcula tēpestate cōuulsa absq; vlla cōsolatione: ecce ego sternā p ordinē lapides tuos: & fundabo te ī sapphiris. Et ponā iaspidē ppugnacula tua: & portas tuas in lapides sculptos: & oēs terminos tuos in lapides desiderabiles: vniuersos filios tuos doctos a dn̄o: & multitudinē pacis filiis tuis: & in iusticia fundaberis. Recede pcul a calūnia: qa nō timebis: & a pauore: qa nō appropinq̄bit tibi. Ecce accola veniet: q nō erat mecū: aduena quondā tuus adiungetur tibi. Ecce ego creaui fabrum sufflantē in igne prunas: & pferentē vas in opus suū: & ego creaui interfectorem ad disperdendū. Omne vas q̄d fictū est cōtra te nō dirigetur: & oēm linguā resistentē tibi: in iudicio cōdēnabis. Hec est hereditas seruorū dn̄i: & iusticia eorū apud me dicit dominus.

55.

יירש וערים נשמות יושיבו:
אל תיראי כי לא תבושי ואל
תכלמי כי לא תחפירי כי בשת
עלומיך תשכחי וחרפת אלמנותיך
לא תזכרי עוד: כי בעליך עשיך
יהוה צבאות שמו וגאלך קדוש
ישראל אלהי כל הארץ יקרא:
כי כאשה עזובה ועצובת רוח
קראך יהוה ואשת נעורים כי
תמאס אמר אלהיך: ברגע קטן
עזבתיך וברחמים גדולים אקבצך:
בשצף קצף הסתרתי פני רגע ממך
ובחסד עולם רחמתיך אמר גאלך
יהוה: כי מי נח זאת לי אשר
נשבעתי מעבר מי נח עוד על
הארץ כן נשבעתי מקצף עליך
ומגער בך: כי ההרים ימושו
והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך
לא ימוש וברית שלומי לא
תמוט אמר מרחמך יהוה: עניה
סערה לא נחמה הנה אנכי מרביץ
בפוך אבניך ויסדתיך בספירים:
ושמתי כדכד שמשתיך ושעריך
לאבני אקדח וכל גבולך לאבני
חפץ: וכל בניך למודי יהוה
ורב שלום בניך: בצדקה תכונני
רחקי מעשק כי לא תיראי
וממחתה כי לא תקרב אליך: הן
גור יגור אפס מאותי מי גר
אתך עליך יפול: הנה אנכי בראתי
חרש נפח באש פחם ומוציא כלי
למעשהו ואנכי בראתי משחית
לחבל: כל כלי יוצר עליך לא יצלח
וכל לשון תקום אתך למשפט
תרשיעי זאת נחלת עבדי יהוה
וצדקתם מאתי נאם יהוה:

B C D — Marci 15. Lu. 22.

Cap.lv.

Omnes sitientes venite ad aquas: & qui non habetis argentũ properate emite & comedite. Venite emite absq; argento & absq; vlla cõmutatione vinum & lac. Quare appenditis argẽtũ nõ in panib9: & laborẽ vrm nõ in saturitate? Audite audientes me & comedite bonũ & delectabitur in crassitudĩe anĩa vrã. Inclinate aurẽ vestram & venite ad me: audite & viuet aĩa vrã: & feriã vobiscũ pactum sempiternũ: misericordias dauid fideles. Ecce testẽ populis dedi eum ducem ac preceptorem gentibus. Ecce gentẽ quã nesciebas vocabis: & gentes q̃ nõ cognouerunt te: ad te current propter dominũ deum tuũ & sanctum israel: quia glorificauit te. Querite dñm dum inueniri põt inuocate eũ dum prope est. Derelinquat impi9 viã suã: & vir iniqu9 cogitatiões suas: & reuertatur ad dñm & miserebitur eius: & ad deũ nostrũ qm̃ multus est ad ignoscendũ. Non enĩ cogitationes mee cogitationes vre neq; vie vre vie mee: dicit dñs. Quia sicut exaltantur celi a terra: sic exaltate sunt vie mee a vijs vris & cogitatiões mee a cogitationibus vestris. Et quõ descendit imber & nix de celo: & illuc vltra nõ reuertetur: sed inebriat terrã & ĩfundit eã: & germinare eam facit: & dat semen serenti: & panẽ comedenti: sic erit verbũ meũ qd egredietur de ore meo. Non reuertetur ad me vacuũ: sed faciet quecunq; volui: & pspera bitur in his ad que misi illud. Quia in leticia egrediemini: & ĩ pacẽ ducemini. Montes & colles cantabunt coram vobis laudem: & omnia ligna regionis plaudẽt manu. Pro saliuncula ascendet abies: & pro vrtica crescet myrtus. Et erit dominus nominatus in signũ eternum qd non auferetur. 56.

Cap.lvi.

Hec dicit dominus. Custodite iudicium & facite iusticiam: quia iuxta est salus mea vt veniat & iusticia mea vt reueletur. Beat9 vir qui facit hoc: & filius hominis qui apphendet istud. Custodiens sabbatũ ne polluat illud: custodiẽs man9 suas: ne faciat oẽ malũ. Et non dicat filius aduene qui adheret domino: dicens. Separatione diuidet me dominus a populo suo. Et non dicat eunuchus: ecce ego lignum aridum. Quia hec dicit dominus eunuchis: qui custodierint sabbata mea: & elegerint que ego volui & tenuerint fedus meũ: dabo eis in domo mea & in muris meis locũ & nomẽ melius filijs & filiabus. Nomen sẽpiternũ dabo eis: quod nõ peribit. Et filios aduene qui adherẽt domino vt colant eum: et diligant nomen eius: vt sint ei in seruos: oẽm custodientẽ sabbatũ ne polluat illud: & tenẽtem fedus meũ: adducã eos in montẽ sanctũ meũ: & letificabo eos ĩ domo orõnis mee. Holocausta & victime eorũ placebũt mihi sup altari meo: qa domus mea domus orõnis vocabitur cũctis populis ait domin9 deus qui cõgregat dispersos israel. Adhuc cõgregabo ad eũ cõgregatos ei9. Omnes bestie agri venite ad deuorandũ vniuerse bestie saltus. Speculatores eius ceci omnes: nescierunt vniuersi canes muti non valentes latrare: videntes vana: dormientes & amantes somnia: & canes impudentissimi nescierunt saturitatem. Ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam. Omnes in viã suã declinauerũt: vnusqsq; ad auariciã suã: a summo vsq; ad nouissimũ. Venite sumamus vinũ: & ipleamur ebrietate: & erit sicut hodie: sic & cras & multo amplius. 57.

Cap. lvij.

Iustus perit: & non est qui recogitet in corde suo: & viri misericordie colliguntur: quia non est qui intelligat. A facie enim malicie collectus est iustus. Veniat pax: requiescat in cubili suo: qui ambulauit in directione sua. Vos autem accedite huc filii auguratricis: semen adulteri & fornicarie. Super quem lusistis? Super quem dilatastis os: & eiecistis linguam? Nunquid non vos filii scelesti: semen mendax? Qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum immolantes paruulos in torrentibus subter eminentes petras. In partibus torrentis pars tua: hec est sors tua. Et ipsis effudisti libamen: obtulisti sacrificium. Nunquid super his non indignabor? Super montem excelsum & sublimem posuisti cubile tuum: & illuc ascendisti vt imolares hostias. Et post ostium & retro postem posuisti memoriale tuum: quia iuxta me discooperuisti & suscepisti adulterum. Dilatasti cubile tuum: & pepigisti cum eis fedus. Dilexisti stratum eorum manu aperta: & ornasti te regio vnguento: & multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul: & humiliata es vsque ad inferos. In multitudine vie tue laborasti: nec dixisti: quiescam. Vitam manus tue inuenisti. Propterea non rogasti. Pro quo sollicita timuisti: quia mentita es: & mei non es recordata: neque cogitasti in corde tuo: quia ego tacens & quasi non videns: & mei oblita es. Ego autem annunciabo iusticiam tuam: & opera tua non proderunt tibi: cum clamaueris liberent te congregati tui. Et omnes eos auferet ventus: tollet aura. Qui autem fiduciam habet mei: hereditabit terram & possidebit montem sanctum meum: & dicam. Viam facite: prebete iter: declinate de semita: auferte offendicula de via populi mei. Quia hec dicit excelsus & sublimis habitans eternitatem: & sanctum nomen eius in excelso & in sancto habitans: & cum

contrito & humili spiritu: vt viuificet spiritum humilium & viuificet cor contritorum. Non enim in sempiternum litigabo: neque vsque ad finem irascar: quia spiritus a facie mea egredietur: & flatus ego faciam. Propter iniquitatem auaricie eius iratus sum: & percussi eum. Abscondi & indignatus sum. Et abiit vagus in via cordis sui. Vias eius vidi: & sanaui eum: & reduxi eum: & reddidi consolationes ipsi & lugentibus eius. Creaui fructum labiorum pacem: pacem ei qui longe est: & qui prope dixit dominus: & sanaui eum. Impii autem quasi mare feruens: quod quiescere non potest: & redundant fluctus eius in conculcationem & lutum. Non est pax: dicit deus meus impiis.

58.

Lama ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam: & annuncia populo meo scelera eorum: & domui iacob peccata eorum. Me etenim de die in diem querunt: & scire vias meas volunt: quasi gens que iusticiam fecerit: & que iudicium dei sui non dereliquerit. Rogant me iudicia iusticie: & appropinquare deo volunt. Quare ieiunauimus & non aspexisti: humiliauimus animas nostras & nescisti. Ecce in die ieiunii vestri inuenitur voluntas vestra: & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis: & percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut vsque ad hanc diem vt audiatur in excelso clamor vester. Nunquid tale est ieiunium quod elegi: per diem affligere hominem animam suam? Nunquid contorquere quasi circulum caput suum: & saccum & cinerem sternere? Nunquid istud vocabis ieiunium: & diem acceptabilem domino? Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi? Dissolue colligationes impietatis: solue fasciculos deprimentes. Dimitte eos qui confracti sunt liberos: & omne onus dirumpe. Frange esurienti panem tuum: & egenos vagosque induc in domum tuam. Cum videris nudum

b

operi eum: & carnem tuam ne despexeris. Tunc erūpet q̄si mane lumen tuū & sanitas tua citius orietur. Et anteībit faciem tuā iusticia tua & gloria domini colliget te. Tunc inuocabis: & dn̄s exaudiet: clamabis & dicet ecce adsum. Si abstuleris de medio tui cathenā: & desieris extēdere digitū: & loqui qđ nō pdest. Cū effuderis esuriēti animā tuā: & animam afflictā repleueris: orietur in tenebris lux tua: & tenebre tue erunt sicut meridies. Et requiē tibi dabit dn̄s semp: & īplebit splēdoribus aīam tuā: & ossa tua liberabit. Et eris q̄si hortus irriguus: & sicut fons aquarū cuius nō deficient aque. Et edificabuntur in te deserta seculorum fundamenta gn̄ationis & generatiōis suscitabis. Et vocaberis edificator sepium: auertēs semitas in quietem. Si auerteris a sabbato pedem tuū facere volūtatē tuā in die scō meo: & vocaueris sabbatū delicatū & sanctū domini glorio sum: & glorificaueris eū dum nō facis vias tuas: & nō inuenitur volūtas tua vt loq̄ris s̄monē: tūc delectaberis super dn̄o: & sustollam te super altitudines terre: & cibabo te hereditate iacob patris tui. Os enī dn̄i locutū est. 59.

Cap.lix.

Ecce non est abbreuiata manus dn̄i vt saluare neq̄at: neq3 aggrauata ē auris eius vt nō exaudiat: sed iniq̄tates vr̄e diuiserunt inter vos & deū vestrū: & peccata vr̄a absconderunt faciem eius a vobis ne exaudiret. Manus enī vr̄e pollute sunt sanguine: & digiti vestri iniquitate. Labia vestra locuta sunt mendaciū: & ligua vr̄a iniq̄tatē fatur. Non est qui inuocet iusticiā: neq3 est qui iudicet vere: sed cōfidūt in nihili: & loquūtur vanitates. Conceperunt laborē & peperunt iniq̄tatē. Oua aspidū ruperūt: & telas aranee texuerunt. Qui comederit de ouis eorū morietur: & qđ cōfotū

erumpet in regulum. Tele eorum non erunt in vestimentum: neq3 operientur operib9 suis. Opera eorū opera inutilia: & opus iniquitatis in manibus eorū. Pedes eorum ad malū currunt & festināt vt effundāt sanguinē innocentē. Cogitationes eorū cogitatiōes inutiles. Vastitas & cōtritio in viis eorū. Viam pacis nescierūt: & nō est iudiciū in gressib9 eorū. Semite eorū incuruate sunt eis: omnis qui calcat in eis ignorat pacē. Propter hoc elongatū est iudiciū a nobis: & nō apprehēdet nos iusticia. Expectauimus lucem & ecce tenebre: splendorem: & in tenebris ambulauimus. Palpauimus sicut ceci parietē: & q̄si absq3 oculis attrectauimus. Impegim9 meridie q̄si in tenebris: in caliginosis q̄si mortui. Rugiem9 q̄si vrsi oēs: & q̄si colūbe meditātes gememus. Expectauim9 iudicium: & nō est: salutē: & elōgata est a nobis. Multiplicate sunt enī iniq̄tates nr̄e corā te & pcta nr̄a r̄nderunt nobis. Quia scelera nr̄a nobiscum & iniq̄tates nr̄as cognouimus: peccare & mentiri cōtra dn̄m: & auersi sumus ne irem9 post tergū dei nr̄i vt loq̄remur calūniā & trāsgressionē. Cōcepim9 & locuti sum9 de corde verba mēdacii: & cōuersum ē retrorsū iudiciū: & iusticia lōge stetit. Quia corruit in platea veritas: & eq̄tas non potuit ingredi. Et facta est veritas in obliuione: & q recessit a malo: p̄de patuit. Et vidit dn̄s: & malū apparuit in oculis ei9 qa nō est iudiciū. Et vidit quia non est vir: & aporiat9 est: qa nō est q occurrat. Et saluauit sibi brachiū suū: & iusticia ei9 ipsa cōfirmauit eū. Indut9 est iusticia vt lorica: & galea salutis in capite eius. Indut9 ē vestimētis vltiōis: & opt9 ē q̄si pallio zeli: sicut ad vindictā q̄si ad retributionē indignatiōis hostib9 suis: & vicissitudinē inimicis suis. insulis vicē reddet. Et timebūt q ab occidēte nomē

יהוה ואת־ממזרח שמש את כבודו
כי־יבוא כנהר צר רוח יהוה נססה
בו: ובא לציון גואל ולשבי פשע
ביעקב נאם יהוה: ואני זאת
בריתי אותם אמר יהוה רוחי אשר
עליך ודברי אשר שמתי בפיך
לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי
זרע זרעך אמר יהוה מעתה ועד
עולם:

Cap.lx.

קומי אורי
כי בא אורך וכבוד יהוה עליך
זרח: כי הנה החשך יכסה ארץ
וערפל לאמים ועליך יזרח יהוה
וכבודו עליך יראה: והלכו גוים
לאורך ומלכים לנגה זרחך:
שאי סביב עיניך וראי כלם
נקבצו באו לך בניך מרחוק יבאו
ובנתיך על צד תאמנה: אז תראי
ונהרת ופחד ורחב לבבך כי
יהפך עליך המון ים חיל גוים
יבאו לך: שפעת גמלים תכסך
בכרי מדין ועיפה כלם משבא
יבאו זהב ולבונה ישאו ותהלת
יהוה יבשרו: כל צאן קדר יקבצו
לך אילי נביות ישרתונך יעלו
על רצון מזבחי ובית תפארתי
אפאר: מי אלה כעב תעופינה
וכיונים אל ארבתיהם: כי לי איים
יקוו ואניות תרשיש בראשנה
להביא בניך מרחוק כספם וזהבם
אתם לשם יהוה אלהיך ולקדוש
ישראל כי פארך: ובנו בני נכר
חמתיך ומלכיהם ישרתונך כי
בקצפי הכיתיך וברצוני רחמתיך:
ופתחו שעריך תמיד יומם ולילה
לא יסגרו להביא אליך חיל
גוים ומלכיהם נהוגים: כי הגוי

domini: & qui ab ortu solis gloriam eius. Cum venerit q̄si fluuius violentus quē spūs dñi cogit: & venerit sion redēptor: & eis q redeūt ab iniquitate in iacob dicit dominus. Hoc fedus meū cum eis dicit dñs. Spūs me' qui est in te: & verba mea que posui in ore tuo non recedēt de ore tuo: & de ore seminis tui & de ore semis seminis tui: dicit dñs amodo & vsq̄ in sempiternum. 60.

Surge illuminare qa venit lumen tuū: & gloria dñi super te orta est. Quia ecce tenebre operient terram: & caligo populos: sup te autē orietur domin': & gloria eius in te videbitur. Et ambulabūt gētes in lumine tuo: & reges in splendore ort' tui. Leua ī circuitu oculos tuos & vide: omnes isti cōgregati sunt venerūt tibi. Filii tui de lōge venīēt: & filie tue in latere suggent. Tunc videbis et afflues & mirabitur & dilatabitur cor tuum qn̄ cōuersa fuerit ad te multitudo maris: fortitudo gētiū venerit tibi. Inūdatio camelorū operiet te: dromedarii madian & effa. Omnes de saba venient: aurum & thus deferentes: & laudem dño annūciantes. Oē pecus cedar cōgregabitur tibi: arietes nabaioth ministrabūt tibi. Offerētur sup placabili altari meo: & domū maiestatis mee glorificabo. Qui sunt isti q vt nubes volāt: & quasi colūbe ad fenestras suas? Me enī insule expectabūt & naues maris in pricipio: vt adducā filios tuos de lōge. Argentū eorū & aurū eoꝝ cum eis nomī dñi dei tui & sancto israel: qa glorificauit te. Et edificabūt filii peregrinoꝝ muros tuos: & reges eorū ministrabūt tibi. In indignatione enī mea pcussi te: & in recōciliatōe mea misert' sū tui. Et aperiētur porte tue iugiter: die ac nocte nō claudētur vt afferatur ad te fortitudo gentiū: & reges earū adducātur. Gens enī

dñi: et ab ortu solis nomē inclytū: veniet
κυρίου, καὶ οἱ ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου τὸ ὄνομα τὸ ἔνδοξον. ἥξει
enī q̄si fluui violent' ira a dño: veniet cū furo
γὰρ ὡς ποταμὸς βίαιος ἡ ὀργὴ παρὰ κυρίου, ἥξει μετὰ θυ
re: et veniet de sion liberās: et auertet impietates
μοῦ, καὶ ἥξει ἕνεκεν σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας
a iacob. et hoc eis a me testamētū dixit do
ἀπὸ ἰακώβ. καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη εἶπε κύ
min'. spūs me' q est in te: et verba mea:
ριος. τὸ πνεῦμα τὸ ἐμόν, ὅ ἐστιν ἐπὶ σοί, καὶ τὰ ῥήματά μου,
q dedi in ore tuo: nō deficiet de ore
ἃ ἔδωκα εἰς τὸ στόμα σου, οὐ μὴ ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ στόματος
tuo: et ex ore seminis tui: dixit
σου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ σπέρματός σου, εἶπε
dñs ex nūc et in eternū.
κύριος ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. Ca.60.

Illuminare illuminare hierlm: venit enī tuū lumē
Φωτίζου φωτίζου ἱερουσαλήμ, ἥκει γάρ σου τὸ φῶς
et gl'a dñi sup te orta est. ecce tenebre operi
καὶ ἡ δόξα κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκεν. ἰδοὺ σκότος καλύ
ent terrā et caligo sup gētes: sup te aūt apparebit dñs.
ψει γῆν καὶ γνόφος ἐπ' ἔθνη, ἐπὶ σὲ δὲ φανήσεται κύριος.
et gl'a ei' in te videbit. et ambulabūt gētes
καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ ἐπὶ σὲ ὀφθήσεται. καὶ πορεύσονται ἔθνη τῷ
i luie tuo: et reges in splēdore tuo. leua in
φωτί σου, καὶ βασιλεῖς τῇ λαμπρότητί σου. ἆρον κύ
circuitu oculos tuos et vide cōgregatos oēs
κλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε συνηγμένα πάντα τὰ
filios tuos: ecce venēt oēs filii tui de lōge: et
τέκνα σου, ἰδοὺ ἥκασι πάντες οἱ υἱοί σου μακρόθεν, καὶ
filie tue sup humeris portabūt. tūc videbis et ti
αἱ θυγατέρες σου ἐπ' ὤμων ἀρθήσονται. τότε ὄψει καὶ φο
mebis et stupebis corde: qm̄ transferent in te
βηθήσῃ καὶ ἐκστήσῃ τῇ καρδίᾳ, ὅτι μεταβαλεῖ εἰς σὲ
diuitie maris et gētiū et pplōꝝ. et veniēt tibi
πλοῦτος θαλάσσης καὶ ἐθνῶν καὶ λαῶν. καὶ ἥξουσί σοι
greges cameloꝝ: et operiēt te cameli madiam
ἀγέλαι καμήλων, καὶ καλύψουσί σε κάμηλοι μαδιὰμ
et gephath: oēs de saba venient ferētes aurū
καὶ γαιφά· πάντες ἐκ σαβὰ ἥξουσι φέροντες χρυσίον
et thus: et salutare dñi annūciabūt. et
καὶ λίβανον, καὶ τὸ σωτήριον κυρίου εὐαγγελιοῦνται. καὶ
oēs oues cedar cōgregabunt tibi: et arietes
πάντα τὰ πρόβατα κηδὰρ συναχθήσονταί σοι, καὶ κριοὶ
nabaioth venient tibi: et offerent acceptabilia sup al
ναβαιὼθ ἥξουσί σοι, καὶ ἀνενεχθήσεται δεκτὰ ἐπὶ τὸ θυ
tare meū: et domus orōnis mee glfica
σιαστήριόν μου, καὶ ὁ οἶκος τῆς προσευχῆς μου δοξασθή
bitur. q isti vt nubes volāt et q̄si colū
σεται. τίνες οἵδε ὡς νεφέλαι πέτανται καὶ ὡσεὶ περιστε
be cū pullis: me insule expectauerūt et naues thar
ραὶ σὺν νεοσσοῖς; ἐμὲ νῆσοι ὑπέμειναν καὶ πλοῖα θαρ
sis in primis vt adducā filios tuos de lōge: et
σεὶς ἐν πρώτοις ἀγαγεῖν τὰ τέκνα σου μακρόθεν, καὶ τὸν
argentū et aurū eoꝝ cū eis: pp̄ter no
ἄργυρον καὶ τὸν χρυσὸν αὐτῶν μετ' αὐτῶν, διὰ τὸ ὄνο
mē dñi sctm̄ et pp̄ter sctm̄ israel vt glo
μα κυρίου τὸ ἅγιον, καὶ διὰ τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ ἔνδο
rificet. et edificabūt alienigene muros
ξον εἶναι. καὶ οἰκοδομήσουσιν ἀλλογενεῖς τὰ τείχη
tuos: et reges eoꝝ assistent tibi. ppt
σου, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν παραστήσονταί σοι. διὰ
enī irā meā pcussi te: et pp̄ter misericordiā dilexi
γὰρ ὀργήν μου ἐπάταξά σε, καὶ διὰ ἔλεον ἠγάπησά
te: et aperient porte tue semp die
σε, καὶ ἀνοιχθήσονται αἱ πύλαι σου διαπαντός ἡμέ
et nocte nō claudent vt introducāt ad te po
ρας καὶ νυκτὸς οὐ κλεισθήσονται εἰσαγαγεῖν πρὸς σὲ δύ
tētā gētiū: et reges q ducunt: eoꝝ enī gētes
ναμιν ἐθνῶν, καὶ βασιλεῖς ἀγομένους, τὰ αὐτῶν γὰρ ἔθνη

Marci 8.c. 9.49.c

et reges q nō seruiēt tibi: peri
καὶ οἱ βασιλεῖς οἵτινες οὐ δουλεύσουσί σοι, ἀπολοῦν
būt: et gētes solitudie desolabunt: et glia liba
ται, καὶ τὰ ἔθνη ἐρημίᾳ ἐρημωθήσονται. καὶ ἡ δόξα τοῦ λιβά
ni ad te veniet. in cypariso et pino et cedro
νου πρὸς σὲ ἥξει. ἐν κυπαρίσσῳ καὶ πεύκῃ καὶ κέδρῳ
simul vt glificet locū sctm̄ meū et locū pedū eo
ἅμα δοξάσαι τὸν τόπον τὸν ἅγιόν μου, καὶ τὸν τόπον τῶν ποδῶν αὐ
rū glificabo. et ibūt ad te timētes filii
τῶν δοξάσω. καὶ πορεύσονται πρὸς σὲ δεδοικότες υἱοὶ
eoꝝ humiliauerūt te: et adorant vestigia
τῶν ταπεινωσάντων σε, καὶ προσκυνήσουσι τὰ ἴχνη τῶν
pedū tuoꝝ oēs q irritauerūt te: et vocaberis ci
ποδῶν σου πάντες οἱ παροξύναντές σε, καὶ κληθήσῃ πό
uitas dñi sion scti israel: pp eo q fuisti tu de
λις κυρίου σιὼν ἁγίου ἰσραήλ. διὰ τὸ γεγενῆσθαί σε ἐγ
relicta et odio habita: et nō erat auxiliās:
καταλελειμμένην καὶ μεμισημένην, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν,
et ponā te exultationē eternā gaudiū gnationū i gna
καὶ θήσω σε ἀγαλλίαμα αἰώνιον εὐφροσύνην γενεαῖς γενε
tiōib'. sugges lac gētiū: et diuitias regū co
αῖς. καὶ θηλάσεις γάλα ἐθνῶν, καὶ πλοῦτον βασιλέων φά
medes: et scies: qz ego dñs saluās te et eru
γεσαι, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ σώζων σε καὶ ἐξαι
ens te de' iacob. et p ere afferā tibi au
ρούμενός σε θεὸς ἰακώβ. καὶ ἀντὶ χαλκοῦ οἴσω σοι χρυ
rū. p aūt ferro: ferā tibi argētū. p aūt ligno fe
σίον. ἀντὶ δὲ σιδήρου οἴσω σοι ἀργύριον. ἀντὶ δὲ ξύλων οἴ
rā tibi es: p aūt lapidib' ferrū. et dabo princi
σω σοι χαλκόν, ἀντὶ δὲ λίθων σίδηρον. καὶ δώσω τοὺς ἄρχον
pes tuos in pace: et episcopos tuos in iusti
τάς σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ τοὺς ἐπισκόπους σου ἐν δικαιο
cia. et nō audiet vltra iniqtas in terra tua: ne
σύνῃ. καὶ οὐκ ἀκουσθήσεται ἔτι ἀδικία ἐν τῇ γῇ σου, οὐ
qz cōtritio neqz miseria in finib' tuis sed
δὲ σύντριμμα οὐδὲ ταλαιπωρία ἐν τοῖς ὁρίοις σου, ἀλ
vocabunt salutare muri tui: et porte
λὰ κληθήσεται σωτήριον τὰ τείχη σου, καὶ αἱ πύλαι
tue sculptura. et nō erit tibi ampl' sol in lucē
σου γλύμμα. καὶ οὐκ ἔσται σοι ἔτι ὁ ἥλιος εἰς φῶς
diei: neqz ortus lune illuminabit tibi noctē
ἡμέρας, οὐδὲ ἀνατολὴ σελήνης φωτιεῖ σου τὴν νύκτα,
sed erit tibi dñs lux eterna: et de' glia tua.
ἀλλ' ἔσται σοι κύριος φῶς αἰώνιον, καὶ ὁ θεὸς δόξα σου.
nō enī occidet sol tibi: et luna tibi nō defi
οὐ γὰρ δύσεται ὁ ἥλιός σοι, καὶ ἡ σελήνη σοι οὐκ ἐκλεί
ciet. erit enī tibi dñs lux sēpiterna. et cōple
ψει. ἔσται γάρ σοι κύριος φῶς αἰώνιον. καὶ ἀναπλη
buntur dies luct' tui: et pp̄s
ρωθήσονται αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους σου, καὶ ὁ λαός
tu' oīs iustus: et i ppetuū hereditabūt
σου πᾶς δίκαιος, καὶ δι' αἰῶνος κληρονομήσουσι τὴν
terrā: custodiēs plātationē opa manuū suaꝝ in
γῆν, φυλάσσων τὸ φύτευμα ἔργα χειρῶν αὐτοῦ εἰς
gliam. paucissim' erit in milia: et minim'
δόξαν. ὁ ὀλιγοστὸς ἔσται εἰς χιλιάδας, καὶ ὁ ἐλάχιστος
in gentē magnā: ego dñs in tpe cōgregabo
εἰς ἔθνος μέγα, ἐγὼ κύριος κατὰ καιρὸν συνάξω
eos.
αὐτούς. Ca.61.

Spiritus dñi sup me: cui' grā vnxit me
Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με
euāgelizare pauperib': misit me: sanare
εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέ με ἰάσασθαι
cōtritos corde: pdicare capti
τοὺς συντετριμμένους τῇ καρδίᾳ, κηρύξαι αἰχμαλώ
uis remissionē et cecis visus aptionē: et vocare
τοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, καλέσαι
annū dñi acceptabilē:
ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν,

Apoc. 21.g. Apoc. 21.e. Luce. 4.c.

& regnum quod nō seruierit tibi peribit: & gentes solitudine vastabuntur. Gloria libani ad te veniet: abies & buxus & pinus simul ad ornandum locum sctificatiōis mee: & locū pedū meoꝝ glorificabo. & veniēt ad te curui filii eorū q hūiliauerūt te: & adorabūt vestigia pedum tuorū oēs q detrahebāt tibi: & vocabunt te ciuitatē domini sion sancti israel. Pro eo q fuisti derelicta & odio habita & nō erat q per te transiret: ponā te in supbiā seculorū gaudiū in gnatione & gnationē. et sugges lac gentiū: & mamilla regū lactaberis. Et scies quia ego dñs saluās te: & redēptor tuus fortis iacob. Pro ere afferam aurum: & pro ferro afferam argentum: & pro lignis es: & pro lapidibus ferrū. Et ponā visitatione tuā pacē & ppositos tuos iusticiā. Non audietur vltra ī tra tua iniqtas vastitas & cōtritio in terminis tuis: & occupabit salus muros tuos: & portas tuas laudatio. Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem: nec splendor lune illuminabit te: sed erit tibi dñs in lucē sempiternā & deus tuus in gloriam tuam. Non occidet vltra sol tuus & luna tua non minuetur: quia dominus erit tibi in lucē sempiternā: & cōplebūtur dies luctus tui. Popul' aūt tuus oēs iusti: in perpetuū hereditabūt terram germen plātatōis mee opus manus mee ad glorificādum. Minimus erit in mille: & paruulus in gentem fortissimā. Ego dñs in tpe eius subito faciam istud. 61.

Spiritus domini sup me: eo q vnxerit me. Ad annūciādum mansuetis misit me: vt mederer cōtritis corde: & predicarē captiuis indulgentiam: & clausis apertionem: vt predicarem annum placabilem

והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו
והגוים חרב יחרבו: כבוד
הלבנון אליך יבוא ברוש תדהר
ותאשור יחדו לפאר מקום
מקדשי ומקום רגלי אכבד: והלכו
אליך שחוח בני מעניך והשתחוו
על כפות רגליך כל מנאציך
וקראו לך עיר יהוה ציון קדוש
ישראל: תחת היותך עזובה ושנואה
ואין עובר ושמתיך לגאון עולם
משוש דור ודור: וינקת חלב גוים
ושד מלכים תינקי וידעת כי
אני יהוה מושיעך וגאלך אביר
יעקב: תחת הנחשת אביא זהב
ותחת הברזל אביא כסף ותחת
העצים נחשת ותחת האבנים
ברזל ושמתי פקדתך שלום ונגשיך
צדקה: לא ישמע עוד חמס בארצך
שד ושבר בגבוליך וקראת
ישועה חומתיך ושעריך תהלה:
לא יהיה לך עוד השמש לאור
יומם ולנגה הירח לא יאיר לך
והיה לך יהוה לאור עולם ואלהיך
לתפארתך: לא יבוא עוד שמשך
וירחך לא יאסף כי יהוה
יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי
אבלך: ועמך כלם צדיקים לעולם
יירשו ארץ נצר מטעו מעשה
ידי להתפאר: הקטן יהיה
לאלף והצעיר לגוי עצום אני
יהוה בעתה אחישנה:

Cap.lxj.

רוח אדני יהוה
עלי יען משח יהוה אתי לבשר
ענוים שלחני לחבש לנשברי לב
לקרא לשבוים דרור ולאסורים
פקח קוח: לקרא שנת רצון

ליהוה ויום נקם לאלהינו לנחם
כל אבלים׃ לשום לאבלי ציון
לתת להם פאר תחת אפר שמן
ששון תחת אבל מעטה תהלה תחת
רוח כהה וקרא להם אילי הצדק
מטע יהוה להתפאר׃ ובנו חרבות
עולם שממות ראשנים יקוממו
וחדשו ערי חרב שממות דור ודור׃
ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני
נכר אכריכם וכרמיכם׃ ואתם
כהני יהוה תקראו משרתי אלהינו
יאמר לכם חיל גוים תאכלו
ובכבודם תתימרו׃ תחת בשתכם
משנה וכלמה ירנו חלקם לכן
בארצם משנה יירשו שמחת
עולם תהיה להם׃ כי אני יהוה
אהב משפט שנא גזל בעולה
ונתתי פעלתם באמת וברית
עולם אכרות להם׃ ונודע בגוים
זרעם וצאצאיהם בתוך העמים
כל ראיהם יכירום כי הם זרע
ברך יהוה׃ שוש אשיש ביהוה
תגל נפשי באלהי כי הלבישני
בגדי ישע מעיל צדקה יעטני
כחתן יכהן פאר וככלה תעדה
כליה׃ כי כארץ תוציא צמחה
וכגנה זרועיה תצמיח כן אדני
יהוה יצמיח צדקה ותהלה נגד
כל הגוים׃

Cap. lxij.

למען ציון לא אחשה
ולמען ירושלם לא אשקוט עד
יצא כנגה צדקה וישועתה
כלפיד יבער׃ וראו גוים צדקך וכל
מלכים כבודך וקרא לך שם
חדש אשר פי יהוה יקבנו׃ והיית
עטרת תפארת ביד יהוה וצנוף

domino: & diē vltionis deo nostro: vt cōsolarer oēs lugētes: vt ponerē fortitudinē lugētib⁹ siō: & darem eis coronam pro cinere: oleum gaudii pro luctu: palliū laudis pro spū meroris. Et vocabūtur in ea fortes iusticie: plātatio dñi ad glorificādū. Et edificabūt deserta a seculo: & ruinas antiquas erigent: & instaurabūt ciuitates desertas & dissipatas in generatiōe & gñatione. Et stabūt alieni & pascēt pecora vrā: & filii pegrinorū agricole & vinitores vestri erūt. Vos aūt sacerdotes dñi vocabimini: ministri dei nri dicetur vobis. Fortitudinē gentiū comedetis: & in gloria eorū superbietis. Pro cōfusione vrā duplici & rubore laudabūt partem eorū. Propter hoc in tra sua duplicia possidebunt: leticia sempiterna erit eis. Quia ego dñs diligens iudiciū: & odio habens rapinā in holocaustum. Et dabo opus eorū in veritate: & fedus perpetuum feriam eis. Et scietur in gentibus semen eorū: & germen eorū in medio populorū. Oēs qui viderint eos cognoscēt illos: qa isti sunt semen cui bñdixit dñs. Gaudēs gaudebo in dño & exultabit aīa mea in deo meo. Quia induit me vestimētis salutis: & indumēto iusticie circūdedit me: qsi sponsū decoratū corona: & quasi spōsam ornatā monilib⁹ suis. Sicut eni terra pfert germē suū: & sicut hortus semen suū germinat: sic dñs deus germinabit iusticiam & laudem coram vniuersis gentibus. 62.

Propter sion non tacebo & propter hierusalē nō quiescam: donec egrediatur vt splendor iustus ei⁹: & saluator ei⁹ vt lāpas accendatur. Et videbūt gētes iustū tuū: & cuncti reges inclytū tuum. Et vocabitur tibi nomen nouū qd os domini nominabit. Et eris corona glorie in manu domini; & diadema

et diē retributiōis. cōsolari oēs
καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως. παρακαλέσαι πάντας
lugentes dari lugentib⁹ sion gl'iam
τοὺς πενθοῦντας δοθῆναι τοῖς πενθοῦσι σιὼν δόξαν
p cinere. vnctionē leticie lugentib⁹: ha
ἀντὶ σποδοῦ. ἄλειμμα εὐφροσύνης τοῖς πενθοῦσι, κα
bitū glie p spū meroris. et vocabun
ταστολὴν δόξης ἀντὶ πνεύματος ἀκηδίας. καὶ κληθήσον
tur gñatiōes iusticie plātatio dñi in gl'iam et edi
ται γενεαὶ δικαιοσύνης φύτευμα κυρίου εἰς δόξαν. καὶ οἰ
ficabūt deserta sēpiterna desolata prius
κοδομήσουσιν ἐρήμους αἰωνίας ἐξηρημωμένας πρότερον
excitabūt. et inouabūt ciuitates desertas desola
ἐξαναστήσουσι. καὶ καινιοῦσι πόλεις ἐρήμους ἐξηρημω
tas in gñatiōes: et venient alienigene pascētes
μένας εἰς γενεάς. καὶ ἥξουσιν ἀλλογενεῖς ποιμαίνοντες τὰ
oues tuas: et alii gētiū aratores et vinito
πρόβατά σου, καὶ ἀλλόφυλοι ἀροτῆρες καὶ ἀμπελουρ
res: vos aūt sacerdotes dñi vocabimini: ministri dei nri
γοί, ὑμεῖς δὲ ἱερεῖς κυ κληθήσεσθε, λειτουργοὶ θεοῦ ἡμῶν
dicet vobis. fortitudinē gētiū comedetis: et in diui
ῥηθήσεται ὑμῖν. ἰσχὺν ἐθνῶν κατέδεσθε, καὶ ἐν τῷ πλού
tiis eorū eritis admirabiles sic secūdo posside
τῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε οὕτως ἐκ δευτέρας κληρονο
bunt terrā: et leticia sempiterna sup caput
μήσουσι τὴν γῆν, καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς
eorū. ego enī sū dñs diligens iusticiā
αὐτῶν. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ ἀγαπῶν δικαιοσύνην
et odio hñs rapinā ex iniqtate. et dabo labo
καὶ μισῶν ἅρπαγμα ἐξ ἀδικίας. καὶ δώσω τὸν μόχ
rē eorū iustis: et testamentū eternū ponā e
θον αὐτῶν δικαίοις, καὶ διαθήκην αἰώνιον διαθήσομαι αὐ
is: et sciet in gētib⁹ semē eorū:
τοῖς, καὶ γνωσθήσεται ἐν τοῖς ἔθνεσι τὸ σπέρμα αὐτῶν,
et nepotes eorū in medio pplorū. ois vidēs eos
καὶ τὰ ἔγγονα αὐτῶν ἐν μέσῳ τῶν λαῶν. πᾶς ὁρῶν αὐτοὺς
cognoscet illos: qr isti sunt semē bñdi
ἐπιγνώσεται αὐτούς, ὅτι οὗτοί εἰσι σπέρμα εὐλογημέ
ctū a deo: et gaudio letabunt in do
νον ὑπὸ θεοῦ, καὶ εὐφροσύνῃ εὐφρανθήσονται ἐπὶ κύ
mino: exultet aīa mea in dño: indu
ριον, ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ κυρίῳ, ἐνέδυ
it enī me vestimētū salutis et tunicā leticie:
σεν γάρ με ἱμάτιον σωτηρίου καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης,
sicut spōso circūdedit mihi mitram: et qsi spōsam or
ὡς νυμφίῳ περιέθηκέ μοι μίτραν, καὶ ὡς νύμφην κα
nauit me mūdo: et sicut terrā afferentē florē
τεκόσμησέ με κόσμῳ, καὶ ὡς γῆν αὔξουσαν τὸ ἄνθος
suū et sicut hort⁹ semina sua germinat:
αὐτῆς καὶ ὡς κῆπος τὰ σπέρματα αὐτοῦ ἐκβλαστάνει,
sic pferet dñs iusticiā et laudē corā
οὕτως ἀνατελεῖ κύριος δικαιοσύνην καὶ ἀγαλλίαμα ἐναν
oibus gētibus.
τίον πάντων τῶν ἐθνῶν. Ca. 26.

Propter siō nō tacebo: et ppter hierlm
Διὰ σιὼν οὐ σιωπήσομαι, καὶ διὰ ἱερουσαλὴμ
nō relinquā: donec egrediat sicut lumē iusticia mea: at
οὐκ ἀνήσω, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ὡς φῶς ἡ δικαιοσύνη μου, ὁ δὲ
saluator illi⁹ sicut lāpas accendet. et videbūt gētes
σωτήρ ἐκείνου ὡς λαμπὰς καυθήσεται, καὶ ὄψονται ἔθνη
iusticiā tuā: et oēs reges glo
τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ πάντες βασιλεῖς τὴν δό
riā tuā: et vocabit te nomē tuū nouū qd
ξαν σου, καὶ καλέσει σε τὸ ὄνομά σου τὸ καινὸν ὃ
os dñi noiabit illud: et eris corona deco
τὸ στόμα κυρίου ὀνομάσει αὐτό. καὶ ἔσῃ στέφανος κάλ
ris in manu dñi et diadema
λους ἐν χειρὶ κυρίου καὶ διάδημα

regni in manu dei tui: et nō vltra vocaberis de
βασιλείας ἐν χειρὶ θεοῦ σου. καὶ οὐκ ἔτι κληθήσῃ κα
relicta et terra tua nō vocabit deserta. tibi
ταλελειμμένη, καὶ ἡ γῆ σου οὐ κληθήσεται ἔρημος. σοὶ
enī vocabit volūtas mea et terra tua hītata: qr
γὰρ κληθήσεται θέλημα ἐμὸν καὶ ἡ γῆ σου οἰκουμένη, ὅτι
cōplacuit dñs in te et terra tua hītabit. et sicut
ηὐδόκησε κύριος ἐν σοὶ καὶ ἡ γῆ σου οἰκηθήσεται. καὶ ὡς
habitās iuuenis cū virgine: sic habitabūt
συνοικῶν νεανίσκος παρθένῳ, οὕτω κατοικήσουσιν οἱ
filii tui tecū. et erit queadmodū letabi
υἱοί σου μετὰ σοῦ. καὶ ἔσται ὃν τρόπον εὐφρανθή
tur spōsus sup spōsa: sic letabi
σεται νυμφίος ἐπὶ νύμφῃ, οὕτως εὐφρανθήσε
tur dñs sup te. et sup muros tuos hieru
ται κύριος ἐπὶ σοί. καὶ ἐπὶ τῶν τειχέων σου ἱερου
salē cōstitui custodes tota die et
σαλὴμ κατέστησα φύλακας ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ
tota nocte: qui nūq̄ tacebūt re
ὅλην τὴν νύκτα, οἳ διὰ τέλους οὐ σιωπήσονται μι
cordātes dñi. nō est enī vobis similis: si corre
μνησκόμενοι κυρίου. οὐκ ἔστι γὰρ ὑμῖν ὅμοιος, ἐὰν διορ
xerit hierlm et faciet gaudiū sup terrā.
θώσῃ ἱερουσαλὴμ καὶ ποιήσει γαυρίαμα ἐπὶ τῆς γῆς
iurauit dñs p dexterā suā et p fortitudi
ὤμοσε κύριος κατὰ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ καὶ κατὰ τῆς ἰσχύ
nē brachii sui: si vltra dedero triticū tuū
ος τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, εἰ ἔτι δώσω τὸν σῖτόν σου
et cibos tuos inimicis tuis: et si vltra bi
καὶ τὰ βρώματά σου τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ εἰ ἔτι πί
bent filii alieni vinū tuū i quo laborasti: sed
ονται υἱοὶ ἀλλότριοι τὸν οἶνόν σου ἐφ᾽ ᾧ ἐμόχθησας, ἀλ
cōgregātes cōedent ea et laudabūt domi
λ᾽ ἢ οἱ συνάγοντες φάγονται αὐτὰ καὶ αἰνέσουσι τὸν κύρι
nū: et cōgregantes bibent ea in atriis
ον, καὶ οἱ συνάγοντες πίονται αὐτὰ ἐν ταῖς ἐπαύλεσι
sanctis meis. ite p portas meas et vi
ταῖς ἁγίαις μου. πορεύεσθε διὰ τῶν πυλῶν μου καὶ ὁδο
am facite pplo meo: et lapides de via
ποιήσατε τῷ λαῷ μου, καὶ τοὺς λίθους τοὺς ἐκ τῆς ὁδοῦ
proiicite: leuate signū in gētes. ecce. n. domi
διαρρίψατε, ἐξάρατε σύσσημον εἰς τὰ ἔθνη. ἰδοὺ γὰρ κύ
nus fecit auditū vsq ad extremū terre. dicite
ριος ἐποίησεν ἀκουστὸν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. εἴπατε
filie sion: ecce tibi saluator aduenit hñs
τῇ θυγατρὶ σιών, ἰδού σοι σωτὴρ παραγίνεται ἔχων
suam mercedē secum et opus suum an
τὸν ἑαυτοῦ μισθὸν μετ᾽ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ
faciem suam. et vocabit eū pplm sctm re
προσώπου αὐτοῦ. καὶ καλέσει αὐτὸν λαὸν ἅγιον λελυ
demptū a dño. tu aūt vocaberis requisita ci
τρωμένον ὑπὸ κυρίου. σὺ δὲ κληθήσῃ ἐπιζητουμένη πό
uitas et nō derelicta.
λις καὶ οὐκ ἐγκαταλελειμμένη. Ca. 63.

Quis iste qui venit de edō: fuluor vesti
Τίς οὗτος ὁ παραγινόμενος ἐξ ἐδώμ, ἐρύθημα ἱμα
um de bosra sic formosus in stola sua violētia cū
τίων ἐκ βοσὸρ οὕτως ὡραῖος ἐν στολῇ αὐτοῦ βίᾳ με
fortitudine? ego loquor iusticiā et iudiciū sa
τὰ ἰσχύος; ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην καὶ κρίσιν σω
lutaris. q̄re tua rubra vestimēta? et indumē
τηρίου. διατί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια; καὶ τὰ ἐνδύμα
ta tua sicut calcati torcularis pleni cōcul
τά σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ πλήρους καταπεπατη
cati: et gentiū nō est vir mecū: et cōculca
μένης; καὶ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἔστιν ἀνὴρ μετ᾽ ἐμοῦ; καὶ κατεπάτη
ui eos in furore meo et cōfregi eos qsi terrā: et dedu
σα αὐτοὺς ἐν θυμῷ μου καὶ κατέθλασα αὐτοὺς ὡς γῆν, καὶ κατή
xi sanguinē eorū in terrā. et oia vestimēta mea iqui
γαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν. καὶ πάντα τὰ ἱμάτιά μου ἐμία
naui. dies enī retributiōis venit eis: et annus
να. ἡμέρα γὰρ ἀνταποδόσεως ἐπῆλθεν αὐτοῖς, καὶ ἐνιαυτὸς

Zach. 9. c. Mat. 21. a.

regni in manu dei tui. Non vocaberis vltra derelicta: & terra tua nō vocabitur āplius desolata. Sed vocaberis voluntas mea in ea: & terra tua inhabitata. Quia cōplacuit dño in te: & terra tua inhabitabitur. Habitabit enī iuuenis cū virgine: & habitabūt i te filii tui. Et gaudebit sponsus sup sponsam: & gaudebit super te deus tuus. Sup muros tuos hierusalem cōstitui custodes: tota die & tota nocte in perpetuū non tacebūt. Qui reminiscimini dñi: ne taceatis & ne detis silentium ei: donec stabiliat & donec ponat hierusalem laudem in terra. Iurauit dñs in dextera sua: & i brachio fortitudinis sue. Si dedero triticū tuū vltra cibum inimicis tuis: & si biberint filii alieni vinum tuū in quo laborasti. Quia qui cōgregabūt illud comedēt & laudabūt dominū: & qui cōportant illud bibent in atriis sanctis meis. Transite: trāsite p portas preparate viam populo. Planum facite iter: & elegite lapides: & eleuate signū ad populos. Ecce dominus auditum fecit in extremis terre. Dicite filie sion. Ecce saluator tuus venit: ecce merces eius cum eo: & opus ei⁹ corā illo. Et vocabūt eos popul⁹ sanctus: redēpti a dño. Tu autē vocaberis quesita ciuitas: & non relicta. 63.

Quis est iste qui venit de edom tinctis vestibus de bosra? Iste formosus i stola sua: gradiēs in multitudine fortitudinis sue. Ego qui loquor iusticiā: & ppugnator sū ad saluādū. Quare ergo rubrū est indumentū tuū & vestimēta tua sicut calcantiū in torculari? Torcular calcaui solus: & de gentib⁹ nō est vir mecū. Calcaui eos in furore meo: & cōculcaui eos in ira mea. Et aspsus est sanguis eorū sup vestimēta mea & omnia indumēta mea inqnaui. Dies enī vltiōis in corde meo: annus

מלוכה בכף אלהיך׃ לא יאמר לך
עוד עזובה ולארצך לא יאמר עוד
שממה כי לך יקרא חפצי בה
ולארצך בעולה כי חפץ יהוה בך
וארצך תבעל׃ כי יבעל בחור
בתולה יבעלוך בניך ומשוש חתן
על כלה ישיש עליך אלהיך׃ על
חומתיך ירושלם הפקדתי
שמרים כל היום וכל הלילה
תמיד לא יחשו המזכירים את יהוה
אל דמי לכם׃ ואל תתנו דמי לו
עד יכונן ועד ישים את ירושלם
תהלה בארץ׃ נשבע יהוה בימינו
ובזרוע עזו אם אתן את דגנך
עוד מאכל לאיביך ואם ישתו
בני נכר תירושך אשר יגעת בו׃
כי מאספיו יאכלהו והללו את
יהוה ומקבציו ישתהו בחצרות
קדשי׃ עברו עברו בשערים פנו
דרך העם סלו סלו המסלה סקלו
מאבן הרימו נס על העמים׃ הנה
יהוה השמיע אל קצה הארץ
אמרו לבת ציון הנה ישעך בא
הנה שכרו אתו ופעלתו לפניו׃
וקראו להם עם הקדש גאולי יהוה
ולך יקרא דרושה עיר לא
נעזבה׃

Cap. lxiij.

מי זה בא מאדום חמוץ בגדים
מבצרה זה הדור בלבושו צעה
ברב כחו אני מדבר בצדקה
רב להושיע׃ מדוע אדום ללבושך
ובגדיך כדרך בגת׃ פורה דרכתי
לבדי ומעמים אין איש אתי
ואדרכם באפי וארמסם בחמתי
ויז נצחם על בגדי וכל מלבושי
אגאלתי׃ כי יום נקם בלבי ושנת

redemptiõis mee venit. Circũspexi & non erat auxiliator: q̃siui & nõ fuit q adiuuarẽt. Et saluauit mihi brachiũ meũ: & ĩdignatio mea ipsa auxiliata ẽ mihi: & cõculcaui pplos in furore meo: & inebriaui eos in ĩdignatione mea: & detraxi in terrã virtutẽ eorũ. Miserationũ dñi recordabor: laudẽ dñi sup oibus q̃ reddidit nobis dñs: & super multitudinẽ bonorũ domui israel q̃ largitus est eis fm indulgẽtiã suã: & fm multitudinẽ misericordiarũ suarũ. Et dixit. Verũtñ pplˀs meˀ est: filii nõ negãtes. Et factus est eis saluator in oi tribulatione eorũ. Non est tribulatˀ: & angelus faciei eius saluauit eos. In dilectiõe sua & ĩdulgẽtia sua ipse redemit eos: & portauit eos: & eleuauit eos cũctis diebˀ sclĩ. Ipsi aũt ad iracũdiã puocauerũt: & afflixerũt spm̃ scti eiˀ. Et cõuersus ẽ eis in inimicũ: & ipẽ debellauit eos. Et recordatˀ est dierũ secli moysi & ppli sui. Vbi ẽ qui eduxit eos de mari cũ pastoribˀ gregis sui? Vbi est q posuit ĩ medio eiˀ spm̃ scti sui? Qui duxit ad dexterã moysen brachio maiestatis sue: q scidit aq̃s ante eos vt faceret sibi nomẽ sẽpiternũ: q eduxit eos p abyssos q̃si equũ in deserto nõ ĩpingentẽ: q̃si aĩal in cãpo. Descẽdẽs spũs dñi ductor eiˀ fuit. Sic adduxisti pplm tuũ vt faceres tibi nomẽ glorie. Attende de celo: & vide de hĩtaculo scto tuo & glĩe tue. Vbi ẽ zelus tuˀ & fortitudo tua: multitudo viscerũ tuorũ & miseratiõnũ tuarũ. Sup me cõtinuerũt se. Tu ei pater nr̃: & abraã nesciuit nos: & israel ignorauit nos. Tu dñe pater noster: redemptor noster: a seculo nomẽ tuũ. Quare errare nos fecisti dñe de viis tuis: indurasti cor nostrũ ne timeremus te? Cõuertere pp̃ter seruos tuos tribus hereditatis tue. Quasi nihilũ possederũt pplm sanctũ tuũ: hostes nr̃i cõculcauerũt sctificationẽ tuã. Facti sumˀ q̃si in principio cũ

nõ dominareris nostri: neq̃ inuocaretur nomẽ tuum super nos. 64.

Vtinã dirũperes celos & descẽderes. A facie tua mõtes deflueret sicut exustio ignis tabescerẽt: aque arderẽt igni vt notũ fieret nomẽ tuũ inimicis tuis: a facie tua gentes turbarentur. Cũ feceris mirabilia nõ sustinebimˀ. Descẽdisti: & a facie tua mõtes defluxerunt. A seculo non audierũt nec auribˀ pceperũt. Oculus nõ vidit deus absq̃ te que prepa rasti expectantibus te. Occurristi letanti & facienti iusticiã: in viis tuis recordabũtur tui. Ecce tu iratˀ es & peccauimus in ipsis fuimus semp & saluabimur. Et facti sumˀ vt ĩmũdˀ oẽs nos: & q̃si pãnus mẽstruate vniuerse iusticie nr̃e. Et cecidimus q̃si foliũ vniuersi: & iniq̃tates nr̃e q̃si ventus abstulerũt nos. Nõ est q inuocet nomẽ tuũ q consurgat & teneat te. Abscondisti faciẽ tuã a nobis: & allisisti nos ĩ manu iniquitatis nr̃e. Et nunc dñe pater nr̃ es tu: nos vero lutũ: & fictor noster tu: & opera manuũ tuarũ omnes nos. Ne irascaris domine satis: & ne vltra memineris iniq̃tatis nr̃e. Ecce respice: pplˀs tuus oẽs nos. Ciuitas sancti tui facta ẽ deserta: sion deserta facta est: hierusalem desolata: domus sctificatiõis nostre & glorie nr̃e: vbi laudauerũt te pres nr̃i: facta est in exustionẽ ignis: & oĩa desiderabilia nr̃a versa sũt in ruinas. Nunquid super his continebis te dñe: tacebis & affliges nos vehementer? 65.

Quesierũt me qui ante non interrogabãt: inuenerũt qui non quesierunt me. Dixi. Ecce ego ecce ego ad gẽtem q̃ nesciebat me: & q̃ non inuocabat nomẽ meũ. Expãdi manˀ meas tota die ad pplm incredulũ: q graditur ĩ via nõ bõa post cogitatões suas. Pplˀs q ad iracũdiã puocat me añ faciẽ meã semp: q ĩmolãt ĩ hortis

Tex.heb.Esa.lxv.

והמקטרים על הלבנים: הישבים
בקברים ובנצורים ילינו האכלים
בשר החזיר ומרק פגלים כליהם:
האמרים קרב אליך אל תגש
בי כי קדשתיך אלה עשן באפי
אש יקדת כל היום: הנה כתובה
לפני לא אחשה כי אם שלמתי
ושלמתי על חיקם: עונתיכם
ועונות אבתיכם יחדו אמר יהוה
אשר קטרו על ההרים ועל
הגבעות חרפוני ומדתי פעלתם
ראשנה על חיקם: כה אמר יהוה
כאשר ימצא התירוש באשכול
ואמר אל תשחיתהו כי ברכה בו
כן אעשה למען עבדי לבלתי
השחית הכל: והוצאתי מיעקב
זרע ומיהודה יורש הרי וירשוה
בחירי ועבדי ישכנו שמה: והיה
השרון לנוה צאן ועמק עכור
לרבץ בקר לעמי אשר דרשוני:
ואתם עזבי יהוה השכחים את
הר קדשי הערכים לגד שלחן
והממלאים למני ממסך: ומניתי
אתכם לחרב וכלכם לטבח תכרעו
יען קראתי ולא עניתם דברתי
ולא שמעתם ותעשו הרע בעיני
ובאשר לא חפצתי בחרתם:
לכן כה אמר אדני יהוה הנה
עבדי יאכלו ואתם תרעבו הנה
עבדי ישתו ואתם תצמאו הנה
עבדי ישמחו ואתם תבשו: הנה
עבדי ירנו מטוב לב ואתם
תצעקו מכאב לב ומשבר רוח
תילילו: והנחתם שמכם לשבועה
לבחירי והמיתך אדני יהוה
ולעבדיו יקרא שם אחר: אשר

Primitiua.heb.

קטר · נצר לון · חזר · פגל כלה · נגש · כתב · קנה חשה · מדד · מצא ירש · שכל שחת · עשה · יצא · ירש · בחר שכן · שרה · מלא מנה · נסך מנה · כרע ענה · עשה רוע · אכל רעב · שתה צמא · שמח · בוש רנן · צעק · ילל ינח · שבע בחר · מות קרא

Trāsla.B.Hie.

& sacrificant super late-
res: qui habitant
in sepulchris & in delu-
bris idolorū dormiūt: q
comedūt carnē suillam:
& ius pphanū in vasis
eorū: qui dicūt recede a
me: non appropinques
mihi: quia immundus es.
Isti fumus erūt in furo-
re meo: ignis ardens to-
ta die. Ecce scriptum est
coram me. Non tace-
bo: sed reddam
& retribuam in sinu eo-
rum iniquitates vestras:
& iniquitates patrū ve-
strorum simul dicit dn̄s
qui sacrificauerunt su-
per montes & super
colles exprobrauerunt
mihi: & remetiar opus
eorum primum in sinu
eoꝝ. Hec dicit dominꝰ.
Quomodo si inuenia-
tur granum in botro:
& dicatur: ne dissipes il-
lud: qm̄ benedictio est:
sic faciam propter ser-
uos meos vt non
disperdam totum. Et
educam de iacob
semen: & de iuda possi-
dentē montes meos. Et
hereditabūt eā electi mei
& serui mei hitabūt ibi:
& erūt cāpestria i caulas
gregū: & vallis achor
in cubile armētorū po-
pulo meo: q requisierūt
me. Et vos qui dereliqui-
stis dn̄m: qui obliti estis
montē sanctū meū: qui
ponitis fortune mēsam
& libatis super eam: nu-
merabo
vos in gladio & omnes
in cede corruetis:
pro eo q vocaui & non
respōdistis: locutus sum
et non audistis: & facie-
batis malū i oculis meis:
& que nolui elegistis.
Propter hoc hec dicit
dominus deus. Ecce
serui mei comedent: &
vos esurietis. Ecce
serui mei bibent: & vos
sitietis. Ecce
serui mei letabuntur: &
vos cōfundemini. Ecce
serui mei laudabūt pre
exultatiōe cordis: & vos
clamabitis p̄ dolore cor-
dis: & pre cōtritiōe spūs
vlulabitis: & dimittetis
nomē vr̄m in iuramentū
electis meis. Et interfi-
ciet te dominus deus:
& seruos suos vocabit
nomine alio. In quo

Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

ꝛ incensant sup lateribꝰ demonijs q̄ nō
καὶ θυμιῶσιν ἐπὶ ταῖς πλίνθοις τοῖς δαιμονίοις ἃ οὐκ
sunt. ꝛ i sepulchris in specubꝰ dormiūt ppt
ἔστι. καὶ ἐν τοῖς μνήμασι ἐν τοῖς σπηλαίοις κοιμῶνται δι'
somnia: comedētes carnes suillas ꝛ ius hostiaꝝ pᵭa
ἐνύπνια, οἱ ἔσθοντες κρέα ὕεια καὶ ζωμὸν θυσιῶν, μεμολυσ-
nata oīa vasa eoꝝ. dicētes lōge a
μένα πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν. οἱ λέγοντες πόρρω ἀπ' ἐ-
me ne appropiq̄s mihi: qm̄ mūdꝰ sum. iste fumus
μοῦ μὴ ἐγγίσῃς μοι, ὅτι καθαρός εἰμι. οὗτος καπνὸς τοῦ
furoris mei. ignis ardet in eo cūctis diebꝰ.
θυμοῦ μου. πῦρ καίεται ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας.
ecce scriptū est in cōspectu meo: nō tacebo donec reddā
ἰδοὺ γέγραπται ἐνώπιόν μου, οὐ σιωπήσω ἕως ἂν ἀποδῶ
ꝛ retribuā in sinu eoꝝ pctā
καὶ ἀνταποδώσω εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας

B

eoꝝ ꝛ patrū suoꝝ dicit dn̄s. q̄ adolebāt icē
αὐτῶν καὶ τῶν πατέρων αὐτῶν λέγει κύριος. οἳ ἐθυμία-
sum sup mōtes: ꝛ sup colles exprobrauerūt mihi:
σαν ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ ἐπὶ τῶν βουνῶν ὠνείδισάν με,
reddā opa eoꝝ in sinū suū: sic
ἀποδώσω τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν, οὕτως
dicit dn̄s: quēadmodū inuenietꝰ acinꝰ in botro:
λέγει κύριος, ὃν τρόπον εὑρεθήσεται ὁ ῥὼξ ἐν τῷ βότρυϊ,
ꝛ dicēt ne dissipes illud q̄r bn̄dictio est in eo:
καὶ ἐροῦσι μὴ λυμήνῃ αὐτὸν ὅτι εὐλογία ἐστὶν ἐν αὐτῷ,
sic faciā pp̄ter seruiētē mihi: huiꝰ cau-
οὕτως ποιήσω ἕνεκεν τοῦ δουλεύοντός μοι, τούτου ἕνε-
sa nō perdā oēs: ꝛ educā q̄d de iacob se-
κεν οὐ μὴ ἀπολέσω πάντας, καὶ ἐξάξω τὸ ἐξ ἰακὼβ σπέρ-
mē ꝛ ex iuda: ꝛ hereditabit mōtē scm̄ meū.
μα καὶ τὸ ἐξ ἰούδα, καὶ κληρονομήσει τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου.
ꝛ hereditabūt electi mei ꝛ serui mei:
καὶ κληρονομήσουσιν οἱ ἐκλεκτοί μου καὶ οἱ δοῦλοί μου,
ꝛ habitabūt ibi. ꝛ erūt in sylua oui-
καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ. καὶ ἔσονται ἐν τῷ δρυμῷ ἐπαύ-
lia gregū ꝛ vallis achor in requiē armētoꝝ
λεις ποιμνίων καὶ φάραγξ ἀχὼρ εἰς ἀνάπαυσιν βουκολίων
pplo meo: q̄ requisierūt me. vos aūt relinquē-
τῷ λαῷ μου, οἳ ἐζήτησάν με. ὑμεῖς δὲ οἱ ἐγκαταλιπόν-
tes me: ꝛ obliti mōtis scti mei: ꝛ
τες με, καὶ ἐπιλανθανόμενοι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ
parātes demoni mensam: ꝛ iplētes
ἑτοιμάζοντες τῷ δαίμονι τράπεζαν, καὶ πληροῦντες
fortune potionē ego tradā vos in gladiū.
τῇ τύχῃ κέρασμα, ἐγὼ παραδώσω ὑμᾶς εἰς μάχαιραν.
oēs incede cadetis: q̄r vocaui vos: ꝛ
πάντες ἐν σφαγῇ πεσεῖσθε, ὅτι ἐκάλεσα ὑμᾶς, καὶ
nō audistis: locutꝰ sū ꝛ cōtēpsistis: ꝛ
οὐχ ὑπηκούσατε, ἐλάλησα καὶ παρηκούσατε, καὶ
fecistis malū in cōspectu meo: ꝛ q̄ nō vole-
ἐποιήσατε τὸ πονηρὸν ἐναντίον μου, καὶ ἃ οὐκ ἐβου-
bā elegistis: pp̄ter hoc hec dicit dn̄s: ecce
λόμην ἐξελέξασθε, διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ

Pro.i. d. Hiere 7.c

seruiētes mihi comedēt: vos aūt esurietis. ecce
οἱ δουλεύοντές μοι φάγονται, ὑμεῖς δὲ πεινάσετε. ἰδοὺ

C

seruiētes mihi bibēt: vos aūt sitietis. ecce
οἱ δουλεύοντές μοι πίονται, ὑμεῖς δὲ διψήσετε. ἰδοὺ
seruiētes mihi gaudebūt: vos aūt cōfūde-
οἱ δουλεύοντές μοι εὐφρανθήσονται, ὑμεῖς δὲ αἰσχυνθή-
mini. ecce seruiētes mihi exultabūt in gau-
σεσθε. ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι ἀγαλλιάσονται ἐν εὐφρο-
dio: vos aūt clamabitis pp̄ter dolorē cordis
σύνῃ, ὑμεῖς δὲ κεκράξεσθε διὰ τὸν πόνον τῆς καρδίας
vr̄i ꝛ a cōtritione spūs vr̄i vlulabi-
ὑμῶν καὶ ἀπὸ συντριβῆς πνεύματος ὑμῶν ὀλολύξε-
tis. relinquetis em̄ nomē vr̄m in saturitatē
τε. καταλείψετε γὰρ τὸ ὄνομα ὑμῶν εἰς πλησμονὴν
electis meis. vos aūt iterficiet dn̄s: at
τοῖς ἐκλεκτοῖς μου. ὑμᾶς δὲ ἀνελεῖ κύριος, τοῖς δὲ
seruientibꝰ mihi vocabit nomē nouū:
δουλεύουσί μοι κληθήσεται ὄνομα καινόν,

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.

q̄d bn̄dicet sup terrā. bn̄dicēt em̄ deū
ὃ εὐλογηθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. εὐλογήσουσι γὰρ τὸν θεὸν τὸν
verū ꝛ iurātes sup terrā: iurabūt deū ve-
ἀληθινὸν καὶ οἱ ὀμνύοντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὀμοῦνται τὸν θεὸν τὸν ἀλη-
rū. obliuiscent em̄ tribulationis sue prime: ꝛ nō
θινόν, ἐπιλήσονται γὰρ τὴν θλῖψιν αὐτῶν τὴν πρώτην, καὶ οὐκ
ascēdet sup cor eoꝝ. erit em̄ celū no-
ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν. ἔσται γὰρ ὁ οὐρανὸς και-
uū ꝛ terra noua: ꝛ nō recordabunt prioꝝ: neq̄
νὸς καὶ ἡ γῆ καινή, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσι τῶν προτέρων, οὐδ' οὐ
veniet sup cor eoꝝ: sed gaudiū ꝛ
μὴ ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν, ἀλλ' εὐφροσύνην καὶ
exultationē inueniēt in ea. q̄r ecce ego facio exulta-
ἀγαλλίαμα εὑρήσουσιν ἐν αὐτῇ. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἀγαλ-
tionē hierl'm. ꝛ sup pplm̄ meū leticiā.
λίαμα ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν μου εὐφροσύνην.
ꝛ exultabo sup hierl'm: ꝛ letabor sup
καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ
pplo meo. ꝛ nō vltra audiet in ea vox fle-
τῷ λαῷ μου. καὶ οὐκ ἔτι μὴ ἀκουσθῇ ἐν αὐτῇ φωνὴ κλαυ-
tus: neq̄ vox clamoris: neq̄ fiet vltra imaturꝰ
θμοῦ, οὐδὲ φωνὴ κραυγῆς, οὐδ' οὐ μὴ γένηται ἔτι ἄωρος
ꝛ senex q̄ nō ipleat tps̄ suū. erit
καὶ πρεσβύτης ὃς οὐκ ἐμπλήσει τὸν χρόνον αὐτοῦ. ἔσται

D

em̄ infās cētū ānoꝝ: at moriens pctōr cen-
γὰρ ὁ νέος ἑκατὸν ἐτῶν, ὁ δὲ ἀποθνήσκων ἁμαρτωλὸς ἑκα-
tū ānoꝝ: ꝛ maledictꝰ erit. ꝛ edifica-
τὸν ἐτῶν, καὶ ἐπικατάρατος ἔσται. καὶ οἰκοδομήσου-
būt domos: ꝛ ipi ihabitabūt ꝛ plāta-
σιν οἰκίας, καὶ αὐτοὶ ἐνοικήσουσι καὶ καταφυτεύσου-
būt vineas: ꝛ ipi comedēt fructus eaꝝ:
σιν ἀμπελῶνας, καὶ αὐτοὶ φάγονται γεννήματα αὐτῶν,
ꝛ vinū bibēt: ꝛ nō edificabūt. ꝛ alii
καὶ τὸν οἶνον πίονται, καὶ οὐ μὴ οἰκοδομήσουσι. καὶ ἄλλοι
habitabūt: ꝛ nō plantabūt: ꝛ alii comedēt
ἐνοικήσουσι, καὶ οὐ μὴ φυτεύσωσι, καὶ ἄλλοι φάγονται.
scd'm em̄ dies ligni vite erūt di-
κατὰ γὰρ τὰς ἡμέρας τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἔσονται αἱ ἡμέ-
es ppl'i mei. opa manuū suarū inuetera-
ραι τοῦ λαοῦ μου. ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν παλαιώσου-
būt: at electi mei nō laborabūt in vanū: neq̄
σιν, οἱ δὲ ἐκλεκτοί μου οὐ κοπιάσουσιν εἰς κενόν, οὐδὲ
filios gn̄abūt in maledictionē. q̄r semē bn̄dictū
τεκνοποιήσουσιν εἰς κατάραν. ὅτι σπέρμα εὐλογημένον
a deo est: ꝛ nepotes eoꝝ cū eis. ꝛ erit
ὑπὸ θεοῦ ἐστι, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν μετ' αὐτῶν. καὶ ἔσται
anteq̄ clamēt ipi: ego exaudiā eos: adhuc
πρὶν ἢ κεκράξαι αὐτούς, ἐγὼ ἐπακούσομαι αὐτῶν, ἔτι

11.c.

loq̄ntibꝰ illis dicā: q̄d est? tūc lupi ꝛ agni
λαλούντων αὐτῶν ἐρῶ, τί ἐστι; τότε λύκοι καὶ ἄρνες
pascent simul: ꝛ leo q̄si bos comedet paleas
βοσκηθήσονται ἅμα, καὶ λέων ὡς βοῦς φάγεται ἄχυρα
ꝛ serpēs terrā q̄si panē nō nocebūt: neq̄ corrū-
καὶ ὄφις γῆν ὡς ἄρτον οὐκ ἀδικήσουσιν, οὐδὲ λυμανοῦν-
pēt in mōte scto meo: dicit dn̄s.
ται ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ μου, λέγει κύριος. Ca. 66.

A

Sic dicit dn̄s celū mihi sedes: at terra
Οὕτως λέγει κύριος ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ
scabellū pedū meoꝝ: q̄lē domū edificabitis
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ

Actuū. 7.

mihi: aut q̄lis locꝰ requiei mee? oīa em̄
μοι, ἢ ποῖος τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; πάντα γὰρ
hec fecit manꝰ mea: ꝛ sunt mea oīa ista
ταῦτα ἐποίησεν ἡ χείρ μου, καὶ ἔστιν ἐμὰ πάντα ταῦ-
dicit dn̄s. ꝛ sup quē respiciā: nisi
τα λέγει κύριος. καὶ ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ
sup humilē q̄etū ꝛ trementē ser-
ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντα τοὺς λό-
mones meos? at iniquꝰ imolās mihi vitulū q̄si pcutiēs virū
γους μου; ὁ δὲ ἄνομος ὁ θύων μοι μόσχον ὡς ὁ τύπτων ἄνδρα
ꝛ sacrificās de grege: q̄si occidēs canē.
καὶ ὁ θυσιάζων ἐκ ποιμνίου, ὡς ὁ ἀποκτείνων κύνα.

Trāſla.B.Hie.

qui bn̄dictus est sup ter-
ram benedicetur in deo:
amen. Et qui iurat in
terra: iurabit in deo
amen. Quia obliuioni
tradite sūt angustie prio-
res: & qa abscōdite sunt
ab oculis meis. Ecce ei
ego creo celos nouos
& terrā nouam: & non
erunt in memoria prio-
ra: & non ascendent
sup corde: sed gaude-
bitis & exultabitis vsq̄ i
sempiternum in his que
ego creo: qa ecce ego
creo hierusalem exulta-
tionem: & populū eius
gaudiū: & exultabo in
hierusalem: & gaudebo
in populo meo: & nō au-
dietur in ea vltra vox
fletus & vox clamoris.
Non erit ibi
amplius infans dierum
& senex qui non
impleat dies suos: quo-
niam puer centum
annorum morietur: &
peccator centū annorū
maledictꝰ erit. Et edifica-
būt domos & habitabūt:
& plātabūt vineas & co-
medēt fructꝰ earū. Non
edificabūt: & alius hita-
bit: nō plātabūt: & alius
comedet. Scd'm ei dies
ligni erūt dies ppl'i mei:
& opa manuū eoꝝ inue-
terabūt. Electi mei nō
laborabūt frustra: neq̄
gn̄abūt in cōturbatiōe:
qa semen bn̄dictoꝝ dn̄i
est: & nepotes eorū cū
eis. Eritq̄ ātequā clamēt
ego exaudiam: adhuc
illis loquētibus ego au-
diam. Lupus
& agnus pascentur si-
mul: & leo vt bos
comedet paleas: & ser-
penti puluis panis eius.
Non nocebūt neq̄ occi-
dent in omī monte san-
cto meo: dicit dominꝰ.

66.

Hec dicit dominus.
Celum
sedes mea: terra aūt sca-
bellū pedū meorū. Que
est ista domus quā edifi-
cabitis mihi: & quis iste
locus requietionis mee?
Omīa hec manus mea
fecit: & facta sūt vniuer-
sa ista dicit dn̄s. Ad quē
autē respiciā nisi ad paup-
culum & cōtritū spū: &
trementē s̄mones meos?
Qui imolat bouē q̄si q
interficiat virum. Qui
mactat pecus: quasi qui
excerebret canem.

Tex.heb.Esa.lxvi.

המתברך בארץ יתברך באלהי
אמן והנשבע בארץ ישבע באלהי
אמן כי נשכחו הצרות הראשנות
וכי נסתרו מעיני: כי הנני בורא
שמים חדשים וארץ חדשה ולא
תזכרנה הראשנות ולא תעלינה
על לב: כי אם שישו וגילו עדי
עד אשר אני בורא כי הנני
בורא את ירושלם גילה ועמה
משוש: וגלתי בירושלם וששתי
בעמי ולא ישמע בה עוד קול
בכי וקול זעקה: לא יהיה משם
עוד עול ימים וזקן אשר לא
ימלא את ימיו כי הנער בן מאה
שנה ימות והחוטא בן מאה שנה
יקלל: ובנו בתים וישבו ונטעו
כרמים ואכלו פרים: לא יבנו ואחר
ישב לא יטעו ואחר יאכל כי
כימי העץ ימי עמי ומעשה
ידיהם יבלו בחירי: לא יגעו לריק
ולא ילדו לבהלה כי זרע ברוכי
יהוה המה וצאצאיהם אתם:
והיה טרם יקראו ואני אענה עוד
הם מדברים ואני אשמע: זאב
וטלה ירעו כאחד ואריה כבקר
יאכל תבן ונחש עפר לחמו לא
ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי
אמר יהוה:

Cap.lxvi.

כה אמר יהוה השמים
כסאי והארץ הדום רגלי אי
זה בית אשר תבנו לי ואי זה
מקום מנוחתי: ואת כל אלה ידי
עשתה ויהיו כל אלה נאם יהוה
ואל זה אביט אל עני ונכה רוח
וחרד על דברי: שוחט השור
מכה איש זובח השה ערף כלב

Primitiua.heb.

ברך · שבע · שכח צור · סתר ברא · זכר עלה · שוש גול · ברא · גול שוש · שמע · בכה היה · יום · מלא יום · מות חטא · קלל בנה · בית פרה · בנה נטע · אכל · יום עשה · בלה בחר · ברך · יצא · קרא ענה · דבר שמע · רעה ארה · אכל · רוץ שחת · הדם · קום נוח · עשה היה · נבט ענה · שחט · נכה זבח

Primitiua.heb. | Tex.heb.Esa.lxvi. | Trãsla.B.Hie. | Trãs.Gre.lxx.cũ iter.latina.

מַעֲלֵה מִנְחָה דַּם חֲזִיר מַזְכִּיר לְבֹנָה
מְבָרֵךְ אָוֶן גַּם הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם נַפְשָׁם חָפֵצָה׃ גַּם
אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלֻלֵיהֶם וּמְגוּרֹתָם
אָבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה
דִּבַּרְתִּי וְלֹא שָׁמֵעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע
בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר לֹא חָפַצְתִּי בָּחָרוּ׃
שִׁמְעוּ דְּבַר יְהוָה הַחֲרֵדִים אֶל
דְּבָרוֹ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שֹׂנְאֵיכֶם
מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד יְהוָה
וְנִרְאֶה בְשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יֵבֹשׁוּ׃
קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מֵהֵיכָל
קוֹל יְהוָה מְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאֹיְבָיו׃
בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלָדָה בְּטֶרֶם יָבוֹא
חֵבֶל לָהּ וְהִמְלִיטָה זָכָר׃ מִי שָׁמַע
כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה הֲיוּחַל
אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד אִם יִוָּלֵד גּוֹי
פַּעַם אֶחָת כִּי חָלָה גַּם יָלְדָה צִיּוֹן
אֶת בָּנֶיהָ׃ הַאֲנִי אַשְׁבִּיר וְלֹא
אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה אִם אֲנִי הַמּוֹלִיד
וְעָצַרְתִּי אָמַר אֱלֹהָיִךְ׃ שִׂמְחוּ אֶת
יְרוּשָׁלַםִ וְגִילוּ בָהּ כָּל אֹהֲבֶיהָ
שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים
עָלֶיהָ׃ לְמַעַן תִּינְקוּ וּשְׂבַעְתֶּם
מִשֹּׁד תַּנְחֻמֶיהָ לְמַעַן תָּמֹצּוּ
וְהִתְעַנַּגְתֶּם מִזִּיז כְּבוֹדָהּ׃ כִּי כֹה אָמַר
יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה אֵלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם
וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וִינַקְתֶּם
עַל צַד תִּנָּשֵׂאוּ וְעַל בִּרְכַּיִם
תְּשָׁעֳשָׁעוּ׃ כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ
תְּנַחֲמֶנּוּ כֵּן אָנֹכִי אֲנַחֶמְכֶם
וּבִירוּשָׁלַםִ תְּנֻחָמוּ׃ וּרְאִיתֶם וְשָׂשׂ
לִבְּכֶם וְעַצְמוֹתֵיכֶם כַּדֶּשֶׁא תִפְרַחְנָה
וְנוֹדְעָה יַד יְהוָה אֶת עֲבָדָיו וְזָעַם
אֶת אֹיְבָיו׃ כִּי הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ
יָבוֹא וְכַסּוּפָה מַרְכְּבֹתָיו לְהָשִׁיב

Qui offert oblationẽ q̃si qui sanguinẽ suillũ offerat. Qui recordatur thuris: q̃si q bñdicat idolo. Hec oĩa elegerũt in viis suis: & in abomĩationibus suis aĩa eorũ delectata ẽ. Vnde & ego eligã illusiones eorũ: & q̃ timebãt adducã eis: quia vocaui & nõ erat q rñderet: locutus sum & nõ audierũt. Feceruntq̃ malũ in oculis meis: & q̃ nolui elegerũt. Audite verbum domini qui tremitis ad verbũ eius. Dixerũt fratres vestri odientes vos & abiiciẽtes ꝓpter nomẽ meum. Glorificetur dñs et videbimus in leticia vestra: ipsi aũt cõfundẽtur. Vox populi de ciuitate: vox de templo: vox dñi reddentis retributionem inimicis suis. Anteq̃ parturiret peperit: anteq̃ veniret partus eius peperit masculũ. Quis audiuit vnq̃ tale: et qs vidit huic simile? Nunqd parturiet terra in die vna: aut parietur gens simul: quia parturiuit et peperit sion filios suos. Nunqd ego q alios parere facio: ipse non pariã dicit dñs? Si ego q gñationẽ ceteris tribuo sterilis ero? ait dñs deus tuus. Letamini cũ hierusalẽ: & exultate in ea oẽs qui diligitis eam. Gaudete cum ea gaudio vniuersi qui lugetis super eam: vt suggatis & repleamini ab vbere consolationis eius: vt mulgeatis & delitiis affluatis ab oĩmoda gloria eius. Quia hec dicit dñs. Ecce ego declinabo sup eã q̃si fluuiũ pacis: & q̃si torrentẽ inũdantẽ gloriã gentiũ suggetis. Ad vbera portabimini: & sup genua blãdiẽtur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur: ita ego consolabor vos: & in hierusalẽ cõsolabimini. Videbitis: & gaudebit cor vestrũ: & ossa vrã q̃si herba germiabũt: & cognoscetur manus dñi seruis eius: & indignabitur inimicis suis. Quia ecce dominus in igne veniet: & quasi turbo quadrige eius: reddere

at offerens similã: q̃si sanguinẽ suillũ: et thus
ὁ δὲ ἀναφέρων σεμίδαλιν ὡς αἷμα ὕειον· ὁ διδοὺς λίβανον
in memoriale: q̃si blasphemus. et ipsi elegerunt
εἰς μνημόσυνον, ὡς βλάσφημος. καὶ αὐτοὶ ἐξελέξαντο
vias suas et abominatiões suas: q̃ aia ipso
τὰς ὁδοὺς αὐτῶν καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ἃ ἡ ψυχὴ αὐ-
rũ voluit. et ego eligã illusiones eorum:
τῶν ἠθέλησε. καὶ ἐγὼ ἐκλέξομαι ἐμπαίγματα αὐτῶν,
et pctã eorum retribuã eis: qr vo-
καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἀνταποδώσω αὐτοῖς, ὅτι ἐκά-
caui eos et nõ audierũt me: locutus sum et nõ
λεσα αὐτοὺς καὶ οὐχ ὑπήκουσάν μου, ἐλάλησα καὶ οὐκ
audierũt: et fecerũt malũ in cõspectu meo: et q̃
ἤκουσαν, καὶ ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐναντίον μου, καὶ ἃ
nõ volebã elegerũt. audite verbũ dñi tre-
οὐκ ἐβουλόμην ἐξελέξαντο. ἀκούσατε λόγον κυρίου οἱ τρέ-
mẽtes sermonẽ eius. dicite fratribus vris
μοντες τὸν λόγον αὐτοῦ. εἴπατε ἀδελφοῖς ὑμῶν τοῖς
odientibus vos et abominãtibus: vt nomẽ dñi
μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ βδελυσσομένοις, ἵνα τὸ ὄνομα κυρίου
glorificet et appareat in leticia eorum: et illi
δοξασθῇ καὶ ὀφθῇ ἐν τῇ εὐφροσύνῃ αὐτῶν, καὶ ἐκεῖνοι αἰ-
cõfundent. vox clamoris de ciuitate: vox de tẽplo:
σχυνθήσονται. φωνὴ κραυγῆς ἐκ πόλεως, φωνὴ ἐκ ναοῦ,
vox dñi retribuẽtis aduersariis: anteq̃
φωνὴ κυρίου ἀνταποδιδόντος τοῖς ἀντικειμένοις. πρὶν
parturiens pariat: anteq̃ veniat dolor parturiẽ-
ἢ τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὠδί-
tiũ: effugit et pepit masculũ. qs audiuit tale? et
νων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. τίς ἤκουσε τοιοῦτο; καὶ
qs vidit sic? si parturiuit terra in vna die? si et
τίς ἑώρακεν οὕτως; εἰ ὤδινεν γῆ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, εἰ καὶ
nata est gẽs simul: qr parturiuit et pepit sion
ἐτέχθη ἔθνος εἰς ἅπαξ, ὅτι ὤδινεν καὶ ἔτεκεν σιὼν τὰ
paruulos suos? ego aũt dedi expectationẽ hãc:
παιδία αὐτῆς; ἐγὼ δὲ ἔδωκα τὴν προσδοκίαν ταύ-
et nõ recordata es mei: dixit dñs. et ecce
την, καὶ οὐκ ἐμνήσθης μου, εἶπεν κύριος. καὶ ἰδοὺ
ego generãtẽ et sterilẽ feci: dixit tuus deus. le-
ἐγὼ γεννῶσαν καὶ στεῖραν ἐποίησα, εἶπε σου ὁ θεός. εὐ-
tare hierlm: et exultate in ea
φράνθητι ἱερουσαλήμ, καὶ πανηγυρίσατε ἐν αὐτῇ οἱ
diligẽtes eã et habitãtes eã. gaudete
ἀγαπῶντες αὐτὴν καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. χάρητε
gaudio oẽs quicunq̃ lugetis sup eã: vt suggatis
χαρᾷ πάντες ὅσοι πενθεῖτε ἐπ' αὐτῆς, ἵνα θηλάσητε
et ipleamini de vbere cõsolationis eius: vt
καὶ ἐμπλησθῆτε ἀπὸ μαστοῦ παρακλήσεως αὐτῆς, ἵνα
postq̃ suxeritis delectemini ab introitu glie eius.
ἐκθηλάσαντες τρυφήσητε ἀπὸ εἰσόδου δόξης αὐτῆς.
qr hec dicit dñs: ecce ego declino ad eos
ὅτι τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκκλίνω ἐπ' αὐτοὺς
q̃si fluuius pacis: et q̃si torrẽs inundãs
ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χείμαρρος ἐπικλύζων
gliam gentiũ. paruuli eorum in humeris portabunt:
δόξαν ἐθνῶν. τὰ παιδία αὐτῶν ἐπ' ὤμων ἀρθήσονται,
et sup genua cõsolabunt. quomõ si quẽ ma-
καὶ ἐπὶ γονάτων παρακληθήσονται. ὡς εἴ τινα μή-
ter cõsolabit: ita et ego cõsolabor vos.
τηρ παρακαλέσει, οὕτως καὶ ἐγὼ παρακαλέσω ὑμᾶς,
et in hierlm cõsolabimini. et videbitis: et
καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ παρακληθήσεσθε. καὶ ὄψεσθε, καὶ
gaudebit vrm cor: et ossa vra sicut her-
χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὰ ὀστᾶ ὑμῶν ὡς βο-
ba germinabũt. et cognita erit manus dñi co-
τάνη ἀνατελεῖ. καὶ γνωσθήσεται ἡ χεὶρ κυρίου τοῖς σε-
lentibus eũ: et minabit incredulis. ecce
βομένοις αὐτόν, καὶ ἀπειλήσει τοῖς ἀπειθοῦσιν. ἰδοὺ
eñ dñs q̃si ignis veniet et q̃si tẽpestas currus
γὰρ κύριος ὡς πῦρ ἥξει καὶ ὡς καταιγὶς τὰ ἅρματα
eius: reddere
αὐτοῦ, ἀποδοῦναι

Hiere 18.c.

Trãsla.gre.lxx.cũ inter.lati. | Trãsla.B.Hie. | Tex.he.Esa.lxvi. | Primitiua.heb.

in furore vltionẽ et increpationẽ in flãma i-
ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν καὶ ἀποσκορακισμὸν ἐν φλογὶ πυ-
gnis. in eñ igne dñi iudicabit oĩs terra: et in
ρός. ἐν γὰρ τῷ πυρὶ κυρίου κριθήσεται πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν τῇ
gladio illius vniuersa caro. multi vulnerati erũt
ῥομφαίᾳ αὐτοῦ πᾶσα σάρξ. πολλοὶ τραυματίαι ἔσον-
a dño. sctificati et purificati in
ται ὑπὸ κυρίου. οἱ ἁγνιζόμενοι καὶ καθαριζόμενοι εἰς τοὺς
hortis et in liminibus: comedẽtes carnẽ porcinã et
κήπους καὶ ἐν τοῖς προθύροις, ἔσθοντες κρέας ὕειον καὶ
abominationes et murẽ: simul cõsumen-
τὰ βδελύγματα καὶ τὸν μῦν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀναλωθήσον-
tur: dixit dñs. et ego opa eorum et cogitatio
ται, εἶπεν κύριος. κἀγὼ τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ τὸν λογισ-
nẽ eorum scio: et ego venio cõgregare
μὸν αὐτῶν ἐπίσταμαι, καὶ ἔρχομαι συναγαγεῖν
oẽs gẽtes et linguas. et venient et vide-
πάντα τὰ ἔθνη καὶ τὰς γλώσσας. καὶ ἥξουσι καὶ ὄψον-
bũt gliam meã: et dimittã sup eos signũ.
ται τὴν δόξαν μου, καὶ καταλείψω ἐπ' αὐτῶν σημεῖον.
et emittã ex eis saluatos in gẽtes thar-
καὶ ἐξαποστελῶ ἐξ αὐτῶν σεσωσμένους εἰς τὰ ἔθνη θαρ-
sis et phud et lud et mosoch et thobel et
σεῖς καὶ φοὺδ καὶ λοὺδ καὶ μοσὸχ καὶ θοβὲλ καὶ
in greciã et in insulas lõge: q nõ
εἰς τὴν ἑλλάδα καὶ εἰς τὰς νήσους τὰς πόρρω, οἳ οὐκ
audierũt meũ nomẽ: neq viderũt gliam meã.
ἀκηκόασί μου τὸ ὄνομα, οὔτε ἑωράκασι τὴν δόξαν μου.
et annũciabũt gliam meã in gẽtibus: et
καὶ ἀναγγελοῦσι τὴν δόξαν μου τοῖς ἔθνεσι, καὶ
adducẽt fratres vros de cũctis gẽtibus: do-
ἄξουσι τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, δῶ-
nũ dño cũ equis et thedis in curribus
ρον κυρίῳ μεθ' ἵππων καὶ ἁρμάτων ἐν λαμπήναις ἡ-
mulorũ cũ vmbraculis in sanctã ciuitatẽ hierusa-
μιόνων μετὰ σκιαδίων εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἱερουσα-
lem. et dixit dñs: quõ si offerãt filii
λήμ, καὶ εἶπεν κύριος, ὡς ἂν ἐνέγκαισαν οἱ υἱοὶ τοῦ
israel victimas suas mihi cũ psalmis in
ἰσραὴλ τὰς θυσίας αὐτῶν ἐμοὶ μετὰ ψαλμῶν εἰς τὸν
domũ dñi: et ex eis sumã mihi sacerdotes et
οἶκον κυρίου, καὶ ἀπ' αὐτῶν λήψομαι ἱερεῖς καὶ
leuitas dixit dñs. sicut eñ celũ nouũ
λευΐτας εἶπεν κύριος. ὃν τρόπον γὰρ ὁ οὐρανὸς καινὸς
et terra noua: q ego facio pmanere i cõspectu meo di-
καὶ ἡ γῆ καινή, ἃ ἐγὼ ποιῶ μένειν ἐνώπιόν μου λέ-
cit dñs: sic stabit semen vrm et no-
γει κύριος, οὕτως στήσεται τὸ σπέρμα ὑμῶν καὶ τὸ ὄνο-
mẽ vrm. et erit mẽsis ex mẽse et sabbatũ ex
μα ὑμῶν, καὶ ἔσται μὴν ἐκ μηνὸς καὶ σάββατον ἐκ
sabbato. et veniet ois caro vt adoret i cõspectu
σαββάτου. καὶ ἥξει πᾶσα σὰρξ προσκυνῆσαι ἐνώπιόν
meo in hierlm: dixit dñs. et egredient: et
μου ἐν ἱερουσαλήμ, εἶπεν κύριος. καὶ ἐξελεύσονται, καὶ
videbũt cadauera hoim q trãsgressi sũt
ὄψονται τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκό-
in me. nã vermis eorũ nõ extinguet: et
των ἐν ἐμοί. ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ
ignis eorũ nõ extinguet: et erũt in visionẽ
πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὅρασιν
oi carni.
πάσῃ σαρκί.

Mat. 16.

in indignatione furorẽ suũ: & increpationẽ suã in flãma ignis: quia in igne dñs diiudicabit & in gladio suo ad oẽm carnem: & multiplicabũtur interfecti a dño. Qui sctificabãtur & mũdos se putabãt in hortis post ianuã ĩtrinsecus q comedebãt carnẽ suillã & abominationem & murem: simul cõsumentur dicit dominus. Ego autem opera eorum & cogitationes eorum venio vt congregem cum oĩbus gentibus & linguis: et venient & videbunt gloriam meã. Et ponã in eis signũ: & mittam ex eis qui saluati fuerint ad gentes in mare: in africam: in lydiam tenẽtes sagittã: in italiã & greciam ad insulas longe: ad eos qui non audierunt de me & non viderunt gloriam meã. Et annũciabũt gloriam meã gẽtibus: & adducẽt oĩes fratres vestros de cunctis gentibus donũ domino in equis & in quadrigis & in lecticis & in mulis & in carrucis: ad montem sanctum meũ hierusalẽ dicit dominus: quomodo si inferant filii israel munus in vase mundo in domum domini. Et assumam ex eis in sacerdotes & leuitas dicit dominus: quia sicut celi noui & terra noua que ego facio stare coram me dicit deus: sic stabit semẽ vestrum & nomẽ vestrũ. Et erit mensis ex mẽse: & sabbatum ex sabbato: veniet omnis caro: vt adoret corã facie mea dicit dominus. Et egredientur & videbunt cadauera virorum qui ꝑuaricati sunt ĩ me. Vermis eorum non morietur: & ignis eorũ nõ extinguetur: & erũt vsq; ad satietatẽ visionis omni carni.

Explicit Esaias.

בְּחֵמָה אַפּוֹ וְגַעֲרָתוֹ בְּלַהֲבֵי אֵשׁ׃
כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחַרְבּוֹ
אֶת כָּל בָּשָׂר וְרַבּוּ חַלְלֵי יְהוָה׃
הַמִּתְקַדְּשִׁים וְהַמִּטַּהֲרִים אֶל
הַגַּנּוֹת אַחַר אַחַד בַּתָּוֶךְ אֹכְלֵי
בְּשַׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעַכְבָּר
יַחְדָּו יָסֻפוּ נְאֻם יְהוָה׃ וְאָנֹכִי
מַעֲשֵׂיהֶם וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם בָּאָה
לְקַבֵּץ אֶת כָּל הַגּוֹיִם וְהַלְּשֹׁנוֹת
וּבָאוּ וְרָאוּ אֶת כְּבוֹדִי׃ וְשַׂמְתִּי
בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי מֵהֶם פְּלֵיטִים
אֶל הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלוּד
מֹשְׁכֵי קֶשֶׁת תֻּבַל וְיָוָן הָאִיִּים
הָרְחֹקִים אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ אֶת
שִׁמְעִי וְלֹא רָאוּ אֶת כְּבוֹדִי
וְהִגִּידוּ אֶת כְּבוֹדִי בַּגּוֹיִם׃ וְהֵבִיאוּ
אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם
מִנְחָה לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבָרֶכֶב
וּבַצַּבִּים וּבַפְּרָדִים וּבַכִּרְכָּרוֹת עַל
הַר קָדְשִׁי יְרוּשָׁלַםִ אָמַר יְהוָה
כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
הַמִּנְחָה בִּכְלִי טָהוֹר בֵּית יְהוָה׃
וְגַם מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לַלְוִיִּם
אָמַר יְהוָה׃ כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם
הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר
אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לְפָנַי נְאֻם
יְהוָה כֵּן יַעֲמֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם׃
וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי
שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבוֹא כָל בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְהוָה׃
וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים
הַפֹּשְׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא
תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ
דֵרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר׃

Incipit præfatio in hieremiam prophetam

Hec interpretatio hieronymi est. Si quid i ea noui erit: secū dum hebræos codices exploretur. Alia est septuaginta interpretū ecclesiis vsitata. Quæ quamuis nonnulli aliter habeat q̄ in hebræis codicibus inuenitur: tamen vtraq; idest secundum septuaginta: & secū dum hebræam apostolica autoritate firmata est: non errore neq; reprehensione superiori: sed certo cōsilio Septuaginta nonnulli aliter dixisse vel contexuisse intelligūtur. Quod ideo præmonemus: ne quisq̄ alteram ex altera velit emendare. Quod singulorum in suo genere veritas obseruanda est.

Incipit prologus in eundem.

Ieremias propheta cui hic prologus scribitur sermone quidē apud hebræos esaie & osee & quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior: sed sensibus par est: quippe qui eodem spiritu prophetauerit Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim anathotites qui est vsq; hodie viculus tribus ab hierosolymis distans milibus: sacerdos ex sacerdotibus & in matris vtero sanctificatus virginitate sua euangelicum virū christi ecclesie dedicans. Hic vaticinari exorsus est puer: & captiuitatē vrbis atq; iudææ non solum spiritu: sed & oculis carnis intuitus est. Iam decem tribus israel assyrii in medos trāstulerant: iam terras earum coloni gentium possidebant. Vnde in iuda tantum & in beniamin prophetauit: & ciuitatis sue ruinas quadruplici planxit alphabeto: qđ nos mensure metri versibusq; reddidimus. Preterea ordinē visionū qui apud græcos & latinos oino confusus est: ad pristinā fidē correximus. Librum autē baruch notarii eius qui apud hebræos nec legitur nec habetur p̄termisimus. pro his oibus maledicta ab emulis p̄stolantes: qbus me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc patior: quia vos cogitis. Cæterum ad compendium mali rectius fuerat modum furori eorū silētio meo ponere: q̄ quotidie noui aliquid scriptitātē iuidorum insaniam prouocare.

Ioachim filius iosie: cui⁹ tertiodecimo anno p̄phetare orsus est hieremias sub quo & olda mulier prophetauit ipse ē qui alio nomine appellatur eliachin & regnauit sup tribū iuda & hierusalem annis vndecī Cui successit in regnū filius ioachim cognomento iechonias qui tertio mense regni eius die decima captus a ducibus nabuchodonosor ductus est in babylonē: & in loco eius constitutus est sedechias filius iosie patruus ei⁹. Cuius anno vndecimo hierusalem capta atq; subuersa est. Nemo igitur putet eundem in danielis pricipio ioachin qui i ezechielis exordio ioachim scribitur. Iste extremam syllabam chim habet: ille chin. Et ob hāc causam in euangelium secundū matheum vna videtur deesse gñatio: quia secunda thesseredecas in ioachim desinit filium iosie: & tertia incipit a ioachin filio ioachim. Quod ignorans porphyrius calūniam instruit ecclesie: suam ostendēs imperitiā: dū euangelistā mattheū arguere nititur falsitatis. Quodq; traditū scribitur ioachim mōstrat: nō aduersariorū fortitudinis fuisse victoriā: sed dñi voluntatis.

Incipit argumentum in eundem.

Ieremias anathothites: qui est viculus tribus a hierosolymis distās milib⁹ apud taphnas in ægypto a populo lapidib⁹ obrutus occubuit. Iacet vero in eo loco sepult⁹ quo dudum pharao rex habitauerat. Et q̄m postulatiōe sua defugatis ab eodem loco serpentibus ægyptios a tactu aspidū facit esse securos: magna eum ibi religione ægyptii venerantur.

Explicit argumentum.

Pritiua.heb. Tex.he.Hiere.j. Trāsla.B.Hie. Trās.Gre.lxx.cū interp.latina

Cap. j.

דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ בֶּן חִלְקִיָּהוּ מִן הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן׃ אֲשֶׁר
הָיָה דְבַר יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ   יוֹם
בֶּן אָמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
שָׁנָה לְמָלְכוֹ׃ וַיְהִי בִּימֵי יְהוֹיָקִים   הָיָה
בֶּן יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד תֹּם   תָּמַם
עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ
בֶּן יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד גְּלוֹת   בָּנָה גָּלָה
יְרוּשָׁלַםִ בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי׃ וַיְהִי   חָמַשׁ
דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בְּטֶרֶם
אֶצָּרְךָ בַבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא   יָצַר יָצָא
מֵרֶחֶם הִקְדַּשְׁתִּיךָ נָבִיא לַגּוֹיִם   קָדַשׁ נָבָא

Incipit Hieremias propheta. Cap. I.

VERBA HIEREmie filii helchie: de sacerdotibus qui fuerunt in anathot in terra beniamin. Quod factū est verbū dñi ad eū in diebus Iosie filii amon regis iuda in tertiodecimo anno regni ei⁹: & factū est in diebus ioachim filii iosie regis iuda vsq; ad consūmationem vndecimi anni sedechie filii iosie regis iuda: vsq; ad transmigrationem hierusalē in mense quinto. Et factum est verbum domini ad me dicens. Priusq̄ te formarē in vtero noui te: & anteq̄ exires de vulua sanctificaui te: prophetam in gētibus

HIEREMIAS.
ΙΕΡΕΜΙΑΣ. Ca. I.

Verbū (dei qđ factū est ad hieremiā
Ὁ ῥῆμα τοῦ θεοῦ ὃ ἐγένετο ἐπὶ ἱερεμίαν
filiū helchie ex sacerdotib⁹: q̄ ha-
τὸν τοῦ χελκίου ἐκ τῶν ἱερέων, ὃς κα-
bitabat in anathoth i terra bēiamin. qđ factū est verbū
τῴκει ἐν ἀναθὼθ ἐν γῇ βενιαμείν. ὃς ἐγενήθη λόγος τοῦ
dei ad eū in dieb⁹ iosie filii amō re-
θεοῦ πρὸς αὐτὸν ἐν ταῖς ἡμέραις ἰωσίου υἱοῦ ἀμὼν βασι-
gis iuda: āno tertiodecimo in regno e-
λέως ἰούδα, ἔτους τρισκαιδεκάτου ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐ-
ius. et factū est in dieb⁹ ioachin filii iosie
τοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσίου
regis iuda: vsq; ad vndecimū annū sedechie filii io-
βασιλέως ἰούδα, ἕως ἑνδεκάτου σεδεκίου υἱοῦ ἰω-
sie regis iuda: vsq; ad captiuitatē hierlm
σίου βασιλέως ἰούδα, ἕως τῆς αἰχμαλωσίας ἱερουσαλὴμ
in q̄nto mēse. et factū est verbū dñi ad me di-
ἐν τῷ πέμπτῳ μηνί. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέ-
cēs: anteq̄ formarē te in vtero noui te
γων, πρὸ τοῦ με πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ ἐπίσταμαί σε
et anteq̄ tu exires de vulua sctificaui te: pro-
καὶ πρὸ τοῦ σε ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας ἡγίακά σε, προ-
phetā in gētes
φήτην εἰς ἔθνη

posui te. et dixi q̄ es dñator dñe ecce nō scio
τέθηκά σε. καὶ εἶπα ὁ ὢν δέσποτα κύριε ἰδοὺ οὐκ ἐπί-
loqui: q̄ iuuenis sum ego. et dixit dñs
σταμαι λαλεῖν, ὅτι νεώτερός εἰμι ἐγώ. καὶ εἶπε κύριος
ad me: ne dicas q̄ iuuenis sum ego: q̄ ad om-
πρός με, μὴ λέγε ὅτι νεώτερός εἰμι ἐγώ· ὅτι πρὸς πάν-
nes quos mittā te ibis: et scđm oia
τας οὓς ἐὰν ἐξαποστείλω σε πορεύσῃ, καὶ κατὰ πάντα
q̄cūq; p̄cepero tibi loq̄ris. ne timueris a fa-
ὅσα ἐὰν ἐντείλωμαί σοι λαλήσεις. μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προ-
cie eoꝝ: q̄ tecū sum vt liberē te
σώπου αὐτῶν, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε
dicit dñs. Et extēdit dñs manū suā ad
λέγει κύριος. Καὶ ἐξέτεινεν κύριος τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρός
me: et tetigit os meū. et dixit dñs ad
με, καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου. καὶ εἶπεν κύριος πρός
me: ecce dedi verba mea in os tuū. ecce cō-
με, ἰδοὺ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου. ἰδοὺ κα-
stitui te hodie sup gētes et sup regna: era-
θέστακά σε σήμερον ἐπὶ ἔθνη καὶ ἐπὶ βασιλείας, ἐκρι-
dicare et destruere et pdere et reedifica-
ζοῦν καὶ κατασκάπτειν καὶ ἀπολλύειν καὶ ἀνοικοδο-
re et plantare. et factū est verbū dñi ad
μεῖν καὶ καταφυτεύειν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός
me dicēs: q̄d tu vides hieremia? et dixi: bacu-
με λέγων, τί σὺ ὁρᾷς ἱερεμία; καὶ εἶπα, βακτηρί-
lū nuceū. et dixit dñs ad me: bñ vidisti:
αν καρυΐνην. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, καλῶς ἑώρακας,
q̄ vigilaui ego sup verba mea facere
διότι ἐγρήγορα ἐγὼ ἐπὶ τοὺς λόγους μου τοῦ ποιῆσαι
ea. et factū ē verbū dñi ex scđo ad me
αὐτούς. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐκ δευτέρου πρός με
dicēs: q̄d tu vides? et dixi: ollam succensam:
λέγων, τί σὺ ὁρᾷς; καὶ εἶπα, λέβητα ὑποκαιόμενον,
et facie ei⁹ a facie aq̄lonis. et di-
καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου βορρᾶ. καὶ εἶ-
xit dñs ad me. a facie aq̄lonis exardes-
πεν κύριος πρός με. ἀπὸ προσώπου βορρᾶ ἐκκαυθήσε-
Infra. 4. c. cēt mala sup oēs habitātes terrā:
ται τὰ κακὰ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν,
q̄ ecce ego cōuocabo oia regna ab
διότι ἰδοὺ ἐγὼ συγκαλῶ πάσας τὰς βασιλείας ἀπὸ
aq̄lone dicit dñs. et venient et ponēt vnusq̄sq;
βορρᾶ λέγει κύριος. καὶ ἥξουσιν καὶ θήσουσιν ἕκαστος
thronū suū sup vestibula portaꝝ hierusa-
τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῶν πυλῶν ἱερουσα-
lem: et sup oēs muros q̄ i circuitu eius: et
λήμ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ τείχη τὰ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ
sup oēs ciuitates iuda. et loquar ad illos
ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις ἰούδα. καὶ λαλήσω πρὸς αὐτοὺς
cū iudicio de oī malicia eoꝝ: quomō dere-
μετὰ κρίσεως περὶ πάσης τῆς κακίας αὐτῶν, ὡς ἐγκα-
liquerūt me: et sacrificauerūt diis alienis. et adoraue-
τέλιπόν με, καὶ ἔθυσαν θεοῖς ἀλλοτρίοις. καὶ προσεκύ-
runt opera manuū suarū. et tu p̄cinge
νησαν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ σὺ περίζω-
re lūbos tuos et surge: et dic ad e-
σαι τὴν ὀσφύν σου καὶ ἀνάστηθι, καὶ εἶπον πρὸς αὐ-
os oia q̄cūq; p̄cepero tibi. ne timueris a
τοὺς πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι. μὴ φοβηθῇς ἀπὸ
facie eoꝝ neq; terreri te faciā corā e-
προσώπου αὐτῶν μηδὲ πτοηθῆναί σε ποιήσω ἐναντίον αὐ-
is: q̄ tecū ego sum vt liberē te dicit
τῶν, ὅτι μετὰ σοῦ ἐγώ εἰμι τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε λέγει
dñs. et factū est verbū dñi ad me dicēs: vade
κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, πορεύθητι
et lege in aurib⁹ filioꝝ isrl: ecce posui te in hodi-
καὶ ἀνάγνωθι ἐν τοῖς ὠσὶν υἱῶν ἰσλ, ἰδοὺ τέθηκά σε ἐν τῇ σή-
erna die sicut ciuitatē munitā et sicut murū ereū muni-
μερον ἡμέρᾳ ὡς πόλιν ὀχυρὰν καὶ ὡς τεῖχος χαλκοῦν ὀχυ-
Infra. 3. d. tū oib⁹ regib⁹ iuda et principib⁹ eorū:
ρὸν ἅπασι τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα καὶ τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν,

dedi te. Et dixi. A. a. a. domine deus. Ecce nescio loqui: quia puer ego sum. Et dixit dominus ad me. Noli dicere quia puer sum: quoniam ad oia que mittam te ibis: & vniuersa q̄cūq; mandauero tibi: loq̄ris. Ne timeas a facie eorū: quia tecum ego sum vt eruam te dicit dominus. Et misit dominus manum suam & tetigit os meum: & dixit ad me. Ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce constitui te hodie super gentes & sup regna: vt euellas & destruas & disperdas & dissipes: & edifices & plantes. Et factū est verbum dñi ad me dicens. Quid tu vides hieremia? Et dixi. Virgam vigilantē ego video. Et dixit domin⁹ ad me. Bene vidisti: qa vigilabo ego super verbo meo vt faciam illud. Et factū est verbum domini secundo ad me dicens. Quid tu vides? Et dixi. Ollam succensam ego video: & faciem eius a facie aquilonis. Et dixit dominus ad me. Ab aquilone pandetur malū sup oēs hitatores terre. Quia ecce ego cōuocabo omnes cognationes regnorum aquilonis: ait dñs: & venient & ponēt vnusquisq; soliū suū in introitu portarum hierusalem & super omnes muros eius in circuitu: & sup vniuersas vrbes iuda. Et loquar iudicia mea cum eis super oēm maliciā eoꝝ qui dereliquerunt me & libauerunt diis alienis: & adorauerunt opus manuū suarū. Tu ergo accinge lumbos tuos & surge: & loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne formides a facie eorum: nec eni timere te faciam vultū eorū. Ego quippe dedi te hodie in ciuitatē munitā & in colūnam ferream: & in murum ereum super oēm terrā regibus iuda: principibus eius & sacerdotibus:

נְתַתִּיךָ׃ וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה   נָתַן
הִנֵּה לֹא יָדַעְתִּי דַּבֵּר כִּי נַעַר אָנֹכִי׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל תֹּאמַר נַעַר   אָמַר
אָנֹכִי כִּי עַל כָּל אֲשֶׁר אֶשְׁלָחֲךָ   שָׁלַח
תֵּלֵךְ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר אֲצַוְּךָ תְּדַבֵּר׃   יָלַךְ צָוָה
אַל תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי אִתְּךָ אֲנִי   דָּבַר יָרֵא פָּנָה
לְהַצִּלֶךָ נְאֻם יְהוָה׃ וַיִּשְׁלַח יְהוָה   נָצַל שָׁלַח
אֶת יָדוֹ וַיַּגַּע עַל פִּי וַיֹּאמֶר יְהוָה   נָגַע פֶּה
אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ׃ רְאֵה   נָתַן
הִפְקַדְתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל הַגּוֹיִם   פָּקַד
וְעַל הַמַּמְלָכוֹת לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ   מָלַךְ נָתַשׁ
וּלְהַאֲבִיד וְלַהֲרוֹס לִבְנוֹת וְלִנְטוֹעַ׃   נָתַץ אָבַד הָרַס בָּנָה
וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מָה אַתָּה   נָטַע הָיָה
רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר מַקֵּל שָׁקֵד אֲנִי
רֹאֶה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטַבְתָּ   יָטַב
לִרְאוֹת כִּי שֹׁקֵד אֲנִי עַל דְּבָרִי   רָאָה
לַעֲשֹׂתוֹ׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי   עָשָׂה הָיָה
שֵׁנִית לֵאמֹר מָה אַתָּה רֹאֶה   שָׁנָה
וָאֹמַר סִיר נָפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו   נָפַח פָּנָה
מִפְּנֵי צָפוֹנָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי   צָפַן
מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה עַל כָּל יֹשְׁבֵי   פָּתַח רוּעַ
הָאָרֶץ׃ כִּי הִנְנִי קֹרֵא לְכָל
מִשְׁפְּחוֹת מַמְלְכוֹת צָפוֹנָה נְאֻם   שִׁפְחָה מָלַךְ
יְהוָה וּבָאוּ וְנָתְנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ   בּוֹא
פֶּתַח שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַםִ וְעַל כָּל
חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל עָרֵי   חָמָה סָבַב
יְהוּדָה׃ וְדִבַּרְתִּי מִשְׁפָּטַי אוֹתָם עַל   עִיר שָׁפַט
כָּל רָעָתָם אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיְקַטְּרוּ   קָטַר
לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי   שָׁחָה עָשָׂה
יְדֵיהֶם׃ וְאַתָּה תֶּאְזֹר מָתְנֶיךָ   אָזַר
וְקַמְתָּ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֵת כָּל אֲשֶׁר   קוּם
אָנֹכִי אֲצַוֶּךָּ אַל תֵּחַת מִפְּנֵיהֶם   צָוָה חָתַת
פֶּן אֲחִתְּךָ לִפְנֵיהֶם׃ וַאֲנִי הִנֵּה   פָּנָה
נְתַתִּיךָ הַיּוֹם לְעִיר מִבְצָר וּלְעַמּוּד   נָתַן בָּצַר
בַּרְזֶל וּלְחֹמוֹת נְחֹשֶׁת עַל כָּל הָאָרֶץ   עָמַד חָמָה
לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכֹהֲנֶיהָ   שׁוּר

ולעם הארץ ונלחמו אליך ולא | לחם
יוכלו לך כי אתך אני נאם יהוה | יכל
להצילך: ויהי דבר | נצל

Cap. ij.

יהוה אלי לאמר: הלך וקראת | היה הלך
באזני ירושלם לאמר כה אמר
יהוה זכרתי לך חסד נעוריך אהבת | נער
כלולתיך לכתך אחרי במדבר | כלל ילך
בארץ לא זרועה: קדש ישראל | דבר זרע
ליהוה ראשית תבואתה כל אכליו | בוא
יאשמו רעה תבא אליהם נאם | אשם רוע
יהוה: שמעו דבר יהוה בית יעקב | בוא
וכל משפחות בית ישראל: כה | שפחה
אמר יהוה מה מצאו אבותיכם
בי עול כי רחקו מעלי וילכו
אחרי ההבל ויהבלו: ולא אמרו | הבל
איה יהוה המעלה אתנו מארץ | עלה
מצרים המוליך אתנו במדבר | ילך
בארץ ערבה ושוחה בארץ ציה
וצלמות בארץ לא עבר בה איש
ולא ישב אדם שם: ואביא אתכם | בוא
אל ארץ הכרמל לאכל פריה | פרה
וטובה ותבאו ותטמאו את ארצי | בוא טמא
ונחלתי שמתם לתועבה: הכהנים | שום תעב
לא אמרו איה יהוה ותפשי
התורה לא ידעוני והרעים | ירה רעה
פשעו בי והנביאים נבאו בבעל | נבא
ואחרי לא יועילו הלכו: לכן עד | יעל עוד
אריב אתכם נאם יהוה ואת בני | רוב בנה
בניכם אריב: כי עברו איי כתיים
וראו וקדר שלחו והתבוננו | ראה בין
מאד וראו הן היתה כזאת: ההימיר | היה מיר
גוי אלהים והמה לא אלהים
ועמי המיר כבודו בלוא יועיל | כבד
שמו שמים על זאת ושערו חרבו | שמם
מאד נאם יהוה: כי שתים רעות | רוע
עשה עמי אתי עזבו מקור | קור

& populo terre. Et bellabūt aduerſum te & nō preualebunt: quia ego tecum ſum ait dominus vt liberem te. 2.

ET factum eſt verbū dñi ad me dicens. Vade & clama in auribus hieruſalem: dicens. Hec dicit dñs. Recordat⁹ ſum tui miſerās adoleſcentiā tuā & charitatē deſpōſatiōis tue: qñ ſecuta es me in deſerto: in terra q̄ nō ſeminatur. Sanctus iſrael dño primitie frugū ei⁹. Oēs qui deuorant eum delinquūt: mala venīet ſuper eos dicit dominus. Audite verbum dñi domus iacob: & omnes cognationes domus iſrael. Hec dicit domin⁹. Quid inuenerunt patres veſtri in me iniqtatis: q̄a elongauerūt a me: & ambulauerūt poſt vanitatē: & vani facti ſunt. Et nō dixerunt: vbi eſt dñs qui aſcēdere nos fecit de t̄ra egypti qui traduxit nos per deſertum: per terrā inhabitabilem & inuiam per terrā ſitis: & imaginē mortis: & per terrā in q̄ nō ambulauit vir neq̧ habitauit homo. Et induxi vos in terrā carmeli: vt comederetis fructum eius & bona illi⁹. Et ingreſſi cōtaminaſtis terrā meā: & hereditatē meā poſuiſtis in abomiatione. Sacerdotes non dixerunt vbi eſt dñs: & tenentes legem neſcierunt me: & paſtores p̄uaricati ſunt in me. Et prophete p̄phetarūt in baal: & idola ſecuti ſunt. Propterea adhuc iudicio cōtendam vobiſcū: ait dñs & cum filiis patris diſceptabo. Tranſite ad inſulas cethim & videte: & in cedar mittite & conſiderate vehemēter: & videte ſi factū eſt huiuſcemodi: ſi mutauit gens deos ſuos: & certe ipſi non ſunt dii. Populus vero me⁹ mutauit gloriā ſuā in idolū. Obſtupeſcite celi ſuper hoc: & porte ei⁹ deſolamini vehemēter dicit dominus. Duo enim mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem

τ p̄p̄lo terre: τ debellabūt te: τ nō
καὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς, καὶ πολεμήσουσί σε, καὶ οὐ
poterūt aduerſus te: q̄z tecū ſum ego libe
μὴ δύνωνται πρός σε, διότι μετὰ σοῦ εἰμι ἐγὼ ἐξαιρεῖ-
rare te: dicit dñs.
σθαί σε, εἶπεν κύριος.

C. 2.

ET factū eſt verbū dñi ad me dicēs: vade
Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρός με λέγον, πορεύου
τ clama in aures hierlm dicēs: hec dicit dominus:
καὶ βόα εἰς τὰ ὦτα ἱερουσαλὴμ λέγων, τάδε λέγει κύ-
min⁹: recordat⁹ ſū mie adoleſcētie tue τ dilectiōis pfectio
ριος, ἐμνήσθην ἐλέους νεότητός σου καὶ ἀγάπης τελει-
nis tue: vt ſequereris tu ſctm iſrael.
ώσεώς σου, τοῦ ἐξακολουθῆσαί σε τῷ ἁγίῳ ἰσραὴλ
dicit dñs. ſctūs iſrael dño. p̄mitie fru
λέγει κύριος. ἅγιος ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ. ἀρχὴ γενημά-
gū ei⁹ oēs comedētes eū delinquent:
των αὐτοῦ πάντες οἱ ἔσθοντες αὐτὸν πλημμελήσουσιν,
mala venīet ſup eos. dicit dñs. audite verbū
κακὰ ἥξει ἐπ' αὐτοὺς φησὶν κύριος. ἀκούσατε λόγον
dñi dom⁹ iacob τ ois familia dom⁹ iſrael
κυρίου οἶκος ἰακὼβ καὶ πᾶσα πατριὰ οἴκου ἰσραήλ.
hec dicit dñs: q̄d inuenerūt p̄res vr̄i in
τάδε λέγει κύριος, τί εὕροσαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν
me delictū: q̄z receſſerūt lōge a me:
ἐμοὶ πλημμέλημα, ὅτι ἀπέστησαν μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ,
τ ābulauerūt poſt vanitates: τ vani facti
καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ματαίων, καὶ ἐματαιώ-
ſunt. τ nō dixerūt vbi eſt dñs q̄ eduxit nos
θησαν. καὶ οὐκ εἶπον ποῦ ἐστιν κύριος ὁ ἀναγαγὼν ἡμᾶς
de terra egypti: q̄ duxit nos in deſerto
ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὁ καθοδηγήσας ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ
in terra ſerpta τ inuia τ in terra ſine aqua τ in-
ἐν γῇ ἀπείρῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἐν γῇ ἀνύδρῳ καὶ ἀ-
fructuoſa: in terra in q̄ nō ābulauit in ea vir: τ
κάρπῳ, ἐν γῇ ἐν ᾗ οὐ διώδευσεν ἐν αὐτῇ ἀνήρ, καὶ
nō habitauit illic fili⁹ hoīs. τ itroduxi vos
οὐ κατῴκησεν ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου. καὶ εἰσήγαγον ὑμᾶς
in carmelū: vt māducaretis fruct⁹ ei⁹ τ
εἰς τὸν κάρμηλον, τοῦ φαγεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ καὶ
bona ei⁹. τ igreſſi eſtis τ cōtaminaſtis terrā
τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ. καὶ εἰσήλθετε καὶ ἐμιάνατε τὴν γῆν
meā: τ hereditatē meā poſuiſtis in abominationē.
μου, καὶ τὴν κληρονομίαν μου ἔθεσθε εἰς βδέλυγμα.
ſacerdotes nō dixerūt vbi eſt dñs: τ p̄ſitētes
οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπον ποῦ ἐστιν κύριος, καὶ οἱ ἀντεχόμενοι
legē nō cognouerūt me: τ paſtores ipie agebāt
τοῦ νόμου οὐκ ἠπίσταντό με. καὶ οἱ ποιμένες ἠσέβουν
in me: τ p̄phete p̄phetabāt baal: τ
εἰς ἐμέ, καὶ οἱ προφῆται προεφήτευον τῇ βάαλ, καὶ
poſt inutile abierūt. p̄pt̄ hoc adhuc cōtē-
ὀπίσω ἀνωφελοῦς ἐπορεύθησαν. διὰ τοῦτο ἔτι κριθή-
dam vobiſcū ait dñs. τ cū filiis
σομαι πρὸς ὑμᾶς λέγει κύριος. καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς
filiorū vr̄orū diſceptabo. q̄z trāſite inſulas cet
τῶν υἱῶν ὑμῶν κριθήσομαι. ὅτι διέλθετε νήσους χετ-
him τ videte τ in cedar mittite: τ cōſi
τιειμ καὶ ἴδετε καὶ εἰς κηδὰρ ἀποστείλατε, καὶ νοή-
derate vehemēter: τ videte ſi facta ſūt talia: ſi mu
σατε σφόδρα, καὶ ἴδετε εἰ γέγονεν τοιαῦτα, εἰ ἀλ-
tabūt gētes deos ſuos: τ hi nō ſūt dii.
λάξονται ἔθνη θεοὺς αὐτῶν, καὶ οὗτοι οὐκ εἰσὶν θεοί. ὁ
at p̄p̄ls me⁹ mutauit gl̄iam eorū: de q̄ nō p̄de
δὲ λαός μου ἠλλάξατο τὴν δόξαν αὐτῶν, ἐξ ἧς οὐκ ὠφε-
rit eis. obſtupuit celū ſup hoc: τ ihorruit extra
λήθησονται. ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἐπὶ
modū vehemēter dicit dñs. q̄z duo mala fe-
πλεῖον σφόδρα λέγει κύριος. ὅτι δύο πονηρὰ ἐποί-
cit p̄p̄ls me⁹. me dereliquerūt fontē
ησεν ὁ λαός μου. ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν

aque viuētis: τ foderūt ſibi lacus contri-
ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμ-
tos q̄ nō poteſt aquā cōtinere. nūq̄d ſeru⁹ eſt
μένους οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν. μὴ δοῦλός ἐστιν
iſrael: aut verna eſt: q̄re in direptionē fact⁹ eſt: ſup
ἰσραὴλ, ἢ οἰκογενής ἐστιν; διατί εἰς προνομὴν ἐγένετο; ἐπ'
eū rugierūt leones: τ dederūt vocē ſuā q̄
αὐτὸν ὠρύοντο λέοντες, καὶ ἔδωκαν τὴν φωνὴν αὐτῶν οἳ
ordinauerūt terrā ei⁹ in deſtructiōem: τ ciuitates
ἔταξαν τὴν γῆν αὐτοῦ εἰς ἀφανισμόν, καὶ πόλεις
Infra. 46.c. eius deſtructe ſūt vt nō habitent. τ
αὐτοῦ κατεσκάφησαν παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι. καὶ
filii mēpheos τ taphneos agnouerūt te τ illuſerūt
υἱοὶ μέμφεως καὶ τάφνης ἔγνωσάν σε καὶ κατέπαιζόν
te. nōne iſta fecerūt tibi q̄z dereliq̄ſti tu me
σου. οὐχὶ ταῦτα ἐποίησάν σοι τὸ καταλιπεῖν σε ἐμέ
dicit dñs de⁹ tu⁹? τ nūc q̄d tibi τ vie egy-
λέγει κύριος ὁ θεός σου; καὶ νῦν τί σοι καὶ τῇ ὁδῷ αἰγύ-
pti vt bibas aquā geon? τ q̄d tibi cū via aſſyri-
πτου τοῦ πιεῖν ὕδωρ γηών; καὶ τί σοι τῇ ὁδῷ ἀσσυρί-
orū vt bibas aquā fluminū? corripiet te auer-
ων τοῦ πιεῖν ὕδωρ ποταμῶν; παιδεύσει σε ἡ ἀποστα-
ſio tua: τ malicia tua arguet te: τ ſcito τ vide
σία σου, καὶ ἡ κακία σου ἐλέγξει σε, καὶ γνῶθι καὶ ἴδε
q̄z amarū tibi relinq̄re te me dicit dñs de-
ὅτι πικρόν σοι τὸ καταλιπεῖν σε ἐμὲ λέγει κύριος ὁ θε-
us tu⁹. τ nō cōplacui in te dicit dñs de⁹ tu⁹:
ός σου. καὶ οὐκ εὐδόκησα ἐν σοὶ λέγει κύριος ὁ θεός σου,
q̄z a ſeculo cōfregiſti iugū tuū: τ dirupiſti
ὅτι ἀπ' αἰῶνος συνέτριψας τὸν ζυγόν σου, καὶ διέρρηξας
vicula tua: τ dixiſti: nō ſeruiā: ſed i-
τοὺς δεσμούς σου, καὶ εἶπας, οὐ δουλεύσω, ἀλλὰ πο-
bo in oēm collē ſublimē: τ ſub oēm
ρεύσομαι ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλόν, καὶ ὑποκάτω παν-
Eſai. 5.d. in ligno vmbroſo illic diffundar in fornicatiōe
τὸς ξύλου κατασκίου ἐκεῖ διαχυθήσομαι ἐν τῇ πορνείᾳ
mea. ego aūt plātaui te vitē fructiferā oēm
μου. ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον πᾶσαν
verā. quomō cōuerſa es i amaritudinē vitis aliena.
ἀληθινήν. πῶς ἐστράφης εἰς πικρίαν ἡ ἄμπελος ἡ ἀλλοτρία.
ſi laueris in nitro: τ multiplicaueris tibi herbā:
ἐὰν ἀποπλύνῃς ἐν νίτρῳ, καὶ πληθύνῃς σεαυτῇ πόαν,
maculata es i iniq̄tatib⁹ tuis corā me dicit
κεκηλίδωσαι ἐν ταῖς ἀνομίαις σου ἐναντίον ἐμοῦ λέγει
dñs. quomō dices nō ſū polluta: τ poſt baal
κύριος. πῶς ἐρεῖς οὐκ ἐμιάνθην, καὶ ὀπίσω τῆς βάαλ
nō ābulaui? vide vias tuas in ſepulchro multitudis:
οὐκ ἐπορεύθην; ἴδε τὰς ὁδούς σου ἐν τῷ πολυανδρίῳ,
τ ſcito q̄d feceris. ad veſperū vox vlulauit: vias
καὶ γνῶθι τί ἐποίησας. ὀψὲ φωνὴ ὠλόλυξε, τὰς ὁδοὺς
ſuas dilatauit ſup aquas ſolitudinis. in deſideriis animo
αὐτῆς ἐπλάτυνεν ἐφ' ὕδατα ἐρήμου. ἐν ἐπιθυμίαις ψυ-
me ſue ſpū portabat. tradita eſt: q̄s cōuer-
χῆς αὐτῆς ἐπνευματοφορεῖτο. παρεδόθη, τίς ἐπιστρέ-
tet eā. oēs q̄rentes eā nō laborabūt.
ψει αὐτήν. πάντες οἱ ζητοῦντες αὐτὴν οὐ κοπιάσουσιν.
in humilitate illius reperiēt eā. auer-
ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτῆς εὑρήσουσιν αὐτήν. ἀπόστρε-
te pedē tuū a via aſpera: τ gut
ψον τὸν πόδα σου ἀπὸ ὁδοῦ τραχείας, καὶ τὸν φά-
tur tuū a ſiti. illa aūt dixit viriliter agā q̄z
ρυγγά σου ἀπὸ δίψους. ἡ δὲ εἶπεν ἀνδρειοῦμαι ὅτι
dilexi alienos τ poſt eos ābulabat.
ἠγάπησα ἀλλοτρίους καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἐπορεύετο.
ſicut cōfuſio furis cū capt⁹ fuerit: ſic cōfundent fi-
ὡς αἰσχύνη κλέπτου ὅταν ἁλῷ, οὕτως αἰσχυνθήσονται υἱ-
lii iſrael ipi τ reges eorū τ princi-
οὶ ἰσραὴλ αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχον-
pes eorū
τες αὐτῶν

aque viue: & foderunt ſibi ciſternas: ciſternas diſſipatas que continere non valent aquas. Nunquid ſeruus eſt iſrael aut vernacul⁹? Quare ergo factus eſt in predam? Super eum rugierunt leones & dederunt vocem ſuam: poſuerūt terrā ei⁹ in ſolitudinē. Ciuitates ei⁹ exuſte ſunt: & nō eſt q habitet in eis. Filii quoq̧ mēpheos & taphneos cōſtuprauerūt te vſq̧ ad verticē. Nunqd nō illud factū eſt tibi: quia dereliqſti dñm deū tuū eo tpe quo ducebat te p viā. Et nūc qd tibi vis in via egypti: vt bibas aquam turbidam? Et quid tibi cū via aſſyriorum vt bibas aquā fluminis. Arguet te malicia tua: & auerſio tua increpabit te. Scito & vide quia malum & amarū eſt reliquiſſe te dñm deū tuū: & nō eſſe timorem eius apud te dicit dñs deus exercituū. A ſeculo cōfregiſti iugum meum rupiſti vincula mea & dixiſti. Non ſeruiam. In omni enī colle ſublimi: & ſub omī ligno frondoſo tu p̄ſternebaris meretrix. Ego aūt plantaui te vineā electā: omē ſemē verū. Quō ergo cōuerſa es mihi in prauū vinea aliena? Si laueris te nitro & multiplicaueris tibi herbā borith: maculata es in iniqtate tua coram me dicit dñs de⁹. Quō dicis: non ſum polluta: poſt baalim non ambulaui? Vide vias tuas in cōualle: ſcito quid feceris. Curſor leuis explicans vias ſuas: onager aſſuet⁹ in ſolitudine: in deſiderio aīe ſue attraxit ventum amoris ſui. Nullus auertet eam. Oēs qui q̄runt eā non deficiēt: in mēſtruis ei⁹ inuenient eā. Prohibe pedē tuū a nuditate: & guttur tuū a ſiti. Et dixiſti. Deſpaui: nequaq̄ faciā. Adamaui qppe alienos: & poſt eos ambulabo. Quō cōfunditur fur qñ deprehēditur: ſic cōfuſi ſunt domus iſrael ipſi & reges eorū principes &

מים חיים לחצב להם בארות
בארות נשברים אשר לא יכלו | שבר כול
המים: העבד ישראל אם יליד | ילד
בית הוא מדוע היה לבז: עליו | מדע בזז
ישאגו כפרים נתנו קולם | שאג כפר
וישיתו ארצו לשמה עריו נצתה | שית שמם
מבלי ישב: גם בני נף ותחפנחס | יצת ישב
ירעוך קדקד: הלוא זאת תעשה | רעה עשה
לך עזבך את יהוה אלהיך בעת
מוליכך בדרך: ועתה מה לך | ילך
לדרך מצרים לשתות מי שחור | שתה שחר
ומה לך לדרך אשור לשתות
מי נהר: תיסרך רעתך ומשבותיך | יסר רוע
תוכחך ודעי וראי כי רע | שוב יכח
ומר עזבך את יהוה אלהיך ולא | ידע ראה מרר
פחדתי אליך נאם אדני יהוה
צבאות: כי מעולם שברתי עלך | עלם עלל
נתקתי מוסרותיך ותאמרי לא | יסר אמר
אעבור כי על כל גבעה גבהה | עבר
ותחת כל עץ רענן את צעה זנה:
ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע | שרק
אמת ואיך נהפכת לי סורי הגפן | הפך
נכריה: כי אם תכבסי בנתר | כבס
ותרבי לך ברית נכתם עונך לפני | רבה ברר כתם פנה
נאם אדני יהוה: איך תאמרי
לא נטמאתי אחרי הבעלים לא | אמר טמא
הלכתי ראי דרכך בגיא דעי מה | ראה ידע
עשית בכרה קלה משרכת דרכיה: | עשה קלל
פרה למד מדבר באות נפשה | שרך דבר
שאפה רוח תאנתה מי ישיבנה | אנה שוב
כל מבקשיה לא ייעפו בחדשה | בקש יעף
ימצאונה: מנעי רגלך מיחף וגורנך
מצמאה ותאמרי נואש לוא | אמר יאש
כי אהבתי זרים ואחריהם אלך: | ילך
כבשת גנב כי ימצא כן הבישו | בוש מצא
בית ישראל המה מלכיהם שריהם | שור

כהניהם ונביאיהם: אמרים לעץ
אבי אתה, ולאבן את ילדתנו כי
פנו אלי ערף ולא פנים, ובעת
רעתם יאמרו קומה והושיענו: ואיה
אלהיך אשר עשית לך יקומו אם
יושיעוך בעת רעתך, כי מספר
עריך היו אלהיך יהודה: למה
תריבו אלי, כלכם פשעתם בי נאם
יהוה: לשוא הכיתי את בניכם
מוסר לא לקחו, אכלה חרבכם
נביאיכם כאריה משחית: הדור
אתם ראו דבר יהוה, המדבר הייתי
לישראל, אם ארץ מאפליה,
מדוע אמרו עמי רדנו, לוא נבוא
עוד אליך: התשכח בתולה עדיה,
כלה קשריה, ועמי שכחוני ימים
אין מספר: מה תיטבי דרכך
לבקש אהבה, לכן גם את הרעות
למדתי את דרכיך: גם בכנפיך
נמצאו דם נפשות אביונים נקיים
לא במחתרת מצאתים כי על
כל אלה: ותאמרי כי נקיתי, אך
שב אפו ממני, הנני נשפט
אותך על אמרך לא חטאתי: מה
תזלי מאד לשנות את דרכך,
גם ממצרים תבושי, כאשר בשת
מאשור: גם מאת זה תצאי וידיך
על ראשך, כי מאס יהוה במבטחיך,
ולא תצליחי להם:

Cap.iij. לאמר הן ישלח
איש את אשתו והלכה מאתו
והיתה לאיש אחר, הישוב אליה
עוד, הלוא חנוף תחנף הארץ
ההיא, ואת זנית רעים רבים,
ושוב אלי נאם יהוה: שאי עיניך
על שפיים וראי איפה לא שגלת,

sacerdotes & prophete
corum: dicentes ligno:
pater meus es tu: & la-
pidi tu me genuisti.
Verterunt ad me tergũ
& non faciẽ: & in tẽpore
afflictiõis sue: dicẽt: sur
ge & libera nos. Vbi sũt
dii tui quos fecisti tibi?
Surgant &
liberẽt te: in tpe afflictio
nis tue. Scdm nũerũ qp
pe ciuitatũ tuarũ erant
dii tui iuda. Quid vultis
mecũ iudicio cõtendere?
Oẽs dereliqstis me di-
cit dominus. Frustra per-
cussi filios vestros:
disciplinã nõ receperũt.
Deuorauit gladius vester
pphetas vros: quasi leo
vastator generatio
vra. Videte verbũ dñi.
Nunqd solitudo factus
sum israeli: aut terra se
rotina?
Quare ergo dixit ppl's
meus recessimus: nõ ve
niemus vltra ad te? Nun
qd obliuiscetur virgo or
namẽti sui: aut sponsa fa
scie pectoralis sue? Ppl's
vero meus oblitus est mei
diebus inumeris. Quid
niteris bonã oñdere viã
tuã: ad qrendã dilectio-
nẽ: q insup & malicias tu
as docuisti vias tuas: &
in alis tuis inuẽtus est sã
guis animarũ pauperũ &
innocẽtum. Non in fos-
sis inueni eos: sed in
oĩbus q supra memora
ui. Et dixisti. Absq pctõ
& innocẽs ego sum: & p
pterea auertatur furor
tuus a me. Ecce ego iu-
dicio cõtendã tecũ: eo q
dixeris: non peccaui.
quã vilis facta es nimis:
iterans vias tuas. Et ab
egypto cõfunderis: sicut
cõfusa es ab assur. Nã
& ab ista egredieris: &
manus tue erũt sup caput
tuũ: qm obtriuit dñs cõ
fidentiã tuã: & nihil habe
bis prosperum. 3.

Vlgo dicitur. Si di-
miserit
vir vxorem suam & re-
cedens ab eo
duxerit virũ alterũ: nũ
quid reuertetur ad eam
vltra. Nunqd nõ pollu
ta erit & cõtaminata mu
lier illa? Tu aũt fornicata
es cũ amatoribus multis:
tñ reuertere ad me dicit
dñs. Leua oculos tuos
in directum: & vide vbi
non prostrata sis?

& pphete eorũ ligno dixerũt: qr pr meus
καὶ οἱ προφῆται αὐτῶν τῷ ξύλῳ εἶπον, ὅτι πατήρ μου
es tu: & lapidi tu genuisti me. & verterũt ad me
εἶ σύ, καὶ τῷ λίθῳ σὺ ἐγέννησάς με. καὶ ἔστρεψαν ἐπ' ἐμὲ
terga & nõ facies eorũ. & in tpe malo
νῶτα καὶ οὐ πρόσωπα αὐτῶν. καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῶν κα
rũ eorũ dicẽt: surge: & salua nos. & vbi
κῶν αὐτῶν ἐροῦσιν, ἀνάστα, καὶ σῶσον ἡμᾶς. καὶ ποῦ
sunt dii tui quos fecisti tibi? si surgẽt:
εἰσὶν οἱ θεοί σου οὓς ἐποίησας σεαυτῷ; εἰ ἀναστήσονται
& saluabũt te in tpe afflictiõis tue. qr scdm
καὶ σώσουσί σε ἐν καιρῷ τῆς κακώσεώς σου. ὅτι κατὰ
numerũ ciuitatũ tuarũ erãt dii tui iuda: & scdm
ἀριθμὸν τῶν πόλεών σου ἦσαν θεοί σου ἰούδα, καὶ κα
dũ numerũ viarũ hierlm imolabãt baal. vt qd
τὰ ἀριθμὸν διόδων τῆς ἱερουσαλὴμ ἔθυον τῇ βάαλ. ἵνατί
loqmini ad me? oẽs vos ipie egistis: & oẽs
λαλεῖτε πρός με; πάντες ὑμεῖς ἠσεβήσατε, καὶ πάντες
vos ipie egistis in me dicit dñs deus. frustra
ὑμεῖς ἠσεβήσατε εἰς ἐμὲ λέγει κύριος ὁ θεός. μάτην
pcussi filios vros. disciplinã nõ recepistis. gla
ἐπάταξα τὰ τέκνα ὑμῶν. παιδείαν οὐκ ἐδέξασθε. μά
dius deuorauit pphetas vros qsi leo va-
χαιρα κατέφαγε τοὺς προφήτας ὑμῶν ὡς λέων ὀλο
stator & nõ timuistis. audite verbũ dñi hec
θρεύων καὶ οὐκ ἐφοβήθητε. ἀκούσατε λόγον κυρίου τά
dicit dñs: nũqd solitudo factus sũ israel aut terra
δε λέγει κύριος, μὴ ἔρημος ἐγενόμην τῷ ἰσραὴλ ἢ γῆ
plena sentiũ. qr dixit ppl's meus: nõ seruie-
κεχερσωμένη. διότι εἶπεν ὁ λαός μου, οὐ κυριευθησό
mus: & nõ veniem ad te ampli. nũqd obliuiscet
μεθα, καὶ οὐχ ἥξομεν πρὸς σὲ ἔτι. μὴ ἐπιλήσεται
sponsa ornamẽti sui & virgo fascie pectora
νύμφη τὸν κόσμον αὐτῆς καὶ παρθένος τὴν στηθοδεσ
lis sue? at ppl's meus oblitus est mei dies quorũ
μίδα αὐτῆς; ὁ δὲ λαός μου ἐπελάθετό μου ἡμέρας ὧν
nõ est numerus. qd adhuc bonũ exercebis in
οὐκ ἔστιν ἀριθμός. τί ἔτι καλὸν ἐπιτηδεύσεις ἐν ταῖς
viis tuis vt qras dilectionẽ? nõ sic: sed &
ὁδοῖς σου τοῦ ζητεῖν ἀγάπησιν; οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ
tu iniqe egisti vt polluercs vias tuas: & in
σὺ ἐπονηρεύσω τοῦ μιᾶναι τὰς ὁδούς σου, καὶ ἐν ταῖς
manibus tuis iuẽti sũt sanguines aiarũ inocẽtiũ nõ in
χερσί σου εὑρέθησαν αἵματα ψυχῶν ἀθώων οὐκ ἐν
fossis iueni eos: sed in oĩ quercu. &
διορύγμασιν εὗρον αὐτούς, ἀλλ' ἐπὶ πάσῃ δρυΐ. καὶ
dixisti inocẽs sum: sed auertat furor eius
εἶπας ἀθῶός εἰμι, ἀλλὰ ἀποστραφήτω ὁ θυμὸς αὐτοῦ
a me. ecce ego litigo tecũ: in eo qd dicis
ἀπ' ἐμοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ κρίνομαι πρὸς σέ, ἐν τῷ λέγειν
tu nõ peccaui. qr despexisti vehemẽter vt
σε, οὐχ ἥμαρτον. ὅτι κατεφρόνησας σφόδρα τοῦ
iterares vias tuas. & ab egypto con
δευτερῶσαι τὰς ὁδούς σου. καὶ ἀπὸ αἰγύπτου κα
funderis: sicut ab assur. qr & hinc egredieris. &
ταισχυνθήσῃ, ὡς ἀπὸ ἀσούρ. ὅτι καὶ ἐντεῦθεν ἐξελεύσῃ. καὶ
manus tue sup caput tuũ: qr repulit dñs
αἱ χεῖρές σου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου, ὅτι ἀπώσατο κς
spẽ tuã & nõ psperaberis in ea.
τὴν ἐλπίδα σου καὶ οὐκ εὐοδωθήσῃ ἐν αὐτῇ. Ca.3.

Si dimiserit vir vxorẽ suã: & recesse
Ἐὰν ἐξαποστείλῃ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀπέλ
rit ab eo: & fuerit viro alteri: nũqd reuer
θῃ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, μὴ ἀνακάμπτου
tẽs reuertet ad eũ vltra? nõne cõtaminata cõtaminabit
σα ἀνακάμψῃ πρὸς αὐτὸν ἔτι; οὐ μιαινομένη μιανθήσεται
mulier illa: & fornicata es in pastoribus mul-
ἡ γυνὴ ἐκείνη, καὶ συνεξεπόρνευσας ἐν ποιμέσι πολ
tis: & reuertebaris ad me: dicit dñs. leua
λοῖς; καὶ ἀνέκαμπτες πρός με, λέγει κύριος. ἆρον τοὺς
oculos tuos in directũ: & vide vbi nõ postrata sis
ὀφθαλμούς σου εἰς εὐθεῖαν, καὶ ἴδε ποῦ οὐχὶ ἐξεφύρθης

in viis sedisti eis qsi cornix deserta:
ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας αὐτοῖς ὡσεὶ κορώνη ἠρημω
ta: & polluisti terrã in fornicationibus tuis
μένη, καὶ ἐμίανας τὴν γῆν ἐν ταῖς πορνείαις σου
& in maliciis tuis. & habuisti pastores mul-
καὶ ἐν ταῖς κακίαις σου. καὶ ἔσχες ποιμένας πολ
tos in offensionẽ tuã. facies meretricis fctã est tibi:
λοὺς εἰς πρόσκομμά σου. ὄψις πόρνης ἐγένετό σοι,
sine rubore facta es ad oẽs: nõne vsq nũc me voca
ἀπηναισχύντησας πρὸς πάντας οὐχ ἕως νῦν με ἐκά
sti & patrẽ & ducẽ virginitatis tue?
λεσας καὶ πατέρα καὶ ἀρχηγὸν τῆς παρθενίας σου;
nũqd pmanebit in seculũ: aut custodiet in victo
μὴ διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα, ἢ διαφυλαχθήσεται εἰς νῖ
riã? ecce loquuta es & fecisti mala hec
κος; ἰδοὺ ἐλάλησας καὶ ἐποίησας τὰ πονηρὰ ταῦ
& potuisti. & dixit dñs ad me in
τα καὶ ἠδυνάσθης. καὶ εἶπεν κύριος πρός με ἐν ταῖς
diebus regis iosie vidisti q fecit mihi
ἡμέραις τοῦ βασιλέως ἰωσίου ἴδες ἃ ἐποίησέν μοι ἡ
habitatio israel? abiit sup oẽm mõtẽ excelsum &
κατοικία τοῦ ἰσραήλ; ἐπορεύθη ἐπὶ πᾶν ὄρος ὑψηλὸν καὶ
sub oĩ ligno frõdoso & fornicata est ibi
ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους καὶ ἐπόρνευσεν ἐκεῖ
& dixi postq fornicata est ipa hec oĩa:
καὶ εἶπα μετὰ τὸ πορνεῦσαι αὐτὴν ταῦτα πάντα,
ad me cõuertere & nõ est reuersus. & vidit
πρός με ἀνάστρεψον καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν. καὶ εἶδεν τὴν
deformitatẽ eius puaricatrix iuda: & vidi qr
ἀσυνθεσίαν αὐτῆς ἡ ἀσύνθετος ἰούδα καὶ εἶδον διότι
p oĩbus p qbus relicta est in his mechata ẽ
περὶ πάντων ὧν κατελήφθη ἐν αὐτοῖς ἐμοιχᾶτο
habitatio israel. & dimisi eã: &
ἡ κατοικία τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐξαπέστειλα αὐτήν, καὶ
dedi ei libellũ repudii in manus e-
ἔδωκα αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου εἰς τὰς χεῖρας αὐ
ius: & nõ timuit puaricatrix iuda. & abiit
τῆς, καὶ οὐκ ἐφοβήθη ἡ ἀσύνθετος ἰούδα. καὶ ἐπορεύθη
& fornicata est & ipa & fctã est in nihilũ forni
καὶ ἐπόρνευσεν καὶ αὐτὴ καὶ ἐγένετο εἰς οὐδὲν ἡ πο
catio eius: & mechata est in lignũ & lapi
ρνεία αὐτῆς, καὶ ἐμοίχευσεν εἰς τὸ ξύλον καὶ τὸν λί
dẽ. & in oĩbus his nõ reuersa est ad me
θον. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἐπεστράφη πρός με ἡ
puaricatrix iuda ex toto corde suo sed in
ἀσύνθετος ἰούδα ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῆς ἀλλ' ἐπὶ
mẽdacio. & dixit dñs ad me: iustificauit ani
ψεύδει. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ἐδικαίωσεν τὴν ψυ
mã suã israel ab puaricatrice iuda. vade
χὴν αὐτῆς ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ἀσυνθέτου ἰούδα. πορεύου
& lege sermones istos ad aqlonẽ: & dices:
καὶ ἀνάγνωθι τοὺς λόγους τούτους πρὸς βορρᾶν, καὶ ἐρεῖς,
cõuertere ad me habitatio israel ait do-
ἐπιστράφητι πρός με ἡ κατοικία τοῦ ἰσραὴλ λέγει κύ
minus: & nõ firmabo faciẽ meã sup vos:
ριος, καὶ οὐ μὴ στηρίσω τὸ πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς,
qr misericors ego sũ dicit dñs: & nõ irascar vobis
ὅτι ἐλεήμων ἐγώ εἰμι λέγει κύριος, καὶ οὐ μηνιῶ ὑμῖν
in seculũ. verũtñ scito iniqtatẽ tuã: qr in do
εἰς τὸν αἰῶνα. πλὴν γνῶθι τὴν ἀδικίαν σου, ὅτι εἰς κύ
minũ deũ tuũ ipie egisti: & effudisti vias
ριον τὸν θεόν σου ἠσέβησας, καὶ διέχεας τὰς ὁδούς
tuas in alienos sub oĩ ligno frõdoso:
σου εἰς ἀλλοτρίους ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους,
at vocẽ meã nõ audisti dicit dñs. cõ
τῆς δὲ φωνῆς μου οὐχ ὑπήκουσας λέγει κύριος. ἐπι
uertimini filii apostate dicit dñs: qr
στράφητε υἱοὶ ἀφεστηκότες λέγει κύριος, διότι

In viis sedebas expe-
ctans eos quasi latro
in solitudine: & polluisti
terrã in fornicationibus
tuis & maliciis tuis. Quã
obrẽ phibite sunt stille
pluuiarũ: & serotinus iber
nõ fuit. Frons mulieris
meretricis facta est tibi:
noluisti erubescere. Er
go saltem amodo voca
me pr meus: dux virgi
nitatis mee tu es. Nũqd
irasceris in ppetuũ aut p
seuerabis in finẽ? Ecce
locuta es & fecisti mala:
& potuisti. Et dixit dñs
ad me: in diebus iosie
regis. Nunquid vidisti
que fecerit
auersatrix israel? Abiit
sibimet super
omnẽ montem excel-
sum: & sub omni ligno
frondoso: & fornicata est
ibi. Et dixi cum
fecisset hec omnia: ad
me reuertere:
& nõ est reuersa. Et vidit
preuaricatrix soror eius
iuda: quia pro eo
q mechata esset auersa
trix israel
dimisissem eam: & dedis
sem ei libellum repudii:
& non timuit preuarica
trix iuda
soror eius: sed abiit &
fornicata est etiã ipsa: &
facilitate fornicationis
sue cõtaminauit terram:
& mechata est cum lapi
de & ligno. Et
in oĩbus his non est re
uersa ad me puaricatrix
soror eius iuda in toto
corde suo: sed
in mendacio ait domi-
nus: & dixit
dñs ad me. Iustificauit
animã suam auersatrix
israel comparatione pre
uaricatricis iuda. Vade
& clama sermones istos
contra aquilonem:
& dices. Reuertere auer
satrix israel:
ait dñs: & non auertam
faciem meam a vobis:
quia sanctus ego sum
dicit dñs: & nõ irascar
in perpetuũ. Verũtamẽ
scito iniqtatẽ tuã: qa in
dñm deũ tuũ puaricata
es. Et dispersisti vias tuas
alienis sub omni ligno
frondoso: & vocẽ meam
non audisti: ait domi-
nus. Conuertimini
filii reuertentes dicit
dominus: quia

על דרכים ישבת להם כערבי
במדבר, ותחניפי ארץ בזנותיך
וברעתך: וימנעו רבבים ומלקוש
לא היה, ומצח אשה זונה היה
לך, מאנת הכלם: הלוא מעתה
קראתי לי אבי, אלוף נעורי אתה:
הינטר לעולם אם ישמר לנצח,
הנה דברתי ותעשי הרעות ותוכל:
ויאמר יהוה אלי בימי יאשיהו
המלך, הראית אשר עשתה
משבה ישראל, הלכה היא על
כל הר גבה ואל תחת כל עץ
רענן ותזני שם: ואמר אחרי
עשותה את כל אלה אלי תשוב
ולא שבה, ותראה בגודה אחותה
יהודה: וארא כי על כל אדות
אשר נאפה משבה ישראל,
שלחתיה ואתן את ספר כריתתיה
אליה, ולא יראה בגדה יהודה
אחותה, ותלך ותזן גם היא: והיה
מקל זנותה ותחנף את הארץ,
ותנאף את האבן ואת העץ: וגם
בכל זאת לא שבה אלי בגודה
אחותה יהודה בכל לבה, כי
אם בשקר נאם יהוה: ויאמר
יהוה אלי, צדקה נפשה משבה
ישראל מבגדה יהודה: הלך
וקראת את הדברים האלה צפנה,
ואמרת שובה משבה ישראל
נאם יהוה, לוא אפיל פני בכם,
כי חסיד אני נאם יהוה, לא אטור
לעולם: אך דעי עונך כי ביהוה
אלהיך פשעת, ותפזרי את דרכיך
לזרים תחת כל עץ רענן, ובקולי
לא שמעתם נאם יהוה: שובו
בנים שובבים נאם יהוה, כי

אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי אתכם ציון׃ ונתתי לכם רעים כלבי ורעו אתכם דעה והשכיל׃ והיה כי תרבו ופריתם בארץ בימים ההמה נאם יהוה לא יאמרו עוד ארון ברית יהוה ולא יעלה על לב ולא יזכרו בו ולא יפקדו ולא יעשה עוד׃ בעת ההיא יקראו לירושלם כסא יהוה ונקוו אליה כל הגוים לשם יהוה לירושלם ולא ילכו עוד אחרי שררות לבם הרע׃ בימים ההמה ילכו בית יהודה על בית ישראל ויבאו יחדו מארץ צפון על הארץ אשר הנחלתי את אבותיכם׃ ואנכי אמרתי איך אשיתך בבנים ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי צבאות גוים ואמר אבי תקראו לי ומאחרי לא תשובי׃ אכן בגדה אשה מרעה כן בגדתם בי בית ישראל נאם יהוה׃ קול על שפיים נשמע בכי תחנוני בני ישראל כי העוו את דרכם שכחו את יהוה אלהיהם׃ שובו בנים שובבים ארפה משובתיכם הננו אתנו לך כי אתה יהוה אלהינו׃ אכן לשקר מגבעות המון הרים אכן ביהוה אלהינו תשועת ישראל׃ והבשת אכלה את יגיע אבותינו מנעורינו את צאנם ואת בקרם את בניהם ואת בנותיהם׃ נשכבה בבשתנו ותכסנו כלמתנו כי ליהוה אלהינו חטאנו אנחנו ואבותינו מנעורינו ועד היום

ego vir vester. Et assumam vos: vnum de ciuitate: & duos de cognatione & introducam vos in sion. Et dabo vobis pastores iuxta cor meū: & pascent vos scientia & doctrina. Cūqꝫ multiplicati fueritis & creueritis in terra in diebus illis ait dominus: non dicent vltra arca testamenti domini: neqꝫ ascendet sup cor neqꝫ recordabūtur illiꝰ nec visitabitur: neqꝫ fiet vltra. In tempore illo vocabunt hierusalē solium dñi: & cōgregabūtur ad eam oēs gentes in noie domini in hierusalē: & non ambulabunt post prauitatem cordis sui pessimi. In diebus illis ibit domus iuda ad domum israel: & venient simul de terra aquilonis ad terram quam dedi patribus vestris. Ego autem dixi. Quomodo ponam te in filios & tribuam tibi terram desiderabilē hereditatē pclarā exercituū gētiū? Et dixi. Patrem vocabis me & post me ingredi nō cessabis. Sed quō si contēnat mulier amatorē suū: sic contēpsisti me domꝰ israel dicit dominꝰ. Vox in viis audita est: ploratus & vlulatus filiorum israel: qm̄ iniquā fecerunt viam suam: obliti sunt domini dei sui. Conuertimini filii reuertentes: & sanabo auersiones vestras. Ecce nos venimus ad te. Tu enim es dñs deus noster. Vere mēdaces erant colles & multitudo montiū. Vere in domino deo nostro salus israel. Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra: greges eorū & armenta eorum: filios eorū & filias eorum. Dormiemus in cōfusione nr̄a: & operiet nos ignominia nr̄a: quoniā domino deo nostro peccauimus nos & patres nostri ab adolescentia nr̄a vsqꝫ ad diem

ego dñabor vobis: τ assumā vos vnū de ciuitate
ἐγὼ κατακυριεύσω ὑμῶν· καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἕνα ἐκ πόλεως
τ duos de cognatione: τ introducā vos in sion τ
καὶ δύο ἐκ πατριᾶς, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς σιὼν καὶ
dabo vobis pastores scdm cor meū
δώσω ὑμῖν ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν μου
τ pascent vos pastores cū scientia. τ
καὶ ποιμανοῦσιν ὑμᾶς ποιμαίνοντες μετ᾽ ἐπιστήμης. καὶ
erit si multiplicati fueritis τ creueritis sup terrā dicit do
ἔσται ἐὰν πληθυνθῆτε καὶ αὐξηθῆτε ἐπὶ τῆς γῆς λέγει κύ
minꝰ. in diebus illis nō dicēt vltra: arca
ριος· ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἐροῦσιν ἔτι, κιβωτὸς
testamēti sancti israel nō ascēdet in cor: nec
διαθήκης ἁγίου ἰσραὴλ οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ καρδίαν, οὐ
ꝙ noiabit neqꝫ visitabit: τ nō fiet
δ᾽ ὀνομασθήσεται οὐδ᾽ ἐπισκεφθήσεται, καὶ οὐ ποιηθήσεται
vltra. in diebꝰ illis τ in tpe illo vo
ἔτι. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ κα
cabūt hierlm thronꝰ dñi: τ cōgregabū
λέσουσι τὴν ἱερουσαλὴμ θρόνος κυρίου, καὶ συναχθήσον
tur ad eā oēs gētes: τ nō ābulabūt vltra
ται εἰς αὐτὴν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οὐ πορεύσονται ἔτι
post cogitatiōes cordis sui mali.
ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς.
in diebꝰ illis cōueniēt domꝰ iuda
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνελεύσονται ὁ οἶκος ἰούδα
in domū israel: τ venient simul a terra
ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ, καὶ ἥξουσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπὸ γῆς
aqlonis τ ab oībꝰ regionibꝰ ad terrā quā he
βορρᾶ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν ἐπὶ τὴν γῆν ἣν κα
reditare feci pres eoꝝ. τ ego dixi: fiat
τεκληρονόμησα τοὺς πατέρας αὐτῶν. κἀγὼ εἶπα, γένοι
dñe: qꝛ ordinabo te in filios: τ dabo tibi terrā
το κύριε, ὅτι τάξω σε εἰς τέκνα, καὶ δώσω σοι γῆν
electā hereditatē dei oipotētis gētiū: τ
ἐκλεκτὴν κληρονομίαν θεοῦ παντοκράτορος ἐθνῶν, καὶ
ꝫ patrē inuocatis me τ a me nō auerte
εἶπα, πατέρα ἐπικαλέσετέ με καὶ ἀπ᾽ ἐμοῦ οὐκ ἀποστρα
mini: verūtñ sicut cōtēnit mulier i amatorē suū:
φήσεσθε, πλὴν ὡς ἀθετεῖ γυνὴ εἰς τὸν συνόντα αὐτῇ,
sic cōtēpsit in me domꝰ israel dicit dñs. vox
οὕτως ἠθέτησεν εἰς ἐμὲ ὁ οἶκος ἰσραὴλ λέγει κύριος. φω
ex labiis audita ē ploratꝰ τ deprecatiōis filioꝝ
νὴ ἐκ χειλέων ἠκούσθη κλαυθμοῦ καὶ δεήσεως υἱῶν
israel. qꝛ iniqꝫ egerūt in viis eoꝝ: obliti sūt
ἰσραήλ, ὅτι ἠδίκησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, ἐπελάθοντο
dei sancti eoꝝ. cōuertimini filii reuertētes: τ
θεοῦ ἁγίου αὐτῶν. ἐπιστράφητε υἱοὶ ἐπιστρέφοντες, καὶ
sanabo cōtritiones vras. ecce hi nos eri
ἰάσομαι τὰ συντρίμματα ὑμῶν. ἰδοὺ δοῦλοι ἡμεῖς ἐσό
mus tibi: qꝛ tu dñs deꝰ nr̄ es. vere in mēda
μεθά σοι, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἶ. ὄντως εἰς ψεῦ
ciū erāt colles τ fortitudo mōtiū: verūtñ
δος ἦσαν οἱ βουνοὶ καὶ ἡ δύναμις τῶν ὀρέων, πλὴν διὰ
dñm deū nrm salꝰ israel. at cōfu
κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡ σωτηρία τοῦ ἰσραήλ. ἡ δ᾽ αἰσχύ
sio cōsūpsit labores prm nroꝝ ab
νη κατηνάλωσε τοὺς μόχθους τῶν πατέρων ἡμῶν ἀπὸ
adolescētia eoꝝ: oues eoꝝ τ vitulos
νεότητος αὐτῶν, τὰ πρόβατα αὐτῶν καὶ τοὺς μόσχους
eoꝝ: filios eoꝝ τ filias eoꝝ.
αὐτῶν, τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν.
dormiuimꝰ in cōfusione nr̄a: τ cooperuit nos
ἐκοιμήθημεν ἐν τῇ αἰσχύνῃ ἡμῶν, καὶ ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς
ignominia nr̄a: qꝛ corā deo nr̄o pecca
ἡ ἀτιμία ἡμῶν, διότι ἐναντίον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμάρ
uimus nos τ pres nri ab adolescētia no
τομεν ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπὸ νεότητος ἡ
stra vsqꝫ ad diē
μῶν ἕως τῆς ἡμέρας

Infra 51.b. Mat. 2.c.

hanc: τ nō audiuimꝰ vocē dñi
ταύτης, καὶ οὐχ ὑπηκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ
dei nri.
θεοῦ ἡμῶν.

Ca. 4.

Si cōuersus fuerit israel dicit dñs ad me: con
Ἐὰν ἐπιστραφῇ ἰσραὴλ λέγει κύριος πρός με, ἐπι
uertetur τ si abstulerit abominatiōes eiꝰ ab
στραφήσεται. καὶ ἐὰν περιέλῃ τὰ βδελύγματα αὐτοῦ ἀπὸ
ore eius: τ a facie mea timue
τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου μου εὐλα
rit τ iurauerit: viuit dñs cū veritate: τ in iudicio
βηθῇ καὶ ὀμόσῃ, ζῇ κύριος μετὰ ἀληθείας, καὶ ἐν κρίσει
τ in iusticia: τ bñdicēt in ipo gētes: τ
καὶ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ εὐλογήσουσιν ἐν αὐτῷ ἔθνη, καὶ
in ipo laudabūt deū in hierlm. qꝛ hec di
ἐν αὐτῷ αἰνέσουσι τῷ θεῷ ἐν ἱερουσαλήμ. ὅτι τάδε λέ
cit dñs viris iuda τ habitatoribꝰ hie
γει κύριος τοῖς ἀνδράσιν ἰούδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱε
rusalē: inouate vobis noualia: τ nō seminē
ρουσαλήμ, νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα, καὶ μὴ σπείρε
tis sup spinas. circūcidimini deo vro: τ circūcidi
τε ἐπ᾽ ἀκάνθαις. περιτμήθητε τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ περιτέ
dite duriciā cordis vri viri iuda τ ha
μετε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἄνδρες ἰούδα καὶ οἱ κα
bitātes in hierlm: ne egrediat̄ sicut ignis furor meꝰ:
τοικοῦντες ἐν ἱερουσαλήμ, μὴ ἐξέλθῃ ὡς πῦρ ὁ θυμός μου,
τ succēdet: τ nō erit qui extinguat a fa
καὶ ἐκκαυθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων ἀπὸ προσώ
cie malicie adinuentionū vraꝝ. āñūciate in
που πονηρίας ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν. ἀναγγείλατε ἐν
iuda τ audiat in hierlm. dicite cani
τῇ ἰούδᾳ καὶ ἀκουσθήτω ἐν ἱερουσαλήμ. εἴπατε σημά
te tuba in terra: τ clamate fortiter. dicite
νατε σάλπιγγι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κεκράξατε μέγα. εἴπατε
cōgregamini: τ ingrediamur in ciuitates mura
συνάχθητε, καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς πόλεις τὰς τειχή
tas. assumētes fugite in siō: festinate: nō ste
ρεις. ἀναλαβόντες φεύγετε εἰς σιών, σπεύσατε, μὴ στῆ
tis: qꝛ mala ego adduco ab aqlone τ cōtritiōē ma
τε, ὅτι κακὰ ἐγὼ ἐπάγω ἀπὸ βορρᾶ καὶ συντριβὴν με
gnā. ascēdit leo de cubili suo: τ va
γάλην. ἀνέβη λέων ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ, καὶ ἐξολεθρεύ
stās gētes se leuauit. τ egressus est de loco suo: vt po
ων ἔθνη ἐξῆρεν, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, τοῦ θεῖ
nat terrā tuā in solitudinē. τ ciuitates tue va
ναι τὴν γῆν σου εἰς ἐρήμωσιν. καὶ αἱ πόλεις σου κα
stabunt: vt nō habitet̄ ipe. sup
θαιρεθήσονται, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι αὐτάς. ἐπὶ
hec accingimini ciliciis: τ plangite τ vlu
τούτοις περιζώσασθε σάκκους, καὶ κόπτεσθε καὶ ὀλο
late: qꝛ nō est auersa ira furoris dñi a no
λύζετε, διότι οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς ὀργῆς κυρίου ἀφ᾽ ἡ
bis. τ erit in illa die dicit dñs: peribit
μῶν. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος, ἀπολεῖται
cor regis τ cor principū:
ἡ καρδία τοῦ βασιλέως καὶ ἡ καρδία τῶν ἀρχόντων,
τ sacerdotes extra se fiēt: τ pphete admirabunt.
καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκστήσονται, καὶ οἱ προφῆται θαυμάσονται.
τ dixi o dñator dñe ergo decipiēs decepisti
καὶ εἶπα ὦ δέσποτα κύριε, ἄρα γε ἀπατῶν ἠπάτησας τὸν
ppl'm hūc τ hierlm dicēs: pax erit vobis:
λαὸν τοῦτον καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ λέγων, εἰρήνη ἔσται ὑμῖν,
τ puenit gladꝰ vsqꝫ ad aiam eoꝝ. in tēpo
καὶ ἥψατο ἡ μάχαιρα ἕως τῆς ψυχῆς αὐτῶν. ἐν τῷ καιρῷ
re illo dicēt ppl'o huic τ hierlm. spūs
ἐκείνῳ ἐροῦσι τῷ λαῷ τούτῳ καὶ τῇ ἱερουσαλήμ. πνεῦμα
erroris in solitudine via filie ppli mei nō
πλανήσεως ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου οὐκ
ad puritatē neqꝫ ad sctm. spūs plenitudinis veniet mihi. nūc
εἰς καθαρὸν οὐδ᾽ εἰς ἅγιον. πνεῦμα πληρώσεως ἥξει μοι. νῦν
aūt ego loquar iudicia mea ad illos: ecce qsi nubes
δὲ ἐγὼ λαλῶ κρίματά μου πρὸς αὐτούς, ἰδοὺ ὡς νεφέλη

hanc & non audiuimus vocem domini dei nostri.

4.

Si reuerteris israel ait dñs: ad me conuertere. Si abstuleris offendicula tua a facie mea nō cōmoueberis. Et iurabis viuit dñs in veritate & in iudicio & in iusticia & bñdicent eum gentes: ipsumqꝫ laudabunt. Hec enim dicit dominꝰ viro iuda & hierusalē. Nouate vobis nouale: & nolite serere sup spinas. Circuncidimini domino: & auferte preputia cordium vestrorū viri iuda & habitatores hierusalē: ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea & succēdatur: & nō sit q extinguat: ppter maliciam cogitationū vr̄arū. Annūciate in iuda & in hierusalē: auditū facite: loquimini & canite tuba in terra: clamate fortiter: & dicite. Cōgregamini & ingrediamur ciuitates munitas: leuate signum in sion. Cōfortamini: nolite stare: qa malum ego adduco ab aquilone & cōtritionē magnā. Ascēdit leo de cubili suo: & predo gentiū se leuauit. Egressus est de loco suo vt ponat terrā tuā in solitudinē. Ciuitates tue vastabūtur rem...ētes absqꝫ habitatore. Sup hoc accingite vos ciliciis: plāgite & vlulate: qa nō est auersa ira furoris dñi a nobis. Et erit in die illa dicit dominus: peribit cor regis & cor pricipū: & obstupescent sacerdotes & pphete consternabūtur: & dixi. Heu: heu: heu dñe deus. Ergo ne decepisti populum istū & hierusalem: dicens: pax erit vobis. Ecce peruenit gladius vsqꝫ ad animā. In tempore illo dicetur populo huic & hierusalem ventus vrens in viis que sunt in deserto vie filie populi mei non ad vētilandū & ad purgādū. Spūs plenus ex his veiet mihi. Et nūc ego loquar iudicia mea cum eis. Ecce quasi nubes

הזה ולא שמענו בקול יהוה אלהינו׃

Cap. iiii.

אם תשוב ישראל נאם יהוה אלי תשוב ואם תסיר שקוציך מפני ולא תנוד׃ ונשבעת חי יהוה באמת במשפט ובצדקה והתברכו בו גוים ובו יתהללו׃ כי כה אמר יהוה לאיש יהודה ולירושלם נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קצים׃ המלו ליהוה והסרו ערלות לבבכם איש יהודה וישבי ירושלם פן תצא כאש חמתי ובערה ואין מכבה מפני רע מעלליכם׃ הגידו ביהודה ובירושלם השמיעו ואמרו ותקעו שופר בארץ קראו מלאו ואמרו האספו ונבואה אל ערי המבצר׃ שאו נס ציונה העיזו אל תעמדו כי רעה אנכי מביא מצפון ושבר גדול׃ עלה אריה מסבכו ומשחית גוים נסע יצא ממקומו לשום ארצך לשמה עריך תצינה מאין יושב׃ על זאת חגרו שקים ספדו והילילו כי לא שב חרון אף יהוה ממנו׃ והיה ביום ההוא נאם יהוה יאבד לב המלך ולב השרים ונשמו הכהנים והנביאים יתמהו׃ ואמר אהה אדני יהוה אכן השא השאת לעם הזה ולירושלם לאמר שלום יהיה לכם ונגעה חרב עד הנפש׃ בעת ההיא יאמר לעם הזה ולירושלם רוח צח שפים במדבר דרך בת עמי לוא לזרות ולוא להבר׃ רוח מלא מאלה יבוא לי עתה גם אני אדבר משפטים אותם׃ הנה כעננים

ascendet: & quaſi tēpeſtas currus eius. Velociores aquilis equi illius. Ve nobis quoniā vaſtati ſumus. Laua a malicia cor tuū hieruſalem: vt ſalua fias. Vſquequo morabuntur in te cogitatiōes noxie? Vox enī annūciantis a dan: & notū facientis idolū de monte effraim. Dicite gētibus. Ecce auditum eſt in hieruſalem cuſtodes venire de terra longinqua: et dare ſuper ciuitates iuda vocem ſuam. Quaſi cuſtodes agrorū facti ſunt ſup eā in gyro: quia me ad iracundiā ꝓuocauit dicit dn̄s. Vie tue & cogitatōes tue fecerūt hec tibi. Iſta malicia tua: quia amara: quia tetigit cor tuū. Ventrē meū vētrē meū doleo: ſenſus cordis mei turbati ſunt in me. Nō tacebo. Quoniā vocem buccine audiuit anima mea: clamorem prelii. Contritio ſuper contritionē vocata eſt: & vaſtata eſt oīs terra. Repente vaſtata ſunt tabernacula mea: ſubito pelles mee. Vſquequo videbo fugientē: audiā vocem buccine? Quia ſtultus populus meus me non cognouit. Filii inſipientes ſunt & vecordes. Sapientes ſunt vt faciant mala: bene autem facere neſcierunt. Aſpexi terrā & ecce vacua erat & nihil: & celos & non erat lux in eis. Vidi montes: & ecce mouebantur & omnes colles conturbati ſunt. Intuitus ſum & non erat hō: & omne volatile celi receſſit. Aſpexi: et ecce carmelus deſertus: & omnes vrbes eius deſtructe ſunt: a facie domini: & a facie furoris eius. Hec enī dicit dn̄s. Deſerta erit omnis terra: ſed tamen conſumationem non faciam. Lugebit terra: & merebunt celi deſuper: eo ꝙ locutus ſum. Cogitaui & non penituit me: nec auerſus ſum ab eo. A voce equitis & mittentis ſagittam fugit omnis ciuitas.

Ingreſſi ſunt ardua: & aſcenderūt rupes. Vniuerſe vrbes derelicte ſūt: & nō habitat in eis hō. Tu aūt vaſtata quid facies? Cum veſtieris te coccino: cum ornata fueris monili aureo & pinxeris ſtibio oculos tuos fruſtra cōponeris. Cōtēpſerūt te amatores tui: animā tuā quērent. Vocē enī quaſi parturiētis audiui anguſtias vt puerpere. Vox filie ſion inter morientes expandētiſq; manus ſuas. Ve mihi quia deficit anima mea propter interfectos.

Cap. 5.

Circuite vias hieruſalē & aſpicite & conſiderate & querite in plateis eius an inueniatis virum facientem iudicium & querentem fidem: & ꝓpicius ero ei. Quod ſi etiam viuit dn̄s dixerint: & hoc falſo iurabūt. Domine oculi tui reſpiciunt fidē. Percuſſiſti eos & nō doluerūt: attriuiſti eos & renuerūt accipere diſciplinā. Indurauerūt facies ſuas ſupra petrā: noluerūt reuerti. Ego autē dixi. Forſitan pauperes ſunt & ſtulti: ignorantes viā dn̄i & iudiciū dei ſui. Ibo ergo ad optimates & loquar eis. Ipſi enī cognouerunt viam dn̄i & iudiciū dei ſui. Et ecce magis hi ſimul cōfregerūt iugum: ruperūt vincula. Idcirco percuſſit eos leo de ſilua: lupus ad veſperam vaſtauit eos: pardus vigilans ſuper ciuitates eorū. Oīs qui egreſſus fuerit ex eis: capietur: quia multe ſunt ꝑuaricatōes eorū: cōfortate ſunt auerſiones eorū. Sup quo ꝓpicius tibi eſſe potero? Filii tui dereliquerūt me: & iurant in his qui non ſunt dii. Saturaui eos & mechati ſunt: & in domo meretricis luxuriabātur. Equi amatores in feminas & emiſſarii facti ſunt: vnuſquiſq; ad vxorē ꝓximi ſui hinniebat. Nunquid ſup his nō viſitabo dicit dn̄s: & in gente tali nō vlciſcetur aia mea? Aſcendite muros eius & diſſipate

Pritiua.heb. Tex.heb.hiere.v. Trãsla.B.Hie. Trãs.Gre.lxx.cũ iter.latina.

Tex.heb.hiere.v.

וכלה אל תעשו הסירו נטישותיה
כי לוא ליהוה המה׃ כי בגוד בגדו
בי בית ישראל ובית יהודה נאם
יהוה׃ כחשו ביהוה ויאמרו לוא
הוא ולא תבוא עלינו רעה וחרב
ורעב לוא נראה׃ והנביאים יהיו
לרוח והדבר אין בהם כה יעשה
להם׃ לכן כה אמר יהוה אלהי
צבאות יען דברכם את הדבר
הזה הנני נתן דברי בפיך לאש
והעם הזה עצים ואכלתם׃ הנני
מביא עליכם גוי ממרחק בית
ישראל נאם יהוה גוי איתן הוא
גוי מעולם הוא גוי לא תדע
לשונו ולא תשמע מה ידבר׃
אשפתו כקבר פתוח כלם גבורים׃
ואכל קצירך ולחמך יאכלו בניך
ובנותיך יאכל צאנך ובקרך
יאכל גפנך ותאנתך ירשש ערי
מבצריך אשר אתה בטח בהנה
בחרב׃ וגם בימים ההמה נאם
יהוה לא אעשה אתכם כלה׃ והיה
כי תאמרו תחת מה עשה יהוה
אלהינו לנו את כל אלה ואמרת
אלהם כאשר עזבתם אותי
ותעבדו אלהי נכר בארצכם כן
תעבדו זרים בארץ לא לכם׃ הגידו
זאת בבית יעקב והשמיעוה
ביהודה לאמר׃ שמעו נא זאת
עם סכל ואין לב עינים להם ולא
יראו אזנים להם ולא ישמעו׃
האותי לא תיראו נאם יהוה אם
מפני לא תחילו אשר שמתי
חול גבול לים חק עולם ולא
יעברנהו ויתגעשו ולא יוכלו והמו
גליו ולא יעברנהו׃ ולעם הזה היה

Pritiua.heb.

עשה סור
נטש
אמר
בוא רוע
ראה נבא
היה עשה
פה
בוא רחק
עלם ידע
לשון שמע
דבר
פתח קצר
אכל בנה
רוש
עיר בצר
יום
עשה
אמר
את
עבד
נגד
שמע
ראה
ירא
בנה הול
שום
גבל
עבר געש
יכל המה
גלל

Trãsla.B.Hie.

consumationẽ aũt nolite facere. Auferte ppagines ei⁹: qa nõ sunt dñi. Preuaricatiõe enĩ puaricata est in me domus israel & domus iuda: ait dñs. Negauerunt dominum & dixerũt. Non est ipse: neq̃ veniet super nos malum gladium: & famem nõ videbim⁹. Prophete fuerunt in ventũ locuti: & respõsum nõ fuit in eis. Hec ergo euenient illis. Hec dicit dominus deus exercituum. Quia locuti estis verbum istd. Ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem & populũ istũ in ligna: & vorabit eos. Ecce ego adducã super vos gentem de longinquo dom⁹ israel: ait dominus: gentem robustam: gentem antiquam: gentem cuius ignorabis linguam nec intelliges quid loquatur. Pharetra eius q̃si sepulchrũ patẽs vniuersi fortes. Et comedet segetes tuas: & panẽ tuũ deuorabit: filios tuos & filias tuas comedet: gregẽ tuũ & armenta tua: & comedet vineã tuã & ficũ tuã: & cõteret vrbes munitas tuas in q̃bus tu habes fiduciam gladio. Veruntamen in diebus illis: ait dñs: non faciam vos in cõsumationem. Quod si dixeritis quare fecit dominus deus noster nobis hec omnia: dices ad eos. Sicut dereliquistis me & seruistis deo alieno in terra vestra: sic seruietis diis alienis in terra nõ vr̃a. Annũciate hec domui iacob: & auditum facite in iuda dicentes. Audi populi stulte qui nõ habes cor: q̃ habẽtes oculos non videtis: & aures & non auditis. Me ergo non timebitis ait dñs: & a facie mea nõ dolebitis? qui posui arenam terminũ mari: preceptũ sempiternũ qd̃ nõ pteribit: & cõmouebũtur & nõ poterũt: & intumescẽt fluct⁹ ei⁹: & nõ transibũt illud. Populo autem huic factum est

Trãs.Gre.lxx.cũ iter.latina.

cõsumationẽ aũt ne feceritis. auferetis sustenta
συντέλειαν δὲ μὴ ποιήσητε. ἀπολείσετε τὰ ὑποστηρίγ
cula eius: qz dñi nõ sũt: qz puaricãs puari
ματα αὐτῆς, ὅτι τοῦ κυρίου οὐκ εἰσίν, ὅτι ἀθετῶν ἠθέτη
cata est in me dom⁹ israel & dom⁹ iuda mẽtite sũt
σεν εἰς ἐμὲ ὁ οἶκος ἰσραὴλ καὶ ὁ οἶκος ἰούδα. ἐψεύσαν
dño suo: & dixerũt: nõ sũt hec: nõ veniẽt
το τῷ κυρίῳ αὐτῶν, καὶ εἶπον, οὐκ ἔστιν ταῦτα, οὐκ ἥξει
sup nos mala: & gladiũ & famẽ nõ videbim⁹.
ἐφ' ἡμᾶς κακά, καὶ μάχαιραν καὶ λιμὸν οὐκ ὀψόμεθα. οἱ
pphete nrĩ fuerũt in vẽtũ & sermo dñi nõ
προφῆται ἡμῶν ἦσαν εἰς ἄνεμον καὶ λόγος κυρίου οὐχ
fuit in eis sic erit illis. ppterea hec
ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς οὕτως ἔσται αὐτοῖς. διὰ τοῦτο τάδε
dicit dñs oĩpotens: qz locuti estis verbũ
λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἀνθ' ὧν ἐλαλήσατε τὸ ῥῆμα
illud: ecce ego dedi verba mea in os
τοῦτο, ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στό
tuũ ignẽ & ppl̃m istũ ligna & deuora
μα σου πῦρ καὶ τὸν λαὸν τοῦτον ξύλα καὶ καταφάγε
bit eos. ecce adducã sup vos gẽtẽ de lõginquo. dom⁹
ται αὐτούς. ἰδοὺ ἐπάγω ἐφ' ὑμᾶς ἔθνος πόρρωθεν οἶκος
israel dicit dñs: gẽtẽ robustã: gẽtẽ a seculo: gẽtẽ
ἰσραὴλ λέγει κύριος, ἔθνος ἰσχυρόν, ἔθνος ἀπ' αἰῶνος ἔθνος
cui⁹ nõ audies vocẽ ei⁹. oẽs fortes: pha
οὗ οὐκ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ. πάντες ἰσχυροί, φα
retra ei⁹ vt sepulchrũ apertũ & comedẽt
ρέτρα αὐτοῦ ὡς τάφος ἀνεῳγμένος καὶ κατέδονται τὸν
messem vr̃am & panes vr̃os. & comedẽt
θερισμὸν ὑμῶν καὶ τοὺς ἄρτους ὑμῶν. καὶ κατέδονται
filios vr̃os & filias vr̃as: & come
τοὺς υἱοὺς ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν, καὶ κατέ
dent vitulos vr̃os & oues vr̃as: &
δονται τοὺς μόσχους ὑμῶν καὶ τὰ πρόβατα ὑμῶν, καὶ
comedent vineas vr̃as & ficeta
κατέδονται τοὺς ἀμπελῶνας ὑμῶν καὶ τοὺς συκῶνας
vr̃a & oliueta vr̃a. & capiẽt ciui
ὑμῶν καὶ τοὺς ἐλαιῶνας ὑμῶν. καὶ ἀλοήσουσιν τὰς πό
tates munitas vr̃as in q̃b⁹ vos cõfidebatis in e
λεις τὰς ὀχυρὰς ὑμῶν ἐφ' αἷς ὑμεῖς πεποίθατε ἐπ' αὐ
is in gladio. & erit in dieb⁹ illis di
ταῖς ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις λέ
cit dñs de⁹ tu⁹ nõ faciã vos in cõsumatio
γει κύριος ὁ θεός σου οὐ μὴ ποιήσω ὑμᾶς εἰς συντέλει
nẽ. & erit qñ dixeritis: ppter qd̃ fecit dñs
αν. καὶ ἔσται ὅταν εἴπητε, ἕνεκεν τίνος ἐποίησεν κύριος
de⁹ nr̃ nobis oĩa hec? & dices eis: qz
ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν ἅπαντα ταῦτα; καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ἀνθ' ὧν
reliq̃stis me & seruiuistis diis alienis
ἐγκατελίπετέ με καὶ ἐδουλεύσατε θεοῖς ἀλλοτρίοις
in terra vr̃a. sic seruite alienis in terra nõ
ἐν τῇ γῇ ὑμῶν. οὕτως δουλεύσατε ἀλλοτρίοις ἐν γῇ οὐχ
vestra. annũciate hec in domũ iacob &
ὑμῶν. ἀναγγείλατε ταῦτα εἰς τὸν οἶκον ἰακώβ καὶ
audiat in iuda. audite iã hec po
ἀκουσθήτω ἐν τῷ ἰούδᾳ. ἀκούσατε δὴ ταῦτα λα
pule stulte & sine corde. oculi eis & nõ vi
ὸς μωρὸς καὶ ἀκάρδιος. ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς καὶ οὐ βλέ
dent: aures eis & nõ audiũt. nũqd me nõ
πουσιν. ὦτα αὐτοῖς καὶ οὐκ ἀκούουσιν. μὴ ἐμὲ οὐ
timebitis dicit dñs? aut a facie mea
φοβηθήσεσθε λέγει κύριος; ἢ ἀπὸ τοῦ προσώπου μου
nõ formidabitis q̃ disposuit arenã terminũ ma
οὐκ εὐλαβηθήσεσθε τὸν τάξαντα ἄμμον ὅριον τῇ θαλάσ
ri preceptũ sẽpiternũ & nõ trãsgrediet illũ &
σῃ πρόσταγμα αἰώνιον καὶ οὐχ ὑπερβήσεται αὐτὸ καὶ
turbabit & nõ poterit. & sonabũt flu
ταραχθήσεται καὶ οὐ δυνήσεται. καὶ ἠχήσουσιν τὰ κύ
ctus ei⁹ & nõ trãsgrediet illud. at pplo
ματα αὐτῆς καὶ οὐχ ὑπερβήσεται αὐτό. τῷ δὲ λαῷ
huic factũ est
τούτῳ ἐγενήθη

Infra. 19.b.

Trãsla.gre.lxx.cũ inter.lati.

cor nõ audiẽs & incredulũ. declinauerũt & abierũt:
καρδία ἀνήκοος καὶ ἀπειθής. ἐξέκλιναν καὶ ἀπήλθοσαν,
& nõ dixerũt in corde suo: timeam⁹ iã dñm
καὶ οὐκ εἶπαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, φοβηθῶμεν δὴ κύριον
deũ vr̃m q̃ dat nobis pluuiã matutinã & sero
τὸν θεὸν ὑμῶν τὸν διδόντα ἡμῖν ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψι
tinã scd̃m tp̃s plenitudinis p̃cepti messis &
μον κατὰ καιρὸν πληρώσεως προστάγματος θερισμοῦ καὶ
custodiuit nobis. iniq̃tates vr̃e declinauerũt hec &
ἐφύλαξεν ἡμῖν. αἱ ἀνομίαι ὑμῶν ἐξέκλιναν ταῦτα καὶ αἱ
pctã vr̃a recedere fecerũt bona a vobis: qz inuẽti
ἁμαρτίαι ὑμῶν ἀπέστησαν τὰ ἀγαθὰ ἀφ' ὑμῶν, ὅτι εὑρέ
sunt in pplo meo impii: & laqueũ statuerũt
θησαν ἐν τῷ λαῷ μου ἀσεβεῖς, καὶ παγίδα ἔστησαν
vt corrũpant viros & ceperũt q̃si decipula ex
διαφθεῖραι ἄνδρας. καὶ συνελαμβάνοσαν ὡς παγὶς ἐφε
tensa plena volatiliũ. sic dom⁹ eoꝝ plene
σταμένη πλήρης πετεινῶν. οὕτως οἱ οἶκοι αὐτῶν πλήρεις
dolo. ideo magnificati sũt & ditati sunt: incras
δόλου. διὰ τοῦτο ἐμεγαλύνθησαν καὶ ἐπλούτησαν, ἐπα
sati sunt & trãsgressi sũt iudiciũ. nõ iudicauerũt iudiciũ
χύνθησαν καὶ παρέβησαν κρίσιν. οὐκ ἔκριναν κρίσιν
pupilli & iudiciũ vidue nõ iudicauerũt. nũqd sup his
ὀρφανοῦ καὶ κρίσιν χήρας οὐκ ἐκρίνοσαν. μὴ ἐπὶ τού
nõ visitabo dicit dñs: aut i gẽte hmõi
τοις οὐκ ἐπισκέψομαι λέγει κύριος, ἢ ἐν ἔθνει τοιούτῳ
nõ vlciscet aĩa mea? stupor & horribilia factã sũt
οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχή μου; ἔκστασις καὶ φρικτὰ ἐγενήθη
in terra. pphete pphetant iniqua: &
ἐπὶ τῆς γῆς. οἱ προφῆται προφητεύουσιν ἄδικα, καὶ οἱ
sacerdotes plauserũt manib⁹ suis. ppl̃s me⁹
ἱερεῖς ἐπεκρότησαν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. ὁ λαός μου ἠ
dilexit sic: & qd̃ faciet post hec.
γάπησεν οὕτως, καὶ τί ποιήσεται εἰς τὰ μετὰ ταῦτα.

Ca.6. A

Confortamini filii bẽiamin de medio hierusa
Ενισχύσατε υἱοὶ βενιαμεὶν ἐκ μέσου τῆς ἱερουσα
lem & in thecue significate tuba. & sup be
λὴμ καὶ ἐν θεκουὲ σημάνατε σάλπιγγι. καὶ ὑπὲρ βη
thacharẽ leuate signũ: qz mala iminẽt ab aq̃lo
θαχάρμα ἄρατε σημεῖον, ὅτι κακὰ ἐκκέκυφεν ἀπὸ βορ
ne: & cõtritio magna erit: & auferet
ρᾶ, καὶ συντριβὴ μεγάλη ἔσται. καὶ ἀφαιρεθήσεται τὸ
celsitudo tua filia sion. ad eã veniẽt pastores
ὕψος σου θύγατερ σιών. εἰς αὐτὴν ἥξουσιν ποιμένες
& greges eoꝝ: & figent in ea tento
καὶ τὰ ποίμνια αὐτῶν, καὶ πήξουσιν ἐπ' αὐτὴν σκη
ria i circuitu: & pascent vnusq̃sq̃ manu sua.
νὰς κύκλῳ, καὶ ποιμανοῦσιν ἕκαστος τῇ χειρὶ αὐτοῦ.
pparate sup eã bellũ. cõsurgite & ascẽ
παρασκευάσασθε ἐπ' αὐτὴν πόλεμον. ἀνάστητε καὶ ἀνα
dam⁹ ad eã i meridie. ve vobis qz declinauit
βῶμεν ἐπ' αὐτὴν μεσημβρίας. οὐαὶ ὑμῖν ὅτι κέκλικεν ἡ
dies qz deficiunt vmbre vesperi: surgite
ἡμέρα ὅτι ἐκλείπουσιν αἱ σκιαὶ τῆς ἑσπέρας, ἀνάστητε
& ascendam⁹ in nocte & dissipemus fundamẽta
καὶ ἀναβῶμεν ἐν νυκτὶ καὶ διαφθείρωμεν τὰ θεμέλια
eius. qz hec dicit dñs virtutum: excidi
αὐτῆς. ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἔκκοψα
te fũdamẽta eius effunde sup hierusalem exercitũ.
τε θεμέλια αὐτῆς ἔκχεον ἐπὶ ἱερουσαλὴμ δύναμιν.
o ciuitas mendax tota calumnia in ea. sicut infri
ὦ πόλις ψευδὴς ὅλη καταδυναστεία ἐν αὐτῇ. ὡς ψύ
gidat cisterna aquã suam: sic ifrigidat malitia e
χει λάκκος ὕδωρ αὐτοῦ, οὕτως ψύχει κακία αὐ
ius. impietas & miseria audietur in e
τῆς. ἀσέβεια καὶ ταλαιπωρία ἀκουσθήσεται ἐν αὐ
a cõtra faciem ei⁹ semp. dolore & flagello
τῇ ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς διαπαντός. πόνῳ καὶ μάστιγι

Zach. 1.f. & eo. in 11a. 9.c.

Trãsla.B.Hie.

cor incredulũ & exasperans. Recesserũt & abierũt: & nõ dixerũt in corde suo. Metuamus dñm deũ nr̃m: qui dat nobis pluuiã tẽporaneã & serotinã in tpe suo: plenitudinẽ annue messis custodiẽtem nobis. Iniq̃tates nostre declinauerunt hec: & peccata nr̃a prohibuerunt bonũ a nobis: quia inuẽti sunt in pplo meo impii: insidiãtes quasi aucupes: laqueos ponẽtes & pedicas ad capiẽdos viros. Sicut decipula plena auibus: sic dom⁹ eorũ plene dolo. Ideo magnificati sũt & ditati: incrassati sunt & impinguati: & preterierũt sermões meos pessime. Causam nõ iudicauerũt: cãm pupilli nõ direxerũt: & iudiciũ pauperũ nõ iudicauerũt. Nunq̃d sup his nõ visitabo dicit dñs: aut sup gentẽ huiuscemodi nõ vlciscetur aĩa mea? Stupor & mirabilia facta sunt in terra. Prophete pphetabant mendaciũ: & sacerdotes applaudebãt manib⁹ suis: & populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in nouissimo eius? 6.

Confortamini filii beniamin in medio hierusalem: & in thecua clangite buccina: & super bethacarem leuate vexillum: quia malũ visum est ab aquilone & cõtritio magna. Speciose & delicate assimilaui filiã sion: ad eam venient pastores & greges eorum. Fixerunt in ea tentoria i circuitu: pascet vnusq̃sq̃ eos qui sub manu sua sunt. Sanctificate sup eã bellũ: cõsurgite: & ascẽdam⁹ in meridie. Ve nobis qa declinauit dies: qa lõgiores facte sunt vmbre vespi. Surgite & ascẽdamus in nocte: & dissipem⁹ domus ei⁹: qa hec dicit dñs exercituũ. Cedite lignũ ei⁹. Et fundite circa hierusalẽ aggerẽ. Hec ẽ ciuitas visitatiõis: oĩs calũnia in medio ei⁹. Sicut frigidã facit cisterna aquã suã: sic frigidã fecit maliciã suã. Iniq̃tas & vastitas audietur i ea corã me sp: infirmitas & plaga

Tex.he.hiere.vj.

לב סורר ומורה סרו וילכו׃ ולוא
אמרו בלבבם נירא נא את יהוה
אלהינו הנתן גשם יורה ומלקוש
בעתו שבעת חקות קציר ישמר
לנו׃ עונותיכם הטו אלה
וחטאותיכם מנעו הטוב מכם׃ כי
נמצאו בעמי רשעים ישור כשך
יקושים הציבו משחית אנשים
ילכדו׃ ככלוב מלא עוף כן בתיהם
מלאים מרמה על כן גדלו ויעשירו׃
שמנו עשתו גם עברו דברי רע
דין לא דנו דין יתום ויצליחו
ומשפט אביונים לא שפטו׃ העל
אלה לא אפקד נאם יהוה אם
בגוי אשר כזה לא תתנקם נפשי׃
שמה ושערורה נהיתה בארץ׃
הנביאים נבאו בשקר והכהנים
ירדו על ידיהם ועמי אהבו כן ומה
תעשו לאחריתה׃

Cap. vj.

העזו בני בנימן
מקרב ירושלם ובתקוע תקעו
שופר ועל בית הכרם שאו
משאת כי רעה נשקפה מצפון
ושבר גדול׃ הנוה והמענגה דמיתי
בת ציון׃ אליה יבאו רעים
ועדריהם תקעו עליה אהלים
סביב רעו איש את ידו׃ קדשו
עליה מלחמה קומו ונעלה
בצהרים אוי לנו כי פנה היום כי
ינטו צללי ערב׃ קומו ונעלה בלילה
ונשחיתה ארמנותיה׃ כי כה אמר
יהוה צבאות כרתו עצה ושפכו על
ירושלם סללה היא העיר הפקד
כלה עשק בקרבה׃ כהקיר ביר
מימיה כן הקרה רעתה חמס ושד
ישמע בה על פני תמיד חלי ומכה׃

Pritiua.heb.

סרר מרה
סור ירא
ירה לקש
חקק קצר
שמר נטה
מצא שור
שכך יקש
יצב שחת
לכד כלב
בית רמה
עשר רוע
דון יתם
צלח שפט
אבה פקד
נקם
שמם היה
רדה
עשה
עזז תקע
נשא
נשא רוע
שקף צפן
גדל ענג
דמה בוא
רעה
סבב
לחם עלה
נטה
שחת
יעץ
פקד
קור
רוע
שמע פנה
תמד חלה
נכה

הִוָּסְרִי יְרוּשָׁלַ͏ִם פֶּן תֵּקַע נַפְשִׁי מִמֵּךְ פֶּן אֲשִׂימֵךְ שְׁמָמָה אֶרֶץ לוֹא נוֹשָׁבָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עוֹלֵל יְעוֹלְלוּ כַגֶּפֶן שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל הָשֵׁב יָדְךָ כְּבוֹצֵר עַל סַלְסִלּוֹת׃ עַל מִי אֲדַבְּרָה וְאָעִידָה וְיִשְׁמָעוּ הִנֵּה עֲרֵלָה אָזְנָם וְלֹא יוּכְלוּ לְהַקְשִׁיב הִנֵּה דְבַר יְהוָה הָיָה לָהֶם לְחֶרְפָּה לֹא יַחְפְּצוּ בוֹ׃ וְאֵת חֲמַת יְהוָה מָלֵאתִי נִלְאֵיתִי הָכִיל שְׁפֹךְ עַל עוֹלָל בַּחוּץ וְעַל סוֹד בַּחוּרִים יַחְדָּו כִּי גַם אִישׁ עִם אִשָּׁה יִלָּכֵדוּ זָקֵן עִם מְלֵא יָמִים׃ וְנָסַבּוּ בָתֵּיהֶם לַאֲחֵרִים שָׂדוֹת וְנָשִׁים יַחְדָּו כִּי אַטֶּה אֶת יָדִי עַל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם יְהוָה׃ כִּי מִקְּטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם כֻּלּוֹ בּוֹצֵעַ בָּצַע וּמִנָּבִיא וְעַד כֹּהֵן כֻּלּוֹ עֹשֶׂה שָּׁקֶר׃ וַיְרַפְּאוּ אֶת שֶׁבֶר עַמִּי עַל נְקַלָּה לֵאמֹר שָׁלוֹם שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם׃ הֹבִישׁוּ כִּי תוֹעֵבָה עָשׂוּ גַּם בּוֹשׁ לֹא יֵבוֹשׁוּ גַּם הַכְלִים לֹא יָדָעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַנֹּפְלִים בְּעֵת פְּקַדְתִּים יִכָּשְׁלוּ אָמַר יְהוָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה עִמְדוּ עַל דְּרָכִים וּרְאוּ וְשַׁאֲלוּ לִנְתִבוֹת עוֹלָם אֵי זֶה דֶרֶךְ הַטּוֹב וּלְכוּ בָהּ וּמִצְאוּ מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא נֵלֵךְ׃ וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיכֶם צֹפִים הַקְשִׁיבוּ לְקוֹל שׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ לֹא נַקְשִׁיב׃ לָכֵן שִׁמְעוּ הַגּוֹיִם וּדְעִי עֵדָה אֶת אֲשֶׁר בָּם׃ שִׁמְעִי הָאָרֶץ הִנֵּה אָנֹכִי מֵבִיא רָעָה אֶל הָעָם הַזֶּה פְּרִי מַחְשְׁבוֹתָם כִּי עַל דְּבָרַי לֹא הִקְשִׁיבוּ וְתוֹרָתִי וַיִּמְאֲסוּ בָהּ׃ לָמָּה זֶּה לִי לְבוֹנָה מִשְּׁבָא תָבוֹא וְקָנֶה הַטּוֹב מֵאֶרֶץ מֶרְחָק

Erudire hierusalem: ne forte recedat anima mea a te: ne forte ponã te desertã: terrã inhabitabilem. Hec dicit dñs exercituũ. Usqꝫ ad racemum colligent quasi in vinea reliquias israel. Conuerte manũ tuã quasi vindemiator ad cartallũ. Cui loquar: & quẽ cõtestabor vt audiat. Ecce incircuncise aures eorum & audire nõ possunt. Ecce verbũ dñi factũ est eis in opprobrium: & non suscipient illud. Idcirco furore dñi plenus sum: laboraui sustinens. Effunde super paruulũ foris & super concilium iuuenum simul. Vir enim cum muliere capietur: senex cũ pleno dierum. Et transibunt domus eorum ad alteros: agri & vxores pariter: quia extendã manum meã sup habitãtes terram dicit dñs. A minore quippe vsqꝫ ad maiorẽ omnes auaricie student: & a propheta vsqꝫ ad sacerdotẽ cuncti faciunt dolum. Et curabant cõtritionẽ filie populi mei cũ ignominia dicentes: pax pax: & nõ erat pax. Confusi sunt quia abominatiõe fecerũt: quin potius cõfusione nõ sũt cõfusi: & erubescere nescierũt. Quaobrẽ cadent inter ruẽtes: in tpe visitationis sue corruẽt: dicit dominus. Hec dicit dñs. State super vias & videte: & interrogate de semitis antiquis que sit via bona: & ambulate in ea: & inuenietis refrigerium animabus vris. Et dixerũt. Nõ ambulabim. Et cõstitui sup vos speculatores. Audite vocem tube. Et dixerũt. Non audiemus. Ideo audite gentes & cognoscite cõgregatio: quãta ego faciã eis. Audi terra. Ecce ego adducam mala sup populũ istũ: fructũ cogitationũ eius: quia verba mea non audierunt: & legem meam proiecerunt. Ut quid mihi thus de saba affertis: & calamũ suaue olentẽ de terra longiqua.

erudieris hierlm ne recedat aĩa mea a te: ne faciã te inuiã terrã q̃ nõ habitabitur. Quia hec dicit dñs virtutũ: racemate racemate q̃ vinea reliquias israel. reuertimini q̃ vindemiãs in cartallũ suũ. ad quẽ loquar: & cõtestor: & audiet? ecce incircũcise aures eoꝝ: & nõ possunt audire. ecce verbũ dñi factũ est eis in opprobriũ: nõ volent illud audire: & furorẽ meũ impleui: & sustinui: & nõ cõsumpsi eos. effundã sup paruulos deforis: & sup cõgregationẽ iuuenũ simul: q̃ vir & mulier capientur: senex cũ pleno dierum. & transferent domꝰ eoꝝ ad alteros. agri & vxores eoꝝ pariter: q̃ extẽdã manũ meã sup habitantes terrã hãc dicit dñs: q̃ a paruo eoꝝ vsqꝫ ad magnũ oẽs cõsumauerũt iniqua a sacerdote & vsqꝫ ad pseudo pphetã oẽs fecerũt mẽdacia. & curabãt cõtritionẽ ppli mei paruipẽdẽtes dicẽtes: pax & vbi est pax. cõfusi sunt q̃ defecerũt & neqꝫ sicut cõfusi erubuerũt: & ignominiã suã nõ cognouerũt. ppter hoc cadent in ruina: & in tpe visitatiõis sue peribũt dicit dñs. hec dicit dñs: state sup vias: & videte: & interrogate semitas dñi eternas. & videte q̃lis est via bona: & ambulate in ea: & inuenietis purificationẽ aĩab' vris. & dixerũt: nõ ibim'. cõstitui sup vos speculatores: audite vocẽ tube. & dixerũt: nõ audiem'. ppter hoc audierũt gẽtes & pascẽtes greges suos. audi terra: ecce ego induco sup pplm hũc mala: fructũ auersionis eoꝝ: q̃ verbo meo nõ attẽderũt & legẽ meã pieceruñt. vt q̃d mihi thus de saba affertis: & cinnamomũ de terra de lõge

παιδευθήσῃ ἱερουσαλὴμ μὴ ἀποστῇ ἡ ψυχή μου ἀπὸ σοῦ. μὴ ποιήσω σε ἄβατον γῆν ἥτις οὐ κατοικηθήσεται. ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καλαμᾶσθε καλαμᾶσθε ὡς ἄμπελον τὰ κατάλοιπα τοῦ ἰσραήλ. ἐπιστρέψατε ὡς τρυγῶν ἐπὶ τὸν κάρταλλον αὐτοῦ. πρὸς τίνα λαλήσω καὶ διαμαρτύρωμαι καὶ ἀκούσεται; ἰδοὺ ἀπερίτμητα τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ οὐ δύνανται ἀκούειν. ἰδοὺ τὸ ῥῆμα κυρίου ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ὀνειδισμόν, οὐ μὴ βουληθῶσιν αὐτὸ ἀκοῦσαι. καὶ τὸν θυμόν μου ἔπλησα καὶ ἐπέσχον καὶ οὐ συνετέλεσα αὐτούς. ἐκχεῶ ἐπὶ νήπια ἔξωθεν καὶ ἐπὶ συναγωγὴν νεανίσκων ἅμα, ὅτι ἀνὴρ καὶ γυνὴ συλληφθήσονται, πρεσβύτερος μετὰ πλήρους ἡμερῶν. καὶ μεταστραφήσονται αἱ οἰκίαι αὐτῶν εἰς ἑτέρους, ἀγροὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἐπὶ τὸ αὐτό, ὅτι ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην λέγει κύριος, ὅτι ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν καὶ ἕως μεγάλου πάντες συνετελέσαντο ἄνομα· ἀπὸ ἱερέως καὶ ἕως ψευδοπροφήτου πάντες ἐποίησαν ψευδῆ. καὶ ἰῶντο τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ μου ἐξουθενοῦντες καὶ λέγοντες, εἰρήνη καὶ ποῦ ἐστιν εἰρήνη. κατῃσχύνθησαν ὅτι ἐξελίπον· καὶ οὐδ' ὡς καταισχυνόμενοι κατῃσχύνθησαν, καὶ τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν οὐκ ἔγνωσαν. διὰ τοῦτο πεσοῦνται ἐν τῇ πτώσει αὐτῶν, καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀπολοῦνται εἶπε κύριος. τάδε λέγει κύριος, στῆτε ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς καὶ ἴδετε, καὶ ἐρωτήσατε τρίβους κυρίου αἰωνίους. καὶ ἴδετε ποία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀγαθή, καὶ βαδίζετε ἐν αὐτῇ, καὶ εὑρήσετε ἁγνισμὸν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. καὶ εἶπαν, οὐ πορευσόμεθα. καθέστακα ἐφ' ὑμᾶς σκοπούς, ἀκούσατε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος. καὶ εἶπαν, οὐκ ἀκουσόμεθα. διὰ τοῦτο ἤκουσαν τὰ ἔθνη καὶ οἱ ποιμαίνοντες τὰ ποίμνια αὐτῶν. ἄκουε γῆ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον κακά, τὸν καρπὸν ἀποστροφῆς αὐτῶν, ὅτι τῶν λόγων μου οὐ προσέσχον καὶ τὸν νόμον μου ἀπώσαντο. ἱνατί μοι λίβανον ἐκ σαβὰ φέρετε καὶ κιννάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν

holocausta vra nõ sũt accepta: & victime vre nõ placuerũt mihi. ppter hoc hec dicit dñs: ecce ego do in pplm istũ infirmitatẽ: & infirmabunt in ea pres & filii simul: vicini & pximi eoꝝ peribũt. hec dicit dñs: ecce ppls venit ab aqlone & gẽtes cõsurgẽt ab extremo terre. arcũ & zibynã tenebũt. īpudẽs est & nõ miserebit: vox eꝰ sicut mare inundans. sup equos & currus pparabit: q̃si ignis ad pliũ aduersũ te filia sion. audiuim' famã eoꝝ: dissolute sũt manꝰ nre. tribulatiões apphẽderũt nos: dolores q̃si parturiẽtis: ne exieritis ad agrũ & in viis ne ambuletis: q̃ gladius inimicoꝝ hitat in circuitu. filia ppli mei accingere cilicio: & cõspergere cinere. luctũ dilecti fac tibi planctũ miserabilẽ: q̃ repẽte veniet miseria sup vos. pbatorẽ dedi te in pplis pbatis. & scies cũ pbauero ego viã eoꝝ. oẽs inobedientes abulantes praue: es & ferrũ oẽs corrupti sũt. defecit sufflatoriũ ab igne: defecit plũbũ. frustra argẽtari argẽtũ cõflat. malicie eoꝝ nõ sũt liq̃facte: argentũ reprobatum vocate eos: q̃ reprobauit eos dñs.

ὁλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ εἰσὶ δεκτά, καὶ αἱ θυσίαι ὑμῶν οὐχ ἥδυνάν μοι. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον ἀσθένειαν, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν αὐτῇ πατέρες καὶ υἱοὶ ἅμα, γείτων καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ ἀπολοῦνται. τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἔθνη ἐξεγερθήσονται ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς. τόξον καὶ ζιβύνην κρατήσουσιν. ἰταμός ἐστι καὶ οὐκ ἐλεήσει, φωνὴ αὐτοῦ ὡς θάλασσα κυμαίνουσα. ἐφ' ἵπποις καὶ ἅρμασι παρατάξεται, ὡς πῦρ εἰς πόλεμον πρὸς σὲ θύγατερ σιών. ἠκούσαμεν τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, παρελύθησαν αἱ χεῖρες ἡμῶν. θλίψεις κατέσχον ἡμᾶς, ὠδῖνες ὡς τικτούσης. μὴ ἐκπορεύεσθε εἰς ἀγρὸν καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς μὴ βαδίζετε, ὅτι ῥομφαία τῶν ἐχθρῶν παροικεῖ κυκλόθεν. θύγατερ λαοῦ μου περίζωσαι σάκκον, καὶ κατάπασαι σποδόν. πένθος ἀγαπητοῦ ποίησαι σεαυτῇ κοπετὸν οἰκτρόν, ὅτι ἐξαίφνης ἥξει ταλαιπωρία ἐφ' ὑμᾶς. δοκιμαστὴν δέδωκά σε ἐν λαοῖς δεδοκιμασμένοις. καὶ γνώσῃ ἐν τῷ δοκιμάσαι με τὴν ὁδὸν αὐτῶν πάντες ἀνήκοοι πορευόμενοι σκολιῶς, χαλκὸς καὶ σίδηρος πάντες διεφθαρμένοι εἰσίν. ἐξέλιπε φυσητὴρ ἀπὸ πυρός, ἐξέλιπε μόλιβδος. εἰς κενὸν ἀργυροκόπος ἀργυροκοπεῖ. πονηρίαι αὐτῶν οὐκ ἐτάκησαν, ἀργύριον ἀποδεδοκιμασμένον καλέσατε αὐτούς, ὅτι ἀπεδοκίμασεν αὐτοὺς κύριος.

Holocaustomata vra nõ sunt accepta: & victime vre nõ placuerũt mihi. Propterea hec dicit dominus. Ecce ego dabo in populũ istum ruinas: & ruent in eis patres & filii simul: vicinus & pximus peribunt. Hec dicit dñs. Ecce populus venit de terra aquilonis: & gens magna consurget a finibus terre. Sagittam & scutum arripiet: crudelis est & non miserebitur. Vox eius q̃si mare sonabit: & super equos ascendent: preparati quasi vir ad preliũ aduersum te filia sion. Audiuimus famã eius: dissolute sunt manus nre. Tribulatio apphẽdit nos: dolores vt parturientem. Nolite exire ad agros: & in via ne ambuletis: quoniã gladius inimici pauor in circuitu. Filia populi mei accingere cilitio: & cõspergere cinere. Luctum vnigeniti fac tibi planctum amarum: quia repente veniet vastator super nos. Probatorẽ dedi te in populo meo robustum: & scies & pbabis vias eorũ. Oẽs isti principes declinãtes: ambulãtes fraudulẽter. Es & ferrũ vniuersi corrupti sunt. Defecit sufflatorium: in igne consumptũ est plumbũ. Frustra cõflauit cõflator: malicie eni eorũ nõ sunt cõsumpte. Argentũ reprobum vocate eos: quia dñs proiecit illos.

עֹלוֹתֵיכֶם לֹא לְרָצוֹן וְזִבְחֵיכֶם לֹא עָרְבוּ לִי׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶל הָעָם הַזֶּה מִכְשֹׁלִים וְכָשְׁלוּ בָם אָבוֹת וּבָנִים יַחְדָּו שָׁכֵן וְרֵעוֹ וְאָבָדוּ׃ כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה עַם בָּא מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְגוֹי גָּדוֹל יֵעוֹר מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ׃ קֶשֶׁת וְכִידוֹן יַחֲזִיקוּ אַכְזָרִי הוּא וְלֹא יְרַחֵמוּ קוֹלָם כַּיָּם יֶהֱמֶה וְעַל סוּסִים יִרְכָּבוּ עָרוּךְ כְּאִישׁ לַמִּלְחָמָה עָלַיִךְ בַּת צִיּוֹן׃ שָׁמַעְנוּ אֶת שָׁמְעוֹ רָפוּ יָדֵינוּ צָרָה הֶחֱזִקַתְנוּ חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃ אַל תֵּצְאוּ הַשָּׂדֶה וּבַדֶּרֶךְ אַל תֵּלֵכוּ כִּי חֶרֶב לְאֹיֵב מָגוֹר מִסָּבִיב׃ בַּת עַמִּי חִגְרִי שָׂק וְהִתְפַּלְּשִׁי בָאֵפֶר אֵבֶל יָחִיד עֲשִׂי לָךְ מִסְפַּד תַּמְרוּרִים כִּי פִתְאֹם יָבֹא הַשֹּׁדֵד עָלֵינוּ׃ בָּחוֹן נְתַתִּיךָ בְעַמִּי מִבְצָר וְתֵדַע וּבָחַנְתָּ אֶת דַּרְכָּם׃ כֻּלָּם סָרֵי סוֹרְרִים הֹלְכֵי רָכִיל נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל כֻּלָּם מַשְׁחִיתִים הֵמָּה׃ נָחַר מַפֻּחַ מֵאֵשׁ תַּם עֹפָרֶת לַשָּׁוְא צָרַף צָרוֹף וְרָעִים לֹא נִתָּקוּ׃ כֶּסֶף נִמְאָס קָרְאוּ לָהֶם כִּי מָאַס יְהוָה בָּהֶם׃

Ca.7.

Uerbũ quod factũ ẽ ad hieremiã a dño dicẽs: Sta in porta domꝰ dñi: & lege ibi verbũ hoc. & dic: audite verbũ dñi oẽs iudea. hec dicit dñs virtutũ deꝰ israel: dirigite vias vras & adinuentiões vras: & hitare faciã vos in loco isto. nõ cõfidite vobis in verbis mẽdacib': q̃ oĩno nõ pderũt vobis dicẽtes:

Λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου λέγων, στῆθι ἐπὶ τῆς πύλης τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ ἀνάγνωθι ἐκεῖ τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ εἰπέ, ἀκούσατε λόγον κυρίου πᾶσα ἰουδαία. τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, διορθώσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. μὴ πεποίθατε ἑαυτοῖς ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅτι τὸ παράπαν οὐκ ὠφελήσουσιν ὑμᾶς λέγοντες,

7.

Uerbum quod factum est ad hieremiam a domino dicens. Sta in porta domus domini: & predica ibi verbum istud: et dic. Audite verbum domini omnis iuda qui ingredimini per portas has: vt adoretis dñm. Hec dicit dominus exercituũ deus israel. Bonas facite vias vras & studia vra: & habitabo vobiscum in loco isto. Nolite confidere in verbis mendacii: dicentes

Cap.vij.

הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃ עֲמֹד בְּשַׁעַר בֵּית יְהוָה וְקָרָאתָ שָּׁם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְאָמַרְתָּ שִׁמְעוּ דְבַר יְהוָה כָּל יְהוּדָה הַבָּאִים בַּשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לַיהוָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וַאֲשַׁכְּנָה אֶתְכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃ אַל תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל דִּבְרֵי הַשֶּׁקֶר לֵאמֹר

הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵכַל
הֵמָּה׃ כִּי אִם הֵיטֵיב תֵּיטִיבוּ אֶת יָטַב
דַּרְכֵיכֶם וְאֶת מַעַלְלֵיכֶם אִם עָשׂוֹ עָשָׂה
תַעֲשׂוּ מִשְׁפָּט בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ׃ שָׁפַט
גֵּר יָתוֹם וְאַלְמָנָה לֹא תַעֲשֹׁקוּ גּוּר יָתַם
וְדָם נָקִי אַל תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם עָשַׁק נָקָה
הַזֶּה וְאַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא שָׁפַךְ קוּם
תֵלְכוּ לְרַע לָכֶם׃ וְשִׁכַּנְתִּי אֶתְכֶם יָלַךְ רָעַע
בַּמָּקוֹם הַזֶּה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי נָתַן
לַאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן עוֹלָם וְעַד עוֹלָם׃ עָלַם
הִנֵּה אַתֶּם בֹּטְחִים לָכֶם עַל דִּבְרֵי
הַשָּׁקֶר לְבִלְתִּי הוֹעִיל׃ הֲגָנֹב יָעַל
רָצֹחַ וְנָאֹף וְהִשָּׁבֵעַ לַשֶּׁקֶר וְקַטֵּר שָׁבַע
לַבָּעַל וְהָלֹךְ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם׃ וּבָאתֶם וַעֲמַדְתֶּם בּוֹא
לְפָנַי בַּבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר נִקְרָא פָּנָה קָרָא
שְׁמִי עָלָיו וַאֲמַרְתֶּם נִצַּלְנוּ לְמַעַן
עֲשׂוֹת אֵת כָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה׃ עָשָׂה תָּעַב
הַמְעָרַת פָּרִצִים הָיָה הַבַּיִת הַזֶּה
אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו בְּעֵינֵיכֶם קָרָא
גַּם אָנֹכִי הִנֵּה רָאִיתִי נְאֻם יְהוָה׃ כִּי רָאָה
לְכוּ נָא אֶל מְקוֹמִי אֲשֶׁר בְּשִׁילוֹ יָלַךְ קוּם
אֲשֶׁר שִׁכַּנְתִּי שְׁמִי שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה שָׁכַן
וּרְאוּ אֵת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לוֹ מִפְּנֵי רָאָה עָשָׂה
רָעַת עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ וְעַתָּה יַעַן פָּנָה רָעַע
עֲשׂוֹתְכֶם אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה עָשָׂה
נְאֻם יְהוָה וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם הַשְׁכֵּם דָּבַר שָׁכַם
וְדַבֵּר וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וָאֶקְרָא אֶתְכֶם קָרָא
וְלֹא עֲנִיתֶם׃ וְעָשִׂיתִי לַבַּיִת אֲשֶׁר עָנָה
נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו אֲשֶׁר אַתֶּם
בֹּטְחִים בּוֹ וְלַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָתַתִּי נָתַן
לָכֶם וְלַאֲבוֹתֵיכֶם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי
לְשִׁלוֹ׃ וְהִשְׁלַכְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל פָּנָי שָׁלַךְ
כַּאֲשֶׁר הִשְׁלַכְתִּי אֶת כָּל אֲחֵיכֶם פָּנָה
אֶת כָּל זֶרַע אֶפְרָיִם׃ וְאַתָּה אַל
תִּתְפַּלֵּל בְּעַד הָעָם הַזֶּה וְאַל תִּשָּׂא פָּלַל נָשָׂא

templum dñi: templũ dñi: templum domini est. Quoniam si bene direxeritis vias vestras & studia vestra: si feceritis iudiciũ inter virum & proximum eius: aduene & pupillo & vidue non feceritis calumniam nec sanguinẽ innocentẽ effuderitis in loco hoc: & post deos alienos non ambulaueritis in malũ vobismetipsis: habitabo vobiscũ in loco isto in terra quam dedi patribus vestris a seculo vsqꝫ in seculum. Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii qui non proderunt vobis: furari: occidere: adulterari: iurare mendaciter: libare baalim: & ire post deos alienos quos ignoratis. Et venistis & stetistis corã me in domo hac in qua inuocatum est nomen meũ: & dixistis: liberati sumus: eo q̃ fecerimus omnes abominationes istas. Nunqd ergo speluncã latronũ facta est domꝰ ista in qua inuocatũ est nomen meũ in oculis vr̃is? Ego ego sum: ego vidi dicit dominus. Ite ad locum meum in sylo vbi habitauit nomẽ meum a principio: & videte que fecerim ei propter maliciam populi mei israel. Et nunc quia fecistis om̃ia opera hec dicit dñs: & locutꝰ sum ad vos mane cõsurgens & loquens: & non audistis: et vocaui vos & non respondistis: faciam domui huic in qua inuocatũ est nomen meũ: & in qua vos habetis fiduciam: & in loco quem dedi vobis & patribꝰ vestris: sicut feci sylo. Et proiiciam vos a facie mea: sicut proieci omnes fratres vestros vniuersum semen effraim. Tu ergo noli orare pro populo hoc nec assumas

ναὸς κυρίου ἐστίν. ὅτι ἐὰν διορθοῦντες διορθώσητε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ ποιοῦντες ποιήσητε κρίμα ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ ἀναμέσον τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ προσήλυτον καὶ ὀρφανὸν καὶ χήραν μὴ καταδυναστεύσητε, καὶ αἷμα ἀθῷον μὴ ἐκχέητε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων μὴ πορεύησθε εἰς κακὸν ὑμῖν, καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ ὑμῶν ἐν τῇ γῇ, ἣν ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἐξ αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος. εἰ δὲ ὑμεῖς πεποίθετε ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅθεν οὐκ ὠφεληθήσεσθε, καὶ φονεύετε, καὶ μοιχᾶσθε, καὶ κλέπτετε, καὶ ὀμνύετε ἐπ' ἀδίκῳ, καὶ θυμιᾶτε τῇ Βαάλ, καὶ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, ὧν οὐκ οἴδατε τοῦ κακῶς εἶναι ὑμῖν, καὶ ἤλθετε καὶ ἔστητε ἐνώπιόν μου ἐν τῷ οἴκῳ, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, καὶ εἴπατε ἀπεσχήμεθα τοῦ ποιεῖν πάντα τὰ βδελύγματα ταῦτα. μὴ σπήλαιον λῃστῶν ὁ οἶκός μου, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖ ἐνώπιον ὑμῶν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἑώρακα λέγει κύριος, ὅτι πορεύθητε εἰς τὸν τόπον μου τὸν ἐν Σιλῶ, οὗ κατεσκήνωσα τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖ ἔμπροσθεν. καὶ ἴδετε ἃ ἐποίησα αὐτῷ ἀπὸ προσώπου κακίας λαοῦ μου Ἰσραήλ. καὶ νῦν ἀνθ' ὧν ἐποιήσατε πάντα τὰ ἔργα ταῦτα, καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠκούσατέ μου. καὶ ἐκάλεσα ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἀπεκρίθητε. κἀγὼ ποιήσω τῷ οἴκῳ τούτῳ, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, ἐφ' ᾧ ὑμεῖς πεποίθετε ἐπ' αὐτῷ. καὶ τῷ τόπῳ ᾧ ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καθὼς ἐποίησα τὴν Σιλώμ. καὶ ἀπορρίψω ὑμᾶς ἀπὸ προσώπου μου, καθὼς ἀπέρριψα τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν πᾶν τὸ σπέρμα Ἐφραίμ. καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ ἀξίου

templũ dñi est. qm̃ si dirigẽtes direxeritis vias vr̃as & studia vr̃a: & facientes feceritis iudiciũ inter virũ & inter proximũ suũ: & aduenã & pupillũ & viduã nõ oppresseritis: & sanguinẽ innocẽtẽ nõ effuderitis in loco isto: & post deos alienos nõ ambulaueritis in malũ vobis: & habitare faciã vos in loco vr̃o in terra: q̃ dedi patribꝰ vr̃is a seculo & vsqꝫ in seculũ: si aũt vos cõfiditis in verbis mẽdacibꝰ: ex qbꝰ nulla vtilitas: & occiditis & adulteratis: & furamini: & iuratis iniq̃: & incẽsatis baal: & ambulatis post deos alienos: quos nõ nostis vt male sit vobis: & venistis & stetistis corã me in domo: vbi inuocatũ est nomẽ meũ in ea: & dixistis abstinuimꝰ a faciendo oẽs abominatiões istas. nũqd spelũca latronũ domꝰ mea: vbi inuocatũ est nomẽ meũ in ea illic corã vobis: & ecce ego vidi dicit dñs: q̃m ite in locũ meũ q in silo: vbi habitare feci nomẽ meũ in eo illic a pricipio. & videte q̃ feci ei a facie malicie ppl̃i mei israel. & nũc p eo q̃d fecistis oia opa hec: & loquutꝰ sũ ad vos: & nõ audistis me. & vocaui vos: & nõ rñdistis. & ego faciã domui huic: vbi inuocatũ est nomẽ meũ in ea in q̃ vos cõfiditis in ea. & loco quẽ dedi vobis & patribꝰ vr̃is: sicut feci silõ. & proiiciam vos a facie mea: sicut proieci fratres vr̃os omne semẽ ephraim. & tu ne ores pro populo hoc: & ne roges

B C D

Esai. 66.c. Mat. 21.b. Infra. 31.f.

Pro. 1.c. Esai. 65.b.

Trãsla.gre.lxx.cũ inter.lati. Trãsla.B.Hie. Tex.he.hiere.vij. Priitiua.heb.

τοῦ ἐλεηθῆναι αὐτούς, καὶ μὴ εὔχου, καὶ μὴ προσέλθῃς μοι περὶ αὐτῶν, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι. ἢ οὐχ ὁρᾷς, τί αὐτοὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς πόλεσιν Ἰούδα, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερουσαλήμ; υἱοὶ αὐτῶν συλλέγουσιν ξύλα, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν καίουσι πῦρ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν τρίβουσι σταῖς, τοῦ ποιῆσαι χαυῶνας τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἔσπεισαν σπονδὰς θεοῖς ἀλλοτρίοις, ἵνα παροργίσωσίν με. μὴ ἐμὲ αὐτοὶ παροργίζουσιν λέγει κύριος; οὐχὶ ἑαυτούς, ὅπως καταισχυνθῇ τὰ πρόσωπα αὐτῶν; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ὀργὴ καὶ θυμός μου χεῖται ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πᾶν ξύλον τοῦ ἀγροῦ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ γεννήματα τῆς γῆς, καὶ ἐκκαυθήσεται καὶ οὐ σβεσθήσεται. τάδε λέγει κύριος, τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν συναγάγετε μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν, καὶ φάγετε κρέα, ὅτι οὐκ ἐλάλησα πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἀνήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου περὶ ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν, ἀλλ' ἢ τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐνετειλάμην αὐτοῖς λέγων, ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεόν, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, καὶ πορεύεσθε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς μου, αἷς ἂν ἐντείλωμαι ὑμῖν, ὅπως ἂν εὖ ᾖ ὑμῖν. καὶ οὐκ εἰσήκουσάν μου, οὐδὲ προσέσχον τὸ οὖς αὐτῶν, ἀλλὰ ἐπορεύθησαν τοῖς ἐνθυμήμασι τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς κακῆς, καὶ ἐγενήθησαν εἰς τὰ ὀπίσθεν καὶ οὐκ εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήλθοσαν οἱ πατέρες αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐξαπέστειλα πρὸς ὑμᾶς πάντας τοὺς δούλους μου τοὺς προφήτας ἡμέρας καὶ ὄρθρου, καὶ ἀπέστειλα καὶ οὐκ εἰσήκουσάν μου, καὶ οὐ προσέσχεν τὸ οὖς αὐτῶν, καὶ ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς πατέρας αὐτῶν. καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦτον, καὶ οὐκ ἀκούσονταί σου. καὶ καλέσεις

vt misereãtur ipsis: & ne ores: & ne accedas mihi p eis: qr nõ exaudiã. aut nõ vides: qd ipsi faciũt in ciuitatibꝰ iuda: & in vijs hierlm? filij eoꝝ colligũt ligna: & patres eoꝝ succẽdũt ignẽ: & mulieres eoꝝ cõmiscẽt similaginẽ: vt faciãt placẽtas militie celi. & libauerũt libamĩa dijs alienis: vt ad iracũdiã pruocarẽt me. nũqd me ipsi ad iracũdiã pruocãt dicit dñs? nõne semetipsos: vt cõfundant facies eoꝝ? ppter hoc hec dicit dñs: ecce ira & furor meꝰ fũdit sup locũ istũ & sup hoies: & sup iumẽta: & sup oẽ lignũ agri: & sup oẽs fruges terre: & succendet & nõ extinguet. hec dicit dñs: holocausto mata vr̃a cõgregate cũ sacrificijs vr̃is: & comedite carnes: qr nõ sũ locutꝰ ad p̃res vr̃os: & nõ p̃cepi eis in q̃ die eduxi eos de terra egypti de holocaustomatibꝰ & victimis: sed verbũ hoc p̃cepi eis dicẽs: audite vocẽ meã & ero vobis in deũ: & vos eritis mihi in pplm: & ambulate in oibus vijs meis: q̃s mandauero vobis: vt bñ sit vobis. & nõ audierũt me: neqꝫ attẽderũt aure suã: sed abierũt in desiderijs cordis eoꝝ mali: & facti sũt retrorsũ: & non in ante: ex q̃ die egressi sũt p̃res eoꝝ de terra egypti: & vsqꝫ ad diẽ hãc. & misi ad vos oẽs seruos meos pphetas die & diluculo: & misi &, nõ exaudierũt me: & nõ attẽdit auris eoꝝ: & idurauerũt ceruicẽ suã sup patres eoꝝ. & dices eis verbũ hoc: & nõ audiẽt te. & vocabis

Infra. 44.c.

E F

Infra. 11.d.

pro eis laudẽ & orationẽ & non obsistas mihi: quia non exaudiã te. Nonne vides quid isti faciunt in ciuitatibus iuda & in plateis hierusalem? Filii colligunt ligna: & patres succendunt ignem: & mulieres conspergũt adipem: vt faciant placentas regine celi & libent diis alienis: & me ad iracũdiã pruocẽt. Nunqd me ad iracundiã pruocãt? dicit dñs. Nonne semetipsos in cõfusionẽ vultus sui? Ideo hec dicit dominus deus. Ecce furor meꝰ & indignatio mea cõflatur sup locũ istum: sup viros & super iumenta: & super lignum regionis & sup fruges terre: & succẽdetur & nõ extinguetur. Hec dicit dñs exercituum deus israel. Holocaustomata vestra addite victimis vestris: & comedite carnes: quia nõ sum locutus cũ patribus vestris: & non precepi eis in die qua eduxi eos de terra egypti de verbo holocaustomatũ & victimaꝝ. sed hoc verbum precepi eis: dicens. Audite vocem meam: & ero vobis deus: & vos eritis mihi populus: & ambulate in om̃i via quam mandaui vobis: vt bene sit vobis. Et non audierũt nec inclinauerunt aurẽ suã: sed abierũt in voluptatibꝰ & in prauitate cordis sui mali: factiqꝫ sunt retrorsum & non in ante: a die qua egressi sunt patres eorum de terra egypti vsqꝫ ad diẽ hanc. Et misi ad vos om̃es seruos meos prophetas per diẽ: cõsurgens diluculo: & mittẽs: & nõ audierũt me nec inclinauerũt aurem suã: sed indurauerũt ceruicẽ suã: & peius operati sunt q̃ patres eorũ. Et loqueris ad eos om̃ia verba hec & non audient te: & vocabis

בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה וְאַל תִּפְגַּע בִּי רָנַן פָּגַע
כִּי אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ אֹתָךְ׃ הַאֵינְךָ רֹאֶה
מָה הֵמָּה עֹשִׂים בְּעָרֵי יְהוּדָה עָשָׂה עִיר
וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ הַבָּנִים מְלַקְּטִים בָּנָה לָקַט
עֵצִים וְהָאָבוֹת מְבַעֲרִים אֶת הָאֵשׁ בָּעַר
וְהַנָּשִׁים לָשׁוֹת בָּצֵק לַעֲשׂוֹת לוּשׁ עָשָׂה
כַּוָּנִים לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ מָלַךְ
נְסָכִים לֵאלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן נָסַךְ
הַכְעִסֵנִי׃ הַאֹתִי הֵם מַכְעִסִים כָּעַס
נְאֻם יְהוָה הֲלוֹא אֹתָם לְמַעַן בֹּשֶׁת בּוּשׁ
פְּנֵיהֶם׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה פָּנָה
הִנֵּה אַפִּי וַחֲמָתִי נִתֶּכֶת אֶל הַמָּקוֹם קוּם
הַזֶּה עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה וְעַל
עֵץ הַשָּׂדֶה וְעַל פְּרִי הָאֲדָמָה פָּרָה
וּבָעֲרָה וְלֹא תִכְבֶּה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה כָּבָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹלוֹתֵיכֶם עָלָה
סְפוּ עַל זִבְחֵיכֶם וְאִכְלוּ בָשָׂר׃ יָסַף
כִּי לֹא דִבַּרְתִּי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא
צִוִּיתִים בְּיוֹם הוֹצִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ צָוָה יָצָא
מִצְרָיִם עַל דִּבְרֵי עוֹלָה וָזָבַח׃ כִּי עָלָה
אִם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי אוֹתָם
לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְקוֹלִי וְהָיִיתִי לָכֶם הָיָה
לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם
וַהֲלַכְתֶּם בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲצַוֶּה
אֶתְכֶם לְמַעַן יִיטַב לָכֶם׃ וְלֹא יָטַב
שָׁמְעוּ וְלֹא הִטּוּ אֶת אָזְנָם וַיֵּלְכוּ נָטָה
בְּמֹעֵצוֹת בִּשְׁרִרוּת לִבָּם הָרָע יָעַץ שָׁרַר
וַיִּהְיוּ לְאָחוֹר וְלֹא לְפָנִים׃ לְמִן רָעַע הָיָה
הַיּוֹם אֲשֶׁר יָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ אָחַר פָּנָה
מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה וָאֶשְׁלַח שָׁלַח
אֲלֵיכֶם אֶת כָּל עֲבָדַי הַנְּבִיאִים נָבָא
יוֹם הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ׃ וְלוֹא שָׁמְעוּ שָׁכַם
אֵלַי וְלֹא הִטּוּ אֶת אָזְנָם וַיַּקְשׁוּ נָטָה
אֶת עָרְפָּם הֵרֵעוּ מֵאֲבוֹתָם׃ וְדִבַּרְתָּ רָעַע
אֲלֵיהֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֵלֶיךָ וְקָרָאתָ שָׁמַע

אליהם ולא יענוכה: ואמרת אליהם זה הגוי אשר לא שמעו בקול יהוה אלהיו ולא לקחו מוסר אבדה האמונה ונכרתה מפיהם: גזי נזרך והשליכי ושאי על שפים קינה כי מאס יהוה ויטש את דור עברתו: כי עשו בני יהודה הרע בעיני נאם יהוה שמו שקוציהם בבית אשר נקרא שמי עליו לטמאו: ובנו במות התפת אשר בגיא בן הנם לשרף את בניהם ואת בנתיהם באש אשר לא צויתי ולא עלתה על לבי: לכן הנה ימים באים נאם יהוה ולא יאמר עוד התפת וגיא בן הנם כי אם גיא ההרגה וקברו בתפת מאין מקום: והיתה נבלת העם הזה למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ ואין מחריד: והשבתי מערי יהודה ומחצות ירושלם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה כי לחרבה תהיה הארץ:

Cap. viij. בעת ההיא נאם יהוה ויוציאו את עצמות מלכי יהודה ואת עצמות שריו ואת עצמות הכהנים ואת עצמות הנביאים ואת עצמות יושבי ירושלם מקבריהם: ושטחום לשמש ולירח ולכל צבא השמים אשר אהבום ואשר עבדום ואשר הלכו אחריהם ואשר דרשום ואשר השתחוו להם לא יאספו ולא יקברו לדמן על פני האדמה יהיו: ונבחר מות מחיים לכל השארית הנשארים מן המשפחה הרעה הזאת בכל המקמות

eos & non respondebũt tibi. Et dices ad eos. Hec eſt gens que non audiuit vocem domini dei ſui: nec recepit diſciplinam. Periit fides & ablata eſt de ore eorũ. Tonde capillũ tuũ & proiice & ſume in directum planctũ: qa piecit dñs & reliquit generationẽ furoris ſui: quia fecerũt filii iuda malum in oculis meis dicit dñs. Poſuerũt offẽdicula ſua in domo in qua inuocatum eſt nomen meum vt pollueret eã: & edificauerũt excelſa tophet: q̃ eſt in valle filii ennõ: vt incenderent filios ſuos: & filias ſuas igni: que non precepi nec cogitaui in corde meo. Ideo ecce dies venient dicit dominus: & non dicetur amplius tophet & vallis filii ennon: ſed vallis interfectionis: & ſepelientur in tophet eo q non ſit locus. Et erit morticinũ populi huius in cibos volucribꝰ celi & beſtiis terre & non erit qui abigat. Et quieſcere faciam de vrbibus iuda & de plateis hieruſalem vocem gaudii & vocem leticie vocem ſponſi & vocẽ ſponſe. In deſolatione enĩ erit terra. 8.

IN illo tempore ait dominꝰ: eiicient oſſa regum iuda & oſſa principum eius: & oſſa ſacerdotũ: & oſſa prophetarũ: & oſſa eorum qui habitauerunt hieruſalẽ de ſepulchris ſuis: & expandent ea ad ſolem & lunã & omnem miliciam celi que dilexerũt & quibus ſeruierunt: & poſt que ambulauerunt: & que queſierunt & adorauerunt. Non colligentur & nõ ſepelientur in ſterquiliniũ ſup faciẽ terre erunt. Et eligent magis mortem q̃ꝫ vitam omes qui reſidui fuerint de cognatione hac peſſima: in vniuerſis locis

αὐτούς, καὶ οὐκ ἀποκρινοῦσί σοι. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τοῦτο τὸ ἔθνος ὃ οὐκ ἤκουσε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, οὐδὲ ἐδέξατο παιδείαν. ἐξέλιπεν ἡ πίστις ἐκ στόματος αὐτῶν. κεῖραι τὴν κεφαλήν σου, καὶ ἀπόρριπτε, καὶ ἀνάλαβε ἐπὶ χειλέων θρῆνον. ὅτι ἀπεδοκίμασε κύριος, καὶ ἀπώσατο τὴν γενεὰν τὴν ποιήσασαν ταῦτα. ὅτι ἐποίησαν υἱοὶ Ἰούδα τὸ πονηρὸν ἐναντίον ἐμοῦ λέγει κύριος. ἔταξαν τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτὸν τοῦ μιᾶναι αὐτόν. καὶ ᾠκοδόμησαν βωμὸν τοῦ Ταφέθ, ὅς ἐστιν ἐν φάραγγι υἱοῦ Ἐννόμ, τοῦ κατακαίειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐν πυρί, ὃ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς καὶ οὐ διενοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος. καὶ οὐκ ἐροῦσιν ἔτι, βωμὸς τοῦ Ταφὲθ καὶ φάραγξ υἱοῦ Ἐννόμ, ἀλλ᾽ ἡ φάραγξ τῶν ἀνῃρημένων. καὶ θάψουσιν ἐν τῷ Ταφέθ, διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν τόπον. καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ τοῦ λαοῦ τούτου εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀποσοβῶν. καὶ καταλύσω ἐκ πόλεων Ἰούδα καὶ ἐκ διόδων Ἱερουσαλὴμ φωνὴν εὐφραινομένων καὶ φωνὴν χαιρόντων, φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, ὅτι εἰς ἐρήμωσιν ἔσται πᾶσα ἡ γῆ.

Ca. 8.

Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ λέγει κύριος, ἐξοίσουσι τὰ ὀστᾶ τῶν βασιλέων Ἰούδα, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἱερέων, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν προφητῶν αὐτῶν, καὶ ὀστᾶ τῶν κατοικούντων Ἱερουσαλὴμ ἐκ τῶν τάφων αὐτῶν, καὶ ἐκτενοῦσιν αὐτὰ πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πρὸς τὴν σελήνην, καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἀστέρας, καὶ πρὸς πᾶσαν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ, ἃ ἠγάπησαν, καὶ οἷς ἐδούλευσαν, καὶ ὧν ἐπορεύθησαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ὧν ἀντείχοντο, καὶ οἷς προσεκύνησαν αὐτοῖς. οὐκ ὀπήσονται οὐδὲ ταφήσονται εἰς παράδειγμα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἔσονται, ὅτι εἵλαντο τὸν θάνατον ἢ τὴν ζωήν. καὶ πᾶσι τοῖς καταλοίποις τοῖς καταλειφθεῖσιν ἀπὸ τῆς γενεᾶς ἐκείνης ἐν παντὶ τόπῳ

eos: et nõ reſpondebũt tibi. et dices ad eos: hec gẽs q̃ nõ audiuit vocẽ dñi dei eoꝝ: neq; recepit diſciplinã. defecit fides de ore eoꝝ. tonde caput tuũ: et proiice: et ſume in labiis planctũ. q2 reprobauit dñs: et repulit gñationẽ q̃ fecit hec. q2 fecerũt filii iuda malũ corã me dicit dñs. poſuerũt abominationes ſuas in domo: vbi inuocatũ eſt nomẽ meũ ſup eã vt pollueret eã. et edificauerũt arã tapheth: q̃ eſt in valle filii ennõ: vt incẽderẽt filios ſuos et filias ſuas in igne: qđ nõ p̃cepi eis et nõ cogitaui in corde meo. ideo ecce dies veniũt dicit dñs. et nõ dicẽt ampliꝰ: ara taphet et vallis filii ennõ: ſed vallis iterfectoꝝ. et ſepeliẽt in tapheth: eo qđ nõ ſit locꝰ. et erũt mortui ppl̃i huiꝰ in cibũ volucribus celi et beſtiis terre: et nõ erit abigẽs. et ceſſare faciã de ciuitatibꝰ iuda et de viis hierl̃m vocẽ letantiũ et vocẽ gaudentiũ: vocẽ ſponſi et vocẽ ſpõſe: q2 in deſolationẽ erit oĩs terra.

In tpe illo dicit dñs: educẽt oſſa regũ iuda: et oſſa principũ eoꝝ: et oſſa ſacerdotũ: et oſſa pphetarũ eoꝝ: et oſſa habitantiũ hierl̃m de ſepulchris ſuis: et extẽdẽt ea ad ſolẽ et ad lunã: et ad oẽs ſtellas: et ad oẽm miliciã celi: q̃ dilexerũt et q̃bꝰ ſeruierũt: et q̃ ambulauerũt poſt ea: et q̃ q̃ſierũt et q̃ adorauerũt ea. nõ videbũt neq; ſepeliẽt in exẽplũ. ſup faciẽ terre erũt: q2 elegerũt mortẽ magiſq̃ vitã. et oĩbus reliquis relictis de gñatiõe illa in oĩ loco

οὗ ἂν ἐξώσω αὐτοὺς ἐκεῖ. ὅτι τάδε λέγει κύριος, μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται, ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει; διατί ἀπέστρεψεν ὁ λαὸς οὗτος ἀποστροφὴν ἀναιδῆ, καὶ κατεκρατήθησαν τῇ προαιρέσει αὐτῶν καὶ οὐκ ἠθέλησαν τοῦ ἐπιστρέψαι; ἐνωτίσασθε δὴ καὶ ἀκούσατε, οὐκ ὀρθῶς λαλήσουσιν. οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος μετανοῶν ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ λέγων, τί ἐποίησα; διέλιπεν ὁ τρέχων ἐκ τοῦ δρόμου αὐτοῦ ὡς ἵππος κάθιδρος ἐν χρεμετισμῷ αὐτοῦ. καὶ ἡ ἀσιδὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔγνω τὸν καιρὸν αὐτῆς. τρυγὼν καὶ χελιδὼν ἀγροῦ, στρουθία ἐφύλαξαν καιροὺς εἰσόδων αὐτῶν. ὁ δὲ λαός μου οὐκ ἔγνω τὰ κρίματα αὐτοῦ. πῶς ἐρεῖτε ὅτι σοφοί ἐσμεν ἡμεῖς, καὶ νόμος κυρίου μεθ᾽ ἡμῶν ἐστιν. εἰς μάτην ἐγενήθη σχοῖνος ψευδὴς γραμματεῦσιν. ᾐσχύνθησαν σοφοί, ἐπτοήθησαν καὶ ἑάλωσαν, ὅτι τὸν λόγον κυρίου ἀπεδοκίμασαν, σοφία τίς ἐστιν ἐν αὐτοῖς; διὰ τοῦτο δώσω τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἑτέροις, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν τοῖς κληρονόμοις, ὅτι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου πάντες φιλαργυρίαν ἀποδιώκουσι. καὶ ἐκ προφήτου ἕως ἱερέως πάντες ποιοῦσι ψεῦδος. καὶ ἰάτρευον σύντριμμα θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου πρὸς ἀτιμίαν λέγοντες, εἰρήνη εἰρήνη, καὶ οὐκ ἦν εἰρήνη. ᾐσχύνθησαν, ὅτι βδέλυγμα ἐποίησαν, καὶ αἰσχύνῃ οὐκ ᾐσχύνθησαν, καὶ αἰσχυνθῆναι οὐκ οἴδασι. διὰ τοῦτο πεσοῦνται ἀναμέσον πίπτοντες, ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτοῦ πεσοῦνται, λέγει κύριος, καὶ συνάξουσι τὰ γενήματα αὐτῶν λέγει κύριος. οὐκ ἔστι σταφυλὴ ἐν ταῖς ἀμπέλοις, καὶ οὐκ ἔστι σῦκα ἐν ταῖς συκαῖς, καὶ τὰ φύλλα κατερρύηκεν. ἐπὶ τί ἡμεῖς καθήμεθα; συνάχθητε καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς, καὶ ἀπορριφῶμεν ἐκεῖ, ὅτι ὁ θεὸς ἀπέρριψεν ἡμᾶς, καὶ ἐπότισεν ἡμᾶς ὕδωρ χολῆς, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον αὐτοῦ. συνήχθημεν εἰς εἰρήνην, καὶ οὐκ ἦν ἀγαθά. εἰς καιρὸν ἰάσεως, καὶ ἰδοὺ σπουδή. ἐκ Δὰν ἀκουσόμεθα φωνὴν ὀξύτητος

quo expellã eos illuc. q2 hec dicit dñs: nũqd cadẽs nõ reſurgit: aut auertẽs nõ reuertet: q̃re auerſus ẽ ppl̃s iſte auerſione ipudẽti: et cõfortati ſũt electiõe ſua et nõ voluerũt reuerti? auribꝰ pcipite iã et audite: nõ recte loquent. nõ eſt hõ penitẽtiã agẽs de malicia ſua dicẽs: qđ feci? defecit currẽs de curſu ſuo q̃ſi equꝰ feruidus in hinnitu ſuo et erodius in celo cognouit tps ſuũ. turtur et hirũdo agri: paſſeres cuſtodierũt tpa aduẽtus ſui. at ppl̃s meꝰ nõ cognouit iudicia ſua. quomõ dicetis q2 ſapiẽtes ſumꝰ nos: et lex domini nobiſcũ eſt. fruſtra factꝰ eſt iũcus mẽdax ſcribis. erubuerũt ſapiẽtes: pterriti ſũt et capti ſunt: q2 verbũ dñi reprobauerũt: ſapiẽtia q̃ eſt in ipis? ppter hoc dabo vxores eoꝝ aliis: et agros eoꝝ heredibꝰ: q2 a minimo vſq; ad magnũ oẽs auariciã ſequunt. et a ppheta vſq; ad ſacerdotẽ vniuerſi faciũt mẽdaciũ. et medicabant cõtritionẽ filie ppl̃i mei ad ignominiã dicẽtes: pax pax: et nõ erat pax. cõfuſi ſũt: q2 abominationẽ fecerũt: et cõfuſione nõ ſunt cõfuſi: et erubeſcere neſcierũt. ideo cadẽt in medio cadẽtes: in tpe viſitationis ſue corruẽt: dicit dñs: et cõgregabũt fruges ſuas dicit dñs. nõ eſt vua in vineis: et nõ ſũt ficꝰ in ficis: et folia defluxerũt. q̃re nos ſedemꝰ? cõgregamini et intremꝰ in ciuitates munitas: et piiciamur ibi: q2 deꝰ abiecit nos: et potauit nos aqua fellis: q2 peccauimꝰ in cõſpectu eiꝰ. cõgregati ſumꝰ in pace: et nõ fuerũt bona. in tpe medele: et ecce feſtinatio. a dan audiemus vocẽ fremitus

que derelicta ſunt: ad q̃ eieci eos dicit dominus exercituum. Et dices ad eos, Hec dicit dñs. Nunqđ qui cadit non reſurget? & q auerſus ẽ nõ reuertetur? q̃re ergo auerſus eſt ppl̃s iſte in hieruſalẽ auerſione contentioſa. Apprehenderũt mẽdaciũ: & noluerunt reuerti. Attẽdi & auſcultaui: nemo qđ bonũ eſt loqtur. Nullus ẽ q agat penitẽtiã ſup peccato ſuo dicens: quid feci? Oẽs cõuerſi ſunt ad curſum ſuũ quaſi equus impetu vadens in prelium: miluus in celo cognouit tẽpus ſuum: turtur & hirundo & ciconia cuſtodierũt tp̃s aduẽtus ſui: ppl̃s aũt meꝰ nõ cognouit iudicium domini. Quomodo dicitis ſapientes nos ſumus & lex domini nobiſcũ eſt. Vere mendaciũ operatus eſt ſtilus mẽdax ſcribarũ. Cõfuſi ſunt ſapiẽtes: perterriti & capti ſunt. Verbũ enĩ domini proiecerunt: & ſapientia nulla eſt in eis. Propterea dabo mulieres eorũ exteris: agros eorum heredibꝰ. Quia a minimo vſq; ad maximum oẽs auariciã ſequũtur: a ppheta vſq; ad ſacerdotẽ cuncti faciũt mendaciũ. Et ſanabãt cõtritiões filie populi mei ad ignominiã: dicẽtes pax: pax: cum nõ eſſet pax. Confuſi ſunt: quia abomiationẽ fecerũt: q nimo cõfuſione nõ ſunt cõfuſi & erubeſcere neſcierũt. Idcirco cadẽt inter corruẽtes: in tp̃e viſitationis ſue corruẽt dicit dñs. Cõgregãs cõgregabo eos: ait dñs. Non eſt vua in vitibus: & nõ ſunt ficus in ficulnea: foliũ defluxit: & dedi eis que pretergreſſa ſunt. Quare ſedemus? Conuenite & ingrediamur ciuitatẽ munitã: & ſileamus ibi: qa dñs deꝰ nr̃ ſilere nos fecit: & potũ dedit nobis aquã fellis. Peccauimus enĩ dño. Expectauimꝰ pacem: & non erat bonum: tempus medele: & ecce formido. A dan auditus eſt fremitus

הנשארים אשר הדחתים שם נאם יהוה צבאות: ואמרת אליהם כה אמר יהוה היפלו ולא יקומו אם ישוב ולא ישוב: מדוע שובבה העם הזה ירושלם משבה נצחת החזיקו בתרמית מאנו לשוב: הקשבתי ואשמע לוא כן ידברו אין איש נחם על רעתו לאמר מה עשיתי כלה שב במרצותם כסוס שוטף במלחמה: גם חסידה בשמים ידעה מועדיה ותר וסוס ועגור שמרו את עת באנה ועמי לא ידעו את משפט יהוה: איכה תאמרו חכמים אנחנו ותורת יהוה אתנו אכן הנה לשקר עשה עט שקר ספרים: הבישו חכמים חתו וילכדו הנה בדבר יהוה מאסו וחכמת מה להם: לכן אתן את נשיהם לאחרים שדותיהם ליורשים כי מקטן ועד גדול כלה בצע בצע מנביא ועד כהן כלה עשה שקר: וירפו את שבר בת עמי על נקלה לאמר שלום שלום ואין שלום: הבשו כי תועבה עשו גם בוש לא יבשו והכלם לא ידעו לכן יפלו בנפלים בעת פקדתם יכשלו אמר יהוה: אסף אסיפם נאם יהוה אין ענבים בגפן ואין תאנים בתאנה והעלה נבל ואתן להם יעברום: על מה אנחנו ישבים האספו ונבוא אל ערי המבצר ונדמה שם כי יהוה אלהינו הדמנו וישקנו מי ראש כי חטאנו ליהוה: קוה לשלום ואין טוב לעת מרפה והנה בעתה: מדן נשמע נחרת

עַל קוֹל מִצְהֲלוֹת אַבִּירָיו רָעֲשָׁה כָּל הָאָרֶץ וַיָּבוֹאוּ וַיֹּאכְלוּ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ כִּי הִנְנִי מְשַׁלֵּחַ בָּכֶם נְחָשִׁים צִפְעֹנִים אֲשֶׁר אֵין לָהֶם לָחַשׁ וְנִשְּׁכוּ אֶתְכֶם נְאֻם יְהוָה׃ מַבְלִיגִיתִי עֲלֵי יָגוֹן עָלַי לִבִּי דַוָּי׃ הִנֵּה קוֹל שַׁוְעַת בַּת עַמִּי מֵאֶרֶץ מַרְחַקִּים הַיהוָה אֵין בְּצִיּוֹן אִם מַלְכָּהּ אֵין בָּהּ מַדּוּעַ הִכְעִסוּנִי בִּפְסִלֵיהֶם בְּהַבְלֵי נֵכָר׃ עָבַר קָצִיר כָּלָה קָיִץ וַאֲנַחְנוּ לוֹא נוֹשָׁעְנוּ׃ עַל שֶׁבֶר בַּת עַמִּי הָשְׁבָּרְתִּי קָדַרְתִּי שַׁמָּה הֶחֱזִקָתְנִי׃ הַצֳרִי אֵין בְּגִלְעָד אִם רֹפֵא אֵין שָׁם כִּי מַדּוּעַ לֹא עָלְתָה אֲרֻכַת בַּת עַמִּי׃

Cap. ix.

מִי יִתֵּן רֹאשִׁי מַיִם וְעֵינִי מְקוֹר דִּמְעָה וְאֶבְכֶּה יוֹמָם וָלַיְלָה אֵת חַלְלֵי בַת עַמִּי׃ מִי יִתְּנֵנִי בַמִּדְבָּר מְלוֹן אֹרְחִים וְאֶעֶזְבָה אֶת עַמִּי וְאֵלְכָה מֵאִתָּם כִּי כֻלָּם מְנָאֲפִים עֲצֶרֶת בֹּגְדִים׃ וַיַּדְרְכוּ אֶת לְשׁוֹנָם קַשְׁתָּם שֶׁקֶר וְלֹא לֶאֱמוּנָה גָּבְרוּ בָאָרֶץ כִּי מֵרָעָה אֶל רָעָה יָצָאוּ וְאֹתִי לֹא יָדָעוּ נְאֻם יְהוָה׃ אִישׁ מֵרֵעֵהוּ הִשָּׁמֵרוּ וְעַל כָּל אָח אַל תִּבְטָחוּ כִּי כָל אָח עָקוֹב יַעְקֹב וְכָל רֵעַ רָכִיל יַהֲלֹךְ׃ וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ יְהָתֵלּוּ וֶאֱמֶת לֹא יְדַבֵּרוּ לִמְּדוּ לְשׁוֹנָם דַּבֶּר שֶׁקֶר הַעֲוֵה נִלְאוּ׃ שִׁבְתְּךָ בְּתוֹךְ מִרְמָה בְּמִרְמָה מֵאֲנוּ דַעַת אוֹתִי נְאֻם יְהוָה׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי צוֹרְפָם וּבְחַנְתִּים כִּי אֵיךְ אֶעֱשֶׂה מִפְּנֵי בַּת עַמִּי׃ חֵץ שׁוֹחֵט לְשׁוֹנָם מִרְמָה דִבֵּר בְּפִיו שָׁלוֹם אֶת רֵעֵהוּ יְדַבֵּר וּבְקִרְבּוֹ יָשִׂים אָרְבּוֹ׃ הַעַל אֵלֶּה לֹא אֶפְקָד

equorum eius: a voce hinnitus pugnatorum eius commota est omnis terra. Et venerunt et devoraverunt terram et plenitudinem eius: urbem et habitatores eius. Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos quibus non est incantatio: et mordebunt vos: ait dominus. Dolor meus super dolorem: in me cor meum merens. Ecce vox clamoris filie populi mei de terra longinqua. Numquid dominus non est in sion: aut rex eius non est in ea? Quare ergo me ad iracundiam concitaverunt in sculptilibus suis et in vanitatibus alienis? Transiit messis: finita est estas: et nos non sumus salvati. Super contritione filie populi mei contritus sum et contristatus: stupor obtinuit me. Numquid resina non est in galaad: aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filie populi mei. 9.

Quis dabit capiti meo aquam: et oculis meis fontem lachrymarum. Et plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei. Quis dabit me in solitudine diversorium viatorum. Et derelinquam populum meum: et recedam ab eis: quia omnes adulteri sunt et cetus prevaricatorum. Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veritatis. Confortati sunt in terra: quia de malo ad malum egressi sunt: et me non cognoverunt: dicit dominus. Unusquisque se a proximo suo custodiat: et in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantans supplantabit: et omnis amicus fraudulenter incedet: et vir fratrem suum deridebit: et veritatem non loquentur. Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium: ut inique agerent laboraverunt. Habitatio tua in medio doli: in dolo renuerunt scire me dicit dominus. Propterea hec dicit dominus exercituum. Ecce ego conflabo et probabo eos. Quid enim aliud faciam a facie filie populi mei? Sagitta vulnerans lingua eorum dolum locuta est. In ore suo pacem cum amico suo loquitur: et occulte ponit ei insidias. Nunquid super his non visitabo

ἵππων αὐτοῦ, ἀπὸ φωνῆς χρεμετισμοῦ ἱππασίας ἵππων αὐτοῦ, ἐσείσθη πᾶσα ἡ γῆ· καὶ ἥξει καὶ καταφάγεται τὴν γῆν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, πόλιν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ. διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω εἰς ὑμᾶς ὄφεις θανατοῦντας, οἷς οὐκ ἔστιν ἐπᾶσαι, καὶ δήξονται ὑμᾶς ἀνίατα μετ᾽ ὀδύνης καρδίας ὑμῶν ἀπορουμένης. ἰδοὺ φωνὴ κραυγῆς θυγατρὸς λαοῦ μου ἀπὸ γῆς μακρόθεν. μὴ κύριος οὐκ ἔστιν ἐν σιών; ἢ βασιλεὺς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ; διότι παρώργισάν με ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν καὶ ἐν ματαίοις ἀλλοτρίοις. διῆλθε θέρος, παρῆλθεν ἀμητός, καὶ ἡμεῖς οὐ διεσώθημεν. ἐπὶ συντρίμματι θυγατρὸς λαοῦ μου ἐσκοτώθην ἀπορία· κατίσχυσάν με ὠδῖνες ὡς τικτούσης. μὴ ῥητίνη οὐκ ἔστιν ἐν γαλαάδ, ἢ ἰατρὸς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ; διατί οὐκ ἀνέβη ἴασις θυγατρὸς λαοῦ μου;

Τίς δώσει κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων; καὶ κλαύσομαι τὸν λαὸν τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτὸς τοὺς τετραυματισμένους θυγατρὸς λαοῦ μου. τίς δώσει μοι ἐν ἐρήμῳ σταθμὸν ἔσχατον, καὶ καταλείψω τὸν λαόν μου, καὶ ἀπελεύσομαι ἀπ᾽ αὐτῶν. ὅτι πάντες μοιχῶνται, σύνοδος ἀθετούντων, καὶ ἐνέτειναν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ὡς τόξον· ψεῦδος καὶ οὐ πίστις ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐκ κακῶν εἰς κακὰ ἐξήλθοσαν, καὶ ἐμὲ οὐκ ἔγνωσαν φησὶ κύριος. ἕκαστος ἀπὸ τοῦ πλησίον αὐτοῦ φυλάξασθε, καὶ ἐπ᾽ ἀδελφοῖς αὐτῶν μὴ πεποίθατε, ὅτι πᾶς ἀδελφὸς πτέρνῃ πτερνιεῖ, καὶ πᾶς φίλος δολίως πορεύσεται. ἕκαστος κατὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ καταπαίξεται, ἀλήθειαν οὐ μὴ λαλήσωσιν, μεμάθηκεν ἡ γλῶσσα αὐτῶν λαλεῖν ψευδῆ. ἠδίκησαν καὶ οὐ διέλιπον τοῦ ἐπιστρέψαι. τόκος ἐπὶ τόκῳ, δόλος ἐπὶ δόλῳ, οὐκ ἤθελησαν εἰδέναι με φησὶ κύριος. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ ἐγὼ πυρώσω αὐτοὺς καὶ δοκιμάσω αὐτούς. τί ποιήσω ἀπὸ προσώπου πονηρίας θυγατρὸς λαοῦ μου; βολὶς τιτρώσκουσα ἡ γλῶσσα αὐτῶν, δόλια τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτῶν. τῷ πλησίον αὐτοῦ λαλεῖ εἰρηνικά, καὶ ἐν αὐτῷ ἔχει τὴν ἔχθραν. μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι

λέγει κύριος, ἢ ἐν λαῷ τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχή μου; ἐπὶ τὰ ὄρη λάβετε κοπετόν, καὶ ἐπὶ τὰς τρίβους τῆς ἐρήμου θρῆνον, ὅτι ἐξέλιπον παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπους· οὐκ ἤκουσαν φωνὴν ὑπάρξεως ἀπὸ πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἕως κτηνῶν, ἐξέστησαν, ᾤχοντο. καὶ δώσω τὴν ἱερουσαλὴμ εἰς μετοικίαν καὶ εἰς κατοικητήριον δρακόντων καὶ τὰς πόλεις ἰούδα εἰς ἀφανισμὸν θήσομαι, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι. τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ σοφὸς καὶ συνιέτω τοῦτο, καὶ ὁ λόγος στόματος κυρίου πρὸς αὐτὸν ἀναγγειλάτω ὑμῖν, ἕνεκεν τίνος ἀπώλετο ἡ γῆ, ἀνήφθη ὡς ἔρημος, παρὰ τὸ μὴ διοδεύεσθαι αὐτήν. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, διὰ τὸ ἐγκαταλιπεῖν αὐτοὺς τὸν νόμον μου ὃν ἔδωκα πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς μου, ἀλλ᾽ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ἀρεστῶν τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς κακῆς, καὶ ὀπίσω τῶν εἰδώλων, ἃ ἐδίδαξαν οἱ πατέρες αὐτῶν αὐτούς, διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ ψωμίζω αὐτοὺς ἀνάγκας καὶ ποτίζω αὐτοὺς ὕδωρ χολῆς, καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσιν εἰς οὓς οὐκ ἐγίνωσκον αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, καὶ ἐπαποστελῶ ἐπ᾽ αὐτοὺς τὴν μάχαιραν ἕως τοῦ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἐν αὐτῇ. τάδε λέγει κύριος, καλέσατε τὰς θρηνούσας καὶ ἐλθέτωσαν, καὶ πρὸς τὰς σοφὰς ἀποστείλατε, καὶ φθεγξάσθωσαν, καὶ λαβέτωσαν ἐφ᾽ ὑμᾶς θρῆνον, καὶ καταγαγέτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν δάκρυα, καὶ τὰ βλέφαρα ὑμῶν ῥείτω ὕδωρ. ὅτι φωνὴ οἴκτου ἠκούσθη ἐν σιών. πῶς ἐταλαιπωρήσαμεν, κατῃσχύνθημεν σφόδρα, ὅτι ἐγκατελίπομεν τὴν γῆν, καὶ ἀπερρίψαμεν τὰ σκηνώματα ἡμῶν. ἀκούσατε δή, γυναῖκες, λόγον θεοῦ, καὶ δεξάσθω τὰ ὦτα ὑμῶν λόγους στόματος αὐτοῦ, καὶ διδάξατε τὰς θυγατέρας ὑμῶν οἶκτον, καὶ γυνὴ τὴν πλησίον αὐτῆς θρῆνον, ὅτι ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων ὑμῶν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν γῆν ὑμῶν τοῦ ἐκτρῖψαι νήπια ἔξωθεν καὶ νεανίσκους

dicit dominus: aut in gente huiuscemodi non ulciscetur anima mea? Super montes assumam fletum ac lamentum: et super speciosa deserti planctum: quoniam incensa sunt eo quod non sit vir pertransiens: et non audierunt vocem possidentis. A volucre celi usque ad pecora transmigraverunt et recesserunt. Et dabo hierusalem in acervos arene: et cubilia draconum: et civitates iuda dabo in desolationem eo quod non sit habitator. Quis est vir sapiens qui intelligat hoc: et ad quem verbum oris domini fiat ut annunciet istud: quare perierit terra et exusta sit quasi desertum: eo quod non sit qui pertranseat? Et dixit dominus. Quia dereliquerunt legem meam quam dedi eis: et non audierunt vocem meam: et non ambulaverunt in ea: et abierunt post pravitatem cordis sui: et post baalim quod didicerunt a patribus suis: idcirco hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego cibabo populum istum absinthio: et potum dabo eis aquam fellis. Et dispergam eos in gentibus quas non noverunt ipsi et patres eorum: et mittam post eos gladium donec consumantur. Hec dicit dominus exercituum. Contemplamini et vocate lamentatrices ut veniant: et ad eas que sapientes sunt mittite et properent: et festinent et assumant super nos lamentum. Deducant oculi nostri lachrymas: et palpebre nostre defluant aquis: quia vox lamentationis audita est de sion. Quomodo vastati sumus et confusi vehementer? Quia dereliquimus terram: quoniam deiecta sunt tabernacula nostra. Audite ergo mulieres verbum domini et assumant aures vestre sermonem oris eius: et docete filias vestras lamentum: et unaquaeque proximam suam planctum: quia ascendit mors per fenestras vestras: ingressa est domos vestras: disperdere parvulos de foris: iuvenes

בָּם נְאֻם יְהוָה אִם בְּגוֹי אֲשֶׁר כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃ עַל הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי וָנֶהִי וְעַל נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה כִּי נִצְּתוּ מִבְּלִי אִישׁ עֹבֵר וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל מִקְנֶה מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד בְּהֵמָה נָדְדוּ הָלָכוּ׃ וְנָתַתִּי אֶת יְרוּשָׁלַםִ לְגַלִּים מְעוֹן תַּנִּים וְאֶת עָרֵי יְהוּדָה אֶתֵּן שְׁמָמָה מִבְּלִי יוֹשֵׁב׃ מִי הָאִישׁ הֶחָכָם וְיָבֵן אֶת זֹאת וַאֲשֶׁר דִּבֶּר פִּי יְהוָה אֵלָיו וְיַגִּדָהּ עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ נִצְּתָה כַמִּדְבָּר מִבְּלִי עֹבֵר׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיהֶם וְלֹא שָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְלֹא הָלְכוּ בָהּ׃ וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבָּם וְאַחֲרֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר לִמְּדוּם אֲבוֹתָם׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מַאֲכִילָם אֶת הָעָם הַזֶּה לַעֲנָה וְהִשְׁקִיתִים מֵי רֹאשׁ׃ וַהֲפִיצוֹתִים בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ הֵמָּה וַאֲבוֹתָם וְשִׁלַּחְתִּי אַחֲרֵיהֶם אֶת הַחֶרֶב עַד כַּלּוֹתִי אוֹתָם׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִתְבּוֹנְנוּ וְקִרְאוּ לַמְקוֹנְנוֹת וּתְבוֹאֶינָה וְאֶל הַחֲכָמוֹת שִׁלְחוּ וְתָבוֹאנָה׃ וּתְמַהֵרְנָה וְתִשֶּׂנָה עָלֵינוּ נֶהִי וְתֵרַדְנָה עֵינֵינוּ דִּמְעָה וְעַפְעַפֵּינוּ יִזְּלוּ מָיִם׃ כִּי קוֹל נְהִי נִשְׁמַע מִצִּיּוֹן אֵיךְ שֻׁדָּדְנוּ בֹּשְׁנוּ מְאֹד כִּי עָזַבְנוּ אָרֶץ כִּי הִשְׁלִיכוּ מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ׃ כִּי שְׁמַעְנָה נָשִׁים דְּבַר יְהוָה וְתִקַּח אָזְנְכֶם דְּבַר פִּיו וְלַמֵּדְנָה בְנוֹתֵיכֶם נֶהִי וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה׃ כִּי עָלָה מָוֶת בְּחַלּוֹנֵינוּ בָּא בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ לְהַכְרִית עוֹלָל מִחוּץ בַּחוּרִים

מרחבות: דבר כה נאם יהוה ונפלה נבלת האדם כדמן על פני השדה וכעמיר מאחרי הקוצר ואין מאסף: כה אמר יהוה אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו: כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי כי אני יהוה עשה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם יהוה: הנה ימים באים נאם יהוה ופקדתי על כל מול בערלה: על מצרים ועל יהודה ועל אדום ועל בני עמון ועל מואב ועל כל קצוצי פאה הישבים במדבר כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב:

Cap. x.

שמעו את הדבר אשר דבר יהוה עליכם בית ישראל: כה אמר יהוה אל דרך הגוים אל תלמדו ומאתות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה: כי חקות העמים הבל הוא כי עץ מיער כרתו מעשה ידי חרש במעצד: בכסף ובזהב ייפהו במסמרות ובמקבות יחזקום ולוא יפיק: כתמר מקשה המה ולא ידברו נשוא ינשוא כי לא יצעדו אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם היטב אין אותם: מאין כמוך יהוה גדול אתה וגדול שמך בגבורה: מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך: ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עץ הוא: כסף מרקע מתרשיש יובא וזהב מאופז

de plateis: loquere hec dicit dominus: & cadet morticinū hois quasi stercus sup faciē regiōis & quasi fenū post tergū metentis & non est qui colligat. Hec dicit dñs. Non glorietur sapiens in sapientia sua: & non glorietur fortis in fortitudine sua: & nō glorietur diues in diuitiis suis: sed in hoc glorietur qui gloriatur: scire & nosse me: quia ego sum dñs q facio misericordiā & iudiciū & iusticiā in terra. Hec eni placent mihi: ait dominus. Ecce dies venient dicit dominus: et visitabo sup oēm qui incircūcisum habet pputiū: sup egyptū & sup iudam: & sup edom: & sup filios āmon: sup moab: & sup oēs q attonsi sunt in comam habitātes in deserto: quia omnes gentes habēt preputiū: omnis aūt domus israel incircumcisi sunt corde.

10.

Audite verbū quod locutus est dominus super vos domus israel. Hec dicit dominus. Iuxta vias gentium nolite discere: et a signis celi nolite metuere que timēt gentes: quia leges populorum vane sunt. Quia lignū de saltu precidit opus manus artificis in ascia. Argento & auro decorauit illud: clauis & malleis cōpegit vt nō dissoluatur. In similitudinē palme fabricate sūt: & nō loquētur: portata tollētur: qa icedere nō valēt. Nolite ergo timere ea: qa nec male possunt facere nec bene. Non est similis tui dñe: magnus es tu: & magnū nomē tuū in fortitudine. Quis nō timebit te o rex gentium? tuū n est ei decus. Inter cūctos sapiētes gētiū & in vniuersis regnis eorū nullꝰ est silis tui. Pariter insipiētes & fatui pbabūtur doctrīa vanitatis eorꝫ lignū ē. Argentū inolutum de tharsis affertur: & aurum de ophir

ἀπὸ τῶν πλατειῶν, καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ τῶν ἀνθρώπων εἰς παράδειγμα ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ ὡς χόρτος ὀπίσω θερίζοντος, καὶ οὐκ ἔσται ὁ συνάγων. τάδε λέγει κύριος, μὴ καυχάσθω ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἐν τούτῳ καυχάσθω ὁ καυχώμενος, συνιεῖν καὶ γινώσκειν με, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ποιῶν ἔλεος καὶ κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐν τούτοις τὸ θέλημά μου λέγει κύριος. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος· καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ πάντας περιτετμημένους ἀκροβυστίας αὐτῶν· ἐπ᾽ αἴγυπτον καὶ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν, καὶ ἐπὶ ἰδουμαίαν, καὶ ἐπὶ υἱοὺς ἀμμών, καὶ ἐπὶ υἱοὺς μωάβ, καὶ ἐπὶ πάντα περικειρόμενον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἀπερίτμητα σαρκί, καὶ πᾶς οἶκος ἰσραὴλ ἀπερίτμητοι καρδίας αὐτῶν.

1.Cor.1.g. 2.Cor.10.d.

Ca.10.

Ἀκούσατε τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησε κύριος ἐφ᾽ ὑμᾶς οἶκος ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος, κατὰ τὰς ὁδοὺς τῶν ἐθνῶν μὴ μανθάνετε, καὶ ἀπὸ τῶν σημείων τοῦ οὐρανοῦ μὴ φοβεῖσθε, ὅτι φοβοῦνται αὐτὰ ἔθνη, ὅτι τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν μάταια. ξύλον ἐστὶν ἐκ τοῦ δρυμοῦ ἐκκεκομμένον, ἔργον τέκτονος, καὶ χώνευμα ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ κεκαλλωπισμένα ἐστίν. ἐν σφύραις καὶ ἥλοις ἐστερέωσαν αὐτά, καὶ οὐ κινηθήσονται, ἀργύριον τορευτόν ἐστιν, οὐ λαλοῦσιν, αἰρόμενα ἀρθήσονται, ὅτι οὐκ ἐπιβήσονται. μὴ φοβηθῆτε αὐτά, ὅτι οὐ μὴ κακοποιήσουσι, καὶ ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς. οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι κύριε, μέγας εἶ σύ, καὶ μέγα τὸ ὄνομά σου ἐν ἰσχύϊ, τίς οὐ φοβηθήσεταί σε βασιλεῦ τῶν ἐθνῶν; σοὶ γὰρ πρέπει, ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι. ἅμα ἄφρονες καὶ ἀνόητοί εἰσι, διδασκαλία ματαίων αὐτῶν ξύλον ἐστίν, ἀργύριον προσβλητὸν ἀπὸ θαρσεῖς, ἥξει χρυσίον μωφάζ,

Apo.15.b.

καὶ χεὶρ χρυσοχόων· ἔργα τεχνιτῶν πάντα· ὑάκινθον καὶ πορφύραν ἐνδύσουσιν αὐτά, οὕτως ἐρεῖτε αὐτοῖς, θεοὶ οἳ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν ἀπολέσθωσαν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ τούτου. κύριος ὁ ποιήσας τὴν γῆν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, ὁ ἀνορθώσας τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ ἐξέτεινε τὸν οὐρανὸν καὶ πλῆθος ὕδατος ἐν οὐρανῷ, καὶ ἀνήγαγε νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς, ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησε, καὶ ἐξήγαγεν ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐμωράνθη πᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ γνώσεως, κατῃσχύνθη πᾶς χρυσοχόος ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτοῦ, ὅτι ψευδῆ ἐχώνευσαν, οὐκ ἔστι πνεῦμα ἐν αὐτοῖς· μάταιά ἐστιν ἔργα ἐμπεπαιγμένα· ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀπολοῦνται, οὐκ ἔστι τοιαύτη μερὶς τῷ ἰακώβ, ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα αὐτός ἐστι, καὶ ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ· κύριος δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ. συνήγαγεν ἔξωθεν τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ κατοικοῦσα ἐν ἐκλεκτοῖς, ὅτι τάδε λέγει κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ σκελίζω τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην. καὶ ἐκθλίψω αὐτούς, ὅπως εὑρεθῇ. οὐαὶ ἐπὶ συντρίμματί σου, ἀλγηρὰ ἡ πληγή σου. καὶ ἐγὼ εἶπα, ὄντως τοῦτο τὸ τραῦμά μου, καὶ κατέλαβέ με. ἡ σκηνή μου ἐταλαιπώρησεν, ὤλετο· καὶ πᾶσαι αἱ δέρρεις μου διεσπάσθησαν. οἱ υἱοί μου καὶ τὰ πρόβατά μου οὐκ εἰσίν. οὐκ ἔστιν ἔτι τόπος τῆς σκηνῆς μου, τόπος τῶν δέρρεών μου. ὅτι οἱ ποιμένες ἠφρονεύσαντο, καὶ τὸν κύριον οὐκ ἐξεζήτησαν· διατοῦτο οὐκ ἐνόησε πᾶσα ἡ νομὴ καὶ διεσκορπίσθησαν. φωνὴ ἀκοῆς ἰδοὺ ἔρχεται, καὶ σεισμὸς μέγας ἐκ γῆς βορρᾶ, τοῦ τάξαι τὰς πόλεις ἰούδα εἰς ἀφανισμὸν καὶ κοίτην στρουθῶν. οἶδα κύριε ὅτι οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ ἀνὴρ πορεύσεται καὶ κατορθώσει πορείαν αὐτοῦ. παίδευσον ἡμᾶς κύριε, πλὴν ἐν κρίσει καὶ μὴ ἐν θυμῷ, ἵνα μὴ

Infra.51.b. Isa.44. Ps.6.

opus artificis & manus erarii: hyacinthus & purpura indumentū eorum. Opus artificum vniuersa hec: dñs autem deus verus est. Ipse deus viuēs & rex sempiternꝰ. Ab indignatōe eiꝰ cōmouebitur terra: & non sustinebunt gentes cōminationem eius. Sic ergo dicetis eis. Dii qui celos & terram nō fecerunt: pereant de terra & de his q̄ sub celo sunt. Qui fecit terrā in fortitudine sua: pparat orbē in sapiā sua: & prudētia sua extēdit celos: ad vocem suā dat multitudinē aquaꝝ in celo: & eleuat nebulas ab extremitatibus terre. Fulgura ī pluuiā facit: & eduxit ventū de thesauris suis. Stultꝰ factus est oīs hō a sciētia sua: cōfusus ē artifex oīs in sculptili: qm̄ falsum est qd cōflauit: & nō est spūs in eis. Vana sunt & opus risu dignum. In tpe visitatiōis sue peribūt. Non est his similis pars iacob. Qui eni formauit omnia: ipse est: & israel virga hereditatis eius: dñs exercituum nomē illi. Cōgrega de terra cōfusionē tuā q̄ habitas in obsidione: quia hec dicit dñs. Ecce ego longe proiiciam habitatores terre in hac vice: & tribulabo eos: ita vt inueniantur. Ve mihi sup cōtritione mea pessima plaga mea. Ego aūt dixi: plane hec infirmitas mea ē: & portabo illam. Tabernaculū meū vastatū est: oēs funiculi mei dirupti sūt. Filii mei exierūt a me: & nō subsistūt. Nō est q extēdat vltra tētoriū meū: & erigat pelles meas: quia stulte egerūt pastores: & dñm nō q̄sierunt: ppterea nō itellexerūt: & ois grex eorū dispersus est. Vox auditiōis ecce venit & cōmotio magna de tra aqlonis: vt ponat ciuitates iuda solitudinē & habitacula draconū. Scio dñe qa nō est hois via eius: nec viri est vt ābulet & dirigat gressus suos. Corripe me dñe: verūtn̄ in iudicio & nō in furore tuo: ne forte

מעשה חרש וידי צורף תכלת וארגמן לבושם מעשה חכמים כלם: ויהוה אלהים אמת הוא אלהים חיים ומלך עולם מקצפו תרעש הארץ ולא יכלו גוים זעמו: כדנה תאמרון להום אלהיא די שמיא וארקא לא עבדו יאבדו מארעא ומן תחות שמיא אלה: עשה ארץ בכחו מכין תבל בחכמתו ובתבונתו נטה שמים: לקול תתו המון מים בשמים ויעלה נשאים מקצה הארץ ברקים למטר עשה ויוצא רוח מאצרתיו: נבער כל אדם מדעת הביש כל צורף מפסל כי שקר נסכו ולא רוח בם: הבל המה מעשה תעתעים בעת פקדתם יאבדו: לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא וישראל שבט נחלתו יהוה צבאות שמו: אספי מארץ כנעתך ישבתי במצור: כי כה אמר יהוה הנני קולע את יושבי הארץ בפעם הזאת והצרותי להם למען ימצאו: אוי לי על שברי נחלה מכתי ואני אמרתי אך זה חלי ואשאנו: אהלי שדד וכל מיתרי נתקו בני יצאני ואינם אין נטה עוד אהלי ומקים יריעותי: כי נבערו הרעים ואת יהוה לא דרשו על כן לא השכילו וכל מרעיתם נפוצה: קול שמועה הנה באה ורעש גדול מארץ צפון לשום את ערי יהודה שממה מעון תנים: ידעתי יהוה כי לא לאדם דרכו לא לאיש הלך והכין את צעדו: יסרני יהוה אך במשפט אל באפך פן

תְּמַעֲטֵנוּ: שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ עַל הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ וְעַל מִשְׁפָּחוֹת
אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ כִּי אָכְלוּ
אֶת יַעֲקֹב וַאֲכָלֻהוּ וַיְכַלֻּהוּ וְאֶת
נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ:

Cap. xi.

הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל
יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר: שִׁמְעוּ
אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְדִבַּרְתָּם
אֶל אִישׁ יְהוּדָה וְעַל יֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלָ͏ִם: וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָרוּר הָאִישׁ
אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת: אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם
בְּיוֹם הוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
מִכּוּר הַבַּרְזֶל לֵאמֹר שִׁמְעוּ
בְּקוֹלִי וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם כְּכֹל אֲשֶׁר
אֲצַוֶּה אֶתְכֶם וִהְיִיתֶם לִי לְעָם
וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים: לְמַעַן
הָקִים אֶת הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
לַאֲבוֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם אֶרֶץ זָבַת
חָלָב וּדְבַשׁ כַּיּוֹם הַזֶּה וָאַעַן וָאֹמַר
אָמֵן יְהוָה: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי
קְרָא אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעָרֵי
יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם לֵאמֹר
שִׁמְעוּ אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת
וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם: כִּי הָעֵד הַעִדֹתִי
בַּאֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַעֲלוֹתִי אוֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה
הַשְׁכֵּם וְהָעֵד לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְּקוֹלִי:
וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא הִטּוּ אֶת אָזְנָם
וַיֵּלְכוּ אִישׁ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם הָרָע
וָאָבִיא עֲלֵיהֶם אֶת כָּל דִּבְרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת אֲשֶׁר צִוִּיתִי לַעֲשׂוֹת וְלֹא
עָשׂוּ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי נִמְצָא
קֶשֶׁר בְּאִישׁ יְהוּדָה וּבְיֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלָ͏ִם: שָׁבוּ עַל עֲוֺנֹת אֲבוֹתָם

ad nihilum redigas me. Effunde indignationē tuā sup gentes q nō cognouerūt te: & sup puincias que nomen tuū nō inuocauerūt: quia comederunt iacob: & deuorauerūt eū & cōsumpserūt illum: & decus eius dissipauerunt. 11.

Verbum quod factū est a domino ad hieremiam: dicens. Audite verba pacti huius: & loquimini ad viros iuda & ad habitatores hierusalem: & dices ad eos. Hec dicit dominus deus israel. Maledictus vir qui non audierit verba pacti huiꝰ: quod precepi patribus vestris in die qua eduxi eos de terra egypti de fornace ferrea dicēs. Audite vocem meam: & facite omnia que precepi vobis: & eritis mihi in populum: & ego ero vobis in deū: vt suscitem iuramentum quod iuraui patribus vestris daturū me eis terram fluentem lacte & melle sicut est dies hec. Et rn̄di & dixi. Amen domine. Et dixit dominus ad me. Vociferare omnia verba hec in ciuitatibus iuda & foris hierusalē: dicens. Audite verba pacti huius et facite illa: quia contestans contestatus sum patres vestros in die q eduxi eos de terra egypti vsq; ad diem hanc. Mane cōsurgēs cōtestatus sum: & dixi. Audite vocē meā. Et nō audierūt nec inclinauerūt aurē suā: sed abierūt vnusquisq; in prauitate cordis sui mali. Et induxi sup eos omnia verba pacti huius: quod precepi vt facerent & non fecerūt. Et dixit dominus ad me. Inuenta est coniuratio in viris iuda & in habitatoribus hierl̄m. Reuersi sunt ad iniqtates patrū suorum

paucos nos facias. effunde irā tuā sup gētes q
ὀλίγους ἡμᾶς ποιήσῃς. ἔκχεον τὸν θυμόν σου ἐπὶ ἔθνη τὰ (ps. 78.)
nō cognouerūt te: & sup regna q nomē tuū
μὴ εἰδότα σε, καὶ ἐπὶ βασιλείας αἳ τὸ ὄνομά σου
non inuocauerūt. qr deuorauerūt iacob:
οὐκ ἐπεκαλέσαντο. ὅτι κατέφαγον τὸν ἰακώβ,
& cōsumpserūt israel: & pascua eius
καὶ ἐξανήλωσαν τὸν ἰσραήλ, καὶ τὴν νομὴν αὐτοῦ
desolauerūt.
ἠρήμωσαν.

Ca. 11.

Verbū qđ factū est ad hieremiā a dn̄o
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου
dicēs: audite verba testamēti huiꝰ: &
λέγων, ἀκούσατε τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, καὶ
loqueris ad viros iude & hitantes hie
λαλήσεις πρὸς ἄνδρας ἰούδα καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱε-
rusalē: & dices ad eos: hec dicit dn̄s
ρουσαλήμ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος
deꝰ israel. maledictus hō q nō au-
ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἐπικατάρατος ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἀκού-
diet verba testamēti huiꝰ: qđ mādaui
σεται τῶν λόγων τῆς διαθήκης ταύτης, ἧς ἐνετειλά-
pr̄ibus vr̄is: in q die eduxi eos
μην τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἐν ἡ ἡμέρᾳ ἀνήγαγον αὐτοὺς
de terra egypti de fornace ferrea dicēs: au
ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐκ τῆς καμίνου τῆς σιδηρᾶς λέγων, ἀ-
dite vocē meā: & facite oīa quecūq;
κούσατε τῆς φωνῆς μου, καὶ ποιήσατε πάντα ὅσα
ego mādo vobis. & eritis mihi in pplm: &
ἂν ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, καὶ
ego ero vobis in deū: vt statuā iuramētū meū qđ
ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεόν, ὅπως στήσω τὸν ὅρκον μου ὃν
iuraui pr̄ibus vr̄is: dare illis terrā
ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν, τοῦ δοῦναι αὐτοῖς γῆν
fluentē lacte & melle: sicut dies hec. & respō
ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, καθὼς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ ἀπε-
di & dixi: fiat dn̄e. & dixit dn̄s ad
κρίθην καὶ εἶπα, γένοιτο κύριε. καὶ εἶπεν κύριος πρός
me: lege oīa verba hec in ciui
με, ἀνάγνωθι πάντας τοὺς λόγους τούτους ἐν πό-
tatibꝰ iuda & foris hierl̄m dicēs: audite
λεσιν ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλὴμ λέγων, ἀκούσατε
verba testamēti huiꝰ. & facite ea:
τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, καὶ ποιήσατε αὐ-
qm̄ cōtestās cōtestatꝰ sum pa
τούς, ὅτι συμμαρτυρόμενος συνεμαρτυρόμην τοῖς πα-
tres vr̄os in die q eduxi eos de terra egyp-
τράσι ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ ἡ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύ-
ti vsq; in diē hāc. mane cōsurgēs cōtestatꝰ sū
πτου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὀρθρίζων συνεμαρτυρόμην
dicēs: audite vocē meā. & nō audierūt: ne
λέγων, ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου. καὶ οὐκ ἤκουσαν, οὐ-
q; inclinauerūt aurē suā: sed abierūt vnusquisq; in
δὲ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐπορεύοντο ἕκαστος ἐν
prauitate cordis sui mali & in-
σκολιότητι τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς. καὶ ἐ-
duxi sup eos oīa verba pacti
πήγαγον ἐπ᾽ αὐτοὺς πάντα τὰ ῥήματα τῆς διαθήκης
huius qđ pcepi vt facerēt: & nō fece
ταύτης ἧς ἐνετειλάμην τοῦ ποιῆσαι, καὶ οὐκ ἐποί-
runt. & dixit dn̄s ad me: inuēta est colligatio
ησαν. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, εὑρέθη σύνδεσμος
in viris iuda & in habitantibꝰ hierusa
ἐν ἀνδράσιν ἰούδα καὶ ἐν τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσα-
lem. reuersi sūt ad iniqtates patrū
λήμ. ἐπεστράφησαν ἐπὶ τὰς ἀδικίας τῶν πατέρων
suorū
αὐτῶν τῶν

priorū: q nō voluerūt exaudire verba mea.
προτέρων, οἳ οὐκ ἠθέλησαν εἰσακοῦσαι τῶν λόγων μου.
& ecce vadūt post deos alienos: vt serui-
καὶ ἰδοὺ βαδίζουσιν ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, τοῦ δου-
ant eis. & dissipauerūt domꝰ israel & do-
λεύειν αὐτοῖς. καὶ διεσκέδασαν ὁ οἶκος ἰσραὴλ καὶ ὁ οἶ-
mus iuda testamētū meū qđ pepigi cū patri
κος ἰούδα τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην πρὸς τοὺς πα-
bus eoꝝ. ppter hoc hec dicit dn̄s: ecce indu-
τέρας αὐτῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐπά-
co sup eos mala de qbꝰ nō poterūt exire ex eis.
γω ἐπ᾽ αὐτοὺς κακὰ ἐξ ὧν οὐ δυνήσονται ἐξελθεῖν ἐξ αὐτῶν.
& clamabūt ad me: & nō exaudiā eos.
καὶ κεκράξονται πρός με, καὶ οὐκ εἰσακούσομαι αὐτῶν.
& ibūt ciuitates iuda & hitantes hie
καὶ πορεύσονται πόλεις ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱε-
rusalē: & clamabūt ad deos suos: qbꝰ
ρουσαλήμ, καὶ κεκράξονται πρὸς τοὺς θεοὺς αὐτῶν, οἷς
ipi adolēt eis. nō saluabūt eos in tpe
αὐτοὶ θυμιῶσιν αὐτοῖς. οὐ μὴ σώσουσιν αὐτοὺς ἐν καιρῷ
maloꝝ suoꝝ. qr scd̄m numerū ciuitatū tuaꝝ erāt
τῶν κακῶν αὐτῶν. ὅτι κατὰ ἀριθμὸν πόλεών σου ἦσαν
dii tui iuda: & scd̄m nūerū viarū hierusa-
θεοί σου ἰούδα, καὶ κατὰ ἀριθμὸν ἐξόδων τῆς ἱερουσα-
lem posuistis aras ad adolēdū baal. & tu ne
λὴμ ἐτάξατε βωμοὺς τοῦ θυμιᾶν τῇ βαάλ. καὶ σὺ μὴ
ores p pplo isto: & ne petas p
προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ ἀξίου περὶ
eis in depcatiōe & orone: qr nō exaudiā
αὐτῶν ἐν δεήσει καὶ προσευχῇ, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι
in tpe q inuocant me in tpe afflictiōis eo
ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐπικαλοῦνταί με ἐν καιρῷ κακώσεως αὐ-
rū. qd dilecta in domo mea fecit abomina
τῶν. τί ἡ ἠγαπημένη ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐποίησεν βδέλυγ-
tionē: nūqd orones & carnes scte auferēt a te
μα; μὴ εὐχαὶ καὶ κρέα ἅγια ἀφελοῦσιν ἀπὸ σοῦ τὰς
malicias tuas aut his fugies? oliuā vmbrosā pulchrā
κακίας σου ἢ τούτοις διαφεύξῃ; ἐλαίαν εὔσκιον ὡραίαν
specie vocauit dn̄s nomē tuū: ī vocē circūcisio
τῷ εἴδει ἐκάλεσεν κύριος τὸ ὄνομά σου, εἰς φωνὴν περι-
nis eiꝰ. incēsus ē ignis in eā: inutiles facti sūt
τομῆς αὐτῆς. ἀνήφθη πῦρ ἐπ᾽ αὐτήν, ἠχρειώθησαν οἱ
rami eiꝰ. & dn̄s exercituū q plantauit
κλάδοι αὐτῆς. καὶ κύριος τῶν δυνάμεων ὁ καταφυ-
te: loquutꝰ est sup te mala p ma-
τεύσας σε, ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακὰ ἀντὶ τῆς κα-
litiā domꝰ israel & domꝰ iuda. qr fecerūt
κίας οἴκου ἰσραὴλ καὶ οἴκου ἰούδα. ὅτι ἐποίησαν
sibi ad irritandū me cū īcēsū offerūt ipi
ἑαυτοῖς τοῦ παροργίσαί με ἐν τῷ θυμιᾶν αὐτοὺς τῇ
baal. dn̄e notū fac mihi: & cognoscā. tūc vidi
βαάλ. κύριε γνώρισόν μοι, καὶ γνώσομαι. τότε εἶδον
studia eoꝝ. ego q̄si agnꝰ innocēs addu
τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. ἐγὼ ὡς ἀρνίον ἄκακον ἀγό-
ctus vt sacrificet: nō cognoui. sup me cogitauerūt cogi-
μενον τοῦ θύεσθαι, οὐκ ἔγνων. ἐπ᾽ ἐμὲ ἐλογίσαντο λο-
tatione dicētes: venite & immittamꝰ lignū in
γισμὸν λέγοντες, δεῦτε καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν
panē eiꝰ: & cōteramꝰ eū de terra viuē-
ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτὸν ἀπὸ γῆς ζών-
tiū: & nomē eiꝰ nō memoret vltra. dn̄e
των, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ μὴ μνησθῇ ἔτι. κύριε τῶν
exercituū iudicās iusta: probās renes & corda:
δυνάμεων κρίνων δίκαια, δοκιμάζων νεφροὺς καὶ καρδίας,
videā a te vltionē in eis: qr ad te
ἴδοιμι τὴν παρὰ σοῦ ἐκδίκησιν ἐν αὐτοῖς, ὅτι πρὸς σὲ
reuelaui iustificationē meā.
ἀπεκάλυψα τὸ δικαίωμά μου.

priores: qui noluerunt audire verba mea. Et hi ergo abierunt post deos alienos vt seruirent eis. Irritū fecerūt domꝰ isrl̄ & domus iuda pactum meum: quod pepigi cū patribus eorū. Quā obrē hec dicit dominus. Ecce ego inducā sup eos mala: de qbus exire nō poterunt: & clamabūt ad me et non exaudiam eos. Et ibunt ciuitates iuda & habitatores hierusalē: & clamabunt ad deos quibus libant: & nō saluabūt eos in tēpore afflictionis eorū. Secundū numerū enī ciuitatū tuarū erāt dii tui iuda: & s̄m numerū viarū tuarū hierusalē posuisti aras cōfusiōis: aras ad libandum baalim. Tu ergo noli orare pro populo hoc: & ne assumas pro eis laudem & orationē: quia non exaudiam in tēpore clamoris eorum ad me: in tpe afflictiōis eorū. Quid est q dilectꝰ meus in domo mea fecit scelera multa? Nunquid carnes sancte auferent a te malicias tuas in quibus gloriata es? Oliuā vberē pulchrā: fructiferā: speciosam vocauit dn̄s nomen tuū. Ad vocē loquele grandis exarsit ignis in ea: & combusta sunt fructeta eius. Et dn̄s exercituum qui plantauit te: locutus est sup te malū: pro malis domus israel & domus iuda que fecerunt sibi ad irritandum me: libātes baalim. Tu autē dn̄e demonstrasti mihi: & cognoui. tūc ostēdisti mihi studia eorū: & ego q̄si agnus māsuetus q portatur ad victimā. Et nō cognoui q cogitauerīt sup me cōsilia: dicētes. Mittamus lignū in panē eius: & eradamus eū de terra viuentiū: & nomē eiꝰ nō memoretur ampliꝰ. Tu aūt dn̄e sabaoth q iudicas iuste: & pbas renes & corda: videā vltionē tuam ex eis. Tibi enim reuelaui causam meam.

הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר מֵאֲנוּ לִשְׁמוֹעַ אֶת
דְּבָרַי וְהֵמָּה הָלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים
אֲחֵרִים לְעָבְדָם הֵפֵרוּ בֵית יִשְׂרָאֵל
וּבֵית יְהוּדָה אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי
אֶת אֲבוֹתָם: לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה
הִנְנִי מֵבִיא אֲלֵיהֶם רָעָה אֲשֶׁר לֹא
יוּכְלוּ לָצֵאת מִמֶּנָּה וְזָעֲקוּ אֵלַי
וְלֹא אֶשְׁמַע אֲלֵיהֶם: וְהָלְכוּ עָרֵי
יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם וְזָעֲקוּ אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הֵם מְקַטְּרִים לָהֶם
וְהוֹשֵׁעַ לֹא יוֹשִׁיעוּ לָהֶם בְּעֵת רָעָתָם:
כִּי מִסְפַּר עָרֶיךָ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה
וּמִסְפַּר חֻצוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם שַׂמְתֶּם
מִזְבְּחוֹת לַבֹּשֶׁת מִזְבְּחוֹת לְקַטֵּר
לַבָּעַל: וְאַתָּה אַל תִּתְפַּלֵּל בְּעַד
הָעָם הַזֶּה וְאַל תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה
וּתְפִלָּה כִּי אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ בְּעֵת קָרְאָם
אֵלַי בְּעַד רָעָתָם: מֶה לִידִידִי
בְּבֵיתִי עֲשׂוֹתָהּ הַמְזִמָּתָה הָרַבִּים
וּבְשַׂר קֹדֶשׁ יַעַבְרוּ מֵעָלָיִךְ כִּי
רָעָתֵכִי אָז תַּעֲלֹזִי: זַיִת רַעֲנָן
יְפֵה פְרִי תֹאַר קָרָא יְהוָה שְׁמֵךְ
לְקוֹל הֲמוּלָּה גְדֹלָה הִצִּית אֵשׁ
עָלֶיהָ וְרָעוּ דָּלִיּוֹתָיו: וַיהוָה
צְבָאוֹת הַנּוֹטֵעַ אוֹתָךְ דִּבֶּר עָלַיִךְ
רָעָה בִּגְלַל רָעַת בֵּית יִשְׂרָאֵל
וּבֵית יְהוּדָה אֲשֶׁר עָשׂוּ לָהֶם
לְהַכְעִסֵנִי לְקַטֵּר לַבָּעַל: וַיהוָה
הוֹדִיעַנִי וָאֵדָעָה אָז הִרְאִיתַנִי
מַעַלְלֵיהֶם: וַאֲנִי כְּכֶבֶשׂ אַלּוּף יוּבַל
לִטְבוֹחַ וְלֹא יָדַעְתִּי כִּי עָלַי חָשְׁבוּ
מַחֲשָׁבוֹת נַשְׁחִיתָה עֵץ בְּלַחְמוֹ
וְנִכְרְתֶנּוּ מֵאֶרֶץ חַיִּים וּשְׁמוֹ לֹא
יִזָּכֵר עוֹד: וַיהוָה צְבָאוֹת שֹׁפֵט צֶדֶק
בֹּחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב אֶרְאֶה נִקְמָתְךָ
מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ גִּלִּיתִי אֶת רִיבִי:

לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה עַל אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת
הַמְבַקְשִׁים אֶת נַפְשְׁךָ לֵאמֹר
לֹא תִנָּבֵא בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא
תָמוּת בְּיָדֵנוּ׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת הִנְנִי פֹקֵד עֲלֵיהֶם הַבַּחוּרִים
יָמֻתוּ בַחֶרֶב בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם
יָמֻתוּ בָּרָעָב׃ וּשְׁאֵרִית לֹא תִהְיֶה
לָהֶם כִּי אָבִיא רָעָה אֶל אַנְשֵׁי
עֲנָתוֹת שְׁנַת פְּקֻדָּתָם׃

Cap. xij.

צַדִּיק אַתָּה יְהוָה כִּי אָרִיב אֵלֶיךָ
אַךְ מִשְׁפָּטִים אֲדַבֵּר אוֹתָךְ מַדּוּעַ
דֶּרֶךְ רְשָׁעִים צָלֵחָה שָׁלוּ כָּל בֹּגְדֵי
בָגֶד׃ נְטַעְתָּם גַּם שֹׁרָשׁוּ יֵלְכוּ גַּם
עָשׂוּ פֶרִי קָרוֹב אַתָּה בְּפִיהֶם וְרָחוֹק
מִכִּלְיוֹתֵיהֶם׃ וְאַתָּה יְהוָה יְדַעְתָּנִי
תִּרְאֵנִי וּבָחַנְתָּ לִבִּי אִתָּךְ הַתִּקֵם
כְּצֹאן לְטִבְחָה וְהַקְדִּשֵׁם לְיוֹם
הֲרֵגָה׃ עַד מָתַי תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְעֵשֶׂב
כָּל הַשָּׂדֶה יִיבָשׁ מֵרָעַת יֹשְׁבֵי בָהּ
סָפְתָה בְהֵמוֹת וָעוֹף כִּי אָמְרוּ לֹא
יִרְאֶה אֶת אַחֲרִיתֵנוּ׃ כִּי אֶת רַגְלִים
רַצְתָּה וַיַּלְאוּךָ וְאֵיךְ תְּתַחֲרֶה אֶת
הַסּוּסִים וּבְאֶרֶץ שָׁלוֹם אַתָּה בוֹטֵחַ
וְאֵיךְ תַּעֲשֶׂה בִּגְאוֹן הַיַּרְדֵּן׃ כִּי גַם
אַחֶיךָ וּבֵית אָבִיךָ גַּם הֵמָּה בָּגְדוּ
בָךְ גַּם הֵמָּה קָרְאוּ אַחֲרֶיךָ מָלֵא
אַל תַּאֲמֵן בָּם כִּי יְדַבְּרוּ אֵלֶיךָ
טוֹבוֹת׃ עָזַבְתִּי אֶת בֵּיתִי נָטַשְׁתִּי
אֶת נַחֲלָתִי נָתַתִּי אֶת יְדִדוּת
נַפְשִׁי בְּכַף אֹיְבֶיהָ׃ הָיְתָה לִּי
נַחֲלָתִי כְּאַרְיֵה בַיָּעַר נָתְנָה עָלַי
בְּקוֹלָהּ עַל כֵּן שְׂנֵאתִיהָ׃ הַעַיִט
צָבוּעַ נַחֲלָתִי לִי הַעַיִט סָבִיב
עָלֶיהָ לְכוּ אִסְפוּ כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה
הֵתָיוּ לְאָכְלָה׃ רֹעִים רַבִּים שִׁחֲתוּ
כַרְמִי בֹּסְסוּ אֶת חֶלְקָתִי נָתְנוּ אֶת

Propterea hec dicit dñs ad viros anathot: qui querunt animam tuam: & dicunt. Non prophetabis in nomine domini: & non morieris in manib9 nrīs. Propterea hec dicit dñs exercituū. Ecce ego visitabo sup eos. Iuuenes morientur in gladio: filii eorum & filie eorum morientur in fame: & reliquie non erunt ex eis. Inducam enim malum super viros anathot: annum visitationis eorum. 12.

Iustus quidē tu es domine si disputē tecū: veruntm̄ iudicia loquar ad te. Quare via impiorū psperatur: bñ est oībus q puaricātur & iniq̄ agunt? Plantasti eos & radicē miserūt: proficiūt & faciūt fructū: pape es tu ori eorū: & lōge a renibus eorū. & tu domine nosti me: vidisti me: & pbasti cor meū tecū. Cōgrega eos quasi gregē ad victimā: & sanctifica eos in diē occisionis. Vsq̄quo lugebit terra: & herba oīs regionis siccabitur ppter maliciā habitantiū in ea. Cōsumptū est aīal & volucre: qm̄ dixerūt non videbit nouissima nostra. Si cū peditibus currens laborasti: quō cōtendere poteris cum equis? Cum aūt in terra pacis securus fueris: quid facies in superbia iordanis? Nam & fr̄es tui & domus pr̄is tui: etiā ipsi pugnauerūt aduersum te: & clamauerūt post te plena voce. Ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona. Reliqui domum meam: dimisi hereditatem meam. Dedi dilectam animā meā in man9 inimicorū eius: facta ē mihi hereditas mea quasi leo in silua. Dedit cōtra me vocem: ideo odiui eam. Nunquid auis discolor hereditas mea mihi? Nunqd auis tincta per totū? Venite cōgregamini oēs bestie terre: pperate ad deuorandū. Pastores multi demoliti sunt vineā meā: cōculcauerūt partē meā. Dederūt

διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τοὺς ἄνδρας ἀναθὼθ τοὺς ζητοῦντας τὴν ψυχήν μου, τοὺς λέγοντας, οὐ μὴ προφητεύσῃς ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου· εἰδὲ μὴ ἀποθανῇ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπισκέψομαι ἐπ' αὐτούς· οἱ νεανίσκοι αὐτῶν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦνται, υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν τελευτήσουσιν ἐν λιμῷ, καὶ ἐγκατάλειμμα οὐκ ἔσται αὐτῶν· ὅτι ἐπάξω κακὰ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἀναθὼθ ἐν ἐνιαυτῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν.

Infra. 20.c.

Ca.12

Δίκαιος εἶ κύριε, ὅτι ἀπολογήσομαι πρὸς σέ, πλὴν κρίματα λαλήσω πρὸς σέ, τί ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται, εὐθήνησαν πάντες οἱ ἀθετοῦντες ἀθετήματα. ἐφύτευσας αὐτούς, καὶ ἐρριζώθησαν· ἐτεκνοποίησαν, καὶ ἐποίησαν καρπόν· ἐγγὺς εἶ σὺ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ πόρρω ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν. καὶ σὺ κύριε γινώσκεις με, δεδοκίμακας τὴν καρδίαν μου ἐναντίον σου. συνάγαγε αὐτοὺς ὡς ποίμνιον εἰς θυσίαν, καὶ ἅγνισον αὐτοὺς εἰς ἡμέραν σφαγῆς. ἕως πότε πενθήσει ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ ξηρανθήσεται ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ, ἠφανίσθησαν κτήνη καὶ πετεινά, ὅτι εἶπαν, οὐκ ὄψεται ὁ θεὸς ὁδοὺς ἡμῶν. σοῦ οἱ πόδες τρέχουσι, καὶ ἐκλύουσί σε· πῶς παρασκευάσῃ ἐφ' ἵπποις, καὶ ἐν γῇ εἰρήνης σὺ πέποιθας· πῶς ποιήσεις ἐν φρυάγματι τοῦ ἰορδάνου, ὅτι καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου καὶ αὐτοὶ ἠθέτησάν σε· καὶ αὐτοὶ ἐβόησαν, ἐκ τῶν ὀπίσω σου ἐπισυνήχθησαν· μὴ πιστεύσῃς ἐν αὐτοῖς, ὅτε λαλήσουσι πρὸς σὲ καλά. ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου, ἔδωκα τὴν ἠγαπημένην ψυχήν μου εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῆς. ἐγενήθη ἡ κληρονομία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυμῷ· ἔδωκεν ἐπ' ἐμὲ τὴν φωνὴν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν. μὴ σπήλαιον ὑαίνης ἡ κληρονομία μου ἐμοί, ἢ σπήλαιον κύκλῳ αὐτῆς ἐπ' αὐτήν; βαδίσατε συναγάγετε πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ ἐλθέτωσαν τοῦ φαγεῖν αὐτήν. ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνά μου, καὶ ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου, ἔδωκαν

A

Abac. 1.a.

B

C

τὴν μερίδα ἐπιθυμητήν μου εἰς ἔρημον ἄβατον. ἐτέθη εἰς ἀφανισμὸν ἀπωλείας· δι' ἐμὲ ἀφανισμῷ ἠφανίσθη πᾶσα ἡ γῆ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνὴρ τιθέμενος ἐν καρδίᾳ. ἐπὶ πᾶσαν διεκβολὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἦλθον ταλαιπωροῦντες, ὅτι μάχαιρα τοῦ κυρίου καταφάγεται ἀπὸ ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς· οὐκ ἔστιν εἰρήνη πάσῃ σαρκί. σπείρατε πυροὺς καὶ ἀκάνθας θερίσατε· οἱ κλῆροι αὐτῶν οὐκ ὠφελήσουσιν αὐτούς· αἰσχύνθητε ἀπὸ καυχήσεως ὑμῶν ἀπὸ ὀνειδισμοῦ ἐναντίον κυρίου. ὅτι τάδε λέγει κύριος περὶ πάντων τῶν γειτόνων τῶν πονηρῶν τῶν ἁπτομένων τῆς κληρονομίας μου, ἧς ἐμέρισα τῷ λαῷ μου ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἀνασπῶ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τὸν ἰούδαν ἐκβαλῶ ἐκ μέσου αὐτῶν. καὶ ἔσται μετὰ τὸ ἐκβαλεῖν με αὐτοὺς ἐπιστρέψω, καὶ ἐλεήσω αὐτούς, καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς ἕκαστον εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἔσται ἐὰν μαθόντες μάθωσι τὴν ὁδὸν τοῦ λαοῦ μου, τοῦ ὀμνύειν ἐν τῷ ὀνόματί μου, ζῇ κύριος, καθὼς ἐδίδαξαν τὸν λαόν μου ὀμνύειν ἐν τῇ βάαλ, καὶ οἰκοδομηθήσονται ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ μου. ἐὰν δὲ μὴ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἐξαρῶ ἔθνος ἐκεῖνο ἐξάρσει καὶ ἀπωλείᾳ λέγει κύριος.

Ca.13.

Τάδε λέγει κύριος, βάδισαι, καὶ κτῆσαι σεαυτῷ περίζωμα λινοῦν, καὶ περίθου περὶ τὴν ὀσφύν σου, καὶ ἐν ὕδατι οὐ διελεύσεται. καὶ ἐκτησάμην τὸ περίζωμα κατὰ τὸν λόγον κυρίου, καὶ περιέθηκα περὶ τὴν ὀσφύν μου. καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρός με ἐκ δευτέρου λέγων, λάβε τὸ περίζωμα τὸ περὶ τὴν ὀσφύν σου, καὶ ἀνάστηθι καὶ βάδισον ἐπὶ τὸν εὐφράτην, καὶ κατάκρυψον αὐτὸ ἐκεῖ ἐν τῇ τρυμαλιᾷ τῆς πέτρας. καὶ ἐπορεύθην καὶ ἔκρυψα αὐτὸ ἐν τῷ εὐφράτῃ, καθὼς ἐνετείλατό μοι κύριος. καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας πολλάς, καὶ εἶπε κύριος πρός με, ἀνάστα καὶ βάδισον ἐπὶ τὸν εὐφράτην καὶ λάβε ἐκεῖθεν τὸ περίζωμα ὃ ἐνετειλάμην σοι τοῦ κατακρύψαι αὐτὸ ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθην ἐπὶ τὸν εὐφράτην καὶ ὤρυξα καὶ ἔλαβον τὸ περίζωμα ἐκ τοῦ

D

A

portionē meā desiderabilē in desertū solitudīs: posuerūt eā in dissipationē: luxitq̄ sup me. Desolatiōe desolata ē oīs terra: qa nullus est q recogitet corde. Super omnes vias deserti venerunt oēs vastatores terre: qa gladius domini deuorabit ab extremo terre vsq̄ ad extremū eius. Nō est pax vniuerse carni. Seminauerunt triticum: & spinas messuerūt: hereditatē acceperūt: & nō eis pderit. Cōfundemini a fructibus vrīs ppter irā furoris dñi. Hec dicit dñs aduersum oēs vicinos meos pessimos: q tangūt hereditatē quam distribui populo meo israel. Ecce ego euellā eos de terra sua: & domum iuda euellam de medio eorum. Et cū euulsero eos cōuertar & miserebor eorum: & reducā eos: virum ad hereditatē suam: & virū in terram suam. Et erit si eruditi didicerint vias populi mei vt iurent nomine meo: viuit dñs: sicut docuerunt populum meum iurare in baal: edificabūtur ī medio populi mei. Quod si non audierint: euellam gentē illā euulsione & pditione ait dñs. 13.

Hec dicit dominus ad me. Vade & possidē tibi lūbare lineum: & pones illud sup lūbos tuos: & in aquam non inferes illud. Et possedi lumbare iuxta verbum dñi: & posui circa lūbos meos. Et fact9 est sermo domini ad me secundo dicens. Tolle lumbare quod possedisti: quod est circa lūbos tuos: & surgens vade ad euphratē: & abscōde ibi illud in foramine petre. Et abii & abscōdi illud in euphrate sicut preceperat mihi dñs. Et factum est post dies plurimos: dixit domin9 ad me. Surge & vade ad euphratē & tolle inde lūbare qd̄ precepi tibi: vt absconderes illud ibi. Et abii ad euphratē fodi & tuli

חֶלְקַת חֶמְדָּתִי לְמִדְבַּר שְׁמָמָה׃ שָׂמָהּ
לִשְׁמָמָה אָבְלָה עָלַי שְׁמֵמָה נָשַׁמָּה
כָּל הָאָרֶץ כִּי אֵין אִישׁ שָׂם עַל
לֵב׃ עַל כָּל שְׁפָיִם בַּמִּדְבָּר בָּאוּ
שֹׁדְדִים כִּי חֶרֶב לַיהוָה אֹכְלָה
מִקְצֵה אֶרֶץ וְעַד קְצֵה הָאָרֶץ אֵין
שָׁלוֹם לְכָל בָּשָׂר׃ זָרְעוּ חִטִּים
וְקֹצִים קָצָרוּ נֶחְלוּ לֹא יוֹעִלוּ
וּבֹשׁוּ מִתְּבוּאֹתֵיכֶם מֵחֲרוֹן אַף
יְהוָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה עַל כָּל שְׁכֵנַי
הָרָעִים הַנֹּגְעִים בַּנַּחֲלָה אֲשֶׁר
הִנְחַלְתִּי אֶת עַמִּי אֶת יִשְׂרָאֵל
הִנְנִי נֹתְשָׁם מֵעַל אַדְמָתָם וְאֶת
בֵּית יְהוּדָה אֶתּוֹשׁ מִתּוֹכָם׃ וְהָיָה
אַחֲרֵי נָתְשִׁי אוֹתָם אָשׁוּב וְרִחַמְתִּים
וַהֲשִׁבֹתִים אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ וְאִישׁ
לְאַרְצוֹ׃ וְהָיָה אִם לָמֹד יִלְמְדוּ
אֶת דַּרְכֵי עַמִּי לְהִשָּׁבֵעַ בִּשְׁמִי
חַי יְהוָה כַּאֲשֶׁר לִמְּדוּ אֶת עַמִּי
לְהִשָּׁבֵעַ בַּבָּעַל וְנִבְנוּ בְּתוֹךְ עַמִּי׃
וְאִם לֹא יִשְׁמָעוּ וְנָתַשְׁתִּי אֶת
הַגּוֹי הַהוּא נָתוֹשׁ וְאַבֵּד נְאֻם יְהוָה׃
כֹּה אָמַר יְהוָה

Cap. xiij.

אֵלַי הָלוֹךְ וְקָנִיתָ לְּךָ אֵזוֹר פִּשְׁתִּים
וְשַׂמְתּוֹ עַל מָתְנֶיךָ וּבַמַּיִם לֹא
תְבִאֵהוּ׃ וָאֶקְנֶה אֶת הָאֵזוֹר כִּדְבַר
יְהוָה וָאָשִׂם עַל מָתְנָי׃ וַיְהִי דְבַר
יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר׃ קַח אֶת
הָאֵזוֹר אֲשֶׁר קָנִיתָ אֲשֶׁר עַל
מָתְנֶיךָ וְקוּם לֵךְ פְּרָתָה וְטָמְנֵהוּ שָׁם
בִּנְקִיק הַסָּלַע׃ וָאֵלֵךְ וָאֶטְמְנֵהוּ
בִּפְרָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אוֹתִי׃
וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים רַבִּים וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלַי קוּם לֵךְ פְּרָתָה וְקַח מִשָּׁם אֶת
הָאֵזוֹר אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְטָמְנוֹ שָׁם׃
וָאֵלֵךְ פְּרָתָה וָאֶחְפֹּר וָאֶקַּח אֶת

הָאֵזוֹר מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר טְמַנְתִּיו שָׁמָּה וְהִנֵּה נִשְׁחַת הָאֵזוֹר לֹא יִצְלַח לַכֹּל׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה כָּכָה אַשְׁחִית אֶת גְּאוֹן יְהוּדָה וְאֶת גְּאוֹן יְרוּשָׁלַ͏ִם הָרָב׃ הָעָם הַזֶּה הָרָע הַמֵּאֲנִים לִשְׁמוֹעַ אֶת דְּבָרַי הַהֹלְכִים בִּשְׁרִרוּת לִבָּם וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֺת לָהֶם וִיהִי כָּאֵזוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא יִצְלַח לַכֹּל׃ כִּי כַּאֲשֶׁר יִדְבַּק הָאֵזוֹר אֶל מָתְנֵי אִישׁ כֵּן הִדְבַּקְתִּי אֵלַי אֶת כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל בֵּית יְהוּדָה נְאֻם יְהוָה לִהְיוֹת לִי לְעָם וּלְשֵׁם וְלִתְהִלָּה וּלְתִפְאָרֶת וְלֹא שָׁמֵעוּ׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כָּל נֵבֶל יִמָּלֵא יָיִן וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ הֲיָדֹעַ לֹא נֵדַע כִּי כָל נֵבֶל יִמָּלֵא יָיִן׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מְמַלֵּא אֶת כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶת הַמְּלָכִים הַיֹּשְׁבִים לְדָוִד עַל כִּסְאוֹ וְאֶת הַכֹּהֲנִים וְאֶת הַנְּבִיאִים וְאֵת כָּל יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָ͏ִם שִׁכָּרוֹן׃ וְנִפַּצְתִּים אִישׁ אֶל אָחִיו וְהָאָבוֹת וְהַבָּנִים יַחְדָּו נְאֻם יְהוָה לֹא אֶחְמוֹל וְלֹא אָחוּס וְלֹא אֲרַחֵם מֵהַשְׁחִיתָם׃ שִׁמְעוּ וְהַאֲזִינוּ אַל תִּגְבָּהוּ כִּי יְהוָה דִּבֵּר׃ תְּנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּבוֹד בְּטֶרֶם יַחְשִׁךְ וּבְטֶרֶם יִתְנַגְּפוּ רַגְלֵיכֶם עַל הָרֵי נָשֶׁף וְקִוִּיתֶם לְאוֹר וְשָׂמָהּ לְצַלְמָוֶת וְשִׁית לַעֲרָפֶל׃ וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּהָ בְּמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי מִפְּנֵי גֵוָה וְדָמֹעַ תִּדְמַע וְתֵרַד עֵינִי דִּמְעָה כִּי נִשְׁבָּה עֵדֶר יְהוָה׃

lumbare de loco vbi abſconderam illud. Et ecce cōputruerat lūbare: ita vt nulli vſui aptum eſſet. Et factum eſt verbum dñi ad me dicens. Hec dicit dñs. Sic putreſcere faciam ſuperbiam iuda & ſupbiam hieruſalem multam: populum iſtū peſſimum qui nolunt audire verba mea: & ambulant in prauitate cordis ſui: abieruntqȝ poſt deos alienos vt ſeruirēt eis et adorarent eos. Et erunt ſicut lūbare iſtud quod nulli vſui aptum eſt. Sicut enim adheret lumbare ad lumbos viri: ſic agglutinaui mihi omnem domum iſrael: & omnem domum iuda dicit dominus: vt eſſent mihi in populū & in nomen & in laudē & in gloriā: & non audierūt. Dices ergo ad eos ſermonem iſtum. Hec dicit dominus deus iſrael. Oīs lagūcula implebitur vino. Et dicent ad te. Nunquid ignoramus: quia oīs lagūcula implebitur vino? Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Ecce ego implebo oēs habitatores terre huius: & reges qui ſedent de ſtirpe dauid ſup thronū eius & ſacerdotes & prophetas: & oēs habitatores hieruſalem ebrietate: & diſpergam eos virum a fratre ſuo: & patres & filios pariter ait dominus. Non parcam & non concedam: neqȝ miſerebor vt nō diſperdā eos. Audite & aurib⁹ percipite: nolite eleuari qȝ dñs locutus eſt. Date domino deo veſtro gloriam anteqȝ cōtenebreſcat: & anteqȝ offendāt pedes veſtri ad mōtes caligmoſos. Expectabitis lucē: & ponet eam in vmbrā mortis & in caliginem. Qđ ſi hoc non audieritis: in abſcōdito plorabit ania mea a facie ſupbie. Plorās plorabit & deducet oculus me⁹ lachrymā: qȝ captus eſt grex dñi.

τόπου οὗ ἔκρυψα αὐτὸ ἐκεῖ· καὶ ἰδοὺ διεφθαρμένον ἦν, ὃ οὐ μὴ χρησθῇ εἰς οὐδέν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, τάδε λέγει κύριος. οὕτως φθερῶ τὴν ὕβριν ἰούδα καὶ τὴν ὕβριν ἱερουσαλήμ, τὴν πολλὴν ταύτην ὕβριν, τοὺς μὴ βουλομένους ὑπακούειν τῶν λόγων μου πορευθέντας ἐν εὐθύτητι τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ πορευθέντας ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τοῦ δουλεύειν καὶ τοῦ προσκυνεῖν αὐτοῖς. καὶ ἔσονται ὥσπερ τὸ περίζωμα τοῦτο, ὃ οὐ χρησθήσεται ἔτι εἰς οὐδέν. καθάπερ γὰρ κολλᾶται τὸ περίζωμα περὶ τὴν ὀσφὺν τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ἐκόλλησα πρὸς ἐμαυτὸν τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, καὶ πάντα τὸν οἶκον ἰούδα, λέγει κύριος τοῦ γενέσθαι μοι εἰς λαὸν ὀνομαστόν, καὶ εἰς καύχημα καὶ εἰς δόξαν, καὶ οὐκ εἰσήκουσάν μου. καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν λαὸν τὸν λόγον τοῦτον, πᾶς ἀσκὸς πληρωθήσεται οἴνου. καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσι πρὸς σέ, μὴ γνόντες οὐ γνωσόμεθα, ὅτι πᾶς ἀσκὸς πληρωθήσεται οἴνου; καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ πληρῶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην, καὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν τοὺς καθημένους υἱοὺς δαυὶδ ἐπὶ θρόνους αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς προφήτας καὶ τὸν ἰούδαν, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ μεθύσματι. καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς ἄνδρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ τοὺς πατέρας αὐτῶν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ. οὐκ ἐπιποθήσω λέγει κύριος καὶ οὐ φείσομαι καὶ οὐκ οἰκτειρήσω ἀπὸ διαφθορᾶς αὐτῶν. ἀκούσατε καὶ ἐνωτίσασθε καὶ μὴ ἐπαίρεσθε, ὅτι κύριος ἐλάλησε. δότε τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν δόξαν πρὸ τοῦ συσκοτάσαι καὶ πρὸ τοῦ προσκόψαι τοὺς πόδας ὑμῶν ἐπ' ὄρη σκοτεινά. καὶ ἀναμενεῖτε εἰς φῶς, καὶ ἐκεῖ σκιὰ θανάτου καὶ τεθήσονται εἰς σκότος. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσητε, κεκρυμμένως κλαύσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν ἀπὸ προσώπου ὕβρεως. καὶ κατάξουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν δάκρυα, ὅτι συνετρίβη τὸ ποίμνιον κυρίου.

B

D

C

Infra. 14.f.

A

Infra. 31.c. Thren. 1.a.

εἴπατε τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς δυναστεύουσι, ταπεινώθητε καὶ καθίσατε, ὅτι καθῃρέθη ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν στέφανος δόξης ὑμῶν. πόλεις αἱ πρὸς νότον, συνεκλείσθησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀνοίγων. ἀπῳκίσθη ἰούδας συντετέλεσεν ἐν αὐτῇ ἀποικίαν τελείαν. ἀνάλαβε τοὺς ὀφθαλμούς σου ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδε τοὺς ἐρχομένους ἀπὸ βορρᾶ· ποῦ ἐστι τὸ ποίμνιον, ὃ ἐδόθη σοι πρόβατα δόξης σου; τί ἐρεῖς ὅταν ἐπισκέπτωνταί σε; καὶ σὺ ἐδίδαξας αὐτοὺς ἐπὶ σὲ μαθήματα εἰς ἀρχήν. οὐχὶ ὠδῖνες καθέξουσί σε καθὼς γυναῖκα τίκτουσαν; καὶ ἐὰν εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, διατί ἀπήντησέ μοι ταῦτα; διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἀδικίας σου ἀνεκαλύφθη τὰ ὀπίσθιά σου παραδειγματισθῆναι τὰς πτέρνας σου. εἰ ἀλλάξεται αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ καὶ πάρδαλις τὰ ποικίλματα αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς δυνήσεσθε εὖ ποιῆσαι μεμαθηκότες τὰ κακά. καὶ διέσπειρα αὐτοὺς ὡς φρύγανα φερόμενα ἀπὸ ἀνέμου εἰς ἔρημον. οὗτος ὁ κλῆρός σου καὶ μερὶς τοῦ ἀπειθεῖν ὑμᾶς ἐμοί λέγει κύριος. ὡς ἐπελάθου μου καὶ ἤλπισας ἐπὶ ψεύδεσι, κἀγὼ ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ πρόσωπόν σου, καὶ ὀφθήσεται ἡ ἀτιμία σου. μοιχεία σου καὶ ὁ χρεμετισμός σου, καὶ ἡ ἀπαλλοτρίωσις πορνείας σου, ἐπὶ τῶν βουνῶν καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἑώρακα τὰ βδελύγματά σου. οὐαί σοι ἱερουσαλήμ, ὅτι οὐκ ἐκαθαρίσθης ὀπίσω μου ἕως τίνος ἔτι.

Ca.14.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν περὶ τῆς ἀβροχίας. ἐπένθησεν ἰουδαία, καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς ἐκενώθησαν, καὶ ἐσκοτώθησαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ κραυγὴ ἱερουσαλὴμ ἀνέβη. καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς ἀπέστειλαν τοὺς νεωτέρους αὐτῶν ἐφ' ὕδωρ, ἤλθοσαν ἐπὶ τὰ φρέατα καὶ οὐχ εὕροσαν ὕδωρ. ἀπέστρεψαν τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν κενά. ᾐσχύνθησαν καὶ ἠτιμώθησαν, καὶ ἐκάλυψαν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ τὰ ἔργα τῆς γῆς ἐξέλιπεν, ὅτι οὐκ ἦν ὑετός. ᾐσχύνθησαν γεωργοί, ἐπεκάλυψαν τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. καὶ ἔλαφοι ἐν ἀγρῷ ἔτεκον καὶ ἐγκατέλιπον, ὅτι οὐκ ἦν βοτάνη. ὄνοι ἄγριοι ἔστησαν ἐπὶ νάπας, εἵλκυσαν ἄνεμον

Dic regi & dominatrici. Humiliamini ſedete in terra quoniam deſcēdet de capite vr̄o corona glorie vr̄e. Ciuitates auſtri clauſe ſunt & non eſt qui aperiat. Trāſlata eſt oīs iuda tranſmigratiōe perfecta. Leuate oculos veſtros & videte: qui venitis ab aquilōe. Vbi eſt grex qui datus ē tibi: pecus inclytum tuum? Quid dices cum viſitauerit te? Tu enim docuiſti eos aduerſum te: & erudiſti in caput tuū. Nunqđ nō dolores apprehendēt te qȝſi mulierē pturientē? Quod ſi dixeris in corde tuo: qr̄e venerūt mihi hec? Propr̄ multitudinē iniqtatis tue reuelata ſūt verecūdiora tua: pollute ſunt plāte tue. Si mutare pōt ethiops pellē ſuā aut pard⁹ varietates ſuas & vos poteritis bn̄facere cū didiceritis malū. Et diſſeminabo eos qȝſi ſtipulā q̄ vento raptatur in deſerto. Hec ſors tua parſq; mēſure tue a me: dicit domin⁹: quia oblita es mei & confiſa es in mēdacio. Vnde & ego nudaui femora tua cōtra faciē tuā: & apparuit ignominia tua adulteria tua: & hinnitus tu⁹: ſcelus fornicationis tue. Super colles in agro vidi abominationes tuas. Ve tibi hieruſalē. Non mundaberis poſt me. Vſquequo adhuc.

14.

Quod factū eſt verbū dñi ad hieremiam de ſermonibus ſiccitatis. Luxit iudea & porte eius corruerūt et obſcurate ſunt ī terra: & clamor hieruſalē aſcēdit. Maiores miſerunt minores ſuos ad aquā: venerūt ad haurienđū. Non inuenerūt aquā: reportauerūt vaſa ſua vacua. Confuſi ſunt & afflicti: & opuerūt capita ſua ppter vaſtitatē terre: quia non venit pluuia in terrā. Confuſi ſunt agricole: operuerūt capita ſua. Nam & cerua in agro peperit & reliquit: quia nō erat herba. Et onagri ſteterunt in rupibus: traxerunt ventum

אֱמֹר לַמֶּלֶךְ וְלַגְּבִירָה הַשְׁפִּילוּ שֵׁבוּ כִּי יָרַד מַרְאֲשׁוֹתֵיכֶם עֲטֶרֶת תִּפְאַרְתְּכֶם׃ עָרֵי הַנֶּגֶב סֻגְּרוּ וְאֵין פֹּתֵחַ הָגְלַת יְהוּדָה כֻּלָּהּ הָגְלָת שְׁלוֹמִים׃ שְׂאוּ עֵינֵיכֶם וּרְאוּ הַבָּאִים מִצָּפוֹן אַיֵּה הָעֵדֶר נִתַּן לָךְ צֹאן תִּפְאַרְתֵּךְ׃ מַה תֹּאמְרִי כִּי יִפְקֹד עָלַיִךְ וְאַתְּ לִמַּדְתְּ אֹתָם עָלַיִךְ אַלֻּפִים לְרֹאשׁ הֲלוֹא חֲבָלִים יֹאחֱזוּךְ כְּמוֹ אֵשֶׁת לֵדָה׃ וְכִי תֹאמְרִי בִּלְבָבֵךְ מַדּוּעַ קְרָאֻנִי אֵלֶּה בְּרֹב עֲוֺנֵךְ נִגְלוּ שׁוּלַיִךְ נֶחְמְסוּ עֲקֵבָיִךְ׃ הֲיַהֲפֹךְ כּוּשִׁי עוֹרוֹ וְנָמֵר חֲבַרְבֻּרֹתָיו גַּם אַתֶּם תּוּכְלוּ לְהֵיטִיב לִמֻּדֵי הָרֵעַ׃ וַאֲפִיצֵם כְּקַשׁ עוֹבֵר לְרוּחַ מִדְבָּר׃ זֶה גוֹרָלֵךְ מְנָת מִדַּיִךְ מֵאִתִּי נְאֻם יְהוָה אֲשֶׁר שָׁכַחַתְּ אוֹתִי וַתִּבְטְחִי בַּשָּׁקֶר׃ וְגַם אֲנִי חָשַׂפְתִּי שׁוּלַיִךְ עַל פָּנָיִךְ וְנִרְאָה קְלוֹנֵךְ׃ נִאֻפַיִךְ וּמִצְהֲלוֹתַיִךְ זִמַּת זְנוּתֵךְ עַל גְּבָעוֹת בַּשָּׂדֶה רָאִיתִי שִׁקּוּצָיִךְ אוֹי לָךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם לֹא תִטְהֲרִי אַחֲרֵי מָתַי עֹד׃

Cap.xiiij.

אֲשֶׁר הָיָה דְבַר יְהוָה אֶל יִרְמְיָהוּ עַל דִּבְרֵי הַבַּצָּרוֹת׃ אָבְלָה יְהוּדָה וּשְׁעָרֶיהָ אֻמְלְלוּ קָדְרוּ לָאָרֶץ וְצִוְחַת יְרוּשָׁלַ͏ִם עָלָתָה׃ וְאַדִּירֵיהֶם שָׁלְחוּ צְעִירֵיהֶם לַמָּיִם בָּאוּ עַל גֵּבִים לֹא מָצְאוּ מַיִם שָׁבוּ כְלֵיהֶם רֵיקָם בֹּשׁוּ וְהָכְלְמוּ וְחָפוּ רֹאשָׁם׃ בַּעֲבוּר הָאֲדָמָה חַתָּה כִּי לֹא הָיָה גֶשֶׁם בָּאָרֶץ בֹּשׁוּ אִכָּרִים חָפוּ רֹאשָׁם׃ כִּי גַם אַיֶּלֶת בַּשָּׂדֶה יָלְדָה וְעָזוֹב כִּי לֹא הָיָה דֶּשֶׁא׃ וּפְרָאִים עָמְדוּ עַל שְׁפָיִם שָׁאֲפוּ רוּחַ

כתנים כלו עיניהם כי אין עשב (תן כלה)
אם עונינו ענו בנו יהוה עשה (ענה ענה)
למען שמך כי רבו משבתינו לך (רבב שוב)
חטאנו: מקוה ישראל מושיעו (קוה ישע)
בעת צרה למה תהיה כגר בארץ (צור היה)
וכארח נטה ללון: למה תהיה (גור)
כאיש נדהם כגבור לא יוכל (דהם גבר)
להושיע ואתה בקרבנו יהוה (כל ישע)
ושמך עלינו נקרא אל תנחנו: (קרא ינח)
כה אמר יהוה לעם הזה כן אהבו
לנוע רגליהם לא חשכו ויהוה
לא רצם עתה יזכור עונם ויפקד (רצה זכר)
חטאתם: ויאמר יהוה אלי אל (פקד אמר)
תתפלל בעד העם הזה לטובה: (פלל)
כי יצמו אינני שמע אל רנתם (צום רנן)
וכי יעלו עלה ומנחה אינני רצם (עלה רצה)
כי בחרב וברעב ובדבר אנכי מכלה (כלה)
אתם: ואמר אהה אדני יהוה הנה
הנביאים אמרים להם לא תראו (ראה)
חרב ורעב לא יהיה לכם כי שלום (היה שלם)
אמת אתן לכם במקום הזה: (נתן קום)
ויאמר יהוה אלי שקר הנבאים (אמר נבא)
נבאים בשמי לא שלחתים ולא
צויתים ולא דברתי אליהם חזון (צוה חזה)
שקר וקסם ואלול ותרמית לבם (רמה)
המה מתנבאים לכם: לכן כה אמר (נבא)
יהוה על הנבאים הנבאים בשמי
ואני לא שלחתים והמה אמרים
חרב ורעב לא יהיה בארץ הזאת (היה)
בחרב וברעב יתמו הנבאים (תמם נבא)
ההמה: והעם אשר המה נבאים
להם יהיו משלכים בחצות (היה שלך)
ירושלם מפני הרעב והחרב ואין (חוץ פנה)
מקבר להמה המה נשיהם ובניהם (קבר נשה)
ובנתיהם ושפכתי עליהם את
רעתם: ואמרת אליהם את הדבר (רעע)

quasi dracones: defecerūt oculi eorū: qa nō erat herba. Si iniqtates nr̄e rñderint nobis: dn̄e fac ꝓpter nomen tuū: qm̄ multe sūt auersiões nr̄e. Tibi peccauim⁹ expectatio israel; saluator nr̄ in tpe tribulationis. Quare q̄si colonus futurus es in terra & q̄si viator declinās ad manēdum? Quare futurus es velut vir vagus: & fortis q non potest saluare? Tu autē in nobis es domine & nomē tuū inuocatū ē sup nos: ne dereliquas nos. Hec dicit dn̄s populo huic qui dilexit mouere pedes suos & non quieuit: & domino nō placuit. Nunc recordabitur iniquitatū eorū: & visitabit pctā eorū. Et dixit dn̄s ad me. Noli orare pro populo isto in bonum. Cum ieiunauerint non exaudiam preces eorū: & si obtulerint holocaustomata & victimas non suscipiā ea: qm̄ gladio & fame & peste ego cōsumam eos. Et dixi. A. a. a. domine deus. Prophete dicunt eis. Non videbitis gladium: & fames non erit in vobis: sed pacē veram dabit vobis in loco isto. Et dixit domin⁹ ad me: falso prophete vaticinātur in nomine meo. Nō misi eos: & nō precepi eis: neq3 locut⁹ sum ad eos. Visionem mendacē & diuinationē fraudulentā & seductionē cordis sui ꝓphetant vobis. Idcirco hec dicit dn̄s de ꝓphetis qui prophetant in nomine meo quos ego non misi: dicentes: gladius & fames nō erit in terra hac. In gladio & fame consumentur prophete illi: & populi quibus ꝓphetant erunt proiecti in viis hierusalem pre fame & gladio: & non erit qui sepeliat eos ipsi & vxores eorum: filii & filie eorum: & effundam super eos malum suum. Et dices ad eos verbum

q̄si dracones. defecerūt oculi. eoꝝ: q2 nō erat
ὡς δράκοντες. ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, ὅτι οὐκ ἦν
herba si pctā nr̄a restiterūt nobis: dn̄e fac
χόρτος. εἰ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀντέστησαν ἡμῖν, κύριε ποί
nobis ꝓpter nomē tuū: qm̄ multa
ησον ἡμῖν ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, ὅτι πολλαὶ αἱ ἁ-
pctā nr̄a ī cōspectu tuo: tibi peccauim⁹: expectatio
μαρτίαι ἡμῶν ἐνώπιόν σου, σοὶ ἡμάρτομεν, ὑπομονὴ
israel dn̄e: τ saluās in tpe maloꝝ. q̄re fact⁹
ἰσραὴλ κύριε, καὶ σώζων ἐν καιρῷ κακῶν. ἱνατί ἐγενή-
es sicut aduena in terra: τ q̄si idigena di-
θης ὡσεὶ πάροικος ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὡς αὐτόχθων ἐκ-
uertēs ad diuersoriū. nūqd eris q̄si hō dormiēs
κλίνων εἰς κατάλυμα. μὴ ἔσῃ ὥσπερ ἄνθρωπος ὑπνῶν
aut q̄si vir q̄ nō pōt saluari. τ tu in nobis es do
ἢ ὡς ἀνὴρ ὁ μὴ δυνάμενος σώζειν. καὶ σὺ ἐν ἡμῖν εἶ κύ
mine: τ nomē tuū inuocatū est sup nos: ne obliuisca
ριε, καὶ τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐφ' ἡμᾶς, μὴ ἐπιλά
ris nr̄i. sic dicit dn̄s ppl̄o huic. dilexe
θῃ ἡμῶν. οὕτως λέγει κύριος τῷ λαῷ τούτῳ. ἠγάπη-
runt mouere pedes suos τ nō pepcerūt: τ de⁹
σαν κινεῖν πόδας αὐτῶν καὶ οὐκ ἐφείσαντο, καὶ ὁ θεὸς
nō cōplacuit sibi in eis. nūc recordabit̄ iniqta
οὐκ εὐδόκησεν ἐν αὐτοῖς. νῦν μνησθήσεται τῶν ἀδι
tatū eoꝝ: τ visitauit pctā eoꝝ. τ
κιῶν αὐτῶν, καὶ ἐπεσκέψατο τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. καὶ
dixit dn̄s ad me: ne ores ꝓ ppl̄o
εἶπε κύριος πρός με, μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ
isto in bonū: q2 si ieiunauerit: nō exau
τούτου εἰς ἀγαθόν, ὅτι ἐὰν νηστεύσωσιν, οὐκ εἰσα-
diam deꝑcationē eoꝝ. τ si obtulerint
κούσομαι τῆς δεήσεως αὐτῶν. καὶ ἐὰν προσενέγκωσιν
holocausta τ sacrificia: nō cōplacebo in eis: qm̄
ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας, οὐκ εὐδοκῶ ἐν αὐτοῖς, ὅτι
in gladio τ in fame τ in morte ego cōsumabo
ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ ἐγὼ συντελέσω
eos: τ dixi. q̄ es dn̄e: ecce ꝓphete ꝓphe
αὐτούς, καὶ εἶπα. ὢ κύριε, ἰδοὺ οἱ προφῆται προφη-
tant τ dicūt: nō videbitis gladiū:
τεύουσιν καὶ λέγουσιν, οὐκ ὄψεσθε μάχαιραν,
τ fames nō erit in vobis: q2 veritatē τ pa
καὶ λιμὸς οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀλήθειαν καὶ εἰρή
cē dabo in terra τ in loco isto. τ di-
νην δώσω ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ εἶ
xit dn̄s ad me: falsa ꝓphete ꝓphetizāt
πεν κύριος πρός με, ψευδῆ οἱ προφῆται προφητεύουσιν
in noīe meo: nō misi eos: τ nō p̄ce
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, καὶ οὐκ ἐνε
pi eis: nō loquut⁹ sū ad eos. q2 visi
τειλάμην αὐτοῖς, οὐκ ἐλάλησα πρὸς αὐτούς. ὅτι ὁρά
ones mēdaces τ diuinatiōes τ auguria τ seductio
σεις ψευδεῖς καὶ μαντείας καὶ οἰωνίσματα καὶ προαιρέ
nes cordis sui ipi ꝓphetizant vobis. ꝓpter
σεις καρδίας αὐτῶν αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν. διὰ
hoc hec dicit dn̄s de ꝓphetis ꝓ-
τοῦτο τάδε λέγει κύριος περὶ τῶν προφητῶν τῶν προ
phetantib⁹ in noīe meo falsa: τ ego nō
φητευόντων ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ψευδῆ, καὶ ἐγὼ οὐκ
misi eos: q̄ dicūt gladi⁹ τ fames nō
ἀπέστειλα αὐτούς, οἳ λέγουσιν μάχαιρα καὶ λιμὸς οὐκ
erit in terra hac. in morte morbosa morient̄
ἔσται ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης. ἐν θανάτῳ νοσερῷ ἀποθανοῦνται
τ in fame cōsumabunt̄ ꝓphete τ ppl̄s q̄b⁹ ip
καὶ ἐν λιμῷ συντελεσθήσονται οἱ προφῆται καὶ ὁ λαὸς οἷς αὐ-
si ꝓphetant eis. τ erūt ꝓiecti in
τοὶ προφητεύουσιν αὐτοῖς. καὶ ἔσονται ἐρριμμένοι ἐν ταῖς ὁ
viis hierl̄m a facie gladii τ famis: τ
δοῖς ἰλημ ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας καὶ τοῦ λιμοῦ, καὶ
nō erit q̄ sepeliat eos: τ vxores eoꝝ τ filii eoꝝ
οὐκ ἔσται ὁ θάπτων αὐτούς, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ υἱοὶ αὐτῶν
τ filie eoꝝ: τ effundā sup eos mala eoꝝ.
καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν, καὶ ἐκχεῶ ἐπ' αὐτοὺς τὰ κακὰ αὐτῶν.

B — ō.7.a. — ō.1.b. — C — Infra. 23.d.

τ dices ad eos verbū hoc: deducite in
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς τὸν λόγον τοῦτον, καταγάγετε εἰς
oculos vr̄os lachrymas die τ nocte: τ
τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν δάκρυα ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ
nō cessent. q2 cōtritiōe magna cōtri-
μὴ διαλειπέτωσαν. ὅτι συντρίμματι μεγάλῳ συνε-
ta est filia ppl̄i mei τ plaga dolorosa vehemēter.
τρίβη θυγάτηρ λαοῦ μου καὶ πληγὴ ὀδυνηρὰ σφόδρα.
si egress⁹ fuero ad agrū: τ ecce vulnerati gla
ἐὰν ἐξέλθω εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἰδοὺ τραυματίαι μαχαί
dio: τ si īgressus fuero ī ciuitatē: τ ecce labor fa-
ρας, καὶ ἐὰν εἰσέλθω εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἰδοὺ πόνος λι
mis: q2 sacerdos τ ꝓpheta abierūt in terrā quā
μοῦ, ὅτι ἱερεὺς καὶ προφήτης ἐπορεύθησαν εἰς γῆν ἣν
nō sciebāt. nūqd reprobās reprobasti iu-
οὐκ ᾔδεισαν. μὴ ἀποδοκιμάζων ἀπεδοκίμασας τὸν ἰου
dā: τ a sion discessit aīa tua? q̄re ꝑcussi
δαν; καὶ ἀπὸ σιὼν ἀπέστη ἡ ψυχή σου; ἱνατί ἔπαι-
sti nos τ nō est nobis sanitas? expectauim⁹ in pa
σας ἡμᾶς καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἴασις; ὑπεμείναμεν εἰς εἰρή
cē: τ nō erat bonū tps sanitatis: τ ecce turba
νην, καὶ οὐκ ἦν ἀγαθόν. καιρὸν ἰάσεως, καὶ ἰδοὺ ταρα
tio. cognouim⁹ dn̄e pctā nr̄a: iniqtates patrū
χή. ἔγνωμεν κύριε ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀδικίας πατέρων
nr̄oꝝ: q2 peccauim⁹ corā te. cessa ꝓpter no
ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον σου. κόπασον διὰ τὸ ὄνο
mē tuū: ne ꝑdas thronū glīe tue: memēto ne dissi
μά σου, μὴ ἀπολέσῃς θρόνον δόξης σου, μνήσθητι μὴ δια
pes testamētū tuū qd̄ nobiscū. nūqd est in ido
σκεδάσῃς τὴν διαθήκην σου τὴν μεθ' ἡμῶν. μὴ ἔστιν ἐν εἰ
lis gentiū pluēs? τ si celū dabit satie-
δώλοις τῶν ἐθνῶν ὑετίζων; καὶ εἰ οὐρανὸς δώσει πλησμο
tatē suā: nōne tu es ipe dn̄e de⁹ nr̄? τ expe
νὴν αὐτοῦ, οὐχὶ σὺ εἶ αὐτὸς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν; καὶ ὑπο
ctabim⁹ te: q2 tu fecisti hec oīa.
μενοῦμέν σε, ὅτι σὺ ἐποίησας ταῦτα πάντα. Cα.15.

Et dixit dn̄s ad me. si steterit moyses τ sa-
Καὶ εἶπεν κύριος πρός με. ἐὰν στῇ μωυσῆς καὶ σα
muel añ faciē meā: nō est aīa mea cū
μουὴλ πρὸ προσώπου μου, οὐκ ἔστιν ἡ ψυχή μου πρὸς
eis. eiice ppl̄m istū a facie
αὐτούς. ἐξαπόστειλον τὸν λαὸν τοῦτον ἀπὸ προσώπου
mea: τ egrediant̄. τ erit si dixerint ad te:
μου, καὶ ἐξελθέτωσαν. καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσιν πρὸς σέ,
quo egrediemur? τ dices ad eos: hec di-
ποῦ ἐξελευσόμεθα; καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέ
cit dn̄s. q̄cūq3 ad morte: ad mortē. τ q̄cūq3 ad
γει κύριος. ὅσοι εἰς θάνατον, εἰς θάνατον. καὶ ὅσοι εἰς
gladiū: ad gladiū. τ q̄cūq3 ad famē: ad fa
μάχαιραν, εἰς μάχαιραν. καὶ ὅσοι εἰς λιμόν, εἰς λι
mē. τ q̄cūq3 ad captiuitatē: ad captiuitatē. τ
μόν. καὶ ὅσοι εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν. καὶ
vindicabo sup eos quattuor spēs dicit dn̄s: gla
ἐκδικήσω ἐπ' αὐτοὺς τέσσαρα εἴδη λέγει κύριος, τὴν μά
diū ad occisionē: τ canes ad lacerationē:
χαιραν εἰς σφαγήν, καὶ τοὺς κύνας εἰς διασπασμόν,
τ bestias terre τ volucres celi: in
καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, εἰς
cibū τ corruptionē. τ tradā eos in an
βρῶσιν καὶ διαφθοράν. καὶ παραδώσω αὐτοὺς εἰς ἀ
gustias oībus regnis terre ꝓpt̄ manas-
νάγκας πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς διὰ μανασ
sen filiū ezechie regis iuda ꝓ oīb⁹ q̄ fe
σῆ υἱὸν ἐζεκίου βασιλέως ἰούδα περὶ πάντων ὧν ἐποί
cit in hierl̄m. q̄s parcet sup te hierl̄m?
ησεν ἐν ἱερουσαλήμ. τίς φείσεται ἐπὶ σοὶ ἱερουσαλήμ;
τ q̄s miserebit̄ sup te? aut q̄s flectet genua
καὶ τίς ἐλεήσει ἐπὶ σοί; ἢ τίς ἀνακάμψει

D — Threñ. 1.f. — A — sich. 11.d.

istud. Deducant oculi mei lachrymā per noctē & diem & non taceant: qm̄ contritione magna contrita est virgo filia ppl̄i mei: plaga pessima vehemēter. Si egressus fuero ad agros: ecce occisi gladio. Et si introiero in ciuitatē ecce attenuati fame. Propheta quoq3 & sacerdos abierūt in terram quā ignorabant. Nunqd ꝓiiciens abiecisti iudā aut sion abominata est aīa tua? Quare ergo ꝑcussisti nos ita vt nulla sit sanitas? Expectauimus pacē & non est bonū: & tēpus curatiõis: & ecce turbatio. Cognouimus dn̄e impietates nr̄as: iniqtates patrū nr̄orū: qa peccauim⁹ tibi. Ne des nos in opprobriū ꝓpter nomen tuū: neq3 facias nobis cōtumeliam. Solii glīe tue recordare: ne irritū facias fedus tuum nobiscū. Nūqd sunt in sculptilib⁹ gētiū q pluāt aut celi possūt dare imbres? Nonne tu es dn̄s deus noster quē expectauimus? Tu enim fecisti omia hec. 15.

Et dixit dominus ad me. Si steterint moyses & samuel coram me: non est aīa mea ad populum istum. Eiice illos a facie mea & egrediantur. Quod si dixerint ad te: quo egrediemur? dices ad eos. Hec dicit dn̄s. Qui ad mortē: ad mortem: & qui ad gladium ad gladium: & qui ad famen ad famē: & qui ad captiuitatem ad captiuitatem. Et visitabo super eos quattuor species dicit dn̄s. Gladium ad occisionem: & canes ad lacerandum: & volatilia celi & bestias terre ad deuorandum & dissipandum: et dabo eos in feruorem vniuersis regnis terre propter manassen filium ezechie regis iuda super omnibus que fecit in hierusalē. Quis enī miserebitur tui hierl̄m? Aut qs cōtristabitur ꝓ te. Aut qs ibit

הזה תרדנה עיני דמעה לילה (ירד)
ויומם ואל תדמינה כי שבר גדול (דמם גדל)
נשברה בתולת בת עמי מכה נחלה (שבר בתל)
מאד: אם יצאתי השדה והנה (נכה)
חללי חרב ואם באתי העיר והנה (בוא)
תחלואי רעב כי גם נביא גם כהן (חלה נבא)
סחרו אל ארץ ולא ידעו: המאס
מאסת את יהודה אם בציון געלה
נפשך מדוע הכיתנו ואין לנו (ידע נכה)
מרפא קוה לשלום ואין טוב (רפא שלם)
לעת מרפא והנה בעתה: ידענו
יהוה רשענו עון אבותינו כי
חטאנו לך: אל תנאץ למען שמך (נאץ)
אל תנבל כסא כבודך זכר אל (נבל כבד)
תפר בריתך אתנו: היש בהבלי (פור ברת)
הגוים מגשמים ואם השמים (גשם)
יתנו רבבים הלא אתה הוא (נתן רבב)
יהוה אלהינו ונקוה לך כי אתה (קוה)
עשית את כל אלה:

Cap. xv.

ויאמר יהוה אלי (אמר)
אם יעמד משה ושמואל לפני (עמד פנה)
אין נפשי אל העם הזה שלח
מעל פני ויצאו: והיה כי יאמרו (אמר)
אליך אנה נצא ואמרת אליהם (יצא)
כה אמר יהוה אשר למות למות
ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב
לרעב ואשר לשבי לשבי: (שבה)
ופקדתי עליהם ארבע משפחות (רבע שפח)
נאם יהוה את החרב להרג ואת
הכלבים לסחב ואת עוף השמים
ואת בהמת הארץ לאכל ולהשחית: (שחת)
ונתתים לזועה לכל ממלכות (נתן מלך)
הארץ בגלל מנשה בן יחזקיהו
מלך יהודה על אשר עשה
בירושלם: כי מי יחמל עליך (חמל)
ירושלם ומי ינוד לך ומי יסור (נוד סור)

Tex.heb.hiere.xv.

לשאל לשלם לך׃ את נטשת אתי נאם יהוה אחור תלכי ואט את ידי עליך ואשחיתך נלאיתי הנחם׃ ואזרם במזרה בשערי הארץ שכלתי אבדתי את עמי מדרכיהם לוא שבו׃ עצמו לי אלמנתו מחול ימים הבאתי להם על אם בחור שדד בצהרים הפלתי עליה פתאם עיר ובהלות׃ אמללה ילדת השבעה נפחה נפשה באה שמשה בעד יומם בושה וחפרה ושאריתם לחרב אתן לפני איביהם נאם יהוה׃ אוי לי אמי כי ילדתני איש ריב ואיש מדון לכל הארץ לא נשיתי ולא נשו בי כלה מקללוני׃ אמר יהוה אם לא שריתך לטוב אם לוא הפגעתי בך בעת רעה ובעת צרה את האיב׃ הירע ברזל ברזל מצפון ונחשת׃ חילך ואוצרותיך לבז אתן לא במחיר ובכל חטאותיך ובכל גבוליך׃ והעברתי את איביך בארץ לא ידעת כי אש קדחה באפי עליכם תוקד׃ אתה ידעת יהוה זכרני ופקדני והנקם לי מרדפי אל לארך אפך תקחני דע שאתי עליך חרפה׃ נמצאו דבריך ואכלם ויהי דבריך לי לששון ולשמחת לבבי כי נקרא שמך עלי יהוה אלהי צבאות׃ לא ישבתי בסוד משחקים ואעלז מפני ידך בדד ישבתי כי זעם מלאתני׃ למה היה כאבי נצח ומכתי אנושה מאנה הרפא היו תהיה לי כמו אכזב מים לא נאמנו׃ לכן כה אמר יהוה אם

Trāsla.B.Hie.

ad rogandum pro pace tua. Tu reliquisti me dicit dominus: retrorsum abisti. Et extendam manum meā sup te: & interficiam te. Laboraui rogans. Et dispergā eos ventilabro in portis terre. Interfeci & disperdidi populū meū: & tamē a viis suis nō sunt reuersi. Multiplicate sūt mihi vidue eius sup arenam maris. Induxi eis super matrē adolescentis vastatorem meridie: misi super ciuitates repente terrorem. Infirmata est que peperit septem: defecit anima eius. Occidit ei sol cum adhuc esset dies: cōfusa est & erubuit. Et residuos eius in gladium dabo in cōspectu inimicorum eorū: ait dñs. Ve mihi mater mea. Quare genuisti me virū rixe: virū discordie in vniuersa terra. Non feneraui: nec fenerauit mihi q̄sq̄. Oēs maledicūt mihi dicit dñs. Si non reliquie tue in bonum: si nōn occurri tibi in tpe afflictionis & in tēpore tribulationis aduersum inimicū. Nunqd federabitur ferrū ferro ab aquilone & es? Diuitias tuas & thesauros tuos in direptionē dabo gratis in oībus pctis tuis: & in oīb' terminis tuis. Et adducam inimicos tuos de terra quam nescis: quia ignis succēsus est in furore meo & sup vos ardebit. Tu scis dñe: recordare mei & visita me: & tuere me ab his qui psequūtur me. Noli in patiētia tua suscipe me. Scito quoniam sustinui pro te opprobriū. Inuēti sunt sermones tui & comedi eos: & factū est mihi verbum tuū in gaudiū & in leticiā cordis mei: quōm inuocatū est nomen tuū sup me: dñe de' exercituū. Non sedi in cōcilio ludētiū: & gloriatus sū a facie man' tue. Solus sedebā: q̄m amaritudie repleſti me. Quare factus ē dolor me' ppetu' & plaga mea despabilis renuit curari? Facta est mihi q̄si mēdaciū aq̄rū infideliū. Propter hoc hec dicit dominus. Si

Trās.Gre.lxx.cū iter.latina.

in pacē tibi? tu dereliquisti me dicit dñs. retror
εἰς εἰρήνην σοι; σὺ ἀπεστράφης με λέγει κύριος. ὀπί-
sum abibis ⁊ extendā manū meā ⁊ interficiā
σω πορεύσῃ καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου καὶ διαφθερῶ
te ⁊ nō vltra dimittā eos. ⁊ dispergā eos in
σε καὶ οὐκ ἔτι ἀνήσω αὐτούς. καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν
dispersiōe in portis ppli mei. sine liberis facti sūt pdiderūt
διασπορᾷ ἐν πύλαις λαοῦ μου. ἠτεκνώθησαν ἀπώλεσαν
ppl'm meū ppter malicias suas: multiplicate sūt
τὸν λαόν μου διὰ τὰς κακίας αὐτῶν, ἐπληθύνθησαν αἱ
vidue eorū magis q̄ arena maris. induxi
χῆραι αὐτῶν ὑπὲρ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. ἐπήγαγον
sup matrem iuuenis miseriā in meridie. ie-
ἐπὶ μητέρα νεανίσκου ταλαιπωρίαν ἐν μεσημβρίᾳ. ἐπέρ-
cit sup eā repēte tremorē ⁊ festinationē. vacua facta ē q̄
ριψα ἐπ' αὐτὴν ἐξαίφνης τρόμον καὶ σπουδήν. ἐκενώθη ἡ τί-
pepit septē. defecit aīa ei': occidit
κτουσα ἑπτά. ἀπεκάκησεν ἡ ψυχὴ αὐτῆς, ἐπέδυ ὁ ἥ-
sol ei adhuc mediata die cōfusa est ⁊ improperata est.
λιος αὐτῇ ἔτι μεσούσης τῆς ἡμέρας κατῃσχύνθη καὶ ὠνει-
residuos eorū in gladiū dabo
δίσθη. τοὺς καταλοίπους αὐτῶν εἰς μάχαιραν δώσω
i cōspectu inimicorū suorū dicit dñs. ve mihi mr
ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν φησὶν κύριος. οἴμοι μῆτερ
ad que me genuisti virū rixantē ⁊ discordias mouētē
ὡς τίνα με ἔτεκες ἄνδρα δικαζόμενον καὶ διακρινόμενον
in oī terra. nō pfui neq; pfuit mihi q̄squā.
ἐν πάσῃ τῇ γῇ. οὐκ ὠφέλησα οὔτε ὠφέλησέν με οὐδείς.
fortitudo mea defecit in maledicētib' mihi. fiat
ἡ ἰσχύς μου ἐξέλιπεν ἐν τοῖς καταρωμένοις με. γένοιτο
dñe dñator, dirigentib' eis ⁊ in tpe tribulati-
κύριε δέσποτα κατευθυνόντων αὐτῶν καὶ ἐν καιρῷ θλίψε-
onis eorū in bona erga inimicū. si cognoscet fer-
ως αὐτῶν εἰς ἀγαθὰ πρὸς τὸν ἐχθρόν. εἰ γνωσθήσεται σί-
rū ⁊ operimentū ereū fortitudo tua: ⁊
δηρος καὶ περιβόλαιον χαλκοῦν ἡ ἰσχύς σου, καὶ τοὺς
thesauros tuos dabo cōmutationē: ppt oīa pecca-
θησαυρούς σου δώσω ἀντάλλαγμα, διὰ πάσας τὰς ἁμαρ-
ta tua. ⁊ in oīb' teris tuis seruire faciā
τίας σου. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου καταδουλώσω
te i circuitu inimicis tuis in terra quā nō scis. q̄m
σε κύκλῳ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐν τῇ γῇ ᾗ οὐκ ᾔδεις. ὅτι
ignis icensus est de furore meo sup vos ardebit.
πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου ἐφ' ὑμᾶς καυθήσεται.
dñe memēto mei ⁊ visita me: ⁊ purifica me
κύριε μνήσθητί μου καὶ ἐπίσκεψαί με, καὶ ἀθῷωσόν με
a psequentib' me nō in patientiā. scito
ἀπὸ τῶν καταδιωκόντων με μὴ εἰς μακροθυμίαν. γνῶ-
q accepi p te opprobriū a reprobantib'
θι ὡς ἔλαβον περὶ σοῦ ὀνειδισμὸν ὑπὸ τῶν ἀθετούντων
sermones tuos: cōsume eos. ⁊ erit ver-
τοὺς λόγους σου, συντέλεσον αὐτούς. καὶ ἔσται ὁ λό-
bū tuū mihi in leticiam ⁊ gaudiū cordis mei.
γος σου ἐμοὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καρδίας μου.
q̄m inuocatū est nomē tuū sup me. dñe oipo-
ὅτι ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ' ἐμέ. κύριε παντο-
tens nō sedi in cōcilio ludentiū: sedi ti-
κράτωρ οὐκ ἐκάθισα ἐν συνεδρίῳ παιζόντων. ἀλλ' εὐλαβού-
mui a facie man' tue seorsum sedebā:
μην ἀπὸ προσώπου χειρός σου, καταμόνας ἐκαθήμην,
qz amaritudine replet' sū. q̄re cōtristātes me pre-
ὅτι πικρίας ἐνεπλήσθην. ἱνατί οἱ λυποῦντές με κα-
ualent i me: plaga mea fortis: vn̄ curabor?
τισχύουσίν μου, ἡ πληγή μου στερεά, πόθεν ἰαθήσομαι;
facta facta ē mihi q̄si aqua mēdax nō hñs fi-
γινομένη ἐγενήθη μοι ὡς ὕδωρ ψευδὲς οὐκ ἔχον πί-
dē. ppter hoc hec dicit dñs: si
στιν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐὰν

Deut. 31.c

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina.

cōuerteris ⁊ restituā te: añ faciē meā stabis
ἐπιστρέψῃς καὶ ἀποκαταστήσω σε, πρὸ προσώπου μου στήσῃ
⁊ si eduxeris pciosū a vili: q̄si os meū eris.
καὶ ἐὰν ἐξαγάγῃς τίμιον ἐξ ἀναξίου, ὡς στόμα μου ἔσῃ.
⁊ cōuertent ipi ad te. ⁊ tu nō cōuer-
καὶ ἀναστρέψουσιν αὐτοὶ πρὸς σέ. καὶ σὺ οὐκ ἀναστρέ-
teris ad eos: ⁊ dabo te pplo huic q̄si
ψεις πρὸς αὐτούς, καὶ δώσω σε τῷ λαῷ τούτῳ ὡς
murū munitū ereū: ⁊ bellabūt aduersū te ⁊
τεῖχος ὀχυρὸν χαλκοῦν, καὶ πολεμήσουσιν πρὸς σὲ καὶ
nō poterūt cōtra te: qz tecū sū vt sal-
οὐ μὴ δύνωνται πρὸς σέ, διότι μετὰ σοῦ εἰμι τοῦ σώ-
uē te: ⁊ liberē te dicit dñs: ⁊ liberabo te
ζειν σε, καὶ ἐξαιρεῖσθαί σε λέγει κύριος, καὶ σώσω σε
de manu maloꝝ: ⁊ eruā te de manu
ἐκ χειρὸς πονηρῶν, καὶ λυτρώσομαί σε ἐκ χειρὸς
pestilētiū.
λοιμῶν.

Ca.16.

ET factū ē verbū dñi ad me dicēs: nō acci-
Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρός με λέγων, μὴ λά-
pias vxorē ⁊ nō nascēt tibi fili' neq; filia
βῃς γυναῖκα καὶ οὐ γεννηθήσεταί σοι υἱὸς οὐδὲ θυγάτηρ
in loco isto. qz hec dicit dñs de
ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ὅτι τάδε λέγει κύριος περὶ τῶν
filiis ⁊ filiab' genitis in loco i-
υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων τῶν γεννωμένων ἐν τῷ τόπῳ τού-
sto: ⁊ de matrib' eoꝝ q̄ pepererūt
τῳ, καὶ περὶ τῶν μητέρων αὐτῶν τῶν τετοκυιῶν
eos ⁊ de prib' eoꝝ q̄ genue-
αὐτοὺς καὶ περὶ τῶν πατέρων αὐτῶν τῶν γεγεννηκό-
rūt eos in terra hac: in morte morbosa mo-
των αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἐν θανάτῳ νοσερῷ ἀπο-
rietur. nō plāgent ⁊ nō sepelient in exem-
θανοῦνται. οὐ κοπήσονται καὶ οὐ ταφήσονται εἰς παρά-
plū sup faciē terre erūt in gladio
δειγμα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἔσονται ἐν μαχαίρᾳ
⁊ fame cōsument: ⁊ erūt cadaue-
καὶ λιμῷ συντελεσθήσονται, καὶ ἔσονται τὰ πτώμα-
ra eoꝝ in escā bestiis terre ⁊
τα αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ τοῖς
volatilib' celi. hec dicit dñs: ne
πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ. τάδε λέγει κύριος, μὴ
igrediaris in choros eoꝝ: ⁊ nō vadas
εἰσέλθῃς εἰς θίασον αὐτῶν, καὶ μὴ πορευθῇς
ad plāgendū: ⁊ ne lugeas eos: qz abstu-
τοῦ κόψασθαι, καὶ μὴ πενθήσῃς αὐτούς, ὅτι ἀφέστη-
li pacē meā a pplo hoc dicit dñs:
κα τὴν εἰρήνην μου ἀπὸ τοῦ λαοῦ τούτου φησὶν κύριος,
miam ⁊ miserationes: ⁊ morient magni
ἔλεος καὶ ἐλεημοσύνας, καὶ ἀποθανοῦνται μεγάλοι
⁊ parui in terra ista: nō sepelient ⁊ nō plā-
καὶ μικροὶ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, οὐ ταφήσονται καὶ οὐ θρη-
gentur: nō icidēt se neq; icisiones faci-
νηθήσονται, οὐ κόψονται αὐτοὺς οὐδὲ ἐντομίδας ποι-
ent: ⁊ nō radent ⁊ nō frangent panis in
ήσουσιν καὶ οὐ ξυρήσονται καὶ οὐ μὴ κλασθῇ ἄρτος ἐν
luctu eoꝝ in cōsolationē sup mortuo. nō pota-
πένθει αὐτῶν εἰς παράκλησιν ἐπὶ τεθνηκότι. οὐ πο-
būt eos poculo i cōsolationē sup pre suo
τιοῦσιν αὐτοὺς ποτήριον εἰς παράκλησιν ἐπὶ πατρὶ αὐ-
aut sup mre sua. in domū cōuiuii nō igredi-
τοῦ ἢ ἐπὶ μητρὶ αὐτοῦ. εἰς οἰκίαν πότου οὐκ εἰσε-
eris vt sedeas cū eis ad comedēdū ⁊ bibēdū.
λεύσῃ συγκαθῆσαι μετ' αὐτῶν τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν.
ppter hoc hec dicit dñs de' israel: ecce ego
διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ
dissoluo de loco isto corā ocu-
καταλύω ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἐναντίον τῶν ὀφθαλ-
lis vris in dieb' vris. vocē gaudii ⁊ vo-
μῶν ὑμῶν ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν. φωνὴν χαρᾶς καὶ φω-
cē leticie: vocē spōsi
νὴν εὐφροσύνης, φωνὴν νυμφίου

Trāsla.B.Hie.

cōuerteris cōuertā te & ante faciē meā stabis: & si separaueris pciosum a vili: quasi os meū eris. Conuertētur ipsi ad te: & tu non conuerteris ad eos. Et dabo te populo huic in murum ereum fortē: & bellabunt aduersum te: & nō pualebunt: qa ego tecū sum vt saluem te: & eruā te dicit dominus. Et liberabo te de manu pessimorū: & redimā te de manu fortium. 16.

ET factum est verbū domini ad me dicēs. Non accipies vxorem: & non erunt tibi filii & filie in loco isto. Quia hec dicit domin' super filios & filias qui generantur in loco isto: & super matres eorū q genuerūt eos & sup pres eorū de quorū stirpe sunt nati in terra hac. Mortibus egrotationū morietur: nō plangētur & nō sepelietur: in sterquilinium sup faciem terre erunt. Et gladio & fame consumentur: & erit cadauer eorū in escam volatilibus celi & bestiis terre. Hec dicit dominus. Ne ingrediaris domum conuiuii: neq; vadas ad plangendū neq; consoleris eos: quia abstuli pacem meam a populo isto dicit dominus misericordiā & miserationes. Et morientur grandes & parui in terra ista: non sepelientur neq; plangentur: & non se incidēt: neq; caluitiū fiet p eis. Et nō frangent inter eos lugēti panē ad cōsolandū sup mortuo: & non dabūt eis potum calicis ad consolandum super patre suo & matre. Et domum conuiuii non ingrediaris vt sedeas cum eis & comedas & bibas: quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego auferam de loco isto in oculis vris & in diebus vestris vocem gaudii & vocem leticie vocem sponsi

Tex.heb.hiere.xvi.

תשוב ואשיבך לפני תעמד ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה ישבו המה אליך ואתה לא תשוב אליהם׃ ונתתיך לעם הזה לחומת נחשת בצורה ונלחמו אליך ולא יוכלו לך כי אתך אני להושיעך ולהצילך נאם יהוה׃ והצלתיך מיד רעים ופדתיך מכף ערצים׃

Cap. xvi.

ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃ לא תקח לך אשה ולא יהיו לך בנים ובנות במקום הזה׃ כי כה אמר יהוה על הבנים ועל הבנות הילודים במקום הזה ועל אמתם הילדות אותם ועל אבותם המולדים אותם בארץ הזאת׃ ממותי תחלאים ימתו לא יספדו ולא יקברו לדמן על פני האדמה יהיו ובחרב וברעב יכלו והיתה נבלתם למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ׃ כי כה אמר יהוה אל תבוא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה נאם יהוה את החסד ואת הרחמים׃ ומתו גדלים וקטנים בארץ הזאת לא יקברו ולא יספדו להם ולא יתגדד ולא יקרח להם׃ ולא יפרסו להם על אבל לנחמו על מת ולא ישקו אותם כוס תנחומים על אביו ועל אמו׃ ובית משתה לא תבוא לשבת אתם לאכל ולשתות׃ כי כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני משבית מן המקום הזה לעיניכם ובימיכם קול ששון וקול שמחה קול חתן

וקול כלה: והיה כי תגיד לעם הזה את כל הדברים האלה ואמרו אליך על מה דבר יהוה עלינו את כל הרעה הגדולה הזאת ומה עוננו ומה חטאתנו אשר חטאנו ליהוה אלהינו: ואמרת אליהם על אשר עזבו אבותיכם אותי נאם יהוה וילכו אחרי אלהים אחרים ויעבדום וישתחוו להם ואתי עזבו ואת תורתי לא שמרו: ואתם הרעתם לעשות מאבותיכם והנכם הלכים איש אחרי שררות לבו הרע לבלתי שמע אלי: והטלתי אתכם מעל הארץ הזאת על הארץ אשר לא ידעתם אתם ואבותיכם ועבדתם שם את אלהים אחרים יומם ולילה אשר לא אתן לכם חנינה: לכן הנה ימים באים נאם יהוה ולא יאמר עוד חי יהוה אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים: כי אם חי יהוה אשר העלה את בני ישראל מארץ צפון ומכל הארצות אשר הדיחם שמה והשיבתים על אדמתם אשר נתתי לאבותם: הנני שלח לדיגים רבים נאם יהוה ודיגום ואחרי כן אשלח לרבים צידים וצדום מעל כל הר ומעל כל גבעה ומנקיקי הסלעים: כי עיני על כל דרכיהם לא נסתרו מלפני ולא נצפן עונם מנגד עיני: ושלמתי ראשונה משנה עונם וחטאתם על חללם את ארצי בנבלת שקוציהם ותועבותיהם מלאו את נחלתי: יהוה עזי ומעזי ומנוסי ביום צרה

& vocem sponse. Et cū annunciaueris populo huic omnia verba hec & dixerint tibi: quare locutus est dominus super nos omne malum grande istud? Que iniquitas nr̄a aut quod peccatū nr̄m qd̄ peccauimus dn̄o deo nostro: & dices ad eos. Quia reliquerunt me patres vestri ait dominus: & abierūt post deos alienos: & seruierunt eis: & adorauerunt eos: & me dereliquerūt & legem meam non custodierūt. Sed & vos peius operati estis ꝙ̄ patres vestri. Ecce enī ambulat vnusquisqꝫ post prauitatem cordis sui mali: vt me non audiat. Et eiciam vos de terra hac in terrā quā ignoratis vos & patres vestri: & seruietis ibi dijs alienis die ac nocte qui non dabūt vobis requiem. Propterea ecce dies venient dicit dominus: & non dicetur vltra: viuit dominus qui eduxit filios israel de terra egypti. Sed viuit dominus qui eduxit filios israel de terra aquilonis: & de vniuersis terris ad quas ieci eos: & reducam eos in terrā suam quam dedi patribus eoꝝ. Ecce ego mittā piscatores multos dicit dn̄s: & piscabūtur eos. Et post hec mittam eis multos venatores & venabūtur eos de omni monte & de omni colle & de cauernis petrarū: quia oculi mei super omnes vias eorū. Non sunt abscondite a facie mea: & nō fuit occultata iniqtas eorū ab oculis meis. Et reddam primū duplices iniqtates & pctā eorū: quia cōtaminauerūt terrā meā in morticinijs idoloꝝ suoꝝ: & abominatiōib⁹ suis impleuerūt hereditatē meā. Dn̄e fortitudo mea & robur meū & refugium meū in die tribulationis.

καὶ φωνὴν νύμφης. καὶ ἔσται ὅταν ἀναγγείλῃς τῷ λαῷ τούτῳ ἅπαντα τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ εἴπωσι πρός σε, διατί ἐλάλησε κύριος ἐφ' ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα, τίς ἡ ἀδικία ἡμῶν καὶ τίς ἡ ἁμαρτία ἡμῶν ἣν ἡμάρτομεν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν; καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπόν με οἱ πατέρες ὑμῶν λέγει κύριος, καὶ ᾤχοντο ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς· καὶ ἐμὲ ἐγκατέλιπον καὶ τὸν νόμον μου οὐκ ἐφυλάξαντο. καὶ ὑμεῖς ἐπονηρεύσασθε ὑπὲρ τοὺς πατέρας ὑμῶν. καὶ ἰδοὺ ὑμεῖς πορεύεσθε ἕκαστος ὀπίσω τῶν ἐρασῶν τῆς καρδίας ὑμῶν τῆς πονηρᾶς τοῦ μὴ ὑπακούειν μου. καὶ ἀπορρίψω ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ταύτης εἰς γῆν ἣν οὐκ ἔγνωτε ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν. καὶ δουλεύσετε ἐκεῖ θεοῖς ἀλλοτρίοις ἡμέρας καὶ νυκτός, οἳ οὐ δώσουσιν ὑμῖν ἔλεος. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ οὐκ ἐροῦσιν ἔτι ζῇ κύριος ὁ ἀναγαγὼν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἀλλὰ ζῇ κύριος ὃς ἀνήγαγε τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἀπὸ γῆς βορρᾶ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν οὗ ἐξώσθησαν ἐκεῖ. καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν ἣν ἔδωκα τοῖς πατράσιν αὐτῶν. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ἁλιεῖς πολλοὺς λέγει κύριος, καὶ ἁλιεύσουσιν αὐτούς. καὶ μετὰ ταῦτα ἀποστελῶ πολλοὺς θηρευτάς, καὶ θηρεύσουσιν αὐτοὺς ἐπάνω παντὸς ὄρους, καὶ ἐπάνω παντὸς βουνοῦ, καὶ ἐκ τῶν τρυμαλιῶν τῶν πετρῶν. ὅτι οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐκρύβη τὰ ἀδικήματα αὐτῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου. καὶ ἀνταποδώσω διπλᾶς τὰς ἀδικίας αὐτῶν καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἐφ' αἷς ἐβεβήλωσαν τὴν γῆν μου ἐν τοῖς θνησιμαίοις τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν ἐν αἷς ἐπλήρωσαν τὴν κληρονομίαν μου. κύριε ἰσχύς μου καὶ βοήθειά μου καὶ καταφυγή μου ἐν ἡμέρᾳ κακῶν

πρὸς σὲ ἔθνη ἥξουσιν ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ ἐροῦσιν, ὡς ψευδῆ ἐκτήσαντο οἱ πατέρες ἡμῶν εἴδωλα, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ὠφέλημα. εἰ ποιήσει ἑαυτῷ ἄνθρωπος θεούς; καὶ οὗτοι οὐκ εἰσὶ θεοί. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ δηλώσω αὐτοῖς ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ καὶ γνωριῶ αὐτοῖς τὴν χεῖρά μου καὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.

C.17. Τάδε λέγει κύριος, ἁμαρτία ἰούδα γεγραμμένη ἐν γραφίδι σιδηρᾷ, ἐν ὄνυχι ἀδαμαντίνῳ γεγλυμμένη ἐπὶ πλακὸς τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων τῶν βωμῶν αὐτῶν. ἐν τῷ μνημονεύειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν τῶν βωμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀλσῶν αὐτῶν ἐπὶ ξύλῳ ἀλσώδει, ἐπὶ τῶν βουνῶν τῶν ὑψηλῶν. ὦ ὀρεινὴ ἐν τῷ πεδίῳ, τὸν πλοῦτόν σου καὶ πάντας τοὺς θησαυρούς σου τῇ προνομῇ δώσω, τὰ ὑψηλά σου ἐν ἁμαρτίᾳ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου. καὶ καταλειφθήσῃ ἀπὸ τῆς κληρονομίας σου, ἧς ἔδωκά σοι. καὶ δουλεύειν σε ποιήσω τοῖς ἐχθροῖς σου ἐν τῇ γῇ ἣν οὐκ οἶδας, ὅτι πῦρ ἀνῆψατε ἐν τῷ θυμῷ μου, ἕως τοῦ αἰῶνος φλέξει. Τάδε λέγει κύριος, ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὃς τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ' ἄνθρωπον καὶ στηρίσει σάρκα βραχίονος αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν, καὶ ἀπὸ κυρίου ἀποστῇ ἡ καρδία αὐτοῦ. καὶ ἔσται ὡς ἡ ἀγριομυρίκη ἡ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐκ ὄψεται ὅταν ἔλθῃ τὰ ἀγαθά. καὶ κατασκηνώσει ἐν ἁλίμοις ἐν τῇ ἐρήμῳ γῇ ἁλμυρᾷ ἥτις οὐ κατοικεῖται. καὶ εὐλογημένος ὁ ἄνθρωπος ὃς πέποιθεν ἐπὶ τῷ κυρίῳ, καὶ ἔσται κύριος ἐλπὶς αὐτοῦ. καὶ ἔσται ὡς ξύλον εὐθηνοῦν παρ' ὕδατα, καὶ ἐπὶ ἰκμάδα βαλεῖ ῥίζας αὐτοῦ, καὶ οὐ φοβηθήσεται ὅταν ἔλθῃ καῦμα, καὶ ἔσται ἐπ' αὐτῷ στελέχη ἀλσώδη, ἐν ἐνιαυτῷ ἀβροχίας οὐ φοβηθήσεται, καὶ οὐ διαλείψει ποιοῦν καρπόν. βαθεῖα ἡ καρδία παρὰ πάντα, καὶ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς γνώσεται αὐτόν; ἐγὼ κύριος ἐτάζων καρδίας, καὶ δοκιμάζων νεφρούς, τοῦ δοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ κατὰ τοὺς καρποὺς τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ. ἐφώνησε πέρδιξ, συνήγαγεν ἃ οὐκ ἔτεκε, ποιῶν πλοῦτον αὐτοῦ οὐ μετὰ κρίσεως, ἐν ἡμίσει ἡμερῶν αὐτοῦ ἐγκαταλείψουσιν αὐτόν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων αὐτοῦ ἔσται ἄφρων. θρόνος δόξης ὑψωμένος ἀπ' ἀρχῆς

Ad te gentes venient ab extremis terre: & dicent. Vere mendaciū possederūt patres nr̄i vanitatē que eis nō profuit. Nunquid faciet sibi homo deos? Et ipsi nō sunt dij. Idcirco ecce ego ostendā eis per vicē hāc: ostendā eis manū meam & virtutem meam & scient quia nomē mihi dominus. 17.

Peccatum iuda scriptum est stilo ferreo in vnguē adamantino: exaratum sup latitudinē cordis eorū: & in cornibus ararū eorū. Cum recordati fuerint filii eorū ararū suaꝝ & lucorū suoꝝ: lignorū ꝗ̄ frondentiū in mōtib⁹ excelsis: sacrificantes in agro: fortitudinē tuā & oēs thesauros tuos in direptionē dabo: excelsa tua ꝑpter pctā in vniuersis finib⁹ tuis. Et relinqeris sola ab hereditate tua quā dedi tibi: & seruire te faciam inimicis tuis in terra quā ignoras. Q̄m ignē succēdisti in furore meo vsqꝫ in eternū ardebit. Hec dicit dn̄s. Maledictus homo qui cōfidit in hoīe & ponit carnē brachiū suū: & a dn̄o recedit cor eius. Erit enim quasi miryce in deserto & nō videbit cum venerit bonum sed hītabit in siccitate in deserto in terra salsuginis & inhabitabili. Benedictus vir qui cōfidit in domino & erit dn̄s fiducia eius. Et erit q̄si lignū qd̄ transplātatur sup aquas qd̄ ad humorē mittit radices suas: & nō timebit cū venerit estus. Et erit foliū eius viride & in tpe siccitatis nō erit sollicitū nec aliqñ desinet facere fructū. Prauum est cor hominis & inscrutabile. Quis cognoscet illd̄? Ego dn̄s scrutans cor & ꝓbans renes qui do vnicuiqꝫ iuxta viā suā: & iuxta fructū adinuētionū suarū. Perdix fouit q̄ nō pepit. Fecit diuitias & nō in iudicio. In dimidio dierū suorū derelinqt eas: & in nouissimo suo erit īsipiens. Soliū glorie altitudinis a principio: locus

אליך גוים יבאו מאפסי ארץ ויאמרו אך שקר נחלו אבותינו הבל ואין בם מועיל: היעשה לו אדם אלהים והמה לא אלהים: לכן הנני מודיעם בפעם הזאת אודיעם את ידי ואת גבורתי וידעו כי שמי יהוה:

Cap.xvij.

חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפרן שמיר חרושה על לוח לבם ולקרנות מזבחותיכם: כזכר בניהם מזבחותם ואשריהם על עץ רענן על גבעות הגבהות: הררי בשדה חילך כל אוצרותיך לבז אתן במתיך בחטאת בכל גבוליך: ושמטתה ובך מנחלתך אשר נתתי לך והעבדתיך את איביך בארץ אשר לא ידעת כי אש קדחתם באפי עד עולם תוקד: כה אמר יהוה ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרעו ומן יהוה יסור לבו: והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב: ברוך הגבר אשר יבטח ביהוה והיה יהוה מבטחו: והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא ירא כי יבא חם והיה עלהו רענן ובשנת בצרת לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי: עקב הלב מכל ואנש הוא מי ידענו: אני יהוה חקר לב בחן כליות ולתת לאיש כדרכו כפרי מעלליו: קרא דגר ולא ילד עשה עשר ולא במשפט בחצי ימו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל: כסא כבוד מרום מראשון מקום

Tex.heb.hiere.xvij.

מקדשנו: מקוה ישראל יהוה כל
עזביך יבשו וסורי בארץ יכתבו
כי עזבו מקור מים חיים את יהוה:
רפאני יהוה וארפא הושיעני
ואושעה כי תהלתי אתה: הנה
המה אמרים אלי איה דבר יהוה
יבוא נא: ואני לא אצתי מרעה
אחריך ויום אנוש לא התאויתי
אתה ידעת מוצא שפתי נכח פניך
היה: אל תהיה לי למחתה מחסי
אתה ביום רעה: יבשו רדפי ואל
אבשה אני יחתו המה ואל אחתה
אני הביא עליהם יום רעה ומשנה
שברון שברם: כה אמר יהוה אלי
הלך ועמדת בשער בני העם אשר
יבאו בו מלכי יהודה ואשר יצאו
בו ובכל שערי ירושלם: ואמרת
אליהם שמעו דבר יהוה מלכי
יהודה וכל יהודה וכל ישבי
ירושלם הבאים בשערים האלה:
כה אמר יהוה השמרו בנפשותיכם
ואל תשאו משא ביום השבת
והבאתם בשערי ירושלם: ולא
תוציאו משא מבתיכם ביום
השבת וכל מלאכה לא תעשו
וקדשתם את יום השבת כאשר
צויתי את אבותיכם: ולא שמעו
ולא הטו את אזנם ויקשו את
ערפם לבלתי שומע ולבלתי קחת
מוסר: והיה אם שמע תשמעון
אלי נאם יהוה לבלתי הביא משא
בשערי העיר הזאת ביום השבת
ולקדש את יום השבת לבלתי
עשות בה כל מלאכה: ובאו בשערי
העיר הזאת מלכים ושרים ישבים
על כסא דוד רכבים ברכב ובסוסים

Primitiua.heb.

קדש קוה
בוש סור
כתב
קור
רפא ישע
הלל
בוא אוץ
אנש אוה
יצא שפה
פנה היה
חתת חסה
רוע בוש
חתת חתת
בוא שנה
בוא
בוא
שמר
נשא נשא
בוא
יצא בית
לאך עשה
צוה
נטה קשה
שמע לקח
יסר
בוא
עשה
בוא שור

Trāſla.B.Hie.

sanctificationis nr̃e expectatio israel. Dñe omnes qui te derelinquūt cōfūdentur: recedētes a te in terra scribētur: qm̄ dereliq̄runt venā aquarꝫ viuentium dñm. Sana me dñe & sanabor: saluū me fac & saluus ero: qm̄ laus mea tu es. Ecce ipsi dicunt ad me. Vbi est verbum domini? Veniat. Et ego nō sum turbatus te pastorem sequens: & diem hominis non desideraui: tu scis. Quod egressum est de labiis meis: rectū in conspectu tuo fuit. Non sis mihi tu formidini spes mea tu in die afflictionis. Cōfundātur qui me psequūtur & nō cōfundar ego: paueant illi & nō paueam ego. Induc sup eos diē afflictionis & duplici cōtritione cōtere eos. Hec dicit dñs ad me. Vade & sta in porta filiorū populi per quā ingrediūtur reges iuda & egrediūtur: & in cunctis portis hierusalem: & dices ad eos. Audite verbum domini reges iuda: & omnis iuda: cūctiq; habitatores hierusalem qui ingredimini per portas istas. Hec dicit dominꝰ. Custodite animas vestras: & nolite portare pondera in die sabbati nec inferatis per portas hierusalem: & nolite eiicere onera de domibus vestris in die sabbati: & omne opus non facietis. Sanctificate diem sabbati sicut precepi patribus vestris. Et non audierunt nec inclinauerunt aurem suā: sed indurauerūt ceruicem suam ne audirent me & ne acciperent disciplinam. Et erit: si audieritis me dicit dominus: vt non inferatis onera per portas ciuitatis huius in die sabbati & si sanctificaueritis diē sabbati: ne faciatis in eo oē opus: ingrediētur per portas ciuitatis huius reges & principes sedentes sup soliū dauid: & ascendētes in currib⁹ & equis

Trāſ.Gre.lxx.cū iter·latina.

sctificatio nr̃a expectatio israel. dñe oēs q̄ derelin
ἁγίασμα ἡμῶν ὑπομονὴ ἰσραήλ. κύριε πάντες οἱ κατα
querūt te cōfundant. recedētes in
λιπόντες σε καταισχυνθήτωσαν. ἀφεστηκότες ἐπὶ τῆς
terra scribant qꝛ dereliq̄rūt fontē vite do
γῆς γραφήτωσαν ὅτι ἐγκατέλιπον πηγὴν ζωῆς τὸν κύ
minū. sana me dñe ꝛ sanabor. saluū me ꝛ saluabor: qꝛ
ριον. ἴασαί με κύριε καὶ ἰαθήσομαι. σῶσόν με καὶ σωθήσο
gl̃iatio mea tu es. ecce ipsi dicūt ad
μαι, ὅτι καύχημά μου σὺ εἶ. ἰδοὺ αὐτοὶ λέγουσι πρός
me: vbi est verbū dñi? veniat: ego aūt nō laboraui
με, ποῦ ἐστιν ὁ λόγος κυρίου; ἐλθέτω, ἐγὼ δὲ οὐκ ἐκοπία
sequens post te. ꝛ diē hoīs
σα κατακολουθῶν ὀπίσω σου. καὶ ἡμέραν ἀνθρώπου
nō desideraui. tu scis q̄ egressa sūt p
οὐκ ἐπεθύμησα. σὺ ἐπίστασαι τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν
labia mea aū faciē tuā sunt. ne fias mihi
χειλέων μου πρὸ προσώπου σου ἐστίν. μὴ γενηθῇς μοι
in alienationē parcēs mihi in die mala. confundant
εἰς ἀλλοτρίωσιν φειδόμενός μου ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ. κα
psequētes me: ꝛ nō cōfundar ego.
ταισχυνθείησαν οἱ διώκοντές με, καὶ μὴ καταισχυνθείην ἐγώ.
paueant ipsi: ꝛ nō paueā ego. induc
πτοηθείησαν αὐτοί, καὶ μὴ πτοηθείην ἐγώ. ἐπάγαγε
sup eos diē malā: duplici cōtritione cōtere
ἐπ' αὐτοὺς ἡμέραν πονηράν, δισσὸν σύντριμμα σύντρι
eos. hec dicit dñs ad me: vade ꝛ
ψον αὐτούς. τάδε λέγει κύριος πρός με, βάδισον καὶ
sta in portis filioꝝ ppli in qb⁹ ingrediunt re
στῆθι ἐν πύλαις υἱῶν λαοῦ ἐν αἷς εἰσπορεύονται βασι
ges iuda ꝛ in qb⁹ egrediunt in eis. ꝛ in
λεῖς ἰούδα καὶ ἐν αἷς ἐκπορεύονται ἐν αὐταῖς. καὶ ἐν
oibus portis hierl̃m: ꝛ dices ad eos:
πάσαις ταῖς πύλαις ἱερουσαλήμ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐ
audite verbū dñi reges iuda ꝛ
τούς, ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου βασιλεῖς ἰούδα καὶ
ois iudea ꝛ ois hierl̃m igrediētes in
πᾶσα ἰουδαία καὶ πᾶσα ἱερουσαλὴμ οἱ εἰσπορευόμενοι ἐν
portis his: hec dicit dñs: custodite
ταῖς πύλαις ταύταις, τάδε λέγει κύριος, φυλάσσε
aias vr̃as. ꝛ ne portetis onera in
σθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. καὶ μὴ αἴρετε βαστάγματα ἐν
die sabbatoꝝ. ꝛ ne inducatis p
τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. καὶ μὴ εἰσφέρητε διὰ τῶν
portas hierl̃m. ꝛ ne efferatis onera de
πυλῶν ἱερουσαλήμ. καὶ μὴ ἐκφέρετε βαστάγματα ἐξ
domib⁹ vr̃is in die sabbatoꝝ: ꝛ oē op⁹
οἰκιῶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ πᾶν ἔργον
nō facietis. sctificate diē sabbatoꝝ sicut
οὐ ποιήσετε. ἁγιάσατε τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων κα
pcepi patrib⁹ vr̃is: ꝛ nō audi
θὼς ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἤκου
erūt ꝛ nō iclinauerūt aurē suā. ꝛ idurauerūt
σαν καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν. καὶ ἐσκλήρυναν τὸν
ceruicē suā sup pr̃es suos ne
τράχηλον αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς πατέρας αὐτῶν τοῦ μὴ
audirēt me: ꝛ ne acciperēt disciplinā. ꝛ erit
ἀκοῦσαί μου, καὶ τοῦ μὴ δέξασθαι παιδείαν. καὶ ἔσται
si auditu audieritis me dicit dñs: ne inferatis
ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητέ μου λέγει κύριος, τοῦ μὴ εἰσφέρειν
onera p portas ciuitatis huiꝰ in
βαστάγματα διὰ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ταύτης ἐν
die sabbatoꝝ: ꝛ sctificaueritis diē
τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἁγιάζειν τὴν ἡμέραν τῶν
sabbatoꝝ: ne faciatis in ea oē opus: ꝛ in
σαββάτων, τοῦ μὴ ποιεῖν ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, καὶ εἰ
gredient p portas ciuitatis huiꝰ re
σελεύσονται διὰ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ταύτης βασι
ges ꝛ pn̄cipes sedētes sup soliū dauid. ꝛ ascē
λεῖς καὶ ἄρχοντες καθήμενοι ἐπὶ θρόνου δαυίδ καὶ ἐπι
dentes in currib⁹ ꝛ equis suis
βεβηκότες ἐφ' ἅρμασιν καὶ ἵπποις αὐτῶν

Trāſla.gre.lxx.cū inter.lati.

ipsi: ꝛ pn̄cipes eoꝝ: viri iuda ꝛ
αὐτοί, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν, ἄνδρες ἰούδα καὶ οἱ
habitantes in hierusalem: ꝛ hitabitur ciui
κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ κατοικηθήσεται ἡ πό
tas hec in eternū: ꝛ venient de ciuitatib⁹
λις αὕτη εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἥξουσιν ἐκ τῶν πόλεων
iuda: ꝛ de circuitu hierusalem: ꝛ de tra benia
ἰούδα, καὶ κυκλόθεν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκ γῆς βενια
min: ꝛ de campestri: ꝛ de mōte: ꝛ de
μείν, καὶ ἐκ τῆς πεδινῆς, καὶ ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ ἐκ
ea q̄ ad austrū: ferentes holocausta ꝛ sacrificia
τῆς πρὸς νότον, φέροντες ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας
ꝛ thymiamata ꝛ munera ꝛ thus: ferentes lau
καὶ θυμιάματα καὶ μαναὰ καὶ λίβανον, φέροντες αἴ
dem in domū dñi. ꝛ erit si nō audieritis
νεσιν εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἔσται ἐὰν μὴ εἰσακούσητέ
me vt sctificetis diem sabbatoꝝ: ne
μου τοῦ ἁγιάζειν τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων, τοῦ μὴ
portetis onera ꝛ igrediamini p portas
αἴρειν βαστάγματα καὶ εἰσπορεύεσθαι διὰ τῶν πυλῶν
hierusalem in die sabbatoꝝ: ꝛ incē
ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἀνά
dā ignē in portis eius: ꝛ deuorabit
ψω πῦρ ἐν ταῖς πύλαις αὐτῆς, καὶ καταφάγεται
turritas domos hierl̃m.
ἄμφοδα ἱερουσαλήμ.

Ca.18.

Verbum qđ factū est ad hieremiā a dño
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου
dicens: surge ꝛ descende in domū figuli:
λέγων, ἀνάστηθι καὶ κατάβηθι εἰς οἶκον τοῦ κεραμέως,
ꝛ illic audies verba mea. ꝛ descendi in
καὶ ἐκεῖ ἀκούσῃ τοὺς λόγους μου. καὶ κατέβην εἰς
domū figuli: ꝛ ecce ipse faciebat opus
τὸν οἶκον τοῦ κεραμέως, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐποίει ἔργον
sup lapides: ꝛ dissipatū ē vas. qđ ipe facie
ἐπὶ τῶν λίθων, καὶ διέπεσεν τὸ ἀγγεῖον ὃ αὐτὸς ἐποίει
bat i manib⁹ suis: ꝛ rursū fecit illud
ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐποίησεν αὐτὸ
vas alterum sicut placuit i cōspectu eius vt faceret.
ἀγγεῖον ἕτερον καθὼς ἤρεσεν ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι.
ꝛ factū ē verbū dñi ad me dicēs: si sicut figu
καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, εἰ καθὼς ὁ κερα
lus iste nō potero facere vos dom⁹ is
μεὺς οὗτος οὐ δυνήσομαι τοῦ ποιῆσαι ὑμᾶς οἶκος ἰσ
rael dicit dñs. ecce sicut lutum in manu
ραὴλ λέγει κύριος. ἰδοὺ ὡς ὁ πηλὸς ἐν τῇ χειρὶ τοῦ
figuli vos estis in manib⁹ meis dom⁹ is
κεραμέως ὑμεῖς ἐστὲ ἐν ταῖς χερσίν μου οἶκος ἰσ
rael. ad sūmā loquar aduers⁹ gētē: aduersus regnū
ραήλ. πέρας λαλήσω ἐπ' ἔθνος, ἐπὶ βασιλείαν τοῦ
vt auferā eos: ꝛ disperdam: si reuersa fuerit
ἐξᾶραι αὐτούς, καὶ τοῦ ἀπολλύειν, εἰ ἐπιστρέψῃ τὸ
gens illa a malis suis: ꝛ penitētiā agā
ἔθνος ἐκεῖνο ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτῶν, καὶ μετανοήσω
super malis q̄ cogitaui facere illis:
περὶ τῶν κακῶν ὧν ἐλογισάμην τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς,
ꝛ ad sūmā loquar sup gētē ꝛ sup regnum
καὶ πέρας λαλήσω ἐπὶ ἔθνος καὶ ἐπὶ βασιλείαν τοῦ
vt reedificetur ꝛ plantetur: ꝛ facient
ἀνοικοδομεῖσθαι καὶ τοῦ καταφυτεύεσθαι, καὶ ποιή
mala corā me ne audiāt vo
σωσιν τὰ πονηρὰ ἐναντίον μου τοῦ μὴ ἀκούειν τῆς φω
cē meā: ꝛ pn̄iam agā sup bonis q̄ locut⁹ sum
νῆς μου, καὶ μετανοήσω περὶ τῶν ἀγαθῶν ὧν ἐλάλησα τοῦ
vt facerē eis. ꝛ nūc dic ad viros iuda: ꝛ
ποιῆσαι αὐτοῖς. καὶ νῦν εἶπον πρὸς ἄνδρας ἰούδα, καὶ
ad hitantes hierusalem sic dicit do
πρὸς τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ οὕτως λέγει κύ
min⁹: ecce ego fingo sup uos mala
ριος, ἰδοὺ ἐγὼ πλάσσω ἐφ' ὑμᾶς κακά,

Ro.9.c
Infra 35.b.c ltra.35 c

Trāſla.B.Hie.

ipsi: & principes eorum viri iuda & habitores hierusalem: & habitabitur ciuitas hec in sempiternum. Et venient de ciuitatibus iuda & de circuitu hierusalē & de terra beniamin & de campestribus & de montuosis & ab austro portantes holocaustū & victimam & sacrificiū & thus: & inferent oblationē in domū dñi. Si autē nō audieritis me vt sanctificetis diem sabbati: & ne portetis onus: & ne inferatis per portas hierusalem in die sabbati: succendam ignem in portis eius & deuorabit domos hierusalem: & non extinguetur. 18.

Verbum quod factū est ad hieremiam a dño dicens. Surge & descende in domum figuli & ibi audies verba mea. Et descendi in domū figuli: & ecce ipse faciebat opus super rotam: & dissipatum est vas quod ipse faciebat e luto manibus suis. Conuersusq; fecit illud vas alterum: sicut placuerat in oculis eius vt faceret. Et factum est verbū dñi ad me dicēs. Nūquid sicut figulus iste non potero vobis facere domus israel: ait dominꝰ? Ecce sicut lutum in manu figuli: sic vos domus israel in manu mea. Repente loq̄r aduersum gentē & aduersus regnū vt eradicē & destruā & disperdā illud. Si pn̄iam egerit gens illa a malo suo quod locutꝰ sum aduersus eā: agā & ego penitētiā sup malo quod cogitaui vt facerem ei. Et subito loquar de gente & regno vt edificem & plantem illud. Si fecerit malum in oculis meis vt nō audiat vocē meā: & penitentiā agam sup bono quod locūtꝰ sum vt facerem ei. Nunc ergo dic viro iuda & habitatori hierusalē dicens. Hec dicit dominus. Ecce ego fingo contra vos malum:

Tex.he.hiere.xviij.

המה ושריהם איש יהודה וישבי
ירושלם וישבה העיר הזאת
לעולם: ובאו מערי יהודה
ומסביבות ירושלם ומארץ בנימן
ומן השפלה ומן ההר ומן הנגב
מבאים עלה וזבח ומנחה ולבונה
ומבאי תודה בית יהוה: ואם לא
תשמעו אלי לקדש את יום השבת
ולבלתי שאת משא ובא בשערי
ירושלם ביום השבת והצתי אש
בשעריה ואכלה ארמנות ירושלם
ולא תכבה:

Cap.xviij

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת
יהוה לאמר: קום וירדת בית
היוצר ושמה אשמיעך את דברי:
וארד בית היוצר והנהו עשה
מלאכה על האבנים: ונשחת הכלי
אשר הוא עשה בחמר ביד היוצר
ושב ויעשהו כלי אחר כאשר
ישר בעיני היוצר לעשות: ויהי
דבר יהוה אלי לאמור: הכיוצר
הזה לא אוכל לעשות לכם בית
ישראל נאם יהוה הנה כחמר ביד
היוצר כן אתם בידי בית ישראל:
רגע אדבר על גוי ועל ממלכה
לנתוש ולנתוץ ולהאביד:
ושב הגוי ההוא מרעתו אשר
דברתי עליו ונחמתי על הרעה
אשר חשבתי לעשות לו: ורגע
אדבר על גוי ועל ממלכה לבנות
ולנטוע: ועשה הרעה בעיני
לבלתי שמע בקולי ונחמתי על
הטובה אשר אמרתי להיטיב אותו:
ועתה אמר נא אל איש יהודה ועל
יושבי ירושלם לאמר כה אמר
יהוה הנה אנכי יוצר עליכם רעה

Primitiua.heb.

עלם בוא
עיר סבב
בוא עלה
לבן ידה
שמע
נשא נשא
בוא יצת
כבה
יצר שמע
ירד
לאך שחת
כלה
שוב עשה
היה
יכל עשה
דבר מלך
נתש נתץ
אבד
רוע
בנה
נטע רוע
יטב
יצר רוע

וְחֹשֵׁב עֲלֵיכֶם מַחֲשָׁבָה שׁוּבוּ נָא אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וְהֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם׃ וְאָמְרוּ נוֹאָשׁ כִּי אַחֲרֵי מַחְשְׁבוֹתֵינוּ נֵלֵךְ וְאִישׁ שְׁרִרוּת לִבּוֹ הָרָע נַעֲשֶׂה׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁאֲלוּ נָא בַּגּוֹיִם מִי שָׁמַע כָּאֵלֶּה שַׁעֲרֻרִת עָשְׂתָה מְאֹד בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל׃ הֲיַעֲזֹב מִצּוּר שָׂדַי שֶׁלֶג לְבָנוֹן אִם יִנָּתְשׁוּ מַיִם זָרִים קָרִים נוֹזְלִים׃ כִּי שְׁכֵחֻנִי עַמִּי לַשָּׁוְא יְקַטֵּרוּ וַיַּכְשִׁלוּם בְּדַרְכֵיהֶם שְׁבִילֵי עוֹלָם לָלֶכֶת נְתִיבוֹת דֶּרֶךְ לֹא סְלוּלָה׃ לָשׂוּם אַרְצָם לְשַׁמָּה שְׁרוּקֹת עוֹלָם כֹּל עוֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיָנִיד בְּרֹאשׁוֹ׃ כְּרוּחַ קָדִים אֲפִיצֵם לִפְנֵי אוֹיֵב עֹרֶף וְלֹא פָנִים אַרְאֵם בְּיוֹם אֵידָם׃ וַיֹּאמְרוּ לְכוּ וְנַחְשְׁבָה עַל יִרְמְיָהוּ מַחֲשָׁבוֹת כִּי לֹא תֹאבַד תּוֹרָה מִכֹּהֵן וְעֵצָה מֵחָכָם וְדָבָר מִנָּבִיא לְכוּ וְנַכֵּהוּ בַלָּשׁוֹן וְאַל נַקְשִׁיבָה אֶל כָּל דְּבָרָיו׃ הַקְשִׁיבָה יְהוָה אֵלָי וּשְׁמַע לְקוֹל יְרִיבָי׃ הַיְשֻׁלַּם תַּחַת טוֹבָה רָעָה כִּי כָרוּ שׁוּחָה לְנַפְשִׁי זְכֹר עָמְדִי לְפָנֶיךָ לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם טוֹבָה לְהָשִׁיב אֶת חֲמָתְךָ מֵהֶם׃ לָכֵן תֵּן אֶת בְּנֵיהֶם לָרָעָב וְהַגִּרֵם עַל יְדֵי חֶרֶב וְתִהְיֶנָה נְשֵׁיהֶם שַׁכֻּלוֹת וְאַלְמָנוֹת וְאַנְשֵׁיהֶם יִהְיוּ הֲרֻגֵי מָוֶת בַּחוּרֵיהֶם מֻכֵּי חֶרֶב בַּמִּלְחָמָה׃ תִּשָּׁמַע זְעָקָה מִבָּתֵּיהֶם כִּי תָבִיא עֲלֵיהֶם גְּדוּד פִּתְאֹם כִּי כָרוּ שׁוּחָה לְלָכְדֵנִי וּפַחִים טָמְנוּ לְרַגְלָי׃ וְאַתָּה יְהוָה יָדַעְתָּ אֶת כָּל עֲצָתָם עָלַי לַמָּוֶת אַל תְּכַפֵּר עַל עֲוֹנָם וְחַטָּאתָם מִלְּפָנֶיךָ אַל תֶּמְחִי וְיִהְיוּ

"& cogito contra vos cogitationem. Reuertatur vnusquisque a via sua mala: & dirigite vias vestras & studia vestra. Qui dixerunt. Desperauimus. Post cogitationes enim nostras ibimus: & vnusquisque prauitate cordis sui mali faciemus. Ideo hec dicit dominus. Interrogate gentes. Quis audiuit talia horribilia: que fecit nimis virgo israel? Nunquid deficiet de petra agri nix libani: aut euelli possunt aque erumpentes frigide & defluentes? Quia obliti est mei populus meus: frustra libantes & impingentes in viis suis & in semitis seculi: vt ambularent per eas in itinere non trito: vt fieret terra eorum in desolationem & in sibilum sempiternum. Omnis qui preterierit per eam: obstupescet: & mouebit caput suum. Sicut ventus vrens dispergam eos coram inimico: dorsum & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et dixerunt. Venite & cogitemus contra hieremiam cogitationes. Non enim peribit lex a sacerdote: neque consilium a sapiente nec sermo a propheta. Venite & percutiamus eum lingua: & non attendamus ad vniuersos sermones eius. Attende domine ad me: & audi vocem aduersariorum meorum. Nunquid redditur pro bono malum: quia foderunt foueam anime mee? Recordare quod steterim in conspectu tuo vt loquerer pro eis bonum & auerterem indignationem tuam ab eis. Propterea da filios eorum in famem: & deduc eos in manus gladii. Fiant vxores eorum absque liberis: & vidue: & viri earum interficiantur morte. Iuuenes eorum confodiantur gladio in prelio: audiatur clamor de domibus eorum. Adduces enim super eos latronem repente: quia foderunt foueam vt caperent me: & laqueos absconderunt pedibus meis. Tu autem domine scis omne consilium eorum aduersum me in mortem. Ne propitieris iniquitati eorum: & peccatum eorum a facie tua non deleatur. Fiant

καὶ λογιοῦμαι ἐφ' ὑμᾶς λογισμόν. ἀποστραφήτω δὴ ἕκαστος ἀπὸ ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ καλλίονα ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν. καὶ εἶπαν, ἀνδριοῦμεθα, ὅτι ὀπίσω τῶν ἀποστροφῶν ἡμῶν πορευσόμεθα, καὶ ἕκαστος τὰ ἀρεστὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ποιήσομεν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐρωτήσατε δὴ ἐν ἔθνεσι, τίς ἤκουσε τοιαῦτα φρικτὰ ἃ ἐποίησε σφόδρα παρθένος ἰσραήλ; μὴ ἐκλείψουσιν ἀπὸ πέτρας μαστοὶ ἢ χιὼν ἀπὸ τοῦ λιβάνου; ἢ ἐκκλίνῃ ὕδωρ βιαίως ἀνέμῳ φερόμενον; ὅτι ἐπελάθοντό μου ὁ λαός μου, εἰς κενὸν ἐθυμίασαν, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν τρίβους αἰωνίους, τοῦ ἐπιβῆναι τρίβους οὐκ ἐχούσας ὁδὸν εἰς πορείαν, τοῦ τάξαι τὴν γῆν αὐτῶν εἰς ἀφανισμὸν καὶ συριγμα αἰώνιον. πάντες οἱ διαπορευόμενοι δι' αὐτῆς ἐκστήσονται, καὶ κινήσουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ὡς ἄνεμον καύσωνα. διασπερῶ αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον ἐχθρῶν αὐτῶν· δείξω αὐτοῖς ἡμέραν ἀπωλείας αὐτῶν. καὶ εἶπαν, δεῦτε λογισώμεθα ἐπὶ ἱερεμίαν λογισμὸν, ὅτι οὐκ ἀπολεῖται νόμος ἀπὸ ἱερέως, καὶ βουλὴ ἀπὸ συνετοῦ, καὶ λόγος ἀπὸ προφήτου. δεῦτε καὶ πατάξωμεν αὐτὸν ἐν γλώσσῃ καὶ οὐκ ἀκουσόμεθα πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ. εἰσάκουσόν μου κύριε, καὶ εἰσάκουσον τῆς φωνῆς τοῦ δικαιώματός μου, εἰ ἀνταποδίδοται ἀντὶ ἀγαθῶν κακά· ὅτι συνελάλησαν ῥήματα κατὰ τῆς ψυχῆς μου, μνήσθητι ἑστηκότος μου κατὰ πρόσωπόν σου τοῦ λαλῆσαι ὑπὲρ αὐτῶν ἀγαθὰ, τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμόν σου ἀπ' αὐτῶν. διὰ τοῦτο δὸς τοὺς υἱοὺς αὐτῶν εἰς λιμὸν, καὶ ἄθροισον αὐτοὺς εἰς χεῖρας μαχαίρας. γενέσθωσαν αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἄτεκνοι καὶ χῆραι, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν γενέσθωσαν ἀνῃρημένοι θανάτῳ, καὶ οἱ νεανίσκοι αὐτῶν πεπτωκότες μαχαίρᾳ ἐν πολέμῳ. γενηθήτω κραυγὴ ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν, ἐπάξεις ἐπ' αὐτοὺς λῃστὰς ἄφνω· ὅτι ἐνεχείρησαν λόγον εἰς σύλληψίν μου, καὶ παγίδας ἔκρυψαν ἐπ' ἐμέ. καὶ σὺ κύριε ἔγνως ἅπασαν τὴν βουλὴν αὐτῶν ἐπ' ἐμὲ εἰς θάνατον, μὴ ἀθωώσῃς τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν ἀπὸ προσώπου σου μὴ ἐξαλείψῃς. γενέσθω

ἡ ἀσθένεια αὐτῶν ἐναντίον σου· ἐν καιρῷ θυμοῦ σου ποίησον ἐν αὐτοῖς.

Ca.19.

Τάδε εἶπε κύριος πρός με, βάδισον καὶ κτῆσαι βικὸν πεπλασμένον ὀστράκινον, καὶ ἄξεις ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων, καὶ ἐξελεύσῃ εἰς τὸ πολυάνδριον υἱῶν ἐννὸμ ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν προθύρων πύλης τῆς χαρσεὶθ, καὶ ἀνάγνωθι ἐκεῖ πάντας τοὺς λόγους οὓς ἂν λαλήσω πρὸς σέ. καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου βασιλεῖς ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλήμ. τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον κακὰ ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ, ἠχήσει ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ. ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπόν με, καὶ ἀπηλλοτρίωσαν τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐθυμίασαν ἐν αὐτῷ θεοῖς ἀλλοτρίοις οἷς οὐκ ᾔδεισαν αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν. καὶ οἱ βασιλεῖς ἰούδα ἔπλησαν τὸν τόπον τοῦτον αἱμάτων ἀθώων, καὶ ᾠκοδόμησαν ὑψηλὰ τῷ βαὰλ τοῦ κατακαίειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐν πυρί· ἃ οὐκ ἐνετειλάμην οὐδ' ἐλάλησα, καὶ οὐ διενοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου, διὰ τοῦτο ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος· καὶ οὐ κληθήσεται τῷ τόπῳ τούτῳ ἔτι διάπτωσις καὶ πολυάνδριον υἱοῦ ἐννὸμ, ἀλλὰ πολυάνδριον τῆς σφαγῆς. καὶ σφάξω τὴν βουλὴν ἰούδα καὶ τὴν βουλὴν ἱερουσαλὴμ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ καταβαλῶ αὐτοὺς ἐν μαχαίρᾳ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν καὶ ἐν χερσὶ τῶν ζητούντων τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ δώσω τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ τάξω τὴν πόλιν ταύτην εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς συριγμόν· πᾶς ὁ παραπορευόμενος ἐπ' αὐτῇ σκυθρωπάσει καὶ συριεῖ ὑπὲρ πάσης τῆς πληγῆς αὐτῆς, καὶ ἔδονται τὰς σάρκας τῶν υἱῶν αὐτῶν καὶ τὰς σάρκας τῶν θυγατέρων αὐτῶν, καὶ ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἔδονται ἐν τῇ περιοχῇ καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ ἧ πολιορκήσουσιν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, καὶ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν αὐτῶν. καὶ συντρίψεις τὸν βικὸν κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνδρῶν

"corruentes in conspectu tuo: in tempore furoris tui abutere eis. 19.

Hec dicit dominus. Vade & accipe lagunculam figuli testeam a senioribus populi & a senioribus sacerdotum: & egredere ad vallem filiorum ennon que est iuxta introitum porte fictilis: & predicabis ibi verba que ego loquor ad te: & dices. Audite verbum domini reges iuda & habitatores hierusalem. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego inducam afflictionem super locum istum ita vt omnis qui audierit illam: tinniant aures eius: eo quod dereliquerint me: & alienum fecerint locum istum: & libauerint in eo diis alienis quos nescierunt ipsi & patres eorum & reges iuda: & repleuerunt locum istum sanguine innocentum: & edificauerunt excelsa baalim ad comburendos filios suos in holocaustum baalim: que non precepi: nec locutus sum: nec ascenderunt in cor meum. Propterea ecce dies venient dicit dominus: & non vocabitur amplius locus iste tophet & vallis filii ennon: sed vallis occisionis. Et dissipabo consilium iuda & hierusalem in loco isto & subuertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum & in manu querentium animas eorum: & dabo cadauera eorum escam volatilibus celi & bestiis terre. & ponam ciuitatem hanc in stuporem & in sibilum. Omnis qui preterierit per eam obstupescet: & sibilabit super vniuersa plaga eius. Et cibabo eos carnibus filiorum suorum: & carnibus filiarum suarum: & vnusquisque carnes amici sui comedet in obsidione & in angustia in qua concludent eos inimici eorum & qui querunt animas eorum. Et conteres lagunculam in oculis virorum

מִכְשָׁלִים לְפָנֶיךָ בְּעֵת אַפְּךָ עֲשֵׂה בָהֶם׃

Cap.xix.

כֹּה אָמַר יְהוָה הָלוֹךְ וְקָנִיתָ בַקְבֻּק יוֹצֵר חָרֶשׂ וּמִזִּקְנֵי הָעָם וּמִזִּקְנֵי הַכֹּהֲנִים׃ וְיָצָאתָ אֶל גֵּיא בֶן הִנֹּם אֲשֶׁר פֶּתַח שַׁעַר הַחַרְסוּת וְקָרָאתָ שָּׁם אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ׃ וְאָמַרְתָּ שִׁמְעוּ דְבַר יְהוָה מַלְכֵי יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר כָּל שֹׁמְעָהּ תִּצַּלְנָה אָזְנָיו׃ יַעַן אֲשֶׁר עֲזָבֻנִי וַיְנַכְּרוּ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיְקַטְּרוּ בוֹ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם הֵמָּה וַאֲבוֹתֵיהֶם וּמַלְכֵי יְהוּדָה וּמָלְאוּ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה דַּם נְקִיִּם׃ וּבָנוּ אֶת בָּמוֹת הַבַּעַל לִשְׂרֹף אֶת בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ עֹלוֹת לַבָּעַל אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי וְלֹא דִבַּרְתִּי וְלֹא עָלְתָה עַל לִבִּי׃ לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְהוָה וְלֹא יִקָּרֵא לַמָּקוֹם הַזֶּה עוֹד הַתֹּפֶת וְגֵיא בֶן הִנֹּם כִּי אִם גֵּיא הַהֲרֵגָה׃ וּבַקֹּתִי אֶת עֲצַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְהִפַּלְתִּים בַּחֶרֶב לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְנָתַתִּי אֶת נִבְלָתָם לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ׃ וְשַׂמְתִּי אֶת הָעִיר הַזֹּאת לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה כֹּל עֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיִשְׁרֹק עַל כָּל מַכֹּתֶהָ׃ וְהַאֲכַלְתִּים אֶת בְּשַׂר בְּנֵיהֶם וְאֵת בְּשַׂר בְּנֹתֵיהֶם וְאִישׁ בְּשַׂר רֵעֵהוּ יֹאכֵלוּ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיקוּ לָהֶם אֹיְבֵיהֶם וּמְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם׃ וְשָׁבַרְתָּ הַבַּקְבֻּק לְעֵינֵי הָאֲנָשִׁים

ההלכים אותך: ואמרת אליהם
כה אמר יהוה צבאות ככה אשבר
את העם הזה ואת העיר הזאת
כאשר ישבר את כלי היוצר אשר
לא יוכל להרפא עוד ובתפת
יקברו מאין מקום לקבור: כן אעשה
למקום הזה נאם יהוה וליושביו
ולתת את העיר הזאת כתפת:
והיו בתי ירושלם ובתי מלכי
יהודה כמקום התפת הטמאים
לכל הבתים אשר קטרו על גגתיהם
לכל צבא השמים והסך נסכים
לאלהים אחרים: ויבא ירמיהו
מהתפת אשר שלחו יהוה שם
להנבא ויעמד בחצר בית יהוה
ויאמר אל כל העם: כה אמר יהוה
צבאות אלהי ישראל הנני מביא
אל העיר הזאת ועל כל עריה
את כל הרעה אשר דברתי עליה
כי הקשו את ערפם לבלתי שמוע
את דברי:

Cap. xx. וישמע פשחור
בן אמר הכהן והוא פקיד נגיד
בבית יהוה את ירמיהו נבא את
הדברים האלה: ויכה פשחור
את ירמיהו הנביא ויתן אתו
על המהפכת אשר בשער בנימן
העליון אשר בבית יהוה: ויהי
ממחרת ויצא פשחור את ירמיהו
מן המהפכת ויאמר אליו ירמיהו
לא פשחור קרא יהוה שמך כי
אם מגור מסביב: כי כה אמר יהוה
הנני נתנך למגור לך ולכל
אהביך ונפלו בחרב איביהם
ועיניך ראות ואת כל יהודה אתן
ביד מלך בבל והגלם בבלה והכם

שבר · כלה יצר · יכל · רפא · קבר · קום עשה · ישב · נתן · היה בית · קום · נתן · נסך · בוא · נבא עמד · אמר · בוא · עיר · רעע · קשה · שמע פקד · נגד · נכה נבא · נתן הפך · עלה היה · גור סבב · ראה נתן · גלה נכה

°qui ibunt tecum: & dices ad eos. Hec dicit dñs exercituum. Sic conteram populum istum & ciuitatem istam: sicut cōteritur vas figuli quod non potest vltra instaurari. Et in tophet sepelientur: eo q non sit alius locus ad sepeliendū. Sic faciā loco huic: ait dñs: & hītatoribus eius: & ponam ciuitatē istam sicut tophet. Et erunt domus hierusalem & domus regum iuda sicut locus tophet immunde: oēs domus in quaꝝ domatibus sacrificauerunt omni militie celi: & libauerunt libamina diis alienis. Venit autē hieremias de tophet quo miserat eum dominus ad ꝑphetandū & stetit in atrio domus domini: & dixit ad omnē populum. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego inducam super ciuitatē hanc & super vrbes oēs eius vniuersa mala que locutus sum aduersum eā quoniam indurauerunt ceruicem suam vt non audirent sermones meos. 20.

ET audiuit phassur filius emmer sacerdos qui cōstitut' erat princeps in domo dñi hieremiam prophetantem sermones istos. Et percussit phassur hieremiam prophetā: & misit eum in neruū quod erat in porta beniamin superiori in domo domini. Cunq; illuxisset in crastinū eduxit phassur hieremiam de neruo: & dixit ad eū hieremias. Non phassur vocauit dñs nomen tuum: [illegible]d pauorem vndiq;: quia hec dicit dominus. Ecce ego dabo te in pauorem & omnes amicos tuos: & corruēt gladio inimicoꝝ suoꝝ & oculi tui videbūt. Et oēm iudā dabo i manu regis babylōis: & traducet eos i babylōe; & ꝑcutiet eos

credentiū tecū: & dices ad eos.
τῶν ἐκπορευομένων μετὰ σοῦ. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς.
hec dicit dñs: sic conterā ppl'm istū &
τάδε λέγει κύριος, οὕτως συντρίψω τὸν λαὸν τοῦτον καὶ
ciuitatē hāc: sicut cōfringit vas testaceū
τὴν πόλιν ταύτην, καθὼς συντρίβεται ἄγγος ὀστράκινον
qd nō poterit sanari vltra: & in ruina sepelient
ὃ οὐ δυνήσεται ἰαθῆναι ἔτι, καὶ ἐν τῷ ταφὲθ θάψουσι
eo q nō est locus vt sepeliant. sic faciā dicit
ὅτι οὐκ ἔστι τόπος τοῦ ταφῆναι. οὕτως ποιήσω λέγει
dñs loco huic & habitātib' in eo:
κύριος τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν αὐτῷ,
vt de ciuitatē istā sicut q ruinā patit.
τοῦ δοθῆναι τὴν πόλιν ταύτην ὡς τὴν διαπίπτουσαν.
& erūt dom' hierlm & dom' regū iuda sicut
καὶ ἔσονται οἱ οἶκοι ἰλὴμ καὶ οἱ οἶκοι βασιλέων ἰούδα καθὼς
locus q ruit immūdiciaꝝ in oībus domi-
ὁ τόπος ὁ διαπίπτων τῶν ἀκαθαρσιῶν ἐν πάσαις ταῖς οἰκί-
bus in q' adoleuerūt in tectis oī milit
αις ἐν αἷς ἐθυμίασαν ἐπὶ τῶν δωμάτων πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ
celi: & libauerūt libamina diis alienis. &
οὐρανοῦ, καὶ ἔσπεισαν σπονδὰς θεοῖς ἀλλοτρίοις. καὶ
venit hieremias de ruina quo misit e-
ἦλθεν ἱερεμίας ἀπὸ τῆς διαπτώσεως οὗ ἀπέστειλεν αὐ-
um dñs illuc ꝑphetare. & stetit in atrio
τὸν κύριος ἐκεῖ τοῦ προφητεῦσαι. καὶ ἔστη ἐν αὐλῇ τοῦ
dñi: & dixit ad oēm ppl'm. hec dicit
κυρίου, καὶ εἶπε πρὸς πάντα τὸν λαόν. τάδε λέγει
dñs exercituū de' israel. ecce ego induco
κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω
sup hierlm: & sup oēs ciuitates & sup
ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις καὶ ἐπὶ
vicos ei' oīa mala q loquut' sū sup e-
τὰς κώμας αὐτῆς, ἅπαντα τὰ κακὰ ἃ ἐλάλησα ἐπ' αὐ-
am & sup ciuitates eius. qm indurauerūt ceruicē
τὴν καὶ ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῆς· ὅτι ἐσκλήρυναν αὐχένα
suā ne audirēt verba mea.
αὐτῶν τοῦ μὴ εἰσακοῦσαι τῶν λόγων μου. Ca.20.

ET audiuit paschor fili' emmor sacerdos & hic
Καὶ ἤκουσεν πασχὼρ ὁ υἱὸς ἐμμὴρ ὁ ἱερεὺς καὶ οὗτος
erat cōstitutus princeps dom' dñi hieremia
ἦν καθεσταμένος ἡγούμενος οἴκου κυρίου τοῦ ἱερεμίου
ꝑphetāte sermones istos. & ꝑcussit e-
προφητεύοντος τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἐπάταξεν αὐ-
um & misit eū in carcerē q erat in por
τὸν καὶ ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν καταῤῥάκτην ὃς ἦν ἐν πύ-
ta dom' beniamin superioris q erat in domo dñi. &
λῃ οἴκου βενιαμὶν ὑπερῴου ὃς ἦν ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ
factū est in crastino & eduxit paschor hieremiā
ἐγένετο τῇ αὔριον καὶ ἐξήγαγεν πασχὼρ τὸν ἱερεμίαν
de carcere: & ait illi hieremias: nō
ἐκ τοῦ καταῤῥάκτου, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἱερεμίας, οὐ
paschor vocauit dñs nome tuū sed mi
πασχὼρ ἐκάλεσε κύριος τὸ ὄνομά σου ἀλλ' ἢ μέ-
grantē. qz hec dicit dñs. ecce ego do
τοικον. διότι τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ δίδω-
tibi in trāsmigratione cū oīb' amicis tuis.
μί σε εἰς μετοικίαν σὺν πᾶσι τοῖς φίλοις σου.
& cadēt in gladio inimicoꝝ suoꝝ: & oculi
καὶ πεσοῦνται ἐν μαχαίρᾳ ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί
tui videbūt: & te & oēm iudā dabo in ma
σου ὄψονται, καὶ σὲ καὶ πάντα ἰούδα δώσω εἰς χεῖ-
nus regis babylonis: & trāsmigrare faciēt eos:
ρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ μετοικιοῦσιν αὐτοὺς
& ꝑcutient eos
καὶ κατακολούσουσιν αὐτούς

Infra. 37.c.

in gladiis. & dabo oēm fortitudinē ciui-
ἐν μαχαίραις. καὶ δώσω τὴν πᾶσαν ἰσχὺν τῆς πό-
tatis huj' & oēs labores ei' & om
λεως ταύτης καὶ πάντας τοὺς πόνους αὐτῆς καὶ πάν-
nes thesauros regis iuda in man' ini-
τας τοὺς θησαυροὺς βασιλέως ἰούδα εἰς χεῖρας ἐχ-
micoꝝ ei': & ducēt eos in babylonē. & tu
θρῶν αὐτοῦ, καὶ ἄξουσιν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα. καὶ σὺ
& oēs habitātes in domo tua ibi-
καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου πορεύ-
tis in captiuitate: & in babylone morieris: &
σεσθε ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ἐν βαβυλῶνι ἀποθανῇ, καὶ
ibi sepelieris tu & oēs amici tui q'b' ꝑphe-
ἐκεῖ ταφήσῃ σὺ καὶ πάντες οἱ φίλοι σου οἷς προεφή-
tasti illis mendacia. decepisti me dñe: & decept'
τευσας αὐτοῖς ψευδῆ. ἠπάτησάς με κύριε, καὶ ἠπατή-
sū. obtinuisti & potuisti. factꝰ sū in risum
θην. ἐκράτησας καὶ ἠδυνάσθης. ἐγενόμην εἰς γέλωτα
tota die pseueraui subsannatꝰ: qz amaro
πᾶσαν ἡμέραν διετέλεσα μυκτηριζόμενος, ὅτι πικρῷ
verbo meo ridebo: puaricationē & miseriā suo
λόγῳ μου γελάσομαι, ἀθεσίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἐπι-
cabo. qz factū est verbū dñi in opprobriū mihi
καλέσομαι. ὅτι ἐγενήθη ὁ λόγος κυρίου εἰς ὀνειδισμὸν ἐμοὶ
& in derisum tota die. & dixi nō
καὶ εἰς χλευασμὸν πᾶσαν ἡμέραν. καὶ εἶπα οὐ μὴ ὀνο-
minabo vltra nome dñi: & nō loquar vltra
μάσω ἔτι τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ οὐ μὴ λαλήσω ἔτι
in noie ei'. & fact' est q̄si ignis ardēs
ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς πῦρ καιόμενον
cōburēs in ossib' meis: & dissolut' sū vndiq: & nō
φλέγον ἐν τοῖς ὀστέοις μου καὶ παρεῖμαι πάντοθεν καὶ οὐ
possum ferre: qz audiui vituperiū multoꝝ cōgregato
δύναμαι φέρειν, ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν συναθροιζο-
rū vndiqz. resistite: & resistamꝰ ei
μένων κυκλόθεν. ἐπισυστῆτε, καὶ ἐπισυστῶμεν αὐτῷ
oēs viri amici ei': custodite opinionē
πάντες ἄνδρες φίλοι αὐτοῦ, τηρήσατε τὴν ἐπίνοιαν
eius si decipiet: & pualebim' ei & su
αὐτοῦ εἰ ἀπατηθήσεται, καὶ δυνησόμεθα αὐτῷ καὶ λη-
memus vltionē nr̄am ex eo. & dñs mecū
ψόμεθα τὴν ἐκδίκησιν ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ. καὶ κύριος μετ' ἐ-
sicut bellator fortis: ppter hoc psequūtur & itelli
μοῦ καθὼς μαχητὴς ἰσχύων, διὰ τοῦτο ἐδίωξαν καὶ νοῆ-
gere nō potuerūt. cōfusi sūt valde: qz nō cognouerūt
σαι οὐκ ἠδύναντο. ᾐσχύνθησαν σφόδρα, ὅτι οὐκ ἐνόησαν
ignominias suas q in eternū nō tradent obliuioni. dñe
ἀτιμίας αὐτῶν αἳ δι' αἰῶνος οὐκ ἐπιλησθήσονται. κύριε
ꝓbans iusta intelligēs renes & corda: vide
δοκιμάζων δίκαια συνιῶν νεφροὺς καὶ καρδίας, ἴδοιμι
am q a te vltionē ex eis: qm ad te
τὴν παρὰ σοῦ ἐκδίκησιν ἐξ αὐτῶν, ὅτι πρὸς σὲ
reuelaui causam meā. cātate dño. lau-
ἀπεκάλυψα τὸ δικαίωμά μου. ᾄσατε τῷ κυρίῳ. αἰ-
date eū: qz liberauit aiam pauperis de ma
νέσατε αὐτῷ, ὅτι ἐξείλετο ψυχὴν πένητος ἐκ χει-
nu fortiū eo. maledictus dies in q na
ρὸς πονηρευομένων. ἐπικατάρατος ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐ-
tus sū in ea: dies in q pepit me mr mea
τέχθην ἐν αὐτῇ, ἡμέρα ἐν ᾗ ἔτεκέν με ἡ μήτηρ μου
nō sit desiderabilis. maledict' hō q ānū-
μὴ ἔστω ἐπευκτή. ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὁ εὐαγ-
ciauit pri meo dicēs: nat' est tibi mascu-
γελισάμενος τῷ πατρί μου λέγων, ἐτέχθη σοι ἄρ-
lus: letificās eū. sit hō ille vt
σεν, εὐφραινόμενος. ἔστω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὡς αἱ
ciuitates q̄s subuertit dñs in furore & nō penituit
πόλεις ἃς κατέστρεψεν κύριος ἐν θυμῷ καὶ οὐ μετεμε-
eū. audiat clamorē mane: & vlulatū
λήθη. ἀκουσάτω κραυγῆς τὸ πρωΐ, καὶ ἀλαλαγμοῦ
meridie:
μεσημβρίας

fo.30. Job.3.a.

gladio. Et dabo vniuersam substantiā ciuitatis huius: & omnem laborem eius omneq; precium & cunctos thesauros regum iuda dabo in manu inimicoꝝ eorū & diripiēt eos & tollent: & ducent in babylonem. Tu aūt phassur & oēs habitatores domus tue ibitis in captiuitatē: & in babylonē venies & ibi morieris ibiq; sepelieris tu & omnes amici tui quibus prophetasti mendaciū. Seduxisti me domine: & seductus sum fortior me fuisti & inualuisti. Factus sum in derisum tota die. Oēs subsannāt me: qa iam olim loquor vociferās iniqtatem & vastitatē clamito. Et fact' est mihi sermo dñi in opprobriū: & in derisu; tota die. Et dixi. Non recordabor ei' ne q; loquar vltra in noie illius. Et fact' est in corde meo quasi ignis exestuās clausus q; i ossibus meis: & defeci: ferre non sustinens. Audiui enī cōtumelias multorū & terrorem in circuitu: ꝑseqmini & ꝑsequamur eū: ab oibus viris q erant pacifici mei & custodiētes latus meū: siquō decipiatur & ꝑualeamus aduersus eum: & cōseqmur vltionē ex eo. Dñs aūt mecū est tanq; bellator fortis: idcirco q ꝑsequūtur me cadent & infirmi erūt & cōfundētur vehemēter: qa nō intellexerūt: opprobriū sempiternū qd nunq; delebitur. Et tu dñe exercituū ꝓbator iusti q vides renes & cor: videā q̄so vltionē tuā ex eis. Tibi enim reuelaui cām meā. Cantate dño: laudate dñm: qa liberauit aīam pauperis de manu malorum. Maledicta dies in qua natus sum: dies in qua peperit me mater mea non sit benedicta. Maledictus vir qui annunciauit patri meo: dicēs. natus ē tibi puer masculus: & q̄si gaudio letificauit eū. Sit homo ille vt sunt ciuitates quas subuertit dñs & nō penituit eū. Audiat clamorē mane: & vlulatū in tēpore meridiano:

בחרב: ונתתי את כל חסן העיר
הזאת ואת כל יגיעה ואת כל
יקרה ואת כל אוצרות מלכי יהודה
אתן ביד איביהם ובזזום ולקחום
והביאום בבלה: ואתה פשחור וכל
ישבי ביתך תלכו בשבי ובבל
תבוא ושם תמות ושם תקבר
אתה וכל אהביך אשר נבאת
להם בשקר: פתיתני יהוה ואפת
חזקתני ותוכל הייתי לשחוק כל
היום כלה לעג לי: כי מדי אדבר
אזעק חמס ושד אקרא כי היה
דבר יהוה לי לחרפה ולקלס כל
היום: ואמרתי לא אזכרנו ולא
אדבר עוד בשמו והיה בלבי
כאש בערת עצר בעצמתי
ונלאיתי כלכל ולא אוכל: כי
שמעתי דבת רבים מגור מסביב
הגידו ונגידנו כל אנוש שלמי
שמרי צלעי אולי יפתה ונוכלה
לו ונקחה נקמתנו ממנו: ויהוה
אותי כגבור עריץ על כן רדפי
יכשלו ולא יכלו בשו מאד
כי לא השכילו כלמת עולם לא
תשכח: ויהוה צבאות בחן צדיק
ראה כליות ולב אראה נקמתך
מהם כי אליך גליתי את ריבי:
שירו ליהוה הללו את יהוה כי
הציל את נפש אביון מיד מרעים:
ארור היום אשר ילדתי בו יום
אשר ילדתני אמי אל יהי ברוך:
ארור האיש אשר בשר את אבי
לאמר ילד לך בן זכר שמח
שמחהו: והיה האיש ההוא כערים
אשר הפך יהוה ולא נחם ושמע
זעקה בבקר ותרועה בעת צהרים:

נתן · יגע · נתן · בוא · הלך שבה · בוא מות · קבר · פתה · יכל היה · שחק דבר · זעק שדד · קרא · זכר · לבב · לאה כול · דבב גור · סבב נגד · אנש · פתה יכל · לקח · גבר ערץ · כשל יכל · בוש שכל · כלם · שכח צדק · ראה בחן · גלה ריב · שור · נצל אבה · רעע ארר · היה ברך · עיר · רוע

אֲשֶׁר לֹא מוֹתְתַנִי מֵרָחֶם וַתְּהִי לִי אִמִּי קִבְרִי וְרַחְמָהּ הֲרַת עוֹלָם׃ לָמָּה זֶּה מֵרֶחֶם יָצָאתִי לִרְאוֹת עָמָל וְיָגוֹן וַיִּכְלוּ בְּבֹשֶׁת יָמָי׃

Cap. xxi.

הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה בִּשְׁלֹחַ אֵלָיו הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶת פַּשְׁחוּר בֶּן מַלְכִּיָּה וְאֶת צְפַנְיָה בֶן מַעֲשֵׂיָה הַכֹּהֵן לֵאמֹר׃ דְּרָשׁ נָא בַעֲדֵנוּ אֶת יְהוָה כִּי נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל נִלְחָם עָלֵינוּ אוּלַי יַעֲשֶׂה יְהוָה אוֹתָנוּ כְּכָל נִפְלְאֹתָיו וְיַעֲלֶה מֵעָלֵינוּ׃ וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֲלֵיהֶם כֹּה תֹאמְרֻן אֶל צִדְקִיָּהוּ׃ כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵסֵב אֶת כְּלֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיֶדְכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם נִלְחָמִים בָּם אֶת מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶת הַכַּשְׂדִּים הַצָּרִים עֲלֵיכֶם מִחוּץ לַחוֹמָה וְאָסַפְתִּי אוֹתָם אֶל תּוֹךְ הָעִיר הַזֹּאת׃ וְנִלְחַמְתִּי אֲנִי אִתְּכֶם בְּיָד נְטוּיָה וּבִזְרוֹעַ חֲזָקָה וּבְאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל׃ וְהִכֵּיתִי אֶת יוֹשְׁבֵי הָעִיר הַזֹּאת וְאֶת הָאָדָם וְאֶת הַבְּהֵמָה בְּדֶבֶר גָּדוֹל יָמֻתוּ׃ וְאַחֲרֵי כֵן נְאֻם יְהוָה אֶתֵּן אֶת צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶת עֲבָדָיו וְאֶת הָעָם וְאֶת הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר הַזֹּאת מִן הַדֶּבֶר מִן הַחֶרֶב וּמִן הָרָעָב בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וּבְיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְהִכָּם לְפִי חֶרֶב לֹא יָחוּס עֲלֵיהֶם וְלֹא יַחְמֹל וְלֹא יְרַחֵם׃ וְאֶל הָעָם הַזֶּה תֹּאמַר כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם אֶת דֶּרֶךְ הַחַיִּים וְאֶת דֶּרֶךְ הַמָּוֶת׃ הַיֹּשֵׁב בָּעִיר הַזֹּאת יָמוּת בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדָּבֶר וְהַיּוֹצֵא

Margin (Hebrew roots): הָיָה · הָרָה · צָלַם · רָאָה · יָגָה · כָּלָה · בּוֹשׁ · יוֹם · לָחַם · צָלָה · אֵלָה · צָעָה · אֵת · פָּלָא · עָלָה · אָמַר · סָבַב · כָּלָה · לָחַם · צוּר · חָנָה · לָחַם · נָטָה · זְרוֹעַ · יָחַם · גָּדַל · נָכָה · מוּת · נָתַן · שָׁאַר · בָּקַשׁ · נָכָה · פֶּה · חוּס · חָמַל · רָחַם · אָמַר · הָיָה · פָּנָה · יָצָא

quia non me interfecit a vulua vt fieret mihi mater mea sepulchrū: & vulua eius cōceptus eternus. Quare de vulua egressus sū vt viderē laborē & dolorē & cōsumerē tur in cōfusiōe dies mei.

21\. Verbum qd factū est ad hieremiam a domino qñ misit ad eum rex sedechias phassur filium melchie & sophoniam filium maasie sacerdotem: dicens. Interroga pro nobis dñm: quia nabuchodonosor rex babylonis preliatur aduersus nos: si forte faciat dominus nobiscum sm omnia mirabilia sua: & recedat a nobis. Et dixit hieremias ad eos. Sic dicetis sedechie. hec dicit dominus deus israel. Ecce ego conuertam vasa belli que in manibus vestris sunt & in quib9 vos pugnatis aduersum regem babylonis & chaldeos qui obsidēt vos in circuitu murorum: & congregabo ea in medio ciuitatis huius: & debellabo ego vos in manu extenta & in brachio forti & in furore & indignatione & in ira grandi: & percutiam habitatores ciuitatis huius. Homines & bestie pestilentia magna morientur. Et post hoc ait domin9: dabo sedechiam regem iuda & seruos eius & populū eius & qui derelicti sunt in ciuitate hac a peste & gladio & fame in manu nabuchodonosor regis babylonis & in manu inimicorū eorum & i manu qrentiū aiam eorū: & percutiet eos in ore gladii & nō flectetur neq3 parcet nec miserebitur. Et ad populum hunc dices. Hec dicit dominus. Ecce ego do coram vobis viam vite & viā mortis. Qui hītauerit in vrbe hac: morietur gladio & fame & peste: q autē egressus fuerit

ὅτι οὐκ ἀπέκτεινέ με ἐν μήτρᾳ μητρός, καὶ ἐγένετό μοι ἡ μήτηρ μου τάφος μοι, καὶ ἡ μήτρα συλλήψεως αἰωνίας. ἵνα τί τοῦτο ἐξῆλθον ἐκ μήτρας τοῦ βλέπειν κόπους καὶ πόνους, καὶ διετέλεσαν ἐν αἰσχύνῃ αἱ ἡμέραι μου.

qr nō interfecit me in vulua mřis: τ fuit mihi mř mea sepulchrū mihi τ vulua cōceptiōis eterne. q̄re ad hoc egressus sū de vulua vt viderē labores τ erūnas: τ cōsumpti sūt in cōfusione dies mei.

Bob.3. b.

Ca. 21.

Λόγος ὁ γενόμενος πρὸς Ἱερεμίαν παρὰ κυρίου ὅτε ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Σεδεκίας τὸν Πασχὼρ υἱὸν Μελχίου καὶ τὸν Σοφονίαν υἱὸν Μαασαίου τὸν ἱερέα λέγων· ἐπερώτησον περὶ ἡμῶν τὸν κύριον, ὅτι βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐφέστηκεν ἐφ᾽ ἡμᾶς, εἰ ποιήσει κύριος κατὰ πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, καὶ ἀπελεύσεται ἀφ᾽ ἡμῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Ἱερεμίας, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς Σεδεκίαν· τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ· ἰδοὺ ἐγὼ μεταστρέφω τὰ ὅπλα τὰ πολεμικὰ ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν, ἐν οἷς ὑμεῖς πολεμεῖτε ἐν αὐτοῖς πρὸς τοὺς Χαλδαίους τοὺς συγκεκλεικότας ὑμᾶς ἔξωθεν τοῦ τείχους, καὶ συνάξω αὐτοὺς εἰς μέσον τῆς πόλεως ταύτης. καὶ πολεμήσω ὑμᾶς ἐγὼ ἐν χειρὶ μου ἐκτεταμένῃ καὶ ἐν βραχίονι κραταιῷ μετὰ θυμοῦ καὶ ὀργῆς καὶ παροργισμοῦ μεγάλου. καὶ πατάξω πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη ἐν θανάτῳ μεγάλῳ καὶ ἀποθανοῦνται. καὶ μετὰ ταῦτα οὕτως λέγει κύριος, παραδώσω τὸν Σεδεκίαν βασιλέα Ἰούδα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀπὸ τοῦ θανάτου καὶ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς μαχαίρας, εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν τῶν ζητούντων τὰς ψυχὰς αὐτῶν· καὶ κατακόψουσιν αὐτοὺς ἐν στόματι μαχαίρας· οὐ φείσομαι ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ οὐ μὴ οἰκτειρήσω αὐτούς. καὶ πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον ἐρεῖς, τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θανάτου. ὁ καθήμενος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀποθανεῖται ἐν μαχαίρᾳ, καὶ ἐν λιμῷ· καὶ ὁ ἐκπορευόμενος

Verbū qđ factū est ad hieremiā a dño qñ misit ad eū rex sedechias pascur filiū melchie τ sophoniaz filiū maasei sacerdotē dicēs. interroga p nobis dñm: qr rex babylonis īsurrexit cōtra nos: si faciat dñs scđm oīa mirabilia sua: τ recedet a nobis. τ dixit ad eos hieremias: sic dicetis ad sedechiā. hec dicit dñs deus israel: ecce ego conuerto arma bellica q̄ in manib9 vřis: in q̄b9 vos pugnatis in eis: aduersū chaldeos q̄ obsederūt vos extra murū. τ cōgregabo eos in mediū ciuitatis hui9. τ debellabo vos ego in manu mea extenta τ in brachio forti cū furore τ ira τ indignatiōe magna. τ percutiā oēs habitātes in ciuitate ista homīes τ iumēta in morte magna τ morientur. τ post hec sic dicit dñs: tradā sedechiā regē iuda τ ser nos ei9 τ pplm q̄ derelictus est in ciuitate hac a morte τ a fame τ a gladio: in manus inimicoȝ suoȝ quęrētiū aīas eoȝ. τ trucidabūt eos in ore gladii. nō parcā in eis τ nō miserebor eoȝ. τ ad pplm hūc dices: hec dicit dñs: ecce ego dedi āte faciē vřam viam vite τ viā mortis. q̄ habitat i ciuitate hac: morietur in fame τ in gladio: τ q̄ egredietur

Infra. 38. a.

A

B

C

καὶ προσχωρήσαι πρὸς τοὺς Χαλδαίους τοὺς συγκεκλεικότας ὑμᾶς, ζήσεται καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς σκῦλα. διότι ἐστήρικα τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην εἰς κακὰ καὶ οὐκ εἰς ἀγαθά, λέγει κύριος, εἰς χεῖρας βασιλέως Βαβυλῶνος παραδοθήσεται, καὶ κατακαύσει αὐτὴν ἐν πυρί. ὁ οἶκος βασιλέως Ἰούδα ἀκούσατε λόγον κυρίου οἶκος Δαυίδ. τάδε λέγει κύριος· κρίνατε πρωῒ κρίμα καὶ κατευθύνατε καὶ ἐξέλεσθε διηρπασμένον ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος αὐτόν· ὅπως μὴ ἀναφθῇ ὡς πῦρ ἡ ὀργή μου καὶ καυθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ τὴν κατοικοῦσαν τὴν κοιλάδα σορ τὴν πεδινὴν τοὺς λέγοντας, τίς πτοήσει ἡμᾶς; ἢ τίς εἰσελεύσεται εἰς τὸ κατοικητήριον ἡμῶν; καὶ ἐκκαύσω πῦρ ἐν τῷ δρυμῷ αὐτῆς, καὶ ἔδεται πάντα τὰ κύκλῳ αὐτῆς. Ca. 22

Τάδε λέγει κύριος, πορεύου καὶ κατάβηθι εἰς οἶκον τοῦ βασιλέως Ἰούδα, καὶ λαλήσεις ἐκεῖ τὸν λόγον τοῦτον καὶ ἐρεῖς· ἄκουε τὸν λόγον κυρίου βασιλεὺς Ἰούδα ὁ καθήμενος ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ σὺ καὶ οἱ παῖδές σου καὶ ὁ λαός σου καὶ οἱ εἰσπορευόμενοι ταῖς πύλαις ταύταις. τάδε λέγει κύριος· ποιεῖτε κρίμα καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἐξαιρεῖσθε διηρπασμένον ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος αὐτόν· καὶ προσήλυτον καὶ ὀρφανὸν καὶ χήραν μὴ καταδυναστεύετε καὶ μὴ ἀσεβεῖτε. καὶ αἷμα ἀθῷον μὴ ἐκχέητε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. διότι ἐὰν ποιοῦντες ποιήσητε τὸν λόγον τοῦτον, καὶ εἰσελεύσονται ἐν ταῖς πύλαις τοῦ οἴκου τούτου βασιλεῖς καθήμενοι ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ καὶ ἐπιβεβηκότες ἐφ᾽ ἁρμάτων καὶ ἵππων αὐτοὶ καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν. ἐὰν δὲ μὴ ποιήσητε τοὺς λόγους τούτους, κατ᾽ ἐμαυτοῦ ὤμοσα λέγει κύριος, ὅτι εἰς ἐρήμωσιν ἔσται ὁ οἶκος οὗτος. ὅτι τάδε λέγει κύριος κατὰ τοῦ οἴκου βασιλέως Ἰούδα, Γαλαὰδ σύ μοι ἀρχὴ τοῦ Λιβάνου· ἐὰν μὴ θῶ σε ἔρημον πόλεις μὴ κατοικηθησομένας. καὶ ἐπάξω ἐπὶ σὲ ἄνδρα ὀλοθρεύοντα

vt transeat ad chaldeos q̄ obsederūt vos. viuet τ erit aīa eius in spolia. qr firmaui faciem meā sup ciuitatē istam in mala τ nō in bona dicit dñs: in manus regis babylonis tradetur: τ cōburet eam in igne. domº regis iuda audite verbū dñi domº dauid. hec dicit dñs. iudicate mane iudiciū τ dirigite τ liberate direptum de manu calūniātis eum. vt nō accēdaf sicut ignis ira mea τ succendetur: τ nō erit qui extinguat. ecce ego ad te hītantem vallē sor cāpestre dicentes: qs terrebit nos? aut qs ingredietur in habitaculū nřm? τ succendā ignem in saltu eius: τ deuorabit oīa q̄ i circuitu eius.

Hec dicit dñs. vade τ descende in domū regis iuda: τ loquere illic verbum hoc τ dices. audi verbū dñi rex iuda q̄ sedes sup thronū dauid tu τ ppls tu9 τ q̄ ingrediuntur p portas has. hec dicit dñs. facite iudiciū τ iustitiam. τ liberate direptum de manu calumniātis eum. τ aduenam τ pupillū τ viduā ne vi opprimatis τ ne ipie agatis. τ sanguinē inocētē ne effūdatis i loco isto. qr si faciētes feceritis verbū illud: τ ingredientur p portas domº huius reges sedentes sup thronū dauid τ ascendentes i curribº τ equis ipi τ serui eoȝ τ ppls eoȝ. si aūt nō feceritis verba hec: p̄memetipm iuraui dicit dñs. qr in solitudinē erit domº hec. qr hec dicit dñs cōtra domū regis iuda. galaad tu mihi principiū libani. si nō posuero te desertū ciuitates nō habitādas. τ iducā sup te viru interficiente

n.d.

ᵇ& transfugerit ad chaldeos qui obsident vos: viuet: & erit ei anima sua quasi spolium. Posui enī faciē meā sup ciuitatē hanc in malum & nō in bonum: ait dominus. In manu regis babylonis dabitur: & exuret eā igni. Et domui regis iuda. Audite verbum domini domus dauid. Hec dicit dñs. Iudicate mane iudiciū: & eruite vi oppressū de manu calūniātis: ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea & succēdatur: & nō sit q extinguat ppter maliciā studiorū vřorum. Ecce ego ad te hītatricē vallis solide atq3 cāpestris: ait dominus: q dicitis qs pcutiet nos & qs ingredietur domus nostras? Et visitabo sup vos iuxta fructū studiorū vřorum: dicit dñs: & succendam ignem in saltu ei9 & deuorabit oīa in circuitu eius.

22\. Hec dicit dñs. Descēde in domum regis iuda: & loqueris ibi verbum hoc & dices. Audi verbum domini rex iuda qui sedes sup solium dauid tu & serui tui & popl's tuus qui ingredimini per portas istas. Hec dicit dñs. Facite iudicium & iusticiam & liberate vi oppressū de manu calūniatoris & aduenā & pupillū & viduā nolite contristare neq3 opprimatis inīq̄: & sāguinē inocentē ne effundatis in loco isto. Si enī facientes feceritis verbū istđ: ingredientur per portas domus huius reges sedētes de genere dauid sup thronū eius & ascēdentes currus & equos ipsi & serui & ppl's eoȝ. Quod si non audieritis verba hec in memetipso iuraui dicit dñs: quia in solitudinē erit domus hec. Quia hec dicit dominus super domum regis iuda. Galaad tu mihi caput libani. Si nō posuero te solitudinē: vrbes inhabitabiles. Et sanctificabo super te interficientem

וְנָפַל עַל הַכַּשְׂדִּים הַצָּרִים עֲלֵיכֶם יִחְיֶה וְהָיְתָה לּוֹ נַפְשׁוֹ לְשָׁלָל׃ כִּי שַׂמְתִּי פָנַי בָּעִיר הַזֹּאת לְרָעָה וְלֹא לְטוֹבָה נְאֻם יְהוָה בְּיַד מֶלֶךְ בָּבֶל תִּנָּתֵן וּשְׂרָפָהּ בָּאֵשׁ׃ וּלְבֵית מֶלֶךְ יְהוּדָה שִׁמְעוּ דְּבַר יְהוָה׃ בֵּית דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה דִּינוּ לַבֹּקֶר מִשְׁפָּט וְהַצִּילוּ גָזוּל מִיַּד עוֹשֵׁק פֶּן תֵּצֵא כָאֵשׁ חֲמָתִי וּבָעֲרָה וְאֵין מְכַבֶּה מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם׃ הִנְנִי אֵלַיִךְ יֹשֶׁבֶת הָעֵמֶק צוּר הַמִּישֹׁר נְאֻם יְהוָה הָאֹמְרִים מִי יֵחַת עָלֵינוּ וּמִי יָבוֹא בִּמְעוֹנוֹתֵינוּ׃ וּפָקַדְתִּי עֲלֵיכֶם כִּפְרִי מַעַלְלֵיכֶם נְאֻם יְהוָה וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּיַעְרָהּ וְאָכְלָה כָּל סְבִיבֶיהָ׃

Cap. xxii.

כֹּה אָמַר יְהוָה רֵד בֵּית מֶלֶךְ יְהוּדָה וְדִבַּרְתָּ שָּׁם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה׃ וְאָמַרְתָּ שְׁמַע דְּבַר יְהוָה מֶלֶךְ יְהוּדָה הַיֹּשֵׁב עַל כִּסֵּא דָוִד אַתָּה וַעֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ הַבָּאִים בַּשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה עֲשׂוּ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה וְהַצִּילוּ גָזוּל מִיַּד עָשׁוֹק וְגֵר יָתוֹם וְאַלְמָנָה אַל תֹּנוּ אַל תַּחְמֹסוּ וְדָם נָקִי אַל תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃ כִּי אִם עָשׂוֹ תַּעֲשׂוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וּבָאוּ בְשַׁעֲרֵי הַבַּיִת הַזֶּה מְלָכִים יֹשְׁבִים לְדָוִד עַל כִּסְאוֹ רֹכְבִים בָּרֶכֶב וּבַסּוּסִים הוּא וַעֲבָדָו וְעַמּוֹ׃ וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם יְהוָה כִּי לְחָרְבָּה יִהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה׃ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה עַל בֵּית מֶלֶךְ יְהוּדָה גִּלְעָד אַתָּה לִי רֹאשׁ הַלְּבָנוֹן אִם לֹא אֲשִׁיתְךָ מִדְבָּר עָרִים לוֹא נוֹשָׁבָה׃ וְקִדַּשְׁתִּי עָלֶיךָ מַשְׁחִתִים

Margin (Hebrew roots): צוּר · הָיָה · שׂוּם · פָּנָה · רָעַע · נָתַן · דִּין · שָׁפַט · נָצַל · גָּזַל · עָשַׁק · יָצָא · חָמַם · כָּבָה · פָּנָה · רָעַע · יָשַׁב · עָמַק · יָשַׁר · חָתַת · בּוֹא · עוּן · פָּקַד · פָּרָה · עָלַל · יָצַת · סָבַב · יָרַד · דָּבַר · בּוֹא · עָשָׂה · שָׁפַט · נָצַל · גָּזַל · עָשַׁק · יָתַם · יָנָה · חָמַס · נָקָה · שָׁפַךְ · קוּם · עָשָׂה · בּוֹא · שָׁבַע · הָיָה · שִׁית · דָּבַר · עִיר · יָשַׁב · שָׁחַת

Primitiua heb. | Tex. heb. hiere. xxij. | Trāsla. B. Hie. | Trās. Gre. lxx. cū iter. latina.

איש וכליו וכרתו מבחר ארזיך והפילו על האש: ועברו גוים רבים על העיר הזאת ואמרו איש אל רעהו על מה עשה יהוה ככה לעיר הגדולה הזאת: ואמרו על אשר עזבו את ברית יהוה אלהיהם וישתחוו לאלהים אחרים ויעבדום: אל תבכו למת ואל תנדו לו בכו בכו להלך כי לא ישוב עוד וראה את ארץ מולדתו: כי כה אמר יהוה אל שלם בן יאשיהו מלך יהודה המלך תחת יאשיהו אביו אשר יצא מן המקום הזה לא ישוב שם עוד: כי במקום אשר הגלו אתו שם ימות ואת הארץ הזאת לא יראה עוד: הוי בנה ביתו בלא צדק ועליותיו בלא משפט ברעהו יעבד חנם ופעלו לא יתן לו: האמר אבנה לי בית מדות ועליות מרוחים וקרע לו חלוני וספון בארז ומשוח בששר: התמלך כי אתה מתחרה בארז אביך הלוא אכל ושתה ועשה משפט וצדקה אז טוב לו: דן דין עני ואביון אז טוב הלוא היא הדעת אתי נאם יהוה: כי אין עיניך ולבך כי אם על בצעך ועל דם הנקי לשפוך ועל העשק ועל המרוצה לעשות: לכן כה אמר יהוה אל יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה לא יספדו לו הוי אחי והוי אחות לא יספדו לו הוי אדון והוי הדה: קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלם: עלי הלבנון וצעקי ובבשן תני קולך וצעקי מעברים כי נשברו כל

virū & arma eius: & succidēt electas cedros tuas: & precipitabūt in ignē: & ptransibūt gētes multe per ciuitatem hāc: & dicet vnusquisq̧ proximo suo. Quare fecit dominus sic ciuitati huic grandi? Et respondebunt. Eo q̄ dereliquerint pactum domini dei sui: & adorauerint deos alienos: & seruierint eis. Nolite flere mortuum neq̧ lugeatis sup eū fletu. Plangite eū q egreditur. qa nō reuertetur vltra: nec videbit terrā natiuitatis sue. qa hec dicit dñs ad sellū filiū iosie regem iuda qui regnauit pro iosia patre suo: qui egressus est de loco isto. Non reuertetur huc amplius: sed in loco ad quem transtuli eum ibi morietur: & terram istam non videbit amplius. Ve q edificat domū suā in iniusticia: & cenacula sua nō i iudicio. Amicū suū opprimet frustra: & mercedem nō reddet ei. Qui dicit: edificabo mihi domū latā & cenacula spaciosa: q apetit sibi fenestras: & facit laq̄aria cedrina: pingitq̧ sinopide. Nunquid regnabis quoniam confers te cedro? Pater tuus nunquid non comedit & bibit & fecit iudiciū & iusticiā: tunc cū bene erat ei. Iudicauit causā paupis & egeni in bonū suū. Nunqd nō ideo qa cognouit me dicit dñs? Tui vero oculi & cor ad auaritiam & ad sanguinem innocētem fundendum & ad calumniam & ad cursuʒ mali operis. Propterea hec dicit dominº ad ioachim filium iosie regem iuda. Non plangent eum ve frater & ve soror: non cōcrepabunt ei ve domine & ve inclyte. Sepultura asini sepelietur: putrefactus & proiectus extra portas hierusalem. Ascende libanum & clama: & in basan da vocem tuam: & clama ad transeūtes: quia cōtriti sunt omnes

τ securim eius. τ succidēt electas
καὶ τὸν πέλεκυν αὐτοῦ. καὶ ἐκκόψουσιν τὰς ἐκλεκτὰς
cedros tuas τ inīcient in ignē: τ ptransibūt
κέδρους σου καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς τὸ πῦρ. καὶ διελεύσον
gētes multe p ciuitatē hāc: τ dicēt vnº
ται ἔθνη πολλὰ διὰ τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἐροῦσιν ἕ
quisq ad primū suū: quare fecit do
καστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, διατί ἐποίησεν κύ
minº sic ciuitati huic magne? τ dicēt:
ριος οὕτως τῇ πόλει ταύτῃ τῇ μεγάλῃ; καὶ ἐροῦσιν,
eo q̄ reliquerūt testamētū dñi dei sui
ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν
τ adorauerūt deos alienos τ seruierūt ei
καὶ προσεκύνησαν θεοῖς ἀλλοτρίοις καὶ ἐδούλευσαν αὐ
is. ne flēatis mortuū: neq lugeatis eū.
τοῖς. μὴ κλαίετε τὸν τεθνηκότα, μηδὲ θρηνεῖτε αὐτόν.
plangite fletu egredientē: qr nō reuerte
κλαύσατε κλαυθμῷ τὸν ἐκπορευόμενον, ὅτι οὐκ ἐπιστρέ
tur vltra τ nō videbit terrā patrie sue: qr
ψει ἔτι καὶ οὐ μὴ ἴδῃ τὴν γῆν πατρίδος αὐτοῦ. διότι
hec dicit dñs ad sellū filiū iosie regē
τάδε λέγει κύριος ἐπὶ σελλὴμ υἱὸν ἰωσία βασιλέα τῆς
iuda: q regnauit p iosia pre e
ἰουδαίας, ὃς ἐβασίλευσεν ὑπὲρ ἰωσία τοῦ πατρὸς αὐ
tus: q egressus est de loco isto. nō reuertet
τοῦ, ὃς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου τούτου. οὐκ ἀναστρέψει
illuc vltra: sed in loco vbi trāsmigrare fecit eū
ἐκεῖ ἔτι, ὅτι ἀλλ' ἢ ἐν τῷ τόπῳ οὗ μετῴκισα αὐτὸν
illic morieť. τ terrā istā nō videbit āplius.
ἐκεῖ ἀποθανεῖται. καὶ τὴν γῆν ταύτην οὐκ ὄψεται ἔτι.
o q edificat domū suā nō cū iusticia τ
ὦ ὁ οἰκοδομῶν οἰκίαν αὐτοῦ οὐ μετὰ δικαιοσύνης καὶ τὰ
cenacula sua nō in iudicio: apud eū primº opa
ὑπερῷα αὐτοῦ οὐκ ἐν κρίματι, παρὰ τῷ πλησίον ἐργᾶ
tur gratis τ mercedē eiº nō reddet ei:
ται δωρεὰν καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῦ οὐ μὴ ἀποδώσει αὐ
edificasti tibi domū paruulā. cenacula pflata
τῷ, ᾠκοδόμησας σεαυτῷ οἶκον σύμμετρον. ὑπερῷα ῥι
tilia distincta fenestris: τ cōtignata in cedro τ
πιστὰ διεσταλμένα θυρίσιν, καὶ ἐξυλωμένα ἐν κέδρῳ καὶ
linita sinopide. nūqd regnabis: qr tu cōcitatº es
κεχρισμένα μίλτῳ. μὴ βασιλεύσῃς, ὅτι σὺ παροξύνῃ
in achaz pfem tuū: nō comedēt τ nō bibet.
ἐν ἀχαζ τῷ πατρί σου; οὐ φάγονται καὶ οὐ πίονται.
melius erat te facere iudiciū τ iusticiā bonā. nō
βέλτιον ἦν σε ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην καλήν. οὐκ
cognouerūt nō iudicauerūt iudiciū humili: neq iudi
ἔγνωσαν, οὐκ ἔκριναν κρίσιν ταπεινῷ, οὐδὲ κρί
ciū pauperis. nōne hoc est ignorare te me: dicit
σιν πένητος. οὐ τοῦτό ἐστιν τὸ μὴ γνῶναί σε ἐμέ; λέγει
dñs? ecce nō sunt oculi tui recti: neq cor
κύριος; ἰδοὺ οὐκ εἰσὶν οἱ ὀφθαλμοί σου εὐθεῖς, οὐδὲ ἡ καρ
tuū bonū. sed ad auaritiā tuā τ vt sāgui
δία σου καλή. ἀλλ' εἰς τὴν πλεονεξίαν σου καὶ εἰς αἷ
nē innocētē effundas τ ad iniquitates τ ad homicidiū:
μα τὸ ἀθῷον τοῦ ἐκχέαι αὐτὸ καὶ εἰς ἀδικήματα καὶ εἰς φόνον, τοῦ
vt facias ea. pter hoc hec dicit dñs ad ioachim filiū io
ποιεῖν ταῦτα. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ ἰωακεὶμ υἱὸν ἰω
sie regē iuda: ve sup hoiem hūc. nō
σία βασιλέα ἰούδα, οὐαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον. οὐ
plāgent eū o frater. neq flebunt
μὴ κόψωνται αὐτόν, ὦ ἀδελφέ, οὐδὲ μὴ κλαύσονται
eū: ve mihi dñe τ ve mihi frater sepultura asini sepe
αὐτόν, οἴμοι κύριε καὶ οἴμοι ἀδελφέ. ταφὴν ὄνου ταφή
lieť: putrefactº pīcieť vltra portā hierusa
σεται, συμψησθεὶς ῥιφήσεται ἐπέκεινα τῆς πύλης ἱερου
lem. ascēde in libanū τ clama. τ in
σαλήμ. ἀνάβηθι εἰς τὸν λίβανον καὶ κέκραξον. καὶ εἰς
basan da vocē tuā τ clama trans
τὴν βασὰν δὸς τὴν φωνήν σου καὶ βόησον εἰς τὸ πέραν
mare: qr cōtriti sunt oēs
τῆς θαλάσσης, ὅτι συνετρίβησαν πάντες

Deut. 29.d. 3.Re. 9.a.

Trāsla. gre. lxx. cū iter. latina. | Trāsla. B. Hie. | Tex. heb. hiere. xxij. | Primitiua heb.

amatores tui loquuti sūt ad te in ruina
οἱ ἐρασταί σου. ἐλάλησα πρὸς σὲ ἐν τῇ παραπτώσει
tua: τ dixisti: nō audiā. hec via tua ab ado
σου, καὶ εἶπας, οὐκ ἀκούσομαι. αὕτη ἡ ὁδός σου ἐκ νεό
lescētia tua. nō audiuisti vocē meā. oēs
τητός σου. οὐκ ἤκουσας τῆς φωνῆς μου. πάντας τοὺς
pastores tuos pascet ventus: τ amatores tui in cap
ποιμένας σου ποιμανεῖ ἄνεμος, καὶ οἱ ἐρασταί σου ἐν αἰχ
tiuitatē egredient. qr tūc cōfunderis τ ihonora
μαλωσίᾳ ἐξελεύσονται. ὅτι τότε αἰσχυνθήσῃ καὶ ἀτιμω
beris ab oībus amātibº te: q̄ hitas in
θήσῃ ἀπὸ πάντων τῶν φιλούντων σε, κατοικοῦσα ἐν τῷ
libano nidificās in cedris. ingemisces cū
λιβάνῳ ἐννοσσεύουσα ἐν ταῖς κέδροις. καταστενάξεις ἐν
venerint tibi dolores. dolores q̄si parturiētis. viuo ego di
τῷ ἐλθεῖν σοι ὠδῖνας, ὠδῖνας ὡς τικτούσης. ζῶ ἐγώ λέ
cit dñs. si erās fuerit iechonias filius ioachim
γει κύριος, ἐὰν γενόμενος γένηται ἰεχονίας υἱὸς ἰωακεὶμ
rex iuda sigillū in manu dex
βασιλεὺς ἰούδα ἀποσφράγισμα ἐπὶ τῆς χειρὸς τῆς δε
tera mea. inde euellā te τ tradā te in
ξιᾶς μου, ἐκεῖθεν ἐκσπάσω σε καὶ παραδώσω σε εἰς
manº qrentiū aiam tuā quos tu times a
χεῖρας ζητούντων τὴν ψυχήν σου ὧν σὺ εὐλαβῇ ἀπὸ
facie eoy: τ in manus nabuchodonosor re
προσώπου αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας ναβουχοδονόσορ βα
gis babylonis: τ in manº chaldeoy.
σιλέως τῆς βαβυλῶνος, καὶ εἰς χεῖρας τῶν χαλδαίων.
τ pīciam te τ matrē tuā q̄ peperit
καὶ ἀπορρίψω σε καὶ τὴν μητέρα σου τὴν τεκοῦσάν
te in terrā ubi nō natº es ibi: ibi moriemini. in
σε εἰς γῆν οὗ οὐκ ἐτέχθης ἐκεῖ· ἐκεῖ ἀποθανεῖσθε. εἰς
aūt terrā quā ipi desiderāt aiabus suis illuc
δὲ τὴν γῆν ἣν αὐτοὶ εὔχονται ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἐκεῖ
nō reuertent. ihonoratus ē iechonias q̄si vas cuiº
οὐ μὴ ἀποστρέψουσιν. ἠτιμώθη ἰεχονίας ὡς σκεῦος οὗ
nō est vsus eius: qr piectº est τ eiectus est in terrā
οὐκ ἔστιν χρεία αὐτοῦ, ὅτι ἐξερρίφη καὶ ἐξεβλήθη εἰς γῆν
quā nesciebat. terra terra audi verbū dñi. hec di
ἣν οὐκ ᾔδει. γῆ γῆ γῆ ἄκουε λόγον κυρίου. τάδε λέ
cit dñs: scribe virū istū abdicatū hoiem
γει κύριος, γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον ἄν
minē: qr nō crescet de semine eiº
θρωπον, ὅτι οὐ μὴ αὐξηθῇ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ
vir sedēs sup thronū dauid pricēps vltra in
ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δαυὶδ ἄρχων ἔτι ἐν τῷ
iuda.
ἰούδα.

Ca. 23.

pastores dispergētes τ disperdē
Ω οἱ ποιμένες οἱ διασκορπίζοντες καὶ ἀπολλύν
tes oues pascue mee. pter hoc hec dicit
τες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς μου. διὰ τοῦτο τάδε λέγει
dñs deº israel ad pastores pascē
κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐπὶ τοὺς ποιμένας τοὺς ποιμαί
tes pplm meū. ecce dispersistis oues
νοντας τὸν λαόν μου. ἰδοὺ διεσκορπίσατε τὰ πρόβατα
meas τ expulistis eas τ nō visitastis e
μου καὶ ἐξώσατε αὐτὰ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθε αὐ
as: ecce ego vindicabo sup vos scdm mala stu
τά, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐφ' ὑμᾶς κατὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτη
dia vra. τ ego suscipiā reli
δεύματα ὑμῶν. καὶ ἐγὼ εἰσδέξομαι τοὺς καταλοί
quos ppli mei ab oī
πους τοῦ λαοῦ μου ἀπὸ πάσης

Ez. 34.f.

amatores tui. Locutº sū ad te in abundantia tua: dixisti non audiā. Hec est via tua ab adolescētia tua: quia non audisti vocē meam. Oēs pastores tuos pascet ventus: & amatores tui in captiuitatē ibunt. Et tunc confunderis & erubesces ab oī malicia tua q̄ sedes in libano & nidificas in cedris. Quō cōgemuisti cū venissent tibi dolores q̄si dolores parturiētis. Viuo ego dicit dñs q̄a si fuerit iechonias filius ioachim regis iuda annulus in manu dextera mea: inde euellam eum. Et dabo te in manum querentium animā tuā: & in manu quorum tu formidas faciem: & in manu nabuchodonosor regis babylōis: & in manu chaldeorū. Et mittā te & matrem tuam que genuit te in terram alienam in qua nati non estis: ibiq̧ moriemini. Et in terram ad quam ipsi leuant animam suam vt reuertātur illuc: non reuertētur. Nunqd vas fictile atq̧ cōtritū vir iste iechonias. Nunquid vas absq̧ oī voluptate. Quare abiecti sunt ipsi & semen eius & proiecti in terram quam ignorauerūt. Terra terra terra audi sermonē domini. Hec dicit dominus. Scribe virum istū sterilē virū q in diebus suis nō prosperabitur. Nec enim erit de semine eius vir qui sedeat super solium dauid: & potestatem habeat vltra in iuda. 23.

Ve pastoribus qui disperdūt & dilacerant gregem pascue mee dicit dominus. Ideo hec dicit dominus deº israel ad pastores qui pascūt populum meum. Vos dispersistis gregem meū & eiecistis eos & non visitastis eos. Ecce ego visitabo super vos maliciam studioꝝ vestrorū: ait dominº. Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus

מאהביך: דברתי אליך בשלותיך אמרת לא אשמע זה דרכך מנעוריך כי לא שמעת בקולי: כל רעיך תרעה רוח ומאהביך בשבי ילכו כי אז תבשי ונכלמת מכל רעתך: ישבתי בלבנון מקננתי בארזים מה נחנת בבוא לך חבלים חיל כילדה: חי אני נאם יהוה כי אם יהיה כניהו בן יהויקים מלך יהודה חותם על יד ימיני כי משם אתקנך: ונתתיך ביד מבקשי נפשך וביד אשר אתה יגור מפניהם וביד נבוכדראצר מלך בבל וביד הכשדים: והטלתי אתך ואת אמך אשר ילדתך על הארץ אחרת אשר לא ילדתם שם ושם תמותו: ועל הארץ אשר הם מנשאים את נפשם לשוב שם שמה לא ישובו: העצב נבזה נפוץ האיש הזה כניהו אם כלי אין חפץ בו מדוע הוטלו הוא וזרעו והשלכו על הארץ אשר לא ידעו: ארץ ארץ ארץ שמעי דבר יהוה: כה אמר יהוה כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלח בימיו כי לא יצלח מזרעו איש ישב על כסא דוד ומשל עוד ביהודה:

Cap. xxiij.

הוי רעים מאבדים ומפצים את צאן מרעיתי נאם יהוה: לכן כה אמר יהוה אלהי ישראל על הרעים הרעים את עמי אתם הפצתם את צאני ותדחום ולא פקדתם אתם הנני פקד עליכם את רע מעלליכם נאם יהוה: ואני אקבץ את שארית צאני מכל

Pritiua.heb. Tex.heb.hiere.xxiij. Trāsla.B.Hie. Trās.Gre.lxx.cū iter.latina.

הארצות אשר הדחתי אתם שם
והשבתי אתהן על נוהן ופרו ורבו
והקמתי עליהם רעים ורעום ולא
ייראו עוד ולא יחתו ולא יפקדו
נאם יהוה הנה ימים באים נאם
יהוה והקמתי לדוד צמח צדיק
ומלך מלך והשכיל ועשה משפט
וצדקה בארץ בימיו תושע יהודה
וישראל ישכן לבטח וזה שמו
אשר יקראו יהוה צדקנו לכן הנה
ימים באים נאם יהוה ולא יאמרו
עוד חי יהוה אשר העלה את בני
ישראל מארץ מצרים כי אם חי
יהוה אשר העלה ואשר הביא את
זרע בית ישראל מארץ צפונה
ומכל הארצות אשר הדחתים
שם וישבו על אדמתם לנבאים
נשבר לבי בקרבי רחפו כל עצמותי
הייתי כאיש שכור וכגבר עברו
יין מפני יהוה ומפני דברי קדשו
כי מנאפים מלאה הארץ כי מפני
אלה אבלה הארץ יבשו נאות
מדבר ותהי מרוצתם רעה
וגבורתם לא כן כי גם נביא גם
כהן חנפו גם בביתי מצאתי רעתם
נאם יהוה לכן יהיה דרכם להם
כחלקלקות באפלה ידחו ונפלו
בה כי אביא עליהם רעה שנת
פקדתם נאם יהוה ובנביאי
שמרון ראיתי תפלה הנבאו בבעל
ויתעו את עמי את ישראל ובנביאי
ירושלם ראיתי שערורה נאוף
והלך בשקר וחזקו ידי מרעים
לבלתי שבו איש מרעתו היו
לי כלם כסדם וישביה כעמרה
לכן כה אמר יהוה צבאות על

terris ad aquas eiecero eos illuc: & conuertā eos ad rura sua: & crescēt & multiplicabūtur: & suscitabo sup eos pastores: & pascent eos. Non formidabunt vltra: & non pauebūt: & nullus q̄retur ex numero dicit dn̄s. Ecce dies veniūt dicit dn̄s: & suscitabo dauid germē iustum: & regnabit rex: & sapiens erit: & faciet iudiciū & iusticiā in terra. In dieb9 illis saluabitur iuda: & israel hitabit cōfidenter. Et hoc est nomē qd̄ vocabūt eū: dn̄s iustus nr̄. Propter hoc ecce dies veniūnt dicit dominus: & non dicent vltra viuit domin9 qui eduxit filios israel de terra egypti: sed viuit dominus qui eduxit & adduxit semen domus israel de terra aquilonis: & de cunctis terris ad quas eieceram eos illuc: & habitabūt in terra sua. Ad prophetas Contritū est cor meū in medio mei: cōtremuerūt oīa ossa mea. Factus sū quasi vir ebri9: & q̄si hō madidus a vino: a facie dn̄i & a facie verborum sanctorū eius: qa adulteris repleta est terra: qa a facie maledictionis luxit terra: arefacta sunt arua deserti. Factus est cursus eorum malus: & fortitudo eorum dissimilis. Propheta nāq3 & sacerdos polluti sūt: & in domo mea īueni malū eorū: ait dn̄s. Idcirco via eorum erit q̄si lubricū in tenebris: impellētur eī & corruēt in ea. Afferā enim sup eos mala: annum visitationis eorū ait dominus. Et in prophetis samarie vidi fatuitatē: & prophetabāt in baalim & decipiebāt ppl'm meū israel. Et in prophetis hierusalem vidi similitudinem adulterantium & iter mēdacii. Et cōfortauerūt manus pessimorū: vt non cōuerteretur vnusq̄sq3 a malicia sua. Facti sūt mihi oēs vt sodoma: & hitatores ei9 q̄si gomorra. Propterea hec dicit dn̄s exercituum ad

terraq̄ expulli eos illuc: τ restituam eos in
τῆς γῆς οὗ ἐξῶσα αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ καταστήσω αὐτοὺς εἰς
pascua sua. τ crescent τ multiplicabunt:
τὴν νομὴν αὐτῶν. καὶ αὐξηθήσονται καὶ πληθυνθήσονται,
τ suscitabo eis pastores q̄ pascent eos:
καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς ποιμένας οἳ ποιμανοῦσιν αὐτούς,
τ nō formidabunt vltra neq3 pauebunt neq3 requi
καὶ οὐ φοβηθήσονται ἔτι οὐδὲ πτοηθήσονται οὐδὲ ἐκζητη
rent dicit dn̄s. ecce dies veniunt dicit do-
θήσονται λέγει κύριος. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύ-
min9: τ suscitabo dauid orientem iustū: τ re-
ριος, καὶ ἀναστήσω τῷ δαυὶδ ἀνατολὴν δικαίαν, καὶ βα-
gnabit rex τ intelliget τ faciet iudiciū τ
σιλεύσει βασιλεὺς καὶ συνήσει καὶ ποιήσει κρίμα καὶ
iusticiam in t̄ra. in diebus eius salua-
δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς. ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ σωθή-
bitur iuda: τ israel hitabit cōfidēter: τ
σεται ἰούδας, καὶ ἰσραὴλ κατασκηνώσει πεποιθώς. καὶ
hoc nomē eius q̄ vocabit eum dn̄s iosedech.
τοῦτο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὃ καλέσει αὐτὸν κύριος ἰωσεδέκ.
ppt hoc ecce dies veniūt dicit dn̄s: τ nō
διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ οὐκ
dicent vltra viuit dn̄s: q̄ eduxit domū israel de t̄ra
ἐροῦσιν ἔτι ζῇ κύριος, ὃς ἀνήγαγεν τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἐκ γῆς
egypti. sed viuit dn̄s q̄ adduxit τ cōgregauit
αἰγύπτου. ἀλλὰ ζῇ κύριος ὃς ἀνήγαγεν καὶ συνήγαγεν
omne semen israel de t̄ra aq̄lonis: τ de cun-
ἅπαν τὸ σπέρμα ἰσραὴλ ἀπὸ γῆς βορρᾶ, καὶ ἀπὸ πα
ctis regionib9 q̄ expulsi sunt illuc: τ restituit
σῶν τῶν χωρῶν οὗ ἐξώσθησαν ἐκεῖ, καὶ ἀπεκατέστησεν
eos in locum suum. in pphetis cōtritū
αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. ἐν τοῖς προφήταις συνετρί
est cor meū: in me cōmota sūt oīa ossa mea:
βη ἡ καρδία μου, ἐν ἐμοὶ ἐσαλεύθη πάντα τὰ ὀστᾶ μου,
fact9 sū q̄si vir cōtritus τ q̄si homo ca
ἐγενήθην ὡς ἀνὴρ συντετριμμένος καὶ ὡσεὶ ἄνθρωπος συ
ptus τ vino a facie dn̄i τ a fa-
νεχόμενος ἀπὸ οἴνου ἀπὸ προσώπου κυρίου καὶ ἀπὸ προ
cie decoris glīe eius: q: adulteris repleta ē
σώπου εὐπρεπείας δόξης αὐτοῦ, ὅτι μοιχῶν ἐπλήσθη
terra: q: a facie hor̄ luxit terra: arefacta
ἡ γῆ, ὅτι ἀπὸ προσώπου τούτων ἐπένθησεν ἡ γῆ, ἐξηράνθη
sunt pascua deserti: τ fact9 ē cursus eor̄ ma
σαν αἱ νομαὶ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐγένετο ὁ δρόμος αὐτῶν πο
lus: τ fortitudo eor̄ nō sic: q: sacerdos τ pphe
νηρός, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν οὐχ οὕτως, ὅτι ἱερεὺς καὶ προφή
ta polluti sunt: τ in domo mea vidi malitias eo-
της ἐμολύνθησαν, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ μου εἶδον πονηρίας αὐ-
rū dicit dn̄s. ppterea fiat via illor̄ ipsis
τῶν λέγει κύριος. διὰ τοῦτο γενέσθω ἡ ὁδὸς αὐτῶν αὐτοῖς
in lubricū in caligie: τ supplantabūtur τ cor-
εἰς ὀλίσθημα ἐν γνόφῳ, καὶ ὑποσκελισθήσονται καὶ πε-
ruent in ea: q: iferam sup eos mala in anno
σοῦνται ἐν αὐτῇ, διότι ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς κακὰ ἐν ἐνιαυ
visitatiōis eor̄ dicit dn̄s. τ in pphe-
τῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν λέγει κύριος, καὶ ἐν τοῖς προφή-
tis samarie vidi iniq̄tates pphetauerunt in ba-
ταις σαμαρείας ἴδον ἀνομήματα προεφήτευσαν ἐπὶ βα
al: τ deceperunt ppl'm meū israel. τ in
άλ, καὶ ἐπλάνησαν τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐν τοῖς
pphetis hierusalem vidi horribilia adulterātes τ
προφήταις ἱερουσαλὴμ ἑώρακα φρικτὰ μοιχωμένους καὶ
ambulantes in mēdaciis: τ apphendentes ma-
πορευομένους ἐν ψεύδεσιν, καὶ ἀντιλαμβανομένους χει
nus malor̄: ne cōuerterentur vnusq̄sq3 a vi-
ρῶν πονηρῶν, τοῦ μὴ ἀποστραφῆναι ἕκαστον ἀπὸ τῆς ὁ-
a sua mala. facti sunt mihi oēs q̄si so-
δοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς. ἐγενήθησάν μοι πάντες ὡς σό
doma τ hītantes eam q̄si gomorra. ppte-
δομα καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν ὥσπερ γόμορρα. διὰ τοῦ
rea hec dicit dn̄s exercituū ad
το τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων πρός

B ā.16.c C ā.9.a

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina. Trāsla.B.Hie. Tex.heb.hiere.xxiij. Pritiua.heb.

pphetas ecce ego cibo eos dolorib9: τ
τοὺς προφήτας ἰδοὺ ἐγὼ ψωμίζω αὐτοὺς ὀδύνας, καὶ
potabo eos aq̄ amara: q: a pphetis ie
ποτιῶ αὐτοὺς ὕδωρ πικρόν, ὅτι ἀπὸ τῶν προφητῶν ἱε
rusalē egressa ē pollutio oī terre. sic dicit
ρουσαλὴμ ἐξῆλθεν μολυσμὸς πάσῃ τῇ γῇ. οὕτως λέγει
dn̄s omp̄s: ne audiatis verba p-
κύριος ὁ παντοκράτωρ, μὴ ἀκούετε τοὺς λόγους τῶν προ
phetar̄ pphetantiū vobis. q: vanā faciūt ipsi
φητῶν τῶν προφητευόντων ὑμῖν. ὅτι ματαιοῦσιν αὐτοί
visionē a corde cor̄. loquūt τ nō de ore
ὅρασιν. ἀπὸ καρδίας αὐτῶν λαλοῦσιν καὶ οὐκ ἀπὸ στόμα
dn̄i dicūt abiicientib9 verbū
τος κυρίου λέγουσιν τοῖς ἀπωθουμένοις τὸν λόγον
dn̄i. pax erit vobis: τ oībus ābulanti-
κυρίου. εἰρήνη ἔσται ὑμῖν, καὶ πᾶσι τοῖς πορευομέ
bus volūtatib9 suis. omni ābulanti in erro-
νοις τοῖς θελήμασιν αὐτῶν. παντὶ πορευομένῳ ἐν πλά
re cordis sui nō veniēt sup te mala: qm̄ q̄s stetit
νῃ καρδίας αὐτοῦ οὐχ ἥξει ἐπὶ σὲ κακά, ὅτι τίς ἔστη
in substātia dn̄i τ vidit τ audiuit s̄monē e-
ἐν ὑποστήματι κυρίου καὶ ἴδεν καὶ ἤκουσεν τὸν λόγον αὐ
ius? q̄s aurib9 pcepit τ audiuit? ecce cōmotio a
τοῦ; τίς ἐνωτίσατο καὶ ἤκουσεν; ἰδοὺ σεισμὸς παρὰ
dn̄o τ ira egreditur in cōmotionē. cōuer-
κυρίου καὶ ὀργὴ ἐκπορεύεται εἰς συσσεισμόν. συστρεφο-
sa in impios veniet: τ nō reuertetur fu
μένη ἐπὶ τοὺς ἀσεβεῖς ἥξει, καὶ οὐκ ἀποστρέψει ὁ θυ-
ror dn̄i donec faciat illud τ donec suscitet il-
μὸς κυρίου ἕως ἂν ποιήσῃ αὐτὸ καὶ ἕως ἂν ἀναστήσῃ αὐ
lud a conatu cordis sui. ī nouissimis
τὸ ἀπὸ ἐγχειρήματος καρδίας αὐτοῦ. ἐπ' ἐσχάτων
dieb9 itelligēt ea. nō mittebam
τῶν ἡμερῶν νοήσουσιν αὐτά. οὐκ ἀπέστελλον τοὺς
pphetas: τ ipsi currebant. nō loquut9 sū ad
προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον. οὐκ ἐλάλησα πρὸς
eos: τ ipsi pphetabant. τ si stetis
αὐτούς, καὶ αὐτοὶ προεφήτευον. καὶ εἰ ἔστη
sent in substātia mea τ audissent verba mea: τ
σαν ἐν ὑποστάσει μου καὶ ἤκουσαν τῶν λόγων μου, καὶ
ppl'm meū auertissent a malis studi-
τὸν λαόν μου ἂν ἀπέστρεφον ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτη
is suis. deus appropīquās ego sum dicit dn̄s:
δευμάτων αὐτῶν. θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι λέγει κύριος,
τ nō de9 de longe. si abscondet homo in ab-
καὶ οὐχὶ θεὸς πόρρωθεν. εἰ κρυβήσεται ἄνθρωπος ἐν κρυ
sconditis τ ego nō videbo eum: dicit dn̄s. nūq̄d nō
φαίοις καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι αὐτόν, λέγει κύριος. μὴ οὐ-
celum τ t̄rā ego ipleo: dicit dn̄s.
χὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει κύριος.
audiui q̄ loquūtur pphete q̄ pphetant in
ἤκουσα ἃ λαλοῦσιν οἱ προφῆται ἃ προφητεύουσιν ἐπὶ
noīe meo mēdacia dicētes: somniaui som-
τῷ ὀνόματί μου ψευδῆ λέγοντες, ἐνυπνιασάμην ἐνύ
niū: vsq3quo erit in corde pphetar̄
πνιον, ἕως πότε ἔσται ἐν καρδίᾳ τῶν προφητῶν τῶν
pphetantiū mēdacia: τ cū pphetant ip-
προφητευόντων ψευδῆ, καὶ ἐν τῷ προφητεύειν αὐ-
si voluntates cordis eor̄ cogi-
τοὺς τὰ θελήματα τῆς καρδίας αὐτῶν τῶν λογιζο-
tantiū vt obliuiscāt nominis mei in
μένων τοῦ ἐπιλαθέσθαι τοῦ ὀνόματός μου ἐν τοῖς
somniis suis q̄ narrabant vnusq̄sq3 ad pxi-
ἐνυπνίοις αὐτῶν ἃ διηγοῦντο ἕκαστος πρὸς τὸν πλη-
mū suū. sicut obliti sunt pr̄es eor̄
σίον αὐτοῦ. καθάπερ ἐπελάθοντο οἱ πατέρες αὐτῶν
nois mei in baal. ppheta in quo
τοῦ ὀνόματός μου ἐν τῇ βαάλ. ὁ προφήτης ἐν ᾧ τὸ
somniū est: narret somniū suū: τ in q̄
ἐνύπνιόν ἐστιν, διηγησάσθω τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ, καὶ ἐν ᾧ

D E F ā.14.c. Infra. 19.c.

prophetas. Ecce ego cibabo eos absintio: & potabo eos felle. A pphetis eni hierusalem egressa est pollutio sup oēm terram. Hec dicit dn̄s exercituū. Nolite audire verba pphetarū qui prophetant vobis & decipiunt vos. Visionem cordis sui loquūtur nō de ore dn̄i. Dicunt his qui blasphemāt me: locutus est dn̄s: pax erit vobis: & oībus qui ambulant in prauitate cordis sui dixerunt: nō veniet super vos malū. Quis enim affuit in cōsilio domini & vidit & audiuit sermonē eius? Quis cōsiderauit verbū illius & audiuit? Ecce turbo dn̄ice indignationis egredietur & tempestas erumpens super caput impiorū veniet. Non reuertetur furor dn̄i vsq3 dum faciat & vsq3 dū cōpleat cogitatione cordis sui. In nouissimis dieb9 intelligetis cōsilium eius. Non mittebam prophetas & ipsi currebant: non loquebar ad eos: & ipsi pphetabāt. Si stetissent in cōsilio meo & nota fecissent verba mea poplo meo auertissent vtiq3 eos a via sua mala & cogitationib9 suis pessimis. Putas ne de9 e vicino ego sum dicit dn̄s: & nō de9 de longe? Si occultabitur vir in absconditis: & ego non videbo eum dicit dn̄s? Nunquid non celum & terrā ego implebo dicit dominus? Audiui que dixerunt prophete prophetantes in noīe meo mēdaciū atq3 dicentes. Sōniaui somniaui. Vsq3 quo istud est in corde pphetarum vaticinantiū mendaciū & pphetantiū seductiones cordis sui? Qui volunt facere vt obliuiscatur ppl's me9 nois mei ppter somnia eorū que narrāt vnusquisq3 ad proximū suum sicut obliti sunt patres eorū nois mei propter baal. Propheta qui habet somnium narret somnium: & qui

הנביאים הנני מאכיל אתם לענה
והשקתים מי ראש כי מאת
נביאי ירושלם יצאה חנפה לכל
הארץ כה אמר יהוה צבאות אל
תשמעו על דברי הנבאים הנבאים
לכם מהבלים המה אתכם חזון
לבם ידברו לא מפי יהוה אמרים
אמור למנאצי דבר יהוה שלום
יהיה לכם וכל הלך בשררות
לבו אמרו לא תבוא עליכם רעה
כי מי עמד בסוד יהוה וירא
וישמע את דברו מי הקשיב דברו
וישמע הנה סערת יהוה חמה
יצאה וסער מתחולל על ראש
רשעים יחול לא ישוב אף יהוה
עד עשתו ועד הקימו מזמות לבו
באחרית הימים תתבוננו בה בינה
לא שלחתי את הנבאים והם
רצו לא דברתי אליהם והם
נבאו ואם עמדו בסודי וישמעו
דברי את עמי וישבום מדרכם
הרע ומרע מעלליהם האלהי
מקרב אני נאם יהוה ולא אלהי
מרחק אם יסתר איש במסתרים
ואני לא אראנו נאם יהוה הלוא
את השמים ואת הארץ אני מלא
נאם יהוה שמעתי את אשר
אמרו הנבאים הנבאים בשמי
שקר לאמר חלמתי חלמתי עד
מתי היש בלב הנבאים נבאי
השקר ונביאי תרמת לבם
החשבים להשכיח את עמי שמי
בחלומתם אשר יספרו איש
לרעהו כאשר שכחו אבותם את
שמי בבעל הנביא אשר אתו
חלום יספר חלום ואשר דברי

אתו ידבר דברי אמת מה לתבן
את הבר נאם יהוה: הלוא כה דברי
כאש נאם יהוה וכפטיש יפצץ
סלע: לכן הנני על הנביאים נאם
יהוה מגנבי דברי איש מאת
רעהו: הנני על הנביאים נאם
יהוה הלקחים לשונם וינאמו נאם:
הנני על נבאי חלמות שקר נאם
יהוה ויספרום ויתעו את עמי
בשקריהם ובפחזותם ואנכי לא
שלחתים ולא צויתים והועיל לא
יועילו לעם הזה נאם יהוה: וכי
ישאלך העם הזה או הנביא או
כהן לאמר מה משא יהוה ואמרת
אליהם את מה משא ונטשתי
אתכם נאם יהוה: והנביא והכהן
והעם אשר יאמר משא יהוה
ופקדתי על האיש ההוא ועל
ביתו: כה תאמרו איש על
רעהו ואיש אל אחיו מה ענה
יהוה ומה דבר יהוה: ומשא
יהוה לא תזכרו עוד כי המשא
יהיה לאיש דברו והפכתם את
דברי אלהים חיים יהוה צבאות
אלהינו: כה תאמר אל הנביא
מה ענך יהוה ומה דבר יהוה:
ואם משא יהוה תאמרו לכן
כה אמר יהוה יען אמרכם את
הדבר הזה משא יהוה ואשלח
אליכם לאמר לא תאמרו
משא יהוה: לכן הנני ונשיתי
אתכם נשא ונטשתי אתכם
ואת העיר אשר נתתי לכם
ולאבותיכם מעל פני: ונתתי עליכם
חרפת עולם וכלמות עולם אשר
לא תשכח:

habet sermonē meū: loquatur sermonē meū vere. Quid paleis ad triticū dicit dñs? Nūquid nō verba mea sunt quasi ignis dicit dñs: et quasi malleus cōterens petrā? Propterea ecce ego ad prophetas ait dominus qui furantur verba mea vnusquisque a proximo suo. Ecce ego ad prophetas ait dñs qui assumunt linguas suas & aiunt dicit dñs. Ecce ego ad prophetas somniātes mēdaciū dicit dñs: qui narrauerunt ea & seduxerūt ppl'm meū in mēdacio suo & in miraculis suis: cū ego non misissem eos: nec mandassem eis qui nihil profuerunt populo dicit dominus. Si igitur interrogauerit te pplus iste: vel propheta aut sacerdos dicens: quod est onus domini? dices ad eos: Vos estis onus. Proiiciam quippe vos dicit dominus. Et propheta & sacerdos & populus qui dicit onus domini visitabo super virum illum & super domum eius. Hec dicetis vnusquisque ad proximū & ad fratrem suum. Quid respondit dominus: & quid locutus est dñs? Et onus dñi vltra non memorabitur: quia onus erit vnicuique sermo suus. Et peruertistis verba dei viuentis domini exercituum dei nostri. Hec dices ad prophetam. Quid respōdit tibi dñs: & quid locutus est dñs? Si autem onus dñi dixeritis: propter hoc hec dicit dominus. Quia dixistis sermonem istum onus dñi: & misi ad vos dicens: nolite dicere onus domini: propterea ecce ego tollam vos portans: & derelinquam vos & ciuitatem quam dedi vobis & patribus vestris a facie mea: & dabo vos in opprobriū sempiternū & in ignominiā eternā que nunquam obliuione delebitur. 24.

ὁ λόγος μου πρὸς αὐτόν, διηγησάσθω τὸν λόγον μου ἐπ' ἀληθείας. τί τὸ ἄχυρον πρὸς τὸν σῖτον; οὕτως οἱ λόγοι μου. οὐχ οἱ λόγοι μου ὥσπερ πῦρ φλέγον λέγει κύριος, καὶ ὡς πέλεκυς κόπτων πέτραν; διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας λέγει κύριος ὁ θεὸς τοὺς κλέπτοντας τοὺς λόγους μου ἕκαστος παρὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας λέγει κύριος, τοὺς ἐκβάλλοντας προφητείας γλώσσης, καὶ νυστάζοντας νυσταγμὸν αὐτῶν. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας τοὺς προφητεύοντας ἐνύπνια ψευδῆ, καὶ διηγοῦντο αὐτά, καὶ ἐπλάνησαν τὸν λαόν μου ἐν τοῖς ψεύδεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς πλάνοις αὐτῶν, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτούς, καὶ ὠφέλειαν οὐκ ὠφελήσουσι τὸν λαὸν τοῦτον λέγει κύριος, καὶ ἐὰν ἐρωτήσῃ σε ὁ λαὸς οὗτος, ἢ ἱερεὺς ἢ προφήτης λέγων, τί τὸ λῆμμα κυρίου; καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐστὲ τὸ λῆμμα, καὶ ῥάξω ὑμᾶς λέγει κύριος, καὶ ὁ προφήτης καὶ ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ λαὸς οἳ ἂν εἴπωσι λῆμμα κυρίου, καὶ ἐκδικήσω τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. ὅτι οὕτως ἐρεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. τί ἀπεκρίθη κύριος, καὶ τί ἐλάλησεν κύριος, καὶ λῆμμα κυρίου οὐ μὴ ὀνομάσηται ἔτι, ὅτι τὸ λῆμμα κυρίου ἔσται τῷ ἀνθρώπῳ ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ ἐξεστρέψατε τοὺς λόγους θεοῦ ζῶντος. οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν προφήτην, τί ἐλάλησεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἀνθ' ὧν εἴπατε τὸν λόγον τοῦτον λῆμμα κυρίου, καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς λέγων, οὐκ ἐρεῖτε λῆμμα κυρίου. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω καὶ ῥάσσω ὑμᾶς, καὶ τὴν πόλιν ἣν δέδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν καὶ δώσω ἐφ' ὑμᾶς ὀνειδισμὸν αἰώνιον, καὶ ἀτιμίαν αἰώνιον, ἥτις οὐκ ἐπιλησθήσεται. Ca.24.

A Ἔδειξέν μοι κύριος δύο καλάθους σύκων κειμένους κατὰ πρόσωπον ναοῦ κυρίου, μετὰ τὸ ἀποικίσαι ναβουχοδονόσωρ βασιλέα βαβυλῶνος τὸν ἰεχονίαν υἱὸν ἰωακεὶμ βασιλέα ἰούδα, καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς τεχνίτας καὶ τοὺς δεσμώτας ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα, ὁ κάλαθος ὁ εἷς σύκων χρηστῶν σφόδρα, ὡς τὰ σῦκα τὰ πρώιμα, καὶ ὁ κάλαθος ὁ ἕτερος σύκων πονηρῶν σφόδρα, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, τί σὺ ὁρᾷς ἱερεμία; καὶ εἶπα, σῦκα, τὰ σῦκα τὰ χρηστὰ χρηστὰ λίαν. καὶ τὰ πονηρά, πονηρὰ λίαν, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ὡς τὰ σῦκα τὰ χρηστὰ ταῦτα, οὕτως ἐπιγνώσομαι τοὺς ἀποικισθέντας ἰουδαίους, οὓς ἐξαπέσταλκα ἐκ τοῦ τόπου τούτου εἰς γῆν χαλδαίων εἰς ἀγαθά. καὶ στηριῶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπ' αὐτοὺς εἰς ἀγαθά, καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ταύτην. καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ καθελῶ καὶ καταφυτεύσω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ ἐκτίλω. καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν τοῦ εἰδέναι αὐτοὺς ἐμέ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. ὅτι ἐπιστραφήσονται ἐπ' ἐμὲ ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν. καὶ ὡς τὰ σῦκα τὰ πονηρὰ ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν, τάδε λέγει κύριος, οὕτω παραδώσω τὸν σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα καὶ τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ καὶ τὸ κατάλοιπον ἱερουσαλὴμ τοὺς ὑπολελειμμένους ἐν τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αἰγύπτῳ, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διασκορπισμὸν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς. καὶ ἔσονται εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς παραβολὴν καὶ εἰς μῖσος καὶ εἰς κατάραν ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἐξώσω αὐτοὺς ἐκεῖ. καὶ ἀποστελῶ ἐπ' αὐτοὺς τὸν λιμὸν καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν μάχαιραν

Margin: B; C; Infra. 31.b.; D; Infra. 19.d.

Ostendit mihi dominus: & ecce duo calathi plēni ficis positi ante templū dñi: postquam trāstulit nabuchodonosor rex babylonis iechoniā filium ioachim regem iuda & principes eius & fabrum & inclusorē de hierusalem: & adduxit eos in babylonē. Calathus vnus ficus bonas habebat nimis: vt solēt ficus esse primi tēporis. Et calathus vnus ficus hēbat malas nimis que comedi nō poterāt eo quod essent male. Et dixit dñs ad me. Quid tu vides hieremia? Et dixi. Ficus: ficus bonas: bonas valde: & malas: malas valde: que comedi nō possunt eo quod sint male. Et factū est verbum dñi ad me dicens. Hec dicit dñs deus israel. Sicut ficus he bone: sic cognoscam transmigrationem iuda quē emisi de loco isto in terram chaldeorum in bonum: & ponam oculos meos super eos ad placandū. Et reducam eos in terrā hanc: & edificabo eos & non destruā: & plātabo eos & non euellam: & dabo eis cor vt sciant me: quia ego sum dñs. Et erunt mihi in ppl'm: & ego ero eis in deum: quia reuertētur ad me in toto corde suo. Et sicut ficus pessime que comedi nō possunt eo quod sint male: hec dicit dominus: sic dabo sedechiam regem iuda & principes eius & reliquos de hierusalē qui remāserunt in vrbe hac: & qui habitant in terra egypti. Et dabo eos in vexationē afflictionēque omnibus regnis terre: in opprobriū: & in parabolā: & in prouerbiū & in maledictionē in vniuersis locis ad que eieci eos: & mittam in eis gladium & famem & pestem:

Ca.xxiiij.

הראני יהוה והנה
שני דודאי תאנים מועדים לפני
היכל יהוה אחרי הגלות נבוכדראצר
מלך בבל את יכניה בן יהויקים
מלך יהודה ואת שרי יהודה ואת
החרש ואת המסגר מירושלם
ויביאם בבל: הדוד אחד תאנים
טובות מאד כתאני הבכורות
והדוד אחד תאנים רעות מאד
אשר לא תאכלנה מרע: ויאמר
יהוה אלי מה אתה ראה ירמיהו
ואמר תאנים התאנים הטובות
טבות מאד והרעות רעות מאד
אשר לא תאכלנה מרע: ויהי
דבר יהוה אלי לאמר: כה אמר
יהוה אלהי ישראל כתאנים
הטבות האלה כן אכיר את גלות
יהודה אשר שלחתי מן המקום
הזה ארץ כשדים לטובה:
ושמתי עיני עליהם לטובה
והשבתים על הארץ הזאת
ובניתים ולא אהרס ונטעתים
ולא אתוש: ונתתי להם לב לדעת
אתי כי אני יהוה והיו לי לעם
ואנכי אהיה להם לאלהים כי
ישבו אלי בכל לבם: וכתאנים
הרעות אשר לא תאכלנה מרע
כי כה אמר יהוה כן אתן את
צדקיהו מלך יהודה ואת שריו
ואת שארית ירושלם הנשארים
בארץ הזאת והישבים בארץ
מצרים: ונתתים לזעוה לרעה לכל
ממלכות הארץ לחרפה ולמשל
לשנינה ולקללה בכל המקמות
אשר אדיחם שם: ושלחתי בם
את החרב ואת הרעב ואת הדבר

עד תמם מעל האדמה אשר נתתי להם ולאבותיהם׃

Cap. xxv. הדבר אשר היה על ירמיהו על כל עם יהודה בשנה הרבעית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה היא השנה הראשנית לנבוכדראצר מלך בבל׃ אשר דבר ירמיהו הנביא על כל עם יהודה ואל כל ישבי ירושלם לאמר׃ מן שלש עשרה שנה ליאשיהו בן אמון מלך יהודה ועד היום הזה זה שלש ועשרים שנה היה דבר יהוה אלי ואדבר אליכם אשכים ודבר ולא שמעתם׃ ושלח יהוה אליכם את כל עבדיו הנבאים השכם ושלח ולא שמעתם ולא הטיתם את אזנכם לשמע׃ לאמר שובו נא איש מדרכו הרעה ומרע מעלליכם ושבו על האדמה אשר נתן יהוה לכם ולאבותיכם למן עולם ועד עולם׃ ואל תלכו אחרי אלהים אחרים לעבדם ולהשתחות להם ולא תכעיסו אותי במעשה ידיכם ולא ארע לכם׃ ולא שמעתם אלי נאם יהוה למען הכעסוני במעשה ידיכם לרע לכם׃ לכן כה אמר יהוה צבאות יען אשר לא שמעתם את דברי׃ הנני שלח ולקחתי את כל משפחות צפון נאם יהוה ואל נבוכדראצר מלך בבל עבדי והבאתים על הארץ הזאת ועל ישביה ועל כל הגוים האלה סביב והחרמתים ושמתים לשמה ולשרקה ולחרבות עולם׃ והאבדתי מהם קול ששון וקול

donec consumantur de terra quam dedi eis & patribus eorum. 25.

Verbum quod factum est ad hieremiam de omni populo iuda in anno quarto ioachim filii iosie regis iuda: ipse est annus primus nabuchodonosor regis babylonis. Et locutus est hieremias propheta ad omnem populum iuda & ad vniuersos habitatores hierusalem: dicens. A tertio decimo anno iosie filii ammon regis iuda vsque ad diem hanc: ipse est tertius & vicesimus annus: factum est verbum domini ad me & locutus sum ad vos de nocte consurgens & loquens: & non audistis. Et misit dominus ad vos omnes seruos suos prophetas consurgens diluculo mittensque: & non audistis neque inclinastis aures vestras: vt audiretis: cum diceret. Reuertimini vnusquisque a via sua mala: & a pessimis cogitationibus vestris: & habitabitis in terra quam dedit dominus vobis & patribus vestris a seculo & vsque in seculum. Et nolite ire post deos alienos vt seruiatis eis: & adoretis eos: neque me ad iracundiam prouocetis in operibus manuum vestrarum: & non affligam vos. Et non audistis me dicit dominus: vt me ad iracundiam prouocaretis in operibus manuum vestrarum in malum vestrum. Propterea hec dicit dominus exercituum. Pro eo quod non audistis verba mea: ecce ego mittam & assumam vniuersas cognationes aquilonis: ait dominus: & nabuchodonosor regem babylonis seruum meum: et adducam eos super terram istam & super habitatores eius: & super omnes nationes que in circuitu illius sunt: & interficiam eos: & ponam eos in stuporem & in sibilum & in solitudines sempiternas. Perdamque ex eis vocem gaudii & vocem

ἕως ἂν ἐκλείπωσιν ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα αὐτοῖς, καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν. Ca. 25.

Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς Ἱερεμίαν ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν Ἰούδα ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τοῦ Ἰωακεὶμ υἱοῦ Ἰωσία βασιλέως Ἰούδα· αὐτὸς ἐνιαυτὸς πρῶτος τῷ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, ὃν ἐλάλησεν Ἱερεμίας ὁ προφήτης πρὸς πάντα τὸν λαὸν Ἰούδα καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλὴμ λέγων· ἐν τρισκαιδεκάτῳ ἔτει Ἰωσία υἱοῦ Ἀμμὼς βασιλέως Ἰούδα καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, εἴκοσι καὶ τρία ἔτη· καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὀρθρίζων καὶ λέγων καὶ οὐκ ἠκούσατε, καὶ ἀπέστελλον πρὸς ὑμᾶς τοὺς δούλους μου τοὺς προφήτας ὄρθρου ἀποστέλλων καὶ οὐκ εἰσηκούσατε, καὶ οὐ προσέσχετε τοῖς ὠσὶν ὑμῶν λέγων, ἀποστράφητε ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν, καὶ κατοικήσατε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἀπ' αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος. μὴ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς καὶ προσκυνεῖν αὐτοῖς, ὅπως μὴ παροργίσητέ με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν τοῦ κακῶσαι ὑμᾶς. καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐπειδὴ οὐκ ἐπιστεύσατε τοῖς λόγοις μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω καὶ λήψομαι τὴν πατριὰν ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἄξω αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἐξερημώσω αὐτούς, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς ἀφανισμὸν, καὶ εἰς συρισμὸν καὶ εἰς ὀνειδισμὸν αἰώνιον, καὶ ἀπολῶ ἀπ' αὐτῶν φωνὴν χαρᾶς καὶ φωνὴν

εὐφροσύνης, φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, ὀσμὴν μύρου καὶ φῶς λύχνου. καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἀφανισμόν· καὶ δουλεύσουσιν τὰ ἔθνη ταῦτα τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος ἑβδομήκοντα ἔτη. καὶ ἐν τῷ συμπληρωθῆναι τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐκδικήσω ἐπὶ τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος καὶ ἐπὶ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο τὴν ἀδικίαν αὐτῶν φησὶν ὁ κύριος, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν Χαλδαίων καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς ἀφανισμὸν αἰώνιον. καὶ ἐπάξω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην πάντας τοὺς λόγους μου οὓς ἐλάλησα κατ' αὐτῆς πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ὅσα προεφήτευσεν Ἱερεμίας ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, ὅτι ἐδούλευσαν αὐτοῖς ὅτε ἔσαν ἔθνη πολλὰ καὶ βασιλεῖς μεγάλοι. καὶ ἀποδώσω αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ κατὰ τὰ ποιήματα τῶν χειρῶν αὐτῶν. οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ, λάβε τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ ἀκράτου τούτου ἐκ χειρός μου, καὶ ποτιεῖς πάντα τὰ ἔθνη πρὸς ἃ ἐξαποστελῶ σε ἐπ' αὐτούς, καὶ πίονται καὶ ἐξεμοῦνται καὶ ἐκμανήσονται ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας ἧς ἐγὼ ἀποστέλλω ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ ἔλαβον τὸ ποτήριον ἐκ χειρὸς κυρίου καὶ ἐπότισα πάντα τὰ ἔθνη πρὸς ἃ ἀπέστειλέν με ὁ κύριος ἐπ' αὐτά, τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα καὶ βασιλεῖς Ἰούδα καὶ ἄρχοντας αὐτοῦ, τοῦ θεῖναι αὐτὰς εἰς ἐρήμωσιν καὶ εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς συριγμὸν καὶ εἰς κατάραν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ τὸν Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς συμμίκτους αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς Αὔσ, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς ἀλλοφύλων τὴν Ἀσκάλωνα καὶ τὴν Γάζαν, καὶ τὴν Ἀκκαρῶνα καὶ τὸ ἐπίλοιπον Ἀζώτου, καὶ τὴν Ἰδουμαίαν καὶ τὴν Μωαβῖτιν καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμμών, καὶ πάντας βασιλεῖς Τύρου, καὶ βασιλεῖς Σιδῶνος καὶ βασιλεῖς τοὺς ἐν τῷ

leticie: vocem sponsi & vocem sponse: vocem mole & lumen lucerne. Et erit vniuersa terra hec in solitudinem: & in stuporem: & seruient omnes gentes iste regi babylonis septuaginta annis. Cumque impleti fuerint septuaginta anni: visitabo super regem babylonis: & super gentem illam dicit dominus iniquitatem eorum & super terram chaldeorum: & ponam illam in solitudines sempiternas. Et adducam super terram illam omnia verba mea que locutus sum contra eam: omne quod scriptum est in libro isto quecunque prophetauit hieremias aduersus omnes gentes: quia seruierunt eis cum essent gentes multe & reges magni. Et reddam eis secundum opera eorum & secundum factum manuum suarum. Quia sic dicit dominus exercituum deus israel. Sume calicem vini furoris huius de manu mea: & propinabis de eo illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te: & bibent & turbabuntur & insanient a facie gladii quem ego mittam inter eos. Et accepi calicem de manu domini: & propinaui cunctis gentibus ad quas misit me dominus: hierusalem & ciuitatibus iuda & regibus eius & principibus eius: vt darem eos in solitudinem & in stuporem & in sibilum & in maledictionem: sicut est dies ista. Pharaoni regi egypti & seruis eius & principibus eius & omni populo eius: & vniuersis generaliter cunctis regibus terre ausitidis & cunctis regibus terre philisthim & ascalonis & gaze & accaroni & reliquiis azoti & idumee & moab et filiis ammon & cunctis regibus tyri & vniuersis regibus sydonis: & regibus terre insularum qui sunt

שמחה קול חתן וקול כלה קול רחים ואור נר׃ והיתה כל הארץ הזאת לחרבה לשמה ועבדו הגוים האלה את מלך בבל שבעים שנה׃ והיה כמלאות שבעים שנה אפקד על מלך בבל ועל הגוי ההוא נאם יהוה את עונם ועל ארץ כשדים ושמתי אתו לשממות עולם׃ והבאותי על הארץ ההיא את כל דברי אשר דברתי עליה את כל הכתוב בספר הזה אשר נבא ירמיהו על כל הגוים׃ כי עבדו בם גם המה גוים רבים ומלכים גדולים ושלמתי להם כפעלם וכמעשה ידיהם׃ כי כה אמר יהוה אלהי ישראל אלי קח את כוס היין החמה הזאת מידי והשקיתה אתו את כל הגוים אשר אנכי שלח אותך אליהם׃ ושתו והתגעשו והתהללו מפני החרב אשר אנכי שלח ביניהם׃ ואקח את הכוס מיד יהוה ואשקה את כל הגוים אשר שלחני יהוה אליהם׃ את ירושלם ואת ערי יהודה ואת מלכיה את שריה לתת אתם לחרבה לשמה לשרקה ולקללה כיום הזה׃ את פרעה מלך מצרים ואת עבדיו ואת שריו ואת כל עמו׃ ואת כל הערב ואת כל מלכי ארץ העוץ ואת כל מלכי ארץ פלשתים ואת אשקלון ואת עזה ואת עקרון ואת שארית אשדוד׃ את אדום ואת מואב ואת בני עמון׃ ואת כל מלכי צר ואת כל מלכי צידון ואת מלכי האי אשר

Pritiua.heb. Tex.he.Hiere.xxv. Trāsla.B.Hie. Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

בְּעֵבֶר הַיָּם: וְאֶת דְּדָן וְאֶת תֵּימָא וְאֶת
בּוּז וְאֵת כָּל קְצוּצֵי פֵאָה: וְאֵת
כָּל מַלְכֵי עֲרָב וְאֵת כָּל מַלְכֵי הָעֶרֶב
הַשֹּׁכְנִים בַּמִּדְבָּר: וְאֵת כָּל מַלְכֵי
זִמְרִי וְאֵת כָּל מַלְכֵי עֵילָם וְאֵת כָּל
מַלְכֵי מָדָי: וְאֵת כָּל מַלְכֵי הַצָּפוֹן
הַקְּרֹבִים וְהָרְחֹקִים אִישׁ אֶל אָחִיו
וְאֵת כָּל הַמַּמְלְכוֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר עַל
פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמֶלֶךְ שֵׁשַׁךְ יִשְׁתֶּה
אַחֲרֵיהֶם: וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתוּ
וְשִׁכְרוּ וּקְיוּ וְנִפְלוּ וְלֹא תָקוּמוּ מִפְּנֵי
הַחֶרֶב אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ בֵּינֵיכֶם:
וְהָיָה כִּי יְמָאֲנוּ לָקַחַת הַכּוֹס מִיָּדְךָ
לִשְׁתּוֹת וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שָׁתוֹ תִשְׁתּוּ: כִּי
הִנֵּה בָעִיר אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עָלֶיהָ
אָנֹכִי מֵחֵל לְהָרַע וְאַתֶּם הִנָּקֵה
תִנָּקוּ לֹא תִנָּקוּ כִּי חֶרֶב אֲנִי קֹרֵא
עַל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם יְהוָה
צְבָאוֹת: וְאַתָּה תִּנָּבֵא אֲלֵיהֶם אֵת
כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם
יְהוָה מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ
יִתֵּן קוֹלוֹ שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ
הֵידָד כְּדֹרְכִים יַעֲנֶה אֶל כָּל יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ: בָּא שָׁאוֹן עַד קְצֵה הָאָרֶץ
כִּי רִיב לַיהוָה בַּגּוֹיִם נִשְׁפָּט
הוּא לְכָל בָּשָׂר הָרְשָׁעִים נְתָנָם
לַחֶרֶב נְאֻם יְהוָה: כֹּה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת הִנֵּה רָעָה יֹצֵאת מִגּוֹי
אֶל גּוֹי וְסַעַר גָּדוֹל יֵעוֹר מִיַּרְכְּתֵי
אָרֶץ: וְהָיוּ חַלְלֵי יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קְצֵה הָאָרֶץ
לֹא יִסָּפְדוּ וְלֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא יִקָּבֵרוּ
לְדֹמֶן עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ: הֵילִילוּ
הָרֹעִים וְזַעֲקוּ וְהִתְפַּלְּשׁוּ אַדִּירֵי

trans mare: & dedan & theman & buz & vniuersis qui attonsi sunt in comam & cunctis regibus arabie: & cunctis regibus occidentis qui habitant in deserto: & cunctis regibus zambri: & cunctis regibus elam: & cunctis regibus medorū: cunctis quoq; regibus aquilonis de prope & de longe: vnicuiq; cōtra fratrē suū & omnibus regnis terre que super faciem eius sunt. Et rex sesach bibet post eos. Et dices ad eos hec dicit dominus exercituū deus israel. Bibite & inebriamini & vomite & cadite: neq; surgatis a facie gladii quem ego mittam inter vos. Cumq; noluerint accipere calicem de manu tua vt bibant: dices ad eos. Hec dicit dñs exercituū. Bibentes bibetis. Quia ecce in ciuitate in qua inuocatū est nomē meum ego incipio affligere: & vos quasi innocentes & imunes eritis? Non eritis imunes. Gladiū enī ego voco sup oēs habitatores terre dicit dñs exercituum. Et tu prophetabis ad eos omnia verba hec: & dices ad illos. Dñs de excelso rugiet: & de habitaculo sancto suo dabit vocē suā. Rugiens rugiet sup decorē suū. Celeuma quasi calcantiū concinetur aduersus oēs hitatores terre. Peruenit sonitus vsq; ad extrema terre: quia iudicium dño cū gentibus. Iudicatur ipse cū omni carne. Impios tradidi gladio dicit dñs. Hec dicit dominus exercituū. Ecce afflictio egredietur de gente in gentem & turbo magnus egredietur a sūmitatibus terre: & erūt interfecti dñi in die illa a summo terre vsq; ad summum eius. Nō plangētur & nō colligentur: neq; sepelietur in sterquilinio sup faciē terre iacebūt. Vlulate pastores & clamate: & aspgite vos cinere optimates

Trāſla.gre.lxx.cū inter.lati. Trāſla.B.Hie. Tex.he.hiere.xxvj. Pritiua.heb.

gregis: quia cōpleti sūt dies vri vt iterficiamini: & dissipationes vre: & cadetis quasi vasa preciosa. Et peribit fuga a pastoribus & saluatio ab optimatibus gregis. Vox clamoris pastorū & vlulatus optimatum gregis: quia vastauit dominus pascua eorū: & conticuerunt arua pacis a facie ire furoris domini. Dereliquit quasi leo tabernaculū suū: facta est terra eorum in desolationem: a facie ire columbe: & a facie ire furoris dñi.

IN principio regni ioachim filii iosie regis iuda: factum est verbum istud a domino: dicens. Hec dicit dominus. Sta in atrio domus dñi: & loqueris ad oēs ciuitates iuda: de quibus veniunt vt adorent in domo domini vniuersos sermones quos ego mandaui tibi vt loquaris ad eos. Noli subtrahere verbum: si forte audiant & cōuertantur vnusquisq; a via sua mala: & peniteat me mali quod cogitaui facere eis propter maliciam studiorum eorum. Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Si non audieritis me vt ambuletis in lege mea quam dedi vobis vt audiatis sermonē seruorū meorum prophetarum quos ego misi ad vos de nocte cōsurgens & dirigēs & nō audistis: dabo domum istam sicut silo: & vrbem hāc dabo in maledictionē cunctis gētibus terre. Et audierunt sacerdotes & prophete & omnis populus hieremiam loquetē verba hec in domo dñi. Cumq; cōplesset hieremias loquēs omnia que preceperat ei dominus vt loqueretur ad vniuersum populū apprehēderūt eum sacerdotes & prophete & omis populus dicens. Morte moriatur. Quare prophetauit

הַצֹּאן כִּי מָלְאוּ יְמֵיכֶם לִטְבוֹחַ
וּתְפוֹצוֹתִיכֶם וּנְפַלְתֶּם כִּכְלִי חֶמְדָּה:
וְאָבַד מָנוֹס מִן הָרֹעִים וּפְלֵיטָה
מֵאַדִּירֵי הַצֹּאן: קוֹל צַעֲקַת הָרֹעִים
וִילְלַת אַדִּירֵי הַצֹּאן כִּי שֹׁדֵד
יְהוָה אֶת מַרְעִיתָם: וְנָדַמּוּ נְאוֹת
הַשָּׁלוֹם מִפְּנֵי חֲרוֹן אַף יְהוָה:
עָזַב כַּכְּפִיר סֻכּוֹ כִּי הָיְתָה אַרְצָם
לְשַׁמָּה מִפְּנֵי חֲרוֹן הַיּוֹנָה וּמִפְּנֵי
חֲרוֹן אַפּוֹ:

Ca. xxvj.

בְּרֵאשִׁית מַמְלְכוּת
יְהוֹיָקִים בֶּן יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר:
כֹּה אָמַר יְהוָה עֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית
יְהוָה וְדִבַּרְתָּ עַל כָּל עָרֵי יְהוּדָה
הַבָּאִים לְהִשְׁתַּחֲוֹת בֵּית יְהוָה אֵת
כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְדַבֵּר
אֲלֵיהֶם אַל תִּגְרַע דָּבָר: אוּלַי
יִשְׁמְעוּ וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה
וְנִחַמְתִּי אֶל הָרָעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי חֹשֵׁב
לַעֲשׂוֹת לָהֶם מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיהֶם:
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה
אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלַי לָלֶכֶת בְּתוֹרָתִי
אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם: לִשְׁמֹעַ עַל
דִּבְרֵי עֲבָדַי הַנְּבִאִים אֲשֶׁר אָנֹכִי
שֹׁלֵחַ אֲלֵיכֶם וְהַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ וְלֹא
שְׁמַעְתֶּם: וְנָתַתִּי אֶת הַבַּיִת הַזֶּה
כְּשִׁלֹה וְאֶת הָעִיר הַזֹּאתָה אֶתֵּן
לִקְלָלָה לְכֹל גּוֹיֵי הָאָרֶץ: וַיִּשְׁמְעוּ
הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִאִים וְכָל הָעָם אֶת
יִרְמְיָהוּ מְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
בְּבֵית יְהוָה: וַיְהִי כְּכַלּוֹת יִרְמְיָהוּ
לְדַבֵּר אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
לְדַבֵּר אֶל כָּל הָעָם וַיִּתְפְּשׂוּ אֹתוֹ
הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִאִים וְכָל הָעָם
לֵאמֹר מוֹת תָּמוּת: מַדּוּעַ נִבֵּיתָ

בשם יהוה לאמר כשלו יהיה
הבית הזה והעיר הזאת תחרב
מאין יושב ויקהל כל העם אל
ירמיהו בבית יהוה: וישמעו שרי
יהודה את הדברים האלה ויעלו
מבית המלך בית יהוה וישבו
בפתח שער יהוה החדש: ויאמרו
הכהנים והנביאים אל השרים
ואל כל העם לאמר משפט מות
לאיש הזה כי נבא אל העיר
הזאת כאשר שמעתם באזניכם:
ויאמר ירמיהו אל כל השרים ואל
כל העם לאמר יהוה שלחני
להנבא אל הבית הזה ואל העיר
הזאת את כל הדברים אשר
שמעתם: ועתה היטיבו דרכיכם
ומעלליכם ושמעו בקול יהוה
אלהיכם וינחם יהוה אל הרעה
אשר דבר עליכם: ואני הנני
בידכם עשו לי כטוב וכישר
בעיניכם: אך ידע תדעו כי אם
ממתים אתם אתי כי דם נקי
אתם נתנים עליכם ואל העיר
הזאת ואל ישביה כי באמת
שלחני יהוה עליכם לדבר באזניכם
את כל הדברים האלה: ויאמרו
השרים וכל העם אל הכהנים ואל
הנביאים אין לאיש הזה משפט
מות כי בשם יהוה אלהינו דבר
אלינו: ויקמו אנשים מזקני הארץ
ויאמרו אל כל קהל העם לאמר:
מיכיה המורשתי היה נבא בימי
חזקיהו מלך יהודה ויאמר אל כל
עם יהודה לאמר כה אמר יהוה
צבאות ציון שדה תחרש וירושלים
עיים תהיה והר הבית לבמות יער:

חרב · ישב קהל · שמע שור · עלה · ישב · נבא · שפט · אמר · נבא · יטב · עלל · נחם רעע · עשה · ישר · ידע · מות נקה · שפט · קום · יום · חרש · עוה היה · במה

in nomine domini dicens: sicut silo erit domus hec: & vrbs ista desolabitur co q non sit habitator. Et cōgregatus est ōis populus aduersus hieremiā in domo dñi. Et audierunt principes iuda verba hec: & ascenderunt de domo regis in domū domini & sederunt in introitu porte dom⁹ dñi noue. Et locuti sunt sacerdotes & prophete ad principes & ad oēm populū dicētes. Iudicium mortis est viro huic: quia prophetauit aduersus ciuitatem istam sicut audistis auribus vestris. Et ait hieremias ad omnes principes & ad vniuersum populū dicens. Dñs misit me vt prophetarē ad domū istam & ad ciuitatem hanc omnia verba que audistis. Nunc ergo bonas facite vias vestras: & studia vestra: & audite vocem domini dei vestri: & penitebit dominum mali quod locutus est aduersum vos. Ego autem ecce in manib⁹ vrīs sum: facite mihi qd bonū & rectum est in oculis vrīs. Verūtñ scitote & cognoscite: quia si occideritis me: sanguinē innocentē tradetis cōtra vosmetipsos & contra ciuitatem istam & habitatores ei⁹. In veritate enim misit me dñs ad vos: vt loquerer in auribus vrīs omnia verba hec. Et dixerunt principes & omnis populus ad sacerdotes & ad prophetas. Non est viro huic iudicium mortis quia in noīe dñi dei nostri locutus est ad nos. Surrexerūt ergo viri de seniorib⁹ terre: & dixerunt ad omnem cetum populi loquētes. Micheas de morasti fuit propheta in diebus ezechie regis iuda & ait ad omnem populū iude: dicēs. Hec dicit dñs exercituū. Sion quasi ager arabitur: & hierusalem in aceruū lapidū erit: & mons domus in excelsa siluarū.

noīe dñi dicens: sicut silo erit dom⁹ i-
τῶ ὀνόματι κυρίου λέγων, ὥσπερ σιλὼ ἔσαι ὁ οἶκος οὗ-
sta: ⁊ vrbs ista desolabitur ab habitantibus.
τος, καὶ ἡ πόλις αὕτη ἐρημωθήσεται ἀπὸ κατοικούντων.
⁊ cōgregatus est ois pplus ad hieremiā in domo do-
καὶ ἐξεκκλησιάσθη πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ ἱερεμίαν ἐν οἴκῳ κυ-
mini. ⁊ audierūt pricipes iuda verba hec:
ρίου. καὶ ἤκουσαν οἱ ἄρχοντες ἰούδα τῶν λόγων τού-
⁊ ascenderūt de domo regis in domū
των, καὶ ἀνέβησαν ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως εἰς οἶκον
dñi ⁊ sederunt in vestibulis porte dñi no-
κυρίου καὶ ἐκάθισαν ἐν προθύροις πύλης κυρίου τῆς και-
ue: ⁊ dixerūt sacerdotes ⁊ pseudoprophete ad
νῆς, καὶ εἶπαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψευδοπροφῆται πρὸς
pricipes ⁊ omni pplo: iudiciū mortis
τοὺς ἄρχοντας καὶ παντὶ τῷ λαῷ, κρίσις θανάτου τῷ
homini huic: qz pphetauit aduersus ciuitatē
ἀνθρώπῳ τούτῳ, ὅτι προεφήτευσεν κατὰ τῆς πόλεως
istam sicut audistis in aurib⁹ vrīs: ⁊ ait
ταύτης καθὼς ἠκούσατε ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν, καὶ εἶπεν
hieremias ad omnes pricipes ⁊ omni pplo
ἱερεμίας πρὸς πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ παντὶ τῷ λαῷ
dicens: dñs misit me pphetare sup domū
λέγων, κύριος ἀπέστειλέ με προφητεῦσαι ἐπὶ τὸν οἶκον
istam ⁊ super ciuitatē hanc omnia ver-
τοῦτον καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην πάντας τοὺς λό-
ba q̄ audistis. ⁊ nūc meliores facite vi-
γους οὓς ἠκούσατε. καὶ νῦν βελτίους ποιήσατε τὰς ὁ-
as vrās ⁊ opera vrā: ⁊ audite voces
δοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ ἀκούσατε τῆς φωνῆς
dñi dei vrī: ⁊ cessabit dñs a
κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ παύσεται κύριος ἀπὸ τῶν
malis q̄ locutus est ꝯ vos: ⁊ ecce ego in manib⁹
κακῶν ὧν ἐλάλησεν ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐν χερσὶν
vrīs: facite mihi vt expedit vobis: ⁊ vt meli-
ὑμῶν, ποιήσατέ μοι ὡς συμφέρει ὑμῖν, καὶ ὡς βέλ-
us vobis: verūtñ scientes scietis: qz si occiditis me.
τιον ὑμῖν, ἀλλ' ἢ γνῶντες γνώσεσθε, ὅτι εἰ ἀναιρεῖτέ με.
sāguinē inocētē vos traditis ꝯ vos: ⁊ ꝯ ciuitatē
αἷμα ἀθῷον ὑμεῖς δίδοτε ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν
istam: ⁊ cōtra habitantes ī ea: qz in veritate
ταύτην, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ, ὅτι ἐν ἀληθείᾳ
misit me dñs ad vos vt loq̄rer in aurib⁹
ἀπέσταλκέ με κύριος πρὸς ὑμᾶς λαλῆσαι εἰς τὰ ὦτα
vrīs oīa verba hec: ⁊ dixerūt
ὑμῶν πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ εἶπαν οἱ
pricipes ⁊ ois pplus ad sacerdotes ⁊ ad
ἄρχοντες καὶ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸς
pseudopphetas: nō est homini huic
τοὺς ψευδοπροφήτας, οὐκ ἔστιν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ
iudiciū mortis: qz in noīe dñi dei
κρίσις θανάτου, ὅτι ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θε-
nrī locut⁹ est ad nos: ⁊ surrexerūt viri
οῦ ἡμῶν ἐλάλησεν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἀνέστησαν ἄνδρες
de seniorib⁹ tre ⁊ dixerūt omni cō-
τῶν πρεσβυτέρων τῆς γῆς καὶ εἶπαν πάσῃ τῇ συνα-
tui ppl̄i dicentes. micheas marasthites fuit
γωγῇ τοῦ λαοῦ λέγοντες. μιχαίας ὁ μωραθίτης ἦν
ppheta in diebus ezechie regis iuda:
προφήτης ἐν ταῖς ἡμέραις ἐζεκίου βασιλέως ἰούδα,
⁊ dixit omni pplo iuda dicens: sic dixit
καὶ εἶπεν παντὶ τῷ λαῷ ἰούδα λέγων, οὕτως εἶπεν
dñs exercituum sion: q̄si ager arabitur
κύριος τῶν δυνάμεων σιών, ὡς ἀγρὸς ἀροτριωθήσεται
⁊ hierusalem in pomorū custodiā erit: ⁊ mons
καὶ ἱερουσαλὴμ εἰς ὀπωροφυλάκιον ἔσαι, καὶ τὸ ὄρος
dom⁹ erit in nem⁹ silue.
τοῦ οἴκου ἔσαι εἰς ἄλσος δρυμοῦ.

D · ō.7.a. · E · F · Mich. 3. d.

nūqd iterficiēs iterfecit eū ezechias rex iuda ⁊
μὴ ἀναιρῶν ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐζεκίας βασιλεὺς ἰούδα καὶ
ois iuda: nūqd nō timuerūt dñm: ⁊ depcati sunt
πᾶς ἰούδα, οὐχὶ ἐφοβήθησαν τὸν κύριον, καὶ ἐδεήθησαν
faciem dñi: ⁊ cessauit dñs a
τοῦ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπαύσατο κύριος ἀπὸ τῶν
malis q̄ locut⁹ est cōtra eos: ⁊ nos fecimus ma-
κακῶν ὧν ἐλάλησεν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἡμεῖς ἐποιήσαμεν κα-
la magna ꝯ aias nrās: ⁊ homo fuit pro-
κὰ μεγάλα ἐπὶ ψυχὰς ἡμῶν, καὶ ἄνθρωπος ἦν προ-
phetans in noīe dñi vrias fili⁹ samaie de caria-
φητεύων ὀνόματι κυρίου οὐρίας υἱὸς σαμαίου ἐκ καριαθ-
thiarī: ⁊ pphetauit de ciuitate ista:
ιαρίμ, καὶ προεφήτευσεν περὶ τῆς πόλεως ταύτης,
⁊ de tra ista iuxta oia verba
καὶ περὶ τῆς γῆς ταύτης κατὰ πάντας τοὺς λόγους
hieremie. ⁊ audiuit rex ioachim ⁊ oēs
ἱερεμίου. καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἰωακεὶμ καὶ πάντες
pricipes oia verba ei⁹ ⁊ quesie-
οἱ ἄρχοντες πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ ἐζήτη-
runt interficere eum: ⁊ audiuit vrias ⁊ ti-
σαν ἀποκτεῖναι αὐτόν, καὶ ἤκουσεν οὐρίας καὶ ἐφο-
muit ⁊ fugit ⁊ intrauit in egyptū: ⁊ mi-
βήθη καὶ ἔφυγε καὶ εἰσῆλθεν εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐξαπέ-
sit rex viros in egyptū eliachim filiū
στειλεν ὁ βασιλεὺς ἄνδρας εἰς αἴγυπτον ἐλιακὶμ υἱὸν
achobor ⁊ viros cū eo in egyptum: ⁊
ἀχοβὼρ καὶ ἄνδρας μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν αἴγυπτον, καὶ
eduxerūt eū inde: ⁊ adduxerūt eū ad
ἐξήγαγον αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν
regem ⁊ pcussit eum in gladio: ⁊ piecit
βασιλέα καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ, καὶ ἔρριψεν
eum in monumētū filiorū ppli ei⁹. verūtñ man⁹ achi-
αὐτὸν εἰς τὸ μνῆμα υἱῶν λαοῦ αὐτοῦ. πλὴν χεὶρ ἀχι-
cam filii saphan erat cū hieremia ne traderent ipm
κὰμ υἱοῦ σαφὰν ἦν μετὰ ἱερεμίου τοῦ μὴ παραδοῦναι αὐτὸν
in manus ppl̄i ne iterficerēt eum.
εἰς χεῖρας λαοῦ τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτόν. Ca.27.

In pncipio regni ioachim filij iosie re-
Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ἰωακὶμ υἱοῦ ἰωσίου βα-
gis iuda factū ē verbum hoc ad hieremiā
σιλέως ἰούδα ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο πρὸς ἱερεμίαν
a dño dicens: sic dixit dñs: fac ti-
παρὰ κυρίου λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος, ποίησον σε-
bi vincula ⁊ torques: ⁊ circūpone circū col-
αυτῷ δεσμοὺς καὶ κλοιούς, καὶ περίθες περὶ τὸν τρά-
lum tuū: ⁊ mittes eos ad regem
χηλόν σου, καὶ ἀποστελεῖς αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα
idumee: ⁊ ad regem moab: ⁊ ad
ἰδουμαίας, καὶ πρὸς βασιλέα μωάβ, καὶ πρὸς τὸν
regem filiorū āmon: ⁊ ad regem tyri: ⁊
βασιλέα υἱῶν ἀμμών, καὶ πρὸς βασιλέα τύρου, καὶ
ad regē sidonis in manib⁹ nūciorū suorū
πρὸς τὸν βασιλέα σιδῶνος ἐν χερσὶν ἀγγέλων αὐτῶν
q venerunt in hierusalem ad sedechiam re-
τῶν ἐρχομένων ἐν ἱερουσαλὴμ πρὸς σεδεκίαν βασι-
gem iuda: ⁊ pcipies eis ad dños
λέα ἰούδα, καὶ συντάξεις αὐτοῖς πρὸς τοὺς κυρίους
suos dicere. sic dixit dñs exercituū
αὐτῶν εἰπεῖν. οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ
deus israel: sic dicetis ad dños vrōs.
θεὸς ἰσραήλ, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τοὺς κυρίους ὑμῶν.
ego feci terrā ⁊ hoīes ⁊ iumē-
ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτή-
ta q̄ sup faciem tre in fortitudie mea
νη τὰ ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς ἐν τῇ ἰσχύϊ μου

G · A

Nunqd morte condēnauit eum ezechias rex iuda & omnis iuda? Nunquid nō timuerūt dñm & deprecati sunt faciem dñi: & penituit dominū mali qd locutus fuerat aduersum eos. Itaqз nos facim⁹ malū grande cōtra aīas nrās. Fuit quoqз vir prophetans in nomine domini vrias filius semei de chariathiarim: & prophetauit aduersus ciuitatē istā & aduersus terrā hanc iuxta oia verba hieremie. Et audiuit rex ioachim & omnes potentes & principes ei⁹ verba hec: & quesiuit rex interficere eum. Et audiuit vrias & timuit fugitqз & igressus est egyptū. Et misit rex ioachim viros in egyptum helnathan filium achobor & viros cum eo in egyptum. Et eduxerūt vriam de egypto: & adduxerūt eū ad regē ioachim & percussit eū gladio: & proiecit cadauer eius in sepulchris vulgi ignobilis. Igitur manus aicham filii saphan fuit cum hieremia vt non traderetur in manus populi & interficerent eum. 26.

In principio regni ioachim filii iosie regis iuda factum est verbum istud ad hieremiam a domino dicens. Hec dicit dominus ad me. Fac tibi vincula & cathenas: & pones eas in collo tuo: & mittes eas ad regem edom: & ad regem moab: & ad regem filiorum ammon: & ad regem tyri: & ad regem sidonis in manu nunciorum qui venerunt hierusalem ad sedechiā regem iuda: & precipies eis vt ad dominos suos loquantur. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Hec dicetis ad dominos vestros. Ego feci terram & homines & iumēta q̄ sunt sup faciē terre in fortitudine mea

החמת המתהו חזקיהו מלך יהודה
וכל יהודה הלא ירא את יהוה
ויחל את פני יהוה וינחם יהוה אל
הרעה אשר דבר עליהם ואנחנו
עשים רעה גדולה על נפשותינו:
וגם איש היה מתנבא בשם יהוה
אוריהו בן שמעיהו מקרית היערים
וינבא על העיר הזאת ועל הארץ
הזאת ככל דברי ירמיהו: וישמע
המלך יהויקים וכל גבוריו וכל
השרים את דבריו ויבקש המלך
המיתו וישמע אוריהו ויירא ויברח
ויבא מצרים: וישלח המלך
יהויקים אנשים מצרים את אלנתן
בן עכבור ואנשים אתו אל מצרים:
ויוציאו את אוריהו ממצרים
ויביאהו אל המלך יהויקים ויכהו
בחרב וישלך את נבלתו אל קברי
בני העם: אך יד אחיקם בן שפן
היתה את ירמיהו לבלתי תת
אתו ביד העם להמיתו:

Ca.xxvij.

בראשית ממלכת
יהויקם בן יאושיהו מלך יהודה
היה הדבר הזה אל ירמיה מאת
יהוה לאמר: כה אמר יהוה אלי
עשה לך מוסרות ומטות ונתתם
על צוארך: ושלחתם אל מלך
אדום ואל מלך מואב ואל מלך
בני עמון ואל מלך צר ואל מלך
צידון ביד מלאכים הבאים
ירושלם אל צדקיהו מלך יהודה:
וצוית אתם אל אדניהם לאמר
כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
כה תאמרו אל אדניכם: אנכי
עשיתי את הארץ את האדם ואת
הבהמה אשר על פני הארץ בכחי

מות · חלה פנה · נחם רעע · עשה גדל · נבא · שמע · שור בקש · מות שמע · ירא ברח · בוא שלח · יצא · בוא נכה · שלך · היה נתן · מות · אסר מוט · נתן צור · לאך בוא · צוה · אמר · עשה · כחח

הגדול ובזרועי הנטויה ונתתיה לאשר ישר בעיני׃ ועתה אנכי נתתי את כל הארצות האלה ביד נבוכדנאצר מלך בבל עבדי וגם את חית השדה נתתי לו לעבדו׃ ועבדו אתו כל הגוים ואת בנו ואת בן בנו עד בא עת ארצו גם הוא ועבדו בו גוים רבים ומלכים גדלים׃ והיה הגוי והממלכה אשר לא יעבדו אתו את נבוכדנאצר מלך בבל ואת אשר לא יתן את צוארו בעל מלך בבל בחרב וברעב ובדבר אפקד על הגוי ההוא נאם יהוה עד תמי אתם בידו׃ ואתם אל תשמעו אל נביאיכם ואל קסמיכם ואל חלמתיכם ואל עננכם ואל כשפיכם אשר הם אמרים אליכם לאמר לא תעבדו את מלך בבל׃ כי שקר הם נבאים לכם למען הרחיק אתכם מעל אדמתכם והדחתי אתכם ואבדתם׃ והגוי אשר יביא את צוארו בעל מלך בבל ועבדו והנחתיו על אדמתו נאם יהוה ועבדה וישב בה׃ ואל צדקיה מלך יהודה דברתי ככל הדברים האלה לאמר הביאו את צואריכם בעל מלך בבל ועבדו אתו ועמו וחיו׃ למה תמותו אתה ועמך בחרב ברעב ובדבר כאשר דבר יהוה אל הגוי אשר לא יעבד את מלך בבל׃ ואל תשמעו אל דברי הנביאים האמרים אליכם לאמר לא תעבדו את מלך בבל כי שקר הם נבאים לכם׃ כי לא שלחתים נאם יהוה והם נבאים בשמי לשקר למען הדיחי אתכם

magna: & in brachio meo extēto: & dedi eā ei qui placuit in oculis meis. Et nunc itaq; ego dedi omnes terras istas in manu nabuchodonosor regis babylonis serui mei. Insup & bestias agri dedi ei: vt seruiant illi. Et seruient ei oēs gentes: & filio eius & filio filii eius donec veniat tēpus terre eius & ipsius. Et seruiēt ei gentes multe & reges magni. Gens autem & regnum quod non seruierit nabuchodonosor regi babylonis & quicūq; non curuauerit collū suū sub iugo regis babylonis: in gladio & in fame & in peste visitabo sup gentē illam: ait dñs: donec cōsumā eos in manu eius. Vos ergo nolite audire prophetas vestros & diuinos & somniatores & augures & maleficos qui dicūt vobis: non seruietis regi babylonis: quia mendaciū prophetant vobis vt longe faciant vos de terra vestra: & eiiciant vos & pereatis. Porro gens que subiecerit ceruicē suam sub iugo regis babylonis & seruierit ei: dimittā eam in terra sua dicit dñs: & colet eam & habitabit in ea. Et ad sedechiam regem iuda locutus sum omnia verba hec: dicens. Subiicite colla vestra sub iugo regis babylonis: & seruite ei & populo eius & viuetis. Quare moriemini tu & populus tuus gladio & fame & peste: sicut locutus est dñs ad gentē que seruire noluerit regi babylonis. Nolite audire verba prophetarum dicentiū vobis: non seruietis regi babylonis: quia mendacium ipsi loquuntur vobis. Quia non misi eos ait dñs: & ipsi prophetant in nomine meo mendaciter: vt eiiciant vos

magna ꝛ brachio meo excelso: ꝛ dabo
τῇ μεγάλῃ καὶ τῷ βραχίονί μου τῷ ὑψηλῷ, καὶ δώσω
eam cui placuerit ī oculis meis. ꝛ nūc ego dedi
αὐτὴν ᾧ ἂν δόξῃ ἐν ὀφθαλμοῖς μου. καὶ νῦν ἐγὼ ἔδωκα
omnē terrā regi nabuchodonosor regi babylonis vt seruiat ei: ꝛ bestias
πᾶσαν τὴν γῆν τῷ βασιλεῖ ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ βαβυλῶνος δουλεύειν αὐτῷ, καὶ τὰ θηρία τοῦ
agri vt seruiant illi ꝛ filio eius ꝛ filio
ἀγροῦ ἐργάζεσθαι αὐτῷ καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ καὶ τῷ υἱῷ
filii eius donec veniat tēpus terre eius:
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἕως τοῦ ἐλθεῖν καιρὸν τῆς γῆς αὐτοῦ,
etiam ipsius. ꝛ seruient ei gētes multe ꝛ
καί γε αὐτοῦ. καὶ δουλεύσουσιν αὐτῷ ἔθνη πολλὰ καὶ
reges magni. ꝛ gēs ꝛ regnū quecūq;
βασιλεῖς μεγάλοι. καὶ τὸ ἔθνος καὶ ἡ βασιλεία ὅσοι
nō seruierunt nabuchodonosor regi babylonis ꝛ quecūq; non submiserint collum eorum sub iugo regis babylonis: in gladio ꝛ in peste ꝛ fame visitabo eos ait
ἂν μὴ ἐδούλευσαν ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶνος καὶ ὅσοι ἂν μὴ ἐμβάλωσιν τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος, ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λοιμῷ καὶ λιμῷ ἐπισκέψομαι αὐτοὺς εἶπεν
dñs: donec cōsumant in manu eius. ꝛ vos
κύριος, ἕως ἂν ἐκλείπωσιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς
ne audiatis pseudoprophetas vestros ꝛ diuinantes vobis: ꝛ somniantes vobis: ꝛ augures vestros: ꝛ maleficos vestros dicentes: nō
μὴ ἀκούετε τῶν ψευδοπροφητῶν ὑμῶν καὶ τῶν μαντευομένων ὑμῖν, καὶ τῶν ἐνυπνιαζομένων ὑμῖν, καὶ τῶν οἰωνισμάτων ὑμῶν, καὶ τῶν φαρμακέων ὑμῶν λεγόντων, οὐ μὴ
seruietis regi babylonis: qꝛ mēdacia ipsi ꝓphetant vobis vt lōge faciāt vos de
ἐργάσησθε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ὅτι ψευδῆ αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν πρὸς τὸ μακρύναι ὑμᾶς ἀπὸ
terra vr̄a: ꝛ vt eiiciam vos: ꝛ peribitis.
τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ ἵνα ἐκβάλω ὑμᾶς, καὶ ἀπολεῖσθε.
ꝛ gentē q̄ induxerit ceruicem suā sub
καὶ τὸ ἔθνος ὃ ἂν εἰσαγάγῃ τὸν τράχηλον αὐτοῦ ὑπὸ
iugo regis babylonis: ꝛ seruierit ei:
τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ ἐργάσηται αὐτῷ,
relinquā eam in terra sua dicit dñs:
καταλείψω αὐτὸ ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοῦ λέγει κύριος,
ꝛ operabit eā ꝛ inhītabit in ea. ꝛ ad sedechiam regem iuda locutus sū scd̄m omnia
καὶ ἐργᾶται αὐτὴν καὶ ἐνοικήσει ἐν αὐτῇ. καὶ πρὸς σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα ἐλάλησα κατὰ πάντας τοὺς
verba hec dicēs: inducite collum
λόγους τούτους λέγων, εἰσαγάγετε τὸν τράχηλον
vr̄m sub iugo regis babylonis: ꝛ seruietis ei ꝛ ꝑplo eius: ꝛ viuite: vt quid
ὑμῶν ὑπὸ ζυγὸν τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ ἐργάσεσθε αὐτῷ καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ζῆτε, ἵνα τί
moriemini tu ꝛ ꝑpl's tuus in gladio ꝛ in fame ꝛ in peste: sicut locutus est dñs cōtra gentem:
ἀποθνήξεσθε σὺ καὶ ὁ λαός σου ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν λοιμῷ, ὡς ἐλάλησε κύριος κατὰ ἔθνους,
q̄ nō seruiuit regi babylonis. ne audiatis
ὃ οὐκ ἐδούλευσεν τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος. μὴ ἀκούσητε
verba ꝓphetaꝝ: dicētiū vobis: ne seruiatis regi babylonis: qꝛ iniusta ipsi ꝓphetant vobis. nō misi eos dicit dñs:
τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν, λεγόντων ὑμῖν, μὴ δουλεύητε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ὅτι ἄδικα αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν. οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς φησιν κύριος,
ꝛ ꝓphetant in noīe meo iniuste vt
καὶ προφητεύουσιν τῷ ὀνόματί μου ἐπ' ἀδίκῳ πρὸς τὸ
perdant vos:
ἀπολέσαι ὑμᾶς,

B

C

ſ.14.c. Infra. 29.b.

ꝛ peribitis vos ꝛ ꝓphete vr̄i ꝓphetantes vobis iniuste mēdacia. ꝛ sacerdotibus ꝛ
καὶ ἀπολεῖσθε ὑμεῖς καὶ οἱ προφῆται ὑμῶν οἱ προφητεύοντες ὑμῖν ἐπ' ἀδίκῳ ψευδῆ. καὶ τοῖς ἱερεῦσιν καὶ
ꝑplo huic locutus sum dicēs: sic dixit dñs: ne
τῷ λαῷ τούτῳ ἐλάλησα λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος, μὴ
audiatis verba ꝓphetaꝝ ꝓphetātium vobis dicentiū: ecce vasa dñi reuertent de
ἀκούετε τῶν λόγων τῶν προφητῶν τῶν προφητευόντων ὑμῖν λεγόντων, ἰδοὺ σκεύη κυρίου ἐπιστρέψει ἐκ
babylone nūc cito: qꝛ iniusta ipsi ꝓphetant vobis. ne audiatis eos sed seruite re
βαβυλῶνος νῦν ταχέως, ὅτι ἄδικα αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν. μὴ ἀκούετε αὐτῶν ἀλλὰ δουλεύετε τῷ βα
D
gi babylonis ꝛ viuite. quare erit hec
σιλεῖ τῆς βαβυλῶνος καὶ ζῆτε. ἵνα τί ἔσται αὕτη ἡ
ciuitas in solitudinē? si ꝓphete sunt ꝛ si est ver
πόλις εἰς ἐρήμωσιν; εἰ προφῆταί εἰσιν καὶ εἰ ἔστιν λό
bū dñi in eis: occurant mihi: vt nō
γος κυρίου ἐν αὐτοῖς, ἀπαντησάτωσάν μοι, ἵνα μὴ
inferantur vasa relicta in domo
εἰσενεχθήσωνται τὰ σκεύη τὰ καταλειφθέντα ἐν οἴκῳ
dñi ꝛ in domo regis iuda ꝛ hierusalem
κυρίου καὶ ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ
in babylonē: qꝛ sic dixit dñs: de columnis
εἰς βαβυλῶνα, ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος, περὶ τῶν στύλων
ꝛ de mari ꝛ de basibus ꝛ ad
καὶ περὶ τῆς θαλάσσης καὶ περὶ τῶν μεχωνώθ, καὶ πρὸς τὰ
reliqua vasa relicta in ciuitate hac
ἐπίλοιπα σκευῶν τὰ καταλειφθέντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ
q̄ nō tulit rex babylonis: qñ trāsmigrare fecit
ὧν οὐκ ἔλαβεν βασιλεὺς βαβυλῶνος, ὅτε ἀπῴκισεν τὸν
iechoniā filiū ioachi regis iuda de hierusalem in
ἰεχονίαν υἱὸν ἰωακὶμ βασιλέως ἰούδα ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς
babylonem: ꝛ omnes ꝓceres iuda ꝛ
βαβυλῶνα, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα καὶ
hierusalem. qm̄ hec dicit dñs exercituū
ἱερουσαλήμ. ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων
deus israel: de vasis relictis
ὁ θεὸς ἰσραήλ, περὶ τῶν σκευῶν τῶν καταλειφθέντων
in domo dñi ꝛ in domo regis iuda ꝛ hierusalem: in babylonē inferentur ꝛ ibi erunt
ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ ἐν οἴκῳ βασιλέως ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ, εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσονται καὶ ἐκεῖ ἔσονται
vsq; in diem visitationis eoꝝ: ꝛ reducā ea ꝛ cōuertam ea in locum hunc.
ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, καὶ ἀνάξω αὐτὰ καὶ ἀναστρέψω αὐτὰ εἰς τὸν τόπον τοῦτον:

4.Re. 25.c.

A

Et factū est in quarto anno regnante sedechia rege iuda. in mēse quinto. dixit mihi ananias filius azor pseudopropheta q̄ de gabaon in domo dñi ante oculos sacerdotū ꝛ totius ꝑpli dicens: sic dixit dñs exercituū deus israel: ꝛ contriui iugū regis babylonis. adhuc duo anni dierum ego reuerti faciā
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει βασιλεύοντος σεδεκίου βασιλέως ἰούδα. ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ. εἶπέν μοι ἀνανίας υἱὸς ἀζὼρ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ἀπὸ γαβαὼν ἐν οἴκῳ κυρίου κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἱερέων καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, καὶ συνέτριψα τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος. ἔτι δύο ἔτη ἡμερῶν ἐγὼ ἀποστρέψω

et pereatis tam vos quam prophete qui vaticinātur vobis. Et ad sacerdotes & ad populū istum locutus sum dicens: hec dicit dominus. Nolite audire verba prophetarum vestrorum qui prophetant vobis dicētes: ecce vasa domus domini reuertentur de babylone nunc cito. Mendaciū enim ꝓphetant vobis. Nolite ergo audire eos: sed seruite regi babylonis vt viuatis. Quare datur hec ciuitas in solitudinem? Et si prophete sunt: & est verbum domini in eis: occurrant domino exercituum vt non veniant vasa que derelicta fuerant in domo dñi & in domo regis iuda & in hierusalē: in babylonē. Quia hec dicit dominus exercituum ad columnas & ad mare: & ad bases: & ad reliqua vasorum que remanserunt in ciuitate hac: que non tulit nabuchodonosor rex babylonis cū trāsferret iechoniam filiū ioachim regem iuda de hierusalem in babylonem & oēs optimates iuda & hierusalē. Quia hec dicit dominus exercituum deus israel ad vasa que derelicta sunt in domo dñi & ī domo regis iuda & hierusalē. In babylonem transferentur: & ibi erūt vsq; ad diem visitationis sue dicit dñs. Et afferri faciā ea & restitui in loco isto. 28.

Et factum est in anno illo in principio regni sedechie regis iuda: in anno quarto in mense quīto: dixit ad me ananias filius azur propheta de gabaon in domo domini coram sacerdotibus & omni populo dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Contriui iugum regis babylonis. Adhuc duo anni dierū: & ego referri faciam

ואבדתם אתם והנביאים הנבאים לכם׃ ואל הכהנים ואל כל העם הזה דברתי לאמר כה אמר יהוה אל תשמעו אל דברי נביאיכם הנבאים לכם לאמר הנה כלי בית יהוה מושבים מבבלה עתה מהרה כי שקר המה נבאים לכם׃ אל תשמעו אליהם עבדו את מלך בבל וחיו למה תהיה העיר הזאת חרבה׃ ואם נבאים הם ואם יש דבר יהוה אתם יפגעו נא ביהוה צבאות לבלתי באו הכלים הנותרים בבית יהוה ובית מלך יהודה ובירושלם בבלה׃ כי כה אמר יהוה צבאות אל העמדים ועל הים ועל המכנות ועל יתר הכלים הנותרים בעיר הזאת׃ אשר לא לקחם נבוכדנאצר מלך בבל בגלותו את יכוניה בן יהויקים מלך יהודה מירושלם בבלה ואת כל חרי יהודה וירושלם׃ כי כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל על הכלים הנותרים בית יהוה ובית מלך יהודה וירושלם׃ בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אתם נאם יהוה והעליתים והשבתים אל המקום הזה׃

Ca.xxviij.

ויהי בשנה ההיא בראשית ממלכת צדקיה מלך יהודה בשנה הרביעית בחדש החמשי אמר אלי חנניה בן עזור הנביא אשר מגבעון בבית יהוה לעיני הכהנים וכל העם לאמר׃ כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לאמר שברתי את על מלך בבל׃ בעוד שנתים ימים אני משיב

אל המקום הזה את כל כלי בית
יהוה אשר לקח נבוכדנצר מלך
בבל מן המקום הזה ויביאם בבל:
ואת יכניה בן יהויקים מלך יהודה
ואת כל גלות יהודה הבאים בבלה
אני משיב אל המקום הזה נאם
יהוה כי אשבר את על מלך בבל:
ויאמר ירמיה הנביא אל חנניה
הנביא לעיני הכהנים ולעיני כל
העם העמדים בבית יהוה: ויאמר
ירמיה הנביא אמן כן יעשה יהוה
יקם יהוה את דבריך אשר נבאת
להשיב כלי בית יהוה וכל הגולה
מבבל אל המקום הזה: אך שמע
נא הדבר הזה אשר אנכי
דבר באזניך ובאזני כל העם:
הנביאים אשר היו לפני ולפניך
מן העולם וינבאו אל ארצות
רבות ועל ממלכות גדלות למלחמה
ולרעה ולדבר: הנביא אשר ינבא
לשלום בבא דבר הנביא יודע
הנביא אשר שלחו יהוה באמת:
ויקח חנניה הנביא את המוטה מעל
צואר ירמיה הנביא וישברהו:
ויאמר חנניה לעיני כל העם
לאמר כה אמר יהוה ככה אשבר
את על נבכדנאצר מלך בבל בעוד
שנתים ימים מעל צואר כל הגוים
וילך ירמיה הנביא לדרכו: ויהי
דבר יהוה אל ירמיה אחרי שבור
חנניה הנביא את המוטה מעל
צואר ירמיה הנביא לאמר: הלוך
ואמרת אל חנניה לאמר כה אמר
יהוה מוטת עץ שברת ועשית
תחתיהן מטות ברזל: כי כה אמר
יהוה צבאות אלהי ישראל על

ad locum iſtum omnia vaſa domus domini que tulit nabuchodonoſor rex babylonis de loco iſto & tranſtulit ea in babylonem. Et iechoniã filium ioachim regem iuda & oẽm trãſmigrationẽ iude qui ingreſſi ſunt in babylonẽ ego cõuertam ad locum iſtum ait dñs. Conteram enim iugum regis babylonis. Et dixit hieremias propheta ad ananiam prophetam in oculis ſacerdotũ & in oculis oĩs populi qui ſtabat in domo domini: & ait hieremias propheta. Amen. Sic faciat dñs. Suſcitet dñs verba tua qui propheta ſti vt referantur vaſa in domũ dñi: & oĩs trãſmigratio de babylone ad locũ iſtum. Verũtamen audi verbum hoc quod ego loquor in aurib9 tuis: & in auribus vniuerſi ppli. Prophete qui fuerunt ante me & ante te ab initio: & pphetauerunt ſuper terras multas & ſuper regna magna de prelio & de afflictione: & de fame: ppheta q vaticinat9 eſt pacem: cum venerit verbum eius tũc ſcietur propheta quem miſit dominus in veritate. Et tulit ananias ppheta cathenam de collo hieremie prophete: & confregit eam. Et ait ananias in cõſpectu omnis populi dicens. Hec dicit dominus. Sic confringam iugũ nabuchodonoſor regis babylonis poſt duos annos dierum de collo omnium gentiũ. Et abiit hieremias propheta in viã ſuã. Et factũ eſt verbum dñi ad hieremiam poſtq̃ confregit ananias propheta catenam de collo hieremie prophete dicens. Vade & dices ananie. Hec dicit dñs. Catenas ligneas contriuiſti: & facies pro eis catenas ferreas: quia hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Iugum

in locum iſtum oĩa vaſa dom9 dñi τ
εἰς τὸν τόπον τοῦτον πάντα τὰ σκεύη οἴκου κυρίου καὶ
iechoniã τ trãſmigrãtionẽ iuda: qz cõteram
ἰεχονίαν καὶ τὴν ἀποικίαν ἰούδα, ὅτι συντρίψω τὸν
iugũ regis babylonis. τ dixit hieremias pro
ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος. καὶ εἶπεν ἱερεμίας ὁ προ
pheta ad ananiã ãn oculos ſacerdotũ τ an
φήτης πρὸς ἀνανίαν κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἱερέων καὶ κα
te oculos totius ppli ſtantiũ in do
τ' ὀφθαλμοὺς παντὸς τοῦ λαοῦ τῶν ἑστηκότων ἐν οἴ
mo dñi: τ ait hieremias: vere ſic faci
κῳ κυρίου, καὶ εἶπεν ἱερεμίας, ἀληθῶς οὕτως ποιή
at dñs ſuſcitet dñs verbũ tuũ qd tu pro
σαι κύριος στήσαι κύριος τὸν λόγον σου ὃν σὺ προ
phetas vt referantur vaſa dom9 dñi
φητεύεις τοῦ ἀποστρέψαι τὰ σκεύη οἴκου κυρίου
τ oĩs trãſmigrãtio babylonis in locum
καὶ πᾶσαν τὴν ἀποικίαν βαβυλῶνος εἰς τὸν τόπον
iſtum. verũtñ audite verbũ hoc qd ego dico
τοῦτον. πλὴν ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον ὃν ἐγὼ λέγω
in aurib9 vr̃is: τ in aurib9 totius ppli: pphe
εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν, καὶ εἰς τὰ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ, οἱ προ
te q̃ fuerunt priores me τ priores vobis a
φῆται οἱ γεγονότες πρότεροι μου καὶ οἱ πρότεροι ὑμῶν ἀπὸ
ſeculo: τ pphetauerunt ſup terraꝫ multaꝫ τ
τοῦ αἰῶνος, καὶ προεφήτευσαν ἐπὶ γῆς πολλῆς καὶ
ſup regna magna de prelio τ de afflictiõe
ἐπὶ βασιλείας μεγάλας περὶ πολέμου καὶ περὶ θλίψεως
τ de peſte. ppheta q̃ vaticinat9 eſt in pacem:
καὶ περὶ λοιμοῦ. ὁ προφήτης ὁ προφητεύσας εἰς εἰρήνην,
veniente verbo eius: cognoſcent pphetã
ἐλθόντος τοῦ λόγου αὐτοῦ, γνώσονται τὸν προφήτην
quẽ miſit eis dñs in fide. τ tulit
ὃν ἀπέστειλεν αὐτοῖς κύριος ἐν πίστει. καὶ ἔλαβεν
ananias catenas de collo hieremie
ἀνανίας τοὺς κλοιοὺς ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἱερεμίου
τ contriuit eos. τ ait ananias ãn ocu
καὶ συνέτριψεν αὐτούς. καὶ εἶπεν ἀνανίας κατ' ὀφ
los totius ppli dicens: ſic dixit do
θαλμοὺς παντὸς τοῦ λαοῦ λέγων, οὕτως εἶπεν κύ
min9: ſic cõteram iugũ regis babylo
ριος, οὕτως συντρίψω τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυ
nis duob9 ãnis dieꝝ a ceruicib9 oĩm
λῶνος δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπὸ τῶν τραχήλων πάντων
gẽtiũ: τ abijt hieremias in viam ſuam.
τῶν ἐθνῶν, καὶ ᾤχετο ἱερεμίας εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ.
τ factũ eſt verbũ dñi ad hieremiã poſtq̃ con
καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν μετὰ τὸ συν
fregit ananias catenas de collo
τρίψαι ἀνανίαν τοὺς κλοιοὺς ἀπὸ τοῦ τραχήλου
eius dicẽs: vade τ dic ad ananiam di
αὐτοῦ λέγων, βάδιζε καὶ εἰπὸν πρὸς ἀνανίαν λέ
cẽs: ſic dixit dñs: catenas ligneas con
γων, οὕτως εἶπεν κύριος, κλοιοὺς ξυλίνους συνέ
triuiſti: τ faciam p his catenas fer
τριψας, καὶ ποιήσω ἀντὶ τούτων κλοιοὺς σι
reas: qz ſic dixit dñs exercituũ de
δηροῦς, ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θε
us iſrael: iugũ
ὸς ἰσραήλ, ζυγὸν

ferreum poſui ſup collum cũctaꝝ
σιδηροῦν τέθεικα ἐπὶ τὸν τράχηλον πάντων τῶν
gẽtiũ vt ſeruiant regi babylonis ut ſer
ἐθνῶν ἐργάζεσθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος τοῦ δου
uiant ei. τ iumẽta terre dedi e
λεύειν αὐτῷ. καί γε τὰ κτήνη τῆς γῆς ἔδωκα αὐ
i. τ dixit hieremias ananie audi anania.
τῷ. καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ ἀνανίᾳ ἄκουε ἀνανία.
nõ miſit te dñs: τ tu cõfidere feci
οὐκ ἀπέσταλκέν σε κύριος, καὶ σὺ πεποιθέναι ἐποί
ſti pplm iſtũ in iniquitate. iccirco ſic
ησας τὸν λαὸν τοῦτον ἐπ' ἀδίκῳ. διὰ τοῦτο οὕτως
dixit dñs: ecce ego eijcio te a fa
εἶπεν κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω σε ἀπὸ προ
cie terre: hoc ãno morieris qm cõ
σώπου τῆς γῆς, τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ ἀποθανῇ ὅτι κα
tra dñm locut9 es. τ mortu9 eſt mẽſe
τὰ τοῦ κυρίου ἐλάλησας. καὶ ἀπέθανεν τῷ μηνὶ
ſeptimo.
τῷ ἑβδόμῳ.

Ca. 29.

Et hec verba libri que miſit
Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι τῆς βίβλου οὓς ἀπέστει
hieremias ppheta de hieruſalem ad
λεν ἱερεμίας προφήτης ἐξ ἱερουσαλὴμ πρὸς τοὺς
ſeniores trãſmigrãtiõis τ ad ſacerdotes
πρεσβυτέρους τῆς ἀποικίας καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς
τ ad pſeudoprophetas τ ad omnẽ
καὶ πρὸς τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ πρὸς πάντα τὸν
pplʒ quẽ traduxit nabuchodonoſor de hieruſalem
λαὸν ὃν ἀπῴκισε ναβουχοδονόσωρ ἐξ ἱερουσαλὴμ
in babylonem. poſtq̃ egreſſus ẽ iechonia rex
εἰς βαβυλῶνα. ὕστερον ἐξελθόντος ἰεχονίου τοῦ βα
τ regina τ eunuchi
σιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν εὐνούχων
τ omnis liber τ artifex τ ligator
καὶ παντὸς ἐλευθέρου καὶ τεχνίτου καὶ δεσμώ
ex hieruſalem in manu eleaſa filii ſaphan τ ga
του ἐξ ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ ἐλεάσα υἱοῦ σαφὰν καὶ γα
marie filii helchie quẽ miſit ſedechias rex
μαρίου υἱοῦ χελκίου ὃν ἀπέστειλε σεδεκίας βασι
iuda ad regem babylonis in baby
λεὺς ἰούδα πρὸς βασιλέα βαβυλῶνος εἰς βαβυ
loneꝫ dicens: ſic dixit dñs exercituum
λῶνα λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ
deus iſrael ad trãſmigrãtionẽ quã trãſtulit de
θεὸς ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν ἀποικίαν ἣν ἀπῴκισεν ἀπὸ
hieruſalem in babylonẽ. edificate domos
ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα. οἰκοδομήσατε οἰκίας
τ habitate τ plantate hortos τ
καὶ κατοικήσατε καὶ φυτεύσατε παραδείσους καὶ
comedite fructus eoꝝ. τ accipite vxo
φάγετε τοὺς καρποὺς αὐτῶν. καὶ λάβετε γυναῖ
res τ generate filios τ filias. τ
κας καὶ τεκνοποιήσατε υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ
accipite filiis vr̃is vxores. τ fili
λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν γυναῖκας. καὶ τὰς θυγα
as vr̃as date viris τ pariẽt filios τ
τέρας ὑμῶν δότε ἀνδράσιν καὶ τέξονται υἱοὺς καὶ
filias. τ multiplicamini τ nõ pauci ſitis:
θυγατέρας. καὶ πληθύνεσθε καὶ μὴ σμικρυνθῆτε,
τ querite pacẽ terre in quã trãſtuli vos
καὶ ζητήσατε εἰρήνην τῆς γῆς εἰς ἣν ἀπῴκισα ὑμᾶς
illuc. τ orate pro eis ad dñm: qz
ἐκεῖ. καὶ προσεύξασθε περὶ αὐτῶν πρὸς κύριον, ὅτι
in pace eoꝝ erit pax vobis. qz ſic
ἐν τῇ εἰρήνῃ αὐτῶν ἔσται εἰρήνη ὑμῖν. ὅτι οὕτως
dixit dñs exercituũ deus iſrael: ne ſe
εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, μὴ ἀνα
ducant vos pſeudoprophete q̃ in vobis.
πειθέτωσαν ὑμᾶς ψευδοπροφῆται οἱ ἐν ὑμῖν.

ferreũ poſui ſuper collum cunctarum gentiũ iſtarum vt ſeruiant nabuchodonoſor regi babylonis: & ſeruient ei: inſuper & beſtias terre dedi ei. Et dixit hieremias propheta ad ananiam prophetam. Audi anania. Non miſit te dominus: & tu cõfidere feciſti populum iſtũ in mendacio. Idcirco hec dicit dominus. Ecce ego mittam te a facie terre. Hoc anno morieris: aduerſum enim dominũ locutus es. Et mortuus eſt ananias propheta in anno illo: menſe ſeptimo. 29.

Et hec ſunt verba libri que miſit hieremias propheta de hieruſalẽ ad reliquias ſeniorũ tranſmigratiõis & ad ſacerdotes & ad pphetas & ad oẽm populũ quẽ traduxerat nabuchodonoſor de hieruſalẽ in babylonẽ poſtq̃ egreſſus ẽ iechonias rex & domina & eunuchi & principes iuda & hieruſalem: & faber & incluſor de hieruſalem in manu elaſa filii ſaphan & gamalie filii helchie quos miſit Sedechias rex iuda ad nabuchodonoſor regem babylonis in babylonẽ dicens. Hec dicit dominus exercituũ deus iſrael omni tranſmigrationi quam tranſtuli de hieruſalem in babylonẽ. Edificate domos & habitate: & plãtate hortos & comedite fructũ eorum. Accipite vxores & generate filios & filias: & date filiis vr̃is vxores & filias veſtras date viris: & pariant filios & filias: & multiplicamini ibi: & nolite eẽ pauci numero: & querite pacẽ ciuitatis ad quã trãſmigrare vos feci: & orate pro ea ad dominũ: quia in pace illius erit vobis pax. Hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Non vos ſeducãt pphete vr̃i qui ſunt in medio veſtrũ

ברזל נתתי על צואר כל הגוים
האלה לעבד את נבוכדנאצר
מלך בבל ועבדהו וגם את חית
השדה נתתי לו: ויאמר ירמיה
הנביא אל חנניה הנביא שמע נא
חנניה לא שלחך יהוה ואתה
הבטחת את העם הזה על שקר: לכן
כה אמר יהוה הנני משלחך מעל
פני האדמה השנה אתה מת כי
סרה דברת אל יהוה: וימת חנניה
הנביא בשנה ההיא בחדש השביעי:
ואלה דברי

Cap. xxix

הספר אשר שלח ירמיה הנביא
מירושלם אל יתר זקני הגולה
ואל הכהנים ואל הנביאים ואל
כל העם אשר הגלה נבוכדנאצר
מירושלם בבלה: אחרי צאת יכניה
המלך והגבירה והסריסים ושרי
יהודה וירושלם והחרש והמסגר
מירושלם: ביד אלעשה בן שפן
וגמריה בן חלקיה אשר שלח
צדקיה מלך יהודה אל נבוכדנאצר
מלך בבל בבלה לאמר: כה אמר
יהוה צבאות אלהי ישראל לכל
הגולה אשר הגליתי מירושלם
בבלה: בנו בתים ושבו ונטעו גנות
ואכלו את פרין: קחו נשים והולידו
בנים ובנות וקחו לבניכם נשים
ואת בנותיכם תנו לאנשים ותלדנה
בנים ובנות ורבו שם ואל תמעטו:
ודרשו את שלום העיר אשר
הגליתי אתכם שמה והתפללו
בעדה אל יהוה כי בשלומה יהיה
לכם שלום: כי כה אמר יהוה
צבאות אלהי ישראל אל ישיאו
לכם נביאיכם אשר בקרבכם

Pritiua.heb. Tex.heb.hiere.xxix.

וְקֹסְמֵיכֶם וְאַל תִּשְׁמְעוּ אֶל
חֲלֹמֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם מַחְלְמִים׃ כִּי
בְּשֶׁקֶר הֵם נִבְּאִים לָכֶם בִּשְׁמִי לֹא
שְׁלַחְתִּים נְאֻם יְהוָה׃ כִּי כֹה אָמַר
יְהוָה כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבֶל שִׁבְעִים
שָׁנָה אֶפְקֹד אֶתְכֶם וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיכֶם
אֶת דְּבָרִי הַטּוֹב לְהָשִׁיב אֶתְכֶם אֶל
הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת
הַמַּחֲשָׁבֹת אֲשֶׁר אָנֹכִי חֹשֵׁב עֲלֵיכֶם
נְאֻם יְהוָה מַחְשְׁבוֹת שָׁלוֹם וְלֹא
לְרָעָה לָתֵת לָכֶם אַחֲרִית וְתִקְוָה׃
וּקְרָאתֶם אֹתִי וַהֲלַכְתֶּם וְהִתְפַּלַּלְתֶּם
אֵלָי וְשָׁמַעְתִּי אֲלֵיכֶם׃ וּבִקַּשְׁתֶּם
אֹתִי וּמְצָאתֶם כִּי תִדְרְשֻׁנִי בְּכָל
לְבַבְכֶם׃ וְנִמְצֵאתִי לָכֶם נְאֻם יְהוָה
וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּתְכֶם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם
מִכָּל הַגּוֹיִם וּמִכָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר
הִדַּחְתִּי אֶתְכֶם שָׁם נְאֻם יְהוָה
וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
הִגְלֵיתִי אֶתְכֶם מִשָּׁם׃ כִּי אֲמַרְתֶּם
הֵקִים לָנוּ יְהוָה נְבִאִים בָּבֶלָה׃ כִּי
כֹה אָמַר יְהוָה אֶל הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל
כִּסֵּא דָוִד וְאֶל כָּל הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּעִיר
הַזֹּאת אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָצְאוּ
אִתְּכֶם בַּגּוֹלָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
הִנְנִי מְשַׁלֵּחַ בָּם אֶת הַחֶרֶב אֶת
הָרָעָב וְאֶת הַדָּבֶר וְנָתַתִּי אוֹתָם
כַּתְּאֵנִים הַשֹּׁעָרִים אֲשֶׁר לֹא
תֵאָכַלְנָה מֵרֹעַ׃ וְרָדַפְתִּי אַחֲרֵיהֶם
בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדָּבֶר וּנְתַתִּים לְזַעֲוָה
לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ לְאָלָה וּלְשַׁמָּה
וְלִשְׁרֵקָה וּלְחֶרְפָּה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
הִדַּחְתִּים שָׁם׃ תַּחַת אֲשֶׁר לֹא
שָׁמְעוּ אֶל דְּבָרַי נְאֻם יְהוָה אֲשֶׁר
שָׁלַחְתִּי אֲלֵיהֶם אֶת עֲבָדַי הַנְּבִאִים
הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם נְאֻם

Trāsla. B. Hie.

& diuini vestri: & ne attēdatis ad somnia vestra que vos somniatis: quia falso ipsi prophetāt vobis in nomine meo: non misi eos dicit dominus. Quia hec dicit dominus. Cum ceperint impleri in babylone septuaginta anni: visitabo vos & suscitabo sup vos verbum meuz bonum: vt reducam vos ad locum istum. Ego enim scio cogitationes quas cogito super vos dicit dominus: cogitationes pacis & non afflictionis: vt dem vobis finem & patientiam: & inuocabitis me: & ibitis: & orabitis me & ego exaudiā vos: queretis me & inuenietis. Cum quesieritis me in toto corde vestro: inueniar a vobis ait dominus. Et reducam captiuitatē vestrā: & cōgregabo vos de vniuersis gentibus & de cunctis locis ad que expuli vos dicit dñs. Et reuerti vos faciā de loco ad quem transmigrare vos feci: quia dixistis: suscitabit nobis dñs pphetas in babylōe. Quia hec dicit domin9 ad regem qui sedet super soliū dauid: & ad omnē pplm habitatorē vrbis huius: ad fratres vestros qui non sunt egressi vobiscū in trāsmigratione. Hec dicit dñs exercituum. Ecce mittam in eos gladium & famē & pestem: & ponam eos quasi ficus malas que comedi non possunt eo q pessime sint: & persequar eos in gladio: & in fame: & in pestilētia. Et dabo eos in vexationez vniuersis regnis terre: in maledictionē & in stuporē & in sibilū & in opprobriū cūctis gentib9 ad quas ego eieci eos: eo q non audierint verba mea dicit dñs: que misi ad eos per seruos meos pphetas de nocte consurgens & mittens: & non audistis dicit

Trāsl. Gre. lxx. cū iter. latina.

τ ne seducant vos diuini vri: τ
καὶ μὴ ἀναπειθέτωσαν ὑμᾶς οἱ μάντεις ὑμῶν, καὶ
ne attēdite in somnia vsa q̄ vos somnia-
μὴ ἀκούετε εἰς τὰ ἐνύπνια ὑμῶν ἃ ὑμεῖς ἐνυπνιά-
tis. q2 iniqua ipsi pphetant vobis in
ζεσθε· ὅτι ἄδικα αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῷ
nomine meo: τ nō misi eos dicit dñs:
ὀνόματί μου, καὶ οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς λέγει κύριος,
q2 sic dixit dñs: cū fuerit impleri
ὅτι οὕτως εἶπε κύριος, ὅταν μέλλῃ πληροῦσθαι
i babylone septuaginta āni: visitabo vos
ἐν Βαβυλῶνι ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐπισκέψομαι ὑμᾶς
τ suscitabo verba mea sup vos: vt re-
καὶ ἐπιστήσω τοὺς λόγους μου ἐφ᾽ ὑμᾶς, τοῦ ἐπι-
ducam pplm meū in locum istum. τ co
στρέψαι τὸν λαόν μου εἰς τὸν τόπον τοῦτον. καὶ λο-
gitabo sup vos cogitationē pacis: τ nō mala: vt
γιοῦμαι ἐφ᾽ ὑμᾶς λογισμὸν εἰρήνης, καὶ οὐ κακά, τοῦ
dem vobis hec. τ orate ad me: τ
δοῦναι ὑμῖν ταῦτα. καὶ προσεύξασθε πρός με, καὶ
exaudiam vos. τ querite me: τ inuenie
εἰσακούσομαι ὑμῶν. καὶ ἐκζητήσετέ με, καὶ εὑρήσε-
tis me. q2 quęritis me in toto corde
τέ με· ὅτι ὅταν ἐκζητήσητέ με ἐν ὅλῃ καρδίᾳ
vro: τ apparebo vobis. q2 dixistis cō
ὑμῶν, καὶ ἐπιφανοῦμαι ὑμῖν. ὅτι εἴπατε κα-
stituit dñs sup vos pphetas in babylone.
τέστησεν κύριος ἐφ᾽ ὑμᾶς προφήτας ἐν Βαβυλῶνι.
sic dicit dñs ad regē sedentem
οὕτω λέγει κύριος πρὸς τὸν βασιλέα τὸν καθήμενον
in throno dauid: τ ad oēm pplm habi-
ἐπὶ θρόνον Δαυίδ, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν κατοι-
tantem in ciuitate hac: τ ad fratres
κοῦντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς
vros: q nō egressi sunt vobiscū in capti-
ὑμῶν, οἳ οὐκ ἐξεπορεύθησαν μεθ᾽ ὑμῶν εἰς αἰχμα-
uitatem. sic dicit dñs exercituū: ecce
λωσίαν· οὕτω λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ
ego mittam in eos gladium τ famē τ
ἐγὼ ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς μάχαιραν καὶ λιμὸν καὶ
peste: τ ponā eos sicut ficus malas q̄ nō
λοιμόν, καὶ δώσω αὐτοὺς ὡς σῦκα πονηρὰ ἃ οὐ
comedi possunt p malitia. τ psequar
ἔδεσθαι δύνανται ὑπὸ τῆς πονηρίας. καὶ διώξω
eos in gladio τ fame τ peste: τ
αὐτοὺς ἐν μαχαίρᾳ καὶ λιμῷ καὶ λοιμῷ, καὶ
dabo eos in cōmotionē in omnib9 re-
δώσω αὐτοὺς εἰς κίνησιν ἐν πάσαις ταῖς βα-
gnis terre: τ in maledictionē τ in penuri-
σιλείαις τῆς γῆς, καὶ εἰς κατάραν καὶ εἰς ἀφανι-
am τ in sibilum τ in opprobriū oib9
σμὸν καὶ εἰς συριγμὸν καὶ εἰς ὀνειδισμὸν πᾶσι τοῖς
gētibus: ad q̄s ego eieci eos: qui nō
ἔθνεσι, πρὸς οὓς ἐγὼ ἐξέβαλλον αὐτούς, διότι οὐκ
audierūt verba mea dicit dñs: q̄ misi
ἤκουσαν τῶν ῥημάτων μου λέγει κύριος, ἃ ἀπέστειλα
ad eos p seruos meos pro
πρὸς αὐτοὺς διὰ τῶν δούλων μου τοὺς προ-
phetas: mane surgēs τ mittens: τ nō audi-
φήτας, ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων, καὶ οὐκ ἠκού-
stis dicit
σατε λέγει

Trāsla. gre. lxx. cū inter. lati.

dñs: vos ergo audite verba dñi ois
κύριος, ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τῶν λόγων κυρίου πᾶσα
trāsmigratio: quā misi a hierlm in ba-
ἡ μετοικεσία, ἣν ἀπέσταλκα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Βα-
bylonē. sic dixit dñs ad achab filiū colia:
βυλῶνα· οὕτως εἶπεν κύριος ἐπὶ Ἀχαβ υἱὸν Κωλιά,
τ ad sedechiam filiū maasia q pphetant vo
καὶ ἐπὶ Σεδεκίαν υἱὸν Μαασίου τοὺς προφητεύοντας ὑ-
bis in nomine meo mēdacit. ecce ego do e-
μῖν ἐν ὀνόματί μου ψευδῶς· ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐ-
os in manus regis babylonis: τ percutiet
τοὺς εἰς χεῖρας βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ πατάξει
eos ante oculos vros: τ accipient ab eis
αὐτοὺς κατ᾽ ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ λήψονται ἀπ᾽ αὐτῶν
maledictionē i oi trāsmigratiōe iuda in babylone di-
κατάραν ἐν πάσῃ τῇ ἀποικίᾳ Ἰούδα ἐν Βαβυλῶνι λέ-
centes. faciat tibi dñs vt sedechie fecit τ
γοντες· ποιήσαι σε κύριος ὡς Σεδεκίαν ἐποίησεν καὶ
vt achab q̄s frixit rex babylonis in
ὡς Ἀχαβ οὓς ἀπετηγάνισεν βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν
igne, pp̄ q̄ fecerunt iniq̄tatē in hierusalem τ mechati
πυρὶ δι᾽ ἣν ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐμοι-
sunt vxores ciuiū suor: τ verbū
χῶντο τὰς γυναῖκας τῶν πολιτῶν αὐτῶν, καὶ λόγον
locuti sunt in noie meo qd nō mandaui
ἐχρημάτισαν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ὃν οὐ συνέταξα
eis: τ ego testis dicit dñs. τ ad sa-
αὐτοῖς, καὶ ἐγὼ μάρτυς φησὶ κύριος. καὶ πρὸς Σα-
maiam neelamitē dices sic dicit dñs de9
μαίαν τὸν Νελαμίτην ἐρεῖς οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς
exercituū deus israel: eo q misisti in no
τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ἀνθ᾽ ὧν ἀπέστειλας ἐν ὀνό-
mine tuo libros ad omnē pplm q i hieru
ματί σου βιβλία πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν Ἱερου-
salem non misi te in nomine meo. τ ad
σαλὴμ οὐκ ἀπέστειλά σε τῷ ὀνόματί μου. καὶ πρὸς
sophoniā filiū maasie sacerdotē dicere. dñs de-
Σοφονίαν υἱὸν Μαασαίου τὸν ἱερέα εἰπεῖν· κύριος ἔδω-
dit te sacerdotē p ioiade sacerdote vt sis prefe-
κέν σε ἱερέα ἀντὶ Ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως γενέσθαι ἐπιστά-
ctū in domo dñi omni hoi pphetanti τ
την ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου παντὶ ἀνθρώπῳ προφητεύοντι καὶ
omni hoi insanienti: τ dabis eū in car-
παντὶ ἀνθρώπῳ μαινομένῳ, καὶ δώσεις αὐτὸν εἰς ἀπό-
cerem τ in cataractē. τ nūc q̄re nō
κλεισμα καὶ εἰς τὸν καταράκτην. καὶ νῦν διατί οὐκ
increpastis hieremiā q ex anathoth pphetantem
ἐπετιμήσατε Ἱερεμίᾳ τῷ ἐξ Ἀναθὼθ τῷ προφητεύοντι
vobis. q2 ppterea misit ad nos in babylo
ὑμῖν. ὅτι διὰ τοῦτο ἀπέστειλεν πρὸς ἡμᾶς ἐν Βαβυ-
lone dicēs longe est: edificate domos τ ha
λῶνι λέγων μακράν ἐστι, οἰκοδομήσατε οἰκίας καὶ κα-
bitate: τ plantate hortos τ comedite
τοικήσατε, καὶ φυτεύσατε κήπους καὶ φάγεσθε τῶν
de fructib9 eor. τ legit sophonias librū in
καρπῶν αὐτῶν. καὶ ἀνέγνω Σοφονίας τὸ βιβλίον εἰς
aures hieremie pphete. τ factū est verbū do-
τὰ ὦτα Ἱερεμίου τοῦ προφήτου. καὶ ἐγένετο λόγος κυ-
mini ad hieremiā dicēs: mitte ad oēm
ρίου πρὸς Ἱερεμίαν λέγων, ἀπόστειλον πρὸς πᾶσαν τὴν
trāsmigrationē dicēs: sic dixit dñs ad samaiam
ἀποικίαν λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος ἐπὶ Σαμαίαν τὸν
neelamitem: q̄a pphetauit vobis samaias:
Νελαμίτην, ἐπειδὴ προεφήτευσεν ὑμῖν Σαμαίας,
τ ego nō misi eū
καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα αὐτόν

Trāsla. B. Hie.

dominus. Vos ergo audite verbum domini omnis transmigratio quā emisi de hierusalem in babylonem. Hec dicit dominus exercituū deus israel ad achab filium chullie & ad sedechiam filium maasie qui prophetāt vobis in nomine meo mēdaciter. Ecce ego tradam eos in manu nabuchodonosor regis babylonis: & percutiet eos in oculis vris. Et assumetur ex eis maledictio omni trāsmigrationi iude q̄ est in babylone dicentiū. Ponat te dñs sicut sedechiā & sicut achab q̄s frixit rex babylonis in igne: pro eo q fecerint stultitiam in israel: & mechati sunt in vxores amicor suor: & locuti sunt verbū in nomie meo mēdaciter: qd nō mādaui eis. Ego sum iudex & testis dicit dominus. Et ad semeiā neelamitem dices. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Pro eo q misisti in nomine tuo libros ad omnem populum qui est in hierusalem & ad sophoniā filium maasie sacerdotē: & ad vniuersos sacerdotes dicēs: dominus dedit te sacerdotē pro ioiade sacerdote vt sis dux in domo domini super oēm virum arrepticium & prophetantem vt mittas eum in neruum & in carcerem. Et nunc quare non increpasti hieremiam anathotitē qui prophetat vobis. Quia sup hoc misit in babylonē ad nos dicēs. Longū est: edificate domos & habitate: & plantate hortos & comedite fructus eor. Legit ergo sophonias sacerdos librum istum in aurib9 hieremie prophete. Et factū est verbū domini ad hieremiam dicens. Mitte ad omnē transmigrationē dicens. Hec dicit dñs ad semeiam neelamitē. Pro eo q prophetauit vobis semeias: & ego non misi eum:

Tex.he.hiere.xxix. Pritiua.heb.

יְהוָה וְאַתֶּם שִׁמְעוּ דְבַר יְהוָה
כָּל הַגּוֹלָה אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּי מִירוּשָׁלִַם
בָּבֶלָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל אַחְאָב בֶּן
קוֹלָיָה וְאֶל צִדְקִיָּהוּ בֶן מַעֲשֵׂיָה
הַנִּבְּאִים לָכֶם בִּשְׁמִי שָׁקֶר הִנְנִי
נֹתֵן אֹתָם בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ
בָּבֶל וְהִכָּם לְעֵינֵיכֶם׃ וְלֻקַּח מֵהֶם
קְלָלָה לְכֹל גָּלוּת יְהוּדָה אֲשֶׁר
בְּבָבֶל לֵאמֹר יְשִׂמְךָ יְהוָה כְּצִדְקִיָּהוּ
וּכְאֶחָב אֲשֶׁר קָלָם מֶלֶךְ בָּבֶל
בָּאֵשׁ׃ יַעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ נְבָלָה
בְּיִשְׂרָאֵל וַיְנַאֲפוּ אֶת נְשֵׁי רֵעֵיהֶם
וַיְדַבְּרוּ דָבָר בִּשְׁמִי שֶׁקֶר אֲשֶׁר
לוֹא צִוִּיתִם וְאָנֹכִי הַיּוֹדֵעַ וָעֵד נְאֻם
יְהוָה׃ וְאֶל שְׁמַעְיָהוּ הַנֶּחֱלָמִי תֹּאמַר
לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יַעַן אֲשֶׁר
אַתָּה שָׁלַחְתָּ בְשִׁמְכָה סְפָרִים אֶל
כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם וְאֶל
צְפַנְיָה בֶן מַעֲשֵׂיָה הַכֹּהֵן וְאֶל כָּל
הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר׃ יְהוָה נְתָנְךָ כֹהֵן
תַּחַת יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן לִהְיוֹת פְּקִדִים
בֵּית יְהוָה לְכָל אִישׁ מְשֻׁגָּע
וּמִתְנַבֵּא וְנָתַתָּה אֹתוֹ אֶל הַמַּהְפֶּכֶת
וְאֶל הַצִּינֹק׃ וְעַתָּה לָמָּה לֹא גָעַרְתָּ
בְּיִרְמְיָהוּ הָעַנְּתֹתִי הַמִּתְנַבֵּא לָכֶם׃
כִּי עַל כֵּן שָׁלַח אֵלֵינוּ בָּבֶל לֵאמֹר
אֲרֻכָּה הִיא בְּנוּ בָתִּים וְשֵׁבוּ וְנִטְעוּ
גַנּוֹת וְאִכְלוּ אֶת פְּרִיהֶן׃ וַיִּקְרָא
צְפַנְיָה הַכֹּהֵן אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
בְּאָזְנֵי יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא׃ וַיְהִי דְּבַר
יְהוָה אֶל יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר׃ שְׁלַח עַל
כָּל הַגּוֹלָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה
אֶל שְׁמַעְיָה הַנֶּחֱלָמִי יַעַן אֲשֶׁר נִבָּא
לָכֶם שְׁמַעְיָה וַאֲנִי לֹא שְׁלַחְתִּיו

ויבטח אתכם על שקר: לכן כה אמר יהוה הנני פקד על שמעיה הנחלמי ועל זרעו לא יהיה לו איש יושב בתוך העם הזה ולא יראה בטוב אשר אני עשה לעמי נאם יהוה כי סרה דבר על יהוה:

Cap. xxx.

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר: כה אמר יהוה אלהי ישראל לאמר כתב לך את כל הדברים אשר דברתי אליך אל ספר: כי הנה ימים באים נאם יהוה ושבתי את שבות עמי ישראל ויהודה אמר יהוה והשבתים אל הארץ אשר נתתי לאבותם וירשוה: ואלה הדברים אשר דבר יהוה אל ישראל ואל יהודה: כי כה אמר יהוה קול חרדה שמענו פחד ואין שלום: שאלו נא וראו אם ילד זכר מדוע ראיתי כל גבר ידיו על חלציו כיולדה ונהפכו כל פנים לירקון: הוי כי גדול היום ההוא מאין כמהו ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע: והיה ביום ההוא נאם יהוה צבאות אשבר עלו מעל צוארך ומוסרותיך אנתק ולא יעבדו בו עוד זרים: ועבדו את יהוה אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם: ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יהוה ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד: כי אתך אני נאם יהוה להושיעך כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הפצותיך שם אך אתך

& fecit vos cõfidere in mendacio: idcirco hec dicit dñs. Ecce ego visitabo super semeiam neelamitem & super semen eius. Non erit ei vir sedens in medio populi huius: & non videbit bonũ quod ego faciam populo meo ait dñs: quia preuaricationẽ locut⁹ est aduersus dominum. 30.

Hoc verbũ qđ factũ est ad hieremiam a domino: dicens. Hec dicit dominus de⁹ israel: dicens. Scribe tibi oĩa verba que locutus sum ad te in libro. Ecce enim dies veniũt dicit dñs: & conuertam conuersionẽ populi mei israel & iuda ait dominus: & cõuertã eos ad terram quã dedi patribus eorũ & possidebunt eã. Et hec verba que locut⁹ est dominus ad israel & ad iudam. Quoniam hec dicit dominus. Vocem terroris audiuimus formido: & nõ est pax. Interrogate & videte si generat masculus. Quare ergo vidi oĩs viri manũ sup lumbũ suũ q̃si parturientis: & cõuerse sũt vniuerse facies in auruginem. Ve qa magna dies illa: nec est similis ei⁹: tẽpusq̃ tribulatiõis est iacob: & ex ipsa saluabitur. Et erit in die illa ait dominus exercituũ: conteram iugum eius de collo tuo: & vincula eius dirumpam. Et non dominabũtur ei ampli⁹ alieni: sed seruiẽt domino deo suo: & dauid regi suo quẽ suscitabo eis. Tu ergo ne timeas serue me⁹ iacob ait dominus: neq̃ paueas israel: qa ecce ego saluabo te de terra lõginq̃ & semẽ tuũ de terra captiuitatis eorũ. Et reuertetur iacob & qescet: & cũctis affluet bonis: & nõ erit quẽ formidet: qm̃ tecũ ego sũ ait dñs vt saluẽ te. Faciã eni cõsumationẽ in cũctis gentibus in quibus dispersi te: te autem

τ cõfidere fecit vos sup iniquo. ppterea
καὶ πεποιθέναι ἐποίησεν ὑμᾶς ἐπ' ἀδίκω. διὰ τοῦτο
sic dixit dñs:: ecce ego visitabo sup sa=
οὕτως εἶπεν κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπισκέψομαι ἐπὶ σα
maiam τ sup genus ei⁹: τ nõ erit ei homo
μαίαν καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἔσαι αὐτῷ ἄνθρωπος
in medio vr̃i ut videat bona q̃ ego faciã vobis
ἐν μέσω ὑμῶν τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ ποιήσω ὑμῖν
ait dñs. q2 puaricat locut⁹ est aduers⁹ dñm.
λέγει κύριος. ὅτι ἀποστασίαν ἐλάλησεν κατὰ τοῦ κυρίου.

C.30. A

Uerbum qđ factũ est ad hieremiã a dño vt
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου εἰ
diceret. sic dixit dñs de⁹ israel dicẽs: scribe
πεῖν. οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ λέγων. γράψον
oia verba q̃ loquutus sum ad te
πάντας τοὺς λόγους οὓς ἐχρημάτισα πρὸς σὲ
in libro q2 ecce dies veniunt dicit dñs:
ἐπὶ βιβλίω, ὅτι ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται φησὶν κύριος,
τ reuerti faciã trãsmigtionẽ ppli mei israel τ iu=
καὶ ἀποστρέψω τὴν ἀποικίαν λαοῦ μου ἰσραὴλ καὶ ἰου
da ait dñs: τ reuerti faciã eos in trã
δα εἶπεν κύριος, καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν
quã dedi pr̃ibus eoꝝ τ dñabuntur e=
ἣν ἔδωκα τοῖς πατράσιν αὐτῶν καὶ κυριεύσουσιν αὐ
ius: τ hec verba q̃ locut⁹ est dñs sup is=
τῆς, καὶ οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησεν κύριος ἐπὶ ἰσ
rael τ iudam. sic dixit dñs: vocẽ timoris
ραὴλ καὶ ἰούδαν. οὕτως εἶπεν κύριος, φωνὴν φόβου
audietis. formido τ nõ est pax. interrogate
ἀκούσεσθε. φόβος καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη. ἐρωτήσατε

D

τ videte si pepit mascul⁹: q2 vidi oẽm ho
καὶ ἴδετε εἰ ἔτεκεν ἄρσεν; διότι ἑώρακα πάντα ἄν
minem τ manus eius sup lumbũ eius
θρωπον καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ
tãq̃ parientis: τ cõuerse sunt. facies in auriginẽ
ὡς τικτούσης; καὶ ἐστράφησαν. πρόσωπα εἰς ἴκτερον
veh q2 magna dies illa τ nõ est talis
οὐαὶ ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη καὶ οὐκ ἔστιν τοιαύ
τ tẽpus angustũ est iacob: τ ex illo
τη καὶ χρόνος στενός ἐστιν τῷ ἰακώβ, καὶ ἀπὸ τούτου
saluabitur. in die illa ait dñs ex=
σωθήσεται. ἐν τῇ ἡμέρα ἐκείνη εἶπεν κύριος τῶν δυ
ercituũ cõteram iugũ de collo eoꝝ: τ
νάμεων συντρίψω ζυγὸν ἀπὸ τραχήλου αὐτῶν, καὶ
vincula eoꝝ dirũpã: τ nõ opabũt ip
τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν διαρρήξω, καὶ οὐκ ἐργῶνται αὐ

B

si vltra alienis: τ opabũt dño deo su=
τοὶ ἔτι ἀλλοτρίοις, καὶ ἐργῶνται τῷ κυρίῳ θεῷ αὐ
o: τ dauid regem suum suscitabo eis:
τῶν, καὶ τὸν δαυὶδ βασιλέα αὐτῶν ἀναστήσω αὐτοῖς,
tu aũt ne timeas serue me⁹ iacob ait dñs: ne
σὺ δὲ μὴ φοβοῦ δοῦλέ μου ἰακὼβ λέγει κύριος, οὐ
q3 paueas israel. qm̃ ecce ego saluabo te de tra
δὲ μὴ πτοηθῇς ἰσραήλ. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ σώσω σε ἐκ γῆς
lõginqua τ semẽ tuũ de tra captiuitatis eo=
μακρόθεν καὶ τὸ σπέρμα σου ἐκ γῆς τῆς αἰχμαλωσίας αὐ

Infra 46.g. Esai. 44.a.

rũ. τ reuertetur iacob: τ requiescet
τῶν. καὶ ἀποστραφήσεται ἰακώβ, καὶ ἀναπαύσει
τ affluet oibus bonis. τ nõ erit q̃
καὶ πλουτεύσει πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς. καὶ οὐκ ἔσαι ὁ
timeat: qm̃ tecũ sũ dicit dñs vt sal
φοβούμενος, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμὶ λέγει κύριος τοῦ σώ
uem te. faciam .n. cõsumationẽ in oib⁹ gẽtib⁹
ζειν σε. ποιήσω γὰρ συντέλειαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνε
bi in qb⁹ dispsi te: te aũt
σι ἐν αἷς διέσπειρά σε, σὲ δὲ

nõ faciã in cõsumationẽ: sed erudiã te in
οὐ μὴ ποιήσω εἰς συντέλειαν, ἀλλὰ παιδεύσω σε ἐν
iudicio: τ mũdans nõ mũdabo te. sic dixit do=
κρίσει, καὶ καθαρίζων οὐ καθαριῶ σε. οὕτως εἶπεν κύ

C

min⁹: suscitaui cõtritionẽ dolorosa plaga tua: nõ est
ριος, ἀνέστησα σύντριμμα, ἀλγηρὰ ἡ πληγή σου, οὐκ ἔστιν
iudicãs iudiciũ tuũ in dolorẽ. curata es: vtilitas nõ
κρίνων κρίσιν σου εἰς ἀλγηρόν. ἰατρεύθης, ὠφέλεια οὐκ
est tibi. oẽs amici tui obliti sũt tui te nõ
ἔστι σοι. πάντες οἱ φίλοι σου ἐπελάθοντό σου σὲ οὐ μὴ
iterrogabũt: q2 plaga inimici pcussi te castiga

3.15.d.

ἐπερωτήσουσιν, ὅτι πληγὴν ἐχθροῦ ἔπαισά σε παι
tione forti sup oẽm iniq̃tatẽ tuã: multiplicata
δείαν στερεὰν ἐπὶ πᾶσαν ἀδικίαν σου, ἐπεπλήθυ
sunt pctã tua. q̃d clamas in cõtritione
σαν αἱ ἁμαρτίαι σου. τί βοᾷς ἐπὶ συντρίμματί
tua? isanabilis dolor tu⁹ ppter multitudinẽ iniq̃tatis
σου; ἀνίατος ὁ πόνος σου διὰ τοῦ πλήθους τῆς ἀδικίας
tue: τ ppter peccata tua dura feci
σου, καὶ διὰ τῶν ἁμαρτιῶν σου τῶν σκληρῶν ἐποίησά
tibi hec. ppterea oẽs comedẽtes te deuora
σοι ταῦτα. διὰ τοῦτο πάντες οἱ ἐσθίοντές σε βρω
bunt: τ oẽs hostes tui: in captiuita=
θήσονται, καὶ πάντες οἱ ἐχθροί σου, εἰς αἰχμαλω
tem venient. τ erũt q̃ irridẽt te in deri
σίαν ἥξουσιν. καὶ ἔσονται οἱ διαφοροῦντές σε εἰς διαφό
sionẽ: τ oẽs depredantes te dabo in pre
ρημα, καὶ πάντας τοὺς προνομεύοντάς σε δώσω εἰς προ
dam: q2 obducã sanitatẽ tuã a plaga doloro
νομήν, ὅτι ἀνάξω τὸ ἴαμά σου ἀπὸ πληγῆς ὀδυνη

D

sa: sanabo te dicit dñs: q2 dispersa vocata
ρᾶς, ἰατρεύσω σε φησὶν κύριος, ὅτι ἐσπαρμένη ἐκλή
es sion: q2 q̃rẽdrat nõ est eam. sic dixit do=
θης σιών, ὅτι θηρῶν οὐκ ἔστιν αὐτήν. οὕτως εἶπεν κύ
min⁹: ecce ego cõuerto trãsmigtionẽ iacob: τ
ριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστρέφω τὴν ἀποικίαν ἰακώβ, καὶ
captiuitatis eius miserebor: τ edificabitur
τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτοῦ ἐλεήσω, καὶ οἰκοδομηθήσεται
ciuitas in excelso suo: τ templũ scdm iudiciũ
πόλις ἐπὶ τὸ ὕψος αὐτῆς, καὶ ὁ ναὸς κατὰ τὸ κρίμα
suum sedebit: τ egredientur ab eis canẽ
αὐτοῦ καθεσθήσεται, καὶ ἐξελεύσονται ἀπ' αὐτῶν ᾄδον
tes: τ vox ludentiũ. τ multiplicabo eos: τ
τες, καὶ φωνὴ παιζόντων. καὶ πλεονάσω αὐτούς, καὶ
non minuentur. τ ingredientur filii eius sicut
οὐ μὴ ἐλαττωθῶσιν. καὶ εἰσελεύσονται οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὡς

B

prius: τ testimonia eoꝝ aũ faciem
τὸ πρότερον, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτῶν κατὰ πρόσωπόν
meã dirigẽtur: τ visitabo sup oẽs
μου ὀρθωθήσεται, καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ πάντας τοὺς
tribulãtes eos: τ erunt fortiores eis. sup
θλίβοντας αὐτούς, καὶ ἔσονται ἰσχυρότεροι αὐτῶν. ἐπ' αὐ
eos τ pnceps eius ex eo egredietur. τ cõgre
τοὺς καὶ ὁ ἄρχων αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται. καὶ συ
gabo eos: τ cõuertentur ad me: q2 q̃s est
νάξω αὐτούς, καὶ ἐπιστρέψουσιν πρός με, ὅτι τίς ἐστιν
iste q̃ dedit cor suum vt ɔuertat ad
οὗτος ὃς ἔδωκεν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπιστρέψαι πρός
me dicit dñs? τ eritis mihi in ppl̃m: τ ego ero
με λέγει κύριος; καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, κἀγὼ ἔσομαι
vobis ĩ deũ: q2 ira dñi egressa ẽ cũ furore egressa ẽ ira
ὑμῖν εἰς θεόν, ὅτι ὀργὴ κυρίου ἐξῆλθεν θυμώδης. ἐξῆλθεν ὀργὴ
ruens ad impios veniet. nõ auertetur ira furoris
στρεφομένη ἐπὶ ἀσεβεῖς ἥξει. οὐ μὴ ἀποστραφῇ ὀργὴ θυμοῦ
dñi: donec faciat τ donec ɔstituat conatum cordis
κυρίου, ἕως ποιήσῃ καὶ ἕως καταστήσῃ ἐγχείρημα καρδί
sui. in nouissimo dieꝝ cognoscetis ea.
ας αὐτοῦ. ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν γνώσεσθε αὐτά. Ca. 31.

A

In tpe illo ait dñs: ero in
Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶπεν κύριος, ἔσομαι εἰς
deũ generi israel: τ ipi erunt mihi in ppl̃m.
θεὸν τῷ γένει ἰσραήλ, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν

non faciam in cõsumationẽ: sed castigabo te in iudicio vt tibi nõ videaris innoxius: qa hec dicit dñs. Insanabilis fractura tua: pessima plaga tua. Nõ est q iudicet iudiciũ tuũ: ad alligãdã curatione tuã vtilitas nõ est tibi. Oẽs amatores tui obliti sũt tui: teq̃ nõ q̃runt. Plaga eĩ inimici pcussit te: castigatione crudeli. ppter multitudinẽ iniq̃tatis tue dura facta sunt pctã tua. Quid clamas sup cõtritione tua? Insanabilis est dolor tuus: ppter multitudinẽ iniquitatis tue & propter dura peccata tua feci hec tibi. Propterea oẽs q comedũt te deuorabũtur: & vniuersi hostes tui ĩ captiuitatẽ ducẽtur. Et oẽs q te vastãt vastabũtur: cunctosq̃ p̃datores tuos dabo in predã. Obducã eĩ cicatricẽ tibi: & a vulneribus tuis sanabo te dicit dñs. Quia eiectã vocauerũt te sion hec est que non habebat reqrentẽ. Hec dicit dñs. ecce ego cõuertã cõuersionẽ tabernaculorũ iacob: & tectis eius miserebor. Et edificabitur ciuitas ĩ excelso suo: & tẽplũ iuxta ordinẽ suũ fundabitur. Et egredietur de eis laus voxq̃ ludentiũ: & multiplicabo eos & nõ minuentur: & glorificabo eos & nõ attenuabũtur: & erũt filii ei⁹ sicut a principio: & cetus eius corã me permanebit. Et visitabo aduersum oẽs q tribulãt eũ: & erit dux ei⁹ ex eo: & pricipes de medio ei⁹ pducẽtur. Et applicabo eum & accedet ad me. Quis ei iste est q applicet cor suũ vt appropinquet mihi: ait dñs? Et eritis mihi in ppl̃m: & ego ero vobis in deũ. Ecce turbo dñi: furor egrediẽs pcella ruẽs: in capite impiorum cõquiescet. Non auertet iram indignationis dominus: donec faciat & cõpleat cogitationẽ cordis sui. In nouissimo dierum intelligetis ea. 31.

In illo tempore dicit dñs. Ero deus vniuersis cognationib⁹ israel: & ipsi erũt mihi in ppl̃m.

לא אעשה כלה ויסרתיך למשפט ונקה לא אנקך: כי כה אמר יהוה אנוש לשברך נחלה מכתך: אין דן דינך למזור רפאות תעלה אין לך: כל מאהביך שכחוך אותך לא ידרשו כי מכת אויב הכיתיך מוסר אכזרי על רב עונך עצמו חטאתיך: מה תזעק על שברך אנוש מכאבך על רב עונך עצמו חטאתיך עשיתי אלה לך: לכן כל אכליך יאכלו וכל צריך כלם בשבי ילכו והיו שאסיך למשסה וכל בזזיך אתן לבז: כי אעלה ארכה לך וממכותיך ארפאך נאם יהוה כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לה: כה אמר יהוה הנני שב שבות אהלי יעקוב ומשכנתיו ארחם ונבנתה עיר על תלה וארמון על משפטו ישב: ויצא מהם תודה וקול משחקים והרבתים ולא ימעטו והכבדתים ולא יצערו: והיו בניו כקדם ועדתו לפני תכון ופקדתי על כל לחציו: והיה אדירו ממנו ומשלו מקרבו יצא והקרבתיו ונגש אלי כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאם יהוה: והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים: הנה סערת יהוה חמה יצאה סער מתגורר על ראש רשעים יחול: לא ישוב חרון אף יהוה עד עשתו ועד הקימו מזמות לבו באחרית הימים תתבוננו בה:

Ca. xxxi.

בעת ההיא נאם יהוה אהיה לאלהים לכל משפחות ישראל והמה יהיו לי לעם:

כה אמר יהוה מצא חן במדבר
עם שרידי חרב הלוך להרגיעו
ישראל: מרחוק יהוה נראה לי
ואהבת עולם אהבתיך על כן
משכתיך חסד: עוד אבנך ונבנית
בתולת ישראל עוד תעדי תפיך
ויצאת במחול משחקים: עוד
תטעי כרמים בהרי שמרון נטעו
נטעים וחללו: כי יש יום קראו
נצרים בהר אפרים קומו ונעלה
ציון אל יהוה אלהינו: כי כה
אמר יהוה רנו ליעקב שמחה
וצהלו בראש הגוים השמיעו
הללו ואמרו הושע יהוה את
עמך את שארית ישראל: הנני
מביא אותם מארץ צפון וקבצתים
מירכתי ארץ בם עור ופסח הרה
וילדת יחדו קהל גדול ישובו
הנה: בבכי יבאו ובתחנונים אובילם
אוליכם אל נחלי מים בדרך ישר
לא יכשלו בה כי הייתי לישראל
לאב ואפרים בכרי הוא: שמעו
דבר יהוה גוים והגידו באיים
ממרחק ואמרו מזרה ישראל
יקבצנו ושמרו כרעה עדרו: כי
פדה יהוה את יעקב וגאלו מיד חזק
ממנו: ובאו ורננו במרום ציון
ונהרו אל טוב יהוה על דגן ועל
תירש ועל יצהר ועל בני צאן
ובקר והיתה נפשם כגן רוה
ולא יוסיפו לדאבה עוד: אז תשמח
בתולה במחול ובחרים וזקנים
יחדו והפכתי אבלם לששון
ונחמתים ושמחתים מיגונם:
ורויתי נפש הכהנים דשן ועמי את
טובי ישבעו נאם יהוה: כה אמר

Hec dicit dñs. Inuenit gratiam in deserto populus qui remãserat gladio. Vadet ad requiẽ suam israel. Longe dñs apparuit mihi. Et in charitate ppetua dilexi te: Ideo attraxi te miserãs. Rursumqȝ edificabo te: & edificaberis virgo israel. Adhuc ornaberis tympanis tuis & egredieris in choro ludentiũ. Adhuc plantabis vineas in mõtibus samarie. Plantabũt plantãtes: & donec tp̃us veniat non vindemiabũt: qa erit dies in qua clamabũt custodes in mõte effraim. Surgite & ascẽdam⁹ in siõ ad dñm deũ nostrũ: qa hec dicit dñs. Exultate in leticia iacob & hinnite contra caput gentium: personate & canite & dicite. Salua domine populũ tuum reliquias israel. Ecce ego adducã eos de terra aquilonis: & congregabo eos ab extremis terre: inter quos erunt cecus & claudus & pregnãs & pariẽs simul cetus magnus reuertentiũ huc. In fletu venĩet & in misericordia reducã eos. Et adducam eos per torrẽtes aquarũ in via recta & nõ impingent in ea: qa fact⁹ sum israeli pater: & effraim primogenitus meus est. Audite verbũ dñi gentes: & annũciate in insulis que procul sunt: & dicite. Qui dispersit israel cõgregabit eũ: & custodiet eũ sicut pastor gregẽ suũ. Redemit enim dñs iacob & liberauit eũ de manu potẽtioris. Et venient & laudabũt in mõte sion & confluent ad bona dñi sup frumẽto: vino & oleo & fetu pecorum & armentorũ: eritqȝ aia eorũ q̃si hortus irriguus: & vltra non esurient. Tunc letabitur virgo in choro: iuuenes & senes simul. Et conuertam luctum eorum in gaudium & consolabor eos: & letificabo a dolore suo. Et inebriabo aiam sacerdotũ pinguedine: & pp̃ls meus bonis adimplebitur ait dñs. Hec dicit

sic dixit dñs: inueni calidũ in deserto cũ his q perierant in gladio. ite et nõ perdatis israel: dñs de longe apparebit ei: dilectiõe ppetua dilexi te: ideo attraxi te in miseratione. adhuc edificabo te: et edificaberis virgo israel: adhuc assumes tympanũ tuũ: et egredieris cũ cetu ludentium. adhuc plantate vineas i mõtib⁹ samarie: plantantes plantate: et laudantes laudate: qz est dies vocationis respondentium in mõtib⁹ effraim. surgite et ascendite in sion ad dñm deũ vrm: qz sic dixit dñs ad iacob: exultate et hinnite in caput gentiũ: audita facite et laudate: dicite saluum fecit dñs pplm suum reliquias israel. ecce ego adduco eos ab aqlone et pgregabo eos ab extremo terre in solemnitate pasche: et generabit filios multos et reuertentur huc. in fletu egressi sunt et in cõsolatione adducã eos. ducens ad fontes aquarum in via recta: et nõ errabunt in ea: qz factus sum israel in patrem: et ephraim primogenit⁹ meus est. audite verbũ dñi gẽtes: et annũciate in insulis q̃ procul sunt. dicite q ventilauit israel pgregabit eũ: et custodiet eũ sicut pascens gregem suum: qz redemit dñs iacob et liberauit eum de manu fortiorũ eo: et venient et letabuntur in mõte sion: et venient ad bona dñi ad terram frumẽti et vini et olei et fructuũ et pecorũ et ouium: et erit aia eorũ quasi lignũ fructiferũ: et nõ esurient vltra. tũc letabuntur virgines in pgregatiõe iuuenũ: et senes gaudebũt: et puertã luctũ eorũ in gaudium et consolabor eos: et faciam eos letantes. magnificabo et inebriabo aiam sacerdotũ filiorum leui: ppls me⁹ bonis meis implebitur sic dixit

οὕτως εἶπε κύριος, εὗρον θερμὸν ἐν ἐρήμῳ μετὰ ὀλωλότων ἐν μαχαίρᾳ. βαδίσατε καὶ μὴ ὀλέσητε τὸν ἰσραήλ, κύριος πόρρωθεν ὀφθήσεται αὐτῷ. ἀγάπην αἰωνίαν ἠγάπησά σε· διὰ τοῦτο εἵλκυσά σε εἰς οἰκτείρημα. ἔτι οἰκοδομήσω σε, καὶ οἰκοδομηθήσῃ παρθένος ἰσραήλ, ἔτι λήψῃ τύμπανόν σου, καὶ ἐξελεύσῃ μετὰ συναγωγῆς παιζόντων. ἔτι φυτεύσατε ἀμπελῶνας ἐν ὄρεσι σαμαρείας, φυτεύσαντες φυτεύσατε, καὶ αἰνέσαντες αἰνέσατε, ὅτι ἔστιν ἡμέρα κλήσεως ἀπολογουμένων ἐν ὄρεσιν ἐφραίμ· ἀνάστητε καὶ ἀνάβητε εἰς σιὼν πρὸς κύριον θεὸν ὑμῶν, ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῷ ἰακώβ, εὐφράνθητε καὶ χρεμετίσατε ἐπὶ κεφαλὴν ἐθνῶν, ἀκουστὰ ποιήσατε καὶ αἰνέσατε εἴπατε ἔσωσε κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸ κατάλοιπον ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς ἀπὸ βορρᾶ καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς ἐν ἑορτῇ φασέκ· καὶ τεκνοποιήσει τέκνα πολλὰ καὶ ἀποστρέψουσιν ὧδε. ἐν κλαυθμῷ ἐξῆλθον, καὶ ἐν παρακλήσει ἄξω αὐτούς· αὐλίζων ἐπὶ διώρυγας ὑδάτων ἐν ὁδῷ ὀρθῇ, καὶ οὐ μὴ πλανηθῶσιν ἐν αὐτῇ, ὅτι ἐγενόμην τῷ ἰσραὴλ εἰς πατέρα, καὶ ἐφραὶμ πρωτότοκός μου ἐστίν. ἀκούσατε λόγον κυρίου ἔθνη, καὶ ἀναγγείλατε εἰς νήσους τὰς μακράν. εἴπατε ὁ λικμήσας τὸν ἰσραὴλ συνάξει αὐτόν, καὶ φυλάξει αὐτὸν ὡς ὁ βόσκων τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, ὅτι ἐλυτρώσατο κύριος τὸν ἰακὼβ καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ χειρὸς στερεωτέρων αὐτοῦ, καὶ ἥξουσι καὶ εὐφρανθήσονται ἐν τῷ ὄρει σιών, καὶ ἥξουσιν ἐπ' ἀγαθὰ κυρίου ἐπὶ γῆν σίτου καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου καὶ καρπῶν καὶ κτηνῶν καὶ προβάτων, καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτῶν ὥσπερ ξύλον ἔγκαρπον, καὶ οὐ πεινάσουσιν ἔτι. τότε χαρήσονται παρθένοι ἐν συναγωγῇ νεανίσκων, καὶ πρεσβῦται χαρήσονται, καὶ στρέψω τὸ πένθος αὐτῶν εἰς χαρμοσύνην καὶ παρακαλέσω αὐτούς, καὶ ποιήσω αὐτοὺς εὐφραινομένους. μεγαλυνῶ καὶ μεθύσω τὴν ψυχὴν τῶν ἱερέων υἱῶν λευΐ, ὁ λαός μου τῶν ἀγαθῶν μου ἐμπλησθήσεται οὕτως εἶπε

dñs: vox in rama audita e lamẽtatio et fletus et luctus rachel plorans filios suos: et nõ voluit cõsolari: qz nõ sunt. sic dixit dñs: desinat vox tua a ploratu et oculi tui a lachrymis: qz est merces tuis opib⁹ dixit dñs: et reuertentur de terra inimicorũ et erit spes nouissimis tuis: dixit dñs. et reuertentur filii ad terminos suos. audiens audiui ephraim lamẽtantẽ: castigasti me et erudit⁹ sum. ego q̃si vitulus nõ didici. cõuerte me et cõuertar: qz tu dñs deus me⁹: qz postq̃ captiuitatẽ meã egi pnĩam: et postq̃ cognoui ego ingemui in dieb⁹ cõfusiõis. et ostendi te qm accepi opprobriũ ex adolescẽtia mea. filius dilect⁹ mihi ephraim puer delicatus: qz p eo qd verba mea in eo memoria recordabor eius: idcirco festinaui sup eũ misereõ miserebor eius ait dñs. statue tibi ipsi speculatorem fac penã: da cor tuũ in humeros tuos. via in q̃ ambulasti reuertere virgo israel: reuertere in ciuitates tuas lugens: vsq̃ quo auertis filia desperata? qz creauit dñs salutem in plantationem nouã in salute tua circuibunt homines. sic dixit dñs. adhuc dicet simone istud in terra iuda et in vrbibus eius: qñ reduxero transmigratiõnem eius: benedictus dñs sup iustum mõtem sanctũ eius. et habitantes in terra iudea et in oĩ ciuitate eius simul cũ agricola: et eleuabit in grege: qz inebriaui omnẽ aiam sitientem: et oẽm aiam esurientem impleui. ppterea suscitat⁹ sum et vidi: et somnus me⁹ dulcis mihi fact⁹ ẽ. ecce dies veniunt dicit dñs: et seminabo israel et iudã semine hominis et semine iumẽti: et erit sicut vigilaui

κύριος· φωνὴ ἐν ῥαμᾷ ἠκούσθη θρήνου καὶ κλαυθμοῦ καὶ ὀδυρμοῦ ῥαχὴλ ἀποκλαιομένη τοὺς υἱοὺς αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν. οὕτως εἶπε κύριος, διαλειπέτω ἡ φωνή σου ἀπὸ κλαυθμοῦ καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ἀπὸ δακρύων, ὅτι ἐστὶ μισθὸς τοῖς σοῖς ἔργοις λέγει κύριος, καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐκ γῆς ἐχθρῶν καὶ ἔσται ἐλπὶς τοῖς ἐσχάτοις σου, λέγει κύριος· καὶ ἐπιστρέψονται οἱ υἱοὶ εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν. ἀκούων ἤκουσα ἐφραὶμ ὀδυρομένου, ἐπαίδευσάς με καὶ ἐπαιδεύθην. ἐγὼ ὥσπερ μόσχος οὐκ ἐδιδάχθην. ἐπίστρεψόν με καὶ ἐπιστρέψω, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεός μου, ὅτι ὕστερον αἰχμαλωσίας μου μετενόησα, καὶ ὕστερον τοῦ γνῶναί με ἐστέναξα ἐφ' ἡμέρας αἰσχύνης· καὶ ὑπέδειξά σοι ὅτι ἔλαβον ὀνειδισμὸν ἐκ νεότητός μου. υἱὸς ἀγαπητὸς ἐμοὶ ἐφραὶμ παιδίον ἐντρυφῶν, ὅτι ἀνθ' ὧν οἱ λόγοι μου ἐν αὐτῷ μνείᾳ μνησθήσομαι αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἔσπευσα ἐπ' αὐτῷ ἐλεῶν ἐλεήσω αὐτὸν φησὶ κύριος. στῆσον σεαυτῇ σιωνίμ· ποίησον τιμωρίαν, δὸς καρδίαν σου εἰς τοὺς ὤμους σου. ὁδὸν ἣν ἐπορεύθης ἀποστράφηθι παρθένος ἰσραήλ, ἀποστράφηθι εἰς τὰς πόλεις σου πενθοῦσα. ἕως πότε ἀποστρέψεις θύγατερ ἠτιμωμένη; ὅτι ἔκτισε κύριος σωτηρίαν εἰς καταφύτευσιν καινὴν ἐν σωτηρίᾳ σου περιελεύσονται ἄνθρωποι. οὕτως εἶπε κύριος. ἔτι ἐροῦσι τὸν λόγον τοῦτον ἐν γῇ ἰούδα καὶ ἐν πόλεσιν αὐτοῦ, ὅταν ἀποστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτοῦ, εὐλογημένος κύριος ἐπὶ δίκαιον ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ. καὶ οἱ ἐνοικοῦντες ἐν γῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἐν πάσῃ πόλει αὐτοῦ ἅμα γεωργῷ, καὶ ἀρθήσεται ἐν ποιμνίῳ, ὅτι ἐμέθυσα πᾶσαν ψυχὴν διψῶσαν, καὶ πᾶσαν ψυχὴν πεινῶσαν ἐνέπλησα. διὰ τοῦτο ἐξηγέρθην καὶ ἴδον, καὶ ὁ ὕπνος μου ἡδύς μοι ἐγενήθη. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος· καὶ σπερῶ τὸν ἰσραὴλ καὶ τὸν ἰούδα σπέρμα ἀνθρώπου καὶ σπέρμα κτήνους, καὶ ἔσται ὥσπερ ἐγρηγόρουν

dñs. Vox in excelso audita est lamẽtationis luctus & fletus: rachel plorantis filios suos: & nolentis consolari sup eis: quia non sunt. Hec dicit dñs. Quiescat vox tua a ploratu & oculi tui a lachrymis: quia est merces operi tuo: ait dñs. Et reuertentur de terra inimici: & est spes nouissimis tuis: ait dñs. et reuertentur filii tui ad terminos suos. Audiens audiui effraim trãsmigrantẽ. Castigasti me dñe: & eruditus sum q̃si iuuẽculus indomit⁹. Cõuerte me & cõuertar: quia tu dñs deus meus. Postq̃ enĩ cõuertisti me egi penitẽtiam: & postq̃ ostẽdisti mihi pcussi femur meũ. Cõfusus sum & erubui: quoniam sustinui opprobrium adolescentie mee. Si fili⁹ honorabilis mihi effraĩ si puer delicatus: qa ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius. Idcirco cõturbata sunt viscera mea sup eũ: miserans miserebor eius ait dñs. Statue tibi speculam: pone tibi amaritudines. Dirige cor tuũ in viã rectã in q̃ ambulasti. Reuertere virgo israel: reuertere ad ciuitates tuas istas. Vsq̃quo delitiis dissolueris filia vaga. Quia creauit dominus nouum sup terrã: femina circũdabit virũ. Hec dicit dñs exercituum deus israel. Adhuc dicent verbum istud in terra iuda & in vrbib⁹ eius cũ cõuertero captiuitatẽ eorũ. Bñdicat tibi dñs pulchritudo iusticie: mons sanct⁹. Et habitabũt in eo iudas & oẽs ciuitates eius simul agricole & minãtes greges: qa inebriaui aiam lassam: & oẽm aiam esurientẽ saturaui. Ideo q̃si de somno suscitat⁹ sum: & vidi: & somnus meus dulcis mihi. Ecce dies veniunt dicit dominus: & seminabo domum israel & domum iuda semine hominum & semine iumentorum. Et sicut vigilaui

יהוה קול ברמה נשמע נהי בכי
תמרורים רחל מבכה על בניה
מאנה להנחם על בניה כי איננו:
כה אמר יהוה מנעי קולך מבכי
ועיניך מדמעה כי יש שכר
לפעלתך נאם יהוה ושבו מארץ
אויב: ויש תקוה לאחריתך נאם
יהוה ושבו בנים לגבולם: שמוע
שמעתי אפרים מתנודד יסרתני
ואוסר כעגל לא למד השיבני
ואשובה כי אתה יהוה אלהי:
כי אחרי שובי נחמתי ואחרי
הודעי ספקתי על ירך בשתי
וגם נכלמתי כי נשאתי חרפת
נעורי: הבן יקיר לי אפרים אם
ילד שעשעים כי מדי דברי בו
זכר אזכרנו עוד על כן המו מעי
לו רחם ארחמנו נאם יהוה: הציבי
לך צינים שמי לך תמרורים
שתי לבך למסלה דרך הלכתי
שובי בתולת ישראל שבי אל
עריך אלה: עד מתי תתחמקין הבת
השובבה כי ברא יהוה חדשה
בארץ נקבה תסובב גבר: כה אמר
יהוה צבאות אלהי ישראל עוד
יאמרו את הדבר הזה בארץ
יהודה ובעריו בשובי את שבותם
יברכך יהוה נוה צדק הר הקדש:
וישבו בה יהודה וכל עריו יחדו
אכרים ונסעו בעדר: כי הרויתי
נפש עיפה וכל נפש דאבה מלאתי:
על זאת הקיצתי ואראה ושנתי
ערבה לי: הנה ימים באים
נאם יהוה וזרעתי את בית
ישראל ואת בית יהודה זרע אדם
וזרע בהמה: והיה כאשר שקדתי

עליהם לנתוש ולנתוץ ולהרס
ולהאביד ולהרע כן אשקד עליהם
לבנות ולנטוע נאם יהוה בימים
ההם לא יאמרו עוד אבות אכלו
בסר ושני בנים תקהינה: כי אם
איש בעונו ימות כל האדם האכל
הבסר תקהינה שניו: הנה ימים
באים נאם יהוה וכרתי את בית
ישראל ואת בית יהודה ברית
חדשה: לא כברית אשר כרתי את
אבותם ביום החזיקי בידם
להוציאם מארץ מצרים אשר
המה הפרו את בריתי ואנכי בעלתי
בם נאם יהוה: כי זאת הברית אשר
אכרת את בית ישראל אחרי הימים
ההם נאם יהוה נתתי את תורתי
בקרבם ועל לבם אכתבנה והייתי
להם לאלהים והמה יהיו לי לעם:
ולא ילמדו עוד איש את רעהו
ואיש את אחיו לאמר דעו את
יהוה כי כולם ידעו אותי למקטנם
ועד גדולם נאם יהוה כי אסלח
לעונם ולחטאתם לא אזכר עוד:
כה אמר יהוה נתן שמש לאור
יומם חקת ירח וכוכבים לאור
לילה רגע הים ויהמו גליו יהוה
צבאות שמו: אם ימושו החקים
האלה מלפני נאם יהוה גם זרע
ישראל ישבתו מהיות גוי לפני כל
הימים: כה אמר יהוה אם ימדו
שמים מלמעלה ויחקרו מוסדי
ארץ למטה גם אני אמאס בכל
זרע ישראל על כל אשר עשו נאם
יהוה: הנה ימים באים נאם יהוה
ונבנתה העיר ליהוה ממגדל חננאל
עד שער הפנה: ויצא עוד קוה

נתש נתץ · הרס אבד · רעע שקד · בנה יום · אמר אכל · שן קהה · מות · בוא · כרת · חזק · יצא · פור · כרת יום · נתן ירה · כתב היה · למד · ידע · גדל סלח · עוה זכר · חקק כבב · המה גלל · מוש חקק · פנה · שבת היה · יום מדד · עלה חקר · יסד מאס · עשה · יום · בנה גדל

super eos vt euellerē: & demolirer & dissiparem: & disperderē & affligerē: sic vigilabo super eos vt edificem & plantem: ait dominus. In diebus illis non dicēt vltra: patres comederunt vuam acerbā: & dentes filiorū obstupuerūt: sed vnusquisque in iniquitate sua morietur. Oīs hō qui comederit vuā acerbam obstupescent dentes ei⁹. Ecce dies venient dicit dn̄s: & feriam domui israel & domui iuda fedus nouum. Non sm̄ pactū quod pepigi cum patrib⁹ vestris in die qua apprehendi manū eorū vt educerem eos de terra egypti: pactum quod irritum fecerunt: & ego dominatus sum eorum dicit dominus: sed hoc erit pactum quod feriam cū domo israel. Post dies illos dicit dominus: dabo legem meam in visceribus eorū & in corde eorū scribā eam: & ero eis in deū: & ipsi erunt mihi in populū. Et non docebit vltra vir proximum suum: & vir fratrem suum: dicens cognosce dn̄m. Oēs enim cognoscent me a minimo eorū vsque ad maximum ait dn̄s: quia propiciabor iniqtati eorū: & pctī eorum nō memorabor ampli⁹. Hec dicit dominus qui dat solem in lumine diei: ordinē lune & stellarum in lumine noctis: qui turbat mare & sonāt fluctus eius dn̄s exercituum nomen illi. Si defecerint leges iste corā me dicit dn̄s: tunc & semen israel deficiet vt non sit gens coram me cunctis diebus. Hec dicit dn̄s. Si mensurari poterunt celi sursum & inuestigari fundamenta terre deorsum: & ego abiiciam vniuersum semen israel pp̄ter oīa que fecerunt dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus & edificabitur ciuitas domino a turre ananehel vsque ad portam anguli. Et exibit vltra normā

sup eos τ destruerē τ affligerē: sic vigilabo sup eos vt edificē τ plantem ait dn̄s. in diebus illis nō dicent vltra:
ἐπ' αὐτοὺς καὶ καθαιρεῖν καὶ κακοῦν, οὕτως γρηγορήσω ἐπ' αὐτοὺς τοῦ οἰκοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν φησὶν κύριος. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐ μὴ εἴπωσιν ἔτι,
pfes comedeſt vuā acerbā: τ dentes filiop̄ obstupuerūt: sed vnusquisque suo peccato morietur: τ comedētis vuā acerbā obstupescent dentes. ecce dies veniunt dicit dn̄s: τ disponā domui israel τ domui iuda testamētū nouū: nō scđm testamentū qđ feci pfīb⁹ eop̄ in die in q̄ apphendi manū eop̄ vt educerē eos de t̄ra egypti: qr ipi nō manserūt in testamēto meo. τ ego neglexi eos dicit dn̄s: qr hoc testamētū qđ disponā domui israel post dies illas dicit dn̄s: dans leges meas in mentem eop̄: τ in corda eop̄ inscribam eos: τ ero eis in deū: τ ipi erunt mihi in ppl̄m: τ nō docebunt vltra vnusquisque pximū suum τ vnusquisque fratrē suum dicēs: cognosce dn̄m: qr omnes scient me a puo vsque ad magnū eop̄ dicit dn̄s: qr ppici⁹ ero iniqtatib⁹ eop̄: τ peccatop̄ eop̄ nō ero memorāpli⁹. sic dixit dn̄s qui dat solem in lucem diei: lunam τ astra in lucem noctis: τ clamorē in mari: τ resonuerūt fluctus ei⁹ dn̄s omnipotens nomē illi: si cessauerint leges ei⁹ a facie mea dicit dn̄s: τ gen⁹ israel cessabit esse gens ante faciem meam oībus diebus: hec dicit dn̄s: si eleuatū fuerit celum ī sublime: τ si humiliatū fuerit pauimētū t̄re deorsū: τ ego nō reprobabo gētem israel dicit dn̄s. pro oībus q̄ fecerunt. ecce dies veniunt dicit dn̄s: τ edificabitur ciuitas dn̄o a turre ananeel: vsque ad portā anguli τ exibit
οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα, καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἡμωδίασαν, ἀλλ' ἢ ἕκαστος τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖται, καὶ τοῦ φαγόντος τὸν ὄμφακα αἱμωδιάσουσιν οἱ ὀδόντες. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ διαθήσομαι τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ ἰούδα διαθήκην καινήν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἐπελαβόμην τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ ἐγὼ ἠμέλησα αὐτῶν φησὶν κύριος, ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας φησὶν κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν, καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἔτι ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων, γνῶθι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν λέγει κύριος, ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. οὕτως εἶπεν κύριος ὁ δοὺς τὸν ἥλιον εἰς φῶς τῆς ἡμέρας, σελήνην, καὶ ἄστρα εἰς φῶς τῆς νυκτός, καὶ κραυγὴν ἐν θαλάσσῃ, καὶ ἐβόμβησαν τὰ κύματα αὐτῆς κύριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ, ἐὰν παύσωνται οἱ νόμοι αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου μου φησὶν κύριος, καὶ τὸ γένος ἰσραὴλ παύσεται γενέσθαι ἔθνος κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας, τάδε λέγει κύριος, ἐὰν ὑψωθῇ ὁ οὐρανὸς εἰς μετέωρον, καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ τὸ ἔδαφος τῆς γῆς κάτω, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀποδοκιμῶ τὸ γένος ἰσραὴλ λέγει κύριος. περὶ πάντων ὧν ἐποίησαν. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται φησὶν κύριος, καὶ οἰκοδομηθήσεται πόλις τῷ κυρίῳ ἀπὸ πύργου ἀναμεήλ, ἕως πύλης τῆς γωνίας καὶ ἐξελεύσεται

Eze. 18. a. · Heb. 8. c. · F · Rō. 14. c. · Heb. 8. c. · G

norma eius coram ea vsque ad colles gareb circumdabitur in circuitu de electis lapidib⁹: τ oēm vallem cadauep̄ τ cineris: τ omnem assaremoth: vsque ad torrentem cedron vsque ad angulū equop̄ porte orientis sanctum dn̄o: τ non vltra euelletur: τ non destruet vsque in eternū.
ἡ διαμέτρησις αὐτῆς ἀπέναντι αὐτῆς ἕως βουνῶν γαρείβ καὶ περικυκλωθήσεται κύκλῳ ἐξ ἐκλεκτῶν λίθων, καὶ πᾶσαν φάραγγα φαγαρὶμ καὶ σποδοῦ, καὶ πᾶσαν ἀσαρημώθ, ἕως χειμάρρου κεδρὼν ἕως γωνίας ἵππων πύλης ἀνατολῆς ἁγίασμα τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔτι ἐκλίπῃ, καὶ οὐ μὴ καθαιρεθῇ ἕως τοῦ αἰῶνος.

C. 32. A

Verbum qđ factū est ad hieremiā a dn̄o in anno decimo sedechie regi iuda iste ānus octauusdecimus nabuchodonosor regi babylonis τ exercitus regis babylonis obsedit in hierusalem: τ hieremias custodiebat in atrio carceris qđ est in domo regis iuda: in q̄ clauserat eum rex sedechias dicens. q̄re tu vaticinaris dicens: sic dixit dn̄s: ecce ego do ciuitatē istam in manu regis babylonis: τ capiet eam: τ sedechias nō saluabit de manu chaldeop̄: qr traditione tradetur in manus regis babylonis: τ loquet os ei⁹ ad os illius: τ oculi eius oculos illius videbūt: τ in babylonē igredietur sedechias: τ ibi sedebit donec visitem eum: dicit dn̄s. si aūt pugnaueritis ō chaldeos nō p̄sperabimini. τ dixit hieremias: τ factū est verbū dn̄i ad hieremiā dicēs: ecce anameel filius salmon fratris pr̄is tui: venit ad te dicens: posside tibi agrū meū q̄ in anathoth qr tibi iudiciū vt assumas in possessiōes: τ venit ad me anameel filius salom fratris pr̄is mei iuxta verbū dn̄i: in atriū carceris. τ ait mihi: posside tibi agrū meū q̄ in anathoth in t̄ra beniamin: qr tibi iudiciū vt possideas: τ tu senior: τ cognoui qr verbū dn̄i est: τ possedi agrū anameel filii fratris patris mei q̄ in anathoth τ statui ei septē siclos
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ δεκάτῳ σεδεκίᾳ βασιλεῖ ἰούδα οὗτος ἐνιαυτὸς ὀκτωκαιδέκατος ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ βαβυλῶνος καὶ δύναμις βασιλέως βαβυλῶνος ἐχαράκωσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἱερεμίας ἐφυλάσσετο ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς ἥ ἐστιν ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἰούδα, ἐν ᾗ κατέκλεισεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας λέγων. διατί σὺ προφητεύεις λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τὴν πόλιν ταύτην ἐν χειρὶ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ λήψεται αὐτήν, καὶ σεδεκίας οὐ μὴ σωθῇ ἐκ χειρὸς τῶν χαλδαίων, ὅτι παραδόσει παραδοθήσεται εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ λαλήσει στόμα αὐτοῦ πρὸς στόμα αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὄψονται, καὶ εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσεται σεδεκίας, καὶ ἐκεῖ καθιεῖται ἕως οὗ σκέψωμαι αὐτόν, λέγει κύριος. ἐὰν δὲ πολεμήσητε κατὰ τῶν χαλδαίων, οὐκ εὐοδωθήσεσθε. καὶ εἶπεν ἱερεμίας, καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, ἰδοὺ ἀναμεὴλ υἱὸς σαλμὼν ἀδελφοῦ πατρός σου, ἔρχεται πρὸς σὲ λέγων, κτῆσαι σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν ἀναθὼθ ὅτι σοὶ κρίμα παραλαβεῖν εἰς κτῆσιν, καὶ ἦλθεν πρός με ἀναμεὴλ υἱὸς σαλὼμ ἀδελφοῦ πατρός μου κατὰ τὸν λόγον κυρίου, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς φυλακῆς. καὶ εἶπέν μοι, κτῆσαι σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν ἀναθὼθ ἐν γῇ βενιαμείν, ὅτι σοὶ κρίσις κτήσασθαι, καὶ σὺ πρεσβύτερος, καὶ ἔγνων ὅτι λόγος κυρίου ἐστίν, καὶ ἐκτησάμην τὸν ἀγρὸν ἀναμεὴλ υἱοῦ ἀδελφοῦ πατρός μου τὸν ἐν ἀναθὼθ καὶ ἔστησα αὐτῷ ἑπτὰ σίκλους

B

mensure in cōspectu ei⁹ sup collem gareb: & circuibit goatha & oēm vallem cadauerū & cineres et vniuersam regionem mortis ad torrentem cedron & vsque ad angulū porte equorū orientalis. Sanctū dn̄i nō euelletur: & non destruetur vltra in perpetuum.

32.

Verbum quod factū est ad hieremiam a domino in anno decimo sedechie regis iuda: ipse est annus octauus decimus nabuchodonosor. Tunc exercitus regis babylonis obsidebat hierusalē: et hieremias propheta erat clausus in atrio carceris q erat in domo regis iuda. Clauserat enim eū sedechias rex iuda dicens. Quare vaticinaris dicens: hec dicit dn̄s: ecce ego dabo ciuitatem istam in manus regis babylonis & capiet eam: & sedechias rex iuda non effugiet de manu chaldeorū: sed tradetur in manus regis babylonis: & loquetur os eius cū ore illius & oculi eius oculos illius videbūt: & in babylonem ducet sedechiā: & ibi erit donec visitem eum: ait dn̄s. Si aūt dimicaueritis aduersum chaldeos nihil prosperū hēbitis. Et dixit hieremias. Factū est verbū dn̄i ad me dicēs. Ecce anamehel filius sellū patruelis tu⁹ veniet ad te dicens. Eme tibi agrum meum qui est in anathoth. Tibi enī cōpetit ex propinqtate vt emas. Et venit ad me anamehel fili⁹ patrui mei sm̄ verbum dn̄i ad vestibulū carceris: & ait ad me. Posside agrum meum qui est in anathoth in terra beniamin: quia tibi competit hereditas & tu ppinqu⁹ es vt possideas. Intellexi autē q̄ verbum domini esset. Et emi agrum ab anamehel filio patrui mei qui est ī anathoth. Et appendi ei argentū septem stateras:

המדה נגדו על גבעת גרב ונסב
געתה וכל העמק הפגרים והדשן
וכל השדמות עד נחל קדרון עד
פנת שער הסוסים מזרחה קדש
ליהוה לא ינתש ולא יהרס עוד
לעולם:

Ca. xxxij.

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת
יהוה בשנה העשירית לצדקיהו
מלך יהודה היא השנה שמנה
עשרה שנה לנבוכדראצר: ואז
חיל מלך בבל צרים על ירושלם
וירמיהו הנביא היה כלוא בחצר
המטרה אשר בית מלך יהודה:
אשר כלאו צדקיהו מלך יהודה
לאמר מדוע אתה נבא לאמר כה
אמר יהוה הנני נתן את העיר
הזאת ביד מלך בבל ולכדה:
וצדקיהו מלך יהודה לא ימלט מיד
הכשדים כי הנתן ינתן ביד מלך
בבל ודבר פיו עם פיו ועיניו את
עיניו תראינה: ובבל יולך את
צדקיהו ושם יהיה עד פקדי אתו
נאם יהוה כי תלחמו את הכשדים
לא תצליחו: ויאמר ירמיהו היה
דבר יהוה אלי לאמר: הנה חנמאל
בן שלם דדך בא אליך לאמר
קנה לך את שדי אשר בענתות כי
לך משפט הגאלה לקנות: ויבא
אלי חנמאל בן דדי כדבר יהוה
אל חצר המטרה ויאמר אלי קנה
נא את שדי אשר בענתות אשר
בארץ בנימן כי לך משפט הירשה
ולך הגאלה קנה לך וארע כי דבר
יהוה הוא: ואקנה את השדה מאת
חנמאל בן דדי אשר בענתות
ואשקלה לו את הכסף שבעה שקלים

מדד סבב · פנה זרח · נתש הרס · עלם · צור · נבא כלא · נטר · ידע · מלט · נתן · פה · ראה הלך · היה · לחם · צלח אמר · דוד בוא · שדה · שפט קנה · בוא · נטר · ידע · שקל

ועשרה הכסף: ואכתב בספר
ואחתם ואעד עדים ואשקל הכסף
במאזנים: ואקח את ספר המקנה
את החתום המצוה והחקים ואת
הגלוי: ואתן את הספר המקנה אל
ברוך בן נריה בן מחסיה לעיני
חנמאל דודי ולעיני העדים הכתבים
בספר המקנה לעיני כל היהודים
הישבים בחצר המטרה: ואצוה
את ברוך לעיניהם לאמר: כה אמר
יהוה צבאות אלהי ישראל לקוח
את הספרים האלה את ספר
המקנה הזה ואת החתום ואת ספר
הגלוי הזה ונתתם בכלי חרש
למען יעמדו ימים רבים: כי כה
אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
עוד יקנו בתים ושדות וכרמים
בארץ הזאת: ואתפלל אל יהוה
אחרי תתי את ספר המקנה אל
ברוך בן נריה לאמר: אהה אדני
יהוה הנה אתה עשית את השמים
ואת הארץ בכחך הגדול ובזרעך
הנטויה לא יפלא ממך כל דבר:
עשה חסד לאלפים ומשלם עון
אבות אל חיק בניהם אחריהם
האל הגדול הגבור יהוה צבאות
שמו: גדל העצה ורב העליליה אשר
עיניך פקחות על כל דרכי בני אדם
לתת לאיש כדרכיו וכפרי
מעלליו: אשר שמת אתות ומפתים
בארץ מצרים עד היום הזה
ובישראל ובאדם ותעשה לך שם
כיום הזה: ותצא את עמך את
ישראל מארץ מצרים באתות
ובמופתים וביד חזקה ובאזרוע
נטויה ובמורא גדול: ותתן להם

& decem argenteos: & scripsi in libro & signaui: & adhibui testes. Et appēdi argentū in statere: & accepi librū possessionis signatum & stipulationes & rata & signa forinsecus. Et dedi librum possessionis baruch filio neri filii maasie in oculis anamehel patruelis mei & in oculis testiū q scripti erant in libro emptionis & in oculis oīm iudeorū qui sedebāt in atrio carceris. Et precepi baruch coram eis: dicens. Hec dicit dominus exercituū de⁹ israel. Sume libros istos librum emptionis hunc signatum & librum hunc qui apertus est: & pones illos ī vase fictili: vt pmanere possint diebus multis. Hec enim dicit dominus exercituum deus israel. Adhuc possidebuntur domus & agri & vinee in terra ista. Et oraui ad dominum postquā tradidi librum possessionis baruch filio neri: dicens. Heu heu heu dñe deus. Ecce tu fecisti celum & terram in fortitudine tua magna & in brachio tuo extento. Non erit tibi difficile oē verbū: qui facis misericordiā in millibus: et reddis iniquitatem patrum in sinum filiorū eorum post eos. Fortissime magne & potens: dñs exercituum nomē tibi magnus cōsilio & incōprehensibilis cogitatu: cuius oculi aperti sunt sup oēs vias filiorum adā: vt reddas vnicuiqȝ sm vias suas: & sm fructū adinuētionū eius. Qui posuisti signa & portenta in terra egypti vsqȝ ad diem hanc: & in israel & in hoībus & tibi fecisti nomen sicut ē dies hec. Et eduxisti populum tuum israel de terra egypti in signis & portentis & in manu robusta & in brachio extento & in terrore magno: & dedisti eis

καὶ δέκα ἀργυρίου, καὶ ἔγραψα εἰς βιβλίον καὶ ἐσφράγισάμην, καὶ διεμαρτυράμην μάρτυρας, καὶ ἔστησα τὸ ἀργύριον ἐν ζυγῷ, καὶ ἔλαβον τὸ βιβλίον τῆς κτήσεως τὸ ἀνεγνωσμένον καὶ ἐσφραγισμένον, καὶ ἔδωκα αὐτὸ τῷ βαρούχ υἱῷ νηρίου υἱοῦ μαασαίου κατ᾽ ὀφθαλμοὺς ἀναμεὴλ υἱοῦ ἀδελφοῦ πατρός μου, καὶ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς τῶν ἑστηκότων μαρτύρων, καὶ γραψάντων ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς κτήσεως, καὶ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς πάντων τῶν ἰουδαίων τῶν καθημένων ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς, καὶ συνέταξα τῷ βαρούχ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραήλ, λάβε τὸ βιβλίον τῆς κτήσεως τοῦτο, καὶ τὸ βιβλίον τὸ ἐσφραγισμένον καὶ ἀνεγνωσμένον, καὶ θήσεις εἰς ἀγγεῖον ὀστράκινον, ἵνα διαμείνῃ ἡμέρας πλείονας, ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἔτι κτηθήσονται οἰκίαι καὶ ἀγροὶ καὶ ἀμπελῶνες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ προσηυξάμην πρὸς κύριον μετὰ τὸ δοῦναί με τὸ βιβλίον τῆς κτήσεως βαρούχ υἱῷ νηρίου λέγων, ὁ ὢν κύριε θεὸς σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ, καὶ τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ καὶ μετεώρῳ, οὐ μὴ ἀποκρυβῇ ἀπὸ σοῦ οὐδὲν ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας, καὶ ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων εἰς κόλπον τέκνων αὐτῶν μετ᾽ αὐτούς. ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ ἰσχυρός, κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ μέγας βουλῇ καὶ δυνατὸς τοῖς ἔργοις. οἱ ὀφθαλμοί σου ἀνεῳχθησαν ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων δοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸν καρπὸν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ, ὃς ἐποίησας σημεῖα καὶ τέρατα ἐν γῇ αἰγύπτου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐν ἰσραήλ, καὶ ἐν τοῖς γηγενέσιν, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἰσραήλ ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρασιν καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασιν μεγάλοις, καὶ ἔδωκας αὐτοῖς

Exo. 34. a.

τὴν γῆν ταύτην ἣν ὤμοσας τοῖς πατράσιν αὐτῶν, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, καὶ εἰσῆλθον καὶ ἔλαβον αὐτήν καὶ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐν τοῖς προστάγμασίν σου οὐκ ἐπορεύθησαν πάντα ἃ ἐνετείλω αὐτοῖς οὐκ ἐποίησαν, καὶ ἐποίησαν συμβῆναι αὐτοῖς ἅπαντα τὰ κακὰ ταῦτα. ἰδοὺ ὄχλος ἥκει ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην συλλαβεῖν αὐτήν, καὶ ἡ πόλις ἐδόθη εἰς χεῖρας χαλδαίων τῶν πολεμούντων αὐτὴν ἀπὸ προσώπου μαχαίρας καὶ λιμοῦ καὶ λοιμοῦ, ὡς ἐλάλησας οὕτως ἐγένετο. καὶ ἰδοὺ σὺ βλέπεις καὶ σὺ λέγεις πρός με, κτῆσαι σεαυτῷ ἀγρὸν ἀργυρίου, καὶ ἐπιμαρτύρισαι μάρτυρας, καὶ ἡ πόλις ἐδόθη εἰς χεῖρας χαλδαίων. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς πάσης σαρκὸς μὴ ἀπ᾽ ἐμοῦ κρυβήσεταί τι; διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος, δοθεῖσα παραδοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας χαλδαίων καὶ εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος καὶ λήψεται αὐτήν, καὶ ἥξουσιν οἱ χαλδαῖοι πολεμοῦντες ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ καύσουσιν ἐν πυρί. καὶ κατακαύσουσιν τὰς οἰκίας αἷς ἐθυμίασαν ἐπὶ τῶν δωμάτων αὐτῶν τῇ βάαλ, καὶ ἔσπενδον σπονδὰς θεοῖς ἑτέροις πρὸς τὸ παραπικρᾶναί με ὅτι ἦσαν υἱοὶ ἰσραήλ καὶ υἱοὶ ἰούδα μόνοι ποιοῦντες τὸ πονηρὸν κατ᾽ ὀφθαλμούς μου ἐκ νεότητος αὐτῶν, υἱοὶ ἰσραήλ οἱ παραπικραίνουσί με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ λέγει κύριος. ὅτι ἐπὶ ὀργήν μου καὶ ἐπὶ θυμόν μου ἦν ἡ πόλις αὕτη ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ᾠκοδόμησαν αὐτήν, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἀπαλλάξαι αὐτὴν ἀπὸ προσώπου μου, διὰ πάσας τὰς πονηρίας υἱῶν ἰσραήλ καὶ ἰούδα, ὅτι ἐποίησαν πικρᾶναί με αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῶν καὶ οἱ προφῆται αὐτῶν, ἄνδρες ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστρεψαν πρός με νῶτα καὶ οὐ πρόσωπα αὐτῶν,

terram hanc quam iurasti patribus eorū: vt dares eis terrā fluentē lacte & melle: & ingressi sunt & possederūt eā. Et nō obedierūt voci tue: & in lege tua non ambulauerunt: omnia que mandasti eis vt facerent: non fecerunt: & euenerunt eis omnia mala hec. Ecce munitiones extructe sunt aduersum ciuitatē: vt capiatur et vrbs data est in man⁹ chaldeorū qui preliantur aduersus eam a facie gladii & famis & pestilētie: & quecūqȝ locut⁹ es acciderunt vt tu ipse cernis. Et tu dicis mihi domine deus eme agrū argento & adhibe testes: cū vrbs data sit in manus chaldeorū? Et factū est verbum domini ad hieremiam dicēs. Ecce ego dominus deus vniuerse carnis. Nunqd mihi difficile erit omne verbū? Propterea hec dicit dñs. Ecce ego tradam ciuitatē istā in manus chaldeorū & in manus regis babylonis & capient eam: & venient chaldei preliātes aduersum vrbem hanc: & succendent eā igni: & comburēt eam: & domos in quarū domatibus sacrificabāt baal: & libabāt diis alienis libamina ad irritandum me. Erant enim filii israel & filii iuda iugiter faciētes malum in oculis meis ab adolescentia sua filii israel qui vsqȝ nunc exacerbāt me in opere manuū suarum dicit dñs: qa in furore & in indignatione mea facta est mihi ciuitas hec a die qua edificauerunt eam vsqȝ ad diem istam qua auferetur de conspectu meo propter maliciā filiorū israel & filiorum iuda quā fecerūt ad iracūdiā me puocātes ipsi & reges eorū & pricipes eorū & sacerdotes & prophete eorū viri iuda & hitatores hierlm. Et verterūt ad me terga & nō facies cū docerem eos

את הארץ הזאת אשר נשבעת
לאבותם לתת להם ארץ זבת חלב
ודבש: ויבאו וירשו אתה ולא
שמעו בקולך ובתרותך לא הלכו
את כל אשר צויתה להם לעשות
לא עשו ותקרא אתם את כל
הרעה הזאת: הנה הסללות באו
העיר ללכדה והעיר נתנה ביד
הכשדים הנלחמים עליה מפני
החרב והרעב והדבר ואשר דברת
היה והנך ראה: ואתה אמרת אלי
אדני יהוה קנה לך השדה בכסף
והעד עדים והעיר נתנה ביד
הכשדים: ויהי דבר יהוה אל
ירמיהו לאמר: הנה אני יהוה אלהי
כל בשר הממני יפלא כל דבר:
לכן כה אמר יהוה הנני נתן את
העיר הזאת ביד הכשדים וביד
נבוכדראצר מלך בבל ולכדה: ובאו
הכשדים הנלחמים על העיר
הזאת והציתו את העיר הזאת
באש ושרפוה ואת הבתים אשר
קטרו על גגותיהם לבעל והסכו
נסכים לאלהים אחרים למען
הכעסני: כי היו בני ישראל ובני
יהודה אך עשים הרע בעיני
מנערתיהם כי בני ישראל אך
מכעסים אתי במעשה ידיהם נאם
יהוה: כי על אפי ועל חמתי היתה
לי העיר הזאת למן היום אשר בנו
אתה ועד היום הזה להסירה מעל
פני: על כל רעת בני ישראל ובני
יהודה אשר עשו להכעסני המה
מלכיהם שריהם כהניהם ונביאיהם
ואיש יהודה וישבי ירושלם: ויפנו
אלי ערף ולא פנים ולמד אתם

הַשְׁכֵּם וְלַמֵּד וְאֵינָם שֹׁמְעִים לָקַחַת מוּסָר׃ וַיָּשִׂימוּ שִׁקּוּצֵיהֶם בַּבַּיִת אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו לְטַמְּאוֹ׃ וַיִּבְנוּ אֶת בָּמוֹת הַבַּעַל אֲשֶׁר בְּגֵיא בֶן הִנֹּם לְהַעֲבִיר אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנוֹתֵיהֶם לַמֹּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִים וְלֹא עָלְתָה עַל לִבִּי לַעֲשׂוֹת הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת לְמַעַן הַחֲטִי אֶת יְהוּדָה׃ וְעַתָּה לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים נִתְּנָה בְּיַד מֶלֶךְ בָּבֶל בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדָּבֶר׃ הִנְנִי מְקַבְּצָם מִכָּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתִּים שָׁם בְּאַפִּי וּבַחֲמָתִי וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַהֲשִׁבֹתִים אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהֹשַׁבְתִּים לָבֶטַח׃ וְהָיוּ לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים׃ וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב אֶחָד וְדֶרֶךְ אֶחָד לְיִרְאָה אוֹתִי כָּל הַיָּמִים לְטוֹב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם׃ וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית עוֹלָם אֲשֶׁר לֹא אָשׁוּב מֵאַחֲרֵיהֶם לְהֵיטִיבִי אוֹתָם וְאֶת יִרְאָתִי אֶתֵּן בִּלְבָבָם לְבִלְתִּי סוּר מֵעָלָי׃ וְשַׂשְׂתִּי עֲלֵיהֶם לְהֵטִיב אוֹתָם וּנְטַעְתִּים בָּאָרֶץ הַזֹּאת בֶּאֱמֶת בְּכָל לִבִּי וּבְכָל נַפְשִׁי׃ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר הֵבֵאתִי אֶל הָעָם הַזֶּה אֵת כָּל הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת כֵּן אָנֹכִי מֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר עֲלֵיהֶם׃ וְנִקְנָה הַשָּׂדֶה בָּאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים שְׁמָמָה הִיא מֵאֵין אָדָם וּבְהֵמָה נִתְּנָה בְּיַד הַכַּשְׂדִּים׃ שָׂדוֹת בַּכֶּסֶף יִקְנוּ וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם וְהָעֵד עֵדִים בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּבִסְבִיבֵי יְרוּשָׁלִַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה וּבְעָרֵי הָהָר

et erudirem diluculo & nollent audire vt acciperent disciplinā. Et posuerunt idola sua in domo in qua inuocatū est nomen meū vt pollnerent eam: & edificauerūt excelsa baal que sunt in valle filii ennom: vt initiarent filios suos & filias suas moloch: qd non mandaui eis: nec ascendit in cor meum vt facerent abominationem hanc: & in peccatū deducerēt iudam. Et nunc ppter ista hec dicit dominus deus israel ad ciuitatem hanc: de qua vos dicitis φ tradatur in manus regis babylonis in gladio & in fame & in peste. Ecce ego congregabo eos de vniuersis terris ad quas eieci eos in furore meo: & in ira mea & in indignatione grandi: & reducā eos ad locū istū: & habitare eos faciā cōfidēter: & erūt mihi in populum: & ego ero eis in deum. Et dabo eis cor vnum & viam vnam vt timeant me vniuersis diebus: & bene sit eis & filiis eorum post eos. Et feriam eis pactum sempiternū: & non desinam eis benefacere: & timorē meū dabo in corde eorū: vt non recedant a me: & letabor sup eis cum bene eis fecero. Et plantabo eos in terra ista in veritate in toto corde meo & in tota aia mea: quia hec dicit dñs. Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grāde: sic adducam sup eos omne bonum quod ego loquor ad eos. Et possidebuntur agri in terra ista de qua vos dicitis φ deserta sit: eo φ non remanserit hō & iumentū: & data sit in manus chaldeorum. Agri ementur pecunia & scribētur in libro: & imprimetur signū & testis adhibebitur in fra beiamin: & i circuitu hierlm in ciuitatib iuda & in ciuitatib montanis

ὀρθρου καὶ ἐδίδαξα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαβεῖν παιδείαν. καὶ ἔθηκαν τὰ μιάσματα αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ ἐν ἀκαθαρσίαις αὐτῶν, καὶ ᾠκοδόμησαν τοὺς βωμοὺς τῇ βααλ τοὺς ἐν φάραγγι υἱοῦ ἐννόμ, τοῦ ἀναφέρειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τῷ μολὸχ, ἃ οὐ συνέταξα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι τὸ βδέλυγμα τοῦτο πρὸς τὸ ἐξαμαρτεῖν τὸν ἰούδαν. καὶ νῦν οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην ἣν σὺ λέγεις παραδοθήσεται εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν λοιμῷ. ἰδοὺ ἐγὼ συνάγω αὐτοὺς ἐκ πάσης τῆς γῆς οὗ διέσπειρα αὐτοὺς ἐκεῖ ἐν ὀργῇ μου καὶ ἐν τῷ θυμῷ μου καὶ παροξυσμῷ μεγάλῳ, καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τοῦτον καὶ καθιῶ αὐτοὺς πεποιθότας, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαὸν καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ δώσω αὐτοῖς ὁδὸν ἑτέραν καὶ καρδίαν ἑτέραν φοβηθῆναί με πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἀγαθὸν αὐτοῖς καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν μετ' αὐτούς, καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην αἰώνιον ἣν οὐ μὴ ἀποστρέψω ὄπισθεν αὐτῶν, καὶ τὸν φόβον μου δώσω εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν πρὸς τὸ μὴ ἀποστῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἐπισκέψομαι αὐτοὺς ἀγαθῶσαι αὐτούς, καὶ φυτεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐν πίστει καὶ ἐν πάσῃ καρδίᾳ μου, καὶ ἐν πάσῃ ψυχῇ. ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος, καθὰ ἐπήγαγον ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον πάντα τὰ κακὰ τὰ μεγάλα ταῦτα, οὕτως ἐγὼ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς πάντα τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ ἐλάλησα ἐπ' αὐτούς. καὶ κτηθήσονται ἔτι ἀγροὶ ἐν τῇ γῇ ἣ σὺ λέγεις ἄβατος ἐστιν ἀπὸ ἀνθρώπου καὶ κτήνους, καὶ παρεδόθησαν εἰς χεῖρας χαλδαίων, καὶ κτήσονται ἀγροὺς ἐν ἀργυρίῳ. καὶ γράψεις εἰς βιβλίον καὶ σφραγιῇ καὶ διαμαρτύρῃ μάρτυρας ἐν γῇ βενιαμεὶν καὶ κύκλῳ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐν πόλεσι τοῦ ὄρους,

καὶ ἐν πόλεσι τῆς σεφηλὰ, καὶ ἐν πόλεσι τῆς ναγὲβ, ὅτι ἀποστρέψω τὰς ἀποικίας αὐτῶν λέγει κς. Ca. 33.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν ἐκ δευτέρου, καὶ αὐτὸς ἦν ἔτι δεδεμένος ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος, ποιῶν γῆν καὶ πλάσσων αὐτὴν τοῦ ἀνορθῶσαι αὐτήν, κύριος ὄνομα αὐτῷ. κέκραξον πρός με καὶ ἀποκριθήσομαί σοι καὶ ἀπαγγελῶ σοι μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ ἃ οὐκ ἔγνως αὐτὰ ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ περὶ οἴκων τῆς πόλεως ταύτης, καὶ περὶ οἴκων βασιλέως ἰούδα τῶν καθῃρημένων εἰς χάρακα, καὶ προμαχῶνας τοῦ μάχεσθαι πρὸς τοὺς χαλδαίους, καὶ πληρῶσαι αὐτὴν νεκρῶν τῶν ἀνθρώπων οὓς ἐπάταξα ἐν ὀργῇ μου καὶ ἐν θυμῷ μου, καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης περὶ πασῶν τῶν πονηριῶν αὐτῶν. ἰδοὺ ἐγὼ ἀνάγω αὐτῇ συνούλωσιν καὶ ἴαμα καὶ ἰατρεύσω αὐτούς, καὶ φανερώσω αὐτοῖς εἰσακούειν. καὶ ποιήσω αὐτοῖς εἰρήνην καὶ πίστιν, καὶ ἐπιστρέψω τὴν ἀποικίαν ἰούδα, καὶ τὴν ἀποικίαν ἱερουσαλήμ, καὶ οἰκοδομήσω αὐτοὺς ὡς τὸ πρότερον, καὶ καθαριῶ αὐτοὺς ἀπὸ πασῶν τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν ὧν ἡμάρτοσαν μοι, καὶ οὐ μὴ μνησθήσομαι ἁμαρτιῶν αὐτῶν ὧν ἥμαρτόν μοι καὶ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἔσται μοι εἰς ὄνομα εἰς εὐφροσύνην καὶ εἰς αἴνεσιν καὶ εἰς μεγαλειότητα παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς, οἵτινες ἀκούσονται πάντα τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ ποιῶ αὐτοῖς. καὶ φοβηθήσονται καὶ πικρανθήσονται περὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν καὶ περὶ πάσης τῆς εἰρήνης ἧς ἐγὼ ποιῶ αὐτοῖς. οὕτως εἶπεν κύριος, ἔτι ἀκουσθήσεται ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ὃ ὑμεῖς λέγετε ἔρημος ἐστὶν ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλὴμ ταῖς ἠρημωμέναις παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον καὶ κτήνη. φωνὴ εὐφροσύνης καὶ φωνὴ χαρμοσύνης, φωνὴ νυμφίου καὶ φωνὴ νύμφης, φωνὴ λεγόντων ἐξομολογεῖσθε κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι χρηστὸς κύριος ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ εἰσοίσουσι

& in ciuitatib campestrib & i ciuitatib q ad austrū sunt: qa cōuertā captiuitatē eoꝝ ait dñs. 33.

Et factum est verbū domini ad hieremiam secundo: cū adhuc clausus esset in atrio carceris dicens. Hec dicit dominus: q facturus est & formatur illud & paraturus: dñs nomē eius. Clama ad me & exaudiam te: & annūciabo tibi grandia & firma que nescis. Quia hec dicit dominus deus israel ad domos vrbis huius & ad domos regis iude que destructe sunt ad munitiões & ad gladiū venientium vt dimicent cū chaldeis & impleāt eas cadaueribus hoim quos percussi in furore meo: & in indignatione mea abscondēs faciē meā a ciuitate hac ppter oēm maliciā eoꝝ. Ecce ego obducā eis cicatricē & sanitate & curabo eos: & reuelabo eis deprecationem pacis & veritatis. Et conuertam conuersionem iuda & conuersionem israel: & edificabo eos sicut a principio: & emundabo illos ab omi iniqtate sua in qua peccauerūt mihi. & ppitius ero cūctis iniquitatib eoꝝ in q̄bus deliqrunt mihi & sp̄reuerūt me. Et erit mihi in nomē & in gaudiū & in laudē & i exultatione cūctis gentibus terre que audierint omnia bona que ego facturus sum eis & pauebūt & turbabūtur in vniuersis bonis & in omni pace: quam ego faciam eis. Hec dicit dominus. Adhuc audietur in loco isto quem vos dicitis esse desertum eo φ non sit homo nec iumētum in ciuitatibus iuda & foris hierusalem que desolate sunt absq homine & absq habitatore & absq pecore: vox gaudii & vox letice: vox sponsi & vox spōse: vox dicentiū. Confitemini dño exercituum: q̄m bonus dñs: q̄m in eternū mia eius: & portantū

וּבְעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב כִּי אָשִׁיב אֶת שְׁבוּתָם נְאֻם יְהוָה׃

Ca. xxxiij.

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל יִרְמְיָהוּ שֵׁנִית וְהוּא עוֹדֶנּוּ עָצוּר בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה עֹשָׂהּ יְהוָה יוֹצֵר אוֹתָהּ לַהֲכִינָהּ יְהוָה שְׁמוֹ׃ קְרָא אֵלַי וְאֶעֱנֶךָּ וְאַגִּידָה לְּךָ גְּדֹלוֹת וּבְצֻרוֹת לֹא יְדַעְתָּם׃ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל בָּתֵּי הָעִיר הַזֹּאת וְעַל בָּתֵּי מַלְכֵי יְהוּדָה הַנְּתֻצִים אֶל הַסֹּלְלוֹת וְאֶל הֶחָרֶב׃ בָּאִים לְהִלָּחֵם אֶת הַכַּשְׂדִּים וּלְמַלְאָם אֶת פִּגְרֵי הָאָדָם אֲשֶׁר הִכֵּיתִי בְאַפִּי וּבַחֲמָתִי וַאֲשֶׁר הִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהָעִיר הַזֹּאת עַל כָּל רָעָתָם׃ הִנְנִי מַעֲלֶה לָּהּ אֲרֻכָה וּמַרְפֵּא וּרְפָאתִים וְגִלֵּיתִי לָהֶם עֲתֶרֶת שָׁלוֹם וֶאֱמֶת׃ וַהֲשִׁבֹתִי אֶת שְׁבוּת יְהוּדָה וְאֵת שְׁבוּת יִשְׂרָאֵל וּבְנִתִים כְּבָרִאשֹׁנָה׃ וְטִהַרְתִּים מִכָּל עֲוֹנָם אֲשֶׁר חָטְאוּ לִי וְסָלַחְתִּי לְכוֹל עֲוֹנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר חָטְאוּ לִי וַאֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בִי׃ וְהָיְתָה לִּי לְשֵׁם שָׂשׂוֹן לִתְהִלָּה וּלְתִפְאֶרֶת לְכֹל גּוֹיֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּ אֶת כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אָנֹכִי עֹשֶׂה אֹתָם וּפָחֲדוּ וְרָגְזוּ עַל כָּל הַטּוֹבָה וְעַל כָּל הַשָּׁלוֹם אֲשֶׁר אָנֹכִי עֹשֶׂה לָּהּ׃ כֹּה אָמַר יְהוָה עוֹד יִשָּׁמַע בַּמָּקוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים חָרֵב הוּא מֵאֵין אָדָם וּמֵאֵין בְּהֵמָה בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִַם הַנְשַׁמּוֹת מֵאֵין אָדָם וּמֵאֵין יוֹשֵׁב וּמֵאֵין בְּהֵמָה׃ קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה קוֹל אֹמְרִים הוֹדוּ אֶת יְהוָה צְבָאוֹת כִּי טוֹב יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ מְבִאִים

תודה בית יהוה כי אשיב את שבות — ידה שוב
הארץ כבראשנה אמר יהוה כה — שבה
אמר יהוה צבאות עוד יהיה במקום — היה קום
הזה החרב מאין אדם ועד בהמה
ובכל עריו נוה רעים מרבצים צאן — עיר רעה
בערי ההר בערי השפלה ובערי — רבץ
הנגב ובארץ בנימן ובסביבי — סבב
ירושלם ובערי יהודה עד — עוד
תעברנה הצאן על ידי מונה אמר — עבר מנה
יהוה הנה ימים באים נאם יהוה — יום בוא
והקמתי את הדבר הטוב אשר — קום
דברתי אל בית ישראל ועל בית
יהודה בימים ההם ובעת ההיא
אצמיח לדוד צמח צדקה ועשה — צמח
משפט וצדקה בארץ בימים ההם — שפט
תושע יהודה וירושלם תשכון — ישע שכן
לבטח וזה אשר יקרא לה יהוה — קרא
צדקנו כי כה אמר יהוה לא יכרת — כרת
לדוד איש ישב על כסא בית
ישראל ולכהנים הלוים לא יכרת
איש מלפני מעלה עולה ומקטיר — פנה עלה
מנחה ועשה זבח כל הימים ויהי — קטר היה
דבר יהוה אל ירמיהו לאמור כה
אמר יהוה אם תפרו את בריתי — פור
היום ואת בריתי הלילה ולבלתי — ברת
היות יומם ולילה בעתם גם בריתי — היה עות
תפר את דוד עבדי מהיות לו בן מלך — היה
על כסאו ואת הלוים הכהנים
משרתי אשר לא יספר צבא — שרת ספר
השמים ולא ימד חול הים כן — מדד
ארבה את זרע דוד עבדי ואת — רבה
הלוים משרתי אתי ויהי דבר — היה
יהוה אל ירמיהו לאמר הלוא ראית
מה העם הזה דברו לאמר שתי — ראה
המשפחות אשר בחר יהוה בהם — שפחה
וימאסם ואת עמי ינאצון מהיות — מאס נאץ

vota in domo dñi. Reducam enim cõuersionẽ terre sicut a pricipio dicit dominus. Hec dicit dominꝰ exercituũ. Adhuc erit in loco isto deserto absq; homine & absq; iumento & in cunctis ciuitatibus eius: habitaculũ pastorũ accubãtiũ greges in ciuitatibus mõtuosis & in ciuitatibꝰ cãpestribus: & in ciuitatibus q̃ ad austrũ sunt & in terra beniamin & in circuitu hierusalẽ: & ĩ citatibꝰ iuda: adhuc trãsibũt greges ad manũ numerantis: ait dñs. Ecce dies venient dicit dñs: & suscitabo verbũ bonum quod locutus sum ad domum israel & ad domum iuda. In diebus illis & in tempore illo germinare faciam dauid germẽ iusticie: & faciet iudiciũ & iusticiã in terra. In diebus illis saluabitur iuda: & hierusalem habitabit cõfidẽter. Et hoc est nomẽ qd vocabũt eũ: dñs iustus nr̃. Quia hec dicit dñs. Non interibit de dauid vir qui sedeat sup thronum domus israel: & de sacerdotibus & de leuitis nõ interibit vir a facie mea qui offerat holocaustõata & incẽdat sacrificiũ & cedat victimas oĩbus diebus. Et factũ est verbum dñi ad hieremiam dicens. Hec dicit dñs. Si irritũ potest fieri pactũ meũ cum die & pactum meũ cũ nocte vt non sit dies & nox in tempore suo: & pactum meum irritũ esse poterit cũ dauid seruo meo vt nõ sit ex eo filiꝰ q regnet in throno eiꝰ & leuite & sacerdotes ministri mei. Sicut enumerari nõ possunt stelle celi & metiri harene maris: sic multiplicabo semen dauid serui mei: & leuitas ministros meos. Et factũ est verbum dñi ad hieremiam dicens. Nũquid nõ vidisti quid populus hic locutus sit dicens: due cognationes quas elegerat dominus abiecte sũt: & pplm meũ despexerũt: eo q nõ sit

dona in domũ dñi: qr cõuerti faciã oẽm trãsmigrationes tre illiꝰ sicut prius dixit dñs:
δῶρα εἰς οἶκον κυρίου, ὅτι ἀποστρέψω πᾶσαν τὴν ἀποικίαν τῆς γῆς ἐκείνης κατὰ τὸ πρότερον εἶπεν κύριος,
sic dicit dñs exercituũ: adhuc erit in loco deserto isto vt nõ sit homo ꝛ iumẽta:
οὕτως λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἔτι ἔσαι ἐν τῷ τόπῳ τῷ ἐρήμῳ τούτῳ παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον καὶ κτήνη,
ꝛ in omnibꝰ ciuitatibꝰ eiꝰ habitacula pastorũ accubantiũ greges in ciuitatibꝰ mõtane ꝛ
καὶ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ καταλύματα ποιμένων κοιταζόντων ποίμνια ἐν πόλεσιν τῆς ὀρεινῆς καὶ
in ciuitatibꝰ cãpestribꝰ ꝛ in ciuitatibꝰ austri: ꝛ in terra beniamin ꝛ in his q̃ i circuitu hierusalem: ꝛ in ciuitatibꝰ iuda. adhuc trãsibũt oues ad manũ
ἐν πόλεσιν τῆς σεφηλὰ καὶ ἐν πόλεσιν τῆς ναγέβ, καὶ ἐν γῇ Βενιαμεὶν καὶ ἐν ταῖς κύκλῳ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα. ἔτι παρελεύσεται πρόβατα ἐπὶ χεῖρα
numerãtis ait dñs: ecce dies veniũt dicit dñs: ꝛ suscitabo verbũ bonũ: qd locutꝰ sum sup domũ israel ꝛ sup domũ iuda. in illis
ἀριθμοῦντος εἶπεν κύριος, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἀναστήσω τὸ ῥῆμα τὸ ἀγαθόν, ὃ ἐλάλησα ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα. ἐν ἐκείναις ταῖς
diebꝰ ꝛ in tpe illo: germinare faciã dauid germẽ iusticie. ꝛ regnabit rex:
ἡμέραις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, βλαστῆσαι ποιήσω τῷ δαυὶδ βλαστὸν δικαιοσύνης. καὶ βασιλεύσει βασιλεύς,
ꝛ itelliget ꝛ faciet iudiciũ ꝛ iusticiã in terra. in diebꝰ illis saluabit iudas: ꝛ hierusalẽ hitabit cõfidẽter. ꝛ hoc est
καὶ συνήσεται καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐν τῇ γῇ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις σωθήσεται ἰούδας, καὶ ἱερουσαλὴμ κατοικήσει πεποιθότως. καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ
nomẽ qd vocabũt ei: dñs iustus nr̃. qm̃ sic dicit dñs: nõ deficiet dauid vir sedẽs sup thronũ israel: ꝛ ex sacerdotibꝰ ꝛ leuitis nõ deficiet vir i cõspectu meo: offerens holocaustum ꝛ icẽdens munꝰ ꝛ faciẽs hostiã oibus
ὄνομα ὃ καλέσουσιν αὐτῷ, κύριος δίκαιος ἡμῶν. ὅτι οὕτω λέγει κύριος, οὐκ ἐκλείψει τῷ δαυὶδ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου ἰσραήλ, καὶ ἐκ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν οὐκ ἐκλείψει ἀνὴρ ἐνώπιόν μου, προσφέρων ὁλοκαύτωμα καὶ θυμιῶν δῶρον, καὶ ποιῶν θυσίαν πάσας τὰς
diebus. ꝛ factũ est verbũ dñi ad hieremiã dicẽs: sic dicit dñs: si irritũ feceritis pactũ meũ cum die ꝛ pactũ meũ cum nocte: vt nõ sit dies ꝛ nox in tpe ipoꝝ: ꝛ pactũ meũ irritum erit cũ dauid seruo meo: vt nõ sit ex ipo filiꝰ regnans sup thronũ eiꝰ: ꝛ cũ leuitis ꝛ sacerdotibꝰ ministris meis. sicut nõ numerabitur militia celi ꝛ nõ mensurabit arena maris: sic multiplicabo semen dauid serui mei: ꝛ leuitas ministros meos. ꝛ factũ est vbũ dñi ad hieremiã dicẽs: nõ vidisti qd pplꝰ iste locutꝰ est dicẽs? duo cognatiões elegit dñs expulit eas. ꝛ pplm meũ irritauerũt: vt non sit
ἡμέρας. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, οὕτω λέγει κύριος, ἐὰν ἀθετηθήσηται ἡ διαθήκη μου ἡ μετὰ τῆς ἡμέρας καὶ τὴν διαθήκην μου τὴν μετὰ τῆς νυκτός, ὥστε μὴ εἶναι ἡμέραν καὶ νύκτα ἐν τῷ καιρῷ αὐτῶν, καὶ ἡ διαθήκη μου ἀθετηθήσεται μετὰ τοῦ δαυὶδ τοῦ δούλου μου, ὥστε μὴ εἶναι ἐξ αὐτοῦ υἱὸς βασιλεύων ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων τῶν λειτουργῶν μου. ὥσπερ οὐκ ἀριθμηθήσεται ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ οὐ μετρηθήσεται ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, οὕτως πληθυνῶ τὸ σπέρμα τοῦ δαυὶδ τοῦ δούλου μου, καὶ τοὺς λευίτας τοὺς λειτουργούς μου. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, οὐκ εἶδες τί ὁ λαὸς οὗτος ἐλάλησε λέγων; δύο συγγενείας ἃς ἐξελέξατο ὁ κύριος ἐξῶσεν αὐτάς, καὶ τὸν λαόν μου παρώξυναν, ἵνα μὴ ᾖ

gẽs in cõspectu ipoꝝ. sic dicit dñs: si nõ esset pactũ meũ die ꝛ nocte: ꝛ leges celi ꝛ tre nõ posuissẽ: sic semen iacob ꝛ dauid serui mei expulissem: vt nõ acciperẽ ego a semine eius principes in semine habraã ꝛ isaac ꝛ iacob: qm̃ ꝯuertam captiuitatem eoꝝ: ꝛ miserebor eoꝝ.
ἔθνος ἐνώπιον αὐτῶν. οὕτω λέγει κύριος, ἐὰν μὴ ἦν ἡ διαθήκη μου τῇ ἡμέρᾳ καὶ τῇ νυκτί, καὶ νόμους τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς μὴ ἐθέμην, οὕτως τὸ σπέρμα τοῦ ἰακὼβ καὶ δαυὶδ τοῦ δούλου μου ἐξώσαιμι, ὥστε μὴ λαβεῖν ἐμὲ ἀπὸ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἄρχοντας ἐν τῷ σπέρματι τοῦ ἀβραὰμ καὶ τοῦ ἰσαὰκ καὶ τοῦ ἰακώβ, ὅτι ἀναστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν, καὶ ἐλεήσω αὐτούς.

Ca.34.

Verbum qd factũ est ad hieremiã a dño: ꝛ nabuchodonosor rex babylonis ꝛ ois exercitus eiꝰ ꝛ vniuersa regna tre q̃ sub ptãte manꝰ eius: omnes populi bellabãt ꝯ hierusalem ꝛ ꝯ oẽs vrbes iuda. sic dixit dñs deꝰ israel: vade ad sedechiam regem iuda ꝛ dices ei: sic dixit dñs: traditiõe tradetur ciuitas illa in manus regis babyloniis ꝛ capiet eam ꝛ incẽdet eam in igne. ꝛ tu non saluaberis de manu eius: ꝛ ꝯphẽsione capieris: ꝛ in manus eius traderis. ꝛ oculi tui oculos eius videbũt: ꝛ os eius cum ore tuo loquet: ꝛ in babylonẽ introibis. sed audi verbum dñi sedechia rex iuda: sic dicit dñs ad te: nõ morieris in gladio: in pace morieris. ꝛ sicut cõbusserũt patres tuos q̃ regnauerunt ante te: cõburẽt ꝛ te o dñe ꝛ plangent te: qr verbũ locutꝰ sum dixit dñs. ꝛ locutꝰ est hieremias ad regem sedechiã vniuersa verba hec ĩ hierusalem: ꝛ exercitus regis babylonis pugnabat ꝯ hierusalem ꝛ ꝯ ciuitates iuda q̃ relicte erant ꝯ lachis ꝛ ꝯ azecha: qr iste relicte sunt in ciuitatibꝰ iuda ciuitates munite. verbũ qd factũ est ad hieremiã a dño postq̃ pfecit rex sedechias fedus ad oẽm pplm q̃ in hierusalem:
ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου, καὶ ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος καὶ πᾶν τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς αἱ ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πάντες οἱ λαοὶ ἐπολέμουν ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις ἰούδα. οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, βάδισον πρὸς σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, οὕτως εἶπεν κύριος, παραδόσει παραδοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ συλλήψεται αὐτὴν καὶ καύσει αὐτὴν ἐν πυρί. καὶ σὺ οὐ μὴ σωθῇς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ συλλήψει συλληφθήσῃ, καὶ εἰς χεῖρας αὐτοῦ δοθήσῃ. καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὄψονται, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ μετὰ τοῦ στόματός σου λαλήσει, καὶ εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσῃ. ἀλλὰ ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου σεδεκία βασιλεῦ ἰούδα, οὕτως λέγει κύριος πρὸς σέ, οὐκ ἀποθανῇ ἐν ῥομφαίᾳ, ἐν εἰρήνῃ ἀποθανῇ. καὶ ὡς ἔκαυσαν τοὺς πατέρας σου τοὺς βασιλεύσαντας πρότερόν σου, καύσονται καὶ σὲ ὦ κύριε καὶ κόψονταί σε, ὅτι λόγον ἐλάλησα εἶπε κύριος. καὶ ἐλάλησεν ἱερεμίας πρὸς βασιλέα σεδεκίαν πάντας τοὺς λόγους τούτους ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἡ δύναμις βασιλέως βαβυλῶνος ἐπολέμει ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ πόλεις ἰούδα τὰς καταλελειμμένας ἐπὶ λαχεὶς καὶ ἐπὶ ἀζηκά, ὅτι αὗται κατελείφθησαν ἐν πόλεσιν ἰούδα πόλεις ὀχυραί. ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου μετὰ τὸ συντελέσαι τὸν βασιλέα σεδεκίαν διαθήκην πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν ἱερουσαλήμ,

vltra gens coram eis. Hec dicit dominus. Si pactum meũ inter diem & noctem & leges celi & terre nõ posui: equidem & semen iacob & dauid serui mei proiiciã vt nõ assumã de semine eius principes seminis abraam isaac & iacob. Reducam enĩ conuersionẽ eorum & miserebor eis. 34.

Verbum qd factũ est ad hieremiã a dño quãdo nabuchodonosor rex babylonis & oĩs exercitus eiꝰ vniuersaq; regna terre q̃ erant sub potestate manus eius & oẽs populi bellabant cõtra hierusalẽ & cõtra oĩes vrbes eius: dicens. Hec dicit dominus deus israel. Vade & loquere ad sedechiam regem iuda: & dices ad eum. Hec dicit dominus. Ecce ego tradam ciuitatem hanc in manu regis babylonis: & succendet eã igni. Et tu nõ effugies de manu eius: sed cõprehẽsione capieris & ĩ manu eiꝰ traderis & oculi tui oculos regis babylonis videbũt: & os eius cũ ore tuo loq̃tur & babylonẽ introibis. Attñ audi verbũ domini sedechia rex iuda. Hec dicit dñs ad te. Non morieris in gladio: sed in pace morieris: & sm cõbustiones patrũ tuorũ regum priorum qui fuerunt ante te sic comburẽt te: & ve domine plangẽt te: quia verbũ hoc ego locutus sum dicit dñs. Et locutus est hieremias propheta ad sedechiam regem iuda vniuersa verba hec in hierusalẽ: & exercitus regis babylonis pugnabat contra hierusalem: & cõtra oẽs ciuitates iuda que reliq̃ erant cõtra lachis & contra azecha. He enim supererant de ciuitatibus iuda vrbes munite. Verbum quod factum est ad hieremiam a domino postq̃ percussit rex sedechias fedus cum omni populo in hierusalem:

עוד גוי לפניהם כה אמר יהוה אם — פנה
לא בריתי יומם ולילה חקות שמים — ברת חקק
וארץ לא שמתי גם זרע יעקוב — שום
ודוד עבדי אמאס מקחת מזרעו — לקח
משלים אל זרע אברהם ישחק
ויעקב כי אשוב את שבותם — שוב שבה
ורחמתים:

Ca.xxxiiij

הדבר אשר היה
אל ירמיהו מאת יהוה ונבוכדנאצר
מלך בבל וכל חילו וכל ממלכות — מלך
ארץ ממשלת ידו וכל העמים — משל
נלחמים על ירושלם ועל כל — לחם
עריה לאמר כה אמר יהוה אלהי — עיר
ישראל הלוך ואמרת אל צדקיהו — הלך
מלך יהודה ואמרת אליו כה אמר
יהוה הנני נתן את העיר הזאת
ביד מלך בבל ושרפה באש ואתה
לא תמלט מידו כי תפש תתפש — מלט תפש
ובידו תנתן ועיניך את עיני מלך — נתן
בבל תראינה ופיהו את פיך — ראה פה
ידבר ובבל תבוא אך שמע דבר — דבר בוא
יהוה צדקיהו מלך יהודה כה
אמר יהוה עליך לא תמות בחרב — מות
בשלום תמות וכמשרפות אבותיך — שלם שרף
המלכים הראשנים אשר היו — היה
לפניך כן ישרפו לך והוי אדון — פנה אדן
יספדו לך כי דבר אני דברתי — ספד
נאם יהוה וידבר ירמיהו הנביא — נבא
אל צדקיהו מלך יהודה את כל
הדברים האלה בירושלם וחיל
מלך בבל נלחמים על ירושלם — לחם
ועל כל ערי יהודה הנותרות אל — עיר יתר
לכיש ואל עזקה כי הנה נשארו — שאר
בערי יהודה ערי מבצר הדבר — בצר
אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה
אחרי כרת המלך צדקיהו ברית — כרת
את כל העם אשר בירושלם

לקרא להם דרור: לשלח איש
את עבדו ואיש את שפחתו העברי
והעבריה חפשים לבלתי עבד
בם ביהודי אחיהו איש: וישמעו
כל השרים וכל העם אשר באו
בברית לשלח איש את עבדו
ואיש את שפחתו חפשים לבלתי
עבד בם עוד וישמעו וישלחו:
וישובו אחרי כן וישבו את העבדים
ואת השפחות אשר שלחו חפשים
ויכבשום לעבדים ולשפחות: ויהי
דבר יהוה אל ירמיהו מאת יהוה
לאמר: כה אמר יהוה אלהי
ישראל אנכי כרתי ברית את
אבותיכם ביום הוצאי אתם
מארץ מצרים מבית עבדים לאמר:
מקץ שבע שנים תשלחו איש
את אחיו העברי אשר ימכר
לך ועבדך שש שנים ושלחתו
חפשי מעמך ולא שמעו אבותיכם
אלי ולא הטו את אזנם: ותשבו
אתם היום ותעשו את הישר
בעיני לקרא דרור איש לרעהו
ותכרתו ברית לפני בבית אשר
נקרא שמי עליו: ותשבו ותחללו
את שמי ותשבו איש את עבדו
ואיש את שפחתו אשר שלחתם
חפשים לנפשם ותכבשו אתם
להיות לכם לעבדים ולשפחות:
לכן כה אמר יהוה אתם לא
שמעתם אלי לקרא דרור איש
לאחיו ואיש לרעהו הנני קרא
לכם דרור נאם יהוה אל החרב אל
הדבר ואל הרעב ונתתי אתכם
לזעוה לכל ממלכות הארץ: ונתתי
את האנשים העברים את ברתי

דרר · שמע · שור בוא · שמע שלח · שוב · כבש היה · יצא · שנה שלח · מכר · נטה שוב · דרר · כרת ברת · פנה קרא · חלל שוב · כבש · היה · נתן · מלך

predicans vt dimitteret vnusquisque seruū suū: & vnusquisque ancillam suā hebreum & hebream liberos: & nequaquam dominarentur eis: id est in iudeo & fratre suo. Audierunt ergo oēs principes & vniuersus populus qui inierāt pactum vt dimitteret vnusquisque seruū suum & ancillam suā liberos: & vltra non dominarētur eis. Audierunt igitur & dimiserūt. Et conuersi sunt deinceps: & retraxerūt seruos suos & ancillas suas quos dimiserunt liberos & subiugauerūt in famulos & famulas. Et factū est verbum domini ad hieremiam a domino: dicens. Hec dicit dominus deus israel. Ego percussi fedus cum patribus vestris: in die qua eduxi eos de terra egypti de domo seruitutis: dicens. Cum cōpleti fuerint septē anni: dimittat vnusquisque fratrem suum hebreum qui venditus est ei & seruiet tibi sex annis: & dimittes eum a te liberum. Et non audierunt patres vestri me nec inclinauerūt aurem suā. Et conuersi estis vos hodie & fecistis qđ rectum est in oculis meis vt pdicaretis libertatē vnusquisque ad amicū suū: & inistis pactū in cōspectu meo in domo in qua inuocatū est nomē meū sup eā. Et reuersi estis & cōmaculastis nomen meū: & reduxistis vnusquisque seruū suū & vnusquisque ancillam suā quos dimiseratis vt essent liberi & sue ptātis & subiugastis eos: vt sint vobis serui & ancille. Propterea hec dicit dominus. Vos non audistis me vt predicaretis libertatē vnusquisque fratri suo & vnusquisque amico suo. Et ego pdico libertatē vobis ait dñs ad gladium: ad pestem & ad famē: & dabo vos in cōmotionem cunctis regnis terre. Et dabo viros qui preuaricantur fedus meum:

vt vocarēt iā remissionē vt emitteret vnusquisque
τοῦ καλέσαι δὲ ἄφεσιν τοῦ ἐξαποστεῖλαι ἕκαστον τὸν
suum suum τ vnusquisque ancillam suam.
παῖδα αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὴν παιδίσκην αὐτοῦ. τὸν
hebreū τ hebream liberos vt nō serui
ἑβραῖον καὶ τὴν ἑβραίαν ἐλευθέρους πρὸς τοῦ μὴ δου
ret vir ex israel. τ audierūt oēs
λεύειν ἄνδρα ἐξ ἰσραήλ. καὶ ἐπήκουσαν πάντες οἱ
optimates. τ ois pplus q̄ ingressi sunt in te
μεγιστᾶνες, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ εἰσελθόντες εἰς τὴν δια
duo vt dimitteret vnusquisque seruū suum τ
θήκην τοῦ ἀποστεῖλαι ἕκαστον τὸν παῖδα αὐτοῦ καὶ
vnusquisque ancillam suam liberos vt nō ser
ἕκαστον τὴν παιδίσκην αὐτοῦ ἐλευθέρους τοῦ μὴ δου
uiat vltra sui eos: τ audierūt τ dimiserūt. τ
λεύειν ἔτι ἐν αὐτοῖς, καὶ ἤκουσαν καὶ ἀφῆκαν. καὶ
cōuersi sunt post hec τ reduxerūt ser
ἐπεστράφησαν μετὰ ταῦτα καὶ ἀνήγαγον τοὺς δού
uos τ ancillas quos dimiserunt liberos
λους καὶ τὰς παιδίσκας οὓς ἀπέστειλαν ἐλευθέρους
τ subiugauerūt eos in seruos τ ancillas.
καὶ ὑπέταξαν αὐτοὺς εἰς δούλους καὶ παιδίσκας.
τ factū est verbū dñi ad hieremiā dicēs: sic
καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, οὕτως
dixit dñs deus israel: ego disposui fedus ad
εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐγὼ διεθέμην διαθήκην πρὸς
patres vros in die q̄ eduxi eos
τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐξειλάμην αὐτοὺς
de tra egypti de domo seruitutis dicens. cum
ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας λέγων, ὅταν
ople fuerit sex āni. mittes fratrē tuū hebreum q̄
πληρωθῇ ἓξ ἔτη. ἀποστελεῖς τὸν ἀδελφόν σου τὸν ἑβραῖον
vendetur tibi τ opabit tibi sex ānis τ emittes
πραθήσεταί σοι καὶ ἐργᾶταί σοι ἓξ ἔτη καὶ ἐξαποστελεῖς
cum liberum: τ nō audierūt me: τ nō īclinauerūt
αὐτὸν ἐλεύθερον, καὶ οὐκ ἤκουσάν μου, καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ
aurē suā: τ cōuersi sunt hodie vt facerēt rectū an
οὖς αὐτῶν. καὶ ἐπέστρεψαν σήμερον ποιῆσαι τὸ εὐθὲς πρὸ
oculos meos vt vocarēt remissionē vnusquisque pro
ὀφθαλμῶν μου τοῦ καλέσαι ἄφεσιν ἕκαστον τοῦ πλη
ximi sui. τ pfecerunt pactū ante fa
σίον αὐτοῦ, καὶ συνετέλεσαν διαθήκην κατὰ πρόσω
ciem meā in domo vbi inuocatū est nomē meū
πόν μου ἐν τῷ οἴκῳ οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά μου
in ea: τ reuersi estis τ pphanastis pa
ἐπ' αὐτῷ. καὶ ἐπεστρέψατε καὶ ἐβεβηλώσατε τὴν δια
ctum meū vt reduceret vnusquisque seruū suum:
θήκην μου τοῦ ἐπιστρέψαι ἕκαστον τὸν παῖδα αὐτοῦ
τ vnusquisque ancillam suā quos emisistis libe
καὶ ἕκαστος τὴν παιδίσκην αὐτοῦ οὓς ἐξαπεστείλατε ἐλευθέ
ros aīa eor: τ subiecistis eos: vt essent
ρους τῇ ψυχῇ αὐτῶν, καὶ ὑπετάξατε αὐτοὺς, τοῦ εἶναι
vobis in seruos τ ancillas. ppterea sic
ὑμῖν εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας. διὰ τοῦτο οὕτως
dixit dñs: vos nō audistis me vt reuocaretis remis
εἶπεν κύριος, ὑμεῖς οὐκ ἠκούσατέ μου καλέσαι ἄφε
sionē vnusquisque ad fratrē suū: τ vnusquisque ad
σιν ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος πρὸς
primum suū. ecce ego voco remissionē vobis in
τὸν πλησίον αὐτοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ καλῶ ἄφεσιν ὑμῖν εἰς
gladium τ in mortem τ in famē: τ
μάχαιραν καὶ εἰς τὸν θάνατον καὶ εἰς τὸν λιμόν, καὶ
dabo vos in dispsionē oibus regnis
δώσω ὑμᾶς εἰς διασπορὰν πάσαις ταῖς βασιλείαις
tre. τ dabo viros q̄ trāsgressi
τῆς γῆς, καὶ δώσω τοὺς ἄνδρας τοὺς παρεληλυθό
sūt testamentū meū:
τας τὴν διαθήκην μου,

C · D · Exo. 21. Deut. 15.c

eos q̄ nō statuerūt pactū meū q̄ fecerūt an
τοὺς μὴ στήσαντας τὴν διαθήκην μου ἣν ἐποίησαν κα
te faciem meā vitulū quē sciderūt in duas ptes:
τὰ πρόσωπόν μου τὸν μόσχον ὃν ἐποίησαν εἰς δύο μέρη,
τ trāsieūt in medio ptiū eius pncipes
καὶ διῆλθον ἐν μέσῳ τῶν μερῶν αὐτοῦ ἄρχοντες
iuda τ pncipes hierusalem τ potentes τ
ἰούδα καὶ ἄρχοντες ἱερουσαλὴμ καὶ δυνάσται καὶ
sacerdotes: τ ois pplus tre: τ dabo eos
ἱερεῖς, καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ δώσω αὐτοὺς
inimicis eor: τ in manū qrentiū aīam eo
τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρα ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐ
rum: τ erūt morticinia eor esce
τῶν, καὶ ἔσται τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν βρώματα τοῖς
volatilib celi τ bestijs tre: τ
πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ
sedechiā regem iudee: τ pnci
τὸν σεδεκίαν βασιλέα τῆς ἰουδαίας, καὶ τοὺς ἄρχον
pes eī dabo in man inimicor suor: τ in
τας αὐτοῦ δώσω εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ εἰς
manus qrentiū aīam eor: τ in manus
χεῖρας ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας
exercitus regis babylonis q̄ recedunt
δυνάμεως βασιλέως βαβυλῶνος τοῖς ἀποτρέχουσιν
ab eis. ecce ego pcipio dicit dñs: τ redu
ἀφ' αὐτῶν. ἰδοὺ ἐγὼ συντάσσω φησὶν κύριος, καὶ ἐπι
cam eos in ciuitate hanc: τ pliabuntur
στρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ πολεμήσου
otra eam τ capient eam τ incēdent
σιν ἐπ' αὐτὴν καὶ λήψονται αὐτὴν καὶ κατακαύσουσιν
eam in igne: τ ciuitates iuda dabo eas
αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ τὰς πόλεις ἰούδα δώσω αὐτὰς
in inuiā ab habitantibus.
εἰς ἔρημον ἀπὸ κατοικούντων.

C.35.

Verbum qđ factū est ad hieremiā a dño
ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου
in diebus ioachim filij iosie regis iuda di
ἐν ἡμέραις ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα λέ
cēs: vade in domū rachabim τ voca e
γων, βάδισον εἰς οἰκίαν ῥαχαβεὶν καὶ κάλεσον αὐ
os: τ adduces eos in domū dñi in vnū
τούς, καὶ ἄξεις αὐτοὺς εἰς οἶκον κυρίου εἰς μίαν τῶν
atriorum: τ potabis eos vino: τ adduxi iezoniā filiū
αὐλῶν, καὶ ποτιεῖς αὐτοὺς οἶνον, καὶ ἤγαγον τὸν ἰεζονίαν υἱὸν
hieremie filij chabasin τ fratres eius: τ
ἱερεμίου υἱοῦ χαβασεὶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ
filios eius: τ vniuersas domū rachabim: τ
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν ῥαχαβείν, καὶ
introduxi eos in domū dñi in pastophoriū
εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς οἶκον κυρίου εἰς τὸ παστοφόριον
filior anane filij godolie hoīs dei: qđ est
υἱῶν ἀνανίου υἱοῦ γοδολίου ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, ὅ ἐστιν
ppe domū pncipum super domū maasie
ἐγγὺς οἴκου τῶν ἀρχόντων ἐπάνω τοῦ οἴκου μαασίου
filij selom custodientis viam. τ posui
υἱοῦ σελὼμ τοῦ φυλάσσοντος τὴν αὐλήν. καὶ ἔδωκα
ante faciem eor lagunculā vini τ pocula.
κατὰ πρόσωπον αὐτῶν κεράμιον οἴνου καὶ ποτήρια.
τ dixi: bibite vinū. τ dixerūt: nō bibem
καὶ εἶπα, πίετε οἶνον. καὶ εἶπαν, οὐ μὴ πίωμεν
vinū: qz ionadab filius rechab pater nr̄ precce
οἶνον, ὅτι ἰωναδὰβ υἱὸς ῥηχὰβ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐνετεί
pit nobis dicens: nō bibatis vinū vos τ filij
λατο ἡμῖν λέγων, οὐ μὴ πίητε οἶνον ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ
vri vsque in sempiternū: τ domos non edificabitis:
ὑμῶν ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ οἰκίας οὐ μὴ οἰκοδομήσητε,
τ semente nō seminabitis: τ vineā nō
καὶ σπέρμα οὐ μὴ σπείρητε, καὶ ἀμπελὼν οὐκ

A · B

& non obseruauerūt verba federis quibus assensi sunt in cōspectu meo: vitulū quē cōciderūt in duas ptes: & trāsierūt inter diuisiones eius: principes iuda & principes hierusalem eunuchi & sacerdotes: & ois ppl'us terre q trāsierūt inter diuisiones vituli: & dabo eos in manus inimicorū suorum & in manus qrentiū aīam eorū: & erit morticinū eorū in escam volatilibus celi & bestiis terre. Et sedechiam regem iuda: & principes eius dabo in manus inimicorū suorū: & in manus qrentiū aīas eorū: & in manus exercituū regis babylonis q recesserūt a vobis. Ecce ego precipio dicit dñs: & reducam eos in ciuitatē hanc: & pliabūtur aduersum eam & capient eā: & incēdent igni. Et ciuitates iuda dabo in solitudinē eo q non sit habitator. 35.

Verbum quod factū est ad hieremiā a domino in diebus ioachim filii iosie regis iuda: dicens. Vade ad domum rechabitarū & loquere eis & introduces eos in domum domini in vnam exedram thesaurorum: & dabis eis bibere vinū. Et assumpsi iechoniam filiū hieremie filii absanie & fratres eius & oēs filios eius & vniuersam domū rechabitarū & introduxi eos i domū dñi ad gazophylaciū filiorum anan filii iezedelie hominis dei quod erat iuxta gazophylacium principum super thesaurum maasie filii sellū qui erat custos vestibuli. Et posui coram filiis domus rechabitarum scyphos plenos vino & calices: & dixi ad eos. Bibite vinū. Qui rīderūt. Non bibemus vinū: quia ionadab filius rechab pater nr̄ precepit nobis dicens. Non bibetis vinum vos & filii vestri vsque in sempiternū. Et domū nō edificabitis: & sementē nō seretis: & vineas non plātabitis nec

אשר לא הקימו את דברי הברית
אשר כרתו לפני העגל אשר
כרתו לשנים ויעברו בין בתריו: שרי
יהודה ושרי ירושלם הסרסים
והכהנים וכל עם הארץ העברים
בין בתרי העגל: ונתתי אותם ביד
איביהם וביד מבקשי נפשם והיתה
נבלתם למאכל לעוף השמים
ולבהמת הארץ: ואת צדקיהו מלך
יהודה ואת שריו אתן ביד איביהם
וביד מבקשי נפשם וביד חיל
מלך בבל העלים מעליכם: הנני
מצוה נאם יהוה והשבתים אל
העיר הזאת ונלחמו עליה ולכדה
ושרפה באש ואת ערי יהודה
אתן שממה מאין ישב:

Ca.xxxv.

הדבר אשר היה אל
ירמיהו מאת יהוה בימי יהויקים
בן יאשיהו מלך יהודה לאמר: הלוך
אל בית הרכבים ודברת אותם
והבאותם בית יהוה אל אחת
הלשכות והשקית אותם יין: ואקח
את יאזניה בן ירמיהו בן חבצניה
ואת אחיו ואת כל בניו ואת כל
בית הרכבים: ואבא אתם בית יהוה
אל לשכת בני חנן בן יגדליהו
איש האלהים אשר אצל לשכת
השרים אשר ממעל ללשכת
מעשיהו בן שלם שמר הסף: ואתן
לפני בני בית הרכבים גבעים
מלאים יין וכסות ואמר אליהם
שתו יין: ויאמרו לא נשתה יין כי
יונדב בן רכב אבינו צוה עלינו
לאמר לא תשתו יין אתם ובניכם
עד עולם: ובית לא תבנו וזרע
לא תזרעו וכרם לא תטעו ולא

קום · פנה · שנה עבר · שור סרס · את תן · בקש היה · אכל · נתן · עלה · צוה שוב · לחם · עיר · יום · בוא · שקה לקח · שור עלה · פנה · כוס · שתה אמר · עלם בנה · זרע נטע

יהיה לכם כי באהלים תשבו כל ימיכם למען תחיו ימים רבים על פני האדמה אשר אתם גרים שם: ונשמע בקול יהונדב בן רכב אבינו לכל אשר צונו לבלתי שתות יין כל ימינו אנחנו נשינו בנינו ובנתינו: ולבלתי בנות בתים לשבתנו וכרם ושדה וזרע לא יהיה לנו: ונשב באהלים ונשמע ונעש ככל אשר צונו יונדב אבינו: ויהי בעלות נבוכדראצר מלך בבל אל הארץ ונאמר באו ונבוא ירושלם מפני חיל הכשדים ומפני חיל ארם ונשב בירושלם: ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר: כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הלך ואמרת לאיש יהודה וליושבי ירושלם הלוא תקחו מוסר לשמע אל דברי נאם יהוה: הוקם את דברי יהונדב בן רכב אשר צוה את בניו לבלתי שתות יין ולא שתו עד היום הזה כי שמעו את מצות אביהם ואנכי דברתי אליכם השכם ודבר ולא שמעתם אלי: ואשלח אליכם את כל עבדי הנביאים השכם ושלח לאמר שבו נא איש מדרכו הרעה והיטיבו מעלליכם ואל תלכו אחרי אלהים אחרים לעבדם ושבו אל האדמה אשר נתתי לכם ולאבתיכם ולא הטיתם את אזנכם ולא שמעתם אלי: כי הקימו בני יהונדב בן רכב את מצות אביהם אשר צום והעם הזה לא שמעו אלי: לכן כה אמר יהוה אלהי צבאות אלהי ישראל

habetis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris: vt viuatis diebus multis super faciē terre in qua vos peregrinamini. Obediuimus ergo voci ionadab filii rechab patris nostri in omnibus que pcepit nobis vt nō biberemus vinū cūctis dieb⁹ nr̄is nos & mulieres nostre filii & filie nostre: & non edificaremus domos ad habitandū: & vineā & agrū & semētē non habuimus sed habitauim⁹ in tabernaculis & obediētes fuimus iuxta oīa q̄ precepit nobis ionadab pr̄ nr̄. Cū autē ascēdisset nabuchodonosor rex babylōis ad terram nostrā: diximⁿ. Venite & ingrediamur ī hierusalem a facie exercitus chaldeorū & a facie exercitus syrie & māsimus in hierl'm. Et factū est verbum dn̄i ad hieremiā dicens. Hec dicit dn̄s exercituum deus israel. Vade & dic viris iuda & habitatorib⁹ hierl'm. Nunquid nō recipietis disciplinam vt obediatis verbis meis dicit dn̄s? Preualuerūt sermones ionadab filii rechab quos precepit filiis suis vt non biberent vinum: & non biberunt vsq̧ ad diem hanc: quia obedierunt precepto patris sui. Ego aūt locutus sum ad vos de mane cōsurgens & loquens & non obedistis mihi. Misiq̧ ad vos oēs seruos meos prophetas cōsurgens diluculo mittensq̧ & dicens. Cōuertimini vnusq̧sq̧ a via sua pessima: & bona facite studia vestra: & nolite sequi deos alienos neq̧ colatis eos: & habitabitis in terra quam dedi vobis & patribus vestris. Et nō inclinastis aurem vestrā neq̧ audistis me. Firmauerunt igitur filii ionadab filii rechab preceptū patris sui qd̄ preceperat eis: popul⁹ autē iste non obediuit mihi. Idcirco hec dicit domin⁹ deus exercituū deus israel.

ἔσται ὑμῖν· ὅτι ἐν σκηναῖς κατοικήσετε πάσας τὰς ἡμέρας ὑμῶν, ὅπως ἂν ζῆτε ἡμέρας πολλὰς ἐπὶ τῆς γῆς ἐφ' ἧς διατρίβετε ὑμεῖς ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥαχὰβ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἐν πᾶσιν οἷς ἐνετείλατο ἡμῖν πρὸς τὸ μὴ πιεῖν οἶνον πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἡμεῖς καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν, καὶ υἱοὶ ἡμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ἡμῶν, πρὸς τὸ μὴ οἰκοδομεῖν οἰκίας τοῦ κατοικεῖν ἐκεῖ, καὶ ἀμπελὼν καὶ ἀγρὸς καὶ σπέρμα οὐκ ἐγένετο ἡμῖν, καὶ ᾠκήσαμεν ἐν σκηναῖς καὶ ἠκούσαμεν καὶ ἐποιήσαμεν κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο ἡμῖν ἰωναδὰβ ὁ πατὴρ ἡμῶν. καὶ ἐγένετο ὅτε ἀνέβη ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς τῆς βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἴπαμεν ἀναβάντες εἰσελευσόμεθα εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου τῶν χαλδαίων, καὶ ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεως τῶν ἀσσυρίων καὶ ᾠκήσαμεν ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, οὕτως λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, πορεύου καὶ εἰπὸν ἀνθρώπῳ ἰούδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ, οὐ μὴ λάβητε παιδείαν ἀκοῦσαι τοὺς λόγους μου λέγει κύριος, ἔστησαν ῥῆμα υἱοὶ ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥαχὰβ ὃ ἐνετείλατο τοῖς τέκνοις αὐτοῦ πρὸς τὸ μὴ πιεῖν οἶνον, καὶ οὐκ ἐπίοσαν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτι ἤκουσαν τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν. καὶ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὄρθρου, καὶ ἐλάλησα καὶ οὐκ ἠκούσατε, καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς τοὺς δούλους μου τοὺς προφήτας ὀρθρίζων τοπρωῒ καὶ ἀποστέλλων λέγων, ἀποστράφητε ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ βελτίονα ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ οὐ πορεύσεσθε ὀπίσω θεῶν ἑτέρων τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς, καὶ οἰκήσατε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐκλίνατε τὰ ὦτα ὑμῶν καὶ οὐκ ἠκούσατε, καὶ ἔστησαν υἱοὶ ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥαχὰβ τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἣν ἐνετείλατο αὐτοῖς, ὁ δὲ λαὸς οὗτος οὐκ ἤκουσέ μου. διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ

ἰδοὺ ἐγὼ φέρω ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ, πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐλάλησα ἐπ' αὐτοὺς, διότι ἐλάλησα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἤκουσαν καὶ ἐκάλεσα αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν. καὶ τῷ οἴκῳ τῶν ῥαχαβὶμ εἶπεν ἱερεμίας, οὕτως εἶπεν κύριος, ἐπειδὴ ἤκουσαν υἱοὶ ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥαχὰβ τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ποιεῖν καθότι ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν, διὰ τοῦτο οὕτως λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἀνὴρ τῶν υἱῶν ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥαχὰβ παρεστηκὼς κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας. Ca. 36.

Καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τετάρτῳ ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς μὲ λέγων, λάβε σεαυτῷ χάρτην βιβλίου, καὶ γράψον ἐπ' αὐτοῦ πάντας τοὺς λόγους οὓς ἐλάλησα πρὸς σὲ ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐλάλησα πρὸς σέ, ἀφ' ἡμερῶν ἰωσίου βασιλέως ἰούδα, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἴσως ἀκούσονται οἶκος ἰούδα πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐγὼ λογίζομαι ποιῆσαι αὐτοῖς, ἵνα ἀποστρέψωσιν ἀπὸ ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν. καὶ ἐκάλεσεν ἱερεμίας τὸν βαροὺχ υἱὸν νηρίου, καὶ ἔγραψεν βαροὺχ ἐκ στόματος ἱερεμίου πάντας τοὺς λόγους κυρίου οὓς ἐχρημάτισε πρὸς αὐτὸν εἰς χαρτίον βιβλίου. καὶ ἐνετείλατο ἱερεμίας τῷ βαροὺχ λέγων, ἐγὼ φυλάσσομαι καὶ οὐ δύναμαι εἰσελθεῖν εἰς οἶκον κυρίου, καὶ σὺ εἰσελεύσῃ καὶ ἀναγνώσῃ ἐν τῷ χάρτῃ τούτῳ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν ἡμέρᾳ νηστείας, καὶ εἰς τὰ ὦτα παντὸς ἰούδα τῶν ἐρχομένων ἐκ πόλεων αὐτῶν ἀναγνώσῃ αὐτοῖς. ἴσως πεσεῖται ἔλεος αὐτῶν κατὰ πρόσωπον κυρίου,

Ecce ego adducam sup iudā: & sup oēs habitatores hierusalem vniuersam afflictionem quam locut⁹ sum aduersum illos: eo q̧ locut⁹ sum ad illos: & nō audierūt: vocaui illos: & nō rn̄derūt mihi. Domui aūt rechabitarum dixit hieremias. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Pro eo q̧ obedistis precepto ionadab patris vestri: & custodistis omnia mandata eius & fecistis vniuersa que precepit vobis. Propterea hec dicit dn̄s exercituum deus israel. Non deficiet vir de stirpe ionadab filii rechab stans in conspectu meo cunctis diebus. 36.

Et factū est in anno quarto ioachim filii iosie regis iuda: factum est verbum hoc ad hieremiā a domino: dicens. Tolle volumen libri: & scribes in eo omnia verba que locutus sum tibi aduersum israel & iudā: & aduersum omes gentes a die qua locut⁹ sum ad te ex diebus iosie vsq̧ ad diem hanc: si forte audiente domo iuda vniuersa mala que ego cogito facere eis: reuertatur vnusquisq̧ a via sua pessima: & ppitius ero iniquitati & peccato eorum. Vocauit ergo hieremias baruch filium nerie: & scripsit baruch ex ore hieremie omnes sermones domini quos locutus est ad eum in volumine libri. Et precepit hieremias baruch dicens. Ego clausus sum: nec valeo ingredi domū dn̄i. Ingredere ergo tu & lege de volumine in quo scripsisti ex ore meo verba domini audiente populo in domo domini in die ieiunii insuper & audiente vniuerso iuda q veniunt de ciuitatib⁹ suis. Leges eis: si forte cadat oratio eorum in cōspectu dn̄i:

הנני מביא אל יהודה ואל כל יושבי ירושלם את כל הרעה אשר דברתי עליהם יען דברתי אליהם ולא שמעו ואקרא להם ולא ענו: ולבית הרכבים אמר ירמיהו כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל יען אשר שמעתם על מצות יהונדב אביכם ותשמרו את כל מצותיו ותעשו ככל אשר צוה אתכם: לכן כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לא יכרת איש ליונדב בן רכב עמד לפני כל הימים:

Ca. xxxvj.

ויהי בשנה הרביעית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה היה הדבר הזה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר: קח לך מגלת ספר וכתבת אליה את כל הדברים אשר דברתי אליך על ישראל ועל יהודה ועל כל הגוים מיום דברתי אליך מימי יאשיהו ועד היום הזה: אולי ישמעו בית יהודה את כל הרעה אשר אנכי חשב לעשות להם למען ישובו איש מדרכו הרעה וסלחתי לעונם ולחטאתם: ויקרא ירמיהו את ברוך בן נריה ויכתב ברוך מפי ירמיהו את כל דברי יהוה אשר דבר אליו על מגלת ספר: ויצוה ירמיהו את ברוך לאמר אני עצור לא אוכל לבוא בית יהוה: ובאת אתה וקראת במגלה אשר כתבת מפי את דברי יהוה באזני העם בית יהוה ביום צום וגם באזני כל יהודה הבאים מעריהם תקראם: אולי תפל תחנתם לפני יהוה

וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה כִּי גָדוֹל
הָאַף וְהַחֵמָה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל
הָעָם הַזֶּה׃ וַיַּעַשׂ בָּרוּךְ בֶּן נֵרִיָּה כְּכֹל
אֲשֶׁר צִוָּהוּ יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא לִקְרֹא
בַסֵּפֶר דִּבְרֵי יְהוָה בֵּית יְהוָה׃ וַיְהִי
בַשָּׁנָה הַחֲמִשִׁית לִיהוֹיָקִים בֶּן
יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה בַּחֹדֶשׁ
הַתְּשִׁעִי קָרְאוּ צוֹם לִפְנֵי יְהוָה כָּל
הָעָם בִּירוּשָׁלִָם וְכָל הָעָם הַבָּאִים
מֵעָרֵי יְהוּדָה בִּירוּשָׁלִָם׃ וַיִּקְרָא
בָרוּךְ בַּסֵּפֶר אֶת דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ בֵּית
יְהוָה בְּלִשְׁכַּת גְּמַרְיָהוּ בֶן שָׁפָן הַסֹּפֵר
בֶּחָצֵר הָעֶלְיוֹן פֶּתַח שַׁעַר בֵּית יְהוָה
הֶחָדָשׁ בְּאָזְנֵי כָּל הָעָם׃ וַיִּשְׁמַע
מִכָיְהוּ בֶן גְּמַרְיָהוּ בֶן שָׁפָן אֶת כָּל
דִּבְרֵי יְהוָה מֵעַל הַסֵּפֶר׃ וַיֵּרֶד בֵּית
הַמֶּלֶךְ עַל לִשְׁכַּת הַסֹּפֵר וְהִנֵּה שָׁם
כָּל הַשָּׂרִים יוֹשְׁבִים אֱלִישָׁמָע הַסֹּפֵר
וּדְלָיָהוּ בֶן שְׁמַעְיָהוּ וְאֶלְנָתָן בֶּן עַכְבּוֹר
וּגְמַרְיָהוּ בֶן שָׁפָן וְצִדְקִיָּהוּ בֶן חֲנַנְיָהוּ
וְכָל הַשָּׂרִים׃ וַיַּגֵּד לָהֶם מִיכָיְהוּ אֵת
כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמֵעַ בִּקְרֹא
בָרוּךְ בַּסֵּפֶר בְּאָזְנֵי הָעָם׃ וַיִּשְׁלְחוּ
כָל הַשָּׂרִים אֶל בָּרוּךְ אֶת יְהוּדִי בֶּן
נְתַנְיָהוּ בֶּן שֶׁלֶמְיָהוּ בֶן כּוּשִׁי לֵאמֹר
הַמְּגִלָּה אֲשֶׁר קָרָאתָ בָּהּ בְּאָזְנֵי
הָעָם קָחֶנָּה בְיָדְךָ וָלֵךְ וַיִּקַּח בָּרוּךְ בֶּן
נֵרִיָּהוּ אֶת הַמְּגִלָּה בְּיָדוֹ וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם׃
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו שֵׁב נָא וּקְרָאֶנָּה
בְּאָזְנֵינוּ וַיִּקְרָא בָרוּךְ בְּאָזְנֵיהֶם׃
וַיְהִי כְּשָׁמְעָם אֶת כָּל הַדְּבָרִים
פָּחֲדוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ אֶל
בָּרוּךְ הַגֵּיד נַגִּיד לַמֶּלֶךְ אֵת כָּל
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ וְאֶת בָּרוּךְ שָׁאֲלוּ
לֵאמֹר הַגֶּד נָא לָנוּ אֵיךְ כָּתַבְתָּ אֶת
כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּיו׃ וַיֹּאמֶר

et reuertatur vnusquisq; a via sua pessima: quoniã magnus furor & indignatio est quã locutus est dñs aduersus populũ hunc. Et fecit baruch filius nerie iuxta oĩa q̃ preceperat ei hieremias ꝑpheta: legens ex volumĩe sermones dñi in domo dñi. Factum est autem in anno quinto ioachim filii iosie regis iuda in mẽse nono predicauerũt ieiuniũ in cõspectu dñi omni ꝑplo in hierusalẽ & vniuerse multitudini q̃ confluxerat de ciuitatibus iuda in hierusalẽ. Legitq; baruch ex volumĩe sermones hieremie in domo dñi in gazophylacio gamarie filii saphan scribe in vestibulo superiori in introitu porte noue domus dñi: audiẽte omni populo. Cumq; audisset micheas filius gamarie filii saphan omnes sermones dñi ex libro: descendit in domum regis ad gazophylaciũ scribe. Et ecce ibi omnes principes sedebant elisama scriba & dalaias filius semeie: & helnathan filius achabor & gamarias filius saphan: & sedechias filius ananie & vniuersi principes. Et nũciauit eis micheas omnia verba que audiuit legentem baruch ex volumine in auribus populi. Miserũt itaq; omnes principes ad baruch iudi filium nathanie filii selemie filii chusi dicentes. Volumen ex quo legisti audiente populo: sume in manu tua & veni. Tulit ergo baruch filius nerie volumẽ in manu sua: & venit ad eos. Et dixerunt ad eũ. Sede & lege hec in auribus nr̃is. Et legit baruch in auribus eorũ. Igitur cum audissent oĩa verba obstupuerũt vnusquisq; ad proximũ suũ: & dixerunt ad baruch. Nunciare debemus regi omnes sermones istos. Et interrogauerunt eum dicentes. Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius. Dixit autẽ

καὶ ἀποστρέψουσιν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, ὅτι μέγας ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ κυρίου ἣν ἐλάλησεν ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον. καὶ ἐποίησε Βαροὺχ υἱὸς νηρίου κατὰ πάντα ὅ ἐνετείλατο αὐτῷ ἱερεμίας, τοῦ ἀναγνῶναι ἐν τῷ βιβλίῳ τοὺς λόγους κυρίου ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ ἰωακὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐννάτῳ, ἐξεκκλησίασαν νηστείαν πᾶς ὁ λαὸς ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον κυρίου καὶ οἶκος ἰούδα, καὶ ἀνεγίνωσκε Βαροὺχ ἐν τῷ βιβλίῳ λόγους ἱερεμίου ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν οἴκῳ γαμαρίου υἱοῦ σαφὰν τοῦ γραμματέως ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐπάνω ἐν προθύροις πύλης οἴκου κυρίου τῆς καινῆς ἐν ὠσὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. καὶ ἤκουσε μιχαίας υἱὸς γαμαρίου υἱοῦ σαφὰν πάντας τοὺς λόγους κυρίου ἐκ τοῦ βιβλίου, καὶ κατέβη εἰς οἶκον τοῦ βασιλέως εἰς τὸν οἶκον τοῦ γραμματέως. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ πάντες οἱ ἄρχοντες ἐκάθηντο, ἐλισαμὰ ὁ γραμματεύς, καὶ δαλαίας υἱὸς σεμείου, καὶ ἰωνάθαν υἱὸς ἀχοβὼρ, καὶ γαμαρίας υἱὸς σαφὰν, καὶ σεδεκίας υἱὸς ἀνανίου, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες, καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς μιχαίας πάντας τοὺς λόγους οὓς ἤκουσεν ἀναγινώσκοντος τοῦ Βαροὺχ ἐν βιβλίῳ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ. καὶ ἀπέστειλαν πάντες οἱ ἄρχοντες πρὸς Βαροὺχ υἱὸν νηρίου τὸν ἰουδὶν υἱὸν ναθανίου υἱοῦ σελεμίου υἱοῦ χουσὶ λέγοντες, τὸ βιβλίον ἐν ᾧ σὺ ἀναγινώσκεις ἐν αὐτῷ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, λάβε αὐτὸ εἰς τὴν χεῖρά σου καὶ ἧκε. καὶ ἔλαβε Βαροὺχ υἱὸς νηρίου τὸ βιβλίον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ κατέβη πρὸς αὐτούς, καὶ εἶπαν αὐτῷ. πάλιν ἀνάγνωθι εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν. καὶ ἀνέγνω Βαροὺχ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. καὶ ἐγενήθη ὡς ἤκουσαν πάντας τοὺς λόγους συνεβουλεύσαντο ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ εἶπαν πρὸς τὸν Βαροὺχ ἀναγγέλλοντες ἀναγγείλωμεν τῷ βασιλεῖ πάντας τοὺς λόγους τούτους. καὶ τὸν Βαροὺχ ἠρώτησαν λέγοντες, πόθεν ἔγραψας πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ εἶπεν

Βαροὺχ· ἀπὸ στόματος ἱερεμίου, ἀνήγγειλέ μοι πάντας τοὺς λόγους τούτους, κἀγὼ ἔγραφον εἰς βιβλίον, καὶ εἶπαν οἱ ἄρχοντες τῷ Βαροὺχ, βαδίσας κατακρύβηθι σὺ καὶ ἱερεμίας, ἄνθρωπος μὴ γνώτω ποῦ ὑμεῖς. καὶ εἰσῆλθον πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὴν αὐλήν, καὶ τὸ βιβλίον ἔδωκαν φυλάσσειν ἐν οἴκῳ ἐλισαμὰ τοῦ γραμματέως, καὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ πάντας τοὺς λόγους. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν ἰουδὶ, λαβεῖν τὸ βιβλίον, καὶ ἔλαβεν αὐτὸ ἐκ τοῦ οἴκου ἐλισαμὰ τοῦ γραμματέως, καὶ ἀνέγνω ἰουδὶ εἰς τὰ ὦτα τοῦ βασιλέως, καὶ εἰς τὰ ὦτα πάντων τῶν ἀρχόντων τῶν ἑστηκότων περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν οἴκῳ χειμερινῷ ἐν μηνὶ τῷ ἐννάτῳ καὶ ἐσχάρα πυρὸς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη ἀναγινώσκοντος ἰουδὶ τρεῖς σελίδας καὶ τέσσαρας, ἀπέτεμνεν αὐτὰς τῷ ξυρῷ τοῦ γραμματέως, καὶ ἔρριπτεν εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ τῆς ἐσχάρας, ἕως ἐξέλιπε πᾶς ὁ χάρτης εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ τῆς ἐσχάρας. καὶ οὐκ ἐζήτησαν καὶ οὐ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν ὁ βασιλεύς, καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ οἱ ἀκούσαντες πάντας τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἐλνάθαν καὶ δαλαίας καὶ γαμαρίας ἀντεῖπαν τῷ βασιλεῖ πρὸς τὸ μὴ κατακαῦσαι τὸ χαρτίον, καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἱερεμεὴλ υἱῷ τοῦ βασιλέως καὶ τῷ σαραίᾳ υἱῷ ἐσριὴλ καὶ σελεμίᾳ υἱῷ ἀβδεήλ, συλλαβεῖν τὸν Βαροὺχ τὸν γραμματέα καὶ τὸν ἱερεμίαν τὸν προφήτην καὶ κατεκρύβησαν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν μετὰ τὸ κατακαῦσαι τὸν βασιλέα τὸ χαρτίον πάντας τοὺς λόγους οὓς ἔγραψε Βαροὺχ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου, λέγων, πάλιν λάβε σὺ χαρτίον ἕτερον, καὶ γράψον ἅπαντας τοὺς λόγους τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῦ χαρτίου οὗ κατέκαυσεν ὁ βασιλεὺς ἰωακείμ, καὶ πρὸς ἰωακὶμ τὸν βασιλέα ἰούδα

eis baruch. Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omes sermones istos: & ego scribebã in volumine atramento. Et dixerũt principes ad baruch. Vade & abscondere tu & hieremias: et nemo sciat vbi sitis. Et ingressi sunt ad regem in atriũ: Porro volumẽ cõmendauerũt in gazophylacio elisame scribe & nunciauerunt audiente rege omnes sermones. Misitq; rex iudi vt sumeret volumen: qui tollens illud de gazophylacio elisame scribe legit audiente rege & vniuersis principib9 qui stabant circa regem. Rex autem sedebat in domo hiemali in mẽse nono: & posita erat arula corã eo plena prunis. Cumq; legisset iudi tres pagellas vel quattuor: scidit illud scalpello scribe & ꝓiecit in ignẽ qui erat sup arulam donec cõsumeretur omne volumen igni qui erat in arula. Et non timuerunt neq; sciderunt vestimenta sua rex & omnes serui eius qui audierunt vniuersos sermones istos. Verũtamen helnathan & dalaias & gamarias contradixerunt regi ne combureret librum: & non audiuit eos. Et precepit rex hieremiel filio amelech & saraie filio ezriel & selemie filio abdehel vt comprehenderẽt baruch scribam & hieremiã ꝓphetã. Abscondit aũt eos dñs. Et factũ est verbũ dñi ad hieremiã postq; cõbuserat rex volumen & sermones quos scripserat baruch ex ore hieremie dicens. Rursum tolle volumen aliud: & scribe in eo omnes sermones priores qui erant in primo volumine quod combusit ioachim rex iuda. Et ad ioachim regem iuda:

לָהֶם בָּרוּךְ מִפִּיו יִקְרָא אֵלַי אֵת כָּל
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲנִי כֹּתֵב עַל
הַסֵּפֶר בַּדְּיוֹ׃ וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים אֶל
בָּרוּךְ לֵךְ הִסָּתֵר אַתָּה וְיִרְמְיָהוּ וְאִישׁ
אַל יֵדַע אֵיפֹה אַתֶּם׃ וַיָּבֹאוּ אֶל
הַמֶּלֶךְ חָצֵרָה וְאֶת הַמְּגִלָּה הִפְקִדוּ
בְּלִשְׁכַּת אֱלִישָׁמָע הַסֹּפֵר וַיַּגִּידוּ
בְּאָזְנֵי הַמֶּלֶךְ אֵת כָּל הַדְּבָרִים׃
וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶת יְהוּדִי לָקַחַת אֶת
הַמְּגִלָּה וַיִּקָּחֶהָ מִלִּשְׁכַּת אֱלִישָׁמָע
הַסֹּפֵר וַיִּקְרָאֶהָ יְהוּדִי בְּאָזְנֵי הַמֶּלֶךְ
וּבְאָזְנֵי כָּל הַשָּׂרִים הָעֹמְדִים מֵעַל
הַמֶּלֶךְ׃ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בֵּית הַחֹרֶף
בַּחֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי וְאֶת הָאָח לְפָנָיו
מְבֹעָרֶת׃ וַיְהִי כִּקְרוֹא יְהוּדִי שָׁלֹשׁ
דְּלָתוֹת וְאַרְבָּעָה יִקְרָעֶהָ בְּתַעַר
הַסֹּפֵר וְהַשְׁלֵךְ אֶל הָאֵשׁ אֲשֶׁר
אֶל הָאָח עַד תֹּם כָּל הַמְּגִלָּה עַל
הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הָאָח׃ וְלֹא פָחֲדוּ
וְלֹא קָרְעוּ אֶת בִּגְדֵיהֶם הַמֶּלֶךְ וְכָל
עֲבָדָיו הַשֹּׁמְעִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה׃ וְגַם אֶלְנָתָן וּדְלָיָהוּ וּגְמַרְיָהוּ
הִפְגִּעוּ בַמֶּלֶךְ לְבִלְתִּי שְׂרֹף אֶת
הַמְּגִלָּה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם׃ וַיְצַוֶּה
הַמֶּלֶךְ אֶת יְרַחְמְאֵל בֶּן הַמֶּלֶךְ וְאֶת
שְׂרָיָהוּ בֶן עַזְרִיאֵל וְאֶת שֶׁלֶמְיָהוּ בֶּן
עַבְדְּאֵל לָקַחַת אֶת בָּרוּךְ הַסֹּפֵר וְאֵת
יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא וַיַּסְתִּרֵם יְהוָה׃ וַיְהִי
דְבַר יְהוָה אֶל יִרְמְיָהוּ אַחֲרֵי שְׂרֹף
הַמֶּלֶךְ אֶת הַמְּגִלָּה וְאֶת הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר כָּתַב בָּרוּךְ מִפִּי יִרְמְיָהוּ
לֵאמֹר׃ שׁוּב קַח לְךָ מְגִלָּה אַחֶרֶת
וּכְתֹב עָלֶיהָ אֵת כָּל הַדְּבָרִים
הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַמְּגִלָּה
הָרִאשֹׁנָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ
יְהוּדָה׃ וְעַל יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה

תאמר כה אמר יהוה אתה שרפת
את המגלה הזאת לאמר מדוע
כתבת עליה לאמר בא יבוא מלך
בבל והשחית את הארץ הזאת
והשבית ממנה אדם ובהמה: לכן
כה אמר יהוה על יהויקים מלך
יהודה לא יהיה לו יושב על כסא
דוד ונבלתו תהיה משלכת לחרב
ביום ולקרח בלילה: ופקדתי עליו
ועל זרעו ועל עבדיו את עונם
והבאתי עליהם ועל ישבי ירושלם
ואל איש יהודה את כל הרעה
אשר דברתי אליהם ולא שמעו:
וירמיהו לקח מגלה אחרת ויתנה
אל ברוך בן נריהו הספר ויכתב
עליה מפי ירמיהו את כל דברי
הספר אשר שרף יהויקים מלך
יהודה באש ועוד נוסף עליהם
דברים רבים כהמה:

Ca. xxxvij.

וימלך מלך צדקיהו בן
יאשיהו תחת כניהו בן יהויקים
אשר המליך נבוכדראצר מלך בבל
בארץ יהודה: ולא שמע הוא ועבדיו
ועם הארץ אל דברי יהוה אשר
דבר ביד ירמיהו הנביא: וישלח
המלך צדקיהו את יהוכל בן שלמיה
ואת צפניהו בן מעשיה הכהן אל
ירמיהו הנביא לאמר התפלל נא
בעדנו אל יהוה אלהינו: וירמיהו
בא ויצא בתוך העם ולא נתנו
אתו בית הכלוא: וחיל פרעה יצא
ממצרים וישמעו הכשדים הצרים
על ירושלם את שמעם ויעלו
מעל ירושלם: ויהי דבר יהוה אל
ירמיהו הנביא לאמר: כה אמר
יהוה אלהי ישראל כה תאמרו אל

dices. Hec dicit dominus. Tu combussisti volumen illud: dicens. Quare scripsisti in eo annuncians: festinus veniet rex babylonis et vastabit terram hanc: & cessare faciet ex illa hoiem & iumentū. Propterea hec dicit dñs contra ioachim regem iuda. Nō erit ex eo qui sedeat sup solium dauid: & cadauer eius ꝓiicietur ad estum per diē & ad gelu p noctē. Et visitabo cōtra eū & cōtra semen eius: & cōtra seruos eius iniqtates suas: & adducā super eos & super habitatores hierusalem & super viros iuda omne malum quod locut⁹ sum ad eos & non audierunt. Hieremias autē tulit volumē aliud & dedit illud baruch filio nerie scribe qui scripsit in eo ex ore hieremie omnes sermones libri quem combusserat ioachim rex iuda igni: & insuper additi sunt sermones multo plures q̄ antea fuerant. 37.

Et regnauit rex sedechias filius iosie pro iechonia filio ioachim: quē cōstituit regem nabuchodonosor rex babylonis in terra iuda: & nō obediuit ipse & serui ei⁹ & populus terre verbis domini que locutus est in manu hieremie pphete. Et misit rex sedechias iuchal filium selemie & sophoniā filium maasie sacerdotem ad hieremiam prophetam dicens. Ora pro nobis dñm deū nostrū. Hieremias āt libere ambulabat ī medio populi. Non enim miserāt eū in custodiā carceris. Igitur exercitus pharaonis egressus ē de egypto: & audiētes chaldei q obsidebāt hierusalē huiusce modi nunciū recesserūt ab hierusalem. Et factū est verbum domini ad hieremiam prophetam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Sic dicetis

dicens: sic dixit dñs: tu combussisti li-
ἐρεῖς, οὕτως εἶπε κύριος, σὺ κατέκαυσας τὸ βι-
brū hunc dicens: quare scripsisti in eo dicens:
βλίον τοῦτο λέγων, διατί ἔγραψας ἐπ᾽ αὐτῷ λέγων,
intrans intrabit rex babylonis et
εἰσπορευόμενος εἰσελεύσεται βασιλεὺς βαβυλῶνος καὶ
vastabit terrā hanc: et delebit ab illa
ἐξολοθρεύσει τὴν γῆν ταύτην, καὶ ἐκλείψει ἀπ᾽ αὐτῆς
hominē et iumēta. ppterea sic dixit dñs
ἄνθρωπον καὶ κτήνη. διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε κύριος
ad ioachim regem iuda: nō erit ei se-
ἐπὶ ἰωακὶμ βασιλέα ἰούδα, οὐκ ἔσται αὐτῷ καθήμε-
dēs sup soliū dauid: et erit cadauer eius
νος ἐπὶ θρόνου δαυίδ, καὶ ἔσται τὸ θνησιμαῖον αὐτοῦ
piectum in estu diei et in gelu
ἐρριμμένον ἐν τῷ καύματι τῆς ἡμέρας καὶ ἐν τῷ παγε-
noctis: et visitabo sup eū et sup
τῷ τῆς νυκτός, καὶ ἐπισκέψομαι ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὸ
gen⁹ eius et sup seruos eius iniqtates
γένος αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὰς ἀνομίας
eoꝝ: et inducā sup eos et sup hitan-
αὐτῶν, καὶ ἐπάξω ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦν-
tes hierusalem et sup terrā iuda: oīa mala
τας ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ τὴν γῆν ἰούδα, πάντα τὰ κακὰ
q̄ locut⁹ sū ad eos: et nō audierūt. et tulit hie-
ἃ ἐλάλησα ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ ἔλαβεν ἱε-
remias volumē aliud et dedit illud baruch
ρεμίας χαρτίον ἕτερον καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τῷ βαρούχ
filio nerie scribe: et scripsit in eo
υἱῷ νηρίου τοῦ γραμματέως, καὶ ἔγραψεν ἐπ᾽ αὐτοῦ
ex ore hieremie omnes ſmones li-
ἀπὸ στόματος ἱερεμίου ἅπαντας τοὺς λόγους τοῦ βι-
bri quē cōbussit ioachim rex iuda igne: et
βλίου οὗ κατέκαυσεν ἰωακὶμ βασιλεὺς ἰούδα πυρί, καὶ
adhuc additi sunt ei ſmōes plures vt isti.
ἔτι προσετέθησαν αὐτῷ λόγοι πλείονες ὡς οὗτοι. Ca. 37

Et regnauit sedechias fili⁹ iosie pro ie-
Καὶ ἐβασίλευσε σεδεκίας υἱὸς ἰωσίου ἀντὶ ἰε-
chonia filio ioachim: quē regnare fecit nabuchodono-
χονίου υἱοῦ ἰωακείμ, ὃν ἐβασίλευσε ναβουχοδονό-
sor rex babylonis vt regnaret in terra iuda:
σορ βασιλεὺς βαβυλῶνος βασιλεύειν ἐν γῇ ἰούδα,
et nō audiuit ipse: et serui eius: et po-
καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτός, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ὁ λα-
pulus terre verba dñi q̄ locut⁹ est in ma-
ὸς τῆς γῆς τοὺς λόγους κυρίου οὓς ἐλάλησεν ἐν χει-
nu hieremie. et misit rex sedechias
ρὶ ἱερεμίου. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας τὸν
ioachal filiū selemie: et sophoniā filiū maasie
ἰωαχὰλ υἱὸν σελεμίου, καὶ τὸν σοφονίαν υἱὸν μαασαί-
sacerdotē ad hieremiā dicēs: ora pro
ου τὸν ἱερέα πρὸς ἱερεμίαν λέγων, πρόσευξαι περὶ
nobis ad dñm deū nřm. et hieremias trāsiit
ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. καὶ ἱερεμίας διῆλθε
et venit i medio ciuitatis: et nō dedure-
καὶ ἦλθεν ἀναμέσον τῆς πόλεως, καὶ οὐ κατήγα-
rūt eum in carcerem. et exercit⁹ pharaōis egress⁹
γον αὐτὸν εἰς φυλακήν. καὶ δύναμις φαραὼ ἐξῆλ-
est ex egypto: et audierūt chaldei famā
θεν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἤκουσαν οἱ χαλδαῖοι τὴν ἀκοὴν
eoꝝ: et ascenderūt a hierusalem. et factū ē ver-
αὐτῶν, καὶ ἀνέβησαν ἀπὸ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγένετο λό-
bū dñi ad hieremiā dicēs: sic dixit dñs
γος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, οὕτως εἶπε κύριος
de⁹ israel: sic dices ad
ὁ θεὸς ἰσραήλ, οὕτως ἐρεῖς πρὸς τὸν

Infra 41.a.

regem iuda qui misit ad te vt requi-
βασιλέα ἰούδα τὸν ἀποστείλαντα πρὸς σὲ τοῦ ἐκζη-
rerent me. ecce exercit⁹ pharaōis q egressus ē vobis in au-
τῆσαί με. ἰδοὺ δύναμις φαραὼ ἡ ἐξελθοῦσα ὑμῖν εἰς βο-
xiliū reuertentur in terrā egypti: et reuertentur
ήθειαν ἀποστρέψουσιν εἰς γῆν αἰγύπτου, καὶ ἀναστρέψου-
ipsi chaldei: et bellabunt ɔ̄ ciui-
σιν αὐτοὶ οἱ χαλδαῖοι, καὶ πολεμήσουσιν ἐπὶ τὴν πό-
tatē hanc: et capient eam: et succendent
λιν ταύτην, καὶ συλλήψονται αὐτήν, καὶ κατακαύσου-
eam in igne: qz sic dixit dñs: ne existi-
σιν αὐτὴν ἐν πυρί, ὅτι οὕτως εἶπε κύριος, μὴ ὑπολά-
metis in aīabus vřis dicentes: recedentes
βητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν λέγοντες, ἀποτρέχοντες
abibunt a nobis chaldei: qz non abi-
ἀπελεύσονται ἀφ᾽ ἡμῶν οἱ χαλδαῖοι, ὅτι οὐ μὴ ἀπέλ-
bunt. et si pcusseritis oēm exercitū
θωσιν. καὶ ἐὰν πατάξητε πᾶσαν τὴν δύναμιν τῶν
chaldeoꝝ debellantes vos: et derelicti fuerīt
χαλδαίων τοὺς πολεμοῦντας ὑμᾶς, καὶ καταλειφθῶ-
aliqui vulnerati vnusquisqz in loco suo:
σιν τινες ἐκκεκεντημένοι ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ,
illi ɔsurgent et incendent ciuitatē hāc
οὗτοι ἀναστήσονται καὶ κατακαύσουσι τὴν πόλιν ταύ-
in igne. et factū est cū ascēdisset exercitus chal-
την ἐν πυρί. καὶ ἐγένετο ὡς ἀνέβη ἡ δύναμις τῶν χαλ-
deoꝝ ab hierusalem a facie exerci-
δαίων ἀπὸ ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμε-
t⁹ pharaōis: egress⁹ ē hieremias de hierusalem vt i-
ως φαραώ, ἐξῆλθεν ἱερεμίας ἀπὸ ἱερουσαλὴμ πορευ-
ret in terrā beniamin vt emeret inde in medio
θῆναι εἰς γῆν βενιαμὶν τοῦ ἀγοράσαι ἐκεῖθεν ἐν μέσῳ
ppli: et fuit ipse in porta beniamin: et
τοῦ λαοῦ, καὶ ἐγένετο αὐτὸς ἐν πύλῃ βενιαμείν, καὶ
ibi homo apud quē diuertit iaruias filius se-
ἐκεῖ ἄνθρωπος παρ᾽ ᾧ κατέλυσεν ἰαρουίας υἱὸς σε-
lemie filii ananie: et cōphendit hieremias di-
λεμίου υἱοῦ ἀνανίου, καὶ συνέλαβε τὸν ἱερεμίαν λέ-
cens: ad chaldeos tu fugis: et dixit:
γων, πρὸς τοὺς χαλδαίους σὺ φεύγεις; καὶ εἶπεν,
mēdaciū nō ad chaldeos ego fugio: et
ψεῦδος οὐχὶ πρὸς τοὺς χαλδαίους ἐγὼ φεύγω, καὶ
nō audiuit eum. et ɔphendit iaruias hiere-
οὐκ ἤκουσεν αὐτοῦ. καὶ συνέλαβεν ἰαρουίας τὸν ἱερε-
miā: et introduxit eū ad pncipes: et indi-
μίαν, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἐπι-
gnati sunt pncipes ɔ̄ hieremiam: et pcusserūt e-
κράνθησαν οἱ ἄρχοντες ἐπὶ ἱερεμίαν, καὶ ἐπάταξαν αὐ-
um: et miserunt eū in domū carceris ionathā
τόν, καὶ ἀπέστειλαν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον φυλακῆς ἰωνάθαν
scribe: qz hanc fecerunt in domū
τοῦ γραμματέως, ὅτι ταύτην ἐποίησαν εἰς οἰκίαν
carceris. et venit hieremias in domū laci et
φυλακῆς. καὶ ἦλθεν ἱερεμίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάκκου, καὶ
ad vincula et sedit ibi dies multos.
εἰς τὸν συγκλεισμὸν καὶ ἐκάθησεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς.
et misit sedechias et vocauit eum: et īterrogabat e-
καὶ ἀπέστειλε σεδεκίας καὶ ἐκάλεσεν αὐτόν, καὶ ἠρώτα αὐ-
um rex abscondite: si est ſmo a dño: et
τὸν ὁ βασιλεὺς κρυφαίως, εἰ ἔστιν λόγος παρὰ κυρίου, καὶ
dixit ei: est: in manus regis babylonis tra-
εἶπεν αὐτῷ, ἔστιν, εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος πα-
deris. et dixit hieremias regi: in q̄ iniu-
ραδοθήσῃ. καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ βασιλεῖ, τί ἠδί-
ria affeci te et ſuos tuos et pplm hūc:
κησά σε καὶ τοὺς παῖδάς σου καὶ τὸν λαὸν τοῦτον,
qz tu das me in domū carceris? et vbi sūt
ὅτι σὺ δίδως με εἰς οἰκίαν φυλακῆς; καὶ ποῦ εἰ-
pphete vři q pphetauerunt vobis dicentes:
σὶν οἱ προφῆται ὑμῶν οἱ προφητεύσαντες ὑμῖν λέγοντες,

regi iuda qui misit vos ad me interrogandū. Ecce exercit⁹ pharaonis q egressus est vobis in auxilium reuertetur in terrā suā ī egyptū: & redīet chaldei: & bellabunt contra ciuitatē hanc: & capiēt eam & succendent igni. Hec dicit dñs. Nolite decipere animas vestras dicētes. Euntes abibūt & recedent a nobis chaldei: quia non abibunt. Sed & si pcusseritis oēz exercitū chaldeorū qui preliātur aduersum vos: & derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati: singuli de tētorio suo cōsurgēt: & incendent ciuitatē hāc igni. Ergo cū recessisset exercitus chaldeorū ab hierusalem propter exercitum pharaonis egressus ē hieremias de hierusalē: vt iret in terrā beniamin & diuideret ibi possessionē in cōspectu ciuiū. Cūqz peruenisset ad portā beniamin erat ibi custos porte p vices noīe hierias filius selemie filii ananie: & apprehendit hieremiā pphetā dicens. Ad chaldeos pfugis. Et rñdit hieremias. Falsum est: non fugio ad chaldeos. Et non audiuit eum sed cōprehendit hierias hieremiam: & adduxit eum ad principes. Quāobrem irati principes contra hieremiam: cesum eū miserunt in carcerē qui erat ī domo ionathā scribe. Ipse enī prepositus erat sup carcerē. Itaqz ingressus est hieremias in domū laci & in ergastulū: & sedit ibi hieremias dieb⁹ multis. Mittens autem sedechias rex tulit eum: & interrogauit eum in domo sua abscōdite: & dixit. Putas ne est sermo a dño? Et dixit hieremias. Est. Et ait. In manus regis babylōis traderis. Et dixit hieremias ad regem sedechiam. Quid peccaui tibi & seruis tuis & populo tuo: quia misisti me in domum carceris? Vbi sunt pphete vestri qui pphetabant vobis: & dicebāt:

מלך יהודה השלח אתכם אלי
לדרשני הנה חיל פרעה היצא
לכם לעזרה שב לארצו מצרים:
ושבו הכשדים ונלחמו על העיר
הזאת ולכדה ושרפה באש: כה
אמר יהוה אל תשאו נפשתיכם
לאמר הלך ילכו מעלינו הכשדים
כי לא ילכו: כי אם הכיתם כל חיל
כשדים הנלחמים אתכם ונשארו
בם אנשים מדקרים איש באהלו
יקומו ושרפו את העיר הזאת
באש: והיה בהעלות חיל הכשדים
מעל ירושלם מפני חיל פרעה:
ויצא ירמיהו מירושלם ללכת ארץ
בנימן לחלק משם בתוך העם:
ויהי הוא בשער בנימן ושם בעל
פקדת ושמו יראייה בן שלמיה בן
חנניה ויתפש את ירמיהו הנביא
לאמר אל הכשדים אתה נפל:
ויאמר ירמיהו שקר אינני נפל על
הכשדים ולא שמע אליו ויתפש
יראייה בירמיהו ויבאהו אל
השרים: ויקצפו השרים על
ירמיהו והכו אתו ונתנו אותו בית
האסור בית יהונתן הספר כי אתו
עשו לבית הכלא: כי בא ירמיהו
אל בית הבור ואל החניות וישב
שם ירמיהו ימים רבים: וישלח
המלך צדקיהו ויקחהו וישאלהו
המלך בביתו בסתר ויאמר היש
דבר מאת יהוה ויאמר ירמיהו
יש ויאמר ביד מלך בבל תנתן:
ויאמר ירמיהו אל המלך צדקיהו
מה חטאתי לך ולעבדיך ולעם הזה
כי נתתם אותי אל בית הכלא: ואיה
נביאיכם אשר נבאו לכם לאמר

לא יבא מלך בבל עליכם ועל
הארץ הזאת: ועתה שמע נא אדני
המלך תפל נא תחנתי לפניך
ואל תשבני בית יהונתן הספר ולא
אמות שם: ויצוה המלך צדקיהו
ויפקדו את ירמיהו בחצר המטרה
ונתן לו ככר לחם ליום מחוץ
האפים עד תם כל הלחם מן העיר
וישב ירמיהו בחצר המטרה:

Ca.xxxviij. וישמע שפטיה בן מתן
וגדליהו בן פשחור ויוכל בן שלמיהו
ופשחור בן מלכיה את הדברים
אשר ירמיהו מדבר אל כל העם
לאמר: כה אמר יהוה היושב בעיר
הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר
והיצא אל הכשדים יחיה והיתה
לו נפשו לשלל וחי: כה אמר יהוה
הנתן תנתן העיר הזאת ביד חיל
מלך בבל ולכדה: ויאמרו השרים
אל המלך יומת נא את האיש
הזה כי על כן הוא מרפא את ידי
אנשי המלחמה הנשארים בעיר
הזאת ואת ידי כל העם לדבר
אליהם כדברים האלה כי האיש
הזה איננו דרש לשלום לעם הזה
כי אם לרעה: ויאמר המלך צדקיהו
הנה הוא בידכם כי אין המלך
יוכל אתכם דבר: ויקחו את ירמיהו
וישלכו אתו אל הבור מלכיהו בן
המלך אשר בחצר המטרה וישלחו
את ירמיהו בחבלים ובבור אין
מים כי אם טיט ויטבע ירמיהו
בטיט: וישמע עבד מלך הכושי
איש סריס והוא בבית המלך כי
נתנו את ירמיהו אל הבור והמלך
יושב בשער בנימן: ויצא עבד מלך

נפל חנן / שוב / מות צוה / פקד נטר / אפה תמם / שמע / דבר / היה / חיה נתן / אמר שור / מות / רפה / לחם שאר / שלם / רעע / יכל לקח / נטר שלח / טבע / שמע / סרס

non veniet rex babylonis super vos & super terram hanc. Nunc ergo audi obsecro dñe mi rex. Valeat deprecatio mea in cōſpectu tuo: & ne me remittas in domum ionathe ſcribe ne moriar ibi. Precepit ergo rex ſedechias vt traderetur hieremias in veſtibulum carceris: & daretur ei torta quotidie panis: excepto pulmento: donec cōſumerētur oēs panes de ciuitate: & mãſit hieremias in veſtibulo carceris. 38.

Hudiuit aute ſaphatias filius mathan & gedelias filius phaſſur & iuchal filius ſelemie & phaſſur filius melchie ſermones quos hieremias loquebatur ad omnē populū: dicens. Hec dicit dñs. Quicūq; manſerit in ciuitate hac morietur gladio & fame & peſte: qui autē profugerit ad chaldeos viuet: & erit anima eius ſoſpes & viuens. Hec dicit dominus. Tradendo tradetur ciuitas hec in manu exercitus regis babylonis & capiet eam. Et dixerūt principes regi. Rogamus vt occidatur homo iſte. De induſtria enim diſſoluit manus virorum bellantiū qui remanſerunt in ciuitate hac: & manus vniuerſi populi loquens ad eos vniuerſa verba hec. Siquidem homo iſte non querit pacem populo huic: ſed malum. Et dixit rex ſedechias. Ecce ipſe in manibus veſtris eſt. Nec enim fas eſt vobis quicq; negare. Tulerūt ergo hieremiam & proiecerūt eum in lacum helchie filii amelech qui erat in veſtibulo carceris & ſubmiſerūt hieremiã in funibus in lacū in quo non erat aqua ſed lutū. Deſcēdit itaq; hieremias in cenum. Audiuit autē abdemelech ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis: q; miſiſſent hieremiam in lacū. Porro rex ſedebat in porta beniamin. Et egreſſus eſt abdemelech

ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην. καὶ νῦν ἄκουσον δὴ κύριε βασιλεῦ, πεσέτω τὸ ἔλεός μου κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ οὐ μὴ ἀποστρέψῃς με εἰς οἰκίαν ἰωνάθαν τοῦ γραμματέως, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνω ἐκεῖ. καὶ συνέταξεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἐνεβάλοσαν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς φυλακῆς. καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ἄρτον ἕνα τῆς ἡμέρας ἔξωθεν οὗ πέσσουσιν, ἕως ἐξέλιπον οἱ ἄρτοι ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκάθισεν ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς.

Ca.38.

Καὶ ἤκουσε σαφατίας υἱὸς μαθὰν, καὶ γοδολίας υἱὸς πασχώρ, καὶ ἰωχὰλ υἱὸς σελεμίου καὶ πασχὼρ υἱὸς μελχίου τοὺς λόγους οὓς ἱερεμίας ἐλάλει ἐπὶ τὸν λαὸν λέγων, οὕτως εἶπε κύριος, ὁ καθήμενος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀποθανεῖται ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν λοιμῷ. καὶ ὁ ἐκπορευόμενος πρὸς τοὺς χαλδαίους, ζήσεται. καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς εὕρεμα καὶ ζήσεται. ὅτι οὕτως εἶπε κύριος, παραδιδομένη παραδοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας δυνάμεως βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ συλλήψεται αὐτήν. καὶ εἶπαν οἱ ἄρχοντες τῷ βασιλεῖ, ἀναιρεθήτω δὴ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅτι αὐτὸς ἐκλύει τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων τῶν πολεμούντων τῶν καταλειπομένων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ τὰς χεῖρας παντὸς τοῦ λαοῦ λαλῶν πρὸς αὐτοὺς κατὰ τοὺς λόγους τούτους, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ χρησμολογεῖ εἰρήνην τῷ λαῷ τούτῳ, ἀλλ᾽ ἢ πονηρά. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας, ἰδοὺ αὐτὸς ἐν χερσὶν ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἠδύνατο ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτούς. καὶ ἔλαβον τὸν ἱερεμίαν, καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον μελχίου υἱοῦ τοῦ βασιλέως ὃς ἦν ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς, καὶ ἐχάλασαν αὐτὸν ἐν σχοινίοις εἰς τὸν λάκκον, καὶ ἐν τῷ λάκκῳ οὐκ ἦν ὕδωρ ἀλλ᾽ ἢ βόρβορος, καὶ ἦν ἐν τῷ βορβόρῳ. καὶ ἤκουσεν ἀβδεμέλεχ ὁ αἰθίοψ ἀνὴρ εὐνοῦχος, καὶ ἦν αὐτὸς ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως, ὅτι ἐνέβαλον τὸν ἱερεμίαν εἰς τὸν λάκκον. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν τῇ πύλῃ βενιαμίν. καὶ ἐξῆλθεν ἀβδεμέλεχ

ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ βασιλέως, καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν βασιλέα καὶ εἶπε, κύριέ μου βασιλεῦ ἐπονηρεύσαντο οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι πάντα ἃ ἐποίησαν κατὰ τοῦ ἱερεμίου τοῦ προφήτου ῥίψαντες αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον ἵνα ἀποθάνῃ ἐν αὐτῷ ἀπὸ προσώπου τοῦ λιμοῦ, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἔτι ἄρτοι ἐν τῇ πόλει. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἀβδεμέλεχ λέγων, λάβε μετὰ σεαυτοῦ ἐντεῦθεν τριάκοντα ἄνδρας καὶ ἀνάγαγε αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. καὶ ἔλαβεν ἀβδεμέλεχ τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ βασιλέως τὴν ὑπόγαιον, καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν παλαιὰ ῥάκη καὶ παλαιὰ σχοινία, καὶ ἔρριψεν αὐτὰ πρὸς ἱερεμίαν εἰς τὸν λάκκον, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, θὲς ταῦτα ὑποκάτω τῶν σχοινίων, καὶ ἐποίησεν ἱερεμίας οὕτως. καὶ εἵλκυσαν αὐτὸν ἐν τοῖς σχοινίοις, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ ἐκάθισεν ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν εἰς οἰκίαν ἀσαλισὶ τὴν ἐν οἴκῳ κυρίου: καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, ἐρωτήσω σε λόγον, καὶ μὴ κρύψῃς ἀπ᾽ ἐμοῦ ῥῆμα. καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ βασιλεῖ, ἐὰν ἀναγγείλω σοι οὐχὶ θανάτῳ με θανατώσῃς; καὶ ἐὰν συμβουλεύσω σοι, οὐ μὴ ἀκούσῃς μου. καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ κρυφῇ λέγων, ζῇ κύριος ὃς ἐποίησεν ἡμῖν τὴν ψυχὴν ταύτην, εἰ ἀποκτενῶ σε καὶ εἰ παραδώσω σε εἰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν ζητούντων τὴν ψυχήν σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἱερεμίας, οὕτως εἶπε κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐὰν ἐξελθὼν ἐξέλθῃς πρὸς ἡγεμόνας βασιλέως βαβυλῶνος, ζήσεται ἡ ψυχή σου, καὶ ἡ πόλις αὕτη οὐ μὴ

de domo regis: & locutus eſt ad regem dicens. Domine mi rex male fecerunt viri iſti oīa quecūq; perpetrarunt contra hieremiã prophetam: mittentes eum in lacum vt moriatur ibi fame. Non ſunt eni panes vltra in ciuitate. Precepit itaq; rex abdemelech ethiopi dicens. Tolle tecum hinc triginta viros: & leua hieremiam prophetam de lacu anteq; moriatur. Aſſūptis ergo abdemelech ſecū viris ingreſſus eſt domum regis que erat ſub cellario & tulit īde veteres pannos & antiq veſtimēta q̄ cōputruerat: & ſubmiſit ea ad hieremiam in lacum per funiculos. Dixitq; abdemelech ethiops ad hieremiã prophetã. Pone veteres pannos & hec ſciſſa & putrida ſub cubito manuum tuarum & ſuper funes. Fecit ergo hieremias ſic. Et extraxerūt hieremiã funibus: & eduxerūt eū de lacu. Manſit autem hieremias in veſtibulo carceris. Et miſit rex ſedechias & tulit ad ſe hieremiam prophetam ad oſtium tertium quod erat in domo dñi. Et dixit rex ad hieremiam. Interrogo ego te ſermonem ne abſcōdas a me aliquid. Dixit aūt hieremias ad ſedechiam. Si annunciauero tibi: nunquid non interficies me? Et ſi conſiliū dedero tibi: non me audies. Iurauit ergo rex ſedechias hieremie clam dicens. Viuit dominus qui fecit nobis aīam hanc: ſi occidero te & ſi tradidero te in manus virorum iſtorum qui querūt animam tuam. Et dixit hieremias ad ſedechiam. Hec dicit dominus exercituū deus iſrael. Si profectus exieris ad principes regis babylonis: viuet anima tua & ciuitas hec non

מבית המלך וידבר אל המלך
לאמר: אדני המלך הרעו האנשים
האלה את כל אשר עשו לירמיהו
הנביא את אשר השליכו אל
הבור וימת תחתיו מפני הרעב
כי אין הלחם עוד בעיר: ויצוה
המלך את עבד מלך הכושי לאמר
קח בידך מזה שלשים אנשים
והעלית את ירמיהו הנביא מן הבור
בטרם ימות: ויקח עבד מלך את
האנשים בידו ויבא בית המלך
אל תחת האוצר ויקח משם בלוי
הסחבות ובלוי מלחים וישלחם
אל ירמיהו אל הבור בחבלים:
ויאמר עבד מלך הכושי אל ירמיהו
שים נא בלואי הסחבות והמלחים
תחת אצלות ידיך מתחת לחבלים
ויעש ירמיהו כן: וימשכו את ירמיהו
בחבלים ויעלו אתו מן הבור וישב
ירמיהו בחצר המטרה: וישלח
המלך צדקיהו ויקח את ירמיהו
הנביא אליו אל מבוא השלישי
אשר בבית יהוה ויאמר המלך אל
ירמיהו שאל אני אתך דבר אל
תכחד ממני דבר: ויאמר ירמיהו אל
צדקיהו כי אגיד לך הלוא המת
תמיתני וכי איעצך לא תשמע
אלי: וישבע המלך צדקיהו אל
ירמיהו בסתר לאמר חי יהוה אשר
עשה לנו את הנפש הזאת אם
אמיתך ואם אתנך ביד האנשים
האלה אשר מבקשים את נפשך:
ויאמר ירמיהו אל צדקיהו כה אמר
יהוה אלהי צבאות אלהי ישראל
אם יצא תצא אל שרי מלך בבל
וחיתה נפשך והעיר הזאת לא

דבר / רעע / עשה / נבא / מות רעב / צוה / לקח / עלה / לקח / בוא / אצר בלה / שלח / שום / עשה משך / עלה / נטר שלח / בוא שלש / כחד אמר / נגד מות / יעץ שמע / שבע / נתן / בקש / אמר / יצא שור / חיה

תשרף באש וחיתה אתה וביתך: ואם לא תצא אל שרי מלך בבל ונתנה העיר הזאת ביד הכשדים ושרפוה באש ואתה לא תמלט מידם: ויאמר המלך צדקיהו אל ירמיהו אני דאג את היהודים אשר נפלו אל הכשדים פן יתנו אתי בידם והתעללו בי: ויאמר ירמיהו לא יתנו שמע נא בקול יהוה לאשר אני דבר אליך וייטב לך ותחי נפשך: ואם מאן אתה לצאת זה הדבר אשר הראני יהוה: והנה כל הנשים אשר נשארו בבית מלך יהודה מוצאות אל שרי מלך בבל והנה אמרות הסיתוך ויכלו לך אנשי שלמך הטבעו בבץ רגלך נסגו אחור: ואת כל נשיך ואת בניך מוצאים אל הכשדים ואתה לא תמלט מידם כי ביד מלך בבל תתפש ואת העיר הזאת תשרף באש: ויאמר צדקיהו אל ירמיהו איש אל ידע בדברים האלה ולא תמות: וכי ישמעו השרים כי דברתי אתך ובאו אליך ואמרו אליך הגידה נא לנו מה דברת אל המלך אל תכחד ממנו ולא נמיתך ומה דבר אליך המלך: ואמרת אליהם מפיל אני תחנתי לפני המלך לבלתי השיבני בית יהונתן למות שם: ויבאו כל השרים אל ירמיהו וישאלו אתו ויגד להם ככל הדברים האלה אשר צוה המלך ויחרשו ממנו כי לא נשמע הדבר: וישב ירמיהו בחצר המטרה עד יום אשר נלכדה ירושלם והיה כאשר נלכדה ירושלם:

succendetur igni & saluus eris tu & domus tua. Si autē non exieris ad principes regis babylonis: tradetur ciuitas hec in manus chaldeorum: & succendent eam igni: & tu non effugies de manu eorū. Et dixit rex sedechias ad hieremiam. Sollicitus sum propter iudeos qui trāsfugerūt ad chaldeos ne forte tradar in manus eorum: & illudant mihi. Respondit aūt hieremias & dixit ei Nō te tradent. Audi queso vocem dñi quam ego loquor ad te: & bene tibi erit: & viuet anima tua: q̃ si nolueris egredi: iste est sermo quē ostendit mihi dñs. Ecce oēs mulieres que remanserunt in domo regis iuda: educentur ad principes regis babylonis & ipse dicent. Seduxerunt te: & preualuerūt aduersum te viri pacifici tui: demerserūt in ceno & in lubrico pedes tuos: & recesserūt a te. Et oēs vxores tue & filii tui educētur ad chaldeos: & nō effugies manus eorum: sed in manu regis babylonis capieris: & ciuitatem hanc comburet igni. Dixit ergo sedechias ad hieremiā. Nullus sciet verba hec: & non morieris. Si autem audierint principes q̃a locutus sum tecū: & venerint ad te: & dixerint tibi: indica nobis quid locutus sis cum rege ne celes & non te interficiemus: & qd locutus est tecū rex: dices ad eos. Prostraui ego preces meas coram rege ne me reduci iuberet in domum ionathā & ibi morerer. Venerūt ergo oēs principes ad hieremiā & interrogauerūt eū. Et locutus est eis iuxta omnia verba que preceperat ei rex. Et cessauerunt ab eo. Nihil enī fuerat auditū. Mansit vero hieremias in vestibulo carceris vsqz ad diem quo capta est hierusalē. Et factū est vt caperetur hierusalē.

succendetur in igne: et viues tu et domus tua.
κατακαυθήσεται ἐν πυρί, καὶ ζήσῃ σὺ καὶ ἡ οἰκία σου. καὶ
si nō exieris: tradetur ciuitas hec in manus
ἐὰν μὴ ἐξέλθῃς, δοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας τῶν
chaldeorum: et succendent eam in igne: et tu nō
χαλδαίων, καὶ καύσουσιν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ σὺ οὐ
saluaberis de manibus eorum. et dixit rex
μὴ σωθῇς ἀπὸ χειρῶν αὐτῶν. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς
hieremie: ego sollicitudinē hēo iudeos q̃ fuge=
τῷ ἱερεμίᾳ, ἐγὼ λόγον ἔχω τῶν ἰουδαίων τῶν πεφευ=
runt ad chaldeos ne dent me in manus
γότων πρὸς τοὺς χαλδαίους μὴ δῶσιν με εἰς χεῖρας
eorum et illudant mihi. et dixit hieremias:
αὐτῶν, καὶ καταμωκήσονταί μου. καὶ εἶπεν ἱερεμίας,
non tradent te: audi verbū dñi qd ego
οὐ μὴ παραδῶσί σε, ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου ὃν ἐγὼ
dico ad te: et melius erit tibi et viuet anima tua:
λέγω πρὸς σέ, καὶ βέλτιον ἔσται σοι καὶ ζήσεται ἡ ψυ=
et si nō volueris tu egredi: iste sermo quē
χή σου, καὶ εἰ μὴ θέλῃς σὺ ἐξελθεῖν, οὗτος ὁ λόγος ὃν
ondit mihi dñs. ecce oēs mulieres q̃ relicte
ἔδειξέ μοι κύριος. ἰδοὺ πᾶσαι γυναῖκες αἱ καταλειφ=
sunt in domo regis iuda: educte sunt ad re=
θεῖσαι ἐν οἰκίᾳ βασιλέως ἰούδα, ἐξήγοντο πρὸς βα=
gem babylonis. et iste dixerūt: seduxerūt te: et
σιλέα βαβυλῶνος. καὶ αὗται ἔλεγον, ἠπάτησάν σε, καὶ
pualuerunt aduersū te viri pacifici tui: et pualebunt
ἠδυνήθησάν σοι ἄνδρες εἰρηνικοί σου, καὶ κατισχύσου
in lubricis pedes tuos: recesserūt a te:
σιν ἐν ὀλισθήμασιν πόδας σου, ἀπέστρεψαν ἀπὸ σοῦ,
et vxores tuas et filios tuos educent
καὶ τὰς γυναῖκάς σου καὶ τὰ τέκνα σου ἐξάξουσιν
ad chaldeos: et tu nō saluaberis: qz in manu
πρὸς τοὺς χαλδαίους, καὶ σὺ οὐ μὴ σωθῇς, ὅτι ἐν χει=
regis babylonis capieris: et ciuitas hec
ρὶ βασιλέως βαβυλῶνος συλληφθήσῃ, καὶ ἡ πόλις αὕτη
comburetur. et dixit sedechias ad hiere=
κατακαυθήσεται. καὶ εἶπεν ὁ σεδεκίας πρὸς τὸν ἱερε=
miā: homo nō sciat de verbis istis:
μίαν, ἄνθρωπος μὴ γνώτω ἐκ τῶν λόγων τούτων,
et tu non morieris. et si audierint principes
καὶ σὺ οὐ μὴ ἀποθάνῃς. καὶ ἐὰν ἀκούσωσιν οἱ ἄρχοντες
qz loquutus sū tibi: et venerint ad te: et dixerint
ὅτι ἐλάλησά σοι, καὶ ἔλθωσιν πρὸς σέ, καὶ εἴπωσίν
tibi: nuncia nobis qd locutus es ad regem:
σοι, ἀνάγγειλον ἡμῖν τί ἐλάλησας πρὸς τὸν βασιλέα,
ne celes a nobis et non interficiemus te: et qd locu
μὴ κρύψῃς ἀφ᾽ ἡμῶν, καὶ οὐ μὴ ἀνέλωμέν σε, καὶ τί ἐλά=
tus est ad te rex. et dices illis: pijcio
λησε πρὸς σὲ ὁ βασιλεύς. καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ῥίπτω
ego miam meā ante oculos regis vt
ἐγὼ τὸ ἔλεός μου κατ᾽ ὀφθαλμοὺς τοῦ βασιλέως πρὸς
non reducat me in domū ionathan vt moriar
τὸ μὴ ἀποστρέψαι με εἰς οἰκίαν ἰωνάθαν ἀποθανεῖν
illic. et venerūt oēs principes ad hieremiā et
ἐκεῖ. καὶ ἦλθον πάντες οἱ ἄρχοντες πρὸς ἱερεμίαν καὶ
interrogauerūt eum. et nūciauit eis secūdū omnia
ἠρώτησαν αὐτόν. καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς κατὰ πάν=
verba ista q̃ pcepit illi rex.
τας τοὺς λόγους τούτους οὓς ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ βα=
et tacuerūt: qz nō audiuit verbū.
σιλεύς. καὶ ἀπεσιώπησαν, ὅτι οὐκ ἠκούσθη ὁ λόγος.
et sedit hieremias in atrio carceris, vsqz ad
καὶ ἐκάθισεν ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς ἕως
tpe quo capta est hierusalem.
χρόνου οὗ συνελήφθη ἱερουσαλήμ. Ca.39.

A

Et factum est in anno nono sede=
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐνάτῳ τοῦ σεδε=
chie regis iuda in mēse decimo: ve=
κίου βασιλέως ἰούδα ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ, πα=
nit nabuchodonosor rex babylonis et
ρεγένετο ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος καὶ
ois exercitus eius ī hierusalem: et obsi=
πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπολι=
debāt eā. et in vndecimo anno sede
όρκουν αὐτήν. καὶ ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει τοῦ σεδε=
chie in mēse quarto nona mēsis: diru=
κίου ἐν τῷ μηνὶ τῷ τετάρτῳ ἐνάτῃ τοῦ μηνός, ἐρρά=
ta est ciuitas. et ingressi sūt oēs duces re
γη ἡ πόλις. καὶ εἰσῆλθον πάντες οἱ ἡγεμόνες βα=
gis babylonis et sederūt in porta me
σιλέως βαβυλῶνος καὶ ἐκάθισαν ἐν τῇ πύλῃ τῇ μέ=
dia nergel sarasar samagar et nabusarsa
σῃ νηργελ σαρασὰρ σαμαγὰρ καὶ ναβουσαρσα=
chi et nabusaris et nergel: sarasar raba=
χὶ καὶ ναβουσάρης καὶ νηργέλ, σαρασὰρ ῥαβα=
mag: et reliqui duces regis ba=
μάγ, καὶ οἱ κατάλοιποι ἡγεμόνες βασιλέως βα=
bylonis. et factū ē vt vidit eos sedechias rex
βυλῶνος. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν αὐτοὺς σεδεκίας βα=
iuda: et oēs viri bellatores: et
σιλεὺς ἰούδα, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες πολεμισταί, καὶ
fugerūt et exierūt nocte de ciuitate per
ἔφυγον καὶ ἐξῆλθον νυκτὸς ἐκ τῆς πόλεως κατὰ τὴν
viam horti regis p portā per medium
ὁδὸν κήπου τοῦ βασιλέως διὰ τῆς πύλης ἀναμέσον

B

muri et antemuralis. et exierūt
τοῦ τείχους καὶ τοῦ προτειχίσματος. καὶ ἐξῆλθον
per viā cāpestrē: et psecutus est exercitus chal=
ὁδὸν τὴν εἰς ἄραβα, καὶ κατεδίωξεν ἡ δύναμις τῶν χαλ=
deorum post eos: et cōphenderūt sedechiam in
δαίων ὀπίσω αὐτῶν, καὶ συνέλαβον τὸν σεδεκίαν ἐν τῷ
tras hierichū et adduxerunt eū ad nabuchodonosor
πέραν ἱεριχὼ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς ναβουχοδονόσωρ
regem babylonis q̃ in reblatha q̃ in terra emath. et
βασιλέα βαβυλῶνος εἰς ῥεβλαθὰ τὴν ἐν γῇ αἰμάθ. καὶ
locutus ē ipsi cū iudicio. et iugulauit rex
ἐλάλησεν αὐτῷ μετὰ κρίσεως. καὶ ἔσφαξεν ὁ βασιλεὺς
babylonis filios sedechie in reblatha ante oculos
βαβυλῶνος τοὺς υἱοὺς σεδεκίου ἐν ῥεβλαθὰ κατ᾽ ὀφ=
los eius: et oēs principes iuda iugulauit:
θαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα ἔσφαξεν,
et oculos sedechie excecauit. et vinxit
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλωσε. καὶ ἔδησεν
eum in cōpedibus: et duxit eū in babylonē. et
αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα. καὶ
domū regis et domos ppli cōbusse
τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ τὰς οἰκίας τοῦ λαοῦ ἐνέπρη=
rūt chaldei in igne: et murū hierusalē subuer
σαν οἱ χαλδαῖοι ἐν πυρί, καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ καθεῖ=
tert. et residuū ppli et relictos in
λαν. καὶ τὸ περισσὸν τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς καταλειφθέντας ἐν

C

ciuitate et cadentes q̃ ceciderūt ad
τῇ πόλει καὶ τοὺς ἐμπεπτωκότας οἳ ἐνέπεσαν πρὸς τὸν
regem babylonis. et reliquū ppli et
βασιλέα βαβυλῶνος, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς
relictos trāstulit nabuzardan pnceps coquorum
καταλειφθέντας μετῆρεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος
in babylonem. et ex pauperibus ppli qbus nō erat qd
εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἀπὸ τῶν πτωχῶν τοῦ λαοῦ οἷς οὐκ ἦν οὐ=
quā: reliquit nabuzardan pnceps coquorum in terra iu
θέν, κατέλιπεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος ἐν γῇ ἰού=
da: et dedit eis vineas et agros in die
δα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀμπελῶνας καὶ ἀγροὺς ἐν τῇ ἡμέ=
illa. et pcepit nabuchodonosor rex
ρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐνετείλατο ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς
babylonis pro hieremia manu nabuzardan
βαβυλῶνος ὑπὲρ τοῦ ἱερεμίου ἐν χειρὶ ναβουζαρδὰν τοῦ

Infra 52.a. 4.Re. 25.a.

Anno nono sedechie regis iuda mense decimo venit nabuchodonosor rex babylonis & ois exercitus eius ad hierusalē & obsidebāt eā. Vndecimo autē anno sedechie mense quarto nona mensis: aperta est ciuitas: & ingressi sunt oēs principes regis babylonis & sederūt in porta media: neregel sereser semegar nabu sar sachim rapsaces neregel sereser rebmag et omnes reliqui principes regis babylonis. Cumqz vidisset eos sedechias rex iuda & omnes viri bellatores: fugerūt et egressi sunt nocte de ciuitate p viā horti regis et per portā que erat inter duos muros: & egressi sunt ad viā deserti. Persecutus est aūt eos exercitus chaldeorum: et cōprehenderūt sedechiā in cāpo solitudinis hierichontine: & captū adduxerūt ad nabuchodonosor regē babylonis in reblata q̃ est in terra emath: & locutus est ad eum iudicia. Et occidit rex babylonis filios sedechie in reblata in oculis eius et omnes nobiles iuda occidit rex babylonis. Oculos quoqz sedechie eruit: & vinxit eum cōpedibus vt duceretur in babylonē. Domum quoqz regis et domum vulgi succenderunt chaldei igni: et murū hierusalē subuerterunt. Et reliquias populi que remanserāt in ciuitate: et profugos qui transfugerant ad eum et superfluos vulgi qui remāserāt trāstulit nabuzardā magister militū in babylonē: & de plebe pauperum qui nihil penitus habebant: dimisit nabuzardā magister militie in terra iuda: et dedit eis vineas & cisternas in die illa. Preceperat autem nabuchodonosor rex babylonis de hieremia: nabuzardan

Ca.xxxix.

בשנה התשיעית לצדקיהו מלך יהודה בחדש העשירי בא נבוכדראצר מלך בבל וכל חילו אל ירושלם ויצרו עליה: בעשתי עשרה שנה לצדקיהו בחדש הרביעי בתשעה לחדש הבקעה העיר: ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התוך נרגל שראצר סמגר נבו שר סכים רב סריס נרגל שראצר רב מג וכל שארית שרי מלך בבל: ויהי כאשר ראם צדקיהו מלך יהודה וכל אנשי המלחמה ויברחו ויצאו לילה מן העיר דרך גן המלך בשער בין החמתים ויצא דרך הערבה: וירדפו חיל כשדים אחריהם וישגו את צדקיהו בערבות ירחו ויקחו אתו ויעלהו אל נבוכדראצר מלך בבל רבלתה בארץ חמת וידבר אתו משפטים: וישחט מלך בבל את בני צדקיהו ברבלה לעיניו ואת כל חרי יהודה שחט מלך בבל: ואת עיני צדקיהו עור ויאסרהו בנחשתים לביא אתו בבלה: ואת בית המלך ואת בית העם שרפו הכשדים באש ואת חמות ירושלם נתצו: ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת הנפלים אשר נפלו עליו ואת יתר העם הנשארים הגלה נבוזראדן רב טבחים בבל: ומן העם הדלים אשר אין להם מאומה השאיר נבוזראדן רב טבחים בארץ יהודה ויתן להם כרמים ויגבים ביום ההוא: ויצו נבוכדראצר מלך בבל על ירמיהו ביד נבוזראדן

רב טבחים לאמר: קחנו ועיניך שים עליו ואל תעש לו מאומה רע כי אם כאשר ידבר אליך כן עשה עמו: וישלח נבוזראדן רב טבחים ונבושזבן רב סריס ונרגל שראצר רב מג וכל רבי מלך בבל: וישלחו ויקחו את ירמיהו מחצר המטרה ויתנו אתו אל גדליהו בן אחיקם בן שפן להוציאהו אל הבית וישב בתוך העם: ואל ירמיהו היה דבר יהוה בהיתו עצור בחצר המטרה לאמר: הלוך ואמרת לעבד מלך הכושי לאמר כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני מבי את דברי אל העיר הזאת לרעה ולא לטובה והיו לפניך ביום ההוא: והצלתיך ביום ההוא נאם יהוה ולא תנתן ביד האנשים אשר אתה יגור מפניהם: כי מלט אמלטך ובחרב לא תפל והיתה לך נפשך לשלל כי בטחת בי נאם יהוה:

Cap. xl.

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה אחר שלח אתו נבוזראדן רב טבחים מן הרמה בקחתו אתו והוא אסור באזקים בתוך כל גלות ירושלם ויהודה המגלים בבלה: ויקח רב טבחים לירמיהו ויאמר אליו יהוה אלהיך דבר את הרעה הזאת אל המקום הזה: ויבא ויעש יהוה כאשר דבר כי חטאתם ליהוה ולא שמעתם בקולו והיה לכם הדבר הזה: ועתה הנה פתחתיך היום מן האזקים אשר על ידיך אם טוב בעיניך לבוא אתי בבל בא ואשים את עיני עליך ואם

magistro militū dicens. Tolle illum: & pone super eum oculos tuos: nihilq́ʒ ei mali facias: sed vt voluerit sic facias ei. Misit quoq́ʒ nabuzardan princeps militie & nabu et sesban et rapsaces & neregel & sereser & rebmag: et oēs optimates regis babylonis miserunt & tulerunt hieremiā de vestibulo carceris: & tradiderūt eum godolie filio aicham filii saphā: vt intraret in domum & habitaret in populo. Ad hieremiā aūt factus fuerat sermo dñi cū clausus esset in vestibulo carceris dicens. Vade et dic abdemelech ethiopi: dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego inducā sermones meos sup ciuitatem hanc in malū et non in bonū: & erunt in cōspectu tuo in die illa: & liberabo te in die illa: ait dominus. Et nō traderis in manus virorum quos tu formidas: sed eruens liberabo te & gladio nō cades: sed erit tibi anima tua in salutē: quia in me habuisti fiduciam: ait dñs. 40.

Sermo qui factus est ad hieremiam a domino postq̄ dimissus est a nabuzardan magistro militie de rama: quando tulit eum vinctum cathenis in medio omnium qui migrabant de hierusalē et iuda: & ducebantur in babylonē. Tollens ergo princeps militie hieremiā dixit ad eum. Dñs deus tuus locutus est malū super locum istū: & adduxit & fecit dñs sicut locutus est quia peccastis domino & non audistis vocem eius: & factus est vobis sermo hic. Nunc ergo ecce solui te hodie de cathenis que sunt in manibus tuis. Si placet tibi vt venias mecum in babylonē: veni & ponā oculos meos sup te. Si aūt

principio coquoꝝ dicēs: accipe eū τ pone oculos tuos sup ipm: τ ne facias ei quid mali: sed sicut locutꝰ fuerit ad te sic facies ei. τ misit nabuzardam pnceps coquoꝝ τ nabusezban τ rapsares τ nergel τ sarasar τ rabmag τ oēs duces regis babylonis. τ miserunt τ acceperūt hieremiā de atrio carceris: τ dederūt eum ad godoliā filiū achicā filii saphan: τ eduxerūt eū τ sedere fecerūt in medio ppli. τ ad hieremiā factꝰ est sermo dñi in atrio carceris dicens: vade τ dic ad abdemelech ethiopē dicens: sic dicit dñs deꝰ israel: ecce ego induco sermōes meos sup ciuitatē hanc in mala τ nō in bona: τ erūt coram te in die illa: τ saluabo te in die illa ait dñs τ nō dabo te in manus hoim quos tu times a facie eoꝝ. qꝛ saluans saluabo te τ in gladio nō cades. τ erit aīa tua in spolium: qꝛ cōfisus in me ait dñs. Ca. 40.

Sermo q̄ factus est ad hieremiā a domino postea postq̄ misit eū nabuzardan pnceps coquoꝝ de rama qn cepit eū in cōpedibus in medio trāsmigratiōis iuda ductoꝝ in babylonem. τ tulit eum pnceps coquoꝝ: τ ait illi: dñs deꝰ tuus locutꝰ est mala ista sup locum istum: τ fecit dñs sicut locutus est: qꝛ peccastis ei τ nō audistis eius voce. τ factū est vobis sermo hic: nūc ecce solui te a manicis q̄ in manus tuas. si bonū coram te venire mecum in babylonē: veni τ ponā oculos meos sup te.

ἀρχιμαγείρου λέγων, λάβε αὐτὸν καὶ θὲς τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐπ' αὐτόν, καὶ μὴ ποιήσῃς αὐτῷ οὐδὲν κακόν, ἀλλ' ὡς ἂν λαλήσῃ πρὸς σὲ οὕτω ποιήσεις αὐτῷ. καὶ ἀπέστειλε ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος καὶ ναβουσεζβὰν καὶ ῥαψαρὴς καὶ νεργὲλ καὶ σαρασὰρ καὶ ῥαβμὰγ καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες βασιλέως βαβυλῶνος. καὶ ἀπέστειλαν καὶ ἔλαβον τὸν ἱερεμίαν ἐξ αὐλῆς τῆς φυλακῆς, καὶ ἔδωκαν αὐτὸν πρὸς γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ υἱοῦ σαφάν, καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν καὶ ἐκάθισαν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ. καὶ πρὸς ἱερεμίαν ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν αὐλῇ τῆς φυλακῆς λέγων, πορεύου καὶ εἰπὸν πρὸς ἀβδεμέλεχ τὸν αἰθίοπα, λέγων, οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ φέρω τοὺς λόγους μου ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην εἰς κακὰ καὶ οὐκ εἰς ἀγαθά, καὶ ἔσονται ἐνώπιόν σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ σώσω σε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος, καὶ οὐ δώσω σε εἰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων ὧν σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. ὅτι σώζων σώσω σε καὶ ἐν ῥομφαίᾳ οὐ μὴ πέσῃς. καὶ ἔσται ἡ ψυχή σου εἰς εὕρεμα, ὅτι ἐπεποίθεις ἐπ' ἐμοί φησι κύριος.

Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου ὕστερον μετὰ τὸ ἀποστεῖλαι αὐτὸν ναβουζαρδὰν τὸν ἀρχιμάγειρον ἐκ ῥαμᾶ ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν ἐν χειροπέδαις ἐν μέσῳ ἀποικίας ἰούδα τῶν ἀγομένων εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ὁ ἀρχιμάγειρος, καὶ εἶπεν αὐτῷ, κύριος ὁ θεός σου ἐλάλησε τὰ κακὰ ταῦτα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐποίησε κύριος καθὼς ἐλάλησεν, ὅτι ἡμάρτετε αὐτῷ καὶ οὐκ ἠκούσατε αὐτοῦ τῆς φωνῆς. καὶ ἐγένετο ὑμῖν ὁ λόγος οὗτος. νῦν δὲ ἰδοὺ ἔλυσά σε ἀπὸ τῶν χειροπεδῶν τῶν ἐπὶ τὰς χεῖράς σου. εἰ καλὸν ἐναντίον σου ἐλθεῖν μετ' ἐμοῦ εἰς βαβυλῶνα, ἧκε καὶ θήσω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπὶ σοί.

D A Infra. 43.b.

sin nō recede. ecce ois terra in cōspectu tuo ad bonū τ ad placitū in oculis tuis vt vadas: illuc perge: τ reuertere ad godoliam filiū achicā filii saphan quē cōstituit rex babylonis in terra iuda: τ habita cum eo in medio ppli in oia bona τ placita in oculis tuis vt vadas vade. τ dedit illi pnceps cocoꝝ cibaria τ munera: τ misit eum. τ venit ad godoliam in massephath: τ sedit in medio ppli derelicti in terra. τ audierūt oēs duces exercitus q̄ in agro ipsi τ exercitꝰ eoꝝ: qꝛ cōstituit rex babylonis godoliam in terra: τ qꝛ cōmendauit ei viros τ mulieres eoꝝ τ paruulos: τ de pauperibꝰ terre: qs nō migrare fecit in babylonē. τ venerūt ad godoliam in massephath. τ ismael filius nathanie: τ ioanā filius caree τ ionathan: τ sareas filiꝰ thanameth: τ filii ophi netophati: τ iezonias filiꝰ maachathi: ipsi τ viri eorū. τ iurauit eis godolias τ viris eoꝝ dicens: ne timueritis a facie seruoꝝ chaldeoꝝ. habitate in terra τ operamini regi babylonis: τ melius erit vobis: τ ecce ego sedeo in massephath vt stē ante faciem chaldeoꝝ q̄ venerit ad nos. τ vos colligite vinū τ fructꝰ: τ colligite oleū τ mittite in vasa vrā τ habitate i ciuitatibꝰ q̄s tenuistis. τ oēs iudei q̄ in terra moab τ in filiis ammon: τ qui in idumea: τ q̄ in vniuersa terra: audierūt qꝛ dedisset rex babylonis reliquias iudee: τ qꝛ cōstituisset sup eos godoliam filiū achicā: τ reuersi sunt oēs iudei

εἰ δὲ μή, ἀπότρεχε. ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ ἐνώπιόν σου εἰς καλὸν καὶ εἰς ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ πορευθῆναι, ἐκεῖ πορεύου. καὶ ἀνάστρεψον πρὸς γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ υἱοῦ σαφὰν ὃν κατέστησε βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν γῇ ἰούδα, καὶ οἴκησον μετ' αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ εἰς πάντα τὰ ἀγαθὰ καὶ ἀρεστὰ ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ πορευθῆναι πορεύου. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ ἀρχιμάγειρος ἐπισιτισμόν καὶ δῶρα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτόν. καὶ ἦλθεν πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφάθ, καὶ ἐκάθισεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ τοῦ καταλειφθέντος ἐν τῇ γῇ. καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως τῆς ἐν ἀγρῷ αὐτοὶ καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν, ὅτι κατέστησεν βασιλεὺς βαβυλῶνος τὸν γοδολίαν ἐν τῇ γῇ, καὶ ὅτι παρακατέθετο αὐτῷ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ νήπια, καὶ παρὰ τῶν πτωχῶν τῆς γῆς, οὓς οὐκ ἀπῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφάθ, καὶ ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου, καὶ ἰωάναν υἱὸς καρηὲ καὶ ἰωνάθαν, καὶ σαραίας υἱὸς θαναμέθ, καὶ υἱοὶ ὠφὶ τοῦ νετωφατί, καὶ ἰεζονίας υἱὸς τοῦ μααχαθί, αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν. καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς γοδολίας καὶ τοῖς ἀνδράσιν αὐτῶν λέγων, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπου τῶν παίδων τῶν χαλδαίων. κατοικήσατε ἐν τῇ γῇ καὶ ἐργάζεσθε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος καὶ βέλτιον ἔσται ὑμῖν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κάθημαι ἐν μασσηφὰθ στῆναι κατὰ πρόσωπον τῶν χαλδαίων οἳ ἂν ἔλθωσιν ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ὑμεῖς συναγάγετε οἶνον καὶ ὀπώρας, καὶ συναγάγετε ἔλαιον καὶ βάλλετε εἰς τὰ ἀγγεῖα ὑμῶν καὶ οἰκήσατε ἐν ταῖς πόλεσιν αἷς κατεκρατήσατε. καὶ πάντες οἱ ἰουδαῖοι οἱ ἐν γῇ μωὰβ καὶ ἐν υἱοῖς ἀμμών, καὶ οἱ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ, καὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ἤκουσαν, ὅτι ἔδωκεν βασιλεὺς βαβυλῶνος κατάλειμμα τῷ ἰούδᾳ, καὶ ὅτι κατέστησεν ἐπ' αὐτοὺς τὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικάμ, καὶ ἐπέστρεψαν πάντες οἱ ἰουδαῖοι

displicet tibi venire mecū in babylonē: reside. Ecce ois terra in cōspectu tuo est. Quod elegeris & quo placuerit tibi vt vadas: illuc perge: & mecū noli venire: sed habita apud godoliam filium aicham filii saphan quem preposuit rex babylōis ciuitatibus iude. Habita ergo cum eo in medio populi: vel quocūq́ʒ placuerit tibi vt vadas: vade. Dedit quoq́ʒ ei magister militie cibaria & munuscula: & dimisit eum. Venit aūt hieremias ad godoliā filiū aichā in masphat: & habitauit cū eo in medio ppli qui relictus fuerat in terra. Cumq́ʒ audissent oēs principes exercitus qui dispersi fuerāt p regiones ipsi & socii eorū q̄ prefecisset rex babylonis godoliam filium aichā terre & commendasset ei viros & mulieres & paruulos & de paupibus terre qui nō fuerāt trāslati in babylonē: venerūt ad godoliā in masphat: & hismael filius nathanie: & iohānā filius caree & ionathan & sareas filius thenoemeth & filii offi qui erāt de nethophati & iechonias filius machati ipsi & viri eorū. Et iurauit eis godolias filius aichā filii saphan & comitibus eorum dicens. Nolite timere seruire chaldeis. Habitate in terra & seruite regi babylonis: & bene erit vobis. Ecce ego habito in masphat vt respondeā precepto chaldeorū qui mittuntur ad nos. Vos aūt colligite vindemiā & messem & oleū & cōdite in vasis vris: & manete in vrbibus vestris quas tenetis. Sed & oēs iudei qui erant in moab & in finibus ammon & in idumea & in vniuersis regionibus: audito q̄ dedisset rex babylonis reliquias in iudea: et q̄ preposuisset super eos godoliā filiū aichā filii saphā reuersi sunt inquā omes iudei de vniuersis locis ad q̄ profugerāt:

רע בעיניך לבוא אתי בבל חדל ראה כל הארץ לפניך אל טוב ואל הישר בעיניך ללכת שמה לך: ועודנו לא ישוב ושבה אל גדליה בן אחיקם בן שפן אשר הפקיד מלך בבל בערי יהודה ושב אתו בתוך העם או אל כל הישר בעיניך ללכת לך ויתן לו רב טבחים ארחה ומשאת וישלחהו: ויבא ירמיהו אל גדליה בן אחיקם המצפתה וישב אתו בתוך העם הנשארים בארץ: וישמעו כל שרי החילים אשר בשדה המה ואנשיהם כי הפקיד מלך בבל את גדליהו בן אחיקם בארץ וכי הפקיד אתו אנשים ונשים וטף ומדלת הארץ מאשר לא הגלו בבלה: ויבאו אל גדליה המצפתה וישמעאל בן נתניהו ויוחנן ויונתן בני קרח ושריה בן תנחמת ובני עופי הנטפתי ויזניהו בן המעכתי המה ואנשיהם: וישבע להם גדליהו בן אחיקם בן שפן ולאנשיהם לאמר אל תיראו מעבוד הכשדים שבו בארץ ועבדו את מלך בבל וייטב לכם: ואני הנני ישב במצפה לעמד לפני הכשדים אשר יבאו אלינו ואתם אספו יין וקיץ ושמן ושמו בכליכם ושבו בעריכם אשר תפשתם: וגם כל היהודים אשר במואב ובבני עמון ובאדום ואשר בכל הארצות שמעו כי נתן מלך בבל שארית ליהודה וכי הפקיד עליהם את גדליהו בן אחיקם בן שפן: וישבו כל היהודים מכל המקמות אשר נדחו

B Ezech. 31.b. C

שם ויבאו ארץ יהודה אל גדליהו — בוא
המצפתה ויאספו יין וקיץ הרבה — אסף רבה
מאד׃ ויוחנן בן קרח וכל שרי — שור
החילים אשר בשדה באו אל — בוא
גדליהו המצפתה׃ ויאמרו אליו — אמר
הידע תדע כי בעליס מלך בני
עמון שלח את ישמעאל בן נתניה
להכתך נפש ולא האמין להם — נכה אמן
גדליהו בן אחיקם׃ ויוחנן בן קרח
אמר אל גדליהו בסתר במצפה — צפה
לאמר אלכה נא ואכה את — הלך נכה
ישמעאל בן נתניה ואיש לא ידע
למה יככה נפש ונפצו כל יהודה
הנקבצים אליך ואבדה שארית — קבץ
יהודה׃ ויאמר גדליהו בן אחיקם אל — אמר
יוחנן בן קרח אל תעש את הדבר — עשה
הזה כי שקר אתה דבר אל
ישמעאל׃

Cap. xlj.

ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל
בן נתניה בן אלישמע מזרע המלוכה — היה שבע
ורבי המלך ועשרה אנשים אתו אל — בוא
גדליהו בן אחיקם המצפתה ויאכלו — אכל
שם לחם יחדו במצפה׃ ויקם — קום
ישמעאל בן נתניה ועשרת האנשים
אשר היו אתו ויכו את גדליהו — היה נכה
בן אחיקם בן שפן בחרב וימת אתו — מות
אשר הפקיד מלך בבל בארץ׃ ואת — פקד
כל היהודים אשר היו אתו את — ידה היה
גדליהו במצפה ואת הכשדים
אשר נמצאו שם את אנשי — מצא
המלחמה הכה ישמעאל׃ ויהי ביום — לחם נכה
השני להמית את גדליהו ואיש — שנה
לא ידע׃ ויבאו אנשים משכם — בוא
משלו ומשמרון שמנים איש
מגלחי זקן וקרעי בגדים ומתגדדים — גלח גדד
ומנחה ולבונה בידם להביא — לבן בוא

Trāsla. B. Hie.

et venerunt in terram iuda ad godoliam in masphat: & collegerūt vinū & messem multā nimis. Iohānan autē filius caree & oēs principes exercitꝰ qui dispersi fuerāt in regionibus: venerunt ad godoliam in masphat: et dixerunt ei. Scito ꝙ baalis rex filiorum ammon misit hismael filium nathanie percutere animā tuam. Et non credidit eis godolias filius aicham. Iohānan aūt filius caree dixit ad godoliam seorsum in masphat loquens. Ibo & percutiam hismael filium nathanie nullo sciente: ne interficiat aīam tuā & dissipentur oēs iudei qui congregati sunt ad te: & peribunt reliquie iuda. Et ait godolias filius aicham ad iohannan filium caree. Noli facere verbum hoc. Falsum enim tu loqueris de hismael. 41.

ET factū est in mense septimo: venit hismael filius nathanie filii elisama de semine regali & optimates regis: & decem viri cum eo ad godoliā filiū aicham in masphat: & comederunt ibi panes simul in masphat. Surrexit autem hismael filius nathanie & decem viri qui cum eo erant & percusserunt godoliam filiū aicham filii saphan gladio & interfecerūt eū quē prefecerat rex babylonis terre. Omnes quoqꝫ iudeos qui erant cum godolia in masphat & chaldeos qui reperti sunt ibi & viros bellatores percussit hismael. Secundo autē die postꝙ occiderat godoliam nullo adhuc sciente: venerunt viri de sichem & de sylo & de samaria & octoginta viri rasi barba & scissis vestibꝰ & squallētes & munera & thus habebāt in manu vt offerrent in

Trās. Gre. lxx. cū interp. latina.

de omni loco ad quē dispersi sunt: et venerūt ad godoliā in terrā iuda in massephath: et
ἀπὸ παντὸς τόπου εἰς ὃν διεσπάρησαν, καὶ ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς γῆν ἰούδα εἰς μασσηφάθ, καὶ
collegerūt vinū et fructus multos valde: et
συνήγαγον οἶνον καὶ ὀπώραν πολλὴν σφόδρα, καὶ
oleum. et ioanan filius carie et oēs duces
ἔλαιον. καὶ ἰωανὰν υἱὸς καρηὲ καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες
exercitus qui in agris: venerūt ad
τῆς δυνάμεως οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἦλθον πρὸς
godoliam in massephath et dixerūt ei: si cognitione
γοδολίαν εἰς μασσηφὰθ καὶ εἶπαν αὐτῷ, εἰ γνώσει
scis quia regina regis filiorū āmon:
γινώσκεις ὅτι βασίλισσα βασιλέως υἱῶν ἀμμῶν,
misit ad te ismael filiū nathanie ut percutiat aīam tuā: et nō credidit eis godolias filius achicam: et ioanā filius carie dixit
ἀπέστειλεν πρὸς σὲ τὸν ἰσμαὴλ υἱὸν ναθανία πατάξαι ψυχήν σου, καὶ οὐκ ἐπίστευσεν αὐτοῖς γοδολίας υἱὸς ἀχικάμ, καὶ ἰωανὰν υἱὸς καρηὲ εἶπεν τῷ
godolie latenter in massephath: ibo iā
γοδολίᾳ κρυφαίως ἐν μασσηφάθ, πορεύσομαι δὴ
et percutiam ismael filiū nathanie et nullus
καὶ πατάξω τὸν ἰσμαὴλ υἱὸν ναθανία καὶ μηδεὶς
sciat: ne forte iterficiat tuā aīam: et dispergantur oēs iudei qui cōgregati sūt ad te: et peribunt reliqui iuda. et ait godolias
γνώτω, μήποτε πατάξῃ σου ψυχήν, καὶ διασπαρῇ πᾶς ἰούδας οἱ συνηγμένοι πρὸς σέ, καὶ ἀπολοῦνται οἱ ἐπίλοιποι ἰούδα. καὶ εἶπεν γοδολίας
ad ioanā filiū carie: ne feceris rem hāc
πρὸς ἰωάναν υἱὸν καρηέ, μὴ ποιήσῃς τὸ πρᾶγμα τοῦτο
quia mendacia tu dicis super ismael.
ὅτι ψευδῆ σὺ λέγεις ὑπὲρ ἰσμαήλ. Ca. 41.

ET factū est mense septimo venit ismael filiꝰ nathanie filiū elisama de genere regis: et duces regis et decē
Καὶ ἐγένετο τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἦλθεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου υἱοῦ ἐλισαμὰ ἀπὸ γένους τοῦ βασιλέως, καὶ ἡγούμενοι τοῦ βασιλέως καὶ δέκα
viri cum eo: ad godoliam in massephath et
ἄνδρες μετ' αὐτοῦ, πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφὰθ καὶ
cōederūt illic panē simul. et surrexit ismael et
ἔφαγον ἐκεῖ ἄρτον ἅμα. καὶ ἀνέστη ἰσμαὴλ καὶ οἱ
decē viri qui erant cum eo: et percusserunt
δέκα ἄνδρες οἱ ἦσαν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξαν
godoliam gladio et interfecerūt eū: quē
τὸν γοδολίαν μαχαίρᾳ καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν, ὃν
cōstituit rex babylonis sup terrā:
κατέστησεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ τῆς γῆς.
et oēs iudeos existes cum eo
καὶ πάντας τοὺς ἰουδαίους τοὺς ὄντας μετ' αὐτοῦ
in massephath: et oēs chaldeos
εἰς μασσηφάθ, καὶ πάντας τοὺς χαλδαίους τοὺς
qui repti sūt ibi. et viros bellatores percussit ismael.
εὑρεθέντας ἐκεῖ. καὶ τοὺς ἄνδρας πολεμιστὰς ἐπάταξεν ἰσμαήλ.
et factū est die secunda
καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ
postꝙ percussit ipse godoliam: et homo
πατάξαντος αὐτοῦ τὸν γοδολίαν, καὶ ἄνθρωπος
nō sciuit: et venerūt viri de sychem de
οὐκ ἔγνω, καὶ ἦλθοσαν ἄνδρες ἀπὸ συχὲμ ἀπὸ
sylom et de samaria octuaginta viri rasi barba et scissis vestibus et
σαλὼμ καὶ ἀπὸ σαμαρείας ὀγδοήκοντα ἄνδρες ἐξυρημένοι πώγωνας καὶ διερρηχότες τὰ ἱμάτια καὶ
plangētes et munꝰ et thus in
κοπτόμενοι, καὶ δῶρον καὶ λίβανος ἐν ταῖς
manibꝰ suis vt offerrent
χερσὶν αὐτῶν τοῦ εἰσενέγκαι

Trāsla. gre. lxx. cū inter. lati.

in domū dñi. et egressꝰ ē in occursum eis
εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς
ismael filius nathanie de maspha: ipsi ibant
ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου ἀπὸ μασσηφά, αὐτοὶ ἐπορεύοντο
et flebant. et dixit: igredimini ad godoliam.
καὶ ἔκλαιον. καὶ εἶπεν, εἰσέλθετε πρὸς γοδολίαν.
et factū ē: cū intrassent illi in mediū
καὶ ἐγένετο, εἰσελθόντων αὐτῶν εἰς μέσον
ciuitatis: iugulauit eos in puteo ipse
τῆς πόλεως, ἔσφαξεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ αὐτὸς
et viri qui cum eo. et decē viri inuenti sunt illic: et dixerūt ismaeli: nō occidas nos:
καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ. καὶ δέκα ἄνδρες εὑρέθησαν ἐκεῖ, καὶ εἶπαν τῷ ἰσμαήλ, μὴ ἀνέλῃς ἡμᾶς,
quia sunt nobis thesauri in agro tritici et ordei
ὅτι εἰσὶν ἡμῖν θησαυροὶ ἐν ἀγρῷ πυροὶ καὶ κριθαὶ
et mel et oleū. et pterijt et nō interfecit eos in medio fratrū suorū: et puteus in quē pieciit ismael oēs quos interfecit:
καὶ μέλι καὶ ἔλαιον. καὶ παρῆλθεν καὶ οὐκ ἀνεῖλεν αὐτοὺς ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, καὶ τὸ φρέαρ εἰς ὃ ἔρριψεν ἰσμαὴλ πάντας οὓς ἀπέκτεινεν,
puteus magnꝰ. hic est quē fecit rex asa a facie baasa regis israel. ipsum
φρέαρ μέγα. τοῦτό ἐστιν ὃ ἐποίησεν βασιλεὺς ἀσὰ ἀπὸ προσώπου βαασὰ βασιλέως ἰσραήλ, τοῦτο
repleuit ismael filius nathanie vulneratis
ἔπλησεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου τραυματιῶν.
et reduxit ismael oēm ppl'm qui relictus est in masphate et filias regis
καὶ ἀπέστρεψεν ἰσμαὴλ πάντα τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἐν μασσηφὰθ καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασιλέως
quas cōmendauit princeps coquorū godolie filio achicā: et abijt vt transiret ad filios āmon.
ἃς παρακατέθετο ὁ ἀρχιμάγειρος τῷ γοδολίᾳ υἱῷ ἀχικάμ, καὶ ᾤχετο εἰς τὸ πέραν υἱῶν ἀμμῶν.
et audiuit ioanā filiꝰ carie et omnes duces exercitus qui cum eo:
καὶ ἤκουσεν ἰωάναν υἱὸς καρηὲ καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως οἱ μετ' αὐτοῦ,
omnia mala que fecit ismael filius nathanie
πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐποίησεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου
et adduxerūt oēm exercitū eorū et
καὶ ἤγαγον ἅπαν τὸ στρατόπεδον αὐτῶν καὶ
profecti sūt vt debellarēt eū: et inuenerūt eū ad aquā
ᾤχοντο πολεμεῖν αὐτόν, καὶ εὗρον αὐτὸν ἐπὶ ὕδατος
multam in gabaon. et factū est quū vidiset
πολλοῦ ἐν γαβαών. καὶ ἐγένετο ὅτε εἶδον
ois ppl's qui cum ismael ioanam filiū carie et vniuersos duces exercitus qui cum eo:
πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετὰ ἰσμαὴλ τὸν ἰωάναν υἱὸν καρηὲ καὶ πάντας τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως τοὺς μετ' αὐτοῦ,
letati sunt et reuersi sunt ad
ηὐφράνθησαν καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς

Trāsla. B. Hie.

domo dñi. Egressus ergo hismael filius nathanie in occursum eorum de masphat: incedens & plorans ibat. Cū aūt occurrisset eis: dixit ad eos. Venite ad godoliam filiū aicham. Qui cum venissent ad medium ciuitatis: interfecit eos hismael filius nathanie circa medium laci: ipse & viri qui erant cum eo. Decē autem viri reperti sunt inter eos: qui dixerunt ad hismael. Noli occidere nos: quia habemꝰ thesauros in agro frumenti & ordei & olei & mellis. Et cessauit et non interfecit eos cū fratribꝰ suis. Lacus aūt in quem proiecerat hismael omnia cadauera virorū quos percussit propter godoliam: ipse est quem fecit rex asa propter baasa regem israel. Ipsum repleuit hismael filius nathanie occisis. Et captiuas duxit hismael omnes reliquias populi qui erant in masphat filias regis et vniuersum populū qui remāserant in masphat: quos cōmēdauerat nabuzardan princeps militie godolie filio aicham. Et cepit eos hismael filius nathanie: & abiit vt transiret ad filios ammon. Audiuit autem iohānan filius caree & omnes principes bellatorū qui erant cum eo omne malum quod fecerat hismael filius nathanie: & assumptis vniuersis viris profecti sunt vt bellarent aduersū hismaelem filiū nathanie: & inuenerunt eum ad aquas multas que sunt in gabaon. Cunqꝫ vidisset ois populus qui erat cū hismael iohānan filium caree & vniuersos principes bellatorū q erant cū eo letati sunt. Et reuersus est omnis populus quē ceperat hismael in masphat: reuersusqꝫ abiit ad

Tex. he. hiere. xlj. Pritiua. heb.

בית יהוה׃ ויצא ישמעאל בן
נתניה לקראתם מן המצפה הלך
הלך ובכה ויהי כפגש אתם — הלך היה
ויאמר אליהם באו אל גדליהו — בוא
בן אחיקם׃ ויהי כבאם אל תוך
העיר וישחטם ישמעאל בן נתניה — שחט
אל תוך הבור הוא והאנשים
אשר אתו׃ ועשרה אנשים נמצאו — מצא
בם ויאמרו אל ישמעאל אל — אמר
תמתנו כי יש לנו מטמנים בשדה — מות טמן
חטים ושערים ושמן ודבש ויחדל — חטה חדל
ולא המיתם בתוך אחיהם׃ והבור
אשר השליך שם ישמעאל את — שלך
כל פגרי האנשים אשר הכה — נכה
ביד גדליהו הוא אשר עשה
המלך אסא מפני בעשא מלך — בנה
ישראל אתו מלא ישמעאל בן
נתניהו חללים׃ וישב ישמעאל — שבה
את כל שארית העם אשר
במצפה את בנות המלך ואת — צפה בנה
כל העם הנשארים במצפה — שאר
אשר הפקיד נבוזראדן רב טבחים — פקד
את גדליהו בן אחיקם וישבם
ישמעאל בן נתניה וילך לעבר
אל בני עמון׃ וישמע יוחנן בן — שמע
קרח וכל שרי החילים אשר — שור
אתו את כל הרעה אשר עשה — רוע
ישמעאל בן נתניה׃ ויקחו את — לקח
כל האנשים וילכו להלחם עם — לחם
ישמעאל בן נתניה וימצאו אתו — מצא
אל מים רבים אשר בגבעון׃ ויהי — רבב היה
כראות כל העם אשר את ישמעאל — ראה
את יוחנן בן קרח ואת כל שרי
החילים אשר אתו וישמחו׃ ויסבו — שמח סבב
כל העם אשר שבה ישמעאל
מן המצפה וישבו וילכו אל — שוב

יוֹחָנָן בֶּן קָרֵחַ וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן נְתַנְיָה
נִמְלַט בִּשְׁמֹנָה אֲנָשִׁים מִפְּנֵי יוֹחָנָן מלט פנה
וַיֵּלֶךְ אֶל בְּנֵי עַמּוֹן׃ וַיִּקַּח יוֹחָנָן בֶּן הלך לקח
קָרֵחַ וְכָל שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר אִתּוֹ
אֵת כָּל שְׁאֵרִית הָעָם אֲשֶׁר הֵשִׁיב שוב
מֵאֵת יִשְׁמָעֵאל בֶּן נְתַנְיָה מִן
הַמִּצְפָּה אַחַר הִכָּה אֶת גְּדַלְיָה בֶן נכה
אֲחִיקָם גְּבָרִים אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לחם
וְנָשִׁים וְטַף וְסָרִסִים אֲשֶׁר הֵשִׁיב נשה
מִגִּבְעוֹן׃ וַיֵּלְכוּ וַיֵּשְׁבוּ בְּגֵרוּת כִּמְוֹהָם
אֲשֶׁר אֵצֶל בֵּית לָחֶם לָלֶכֶת לָבוֹא ילך
מִצְרָיִם׃ מִפְּנֵי הַכַּשְׂדִּים כִּי יָרְאוּ
מִפְּנֵיהֶם כִּי הִכָּה יִשְׁמָעֵאל בֶּן נְתַנְיָה
אֶת גְּדַלְיָהוּ בֶּן אֲחִיקָם אֲשֶׁר הִפְקִיד פקד
מֶלֶךְ בָּבֶל בָּאָרֶץ׃

Cap. xlij.

וַיִּגְּשׁוּ כָּל שָׂרֵי הַחֲיָלִים וְיוֹחָנָן נגש שור
בֶּן קָרֵחַ וִיזַנְיָה בֶּן הוֹשַׁעְיָה וְכָל
הָעָם מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל׃ וַיֹּאמְרוּ אֶל גדל אמר
יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא תִּפָּל נָא תְחִנָּתֵנוּ נבא נפל
לְפָנֶיךָ וְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדֵנוּ אֶל יְהוָה חנן פנה פלל
אֱלֹהֶיךָ בְּעַד כָּל הַשְּׁאֵרִית הַזֹּאת
כִּי נִשְׁאַרְנוּ מְעַט מֵהַרְבֵּה כַּאֲשֶׁר שאר רבה
עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֹתָנוּ׃ וְיַגֶּד לָנוּ יְהוָה ראה את נגד
אֱלֹהֶיךָ אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נֵלֶךְ בָּהּ ילך
וְאֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה׃ וַיֹּאמֶר עשה
אֲלֵיהֶם יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא שָׁמַעְתִּי
הִנְנִי מִתְפַּלֵּל אֶל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
כְּדִבְרֵיכֶם וְהָיָה כָּל הַדָּבָר אֲשֶׁר
יַעֲנֶה יְהוָה אֶתְכֶם אַגִּיד לָכֶם לֹא ענה נגד
אֶמְנַע מִכֶּם דָּבָר׃ וְהֵמָּה אָמְרוּ אֶל מנע
יִרְמְיָהוּ יְהִי יְהוָה בָּנוּ לְעֵד אֱמֶת היה עוד
וְנֶאֱמָן אִם לֹא כְּכָל הַדָּבָר אֲשֶׁר
יִשְׁלָחֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵלֵינוּ כֵּן שלח
נַעֲשֶׂה׃ אִם טוֹב וְאִם רָע בְּקוֹל יְהוָה עשה רוע
אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ שֹׁלְחִים אֹתְךָ
אֵלָיו נִשְׁמָע לְמַעַן אֲשֶׁר יִיטַב לָנוּ שמע יטב

iohānan filiū caree. Hismael aūt filius nathanie fugit cum octo viris a facie iohannan: & abijt ad filios ammō. Tulit ergo iohānan fili⁹ caree & omēs principes bellatorū qui erāt cū eo vniuersas reliquias vulgi quas reduxerant ab hismael filio nathanie de masphat: postq̄ percussit godoliam filium aicham fortes viros ad prelium: & mulieres & pueros & eunuchos q̄s reduxerat de gabaon: & abierūt & sederunt peregrināntes in chāmaam que est iuxta bethleem vt pergerēt & introirēt egyptū a facie chaldeorū. Timebāt eī eos: quia pcusserat hismael filius nathanie godoliam filium aichan quem preposuerat rex babylonis in terra iuda.

42.

ET accesserūt omēs principes bellatoꝝ & iohānan fili⁹ caree & iechonias fili⁹ ozie: & reliquū vulgus a paruo vsq; ad magnū: dixerūtq; ad hieremiā pphetam. Cadat oratio nostra in conspectu tuo: & ora pro nobis ad dominū deum tuum pro vniuersis reliquijs istis: quia derelicti sum⁹ pauci de pluribus: sicut oculi tui nos intuentur & annunciet nobis dn̄s deus tuus viam per quā pergamus: & verbum quod faciamus. Dixit autem ad eos hieremias ppheta. Audiui. Ecce ego oro ad dominum deum vestrum secundum verba vestra omne verbum quodcūq; rn̄derit mihi indicabo vobis: nec celabo vos quicq̄. Et illi dixerunt ad hieremiam. Sit dn̄s inter nos testis veritatis & fidei: si non iuxta omne verbum in quo miserit te dn̄s deus tuus ad nos: sic faciemus siue bonū est siue malum. Voci dn̄i dei nostri ad quem mittimus te obediemus: vt bene sit nobis:

D

ioanā. at ismael saluat⁹ ē cū octo hominibus:
ἰωάναν. ὁ δὲ ἰσμαὴλ ἐσώθη σὺν ὀκτὼ ἀνθρώποις,
⁊ abijt ad filios ammō. ⁊ tulit ioa
καὶ ᾤχετο πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμών. καὶ ἔλαβεν ἰω
nam ⁊ oēs duces exercitus q̄ cum
άναν καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως οἱ μετ' αὐ
eo vniuersos reliquos ppl'i q̄s redu
τοῦ πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ οὓς ἀπέ
xit ab ismael filio nathanie de masspha post
στρεψεν ἀπὸ ἰσμαὴλ υἱοῦ ναθανίου ἀπὸ μασσηφὰ με
q̄ percussit ipe godoliam filiū achicā: poten
τὰ τὸ πατάξαι αὐτὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικάμ, δυνα
tes viros in bello: ⁊ mulieres: ⁊
τοὺς ἄνδρας ἐν πολέμῳ, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ
reliqua: ⁊ eunuchos q̄s reduxerat de
κατάλοιπα, καὶ τοὺς εὐνούχους οὓς ἀπέστρεψεν ἀπὸ
gabaon. ⁊ abierūt ⁊ sederūt in terra barot h'cha
γαβαών. καὶ ᾤχοντο καὶ ἐκάθισαν ἐν γῇ βαρὼθ χα
maam q̄ iuxta bethleem vt irent ad intrādū in
μαὰμ τὴν πρὸς βηθλεὲμ τοῦ πορευθῆναι εἰσελθεῖν εἰς
egyptū a facie chaldeoꝝ. q: timue
αἴγυπτον ἀπὸ προσώπου τῶν χαλδαίων. ὅτι ἐφο
runt a facie: q: percussit ismael
βήθησαν ἀπὸ προσώπου, ὅτι ἐπάταξεν ἰσμαὴλ
godoliā quē ɔstituit rex babylonis
τὸν γοδολίαν ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος
in terra.
ἐν τῇ γῇ.

Ca. 42.

A

ET accesserūt omnes duces exer
Καὶ προσῆλθον πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνά
citus ⁊ ioanā fili⁹ carie: ⁊ iezonias fili⁹ osei
μεως καὶ ἰωάναν υἱὸς καρηὲ, καὶ ἰεζονίας υἱὸς ὠσαίου
⁊ ois ppl's a paruo ⁊ vsq; ad magnū ⁊ dixerūt
καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου καὶ εἶπον
ad hieremiā pphetā: cadat iā misericordia nr̄a
πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην, πεσέτω δὴ τὸ ἔλεος ἡμῶν
ante faciem tuā ⁊ ora ad dn̄m deū
κατὰ πρόσωπόν σου καὶ πρόσευξαι πρὸς κύριον τὸν θεόν
tuū pro reliquijs istis: q: relicti su
σου περὶ τῶν καταλοίπων τούτων, ὅτι κατελείφθη
m⁹ pauci de multis sicut oculi tui in
μεν ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν καθότι οἱ ὀφθαλμοί σου βλέ
tuent. ⁊ annūciet nobis dn̄s de⁹ tuus
πουσι. καὶ ἀναγγειλάτω ἡμῖν κύριος ὁ θεός σου τὴν
viam in q̄ ambulabim⁹ in ea ⁊ verbū qd̄ facie
ὁδὸν ἐν ᾗ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ καὶ λόγον ὃν ποιή
mus. ⁊ dixit eis hieremias ppheta audi
σομεν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἱερεμίας ὁ προφήτης ἤκου
ui ecce orabo ad dn̄m deū nr̄m
σα. ἰδοὺ προσεύξομαι πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν
scd̄m verba vr̄a. ⁊ erit verbū qd̄ rn̄
κατὰ τοὺς λόγους ὑμῶν. καὶ ἔσται ὁ λόγος ὃν ἀπο
debit dn̄s annūciabo vobis: nō abscōdā
κριθήσεται κύριος ἀναγγελῶ ὑμῖν, οὐ μὴ κρύψω
a vobis verbū: ⁊ illi dixerūt hieremie. sit
ἀφ' ὑμῶν ῥῆμα. καὶ αὐτοὶ εἶπαν τῷ ἱερεμίᾳ. ἔστω
dn̄s in nobis in testem iustum ⁊ fidelē: si
κύριος ἐν ἡμῖν εἰς μάρτυρα δίκαιον καὶ πιστόν, εἰ
nō scd̄m oē verbū q̄ miserit te do
μὴ κατὰ πάντα τὸν λόγον ὃν ἂν ἀποστείλῃ σε κύ
min⁹ de⁹ tu⁹ ad nos: sic faciamus.
ριος ὁ θεός σου πρὸς ἡμᾶς, οὕτως ποιήσομεν.
siue bonū siue malum: vocē dn̄i
καὶ ἐὰν ἀγαθὸν καὶ ἐὰν κακόν, τῆς φωνῆς κυρίου
dei nr̄i cui nos mittimus te ad
τοῦ θεοῦ ἡμῶν οὗ ἡμεῖς ἀποστέλλομέν σε πρὸς
eum audiemus vt melius nobis sit:
αὐτὸν ἀκουσόμεθα ἵνα βέλτιον ἡμῖν γένηται,

E.11.a. ⁊ 17.d. in eo.

q: audiemus vocē dn̄i dei
ὅτι ἀκουσόμεθα τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου τοῦ θεοῦ
nr̄i. ⁊ factū ē post decē dies: factū ē ver
ἡμῶν. καὶ ἐγενήθη μετὰ δέκα ἡμέρας, ἐγένετο λό
bū dn̄i ad hieremiā. ⁊ vocauit ioanam
γος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν. καὶ ἐκάλεσεν τὸν ἰωάναν
filiū carie ⁊ duces exercitus ⁊
υἱὸν καρηὲ καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως καὶ
oēm pplm a paruo vsq; ad magnū: ⁊ a
πάντα τὸν λαὸν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ εἶ
it illis: sic dixit dn̄s de⁹ israel:
πεν αὐτοῖς, οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ,
q̄ misistis me ad eum: vt caderet depcatio
ὃν ἀπεστάλκατέ με πρὸς αὐτόν, ἵνα πέσῃ ἡ δέησις
vr̄a in cōspectu eius. si sedentes sederitis
ὑμῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. ἐὰν καθίσαντες καθίσητε
in terra illa ⁊ edificabo vos ⁊ nō
ἐν τῇ γῇ ταύτῃ καὶ οἰκοδομήσω ὑμᾶς καὶ οὐ μὴ
destruam: ⁊ plantabo vos ⁊ nō euellā:
καθελῶ, καὶ φυτεύσω ὑμᾶς καὶ οὐ μὴ ἐκτίλω.
q: placatus sum sup malis: q̄ dixi fa
ὅτι ἀναπέπαυμαι ἐπὶ τοῖς κακοῖς, οἷς εἶπα ποι
cere vobis. ne timueritis a facie
ῆσαι ὑμῖν. μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπου τοῦ
regis babylonis. quē vos formidatis a
βασιλέως βαβυλῶνος. οὗ ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ
facie eius non timueritis ait dn̄s:
προσώπου αὐτοῦ οὐ μὴ φοβηθῆτε φησὶν κύριος,
q: vobiscū ego sū vt liberem vos ⁊
ὅτι μεθ' ὑμῶν ἐγώ εἰμι τοῦ ἐξαιρεῖσθαι ὑμᾶς καὶ
saluos faciā vos de manu eius. ⁊ dabo vobis
σώζειν ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. καὶ δώσω ὑμῖν
miam ⁊ miserebor vr̄i ⁊ reducam vos in
ἔλεος καὶ ἐλεήσω ὑμᾶς καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς εἰς
terrā vr̄am. ⁊ si dicitis vos non sedebi
τὴν γῆν ὑμῶν. καὶ εἰ λέγετε ὑμεῖς οὐ μὴ καθίσω
m⁹ in terra ista ut non audiam⁹ vo
μεν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ πρὸς τὸ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φω
cē dn̄i dei vr̄i: dicētes: minime.
νῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, λέγοντες, μηδαμῶς.
q: in terrā egypti ingrediemur ⁊ non
ὅτι εἰς γῆν αἰγύπτου εἰσελευσόμεθα καὶ οὐ μὴ
videbim⁹ bellum: ⁊ vocē tube nō
ἴδωμεν πόλεμον, καὶ φωνὴν σάλπιγγος οὐ μὴ
audiemus. ⁊ in panib⁹ non esuriemus: ⁊
ἀκούσομεν. καὶ ἐν ἄρτοις οὐ μὴ πεινάσωμεν, καὶ
illic habitabim⁹. ppter hoc audite verbū dn̄i.
ἐκεῖ οἰκήσομεν. διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου.
reliq̄e iuda sic dixit dn̄s exer
κατάλοιποι ἰούδα οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνά
cituū deus israel: si vos dederitis faci
μεων ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἐὰν ὑμεῖς δῶτε τὸ πρόσω
em vr̄am in egyptum ⁊ igressi fueritis illuc vt hite
πον ὑμῶν εἰς αἴγυπτον καὶ εἰσέλθητε ἐκεῖ κατοι
tis ⁊ erit gladius quā vos formidatis a
κεῖν καὶ ἔσται ἡ ῥομφαία ἣν ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ
facie eius: inueniet vos in egypto. ⁊
προσώπου αὐτῆς, εὑρήσει ὑμᾶς ἐν αἰγύπτῳ. καὶ
fames cui⁹ vos curā habetis a facie e
ὁ λιμὸς οὗ ὑμεῖς λόγον ἔχετε ἀπὸ προσώπου αὐ
ius: apphendet vos in egypto: ⁊ ibi mo
τοῦ, καταλήψεται ὑμᾶς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐκεῖ ἀπο
riemini. ⁊ erunt oēs viri q̄ posuerūt
θανεῖσθε. καὶ ἔσονται πάντες οἱ ἄνδρες οἱ θέντες
faciem suam vt igrediātur in terrā egypti
τὸ πρόσωπον αὐτῶν τοῦ εἰσελθεῖν εἰς γῆν αἰγύπτου
vt habitēt ibi deficient in gladio ⁊ in fame
ἐνοικεῖν ἐκεῖ ἐκλείψουσιν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ
⁊ peste: ⁊ nō erit illoꝝ vllus saluatus
καὶ λοιμῷ, καὶ οὐκ ἔσται αὐτῶν οὐδεὶς σωζόμενος
a malis q̄ ego
ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐγὼ

C

cum audierimus vocem dn̄i dei nostri. Cum aūt cōpleti essent decē dies: factū est verbū domini ad hieremiā. Vocauitq; iohannan filium caree & oēs principes bellatorum qui erant cū eo & vniuersum populum a minimo vsq; ad magnū & dixit ad eos. Hec dicit dn̄s deus israel ad quem misistis me vt pſternerē preces vr̄as in cōspectu ei⁹. Si quiescentes mānseritis in terra hac: edificabo vos & non destruam: plantabo & non euellam. Iam enim placatus sum sup malo qd̄ feci vobis. Nolite timere a facie regis babylonis quē vos pauidi formidatis. Nolite metuere cum dicit dn̄s: quia vobiscum sum ego vt saluos vos faciā & eruam de manu ei⁹: & dabo vobis misericordias & miserebor vestri: & habitare vos faciā in terra vestra. Si aūt dixeritis vos nō habitabimus in terra ista: nec audiemus vocem domini dei nostri dicentes: nequaq̄: sed ad terram egypti pergemus vbi non videbimus bellum & clangorem tube non audiemus & famem non sustinebimus: & ibi habitabim⁹. propter hoc nunc audite verbū dn̄i reliquie iuda. Hec dicit dn̄s exercituum deus israel. Si posueritis faciē vestrā vt ingrediamini egyptū: & intraueritis vt ibi habitetis: gladi⁹ quem vos formidatis: ibi comprehendet vos in terra egypti: & fames pro qua estis solliciti adherebit vobis in egypto & ibi moriemini. Omnesq; viri qui posuerunt faciem suā vt ingrediatur egyptum vt habitēt ibi: morietur gladio & fame & peste: nullus de eis remanebit: nec effugiet a facie mali quod ego

כִּי נִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ וַיְהִי היה
מִקֵּץ עֲשֶׂרֶת יָמִים וַיְהִי דְבַר יְהוָה יום
אֶל יִרְמְיָהוּ׃ וַיִּקְרָא אֶל יוֹחָנָן בֶּן קרא
קָרֵחַ וְאֶל כָּל שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר שור
אִתּוֹ וּלְכָל הָעָם לְמִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל׃ גדל
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלַחְתֶּם אֹתִי אֵלָיו
לְהַפִּיל תְּחִנַּתְכֶם לְפָנָיו׃ אִם שׁוֹב נפל חנן
תֵּשְׁבוּ בָּאָרֶץ הַזֹּאת וּבָנִיתִי אֶתְכֶם פנה ישב
וְלֹא אֶהֱרֹס וְנָטַעְתִּי אֶתְכֶם וְלֹא בנה
אֶתּוֹשׁ כִּי נִחַמְתִּי אֶל הָרָעָה אֲשֶׁר הרס
עָשִׂיתִי לָכֶם׃ אַל תִּירְאוּ מִפְּנֵי מֶלֶךְ נתש רוע עשה ירא
בָּבֶל אֲשֶׁר אַתֶּם יְרֵאִים מִפָּנָיו אַל פנה
תִּירְאוּ מִמֶּנּוּ נְאֻם יְהוָה כִּי אִתְּכֶם
אֲנִי לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וּלְהַצִּיל אֶתְכֶם ישע
מִיָּדוֹ׃ וְאֶתֵּן לָכֶם רַחֲמִים וְרִחַם נצל נתן
אֶתְכֶם וְהֵשִׁיב אֶתְכֶם אֶל אַדְמַתְכֶם׃ שוב
וְאִם אֹמְרִים אַתֶּם לֹא נֵשֵׁב בָּאָרֶץ ישב
הַזֹּאת לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃ לֵאמֹר לֹא כִּי אֶרֶץ
מִצְרַיִם נָבוֹא אֲשֶׁר לֹא נִרְאֶה בוא ראה
מִלְחָמָה וְקוֹל שׁוֹפָר לֹא נִשְׁמָע לחם שפר
וְלַלֶּחֶם לֹא נִרְעָב וְשָׁם נֵשֵׁב׃ וְעַתָּה שמע רעב
לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר יְהוָה שְׁאֵרִית
יְהוּדָה כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אִם אַתֶּם שׂוֹם תְּשִׂמוּן שום
פְּנֵיכֶם לָבֹא מִצְרַיִם וּבָאתֶם לָגוּר פנה בוא
שָׁם׃ וְהָיְתָה הַחֶרֶב אֲשֶׁר אַתֶּם היה
יְרֵאִים מִמֶּנָּה שָׁם תַּשִּׂיג אֶתְכֶם נשג
בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהָרָעָב אֲשֶׁר אַתֶּם
דֹּאֲגִים מִמֶּנּוּ שָׁם יִדְבַּק אַחֲרֵיכֶם דבק
מִצְרַיִם וְשָׁם תָּמֻתוּ׃ וְיִהְיוּ כָל מות
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׂמוּ אֶת פְּנֵיהֶם
לָבוֹא מִצְרַיִם לָגוּר שָׁם יָמוּתוּ בַּחֶרֶב
בָּרָעָב וּבַדָּבֶר וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם שָׂרִיד היה שרד
וּפָלִיט מִפְּנֵי הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנִי פלט פנה רוע

מביא עליהם׃ כי כה אמר יהוה — בוא
צבאות אלהי ישראל כאשר נתך
אפי וחמתי על ישבי ירושלם כן — יחם
תתך חמתי עליכם בבאכם מצרים — נתך בוא
והייתם לאלה ולשמה ולקללה — היה שמם
ולחרפה ולא תראו עוד את המקום — ראה קום
הזה׃ דבר יהוה עליכם שארית
יהודה אל תבאו מצרים ידע תדעו — בוא ידע
כי העידתי בכם היום׃ כי התעיתם — עוד תעה
בנפשותיכם כי אתם שלחתם אתי
אל יהוה אלהיכם לאמר התפלל — פלל
בעדנו אל יהוה אלהינו וככל אשר
יאמר יהוה אלהינו כן הגד לנו — אמר נגד
ועשינו׃ ואגד לכם היום ולא — עשה
שמעתם בקול יהוה אלהיכם ולכל
אשר שלחני אליכם׃ ועתה ידע
תדעו כי בחרב ברעב ובדבר תמותו — מות
במקום אשר חפצתם לבוא לגור
שם׃ ויהי ככלות — Cap.xliij.
ירמיהו לדבר אל כל העם את כל — היה כלה
דברי יהוה אלהיהם אשר שלחו
יהוה אלהיהם אליהם את כל
הדברים האלה׃ ויאמר עזריה בן — אמר
הושעיה ויוחנן בן קרח וכל האנשים
הזדים אמרים אל ירמיהו שקר — זוד
אתה מדבר לא שלחך יהוה אלהינו — דבר
לאמר לא תבאו מצרים לגור שם׃ — בוא
כי ברוך בן נריה מסית אתך בנו — סית
למען תת אתנו ביד הכשדים — נתן
להמית אתנו ולהגלות אתנו בבל׃ — מות גלה
ולא שמע יוחנן בן קרח וכל שרי — שור
החילים וכל העם בקול יהוה
לשבת בארץ יהודה׃ ויקח יוחנן בן — ישב לקח
קרח וכל שרי החילים את כל
שארית יהודה אשר שבו מכל — שוב
הגוים אשר נדחו שם לגור בארץ — נדח

afferam super eos: quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Sicut conflatus est furor meus & indignatio mea sup habitatores hierusalē: sic cōflabitur indignatio mea sup vos cū ingressi fueritis egyptū: & eritis in iusiurandū & in stuporē & in maledictū & in opprobriū: & nequaquam vltra videbitis locū istū. Verbū dñi super vos reliquie iuda. Nolite intrare egyptū. Scientes scietis quia obtestatus sum vobis hodie: quia decepistis animas vras. Vos enim misistis me ad dominum deum vestrum: dicentes. Ora pro nobis ad dñm deū nrm: & iuxta oia quecunque dixerit tibi dñs deus noster: sic annuncia nobis & faciemus. Et annunciaui vobis hodie: & nō audistis vocem dñi dei vestri super vniuersis pro quibus misit me ad vos. nunc ergo scientes scietis: quia gladio & fame & peste moriemini in loco ad quem voluistis intrare vt habitaretis ibi. 43.

Factum est aūt cū cōplesset hieremias loquēs ad populū vniuersos sermones dñi dei eorū: pro quibus miserat eū dominus deus eorū ad illos omnia verba hec dixit azarias filius osie & iohannan filius caree & omnes viri superbi: dicentes ad hieremiam. Mendacium tu loqueris. Non misit te dñs deus noster dicēs: ne ingrediamini egyptū vt habitetis illic: sed baruch filius nerie incitat te aduersum nos vt tradat nos in manus chaldeorum: & interficiat nos & traduci faciat in babylonem. Et nō audiuit iohannā filius caree & oēs principes bellatorū: & vniuersus populus vocem dñi: vt manerēt in terra iuda sed tollēs iohānan filius caree & vniuersi principes bellatorū vniuersos reliquiarum iuda qui reuersi fuerant de cunctis gentibus ad quas fuerāt ante dispsi: vt hitarēt in tra

induco sup eos. qr sic dixit dñs exercituū
ἐπάγω ἐπ᾽ αὐτούς. ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων
de⁹ israel: sicut stillauit furor me⁹ sup
ὁ θεὸς ἰσραήλ, καθὼς ἔσταξεν ὁ θυμός μου ἐπὶ τοὺς
hitantes hierusalem: sic stillabit furor me⁹
κατοικοῦντας ἱερουσαλήμ, οὕτως στάξει ὁ θυμός μου
sup vos: intrātibus vobis in egyptum. ⁊ eri-
ἐφ᾽ ὑμᾶς, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς αἴγυπτον. καὶ ἔσε-
tis in desolationē ⁊ subiecti: ⁊ in maledictionē: ⁊ i
σθε εἰς ἄβατον καὶ ὑποχείριοι, καὶ εἰς ἀρὰν καὶ εἰς
opprobriū: ⁊ non videbitis vltra locum istum:
ὀνειδισμόν, καὶ οὐ μὴ ἴδητε οὐκέτι τὸν τόπον τοῦτον,
q̄ locutus ē dñs sup vos reliquos iuda ne
ἃ ἐλάλησεν κύριος ἐφ᾽ ὑμᾶς τοὺς καταλοίπους ἰούδα μὴ
igrediamini i egyptū. ⁊ nūc scientes scietis
εἰσέλθητε εἰς αἴγυπτον. καὶ νῦν γνόντες γνώσεσθε
qr contestatus sum vobis hodie: qr male fecistis
ὅτι ἐμαρτυράμην ὑμῖν σήμερον, ὅτι ἐπονηρεύσα-
in aīabus vfis mittentes me ad dñm
σθε ἐν ψυχαῖς ὑμῶν ἀποστείλαντές με πρὸς κύριον
deū vfm: dicentes: ora pro nobis ad
τὸν θεὸν ὑμῶν, λέγοντες, πρόσευξαι περὶ ἡμῶν πρὸς
dñm: ⁊ scdm omnia q̄ loquitur tibi dñs
κύριον, καὶ κατὰ πάντα ἃ ἂν λαλήσῃ σοι κύριος
de⁹ nf: sic annuncia nobis ⁊ faciem⁹.
ὁ θεὸς ἡμῶν, οὕτως ἀπάγγειλον ἡμῖν καὶ ποιήσομεν.
⁊ annunciaui vobis: ⁊ nō audistis
καὶ ἀπήγγειλα ὑμῖν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς
vocē dñi dei vfi scdm oia q̄ mi-
φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν κατὰ πάντα ὅσα ἀπέ-
sit ad vos: ⁊ nūc in gladio ⁊ in fa-
στειλεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ νῦν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λι-
me ⁊ in peste deficietis in loco q̄ vos
μῷ καὶ ἐν λοιμῷ ἐκλείψετε ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ὑμεῖς
vultis itrare vt hitetis ibi.
βούλεσθε εἰσελθεῖν κατοικεῖν ἐκεῖ. Ca. 43

Et factū est vt cessauit hieremias loquēs ad
Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο ἱερεμίας λαλῶν πρὸς
ppl̄m oia verba dñi dei eo-
τὸν λαὸν πάντας τοὺς λόγους κυρίου τοῦ θεοῦ αὐ-
rū q̄ misit dñs de⁹ eoꝝ ad illos:
τῶν οὓς ἀπέστειλεν κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν πρὸς αὐτούς,
⁊ dixit azarias fili⁹ osee: ⁊ ioanā filius ca
καὶ εἶπεν ἀζαρίας υἱὸς ὠσαίου, καὶ ἰωάναν υἱὸς κα-
rie: ⁊ oēs viri superbi dicen-
ρηέ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ὑπερήφανοι οἱ εἴπον-
tes hieremie mēdacia tu loq̄ris nō misit
τες τῷ ἱερεμίᾳ ψευδῆ σὺ λαλεῖς οὐκ ἀπέστειλέν
te dñs de⁹ nf. ad nos dicere nō igrediami
σε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς εἰπεῖν μὴ εἰσέλθη-
mini i egyptū vt hitetis illic: sed baruch filius nerie
τε εἰς αἴγυπτον οἰκεῖν ἐκεῖ, ἀλλὰ βαροὺχ υἱὸς νηρίου
incitat te c̄ nos ut det nos in ma-
συμβάλλει σε πρὸς ἡμᾶς ἵνα δῷς ἡμᾶς εἰς χεῖ-
nus chaldeoꝝ vt interficiat nos ⁊
ρας τῶν χαλδαίων τοῦ θανατῶσαι ἡμᾶς καὶ
trāsmigrē faciat nos in babylonem. ⁊ ioanā filius
ἀποικίσαι ἡμᾶς εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἰωάναν υἱὸς
carie ⁊ oēs duces exercitus ⁊
καρηὲ καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως καὶ
ois ppl̄s nō audierunt vocem dñi vt hi-
πᾶς ὁ λαὸς οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου κατοι-
tarent in tra iuda: ⁊ tulit ioanā ⁊ om-
κῆσαι ἐν γῇ ἰούδα. καὶ ἔλαβεν ἰωάναν καὶ πάν-
nes duces exercitus omnes reli-
τες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως ἅπαντας τοὺς κα-
quos iuda q̄ reuersi fuerant ex oibus
ταλοίπους ἰούδα τοὺς ἀποστραφέντας ἐκ πάντων τῶν
gētib⁹ q̄ dispsi sunt illic vt hitarēt in tra
ἐθνῶν ἃ διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ κατοικεῖν ἐν τῇ γῇ

iuda: potētes viros ⁊ mulieres
ἰούδα, τοὺς δυνατοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας
⁊ puulos reliq̄s ⁊ filias re-
καὶ νήπια λοιπὰ καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασι-
gis: ⁊ aīas q̄s reliquerat nabuzardan
λέως, καὶ τὰς ψυχὰς ἃς κατέλιπεν ναβουζαρδὰν
princeps cocoꝝ cum godolia filio achicam: ⁊ hieremi
ὁ ἀρχιμάγειρος μετὰ γοδολίου υἱοῦ ἀχικάμ, καὶ ἱερεμί-
am pphetam: ⁊ baruch filiū nerie. ⁊ in-
αν τὸν προφήτην, καὶ βαροὺχ υἱὸν νηρίου. καὶ εἰ-
gressi sūt in egyptū: qr nō audierūt vocē
σῆλθον εἰς αἴγυπτον, ὅτι οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς
dñi ⁊ igressi sunt in taphnas. ⁊ factū est ver-
κυρίου καὶ εἰσῆλθον εἰς τάφνας. καὶ ἐγένετο λό-
bū dñi ad hieremiā in taphnis dicens: su-
γος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν ἐν τάφναις λέγων, λά-
me tibi lapides grādes ⁊ absconde e-
βε σεαυτῷ λίθους μεγάλους καὶ κατάκρυψον αὐ-
os in vestibulo in porta domus pharao in taph
τοὺς ἐν προθύροις ἐν πύλῃ τῆς οἰκίας φαραὼ ἐν τάφ-
nis ante oculos viroꝝ iuda. ⁊ dices: sic
ναις κατ᾽ ὀφθαλμοὺς ἀνδρῶν ἰούδα. καὶ ἐρεῖς, οὕ-
dixit dñs exercituū deus israel: ecce
τως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ
ego mitto ⁊ ad ducā nabuchodonosor regem
ἐγὼ ἀποστέλλω καὶ ἄξω ναβουχοδονόσωρ βασιλέα
babylonis seruū meū ⁊ ponet thronū
βαβυλῶνος τὸν δοῦλόν μου καὶ θήσει τὸν θρόνον
suum super lapides istos q̄s abscondisti.
αὐτοῦ ἐπάνω τῶν λίθων τούτων ὧν κατέκρυψας.
⁊ eleuabit arma sua sup eos: ⁊ intra-
καὶ ἀρεῖ τὰ ὅπλα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ εἰσελεύ-
bit ⁊ percutiet trā egypti: q̄s in mor-
σεται καὶ πατάξει γῆν αἰγύπτου, οὓς εἰς θάνα-
tem: in mortem. ⁊ quos in trāsmigra-
τον, εἰς θάνατον. καὶ οὓς εἰς ἀποικι-
tionē: in trāsmigrationē. ⁊ q̄s in gladium:
σμόν, εἰς ἀποικισμόν. καὶ οὓς εἰς ῥομφαίαν,
in gladium: ⁊ accēdet ignē in domib⁹ deoꝝ eoꝝ
εἰς ῥομφαίαν, καὶ καύσει πῦρ ἐν οἰκίαις θεῶν αὐτῶν
⁊ cōburet eas: ⁊ trāsmigrare faciet eos ⁊ scrutabit
καὶ ἐμπυριεῖ αὐτάς, καὶ ἀποικιεῖ αὐτοὺς καὶ φθειριεῖ
trā egypti sicut pediculꝫ purgat pastor vestimētū su-
γῆν αἰγύπτου ὡς φθειρίζει ποιμὴν τὸ ἱμάτιον αὐ-
um. ⁊ egredietur in pace ⁊ conteret
τοῦ. καὶ ἐξελεύσεται ἐν εἰρήνῃ καὶ συντρίψει τοὺς
statuas heliopolis q̄ in egypto: ⁊ do
στύλους ἡλιουπόλεως τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὰς οἰ-
mos deoꝝ egypti cōburet in igne.
κίας τῶν θεῶν αἰγύπτου κατακαύσει ἐν πυρί. Ca. 44

Verbum qd̄ factū est ad hieremiā oib⁹
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν πᾶσι τοῖς
iudeis hitantibus in tra egypti ⁊
ἰουδαίοις τοῖς κατοικοῦσιν ἐν γῇ αἰγύπτου καὶ τοῖς
sedentibus in magdalo ⁊ in taphnis ⁊ in
καθημένοις ἐν μαγδαλῷ καὶ ἐν τάφναις καὶ ἐν
mēphis ⁊ in tra pathure dicēs: sic dixit
μέμφοις καὶ ἐν γῇ παθουρῆς λέγων, οὕτως εἶπεν
dñs exercituū deus israel: vos vidistis
κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ὑμεῖς ἑωράκα-
oia mala q̄ induxi sup hierusa-
τε πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐπήγαγον ἐπὶ ἱερουσα-
lem ⁊ sup ciuitates iuda. ⁊ ecce sunt de-
λὴμ καὶ ἐπὶ πόλεις ἰούδα. καὶ ἰδού εἰσιν ἔρη-
te hodie ab inhitantib⁹ a facie ma-
μοι σήμερον ἀπὸ ἐνοικούντων ἀπὸ προσώπου πο-
litie eoꝝ quā fecerunt vt ad iracūdiā puocarēt me
νηρίας αὐτῶν ἧς ἐποίησαν παραπικρᾶναί με
euntes vt adolerēt
πορευθέντες θυμιᾶν

iuda: viros & mulieres & paruulos & filias regis & omnem animā quam reliquerat nabuzardan princeps militie cum godolia filio aicham filii saphan: & hieremiam prophetam & baruch filium nerie: & ingressi sunt in terram egypti: quia non obedierunt voci domini. Et venerūt vsqꝫ ad taphnis. Et factꝰ est sermo dñi ad hieremiā in taphnis dicens. Sume tibi lapides grandes in manu tua & abscōdes eos in crypta que est sub muro latericio in porta domꝰ pharaonis in taphnis cernētibus viris iudeis: & dices ad eos. Hec dicit dñs exercituum deus israel. Ecce ego mittam & assumam nabuchodonosor regem babylonis seruum meū: & ponam thronum eius super lapides istos quos abscōdi: & statuet solium suum sup eos. Veniensqꝫ percutiet terram egypti quos in morte in mortem: & quos in captiuitate in captiuitate: & quos in gladio in gladio. Et succēdet ignē in delubris deorū egypti: & cōburet ea & captiuos ducet illos: & amicietur tra egypti sicut amicitur pastor pallio suo & egredietur inde in pace. Et cōteret statuas domus solis que sunt in terra egypti: & delubra deorum egypti comburet igni. 44.

Verbum qd̄ factū est ad hieremiam & ad omnes iudeos qui habitabant in terra egypti habitantes in magdalo & in taphnis & in mēphis & in terra phatures: dicens. Hec dicit dominꝰ exercituū deus israel. Vos vidistis omne malum istud quod adduxi super hierusalē & super omnes vrbes iuda: & ecce deserte sūt hodie & nō est in eis habitator propter maliciā quā fecerūt: vt me ad iracūdiā puocarēt: & irent & sacrificarent & colerent

יהודה׃ את הגברים ואת הנשים — נשה
ואת הטף ואת בנות המלך ואת — בנה
כל הנפש אשר הניח נבוזראדן — נוח
רב טבחים את גדליהו בן אחיקם
בן שפן ואת ירמיהו הנביא — נבא
ואת ברוך בן נריהו׃ ויבאו ארץ — בוא
מצרים כי לא שמעו בקול יהוה
ויבאו עד תחפנחס׃ ויהי דבר יהוה — היה
אל ירמיהו בתחפנחס לאמר׃ קח — לקח
בידך אבנים גדלות וטמנתם במלט
במלבן אשר בפתח בית פרעה — לבן
בתחפנחס לעיני אנשים יהודים׃
ואמרת אליהם כה אמר יהוה צבאות
אלהי ישראל הנני שלח ולקחתי
את נבוכדראצר מלך בבל עבדי
ושמתי כסאו ממעל לאבנים האלה — שום צלה
אשר טמנתי ונטה את שפרורו
עליהם׃ ובאה והכה את ארץ מצרים — בוא נכה
אשר למות למות ואשר לשבי — שבה
לשבי ואשר לחרב לחרב׃ והצתי — יצת
אש בבתי אלהי מצרים ושרפם — בית
ושבם ועטה את ארץ מצרים כאשר — שבה
יעטה הרעה את בגדו ויצא משם — עטה
בשלום׃ ושבר את מצבות בית — שלם יצב
שמש אשר בארץ מצרים ואת בתי
אלהי מצרים ישרף באש׃ — שרף
הדבר אשר היה אל ירמיהו — Ca.xliiij.
אל כל היהודים הישבים בארץ
מצרים הישבים במגדל ובתחפנחס
ובנף ובארץ פתרום לאמר׃ כה
אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
אתם ראיתם את כל הרעה אשר — ראה
הבאתי על ירושלם ועל כל ערי — בוא עיר
יהודה והנם חרבה היום הזה ואין — הנה
בהם יושב׃ מפני רעתם אשר עשו — ישב פנה
להכעסני ללכת לקטר לעבד — רוע עשה
— כעס הלך

לאלהים אחרים אשר לא ידעום
המה אתם ואבתיכם ׃ ואשלח
אליכם את כל עבדי הנביאים
השכים ושלח לאמר אל נא תעשו
את דבר התעבה הזאת אשר
שנאתי ׃ ולא שמעו ולא הטו את
אזנם לשוב מרעתם לבלתי קטר
לאלהים אחרים ׃ ותתך חמתי
ואפי ותבער בערי יהודה ובחצות
ירושלם ותהיינה לחרבה לשממה
כיום הזה ׃ ועתה כה אמר יהוה
אלהי צבאות אלהי ישראל למה
אתם עשים רעה גדולה אל
נפשתכם להכרית לכם איש ואשה
עולל ויונק מתוך יהודה לבלתי
הותיר לכם שארית ׃ להכעסני
במעשי ידיכם לקטר לאלהים
אחרים בארץ מצרים אשר אתם
באים לגור שם למען הכרית
לכם ולמען היותכם לקללה ולחרפה
בכל גויי הארץ ׃ השכחתם את
רעות אבתיכם ואת רעות מלכי
יהודה ואת רעות נשיו ואת רעתכם
ואת רעת נשיכם אשר עשו בארץ
יהודה ובחצות ירושלם ׃ לא
דכאו עד היום הזה ולא יראו ולא
הלכו בתורתי ובחקתי אשר נתתי
לפניכם ולפני אבותיכם ׃ לכן כה
אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
הנני שם פני בכם לרעה ולהכרית
את כל יהודה ׃ ולקחתי את שארית
יהודה אשר שמו פניהם לבוא
ארץ מצרים לגור שם ותמו כל
בארץ מצרים יפלו בחרב וברעב
יתמו מקטן ועד גדול בחרב וברעב
ימתו והיו לאלה לשמה ולקללה

deos alienos quos ne-
sciebant & illi & vos & patres ve-
stri. Et misi ad vos omnes servos meos
prophetas de nocte consurgens mittensque &
dicens. Nolite facere verbum abominationis
huiuscemodi quam odivi. Et non audierunt
nec inclinaverunt aurem suam ut converterentur
a malis suis & non sacrifi-
carent diis alienis. Et
conflata est indignatio mea
& furor meus: & succen-
sa est in civitatibus iuda &
in plateis hierusalem: &
verse sunt in solitudinem
& vastitatem secundum diem hanc.
Et nunc hec dicit dominus
exercituum deus israel.
Quare vos facitis malum gran-
de hoc contra animas vestras: ut intereat
ex vobis vir & mulier:
parvulus & lactens de
medio iude: nec relinquatur vobis quic-
quam residuum: provocantes me
in operibus manuum ve-
strarum sacrificando diis
alienis in terra egypti in
quam ingressi estis ut habite-
tis ibi: & dispereatis:
& sitis in maledictionem
& in opprobrium cunctis gentibus terre.
Nunquid obliti estis
mala patrum vestrorum
& mala regum iuda & mala uxorum eo-
rum & mala vestra
& mala uxorum vestrarum
que fecerunt in terra
iuda & in regionibus hie-
rusalem? Non sunt mundati usque ad diem
hanc & non timuerunt &
non ambulaverunt in lege
mea & in preceptis meis que
dedi coram vobis & coram
patribus vestris. Ideo hec
dicit dominus exercitu-
um deus israel.
Ecce ego ponam faciem
meam in vobis in malum &
disperdam omnem iudam. Et
assumam reliquias
iude: qui posuerunt fa-
cies suas ut ingrederentur
terram egypti: & habitarent
ibi & consumentur omnes
in terra egypti: & cadent
in gladio & in fame. Con-
sumentur a minimo usque
ad maximum: in fame & in
gladio morientur: & erunt
in iusiurandum & in miracu-
lum & in maledictionem

diis aliis: quos non cognouerunt ipsi et vos et pa-
θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ ἔγνω αὐτοὶ καὶ ὑμεῖς καὶ οἱ πα-
tres vestri. et misi ad vos servos
τέρες ὑμῶν. καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς τοὺς παῖδάς
meos prophetas diluculo: et misi dicens:
μου τοὺς προφήτας ὄρθρου, καὶ ἀπέστειλα λέγων,
ne faciatis rem inquinationis huius quam
μὴ ποιήσητε τὸ πρᾶγμα τῆς μολύνσεως ταύτης ἧς
odi. et non audierunt me: et non inclinauerunt
ἐμίσησα. καὶ οὐκ ἤκουσάν μου, καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ
aurem suam ut converterentur a malis suis ut
οὖς αὐτῶν ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτῶν πρὸς
non adolerent diis alienis. et instillauit furor meus
τὸ μὴ θυμιᾶν θεοῖς ἑτέροις. καὶ ἔσταξεν ὁ θυμός μου
et ira mea succensa est in civitatibus iuda et ex-
καὶ ἡ ὀργή μου ἐξεκαύθη ἐν πόλεσιν ἰούδα καὶ ἔξω-
tra hierusalem. et facte sunt in solitudinem et in
θεν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγενήθησαν εἰς ἐρήμωσιν καὶ εἰς
inuium sicut dies hec. et nunc sic dixit domi-
ἄβατον ὡς ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν οὕτως εἶπεν κύρι-
nus omnipotens deus israel: quare vos faci-
ος παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἵνα τί ὑμεῖς ποιεῖ-
tis mala magna in animabus vestris ut succidatur ex
τε κακὰ μεγάλα ἐπὶ ψυχαῖς ὑμῶν. ἐκκόψαι ὑ-
vobis vir et mulier paruulus et lactens de me-
μῶν ἄνδρα καὶ γυναῖκα νήπιον καὶ θηλάζοντα ἐκ μέ-
dio iuda: ut non derelinquatur vestrum ullus
σου ἰούδα. πρὸς τὸ μὴ καταλειφθῆναι ὑμῶν μηδέ-
ut irritetis me in operibus manuum
να παραπικρᾶναί με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν
vestrarum adolendo diis alienis in terra egypti in quam in-
ὑμῶν θυμιᾶν θεοῖς ἑτέροις ἐν γῇ αἰγύπτου εἰς ἣν εἰ-
gressi estis ut habitetis ibi: ut excidamini et ut sitis
σήλθετε οἰκεῖν ἐκεῖ, ἵνα ἐκκοπῆτε καὶ ἵνα γένησθε
in maledictionem et in opprobrium in gentibus
εἰς κατάραν καὶ εἰς ὀνειδισμὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν τῆς
terre. nunquid obliti estis vos malorum pa-
γῆς. μὴ ἐπιλέλησθε ὑμεῖς τῶν κακῶν τῶν πα-
trum vestrorum: et malorum regum iu-
τέρων ὑμῶν, καὶ τῶν κακῶν τῶν βασιλέων ἰού-
da: et malorum principum vestrorum: et
δα, καὶ τῶν κακῶν τῶν ἀρχόντων ὑμῶν, καὶ τῶν
malorum uxorum vestrarum que fecerunt in terra
κακῶν τῶν γυναικῶν ὑμῶν; ὧν ἐποίησαν ἐν γῇ
iuda et de foris hierusalem: et non cessauerunt
ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἐπαύσαν-
usque in diem hanc. et non timuerunt
το ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν
et non amplexati sunt precepta mea que dedi
καὶ οὐκ ἀντείχοντο τῶν προσταγμάτων μου ὧν ἔδω-
ante faciem eorum et ante faciem
κα κατὰ πρόσωπον αὐτῶν καὶ κατὰ πρόσωπον τῶν
patrum suorum. ideo sic dixit dominus
πατέρων αὐτῶν. διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος
exercituum deus israel: ecce ego pono
τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐφίστημι τὸ
faciem meam in vobis in malum ut disperdam
πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς εἰς κακὸν τοῦ ἀπολέσαι
omnem iuda: et assumam reliquos
πάντα ἰούδα, καὶ λήψομαι τοὺς καταλοίπους
iude qui posuerunt faciem suam ut ingrede-
ἰούδα οἳ ἔθεντο τὸ πρόσωπον αὐτῶν τοῦ εἰσελ-
rent in terram egypti ut habitarent ibi: et
θεῖν εἰς γῆν αἰγύπτου τοῦ κατοικῆσαι ἐκεῖ, καὶ
consumentur omnes in terra egypti: et cadent in
ἐκλείψουσι πάντες ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ πεσοῦνται ἐν
gladio: et in fame deficient a paruo
ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ ἐκλείψουσιν ἀπὸ μικροῦ
usque ad magnum et erunt in opprobrium et in
ἕως μεγάλου, καὶ ἔσονται εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς
perditionem et in maledictionem.
ἀπώλειαν καὶ εἰς κατάραν.

D

B

Amos. 9.

C

et visitabo super sedentes in terra egy-
καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐν γῇ αἰγύ-
pti: sicut visitaui super hierusalem in gladio
πτου, ὡς ἐπεσκεψάμην ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν ῥομφαίᾳ
et in fame et in morte. et non erit saluatus
καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ. καὶ οὐκ ἔσται σεσωσμέ-
nus ullus de reliquiis iuda peregrinantibus
νος οὐδεὶς τῶν ἐπιλοίπων ἰούδα τῶν παροικούντων
in terra egypti ut revertantur in terram iuda ad quam ip-
ἐν γῇ αἰγύπτου ἐπιστρέψαι εἰς γῆν ἰούδα ἐφ' ἣν αὐ-
si sperant animabus suis reverti
τοὶ ἐλπίζουσι ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν τοῦ ἐπιστρέψαι
illuc. non revertentur nisi saluati.
ἐκεῖ. οὐ μὴ ἐπιστρέψουσιν εἰ μὴ οἱ ἀνασεσωσμένοι.
et responderunt hieremie omnes viri
καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ ἱερεμίᾳ ἅπαντες οἱ ἄνδρες
scientes quod adolerent uxores eorum di-
οἱ γνόντες ὅτι θυμιῶσιν αἱ γυναῖκες αὐτῶν θε-
is alienis: et omnes mulieres congregatio ma-
οῖς ἑτέροις, καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες συναγωγὴ με-
gna: et omnis populus sedentes in terra egypti
γάλη, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ καθήμενοι ἐν γῇ αἰγύπτου
in terra pathures dicentes: sermonem quem loqu-
ἐν γῇ παθούρης λέγοντες, τὸν λόγον ὃν ἐλά-
tus es ad nos in nomine domini: non audie-
λησας πρὸς ἡμᾶς τῷ ὀνόματι κυρίου, οὐκ ἀκού-
mus a te. quia facientes faciemus omne
σομέθά σου. ὅτι ποιοῦσαι ποιήσωμεν πάντα
verbum quod egredietur de ore nostro ut a-
τὸν λόγον ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν θυ-
dolcamus regine celi et libemus illi
μιᾶν τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδειν αὐτῇ
libamina: sicut fecimus nos et patres
σπονδάς, καθὰ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς καὶ οἱ πατέ-
nostri et reges nostri et principes no-
ρες ἡμῶν καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἡ-
stri in civitatibus iuda et de foris hierusalem. et
μῶν ἐν πόλεσιν ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ. καὶ
saturati sumus panibus: et facti sumus boni: et ma-
ἐπλήσθημεν ἄρτων, καὶ ἐγενόμεθα χρηστοί, καὶ κα-
la non vidimus. et ut cessauimus adolentes
κὰ οὐκ ἴδομεν. καὶ ὡς διελίπομεν θυμιῶντες
regine celi et libantes ei
τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδοντες αὐτῇ
libamina indiguimus omnes nos. et in gla-
σπονδὰς ἠλαττώθημεν πάντες ἡμεῖς. καὶ ἐν ῥομ-
dio et in fame defecimus: et quia adolemus
φαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἐξελίπομεν, καὶ ὅτι θυμιῶμεν
nos regine celi: et libauimus ei
ἡμεῖς τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐσπείσαμεν αὐτῇ
libamina: non sine viris nostris fecimus
σπονδάς, μὴ ἄνευ τῶν ἀνδρῶν ἡμῶν ἐποιήσαμεν
ei placentas et libauimus libamina ei: et
αὐτῇ χαυῶνας καὶ ἐσπείσαμεν σπονδὰς αὐτῇ, καὶ
dixit hieremias omni populo potentibus et
εἶπεν ἱερεμίας παντὶ τῷ λαῷ τοῖς δυνατοῖς καὶ
mulieribus et omni populo qui responde-
ταῖς γυναιξὶν καὶ παντὶ τῷ λαῷ τοῖς ἀποκρι-
runt ei verba dicens. nonne incensi
θεῖσιν αὐτῷ λόγους λέγων, οὐχὶ τοῦ θυμιάματος
quod adoleuistis in civitatibus iuda et de foris
οὗ ἐθυμιάσατε ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα καὶ ἔξωθεν
hierusalem: vos et patres vestri et
ἱερουσαλήμ, ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ οἱ
reges vestri et principes vestri et populus
βασιλεῖς ὑμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν καὶ ὁ λαὸς τῆς
terre recordatus est dominus: et ascendit super cor eius et
γῆς ἐμνήσθη κύριος, καὶ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ καὶ
non potuit dominus ultra ferre a facie mali-
οὐκ ἠδύνατο κύριος ἔτι φέρειν ἀπὸ προσώπου πονη-
tie rerum vestrarum: et ab abominationibus
ρίας πραγμάτων ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν βδελυγμάτων

D

E

F

& in opprobrium: & visi-
tabo super habitatores
terre egypti: sicut visi-
taui super
hierusalem in gladio &
fame & peste: & non
erit qui effugiat: & sit re-
siduus de reliquiis iudeorum
qui vadunt ut peregrinen-
tur in terra egypti
& revertantur in terram
iuda ad quam ipsi
elevant animas suas ut
revertantur & habitent
ibi: non revertentur ni-
si qui fugerint.
Responderunt autem hie-
remie omnes viri
scientes quod sacrificarent
uxores eorum
diis alienis & universe
mulieres quarum
stabat multitudo gran-
dis: & omnis populus
habitantium in terra egy-
pti in phatures
dicentes. Sermonem
quem locutus es ad nos
in nomine domini non
audiemus ex te:
sed facientes faciemus
omne verbum quod
egredietur de ore nostro ut
sacrificemus regine celi
et libemus ei libamina:
sicut fecimus
nos & patres nostri reges
nostri & principes nostri
in urbibus iuda & in pla-
teis hierusalem
et saturati sumus panibus
& bene nobis erat: ma-
lumque non vidimus. Ex eo
autem tempore quo cessavimus
sacrificare regine celi &
libare ei libamina indigui-
mus omnibus: & gladio &
fame consumpti sumus.
Quod si nos sacrifica-
mus regine celi: & liba-
mus ei libamina: nunquid
sine viris nostris
facimus ei placentas ad
colendum eam &
libamina ad libandum? Et
dixit hieremias ad omnem
populum: adversum viros
& adversum mulieres &
adversum universam ple-
bem qui responderant ei verbum
dicens. Nunquid non sa-
crificium quod sacrificastis
in civitatibus iuda & in
plateis hierusalem
vos & patres vestri reges
vestri & principes vestri
et populus terre: horum re-
cordatus est dominus & ascendit
super cor eius? Et non po-
terat dominus ultra portare
propter maliciam studiorum
vestrorum: & propter abominationes

ולחרפה ׃ ופקדתי על היושבים
בארץ מצרים כאשר פקדתי על
ירושלם בחרב ברעב ובדבר ׃ ולא
יהיה פליט ושריד לשארית יהודה
הבאים לגור שם בארץ מצרים
ולשוב ארץ יהודה אשר המה
מנשאים את נפשם לשוב לשבת
שם כי לא ישובו כי אם פלטים ׃
ויענו את ירמיהו כל האנשים
הידעים כי מקטרות נשיהם
לאלהים אחרים וכל הנשים
העמדות קהל גדול וכל העם
הישבים בארץ מצרים בפתרוס
לאמר ׃ הדבר אשר דברת אלינו
בשם יהוה אינו שמעים אליך ׃
כי עשה נעשה את כל הדבר אשר
יצא מפינו לקטר למלאכת השמים
והסיך לה נסכים כאשר עשינו
אנחנו ואבתינו מלכינו ושרינו
בערי יהודה ובחצות ירושלם
ונשבע לחם ונהיה טובים ורעה לא
ראינו ׃ ומן אז חדלנו לקטר למלכת
השמים והסך לה נסכים חסרנו כל
ובחרב וברעב תמנו ׃ וכי אנחנו
מקטרים למלכת השמים ולהסך
לה נסכים המבלעדי אנשינו
עשינו לה כונים להעצבה והסך
לה נסכים ׃ ויאמר ירמיהו אל כל
העם על הגברים ועל הנשים ואל
כל העם הענים אתו דבר לאמר ׃
הלא את הקטר אשר קטרתם
בערי יהודה ובחצות ירושלם
אתם ואבותיכם מלכיכם ושריכם
ועם הארץ אתם זכר יהוה ותעלה
על לבו ׃ ולא יוכל יהוה עוד לשאת
מפני רע מעלליכם מפני התועבת

quas fecistis & facta est terra vrā in desolationē et in stuporē & in maledictū: eo q nō sit habitator: sicut ē dies hec. Propterea q sacrificaueritis idolis & peccaueritis dño & nō audieritis vocem dñi: & in lege & in pceptis & in testimoniis eius non ambulaueritis: idcirco euenerunt vobis mala hec sicut est dies hec. Dixit autem hieremias ad omnē populum: & ad vniuersas mulieres. Audite verbū dñi omīs iuda qui estis in terra egypti. Hec inquit dominus exercituum deus israel: dicens. Vos et vxores vre locuti estis ore vestro & manib9 vestris implestis: dicentes. Faciamus vota nostra que vouim9 vt sacrificemus regine celi & libemus ei libamina. Implestis vota vestra: et opere perpetrastis ea. Ideo audite verbum dñi omnis iuda qui habitatis in terra egypti. Ecce ego iuraui in nomine meo magno: ait dominus: quia nequaq̄ vltra vocabitur nomen meū ex ore ois viri iudei dicentis: viuit dñs deus in omni terra egypti. Ecce ego vigilabo sup eos in malum & non in bonū: et consumētur omēs viri iuda qui sunt in terra egypti gladio et fame donec penitus cōsumātur. Et qui fugerint gladiū: reuertentur de terra egypti in terrā iuda viri pauci: et scient omēs reliquie iuda ingredientium terram egypti vt habitent ibi: cuius sermo cōpleatur: meus an illorū. Et hoc vobis signū ait dñs q visitem ego super vos in loco isto: vt sciatis quia vere cōplebūtur s̄mōes mei cōtra vos in malū. Hec dicit dñs. Ecce ego tradam pharaonē ephree regē egypti in manu inimicorū ei9: & in manu q̄rentiū animā illius: sicut tradidi sedechiam

regem iuda in manu nabuchodonosor regis babylonis inimici sui: & querētis animā eius. 45.

Verbum quod locutus est hieremias propheta ad baruch filium nerie cū scripsisset verba hec in libro ex ore hieremie anno quarto ioachim filii iosie regis iuda dicens. Hec dicit dominus deus israel: ad te baruch. Dixisti. Ve misero mihi qm̄ addidit dñs dolorē dolori meo. Laboraui ī gemitu meo & requiem non inueni. Hec dicit dñs. Sic dices ad eum. Ecce quos edificaui ego destruo: & quos plantaui ego euello: & vniuersā terram hanc. Et tu queris tibi grandia? Noli querere: quia ecce ego adducam malū sup oēm carnem: ait dominus: & dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis ad quecunq̄ perrexeris. 46.

Quod factū est verbū dñi ad hieremiā pphetam contra gētes: ad egyptū aduersum exercitū pharaonis nechao regis egypti: q erat iuxta fluuium euphraten in charchamis quē pcussit nabuchodonosor rex babylonis in quarto anno ioachim filii iosie regis iuda. Preparate scutū & clypeū & procedite ad bellum. Iungite equos: & ascendite equites: state in galeis: polite lanceas: induite vos loricis. Quid igitur? Vidi ipsos pauidos & terga vertentes: fortes eorū cesos. Fugerūt cōciti: nec respexerunt. Terror vndiq̄: ait dñs. Non fugiet velox: nec saluari se putet fortis. Ad aquilonē iuxta flumen euphratē victi sunt & ruerunt. Quis est iste qui q̄si flumē ascendit: & veluti fluuiorū itumescūt gurgites eius? Egyptus fluminis instar ascendit:

Cap. xlv.

Cap. xlvj.

ומנהרות יתגעשו מים ויאמר אעלה
אכסה ארץ אבידה עיר וישבי
בה: עלו הסוסים והתהוללו
הרכב ויצאו הגבורים כוש ופוט
תפשי מגן ולודים תפשי דרכי
קשת: והיום ההוא לאדני יהוה
צבאות יום נקמה להנקם מצריו
ואכלה חרב ושבעה ורותה מדמם
כי זבח לאדני יהוה צבאות בארץ
צפון אל נהר פרת: עלי גלעד וקחי
צרי בתולת בת מצרים לשוא הרבית
רפאות תעלה אין לך: שמעו גוים
קלונך וצוחתך מלאה הארץ כי
גבור בגבור כשלו יחדיו נפלו
שניהם: הדבר אשר דבר יהוה
אל ירמיהו הנביא לבוא נבוכדראצר
מלך בבל להכות את ארץ מצרים:
הגידו במצרים והשמיעו במגדול
והשמיעו בנף ובתחפנחס אמרו
התיצב והכן לך כי אכלה חרב
סביביך: מדוע נסחף אביריך לא
עמד כי יהוה הדפו: הרבה כושל
גם נפל איש אל רעהו ויאמרו
קומה ונשבה אל עמנו ואל ארץ
מולדתנו מפני חרב היונה: קראו
שם פרעה מלך מצרים שאון
העביר המועד: חי אני נאם
המלך יהוה צבאות שמו כי
כתבור בהרים וככרמל בים יבוא:
כלי גולה עשי לך יושבת בת
מצרים כי נף לשמה תהיה
ונצתה מאין יושב: עגלה יפה פיה
מצרים קרץ מצפון בא בא: גם
שכריה בקרבה כעגלי מרבק כי
גם המה הפנו נסו יחדיו לא
עמדו כי יום אידם בא עליהם עת

et velut flumina monebūtur fluctus ei⁹ & dicet. Aſcendēs operiā terrā: perdā ciuitatē & habitatores eius. Aſcendite equos & exultate in ∞ curribus: & procedant fortes ethiopie & lybie tenētes ſcutum: & lydii arripientes & iacientes ſagittas. Dies autem ille domini dei ∞∞∞ exercituū dies vltionis: vt ſumat vīdictā de inimicis ſuis. Deuorabit gladius & ſaturabitur: & inebriabitur ſanguine eorū. Victima em̄ dn̄i exercituū in terra aquilōis iuxta flumē euphratē. Aſcēde in galaad & tolle reſinam virgo filia egypti. Fruſtra multiplicas medicamina: ſanitas nō erit tibi. Audierūt gentes ignominiā tuā: & vlulat⁹ tu⁹ repleuit terrā: quia fortis impegit in fortē: ambo pariter cōciderūt. Verbū qd̄ locut⁹ eſt dn̄s ad hieremiā pphetā ſup eo φ vēturus eſſet nabuchodonoſor rex babylonis & percuſſurus terrā egypti. Annūciate egypto & auditū facite ī magdalo & reſonet in mēphis & in taphnis dicite. ∞∞ Sta & prepara te: quia deuorabit gladius ∞∞ ea q̄ per circuitū tuū ſūt. Quare cōputruit fortis tu⁹. Non ſtetit qm̄ dn̄s ſubuertit eū. Multiplicauit ruentes: cecidit qꝫ vir ad ꝓximū ſuū. Et dicent. Surge: & reuertamur ad populū nr̄m & ad terrā natiuitatis nr̄e a facie gladii colūbe. Vocate nomen pharaonis regis egypti: tumultū adduxit tempus. Viuo ego inquit ∞∞∞∞ rex dn̄s exercituum nomen eius quoniam ∞∞ ſicut thabor in montib⁹: & ſicut carmelus ī mari veniet. Vaſa tranſmigrationis fac tibi habitatrix filia egypti: qa mēphis in ſolitudine erit & deſeretur et ī habitabilis erit. Vitula elegans atqꝫ formoſa egypt⁹: ſtimulator ab aqlone vēiet ei. Mercenarii qꝫ ei⁹ q verſabātur in medio eius q̄ſi vituli ſaginati verſi ſunt et fugerūt ſimul nec ſtare potuerūt: qa dies iterfectiōis eorū venit ſup eos: tp̄us

τ q̄ſi flumina inundant aqua. aque egypti q̄ſi
καὶ ὡσεὶ ποταμοὶ κυμαίνουσιν ὕδωρ. ὕδατα αἰγύπτου ὡς
flumen aſcendet. τ dixit aſcendam τ cooperi-
ποταμὸς ἀναβήσεται. καὶ εἶπεν ἀναβήσομαι καὶ κατακα-
am trā τ diſpdā ciuitatē τ habitantes in
λύψω τὴν γῆν καὶ ἀπολῶ πόλιν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν
ea. aſcendite ſup equos τ pparate cur-
αὐτῇ. ἐπίβητε ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ παρασκευάσατε ἅρμα-
r⁹ egredimini pugnatores ethiopū τ libye arma-
τα. ἐξέλθετε οἱ μαχηταὶ αἰθιόπων καὶ λίβυας καθωπλισ-
ti armis. τ lydi aſcendite: tendite arcū. τ dies
μένοι ὅπλοις. καὶ λυδοὶ ἀνάβητε, ἐντείνατε τόξον. καὶ ἡμέ-
illa dn̄o deo exercituū. dies vindicte vt vl-
ρα ἐκείνη τῷ κῷ θεῷ τῶν δυνάμεων. ἡμέρα ἐκδικήσεως τοῦ ἐκδι-
ciſcat inimicos ſuos τ deuorabit gladius τ ſa-
κῆσαι τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ καταφάγεται ἡ μάχαιρα καὶ ἐμ-
turabitur τ inebriabit a ſanguine eoꝝ. qꝛ
πλησθήσεται καὶ μεθυσθήσεται ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν. ὅτι
ſacrificiū dn̄o exercituū ad trā aqlonis ſup flumē euphratē. aſ-
θυσία κῷ σαβαὼθ ἐπὶ γῆν βορρᾶ ἐπὶ ποταμῷ εὐφράτῃ. ἀνά-
cēde galaad: τ tolle reſinam virgini filie egypti.
βηθι γαλαάδ, καὶ λάβε ῥητίνην παρθένῳ θυγατρὶ αἰγύπτου.
in vanū multiplicauit medicamina tua. vtilitas nō eſt tibi. audie-
εἰς κενὸν ἐπλήθυνεν ἰάματά σου. ὠφέλεια οὐκ ἔστιν σοι. ἤκου-
rūt gētes vocē tuā. τ clamore tuo repleta ē trā. qꝛ
σαν ἔθνη φωνήν σου. καὶ τῆς κραυγῆς σου ἐπλήσθη ἡ γῆ. ὅτι
pugnator aduerſ⁹ pugnatorē infirmat⁹ ē i idipm ceciderūt vtri-
μαχητὴς πρὸς μαχητὴν ἠσθένησεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔπεσον ἀμ-
q̄. q̄ locut⁹ eſt dn̄s in manu hieremie pphe-
φότεροι. ἃ ἐλάλησεν κύριος ἐν χειρὶ ἱερεμίου τοῦ προφή-
te vt veniret nabuchodonoſor rex babylonis vt
του τοῦ ἐλθεῖν ναβουχοδονόσωρ βασιλέα βαβυλῶνος τοῦ
pcuteret trā egypti. annunciate in egyptū: τ
κόψαι τὴν γῆν αἰγύπτου. ἀναγγείλατε εἰς αἴγυπτον, καὶ
auditū facite in magdalo: τ ānunciate in
ἀκουστὸν ποιήσατε εἰς μαγδωλόν, καὶ παραγγείλατε εἰς
mēphi: τ in taphnis dicite iſta τ ppara
μέμφιν, καὶ ἐν τάφναις εἴπατε ἐπίστηθι καὶ ἑτοίμασον
qꝛ deuorauit gladius germē tuū: qꝛ fugit
ὅτι κατέφαγεν μάχαιρα τὴν σμίλακά σου, διότι ἔφυγεν
retro vitulus electus tuus. nō expectauit qꝛ dn̄s diſ-
ὀπίσω ὁ μόσχος ὁ ἐκλεκτός σου. οὐκ ἔμεινεν ὅτι κύριος πα-
ſoluit eum. τ multitudo tua infirmata ē τ cecidit
ρέλυσεν αὐτόν. καὶ τὸ πλῆθός σου ἠσθένησεν καὶ ἔπεσεν
τ vnuſq̄ſqꝫ proximo ſuo loq̄bant ſurgam⁹ τ re-
καὶ ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ ἐλάλουν ἀναστῶμεν καὶ ἀνα-
uertamur ad pplm nr̄m: τ in pr̄iam nr̄aꝫ
στρέψωμεν πρὸς λαὸν ἡμῶν, καὶ εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν
a facie gladii greci. vocate no-
ἀπὸ προσώπου μαχαίρας ἑλληνικῆς. καλέσατε τὸ ὄνο-
mē pharaōis nechao regis egypti: tumultū traduxit tē-
μα φαραὼ νεχαὼ βασιλέως αἰγύπτου, σαὼν ἐσβιὲ μω-
p⁹. viuo ego dicit rex dn̄s exercituū. qm̄
ηδ. ζῶ ἐγὼ λέγει ὁ βασιλεὺς κύριος τῶν δυνάμεων. ὅτι
ſicut thabor in mōtib⁹ τ ſicut carmelus in ma-
ὡς τὸ θαβὼρ ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ ὡς ὁ κάρμηλος ἐν τῇ θα-
re veniet. vaſa trāſmigrātiōis fac tibi habita-
λάσσῃ ἥξει. σκεύη ἀποικισμοῦ ποίησον σεαυτῇ κατοι-
trix filia egypti. qꝛ mēphis in ſolitudinē erit
κοῦσα θυγάτηρ αἰγύπτου. ὅτι μέμφις εἰς ἀφανισμὸν ἔσται
τ vocabitur ve eo q̄ nō ſint habitan-
καὶ κληθήσεται οὐαὶ παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν κατοικοῦν-
tes in ea. vitula ornata egyptus. euul-
τας ἐν αὐτῇ. δάμαλις κεκαλλωπισμένη αἴγυπτος. ἀπό-
ſio ab aqlone venit ſup eā. τ mercenarii eius
σπασμα ἀπὸ βορρᾶ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οἱ μισθωτοὶ αὐτῆς
in ea q̄ſi vituli ſaginati nutriti in ea. qꝛ τ ip-
ἐν αὐτῇ ὡς μόσχοι σιτευτοὶ τρεφόμενοι ἐν αὐτῇ. διότι καὶ αὐ-
ſi auerſi ſunt τ fugerūt vnanimiter: nō ſteterūt.
τοὶ ἀπεστράφησαν καὶ ἔφυγον ὁμοθυμαδόν, οὐκ ἔστησαν.
qꝛ dies pditionis venit ſup eos τ tēpus
ὅτι ἡμέρα ἀπωλείας ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς καὶ καιρὸς ∞∞

vindicte eoꝝ. vox eius q̄ſi ſerpētis ſibilātis:
ἐκδικήσεως αὐτῶν. φωνὴ αὐτῆς ὡς ὄφεως συρίζοντος,
qꝛ in arena ābulabūt. in ſecurib⁹ venient ſup eam q̄ſi ce-
ὅτι ἐν ἄμμῳ πορεύσονται. ἐν ἀξίναις ἥξουσιν ἐπ' αὐτὴν ὡς κό-
dentes ligna: exſcidite ſaltū eius dicit do-
πτοντες ξύλα. ἐκκόψατε τὸν δρυμὸν αὐτῆς λέγει κύ-
min⁹ de⁹: qꝛ nō ſupputabit: qꝛ multiplicabit ſup locuſtas
ριος ὁ θεός, ὅτι οὐ μὴ εἰκασθῇ, ὅτι πληθύνει ὑπὲρ ἀκρίδα
τ nō eſt eis numerus. cōfuſa eſt filia egy-
καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἀριθμός. κατῃσχύνθη θυγάτηρ αἰγύ-
pti tradita eſt in manus ppli ab aqlone: dicit do-
πτου παρεδόθη εἰς χεῖρας λαοῦ ἀπὸ βορρᾶ, λέγει κύ-
min⁹ exercituū de⁹ iſrael. ecce ego vleiſcor
ριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ τὸν
ammō filiū eius ſup egyptū: τ ſup deos e-
ἀμμὼν υἱὸν αὐτῆς ἐπὶ αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς αὐ-
ius: τ ſup reges ei⁹: τ ſup pharaonē τ
τῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῆς, καὶ ἐπὶ φαραὼ καὶ
ſup cōfiſos in eo. τ dabo eos in
ἐπὶ τοὺς πεποιθότας ἐπ' αὐτῷ. καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς
manū q̄rentiū aīam eoꝝ: τ in manus
χεῖρα τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρα
nabuchodonoſor regis babylonis: τ in manus
ναβουχοδονόσωρ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ εἰς χεῖρα
ſuoꝝ eius. τ poſt hec habitabitur
τῶν δούλων αὐτοῦ. καὶ μετὰ ταῦτα κατοικηθήσεται,
ſicut in diebus priſtinis: ait dn̄s: tu
ὥσπερ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς ἀρχαίαις, λέγει κύριος. σὺ
aūt ne timueris ſue meus iacob neqꝫ paueas iſrael:
δὲ μὴ φοβηθῇς δοῦλός μου ἰακὼβ μηδὲ πτοηθῇς ἰσραήλ,
qꝛ ecce ſaluo te de longe: τ ſemen tuū de
ὅτι ἰδοὺ σώζω σε μακρόθεν, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐκ τῆς
captiuitate eoꝝ. τ reuertet iacob τ requie-
αἰχμαλωσίας αὐτῶν. καὶ ἀναστρέψει ἰακὼβ καὶ ἡσυχά-
ſcet τ dormiet τ nō erit q̄ pturbet eū. τ
σει καὶ ὑπνώσει καὶ οὐκ ἔσται ὁ παρενοχλῶν αὐτόν. καὶ
tu ne timeas ſue me⁹ iacob dicit dn̄s: qꝛ te-
σὺ μὴ φοβηθῇς παῖς μου ἰακὼβ λέγει κύριος, ὅτι με-
cum ſum ego. qꝛ faciā cōſummationē in oī gēte
τὰ σοῦ εἰμι ἐγώ. ὅτι ποιήσω συντέλειαν ἐν παντὶ ἔθνει
in q̄s expuli te illuc: te aūt non faciam deficere.
εἰς οὓς ἐξῶσά σε ἐκεῖ, σὲ δὲ οὐ μὴ ποιήσω ἐκλείπειν.
τ caſtigabo te in iudiciū τ inocētē faciēs nō inocētē faciā te.
καὶ παιδεύσω σε εἰς κρίμα καὶ ἀθῷον οὐκ ἀθῳώσω σε.

C.47

ET factū eſt vbū dn̄i ad hieremiā pphetā
Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην
ſup philiſtiim: anteq̄ pcuteret pharao gazan,
ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, πρὸ τοῦ πατάξαι φαραὼ τὴν γάζαν.
hec dicit dn̄s: ecce aque aſcendūt ab aqlone: τ
τάδε λέγει κς, ἰδοὺ ὕδατα ἀναβαίνει ἀπὸ βορρᾶ, καὶ
erūt in torrentem inundantem. τ inundabit trā τ
ἔσται εἰς χειμάρρουν κατακλύζοντα. καὶ κατακλύσει γῆν καὶ
plenitudinē ei⁹ vrbem τ hītantes i ea: τ
τὸ πλήρωμα αὐτῆς πόλιν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ, καὶ
clamabunt hōes τ vlulabūt omnes habi-
κεκράξονται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἀλαλάξουσιν ἅπαντες οἱ κατοι-
tantes trā a voce impet⁹ eius: ab armis
κοῦντες τὴν γῆν ἀπὸ φωνῆς ὁρμῆς αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ὅπλων
multis eoꝝ: τ a cōmotiōe curruū ei⁹ ſo-
τῶν πολλῶν αὐτῶν, καὶ ἀπὸ σεισμοῦ τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ ἤ-
nitu rotaꝝ ei⁹. nō reuerſi ſunt pres ſup filios eoꝝ.
χου τροχῶν αὐτοῦ. οὐκ ἐπέστρεψαν πατέρες ἐπὶ υἱοὺς αὐτῶν.
a diſſolutiōe manuū ſuaꝝ in die ventura
ἀπὸ ἐκλύσεως χειρῶν αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐρχομένῃ τοῦ
vt pdat oēs philiſtiim. τ deſolabo ty-
ἀπολέσαι πάντας τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ ἀφανιῶ τὴν τύ-
rū τ ſidonē τ oēs reliquos auxilii
ρον καὶ σιδῶνα καὶ πάντας τοὺς καταλοίπους τῆς βοηθεί-
eoꝝ: qꝛ exterminauit dn̄s philiſtiim reliquos
ας αὐτῶν, ὅτι ἐξολοθρεύσει κς τοὺς ἀλλοφύλους τοὺς καταλοί-
inſulaꝝ cappadocie. venit caluitium ſup gazā.
πους τῶν νήσων τῆς καππαδοκίας. ἥκει φαλάκρωμα ἐπὶ γάζαν

viſitatiōis eorū. Vox ei⁹ quaſi eris ſonabit: qm̄ cum exercitu ꝓperabūt & cū ſecurib⁹ venient ei: quaſi cedētes ligna ſuccīderunt ſaltum eius: ait dn̄s q ſupputari nō pōt. Multiplicati ſunt ſup locuſtas: & non eſt eis numerus. Confuſa eſt filia egypti: & tradita in manu ppli aquilonis: dicit dominus exercituum deus iſrael. Ecce ego viſitabo ſuper tumultum alexandrie & ſuper egyptum & ſuper deos eius: & ſuper reges eius: et ſup pharaonē: & ſup omnes qui cōfidūt in eo. Et dabo eos in manus q̄rentiū aīam eoꝝ: & in man⁹ nabuchodonoſor regis babylonis: & in man⁹ ſuorū eius. Et poſt hec hītabitur ſicut dieb⁹ priſtinis: ait dn̄s. Et tu ne timeas ſerue me⁹ iacob & ne paueas iſrael. Quia ecce ego ſaluū te faciā de longinquo & ſemen tuū de terra captiuitatis ſue. Et reuertetur iacob & reqeſcet & ꝓſperabitur: & nō erit q exterreat eū. Et tu noli timere ſerue me⁹ iacob ait dn̄s: qa tecū ego ſum: quia ego conſumam cunctas gentes ad quas eieci te. Te vero nō cōſumam: ſed caſtigabo te in iudicio: nec quaſi innocenti parcam tibi.

47.

QVod factum eſt verbum domini ad ∞ hieremian prophetam cōtra paleſtinos: anteqꝫ percuteret pharao gazam. Hec dicit ∞∞∞ dn̄s. Ecce aque deſcendent ab aquilōe: & erūt quaſi torrens inūdans: & operiēt terrā & plenitudinē eius: vrbē & habitatores ei⁹. Clamabūt homines & vlulabunt oēs habitatores terre a ſtrepitu pōpe armorū & bellatorū eius a cōmotione q̄drigaꝝ eius: & multitudine rotaꝝ illi⁹. Non reſpexerūt pr̄es filios manibus diſſolutis: p aduētu diei in quo vaſtabūtur oēs philiſtum: & diſſipabitur tyrus & ſidon cum oib⁹ reliqs auxiliis ſuis. Depopulatus eſt enim dn̄s paleſtinos: reliqas iſule cappadocie. Venit caluitium ſuper gazam:

פקדתם: קולה כנחש ילך כי
בחיל ילכו ובקרדמות באו לה
כחטבי עצים: כרתו יערה נאם
יהוה כי לא יחקר כי רבו מארבה
ואין להם מספר: הבישה בת
מצרים נתנה ביד עם צפון: אמר
יהוה צבאות אלהי ישראל הנני
פוקד אל אמון מנא ועל פרעה ועל
מצרים ועל אלהיה ועל מלכיה
ועל פרעה ועל הבטחים בו:
ונתתים ביד מבקשי נפשם וביד
נבוכדראצר מלך בבל וביד עבדיו
ואחרי כן תשכן כימי קדם נאם
יהוה: ואתה אל תירא עבדי יעקב
ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך
מרחוק ואת זרעך מארץ שבים
ושב יעקוב ושקט ושאנן ואין
מחריד: אתה אל תירא עבדי יעקב
נאם יהוה כי אתך אני כי אעשה
כלה בכל הגוים אשר הדחתיך
שמה ואתך לא אעשה כלה
ויסרתיך למשפט ונקה לא אנקך:

Ca.xlvij.

אשר היה דבר יהוה אל
ירמיהו הנביא אל פלשתים בטרם
יכה פרעה את עזה: כה אמר
יהוה הנה מים עלים מצפון והיו
לנחל שוטף וישטפו ארץ ומלואה
עיר וישבי בה וזעקו האדם והילל
כל יושב הארץ: מקול שעטת
פרסות אביריו מרעש לרכבו המון
גלגליו לא הפנו אבות אל בנים
מרפיון ידים: על היום הבא
לשדוד את כל פלשתים להכרית
לצור ולצידון כל שריד עזר כי
שדד יהוה את פלשתים שארית
אי כפתור: באה קרחה אל עזה

conticuit aſcalon: & reliquie vallis earum. Vſq; quo conciderîs? O mucro domini vſquequo non requieſces? Ingredere in vaginā tuam refrigerare & ſile. Quō quieſcet cū dn̄s p̄cepit ei: aduerſus aſcalon & aduerſum maritimas ei⁹ regiones: ibiq; cōdixerit illi. 48.

H D moab. Hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Ve ſuper nabo quoniā vaſtata eſt & confuſa. Capta eſt cariathaim: confuſa eſt fortis & tremuit. Non eſt vltra exultatio in moab: contra eſebon cogitauerunt malū. Venite & diſperdamus eam de gente. Ergo ſilens cōticeſces ſequeturq; te gladius. Vox clamoris de oronaim vaſtitas & cōtritio magna. Contrita ē moab: annūciate clamorē paruulis eius. Per aſcenſum eni; luith plorās aſcendet in fletu: qm̄ in deſcēſu oronaim hoſtes vlulatū cōtritiōis audierūt. Fugite ſaluate aīas vr̄as: & eritis q̄ſi mirice in deſerto. Pro eo ei q̄ habuiſti fiduciā i munitionibus tuis & in theſauris tuis: tu q̄q; capieris. Et ibit chamos in tranſmigrationē: ſacerdotes ei⁹ & principes ei⁹ ſimul. Et veniet p̄do ad oēm vrbē: & vrbs nulla ſaluabitur. Et peribūt valles: & diſſipabūtur cāpeſtria qm̄ dixit dn̄s. Date florē moab qa florēs egredietur: & ciuitates ei⁹ deſerte erūt & inhītabiles. Maledict⁹ q facit opus dn̄i fraudulēter: & maledictus qui p̄hibet gladiū ſuū a ſāguie. Fertilis fuit moab ab adoleſcētia ſua: & reqeuit in fecib⁹ ſuis. Nec trāſfuſus eſt de vaſe in vas: & in tranſmigrationē nō abiit. Idcirco p̄manſit guſtus ei⁹ in eo & odor ei⁹ nō ē īmutat⁹. Propterea ecce dies veniūt dicit dn̄s & mittā eis ordiatores & ſtratores lagūcularū & ſternēt eū & vaſa ei⁹ exhaurīēt & lagūculas eorū collidēt. Et cōfūdetur moab a chamos ſic cōfuſa ē domus iſrl' a bethel in q̄ hēbat fiduciā.

Quomodo dicitis: fortes ſumus & viri robuſti ad p̄liandū? Vaſtata ē moab & ciuitates illi⁹ aſcenderūt: & electi iuuenes ei⁹ deſcenderūt in occiſionem: ait rex dn̄s exercituū nomē ei⁹. Prope eſt interit⁹ moab vt veniat & malum eius velociter accurret nimis. Cōſolamini eū oēs qui eſtis in circuitu ei⁹: & vniuerſi q ſcitis nomen eius dicite. Quō cōfracta eſt virga fortis: bacul⁹ glorioſus? Deſcēde de gloria & ſede in ſiti hītatio filie dibō: q̄ vaſtator moab aſcēdet ad te: diſſipabit munitiones tuas. In via ſta & proſpice hītatio aroer. Interroga fugientē & ei q euaſit dic quid accidit? Confuſus eſt moab; quoniam victus eſt. Vlulate & clamate: annūciate ī arnō: quoniā vaſtata eſt moab. Et iudicium venit ad terram campeſtrem ſuper elon & ſuper iaſa & ſuper mephat. & ſuper dibon & ſuper nabo et ſuper domum deblathaim. & ſup cariathaim & ſup bethgamul & ſuper bethmaon. & ſuper carioth & ſuper boſra: et ſuper oēs ciuitates terre moab que longe & prope ſunt. Abſciſſu; eſt cornu moab: & brachiū ei⁹ cōtritū eſt ait dn̄s. Inebriate eū: quoniā contra dominū erectus ē. Et allidet manū moab in vomitu ſuo & erit in deriſū etiā ipe. Fuit eni in deriſum tibi iſrael: quaſi inter fures repiſſes eū. Propter verba ergo tua q̄ aduerſum illū locut⁹ es: captiu⁹ duceris. Relinqte ciuitates & habitate in petra habitatores moab: & eſtote quaſi colūba nidificās in ſūmo ore foraminis. Audiuim⁹ ſupbiā moab: ſupbus ē valde. Sublimitatē ei⁹ & arrogātiā & ſupbiā & altitudinē cordis ei⁹ ego ſcio: ait dn̄s. Iactātiā ei⁹ eo q̄ nō ſit iuxta eā virt⁹ eius nec iuxta qđ poterat conata ſit facere. Ideo ſup moab eiulabo & ad moab vniuerſā clamabo: ad viros muri fictilis lamētantes. De plāctu iazer plorabo tibi vinea ſabama.

Propagines tue trāſieriit mare: vſq; ad mare iazer peruenerūt. Super meſſem tuā et vindemiā tuā predo irruit. Ablata eſt leticia & exultatio de carmelo & de terra moab: & vinū de torcularibus ſuſtuli. Nequaq̄ calcator vue ſolitū celeuma cātabit. De clamore eſebon vſq; elcale & iaſa dederūt vocē ſuā a ſegor vſq; ad oronaim vitulā conternantē: aque vero nemrim peſſime erūt. Et auferam de moab: ait dominus offerentē in excelſis: & ſacrificantē diis ei9. Propterea cor meū ad moab quaſi tibia reſonabit: et cor meum ad viros muri fictilis dabit ſonitū tibiarū: qa plus fecit q̄ potuit idcirco perierūt. Omne enim caput caluiciū & oīs barba raſa erit. In cunctis manib9 colligatio: & ſuper omne dorſum ciliciū. Et ſup oīa tecta moab & in plateis eius oīs plāctus: qm̄ cōtriui moab ſicut vas inutile: ait dominus. Quomodo victa eſt & vlulauerunt? Quō deiecit ceruicem moab et confuſus eſt? Eritq; moab in deriſū: et in exemplū oibus in circuitu ſuo. Hec dicit dn̄s: Ecce q̄ſi aquila volabit & extēdet alas ſuas ad moab. Capta eſt carioth & munitiones cōprehēſe ſūt. Et erit cor fortiū moab in die illa: ſicut cor mulieris parturientis. Et ceſſabit moab eſſe populus: qm̄ cōtra dn̄m glificatus ē. Pauor et fouea & laque9 ſuper te o habitator moab: ait dn̄s: qui fugerit a facie pauoris cadet in foueā: et qui cōſcenderit de fouea capietur laq̄o. Adducā enim ſup moab annū viſitationis eorū: ait dn̄s. In vmbra eſebon ſteterūt de laq̄o fugiētes: qa ignis egreſſus eſt de eſebō & flāma de medio ſeō: & deuorauit partem moab & verticem filiorū tumultus. Ve tibi moab: Periſti pupule chamos: qa cōprehēſi ſunt filii tui & filie tue in captiuitatē. Et cōuertam captiuitatem moab

in nouiſſimis dieb9: ait dominus. Hucuſq; iudicia moab.

49\.

Cap. xlix.

Ad filios āmon. Hec dicit dn̄s. Nūquid non filii ſunt iſrael: aut heres non eſt ei. Cur igitur hereditate poſſedit melchō gad & populus ei9 in vrbib9 eius hītauit? Ideo ecce dies veniūt dicit dn̄s: & auditū faciā ſup rabbath filiorum ammon fremitum prelii. Et erit in tumulū diſſipata: filieq; eius igne ſuccendentur: & poſſidebit iſrael poſſeſſores ſuos: ait dominus. Vlula eſebon quoniam vaſtata eſt hai. Clamate filie rabba: accīgite vos ciliciis. Plangite & circuite per ſepes: quoniam melchom in trāſmigrationē ducetur: ſacerdotes ei9 & principes eius ſimul. Quid gloriaris in vallib9? Defluxit vallis tua filia delicata: q̄ cōfidebas ī theſauris tuis & dicebas. Quis veniet ad me? Ecce ego īducā ſup te terrorē: ait dn̄s deus exercituū ab oībus qui ſunt in circuitu tuo: & diſpergemini ſinguli a cōſpectu vr̄o: nec erit q cōgreget fugiētes. Et poſt hec reuerti faciā captiuos filioꝝ ammon: ait dn̄s. Ad idumeā. hec dicit dn̄s exercituum. Nunqd nō vltra ē ſapiā in themā? Periit cōſiliū a filiis? Inutilis facta ē ſapiētia eorū. Fugite & terga vertite: deſcendite in voraginē hītatores dedā: qm̄ pditionē eſau adduxi ſup eū tp̄s viſitatiōis ei9. Si vindemiatores veniſſent ſup te: nō reliqſſent racemū? ſi fures in nocte rapuiſſent q̄ ſuffiſceret ſibi. Ego vero diſcooperui eſau: reuelaui abſcondita eius & celari nō poterit: Vaſtatū eſt ſemē eius & frēs eius & vicini eius & nō erit. Relinque pupillos tuos: & ego faciā eos viuere & vidue tue in me ſpabunt: qa hec dicit dn̄s: Ecce qbus nō erat iudiciū vt biberēt calicē: bibētes bibent: & tu quaſi innocens relinqris? Non eris innocēs ſed bibēs bibes. qa p me metipm iurauī

Pritiua.heb. Tex.heb.hiere.xlix.

נאם יהוה כי לשמה לחרפה לחרב — שמם
ולקללה תהיה בצרה וכל עריה — היה עיד
תהיינה לחרבות עולם : שמועה — היה צלם
שמעתי מאת יהוה וציר בגוים — שמע
שלוח התקבצו ובאו עליה וקומו — שלח קבץ
למלחמה : כי הנה קטן נתתיך בגוים — בוא לחם
בזוי באדם : תפלצתך השיא אתך — נתן בזה
זדון לבך שכני בחגוי הסלע תפשי — פלץ נשא זוד
מרום גבעה כי תגביה כנשר קנך — תפה רום
משם אורידך נאם יהוה : והיתה — גבה קנן
אדום לשמה כל עבר עליה ישם — ירד היה
וישרק על כל מכותה : כמהפכת — שמם
סדם ועמרה ושכניה אמר יהוה לא — שרק נכה הפך
ישב שם איש ולא יגור בה בן — גור
אדם : הנה כאריה יעלה מגאון — ארה עלה
הירדן אל נוה איתן כי ארגיעה — גאה רגע
אריצנו מעליה ומי בחור אליה — רוץ בחר
אפקד כי מי כמוני ומי יעידני ומי — פקד יעד
זה רעה אשר יעמד לפני : לכן — עמד פנה
שמעו עצת יהוה אשר יעץ אל — יעץ
אדום ומחשבותיו אשר חשב אל — חשב
ישבי תימן אם לא יסחבום צעירי — סחב צער
הצאן אם לא ישים עליהם — ישם
נוהם : מקול נפלם רעשה הארץ — נוה
צעקה בים סוף נשמע קולה : הנה — שמע
כנשר יעלה וידאה ויפרש כנפיו — עלה דאה
על בצרה והיה לב גבורי אדום — פרש גבר
ביום ההוא כלב אשה מצרה : — איש צור
לדמשק בושה חמת וארפד כי שמעה
רעה שמעו נמגו בים דאגה השקט — רוע מוג
לא יוכל : רפתה דמשק הפנתה — שקט יכל
לנוס ורטט החזיקה צרה וחבלים — רפה פנה
אחזתה כיולדה : איך לא עזבה עיר — חזק צור
תהלה קרית משושי : לכן יפלו — ילד הלל
בחוריה ברחבתיה וכל אנשי — קרה שוש
המלחמה ידמו ביום ההוא נאם — נפל בחר
— לחם דמם

Trãsla. B. Hie.

dicit dñs: q̃ in solitudinē et in opprobriũ & in desertũ & in maledictionē erit bosra: & oẽs ciuitates eius erunt in solitudines sempiternas. Auditum audiui a domino & legatus ad gentes missus ē. Cõgregamini & venite cõtra eam: & cõsurgam in pliũ. Ecce enĩ paruulũ dedi te in gẽtib⁹: cõtẽptibilē inter homines. Arrogãtia tua decepit te & sup̃bia cordis tui qui habitas in cauernis petre & apprehēdere niteris altitudinē collis. Cũ exaltaueris q̃si aquila nidũ tuũ: inde detrahã te: dicit dñs. Et erit idumea deserta. Oĩs q trãsibit p eã stupebit & sibilabit sup oẽs plagas eius: sicut subuersa ē sodoma & gomorra & vicine ei⁹ ait dñs. Non habitabit ibi vir: & nõ incolet eã filius hoĩs. Ecce quasi leo ascendet de superbia iordanis ad pulchritudinē robustã: quia subito currere faciã eum ad illã. Et quis erit electus quē p̃ponã ei? Quis enĩ similis mei? Et qs sustinebit me? Et qs iste pastor qui resistat vultui meo? ppterea audite cõsiliũ domini quod iniit de edom & cogitationes ei⁹ quas cogitauit de habitatoribus theman. Si nõ deiecerint eos paruuli gregis nisi dissipauerint cum eis habitaculũ coꝝ. A voce ruine eorum cõmota est terra clamor in mari rubro auditus est vocis ei⁹. Ecce q̃si aquila ascendet & euolabit: & expandet alas suas sup bosrã. Et erit cor fortium idumee in die illa quasi cor mulieris parturientis. Ad damascũ. Confusa ē emath & arphat: q̃a auditũ pessimũ audierunt. Turbati sunt ĩ mari pre sollicitudĩe quiescere nõ potuit. Dissoluta est damascus versa est in fugã: tremor apphendit eam. Angustia & dolores tenuerũt eã q̃si pturientē. Quõ dereliq̃runt ciuitatē laudabilē: vrbē leticie? Ideo cadent iuuenes ei⁹ in plateis ei⁹: & oẽs viri prelii cõticescent in die illa: ait

Trãs. Gre. lxx. cũ iter. latina.

dicit dñs: q̃r in inuiũ & in opprobriũ & in
λέγει κύριος, ὅτι εἰς ἄβατον καὶ εἰς ὀνειδισμὸν, καὶ εἰς
maledictionẽ eris ĩ medio ei⁹. & oẽs ciuitates eius
κατάραν ἔσῃ ἐν μέσῳ αὐτῆς. καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῆς
erunt deserte in eternũ. auditũ audiui a domi
ἔσονται ἔρημοι εἰς τὸν αἰῶνα. ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ κυ-
no: & nuncios in gẽtes misit: cõgregamini
ρίου, καὶ ἀγγέλους εἰς ἔθνη ἀπέστειλεν, συνάχθητε
& venite cõ͞ eam: surgite in pliũ.
καὶ παραγένεσθε εἰς αὐτὴν, ἀνάστητε εἰς πόλεμον.
ecce puũ dedi te in gẽtibus: cõtemptibilem in
ἰδοὺ μικρὸν δέδωκά σε ἐν ἔθνεσιν, εὐκαταφρόνητον ἐν
hoĩbus. illusio tua aggressa est te temeritas cor
ἀνθρώποις. ἡ παιγνία σου ἐνεχείρησέ σοι ἰταμία καρ-
dis tui habitant foramina petraꝝ. apphēdit
δίας σου κατέλυσε τρυμαλιὰς πετρῶν. συνέλαβεν
fortitudinẽ collis excelsi: q̃m si exaltaueris q̃si aquila ni-
ἰσχὺν βουνοῦ ὑψηλοῦ, ὅτι ἐὰν ὑψώσῃς ὥσπερ ἀετὸς νοσ-
dũ tuũ dicit dñs: inde detrahã te & erit idu-
σιάν σου λέγει κύριος, ἐκεῖθεν καθελῶ σε καὶ ἔσται ἡ ἰδου-
mea in inuiũ. oĩs pertransiens in eam
μαία εἰς ἄβατον. πᾶς ὁ παραπορευόμενος ἐπ' αὐτὴν
stupebit & sibilabit sup oẽm plagã eius. si-
ἐκστήσεται καὶ συριεῖ ἐπὶ πᾶσαν τὴν πληγὴν αὐτῆς. ὥσ-
cut subuersa est sodoma & gomorra & vicine
περ κατεστράφη σόδομα καὶ γόμορρα καὶ αἱ πάροι-
ei⁹ ait dñs: non sedebit illic homo &
κοι αὐτῆς εἶπεν κύριος, οὐ μὴ καθίσῃ ἐκεῖ ἄνθρωπος καὶ
non ihabitabit illic fili⁹ hoĩs. ecce sicut leo ascē-
οὐ μὴ ἐνοικήσῃ ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου. ἰδοὺ ὥσπερ λέων ἀνα-
det de medio iordanis in locũ robustũ: q̃r
βήσεται ἐκ μέσου τοῦ ἰορδάνου εἰς τόπον αἰθάμ, ὅτι
cito psequar eos ab ea & iuuenes in ea
ταχὺ ἐκδιώξω αὐτοὺς ἀπ' αὐτῆς καὶ τοὺς νεανίσκους ἐπ' αὐτῆς
instituite. q̃r q̃s sicut ego? & q̃s resistet mihi? &
ἐπιστήσατε. ὅτι τίς ὥσπερ ἐγώ; καὶ τίς ἀντιστήσεταί μοι; καὶ
q̃s iste pastor q̃ stabit ante faciem meã? ppte-
τίς οὗτος ποιμὴν ὃς στήσεται κατὰ πρόσωπόν μου; διὰ τοῦ-
rea audite consiliũ dñi q̃d cõsuluit sup idume-
το ἀκούσατε βουλὴν κυρίου ἣν ἐβουλεύσατο ἐπὶ τὴν ἰδουμαί-
am: & cogitationẽ eius quã cogitauit sup habi-
αν, καὶ λογισμὸν αὐτοῦ ὃν ἐλογίσατο ἐπὶ τοὺς κατοι-
tantes themã: si nõ comesta fuerit minima
κοῦντας θαιμάν, ἐὰν μὴ συμψηθῶσι τὰ ἐλάχιστα τῶν
ouium: si nõ ipsis sit plẽa sup eos habitatio eo-
προβάτων, ἐὰν μὴ βατωθῇ ἐπ' αὐτοὺς κατάλυσις αὐ-
rũ: a voce ruine eoꝝ cõmota ē t̃ra: clamor
τῶν, ἀπὸ φωνῆς πτώσεως αὐτῶν ἐσείσθη ἡ γῆ, κραυγὴ
tu⁹ in mari audit⁹ ē. ecce sicut aq̃la ascendet
σου ἐν θαλάσσῃ ἠκούσθη. ἰδοὺ ὥσπερ ἀετὸς ἀναβήσεται
& videbit & expandet alas sup munitiões e-
καὶ ὄψεται καὶ ἐκτενεῖ τὰς πτέρυγας ἐπ' ὀχυρώματα αὐ-
ius: & erit cor fortiũ idumee in
τῆς, καὶ ἔσται ἡ καρδία τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἰδουμαίας ἐν τῇ
die illa q̃si cor mulieris parturiẽtis. dama
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὡς καρδία γυναικὸς ὠδινούσης. τῇ δαμα-
sco cõfusa est emath & arphad: q̃r auditũ malũ
σκῷ κατῃσχύνθη ἡμὰθ καὶ ἀρφάδ, ὅτι ἀκοὴν πονηρὰν ἤ-
audierũt. obstupuerũt: irati sunt: quiescere non po-
κουσαν. ἐξέστησαν, ἐθυμώθησαν, ἀναπαύσασθαι οὐ μὴ δύ-
terũt. dissoluta ē damasc⁹. versa est in fugã. tremor
νωνται. ἐξελύθη δαμασκός. ἀπεστράφη εἰς φυγήν. τρόμος
apprehēdit eam. ãgustia & dolores tenuerũt eam
ἐπελάβετο αὐτῆς. στένωσις καὶ ὠδῖναι κατεῖχον αὐτὴν
q̃si pturientē. quõ nõ dereliquit ciuitatẽ laudabilẽ
ὡσεὶ ὠδίνουσαν. πῶς οὐχὶ ἐγκατέλιπεν πόλιν αἰνετὴν
villã dilectã? ppterea cadent iuuenes in
κώμην ἠγαπημένην; διὰ τοῦτο πεσοῦνται νεανίσκοι ἐν
plateis tuis. & oẽs viri bellatores
πλατείαις σου. καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταί
tui cadent in die illa ait
σου πεσοῦνται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ φησὶν

Esai. 47.c. Abdie 1.d.

Trãsla. gre. lxx. cũ iter. latina.

dñs exercituũ: & succendã ignẽ in muro da-
κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ καύσω πῦρ ἐν τείχει δα-
masci: & deuorabit biuia filij ader. ce-
μασκοῦ, καὶ καταφάγεται ἄμφοδα υἱοῦ ἄδερ. τῇ κη-
dar & regine aule quã pcussit nabu-
δὰρ καὶ τῇ βασιλίσσῃ τῆς αὐλῆς ἣν ἐπάταξεν ναβου-
chodonosor rex babylonis. sic dixit dñs:
χοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος. οὕτως εἶπεν κύριος,
surgite ad cedar: & pcutite filios orientis.
ἀνάβητε ἐπὶ κηδάρ, καὶ πλήξατε τοὺς υἱοὺς κεδέμ.
tabernacula eoꝝ: & oues eoꝝ capient. vestimēta
σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πρόβατα αὐτῶν λήψονται. ἱμάτια
eoꝝ & oĩa vasa eoꝝ & camelos eoꝝ
αὐτῶν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν καὶ καμήλους αὐτῶν
tollent sibi. & vocate sup eos pditio-
λήψονται ἑαυτοῖς. καὶ καλέσατε ἐπ' αὐτοὺς ἀπώλει-
nẽ in circuitu. fugite valde. pfũde habitati in sessionẽ se-
αν κυκλόθεν. φεύγετε λίαν ἐβαθύνατε εἰς κάθισιν κα-
dentes in aula dicit dñs: q̃r cõsuluit cõ͞
θήμενοι ἐν τῇ αὐλῇ λέγει κύριος, ὅτι ἐβουλεύσατο ἐφ'
vos nabuchodonosor rex babylonis cõsilium
ὑμᾶς ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος βουλὴν
& cogitauit cõ͞ vos cogitationẽ. cõsurge ascende ad
καὶ ἐλογίσατο ἐφ' ὑμᾶς λογισμόν. ἀνάστηθι ἀνάβηθι ἐπὶ
gentẽ q̃etam sedentem in refrigeriũ q̃b⁹ nõ sunt por-
ἔθνος ἡσυχάζον καθήμενον εἰς ἀνάψυξιν οἷς οὐκ εἰσὶν θύ-
te: nõ vectes soli habitabunt. & erũt
ραι, οὐ μοχλοὶ μόνοι καταλύουσιν. καὶ ἔσονται οἱ
cameli eoꝝ in direptionẽ. & multitudo pecoꝝ eoꝝ
κάμηλοι αὐτῶν εἰς προνομήν. καὶ πλῆθος κτηνῶν αὐτῶν
in pditionẽ. & vẽtilabo eos oĩ vento
εἰς ἀπώλειαν. καὶ λικμήσω αὐτοὺς παντὶ πνεύμα-
attonsos aũ faciem eoꝝ ex omni parte
τι κεκαρμένους πρὸ προσώπου αὐτῶν ἐκ παντὸς πέραν
eoꝝ afferã interitũ eoꝝ ait dñs: & erit
αὐτῶν οἴσω τὴν τροπὴν αὐτῶν εἶπεν κύριος, καὶ ἔσται
aula cõmoratio struthionũ & inuia vsq in eternũ non
ἡ αὐλὴ διατριβὴ στρουθῶν καὶ ἄβατος ἕως αἰῶνος οὐ μὴ
sedebit ibi homo: & non habitabit ibi fili⁹
καθίσῃ ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ οὐ μὴ κατοικήσῃ ἐκεῖ υἱὸς
hoĩs. & factũ est verbũ dñi ad hieremiã p-
ἀνθρώπου. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προ-
phetã aduersũ elam: in pĩcipio regni sedechie re-
φήτην κατὰ τῆς αἰλάμ, ἐν ἀρχῇ βασιλείας σεδεκίας βα-
gis iuda dicẽs: hec dicit dñs exercituũ:
σιλέως ἰούδα λέγων, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων,
ecce ego cõfringã arcũ elam pĩcipiũ potẽtie eoꝝ
ἰδοὺ ἐγὼ συντρίψω τὸ τόξον αἰλὰμ ἀρχὴν δυναστείας αὐτῶν
iducã sup elam quattuor ventos a q̃ttuor
ἐπάξω ἐπὶ αἰλὰμ τέσσαρας ἀνέμους ἐκ τῶν τεσσάρων
sũmitatib⁹ celi: & dispgã in oib⁹ ventis
ἄκρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διασπερῶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνέμοις
illis & nõ erit gens q̃ nõ veniet illic expulsi e-
τούτοις καὶ οὐκ ἔσται ἔθνος ὃ οὐχ ἥξει οἱ ἐξωσμένοι αἰ-
lam. & terrebo eos in cõspectu inimicoꝝ suoꝝ
λάμ. καὶ πτοήσω αὐτοὺς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν
querentiũ aĩam eoꝝ. & iducã sup e-
τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν. καὶ ἐπάξω ἐπ' αὐ-
os malũ scđm irã furoris mei. dicit
τοὺς κακὰ κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου. λέγει
dñs & immittam post eos gladiũ
κύριος καὶ ἐπαποστελῶ ὀπίσω αὐτῶν τὴν μάχαιράν
meũ. donec consumã eos: & ponã thro-
μου. ἕως τοῦ ἐξαναλῶσαι αὐτούς, καὶ θήσω τὸν θρό-
nũ meũ in elam & emittam inde regem
νον μου ἐν αἰλὰμ καὶ ἐξαποστελῶ ἐκεῖθεν βασιλέα
& pĩcipes dicit dñs: & erit in vltimis
καὶ μεγιστᾶνας λέγει κύριος, καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν

Trãsla. B. Hie.

dñs exercituum. Et succendam ignem in muro damasci & deuorabit menia benadab. Ad cedar & ad regna asor: que percussit nabuchodonosor rex babylonis. Hec dicit dñs. Surgite & ascendite ad cedar: & vastate filios orientis. Tabernacula eorũ & greges eorũ capiẽt: pelles eoꝝ & oĩa vasa eorũ & camelos eorum tollent sibi: & vocabunt sup eos formidinẽ in circuitu eius. Fugite abite vehemẽter: in voraginibus sedete qui habitatis asor ait dñs. Iniit enĩ cõtra vos nabuchodonosor rex babylonis consiliũ: & cogitauit aduersus vos cogitationes. Cõsurgite & ascendite ad gentẽ quietã & habitantẽ cõfidẽter ait dñs. Nõ ostia nec vectes eis soli habitãt. Et erũt cameli eorũ in direptionẽ et multitudo iumẽtorũ in p̃dã: & dispergã eos in oẽm vẽtũ q sũt attõsi ĩ comã: & ex oĩ cõfinio eoꝝ adducã interitũ sup eos ait dñs. Et erit asor in habitaculũ draconũ deserta vsq; in eternũ. Non manebit ibi vir: nec incolet eam filius hominis. Quod factũ est verbum domini ad hieremiã prophetã aduersus elam in principio regni sedechie regis iuda dicens. Hec dicit dñs exercitum. Ecce ego confringã arcum elam & summã fortitudinem eorum. Et inducam super elam quattuor ventos a quattuor plagis celi & ventilabo eos in omnes ventos istos: & non erit gens ad quam non perueniant profugi elam. Et pauere faciam elam coram inimicis suis: & in cõspectu q̃rentiũ animã eorũ: & adducã super eos malum: iram furoris mei dicit dominus: & mittã post eos gladium: donec consumam eos: & ponam solium meum in elam: & perdam inde reges & principes: ait dominus. In nouissimis autẽ

Tex.heb.hiere.xlix. Pritiua.heb.

יהוה צבאות : והצתי אש בחומת — יצת חמה
דמשק ואכלה ארמנות בן הדד :
לקדר ולממלכות חצור אשר הכה — נכה
נבוכדראצור מלך בבל כה אמר
יהוה קומו עלו אל קדר ושדדו את — עלה
בני קדם : אהליהם וצאנם יקחו — לקח
יריעותיהם וכל כליהם וגמליהם — ירע כלה
ישאו להם וקראו עליהם מגור — נשא גור
מסביב : נסו נדו מאד העמיקו — סבב נוס
לשבת ישבי חצור נאם יהוה כי — נוד עמק
יעץ עליכם נבוכדראצר מלך בבל — ישב
עצה וחשב עליכם מחשבה : קומו — יעץ חשב
עלו אל גוי שליו יושב לבטח נאם — עלה שלה
יהוה לא דלתים ולא בריח לו בדד — ברח
ישכנו : והיו גמליהם לבז והמון — שכן היה
מקניהם לשלל וזרתים לכל רוח — בזז המן
קצוצי פאה ומכל עבריו אביא — קנה זרה
את אידם נאם יהוה : והיתה חצור — קצץ בוא
למעון תנים שממה עד עולם לא — היה
ישב שם איש ולא יגור בה בן — עון תנן
אדם : אשר היה דבר יהוה אל — עלם גור
ירמיהו הנביא אל עילם בראשית — נבא
מלכות צדקיה מלך יהודה לאמר :
כה אמר יהוה צבאות הנני שבר את
קשת עילם ראשית גבורתם : — גבר
והבאתי אל עילם ארבע רוחות — בוא
מארבע קצות השמים וזרתים — קצה
לכל הרוחות האלה ולא יהיה — היה
הגוי אשר לא יבוא שם נדחי — בוא נדה
עולם : והחתתי את עילם לפני — חתת פנה
איביהם ולפני מבקשי נפשם — בקש
והבאתי עליהם רעה את חרון אפי — בוא רוע
נאם יהוה ושלחתי אחריהם את — חרה
החרב עד כלותי אותם : ושמתי — כלה שום
כסאי בעילם והאבדתי משם מלך — אבד
ושרים נאם יהוה : והיה באחרית — שור

Pzitiua.heb. Tex.heb.hiere.l. Trāſla.B.Hie. Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

Cap. l.

הימים אשוב את שבות עילם נאם
יהוה:
הדבר אשר דבר
יהוה אל בבל אל ארץ כשדים
ביד ירמיהו הנביא: הגידו בגוים
והשמיעו ושאו נס השמיעו אל
תכחדו אמרו נלכדה בבל הביש בל
חת מרדך הבישו עצביה חתו
גלוליה: כי עלה עליה גוי מצפון
הוא ישית את ארצה לשמה ולא
יהיה יושב בה מאדם ועד בהמה נדו
הלכו: בימים ההמה ובעת ההיא
נאם יהוה יבאו בני ישראל המה
ובני יהודה יחדו הלוך ובכו ילכו
ואת יהוה אלהיהם יבקשו: ציון
ישאלו דרך הנה פניהם באו ונלוו
אל יהוה ברית עולם לא תשכח:
צאן אבדות היה עמי רעיהם התעום
הרים שובבום מהר אל גבעה הלכו
שכחו רבצם: כל מוצאיהם אכלום
וצריהם אמרו לא נאשם תחת
אשר חטאו ליהוה נוה צדק ומקוה
אבותיהם יהוה: צאו מתוך בבל
ומארץ כשדים יצאו והיו כעתודים
לפני צאן: כי הנה אנכי מעיר
ומעלה על בבל קהל גוים גדלים
מארץ צפון וערכו לה משם תלכד
חציו כגבור משכיל לא ישוב
ריקם: והיתה כשדים לשלל כל
שלליה ישבעו נאם יהוה: כי
תשמחו כי תעלזו שסי נחלתי כי
תפושו כעגלה דשא ותצהלו
כאברים: בושה אמכם מאד חפרה
יולדתכם הנה אחרית גוים מדבר
ציה וערבה: מקצף יהוה לא תשב
והיתה שממה כלה כל עבר על בבל
ישם וישרק על כל מכותיה: ערכו

diebꝰ reuerti faciā captiuos elam dicit dñs. 50.

Uerbum quod locutus eſt dñs de babylone & de terra chaldeorū in manu hieremie ꝓphete. Annūciate in gētibꝰ & auditū facite. Leuate ſignū: predicate: & nolite celare dicite. Capta eſt babylon: cōfuſus eſt bel: victus eſt marodach. Cōfuſa ſūt oia ſculptilia eorū: ſupata ſunt idola eorū. Qm̄ aſcēdet cōtra eā gens ab aqlone: q̄ ponet terrā eiꝰ in ſolitudinē: & nō erit qui habitet in ea ab hoīe vſq; ad pecus: moti ſunt et abierūt. In diebꝰ illis & in tēpore illo ait dñs: venient filii iſrael ipſi & filii iuda ſimul. Ambulantes & flentes ꝓperabunt & dominū deum ſuum querent. In ſion interrogabūt viā: huc facies eorū venient & apponentur ad dñm federe ſempiterno: qđ nulla obliuione delebitur. Grex ꝑditus factus eſt ppl'us meꝰ: paſtores eorū ſeduxerūt eos: fecerūtq; vagari in mōtibus. De mōte in collē tranſierūt: obliti ſūt cubilis ſui. Oēs qui inuenerūt comederūt eos & hoſtes eorū dixerunt. Nō peccauimꝰ ꝓ eo q ꝓ peccauerūt dño decori iuſticie & expectatōi patrū eorꝝ a dño. Recedite đ medio babylōis & đ tra chaldeorꝝ egredimini & eſtote q̄ſi hedi añ greges. Qm̄ ecce ego ſuſcitabo & adducā in babylonē cōgregationē gentiū magnarū de terra aqlonis & ꝑpabūtur aduerſus eā: et iđe capietur. Sagitta eiꝰ q̄ſi viri fortis interfectoris nō reuertetur vacua. Et erit chaldea in ꝑdā: oēs vaſtātes eā replebūtur: ait dñs. Qm̄ exultatis & magna loqmini diripiētes hereditatē meā: qm̄ effuſi eſtis ſicut vituli ſup herbā & mugiſtis ſicut tauri. Cōfuſa eſt mr̄ vr̄a nimis & adeq̄ta puluerī q̄ gēuit vos. Ecce nouiſſima erit in gētibꝰ: & deſerta inuia & arens. Ab ira dñi nō hitabitur ſed redigetur tota in ſolitudinē. Oīs q tr̄āſibit ꝑ babylonē ſtupebit & ſibilabit ſup vniuerſis plagis eius. Preparamini

C. 50.

A

B

C

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina. Trāſla.B.Hie. Tex.heb.hiere.l. Pzitiua.heb.

על בבל סביב כל דרכי קשת ידו
אליה אל תחמלו אל חץ כי ליהוה
חטאה: הריעו עליה סביב נתנה
ידה נפלו אשויתיה נהרסו
חומותיה כי נקמת יהוה היא הנקמו
בה כאשר עשתה עשו לה: כרתו
זורע מבבל ותפש מגל בעת קציר
מפני חרב היונה איש אל עמו
יפנו ואיש אל ארצו ינוסו: שה
פזורה ישראל אריות הדיחו
הראשון אכלו מלך אשור וזה
האחרון עצמו נבוכדראצר מלך
בבל: לכן כה אמר יהוה צבאות
אלהי ישראל הנני פקד אל מלך
בבל ואל ארצו כאשר פקדתי אל
מלך אשור: ושבבתי את ישראל
אל נוהו ורעה הכרמל והבשן ובהר
אפרים והגלעד תשבע נפשו:
בימים ההם ובעת ההיא נאם יהוה
יבקש את עון ישראל ואיננו ואת
חטאת יהודה ולא תמצאינה כי
אסלח לאשר אשאיר: על הארץ
מרתים עלה עליה ואל יושבי פקוד
חרב והחרם אחריהם נאם יהוה
ועשה ככל אשר צויתיך: קול
מלחמה בארץ ושבר גדול: איך
נגדע וישבר פטיש כל הארץ איך
היתה לשמה בבל בגוים: יקשתי
לך וגם נלכדת בבל ואת לא ידעת
נמצאת וגם נתפשת כי ביהוה
התגרית: פתח יהוה את אוצרו
ויוצא את כלי זעמו כי מלאכה היא
לאדני יהוה צבאות בארץ כשדים:
באו לה מקץ פתחו מאבסיה סלוה
כמו ערמים והחרימוה אל תהי לה
שארית: חרבו כל פריה ירדו לטבח

cōtra babylonē ꝑ circuitū. Oēs qui tēditis arcū debellate eam: & non parcatis iaculis: qa dño peccauit. Clamate aduerſus eam. Vbiq; dedit manū: Ceciderūt fundamenta eius: deſtructi ſūt muri eius: qm̄ vltio dñi eſt. Vltionem accipite de ea. Sicut fecit facite ei. Diſperdite ſatorē de babylone: & tenentē falcē in tpe meſſis a facie gladii columbe. Vnuſqſq; ad populū ſuū cōuertetur: & ſinguli ad terrā ſuā fugient. Grex diſperſus iſrael: leones eiecerunt eum. Primus comedit eum rex aſſur: iſte nouiſſimus exoſſauit eū nabuchodonoſor rex babylonis. Propterea hec dicit dñs exercituū deus iſrael. Ecce ego viſitabo regem babylonis & terrā eius: ſicut viſitaui regē aſſur: & reducam iſrael ad habitaculū ſuū. Et paſcetur carmelus & baſan: & in mōte effraim & in galaad ſaturabitur anīa eius. In diebus illis & in tēpore illo ait dominus: queretur iniquitas iſrael: & non erit: & peccatū iuda & non inuenietur: quoniam ꝓpitius ero eis quos reliquero. Super terram dñantiū aſcende: & ſup habitatores eius viſita. Diſſipa & interfice que poſt eos ſunt: ait dñs: et fac iuxta omnia que precepi tibi. Vox belli in terra: & cōtritio magna. Quō cōfractꝰ ē & cōtritus malleꝰ vniuerſe terre. Quō verſa ē in deſertū babylō in gentibꝰ. Illaqueaui te & capta es babylon & neſciebas: inuenta es & apprehenſa: qm̄ dñm prouocaſti. Aperuit dñs theſaurū ſuū: & protulit vaſa ire ſue: qm̄ opus eſt dño deo exercituū in terra chaldeorꝝ. Venite ad eā ab extremis finibꝰ: apite vt exeāt qui cōculcēt eā. Tollite de via lapides & redigite in aceruos: & interficite eā: nec ſit qcq̄ reliquū. diſſipate vniuerſos fortes eius deſcēdēt in occaſionem.

הוי עליהם כי בא יומם עת פקדתם׃
קול נסים ופלטים מארץ בבל
להגיד בציון את נקמת יהוה
אלהינו נקמת היכלו׃ השמיעו אל
בבל רבים כל דרכי קשת חנו עליה
סביב אל יהי לה פליטה שלמו לה
כפעלה ככל אשר עשתה עשו
לה כי אל יהוה זדה אל קדוש
ישראל׃ לכן יפלו בחוריה ברחבתיה
וכל אנשי מלחמתה ידמו ביום
ההוא נאם יהוה׃ הנני אליך זדון
נאם אדני יהוה צבאות כי בא יומך
עת פקדתיך׃ וכשל זדון ונפל ואין
לו מקים והצתי אש בעריו
ואכלה כל סביבתיו׃ כה אמר יהוה
צבאות עשוקים בני ישראל ובני
יהודה יחדו וכל שביהם החזיקו
בם מאנו שלחם׃ גאלם חזק יהוה
צבאות שמו ריב יריב את ריבם
למען הרגיע את הארץ והרגיז
לישבי בבל׃ חרב על כשדים נאם
יהוה ואל ישבי בבל ואל שריה
ואל חכמיה׃ חרב אל הבדים ונאלו
חרב אל גבוריה וחתו׃ חרב אל
סוסיו ואל רכבו ואל כל הערב
אשר בתוכה והיו לנשים חרב אל
אוצרתיה ובזזו׃ חרב אל מימיה
ויבשו כי ארץ פסלים היא
ובאמים יתהללו׃ לכן ישבו ציים
את איים וישבו בה בנות יענה ולא
תשב עוד לנצח ולא תשכון עד
דור ודר׃ כמהפכת אלהים את סדם
ואת עמרה ואת שכניה נאם יהוה
לא ישב שם איש ולא יגור בה
בן אדם׃ הנה עם בא מצפון וגוי
גדול ומלכים רבים יערו מירכתי

Ve eis quia venit dies eorũ: tẽps visitatiõis eorũ. Vox fugiẽtiũ eorũ q euaserũt de terra babylonis: vt annuncient in sion vltionem domini dei nostri vltionẽ tẽpli eius. Annunciate in babylonẽ plurimis oĩb9 q tendũt arcũ. Cõsistite aduersus eã p gyrũ: & null9 euadat. Reddite ei sm opus suũ iuxta omnia que fecit facite illi: qa contra dñm erecta est aduersum sanctũ israel. Idcirco cadẽt iuuenes eius in plateis eius et omẽs viri bellatores eius conticescent in die illa: ait dominus. Ecce ego ad te superbe dicit dñs deus exercituum: quia veniet dies tu9 tẽpus visitatiõis tue. Et cadet supbus: & corruet: & nõ erit qui suscitet eũ. Et succendã ignẽ in vrbibus eius & deuorabit oĩa in circuitu ei9. Hec dicit dñs exercituũ. Calũniã sustinent filii israel & filii iuda simul. Oẽs qui ceperunt eos tenent: noluẽt dimittere eos. Redemptor eorũ fortis dñs exercituũ nomen eius. Iudicio defendet causã eorũ: vt exterreat terrã: & cõmoueat habitatores babylonis. Gladius ad chaldeos: ait dñs: & ad hĩtatores babylonis: & ad principes & ad sapiẽtes eius. Gladius ad diuinos eius qui stulti erũt. Gladi9 ad fortes illius q timebũt. Gladius ad equos eius & ad currus ei9: & ad oẽ vulgus qd est in medio eius & erũt q̃si mulieres. Gladius ad thesauros eius q diripiẽtur. Siccitas sup aq̃s eius erit & arescent: quia terra sculptiliũ est & in portẽtis gloriãtur. Propterea hĩtabũt dracones cuʒ fatuis ficariis & habitabũt i ea struthiones. Et nõ inhabitabitur vltra vsqʒ in sepiternũ: nec extruetur vsqʒ ad generatiõeʒ & gñatione. Sicut subuertit de9 sodomam & gomorrã & vicinas eius: ait dñs. Nõ habitabit ibi vir & nõ incolet eã filius hoĩs. Ecce pplus veniet ab aqlone & gens magna: & reges multi cõsurgẽt a finibus

ve eis quia venit dies eorum: et tempus vltionis
οὐαὶ ἐπ' αὐτοὺς ὅτι ἥκει ἡμέρα αὐτῶν, καὶ καιρὸς ἐκδικήσεως
eorum. vox fugientium et eorum qui saluantur de terra babylonis
αὐτῶν. φωνὴ φευγόντων καὶ ἀνασωζομένων ἐκ γῆς Βαβυλῶ-
nis vt annuncient in sion vltionem a domino deo nostro
νος τοῦ ἀναγγεῖλαι εἰς σιὼν τὴν ἐκδίκησιν παρὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν
vltionem templi eius. annunciate super babylonem plurimis
ἐκδίκησιν ναοῦ αὐτοῦ. παραγγείλατε ἐπὶ Βαβυλῶνα πολ-
omni tendenti arcum: castrametamini contra eam in
λοῖς παντὶ ἐντείνοντι τόξον, παρεμβάλετε ἐπ' αὐτὴν κυ-
circuitu: non sit in ea saluatus. reddite ei
κλόθεν· μὴ ἔστω αὐτῆς ἀνασωζόμενος. ἀνταπόδοτε αὐ-
secundum opera sua. secundum omnia quecumque fecit facite
τῇ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε ποιή-
te illi: quia contra dominum restitit deum sanctum israel. propterea
σατε αὐτῇ, ὅτι πρὸς τὸν κύριον ἀντέστη θεὸν ἅγιον ἰσραήλ. διὰ τοῦτο
cadent iuuenes eius in plateis eius: et
πεσοῦνται οἱ νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς, καὶ
omnes viri bellatores eius proiicientur in die
πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ αὐτῆς ῥιφήσονται ἐν τῇ ἡμέ-
illa dicit dominus. ecce ego ad te superbe dicit
ρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σὲ τὴν ὑπερήφανον λέγει
dominus deus exercituum. quia venit dies tua et tempus
κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων, ὅτι ἥκει ἡ ἡμέρα σου καὶ ὁ και-
vltionis tue. et infirmabitur superbia tua et cadet
ρὸς ἐκδικήσεώς σου. καὶ ἀσθενήσει ἡ ὕβρις σου καὶ πεσεῖ-
et non erit suscitans eam. et incendam ignem in silua
ται καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀνιστῶν αὐτήν. καὶ ἀνάψω πῦρ ἐν τῷ δρυμῷ
eius: et deuorabit omnia que in circuitu eius. hec dicit
αὐτῆς, καὶ καταφάγεται πάντα τὰ κύκλῳ αὐτῆς. τάδε λέ-
dominus exercituum: vim passi sunt filii israel
γει κύριος τῶν δυνάμεων, καταδυναστεύονται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
et filii iuda simul omnes captiuantes eos vi
καὶ οἱ υἱοὶ ἰούδα ἅμα πάντες οἱ αἰχμαλωτεύσαντες αὐτοὺς κατε-
tenuerunt eos: quia non voluerunt dimittere eos: et
δυνάστευσαν αὐτοὺς, ὅτι οὐκ ἠθέλησαν ἐξαποστεῖλαι αὐτοὺς, καὶ
qui redimit eos fortis: dominus omnipotens nomen ei.
ὁ λυτρούμενος αὐτοὺς ἰσχυρός, κύριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.
iudicium iudicabit contra aduersarios eius: vt tollat terram
κρίσιν κρινεῖ πρὸς τοὺς ἀντιδίκους αὐτοῦ, ὅπως ἐξάρῃ τὴν γῆν
et commouet habitantibus babylonem. gladium super
καὶ παροξυνεῖ τοῖς κατοικοῦσι Βαβυλῶνα. μάχαιραν ἐπὶ
chaldeos dicit dominus: et super habitantes babylonem
τοὺς χαλδαίους λέγει κύριος, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Βα-
bylonem: et super principes eius: et super sapientes
βυλῶνα, καὶ ἐπὶ τοὺς μεγιστᾶνας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς συνε-
tes eius. gladium super diuinos: et stulti erunt.
τοὺς αὐτῆς. μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μάντεις, καὶ ἄφρονες ἔσον-
gladium super pugnatores eius. et dissoluentur. gladi-
ται. μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μαχητὰς αὐτῆς, καὶ παραλυθήσονται. μάχαι-
um super equos eorum et super currus eorum: et super
ραν ἐπὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὸν
vulgus quod in medio eius: et erunt sicut mulieres. gladium
σύμμικτον τὸν ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἔσονται ὡς γυναῖκες. μάχαιραν
super thesauros eius et diripientur super aqua sua
ἐπὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς καὶ διασκορπισθήσονται ἐπὶ τῷ ὕδατι αὐτῆς
confidebat. et confundentur: quia terra sculptilium est: et in
ἐπεποίθει, καὶ καταισχυνθήσονται, ὅτι γῆ τῶν γλυπτῶν ἐστι, καὶ ἐν
insulis gloriabantur. propterea habitabunt phantasmata
ταῖς νήσοις κατεκαυχῶντο. διὰ τοῦτο κατοικήσουσιν ἰνδάλματα
in insulis et habitabunt in eis filie sirenum.
ἐν ταῖς νήσοις καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐταῖς θυγατέρες σειρήνων.
non habitabitur vltra in sempiternum neque habitabitur vsque ad
οὐ μὴ κατοικηθῇ οὐκέτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐδὲ μὴ κατασκηνωθῇ ἕως
generationem et generationem: sicut subuertit deus sodomam et gomorram et
γενεᾶς καὶ γενεᾶς, καθὼς κατέστρεψεν ὁ θεὸς σόδομα καὶ γόμορρα καὶ
vicinas eis ait dominus: non habitabit illic homo: et non
τὰς ὁμόρους αὐταῖς εἶπε κύριος, οὐ μὴ κατοικήσῃ ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ οὐ μὴ
incolet illic filius hominis. ecce populus venit ab aquilone et gens
παροικήσῃ ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου. ἰδοὺ λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἔθνος
magna et reges multi consurgent ab extremo
μέγα καὶ βασιλεῖς πολλοὶ ἐξεγερθήσονται ἀπ' ἐσχάτου

terre arcum et iaculum habentes: crudelis est et non
τῆς γῆς τόξον καὶ ἐγχειρίδιον ἔχοντες, ἰταμός ἐστι καὶ οὐ
miserebitur. vox eorum quasi mare sonabit super equos equi
μὴ ἐλεήσῃ. φωνὴ αὐτῶν ὡς θάλασσα ἠχήσει, ἐφ' ἵπποις ἱπ-
tabunt preparati quasi ignis ad pugnam contra
πάσονται παρεσκευασμένοι ὥσπερ πῦρ εἰς πόλεμον πρὸς
te filia babylonis. audiuit rex babylonis
σὲ θύγατερ Βαβυλῶνος. ἤκουσεν βασιλεὺς Βαβυλῶνος τὴν
famam eorum: et dissolute sunt manus eius. tribulationes ob
ἀκοὴν αὐτῶν, καὶ παρελύθησαν αἱ χεῖρες αὐτοῦ. θλῖψις κα-
tinuerunt eos dolores quasi parturientis. ecce quasi le
τεκράτησαν αὐτοὺς ὠδῖνες ὡς τικτούσης. ἰδοὺ ὥσπερ λέ-
o ascendet a iordane in locum robustum: quia cito
ων ἀναβήσεται ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου εἰς τόπον αἰθάμ, ὅτι ταχέ-
eiiciam eos ab illa: et omnem iuuenem contra
ως ἐκδιώξω αὐτοὺς ἀπ' αὐτῆς, καὶ πάντα νεανίσκον ἐπ' αὐ-
am statuam: quis enim sicut ego: et quis resistet mihi:
τὴν ἐπιστήσω, ὅτι τίς ὥσπερ ἐγώ; καὶ τίς ἀντιστήσεταί μοι;
et quis iste pastor qui stabit contra faciem meam?
καὶ τίς οὗτος ὁ ποιμὴν ὃς στήσεται κατὰ πρόσωπόν μου;
propterea audite consilium domini quod consuluit sup
διὰ τοῦτο ἀκούσατε τὴν βουλὴν κυρίου ἣν βεβούλευται ἐπὶ
babylonem: et cogitationes eius quas excogitauit contra
Βαβυλῶνα, καὶ λογισμοὺς αὐτοῦ οὓς ἐλογίσατο ἐπὶ τοὺς
habitantes terram chaldeorum. si non corrumpantur agni
κατοικοῦντας γῆν τῶν χαλδαίων. ἐὰν μὴ διαφθαρῇ τὰ ἀρ-
ouium eorum. si non desolata fuerit ab ipsis pascua
νία τῶν προβάτων αὐτῶν, ἐὰν μὴ ἀφανισθῇ ἐπ' αὐτοὺς νο-
eorum. quia a voce captionis babylonis commouebitur
μὴ αὐτῶν. διότι ἀπὸ φωνῆς ἁλώσεως Βαβυλῶνος σεισθήσεται ἡ
terra: et clamor eius in gentibus audietur.
γῆ, καὶ κραυγὴ αὐτῆς ἐν ἔθνεσιν ἀκουσθήσεται. Ca. 51.

Hec dicit dominus: ecce ego suscitabo super babylonem et super habitantes chaldeos ventum
Τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ἐπὶ Βαβυλῶνα καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας χαλδαίους ἄνεμον
vrentem corrumpentem: et mittam super babylonem iniuriosos: et contumeliam afficient eam: et deuastabunt terram eius. ve super babylonem in circuitu in die afflictionis eius: super eam extendat
καύσωνα διαφθείροντα, καὶ ἐξαποστελῶ ἐπὶ Βαβυλῶνα ὑβριστὰς καὶ καθυβρίσουσιν αὐτὴν καὶ λυμανοῦνται τὴν γῆν αὐτῆς, οὐαὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα κυκλόθεν ἐν ἡμέρᾳ κακώσεως αὐτῆς. ἐπ' αὐτὴν τεινέτω ὁ
extendens arcum suum: et circumponat cui sunt arma sua. ne parcatis super iuuenes eius et demolimini omnem potentiam eius. et cadent vulnerati
τείνων τόξον αὐτοῦ, καὶ περιθέσθω ᾧ ἐστιν ὅπλα αὐτοῦ. μὴ φείσησθε ἐπὶ τοὺς νεανίσκους αὐτῆς καὶ ἀφανίσατε πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς. καὶ πεσοῦνται τραυματίαι
in terra chaldeorum et confossi de foris eius. quia non fuit viduatus israel et iudas a deo suo a domino omnipotente: quia terra eorum repleta est iniustitia a sanctis israel. fugite de medio babylonis et saluate vnusquisque animam suam. ne proiiciamini in iniquitate eius. quia tempus vltionis eius
ἐν γῇ χαλδαίων καὶ κατακεκεντημένοι ἔξωθεν αὐτῆς. διότι οὐκ ἐχήρευσεν ἰσραὴλ καὶ ἰούδας ἀπὸ θεοῦ αὐτῶν ἀπὸ κυρίου παντοκράτορος, ὅτι ἡ γῆ αὐτῶν ἐπλήσθη ἀδικίας ἀπὸ τῶν ἁγίων ἰσραήλ. φεύγετε ἐκ μέσου Βαβυλῶνος καὶ ἀνασώζετε ἕκαστος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀπορριφῆτε ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτῆς, ὅτι καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῆς
est a domino: retributionem ipse retribuit ei. calix aureus babylon in manu domini inebrians omnem terram. de vino eius biberunt gentes: ideo commote sunt. et subito cecidit babylon et contrita est. vlulate eam: sumite resinam
ἐστι παρὰ κυρίου, ἀνταπόδομα αὐτὸς ἀνταποδίδωσιν αὐτῇ. ποτήριον χρυσοῦν Βαβυλὼν ἐν χειρὶ κυρίου μεθύσκον πᾶσαν τὴν γῆν. ἀπὸ τοῦ οἴνου αὐτῆς ἐπόθησαν ἔθνη, διὰ τοῦτο ἐσαλεύθησαν. καὶ ἄφνω ἔπεσε Βαβυλὼν καὶ συνετρίβη. θρηνεῖτε αὐτήν, λάβετε ῥητίνην

Esai. 21.c. Apo. 14.b.

terre. Arcum & scutum apprehendẽt: crudeles sunt & immisericordes. Vox eorũ q̃si mare sonabit: & sup equos ascendent sicut vir paratus ad preliũ cõtra te filia babylon. Audiuit rex babylonis famã eorũ: & dissolute sunt manus ei9. Angustia apphendit eũ: dolor quasi parturientẽ. Ecce q̃si leo ascẽdet de superbia iordanis ad pulchritudinẽ robustã: qa subito currere faciaʒ eum ad illã. Et quis erit electus quẽ preponã ei? Quis enim similis mei? & qs sustinebit me? Et quis est iste pastor q resistat vultui meo? Propterea audite cõsiliũ dñi qd mẽte cõcepit aduersum babylonẽ & cogitatiões eius qs cogitauit sup terram chaldeorũ. Nisi detraxerint eos paruuli gregũ: nisi dissipatũ fuerit cũ ipsis habitaculũ eorũ. A voce captiuitatis babylonis cõmota est terra: & clamor inter gentes auditus est. 51.

Hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo sup babylonẽ & sup habitatores eius q cor suũ leuauerũt cõtra me: q̃si ventũ pestilentẽ: & mittã in babylonẽ ventilatores & vẽtilabũt eã. Et demolientur terrã eius: qm venerũt sup eã vndiqʒ in die afflictiõis eius. Non tẽdat qui tẽdit arcũ suũ: & nõ ascendet loricat9. Nolite parcere iuuenib9 eius: interficite oẽʒ militiã ei9. Et cadẽt interfecti in terra chaldeorũ: & vulnerati in regionib9 eius. Qm nõ fuit viduatus israel: & iuda a deo suo domino exercituum. Terra autẽ eorũ repleta est delicto a sancto israel. Fugite de medio babylonis vt saluet vnusqsqʒ aĩam suã. Nolite tacere sup iniqtatem eius: qm tps vltiõis eius est a dño: vicissitudinem ipse retribuet ei. Calix aureus babylon in manu dñi inebrians oẽm terrã. De vino eius biberunt gentes & ideo commote sunt. Subito cecidit babylon & contrita est. Vlulate sup eam; tollite resinã

ארץ׃ קשת וכידון יחזיקו אכזרי
המה ולא ירחמו קולם כים יהמה
ועל סוסים ירכבו ערוך כאיש
למלחמה עליך בת בבל׃ שמע מלך
בבל את שמעם ורפו ידיו צרה
החזיקתהו חיל כיולדה׃ הנה
כאריה יעלה מגאון הירדן אל
נוה איתן כי ארגעה ארוצם
מעליה ומי בחור אליה אפקד כי
מי כמוני ומי יועדני ומי זה רעה
אשר יעמד לפני׃ לכן שמעו
עצת יהוה אשר יעץ אל בבל
ומחשבותיו אשר חשב אל ארץ
כשדים אם לא יסחבום צעירי
הצאן אם לא ישים עליהם נוה׃
מקול נתפשה בבל נרעשה
הארץ וזעקה בגוים נשמע׃

Cap. li.

כה אמר יהוה הנני
מעיר על בבל ואל ישבי לב קמי
רוח משחית׃ ושלחתי לבבל זרים
וזרוה ויבקקו את ארצה כי
היו עליה מסביב ביום רעה׃ אל
ידרך ידרך הדרך קשתו ואל יתעל
בסריונו ואל תחמלו אל בחריה
החרימו כל צבאה׃ ונפלו חללים
בארץ כשדים ומדקרים בחוצותיה׃
כי לא אלמן ישראל ויהודה
מאלהיו מיהוה צבאות כי ארצם
מלאה אשם מקדוש ישראל׃ נסו
מתוך בבל ומלטו איש נפשו אל
תדמו בעונה כי עת נקמה היא
ליהוה גמול הוא משלם לה׃ כוס
זהב בבל ביד יהוה משכרת כל
הארץ מיינה שתו גוים על כן
יתהוללו גוים׃ פתאם נפלה בבל
ותשבר הילילו עליה קחו צרי

Priitiua.heb. Text.he.Hiere.li. Trāsla.B.Hie. Trāf.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

ad dolorem eius si forte sanetur. Curauimus babylonē: & non est sanata. Derelinquimus eam: & eamus vnusquisque in terrā suā. Quoniā peruenit vsque ad celos iudicium eius: & eleuatum est vsque ad nubes. Protulit dominus iusticias nostras: venite & narremus in sion opus domini dei nostri. Acuite sagittas & implete pharetras. Suscitauit dominus spiritum regū medorū: & cōtra babylonē mens eius est vt perdat eam. Quoniā vltio domini est: vltio templi sui. Super muros babylōis leuate signū: augete custodiā. Leuate custodes: preparate insidias: quia cogitauit dominus & fecit quecunque locutus est contra hītatores babylōis. Que habitas sup aquas multas locuples in thesauris venit finis tuus pedalis p̄cisionis tue. Iurauit dn̄s exercituū per aīam suā quoniā replebo te hominibus quasi brucho: & sup te celeuma cantabitur. Qui fecit terrā in fortitudīe sua: & p̄parauit orbē in sapīa sua: & prudētia sua extēdit celos. Dāte eo vocē multiplicātur aque in celo. Qui leuat nubes ab extremo t're: fulgura in pluuiā fecit: & p̄ducit ventos de thesauris suis. Stultus factus est oīs hō a sciētia: cōfusus ē oīs cōflator in sculptili: qa mēdax est cōflatio ei⁹ nec est spūs in eis. Vana sunt opa & risu digna: in tpe visitationis sue peribūt. Non sicut hec pars iacob: quia q fecit omnia ipse est: & israel sceptrū hereditatis ei⁹ dn̄s exercituū nomē ei⁹. Collidis tu mihi vasa belli: & ego collidā in te gentes & disperdā in te regna. Et collidā in te equū & equitem eius: & collidam in te currū & ascensorē eius. & collidā in te virū & mulierē. Et collidam in te senem & puerum: & collidā in te iuuenem & virginē. Et collidam ī te pastorē & gregē ei⁹: & collidā in te agricolā

Amos. 6.c.

& iugales ei⁹. Et collidā in te duces & magistrat⁹. Et reddā babyloni & cūctis habitatorib⁹ chaldee omne malum suum qd fecerunt in sion in oculis vestris ait dominus. Ecce ego ad te mons pestifer ait dominus: qui corrumpis vniuersam terrā. Et extendā manū meā sup te: & euoluam te de petris: & dabo te in montem cōbustionis. Et nō tollent de te lapidē in angulū: & lapidē in fundamēto: sed p̄ditus in eternū eris ait dn̄s. Leuate signum in terra: clāgite buccina in gentibus. Sāctificate sup eam gentes: annunciate cōtra illam regibus ararath menni & ascenez: numerate cōtra eā taphar. Adducite equū quasi bruchū aculeatū. Sanctificate cōtra eam gentes: reges medie: duces eius: & vniuersos magistratus eius cūctāque terrā potestatis eius. Et cōmouebitur terra & cōturbabitur: qa euigilabit cōtra babylonē cogitatio dn̄i vt ponat terrā babylonis desertā et inhabitabilē. Cessauerunt fortes babylonis a prelio: habitauerūt in presidiis. Deuoratum est robur eorum: facti sunt q̄si mulieres. Incēsa sūt tabernacula eius: cōtriti sunt vectes eius. Currēs obuiam currēti veniet: & nuncius obuius nunciāti vt annūciet regi babylonis qa capta est ciuitas eius a sūmo vsque ad sūmū: & vada p̄occupata sunt & paludes incense sunt igni: & viri bellatores conturbati sunt. Quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Filia babylonis quasi area: tpus triture eius. Adhuc modicū & veniet tps messionis ei⁹. Comedit me deuorauit me nabuchodonosor rex babylonis. Reddidit me q̄si vas inane. Absorbuit me q̄si draco repleuit vētrē suū teneritudine mea: & eiecit me. Iniqtas aduersū me & caro mea sup babylonē dicit hītatio siō: & sāguis me⁹ sr̄ hītatores chaldee dic̄ hiert'z.

Trāsla.gre.lxx.cū inter.lati. Trāsla.B.Hie. Text.he.hiere.li. Priitiua.heb.

לכן כה אמר יהוה הנני רב את ריבך ונקמתי את נקמתך והחרבתי את ימה והובשתי את מקורה׃ והיתה בבל לגלים מעון תנים שמה ושרקה מאין יושב׃ יחדו ככפרים ישאגו נערו כגורי אריות׃ בחמם אשית את משתיהם והשכרתים למען יעלזו וישנו שנת עולם ולא יקיצו נאם יהוה׃ אורידם ככרים לטבוח כאילים עם עתודים׃ איך נלכדה ששך ותתפש תהלת כל הארץ איך היתה לשמה בבל בגוים׃ עלה על בבל הים בהמון גליו נכסתה׃ היו עריה לשמה ארץ ציה וערבה ארץ לא ישב בהן כל איש ולא יעבר בהן בן אדם׃ ופקדתי על בל בבבל והצאתי את בלעו מפיו ולא ינהרו אליו עוד גוים גם חומת בבל נפלה׃ צאו מתוכה עמי ומלטו איש את נפשו מחרון אף יהוה׃ ופן ירך לבבכם ותיראו בשמועה הנשמעת בארץ ובא בשנה השמועה ואחריו בשנה השמועה וחמס בארץ ומשל על משל׃ לכן הנה ימים באים ופקדתי על פסילי בבל וכל ארצה תבוש וכל חלליה יפלו בתוכה׃ ורננו על בבל שמים וארץ וכל אשר בהם כי מצפון יבוא לה השודדים נאם יהוה׃ גם בבל לנפל חללי ישראל גם לבבל נפלו חללי כל הארץ׃ פלטים מחרב הלכו אל תעמדו זכרו מרחוק את יהוה וירושלם תעלה על לבבכם׃ בשנו כי שמענו חרפה כסתה כלמה

Propterea hec dicit dominus. Ecce ego iudicabo causam tuā: & vlciscar vltionē tuā. Et desertū faciam mare eius: & siccabo venam eius. Et erit babylon in tumulos habitatio draconum stupor & sibilus eo q nō sit habitator. Simul vt leones rugient: excutient comas veluti catuli leonum. In calore eorū ponam potus eorum: & inebriabo eos vt sopiantur & dormiant somnū sempiternū: & nō cōsurgant: dicit dn̄s. Deducā eos q̄si agnos ad victimam: quasi arietes cum hedis. Quomodo capta est sesach: & cōprehensa est inclyta vniuerse terre? Quō facta est in stuporē babylon inter gētes? Ascēdit sup babylonē mare: multitudine fluctuū eius opta ē. Facte sūt ciuitates eius in stuporē: terra inhabitabilis & deserta: terra in qua nullus habitet: nec trāsiet p eam filius hoīs. Et visitabo sup bel in babylone & eiciā qd̄ obsorbuerat de ore eius: & nō cōfluēt ad eā vltra gentes. Siquidē & murus babylōis corruet. Egredimini de medio eius ppl's meus vt saluet vnusqsq; aīam suā ab ira furoris dn̄i. Et ne forte mollescat cor vr̄m: & timeatis auditū qui audietur in terra. Et veniet in anno auditio & post hunc annum auditio & iniquitas in terra: & dominator super dn̄atorem. Propterea ecce dies veniūt & visitabo sup sculptilia babylonis: & oīs terra eius cōfundetur: & vniuersi interfecti eius cadēt in medio eius. Et laudabunt sup babylonē celi & terra & oīa que in eis sūt: qa ab aqlone veniēt ei p̄dones: ait dn̄s. Et quō fecit babylō vt caderent occisi in israel: sic de babylone cadent occisi in vniuersa terra. Qui fugistis gladium venite: nolite stare. Recordamini procul dn̄i: & hierusalē ascēdat sup cor vestrū. Confusi sumus qm̄ audiuim⁹ opprobriū. Operuit ignominia

pp̄terea hec dicit dn̄s: ecce ego iudicabo aduersariū tuū. & vlciscar vltionē tuā: & desertū faciā

διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ κρινῶ τὴν ἀντίδικόν σου. καὶ ἐκδικήσω τὴν ἐκδίκησίν σου, καὶ ἐρημώσω

mare eius: & siccabo fontē eius: & erit babylon in desolationē hītatio draconū desolatio sibilus & nō hītabitur. q̄si leones excitati sunt simul & q̄si catuli leonum in calore eorum dabo potum eis & inebriabo eos vt sopiantur & dormiant somnū sempiternū: & non cōsurgēt dicit dn̄s. deduc eos q̄si agnos ad victimā: & q̄si arietes cū hedis: quō capta ē sesac & uenata est gloria oīs terre. quō facta est babylon in desolationē in oīb⁹ gentib⁹. ascendit sup babylonē mare in sonitu fluctuū eius cooperta est. facte sūt ciuitates eius in desolationē. terra sine aq̄ & inuia: nō hītabit in ea vllus: neq; nō hītabit in ea filius hoīs: & vlciscar sup babylonē & eiciam q̄ absorbuit de ore eius: & non cōgregabūt vltra ad eam gētes. etenī murus babylonis corruet: exite de medio eius ppl's me⁹: & saluate vnusq̄sq; suam aīam ab ira furoris dn̄i. ne forte emollescat cor vr̄m: & timeatis pp̄ter auditionē q̄ audietur in terra. & veniet in ipo anno auditio. & post ipm annū auditio miseria & iniusticia in terra: & dominās sup dominātē. pp̄ter hoc ecce dies veniunt: & vlciscar sup sculptilia babylonis. & oīs terra eorū cōfundetur: oēs vulnerati eius cadent in medio eius. & exultabunt sup babylonem celi & terra & omnia q̄ in eis. qm̄ ab aquilōe veniūt ad eā disp̄dentes: dicit dn̄s: etenī babylon cadere fecit vulneratos israel: & in babylone cadent vulnerati oīs terre. saluati a gladio ambulate & non stetis. memētote q̄ de lōge dn̄i: & hierusalem ascendat in cor vr̄m. cōfusi sum⁹ qm̄ audiuimus īproperiū vr̄m: cooperuit ignominia

τὴν θάλασσαν αὐτῆς, καὶ ξηρανῶ τὴν πηγὴν αὐτῆς, καὶ ἔσται Βαβυλὼν εἰς ἀφανισμὸν κατοίκησις δρακόντων ἀφανισμὸς συριγμὸς καὶ οὐκ κατοικηθήσεται. ὡς λέοντες ἐξηγέρθησαν ἅμα καὶ ὡς σκύμνοι λεόντων ἐν τῇ θερμασίᾳ αὐτῶν δώσω πότημα αὐτοῖς καὶ μεθύσω αὐτοὺς ὅπως καρωθῶσιν καὶ ὑπνώσωσιν ὕπνον αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἐγερθῶσιν λέγει κύριος. καταβίβασον αὐτοὺς ὡς ἄρνας εἰς σφαγήν, καὶ ὡς κριοὺς μετ᾽ ἐρίφων, πῶς ἑάλω σεσὰκ καὶ ἐθηρεύθη τὸ καύχημα πάσης τῆς γῆς. πῶς ἐγένετο Βαβυλὼν εἰς ἀφανισμὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. ἀνέβη ἐπὶ Βαβυλῶνα ἡ θάλασσα ἐν ἤχῳ κυμάτων αὐτῆς κατεκαλύφθη, ἐγενήθησαν αἱ πόλεις αὐτῆς εἰς ἀφανισμόν. γῆ ἄνυδρος καὶ ἄβατος, οὐ κατοικήσει ἐν αὐτῇ οὐδείς, οὐδὲ μὴ καταλύσῃ ἐν αὐτῇ υἱὸς ἀνθρώπου. καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ Βαβυλῶνα καὶ ἐξοίσω ἃ κατέπιεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς. καὶ οὐ μὴ συναχθῶσιν ἔτι πρὸς αὐτὴν τὰ ἔθνη. καί γε τεῖχος Βαβυλῶνος πεσεῖται, ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτοῦ λαός μου, καὶ σώσατε ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ κυρίου. μήποτε ἁπαλυνθῇ ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ φοβηθῆτε διὰ τὴν ἀκοὴν ἣ ἀκουσθήσεται ἐν τῇ γῇ. καὶ ἥξει ἐν ἐνιαυτῷ ἀκοή. καὶ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἀκοὴ ταλαιπωρία καὶ ἀδικία ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κυριεύων ἐπὶ κυριεύοντα. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ γλυπτὰ Βαβυλῶνος. καὶ πᾶσα ἡ γῆ αὐτῶν αἰσχυνθήσεται, πάντες τραυματίαι αὐτῆς πεσοῦνται ἐν μέσῳ αὐτῆς. καὶ εὐφρανθήσονται ἐπὶ Βαβυλῶνα οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ καὶ πάντα τὰ ἐν τοῖς. ὅτι ἀπὸ βορρᾶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν ἐξολοθρεύοντες, λέγει κύριος, καί γε Βαβυλὼν πεσεῖν ἐποίησε τοὺς τραυματίας ἰσραήλ, καὶ ἐν Βαβυλῶνι πεσοῦνται τραυματίαι πάσης τῆς γῆς. ἀνασωζόμενοι ἀπὸ ῥομφαίας, πορεύεσθε καὶ μὴ ἵστασθε. μνήσθητε οἱ μακρόθεν τοῦ κυρίου καὶ ἱερουσαλὴμ ἀναβήτω ἐπὶ καρδίαν ὑμῶν. ᾐσχύνθημεν ὅτι ἠκούσαμεν ὀνειδισμὸν ὑμῶν. κατεκάλυψεν ἀτιμία τὸ

E

F

faciem nr̄am: qm̄ igressi sūt alienigene in sancta nr̄a in domū dn̄i. pp̄terea ecce dies veniunt dicit dn̄s: & vlciscar sup sculptilia eius. & in oī terra ei⁹ cadent vulnerati: qz si ascēderit babylō q̄si celū & qz si munierit altitudinē fortitudis ei⁹: a me veniēt vastātes eam dicit dn̄s. vox clamoris in babylone: & cōtritio magna in terra chaldeorū. qz vastauit dominus babylonē & perdidit ab ea vocē magnā sonantē q̄si aque multe. dedit in pditionē vocē ei⁹: qz venit sup babylonē miseria. capti sūt pugnatores ei⁹: ptimuit arcus eorū: qz deus retribuēs eis. dn̄s retribuit ei retributionē: & inebriabit ebrietate duces eius & sapiētes ei⁹ & magistrat⁹ eius: dicit rex dn̄s oīpotens nomē illi. hec dicit dn̄s oīpotens: mur⁹ babylonis dilatat⁹ est: effosus effodietur: & porte ei⁹ excelse in igne cōburētur & laborabūt ppl̄i in vanū: & gētes i p̄ncipio deficient. verbū qd̄ p̄cepit dn̄s hieremie pphete vt diceret saraie filio nerie filij maasie qñ iuit a sedechia rege iuda in babylonē in anno quarto regni eius. & saraias p̄nceps donoꝝ: & scripsit hieremias omnia mala q̄ veniēt sup babylonē in libro vno omnia verba ista q̄ scripta sunt ꝯ babylonem. & dixit hieremias ad saraiam: cum veneris in babylonē: & videris & legeris omnia verba hec & dices: dn̄e tu locut⁹ es ꝯ locum istum vt disp̄deres eum & ne sit in eo habitans ab hoīe vsq; ad pecus: qz desolatio in eternū erit. & erit cum cessaueris legere librū istum: & ligabis in eo lapidē:

πρόσωπον ἡμῶν, ὅτι εἰσῆλθον ἀλλογενεῖς εἰς τὰ ἅγια ἡμῶν εἰς οἶκον κυρίου. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ γλυπτὰ αὐτῆς. καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ αὐτῆς πεσοῦνται τραυματίαι, ὅτι ἐὰν ἀναβῇ Βαβυλὼν ὡς ὁ οὐρανὸς καὶ ὅτι ἐὰν ὀχυρώσῃ ὕψος ἰσχύος αὐτῆς, παρ᾽ ἐμοῦ ἥξουσιν ἐξολοθρεύοντες αὐτὴν λέγει κύριος. φωνὴ κραυγῆς ἐν Βαβυλῶνι, καὶ συντριβὴ μεγάλη ἐν γῇ χαλδαίων. ὅτι ἐξωλόθρευσεν κύριος τὴν Βαβυλῶνα καὶ ἀπώλεσεν ἀπ᾽ αὐτῆς φωνὴν μεγάλην ἠχοῦσαν ὡς ὕδατα πολλά. ἔδωκεν εἰς ὄλεθρον φωνὴν αὐτῆς, ὅτι ἦλθεν ἐπὶ Βαβυλῶνα ταλαιπωρία. ἑάλωσαν οἱ μαχηταὶ αὐτῆς, ἐπτόηται τόξον αὐτῶν, ὅτι θεὸς ἀνταποδιδὼν αὐτοῖς. κύριος ἀνταποδίδωσιν αὐτῇ τὴν ἀνταπόδοσιν, καὶ μεθύσει μέθῃ τοὺς ἡγουμένους αὐτῆς καὶ τοὺς σοφοὺς αὐτῆς καὶ τοὺς στρατηγοὺς αὐτῆς, λέγει ὁ βασιλεὺς κύριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, τεῖχος Βαβυλῶνος ἐπλατύνθη, κατασκαπτόμενον κατασκαφήσεται, καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς αἱ ὑψηλαὶ ἐν πυρὶ ἐμπυρισθήσονται καὶ κοπιάσουσιν λαοὶ εἰς κενόν, καὶ ἔθνη ἐν ἀρχῇ ἐκλείψουσιν. ὁ λόγος ὃν ἐνετείλατο κύριος ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ εἰπεῖν τῷ σαραίᾳ υἱῷ νηρίου υἱοῦ μαασαίου ὅτε ἐπορεύετο παρὰ σεδεκίου βασιλέως ἰούδα εἰς Βαβυλῶνα ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ σαραΐας ἄρχων δώρων, καὶ ἔγραψεν ἱερεμίας πάντα τὰ κακὰ ἃ ἥξει ἐπὶ Βαβυλῶνα ἐν βιβλίῳ ἑνὶ πάντας τοὺς λόγους τούτους τοὺς γεγραμμένους ἐπὶ Βαβυλῶνα. καὶ εἶπεν ἱερεμίας πρὸς σαραΐαν, ὅταν ἔλθῃς εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ὄψῃ καὶ ἀναγνώσῃ πάντας τοὺς λόγους τούτους καὶ ἐρεῖς, κύριε σὺ ἐλάλησας ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτὸν καὶ τοῦ μὴ εἶναι ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ὅτι ἀφανισμὸς εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται. καὶ ἔσται ὅταν παύσῃ τοῦ ἀναγινώσκειν τὸ βιβλίον τοῦτο, καὶ ἐπιδήσεις ἐπ᾽ αὐτῷ λίθον,

G

facies nr̄as: qa venerūt alieni sup sāctificationē domus dn̄i. Propterea ecce dies veniunt: ait dn̄s: & visitabo sup sculptilia babylonis: & in oī terra eius mugiet vulneratus. Si ascēderit babylon in celum & firmauerit in excelso robur suū: ad me veniēt vastatores eius: ait dominus. Vox clamoris de babylone & contritio magna de terra chaldeorū: qm̄ vastauit dn̄s babylonē & pdidit ex ea vocē magnā: & sonabūt fluctus eorū quasi aque multe. Dedit sonitū vox eorū: quia venit sup eā: id est sup babylonē predo. Et apphensi sunt fortes ei⁹ & emarcuit arcus eorū: quia fortis vltor dominus reddens retribuet. Et inebriabo principes eius: & sapiētes ei⁹ duces eius: & magistratus eius: & fortes ei⁹. Et dormiēt somnū sempiternū: & non expergiscentur: ait rex dn̄s exercituum nomen eius. Hec dicit dn̄s exercituū. Murus babylonis ille latissim⁹ suffossione suffodietur: & porte eius excelse igne cōburentur: & labores populorū ad nihilū & gentiū in ignē erunt: & disperibūt. Verbū qd̄ precepit hieremias propheta saraie filio nerie filii maasie cum pergeret cum sedechia rege in babylonem in anno quarto regni eius. Saraias autē erat princeps pphetie. Et scripsit hieremias oē malū qd̄ venturum erat super babylonem in libro vno omnia verba hec que scripta sunt contra babylonē. Et dixit hieremias ad saraiam. Cum veneris in babylonem & videris & legeris omnia verba hec: dices. Domine tu locutus es contra locū istum: vt disperderes eū ne sit qui in eo habitet ab homine vsq; ad pecus: & vt sit perpetua solitudo. Cūq; cōpleueris legere librum istum: ligabis ad eum lapidem:

פנינו כי באו זרים על מקדשי בית יהוה׃ לכן הנה ימים באים נאם יהוה ופקדתי על פסיליה ובכל ארצה יאנק חלל׃ כי תעלה בבל השמים וכי תבצר מרום עזה מאתי יבאו שדדים לה נאם יהוה׃ קול זעקה מבבל ושבר גדול מארץ כשדים׃ כי שדד יהוה את בבל ואבד ממנה קול גדול והמו גליהם כמים רבים נתן שאון קולם׃ כי בא עליה על בבל שודד ונלכדו גבוריה חתתה קשתותם כי אל גמלות יהוה שלם ישלם׃ והשכרתי שריה וחכמיה פחותיה וסגניה וגבוריה וישנו שנת עולם ולא יקיצו נאם המלך יהוה צבאות שמו׃ כה אמר יהוה צבאות חומת בבל הרחבה ערער תתערער ושעריה הגבהים באש יצתו ויגעו עמים בדי ריק ולאמים בדי אש ויעפו׃ הדבר אשר צוה ירמיהו הנביא את שריה בן נריה בן מחסיה בלכתו את צדקיהו מלך יהודה בבל בשנת הרבעית למלכו ושריה שר מנוחה׃ ויכתב ירמיהו את כל הרעה אשר תבוא אל בבל אל ספר אחד את כל הדברים האלה הכתבים אל בבל׃ ויאמר ירמיהו אל שריה כבאך בבל וראית וקראת את כל הדברים האלה׃ ואמרת יהוה אתה דברת אל המקום הזה להכריתו לבלתי היות בו יושב למאדם ועד בהמה כי שממות עולם תהיה׃ והיה ככלתך לקרא את הספר הזה תקשר עליו אבן

והשלכתו אל תוך פרת ואמרת ככה תשקע בבל ולא תקום מפני הרעה אשר אנכי מביא עליה ויעפו עד הנה דברי ירמיהו:

Ca. lij.

בן עשרים ואחת שנה צדקיהו במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם ושם אמו חמוטל בת ירמיהו מלבנה: ויעש הרע בעיני יהוה ככל אשר עשה יהויקים: כי על אף יהוה היתה בירושלם ויהודה עד השליכו אותם מעל פניו וימרד צדקיהו במלך בבל: ויהי בשנה התשיעית למלכו בחדש העשירי בעשור לחדש בא נבוכדראצר מלך בבל הוא וכל חילו על ירושלם ויחנו עליה ויבנו עליה דיק סביב: ותבא העיר במצור עד עשתי עשרה שנה למלך צדקיהו: בחדש הרביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא היה לחם לעם הארץ: ותבקע העיר וכל אנשי המלחמה יברחו ויצאו מן העיר לילה דרך שער בין החמתים אשר על גן המלך וכשדים על העיר סביב וילכו דרך הערבה: וירדפו חיל כשדים אחרי המלך וישיגו את צדקיהו בערבת ירחו וכל חילו נפצו מעליו: ויתפשו את המלך ויעלו אתו אל מלך בבל רבלתה בארץ חמת וידבר אתו משפטים: וישחט מלך בבל את בני צדקיהו לעיניו וגם את כל שרי יהודה שחט ברבלתה: ואת עיני צדקיהו עור ויאסרהו בנחשתים ויבאהו מלך בבל בבלה ויתנהו בבית הפקדת עד יום מותו:

et pijcies illum in mediū euphraten: & dices. Sic submergetur babylon: & nō consurget a facie afflictionis quā ego adduco sup eam: & dissoluetur. Hucusq₃ verba hieremie. 52.

Filius viginti & vnius anni erat Sedechias cum regnare cepisset: & vndecī annis regnauit in hierusalem. Et nomē mrīs eius amithal filia hieremie de lobna. Et fecit malum in oculis domini iuxta omnia que fecerat ioachim: quoniā furor domini erat in hierusalem & in iuda vsquequo proiiceret eos a facie sua. Et recessit sedechias a rege babylonis. Factū est autem in anno nono regni eius in mense decimo: decima die mensis venit nabuchodonosor rex babylonis ipse & oīs exercitus eius aduersus hierlm: & obsederūt eā: & edificauerūt cōtra eam munitiōes in circuitu: & fuit ciuitas obsessa vsq₃ ad vndecimū annum regni sedechie. Mense autē quarto nona die mensis obtinuit fames ciuitatem: et non erant alimenta pplo terre. Et dirupta ē ciuitas: & oēs viri bellatores eius fugerunt exierūtq₃ de ciuitate nocte per viā porte q̄ est inter duos muros & ducit ad hortum regis: chaldeis obsidentibus vrbē in gyro: & abierūt p viā q̄ ducit in heremū. Persecutus est aūt chaldeorū exercitus regē: & apprehenderūt sedechiam in deserto qd ē iuxta hiericho: & oīs comitatus eius diffugit ab eo. Cūq₃ cōprehēdissent regē: adduxerūt eū ad regē babylonis in reblata q̄ est in terra emath: & locutus est ad eū iudicia. Et iugulauit rex babylonis filios sedechie in oculis eius: sed et omnes principes iuda occidit in reblata. Et oculos sedechie eruit & vinxit eū cōpedibus. Et adduxit eū rex babylonis in babylonē & posuit eū in domo carceris vsq₃ ad diem mortis sue.

τ pijcies illum in mediū euphratis. τ dices:
καὶ ῥίψεις αὐτὸν εἰς μέσον τοῦ εὐφράτου. καὶ ἐρεῖς,
sic submergetur babylon τ non consurget a
οὕτως καταδύσεται Βαβυλὼν καὶ οὐ μὴ ἀναστῇ ἀπὸ
facie malorum q ego induco sup eam: τ
προσώπου τῶν κακῶν ὧν ἐγὼ ἐπάγω ἐπ' αὐτήν, καὶ
deficiet. vsq ad hoc verba hieremie.
ἐκλείψει. ἕως τούτου τὰ ῥήματα τοῦ ἱερεμίου. Ca. 52.

Existēte vigesimo τ vno anno sedechie cū
Ὄντος εἰκοστοῦ καὶ ἑνὸς ἔτους σεδεκίου ἐν τῷ
regnaret ipse τ vndeci annis regnauit in hieru
βασιλεύειν αὐτὸν καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερου
salem. τ nomē matri eius amital filia hie
σαλήμ. καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱε
remie de lobna. τ fecit malum i conspectu do
ρεμίου ἐκ λοβενά. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυ
mini iuxta oīa q̄ fecerat ioachi: qm̄ furor dn̄i
ρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἰωακίμ, ὅτι ὀργὴ κυρίου
erat in hierusalem τ in iuda vsq q̄ proiceret
ἦν ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν ἰούδᾳ ἕως οὗ ἀπέρριψεν
eos a facie sua. τ rebellauit sedechias
αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἀπέστη σεδεκίας
ꝯ regem babylonis. τ factū est in anno
ἐπὶ τὸν βασιλέα βαβυλῶνος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ
nono regni eius in mēse decimo deci
ἐνάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν μηνὶ τῷ δεκάτῳ δεκά
ma mēsis: venit nabuchodonosor rex baby
τῃ τοῦ μηνός, ἦλθεν ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυ
lonis τ oīs exercitus eius aduersus hierusalem. τ
λῶνος καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ
castrametati sūt ꝯ eam τ edificauerūt ꝯ eam circūmu
περιεβάλοσαν ἐπ' αὐτὴν καὶ ᾠκοδόμησαν ἐπ' αὐτὴν περί
rale i circuitu: τ venit ciuitas in obsidionē vsq ad vnde
τειχος κύκλῳ. καὶ ἦλθεν ἡ πόλις εἰς συνοχὴν ἕως ἑνδε
cimū annū regi sedechie: in mēse quarto
κάτου ἔτους τῷ βασιλεῖ σεδεκίᾳ, ἐν μηνὶ τῷ τετάρτῳ
nona mēsis: τ obtinuit fames in ciuitate: τ nō
ἐνάτῃ τοῦ μηνός, καὶ ἐστερεώθη ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐκ
erant panes pplo terre. τ dirupta ē ciuitas: τ omnes
ἦσαν ἄρτοι τῷ λαῷ τῆς γῆς. καὶ διεκόπη ἡ πόλις, καὶ πάντες
viri bellatores fugerūt τ egressi sūt nocte p
οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἔφυγον καὶ ἐξῆλθον νυκτὸς κατὰ
viam porte inter murum τ antemurale
τὴν ὁδὸν τῆς πύλης ἀναμέσον τοῦ τείχους καὶ τοῦ προτειχίσματος
q̄ erat versus hortum regis. τ chaldei
ὃς ἦν κατὰ τὸν κῆπον τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ χαλδαῖοι
sup ciuitatē in circuitu: τ abierunt viā in cāpe
ἐπὶ τῆς πόλεως κύκλῳ. καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν εἰς ἀρα
stre: τ persecutus ē exercitus chaldeoꝝ post
βα. καὶ κατεδίωξεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων ὀπίσω τοῦ
regem. τ cōprehēderūt eū in trans hiericho.
βασιλέως. καὶ κατέλαβον αὐτὸν ἐν τῷ πέραν ἱεριχώ.
τ omnes serui eius dispsi sunt ab eo.
καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ διεσπάρησαν ἀπ' αὐτοῦ.
τ cōprehēderūt regem: τ adduxerūt eū ad
καὶ συνέλαβον τὸν βασιλέα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς
regem babylonis in deblatha in terra hemath: τ
βασιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθὰ ἐν γῇ αἱμάθ. καὶ
locutus ē ei cum iudicio. τ iugulauit rex
ἐλάλησεν αὐτῷ μετὰ κρίσεως. καὶ ἔσφαξεν ὁ βασιλεὺς
babylonis filios sedechie ante oculos e
βαβυλῶνος τοὺς υἱοὺς σεδεκίου κατ' ὀφθαλμοὺς αὐ
ius. τ oēs pncipes iuda iugulauit in
τοῦ. καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα ἔσφαξεν ἐν
deblatha: τ oculos sedechie exceca
δεβλαθά. καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλω
uit. τ vinxit eū in cōpedib: τ adduxit eū
σε. καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν ὁ
rex babylonis in babylonem τ dedit il
βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς βαβυλῶνα καὶ ἔδωκεν αὐ
lū in domū pistrini vsq in diem q̄ mortuus est.
τὸν εἰς οἰκίαν μύλωνος ἕως ἡμέρας ἧς ἀπέθανεν.

τ in mēse quinto decima mēsis venit na
καὶ ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἦλθε ναβ
buzardan pnceps coquoꝝ: q̄ stabat ante faciem
ουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος, ὁ ἑστὼς κατὰ πρόσωπον
regis babylonis in hierusalem: τ incen
τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἐνέπρη
dit domū dn̄i τ domū regis: τ
σε τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ
oēs domos ciuitatis: τ omnē domū
πάσας τὰς οἰκίας τῆς πόλεως, καὶ πᾶσαν οἰκίαν
magnā cōbussit in igne. τ oēm murum hierusa
μεγάλην ἐνέπρησεν ἐν πυρί. καὶ πᾶν τεῖχος ἱερουσα
lem i circuitu destruxit exercitus chaldeoꝝ q̄ cū
λὴμ κύκλῳ καθεῖλεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων ἡ μετ
pncipe coquoꝝ. τ a paupibus
ὰ τοῦ ἀρχιμαγείρου. καὶ ἀπὸ τῶν πενήτων τοῦ
ppli τ reliquū ppli τ derelictos
λαοῦ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς καταλειφθέν
in ciuitate τ pfugos q̄ trāsfugerāt
τας ἐν τῇ πόλει καὶ τοὺς ἐμπεπτωκότας οἳ ἐνέπεσαν
ad regē babylonis τ reliquū
πρὸς τὸν βασιλέα τῆς βαβυλῶνος καὶ τὸ περισσὸν τοῦ
turbe trāstulit pnceps coquoꝝ: τ a paupibus
ὄχλου μετῆκεν ὁ ἀρχιμάγειρος. καὶ ἀπὸ τῶν πενήτων
tre reliquit pnceps coquoꝝ in vinito
τῆς γῆς κατέλιπεν ὁ ἀρχιμάγειρος εἰς ἀμπελουρ
res τ in agricolas. τ columnas ere
γοὺς καὶ εἰς γεωργούς. καὶ τοὺς στύλους τοὺς χαλ
as q̄ in domo dn̄i: τ bases τ
κοῦς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τὰς βάσεις καὶ τὴν
mare eneū qd̄ in domo dn̄i cōtriuerunt
θάλασσαν τὴν χαλκῆν τὴν ἐν οἴκῳ κυρίου συνέτριψαν
chaldei. τ tulerūt es eoꝝ in baby
οἱ χαλδαῖοι. καὶ ἔλαβον τὸν χαλκὸν αὐτῶν εἰς βαβυ
lonē. τ coronā τ phialas τ crea
λῶνα. καὶ τὴν στεφάνην καὶ τὰς φιάλας καὶ τὰς κρεά
gras τ oīa vasa enea: in qb̄us ministrabāt in
γρας καὶ πάντα τὰ σκεύη χαλκᾶ, ἐν οἷς ἐλειτούργουν ἐν
eis τ thymiamatia τ phialas: τ pel
αὐτοῖς καὶ τὰς μασμαρὼθ καὶ τὰς μιζρακὼθ καὶ τοὺς ὑπο
ues τ candelabra τ mortariola τ
χυτῆρας καὶ τὰς λυχνίας καὶ τὰς θυίσκας καὶ τοὺς
cyathos. q̄ erāt aurea aurea: τ q̄ erāt argētea argē
κυάθους, ἃ ἦν χρυσᾶ χρυσᾶ, καὶ ἃ ἦν ἀργυρᾶ ἀργυ
tea tulit pnceps coquoꝝ. τ colūne due τ ma
ρᾶ ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος. καὶ οἱ στύλοι δύο καὶ ἡ θά
re vnū τ vituli duodeci enei sub
λασσα μία καὶ οἱ μόσχοι δώδεκα χαλκοῖ ὑποκάτω τῆς
mare. q̄ fecit rex solomon in domū do
θαλάσσης, ἃ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν εἰς οἶκον κυ
mini. nō erat pōdus eris eoꝝ: τ colūne octo
ρίου. οὐκ ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ αὐτῶν. καὶ στῦλοι ὀκτὼ
τ decē cubitoꝝ altitudo colūne vnius. τ
καιδεκα πηχέων ὕψος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός. καὶ
funiculꝰ duodeci cubitoꝝ circuibat eas. τ
σπαρτίον δωδεκάπηχυ περιεκύκλου αὐτόν. καὶ τὸ
grossitudo eius digitoꝝ quattuor i circuitu: τ capi
πάχος αὐτοῦ δακτύλων τεσσάρων κύκλῳ, καὶ γεῖ
tellū sup eas eris: τ quinq cubitoꝝ lōgi
σος ἐπ' αὐτοῖς χαλκοῦ, καὶ πέντε πηχέων τὸ μῆ
tudo. altitudo capitelli
κος ὑπεροχὴ τοῦ γείσου τοῦ

[filler]

In mense autem quinto decima mensis ipse est annus nonus decimus nabuchodonosor regis babylonis: venit nabuzardā princeps militie q stabat corā rege babylonis in hierusalē: & incendit domum domini & domum regis & oēs domus hierusalē: & omnē domū magnā igne cōbussit et totum murum hierusalem per circuitū destruxit cūctus exercitus chaldeorū qui erat cum magistro militie. De paupibus aūt populi & de reliquo vulgo qd remāserat in ciuitate: & de pfugis q trāsfugerāt ad regē babylonis: & ceteros de multitudine trāstulit nabuzardan princeps militie: de paupibus vero terre reliquit nabuzardan princeps militie vinitores & agricolas. Columnas quoq₃ ereas que erant in domo domini & bases & mare eneum quod erat in domo dñi confregerunt chaldei: & tulerūt omne es eorum in babylonem. Et lebetes & creagras & psalteria & phialas et mortariola & omnia vasa erea que in ministerio fuerant tulerunt & hydrias & thymiamateria & vrceos & pelues & candelabra & mortaria & cyathos. Quotquot aurea: aurea: & quotquot argentea argētea. Tulit magister militie colūnas duas & mare vnum & vitulos duodecī ereos qui erant sub bassibus: quas fecerat rex salomon in domo dñi. Non erat pondus eris omnium horꝝ vasoꝝ. De colūnis aūt: decē & octo cubiti altitudinis erant in colūna vna: & funiculus duodecī cubitorū circuibat eā. Porro grossitudo eius quattuor digitorum: & intrinsecus caua erat: & capitella super vtraq₃ erea. Altitudo capitelli

ובחדש החמישי בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה שנה למלך נבוכדראצר מלך בבל בא נבוזראדן רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלם: וישרף את בית יהוה ואת בית המלך ואת כל בתי ירושלם ואת כל בית הגדול שרף באש: ואת כל חומות ירושלם סביב נתצו כל חיל כשדים אשר את רב טבחים: ומדלות העם ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת הנפלים אשר נפלו אל מלך בבל ואת יתר האמון הגלה נבוזראדן רב טבחים: ומדלות הארץ השאיר נבוזראדן רב טבחים לכרמים וליגבים: ואת עמודי הנחשת אשר לבית יהוה ואת המכנות ואת ים הנחשת אשר בבית יהוה שברו כשדים וישאו את כל נחשתם בבלה: ואת הסירות ואת היעים ואת המזמרות ואת המזרקת ואת הכפות ואת כל כלי הנחשת אשר ישרתו בהם לקחו: ואת הספים ואת המחתות ואת המזרקות ואת הסירות ואת המנרות ואת הכפות ואת המנקיות אשר זהב זהב ואשר כסף כסף לקח רב טבחים: העמודים שנים הים אחד והבקר שנים עשר נחשת אשר תחת המכנות אשר עשה המלך שלמה לבית יהוה לא היה משקל לנחשתם כל הכלים האלה: והעמודים שמנה עשרה אמה קומה העמד האחד וחוט שתים עשרה אמה יסבנו ועביו ארבע אצבעות נבוב: וכתרת עליו נחשת וקומת הכתרת

האחת חמש אמות ושבכה ורמונים — אמה רמן
על הכתרת סביב הכל נחשת — כתר סבב
וכאלה לעמוד השני ורמונים:
ויהיו הרמנים תשעים וששה — היה
רוחה כל הרמונים מאה על
השבכה סביב: ויקח רב טבחים את — לקח
שריה כהן הראש ואת צפניה כהן
המשנה ואת שלשת שמרי הסף: — שנה
ומן העיר לקח סריס אחד אשר — סרס
היה פקיד על אנשי המלחמה — פקד לחם
ושבעה אנשים מראי פני המלך — ראה פנה
אשר נמצאו בעיר ואת ספר שר — יצא שור
הצבא המצבא את עם הארץ — צבא
וששים איש מעם הארץ הנמצאים — שש מצא
בתוך העיר: ויקח אותם נבוזראדן — את
רב טבחים וילך אותם אל מלך
בבל רבלתה: ויכה אותם מלך בבל — נכה
וימתם ברבלה בארץ חמת ויגל — מות גלה
יהודה מעל אדמתו: זה העם אשר
הגלה נבוכדרצר בשנת שבע — גלה שנה
יהודים שלשת אלפים ועשרים
ושלשה: בשנת שמונה עשרה
לנבוכדראצר מירושלם נפש
שמנה מאות שלשים ושנים: — מאה
בשנת שלש ועשרים לנבוכדראצר
הגלה נבוזראדן רב טבחים יהודים
נפש שבע מאות ארבעים וחמשה — רבע
כל נפש ארבעת אלפים ושש
מאות: ויהי בשלשים ושבע שנה — היה
לגלות יהויכן מלך יהודה בשנים — גלה
עשר חדש בעשרים וחמשה
לחדש נשא אויל מרדך מלך בבל
בשנת מלכתו את ראש יהויכין
מלך יהודה ויצא אתו מבית
הכלוא: וידבר אתו טבות ויתן — כלא דבר
את כסאו ממעל לכסא המלכים — טוב נתן
עלה

vnius quinq cubitorum: retiacula & malogranata super coronam in circuitu: omnia enea. ooooooooooooooooooooooooooooooo Et fuerūt malogranata nonaginta sex oooooo dependentia: & omnia malogranata centum oo retiaculis circūdabātur. Et tulit magister militie saraiā sacerdotē primū: & sophoniā sacerdotem secundum: & tres custodes vestibuli. oooooooo Et de ciuitate tulit eunuchum vnum qui oooooo erat prepositus super viros bellatores oooooo & septē viros de his qui videbant faciem regis oo qui inuēti sunt in ciuitate: & scribā principem militū qui probat tyrones: oooooooooooooooo & sexaginta viros de populo terre q inuēti sunt in medio ciuitatis. Tulit autem eos nabuzardan magister militie & duxit eos ad regem oooooooo babylonis in reblata. Et percussit eos rex babylonis: & interfecit eos in reblata in terra emath. Et translat⁹ est iuda de terra sua. Iste ē pp̄ls quē trāstulit nabuchodonosor. In anno septimo oo iudeos tria milia & viginti oooooooooooooooo tres. In anno octauo decimo oooooooooooooooo nabuchodonosor transtulit de hierusalem animas octingentas triginta duas. oooooooooooooooo In anno vigesimo tertio nabuchodonosor oo trāstulit nabuzardā magister militie aīas iudeorum septingētas quadraginta quinq. oooooooo Oēs ergo anime quattuor milia sexcente. oo Et factum est in tricesimo septimo anno ooooo trāsmigratiōis ioachin regis iuda duodecimo mense vigesima quinta oooooooooooooooooooooo mensis: eleuauit euilmerodach rex babylōis ipso anno regni sui caput ioachin oooooooooo regis iude: & eduxit eū de domo oooooooooooo carceris: & locutus est cum eo bona. Et posuit thronum eius sup thronos regum oooooooooo

vni⁹. τ retiaculū τ malogranata sup capitellū i circuitu:
ἑνός. καὶ δίκτυον καὶ ῥοαὶ ἐπὶ τοῦ γείσου κύκλῳ, τὰ
oīa enea. scōm hec colūne secunde
πάντα χαλκᾶ. κατὰ ταῦτα τῷ στύλῳ τῷ δευτέρῳ
τ malogranata: τ erāt malogranata nonagīta τ sex vna pars
καὶ ῥοαί, καὶ ἦσαν αἱ ῥοαὶ ἐνενήκοντα καὶ ἓξ τὸ ἓν μέ-
τ erāt oīa malogranata in retiaculo i cir
ρος, καὶ ἦσαν πᾶσαι αἱ ῥοαὶ ἐπὶ τοῦ δικτύου κύ-
cuitu centū. τ tulit pnceps coquoꝝ sara-
κλῳ ἑκατόν. καὶ ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος τὸν σαραί-
iam sacerdotē primū: τ sophoniā sacerdotē
αν τὸν ἱερέα τὸν πρῶτον, καὶ τὸν σοφωνίαν τὸν ἱερέα
secundum: τ tres custodiētes
τὸν δευτερεύοντα, καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς φυλάσσοντας τὴν
viam. τ de ciuitate tulit eunuchū vnū qui erat
ὁδόν. καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἔλαβεν εὐνοῦχον ἕνα ὃς ἦν
ppositus viroꝝ bellatoꝝ: τ septē viros
ἐπιστάτης τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν, καὶ ἑπτὰ ἄνδρας
noiatos qui in facie regis qui in-
ὀνομαστοὺς τοὺς ἐν προσώπῳ τοῦ βασιλέως τοὺς εὑ-
uēti sūt in ciuitate: τ scribam exerci-
ρεθέντας ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν γραμματέα τῆς δυνά-
tus qui scribit pp̄lo terre: τ sexa
μεως τὸν γραμματεύοντα τῷ λαῷ τῆς γῆς, καὶ ἑξή-
ginta hoīes de pp̄lo terre qui inuenti
κοντα ἀνθρώπους ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς τοὺς εὑρεθέν-
sunt in medio ciuitati. τ tulit eos nabu-
τας ἐν μέσῳ τῆς πόλεως. καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς ναβου-
zardan pnceps coquoꝝ: τ adduxit eos ad re-
ζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς βα-
gem babylonis in deblatha: τ pcussit e-
σιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθά, καὶ ἐπάταξεν αὐ-
os rex babylonis in deblatha in tra emath:
τοὺς βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν δεβλαθὰ ἐν γῇ ἡμάθ,
τ trāslat⁹ est iuda a tra eius. hic est
καὶ μετετέθη ἰούδα ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ. οὗτός ἐστιν
pp̄ls quē trāstulit nabuchodonosor: in anno septi-
ὁ λαὸς ὃν μετέθηκε ναβουχοδονόσωρ, ἐν ἔτει ἑβδό-
mo iudeos tria milia τ vigiti tres. in an
μῳ ἰουδαίους τρεῖς χιλιάδας καὶ εἰκοσιτρεῖς. ἐν ἔ-
no octauo τ decimo nabuchodonosor trāstulit
τει ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ ναβουχοδονόσωρ μετέθηκεν
a hierl'm aīas octingētas triginta
ἀπὸ ἱερουσαλὴμ ψυχὰς ὀκτακοσίας τριάκοντα
duas. in āno tertio τ vigesimo nabuchodonosor trā
δύο. ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ εἰκοστῷ ναβουχοδονόσωρ μετέ-
stulit pnceps coquoꝝ iudeoꝝ aīas septingētas qdra
θηκεν ὁ ἀρχιμάγειρος ἰουδαίων ψυχὰς ἑπτακοσίας τεσ-
ginta quinq. oēs aīe quattuor mi-
σαρακονταπέντε. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ τέσσαρες χι-
lia τ sexcente. τ factū est in trigesimo τ
λιάδες καὶ ἑξακόσιαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ
septimo āno trāsmigrati ioachim regis
ἑβδόμῳ ἔτει ἀποικισθέντος τοῦ ἰωακεὶμ βασιλέως
iuda in duodecimo mēse in quita τ vi-
ἰούδα ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ ἐν τῇ πέμπτῃ καὶ εἰ-
gesima mēsis: accepit euilmerodach rex
κάδι τοῦ μηνός, ἔλαβεν οὐλαιμαδάραχ βασιλεὺς
babylonis in anno quo regnauit ca
βαβυλῶνος ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ᾧ ἐβασίλευσε τὴν κεφα-
put ioachim regis iuda. τ eduxit eū
λὴν ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα. καὶ ἐξήγαγεν αὐτὸν
de domo qua custodiebat: τ locut⁹ est ei bona.
ἐξ οἰκίας ἧς ἐφυλάττετο, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρηστά.
τ dedit illi⁹ thronū sup thronos
καὶ ἔδωκεν αὐτοῦ τὸν θρόνον ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν
regum
βασιλέων oooooooooooooooooooooooooooo

F

G

qui cum eo in babylone. τ mutauit vestimētū car-
τῶν μετ' αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι. καὶ ἤλλαξε τὴν στολὴν τῆς φυ-
ceris eius τ cōedebat panē semp ante faci-
λακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤσθιεν ἄρτον διαπαντὸς κατὰ πρόσω-
em illius oibus dieb⁹ qb⁹ vixit. τ cōstitut⁹ ci
πον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἔζησεν. καὶ ἡ σύντα-
b⁹ ei dabat semp a rege babylo-
ξις αὐτῷ ἐδίδοτο διαπαντὸς παρὰ τοῦ βασιλέως βαβυλῶ-
nis de die in diem vsq i diem q mortu⁹ est.
νος ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἕως ἡμέρας ἧς ἀπέθανεν.

Threni hieremie.

ΘΡΗΝΟΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ. Ca.i.

Et factū est postq in captiuitatē duct⁹ est is-
κ Αἰ ἐγένετο μετὰ τὸ αἰχμαλωτισθῆναι τὸν ἰσ-
rael τ hierusalem deserta est: sedit hiere
ραὴλ καὶ ἱερουσαλὴμ ἐρημωθῆναι, ἐκάθισεν ἱερε-
mias flens τ planxit lamentatiōnē hāc sup hierl'm τ dixit.
μίας κλαίων καὶ ἐθρήνησε τὸν θρῆνον τοῦτον ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ εἶπεν.
Aleph. Quō sedit sola ciuitas plena pp̄loꝝ
Ἀλέφ. Πῶς ἐκάθισεν μόνη ἡ πόλις ἡ πεπληθυμμένη λαῶν
facta ē qsi vidua multiplicata in gentib⁹ pnceps in
ἐγενήθη ὡς χήρα πεπληθυμμένη ἐν ἔθνεσιν ἄρχουσα ἐν
puinciis facta in tributū. Beth. Plorans plorauit
χώραις ἐγενήθη εἰς φόρον. Βήθ. Κλαίουσα ἔκλαυσεν
in nocte: τ lachryme ei⁹ in maxillis eius:
ἐν νυκτί, καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἐπὶ τῶν σιαγόνων αὐτῆς,
τ nō fuit cōsolans eam ex oib⁹
καὶ οὐχ ὑπῆρχεν ὁ παρακαλῶν αὐτὴν ἀπὸ πάντων
diligentibus eam. oēs amantes eam spre
τῶν ἀγαπώντων αὐτήν. πάντες οἱ φιλοῦντες αὐτὴν ἠθέ-
uerūt in ea: facti sunt ei in inimicos: Gimel.
τησαν ἐν αὐτῇ, ἐγένοντο αὐτῇ εἰς ἐχθρούς. Γίμαλ.
Migrauit iudea ab humilitate eius. τ
Μετῳκίσθη ἰουδαία ἀπὸ ταπεινώσεως αὐτῆς, καὶ
a multitudine seruitutis eius. sedit in gētib⁹ nō
ἀπὸ πλήθους δουλείας αὐτῆς. ἐκάθισεν ἐν ἔθνεσιν οὐχ
inuenit requiē. oēs persequentes eam app
εὗρεν ἀνάπαυσιν. πάντες οἱ καταδιώκοντες αὐτὴν κα-
henderūt eā inter tribulantes. Daleth
τέλαβον αὐτὴν ἀναμέσον τῶν θλιβόντων. Δάλεθ.
Vie sion lugent eo qd nō sint venientes
Ὁδοὶ σιὼν πενθοῦσιν παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἐρχομένους
i solēnitate. oēs porte eius destructe. sacerdotes e-
ἐν ἑορτῇ. πᾶσαι αἱ πύλαι αὐτῆς ἠφανισμέναι. οἱ ἱερεῖς αὐ-
ius gemunt. virgines eius captiue ducte. τ ipa
τῆς ἀναστενάζουσιν. αἱ παρθένοι αὐτῆς αἰχμάλωτοι ἀγόμεναι, καὶ αὐτὴ
amaritudie oppssa ē i se ipa. He. Facti sunt tribulantes eam in ca-
πικραινομένη ἐν ἑαυτῇ. Ἤ. Ἐγένοντο οἱ θλίβοντες αὐτὴν εἰς κεφα-
put: τ inimici eius abundant. qr dns humiliauit eam
λήν, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς εὐθηνοῦσιν. ὅτι κύριος ἐταπείνωσεν αὐτὴν
sup multitudine impietatū eius. paruuli ei⁹ abierunt in
ἐπὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῆς. τὰ νήπια αὐτῆς ἐπορεύθησαν ἐν
captiuitate ante faciem tribulantis. Vau. Et egress⁹ ē a
αἰχμαλωσίᾳ κατὰ πρόσωπον θλίβοντος. Οὐαῦ. Καὶ ἐξῆλθεν ἐκ
filia sion ois decor eius: τ facti sunt pncipes
θυγατρὸς σιὼν πᾶσα ἡ εὐπρέπεια αὐτῆς. καὶ ἐγένοντο οἱ ἄρχοντες
eius qsi arietes: nō inuenientes pascua τ abierūt i nō fortitudie
αὐτῆς ὡς κριοί, οὐχ εὑρίσκοντες νομήν. καὶ ἐπορεύοντο ἐν οὐκ ἰσχύϊ
ante faciem psequentis. Zain. Recordata ē hierusalem die-
κατὰ πρόσωπον διώκοντος. Ζάϊν. Ἐμνήσθη ἱερουσαλὴμ ἡμε-
rū humilitatis eius: τ expulsionū eius omnia desidera-
ρῶν ταπεινώσεως αὐτῆς, καὶ ἀπωσμῶν αὐτῆς. πάντα ἐπιθυμή-
bilia eius que quiq fuerāt a dieb⁹ antiqs cū caderet pp̄ls e-
ματα αὐτῆς ὅσα ἦν ἐξ ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν τῷ πεσεῖν τὸν λαὸν αὐ-
ius in manus tribulātis τ nō fuit adiutor ei. videntes hostes
τῆς εἰς χεῖρας θλίβοντος καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν αὐτῇ, ἰδόντες οἱ ἐχθροὶ
eius riserunt sup trāsmigtione eius. Heth. Peccatū pecca
αὐτῆς ἐγέλασαν ἐπὶ τῇ μετοικεσίᾳ αὐτῆς. Ἤθ. Ἁμαρτίαν ἥμαρ-
uit hierl'z: ppterea in cōmotionē facta ē. oēs glificantes eam
τεν ἱερουσαλήμ, διὰ τοῦτο εἰς σάλον ἐγένετο. πάντες οἱ δοξάζοντες αὐτὴν
humiliauerūt eam: viderūt .n. ignominiam eius.
ἐταπείνωσαν αὐτήν, εἶδον γὰρ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς, ooo

Hiere. 13.c.

A

B

F

G

qui erāt post se in babylone: & mutauit vestimēta carceris eius: & comedebat panē corā eo sēp cūctis dieb⁹ vite sue. Et cibaria ei⁹ cibaria ppetua dabātur ei a rege babylōis statuta p singulos dies: vsq ad diē mortis sue cūctis dieb⁹ vite eius.

Incipiūt threni: id est lamētiones Hieremie q cinoth hebraice iscribūtur.

Et factū est postq in captiuitatē redactus est israel: & hierusalē deserta est: sedit hieremias propheta flens & planxit lamentatione hac in hierusalem: & amaro animo suspirans & eiulans: dixit.

Capitu. i. Aleph.

Quomodo sedet sola ciuitas plena pp̄lo. Facta est q̄si vidua dn̄a gentiū princeps puinciarū facta ē sub tributo. Beth. Plorans plorauit in nocte: & lachryme eius in maxillis ei⁹. Nō est q cōsoletur eā: ex oībus caris eius. Oēs amici ei⁹ spreuerūt eā: & facti sūt ei inimici. Gimel. Migrauit iudas pp afflictionē & multitudinē seruitutis. Habitauit iter gētes nec inuenit requiē. Oēs psecutores ei⁹ apphēderūt eā int angustias. Daleth. Vie sion lugēt: eo q nō sint qui veniāt ad solēnitatē. Oēs porte ei⁹ destructe: sacerdotes ei⁹ gemētes. Virgines ei⁹ squalide: & ipsa opp̄ssa amaritudine. He. Facti sūt hostes ei⁹ i capite: iimici ei⁹ locupletati sūt: qa dn̄s locut⁹ ē sup eā ppter mltitudinē iniqtatū ei⁹ puuli ei⁹ ducti sunt i captiuitatē an faciē tribulātis. Vau. Et egressus ē a filia sīō ōis decor ei⁹. Facti sūt pricipes eius velut arietes nō iueniētes pascua: & abierūt absq fortitudine an faciē subseqntis. Zai. Recordata est hierl'm dierū afflictiōis sue: & puaricationis oīm desiderabiliū suoꝝ q habuerat a dieb⁹ antiqs cū caderet pp̄ls ei⁹ in māu hostili: & nō esset auxiliator: viderūt eam hostes: & deriserūt sabbata ei⁹. Heth. Pctm peccauit hierl'z ppterea istabilis facta ē. Oēs q glificabāt eā spreuerūt illā: qa viderūt ignominiā ei⁹.

אשר אתו בבבל: ושנא את בגדי — בגד
כלאו ואכל לחם לפניו תמיד כל — אכל תמד
ימי חייו: וארחתו ארחת תמיד נתנה — יום חיה
לו מאת מלך בבל דבר יום ביומו
עד יום מותו כל ימי חייו:

Cap. j.

איכה ישבה בדד העיר רבתי — רבב היה
עם היתה כאלמנה רבתי בגוים — שור מדן
שרתי במדינות היתה למס: בכו — בכה ליל
תבכה בלילה ודמעתה על לחיה — נחם
אין לה מנחם מכל אהביה כל — רעה היה
רעיה בגדו בה היו לה לאיבים: — גלה
גלתה יהודה מעני ומרב עבדה היא — ענה
ישבה בגוים לא מצאה מנוח כל — נוח
רדפיה השיגוה בין המצרים: — נשג צור
דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד — בוא
כל שעריה שוממין כהניה נאנחים — שמם
בתולתיה נוגות והיא מר לה: — אנח בתל
היו צריה לראש איביה שלו כי — יגה צרר
יהוה הוגה על רב פשעיה עולליה — צור שלה
הלכו שבי לפני צר: ויצא מן בת — יגה עלל
ציון כל הדרה היו שריה כאילים — שבה פנה
לא מצאו מרעה וילכו בלא כח — שור
לפני רודף: זכרה ירושלם ימי — רעה כוח
עניה ומרודיה כל מחמדיה אשר — רדף יום
היו מימי קדם בנפל עמה ביד — ענה מרד
צר ואין עוזר לה ראוה צרים — חמד יום
שחקו על משבתה: חטא חטאה — צור עזר
ירושלם על כן לנידה היתה — ראה שבת
כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה — נוד כבד
זול ערה

Ipsa aũt gemẽs & cõuersa est retrorsum. Teth. Sordes ei⁹ in pedib⁹ eius: nec recordata ẽ finis sui. Deposita ẽ vehemẽter: nõ habens cõsolatorẽ. Vide dñe afflictionem meã: quoniã erectus est inimicus. Ioth. Manũ suã misit hostis ad omĩa desiderabilia eius: quia vidit gentes ingressas sanctuariũ suum: de quibus precepas ne intrarẽt in ecclesiam tuã. Caph. Oĩs ppl'us eius gemẽs: et querens panem. Dederunt preciosa queq͛ pro cibo: ad refocillandum animam. Vide dñe & considera quoniã facta sum vilis. Lamech. O vos omnes qui transitis per viam: attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Quoniam vindemiauit me vt locutus est dñs in die furoris sui. Mem. De excelso misit ignem in ossibus meis & erudiuit me. Expandit rete pedibus meis: conuertit me retrorsum. Posuit me desolatã tota die merore cõfectã. Nũ. Vigilauit iugũ iniqtatũ mearũ in manu ei⁹ cõuolute sunt & ĩposite collo meo. Infirmata ẽ virtus mea: dedit me dñs in manu de qua non potero surgere. Samech. Abstulit oẽs magnificos meos dñs de medio mei: vocauit aduersum me tp̃s vt cõtereret electos meos. Torcular calcauit dñs virgini filie iuda. Ain. Idcirco ego plorans: & oculus meus deducens aquas: qa longe factus ẽ a me cõsolator conuertẽs aiam meã. Facti sunt filii mei perditi quoniã inualuit inimicus. Phe. Expandit sion manus suas: nõ est q consoletur eam. Mandauit dñs aduersum iacob in circuitu eius hostes eius. Facta est hierusalẽ q̃si polluta mẽstruis inter eos. Sade. Iustus est dñs: qa os ei⁹ ad iracũdiã ꝓuocaui. Audite obsecro vniuersi ppl'i: & videte dolorẽ meum. Virgĩes mee & iuuenes mei abierũt in captiuitatẽ. Coph. Vocaui amicos meos: ipi dcepũt me. Sacerdotes mei & senes mi

in vrbe cõsumpti sunt: quia quesierũt cibũ sibi vt refocilarent animas suas. Res. Vide domine qm̃ tribulor: conturbatus ẽ venter me⁹. Subuersum est cor meũ in memetipã qm̃ amaritudine plena sum. Foris iterficit gladi⁹: & domi mors similis est. Sin. Audierũt qa ingemisco ego: & nõ est q cõsoletur me. Oẽs inimici mei audierũt malum meũ: letati sunt qm̃ tu fecisti. Adduxisti diẽ cõsolatõis: & fiant similes mei. Thau. Ingrediatur omẽ malũ eoꝝ corã te: & vindemia eos sicut vindemiasti me ꝓpter oẽs iniquitates meas. Multi enĩ gemitus mei & cor meũ merens. 2. Aleph.

Quomodo obtexit caligine in furore suo dominus filiã sion: proiecit de celo in terram inclytam israel: & nõ est recordatus scabelli pedũ suorũ ĩ die furoris sui. Beth. Precipitauit dñs nec pepercit oĩa speciosa iacob: destruxit in furore suo munitiões virginis iuda: & deiecit in terrã: polluit regnũ et pricipes eius. Gimel. Cõfregit in ira furoris sui omne cornu israel: auertit retrorsum dexteram suã a facie inimici & succẽdit in iacob q̃si ignẽ flãme deuorãtis in gyro. Deleth. Tetendit arcũ suũ q̃si inimic⁹: firmauit dexterã suã q̃si hostis: & occidit omẽ qd pulchrũ erat visu in tabernaculo filie siõ: effudit q̃si ignẽ indignationẽ suã. He. Fact⁹ ẽ dñs velut inimic⁹ p̃cipitauit isrl': p̃cipitauit oia menia ei⁹: dissipauit munitiones eius & repleuit in filia iuda hũiliatũ & hũiliatã. Vau. Et dissipauit quasi hortũ tentoriũ suũ: demolitus est tabernaculũ suũ. Obliuiõi tradidit dominus in sion festinantẽ & sabbatum: & in opprobrium & in indignationẽ furoris sui regẽ & sacerdotẽ. Zain. Repulit dñs altare suum maledixit sanctificationi sue: tradidit in manu inimici muros turrium eius. Vocem dederũt in domo domini sicut in die

מועד׃ חשב יהוה להשחית חומת
בת ציון נטה קו לא השיב
ידו מבלע ויאבל חל וחומה
יחדו אמללו׃ טבעו בארץ
שעריה אבד ושבר בריחיה
מלכה ושריה בגוים אין תורה
גם נביאיה לא מצאו חזון
מיהוה׃ ישבו לארץ ידמו
זקני בת ציון העלו עפר על
ראשם חגרו שקים הורידו
לארץ ראשן בתולת ירושלם׃
כלו בדמעות עיני חמרמרו
מעי נשפך לארץ כבדי על
שבר בת עמי בעטף עולל
ויונק ברחבות קריה׃ לאמתם
יאמרו איה דגן ויין בהתעטפם
כחלל ברחבות עיר בהשתפך
נפשם אל חיק אמתם׃
מה אעידך מה אדמה לך
הבת ירושלם מה אשוה לך
ואנחמך בתולת בת ציון כי
גדול כים שברך מי ירפא לך
נביאיך חזו לך שוא ותפל
ולא גלו על עונך להשיב
שבותך ויחזו לך משאות שוא
ומדוחים׃ ספקו עליך כפים
כל עברי דרך שרקו וינעו
ראשם על בת ירושלם
הזאת העיר שיאמרו כלילת
יפי משוש לכל הארץ׃
פצו עליך פיהם כל איביך
שרקו ויחרקו שן אמרו בלענו
אך זה היום שקוינהו מצאנו
ראינו׃ עשה יהוה אשר
זמם בצע אמרתו אשר צוה
מימי קדם הרס ולא חמל

שחת חמה · קוה שוב · אבל · ברח · שור ירה · נבא חזה · דמם · עלה · ירד · בתל · כלה · מעה שפך · עלל · ינק קרה · אם אמר · עטף · עוד דמה · שוה · נחם · גדל · רפא חזה · גלה שוב · שבה נשא · נדח · נוע · אמר כלל · שוש · פצה פה · חרק · קוה · ראה · יום

solēni. Heth. Cogitauit dominus diſſipare murũ filie ſion: tetēdit funiculũ ſuũ & nō auertit manũ ſuā a perditiōe. Luxitq antemurale: & murus pariter diſſipat9 eſt. Teth. Defixe ſunt in terra porte ei9: perdidit & contriuit vectes eius: regē eius & pricipes ei9 in gentib9. Non eſt lex: & prophete eius nō inuenerunt viſionem a dñō. Ioth. Sederunt in terra: conticuerunt ſenes filie ſion: cōſperſerunt cinere capita ſua: accincti ſunt ciliciis. Abiecerũt i terra capita ſua virgines hieruſalem. Caph. Defecerũt pre lachrymis oculi mei cōturbata ſũt viſcera mea. Effuſum eſt in terra iecur meũ ſup contritionē filie populi mei: cũ deficeret puulus & lactēs i plateis oppidi. Lamech. Matribus ſuis dixerunt vbi eſt triticũ & vinum: cum deficerēt quaſi vulnerati in plateis ciuitatis: cum exalarent animas ſuas in ſinu matrum ſuarum. Mem. Cui comparabo te: vel cui aſſimilabo te filia hieruſalem? Cui exequabo te & conſolabor te virgo filia ſion. Magna eſt enī velut mare cōtritio tua: qs medebitur tui? Nũ. Prophete tui viderũt tibi falſa & ſtulta: nec aperiebāt iniquitatem tuam vt te ad pniām puocarent. Viderũt aũt tibi aſſũptiones falſas & eiectiões. Samech. Plauſerũt ſup te manib9 oēs trāſeuntes per viā ſibilauerũt & mouerunt capita ſua ſuper filiam hieruſalem: heccine eſt vrbs dicentes perfecti decoris gaudium vniuerſe terre? Phe. Aperuerunt ſuper te os ſuũ omnes inimici tui: ſibilauerũt & fremuerũt dentibus ſuis: & dixerũt deuorabim9. En iſta eſt dies quā expectabam9: inuenim9 vidimus. Ain. Fecit dominus que cogitauit: cōpleuit ſermonē ſuũ quē pceperat a diebus antiqs. Deſtruxit & non pepercit:

feſtiuitati. Heth Cogitauit dñs diſſipare murũ
ἑορτῆς. ἠθ. Ἐλογίσατο κύριος τοῦ διαφθεῖραι τεῖχος
filie ſion. tetendit menſurā: nō auertit manũ ſu
θυγατρὸς σιών. ἐξέτεινε μέτρον, οὐκ ἀπέστρεψε χεῖρα αὐ
am a conculcatione: & luxit ante
τοῦ ἀπὸ καταπατήματος, καὶ ἐπένθησε τὸ προτεί
murale & murus vnanimiter infirmat9 ē. Teth In
χισμα καὶ τεῖχος ὁμοθυμαδὸν ἠσθένησεν. Τήθ. Ἐνε
fixe ſunt in trā porte eius. pdidit & cōtri
πάγησαν εἰς γῆν πύλαι αὐτῆς, ἀπώλεσε καὶ συνέ
uit vectes eius regem eius & principes
τριψε μοχλοὺς αὐτῆς βασιλέα αὐτῆς καὶ ἄρχοντας
eius in gentib9: nō eſt lex & pphete e
αὐτῆς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὐκ ἔστι νόμος καί γε προφῆται αὐ
ius nō viderũt viſionē a dño. Ioth. Sederũt in
τῆς οὐκ ἴδον ὅρασιν παρὰ κυρίου. Ἰώθ. Ἐκάθισαν εἰς
trā: cōticuerũt ſeniores filie ſion: aſcendere
τὴν γῆν, ἐσιώπησαν πρεσβύτεροι θυγατρὸς σιών, ἀνέβι
fecerũt puluerē ſup caput eoꝝ: accincti ſunt
βασαν χοῦν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, περιεζώσαντο
ciliciis: deduxerunt in trā principes virgines in
σάκκους, κατήγαγον εἰς γῆν ἀρχηγοὺς παρθένους ἐν
hieruſalem. Chaph. Defecerũt in lachrimis ocu
ἱερουσαλήμ. Χάφ. Ἐξέλιπον ἐν δάκρυσιν οἱ ὀφθαλ
li mei: cōturbatũ ē cor meũ: effuſa ē in tra glo
μοί μου, ἐταράχθη ἡ καρδία μου, ἐξεχύθη εἰς γῆν ἡ δό
ria mea ſup cōtritione filie ppli mei cũ
ξα μου ἐπὶ τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου ἐν
deficiat puul9 & lactans in plateis ciui
τῷ ἐκλείπειν νήπιον καὶ θηλάζοντα ἐν πλατείαις πό
tatis. Lamed. Matribus ſuis dixerũt: vbi tri
λεως. Λάμεδ. Ταῖς μητράσιν αὐτῶν εἶπαν, ποῦ σῖ
ticũ & vinũ cũ deficerēt ipi q̃ſi vulneratus
τος καὶ οἶνος ἐν τῷ ἐκλύεσθαι αὐτοὺς ὡς τραυματίας
in plateis ciuitatis: cũ effunderēt aiās ſuas
ἐν πλατείαις πόλεως, ἐν τῷ ἐκχεῖσθαι ψυχὰς αὐτῶν
in ſinum matrũ ſuaꝝ. Mem. Quid teſtificabor tibi
εἰς κόλπον μητέρων αὐτῶν. Μήμ. Τί μαρτυρήσω σοι
aut qd aſſimilabo tibi filia hieruſalem? qs ſaluabit te
ἢ τί ὁμοιώσω σοι θύγατερ ἱερουσαλήμ; τίς σώσει σε
virgo filia ſion? qr magnificatũ ē poculũ cōtri
παρθένος θυγάτηρ σιών; ὅτι ἐμεγαλύνθη ποτήριον συν
tionis tue: qs medebit tibi? Nun. Prophete tui
τριβῆς σου, τίς ἰάσεταί σε; Νοῦν. Προφῆταί σου
viderũt tibi falſa & imprudētiā: & nō detexe
εἴδοσάν σοι μάταια καὶ ἀφροσύνην, καὶ οὐκ ἀπεκάλυ
rũt ſup iniqtatē tuā ad reuertendũ captiuitatem
ψαν ἐπὶ τὴν ἀδικίαν σου τοῦ ἀποστρέψαι αἰχμαλωσί
tuā: & viderũt aſſumptiōes vanas & eiectiones.
αν σου, καὶ εἴδοσαν λήμματα μάταια καὶ ἐξώσματα.
Samech. Plauſerũt ſup te man9 oēs tranſ
Σαμέχ. Ἐκρότησαν ἐπὶ σοὶ χεῖρας πάντες οἱ πα
ſeuntes viā: ſibilauerũt & mouerunt ca
ραπορευόμενοι ὁδόν, ἐσύρισαν καὶ ἐκίνησαν τὴν κεφα
put ſuũ ſup filiam hieruſalem. ſi hec ci
λὴν αὐτῶν ἐπὶ τὴν θυγατέρα ἱερουσαλήμ, εἰ αὕτη ἡ πό
uitas dicent corona glie: letitia vniuerſe terre.
λις ἐροῦσι στέφανος δόξης, εὐφροσύνη πάσης τῆς γῆς.
Phe. Aperuerũt ſup te os ſuum oēs inimici
Φή. Διήνοιξαν ἐπὶ σὲ στόμα αὐτῶν πάντες οἱ ἐχθροί
tui: ſibilauerũt & fremuerũt dentib9: dixerũt deuorauim9
σου, ἐσύρισαν καὶ ἔβρυξαν ὀδόντας, εἶπαν κατεπίο
eam: verũtñ hec dies quā expectabam9 inueni
μεν αὐτήν, πλὴν αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν προσεδοκῶμεν, εὕρο
mus eam: vidim9. Ain. Fecit dñs q̃ cogita
μεν αὐτήν, εἴδομεν. Αἴν. Ἐποίησε κύριος ἃ ἐνεθυ
uit: compleuit verba ſua q̃ pcepit a die
μήθη, συνετέλεσε ῥήματα αὐτοῦ ἃ ἐνετείλατο ἐξ ἡμε
bus antiquis: deſtruxit & non pepercit:
ρῶν ἀρχαίων, καθεῖλε καὶ οὐκ ἐφείσατο,

Leui. 26.c. Deut. 28.b.

& letificauit ſup te inimicũ: exaltauit cornu tribulantis te.
καὶ εὔφρανεν ἐπὶ σὲ ἐχθρόν, ὕψωσε κέρας θλίβοντός σε.
Sade. Clamauit cor eoꝝ ad dñm: muri filie
Σαδή. Ἐβόησε καρδία αὐτῶν πρὸς κύριον, τείχη θυγατρὸς
ſion deducāt q̃ſi torrens lachrymas die ac nocte:
σιὼν καταγαγέτω ὡς χειμάρρους δάκρυα ἡμέρας καὶ νυκτός,
ne des lotionē tibi: neq taceat pupilla ocu
μὴ δῷς ἔκνηψιν σεαυτῇ, μὴ δὲ σιωπησάτω κόρη ὀφθαλ
li tui: Coph: Surge ad meditandũ in nocte in pnci
μοῦ σου. Κώφ. Ἀνάστηθι ἀδολέσχησαι ἐν νυκτὶ εἰς ἀρ
piis cuſtodie effunde q̃ſi aquā cor tuũ ante
χὰς φυλακῆς ἔκχεον ὡς ὕδωρ καρδίαν σου ἀπέναντι
faciem dñi: leua ad eũ man9 tuas p aĩ
προσώπου κυρίου, ἆρον πρὸς αὐτὸν χεῖράς σου περὶ ψυ
mab9 puulorꝝ tuorꝝ q deficiunt fame a pncipio om
χῶν νηπίων σου τῶν ἐκλυομένων λιμῷ ἀπ᾽ ἀρχῆς πα
niũ cōpitorꝝ. Res. Uide dñe & reſpice cui vide
σῶν ἐξόδων. Ῥής. Ἴδε κύριε καὶ ἐπίβλεψον τίνι ἐπε
miaſti ita: ſi comedēt mulieres fructũ ventris
φύλλισας οὕτως, εἰ φάγονται γυναῖκες καρπὸν κοιλίας
eoꝝ. occidentur puuli lactantes mãmas. ſi occi
αὐτῶν. φονευθήσονται νήπια θηλάζοντα μαστούς. εἰ ἀπο
des in ſanctuario dñi ſacerdotē & pphetam? Sin.
κτενεῖς ἐν ἁγιάσματι κυρίου ἱερέα καὶ προφήτην; Σίν.
Dormierunt in trā viaꝝ puerulus & ſenex.
Ἐκοιμήθησαν εἰς γῆν ἐξόδων παιδάριον καὶ πρεσβύτης.
virgines mee & iuuenes mei abierunt in captiui
παρθένοι μου καὶ νεανίσκοι μου ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμα
tate: in gladio: in fame interfeciſti in die ire
λωσίᾳ, ἐν ῥομφαίᾳ, ἐν λιμῷ ἀπέκτεινας ἐν ἡμέρᾳ ὀρ
tue coctiſti: non pepciſti. Tau. Uocaſti
γῆς σου ἐμαγείρευσας, οὐκ ἐφείσω. Θαύ. Ἐκάλεσας
q̃ſi diem feſtiuitatis trāſmigrātiōis mee in circuitu: & nō
ὡσεὶ ἡμέραν ἑορτῆς παροικίας μου κυκλόθεν, καὶ οὐκ
fuit in die ire dñi ſaluatus & dere
ἐγένετο ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου ἀνασωζόμενος καὶ κατα
lictus ſic obtinui & mltiplicaui inimicos meos
λελειμμένος ὡς ἐπεκράτησα καὶ ἐπλήθυνα ἐχθρούς μου
omnes: Aleph.
πάντας. Ἀλέφ. Ca.3.
Ego vir videns paupertatē in virga furoris e
Ἐγὼ ἀνὴρ ὁ βλέπων πτωχείαν ἐν ῥάβδῳ θυμοῦ αὐ
ius: ſup me aſſumpſit me: deduxit in tenebras &
τοῦ, ἐπ᾽ ἐμὲ παρέλαβέ με, ἀπήγαγεν εἰς σκότος καὶ
nō lucē: verũtñ in me vertit manũ ſuā tota die.
οὐ φῶς, πλὴν ἐν ἐμοὶ ἐπέστρεψε χεῖρα αὐτοῦ ὅλην τὴν ἡμέ
Beth. Inueterauit carnes meas: & pellis mea
ραν. Βήθ. Ἐπαλαίωσε σάρκας μου, καὶ δέρμα μου
oſſa mea ptriuit. edificauit ꝯ me & cir
ὀστέα μου συνέτριψεν. ἀνῳκοδόμησε κατ᾽ ἐμοῦ καὶ ἐκύ
cũdedit caput meũ & laborauit: in tenebroſis collo
κλωσε κεφαλήν μου καὶ ἐμόχθησα, ἐν σκοτεινοῖς ἐκάθι
cauit me q̃ſi mortuos ſeclĩ. Gimel. Edificauit cō
σέ με ὡς νεκροὺς αἰῶνος. Γίμελ. Ἀνῳκοδόμησε κα
tra me & non egrediar aggrauauit es meũ. &
τ᾽ ἐμοῦ καὶ οὐκ ἐξελεύσομαι ἐβάρυνε χαλκόν μου. καί
qr vociferabor & clamabo: obturauit orationem
γε ὅτι κεκράξομαι καὶ βοήσω, ἀπέφραξε προσευχήν
meā. edificauit vias meas obturauit: ſemitas meas
μου. ἀνῳκοδόμησεν ὁδούς μου ἐνέφραξε, τρίβους μου
cōturbauit. Daleth. Urſus inſidians ipe mihi q̃ſi
ἐτάραξεν. Δάλεθ. Ἄρκος ἐνεδρεύουσα αὐτός μοι ὡς
leo in abſcōditis. perſequut9 ē recedentē & ſeda
λέων ἐν κρυφαίοις. κατεδίωξεν ἀφεστηκότα καὶ κατέ
uit me. poſuit me deſolatam. tetendit arcũ ſu
παυσέν με. ἔθετό με ἠφανισμένην. ἐνέτεινε τόξον αὐ
um & firmauit me q̃ſi ſignũ ad ſagittā. He. Indu
τοῦ καὶ ἐστύλωσέ με ὡς σκοπὸς εἰς βέλος. Ἤ. Εἰσήγα
xit renib9 meis ſagittas pharetre ſue. fact9 ſuz ri
γε τοῖς νεφροῖς μου ἰοὺς φαρέτρας αὐτοῦ. ἐγενήθην γέ
ſus omni pplo: pſalmus eoꝝ tota die.
λως παντὶ λαῷ, ψαλμὸς αὐτῶν ὅλην τὴν ἡμέραν.

Oſee.2

et letificauit ſup te inimicũ & exaltauit cornu hoſtiũ tuorũ. Sade. Clamauit cor eoꝝ ad dñm: ſup muros filie ſion. Deduc q̃ſi torrentē lachrymas per diē & noctē: nō des requiē tibi: neq taceat pupilla oculi tui. Coph. Cōſurge laude in nocte in principio vigiliarũ: effunde ſicut aquā cor tuũ ante conſpectũ dñi. Leua ad eũ manus tuas pro aīa paruulorũ tuoꝝ qui fame pereũt in capite oĩm compitorũ. Res Vide dñe & cōſidera quē vindemiaris ita. Ergo ne comedent mulieres fructũ ſuũ: paruulos ad menſurā palme? Si occiditur in ſanctuario dñi ſacerdos & propheta? Sin. Iacuerũt in terra foris puer & ſenex: virgines mee & iuuenes mei ceciderũt in gladio. Interfeciſti in die furoris tui: percuſſiſti nec miſertus es. Thau. Vocaſti q̃ſi ad diem ſolēnem: qui terrerent me de circuitu: & nō fuit in die furoris dñi qui effugeret & relinq̃retur. Quos educaui & nutriui: inimicus meus conſumpſit eos. 3. Aleph. Ego vir videns paupertatē meā: in virga indignatōis ei9. Aleph. Me minauit & adduxit in tenebris & nō in lucē. Aleph. Tantũ in me vertit: & cōuertit manũ ſuā tota die. Beth. Vetuſtatē fecit pellē meā & carnem meā: cōtriuit oſſa mea. Beth. Edificauit in gyro meo: & circũdedit me felle & labore. Beth. In tenebroſis collocauit me q̃ſi mortuos ſempiternos. Gimel. Circũedificauit aduerſũ me vt nō egrediar aggrauauit cõpedē meũ. Gimel. Sed & cũ clamauero & cũ rogauero: excluſit orōnē meā. Gimel. Concluſit vias meas lapidib9 q̃dris: ſemitas meas ſubuertit. Deleth. Vrſus inſidiās fact9 eſt mihi leo in abſcōdito. Deleth. Semitas meas ſubuertit & confregit me: poſuit me deſolatā. Deleth. Tetēdit arcũ ſuũ & poſuit me q̃ſi ſignũ ad ſagittam. He. Miſit i renib9 meis filias pharetre ſue. He. Factus ſũ in deriſũ oĩ pplo meo cāticũ eoꝝ tota die.

וישמח עליך אויב הרים קרן
צריך׃ צעק לבם אל אדני חומת
בת ציון הורידי כנחל דמעה יומם
ולילה אל תתני פוגת לך אל
תדם בת עינך׃ קומי רני
בליל לראש אשמרות שפכי
כמים לבך נכח פני אדני שאי
אליו כפיך על נפש עולליך
העטופים ברעב בראש כל
חוצות׃ ראה יהוה והביטה למי
עוללת כה אם תאכלנה נשים
פרים עללי טפחים אם יהרג
במקדש אדני כהן ונביא׃
שכבו לארץ חוצות נער וזקן
בתולתי ובחורי נפלו בחרב הרגת
ביום אפך טבחת לא חמלת׃
תקרא כיום מועד מגורי
מסביב ולא היה ביום אף יהוה
פליט ושריד אשר טפחתי ורביתי
איבי כלם׃

Cap. iij.

אני הגבר ראה עני בשבט
עברתו׃ אתי נהג וילך חשך ולא
אור׃ אך בי ישב יהפך ידו
כל היום׃ בלה בשרי ועורי שבר
עצמותי׃ בנה עלי ויקף ראש
ותלאה׃ במחשכים הושיבני
כמתי עולם׃ גדר בעדי ולא
אצא הכביד נחשתי׃ גם כי
אזעק ואשוע שתם תפלתי׃
גדר דרכי בגזית נתיבתי עוה׃
דב ארב הוא לי אריה במסתרים׃
דרכי סורר ויפשחני שמני
שומם׃ דרך קשתו ויציבני
כמטרא לחץ׃ הביא בכליותי
בני אשפתו׃ הייתי שחק
לכל עמי נגינתם כל היום׃

שמח איב · רום · צור · חמה · ירד · נתן · דום רנן · שמר · פנה נשא · עלל · עטף · נבט · עלל אכל · עשה פרה · הרג · קדש · בתל בחר · קרא יעד · גור סבב · פלט שרד · רבה כלה · ענה · ילך · שוב הפך · לאה חשך · ישב מות · יצא כבד · זעק שוע · סתם פלל · גזז נתב · דוב ארב · סתר פשח · שום שמם · נטר בוא · כלה היה · נגן

t

He. Replevit me amaritudinibus: inebriauit me absinthio. Vau. Confregit ad nūerū dentes meos: cibauit me cinere. Vau. Et repulsa est aīa mea: oblit9 sum bonorum. Vau. Et dixi periit finis meus & spes mea a dño. Zain. Recordare paupertatis & trāsgressionis mee. absinthii & fellis. Zai. Memoria mēor ero: & tabescet in me aīa mea. Zain. Hec recolens in corde meo: ideo sperabo. Heth. Misericordie dñi qa nō sumus cōsumpti: qa nō defecerūt miseratiōes ei9. Heth. Noui diluculo: multa ē fides tua. Heth. Pars mea dñs: dixit aīa mea ppterea expectabo eū. Teth. Bon9 est dñs sperātibus in eū aīe quereti illū. Teth. Bonū est pstolari cū silētio salutare dñi. Teth. Bonū est viro cum portauerit iugū ab adolescētia sua. Ioth. Sedebit solitari9 & tacebit: qa leuauit sr se. Ioth. Ponet ī puluere os suū: si forte sit spes. Ioth. Dabit pcutiēti se maxillā saturabitur opprobriis. Caph. Quia nō repellet in sēpiternū dñs. Caph. Quia si abiecit & miserebitur: sm mltitudinē mīarū suarum. Caph. Nō enī humiliauit ex corde suo: & abiecit filios hoiz. Lamech. Vt cōtereret sub pedib9 suis oēs vinctos terre. Lamech. Vt declinaret iudiciū viri ī cōspectu vult9 altissimi. Lamech. Vt peruerteret hoīem ī iudicio suo dñs ignorauit. Mē. Quis ē iste qui dixit vt fieret dño non iubente. Mē. Ex ore altissimi nō egredientur: nec mala nec bona. Mem. Quid murmurauit hō viuēs: vir pro pctīs suis. Nun. Scrutemur vias nras & qram9 & reuertamur ad dñm. Nun. Leuem9 corda nra cū manib9 ad deū in celos. Nun. Nos iniq egim9 & ad iracūdiā puocauim9: idcirco tu inexorabilis es. Samech. Operuisti in furore & pcussisti occidisti nec pepcisti. Samech. Opposuisti nubē tibi: ne trāseat oratio. Samech. Eradicationē & abiectionē posuisti me in medio pplorum. Phe. Aperuerūt sup nos os suū oēs

inimici. Phe. Formido & laqueus facta est nobis vaticinatio & contritio. Phe. Diuisiones aquarum deduxit oculus me9: in cōtritione filie ppli mei. Ain. Oculus meus afflictus est nec tacuit: eo q nō esset reqes. Ain. Donec respiceret & videret dñs de celis. Ai. Ocul9 meus depdatus est aīam meā in cūctis filiabus vrbis mee. Sade. Venatiōe ceperūt me qsi auē īimici mei gratis. Sade. Lapsa est ī lacū vita mea: & posuerūt lapidē sup me. Sade. Inūdauerūt aque sup caput meū: dixi perii. Coph. Inuocaui nomē tuū dñe: de lacu nouissimo. Coph. Vocē meā audisti: ne auertas aurē tuā a singultu meo & clamoribus. Coph. Appropinquasti ī die qñ vocaui te: dixisti: ne timeas. Res. Iudicasti dñe causā aīe mee: redēptor vite mee. Res. Vidisti dñe iniqtatē illorum aduersū me: iudica iudiciū meū. Res. Vidisti oēm furorē vniuersas cogitationes eorum aduersum me. Sin. Audisti opprobriū eorū dñe: oēs cogitatiōes aduersū me. Sin. Labia insurgētiū mihi & meditationes eorū: aduersum me tota die. Si. Sessionē eorum & resurrectionē eorū vide: ego sum psalmus eorum. Thau. Reddes eis vicē dñe: iuxta opera manuū suarū. Thau. Dabis eis scutū cordis laborē tuū. Thau. Persequeris in furore: & cōteres eos sub celis domine.

Cap. iiij.

4\. Aleph.

Quomodo obscuratū est aurū: mutatus ē color optim9: dispsi sūt lapides sctūarii in capite oīm platearum. Beth. Filii siō inclyti & amicti auro prio: quō reputati sūt in vasa testea: opus manuū figuli. Gimel. Sed & lamie nudauerūt māmam lactauerūt catulos suos. Filia popli mei crudelis: qsi struthio ī deserto. Deleth. Adhesit ligua lactētis ad palatū eius in siti: paruuli petierūt panē: & nō erat qui frāgeret eis. He. Qui vescebātur voluptuose interierunt in viis q nutriebātur in croceis amplexati sunt

stercora. Vau. Et maior effecta est iniquitas filie populi mei pctō sodomorū: q̄ subuersa ē in momēto: & nō ceperūt in ea manus. Zain. Cādidiores nazarei eius niue: nitidiores lacte: rubicundiores ebore antiquo: saphyro pulchriores. Heth. Denigrata est super carbones facies eorum & non sunt cogniti in plateis. Adhesit cutis eorū ossibus: aruit & facta ē q̄si lignū. Teth. Melius fuit occisis gladio q̄ȝ interfectis fame: qm̄ isti extabuerūt cōsumpti a sterilitate terre. Ioth. Manus mulierum misericordiū coxerunt filios suos: facti sunt cibus earū in cōtritione filie ppl̄i mei. Caph. Cōpleuit dn̄s furorem suū: effudit iram indignatiōis sue. Et succendit ignē in sion: & deuorauit fundamēta eius. Lamech. Nō crediderūt reges terre & vniuersi habitatores orbis: qm̄ ingrederetur hostis & inimicus per portas hierl'm. Mē. Propt̄ pctā pphetarū eius & iniqtates sacerdotū eius: q effuderūt in medio eius sanguinē iustorū. Nun. Errauerūt ceci in plateis polluti sūt sanguine. Cū q̄ȝ nō possent intrare tenuerūt lacinias suas. Samech. Recedite polluti clamauerūt eis: recedite abite noli tāgere. Iurgati quippe sūt: & cōmoti dixerūt inter gentes nō addet vltra vt hitet i eis. Phe. Facies dn̄i diuisit eos: nō addet vt respiciat eos. Facies sacerdotū nō erubuerūt neq̄ȝ senū miserti sunt. Ain. Cū adhuc subsisterem⁹ defecerūt oculi nr̄i ad auxiliū nr̄m vanū cū respiceremus attenti ad gentē q̄ saluare nos non poterat. Sade. Lubricauerūt vestigia nr̄a in itinere platearū nr̄arū: appropinquit finis nr̄: cōpleti sunt dies nr̄i: qa venit finis nr̄. Coph. Velociores fuerūt psecutores nr̄i aqlis celi: sup mōtes psecuti sūt nos in deserto insidiati sūt nobis. Res. Spūs oris nr̄i xp̄s dn̄s captus est in peccatis nr̄is: cui diximus in vmbra tua viuemus in gentibus. Sin. Gaude & letare

filia edom que habitas in terra hus. Ad te quoq̄ȝ perueniet calix: inebriaberis atq̄ȝ nudaberis. Thau. Cōpleta est iniqtas tua filia sion: nō addet vltra vt transmigret te. Visitauit iniqtatē tuā filia edō discooperiet pctā tua.

Oratio Hieremie. 5.

Recordare dn̄e qd acciderit nobis: intuere & respice opprobriū nr̄ȝ. Hereditas nr̄a versa est ad alienos: domus nr̄e ad extraneos. Pupilli facti sumus absq̄ȝ patre: matres nostre q̄si vidue. Aquam nostram pecunia bibimus: ligna nostra precio cōparauimus. Ceruicibus nostris minabamur: lassis non dabatur requies. Egypto dedimus manū & assyriis: vt saturemur pane. Patres nostri peccauerunt & non sunt: & nos iniqtates eorū portauimus. Serui dn̄ati sunt nr̄i: nō fuit q redimeret de manu eorū. In aīabus nr̄is afferebamus panē nobis: a facie gladii in deserto. Pellis nr̄a q̄si clibanus exusta est: a facie tēpestatū famis. Mulieres in sion hūiliauerūt & virgīes i ciuitatibus iuda. Principes manu suspēsi sunt: facies senū nō erubuerūt. Adolescentibus impudice abusi sūt & pueri in ligno corruerunt. Senes defecerūt de portis: iuuenes de choro psallentiū. Defecit gaudiū cordis nr̄i: versus est in luctum chorus noster. Cecidit corona capitis nr̄i: ve nobis qa peccauimus. Propterea mestū factū est cor nostrū: ideo cōtenebrati sunt oculi nr̄i. Propter montē sion qa dispiit: vulpes ambulauerūt in eo. Tu aūt dn̄e in eternū pmanebis: soliū tuū in generatione & gn̄atione. Quare in ppetuū obliuisceris nr̄i: derelinques nos in lōgitudine dierū. Cōuerte nos dn̄e ad te & cōuertemur: innoua dies nr̄os sicut a pricipio. Sed pìiciēs repulisti nos: iratus es cōtra nos vehemēter. Expliciūt threni.i. lamētationes Hieremie.

BARUCH.
ΒΑΡΟΥΧ.

Ca. 1.

Et hec verba libri
Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι τοῦ βιβλί-
quem scripsit baruch filius
ου οὓς ἔγραψεν βαρούχ υἱὸς
nerie filii maasie filii sedechie fi-
νηρίου υἱοῦ μαασαίου υἱοῦ σεδεκίου υἱ-
lii sodei filii helchie in babylone
οῦ ἀσαδίου υἱοῦ χελκίου ἐν βαβυλῶνι
in anno quinto septima
ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ ἑβδόμῃ τοῦ
mensis in tempore quo ceperunt chal-
μηνὸς ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἔλαβον οἱ χαλ-
dei hierusalem et incenderunt eam
δαῖοι τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν
in igne: et legit baruch verba
ἐν πυρί. καὶ ἀνέγνω βαρούχ τοὺς λόγους
libri huius in auribus iechonie filii
τοῦ βιβλίου τούτου ἐν ὠσὶν ἰεχονίου υἱοῦ
ioachim regis iuda: et in auribus om
ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐν ὠσὶ παν-
nis populi venientium ad li-
τὸς τοῦ λαοῦ τῶν ἐρχομένων πρὸς τὴν βί-
brum: et in auribus potentium et fi-
βλον, καὶ ἐν ὠσὶν τῶν δυνατῶν καὶ υἱ-
liorum regum. et in auribus senio-
ῶν τῶν βασιλέων. καὶ ἐν ὠσὶ τῶν πρεσ-
rum: et in auribus omnis populi
βυτέρων, καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς τοῦ λαοῦ
a paruo vsque ad magnum eorum omnium
ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν πάντων τῶν
habitantium in babylone ad flu
κατοικούντων ἐν βαβυλῶνι ἐπὶ τοῦ ποτα-
men sud. et fleuerunt: et ieiunauerunt: et
μοῦ σούδ. καὶ ἔκλαιον, καὶ ἐνήστευον, καὶ
orabant orationes in conspectu domini. et congrega
ηὔχοντο εὐχὰς ἐναντίον κυρίου. καὶ συνήγα-
runt argentum sicut vnusquisque potuit manus:
γον ἀργύριον καθὰ ἑκάστου ἠδύνατο ἡ χείρ,
et miserunt ad hierusalem ad ioa-
καὶ ἀπέστειλαν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς ἰωα-
chim filium helchie filii salom sacerdotem:
κεὶμ υἱὸν χελκίου υἱοῦ σαλὼμ τὸν ἱερέα,
et ad sacerdotes et ad omnem
καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸς πάντα τὸν
populum qui inuenti sunt cum eo in hieru-
λαὸν τοὺς εὑρεθέντας μετ' αὐτοῦ ἐν ἱερου-
salem. cum acciperet ipse vasa do-
σαλήμ. ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν τὰ σκεύη οἴ-
mus domini que ablata fuerant de templo vt redu-
κου κυρίου τὰ ἐξενεχθέντα ἐκ ναοῦ ἀποστρέ-
ceret in terram iuda decima
ψαι εἰς γῆν ἰούδα τῇ δεκάτῃ τοῦ
siuan: vasa argentea que fecit sedechias
σιουάν, σκεύη ἀργυρᾶ ἃ ἐποίησεν σεδεκίας
filius iosie rex iuda postquam transmi-
υἱὸς ἰωσία βασιλεὺς ἰούδα μετὰ τὸ ἀποι-
grauit nabuchodonosor rex babylo-
κίσαι ναβουχοδονόσορ βασιλέα βαβυλῶ-
nis iechoniam et principes et
νος τὸν ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ
vinctos et potentes et
τοὺς δεσμώτας καὶ τοὺς δυνατοὺς καὶ τὸν
populum terre a hierusalem et addu-
λαὸν τῆς γῆς ἀπὸ ἱερουσαλὴμ καὶ ἤγα-
xit eos in babylonem. et ait
γεν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα. Καὶ εἶπεν

Incipit prefatio in librum Baruch.

Liber iste qui baruch nomine prenotatur in hebreo canone non habetur: sed tantũ in vulgata editione: similiter & epistola hieremie. Propter noticiam autẽ legentiũ hic scripta sunt: quia multa de christo nouissimisq; temporibus indicant.

Incipit Baruch propheta. Cap. 1.

Et hec verba libri que scripsit baruch filius nerie filii maasie filii sedechie filii sedei filii helchie in babylonia in anno qnto & in septimo die mensis: in tempore quo ceperunt chaldei hierusalẽ & succenderunt eam igni. Et legit baruch verba libri huius ad aures iechonie filii ioachim regis iuda: & ad aures vniuersi populi veniẽtis ad librũ: & ad aures potentiũ filiorũ regum & ad aures presbyterorũ & ad aures populi a minimo vsq; ad maximũ eorum omniũ habitantium in babylonia ad flumen sodi. Qui audientes plorabant & ieiunabant & orabant in conspectu dñi. Et collegerũt pecuniam ẽm ꝙ potuit vniuscuiusq; manus. Et miserunt in hierusalẽ ad ioachim filium helchie filii salon sacerdotẽ & ad reliquos sacerdotes & ad omnẽ populum qui inuenti sunt cum eo in hierusalẽ cum acciperent vasa templi dñi que ablata fuerant de templo reuocare in terrã iuda decima die mensi siban: vasa argentea que fecit sedechias filius iosie rex iuda postea quã cepisset nabuchodonosor rex babylonis iechoniam: & principes & cunctos potentes & populum terre ab hierusalẽ & duxit eos vinctos in babylonẽ. Et dixerunt. Ecce misimus ad vos pecunias de quib⁹ emite holocaustomata & thus & facite mãna: & offerte pro peccato ad aram dñi dei nostri. Et orate pro vita nabuchodonosor regis babylonis: & pro vita balthasar filii eius vt sint dies eorum sicut dies celi super terram: & vt det dñs virtutẽ nobis: & illuminet oculos nostros: vt viuam⁹ sub vmbra nabuchodosor regis babylonis: & sub vmbra balthasar filii eius: et seruiamus eis multis diebus & inueniamus gratiam in conspectu eorum. Et pro nobisipsis orate ad dominũ deum nostrũ: quia peccauimus dño deo nostro & non est auersus furor eius a nobis vsq; in hũc diem. Et legite librũ istum quem misimus ad vos recitari in templo domini in die solemni: & in die oportuno. Et dicetis. Domino deo nostro iusticia: nobis autẽ confusio faciei nostre sicut est dies hec omni iuda & habitantibus in hierusalẽ regibus nostris & principibus nostris & sacerdotibus nostris & ꝓphetis nostris & patribus nostris. Peccauimus ante dominũ deũ nostrum: & non credidimus diffidẽtes in eum: & non fuimus subiectibiles illi & non audiuimus vocem domini dei nostri: vt ambularemus in mandatis eius que dedit nobis. A die qua eduxit patres nostros de terra egypti: vsq; ad

ecce misimus ad vos argentum et
ἰδοὺ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς ἀργύριον καὶ
emite argento holocaustomata
ἀγοράσατε τῷ ἀργυρίῳ ὁλοκαυτώματα
et pro peccato et thus. et fa-
καὶ περὶ ἁμαρτίας καὶ λίβανον. καὶ ποι-
cite manna et afferte super al-
ήσατε μάννα καὶ ἀνοίσατε ἐπὶ τὸ θυ-
tare domini dei nostri et ora
σιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ προ-
te pro vita nabuchodonosor
σεύξασθε περὶ τῆς ζωῆς ναβουχοδονόσορ
regis babylonis et in vita bal-
βασιλέως βαβυλῶνος καὶ εἰς ζωὴν βαλ-
tasar filii eius. vt sint dies eo-
τάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ. ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι αὐ-
rum sicut dies celi super ter-
τῶν ὡς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς,
et dabit dominus fortitudinem nobis et illuminabit
καὶ δώσει κύριος ἰσχὺν ἡμῖν καὶ φωτιεῖ
oculos nostros. et viuemus sub
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. καὶ ζησόμεθα ὑπὸ
vmbra nabuchodonosor regis ba-
τὴν σκιὰν ναβουχοδονόσορ βασιλέως βα-
bylonis et sub vmbra baltasar
βυλῶνος καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν βαλτάσαρ
filii eius: et seruiemus illis
υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ δουλεύσομεν αὐτοῖς ἡ-
diebus multis: et inueniemus gratiam in conspe
μέρας πολλάς, καὶ εὑρήσομεν χάριν ἐναντί-
ctu illorum. et orate pro nobis ad
ον αὐτῶν. καὶ προσεύξασθε περὶ ἡμῶν πρὸς
dominum deum nostrum: quia peccauimus
κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν τῷ
domino deo nostro et non est auersus
κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀπεστράφη
furor et ira eius a nobis vsque in di-
ὁ θυμὸς κυρίου καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν ἕως τῆς ἡμέ-
em istam. et legetis librum
ρας ταύτης. καὶ ἀναγνώσεσθε τὸ βιβλίον
hunc quem misimus ad vos: vt recite-
τοῦτο ὃ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς, ἐξαγο-
tis in domo domini in diebus festiuitatis et
ρεῦσαι ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς καὶ
in diebus temporis. et dicetis domino
ἐν ἡμέραις καιροῦ. καὶ ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ
deo nostro iusticia. nobis autem confusio
θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη. ἡμῖν δὲ ἡ αἰσχύνη τῶν
faciei sicut dies hec. homini iu-
προσώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ἀνθρώπῳ ἰού-
da et habitantibus hierusalem. et
δα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ. καὶ
regibus nostris. et principi-
τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν. καὶ τοῖς ἄρχου-
bus nostris. et sacerdotibus nostris: et
σιν ἡμῶν. καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν, καὶ
prophetis nostris. et patri-
τοῖς προφήταις ἡμῶν, καὶ τοῖς πατρά-
bus nostris: coram quo peccauimus coram domino
σιν ἡμῶν, ἃ ἡμάρτομεν ἐναντίον κυρίου
et non credidimus ei. et non audiuimus
καὶ ἠπειθήσαμεν αὐτῷ. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν
vocem domini dei nostri ambulare
τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι
in preceptis eius que dedit ante fa-
τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ οἷς ἔδωκεν κατὰ πρό-
ciem nostram. a die qua eduxit
σωπον ἡμῶν. ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐξήγαγεν
dominus patres nostros de terra egy-
κύριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύ-
pti et vsque ad hanc diem
πτου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἤμεθα

increduli ad dominum deum nostrum. et
ἀπειθοῦντες πρὸς κύριον θεὸν ἡμῶν. καὶ
leues eramus ad non audiendum vo
ἐσχεδιάζομεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φω-
cem eius: et adheserunt in nobis ma
νῆς αὐτοῦ. καὶ ἐκολλήθη εἰς ἡμᾶς τὰ κα-
la et maledictio quam constituit dominus moy
κὰ καὶ ἡ ἀρά, ἣν συνέταξε κύριος τῷ μω-
si suo in die qua eduxit do
υσῇ παιδὶ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ἧ ἐξήγαγε κύ-
minus patres nostros de terra egypti:
ριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου,
vt daret nobis terram fluentem lac et mel
δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι
sicut dies hec: et non audiuimus
ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς
vocem domini dei nostri secundum omnia
φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ πάντας
verba prophetarum quos misit
τοὺς λόγους τῶν προφητῶν ὧν ἀπέστει-
ad nos. et ambulauimus vnusquisque in
λεν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ᾠχόμεθα ἕκαστος ἐν
sensu cordis sui mali ope-
διανοίᾳ καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ἐργά-
rari diis alienis facere mala
ζεσθαι θεοῖς ἑτέροις ποιῆσαι τὰ κακὰ
ante oculos domini dei nostri.
κατ' ὀφθαλμοὺς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. C. 2.
Et statuit dominus verbum suum quod
Καὶ ἔστησεν κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ ὃν
loquutus est ad nos et ad iudices
ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς δικαστὰς
nostros qui iudicauerunt israel. et
ἡμῶν τοὺς δικάσαντας τὸν ἰσραήλ. καὶ
ad reges nostros et ad
ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς
principes nostros et ad hominem isra-
ἄρχοντας ἡμῶν καὶ ἐπὶ ἄνθρωπον ἰσραὴλ
el et iuda vt adduceret super nos mala
καὶ ἰούδα, τοῦ ἀγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ
magna que non sunt facta sub om-
μεγάλα ἃ οὐκ ἐποιήθη ὑποκάτω παν-
ni celo sicut factum est in hierusalem
τὸς τοῦ οὐρανοῦ καθὰ ἐποιήθη ἐν ἱερουσαλὴμ
secundum scripta in lege moysi
κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ
comedere nos hominem carnes filii
τοῦ φαγεῖν ἡμᾶς ἄνθρωπον σάρκας υἱοῦ
sui hominem carnes filie sue:
αὐτοῦ ἄνθρωπον σάρκας θυγατρὸς αὐτοῦ.
et dedit eos inclinatos sub
καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ὑποχειρίους πάσαις
regnis que in circuitu nostro in
ταῖς βασιλείαις ταῖς κύκλῳ ἡμῶν εἰς
opprobrium et in inuium in omnibus
ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἄβατον ἐν πᾶσι τοῖς
populis in circuitu quo dispersit e-
λαοῖς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν οὗ διέσπειρεν αὐ-
os dominus illic. et facti sunt subtus
τοὺς κύριος ἐκεῖ. καὶ ἐγενήθησαν ὑποκάτω
et non supra: quia peccauimus domino
καὶ οὐκ ἐπάνω, ὅτι ἡμάρτομεν κυρίῳ τῷ
deo nostro ad non audiendum vocem
θεῷ ἡμῶν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς
eius. domino deo nostro iusticia: nobis
αὐτοῦ. τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν
autem et patribus nostris confusio
δὲ καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἡ αἰσχύνη τῶν
faciei sicut dies hec quod locutus est
προσώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη ἃ ἐλάλησεν
dominus super nos omnia mala ista
κύριος ἐφ' ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα

diem hanc eramus incredibiles ad dominũ deum nostrum: & dissipati recessimus ne audiremus vocem ipsius. Et adheserunt nobis multa mala & maledictiones que constituit dñs moysi seruo suo: qui eduxit patres nr̃os de terra egypti dare nobis terram fluentem lac et mel sicut hodierna die. Et non audiuimus vocem dñi dei nostri ẽm oĩa verba prophetarũ quos misit ad nos: & ad iudices nostros: & abiuimus vnusquisq; in sensum cordis nostri maligni: operari diis alienis facientes mala ante oculos domini dei nostri 2.

Propter quod statuit dominus de⁹ noster verbum suũ: quod locutus est ad nos: & ad iudices nostros qui iudicauerunt in hierusalem: & ad reges nostros & ad principes nostros & ad oẽm israel & iuda vt adduceret dñs sup nos mala magna que non sunt facta sub celo quemadmodũ facta sunt in hierusalem ẽm que scripta sunt in lege moysi: vt manducaret homo carnes filii sui: & carnes filie sue. Et dedit eos sub manu regum omniũ qui sunt in circuitu nostro in improperium & in desolationem & in omnibus populis in quibus nos dispersit dñs. Et facti sum⁹ subtus & nõ supra: quia peccauimus domino deo nostro nõ obaudiendo voci ipsius. Domino deo nostro iusticia: nobis autem & patribus nostris confusio faciei: sicut est dies hec. Quia locutus est dominus super nos omnia mala hec que venerunt super nos: & non sumus deprecati faciem domini dei nostri: vt reuerteremur vnusquisq; nostrum a viis nostris pessimis. Et vigilauit dominus in malis & adduxit ea super nos: quia iustus est dominus in omnibus opibus suis que mandauit nobis: & non audiuimus vocem ipsius vt iremus in preceptis domini que dedit ante faciẽ nostram. Et nunc domine deus israel qui eduxisti populum tuũ de terra egypti in manu valida: & in signis & in prodigiis: in virtute tua magna & in brachio excelso: & fecisti tibi nomen sicut est dies iste: peccauimus: impie egimus: inique gessimus domine deus noster: in oĩbus iusticiis tuis. Auertatur ira tua a nobis: quia derelicti sumus pauci inter gentes vbi dispersisti nos. Exaudi domine preces nostras & orationes nostras & educ nos propter te: & da nobis inuenire gratiam ante faciem eorum qui nos abduxerunt: vt sciat omnis terra quia tu es dñs deus noster: & quia nomen tuũ inuocatum est sup israel: & super genus ipsius. Respice domine de domo sancta tua in nos: & inclina aurem tuam & exaudi nos. Aperi oculos tuos & vide: quia non mortui qui sunt in inferno: quorum spiritus acceptus est a visceribus suis: dabunt honorẽ & iustificationẽ dño: sed anima que tristis est super magnitudinẽ mali: & incedit curua & infirma: & oculi deficientes: & anima esuriens dat tibi gloriam & iusticiam, domino: quia

venerunt super nos et non deprecati sumus fa-
ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τὸ πρόσω-
ciem domini vt reuerteremur vnusquisque a
που κυρίου τοῦ ἀποστρέψαι ἕκαστον ἀπὸ
cogitationibus cordis nostri ma-
τῶν νοημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονη-
li: et vigilauit dominus super malis.
ρᾶς, καὶ ἐγρηγόρησεν κύριος ἐπὶ τοῖς κακοῖς.
et induxit dominus super nos: quia iustus
καὶ ἐπήγαγεν κύριος ἐφ' ἡμᾶς. ὅτι δίκαιος
dominus in omnibus operibus suis que pre
ὁ κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐνε-
cepit nobis. et non audiuimus vo
τείλατο ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φω-
cem eius vt ambularemus in preceptis do
νῆς αὐτοῦ πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασιν κυ-
mini que dedit ante faciem nostram.
ρίου οἷς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν.
et nunc domine deus israel qui eduxisti
καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὃς ἐξήγαγες
populum tuum de terra egypti in manu
τὸν λαόν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν χειρὶ
forti et in signis et in portentis et
κραταιᾷ καὶ ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρασιν καὶ
in virtute magna et in brachio excel
ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἐν βραχίονι ὑψη-
so. et fecisti tibi nomen sicut di-
λῷ. καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέ-
es hec peccauimus: impie egimus: iniq
ρα αὕτη ἡμάρτομεν, ἠσεβήσαμεν ἠδική-
fecimus domine deus noster super omnibus
σαμεν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς
iustificationibus tuis: auertatur furor
δικαιώμασίν σου, ἀποστραφήτω ὁ θυμός
tuus a nobis: quia derelicti sumus pauci
σου ἀφ' ἡμῶν, ὅτι κατελείφθημεν ὀλίγοι
in gentibus vbi dispersisti nos illic.
ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ.
exaudi domine orationem nostram
εἰσάκουσον κύριε τῆς προσευχῆς ἡμῶν
et deprecationem nostram et libera nos
καὶ τῆς δεήσεως ἡμῶν καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς
propter te: et da nobis gratiam ante
ἕνεκεν σοῦ, καὶ δὸς ἡμῖν χάριν κατὰ
faciem transmigrare facientium nos. vt
πρόσωπον τῶν ἀποικισάντων ἡμᾶς. ἵνα
sciat omnis terra quia tu es dominus deus
γνῷ πᾶσα ἡ γῆ ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς
noster: quia nomen tuum inuocatum est super is-
ἡμῶν, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπεκλήθη ἐπὶ ἰσ-
rael et super genus eius. domine respice
ραὴλ καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. κύριε κάτιδε
de domo sancta tua: et cogita in
ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου, καὶ ἐννόησον εἰς
nos: inclina domine aurem tuam et audi et aperi
ἡμᾶς. κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου καὶ ἄκουσον καὶ ἄνοι-
domine oculos tuos: et vide quia non
ξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε ὅτι οὐχ οἱ
mortui in inferno quorum assumptus est spiritus
τεθνηκότες ἐν τῷ ἅδῃ ὧν ἐλήφθη τὸ πνεῦμα
eorum a visceribus suis. da-
αὐτῶν ἀπὸ τῶν σπλάγχνων αὐτῶν δώσου-
bunt gloriam et iustificationem domino. sed ani
σιν δόξαν καὶ δικαίωμα τῷ κυρίῳ. ἀλλ' ἡ ψυ-
ma tristis super magnitudinem que vadit
χὴ ἡ λυπουμένη ἐπὶ τὸ μέγεθος ὃ βαδίζει
curua et infirma et oculi
κύπτον καὶ ἀσθενοῦν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ
deficientes et anima esuriens da-
ἐκλείποντες καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πεινῶσα δώ-
bunt tibi gloriam et iusticiam domine. quia
σουσίν σοι δόξαν καὶ δικαιοσύνην κύριε. ὅτι

nō fm iustificationes patrū nroꝝ ꝛ
οὐκ ἐπὶ τὰ δικαιώματα τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ
regū nroꝝ nos fundi-
τῶν βασιλέων ἡμῶν ἡμεῖς καταβάλλο-
mꝰ miam nrām ante faciē tuā
μεν τὸν ἔλεον ἡμῶν κατὰ πρόσωπόν σου
dñe deꝰ noster. qꝛ immisisti furorē tuū
κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν. ὅτι ἐνῆκας τὸν θυμόν σου
ꝛ irā tuā in nos sicut locu-
καὶ τὴν ὀργήν σου εἰς ἡμᾶς καθάπερ ἐλά-
tus es in manu suoꝝ tuoꝝ pro-
λησας ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν προ-
phetaꝝ dicēs: sic dixit dñs: inclinate
φητῶν λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος, κλίνατε
legē vrām ꝛ operamini re-
τὸν νόμον ὑμῶν καὶ ἐργάσασθε τῷ βασι-
gi babylonis: ꝛ sedete sup
λεῖ βαβυλῶνος, καὶ καθίσατε ἐπὶ τῆς
terrā q̄m dedi patribꝰ vris. ꝛ si
γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ ἐὰν
nō audieritis vocē dñi operari
μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου ἐργάσασθαι
regi babylonis: defectionē faciā
τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ἐκλείπειν ποιήσω
de ciuitate iuda ꝛ deforis hierusalē:
ἐκ πόλεως ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ,
vocē letitie ꝛ vocē gaudii
φωνὴν εὐφροσύνης καὶ φωνὴν χαρμοσύνης
vocē sponsi ꝛ vocē sponse: ꝛ erit
φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, καὶ ἔσται
ois terra in inuia ab inhabitantibꝰ.
πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἄβατον ἀπὸ ἐνοικούντων.
ꝛ nō audiuimꝰ vocē tuā vt opera
καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς σου ἐργάσα
remur regi babylonis. ꝛ statuisti
σθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος. καὶ ἔστησας
verba tua q loqutꝰ es in manibꝰ
τοὺς λόγους σου οὓς ἐλάλησας ἐν χερσὶν
suoꝝ tuoꝝ pphetaꝝ vt trāsferrē
τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν τοῦ ἐξενεχ
tur ossa regū nroꝝ ꝛ ossa
θῆναι τὰ ὀστᾶ βασιλέων ἡμῶν καὶ τὰ ὀστᾶ
patrū nroꝝ de loco eoꝝ. ꝛ
τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. καὶ
ecce sunt piecta calori di-
ἰδού εἰσιν ἐξερριμμένα τῷ καύματι τῆς ἡμέ
ei ꝛ glaciei noctis. ꝛ mor-
ρας καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός. καὶ ἀπέ-
tui sunt in doloribꝰ malis in fame ꝛ
θανον ἐν πόνοις πονηροῖς ἐν λιμῷ καὶ
in gladio ꝛ in emissione. ꝛ posuisti
ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν ἀποστολῇ. καὶ ἔθηκας τὸν
domū tuā vbi inuocatū est nomē tuū
οἶκόν σου οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου
in ea sicut dies hec ppt maliciā do
ἐπ᾽ αὐτῷ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη διὰ πονηρίαν οἴ
mꝰ israel ꝛ domꝰ iuda. ꝛ fecisti
κου ἰσραὴλ καὶ οἴκου ἰούδα. καὶ ἐποίησας
in nos dñe deꝰ noster fm oēm
εἰς ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν
equitatē tuā: ꝛ fm oēm misera-
ἐπιείκειάν σου, καὶ κατὰ πάντα οἰκτιρ-
tionē tuā magnā: sicut loqutꝰ es in ma-
μόν σου τὸν μέγαν, καθὰ ἐλάλησας ἐν χει
nu sui tui moysi in die pcipiē
ρὶ παιδός σου μωυσῆ ἐν ἡμέρᾳ ἐντειλα
te te ei scribere legē tuā co-
μένου σου αὐτῷ γράψαι τὸν νόμον σου ἐναν
rā filijs israel dicēs: si nō audieritis
τίον υἱῶν ἰσραὴλ λέγων, ἐὰν μὴ ἀκούσητε
vocē meā. pfecto turba magna
τῆς φωνῆς μου. ἦ μὴν ἡ βόμβησις ἡ μεγάλη

non fm iusticias patrum nostrorum nos fundimus preces: & petimus misericordiam ante conspectum tuum domine deus noster: sed quia misisti iram tuam & furorem tuum super nos: sicut locutus es in manu puerorum tuorū prophetarū dicens. Sic dicit dominꝰ. Inclinate humerum vestrū & ceruicem vestrā; & opera facite regi babylonis: et sedebitis in terra quā dedi patribus vestris. Quod si non feceritis nec audieritis vocem domini dei vestri operari regi babylonie: defectionē vestram faciam de ciuitatibus iuda: & a foris hierusalem: & auferam a vobis vocem iocunditatis & vocem gaudii: & vocem sponsi & vocem sponse: & erit oīs terra sine vestigio ab inhabitantibus eam. Et non audierunt vocē tuā vt operarētur regi babylonis: & statuisti verba tua q̄ locutus es in manibus puerorū tuorū prophetarū: vt trāsferrētur ossa regū nostrorū: & ossa patrū nostroꝝ de loco suo. Et ecce proiecta sunt in calore solis & in gelu noctis & mortui sunt in doloribꝰ pessimis: in fame & in gladio & in emissione. Et posuisti templū in quo inuocatū est nomen tuū in ipso sicut hec dies propter iniquitatē domus israel & domus iuda. Et fecisti in nobis dñe deus noster: fm omnē bonitatem tuam & fm omnē miseratione tuā illā magnā: sicut locutus es in manu pueri tui moysi in die qua precepisti ei scribere legem tuā coram filiis israel dicens. Si non audieritis vocem meā: multitudo hec magna cōuertetur in minimā gentem quoniā eos dispergā: quia scio q̄ me non audiet populus. Populus est enī dura ceruice. Et cōuertetur ad cor suum in terra captiuitatis sue: & scient qa ego sum dñs deus eorū: & dabo eis cor & itelligēt: & aures & audiēt: & laudabunt me in terra captiuitatis sue: & memores erunt nominis mei. Et auertent se a dorso suo duro: & a malignitatibus suis: quia reminiscentur viam patrum suorum qui peccauerunt in me. Et reuocabo illos in terram quā iuraui patribus eorū abraam isaac & iacob: & dominabūtur eiꝰ. Et multiplicabo eos & non minorabūtur. Et statuā illis testamentū alterū sempiternū: vt sim illis in deū & ipsi erunt mihi ī populū. Et nō mouebo amplius populum meū filios israel a terra quam dedi eis. 3.

ET nunc dñe oīpotens deus israel anima in angustiis & spūs anxius clamat ad te. Audi dñe & miserere qa deus es misericors: & miserere nostri quia peccauimꝰ ante te. Quia tu sedes in sempiternū: & nos peribimꝰ in euū. Dñe oīpotens deus israel audi nūc orationem mortuorū israel: & filiorū ipsorum qui peccauerūt ante te: & non audierunt vocem dñi dei sui: & agglutinata sunt nobis mala. Noli meminisse iniquitatis patrū nostroꝝ: sed memento manus tue & nominis tui in tempore isto: quia tu es dñe deus

multa hec reuertet in puā in
ἡ πολλὴ αὕτη ἀποστρέψει εἰς μικρὰν ἐν
gētibꝰ quo dispergā eos illuc. qꝛ
τοῖς ἔθνεσιν οὗ διασπερῶ αὐτοὺς ἐκεῖ. ὅτι
cognoui q nō audiēt me. qꝛ ppls
ἔγνων ὅτι οὐ μὴ ἀκούσωσίν μου. ὅτι λαὸς
dure ceruicis est. ꝛ cōuertent
σκληροτράχηλός ἐστιν. καὶ ἐπιστρέψουσιν
ad cor suū in terra trāsmigratōis e-
ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐ
rū: ꝛ sciēt qꝛ ego sū deꝰ eo
τῶν, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐ
rū: ꝛ dabo eis cor: ꝛ aures
τῶν, καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν καὶ ὦτα
audiētes ꝛ laudabūt me in terra trāsmi-
ἀκούοντα καὶ αἰνέσουσίν με ἐν γῇ ἀποικισ
grationis sue. ꝛ recordabunt nominis
μοῦ αὐτῶν. καὶ μνησθήσονται τοῦ ὀνόματός
mei: ꝛ auertēt se a dorso suo
μου, καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ νώτου αὐτῶν
duro ꝛ a malignitatibꝰ rez
τοῦ σκληροῦ καὶ ἀπὸ πονηρῶν πραγμάτων
suaꝝ: qꝛ reminiscēt vie pa-
αὐτῶν. ὅτι μνησθήσονται τῆς ὁδοῦ τῶν πα
trū suoꝝ q peccauerūt corā
τέρων αὐτῶν τῶν ἁμαρτανόντων ἔναντι
dño. ꝛ reducā illos in terrā
κυρίου. καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν
quā iuraui patribꝰ suis abra-
ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν τῷ ἀβρα
am ꝛ isaac ꝛ iacob: ꝛ dñabi
ὰμ καὶ τῷ ἰσαὰκ καὶ τῷ ἰακώβ, καὶ κυριεύ
tur eiꝰ. ꝛ multiplicabo eos ꝛ nō
σουσιν αὐτῆς. καὶ πληθυνῶ αὐτοὺς καὶ οὐ
minorabūt. ꝛ statuā eis testamētū
μὴ σμικρυνθῶσιν. καὶ στήσω αὐτοῖς διαθήκην
eternū vt sim ego illis in deū: ꝛ
αἰώνιον τοῦ εἶναί με αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ
ipi erūt mihi in ppłm. ꝛ nō mouebo
αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ οὐ κινήσω
vltra ppłm meū israel a terra quā
ἔτι τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς
dedi eis.
ἔδωκα αὐτοῖς. Ca. 3.

Dñe ops deꝰ israel.
Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραήλ,
aīa in angustijs ꝛ spūs anxiꝰ clama
ψυχὴ ἐν στενοῖς καὶ πνεῦμα ἀκηδιῶν κέκραγε
uit ad te: audi dñe ꝛ miserere: qꝛ
πρὸς σέ. ἄκουσον κύριε καὶ ἐλέησον, ὅτι
deꝰ misericors es ꝛ miserere: qꝛ peccauimꝰ
θεὸς ἐλεήμων εἶ. καὶ ἐλέησον, ὅτι ἡμάρτο
mꝰ corā te: qꝛ tu sedēs in eternū
μεν ἐναντίον σου, ὅτι σὺ καθήμενος τὸν αἰῶ
nā: ꝛ nos pereūtes in seculū.
να, καὶ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι τὸν αἰῶνα.
dñe ops deꝰ israel:
κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραήλ,
audi iā orationē mortuo-
ἄκουσον δὴ τῆς προσευχῆς τῶν τεθνηκό
rū israel: ꝛ filioꝝ eoꝝ q peccauerūt
των ἰσραήλ, καὶ υἱῶν τῶν ἁμαρτανόντων
corā te q nō audierūt vocē do
ἐναντίον σου οἳ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυ
mini dei sui: ꝛ adheserūt nobis
ρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐκολλήθη ἡμῖν τὰ
mala. ne memineris iniqtatū patrū nroꝝ:
κακά. μὴ μνησθῇς ἀδικιῶν πατέρων ἡμῶν,
sed memēto manꝰ tue ꝛ nominis
ἀλλὰ μνήσθητι χειρός σου καὶ ὀνόματός
tui in tpe hoc. qꝛ tu dñs deus
σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ. ὅτι σὺ κύριος ὁ θεός

noster ꝛ laudabimꝰ te dñe. qꝛ ppt
ἡμῶν καὶ αἰνέσομέν σε κύριε. ὅτι διὰ
hoc dedisti timorē tuū in cor-
τοῦτο ἔδωκας τὸν φόβον σου ἐπὶ καρ
dibꝰ nris vt inuocem nomē tuū
δίας ἡμῶν τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομά σου
ꝛ laudemꝰ te in trāsmigratōe nra: qꝛ
καὶ αἰνέσομέν σε ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, ὅτι
auertimꝰ sup cor nrm oēm
ἀπεστρέψαμεν ἐπὶ καρδίας ἡμῶν πᾶσαν
iniqtatē patrū nroꝝ q peccauerūt
ἀδικίαν πατέρων ἡμῶν τῶν ἡμαρτηκότων
corā te. ecce nos hodie in
ἐναντίον σου. ἰδοὺ ἡμεῖς σήμερον ἐν τῇ
trāsmigratōe nra quo dispersisti nos illic
ἀποικίᾳ ἡμῶν οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ
in improperiū ꝛ in maledictionē ꝛ in debi
εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἀρὰν καὶ εἰς ὄφλη
tū fm oēs iniqtates pa-
σιν κατὰ πάσας τὰς ἀδικίας τῶν πατέ-
trū nroꝝ q recesserūt a dño deo
ρων ἡμῶν οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου θεοῦ
nro. audi israel mādata vite: auribꝰ p
ἡμῶν. ἄκουε ἰσραὴλ ἐντολὰς ζωῆς, ἐνωτί
cipite vt sciatis prudētiā. qd est israel qꝛ
σασθε γνῶναι φρόνησιν. τί ἐστιν ἰσραὴλ ὅτι
in terra inimicoꝝ es: inueterasti in fra alie
ἐν γῇ τῶν ἐχθρῶν εἶ, ἐπαλαιώθης ἐν γῇ ἀλ
na: coinqnatꝰ es cū mortuis. reputa-
λοτρίᾳ, συνεμιάνθης τοῖς νεκροῖς. προσελο-
tꝰ es cū hijs q in inferno: dereliquisti
γίσθης μετὰ τῶν εἰς ᾅδου, ἐγκατέλιπες
fontē sapiētie via dei. si
τὴν πηγὴν τῆς σοφίας τῇ ὁδῷ τοῦ θεοῦ. εἰ
ambulasses habitasses in pace eternū.
ἐπορεύθης κατῴκησας ἂν ἐν εἰρήνῃ τὸν αἰῶνα.
disce vbi est prudētia vbi est fortitudo.
μάθε ποῦ ἐστιν φρόνησις ποῦ ἐστιν ἰσχύς.
vbi est intellectꝰ vt scias simul vbi
ποῦ ἐστι σύνεσις τοῦ γνῶναι ἅμα. ποῦ
est lōgeuitas ꝛ vita. vbi est lumē
ἐστι μακροβίωσις καὶ ζωή. ποῦ ἐστιν φῶς
oculoꝝ ꝛ pax. qs inuenit locū
ὀφθαλμῶν καὶ εἰρήνη. τίς εὗρεν τὸν τόπον
eiꝰ: ꝛ qs intrauit in thesauros
αὐτῆς, καὶ τίς εἰσῆλθεν εἰς τοὺς θησαυροὺς
eius: vbi sunt principes gētiū ꝛ
αὐτῆς, ποῦ εἰσιν οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν καὶ
dñantes bestijs q sup terrā:
οἱ κυριεύοντες τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς,
in auibꝰ celi illudētes: ꝛ
οἱ ἐν τοῖς ὀρνέοις τοῦ οὐρανοῦ ἐμπαίζοντες, καὶ
argētū thesaurizātes ꝛ aurū cui
τὸ ἀργύριον θησαυρίζοντες καὶ τὸ χρυσίον ᾧ
cōfidūt hoies ꝛ nō est finis
ἐπεποίθεισαν ἄνθρωποι καὶ οὐκ ἔστιν τέλος
acqsitiōis eoꝝ. qꝛ argētū fabri
τῆς κτήσεως αὐτῶν. ὅτι οἱ τὸ ἀργύριον τε-
cātes: ꝛ solliciti ꝛ nō est inuē
κταίνοντες, καὶ μεριμνῶντες, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξ
tio opez illoꝝ. exterminati sūt
εὕρεσις τῶν ἔργων αὐτῶν. ἠφανίσθησαν
ꝛ ad inferos descēderūt ꝛ alij surre-
καὶ εἰς ᾅδου κατέβησαν καὶ ἄλλοι ἀντ᾽ αὐ
xerūt pro illis. iuniores viderūt lumē ꝛ
τῶν ἀνέστησαν. νεώτεροι ἴδον φῶς καὶ
habitauerūt sup terrā: viā āt sciētie
κατῴκησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδὸν δὲ ἐπιστήμης
nō cognouerūt: neqꝫ itellexerūt semitas eiꝰ:
οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν τρίβους αὐτῆς,
neqꝫ susceperūt eā. filij eoꝝ a
οὐδὲ ἀντελάβοντο αὐτῆς. υἱοὶ αὐτῶν ἀπὸ

noster: & laudabimus te dñe: quia propter hoc dedisti timorem tuū in cordibus nřis: & vt inuocemus nomen tuū & laudemus te in captiuitate nřa: quia cōuertimur ab iniqtate patrū nostroꝝ qui peccauerūt ante te. Et ecce nos in captiuitate nřa sumus hodie quo nos dispersisti in īproperiū & in maledictū & in peccatū fm oēs iniqtates patrum nostrorū q discesserūt a te dñe deus nř. Audi israel mādata vite: auribus pcipe vt scias prudentiā. Quid est israel q̄ in terra inimicorū es. Inueterasti in terra aliena: coinqnatus es cū mortuis. Deputatus es cū descendētibꝰ in infernū: dereliqsti fontē sapiētie. Nā si in via dei ambulasses habitasses vtiq̄ in pace sup terrā. Disce vbi sit prudētia vbi sit virtus vbi sit intellectus: vt scias simul vbi sit longiturnitas vite & victus: vbi sit lumē oculorū & pax. Quis inuenit locū eiꝰ. Et quis intrauit in thesauros eius? Vbi sunt principes gentiū & qui dñantur sup bestias q̄ sunt sup terrā. Qui in auibus celi ludūt: q argentū thesaurizāt & aurū in quo cōfidūt hoīes: & nō ē finis acqsitionis eorū. Qui argentū fabricāt & solliciti sunt nec ē inuētio operū illorū. Exterminati sunt & ad inferos descēderūt. & alii loco eoꝝ exsurrexerūt. Iuuenes viderūt lumē & habitauerūt sup terrā. Viā aūt discipline ignorauerūt neq̄ itellexerūt semitas eiꝰ: neq̄ filii eoꝝ susceperūt eam. A facie ipsorū longe facta est. Non ē audita in terra chanaā: neq̄ visa est in themā. Filii quoq̄ agar qui exquisierūt prudentiā que de terra est: negociatores terre & theman: & fabulatores & exquisitores prudentie & intelligētie: viā aūt sapiētie nescierūt: neq̄ cōmemorati sunt semitas eius. O israel q̄ magna est domus dei: & ingēs locus possessionis eiꝰ. Magnus est & nō habet finē: excelsus & īmensus. Ibi fuerunt gigātes noīati: illi qui ab initio fuerunt statura magna scientes bellū. Nō hos elegit dñs: neq̄ viā discipline inuenerunt: ꝓpterea perierūt. Et qm̄ non habuerūt sapientiā interierūt ꝓpter suā insipientiā. Quis ascēdit in celū & accepit eam & eduxit eā de nubibus? Quis transfretauit mare & inuenit illā & attulit illā sup aurū electū? Non est q possit scire vias eius: neq̄ qui exqrat semitas eius. Sed qui scit vniuersa nouit eam: & adinuenit eā prudentia sua. Qui preparauit terrā in eterno tpe: & repleuit eā bipedibus & q̄drupedibus. Qui emittit lumē & vadit: & vocauit illud: & obedit illi in tremore. Stelle aūt dederunt lumen in custodiis suis: & letate sunt. Vocate sunt & dixerunt. Adsumus. Et luxerunt ei cum iocunditate: qui fecit illas. Hic est deus noster & estimabitur alius aduersum eum. Hic adinuenit omnē viam discipline: & tradidit illam iacob puero suo: & israel dilecto suo. Post hec in terris visus est & cum hominibus couuersatus est. 4.

via ipsoꝝ lōge factꝰ sūt. neqꝫ au
τῆς ὁδοῦ αὐτῶν πόρρω ἐγενήθησαν. οὐδὲ ἠ
dita est in chanaā neqꝫ visa ē in themā.
κούσθη ἐν χανάαν οὐδὲ ὤφθη ἐν θαιμάν.
neqꝫ filij agar exquirētes prudētiā
οὔτε υἱοὶ ἄγαρ ἐκζητοῦντες τὴν σύνεσιν οἱ
sup terrā: mercatores merā ꝛ the
ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ ἔμποροι τῆς μερὰν καὶ θαι
mā ꝛ fabulatores ꝛ examinatores
μὰν καὶ οἱ μυθολόγοι καὶ οἱ ἐκζητηταὶ τῆς
prudētie. viā āt sapiētie nō cognouerūt neqꝫ
συνέσεως, ὁδὸν δὲ σοφίας οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ
recordati sunt semitas eiꝰ. o israel
ἐμνήσθησαν τὰς τρίβους αὐτῆς. ὦ ἰσραὴλ
quā magna domꝰ dei: ꝛ plixꝰ lo-
ὡς μέγας ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπιμήκης ὁ τό
cus possessionis eiꝰ: magnꝰ ꝛ nō hēt
πος τῆς κτήσεως αὐτοῦ, μέγας καὶ οὐκ ἔχει
finē. excelsus ꝛ imēsus: ibi fue
τελευτήν. ὑψηλὸς καὶ ἀμέτρητος. ἐκεῖ ἐγεν
rūt gigātes nominati ab initio
νήθησαν οἱ γίγαντες οἱ ὀνομαστοὶ οἱ ἀπ᾽ ἀρχῆς
existētes magni sciētes bellū.
γενόμενοι εὐμεγέθεις ἐπιστάμενοι πόλεμον.
nō hos elegit deꝰ: neqꝫ viā sciē-
οὐ τούτους ἐξελέξατο ὁ θεός, οὐδὲ ὁδὸν ἐπιστή
tie dedit illis: ꝛ perierūt eo qꝛ
μης ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἀπώλοντο παρὰ τὸ
nō hērēt prudētiā. perierūt ppt
μὴ ἔχειν φρόνησιν. ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβου
litatē eoꝝ. qs ascēdit in celū ꝛ acce
λίαν αὐτῶν. τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔλα
pit eā: ꝛ deduxit eā de
βεν αὐτήν, καὶ κατεβίβασεν αὐτὴν ἐκ τῶν
nubibꝰ. qs trāsiuit trās mare ꝛ
νεφελῶν; τίς διέβη πέραν τῆς θαλάσσης καὶ
inuenit eā: ꝛ afferet eā auro ele-
εὗρεν αὐτήν, καὶ οἴσει αὐτὴν χρυσίου ἐκλε
cto: nō est cognoscēs viā eiꝰ:
κτοῦ; οὐκ ἔστιν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐτῆς,
neqꝫ qconsideret semitā eiꝰ: sed
οὐδὲ ὁ ἐνθυμούμενος τὴν τρίβον αὐτῆς, ἀλλ᾽ ὁ
sciēs oia cognoscit eā: adinuenit
εἰδὼς τὰ πάντα γινώσκει αὐτήν, ἐξεῦρεν
eā prudētia sua. q pparauit
αὐτὴν τῇ συνέσει αὐτοῦ. ὁ κατασκευάσας τὴν
terrā in eternū tps: impleuit eā iumē
γῆν εἰς αἰῶνα χρόνον ἐνέπλησεν αὐτὴν κτη
tis qdrupedibꝰ. q mittit lumē
νῶν τετραπόδων. ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς
ꝛ ibit. vocauit illud: ꝛ obedeuit
καὶ πορεύεται. ἐκάλεσεν αὐτό, καὶ ὑπήκου
illi timore. at stelle splēduerūt in
σεν αὐτῷ τρόμῳ. οἱ δὲ ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν
custodijs suis ꝛ letate sunt.
ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν καὶ εὐφράνθησαν.
vocauit eos ꝛ dixerūt adsum.
ἐκάλεσεν αὐτοὺς καὶ εἶπαν πάρεσμεν.
splēduerūt cū letitia ei q fecit
ἔλαμψαν μετ᾽ εὐφροσύνης τῷ ποιήσαντι
illos. hic deꝰ nr nō reputabit
αὐτούς. οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν οὐ λογισθήσεται
aliꝰ aduersꝰ eū. inuenit oēm viā
ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρεν πᾶσαν ὁδὸν
sciētie: ꝛ dedit eā iacob
ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἰακὼβ τῷ παι
uo suo ꝛ israel dilecto suo.
δὶ αὐτοῦ καὶ ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ αὐτ.
post hoc in terra visus ē ꝛ inter
μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ ἐν τοῖς
hoies cōuersatus est.
ἀνθρώποις συνανεστράφη.

C. 4.

Hec liber preceptoꝝ
Ἡ Αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσαγμάτων τοῦ
dei: & lex existēs in eternū.
θεοῦ, καὶ ὁ νόμος ὁ ὑπάρχων εἰς τὸν αἰῶνα.
oēs tenentes eā in vitā: at
πάντες οἱ κρατοῦντες αὐτὴν εἰς ζωήν, οἱ δὲ
derelinquētes eā morient. con=
καταλείποντες αὐτὴν ἀποθανοῦνται. ἐπι=
uertere iacob & apprehēde eā. am=
στρέφου ἰακὼβ καὶ ἐπιλαβοῦ αὐτῆς. διό=
bula ad splēdorē corā lūi=
δευσον πρὸς τὴν λάμψιν κατέναντι τοῦ φω=
ne ei⁹. ne des alteri glīā tuā
τὸς αὐτῆς. μὴ δῷς ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου
& q̄ sunt vtilia tibi gēti alienę. bea
καὶ τὰ συμφέροντά σοι ἔθνει ἀλλοτρίῳ. μα=
ti sum⁹ israel: q̄ placita deo
κάριοί ἐσμεν ἰσραήλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ τῷ θεῷ
nobis cognita sunt. cōfidite pplš me⁹ me=
ἡμῖν γνωστά ἐστιν. θαρσεῖτε λαός μου μνη=
moriale israel. venūdati estis gētib⁹ nō
μόσυνον ἰσραήλ. ἐπράθητε τοῖς ἔθνεσιν οὐκ
in pditionē. ppter qđ āt ad iracūdiā ꝓuocastis vos
εἰς ἀπώλειαν. διὰ δὲ τὸ παροργίσαι ὑμᾶς
deū traditi estis aduersarijs.
τὸν θεὸν παρεδόθητε τοῖς ὑπεναντίοις.
exacerbastis em̄ eū q̄ fecit vos: sa=
παρωξύνατε γὰρ τὸν ποιήσαντα ὑμᾶς, θύ=
crificātes demonijs & nō deo. obliti estis
σαντες δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ. ἐπελάθεσθε
āt eū q̄ genuit vos deū eternū: cō=
δὲ τὸν φύσαντα ὑμᾶς θεὸν αἰώνιον, ἐλυ=
tristatis āt & eā q̄ nutriuit vos hie=
πήσατε δὲ καὶ τὴν ἐκθρέψασαν ὑμᾶς ἱε=
rusalē: vidit em̄ aduenientē vobis
ρουσαλήμ, εἶδεν γὰρ τὴν ἐπελθοῦσαν ὑμῖν
irā a deo & dixit: audite
ὀργὴν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ εἶπεν, ἀκούσατε
cōfines sion: induxit mihi de⁹ lu=
αἱ πάροικοι σιών, ἐπήγαγέ μοι ὁ θεὸς πέν=
ctū magnū. vidi em̄ captiuitatē
θος μέγα. ἴδον γὰρ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν
filioꝝ meoꝝ & filiaꝝ. quā induxit e=
υἱῶν μου καὶ θυγατέρων ἣν ἐπήγαγεν αὐ=
is etern⁹: nutriui em̄ illos cū iucū=
τοῖς ὁ αἰώνιος, ἔθρεψα γὰρ αὐτοὺς μετ᾽ εὐ=
ditate: dimisi āt illos cū
φροσύνης, ἐξαπέστειλα δὲ αὐτοὺς μετὰ
fletu & luctu. nemo supgau=
κλαυθμοῦ καὶ πένθους. μηδεὶς ἐπιχαι=
deat mihi vidue & derelicte a
ρέτω μοι τῇ χήρᾳ καὶ καταλειφθείσῃ ὑπὸ
multis. desolata sū ppter peccata
πολλῶν. ἠρημώθην διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν
filiorū meoꝝ q̄ declinauerūt a lege dei: iu=
τέκνων μου διότι ἐξέκλιναν ἐκ νόμου θεοῦ, δι=
stificatiōes āt suas nō cognouerūt: neq̄ ābu=
καιώματα δὲ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐπο=
lauerūt vijs mādatoꝝ dei. neq̄ semi=
ρεύθησαν ὁδοῖς ἐντολῶν θεοῦ, οὐδὲ τρί=
tis disciplinę in iusticia ei⁹ ascēde=
βοις παιδείας ἐν δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἐπέβη=
rūt. veniāt cōfines sion &
σαν. ἐλθέτωσαν αἱ πάροικοι σιὼν καὶ
memorate captiuitatē filioꝝ meoꝝ
μνήσθητε τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου
& filiaꝝ quā induxisti illis
καὶ τῶν θυγατέρων ἣν ἐπήγαγες αὐτοῖς
etern⁹. induxit em̄ gētem sup eos de lō=
ὁ αἰώνιος. ἐπήγαγε γὰρ ἔθνος ἐπ᾽ αὐτοὺς μα=
ge gētē īpudētē & alteri⁹ lingue. q̄
κρόθεν ἔθνος ἀναιδὲς καὶ ἀλλόγλωσσον. ὅτι

nō erubuerūt senē neq̄ pueri miserti
οὐκ ᾐσχύνθησαν πρεσβύτην οὐδὲ παιδίον ἠλέ=
sunt: & abduxerūt dilectos
ησαν, καὶ ἀπήγαγον τοὺς ἀγαπητοὺς τῆς
vidue & a filiab⁹ vnicā deso=
χήρας καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τὴν μόνην ἠρή=
lauerūt: ego āt qđ potēs sū adiuuare vos?
μωσαν, ἐγὼ δὲ τί δυνατὴ βοηθῆσαι ὑμῖν; ὁ
nā q̄ induxit vobis mala: eripiet vos
γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακά, ἐξελεῖται ὑμᾶς
de manu inimicoꝝ vr̄oꝝ. ambulate filij am=
ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ὑμῶν. βαδίζετε τέκνα βα=
bulate ego āt relicta sum deserta. exui
δίζετε ἐγὼ δὲ κατελείφθην ἔρημος. ἐξεδυσά=
me stola pacis: indui me āt sac=
μην τὴν στολὴν τῆς εἰρήνης, ἐνεδυσάμην δὲ σάκ=
co deprecatiōis meę: clamabo ad eter=
κον τῆς δεήσεώς μου, κεκράξομαι πρὸς τὸν αἰώ=
nū in dieb⁹ meis. cōfidite filij
νιον ἐν ταῖς ἡμέραις μου. θαρσεῖτε τέκνα
clamate ad deū: & eripiet vos
βοήσατε πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς
de potētatu de manu inimicoꝝ. ego em̄ iā
ἐκ δυναστείας ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. ἐγὼ γὰρ ἤδη
speraui in eterno salutē vr̄am:
ἤλπισα ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν,
& venit mihi gaudiū a sancto sup
καὶ ἦλθέν μοι χαρὰ παρὰ τοῦ ἁγίου ἐπὶ τῇ
misericordia q̄ veniet vobis velocit ab
ἐλεημοσύνῃ ἣ ἥξει ὑμῖν ἐν τάχει παρὰ τοῦ
eterno saluatore nr̄o: emisi em̄ vos cū
αἰωνίου σωτῆρος ἡμῶν. ἐξέπεμψα γὰρ ὑμᾶς με=
luctu & fletu: reddet aūt
τὰ πένθους καὶ κλαυθμοῦ, ἀποδώσει δέ
mihi de⁹ vos cū gaudio & leti=
μοι ὁ θεὸς ὑμᾶς μετὰ χαρμοσύνης καὶ εὐ=
tia in eternū. sicut em̄ nūc vide=
φροσύνης εἰς τὸν αἰῶνα. ὥσπερ γὰρ νῦν ἑωρά=
rūt vicine siō vr̄am capti=
κασιν αἱ πάροικοι σιὼν τὴν ὑμετέραν αἰχ=
uitatē: sic videbūt velociter q̄
μαλωσίαν, οὕτως ὄψονται ἐν τάχει τὴν
a deo vr̄o salutē: q̄ superueniet
παρὰ τοῦ θεοῦ ὑμῶν σωτηρίαν, ἣ ἐπελεύσε=
vobis cū glīa magna & splendo=
ται ὑμῖν μετὰ δόξης μεγάλης καὶ λαμπρότη=
re eterno. filij paciēter sustinete
τος τοῦ αἰωνίου. τέκνα μακροθυμήσατε τὴν
a deo superuenientē vobis irā: psecu=
παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργήν, κατε=
tus ē em̄ te inimic⁹ tu⁹: & videbis ei⁹
δίωξεν γάρ σε ὁ ἐχθρός σου, καὶ ὄψει αὐτοῦ
pditionē velociter: & sup col=
τὴν ἀπώλειαν ἐν τάχει, καὶ ἐπὶ τραχή=
la eoꝝ ascēdes. delicati mei ābu=
λους αὐτῶν ἐπιβήσῃ. οἱ τρυφεροί μου ἐπο=
lauerūt vias asperas: sublati sūt sicut grex
ρεύθησαν ὁδοὺς τραχείας, ἤρθησαν ὡς ποίμ=
direpť ab inimicis. cōfidite
νιον ἡρπασμένον ὑπὸ ἐχθρῶν. θαρσήσατε
filij & clamate ad deū. erit em̄
τέκνα καὶ βοήσατε πρὸς τὸν θεόν. ἔσται γὰρ
vr̄a ab inducēte: memoria: sicut em̄
ὑμῶν ὑπὸ τοῦ ἐπάγοντος μνεία, ὥσπερ γὰρ
fuit cogitatio vr̄a vt erraretis
ἐγένετο ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ πλανηθῆναι
vos a deo: decuplate cōuer=
ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ θεοῦ, δεκαπλασιάσατε ἐπι=
si q̄rere eū. nā q̄ induxit
στραφέντες ζητῆσαι αὐτόν. ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν
vobis mala inducet vobis eternā
ὑμῖν τὰ κακὰ ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον

Hic liber mandatorū dei: & lex que est in eternū. Oēs qui tenent eā: peruenięt ad vitā: qui aūt dereliquerūt eam in mortē. Conuertere iacob & apprehende eā: ambula per viā ad splendorē eius cōtra lumen eius. Ne tradas alteri gloriā tuā & dignitatem tuā genti aliene. Beati sumus israel: quia que deo placēt manifesta sūt nobis. Animeqor esto popul⁹ dei memorabilis israel. Venundati estis gentibus: nō in pditionē: sed ppter quod in ira dei ad iracundiā prouocastis dominū: traditiq̄ estis aduersariis. Exacerbastis em̄ eū qui fecit vos deum eternū imolantes demoniis & non deo. Obliti em̄ estis eius qui nutriuit vos: & cōtristatis nutricem vestrā hierusalē. Vidit enī iracundiā a deo venientē vobis: & dixit. Audite confines sion. Adduxit enim mihi deus luctum magnū. Vidi enim captiuitatē populi mei filiorū meorū: & filiarū quā superduxit illis eternus. Nutriui enim illos cum iocūditate: dimisi autē illos cum fletu & luctu. Nemo gaudeat super me viduam & desolatā: a multis derelicta sum ppter peccata filiorū meorū: quia declinauerūt a lege dei. Iusticias autē ipsius nescierūt: nec ambulauerūt per vias mādatorū dei: neq̄ p semitas veritatis eius cū iusticia īgressi sunt. Veniāt cōfines sion: & memorētur captiuitatē filiorū & filiarum mearū: quā supduxit illis eternus. Adduxit eī sup illos gentē de longinquo: gentē improbā & alterius lingue: qui nō sunt reueriti senē: neq̄ puerorū miserti sunt. Et adduxerunt dilectos vidue: & a filiis vnicā desolauerunt. Ego aūt qđ possum adiuuare vos? Qui enim adduxit sup vos mala: ipse vos eripiet de manib⁹ inimicorū vr̄oꝝ. Ambulate filii ambulate: ego enī derelicta sum sola. Exui me stola pacis: īdui autē me sacco obsecrationis: & clamabo ad altissimū in dieb⁹ meis. Aīequiores estote filii: clamate ad dn̄m & eripiet vos de manu principū inimicorum. Ego enim speraui in eternū salutē vestrā: & venit mihi gaudiū a sancto sup misericordia: que veniet vobis ab eterno salutari nostro. Emisi enim vos cū luctu & ploratu: reducet autem vos mihi dn̄s cū gaudio & iocunditate in sempiternū. Sicut enim viderūt vicine sion captiuitatē vestrā a deo: sic videbunt & in celeritate salutē vestram in deo que supueniet vobis cum honore magno et splendore eterno. Filii pacienter sustinete iram que supueniet vobis. Persecutus est enim te inimicus tuus: sed cito videbitis perditionē ipsius: & super ceruices ipsius ascendes. Delicati mei ambulauerunt vias asperas. ducti sunt enim vt grex direptus ab inimicis. Animequiores estote filii & proclamate ad dominum. Erit enim memoria vestra ab eo qui duxit vos. Sicut enī fuit sensus vester vt erraretis a deo: decies tantum iterū cōuertentes requiretis eum. Qui enim induxit vobis mala: ipse rursum adducet vobis sempiternam

leticiā cū salute vr̄a. cōso=
εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν. θάρ=
de hier'z: cōsolabit te q̄ nominauit te.
σει ἱλήμ, παρακαλέσει σε ὀνομάσας σε.
miseri te affligētes & sup gaudē=
δείλαιοι οἱ σε κακώσαντες καὶ ἐπιχαρέν=
tes tua ruina. misere ciuitates qb⁹
τες τῇ σῇ πτώσει. δείλαιαι αἱ πόλεις αἷς
seruierūt filij tui. misera q̄ sus=
ἐδούλευσαν τὰ τέκνα σου. δειλαία ἡ δεξα=
cepit filios tuos. sicut em̄ gauisa ē sup
μένη τοὺς υἱούς σου. ὥσπερ γὰρ ἐχάρη ἐπὶ
tua ruina & letata ē in ca=
τῇ σῇ πτώσει καὶ εὐφράνθη ἐπὶ τῷ πτώμα=
su tuo: sic cōtristabit in sua
τί σου, οὕτως λυπηθήσεται ἐπὶ τῇ ἑαυτῆς
desolatiōe. & amputabo ei⁹ exultationē
ἐρημίᾳ. καὶ περιελῶ αὐτῆς τὸ ἀγαλλίαμα
multitudinis & superbia ei⁹
τῆς πολυοχλίας, καὶ τὸ γαυρίαμα αὐτῆς
erit in luctū. ignis em̄ superueniet il=
ἔσται εἰς πένθος. πῦρ γὰρ ἐπελεύσεται αὐ=
li ab eterno in dies lōgos:
τῇ παρὰ τοῦ αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακράς,
& habitabit a demonijs mul=
καὶ κατοικηθήσεται ὑπὸ δαιμονίων τὸν πλεί=
tū tps. circūspice ad orientē
ονα χρόνον. περίβλεψαι πρὸς ἀνατολὰς
hierusalē: & vide leticiā
ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδε τὴν εὐφροσύνην τὴν
a deo tibi venientē. ecce veni=
παρὰ τοῦ θεοῦ σοι ἐρχομένην. ἰδοὺ ἔρχον=
unt filij tui quos misisti venīūt cō=
ται υἱοί σου οὓς ἐξαπέστειλας ἔρχονται συ=
gregati ab oriēte vsq̄ ad occidētē
νηγμένοι ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν τῷ
verbo sancti gaudētes dei
ῥήματι τοῦ ἁγίου χαίροντες τῇ τοῦ θεοῦ
gloria.
δόξῃ.

Ca. 5.

Exue te hier'z stola luct⁹
Ἔκδυσαι ἱλὴμ τὴν στολὴν τοῦ πένθους
& vexatiōis tue & induere
καὶ τῆς κακώσεώς σου καὶ ἔνδυσαι τὴν
decore q̄ a deo glīe in
εὐπρέπειαν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δόξης εἰς
eternū. amplectere diploidē q̄
τὸν αἰῶνα. περιβαλοῦ τὴν διπλοΐδα τῆς
a deo iusticie. īpone mi=
παρὰ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης. ἐπίθου τὴν μί=
trā sup caput tuū glīe
τραν ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου τῆς δόξης τοῦ
eterne. nā de⁹ ostēdet q̄ sub celo om=
αἰωνίου. ὁ γὰρ θεὸς δείξει τῇ ὑπ᾽ οὐρανὸν πά=
ni tuū splendorē: vocabit em̄
σῃ τὴν σὴν λαμπρότητα, κληθήσεται γάρ
tuū nomē a deo in eternū:
σου τὸ ὄνομα παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα,
pax iusticie & glīa pietatis.
εἰρήνη δικαιοσύνης καὶ δόξα θεοσεβείας.
surge hierusalē: & sta in excel=
ἀνάστηθι ἱερουσαλήμ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ ὑψη=
so & circūspice ad orientē
λοῦ καὶ περίβλεψαι πρὸς ἀνατολὰς
& vide tuos cōgregatos filios a so=
καὶ ἴδε σου συνηγμένα τὰ τέκνα ἀπὸ ἡ=
lis occasu vsq̄ ad ortū verbo
λίου δυσμῶν ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ
sancti gaudētes dei memoria. exierūt
ἁγίου χαίροντας τῇ τοῦ θεοῦ μνείᾳ. ἐξῆλθον
em̄ a te pedestres ducti ab inimicis:
γὰρ παρὰ σοῦ πεζοὶ ἀγόμενοι ὑπὸ ἐχθρῶν,

adducit āt illos de⁹ ad te sublatos
εἰσάγει δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς πρὸς σὲ αἰρομέ=
tos cū glīa sicut filios regni. cōstitu=
νους μετὰ δόξης ὡς υἱοὺς βασιλείας. συνέ=
it em̄ de⁹ humiliari oēm mōtē
ταξεν γὰρ ὁ θεὸς ταπεινοῦσθαι πᾶν ὄρος
excelsum & littora pennia & cōualles
ὑψηλὸν καὶ θῖνας ἀεννάους καὶ φάραγγας
repleri in coeq̄tionē terre: vt
πληροῦσθαι εἰς ὁμαλισμὸν τῆς γῆς, ἵνα
ambulet israel secure dei glo=
βαδίσῃ ἰσραὴλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ θεοῦ δό=
ria: exultauerūt āt & sylue & oē
ξῃ, ἐσκίρτησαν δὲ καὶ οἱ δρυμοὶ καὶ πᾶν
lignū suauitatis israel mādato
ξύλον εὐωδίας τῷ ἰσραὴλ προστάγματι τοῦ
dei: adducet em̄ ppls israel cū leti=
θεοῦ, ἡγήσεται γὰρ ὁ λαὸς ἰσραὴλ μετ᾽ εὐ=
tia lumine glīe ei⁹ cū
φροσύνης τῷ φωτὶ τῆς δόξης αὐτοῦ σὺν
misericordia & iusticia q̄ ab ipo
ἐλεημοσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ τῇ παρ᾽ αὐτοῦ.

EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Exēplū epistole quā misit
Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς ἧς ἀπέστειλεν
hieremias ad adducēdos in ba=
ἱερεμίας πρὸς τοὺς ἀχθησομένους εἰς βα=
bylonē a rege babylonio=
βυλῶνα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν βαβυλω=
rū. vt annūciaret illis sicut pceptū ē
νίων. ἀναγγεῖλαι αὐτοῖς καθότι ἐπετάγη
illi a deo. ppter peccata que
αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ. διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς
peccastis corā deo: adducemini
ἡμαρτήκατε ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ἀχθήσεσθε
in babyloniā captiui a nabu=
εἰς βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ ναβουχο=
chodonosor rege babylonioꝝ.
δονόσορ τοῦ βασιλέως τῶν βαβυλωνί=
ingressi igit in babylonē eritis
ων. εἰσελθόντες οὖν εἰς βαβυλῶνα, ἔσεσθε
illic ānis plurib⁹ & tps longū vsq̄ ad
ἐκεῖ ἔτη πλείονα καὶ χρόνον μακρὸν ἕως
gn̄atiōes septē: post āt hoc educā vos in=
γενεῶν ἑπτά, μετὰ δὲ τοῦτο ἐξάξω ὑμᾶς ἐ=
de cū pace. nūc āt videbitis in ba=
κεῖθεν μετ᾽ εἰρήνης. νυνὶ δὲ ὄψεσθε ἐν βα=
bylone deos argēteos & aureos & li=
βυλῶνι θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ ξυ=
gneos in humeris sublatos ostēdētes me=
λίνους ἐπ᾽ ὤμοις αἰρομένους δεικνύντας φό=
tū gētib⁹. timete igit ne &
βον τοῖς ἔθνεσιν. εὐλαβήθητε οὖν μὴ καὶ
vos assimilati alienigenis assi=
ὑμεῖς ἀφομοιωθέντες τοῖς ἀλλοφύλοις ἀφ=
milemini: & timor vos capiat in ipis
ομοιωθῆτε, καὶ φόβος ὑμᾶς λάβῃ ἐπ᾽ αὐτοῖς
vidētes turbā ante & post eos
ἰδόντας ὄχλον ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν αὐτῶν
adorātes ea. dicite iā in mēte
προσκυνοῦντας αὐτά. εἴπατε δὴ τῇ διανοίᾳ
te oportet adorare dn̄e. nā ange=
σὲ δεῖ προσκυνεῖν δέσποτα. ὁ γὰρ ἄγγε=
lus me⁹ vobiscū est: ipse q̄ exq̄rens
λός μου μεθ᾽ ὑμῶν ἐστιν, αὐτός τε ἐκζητῶν
aīas vr̄as: lingua em̄ eoꝝ est
τὰς ψυχὰς ὑμῶν, γλῶσσα γὰρ αὐτῶν ἐστιν
polita a fabro ipa q̄ de=
κατεξυσμένη ὑπὸ τέκτονος αὐτά τε πε=
aurata & deargētata: falsa āt sunt
ρίχρυσα καὶ περιάργυρα, ψευδῆ δέ ἐστιν

iocunditatem cum salute vestra. Animequior esto hierusalem. Exhortatur enim te qui te nominauit. Nocentes peribunt qui te vexauerunt: & qui gratulati sunt in tui ruina punientur. Ciuitates quibus seruierunt filii tui punientur & q̄ accepit filios tuos. Sicut enī gauisa est in tua ruina: & letata est in casu tuo: sic cōtristabitur in sua desolatione. Et amputabitur exultatio multitudinis eius: & gaudimoniū eius erit in luctum. Ignis enī superueniet ei ab eterno in longiturnis diebus: & habitabitur a demoniis in multitudine tēporis. Circunspice hierusalem ad orientem: & vide iocunditatem a deo tibi venientem. Ecce enim veniunt filii tui quos dimisisti dispersos: veniunt collecti ab oriente vsq̄ ad occidentē: in verbo sancto gaudentes in honorem dei. 5.

Exue te hierusalem stola luctus & vexationis tue: & indue te decore & honore que a deo tibi est sempiterna gloria. Circūdabit te deus diploide iusticie: & imponet mitram capiti tuo honoris eterni. Deus enī ostendet splēdorem suum in te qui sub celo est. Nominabitur enim tibi nomen tuū a deo in sempiternum: pax iusticie & honor pietatis. Exurge hierusalē & sta in excelso & circunspice ad orientem & vide collectos filios tuos ab oriente sole vsq̄ ad occidentē: in verbo sancti gaudentes dei memoria. Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis: adducet autē illos dn̄s ad te portatos in honorem sicut filios regni. Constituit enī deus humiliare omnē montem excelsum & rupes perennes & conualles replere in equalitate terre: vt ambulet israel diligenter in honorē dei. Obumbrauerunt autem silue & omne lignū suauitatis israel mandato dei. Adducet enim deus israel cum iocunditate in lumine maiestatis sue & cum misericordia & iusticia que ex ipso est.

Incipit exēplum epistole eiusdē quā misit hieremias ad abductos captiuos in babyloniā a rege babyloniorꝝ: vt annūciaret illis sm̄ qđ pceptū ē illi a deo. 6.

Propter peccata que peccastis ante deum abducemini babyloniam captiui a nabuchodonosor rege babyloniorū. Ingressi itaq̄ in babylonem eritis ibi annis plurimis & tēporibus longis vsq̄ ad generationes septem: post hoc autem educam vos inde cum pace. Nunc autem videbitis in babylonia deos aureos & argēteos & lapideos & ligneos in humeris portari ostentātes metum gentibus. Videte ergo ne & vos similes efficiamini factis alienis & metuatis: & metus vos capiat in ipsis. Visa itaq̄ turba de retro & ab ante: adorantes dicite in cordibus vestris. Te oportet adorari domine. Angelus autem meus vobiscum est. Ipse autem exquiram animas vestras. Nam ligna ipsorum polita a fabro: ipsa etiam inaurata & inargentata falsa sunt

τ nõ possunt loqui: τ sicut virgi
καὶ οὐ δύνανται λαλεῖν, καὶ ὥσπερ παρθέ-
ni amãti ornatũ accipiẽtes aurũ fa
νῳ φιλοκόσμῳ λαμβάνοντες χρυσίον κα-
bricãt coronas sup capita
τασκευάζουσι στεφάνους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς
deorũ suorũ: est ãt τ q̃n subtrahẽ
τῶν θεῶν αὐτῶν, ἔστι δὲ καὶ ὅτε ὑφαιρούμε-
tes sacerdotes a diis suis aurũ
νοι οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτῶν χρυσί-
τ argentũ in seipsos expen-
ον καὶ ἀργύριον εἰς ἑαυτοὺς καταναλώσου-
dũt. dabũt ãt ex eis τ his q̃ sub
σι. δώσουσι δὲ ἀπ᾽ αὐτῶν καὶ ταῖς ἐπὶ
tecto meretricib⁹: ornãt q̃ eos
τοῦ τέγους πόρναις, κοσμοῦσί τε αὐτοὺς
q̃si hoies vestimẽtis deos argẽ-
ὡς ἀνθρώπους τοῖς ἐνδύμασι θεοὺς ἀργυ-
teos τ aureos τ ligneos: hi ãt nõ
ροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ ξυλίνους, οὗτοι δὲ οὐ
liberant a rubigĩe τ tineis cir
διασώζονται ἀπὸ ἰοῦ καὶ βρωμάτων πε-
cũamictis illis vestimẽto purpu
ριβεβλημένων αὐτῶν ἱματισμὸν πορφυ-
reo. extergẽtes faciẽ ipsorũ
ροῦν. ἐκμάσσοντες τὸ πρόσωπον αὐτῶν
ppt q̃ ex domo puluerẽ q̃ est pluri
διὰ τὸν ἐκ τῆς οἰκίας κονιορτὸν ὅς ἐστι πλεῖ-
m⁹ sup eos: τ sceptrũ habet vt ho
ων ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ σκῆπτρον ἔχει ὡσεὶ ἄν-
mo iudex regiõis: q̃ in se pec
θρωπος κριτὴς χώρας, ὃς τὸν εἰς αὐτὸν ἁ-
cantẽ nõ iterfecit. habet ãt gladiũ
μαρτάνοντα οὐκ ἀνελεῖ. ἔχει δὲ ἐγχειρί-
in dextera τ securim: se ãt de bel
διον ἐν δεξιᾷ καὶ πέλεκυν, ἑαυτὸν δὲ ἐκ πο-
lo τ latronib⁹ nõ liberabit: vnde no-
λέμου καὶ λῃστῶν οὐκ ἐξελεῖται, ὅθεν γνώρι-
ti sunt nõ exñtes dei: ne igit̃ timueritis
μοί εἰσιν οὐκ ὄντες θεοί, μὴ οὖν φοβηθῆτε
eos. sicut enĩ vas hoĩs cõfra-
αὐτούς. ὥσπερ γὰρ σκεῦος ἀνθρώπου συντρι-
ctũ inutile fit: tales sunt
βὲν ἀχρεῖον γίνεται, τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν
dii eorũ: cõstitutis illis in
οἱ θεοὶ αὐτῶν, καθιδρυμένων αὐτῶν ἐν τοῖς
domib⁹: oculi eorũ pleni sunt pu
οἴκοις, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πλήρεις εἰσὶ κο-
lueris a pedib⁹ introeũtiũ.
νιορτοῦ ἀπὸ τῶν ποδῶν τῶν εἰσπορευομέ-
τ sicut alicui q̃ offendit regẽ:
νων. καὶ ὥσπερ τινὶ ἠδικηκότι βασιλέα,
circũsepta sunt atria: sicut ad
περιπεφραγμέναι εἰσὶν αἱ αὐλαί, ὡς ἐπὶ
mortẽ adducto: domos eorũ
θανάτῳ ἀπηγμένῳ, τοὺς οἴκους αὐτῶν ὀ-
muniũt sacerdotes ianuis q̃ τ clau-
χυροῦσιν οἱ ἱερεῖς θυρώμασί τε καὶ κλεί-
stris τ seris: vt a latrõib⁹ nõ spo
θροις καὶ μοχλοῖς, ὅπως ὑπὸ λῃστῶν μὴ συ-
lient: lucernas accẽdũt τ plures q̃m
λήθωσι, λύχνους καίουσι καὶ πλείους ἢ
sibi ipsis q̃rũ nullã possunt videre est q̃dẽ
ἑαυτοῖς ὧν οὐδένα δύνανται ἰδεῖν, ἔστι μὲν
sicut trabs ex domo: at cor-
ὥσπερ δοκὸς τῶν ἐκ τῆς οἰκίας, τὰς δὲ καρ-
da eorũ dicũt elingi q̃ de
δίας αὐτῶν φασὶν ἐκλείχεσθαι τῶν ἀπὸ
terra serpentib⁹ comedentib⁹ eos q̃ τ
γῆς ἑρπετῶν κατεσθιόντων αὐτούς τε καὶ
vestimẽtũ eorũ nõ sentiũt: nigri
τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν οὐκ αἰσθάνονται, μεμε-
facti sunt in facie eorũ a fu-
λάνωνται τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ καπ-
mo q̃ ex domo sup corp⁹ eorũ
νοῦ τοῦ ἐκ τῆς οἰκίας. ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῶν
τ sup caput volãt noctue
καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφίπτανται νυκτερίδες
hirũdines τ aues: similiter ãt τ
χελιδόνες καὶ τὰ ὄρνεα, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ
catti. vnde cognoscetis q̄ nõ sunt dii: ne
αἴλουροι. ὅθεν γνώσεσθε ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, μὴ
igit̃ timueritis eos. nã aurũ q̃d cir
οὖν φοβηθῆτε αὐτούς. τὸ γὰρ χρυσίον ὃ περί-
cũiacet ad pulchritudinẽ: nisi q̃s extersérit
κειται εἰς κάλλος, ἐὰν μή τις ἐκμάξῃ τὸν
eruginẽ nõ fulgebũt: neq̃ enĩ q̃n cõflabant
ἰὸν οὐ μὴ στίλψωσιν, οὐδὲ γὰρ ὅτε ἐχωνεύον-
sentiebãt: ex oĩ p̃cio empta
το ᾐσθάνοντο, ἐκ πάσης τιμῆς ἠγορασμένα
sunt in q̃b⁹ nõ est sp̃us: sine pedib⁹
εἰσὶν ἐν οἷς οὐκ ἔστι πνεῦμα, ἄνευ ποδῶν
in humeris portant̃ ostẽdentes eo-
ἐπ᾽ ὤμοις φέρονται ἐνδεικνύμενοι τὴν ἑαυ-
rũ ignominiã hoib⁹: cõfundunt̃
τῶν ἀτιμίαν τοῖς ἀνθρώποις, αἰσχύνονται
ãt τ colẽtes ea: ppt q̃d ne
δὲ καὶ οἱ θεραπεύοντες αὐτά, διὰ τὸ μή
forte sup terrã cadat p̃se surge-
ποτε ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ δι᾽ αὐτῶν ἀνίστα-
re neq̃ si q̃s eũ rectũ statuerit: p
σθαι μήτε ἐάν τις αὐτὸν ὀρθὸν στήσῃ, δι᾽
se ip̃m mouebit̃: neq̃ si iclinat⁹ fuerit nõ
ἑαυτοῦ κινηθήσεται, μήτε ἐὰν κλιθῇ οὐ
dirigẽt̃. sed sicut mortuis do-
μὴ ὀρθωθῇ. ἀλλ᾽ ὥσπερ νεκροῖς τὰ δῶ-
na ip̃is apponũt: at ho-
ρα αὐτοῖς παρατιθέασι. τὰς δὲ θυσί-
stias illorũ vẽdẽtes sacerdotes eis abu
ας αὐτῶν ἀποδόμενοι οἱ ἱερεῖς αὐτῶν κα-
tunt̃. similiter ãt τ mulieres
ταχρῶνται. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες
ab eis cõdientes: nihil mẽdico neq̃
ἀπ᾽ αὐτῶν ταριχεύουσαι, οὐδὲν πτωχῷ οὐδὲ
impotẽti distribuũt: sacrificia eorũ
ἀδυνάτῳ μεταδιδόασι, τῶν θυσιῶν αὐτῶν
mẽstruata τ fimone tãgunt. cognoscite
ἀποκαθημένη καὶ λεχὼ ἅπτονται. γνῶτε
igit̃ ex his q̄ nõ sunt dii: ne timue-
οὖν ἀπὸ τούτων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, μὴ φοβη-
ritis eos: vnde enĩ vocarẽtur dii q̄
θῆτε αὐτούς, πόθεν γὰρ κληθείησαν θεοὶ ὅτι
mulieres apponũt diis argẽteis τ
γυναῖκες παρατιθέασι θεοῖς ἀργυροῖς καὶ
aureis τ ligneis: in domib⁹ eorũ
χρυσοῖς καὶ ξυλίνοις, ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν
sacerdotes sedẽt hñtes tunicas
οἱ ἱερεῖς καθίζουσιν ἔχοντες τοὺς χιτῶνας
scissas τ capita τ bar
διερρωγότας καὶ τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς πώ-
bas rasas quorũ capitã discoper
γωνας ἐξυρημένους ὧν αἱ κεφαλαὶ ἀκάλυ-
ta sunt. rugiebãt clamãtes incõspectu
πτοί εἰσιν. ὠρύονται δὲ βοῶντες ἐναντίον
deorũ suorũ sicut q̃dã in cena
τῶν θεῶν αὐτῶν ὥσπερ τινὲς ἐν περιδείπνῳ
mortui: a vestimẽto eorũ auferẽt
νεκροῦ, ἀπὸ τοῦ ἱματισμοῦ αὐτῶν ἀφελό-
tes sacerdotes: induũt vxores su-
μενοι οἱ ἱερεῖς, ἐνδύουσι τὰς γυναῖκας αὐ-
as τ filios. neq̃ si malũ passi fue
τῶν καὶ τὰ παιδία. οὔτε ἐὰν κακὸν πάθω-
rint ab aliq̃ neq̃ si bonũ: poterũt
σιν ὑπό τινος οὔτε ἐὰν ἀγαθόν, δυνήσονται

et non possunt loqui. Et sicut virgini amanti ornaméta: ita accepto auro fabricata sunt. Coronas certe aureas habent super capita sua dii illorum: vnde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum & argentum: & erogant illud in semetipsis. Dant autem & ex ipso prostitutis: & meretrices ornant: & iterum cũ illud receperint illud a meretricibus: ornant deos suos. Hi autem non liberantur ab erugine & tinea. Opertis autem illis veste purpurea extergent faciem ipsorũ propter puluerem domus qui est plurimus inter eos. Sceptrum autem habet vt homo sicut iudex regionis: qui in se peccantem non interficit. Habet etiam in manu gladium & securim: se autem de bello & a latronibus non liberat. Vnde vobis notum sit quia non sunt dii. Non ergo reuereamini eos. Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur: tales sunt & dii illorum. Constitutis illis in domo: oculi eorum pleni sunt puluere a pedibus introeuntium: & sicut alicui qui regem offendit circũsepte sunt ianue: aut sicut ad sepulchrũ adductum mortuum: ita tutant sacerdotes ostia clausuris & seris ne a latronibus expolientur. Lucernas accendunt illis & quidem multas ex quibus nullã videre possunt. Sunt autẽ sicut trabes in domo. Corda vero eorũ dicunt elingere serpentes qui de terra sunt: dum comedunt eos & vestimentum ipsorũ et non sentiunt. Nigre fiunt facies eorum a fumo qui in domo fit. Supra corpus eorum & supra caput eorũ volant noctue & hirundines & aues etiam similiter & catte. Vnde sciatis quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos. Aurũ etiam quod habẽt ad specimen: nisi aliquis extersérit eruginem: non fulgebunt. Neq̃ enim dum cõflarentur sentiebant. Ex omni precio empta sunt in quibus spiritus nõ est in ipsis. Sine pedibus in humeris portantur: ostentantes ignobilitatẽ suam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea. Propterea si ceciderint in terram: a semetipsis non consurgunt: neq̃ si quis eum statuerit rectum per semetipsum stabit: sed sicut mortuis humeri illis apponẽtur. Hostias illorũ vendunt sacerdotes ipsorum & abutuntur: similiter & mulieres eorum decerpẽtes neq̃ infirmo neq̃ mendicanti aliquid impartiunt: de sacrificiis eorum fete & menstruate contingunt. Scientes itaq̃ ex his quia non sunt dii: ne timeatis eos. Vnde enĩ vocantur dii: q̄a mulieres apponũt diis argẽteis & aureis & ligneis & in domib⁹ eorum sacerdotes sedent habentes tunicas scissas & capita & barbam rasam: quorum capita nuda sunt. Rugiunt autem clamantes contra deos suos sicut in cena mortui. Vestimenta eorũ auferunt sacerdotes: & vestiunt vxores suas & filios suos. Neq̃ si quid mali patiuntur ab aliquo: neq̃ si quid boni poterunt

B

C

D

retribuere: neq̃ cõstituere regem
ἀνταποδοῦναι, οὔτε καταστῆσαι βασιλέα
possunt: neq̃ auferre. similit̃ ne-
δύνανται, οὔτε ἀφελεῖσθαι. ὡσαύτως οὔ-
q̃ diuitias neq̃ es possunt
τε πλοῦτον οὔτε χαλκὸν οὐ μὴ δύνωνται
dare. si q̃s illis votũ vouens non
διδόναι. ἐάν τις αὐτοῖς εὐχὴν εὐξάμενος μὴ
reddiderit non requirent. de morte
ἀποδῷ οὐ μὴ ἐπιζητήσωσιν. ἐκ θανάτου
hoiem non liberabũt. neq̃ minorẽ
ἄνθρωπον οὐ μὴ ῥύσωνται. οὔτε ἥττονα
a forti eripient. hoiem ce-
ἀπὸ ἰσχυροῦ οὐ μὴ ἐξέλωνται. ἄνθρωπον τυ-
cum ad visionẽ non restituent: in neces
φλὸν εἰς ὅρασιν οὐ μὴ περιστήσωσιν, ἐν ἀνάγ-
sitate hoiem exñtẽ non liberabũt: vidue
κῃ ἄνθρωπον ὄντα οὐ μὴ ἐξέλωνται, χήραν
non miserebunt̃ neq̃ orphano benefacient
οὐ μὴ ἐλεήσωσιν οὔτε ὀρφανὸν εὖ ποιήσωσι
q̃ a mõte lapidib⁹ assimilati sunt
τοῖς ἀπὸ τοῦ ὄρους λίθοις ὡμοιωμένοι εἰσὶν
lignea τ aurea τ ar
τὰ ξύλινα καὶ τὰ περίχρυσα καὶ τὰ περιάρ-
gẽtea. at colentes ea confun-
γυρα. οἱ δὲ θεραπεύοντες αὐτὰ καταισχυν-
dentur. quõ ergo existimãdũ ẽ aut vocãdũ e-
θήσονται. πῶς οὖν νομιστέον ἢ κλητέον αὐ-
os esse deos: adhuc ãt τ ipsis
τοὺς ὑπάρχειν θεούς; ἔτι δὲ καὶ αὐτῶν
chaldeis inhonorãtib⁹ ea. q̃ cum
τῶν Χαλδαίων ἀτιμαζόντων αὐτά. οἳ ὅταν
viderit mutũ nõ potentẽ loqui: offe-
ἴδωσιν ἐνεὸν μὴ δυνάμενον λαλῆσαι, προσ-
rentes belum petũt loqui q̃si
ενεγκάμενοι τὸν Βῆλον ἀξιοῦσι φωνῆσαι ὡς
potente exñte illo esse. τ nõ possũt
δυνατοῦ ὄντος αὐτοῦ ἔσεσθαι. καὶ οὐ δύναν-
ipsi itelligẽtes relinquere ea: sen
ται αὐτοὶ νοήσαντες καταλιπεῖν αὐτά, αἴ-
sum .n. nõ habent. at mulieres cir
σθησιν γὰρ οὐκ ἔχουσιν. αἱ δὲ γυναῖκες πε-
cundate funib⁹: in vijs sedent
ριθέμεναι σχοινία, ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγκάθηνται
succendẽtes furfures. cũ aũt aliq̃ eorũ
θυμιῶσαι τὰ πίτυρα. ὅταν δέ τις αὐτῶν
attracta ab aliquo p̃trãseũti-
ἐφελκυσθεῖσα ὑπό τινος τῶν παραπορευ-
um dormierit q̃ p̃xime exprobrat: q̃
ομένων κοιμηθῇ τὴν πλησίον ὀνειδίζει, ὅτι
nõ digna ẽ hita sic τ ip̃a: neq̃ funis
οὐκ ἠξίωται ὥσπερ καὶ αὐτή, οὐδὲ τὸ σχοινί-
ip̃i⁹ dirupt⁹ ẽ. oĩa q̃ fiũt in il-
ον αὐτῆς διερράγη. πάντα τὰ γινόμενα ἐν αὐ-
lis sunt mẽdacia. quõ igit̃ existimãdũ ẽ aut
τοῖς ἐστι ψευδῆ. πῶς οὖν νομιστέον ἢ
vocandũ deos illos esse?
κλητέον ὥστε θεοὺς αὐτοὺς ὑπάρχειν;
a fabris τ aurificibus fabri
ὑπὸ τεκτόνων καὶ χρυσοχόων κατα-
cata sunt: nihil aliud erunt
σκευασμένα εἰσίν, οὐδὲν ἄλλο μὴ γένωνται
q̃ volent artifices ip̃a esse. ip
ἢ βούλονται οἱ τεχνῖται αὐτὰ γενέσθαι. αὐ-
si q̃ fabricantes ea non ex-
τοί τε οἱ κατασκευάζοντες αὐτὰ οὐ μὴ γέ-
tunt multi t̃pis: quõ igit̃ debent
νωνται πολυχρόνιοι, πῶς γε δὴ μέλλει
ab ip̃is fabricata esse dii?
τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν κατασκευασθέντα εἶναι θεοί;
reliq̃runt .n. falsa τ opprobria futu
κατέλιπον γὰρ ψευδῆ καὶ ὀνείδη τοῖς ἐπι-
ris. q̃n .n. venerit sup ea bel
γινομένοις. ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ ἐπ᾽ αὐτὰ πό-
lum τ mala: cogitant ad seipsos
λεμος καὶ κακά, βουλεύονται πρὸς αὑτοὺς
sacerdotes vbi simul abscõdẽt cũ illis.
οἱ ἱερεῖς ποῦ συναποκρυβῶσι μετ᾽ αὐτῶν.
quõ ergo nõ est sentire q̄ nõ sunt dii
πῶς οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθέσθαι ὅτι οὐκ εἰσὶ θε-
q̃ neq̃ saluant semetipsos de bello:
οί, οἳ οὔτε σώζουσιν αὑτοὺς ἐκ πολέμου,
neq̃ de malis: exñtia lignea τ
οὔτε ἐκ κακῶν, ὑπάρχοντα ξύλινα καὶ
aurea τ argentea. cognosce-
περίχρυσα καὶ περιάργυρα. γνωσθήσε-
tur post hec q̄ sunt mẽdacia
ται μετὰ ταῦτα ὅτι ἐστὶ ψευδῆ τοῖς
gentib⁹ oibus: τ regibus manifesta
ἔθνεσι πᾶσι, τοῖς τε βασιλεῦσι φανερὰ
erũt q̄ nõ sunt dii: sed opera manu
ἔσται ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, ἀλλὰ ἔργα χει-
um hoium τ nullũ dei opus in
ρῶν ἀνθρώπων καὶ οὐδὲν θεοῦ ἔργον ἐν
illis est. cui ergo cognoscẽdũ ẽ q̄
αὐτοῖς ἐστιν. τίνι οὖν γνωστόν ἐστιν ὅτι
nõ sunt dii. regem .n. regiõis nõ
οὐκ εἰσὶν θεοί. βασιλέα γὰρ χώρας οὐ μὴ
suscitabunt neq̃ pluuiã hoibus
ἀναστήσωσιν οὔτε ὑετὸν ἀνθρώποις οὐ μὴ
dabunt iudiciũq̃ non iudicabũt eorũ
δώσωσιν κρίσιν τε οὐ μὴ κρίνωσιν αὐτῶν
neq̃ liberabũt iniuriam ĩpotentes
οὔτε μὴ ῥύσωνται ἀδίκημα ἀδύνατοι
exñtes. sicut .n. cornicule ĩ medium
ὄντες. ὥσπερ γὰρ κορῶναι ἀναμέσον
celi τ t̃re: τ .n. cum
τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ γὰρ ὅταν
ceciderit ĩ domũ deorũ ligneorũ aut aureo
πέσῃ εἰς οἰκίαν θεῶν ξυλίνων ἢ περι-
rum aut argenteorũ ignis: equidẽ
χρύσων ἢ περιαργύρων πῦρ, οἱ μὲν
sacerdotes eorũ fugient τ saluabun-
ἱερεῖς αὐτῶν φεύξονται καὶ διασωθήσον-
tur: ipsi ãt sicut trabes medii cõbu-
ται, αὐτοὶ δὲ ὥσπερ δοκοὶ μέσοι κατα-
rentur. regi ãt τ hostib⁹
καυθήσονται. βασιλεῖ δὲ καὶ πολεμίοις
non resistent. quõ igit̃ existimãdũ ẽ aut
οὐ μὴ ἀντιστῶσιν. πῶς οὖν νομιστέον ἢ
recipiẽdũ q̄ sunt dii: neq̃ a furi
δεκτέον ὅτι εἰσὶν θεοί, οὔτε ἀπὸ κλε-
bus neq̃ a latronib⁹ saluabũt dei
πτῶν οὔτε ἀπὸ λῃστῶν οὐ μὴ διασωθῶσι θεοὶ
lignei τ deargẽtati τ deaurati. q̃rũ
ξύλινοι καὶ περιάργυροι καὶ περίχρυσοι. ὧν οἱ
fortes auferentes aurũ τ argentũ
ἰσχύοντες περιελόμενοι τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον
τ vestimentũ circũpositum eis:
καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν περικείμενον αὐτοῖς,
abibunt hñtes: neq̃ sibi ip̃is
ἀπελεύσονται ἔχοντες, οὔτε ἑαυτοῖς οὐ μὴ
auxiliabunt̃: ita vt melí⁹ sit regem ostẽ-
βοηθήσωσιν, ὥστε κρεῖσσον εἶναι βασιλέα ἐπι-
dere suam fortitudi ẽ aut vas in
δεικνύμενον τὴν ἑαυτοῦ ἀνδρίαν ἢ σκεῦος ἐν

retribuere: neq̃ regem cõstituere possunt neq̃ auferre. Similiter neq̃ dare diuitias possunt neq̃ malum retribuere. Si quis illis votũ vouerit & non reddiderit: neq̃ hoc requirunt. Hominem a morte non liberant: neq̃ infirmum a potentiori eripiunt. Hominem cecum ad visum non restituunt: de necessitate hominem non liberabunt. Vidue non miserebuntur neq̃ orphanis benefacient. Lapidibus de monte similes sunt dii illorum lignei & lapidei & aurei & argentei. Qui autem colunt ea cõfundentur. Quomodo ergo estimandum est aut dicẽdum illos esse deos? Adhuc enim ipsis chaldeis nõ honorantibus ea: qui cum audierint mutũ non posse loqui: offerunt illud ad bel: postulãtes ab eo loqui quasi possint sentire qui non habent motum. Et ipsi cum intellexerint: relinquẽt ea. Sensum enim nõ habent ipsi dii illorum. Mulieres autẽ circundate funibus in viis sedent succendentes ossa oliuarum. Cum autem aliqua ex ipsis abstracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo: proxime sue exprobrat q̃ ea non sit digna habita sicut ipsa neq̃ funis eius diruptus sit. Omnia autem que illis fiunt falsa sunt. Quomodo estimandum aut dicendũ est illos esse deos? A fabris autem & aurificibus facta sunt. Nihil aliud erunt nisi id quod volunt esse sacerdotes. Aurifices etiam ipsi qui ea faciunt non sunt multi tẽporis. Nunquid ergo possunt ea que fabricata sunt ab ipsis esse dii? Reliquerunt aũt falsa & opprobrium postea futuris. Nam cum superuenerit illis prelium & mala: cogitant sacerdotes vbi se abscondant cum illis. Quomodo ergo sentiri debeant quoniã dii sunt qui nec de bello se liberant: neq̃ de malis se eripiunt? Nam cũ sint lignea & inaurata & inargentata: scietur postea: quia falsa sunt ab vniuersis gentib⁹ & regibus que manifesta sunt: quia nõ sunt dii sed opera manuum hominum & nullum opus dei cum illis. Vnde ergo notum est quia nõ sunt dii: sed opera manuũ hominũ & nullum dei opus in ipsis est. Regem regioni non suscitãt neq̃ pluuiam hominibus dabunt. Iudicium quoq̃ nõ discernent: neq̃ regiones liberabunt ab iniuria: quia nihil possunt sicut cornicule inter medium celi & terre. Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorũ & argenteorum & aureorum: sacerdotes quidẽ ipsorum fugient & liberabũtur: ipsi vero sicut trabes in medio comburentur. Regi autem & bello nõ resistent. Quomodo ergo estimandum est aut recipiẽdum: quia dii sunt? Non a furibus neq̃ a latronibus se liberabunt dii lignei & lapidei & inaurati & inargentati: quib⁹ iniqui fortiores sunt. Aurũ & argentũ et vestimentum quo operti sunt auferent illis & abibũt: nec sibi auxilium ferent. Itaq̃ melius est esse regem ostentantem virtutem suam: aut vas in

E

F

οἴκῳ χρήσιμον ἐφ' ᾧ καυχήσεται ὁ κεκτημένος ἢ θύρα ἐν οἰκίᾳ διασώζουσα τὰ ἐν αὐτῇ ὄντα ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί· καὶ ξύλινος στύλος ἐν βασιλείοις ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί. ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη καὶ ἄστρα ὄντα λαμπρὰ καὶ ἀποστελλόμενα ἐπὶ χρείας εὐήκοά εἰσιν. ὡσαύτως καὶ ἀστραπὴ ὅταν ἐπιφανῇ εὔοπτός ἐστι· τὸ δ' αὐτὸ καὶ πνεῦμα ἐν πάσῃ χώρᾳ πνεῖ. καὶ νεφέλαις ὅταν ἐπιταγῇ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐπιπορεύεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, συντελοῦσι τὸ ταχθέν. τό τε πῦρ ἐξαποσταλὲν ἄνωθεν ἐξαναλῶσαι ὄρη καὶ δρυμούς, ποιεῖ τὸ συνταχθέν. ταῦτα δὲ οὔτε ταῖς ἰδέαις οὔτε ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν ἀφωμοιωμένα ἐστίν. ὅθεν οὔτε νομιστέον οὔτε κλητέον ὑπάρχειν αὐτοὺς θεούς, οὐ δυνατῶν ὄντων αὐτῶν οὔτε κρίσιν κρῖναι οὔτε ποιῆσαι ἀνθρώποις. γνόντες οὖν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. οὔτε γὰρ βασιλεῦσιν οὐ μὴ καταράσωνται οὔτε μὴ εὐλογήσωσι· σημεῖά τε ἐν ἔθνεσιν ἐν οὐρανῷ οὐ μὴ δείξωσιν, οὔτε ὡς ὁ ἥλιος λάμψουσιν οὔτε φωτιοῦσιν ὡς ἡ σελήνη. τὰ θηρία ἐστὶ κρείσσονα αὐτῶν, ἃ δύναται ἐκφυγόντα εἰς σκέπην ἑαυτὰ ὠφελῆσαι. κατ' οὐδένα οὖν τρόπον ἐστὶν ἡμῖν φανερὸν ὅτι εἰσὶ θεοί· διὸ μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. ὥσπερ γὰρ ἐν σικυηλάτῳ προβασκάνιον οὐδὲν φυλάσσον, οὕτως οἱ θεοὶ αὐτῶν εἰσι ξύλινοι, καὶ περίχρυσοι καὶ περιάργυροι. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐν κήπῳ ῥάμνος, ἐφ' ἧς πᾶν ὄρνεον ἐφιζάνει, ὡσαύτως δὲ καὶ νεκρῷ ἐρριμμένῳ ἐν σκότει ἀφωμοίωνται οἱ θεοὶ αὐτῶν ξύλινοι καὶ περίχρυσοι καὶ περιάργυροι. ἀπό τε τῆς πορφύρας καὶ τῆς μαρμάρου τῆς ἐπ' αὐτοῖς σηπομένης γνώσεσθε ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί· αὐτά τε ἐξ ὑστέρου βρωθήσονται, καὶ ἔσται ὄνειδος ἐν τῇ χώρᾳ. κρείσσων οὖν ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔχων εἴδωλα· ἔσται γὰρ μακρὰν ἀπὸ ὀνειδισμοῦ.

domo vtile in quo gloriatur q possidet illud: vel ostium in domo qđ custodit q̄ in pace sunt: q̄ falsi dii. Sol quidē & luna ac sydera cum sint splendida & emissa ad vtilitates obaudiunt: similiter & fulgur cum apparuerit perspicuū est. Idipsum autem & spiritus in omni regione spirat & nubes: quibus cum imperatum fuerit a deo perambulare in vniuersum orbem: perficiunt quod imperatum est eis. Ignis etiam missus desuper vt consumat montes & siluas facit quod preceptum est ei. Hec autem neq̄ speciebus neq̄ virtutibus vni eorum similia sunt. Vnde neq̄ estimandū est: neq̄ dicendum illos esse deos: quando non possunt neq̄ iudicium iudicare neq̄ facere hominibus. Scientes itaq̄ quia non sunt dii: ne ergo timueritis eos. Neq̄ enim regibus maledicent neq̄ benedicent. Signa enī in celo gentibus non ostendunt neq̄ vt sol lucebunt: neq̄ illuminabūt vt luna. Bestie meliores sunt illis q̄ possūt fugere sub tectū: ac prodesse sibi. Nullo itaq̄ modo nobis est manifestū quia sunt dii: ꝓpter qđ ne timeatis eos. Nam sicut in cucumerario formido nihil custodit: ita sunt dii illorū lignei & argentei & inaurati. Eodē modo & in horto spina alba: supra quam oīs auis sedet. Similiter & mortuo proiecto in tenebris similes sunt dii illorū lignei & inaurati & inargentati. A purpura quoq̄ & murice: q̄ supra illos teneāt; scietis itaq̄ quia nō sunt dii. Ipsi etiā postremo comedūtur: et erit opprobrium in regione. Melior est homo iustus qui non habet simulachra: nam erit longe ab opprobriis.

Explicit liber Baruch.

Incipit prologus in Ezechielem prophetam.

Ezechiel propheta cum ioachin rege iuda captiuus ductus est in babylonem: ibiq̄ his qui cum eo captiui fuerant prophetauit penitentibus ꝙ ad hieremie vaticinium se vltro aduersariis tradidissent: & viderent adhuc vrbem hierosolymā stare quam ille casuram esse predixerat. Tricesimo autem etatis sue anno & captiuitatis quinto: exorsus est ad captiuos loqui. Et eodem tempore licet posterior hic in chaldea hieremias in iudea prophetauerunt. Sermo eius nec satis disertus nec ad modum rusticus est: sed ex vtroq̄ medie tēperatus. Sacerdos & ipse fuit sicut hieremias. Principia voluminis & finem magnis habens obscuritatibus inuoluta. Sed & vulgata eius editio non multum distat ab hebraico. Vnde satis miror quid cause extiterit: vt si eosdem in vniuersis libris habemus interpretes: in aliis eadē: in aliis diuersa transtulerint. Legite igitur & hunc iuxta translationē nostram quoniā per cola scriptus & cōmata manifestiorem legentibus sensum tribuit. Si autē amici mei: & hunc subsannauerint: dicite eis ꝙ nemo eos compellat vt scribant. Sed vereor ne illud eis eueniat quod grece significātius dicitur vt vocentur fagolidori: quod est manducantes senecias.

Explicit prologus.

EZECHIEL.
ΕΖΕΚΙΗΛ. Ca. I.

A Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει τετάρτῳ μηνὶ πέμπτῃ τοῦ μηνός, καὶ ἐγὼ ἤμην ἐν μέσῳ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ, καὶ ἠνοίχθησαν οἱ οὐρανοί, καὶ ἴδον ὁράσεις θεοῦ. πέμπτῃ τοῦ μηνός. τοῦτο τὸ ἔτος τὸ πέμπτον τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ βασιλέως ἰωακείμ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἐζεκιὴλ τὸν υἱὸν βουζὶ τὸν ἱερέα ἐν γῇ χαλδαίων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ. καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου. καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα ἐξαῖρον ἤρχετο ἀπὸ βορρᾶ, καὶ νεφέλη μεγάλη ἐν αὐτῷ, καὶ φέγγος κύκλῳ αὐτοῦ, καὶ πῦρ ἐξαστράπτον. καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὡς ὅρασις ἠλέκτρου ἐν μέσῳ τοῦ πυρός, καὶ φέγγος ἐν αὐτῷ. καὶ ἐν μέσῳ ὡς ὁμοίωμα τεσσάρων ζώων. καὶ αὕτη ἡ ὅρασις αὐτῶν, ὁμοίωμα ἀνθρώπου ἐπ' αὐτοῖς. καὶ τέσσαρα πρόσωπα τῷ ἑνί, καὶ τέσσαρες πτέρυγες τῷ ἑνί. καὶ τὰ σκέλη αὐτῶν ὀρθά, καὶ πτερωτοὶ οἱ πόδες αὐτῶν, καὶ σπινθῆρες ὡς ἐξαστράπτων χαλκός, καὶ ἐλαφραὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν. καὶ χεὶρ ἀνθρώπου ὑποκάτωθεν τῶν πτερύγων αὐτῶν ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν. καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν τῶν τεσσάρων ἐχόμεναι ἑτέρα τῆς ἑτέρας, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν οὐκ ἐπεστρέφοντο ἐν τῷ βαδίζειν αὐτά, ἕκαστον κατέναντι τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐπορεύοντο. καὶ ὁμοίωσις τῶν προσώπων αὐτῶν, πρόσωπον ἀνθρώπου καὶ πρόσωπον λέοντος ἐκ δεξιῶν τοῖς τέσσαρσι, καὶ πρόσωπον μόσχου ἐξ ἀριστερῶν τοῖς τέσσαρσι, καὶ πρόσωπον ἀετοῦ τοῖς τέσσαρσι. καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν ἐκτεταμέναι ἄνωθεν τοῖς τέσσαρσιν, ἑκάστῳ δύο συνεζευγμέναι πρὸς ἀλλήλας, καὶ δύο ἐπεκάλυπτον ἐπάνω τοῦ σώματος αὐτῶν. καὶ ἑκάτερον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπορεύετο· οὗ ἂν ἦν τὸ πνεῦμα πορευόμενον, ἐπορεύοντο, καὶ οὐκ ἐπέστρεφον. καὶ ἐν μέσῳ τῶν ζώων ὅρασις ὡς ἀνθράκων πυρὸς καιομένων, ὡς ὄψις λαμπάδων συστρεφομένων ἀναμέσον τῶν ζώων, καὶ φέγγος τοῦ πυρός, καὶ ἐκ τοῦ πυρὸς ἐξεπορεύετο ἀστραπή. καὶ τὰ ζῷα ἔτρεχε καὶ ἀνέκαμπτεν ὡς εἶδος τοῦ βεζέκ.

Incipit Ezechiel ꝓpheta.
Capitulum. 1.

Et factū est[b] in tricesimo[c] anno:[d] in q̄rto[e] in q̄nta[f] mensis:[g] cū essem[h] in medio[i] captiuorū[k] iuxta[l] fluuiū[m] chobar[n] aperti sunt[o] celi[p] & vidi[q] visiones[r] dei.[s] In q̄nta[t] mensis[u] ipse est[x] annus[y] quintus[z] transmigrationis[a] regis[b] ioachim:[c] factū est[e] verbū[f] domini[g] ad[h] ezechielem[i] filium[k] buzi[l] sacerdotē[m] in terra[n] chaldeorū[o] secus[p] flumē[q] chobar.[r] Et facta est[s] sup eū[t] ibi[u] manus[x] dñi.[y] Et vidi:[z] & ecce[a] ventus[b] turbinis[c] veniebat[d] ab[e] aqlone:[f] & nubes[g] magna[h] & ignis[i] inuoluens:[k] et splendor[m] in circuitu[l] eius:[m] & de medio eius[o] quasi species[p] electri: id est[q] de medio[r] ignis.[s] Et ex medio ei⁹[t] similitudo[u] q̄tuor[x] aīaliū:[y] & hic[z] aspectus eorū.[a] Similitudo[b] hominis[b] in eis.[c] Et quattuor[d] facies[e] vni:[f] & quattuor[g] penne[h] vni.[k] Et pedes eorum[l] pedes[m] recti:[n] & planta[o] pedis eorū[p] quasi planta[q] pedis[r] vituli:[s] & scintille[t] q̄si aspectus[u] eris[x] cādentis.[y] Et manus[z] hominis[a] sub[b] pennis eorum[c] in[d] quattuor[e] partibus:[f] & facies[g] & pennas[h] per quattuor partes habebant:[i] iunctèq̄ erant[k] penne eorū[l] alterius[l] ad[m] alterū.[o] Non[p] reuertebātur[q] cū incederēt: sed[r] vnū quodq̄[s] ante[t] faciē suā[u] gradiebatur.[x] Similitudo aūt[y] vultus eorū:[a] facies[b] hois[c] & facies[d] leonis[e] a[f] dextris[g] ipsorū q̄ttuor:[h] facies aūt[i] bouis[k] a sinistris[l] ipsorum quattuor:[m] & facies[n] aqle[o] ipsorū q̄ttuor:[p] & facies eorū:[q] & pēne eorū[r] extente[s] desup.[u] Due pēne[t] singulorū[x] iūgebātur:[y] & due[z] tegebant[a] corpora eorū.[b] Et vnūquodq̄ eorū[c] coram[d] facie sua[e] ambulabat.[l] Vbi[l] erat impetus[k] spūs:[m] illuc[p] gradiebantur[q] nec[r] reuertebātur[s] cū ambularent.[t] Et similitudo[u] aīaliū &[x] aspectus eorū[y] q̄si carbonū[z] ignis[a] ardentiū &[b] quasi aspectus[c] lāpadarū.[d] Hec erat visio[e] discurrēs[f] in medio[g] aīaliū:[h] splēdor[i] ignis[k] & de[l] igne[n] fulgur[m] egrediēs.[o] Et aīalia[p] ibāt[q] & reuertebātur[r] i similitudinē[s] fulguris coruscantis.

Cap. j.

ויהי בשלשים שנה ברביעי בחמשה לחדש ואני בתוך הגולה על נהר כבר נפתחו השמים ואראה מראות אלהים: בחמשה לחדש היא השנה החמישית לגלות המלך יויכין: היה היה דבר יהוה אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר ותהי עליו שם יד יהוה: וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב ומתוכה כעין החשמל מתוך האש: ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה: וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם: ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל ונצצים כעין נחשת קלל: וידי אדם מתחת כנפיהם על ארבעת רבעיהם ופניהם וכנפיהם לארבעתם: חברת אשה אל אחותה כנפיהם לא יסבו בלכתן איש אל עבר פניו ילכו: ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן: ופניהם וכנפיהם פרדות מלמעלה לאיש שתים חברות איש ושתים מכסות את גויתיהנה: ואיש אל עבר פניו ילכו אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן: ודמות החיות מראיהן כגחלי אש בערות כמראה הלפדים היא מתהלכת בין החיות ונגה לאש ומן האש יוצא ברק: והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק:

וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו: מראה האופנים ומעשיהם כעין תרשיש ודמות אחד לארבעתן ומראיהם ומעשיהם כאשר יהיה האופן בתוך האופן: על ארבעת רבעיהן בלכתם ילכו לא יסבו בלכתן: וגביהן וגבה להם ויראה להם וגבתם מלאת עינים סביב לארבעתן: ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם ובהנשא החיות מעל הארץ ינשאו האופנים: על אשר יהיה שם הרוח ללכת ילכו שמה הרוח ללכת והאופנים ינשאו לעמתם כי רוח החיה באופנים: בלכתם ילכו ובעמדם יעמדו ובהנשאם מעל הארץ ינשאו האופנים לעמתם כי רוח החיה באופנים: ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה: ותחת הרקיע כנפיהם ישרות אשה אל אחותה לאיש שתים מכסות להנה ולאיש שתים מכסות להנה את גויתיהם: ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים כקול שדי בלכתם קול המלה כקול מחנה בעמדם תרפינה כנפיהם: ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם בעמדם תרפינה כנפיהם: וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה: וארא כעין חשמל כמראה אש בית לה סביב ממראה מתניו ולמעלה וממראה מתניו ולמטה ראיתי כמראה

ᵗCunq; aſpicerem ᵘanimalia: ˣapparuit ʸrota ᶻvna ᵃſup terrã ᵇiuxta ᶜaĩalia: habens ᵈquattuor ᵉfacies. Et ᶠaſpectus ᵍrotarũ ʰ& opus earum ⁱquaſi viſio ᵏmaris: ˡet ᵐvna ˡſimilitudo ⁿipſarum quattuor: ᵒet aſpectus ᵖearum ᵖet opera ᑫquaſi ʳſit ˢrota ᵗin medio ᵘrote. ˣPer ʸquattuor ᶻpartes earũ ᵃeuntes ᵇibãt et ᶜnon ᵈreuertebantur ᵉcũ ambularent. ᶠStatura quoq; erat rotis ᵍ& altitudo ʰet horribilis aſpectus: ⁱet totũ corp⁹ ᵏoculis ᵐplenũ ⁿin circuitu ᵖipſarũ qttuor. ᑫCunq; ambularẽt ʳaĩalia ˢambulabãt pariter ᵗ& ᵗrote ᵘiuxta ea. ˣ& cũ eleuarentur ʸaĩalia ᶻde ᵃterra ᵇeleuabantur ſimul & ᵇrote. ᶠQuocunq; ʰibat ᵍſpiritus: ˡilluc ᵐeunte ˡſpũ ⁿ& rote pariter ᵒeleuabantur ᵖſequẽtes eum. ʳSpiritus ᑫenim ᵒvite erat ᵗin rotis. ᵘCum euntibus ˣibãt: ʸ& cum ſtantibus ᶻſtabant: ᵃ& cum eleuatis ᵇa ᶜterra: pariter ᵈeleuabantur & ᵉrote ᶠſequentes ea: ᵍquia ʰſpiritus ⁱvite erat ᵏin rotis. ˡEt ſimilitudo ᵐſuper ⁿcapita ᵒanimaliũ ᵖfirmamenti ᑫq̃ſi aſpectus ʳcryſtalli ˢhorribilis: & ᵗextenti ᵘſup ᵗcapita eorũ ʸdeſup. ᶻSub ᵃfirmamẽto autẽ ᵇpenne eorum ᶜrecte ᵈalterius ᵉad ᶠalterum. ᵍVnũquodq; ʰduab⁹ alis ⁱvelabat ᑫcorpus ſuum: ˡ& alterum ſimiliter ⁿvelabatur. ᵗEt audiebam ᵗſonum ᵘalarum ˣquaſi ſonũ ʸaquarũ ᶻmultarũ: ᵃq̃ſi ſonũ ᵇſublimis dei. ᶜCum ambularẽt quaſi ᵈſon⁹ erat ᵉmultitudinis ᶠvt ſonus ᵍcaſtrorũ. ʰCũq; ſtarẽt ⁱdimittebãtur ᵏpẽne eorũ. Nam ˡcũ fieret ᵐvox ⁿſup ᵒfirmamẽto ᵖqđ erat ᑫſup ʳcaput eorũ ˢſtabant & ᵗſubmittebãt ᵘalas ſuas. ˣEt ſup ʸfirmamentũ ᶻqđ erat ᵃiminẽs ᵇcapiti eorum ᶜq̃ſi aſpectus ᵈlapidis ᵉſapphiri: ᶠſilitudo ᵍthroni ʰ& ſup ⁱſilitudinẽ ᵏthroni ˡſimilitudo ᵐq̃ſi aſpectus ⁿhois ᵖdeſup. ᑫEt vidi ʳq̃ſi ſpeciẽ ˢelectri ᵗvelut aſpectũ ᵘignis ˣintrĩſecus ʸper circuitum ei⁹: ᵃa ᵇlumbis eius ᶜ& deſuper: ᵈ& a ᵉlũbis eius vſq; ᶠdeorſum ᵍvidi ʰquaſi ſpeciem

καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τροχὸς εἷς ἐπὶ τῆς γῆς ἐχόμενος τῶν ζώων τοῖς τέσσαρσι. καὶ τὸ εἶδος τῶν τροχῶν καὶ ποίημα αὐτῶν ὡς εἶδος θαρσεῖς, καὶ ὁμοίωμα ἐν τοῖς τέσσαρσι, καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἦν καθὼς ἂν εἴη τροχὸς ἐν τροχῷ. ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν ἐπορεύοντο, οὐκ ἐπέστρεφον ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά. καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν καὶ ὕψος ἦν αὐτοῖς. καὶ ἴδον αὐτά, καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν πλήρεις ὀφθαλμῶν κυκλόθεν τοῖς τέσσαρσιν. καὶ ἐν τῷ πορεύεσθαι τὰ ζῶα ἐπορεύοντο οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὰ ζῶα ἀπὸ τῆς γῆς ἐξῄροντο οἱ τροχοί. οὗ ἂν ἦν ἡ νεφέλη ἐκεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ πορεύεσθαι, ἐπορεύοντο τὰ ζῶα καὶ οἱ τροχοὶ καὶ ἐξῄροντο σὺν αὐτοῖς, διότι πνεῦμα ζωῆς ἦν ἐν τοῖς τροχοῖς. ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ ἐπορεύοντο, καὶ ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ εἱστήκεισαν, καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν αὐτὰ ἀπὸ τῆς γῆς, ἐξῄροντο σὺν αὐτοῖς, ὅτι πνεῦμα ζωῆς ἦν ἐν τοῖς τροχοῖς. καὶ ὁμοίωμα ὑπὲρ κεφαλῆς τῶν ζώων ὡσεὶ στερέωμα ὡς ὅρασις κρυστάλλου ἐκτεταμένον ἐπὶ τῶν πτερύγων αὐτῶν ἐπάνωθεν. καὶ ὑποκάτω τοῦ στερεώματος αἱ πτέρυγες αὐτῶν ἐκτεταμέναι, πτερυσσόμεναι ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ, ἑκάστῳ δύο ἐπικαλύπτουσαι τὰ σώματα αὐτῶν. καὶ ἤκουον τὴν φωνὴν τῶν πτερύγων αὐτῶν ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ ὡς φωνὴν ὕδατος πολλοῦ, ὡς φωνὴν ἱκανοῦ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά, φωνὴ τοῦ λόγου ὡς φωνὴ παρεμβολῆς. καὶ ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ κατέπαυον αἱ πτέρυγες αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ὑπεράνωθεν τοῦ στερεώματος τοῦ ὄντος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν, ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ ἀνίεντο αἱ πτέρυγες αὐτῶν. καὶ ὑπεράνω τοῦ στερεώματος τοῦ ὄντος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ὡς ὅρασις λίθου σαπφείρου ὁμοίωμα θρόνου ἐπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁμοιώματος τοῦ θρόνου ὁμοίωμα ὡς εἶδος ἀνθρώπου ἄνωθεν. καὶ ἴδον ὡς ὄψιν ἠλέκτρου ὡς ὅρασιν πυρὸς ἔσωθεν αὐτοῦ κυκλόθεν, ἀπὸ ὁράσεως ὀσφύος καὶ ἕως ἄνω, καὶ ἀπὸ ὁράσεως ὀσφύος καὶ ἕως κάτω ἴδον ὡς ὅρασιν

πυρὸς καὶ τὸ φέγγος αὐτοῦ κύκλῳ, ὡς ὅρασις τόξου, ὅταν ᾖ ἐν τῇ νεφέλῃ ἐν ἡμέρᾳ ὑετοῦ, οὕτως ἡ στάσις τοῦ φέγγους κυκλόθεν. αὕτη ἡ ὅρασις ὁμοιώματος δόξης κυρίου.

Ca.2.

A Καὶ ἴδον καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἤκουσα φωνὴν λαλοῦντος πρός με. καὶ εἶπε πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου καὶ λαλήσω πρὸς σέ. καὶ ἦλθεν ἐπ᾽ ἐμὲ πνεῦμα καὶ ἀνέλαβέν με καὶ ἐξῆρέν με καὶ ἔστησέν με ἐπὶ τοὺς πόδας μου, καὶ ἤκουον αὐτοῦ λαλοῦντος πρός με. καὶ εἶπε πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, ἐξαποστέλλω ἐγώ σε πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ

Infra. 38.

B ἰσραὴλ τοὺς παραπικραίνοντάς με, οἵτινες παρεπίκρανάν με αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἠθέτησαν ἐν ἐμοὶ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ υἱοὶ σκληροπρόσωποι καὶ στερεοκάρδιοι. ἐγὼ ἀποστέλλω σε πρὸς αὐτούς, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν ἢ πτοηθῶσι, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί, καὶ γνώσονται ὅτι προφήτης εἶ σὺ ἐν μέσῳ

C αὐτῶν. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, μὴ φοβηθῇς αὐτούς, μηδὲ ἐκστῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. διότι παροιστρήσουσι καὶ ἐπισυστήσονται ἐπὶ σὲ κύκλῳ, καὶ ἐν μέσῳ σκορπίων σὺ κατοικεῖς. τοὺς λόγους αὐτῶν μὴ φοβηθῇς, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν μὴ ἐκστῇς, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ λαλήσεις τοὺς λόγους μου πρὸς αὐτούς, ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν ἢ πτοηθῶσιν, ὅτι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, ἄκουε τοῦ λαλοῦντος πρὸς σέ, μὴ γίνου παραπικραίνων

D καθὼς ὁ οἶκος ὁ παραπικραίνων. χάνε τὸ στόμα σου καὶ φάγε ἃ ἐγὼ δίδωμί σοι. καὶ ἴδον καὶ ἰδοὺ χεὶρ ἐκτεταμένη πρός με, καὶ ἐν αὐτῇ κεφαλὶς βιβλίου. καὶ ἀνείλησεν αὐτὴν ἐνώπιον ἐμοῦ. καὶ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα ἦν τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὀπίσω, καὶ ἐγέγραπτο εἰς αὐτὴν θρῆνος καὶ μέλος καὶ οὐαί.

Apoc.5. a.

Ca.3.

A Καὶ εἶπε πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, κατάφαγε ὅτι ἂν εὕρῃς, φάγε τὴν κεφαλίδα ταύτην, καὶ πορεύθητι καὶ λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

ⁱignis ᵏſplendentis ᵐin circuitu ⁿvelut aſpectũ ᵒarcus ᵖcum ᑫfuerit ʳin nube ˢin die ᵗpluuie: ᵘhic erat ˣaſpectus ʸſplendoris ᶻper gyrum. 2.

ᵃHEc ᵇviſio ᶜſimilitudinis ᵉglorie ᶠdñi. ᵍEt vidi ʰ& cecidi ⁱin ᵏfaciem meam: ˡ& audiui ᵐvocem ⁿloquẽtis. ᵒEt dixit ᵖad me. ᑫFili ʳhominis ˢſta ᵗſuper ᵘpedes tuos: ˣ& loquar ʸtecũ. ᶻEt igreſſus eſt ᵃin me ᵇſpũs: ᶜpoſtq; ᵈlocutus eſt ᵉmihi: ᶠ& ſtatuit me ᵍſupra ʰpedes meos. ⁱEt audiui ˡloquentem ᵐad me ⁿ& dicentem. ᵖFili ᑫhominis ʳmitto ˢego ᵗte ᵘad ˣfilios ʸiſrael: ᶻad ᵃgentes ᵇapoſtatrices ᶜque ᵈrecesserunt ᵉa me. ᵍPatres eorũ ʰpreuaricati ſunt pactũ meum ᵏvſq; ad ᵐdiem ⁿhanc: ᵒ& filii ᵖdura ᑫfacie ʳ& indomabili ˢcorde ſũt ᵗad quos ᵗego ᵘmitto ˣte. ʸEt dices ᶻad eos. ᵇHec ᶜdicit ᵈdñs ᵉdeus ᵍſi forte vel ʰipſi ʰaudiant: ⁱ& ſi forte ᵏquieſcant: ˡquoniam ᵐdomus ⁿexaſperans ᵒeſt: ᵖ& ſcient ᑫqa ʳꝓpheta ˢfuerit ᵗin medio eorũ. ᵘTu ergo ˣfili ʸhomis ᶻne ᵃtimeas ᵇeos: ᶜneq; ᶜſermones eorum ᵉmetuas: ᶠquoniam ᵍincreduli ʰ& ſubuerſores ſunt ⁱtecum: ᵏ& cum ˡſcorpionibus ⁿhabitas. ᵒVerba eorum ᵖne ᑫtimeas: ʳ& vultus eorũ ˢne ᵗformides ᵘqa ˣdomus ʸexaſperãs ᶻeſt. ᵃLoqueris ergo ᶜverba mea ᵈad eos ᵉſi forte ᶠaudiant ᵍ& ʰquieſcant: ⁱquoniam ˡirritatores ᵐſunt. ⁿTu autem ᵒfili ᵖhominis ᑫaudi ʳquecunq; ˢloquar ˣad te: & ʸnoli ᶻeſſe ᵃexaſperans ᵇſicut dom⁹ ᶜexaſperatrix ᵈeſt. ᵉAperi ᶠos tuũ ᶠ& comede ʰquecunq; ⁱego ᵏdo ˡtibi. ᵐEt vidi ⁿ& ecce ᵒmanus ᵖmiſſa ᑫad me ʳin qua erat ˢinuolutus ᵘliber: ˣ& expandit ʸillum ᶻcoram me ᵃqui erat ᵇſcriptus ᶜintus ᵈ& foris: ᵉ& ſcripte erant ᶠin eo ᵍlamentationes ʰ& carmẽ ⁱ& ve. 3.

ᵃET dixit ᵇad me. ᶜFili ᵈhominis ᶠquodcũq; ᵍinueneris ʰcomede. ⁱComede ˡvolumẽ ᵐiſtud: ⁿ& vadens ᵒloquere ᵖad ᑫfilios ʳiſrael.

אש ונגה לו סביב: כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב

הוא מראה דמות

Cap.ij.

כבוד יהוה ואראה ואפל על פני ואשמע קול מדבר: ויאמר אלי בן אדם עמד על רגליך ואדבר אתך: ותבא בי רוח כאשר דבר אלי ותעמדני על רגלי ואשמע את מדבר אלי: ויאמר אלי בן אדם שולח אני אותך אל בני ישראל אל גוים המורדים אשר מרדו בי המה ואבותם פשעו בי עד עצם היום הזה: והבנים קשי פנים וחזקי לב אני שולח אותך אליהם ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה: והמה אם ישמעו ואם יחדלו כי בית מרי המה וידעו כי נביא היה בתוכם: ואתה בן אדם אל תירא מהם ומדבריהם אל תירא כי סרבים וסלונים אותך ואל עקרבים אתה יושב מדבריהם אל תירא ומפניהם אל תחת כי בית מרי המה: ודברת את דברי אליהם אם ישמעו ואם יחדלו כי מרי המה: ואתה בן אדם שמע את אשר אני מדבר אליך אל תהי מרי כבית המרי פצה פיך ואכל את אשר אני נתן אליך: ואראה והנה יד שלוחה אלי והנה בו מגלת ספר: ויפרש אותה לפני והיא כתובה פנים ואחור וכתוב אליה קינים והגה והי:

Cap.iij.

ויאמר אלי בן אדם את אשר תמצא אכול אכול את המגלה הזאת ולך דבר אל בית ישראל:

Prĩtiua.heb. Tex.heb.Ezechi.iij. Trãsla.B.Hie. Trãs.Gre.lxx.cũ iter.latina.

ואפתח את פי ויאכלני את המגלה
הזאת: ויאמר אלי בן אדם בטנך
תאכל ומעיך תמלא את המגלה
הזאת אשר אני נתן אליך ואכלה
ותהי בפי כדבש למתוק: ויאמר
אלי בן אדם לך בא אל בית
ישראל ודברת בדברי אליהם: כי
לא אל עם עמקי שפה וכבדי לשון
אתה שלוח אל בית ישראל: לא
אל עמים רבים עמקי שפה וכבדי
לשון אשר לא תשמע דבריהם
אם לא אליהם שלחתיך המה
ישמעו אליך: ובית ישראל לא
יאבו לשמע אליך כי אינם אבים
לשמע אלי כי כל בית ישראל
חזקי מצח וקשי לב המה: הנה נתתי
את פניך חזקים לעמת פניהם
ואת מצחך חזק לעמת מצחם:
כשמיר חזק מצר נתתי מצחך
לא תירא אותם ולא תחת מפניהם
כי בית מרי המה: ויאמר אלי בן
אדם את כל דברי אשר אדבר
אליך קח בלבבך ובאזניך שמע:
ולך בא אל הגולה אל בני עמך
ודברת אליהם ואמרת אליהם כה
אמר אדני יהוה אם ישמעו ואם
יחדלו: ותשאני רוח ואשמע אחרי
קול רעש גדול ברוך כבוד יהוה
ממקומו: וקול כנפי החיות משיקות
אשה אל אחותה וקול האופנים
לעמתם וקול רעש גדול: ורוח
נשאתני ותקחני ואלך מר בחמת
רוחי ויד יהוה עלי חזקה: ואבוא
אל הגולה תל אביב הישבים אל
נהר כבר ואשב המה יושבים שם
ואשב שם שבעת ימים משמים

פתח פה · אכל · מעה מלא · היה פה · מתק הלך · בוא · לשן · שלח · רבב · שמע · אבה · קשה · פנה · שמר צור · ירא · אתת · מרה אמר · לקח · ילך גלה · שמע · חדל נשא · גדל ברך · כבד קום · חיה נשק · איש אפן · גדל · לקח הלך · סרר חם · בוא גלה · תלל אבב · ישב · יום שמם

Et aperui os meum: & cibauit me volumine illo. Et dixit ad me. Fili hominis venter tuus comedet: & viscera tua complebuntur volumine isto quod ego do tibi. Et comedi illud & factum est in ore meo sicut mel dulce. Et dixit ad me. Fili hominis vade ad domum israel: & loqueris verba mea ad eos. Non enim ad populum profundi sermonis & ignote lingue tu mitteris ad domum israel: neque ad populos multos profundi sermonis & ignote lingue quorum non possis audire sermones. Et si ad illos mittereris ipsi audirent te. Domus autem israel nolunt audire te: quia nolunt audire me. Omnis quippe domus israel attrita fronte est & duro corde. Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum: & frontem tuam duriorem frontibus eorum vt adamantem & vt silicem dedi faciem tuam. Ne timeas eos neque metuas a facie eorum: quia domus exasperans est. Et dixit ad me. Fili hominis: omnes sermones meos quos ego loquor ad te: assume in corde tuo & auribus tuis audi & vade: ingredere ad transmigrationem ad filios populi tui: & loqueris ad eos: & dices eis. Hec dicit dominus deus: si forte audiant & quiescant. Et assumpsit me spiritus: & audiui post me vocem commotionis magne: benedicta gloria domini de loco suo: & vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram: & vocem rotarum sequentium animalia: & vocem commotionis magne. Spiritus quoque leuauit me & assumpsit me: & abii amarus in indignatione spiritus mei. Manus enim domini erat mecum confortans me. Et veni ad transmigrationem ad aceruum nouarum frugum ad eos qui habitabant iuxta flumen chobar: & sedi vbi illi sedebant & mansi ibi septem diebus merens

τ aperuit os meũ: τ cibauit me capitulo
καὶ διήνοιξεν τὸ στόμα μου, καὶ ἐψώμισέν με τὴν κεφαλί
illo. τ ait ad me: fili hois: os
δα ταύτην. καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, τὸ στόμα
tuũ comedet: τ venter tuus implebitur capi=
σου φάγεται, καὶ ἡ κοιλία σου πλησθήσεται τῆς κεφα=
tulo isto: qđ datũ est ad te. τ comedi illud:
λίδος ταύτης, τῆς δεδομένης εἰς σέ. καὶ ἔφαγον αὐτήν,
τ factũ est in ore meo sicut mel dulce. τ di
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκάζον. καὶ εἶ=
xit ad me: fili hominis: vade ingredere ad do=
πεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, βάδιζε εἴσελθε πρὸς τὸν οἶ=
mũ israel: τ loquere verba mea ad e=
κον τοῦ ἰσραήλ, καὶ λάλησον τοὺς λόγους μου πρὸς αὐ
os: qȝ nõ ad pplm pfũdi labij: τ grauis lingue:
τούς, διότι οὐ πρὸς λαὸν βαθύχειλον, καὶ βαρύγλωσσον
tu mitteris ad domũ israel: neqȝ ad
σὺ ἐξαποστέλλῃ πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, οὐδὲ πρὸς
pplos multos alteriꝰ vocis aut alteriꝰ lingue: neqȝ gra
λαοὺς πολλοὺς ἀλλοφώνους ἢ ἀλλογλώσσους, οὐδὲ στι
ues lingua existẽs quoꝝ audies sermones: τ si
βαροὺς τῇ γλώσσῃ ὄντας ὧν ἀκούσῃ τοὺς λόγους, καὶ εἰ
ad tales misissem te: illi audirent te.
πρὸς τοιούτους ἐξαπέστειλά σε, οὗτοι ἂν εἰσήκουσάν σου.
at domꝰ israel non volent audire te:
ὁ δὲ οἶκος τοῦ ἰσραήλ οὐ μὴ θελήσωσιν εἰσακοῦσαί σου,
qȝ nõ volunt audire me: qȝ oĩs domꝰ isra=
διότι οὐ βούλονται εἰσακοῦσαί μου, ὅτι πᾶς οἶκος ἰσρα=
el cõtentiosi sunt τ duri corde. τ ecce dedi
ὴλ φιλόνεικοί εἰσιν καὶ σκληροκάρδιοι. καὶ ἰδοὺ δέδω
faciem tuã potẽtẽ contra faci=
κα τὸ πρόσωπόν σου δυνατὸν κατέναντι τῶν προσώ=
es eoꝝ: τ victoriã tuã roborabo contra
πων αὐτῶν, καὶ τὸ νῖκός σου κατισχύσω κατέναντι τοῦ
victoriã eoꝝ: τ erit semp fortior petra.
νίκους αὐτῶν, καὶ ἔσται διαπαντὸς κραταιότερον πέτρας.
ne timeas ab eis: neqȝ formides a facie
μὴ φοβηθῇς ἀπ' αὐτῶν, μηδὲ πτοηθῇς ἀπὸ προσώπου
eoꝝ: qȝ domꝰ irritans est. τ dixit ad
αὐτῶν, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστίν. καὶ εἶπεν πρός
me fili hois: omnes sermones quos locutꝰ sum
με υἱὲ ἀνθρώπου, πάντας τοὺς λόγους οὓς λελάληκα
tecum: assume in cor tuũ: τ auribꝰ
μετὰ σοῦ, λάβε εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ τοῖς ὠσίν
tuis audi: τ vade ingredere in captiuitatem ad
σου ἄκουε, καὶ βάδιζε εἴσελθε εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν πρὸς
filios ppli tui: τ loqueris ad eos:
τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου, καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτούς,
τ dices ad eos. hec dicit dñs dñs: si forte audi=
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κς κς, ἐὰν ἄρα ἀκούσω
ant si forte deficiant: τ assumpsit me spũs τ audiui post
σιν ἐὰν ἄρα ἐνδῶσιν, καὶ ἀνέλαβέν με πνα καὶ ἤκουσα κα
me vocẽ cõmotiõis magne: benedicta glo
τόπισθέν μου φωνὴν σεισμοῦ μεγάλου εὐλογημένη ἡ δό
ria dñi de loco suo: τ audiui vocem ala
ξα κυρίου ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ ἤκουσα φωνὴν πτε
rum aialiũ: pcutientium altera ad alterã.
ρύγων τῶν ζώων, πτερυσσομένων ἑτέρα πρὸς τὴν ἑτέραν.
τ vox rotaꝝ herẽs eis: τ vox cõmo=
καὶ φωνὴ τῶν τροχῶν ἐχομένη αὐτῶν, καὶ φωνὴ τοῦ σει
tiõis magne. τ spũs eleuauit me τ suscepit
σμοῦ μεγάλου. καὶ τὸ πνεῦμα ἐξῆρέν με καὶ ἀνέλαβέν
me: τ abij sublimis ĩ ipetu spũs mei. τ
με, καὶ ἐπορεύθην μετέωρος ὁρμῇ τοῦ πνεύματός μου. καὶ
manꝰ dñi facta est sup me fortis. τ intraui ad
χεὶρ κυρίου ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ κραταιά. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν
captiuitatem sublimis: τ circuiui habitantes
αἰχμαλωσίαν μετέωρος, καὶ περιῆλθον τοὺς κατοικοῦν=
ad fluuium chobar qui erãt ibi.
τας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβὰρ τοὺς ὄντας ἐκεῖ.
τ sedi ibi septẽ diebꝰ: conuersans
καὶ ἐκάθισα ἐκεῖ ἑπτὰ ἡμέρας, ἀναστρεφόμενος

Apo. 10.b.

B

C

D

Trãsla.gre.lxx.cũ iter.latina. Trãsla.B.Hie. Tex.heb.Ezechi.iij. Prĩtiua.heb.

in medio eoꝝ. τ factũ ẽ post septẽ dies: τ
ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ ἐγένετο μετὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ
factũ ẽ verbũ dñi ad me dicẽs: fili hois: specu
ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, σκο
latorẽ dedi te domui israel: τ audies de ore
πὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ στό=
meo verbũ: τ minaberis eis a me: cũ
ματός μου λόγον, καὶ ἀπειλήσῃ αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ, ἐν
dicero ego iniq̃ morte morieris: τ non
τῷ λέγειν με τῷ ἀνόμῳ θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ οὐ δι
phibuisti eũ neqȝ locutus es vt phiberes
έστειλας αὐτῷ οὐδὲ ἐλάλησας τοῦ διαστείλασθαι τῷ
iniquũ: vt reuertatur a vijs suis impijs
ἀνόμῳ, τοῦ ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ ἀδίκων
vt viuat ipse. iniquus ille iniq̃tate sua mo=
τοῦ ζῆσαι αὐτόν. ὁ ἄνομος ἐκεῖνος τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀπο
rietur: τ sanguinẽ eiꝰ de manu tua requiram.
θανεῖται, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ χειρός σου ἐκζητήσω.
τ tu si phibueris iniquũ: τ nõ reuersꝰ fuerit ab
καὶ σὺ ἐὰν διαστείλῃ τῷ ἀνόμῳ, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ ἀπὸ
iniq̃tate sua τ via sua impia ini=
τῆς ἀνομίας αὐτοῦ καὶ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ ἀδίκου ὁ ἄνο=
quꝰ ille in iniq̃tate sua morietur: τ tu
μος ἐκεῖνος ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ σὺ τὴν
aiam tuã liberabis: τ cũ puersꝰ fuerit iustus a
ψυχήν σου ῥύσῃ, καὶ ἐν τῷ ἀποστρέφειν δίκαιον ἀπὸ
iusticijs suis: τ faciet delictum:
τῶν δικαιοσυνῶν αὐτοῦ, καὶ ποιήσει παράπτωμα,
τ dabo tormentũ in faciem eius: ipse mo=
καὶ δώσω τὴν βάσανον εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, αὐτὸς ἀπο
rietur: qȝ nõ phibuisti eũ. τ in peccatis
θανεῖται, ὅτι οὐ διέστειλας αὐτῷ. καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις
suis morietur: qȝ non erũt i memoria iusticie
αὐτοῦ ἀποθανεῖται, διότι οὐ μὴ μνησθῶσιν αἱ δικαιοσύ
eiꝰ q̃s fecit. τ sanguinẽ eiꝰ de manu
ναι αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν. καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός
tua requiram. tu aũt si phibueris iustũ vt nõ peccet:
σου ἐκζητήσω. σὺ δὲ ἐὰν διαστείλῃ τῷ δικαίῳ μὴ ἁμαρτεῖν,
τ ipse nõ peccauerit iustus vita viuet: qȝ phibuisti e=
καὶ αὐτὸς μὴ ἁμάρτῃ ὁ δίκαιος ζωῇ ζήσεται, ὅτι διεστείλω αὐ
um: τ tu tuam aiaȝ liberabis. τ facta ẽ ibi sup=
τῷ, καὶ σὺ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ῥύσῃ. καὶ ἐγένετο ἐκεῖ ἐπ' ἐ
me manꝰ dñi: τ dixit ad me: surge τ egredere in
μὲ χεὶρ κυρίου, καὶ εἶπεν πρός με, ἀνάστηθι καὶ ἔξελθε εἰς
campũ: τ ibi loquetur ad te: τ surrexi τ
τὸ πεδίον, καὶ ἐκεῖ λαληθήσεται πρός σε, καὶ ἀνέστην καὶ
abij in campũ. τ ecce ibi glĩa dñi sta=
ἀπῆλθον εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ δόξα κυρίου εἱστή
bat quasi gloria quã vidi sup fluuium cho=
κει καθὼς ἡ δόξα ἣν ἴδον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χο
bar. τ cado in faciem meã. τ venit ad me spiri
βάρ. καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἦλθεν ἐπ' ἐμὲ πνεῦ
tus τ statuit me sup pedes meos: τ locutꝰ est ad me
μα καὶ ἔστησέν με ἐπὶ πόδας μου, καὶ ἐλάλησεν πρός με
τ dixit mihi: ingredere τ includere in medio
καὶ εἶπέν μοι, εἴσελθε καὶ ἐγκλείσθητι ἐν μέσῳ τοῦ
domꝰ tue: τ tu fili hois: ecce data sunt sup te
οἴκου σου. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ δέδονται ἐπὶ σὲ
vicula: τ ligabunt te in eis: τ nõ egredieris de
δεσμοί, καὶ δήσουσίν σε ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκ
medio eoꝝ. τ linguã tuã colligabo guttu
μέσου αὐτῶν. καὶ τὴν γλῶσσάν σου συνδήσω τῷ λάρυγ
ri tuo: τ eris mutus: τ nõ eris illis in vi=
γί σου, καὶ ἀποκωφωθήσῃ, καὶ οὐκ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς ἄνδρα
obiurgantẽ: qȝ domꝰ exasperãs est. τ cũ locutꝰ
ἐλέγχοντα, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστίν. καὶ ἐν τῷ λα
fuero ego ad te: apiam os tuũ τ dices ad eos: hec
λεῖν με πρός σέ, ἀνοίξω τὸ στόμα σου καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τά
dicit dñs dñs: q̃ audit audiat: τ q̃ incredulꝰ ẽ incredu
δε λέγει κύριος κς, ὁ ἀκούων ἀκουέτω, καὶ ὁ ἀπειθῶν ἀπειθεί
lꝰ sit: qȝ domꝰ exasperans est.
τω, διότι οἶκος παραπικραινων ἐστίν.
Ca.4.

Infra 33.b.

E

F

G

in medio eorum. Cum autem pertransissent septem dies: factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis speculatorem dedi te domui israel: & audies de ore meo verbum & annunciabis eis ex me. Si dicente me ad impium: morte morieris non annunciaueris ei: neque locutus fueris vt auertatur a via sua impia & viuat: ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem tu annunciaueris impio: & ille non fuerit conuersus ab impietate sua & a via sua impia: ipse quidem in impietate sua morietur: tu autem animam tuam liberasti. Sed & si conuersus iustus a iusticia sua fuerit: & fecerit iniquitatem: ponam offendiculum coram eo. Ipse morietur quia non annunciasti ei. In peccato suo morietur: & non erunt in memoria iusticie eius quas fecit: sanguinem vero eius de manu tua requiram. Si autem tu annunciaueris iusto vt non peccet iustus: & ille non peccauerit: viuens viuet: quia annunciasti ei: & tu animam tuam liberasti. Et facta est super me manus domini: & dixit ad me. Surgens egredere in campum: & ibi loquar tecum. Et surgens egressus sum in campum: & ecce ibi gloria domini stabat quasi gloria quam vidi iuxta fluuium chobar: & cecidi in faciem meam. Et ingressus est in me spiritus: & statuit me super pedes meos: & locutus est mihi: & dixit ad me. Ingredere & includere in medio domus tue. Et tu fili hominis ecce data sunt super te vincula: & ligabunt te in eis: & non egredieris in medio eorum: & linguam tuam adherere faciam palato tuo: & eris mutus nec quasi vir obiurgans: quia domus exasperans est. Cum autem locutus fuero tibi: aperiam os tuum & dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Qui audit audiat: & qui quiescit quiescat: quia domus exasperans est. 4.

בתוכם: ויהי מקצה שבעת ימים
ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן
אדם צפה נתתיך לבית ישראל
ושמעת מפי דבר והזהרת אתם
ממני: באמרי לרשע מות תמות
ולא הזהרתו ולא דברת להזהיר
רשע מדרכו הרשעה לחיתו הוא
רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש:
ואתה כי הזהרת רשע ולא שב
מרשעו ומדרכו הרשעה הוא בעונו
ימות ואתה את נפשך הצלת:
ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול
ונתתי מכשול לפניו הוא ימות
כי לא הזהרתו בחטאתו ימות ולא
תזכרן צדקתו אשר עשה ודמו
מידך אבקש: ואתה כי הזהרתו
צדיק לבלתי חטא צדיק והוא לא
חטא חיו יחיה כי נזהר ואתה את
נפשך הצלת: ותהי עלי שם יד
יהוה ויאמר אלי קום צא אל
הבקעה ושם אדבר אותך: ואקום
ואצא אל הבקעה והנה שם כבוד
יהוה עמד ככבוד אשר ראיתי
על נהר כבר ואפל על פני: ותבא
בי רוח ותעמדני על רגלי וידבר
אתי ויאמר אלי בא הסגר בתוך
ביתך: ואתה בן אדם הנה
נתנו עליך עבותים ואסרוך
בהם ולא תצא בתוכם: ולשונך
אדביק אל חכך ונאלמת ולא
תהיה להם לאיש מוכיח כי
בית מרי המה: ובדברי אותך
אפתח את פיך ואמרת אליהם
כה אמר אדני יהוה השמע
ישמע והחדל יחדל כי בית
מרי המה:

היה · נתן · פחד זהר · חיה מות · בקש · שוב · נצל · צדק · נתן כשל · פנה · זכר · בקש · צדק · חטא זהר · היה · יצא · דבר קום · יצא כבד · ראה · נפל פנה · בוא עמד · דבר אמר · בוא סגר · עבת · יצא לשן · דבק חיך · אלם היה · יכח · פתח פה · שמע חדל

Pritiua.heb. Tex.he.Ezechi.iiij. | Trãſl.B.Hie. | Trãſ.Gre.lxx.cũ interp.latina.

Cap.iiii.

ואתה בן אדם קח לך לבנה ונתתה אותה לפניך וחקות עליה עיר את ירושלם: ונתתה עליה מצור ובנית עליה דיק ושפכת עליה סללה ונתתה עליה מחנות ושים עליה כרים סביב: ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בינך ובין העיר והכינתה את פניך אליה והיתה במצור וצרת עליה אות היא לבית ישראל: ואתה שכב על צדך השמאלי ושמת את עון בית ישראל עליו מספר הימים אשר תשכב עליו תשא את עונם: ואני נתתי לך את שני עונם למספר ימים שלש מאות ותשעים יום ונשאת עון בית ישראל: וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני שנית ונשאת את עון בית יהודה ארבעים יום יום לשנה יום לשנה נתתיו לך: ואל מצור ירושלם תכין פניך וזרעך חשופה ונבאת עליה: והנה נתתי עליך עבותים ולא תהפך מצדך אל צדך עד כלותך ימי מצורך: ואתה קח לך חטין ושערים ופול ועדשים ודחן וכסמים ונתתה אותם בכלי אחד ועשית אותם לך ללחם מספר הימים אשר אתה שכב על צדך שלש מאות ותשעים יום תאכלנו: ומאכלך אשר תאכלנו במשקול עשרים שקל ליום מעת עד עת תאכלנו: ומים במשורה תשתה ששית ההין מעת עד עת תשתה: ועגת שערים תאכלנה והיא בגללי צאת האדם תעגנה לעיניהם: ויאמר יהוה ככה

Et tu fili hominis: sume tibi laterem & pones eum coram te: & describes in eo ciuitatẽ hierusalem. Et ordinabis aduersus eam obsidionẽ: & edificabis munitiones: & cõportabis aggerẽ: & dabis contra eam castra & pones arietes in gyro: & tu sume tibi sartaginem ferreã & pone eam in murum ferreũ inter te & inter ciuitatem: & obfirmabis faciẽ tuã ad eam: & erit in obsidionẽ: & circundabis eã. Signũ est domui israel. Et tu dormies super latus tuum sinistrum & pones iniquitates domus israel super eo numero dierum quibus dormies super illud: & assumes iniquitates eorum. Ego autẽ dedi tibi annos iniquitatis eorũ numero dierũ trecẽtos & nonagĩta dies: & portabis iniquitatẽ domus israel. Et cum cõpleueris hec: dormies super latus tuũ dextrum secundo & assumes iniquitatẽ domus iuda quadraginta diebus. Diẽ pro anno: diẽ inq̃ pro anno dedi tibi. Et ad obsidionẽ hierusalẽ cõuertes faciẽ tuã & brachiũ tuũ erit extentum: & pphetabis aduersus eã. Ecce circũdedi te vinculis: & nõ te cõuertes a latere tuo in latus aliud donec cõpleas dies obsidionis tue. Et tu sume tibi frumentum & ordeum & fabã & lentẽ & miliũ & viciã: & mittes ea in vas vnum: & facies tibi panes numero dierum quibus dormies sup latus tuũ. Trecentis & nonaginta diebus comedes illud. Cibus autem tuus quo vesceris erit in pondere viginti stateres in die. A tpe vsq; ad tp̃s comedes illud. Et aquã in mensura bibes sextã partẽ hin. A tpe vsq; ad tẽpus bibes illud. Et q̃si subcinericiũ ordeaceũ comedes illud: & stercore qđ egreditur de hoĩe operies illud in oculis eorũ. Hec dicit dñs. Sic

Et tu fili hoĩs: sume tibi laterem:
Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε σεαυτῷ πλίνθον,
& pones illũ ante faciem tuam: & scribes
καὶ θήσεις αὐτὴν πρὸ προσώπου σου, καὶ διαγράψεις
in eo ciuitatẽ hierusalem: & dabis ↄ̃ eam
ἐπ᾽ αὐτὴν πόλιν τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ δώσεις ἐπ᾽ αὐτὴν
obsidionẽ. & edificabis eã ppugnacula: &
περιοχήν. καὶ οἰκοδομήσεις αὐτὴν προμαχῶνας, καὶ
circumpones ↄ̃ eam vallũ: & dabis ↄ̃ eam
περιβαλεῖς ἐπ᾽ αὐτὴν χάρακα, καὶ δώσεις ἐπ᾽ αὐτὴν
castra: & ordinabis arietes ĩ circuitu. &
παρεμβολάς, καὶ τάξεις τὰς βελοστάσεις κύκλῳ. καὶ
tu sume tibi sartaginẽ ferream: & pones ei
σὺ λάβε σεαυτῷ τήγανον σιδηροῦν, καὶ θήσεις αὐτὸ
murũ ferreum inter te & inter
τοῖχον σιδηροῦν ἀναμέσον σου καὶ ἀναμέσον τῆς
ciuitatẽ: pparabis faciem tuã ad e-
πόλεως, καὶ ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπόν σου ἐπ᾽ αὐ-
am: & erit in obsidione: & circundabis
τήν, καὶ ἔσται ἐν συγκλεισμῷ, καὶ συγκλείσεις
eam: signũ est hoc filijs israel. & tu
αὐτήν, σημεῖόν ἐστι τοῦτο τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ σὺ
dormies sup latus tuũ sinistrũ: & pones
κοιμηθήσῃ ἐπὶ τὸ πλευρόν σου τὸ ἀριστερόν, καὶ θήσεις
iniq̃tates israel sup eo scd̃m numeṛ die-
τὰς ἀδικίας τοῦ ἰσραὴλ ἐπ᾽ αὐτοῦ κατὰ ἀριθμὸν τῶν ἡ-
rum qb⁹ dormies sup illud: & assumes iniq̃tates
μερῶν ἃς κοιμηθήσῃ ἐπ᾽ αὐτοῦ, καὶ λήψῃ τὰς ἀδικίας
eoṛ: & ego dedi tibi duas iniq̃tates eoṛ in
αὐτῶν, καὶ ἐγὼ δέδωκά σοι τὰς δύο ἀδικίας αὐτῶν εἰς
numeṛ dieṛ trecentoṛ nonaginta: & assumes ini
ἀριθμὸν ἡμερῶν τριακοσίων ἐνενήκοντα, καὶ λήψῃ τὰς ἀ-
q̃tates dom⁹ israel. & ↄplebis hec: &
δικίας τοῦ οἴκου ἰσραήλ. καὶ συντελέσεις ταῦτα, καὶ
dormies sup latus tuũ dextrũ: & assumes
κοιμηθήσῃ ἐπὶ τὸ πλευρόν σου τὸ δεξιόν, καὶ λήψῃ τὰς
iniq̃tates dom⁹ iuda q̃draginta dieb⁹: diem
ἀδικίας τοῦ οἴκου ἰούδα τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἡμέραν
in annũ posui tibi. & ad obsidionẽ hieru-
εἰς ἐνιαυτὸν τέθεικά σοι. καὶ εἰς τὸν συγκλεισμὸν ἱερου-
salem parabis faciem tuã: & bra-
σαλὴμ ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπόν σου, καὶ τὸν βρα-
chiũ tuũ roborabis: & pphetabis sup eam.
χίονά σου στερεώσεις, καὶ προφητεύσεις ἐπ᾽ αὐτήν.
& ego ecce dedi sup te vincula: & ne ↄuertaris
καὶ ἐγὼ ἰδοὺ δέδωκα ἐπὶ σὲ δεσμούς, καὶ μὴ στραφῇς
a latere tuo in latus tuũ: donec cõple-
ἀπὸ τοῦ πλευροῦ σου ἐπὶ τὸ πλευρόν σου, ἕως οὗ συν-
antur dies obsidionis tue. & tu sume
τελεσθῶσιν αἱ ἡμέραι τοῦ συγκλεισμοῦ σου. καὶ σὺ λάβε
tibi triticũ & ordeũ: & fabam & lentem &
σεαυτῷ πυροὺς καὶ κριθάς, καὶ κύαμον καὶ φακὸν καὶ
milium & siliginẽ: immittes ea in vas vnũ fictile:
κέγχρον καὶ ὄλυραν, ἐμβαλεῖς αὐτὰ εἰς ἄγγος ἓν ὀστρά-
& facies ea tibi in panes. & scd̃m
κινον, καὶ ποιήσεις αὐτὰ σεαυτῷ εἰς ἄρτους. καὶ κατὰ
numeṛ dieṛ qb⁹ tu dormis sup latus tuũ
ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν ἃς σὺ καθεύδεις ἐπὶ τοῦ πλευροῦ σου
trecẽtis nonaginta dieb⁹ cõedes ea: & ci-
τριακοσίας ἐνενήκοντα ἡμέρας φάγεσαι αὐτά, καὶ τὸ βρῶ-
bus tu⁹ q̃ vesceris in põdere viginti siclos in die:
μά σου ὃ φάγεσαι ἐν σταθμῷ εἴκοσι σίκλους τὴν ἡμέραν
a tpe vsq; ad tps comedes ea: & aquã in mẽsura
ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ φάγεσαι αὐτά, καὶ ὕδωρ ἐν μέτρῳ
bibes sextã ptẽ hyn: a tpe vsq; ad tps bibes
πίεσαι τὸ ἕκτον τοῦ ὕν, ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ πίεσαι
illã: q̃si subcinericiũ ordeaceũ comedes ea. in fimo
αὐτό, ὡς ἐγκρυφίαν κρίθινον φάγεσαι αὐτά. ἐν βολβίτοις
stercoris humani abscõdes ea ante oculos eo-
κόπρου ἀνθρωπίνης ἐγκρύψεις αὐτὰ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς αὐ-
rum. hec dicit dñs deus israel:
τῶν. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ,

Trãsla.gre.lxx.cũ iter.latina. | Trãsla.B.Hie. | Tex.heb.Ezechi.v. Pritiua.heb.

sic comedẽt filij isrl' immũda inter gẽtes
οὕτως φάγονται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀκάθαρτα ἐν τοῖς ἔθνεσιν
in q̃s eijciam eos: dixi nequaq̃ dñe deus
εἰς ἃ ἐκβαλῶ αὐτούς, εἶπα μηδαμῶς κύριε ὁ θεὸς τοῦ
israel. si aĩa mea nõ est polluta ĩ immũditia &
ἰσραήλ. εἰ ἡ ψυχή μου οὐ μεμίανται ἐν ἀκαθαρσίᾳ καὶ
morticiniũ & captũ a bestijs nõ comedi a natiuitate mea
θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον οὐ βέβρωκα ἀπὸ γενέσεώς μου
vsq; nũc: neq; ingressa est in os meũ oĩs caro
ἕως τοῦ νῦν, οὐδὲ εἰσελήλυθεν εἰς τὸ στόμα μου πᾶν κρέας
pphana. & dixit ad me: ecce dedi tibi fimum
βέβηλον. καὶ εἶπεν πρός με, ἰδοὺ δέδωκά σοι βόλβιτα
boũ: pro stercorib⁹ humanis: & facies
βοῶν, ἀντὶ τῶν βολβίτων ἀνθρωπίνων, καὶ ποιήσεις τοὺς
panes in eis. & dixit dñs ad me: fili hoĩs
ἄρτους ἐπ᾽ αὐτῶν. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου
ecce ego cõtero firmamẽtũ panis in hierusalem:
ἰδοὺ ἐγὼ συντρίβω στήριγμα ἄρτου ἐν ἱερουσαλήμ,
& comedent panẽ in põdere & indigẽtia: & aquã in mẽ-
καὶ φάγονται ἄρτον ἐν σταθμῷ καὶ ἐνδείᾳ, καὶ ὕδωρ ἐν μέ-
sura & in interitu bibent: vt idigẽtes fiant pa-
τρῳ καὶ ἐν ἀφανισμῷ πίονται, ὅπως ἐνδεεῖς γένωνται ἄρ-
ne & aqua. & interibit homo & frater
του καὶ ὕδατος. καὶ ἀφανισθήσεται ἄνθρωπος καὶ ἀδελφὸς
ei⁹: & cõtabescent in iniq̃tatib⁹ suis.
αὐτοῦ, καὶ ἐντακήσονται ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν. Ca.5.
Et tu fili hoĩs: sume tibi gladium
Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε σεαυτῷ ῥομφαίαν
acutũ magis q̃ nouacula tõsoris possidebis eũ tibi. &
ὀξεῖαν ὑπὲρ ξυρὸν κουρέως κτήσῃ αὐτὴν σεαυτῷ. καὶ
induces eũ sup caput tuũ & sup bar-
ἐπάξεις αὐτὴν ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου καὶ ἐπὶ τὸν πώγω-
bã tuã. & sumes staterã põderi & diuides eos.
νά σου. καὶ λήψῃ ζυγὸν σταθμίων καὶ διαστήσεις αὐτούς. τὸ
q̃rtã ptẽ in igne combures in media ciuitate scd̃m
τέταρτον ἐν πυρὶ ἀνακαύσεις ἐν μέσῃ τῇ πόλει κατὰ
cõpletionẽ dieṛ cõclusionis. & sumes
τὴν πλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ συγκλεισμοῦ. καὶ λήψῃ
q̃rtã ptem & cõbures eã in medio eius: &
τὸ τέταρτον καὶ κατακαύσεις αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ
q̃rtã partẽ concides in gladio ĩ circuitu eius: &
τὸ τέταρτον κατακόψεις ἐν ῥομφαίᾳ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ
q̃rtã ptẽ dispergẽs vẽto. & gladiũ nu-
τὸ τέταρτον διασκορπίσεις τῷ πνεύματι. καὶ μάχαιραν ἐκ-
dabo post eos. assumes inde paucos in nũero:
κενώσω ὀπίσω αὐτῶν. λήψῃ ἐκεῖθεν ὀλίγους ἐν ἀριθμῷ,
& circũligabis eos pallio tuo. & ex his
καὶ συμπεριλήψῃ αὐτοὺς τῇ ἀναβολῇ σου. καὶ ἐκ τού-
tolles adhuc & pijcies eos in mediũ
των λήψῃ ἔτι καὶ ῥίψεις αὐτοὺς εἰς μέσον τοῦ
ignis & cõbures eos in igne: ex ea egre-
πυρὸς καὶ κατακαύσεις αὐτοὺς ἐν πυρί, ἐξ αὐτῆς ἐξελεύ-
diet ignis: & dices omni domui israel. hec dicit
σεται πῦρ, καὶ ἐρεῖς παντὶ οἴκῳ ἰσραήλ. τάδε λέγει
dñs dñs: ista hierusalem. in medio gẽtiũ po-
ἀδωναῒ κύριος, αὕτη ἱερουσαλήμ. ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν τέ-
sui eam: & ĩ circuitu eius regiones: & dices:
θεικα αὐτήν, καὶ τὰς κύκλῳ αὐτῆς χώρας, καὶ ἐρεῖς, τὰ
iustificatiões meas iniquo ex gẽtib⁹: & legitima
δικαιώματά μου τῇ ἀνόμῳ ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ τὰ νόμιμά
mea regionũ q̃ in circuitu eius: q2 iustificatiões
μου τῶν χωρίων τῶν κύκλῳ αὐτῆς, διότι τὰ δικαιώματά
meas repulerũt: & in legitimis meis nõ ambulaue-
μου ἀπώσαντο, καὶ ἐν τοῖς νομίμοις μου οὐκ ἐπορεύθη-
rũt in eis. ppterea hec dicit dñs dñs: p eo q̃
σαν ἐν αὐτοῖς. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν ἡ
occasio vr̃a ex gẽtib⁹ q̃ ĩ circuitu vr̃o: & in legi-
ἀφορμὴ ὑμῶν ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς νο-
timis meis nõ ambulastis: & iustificatiões meas nõ
μίμοις μου οὐκ ἐπορεύθητε, καὶ τὰ δικαιώματά μου οὐκ
fecistis. sed neq; scd̃m iudicia
ἐποιήσατε. ἀλλ᾽ οὐδὲ κατὰ τὰ δικαιώματα τῶν

comedent filij israel panem suum pollutum inter gentes ad quas eijciam eos. Et dixi A.a.a. dñe deus. Ecce anima mea non est polluta: & morticiniũ & laceratũ a bestiis non comedi ab infantia mea vsq; nunc: & non est ingressa os meũ oĩs caro immunda. Et dixit ad me. Ecce dedi tibi fimũ boũ pro stercoribus humanis: & facies panẽ tuum in eo. Et dixit ad me. Fili hominis ecce conteram baculũ panis in hierusalẽ: & comedẽt panẽ suũ in põdere & in sollicitudine: & aquã in mẽsura & in angustia bibent: vt deficientibus pane & aq̃ corruat vnusq̃sq; ad frẽm suũ & cõtabescat in iniq̃tatibus suis. 5.

Et tu fili hominis sume tibi gladium acutũ radẽtem pilos: & assumes eum & duces per caput tuum et per barbã tuã: & assumes tibi staterã ponderis: & diuides eos. Tertiã partem igni combures in medio ciuitatis iuxta cõpletionẽ dierũ obsidionis: & assumes tertiã partem: & concides gladio in circuitu ei⁹: tertiã vero aliã disperges i ventũ: & gladium nudabo post eos. Et sumes inde paruũ numerũ & ligabis eos i sũmitate pallij tui. Et ex eis rursũ tolles: & proijcies eos in medio ignis: & combures eos igni & ex eis egredietur ignis in omnem domum israel. Hec dicit dominus deus. Ista est hierusalem. In medio gentium posui eam: & in circuitu eius terras. Et contempsit iudicia mea vt plus esset impia q̃ gentes: & precepta mea vltra q̃ terre q̃ in circuitu eius sunt. Iudicia enĩ mea piecerũt & in preceptis meis non ambulauerũt. Idcirco hec dicit dñs deus. Quia superastis gentes que in circuitu vr̃o sũt: et in pceptis meis nõ ambulastis: et iudicia mea non fecistis: et iuxta iudicia

יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים אשר אדיחם שם: ואמר אהה אדני יהוה הנה נפשי לא מטמאה ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי ועד עתה ולא בא בפי בשר פגול: ויאמר אלי ראה נתתי לך את צפועי הבקר תחת גללי האדם ועשית את לחמך עליהם: ויאמר אלי בן אדם הנני שבר מטה לחם בירושלם ואכלו לחם במשקל ובדאגה ומים במשורה ובשממון ישתו: למען יחסרו לחם ומים ונשמו איש ואחיו ונמקו בעונם:

Cap.v.

ואתה בן אדם קח לך חרב חדה תער הגלבים תקחנה לך והעברת על ראשך ועל זקנך ולקחת לך מאזני משקל וחלקתם: שלשית באור תבעיר בתוך העיר כמלאת ימי המצור ולקחת את השלשית תכה בחרב סביבותיה והשלשית תזרה לרוח וחרב אריק אחריהם: ולקחת משם מעט במספר וצרת אותם בכנפיך: ומהם עוד תקח והשלכת אותם אל תוך האש ושרפת אתם באש ממנו תצא אש אל כל בית ישראל: כה אמר אדני יהוה זאת ירושלם בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות: ותמר את משפטי לרשעה מן הגוים ואת חקותי מן הארצות אשר סביבותיה כי במשפטי מאסו וחקותי לא הלכו בהם: לכן כה אמר אדני יהוה יען המנכם מן הגוים אשר סביבותיכם בחקתי לא הלכתם ואת משפטי לא עשיתם וכמשפטי

הגוים אשר סביבותיכם לא עשיתם׃
לכן כה אמר אדני יהוה הנני עליך
גם אני ועשיתי בתוכך משפטים
לעיני הגוים׃ ועשיתי בך את אשר
לא עשיתי ואת אשר לא אעשה
כמהו עוד יען כל תועבתיך׃ לכן
אבות יאכלו בנים בתוכך ובנים
יאכלו אבותם ועשיתי בך שפטים
וזריתי את כל שאריתך לכל רוח׃
לכן חי אני נאם אדני יהוה אם
לא יען את מקדשי טמאת בכל
שקוציך ובכל תועבתיך וגם אני
אגרע ולא תחוס עיני וגם אני לא
אחמול׃ שלשתיך בדבר ימותו
וברעב יכלו בתוכך והשלשית
בחרב יפלו סביבותיך והשלישית
לכל רוח אזרה וחרב אריק
אחריהם׃ וכלה אפי והנחותי חמתי
בם והנחמתי וידעו כי אני יהוה
דברתי בקנאתי בכלותי חמתי בם׃
ואתנך לחרבה ולחרפה בגוים
אשר סביבותיך לעיני כל עובר׃
והיתה חרפה וגדופה מוסר ומשמה
לגוים אשר סביבותיך בעשותי בך
שפטים באף ובחמה ובתכחות
חמה אני יהוה דברתי׃ בשלחי את
חצי הרעב הרעים בהם אשר היו
למשחית אשר אשלח אותם
לשחתכם ורעב אסף עליכם
ושברתי לכם מטה לחם׃ ושלחתי
עליכם רעב וחיה רעה ושכלך
ודבר ודם יעבר בך וחרב אביא
עליך אני יהוה דברתי׃
ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃

Cap. vj.

בן אדם שים פניך אל הרי ישראל
והנבא אליהם׃ ואמרת הרי ישראל

gentiū que in circuitu vr̄o sunt nō estis operati. Ideo hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te & ipse ego faciā in medio tui iudicia in oculis gentium: & faciam in te que non feci & quibus similia vltra non faciam propter omnes abominationes tuas. Ideo patres comedent filios in medio tui: & filii comedent patres suos. Et faciam in te iudicia et vētilabo vniuersas reliquas tuas in oēm ventū. Idcirco viuo ego dicit dominus deus nisi pro eo q sanctū meum violasti in omnibus offensionibus tuis & in cunctis abominationibus tuis: ego quoq; confringā & non parcet oculus meus & nō miserebor. Tertia pars tui peste morietur & fame consumetur in medio tui: & tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo. Tertiā vero partē tuam in oēm ventū dispergā: & gladiū euaginabo post eos. Et cōplebo furorē meū: & reqescere faciā idignationē meā in eis: & consolabor. Et sciēt qa ego dn̄s locutꝰ sum in zelo meo: cū ipleuero oēm idignationē meā in eis. Et dabo te in desertū & in opprobriū gentibus q̄ in circuitu tuo sunt: in cōspectu ois pretereūtis. Et eris opprobriū & blasphemia exēplū & stupor in gētibus q̄ in circuitu tuo sunt cū fecero in te iudicia in furore & in idignatiōe & in increpationibꝰ ire: ego dn̄s locutus sū qn̄ misero sagittas famis pessimas i eis q̄ erūt mortifere: & q̄s mittam vt disperdam vos. Et famē cōgregabo sup vos. & cōterā in vobis baculum panis: & immittam in vos famem & bestias pessimas vsq; ad internitionē. Et pestilētia & sanguis transibūt per te: & gladiū inducam sup te. Ego dn̄s locutꝰ sum. 6.

ET factus est sermo dn̄i ad me dicens. Fili hominis pone faciē tuam ad montes israel: & prophetabis ad eos & dices. Montes israel

Ca.6.

audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus montibꝰ & collibus rupibus & vallibꝰ. Ecce ego inducam sup vos gladium & disperdam excelsa vestra. et demoliar aras vr̄as & confringētur simulachra vr̄a & deiiciā interfectos vestros ante idola vestra. Et dabo cadauera filioꝝ israel ante faciem simulachrorū vestrorū. Et dispergam ossa vestra circa aras vestras in oībus habitationibus vr̄is. Vrbes deserte erunt & excelsa demolientur & dissipabūtur: & interibunt are vestre & confrigentur: & cessabunt idola vr̄a: & cōterētur delubra vr̄a & delebūtur opera vr̄a: & cadet interfectus in medio vr̄i & scientis quia ego sum dn̄s. Et relinquā in vobis eos qui fugerint gladiū in gentibus: cum dispersero vos in terris. Et recordabūtur mei liberati vr̄i i gentibꝰ ad q̄s captiui ducti sunt: quia contriui cor eorum fornicans & recedens a me: & oculos eorum fornicantes post idola sua: & displicebunt sibimet super malis que fecerāt in vniuersis abominatiōibus illis: & sciēt qa ego dn̄s non frustra locutus sum vt facerem eis malū hoc. Hec dicit dominus deus. Percute manu tua & allide pedē tuū: & dic heu ad oēs abominationes malorum domus israel: quia gladio fame & peste ruituri sunt. Qui longe est: peste morietur: q āt ppe gladio corruet: & q relictus fuerit & obsessus: fame morietur. Et complebo indignationē meā in eis: & scietis qa ego dn̄s: cū fuerint interfecti vestri in medio idolorū vr̄oꝝ in circuitu ararū vestrarū in oī colle excelso: & in cūctis sūmitatibꝰ mōtiū: & subtus oē lignū nemorosum: & subtus vniuersā q̄rcū frondosam locū vbi accenderūt thura redolētia vniuersis idolis suis. Et extēdā

שמעו דבר אדני יהוה כה אמר
אדני יהוה להרים ולגבעות
לאפיקים ולגאיות הנני אני מביא
עליכם חרב ואבדתי במותיכם׃
ונשמו מזבחותיכם ונשברו חמניכם
והפלתי חלליכם לפני גלוליכם׃
ונתתי את פגרי בני ישראל לפני
גלוליהם וזריתי את עצמותיכם
סביבות מזבחותיכם׃ בכל מושבותיכם
הערים תחרבנה והבמות תישמנה
למען יחרבו ויאשמו מזבחותיכם
ונשברו ונשבתו גלוליכם ונגדעו
חמניכם ונמחו מעשיכם׃ ונפל חלל
בתוככם וידעתם כי אני יהוה׃
והותרתי בהיות לכם פליטי חרב
בגוים בהזרותיכם בארצות׃
וזכרו פליטיכם אותי בגוים אשר
נשבו שם אשר נשברתי את לבם
הזונה אשר סר מעלי ואת
עיניהם הזנות אחרי גלוליהם
ונקטו בפניהם אל הרעות אשר
עשו לכל תועבתיהם׃ וידעו כי אני
יהוה לא אל חנם דברתי לעשות
להם הרעה הזאת׃ כה אמר אדני
יהוה הכה בכפך ורקע ברגלך
ואמר אח אל כל תועבות רעות בית
ישראל אשר בחרב ברעב ובדבר
יפלו׃ הרחוק בדבר ימות והקרוב
בחרב יפול והנשאר והנצור ברעב
ימות וכליתי חמתי בם׃ וידעתם כי
אני יהוה בהיות חלליהם בתוך
גלוליהם סביבות מזבחותיהם אל
כל גבעה רמה בכל ראשי ההרים
ותחת כל עץ רענן ותחת כל אלה
עבתה מקום אשר נתנו שם ריח
ניחח לכל גלוליהם׃ ונטיתי את

manum meam super eos: & faciam terram eorum desolatam & destitutam a deserto deblatha in omnibus habitationibus eorum: & scient quia ego dominus. 7.

Cap. vij.

Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis: hec dicit dominus deus terre israel. Finis venit: venit finis super quattuor plagas terre. Nunc finis super te: & immittam furorem meum in te. Et iudicabo te iuxta vias tuas. Et ponam contra te omnes abominationes tuas. Et non parcet oculus meus super te: & non miserebor: sed vias tuas ponam super te: & abominationes tue in medio tui erunt: & scietis quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. Afflictio una ecce venit. Finis venit: venit finis. Evigilavit adversum te: ecce venit. Venit contritio super te qui habitas in terra. Venit tempus: prope est dies occisionis & non glorie montium. Nunc de propinquo effundam iram meam super te: & complebo furorem meum in te. Et iudicabo te secundum vias tuas: & imponam tibi omnia scelera tua. Et non parcet oculus meus nec miserebor sed vias tuas imponam tibi: & abominationes tue in medio tui erunt: & scietis quia ego sum dominus percutiens. Ecce dies: ecce venit. Egressa est contritio. Floruit virga germinavit superbia: iniquitas surrexit in virga impietatis. Non ex eis: & non ex populo: neque ex sonitu eorum: & non erit requies in eis. Venit tempus appropinquavit dies. Qui emit non letetur: & qui vendit non lugeat: quia ira super omnem populum eius: quia qui vendit ad id quod vendidit non revertetur: & adhuc in viventibus vita eorum. Visio enim ad omnem multitudinem eius non regredietur: & vir in iniquitate vite sue non confortabitur. Canite tuba: preparentur omnes & non est qui vadat ad prelium. Ira enim mea super universum populum eius. Gladius foris: pestis

& fames intrinsecus. Qui in agro est gladio morietur: & qui in civitate pestilentia & fame devorabuntur. Et salvabuntur qui fugerint ex eis. Et erunt in montibus quasi columbe convallium omnes trepidi: unusquisque in iniquitate sua. Omnes manus dissolventur: & omnia genua fluent aquis. Et accingent se ciliciis: & operiet eos formido: & in omni facie confusio: & in universis capitibus eorum calvitium. Argentum eorum foris proiicietur: & aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum eorum & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris domini. Animam suam non saturabunt: & ventres eorum non implebuntur: quia scandalum iniquitatis eorum factum est. Et ornamentum monilium suorum in superbia posuerunt: & imagines abominationum suarum & simulachrorum fecerunt ex eo. Propter hoc dedi eis illud in immunditiam: & dabo illud in manus alienorum ad diripiendum: & impiis terre in predam: & contaminabunt illud. Et avertam faciem meam ab eis: & violabunt arcanum meum: & introibunt in illud emissarii & contaminabunt illud. Fac conclusionem: quoniam terra plena est iudicio sanguinum: & civitas plena iniquitate. Et adducam pessimos de gentibus: & possidebunt domos eorum. Et quiescere faciam superbiam potentium: & possidebunt sanctuaria eorum. Angustia superveniente requirent pacem: & non erit. Conturbatio super conturbationem veniet: & auditus super auditum. Et querent visionem de propheta: & lex peribit a sacerdote: & consilium a senioribus. Rex lugebit: & princeps induetur merore: & manus populi terre conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis: & secundum iudicia eorum iudicabo eos: & scient quia ego sum dominus. 8.

Cap. viij.

Et factum est in anno sexto: in sexto mense in quinta mensis: ego sedebam in domo mea: & senes iuda sedebant coram me. Et cecidit ibi super me manus domini dei. Et vidi: & ecce similitudo

x

מַרְאֵה אֵשׁ מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה
אֵשׁ וּמִמָּתְנָיו וּלְמַעְלָה כְּמַרְאֵה
זֹהַר כְּעֵין הַחַשְׁמַלָה׃ וַיִּשְׁלַח
תַּבְנִית יָד וַיִּקָּחֵנִי בְּצִיצִת רֹאשִׁי
וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין
הַשָּׁמַיִם וַתָּבֵא אֹתִי יְרוּשָׁלְַמָה
בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים אֶל פֶּתַח שַׁעַר
הַפְּנִימִית הַפּוֹנֶה צָפוֹנָה אֲשֶׁר שָׁם
מוֹשַׁב סֵמֶל הַקִּנְאָה הַמַּקְנֶה׃ וְהִנֵּה
שָׁם כְּבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּמַּרְאֶה
אֲשֶׁר רָאִיתִי בַּבִּקְעָה׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי
בֶּן אָדָם שָׂא נָא עֵינֶיךָ דֶּרֶךְ צָפוֹנָה
וָאֶשָּׂא עֵינַי דֶּרֶךְ צָפוֹנָה וְהִנֵּה
מִצָּפוֹן לְשַׁעַר הַמִּזְבֵּחַ סֵמֶל הַקִּנְאָה
הַזֶּה בַּבִּאָה׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם
הֲרֹאֶה אַתָּה מָה הֵם עֹשִׂים תּוֹעֵבוֹת
גְּדֹלוֹת אֲשֶׁר בֵּית יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים
פֹּה לְרָחֳקָה מֵעַל מִקְדָּשִׁי וְעוֹד
תָּשׁוּב תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת׃ וַיָּבֵא
אֹתִי אֶל פֶּתַח הֶחָצֵר וָאֶרְאֶה
וְהִנֵּה חֹר אֶחָד בַּקִּיר׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן
אָדָם חֲתָר נָא בַקִּיר וָאֶחְתֹּר בַּקִּיר
וְהִנֵּה פֶּתַח אֶחָד׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי בּוֹא
וּרְאֵה אֶת הַתּוֹעֵבוֹת הָרָעוֹת אֲשֶׁר
הֵם עֹשִׂים פֹּה׃ וָאָבוֹא וָאֶרְאֶה
וְהִנֵּה כָל תַּבְנִית רֶמֶשׂ וּבְהֵמָה שֶׁקֶץ
וְכָל גִּלּוּלֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל מְחֻקֶּה
עַל הַקִּיר סָבִיב סָבִיב׃ וְשִׁבְעִים
אִישׁ מִזִּקְנֵי בֵית יִשְׂרָאֵל וְיַאֲזַנְיָהוּ
בֶן שָׁפָן עֹמֵד בְּתוֹכָם עֹמְדִים
לִפְנֵיהֶם וְאִישׁ מִקְטַרְתּוֹ בְּיָדוֹ
וַעֲתַר עֲנַן הַקְּטֹרֶת עֹלֶה׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי
הֲרָאִיתָ בֶן אָדָם אֲשֶׁר זִקְנֵי בֵית
יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים בַּחֹשֶׁךְ אִישׁ בְּחַדְרֵי
מַשְׂכִּיתוֹ כִּי אֹמְרִים אֵין יְהוָה רֹאֶה
אֹתָנוּ עָזַב יְהוָה אֶת הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר

quasi aspectus ignis. Ab aspectu lumborum eius & deorsum ignis: & a lumbis eius & sursum quasi aspectus splendoris: vt visio electri. Et emissa similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei: & eleuauit me spiritus inter terram & celum: & adduxit me in hierusalem in visione dei iuxta ostium interius quod respiciebat ad aquilonem: vbi erat statutum idolum zeli ad prouocandum emulationem. Et ecce ibi gloria dei israel secundum visionem quam videram in campo: & dixit ad me. Fili hominis leua oculos tuos ad viam aquilonis. Et leuaui oculos meos ad viam aquilonis: & ecce ab aquilone porte altaris idolum zeli in ipso introitu. Et dixit ad me. Fili hominis: putasne vides tu quid isti faciunt abominationes magnas quas domus israel facit hic: vt procul recedam a sanctuario meo? Et adhuc conuersus videbis abominationes maiores. Et introduxit me ad ostium atrii. Et vidi: & ecce foramen vnum in pariete. Et dixit ad me. Fili hominis fode parietem. Et cum fodissem parietem apparuit ostium vnum. Et dixit ad me. Ingredere & vide abominationes pessimas quas isti faciunt. Et ingressus vidi: & ecce omnis similitudo reptilium & animalium abominatio: & vniuersa idola domus israel depicta erant in pariete: in circuitu per totum. Et septuaginta viri de senioribus domus israel: & iechonias filius saphan stabat in medio eorum stantium ante picturas: & vnusquisque habebat thuribulum in manu sua: & vapor nebule de thure consurgebat: & dixit ad me. Certe vides fili hominis que seniores domus israel faciunt in tenebris: vnusquisque in abscondito cubilis sui. Dicunt enim. Non videt dominus nos. Dereliquit dominus terram. Et dixit

ἀνδρός· ἀπὸ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, καὶ ἕως κάτω πῦρ, καὶ ἀπὸ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ ὡς ὅρασις φέγγους, ὡς εἶδος τοῦ ἠλέκτρου. καὶ ἐξέτεινεν ὁμοίωμα χειρός, καὶ ἀνέλαβέ με ἐπὶ τοῦ κρασπέδου τῆς κορυφῆς μου. καὶ ἀνέλαβέν με πνεῦμα ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἤγαγέν με εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ὁράσει θεοῦ ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης τῆς ἐσωτέρας τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, οὗ ἦν ἡ στήλη τοῦ κτωμένου. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ ἦν δόξα κυρίου θεοῦ ἰσραήλ, κατὰ τὴν ὅρασιν ἣν ἴδον ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ εἶπεν πρός με. υἱὲ ἀνθρώπου, ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου πρὸς βορρᾶν. καὶ ἰδοὺ ἀπὸ βορρᾶ ἐπὶ τὴν πύλην τὴν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ θυσιαστηρίου ἡ εἰκὼν τοῦ ζήλου τούτου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι. καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, ἑώρακας τί οὗτοι ποιοῦσιν ἀνομίας μεγάλας, ὡς ὁ οἶκος ἰσραὴλ ποιοῦσιν ὧδε τοῦ ἀπέχεσθαι αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἁγίων μου, καὶ ἔτι ὄψει ἀνομίας μείζονας. καὶ εἰσήγαγέν με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς αὐλῆς, καὶ ἰδοὺ ὀπὴ μία ἐν τῷ τοίχῳ. καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, ὄρυξον δὴ ἐν τῷ τοίχῳ, καὶ ὤρυξα ἐν τῷ τοίχῳ, καὶ ἰδοὺ θύρα μία. καὶ εἶπεν πρός με, εἴσελθε, καὶ ἴδε τὰς ἀνομίας τὰς πονηρὰς ἃς οὗτοι ποιοῦσιν ὧδε, καὶ εἰσῆλθον καὶ ἴδον. καὶ ἰδοὺ μάταια ὁμοίωμα ἑρπετοῦ καὶ κτήνους μάταια βδελύγματα, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα οἴκου ἰσραὴλ διαγεγραμμένα ἐπὶ τοῦ τοίχου κύκλῳ. καὶ ἑβδομήκοντα ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων οἴκου ἰσραήλ, καὶ ἰεζονίας ὁ τοῦ σαφὰν ἐν μέσῳ αὐτῶν εἱστήκει πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἕκαστος θυμιατήριον αὐτοῦ εἶχεν ἐν τῇ χειρί, καὶ ἡ ἀτμὶς τοῦ θυμιάματος ἀνέβαινεν. καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου ἃ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ οἴκου ἰσραὴλ ποιοῦσιν ἐν σκότει, ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῷ κοιτῶνι τῷ κρυπτῷ αὐτῶν, διότι εἶπαν, οὐχ ὁρᾷ κύριος, ἐγκαταλέλοιπεν κύριος τὴν γῆν. καὶ εἶπεν

πρός με, ἔτι ὄψει ἀνομίας μείζονας ἃς οὗτοι ποιοῦσιν. καὶ εἰσήγαγέν με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης οἴκου κυρίου τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ γυναῖκες καθήμεναι θρηνοῦσαι τὸν θαμμούζ. καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου, καὶ ἔτι ὄψει ἐπιτηδεύματα μείζονα τούτων. καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν οἴκου κυρίου τὴν ἐσωτέραν, καὶ ἐπὶ τῶν προθύρων τοῦ ναοῦ κυρίου ἀναμέσον τῶν αιλαμ, καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου ὡς εἴκοσι καὶ πέντε ἄνδρες· τὰ ὀπίσθια αὐτῶν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀπέναντι ἀνατολῶν, οὗτοι προσκυνοῦσιν κατ' ἀνατολὰς τῷ ἡλίῳ. καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου, μὴ μικρὸν τῷ οἴκῳ ἰούδα τοῦ ποιεῖν τὰς ἀνομίας ἃς πεποιήκασιν ὧδε, ὅτι ἔπλησαν τὴν γῆν ἀνομίας, καὶ ἐπέστρεψαν τοῦ παροργίσαι με· καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκτείνουσι τὸ κλῆμα ὡς μυκτηρίζοντες. καὶ ἐγὼ ποιήσω αὐτοῖς μετὰ θυμοῦ. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου οὐδὲ μὴ ἐλεήσω· καὶ καλέσουσιν ἐν τοῖς ὠσίν μου φωνῇ μεγάλῃ, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω αὐτῶν.

Ca. 9.

Καὶ ἀνέκραγεν εἰς τὰ ὦτά μου φωνῇ μεγάλῃ λέγων, ἤγγικεν ἡ ἐκδίκησις τῆς πόλεως· καὶ ἕκαστος εἶχεν τὰ σκεύη τῆς ἐξολοθρεύσεως ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἓξ ἄνδρες ἤρχοντο ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πύλης τῆς ὑψηλῆς τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν· καὶ ἑκάστου πέλυξ ἐξολοθρεύσεως ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἀνὴρ εἷς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐνδεδυκὼς ποδήρη, καὶ ζώνη σαπφείρου ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ· καὶ εἰσῆλθον καὶ ἔστησαν ἐχόμενοι τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χαλκοῦ. καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ ἀνέβη ἀπὸ τῶν χερουβὶμ ἡ οὖσα ἐπ' αὐτῶν εἰς τὸ αἴθριον τοῦ οἴκου. καὶ ἐκάλεσεν τὸν ἄνδρα τὸν ἐνδεδυκότα τὸν ποδήρη ὃς εἶχεν ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὴν ζώνην. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς αὐτόν, δίελθε μέσην τὴν πόλιν ἐν μέσῃ ἱερουσαλήμ, καὶ δὸς τὸ σημεῖον ἐπὶ τὰ μέτωπα τῶν ἀνδρῶν τῶν καταστεναζόντων

ad me. Adhuc conuersus videbis abominationes maiores quas isti faciunt. Et introduxit me per ostium porte domus domini quod respiciebat ad aquilonem. Et ecce ibi mulieres sedebant plangentes adonidem: & dixit ad me. Certe vidisti fili hominis. Adhuc conuersus videbis abominationes maiores his. Et introduxit me in atrium domus domini interius. Et ecce in ostio templi domini inter vestibulum & altare quasi viginti quinque viri dorsa habentes contra templum domini: & facies ad orientem & adorabant ad ortum solis. Et dixit ad me. Certe vidisti fili hominis. Nunquid leue est hoc domui iuda. vt facerent abominationes istas quas fecerunt hic: quia replentes terram iniquitate conuersi sunt ad irritandum me. Et ecce applicant ramum ad nares suas. Ergo & ego faciam in furore: non parcet oculus meus nec miserebor & cum clamauerint ad aures meas voce magna non exaudiam eos. 9.

Et clamauit in auribus meis voce magna dicens. Appropinquerunt visitationes vrbis: & vnusquisque vas interfectionis habet in manu sua. Et ecce sex viri veniebant de via porte superioris que respicit ad aquilonem: & vnusquisque vas interitus in manu eius. Vir quoque vnus in medio eorum vestitus erat lineis: & atramentarium scriptoris ad renes eius. Et ingressi sunt: & steterunt iuxta altare ereum. Et gloria dei israel assumpta est de cherub que erat super eum ad limen domus. Et vocauit virum qui indutus erat lineis: & atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis. Et dixit dominus ad eum. Transi per mediam ciuitatem in medio hierusalem: & signa thau super frontes virorum gementium

אֵלַי עוֹד תָּשׁוּב תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת
גְּדֹלוֹת אֲשֶׁר הֵמָּה עֹשִׂים׃ וַיָּבֵא
אֹתִי אֶל פֶּתַח שַׁעַר בֵּית יְהוָה
אֲשֶׁר אֶל הַצָּפוֹנָה וְהִנֵּה שָׁם הַנָּשִׁים
יֹשְׁבוֹת מְבַכּוֹת אֶת הַתַּמּוּז׃ וַיֹּאמֶר
אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן אָדָם עוֹד תָּשׁוּב
תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת מֵאֵלֶּה׃ וַיָּבֵא
אֹתִי אֶל חֲצַר בֵּית יְהוָה הַפְּנִימִית
וְהִנֵּה פֶתַח הֵיכַל יְהוָה בֵּין הָאוּלָם
וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה
אִישׁ אֲחֹרֵיהֶם אֶל הֵיכַל יְהוָה
וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִיתֶם
קֵדְמָה לַשָּׁמֶשׁ׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ
בֶן אָדָם הֲנָקֵל לְבֵית יְהוּדָה
מֵעֲשׂוֹת אֶת הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ
פֹה כִּי מָלְאוּ אֶת הָאָרֶץ חָמָס
וַיָּשֻׁבוּ לְהַכְעִיסֵנִי וְהִנָּם שֹׁלְחִים
אֶת הַזְּמוֹרָה אֶל אַפָּם׃ וְגַם אֲנִי
אֶעֱשֶׂה בְחֵמָה לֹא תָחוֹס עֵינִי וְלֹא
אֶחְמֹל וְקָרְאוּ בְאָזְנַי קוֹל גָּדוֹל
וְלֹא אֶשְׁמַע אוֹתָם׃

Cap. ix.

וַיִּקְרָא בְאָזְנַי קוֹל גָּדוֹל
לֵאמֹר קָרְבוּ פְּקֻדּוֹת הָעִיר וְאִישׁ
כְּלִי מַשְׁחֵתוֹ בְּיָדוֹ׃ וְהִנֵּה שִׁשָּׁה
אֲנָשִׁים בָּאִים מִדֶּרֶךְ שַׁעַר הָעֶלְיוֹן
אֲשֶׁר מָפְנֶה צָפוֹנָה וְאִישׁ כְּלִי
מַפָּצוֹ בְּיָדוֹ וְאִישׁ אֶחָד בְּתוֹכָם
לָבֻשׁ בַּדִּים וְקֶסֶת הַסֹּפֵר בְּמָתְנָיו
וַיָּבֹאוּ וַיַּעַמְדוּ אֵצֶל מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת׃
וּכְבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נַעֲלָה מֵעַל
הַכְּרוּב אֲשֶׁר הָיָה עָלָיו אֶל מִפְתַּן
הַבָּיִת וַיִּקְרָא אֶל הָאִישׁ הַלָּבֻשׁ
הַבַּדִּים אֲשֶׁר קֶסֶת הַסֹּפֵר בְּמָתְנָיו׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָו עֲבֹר בְּתוֹךְ
הָעִיר בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלִָם וְהִתְוִיתָ
תָּו עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים הַנֶּאֱנָחִים

Tex.heb.Ezechi.c.

והנאנקים על כל התועבות הנעשות בתוכה׃ ולאלה אמר באזני עברו בעיר אחריו והכו אל תחס עיניכם ואל תחמלו׃ זקן בחור ובתולה וטף ונשים תהרגו למשחית ועל כל איש אשר עליו התו אל תגשו וממקדשי תחלו ויחלו באנשים הזקנים אשר לפני הבית׃ ויאמר אליהם טמאו את הבית ומלאו את החצרות חללים צאו ויצאו והכו בעיר׃ ויהי כהכותם ונאשאר אני ואפלה על פני ואזעק ואמר אהה אדני יהוה המשחית אתה את כל שארית ישראל בשפכך את חמתך על ירושלם׃ ויאמר אלי עון בית ישראל ויהודה גדול במאד מאד ותמלא הארץ דמים והעיר מלאה מטה כי אמרו עזב יהוה את הארץ ואין יהוה ראה׃ וגם אני לא תחוס עיני ולא אחמל דרכם בראשם נתתי׃ והנה האיש לבש הבדים אשר הקסת במתניו משיב דבר לאמר עשיתי ככל אשר צויתני׃

Cap. x.

ואראה והנה אל הרקיע אשר על ראש הכרבים כאבן ספיר כמראה דמות כסא נראה עליהם׃ ויאמר אל האיש לבש הבדים ויאמר בא אל בינות לגלגל אל תחת לכרוב ומלא חפניך גחלי אש מבינות לכרבים וזרק על העיר ויבא לעיני׃ והכרבים עמדים מימין לבית בבאו האיש והענן מלא את החצר הפנימית׃ וירם כבוד יהוה מעל הכרוב על מפתן הבית

Primitiua heb. עשה · נכה חוס · עין · חמל בחר · בתל · נשה · שחת · נגש קדש · חלל · יצא · היה שאר · נפל זעק · שחת · שפך · בוא · עשה · צוה · ראה רקע · ספר ראה · דמה אמר · בוא גלל · קרב · זרק בוא · עין · ימן · כבד

Trāsla.B.Hie.

& dolentiū sup cunctis abominationib⁹ q̄ fiunt in medio eius. Et illis dixit audiente me. Trāsite p ciuitatē sequētes eum: & pcutite. Non parcat oculus vester neq; misereamini. Senē adolescentulū & virginē paruulū & mulieres interficite vsq; ad internitionem. Oēm aūt sup quē videritis thau ne occidatis: & a sanctuario meo incipite. Ceperunt ergo a viris senioribus qui erant ante faciē domus. Et dixit ad eos. Contaminate domum & implete atria interfectis. Egredimini. Et egressi sunt: & percutiebāt eos q erant in ciuitate. Et cede cōpleta: remāsi ego ruiq; sup faciē meā & clamās aio. Heu. heu. heu. dn̄e deus: Ergo ne disperdas omnes reliquias israel effundēs furorem tuum super hierusalē. Et dixit ad me. Iniquitas domus israel & iuda magna est nimis valde: & replera ē terra sanguinibus: & ciuitas repleta ē auersione. Dixerunt eni. Dereliqt dn̄s terram: & dn̄s non videt. Igitur & meus non parcet oculus neq; miserebor. Viam eorū sup caput eorū reddā. Et ecce vir qui erat indutus lineis qui habebat atramentarium in dorso suo respondit verbū dicens. Feci sicut precepisti mihi. 10.

Et vidi: & ecce in firmamēto qd erat sup caput cherubim q̄si lapis sapphirus: & q̄si species similitudinis solii apparuit super ea. Et dixit ad virū qui indutus erat lineis & ait. Ingredere in medio rotarum q̄ sunt subtus cherubim & imple manū tuā prunis ignis q̄ sunt īter cherubim: & effunde super ciuitatē. Ingressusq; ē in cōspectu meo. Cherubim aūt stabant a dextris domus cum ingrederetur vir: & nubes impleuit atriū interius. Et eleuata est gloria dn̄i desuper cherub ad limen domus:

Trās.Gre.lxx.cū interp̄.lati.

καὶ τῶν κατωδυνωμένων ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀνομίαις ταῖς γινομέναις ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ τούτοις εἶπεν ἀκούοντός μου, πορεύεσθε εἰς τὴν πόλιν ὀπίσω αὐτοῦ καὶ κόπτετε, καὶ μὴ φείδεσθε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ μὴ ἐλεήσητε. πρεσβύτερον καὶ νεανίσκον καὶ παρθένον καὶ νήπια καὶ γυναῖκας ἀποκτείνατε εἰς ἐξάλειψιν· ἐπὶ δὲ πάντας ἐφ' οὕς ἐστι τὸ σημεῖον, μὴ ἐγγίσητε, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων μου ἄρξασθε. καὶ ἤρξαντο ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν πρεσβυτέρων οἳ ἦσαν ἔσω ἐν τῷ οἴκῳ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, μιάνατε τὸν οἶκον καὶ πλήσατε τὰς ὁδοὺς νεκρῶν καὶ ἐκπορευόμενοι κόπτετε. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κόπτειν αὐτούς, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἀνεβόησα καὶ εἶπα, οἴμοι ἀδωναῒ κύριε, ἐξαλείφεις σὺ τοὺς καταλοίπους τοῦ Ἰσραὴλ ἐν τῷ ἐκχέαι τὸν θυμόν σου ἐπὶ Ἱερουσαλήμ. καὶ εἶπε πρός με, ἀδικία τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα μεμεγάλυνται σφόδρα σφόδρα, ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ λαῶν πολλῶν, καὶ ἡ πόλις ἐπλήσθη ἀδικίας καὶ ἀκαθαρσίας· ὅτι εἶπαν, ἐγκαταλέλοιπε κύριος τὴν γῆν, οὐκ ἐφορᾷ ὁ κύριος. καὶ οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου οὐδὲ μὴ ἐλεήσω· τὰς ὁδοὺς αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐτῶν δέδωκα. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐνδεδυκὼς τὸν ποδήρη καὶ ἐζωσμένος τῇ ζώνῃ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἀπεκρίθη λέγων, πεποίηκα καθὼς ἐνετείλω μοι. Ca.10.

Καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ ἐπάνω τοῦ στερεώματος τοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς τῶν χερουβείμ, ὡς λίθος σαπφείρου ὁμοίωμα θρόνου ἐπ' αὐτοῖς. καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἐνδεδυκότα τὴν στολήν, εἴσελθε εἰς τὸ μέσον τῶν τροχῶν τῶν ὑποκάτω τῶν χερουβείμ, καὶ πλῆσον τὰς δράκας σου ἀνθράκων πυρὸς ἐκ μέσου τῶν χερουβείμ, καὶ διασκόρπισον ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ εἰσῆλθεν ἐνώπιόν μου. καὶ τὰ χερουβεὶμ εἱστήκει ἐκ δεξιῶν τοῦ οἴκου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν ἄνδρα, καὶ ἡ νεφέλη ἔπλησε τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν. καὶ ἀπῆρεν ἡ δόξα κυρίου ἀπὸ τῶν χερουβεὶμ εἰς τὸ αἴθριον τοῦ οἴκου

d.7.a. Judith 11.b.

Trāsla.gre.lxx.cū inter.lati.

καὶ ἔπλησεν τὸν οἶκον ἡ νεφέλη, καὶ ἡ αὐλὴ ἐπλήσθη τοῦ φέγγους τῆς δόξης κυρίου. καὶ φωνὴ τῶν πτερύγων τῶν χερουβεὶμ ἠκούετο ἕως τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας, ὡς φωνὴ θεοῦ σαδδαῒ λαλοῦντος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐντέλλεσθαι αὐτὸν τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνδεδυκότι τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν λέγων, λάβε πῦρ ἐκ μέσου τῶν τροχῶν ἐκ τοῦ μέσου τῶν χερουβείμ· καὶ εἰσῆλθε καὶ ἔστη ἐχόμενος τῶν τροχῶν. καὶ ἐξέτεινε ὁ χερουβ τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς μέσον τοῦ πυρὸς τοῦ ὄντος ἐν μέσῳ τῶν χερουβείμ, καὶ ἔλαβε καὶ ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐνδεδυκότος τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν· καὶ ἔλαβε καὶ ἐξῆλθε. καὶ ἴδον τὰ χερουβεὶμ ὁμοίωμα χειρῶν ἀνθρώπων ὑποκάτωθεν τῶν πτερύγων αὐτῶν. καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τέσσαρες τροχοὶ εἱστήκεισαν ἐχόμενοι τῶν χερουβείμ· τροχὸς εἷς ἐχόμενος χερουβ ἑνός, καὶ τροχὸς εἷς ἐχόμενος χερουβ ἑνός· καὶ ἡ ὄψις τῶν τροχῶν ὡς ὅρασις λίθου χρυσολίθου. καὶ ἡ θεωρία αὐτῶν ὁμοίωμα ἐν τοῖς τέσσαρσιν, ὃν τρόπον ὅταν ᾖ τροχὸς ἐν μέσῳ τροχοῦ. ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά, εἰς τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν ἐπορεύοντο, οὐκ ἐπέστρεφον ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά· ὅτι εἰς ὃν ἂν τόπον ἐπέβλεψεν ἡ ἀρχὴ ἡ μία, ἐπορεύοντο, καὶ οὐκ ἐπέστρεφον ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά. καὶ πᾶσα ἡ σὰρξ αὐτῶν καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν καὶ οἱ τροχοὶ πλήρεις ὀφθαλμῶν κυκλόθεν τοῖς τέσσαρσι τροχοῖς αὐτῶν. τοῖς δὲ τροχοῖς τούτοις ἐπεκλήθη γελγὲλ ἀκούοντός μου. καὶ τέσσαρα πρόσωπα τῷ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ζῴων· τὸ πρόσωπον τὸ ἓν πρόσωπον χερουβ, καὶ τὸ πρόσωπον τὸ δεύτερον πρόσωπον ἀνθρώπου, καὶ τὸ τρίτον πρόσωπον λέοντος, καὶ τὸ τέταρτον πρόσωπον ἀετοῦ. καὶ ἐμετεωρίσθησαν τὰ χερουβείμ. τοῦτο τὸ ζῷον ὃ ἴδον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Χοβάρ. καὶ ἐν τῷ πορεύεσθαι τὰ χερουβεὶμ ἐπορεύοντο οἱ τροχοί, καὶ οὗτοι ἐχόμενοι αὐτῶν· καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὰ χερουβεὶμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν τοῦ μετεωρίζεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς, οὐκ ἐπέστρεφον οἱ τροχοὶ αὐτῶν, καί γε αὐτοὶ ἐπεχόμενοι αὐτῶν. ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ εἱστήκεισαν, καὶ ἐν τῷ μετεωρίζεσθαι αὐτά, ἐμετεωρίζοντο μετ' αὐτῶν, διότι πνεῦμα ζωῆς ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐξῆλθε δόξα

Trāsla.B.Hie.

et repleta est domus nube. Et atrium repletū est splēdore glorie domini: & sonitus alarū cherubim audiebatur vsq; ad atrium exterius: quasi vox dei oīpotētis loquētis. Cūq; pcepisset viro qui indutus erat lineis dicens: sume ignem de medio rotarum que sunt inter cherubim: ingressus ille stetit iuxta rotam. Et extendit cherub manum de medio cherubim ad ignē qui inter cherubim: & sumpsit & dedit in manus ei⁹ qui indutus erat lineis qui accipiēs egressus est. Et apparuit in cherubim similitudo man⁹ hoīs subt⁹ pēnas eorū. Et vidi: & ecce q̄ttuor rote iuxta cherubim. Rota vna iuxta cherub vnum: & rota alia iuxta cherub vnū. Species aūtē rotarū erat quasi visio lapidis chrysolithi & aspect⁹ earum similitudo vna quattuor: quasi si sit rota in medio rote. Cumq; ambularēt: in quattuor ptes gradiebātur: & nō reuertebātur ambulātes: sed ad locū ad quem ire declinābat q̄ prima erat: seq̄bantur & cetere: nec reuertebantur. Et omē corpus earum & colla & manus & penne & circuli pleni erāt oculis in circuitu quattuor rotarum: & rotas istas vocauit volubiles audiēte me. Quattuor aūt facies habebat vnū. Facies vna facies cherub: & facies secunda facies hoīs: & in tertio facies leonis: & in q̄rto facies aqle. Et eleuata sūt cherubim: ipsum est animal quod videram iuxta flumen chobar. Cūq; ambularēt cherubim: ibāt pariter & rote iuxta ea: & cū eleuarent cherubim alas suas vt exaltarētur de terra: non residebant rote sed & ipse iuxta erant. Stantibus illis stabāt: & cū eleuatis eleuabātur. Spūs enim vite erat in eis. Et egressa est gloria

Tex.he.Ezechi.c.

וימלא הבית את הענן והחצר מלאה את נגה כבוד יהוה׃ וקול כנפי הכרובים נשמע עד החצר החיצנה כקול אל שדי בדברו׃ ויהי בצותו את האיש לבש הבדים לאמר קח אש מבינות לגלגל מבינות לכרבים ויבא ויעמד אצל האופן׃ וישלח הכרוב את ידו מבינות לכרבים אל האש אשר בינות הכרבים וישא ויתן אל חפני לבש הבדים ויקח ויצא׃ וירא לכרבים תבנית יד אדם תחת כנפיהם׃ ואראה והנה ארבעה אופנים אצל הכרובים אופן אחד אצל הכרוב אחד ואופן אחד אצל הכרוב אחד ומראה האופנים כעין אבן תרשיש׃ ומראיהם דמות אחד לארבעתם כאשר יהיה האופן בתוך האופן׃ בלכתם אל ארבעת רבעיהם ילכו לא יסבו בלכתם כי המקום אשר יפנה הראש אחריו ילכו לא יסבו בלכתם׃ וכל בשרם וגבהם וידיהם וכנפיהם והאופנים מלאים עינים סביב לארבעתם אופניהם׃ לאופנים להם קורא הגלגל באזני׃ וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי פני נשר׃ וירמו הכרבים היא החיה אשר ראיתי בנהר כבר׃ ובלכת הכרובים ילכו האופנים אצלם ובשאת הכרובים את כנפיהם לרום מעל הארץ לא יסבו האופנים גם הם מאצלם׃ בעמדם יעמדו וברומם ירומו אתם כי רוח החיה בהם׃ ויצא כבוד

Primitiua.heb. מלא · שמע חוץ · היה צוה · לבש · לקח גלל · בוא עמד · אצל שלח · נשא נתן · לקח יצא · בנה · רבע · ראה · דמה · היה · הלך · סבב · קום פנה · גבה · סבב · קרא · פנה רבע · שנה · רמם · ראה · הלך · נשא · עמד · כבד

יהוה מעל מפתן הבית ויעמד על הכרבים: וישאו הכרבים את כנפיהם וירומו מן הארץ לעיני בצאתם והאופנים לעמתם ויעמד פתח שער בית יהוה הקדמוני וכבוד אלהי ישראל עליהם מלמעלה: היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל בנהר כבר ואדע כי כרבים המה: ארבעה ארבעה פנים לאחד וארבע כנפים לאחד ודמות ידי אדם תחת כנפיהם: ודמות פניהם המה הפנים אשר ראיתי על נהר כבר מראיהם ואותם איש אל עבר פניו ילכו:

Cap. xi.

ותשא אתי רוח ותבא אתי אל שער בית יהוה הקדמוני הפונה קדימה והנה בפתח השער עשרים וחמשה איש ואראה בתוכם את יאזניה בן עזר ואת פלטיהו בן בניהו שרי העם: ויאמר אלי בן אדם אלה האנשים החשבים און והיעצים עצת רע בעיר הזאת: האמרים לא בקרוב בנות בתים היא הסיר ואנחנו הבשר: לכן הנבא עליהם הנבא בן אדם: ותפל עלי רוח יהוה ויאמר אלי אמר כה אמר יהוה כן אמרתם בית ישראל ומעלות רוחכם אני ידעתיה: הרביתם חלליכם בעיר הזאת ומלאתם חוצתיה חלל: לכן כה אמר אדני יהוה חלליכם אשר שמתם בתוכה המה הבשר והיא הסיר ואתכם הוציא מתוכה: חרב יראתם וחרב אביא עליכם נאם אדני יהוה: והוצאתי אתכם מתוכה ונתתי אתכם ביד זרים ועשיתי

domini a limine templi: & stetit super cherubim. Et eleuantia cherubim alas suas: exaltata sunt a terra coram me: & illis egredientibus: rote quoque subsecute sunt. Et stetit in introitu porte domus dñi orientalis: & gloria dei israel erat super eos. Ipsum est animal quod vidi subter deum israel iuxta fluuiū chobar: & intellexi quia cherubim essent. Quattuor quattuor vultus vni: & quattuor ale vni: & similitudo manus hominis sub alis eorū. Et similitudo vultuū eorum ipsi vultus quos videram iuxta fluuium chobar: & intuitus eorū & impetus singulorum ante faciem suā ingredi.

11.

Et eleuauit me spūs & introduxit me ad portam domus domini orientalem que respicit ad solis ortum. Et ecce in introitu porte viginti quinque viri: & vidi in medio eorum iechoniam filium azur & pheltiā filiū bananie principes populi: dixitque ad me. Fili hominis hi sunt viri qui cogitant iniquitatem: & tractant consilium pessimum in vrbe ista dicentes. Nonne dudū edificate sunt domus: hic est lebes: nos autē carnes. Idcirco vaticinare de his: vaticinare fili hominis: & irruit in me spiritus dñi: & dixit ad me. Loquere. Hec dicit dñs. Sic locuti estis domus israel & cogitatiões cordis vestri ego noui. Plurimos occidistis in vrbe hac: & implestis vias eius interfectis. Propterea hec dicit dominus deus. Interfecti vestri quos posuistis in medio eius hi sunt carnes: & hic est lebes: & educam vos de medio eius. Gladium metuistis: & gladium inducam sup vos dicit dominus deus: & eiciā vos de medio eius. Daboque vos in manu hostium: & faciam

dñi de sub dio domus: et ascendit sup
κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τοῦ οἴκου, καὶ ἐπέβη ἐπὶ τὰ
cherubim: et eleuauerūt cherubim alas
χερουβείμ, καὶ ἀνέλαβον τὰ χερουβεὶμ τὰς πτέρυγας
suas et eleuata sunt a terra coram me:
αὐτῶν καὶ ἐμετεωρίσθησαν ἀπὸ τῆς γῆς ἐνώπιόν μου,
cū egrederent ipa. et rote herentes illis. et
ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτά. καὶ οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν. καὶ
steterūt in vestibulis porte domus dñi que
ἔστησαν ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης οἴκου κυρίου τῆς
in cōspectu. et gl'ia dei israel erat sup ea desuper
ἀπέναντι. καὶ δόξα θεοῦ ἰσραὴλ ἦν ἐπ᾽ αὐτῶν ὑπεράνω.
hoc aīal est qđ vidi sub deo israel iuxta
τοῦτο τὸ ζῶόν ἐστιν ὃ εἶδον ὑποκάτω θεοῦ ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ
fluuium chobar: et cognoui qz cherubim sūt. quat
ποταμοῦ χοβάρ, καὶ ἔγνων ὅτι χερουβείμ ἐστιν. τέσ
or facies vni et quattuor ale vni.
σαρα πρόσωπα τῷ ἑνὶ καὶ τέσσαρες πτέρυγες τῷ ἑνί.
et similitudo manuū hoim de sub alis
καὶ ὁμοίωμα χειρῶν ἀνθρώπων ὑποκάτωθεν τῶν πτερύ
eorū: et similitudo faciei eorū. he
γων αὐτῶν, καὶ ὁμοίωμα τῶν προσώπων αὐτῶν. ταῦ
facies sūt q̃s vidi sub gl'ia dei
τα τὰ πρόσωπά ἐστιν ἃ εἶδον ὑποκάτω τῆς δόξης θεοῦ
israel: iuxta fluuium chobar: visio
ἰσραήλ, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ, τὴν ὅρα
nē eorū. et ipa vnūquodq3 horū scđm faciem
σιν αὐτῶν. καὶ αὐτὰ ἕκαστον αὐτῶν κατὰ πρόσωπον
eorū ambulabāt.
αὐτῶν ἐπορεύοντο.

Ca. 11.

Et assumpsit me spūs et adduxit me ad
Καὶ ἀνέλαβέν με πνεῦμα καὶ ἤγαγέν με ἐπὶ τὴν
portam domus dñi q̄ e regione respicientem
πύλην τοῦ οἴκου κυρίου τὴν κατέναντι τὴν βλέπουσαν
ad orientem. et ecce in vestibulis por
κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τῶν προθύρων τῆς πύ
te q̄si viginti et quinq3 viri: et vidi in medio eorū.
λης ὡς εἴκοσι καὶ πέντε ἄνδρες, καὶ εἶδον ἐν μέσῳ αὐτῶν.
iechoniā filiū ezer et phaltiā filium banaie.
τὸν ἰεχονίαν τὸν τοῦ ἐζὲρ καὶ φαλτίαν τὸν τοῦ βαναίου.
principes ppli. et dixit ad me: fili
τοὺς ἀφηγουμένους τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ
hoīs hi viri cogitantes vana et cō
ἀνθρώπου οὗτοι οἱ ἄνδρες οἱ λογιζόμενοι μάταια καὶ βου
sultantes cōsiliū malum in ciuitate ista: dicentes
λευόμενοι βουλὴν πονηρὰν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, οἱ λέγοντες
nōne nouiter edificate sunt domus? hec est le
οὐχὶ προσφάτως ᾠκοδόμηνται αἱ οἰκίαι; αὕτη ἐστὶν ὁ λέ
bes: nos āt carnes. iccirco vaticinare sup eos
βης, ἡμεῖς δὲ τὰ κρέα. διὰ τοῦτο προφήτευσον ἐπ᾽ αὐ
fili hoīs. et irruit sup me spūs dñi
τοὺς υἱὲ ἀνθρώπου. καὶ ἐπέπεσεν ἐπ᾽ ἐμὲ πνεῦμα κυρί
et dixit ad me: hec dicit dñs: sic dixi
ου καὶ εἶπεν πρός με, τάδε λέγει κύριος, οὕτως εἴπα
stis domus israel: et cogitatiões spiritus ve
τε οἶκος ἰσραήλ, καὶ τὰ διαβούλια τοῦ πνεύματος ὑ
stri ego scio. multiplicastis mortuos vros in vr
μῶν ἐγὼ ἐπίσταμαι. ἐπληθύνατε νεκροὺς ὑμῶν ἐν τῇ πό
be hac: et implestis vias eius vulneratis
λει ταύτῃ, καὶ ἐνεπλήσατε τὰς ὁδοὺς αὐτῆς τραυματιῶν
ppterea hec dicit adonai dñs: mortuos vros
διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, τοὺς νεκροὺς ὑμῶν
q̄s pcussistis in medio ei9: hi sunt carnes:
οὓς ἐπατάξατε ἐν μέσῳ αὐτῆς, οὗτοί εἰσιν τὰ κρέα,
hec āt est lebes. et vos educā de medio eius:
αὕτη δέ ἐστιν ὁ λέβης. καὶ ὑμᾶς ἐξάξω ἐκ μέσου αὐτῆς.
gladium metuistis: et gladium inducā sup vos dicit
ῥομφαίαν φοβεῖσθε, καὶ ῥομφαίαν ἐπάξω ἐφ᾽ ὑμᾶς λέγει
adonai dñs. et educā vos de medio eius: et tra
ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἐκ μέσου αὐτῆς, καὶ πα
dam vos in manus alienorum: et faciam
ραδώσω ὑμᾶς εἰς χεῖρας ἀλλοτρίων, καὶ ποιήσω

in vobis iudicia in gladio cadetis: in finib9
ἐν ὑμῖν κρίματα ἐν ῥομφαίᾳ πεσεῖσθε, ἐπὶ τῶν ὁρίων
israel iudicabo vos. et scietis qz ego
τοῦ ἰσραὴλ κρινῶ ὑμᾶς, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ
dñs. hec vobis nō erit i lebetem. et vos non eri
κύριος. αὕτη ὑμῖν οὐκ ἔσται εἰς λέβητα. καὶ ὑμεῖς οὐ μὴ γένη
tis in medio ei9 in carnes. in finib9 israel
σθε ἐν μέσῳ αὐτῆς εἰς κρέα. ἐπὶ τῶν ὁρίων τοῦ ἰσραὴλ
iudicabo vos: et scietis qz ego dñs: qui in
κρινῶ ὑμᾶς, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος, ὅτι ἐν
mandatis meis nō ambulastis et iudicia mea
ταῖς ἐντολαῖς μου οὐκ ἐπορεύθητε καὶ τὰ κρίματά μου
nō fecistis: et scđm iudicia gentiū q̄
οὐκ ἐποιήσατε, καὶ κατὰ τὰ κρίματα τῶν ἐθνῶν τῶν
in circuitu vro fecistis. et factū ē cū pphe
περικύκλῳ ὑμῶν ἐποιήσατε. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προφη
tarem ego: et phaltias fili9 banaie mortuus ē. et
τεύειν με, καὶ φαλτίας ὁ τοῦ βαναίου ἀπέθανεν. καὶ
cado in faciem meā: et clamaui voce magna
πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἀνεβόησα φωνῇ μεγά
et dixi: heu adonai dñe in ↄsumatione tu
λῃ καὶ εἶπον, οἴμοι ἀδωναῒ κύριε εἰς συντέλειαν σὺ
facis reliquos israel: et factū ē ver
ποιεῖς τοὺς καταλοίπους τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐγένετο λό
bū dñi ad me dicēs: fili hois fratres tui
γος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου οἱ ἀδελφοί σου,
et viri captiuitatis tue: et ois dom9
καὶ οἱ ἄνδρες τῆς αἰχμαλωσίας σου, καὶ πᾶς ὁ οἶκος
israel cōsumata est q̄b9 dixerūt ipis habitatores
τοῦ ἰσραὴλ συντετέλεσται οἷς εἶπαν αὐτοῖς οἱ κατοικοῦν
hierusalem: longe recessistis a dño. nobis
τες ἱερουσαλήμ, μακρὰν ἀπέχετε ἀπὸ κυρίου. ἡμῖν
data est t'ra in hereditatē. ppterea dic hec di
δέδοται ἡ γῆ εἰς κληρονομίαν. διὰ τοῦτο εἰπὸν τάδε λέ
cit adonai dñs: qz repellam eos in gētes:
γει ἀδωναῒ κύριος, ὅτι ἀπώσομαι αὐτοὺς εἰς τὰ ἔθνη,
et dispergam eos in oēm t'rā. et ero
καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἔσο
eis in sctificatiões puulā in regionib9 q̄
μαι αὐτοῖς εἰς ἁγίασμα μικρὸν ἐν ταῖς χώραις οὗ ἐὰν
ingredient illuc. ppterea dic: hec dicit ado
εἰσέλθωσιν ἐκεῖ. διὰ τοῦτο εἰπόν, τάδε λέγει ἀδω
nai dñs: et ↄgregabo eos de gētib9: et re
ναῒ κύριος, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ εἰσ
cipiam eos de regiōib9 q̄ disseminaui eos in
δέξομαι αὐτοὺς ἐκ τῶν χωρῶν οὗ διέσπειρα αὐτοὺς ἐν
eis. et dabo eis terrā israel et in
αὐταῖς. καὶ δώσω αὐτοῖς τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ καὶ εἰσε
gredient illuc et auferent oēs abominationes
λεύσονται ἐκεῖ καὶ ἐξαροῦσιν πάντα τὰ βδελύγματα
eius et oēs iniq̄tates ei9. et dabo eis
αὐτῆς καὶ πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῆς, καὶ δώσω αὐ
cor aliud: et spūm nouum dabo eis: et
τοῖς καρδίαν ἑτέραν, καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω αὐτοῖς, καὶ
auferam cor lapideū de carne eorū
ἐκσπάσω τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῶν,
et dabo eis cor carneū: vt in pre
καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν σαρκίνην, ὅπως ἐν τοῖς προ
ceptis meis ambulent: et iustificatiões meas cu
στάγμασίν μου πορεύωνται, καὶ τὰ δικαιώματά μου φυ
stodiant: et faciant ea: et erunt mihi in popu
λάσσωνται, καὶ ποιῶσιν αὐτά, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λα
lū: et ego ero illis in deū et in cor
όν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ εἰς τὴν καρδίαν τῶν
abominationū eorū et iniq̄tatū eorū q̄si cor
βδελυγμάτων αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν ὡς ἡ καρ
eorū ambulauit vias eorū in capita eo
δία αὐτῶν ἐπορεύετο τὰς ὁδοὺς αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐ
rū dedi dicit adonai dñs. et eleuauerūt che
τῶν δέδωκα λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐξῆραν τὰ χε
rubim alas suas:
ρουβεὶμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν,

Infra. 16. f.

in vobis iudicia. Gladio cadetis. In finibus israel iudicabo vos: & scietis quia ego dñs. Hec nō erit vobis in lebetē & vos non eritis in medio ei9 in carnes. In finibus israel iudicabo vos: & scietis quia ego dñs: quia in preceptis meis non ambulastis: & iudicia mea non fecistis: sed iuxta iudicia gentiū que in circuitu vro sunt: estis operati. Et factū est cum pphetarē: pheltias fili9 bananie mortu9 est. Et cecidi in faciē meā: clamās voce magna. Et dixi. Heu. heu. heu. dñe deus consumationem tu facis reliquarum israel. Et factum est verbum dñi ad me dicens. Fili hominis fratres tui frēs tui viri ppinqui tui: & omnis domus israel vniuersi quibus dixerūt habitatores hierusalem: longe recedite a domino: nobis data est terra in possessiōem: propterea hec dicit dominus deus. Quia longe feci cos in gentibus: & quia dispersi eos in terris: ero eis in sanctificationē modicam in terris ad quas venerunt: ppterea loqre. Hec dicit dominus de9. Congregabo vos de populis: & adunabo de terris in quibus dispersi estis: daboque vobis humum israel: & ingredientur illuc: & auferent omnes offensiones cūctasque abominationes eius de illa. Et dabo eis cor vnum: & spiritū nouum tribuam in visceribus eorum. Et auferam cor lapideum de carne eorū: & dabo eis cor carneum vt in preceptis meis ambulent: & iudicia mea custodiant faciantque ea: & sint mihi in populū: & ego sim eis in deum. Quorum autem cor post offendicula & abominatiōes suas ambulat: horum viā in capite suo ponā: dicit domin9 deus. Et eleuauerūt cherubim alas suas:

בכם שפטים: בחרב תפלו על גבול ישראל אשפוט אתכם וידעתם כי אני יהוה: היא לא תהיה לכם לסיר ואתם תהיו בתוכה לבשר אל גבול ישראל אשפט אתכם: וידעתם כי אני יהוה אשר בחקי לא הלכתם ומשפטי לא עשיתם וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם עשיתם: ויהי כהנבאי ופלטיהו בן בניה מת ואפול על פני ואזעק קול גדול ואמר אהה אדני יהוה כלה אתה עשה את שארית ישראל: ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם אחיך אחיך אנשי גאלתך וכל בית ישראל כלה אשר אמרו להם ישבי ירושלם רחקו מעל יהוה לנו היא נתנה הארץ למורשה: לכן אמר כה אמר אדני יהוה כי הרחקתים בגוים וכי הפיצותים בארצות ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם: לכן אמר כה אמר אדני יהוה וקבצתי אתכם מן העמים ואספתי אתכם מן הארצות אשר נפצותם בהם ונתתי לכם את אדמת ישראל: ובאו שמה והסירו את כל שקוציה ואת כל תועבותיה ממנה: ונתתי להם לב אחד ורוח חדשה אתן בקרבכם והסרתי לב האבן מבשרם ונתתי להם לב בשר: למען בחקתי ילכו ואת משפטי ישמרו ועשו אתם והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלהים: ואל לב שקוציהם ותועבותיהם לבם הלך דרכם בראשם נתתי נאם אדני יהוה: וישאו הכרובים את כנפיהם

וְהָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם וּכְבוֹד אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה׃ וַיַּעַל כְּבוֹד
יְהוָה מֵעַל תּוֹךְ הָעִיר וַיַּעֲמֹד עַל
הָהָר אֲשֶׁר מִקֶּדֶם לָעִיר׃ וְרוּחַ
נְשָׂאַתְנִי וַתְּבִאֵנִי כַשְׂדִּימָה אֶל
הַגּוֹלָה בַּמַּרְאֶה בְּרוּחַ אֱלֹהִים
וַיַּעַל מֵעָלַי הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי׃
וָאֲדַבֵּר אֶל הַגּוֹלָה אֵת כָּל דִּבְרֵי יְהוָה
אֲשֶׁר הֶרְאָנִי׃

Cap. xij.

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם
בְּתוֹךְ בֵּית הַמֶּרִי אַתָּה יֹשֵׁב אֲשֶׁר
עֵינַיִם לָהֶם לִרְאוֹת וְלֹא רָאוּ
אָזְנַיִם לָהֶם לִשְׁמֹעַ וְלֹא שָׁמֵעוּ כִּי
בֵּית מְרִי הֵם׃ וְאַתָּה בֶן אָדָם עֲשֵׂה
לְךָ כְּלֵי גוֹלָה וּגְלֵה יוֹמָם לְעֵינֵיהֶם
וְגָלִיתָ מִמְּקוֹמְךָ אֶל מָקוֹם אַחֵר
לְעֵינֵיהֶם אוּלַי יִרְאוּ כִּי בֵּית מְרִי
הֵמָּה׃ וְהוֹצֵאתָ כֵלֶיךָ כִּכְלֵי גוֹלָה
יוֹמָם לְעֵינֵיהֶם וְאַתָּה תֵּצֵא בָעֶרֶב
לְעֵינֵיהֶם כְּמוֹצָאֵי גּוֹלָה׃ לְעֵינֵיהֶם
חֲתָר לְךָ בַקִּיר וְהוֹצֵאתָ בּוֹ׃ לְעֵינֵיהֶם
עַל כָּתֵף תִּשָּׂא בָּעֲלָטָה תוֹצִיא פָּנֶיךָ
תְכַסֶּה וְלֹא תִרְאֶה אֶת הָאָרֶץ כִּי
מוֹפֵת נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל׃ וָאַעַשׂ
כֵּן כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי כֵּלַי הוֹצֵאתִי כִּכְלֵי
גוֹלָה יוֹמָם וּבָעֶרֶב חָתַרְתִּי לִי בַקִּיר
בְּיָד בָּעֲלָטָה הוֹצֵאתִי עַל כָּתֵף
נָשָׂאתִי לְעֵינֵיהֶם׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה
אֵלַי בַּבֹּקֶר לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם הֲלֹא
אָמְרוּ אֵלֶיךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בֵּית הַמֶּרִי
מָה אַתָּה עֹשֶׂה׃ אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַנָּשִׂיא הַמַּשָּׂא
הַזֶּה בִּירוּשָׁלַםִ וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הֵמָּה בְתוֹכָם׃ אֱמֹר אֲנִי
מוֹפֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי כֵּן יֵעָשֶׂה
לָהֶם בַּגּוֹלָה בַשְּׁבִי יֵלֵכוּ׃ וְהַנָּשִׂיא

& rote cū eis: & gloria dei israel erat super eos. Et ascendit gloria dñi de medio ciuitatis: stetitq̧ super montem qui est ad oriētem vrbis; & spiritus leuauit me adduxitq̧ in chaldeam ad transmigrationē: in visionem in spiritu dei. Et sublata est a me visio quam videram. Et locutus sum ad transmigrationē omnia verba domini que ostenderat mihi.

12.

Et fact⁹ est sermo dñi ad me dicēs. Fili hominis: in medio domus exasperātis tu habitas: qui oculos habent ad videndum & non vidēt: & aures ad audiendū & non audiunt: quia domus exasperans est. Tu ergo fili hoīs fac tibi vasa trāsmigratiōis: & trāsmigrabis per diē corā eis. Transmigrabis autē de loco tuo ad locū alterū in cōspectu eorū: si forte aspiciāt: q̄a domus exasperans est. Et efferes foras vasa tua: q̄si vasa transmigrātis p̄ diē in cōspectu eoꝝ. Tu aūt egredieris vesperē corā eis sicut egredietur migrans ante oculos eorū. Perfode tibi parietē: & egredieris p̄ eū in cōspectu eoꝝ. In humeris portaberis: in caligine efferēris. Faciē tuam velabis & nō videbis terrā: quia portētū dedi te domui israel. Feci ergo sicut p̄cepat mihi dñs. Vasa mea ꝓtuli q̄si vasa trāsmigrātis per diē: & vespe p̄fodi mihi parietē manu: & in caligine egressus sum: & in hūeris portatus in cōspectu eorū. Et factus ē sermo dñi mane ad me dicens. Fili hoīs: nūqd nō dixerūt ad te domus israel: domus exasperās quid tu facis? Dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Super ducem onus istud: qui est ī hierusalē: & sup oēm domū israel que est in medio eorū. Dic. Ego portentum vestrum. Quōmodo feci: sic fiet illis. In trāsmigrationē & ī captiuitatē ibūt. & dux

τ rote eoꝝ adherētes eis: τ glīa
καὶ οἱ τροχοὶ αὐτῶν ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἡ δόξα τοῦ
dei israel sup ea. τ ascēdit glīa
θεοῦ ἰσραὴλ ὑπεράνω αὐτῶν. καὶ ἀνέβη ἡ δόξα
dñi de medio ciuitatis: τ stetit sup mōtē q̄ erat
κυρίου ἐκ μέσου τῆς πόλεως, καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ ὄρους ὃ ἦν
contra vrbē: τ spiritus assūpsit me τ addu
ἀπέναντι τῆς πόλεως, καὶ πνεῦμα ἀνέλαβέν με καὶ ἤγα
xit me in terrā chaldeoꝝ in captiuitatē in visio
γέν με εἰς γῆν χαλδαίων εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν ὁρά
ne in spū dei. τ ascendi a visione quā
σει ἐν πνεύματι θεοῦ. καὶ ἀνέβην ἀπὸ τῆς ὁράσεως ἧς
vidi: τ locut⁹ sū ad captiuitatem oīa
ἴδον, καὶ ἐλάλησα πρὸς τὴν αἰχμαλωσίαν πάντας τοὺς
verba dñi q̄ ōndit mihi.
λόγους κυρίου οὓς ἔδειξέν μοι.

Ca. 12.

Et factū est verbū dñi ad me dicēs: fili ho
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀν
minis in medio iniquitatū eoꝝ tu habitas: q̄ ha
θρώπου ἐν μέσῳ τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν σὺ κατοικεῖς, οἳ ἔχου
bēt oculos ad vidēdū τ nō vident: τ au
σιν ὀφθαλμοὺς τοῦ βλέπειν καὶ οὐ βλέπουσιν, καὶ ὦ
res hñt ad audiēdū τ non audiunt: q̄z dom⁹
τα ἔχουσιν τοῦ ἀκούειν καὶ οὐκ ἀκούουσιν, διότι οἶκος
exasperans est. τ tu fili hoīs fac ti
παραπικραίνων ἐστί. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου ποίησον σε
bi vasa captiuitatis τ captiuare ꝑ diem co
αυτῷ σκεύη αἰχμαλωσίας καὶ αἰχμαλωτεύθητι ἡμέρας ἐνώ
rā eis. τ captiu⁹ ducēris de loco tuo in
πιον αὐτῶν. καὶ αἰχμαλωτευθήσῃ ἐκ τοῦ τόπου σου εἰς
locū alteꝝ in cōspectu eoꝝ: vt videant: q̄z do
τόπον ἕτερον ἐνώπιον αὐτῶν, ὅπως ἴδωσιν, διότι οἶ
m⁹ exasperans est. τ efferes vasa tua va
κος παραπικραίνων ἐστίν. καὶ ἐξοίσεις τὰ σκεύη σου σκεύη
captiuitatis ꝑ diem ante oculos eoꝝ τ egre
αἰχμαλωσίας ἡμέρας κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ σὺ ἐ
dieris vespe ī ꝯspectu eoꝝ: sicut egreditur capti
ξελεύσῃ ἑσπέρας ἐνώπιον αὐτῶν, ὡς ἐκπορεύεται αἰχμά
uus ī cōspectu eoꝝ. pfode tibi in parietē
λωτος ἐνώπιον αὐτῶν. διόρυξον σεαυτῷ εἰς τὸν τοῖχον
τ transibis p eum in cōspectu eoꝝ. sup humeꝝ por
καὶ διεξελεύσῃ δι' αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτῶν. ἐπ' ὤμων ἀνα
taberis τ absconditus egredieris. faciem tuā
ληφθήσῃ καὶ κεκρυμμένος ἐξελεύσῃ. τὸ πρόσωπόν σου
velabis: τ nō videbis terrā: q̄z portētū dedi
συγκαλύψεις, καὶ οὐ μὴ ἴδῃς τὴν γῆν. διότι τέρας δέδω
te domui israel. τ feci sic iuxta om
κά σε τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. καὶ ἐποίησα οὕτως κατὰ πάν
nia q̄cūq̧ p̄cepit mihi. τ ꝓtuli vasa q̄si vasa
τα ὅσα ἐνετείλατό μοι. καὶ ἐξήνεγκα σκεύη ὡς σκεύη
captiuitatis ꝑ diem: τ vespere pfodi mihi
αἰχμαλωσίας ἡμέρας, καὶ ἑσπέρας διώρυξα ἐμαυτῷ τὸν
parietē manu τ abscōditus egress⁹ sū sup humeꝝ assū
τοῖχον τῇ χειρὶ καὶ κεκρυμμένος ἐξῆλθον ἐπ' ὤμων ἀνε
pt⁹ sum ī cōspectu eoꝝ. τ factū ē verbū dñi ad
λήφθην ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός
me dicēs: diluculo fili hoīs non dixerūt ad te do
με λέγων, τὸ πρωῒ υἱὲ ἀνθρώπου οὐκ εἶπον πρὸς σὲ ὁ οἶ
m⁹ israel: dom⁹ exasperans: q̄d tu facis.
κος τοῦ ἰσραήλ, οἶκος ὁ παραπικραίνων, τί σὺ ποιεῖς.
dic ad eos: hec dicit adonai dñs pncī
εἶπον πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος τῷ ἄρχο
pi τ duci in hierusalem τ oī domui isra
ντι καὶ ἀφηγουμένῳ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ παντὶ οἴκῳ ἰσρα
el q̄ sunt in medio eoꝝ. dic q̄z ego portenta
ὴλ οἵ εἰσιν ἐν μέσῳ αὐτῶν. εἶπον ὅτι ἐγὼ τέρατα
facio. quēadmodū .n. feci sic erit eis in
ποιῶ. ὃν τρόπον γὰρ πεποίηκα οὕτως ἔσται αὐτοῖς ἐν
trāsmigratiōe τ in captiuitate ēunt. τ pnceps
μετοικεσίᾳ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ πορεύσονται. καὶ ὁ ἄρχων

A B C

eoꝝ in medio eoꝝ sup humeꝝ portabit τ absconditus
αὐτῶν ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐπ' ὤμων ἀρθήσεται καὶ κεκρυμμένος
egredietur ꝑ parietē: τ pfodiet vt egrediat ip
ἐξελεύσεται διὰ τοῦ τοίχου, καὶ διορύξει τοῦ ἐξελθεῖν αὐ
se ꝑ eum: faciem suam cooperiet: vt nō
τὸν δι' αὐτοῦ, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ συγκαλύψει, ὅπως μὴ
videat oculo: τ ipse terrā nō videbit. τ exten
ὁραθῇ ὀφθαλμῷ, καὶ αὐτὸς τὴν γῆν οὐκ ὄψεται. καὶ ἐκπε
dam rete meū sup eum: τ cōprehendetur in
τάσω τὸ δίκτυόν μου ἐπ' αὐτόν, καὶ συλληφθήσεται ἐν τῇ
sagena mea. τ adducā eū in babylonem in terrā chal
περιοχῇ μου. καὶ ἄξω αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα εἰς γῆν χαλ
deoꝝ: τ ipsam nō videbit: τ illic morietur. τ
δαίων, καὶ αὐτὴν οὐκ ὄψεται, καὶ ἐκεῖ τελευτήσει. καὶ
omnes q̄ circa eū auxiliatores eius: τ om
πάντας τοὺς κύκλῳ αὐτοῦ τοὺς βοηθοὺς αὐτοῦ, καὶ πάν
nes auxiliantes et disseminabo in om
τας τοὺς ἀντιλαμβανομένους αὐτοῦ διασπερῶ εἰς πάν
nē ventū: τ gladiū effundā post eos: τ scient
τα ἄνεμον, καὶ ῥομφαίαν ἐκχεῶ ὀπίσω αὐτῶν. καὶ γνώσον
q̄z ego dñs cū dispersero ego eos in
ται, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐν τῷ διασκορπίσαι με αὐτοὺς ἐν τοῖς
gentib⁹ τ disseminabo eos in regionib⁹. τ relin
ἔθνεσιν καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις. καὶ ὑπολεί
quam ex eis viros numero ex gladio: τ ex fa
ψομαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας ἀριθμῷ ἐκ ῥομφαίας, καὶ ἐκ λι
me τ ex morte: vt enarrent oēs
μοῦ καὶ ἐκ θανάτου, ὅπως ἂν ἐκδιηγῶνται πάσας τὰς
iniqtates eoꝝ in gētib⁹ q̄ igressi sūt illuc: scient
ἀνομίας αὐτῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ εἰσήλθοσαν ἐκεῖ, γνώσον
q̄z ego dñs. τ factū ē verbū dñi ad me di
ται ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέ
cēs: panē tuū cū dolore comedes τ aquā tuā cū
γων, τὸν ἄρτον σου μετ' ὀδύνης φάγῃ καὶ τὸ ὕδωρ σου με
tormēto τ angustia bibes. τ dices ad popu
τὰ βασάνου καὶ θλίψεως πίεσαι. καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν λα
lum terre: hec dicit adonai dñs hītantibus
ὸν τῆς γῆς, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος τοῖς κατοικοῦσιν
hierusalem sup terra israel. panes su
ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἰσραήλ. τοὺς ἄρτους αὐ
os cū egestate comedent: τ aquā suam cū dissi
τῶν μετ' ἐνδείας φάγονται, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῶν μετὰ ἀφα
patiōe bibent: vt dissipet terra cū plenitudi
νισμοῦ πίονται, ὅπως ἀφανισθῇ ἡ γῆ σὺν τῷ πληρώμα
ne eius in īpietate omniū hītantium in ea.
τι αὐτῆς ἐν ἀσεβείᾳ πάντων τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ.
τ ciuitates eoꝝ q̄ habitantur: desolabuntur.
καὶ αἱ πόλεις αὐτῶν αἱ κατοικούμεναι, ἐξερημωθήσονται.
τ terra ī dissipatiōeꝝ erit τ cognoscetis: q̄z ego do
καὶ ἡ γῆ εἰς ἀφανισμὸν ἔσται καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύ
min⁹. τ factū est verbū dñi ad me dicēs: fili hoīs
ριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώ
q̄ parabola ista vobis in terra isra
που τίς ἡ παραβολὴ αὕτη ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἰσρα
el dicentes: longe dies: perijt oīs visio.
ὴλ λέγοντες, μακρὰν αἱ ἡμέραι, ἀπόλωλεν πᾶσα ὅρασις.
ideo dic ad eos: hec dicit adonai dñs:
διὰ τοῦτο εἶπε πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος,
τ cōuertam parabolā istam. τ nō vltra
καὶ ἀποστρέψω τὴν παραβολὴν ταύτην. καὶ οὐκ ἔτι οὐ
dicent parabolam istam domus israel:
μὴ εἴπωσιν τὴν παραβολὴν ταύτην ὁ οἶκος τοῦ ἰσραήλ,
q̄z loqueris ad eos dicēs: appropinquerūt dies τ
ὅτι λαλήσεις πρὸς αὐτοὺς λέγων, ἠγγίκασιν αἱ ἡμέραι καὶ
tps oīs visionis: q̄z nō erit vltra oīs visio
ὁ καιρὸς πάσης ὁράσεως, διότι οὐκ ἔσται ἔτι πᾶσα ὅρα
falsa: τ diuinans q̄ ad grām in medio
σις ψευδής, καὶ μαντευόμενος τὰ πρὸς χάριν ἐν μέσῳ
filioꝝ israel: q̄z ego dñs loquar ver
τῶν υἱῶν ἰσραήλ; διότι ἐγὼ κύριος λαλήσω τοὺς λό
ba mea τ faciam τ nō plōgabo āpli⁹. q̄z in
γους μου καὶ ποιήσω καὶ οὐ μηκυνῶ ἔτι. διότι ἐν

D E F G

1. Pe. 3. [illegible]

qui est in medio eorum in humeris portabitur: in caligine egredietur. Parietē pfodient vt educant eū: facies eius opietur: vt nō videat oculo terram. Et extendā rete meum super eum: & capietur in sagena mea & adducā eum in babylonē in terram chaldeorū: & ipsam nō videbit: ibiq̧ morietur: & oēs qui circa eū sūt, Presidiū ei⁹ & agmina eius dispergā in oēm ventū: & gladiū euaginabo post eos. Et scient quia ego dñs: q̄ñ dispersero illos in gentib⁹: & disseminauero eos in terris. Et relinquam ex eis viros paucos a gladio & fame & pestilentia vt narrent omnia scelera eorū in gentibus ad quas ingredientur: & scient quia ego dñs. Et factus est sermo dñi ad me dicens. Fili hoīs panē tuū in cōturbatiōe comede: sed & aquā tuā in festinatiōe & merore bibe & dices ad ppl'm terre: hec dicit dñs de⁹ ad eos qui habitant in hierusalem in terra israel. Panem suum in sollicitudine comedent: & aquam suā in desolatione bibent: vt desoletur terra a multitudine sua ꝓpter iniqtates oīm q habitant in ea: & ciuitates q̄ nūc habitātur desolate erunt terraq̧ deserta: & scietis quia ego dñs. Et factus est sermo dñi ad me dicens. Fili hominis quod est prouerbiū istud in terra israel dicentiū: in longū differentur dies & peribit oīs visio. Ideo dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Quiescere faciam prouerbiū istud: neq̧ vulgo dicetur vltra in israel. Et loq̄re ad eos q̄ appropinquerit dies: & sermo oīs visionis. Non enim erit vltra oīs visio cassa: neq̧ diuinatio ambigua in medio filiorū israel. quia ego dñs loquar & quodcūq̧ locutus fuero verbū fiet. Non prolongabitur amplius: sed

אֲשֶׁר בְּתוֹכָם אֶל כָּתֵף יִשָּׂא בָּעֲלָטָה
וְיֵצֵא בַּקִּיר יַחְתְּרוּ לְהוֹצִיא בוֹ
פָּנָיו יְכַסֶּה יַעַן אֲשֶׁר לֹא יִרְאֶה לַעַיִן
הוּא אֶת הָאָרֶץ׃ וּפָרַשְׂתִּי אֶת רִשְׁתִּי
עָלָיו וְנִתְפַּשׂ בִּמְצוּדָתִי וְהֵבֵאתִי
אֹתוֹ בָבֶלָה אֶרֶץ כַּשְׂדִּים וְאוֹתָהּ לֹא
יִרְאֶה וְשָׁם יָמוּת׃ וְכֹל אֲשֶׁר סְבִיבֹתָיו
עֶזְרֹה וְכָל אֲגַפָּיו אֱזָרֶה לְכָל רוּחַ
וְחֶרֶב אָרִיק אַחֲרֵיהֶם׃ וְיָדְעוּ כִּי
אֲנִי יְהוָה בַּהֲפִיצִי אוֹתָם בַּגּוֹיִם
וְזֵרִיתִי אוֹתָם בָּאֲרָצוֹת׃ וְהוֹתַרְתִּי
מֵהֶם אַנְשֵׁי מִסְפָּר מֵחֶרֶב מֵרָעָב
וּמִדָּבֶר לְמַעַן יְסַפְּרוּ אֶת כָּל
תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם
וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה
אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם לַחְמְךָ בְּרַעַשׁ
תֹּאכֵל וּמֵימֶיךָ בְּרָגְזָה וּבִדְאָגָה
תִּשְׁתֶּה׃ וְאָמַרְתָּ אֶל עַם הָאָרֶץ כֹּה
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַםִ
אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לַחְמָם בִּדְאָגָה
יֹאכֵלוּ וּמֵימֵיהֶם בְּשִׁמָּמוֹן יִשְׁתּוּ
לְמַעַן תֵּשַׁם אַרְצָהּ מִמְּלֹאָהּ מֵחֲמַס
כָּל הַיֹּשְׁבִים בָּהּ׃ וְהֶעָרִים הַנּוֹשָׁבוֹת
תֶּחֱרַבְנָה וְהָאָרֶץ שְׁמָמָה תִהְיֶה
וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה׃ וַיְהִי דְבַר
יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם מָה
הַמָּשָׁל הַזֶּה לָכֶם עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר יַאַרְכוּ הַיָּמִים וְאָבַד כָּל
חָזוֹן׃ לָכֵן אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
יְהוִה הִשְׁבַּתִּי אֶת הַמָּשָׁל הַזֶּה וְלֹא
יִמְשְׁלוּ אֹתוֹ עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כִּי אִם
דַּבֵּר אֲלֵיהֶם קָרְבוּ הַיָּמִים וּדְבַר כָּל
חָזוֹן׃ כִּי לֹא יִהְיֶה עוֹד כָּל חֲזוֹן שָׁוְא
וּמִקְסַם חָלָק בְּתוֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ כִּי
אֲנִי יְהוָה אֲדַבֵּר אֵת אֲשֶׁר אֲדַבֵּר
דָּבָר וְיֵעָשֶׂה לֹא תִמָּשֵׁךְ עוֹד כִּי

לְיָמִים רַבִּים וּלְעִתִּים רְחוֹקוֹת הוּא נִבָּא׃ לָכֵן אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא־תִמָּשֵׁךְ עוֹד כָּל־דְּבָרָי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר דָּבָר וְיֵעָשֶׂה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

Cap. xiij.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא אֶל־נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבָּאִים וְאָמַרְתָּ לִנְבִיאֵי מִלִּבָּם שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הוֹי עַל־הַנְּבִיאִים הַנְּבָלִים אֲשֶׁר הֹלְכִים אַחַר רוּחָם וּלְבִלְתִּי רָאוּ׃ כְּשֻׁעָלִים בָּחֳרָבוֹת נְבִיאֶיךָ יִשְׂרָאֵל הָיוּ׃ לֹא עֲלִיתֶם בַּפְּרָצוֹת וַתִּגְדְּרוּ גָדֵר עַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד בַּמִּלְחָמָה בְּיוֹם יְהוָה׃ חָזוּ שָׁוְא וְקֶסֶם כָּזָב הָאֹמְרִים נְאֻם־יְהוָה וַיהוָה לֹא שְׁלָחָם וְיִחֲלוּ לְקַיֵּם דָּבָר׃ הֲלוֹא מַחֲזֵה־שָׁוְא חֲזִיתֶם וּמִקְסַם כָּזָב אֲמַרְתֶּם וְאֹמְרִים נְאֻם־יְהוָה וַאֲנִי לֹא דִבַּרְתִּי׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן דַּבֶּרְכֶם שָׁוְא וַחֲזִיתֶם כָּזָב לָכֵן הִנְנִי אֲלֵיכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וְהָיְתָה יָדִי אֶל־הַנְּבִיאִים הַחֹזִים שָׁוְא וְהַקֹּסְמִים כָּזָב בְּסוֹד עַמִּי לֹא־יִהְיוּ וּבִכְתָב בֵּית־יִשְׂרָאֵל לֹא יִכָּתֵבוּ וְאֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה׃ יַעַן וּבְיַעַן הִטְעוּ אֶת־עַמִּי לֵאמֹר שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם וְהוּא בֹּנֶה חַיִץ וְהִנָּם טָחִים אֹתוֹ תָּפֵל׃ אֱמֹר אֶל־טָחֵי תָפֵל וְיִפֹּל הָיָה גֶּשֶׁם שׁוֹטֵף וְאַתֵּנָה אַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ תִּפֹּלְנָה וְרוּחַ סְעָרוֹת תְּבַקֵּעַ׃

in diebus vestris domus exasperans loquar verbum: & faciam illud dicit dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis: ecce domus israel dicentium. Visio quam hic videt in dies multos: & in tempora longa iste prophetat. Propterea dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Non prolongabitur vltra omnis sermo meus. Verbum quod locutus fuero complebitur: dicit dominus deus.

13.

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis: vaticinare ad prophetas israel qui prophetant: & dices prophetantibus de corde suo. Audite verbum domini. Hec dicit dominus deus. Ve prophetis insipientibus qui sequuntur spiritum suum: & nihil vident. Quasi vulpes in deserto prophete tui israel erant: non ascendistis ex aduerso: neque opposuistis murum pro domo israel vt staretis in prelio in die domini. Vident vana: et diuinant mendacium dicentes ait dominus: cum dominus non miserit eos: & perseuerauerunt confirmare sermonem. Numquid non visionem cassam vidistis: & diuinationem mendacem locuti estis. Et dicitis ait dominus: cum ego non sim locutus. Propterea hec dicit dominus deus. Quia locuti estis vana & vidistis mendacium: ideo ecce ego ad vos ait dominus deus: & erit manus mea super prophetas qui vident vana & diuinant mendacium. In consilio populi mei non erunt: in scriptura domus israel non scribentur: nec in terra israel ingredientur: & scietis quia ego dominus deus. Eo quod deceperint populum meum dicentes: pax: pax: & non est pax: & ipse edificabat parietem: illi autem liniebant eum luto absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque temperatura: quod casurus sit. Erit enim imber inundans & dabo lapides pergrandes desuper irruentes: & ventum procelle dissipantem.

ταῖς ἡμέραις ὑμῶν οἶκος ὁ παραπικραίνων λαλήσω λόγον καὶ ποιήσω λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου ἰδοὺ ὁ οἶκος ἰσραὴλ ὁ παραπικραίνων λέγοντες λέγουσιν, ὅρασις ἣν οὗτος ὁρᾷ, εἰς ἡμέρας πολλὰς καὶ εἰς καιροὺς μακροὺς οὗτος προφητεύει. διὰ τοῦτο εἰπὲ πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, οὐ μὴ μηκυνθῶσιν ἔτι πάντες οἱ λόγοι μου, οὓς ἐὰν λαλήσω λαλήσω λόγον καὶ ποιήσω λέγει ἀδωναῒ κύριος.

Ca. 13

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον ἐπὶ τοὺς προφήτας τοῦ ἰσραὴλ τοὺς προφητεύοντας, καὶ ἐρεῖς τοῖς προφήταις τοῖς προφητεύουσιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν. καὶ προφητεύσεις καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἀκούσατε λόγον κυρίου. τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, οὐαὶ τοῖς προφητεύουσιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν τοῖς πορευομένοις ὀπίσω τοῦ πνεύματος αὐτῶν, καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέπουσιν. ὡς ἀλώπεκες ἐν ταῖς ἐρήμοις οἱ προφῆταί σου ἰσραήλ. οὐκ ἔστησαν ἐν στερεώματι, καὶ συνήγαγον ποίμνιον ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ, οὐκ ἀνέστησαν οἱ λέγοντες ἐν ἡμέρᾳ κυρίου. βλέποντες ψευδῆ, μαντευόμενοι μάταια οἱ λέγοντες λέγει κύριος, καὶ κύριος οὐκ ἀπέσταλκεν αὐτούς, καὶ ἤρξαντο τοῦ ἀναστῆσαι λόγον. οὐχ ὅρασιν ψευδῆ ἑωράκατε; καὶ μαντείας ματαίας εἰρήκατε; καὶ λέγετε, φησὶ κύριος, καὶ ἐγὼ οὐκ ἐλάλησα. διὰ τοῦτο εἰπόν τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν οἱ λόγοι ὑμῶν ψευδεῖς, καὶ αἱ μαντεῖαι ὑμῶν μάταιαι, διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐφ᾽ ὑμᾶς λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς προφήτας τοὺς ὁρῶντας ψευδῆ, καὶ τοὺς ἀποφθεγγομένους μάταια. ἐν παιδείᾳ τοῦ λαοῦ μου οὐκ ἔσονται, οὐδὲ ἐν γραφῇ οἴκου ἰσραὴλ οὐ γραφήσονται, καὶ εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ οὐκ εἰσελεύσονται, καὶ γνώσονται διότι ἐγὼ ἀδωναῒ κύριος. ἀνθ᾽ ὧν τὸν λαόν μου ἐπλάνησαν λέγοντες εἰρήνη, καὶ οὐκ ἦν εἰρήνη, καὶ οὗτος οἰκοδομεῖ τοῖχον, καὶ αὐτοὶ ἀλείφουσιν αὐτὸν ἀφροσύνη, πεσεῖται. εἰπὸν πρὸς τοὺς ἀλείφοντας αὐτόν, ὅτι πεσεῖται, καὶ ἔσται ὑετὸς κατακλύζων, καὶ δώσω λίθους πετροβόλους εἰς τοὺς ἐνδέσμους αὐτῶν καὶ πεσοῦνται. καὶ πνεῦμα ἐξαῖρον ῥῆξει

καὶ ἔσται, καὶ ἰδοὺ πέπτωκεν ὁ τοῖχος, καὶ οὐκ ἐροῦσι πρὸς ὑμᾶς ποῦ ἐστιν ἡ ἀλοιφὴ ὑμῶν ἣν ἠλείψατε. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, καὶ ῥήξω πνοὴν ἐξαίρουσαν μετὰ θυμοῦ, καὶ ὑετὸς κατακλύζων ἐν ὀργῇ μου ἔσται, καὶ τοὺς λίθους τοὺς πετροβόλους ἐν θυμῷ ἐπάξω εἰς συντέλειαν, καὶ κατασκάψω τὸν τοῖχον ὃν ἠλείψατε, καὶ θήσω αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἀποκαλυφθήσεται τὰ θεμέλια αὐτοῦ, καὶ πεσεῖται, καὶ συντελεσθήσεσθε μετ᾽ ἐλέγχων, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. καὶ συντελέσω τὸν θυμόν μου ἐπὶ τὸν τοῖχον, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀλείφοντας αὐτόν, καὶ πεσεῖται. καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς, οὐκ ἔστιν ὁ τοῖχος οὐδὲ οἱ ἀλείφοντες αὐτὸν οἱ προφῆται τοῦ ἰσραὴλ οἱ προφητεύοντες ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ὁρῶντες αὐτῇ εἰρήνην, καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὰς θυγατέρας τοῦ λαοῦ σου τὰς προφητευούσας ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καὶ προφήτευσον ἐπ᾽ αὐτάς, καὶ ἐρεῖς. τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, οὐαὶ ταῖς συρραπτούσαις προσκεφάλαια ὑπὸ πάντα ἀγκῶνα χειρός, καὶ ποιούσαις ἐπιβόλαια ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν πάσης ἡλικίας, τοῦ διαστρέφειν ψυχάς. αἱ ψυχαὶ διεστράφησαν τοῦ λαοῦ μου, καὶ ψυχὰς περιεποιοῦντο, καὶ ἐβεβήλουν με πρὸς τὸν λαόν μου ἕνεκεν δρακὸς κριθῶν καὶ ἕνεκεν κλασμάτων ἄρτων, τοῦ ἀποκτεῖναι ψυχὰς ἃς οὐκ ἔδει ἀποθανεῖν, καὶ τοῦ περιποιήσασθαι ψυχὰς ἃς οὐκ ἔδει ζῆσαι, ἐν τῷ ἀποφθέγγεσθαι ὑμᾶς λαῷ εἰσακούοντι μάταια ἀποφθέγματα. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ τὰ προσκεφάλαια ὑμῶν ἐφ᾽ ἃ ὑμεῖς συλλέγετε ἐκεῖ ψυχάς, καὶ διαρρήξω αὐτὰ ἀπὸ τῶν βραχιόνων ὑμῶν, καὶ ἐξαποστελῶ τὰς ψυχὰς ἃς ὑμεῖς ἐκστρέφετε τὰς ψυχὰς αὐτῶν εἰς διασκορπισμόν, καὶ διαρρήξω τὰ ἐπιβόλαια ὑμῶν, καὶ ῥύσομαι τὸν λαόν μου ἐκ χειρὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔτι ἔσονται ἐν χερσὶν ὑμῶν εἰς συστροφήν, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν διεστρέφετε καρδίαν δικαίου ἀδίκως, κἀγὼ οὐ διέστρεφον αὐτόν

Siquidem ecce cecidit paries. Numquid non dicetur vobis: vbi est litura quam linistis? Propterea hec dicit dominus deus. Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea & imber inundans in furore meo erit: & lapides grandes in ira in consumptionem. Et destruam parietem quem linistis absque temperamento: & adequabo eum terre & reuelabitur fundamentum eius: & cadet & consumetur in medio eius: & scietis quia ego sum dominus. Et complebo indignationem meam in pariete & in his qui liniunt eum absque temperamento: dicamque vobis. Non est paries: & non sunt qui liniunt eum. Prophete israel qui prophetant ad hierusalem & vident ei visionem pacis: & non est pax ait dominus deus. Et tu fili hominis pone faciem tuam contra filias populi tui que prophetant de corde suo: & vaticinare super eas: & dic. Hec dicit dominus deus. Ve que consuunt puluillos sub omni cubito manus: & faciunt ceruicalia sub capite vniuerse etatis ad capiendas animas: & cum caperent animas populi mei: viuificabant animas eorum: & violabant me ad populum meum propter pugillum ordei & fragmen panis: vt interficerent animas que non moriuntur: & viuificent animas que non viuunt: mentientes populo meo credenti mendaciis. Propter hoc dicit dominus deus. Ecce ego ad puluillos vestros quibus vos capitis animas volantes: & disrumpam eos de brachiis vestris: & dimittam animas: quas vos capitis animas ad volandum. Et disrumpam ceruicalia vestra: & liberabo populum meum de manu vestra neque erunt vltra in manibus vestris ad predandum: & scietis quia ego dominus. Pro eo quod merere fecistis cor iusti mendaciter quem ego non contristaui:

וְהִנֵּה נָפַל הַקִּיר הֲלוֹא יֵאָמֵר אֲלֵיכֶם אַיֵּה הַטִּיחַ אֲשֶׁר טַחְתֶּם׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וּבִקַּעְתִּי רוּחַ־סְעָרוֹת בַּחֲמָתִי וְגֶשֶׁם שֹׁטֵף בְּאַפִּי יִהְיֶה וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ בְּחֵמָה לְכָלָה׃ וְהָרַסְתִּי אֶת־הַקִּיר אֲשֶׁר־טַחְתֶּם תָּפֵל וְהִגַּעְתִּיהוּ אֶל־הָאָרֶץ וְנִגְלָה יְסֹדוֹ וְנָפְלָה וּכְלִיתֶם בְּתוֹכָהּ וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וְכִלֵּיתִי אֶת־חֲמָתִי בַּקִּיר וּבַטָּחִים אֹתוֹ תָּפֵל וְאֹמַר לָכֶם אֵין הַקִּיר וְאֵין הַטָּחִים אֹתוֹ׃ נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבְּאִים אֶל־יְרוּשָׁלִַם וְהַחֹזִים לָהּ חֲזוֹן שָׁלֹם וְאֵין שָׁלֹם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וְאַתָּה בֶן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־בְּנוֹת עַמְּךָ הַמִּתְנַבְּאוֹת מִלִּבְּהֶן וְהִנָּבֵא עֲלֵיהֶן׃ וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הוֹי לִמְתַפְּרוֹת כְּסָתוֹת עַל כָּל־אַצִּילֵי יָדַי וְעֹשׂוֹת הַמִּסְפָּחוֹת עַל־רֹאשׁ כָּל־קוֹמָה לְצוֹדֵד נְפָשׁוֹת הַנְּפָשׁוֹת תְּצוֹדֵדְנָה לְעַמִּי וּנְפָשׁוֹת לָכֶנָה תְחַיֶּינָה׃ וַתְּחַלֶּלְנָה אֹתִי אֶל־עַמִּי בְּשַׁעֲלֵי שְׂעֹרִים וּבִפְתוֹתֵי לֶחֶם לְהָמִית נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא־תְמוּתֶנָה וּלְחַיּוֹת נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא־תִחְיֶינָה בְּכַזֶּבְכֶם לְעַמִּי שֹׁמְעֵי כָזָב׃ לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֶל־כִּסְּתוֹתֵיכֶנָה אֲשֶׁר אַתֵּנָה מְצֹדְדוֹת שָׁם אֶת־הַנְּפָשׁוֹת לְפֹרְחוֹת וְקָרַעְתִּי אֹתָם מֵעַל זְרוֹעֹתֵיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי אֶת־הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר אַתֶּם מְצֹדְדוֹת אֶת־נְפָשִׁים לְפֹרְחֹת׃ וְקָרַעְתִּי אֶת־מִסְפְּחֹתֵיכֶם וְהִצַּלְתִּי אֶת־עַמִּי מִיֶּדְכֶן וְלֹא־יִהְיוּ עוֹד בְּיֶדְכֶן לִמְצוּדָה וִידַעְתֶּן כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ יַעַן הַכְאוֹת לֵב־צַדִּיק שֶׁקֶר וַאֲנִי לֹא הִכְאַבְתִּיו

וּלְחַזֵּק יְדֵי רָשָׁע לְבִלְתִּי שׁוּב
מִדַּרְכּוֹ הָרָע לְהַחֲיֹתוֹ׃ לָכֵן שָׁוְא לֹא
תֶחֱזֶינָה וְקֶסֶם לֹא תִקְסַמְנָה עוֹד
וְהִצַּלְתִּי אֶת עַמִּי מִיֶּדְכֶן וִידַעְתֶּן כִּי
אֲנִי יְהוָה׃

Cap. xiiij.

וַיָּבוֹא אֵלַי אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָי׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי
לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
הֶעֱלוּ גִלּוּלֵיהֶם עַל לִבָּם וּמִכְשׁוֹל
עֲוֹנָם נָתְנוּ נֹכַח פְּנֵיהֶם הַאִדָּרֹשׁ
אִדָּרֵשׁ לָהֶם׃ לָכֵן דַּבֵּר אוֹתָם וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה אִישׁ
אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַעֲלֶה אֶת
גִּלּוּלָיו אֶל לִבּוֹ וּמִכְשׁוֹל עֲוֹנוֹ יָשִׂים
נֹכַח פָּנָיו וּבָא אֶל הַנָּבִיא אֲנִי
יְהוָה נַעֲנֵיתִי לוֹ בָה בְּרֹב גִּלּוּלָיו׃
לְמַעַן תְּפֹשׂ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם
אֲשֶׁר נָזֹרוּ מֵעָלַי בְּגִלּוּלֵיהֶם כֻּלָּם׃
לָכֵן אֱמֹר אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוָה שׁוּבוּ וְהָשִׁיבוּ מֵעַל
גִּלּוּלֵיכֶם וּמֵעַל כָּל תּוֹעֲבֹתֵיכֶם
הָשִׁיבוּ פְנֵיכֶם׃ כִּי אִישׁ אִישׁ מִבֵּית
יִשְׂרָאֵל וּמֵהַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּיִשְׂרָאֵל
וְיִנָּזֵר מֵאַחֲרַי וְיַעַל גִּלּוּלָיו אֶל לִבּוֹ
וּמִכְשׁוֹל עֲוֹנוֹ יָשִׂים נֹכַח פָּנָיו וּבָא
אֶל הַנָּבִיא לִדְרָשׁ לוֹ בִי אֲנִי יְהוָה
נַעֲנֶה לוֹ בִּי׃ וְנָתַתִּי פָנַי בָּאִישׁ הַהוּא
וַהֲשִׁמֹתִיהוּ לְאוֹת וְלִמְשָׁלִים
וְהִכְרַתִּיו מִתּוֹךְ עַמִּי וִידַעְתֶּם כִּי
אֲנִי יְהוָה׃ וְהַנָּבִיא כִי יְפֻתֶּה וְדִבֶּר
דָּבָר אֲנִי יְהוָה פִּתֵּיתִי אֵת הַנָּבִיא
הַהוּא וְנָטִיתִי אֶת יָדִי עָלָיו וְהִשְׁמַדְתִּיו
מִתּוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ וְנָשְׂאוּ עֲוֹנָם
כַּעֲוֹן הַדֹּרֵשׁ כַּעֲוֹן הַנָּבִיא יִהְיֶה׃
לְמַעַן לֹא יִתְעוּ עוֹד בֵּית יִשְׂרָאֵל
מֵאַחֲרַי וְלֹא יִטַּמְּאוּ עוֹד בְּכָל

רוע חיה · חזה · נצל · בוא · ישב · היה · עלה גלל · כשל · נתן · דרש · עלה · שום · בוא נבא · ענה · נזר · שוב · תעב · פנה · גור · נזר עלה · כשל · ענה נתן · פנה שום · כרת · פתה · נטה שמד · נשא · היה · תעה · טמא

et confortaſtis manus impii vt non reuerteretur a via ſua mala & viueret: propterea vana nõ videbitis & diuinationes non diuinabitis amplius: & eruam populũ meum de manu veſtra: & ſcietis quia ego dominus.

14.

Et venerũt ad me viri ſeniorum iſrael: & ſederunt corã me. Et fact⁹ eſt ſermo dñi ad me dicens. Fili hominis viri iſti poſuerũt immũdicias ſuas in cordib⁹ ſuis: & ſcandalũ iniqtatis ſue ſtatuerũt contra faciẽ ſuã. Nũ qd interrogatus rñdebo eis? Propter hoc loqre eis: & dices ad eos. Hec dicit dñs deus. Homo homo de domo iſrael q poſuerit imũdicias ſuas in corde ſuo: & ſcandalũ iniqtatis ſue ſtatuerit cõtra faciẽ ſuã: & venerit ad pphetã interrogãs per eum me: ego dñs rñdebo ei in multitudine imũdiciarũ ſuarũ. vt capiatur dom⁹ iſrael in corde ſuo: quo recesserũt a me in cunctis idolis ſuis. Proptea dic ad domũ iſrael. Hec dicit domin⁹ deus. Cõuertimini & recedite ab idolis vrĩs: & ab vniuerſis cõtaminatiõibus vrĩs auertite facies veſtras. Quia homo hõ de domo iſrl & de proſelytis quicunq; aduena fuerit in iſrael: ſi alienat⁹ fuerit a me: & poſuerit idola ſua in corde ſuo: & ſcandalũ iniqtatis ſue ſtatuerit cõtra faciẽ ſuã: & venerit ad pphetã: vt interroget per eũ me: ego dñs rñdebo ei per me: & ponã faciẽ meã ſup hominẽ illũ: & faciã eum in exẽplũ & in puerbiũ: & diſperdã eũ de medio ppl'i mei & ſcietis qa ego dñs. Et ppheta cũ errauerit & locutus fuerit verbũ: ego dñs decepi pphetã illum. Et extendã manũ meã ſup illũ: & delebo eũ de medio ppl'i mei iſrl & portabit iniqtatẽ ſuã. Iuxta iniqtatẽ interrogãtis: ſic iniqtas pphete erit: vt non erret vltra domus iſrael a me: neq; polluatur in vniuerſis

τ vt cõfortetis man⁹ impii vt penitus nõ ɔuertere-
καὶ τοῦ κατισχύσαι χεῖρας ἀνόμου τὸ καθόλου μὴ ἀποστρέ-
tur ipſe a via ſua mala: τ viueret ipſe:
ψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ζῆσαι αὐτόν,
ppterea mẽdacia nõ videbitis τ diuinatiões neq̃q̃ diuina-
διὰ τοῦτο ψευδῆ οὐ μὴ ἴδητε καὶ μαντείας οὐ μὴ μαντεύ-
bitis vltra. τ liberabo pplm meũ de manu vr̃a: τ
σησθε ἔτι. καὶ ῥύσομαι τὸν λαόν μου ἐκ χειρὸς ὑμῶν, καὶ
ſcietis qr ego dñs.
γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.

Ca.14.

Et venerũt ad me viri de ſenioribus
Καὶ ἦλθον πρός με ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ
iſrael: τ ſederũt añ faciem meã. τ fact⁹ eſt ſmo
ἰσραήλ, καὶ ἐκάθισαν πρὸ προσώπου μου. καὶ ἐγένετο λόγος
dñi ad me dicẽs: fili hoĩs: viri iſti poſuerũt
κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, οἱ ἄνδρες οὗτοι ἔθεντο
cogitatiões ſuas in cordib⁹ ſuis τ tormẽtũ
τὰ διανοήματα αὐτῶν ἐπὶ τὰς καρδίας αὐτῶν καὶ τὴν κόλασιν
iniqtatũ ſuaꝝ poſuerũt añ faciem eoꝝ. ſi re-
τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν ἔθηκαν πρὸ προσώπου αὐτῶν. εἰ ἀπο-
ſpondens reſpõdebo eis? ppterea loqre eis:
κρινόμενος ἀποκριθῶ αὐτοῖς; διὰ τοῦτο λάλησον αὐτοῖς,
τ dices ad eos: hec dicit adonai dñs: homo
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἄνθρω-
homo de domo iſrael: q poſuerit cogitationes
πος ἄνθρωπος ἐκ τοῦ οἴκου ἰσραήλ, ὃς ἂν θῇ τὰ διανοήματα
ſuas in corde ſuo: τ tormẽtũ iniqtatis
αὐτοῦ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν κόλασιν τῆς ἀδικίας
ſue poſuerit añ faciem ſuã: τ venerit ad pphetam:
αὐτοῦ τάξῃ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ πρὸς τὸν προφήτην,
ego dñs reſpondebo illi in illis in qb⁹ tenetur mẽs
ἐγὼ κύριος ἀποκριθήσομαι αὐτῷ ἐν αὐτοῖς ἐν οἷς ἐνέχεται ἡ διά-
ei⁹: vt auerteret domũ iſrael ſcd̃m
νοια αὐτοῦ, ὅπως πλαγιάσῃ τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ κατὰ τὰς
corda eoꝝ q̃ abalienata ſunt a me in co-
καρδίας αὐτῶν τὰς ἀπηλλοτριωμένας ἀπ' ἐμοῦ ἐν τοῖς ἐν-
gitatiõib⁹ eoꝝ. ppterea dic ad domũ iſrael.
θυμήμασιν αὐτῶν. διὰ τοῦτο εἰπὸν πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ.
hec dicit adonai dñs: cõuertimini τ recedite
τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἐπιστράφητε καὶ ἀποστρέψατε
ab adinuentionib⁹ vr̃is τ ab oĩbus ĩpieta-
ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν ἀδικι-
tib⁹ vr̃is τ cõuertite facies vr̃as. qr hõ homo
ῶν ὑμῶν καὶ συστρέψατε τὰ πρόσωπα ὑμῶν. διότι ἄνθρωπος ἄνθρωπος
de domo iſrael τ de aduenis q peregri-
ἐκ τοῦ οἴκου ἰσραὴλ καὶ ἐκ τῶν προσηλύτων τῶν προσηλυ-
nantur in iſrael: q abalienat⁹ fuerit a me: τ
τευόντων ἐν τῷ ἰσραήλ, ὃς ἂν ἀπαλλοτριωθῇ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ
poſuerit cogitatiões ſuas in corde ſuo: τ tor-
θῆται τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν κό-
mentũ iniqtatis ſue poſuerit añ faciem ſuã: τ venerit
λασιν τῆς ἀδικίας αὐτοῦ τάξῃ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ
ad pphetã vt interroget eũ in me: ego dñs
πρὸς τὸν προφήτην τοῦ ἐπερωτῆσαι αὐτὸν ἐν ἐμοί, ἐγὼ κύριος
reſpondebo ei in qb⁹ tenetur in ipſis: τ obfirmabo
ἀποκριθήσομαι αὐτῷ ἐν οἷς ἐνέχεται ἐν αὐτοῖς, καὶ στηριῶ
faciem meã ſup hoĩez illum: τ ponam eũ ĩ deſer-
τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ θήσομαι αὐτὸν εἰς ἔρη-
tũ: τ in exterminiũ: τ auferã eũ de medio ppl'i mei: τ co-
μον, καὶ εἰς ἀφανισμόν, καὶ ἐξαρῶ αὐτὸν ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐπι-
gnoſcetis qr ego dñs. τ ppheta ſi errauerit τ locut⁹ fuerit
γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ ὁ προφήτης ἐὰν πλανηθῇ καὶ λαλήσῃ
verbũ: ego dñs errare feci pphetã illum. τ extẽdã
λόγον, ἐγὼ κύριος πεπλάνηκα τὸν προφήτην ἐκεῖνον. καὶ ἐκτενῶ τὴν
manũ meã ſup illũ τ exterminabo illũ de medio ppl'i mei iſrael:
χεῖρά μου ἐπ' αὐτὸν καὶ ἀφανιῶ αὐτὸν ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ μου ἰσραήλ,
τ accipiẽt iniqtatẽ ſuam ſcd̃m iniqtatẽ interrogãtis.
καὶ λήψονται τὴν ἀδικίαν αὐτῶν κατὰ τὸ ἀδίκημα τοῦ ἐπερωτῶντος.
ſimilit τ iniqtas pphete erit vt nõ errẽt vltra
ὡσαύτως καὶ τὸ ἀδίκημα τοῦ προφήτου ἔσται ὅπως μὴ πλανῶνται ἔτι
dom⁹ iſrael a me: τ vt nõ polluantur adhuc ĩ oĩbus
ὁ οἶκος τοῦ ἰσραὴλ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἵνα μὴ μιαίνωνται ἔτι ἐν πᾶσι

Marginal letters: A, B, C

delictis ſuis: τ erunt mihi in pplm. τ
τοῖς παραπτώμασιν αὐτῶν, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ
ego ero illis in deũ dicit adonai dñs. τ fact⁹
ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν λέγει ἀδωναΐ κύριος. καὶ ἐγένε-
eſt ſmo dñi ad me dicẽs: fili hoĩs: terra q̃cunq;
το λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, γῆ ἣ ἐὰν
peccauerit mihi vt puaricetur puaricatione: τ extẽ-
ἁμάρτῃ μοι τοῦ παραπεσεῖν παράπτωμα, καὶ ἐκτενῶ
dã manũ meã ſup eam τ cõteram ſup eam firmamẽ-
τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτήν, καὶ συντρίψω ἐπ' αὐτὴν στήριγ-
tũ panis: τ emittam ſup eam famẽ: τ auferã de
μα ἄρτου, καὶ ἐξαποστελῶ ἐπ' αὐτὴν λιμόν, καὶ ἐξαρῶ ἐξ
ea hoĩem τ iumẽtũ. τ ſi fuerit tres viri
αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος. καὶ ἐὰν ὦσιν οἱ τρεῖς ἄνδρες
iſti in medio ei⁹: noe τ daniel τ iob: iſti in
οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, νῶε καὶ δανιὴλ καὶ ἰώβ, οὗτοι ἐν
iuſticia ſua ſaluabũtur dicit adonai dñs. ſi
τῇ δικαιοσύνῃ αὐτῶν σωθήσονται λέγει ἀδωναΐ κύριος. ἐὰν
τ beſtias malas induxero ſup t'rã τ puniam
καὶ θηρία πονηρὰ ἐπαγάγω ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ τιμωρήσομαι
eam: τ erit in deſolationẽ: τ nõ erit ptranſiẽs
αὐτήν, καὶ ἔσται εἰς ἀφανισμόν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ διοδεύων
a facie beſtiaꝝ: τ tres viri iſti
ἀπὸ προσώπου τῶν θηρίων, καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι
in medio ei⁹: viuo ego dicit adonai dñs: ſi filij eo-
ἐν μέσῳ αὐτῆς, ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδωναΐ κύριος, εἰ υἱοὶ αὐ-
rũ τ filie ſaluabuntur: ſed ipi ſoli ſalua-
τῶν καὶ θυγατέρες σωθήσονται, ἀλλ' αὐτοὶ μόνοι σωθή-
bũtur: at t'ra erit in deſolationẽ: aut τ gladiũ ſi indu-
σονται, ἡ δὲ γῆ ἔσται εἰς ὄλεθρον, ἢ καὶ ῥομφαίαν ἐὰν ἐπα-
xero ſup t'rã illam τ dixero gladi⁹ trãſeat p
γάγω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην καὶ εἴπω ῥομφαία διελθέτω διὰ
t'rã. τ auferã ex ea hoĩem τ iumẽtũ τ tres
τῆς γῆς. καὶ ἐξαρῶ ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος καὶ τρεῖς
viri iſti in medio ei⁹: viuo ego dicit adonai dñs.
ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδωναΐ κύριος.
qr neq; liberabũt filios ſuos aut filias: ſed ipi ſo-
ὅτι οὐ μὴ ῥύσωνται υἱοὺς αὐτῶν ἢ θυγατέρας, ἀλλ' αὐτοὶ μό-
li liberabũt. aut τ mortem ſi immiſero ſup
νοι σωθήσονται. ἢ καὶ θάνατον ἐὰν ἐπαποστείλω ἐπὶ τὴν
t'rã illam: τ effudero furorẽ meũ ſup eã in ſanguie
γῆν ἐκείνην, καὶ ἐκχεῶ τὸν θυμόν μου ἐπ' αὐτὴν ἐν αἵματι
ad exterminãdũ ex ea hoĩem τ iumẽtũ: τ noe
τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτήνη, καὶ νῶε
τ daniel τ iob in medio eius: viuo ego dicit ado-
καὶ δανιὴλ καὶ ἰὼβ ἐν μέσῳ αὐτῆς, ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδω-
nai dñs. ſi filios aut filias eoꝝ liberabũt: qr
ναΐ κύριος. ἐὰν υἱοὺς ἢ θυγατέρας αὐτῶν ἐξέλωνται, ὅτι
ipi in iuſticia ſua liberabũt aĩas ſu-
αὐτοὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτῶν ῥύσονται τὰς ψυχὰς αὐ-
as: hec dicit adonai dñs. ſi aũt τ q̃ttu-
τῶν, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος. ἐὰν δὲ καὶ τὰς τέσσα-
or vltiones meas malas gladiũ τ famẽ: τ
ρας ἐκδικήσεις μου τὰς πονηρὰς ῥομφαίαν καὶ λιμόν, καὶ
beſtias malas: τ mortem emiſero ſup hieruſalem
θηρία πονηρά, καὶ θάνατον ἐξαποστελῶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ
ad exterminãdũ ex ea hoĩem τ iumẽtũ. τ
τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος. καὶ
ecce ipi derelicti in ea ſaluati
ἰδοὺ αὐτοὶ ὑπολελειμμένοι ἐν αὐτῇ οἱ ἀνασεσωσμένοι
ex ea. qui educent ex ea filios τ fili-
ἐξ αὐτῆς. οἵτινες ἐξάξουσιν ἐξ αὐτῆς υἱοὺς καὶ θυγατέ-
as: ecce ipi egrediunt ad vos: τ videbitis
ρας, ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκπορεύονται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὄψεσθε
vias eoꝝ: τ cogitatiões eoꝝ: τ
τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, καὶ
penitebit uos ſup mala q̃ induxi ſup hie-
μεταμεληθήσεσθε ἐπὶ τὰ κακὰ ἃ ἐπήγαγον ἐπὶ ἱε-
ruſalem in oĩbus q̃ induxi ſup eam:
ρουσαλὴμ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐπήγαγον ἐπ' αὐτήν,

Marginal notes: s.4.d. · s.5.d. · E · F · G

preuaricationibus ſuis: ſed ſit mihi ĩ populũ & ego ſim eis in deum: ait dñs exercituũ. Et factus eſt ſermo dñi ad me dicens. Fili hominis terra cũ peccauerit mihi vt preuaricetur p̃uaricãs: extendã manũ meã ſup eam: & cõterã virgã panis eius: & imittã in eam famem & interficiã de ea hominẽ & iumentum. Et ſi fuerint tres viri iſti in medio eius noe daniel & iob: ipſi iuſticia ſua liberabũt animas ſuas: ait dñs exercituũ. Quod & ſi beſtias peſſimas induxero ſuper terrã vt vaſtent eam: & fuerit inuia eo q non ſit pertranſiens ppter beſtias: tres viri iſti ſi fuerint in ea: viuo ego dicit dominus deus: quia neq; filios nec filias liberabũt: ſed ipſi ſoli liberabuntur: terra autẽ deſolabitur. Vel ſi gladiũ induxero ſuper terram illam: & dixero gladio: tranſi per terrã: & interfecero de ea hominẽ & iumentum: & tres viri iſti fuerint in medio eius: viuo ego dicit domin⁹ deus: nõ liberabunt filios neq; filias: ſed ipſi ſoli liberabuntur. Si autẽ & peſtilẽtiã immiſero ſup terrã illã: & effudero indignationẽ meã ſup eam in ſanguine: vt auferam ex ea hoiem & iumentũ. & noe daniel & iob fuerint in medio eius: viuo ego dicit dñs deus: qa filiũ & filiã nõ liberabũt: ſed ipſi iuſticia ſua liberabunt aĩas ſuas. Q̃m hec dicit dominus deus: q & ſi quattuor iudicia mea peſſima gladium & famem ac beſtias malas & peſtilentiã immiſero in hieruſalem vt interficiam de ea hominem & pecus: tamen relinqtur in ea ſaluatio educentium filios & filias. Ecce ipſi egredientur ad vos & videbitis viam eorum & adinuẽtiones eorum: & conſolabimini ſuper malo quod induxi in hieruſalẽ in oibus que importaui ſuper eam:

בְּפִשְׁעֵיהֶם וְהָיוּ לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה
לָהֶם לֵאלֹהִים נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם
אֶרֶץ כִּי תֶחֱטָא לִי לִמְעָל מַעַל
וְנָטִיתִי יָדִי עָלֶיהָ וְשָׁבַרְתִּי לָהּ מַטֵּה
לָחֶם וְהִשְׁלַחְתִּי בָהּ רָעָב וְהִכְרַתִּי
מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃ וְהָיוּ שְׁלֹשֶׁת
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ נֹחַ דָּנִאֵל
וְאִיּוֹב הֵמָּה בְצִדְקָתָם יְנַצְּלוּ נַפְשָׁם
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ לוּ חַיָּה רָעָה
אַעֲבִיר בָּאָרֶץ וְשִׁכְּלָתָּה וְהָיְתָה
שְׁמָמָה מִבְּלִי עוֹבֵר מִפְּנֵי הַחַיָּה׃
שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ חַי
אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם בָּנִים וְאִם
בָּנוֹת יַצִּילוּ הֵמָּה לְבַדָּם יִנָּצֵלוּ
וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה שְׁמָמָה׃ אוֹ חֶרֶב אָבִיא
עַל הָאָרֶץ הַהִיא וְאָמַרְתִּי חֶרֶב
תַּעֲבֹר בָּאָרֶץ וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּה אָדָם
וּבְהֵמָה׃ וּשְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
בְּתוֹכָהּ חַי אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה לֹא
יַצִּילוּ בָּנִים וּבָנוֹת כִּי הֵם לְבַדָּם
יִנָּצֵלוּ׃ אוֹ דֶּבֶר אֲשַׁלַּח אֶל הָאָרֶץ
הַהִיא וְשָׁפַכְתִּי חֲמָתִי עָלֶיהָ בְּדָם
לְהַכְרִית מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃ וְנֹחַ
דָּנִאֵל וְאִיּוֹב בְּתוֹכָהּ חַי אָנִי נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה אִם בֵּן אִם בַּת יַצִּילוּ
הֵמָּה בְצִדְקָתָם יַצִּילוּ נַפְשָׁם׃ כִּי כֹה
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַף כִּי אַרְבַּעַת
שְׁפָטַי הָרָעִים חֶרֶב וְרָעָב וְחַיָּה
רָעָה וָדֶבֶר שִׁלַּחְתִּי אֶל יְרוּשָׁלִָם
לְהַכְרִית מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃ וְהִנֵּה
נוֹתְרָה בָּהּ פְּלֵטָה הַמּוּצָאִים בָּנִים
וּבָנוֹת הִנָּם יוֹצְאִים אֲלֵיכֶם
וּרְאִיתֶם אֶת דַּרְכָּם וְאֶת עֲלִילוֹתָם
וְנִחַמְתֶּם עַל הָרָעָה אֲשֶׁר הֵבֵאתִי עַל
יְרוּשָׁלִַם אֵת כָּל אֲשֶׁר הֵבֵאתִי עָלֶיהָ׃

היה · חטא · שלח כרת · נצל · רעה · עבר היה · עבר פנה · בנה נצל · היה בוא · עבר · שלח · שפך · כרת · נצל · רבע · רוע · יתר יצא · הנה · ראה עלל · רוע בוא

ונחמו אתכם כי תראו את דרכם ואת עלילותם וידעתם כי לא חנם עשיתי את כל אשר עשיתי בה נאם אדני יהוה׃

Cap.xv. ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃ בן אדם מה יהיה עץ הגפן מכל עץ הזמורה אשר היה בעצי היער׃ היקח ממנו עץ לעשות למלאכה אם יקחו ממנו יתד לתלות עליו כל כלי׃ הנה לאש נתן לאכלה את שני קצותיו אכלה האש ותוכו נחר היצלח למלאכה׃ הנה בהיותו תמים לא יעשה למלאכה אף כי אש אכלתהו ויחר ונעשה עוד למלאכה׃ לכן כה אמר אדני יהוה כאשר עץ הגפן בעץ היער אשר נתתיו לאש לאכלה כן נתתי את ישבי ירושלם׃ ונתתי את פני בהם מהאש יצאו והאש תאכלם וידעתם כי אני יהוה בשומי את פני בהם׃ ונתתי את הארץ שממה יען מעלו מעל נאם אדני יהוה׃

Cap.xvj. ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃ בן אדם הודע את ירושלם את תועבתיה׃ ואמרת כה אמר אדני יהוה לירושלם מכרתיך ומלדתיך מארץ הכנעני אביך האמרי ואמך חתית׃ ומולדותיך ביום הולדת אתך לא כרת שרך ובמים לא רחצת למשעי והמלח לא המלחת והחתל לא חתלת׃ לא חסה עליך עין לעשות לך אחת מאלה לחמלה עליך ותשלכי אל פני השדה בגעל נפשך ביום הלדת אתך׃ ואעבר עליך

et consolabuntur vos cū videritis viam eorum & adinuentiões eorum: & cognoscetis q nō frustra fecerim omnia que feci in ea: ait dñs deus. 15.

ET factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis qd fiet de ligno vitis ex omnibus lignis nemorum que sunt inter ligna siluarū? Nunqd tolletur de ea lignū vt fiat opus: aut fabricabitur de ea paxillus vt dependeat in eo qdcunqȝ vas? Ecce igni datū est in escam: vtranqȝ partē ei9 consumpsit ignis: & medietas eius redacta est in fauillā. Nūqd vtile erit ad opus? Etiā cū esset integrū nō erat aptū ad opus: quātomagis cū illud ignis deuorauerit & cōbusserit: nihil ex eo fiet opis. ppterea hec dicit dñs de9. Quō lignū vitis inter ligna siluarū quod dedi igni ad deuorandum: sic tradam habitatores hierusalem: & ponā faciē meam in eos. De igne egredietur: & ignis consumet eos. Et scietis quia ego domin9 cum posuero faciem meā in eos: & dedero terrā inuiam & desolatam eo q puaricatores extiterint dicit dominus deus. 16.

ET factus est sermo domini ad me dicēs. Fili hominis: notas fac hierusalem abominationes suas & dices. Hec dicit dominus deus hierusalem. Radix tua & generatio tua de terra chanaan: pater tuus amorreus: & mater tua cethea. Et qndo nata es in die ortus tui non est precisus vmbilicus tu9: & aqua non es lota in salutem: nec sale salita: nec inuoluta pānis. Non pepcit sup te oculus vt faceret tibi vnū de his misertus tui. sed proiecta es super faciē terre in abiectione anime tue: in die qua nata es. Transiens autem per te

καὶ παρακαλέσουσιν ὑμᾶς, διότι ὄψεσθε τὰς ὁδοὺς αὐτῶν καὶ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι οὐ μάτην πεποίηκα πάντα ὅσα ἐποίησα ἐν αὐτῇ, λέγει ἀδωναῒ κύριος. Ca.15.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων· καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου τί ἂν γένοιτο ξύλον τῆς ἀμπέλου ἐκ πάντων τῶν ξύλων τῶν κλημάτων τῶν ὄντων ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ; εἰ λήψονται ἐξ αὐτῆς ξύλον τοῦ ποιῆσαι εἰς ἐργασίαν; εἰ λήψονται ἐξ αὐτῆς πάσσαλον τοῦ κρεμάσαι ἐπ᾽ αὐτὸν πᾶν σκεῦος; ἰδοὺ πυρὶ δέδοται εἰς ἀνάλωσιν, τὴν κατ᾽ ἐνιαυτὸν κάθαρσιν ἀπ᾽ αὐτῆς ἀναλίσκει τὸ πῦρ, καὶ ἐκλείπει εἰς τέλος· μὴ χρήσιμον ἔσται εἰς ἐργασίαν; οὐδὲ ἔτι αὐτοῦ ὄντος ὁλοκλήρου οὐκ ἔσται εἰς ἐργασίαν· μὴ ὅτι ἐὰν καὶ πῦρ αὐτὸ ἀναλώσῃ εἰς τέλος, εἰ ἔσται ἔτι εἰς ἐργασίαν; διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος· ὃν τρόπον τὸ ξύλον τῆς ἀμπέλου ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ, ὃ δέδωκα αὐτὸ τῷ πυρὶ εἰς ἀνάλωσιν, οὕτως δέδωκα τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ δώσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπ᾽ αὐτούς· ἐκ τοῦ πυρὸς ἐξελεύσονται, καὶ πῦρ καταφάγεται αὐτούς, καὶ γνώσονται διότι ἐγὼ κύριος ἐν τῷ στηρίσαι με τὸ πρόσωπόν μου ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ δώσω τὴν γῆν εἰς ἀφανισμὸν ἀνθ᾽ ὧν παρέπεσον παραπτώματι, λέγει ἀδωναῒ κύριος. Ca.16.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων· υἱὲ ἀνθρώπου διαμάρτυραι τῇ ἱερουσαλὴμ τὰς ἀνομίας αὐτῆς καὶ ἐρεῖς· τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος τῇ ἱερουσαλήμ· ἡ ῥίζα σου καὶ ἡ γένεσίς σου ἐκ γῆς χαναάν· ὁ πατήρ σου ἀμορραῖος καὶ ἡ μήτηρ σου χετταία· καὶ ἡ γένεσίς σου ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐτέχθης οὐκ ἔτμηθη ὀμφαλός σου, καὶ ἐν ὕδατι οὐκ ἐλούσθης εἰς σωτηρίαν, οὐδὲ ἁλὶ ἡλίσθης, καὶ σπαργάνοις οὐκ ἐσπαργανώθης, οὐδὲ ἐφείσατο ἐπὶ σοὶ ὁ ὀφθαλμός μου, τοῦ ποιῆσαί σοι ἓν ἐκ πάντων τούτων τοῦ παθεῖν τι ἐπὶ σοί, καὶ ἀπερρίφης ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου τῇ σκολιότητι τῆς ψυχῆς σου ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐτέχθης. καὶ διῆλθον ἐπὶ σὲ

καὶ εἶδόν σε πεφυρμένην ἐν τῷ αἵματί σου, καὶ εἶπόν σοι, ἐκ τοῦ αἵματός σου ζωή, καὶ εἶπόν σοι, σὺν τῷ αἵματί σου ζωή· πληθύνου καθὼς ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἀγροῦ δέδωκά σε, καὶ ἐπληθύνθης καὶ ἐμεγαλύνθης καὶ εἰσῆλθες εἰς πόλεις πόλεων· οἱ μαστοί σου ἀνωρθώθησαν καὶ ἡ θρίξ σου ἀνέτειλεν, σὺ δὲ ἦσθα γυμνὴ καὶ ἀσχημονοῦσα. καὶ διῆλθον διὰ σοῦ καὶ ἴδόν σε, καὶ ἰδοὺ ὁ καιρός σου, καὶ καιρὸς καταλυόντων· καὶ διεπέτασα τὰς πτέρυγάς μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐκάλυψα τὴν ἀσχημοσύνην σου, καὶ ὤμοσά σοι· καὶ εἰσῆλθον ἐν διαθήκῃ μετὰ σοῦ λέγει ἀδωναῒ κύριος· καὶ ἐγένου μοι, καὶ ἔλουσά σε ἐν ὕδατι, καὶ ἀπέπλυνα τὸ αἷμά σου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔχρισά σε ἐν ἐλαίῳ, καὶ ἐνέδυσά σε ποικίλα, καὶ ὑπέδησά σε ὑάκινθον, καὶ ἔζωσά σε βύσσῳ, καὶ περιέβαλόν σε τριχάπτῳ, καὶ ἐκόσμησά σε κόσμῳ, καὶ περιέθηκα ψέλλια περὶ τὰς χεῖράς σου, καὶ κάθεμα περὶ τὸν τράχηλόν σου, καὶ ἔδωκα ἐνώτιον περὶ τὸν μυκτῆρά σου, καὶ τροχίσκους ἐπὶ τὰ ὦτά σου, καὶ στέφανον καυχήσεως ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου, καὶ ἐκοσμήθης χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ, καὶ τὰ περιβόλαιά σου βύσσινα καὶ τρίχαπτα καὶ ποικίλα, σεμίδαλιν καὶ μέλι καὶ ἔλαιον ἔφαγες, καὶ ἐγένου καλὴ σφόδρα σφοδρῶς, καὶ κατηυθύνθης εἰς βασιλείαν· καὶ ἐξῆλθέ σοι ὄνομα ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν τῷ κάλλει σου, διότι συντετελεσμένον ἦν ἐν εὐπρεπείᾳ ἐν ὡραιότητι ἧς ἔταξα ἐπὶ σέ, λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐπεποίθεις ἐν τῷ κάλλει σου, καὶ ἐπόρνευσας ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἐξέχεας τὴν πορνείαν σου ἐπὶ πάντα πάροδον αὐτῷ ἐγένετο, καὶ ἔλαβες ἐκ τῶν ἱματίων σου, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἴδωλα ῥαπτά, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπ᾽ αὐτά, καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃς οὐδὲ μὴ γένηται· καὶ ἔλαβες τὰ σκεύη τῆς καυχήσεώς σου ἐκ τοῦ χρυσίου μου καὶ ἐκ τοῦ ἀργυρίου μου ἐξ ὧν ἔδωκά σοι, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἰκόνας ἀρσενικάς, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐν αὐταῖς, καὶ ἔλαβες τὸν ἱματισμὸν τὸν ποικίλον σου, καὶ περιέβαλες αὐτά, καὶ τὸ ἔλαιόν μου καὶ τὸ θυμίαμά μου ἔθηκας πρὸ προσώπου αὐτῶν· καὶ τοὺς ἄρτους μου οὓς ἔδωκά σοι, σεμίδαλιν καὶ μέλι καὶ ἔλαιον ἐψώμισά σε, καὶ ἔθηκας αὐτὰ πρὸ προσώπου αὐτῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας· καὶ ἐγένετο λέγει ἀδωναῒ κύριος, καὶ ἔλαβες τοὺς υἱούς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου ἃς ἐγέννησας, καὶ ἔθυσας αὐτοῖς

vidi te conculcari in sanguine tuo. Et dixi tibi cū esses in sanguine tuo: viue. dixi inquā tibi in sanguine tuo: viue. Multiplicatā quasi germē agri dedi te: & multiplicata es: & grandis effecta: & ingressa es & puenisti ad mundū muliebrē. Vbera tua intumuerūt: & pilus tu9 germinauit & eras nuda & cōfusione plena: & transiui p te & vidi te: & ecce tēpus tuū: tēpus amātiū. Et expandi amictū meū sup te: & operui ignominiā tuā. Et iuraui tibi & ingressus sum pactū tecū ait dñs de9. Et facta es mihi: & laui te aqua & emūdaui sanguinē tuū ex te. Et vnxi te oleo & vestiui te discoloribus: & calciaui te hyacintho. Et cinxi te bysso: & indui te subtilibus: & ornaui te ornamēto. Et dedi armillas in manib9 tuis: & torquē circa collū tuū: & dedi inaurē sup os tuū: & circulos aurib9 tuis & coronā decoris in capite tuo. Et ornata es auro & argēto & vestita es bysso & polymito & multis colorib9. Similā & mel & oleū comedisti: & decora facta es vehementer nimis. Et pfecisti in regnū: & egressum ē nomen tuū in gentes ppter speciē tuā: qa pfecta eras in decore meo quē posuerā super te: dicit dñs de9. Et habēs fiduciā in pulchritudine tua fornicata es in noīe tuo: & exposuisti fornicationē tuā omni trāseunti: vt ei9 fieres. Et sumēs de vestimētis meis fecisti tibi excelsa hinc inde cōsuta: & fornicata es sup eis: sicut nō est factū: neqȝ futurū est. Et tulisti vasa decoris tui de auro meo & argento meo q̄ dedi tibi: & fecisti tibi imagines masculinas: & fornicata es i eis: & sumpsisti vestimenta tua multicoloria: & operuisti illas. Et oleū meū & thymiama meū posuisti coram eis: & panē meū quē dedi tibi: similā & oleū & mel qbus enutriui te posuisti i cōspectu eorum in odorē suauitatis. Et factū est ait dñs de9: & tulisti filios tuos & filias tuas quas generasti mihi & immolasti

ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי ואמר לך בדמיך חיי׃ רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים שדים נכנו ושערך צמח ואת ערם ועריה׃ ואעבר עליך ואראך והנה עתך עת דדים ואפרש כנפי עליך ואכסה ערותך ואשבע לך ואבוא בברית אתך נאם אדני יהוה ותהיי לי׃ וארחצך במים ואשטף דמיך מעליך ואסכך בשמן׃ ואלבישך רקמה ואנעלך תחש ואחבשך בשש ואכסך משי׃ ואעדך עדי ואתנה צמידים על ידיך ורביד על גרונך׃ ואתן נזם על אפך ועגילים על אזניך ועטרת תפארת בראשך׃ ותעדי זהב וכסף ומלבושך שש ומשי ורקמה סלת ודבש ושמן אכלתי ותיפי במאד מאד ותצלחי למלוכה׃ ויצא לך שם בגוים ביפיך כי כליל הוא בהדרי אשר שמתי עליך נאם אדני יהוה׃ ותבטחי ביפיך ותזני על שמך ותשפכי את תזנותיך על כל עובר לו יהי׃ ותקחי מבגדיך ותעשי לך במות טלאות ותזני עליהם לא באות ולא יהיה׃ ותקחי כלי תפארתך מזהבי ומכספי אשר נתתי לך ותעשי לך צלמי זכר ותזני בם׃ ותקחי את בגדי רקמתך ותכסים ושמני וקטרתי נתתי לפניהם׃ ולחמי אשר נתתי לך סלת ושמן ודבש האכלתיך ונתתיהו לפניהם לריח ניחח ויהי נאם אדני יהוה׃ ותקחי את בניך ואת בנותיך אשר ילדת לי ותזבחים

להם לאכול המעט מתזנותיך׃ ותשחטי את בני ותתנים בהעביר אותם להם׃ ואת כל תועבתיך ותזנתיך לא זכרתי את ימי נעוריך בהיותך ערם ועריה מתבוססת בדמך היית׃ ויהי אחרי כל רעתך אוי אוי לך נאם אדני יהוה׃ ותבני לך גב ותעשי לך רמה בכל רחוב׃ אל כל ראש דרך בנית רמתך ותתעבי את יפיך ותפשקי את רגליך לכל עובר ותרבי את תזנותיך׃ ותזני אל בני מצרים שכניך גדלי בשר ותרבי את תזנתך להכעיסני׃ והנה נטיתי ידי עליך ואגרע חקך ואתנך בנפש שנאותיך בנות פלשתים הנכלמות מדרכך זמה׃ ותזני אל בני אשור מבלתי שבעתך ותזנים וגם לא שבעת׃ ותרבי את תזנותך אל ארץ כנען כשדימה וגם בזאת לא שבעת׃ מה אמלה לבתך נאם אדני יהוה בעשותך את כל אלה מעשה אשה זונה שלטת׃ בבנותיך גבך בראש כל דרך ורמתך עשיתי בכל רחוב ולא הייתי כזונה לקלס אתנן׃ האשה המנאפת תחת אישה תקח את זרים׃ לכל זנות יתנו נדה ואת נתת את נדניך לכל מאהביך ותשחדי אותם לבוא אליך מסביב בתזנותיך׃ ויהי בך הפך מן הנשים בתזנותיך ואחריך לא זונה ובתתך אתנן ואתנן לא נתן לך ותהי להפך׃ לכן זונה שמעי דבר יהוה׃ כה אמר אדני יהוה יען השפך נחשתך ותגלה ערותך בתזנותיך על מאהביך ועל כל גלולי תועבותיך

eis ad deuorandū. Nunquid parua ē fornicatio tua? Immolasti filios meos: & dedisti illos cōsecrans eis. Et post omnes abominationes tuas & fornicatiōes nō es recordata dierū adolescētie tue: quā eras nuda & cōfusione plena: cōculcata ī sanguine tuo. Et accidit post omnē maliciā tuā: ve ve tibi: ait dominus deus. Edificasti tibi lupanar: & fecisti tibi prostibulū in cūctis plateis. Ad omne caput vie edificasti signū ꝓstitutiōis tue: & abominabilē fecisti decorē tuū. Et diuisisti pedes tuos omni transeunti & multiplicasti oēs fornicatiōes tuas. Et fornicata es cū filiis egypti vicinis tuis magnarū carniū & multiplicasti fornicationē tuam ad irritandū me. Ecce ego extendam manū meā sup te: & auferā iustificationē tuā. Et dabo te in aīas odientiū te filiarū palestinarū que erubescūt in via tua scelerata. Et fornicata es tu in filiis assyriorū: eo quod nedū fueris expleta. Et postquā fornicata es nec sic es satiata: & multiplicasti fornicationē tuā in terra chanaan cū chaldeis: & nec sic satiata es. In quo mundabo cor tuū: ait dñs deus: cum facias oia hec opa mulieris meretricis & pcacis: qa fabricasti lupanar tuū in capite ois vie: & excelsū tuū fecisti in oī platea. Nec facta es quasi meretrix fastidio augēs pciū: sed quasi mulier adultera que super virū suū inducit alienos. Oibus meretricib⁹ dantur mercedes: tu autē dedisti mercedes cūctis amatorib⁹ tuis & dona donabas eis: vt intrarēt ad te vndique ad fornicā[dū] tecū: Factūque ē in te cōtra cōsuetudinē mulierū in fornicatiōib⁹ tuis: & post te nō erit fornicatio. In eo enim quod dedisti mercedes: & mercedes nō accepisti factū est in te cōtrarium. Propterea meretrix audi verbum dñi. Hec dicit dñs deus. Quia effusū est es tuū: & reuelata est ignominia tua i fornicationibus tuis sup amatores tuos: & super idola abominationū tuarum

εἰς ἀνάλωσιν, ὡς μικρὰ ἐξεπόρνευσας. καὶ ἔσφαξας τὰ τέκνα σου, καὶ ἔδωκας αὐτὰ ἐν τῷ ἀγιάζεσθαί σε αὐτὰ αὐτοῖς. παρὰ πᾶσαν πορνείαν σου, καὶ τὰ βδελύγματά σου, καὶ οὐκ ἐμνήσθης τῆς ἡμέρας τῆς νηπιότητός σου ὅτε ἦσθα γυμνή, καὶ ἀσχημονοῦσα, καὶ πεφυρμένη ἐν τῷ αἵματί σου ἔζησας. καὶ ἐγένετο μετὰ πάσας τὰς κακίας σου, οὐαί οὐαί σοι λέγει ἀδωναί κύριος. καὶ ᾠκοδόμησας σεαυτῇ οἴκημα πορνικόν, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ ἔκθεμα ἐν πάσῃ πλατείᾳ, καὶ ἐπ' ἀρχῆς πάσης ὁδοῦ ᾠκοδόμησας τὰ πορνεῖά σου, καὶ ἐλυμήνω τὸ κάλλος σου. καὶ διήγαγες τὰ σκέλη σου παντὶ παρόδῳ, καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου. καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αἰγύπτου τοὺς ὁμοροῦντάς σοι τοὺς μεγαλοσάρκους. καὶ πολλαχῶς ἐξεπόρνευσας τοῦ παροργίσαι με. καὶ ἰδοὺ ἐκτείνω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐξαρῶ τὰ νόμιμά σου, καὶ παραδώσω σε εἰς ψυχὰς μισούντων σε θυγατέρας ἀλλοφύλων τὰς ἐκκλινούσας σε ἐκ τῆς ὁδοῦ σου, ἧς ἠσέβησας. καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπὶ τὰς θυγατέρας ἀσσοὺρ, καὶ οὐδ' οὕτως ἐνεπλήσθης. καὶ ἐξεπόρνευσας, καὶ οὐκ ἐνεπλήσθης. καὶ ἐπλήθυνας τὰς πορνείας σου πρὸς γῆν χαναὰν, καὶ εἰς τοὺς χαλδαίους, καὶ οὐδὲ ἐν τούτοις ἐνεπλήσθης. τί ποιήσω τῇ καρδίᾳ σου λέγει ἀδωναί κύριος, ἐν τῷ ποιῆσαί σε ταῦτα πάντα ἔργα γυναικὸς πόρνης παρρησιαζομένης. καὶ ἐξεπόρνευσας τρισσῶς ἐν ταῖς θυγατράσι σου. ᾠκοδόμησας τὸ πορνεῖόν σου ἐπ' ἀρχῆς πάσης ὁδοῦ, καὶ τὴν βάσιν σου ἐποίησας ἐν πάσῃ πλατείᾳ, καὶ οὐκ ἐγένου ὡς πόρνη συνάγουσα μισθώματα, ἡ γυνὴ ἡ μοιχωμένη ὁμοία σοι ἡ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς λαμβάνουσα μισθώματα, καὶ πᾶσι τοῖς ἐκπορνεύουσιν αὐτὴν προσδιδοῦσα μισθώματα. καὶ σὺ δέδωκας μισθώματα πᾶσι τοῖς ἐρασταῖς σου, καὶ ἐφόρτιζες αὐτοὺς τοῦ ἔρχεσθαι πρὸς σὲ κυκλόθεν ἐν τῇ πορνείᾳ σου. καὶ ἐγένετο ἐν σοὶ διεστραμμένον παρὰ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πορνείᾳ σου, καὶ μετὰ σοῦ οὐ πεπορνεύκασιν, ἐν τῷ προσδοῦναί σε μισθώματα, καὶ σοὶ μισθώματα μὴ δεδόσθαι σοι, ἐγένετο ἐν σοὶ διεστραμμένα. διὰ τοῦτο πόρνη ἄκουε λόγον κυρίου. τάδε λέγει ἀδωναί κύριος. ἀνθ' ὧν ἐξέχεας τὸν χαλκόν σου, καὶ ἀποκαλυφθήσεται ἡ αἰσχύνη σου ἐν τῇ πορνείᾳ σου πρὸς τοὺς ἐραστάς σου, καὶ εἰς πάντα τὰ ἐνθυμήματα τῶν ἀνομιῶν σου,

ἐν τοῖς αἵμασι τῶν τέκνων σου ὧν ἔδωκας αὐτοῖς. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ συνάγω πάντας τοὺς ἐραστάς σου ἐν οἷς ἐπεμίγης ἐν αὐτοῖς, καὶ πάντας οὓς ἠγάπησας σὺν πᾶσιν οἷς ἐμίσεις. καὶ συνάξω αὐτοὺς ἐπὶ σὲ κυκλόθεν, καὶ ἀποκαλύψω τὰς κακίας σου πρὸς αὐτούς, καὶ ὄψονται πᾶσαν τὴν αἰσχύνην σου. καὶ ἐκδικήσω σε ἐκδικήσει μοιχαλίδος, καὶ ἐκχεούσης αἷμα. καὶ θήσω σε ἐν αἵματι θυμοῦ καὶ ζήλου. καὶ παραδώσω σε εἰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ κατασκάψουσι τὸ πορνεῖόν σου, καὶ καθελοῦσι τὴν βάσιν σου, καὶ ἐκδύσουσί σε τὸν ἱματισμόν σου, καὶ λήψονται τὰ σκεύη τῆς καυχήσεώς σου, καὶ ἀφήσουσί σε γυμνὴν καὶ ἀσχημονοῦσαν, καὶ ἄξουσιν ἐπὶ σὲ ὄχλους, καὶ λιθοβολήσουσί σε ἐν λίθοις, καὶ κατασφάξουσί σε ἐν τοῖς ξίφεσιν αὐτῶν, καὶ ἐμπρήσουσι τοὺς οἴκους σου ἐν πυρί, καὶ ποιήσουσιν ἐν σοὶ ἐκδικήσεις ἐνώπιον γυναικῶν πολλῶν. καὶ ἀποστρέψω σε ἐκ πορνείας, καὶ μισθώματα οὐ μὴ δῷς οὐκέτι, καὶ ἐπαφήσω τὸν θυμόν μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐξαρθήσεται ὁ ζῆλός μου ἐκ σοῦ, καὶ ἀναπαύσομαι, καὶ οὐ μὴ μεριμνήσω ἔτι, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθης τὴν ἡμέραν τῆς νηπιότητός σου καὶ ἐλύπεις με ἐν πᾶσι τούτοις. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ τὰς ὁδούς σου εἰς κεφαλήν σου δέδωκα λέγει ἀδωναί κύριος. καὶ οὕτως οὐκ ἐποίησα κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσέβειάν σου ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀνομίαις σου. ταῦτά ἐστι πάντα, ὅσα εἴποσαν κατὰ σοῦ ἐν παραβολῇ λέγοντες, καθὼς ἡ μήτηρ, οὕτως καὶ ἡ θυγάτηρ. τῆς μητρός σου σὺ εἶ ἡ ἀπωσαμένη τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ ἀδελφὴ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἀπωσαμένων τοὺς ἄνδρας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν. ἡ μήτηρ ὑμῶν χετταία, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀμορραῖος. ἡ ἀδελφὴ ὑμῶν ἡ πρεσβυτέρα σαμάρεια αὐτὴ, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἡ κατοικοῦσα ἐξ εὐωνύμων σου, καὶ ἡ ἀδελφή σου ἡ νεωτέρα ἡ κατοικοῦσα ἐκ δεξιῶν σου, σόδομα καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς. καὶ οὐδ' ὡς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἐπορεύθης, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐποίησας, παρὰ μικρὸν ὑπέρκεισαι αὐτὰς ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδωναί κύριος, εἰ πεποίηκε σόδομα ἡ ἀδελφή σου αὐτὴ, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ὃν τρόπον ἐποιήσας σὺ καὶ αἱ θυγατέρες σου. πλὴν τοῦτο τὸ

in sanguine filiorū tuorum quos dedisti eis: ecce ego congregabo oēs amatores tuos qb⁹ cōmixta es: & omnes quos dilexisti cū vniuersis quos oderas. Et congregabo eos super te vndique & nudabo ignominiā tuam coram eis: & videbunt oēm turpitudinē tuam: & iudicabo te iudiciis adulterarū & effundentiū sanguinē. Et dabo te in sanguinē furoris & zeli: & dabo te in man⁹ eorū. Et destruēt lupanar tuū & demolientur ꝓstibulū tuū. Et denudabūt te vestimētis tuis: & auferent vasa decoris tui: & derelinquēt te nudā plenāque ignominia: & adducent sup te multitudinē. Et lapidabūt te lapidib⁹ & trucidabunt te gladiis suis. Et cōburēt domos tuas igni & faciēt in te iudicia in oculis mulierum plurimarū. Et desines fornicari: & mercedes vltra nō dabis. Et requiescet īdignatio mea in te: & auferetur zelus me⁹ a te & quiescā nec irascar ampli⁹: eo quod nō fueris recordata dierū adolescētie tue: & ꝓuocasti me in oib⁹ his. Quapropter & ego vias tuas in capite tuo dedi: ait dominus deus: & non feci iuxta scelera tua in omnibus abomiatiōib⁹ tuis. Ecce ois qui dicit vulgo ꝓuerbiū: i te assumet illud dicēs. Sicut mater: ita & filia eius. Filia mr̄is tue es tu quę ꝓiecit virū suū & filios suos & soror sororū tuarū que ꝓiecerunt viros suos & filios suos. Mater vr̄a cethea: & pater vr̄ amoreus. Et soror tua maior samaria ipsa & filie eius quę habitāt ad sinistram tuā. Soror autē tua minor te: que habitat a dextris tuis sodoma & filie eius. Sed nec in viis earū ambulasti neque sm̄ scelera earum fecisti. Pauxillū minus pene scelcratiora fecisti illis: in oibus viis tuis. Viuo ego dicit domin⁹ deus: quia non fecit sodoma soror tua ipsa & filie eius: sicut fecisti tu & filie tue. Ecce hec fuit

וכדמי בניך אשר נתתי להם׃ לכן הנני מקבץ את כל מאהביך אשר ערבת עליהם ואת כל אשר אהבת על כל אשר שנאת וקבצתי אותם עליך מסביב וגליתי ערותך אליהם וראו את כל ערותך׃ ושפטתיך משפטי נאפות ושפכת דם ונתתיך דם חמה וקנאה׃ ונתתי אותך בידם והרסו גבך ונתצו רמתיך והפשיטו אתך בגדיך ולקחו כלי תפארתך והניחוך עירם ועריה׃ והעלו עליך קהל ורגמו אתך באבן ובתקוך בחרבותם׃ ושרפו בתיך באש ועשו בך שפטים לעיני נשים רבות והשבתיך מזונה וגם אתנן לא תתני עוד׃ והנחתי חמתי בך וסרה קנאתי ממך ושקטתי ולא אכעס עוד׃ יען אשר לא זכרתי את ימי נעוריך ותרגזי לי בכל אלה וגם אני הא דרכך בראש נתתי נאם אדני יהוה ולא עשיתי את הזמה על כל תועבתיך׃ הנה כל המשל עליך ימשל לאמר כאמה בתה׃ בת אמך את געלת אישה ובניה ואחות אחותך את אשר געלו אנשיהן ובניהן אמכן חתית ואביכן אמרי׃ ואחותך הגדולה שמרון היא ובנותיה היושבת על שמאולך ואחותך הקטנה ממך היושבת מימינך סדם ובנותיה׃ ולא בדרכיהן הלכתי ובתועבותיהן עשיתי כמעט קט ותשחיתי מהן בכל דרכיך׃ חי אני נאם אדני יהוה אם עשתה סדם אחותך היא ובנותיה כאשר עשית את ובנותיך׃ הנה זה היה

Priitiua.heb. Tex.heb.Ezechi.xvj. Trāsla.B.Hie. Trāſ.Gre.lxx.cū interp.lati.

עֲוֹן סְדֹם אֲחוֹתֵךְ גָּאוֹן שִׂבְעַת לֶחֶם וְשַׁלְוַת הַשְׁקֵט הָיָה לָהּ וְלִבְנוֹתֶיהָ וְיַד עָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הֶחֱזִיקָה׃ וַתִּגְבְּהֶינָה וַתַּעֲשֶׂינָה תוֹעֵבָה לְפָנָי וָאָסִיר אֶתְהֶן כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי׃ וְשֹׁמְרוֹן כַּחֲצִי חַטֹּאתַיִךְ לֹא חָטָאָה וַתַּרְבִּי אֶת תּוֹעֲבוֹתַיִךְ מֵהֵנָּה וַתְּצַדְּקִי אֶת אֲחוֹתֵךְ בְּכָל תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי׃ גַּם אַתְּ שְׂאִי כְלִמָּתֵךְ אֲשֶׁר פִּלַּלְתְּ לַאֲחוֹתֵךְ בְּחַטֹּאתַיִךְ אֲשֶׁר הִתְעַבְתְּ מֵהֵן תִּצְדַּקְנָה מִמֵּךְ וְגַם אַתְּ בּוֹשִׁי וּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ בְּצַדֶּקְתֵּךְ אַחְיוֹתֵךְ׃ וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּתְהֶן אֶת שְׁבוּת סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ וְאֵת שְׁבוּת שֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ וּשְׁבוּת שְׁבִיתַיִךְ בְּתוֹכָהְנָה׃ לְמַעַן תִּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ וְנִכְלַמְתְּ מִכֹּל אֲשֶׁר עָשִׂית בְּנַחֲמֵךְ אֹתָן׃ וַאֲחוֹתַיִךְ סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ תָּשֹׁבְןָ לְקַדְמָתָן וְשֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ תָּשֹׁבְןָ לְקַדְמָתָן וְאַתְּ וּבְנוֹתַיִךְ תְּשֻׁבֶינָה לְקַדְמַתְכֶן׃ וְלוֹא הָיְתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ לִשְׁמוּעָה בְּפִיךְ בְּיוֹם גְּאוֹנָיִךְ׃ בְּטֶרֶם תִּגָּלֶה רָעָתֵךְ כְּמוֹ עֵת חֶרְפַּת בְּנוֹת אֲרָם וְכָל סְבִיבוֹתֶיהָ בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים הַשָּׁאטוֹת אוֹתָךְ מִסָּבִיב׃ אֶת זִמָּתֵךְ וְאֶת תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אַתְּ נְשָׂאתִים נְאֻם יְהוָה׃ כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה וְעָשִׂית אוֹתָךְ כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אֲשֶׁר בָּזִית אָלָה לְהָפֵר בְּרִית׃ וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אוֹתָךְ בִּימֵי נְעוּרָיִךְ וַהֲקִמוֹתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָם׃ וְזָכַרְתְּ אֶת דְּרָכַיִךְ וְנִכְלַמְתְּ בְּקַחְתֵּךְ אֶת אֲחוֹתַיִךְ הַגְּדֹלוֹת מִמֵּךְ אֶל הַקְּטַנּוֹת מִמֵּךְ וְנָתַתִּי אֶתְהֶן לָךְ לְבָנוֹת וְלֹא מִבְּרִיתֵךְ׃ וַהֲקִימוֹתִי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ וְיָדַעַתְּ כִּי אֲנִי יְהוָה׃ לְמַעַן תִּזְכְּרִי וָבֹשְׁתְּ וְלֹא יִהְיֶה

Marginal roots: פָּנָה, שָׁלָה, שָׁקַט, עָנָה, אָבָה, חָזַק, גָּבַהּ, עָשָׂה, פָּנָה, סוּר, רָאָה, חָטָא, רָבָה, צָדַק, עָשָׂה, נָשָׂא, עָבַב, כוּן, שׁוּב, שָׁבָה, נָשָׂא, כָּלַם, עָשָׂה, נָחַם, שׁוּב, שׁוּב, הָיָה, שָׁמַע, נָגַע, רוּעַ, נָאָה, גָּלָה, סָבַב, זָמַם, תָּעַב, עָשָׂה, אָלָה, בָּזָה, פּוּר, כָּרַת, נָעַר, קוּם, עָלַם, לָקַח, נָתַן, קוּם, זָכַר, בּוֹשׁ, הָיָה

iniqtas sodome sororis tue: ſupbia ſaturitas panis & abūdantia & ociū ipſius & filiarū eius: & manū egeno & paupi nō porrigebant: & eleuate ſunt & fecerūt abominationes corā me: & abſtuli eas ſicut vidiſti. Et ſamaria dimidium peccatorū tuorum non peccauit: ſed viciſti eas ſceleribus tuis & iuſtificaſti ſorores tuas in oībus abominatiōib⁹ tuis q̄s opata es. Ergo & tu porta cōfuſionē tuā que viciſti ſorores tuas peccatis tuis ſceleratius agens ab eis: iuſtificate ſunt enī a te. Ergo & tu confundere & porta ignominiā tuā q̄ iuſtificaſti ſorores tuas. Et cōuertā reſtituēs eas cōuerſione ſodomoꝝ cū filiabus ſuis: & cōuerſione ſamarie & filiaꝝ eius. Et cōuertam reuerſionē tuā in medio eaꝝ: vt portes ignominiā tuā: & cōfundaris in oīb⁹ q̄ feciſti conſolans eos. Et ſoror tua ſodoma & filie eius reuertētur ad antiqtatē ſuā: & ſamaria & filie ei⁹ reuertētur ad antiquitatem ſuā: & tu & filie tue reuertimini ad antiqtatē veſtrā. Non fuit aūt ſodoma ſoror tua audita i ore tuo in die ſupbie tue anteq̄ꝫ reuelaretur malicia tua ſicut hoc tpe in opprobriū filiarū ſyrie & cūctarū in circuitu tuo filiarū paleſtinarum que ambiūt te per gyrum. Scelus tuum & ignominiā tuam tu portaſti: ait domin⁹. Quia hec dicit dominus deus. Et faciā tibi ſicut deſpexiſti iuramentum vt irritum faceres pactum: & recordabor ego pacti mei tecum in dieb⁹ adoleſcētie tue: & ſuſcitabo tibi pactū ſempiternū. Et recordaberis viarū tuaꝝ & cōfunderis cum receperis ſorores tuas te maiores cum minorib⁹ tuis. Et dabo eas tibi in filias: ſed non ex pacto tuo & ſuſcitabo ego pactum meum tecum. Et ſcies quia ego dn̄s: vt recorderis & cōfundaris & non ſit

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina. Trāſla.B.Hie. Tex.heb.Ezechi.xvij. Priitiua.heb.

לָךְ עוֹד פִּתְחוֹן פֶּה מִפְּנֵי כְּלִמָּתֵךְ בְּכַפְּרִי לָךְ לְכָל אֲשֶׁר עָשִׂית נְאֻם אֲדֹנָי יְהוָה׃

Cap. xvij.

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם חוּד חִידָה וּמְשֹׁל מָשָׁל אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל גְּדוֹל הַכְּנָפַיִם אֶרֶךְ הָאֵבֶר מָלֵא הַנּוֹצָה אֲשֶׁר לוֹ הָרִקְמָה בָּא אֶל הַלְּבָנוֹן וַיִּקַּח אֶת צַמֶּרֶת הָאָרֶז׃ אֵת רֹאשׁ יְנִיקוֹתָיו קָטָף וַיְבִיאֵהוּ אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן בְּעִיר רֹכְלִים שָׂמוֹ׃ וַיִּקַּח מִזֶּרַע הָאָרֶץ וַיִּתְּנֵהוּ בִּשְׂדֵה זָרַע קָח עַל מַיִם רַבִּים צַפְצָפָה שָׂמוֹ׃ וַיִּצְמַח וַיְהִי לְגֶפֶן סֹרַחַת שִׁפְלַת קוֹמָה לִפְנוֹת דָּלִיּוֹתָיו אֵלָיו וְשָׁרָשָׁיו תַּחְתָּיו יִהְיוּ וַתְּהִי לְגֶפֶן וַתַּעַשׂ בַּדִּים וַתְּשַׁלַּח פֹּארוֹת׃ וַיְהִי נֶשֶׁר אֶחָד גָּדוֹל גְּדוֹל כְּנָפַיִם וְרַב נוֹצָה וְהִנֵּה הַגֶּפֶן הַזֹּאת כָּפְנָה שָׁרָשֶׁיהָ עָלָיו וְדָלִיּוֹתָיו שִׁלְחָה לוֹ לְהַשְׁקוֹת אוֹתָהּ מֵעֲרֻגוֹת מַטָּעָהּ׃ אֶל שָׂדֶה טּוֹב אֶל מַיִם רַבִּים הִיא שְׁתוּלָה לַעֲשׂוֹת עָנָף וְלָשֵׂאת פֶּרִי לִהְיוֹת לְגֶפֶן אַדָּרֶת׃ אֱמֹר כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה תִּצְלָח הֲלוֹא אֶת שָׁרָשֶׁיהָ יְנַתֵּק וְאֶת פִּרְיָהּ יְקוֹסֵס וְיָבֵשׁ כָּל טַרְפֵּי צִמְחָהּ תִּיבָשׁ וְלֹא בִזְרוֹעַ גְּדוֹלָה וּבְעַם רָב לְמַשְׂאוֹת אוֹתָהּ מִשָּׁרָשֶׁיהָ׃ וְהִנֵּה שְׁתוּלָה הֲתִצְלָח הֲלֹא כְגַעַת בָּהּ רוּחַ הַקָּדִים תִּיבַשׁ יָבֹשׁ עַל עֲרֻגֹת צִמְחָהּ תִּיבָשׁ׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ אֱמָר נָא לְבֵית הַמֶּרִי הֲלֹא יְדַעְתֶּם מָה אֵלֶּה אֱמֹר הִנֵּה בָא מֶלֶךְ בָּבֶל יְרוּשָׁלַםִ וַיִּקַּח אֶת מַלְכָּהּ וְאֶת שָׂרֶיהָ וַיָּבֵא אוֹתָם אֵלָיו בָּבֶלָה׃ וַיִּקַּח מִזֶּרַע

Marginal roots: פָּנָה, עָשָׂה, חוּד, מָשַׁל, אָמַר, גָּדַל, בּוֹא, לָקַח, יָנַק, קָטַף, בּוֹא, שׂוּם, נָתַן, רָבַב, צָמַח, הָיָה, פָּנָה, דָּלָה, עָשָׂה, בַּד, שָׁלַח, גָּדַל, שָׁקָה, אֵת, נָטַע, רָבַב, שָׁתַל, עָשָׂה, נָשָׂא, הָיָה, צָלַח, נָתַק, פָּרָה, קָסַס, יָבֵשׁ, גָּדַל, נָשָׂא, נָגַע, קֶדֶם, הָיָה, מָרָה, בּוֹא, לָקַח, שׂוּר, בּוֹא

tibi vltra apire os pre confuſione tua: cum placatus tibi fuero in omnibus que feciſti: ait dominus deus. 17.

Et factus eſt ſermo dn̄i ad me dicens. Fili hoīs: ppone enigma & narra parabolā ad domum iſrael & dices. Hec dicit dominus deus. Aquila grandis magnarū alarum longo membrorum ductu plena plumis & varietate: venit ad libanum: & tulit medullam cedri. Sūmitatem frondium eius auulſit & trāſportauit eā in terrā chanaā: in vrbe negociatorū poſuit illā. Et tulit de ſemine terre & poſuit illud in terra p ſemine: vt firmaret radicem ſup aq̄s multas. In ſupficie poſuit illud. Cū q̄ꝫ germinaſſet creuit in vineā latiorē: hūili ſtatura: reſpicientibus ramis eius ad eā: & radices eius ſub illa erant. Facta eſt ergo vinea: & fructificauit in palmites: & emiſit ppagines. Et facta ē aquila altera grādis: magnis alis: multiſq̄ꝫ plumis. Et ecce vinea iſta quaſi mittēs radices ſuas ad eā: palmites ſuos extendit ad illā vt irrigaret eā de areolis germinis ſui. In terra bona ſup aquas multas plantata eſt vt faciat frondes & portet fructum: vt ſit in vineā grandem. Dic. Hec dicit dn̄s deus. Ergo ne proſperabitur? Nonne radices eius euellet: & fructus eius diſtringet: & ſiccabit oēs palmites germinis eius & areſcet: & nō in brachio grandi neq̄ꝫ in populo multo vt euelleret eā radicitus. Ecce plantata eſt: ergo ne proſperabitur? Nōne cū tetigerit eam ventus vrens ſiccabitur? in areis germīs ſui areſcet. Et factū eſt verbū dn̄i ad me dicens. Dic ad domū exaſperātem. Neſcitis quid iſta ſignificēt? dic. Ecce venit rex babylonis in hieruſalē: & aſſumet regē & pricipes ei⁹ & adducet eos ad ſemetipm in babylonē: & tollet de ſemine

Ca.17.

המלוכה נירת אתו ברית ויבא אתו באלה ואת אילי הארץ לקח: להיות ממלכה שפלה לבלתי התנשא לשמר את בריתו לעמדה: וימרד בו לשלח מלאכיו מצרים לתת לו סוסים ועם רב היצלח הימלט העשה אלה והפר ברית ונמלט: חי אני נאם אדני יהוה אם לא במקום המלך הממליך אתו אשר בזה את אלתו ואשר הפר את בריתו אתו בתוך בבל ימות: ולא בחיל גדול ובקהל רב יעשה אותו פרעה במלחמה בשפך סוללה ובבנות דיק להכרית נפשות רבות: ובזה אלה להפר ברית והנה נתן ידו וכל אלה עשה לא ימלט: לכן כה אמר אדני יהוה חי אני אם לא אלתי אשר בזה ובריתי אשר הפיר ונתתיו בראשו: ופרשתי עליו רשתי ונתפש במצודתי והביאותיהו בבלה ונשפטתי אתו שם מעלו אשר מעל בי: ואת כל מברחו בכל אגפיו בחרב יפלו והנשארים לכל רוח יפרשו וידעתם כי אני יהוה דברתי: כה אמר אדני יהוה ולקחתי אני מצמרת הארז הרמה ונתתי מראש ינקותיו רך אקטף ושתלתי אני על הר גבה ותלול: בהר מרום ישראל אשתלנו ונשא ענף ועשה פרי והיה לארז אדיר ושכנו תחתיו כל צפור כל כנף בצל דליותיו תשכנה: וידעו כל עצי השדה כי אני יהוה השפלתי עץ גבה הגבהתי עץ שפל הובשתי עץ לח והפרחתי עץ יבש אני יהוה דברתי ועשיתי:

regni: feriet cum eo fedus & ab eo accipiet iusiurandum. Sed & fortes terre tollet: vt sit regnum humile & non eleuetur: sed custodiat pactum eius & seruet illud. Qui recedens ab eo misit nuncios ad egyptum vt daret sibi equos & populum multum. Nunquid prosperabitur vel consequetur salutem qui fecit hec? Et qui dissoluit pactum nunquid effugiet? Viuo ego dicit dominus deus: quoniam in loco regis qui constituit eum regem: cuius fecit irritum iuramentum & soluit pactum quod habebat cum eo: in medio babylonis morietur. Et non in exercitu grandi neque in populo multo faciet contra eum pharao prelium in iactu aggeris: & in extructione vallorum: vt interficiat animas multas. Spreuerat enim iuramentum vt solueret fedus: & ecce dedit manum suam & cum omnia hec fecerit non effugiet. Propterea hec dicit dominus deus. Viuo ego: quoniam iuramentum quod spreuit & fedus quod preuaricatus est ponam in caput eius. Et expandam super eum rete meum: & comprehendetur in sagena mea & adducam eum in babylonem & iudicabo eum ibi in preuaricatione qua despexit me: & omnes profugi eius cum vniuerso agmine suo gladio cadent. Residui autem in omnem ventum dispergentur: & scietis quia ego dominus locutus sum. Hec dicit dominus deus. Et sumam ego de medulla cedri sublimis: & ponam de vertice ramorum eius tenerum: distringam & plantabo super montem excelsum & eminentem. In monte sublimi israel plantabo illud: & erumpet in germen & faciet fructum & erit in cedrum magnam. Et habitabunt sub ea omnes volucres & vniuersum volatile sub vmbra frondium eius nidificabit. Et scient omnia ligna regionis: quia ego dominus humiliaui lignum sublime: & exaltaui lignum humile: & siccaui lignum viride & frondere feci lignum aridum. Ego dominus locutus sum & feci. 18.

τῆς βασιλείας, καὶ διαθήσεται πρὸς αὐτὸν διαθήκην, καὶ εἰσάξει αὐτὸν ἐν ἀρᾷ, καὶ τοὺς ἡγουμένους τῆς γῆς λήψεται, τοῦ γενέσθαι εἰς βασιλείαν ἀσθενῆ, τὸ καθόλου μὴ ἐπαίρεσθαι, ἀλλὰ φυλάσσειν τὴν διαθήκην αὐτοῦ καὶ ἱστάναι αὐτήν. καὶ ἀποστήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ ἐξαποστέλλειν ἀγγέλους εἰς αἴγυπτον τοῦ δοῦναι αὐτῷ ἵππους καὶ λαὸν πολύν. εἰ κατευθυνεῖ; εἰ διασωθήσεται ὁ ποιῶν ἐναντία; καὶ παραβαίνων διαθήκην εἰ σωθήσεται; ζῶ ἐγώ λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἐὰν μὴ ἐν τόπῳ τοῦ βασιλέως τοῦ βασιλεύσαντος αὐτὸν, ὃς ἠτίμωσε τὴν ἀράν μου, καὶ ὃς παρέβη τὴν διαθήκην μου μετ᾽ αὐτοῦ, ἐν μέσῳ βαβυλῶνος τελευτήσει. καὶ οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλῃ οὐδὲ ἐν ὄχλῳ πολλῷ ποιήσει πρὸς αὐτὸν φαραὼ πόλεμον ἐν χαρακοβολίᾳ καὶ ἐν οἰκοδομῇ βελοστάσεων τοῦ ἐξᾶραι ψυχὰς πολλάς. καὶ ἠτίμωσεν ὁρκωμοσίαν τοῦ παραβῆναι διαθήκην, καὶ ἰδοὺ δέδωκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ πάντα ταῦτα ἐποίησεν αὐτῷ μὴ σωθήσεται, διὰ τοῦτο εἶπε. τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, ζῶ ἐγὼ εἰ μὴ τὴν διαθήκην μου καὶ τὴν ὁρκωμοσίαν μου ἣν ἠτίμωσε, καὶ δώσω αὐτὴν εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐκπετάσω ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ δίκτυόν μου, καὶ ἁλώσεται ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ, καὶ ἄξω αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα, καὶ διακριθήσομαι μετ᾽ αὐτοῦ ἐκεῖ περὶ τῆς ἀδικίας αὐτοῦ ἧς ἠδίκησεν εἰς ἐμέ. ἐν πάσαις ταῖς φυγαῖς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ σὺν πάσαις ταῖς παρατάξεσιν αὐτοῦ, ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ πάντας τοὺς καταλοίπους αὐτῶν εἰς πάντα ἄνεμον διασπερῶ, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα. διότι τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, καὶ λήψομαι ἐγὼ ἐκ τῶν ἐπιλέκτων τῆς κέδρου ἐκ κορυφῆς, καὶ δώσω ἀπὸ κεφαλῆς παραφυάδων αὐτῆς ἐκ καρδίας κορυφῆς αὐτῆς ἀποκνιῶ, καὶ καταφυτεύσω ἐπ᾽ ὄρος ὑψηλόν, καὶ κρεμάσω αὐτὸν ἐν ὄρει μετεώρῳ ἰσραήλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτὸν καὶ ἐξοίσει βλαστὸν καὶ ποιήσει καρπὸν καὶ ἔσται εἰς κέδρον μεγάλην, καὶ ἀναπαύσεται ὑποκάτω αὐτοῦ πᾶν θηρίον καὶ πᾶν πετεινὸν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν κλάδων αὐτοῦ ἀναπαύσεται, καὶ τὰ κλήματα αὐτοῦ ἀποκατασταθήσεται. καὶ γνώσονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ταπεινῶν ξύλον ὑψηλὸν, καὶ ὑψῶν ξύλον ταπεινὸν, καὶ ξηραίνων ξύλον χλωρὸν, καὶ ἀναθάλλων ξύλον ξηρόν, ἐγὼ κύριος λελάληκα καὶ ποιήσω. Ca. 18.

[illegible]

Trāsla. gre. lxx. cū iter. latina. Trāsla. B. Hie. Tex. heb. Ezechi. xviij. Pritiua. heb.

Cap. xviij.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, τί ὑμῖν ἡ παραβολὴ αὕτη ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λέγοντες, οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα, καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἐμωδίασαν; ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἐὰν γένηται ἔτι λεγομένη ἡ παραβολὴ αὕτη ἐν τῷ ἰσραήλ, ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐμαί εἰσιν. ὃν τρόπον ἡ ψυχὴ τοῦ πατρὸς, οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ ἐμαί εἰσιν, καὶ ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα, αὐτὴ ἀποθανεῖται. ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃς ἔσται δίκαιος ὁ ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην, ἐπὶ τῶν ὀρέων οὐ φάγεται, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ οὐ μὴ ἐπάρῃ πρὸς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου ἰσραὴλ, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ οὐ μὴ μιάνῃ, καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν ἀφέδρῳ οὖσαν οὐ προσεγγιεῖ, καὶ ἄνθρωπον οὐ μὴ καταδυναστεύσῃ, καὶ ἐνεχυρασμὸν ὀφείλοντος ἀποδώσει, καὶ ἅρπαγμα οὐχ ἁρπᾶται, τὸν ἄρτον αὐτοῦ πεινῶντι δώσει, καὶ γυμνὸν περιβαλεῖ ἱμάτιον, καὶ τὸ ἀργύριον αὐτοῦ ἐπὶ τόκῳ οὐ δώσει, καὶ πλεονασμὸν οὐ λήψεται, καὶ ἀπὸ ἀδικίας ἀποστρέψει τὴν χεῖρα αὐτοῦ, κρίμα δίκαιον ποιήσει ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς προστάγμασί μου πεπόρευται, καὶ τὰ δικαιώματά μου πεφύλακται τοῦ ποιῆσαι αὐτά, δίκαιος οὗτός ἐστι, ζωῇ ζήσεται λέγει ἀδωναὶ κύριος. καὶ ἐὰν γεννήσῃ υἱὸν λοιμὸν ἐκχέοντα αἷμα καὶ ποιοῦντα ἁμαρτήματα, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ δικαίου οὐκ ἐπορεύθη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων ἔφαγε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐμίανε, καὶ πτωχὸν καὶ πένητα κατεδυνάστευσε, καὶ ἅρπαγμα ἥρπασε, καὶ ἐνεχυρασμὸν οὐκ ἀπέδωκε, καὶ εἰς τὰ εἴδωλα ἔθετο τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἀνομίας πεποίηκε, μετὰ τόκου ἔδωκε, καὶ πλεονασμὸν ἔλαβεν, οὗτος ζωῇ οὐ ζήσεται, πάσας τὰς ἀνομίας ταύτας ἐποίησε, θανάτῳ θανατωθήσεται, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτὸν ἔσται. ἐὰν δὲ γεννήσῃ υἱὸν καὶ ἴδῃ πάσας τὰς ἁμαρτίας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἃς ἐποίησε, καὶ φοβηθῇ καὶ μὴ ποιήσῃ κατὰ ταῦτα, ἐπὶ τῶν ὀρέων οὐ βέβρωκε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ οὐκ ἔθετο εἰς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου ἰσραὴλ, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ

Et factus est sermo domini ad me dicens. Quid est quod inter vos parabolam vertitis in prouerbium istud in terra israel dicentes. Patres comederunt vuam acerbam & dentes filiorum obstupescunt. Viuo ego dicit dominus deus si erit vltra vobis parabola hec in prouerbium in israel. Ecce omnes anime mee sunt. vt anima patris: ita & anima filii mea est. Anima que peccauerit ipsa morietur. Et vir si fuerit iustus & fecerit iudicium & iusticiam: in montibus non comederit: & oculos suos non leuauerit ad idola domus israel: & vxorem proximi sui non violauerit: & ad mulierem menstruatam non accesserit. Et hominem non contristauerit: pignus debitori reddiderit: per vim nihil rapuerit: panem suum esurienti dederit: & nudum operuerit vestimento: ad vsuram non commodauerit: & amplius non acceperit: ab iniquitate auerterit manum suam: & iudicium verum fecerit inter virum & virum: & in preceptis meis ambulauerit & iudicia mea custodierit vt faciat veritatem hic iustus est. Vita viuet: ait dominus deus. Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem: & fecerit vnum de istis & hec quidem omnia non facientem: sed in montibus comedentem & vxorem proximi sui polluentem. egenum & pauperem contristantem rapientem rapinas: pignus non reddentem: & ad idola leuantem oculos suos: abominationem facientem: ad vsuram dantem & amplius accipientem nunquid viuet? Non viuet cum vniuersa hec detestanda fecerit: morte morietur. Sanguis eius in ipso erit. Quod si genuerit filium qui videns omnia peccata patris sui que fecit: timuerit & non fecerit simile eis: super montes non comederit: & oculos suos non leuauerit ad idola domus israel: & vxorem proximi sui

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: מה לכם אתם משלים את המשל הזה על אדמת ישראל לאמר אבות יאכלו בסר ושני הבנים תקהינה: חי אני נאם אדני יהוה אם יהיה לכם עוד משל המשל הזה בישראל: הן כל הנפשות לי הנה כנפש האב וכנפש הבן לי הנה הנפש החטאת היא תמות: ואיש כי יהיה צדיק ועשה משפט וצדקה: אל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב: ואיש לא יונה חבלתו חוב ישיב גזלה לא יגזל לחמו לרעב יתן ועירם יכסה בגד: בנשך לא יתן ותרבית לא יקח מעול ישיב ידו משפט אמת יעשה בין איש לאיש: בחקותי יהלך ומשפטי שמר לעשות אמת צדיק הוא חיה יחיה נאם אדני יהוה: והוליד בן פריץ שפך דם ועשה אח מאחד מאלה: והוא את כל אלה לא עשה כי גם אל ההרים אכל ואת אשת רעהו טמא: עני ואביון הונה גזלות גזל חבל לא ישיב ואל הגלולים נשא עיניו תועבה עשה: בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה את כל התועבות האלה עשה מות יומת דמיו בו יהיה: והנה הוליד בן וירא את כל חטאת אביו אשר עשה ויראה ולא יעשה כהן: על ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל את אשת רעהו

Prĩtiua.heb. Tex.he.Ezechi.xviij. | Trãſl.B.Hie. | Trãſ.Gre.lxx.cũ interp̃.latina.

לא טמא: ואיש לא יונה חבל לא חבל וגזלה לא גזל לחמו לרעב יתן ועירם יכסה בגד: השיב ידו נשך ותרבית לא לקח משפטי עשה בחקותי הלך הוא לא ימות בעון אביו חיה יחיה: אביו כי עשק עשק גזל גזל אח ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו והנה מת בעונו: ואמרתם מדע לא נשא הבן בעון האב והבן משפט וצדקה עשה את כל חקותי שמר ויעשה אתם חיה יחיה: הנפש החטאת היא תמות בן לא ישא בעון האב ואב לא ישא בעון הבן צדקת הצדיק עליו תהיה ורשעת הרשע עליו תהיה: והרשע כי ישוב מכל חטאתו אשר עשה ושמר את כל חקותי ועשה משפט וצדקה חיה יחיה לא ימות: כל פשעיו אשר עשה לא יזכרו לו בצדקתו אשר עשה יחיה: החפץ אחפץ מות רשע נאם אדני יהוה הלא בשובו מדרכיו וחיה: ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ככל התועבות אשר עשה הרשע יעשה וחי כל צדקתו אשר עשה לא תזכרנה במעלו אשר מעל ובחטאתו אשר חטא בם ימות: ואמרתם לא יתכן דרך אדני שמעו נא בית ישראל הדרכי לא יתכן הלא דרכיכם לא יתכנו: בשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ומת עליהם בעולו אשר עשה ימות: ובשוב רשע מרשעתו אשר עשה ויעש משפט וצדקה הוא את נפשו יחיה: ויראה וישוב מכל

non violauerit: & virũ nõ cõtriſtauerit: pignus nõ retinuerit: & rapinã non rapuerit: panẽ ſuũ eſurienti dederit: & nudũ operuerit veſtimẽto: a paupis iniuria auerterit manũ ſuã: vſurã & ſup abũdantiã nõ accepit: & iudicia mea fecerit: & in p̃ceptis meis ãbulauerit: hic nõ morietur in iniqtate patris ſui: ſed vita viuet. Pater ei9 qa calũniatus ẽ: & vim fecit fratri & malũ opatus ẽ in medio ppl̃i ſui: ecce mortu9 eſt in iniqtate ſua. Et dicitis q̃re nõ portabit fili9 iniqtatẽ pr̃is. Videlʒ qa filius iudiciũ & iuſticiã opat9 eſt: oĩa precepta mea cuſtodiuit & fecit illa: viuet vita. Anima ꝏꝏꝏ que peccauerit: ipſa morietur. Fili9 nõ portabit iniqtatẽ patris: & pater non portabit iniqtatem filii. Iuſticia iuſti ſuper eum erit: ꝏꝏꝏ & impietas impii erit ſuper eum. ꝏꝏꝏ Si aũt ipius egerit penitẽtiã ab oibus pctĩs ſuis q̃ opatus ẽ: & cuſtodierit oĩa p̃cepta mea: & fecerit iudiciũ & iuſticiã: vita viuet & non morietur. Oĩm iniqtatũ eius q̃s opat9 ẽ nõ recordabor. In iuſticia ſua quã operatus eſt viuet. Nunquid volũtatis mee eſt mors impii dicit dñs deus: & nõ vt cõuertatur a viis ſuis: & viuat? Si aũt auerterit ſe iuſt9 a iuſticia ſua: & fecerit iniquitatẽ ſ̃m oẽs abominatiões quas opari ſolet impius: nunqd viuet? Omnes iuſticie eius quas fecerat non recordabũtur. In p̃uaricatione qua preuaricat9 eſt & in pctõ ſuo qd̃ peccauit: in ipſis morietur. Et dixiſtis. Nõ eſt equa via domini. Audite ꝏ ergo domus iſrael. Nũqd via mea nõ eſt equa: & nõ magis vie vr̃e praue ſunt? Cũ eni auerterit ſe iuſtus a iuſticia ſua: & fecerit iniquitatẽ: morietur i eis. In iiuſticia quã operatus eſt morietur. Et cũ auerterit ſe impi9 ab impietate ſua quam opatus ẽ: & fecerit iudiciũ & iuſticiã: ipſe aĩam ſuã viuificabit. Cõſiderãs eni & auertẽs ſe ab oib9

Trãſla.gre.lxx.cũ iter.latina. | Trãſla.B.Hie. | Tex.heb.Ezechi.xix. Prĩtiua.heb.

inquitatib9 ſuis q̃s operatus eſt: vita viuet & nõ morietur. Et dicũt filii iſrael: non ꝏꝏꝏ eſt equa via dñi. Nũqd vie mee non ſunt eque domus iſrael: & nõ magis vie veſtre praue? ꝏ Idcirco vnũquẽqʒ iuxta vias ſuas iudicabo ꝏ domus iſrael: ait dñs ꝏꝏꝏ de9. Cõuertimini & agite penitẽtiã ab oĩbus iniquitatib9 vr̃is: & nõ erit vobis in ruinã iniqtas. Proiicite a vobis omnes iniquitates veſtras ꝏꝏ in qbus preuaricati eſtis & facite vobis ꝏꝏꝏ cor nouũ & ſpiritũ nouum. Et quare moriemini domus iſrael? Quia nolo mortem ꝏꝏꝏ morientis dicit domin9 deus. Reuertimini ꝏ & viuite. 19.

Et tu aſſume plãctũ ſuper principes ꝏ iſrael: & dices. Quare mater tua leena ꝏꝏ inter leones cubauit. In medio leunculorum enutriuit catulos ſuos. Et eduxit vnũ de leũculis ſuis: leo factus ẽ: & didicit cape predã hominẽqʒ comedere. Et audierũt de eo gentes & nõ abſqʒ vulnerib9 ſuis ceperũt eũ & adduxerũt eũ in cathenis in terrã egypti. Que cũ vidiſſet qm̃ infirmata eſt & periit expectatio eius: tulit vnũ de leũculis ſuis: leonẽ conſtituit eũ. Qui incedebat inter leones. Et fact9 eſt leo & didicit predam capere & ꝏ hoĩes deuorare. Didicit viduas facere: & ciuitates earũ in deſertũ adducere: & deſolata eſt terra & plenitudo eius a voce rugitus illi9. Et cõuenerũt aduerſus eum gẽtes vndiqʒ de p̃uinciis: & expanderũt ſup eũ rete ſuũ. In vulnerib9 eorʒ captus eſt: & miſerũt eũ in caueã. In cathenis adduxerũt eũ ad regẽ babylonis: miſerũtqʒ eũ in carcerẽ ne audiretur vox ei9 vltra ſup mõtes iſrl̃. Mater tua q̃ſi vinea in ſanguĩe tuo ſup aquã plãtata ẽ. Fructus ei9 & frondes ei9 creuerũt ex aqs multis: & facte ſunt ei virge ſolide in ſceptra dominantiũ:

פשעיו אשר עשה חיו יחיה לא ימות: ואמרו בית ישראל לא יתכן דרך אדני הדרכי לא יתכנו בית ישראל הלא דרכיכם לא יתכן: לכן איש כדרכיו אשפט אתכם בית ישראל נאם אדני יהוה שובו והשיבו מכל פשעיכם ולא יהיה לכם למכשול עון: השליכו מעליכם את כל פשעיכם אשר פשעתם בם ועשו לכם לב חדש ורוח חדשה ולמה תמתו בית ישראל: כי לא אחפץ במות המת נאם אדני יהוה והשיבו וחיו:

Cap.xix.

ואתה שא קינה אל נשיאי ישראל: ואמרת מה אמך לביא בין אריות רבצה בתוך כפרים רבתה גוריה: ותעל אחד מגוריה כפיר היה וילמד לטרף טרף אדם אכל: וישמעו אליו גוים בשחתם נתפש ויבאהו בחחים אל ארץ מצרים: ותרא כי נוחלה אבדה תקותה ותקח אחד מגריה כפיר שמתהו: ויתהלך בתוך אריות כפיר היה וילמד לטרף טרף אדם אכל: וידע אלמנותיו ועריהם החריב ותשם ארץ ומלאה מקול שאגתו: ויתנו עליו גוים סביב ממדינות ויפרשו עליו רשתם בשחתם נתפש: ויתנהו בסוגר בחחים ויבאהו אל מלך בבל יביאהו במצדות למען לא ישמע קולו עוד אל הרי ישראל: אמך כגפן בדמך על מים שתולה פריה וענפה היתה ממים רבים: ויהיו לה מטות עז אל שבטי משלים

Tex.he.Ezechi.xx.

ותגבה קומתו על בין עבתים וירא
בגבהו ברב דליתיו: ותתש בחמה
לארץ השלכה ורוח הקדים
הוביש פריה התפרקו ויבשו
מטה עזה אש אכלתהו: ועתה
שתולה במדבר בארץ ציה וצמא:
ותצא אש ממטה בדיה פריה
אכלה ולא היה בה מטה עז שבט
למשול קינה היא ותהי לקינה:

Cap.xx.

ויהי בשנה השביעית
בחמשי בעשור לחדש באו
אנשים מזקני ישראל לדרש את
יהוה וישבו לפני: ויהי דבר
יהוה אלי לאמר: בן אדם דבר
את זקני ישראל ואמרת אלהם
כה אמר אדני יהוה הלדרש אתי
אתם באים חי אני אם אדרש
לכם נאם אדני יהוה: התשפט
אתם התשפוט בן אדם את תועבת
אבותם הודיעם: ואמרת אליהם
כה אמר אדני יהוה ביום בחרי
בישראל ואשא ידי לזרע בית
יעקב ואודע להם בארץ מצרים
ואשא ידי להם לאמר אני יהוה
אלהיכם: ביום ההוא נשאתי
ידי להם להוציאם מארץ מצרים
אל ארץ אשר תרתי להם זבת
חלב ודבש צבי היא לכל
הארצות: ואמר אלהם איש
שקוצי עיניו השליכו ובגלולי
מצרים אל תטמאו אני יהוה
אלהיכם: וימרו בי ולא אבו לשמע
אלי איש את שקוצי עיניהם
לא השליכו ואת גלולי מצרים
לא עזבו ואמר לשפך חמתי
עליהם לכלות אפי בהם בתוך

Pritiua.heb.

גבה / ראה דלה / נתש / שלך קדם / יבש פרה / פרק עזז / דבר / יצא בדד / משל קון / היה / עשר בוא / פנה / בוא דרש / שפט / תעב / ידע / נשא / ידע / יצא / תור זוב / צבה / שקץ / שלך גלל / טמא מרה / אבה / יחם / כלה

Trāſl.B.Hie.

et exaltata eſt ſtatura eius inter frondes. Et vidit altitudinē ſuā in multitudine palmitū ſuorū: & euulſa eſt in ira in terrāq̄ proiecta: & vētus vrens ſiccauit fructum eius: marcuerunt & arefacte ſunt virge roboris eius. Ignis comedit eam. Et nūc trāſplantata eſt in deſertū in terra inuia & ſitienti: egreſſus eſt ignis de virga ramorū eius: q̄ fructus eius comedit: & nō fuit in ea virga fortis ſceptrū dn̄antiū. Plāctus ē & erit in planctū. 20.

Et factum eſt in anno ſeptimo: in quinto in decima mēſis: venerunt viri de ſenioribus iſrael vt interrogarent dn̄m: & ſederūt coram me. Et factus eſt ſermo dn̄i ad me dicens. Fili hominis: loquere ſenioribus iſrael & dices ad eos. Hec dicit dn̄s deus. Nū quid ad interrogandū me vos veniſtis: viuo ego quia nō reſpondebo vobis: ait dominus deus. Si iudicas eos: ſi iudicas fili hominis. Abominationes patrum eorum oſtende eis: & dices ad eos. Hec dicit dn̄s deus. In die qua elegi iſrael: & leuaui manum meam pro ſtirpe domus iacob & apparui eis in terra egypti: & leuaui manū meā pro eis: dicens: ego dn̄s deus veſter. In die illa leuaui manū meam pro eis vt educerē eos de terra egypti in terram quā prouideram eis fluentem lacte & melle: que eſt egregia inter omnes terras. Et dixi ad eos. Vnuſquiſq̄ offenſiones oculorū ſuorum abiiciat: & idolis egypti nolite pollui. Ego dominus deus veſter. Et irritauerunt me: noluerunt q̄ me audire. Vnuſquiſq̄ abominationes oculorū ſuorū nō proiecit: nec idola egypti reliq̄rūt. Et dixi vt effunderē indignationē meā ſup eos & iplerē iram meā in eis in medio

Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

τ exaltata ē in magnitudie ſua in medio ꝓpaginū: τ
καὶ ὑψώθη ἐν τῷ μεγέθει αὐτῆς ἐν μέσῳ στελέχων, καὶ
vidit magnitudinē ſuā i mltitudie palmitū eius: τ cō-
εἶδεν τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐν πλήθει κλημάτων αὐτῆς, καὶ κα
fracta ē in furore. ſup trā ꝓiecta ē: τ ventus v-
τεκλάσθη ἐν θυμῷ. ἐπὶ τὴν γῆν ἐρρίφη, καὶ ἄνεμος καύ
rens areſecit electa ei⁹: vidicate ſunt τ areſa-
σων ἐξήρανεν τὰ ἐκλεκτὰ αὐτῆς, ἐξεδικήθησαν καὶ ἐξηράν
cte ſūt virge fortitudis ei⁹. ignis cōſūpſit eam.
θησαν αἱ ῥάβδοι τῆς ἰσχύος αὐτῆς. πῦρ ἀνήλωσεν αὐτήν.
τ nūc plantauerūt eam in deſto in tra
καὶ νῦν πεφυτεύκασιν αὐτὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῇ
ſine aq̄ τ ſitienti. τ exiuit ignis ex virgis
ἀνύδρῳ καὶ διψώσῃ. καὶ ἐξῆλθεν πῦρ ἐκ τῶν ῥάβδων
electoꝝ ei⁹ τ comedit eam. τ nō erit
τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῆς καὶ κατέφαγεν αὐτήν. καὶ οὐκ ἔσται
in ea virga fortitudis tribus in parabolā lamētatiōis
ἐν αὐτῇ ῥάβδος ἰσχύος φυλῆς εἰς παραβολὴν θρήνου
eſt: τ erit in plāctū.
ἐστίν, καὶ ἔσται εἰς θρῆνον. Ca.20.

Et factū eſt in anno ſeptimo in quinto mēſe decima mēſis. venerūt viri de ſenio
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἐν τῷ πέμπτῳ μηνὶ δεκάτῃ τοῦ μηνός. ἦλθον ἄνδρες ἐκ τῶν πρε-
ribus dom⁹ iſrael: ut interrogarēt dn̄m:
σβυτέρων τοῦ οἴκου ἰσραήλ, ἐπερωτῆσαι τὸν κύριον,
τ ſederunt añ faciem meā. τ fact⁹ eſt ſmo do-
καὶ ἐκάθισαν πρὸ προσώπου μου. καὶ ἐγένετο λόγος κυ-
mini ad me dicēs: fili hoīs: loq̄re ad
ρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησον πρὸς τοὺς
ſeniores iſrael: τ dices ad eos:
πρεσβυτέρους τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς,
hec dicit adonai dn̄s. ſi ad iterrogādū me vos venitis:
τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος. εἰ ἐπερωτῆσαί με ὑμεῖς ἔρχεσθε,
viuo ego ſi reſpondero vobis dicit adonai dominus.
ζῶ ἐγὼ εἰ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν λέγει ἀδωναΐ κύριος.
ſi vltus fuero eos vltione. fili hoīs
εἰ ἐκδικήσω αὐτοὺς ἐκδικήσει. υἱὲ ἀνθρώπου τὰς
iniq̄tates pr̄m eoꝝ cōteſtare eis: τ
ἀνομίας τῶν πατέρων αὐτῶν διαμάρτυραι αὐτοῖς, καὶ
dices ad eos: hec dicit dn̄s deus: ex q̄ die
ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἀφ' ἧς ἡμέ-
elegi domū iſrael: τ not⁹ fctūs ſuꝫ
ρας ᾕρέτισα τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐγνώσθην τῷ
ſemini dom⁹ iacob: τ cognit⁹ fctūs ſū illis i tra e-
σπέρματι οἴκου ἰακώβ, καὶ ἐγνώσθην αὐτοῖς ἐν γῇ αἰ-
gypti: τ ſuſcepi manu mea eos dicēs:
γύπτου, καὶ ἀντελαβόμην τῇ χειρί μου αὐτῶν λέγων,
ego dn̄s deus vr̄: in die illa apphendi
ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀντελαβό-
eos manu mea: vt educerē eos de tra e-
μην αὐτῶν τῇ χειρί μου, τοῦ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰ-
gypti in trā q̄m pparaui eis trā fluentē mel
γύπτου εἰς τὴν γῆν ἣν ἡτοίμασα αὐτοῖς γῆν ῥέουσαν μέ-
le τ lacte: fauus eſt vltra oēm trā: τ di-
λι καὶ γάλα, κηρίον ἐστὶν παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ εἶ-
xit ad eos: vnuſq̄ſq̄ abominationes oculo-
πεν πρὸς αὐτούς, ἕκαστος τὰ βδελύγματα τῶν ὀφθαλ-
rū ſuoꝝ ꝓiiciat: τ in adinuētionibus
μῶν αὐτοῦ ἀπορριψάτω, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν
egypti nō polluat ſe: ego dn̄s de⁹ vr̄. τ receſ
αἰγύπτου μὴ μιαινέσθω, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἀπέ-
ſerūt a me: τ non voluerūt audire me: vnuſ
στησαν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἠθέλησαν εἰσακοῦσαί μου, ἕκα-
q̄ſq̄ abominatiōes oculoꝝ ſuoꝝ nō ꝓiece-
στος τὰ βδελύγματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν οὐκ ἀπέῤ-
runt: τ adinuentiōes egypti nō reliquerunt.
ριψαν, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα αἰγύπτου οὐκ ἐγκατέ-
λειπον. τ dixi vt effunderē furorē meū ſup eos
καὶ εἶπα τοῦ ἐκχέαι τὸν θυμόν μου ἐπ' αὐτούς
vt implerem irā meā in eis in medio
τοῦ συντελέσαι τὴν ὀργήν μου ἐν αὐτοῖς ἐν μέσῳ

Trāſla.gre.lxx.cū inter.lati.

tre egypti: τ feci vt nomē meū omnino
γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομά μου τὸ παράπαν
nō violaret coram gentib⁹ q̄ꝝ ipi ſunt inmedio ea
μὴ βεβηλωθῇ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν αὐτοί εἰσιν ἐν μέσῳ αὐ-
rū in q̄b⁹ cognit⁹ ſū ad eos coram eis vt educerē e-
τῶν ἐν οἷς ἐγνώσθην πρὸς αὐτοὺς ἐνώπιον αὐτῶν τοῦ ἐξαγαγεῖν αὐ-
os de tra egypti. τ eduxi eos de tra egypti: τ
τοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ
adduxi eos in deſtū: τ dedi eis ꝓcep-
ἤγαγον αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἔδωκα αὐτοῖς τὰ προστάγ-
ta mea: τ iuſtificatiōes meas notas feci illis: vt
ματά μου, καὶ τὰ δικαιώματά μου ἐγνώρισα αὐτοῖς, ὡς ἂν
faciat ea homo τ viuet in eis: τ ſabba-
ποιήσῃ αὐτὰ ἄνθρωπος καὶ ζήσεται ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ σάββα-
ta mea dedi eis: vt eſſet in ſignū inter
τά μου ἔδωκα αὐτοῖς, τοῦ εἶναι εἰς σημεῖον ἀναμέσον
me: τ inter eos: vt ſcirent ipi: q̄z ego
ἐμοῦ, καὶ ἀναμέσον αὐτῶν, τοῦ γνῶναι αὐτούς, ὅτι ἐγὼ
dn̄s ſctificās eos. τ exacerbauerūt me dom⁹
κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ παρεπίκρανάν με ὁ οἶκος τοῦ
iſrael in deſto. in ꝓceptis meis nō ābula-
ἰσραήλ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐν τοῖς προστάγμασί μου οὐκ ἐπορεύ-
uerūt: τ iuſtificatiōes meas ꝓiecerūt: q̄ faciet ea
θησαν, καὶ τὰ δικαιώματά μου ἀπώσαντο, ἃ ποιήσει αὐτὰ
homo: τ viuet in eis: τ ſabbata mea viola-
ἄνθρωπος, καὶ ζήσεται ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβε-
uerūt vehemēt. τ dixi vt effūderē furorē meū
βήλωσαν σφόδρα. καὶ εἶπα τοῦ ἐκχέαι τὸν θυμόν μου
ſup eos in deſto vt cōſumerē eos: τ feci
ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ἐξαναλῶσαι αὐτούς, καὶ ἐποί-
vt nomē meū omnino nō violaret
ησα ὅπως τὸ ὄνομά μου τὸ παράπαν μὴ βεβηλωθῇ
coram gētib⁹ q̄s induxi eas ante oculos
ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξήγαγον αὐτοὺς κατ' ὀφθαλμοὺς
eoꝝ. τ ego leuaui manū meā ſup eos in deſerto:
αὐτῶν. καὶ ἐγὼ ἐπῆρα τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρή-
μῳ, omnino vt nō itroducerē eos in trā q̄m dedi eis
τὸ παράπαν τοῦ μὴ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα
trā fluentē lacte τ melle: fauus eſt vltra
αὐτοῖς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, κηρίον ἐστὶ παρὰ
oēm trā: eo q̄ iuſtificatiōes meas repulerūt: τ
πᾶσαν τὴν γῆν, ἀνθ' ὧν τὰ δικαιώματά μου ἀπώσαντο, καὶ
in ꝓceptis meis nō ambulauerūt in eis:
ἐν τοῖς προστάγμασίν μου οὐκ ἐπορεύθησαν ἐν αὐτοῖς,
τ ſabbata mea violabāt: τ poſt cogi-
καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν, καὶ ὀπίσω τῶν ἐνθυ-
tationes cordiū ſuoꝝ ambulabāt: τ pepcit e-
μημάτων τῶν καρδιῶν αὐτῶν ἐπορεύοντο, καὶ ἐφείσατο αὐ-
is oculus meus ne delerem eos: τ non
τῶν ὁ ὀφθαλμός μου τοῦ μὴ ἐξαλεῖψαι αὐτούς, καὶ οὐκ
feci eos in cōſumptionē in deſto. τ dixi
ἐποίησα αὐτοὺς εἰς συντέλειαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶπον
ad filios eoꝝ in ſolitudie: in legitimis pa-
πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν τοῖς νομίμοις τῶν πα-
trū vr̄oꝝ nō ambuletis: τ iuſtificatiōes eoꝝ nō cu-
τέρων ὑμῶν μὴ πορεύεσθε, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν μὴ φυ-
ſtodiatis: τ in cogitationibus eoꝝ nō cōmiſcea-
λάσσεσθε, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν μὴ συναναμί-
mini: τ nō polluamini. ego dn̄s deus vr̄: in ꝓcep
γνυσθε, καὶ μὴ μιαίνεσθε. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐν τοῖς προ-
tis meis ambulate: τ iuſtificatiōes meas cuſtodi-
στάγμασί μου πορεύεσθε, καὶ τὰ δικαιώματά μου φυλάσσε-
te: τ facite eas: τ ſabbata mea ſctificate ea:
σθε, καὶ ποιεῖτε αὐτά, καὶ τὰ σάββατά μου ἁγιάζετε αὐ-
τ erit in ſignū inter me τ inter vos:
τά, καὶ ἔσται εἰς σημεῖον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον ὑμῶν,
ad ſciatis q̄z ego dn̄s de⁹ vr̄. τ exacerbauerunt
τοῦ γινώσκειν ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ παρεπίκρανάν
me: τ filii eoꝝ in ꝓceptis meis nō
με, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τοῖς προστάγμασίν μου οὐκ
ambulauerūt: τ iuſtificationes meas nō cuſtodierunt
ἐπορεύθησαν, καὶ τὰ δικαιώματά μου οὐκ ἐφυλάξαντο

Exo. 10.b. & 31.c.

Exo. 14.d.

Trāſla.B.Hie.

terre egypti. Et feci propter nomen meum: vt nō violaretur coram gentibus in quarū medio erant: & inter quas apparui eis vt educerem eos de terra egypti. Eieci ergo eos de terra egypti & eduxi eos in deſertum: & dedi eis precepta mea: & iudicia mea oſtendi eis: que faciens homo viuet in eis. Inſuper & ſabbata mea dedi eis: vt eſſet ſignū inter me & eos: & ſcient quia ego dn̄s ſanctificans eos. Et irritauerunt me domus iſrael in deſerto: in preceptis meis non ambulauerunt: & iudicia mea proiecerunt que faciens homo viuet in eis: & ſabbata mea violauerūt vehemēter. Dixi ergo vt effunderē furorē meū ſuper eos in deſerto & cōſumerē eos. Et feci ꝓpter nomen meū ne violaretur corā gentibus de quibus eieci eos in conſpectu earū. Ego igitur leuaui manū meā ſuper eos in deſerto ne inducerem eos in terrā quam dedi eis fluentem lacte & melle precipuam terrarum omnium. quia iudicia mea ꝓiecerunt & in preceptis meis nō ambulauerūt: & ſabbata mea violauerīt. Poſt idola enim cor eoꝝ gradiebatur. Et pepercit oculus meus ſup eos vt nō interficerem eos: nec conſumpſi eos in deſerto. Dixi aūt ad filios eorū in ſolitudine. In ꝓceptis patrū vr̄orum nolite incedere nec iudicia eorum cuſtodiatis: nec in idolis eorum polluamini. Ego dn̄s deus veſter. In ꝓceptis meis ābulate: & iudicia mea cuſtodite: & facite ea: & ſabbata mea ſanctificate: vt ſit ſignum inter me & vos: & ſciatis quia ego dn̄s deus veſter. Et exacerbauerunt me filii. & in preceptis meis nō ambulauerūt: & iudicia mea nō cuſtodierūt

Tex.he.Ezechi.xx.

ארץ מצרים: ואעש למען שמי
לבלתי החל לעיני הגוים אשר
המה בתוכם אשר נודעתי אליהם
לעיניהם להוציאם מארץ מצרים:
ואוציאם מארץ מצרים ואבאם
אל המדבר: ואתן להם את
חקותי ואת משפטי הודעתי אתם
אשר יעשה אתם האדם וחי
בהם: וגם את שבתותי נתתי להם
להיות לאות ביני וביניהם לדעת
כי אני יהוה מקדשם: וימרו בי
בית ישראל במדבר בחקותי לא
הלכו ואת משפטי מאסו אשר
יעשה אתם האדם וחי בהם ואת
שבתותי חללו מאד ואמר לשפך
חמתי עליהם במדבר לכלותם:
ואעשה למען שמי לבלתי החל
לעיני הגוים אשר הוצאתים
לעיניהם: וגם אני נשאתי ידי
להם במדבר לבלתי הביא אותם
אל הארץ אשר נתתי זבת חלב
ודבש צבי היא לכל הארצות:
יען במשפטי מאסו ואת חקתי
לא הלכו בהם ואת שבתותי חללו
כי אחרי גלוליהם לבם הלך:
ותחס עיני עליהם משחתם ולא
עשיתי אתם כלה במדבר: ואמר
אל בניהם במדבר בחוקי אבותיכם
אל תלכו ואת משפטיהם אל
תשמרו ובגלוליהם אל תטמאו:
אני יהוה אלהיכם בחקתי לכו
ואת משפטי שמרו ועשו אתם:
ואת שבתותי קדשו והיו לאות
ביני וביניכם לדעת כי אני יהוה
אלהיכם: וימרו בי הבנים בחקותי
לא הלכו ואת משפטי לא שמרו

Pritiua.heb.

עשה / חלל / ידע / יצא / בוא / דבר נתן / חקק שפט / עשה / היה ידע / קדש מרה / חמם כלה / עשה חלל / יצא / בוא / נתן זוב / צבה / גלל / חוס / עשה / הלך שפט / שמר טמא / עשה / היה / ידע / אבה חקק

Pritiua.heb.	Tex.heb.Ezechi.xx.
	לעשות אותם אשר יעשה אתם
	האדם וחי בהם את שבתותי חללו
יחם כלה	ואמר לשפך חמתי עליהם לכלות
דבר שוב	אפי בם במדבר: והשבתי את ידי
עשה חלל	ואעש למען שמי לבלתי החל
יצא	לעיני הגוים אשר הוצאתי אתם
	לעיניהם: וגם אני נשאתי את
פוץ	ידי להם במדבר להפיץ אתם
זרה	בגוים ולזרות אתם בארצות: יען
שפט	משפטי לא עשו וחקותי מאסו
	ואת שבתותי חללו ואחרי גלולי
נתן	אבתם היו עיניהם: וגם אני נתתי
	להם חקים לא טובים ומשפטים
חיה טמא	לא יחיו בהם: ואטמא אתם
נתן עבר	במתנותם בהעביר כל פטר רחם
שמם	למען אשמם למען אשר ידעו אשר
	אני יהוה: לכן דבר אל בית ישראל
	בן אדם ואמרת אליהם כה אמר
	אדני יהוה עוד זאת גדפו אתי
בוא	אבותיכם במעלם בי מעל: ואביאם
	אל הארץ אשר נשאתי את
נתן ראה	ידי לתת אותה להם ויראו כל
רום זבח	גבעה רמה וכל עץ עבת ויזבחו שם
נתן	את זבחיהם ויתנו שם כעס קרבנם
שום נוח	וישימו שם ריח ניחוחיהם ויסיכו
נסך	שם את נסכיהם: ואמר אליהם
בוא	מה הבמה אשר אתם הבאים
קרא	שם ויקרא שמה במה עד היום
	הזה: לכן אמר אל בית ישראל
	כה אמר אדני יהוה הבדרך
טמא	אבותיכם אתם נטמאים ואחרי
שקץ זנה	שקוציהם אתם זנים: ובשאת
נשא נתן	מתנותיכם בהעביר בניכם באש
גלל	אתם נטמאים לכל גלוליכם
דרש	עד היום ואני אדרש לכם בית
	ישראל חי אני נאם אדני יהוה אם

Trāsla.B.Hie.

vt facerent ea que cum fecerit homo viuet in eis: & sabbata mea violauerunt. Et cōminatus sum vt effūderē furorē meū sup eos: & implerē irā meā in eis in deserto. Auerti autē manū meā: & feci ppter nomen meū vt nō violaretur corā gentib⁹: de quibus ieci eos in oculis earum. Iterum leuaui manū meā in eos in solitudine vt dispgerē illos in nationes: & ventilarē in terras: eo q̄ iudicia mea nō fecissent: & p̄cepta mea reprobassent: & sabbata mea violassent: & post idola patrū suoꝝ fuissent oculi eorū. Ergo & ego dedi eis precepta non bona: & iudicia in quibus non viuēt: & pollui eos in munerib⁹ suis cuꝫ offerrēt omne quod aperit vuluā ppter delicta sua: & scient quia ego dñs. Quāobrem loquere ad domū israel fili hominis: & dices ad eos. Hec dicit dñs de⁹. Adhuc & in hoc blasphemauerūt me patres vr̄i cū spreuissent me cōtemnētes: & induxissem eos in terrā sup quam leuaui manū meā vt darem eis. Viderunt omnem collē excelsum: & omne lignū nemorosum: & imolauerūt ibi victimas suas: & dederūt ibi irritationē oblationis sue: & posuerūt ibi odorē suauitatis sue & libauerūt libationes suas. Et dixi ad eos. Quid est excelsum: ad quod ingredimini? Et vocatū est nomen ei⁹ excelsum vsq̄ ad hanc diem. Propterea dic ad domum israel. Hec dicit dominus de⁹. Certe in via patrū vestrorū vos polluimini: & post offendicula eorum vos fornicamini: & in oblatione donoꝝ vestrorum: cum traducitis filios vestros p ignē: vos polluimini in oībus idolis vr̄is vsq̄ hodie: & ego respondebo vobis domus israel. Viuo ego dicit domin⁹ deus: quia

Trās.Gre.lxx.cū interp̄.lati.

vt facerent eos q̄s faciet homo τ viuet in e-
τοῦ ποιῆσαι αὐτὰ ἃ ποιήσει ἄνθρωπος καὶ ζήσεται ἐν αὐ-
is: τ sabbata mea polluerunt: τ dixi vt
τοῖς, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλωσαν, καὶ εἶπον τοῦ
effūderē furorē meū sup eos τ vt cōsumarē
ἐκχέαι τὸν θυμόν μου ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ τοῦ συντελέσαι τὴν
iram meā in eos in deserto. τ uerti manū
ὀργήν μου ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἐπέστρεψα τὴν χεῖρά
meā eis: τ feci ꝑpter me vt nomē meū
μου αὐτοῖς, καὶ ἐποίησα ἕνεκεν ἐμοῦ ὅπως τὸ ὄνομά μου τὸ
omnino non violaret coram gētib⁹ de q̄b⁹ edu-
παράπαν μὴ βεβηλωθῇ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ἀφ᾽ ὧν ἐξήγα-
xi eos ante oculos eoꝝ: τ leuaui manū meā
γον αὐτοὺς κατ᾽ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐξῆρα τὴν χεῖρά μου
in eos in deserto vt dispergerem illos in
ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ διασκορπίσαι αὐτοὺς ἐν τοῖς
gentib⁹: disseminarē eos in regionib⁹: eo q̄d iustifi-
ἔθνεσιν, διασπεῖραι αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις, ἀνθ᾽ ὧν τὰ δικαιώ-
catōes meas nō fecerūt: τ ꝑcepta mea repu-
ματά μου οὐκ ἐποίησαν, καὶ τὰ προστάγματά μου ἀπώ-
lerūt: τ sabbata mea violauerūt: τ post
σαντο, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν, καὶ ὀπίσω τῶν
cogitationes pr̄m suoꝝ fuerūt oculi
ἐνθυμημάτων τῶν πατέρων αὐτῶν ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ
eoꝝ. τ ego dedi eis ꝑcepta nō bona: τ
αὐτῶν. καὶ ἐγὼ ἔδωκα αὐτοῖς προστάγματα οὐ καλά, καὶ
iustificatiōes in q̄b⁹ nō viuēt in eis: τ polluā eos
δικαιώματα ἐν οἷς οὐ ζήσονται ἐν αὐτοῖς, καὶ μιανῶ αὐτοὺς
in dogmatib⁹ suis cū traducerem ego oē ape-
ἐν τοῖς δόγμασιν αὐτῶν ἐν τῷ διαπορεύεσθαί με πᾶν δια-
riēs vuluā vt deleam eos: vt sciant q̄ ego
νοῖγον μήτραν ὅπως ἀφανίσω αὐτούς, ἵνα γνῶσιν ὅτι ἐγὼ
dñs. idcirco loquere ad domū israel: fili
κύριος. διὰ τοῦτο λάλησον πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, υἱὲ
hoīs: τ dices ad eos: hec dicit adonai dñs:
ἀνθρώπου, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος,
vsq̄ ad hoc ad iracūdiā ꝓuocaūt me patres vr̄i in
ἕως τούτου παρώργισάν με οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν τοῖς
delictis suis in q̄b⁹ deliquerūt in me. τ
παραπτώμασιν αὐτῶν ἐν οἷς παρέπεσον εἰς ἐμέ. καὶ
introduxi eos in terrā q̄ leuaui manū meā vt
εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἦρα τὴν χεῖρά μου τοῦ
darem eā illis: τ viderūt oēs colles excelsū
δοῦναι αὐτὴν αὐτοῖς, καὶ εἶδον πάντα βουνὸν ὑψηλὸν
τ oē lignū nemorosū: τ imolauerūt ibi dijs su-
καὶ πᾶν ξύλον κατάσκιον, καὶ ἔθυσαν ἐκεῖ τοῖς θεοῖς αὐ-
is: τ posuerūt ibi furorē muneꝝ suoꝝ: τ posue-
τῶν, καὶ ἔταξαν ἐκεῖ ὀργὴν τῶν δώρων αὐτῶν, καὶ ἔτα-
rūt ibi odorē suauitatis eoꝝ: τ libauerūt ibi libamī-
ξαν ἐκεῖ ὀσμὴν εὐωδίας αὐτῶν, καὶ ἔσπεισαν ἐκεῖ σπονδὰς
na: τ dixi ad eos: τ q̄d est excelsū q̄
αὐτῶν, καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς, καὶ τί ἐστιν ἀβαμὰ ὅτι
vos intratis illuc? τ vocauerunt nomē e-
ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ; καὶ ἐπεκάλεσαν τὸ ὄνομα αὐ-
ius excelsū vsq̄ in hodiernū diē. ꝓpterea dic ad
τοῦ ἀβαμὰ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. διὰ τοῦτο εἰπὸν πρὸς
domū israel: hec dicit adonai dñs: si in
τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, εἰ ἐν
iniq̄tatib⁹ pr̄um vr̄oꝝ vos polluimini: τ
ταῖς ἀνομίαις τῶν πατέρων ὑμῶν ὑμεῖς μιαίνεσθε, καὶ
post abominationes eoꝝ vos fornicamini:
ὀπίσω τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν ὑμεῖς ἐκπορνεύετε,
τ in ꝑmitijs donoꝝ vr̄oꝝ: τ in
καὶ ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν δομάτων ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς
separatiōib⁹ vr̄is cū traducitis filios vr̄os in igne:
ἀφορισμοῖς ὑμῶν ἐν τῷ διάγειν τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν πυρί,
vos polluimini in oībus cogitatiōib⁹ vr̄is vsq̄ in
ὑμεῖς μιαίνεσθε ἐν πᾶσι τοῖς ἐνθυμήμασιν ὑμῶν ἕως τῆς
hodiernū diem. τ ego respondebo vobis dom⁹
σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐγὼ ἀποκριθῶ ὑμῖν οἶκος τοῦ
israel. viuo ego dicit adonai dñs: si
ἰσραήλ. ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδωναῒ κύριος, εἰ

Trāsla.gre.lxx.cū inter.lati.

respōdebo vobis: τ si ascendet in spm̄
ἀποκριθήσομαι ὑμῖν, καὶ εἰ ἀναβήσεται ἐπὶ τὸ πνεῦμα
vr̄m hoc: τ nō erit quēadmodū vos dicitis:
ὑμῶν τοῦτο, καὶ οὐκ ἔσται ὃν τρόπον ὑμεῖς λέγετε,
erimus sicut gētes τ sicut tribus terre: vt cola-
ἐσόμεθα ὡς τὰ ἔθνη καὶ ὡς αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, τοῦ λα-
mus lignis τ lapidib⁹. ꝓpterea viuo ego dicit ado-
τρεύειν ξύλοις καὶ λίθοις. διὰ τοῦτο ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδω-
nai dñs: si nō in manu forti: τ in brachio excel-
ναῒ κύριος, εἰ μὴ ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψη-
so: τ in furore effuso regnabo sup vos: τ
λῷ, καὶ ἐν θυμῷ κεχυμένῳ βασιλεύσω ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ
educā vos de ꝑplis: τ suscipiam vos de
ἐξάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν λαῶν, καὶ εἰσδέξομαι ὑμᾶς ἐκ τῶν
regiōib⁹ q̄ dispersi estis in eis in manu for-
χωρῶν οὗ διεσκορπίσθητε ἐν αὐτοῖς ἐν χειρὶ κρα-
ti: τ in brachio excelso: τ in furore effuso: τ
ταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν θυμῷ κεχυμένῳ, καὶ
adducā vos in desertū ꝑploꝝ: τ cōtēdā iudicio
ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν ἔρημον τῶν λαῶν, καὶ διακριθήσομαι
ad vos ibi facie ad faciem. quēadmodū
πρὸς ὑμᾶς ἐκεῖ πρόσωπον κατὰ πρόσωπον. ὃν τρόπον
iudicio cōtēdi ad pr̄es vr̄os in deserto terre egy-
διεκρίθην πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ γῆς αἰγύ-
pti: sic iudicabo vos: dicit adonai dñs. τ trāsire
πτου, οὕτως κρινῶ ὑμᾶς, λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ διά-
faciā vos sub virga mea: τ inducā vos in nu-
ξω ὑμᾶς ὑπὸ τὴν ῥάβδον μου, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς ἐν ἀριθ-
mero: τ eligam ex vobis impios: τ rebel-
μῷ, καὶ ἐκλέξω ἐξ ὑμῶν τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἀφεστη-
les: q̄ de incolatu eoꝝ educā eos:
κότας, διότι ἐκ τῆς παροικεσίας αὐτῶν ἐξάξω αὐτούς,
τ in terrā israel nō ingredient. τ sci-
καὶ εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ οὐκ εἰσελεύσονται. καὶ ἐπι-
ent q̄ ego dñs: τ vos dom⁹ is-
γνώσονται διότι ἐγὼ κύριος, καὶ ὑμεῖς οἶκος τοῦ ἰσ-
rael: hec dicit adonai dñs: vnusq̄sq̄ adinuen-
ραήλ, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἕκαστος τὰ ἐπιτη-
tiones suas auferte: τ post hec si vos
δεύματα αὐτοῦ ἐξάρατε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐὰν ὑμεῖς
audieritis me: τ nomē meū sctm̄ nō pol-
εἰσακούσητέ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον οὐ βε-
lueritis vltra in munerib⁹ vr̄is: τ in ad-
βηλώσητε ἔτι ἐν τοῖς δώροις ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς ἐπι-
inuentionib⁹ vr̄is: q̄ in monte meo sanc-
τηδεύμασιν ὑμῶν, διότι ἐπὶ τοῦ ὄρους μου τοῦ ἁγί-
to in mōte excelso israel dicit adonai dñs: ibi
ου ἐπ᾽ ὄρους ὑψηλοῦ ἰσραὴλ λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἐκεῖ
seruient mihi oīs dom⁹ israel in finē in
δουλεύσουσί μοι πᾶς οἶκος ἰσραὴλ εἰς τέλος ἐπὶ τῆς
terra. τ ibi suscipiam eos: τ ibi visita-
γῆς. καὶ ἐκεῖ προσδέξομαι αὐτούς, καὶ ἐκεῖ ἐπισκέ-
bo ꝑmitias vr̄as: τ ꝑmitias
ψομαι τὰς ἀπαρχὰς ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν
separationū vr̄aꝝ: in oīb⁹ sctificationib⁹ vr̄is: in
ἀφορισμῶν ὑμῶν, ἐν πᾶσι τοῖς ἁγιάσμασιν ὑμῶν, ἐν
odore suauitatis suscipiam vos: cū eduxero ego
ὀσμῇ εὐωδίας προσδέξομαι ὑμᾶς, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με
vos de ꝑplis: τ suscepero vos de
ὑμᾶς ἐκ τῶν λαῶν, καὶ εἰσδέχεσθαι ὑμᾶς ἐκ τῶν
regiōib⁹ in q̄bus dispersi estis in eis: τ sancti-
χωρῶν ἐν αἷς διεσκορπίσθητε ἐν αὐταῖς, καὶ ἁγια-
ficabor in vobis ante oculos ꝑploꝝ: τ scie-
σθήσομαι ἐν ὑμῖν κατ᾽ ὀφθαλμοὺς τῶν λαῶν, καὶ ἐπι-
tis q̄ ego dñs. cū induxero ego
γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν με
vos in terrā israel: in quā
ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ, εἰς ἣν

Trāsla.B.Hie.

non respondebo vobis: neq̄ cogitatio mētis vestre fiet dicentium. Erimus sicut gentes & sicut cognationes terre: vt colamus ligna & lapides. Viuo ego dicit dñs deus: quoniā in manu forti & in brachio extento & in furore effuso regnabo sup vos. Et educā vos de populis: & congregabo vos de terris in quibus dispersi estis. In manu valida & in brachio extento & in furore effuso regnabo sup vos: & adducā vos in desertū populorum: & iudicabor vobiscū ibi facie ad faciem. Sicut iudicio cōtendi aduersuꝫ patres vestros in deserto terre egypti: sic iudicabo vos dicit dominus deus. Et subiiciam vos sceptro meo: & inducā vos in vinculis federis. Et eligam de vobis trāsgressores & impios: & de terra incolatus eorum educā eos: & in terram israel nō ingredientur: & scietis quia ego dominus. Et vos domus israel: hec dicit dominus deus. Singuli post idola vr̄a ambulate: & seruite eis. Quod si & in hoc nō audieritis me: & nomen meū sanctum pollueritis vltra in muneribus vestris & in idolis vestris in monte sancto meo in monte excelso israel ait dñs deus ibi seruiet mihi omnis domus israel: oēs inq̄ in terra in qua placebunt mihi. Et ibi querā primitias vestras: & initiū decimarū vestraꝝ in oībus sctificationibus vr̄is. In odorē suauitatis suscipiā vos: cum eduxero vos de populis: & cōgregauero vos de terris in quas dispersi estis: & sanctificabor in vobis in oculis nationum. Et scietis quia ego dñs cum adduxero vos ad terram israel: in terra pro qua

Tex.he.Ezechi.xx.	Pritiua.heb.
אדרש לכם: והעלה על רוחכם היו	היה
לא תהיה אשר אתם אמרים	
נהיה כגוים כמשפחות הארצות	
לשרת עץ ואבן: חי אני נאם אדני	
יהוה אם לא ביד חזקה ובזרוע	זרע
נטויה ובחמה שפוכה אמלוך	נטה שפך
עליכם: והוצאתי אתכם מן העמים	מלך יצא
וקבצתי אתכם מן הארצות אשר	
נפוצותם בם ביד חזקה ובזרוע	קבץ
נטויה ובחמה שפוכה: והבאתי	בוא
אתכם אל מדבר העמים ונשפטתי	דבר שפט
אתכם שם פנים אל פנים: כאשר	פנה
נשפטתי את אבותיכם במדבר	
ארץ מצרים כן אשפט אתכם	
נאם אדני יהוה: והעברתי אתכם	עבר
תחת השבט והבאתי אתכם	בוא
במסרת הברית: וברותי מכם	אסר ברת
המרדים והפושעים בי מארץ	ברר פשע
מגוריהם אוציא אותם ואל אדמת	גור יצא
ישראל לא יבוא וידעתם כי אני	בוא
יהוה: ואתם בית ישראל כה אמר	
אדני יהוה איש גלוליו לכו עבדו	גלל
ואחר אם אינכם שמעים אלי	
ואת שם קדשי לא תחללו עוד	חלל
במתנותיכם ובגלוליכם: כי בהר	נתן
קדשי בהר מרום ישראל נאם	רום
אדני יהוה שם יעבדני כל בית	עבד
ישראל כלה בארץ שם ארצם	רצה
ושם אדרוש את תרומתיכם ואת	דרש רום
ראשית משאותיכם בכל קדשיכם:	נשא
בריח ניחח ארצה אתכם בהוציאי	נוח רצה
אתכם מן העמים וקבצתי אתכם	
מן הארצות אשר נפצתם בם	
ונקדשתי בכם לעיני הגוים:	קדש
וידעתם כי אני יהוה בהביאי אתכם	בוא
אל אדמת ישראל אל הארץ אשר	

נָשָׂאתִי אֶת יָדִי לָתֵת אוֹתָהּ לַאֲבוֹתֵיכֶם׃ וּזְכַרְתֶּם שָׁם אֶת דַּרְכֵיכֶם וְאֵת כָּל עֲלִילוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר נִטְמֵאתֶם בָּם וּנְקֹטֹתֶם בִּפְנֵיכֶם בְּכָל רָעוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם׃ וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה בַּעֲשׂוֹתִי אִתְּכֶם לְמַעַן שְׁמִי לֹא כְדַרְכֵיכֶם הָרָעִים וְכַעֲלִילוֹתֵיכֶם הַנִּשְׁחָתוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ דֶּרֶךְ תֵּימָנָה וְהַטֵּף אֶל דָּרוֹם וְהִנָּבֵא אֶל יַעַר הַשָּׂדֶה נֶגֶב׃ וְאָמַרְתָּ לְיַעַר הַנֶּגֶב שְׁמַע דְּבַר יְהוָה כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי מַצִּית בְּךָ אֵשׁ וְאָכְלָה בְךָ כָל עֵץ לַח וְכָל עֵץ יָבֵשׁ לֹא תִכְבֶּה לַהֶבֶת שַׁלְהֶבֶת וְנִצְרְבוּ בָהּ כָּל פָּנִים מִנֶּגֶב צָפוֹנָה׃ וְרָאוּ כָּל בָּשָׂר כִּי אֲנִי יְהוָה בִּעַרְתִּיהָ לֹא תִּכְבֶּה׃ וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה הֵמָּה אֹמְרִים לִי הֲלֹא מְמַשֵּׁל מְשָׁלִים הוּא׃

Cap. xxi.

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל יְרוּשָׁלִַם וְהַטֵּף אֶל מִקְדָּשִׁים וְהִנָּבֵא אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל׃ וְאָמַרְתָּ לְאַדְמַת יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי אֵלַיִךְ וְהוֹצֵאתִי חַרְבִּי מִתַּעְרָהּ וְהִכְרַתִּי מִמֵּךְ צַדִּיק וְרָשָׁע׃ יַעַן אֲשֶׁר הִכְרַתִּי מִמֵּךְ צַדִּיק וְרָשָׁע לָכֵן תֵּצֵא חַרְבִּי מִתַּעְרָהּ אֶל כָּל בָּשָׂר מִנֶּגֶב צָפוֹן׃ וְיָדְעוּ כָּל בָּשָׂר כִּי אֲנִי יְהוָה הוֹצֵאתִי חַרְבִּי מִתַּעְרָהּ לֹא תָשׁוּב עוֹד׃ וְאַתָּה בֶן אָדָם הֵאָנַח בְּשִׁבְרוֹן מָתְנַיִם וּבִמְרִירוּת תֵּאָנַח לְעֵינֵיהֶם׃ וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ עַל מָה אַתָּה נֶאֱנָח וְאָמַרְתָּ

נשא נתן · עלל · טמא קוט · פנה רעע · עשה · שחת · שום · פנה נטף · נכף נבא · יצת · אכל לוח · כבה · צרב צפן · ראה · משל · היה · שום · קדש · יצא · כרת · צדק · יצא · שוב · אנח שבר · אמר

levavi manum meam ut darem eam patribus vestris. Et recordabimini ibi viarum vestrarum et omnium scelerum vestrorum quibus polluti estis in eis: et displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus maliciis vestris quas fecistis. Et scietis quia ego dominus cum benefecero vobis propter nomen meum: et non secundum vias vestras malas neque secundum scelera vestra pessima domus israel: ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra viam austri: et stilla ad africum et propheta ad saltum agri meridiani. Et dices saltui meridiano. Audi verbum domini. Hec dicit dominus deus. Ecce ego succendam in te ignem et comburam in te omne lignum viride et omne lignum aridum. Non extinguetur flamma succensionis: et comburetur in ea omnis facies ab austro usque ad aquilonem. Et videbit universa caro: quia ego dominus succendi eam: nec extinguetur. Et dixi. A a a domine deus. Ipsi dicunt de me. per parabolas loquitur iste.

21 ET factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam ad hierusalem et stilla ad sanctuaria: et propheta contra humum israel: et dices terre israel. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te: et eiiciam gladium meum de vagina sua: et occidam in te iustum et impium. Pro eo autem quod occidi in te iustum et impium: idcirco egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab austro usque ad aquilonem: ut sciat omnis caro quia ego dominus eduxi gladium meum de vagina sua irrevocabilem. Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum: et in amaritudinibus ingemisce coram eis. Cumque dixerint ad te: quare tu gemis? dices.

ἦρα τὴν χεῖρά μου τοῦ δοῦναι αὐτὴν τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καὶ μνησθήσεσθε ἐκεῖ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν ἐν οἷς ἐμιαίνεσθε ἐν αὐτοῖς, καὶ κόψεσθε τὰ πρόσωπα ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κακίαις ὑμῶν αἷς ἐποιήσατε. διότι ἐγὼ κύριος ἐν τῷ ποιῆσαί με οὕτως ὑμῖν, ὅπως τὸ ὄνομά μου μὴ βεβηλωθῇ, οὐ κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν τὰς πονηράς, οὐδὲ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν τὰ διεφθαρμένα, οἶκος ἰσραήλ, λέγει ἀδωναὶ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ θαιμάν, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ δαρώμ, καὶ προφήτευσον ἐπὶ δρυμὸν ἡγούμενον ναγέβ, καὶ ἐρεῖς τῷ δρυμῷ ναγέβ, ἄκουε λόγον κυρίου, τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἀνάπτω ἐν σοὶ πῦρ, καὶ καταφάγεται ἐν σοὶ πᾶν ξύλον χλωρόν, καὶ πᾶν ξύλον ξηρόν, οὐ σβεσθήσεται ἡ φλὸξ ἡ ἐξαφθεῖσα, καὶ κατακαυθήσεται ἐν αὐτῇ πᾶν πρόσωπον ἀπὸ ἀφηλιώτου ἕως βορρᾶ, καὶ ἐπιγνώσεται πᾶσα σάρξ, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐξέκαυσα αὐτό, καὶ οὐ σβεσθήσεται. καὶ εἶπον μηδαμῶς κύριε, αὐτοὶ λέγουσι πρός με, οὐχὶ παραβολή ἐστιν λεγομένη αὕτη.

Ca. 21.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, διὰ τοῦτο προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου, καὶ στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν, καὶ προφητεύσεις ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ, τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σέ, καὶ ἐκσπάσω τὸ ἐγχειρίδιόν μου ἐκ τοῦ κουλεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐκ σοῦ ἄδικον καὶ ἄνομον. ἀνθ' ὧν ἐξολοθρεύσω ἐκ σοῦ ἄνομον καὶ δίκαιον, οὕτως ἐξελεύσεται τὸ ἐγχειρίδιόν μου ἐκ τοῦ κουλεοῦ αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσαν σάρκα ἀπὸ ἀφηλιώτου ἕως βορρᾶ, καὶ ἐπιγνώσεται πᾶσα σάρξ ὅτι ἐγὼ κύριος ἐξέσπασα τὸ ἐγχειρίδιόν μου ἐκ τοῦ κουλεοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀποστρέψει οὐκέτι. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, καταστέναξον ἐν συντριβῇ ὀσφύος σου, καὶ ἐν ὀδύναις στενάξεις κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσιν πρός σε, ἕνεκεν τίνος σὺ στενάζεις; καὶ ἐρεῖς,

levavi manum meam ut darem eam patribus vestris: et recordabimini illic vias vestras: et adinventiones vestras in quibus polluti estis in eis: et percutietis facies vestras in omnibus maliciis vestris quas fecistis. quia ego dominus in faciendo me sic vobis: ut nomen meum non violetur: non secundum vias vestras malas: neque secundum adinventiones vestras corruptas domus israel dicit adonai dominus. et factus est sermo domini ad me dicens: fili hominis firma faciem tuam super theman: et respice ad austrum: et prophetiza super saltum ducem australe. et dices saltui australi: audi sermonem domini: hec dicit dominus: ecce ego succendo in te ignem: et devorabit in te omne lignum viride: et omne lignum aridum: non extinguetur flamma succensa: et ardebit in ea omnis facies a meridie usque ad aquilonem: et cognoscet omnis caro: quia ego dominus succendi illud: et non extinguetur. et dixi nequaquam domine: ipsi dicunt ad me: nonne parabola est dicta hec.

Ca. 21.

Et factus est sermo domini ad me dicens: idcirco vaticinare fili hominis: et firma faciem tuam super hierusalem: et aspice ad sancta eorum: et propheta de terra israel: et dices ad terram israel: hec dicit adonai dominus: ecce ego ad te: et educam gladium meum de vagina sua: et exterminabo ex te iniustum et iniquum. quia exterminabo ex te iniquum et iustum: sic egredietur gladius meus de vagina sua super omnem carnem a meridie usque ad aquilonem: et cognoscet omnis caro quia ego dominus eduxi gladium meum de vagina sua: et non reducam ultra. et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum tuorum: et in doloribus gemes ante oculos eorum. et erit si dixerint ad te: propter quid tu gemis? et dices:

ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ διότι ἔρχεται, καὶ θραυσθήσεται πᾶσα καρδία, καὶ παραλυθήσονται πᾶσαι χεῖρες, καὶ ἐκψύξει πᾶσα σάρξ, καὶ πᾶν πνεῦμα, καὶ πάντες μηροὶ μολυνθήσονται ὑγρασίᾳ. ἰδοὺ ἔρχεται καὶ ἔσται λέγει κύριος ὁ θεός. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον καὶ ἐρεῖς, τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, εἰπὸν ῥομφαία ῥομφαία ὀξύνου, καὶ θυμώθητι ὅπως σφάξῃς σφάγια. ὀξύνου ὅπως ἧς εἰς στίλβωσιν, ἑτοίμη εἰς παράλυσιν. σφάζε, ἐξουθένει, ἀπωθοῦ πᾶν ξύλον. καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἑτοίμην τοῦ κρατεῖν χεῖρα αὐτῆς, ἐξηκονήθη ῥομφαία, ἔστιν ἑτοίμη, τοῦ δοῦναι αὐτὴν εἰς χεῖρας ἀποκεντούντων. ἀνάκραγε καὶ ὀλόλυξον υἱὲ ἀνθρώπου, ὅτι αὕτη ἐγένετο ἐν τῷ λαῷ μου, αὕτη ἐν πᾶσι τοῖς ἀφηγουμένοις τοῦ ἰσραήλ, οἱ παροικήσουσιν ἐπὶ ῥομφαίᾳ ἐγένοντο σὺν τῷ λαῷ. διὰ τοῦτο κρότησον ἐπὶ τὴν χεῖρά σου, ὅτι δεδικαίωται. καὶ τί εἰ καὶ φυλὴ ἀπωσθῇ. οὐκ ἔσται λέγει ἀδωναὶ κύριος. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον καὶ κρότησον χεῖρα ἐπὶ χεῖρα, καὶ διπλασίασον ῥομφαίαν. ἡ τρίτη ῥομφαία τραυματιῶν ἐστι, ῥομφαία τραυματιῶν ἡ μεγάλη, καὶ ἐκστήσει αὐτοὺς ὅπως θραυσθῇ ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ πληθυνθῶσιν οἱ ἀσθενοῦντες. ἐπὶ πᾶσαν πύλην αὐτῶν, καὶ παραδέδονται εἰς σφάγια ῥομφαίας. εὖγε ἐξεία γέγονεν εἰς σφαγήν, εὖγε γέγονεν εἰς στίλβωσιν, ὡς ἀστραπὴ διαπορεύου, ὀξύνου ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, οὗ ἂν τὸ πρόσωπόν σου ἐξεγείρηται. καὶ ἐγὼ δὲ κροτήσω χεῖρά μου πρὸς χεῖρά μου, καὶ ἐναφήσω τὸν θυμόν μου, ἐγὼ κύριος λελάληκα. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, διάταξον σεαυτῷ δύο ὁδούς, τοῦ εἰσελθεῖν ῥομφαίαν βασιλέως βαβυλῶνος. ἐκ χώρας μιᾶς ἐξελεύσονται αἱ δύο ἀρχαί, ἑτοιμάσαι χεῖρα κεντοῦσαν ἐπ' ἀρχῆς ὁδοῦ ἑκάστης πόλεως κεντοῦσαν διατάξεις, τοῦ εἰσελθεῖν ῥομφαίαν ἐπὶ ῥαββὰθ υἱῶν ἀμμών, καὶ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν, καὶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν μέσῳ αὐτῆς. διότι στήσεται βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ὁδόν, ἐπ' ἀρχῆς τῶν δύο ὁδῶν.

super nuncio quia venit: et frangetur omne cor: et dissolventur universe manus: et exspirabit omnis caro: et omnis spiritus: et omnia femora pollu- entur humore. ecce venit et erit dicit dominus deus. et factus est sermo domini ad me dicens: fili hominis propheta et dices: hec dicit adonai dominus: dic gladius gladius acuere: et irascere ut iuguleas iugulationes. acuere ut sis in splendorem: parata in desolationem. iugula: contemne: repelle omne lignum. et dedit eum paratum tenere manum eius. exacutus est gladius: est paratus dare ipsum in manus interficientium. clama et ulula fili hominis: quia hic factus est in populo meo: hic in cunctis ducibus israel: qui peregrinabuntur super gladium facti sunt cum populo. idcirco plaude super manum tuam: quia iustificatus est. et quid si et tribus repulsa fuerit non erit dicit adonai dominus. et tu fili hominis propheta et plaude manum super manum: et duplica gladium. tertius gladius vulneratorum est: gladius vulneratorum magnus: et obstupescere faciet eos ut frangatur cor eorum: et multiplicentur infirmi super omnes portas eorum: et traditi sunt in iugulationem gladii. bene acutus factus est in occisionem: bene factus est in fulgorem: sicut fulgur transi: acuere a dextris et a sinistris: quocunque facies tua excitetur. et ego autem plaudam manu mea ad manum meam: et remittam furorem meum: ego dominus locutus sum. et factus est sermo domini ad me dicens: et tu fili hominis pone tibi duas vias: ut ingrediatur gladius regis babylonis: de regione una egredientur duo imperia: ut parent manum pungentem in initio vie uniuscuiusque civitatis pungentem ordinabis: ut ingrediatur gladius ad rabbath filiorum ammon: et ad iudeam: et ad hierusalem in medio eius. quia stabit rex babylonis in antiquam viam: in initio duarum viarum.

Pro auditu: quia venit et tabescet omne cor et dissolventur universe manus: et infirmabitur omnis spiritus: et per cuncta genua fluent aque. Ecce venit et fiet: ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis propheta et dices. Hec dicit dominus deus. Loquere. Gladius gladius exacutus est et limatus. Ut cedat victimas exacutus est: ut splendeat limatus est. Qui moves sceptrum filii mei succidisti omne lignum. Et dedi eum ad levigandum ut teneatur manu. Iste exacutus est gladius: et iste limatus est ut sit in manu interficientis. Clama et ulula fili hominis: quia hic factus est in populo meo: hic in cunctis ducibus israel qui fugerant. Gladio traditi sunt cum populo meo. Idcirco plaude super femur: quia probatus est: et hoc cum sceptrum subverterit: et non erit dicit dominus deus. Tu ergo fili hominis propheta: et percute manu ad manum: et duplicetur gladius: ac triplicetur gladius interfectorum. Hic est gladius occisionis magne qui obstupescere eos facit et corde tabescere: et multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti et limati ad fulgendum: amicti ad cedem. Exacuere vade ad dexteram sive ad sinistram quocunque faciei tue est appetitus. Quin et ego plaudam manu ad manum: et implebo indignationem meam. Ego dominus locutus sum. Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis pone tibi duas vias: ut veniat gladius regis babylonis. De terra una egredientur ambe. Et manu capiet coniecturam: in capite vie civitatis coniiciet. Viam pones ut veniat gladius ad rabbath filiorum ammon: et ad iudam in hierusalem munitissimam. Stetit enim rex babylonis in bivio in capite duarum viarum

אֶל שְׁמוּעָה כִּי בָאָה וְנָמֵס כָּל לֵב וְרָפוּ כָל יָדַיִם וְכִהֲתָה כָל רוּחַ וְכָל בִּרְכַּיִם תֵּלַכְנָה מַּיִם הִנֵּה בָאָה וְנִהְיָתָה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱמֹר חֶרֶב חֶרֶב הוּחַדָּה וְגַם מְרוּטָה׃ לְמַעַן טְבֹחַ טֶבַח הוּחַדָּה לְמַעַן הֱיֵה לָהּ בָּרָק מֹרָטָּה אוֹ נָשִׂישׂ שֵׁבֶט בְּנִי מֹאֶסֶת כָּל עֵץ׃ וַיִּתֵּן אֹתָהּ לְמָרְטָה לִתְפֹּשׂ בַּכָּף הִיא הוּחַדָּה חֶרֶב וְהִיא מֹרָטָּה לָתֵת אוֹתָהּ בְּיַד הוֹרֵג׃ זְעַק וְהֵילֵל בֶּן אָדָם כִּי הִיא הָיְתָה בְעַמִּי הִיא בְּכָל נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל מְגוּרֵי אֶל חֶרֶב הָיוּ אֶת עַמִּי לָכֵן סְפֹק אֶל יָרֵךְ׃ כִּי בֹחַן וּמָה אִם גַּם שֵׁבֶט מֹאֶסֶת לֹא יִהְיֶה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וְאַתָּה בֶן אָדָם הִנָּבֵא וְהַךְ כַּף אֶל כָּף וְתִכָּפֵל חֶרֶב שְׁלִישִׁתָה חֶרֶב חֲלָלִים הִיא חֶרֶב חָלָל הַגָּדוֹל הַחֹדֶרֶת לָהֶם׃ לְמַעַן לָמוּג לֵב וְהַרְבֵּה הַמִּכְשֹׁלִים עַל כָּל שַׁעֲרֵיהֶם נָתַתִּי אִבְחַת חָרֶב אָח עֲשׂוּיָה לְבָרָק מְעֻטָּה לְטָבַח׃ הִתְאַחֲדִי הֵימִנִי הָשִׂימִי הַשְׂמִילִי אָנָה פָּנַיִךְ מֻעָדוֹת׃ וְגַם אֲנִי אַכֶּה כַפִּי אֶל כַּפִּי וַהֲנִחֹתִי חֲמָתִי אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ וְאַתָּה בֶן אָדָם שִׂים לְךָ שְׁנַיִם דְּרָכִים לָבוֹא חֶרֶב מֶלֶךְ בָּבֶל מֵאֶרֶץ אֶחָד יֵצְאוּ שְׁנֵיהֶם וְיָד בָּרֵא בְּרֹאשׁ דֶּרֶךְ עִיר בָּרֵא׃ דֶּרֶךְ תָּשִׂים לָבוֹא חֶרֶב אֵת רַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן וְאֶת יְהוּדָה בִירוּשָׁלִַם בְּצוּרָה׃ כִּי עָמַד מֶלֶךְ בָּבֶל אֶל אֵם הַדֶּרֶךְ בְּרֹאשׁ שְׁנֵי הַדְּרָכִים

בוא מסס · רפה כהה · הלך · היה · נבא · חדד מרט · שוש · נתן · נתן · הרג ילל · היה נשא · גור היה · כפל · שלש · גדל · רבה כשל · נתן · עשה · אחד ימן · שום שמל · פנה יעד · נכה נוח · יחם · שום · בצר

לקסם קסם קלקל בחצים שאל
בתרפים ראה בכבד׃ בימינו
היה הקסם ירושלם לשום כרים
לפתח פה ברצח להרים קול
בתרועה לשום כרים על שערים
לשפך סללה לבנות דיק׃ והיה
להם כקסם שוא בעיניהם
שבעי שבעות להם והוא מזכיר
עון להתפש׃ לכן כה אמר אדני
יהוה יען הזכרכם עונכם בהגלות
פשעיכם להראות חטאותיכם
בכל עלילותיכם יען הזכרכם בכף
תתפשו׃ ואתה חלל רשע נשיא
ישראל אשר בא יומו בעת עון
קץ׃ כה אמר אדני יהוה הסיר
המצנפת והרים העטרה זאת לא
זאת השפלה הגבה והגבה השפיל׃
עוה עוה עוה אשימנה גם זאת לא
היה עד בא אשר לו המשפט
ונתתיו׃ ואתה בן אדם הנבא
ואמרת כה אמר אדני יהוה אל בני
עמון ואל חרפתם ואמרת חרב
חרב פתוחה לטבח מרוטה להכיל
למען ברק׃ בחזות לך שוא בקסם
לך כזב לתת אותך אל צוארי
חללי רשעים אשר בא יומם בעת
עון קץ׃ השב אל תערה במקום
אשר נבראת בארץ מכרותיך
אשפט אתך׃ ושפכתי עליך זעמי
באש עברתי אפיח עליך ונתתיך
ביד אנשים בערים חרשי משחית׃
לאש תהיה לאכלה דמך יהיה
בתוך הארץ לא תזכרי כי אני יהוה
דברתי׃

Cap. xxij. ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃ ואתה
בן אדם התשפט התשפט את עיר

diuinationē querēs: cōmiscēs sagittas. Interrogauit idola: exta consuluit. Ad dexterā ei⁹ facta est diuinatio sup hierusalem: vt ponat arietes vt aperiat os in cede: vt eleuet vocem in vlulatu: vt ponat arietes contra portas: vt cōportet aggerē: vt edificet munitiōes. Erit q̄s quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum: & sabbatorum ocium immitans. Ipse autē recordabitur iniq̄tatis ad capiēdū. Idcirco hec dicit dn̄s deus. Pro eo q̄ recordati estis iniq̄tatis vr̄e & reuelastis p̄uaricationes vr̄as: & apparuerūt pctā vr̄a in oībus cogitatiōibus vr̄is. Pro eo inq̄ q̄ recordati estis: manu capiemini. Tu āt pphane ipie dux israel: cuius venit dies in tpe iniq̄tatis prefinita. Hec dicit dn̄s deus. Aufer cidarim: tolle coronā. Nonne hec est que humilē subleuauit: & sublimē hūiliauit? Iniquitatē iniq̄tatē iniq̄tatem ponā eā. Et hoc non factū est donec veniret cui⁹ est iudiciū: & tradam ei. Et tu fili hominis propheta & dic. Hec dicit dominus deus ad filios ammon & ad opprobriū eorū. Et dices. Mucro: mucro euagina te ad occidendū: lima te vt interficias & fulgeas: cū tibi viderētur vana & diuinarentur mendacia: vt dareris super colla vulneratoꝝ ipiorū quorū veniet dies in tēpore iniq̄tatis prefinita. Reuertere ad vaginā tuā in loco in quo creatus es. In terra natiuitatis tue iudicabo te: & effundā sup te indignationē meā. In igne furoris mei sufflabo in te. Daboq̄ in manus hoīm insipientiū & fabricantiū interitum. Igni eris cibus. Sanguis tuus erit in medio terre: & obliuioni traderis: quia ego dominus locutus sum.

22\. Et factū ē verbū dn̄i ad me dicens. Et tu fili hominis nonne iudicas ciuitatem

τοῦ μαντεύσασθαι μαντείαν, τοῦ ἀναβράσαι ῥάβδον, καὶ ἐπερωτῆσαι ἐν τοῖς γλυπτοῖς, καὶ ἥπατι σκοπήσασθαι ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο τὸ μαντεῖον ἐπὶ ἱερουσαλήμ, τοῦ βαλεῖν χάρακα, τοῦ διανοῖξαι στόμα ἐν βοῇ, καὶ ὑψῶσαι φωνὴν μετὰ κραυγῆς σάλπιγγος, τοῦ βαλεῖν χάρακα ἐπὶ τὰς πύλας αὐτῆς, καὶ βαλεῖν χῶμα, καὶ οἰκοδομῆσαι βελοστάσεις, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ὡς μαντευόμενος μαντείαν ἐνώπιον αὐτῶν, ἑβδομάζων τὰς ἑβδομάδας αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς ἀναμιμνήσκων ἀδικίαν αὐτῶν, τοῦ συλληφθῆναι. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν ἀνεμνήσατε τὰς ἀδικίας ὑμῶν ἐν τῷ ἀποκαλυφθῆναι τὰς ἀσεβείας ὑμῶν, τοῦ ὁραθῆναι τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑμῶν ἀνθ᾽ ὧν ἀνεμνήσατε ἐν τούτοις ἁλώσεσθε. καὶ σὺ βέβηλε, ἄνομε, ἀφηγούμενε τοῦ ἰσραήλ, οὗ ἥκει ἡ ἡμέρα ἐν καιρῷ ἀδικίας πέρας, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἀφελοῦ τὴν κίδαριν, καὶ ἀπόθου τὸν στέφανον αὐτή οὐ τοιαύτη ἔσται, ἐταπείνωσας τὸ ὑψηλόν, καὶ ὕψωσας τὸ ταπεινόν. ἀδικίαν ἀδικίαν θήσομαι αὐτήν, οὐδ᾽ αὐτὴ τοιαύτη ἔσται ἕως οὗ ἔλθῃ ᾧ καθήκει, καὶ παραδώσω αὐτῷ. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον καὶ ἐρεῖς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμών, καὶ πρὸς τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν, καὶ ἐρεῖς, ῥομφαία ῥομφαία ἐσπασμένη εἰς σφάγια, καὶ ἐσπασμένη εἰς συντέλειαν, ἐγείρου ὅπως στίλβῃς ἐν τῇ ὁράσει σου τῇ ματαίᾳ, καὶ ἐν τῷ μαντεύεσθαί σε ψευδῆ, τοῦ παραδοῦναί σε ἐπὶ τραχήλους τραυματιῶν ἀνόμων ὧν ἥκει ἡ ἡμέρα ἐν καιρῷ ἀδικίας πέρας. ἀπόστρεφε εἰς τὸν κουλεόν σου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ᾧ γεγέννησαι ἐν τῇ γῇ τῇ ἰδίᾳ σου κρινῶ σε, καὶ ἐκχεῶ ἐπὶ σοὶ τὴν ὀργήν μου ἐν πυρὶ ὀργῆς μου, ἐμφυσήσω εἰς σέ, καὶ παραδώσω σε εἰς χεῖρας ἀνδρῶν βαρβάρων τεκταινόντων διαφθοράν, ἐν πυρὶ ἔσῃ κατάβρωμα, τὸ αἷμά σου ἔσται ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου. οὐ μὴ γένηταί σου μνεία διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα.

(Interlinear Latin:) ad diuinandū diuinationē: vt scateat virgam: & interroget in sculptilibus. & iecur cōsulet a dextris eius: & facta est diuinatio sup hierusalem: vt ponat vallum vt aperiat os i clamore & exaltet vocē cū clamore tube: vt ponat vallum ↄtra portas eius: & ponat aggerē: & edificet munitiōes: & ipse eis q̄si diuinans diuinationē corā eis: cōputans hebdomadas eis: & ipse memorans iniq̄tatē eoꝝ: vt capiātur. idcirco hec dicit adonai dn̄s: p eo q̄ recordati estis iniq̄tatū vraꝝ cū reuelarent̄ impietates vre: vt viderēt pctā vra in omnib⁹ iniq̄tatib⁹ vris: & in oib⁹ adinuentionib⁹ vris p eo q̄ recordati estis i istis capiemini. & tu pphane: iniq̄: dux israel: cui⁹ venit dies in tpe iniq̄tatis finis: hec dicit adonai dominus: aufer cidarim: & repelle coronā ipa nō talis erit: humiliasti excelsum: & subleuasti humile. iniq̄tatē iniq̄tatē ponam eam: neq̄ ipa talis erit donec veniat cui ↄuenit: & tradam ei. & tu fili hois ppheta & dices: hec dicit adonai dn̄s ad filios ammō: & ad opprobriū eoꝝ: & dices: mucro mucro euaginatus ad occisiōes: & euaginatus ad cōsumptiōes: surge vt fulgeas in visiōe tua vana: & in diuinando te mēdacia: vt tradant te sup colla interfectoꝝ iniq̄ꝝ q̄ꝝ venit dies in tpe iniq̄tatis finis. reuertere ad vaginā tuā in loco isto q̄ natus es in tra ppria tua iudicabo te: & effūdā sup te iram meā in igne ire mee: in sufflabo in te: & tradam te in manus viroꝝ barbaroꝝ fabricantiū corruptionē: i igne eris cibus: sanguis tu⁹ erit in medio tre tue. nō erit tui mēoria qr̄ ego dn̄s locut⁹ sum.

Ca. 22.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, εἰ κρινεῖς τὴν πόλιν

(Interlinear Latin:) Et fact⁹ est sermo dn̄i ad me dicēs: & tu fili hominis: si iudicas ciuitatē

τῶν αἱμάτων, καὶ παράδειξον αὐτῇ πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῆς, καὶ ἐρεῖς, τάδε λέγει κύριος, ὦ πόλις ἐκχέουσα αἷμα ἐν μέσῳ αὐτῆς, τοῦ ἐλθεῖν καιρὸν αὐτῆς, καὶ ποιοῦσα ἐνθυμήματα καθ᾽ ἑαυτῆς, τοῦ μιαίνειν ἑαυτήν ἐν τοῖς αἵμασίν σου, οἷς ἐξέχεας, παραπέπτωκας, καὶ ἐν τοῖς ἐνθυμήμασίν σου οἷς ἐποίησας ἐμιαίνου, καὶ προσήγγισας τὰς ἡμέρας σου, καὶ ἤγαγες καιρὸν ἐτῶν σου. διὰ τοῦτο δέδωκά σε εἰς ὀνειδισμὸν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ εἰς ἐμπαιγμὸν πάσαις ταῖς χώραις ταῖς ἐγγιζούσαις πρός σε, καὶ ταῖς μακρὰν ἀπεχούσαις ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐμπαίξονταί σοι, καὶ βοήσουσιν ἐπὶ σοὶ ἀκάθαρτος ἡ ὀνομαστή, καὶ πολλὴ ἐν ταῖς ἀνομίαις σου. ἰδοὺ οἱ ἀφηγούμενοι οἴκου ἰσραὴλ ἕκαστος πρὸς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ συνεφύροντο ἐν σοί, ὅπως ἐκχέωσιν αἷμα. πατέρα καὶ μητέρα ἐκακολόγουν ἐν σοί, καὶ πρὸς τὸν προσήλυτον ἀνεστρέφοντο ἐν ἀδικίαις ἐν σοί, ὀρφανὸν καὶ χήραν κατεδυνάστευον ἐν σοί, καὶ τὰ ἅγιά μου ἐξουδένουν καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν ἐν σοί, ἄνδρες λῃσταὶ ἦσαν ἐν σοί, ὅπως ἐκχέωσιν αἷμα ἐν σοί. καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων ἤσθιον ἐν σοί, καὶ ἀνόσια ἐποίουν ἐν μέσῳ σου. αἰσχύνην πατρὸς ἀπεκάλυψαν ἐν σοί, καὶ ἐν ἀκαθαρσίαις ἀποκαθημένην ἐταπείνουν ἐν σοί, ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἠνόμουν, καὶ ἕκαστος τὴν νύμφην αὐτοῦ ἐμίαινεν ἐν ἀσεβείᾳ, καὶ ἕκαστος τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ θυγατέρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐταπείνουν ἐν σοί, δῶρα ἐλάμβανον ἐν σοί, ὅπως ἐκχέωσιν αἷμα. τόκον καὶ πλεονασμὸν ἐλάμβανον ἐν σοί, καὶ συντελέσω συντέλειαν κακίας σου τὴν ἐν καταδυναστείᾳ, ἐμοῦ δὲ ἐπελάθου λέγει ἀδωναῒ κύριος. ἐὰν δὲ πατάξω χεῖρά μου πρὸς χεῖρά μου ἐφ᾽ οἷς συντετέλεσαι οἷς ἐποίησας, καὶ ἐπὶ τοῖς αἵμασίν σου τοῖς γεγενημένοις ἐν μέσῳ σου εἰ ὑποστήσεται ἡ καρδία σου εἰ κρατήσουσιν αἱ χεῖρές σου ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς ἐγὼ ποιῶ ἐν σοί, ἐγὼ κύριος λελάληκα καὶ ποιήσω, καὶ διασκορπιῶ σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ διασπερῶ σε ἐν ταῖς χώραις, καὶ ἐκλείψει ἡ ἀκαθαρσία σου ἐκ σοῦ, καὶ κατακληρονομήσω ἐν σοὶ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς τῶν ἐθνῶν, καὶ γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ γεγόνασίν μοι ὁ οἶκος ἰσραὴλ ἀναμεμιγμένος, πάντες χαλκῷ καὶ κασσιτέρῳ καὶ σιδήρῳ καὶ μολίβδῳ, ἐν μέσῳ καμίνου ἀργυρίου ἀναμεμιγμένοι εἰσίν. διὰ τοῦτο εἰπέ, τάδε λέγει

(Interlinear Latin:) sanguinū: & ostende ei oēs iniq̄tates eius: & dices: hec dicit dn̄s: o ciuitas effundens sanguinē i medio ei⁹: vt veniat tps eius: & faciens cogitatiōes ↄ semetipsā: vt polluat semetipsā in sanguinib⁹ tuis: q̄ effudisti. deliquisti: & in cogitationib⁹ tuis q̄s fecisti polluta es: & appropinq̄re fecisti dies tuos: & adduxisti tps ānoꝝ tuoꝝ. ppterea dedi te in opprobriū gentib⁹: & in illusionē oibus regionib⁹ appropinquātib⁹ ad te. & q̄ pcul distāt a te: & illudent te: & clamabūt in te impura nominata: & multi in iniq̄tatib⁹ tuis. ecce duces domus israel vnusquisq̄ ad cognatos ei⁹ ↄmixti sunt in te: vt effundāt sanguinē. prēm & matrē maledicebāt in te: & ad aduenam auertebant in iniq̄tatib⁹ in te. pupillū & viduā opprimebāt in te: & sctā mea spernebāt & sabbata mea polluebāt in te: viri latrōes fuerūt in te: vt effunderēt sāguinē i te. & in mōtib⁹ cōedebāt in te: & scelesta faciebāt i medio tui. verecūdiā pris discoperuerūt in te: & in imūdicijs mēstruatam hūiliauerūt in te vnusquisq̄ in vxorē pximi sui iniq̄ agebāt: & vnusquisq̄ nurum suā polluebat in ipietate: & vnusquisq̄ sororē suā filiam pris sui: hūiliabāt in te: munera accipiebāt in te: vt effunderēt sāguinē. vsurā & supabūdātiā accipiebant in te: & cōsumabo cōsumationē malitie tue q̄ in oppressione: mei āt oblita es dicit adonai dn̄s. si aūt pcussero manū meā ad manū meā i q̄b⁹ cōsumata sunt q̄ fecisti: & in sanguinib⁹ tuis factis in medio tui si sustinebit cor tuū si pualebunt man⁹ tue in diebus q̄s ego facio in te: ego dn̄s locut⁹ sum & faciam & dispergam te in gētib⁹: & dissemiabo te in regionib⁹: & deficiet imūditia tua ex te: & hereditabo in te ante oculos gētiū: & scietis qr̄ ego dn̄s. & fact⁹ ē sermo dn̄i ad me dicēs: fili hois: ecce facti sunt mihi dom⁹ israel cōmixta: omnes ere & stāno & ferro & plūbo: in medio fornacis argenti cōmixti sunt. ppterea dic: hec dicit

sanguinū: & ostendes ei oēs abominatiōes suas. Et dices. Hec dicit dominus deus. Ciuitas effundens sanguinē in medio sui vt veniat tp̄us eius: & q̄ fecit idola cōtra semetipsam vt pollueretur. In sanguine tuo qui a te effusus est deliquisti & in idolis tuis q̄ fecisti polluta es. Et appropinq̄re fecisti dies tuos: & adduxisti tp̄s annorū tuoꝝ: ppterea dedi te opprobriū gentib⁹: & irrisionē vniuersis terris q̄ iuxta sunt & q̄ pcul a te. Triūphabunt de te sordida: nobilis grādis interitu. Ecce pricipes israel singuli in brachio suo fuerūt in te ad effundendum sanguinē: patrē & matrē cōtumeliis affecerunt in te. Aduenā calūniati sunt in medio tui: pupillū & viduā contristauerūt apud te: sctūaria mea spreuistis & sabbata mea polluistis. Viri detractores fuerūt in te ad effundendū sanguinē: & super montes comederūt in te: scelus opati sunt in medio tui. Verecūdiora patris discooperuerunt in te: imundiciā mēstruate hūiliauerūt in te. Et vnusq̄sq̄ in vxorē pximi sui opatus ē abominationē: & socer nurū suā polluit nepharie: frater sororē suā filiā patris sui oppressit in te. Munera accepert apud te ad effundēdū sāguinē: vsurā & supabundātiā accepisti: & auare pximos tuos calūniabaris: meiq̄ oblita es dicit dn̄s deus. Ecce cōplosi man⁹ meas sup auaritiā tuā quā fecisti: & sup sanguinē qui effusus est in medio tui. Nūqd sustinebit cor tuū: aut pualebūt man⁹ tue i dieb⁹ q̄s ego faciā tibi? Ego dn̄s locut⁹ sū: & faciā. Et dispgā te i nationes: & vētilabo te in tras & dficere faciā imūdiciā tuā a te: & possidebo te in cōspectu gētiū: & scies q̄a ego dn̄s. Et factū ē verbū dn̄i ad me dicens. Fili hoīs versa est mihi dom⁹ isrl̄ i scoriā. Oēs isti es & stānū & ferrū & plumbū in medio fornacis: scoria argenti facti sūt. Propterea hec dicit

הדמים והודעתה את כל תועבותיה׃
ואמרת כה אמר אדני יהוה עיר
שפכת דם בתוכה לבוא עתה
ועשתה גלולים עליה לטמאה׃
בדמך אשר שפכת אשמת ובגלוליך
אשר עשית טמאת ותקריבי ימיך
ותבוא עד שנותיך על כן נתתיך
חרפה לגוים וקלסה לכל הארצות׃
הקרבות והרחקות ממך יתקלסו
בך טמאת השם רבת המהומה׃
הנה נשיאי ישראל איש לזרעו
היו בך למען שפך דם׃ אב ואם
הקלו בך לגר עשו בעשק בתוכך
יתום ואלמנה הונו בך׃ קדשי בזית
ואת שבתתי חללת׃ אנשי רכיל
היו בך למען שפך דם ואל ההרים
אכלו בך זמה עשו בתוכך׃ ערות
אב גלה בך טמאת הנדה ענו בך׃
ואיש את אשת רעהו עשה תועבה
ואיש את כלתו טמא בזמה ואיש
את אחתו בת אביו ענה בך׃ שחד
לקחו בך למען שפך דם נשך
ותרבית לקחת ותבצעי רעיך
בעשק ואתי שכחת נאם אדני
יהוה׃ והנה הכיתי כפי אל בצעך
אשר עשית ועל דמך אשר היו
בתוכך׃ היעמד לבך אם תחזקנה
ידיך לימים אשר אני עשה אותך
אני יהוה דברתי ועשיתי׃ והפיצותי
אותך בגוים וזריתיך בארצות
והתמתי טמאתך ממך׃ ונחלת בך
לעיני גוים וידעת כי אני יהוה׃
ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃ בן אדם
היו לי בית ישראל לסוג כלם
נחשת ובדיל וברזל ועופרת בתוך
כור סיגים כסף היו׃ לכן כה אמר

אדני יהוה׃ יען היות כלכם לסגים
לכן הנני קבץ אתכם אל תוך
ירושלם׃ קבצת כסף ונחשת וברזל
ועופרת ובדיל אל תוך כור לפחת
עליו אש להנתיך כן אקבץ באפי
ובחמתי והנחתי והתכתי אתכם׃
וכנסתי אתכם ונפחתי עליכם
באש עברתי ונתכתם בתוכה׃
כהתוך כסף בתוך כור כן תתכו
בתוכה וידעתם כי אני יהוה
שפכתי חמתי עליכם׃ ויהי דבר
יהוה אלי לאמר׃ בן אדם אמר
לה את ארץ לא מטהרה היא לא
גשמה ביום זעם׃ קשר נביאיה
בתוכה כארי שואג טרף טרף
נפש אכלו חסן ויקר יקחו
אלמנותיה הרבו בתוכה׃ כהניה
חמסו תורתי ויחללו קדשי בין
קדש לחול לא הבדילו ובין
הטמא לטהור לא הודיעו
ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל
בתוכם׃ שריה בקרבה כזאבים
טרפי טרף לשפך דם לאבד
נפשות למען בצע בצע׃ ונביאיה
טחו להם תפל חזים שוא וקסמים
להם כזב אמרים כה אמר אדני
יהוה ויהוה לא דבר׃ עם הארץ
עשקו עשק וגזלו גזל ועני ואביון
הונו ואת הגר עשקו בלא משפט׃
ואבקש מהם איש גדר גדר ועמד
בפרץ לפני בעד הארץ לבלתי
שחתה ולא מצאתי׃ ואשפך עליהם
זעמי באש עברתי כליתים דרכם
בראשם נתתי נאם אדני יהוה׃

Cap. xxiij.

ויהי דבר יהוה אלי
לאמר׃ בן אדם שתים נשים בנות

domin9 deus. Eo ꝙ versi estis omnes in scoriam: propterea ecce ego congregabo vos in medio hierusalē cōgregatione argenti & eris & stāni & ferri & plumbi in medio fornacis: vt succendam in ea ignē ad cōflandū. Sic cōgregabo in furore meo & i ira mea: & requiescā. Et cōflabo vos & congregabo vos: & succendam vos in igne furoris mei: & cōflabimini in medio ei9 vt cōflatur argentū in medio fornacis: sic eritis in medio eius. Et scietis quia ego dñs: cū effuderim indignationē meā sup vos. Et factū est verbum domini ad me dicens. Fili hominis: dic ei. Tu es terra immunda: & non cōpluta in die furoris. Coniuratio ꝓphetarū in medio eius. Sicut leo rugiens rapiensqꝫ predā aīas deuorauerūt: opes & precium acceperunt: viduas ei9 multiplicauerunt in medio illius. Sacerdotes ei9 contēpserūt legē meā & polluerūt sāctuaria mea. Inter sāctū & ꝓphanū nō habuerūt distantiā: inter pollutū & mundū nō intellexerunt: & a sabbatis meis auerterūt oculos suos: & coinqnabar in medio eoꝝ. Principes ei9 in medio illius quasi lupi rapiētes predā: ad effundendū saguinē & ad perdendas aīas: & auare sectādo lucra. Prophete autē eius liniebāt eos absqꝫ tēperamēto vidētes vana & diuinātes eis mēdaciū dicētes: hec dicit dñs de9: cum dñs nō sit locutus. Populi terre calūniabātur calumniā & rapiebāt violēter: egenū & pauperē affligebāt: & aduenam opprimebāt calūnia absqꝫ iudicio. Et q̄siui de eis virū qui iterponeret sepē: & staret oppositꝰ ꝯtra me ꝓ t̄ra ne dissiparē eā & nō inueni. Et effudi sup eos idignationē meā: & i igne ire mee cōsumpsi eos. Viā eorū in caput eorū reddidi: ait dñs deus. 23.

ET fact9 est sermo dñi ad me dicēs. Fili hominis: due mulieres filie

adonai dño: pꝙ eo ꝙ facti estis oēs in ꝯmixtionē vnā:
ἀδωναΐ κύριος, ἀνθ' ὧν ἐγένεσθε πάντες εἰς σύγκρασιν μίαν,
idcirco ego recipiam vos in medio hierusalem:
διὰ τοῦτο ἐγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς ἐν μέσῳ ἱερουσαλήμ,
sicut recipitur argentū: τ es: τ ferrum: τ
καθὼς εἰσδέχεται ἄργυρος, καὶ χαλκὸς, καὶ σίδηρος, καὶ
plumbū: τ stannū in medio fornacis ad in-
μόλυβδος, καὶ κασσίτερος ἐν μέσῳ καμίνου τοῦ ἐκφυ-
sufflādū i eam ignē ad cōflandū: sic recipiam
σῆσαι εἰς αὐτὴν πῦρ εἰς τὸ χωνευθῆναι, οὕτως εἰσδέξομαι
vos in ira mea: τ in furore meo: τ ꝯgregabo τ red-
ὑμᾶς ἐν τῇ ὀργῇ μου, καὶ ἐν τῷ θυμῷ μου, καὶ συνάξω καὶ χωνεύσω
esca τ cōflabo vos: τ insufflabo sup vos in
φύσω καὶ χωνεύσω ὑμᾶς, καὶ ἐκφυσήσω ἐφ' ὑμᾶς ἐν
igne ire mee: τ ꝯflabimini in medio eius: quē
πυρὶ ὀργῆς μου, καὶ χωνευθήσεσθε ἐν μέσῳ αὐτῆς, ὃν
admodū cōflatur argentū in medio fornacis: sic
τρόπον χωνεύεται ἀργύριον ἐν μέσῳ καμίνου, οὕτως
ꝯflabimini in medio eius: τ scietis qz ego dñs
χωνευθήσεσθε ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος
effudi furorē meū sup vos. τ factū ē vbū dñi ad
ἐξέχεα τὸν θυμόν μου ἐφ' ὑμᾶς. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός
me dicēs: fili hoīs: dic ei: tu es terra nō rigata:
με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, εἰπὲ αὐτῇ, σὺ εἶ γῆ ἡ οὐ βρεχομένη,
neqꝫ pluuia facta ē in te in die ire: cui
οὐδὲ ὑετὸς ἐγένετο ἐπὶ σὲ ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, ἧς οἱ ἀφηγούμενοι
in medio eius: sicut leones rugientes: rapientes rapi-
ἐν μέσῳ αὐτῆς, ὡς λέοντες ὠρυόμενοι, ἁρπάζοντες ἁρπά-
nas: aīas deuorantes in potentatibꝰ: diuitias τ
γματα, ψυχὰς κατεσθίοντες ἐν δυναστείᾳ, πλοῦτον καὶ
honores accipientes: τ vidue tue multiplicate sūt in
τιμὰς λαμβάνοντες, καὶ αἱ χῆραί σου ἐπληθύνθησαν ἐν
medio tui: τ sacerdotes eius ꝯtēpserūt legem meā: τ
μέσῳ σου, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῆς ἠθέτησαν τὸν νόμον μου, καὶ
polluerūt sancta mea: inter sanctū τ ꝓphanū nō
ἐβεβήλουν τὰ ἅγιά μου, ἀναμέσον ἁγίου καὶ βεβήλου οὐ
distinxerūt: τ inter mūdū τ immūdū nō distin-
διέστελλον, καὶ ἀναμέσον καθαροῦ καὶ ἀκαθάρτου οὐ διέστελ-
xerūt: τ a sabbatis meis cooperiebant
λον, καὶ ἀπὸ τῶν σαββάτων μου παρεκάλυπτον τοὺς
oculos suos: τ coinqnabar in medio eoꝝ. τ
ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐβεβηλούμην ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ
principes eiꝰ in medio eius: sicut lupi rapientes
οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς, ὡς λύκοι ἁρπάζοντες
rapinas ad effūdēdū sanguinē: ad pdendū aīas
ἁρπάγματα τοῦ ἐκχέαι αἷμα, τοῦ ἀπολέσαι ψυχὰς
vt auaritia lucrarentur. τ ꝓphete eius
ὅπως πλεονεξίᾳ πλεονεκτῶσι. καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς
linientes eos: cadent videntes vana diuinantes
ἀλείφοντες αὐτοὺς, πεσοῦνται ὁρῶντες μάταια, μαντευόμε-
mēdacia dicentes: hec dicit adonai dñs: τ dñs nō
νοι ψευδῆ λέγοντες, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, καὶ κύριος οὐ
locutus est. ppłm terre opprimentes iniusticia: τ
λελάληκε. τὸν λαὸν τῆς γῆς ἐκπιέζοντες ἀδικίᾳ, καὶ
diripientes rapinas. pauperē τ egenū opprimen-
διαρπάζοντες ἁρπάγματα. πτωχὸν καὶ πένητα καταδυναστεύ-
tes: τ ad aduenā nō reuertentes cū iudicio:
οντες, καὶ πρὸς τὸν προσήλυτον οὐκ ἀναστρεφόμενοι μετὰ κρίματος,
τ qrebam ex eis virū cōuersantem recte: τ stantē pleniter
καὶ ἐζήτουν ἐξ αὐτῶν ἄνδρα ἀναστρεφόμενον ὀρθῶς, καὶ ἑστῶτα ὁλοσχερῶς
in facie mea in tpe ire ne in fine dele-
πρὸ προσώπου μου ἐν καιρῷ τῆς γῆς τοῦ μὴ εἰς τέλος ἐξαλεῖψαι
rem eam: τ nō inueni: τ effudi sup eam furorē meū
αὐτήν, καὶ οὐχ εὗρον, καὶ ἐξέχεα ἐπ' αὐτὴν τὸν θυμόν μου
in igne ire mee ad cōsumendū eos: vias eoꝝ in
ἐν πυρὶ ὀργῆς μου τοῦ συντελέσαι αὐτούς, τὰς ὁδοὺς αὐτῶν εἰς
capita eoꝝ dedi dicit adonai dñs.
κεφαλὰς αὐτῶν δέδωκα λέγει ἀδωναΐ κύριος. Ca. 23.

ET factū ē sermo dñi ad me dicēs: fili hoīs:
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου,
due mulieres erant filie
δύο γυναῖκες ἦσαν θυγατέρες

Mich. 3.d. Soph. 3.d.

mris vni: τ fornicate sunt in egypto: i adolescētia
μητρὸς μιᾶς, καὶ ἐξεπόρνευσαν ἐν αἰγύπτῳ, ἐν τῇ νεότητι
sua fornicate sunt: illic ceciderūt vbera eaꝝ: τ illic
αὐτῶν ἐπόρνευσαν, ἐκεῖ ἔπεσον οἱ μαστοὶ αὐτῶν, καὶ ἐκεῖ
deuirginate sunt: τ nomia eaꝝ. oolla senior:
διεπαρθενεύθησαν, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν. ὀολλὰ ἡ πρεσβυτέρα
τ ooliba iunior soror eiꝰ: τ facte
καὶ ὀολιβὰ ἡ νεωτέρα ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς, καὶ ἐγένοντο
sūt mihi: τ pepererūt filios τ filias: τ nomina
μοι, καὶ ἔτεκον υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ τὰ ὀνόματα
eaꝝ samaria oolla: τ hierusalem ooliba:
αὐτῶν σαμάρεια ἡ ὀολλά, καὶ ἱερουσαλὴμ ὀολιβά, καὶ
fornicata est oolla a me. τ ꝯiūcta ē ad
ἐξεπόρνευσεν ἡ ὀολλὰ ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἐπέθετο ἐπὶ τοὺς
amatores suos ad assyrios appropinquantes sibi:
ἐραστὰς αὐτῆς ἐπὶ τοὺς ἀσσυρίους τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῇ
vestitos hyacinthinis: principes: τ duces
ἐνδεδυκότας ὑακίνθινα, ἡγουμένους, καὶ στρατηγούς
iuuenes electos oēs equites equitantes in
νεανίσκους ἐπιλέκτους πάντας ἱππεῖς ἱππαζομένους ἐφ'
equis: τ dedit fornicationē suā sup eos: sup ele-
ἵππων, καὶ ἔδωκε τὴν πορνείαν αὐτῆς ἐπ' αὐτούς, ἐπίλεκτοι
ctos filios assyrioꝝ vniuersos: τ sup oēs ad quos
υἱοὶ ἀσσυρίων πάντες, καὶ ἐπὶ πάντας οὓς
apposita ē. in oibus desideriis suis polluta ē: τ
ἐπέθετο ἐν πᾶσι τοῖς ἐνθυμήμασιν αὐτῆς ἐμιαίνετο, καὶ
fornicationē suā q ex egypto nō reliquebat:
τὴν πορνείαν αὐτῆς τὴν ἐξ αἰγύπτου οὐκ ἐγκατέλειπεν,
q: cū ea dormiebāt in adolescētia eiꝰ: τ illi de-
ὅτι μετ' αὐτῆς ἐκοιμῶντο ἐν νεότητι αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ διε-
uirginauerūt eam: τ effuderūt fornicationē suā sup
παρθένευσαν αὐτήν, καὶ ἐξέχεαν τὴν πορνείαν αὐτῶν ἐπ'
eam. ppterea tradidi eam in man9 ama-
αὐτήν. διὰ τοῦτο παρέδωκα αὐτὴν εἰς χεῖρας τῶν ἐρα-
toꝝ suoꝝ in manus filioꝝ assyrioꝝ ad qs adiiit: ip-
στῶν αὐτῆς εἰς χεῖρας υἱῶν ἀσσυρίων ἐφ' οὓς ἐπετίθετο, αὐ-
si discooperuerūt verecūdiā eiꝰ: filios τ filias
τοὶ ἀπεκάλυψαν τὴν αἰσχύνην αὐτῆς, υἱοὺς καὶ θυγατέρας
illius tulerūt: τ ipsam in gladio occiderunt. τ
αὐτῆς ἔλαβον, καὶ αὐτὴν ἐν ῥομφαίᾳ ἀπέκτειναν. καὶ
facta ē locutio in mulieres: τ vltiones fecerunt
ἐγένετο λάλημα εἰς γυναῖκας, καὶ ἐκδικήσεις ἐποίησαν
in ea: τ vidit soror eius ooliba: τ corru-
ἐν αὐτῇ. καὶ εἶδεν ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς ὀολιβά, καὶ διέφθει-
pit desideriū eiꝰ sup eam: τ fornicationē e-
ρεν τὴν ἐπίθεσιν αὐτῆς ὑπὲρ αὐτήν, καὶ τὴν πορνείαν αὐ-
ius sup fornicationē sororis sue multiplicauit
τῆς ὑπὲρ τὴν πορνείαν τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς ἐπλήθυνεν
sup filios assyrioꝝ. apposita ē ad duces: τ
ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀσσυρίων. ἐπέθετο ἡγουμένους, καὶ
magistrat9 ppe se. τ indutos speciosa eq-
στρατηγοὺς ἐγγὺς αὐτῆς. καὶ ἐνδεδυκότας εὐπάρυφα ἱπ-
tes equitantes in equis: iuuenes electos
πεῖς ἱππαζομένους ἐφ' ἵππων, νεανίσκους ἐπιλέκτους
oēs. τ vidi ego q: polluta est via vna duaꝝ: τ
πάντας. καὶ εἶδον ἐγὼ ὅτι μεμίανται, ὁδὸς μία τῶν δύο, καὶ
addidit ad fornicationē suā: τ vidit viros depi-
προσέθετο ἐπὶ τὴν πορνείαν αὐτῆς, καὶ εἶδεν ἄνδρας ἐζωγρα-
ctos in pariete imagines chaldeoꝝ depi-
φημένους ἐπὶ τοῦ τοίχου εἰκόνας χαλδαίων ἐζωγραφη-
ctas in coloribus in stilo accinctas: variegate vestes
μένας ἐν γραφίδι ἐζωσμένους, ποικίλματα
sup lūbos eoꝝ: τ tiare tincte sup capi-
ἐπὶ τὰς ὀσφύας αὐτῶν, καὶ παραβαπτὰ ἐπὶ τῶν κεφα-
ta eoꝝ: aspect9 triplex oim: silitudo filioꝝ babylonis chaldeoꝝ
λῶν αὐτῶν, ὄψις τρισσὴ πάντων ὁμοίωμα υἱῶν βαβυλῶνος χαλδαίων
tre patrie eoꝝ: τ delectata ē sup eos visione ocu-
γῆς πατρίδος αὐτῶν, καὶ ἐπέθετο ἐπ' αὐτοὺς τῇ ὁράσει τῶν ὀφ-
loꝝ suoꝝ: τ misit nuncios ad eos in trā chaldeo-
θαλμῶν αὐτῆς, καὶ ἐξαπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς αὐτοὺς εἰς γῆν χαλδαίων
rū: τ venerūt ad eam filij babylonis ad cubile diuertentium:
καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὴν υἱοὶ βαβυλῶνος εἰς κοίτην καταλυόντων,

matris vnius fuerūt & fornicate sunt in egypto. In adolescētia sua fornicate sunt. Ibi subacta sūt vbera earū: & fracte sūt māme pubertatis earū. Noīa aūt earū oolla maior: & ooliba soror eius. Et habui eas & pepererunt filios & filias. Porro earū noīa: samaria oolla & hierusalem ooliba. Fornicata est igitur sup me oolla & insaniuit in amatores suos in assyrios ꝓpinquātes vestitos hyacintho principes & magistrat9: iuuenes cupidinis: vniuersos eqtes & ascēsores equorū: & dedit fornicatiões suas sup eos electos filios assyriorū vniuersos: & in oibus in quos insaniuit in immūdicitiis eorū polluta est. Insup & fornicationes suas q̄s habuerat in egypto nō reliqt. Nam & illi dormierūt cū ea i adolescētia sua: & illi cōfregerūt vbera pubertatis eius & effuderūt fornicationē suā sup eā. Propterea tradidi eā in man9 amatorū suoꝝ: in manus filiorū assur: sup quorū insaniuit libidine. Ipsi discooperuerūt ignominiā eius: filios & filias eius tulerūt & ipsam occiderūt gladio. Et facte sunt famose mulieres & iudicia ꝑpetrauerūt in ea. Q d cū vidisset soror ei9 ooliba: plusq̄ illa insaniuit libidine: & fornicationē suā sup fornicationē sororis sue ad filios assyriorū ꝓbuit īpudēter: ducibus & magistratib9 ad se venientibus indutis veste varia: eqtibus q vectabātur eqs: & adolescētibus forma cūctis egregia & vidi ꝙ polluta esset via vna ambaꝝ: & auxit fornicationes suas. Cūqꝫ vidisset viros depictos in pariete: imagines chaldeorū expssas colorib9 & accīctos baltheis renes: & tyaras tinctas in capitibus corū formā ducum oīum: silitudinē filiorū babylonis terreqꝫ chaldeoꝝ in q̄ orti sūt: insaniuit sup eos cōcupiscētia oculorū suoꝝ: & emisit nuncios ad eos in chaldeam. Cumqꝫ venissent ad eam filii babylonis ad cubile mammarum:

אם אחת היו׃ ותזנינה במצרים
בנעוריהן זנו שמה מעכו שדיהן
ושם עשו דדי בתוליהן׃ ושמותן
אהלה הגדולה ואהליבה אחותה
ותהיינה לי ותלדנה בנים ובנות
ושמותן שמרון אהלה וירושלם
אהליבה׃ ותזן אהלה תחתי ותעגב
על מאהביה אל אשור קרובים׃
לבשי תכלת פחות וסגנים בחורי
חמד כלם פרשים רכבי סוסים׃
ותתן תזנותיה עליהם מבחר בני
אשור כלם ובכל אשר עגבה בכל
גלוליהם נטמאה׃ ואת תזנותיה
ממצרים לא עזבה כי אותה שכבו
בנעוריה והמה עשו דדי בתוליה
וישפכו תזנותם עליה׃ לכן נתתיה
ביד מאהביה ביד בני אשור אשר
עגבה עליהם׃ המה גלו ערותה
בניה ובנותיה לקחו ואותה בחרב
הרגו ותהי שם לנשים ושפוטים
עשו בה׃ ותרא אחותה אהליבה
ותשחת עגבתה ממנה ואת
תזנותיה מזנוני אחותה׃ אל בני
אשור עגבה פחות וסגנים קרבים
לבשי מכלול פרשים רכבי
סוסים בחורי חמד כלם׃ וארא כי
נטמאה דרך אחד לשתיהן׃ ותוסף
אל תזנותיה ותרא אנשי מחקה
על הקיר צלמי כשדיים חקקים
בששר׃ חגורי אזור במתניהם
סרוחי טבולים בראשיהם מראה
שלשים כלם דמות בני בבל
כשדים ארץ מולדתם׃ ותעגב
עליהם למראה עיניה ותשלח
מלאכים אליהם כשדימה׃ ויבאו
אליה בני בבל למשכב דודים

ויטמאו אותה בתזנותם ותטמא
בם ותקע נפשה מהם׃ ותגל
תזנותיה ותגל את ערותה ותקע
נפשי מעליה כאשר נקעה נפשי
מעל אחותה׃ ותרבה את תזנותיה
לזכר את ימי נעוריה אשר
זנתה בארץ מצרים׃ ותעגבה על
פלגשיהם אשר בשר חמורים
בשרם וזרמת סוסים זרמתם׃
ותפקדי את זמת נעוריך בעשות
ממצרים דדיך למען שדי נעוריך׃
לכן אהליבה כה אמר אדני יהוה
הנני מעיר את מאהביך עליך
את אשר נקעה נפשך מהם
והבאתים עליך מסביב׃ בני בבל
וכל כשדים פקוד ושוע וקוע
כל בני אשור אותם בחורי חמד
פחות וסגנים כלם שלשים
וקרואים רכבי סוסים כלם׃ ובאו
עליך הצן רכב וגלגל ובקהל
עמים צנה ומגן וקובע ישימו
עליך סביב ונתתי לפניהם משפט
ושפטוך במשפטיהם׃ ונתתי
קנאתי בך ועשו אותך בחמה אפך
ואזניך יסירו ואחריתך בחרב
תפול המה בניך ובנתיך יקחו
ואחריתך תאכל באש׃ והפשיטוך
את בגדיך ולקחו כלי תפארתך׃
והשבתי זמתך ממך ואת זנותך
מארץ מצרים ולא תשאי
עיניך אליהם ומצרים לא תזכרי
עוד׃ כי כה אמר אדני יהוה
הנני נתנך ביד אשר שנאת
ביד אשר נקעה נפשך מהם׃
ועשו אותך בשנאה ולקחו כל
יגיעך ועזבוך ערם ועריה

polluerunt eam stupris suis & polluta est ab eis & saturata est aĩa eius ab illis. Denudauit quoq; fornicatiões suas: & discooperuit ignominiam suã. Et recessit aĩa mea ab ea: sicut recesserat aĩa mea a sorore ei⁹. Multiplicauit enĩ fornicationes suas recordans dies adolescẽtie sue quibus fornicata est in terra egypti: & isaniuit libidie sup cõcubitũ eorum quorum carnes sunt vt carnes asinorum: & sicut fluxus equorũ fluxus eorum. Et visitasti scelus adolescẽtie tue: qñ subacta sũt in egypto vbera tua & cõfracte sunt mãme pubertatis tue. Propterea ooliba hec dicit dñs deus. Ecce ego suscitabo oẽs amatores tuos cõtra te de quibus satiata est anima tua: & cõgregabo eos aduersum te in circuitu: filios babylonis & vniuersos chaldeos nobiles tyrannosq; & principes: oẽs filios assyriorũ iuuenes forma egregia: duces & magistratus vniuersos principes principũ: & noĩatos ascẽsores equorũ. Et venient super te instructi curru & rota multitudo populorum. Lorica & clypeo & galea armabũtur cõtra te vndiq;: & dabo coram eis iudiciũ: & iudicabunt te iudiciis suis. Et ponam zelum meũ in te quẽ exercent tecũ in furore. Nasum tuũ & aures tuas p̃cidẽt: & q̃ remãserint gladio cõcident. Ipsi filios tuos & filias tuas capiẽt: & nouissimũ tuũ deuorabitur igni. Et denudabunt te vestimentis tuis: & tollẽt vasa glorie tue. Et reqescere faciã scelus tuũ a te: & fornicationẽ tuã de terra egypti: nec leuabis oculos tuos ad eos: & egypti nõ recordaberis amplius: quia hec dicit dominus deus. Ecce ego tradã te in manus eorum quos odisti: in manus de quibus satiata est anima tua: & agent tecum in odio. Et tollent omẽs labores tuos & dimittent te nudam & ignominia plenã

⁊ polluest eam in fornicatiõe eorum: ⁊ polluta est ex
καὶ ἐμίαναν αὐτὴν ἐπὶ τῇ πορνείᾳ αὐτῶν, καὶ ἐμιάνθη ἐν αὐ
is: ⁊ recessit aĩa ei⁹ ab eis: ⁊ reuela
τοῖς, καὶ ἀπέστη ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἀπε
uit fornicationẽ suã: ⁊ discooperuit verecũ
κάλυψεν τὴν πορνείαν αὐτῆς, καὶ ἀπεκάλυψεν τὴν αἰσχύ
diã suam: ⁊ recessit aĩa mea ab ea: sicut
νην αὐτῆς, καὶ ἀπέστη ἡ ψυχή μου ἀπ' αὐτῆς, ὃν τρόπον
recessit aĩa mea a sorore ei⁹ ⁊ multipli
ἀπέστη ἡ ψυχή μου ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, καὶ ἐπλή
casti fornicationẽ tuã vt recordareris dierum adolescẽtie
θυνας τὴν πορνείαν σου τοῦ ἀναμνῆσαι ἡμέρας νεότητός
tue in quib⁹ fornicata es in egypto: ⁊ delectata es in
σου ἐν αἷς ἐπόρνευσας ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐπέθου ἐπὶ τοὺς
chaldeis: quorum carnes eorum vt carnes asinorum: ⁊
χαλδαίους, ὧν αἱ σάρκες αὐτῶν ὡς σάρκες ὄνων, καὶ
verenda equorum verẽda eorum: ⁊ visitasti iniq
αἰδοῖα ἵππων τὰ αἰδοῖα αὐτῶν, καὶ ἐπεσκέψω τὴν ἀνο
tatẽ adolescẽtie tue q̃ fecit in egypto in diuer
μίαν τῆς νεότητός σου ἃ ἐποίησεν ἐν αἰγύπτῳ ἐν τῷ κατα
sorio tuo: vbi vbera adolescẽtie tue ceciderunt. p
λύματί σου, οὗ οἱ μαστοὶ τῆς νεότητός σου ἔπεσον. διὰ
pterea ooliba hec dicit adonai dñs: ecce ego susci
τοῦτο ὀολιβὰ τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξε
to amatores tuos cõtra te a quib⁹ recessit aĩa
γείρω τοὺς ἐραστάς σου ἐπὶ σέ, ἀφ' ὧν ἀπέστη ἡ ψυχή
tua ab eis. ⁊ adducã eos ad te in circuitu
σου ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἐπάξω αὐτοὺς ἐπὶ σὲ κυκλόθεν τοὺς
filios babylonis ⁊ omnes chaldeos phacud:
υἱοὺς βαβυλῶνος καὶ πάντας τοὺς χαλδαίους φακούδ,
⁊ sude: ⁊ cude: ⁊ oẽs filios assyrio
καὶ σουδέ, καὶ κουδέ, καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς ἀσσυρί
rum cum eis iuuenes electos duces: ⁊ ma
ων μετ' αὐτῶν νεανίσκους ἐπιλέκτους ἡγουμένους, καὶ στρα
gistrat⁹ oẽs tristatas: ⁊ nominatos equitantes in
τηγοὺς πάντας τριστάτας, καὶ ὀνομαστοὺς ἱππεύοντας ἐφ'
equis: ⁊ venient sup te cuncti ab aquilone cum armis
ἵππων, καὶ ἥξουσιν ἐπὶ σὲ πάντες ἀπὸ βορρᾶ μεθ' ὅπλων
⁊ curribus ⁊ rotis ⁊ multitudie ppl̃orum: ⁊ thoraces
καὶ ἁρμάτων καὶ τροχῶν καὶ πλήθους λαῶν, καὶ θώρακας
⁊ clypeos ⁊ galeas circũponẽt cõtra te: ⁊
καὶ ἀσπίδας καὶ περικεφαλαίας περιθήσουσιν ἐπὶ σέ, καὶ
mittent sup te custodiã i circuitu: ⁊ dabo ante faciem
βαλοῦσιν ἐπὶ σὲ φυλακὴν κύκλῳ, καὶ δώσω πρὸ προσώ
eorum iudiciũ: ⁊ iudicabunt te in iudicijs eo
που αὐτῶν κρίμα, καὶ δικάσουσί σε ἐν τοῖς κρίμασιν αὐ
rum: ⁊ dabo zelũ meũ in te: ⁊ facient te
τῶν, καὶ δώσω τὸν ζῆλόν μου ἐν σοί, καὶ ποιήσουσι μετὰ
cum in ira furoris. nasum tuũ ⁊ aures tuas
σοῦ ἐν ὀργῇ θυμοῦ. τοὺς μυκτῆράς σου καὶ τὰ ὦτά σου
auferent: ⁊ reliquos tuos in gladio deijci
ἀφελοῦσιν, καὶ τοὺς καταλοίπους σου ἐν ῥομφαίᾳ κατα
ent ipsi filios tuos: ⁊ filias
βαλοῦσιν αὐτοὶ τοὺς υἱούς σου, καὶ τὰς θυγατέρας
tollent: ⁊ residuos tuos deuorabit ignis:
λήψονται, καὶ τοὺς καταλοίπους σου καταφάγεται πῦρ,
⁊ denudabunt te vestimento tuo: ⁊ assument vasa
καὶ ἐκδύσουσί σε τὸν ἱματισμόν σου, καὶ λήψονται τὰ σκεύη
gloriationis tue: ⁊ auertam impietates tuas a
τῆς καυχήσεώς σου, καὶ ἀποστρέψω τὰς ἀσεβείας σου ἐκ
te: ⁊ fornicationẽ tuã de terra egypti. ⁊ non
σοῦ, καὶ τὴν πορνείαν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ οὐ μὴ
leuabis oculos tuos ad eos: ⁊ egypti non
ἄρῃς τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐπ' αὐτούς, καὶ αἰγύπτου οὐ μὴ
recordaberis ampli⁹. qz hec dicit adonai dñs: ecce ego tra
μνησθῇς ἔτι. διότι τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ πα
do te in man⁹ eorum quos odisti: a quib⁹ recessit aĩa tua
ραδίδωμί σε εἰς χεῖρας ὧν μισεῖς, ἀφ' ὧν ἀπέστη ἡ ψυχή σου
ab eis. ⁊ agent in te in odio: ⁊ tollent om
ἀπ' αὐτῶν. καὶ ποιήσουσιν ἐν σοὶ ἐν μίσει, καὶ λήψονται πάν
nes labores tuos: ⁊ eris nuda ⁊ ignominiosa:
τας τοὺς πόνους σου, καὶ ἔσῃ γυμνὴ καὶ ἀσχημονοῦσα,

⁊ reuelabitur cõfusio fornicatiõis tue: ⁊
καὶ ἀποκαλυφθήσεται ἡ αἰσχύνη τῆς πορνείας σου, καὶ τῆς
iniqtatis tue: ⁊ fornicatio tua fecit tibi hec cum
ἀσεβείας σου, καὶ ἡ πορνεία σου ἐποίησέν σοι ταῦτα ἐν
fornicata fueris post gẽtes: ⁊ polluebaris in
τῷ ἐκπορνεῦσαι ὀπίσω τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐμιαίνου ἐν τοῖς
cogitationib⁹ eorum in via sororis tue ãbula
ἐνθυμήμασιν αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀδελφῆς σου ἐπορεύ
sti: ⁊ dabo calicem ei⁹ in man⁹ tuas. hec
θης, καὶ δώσω τὸ ποτήριον αὐτῆς εἰς τὰς χεῖράς σου. τά
dicit adonai dñs: calicem sororis tue
δε λέγει ἀδωναῒ κύριος, τὸ ποτήριον τῆς ἀδελφῆς σου
bibes p̃fũdũ ⁊ latum: erit in risum: sub
πίεσαι τὸ βαθὺ καὶ τὸ πλατύ, ἔσται εἰς γέλωτα, καὶ μυ
sanationẽ q̃ est supabũdãs vt p̃ficiat ebrietatẽ: ⁊ dissolu
κτηρισμὸν τὸ πλεονάζον τοῦ συντελέσαι μέθην, καὶ ἐκλύ
tiõe repleberis. calicem p̃ditionis: ⁊ calicem soro
σεως πλησθήσῃ. ποτήριον ἀφανισμοῦ, καὶ ποτήριον ἀδελ
ris tue samarie: ⁊ bibes illũ: ⁊ exprimes feces: ⁊
φῆς σου σαμαρείας, καὶ πίεσαι αὐτό, καὶ ἐκστραγγιεῖς, καὶ τὰ
testas eius deuorabis: ⁊ vbera tua lacerabis:
ὄστρακα αὐτοῦ καταφάγῃ, καὶ τοὺς μαστούς σου κατατιλεῖς
⁊ festiuitates tuas ⁊ neomenias tuas auferã: qz
καὶ τὰς ἑορτάς σου καὶ τὰς νουμηνίας σου ἀποστρέψω, διότι
ego locut⁹ sum dicit adonai dñs. p̃pt hoc hec di
ἐγὼ λελάληκα λέγει ἀδωναῒ κύριος. διὰ τοῦτο τάδε λέ
cit adonai dñs: qz oblita es mei ⁊ p̃iecisti me
γει ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ' ὧν ἐπελάθου μου καὶ ἀπέρριψάς με
post corpus tuũ: ⁊ tu accipe ĩpietatẽ tuã:
ὀπίσω τοῦ σώματός σου, καὶ σὺ λάβε τὴν ἀσέβειάν σου,
⁊ fornicationẽ tuã. ⁊ ait dñs ad me: fili ho
καὶ τὴν πορνείαν σου. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, υἱὲ ἀν
minis: si iudicabis oollam ⁊ oolibam: ⁊ annũcia
θρώπου, εἰ κρινεῖς τὴν ὀολλὰν καὶ τὴν ὀολιβάμ, καὶ ἀπαγ
bis eis iniqtates earum: qz adulterabant: ⁊ san
γελεῖς αὐταῖς τὰς ἀνομίας αὐτῶν, ὅτι ἐμοιχῶντο, καὶ αἷ
guis ĩ manib⁹ eorum: ⁊ desiderijs suis adul
μα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν αὐτῶν ἐμοι
terabãt: ⁊ filios suos q̃s genuerũt mihi. trãsduxerũt eos
χῶντο, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἃ ἐγέννησάν μοι, διήγαγον αὐτὰ
eis p̃ ignẽ: donec ⁊ ista fecerũt mihi: polluebãt
αὐτοῖς διὰ πυρός, ἕως καὶ ταῦτα ἐποίησάν μοι, ἐμίαινον τὰ
scã mea in die illa: ⁊ sabbata mea polluẽ
ἅγιά μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβή
bant: ⁊ cũ iugularẽt ipsi filios suos ido
λουν, καὶ τῷ σφάζειν αὐτοὺς τὰ τέκνα αὐτῶν τοῖς εἰδώ
lis eorum: ⁊ ingrederẽt ipsi in scã mea: in
λοις αὐτῶν, καὶ εἰσεπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰς τὰ ἅγιά μου, ἐν τῇ
die illa polluebãt ea: ⁊ ecce sic faciebãt in me
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐβεβήλουν αὐτά. καὶ ἰδοὺ οὕτως ἐποίουν ἐν μέ
dio dom⁹ mee: ⁊ miserũt viris veniẽ
σῳ τοῦ οἴκου μου, καὶ ἔπεμπον τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἐρχο
tibus de longe q̃b⁹ nũcios mittebãt ad eos: ⁊
μένοις μακρόθεν οἷς ἀγγέλους ἐξαπέστελλον πρὸς αὐτούς, καὶ
cum venirẽt ipsi: stati lauabaris: ⁊ stibio liniebaris ocu
ἅμα τῷ ἔρχεσθαι αὐτούς, εὐθὺς ἐλούου, καὶ ἐστιμίζου τοὺς ὀφ
los tuos: ⁊ ornabaris ornatu: sedebas i lecto stra
θαλμούς σου, καὶ ἐκόσμου κόσμον, ἐκάθου ἐπὶ κλίνης ἐστρω
to: ⁊ mensa ornata ante ipsam: ⁊
μένης, καὶ τράπεζα κεκοσμημένη ἔμπροσθεν αὐτῆς, καὶ τὸ
thymiama meũ: ⁊ oleum meũ ponebas ante eos: ⁊
θυμίαμά μου, καὶ τὸ ἔλαιόν μου ἐτίθης ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ
letabant in eis: ⁊ vocẽ armonie resonabant
εὐφραίνοντο ἐν αὐτοῖς, καὶ φωνὴν ἁρμονίας ἀνεκρούοντο
ad viros ex multitudie hoim venientes ebrios
πρὸς ἄνδρας ἐκ πλήθους ἀνθρώπων ἥκοντας οἰνωμένους
ex deserto: ⁊ dabant armillas in man⁹ eorum:
ἐκ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐδίδουν ψέλλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν,
⁊ coronã gl̃iationis in capita eorum. ⁊ di
καὶ στέφανον καυχήσεως ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ εἶ
xerũt: nõ in his mechantur:
πον, οὐκ ἐν τούτοις μοιχεύουσιν,

et reuelabitur ignominia fornicationũ tuarũ. Scelus tuũ & fornicationes tue fecerũt hec tibi: qa fornicata es post gentes inter q̃s polluta es in idolis earum. In via sororis tue ambulasti: & dabo calicem eius in manu tua. Hec dicit dñs deus. Calicẽ sororis tue bibes p̃fundũ & latũ. Eris in derisum & in subsannationem que est capacissima. Ebrietate & dolore repleberis: calice meroris & tristicie: calice sororis tue samarie. Et bibes illũ & potabis vsq; ad feces: & fragmẽta ei⁹ duorabis: & vbera tua lacerabis: qa ego locutus sum ait dñs deus. Propterea hec dicit dominus deus. Quia oblita es mei & proiecisti me post corpus tuum: tu quoq; porta scelus tuũ & fornicationes tuas. Et ait dominus ad me dicens. Fili hominis nũqd iudicas oollam & oolibam & annũcias eis scelera earũ: qa adulterate sũt & sanguis in manibus earũ: & cũ idolis suis fornicate sũt. Insup & filios suos q̃s genuerũt mihi obtulerunt eis ad deuorãdũ. Sed & hoc fecerũt mihi. Polluerunt sanctuariũ meum in die illa: & sabbata mea prophanauerũt. Cũq; immolarent filios suos idolis suis: & ingrederẽtur sanctuarium meum in die illa vt polluerent illud etiam hec fecerunt in medio domus mee. Miserunt ad viros venientes de longe ad quos nuncius miserant. Itaq; ecce venerunt quibus te lauisti: & circũlinisti stibio oculos tuos: & ornata es mundo muliebri. Sedisti in lecto pulcherrimo: & mẽsa ornata ẽ ante te. Thymiama meũ & vnguentũ meũ posuisti sup eã: & vox multitudinis exultãtis erat in ea: & in viris qui de multitudine hoĩm adducebantur & veniebãt de deserto: posuerũt armillas in manib⁹ earum: & corõas speciosas ĩ capitib⁹ earum. Et dixi ei q̃ attrita ẽ ĩ adulteriis.

ונגלה ערות זנוניך וזמתך ותזנותיך׃
עשה אלה לך בזנותך אחרי גוים
על אשר נטמאת בגלוליהם׃
בדרך אחותך הלכת ונתתי כוסה
בידך׃ כה אמר אדני יהוה כוס
אחותך תשתי העמקה והרחבה
תהיה לצחק וללעג מרבה להכיל׃
שכרון ויגון תמלאי כוס שמה
ושממה כוס אחותך שמרון׃ ושתית
אותה ומצית ואת חרשיה תגרמי
ושדיך תנתקי כי אני דברתי נאם
אדני יהוה׃ לכן כה אמר אדני
יהוה יען שכחת אותי ותשליכי
אותי אחרי גוך וגם את שאי
זמתך ואת תזנותיך׃ ויאמר יהוה
אלי בן אדם התשפוט את אהלה
ואת אהליבה והגד להן את
תועבותיהן׃ כי נאפו ודם בידיהן
ואת גלוליהן נאפו וגם את בניהן
אשר ילדו לי העבירו להם לאכלה׃
עוד זאת עשו לי טמאו את
מקדשי ביום ההוא ואת שבתותי
חללו׃ ובשחטם את בניהם
לגלוליהם ויבאו אל מקדשי
ביום ההוא לחללו והנה כה עשו
בתוך ביתי׃ ואף כי תשלחנה
לאנשים באים ממרחק אשר
מלאך שלוח אליהם והנה באו
לאשר רחצת כחלת עיניך ועדית
עדי׃ וישבת על מטה כבודה
ושלחן ערוך לפניה וקטרתי ושמני
שמת עליה׃ וקול המון שלו בה
ואל אנשים מרב אדם מובאים
סבאים ממדבר ויתנו צמידים
אל ידיהן ועטרת תפארת על
ראשיהן׃ ואמר לבלה נאופים

עתה יזנה תזנותיה והיא: ויבוא
אליה כבוא אל אשה זונה כן
באו אל אהלה ואל אהליבה אשת
הזמה: ואנשים צדיקם המה
ישפטו אותהם משפט נאפות
ומשפט שפכות דם כי נאפת
הנה ודם בידיהן: כי כה אמר אדני
יהוה העלה עליהן קהל ונתן אתהן
לזעוה ולבז: ורגמו עליהן אבן
קהל וברא אותהן בחרבותם
בניהם ובנותיהם יהרגו ובתיהן
באש ישרפו: והשבתי זמה מן
הארץ ונוסרו כל הנשים ולא
תעשינה כזמתכנה: ונתנו זמתכנה
עליכן וחטאי גלוליכן תשאינה
וידעתם כי אני אדני יהוה:

Ca.xxiiij. ויהי דבר יהוה אלי
בשנה התשיעית בחדש העשירי
בעשור לחדש לאמר: בן אדם
כתוב לך את שם היום את עצם
היום הזה סמך מלך בבל אל
ירושלם בעצם היום הזה:
ומשל אל בית המרי משל ואמרת
אליהם כה אמר אדני יהוה שפת
הסיר שפת וגם יצק בו מים:
אסף נתחיה אליה כל נתח טוב
ירך וכתף מבחר עצמים מלא:
מבחר הצאן לקוח וגם דור העצמים
תחתיה רתח רתחיה גם בשלו
עצמיה בתוכה: לכן כה אמר אדני
יהוה אוי עיר הדמים סיר אשר
חלאתה בה וחלאתה לא יצאה
ממנה לנתחיה לנתחיה הוציאה
לא נפל עליה גורל: כי דמה בתוכה
היה על צחיח סלע שמתהו
לא שפכתהו על הארץ לכסות

Nūc fornicabitur in fornicatione ſua etiā hec: & ingreſſi ſunt ad eam: q̄ſi ad mulierē meretricem. ſic ingrediebātur ad oollā & ad oolibā mulieres nephariās. Viri ergo iuſti ſunt: hi iudicabunt eas iudicio adulterarum & iudicio effundentiū ſanguinem: quia adulterate ſūt & ſanguis in manibus earū. Hec enī dicit dn̄s deus. Adduc ad eas multitudinē & trade eas in tumultū & in rapinā: & lapidentur lapidibus populorum & cōfodiantur gladiis eorum. filios & filias earū interficient & domus earum igne ſuccendent: & auferam ſcelus de terra: & diſcent omnes mulieres ne faciant ſm̄ ſcelus earum. Et dabunt ſcelus veſtrū ſup vos: & peccata idolorū veſtrorū portabitis: & ſcietis quia ego dominus deus. 24.

Et factum eſt verbū domini ad me in anno nono in menſe decimo: decima die mēſis: dicēs. Fili hominis: ſcribe tibi nomen diei huius in q̄ cōfirmatus eſt rex babylonis aduerſus hieruſalem hodie & dices per pūerbiū ad domū irritatricē parabolaſ & loq̄ris ad eos. Hec dicit dn̄s deus. Pone ollam: pone inquā: & mitte in eam aquam. Congere fruſta eius in eam: oēm partē bonā: & femur & armum electa & oſſibus plena. Pinguiſſimū pecus aſſume cōpone quoq̄ ſtrues oſſiū ſub ea. Efferbuit coctio ei⁹ & diſcocta ſūt oſſa illius in medio eius. Propterea hec dicit dn̄s deus. Ve ciuitati ſanguinum olle cui⁹ rubigo in ea eſt: rubigo eius non exiuit de ea. Per partes & per partes ſuas eiice eam. Non cecidit ſup eā ſors. Sanguis ei ei⁹ in medio eius eſt: ſuper limpidiſſimam petrā effudit illum. Non effudit illum ſup terram: vt poſſit operiri

τ opa meretricis hec: τ ipa fornicata eſt. τ igre
καὶ ἔργα πόρνης ταῦτα, καὶ αὐτὴ ἐξεπόρνευσεν. καὶ εἰσε
diebant ad eam: queadmodū ingrediunt ad mu
πορεύοντο πρὸς αὐτήν, ὃν τρόπον εἰσπορεύονται πρὸς γυ
lierē meretricē: ſic ingrediebant ad oolan: τ ad
ναῖκα πόρνην, οὕτως εἰσεπορεύοντο πρὸς ὀολλάν, καὶ πρὸς
oolibam mulieres iniquas: vt facerēt iniq̄tatē.
ὀολιβὰν τὰς γυναῖκας τὰς ἀνόμους, τοῦ ποιῆσαι ἀνομίαν.
τ viri iuſti hi: τ vlciſcentur eas vltio
καὶ ἄνδρες δίκαιοι οὗτοι, καὶ ἐκδικήσουσιν αὐτὰς ἐκδική
ne adulterarū τ iudicio effundunt ſanguinē: q̄ adul
σει μοιχαλίδων καὶ κρίσει ἐκχεούσιν αἷμα, ὅτι μοιχα
tere ſunt τ ſanguis in manib⁹ earū. hec dicit ado
λίδες εἰσὶν καὶ αἷμα ἐν χερσὶν αὐτῶν. τάδε λέγει ἀδω
nai dn̄s: adduc ad eas turbā: τ trade in eis
ναῒ κύριος, ἀνάγαγε ἐπ' αὐτὰς ὄχλον, καὶ δὸς ἐν αὐταῖς
tumultū τ direptionē: τ lapident lapidib⁹
ταραχὴν καὶ διαρπαγήν, καὶ λιθοβολησάτωσαν λίθοις
turbarū: τ confodiant eas in gladiis eo
ὄχλων, καὶ κατακεντήτωσαν αὐτὰς ἐν τοῖς ξίφεσιν αὐ
rū. filios earū: τ filias earū interficient:
τῶν. υἱοὺς αὐτῶν, καὶ θυγατέρας αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν,
τ domos earū incendent: τ auertam ipieta
καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν ἐμπρήσουσιν, καὶ ἀποστρέψω ἀσέβει
tē de terra: τ erudientur oēs mulieres:
αν ἐκ τῆς γῆς, καὶ παιδευθήσονται πᾶσαι αἱ γυναῖκες,
τ non facient ſcdm̄ impietates earū: τ da
καὶ οὐ μὴ ποιήσωσιν κατὰ τὰς ἀσεβείας αὐτῶν, καὶ δο
bitur impietas vr̄a ſup vos: τ peccata
θήσεται ἡ ἀσέβεια ὑμῶν ἐφ' ὑμᾶς, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν
cogitationū vr̄arū accipietis: τ ſcietis q̄
ἐνθυμημάτων ὑμῶν λήψεσθε, καὶ γνώσεσθε διότι
ego dn̄s.
ἐγὼ κύριος.

Ca.24.

Et fact⁹ ē ſmo dn̄i ad me in anno no
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐννά
no: in mēſe decimo: decima menſis dicēs: fili
τῳ, ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ, δεκάτῃ τοῦ μηνὸς λέγων, υἱὲ
hois: ſcribe tibi nomē diei a
ἀνθρώπου, γράψον σεαυτῷ τὸ ὄνομα τῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἡ
die hac: ex q̄ ꝯfirmat⁹ ē rex babylonis
μέρας ταύτης, ἀφ' ἧς ἀπηρείσατο βασιλεὺς βαβυλῶνος
ſup hieruſalem a die hodierna. τ dic ad
ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς σήμερον. καὶ εἰπὲ ἐπὶ
domū exaſperantem parabolam τ dices
τὸν οἶκον τὸν παραπικραίνοντα παραβολήν καὶ ἐρεῖς
ad eos: hec dicit adonai dn̄s: pone
πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἐπίστησον τὸν
lebetem pone: τ effunde in eū aquā: τ immitte
λέβητα ἐπίστησον, καὶ ἔκχεε εἰς αὐτὸν ὕδωρ, καὶ ἔμβαλλε
in eum diuiſiones eius oēm partem bo
εἰς αὐτὸν τὰ διχοτομήματα αὐτῆς πᾶν διχοτόμημα κα
nā: crus τ hſiceꝝ carnibus ſepata ab oſſib⁹ de
λόν, σκέλος καὶ ὦμον ἐκσεσαρκισμένα ἀπὸ τῶν ὀστῶν ἐξ
electis pecorib⁹ aſſumptis. τ ſuccende oſſa
ἐπιλέκτων κτηνῶν εἰλημμένων. καὶ ὑπόκαιε τὰ ὀστᾶ
ſub eis: ferbuit deferbuit: τ cocta ſūt oſſa ei
ὑποκάτω αὐτῶν, ἔζεσεν ἐξέζεσεν καὶ ἥψηται τὰ ὀστᾶ αὐ
ius in medio eius. ꝓpterea hec dicit adonai
τῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ
dn̄s: o ciuitas ſanguinū: lebes in q̄ eſt rubigo in eo
κύριος, ὦ πόλις αἱμάτων, λέβης ἐν ᾧ ἐστιν ἰὸς ἐν αὐτῷ
τ rubigo nō eſt egreſſa ex ea ꝑ mēbra ſua ꝓtu
καὶ ὁ ἰὸς οὐκ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῆς κατὰ μέλος αὐτῆς ἐξήνεγ
lit: nō cecidit ſup eam ſors: q̄ ſanguis eius in
κεν, οὐκ ἔπεσεν ἐπ' αὐτὴν κλῆρος, ὅτι αἷμα αὐτῆς ἐν
medio ei⁹ fuit: ſup leniſſimā petrā poſui illū.
μέσῳ αὐτῆς ἐγένετο, ἐπὶ λεωπετρίαν τέταχα αὐτό.
nō effudi illū ſup terrā vt operiret
οὐκ ἐκκέχυκα αὐτὸ ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ καταλύψαι

naū.3. a. Abach 2.c.

ſup illū frā vt aſcenderet furor in vltionē: vt vlciſcar
ἐπ' αὐτὸ γῆν τοῦ ἀναβῆναι θυμὸν εἰς ἐκδίκησιν, ἐκδικῆ
dedi ſanguinē ei⁹ ſup lipidiſſimā petrā ne ope
σαι δέδωκα τὸ αἷμα αὐτῆς ἐπὶ λεωπετρίαν τοῦ μὴ κα
riret illū. ꝓpterea hec dicit adonai dn̄s: ve
λύψαι αὐτό. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, οὐαὶ
ciuitas ſanguinū: τ ego magnificabo pp̄lm: τ multipli
πόλις τῶν αἱμάτων, κἀγὼ μεγαλυνῶ τὸν λαόν, καὶ πλη
cabo ligna: τ ſuccendam ignē: vt tabeſcāt carnes:
θυνῶ τὰ ξύλα, καὶ ἀνακαύσω τὸ πῦρ, ὅπως τακῇ τὰ κρέα,
τ minuat ius: τ oſſa concremabunt: τ ſtēt
καὶ ἐλαττωθῇ ὁ ζωμός, καὶ τὰ ὀστᾶ συμφρυγήσονται, καὶ στῇ
ſup carbones ſuos. ſcenſa ē vt exuratur: τ
ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας αὐτῆς. ἐξεψήθη ὅπως προσκαυθῇ, καὶ
calefiat τ frigatur es ei⁹: τ liq̄fiat ī medio
θερμανθῇ καὶ ἐκφρυγῇ ὁ χαλκὸς αὐτῆς, καὶ τακῇ ἐν μέσῳ
eius imūdicia eius: τ deficiat rubigo eius: τ hu
αὐτῆς ἡ ἀκαθαρσία αὐτῆς, καὶ ἐκλείπῃ ὁ ἰὸς αὐτῆς, καὶ τα
miliabitur rubigo ei⁹: τ non exibit ex ea multa
πεινωθήσεται ὁ ἰὸς αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἐξ αὐτῆς πολὺς
rubigo ei⁹: cōfundetur rubigo illi⁹: in imundi
ὁ ἰὸς αὐτῆς, καταισχυνθήσεται ὁ ἰὸς αὐτῆς, ἐν τῇ ἀκαθαρ
cia tua ſcelus. τ ꝓ eo q̄ ꝯtaminata es tu τ nō es emundata
σίᾳ σου ζέμα. καὶ ἀνθ' ὧν ἐμιαίνου σὺ καὶ οὐκ ἐκαθαρίσθης
ab immūditia tua: τ q̄d erit ſi non fueris mūdata
ἀπὸ ἀκαθαρσίας σου, καὶ τί ἔσται ἐὰν οὐ μὴ καθαρισθῇς
vltra: donec impleam furorē meū in te. ego do
οὐκ ἔτι, ἕως οὗ ἐμπλήσω τὸν θυμόν μου ἐν σοί. ἐγὼ κύ
min⁹ locut⁹ ſum: τ veniet τ faciam: nō differā neq̄ miſe
ριος λελάληκα, καὶ ἥξει καὶ ποιήσω, οὐ διαστελῶ οὐδὲ μὴ ἐλε
rebor τ non depcabil' ero. ſcdm̄ vias tuas τ ſcdm̄
ήσω καὶ οὐ μὴ παρακληθῶ. κατὰ τὰς ὁδούς σου καὶ κατὰ
adinuētiōes tuas iudicabo te dicit adonai dn̄s. τ fact⁹
τὰ ἐνθυμήματά σου κρινῶ σε λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐγένε
eſt ſmo dn̄i ad me dicēs: fili hois: ecce ego
το λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ ἐγὼ
aufero a te deſiderabilia oculorū tuorū: in
λαμβάνω ἐκ σοῦ τὰ ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἐν
acie non planges neq̄ flebis neq̄ veniēt tibi
παρατάξει οὐ μὴ κόψῃ οὐδὲ μὴ κλαύσῃς οὐδὲ μὴ ἔλθῃ σοι
lachryme: gemes taceo: gemitus ſanguinis lumbi eſt:
δάκρυα, στενάξεις σιγῶν, στεναγμὸς αἵματος ὀσφύος ἐστίν,
humanū luctū non facies. erunt crines tui colli
ἀνθρώπινον πένθος οὐ ποιήσῃ. ἔσται τὸ τρίχωμά σου συμ
gati ſup te: τ calciamenta tua in pe
πεπλεγμένον ἐπὶ σέ, καὶ τὰ ὑποδήματά σου ἐν τοῖς πο
dib⁹ tuis: τ non cōſolaberis in labiis eorū: τ
σίν σου, καὶ οὐ μὴ παρακληθῇς ἐν χείλεσιν αὐτῶν, καὶ
panem virorū non comedes. τ locut⁹ ſum ad pp̄lm
ἄρτον ἀνδρῶν οὐ μὴ φάγῃς. καὶ ἐλάλησα πρὸς τὸν λαὸν
mane: ſicut p̄ceperat mihi. τ mortua ē vxor
τὸ πρωΐ, ὃν τρόπον ἐνετείλατό μοι. καὶ ἀπέθανεν ἡ γυνή
mea veſperi: τ feci mane queadmodū p̄ceptū ē
μου ἑσπέρας, καὶ ἐποίησα τὸ πρωΐ ὃν τρόπον ἐπετάγη
mihi. τ dixit ad me pp̄lus: nō annuncias nobis
μοι. καὶ εἶπεν πρός με ὁ λαός, οὐκ ἀπαγγέλλεις ἡμῖν
q̄d ſunt hec q̄ tu facis: τ dixi ad eos: ſer
τί ἐστι ταῦτα ἃ σὺ ποιεῖς; καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς, λό
mo dn̄i fact⁹ eſt ad me dicēs: dic ad do
γος κυρίου ἐγένετο πρός με λέγων, εἰπὲ πρὸς τὸν οἶ
mū iſrael: hec dicit adonai dn̄s: ecce ego
κον τοῦ ἰσραήλ, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ
ꝯtaminabo ſancta mea ſupbiā fortitudis vr̄e deſiderabile q̄d
βεβηλῶ τὰ ἅγιά μου φρύαγμα ἰσχύος ὑμῶν ἐπιθυμήματι
oculorū vr̄orū: τ ſuper q̄b⁹ parcunt aīe vr̄e:
ὀφθαλμῶν ὑμῶν. καὶ ὑπὲρ ὧν φείδονται αἱ ψυχαὶ ὑμῶν,
τ filii vr̄i τ filie vr̄e q̄s reliquiſtis
καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν οὓς ἐγκατελείπε
in gladio cadent: τ facietis ſicut
τε ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ ποιήσετε ὃν τρόπον
feci: ab ore eorū nō
πεποίηκα, ἀπὸ στόματος αὐτῶν οὐ

pulnere: vt ſuperinducere indignationē meā: & vindicta vlciſcerer. Dedi ſanguinē eius ſup petrā limpidiſſimā: ne operiretur. Propterea hec dicit dn̄s deus. Ve ciuitati ſanguinum cuius ego grandem faciam pyram Congere oſſa que igne ſuccendā. Cōſumētur carnes: & coquatur vniuerſa cōpoſitio: & oſſa tabeſcēt. Pone quoq̄ eam ſup prunas vacuā vt incaleſcat & liquefiat es ei⁹: & cōfletur in medio eius inqnamentū ei⁹: & cōſumatur rubigo ei⁹. Multo labore ſudatū ē: & nō exiuit de ea nimia rubigo eius neq̄ p igne. Immūdicia tua execrabilis: quia mūdare te volui & nō es mūdata a ſordibus tuis. Sed nec mūdaberis prius: donec quieſcere faciā indignationē meā in te. Ego dn̄s locutus ſū. Veni & faciā: nō tranſeā: nec parcā nec placabor. Iuxta vias tuas & iuxta adinuentiōes tuas iudicabo te dicit dn̄s. Et factū eſt verbū dn̄i ad me dicens. Fili hominis: ecce ego tollo a te deſiderabile oculorum tuorum in plaga: & non planges neq̄ plorabis: neq̄ fluent lachryme tue. Ingemiſce tacens: mortuorū luctū non facies. Corona tua circūligata ſit tibi: & calciamēta tua erunt in pedibus tuis nec amictu ora velabis: nec cibos lugentium comedes. Locut⁹ ſum ergo ad populū mane: & mortua ē vxor mea veſpere. Feci q̄ mane ſicut preceperat mihi. Et dixit ad me populus. Quare nō indicas nobis q̄d iſta ſignificēt que tu facis? Et dixi ad eos. Sermo dn̄i factus eſt ad me dicens. Loquere domui iſrael. Hec dicit dominus deus. Ecce ego polluam ſanctuariū meū: ſupbiā iperii vr̄i: & deſiderabile oculorū veſtrorū: & ſup quo pauet aīa vr̄a: & filii veſtri & filie veſtre quas reliquiſtis gladio cadēt: & facietis ſicut feci. Ora

עליו עפר: להעלות חמה לנקם
נקם נתתי את דמה על צחיח סלע
לבלתי הכסות: לכן כה אמר אדני
יהוה אוי עיר הדמים גם אני
אגדיל המדורה: הרבה העצים
הדלק האש התם הבשר והרקח
המרקחה והעצמות יחרו: והעמידה
על גחליה רקה למען תחם וחרה
נחשתה ונתכה בתוכה טמאתה
תתם חלאתה: תאנים הלאת ולא
תצא ממנה רבת חלאתה באש
חלאתה: בטמאתך זמה יען טהרתיך
ולא טהרת מטמאתך לא תטהרי
עוד עד הניחי את חמתי בך: אני
יהוה דברתי באה ועשיתי לא
אפרע ולא אחוס ולא אנחם
כדרכיך וכעלילותיך שפטוך נאם
אדני יהוה: ויהי דבר יהוה אלי
לאמר: בן אדם הנני לקח ממך
את מחמד עיניך במגפה ולא
תספד ולא תבכה ולוא תבוא
דמעתך: האנק דם מתים אבל לא
תעשה פארך חבוש עליך ונעליך
תשים ברגליך ולא תעטה על
שפם ולחם אנשים לא תאכל:
ואדבר אל העם בבקר ותמת אשתי
בערב ואעש בבקר כאשר צויתי:
ויאמרו אלי העם הלא תגיד לנו
מה אלה לנו כי אתה עשה: ואמר
אליהם דבר יהוה היה אלי
לאמר: אמר לבית ישראל כה
אמר אדני יהוה הנני מחלל את
מקדשי גאון עזכם מחמד עיניכם
ומחמל נפשכם ובניכם ובנותיכם
אשר עזבתם בחרב יפלו: ועשיתם
כאשר עשיתי על שפם לא

amictu nō velabitis: & cibos lugentiū nō comedetis. Coronas habebitis in capitib⁹ vr̄is: & calciamenta in pedib⁹. Nō plangetis neqꝫ flebitis: ſed tabeſcetis in iniquitatibus veſtris: & vnuſqſqꝫ gemet ad fratrem ſuū. Eritqꝫ ezechiel vobis in portentū. Iuxta oīa que fecit: facietis: cū venerit iſtud & ſcietis quia ego dn̄s deus. Et tu fili hominis ecce in die qua tollam ab eis fortitudinē eorū & gaudium dignitatis: & deſideriū oculorū eorum ſup quo requieſcūt anime eorū: & filios & filias eorum: in die illa cum venerit fugiens ad te vt annunciet tibi: in die inquam illa aperietur os tuum cum eo qui fugit: & loqueris & non ſilebis vltra: eriſqꝫ eis in portentum: & ſcietis quia ego dominus.

25.

Et factus eſt ſermo dn̄i ad me: dicens. Fili hoīs: pone faciē tuā contra filios ammon: & prophetabis de eis: & dices filiis ammon. Audite verbum dn̄i dei. Hec dicit dn̄s deus. Pro eo ꝙ dixiſti euge euge ſuper ſanctuariū meū: qa pollutū eſt & ſup terrā iſrl: qm̄ deſolata eſt: & ſup domum iuda qm̄ ducti ſunt in captiuitatē: idcirco ecce ego tradā te filiis orīetalib⁹ in hereditatē: & collocabūt caulas ſuas in te: & ponēt in te tentoria ſua. Ipſi comedent fruges tuas & ipſi bibent lac tuum. Daboqꝫ rabbath in habitaculum camelorum: & filios ammon in cubile pecorum: & ſcietis quia ego dn̄s. Quia hec dicit dominus deus. Pro eo ꝙ plauſiſti manu & percuſſiſti pede: & gauiſa es ex toto affectu ſup terram iſrael. Idcirco ecce ego extendam manum meā ſup te: & tradā te in direptionē gētiū & interficiā te de populis & perdam de terris & conterā: & ſcietis quia ego dominus.

Hec dicit dn̄s deus. Pro eo ꝙ dixerunt moab & ſeyr: ecce ſicut omēs gentes domus iuda: idcirco ecce ego aperiā humerum moab de ciuitatibus: de ciuitatibus inqꝫ eius & de finib⁹ eius inclytas terre beth ieſimoth & beelmeon & cariathaim filiis orientis cū filiis āmon. Et dabo eam in hereditatē: vt nō ſit vltra memoria filiorū ammō in gentib⁹. Et in moab faciam iudicia: & ſcient qa ego dn̄s. Hec dicit dominus deus. Pro eo ꝙ fecit idumea vltionē vt ſe vindicaret de filiis iuda: peccauitqꝫ delinquēs & vindictā expetiuit de eis: idcirco hec dicit dn̄s deus. Extendā manū meā ſup idumeā: & auferā de ea hominē & iumentū: & faciā eam deſertam ab auſtro: et qui ſunt in dedā gladio cadent. Et dabo vltionē meā ſup idumeā p manū ppl̄i mei iſrael: & facient in edom iuxta irā meā & furorē meū & ſcient vindictam meam dicit dominus deus. Hec dicit domin⁹ deus. Pro eo ꝙ fecerunt paleſtini vindictā & vlti ſe ſunt toto aīo: interficientes & implentes inimicitias veteres: propterea hec dicit dn̄s deus. Ecce ego extendam manū meā ſup paleſtinos & interficiā interfectores: & perdā reliquias maritime regionis: faciāqꝫ in eis vltiones magnas arguens in furore: & ſcient quia ego dominus: cum dedero vindictam meam ſuper eos.

26.

Et factū eſt in vndecimo anno prima menſis factus eſt ſermo dn̄i ad me: dicēs. Fili hominis pro eo ꝙ dixit tyrus de hieruſalem: euge cōfracte ſunt porte populorum: cōuerſa eſt ad me: implebor: deſerta eſt: ppterea hec dicit dn̄s deus. Ecce ego ſuper te tyre: & aſcendere faciam ad te gentes multas ſicut aſcēdit mare fluctuās. Et diſſipabunt muros tyri

et destruent turres eius. Et radā puluerē eius de ea: & dabo eam in limpidissimam petrā. Siccatio sagenarū erit in medio maris: quia ego locutus sum: ait dominus deus & erit in direptionē gentibus. Filie quoq; ei⁹ q̄ sunt in agro gladio interficientur: & scient quia ego dominus. Quia hec dicit dn̄s deus. Ecce ego adducā ad tyrum nabuchodonosor regē babylonis ab aquilone regem regum: cum equis & curribus & equitibus & cetu poplo̅q; magno. Filias tuas q̄ sūt in agro gladio interficiet: & circūdabit te munitiōib⁹: & cōportabit aggerē in gyro. Et eleuabit cōtra te clypeū. & vīeas & arietes tēpabit in muros tuos: & turres tuas destruet ī armatura sua. Inūdatiōe eq̄rū eius opiet te pulus eorū a sonitu eqtū & rotarū & curruū mouebūtur muri tui. Cū ingressus fuerit portas tuas q̄si per introitū vrbis dissipate: vngulis equorū suorū cōculcabit oms plateas tuas: ppl'm tuū gladio cedet: & statue tue nobiles in terrā corruēt. Vastabūt opes tuas: diripiēt negociatiōes tuas: & destruet muros tuos: & domus tuas p̄claras subuertēt: & lapides tuos & ligna tua & puluerē tuū in medio aquarū ponēt. Et qe scere faciam multitudinē cāticorū tuorū: & sonit⁹ citharatū tuarū nō audietur amplius. Et dabo te in limpidissimā petrā: siccatio sagenarū eris: nec edificaberis vltra qa ego dn̄s locut⁹ sum ait dn̄s deus. Hec dicit dn̄s deus de tyro. Nūqd nō a sonitu ruine tue & gemitu interfectorū tuorū cū occisi fuerint in medio tui: cōmouebūtur insule & descendēt de sedibus suis oēs principes maris: & auferent exuuias suas: & vestimēta sua varia abiicičt & induētur stupore. In terra sedebūt: & atoniti sup repentino casu tuo ammirabūtur assumētes super te lamentū

dicent tibi. Quomodo peristi que habitas in mari vrbs inclyta: q̄ fuisti fortis in mari cū habitatoribus tuis quos formidabant vniuersi. Nunc stupebunt naues ī die pauoris tui: & turbabūtur insule in mari: eo q̄ null⁹ egrediatur ex te. Quia hec dicit dn̄s deus. Cum dedero te vrbem desolatam sicut ciuitates que non habitātur: & adduxero sup te abyssum: & operuerint te aque multe: & detraxero te cū illis qui descendūt in lacū ad populū sēpiternū & collocauero in t'ra nouissima sicut solitudines veteres cū his q̄ deducūtur in lacū: vt nō habiteris. Porro cū dedero gloriā in terra viuentiū in nihilū redigā te & nō eris: & requisita nō inuemeris vltra in sempiternū: dicit domin⁹ deus.

Ca.xxvij.

27.

Et factū est verbum domini ad me: dicens. Tu ergo fili hominis assume super tyrū lamentum: & dices tyro: que habitat in introitu maris: negociationi populorum ad insulas multas. Hec dicit dominus deus. O tyre tu dixisti. Perfecti decoris ego sum: & in corde maris sita. Finitimi tui q te edificauerūt impleuerūt decorē tuū abietibus de sanir extruxerūt te cū oibus tabulatis maris: cedrū de libano tulerūt vt faceret tibi malū: q̄rcus de basan dolauerūt in remos tuos: & transtra tua fecerūt tibi ex ebore indico: & p̄toriola de insulis italie. Byssus varia de egypto texta est tibi in velū vt poneretur ī malo: hyacinthus & purpura de insulis elisa facta sunt opimentū tuū. Habitatores sidonis & aradii fuerunt remiges tui: sapiētes tui tyre facti sunt gubernatores tui: senes biblii & prudētes ei⁹ habuerūt nautas ad ministeriū varie supellectilis tue. oēs naues maris & naute eorū fuerūt in pplo negociatōis tue p̄se & lydi & libyes erāt

בְּחֵילֵךְ אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֵּךְ מָגֵן וְכוֹבַע תִּלּוּ בָךְ הֵמָּה נָתְנוּ הֲדָרֵךְ׃ בְּנֵי אַרְוַד וְחֵילֵךְ עַל חוֹמוֹתַיִךְ סָבִיב וְגַמָּדִים בְּמִגְדְּלוֹתַיִךְ הָיוּ שִׁלְטֵיהֶם תִּלּוּ עַל חוֹמוֹתַיִךְ סָבִיב הֵמָּה כָּלְלוּ יָפְיֵךְ׃ תַּרְשִׁישׁ סֹחַרְתֵּךְ מֵרֹב כָּל הוֹן בְּכֶסֶף בַּרְזֶל בְּדִיל וְעוֹפֶרֶת נָתְנוּ עִזְבוֹנָיִךְ׃ יָוָן תֻּבַל וָמֶשֶׁךְ הֵמָּה רֹכְלָיִךְ בְּנֶפֶשׁ אָדָם וּכְלֵי נְחֹשֶׁת נָתְנוּ מַעֲרָבֵךְ׃ מִבֵּית תּוֹגַרְמָה סוּסִים וּפָרָשִׁים וּפְרָדִים נָתְנוּ עִזְבוֹנָיִךְ׃ בְּנֵי דְדָן רֹכְלַיִךְ אִיִּים רַבִּים סְחֹרַת יָדֵךְ קַרְנוֹת שֵׁן וְהָבְנִים הֵשִׁיבוּ אֶשְׁכָּרֵךְ׃ אֲרָם סֹחַרְתֵּךְ מֵרֹב מַעֲשָׂיִךְ בְּנֹפֶךְ אַרְגָּמָן וְרִקְמָה וּבוּץ וְרָאמֹת וְכַדְכֹּד נָתְנוּ בְּעִזְבוֹנָיִךְ׃ יְהוּדָה וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵמָּה רֹכְלָיִךְ בְּחִטֵּי מִנִּית וּפַנַּג וּדְבַשׁ וָשֶׁמֶן וָצֹרִי נָתְנוּ מַעֲרָבֵךְ׃ דַּמֶּשֶׂק סֹחַרְתֵּךְ בְּרֹב מַעֲשַׂיִךְ מֵרֹב כָּל הוֹן בְּיֵין חֶלְבּוֹן וְצֶמֶר צָחַר׃ וְדָן וְיָוָן מְאוּזָּל בְּעִזְבוֹנַיִךְ נָתָנוּ בַּרְזֶל עָשׁוֹת קִדָּה וְקָנֶה בְּמַעֲרָבֵךְ הָיָה׃ דְּדָן רֹכַלְתֵּךְ בְּבִגְדֵי חֹפֶשׁ לְרִכְבָּה׃ עֲרַב וְכָל נְשִׂיאֵי קֵדָר הֵמָּה סֹחֲרֵי יָדֵךְ בְּכָרִים וְאֵילִים וְעַתּוּדִים בָּם סֹחֲרָיִךְ׃ רֹכְלֵי שְׁבָא וְרַעְמָה הֵמָּה רֹכְלָיִךְ בְּרֹאשׁ כָּל בֹּשֶׂם וּבְכָל אֶבֶן יְקָרָה וְזָהָב נָתְנוּ עִזְבוֹנָיִךְ׃ חָרָן וְכַנֵּה וָעֶדֶן רֹכְלֵי שְׁבָא אַשּׁוּר כִּלְמַד רֹכַלְתֵּךְ׃ הֵמָּה רֹכְלַיִךְ בְּמַכְלֻלִים בִּגְלוֹמֵי תְּכֵלֶת וְרִקְמָה וּבְגִנְזֵי בְּרֹמִים בַּחֲבָלִים חֲבֻשִׁים וַאֲרֻזִים בְּמַרְכֻלְתֵּךְ׃ אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ שָׁרוֹתַיִךְ מַעֲרָבֵךְ וַתִּמָּלְאִי וַתִּכְבְּדִי מְאֹד

in exercitu tuo viri bellatores tui: clypeū & galeā suspenderūt in te pro ornatu tuo. Filii aradii cū exercitu tuo sup muros tuos in circuitu: sed & pygmei q erāt in turrib9 tuis pharetras suas suspēderūt in muris tuis p gyrum. Ipsi cōpleuerūt pulchritudinē tuā. Carthaginēses negociatores tui a multitudie cūctarū diuitiaꝝ: argēto: ferro: stāno: plūboq; repleuerūt nūdinas tuas. Grecia & tubal & mosoch ipsi institores tui: mācipia & vasa erea adduxerūt pplo tuo de domo thogorma eqs & eqtes & mulos adduxerūt ad forū tuū. Filii dedan negociatores tui. Insule mlte negotiatio man9 tue: Dētes eburneos & hebeninos mutauerūt in precio tuo. Syrus negociator tu9. Propter multitudinē operū tuorū guttā & purpurā & scutulata & byssum & sericū & chodchod pposuerūt in mercatu tuo. Iuda & terra israel ipsi institores tui ī frumēto primo: balsamū & mel & oleū & resinā pposuerūt in nundinis tuis. Damascenus negociator tu9 in multitudine operū tuorū: in multitudine diuersarū opū: in vino pingui: in lanis coloris optimi. Dan & grecia & mozel in nūdinis tuis pposuerūt ferrū fabrefactū stacten & calamū in negociatiōe tua. Dedan īstitores tui in tapetib9 ad sedēdū. Arabia & vniuersi principes cedar ipi negociatores manus tue cū agnis & arietibus & hedis venerūt ad te negociatores tui. Venditores saba & rema ipsi negociatores tui: cū vniuersis primis aromatib9 & lapide p̄cioso & auro qd pposuerīt in mercatu tuo. Arā & chēne & edē negociatores tui. Saba assur & chelmach vēditores tui: ipsi negociatores tui: multipharia in volucrib9 hyacithi & polymitoꝝ gazarūq; p̄ciosaꝝ q̄ obuolute & astricte erant funib9: cedros qq; hēbāt ī negociatōib9 tuis. naues maris pricipes tui in negociatiōe tua: & repleta es & glīficata nimis

in corde maris. In aqs multis adduxerunt te remiges tui. Ventus auster contriuit te. In corde maris diuitie tue: & thesauri tui: & multiplex instrumentū tuū. Naute tui gubernatores tui tenebāt suppellectilē tuā: & pplo tuo p̄erant: viri qq; bellatores tui q erāt in te cum vniuersa multitudine tua q̄ est in medio tui: cadēt ī corde maris in die ruine tue. A sonitu clamoris gubernatorū tuoꝝ cōturbabūtur classes: & descēdēt de nauib9 suis oēs q tenebant remū. Naute & vniuersi gubernatores maris in terra stabūt & eiulabūt sup te voce magna & clamabūt amare. Et supiaciēt puluerē capitibus suis: & cinere cōspergētur: & radēt sup te caluitiū: & accingētur ciliciis. Et plorabūt te ī amaritudine aīe ploratu amarissimo: & assumēt sup te carmē lugubre: & plāgēt te. Que ē vt tyrus q̄ obtumuit in medio maris. Que ī exitu negociationū tuarū de mari īplesti pplos multos & mltitudine diuitiarū tuarū & pplorū tuoꝝ ditasti reges terre. Nūc cōtrita es a mari: in pfundis aquarū opes tue: & ōis multitudo tua q̄ erat in medio tui ceciderūt. Vniuersi hītatores insularū obstupuerūt sup te: & reges earū oēs tēpestate pcussi mutauerūt vultus. Negociatores populorū sibilauerūt sup te. Ad nihilū deducta es: & nō eris vsq; in perpetuum. 28.

Et factus est sermo dñi ad me dicens. Fili hominis: dic principi tyri. Hec dicit dñs deus. Eo q eleuatū est cor tuū & dixisti: deus ego sum: & in cathedra dei sedi in corde maris: cum sis homo & nō deus: & dedisti cor tuum quasi cor dei. Ecce sapientior es tu daniele: omne secretum non est absconditū a te. In sapientia & prudentia tua fecisti tibi fortitudinē: & acqsisti aurū & argētū in thesauris tuis: in multitudine sapiētie & in negociatione tua

בְּלֵב יַמִּים׃ בְּמַיִם רַבִּים הֱבִאוּךְ הַשָּׁטִים אֹתָךְ רוּחַ הַקָּדִים שְׁבָרֵךְ בְּלֵב יַמִּים׃ הוֹנֵךְ וְעִזְבוֹנַיִךְ מַעֲרָבֵךְ מַלָּחַיִךְ וְחֹבְלָיִךְ מַחֲזִיקֵי בִדְקֵךְ וְעֹרְבֵי מַעֲרָבֵךְ וְכָל אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֵּךְ אֲשֶׁר בָּךְ וּבְכָל קְהָלֵךְ אֲשֶׁר בְּתוֹכֵךְ יִפְּלוּ בְּלֵב יַמִּים בְּיוֹם מַפַּלְתֵּךְ׃ לְקוֹל זַעֲקַת חֹבְלָיִךְ יִרְעֲשׁוּ מִגְרֹשׁוֹת׃ וְיָרְדוּ מֵאֳנִיּוֹתֵיהֶם כֹּל תֹּפְשֵׂי מָשׁוֹט מַלָּחִים כֹּל חֹבְלֵי הַיָּם אֶל הָאָרֶץ יַעֲמֹדוּ׃ וְהִשְׁמִיעוּ עָלַיִךְ בְּקוֹלָם וְיִזְעֲקוּ מָרָה וְיַעֲלוּ עָפָר עַל רָאשֵׁיהֶם בָּאֵפֶר יִתְפַּלָּשׁוּ׃ וְהִקְרִיחוּ אֵלַיִךְ קָרְחָה וְחָגְרוּ שַׂקִּים וּבָכוּ אֵלַיִךְ בְּמַר נֶפֶשׁ מִסְפֵּד מָר׃ וְנָשְׂאוּ אֵלַיִךְ בְּנִיהֶם קִינָה וְקוֹנְנוּ עָלָיִךְ מִי כְצוֹר כְּדֻמָה בְּתוֹךְ הַיָּם׃ בְּצֵאת עִזְבוֹנַיִךְ מִיַּמִּים הִשְׂבַּעַתְּ עַמִּים רַבִּים בְּרֹב הוֹנַיִךְ וּמַעֲרָבַיִךְ הֶעֱשַׁרְתְּ מַלְכֵי אָרֶץ׃ עֵת נִשְׁבֶּרֶת מִיַּמִּים בְּמַעֲמַקֵּי מָיִם מַעֲרָבֵךְ וְכָל קְהָלֵךְ בְּתוֹכֵךְ נָפָלוּ׃ כֹּל יֹשְׁבֵי הָאִיִּים שָׁמְמוּ עָלָיִךְ וּמַלְכֵיהֶם שָׂעֲרוּ שַׂעַר רָעֲמוּ פָּנִים׃ סֹחֲרִים בָּעַמִּים שָׁרְקוּ עָלָיִךְ בַּלָּהוֹת הָיִית וְאֵינֵךְ עַד עוֹלָם׃

Ca.xxviii.

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם אֱמֹר לִנְגִיד צֹר כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן גָּבַהּ לִבְּךָ וַתֹּאמֶר אֵל אָנִי מוֹשַׁב אֱלֹהִים יָשַׁבְתִּי בְּלֵב יַמִּים וְאַתָּה אָדָם וְלֹא אֵל וַתִּתֵּן לִבְּךָ כְּלֵב אֱלֹהִים׃ הִנֵּה חָכָם אַתָּה מִדָּנִאֵל כָּל סָתוּם לֹא עֲמָמוּךָ׃ בְּחָכְמָתְךָ וּבִתְבוּנָתְךָ עָשִׂיתָ לְּךָ חָיִל וַתַּעַשׂ זָהָב וָכֶסֶף בְּאוֹצְרוֹתֶיךָ׃ בְּרֹב חָכְמָתְךָ בִּרְכֻלָּתְךָ

הִרְבִּיתָ חֵילֶךָ וַיִּגְבַּהּ לְבָבְךָ בְּחֵילֶךָ׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן תִּתְּךָ אֶת לְבָבְךָ כְּלֵב אֱלֹהִים׃ לָכֵן הִנְנִי מֵבִיא עָלֶיךָ זָרִים עָרִיצֵי גּוֹיִם וְהֵרִיקוּ חַרְבוֹתָם עַל יְפִי חָכְמָתֶךָ וְחִלְּלוּ יִפְעָתֶךָ׃ לַשַּׁחַת יוֹרִדוּךָ וָמַתָּה מְמוֹתֵי חָלָל בְּלֵב יַמִּים׃ הֶאָמֹר תֹּאמַר אֱלֹהִים אָנִי לִפְנֵי הֹרְגֶךָ וְאַתָּה אָדָם וְלֹא אֵל בְּיַד מְחַלְלֶיךָ׃ מוֹתֵי עֲרֵלִים תָּמוּת בְּיַד זָרִים כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם שָׂא קִינָה עַל מֶלֶךְ צוֹר וְאָמַרְתָּ לּוֹ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה חוֹתֵם תָּכְנִית מָלֵא חָכְמָה וּכְלִיל יֹפִי׃ בְּעֵדֶן גַּן אֱלֹהִים הָיִיתָ כָּל אֶבֶן יְקָרָה מְסֻכָתֶךָ אֹדֶם פִּטְדָה וְיָהֲלֹם תַּרְשִׁישׁ שֹׁהַם וְיָשְׁפֵה סַפִּיר נֹפֶךְ וּבָרְקַת וְזָהָב מְלֶאכֶת תֻּפֶּיךָ וּנְקָבֶיךָ בָּךְ בְּיוֹם הִבָּרַאֲךָ כּוֹנָנוּ׃ אַתְּ כְּרוּב מִמְשַׁח הַסּוֹכֵךְ וּנְתַתִּיךָ בְּהַר קֹדֶשׁ אֱלֹהִים הָיִיתָ בְּתוֹךְ אַבְנֵי אֵשׁ הִתְהַלָּכְתָּ׃ תָּמִים אַתָּה בִּדְרָכֶיךָ מִיּוֹם הִבָּרְאָךְ עַד נִמְצָא עַוְלָתָה בָּךְ׃ בְּרֹב רְכֻלָּתְךָ מָלוּ תוֹכְךָ חָמָס וַתֶּחֱטָא וָאֲחַלֶּלְךָ מֵהַר אֱלֹהִים וָאַבֶּדְךָ כְּרוּב הַסֹּכֵךְ מִתּוֹךְ אַבְנֵי אֵשׁ׃ גָּבַהּ לִבְּךָ בְּיָפְיֶךָ שִׁחַתָּ חָכְמָתְךָ עַל יִפְעָתֶךָ עַל אֶרֶץ הִשְׁלַכְתִּיךָ לִפְנֵי מְלָכִים נְתַתִּיךָ לְרַאֲוָה בָךְ׃ מֵרֹב עֲוֺנֶיךָ בְּעֶוֶל רְכֻלָּתְךָ חִלַּלְתָּ מִקְדָּשֶׁיךָ וָאוֹצִא אֵשׁ מִתּוֹכְךָ הִיא אֲכָלַתְךָ וָאֶתֶּנְךָ לְאֵפֶר עַל הָאָרֶץ לְעֵינֵי כָּל רֹאֶיךָ׃ כֹּל יוֹדְעֶיךָ בָּעַמִּים שָׁמְמוּ

multiplicaſti tibi fortitudinē: & eleuatū ē cor tuū in robore tuo. Propterea hec dicit dñs deus. Eo q eleuatū eſt cor tuum quaſi cor dei: idcirco ecce ego adducam ſup te alienos robuſtiſſimos gentiū. Et nudabūt gladios ſuos ſup pulchritudinē ſapiē tue: & pollucēt decorē tuū. Interficient & detrahēt te: & morieris in interitu occiſorū in corde maris. Nunqd dicens loqris: deus ego ſū corā interficientibus te: cū ſis homo & nō deus? In manu occidentiū te morte incircūciſorū morieris in manu alienorū: quia ego locutus ſum ait dominus deus. Et factus eſt ſermo domini ad me dicens. Fili hominis: leua planctum ſuper regem tyri: & dices ei. Hec dicit dominus deus. Tu ſignaculum ſimilitudinis: plenꝰ ſapiā: pfectus decore: in delitiis paradiſi dei fuiſti. Omnis lapis precioſus operimentum tuum: ſardius topazius & iaſpis chryſolithꝰ & onyx & beryllus: ſapphirus & carbūculus & ſmaragdꝰ. Aurū opus decoris tui & foramina tua in die q conditus es preparata ſunt. Tu cherub extentus & protegens: & poſui te in monte ſancto dei. In medio lapidum ignitorum ambulaſti: perfectus in viis tuis a die cōditionis tue: donec inuēta eſt iniqtas in te. In multitudine negociatiōis tue repleta ſunt interiora tua iniquitate: & peccaſti & eieci te de mōte dei: & pdidi te o cherub ptegens de medio lapidū ignitorū. Et eleuatū eſt cor tuū in decore tuo. Perdidiſti ſapiam tuā in decore tuo in terrā proieci te: ante faciem regum dedi te vt cernerēt te. In multitudie iniqtatū tuarū & iniqtate negociatōis tue polluiſti ſanctificationē tuā. Producā ergo ignē de medio tui q comedat te: & dabo te in cinerē ſup terrā in cōſpectu oīm videntiū te. Oēs q nouerint te in gentibꝰ: obſtupeſcēt

ἐπλήθυνας δύναμίν σου, καὶ ὑψώθη ἡ καρδία σου ἐν τῇ δυνάμει σου; διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναΐ κς', ἐπειδὴ ἔδωκας τὴν καρδίαν σου ὡς καρδίαν θεοῦ, ἀντὶ τούτου ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ ἀλλοτρίους λοιμοὺς ἀπὸ ἐθνῶν, καὶ ἐκκενώσουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπὶ σὲ ἐπὶ τὸ κάλλος τῆς ἐπιστήμης σου, στρώσουσι τὸ κάλλος σου εἰς ἀπώλειαν, καὶ καταβιβάσουσί σε, καὶ ἀποθανῇ θανάτῳ τραυματιῶν ἐν καρδίᾳ θαλάσσης. μὴ λέγων ἐρεῖς, θεός εἰμι ἐγὼ ἐνώπιον τῶν ἀναιρούντων σε, σὺ δὲ εἶ ἄνθρωπος καὶ οὐ θεός. ἐν χειρὶ τιτρωσκόντων σε, θανάτοις ἀπεριτμήτων ἀπολῇ ἐν χερσὶν ἀλλοτρίων, ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα λέγει ἀδωναΐ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε θρῆνον ἐπὶ τὸν ἄρχοντα τύρου, καὶ εἰπὲ αὐτῷ, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, σὺ εἶ ἀποσφράγισμα ὁμοιώσεως πλήρης σοφίας καὶ στέφανος κάλλους, ἐν τῇ τρυφῇ τοῦ παραδείσου τοῦ θεοῦ ἐγενήθης. πάντα λίθον τίμιον ἐνδέδεσαι, σάρδιον καὶ τοπάζιον καὶ σμάραγδον καὶ ἄνθρακα καὶ σάπφειρον καὶ ἴασπιν, καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ λιγύριον καὶ ἀχάτην, καὶ ἀμέθυστον καὶ χρυσόλιθον καὶ βηρύλλιον καὶ ὀνύχιον. καὶ χρυσίου ἐνέπλησας τοὺς θησαυρούς σου καὶ τὰς ἀποθήκας σου ἐν σοί. ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἐκτίσθης καὶ κατεσκευάσθης μετὰ τοῦ χερουβ κεχρισμένος παρὰ θεοῦ, καὶ τοῦ κατασκηνοῦντος ἐν σκηνώματι. καὶ ἔθηκά σε ἐν ὄρει ἁγίῳ θεοῦ. ἐγενήθης ἐν μέσῳ λίθων πυρίνων, ἐπορεύθης ἄμωμος σὺ ἐν ταῖς ἡμέραις σου, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἐκτίσθης ἕως οὗ εὑρέθη τὰ ἀδικήματα ἐν σοί, ἀπὸ τοῦ πλήθους τῆς ἐμπορίας σου ἔπλησας τὰ ταμιεῖά σου ἀνομίας, καὶ ἥμαρτες καὶ ἐτραυματίσθης ἀπὸ ὄρους τοῦ θεοῦ, καὶ ἤγαγέν σε τὸ χερουβ τὸ συσκιάζον ἐκ μέσου λίθων πυρίνων. ὑψώθη ἡ καρδία σου ἐπὶ τῷ κάλλει σου. διεφθάρη ἡ ἐπιστήμη σου μετὰ τοῦ κάλλους σου διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν σου. ἐπὶ τὴν γῆν ἔρριψά σε, ἐναντίον βασιλέων ἔδωκά σε παραδειγματισθῆναι διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν σου καὶ τῶν ἀδικιῶν τῆς ἐμπορίας σου, ἐβεβήλωσας τὰ ἱερά σου καὶ ἐξάξω πῦρ ἐκ μέσου σου, τοῦτο καταφάγεταί σε καὶ δώσω σε εἰς σποδὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἐναντίον πάντων τῶν ὁρώντων σε. καὶ πάντες οἱ ἐπιστάμενοί σε ἐν τοῖς ἔθνεσι στυγνάσουσιν

multiplicaſti fortitudinē tuā: & eleuatū ē cor tuū in fortitudie tua? ppterea hec dicit adonai dñs: qr dediſti cor tuū ſicut cor dei: ppt hoc ecce ego adduco ſup te alienos peſtiletes de gētibꝰ: & euaginabunt gladios ſuos ſup te ſup pulchritudinē ſcientie tue: ſternent pulchritudinē tuā in pditionē: & deducent te: & morieris morte vulneratorū in corde maris. nūqd loquēs dices: deꝰ ſum ego in cōſpectu interficientiū te: tu aūt es homo & nō deꝰ. in manu vulnerantiū te: mortibꝰ incircūciſorū morieris in manibꝰ alienorū: qr ego locutꝰ ſum dicit adonai dñs. & factꝰ ē ſermo dñi ad me dicēs: fili hominis: aſſume plāctū ſup pncipem tyri: & dic ei: hec dicit adonai dñs: tu es ſignaculū ſimilitudinis plenus ſapiā & corona decoris: in delitijs paradiſi dei fuiſti. oī lapide pcioſo indutꝰ es: ſardio & topazio & ſmaragdo & carbūculo & ſapphiro & iaſpide: & argento & auro: & ligurio & achate: & amethyſto & chryſolitho & beryllo & onychio. & auro repleſti theſauros tuos & apothecas tuas in te. ex q die ↄditꝰ es & pparatus es cū cherub vnctus a deo: & habitante in tabernaculo. & poſui te in mōte ſctō dei. factꝰ es in medio lapidū ignitorū: ambulaſti immaculatꝰ tu in diebus tuis: a q die creatꝰ es donec inuēte ſunt iniqtates in te: ab a. m. mltitudie negotiatiōis tue repleſti cellaria tua iniqtate: & peccaſti & vulneratus es a mōte dei: & adduxit te cherub obumbrās de medijs lapidibꝰ ignitis. elatū eſt cor tuū in decore tuo. corrupta ē diſciplina tua cū decore tuo ppt mltitudinē pctōrū tuorū. in terrā pieci te: in cōſpectu regum dedi te vt dehoneſtareris ppt mltitudinē pctōrū tuorū & iniqtatis negotiatiōis tue: ↄtaminaſti ſancta tua & educā ignē de medio tui: hic deuorabit te & dabo te in cinerē ſup terrā in cōſpectu oīm videntiū te. & oēs q norūt te in gētibus ↄtriſtabunt.

ἐπὶ σέ. ἀπώλεια ἐγένου, καὶ οὐχ ὑπάρξεις ἔτι εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ σιδῶνα καὶ προφήτευσον ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ εἰπέ, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ σιδὼν καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν σοί, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐν τῷ ποιῆσαί με ἐν σοὶ κρίματα, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν σοί, καὶ ἐξαποστελῶ ἐπὶ σὲ θάνατον, καὶ αἷμα ἐν ταῖς πλατείαις σου, καὶ πεσοῦνται τετραυματισμένοι ἐν μαχαίραις ἐν σοὶ περικύκλῳ σου, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι ἐν τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ σκόλοψ πικρίας καὶ ἄκανθα ὀδύνης ἀπὸ πασῶν τῶν περικύκλῳ αὐτῶν τῶν ἀτιμησάντων αὐτούς, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι ἀδωναΐ κύριος. τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, καὶ συνάξω τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἐκ τῶν ἐθνῶν οὗ διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν αὐτοῖς ἐνώπιον τῶν λαῶν καὶ τῶν ἐθνῶν. καὶ κατοικήσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἣν ἔδωκα τῷ δούλῳ μου ἰακώβ, καὶ κατοικήσουσιν ἐπ᾽ αὐτὴν ἐπ᾽ ἐλπίδι, καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας καὶ φυτεύσουσιν ἀμπελῶνας καὶ κατοικήσουσιν ἐν ἐλπίδι, ὅταν ποιήσω κρίμα ἐν πᾶσι τοῖς ἀτιμάσασιν αὐτοὺς ἐν τοῖς κύκλῳ αὐτῶν. καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν καὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν.

ſup te. pditio factꝰ es: & nō eris vltra in ſeculū. & factꝰ ē ſermo dñi ad me dicens: fili hoīs: offirma faciem tuā ↄ ſidonē & ppheta ſup eam & dic: hec dicit adonai dñs: ecce ego ad te ſidon & glificabor in te: & ſcies qr ego ſum dñs: cū fecero ego in te iudicia: & ſanctificabor in te: & emittam in te mortem: & ſanguinē i plateis tuis: & corruent vulnerati in gladijs in te i circuitu tuo: & ſcient qr ego ſum dñs. & nō erunt vltra in domo iſrael offendiculū amaritudis & ſpina doloris ab oībus q in circuitu eorū q ↄtumelia affecert eos: & ſcient qr ego ſum adonai dñs. hec dicit adonai dñs: & ↄgregabo domū iſrael de gētibus vbi diſpſi ſunt illic: & ſanctificabor in eis coram pplis & gentibꝰ. & hitabunt in tra ſua quā dedi ſeruo meo iacob: & hitabunt in ea in ſpe: & edificabunt domos & plantabunt vineas & habitabunt in ſpe: cū fecero iudiciū in oībus q ↄtumelia affecerūt eos in circuitu eorū. & ſcient qr ego ſum dñs deus eorū & deꝰ patrum eorū.

Ca. 29.

Ἐν τῷ ἔτει τῷ δεκάτῳ ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ προφήτευσον ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ ἐπ᾽ αἴγυπτον ὅλην λάλησον καὶ εἰπέ, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ φαραὼ βασιλεῦ αἰγύπτου τὸν δράκοντα τὸν μέγαν τὸν ἐγκαθήμενον ἐν μέσῳ τῶν ποταμῶν αὐτοῦ. τὸν λέγοντα ἐμοί εἰσιν οἱ ποταμοί, καὶ ἐγὼ ἐποίησα αὐτούς, καὶ ἐγὼ δώσω χαλινὸν εἰς τὰς σιαγόνας σου, καὶ προσκολλήσω τοὺς ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ σου πρὸς τὰς πτέρυγάς σου, καὶ ἀνάξω σε ἐκ μέσου τοῦ ποταμοῦ σου, καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ ταῖς λεπίσι σου προσκολλήσω.

In anno decimo in decimo menſe vna menſis: factū eſt verbū dñi ad me dicēs: fili hominis obfirma faciem tuā ſup pharaonē regē egypti: & ppheta ſup eū: & ſup egyptū totam loquere & dic: hec dicit adonai dñs: ecce ego ad te pharao rex egypti draconē magnū ſedentem in medio fluuiorū tuorū. dicentē mea ſunt flumina: & ego feci ea: & ego dabo frenū in maxillas tuas: & adglutinabo piſces fluminis tui ad alas tuas: & extrahā te de medio fluminis tui: & vniuerſos piſces fluminis ſquāmis tuis adglutinabo.

ſuper te. Nihil factus es & non eris in perpetuū. Et factus eſt ſermo dñi ad me dicēs. Fili hominis: pone faciem tuā contra ſydonē: & pphetabis de ea & dices. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te ſydon: & glorificabor in medio tui. Et ſcient quia ego dominus cū fecero in ea iudicia: & ſctificatus fuero in ea. Et īmittā ei peſtilentiam & ſanguinē i plateis eiꝰ: et corruēt interfecti in medio eius gladio per circuitum: & ſcient quia ego dominus. Et nō erit vltra domui iſrael offendiculum amaritudis: & ſpina dolorē inferēs vndiqꝫ p circuitū eorū q aduerſantur eis: & ſcient quia ego dominus deus. Hec dicit dominus deus. Quando cōgregauero domū iſrael de populis in quibus diſperſi ſunt ſanctificabor in eis coram gentibus: & habitabunt in terra ſua quā dedi ſeruo meo iacob: & habitabunt in ea ſecuri. Et edificabūt domos: & plātabūt vineas: & habitabūt cōfidenter cum fecero iudicia in omnibus qui aduerſantur eis per circuitum: & ſcient quia ego dominus deus eorum. 29.

In anno decimo: decimo menſe duodecima die mēſis: factum eſt verbum domini ad me dicēs. Fili hominis pone faciem tuam contra pharaonem regem egypti & prophetabis de eo: & de egypto vniuerſa loquere dices. Hec dicit dominus deꝰ. Ecce ego ad te pharao rex egypti draco magne: qui cubas in medio fluminum tuorum & dicis: meꝰ ē fluuiꝰ & ego feci memetipſum. Et ponā frenum in maxillis tuis: & agglutinabo piſces fluminū tuorū ſquamis tuis. Et extraham te de medio fluminū tuorū: & vniuerſi piſces tui ſquāmis tuis adherebūt.

עָלֶיךָ בַּלָּהוֹת הָיִיתָ וְאֵינְךָ עַד עוֹלָם׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל צִידוֹן וְהִנָּבֵא עָלֶיהָ׃ וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי עָלַיִךְ צִידוֹן וְנִכְבַּדְתִּי בְּתוֹכֵךְ וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה בַּעֲשׂוֹתִי בָהּ שְׁפָטִים וְנִקְדַּשְׁתִּי בָהּ׃ וְשִׁלַּחְתִּי בָהּ דֶּבֶר וָדָם בְּחוּצוֹתֶיהָ וְנִפְלַל חָלָל בְּתוֹכָהּ בְּחֶרֶב עָלֶיהָ מִסָּבִיב וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה׃ וְלֹא יִהְיֶה עוֹד לְבֵית יִשְׂרָאֵל סִלּוֹן מַמְאִיר וְקוֹץ מַכְאִב מִכֹּל סְבִיבֹתָם הַשָּׁאטִים אוֹתָם וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּקַבְּצִי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן הָעַמִּים אֲשֶׁר נָפֹצוּ בָם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם וְיָשְׁבוּ עַל אַדְמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדִּי לְיַעֲקֹב׃ וְיָשְׁבוּ עָלֶיהָ לָבֶטַח וּבָנוּ בָתִּים וְנָטְעוּ כְרָמִים וְיָשְׁבוּ לָבֶטַח בַּעֲשׂוֹתִי שְׁפָטִים בְּכֹל הַשָּׁאטִים אֹתָם מִסְּבִיבוֹתָם וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃

Cap. xxix.

בַּשָּׁנָה הָעֲשִׂרִית בָּעֲשִׂרִי בִּשְׁנֵים עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ עַל פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וְהִנָּבֵא עָלָיו וְעַל מִצְרַיִם כֻּלָּהּ׃ דַּבֵּר וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי עָלֶיךָ פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם הַתַּנִּים הַגָּדוֹל הָרֹבֵץ בְּתוֹךְ יְאֹרָיו אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וַאֲנִי עֲשִׂיתִנִי׃ וְנָתַתִּי חַחִים בִּלְחָיֶיךָ וְהִדְבַּקְתִּי דְגַת יְאֹרֶיךָ בְּקַשְׂקְשֹׂתֶיךָ וְהַעֲלִיתִיךָ מִתּוֹךְ יְאֹרֶיךָ וְאֵת כָּל דְּגַת יְאֹרֶיךָ בְּקַשְׂקְשֹׂתֶיךָ תִּדְבָּק׃

Et proiiciam te in desertum & omnes pisces fluminis tui. Sup faciem terre cades. Non colligeris neque congregaberis. Bestiis terre & volatilibus celi dedi te ad deuorandum. Et scient omnes habitatores egypti: quia ego dñs. Pro eo quod fuisti baculus arundineus domui israel: quando apprehenderunt te manu: & confractus es & lacerasti omnem humerum eorum: & innitentibus eis sup te comminutus es & dissoluisti omnes renes eorum: propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego adducam super te gladium: & interficiam de te hominem & iumentum. Et erit terra egypti in desertum & in solitudinem: & scient quia ego dñs. Pro eo quod dixerit: fluuius meus est. & ego feci eum: idcirco ecce ego ad te & ad flumina tua. Daboque terram egypti in solitudinem gladio dissipatam a turre syenes usque ad terminos ethiopie. Non pertransibit eam pes hominis: neque pes iumenti gradietur in ea: & non habitabitur quadraginta annis. Daboque terram egypti desertam in medio terrarum desertarum: & ciuitates eius in medio urbium subuersarum: & erunt desolate quadraginta annis. Et dispergam egyptios in nationes: & ventilabo eos in terras. Quia hec dicit dñs deus: post finem quadraginta annorum congregabo egyptum de populis in quibus dispersi fuerant: & reducam captiuitatem egypti: & collocabo eos in terra phatures in terram natiuitatis sue. Et erunt ibi in regnum humile: & inter cetera regna erit humillimum. Et non eleuabitur vltra super nationes: & imminuam eos ne imperent gentibus: neque erunt vltra domui israel in confidentia: docentes iniquitatem vt fugiant &

sequentur eos: & scient quia ego dominus deus. Et factum est in vicesimo & septimo anno in primo in vna mensis: factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis nabuchodonosor rex babylonis seruire fecit exercitum suum seruitute magna aduersus tyrum. Omne caput decaluatum: & omnis humerus depilatus est. Et merces non est reddita ei: neque exercitui eius de tyro: pro seruitute qua seruiuit mihi aduersus eam. Propterea hec dicit dñs deus. Ecce ego dabo nabuchodonosor regem babylonis in terra egypti: & accipiet multitudinem eius: & depredabitur manubias eius: & diripiet spolia eius: & erit merces exercitui illius: & operi quo seruiuit aduersus eam. Dedi ei terram egypti pro eo quod laborauerit mihi: ait dñs deus. In die illa pullulabit cornu domui israel: & tibi dabo apertum os in medio eorum: & scient quia ego dñs.

Cap. xxx. 30.

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis propheta & dic. Hec dicit dominus deus. Vlulate ve ve diei: quia iuxta est dies: & appropinquabit dies domini dies nubis: tempus gentium erit. Et veniet gladius in egyptum: & erit pauor in ethiopia: cum ceciderint vulnerati in egypto: & ablata fuerit multitudo illius & destructa fundamenta eius. Ethiopia & libya & lydi & omne reliquum vulgus: & cub & filii terre federis cum eis gladio cadent. Hec dicit dñs: & corruent fulcientes egyptum: & destruetur superbia imperii eius. A turre syenes gladio cadent in ea: ait dñs exercituum. Et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum: & vrbes eius in medio ciuitatum desertarum erunt: & scient quia ego dominus: cum dedero ignem in egypto: & attriti fuerint omnes auxiliatores eius. In die illa egredientur nuntii a facie mea in trieribus

להחריד את כוש בטח והיתה חלחלה בהם ביום מצרים כי הנה באה: כה אמר אדני יהוה והשבתי את המון מצרים ביד נבוכדראצר מלך בבל: הוא ועמו אתו עריצי גוים מובאים לשחת הארץ והריקו חרבותם על מצרים ומלאו את הארץ חלל: ונתתי יארים חרבה ומכרתי את הארץ ביד רעים והשמתי ארץ ומלאה ביד זרים אני יהוה דברתי: כה אמר אדני יהוה והאבדתי גלולים והשבתי אלילים מנף ונשיא מארץ מצרים לא יהיה עוד ונתתי יראה בארץ מצרים: והשמתי את פתרוס ונתתי אש בצען ועשיתי שפטים בנא: ושפכתי חמתי על סין מעוז מצרים והכרתי את המון נא: ונתתי אש במצרים חול תחול סין ונא תהיה להבקע ונף צרי יומם: בחורי און ופי בסת בחרב יפלו והנה בשבי תלכנה: ובתחפנחס חשך היום בשברי שם את מטות מצרים ונשבת בה גאון עזה היא ענן יכסנה ובנותיה בשבי תלכנה: ועשיתי שפטים במצרים וידעו כי אני יהוה: ויהי באחת עשרה שנה בראשון בשבעה לחדש היה דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם את זרוע פרעה מלך מצרים שברתי והנה לא חבשה לתת רפאות לשום חתול לחבשה לחזקה לתפש בחרב: לכן כה אמר אדני יהוה הנני אל פרעה מלך מצרים ושברתי את זרעתיו את

ad conterendam ethiopie confidentiam: & erit pauor in eis in die egypti: quia absq; dubio veniet. Hec dicit dñs deus. Et cessare faciam multitudinem egypti in manu nabuchodonosor regis babylonis. Ipse & populus ei9 cū eo fortissimi gētiū adducētur ad disperdendā terrā: & euaginabunt gladios suos super egyptum: & implebunt terram interfectis: & faciam alueos fluminum aridos: & tradam terrā in manus pessimorum: & dissipabo terram & plenitudinē ei9 in manus alienorū. Ego dñs locutus sum. Hec dicit dñs deus. Et disperdā simulachra: & cessare faciam idola de memphi: & dux de terra egypti non erit amplius. Et dabo terrorem in terra egypti: & disperdam terram phatures: & dabo ignem in taphnis: & faciā iudicia mea in alexandria. Et effundā īdignationē meā sup pelusiū robur egypti: & īterficiā multitudinē alexandrie: & dabo ignē in egypto. Quasi parturiēs dolebit pelusium: & alexādria erit dissipata: & in mēphis angustie quotidiane. Iuuenes heliopoleos & bubasti gladio cadent: & ipse captiue ducentur. Et in taphnis nigrescet dies cū cōtriuero ibi sceptra egypti: & defecerit in ea supbia potentie eius. Ipsa3 nubes operiet: filie aūt eius in captiuitatē ducētur. Et iudicia faciā in egypto: & scient quia ego dominus. & factum est in vndecimo anno: in primo mēse in septima mēsis factū est verbum dñi ad me dicens. Fili hominis: brachium pharaonis regis egypti cōfregi: & ecce nō ē obuolutū vt restitueretur ei sanitas: vt ligaretur pānis & fasciretur linteolis & recepto robore possit tenere gladiū. Propterea hec dicit dñs deus: ecce ego ad pharaonem regem egypti & comminuam eius brachium

σπεύδοντες ἀφανίσαι τὴν αἰθιοπίας ἐλπίδα, καὶ ἔσται ταραχὴ ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ αἰγύπτου, ὅτι ἰδοὺ ἥκει. τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, καὶ ἀπολῶ τὸ πλῆθος αἰγυπτίων διὰ χειρὸς ναβουχοδονόσωρ βασιλέως βαβυλῶνος, αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, λοιμοὶ ἐθνῶν ἀπεσταλμένοι ἀπολέσαι τὴν γῆν. καὶ ἐκκενώσουσι πάντες τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπ' αἴγυπτον, καὶ πλησθήσεται ἡ γῆ τραυματιῶν. καὶ δώσω τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν ἐρήμους, καὶ ἀποδώσομαι τὴν γῆν ἐν χειρὶ πονηρῶν, καὶ ἀφανιῶ τὴν γῆν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἐν χερσὶν ἀλλοτρίων, ἐγὼ κύριος λελάληκα. ὅτι τάδε λέγει κύριος θεός, καὶ ἀπολῶ βδελύγματα καὶ καταπαύσω μεγιστᾶνας ἀπὸ μέμφεως καὶ ἄρχοντας ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι· καὶ δώσω φόβον ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἀφανιῶ γῆν παθουρής, καὶ δώσω πῦρ ἐπὶ τανίν, καὶ ποιήσω ἐκδίκησιν ἐν διοσπόλει. καὶ ἐκχεῶ τὸν θυμόν μου ἐπὶ σαΐν τὴν ἰσχὺν αἰγύπτου, καὶ ἀπολῶ τὸ πλῆθος μέμφεως, καὶ δώσω πῦρ ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ταραχὴ ταραχθήσεται σαΐς, καὶ ἐν διοσπόλει ἔσται ἔκρηγμα, καὶ διαχυθήσεται ὕδατα. νεανίσκοι ἡλιουπόλεως καὶ βουβάστου ἐν μαχαίρᾳ πεσοῦνται, καὶ αἱ γυναῖκες ἐν αἰχμαλωσίᾳ πορεύσονται, καὶ ἐν ταφνὰς συσκοτάσει ἡ ἡμέρα, ἐν τῷ συντρίψαι με ἐκεῖ τὰ σκῆπτρα αἰγύπτου, καὶ ἀπολεῖται ἐκεῖ ἡ ὕβρις τῆς ἰσχύος αὐτῆς, καὶ αὐτὴν νεφέλη καλύψει, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς αἰχμάλωτοι ἀχθήσονται, καὶ ποιήσω κρίματα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ ἑβδόμῃ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου τοὺς βραχίονας φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου συνέτριψα, καὶ ἰδοὺ οὐ κατεδέθη τοῦ δοθῆναι αὐτῷ ἴασιν, τοῦ ἐπιτεθῆναι αὐτῷ μάλαγμα, τοῦ δοθῆναι ἰσχὺν ἐπιλαβέσθαι μαχαίρας. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ συντρίψω τοὺς βραχίονας αὐτοῦ τοὺς

Zach. 13.a.

ἰσχυροὺς καὶ τοὺς τεταμένους καὶ τοὺς συντριβομένους, καὶ καταβαλῶ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ διασπερῶ αἰγυπτίους εἰς τὰ ἔθνη, καὶ λικμήσω αὐτοὺς εἰς τὰς χώρας, καὶ κατισχύσω τοὺς βραχίονας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ δώσω τὴν ῥομφαίαν μου εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐπάξει τὴν ῥομφαίαν ἐπ' αἴγυπτον. καὶ προνομεύσει τὴν προνομὴν αὐτῆς, καὶ σκυλεύσει τὰ σκῦλα αὐτῆς, καὶ ἐνισχύσω τοὺς βραχίονας βασιλέως βαβυλῶνος. οἱ δὲ βραχίονες φαραὼ πεσοῦνται, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐν τῷ δοῦναι τὴν ῥομφαίαν μου εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ ἐκτενεῖ αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου. καὶ διασπερῶ αἰγυπτίους εἰς τὰ ἔθνη, καὶ λικμήσω αὐτοὺς εἰς τὰς χώρας, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.

Ca.31.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ τρίτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου εἰπὸν πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου καὶ τῷ πλήθει αὐτοῦ, τίνι ὡμοίωσας σεαυτὸν ἐν τῷ ὕψει σου; ἰδοὺ ἀσσοὺρ κυπάρισσος ἐν τῷ λιβάνῳ καλὸς ταῖς παραφυάσι καὶ πυκνὸς ἐν τῇ σκέπῃ, καὶ ὑψηλὸς τῷ μεγέθει, καὶ εἰς μέσον νεφελῶν ἐγένετο ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, ὕδωρ ἐξέθρεψεν αὐτόν, ἡ ἄβυσσος ὕψωσεν αὐτόν, τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς ἤγαγεν κύκλῳ τῶν φυτῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ συστέματα αὐτῆς ἐξαπέστειλεν εἰς πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου. ἕνεκεν τούτου ὑψώθη τὸ μέγεθος αὐτοῦ παρὰ πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, καὶ ἐπληθύνθησαν οἱ κλάδοι αὐτοῦ, καὶ ὑψώθησαν αἱ παραφυάδες αὐτοῦ ἀφ' ὕδατος πολλοῦ, ἐν τῷ ἐκτεῖναι αὐτόν. ἐν ταῖς παραφυάσιν αὐτοῦ ἐνόσσευσαν πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὑποκάτω τῶν κλάδων αὐτοῦ ἐγέννων πάντα τὰ θηρία τοῦ πεδίου, ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ κατῴκησεν πᾶν πλῆθος ἐθνῶν. καὶ ἐγένετο καλὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν κλάδων αὐτοῦ, ὅτι ἐγενήθησαν αἱ ῥίζαι αὐτοῦ εἰς ὕδωρ πολύ. κυπάρισσοι τοιαῦται ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ, καὶ πίτυες οὐχ ὅμοιαι ταῖς παραφυάσιν αὐτοῦ, καὶ ἐλάται οὐκ ἐγένοντο ὅμοιαι τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. πᾶν ξύλον ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὡμοιώθη αὐτῷ ἐν τῷ κάλλει αὐτοῦ, διὰ τὸ πλῆθος τῶν κλάδων αὐτοῦ, καλὸν ἐποίησα αὐτὸν ἐν τῷ πλήθει τῶν

forte sed confractum: & deiiciam gladium de manu eius: & dispergam egyptum in gentibus: & ventilabo eos in terris: & cōfortabo brachia regis babylonis: daboq; gladiū meū in manu ei9: & confringā brachium pharaonis & gemēt gemitibus interfecti coram facie eius: & confortabo brachia regis babylonis: & brachia pharaōis concident: & scient quia ego dñs: cū dedero gladiū meū in manu regis babylonis: & extenderit eum sup terrā egypti: & dispergā egyptum in nationes: & ventilabo eos in terras: & scient quia ego dominus. 31.

Et factum est in anno vndecimo tertio mense vna mensis: factum est verbum domini ad me dicens. Fili hoīs: dic pharaoni regi egypti & pplo ei9. Cui similis factus es in magnitudine tua? Ecce assur qsi cedrus in libano pulcher ramis & frondibus nemorosus: excelsusq; altitudine & inter condensas frondes eleuatū est cacumē ei9. Aque nutrierūt illum: abyssus exaltauit illū. Flumina eius manabāt in circuitu radicū ei9: & riuos suos emisit ad vniuersa ligna regionis. Propterea eleuata est altitudo eius sup omīa ligna regionis: & multiplicata sunt arbusta eius: & eleuati sunt rami eius pre aqs multis. Cūq; extendisset vmbrā suā: in ramis eius fecerūt nidos oīa volatilia celi: & sub frondib9 eius genuerūt oēs bestie saltuū: & sub vmbraculo illi9 habitabat cetus gentiū plurimarū. Eratq; pulcherrimus in magnitudine sua: & in dilatatiōe arbustorū suorū. Erat ei radix illi9 iuxta aqs mltas. Cedri nō fuerūt altiores illo in padiso dei. Abietes non adequerūt sūmitatē ei9: & platani nō fuerūt eq frondib9 illi9. Oē lignū padisi dī nō ē assimilatū illi & pulchritudini eius: qm speciosum feci eū: &

החזקה ואת הנשברת והפלתי את החרב מידו: והפצותי את מצרים בגוים וזריתים בארצות: וחזקתי את זרעות מלך בבל ונתתי את חרבי בידו ושברתי את זרעות פרעה ונאק נאקות חלל לפניו: והחזקתי את זרעות מלך בבל וזרעות פרעה תפלנה וידעו כי אני יהוה בתתי חרבי ביד מלך בבל ונטה אותה אל ארץ מצרים: והפצותי את מצרים בגוים וזריתי אותם בארצות וידעו כי אני יהוה:

Ca.xxxi.

ויהי באחת עשרה שנה בשלישי באחד לחדש היה דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם אמר אל פרעה מלך מצרים ואל המונו אל מי דמית בגדלך: הנה אשור ארז בלבנון יפה ענף וחרש מצל וגבה קומה ובין עבתים היתה צמרתו: מים גדלוהו תהום רממתהו את נהרתיה הלך סביבות מטעה ואת תעלתיה שלחה אל כל עצי השדה: על כן גבהא קמתו מכל עצי השדה ותרבינה סרעפתיו ותארכנה פארתו ממים רבים בשלחו: בסעפתיו קננו כל עוף השמים ותחת פארתיו ילדו כל חית השדה ובצלו ישבו כל גוים רבים: וייף בגדלו בארך דליותיו כי היה שרשו אל מים רבים: ארזים לא עממהו בגן אלהים ברושים לא דמו אל סעפתיו וערמנים לא היו כפארתיו כל עץ בגן אלהים לא דמה אליו ביפיו: יפה עשיתיו

ברב דליותיו ויקנאהו כל עצי
עדן אשר בגן האלהים: לכן
כה אמר אדני יהוה יען אשר
גבהת בקומה ויתן צמרתו אל
בין עבותים ורם לבבו בגבהו:
ואתנהו ביד איל גוים עשו
יעשה לו כרשעו גרשתהו:
ויכרתהו זרים עריצי גוים ויטשהו
אל ההרים ובכל גאיות נפלו
דליותיו ותשברנה פארתיו בכל
אפיקי הארץ וירדו מצלו כל
עמי הארץ ויטשהו: על מפלתו
ישכנו כל עוף השמים ואל
פארתיו היו כל חית השדה: למען
אשר לא יגבהו בקומתם כל עצי
מים ולא יתנו את צמרתם אל
בין עבותים ולא יעמדו אליהם
בגבהם כל שתי מים כי כלם נתנו
למות אל ארץ תחתית בתוך בני
אדם אל יורדי בור: כה אמר אדני
יהוה ביום רדתו שאלה האבלתי
כסתי עליו את תהום ואמנע
נהרותיה ויכלאו מים רבים ואקדר
עליו לבנון וכל עצי השדה
עליו עלפה: מקול מפלתו הרעשתי
גוים בהורדי אתו שאלה את
יורדי בור וינחמו בארץ תחתית
כל עצי עדן מבחר וטוב לבנון
כל שתי מים: גם הם אתו ירדו
שאלה אל חללי חרב וזרעו ישבו
בצלו בתוך גוים: אל מי דמית
ככה בכבוד ובגדל בעצי עדן
והורדת את עצי עדן אל ארץ
תחתית בתוך ערלים תשכב את
חללי חרב הוא פרעה וכל המונה
נאם אדני יהוה:

multis codensisq3 frondibus. Et emulata sunt eū oīa ligna voluptatis que erant in paradiso dei. Propterea hec dicit dominus deus. Pro eo q sublimatus est in altitudine & dedit summitatē suā virentē atq3 condensam: & eleuatū est cor eius in altitudine sua: tradidi eū in manus fortissimi gentiū. Faciēs faciet ei. Iuxta īpietatē eius eieci eū: & succident eū alieni & crudelissimi nationū. Et piicient eum sup mōtes & in cūctis cōuallibus corruēt rami eius: & cōfringētur arbusta eius in vniuersis rupibus terre: & recedēt de vmbraculo eius oēs populi terre: & relinquēt eum. In ruina eius habitauerūt oīa volatilia celi: & in ramis eius fuerūt vniuerse bestie regionis. Quā obrē non eleuabūtur in altitudine sua omnia ligna aquarū: nec ponēt sublimitatem suam inter nemorosa atq3 frōdosa: nec stabunt in sublimitate sua oīa q̄ irrigantur aquis: qa oēs traditi sunt in mortē ad terram vltimā in medio filiorum hoīm ad eos qui descendūt in lacū. Hec dicit dñs deus. In die qn̄ descendit ad inferos induxi luctū: operui eum abysso & prohibui flumina eius: & coercui aq̄s multas. Cōtristatus est sup eum libanus & omnia ligna agri concussa sunt. A sonitu ruine eius commoui gētes: cū deducerē eum ad infernum cum his qui descēdebāt in lacū. Et cōsolata sunt in terra infima oīa ligna voluptatis egregia atq3 p̄clara in libano: vniuersa q̄ irrigātur aq̄s. Nā & ipsi cū eo descendēt ad infernum ad interfectos gladio & brachiū vniuscuiusq3 sedebit sup vmbraculū eius in medio nationū eius. Cui assimilatus es o inclyte atq3 sublimis īter ligna voluptatis? Ecce deductus es cū lignis voluptatis ad terrā vltimā. In medio incircūcisorū dormies cū eis qui īterfecti sūt gladio. Ipse est pharao & oīs multitudo eius: dicit dñs deus. 32.

ramos eius: & emulata sūt eū ligna paradi
κλάδων αὐτοῦ, καὶ ἐζήλωσεν αὐτὸν τὰ ξύλα τοῦ παρα-
si delitiarum dei. ppterea hec dicit
δείσου τῆς τρυφῆς τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει
adonai dñs: p eo q factus es magnus magnitudie: & dedi
ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ' ὧν ἐγένου μέγας τῷ μεγέθει, καὶ ἔδω-
sti initiū suū in mediū nubiū: & eleuatū ē cor
κας τὴν ἀρχήν σου εἰς μέσον νεφελῶν, καὶ ἐπήρθη ἡ καρ-
suū in celsitudie sua & tradidi eū in
δία αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὕψει αὐτοῦ καὶ παρέδωκα αὐτὸν εἰς
manus principis gētiū: & fecit pditionē e-
χεῖρας ἄρχοντος ἐθνῶν, καὶ ἐποίησεν τὴν ἀπώλειαν αὐ-
ius scdm ipietatē egypti. & exterminauerūt eū
τοῦ κατὰ τὴν ἀσέβειαν αἰγύπτου. καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτὸν
alieni pestilētes de gētibus. & deiecerunt eū a
ἀλλότριοι λοιμοὶ ἀπὸ ἐθνῶν. καὶ κατέβαλον αὐτὸν ἀπὸ
mōtibus in cūctis vallibus ceciderūt rami
τῶν ὀρέων ἐν πάσαις ταῖς φάραγξιν ἔπεσον οἱ κλάδοι
eius: & cōfracti sunt stirpes eius in oī cam-
αὐτοῦ, καὶ συνετρίβη τὰ στελέχη αὐτοῦ ἐν παντὶ πε-
po terre: & descenderūt ab vmbraculo eius om-
δίῳ τῆς γῆς, καὶ κατέβησαν ἀπὸ τῆς σκέπης αὐτοῦ πάν-
nes ppli gentiū. & strauerūt eū sup rui-
τες οἱ λαοὶ τῶν ἐθνῶν. καὶ ἐδάφισαν αὐτὸν ἐπὶ τὴν πτῶ-
nā eius requieuerūt oīa volatilia celi:
σιν αὐτοῦ ἀνεπαύσαντο πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ,
& sup truncos eius fuerūt vniuerse bestie
καὶ ἐπὶ τὰ στελέχη αὐτοῦ ἐγένετο πάντα τὰ θηρία τοῦ
agri: vt nō exaltent in magnitudie eorum oīa
ἀγροῦ, ὅπως μὴ ὑψωθῶσιν ἐν τῷ μεγέθει αὐτῶν πάντα
ligna q̄ in aqua: & nō dederūt initiū
τὰ ξύλα τὰ ἐν τῷ ὕδατι, καὶ οὐκ ἔδωκαν τὴν ἀρχὴν
suum in mediū nubiū & nō steterūt i sublimitate ip-
αὐτῶν εἰς μέσον νεφελῶν καὶ οὐκ ἔστησαν ἐν τῷ ὕψει αὐ-
sorum ad eū oēs bibentes aquā: oēs da-
τῶν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ πίνοντες ὕδωρ, πάντες ἐδό-
ti sunt in mortē in terrā pfūditatis i medio filiorum hoīm
θησαν εἰς θάνατον εἰς γῆν βάθους ἐν μέσῳ υἱῶν ἀνθρώπων
descendentes in foueā hec dicit adonai dñs. in
καταβαίνοντας εἰς βόθρον τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος. ἐν
q̄ die descendit ad iferos luxit eum abyssus.
ᾗ ἡμέρα κατέβη εἰς ᾅδου ἐπένθησεν αὐτὸν ἡ ἄβυσσος.
& phibui flumina eius: & phibui multitu-
καὶ ἀπέστησα τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς, καὶ ἐκώλυσα πλῆ-
dinē aque: & ptenebratus ē sup eum libanus. oīa
θος ὕδατος, καὶ ἐσκότασεν ἐπ' αὐτῷ ὁ λίβανος. πάντα τὰ
ligna campi sup eū soluta sūt a voce ruine
ξύλα τοῦ πεδίου ἐπ' αὐτῷ ἐξελύθη, ἀπὸ τῆς φωνῆς τῆς πτώσε-
eius. cōmote sunt gētes qn̄ deducebā eum in in-
ως αὐτοῦ. ἐσείσθησαν τὰ ἔθνη ὅτε κατεβίβαζον αὐτὸν εἰς ᾅ-
fernū cū descendentibus in laccum & consolabant
δου μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον καὶ παρεκάλουν
eum in terra infima oīa ligna delitiarum &
αὐτὸν ἐν γῇ κατωτάτῃ πάντα τὰ ξύλα τῆς τρυφῆς καὶ τὰ
electa & pulcherrima libani vniuersa bibentia a-
ἐκλεκτὰ καὶ τὰ κάλλιστα τοῦ λιβάνου πάντα τὰ πίνοντα ὕ-
quā: & .n. & ipsi descenderūt cū eo in infernū in
δωρ, καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ κατέβησαν μετ' αὐτοῦ εἰς ᾅδου ἐν τοῖς
vulneratis a gladio: & semen eius habi-
τραυματίαις ἀπὸ μαχαίρας, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ οἱ κατοι-
tantes sub vmbraculo eius in medio vite eorum peri-
κοῦντες ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀπώ-
runt. cui assimilatus es i virtute & in gloria & i magnitudie
λοντο. τίνι ὡμοιώθης ἐν δυνάμει καὶ ἐν δόξῃ καὶ ἐν μεγέθει
inter ligna delitiarum: descende cū lignis
ἐν τοῖς ξύλοις τῆς τρυφῆς, κατάβηθι μετὰ τῶν ξύλων τῆς
delitiarum in terre pfūdū. in medio incircūcisorum dormies cū
τρυφῆς εἰς γῆς βάθος. ἐν μέσῳ ἀπεριτμήτων κοιμηθήσῃ με-
vulneratis gladio. sic pharao & oīs
τὰ τραυματιῶν μαχαίρας οὕτως φαραὼ καὶ πᾶν τὸ
multitudo fortitudis eius dicit adonai dñs.
πλῆθος τῆς ἰσχύος αὐτοῦ λέγει ἀδωναῒ κύριος. Ca. 32.

Et factū est in duodecimo anno in duodeci-
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ δωδεκά-
mo mēse vna mēsis: factū ē verbū dñi ad me
τῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με
dicens: fili hoīs assume lamētū sup pharaonē regem
λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου λάβε θρῆνον ἐπὶ φαραὼ βασιλέα
egypti: & dices ei: leoni gētiū assimilatus eris tu:
αἰγύπτου, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, λέοντι ἐθνῶν ὁμοιωθήσῃ σύ,
& sicut draco q̄ in mari: & ventilabas cornu i flu-
καὶ ὡς δράκων ὁ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐκεράτιζες ἐν τοῖς πο-
minibus tuis: & cōturbabas aquā pedibus tuis &
ταμοῖς σου, καὶ ἐτάρασσες ὕδωρ τοῖς ποσίν σου, καὶ
cōculcabas flumina tua. hec dicit dñs
κατεπάτεις τοὺς ποταμούς σου. τάδε λέγει κύριος
& circūponā sup te rete meū in ecclesia
καὶ περιβαλῶ ἐπὶ σὲ δίκτυόν μου ἐν ἐκκλησίᾳ
pplorum multorum: & extraham te in hamo meo & ex-
λαῶν πολλῶν, καὶ ἀνάξω σε ἐν τῷ ἀγκίστρῳ μου καὶ ἐκ-
tēdā te sup terrā: campi replebuntur tui: & sede-
τενῶ σε ἐπὶ τὴν γῆν, πεδία πλησθήσεταί σου, καὶ ἐπι-
re faciā sup te oīa volatilia celi. & satu-
καθιῶ ἐπὶ σὲ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐμ-
rabo ex te oēs bestias terre: & dabo
πλήσω ἐκ σοῦ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, καὶ δώσω τὰς
carnes tuas sup mōtes: & replebo valles a
σάρκας σου ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ ἐμπλήσω φάραγγας ἀπὸ
sanguine tuo: & irrigabitur terra a ster-
τοῦ αἵματός σου, καὶ ποτισθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ τῶν προ-
coribus tuis a multitudie tua sup mōtes
χωρημάτων σου ἀπὸ τοῦ πλήθους σου ἐπὶ τῶν ὀρέων
valles implebo ex te: & cooperiam cū
φάραγγας ἐμπλήσω ἀπὸ σοῦ, καὶ κατακαλύψω ἐν τῷ
extinctus fueris tu celū & cōtenebrescere faciā stellas eius
σβεσθῆναί σε οὐρανὸν καὶ συσκοτάσω τὰ ἄστρα αὐτοῦ,
solē in nube tegam: & luna nō splēdebit
ἥλιον ἐν νεφέλῃ καλύψω, καὶ σελήνη οὐ μὴ φάνῃ τὸ
lumie suo. oīa q̄ splendent lumie in celo
φῶς αὐτῆς. πάντα τὰ φαίνοντα φῶς ἐν τῷ οὐρανῷ
cōtenebrescent sup te: & dabo tenebras sup terrā
συσκοτάσουσιν ἐπὶ σέ, καὶ δώσω σκότος ἐπὶ τὴν γῆν
tuā dicit dñs dñs: & irritabo cor
σου λέγει κύριος κύριος. καὶ παροργιῶ καρδίαν
multorum pplorum: cum induxero captiuitatem tuā in
πολλῶν λαῶν, ἡνίκα ἂν ἄγω αἰχμαλωσίαν σου εἰς
gētes in terrā quā nō cognouisti. & cōtristabunt sup
τὰ ἔθνη εἰς γῆν ἣν οὐκ ἔγνως. καὶ στυγνάσουσιν ἐπὶ
te gētes multe: & reges eorum stupore stu-
σὲ ἔθνη πολλά, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἐκστάσει ἐκστή-
pescent. cū extendero gladiū meū sup faci-
σονται. ἐν τῷ πέτασθαι τὴν ῥομφαίαν μου ἐπὶ πρόσω-
es eorum expectantes ruinam suam a die
πα αὐτῶν προσδεχόμενοι τὴν πτῶσιν αὐτῶν ἀφ' ἡμέρας
ruine tue. q2 hec dicit dñs dñs: gla-
πτώσεώς σου. ὅτι τάδε λέγει κύριος κύριος, ῥομ-
dius regis babylonis veniet tibi in gladiis gi-
φαία βασιλέως βαβυλῶνος ἥξει σοι ἐν μαχαίραις γι-
gantū: & deiciam fortitudinē tuā. pestilētes de gētibus
γάντων, καὶ καταβαλῶ τὴν ἰσχύν σου. λοιμοὶ ἀπὸ ἐθνῶν
cūcti & perdent iniuriā egypti: & con-
πάντες καὶ ἀπολοῦσιν τὴν ὕβριν αἰγύπτου, καὶ συν-
teretur oīs fortitudo eius: & perdā oīa
τριβήσεται πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτῆς, καὶ ἀπολῶ πάντα
iumēta eius ab aqua multa: & non turba-
τὰ κτήνη αὐτῆς ἀφ' ὕδατος πολλοῦ, καὶ οὐ μὴ ταρά-
bit illā pes hoīs vltra: & vestigiū iumētorum non
ξῃ αὐτὸ ποὺς ἀνθρώπου ἔτι, καὶ ἴχνος κτηνῶν οὐ μὴ
calcabit eam. tūc quiescent aque eorum
καταπατήσῃ αὐτό. τότε ἡσυχάσει τὰ ὕδατα αὐτῶν

Esa. 13.a. Johe. 2.c. Mat. 24.c.

Et factum est duodecimo anno: in mense duodecimo in vna mensis: factū est verbū dñi ad me dicens. Fili hoīs: assume lamētum sup pharaonē regē egypti & dices ad eum. Leoni gentium assimilatus es: & draconi qui est in mari. Et vētilabas cornu i flumibus tuis: & cōturbabas aq̄s pedibus tuis: & conculcabas flumina eorum. Propterea hec dicit dñs deus. Expandā sup te rete meum in multitudine pplorū multorū: & extrahā te in sagena mea: & piciam te in terrā. Sup faciē agri abiciā te: & hītare faciā sup te omnia volatilia celi & saturabo super te bestias vniuerse terre. Et dabo carnes tuas super montes: & implebo colles tuos sanie tua. Et irrigabo terram fetore sanguinis tui super mōtes: & valles implebūtur ex te: & operiam cū extinctus fueris celos. & nigrescere faciā stellas eius. Solē nube tegam: & luna nō dabit lumen suum. Omīa luminaria celi merere faciā super te: & dabo tenebras super terram tuā dicit dominus deus. Et irritabo cor populorū multorū: cū induxero cōtritionē tuam in gentibus sup terras quas nescis: & stupescere faciā super te populos multos. Et reges eorū horrore nimio formidabūt sup te: cū volare ceperit gladius meus sup facies eorū & obstupescent repente singuli pro aīa sua in die ruine tue: quia hec dicit dñs deus. Gladius regis babylonis veniet tibi: in gladiis fortiū deiciā multitudinē tuā. Inexpugnabiles oēs gētes he: & vastabūt supbiā egypti: & dissipabitur multitudo eius: & perdā oīa iumēta eius que erāt super aquas plurimas: & non conturbabit eas pes hoīs vltra: neq3 vngula iumentorum turbabit eas. Tunc purissimas reddā aq̄s eorū

Ca. xxxij.

ויהי בשתי עשרה
שנה בשני בעשר חדש באחד
לחדש היה דבר יהוה אלי לאמר:
בן אדם שא קינה על פרעה מלך
מצרים ואמרת אליו כפיר גוים
נדמית ואתה כתנים בימים ותגח
בנהרותיך ותדלח מים ברגליך
ותרפס נהרותם: כה אמר אדני
יהוה ופרשתי עליך את רשתי
בקהל עמים רבים והעלוך בחרמי:
ונטשתיך בארץ על פני השדה
אטילך והשכנתי עליך כל עוף
השמים והשבעתי ממך חית
כל הארץ: ונתתי את בשרך על
ההרים ומלאתי הגאיות רמותך:
והשקיתי ארץ צפתך מדמך אל
ההרים ואפקים ימלאון ממך:
וכסיתי בכבותך שמים והקדרתי
את כוכביהם שמש בענן אכסנו
וירח לא יאיר אורו: כל מאורי אור
בשמים אקדירם עליך ונתתי
חשך על ארצך נאם אדני יהוה:
והכעסתי לב עמים רבים בהביאי
שברך בגוים על ארצות אשר
לא ידעתם: והשמותי עליך עמים
רבים ומלכיהם ישערו עליך שער
בעופפי חרבי על פניהם וחרדו
לרגעים איש לנפשו ביום
מפלתך: כי כה אמר אדני יהוה חרב
מלך בבל תבואך: בחרבות גבורים
אפיל המונך עריצי גוים כלם
ושדדו את גאון מצרים ונשמד כל
המונה: והאבדתי את כל בהמתה
מעל מים רבים ולא תדלחם
רגל אדם עוד ופרסות בהמה
לא תדלחם: אז אשקיע מימיהם

ונהרותם כשמן אוליך נאם אדני
יהוה׃ בתתי את ארץ מצרים שממה
ונשמה ארץ ממלואה בהכותי את
כל יושבי בה וידעו כי אני יהוה׃
קינה היא וקוננוה בנות הגוים
תקוננה אותה על מצרים ועל כל
המונה תקוננה אותה נאם אדני
יהוה׃ ויהי בשתי עשרה שנה
בחמשה עשר לחדש היה דבר
יהוה אלי לאמר׃ בן אדם נהה על
המון מצרים והורדהו אותה ובנות
גוים אדרם אל ארץ תחתיות
את יורדי בור׃ ממי נעמת רדה
והשכבה את ערלים׃ בתוך חללי
חרב יפלו חרב נתנה משכו אותה
וכל המוניה׃ ידברו לו אלי
גבורים מתוך שאול את עזריו
ירדו שכבו הערלים חללי חרב׃
שם אשור וכל קהלה סביבותיו
קברתיו כלם חללים הנפלים
בחרב׃ אשר נתנו קברתיה
בירכתי בור ויהי קהלה סביבות
קברתה כלם חללים נפלים בחרב
אשר נתנו חתית בארץ חיים׃
שם עילם וכל המונה סביבות
קברתה כלם חללים הנפלים
בחרב אשר ירדו ערלים אל
ארץ תחתיות אשר נתנו חתיתם
בארץ חיים וישאו כלמתם את
יורדי בור׃ בתוך חללים נתנו
משכב לה בכל המונה סביבותיו
קברתה כלם ערלים חללי חרב
כי נתן חתיתם בארץ חיים וישאו
כלמתם את יורדי בור בתוך
חללים נתן׃ שם משך תבל
וכל המונה סביבותיו קברותיה

"& flumina eorum quasi oleū adducam: ait dn̄s deus cū dedero terram egypti desolatam. Deseretur autē terra a plenitudine sua qn̄ pcussero oēs habitatores ei⁹: & scient quia ego dn̄s. Planctus est & plangent eum filie gentium super egyptum & super multitudinē eius plangent eum: ait dominus deus. Et factum est in duodecimo anno in quintadecima mēsis: factum est verbum dn̄i ad me dicens. Fili hoīs: cane carmen lugubre sup multitudinē egypti: & detrahe eam ipsam & filias gētium robustarum: ad terrā vltimam cū his q descendūt in lacū. Quo pulchrior es: descēde & dormi cū incircūcisis. In medio īterfectoꝝ gladio cadēt. Gladius dat⁹ est. Et attraxerūt eam & oēs populos ei⁹. Loqntur ei potētissimi robustorū de medio inferni qui cū auxiliatorib⁹ eius descenderūt & dormierūt incircūcisi interfectiq; gladio. Ibi assur & oīs multitudo eius in circuitu illius sepulchra eoꝝ: oēs interfecti & qui ceciderūt gladio quorū data sunt sepulchra in nouissimis laci: & facta est multitudo ei⁹ per gyrū sepulchri ei⁹: vniuersi īterfecti: cadētesq; gladio qui dederāt quondā formidinē suā in terra viuentiū. Ibi elam & oīs multitudo eius per gyrū sepulchri sui. Oēs hi interfecti ruentesq; gladio q descēderūt incircūcisi ad terram vltimā. Qui posuerūt terrorē suum in terra viuentiū: & portauerūt ignominiā suā cū his q descēderūt in lacū. In medio interfectorū posuerūt cubile eius in vniuersis ppl̄is ei⁹: in circuitu eius sepulchrū illi⁹. Oēs hi incircūcisi interfectiq; gladio. Dederunt eni terrorē suū in terra viuētium & portauerūt ignomiā suā cū his q descendūt in lacū. In medio interfectorū positi sūt. Ibi mosoch & tubal & oīs multitudo ei⁹: in circuitu eius sepulchra illi⁹.

καὶ οἱ ποταμοὶ αὐτῶν ὡς ἔλαιον πορεύσονται· λέγει κύριος, ὅταν δῶ αἴγυπτον εἰς ἀπώλειαν, καὶ ἐρημωθῇ ἡ γῆ σὺν τῇ πληρώσει αὐτῆς ὅταν διασπείρω πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ· καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. θρῆνός ἐστι καὶ θρηνήσουσιν αὐτόν, καὶ αἱ θυγατέρες τῶν ἐθνῶν θρηνήσουσιν αὐτὴν ἐπ' αἴγυπτον· καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἰσχὺν αὐτῆς, θρηνήσουσιν αὐτὴν λέγει κύριος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐν πεντεκαιδεκάτῃ μηνὸς, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου θρήνησον ἐπὶ πλῆθος αἰγύπτου καὶ καταβιβάσουσιν αὐτῆς τὰς θυγατέρας τὰ ἔθνη νεκρὰς εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς πρὸς τοὺς καταβαίνοντας εἰς βόθρον ὑδάτων εὐπρεποῦς κατάβηθι καὶ κοιμήθητι μετὰ ἀπεριτμήτων ἐν μέσῳ τραυματιῶν μαχαίρας πεσοῦνται μετ' αὐτοῦ, καὶ κοιμηθήσεται πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ λέξουσί σοι οἱ γίγαντες, εἰς βάθος λάκκου οὗ βελτίων εἶ κατάβηθι καὶ κοιμήθητι μετὰ τῶν ἀπεριτμήτων ἐν μέσῳ τῶν τραυματιῶν μαχαίρας. ἐκεῖ ἀσσοὺρ καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ αὐτοῦ ἐν κύκλῳ τοῦ τάφου αὐτοῦ πάντες τραυματίαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ, οἱ δεδωκότες τοὺς τάφους αὐτοῦ εἰς πλευρὰς λάκκου· καὶ ἐγενήθη συναγωγὴ αὐτοῦ περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ· πάντες οἱ τραυματίαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ, οἱ δόντες τὸν φόβον αὐτῶν ἐπὶ γῆς ζωῆς. ἐκεῖ αἰλὰμ καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ· πάντες οἱ τραυματίαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ, καὶ οἱ καταβαίνοντες ἀπερίτμητοι εἰς γῆς βάθος, οἱ δεδωκότες τὸν φόβον αὐτῶν ἐπὶ γῆς ζωῆς, καὶ ἔλαβον τὴν βάσανον αὐτῶν μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς βόθρον ἐν μέσῳ τραυματιῶν. ἐκεῖ ἐδόθησαν μοσὸχ καὶ θοβὲλ καὶ πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτῶν περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ.

καὶ οἱ πάντες οἱ τραυματίαι αὐτοῦ, πάντες ἀπερίτμητοι τραυματίαι ἀπὸ μαχαίρας, οἱ δεδωκότες τὸν φόβον αὐτῶν ἐπὶ γῆς ζωῆς. καὶ οὐκ ἐκοιμήθησαν μετὰ τῶν γιγάντων τῶν πεπτωκότων ἀπὸ αἰῶνος, οἳ κατέβησαν εἰς ᾅδου ἐν ὅπλοις πολεμικοῖς, καὶ ἔθηκαν τὰς μαχαίρας αὐτῶν ὑπὸ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἐγενήθησαν αἱ ἀνομίαι αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὀστῶν αὐτῶν, ὅτι ἐξεφόβησαν οἱ γίγαντες ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν. καὶ σὺ ἐν μέσῳ ἀπεριτμήτων συντριβήσῃ, καὶ κοιμηθήσῃ μετὰ τετραυματισμένων μαχαίρᾳ. ἐκεῖ ἐδὼμ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντες ἄρχοντες ἀσσοὺρ οἱ δόντες τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ εἰς τραῦμα μαχαίρας, οὗτοι μετὰ τραυματιῶν ἐκοιμήθησαν μετὰ καταβαινόντων εἰς βόθρον. ἐκεῖ οἱ ἄρχοντες τοῦ βορρᾶ πάντες στρατηγοὶ τοῦ ἀσσοὺρ, οἵτινες κατέβησαν μετὰ τραυματιῶν σὺν τῷ φόβῳ αὐτῶν, καὶ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν αἰσχυνθέντες ἐκοιμήθησαν ἀπερίτμητοι μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας, καὶ ἀπήνεγκαν τὴν βάσανον αὐτῶν μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς βόθρον. ἐκείνους ὄψεται βασιλεὺς φαραὼ, καὶ παρακληθήσονται ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν τραυματίαι μαχαίρᾳ φαραὼ καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ, λέγει κύριος κύριος. ὅτι δέδωκα τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ γῆς ζωῆς· καὶ κοιμηθήσεται ἐν μέσῳ ἀπεριτμήτων μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας φαραὼ καὶ πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ λέγει κύριος κύριος.

Ca. 33.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου λάλησον τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, γῆ ἐφ' ἣν ἂν ἐπάγω ῥομφαίαν καὶ λάβῃ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἄνδρα ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ δῶσιν αὐτὸν ἑαυτοῖς εἰς σκοπὸν, καὶ ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ σαλπίσῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ σημάνῃ τῷ λαῷ, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀκούσας τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος καὶ μὴ φυλάξηται, καὶ ἐπέλθῃ ἡ ῥομφαία καὶ καταλάβῃ αὐτὸν, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔσται, ὅτι τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος ἀκούσας οὐκ ἐφυλάξατο, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ ἔσται· καὶ οὗτος ὅτι ἐφυλάξατο, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξείλατο. καὶ ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ

"Oēs hi incircūcisi interfectiq; & cadētes gladio: quia dederūt formidinē suā in tra viuentiū: & nō dormiēt cū fortib⁹ cadētibusq; & incircūcisis q descenderūt ad infernū cū armis suis. Et posuerunt gladios suos sub capitibus suis: & fuerunt iniquitates eorū in ossibus eorum: quia terror fortiū facti sunt in terra viuentiū. Et tu ergo in medio incircūcisorū contereris: & dormies cum interfectis gladio. Ibi idumea & reges eius & oīs duces eius qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio: & qui cum incircumcisis dormierūt: & cū his qui descendūt in lacū. Ibi principes aqlonis oēs & vniuersi venatores q deducti sunt cū interfectis: pauētes & in sua fortitudine cōfusi: quia dormierunt incircūcisi cū īterfectis gladio & portauerūt cōfusionē suā cū his qui descendūt in lacum. Vidit eos pharao & cōsolat⁹ ē sup vniuersa multitudīe sua q interfecta ē gladio: pharao & oīs exercitus eius: ait dn̄s deus: qa dedi terrorem meū in terra viuentium: & dormiuit in medio incircūcisorū cum interfectis gladio. pharao & oīs multitudo eius: ait dn̄s deus. 33.

Et factum est verbū domini ad me dicens. Fili homis: loquere ad filios populi tui & dices ad eos. Terra cum induxero super eam gladiū: & tulerit populus terre virū vnū de nouissimis suis: & cōstituerit eum sup se speculatorē: & ille viderit gladiū venientē super terram & cecinerit buccina & annunciauerit populo. Audiens autē si quis ille est sonitū buccine: & non obseruauerit: veneritq; gladius & tulerit eū: sanguis ipsius sup caput ei⁹ erit. Sonū buccine audiuit & non se obseruauit: sanguis ei⁹ in ipso erit. Si aūt se custodierit: animā suā saluabit. Q si speculator viderit gladiū venientē: & nō insonuerit buccina: & ppl's se non

ולא ישכבו את גבורים נפלים מערלים אשר
ירדו שאול בכלי מלחמתם ויתנו
את חרבותם תחת ראשיהם ותהי
עונתם על עצמותם כי חתית
גבורים בארץ חיים׃ ואתה בתוך
ערלים תשבר ותשכב את חללי
חרב׃ שמה אדום מלכיה וכל
נשיאיה אשר נתנו בגבורתם
את חללי חרב המה את ערלים
ישכבו ואת יורדי בור׃ שמה נסיכי
צפון כלם וכל צדני אשר ירדו
את חללים בחתיתם מגבורתם
בושים וישכבו ערלים את חללי
חרב וישאו כלמתם את יורדי
בור׃ אותם יראה פרעה ונחם על
כל המונה חללי חרב פרעה וכל
חילו נאם אדני יהוה׃ כי נתתי
את חתיתו בארץ חיים והשכב
בתוך ערלים את חללי חרב פרעה
וכל המונה נאם אדני יהוה׃

Ca. xxxiij

ויהי דבר יהוה אלי
לאמר׃ בן אדם דבר אל בני עמך
ואמרת אליהם ארץ כי אביא
עליה חרב ולקחו עם הארץ איש
אחד מקציהם ונתנו אתו להם
לצפה׃ וראה את החרב באה
על הארץ ותקע בשופר והזהיר
את העם׃ ושמע השמע את
קול השופר ולא נזהר ותבוא חרב
ותקחהו דמו בראשו יהיה׃ את
קול השופר שמע ולא נזהר דמו
בו יהיה והוא נזהר נפשו מלט׃
והצפה כי יראה את החרב באה
ולא תקע בשופר והעם לא

וְאַתָּה בֶן אָדָם צֹפֶה נְתַתִּיךָ — נזהר ותבוא חרב ותקח מהם נפש
הוא בעונו נלקח ודמו מיד הצפה
אדרש׃ ואתה בן אדם צפה נתתיך
לבית ישראל ושמעת מפי דבר
והזהרת אתם ממני׃ באמרי לרשע
רשע מות תמות ולא דברת
להזהיר רשע מדרכו הוא רשע
בעונו ימות ודמו מידך אבקש׃
ואתה כי הזהרת רשע מדרכו
לשוב ממנה ולא שב מדרכו הוא
בעונו ימות ואתה נפשך הצלת׃
ואתה בן אדם אמר אל בית ישראל
כן אמרתם לאמר כי פשעינו
וחטאתינו עלינו ובם אנחנו
נמקים ואיך נחיה׃ אמר אליהם חי
אני נאם אדני יהוה אם אחפץ
במות הרשע כי אם בשוב רשע
מדרכו וחיה שובו שובו מדרכיכם
הרעים ולמה תמותו בית ישראל׃
ואתה בן אדם אמר אל בני עמך
צדקת הצדיק לא תצילנו ביום
פשעו ורשעת הרשע לא יכשל
בה ביום שובו מרשעו וצדיק
לא יוכל לחיות בה ביום חטאתו׃
באמרי לצדיק חיה יחיה והוא
בטח על צדקתו ועשה עול כל
צדקתיו לא תזכרנה ובעולו אשר
עשה בו ימות׃ ובאמרי לרשע מות
תמות ושב מחטאתו ועשה משפט
וצדקה׃ חבל ישיב רשע גזלה
ישלם בחקות החיים הלך לבלתי
עשות עול חיו יחיה לא ימות׃
כל חטאתיו אשר חטא לא תזכרנה
לו משפט וצדקה עשה חיו יחיה׃
ואמרו בני עמך לא יתכן דרך
יהוה והמה דרכם לא יתכן׃

custodierit: venerit que gladius & tulerit de eis animā: ille quidē in iniqtate sua captus est: sanguinē autē eius de manu speculatoris reqrā. Et tu fili hoīs speculatorē dedi te domui isrł. Audiēs ergo ex ore meo sermonē: annūciabis eis ex me. Si me dicēte ad impiū: impie morte morieris: nō fueris locut⁹ vt se custodiat impius a via sua. Ipse impius ī iniqtate sua morietur: sanguinē aūt eius de manu tua reqrā. Si aūt annūciante te ad impiū vt a viis suis cōuertatur: non fuerit cōuersus a via sua: ipse in iniqtate sua morietur. Porro tu animā tuam liberasti. Tu ergo fili homīs dic ad domū israel. Sic locuti estis dicētes. Iniqtates nr̄e & pctā nostra sup nos sunt: & in ipsis nos tabescimus. Quō ergo viuere poterimus? Dic ad eos. Viuo ego dicit dominus deus. Nolo mortē impii: sed vt conuertatur impius a via sua & viuat. Cōuertimini cōuertimini a viis vr̄is pessimis. Et quare moriemini dom⁹ israel? Tu itaq; fili hominis dic ad filios populi tui. Iusticia iusti nō liberabit eum in quacunq; die peccauerit: & impietas impii non nocebit ei in quacūq; die cōuersus fuerit ab ipietate sua. Et iustus nō poterit viuere in iusticia sua in quacūq; die peccauerit. Etiā si dixero iusto q̄ vita viuat: & cōfisus in iusticia sua fecerit iniquitatem: oēs iusticie ei⁹ obliuioni tradentur: & in iniqtate sua quā operatus est in ipsa morietur. Si aūt dixero impio: morte morieris: & egerit penitētiā a peccato suo: feceritq; iudiciū & iusticiā. Et pignus restituerit ille impius: rapināq; reddiderit: in mādatis vite ambulauerit: nec fecerit qcq̄ iniustū: vita viuet: & non morietur. Oīa pctā eius q̄ peccauit nō iputabūtur ei. Iudiciū & iusticiā fecit: vita viuet. Et dixerūt filii populi tui. Nō est equi ponderis via dn̄i: & ipsorum via iniusta est.

σημάνῃ, καὶ ἐπελθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχήν, αὐτὴ διὰ τὴν αὐτῆς ἀνομίαν ἑάλω, καὶ τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον, καὶ διαγγελεῖς αὐτοῖς ἀπ' ἐμοῦ. ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ ἁμαρτωλῷ, θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ μὴ λαλήσῃς τοῦ φυλάξασθαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ ἄνομος τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. σὺ δὲ ἐὰν προαναγγείλῃς τῷ ἀσεβεῖ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, τοῦ ἀποστρέψαι ἀπ' αὐτῆς, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, οὗτος τῇ ἀσεβείᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ σὺ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξῄρησαι. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου εἰπὸν τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, οὕτως ἐλαλήσατε λέγοντες· αἱ πλάναι ἡμῶν καὶ αἱ ἀνομίαι ἡμῶν ἐφ' ἡμῖν εἰσι, καὶ ἐν αὐταῖς ἡμεῖς τηκόμεθα, καὶ πῶς ζησόμεθα; εἰπὸν αὐτοῖς· ζῶ ἐγώ, τάδε λέγει κύριος κύριος, οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἀσεβοῦς, ὡς ἀποστρέψαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ καὶ ζῆν αὐτόν. ἀποστροφῇ ἀποστρέψατε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ὑμῶν τῆς πονηρᾶς· καὶ ἱνατί ἀποθνῄσκετε, οἶκος Ἰσραήλ; εἰπὸν πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου, δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξέληται αὐτόν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πλανηθῇ, καὶ ἀνομία ἀσεβοῦς οὐ μὴ κακώσῃ αὐτόν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ, καὶ δίκαιος οὐ μὴ δύνηται σωθῆναι ἐν ἡμέρᾳ ἁμαρτίας αὐτοῦ. ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ δικαίῳ, ζήσῃ, οὗτος πέποιθεν ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ ἀνομίαν, πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ οὐ μὴ ἀναμνησθῶσιν, ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ᾗ ἐποίησεν, ἐν αὐτῇ ἀποθανεῖται. καὶ ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ ἀσεβεῖ, θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ κρίμα καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἐνεχύρασμα ἀποδῷ, καὶ ἅρπαγμα ἀποτίσῃ, ἐν προστάγμασι ζωῆς διαπορεύηται, τοῦ μὴ ποιῆσαι ἄδικον, ζωῇ ζήσεται, οὐ μὴ ἀποθάνῃ. πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ ἃς ἥμαρτεν οὐ μὴ ἀναμνησθῶσιν, ὅτι κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐποίησεν, ἐν αὐτοῖς ζήσεται. καὶ ἐροῦσιν οἱ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου, οὐκ εὐθεῖα ἡ ὁδὸς τοῦ κυρίου, καὶ αὕτη ἡ ὁδὸς αὐτῶν οὐκ εὐθεῖα.

ἐν τῷ ἀποστρέψαι δίκαιον ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ ἀνομίας, ἀποθανεῖται ἐν αὐταῖς. καὶ ἐν τῷ ἀποστρέψαι τὸν ἁμαρτωλὸν ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ κρίμα καὶ δικαιοσύνην, ἐν αὐτοῖς αὐτὸς ζήσεται. τοῦτό ἐστιν ὃ εἴπατε, οὐκ εὐθεῖα ἡ ὁδὸς κυρίου. ἕκαστον ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ κρινῶ ὑμᾶς οἶκος Ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ πέμπτῃ τοῦ μηνὸς τῆς αἰχμαλωσίας ἡμῶν, ἦλθεν ὁ ἀνασωθεὶς πρός με ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ λέγων, ἑάλω ἡ πόλις. καὶ ἐγενήθη ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου ἑσπέρας πρὶν ἐλθεῖν αὐτόν, καὶ ἤνοιξέ μου τὸ στόμα ἕως ἦλθε πρός με τὸ πρωΐ, καὶ ἀνοιχθὲν τὸ στόμα μου οὐ συνεσχέθη ἔτι. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, οἱ κατοικοῦντες τὰς ἠρημωμένας ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Ἰσραὴλ λέγουσιν, εἷς ἦν Ἀβραὰμ καὶ κατέσχε τὴν γῆν, καὶ ἡμεῖς πλείους ἐσμέν, ἡμῖν δέδοται ἡ γῆ εἰς κατάσχεσιν. διὰ τοῦτο εἰπὸν αὐτοῖς, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἐπὶ αἵματος τρώγετε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν αἴρετε εἰς τὰ βδελύγματα ὑμῶν, καὶ αἷμα ἐκχέετε, καὶ τὴν γῆν κληρονομήσετε; ἔστητε ἐν ταῖς ῥομφαίαις ὑμῶν, ἐποιήσατε προσόχθισμα, καὶ ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐμολύνατε· καὶ τὴν γῆν κληρονομήσετε; διὰ τοῦτο εἰπὸν αὐτοῖς, τάδε λέγει κύριος κύριος, ζῶ ἐγώ, εἰ μὴν οἱ ἐν ταῖς ἠρημωμέναις μαχαίραις πεσοῦνται, καὶ οἱ ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ δοθήσονται εἰς κατάβρωμα, καὶ τοὺς ἐν τοῖς τετειχισμένοις καὶ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις θανάτῳ ἀποκτενῶ. καὶ δώσω τὴν γῆν ἔρημον, καὶ ἀπολεῖται ἡ ὕβρις τῆς ἰσχύος αὐτῆς, καὶ ἐρημωθήσεται τὰ ὄρη Ἰσραὴλ διὰ τὸ μὴ εἶναι διαπορευόμενον. καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος· καὶ ποιήσω τὴν γῆν αὐτῶν ἔρημον, καὶ ἐρημωθήσεται διὰ πάντα τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἃ ἐποίησαν. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, οἱ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου οἱ λαλοῦντες περὶ σοῦ παρὰ τὰ τείχη καὶ ἐν τοῖς πυλῶσι τῶν οἰκιῶν, καὶ λαλοῦσιν ἕκαστος

Cum enī recesserit iust⁹ a iusticia sua: feceritq; iniquitates: morietur in eis. Et cū recesserit impius ab ipietate sua: feceritq; iudicium & iusticiam: viuet in eis. Et dicitis. Non est recta via dn̄i. Vnūquēq; iuxta vias suas iudicabo de vobis domus israel. Et factū est in duodecimo anno in decimo mense: in quinta mensis transmigrationis nostre venit ad me qui fugerat de hierusalem dicens. Vastata est ciuitas. Manus aūt dn̄i facta fuerat ad me vespere anteq̄ veniret qui fugerat: aperuitq; os meū donec veniret ad me mane: & apto ore meo non silui amplius. Et factū est verbum domini ad me dicēs. Fili hoīs: qui habitāt in ruinosis his: super humū israel loquentes aiunt. Vnus erat abraā & hereditate possedit terram. Nos aūt multi sumus: nobis data est terra in possessionem. Idcirco dices ad eos. Hec dicit dominus de⁹. Qui in sanguine comeditis & oculos vr̄os leuatis ad imūdicias vr̄as & sanguinē funditis: nū qd terrā hereditate possidebitis? Stetistis in gladiis vr̄is: fecistis abominatiōes: & vnusquisq; vxorem proximi sui polluit: & trā hereditate possidebitis? Hec dices ad eos. Sic dicit dominus deus. Viuo ego: quia qui in ruinosis habitant gladio cadent: & qui in agro est: bestiis tradetur ad deuorādū: qui autē in presidiis & speluncis sunt: peste morientur. Et dabo terram in solitudinē & in desertū: & deficiet superba fortitudo ei⁹: & desolabūtur montes israel: eo q̄ nullus sit qui per eos transeat. Et scient q̄a ego dn̄s: cū dedero terrā eorū desolatā & desertā ppter vniuersas abominationes suas quas operati sunt. Et tu fili hoīs: filii populi tui qui loquūtur de te iuxta muros & in ostiis domorū: & dicunt vnus

בשוב צדיק מצדקתו ועשה עול
ומת בהם׃ ובשוב רשע מרשעתו
ועשה משפט וצדקה עליהם הוא
יחיה׃ ואמרתם לא יתכן דרך
אדני איש כדרכיו אשפוט אתכם
בית ישראל׃ ויהי בשתי עשרה
שנה בעשרי בחמשה לחדש
לגלותנו בא אלי הפליט
מירושלם לאמר הכתה העיר׃
ויד יהוה היתה אלי בערב לפני
בוא הפליט ויפתח את פי עד
בוא אלי בבקר ויפתח פי ולא
נאלמתי עוד׃ ויהי דבר יהוה
אלי לאמר׃ בן אדם ישבי החרבות
האלה על אדמת ישראל אמרים
לאמר אחד היה אברהם ויירש
את הארץ ואנחנו רבים לנו נתנה
הארץ למורשה׃ לכן אמר אליהם
כה אמר אדני יהוה על הדם
תאכלו ועיניכם תשאו אל גלוליכם
ודם תשפכו והארץ תירשו׃
עמדתם על חרבכם עשיתן תועבה
ואיש את אשת רעהו טמאתם
והארץ תירשו׃ כה תאמר אלהם
כה אמר אדני יהוה חי אני אם
לא אשר בחרבות בחרב יפלו
ואשר על פני השדה לחיה נתתיו
לאכלו ואשר במצדות ובמערות
בדבר ימותו׃ ונתתי את הארץ
שממה ומשמה ונשבת גאון עזה
ושממו הרי ישראל מאין עובר׃
וידעו כי אני יהוה בתתי את
הארץ שממה ומשמה על כל
תועבתם אשר עשו׃ ואתה בן אדם
בני עמך הנדברים בך אצל
הקירות ובפתחי הבתים ודבר חד

את אחד איש את אחיו לאמר
באו נא ושמעו מה הדבר היוצא
מאת יהוה׃ ויבואו אליך כמבוא
עם וישבו לפניך עמי ושמעו את
דבריך ואותם לא יעשו כי עגבים
בפיהם המה עשים אחרי בצעם
לבם הלך׃ והנך להם כשיר עגבים
יפה קול ומיטב נגן ושמעו
את דבריך ועשים אינם אותם׃
ובבאה הנה באה וידעו כי נביא
היה בתוכם׃

C. xxxiiii. ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃ בן
אדם הנבא על רועי ישראל
הנבא ואמרת אלהם לרעים כה
אמר אדני יהוה הוי רעי ישראל
אשר היו רעים אתם הלוא הצאן
ירעו הרעים׃ את החלב תאכלו
ואת הצמר תלבשו הבריאה תזבחו
הצאן לא תרעו׃ את הנחלות לא
חזקתם ואת החולה לא רפאתם
ולנשברת לא חבשתם ואת
הנדחת לא השבתם ואת האבדת
לא בקשתם ובחזקה רדיתם
אתם ובפרך׃ ותפוצינה מבלי
רעה ותהיינה לאכלה לכל חית
השדה ותפוצינה׃ ישגו צאני
בכל ההרים ועל כל גבעה רמה
ועל כל פני הארץ נפצו צאני
ואין דורש ואין מבקש׃ לכן רעים
שמעו דבר יהוה׃ חי אני נאם
אדני יהוה אם לא יען היות
צאני לבז ותהיינה צאני לאכלה
לכל חית השדה מאין רעה
ולא דרשו רעי את צאני וירעו
הרעים אתם ואת צאני לא
רעו׃ לכן הרעים שמעו דבר יהוה׃

ad alterū vir ad proximum suum loquentes: venite & audiamus quis sit sermo egrediens a dño. Et veniunt ad te quasi si ingrediatur populus: & sedent corā te populus me⁹: & audiūt sermones tuos & non faciūt eos: qa in canticū oris sui vertunt illos: & auariciā suam sequitur cor eorū: & es eis quasi carmen musicum quod suaui dulciq̧ sono canitur. Et audiunt verba tua & non faciunt ea. & cū venerit qd predictū est ecce enim venit: tunc scient q̄ prophetes fuerit inter eos.

34.

ET factum est verbū dñi ad me dicēs. Filii hominis: ppheta de pastoribus israel: propheta & dices pastoribus: hec dicit dominus deus. Ve pastoribus israel: qui pascebant semetipsos. Nonne greges a pastoribus pascuntur. Lac comedebatis: & lanis operiebamini: & qd crassum erat occidebatis: gregē aūt meū nō pascebatis. Quod infirmū fuit nō cōsolidastis: & qd egrotū non sanastis. Quod confractū est non alligastis; & quod abiectum est nō reduxistis: & qd perierat non quesistis: sed cum austeritate imperabatis eis & cū potētia. & dispse sunt oues mee eo q̄ nō esset pastor: & facte sunt in deuoratione oīm bestiarū agri & disperse sūt. Errauerunt greges mei in cunctis mōtibus & in vniuerso colle excelso: & sup omnē faciē terre dispersi sūt greges mei: & non erat qui reqreret. Nō erat inq̄ q reqreret. Propterea pastores audite verbum dñi. Viuo ego dicit dñs deus: qa pro eo q̄ facti sunt greges mei in rapinā: & oues mee ī deuoratione omniū bestiarum agri: eo q̄ nō esset pastor: neq̧ eni quesierūt pastores gregē meū: sed pascebant pastores semetipsos & greges meos non pascebāt. Propterea pastores audite verbū dñi.

τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ λέγοντες, συνέλθωμεν καὶ ἀκούσωμεν τὰ ἐκπορευόμενα παρὰ κυρίου, καὶ ἔρχονται πρὸς σέ, ὡς συμπορεύεται λαός, καὶ κάθηνται ἐναντίον σου καὶ ἀκούουσι τὰ ῥήματά σου, καὶ οὐ μὴ ποιήσωσιν αὐτά, ὅτι ψεῦδος ἐν τῷ στόματι αὐτῶν· αὐτοὶ ποιοῦσι, καὶ ὀπίσω τῶν μιασμάτων αὐτῶν ἡ καρδία αὐτῶν πορεύεται. καὶ γίνῃ αὐτοῖς ὡς φωνὴ ψαλτηρίου ἡδυφώνου εὐαρμόστου, καὶ ἀκούσονταί σου τὰ ῥήματα, καὶ οὐ μὴ ποιήσωσιν αὐτά. καὶ ἡνίκα ἂν ἔλθῃ, ἐροῦσιν ἰδοὺ ἥκει, καὶ γνώσονται ὅτι προφήτης ἦν ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Ca. 34.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον ἐπὶ τοὺς ποιμένας τοῦ Ἰσραήλ, προφήτευσον καὶ εἰπέ, τάδε λέγει κύριος κύριος, ὦ ποιμένες Ἰσραήλ, μὴ βόσκουσιν οἱ ποιμένες ἑαυτούς; οὐ τὰ πρόβατα βόσκουσιν οἱ ποιμένες; ἰδοὺ τὸ γάλα κατέσθιετε, καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε, καὶ τὸ παχὺ σφάζετε, καὶ τὰ πρόβατά μου οὐ βόσκετε, τὸ ἠσθενηκὸς οὐκ ἐνισχύσατε, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ κατεδήσατε, καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπεστρέψατε, καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζητήσατε, καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατειργάσασθε μόχθῳ. καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου διὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ ἐγενήθη εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ, καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου ἐν παντὶ ὄρει, καὶ ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλόν, καὶ ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς διεσπάρη, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκζητῶν οὐδὲ ὁ ἀποστρέφων. διὰ τοῦτο ποιμένες ἀκούσατε λόγον κυρίου· ζῶ ἐγώ λέγει κύριος κύριος, εἰ μὴν ἀντὶ τοῦ γενέσθαι τὰ πρόβατά μου εἰς προνομήν, καὶ γενέσθαι τὰ ποίμνιά μου εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου, παρὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ οὐκ ἐξεζήτησαν οἱ ποιμένες τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐβόσκησαν οἱ ποιμένες ἑαυτούς, τὰ δὲ πρόβατά μου οὐκ ἐβόσκησαν· διὰ τοῦτο ποιμένες ἀκούσατε λόγον κυρίου.

τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ τοὺς ποιμένας, καὶ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς τοῦ μὴ ποιμαίνειν τὰ πρόβατά μου, καὶ οὐ βοσκήσουσιν ἔτι οἱ ποιμένες αὐτά· καὶ ἐξελοῦμαι τὰ πρόβατά μου ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔσονται αὐτοῖς ἔτι εἰς κατάβρωμα. διότι τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου καὶ ἐπισκέψομαι αὐτά, ὥσπερ ζητεῖ ὁ ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, ἐν ἡμέρᾳ ὅταν ᾖ γνόφος καὶ νεφέλη ἐν μέσῳ προβάτων διακεχωρισμένων, οὕτως ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου, καὶ ἀπελάσω αὐτὰ ἀπὸ παντὸς τόπου οὗ διεσπάρησαν ἐκεῖ ἐν ἡμέρᾳ νεφέλης καὶ γνόφου, καὶ ἐξάξω αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπὸ τῶν χωρῶν, καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ βοσκήσω αὐτοὺς ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσραήλ, καὶ ἐν ταῖς φάραγξι, καὶ ἐν πάσῃ κατοικίᾳ τῆς γῆς, ἐν νομῇ ἀγαθῇ βοσκήσω αὐτούς, ἐν τῷ ὄρει τῷ ὑψηλῷ Ἰσραήλ, καὶ ἔσονται αἱ μάνδραι αὐτῶν ἐκεῖ, καὶ κοιμηθήσονται ἐκεῖ, καὶ ἀναπαύσονται ἐν τρυφῇ ἀγαθῇ, καὶ ἐν νομῇ πίονι βοσκηθήσονται ἐπὶ τῶν ὀρέων Ἰσραήλ. ἐγὼ βοσκήσω τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω αὐτά, τάδε λέγει κύριος κύριος. τὸ ἀπολωλὸς ζητήσω, καὶ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω, καὶ τὸ συντετριμμένον καταδήσω, καὶ τὸ ἐκλεῖπον ἐνισχύσω, καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω, καὶ βοσκήσω αὐτὰ μετὰ κρίματος. καὶ ὑμεῖς πρόβατά μου, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ διακρινῶ ἀναμέσον προβάτου καὶ προβάτου, κριῶν καὶ τράγων. καὶ οὐχ ἱκανὸν ὑμῖν ὅτι τὴν καλὴν νομὴν ἐνέμεσθε, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς νομῆς ὑμῶν κατεπατεῖτε τοῖς ποσὶν ὑμῶν; καὶ τὸ καθεστηκὸς ὕδωρ ἐπίνετε, καὶ τὸ καταλοιπὸν τοῖς ποσὶν ὑμῶν ἐταράσσετε, καὶ τὰ πρόβατά μου τὰ πατήματα τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐνέμοντο, καὶ τὸ τεταραγμένον ὕδωρ ὑπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἔπινον. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ διακρινῶ ἀναμέσον προβάτου ἰσχυροῦ καὶ ἀσθενοῦς, ἐπὶ ταῖς πλευραῖς καὶ τοῖς ὤμοις ὑμῶν διωθεῖτε,

Hec dicit dominus de⁹. Ecce ego ipse super pastores: & requirā gregem meū de manu eorū & cessare faciā: vt vltra non pascant gregē meū: nec pascāt amplius pastores semetipsos. Et liberabo gregem meū de ore eorū: & nō erit vltra eis in escam: quia hec dicit dñs de⁹. Ecce ego ipse requiram oues meas & visitabo eas: sicut visitat pastor gregem suū: in die qñ fuerit in medio ouiū suarum dissipatarū: sic visitabo oues meas: & liberabo eas de omnibus locis in quibus disperse fuerant in die nubis & caliginis. Et educam eas de populis: & cōgregabo eas de terris: & inducam eas in terram suam: & pascam eas in montibus israel in riuis & in cunctis sedibus terre. In pascuis vberrimis pascam eas: et in montibus excelsis israel erunt pascue earū. Ibi requiescent in herbis virentibus: & in pascuis pinguibus pascentur super montes israel. Ego pascā oues meas: & ego eas accubare faciā dicit dñs deus. Quod perierat requiram: & quod abiectum erat reducam: & qd cōfractū fuerat alligabo: & qd infirmū fuerat cōsolidabo: & quod pingue & forte custodiā: & pascam illas in iudicio. Vos autem greges mei: hec dicit dñs deus. Ecce ego iudico iter pecus & pecus: arietum et hyrcorū. Nonne satis vobis erat pascua bona depasci. Insup & reliqas pascuas vrarū cōculcastis pedibus vris: & cū purissimā aquā bibe retis: reliquam pedibus vestris turbastis. Et oues mee his que cōculcata pedibus vris fuerant pascebātur: & q̄ pedes vri turbauerāt hec bibebāt. Propterea hec dicit dñs de⁹ ad vos. Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue & macilentum. Pro eo q̄ lateribus & humeris īpingebatis:

כה אמר אדני יהוה הנני אל
הרעים ודרשתי את צאני מידם
והשבתים מרעות צאן ולא ירעו
עוד הרעים אתם והצלתי צאני
מפיהם ולא תהיין להם לאכלה׃
כי כה אמר אדני יהוה הנני
אני ודרשתי את צאני ובקרתים׃
כבקרת רעה עדרו ביום היותו
בתוך צאנו נפרשות כן אבקר
את צאני והצלתי אתהם מכל
המקומת אשר נפצו שם ביום
ענן וערפל׃ והוצאתים מן העמים
וקבצתים מן הארצות והביאתים
אל אדמתם ורעיתים אל הרי
ישראל באפיקים ובכל מושבי
הארץ׃ במרעה טוב ארעה אתם
ובהרי מרום ישראל יהיה נוהם
שם תרבצנה בנוה טוב ומרעה
שמן תרעינה אל הרי ישראל׃
אני ארעה צאני ואני ארביצם
נאם אדני יהוה׃ את האבדת
אבקש ואת הנדחת אשיב
ולנשברת אחבש ואת החולה
אחזק ואת השמנה ואת החזקה
אשמיד ארענה במשפט׃ ואתנה
צאני כה אמר אדני יהוה הנני
שפט בין שה לשה לאילים
ולעתודים׃ המעט מכם המרעה
הטוב תרעו ויתר מרעיכם תרמסו
ברגליכם ומשקע מים תשתו
ואת הנותרים ברגליכם תרפשון׃
וצאני מרמס רגליכם תרעינה
ומרפש רגליכם תשתינה׃ לכן כה
אמר אדני יהוה אליהם הנני אני
ושפטתי בין שה בריה ובין שה
רזה׃ יען בצד ובכתף תהדפו

et cornibus vřis ventilabatis oīa infirma pecora donec diſpergerentur foras: ꝏꝏꝏꝏꝏ ſaluabo gregem meum & non erit ꝏꝏꝏꝏ vltra in rapinā: & iudicabo inter pecus & pecus. Et ſuſcitabo ſuper ea paſtorem vnū qui paſcat ea: ſeruum meū dauid: ipſe paſcet ꝏꝏꝏꝏ ea: & ipſe erit eis in paſtorem. Ego autem ꝏꝏ dñs ero eis in deum: & ſeruus meus ꝏꝏꝏꝏ dauid priceps in medio eorum. Ego dñs ꝏꝏꝏ locutus ſum. Et faciam cum eis pactum pacis: & ceſſare faciam beſtias peſſimas de terra: & qui habitāt in deſerto: ſecuri dormient in ſaltibus: & ponā eos in circuitu collis mei benedictionē: & deducā imbrē in tēpore ſuo: & pluuie benedictionis erunt. Et dabit lignū agri fructū ſuum: & terra dabit germen ſuū: & erunt in terra ſua abſq; timore. Et ſcient quia ego dñs cū cōtriuero cathenas iugi eoꝝ: & eruero eos de manu imperantiū ſibi. Et nō erūt vltra in rapinam ꝏ in gentibus: neq; beſtie terre deuorabunt eos: ſed habitabūt cōfidēter abſq; vllo terrore. Et ſuſcitabo eis germen noīatum: & non erunt vltra īminuti fame in terra: neq; portabunt vltra ꝏ opprobriū gentiū. Et ſcient quia ego dominꝰ deus eorū cū eis: & ipſi populus meus domus iſrael: ait dñs deꝰ. Vos autem ꝏꝏꝏꝏꝏ greges mei greges paſcue mee homines eſtis: & ego dñs deus veſter: dicit dñs deus. 35.

ET factus eſt ſermo dñi ad me dicens. Fili hoīs: pone faciē tuā aduerſum montē ſeir & prophetabis de eo & dices illi. Hec dicit ꝏꝏ dominꝰ deus. Ecce ego ad te mons ſeir ꝏꝏꝏ & extendā manū meam ſup te: & dabo te deſolatum atq; deſertū. Vrbes tuas demoliar & tu ꝏꝏ deſertus eris: & ſcies quia ego dominus: ꝏꝏ eo q fueris inimicꝰ ſempiternus: & cōcluſeris ꝏ

filios iſrael in manꝰ gladii in tempore ꝏꝏꝏ afflictionis eorū in tēpe iniqtatis extreme. Propterea viuo ego dicit dñs deus: qm̄ ſanguini tradam te: & ſanguis te pſeqtur. Et cū ſanguinē oderis: ſanguis pſeqtur te. Et dabo montē ſeir deſolatū & deſertū: & auferā de eo ꝏꝏꝏꝏ euntem & redeuntē: & implebo montes eius occiſorum ſuorū. In collibus tuis & in vallibꝰ tuis atq; in torrētibꝰ interfecti gladio cadent. In ſolitudines ſempiternas tradā te: & ciuitates tue nō habitabuntur: & ſcietis quia ego dñs deꝰ: eo q dixeris: due gentes & due terre mee ꝏꝏꝏ erunt & hereditate poſſidebo eas, cū dñs eſſet ibi. Propterea viuo ego dicit dñs deus: quia faciam iuxta iram tuam & ſm zelum tuum quē feciſti: odio habens eos: & notus efficiar per eos cum te iudicauero: & ſcies qa ego dominus. ꝏꝏꝏ Audiui vniuerſa opprobria tua que ꝏꝏꝏꝏ locutus es de montibus iſrael dicens. ꝏꝏꝏ Deſerti nobis ad deuorandū dati ſunt. Et inſurrexiſtis ſup me ore vřo: & derogaſtis aduerſum me: verba veſtra ego audiui. Hec dicit dñs deꝰ. Letante vniuerſa terra: in ſolitudinem ꝏꝏꝏ te redigā ſicuti gauiſus es ſup hereditatē domus iſrael eo q fuerit diſſipata: ſic faciam tibi. ꝏꝏ Diſſipatꝰ eris mons ſeir & idumea omnis ꝏꝏꝏ Et ſcient quia ego dominus deus. 36.

TV autem fili hominis propheta ſuper montes iſrael & dices. Montes iſrael ꝏꝏꝏꝏ audite verbū dñi. Hec dicit dñs ꝏꝏꝏꝏꝏ deus. Eo q dixerit inimicus de vobis euge ꝏꝏ altitudines ſempiterne in hereditatē date ſunt nobis: ppterea vaticinare & dic. Hec dicit dñs deus. Pro eo q deſolati eſtis & conculcati ꝏꝏ per circuitum: & facti in hereditatē reliquis gentibꝰ: & aſcendiſtis ſup labiū lingue & opprobriū

עם: לכן הרי ישראל שמעו דבר
אדני יהוה כה אמר אדני יהוה
להרים ולגבעות לאפיקים ולגאיות
ולחרבות השממות ולערים הנעזבות
אשר היו לבז וללעג לשארית
הגוים אשר מסביב: לכן כה אמר
אדני יהוה אם לא באש קנאתי
דברתי על שארית הגוים ועל אדום
כלא אשר נתנו את ארצי להם
למורשה בשמחת כל לבב בשאט
נפש למען מגרשה לבז: לכן
הנבא על אדמת ישראל ואמרת
להרים ולגבעות לאפיקים ולגאיות
כה אמר אדני יהוה הנני בקנאתי
ובחמתי דברתי יען כלמת גוים
נשאתם: לכן כה אמר אדני יהוה
אני נשאתי את ידי אם לא הגוים
אשר לכם מסביב המה כלמתם
ישאו: ואתם הרי ישראל ענפכם
תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל
כי קרבו לבוא: כי הנני אליכם
ופניתי אליכם ונעבדתם ונזרעתם:
והרביתי עליכם אדם כל בית
ישראל כלה ונשבו הערים
והחרבות תבנינה: והרביתי עליכם
אדם ובהמה ורבו ופרו והושבתי
אתכם כקדמותיכם והטבתי
מראשתיכם וידעתם כי אני יהוה:
והולכתי עליכם אדם את עמי
ישראל וירשוך והיית להם
לנחלה ולא תוסף עוד לשכלם:
כה אמר אדני יהוה יען אמרים
לכם אכלת אדם אתי ומשכלת
גויך היית: לכן אדם לא תאכלי
עוד וגויך לא תשכלי עוד נאם
אדני יהוה: ולא אשמיע אליך

אבק נבא · עיר עזב · היה בזז · ירש · גרש בזז · נבא · יחם · נשא · נתן פרה · פנה עבד · זרע רבה · ישב עיר · בנה · יטב · ילך · היה · יסף · שכל · שמע

populi. ppterea montes israel audite verbum domini dei. Hec dicit dñs deus montib⁹ & collibus torrentibus vallibusq̧ & desertis: parietinis & vrbibus derelictis que depopulate sunt & subsannate a reliquis gentibus per circuitum. Propterea hec dicit dominus deus. Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus: & de idumea vniuersa que dederunt terram meam sibi in hereditatē cum gaudio & toto corde ex animo: & eiecerūt eam vt vastarent: idcirco vaticinare super humū israel: & dices montibus & collibus iugis & vallibus. Hec dicit dñs deus. Ecce ego in zelo meo & in furore meo locutus sum: eo q̄ cōfusionē gentium sustinueritis. Idcirco hec dicit dñs deus. Ego leuaui manū meā vt gentes que in circuitu vestro sunt ipse confusionē suā portēt: vos aūt montes israel ramos vestros germinetis: & fructū vestrū afferatis poplo meo isrl: ppe ei ē vt veniat. Quia ecce ego ad vos: & cōuertar ad vos & arabimini & accipietis semētē. & multiplicabo in vobis hoies: oēmq̧ domū israel: & habitabūtur ciuitates & ruinosa instaurabūtur. & replebo vos hoibus & iumētis & multiplicabūtur & crescēt. et habitare vos faciā sicut a principio: bonisq̧ donabo maiorib⁹ q̄ habuistis ab initio: & scietis quia ego dñs. Et adducā sup vos hoies populū meū israel & hereditate possidebunt te. Et eris eis in hereditatē: & non addes vltra vt absq̧ eis sis. Hec dicit dñs de⁹. Pro eo q̄ dicunt de vobis deuoratrix hominum es & suffocans gentem tuā: propterea homines non comedes amplius: & gentē tuam non necabis vltra: ait dominus deus. Nec auditam faciam in te

gētibus: ppterea mōtes israel audite verbū dñi.
ἔθνεσιν, διὰ τοῦτο ὄρη ἰσραὴλ ἀκούσατε λόγον κυρίου.
hec dicit dñs mōtib⁹ ꝛ collibus ꝛ
τάδε λέγει κύριος τοῖς ὄρεσι καὶ τοῖς βουνοῖς καὶ ταῖς
vallib⁹ ꝛ torrentibus: ꝛ desertis ꝛ
φάραγξι καὶ τοῖς χειμάρροις, καὶ τοῖς ἐξηρημωμένοις καὶ
desolatis: ꝛ vrbibus derelictis:
ἠφανισμένοις, καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς ἐγκαταλελειμμέ-
ctis: ꝛ facte sūt in pdam ꝛ in cōculcationem
ναις, καὶ ἐγένοντο εἰς προνομὴν καὶ εἰς καταπάτημα
reliquis gētib⁹ in circuitu. ppterea hec
τοῖς καταλειφθεῖσιν ἔθνεσιν περικύκλῳ. διὰ τοῦτο τάδε
dicit dñs dñs: pfecto ī igne furoris mei locu-
λέγει κύριος κύριος, ἦ μὴν ἐν πυρὶ θυμοῦ μου ἐλά-
tus sum sup reliqs gētes: ꝛ sup idumeā om-
λησα ἐπὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, καὶ ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν πᾶ-
nē: qꝛ dederūt terrā meā sibi in possessio-
σαν, ὅτι ἔδωκαν τὴν γῆν μου ἑαυτοῖς εἰς κατάσχε-
nē cum leticia: despicientes aīas vt subuerte-
σιν μετ᾽ εὐφροσύνης, ἀτιμάσαντες ψυχὰς τοῦ ἀφανί-
rent in pda: ppterea pphēta sup terrā
σαι ἐν προνομῇ, διὰ τοῦτο προφήτευσον ἐπὶ τὴν γῆν
israel: ꝛ dic mōtib⁹ ꝛ collibus
τοῦ ἰσραήλ, καὶ εἰπὲ τοῖς ὄρεσιν καὶ τοῖς βουνοῖς
ꝛ vallib⁹ ꝛ rupibus: hec dicit dñs:
καὶ ταῖς φάραγξι καὶ ταῖς νάπαις, τάδε λέγει κύριος,
ecce ego in zelo meo ꝛ in furore meo locut⁹
ἰδοὺ ἐγὼ ἐν τῷ ζήλῳ μου καὶ ἐν τῷ θυμῷ μου ἐλάλη-
sum p opprobrio tuo qd gētes ītulerūt vobis.
σα ἀντὶ τοῦ ὀνειδισμοῦ σου ὃν ἔθνη ἤνεγκαν ὑμῖν.
ppterea hec dicit dñs dñs: ego leuabo ma-
διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος, ἐγὼ ἀρῶ τὴν χεῖ-
nū meā sup gētes q̄ in circuitu vrō: isti ignomi-
ρά μου ἐπὶ ἔθνη τὰ περικύκλῳ ὑμῶν, οὗτοι τὴν ἀτιμί-
niā suam capient: vrī āt mōtes israel vuam:
αν αὐτῶν λήψονται, ὑμῶν δὲ ὄρη ἰσραὴλ τὴν σταφυλήν,
ꝛ fructū comedet pplꝰ me⁹: qꝛ sperant
καὶ τὸν καρπὸν καταφάγεται λαός μου, ὅτι ἐλπίζουσιν
vt veniāt: qm̄ ecce ego ad vos ꝛ respiciam sup
τοῦ ἐλθεῖν, ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ ἐπιβλέψω ἐφ᾽ ὑ-
vos: ꝛ arabimini ꝛ seminabimini: ꝛ mītiplicabo sup
μᾶς, καὶ κατεργασθήσεσθε καὶ σπαρήσεσθε, καὶ πληθυνῶ ἐφ᾽
vos hoies oēm domū israel in finē: ꝛ hitā-
ὑμᾶς ἀνθρώπους πᾶν οἶκον ἰσραὴλ εἰς τέλος, καὶ κατοι-
buntur ciuitates ꝛ deserta edificabitur.
κηθήσονται αἱ πόλεις καὶ ἡ ἠρημωμένη οἰκοδομηθήσεται.
ꝛ mītiplicabo sup vos hoies ꝛ iumēta ꝛ multi-
καὶ πληθυνῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς ἀνθρώπους καὶ κτήνη καὶ πληθυνθή-
plicabūt ꝛ crescent: ꝛ hitare faciā vos. sicut in
σονται καὶ αὐξυνθήσονται, καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ὡς τὸ ἐν
pncipio vrō: ꝛ bñ faciam vobis sicut ab initio
ἀρχῇ ὑμῶν, καὶ εὖ ποιήσω ὑμᾶς ὥσπερ τὰ ἔμπροσθεν
vrō: ꝛ scietis qꝛ ego sum dñs. ꝛ genera-
ὑμῶν, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ γεννή-
bo sup vos hoies pro pplō meo israel: ꝛ
σω ἐφ᾽ ὑμᾶς ἀνθρώπους ἀντὶ τοῦ λαοῦ μου ἰσραήλ, καὶ
hereditabunt vos: ꝛ eritis eis in possessio-
κληρονομήσουσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε αὐτοῖς εἰς κατάσχε-
nē: ꝛ non adderis vltra absq̧ liberi fieri ab eis.
σιν, καὶ οὐ μὴ προσθῆτε ἔτι ἀτεκνωθῆναι ἀπ᾽ αὐτῶν.
hec dicit dñs dñs: p eo qd dixerūt tibi terra deuo-
τάδε λέγει κύριος κύριος, ἀνθ᾽ ὧν εἶπάν σοι γῆ κατε-
rans hoies: ꝛ absq̧ liberis a gente
σθίουσα ἀνθρώπους, καὶ ἠτεκνωμένη ὑπὸ τοῦ ἔθνους
tua fuisti. ppterea hoies nō āpli⁹ comedes:
σου ἐγένου. διὰ τοῦτο ἀνθρώπους οὐκ ἔτι φάγεσαι,
ꝛ gentē tuā nō absq̧ liberis facies ultra ait dñs do-
καὶ τὸ ἔθνος σου οὐκ ἀτεκνώσεις ἔτι λέγει κύριος κύ-
min⁹. ꝛ nō audietur sup vos
ριος. καὶ οὐκ ἀκουσθήσεται ἐφ᾽ ὑμᾶς

B C D

vltra ignominia gētiū: ꝛ opprobriū pplorū nō portabitis
ἔτι ἀτιμία ἐθνῶν, καὶ ὀνειδισμὸν λαῶν οὐ μὴ ἀνενέγκητε
vltra: ꝛ gens tua nō absq̧ liberi erit vltra: dicit dñs dñs.
ἔτι, καὶ τὸ ἔθνος σου οὐκ ἀτεκνωθήσεται ἔτι, λέγει κς κς.
ꝛ factū ē verbū dñi ad me dicēs: fili hoīs: dom⁹
καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, οἶκος
israel hitauit in terra sua ꝛ polluerūt eam
ἰσραὴλ κατῴκησεν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν καὶ ἐμίαναν αὐτὴν
in via sua ꝛ imūdicijs suis. ꝛ iux-
ἐν τῇ ὁδῷ αὐτῶν καὶ ταῖς ἀκαθαρσίαις αὐτῶν. καὶ κα-
ta immūdiciā menstruate facta ē via eo-
τὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ἀποκαθημένης ἐγενήθη ἡ ὁδὸς αὐ-
rū añ faciem meā: ꝛ effudi furorē meū sup
τῶν πρὸ προσώπου μου, καὶ ἐξέχεα τὸν θυμόν μου ἐπ᾽
eos pro sanguie quē fuderūt sup terrā: ꝛ in
αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ αἵματος ὃ ἔχεον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐν
abominatiōib⁹ suis polluerūt eam. ꝛ dissemi-
τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν ἐμόλυναν αὐτήν. καὶ διέσπει-
naui eos in gētes: ꝛ ventilaui eos in regio-
ρα αὐτοὺς εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἐλίκμησα αὐτοὺς εἰς τὰς χώ-
nes iuxta viā eoꝝ ꝛ iuxta peccatū eo-
ρας κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν ἁμαρτίαν αὐ-
rū iudicaui eos: ꝛ igressi sūt in gētes q̄ introie-
τῶν ἔκρινα αὐτούς, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰ ἔθνη οὗ εἰσήλ-
rūt illuc: ꝛ pfanauerūt nomē meū sanctū cū
θον ἐκεῖ, καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον ἐν τῷ
dicerent ipi pplūs dñi: ipi ꝛ de terra e-
λέγεσθαι αὐτοὺς λαὸς κυρίου, αὐτοὶ καὶ ἐκ τῆς γῆς αὐ-
ius egressi sunt: ꝛ peperci eis ppt nomē
τοῦ ἐξεληλύθασιν, καὶ ἐφεισάμην αὐτῶν διὰ τὸ ὄνομά
meū sctm̄ qd pfanauerūt dom⁹ israel in genti-
μου τὸ ἅγιον ὃ ἐβεβήλωσαν οἶκος ἰσραὴλ ἐν τοῖς ἔθνε-
bus q̄ ingressi sunt illuc. ppterea dic domui isra-
σιν οὗ εἰσήλθοσαν ἐκεῖ. διὰ τοῦτο εἰπὸν τῷ οἴκῳ ἰσρα-
el: hec dicit dñs dñs: nō vobis ego facio dom⁹
ήλ, τάδε λέγει κύριος κύριος, οὐχ ὑμῖν ἐγὼ ποιῶ οἶκος
israel: sed ppt nomē meū sanctū qd pphanastis
ἰσραήλ, ἀλλὰ διὰ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον ὃ ἐβεβηλώσα-
in gentib⁹ q̄ ingressi estis illuc: ꝛ sctificabo
τε ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ εἰσήλθετε ἐκεῖ, καὶ ἁγιάσω τὸ
nomē meū magnū qd pphanatū ē in gētib⁹ qd ppha-
ὄνομά μου τὸ μέγα τὸ βεβηλωθὲν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὃ ἐβε-
nastis in medio eaꝝ: ꝛ scient gentes qꝛ
βηλώσατε ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅτι
ego sum dñs dicit dñs dñs: cū sctificat⁹ fuero ego
ἐγώ εἰμι κύριος λέγει κύριος κύριος, ἐν τῷ ἁγιασθῆναί με
in vobis ante oculos eoꝝ: ꝛ tollā vos de
ἐν ὑμῖν κατ᾽ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἐκ
gētib⁹: ꝛ cōgregabo vos de vniuersis terris: ꝛ
τῶν ἐθνῶν, καὶ ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ πασῶν τῶν γαιῶν, καὶ
inducā vos in terrā vrām: ꝛ aspgā sup vos aq̄m
εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ῥανῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς ὕδωρ
mūdam: ꝛ mūdabimini ab imūdicijs ve-
καθαρόν, καὶ καθαρισθήσεσθε ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑ-
stris ꝛ ab oibus idolis vrīs mūdabo
μῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν εἰδώλων ὑμῶν καθαρίσω
vos: ꝛ dabo vobis cor nouū ꝛ spiritū no-
ὑμᾶς, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν καὶ πνεῦμα και-
uū dabo in vobis: ꝛ auferā cor lapi-
νὸν δώσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἀφελῶ τὴν καρδίαν τὴν λιθί-
deū de carne vrā: ꝛ dabo vobis cor carne-
νην ἐκ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν σαρκί-
um: ꝛ spiritū meū dabo in vobis. ꝛ faci-
νην, καὶ τὸ πνεῦμά μου δώσω ἐν ὑμῖν. καὶ ποι-
am vt in iustificatiōib⁹ meis ābuletis: ꝛ
ήσω ἵνα ἐν τοῖς δικαιώμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰ
iudicia mea custodiatis: ꝛ faciatis ea: ꝛ
κρίματά μου φυλάξησθε, καὶ ποιήσητε αὐτά, καὶ
habitetis in terra q̄m dedi patri-
κατοικήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατρά-
bus vrīs:
σιν ὑμῶν,

B C D

amplius cōfusionē gentiū: & opprobriū pplorū nequaq̧ portabis: & gentem tuam non amittes amplius: ait dñs deus. Et factū est verbum domini ad me dicens. Fili hominis: domus israel habitauerūt in humo sua: & polluerunt eam in viis suis & in studiis suis. Iuxta immundiciā mēstruate facta ē via eorū coram me: & effudi indignationē meā super eos p sanguie quē fuderunt sup terrā. Et in idolis suis polluerunt eam. & dispersi eos in gentes: & ventilati sūt in terras. Iuxta vias eorū & adinuentiones eorū iudicaui eos. Et ingressi sunt ad gentes ad q̄s introierūt & polluerūt nomen sanctū meū: cū diceretur de eis: populus dñi iste est & de terra ei⁹ egressi sūt. & peperci nomini scto meo q̄d pollueral dom⁹ israel in gentibus ad q̄s ingressi sunt. Idcirco dices domui israel: hec dicit dominus deus. Non ppter vos ego faciam domus israel: sed propter nomen sanctū meū quod polluistis in gentibus ad quas intrastis. Et sanctificabo nomen meum magnum q̄d pollutū ē inter gētes q̄d polluistis in medio earū vt sciant gentes quia ego dñs: ait dñs exercituum: cum sanctificatus fuero in vobis corā eis. Tollam quippe vos de gentibus & cōgregabo vos de vniuersis terris: & adducam vos in terram vestrā: & effundam super vos aquā mundā: & mundabimini ab omnibus inquinamētis vrīs: & ab vniuersis idolis vrīs mūdabo vos: & dabo vobis cor nouum: & spiritum nouū ponam in medio vestri. Et auferam cor lapideum de carne vestra & dabo vobis cor carneū: & spiritū meū ponā in medio vrī: & faciam vt in preceptis meis ambuletis: & iudicia mea custodiatis & operimini & habitabitis in terra quā dedi patribus vestris:

עוד כלמת הגוים וחרפת עמים
לא תשאי עוד וגויך לא תכשלי
עוד נאם אדני יהוה: ויהי דבר
יהוה אלי לאמר: בן אדם בית
ישראל ישבים על אדמתם ויטמאו
אותה בדרכם ובעלילותם כטמאת
הנדה היתה דרכם לפני: ואשפך
חמתי עליהם על הדם אשר שפכו
על הארץ ובגלוליהם טמאוה:
ואפיץ אתם בגוים ויזרו בארצות
כדרכם וכעלילותם שפטתים:
ויבוא אל הגוים אשר באו שם
ויחללו את שם קדשי באמר להם
עם יהוה אלה ומארצו יצאו: ואחמל
על שם קדשי אשר חללוהו בית
ישראל בגוים אשר באו שמה:
לכן אמר לבית ישראל כה אמר
אדני יהוה לא למענכם אני עשה
בית ישראל כי אם לשם קדשי
אשר חללתם בגוים אשר באתם
שם: וקדשתי את שמי הגדול
המחלל בגוים אשר חללתם בתוכם
וידעו הגוים כי אני יהוה נאם אדני
יהוה בהקדשי בכם לעיניהם:
ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי
אתכם מכל הארצות והבאתי
אתכם אל אדמתכם: וזרקתי עליכם
מים טהורים וטהרתם מכל
טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר
אתכם: ונתתי לכם לב חדש ורוח
חדשה אתן בקרבכם והסרתי
את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם
לב בשר: ואת רוחי אתן בקרבכם
ועשיתי את אשר בחקי תלכו
ומשפטי תשמרו ועשיתם: וישבתם
בארץ אשר נתתי לאבתיכם

נשא כשל · היה · טמא · עלל · פנה שפך · יחם · גלל · פוץ זרה · בוא · חלל · חמל · בוא · גדל · קדש · בוא · טהר · גלל טהר · נתן · סור · עשה חקק · ילך שפט · שמר עשה · נתן

והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים: והושעתי אתכם מכל טמאותיכם וקראתי אל הדגן והרביתי אתו ולא אתן עליכם רעב: והרביתי את פרי העץ ותנובת השדה למען אשר לא תקחו עוד חרפת רעב בגוים: וזכרתם את דרכיכם הרעים ומעלליכם אשר לא טובים ונקטתם בפניכם על עונתיכם ועל תועבותיכם: לא למענכם אני עשה נאם אדני יהוה יודע לכם בושו והכלמו מדרכיכם בית ישראל: כה אמר אדני יהוה ביום טהרי אתכם מכל עונותיכם והושבתי את הערים ונבנו החרבות: והארץ הנשמה תעבד תחת אשר היתה שממה לעיני כל עובר: ואמרו הארץ הלזו הנשמה היתה כגן עדן והערים החרבות והנשמות והנהרסות בצורות ישבו: וידעו הגוים אשר ישארו סביבותיכם כי אני יהוה בניתי הנהרסות נטעתי הנשמה אני יהוה דברתי ועשיתי: כה אמר אדני יהוה עוד זאת אדרש לבית ישראל לעשות להם ארבה אתם כצאן אדם: כצאן קדשים כצאן ירושלם במועדיה כן תהיינה הערים החרבות מלאות צאן אדם וידעו כי אני יהוה:

C.xxxvij. היתה עלי יד יהוה ויוצאני ברוח יהוה ויניחני בתוך הבקעה והיא מלאה עצמות: והעבירני עליהם סביב סביב והנה רבות מאד על פני הבקעה והנה יבשות מאד: ויאמר אלי בן אדם התחיינה העצמות

& eritis mihi in populū & ego ero vobis in deū. Et saluabo vos ex vniuersis inquinamentis vestris: & vocabo frumentum & multiplicabo illud: & non imponā vobis famē & multiplicabo fructum ligni & genimina agri: vt non portetis vltra opprobriū famis in gē tibus: & recordabimini viarum vestrarum pessimarum: studiorūq; non bonorum: & displicebunt vobis iniquitates vestre & scelera vestra. Non propter vos ego faciā: ait dñs deus notū sit vobis. Confundimini & erubescite sup viis vestris domus israel. Hec dicit dominꝰ deus. In die q̄ mūdauero vos ex oībus iniqtatibꝰ vr̄is: & inhabitare fecero vrbes & instaurauero ruinosa: & terra deserta fuerit exculta que quondam erat desolata in oculis omnis viatoris dicent. Terra illa inculta: facta est vt hortus voluptatis: & ciuitates deserte & destructe atq; suffosse munite sederūt: & scient gētes quecūq; derelicte fuerit in circuitu vestro: quia ego dñs edificaui dissipata: plātauiq; inculta: ego dominus locutus sum & fecerim. Hec dicit dñs deus. Adhuc in hoc inuenient me domus israel vt faciā eis. Multiplicabo eos sicut gregē hominū vt gregem sanctū vt gregē hierusalem in solennitatibus eius. Sic erunt ciuitates deserte plene gregibus hominum & scient quia ego dominus. 37.

Facta est sup me manus domini: & eduxit me in spū dñi: & dimisit me in medio cāpi q erat plenus ossibus: & circūduxit me per ea in gyro. Erant autē multa valde super faciem campi: siccaq; vehemēter: & dixit ad me. Fili hominis: putas ne viuēt ossa

καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, κἀγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεόν. καὶ σώσω ὑμᾶς ἐκ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑμῶν, καὶ καλέσω τὸν σῖτον καὶ πληθυνῶ αὐτόν, καὶ οὐ δώσω ἐφ' ὑμᾶς λιμόν, καὶ πληθυνῶ τὸν καρπὸν τοῦ ξύλου καὶ τὰ γεννήματα τοῦ ἀγροῦ, ὅπως ἂν μὴ λάβητε ἔτι ὀνειδισμὸν λιμοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ μνησθήσεσθε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν τὰς πονηράς, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν τὰ μὴ ἀγαθά, καὶ προσοχθιεῖτε κατὰ πρόσωπον ὑμῶν ἐν ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τοῖς βδελύγμασιν ὑμῶν. οὐ δι' ὑμᾶς ἐγὼ ποιῶ, λέγει κύριος κύριος· γνωστὸν ἔσται ὑμῖν. αἰσχύνθητε, καὶ ἐντράπητε ἐκ τῶν ὁδῶν ὑμῶν οἶκος Ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος κύριος· ἐν ἡμέρᾳ καθαριῶ ὑμᾶς ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν ὑμῶν, καὶ κατοικιῶ τὰς πόλεις, καὶ οἰκοδομηθήσονται αἱ ἔρημοι, καὶ ἡ γῆ ἡ ἠφανισμένη ἐργασθήσεται, ἀνθ' ὧν ὅτι ἠφανισμένη κατ' ὀφθαλμοὺς παντὸς τοῦ παροδεύοντος. καὶ ἐροῦσιν· ἡ γῆ ἐκείνη ἡ ἠφανισμένη ἐγενήθη ὡς κῆπος τρυφῆς, καὶ αἱ πόλεις αἱ ἔρημοι καὶ ἠφανισμέναι καὶ κατεσκαμμέναι, ὀχυραὶ ἐκάθισαν. καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅσα ἂν καταλειφθῶσι κύκλῳ ὑμῶν, ὅτι ἐγὼ κύριος ᾠκοδόμησα τὰς καθῃρημένας, καὶ κατεφύτευσα τὰς ἠφανισμένας, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐλάλησα καὶ ἐποίησα. τάδε λέγει κύριος κύριος· ἔτι τοῦτο ζητηθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, πληθυνῶ αὐτοὺς ὡς πρόβατα ἀνθρώπους, ὡς πρόβατα ἅγια, ὡς πρόβατα Ἱερουσαλὴμ ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῆς, οὕτως ἔσονται αἱ πόλεις αἱ ἔρημοι πλήρεις προβάτων ἀνθρώπων, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.

Ca.37.

Καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου, καὶ ἐξήγαγέ με ἐν πνεύματι κυρίου, καὶ ἔθηκέ με ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου, καὶ τοῦτο ἦν μεστὸν ὀστέων ἀνθρωπίνων· καὶ περιήγαγέ με ἐπ' αὐτὰ κυκλόθεν κύκλῳ, καὶ ἰδοὺ πολλὰ σφόδρα ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου ξηρὰ σφόδρα. καὶ εἶπε πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου εἰ ζήσεται τὰ ὀστᾶ

καὶ

ταῦτα. καὶ εἶπα, κύριε κύριε, σὺ ἐπίστασαι αὐτά. καὶ εἶπε πρός με· προφήτευσον ἐπὶ τὰ ὀστᾶ ταῦτα, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς· τὰ ὀστᾶ τὰ ξηρὰ ἀκούσατε λόγον κυρίου· τάδε λέγει κύριος κύριος τοῖς ὀστέοις τούτοις· ἰδοὺ ἐγὼ φέρω εἰς ὑμᾶς πνεῦμα ζωῆς, καὶ δώσω ἐφ' ὑμᾶς νεῦρα, καὶ ἀνάξω ἐφ' ὑμᾶς σάρκας, καὶ ἐκτενῶ ἐφ' ὑμᾶς δέρμα, καὶ δώσω πνεῦμά μου εἰς ὑμᾶς καὶ ζήσεσθε, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ προεφήτευσα καθὼς ἐνετείλατό μοι, καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐν τῷ ἐμὲ προφητεῦσαι, καὶ ἰδοὺ σεισμός, καὶ προσήγαγε τὰ ὀστᾶ ἑκάτερον πρὸς τὴν ἁρμονίαν αὐτοῦ. καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ ἐπ' αὐτὰ νεῦρα καὶ σάρκες ἐφύοντο, καὶ ἀνέβαινεν ἐπ' αὐτὰ δέρματα ἐπάνω, καὶ πνεῦμα οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς. καὶ εἶπε πρός με, προφήτευσον ἐπὶ τὸ πνεῦμα, προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου καὶ εἰπὲ τῷ πνεύματι· τάδε λέγει κύριος κύριος· ἐκ τῶν τεσσάρων πνευμάτων ἐλθὲ πνεῦμα, καὶ ἐμφύσησον εἰς τοὺς νεκροὺς τούτους, καὶ ζησάτωσαν. καὶ προεφήτευσα καθότι ἐνετείλατό μοι, καὶ ἦλθεν εἰς αὐτοὺς τὸ πνεῦμα, καὶ ἔζησαν, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν, συναγωγὴ πολλὴ σφόδρα σφόδρα. καὶ ἐλάλησεν κύριος πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, τὰ ὀστᾶ ταῦτα πᾶς οἶκος Ἰσραήλ ἐστι, καὶ αὐτοὶ λέγουσι· ξηρὰ γέγονε τὰ ὀστᾶ ἡμῶν, ἀπόλωλεν ἡ ἐλπὶς ἡμῶν, διαπεφωνήκαμεν. διὰ τοῦτο προφήτευσον καὶ εἰπέ· τάδε λέγει κύριος κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἀνοίγω ὑμῶν τὰ μνήματα, καὶ ἀνάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν μνημάτων ὑμῶν, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραήλ. καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ἐν τῷ ἀνοῖξαί με τοὺς τάφους ὑμῶν, τοῦ ἀναγαγεῖν με ἐκ τῶν τάφων ὑμῶν τὸν λαόν μου, καὶ δώσω πνεῦμά μου εἰς ὑμᾶς καὶ ζήσεσθε, καὶ θήσομαι ὑμᾶς ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος λελάληκα καὶ ποιήσω, λέγει κύριος ὁ θεός. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου

ista. Et dixi. Domine deus tu nosti. Et dixit ad me. vaticinare de ossibꝰ istis. Et dices eis. Ossa arida audite verbū domini: hec dicit dñs deus ossibus his. Ecce ego intromitto in vos spiritū & viuetis: & dabo sup vos neruos & succrescere faciam sup vos carnes: & supextendam in vobis cutem: & dabo vobis spiritum & viuetis: & scietis quia ego dñs. & prophetaui sicut preceperat mihi. factus est aūt sonitus ꝓphetante me: & ecce cōmotio. Et accesserūt ossa ad ossa: vnūquodq; ad iuncturā suā. Et vidi: & ecce super ea nerui & carnes ascenderūt: & extēta est in eis cutis desuper: & spiritū nō habebant. Et dixit ad me: vaticinare ad spiritū: vaticinare fili hominis: & dices ad spiritum: hec dicit dñs deus. A quattuor ventis veni spiritus & insuffla super interfectos istos & reuiuiscāt. Et ꝓphetaui sicut preceperat mihi. Et ingressus est in ea spūs: & reuixerūt: steteruntq; sup pedes suos exercitus grādis nimis valde: & dixit ad me: fili hominis: ossa hec vniuersa domus israel est: ipsi dicunt: aruerūt ossa nostra: & periit spes nr̄a: & abscissi sumꝰ propterea vaticinare & dices ad eos: hec dicit dominus deus: ecce ego aperiam tumulos vestros: & educam vos de sepulchris vr̄is populus meus: & inducam vos in terrā israel. & scietis quia ego dominus cum aperuero sepulchra vestra: & eduxero vos de tumulis vr̄is popule meꝰ: & dedero spm̄ meū in vobis: & vixeritis & requiescere vos faciā sup humū vestrā: et scietis quia ego dñs locutus sū et feci: ait dominꝰ deus. Et factus est sermo domini ad me dicēs. Et tu fili hominis

האלה ואמר אדני יהוה אתה ידעת: ויאמר אלי הנבא על העצמות האלה ואמרת אליהם העצמות היבשות שמעו דבר יהוה: כה אמר אדני יהוה לעצמות האלה הנה אני מביא בכם רוח וחייתם: ונתתי עליכם גידים והעלתי עליכם בשר וקרמתי עליכם עור ונתתי בכם רוח וחייתם וידעתם כי אני יהוה: ונבאתי כאשר צויתי ויהי קול כהנבאי והנה רעש ותקרבו עצמות עצם אל עצמו: וראיתי והנה עליהם גדים ובשר עלה ויקרם עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם: ויאמר אלי הנבא אל הרוח הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח כה אמר אדני יהוה מארבע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו: והנבאתי כאשר צוני ותבוא בהם הרוח ויחיו ויעמדו על רגליהם חיל גדול מאד מאד: ויאמר אלי בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה הנה אמרים יבשו עצמותינו ואבדה תקותנו נגזרנו לנו: לכן הנבא ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה הנה אני פתח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל: וידעתם כי אני יהוה בפתחי את קברותיכם ובהעלותי אתכם מקברותיכם עמי: ונתתי רוחי בכם וחייתם והנחתי אתכם על אדמתכם וידעתם כי אני יהוה דברתי ועשיתי נאם יהוה: ויהי דבר יהוה אלי לאמר: ואתה בן אדם

קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה
ולבני ישראל חברו ולקח עץ
אחד וכתב עליו ליוסף עץ אפרים
וכל בית ישראל חברו: וקרב
אתם אחד אל אחד לך לעץ
אחד והיו לאחדים בידך: וכאשר
יאמרו אליך בני עמך לאמר
הלוא תגיד לנו מה אלה לך: דבר
אליהם כה אמר אדני יהוה הנה
אני לקח את עץ יוסף אשר
ביד אפרים ושבטי ישראל חברו
ונתתי אותם עליו את עץ יהודה
ועשיתם לעץ אחד והיו אחד בידי:
והיו העצים אשר תכתב עליהם
בידך לעיניהם: ודבר אליהם כה
אמר אדני יהוה הנה אני לקח
את בני ישראל מבין הגוים אשר
הלכו שם וקבצתי אתם מסביב
והבאתי אותם אל אדמתם: ועשיתי
אתם לגוי אחד בארץ בהרי
ישראל ומלך אחד יהיה לכלם
למלך ולא יהיה עוד לשני גוים
ולא יחצו עוד לשתי ממלכות
עוד: ולא יטמאו עוד בגלוליהם
ובשקוציהם ובכל פשעיהם
והושעתי אתם מכל מושבתיהם
אשר חטאו בהם וטהרתי אותם והיו
לי לעם ואני אהיה להם לאלהים:
ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד
יהיה לכלם ובמשפטי ילכו
וחקותי ישמרו ועשו אותם: וישבו
על הארץ אשר נתתי לעבדי ליעקב
אשר ישבו בה אבותיכם וישבו
עליה המה ובניהם ובני בניהם
עד עולם ודוד עבדי נשיא להם
לעולם: וכרתי להם ברית שלום

לקח · היה · אמר · נגד · נתן את · עשה · כתב · סבב · בוא עשה · היה · שנה · חצה מלך · טמא גלל · שקץ · ישע ישב · היה · רעה · שפט · חקק שמר · עשה נתן · עלם נשא · כרת שלם

sume tibi lignum vnũ & ſcribe ſup illud: iude & filiorum iſrael ſociis eius. Et tolle lignum alterũ & ſcribe ſup illud ioſeph lignum effraim: & cũcte domus iſrael ſociorũq; eius. Et adiunge illa vnum ad alterum tibi in lignum vnum: & erunt in vnionem in manu tua. Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes: nõne indicas nobis qd in his velis? Loqueris ad eos. Hec dicit dñs deus. Ecce ego aſſumam lignũ ioſeph quod eſt in manu effraim & tribus iſrael q̃ ſunt ei adiũcte & dabo eas pariter cum ligno iuda & faciã eas ĩ lignũ vnũ: & erũt vnũ in manu eius. Erunt autem ligna ſup que ſcripſeris in manu tua in oculis eorũ: & dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego aſſumam filios iſrael de medio nationum ad quas abierunt: & cõgregabo eos vndiq; & adducam eos ad humum ſuã. Et faciam eos in gentem vnam in terra in montibus iſrael. Et rex vnus erit omnibus imperans: & nõ erunt vltra due gentes: nec diuidentur amplius in duo regna. Neq; polluentur vltra in idolis ſuis & abominatiõibus ſuis: & cunctis iniqtatib9 ſuis. et ſaluos eos faciam de vniuerſis ſedibus ſuis in quibus peccauerunt: & emũdabo eos. Et erunt mihi populus: & ego ero eis deus. Et ſeru9 meus dauid rex ſuper eos: & paſtor vn9 erit omniũ eorũ. In iudiciis meis ambulabũt: et mãdata mea cuſtodiẽt et facient ea. Et habitabunt ſuper terram quã dedi ſeruo meo iacob in qua habitauerũt patres veſtri: et habitabunt ſuper eam ipſi & filii eorum et filii filiorum eorũ vſq; in ſempiternũ: & dauid ſeru9 me9 priceps eorũ in perpetuũ. Et pcuſſam illis fedus pacis:

aſſume tibi virgam vnã: τ ſcribe ſup eã
λάβε σεαυτῷ ῥάβδον μίαν, καὶ γράψον ἐπ᾽ αὐτὴν τὸν
iudam τ filios iſrael q̃ appoſiti ſunt ad e-
ἰούδαν καὶ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ τοὺς προστιθέντας πρὸς αὐ-
um: τ virgã ſecundã aſſumes tibi: τ ſcri-
τόν. καὶ ῥάβδον δευτέραν λήψῃ σεαυτῷ, καὶ γρά-
bes eam ioſeph virgam ephraim τ oẽs
ψεις αὐτὴν τῷ ἰωσὴφ ῥάβδον ἐφραῒμ καὶ πάντας τοὺς
filios iſrael q̃ appoſiti ſũt ad eum: τ cõiũges e-
υἱοὺς ἰσραὴλ τοὺς προστιθέντας πρὸς αὐτόν, καὶ συνάψεις αὐ-
as ad inuicem tibi in virgã vnã vt copules
τὰς πρὸς ἀλλήλας σεαυτῷ εἰς ῥάβδον μίαν τοῦ δῆσαι
eas: τ erunt in manu tua: τ erit qñ di-
αὐτάς, καὶ ἔσονται ἐν τῇ χειρί σου, καὶ ἔσται ὅταν λέ-
xerit ad te filij ppli tui loquentes nõ idicabis
γωσι πρὸς σὲ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου λέγοντες οὐκ ἀπαγγε-
nobis qd ſũt iſta tibi? τ dices ad eos:
λεῖς ἡμῖν τί ἐστι ταῦτά σοι; καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς,
hec dicit dñs deus: ecce ego aſſumã tribũ
τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἰδοὺ ἐγὼ λήψομαι τὴν φυλὴν
ioſeph q̃ p manũ ephraim: τ trib9 iſrael
ἰωσὴφ τὴν διὰ χειρὸς ἐφραΐμ, καὶ τὰς φυλὰς ἰσραὴλ
adiacentes ad eũ: τ dabo eos ſup
τὰς προσκειμένας πρὸς αὐτόν, καὶ δώσω αὐτοὺς ἐπὶ
tribũ iuda: τ erunt in virgã vnã e-
τὴν φυλὴν ἰούδα, καὶ ἔσονται εἰς ῥάβδον μίαν καὶ
runt vna in manu iuda: τ erunt virge
ἔσονται μία ἐν τῇ χειρὶ ἰούδα, καὶ ἔσονται αἱ ῥάβδοι
in qb9 tu ſcripſiſti in eis in manu tua coram
ἐφ᾽ αἷς σὺ ἔγραψας ἐπ᾽ αὐταῖς ἐν τῇ χειρί σου ἐνώπιον
eis τ dices eis. hec dicit dñs de9: ecce
αὐτῶν καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἰδοὺ
ego aſſumo oẽm domũ iſrael de medio gentiũ
ἐγὼ λαμβάνω πάντα οἶκον ἰσραὴλ ἐκ μέσου τῶν ἐθνῶν
ad q̃s igreſſi ſũt illuc: τ ↄgregabo eos ab omni
ὧν εἰσήλθοσαν ἐκεῖ, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπὸ πάν-
bus q̃ in circuitu eoꝝ: τ inducã eos in
των τῶν περικύκλῳ αὐτῶν, καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν
terrã iſrael. τ dabo eos in gẽtẽ in terra
γῆν τοῦ ἰσραήλ. καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς ἔθνος ἐν τῇ γῇ
mea in mõtib9 iſrael: τ pnceps vn9 erit oĩm
μου ἐν τοῖς ὄρεσιν ἰσραήλ, καὶ ἄρχων εἷς ἔσται πάντων
illoꝝ in regem: τ nõ erunt vltra in duas
τούτων εἰς βασιλέα, καὶ οὐκ ἔσονται οὐκ ἔτι εἰς δύο
gẽtes neq; diuident vltra in duo regna: vt nõ
ἔθνη, οὐδὲ μὴ διαιρεθῶσιν οὐκ ἔτι εἰς δύο βασιλείας, ἵνα μὴ
polluant vltra in idolis ſuis τ in offendicu-
μιαίνωνται ἔτι ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς προσκόμμα-
lis ſuis: τ in oĩbus ĩpietatib9 ſuis: τ eruam
σιν αὐτῶν, καὶ ἐν πάσαις ἀσεβείαις αὐτῶν. καὶ ῥύσομαι
eos ab oĩbus iniqtatib9 eoꝝ qb9 peccauerũt in e-
αὐτοὺς ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν ὧν ἡμάρτοσαν ἐν αὐ-
is: τ mundabo eos: τ erunt mihi in pplm: τ ego e-
ταῖς, καὶ καθαριῶ αὐτούς, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔ-
ro illis in deũ. τ ſeruus me9 dauid pnceps
σομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ ὁ δοῦλός μου δαυὶδ ἄρχων
in medio eoꝝ τ erit paſtor vn9 oĩm illoꝝ: q2 in
ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἔσται ποιμὴν εἷς πάντων τούτων, ὅτι ἐν
pceptis meis ambulabũt: τ iudicia
τοῖς προστάγμασίν μου πορεύσονται, καὶ τὰ κρίματά
mea cuſtodient τ facient ea: τ habitabunt
μου φυλάξονται καὶ ποιήσουσιν αὐτά, καὶ κατοικήσουσιν
in terra ſua quã dedi ſeruo meo iacob: vbi ha
ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἧς ἔδωκα τῷ δούλῳ μου ἰακώβ, οὗ κα-
bitauerũt illic patres eoꝝ: τ habitabunt in ea
τῴκησαν ἐκεῖ οἱ πατέρες αὐτῶν, καὶ κατοικήσουσιν ἐπ᾽ αὐ-
ipſi τ filij eoꝝ: τ filij filioꝝ eoꝝ vſq; i
τῆς αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἕως
ſempitnũ: τ dauid ſeruus meus pnceps eoꝝ in
τοῦ αἰῶνος, καὶ δαυὶδ ὁ δοῦλός μου ἄρχων αὐτῶν εἰς τὸν
ſẽpitnũ. τ diſponã eis teſtamẽtũ pacis
αἰῶνα. καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην εἰρήνης

E F G

teſtamẽtũ ſẽpitẽrnũ erit cum eis: τ dabo eos
διαθήκη αἰώνιος ἔσται μετ᾽ αὐτῶν, καὶ δώσω αὐτοὺς
τ multiplicabo eos: τ ponam ſancta mea i medio
καὶ πληθυνῶ αὐτούς, καὶ θήσομαι τὰ ἅγιά μου ἐν μέσῳ
eoꝝ in ppetuũ: τ erit tabernaculũ meũ in e-
αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἔσται ἡ κατασκήνωσίς μου ἐν αὐ-
is τ ero eis de9: τ ipſi meus erunt
τοῖς καὶ ἔσομαι αὐτοῖς θεός, καὶ αὐτοί μου ἔσονται
ppls: τ ſcient gẽtes q2 ego ſum dñs q̃ ſctifi
λαός, καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἁγιά-
co eos cũ fuerit ſancta mea in medio eoꝝ in
ζων αὐτοὺς ἐν τῷ εἶναι τὰ ἅγιά μου ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς
ppetuũ.
τὸν αἰῶνα.

Ca.38.

A

Et fact9 eſt ſmo dñi ad me dicẽs: fili ho-
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀν-
minis firma faciem tuã ↄ̃ gog τ terrã
θρώπου στήριξον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ γὼγ καὶ τὴν γῆν
magog pncipem capiti moſoch τ thubal: τ vati-
τοῦ μαγὼγ ἄρχοντα ῥῶς μοσὸχ καὶ θουβάλ, καὶ προ-
cinare ſup eũ τ dic: hec dicit dñs:
φήτευσον ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ εἶπον, τάδε λέγει κύριος,
ecce ego ſup te pncipem capitis moſoch τ thubal: τ
ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ ἄρχοντα ῥῶς μοσὸχ καὶ θουβάλ, καὶ
circũducã te: τ ponam frenũ in maxillas
περιάξω σε, καὶ θήσομαι χαλινὸν εἰς τοὺς σιαγόνας
tuas: τ cõgregabo te: τ oẽm exercitũ tuũ: e-
σου, καὶ συνάξω σε, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμίν σου, ἵπ-
quos τ equites veſtitos loricis vniuerſos: cõ-
πους καὶ ἱππεῖς ἐνδεδυμένους θώρακας πάντας, συ-
gregatio multa: pelte τ galee τ gla-
ναγωγὴ πολλή, πέλται καὶ περικεφαλαῖαι καὶ μάχαι-
dij: perſe τ ethiopes τ libyes oẽs galeis
ραι, πέρσαι καὶ αἰθίοπες καὶ λίβυες πάντες περικε-
τ peltis: gomer τ oẽs q̃ circa e-
φαλαίαις καὶ πέλταις, γόμερ καὶ πάντες οἱ περὶ αὐ-
um: dom9 thogarma ab extremo aqlonis τ om-
τόν, οἶκος τοῦ θωργαμὰ ἀπ᾽ ἐσχάτου τοῦ βορρᾶ καὶ πάν-
nes q̃ circa eũ τ gẽtes multe tecum. pparare
τες οἱ περὶ αὐτὸν καὶ ἔθνη πολλὰ μετὰ σοῦ. ἑτοιμά-
re: ppara te: tu τ oĩs cõgregatio
σθητι, ἑτοίμασον σεαυτόν, σὺ καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή
tua q̃ cõgregati ſũt tecum: τ eris mihi in cuſtodi-
σου οἱ συνηγμένοι μετὰ σοῦ, καὶ ἔσῃ μοι εἰς προφυλα-
am. a diebus pluribus pparabitur τ in nouiſſimo
κήν. ἀφ᾽ ἡμερῶν πλειόνων ἑτοιμασθήσεται καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτου
annoꝝ veniet in terrã q̃ auerſa eſt a gla
ἐτῶν ἐλεύσεται εἰς τὴν γῆν τὴν ἀπεστραμμένην ἀπὸ μα-
dio cõgregatoꝝ a gẽtib9 multis ad terrã
χαίρας συνηγμένων ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν ἐπὶ τὴν γῆν
iſrael q̃ facta ẽ deſerta oĩo: τ hec ex gẽtib9 egreſ-
ἰσραὴλ ἣ ἐγενήθη ἔρημος δι᾽ ὅλου, καὶ οὗτος ἐξ ἐθνῶν ἐξε-
ſa eſt τ habitãt in pace vniuerſi. τ aſcen-
λήλυθεν καὶ κατοικοῦσιν ἐπ᾽ εἰρήνης ἅπαντες. καὶ ἀναβή-
des q̃ſi pluuia τ venies q̃ſi nubes vt operias terrã:
σῃ ὡς ὑετὸς καὶ ἥξεις ὡς νεφέλη κατακαλύψαι γῆν,
τ eris tu τ oẽs q̃ circa te τ gẽtes multe te-
καὶ ἔσῃ σὺ καὶ πάντες οἱ περὶ σὲ καὶ ἔθνη πολλὰ με-
cum. hec dicit dñs dñs: τ erit in die
τὰ σοῦ. τάδε λέγει κύριος κύριος, καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέ-
illa aſcendent verba in cor tuũ
ρᾳ ἐκείνῃ ἀναβήσεται ῥήματα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου
τ cogitabis cogitatiões malas τ dices: aſcen-
καὶ λογιεῖ λογισμοὺς πονηροὺς καὶ ἐρεῖς, ἀναβήσο-
dam ad terrã abiectã: veniã ad qeſcentes
μαι ἐπὶ γῆν ἀπερριμμένην, ἥξω ἐπὶ ἡσυχάζοντας
in quiete τ hitantes in pace oẽs habi-
ἐν ἡσυχίᾳ καὶ οἰκοῦντας ἐπ᾽ εἰρήνης πάντας κατοι-
tantes terrã in q̃ nõ eſt murus neq; ve-
κοῦντας γῆν ἐν ᾗ οὐχ ὑπάρχει τεῖχος οὐδὲ μοχ-
ctes: τ porte
λοί, καὶ θύραι

B C

pactum ſempiternũ erit eis. Et fundabo eos et multiplicabo: & dabo ſanctificationem meam in medio eorũ in perpetuũ. Et erit tabernaculũ meum in eis: & ero eis deus: & ipſi erunt mihi populus. Et ſcient gentes q2 ego dñs ſanctificator iſrael: cum fuerit ſctificatio mea in medio eorũ in perpetuũ. 38.

Et factus eſt ſermo domini ad me dicens. Fili hoĩs: pone faciẽ tuam cõtra gog & terram magog principem capitis moſoch & thubal: & vaticinare de eo & dices. Hec dicit dominus de9. Ecce ego ad te gog principem capitis moſoch & thubal. Et circũagam te & ponam frenũ in maxillis tuis: & educam te & omnem exercitũ tuum: equos & equites veſtitos loricis vniuerſos: multitudinẽ magnã haſtã & clypeũ arripiẽtium & gladium. Perſe ethiopes & libyes cum eis: omnes ſcutati et galeati. Gomer & vniuerſa agmina ei9: dom9 thogorma latera aquilonis & totũ robur eius: populiq; multi tecum. Prepara & inſtrue te: & oẽm multitudinẽ tuã que coaceruata eſt ad te: et eſto eis in preceptũ. Poſt dies multos viſitaberis. In nouiſſimo annorum venies ad terrã que reuerſa eſt a gladio & cõgregata eſt de populis multis ad montes iſrael qui fuerunt deſerti iugiter. Hec de poplis educta eſt: & habitabũt in ea cõfidẽter vniuerſi. Aſcendẽs autẽ q̃ſi tẽpeſtas venies: & q̃ſi nubes vt opias terrã: tu & oĩa agmina tua: & populi multi tecum. Hec dicit dominus deus. In die illa aſcendent ſermones ſup cor tuũ: & cogitabis cogitationem peſſimam & dices. Aſcendã ad terram abſq; muro: veniã ad quieſcẽtes habitanteſq; ſecure. Hi oẽs habitant ſine muro: vectes & porte

ברית עולם יהיה אותם ונתתים
והרביתי אותם ונתתי את מקדשי
בתוכם לעולם: והיה משכני
עליהם והייתי להם לאלהים
והמה יהיו לי לעם: וידעו הגוים כי
אני יהוה מקדש את ישראל בהיות
מקדשי בתוכם לעולם:

C. xxxviij

ויהי דבר יהוה אלי
לאמר: בן אדם שים פניך אל גוג
ארץ המגוג נשיא ראש משך
ותבל והנבא עליו: ואמרת כה אמר
אדני יהוה הנני אליך גוג נשיא
ראש משך ותבל: ושובבתיך
ונתתי חחים בלחייך והוצאתי
אותך ואת כל חילך סוסים
ופרשים לבשי מכלול כלם קהל
רב צנה ומגן תפשי חרבות כלם:
פרס כוש ופוט אתם כלם מגן
וכובע: גמר וכל אגפיה בית
תוגרמה ירכתי צפון ואת כל אגפיו
עמים רבים אתך: הכן והכן לך
אתה וכל קהלך הנקהלים עליך
והיית להם למשמר: מימים רבים
תפקד באחרית השנים תבוא
אל ארץ משובבת מחרב מקבצת
מעמים רבים על הרי ישראל
אשר היו לחרבה תמיד והיא
מעמים הוצאה וישבו לבטח כלם:
ועלית כשאה תבוא כענן לכסות
הארץ תהיה אתה וכל אגפיך ועמים
רבים אותך: כה אמר אדני יהוה
והיה ביום ההוא יעלו דברים
על לבבך וחשבת מחשבת רעה:
ואמרת אעלה על ארץ פרזות
אבוא השקטים ישבי לבטח כלם
ישבים באין חומה ובריח ודלתים

היה את · נתן רבה · קדש · שכן · עלם · היה · שום פנה · נבא · נתן חח · לבש כלל · צנן · כבע · צפן · כון · קהל · היה שמר · יום רבב · פקד שנה · בוא שוב · קבץ · תמד · יצא · עלה שאה · כסה היה · חשב רוע · מאה · חמה ברח

אין להם: לשלל שלל ולבז בז
להשיב ידך על חרבות נושבות
ואל עם מאסף מגוים עשה מקנה
וקנין ישבי על טבור הארץ: שבא
ודדן וסחרי תרשיש וכל כפיריה
יאמרו לך הלשלל שלל אתה בא
הלבז בז הקהלת קהלך לשאת
כסף וזהב לקחת מקנה וקנין
לשלל שלל גדול: לכן הנבא בן
אדם ואמרת לגוג כה אמר אדני
יהוה הלוא ביום ההוא בשבת עמי
ישראל לבטח תדע: ובאת ממקומך
מירכתי צפון אתה ועמים רבים
אתך רכבי סוסים כלם קהל גדול
וחיל רב: ועלית על עמי ישראל
כענן לכסות הארץ באחרית
הימים תהיה והבאותיך על ארצי
למען דעת הגוים אתי בהקדשי
בך לעיניהם גוג: כה אמר אדני
יהוה האתה הוא אשר דברתי
בימים קדמונים ביד עבדי נביאי
ישראל הנבאים בימים ההם
שנים להביא אתך עליהם: והיה
ביום ההוא ביום בוא גוג על
אדמת ישראל נאם אדני יהוה
תעלה חמתי באפי: ובקנאתי באש
עברתי דברתי אם לא ביום ההוא
יהיה רעש גדול על אדמת ישראל:
ורעשו מפני דגי הים ועוף השמים
וחית השדה וכל הרמש הרמש
על האדמה וכל האדם אשר על
פני האדמה ונהרסו ההרים ונפלו
המדרגות וכל חומה לארץ תפול:
וקראתי עליו לכל הרי חרב נאם
אדני יהוה חרב איש באחיו
תהיה: ונשפטתי אתו בדבר ובדם

non sunt eis. Vt diripias spolia & inuadas p̄dā: vt inferas manū tuā sup eos qui deserti fuerāt & postea restituti & sup populū q est cōgregatus ex gentibus: qui possidere cepit & esse habitator vmbilici terre. Saba & dedā & negociatores tharsis & oēs leones eius dicent tibi. Nunqd ad sumēda spolia tu venis? Ecce ad diripiendā predā cōgregasti multitudinē tuā: vt tollas argentū & aurū: & auferas supellectilē atq substantiā: & diripias manubias infinitas. Propterea vaticinare fili hois: & dices ad gog. Hec dicit dñs deus. Nunqd nō in die illo cū habitauerit ppls meꝰ israel cōfidēter scies: et venies de loco tuo a laterib9 aqlonis tu & ppli multi tecū: ascēsores equorū vniuersi: cetus magn9 & exercit9 vehemēs: & ascendes super pplm meū israel qsi nubes vt operias terrā. In nouissimis dieb9 eris: & adducā te sup terrā meā: vt sciant gentes me cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum o gog. Hec dicit domin9 deus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in dieb9 antiqs in manu seruorū meoꝝ pphetaꝝ israel: qui prophetauerunt in diebus illorum tēporū vt adducerem te super eos. Et erit in die illa: in die aduentus gog super terram israel: ait dominus deus: ascēdet indignatio mea in furore meo & in zelo meo. In igne ire mee locut9 sum: qa in die illa erit cōmotio magna super terram israel & cōmouebūtur a facie mea pisces maris & volucres celi & bestie agri & oē reptile qd mouetur sup humū: cunctiq homines qui sunt super faciē terre: & subuertentur montes: & cadent sepes & ois murus corruet in terram. Et conuocabo aduersus eum in cunctis mōtibus meis gladiū: ait dñs de9. Gladius vniuscuiusq in frēm suū dirigetur. & iudicabo eū peste & sāguie

nō sunt eis ad predandū p̄dam & spoliandā spo
οὐκ εἰσὶν αὐτοῖς προνομεῦσαι προνομὴν καὶ σκυλεῦσαι σκῦ
lia: vt ↄuertam manū meā in trā desertam: q̄ ha
λα, τοῦ ἐπιστρέψαι χεῖρά μου εἰς γῆν ἠρημωμένην, ἣ κα
bitata est a gētib9 multis q̄ fecerunt possessiões: &
τοικίσθη ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν πεποιηκότων κτήσεις, καὶ
hitantib9 sup vmbilicum tre. saba & dedan
οἰκοῦντων ἐπὶ τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς. σαβὰ καὶ δαιδὰν
& mercatores carthaginēses & oēs ville eoꝝ di
καὶ ἔμποροι καρχηδόνιοι καὶ πᾶσαι αἱ κῶμαι αὐτῶν ἐρ
cent tibi: in predam ad p̄dandum tu venis &
οῦσίν σοι, εἰς προνομὴν τοῦ προνομεῦσαι σὺ ἔρχῃ καὶ
ad spoliandū spolia cōgregasti cōgregationē tuā vt tollas ar
σκυλεῦσαι σκῦλα συνήγαγες συναγωγήν σου λαβεῖν ἀρ
gentū & aurum: vt auferas possessionē vt spolies
γύριον καὶ χρυσίον, ἀπενέγκασθαι κτῆσιν τοῦ σκυλεῦ
spolia magna. ppterea ppheta fili hois
σαι σκῦλα μεγάλα. διὰ τοῦτο προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώ
dic gog: hec dicit dñs deus: nōne in
που, εἶπον τῷ γὼγ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, οὐκ ἐν
die illa cū habitauerit pplus me9 isra
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῷ κατοικισθῆναι τὸν λαόν μου ἰσρα
el in pace cōsurges & venies de loco tuo ab extrēo
ὴλ ἐπ᾿ εἰρήνης ἐγερθήσῃ καὶ ἥξεις ἐκ τοῦ τόπου σου ἀπ᾿ ἐσχάτου
aqlonis & gētes mltē tecum ascensores equoꝝ
τοῦ βορρᾶ καὶ ἔθνη πολλὰ μετὰ σοῦ ἀναβάται ἵππων
oēs ↄgregatio magna & exercit9 multus: & ascē
πάντες συναγωγὴ μεγάλη καὶ δύναμις πολλή, καὶ ἀνα
des sup pplm meū israel q̄si nubes vt operias trā.
βήσῃ ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ὡς νεφέλη καλύψαι γῆν.
in extremo dieꝝ erit & adducā te sup terrā
ἐπ᾿ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ἔσαι καὶ ἀνάξω σε ἐπὶ τὴν γῆν
meā vt sciant oēs gētes me cū sctificat9 fuero ego
μου ἵνα γνῶσιν πάντα τὰ ἔθνη ἐμὲ ἐν τῷ ἁγιασθῆναί με
in te in ↄspectu eoꝝ hec dicit dñs dñs o gog:
ἐν σοὶ ἐνώπιον αὐτῶν τάδε λέγει κύριος κύριος ὦ γὼγ,
tu es de q̄ locut9 sum añ dies priores p
σὺ εἶ περὶ οὗ ἐλάλησα πρὸ ἡμερῶν τῶν ἔμπροσθεν διὰ
manū suoꝝ meoꝝ pphetaꝝ israel q̄ pro
χειρὸς τῶν δούλων μου προφητῶν τοῦ ἰσραὴλ οἱ προ
phetauerūt in diebus illis & annis vt addu
φητεύσαντες ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἔτεσιν τοῦ ἀνα
cerem te sup eos: & erit in die illa in
γαγεῖν σε ἐπ᾿ αὐτούς, καὶ ἔσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν
die qua venerit gog sup terrā israel dicit
ἡμέρᾳ ᾗ ἂν ἔλθῃ τῷ γὼγ ἐπὶ τὴν γῆν ἰσραὴλ λέγει
dñs dñs: ascendet furor meus & zel9 me9
κύριος κύριος, ἀναβήσεται ὁ θυμός μου καὶ ὁ ζῆλός μου
in igne ire mee locut9 sum. pfecto ī die illa
ἐν πυρὶ τῆς ὀργῆς μου ἐλάλησα. ἦ μὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί
erit motio magna in tra israel: & ↄmo
νῃ ἔσαι σεισμὸς μέγας ἐπὶ τῆς γῆς ἰσραήλ, καὶ σει
uebunt a facie mea pisces maris:
σθήσονται ἀπὸ προσώπου μου οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης,
& volucres celi & bestie cam
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ θηρία τοῦ πε
pi & oia reptilia q̄ in terra: & om
δίου καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πάν
nes hoies q̄ sup faciem terre: & scin
τες οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, καὶ ῥα
dent mōtes & cadent valles: & ois
γήσεται τὰ ὄρη καὶ πεσοῦνται αἱ φάραγγες, καὶ πᾶν
murus in terrā corruet: & vocabo ↄ eū
τεῖχος ἐπὶ τὴν γῆν πεσεῖται, καὶ καλέσω ἐπ᾿ αὐτὸν
oēm tiorē dicit dñs: gladi9 hois in
πάντα φόβον λέγει κύριος, μάχαιρα ἀνθρώπου ἐπὶ
fratrē suum erit & iudicabo eū morte: &
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἔσαι, καὶ κρινῶ αὐτὸν θανάτῳ, καὶ
sanguie.
αἵματι

& pluuia inundante: & lapidib9 grādis: & ignē &
καὶ ὑετῷ κατακλύζοντι, καὶ λίθοις χαλάζης, καὶ πῦρ καὶ
sulphur pluā sup eū & sup omnes q̄ cū eo &
θεῖον βρέξω ἐπ᾿ αὐτὸν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς μετ᾿ αὐτοῦ καὶ
sup gētes mltas cum eo: & magnificabor &
ἐπὶ ἔθνη πολλὰ μετ᾿ αὐτοῦ, καὶ μεγαλυνθήσομαι καὶ
sanctificabor & glorificabor & notus ero in cō
ἁγιασθήσομαι καὶ ἐνδοξασθήσομαι καὶ γνωσθήσομαι ἐναν
spectu mltaꝝ gētiū & sciēt q2 ego dñs.
τίον πολλῶν ἐθνῶν καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος. Ca.39.
Et tu fili hois vaticinare sup gog &
Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον ἐπὶ γὼγ καὶ
dic: hec dicit dñs dñs: ecce ego ad te gog
εἶπον, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ γὼγ
p̄ncipē capitis mosoch & thubal & cōgregabo te & de
ἄρχοντα ῥῶς μοσὸχ καὶ θουβὰλ καὶ συνάξω σὲ καὶ κα
ducā te & ascēdere faciā te a nouissio aqlonis & edu
τάξω σὲ καὶ ἀναβιβάσω σε ἀπ᾿ ἐσχάτου βορρᾶ καὶ ἀνά
cā sup mōtes israel: & perdam arcū tuū de
ξω ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσραήλ, καὶ ἀπολῶ τὸ τόξον σου ἀπὸ τῆς
manu tua sinistra: & sagittatiões tuas de
χειρός σου τῆς ἀριστερᾶς, καὶ τὰ τοξεύματά σου ἀπὸ
manu tua dextera: & deijciam te sup
τῆς χειρός σου τῆς δεξιᾶς, καὶ καταβαλῶ σε ἐπὶ τὰ
mōtes israel: & cades tu & oēs q̄ circa te: &
ὄρη ἰσραήλ, καὶ πεσῇ σὺ καὶ πάντες οἱ περὶ σέ, καὶ
gētes q̄ tecū dabuntur in mltitudinē auiū oī
τὰ ἔθνη τὰ μετὰ σοῦ δοθήσονται εἰς πλῆθος ὀρνέων παντὶ
volatili & oibus bestijs campi dedi te
πετεινῷ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου δέδωκά σε
ad deuorādū: sup faciem campi cades: q2 ego
βρωθῆναι, ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου πεσῇ, ὅτι ἐγὼ
locut9 sum dicit dñs dñs: & mittam ignē in ma
ἐλάλησα λέγει κύριος κύριος, καὶ ἀποστελῶ πῦρ ἐπὶ μα
gog & habitabuntur insule in pace: & scient
γὼγ καὶ κατοικηθήσονται αἱ νῆσοι ἐπ᾿ εἰρήνης, καὶ γνώσον
q2 ego sum dñs: & nomē meū sctm notū fiet
ται ὅτι ἐγώ εἰμι κς, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον γνωσθήσεται
in medio ppli mei israel: & nō polluetur no
ἐν μέσῳ λαοῦ μου ἰσραήλ, καὶ οὐ βεβηλωθήσεται τὸ ὄνο
mē meū sanctū vltra: & scient gētes q2 ego
μά μου τὸ ἅγιον οὐκ ἔτι, καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅτι ἐγώ
sum dñs sctūs in israel. ecce venit & scies qm̄ erit
εἰμι κύριος ἅγιος ἐν ἰσραήλ. ἰδοὺ ἥκει καὶ γνώσῃ ὅτι ἔσαι
dicit dñs: hec est dies in q̄ locut9 sum: & egre
λέγει κύριος, αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐλάλησα, καὶ ἐξε
dientur hītantes vrbes israel: & succē
λεύσονται οἱ κατοικοῦντες τὰς πόλεις ἰσραήλ, καὶ καύ
dent in armis clypeis & peltis & contis
σουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις θυρεοῖς καὶ πέλταις καὶ κοντοῖς
& arcubus & sagittis & baculis manuū & lan
καὶ τόξοις καὶ τοξεύμασι καὶ ῥάβδοις χειρῶν καὶ λόγ
ceis: & succendent in eis ignē septē ānis: & nō
χαις, καὶ καύσουσιν ἐν αὐτοῖς πῦρ ἑπτὰ ἔτη, καὶ οὐ
assumēt ligna ex campo: neq incident
μὴ λάβωσιν ξύλα ἐκ τοῦ πεδίου, οὐδ᾿ οὐ μὴ κόψωσιν
de saltib9: sed arma comburent igne:
ἐκ τῶν δρυμῶν, ἀλλ᾿ ἢ τὰ ὅπλα κατακαύσουσιν πυρί,
& depdabuntur eos q̄ depdati sunt eos: &
καὶ προνομεύσουσι τοὺς προνομεύσαντας αὐτούς, καὶ
spoliabunt spoliantes eos: dicit dñs
σκυλεύσουσιν τοὺς σκυλεύσαντας αὐτούς, λέγει κύριος
omp̄s. & erit in die illa dabo gog
παντοκράτωρ. καὶ ἔσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δώσω τῷ γὼγ
locū noīatū monumētū ī israel: sepulchrū
τόπον ὀνομαστὸν μνημεῖον ἐν ἰσραήλ, πολυάνδριον τῶν
aduenientiū ad mare. & circumedifica
ἐπελθόντων πρὸς τὴν θάλασσαν. καὶ περιοικοδομήσου
būt circuitū oris vallis: & sepelient
σιν τὸ περιστόμιον τῆς φάραγγος, καὶ κατορύξουσιν
ibi gog & oēm mltitudinē eius
ἐκεῖ τὸν γὼγ καὶ πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ

et imbre vehemēti & lapidibus immensis. Ignē & sulphur pluā sup eum & sup exercitū ei9: & sup populos multos q sunt cū eo. Et magnificabor & sanctificabor: & not9 ero in oculis multarū gentiū: & sciēt quia ego dñs. 39.

Tu autem fili hominis vaticinare aduersum gog: & dices. Hec dicit dñs deus. Ecce ego super te gog pricipē capitis mosoch & thubal & circūagam te & educam te & ascendere te faciā de laterib9 aqlonis: & adducā te sup montes israel: & percutiam arcum tuū in manu sinistra tua: & sagittas tuas de manu dextera tua deiiciā: sup mōtes israel cades tu: & oīa agmina tua & populi tui qui sunt tecū. Feris: auibus: omniq volatili & bestiis terre dedi te ad deuorandum. Super faciem agri cades: quia ego locutus sum ait dominus deus. Et imittam ignē in magog & in his q habitāt in insulis confidenter: & scient quia ego dñs. Et nomē sanctū meū notū faciā in medio popli mei israel: & nō polluā nomē sanctū meū ampli9. & scient gentes qa ego dominus sanctus israel. Ecce venit & factum est ait dñs de9. Hec est dies de qua locutus sum. Et egredietur habitatores de ciuitatib9 israel: & succendēt & cōburēt arma clypeū & hastas arcū & sagittas & baculos manuū & cōtos: & succendent ea igni septem annis. Et non portabunt ligna de regionib9: neq succendent de saltibus: qm̄ arma succendent igni & depdabūtur eos qbus prede fuerāt: & diripiēt vastatores suos: ait dominus deus. Et erit in die illa: dabo gog locum nominatum sepulchrū in israel: vallem viatoꝝ ad orientem maris: que obstupescere faciet pretereuntes: & sepelient ibi gog: & oēm multitudinem eius:

ונשם שוטף ואבני אלגביש אש
וגפרית אמטיר עליו ועל אגפיו ועל
עמים רבים אשר אתו: והתגדלתי
והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים
רבים וידעו כי אני יהוה:

Ca. xxxix

ואתה בן אדם הנבא
על גוג ואמרת כה אמר אדני יהוה
הנני אליך גוג נשיא ראש משך
ותבל: ושבבתיך וששאתיך
והעליתיך מירכתי צפון והבאותך
על הרי ישראל: והכיתי קשתך מיד
שמאולך וחציך מיד ימינך אפיל:
על הרי ישראל תפול אתה וכל
אגפיך ועמים אשר אתך לעיט
צפור כל כנף וחית השדה נתתיך
לאכלה: על פני השדה תפול כי
אני דברתי נאם אדני יהוה:
ושלחתי אש במגוג ובישבי האיים
לבטח וידעו כי אני יהוה: ואת
שם קדשי אודיע בתוך עמי ישראל
ולא אחל את שם קדשי עוד
וידעו הגוים כי אני יהוה קדוש
בישראל: הנה באה ונהיתה נאם
אדני יהוה הוא היום אשר דברתי:
ויצאו ישבי ערי ישראל ובערו
והשיקו בנשק ומגן וצנה בקשת
ובחצים ובמקל יד וברמח ובערו
בהם אש שבע שנים: ולא ישאו
עצים מן השדה ולא יחטבו מן
היערים כי בנשק יבערו אש
ושללו את שלליהם ובזזו את
בוזזיהם נאם אדני יהוה: והיה
ביום ההוא אתן לגוג מקום שם
קבר בישראל גי העברים קדמת
הים וחסמת היא את העברים
וקברו שם את גוג ואת כל המונה

וקראו גיא המון גוג וקברום בית ישראל למען טהר את הארץ שבעה חדשים וקברו כל עם הארץ והיה להם לשם יום הכבדי נאם אדני יהוה ואנשי תמיד יבדילו עברים בארץ מקברים את העברים את הנותרים על פני הארץ לטהרה מקצה שבעה חדשים יחקרו ועברו העברים בארץ וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון עד קברו אתו המקברים אל גיא המון גוג וגם שם עיר המונה וטהרו הארץ ואתה בן אדם כה אמר אדני יהוה אמר לצפור כל כנף ולכל חית השדה הקבצו ובאו האספו מסביב על זבחי אשר אני זבח לכם זבח גדול על הרי ישראל ואכלתם בשר ושתיתם דם בשר גבורים תאכלו ודם נשיאי הארץ תשתו אילים כרים ועתודים פרים מריאי בשן כלם ואכלתם חלב לשבעה ושתיתם דם לשכרון מזבחי אשר זבחתי לכם ושבעתם על שלחני סוס ורכב גבור וכל איש מלחמה נאם אדני יהוה ונתתי את כבודי בגוים וראו כל הגוים את משפטי אשר עשיתי ואת ידי אשר שמתי בהם וידעו בית ישראל כי אני יהוה אלהיהם מן היום ההוא והלאה וידעו הגוים כי בעונם גלו בית ישראל על אשר מעלו בי ואסתר פני מהם ואתנם ביד צריהם ויפלו בחרב כלם כטמאתם וכפשעיהם עשיתי אתם ואסתר פני מהם לכן כה

et vocabitur vallis multitudinis gog: & ſepelient eos domꝰ iſrael: vt mūdent terram ſeptē mēſibus. Sepelient autē oīs populus terre: & erit eis noīata dies in qua glorificatus ſum: ait dominus deus. Et viros iugiter conſtituent luſtrātes terram: qui ſepeliant & requirant eos qui remanſerant ſuper faciem terre vt emundent eam. Poſt menſes autē ſeptē querere incipiēt: & circuibūt peragrātes terrā. Cūq; viderint os hoīs: ſtatuēt iuxta illud titulū: donec ſepeliāt illud pollinctores in valle multitudinis gog. Nomen aūt ciuitatis amona: & mūdabunt terrā. Tu aūt fili homīs: hec dicit dominus deꝰ. Dic omī volucri & vniuerſis auibus cunctiſq; beſtiis agri. Cōuenite: ꝑperate: cōcurrite vndiq; ad victimā meā quā ego immolo vobis: victimā grādem ſup montes iſrael: vt comedatis carnem & bibatis ſāguinē. Carnes fortium comedetis: & ſanguinē principum terre bibetis: arietū & agnorū & hircorū taurorūq; & altiliū & pinguium omniū. Et comedetis adipē in ſaturitatem: & bibetis ſanguinem in ebrietatē: de victima quā ego immolaui vobis: & ſaturabimini ſup mēſam meā de equo & equite forti & de vniuerſis viris bellatoribus: ait dñs deus. Et ponam gloriā meā in gentibus: & videbunt oēs gentes iudicium meū quod fecerim & manum meam quā poſuerim ſup eos. Et ſcient domus iſrael quia ego dñs deꝰ eorum: a die illa & deinceps. Et ſcient gentes qm̄ in iniqtate ſua capta ſit domus iſrael: & ꝙ reliqrit me: & abſcōderim faciē meā ab eis: & tradideri eos in manꝰ hoſtiū: & ceciderint in gladio vniuerſi. Iuxta imūdiciā eorū & ſcelera feci eis: & abſcōdi faciē meā ab illis. Propterea hec

τ vocabitur tunc cemiterium gog: τ ſepeli-
καὶ κληθήσεται τότε τὸ πολυάνδριον τοῦ γώγ, καὶ κατορύ-
ent eos domꝰ iſrael: vt mūdetur terra i ſeptē
ξουσιν αὐτοὺς οἶκος ἰσραήλ, ἵνα καθαρισθῇ ἡ γῆ ἐν ἑπτὰ
mēſibꝰ: τ ſepelient eos oīs ppls terre: τ
μησίν, καὶ κατορύξωσιν αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ
erit eis in noīatū q̄ die glificatꝰ ſū dicit
ἔσται αὐτοῖς εἰς ὀνομαστὸν ἡ ἡμέρα ἐδοξάσθην λέγει
dñs dñs. τ viros ſemper ſecernent
κύριος κύριος. καὶ ἄνδρας διαπαντὸς διαστελοῦσιν
luſtrantes terrā ad ſepeliēdū derelictos
ἐπιπορευομένους τὴν γῆν θάψαι τοὺς καταλελειμμένους
a facie terre: vt emūdent illos poſt
ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καθαρίσαι αὐτοὺς μετὰ τὴν
ſeptē mēſes τ requirent: τ oīs pertranſiens
ἑπτάμηνον καὶ ἐκζητήσουσιν, καὶ πᾶς ὁ διαπορευόμενος
terrā τ vidēs os hoīs: edificabit iuxta illud
τὴν γῆν καὶ ἰδὼν ὀστοῦν ἀνθρώπου, οἰκοδομήσει παρ' αὐτὸ
titulū: donec ſepeliant illud ſepelientes in cemi-
σημεῖον, ἕως ὅτου θάψουσιν αὐτὸ οἱ θάπτοντες εἰς τὸ πο-
terium gog: τ .n. nomē ciuitatis cemi-
λυάνδριον τοῦ γώγ· καὶ γὰρ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως πο-
terium: τ mundabitur terra. τ tu fili homi-
λυάνδριον, καὶ καθαρισθήσεται ἡ γῆ. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώ-
nis hec dicit dñs dñs: dic omni aui vo-
που τάδε λέγει κύριος κύριος, εἰπὸν παντὶ ὀρνέῳ πε-
lucri τ ad oēs beſtias campi: cōgrega-
τεινῷ καὶ πρὸς πάντα τὰ θηρία τοῦ πεδίου, συνάχθη-
mini τ venite ab oībus q̄ in circuitu ad ſacri-
τε καὶ ἔρχεσθε ἀπὸ πάντων τῶν περικύκλῳ ἐπὶ τὴν θυ-
ficiū meū qđ ſacrificaui vobis ſacrificiū magnū ſup mōtes iſ-
σίαν μου ἣν τέθυκα ὑμῖν θυσίαν μεγάλην ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσ-
rael: τ comedetis carnes τ bibetis ſāguinē. carnes gi-
ραήλ, καὶ φάγεσθε κρέα καὶ πίεσθε αἷμα. κρέα γι-
gantū cōedetis: τ ſāguinē pncipū terre bibetis: arie-
γάντων φάγεσθε, καὶ αἷμα ἀρχόντων τῆς γῆς πίεσθε, κρι-
tes τ vitulos τ hircos: τ vituli impinguati
οὺς καὶ μόσχους καὶ τράγους, καὶ οἱ μόσχοι ἐστεατωμένοι
oēs: τ cōedetis adipē in ſaturitatē: τ bibetis ſan-
πάντες, καὶ φάγεσθε στέαρ εἰς πλησμονήν, καὶ πίεσθε αἷ-
guinē i ebrietatē de ſacrificio meo qđ ſacrificaui vobis: τ ſa-
μα εἰς μέθην ἀπὸ τῆς θυσίας μου ἧς ἔθυσα ὑμῖν, καὶ ἐμ-
turabimini de menſa mea. equum τ aſcē-
πλησθήσεσθε ἀπὸ τῆς τραπέζης μου. ἵππον καὶ ἀνα-
ſorē τ gigantē τ oēm virū bellatorē di-
βάτην καὶ γίγαντα καὶ πάντα ἄνδρα πολεμιστὴν λέ-
cit dñs: τ dabo gliā meā in vobis: τ vide-
γει κύριος, καὶ δώσω τὴν δόξαν μου ἐν ὑμῖν, καὶ ὄψον-
būt oēs gētes iudiciū meū qđ feci: τ
ται πάντα τὰ ἔθνη τὴν κρίσιν μου ἣν ἐποίησα, καὶ τὴν
manū meā quā induxi ſup eos: τ ſcient domꝰ
χεῖρά μου ἣν ἐπήγαγον ἐπ' αὐτούς, καὶ γνώσονται οἶκος
iſrael: qꝛ ego ſum dñs deus eorū a die
ἰσραήλ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἡμέ-
iſta τ deinceps. τ ſcient oēs gen-
ρας ταύτης καὶ ἐπέκεινα. καὶ γνώσονται πάντα τὰ ἔθ-
tes: qꝛ ꝑpter peccata ſua captiuati ſunt do-
νη, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ᾐχμαλωτεύθησαν οἶ-
mꝰ iſrael: eo qđ ꝑuaricati ſūt in me: τ auerti
κος ἰσραήλ, ἀνθ' ὧν ἠθέτησαν εἰς ἐμέ, καὶ ἀπέστρεψα τὸ
faciem meā ab eis: τ tradidi eos in
πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ παρέδωκα αὐτοὺς εἰς
manꝰ inimicorū eorū: τ ceciderūt vniuerſi gla-
χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἔπεσαν πάντες μα-
dio: ſcđm īmunditias eorū τ iniqta-
χαίρᾳ, κατὰ τὰς ἀκαθαρσίας αὐτῶν καὶ τὰ ἀνομήμα-
tes eorū feci eis: τ auerti facie-
τα αὐτῶν ἐποίησα αὐτοῖς, καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρόσω-
em meā ab eis. ꝑpterea hec
πόν μου ἀπ' αὐτῶν. διὰ τοῦτο τάδε

dicit dñs dñs: nunc reducam captiuitatem in ia-
λέγει κύριος κύριος, νῦν ἀναστρέψω αἰχμαλωσίαν ἐν ἰα-
cob τ miſerebor, domus iſrael: τ zelabo ppt
κὼβ καὶ ἐλεήσω τὸν οἶκον ἰσραήλ, καὶ ζηλώσω διὰ τὸ
nomē ſanctū meū: τ portabūt ignominiā ſuam
ὄνομα τὸ ἅγιόν μου, καὶ λήψονται τὴν ἀτιμίαν ἑαυτῶν
τ iniuſticiā quā iniuſte egerūt cū habitauerint ip-
καὶ τὴν ἀδικίαν ἣν ἠδίκησαν ἐν τῷ κατοικισθῆναι αὐ-
ſi in terra ſua in pace: τ non erit ter-
τοὺς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἐπ' εἰρήνης, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκ-
terrēs: cū reduxero ego eos de gētibꝰ τ.
φοβῶν, ἐν τῷ ἀποστρέψαι με αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν καὶ
cōgregauero ego eos de regiōibꝰ gentiū. τ
συναγαγεῖν με αὐτοὺς ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐθνῶν. καὶ
ſctificabor in eis: in cōſpectu gētiū: τ ſcient
ἁγιασθήσομαι ἐν αὐτοῖς, ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, καὶ γνώσον-
qꝛ ego ſum dñs deus eorū: cū apparuero
ται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, ἐν τῷ ἐπιφανῆναί
ego eis in gentibꝰ: τ cū ꝯgregauero ego e-
με αὐτοῖς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐν τῷ συνάξαι με αὐ-
os ſup terrā eorū: τ non derelinquam vltra
τοὺς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω ἔτι
ex eis quēpiā ibi: τ non ꝯuertam vltra
αὐτῶν οὐδένα ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἀποστρέψω οὐκ ἔτι τὸ
faciem meā ab eis: eo qđ effudi furorē meū
πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, ἀνθ' οὗ ἐξέχεα τὸν θυμόν μου
ſup domū iſrael dicit dñs dñs.
ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ λέγει κύριος κύριος.

Ca.40.

Et factū ē in quinto τ vigeſimo anno
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει τῆς
captiuitatis nře in primo mēſe decima menſis
αἰχμαλωσίας ἡμῶν ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς
in quartodecimo anno poſtq̄ capta eſt
ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει μετὰ τὸ ἁλῶναι τὴν
ciuitas in die illa facta ē ſup me manꝰ dñi:
πόλιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου,
τ adduxit me in viſione dei in terrā iſrael: τ poſuit
καὶ ἤγαγέν με ἐν ὁράσει θεοῦ εἰς γῆν ἰσραήλ, καὶ ἔθηκέν
me in mōte excelſo valde: τ in eo q̄ſi edifi-
με ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ σφόδρα, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὡς οἰκο-
catio ciuitatis e regiōe τ introduxit me illuc. τ
δομὴ πόλεως ἀπέναντι καὶ εἰσήγαγέν με ἐκεῖ. καὶ
ecce vir τ viſio eiꝰ erat q̄ſi viſio eris
ἰδοὺ ἀνὴρ καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ ἦν ὡσεὶ ὅρασις χαλκοῦ
ſplendētis: τ in manu eiꝰ erat funiculus edifica-
στίλβοντος, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἦν σπαρτίον οἰκοδό-
torū τ calamus mēſura: τ ipſe ſtabat in
μων καὶ κάλαμος μέτρον, καὶ αὐτὸς εἱστήκει ἐπὶ τῆς
porta. τ dixit ad me vir. vidiſti fili homi-
πύλης. καὶ εἶπεν πρός με ὁ ἀνήρ. ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώ-
nis: in oculis tuis vide: τ in auribꝰ tuis
που, ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἴδε, καὶ ἐν τοῖς ὠσίν σου
audi: τ pone in cor tuū oīa q̄cūq; ego
ἄκουε, καὶ τάξον εἰς τὴν καρδίαν σου πάντα ὅσα ἐγὼ
oſtēdo tibi: qꝛ vt oſtēdat tibi ingreſſꝰ es
δεικνύω σοι, διότι ἕνεκα τοῦ δεῖξαί σοι εἰσελήλυθας
huc. τ oſtēdas oīa q̄cūq; tu vides domui iſra-
ὧδε. καὶ δείξεις πάντα ὅσα σὺ ὁρᾷς τῷ οἴκῳ ἰσρα-
el. τ ecce murus extra domū ꝑ gyrū τ
ήλ. καὶ ἰδοὺ περίβολος ἔξωθεν τοῦ οἴκου κύκλῳ καὶ
in manu viri calamus mēſura cubitorū ſex i
ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀνδρὸς κάλαμος τὸ μέτρον πηχῶν ἓξ ἐν
cubito τ palmi: τ menſus eſt antemurale
πήχει καὶ παλαιστῆς, καὶ διεμέτρησεν τὸ προτείχισμα
latitudinē eq̄lē calamo. τ eq̄lē ca-
πλάτος ἴσον τῷ καλάμῳ. καὶ τὸ θεὶ ἴσον τῷ κα-
lamo lōgitudinē τ eq̄lē calamo altitudinē: τ in-
λάμῳ τὸ μῆκος καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ τὸ ὕψος, καὶ εἰ-
greſſꝰ ē in portam reſpicientē ad orientē
σῆλθεν εἰς τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολὰς
in ſeptē gradibꝰ.
ἐν ἑπτὰ ἀναβαθμοῖς

dicit dñs deus. Nunc reducam captiuitatē iacob: & miſerebor omnis domus iſrael. Et aſſumā zelum pro noīe ſancto meo. et portabūt cōfuſionem ſuā & oēm ꝑuaricationē quā preuaricati ſunt in me: cū habitauerint in terra ſua cōfidēter nemīnē formidātes: & reduxero eos de populis: & congregauero de terris inimicorū ſuorū: & ſanctificatus fuero in eis in oculis gentiū plurimarꝫ: & ſcient qꝛ ego dñs deꝰ eorū: eo ꝙ trāſtulerī eos in natiōes: & cōgregauerim eos ſup terrā ſuā: & non dereliquerim quem qꝫ ex eis ibi. Et nō abſcōdam vltra faciē meā ab eis: eo ꝙ effuderim ſpiritum meū ſup oēm domū iſrael: ait dominus deꝰ.

40.

IN viceſimoquinto anno tranſmigrationis noſtre in exordio anni decima menſis quarto decimo anno poſtq̄ percuſſa eſt ciuitas in ipſa hac die facta eſt ſup me manus dñi: & adduxit me illuc in viſionibus dei. Adduxit me in terrā iſrael: & dimiſit me ſuper montē excelſum nimis: ſup quē erat q̄ſi edificiū ciuitatis vergētis ad auſtrū: & introduxit me illuc. Et ecce vir cuius erat ſpecies quaſi ſpēs eris: & funiculus lineus in manu eius: & calamꝰ mēſure in manu eiꝰ. Stabat aūt in porta. & locutus eſt ad me idē vir. Fili hoīs: vide oclīs tuis: & auribꝰ tuis audi: & pone cor tuū in oīa que ego oſtendam tibi: quia vt oſtendantur tibi adductus es huc. Annūcia oīa que tu vides domui iſrael. Et ecce murus foriſecus in circuitu domus vndiq; & in manu viri calamus mēſure ſex cubitorum & palmo. Et mēſus eſt latitudinē edificii calamo vno: altitudinem quoq; calamo vno. Et venit ad portā que reſpiciebat viam orientalē: & aſcendit per gradus eius.

אמר אדני יהוה עתה אשיב את שבות יעקב ורחמתי כל בית ישראל וקנאתי לשם קדשי ונשו את כלמתם ואת כל מעלם אשר מעלו בי בשבתם על אדמתם לבטח ואין מחריד בשובבי אתם מן העמים וקבצתי אתם מארצות איביהם ונקדשתי בם לעיני הגוים רבים וידעו כי אני יהוה אלהיהם בהגלותי אתם אל הגוים וכנסתים על אדמתם ולא אותיר עוד מהם שם ולא אסתיר עוד פני מהם אשר שפכתי את רוחי על בית ישראל נאם אדני יהוה

Cap.xl.

בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הכתה העיר בעצם היום הזה היתה עלי יד יהוה ויבא אתי שמה במראות אלהים הביאני אל ארץ ישראל ויניחני אל הר גבה מאד ועליו כמבנה עיר מנגב ויביא אותי שמה והנה איש מראהו כמראה נחשת ופתיל פשתים בידו וקנה המדה והוא עמד בשער וידבר אלי האיש בן אדם ראה בעיניך ובאזניך שמע ושים לבך לכל אשר אני מראה אותך כי למען הראותכה הבאתה הנה הגד את כל אשר אתה ראה לבית ישראל והנה חומה מחוץ לבית סביב סביב וביד האיש קנה המדה שש אמות באמה וטפח וימד את רחב הבנין קנה אחד וקומה קנה אחד ויבוא אל שער אשר פניו דרך הקדימה ויעל במעלותו

Prītiua.heb. Tex.he.Ezechi.xl.

וימד את סף השער קנה אחד רחב
ואת סף אחד קנה אחד רחב׃ והתא
קנה אחד ארך וקנה אחד רחב
ובין התאים חמש אמות וסף
השער מאצל אלם השער מהבית
קנה אחד׃ וימד את אלם השער
מהבית קנה אחד׃ וימד את אלם
השער שמנה אמות ואילו שתים
אמות ואלם השער מהבית׃ ותאי
השער דרך הקדים שלשה מפה
ושלשה מפה מדה אחת לשלשתם
ומדה אחת לאילם מפה ומפו׃
וימד את רחב פתח השער עשר
אמות ארך השער שלוש עשרה
אמות׃ וגבול לפני התאות אמה
אחת ואמה אחת גבול מפה
והתא שש אמות מפה ושש אמות
מפה׃ וימד את השער מגג התא
לגגו רחב עשרים וחמש אמות
פתח נגד פתח׃ ויעש את אילים
ששים אמה ואל איל החצר
השער סביב סביב׃ ועל פני השער
היאתון על לפני אלם השער
הפנימי חמשים אמה׃ וחלונות
אטמות אל התאים ואל אליהמה
לפנימה לשער סביב סביב וכן
לאלמות וחלונות סביב סביב
לפנימה ואל איל תמרים׃ ויביאני
אל החצר החיצונה והנה לשכות
ורצפה עשוי לחצר סביב סביב
שלשים לשכות אל הרצפה׃
והרצפה אל כתף השערים לעמת
ארך השערים הרצפה התחתונה׃
וימד רחב מלפני השער התחתונה
לפני החצר הפנימי מחוץ מאה
אמה הקדים והצפון׃ והשער אשר

(Margin: תא · שלש · גבל פנה · עשה · שנה · סבב פנה · אית · פנה חלל · תא איל · פנה בוא · חוץ · עשה · מדד · קדם צפן)

Trāsl.B.Hie.

Et mensus est limē porte calamo vno latitudinem.i. limen vnū calamo vno in latitudine: & thalamū vno calamo in lōgū: & vno calamo in latū: & inter thalamos qnq cubitos: & limen porte iuxta vestibulum porte intrinsecus calamo vno. Et mēsus est vestibulum porte octo cubitorū: & frontem eius duobus cubitis. Vestibulū autem porte erat intrinsecus. Porro thalami porte ad viam orietalē. tres hinc & tres inde: mēsura vna trium: & mensura vna frontiū exvtraq parte. Et mensus est latitudinē liminis porte decem cubitorum: & longitudinem porte tredecim cubitorum: & marginē ante thalamos cubiti vnius: & cubitus vnius finis vtrinq. Thalami autem sex cubitorum erant hinc & inde. Et mensus est portam a tecto thalami vsq ad tectū eius: latitudinē viginti quinq cubitorū: ostium contra ostium. Et fecit frontes per sexaginta cubitos: & ad frontem atrium porte vndiq per circuitū: & ante faciē porte q̄ pertingebat vsq ad faciē vestibuli porte interioris quinquaginta cubitos: & fenestras obliquas in thalamis & in frontibus eoꝝ: que erant intra portā vndiq per circuitū. Similiter aūt erāt & i vestibulis fenestre per gyrum intrinsecus & ante frontes pictura palmarum celata. Et eduxit me ad atriū exteri⁹: & ecce gazophylacia & pauimētū stratum lapide in atrio per circuitum. Triginta gazophylacia in circuitu pauimēti: & pauimentū in fronte portaꝝ secundum longitudinē portarum erat inferius. Et mensus est latitudinē a facie porte inferioris vsq ad frontē atrii iteri⁹ extrinsecus: centū cubitos ad orientē & aquilonem. Portam vero que

Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

τ mensus est thee sex sex elam porte eq̄le
καὶ διεμέτρησεν τὸ θεὲ ἓξ ἓξ τὸ αἰλὰμ τῆς πύλης ἴσον
calamo latitudinē: τ altitudo eq̄lis calamo τ
τῷ καλάμῳ πλάτος, καὶ τὸ ὕψος ἴσον τῷ καλάμῳ καὶ
eq̄lis calamo longitudo τ elam cubitoꝝ quinq̄:
ἴσον τῷ καλάμῳ μῆκος καὶ τὸ αἰς πηχέων πέντε,
τ thee tertiū eq̄le calamo latitudīe τ
καὶ τὸ θεὲ τὸ τρίτον ἴσον τῷ καλάμῳ πλάτος καὶ
eq̄le calamo lōgitudīe τ elam porte iuxta
ἴσον τῷ καλάμῳ μῆκος καὶ τὸ ἐλ τοῦ πυλῶνος πλη-
elam porte cubitoꝝ octo. τ elam
σίον τοῦ αἰλὰμ τῆς πύλης πηχῶν ὀκτώ. καὶ τὰ αἰλεῦ
cubitoꝝ duoꝝ: τ elam porte intrinsecus τ the
πηχῶν δύο, καὶ τὸ αἰλὰμ τῆς πύλης ἔσωθεν καὶ τὸ θε-
porte e regione tres hinc. τ tres inde: τ
τῆς πύλης κατέναντι τρεῖς ἔνθεν καὶ τρεῖς ἔνθεν, καὶ
mēsura vna trib⁹ mēsura vna elam hinc τ hinc.
μέτρον ἓν τοῖς τρισὶ μέτρον ἓν τοῖς αἰλὰμ ἔνθεν καὶ ἔνθεν.
τ mensus est latitudinē introit⁹ porte cubi-
καὶ διεμέτρησεν τὸ πλάτος τῆς θύρας τοῦ πυλῶνος πη-
toꝝ decem. τ latitudinē porte cubitoꝝ
χῶν δέκα. καὶ τὸ εὖρος τοῦ πυλῶνος πηχῶν
tredecim. τ cubit⁹ vn⁹ reductus in
δεκατριῶν. καὶ πῆχυς εἷς ἐπισυναγόμενος κατὰ
conspectu theim τ cubiti vni⁹ finis⁹ hinc τ
πρόσωπον τῶν θεεὶμ καὶ πήχεως ἑνὸς ὅρος ἔνθεν καὶ
inde. τ thee cubitoꝝ sex hinc τ cubitoꝝ sex in-
ἔνθεν. καὶ τὸ θεὲ πηχῶν ἓξ ἔνθεν καὶ πηχῶν ἓξ ἔν-
de: τ mensus est portā a muro
θεν, καὶ διεμέτρησε τὴν πύλην ἀπὸ τοῦ τείχους τοῦ
thee vsq ad parietē thee latitudinē cubiti viginti
θεὲ ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ θεὲ πλάτος πήχεις εἴκοσι
quinq. hec porta ꝯ portā: τ sub dio
πέντε. αὕτη πύλη ἐπὶ πύλην, καὶ τὸ αἴθριον τοῦ
elam porte sexagita cubiti τ theim por-
αἰλὰμ τῆς πύλης ἑξήκοντα πήχεις καὶ θεεὶμ τῆς πύ-
te atrij τ sub dio porte extrīsec⁹ p circuitū e-
λης τῆς αὐλῆς καὶ τὸ αἴθριον τῆς πύλης ἔξωθεν κύκλῳ αἰ-
lam porte interioris cubitoꝝ qnquagita: τ fenestre abs-
λὰμ τῆς πύλης ἔσωθεν πηχῶν πεντήκοντα, καὶ θυρίδες κρυ-
cōdite sup theim τ sup elam intra por-
πταὶ ἐπὶ τὰ θεεὶμ καὶ ἐπὶ τὰ αἰλὰμ ἔσωθεν τῆς πύ-
tā atrij p circuitū. τ similiter elamoth
λης τῆς αὐλῆς κυκλόθεν. καὶ ὡσαύτως τῆς αἰλαμὼθ
fenestre i circuitu intrīsec⁹. τ sup elam palme hic
θυρίδες κύκλῳ ἔσωθεν. καὶ ἐπὶ τῶν αἰλὰμ φοίνικες ἔν-
τ inde. τ introduxit me in atriū interius:
θεν καὶ ἔνθεν. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν,
τ ecce thalami τ colūne atrii i circuitu
καὶ ἰδοὺ παστοφόρια καὶ περίστυλα τῆς αὐλῆς κύκλῳ
triginta thalami in columnis: τ porti-
τριάκοντα παστοφόρια ἐν τοῖς περιστύλοις, καὶ αἱ στο-
c⁹ ab austro portaꝝ scdm lōgitudinē ianua-
αὶ κατὰ νότου τῶν πυλῶν κατὰ τὸ μῆκος τῶν πυ-
rū colūne q̄ inferius. τ mensus est
λῶν τὸ περίστυλον τὸ ὑποκάτω. καὶ διεμέτρησεν τὸ
latitudinē atrij a sub dio porte
πλάτος τῆς αὐλῆς ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τῆς πύλης τῆς
exterioris vsq interius ad sub dio porte inte-
ἐξωτέρας ἕως ἔσωθεν ἐπὶ τὸ αἴθριον τῆς πύλης ἐσω-
rioris respicientis extra. cubiti centū aspici-
τέρας τῆς βλεπούσης ἔξω. πήχεις ἑκατὸν τῆς βλε-
entis ad orientē. τ duxit me ad aqlo-
πούσης κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἤγαγέ με ἐπὶ βορ-
nem. τ ecce porta
ρᾶν. καὶ ἰδοὺ πύλη

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina.

respiciens ad aqlonē atrio exteriori τ mēsus
βλέπουσα πρὸς βορρᾶν τῇ αὐλῇ τῇ ἐξωτέρᾳ καὶ διεμέ-
est eam lōgitudinē ei⁹ τ latitudinē. τ thee
τρησεν αὐτὴν τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ τὸ πλάτος. καὶ τὸ θεὲ
tres hinc τ tres inde. τ eleu τ elamoth
τρεῖς ἔνθεν καὶ τρεῖς ἔνθεν. καὶ τὸ ἐλεῦ καὶ τὰ αἰλαμ-
τ palmas eius. τ factū est scdm mē-
μὼν καὶ τοὺς φοίνικας αὐτῆς. καὶ ἐγένετο κατὰ τὰ μέ-
surā porte respicientis ad orientem cubitoꝝ
τρα τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολὰς πηχῶν
quinqginta longitudo ei⁹ τ cubitoꝝ viginti quinq
πεντήκοντα τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ πηχῶν εἰκοσιπέντε τὸ
latitudo ei⁹ τ fenestre ei⁹ τ elamoth τ palme
εὖρος αὐτῆς καὶ θυρίδες αὐτῆς καὶ τὰ αἰλαμμὼν καὶ οἱ φοίνικες
eius sicut porta respiciēs ad orientem: τ in
αὐτῆς καθὼς ἡ πύλη ἡ βλέπουσα κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἐν
septē gradib⁹ ascendebāt ad eā τ elamoth
ἑπτὰ κλιμακτῆρσιν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτὴν καὶ τὰ αἰλαμμὼν
intrisec⁹. τ porta atrio interiori respicienti ad por-
ἔσωθεν. καὶ πύλη τῇ αὐλῇ τῇ ἐσωτέρᾳ βλεπούσῃ ἐπὶ πύ-
tam aqlonis: sicut porte respicientis ad ori-
λην τοῦ βορρᾶ, τρόπον τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνα-
entē. τ mensus est atriū a porta ad portā
τολάς. καὶ διεμέτρησεν τὴν αὐλὴν ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύλην
cubitis cētum. τ duxit me ad austrū τ ecce porta
πήχεις ἑκατόν. καὶ ἤγαγέ με κατὰ νότον καὶ ἰδοὺ πύλη
respiciens ad austrū. τ mensus est eā τ thee τ
βλέπουσα πρὸς νότον. καὶ διεμέτρησεν αὐτὴν καὶ τὰ θεὲ καὶ
eleu τ elamoth. τ mēsure iste τ fenestre
τὰ αἰλεῦ καὶ τὰ αἰλαμμὼν καὶ τὰ μέτρα ταῦτα καὶ αἱ θυρίδες
ei⁹: τ elamoth in circuitu sicut fenestre elam
αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαμμὼν κυκλόθεν καθὼς αἱ θυρίδες τοῦ αἰλὰμ,
cubitoꝝ quinqginta longitudo ei⁹: τ cubitoꝝ viginti qui-
πηχῶν πεντήκοντα τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ πηχῶν εἰκοσιπέν-
q latitudo ei⁹: τ septē grad⁹ ei⁹. τ ela-
τε τὸ εὖρος αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ κλιμακτῆρες αὐτῆς. καὶ αἰλαμ-
moth itrisec⁹ τ palme eius vna hinc τ vna in-
μὼν ἔσωθεν καὶ φοίνικες αὐτῆς εἷς ἔνθεν καὶ εἷς ἔν-
de sup eleu. τ porta e regiōe porte
θεν ἐπὶ τὰ αἰλεῦ. καὶ πύλη κατέναντι τῆς πύλης τῆς
atrij interioris ad austrū: τ mensus est
αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας πρὸς νότον, καὶ διεμέτρησεν τὴν
atriū a porta ad portam cubiti cētū lati-
αὐλὴν ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύλην πήχεις ἑκατὸν τὸ εὖ-
tudo ad austrū. τ introduxit me in atriū
ρος πρὸς νότον. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν
interius porte q̄ ad austrū τ mensus est
ἐσωτέραν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον καὶ διεμέτρησεν
portam scdm mensuras istas τ thee: τ
τὴν πύλην κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα καὶ τὰ θεέ, καὶ
eleu τ elamoth scdm mēsuras istas τ
τὰ αἰλεῦ καὶ τὰ αἰλαμμὼν κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα καὶ
fenestre ipi: τ elamoth in circuitu cubiti quinqua-
θυρίδες αὐτῇ, καὶ τῷ αἰλαμμὼν κύκλῳ πήχεις πεντή-
ginta longitudo: τ latitudo ei⁹ cubitoꝝ viginti quinq.
κοντα τὸ μῆκος, καὶ εὖρος αὐτῆς πηχῶν εἰκοσιπέντε.
τ elamoth p gyrū lōgitudo viginti quinq cubitoꝝ τ
καὶ τῷ αἰλαμμὼν κύκλῳ μῆκος εἰκοσιπέντε πηχέων καὶ
latitudo quinq cubitoꝝ τ elamoth eius ad atri-
τὸ εὖρος πέντε πηχέων καὶ αἰλαμμὼν αὐτοῦ πρὸς τὴν αὐ-
um exterius: palme eleu τ in octo gradi-
λὴν τὴν ἐξωτέραν, φοίνικες τῷ αἰλεῦ καὶ ἐν ὀκτὼ κλιμα-
bus ascendebā ad eam. τ introduxit me in atri-
κτῆρσιν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτήν. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐ-
um interius p viā orientalem: τ mensus est
λὴν ἐσωτέραν ὁδῷ κατ' ἀνατολάς, καὶ διεμέτρησεν τὴν
portā scdm mēsuras istas: τ thee τ e-
θύραν κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ τὰ θεὲ καὶ τὰ αἰ-
leu τ elamoth scdm mensuras istas: τ
λεῦ καὶ τὰ αἰλαμμὼ κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ
fenestre ipi τ elamoth p circuitū
θυρίδες αὐτῇ καὶ τὰ αἰλαμμὼ κύκλῳ

Trāsla.B.Hie.

respiciebat viam aquilonis atrii exterioris mensus est: tam in longitudine q̄ in latitudine: & thalamos ei⁹ tres hinc & tres inde: & frontē eius & vestibulū eius s̄m mēsuram porte prioris: quinquaginta cubitorū longitudinē eius: & latitudinē viginti qnq cubitorū. Fenestre aūt eius & vestibulū & sculpture s̄m mensurā porte q̄ respiciebat ad orientē: & septē graduū erat ascēsus ei⁹. Et vestibulum ante ea: & porta atrii interioris cōtra portam aquilonis & orientalē. Et mēsus est a porta vsq ad portā centū cubitos. Et eduxit me ad viā australē: & ecce porta q̄ respiciebat ad austrum. Et mensus est frontē eius & vestibulū eius iuxta mēsuras supiores: & fenestras eius & vestibula in circuitu sicut fenestras ceteras: quinqginta cubitorum lōgitudine: & latitudine viginti quinq cubitorū: & in gradibus septē ascendebatur ad eā. Et vestibulū ante fores eius: et celate palme erāt vna hinc & altera īde in frōte eius: & porta atrii interioris in via australi. Et mēsus est a porta vsq ad portā in via australi centū cubitos. Et introduxit me in atrium interi⁹ ad portā australem: & mensus est ad portam iuxta mensuras superiores. thalamū eius & frontē eius & vestibulū ei⁹ hisdē mensuris: & fenestra ei⁹ & vestibuloꝝ in circuitu qnqginta cubitos longitudinis & latitudinis viginti quinq cubitos: & vestibulum per gyrum lōgitudine viginti qnq cubitorū: & latitudine quinq cubitorū. Et vestibulum eius ad atrium exterius: & palmas eius in fronte: & octo gradus erant q̄bus ascendebatur p eam. Et introduxit me in atriū interi⁹ per viā orientalē. & mēsus ē portā s̄m mensuras supiores thalamū eius & frontē eius & vestibulū eius sicut supra: & fenestras eius & vestibulorū in circuitu:

Tex.heb.Ezechi.xl. Prītiua.heb.

פניו דרך הצפון לחצר החיצונה
מדד ארכו ורחבו׃ ותאו שלושה
מפו ושלשה מפו ואילו ואלמו
היה כמדת השער הראשון
חמשים אמה ארכו ורחב חמש
ועשרים באמה׃ וחלונו ואילמו
ותמרו כמדת השער אשר פניו
דרך הקדים ובמעלות שבע יעלו
בו ואילמו לפניהם׃ ושער לחצר
הפנימי נגד השער לצפון ולקדים
וימד משער אל שער מאה אמה׃
ויולכני דרך הדרום והנה שער
דרך הדרום ומדד אילו ואילמו
כמדות האלה׃ וחלונים לו ולאילמו
סביב סביב כהחלנות האלה
חמשים אמה ארך ורחב חמש
ועשרים אמה׃ ומעלות שבעה
עלותו ואלמו לפניהם ותמרים
לו אחד מפו ואחד מפו אל אילו׃
ושער לחצר הפנימי דרך הדרום
וימד משער אל השער דרך הדרום
מאה אמות׃ ויביאני אל חצר
הפנימי בשער הדרום וימד את
השער הדרום כמדות האלה׃
ותאו ואילו ואלמו כמדות האלה
וחלונות לו ולאלמו סביב סביב
חמשים אמה ארך ורחב עשרים
וחמש אמות׃ ואלמות סביב סביב
ארך חמש ועשרים אמה ורחב
חמש אמות׃ ואילמו אל חצר
החצונה ותמרים אל אילו
ומעלות שמונה מעלו׃ ויביאני אל
החצר הפנימי דרך הקדים וימד
את השער כמדות האלה׃ ותאו
ואילו ואלמו כמדות האלה
וחלונות לו ולאלמו סביב סביב

(Margin: פנה חוץ · תא · מדד · עלה עלה · ילך דרם · אלם · חלל · סבב · עלה פנה · אמה בוא · תא · חוץ עלה · שמן בוא · פנה קדם · מדד)

ארכו חמשים אמה ורחב חמש
ועשרים אמה: ואלמו לחצר
החיצונה ותמרים אל אילו מפה
ומפה ושמנה מעלות עלו ויביאני
אל שער הצפון ומדד כמדות
האלה: תאו אלו ואלמו וחלונות לו
סביב סביב ארך חמשים אמה
ורחב חמש ועשרים אמה: ואילו
לחצר החיצונה ותמרים אל אילו
מפה ומפה ושמנה מעלות מעלו:
ולשכה ופתחה באילים השערים
שם ידיחו את העלה: ובאלם השער
שנים שלחנות מפו ושנים שלחנות
מפה לשחוט אליהם העולה
והחטאת והאשם: ואל הכתף
מחוצה לעולה לפתח השער
הצפונה שנים שלחנות ואל הכתף
האחרת אשר לאלם השער שנים
שלחנות: ארבעה שלחנות מפה
וארבעה שלחנות מפה לכתף
השער שמונה שלחנות אליהם
ישחטו: וארבעה שלחנות לעולה
אבני גזית ארך אמה אחת וחצי
ורחב אמה אחת וחצי וגבה אמה
אחת אליהם ויניחו את הכלים
אשר ישחטו את העולה בם והזבח:
והשפתים טפח אחד מוכנים בבית
סביב סביב ואל השלחנות בשר
הקרבן: ומחוצה לשער הפנימי
לשכות שרים בחצר הפנימי אשר
אל כתף שער הצפון ופניהם דרך
הדרום אחד אל כתף שער הקדים
פני דרך הצפון: וידבר אלי זה
הלשכה אשר פניה דרך הדרום
לכהנים שמרי משמרת הבית:
והלשכה אשר פניה דרך הצפון

longitudine quinquaginta cubitorū: & latitudine viginti quinqꝫ cubitorū. & vestibulū eius .i. atrii exterioris & palme celate in fronte eius hinc ∞ & inde: & octo gradibus ascensus eius: & introduxit me ad portā que respiciebat ad aquilonem: & mēsus est sm mēsuras superiores thalamū ei⁹ & frontē eius & vestibulum eius & fenestras ei⁹ p circuitū longitudine quinquaginta cubitorū. & latitudine viginti quinqꝫ cubitorū: & vestibulū eius respiciebat ad atriū exterius: & celatura palmarū in frōte eius hinc & inde. Et in octo gradib⁹ ascēsus eius: & p singula gazophylacia ostiū in frōtibus portarū: ibi lauabāt holocaustū. Et in vestibulo porte due mēse hīc & due mēse: ī de vt īmoletur sup eas holocaustū: & p pctō & p delicto. Et ad latus exterius qđ ascendit ad ostium porte que pergit ad aquilonem due mense. Et ad latus alterum ante vestibulum porte due ∞∞∞∞ mense. Quattuor mense hinc ∞∞∞∞∞∞∞ & quattuor mense inde per latera ∞∞∞∞∞∞ porte octo mense erant super quas ∞∞∞∞∞ īmolabāt. Quattuor āt mense ad holocaustū de lapidib⁹ q̄dris extructe: longitudine cubiti vni⁹ & dimidii: & latitudine cubiti vni⁹ & dimidii: & altitudine cubiti vnius: sup quas ponent vasa in quibus īmolatur holocaustum & victima. ∞ Et labia earū palmi vnius reflexa intrinsecus ∞ per circuitū. Super mēsas autem carnes ∞∞∞ oblatiōis. Et extra portam interiorem ∞∞∞ gazophylacia cantorū in atrio īteriori qđ erat in latere porte respicientis ad aquilonē: & facies eorū cōtra viam australē vna ex latere porte oriētalis q̄ respiciebat ad viā aqlonis. Et dixit ad me. Hoc est gazophylaciū qđ respicit viā meridianā: sacerdotū q excubāt in custodiis tēpli. Porro gazophylaciū quod respicit ad viam aquilonis:

cubiti quinq̄gīta lōgitudo ꝛ latitudo ei⁹ viginti
πήχεις πεντήκοντα τὸ μῆκος καὶ εὖρος αὐτῆς εἰκοσι-
duq꞉ cubitoꝝ ꝛ elamoth atrij interioris:
πέντε πηχέων καὶ αἰλαμὼθ τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας,
ꝛ palme elau hinc ꝛ inde. ꝛ octo gradibus
καὶ φοίνικες αἰλαὺ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ ὀκτὼ κλιματτῆ-
ascendebāt ad id. ꝛ itroduxit me in portam q̄
σιν ἀνέβαινον ἐπ᾽ αὐτήν. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς θύραν τὴν
ad aqlonē. ꝛ mēsus est scdm mensuras istas.
πρὸς βορρᾶν. καὶ διεμέτρησεν κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα.
ꝛ thee ei⁹ ꝛ elau: ꝛ elamoth ꝛ fe-
καὶ τὰ θεὲ αὐτῆς καὶ τὰ αἰλαύ, καὶ τὰ αἰλαμὼθ καὶ θυ-
nestras ei⁹ p circuitū cubiti quinq̄gīta lōgitudo ꝛ
ρίδας αὐτῆς κύκλω πήχεις πεντήκοντα τὸ μῆκος καὶ
latitudo viginti quinqꝫ: ꝛ elau atrij exterio-
εὖρος εἰκοσιπέντε, καὶ τὰ αἰλαὺ τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέ-
ris: ꝛ palme elau hinc ꝛ inde: ꝛ octo gra-
ρας, καὶ φοίνικες αἰλαὺ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ ὀκτὼ κλιμα-
dus ꝛ thalami ei⁹ ꝛ fenestre e-
τῆρες καὶ τὰ παστοφόρια αὐτῆς καὶ τὰ θυρώματα αὐ-
ius ꝛ elamma eius in porta secunda
τῆς καὶ αἰλαμμὰ αὐτῆς ἐπὶ τῆς πύλης τῆς δευτέρας
aqductꝰ vt iugulēt in ea q̄ p pctō
ἐκρύσεις ὅπως σφάξωσιν ἐν αὐτῇ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας
ꝛ q̄ pro ignorātia. ꝛ ad latus riuuli holo-
καὶ τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας. καὶ κατὰ νώτου τοῦ ῥύακος τῶν ὁλο-
caustomatū respicientis ad aqlonē due mēse,
καυτωμάτων τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν δύο τράπε-
ad latus alteꝝ ꝛ elam porte due
ζαι κατὰ νώτου ἑτέρου καὶ τῶν αἰλὰμ τῆς πύλης δύο
mense ad orientē mense q̄ttuor hinc ꝛ
τράπεζαι κατὰ ἀνατολὰς τράπεζαι τέσσαρες ἔνθεν καὶ
quattuor inde ad latus porte: sup eas iugula-
τέσσαρες ἔνθεν κατὰ νώτου τῆς πύλης, ἐπ᾽ αὐτὰ σφά-
bunt hostias. ꝛ e regione octo mense
ξουσιν τὰ θύματα. καὶ κατέναντι τῶν ὀκτὼ τράπε-
holocaustomatū lapidee excise cu-
ζαι τῶν ὁλοκαυτωμάτων λίθιναι λελαξευμέναι πή-
biti ꝛ dimidij latitudo ꝛ cubitoꝝ duoꝝ ꝛ
χεως καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος καὶ πηχῶν δύο καὶ
dimidij lōgitudo ꝛ cubiti altitudo. sup ea ponēt
ἡμίσους τὸ μῆκος καὶ πήχεως τὸ ὕψος. ἐπ᾽ αὐτὰ θήσου-
vasa in qb⁹ iugulabūt holocaustomata illic
σι τὰ σκεύη ἐν οἷς σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα ἐκεῖ
ꝛ thymiamata. ꝛ palmi hēbūt labium de
καὶ τὰ θυμιάματα. καὶ παλαιστὴς ἕξουσιν κυμάτιον λε-
latum itrinsecus p circuitū ꝛ sup mensas de
λαξευμένον ἔσωθεν κύκλω καὶ ἐπὶ τὰς τραπέζας ἐπά-
sup tecta vt operiantur a pluuia ꝛ
νωθεν στέγας τοῦ κατακαλύπτεσθαι ὑπὸ τοῦ ὑετοῦ καὶ
siccitate. ꝛ introduxit me in atriū inte-
τῆς ξηρασίας. καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσω-
rius. ꝛ ecce duo exedre in atrio interio-
τέραν. καὶ ἰδοὺ δύο ἐξέδραι ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐσω-
ri vna ad austrū porte q̄ ad aqlonē
τέρα μία κατὰ νότου τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν
ferens ad austrū. ꝛ vna ad austrū porte
φέρουσα κατὰ νότον. καὶ μία κατὰ νότου τῆς πύλης
q̄ ad austrū respicientis ad aqlonē. ꝛ dixit
τῆς πρὸς νότον τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν. καὶ εἶπεν
ad me: exedra hec respiciens ad austrū
πρός με, ἡ ἐξέδρα αὕτη ἡ βλέπουσα πρὸς νότον τοῖς
sacerdotibus custodientib⁹ custodias dom⁹.
ἱερεῦσιν τοῖς φυλάσσουσιν τὰς φυλακὰς τοῦ οἴκου.
ꝛ exedra respiciens ad aqlonē
καὶ ἐξέδρα ἡ βλέπουσα πρὸς βορρᾶν τοῖς ∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

sacdotib⁹ custodientib⁹ custodiā altaris
ἱερεῦσιν τοῖς φυλάσσουσιν τὴν φυλακὴν τοῦ θυσιαστη-
illi sūt filij sadoch appropīquātes ex leui
ρίου ἐκεῖνοί εἰσιν υἱοὶ σαδδοὺκ οἱ ἐγγίζοντες ἐκ τοῦ λευὶ
ad dnm vt ministrent ei. ꝛ mensus est atri-
πρὸς κύριον τοῦ λειτουργεῖν αὐτῷ. καὶ διεμέτρησεν τὴν αὐ-
u lōgitudie cubitoꝝ centū ꝛ latitudie cubitoꝝ centū sup
λὴν μῆκος πηχῶν ἑκατὸν καὶ εὖρος πηχῶν ἑκατὸν ἐπὶ
q̄ttuor partes eius: ꝛ altare e regione
τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον ἀπέναντι τοῦ
dom⁹: ꝛ introduxit me in elam dom⁹. ꝛ mē-
οἴκου, καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὸ αἰλὰμ τοῦ οἴκου. καὶ διε-
sus est illud elam cubitoꝝ quinqꝫ latitudinē hinc:
μέτρησεν αὐτὸ τὸ αἰλὰμ πηχῶν πέντε πλάτος ἔνθεν,
ꝛ cubitoꝝ quinqꝫ inde: ꝛ latitudinē porte
καὶ πηχῶν πέντε ἔνθεν, καὶ τὸ εὖρος τοῦ θυρώματος
cubitoꝝ q̄ttuordecim. ꝛ latera porte e-
πηχῶν δεκατεσσάρων. καὶ ἐπωμίδας τῆς θύρας τοῦ αἰ-
lam cubitoꝝ triū hinc ꝛ inde: ꝛ lōgitudinē e-
λὰμ πηχῶν τριῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ τὸ μῆκος τοῦ αἰ-
lam cubitoꝝ vigīti ꝛ latitudinē cubitoꝝ duodeci: ꝛ in
λὰμ πηχῶν εἴκοσι καὶ εὖρος πηχῶν δυοκαίδεκα, καὶ ἐπὶ
decē gradibus ascendebāt ad eum. ꝛ colūne erāt
δέκα ἀναβαθμῶν ἀνέβαινον ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ στῦλοι ἦσαν
sup elam vna hinc ꝛ vna inde.
ἐπὶ τοῦ αἰλὰμ εἷς ἐντεῦθεν καὶ εἷς ἐντεῦθεν. Ca.41

Et introduxit me ī tēplū: ꝛ mensus est elam
Θ καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὸν ναόν, καὶ διεμέτρησεν τὸ αἰλὰμ
cubitoꝝ sex latitudinē elam hinc: ꝛ latitudinē cubitoꝝ
πηχῶν ἓξ τὸ εὖρος τοῦ αἰλὰμ ἔνθεν, καὶ τὸ εὖρος πηχέων
sex inde. latitudo tabernacli latitudo porte cu-
ἓξ ἔνθεν. τὸ εὖρος τῆς σκηνῆς καὶ τὸ εὖρος τοῦ πυλῶνος πη-
bitoꝝ decē: ꝛ humeri porte cubitoꝝ quinqꝫ
χῶν δέκα, καὶ ἐπωμίδες τοῦ πυλῶνος πηχῶν πέντε
hinc ꝛ quinqꝫ cubitoꝝ inde. ꝛ mensus est lōgitu-
ἔνθεν καὶ πέντε πηχέων ἔνθεν. καὶ διεμέτρησεν τὸ μῆ-
dinē eius cubitoꝝ q̄draginta: ꝛ latitudinē cubitoꝝ
κος αὐτοῦ πηχῶν τεσσαράκοντα, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν
viginti. ꝛ īgressus ē in atriū interius: ꝛ mē-
εἴκοσι. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ διε-
sus est elam porte cubitoꝝ duoꝝ: ꝛ por-
μέτρησεν τὸ αἰλὰμ τοῦ θυρώματος πηχῶν δύο, καὶ τὸ θύ-
tā cubitoꝝ sex. ꝛ humeros porte
ρωμα πηχῶν ἕξ. καὶ τὰς ἐπωμίδας τοῦ θυρώμα-
cubitoꝝ septē hinc. ꝛ mensus est lōgitudinē
τος πηχῶν ἑπτὰ ἔνθεν. καὶ διεμέτρησεν τὸ μῆκος τῶν
ostioꝝ cubitoꝝ vigīti: ꝛ latitudinē cubitoꝝ viginti ante
πυλῶν πηχῶν εἴκοσι, καὶ εὖρος πηχῶν εἴκοσι κατὰ
faciem tēpli. ꝛ dixit ad me hoc sanctū
πρόσωπον τοῦ ναοῦ. καὶ εἶπεν πρός με τοῦτο τὸ ἅγιον
sctōꝝ: ꝛ mēsus est parietē dom⁹ cubi-
τῶν ἁγίων, καὶ διεμέτρησεν τὸν τοῖχον τοῦ οἴκου πη-
toꝝ sex ꝛ latitudinē lateris cubitoꝝ quattuor i cir-
χῶν ἕξ καὶ τὸ εὖρος τῆς πλευρᾶς πηχέων τεσσάρων κυ-
cuitu ꝛ latera latus ad latus triginta
κλόθεν καὶ τὰ πλευρὰ πλευρὸν ἐπὶ πλευρὸν τριάκον-
ꝛ triū: ꝛ spaciū in pariete dom⁹ in
τα καὶ τριῶν, καὶ διάστημα ἐν τῷ τοίχω τοῦ οἴκου ἐν
lateribus i circuitu vt eēt inherentibus
τοῖς πλευροῖς κύκλω τοῦ εἶναι τοῖς ἐπιλαμβανομένοις
ad videndū: vt omnino nō attingerēt parietes
ὁρᾶν, ὅπως παράπαν μὴ ἅπτωνται τῶν τοίχων τοῦ
dom⁹. ꝛ latitudinē superioris lateꝝ scdm
οἴκου. καὶ τὸ εὖρος τῆς ἀνωτέρας τῶν πλευρῶν κατὰ
additamētū ex pariete ad superius i circuitu
πρόσθεμα ἐκ τοῦ τοίχου πρὸς τὴν ἀνωτέραν κύκλω
dom⁹: vt dilatet sursum
τοῦ οἴκου, ὅπως διαπλατύνη παράνωθεν ∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

sacerdotū erit qui excubāt ad ministeriū altaris. Isti sunt filii sadoch q accedūt de filiis leui ∞ ad dnm vt ministrent ei. Et mensus est atrium ∞ longitudine centū cubitorū: & latitudine centū cubitorū per quadrū & altare ante faciem tēpli. Et introduxit me in vestibulū tēpli: & mēsus ē vestibulū quinqꝫ cubitis hinc: & quinqꝫ ∞∞ cubitis inde: & latitudinē porte trium ∞∞∞ cubitorū hinc & trium cubitorum inde: ∞∞ lōgititudinē aūt vestibuli viginti cubitorū: & latitudinē vndecim cubitorum. Et octo gradibus ascendebatur ad eū. Et colūne erant in frontib⁹ vna hinc & altera inde.

41.

Et introduxit me in templum: ∞∞∞ & mēsus est frontes sex cubitos latitudinis ∞∞ hinc: & sex cubitos latitudinis inde: latitudinē tabernaculi. Et latitudo porte decē cubitoꝝ erat & latera porte quinqꝫ cubitis hinc: ∞∞∞∞∞∞ & qnqꝫ inde. Et mēsus est longitudinem eius ∞ q̄dragita cubitos: & latitudinē viginti cubitorū. Et introgressus intrinsecus mensus ē in fronte porte duos cubitos: & portam sex cubitorum: & latitudinē porte septē cubitorū. Et mensus est longitudinē eius viginti cubitorū: & latitudinem ei⁹ viginti cubitorū ante faciē tēpli. Et dixit ad me. Hoc est sanctū sanctoꝝ. Et mēsus ē parietē domus sex cubitorum: & latitudinem lateris ∞ quattuor cubitorū vndiqꝫ per circuitū domus. Latera autem latus ad latus bis triginta ∞∞ triū: & erāt eminētia q̄ ingrederentur per parietem domus in lateribus per circuitum ∞∞∞∞ vt continerent & non attingerent ∞∞∞∞ parietē tēpli. Et platea erat in rotundū ascendēs sursum p cochleā: & icenaculū templi deferebat per gyrum. ∞∞∞∞∞∞ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ Idcirco latius erat templum in superioribus: ∞

לכהנים שמרי משמרת המזבח
המה בני צדוק הקרבים מבני לוי
אל יהוה לשרתו: וימד את החצר
ארך מאה אמה ורחב מאה אמה
מרבעת והמזבח לפני הבית:
ויבאני אל אלם הבית וימד אל
אלם חמש אמות מפה וחמש
אמות מפה ורחב השער שלש
אמות מפו ושלש אמות מפו:
ארך האלם עשרים אמה ורחב
עשתי עשרה אמה ובמעלות אשר
יעלו אליו ועמדים אל האילים
אחד מפה ואחד מפה:

Cap.xli.

ויביאני אל ההיכל
וימד את האילים שש אמות רחב
מפו ושש אמות רחב מפו רחב
האהל: ורחב הפתח עשר אמות
וכתפות הפתח חמש אמות מפו
וחמש אמות מפו וימד ארכו
ארבעים אמה ורחב עשרים אמה:
ובא לפנימה וימד איל הפתח
שתים אמות והפתח שש אמות
ורחב הפתח שבע אמות: וימד את
ארכו עשרים אמה ורחב עשרים
אמה אל פני ההיכל ויאמר אלי
זה קדש הקדשים: וימד קיר
הבית שש אמות ורחב הצלע ארבע
אמות סביב סביב לבית סביב:
והצלעות צלע אל צלע שלוש
ושלשים פעמים ובאות בקיר
אשר לבית לצלעות סביב סביב
להיות אחוזים ולא יהיו אחוזים
בקיר הבית: ורחבה ונסבה למעלה
למעלה לצלעות כי מוסב הבית
למעלה למעלה סביב סביב לבית
על כן רחב הבית למעלה

וְכֵן הַתַּחְתּוֹנָה יַעֲלֶה עַל הָעֶלְיוֹנָה
לַתִּיכוֹנָה: וְרָאִיתִי לַבַּיִת גֹּבַהּ סָבִיב
סָבִיב מוּסְדוֹת הַצְּלָעוֹת מְלוֹ
הַקָּנֶה שֵׁשׁ אַמּוֹת אַצִּילָה: רֹחַב
הַקִּיר אֲשֶׁר לַצֵּלָע אֶל הַחוּץ חָמֵשׁ
אַמּוֹת וַאֲשֶׁר מֻנָּח בֵּית צְלָעוֹת
אֲשֶׁר לַבָּיִת: וּבֵין הַלְּשָׁכוֹת רֹחַב
עֶשְׂרִים אַמָּה סָבִיב לַבַּיִת סָבִיב
סָבִיב: וּפֶתַח הַצֵּלָע לַמֻּנָּח פֶּתַח אֶחָד
דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן וּפֶתַח אֶחָד לַדָּרוֹם
וְרֹחַב מְקוֹם הַמֻּנָּח חָמֵשׁ אַמּוֹת
סָבִיב סָבִיב: וְהַבִּנְיָן אֲשֶׁר אֶל פְּנֵי
הַגִּזְרָה פְּאַת דֶּרֶךְ הַיָּם רֹחַב שִׁבְעִים
אַמָּה וְקִיר הַבִּנְיָן חָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב
סָבִיב סָבִיב וְאָרְכּוֹ תִּשְׁעִים אַמָּה:
וּמָדַד אֶת הַבַּיִת אֹרֶךְ מֵאָה אַמָּה
וְהַגִּזְרָה וְהַבִּנְיָה וְקִירוֹתֶיהָ אֹרֶךְ
מֵאָה אַמָּה: וְרֹחַב פְּנֵי הַבַּיִת וְהַגִּזְרָה
לַקָּדִים מֵאָה אַמָּה: וּמָדַד אֹרֶךְ
הַבִּנְיָן אֶל פְּנֵי הַגִּזְרָה אֲשֶׁר עַל
אַחֲרֶיהָ וְאַתּוּקֵיהָא מִפּוֹ וּמִפּוֹ מֵאָה
אַמָּה וְהַהֵיכָל הַפְּנִימִי וְאֻלַמֵּי
הֶחָצֵר: הַסִּפִּים וְהַחַלּוֹנִים הָאֲטֻמוֹת
וְהָאַתִּיקִים סָבִיב לִשְׁלָשְׁתָּם נֶגֶד
הַסַּף שְׂחִיף עֵץ סָבִיב סָבִיב וְהָאָרֶץ
עַד הַחַלֹּנוֹת וְהַחַלֹּנוֹת מְכֻסּוֹת:
עַל מֵעַל הַפֶּתַח וְעַד הַבַּיִת הַפְּנִימִי
וְלַחוּץ וְאֶל כָּל הַקִּיר סָבִיב
סָבִיב בַּפְּנִימִי וּבַחִיצוֹן מִדּוֹת: וְעָשׂוּי
כְּרוּבִים וְתִמֹרִים וְתִמֹרָה בֵּין
כְּרוּב לִכְרוּב וּשְׁנַיִם פָּנִים לַכְּרוּב:
וּפְנֵי אָדָם אֶל הַתִּמֹרָה מִפּוֹ
וּפְנֵי כְפִיר אֶל הַתִּמֹרָה מִפּוֹ
עָשׂוּי אֶל כָּל הַבַּיִת סָבִיב סָבִיב:
מֵהָאָרֶץ עַד מֵעַל הַפֶּתַח הַכְּרוּבִים
וְהַתִּמֹרִים עֲשׂוּיִם וְקִיר הַהֵיכָל:

et sic de inferioribus ascēdebatur ad superiora: & in mediū. Et vidi in domo altitudinē per circuitū fundata latera ad mensuram calami sex cubitorū spacio: & latitudinē per parietem lateris forinsecus quinq; cubitorū. Et erat interior domus in lateribus domus. Et inter gazophylacia latitudinem viginti cubitorū in circuitu domus vndiq;: & ostium lateris ad orationem: ostium vnū ad viam aquilonis: & ostiū vnū ad viam australem: & latitudinē loci ad orōnem quinq; cubitorum in circuitu. Et edificiū quod erat separatū versūq; ad viā respicientē ad mare latitudinis septuaginta cubitorū: paries autē edificii qnq; cubitorū latitudis per circuitū: & lōgitudo eius nonaginta cubitorū. Et mēsus est domus lōgitudinē centū cubitorū: & qd separatū erat edificiū & parietes eius longitudis centū cubitorū. Latitudo aūt ante faciē domus: & eius qd erat separatū cōtra orientē centū cubitorū. Et mēsus est longitudinē edificii cōtra faciem eius qd erat separatū ad dorsum: hecthecas ex vtraq; pte cētū cubitorū: & tēplū interius: & vestibula atrii limina & fenestras obliqs: hecthecas in circuitu per tres partes cōtra vniuscuiusq; limē stratūq; ligno per gyrum in circuitu. Terra autē vsq; ad fenestras: & fenestre clause sup ostia & vsq; ad domū interiorem & forinsecus: & omnē parietem in circuitu intrinsecus & forinsecus ad mensurā: & fabrefacta cherubim & palme: & palma inter cherub & cherub. Duasq; facies hēbat cherub. Faciē hominis iuxta palmam ex hac parte: & faciē leonis iuxta palmam ex alia parte expressam. Per omnem domum in circuitu de terra vsq; ad superiorem portam: cherubim & palme celate erant in pariete

τ ex inferioribus: τ ascenderent ad superiora
καὶ ἐκ τῶν κάτωθεν, καὶ ἀναβαίνωσιν ἐπὶ τὰ ὑπερῶα
τ ex medijs ad tristega τ thrael
καὶ ἐκ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ τριώροφα καὶ τὰ θραὲλ τοῦ
domus altitudo in circuitu distātiā laterum cūlē calamo
οἴκου ὕψος κύκλῳ διάστημα πλευρῶν ἴσον τῷ καλάμῳ
cubitorum sex distātia. τ latitudinē parietis lateris
πηχῶν ἓξ διάστημα. καὶ εὖρος τοῦ τοίχου τῆς πλευρᾶς
forinsecus cubitorum quinq; τ reliqua in medio late=
ἔξωθεν πηχῶν πέντε καὶ τὰ λοιπὰ ἀναμέσον τῶν πλευ=
rū domus τ in medio exedrarum latitudo cubitorum
ρῶν τοῦ οἴκου καὶ ἀναμέσον τῶν ἐξαιδρῶν εὖρος πηχῶν
vigīti in circūferētia domui in circuitu. τ porte
εἴκοσι τὸ περιφερὲς τῷ οἴκῳ κύκλῳ. καὶ αἱ θύραι τῶν
exedrarum ad reliquū porte vnius
ἐξαιδρῶν ἐπὶ τὸ ἀπόλοιπον τῆς θύρας τῆς μιᾶς τῆς
ad aqlonē: τ ostium vnū ad austrū: τ lati
πρὸς βορρᾶν, καὶ ἡ θύρα ἡ μία ἡ πρὸς νότον, καὶ τὸ εὖ=
tudo loci reliqui cubitorum quinq; latitu=
ρος τοῦ τόπου τοῦ ἀπολοίπου πηχῶν πέντε πλά=
do in circuitu. τ separās ante faciem reli
τος κυκλόθεν. καὶ τὸ διορίζον κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀπο
qui qd ad mare: cubitorum septuagīta latitu
λοίπου τοῦ πρὸς θάλασσαν, πηχῶν ἑβδομήκοντα πλά
do parietis diuidentis: τ cubitorum quinq;
τος τοῦ τοίχου τοῦ διορίζοντος, καὶ πηχῶν πέντε τὸ
latitudo in circuitu: τ lōgitudo eius cubitorum nonaginta:
εὖρος κυκλόθεν, καὶ μῆκος αὐτοῦ πηχῶν ἐννενήκοντα,
τ mensus est contra domū lōgitudinē cubitorum
καὶ διεμέτρησεν κατέναντι τοῦ οἴκου μῆκος πηχῶν
centū. τ reliqua τ separātia τ parie
ἑκατόν. καὶ τὰ ἀπόλοιπα καὶ τὰ διορίζοντα καὶ οἱ τοῖ
tes eius lōgitudinē cubitorum centū: τ latitudinē
χοι αὐτοῦ μῆκος πηχῶν ἑκατόν, καὶ τὸ εὖρος κατὰ
faciem tēpli τ reliqua contra
πρόσωπον τοῦ ναοῦ καὶ τὰ ἀπόλοιπα κατέναντι
cubitorum centū τ mensus est lōgitudinē separan
πηχῶν ἑκατόν καὶ διεμέτρησεν τὸ μῆκος τοῦ διορίζον=
tis cōtra faciem reliquorum q erāt post ter=
τος κατὰ πρόσωπον τῶν ἀπολοίπων τῶν κατόπι=
gū domus illius τ reliqua q hinc
σθεν τοῦ οἴκου ἐκείνου καὶ τὰ ἀπόλοιπα τὰ ἔνθεν
τ q inde cubitorum centū lōgitudinē. τ tēplū τ an=
καὶ τὰ ἔνθεν πηχῶν ἑκατὸν μῆκος. καὶ ὁ ναὸς καὶ αἱ
guli τ clam exterius strata ligno: τ
γωνίαι καὶ τὸ αἰλὰμ τὸ ἐξώτερον πεφατνωμένα, καὶ αἱ
fenestre reticulate ad lucēdū q in circuitu tri=
θυρίδες δικτυωταὶ ὑποφαύσιν τοῖς κύκλῳ τοῖς τρι=
bus vt τ pspiceret. τ domus τ cāq prima
σὶν ὥστε καὶ διακύπτειν. καὶ ὁ οἶκος καὶ τὰ πλησίον
strata ligno p circuitū τ a pauimēto vsq; ad fene
ἐξυλωμένα κύκλῳ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἕως τῶν θυ
stras: τ fenestre aperte tripliciter ad pspi
ρίδων, καὶ αἱ θυρίδες ἀναπτυσσόμεναι τρισσῶς εἰς δια
ciendū τ vsq; ad domū interiorē τ
κύπτειν καὶ ἕως τοῦ οἴκου τοῦ ἐσωτέρου καὶ τοῦ
exteriorē τ p oēm parietē in circuitu intrisecus
ἐξωτέρου καὶ ἐφ᾽ ὅλον τὸν τοῖχον κύκλῳ τὸν ἔσωθεν
τ extrinsecus celata cherubim: τ palme
καὶ τὸν ἔξωθεν γεγλυμμένα χερουβείμ, καὶ φοίνικες
inter cherubim τ cherub duo facies
ἀναμέσον χερουβεὶμ καὶ χερουβ δύο πρόσωπα τῷ
cherub facies hoīs ad palmā hinc τ fa=
χερουβ πρόσωπον ἀνθρώπου πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν καὶ πρό
ciem hoīs ad palmā inde celatus
σωπον ἀνθρώπου πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν διαγεγλυμ=
ois paries in circuitu ex pauimēto vsq;
μένος ὅλος ὁ τοῖχος κυκλόθεν ἐκ τοῦ ἐδάφους ἕως
ad laquear cherubim τ palme celate
φατνώματος χερουβεὶμ καὶ οἱ φοίνικες διαγεγραμ=
τ sanctuariū
μένοι καὶ ἅγιοι

τ templū aperiebatur p quattuor āgulos p faciem
καὶ ὁ ναὸς ἀναπτυσσόμενος τετράγωνα κατὰ πρόσωπον
sctōrum visio sicut aspectus altaris lignei: cubitorum
τῶν ἁγίων ὅρασις ὡς ὄψις θυσιαστηρίου ξυλίνου, πηχῶν
triū altitudo eius: τ cubitorum duorum longitudo τ
τριῶν τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ πηχῶν δύο τὸ μῆκος, καὶ
latitudo cubitorum duorum. τ cornua hēbat: τ basis
τὸ εὖρος πηχῶν δύο. καὶ κέρατα εἶχεν, καὶ ἡ βάσις
eius τ parietes eius lignei: τ dixit ad me:
αὐτοῦ καὶ οἱ τοῖχοι αὐτοῦ ξύλινοι, καὶ εἶπεν πρός με,
hec mensa q an faciem dni: τ duo ostia
αὕτη ἡ τράπεζα ἡ πρὸ προσώπου κυρίου, καὶ δύο θυρώ
tēplo: τ sctō duo ostia duobus
ματα τῷ ναῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ δύο θυρώματα τοῖς δυσὶ
ostijs q vertebant duo ostia vni τ duo
θυρώμασι τοῖς στροφωτοῖς δύο θυρώματα ἑνὶ καὶ δύο
ostia porte secūde τ celatura in eis:
θυρώματα τῇ θύρᾳ τῇ δευτέρᾳ καὶ γλυφὴ ἐπ᾽ αὐτῶν,
τ ostia tēplo cherubim τ palme scdm
καὶ θυρώματα τῷ ναῷ χερουβεὶμ καὶ φοίνικες κατὰ τὴν
sculpturā sctōrum τ scdm ligna ante faciem
γλυφὴν τῶν ἁγίων καὶ κατὰ τὰ ξύλα κατὰ πρόσωπον
clam forisecus τ fenestre abscōdite. τ mensus est
τοῦ αἰλὰμ ἔξωθεν καὶ θυρίδες κρυπταί. καὶ διεμέτρησεν
hinc τ inde in laquearia clam: τ late=
ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰς τὰ ὀρόφωτα τοῦ αἰλάμ, καὶ τὰ πλευ
ra domus coniuncta.
ρὰ τοῦ οἴκου ἐζυγωμένα.

Ca. 42.

Et eduxit me in atriū exterius ad
Καὶ ἐξήγαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν κα
orientē contra portam q ad aqlonē: τ
τὰ ἀνατολὰς κατέναντι τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν, καὶ
eduxit me: τ ecce exedre quinq; iuxta
ἐξήγαγέν με, καὶ ἰδοὺ ἐξαίδραι πέντε ἐχόμεναι τοῦ
reliquum τ prope separatū ad aqlonē:
ἀπολοίπου καὶ ἐχόμεναι τοῦ διορίζοντος πρὸς βορρᾶν,
cubitis centū lōgitudo ad aqlonē: τ latitudo cubitorum
πηχῶν ἑκατὸν μῆκος πρὸς βορρᾶν, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν
quinquaginta descripte sicut porte
πεντήκοντα διαγεγραμμέναι ὃν τρόπον αἱ πύλαι
atrij interioris: τ sicut columne
τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας, καὶ ὃν τρόπον αἱ περίστυλοι
atrij exterioris p ordinē ā faciem
τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας κατὰ στίχον ἀντιπρόσωποι
porticus trine: τ contra exedras deambula
στοαὶ τρισσαί, καὶ κατέναντι τῶν ἐξαιδρῶν περίπα=
tio cubitorum decē latitudo per cubitos centū lōgi
τος πηχῶν δέκα τὸ πλάτος ἐπὶ πήχεις ἑκατὸν μῆ=
tudo ad interiorē viā cubiti vnius. τ o=
κος εἰς τὴν ἐσωτέραν ὁδὸν πήχους ἑνός. καὶ τὰ θυ=
stia eorum ad aqlonē: τ deambulatiōes
ρώματα αὐτῶν πρὸς βορρᾶν, καὶ οἱ περίπατοι οἱ
cenaculorum similr. qm eminebāt colūne extra
ὑπερῴων ὡσαύτως ὅτι ἐξεῖχε τὸ περίστυλον ἔξωθεν
colūnas inferiores τ spaciū sic.
τοῖς στύλοις τοῖς κατωτέροις καὶ τὸ διάστημα οὕτως.
triplices erant τ colūnas nō hēbāt sicut colūne
τριπλαῖ ἦσαν καὶ στύλους οὐκ εἶχον καθὼς οἱ στῦλοι
exedrarum. ppterea eminebāt ab his q inferius
τῶν ἐξαιδρῶν. διὰ τοῦτο ἐξεῖχον ἀπὸ τῶν ὑποκάτω=
τ his q in medio de terra τ limen extrinsecus
θεν καὶ τῶν ἐν μέσῳ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ φλιὰ ἔξωθεν ὃν
sicut exedre atrij exterioris respiciē=
τρόπον αἱ ἐξαίδραι τῆς αὐλῆς τῆς ἔξωθεν αἱ βλέπου
tes contra exedras q ad aqlonē lōgitudo
σαι ἀπέναντι τῶν ἐξαιδρῶν τῶν πρὸς βορρᾶν μῆκος
cubitorum quīquaginta.
πηχῶν πεντήκοντα.

templi: limen quadrangulum: & facies sanctuarii aspectus contra aspectū. Altaris lignei trium cubitorū altitudo: & longitudo eius duorum cubitorū: & anguli eius & lōgitudo eius & parietes eius lignei. Et locutus est ad me. Hec est mensa coram domino. Et duo ostia erant in tēplo: & in sanctuario. Et in duobus ostiis ex vtraq; parte bina erant ostiola que in se inuicem plicabantur. Bina enim ostia erant ex vtraq; parte ostiorū. Et celata erant in ipsis ostiis templi cherubim & sculptura palmarum sicut in parietibus quoq; expressa erant. Quāobrē & grossiora erant ligna in vestibuli fronte forinsecus: sup q fenestre obliq; & similitudo palmarū hinc atq; inde in humerulis vestibuli sm latera domus: latitudineq; parietum.

42.

Et eduxit me in atriū exterius per viam ducentem ad aqlonē. Et itroduxit me in gazophylaciū qd erat cōtra separatū edificiū & cōtra edem vergentē ad aquilonē in facie longitudinis cētum cubitos ostii aquilonis: & latitudinis quinquaginta cubitos cōtra viginti cubitos atrii interioris: & cōtra pauimentū stratū lapide atrii exterioris: vbi erat porticus iuncta porticui triplici. Et ante gazophylacia deambulatio decem cubitorū latitudinis: ad iteriora respiciēs vie cubiti vnius. Et ostia eorū ad aqlonē vbi erant gazophylacia in superioribus humiliora quia supportabāt porticus q ex illis eminebāt de inferioribus & de mediis edificii. Tristega enī erant: & nō habebāt colūnas sicut erant colūne atriorū. Propterea eminebāt de inferioribus & de mediis a terra cubitis qnquaginta. Et peribolus exterior sm gazophylacia q erāt in via atrii exterioris ante gazophylacia. Longitudo eius qnqginta cubitorū.

הַהֵיכָל מְזוּזַת רְבֻעָה וּפְנֵי הַקֹּדֶשׁ
הַמַּרְאֶה כַּמַּרְאֶה: הַמִּזְבֵּחַ עֵץ
שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת גָּבֹהַּ וְאָרְכּוֹ שְׁתַּיִם
אַמּוֹת וּמִקְצֹעוֹתָיו לוֹ וְאָרְכּוֹ
וְקִירֹתָיו עֵץ וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה
הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהֹוָה: וּשְׁתַּיִם
דְּלָתוֹת לַהֵיכָל וְלַקֹּדֶשׁ: וּשְׁתַּיִם
דְּלָתוֹת לַדְּלָתוֹת שְׁתַּיִם מוּסַבּוֹת
דְּלָתוֹת שְׁתַּיִם לְדֶלֶת אֶחָת
וּשְׁתֵּי דְלָתוֹת לָאַחֶרֶת: וַעֲשׂוּיָה
אֲלֵיהֶן אֶל דַּלְתוֹת הַהֵיכָל כְּרוּבִים
וְתִמֹרִים כַּאֲשֶׁר עֲשׂוּיִם לַקִּירוֹת
וְעָב עֵץ אֶל פְּנֵי הָאוּלָם מֵהַחוּץ:
וְחַלּוֹנִים אֲטֻמוֹת וְתִמֹרִים מִפּוֹ
וּמִפּוֹ אֶל כִּתְפוֹת הָאוּלָם וְצַלְעוֹת
הַבַּיִת וְהָעֻבִּים:

Cap. xlij.

וַיּוֹצִאֵנִי אֶל
הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה הַדֶּרֶךְ דֶּרֶךְ
הַצָּפוֹן וַיְבִאֵנִי אֶל הַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר
נֶגֶד הַגִּזְרָה וַאֲשֶׁר נֶגֶד הַבִּנְיָן
אֶל הַצָּפוֹן: אֶל פְּנֵי אֹרֶךְ אַמּוֹת
הַמֵּאָה פֶּתַח הַצָּפוֹן וְהָרֹחַב חֲמִשִּׁים
אַמּוֹת: נֶגֶד הָעֶשְׂרִים אֲשֶׁר לֶחָצֵר
הַפְּנִימִי וְנֶגֶד רִצְפָה אֲשֶׁר לֶחָצֵר
הַחִיצוֹנָה אַתִּיק אֶל פְּנֵי אַתִּיק
בַּשְּׁלִשִׁים: וְלִפְנֵי הַלְּשָׁכוֹת מַהֲלַךְ
עֶשֶׂר אַמּוֹת רֹחַב אֶל הַפְּנִימִית
דֶּרֶךְ אַמָּה אֶחָת וּפִתְחֵיהֶם לַצָּפוֹן:
וְהַלְּשָׁכוֹת הָעֶלְיוֹנֹת קְצֻרוֹת כִּי
יוּכְלוּ אַתִּיקִים מֵהֵנָּה מֵהַתַּחְתֹּנוֹת
וּמֵהַתִּכֹנוֹת בִּנְיָן: כִּי מְשֻׁלָּשׁוֹת הֵנָּה
וְאֵין לָהֶן עַמּוּדִים כְּעַמּוּדֵי הַחֲצֵרוֹת
עַל כֵּן נֶאֱצַל מֵהַתַּחְתּוֹנוֹת וּמֵהַתִּיכֹנוֹת
מֵהָאָרֶץ: וְגָדֵר אֲשֶׁר לַחוּץ לְעֻמַּת
הַלְּשָׁכוֹת דֶּרֶךְ הֶחָצֵר הַחִיצֹנָה אֶל
פְּנֵי הַלְּשָׁכוֹת אָרְכּוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה:

כי ארך הלשכות אשר לחצר
החצונה חמשים אמה והנה על פני
ההיכל מאה אמה: ומתחת הלשכות היכל
האלה המבוא מהקדים בבאו בוא קדם
להנה מהחצר החצנה: ברחב גדר
החצר דרך הקדים אל פני הגזרה
ואל פני הבנין לשכות: ודרך גנה
לפניהם כמראה הלשכות אשר ראה
דרך הצפון כארכן כן רחבן וכל צפן
מוצאיהן וכמשפטיהן וכפתחיהן: יצא שפט
וכפתחי הלשכות אשר דרך הדרום דרם
פתח בראש דרך דרך בפני הגדרת
הגינה דרך הקדים בבואן: ויאמר הגן קדם
אלי לשכות הצפון לשכות הדרום אמר צפן
אשר אל פני הגזרה הנה לשכות
הקדש אשר יאכלו שם הכהנים אכל
אשר קרובים ליהוה קדשי קרב
הקדשים שם יניחו קדשי הקדשים נוח
והמנחה והחטאת והאשם כי המקום קום
קדש: בבאם הכהנים ולא יצאו בוא
מהקדש אל החצר החיצונה ושם חוץ
יניחו בגדיהם אשר ישרתו בהן נוח שרת
כי קדש הנה ולבשו בגדים אחרים
וקרבו אל אשר לעם: וכלה את
מדות הבית הפנימי והוציאני דרך מדד פנה
השער אשר פניו דרך הקדים יצא פנה
ומדדו סביב סביב: מדד רוח הקדים קדם
בקנה המדה חמש מאות קנים קנה
בקנה המדה סביב: מדד רוח מדד סבב
הצפון חמש מאות קנים בקנה מאה
המדה סביב: את רוח הדרום מדד דרם
חמש מאות קנים בקנה המדה:
סבב אל רוח הים מדד חמש
מאות קנים בקנה המדה: לארבע
רוחות מדדו חומה לו סביב סביב חמה
ארך חמש מאות ורחב חמש

quia longitudo erat gazophylaciorum atrii ∞ exterioris quinquaginta cubitorū: & lōgitudo ante faciē tēpli centū cubitorū. Et erat subter gazophylacia hec introitus ab oriente ingrediētiū in ea de atrio exteriori in latitudine periboli atrii qđ erat cōtra viam orientalē in faciem edificii separati. Et erant ante edificiū gazophylacia: & via ante faciē eorū iuxta similitudinē gazophylaciorꝝ q̄ erant in via aquilonis. Sm̄ longitudinē eorū: sic & latitudo eorum: & oīs introitus eorꝝ & similitudines & ostia eorū sm̄ ostia gazophylaciorꝝ que erant in via respiciēte in notū. Ostium in capite vie quavia erat ante vestibulū separatū per viā orientalē ingredictibus. Et dixit ad me. Gazophylacia aqlonis & gazophylacia austri q̄ sunt ante edificiū separatū: hec sunt gazophylacia sācta: in qbus vescūtur sacerdotes qui appropinquāt ad dn̄m in sancta sctorꝝ. Ibi ponēt scā sanctorꝝ: & oblationē pro pctō & pro delicto. Locus enī sanct⁹ ē. Cū aūt ingressi fuerint sacerdotes: non egredientur de sanctis in atrium exterius. Et ibi reponēt vestimenta sua in quibus ministrant: ∞ quia sancta sunt: vestiēturq̄ vestimentis aliis ∞ & sic pcedent ad populum. Cumq̄ complesset mēsuras domus interioris eduxit me per viam porte que respiciebat ad viam orientalem: ∞∞∞ & mēsus est eā vndiq̄ p circuitū. Mensus est autē cōtra ventū orientalē calamo mēsure qngentos calamos i calamo mēsure per circuitū. Et mēsus est cōtra ventū aquilonis quingētos calamos: in calamo mēsure per gyrꝝ. Et ad ventū australē mēsus est quingentos calamos: in calamo mēsure p circuitū. Et ad ventū occidētalē mēsus est qngētos calamos: i calamo mēsure. Per q̄ttuor vētos mēsus ē murū ei⁹ vndiq̄ p circuitū lōgitudinē qngētorꝝ cubitorꝝ: & latitudinē qngētorꝝ cubitorꝝ

q̄ʒ lōgitudo exedrarꝝ respicientiū in atriū
ὅτι τὸ μῆκος τῶν ἐξαιδρῶν τῶν βλεπουσῶν εἰς τὴν αὐλὴν
exterius cubitorꝝ quinq̄gīta ꝛ he sunt ōfe-
τὴν ἐξωτέραν πηχῶν πεντήκοντα καὶ αὗται εἰσὶν αἱ ἀντιπρό-
cies his totū cubitorꝝ centū. ꝛ ostia exe-
σωποι ταύταις τὸ πᾶν πηχῶν ἑκατόν. καὶ αἱ θύραι τῶν ἐξαι-
drarꝝ istarꝝ introitus q̄ ad orientem vt ingrediā-
δρῶν τούτων τῆς εἰσόδου τῆς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ εἰσπορεύε-
tur p eas ex atrio exteriori scđm lumē hoc
σθαι δι' αὐτῶν ἐκ τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας κατὰ τὸ φῶς τοῦ
in pncipio deābulatorii: ꝛ ad meridiem ꝛ ad faciem
ἐν ἀρχῇ τοῦ περιπάτου, καὶ κατὰ πρὸς νότον καὶ κατὰ πρόσω-
austri: ꝛ ad faciem reliqui: ꝛ ad
πον τοῦ νότου, καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀπολοίπου, καὶ κατὰ
faciem separantis ꝛ exedre ꝛ deābulatoriū ad
πρόσωπον τοῦ διορίζοντος, καὶ αἱ ἐξαίδραι καὶ ὁ περίπατος κατὰ
facies suas iuxta mēsuras exedrarꝝ q̄ ad
τὰ πρόσωπα αὐτῶν κατὰ τὰ μέτρα τῶν ἐξαιδρῶν τῶν πρὸς
aqlonē. ꝛ scđm lōgitudinē eaꝝ: ꝛ scđm latitudinē eaꝝ:
βορρᾶν. καὶ κατὰ τὸ μῆκος αὐτῶν, καὶ κατὰ τὸ εὖρος αὐτῶν,
ꝛ scđm oēs exitus eaꝝ ꝛ introitus: ꝛ scđm
καὶ κατὰ πάσας τὰς ἐξόδους αὐτῶν καὶ εἰσόδους, καὶ κατὰ
lūminaria eaꝝ: ꝛ scđm ostia ipaꝝ exedrarꝝ
τὰ φῶτα αὐτῶν, καὶ κατὰ θυρώματα αὐτῶν τῶν ἐξαιδρῶν
q̄ ad meridiē. scđm ostia ab initio deambulato
τῶν πρὸς νότον. κατὰ τὰ θυρώματα ἀπ' ἀρχῆς τοῦ περιπά-
rii ad lumē spacii calami ad orientē vt iretur
του εἰς φῶς διαστήματος καλάμου κατὰ ἀνατολὰς τοῦ εἰσπο-
per ea. ꝛ dixit ad me: exedre ad aqlonē
ρεύεσθαι αὐτά. καὶ εἶπεν πρός με, αἱ ἐξαίδραι αἱ πρὸς βορρᾶν
ꝛ exedre q̄ ad austrū existes ante faciem spa-
καὶ αἱ ἐξαίδραι αἱ πρὸς νότον οὖσαι, κατὰ πρόσωπον τῶν δια-
tiorum sunt exedre sancti sanctorꝝ in q̄b⁹ vescunt
στημάτων εἰσὶν αἱ ἐξαίδραι τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων ἐν αἷς ἔδονται
ibi sacerdotes appropiq̄ntes ad dn̄m scā scōrꝝ ꝛ
ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες πρὸς κύριον τὰ ἅγια τῶν ἁγίων καὶ
sacrificiū ꝛ q̄ pro ignorātia. q̄ʒ locus sctūs est
τὴν θυσίαν καὶ τὰ περὶ ἀγνοίας. διότι τόπος ἅγιός ἐστιν
nō ingredietur illuc p̄ter sacerdotes: ꝛ nō egredi-
οὐκ εἰσελεύσονται ἐκεῖ πάρεξ τῶν ἱερέων, καὶ οὐκ ἐξελεύ-
entur ex sctīs in atriū exterius. vt om
σονται ἐκ τῶν ἁγίων εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν. ὅπως διὰ
nino scī sint q̄ offerunt. ꝛ nō tangant
παντὸς ἅγιοι ὦσιν οἱ προσάγοντες. καὶ μὴ ἅπτωνται τοῦ
vestimēta eorꝝ in q̄b⁹ ministrant in eis: q̄ʒ scā
στολισμοῦ αὐτῶν ἐν οἷς λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς, διότι ἅγιά
sunt: ꝛ induentur vestimēta alia q̄n tangant ppl'm. ꝛ cō-
ἐστιν, καὶ ἐνδύσονται ἱμάτια ἕτερα ὅταν ἅπτωνται τοῦ λαοῦ. καὶ συν-
pleta ē mensuratio dom⁹ interioris: ꝛ eduxit me p viam
τελέσθη διαμέτρησις τοῦ οἴκου ἔσωθεν, καὶ ἐξήγαγέν με κατὰ τὴν ὁδὸν
porte respicientis ad orientē. ꝛ mēsus est dom⁹
τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς. καὶ διεμέτρησεν τοῦ οἴκου
exemplar i circuitu in ordine. ꝛ stetit post tergū por-
τὸ ὑπόδειγμα κυκλόθεν ἐν διατάξει. καὶ ἔστη κατὰ νώτου τῆς πύ-
te respiciētis ad orientem: ꝛ mensus est dom⁹ exem-
λης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ διεμέτρησε τοῦ οἴκου τὸ ὑπό-
plar i circuitu in ordine quingētos in calamo mēsure:
δειγμα κυκλόθεν ἐν διατάξει πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου
ꝛ cōuersus ē ad mare: ꝛ mensus est scđm faciem
καὶ ἐπέστρεψεν πρὸς θάλασσαν, καὶ διεμέτρησεν κατὰ πρόσωπον τῆς
maris cubitorꝝ quingētos in calamo mensure. ꝛ cō-
θαλάσσης πηχῶν πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου. καὶ ἐπέ-
uers⁹ ē ad aqlonē: ꝛ mensus est scđm faciem aqlonis cu-
στρεψεν πρὸς βορρᾶν, καὶ διεμέτρησεν κατὰ πρόσωπον τοῦ βορρᾶ πη-
bitorꝝ quīgentos in calamo mensure. ꝛ cōuersus ē ad austrū:
χῶν πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου. καὶ ἐπέστρεψεν πρὸς νότον,
ꝛ mensus est scđm faciem austri quīgentos in cala-
καὶ διεμέτρησεν κατὰ πρόσωπον τοῦ νότου πεντακοσίους ἐν τῷ καλά-
mo mēsure q̄ttuor ptes ei⁹: ꝛ disposuit murū ei
μῳ τοῦ μέτρου τὰ τέσσαρα μέρη αὐτοῦ, καὶ διέταξεν περίβολον αὐτοῦ
p circuitū: q̄ngentos ad orientē. ꝛ quīgētorꝝ cubitorꝝ latitudo
κύκλῳ, πεντακοσίους πρὸς ἀνατολάς. καὶ πεντακοσίων πηχῶν εὖρος

ad diuidendū inter scā ꝛ inter an-
τοῦ διαστέλλειν ἀναμέσον τῶν ἁγίων καὶ ἀναμέσον τοῦ προ-
murale in ordine dom⁹.
τειχίσματος ἐν διατάξει τοῦ οἴκου.

Ca. 43.

Et adduxit me ad portā q̄ ad orientem: ꝛ
Καὶ ἤγαγέν με ἐπὶ τὴν πύλην τὴν πρὸς ἀνατολάς, καὶ
eduxit me: ꝛ ecce glīa dei israel veniebat p
ἐξήγαγέν με, καὶ ἰδοὺ δόξα θεοῦ ἰσραὴλ ἤρχετο κατὰ τὴν
viā q̄ ad orientem: ꝛ vox castrorꝝ q̄si vox
ὁδὸν τὴν πρὸς ἀνατολάς, καὶ φωνὴ τῆς παρεμβολῆς ὡς φω-
geminātiū multorꝝ: ꝛ terra resplēdebat q̄si ful-
νὴ διπλασιαζόντων πολλῶν, καὶ ἡ γῆ ἐξέλαμπεν ὡς φέγ-
gur in glīa p circuitū: ꝛ visio quā vidi scđm visio-
γος ἐν τῇ δόξῃ κυκλόθεν, καὶ ἡ ὅρασις ἣν ἴδον κατὰ τὴν ὅρα-
nē quā videra q̄n ingrediebar vt vngerē ciuitatē: ꝛ
σιν ἣν ἴδον ὅτε εἰσεπορευόμην τοῦ χρῖσαι τὴν πόλιν, καὶ
visio currus quē vidi scđm visionē quā vidi sup
ἡ ὅρασις τοῦ ἅρματος οὗ ἴδον κατὰ τὴν ὅρασιν ἣν ἴδον ἐπὶ
fluuium chobar: ꝛ cecidi in faciem meā: ꝛ
τοῦ ποταμοῦ χοβάρ, καὶ ἔπεσα ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ
glīa dn̄i igressa ē in domū p viā por-
ἡ δόξα κυρίου εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύ-
te respicientis ad oriētem: ꝛ assumpsit me
λης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἀνέλαβέν με
spūs ꝛ introduxit me in atriū interius: ꝛ
πνεῦμα καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ
ecce plena glīa dn̄i dom⁹: ꝛ steti ꝛ ecce vox
ἰδοὺ πλήρης δόξης κυρίου ὁ οἶκος, καὶ ἔστην καὶ ἰδοὺ φωνὴ
de domo loquētis ad me. ꝛ vir stabat iux-
ἐκ τοῦ οἴκου λαλοῦντος πρός με. καὶ ὁ ἀνὴρ εἱστήκει ἐχό-
ta me: ꝛ dixit ad me: vidisti tu fili hois
μενός μου, καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου τὸν
locum solii mei ꝛ locū vestigii pe-
τόπον τοῦ θρόνου μου καὶ τὸν τόπον τοῦ ἴχνους τῶν πο-
dū meorꝝ: in q̄b⁹ habitabit nomē meū in medio do-
δῶν μου, ἐν οἷς κατασκηνώσει τὸ ὄνομά μου ἐν μέσῳ τοῦ οἴ-
m⁹ israel in sēpiternū: ꝛ non cōtaminabūt vltra dom⁹
κου ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐ μὴ βεβηλώσωσιν ἔτι οἶκος
israel nomē meū sctūm: ipi ꝛ duces eorꝝ in
ἰσραὴλ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον, αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγούμενοι αὐτῶν ἐν
fornicatiōe sua: ꝛ in homicidiis ducum suorꝝ in medio
τῇ πορνείᾳ αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς φοναῖς τῶν ἡγουμένων αὐτῶν ἐν μέσῳ
sui: cū ponerēt ipi postes meos i postib⁹ suis:
αὐτῶν, ἐν τῷ τιθέναι αὐτοὺς τὸ πρόθυρόν μου ἐν τοῖς προθύροις αὐτῶν,
ꝛ limina mea herētia liminib⁹ eorꝝ: ꝛ dederūt parietē
καὶ τὰς φλιάς μου ἐχομένας τῶν φλιῶν αὐτῶν, καὶ ἔδωκαν τοῖχον
prope me ꝛ ipos. ꝛ ꝯtaminauerūt nomē meū sanctū in
σύνεγγύς μου καὶ αὐτῶν. καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον ἐν
iniq̄tatib⁹ suis q̄s faciebāt: ꝛ cōtriui eos i furore meo
ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν αἷς ἐποίουν, καὶ ἐξέτριψα αὐτοὺς ἐν θυμῷ μου
ꝛ in occisiōe. ꝛ nūc abiiciant fornicationē suā ꝛ homi-
καὶ ἐν φόνῳ. καὶ νῦν ἀπωσάσθωσαν τὴν πορνείαν αὐτῶν καὶ τοὺς φο-
cidia ducum suorꝝ a me: ꝛ habitabo in medio eo-
νοὺς τῶν ἡγουμένων αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ αὐ-
rū in eternū. ꝛ tu fili hois ōnde domui israel do-
τῶν εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου δεῖξον τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ τὸν οἶ-
mū: ꝛ cessabūt a pctīs suis: ꝛ visionē e-
κον, καὶ κοπάσουσιν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ τὴν ὅρασιν αὐ-
ius ꝛ dispositionē illi⁹: ꝛ ipi accipient tormētū suum
τοῦ καὶ τὴν διάταξιν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ λήψονται τὴν κόλασιν αὐτῶν
p oibus q̄ fecerunt. ꝛ describes domū ꝛ p̄pa-
ὑπὲρ πάντων ὧν ἐποίησαν. καὶ ἀναγράψεις τὸν οἶκον καὶ τὴν ἑτοι-
rationē ei⁹: ꝛ exitus eius: ꝛ introit⁹ ei⁹: substantiā
μασίαν αὐτοῦ, καὶ τὰς διεξόδους αὐτοῦ, καὶ εἰσόδους αὐτοῦ, τὴν ὑπόστασιν
eius: ꝛ oia precepta illi⁹ ꝛ omnia legitia ei⁹:
αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ προστάγματα αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ νόμιμα αὐτοῦ,
ꝛ omnes leges eius notas facies illis ꝛ describes
καὶ πάντας τοὺς νόμους αὐτοῦ γνωρίσεις αὐτοῖς καὶ διαγράψεις
coram eis: ꝛ custodiant oēs iustificatiōes meas ꝛ om-
ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ φυλάξωνται πάντα τὰ δικαιώματά μου καὶ πάν-
nia precepta mea: ꝛ faciant ea. ꝛ descriptionē dom⁹
τα τὰ προστάγματά μου, καὶ ποιήσωσιν αὐτά. καὶ διαγραφὴν τοῦ οἴκου

diuidentē inter sanctuariū & vulgi locū. 43.

Et duxit me ad portam ∞∞∞∞∞∞ que respiciebat ad viam orietalē. Et ecce gloria dei israel igrediebatur per viam orientalem: ∞ & vox erat ei quasi vox aquarū multarꝝ: & terra splendebat a maiestate eius. Et vidi visionē ∞∞ sm̄ speciem quam videram ∞∞∞∞∞∞ quādo venit vt disperderet ciuitatē: & species ∞ sm̄ aspectū quē viderā iuxta fluuium chobar. Et cecidi sup faciē meā. Et maiestas dn̄i ingressa est tēplum per viam porte que respiciebat ad ∞∞ orientē. Et eleuauit me spūs: & itroduxit me in atrium interius. Et ecce repleta erat gloria ∞ dn̄i domus. Et audiui loquentem ad me ∞∞∞ de domo: & vir qui stabat iuxta me. ∞∞∞∞ Et dixit ad me. Fili hominis: locus ∞∞∞∞∞ solii mei: & locus vestigiorū pedū meorū: vbi habito in medio filiorū israel in eternum: ∞∞∞ & non polluet vltra domus israel nomen ∞∞ sanctū meū: ipsi & reges eorū in fornicationibus suis: & in ruinis regū suorū: & in excelsis: q fabricati sunt limē suū iuxta limē meū: & postes suos iuxta postes meos & murus erat iter me & eos; & polluerūt nomē sanctū meū in aboiationib⁹ q̄s fecerit: ꝓpter qđ cōsūpsi eos i ira mea. Nūc ergo repellāt ꝓcul fornicationē suā & ruinas regū suorū a me & habitabo in medio eorꝝ semp. Tu aūt fili hominis ostende domui israel ∞∞∞∞∞∞ tēplū & cōfundantur ab iniqtatibus suis: & metiātur fabricam: & erubescant ex omnibus que fecerūt. Figurā domus & fabrice eius exitus ∞ & introit⁹ & oēm descriptionē eius & vniuersa precepta eius: cunctūq̄ ordinē eius & oēs leges eius ostende eis: & scribe in oculis eorꝝ vt custodiant oēs descriptiones eius & precepta illius ∞ & faciant ea. Ista est lex domus ∞∞∞∞∞∞∞∞

מאות להבדיל בין הקדש לחול: בדל

Cap. xliij.

ויולכני אל השער שער ילך
אשר פנה דרך הקדים: והנה כבוד קדם כבד
אלהי ישראל בא מדרך הקדים בוא
וקולו כקול מים רבים והארץ רבב
האירה מכבדו: וכמראה המראה אור ראה
אשר ראיתי כמראה אשר ראיתי
בבאי לשחת את העיר ומראות בוא
כמראה אשר ראיתי אל נהר כבר
ואפל אל פני: וכבוד יהוה בא אל נפל פנה
הבית דרך שער אשר פניו דרך
הקדים: ותשאני רוח ותביאני אל נשא בוא
החצר הפנימי והנה מלא כבוד פנה
יהוה הבית: ואשמע מדבר אלי שמע דבר
מהבית ואיש היה עמד אצלי:
ויאמר אלי בן אדם את מקום אמר קום
כסאי ואת מקום כפות רגלי אשר
אשכן שם בתוך בני ישראל לעולם שכן
ולא יטמאו עוד בית ישראל שם טמא
קדשי המה ומלכיהם בזנותם זנה
ובפגרי מלכיהם במותם: בתתם במה נתן
ספם את ספי ומזוזתם אצל מזוזתי ספף זוז
והקיר ביני וביניהם וטמאו את
שם קדשי בתועבותם אשר עשו תעב עשה
ואכל אתם באפי: עתה ירחקו רחק
את זנותם ופגרי מלכיהם ממני
ושכנתי בתוכם לעולם: אתה בן עלם
אדם הגד את בית ישראל את נגד
הבית ויכלמו מעונותיהם ומדדו כלם
את תכנית: ואם נכלמו מכל אשר
עשו צורת הבית ותכונתו ומוצאיו עשה כון
ומובאיו וכל צורתו ואת כל יצא בוא
חקתיו וכל צורתו וכל תורתו חקק ירה
הודע אתם וכתב לעיניהם וישמרו ידע שמר
את כל צורתו ואת כל חקתיו
ועשו אותם: זאת תורת הבית עשה

על ראש ההר כל גבלו סביב סביב קדש קדשים הנה זאת תורת הבית: ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטפח וחיק האמה ואמה רחב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד וזה גב המזבח: ומחיק הארץ עד העזרה התחתונה שתים אמות ורחב אמה אחת ומהעזרה הקטנה עד העזרה הגדולה ארבע אמות ורחב האמה: וההראל ארבע אמות ומהאראיל ולמעלה הקרנות ארבע: והאראיל שתים עשרה ארך בשתים עשרה רחב רבוע אל ארבעת רבעיו: והעזרה ארבע עשרה ארך בארבע עשרה רחב אל ארבעת רבעיה והגבול סביב אותה חצי האמה והחיק לה אמה סביב ומעלתהו פנות קדים: ויאמר אלי בן אדם כה אמר אדני יהוה אלה חקות המזבח ביום העשותו להעלות עליו עולה ולזרק עליו דם: ונתתה אל הכהנים הלוים אשר הם מזרע צדוק הקרבים אלי נאם אדני יהוה לשרתני פר בן בקר לחטאת: ולקחת מדמו ונתתה על ארבע קרנתיו ואל ארבע פנות העזרה ואל הגבול סביב וחטאת אתו וכפרתהו: ולקחת את הפר החטאת ושרפו במפקד הבית מחוץ למקדש: וביום השני תקריב שעיר עזים תמים לחטאת וחטאו את המזבח כאשר חטאו בפר: בכלותך מחטא תקריב פר בן בקר תמים ואיל מן הצאן תמים: והקרבתם לפני יהוה והשליכו הכהנים עליהם מלח והעלו אתם

in summitate montis. Oẽs fines eius in circuitu sanctum sanctorum est. Hec est ergo lex domus. Iste aũt mẽsure altaris in cubito verissimo: q habebat cubitũ & palmũ. In sinu eius erat cubitus: & cubitus in latitudine: & definitio eius vsq ad labiũ eius in circuitu palmus vnus. Hec quoq erat fossa altaris. Et de sinu terre vsq ad crepidinẽ nouissimam duo cubiti: & latitudo cubiti vnius: & a crepidine minore vsq ad crepidinẽ maiorẽ qttuor cubiti: & latitudo cubiti vnius. Ipse aũt ariel qttuor cubitorũ: & ab ariel vsq ad sursum cornua qttuor. Et ariel duodecĩ cubitorũ in longitudine p duodecim cubitos latitudinis qdrangulũ eqs lateribus. Et crepido quattuordecĩ cubitorũ longitudinis p qttuordecĩ cubitos latitudinis in qttuor angulis eius & corona in circuitu eius dimidii cubiti: & sinus eius vnius cubiti p circuitũ. Gradus aũt eius versi ad orientẽ. Et dixit ad me. Fili hominis: hec dicit dñs deus. Hi sunt ritus altaris: in quacũq die fuerit fabricatum vt offeratur sup illud holocaustum & effundatur sanguis. Et dabis sacerdotibus & leuitis qui sunt de semine sadoch: qui accedunt ad me: ait dñs deus vt offerãt mihi vitulum de armento pro pctõ. Et assumens de sanguine eius pones sup qttuor cornua eius & super qttuor angulos crepidinis & super coronã in circuitu & mũdabis illud & expiabis. Et tolles vitulum qui oblatus fuerit p pctõ: & cõbures eũ in sepato loco domus extra sanctuariũ. Et in die secũdo offeres hircũ caprarũ imaculatũ p pctõ: & expiabũt altare sicut expiauerunt in vitulo. Cũq cõpleueris expiãs illud offeres vitulum de armẽto immaculatũ: & arietẽ de grege imaculatũ: & offeres eos in conspectu dñi. Et mittẽt sacerdotes sup eos sal: & offerent eos in

holocaustũ dño. Septẽ diebus facies hircũ pro peccato quotidie: & vitulũ de armẽto & arietẽ de pecoribus immaculatos offerent. Septem diebus expiabunt altare & mundabunt illud: & implebunt manus eius. Expletis aũt septẽ diebus: in die octaua & vltra facient sacerdotes super altare holocausta vestra: & q pro pace offerũt: & placatus ero vobis: ait dominus deus. 44.

Et conuertit me ad viam porte sanctuarii exterioris q respiciebat ad orientẽ: & erat clausa. Et dixit dñs ad me. Porta hec clausa erit & non aperietur: & vir non trãsiet per eã: qm dñs deus israel ingressus est per eã: eritq clausa principi. Princeps ipse sedebit in ea vt comedat panem coram dño. Per viã porte vestibuli igredietur: & per viã eius egredietur. Et adduxit me per viã porte aqlonis in cõspectu domus: & vidi: & ecce ipleuit gloria dñi domũ dñi. Et cecidi in faciem meam. Et dixit ad me dñs. Fili hominis: pone cor tuũ & vide oculis tuis: & auribus tuis audi omnia que ego loquor ad te: de vniuersis cerimoniis domus dñi & de cũctis legibus eius. Et pones cor tuũ in viis tẽpli per oẽs exitus sanctuarii: & dices ad exasperãtem me domũ israel. Hec dicit dominus deus. Sufficiat vobis omnia scelera vestra domus israel: eo q inducitis filios alienos incircũcisos corde & incircuncisos carne vt sint in sãctuario meo: & polluant domum meam: & offertis panes meos adipem & sanguinem: & dissoluitis pactũ meũ in oibus sceleribus vris: & nõ seruastis precepta sanctuarii mei: & posuistis custodes obseruationũ mearum in sctũario meo vobismetipsis. Hec dicit dñs deus: ois

עלה ליהוה: שבעת ימים תעשה שעיר חטאת ליום ופר בן בקר ואיל מן הצאן תמימים יעשו: שבעת ימים יכפרו את המזבח וטהרו אתו ומלאו ידו: ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם ואת שלמיכם ורצאתי אתכם נאם אדני יהוה:

Cap.xliiij

וישב אתי דרך שער המקדש החיצון הפנה קדים והוא סגור: ויאמר אלי יהוה השער הזה סגור יהיה לא יפתח ואיש לא יבא בו כי יהוה אלהי ישראל בא בו והיה סגור: את הנשיא נשיא הוא ישב בו לאכול לחם לפני יהוה מדרך אולם השער יבוא ומדרכו יצא: ויביאני דרך שער הצפון אל פני הבית וארא והנה מלא כבוד יהוה את בית יהוה ואפל אל פני: ויאמר אלי יהוה בן אדם שים לבך וראה בעיניך ובאזניך שמע את כל אשר אני מדבר אתך לכל חקות בית יהוה ולכל תורתו ושמת לבך למבוא הבית בכל מוצאי המקדש: ואמרת אל מרי אל בית ישראל כה אמר אדני יהוה רב לכם מכל תועבותיכם בית ישראל: בהביאכם בני נכר ערלי לב וערלי בשר להיות במקדשי לחללו את ביתי בהקריבכם את לחמי חלב ודם ויפרו את בריתי אל כל תועבותיכם: ולא שמרתם משמרת קדשי ותשימון לשמרי משמרתי במקדשי לכם: כה אמר אדני יהוה כל בן

נכר ערל לב וערל בשר לא יבוא אל מקדשי לכל בן נכר אשר בתוך בני ישראל

alienigena incircūcisus corde & icircūcisus carne nō ingredietur sanctuariū meū: ois filius alienus qui e in medio filiorū israel. Sed & leuite q longe recesserūt a me in errore filiorum israel: & errauerunt a me post idola sua: & portauerūt iniquitatem suā: erūt in sctuario meo editui & ianitores portarum domus & ministri domus. Ipsi mactabunt holocausta & victimas populi: & ipsi stabunt in cōspectu eorū vt ministrent eis. Pro eo q ministrauerūt illis in cōspectu idolorū suorū: & facti sunt domui israel in offendiculū iniquitatis: idcirco leuaui manū meā sup eos: ait dñs deus: & portauerūt iniquitatē suā. Et nō appropinqūbunt ad me vt sacerdotio fungātur mihi: neqꝫ accedēt ad oēm sanctuariū meū iuxta sancta sctōꝝ: sed portabūt cōfusionē suā & scelera sua q fecerunt. Et dabo eos ianitores domus: & in omni ministerio eius: & vniuersis q fient in eo. Sacerdotes autē leuite filii sadoch qui custodierūt cerimonias sanctuarii mei cum errarent filii israel a me: ipsi accedent ad me vt ministrēt mihi: & stabūt in cōspectu meo vt offerāt mihi adipē & sanguinē ait dñs deus. Ipsi ingredietur sanctuariū meū: & ipsi accedent ad mensam meā vt ministrēt mihi & custodiāt cerimonias meas. Cūqꝫ ingredientur portas atrii interioris vestibus lineis induentur: nec ascendet sup eos quicqꝫ laneum: quādo ministrāt in portis atrii interioris & intrinsecus. Vitte linee erunt in capitibus eorū: & feminalia linea erunt in lūbis eorū: & nō accingētur in sudore. Cumqꝫ egredietur atriū exterius ad populum: exuent se vestimentis suis in quibus ministrauerant: & reponent ea in gazophylacio sanctuarii

alienigena incircūcisus corde & incircūcisus carne: nō ingredietur in scta mea ab oībus alienigenis in medio domꝰ israel...

& induentur stolis aliis: & nō sctificabūt pplm in stolis suis...

ולבשו בגדים אחרים ולא יקדשו את העם בבגדיהם

& vestient se vestimentis aliis: & nō sanctificabūt populū in vestibus suis. Caput autem suum non radent: neqꝫ comā nutrient: sed tondentes attondent capita sua. Et vinum non bibet ois sacerdos qn ingressus est atrium interius. Et viduam & repudiatā non accipiunt vxores: sed virgines de semine domus israel. Sed & viduam que fuerit vidua a sacerdote accipiēt. Et populū meū docebūt qd sit inter sanctū & pollutū: & inter mundum & inmundū ostendēt eis. Et cū fuerit cōtrouersia stabūt in iudiciis meis & iudicabūt. Leges meas & pcepta mea in oibus solēnitatibꝰ meis custodient: & sabbata mea sanctificabūt. Et ad mortuū hominē nō ingredientur ne polluātur: nisi ad patrē & matrē & filiū & filiam & fratrē & sororē que alterū virū nō habuerit: in qbus cōtaminabuntur. Et postqꝫ fuerit emūdatus: septē dies numerabuntur ei: et in die introitus sui in sctuariū ad atriū interius vt ministret mihi in sanctuario: offeret pro peccato suo: ait dñs deus. Erit autē eis hereditas: ego hereditas eorum: & possessionē non dabitis eis in israel: ego eni possessio eorū. Victimā & pro peccato & pro delicto ipsi comedent: & omne votum in israel ipsorū erit. Et primitiua omnium primogenitorū: & oia libamenta ex omnibus que offerūtur: sacerdotum erunt. Et primitiua ciborum vestrorū dabitis sacerdoti: vt reponat benedictionē domui tue. Omne morticinū & captum a bestiis de auibus et de pecoribus: nō comedent sacerdotes. 45.

Ca. 45.

Vmqꝫ cepitis terram diuidere sortito: separate primitias dño sanctificatum de terra longitudine vigīti quinqꝫ milia: & latitudine decē milia. Sanctificatum erit

ובהפילכם את הארץ בנחלה תרימו תרומה ליהוה קדש מן הארץ ארך חמשה ועשרים אלף ארך ורחב עשרה אלף קדש הוא

Cap. xlv.

בְּכָל גְּבוּלָהּ סָבִיב׃ יִהְיֶה מִזֶּה אֶל הַקֹּדֶשׁ חֲמֵשׁ מֵאוֹת בַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת מְרֻבָּע סָבִיב וַחֲמִשִּׁים אַמָּה מִגְרָשׁ לוֹ סָבִיב׃ וּמִן הַמִּדָּה הַזֹּאת תָּמוֹד אֹרֶךְ חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְרֹחַב עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וּבוֹ יִהְיֶה הַמִּקְדָּשׁ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים׃ קֹדֶשׁ מִן הָאָרֶץ הוּא לַכֹּהֲנִים מְשָׁרְתֵי הַמִּקְדָּשׁ יִהְיֶה הַקְּרֵבִים לְשָׁרֵת אֶת יְהוָה וְהָיָה לָהֶם מָקוֹם לְבָתִּים וּמִקְדָּשׁ לַמִּקְדָּשׁ׃ וַחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אֹרֶךְ וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים רֹחַב וְהָיָה לַלְוִיִּם מְשָׁרְתֵי הַבַּיִת לָהֶם לַאֲחֻזָּה עֶשְׂרִים לְשָׁכֹת׃ וַאֲחֻזַּת הָעִיר תִּתְּנוּ חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים רֹחַב וְאֹרֶךְ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף לְעֻמַּת תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה׃ וְלַנָּשִׂיא מִזֶּה וּמִזֶּה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וְלַאֲחֻזַּת הָעִיר אֶל פְּנֵי תְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וְאֶל פְּנֵי אֲחֻזַּת הָעִיר מִפְּאַת יָם יָמָּה וּמִפְּאַת קֵדְמָה קָדִימָה וְאֹרֶךְ לְעֻמּוֹת אַחַד הַחֲלָקִים מִגְּבוּל יָם אֶל גְּבוּל קָדִימָה׃ לָאָרֶץ יִהְיֶה לּוֹ לַאֲחֻזָּה בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא יוֹנוּ עוֹד נְשִׂיאַי אֶת עַמִּי וְהָאָרֶץ יִתְּנוּ לְבֵית יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְטֵיהֶם׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה רַב לָכֶם נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל חָמָס וָשֹׁד הָסִירוּ וּמִשְׁפָּט וּצְדָקָה עֲשׂוּ הָרִימוּ גְרֻשֹׁתֵיכֶם מֵעַל עַמִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ מֹאזְנֵי צֶדֶק וְאֵיפַת צֶדֶק וּבַת צֶדֶק יְהִי לָכֶם׃ הָאֵיפָה וְהַבַּת תֹּכֶן אֶחָד יִהְיֶה לָשֵׂאת מַעְשַׂר הַחֹמֶר הַבָּת וַעֲשִׂירִת הַחֹמֶר הָאֵיפָה אֶל הַחֹמֶר יִהְיֶה מַתְכֻּנְתּוֹ׃ וְהַשֶּׁקֶל עֶשְׂרִים גֵּרָה עֶשְׂרִים שְׁקָלִים חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים שְׁקָלִים עֲשָׂרָה

in omni termino eius per circuitũ. Et erit ex omni parte sanctificatũ quingentos per quingentos: quadrifariã per circuitũ & quinquaginta cubitis in suburbana eius per gyrũ. Et a mensura ista mensurabis lõgitudinẽ viginti quinque millium: & latitudinẽ decem millium. Et in ipso erit templum sanctumque sanctorum: sanctificatũ de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii qui accedunt ad ministerium domini. Et erit eis locus in domos & in sanctuariũ sanctitatis. Viginti quinque autẽ millia longitudinis & decem millia latitudinis erunt leuitis qui ministrant domui. Ipsi possidebũt viginti gazophylacia. Et possessionẽ ciuitatis dabitis quinque millia latitudinis: & longitudinis viginti quinque millia secundum separationem sanctuarii omni domui israel. Principi quoque hinc & inde in separationem sanctuarii & in possessionẽ ciuitatis contra faciẽ separationis sanctuarii. & contra faciẽ possessionis vrbis a latere maris vsque ad mare & a latere orientis vsque ad orientẽ. Lõgitudinis autẽ iuxta vnãquãque partẽ a termino occidẽtali vsque ad terminũ orientalẽ de terra erit ei possessio in israel. Et non depopulabũtur vltra prĩcipes populum meum: sed terram dabũt domui israel secundum tribus eorũ. Hec dicit dñs deus. Sufficiat vobis prĩcipes israel: iniquitatẽ & rapinas intermittite: & iudiciũ & iustitiã facite. Separate confinia vestra a populo meo: ait dominus deus. Statera iusta & ephi iustum & batus iustus erit vobis. Ephi & batus equalia & vnius mẽsure erunt: vt capiat decimã partem chori batus: & decimã partem chori ephi. Iuxta mẽsurã chori erit equa libratio eorũ. Siclus autẽ viginti obolos habet. Porro viginti sicli & viginti quinque sicli & quindecim

ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ κυκλόθεν, καὶ ἔσαι ἐκ τούτου ἁγίασμα πεντακόσιοι καὶ πεντακόσιοι τετράγωνον κυκλόθεν, καὶ πήχεις πεντήκοντα διάστημα αὐτῷ κυκλόθεν. καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς διαμετρήσεως διαμετρήσεις μῆκος πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ τὸ εὖρος δέκα χιλιάδες, ἐν αὐτῇ ἔσαι τὸ ἁγίασμα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. ἀπὸ τῆς γῆς ἔσαι τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσιν ἐν τοῖς ἁγίοις, καὶ ἔσαι τοῖς ἐγγίζουσι λειτουργεῖν τῷ κυρίῳ, καὶ ἔσαι αὐτοῖς τόπος εἰς οἴκους ἀφωρισμένος τῷ ἁγιασμῷ αὐτῶν εἰκοσιπέντε χιλιάδες μῆκος καὶ εὖρος εἴκοσι χιλιάδες ἔσαι τοῖς λευΐταις τοῖς λειτουργοῦσι τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ αὐτοῖς εἰς κατάσχεσιν πόλεις τοῦ κατοικεῖν, καὶ τὴν κατάσχεσιν τῆς πόλεως δώσετε πέντε χιλιάδας τὸ εὖρος, καὶ τὸ μῆκος εἰκοσιπέντε χιλιάδας ὃν τρόπον ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων παντὶ οἴκῳ ἰσραὴλ ἔσαι. καὶ τῷ ἡγουμένῳ ἐκ τούτου καὶ ἐκ τούτου εἰς τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἁγίων εἰς κατάσχεσιν τῆς πόλεως κατὰ πρόσωπον τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων, καὶ κατὰ πρόσωπον τῆς κατασχέσεως τῆς πόλεως τὰ πρὸς θάλασσαν καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν πρὸς ἀνατολάς, τὸ μῆκος ὡς μία τῶν μερίδων ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν πρὸς θάλασσαν, ἐπὶ τὰ ὅρια τὰ πρὸς ἀνατολὰς τῆς γῆς, καὶ ἔσαι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν ἐν τῷ ἰσραὴλ, καὶ οὐ καταδυναστεύσουσιν οὐκέτι οἱ ἀφηγούμενοι τὸν λαόν μου, καὶ τὴν γῆν κατακληρονομήσουσιν οἶκος ἰσραὴλ κατὰ φυλὰς αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος ὁ θεός· ἱκανούσθω ὑμῖν οἱ ἀφηγούμενοι τοῦ ἰσραήλ, ἀδικίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἀφέλεσθε, καὶ κρίμα καὶ δικαιοσύνην ποιεῖτε, ἐξάρατε τὰς καταδυναστείας ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου λέγει κύριος ὁ θεός. ζυγὸν δίκαιον καὶ μέτρον δίκαιον καὶ χοῖνιξ δικαία ἔσαι ὑμῖν τοῦ μέτρου, καὶ ἡ χοῖνιξ ὁμοίως μία ἔσαι τοῦ λαβεῖν. τὸ δέκατον τοῦ γόμορ, χοῖνιξ καὶ τὸ δέκατον τοῦ γόμορ οἰφὶ τὸ γόμορ ἔσω ἴσον. καὶ τὰ σάθμια εἴκοσι ὀβολοί· πέντε σίκλοι, καὶ εἰκοσιπέντε σίκλοι καὶ πεντεκαίδεκα

σίκλοι ἡ μνᾶ ἔσαι ὑμῖν, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπαρχὴ ἣν ἀφοριεῖτε τὸ ἕκτον μέρος τοῦ μέτρου ἀπὸ τοῦ γόμορ τῶν πυρῶν, καὶ τὸ ἕκτον μέρος τοῦ οἰφὶ ἀπὸ τοῦ κόρου τῶν κριθῶν καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦ ἐλαίου κοτύλην ἐλαίου ἀπὸ δέκα κοτυλῶν, ὅτι αἱ δέκα κοτύλαι εἰσὶ γόμορ. καὶ πρόβατον ἀπὸ διακοσίων προβάτων ἀφαίρεμα ἐκ πασῶν τῶν πατριῶν ἰσραὴλ εἰς θυσίας καὶ εἰς ὁλοκαυτώματα σωτηρίου τοῦ ἐξιλάσκεσθαι περὶ ὑμῶν, λέγει κύριος ὁ θεός. καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς δώσει τὴν ἀπαρχὴν ταύτην τῷ ἀφηγουμένῳ τοῦ ἰσραήλ. καὶ διὰ τοῦ ἀφηγουμένου ἔσαι τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ αἱ θυσίαι καὶ αἱ σπονδαὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις καὶ ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἑορταῖς οἴκου ἰσραήλ. αὐτὸς ποιήσει τὰ περὶ ἁμαρτίας καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου τοῦ ἐξιλάσκεσθαι περὶ τοῦ οἴκου ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεός· ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνὸς λήψεσθε μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον τοῦ ἐξιλάσασθαι τὰ ἅγια. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ δώσει ἐπὶ τὰς φλιὰς τοῦ οἴκου καὶ ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας. καὶ οὕτως ποιήσεις ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ μιᾷ τοῦ μηνὸς παρ' ἑκάστου ἀσυνέτου καὶ νηπίου καὶ ἐξιλάσεσθε τὸν οἶκον. καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, ἔσαι ὑμῖν τὸ πάσχα ἑορτή. ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε. καὶ ποιήσει ὁ ἀφηγούμενος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ τῆς γῆς μόσχον ὑπὲρ ἁμαρτίας. ἑπτὰ ἡμέρας τῆς ἑορτῆς ποιήσει ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ, ἑπτὰ μόσχους καὶ ἑπτὰ κριοὺς ἀμώμους καθ' ἡμέραν ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ περὶ ἁμαρτίας ἔριφον αἰγῶν καθ' ἡμέραν. καὶ θυσίαν καὶ πέμμα τῷ μόσχῳ, καὶ πέμμα τῷ κριῷ ποιήσει. καὶ ἐλαίου τὸ εἶν τῷ πέμματι. καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς

sicli mnam faciunt. Et he sunt primitie quas tolletis: sextam partem ephi de choro frumẽti: & sextam partem ephi de choro ordei. Mensura quoque olei. Batus olei decima pars chori est: & decem bati chorum faciunt. Quia decem bati implent chorum. Et arietem vnũ de grege ducentorum de his que nutriunt israel in sacrificiũ & in holocaustũ: & in pacifica: ad expiandũ pro eis: ait dñs deus. Omnis populus terre tenebitur primitiis his principi in israel. Et super principem erunt holocausta & sacrificium & libamina in solẽnitatibus & in calendis & in sabbatis: in vniuersis solemnitatibus domus israel. Ipse faciet pro peccato sacrificium & holocaustum & pacifica: ad expiandũ pro domo israel. Hec dicit dominus deus. In primo mẽse vna mẽsis sumes vitulum de armẽto immaculatum: & expiabis sanctuariũ. Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato: & ponet in postibus domus & in quattuor angulis crepidinis altaris: & in postibus porte atrii interioris. Et sic facies in septima mensis pro vnoquoque qui ignorauit & errore deceptus est: & expiabis pro domo. In primo mense quartadecima die mensis erit vobis pasce solẽnitas. Septem diebus azyma comedetur. Et faciet princeps in die illa pro se & pro vniuerso populo terre vitulũ pro peccato. Et in septẽ dierũ solemnitate faciet holocaustum dño: septem vitulos & septem arietes immaculatos quotidie septẽ diebus: & pro peccato hircum caprarum quotidie. & sacrificium ephi per vitulum: & ephi per arietem faciet & olei hin per singula ephi. Septimo mense quinta decima die mensis

וְהַחֲמִשָּׁה שֶׁקֶל הַמָּנֶה יִהְיֶה לָכֶם׃ זֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תָּרִימוּ שִׁשִּׁית הָאֵיפָה מֵחֹמֶר הַחִטִּים וְשִׁשִּׁיתֶם הָאֵיפָה מֵחֹמֶר הַשְּׂעֹרִים׃ וְחֹק הַשֶּׁמֶן הַבַּת הַשֶּׁמֶן מַעְשַׂר הַבַּת מִן הַכֹּר עֲשֶׂרֶת הַבַּתִּים חֹמֶר כִּי עֲשֶׂרֶת הַבַּתִּים חֹמֶר׃ וְשֶׂה אַחַת מִן הַצֹּאן מִן הַמָּאתַיִם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וּלְעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ כֹּל הָעָם הָאָרֶץ יִהְיוּ אֶל הַתְּרוּמָה הַזֹּאת לַנָּשִׂיא בְּיִשְׂרָאֵל׃ וְעַל הַנָּשִׂיא יִהְיֶה הָעוֹלוֹת וְהַמִּנְחָה וְהַנֶּסֶךְ בַּחַגִּים וּבֶחֳדָשִׁים וּבַשַּׁבָּתוֹת בְּכָל מוֹעֲדֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הוּא יַעֲשֶׂה אֶת הַחַטָּאת וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת הָעוֹלָה וְאֶת הַשְּׁלָמִים לְכַפֵּר בְּעַד בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ תִּקַּח פַּר בֶּן בָּקָר תָּמִים וְחִטֵּאתָ אֶת הַמִּקְדָּשׁ׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת וְנָתַן אֶל מְזוּזַת הַבַּיִת וְאֶל אַרְבַּע פִּנּוֹת הָעֲזָרָה לַמִּזְבֵּחַ וְעַל מְזוּזַת שַׁעַר הֶחָצֵר הַפְּנִימִית׃ וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשִׁבְעָה בַחֹדֶשׁ מֵאִישׁ שֹׁגֶה וּמִפֶּתִי וְכִפַּרְתֶּם אֶת הַבָּיִת׃ בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם הַפָּסַח חָג שְׁבֻעוֹת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל׃ וְעָשָׂה הַנָּשִׂיא בַּיּוֹם הַהוּא בַּעֲדוֹ וּבְעַד כָּל עַם הָאָרֶץ פַּר חַטָּאת׃ וְשִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג יַעֲשֶׂה עוֹלָה לַיהוָה שִׁבְעַת פָּרִים וְשִׁבְעַת אֵילִים תְּמִימִים לַיּוֹם שִׁבְעַת הַיָּמִים וְחַטָּאת שְׂעִיר עִזִּים לַיּוֹם׃ וּמִנְחָה אֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה׃ בַּשְּׁבִיעִי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ

בֶּחָג יַעֲשֶׂה כָאֵלֶּה שִׁבְעַת הַיָּמִים כַּחַטָּאת כָּעֹלָה וְכַמִּנְחָה וְכַשָּׁמֶן׃

Cap.xlvj.

כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה שַׁעַר הֶחָצֵר הַפְּנִימִית הַפֹּנֶה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפָּתֵחַ וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ יִפָּתֵחַ׃ וּבָא הַנָּשִׂיא דֶּרֶךְ אוּלָם הַשַּׁעַר מִחוּץ וְעָמַד עַל מְזוּזַת הַשַּׁעַר וְעָשׂוּ הַכֹּהֲנִים אֶת עוֹלָתוֹ וְאֶת שְׁלָמָיו וְהִשְׁתַּחֲוָה עַל מִפְתַּן הַשַּׁעַר וְיָצָא וְהַשַּׁעַר לֹא יִסָּגֵר עַד הָעָרֶב׃ וְהִשְׁתַּחֲווּ עַם הָאָרֶץ פֶּתַח הַשַּׁעַר הַהוּא בַּשַּׁבָּתוֹת וּבֶחֳדָשִׁים לִפְנֵי יְהוָה׃ וְהָעֹלָה אֲשֶׁר יַקְרִב הַנָּשִׂיא לַיהוָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שִׁשָּׁה כְבָשִׂים תְּמִימִם וְאַיִל תָּמִים׃ וּמִנְחָה אֵיפָה לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים מִנְחָה מַתַּת יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה׃ וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ פַּר בֶּן בָּקָר תְּמִימִם וְשֵׁשֶׁת כְּבָשִׂים וָאַיִל תְּמִימִם יִהְיוּ׃ וְאֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה מִנְחָה וְלַכְּבָשִׂים כַּאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה׃ וּבְבוֹא הַנָּשִׂיא דֶּרֶךְ אוּלָם הַשַּׁעַר יָבוֹא וּבְדַרְכּוֹ יֵצֵא׃ וּבְבוֹא עַם הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה בַּמּוֹעֲדִים הַבָּא דֶּרֶךְ שַׁעַר צָפוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת יֵצֵא דֶּרֶךְ שַׁעַר נֶגֶב וְהַבָּא דֶּרֶךְ שַׁעַר נֶגֶב יֵצֵא דֶּרֶךְ שַׁעַר צָפוֹנָה לֹא יָשׁוּב דֶּרֶךְ הַשַּׁעַר אֲשֶׁר בָּא בוֹ כִּי נִכְחוֹ יֵצֵאוּ׃ וְהַנָּשִׂיא בְּתוֹכָם בְּבוֹאָם יָבוֹא וּבְצֵאתָם יֵצֵאוּ׃ וּבַחַגִּים וּבַמּוֹעֲדִים תִּהְיֶה הַמִּנְחָה אֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים מַתַּת יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה׃ וְכִי יַעֲשֶׂה הַנָּשִׂיא נְדָבָה עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים נְדָבָה לַיהוָה וּפָתַח לוֹ אֶת הַשַּׁעַר הַפֹּנֶה קָדִים

in solēnitate faciet ſicut ſupradicta ſunt per ſeptē dies: tā pro pctō q̄ȝ pro holocauſto & in ſacrificio & in oleo. 46.

Hec dicit dñs deus. Porta atrii interioris q̄ reſpicit ad orientē erit clauſa ſex diebus in quibus opus fit. Die aūt ſabbati aperietur. Sed & in die calēdaꝝ aperietur: & itrabit prīceps per viam veſtibuli porte deforis & ſtabit in limine porte. Et facient ſacerdotes holocauſtum eius & pacifica eius: & adorabit ſuper limen porte. & egredietur: porta aūt nō claudetur vſq; ad veſperā. Et adorabit popl's terre ad oſtiū porte illi9 in ſabbatis & i calēdis corā dño. Holocauſtū autē hoc offeret prīceps dño i die ſabbati ſex agnos imaculatos & arietē imaclatū & ſacrificiū ephi per arietē. In agnis autē ſacrificiū qđ dederit manus eius & olei hin p ſingula ephi. In die aūt calēdarū vitulū de armēto imaculatū: & ſex agni & aries imaculati erūt: & ephi per vitulū: ephi quoq; per arietem faciet ſacrificiū. De agnis autē ſicut inuenerit manus eius: olei hin per ſingula ephi. Cūq; igreſſus eſt prīceps p viā veſtibuli porte ingrediatur: & per eandē viā exeat. Et cū intrabit ppl's terre in cōſpectu dñi in ſolēnitatibus q ingreditur p portā aqlonis vt adoret egrediatur p viā porte meridiane. Porro q igreditur p viā porte meridiane: egrediatur p viā porte aqlonis. Nō reuertetur p viā porte p quā ingreſſus eſt ſed e regione illius egredietur. Princeps aūt in medio eorū cū ingredientib9 ingredietur: & cū egredietib9 egredietur. Et in nūdinis & in ſolēnitatibus erit ſacrificiū ephi p vitulū & ephi p arietē. In agnis āt erit ſacrificiū ſic iuenerit man9 eius: & in oleo hin p ſingula ephi. Cū aūt fecerit prīceps ſpōtaneū holocauſtū aut pacifica voluntaria dño: aperietur ei porta q̄ reſpicit ad orietē

Ἐν τῇ ἑορτῇ ποιήσει κατὰ τὰ αὐτὰ ἑπτὰ ἡμέρας, καθὼς ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας, καὶ καθὼς τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ καθὼς ἡ θυσία, καὶ καθὼς τὸ ἔλαιον. Ca. 46.

Τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, πύλη ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐσωτέρᾳ τῇ βλεπούσῃ κατὰ ἀνατολάς, ἔσται κεκλεισμένη ἓξ ἡμέρας τὰς ἐργασίμους, ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἀνοιχθήσεται, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς νεομηνίας ἀνοιχθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἀφηγούμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ αἰλὰμ τῆς πύλης ἔξωθεν, καὶ στήσεται ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης, καὶ ποιήσουσιν οἱ ἱερεῖς τὰ ὁλοκαυτώματα αὐτοῦ καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσει ἐπὶ τοῦ προθύρου τῆς πύλης καὶ ἐξελεύσεται, καὶ ἡ πύλη οὐ μὴ κλεισθῇ ἕως ἑσπέρας, καὶ προσκυνήσει ὁ λαὸς τῆς γῆς κατὰ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης ἐκείνης ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις ἐνώπιον κυρίου. Καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα προσοίσει ὁ ἀφηγούμενος τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ἓξ ἀμνοὺς ἀμώμους, καὶ κριὸν ἄμωμον, καὶ θυσίαν πέμμα τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς θυσίαν δόμα χειρὸς αὐτοῦ καὶ ἐλαίου τὸ ἵν τῷ πέμματι. Καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς νεομηνίας μόσχον ἄμωμον, καὶ ἓξ ἀμνούς, καὶ κριὸς ἄμωμος ἔσονται, καὶ πέμμα τῷ κριῷ καὶ πέμμα τῷ μόσχῳ ἔσται θυσία, καὶ τοῖς ἀμνοῖς καθὼς ἂν ἰσχύῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ἐλαίου τὸ ἵν τῷ πέμματι. Καὶ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν ἡγούμενον κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ αἰλὰμ τῆς πύλης εἰσελεύσεται, καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐξελεύσεται. Καὶ ὅταν εἰσπορεύηται ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐνώπιον κυρίου ἐν ταῖς ἑορταῖς, ὁ εἰσπορευόμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν προσκυνῆσαι, ἐξελεύσεται κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον· καὶ ὁ εἰσπορευόμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον, ἐξελεύσεται κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν· οὐκ ἀναστρέψει κατὰ τὴν πύλην ᾗ εἰσελήλυθεν, ἀλλὰ κατευθὺ αὐτῆς ἐξελεύσεται. Καὶ ὁ ἀφηγούμενος ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰσελεύσεται, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν, ἔσται ἡ θυσία πέμμα τῷ μόσχῳ καὶ πέμμα τῷ κριῷ, τοῖς δ᾽ ἀμνοῖς καθὼς ἂν ἰσχύῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ἐλαίου τὸ ἵν τῷ πέμματι. Ἐὰν δὲ ποιήσῃ ὁ ἀφηγούμενος ὁμολογίαν ὁλοκαύτωμα σωτηρίου τῷ κυρίῳ, ἀνοίξει αὐτῷ τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολάς,

καὶ ποιήσει τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου, ὃν τρόπον ποιεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων· καὶ ἐξελεύσεται καὶ κλείσει τὰς θύρας μετὰ τὸ ἐξελθεῖν αὐτόν. Καὶ ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον ποιήσει ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ καθ᾽ ἡμέραν πρωῒ πρωῒ ποιήσει αὐτό. Καὶ θυσίαν ποιήσει ἐπ᾽ αὐτῷ τὸ πρωῒ, ἕκτον τοῦ μέτρου, καὶ ἐλαίου τὸ τρίτον τοῦ ἵν, τοῦ ἀναμῖξαι τὴν σεμίδαλιν θυσίαν τῷ κυρίῳ, πρόσταγμα διὰ παντὸς ποιήσει τὸν ἀμνὸν καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὸ ἔλαιον ποιήσετε τὸ πρωῒ πρωῒ ὁλοκαύτωμα διὰ παντός. Τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἐὰν δῷ ὁ ἀφηγούμενος δόμα ἑνὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, τοῦτο κατάσχεσις τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐν κληρονομίᾳ. Καὶ ἐὰν δῷ δόμα ἑνὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ ἔσται αὐτῷ ἕως τοῦ ἔτους τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀποδώσει τῷ ἡγουμένῳ, πλὴν τῆς κληρονομίας τῶν υἱῶν αὐτοῦ αὐτοῖς ἔσται. Καὶ οὐ μὴ λάβῃ ὁ ἡγούμενος ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ λαοῦ τοῦ καταδυναστεῦσαι αὐτούς, ἐκ τῆς κατασχέσεως αὐτῶν κατακληρονομήσει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ὅπως μὴ διασκορπίζηται ὁ λαός μου ἕκαστος ἐκ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ. Καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν εἴσοδον τὴν κατὰ νώτου τῆς πύλης εἰς τὴν ἐξέδραν τῶν ἁγίων τῶν ἱερέων τὴν βλέπουσαν πρὸς βορρᾶν, καὶ ἰδοὺ τόπος ἐκεῖ κεχωρισμένος. Καὶ εἶπε πρός με, οὗτος ὁ τόπος ἐστὶν οὗ ἑψοῦσιν ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας καὶ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας, καὶ ἐκεῖ πέψουσι τὴν μαναὰ τὸ παράπαν, τοῦ μὴ ἐκφέρειν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν τοῦ ἁγιάζειν τὸν λαόν. Καὶ ἐξήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν, καὶ περιήγαγέ με ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῆς αὐλῆς, καὶ ἰδοὺ αὐλὴ κατὰ κλίτη αὐλῆς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη τῆς αὐλῆς, αὐλαὶ μικραὶ μῆκος πηχῶν τεσσαράκοντα, καὶ εὖρος πηχῶν τριάκοντα, μέτρον ἓν τοῖς τέσσαρσι, καὶ ἐξέδραι κύκλῳ

et faciet holocauſtū ſuū & pacifica ſua ſicut fieri ſolet in die ſabbati: & egredietur claudeturq; porta poſtq̄ȝ exierit. Et agnū eiuſdē anni imaculatū faciet holocauſtum quotidie dño. Semper mane faciet illud: & faciet ſacrificiū ſuper eo catamane mane: ſextam partem ephi: & de oleo tertiam partem hin: vt miſceatur ſimile. Sacrificium dño legitimū: iuge atq; perpetuū. Faciet agnum & ſacrificium & oleum cata mane mane holocauſtū ſempiternū. Hec dicit dñs deus. Si dederit princeps donum alicui de filiis ſuis: hereditas eius filiorū ſuorū erit: poſſidebunt eam hereditarie. Si aūt dederit legatū de hereditate ſua vni ſeruorū ſuorū erit illius vſq; ad annū remiſſiōis & reuertetur ad principem. Hereditas aūt eius filiis eius erit. Et nō accipiet prīceps de hereditate populi per violētiā & de poſſeſſione eorū: ſed de poſſeſſione ſua hereditatē dabit filiis ſuis vt nō diſpergatur popul9 me9 vnuſq;q; a poſſeſſione ſua. Et introduxit me per ingreſſum qui erat ex latere porte in gazophylacia ſanctuarii ad ſacerdotes: q̄ reſpiciebant ad aqlonē & erat ibi locus vergēs ad occidentē: & dixit ad me. Iſte eſt locus vbi coquēt ſacerdotes p peccato & p delicto vbi coquent ſacrificium: vt non efferant in atrium exterius & ſanctificetur populus. Et eduxit me in atrium exterius & circunduxit me per quattuor angulos atrii. Et ecce atriolum erat in angulo atrii: atriola ſingula per angulos atrii. In quattuor angulis atrii atriola diſpoſita: quadraginta cubitorū p longum & triginta per latū. Menſure vnius quattuor erāt. Et paries per circuitum ambiens

וְעָשָׂה אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת שְׁלָמָיו כַּאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְיָצָא וְסָגַר אֶת הַשַּׁעַר אַחֲרֵי צֵאתוֹ׃ וְכֶבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ תָּמִים תַּעֲשֶׂה עוֹלָה לַיּוֹם לַיהוָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ׃ וּמִנְחָה תַעֲשֶׂה עָלָיו בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר שִׁשִּׁית הָאֵיפָה וְשֶׁמֶן שְׁלִישִׁית הַהִין לָרֹס אֶת הַסֹּלֶת מִנְחָה לַיהוָה חֻקּוֹת עוֹלָם תָּמִיד׃ וְעָשׂוּ אֶת הַכֶּבֶשׂ וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת הַשֶּׁמֶן בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר עוֹלַת תָּמִיד׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כִּי יִתֵּן הַנָּשִׂיא מַתָּנָה לְאִישׁ מִבָּנָיו נַחֲלָתוֹ הִיא לְבָנָיו תִּהְיֶה אֲחֻזָּתָם הִיא בְּנַחֲלָה׃ וְכִי יִתֵּן מַתָּנָה מִנַּחֲלָתוֹ לְאַחַד מֵעֲבָדָיו וְהָיְתָה לּוֹ עַד שְׁנַת הַדְּרוֹר וְשָׁבַת לַנָּשִׂיא אַךְ נַחֲלָתוֹ בָּנָיו לָהֶם תִּהְיֶה׃ וְלֹא יִקַּח הַנָּשִׂיא מִנַּחֲלַת הָעָם לְהוֹנֹתָם מֵאֲחֻזָּתָם מֵאֲחֻזָּתוֹ יַנְחִל אֶת בָּנָיו לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יָפֻצוּ עַמִּי אִישׁ מֵאֲחֻזָּתוֹ׃ וַיְבִיאֵנִי בַמָּבוֹא אֲשֶׁר עַל כֶּתֶף הַשַּׁעַר אֶל הַלְּשָׁכוֹת הַקֹּדֶשׁ אֶל הַכֹּהֲנִים הַפֹּנוֹת צָפוֹנָה וְהִנֵּה שָׁם מָקוֹם בַּיַּרְכָתַיִם יָמָּה׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי זֶה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יְבַשְּׁלוּ שָׁם הַכֹּהֲנִים אֶת הָאָשָׁם וְאֶת הַחַטָּאת אֲשֶׁר יֹאפוּ אֶת הַמִּנְחָה לְבִלְתִּי הוֹצִיא אֶל הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה לְקַדֵּשׁ אֶת הָעָם׃ וַיּוֹצִיאֵנִי אֶל הֶחָצֵר הַחִיצֹנָה וַיַּעֲבִירֵנִי אֶל אַרְבַּעַת מִקְצוֹעֵי הֶחָצֵר וְהִנֵּה חָצֵר בְּמִקְצֹעַ הֶחָצֵר חָצֵר בְּמִקְצֹעַ הֶחָצֵר׃ בְּאַרְבַּעַת מִקְצֹעוֹת הֶחָצֵר חֲצֵרוֹת קְטֻרוֹת אַרְבָּעִים אֹרֶךְ וּשְׁלֹשִׁים רֹחַב מִדָּה אַחַת לְאַרְבַּעְתָּם מְהֻקְצָעוֹת׃ וְטוּר סָבִיב בָּהֶם סָבִיב

לארבעתם ומבשלות עשוי מתחת הטירות סביב: ויאמר אלי אלה בית המבשלים אשר יבשלו שם משרתי הבית את זבח העם:

Cap. xlvij

וישבני אל פתח הבית והנה מים יצאים מתחת מפתן הבית קדימה כי פני הבית קדים והמים ירדים מתחת מכתף הבית הימנית מנגב למזבח: ויוצאני דרך שער צפונה ויסבני דרך חוץ אל שער החוץ דרך הפונה קדים והנה מים מפכים מן הכתף הימנית: בצאת האיש קדים וקו בידו וימד אלף באמה ויעברני במים מי אפסים: וימד אלף ויעברני במים מים ברכים וימד אלף ויעברני מי מתנים: וימד אלף נחל אשר לא אוכל לעבר כי גאו המים מי שחו נחל אשר לא יעבר: ויאמר אלי הראית בן אדם ויולכני וישבני שפת הנחל: בשובני והנה אל שפת הנחל עץ רב מאד מזה ומזה: ויאמר אלי המים האלה יוצאים אל הגלילה הקדמונה וירדו על הערבה ובאו הימה אל הימה המוצאים ונרפאו המים: והיה כל נפש חיה אשר ישרץ אל כל אשר יבוא שם נחלים יחיה והיה הדגה רבה מאד כי באו שמה המים האלה וירפאו וחי כל אשר יבוא שמה הנחל: והיה יעמדו עליו דוגים מעין גדי ועד עין עגלים משטוח לחרמים יהיו למינה תהיה דגתם כדגת הים הגדול רבה מאד: בצאתו וגבאיו ולא ירפאו למלח נתנו: ועל הנחל

quattuor atriola: & culine fabricate erāt subter porticus per gyrum: & dixit ad me. Hec est domus culinarū in qua coquent ministri domus dñi victimas populi. 47.

ET conuertit me ad portam domus: & ecce aqua egrediebatur subter limen domus ad orientē. Facies enī domꝰ respiciebat ad orientē. Aque autē descendebāt in latus tēpli dextrū ad meridiē altaris: & eduxit me per viam porte aquilonis: & conuertit me ad viam foras portā exteriorem viam que respiciebat ad orientem. Et ecce aque redundantes a latere dextro cū egrederetur vir ad orientē q habebat funiculū in manu sua: & mēsus est mille cubitos: & traduxit me per aquā vsq; ad talos. Rursumq; mēsus est mille: & traduxit me p aquā vsq; ad genua. Et mēsus est mille: & traduxit me p aquā vsq; ad renes. Et mēsus est mille torrentē quē non potui ptransire: qm̄ intumuerant aque pfundi torrentis qui nō potest transuadari: & dixit ad me: certe vidisti fili hoīs: & eduxit me: & cōuertit ad ripā torrētis. Cumq; me cōuertissem ecce in ripa torrētis ligna multa nimis ex vtraq; parte: & ait ad me Aque iste q̄ egrediūtur ad tumulos sabuli orientalis & descēdunt ad plana deserti: intrabūt mare: & exibunt & sanabuntur aque. Et omnis anima viuens que serpit quocūq; venerit torrens viuet: & erunt pisces multi satis postq; venerint illuc aq̄ iste. Et sanabuntur & viuēt oīa ad que venerit torrens: & stabunt super illa piscatores. Ab engadi vsq; ad engalim siccatio sagenarū erit. Plurime species erūt piscium eiꝰ sicut pisces maris magni: multitudinis nimie. In littoribus aūt eiꝰ & in palustribus non sanabūtur qa in salinas dabūtur. Et sup torrētem

αὐταῖς ταῖς τετράσιν καὶ μαγειρία γεγονότα ὑποκάτωθεν τῶν ἐξαιδρῶν κύκλῳ. καὶ εἶπεν πρός με οὗτοι οἶκοι τῶν μαγειρίων, οὗ ἑψοῦσιν ἐκεῖ οἱ λειτουργοῦντες τῷ οἴκῳ τὰ θύματα τοῦ λαοῦ. Ca.47.

Καὶ εἰσήγαγέν με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τοῦ οἴκου, καὶ ἰδοὺ ὕδωρ ἐξεπορεύετο ὑποκάτωθεν τοῦ αἰθρίου τοῦ οἴκου κατὰ ἀνατολάς, ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ οἴκου ἔβλεπεν κατὰ ἀνατολάς, καὶ τὸ ὕδωρ κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ κλίτους τοῦ οἴκου τοῦ δεξιοῦ ἐπὶ τὸν νότον τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐξήγαγέν με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν, καὶ περιήγαγέν με τὴν ὁδὸν ἔξωθεν πρὸς τὴν πύλην τῆς αὐλῆς τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἰδοὺ τὸ ὕδωρ καταφέρεται ἀπὸ τοῦ κλίτους τοῦ δεξιοῦ καθὼς ἔξοδος ἀνδρὸς ἐξεναντίας. καὶ μέτρον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ διεμέτρησεν χιλίους, καὶ διῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι ὕδωρ ἀφαιρέσεως. καὶ διεμέτρησεν χιλίους, καὶ διῆλθεν τὸ ὕδωρ ἕως τῶν γονάτων, καὶ διεμέτρησεν χιλίους καὶ διῆλθεν τὸ ὕδωρ ἕως ὀσφύος. καὶ διεμέτρησεν χιλίους καὶ οὐκ ἠδύνατο διελθεῖν ἔτι, ὅτι ἐξύβριζεν τὸ ὕδωρ ὡς ῥοῖζος χειμάρρου ὃ οὐ διαβήσονται. καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου; καὶ ἤγαγέν με καὶ ἐπίστρεψε ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ. ἐν τῇ ἐπιστροφῇ μου καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ δένδρα πολλὰ σφόδρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ εἶπεν πρός με, τὸ ὕδωρ τοῦτο τὸ ἐκπορευόμενον εἰς τὴν Γαλιλαίαν τὴν πρὸς ἀνατολὰς καὶ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν καὶ ἤρχετο ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τὸ ὕδωρ τῆς διεκβολῆς, καὶ ὑγιάσει τὰ ὕδατα, καὶ ἔσται πᾶσα ψυχὴ τῶν ζώων τῶν ἐκζεόντων ἐπὶ πάντα ἐφ᾿ ἃ ἂν ἀπέλθῃ ἐκεῖ ὁ ποταμὸς ζήσεται. καὶ ἔσται ἐκεῖ ἰχθὺς πολὺς σφόδρα. ὅτι ἥκει ἐκεῖ τὸ ὕδωρ τοῦτο, καὶ ὑγιάσει καὶ ζήσεται πᾶν ἐφ᾿ ὃ ἂν ἐπέλθῃ ὁ ποταμὸς ἐκεῖ ζήσεται. καὶ στήσονται ἐκεῖ ἁλιεῖς καὶ ἐγαδδὶ ἕως ἐναγαλείμ ψυγμὸς σαγηνῶν ἔσται κατ᾿ αὐτὴν ἔσται καὶ οἱ ἰχθύες αὐτῆς τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ ἐν τῇ διεκβολῇ αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ὑπεράρσει αὐτοῦ, οὐ μὴ ὑγιάσωσιν εἰς ἅλας δέδονται, καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ

ἀναβήσεται ἐπὶ τοῦ χείλους αὐτοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν πᾶν ξύλον βρώσιμον, οὐ μὴ παλαιωθῇ ἐπ᾿ αὐτοῦ, οὐδ᾿ οὐ μὴ ἐκλείπῃ ὁ καρπὸς αὐτοῦ, τῆς καινότητος αὐτοῦ πρωτοβολήσει. διότι τὰ ὕδατα αὐτῶν ἐκ τῶν ἁγίων ταῦτα ἐκπορεύονται. καὶ ἔσται ὁ καρπὸς αὐτῶν εἰς βρῶσιν, καὶ ἀνάβασις αὐτῶν εἰς ὑγείαν. Τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ταῦτα τὰ ὅρια κατακληρονομήσετε τῆς γῆς ταῖς δώδεκα φυλαῖς τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, πρόσθεσις σχοινίσματος. καὶ κατακληρονομήσεται αὐτὴν ἕκαστος καθὼς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, εἰς ἣν ἦρα τὴν χεῖρά μου τοῦ δοῦναι τοῖς πατράσιν αὐτῶν. καὶ πεσεῖται ἡ γῆ αὕτη ὑμῖν ἐν κληρονομίᾳ. καὶ ταῦτα τὰ ὅρια τῆς γῆς τῆς πρὸς βορρᾶν, ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης ὁδὸν αἰθαλὼν τῆς εἰσόδου σηδαδα, αιμαθ βεροθα σαβαριμ, τὰ ἀναμέσον ὁρίων δαμασκοῦ καὶ ἀναμέσον ὁρίων ἡμαθι αὐλαὶ τ᾿ εἰχων, αἵ εἰσιν ἐπάνω τῶν ὁρίων αὐρανίτιδος. ταῦτα τὰ ὅρια ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ αιναν ὅρια δαμασκοῦ, καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν καὶ τὰ ὅρια αιμαθ τὰ πρὸς βορρᾶν τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἀναμέσον τῆς αὐρανίτιδος, καὶ ἀναμέσον δαμασκοῦ καὶ ἀναμέσον τῆς γαλααδίτιδος, καὶ ἀναμέσον τῆς γῆς τοῦ Ἰσραήλ. ἰορδάνης διορίζει ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν πρὸς ἀνατολὰς φοινίκων. ταῦτα τὰ πρὸς ἀνατολάς, καὶ ταῦτα τὰ πρὸς νότον καὶ λίβα, ἀπὸ θαιμαν καὶ φοινίκων, ἕως ὕδατος μαριβωθ καδης παρεκτεῖνον ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην. τοῦτο τὸ μέρος νότος καὶ λίψ. τοῦτο τὸ μέρος τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης ὁρίζει ἕως κατέναντι τῆς εἰσόδου ἡμαθ ἕως εἰσόδου αὐτοῦ. ταῦτά ἐστιν τὰ πρὸς θάλασσαν. καὶ διαμερίσετε τὴν γῆν ταύτην αὐτοῖς ταῖς φυλαῖς τοῦ Ἰσραήλ. βαλεῖτε αὐτὴν κλήρῳ ὑμῖν καὶ τοῖς προσηλύτοις τοῖς παροικοῦσιν ἐν μέσῳ ὑμῶν, οἵτινες ἐγέννησαν υἱοὺς ἐν μέσῳ ὑμῶν. καὶ ἔσονται ὑμῖν ὡς αὐτόχθονες ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ Ἰσραήλ μεθ᾿ ὑμῶν φάγονται ἐν κληρονομίᾳ ἐν μέσῳ τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ. καὶ ἔσονται ἐν φυλῇ προσηλύτων, ἐν τοῖς προσηλύτοις τοῖς μετ᾿ αὐτῶν ἐκεῖ δώσετε κληρονομίαν αὐτοῖς, λέγει κύριος ὁ θεός. Ca.48.

orietur in ripis eius ex vtraq; parte omne lignū pomiferū. Non defluet foliū ex eo: & nō deficiet fructꝰ eius. Per singulos menses afferet primitiua: qa aque eius de sanctuario egredientur. Et erunt fructꝰ eius in cibū: & folia eius ad medicinā. Hec dicit dñs deus. Hic est terminꝰ in quo possidebitis terrā in duodecim tribubus israel: quia ioseph duplicē funiculum habet. Possidebitis autē eā singuli eque vt frater suus: sup quā leuaui manū meā vt darē patribꝰ vrīs. Et cadet terra hec vobis in possessionem. Hic est aūt terminus terre ad plagā septētrionalē a mari magno via ethalon venientibus sedada emath berotha sabarim: que est inter terminū damasci & confinium emath domus thicon que est iuxta terminum auram: & erit terminus a mari vsq; ad atrium enon terminus damasci: & ab aquilone ad aquilonem terminus emath: plaga septentrionalis. Porro plaga orietalis de medio aurā de medio damasci & de medio galaad: & de medio terre israel: iordanis disterminans ad mare orietale metiemini plagā orietalē. Plaga autē australis meridiana a thamar vsq; ad aquas cōtradictionis cades: & torrēs vsq; ad mare magnū. Et hec est plaga ad meridiē australis. Et plaga maris mare magnū a cōfinio p directū donec venias emath: hec ē plaga maris. Et diuidetis terram istam vobis per tribus israel: & mittetis eam in hereditatem vobis & aduenis qui accesserint ad vos: qui genuerint filios in medio vestrū: & erūt vobis sicut indigene inter filios israel. Vobiscum diuidēt possessionē in medio tribuū israel. In tribu autem quacūq; fuerit aduena: ibi dabitis possessionē illi: ait dominus deus. 48.

יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל לא יבול עלהו ולא יתם פריו לחדשיו יבכר כי מימיו מן המקדש המה יוצאים והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה: כה אמר אדני יהוה גה גבול אשר תתנחלו את הארץ לשני עשר שבטי ישראל יוסף חבלים: ונחלתם אותה איש כאחיו אשר נשאתי את ידי לתתה לאבתיכם ונפלה הארץ הזאת לכם בנחלה: וזה גבול הארץ לפאת צפונה מן הים הגדול הדרך חתלן לבוא צדדה: חמת ברותה סברים אשר בין גבול דמשק ובין גבול חמת חצר התיכון אשר אל גבול חורן: והיה גבול מן הים חצר עינון גבול דמשק וצפון צפונה וגבול חמת ואת פאת צפון: ופאת קדים מבין חורן ומבין דמשק ומבין הגלעד ומבין ארץ ישראל הירדן מגבול על הים הקדמוני תמדו ואת פאת קדימה: ופאת נגב תימנה מתמר עד מי מריבות קדש נחלה אל הים הגדול ואת פאת תימנה נגבה: ופאת ים הים הגדול מגבול עד נכח לבוא חמת זאת פאת ים: וחלקתם את הארץ הזאת לכם לשבטי ישראל: והיה תפלו אותה בנחלה לכם ולהגרים הגרים בתוככם אשר הולדו בנים בתוככם והיו לכם כאזרח בבני ישראל אתכם יפלו בנחלה בתוך שבטי ישראל: והיה בשבט אשר גר הגר אתו שם תתנו נחלתו נאם אדני יהוה:

Ca.xlviij.

ואלה שמות השבטים מקצה צפונה אל יד דרך חתלן לבוא חמת חצר עינן גבול דמשק צפונה אל יד חמת והיו לו פאת קדים הים דן אחד: ועל גבול דן מפאת קדים עד פאת ימה אשר אחד: ועל גבול אשר מפאת קדימה ועד פאת ימה נפתלי אחד: ועל גבול נפתלי מפאת קדמה עד פאת ימה מנשה אחד: ועל גבול מנשה מפאת קדמה עד פאת ימה אפרים אחד: ועל גבול אפרים מפאת קדים ועד פאת ימה ראובן אחד: ועל גבול ראובן מפאת קדים עד פאת ימה יהודה אחד: ועל גבול יהודה מפאת קדים עד פאת ימה תהיה התרומה אשר תרימו חמשה ועשרים אלף רחב וארך כאחד החלקים מפאת קדימה עד פאת ימה והיה המקדש בתוכו: התרומה אשר תרימו ליהוה ארך חמשה ועשרים אלף ורחב עשרת אלפים: ולאלה תהיה תרומת הקדש לכהנים צפונה חמשה ועשרים אלף וימה רחב עשרת אלפים וקדימה רחב עשרת אלפים ונגבה ארך חמשה ועשרים אלף והיה מקדש יהוה בתוכו: לכהנים המקדש מבני צדוק אשר שמרו משמרתי אשר לא תעו בתעות בני ישראל כאשר תעו הלוים: והיתה להם תרומיה מתרומת הארץ קדש קדשים אל גבול הלוים: והלוים לעמת גבול הכהנים חמשה ועשרים אלף ארך ורחב עשרת אלפים

Et hec nomina tribuum a finibus aquilonis iuxta viam ethalon pergentibus emath atrium enon terminus damasci ab aquilone iuxta viam emath: & erit ei plaga orientalis mare: dan vna. Et a termino dan: a plaga orientali vsq; ad plagã maris aser vna. Et sup terminum aser: a plaga orientali vsq; ad plagã maris: neptalim vna. Et sup terminum neptalim: a plaga orientali vsq; ad plangã maris: manasse vna. Et super terminum manasse: a plaga orientali vsq; ad plagam maris: effraim vna. Et super terminũ effraim: a plaga orictali vsq; ad plagã maris: ruben vna. Et super terminum ruben: a plaga orientali vsq; ad plagã maris iuda vna. Et sup terminum iuda: a plaga orientali vsq; ad plagam maris erunt primitie quas separabitis viginti quinq; milibus latitudinis & lõgitudinis: sicuti singule partes a plaga orientali vsq; ad plagã maris. Et erit sãctuariũ in medio eius. Primitie quas separabitis domino: longitudo viginti quinq; milibus & latitudo decem milibus. He autem erunt primitie sanctuarii sacerdotum ad aquilonẽ viginti quinq; milia: & ad mare latitudinis decem milia. Sed ad orientem latitudinis decem milia: & ad meridiẽ lõgitudinis vigiti quinq; milia. Et erit sanctuarium dñi in medio eius. Sacerdotibus sanctuariũ erit de filiis sadoch: qui custodierũt cerimonias meas: & non errauerũt cũ errarent filii israel: sicut errauerunt & leuite. Et erunt primitie de primitiuis terre sanctum sanctorũ: iuxta terminũ leuitarũ. Sed & leuitis similiter iuxta fines sacerdotũ viginti quinq; milia longitudinis: & latitudinis decem milia.

Et hec noia tribuũ. ab
Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν φυλῶν· ἀπὸ τῆς
initio qđ ad aqlonẽ scđm ptem descensus
ἀρχῆς τῆς πρὸς βορρᾶν κατὰ μέρος τῆς καταβάσεως
diuidentis ad itroitũ emath atrij
τοῦ περιχίζοντος ἐπὶ τὴν εἴσοδον τῆς ἡμὰθ αὐλῆς τοῦ
enõ termin⁹ damasci ad aqlonẽ. iuxta ptẽ emath a
αἰνὼν ὅριον δαμασκοῦ πρὸς βορρᾶν· κατὰ μέρος ἡμὰθ αὐ
trij. ⁊ erũt eis q̃ ad orientem vsq; ad ma
λῆς καὶ ἔσαι αὐτοῖς τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἕως πρὸς θά
re dan vna. ⁊ a terminis dan q̃ ad
λασσαν δὰν μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τοῦ δὰν τὰ πρὸς
orientem vsq; ad mare aser vna. ⁊ a
ἀνατολὰς ἕως πρὸς θάλασσαν ἀσὴρ μία. καὶ ἀπὸ τῶν
terminis aser ab his q̃ ad orientẽ vsq; ad ea q̃ ad mare
ὁρίων ἀσὴρ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θά
nepthalim vna. ⁊ a terminis nepthalim
λασσαν, νεφθαλεὶμ μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων νεφθαλεὶμ
ab oriente vsq; ad ea q̃ ad mare manasse vna
ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν μανασσῆ μία
⁊ a terminis manasse ab oriente vsq; ad ea q̃
καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων μανασσῆ ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως τῶν
ad mare ephraim vna. ⁊ a terminis ephraim
πρὸς θάλασσαν, ἐφραὶμ μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐφραὶμ
ab his q̃ ad orientẽ vsq; ad ea q̃ ad mare ruben vna. ⁊ a terminis ruben ab his q̃ ad
ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ῥουβὴν μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ῥουβὴν ἀπὸ τῶν πρὸς
orientem vsq; ad ea q̃ ad mare iuda vna. ⁊ a
ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ἰούδα μία, καὶ ἀπὸ
terminis iuda ab his q̃ ad orientem qđe sit ini
τῶν ὁρίων ἰούδα ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς μὲν εἴη κα
tiũ separationis quinq; ⁊ viginti milia latitudo: ⁊
παρχὴ τοῦ ἀφορισμοῦ ·ε· καὶ ·κ· χιλιάδες εὖρος, καὶ
lõgitudo sicut vna partiũ ab his q̃ ad orien
μῆκος καθὼς μία τῶν μερίδων ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατο
tẽ ⁊ vsq; ad ea q̃ ad mare. ⁊ erit sctũ in
λὰς καὶ ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν. καὶ ἔσαι τὸ ἅγιον ἐν
medio eorũ: pmitie q̃s separabũt dño lõgitudo quinq;
μέσῳ αὐτῶν, ἀπαρχὴ ἣν ἀφοριοῦσιν τῷ κυρίῳ μῆκος ·ε·
⁊ viginti milia ⁊ latitudo decẽ milia. ⁊ he
καὶ ·κ· χιλιάδες καὶ τὸ εὖρος ·ι· χιλιάδες. τούτων ἔσονται
pmitie sctificationis sacerdotib⁹ ad
αι ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγιάσματος τοῖς ἱερεῦσιν πρὸς
aqlonẽ .25. milia: ⁊ ad mare latitudo
βορρᾶν ·κε· χιλιάδες, καὶ πρὸς θάλασσαν τὸ εὖρος
decẽ milia: ⁊ ad orientem latitudo decẽ milia
·ι· χιλιάδες, καὶ πρὸς ἀνατολὰς τὸ εὖρος ·ι· χιλιά
⁊ ad meridiẽ .25. milia: ⁊ mõs sctõr
δες, καὶ πρὸς νότον ·κε· χιλιάδες. καὶ τὸ ὄρος τῶν ἁγί
erit in medio eius sacerdotib⁹ sctificatis
ων ἔσαι ἐν μέσῳ αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς ἡγιασμένοις
filijs sadoch custodientib⁹ dom⁹ custo
υἱοῖς σαδοὺχ τοῖς φυλάσσουσι τοῦ οἴκου τὰς φυλα
dias q̃ nõ errauerunt in errore filiorũ
κὰς οἵτινες οὐκ ἐπλανήθησαν ἐν τῇ πλανήσει υἱῶν
israel quẽadmodũ errauerunt leuite. ⁊ erũt eis
ἰσραὴλ ὃν τρόπον ἐπλανήθησαν οἱ λευῖται. καὶ ἔσαι αὐτοῖς
pmitie date ex pmitijs terre sctũ
ἡ ἀπαρχὴ δεδομένη ἐκ τῶν ἀπαρχῶν τῆς γῆς ἅγιον
sctõr a terminis leuitar. at leuitis
ἁγίων ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν λευιτῶν. τοῖς δὲ λευίταις
q̃ sunt iuxta terminos sacdotũ lõgitudo .25. milia:
τὰ ἐχόμενα τῶν ὁρίων τῶν ἱερέων μῆκος κε· χιλιά
⁊ latitudo decẽ milia:
δες, καὶ εὖρος ·ι· χιλιάδες,

ois longitudo .25. milia: ⁊ latitudo .20. milia
πᾶν τὸ μῆκος ·κε· χιλιάδες, καὶ εὖρος ·κ· χιλιά
nõ vendidabũt ex eo neq; mentientur neq;
δες. οὐ πραθήσεται ἐξ αὐτοῦ οὐδὲ καταμετρηθήσεται οὐδὲ
auferentur pmitie terre: q: sctũ
ἀφαιρεθήσεται τὰ πρωτογεννήματα τῆς γῆς, ὅτι ἅγιόν
est dño. at quinq; milia supflua
ἐστι τῷ κυρίῳ. τὰς δὲ ·ε· χιλιάδας τὰς περισσὰς
in latitudie in quinq; ⁊ vigiti milib⁹:
ἐπὶ τῷ πλάτει ἐπὶ ταῖς ·ε· καὶ ·κ· χιλιάσιν,
antemurale erit vrbi in domũ ⁊ in
προτείχισμα ἔσαι τῇ πόλει εἰς τὴν κατοικίαν καὶ εἰς
spacium eius: ⁊ erit ciuitas in medio eius.
διάστημα αὐτοῦ, καὶ ἔσαι ἡ πόλις ἐν μέσῳ αὐτοῦ.
⁊ iste mensure eius: ab his q̃ ad aqlo
καὶ ταῦτα τὰ μέτρα αὐτῆς, ἀπὸ τῶν πρὸς βορ
nẽ qngẽta ⁊ q̃ttuor milia. ⁊ ab his q̃ ad meridiẽ
ρᾶν ·φ· καὶ τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς νότον
qngẽta q̃ttuor milia: ⁊ ab his q̃ ad orientem
φ· τετρακισχίλιοι, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς
qngẽta ⁊ 4 milia: ⁊ ab his q̃ ad mare
φ· καὶ ·δ· χιλιάδες, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασ
q̃ttuor milia quingenta. ⁊ erit
σαν τετρακισχιλίους πεντακοσίους. καὶ ἔσαι
spatium ciuitati ad aqlonẽ .250. ⁊ ad meridiẽ
διάστημα τῇ πόλει πρὸς βορρᾶν ·σν· καὶ πρὸς νότον
250. ⁊ ad orientem 250. ⁊ ad mare
σν, καὶ πρὸς ἀνατολὰς ·σν·, καὶ πρὸς θάλασσαν
250. ⁊ residuũ lõgitudinis qđ iuxta p
σν. καὶ τὸ περισσὸν τοῦ μήκους τὸ ἐχόμενον τῶν ἀ
mitias sctõr .10. milia ad mare.
παρχῶν τῶν ἁγίων. ·ι· χιλιάδες πρὸς θάλασσαν.
⁊ erunt pmitie sancti: ⁊ erũt fru
καὶ ἔσονται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγίου, καὶ ἔσαι τὰ γεννή
ges ei⁹ in panes his q̃ operanẽ ciuitatez.
ματα αὐτῆς εἰς ἄρτους τοῖς ἐργαζομένοις τὴν πόλιν.
at operantes ciuitatẽ opabũt eam ex oibus
οἱ δὲ ἐργαζόμενοι τὴν πόλιν ἐργῶνται αὐτὴν ἐκ πασῶν
tribub⁹ israel. oẽs pmitie quinq; ⁊ .20.
φυλῶν τοῦ ἰσραήλ. πᾶσα ἡ ἀπαρχὴ ·ε· καὶ ·κ·
milia per quinq; ⁊ vigiti milia q̃drangulare
χιλιάδες ἐπὶ ·ε· καὶ ·κ· χιλιάδας τετράγωνον
separabũt pmitie sctĩ. a possessione
ἀφοριοῦνται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγίου ἀπὸ τῆς κατασχέσε
ciuitatis. at residuũ pncipi ex hoc
ως τῆς πόλεως. τὸ δὲ περισσὸν τῷ ἡγουμένῳ ἐκ τοῦ
⁊ ex hoc ex pmitijs sancti: ⁊
του καὶ ἐκ τούτου ἐκ τῶν ἀπαρχῶν τοῦ ἁγίου, καὶ
in possessionẽ ciuitatis p quinq; ⁊ vigiti mi
εἰς τὴν κατάσχεσιν τῆς πόλεως ἐπὶ ·ε· καὶ ·κ· χι
lia lõgitudo vsq; ad terminos q̃ ad orientem ⁊
λιάδας μῆκος ἕως τῶν ὁρίων τῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ
ad mare p quinq; ⁊ vigiti milia vsq; ad
πρὸς θάλασσαν ἐπὶ ·ε· καὶ ·κ· χιλιάδας ἕως τῶν
fines q̃ ad mare iuxta partes
ὁρίων τῶν πρὸς θάλασσαν ἐχόμενα τῶν μερίδων τοῦ
principis. ⁊ erunt pmitie sanctorũ ⁊
ἀφηγουμένου. καὶ ἔσαι ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων καὶ τὸ
sctificatio dom⁹ in medio eius. ⁊ a
ἁγίασμα τοῦ οἴκου ἐν μέσῳ αὐτῆς. καὶ παρὰ τῶν
leuitis a possessione ciuitatis in medio
λευιτῶν ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῆς πόλεως ἐν μέσῳ
pncipis erit. inter terminos iuda
τοῦ ἀφηγουμένου ἔσαι. ἀναμέσον τῶν ὁρίων ἰούδα
⁊ inter fines beniamin: principi
καὶ ἀναμέσων τῶν ὁρίων βενιαμείν, τῷ ἀφηγουμένῳ
erit. ⁊ residuũ tribuũ ab his q̃ ad orientem vsq; ad ea q̃ ad mare:
ἔσαι. καὶ τὸ περισσὸν τῶν φυλῶν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνα
τολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν,

Oĩs longitudo viginti & quinq; miliũ: & latitudo decem milium. Et non venundabunt ex eo neq; mutabunt neq; transferẽtur primitie terre: quia sanctificate sunt dño: quinq; milia autem qui supersunt in latitudine per viginti quinq; milia: prophana erunt vrbis in habitaculum & in suburbana. Et erit ciuitas in medio eius: & he mensure eius. Ad plagã septẽtrionalẽ quingẽta & q̃ttuor milia: & ad plagam meridianam quingenta & quattuor milia: & ad plagam orientalẽ quingenta & quattuor milia: & ad plagam occidentalem quingenta & quattuor milia. Erũt autẽ suburbana ciuitatis ad aquilonem ducenta quinq̃gita: & ad meridiẽ ducenta quinquaginta & ad orientem ducenta quĩq̃ginta: & ad mare ducenta quĩq̃ginta. Quod autẽ reliquũ fuerit in lõgitudine secundum primitias sãctuarii decẽ milia in orientẽ: & decem milia in occidentẽ erunt sicut primitie sanctuarii: & erunt fruges eius in panes his qui seruiunt ciuitati. Seruiẽtes autem ciuitati operabũtur ex oĩbus tribubus israel. Oẽs primitie viginti quinq; miliũ per viginti quinq; milia in quadrum separabuntur in primitias sanctuarii & in possessionẽ ciuitatis. Quod aũt reliquũ fuerit principis erit ex omni parte primitiarũ sanctuarii & possessionis ciuitatis e regione viginti quinq; miliũ primitiarũ: vsq; ad terminũ orientalẽ: sed & a mari e regiõe viginti quinq; miliũ vsq; ad terminũ maris: similiter in partibus principis erit. Et erunt primitie sanctuarii & sanctuariũ tẽpli in medio eius. De possessione autẽ leuitarũ & de possessione ciuitatis in medio partiũ principis erit iter terminũ iuda & inter terminũ bẽiamin: & ad principẽ ptinebit. Et reliqs tribubus a plaga orientali vsq; ad plagam

כל ארך חמשה ועשרים אלף ורחב עשרת אלפים: ולא ימכרו ממנו ולא ימר ולא יעבור ראשית הארץ כי קדש ליהוה: והחמשת אלפים הנותר ברחב על פני חמשה ועשרים אלף חל הוא לעיר למושב ולמגרש והיתה העיר בתוכה: ואלה מדותיה פאת צפון חמש מאות וארבעת אלפים ופאת נגב חמש חמש מאות וארבעת אלפים ומפאת קדים חמש מאות וארבעת אלפים ופאת ימה חמש מאות וארבעת אלפים: והיה מגרש לעיר צפונה חמשים ומאתים ונגבה חמשים ומאתים וקדימה חמשים ומאתים וימה חמשים ומאתים: והנותר בארך לעמת תרומת הקדש עשרת אלפים קדימה ועשרת אלפים ימה והיה לעמת תרומת הקדש והיתה תבואתה ללחם לעבדי העיר: והעבד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל: כל התרומה חמשה ועשרים אלף בחמשה ועשרים אלף רביעית תרימו את תרומת הקדש אל אחזת העיר: והנותר לנשיא מזה ומזה לתרומת הקדש ולאחזת העיר אל פני חמשה ועשרים אלף תרומה עד גבול קדימה וימה על פני חמשה ועשרים אלף על גבול ימה לעמת חלקים לנשיא והיתה תרומת הקדש ומקדש הבית בתוכה: ומאחזת הלוים ומאחזת העיר בתוך אשר לנשיא יהיה בין גבול יהודה ובין גבול בנימן לנשיא יהיה: ויתר השבטים מפאת קדימה עד פאת

ימה בנימן אחד׃ ועל גבול בנימן
מפאת קדימה עד פאת ימה
שמעון אחד׃ ועל גבול שמעון
מפאת קדימה עד פאת ימה
יששכר אחד׃ ועל גבול יששכר
מפאת קדימה עד פאת ימה
זבולן אחד׃ ועל גבול זבולן
מפאת קדימה עד פאת ימה
גד אחד׃ ועל גבול גד אל
פאת נגב תימנה והיה גבול (ימן)
מתמר מי מריבת קדש נחלה
על הים הגדול׃ זאת הארץ (גדל)
אשר תפילו מנחלה לשבטי (נפל)
ישראל ואלה מחלקותם נאם (חלק)
אדני יהוה׃ ואלה תוצאת העיר (יצא)
מפאת צפון חמש מאות וארבעת (צפן מאה)
אלפים מדה׃ ושערי העיר
על שמות שבטי ישראל
שערים שלושה צפונה שער (שלש)
ראובן אחד שער יהודה אחד
שער לוי אחד׃ ואל פאת קדימה (קדם)
חמש מאות וארבעת אלפים (רבע)
ושערים שלושה ושער יוסף
אחד שער בנימן אחד שער
דן אחד׃ ופאת נגבה חמש מאות
וארבעת אלפים מדה ושערים
שלושה שער שמעון אחד
שער יששכר אחד שער זבולן
אחד׃ פאת ימה חמש מאות
וארבעת אלפים שעריהם שלושה
שער גד אחד שער אשר
אחד שער נפתלי אחד׃ סביב (סבב)
שמנה עשר אלף ושם העיר
מיום יהוה שמה׃

occidentalẽ: beniamin vna. Et cõtra terminũ beniamin a plaga orientali vsq; ad plagã occidẽtalẽ symeon vna. Et super terminum symeonis a plaga orientali vsq; ad plagam occidentalẽ: isachar vna. Et sup ter minum isachar a plaga orientali vsq; ad plagam occidentalem: zabulon vna. Et sup terminum zabulon a plaga orientali vsq; ad plagam maris: gad vna. Et sup terminum gad ad plagam austri in meridiem. Et erit finis de thamar vsq; ad aquas cõtradictionis cades: hereditas contra mare magnum. Hec est terra quam mittetis in fortẽ tribubus israel: & he partitiones earum: ait dñs deus. Et hi egressus ciuitatis. A plaga septentrionali quingentos quattuor milia mẽsurabis: & porte ciuitatis nominibus tribuum israel. Porte tres a septentrione: porta ruben vna: porta iuda vna: porta leui vna. Et ad plagam orientalem quingentos & quattuor milia. Et porte tres. Porta ioseph vna: porta bẽiamĩ vna: porta dan vna. Et ad plagam meridianã quingentos & quattuor milia metietis. Et porte tres: porta symeonis vna: porta isachar vna: porta zabulon vna. Et ad plagam occidentalem quingentos & q̃ttuor milia. Et porte tres. Porta gad vna; porta aser vna: porta neptali vna. Per circuitum decẽ & octo milia. Et nomen ciuitatis ex illa die dominus ibidem.

Explicit Ezechiel propheta.

beniamin vna. & a terminis beniamin ab his q̃ ad orientem vsq; ad ea q̃ ad mare symeon vna. & a terminis symeon ab his q̃ ad orientem vsq; ad ea q̃ ad mare isachar vna. & a finibus isachar ab his q̃ ad orientem vsq; ad ea q̃ ad mare zabulon vna. & a finibus zabulon ab his q̃ ad orientẽ vsq; ad ea q̃ ad mare gad vna. & a terminis gad vsq; ea q̃ ad aphricũ. & erũt fines ei⁹ a themã & aqua marimoth cades hereditatis: vsq; ad maris magni. hec terra quã iacietis in forte tribub⁹ israel. & ille diuisiones eorũ dicit dñs de⁹. & ille exitus ciuitatis q̃ ad aqlonẽ quattuor milia & quingenti mensura. & porte ciuitatis in nominib⁹ tribuũ israel: porte tres ad aqlonẽ. porta ruben vna: & porta iuda vna. & porta leui vna. & q̃ ad orientem q̃ttuor milia & q̃ngẽti & porte tres. porta ioseph vna: & porta beniamin vna: & porta dan vna. & q̃ ad austrũ q̃ttuor milia & quigẽti mẽsura: porte tres. porta symeon vna: porta isachar vna: & porta zabuló vna. & q̃ ad mare q̃ttuor milia quingenti mẽsura: porte tres. porta gad vna: & porta aser vna. & porta neptalim vna. circuit⁹ decẽ & octo milia & nomẽ ciuitatis ex q̃ die fuerit erit nomẽ eius.

Βενιαμεὶμ μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν Βενιαμεὶν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν συμεὼν μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν συμεὼν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ἰσάχαρ μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἰσάχαρ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ζαβουλὼν μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν ζαβουλὼν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν γὰδ μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων γὰδ ἕως τῶν πρὸς λίβα. καὶ ἔσαι τὰ ὅρια αὐτοῦ ἀπὸ θαιμὰν καὶ ὕδατος μαριβὼθ κάδης κληρονομίας, ἕως τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης. αὕτη ἡ γῆ ἣν βαλεῖτε ἐν κλήρῳ ταῖς φυλαῖς ἰσραήλ. καὶ οὗτοι οἱ διαμερισμοὶ αὐτῶν λέγει κύριος ὁ θεός. καὶ αὗται αἱ διεκβολαὶ τῆς πόλεως αἱ πρὸς βοῤῥᾶν τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι τῷ μέτρῳ. καὶ αἱ πύλαι τῆς πόλεως ἐπ᾽ ὀνόμασιν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ, πύλαι τρεῖς πρὸς βοῤῥᾶν. πύλη ῥουβὴν μία, καὶ πύλη ἰούδα μία. καὶ πύλη λευὶ μία. καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὰς τετρακισχίλιοι καὶ φ'. καὶ πύλαι τρεῖς. πύλη ἰωσὴφ μία, καὶ πύλη βενιαμεὶν μία, καὶ πύλη δὰν μία. καὶ τὰ πρὸς νότον τετρακισχίλιοι καὶ φ'. μέτρῳ, πύλαι τρεῖς. πύλη συμεὼν μία, πύλη ἰσάχαρ μία, καὶ πύλη ζαβουλὼν μία, καὶ τὰ πρὸς θάλασσαν τετρακισχίλιοι πεντακόσιοι μέτρῳ, πύλαι τρεῖς πύλη γὰδ μία, καὶ πύλη ἀσὴρ μία. καὶ πύλη νεφθαλεὶμ μία. κύκλωμα ιη' χιλιάδες καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἀφ᾽ ἧς ἂν ἡμέρας γένηται ἔσαι τὸ ὄνομα αὐτῆς.

D

Incipit Prologus sancti Hieronymi in Danielem prophetam.

Anielem prophetam iuxta septuaginta interpretes domini saluatoris ecclesiæ non legũt: vtentes theodotionis editiõe. Et hoc cur acciderit: nescio. Siue enim quia sermo chaldaicus est & quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat: noluérunt septuaginta interpretes easdem linguæ lineas in translatione seruare. siue sub nomine eorũ ab alio nescio quo non satis chaldeã linguam sciente editus est liber: siue aliud quid causæ extiterit ignorans: hoc vnum affirmare possum q̃ multum a veritate discordet: & recto iudicio repudiatus sit. Sciẽdum quippe Danielem maxime & Esdram hebraicis quidem litteris sed chaldeo sermone conscriptos: & vnam Hieremiæ pericopen: iob quoq; cũ arabica lingua plurimã habere societatem. Deniq; & ego adolescẽtulus post Quintiliani & Tullii lectionem ac flores rhetoricos: cum me in linguæ huius pistrinum reclusissem: & multo sudore multoq; tempore vix cepissem anhelantia stridentiaq; verba resonare: & quasi per cryptam ambulans rarum desuper lumen aspicerem impegi nouissime in Danielem. Et tanto tedio affectus sum: vt desperatione subita omnem laborem veterem voluerim cõtemnere. Verum adhortante me quodam hebreo & illud mihi crebrius sua lingua ingerente: labor improbus omnia vincit: qui mihi videbar sciolus inter hebreos: cepi rursus discipulus esse chaldaicus. Et vt verum fatear vsq; ad presentem diem magis possum sermonem chaldaicum legere & intelligere q̃ sonare. Hæc idcirco refero vt difficultatem vobis Danielis ostenderem: quæ apud hebreos nec susannæ habet historiam: nec hymnum trium puerorum: nec belis draconisq; fabulas: quas nos (quia in toto orbe dispersæ sunt) veru anteposito easq; iugulante subiecimus: ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audiui ego quendam de præceptoribus iudeorum cũ susannæ derideret historiam & a græco nescio quo eam diceret esse confictam: illud opponere quod origeni quoq; africanus opposuit: etymologias has apo tu chynu chyse & apo tu prynu pryse de græco sermone descendere. Cuius rei nos intelligentiam nostris hanc possumus dare: vt verbi gratia. Dicamus continuo de arbore ilice dixisse eum ilico pereas: & a lentisco in lentem te comminuat angelus: vel non lente pereas. aut lentus id est flexibilis ducaris ad mortem: siue aliud quid ad arboris nomẽ cõueniens. Deinde tantum fuisse ocii tribus pueris cauillabatur: vt in camino estuantis incendii metro luderent: & per ordinem ad laudem dei omnia elementa prouocarent. Aut quod miraculum diuinæq; aspirationis iudicium: vel draconem interfectum offa picis: vel sacerdotum belis machinas deprehensas quæ magis prudentia solertis viri q̃ prophetali essent spiritu perpetrata. Cum vero abacuch veniret & de iudea in chaldeam raptum discoforum lectitaret: querebat exemplum vbi legissemus in toto veteri testamento quenq; sanctorum graui uolasse corpore & in puncto horæ tanta terrarum spacia transisse. Cui cum quidam e nostris satis ad loquendum promptulus ezechielem adduxisset in medium: & diceret eum de chaldea in iudeam fuisse translatum: derisit hominem: & ex ipso uolumine demonstrauit Ezechielem in spiritu se vidisse transpositum. Deniq; & apostolum nostrum videlicet vt eruditum virum & qui legem ab hebreis didicisset nõ fuisse ausum affirmare se raptum in corpore sed dixisse siue in corpore siue extra corpus: nescio: deus scit. His & talibus argumentis apochryphas in libro ecclesiæ fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens illud ammoneo non haberi Danielem apud hebreos inter prophetas: sed inter eos qui hagiographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura diuiditur: in legem: in prophetas: & in hagiographa: id est in quinq; & octo & in vndecim libros: de quo nõ est huius temporis disserere. Quæ autem ex hoc propheta immo contra hunc librum porphyrius obiiciat: testes sunt methodius: eusebius: & appollinaris: qui multis versuum milibus eius vesaniæ respondentes: nescio an curioso lectori satisfecerint. Vnde obsecro vos o paula & eustochium fundatis pro me ad dominum preces vt q̃diu in hoc corpusculo sum scribam aliquid gratum vobis: vtile ecclesiæ: dignum posteris. Præsentium quippe iudiciis oblatrantium non satis moueor: qui in vtranq; partem aut amore labuntur aut odio. Explicit prologus.

E

F

Trãsla.gre.lxx.cũ iter.latina.

DANIEL.

ΔΑΝΙΗΛ.

A 4.Re. 24.b.

In ãno tertio regni ioachim regis iuda: venit nabuchodonosor rex babylonis in hierusalem: & obsidebat eam: & dedit dñs in manu eius ioachim regem iuda & pˀ parte vasoꝝ domˀ dñi: & asportauit ea intrã senaar domˀ dei sui: & vasa intulit in domũ thesauri dei sui. & ait rex asphanez pncipi eunuchoꝝ suoꝝ: vt itroduceret

Ν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα, ἦλθεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν, καὶ ἔδωκεν κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὸν ἰωακεὶμ βασιλέα ἰούδα καὶ ἀπὸ μέρους τῶν σκευῶν οἴκου κυ̃, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ εἰς γῆν σενναὰρ οἶκου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τὰ σκεύη εἰσήνεγκεν εἰς τὸν οἶκον θησαυροῦ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀσφανὲζ τῷ ἀρχιευνούχῳ αὐτοῦ, εἰσαγαγεῖν

Trãsla.B.Hie.

Incipit Daniel propheta. Capitulum. 1.

ANno tertio regni ioachim regis iuda venit nabuchodonosor rex babylonis hierusalẽ & obsedit eam: & tradidit dominus in manu eius ioachim regem iude: & partẽ vasorũ domus dei & asportauit ea in terrã sennaar in domũ dei sui: & vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex assenez p̃posito eunuchorũ: vt itroduceret

Tex.heb.Dani.j. Prĩtiua.heb.

Cap.j.

בשנת שלוש למלכות יהויקים (שנה שלש)
מלך יהודה בא נבוכדנאצר מלך (בוא)
בבל ירושלם ויצר עליה׃ ויתן (צור נתן)
אדני בידו את יהויקים מלך יהודה
ומקצת כלי בית האלהים ויביאם (קצה כלה בוא)
ארץ שנער בית אלהיו ואת הכלים
הביא בית אוצר אלהיו׃ ויאמר (בוא אצר אמר)
המלך לאשפנז רב סריסיו להביא

Pñtiua.heb.	Tex.he.Dani.j.	Trãsl.B.Hie.	Trãs.Gre.lxx.cũ interp.latina.

מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִזֶּרַע הַמְּלוּכָה וּמִן
הַפַּרְתְּמִים׃ יְלָדִים אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם
כָּל מאוּם וְטוֹבֵי מַרְאֶה וּמַשְׂכִּלִים
בְּכָל חָכְמָה וְיֹדְעֵי דַעַת וּמְבִינֵי מַדָּע
וַאֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲמֹד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ
וּלְלַמְּדָם סֵפֶר וּלְשׁוֹן כַּשְׂדִּים׃ וַיְמַן
לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ מִפַּת
בַּג הַמֶּלֶךְ וּמִיֵּין מִשְׁתָּיו וּלְגַדְּלָם
שָׁנִים שָׁלוֹשׁ וּמִקְצָתָם יַעַמְדוּ
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ וַיְהִי בָהֶם מִבְּנֵי
יְהוּדָה דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
וַעֲזַרְיָה׃ וַיָּשֶׂם לָהֶם שַׂר הַסָּרִיסִים
שֵׁמוֹת וַיָּשֶׂם לְדָנִיֵּאל בֵּלְטְשַׁאצַּר
וְלַחֲנַנְיָה שַׁדְרַךְ וּלְמִישָׁאֵל מֵישַׁךְ
וְלַעֲזַרְיָה עֲבֵד נְגוֹ׃ וַיָּשֶׂם דָּנִיֵּאל עַל
לִבּוֹ אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאַל בְּפַתְבַּג
הַמֶּלֶךְ וּבְיֵין מִשְׁתָּיו וַיְבַקֵּשׁ מִשַּׂר
הַסָּרִיסִים אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאָל׃ וַיִּתֵּן
הָאֱלֹהִים אֶת דָּנִיֵּאל לְחֶסֶד
וּלְרַחֲמִים לִפְנֵי שַׂר הַסָּרִיסִים׃
וַיֹּאמֶר שַׂר הַסָּרִיסִים לְדָנִיֵּאל
יָרֵא אֲנִי אֶת אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר
מִנָּה אֶת מַאֲכַלְכֶם וְאֶת מִשְׁתֵּיכֶם
אֲשֶׁר לָמָּה יִרְאֶה אֶת פְּנֵיכֶם זֹעֲפִים
מִן הַיְלָדִים אֲשֶׁר כְּגִילְכֶם וְחִיַּבְתֶּם
אֶת רֹאשִׁי לַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל
אֶל הַמֶּלְצַר אֲשֶׁר מִנָּה שַׂר
הַסָּרִיסִים עַל דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
וַעֲזַרְיָה׃ נַס נָא אֶת עֲבָדֶיךָ יָמִים
עֲשָׂרָה וְיִתְּנוּ לָנוּ מִן הַזֵּרֹעִים
וְנֹאכְלָה וּמַיִם וְנִשְׁתֶּה׃ וְיֵרָאוּ לְפָנֶיךָ
מַרְאֵינוּ וּמַרְאֵה הַיְלָדִים הָאֹכְלִים
אֵת פַּת בַּג הַמֶּלֶךְ וְכַאֲשֶׁר תִּרְאֵה
עֲשֵׂה עִם עֲבָדֶיךָ׃ וַיִּשְׁמַע לָהֶם לַדָּבָר
הַזֶּה וַיְנַסֵּם יָמִים עֲשָׂרָה׃ וּמִקְצָת
יָמִים עֲשָׂרָה נִרְאָה מַרְאֵיהֶם טוֹב

de filiis israel & de semine regio: & tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula: decoros forma & eruditos omni sapientia: cautos scientia & doctos disciplina: & qui possent stare in palatio regis: vt doceret eos lřas & linguã chaldeorũ. Et cõstituit eis rex annonã per singulos dies de cibis suis & vino vnde bibebat ipse vt enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis iude: daniel ananias misael & azarias. Et imposuit eis prepositus eunuchorũ noia: danieli balthasar: anaie: sidrac: misaeli: misac: & azarie abdenago. Proposuit autẽ daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis: neq; de vino pot9 eius: & rogauit eunuchorũ prepositũ ne contaminaretur. Dedit autem deus danieli gratiam & misericordiã in cõspectu principis eunuchorũ. Et ait princeps eunuchorum ad danielem. Timeo ego dñm meum regem qui constituit vobis cibum & potum: qui si viderit vultus vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus coeuis vřis condẽnabitis caput meũ regi. Et dixit daniel ad malasar quẽ constituerat princeps eunuchorũ super danielem ananiam misaelem & azariã. Tenta nos obsecro seruos tuos diebus decem: & dentur nobis legumina ad vescendũ: & aqua ad bibendũ & contemplare vultus nostros & vultus puerorũ qui vescuntur cibo regio: & sicut videris: facies cum seruis tuis. Qui audito sermone huiuscemodi: tẽptauit eos diebus decem. Post dies aũt decẽ apparuerunt vult9 eorũ meliores

de filiis captiuitatis israel et de semi-
ἀπὸ τῶν υἱῶν αἰχμαλωσίας Ἰσραὴλ καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρ-
ne regni: et de tyrannis iuue-
ματος τῆς βασιλείας, καὶ ἀπὸ τῶν φορθομμὶμ νεανί-
nes quibus nõ est in eis vlla macula: et pulchros
σκους οἷς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς πᾶς μῶμος, καὶ καλοὺς τῇ
aspectu et intelligentes in omni sapia et scientes
ὄψει καὶ συνιέντας ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ γινώσκον-
sciam et intelligẽtes prudentiã: et quibus est fortitudo
τας γνῶσιν καὶ διανοουμένους φρόνησιν, καὶ οἷς ἐστιν ἰσχὺς
eis: vt starent in domo i cõspectu regis: et
ἐν αὐτοῖς, ἑστάναι ἐν τῷ οἴκῳ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ
vt docerẽt eos litteras et linguã chaldeos.
διδάξαι αὐτοὺς γράμματα καὶ γλῶσσαν χαλδαίων. καὶ
cõstituit eis rex quod diei quotidie
διέταξεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τὸ τῆς ἡμέρας καθ᾽ ἡμέραν
a mensa regis et a
ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως καὶ ἀπὸ τοῦ
vino potus eius: et nutrire eos annos
οἴνου τοῦ πότου αὐτοῦ καὶ θρέψαι αὐτοὺς ἔτη
tres: et post hec stare i cõspectu
τρία, καὶ μετὰ ταῦτα στῆναι ἐνώπιον τοῦ
regis. et fuit in eis de filiis iuda
βασιλέως. καὶ ἐγένετο ἐν αὐτοῖς ἐκ τῶν υἱῶν Ἰούδα
daniel et ananias et misael et azarias. et impo
Δανιὴλ καὶ Ἀνανίας καὶ Μισαὴλ καὶ Ἀζαρίας. καὶ ἐπέθη-
suit eis princeps eunuchorum nomina: daniel bal-
κεν αὐτοῖς ὁ ἀρχιευνοῦχος ὀνόματα, τῷ Δανιὴλ Βαλ-
tasar: et ananie sidrach: et misael misac:
τάσαρ, καὶ τῷ Ἀνανίᾳ Σεδράχ, καὶ τῷ Μισαὴλ Μισάκ,
et azarie abdenago. et posuit daniel in
καὶ τῷ Ἀζαρίᾳ Ἀβδεναγώ. καὶ ἔθετο Δανιὴλ ἐπὶ τὴν
cor suum: vt non cõtaminaretur i mensa re-
καρδίαν αὐτοῦ, ὡς οὐ μὴ ἀλισγηθῇ ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ βα-
gis et in vino potus eius: et rogauit
σιλέως καὶ ἐν τῷ οἴνῳ τοῦ πότου αὐτοῦ, καὶ ἠξίωσε τὸν
principe eunuchorum vt nõ cõtaminaret. et dedit deus
ἀρχιευνοῦχον ὡς οὐ μὴ ἀλισγηθῇ. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς τὸν
daniel in miam et miseratione i cõspectu principis eunuchor.
Δανιὴλ εἰς ἔλεον καὶ εἰς οἰκτιρμὸν ἐνώπιον τοῦ ἀρχιευνούχου.
et dixit princeps eunuchorum danieli: timeo ego
καὶ εἶπεν ὁ ἀρχιευνοῦχος τῷ Δανιὴλ, φοβοῦμαι ἐγὼ τὸν
dñm meũ regem qui cõstituit cibũ vestrum
κύριόν μου τὸν βασιλέα τὸν ἐκτάξαντα τὴν βρῶσιν ὑμῶν
et potum vestrũ: ne quãdo videat facies vestras
καὶ τὴν πόσιν ὑμῶν, μήποτε ἴδῃ τὰ πρόσωπα ὑμῶν
tristes pter pueros coetaneos vestros: et
σκυθρωπὰ παρὰ τὰ παιδάρια τὰ συνήλικα ὑμῶν, καὶ
cõdemnetis caput meũ regi. et dixit
καταδικάσητε τὴν κεφαλήν μου τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπε
daniel ad malasar quẽ cõstituit princeps eunuchorum sup
Δανιὴλ πρὸς Ἀμελσὰδ ὃν κατέστησεν ὁ ἀρχιευνοῦχος ἐπὶ
daniel et ananiã et azariã et misael: tenta obsecro
Δανιὴλ καὶ Ἀνανίαν καὶ Ἀζαρίαν καὶ Μισαήλ, πείρασον δὴ
seruos tuos dies decẽ: et dent nobis de
τοὺς παῖδάς σου ἡμέρας δέκα, καὶ δότωσαν ἡμῖν ἀπὸ
seminibus terre et comedem9: et aquã bi-
τῶν σπερμάτων τῆς γῆς καὶ φαγόμεθα, καὶ ὕδωρ πιό-
bem9: et appareant coram te vultus nři
μεθα, καὶ ὀφθήτωσαν ἐνώπιόν σου αἱ ἰδέαι ἡμῶν
et vultus puerorum comedentiũ
καὶ αἱ ἰδέαι τῶν παιδαρίων τῶν ἐσθιόντων τὴν
mensam regis: et sicut videris fac
τράπεζαν τοῦ βασιλέως, καὶ καθὼς ἐὰν ἴδῃς ποίη-
cũ seruis tuis. et audiuit eum et
σον μετὰ τῶν παίδων σου. καὶ εἰσήκουσεν αὐτῶν καὶ
tentauit eos dies decẽ: et post finem
ἐπείρασεν αὐτοὺς ἡμέρας δέκα, καὶ μετὰ τὸ τέλος
decẽ dierũ visi sunt vult9 eorũ boni
τῶν δέκα ἡμερῶν ὤφθησαν αἱ ἰδέαι αὐτῶν ἀγαθαὶ

B

C

D

Trãsla.gre.lxx.cũ iter.latina.	Trãsla.B.Hie.	Tex.heb.Dani.ij.	Pñtiua.heb.

A

fortes carnib9 sup oes pueros
καὶ ἰσχυραὶ ταῖς σαρξὶν ὑπὲρ πάντα τὰ παιδάρια τὰ
comedẽtes mensam regis. et fuit ma-
ἐσθίοντα τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο Ἀμελ-
lasar auferens prandiũ eorũ et vinũ po-
σὰδ ἀναιρούμενος τὸ δεῖπνον αὐτῶν καὶ τὸν οἶνον τοῦ πό-
tus eorũ: et dabat eis semina. et quatuor
ματος αὐτῶν, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς σπέρματα. καὶ τοῖς τέσσαρ-
pueris: et dedit eis deus intellectũ et
σι παιδαρίοις τούτοις ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς σύνεσιν καὶ
prudentiã in oi litteratura et sapia. et daniel intel
φρόνησιν ἐν πάσῃ γραμματικῇ καὶ σοφίᾳ. καὶ Δανιὴλ συ-
lexit in oi visione et somniis. et factũ est post
νῆκεν ἐν πάσῃ ὁράσει καὶ ἐνυπνίοις. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ
finẽ dierũ quos dixit rex vt introduceret ip-
τέλος τῶν ἡμερῶν ὧν εἶπεν ὁ βασιλεὺς εἰσαγαγεῖν αὐ-
sos: et introduxit eos princeps eunuchorum i cõspectu na-
τούς, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιευνοῦχος ἐναντίον να-
buchodonosor: et locutus est eis rex:
βουχοδονόσορ, καὶ ἐλάλησεν μετ᾽ αὐτῶν ὁ βασιλεύς,
et nõ inuenti sunt ex oibus eis similes daniel et
καὶ οὐχ εὑρέθησαν ἐκ πάντων αὐτῶν ὅμοιοι Δανιὴλ καὶ
ananie et misael et azarie. et steterũt i cõspectu
Ἀνανίᾳ καὶ Μισαὴλ καὶ Ἀζαρίᾳ. καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ
regis. et in omni verbo sapientie et scientie
βασιλέως. καὶ ἐν παντὶ ῥήματι σοφίας καὶ ἐπιστήμης
quecunq; quesiuit ab eis rex: inuenit eos de-
ὅσα ἐζήτησε παρ᾽ αὐτῶν ὁ βασιλεύς, εὗρεν αὐτοὺς δε-
cuplicatos pter oes incãtatores et
καπλασίονας παρὰ πάντας τοὺς ἐπαοιδοὺς καὶ τοὺς
magos existẽs in regno eius. et fuit
μάγους τοὺς ὄντας ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο
daniel vsq; ad annũ primũ cyri regis.
Δανιὴλ ἕως ἔτους ἑνὸς κύρου τοῦ βασιλέως. Ca. 2.
In anno secundo regni nabu-
Ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας Ναβου-
chodonosor somniauit nabuchodonosor somniũ: et
χοδονόσορ ἐνυπνιάσθη Ναβουχοδονόσορ ἐνύπνιον, καὶ
stupefact9 est spũs eius: et somniũ eius fuit ab
ἐξέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἐγένετο ἀπ᾽
eo. et dixit rex vt vocarẽt incantatores
αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς καλέσαι τοὺς ἐπαοιδοὺς
et magos et maleficos et chalde-
καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς φαρμακοὺς καὶ τοὺς χαλδαί-
os: vt annũciarẽt regi somnia eius. et vene-
ους, τοῦ ἀπαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ. καὶ ἦλ-
rũt et steterũt in cõspectu regis. et dixit eis
θον καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν αὐτοῖς
rex: somniaui et stupefactus ẽ spũs meus
ὁ βασιλεύς, ἐνυπνιάσθην καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμά μου τοῦ
scire somniũ. et locuti sunt chaldei re-
γνῶναι τὸ ἐνύπνιον. καὶ ἐλάλησαν οἱ χαλδαῖοι τῷ βα-
gi syriace et dixerũt: rex in secula viue.
σιλεῖ συριστὶ καὶ εἶπαν, Βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι.
tu dic somniũ seruis tuis. et cõiecturã eius
σὺ εἰπὲ τὸ ἐνύπνιον τοῖς παισίν σου, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ
annunciabimus. et rñdit rex et dixit
ἀναγγελοῦμεν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε τοῖς
chaldeis: sermo a me recessit: si igitur nõ notũ feceri-
χαλδαίοις, ὁ λόγος ἀπ᾽ ἐμοῦ ἀπέστη. ἐὰν οὖν μὴ γνωρίση-
tis mihi somniũ et cõiecturã eius: in interi-
τέ μοι τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ, εἰς ἀπώ-
tum eritis. et dom9 vře diripientur. si aũt somni-
λειαν ἔσεσθε, καὶ οἱ οἶκοι ὑμῶν διαρπαγήσονται. ἐὰν δὲ τὸ ἐνύ-
um et cõiecturã ei9 notã feceritis mihi: dona et
πνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ γνωρίσητέ μοι, δόματα καὶ
munera et honorẽ multũ accipietis a me. veruntñ som-
δωρεὰς καὶ τιμὴν πολλὴν λήψεσθε παρ᾽ ἐμοῦ. πλὴν τὸ ἐνύ-
nium et cõiecturã eius annũciate mihi. et rñderũt
πνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγείλατέ μοι. καὶ ἀπεκρίθη-
secundo et dixerũt: rex dicat somniũ
σαν δεύτερον καὶ εἶπαν, ὁ βασιλεὺς εἰπάτω τὸ ἐνύπνιον

B

et corpulentiores pre omnibus pueris qui vescebantur cibo regio. Porro malassar tollebat cibaria & vinum potus eorum: dabatq; eis legumina. Pueris autem his dedit deus scientiam & disciplinam in omni libro & sapiẽtia: danieli autẽ intelligentiã omniũ visionũ & somniorũ. Cõpletis itaq; dieb9 post quos dixerat rex vt introducerẽtur. Introduxit eos prẽposit9 eunuchorũ in cõspectu nabuchodonosor. Cũq; eis locut9 fuisset rex nõ sunt inuẽti tales de vniuersis vt daniel ananias misahel & azarias. Et steterũt in cõspectu regis: & omẽ verbũ sapiẽtie & intellect9 qd sciscitatus est ab eis rex: inuenit in eis decuplum sup cunctos ariolos & magos qui erãt in vniuerso regno ei9. Fuit aũt daniel vsq; ad annũ primum cyri regis. 2.

In anno secundo regni nabuchodonosor: vidit nabuchodonosor somniũ & cõterritus est spũs eius: & somniũ eius fugit ab eo. Precepit autem rex vt cõuocarẽtur arioli & magi & malefici & chaldei: vt indicarent regi somnia sua. Qui cum venissent steterunt corã rege: & dixit ad eos rex. Vidi somnium: & mente confusus ignoro quid viderim. Responderuntq; chaldei regi syriace. Rex in sempiternũ viue. Dic somniũ seruis tuis: & interptationẽ eius indicabim9. Et rñdens rex ait chaldeis. Sermo recessit a me. Nisi indicaueritis mihi somniũ & cõiecturã eius: peribitis vos: & domus vestre publicabuntur. Si aũt somniũ & cõiecturã eius narraueritis: premia & dona & honorem multũ accipietis a me. Somniũ igitur & interpretationẽ eius indicate mihi. Rñderũt scdo atq; dixerunt. Rex somniũ

וּבְרִיאֵי בָּשָׂר מִן כָּל הַיְלָדִים
הָאֹכְלִים אֵת פַּת בַּג הַמֶּלֶךְ׃ וַיְהִי
הַמֶּלְצַר נֹשֵׂא אֶת פַּת בָּגָם וְיֵין
מִשְׁתֵּיהֶם וְנֹתֵן לָהֶם זֵרְעֹנִים׃
וְהַיְלָדִים הָאֵלֶּה אַרְבַּעְתָּם נָתַן
לָהֶם הָאֱלֹהִים מַדָּע וְהַשְׂכֵּל בְּכָל
סֵפֶר וְחָכְמָה וְדָנִיֵּאל הֵבִין בְּכָל חָזוֹן
וַחֲלֹמוֹת׃ וּלְמִקְצָת הַיָּמִים אֲשֶׁר
אָמַר הַמֶּלֶךְ לַהֲבִיאָם וַיְבִיאֵם שַׂר
הַסָּרִיסִים לִפְנֵי נְבֻכַדְנֶאצַּר׃ וַיְדַבֵּר
אִתָּם הַמֶּלֶךְ וְלֹא נִמְצָא מִכֻּלָּם
כְּדָנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה
וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ וְכֹל דְּבַר חָכְמַת
בִּינָה אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ מֵהֶם הַמֶּלֶךְ
וַיִּמְצָאֵם עֶשֶׂר יָדוֹת עַל כָּל הַחַרְטֻמִּים
הָאַשָּׁפִים אֲשֶׁר בְּכָל מַלְכוּתוֹ׃ וַיְהִי
דָּנִיֵּאל עַד שְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ הַמֶּלֶךְ׃

Cap. ij.

וּבִשְׁנַת שְׁתַּיִם לְמַלְכוּת
נְבֻכַדְנֶאצַּר חָלַם נְבֻכַדְנֶאצַּר
חֲלֹמוֹת וַתִּתְפָּעֶם רוּחוֹ וּשְׁנָתוֹ
נִהְיְתָה עָלָיו׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לִקְרֹא
לַחַרְטֻמִּים וְלָאַשָּׁפִים וְלַמְכַשְּׁפִים
וְלַכַּשְׂדִּים לְהַגִּיד לַמֶּלֶךְ חֲלֹמֹתָיו
וַיָּבֹאוּ וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר
לָהֶם הַמֶּלֶךְ חֲלוֹם חָלָמְתִּי וַתִּפָּעֶם
רוּחִי לָדַעַת אֶת הַחֲלוֹם׃ וַיְדַבְּרוּ
הַכַּשְׂדִּים לַמֶּלֶךְ אֲרָמִית מַלְכָּא
לְעָלְמִין חֱיִי אֱמַר חֶלְמָא לְעַבְדָךְ
וּפִשְׁרָא נְחַוֵּא׃ עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר
לְכַשְׂדָּיֵא מִלְּתָא מִנִּי אַזְדָּא הֵן לָא
תְהוֹדְעוּנַּנִי חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ הַדָּמִין
תִּתְעַבְדוּן וּבָתֵּיכוֹן נְוָלִי יִתְּשָׂמוּן׃
וְהֵן חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ תְּהַחֲווֹן מַתְּנָן
וּנְבִזְבָּה וִיקָר שַׂגִּיא תְּקַבְּלוּן מִן
קֳדָמָי לָהֵן חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ הַחֲוֹנִי׃
עֲנוֹ תִנְיָנוּת וְאָמְרִין מַלְכָּא חֶלְמָא

Pritiua.heb. | Tex.he.Dani.ij. | Trāſl.B.Hie. | Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

Trāſl.B.Hie.

dicat ſeruis ſuis: & interp̄tationē ei⁹ indicabim⁹. Responditq̧ rex & ait. Certe noui q̧ tempus redimitis: ſcientes q̧ receſſerit a me ſermo. Si ergo ſomniū non indicaueritis mihi: vna eſt de vobis ſentētia q̧ interp̄tationē quoq̧ fallacē & deceptione plenā cōpoſueritis: vt loq̄mini mihi donec tēpus ptranſeat. Sōniū itaq̧ dicite mihi vt ſciā q̧ interp̄tationē quoq̧ ei⁹ verā loq̄mini. Rñdentes ergo chaldei corā rege dixerūt. Non eſt homo ſup terrā qui ſermonē tuū rex poſſit implere: ſed neq̧ regū quiſq̄ magnus & potens verbū huiuſcemodi ſciſcitatur ab oī ariolo & mago & chaldeo. Sermo enim quē tu queris rex grauis ē: nec repietur quiſq̄ q indicet illum in cōſpectu regis: exceptis diis quorū nō eſt cum hoibus cōuerſatio. Quo audito rex in furore & in ira magna p̄cepit vt perirent omnes ſapientes babylonis. Et egreſſa ſententia ſapiētes interficiebātur: q̄rebaturq̧ daniel & ſocii ei⁹ vt perirēt. Tunc daniel requiſiuit de lege atq̧ ſentētia ab arioch principe militie regis: qui egreſſus fuerat ad interficiēdos ſapiētes babylonis. Et interrogauit eum qui a rege poteſtatē accepat. Quā ob cauſam tam crudelis ſententia a facie regis eſſet egreſſa. Cum ergo rem idicaſſet arioch danieli: daniel igreſſus rogauit regem vt tēpus daret ſibi ad ſolutionem indicandam regi. Et ingreſſus eſt domum ſuam: ananieq̧ & miſaeli & azarie ſociis ſuis indicauit negocium: vt q̄rerēt miſericordiā a facie dei celi ſup ſacramento iſto: & non perirent daniel & ſocii eius: cū ceteris ſapientibus babylonis. Tunc danieli myſteriū per viſionem

Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

ſeruis ſuis ꝛ cōiecturā eius renūciabim⁹.
τοῖς παισὶν αὐτοῦ καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελοῦμεν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν τοῖς χαλδαίοις, ἐπ' ἀληθείας οἶδα ἐγὼ ὅτι καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε καθότι εἴδετε ὅτι ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τὸ ῥῆμα. ἐὰν οὖν τὸ ἐνύπνιον μὴ ἀναγγείλητέ μοι, οἶδα ὅτι ῥῆμα ψευδὲς καὶ διεφθαρμένον συνέθεσθε εἰπεῖν ἐνώπιόν μου, ἕως οὗ ὁ καιρὸς παρέλθῃ· τὸ ἐνύπνιόν μου εἴπατέ μοι, καὶ γνώσομαι ὅτι καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελεῖτέ μοι. ἀπεκρίθησαν πάλιν οἱ χαλδαῖοι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ λέγουσιν, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ὅστις δυνήσεται τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως γνωρίσαι, καθότι πᾶς βασιλεὺς μέγας καὶ ἄρχων, ῥῆμα τοιοῦτον οὐκ ἐπερωτᾷ ἐπαοιδὸν μάγον χαλδαῖον, ὅτι ὁ λόγος ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ βαρύς, καὶ ἕτερος οὐκ ἔστιν ὃς ἀναγγελεῖ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ὅτι ἀλλ' ἢ θεοὶ ὧν οὐκ ἔστιν ἡ κατοικία μετὰ πάσης σαρκός. τότε ὁ βασιλεὺς ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ πολλῇ εἶπεν, ἀπολέσαι πάντας τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος. καὶ τὸ δόγμα ἐξῆλθεν καὶ οἱ σοφοὶ ἀπεκτείνοντο. καὶ ἐζήτησαν δανιὴλ καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ ἀνελεῖν. τότε δανιὴλ ἀπεκρίθη βουλὴν καὶ γνώμην τῷ ἀριὼχ τῷ ἀρχιμαγείρῳ τοῦ βασιλέως, ὃς ἐξῆλθεν ἀνελεῖν τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος, καὶ ἐπυνθάνετο αὐτοῦ λέγων, ἄρχων τοῦ βασιλέως, περὶ τίνος ἐξῆλθεν ἡ γνώμη ἡ ἀναιδὴς αὕτη ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως; ἐγνώρισεν δὲ τὸ ῥῆμα ἀριὼχ τῷ δανιήλ, καὶ δανιὴλ εἰσῆλθεν καὶ ἠξίωσεν τὸν βασιλέα ὅπως χρόνον δῷ αὐτῷ, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγείλῃ τῷ βασιλεῖ. καὶ εἰσῆλθεν δανιὴλ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τῷ ἀνανίᾳ καὶ τῷ μισαὴλ καὶ τῷ ἀζαρίᾳ τοῖς φίλοις αὐτοῦ τὸ ῥῆμα ἐγνώρισεν καὶ οἰκτιρμοὺς ἐζήτουν παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ ὑπὲρ τοῦ μυστηρίου τούτου, ὅπως ἂν μὴ ἀπόλωνται δανιὴλ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐπιλοίπων σοφῶν βαβυλῶνος. τότε δανιὴλ ἐν ὁράματι

Interlinear Latin: ſeruis ſuis ꝛ cōiecturā eius renūciabim⁹. ꝛ reſpondit rex ꝛ dixit chaldeis: in veritate ſcio ego q̧ tp̄s vos redimitis q: videtis qḋ diſceſſit a me verbū. ſi igit ſomniū non renūciaueritis mihi: ſcio q̧ verbū mendax ꝛ corruptū cōpoſuiſtis vt dicatis corā me: donec tp̄s p̄tereat ſomniū meū dicite mihi: ꝛ ſciam q: ꝛ cōiecturā eius renūciabitis mihi. reſponderūt iterū chaldei i cōſpectu regis ꝛ dicunt: nō eſt homo in arida: q̄ poſſit verbū regis notū facere: q: oīs rex magn⁹ ꝛ p̄inceps: verbū tale non iterrogat icantatorē magū chaldeum: q: ſermo quē rex iterrogat grauis: ꝛ alius nō eſt q̄ renūciet eum coram rege: q: niſi dii q̄z nō eſt hitatio cū oī carne. tūc rex in furore ꝛ ira multa dixit: p̄dere oēs ſapientes babylonis. ꝛ ſentētia egreſſa ē ꝛ ſapiētes iterficiebant. ꝛ q̄rebant daniel ꝛ amicos eius vt iterficeret. tūc daniel rūdit cōſiliū ꝛ ſentētiā arioch p̄incipi coq̄z regis: q̄ egreſſ⁹ eſt vt iterficeret ſapiētes babylonis: ꝛ interrogabat eū dicens: p̄inceps regis: p̄ q̄ egreſſa eſt ſentētia ipudēs hec a facie regis? notū fecit āt verbū arioch danieli: ꝛ daniel igreſſ⁹ ē ꝛ rogauit regem vt tp̄s daret ſibi: ꝛ cōiecturā eius ānūciaret regi. ꝛ igreſſ⁹ eſt daniel in domū ſuam: ꝛ ananie ꝛ miſael ꝛ azarie amicis ſuis verbū notū fecit ꝛ miſ̄ationes q̄rebāt a deo celi ſup myſterio hoc: vt non perirent daniel ꝛ amici eius cū reliquis ſapiētib⁹ babylonis. tunc danieli in viſione

Tex.he.Dani.ij.

יֵאמַר לְעַבְדוֹהִי וּפִשְׁרָה נְהַחֲוֵה׃ עָנֵה
מַלְכָּא וְאָמַר מִן יַצִּיב יָדַע אֲנָה דִּי
עִדָּנָא אַנְתּוּן זָבְנִין כָּל קֳבֵל דִּי
חֲזֵיתוֹן דִּי אַזְדָּא מִנִּי מִלְּתָא׃ דִּי הֵן
חֶלְמָא לָא תְהוֹדְעֻנַּנִי חֲדָה הִיא
דָתְכוֹן וּמִלָּה כִדְבָה וּשְׁחִיתָה
הִזְדְּמִנְתּוּן לְמֵאמַר קָדָמַי עַד דִּי עִדָּנָא
יִשְׁתַּנֵּא לָהֵן חֶלְמָא אֱמַרוּ לִי וְאִנְדַּע
דִּי פִשְׁרֵהּ תְּהַחֲוֻנַּנִי׃ עֲנוֹ כַשְׂדָּיֵא
קֳדָם מַלְכָּא וְאָמְרִין לָא אִיתַי אֱנָשׁ
עַל יַבֶּשְׁתָּא דִּי מִלַּת מַלְכָּא יוּכַל
לְהַחֲוָיָה כָּל קֳבֵל דִּי כָּל מֶלֶךְ רַב
וְשַׁלִּיט מִלָּה כִדְנָה לָא שְׁאֵל לְכָל
חַרְטֹם וְאָשַׁף וְכַשְׂדָּי׃ וּמִלְּתָא דִּי
מַלְכָּה שָׁאֵל יַקִּירָה וְאָחֳרָן לָא
אִיתַי דִּי יְחַוִּנַּהּ קֳדָם מַלְכָּא לָהֵן
אֱלָהִין דִּי מְדָרְהוֹן עִם בִּשְׂרָא לָא
אִיתוֹהִי׃ כָּל קֳבֵל דְּנָה מַלְכָּא בְּנַס
וּקְצַף שַׂגִּיא וַאֲמַר לְהוֹבָדָה לְכֹל
חַכִּימֵי בָבֶל׃ וְדָתָא נֶפְקַת וְחַכִּימַיָּא
מִתְקַטְּלִין וּבְעוֹ דָּנִיֵּאל וְחַבְרוֹהִי
לְהִתְקְטָלָה׃ בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל הֲתִיב
עֵטָא וּטְעֵם לְאַרְיוֹךְ רַב טַבָּחַיָּא דִּי
מַלְכָּא דִּי נְפַק לְקַטָּלָה לְחַכִּימֵי
בָבֶל׃ עָנֵה וְאָמַר לְאַרְיוֹךְ שַׁלִּיטָא
דִי מַלְכָּא עַל מָה דָתָא מְהַחְצְפָה
מִן קֳדָם מַלְכָּא אֱדַיִן מִלְּתָא הוֹדַע
אַרְיוֹךְ לְדָנִיֵּאל׃ וְדָנִיֵּאל עַל וּבְעָה
מִן מַלְכָּא דִּי זְמָן יִנְתֶּן לֵהּ וּפִשְׁרָא
לְהַחֲוָיָה לְמַלְכָּא׃ אֱדַיִן דָּנִיֵּאל
לְבַיְתֵהּ אֲזַל וְלַחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
וַעֲזַרְיָה חַבְרוֹהִי מִלְּתָא הוֹדַע׃
וְרַחֲמִין לְמִבְעֵא מִן קֳדָם אֱלָהּ שְׁמַיָּא
עַל רָזָה דְּנָה דִּי לָא יְהֹבְדוּן
דָּנִיֵּאל וְחַבְרוֹהִי עִם שְׁאָר חַכִּימֵי
בָבֶל׃ אֱדַיִן לְדָנִיֵּאל בְּחֶזְוָא דִּי

Pritiua.heb.

אֲמַר צְבָא זְבַן אֲזַד יְדַע כְּדַב שְׁחַת זְמַן שְׁנָה יְדַע חֲוָה יְכַל מְלַךְ חֲוָה שְׁלַט שְׁאַל יְקַר חֲוָה דּוּר שְׂגָא אֲבַד חֲכַם קְטַל תּוּב יְעַט טְבַח שְׁלַט חֲצַף יְדַע עֲלַל נְתַן חֲוָה בְּעָא אֲבַד חֲזָה

Trāſla.grē.lxx.cū iter.latina. | Trāſla.B.Hie. | Tex.heb.Dani.ij. | Pritiua.heb.

Trāſla.grē.lxx.cū iter.latina.

νυκτὸς τὸ μυστήριον ἀπεκαλύφθη. καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ δανιήλ. καὶ εἶπεν, εἴη τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἐστιν· καὶ αὐτὸς ἀλλοιοῖ καιροὺς καὶ χρόνους. καθιστᾷ βασιλεῖς καὶ μεθιστᾷ, διδοὺς σοφίαν τοῖς σοφοῖς καὶ φρόνησιν τοῖς εἰδόσιν σύνεσιν. αὐτὸς ἀποκαλύπτει βαθέα καὶ ἀπόκρυφα γινώσκων τὰ ἐν τῷ σκότει, καὶ τὸ φῶς μετ' αὐτοῦ ἐστιν. σοὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων μου ἐξομολογοῦμαι καὶ αἰνῶ, ὅτι σοφίαν καὶ δύναμιν ἔδωκάς μοι. καὶ ἐγνώρισάς μοι ἃ ἠξιωσάμην παρὰ σοῦ. καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἐγνώρισάς μοι. καὶ ἦλθεν δανιὴλ πρὸς ἀριὼχ ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀπολέσαι τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος καὶ εἶπεν αὐτῷ, τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος μὴ ἀπολέσῃς, εἰσάγαγε δέ με ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ ἀναγγελῶ. τότε ἀριὼχ ἐν σπουδῇ εἰσήγαγεν τὸν δανιὴλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ εἶπεν αὐτῷ, εὕρηκα ἄνδρα ἐκ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας, ὅστις τὸ σύγκριμα τῷ βασιλεῖ ἀναγγελεῖ. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν τῷ δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα βαλτασάρ. εἰ δύνασαί μοι ἀναγγεῖλαι τὸ ἐνύπνιον ὃ εἶδον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ; καὶ ἀπεκρίθη δανιὴλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ εἶπεν, τὸ μυστήριον ὃ ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ, οὐκ ἔστι σοφῶν μάγων ἐπαοιδῶν γαζαρηνῶν ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἔστιν θεὸς ἐν οὐρανῷ ἀποκαλύπτων μυστήρια. καὶ ἐγνώρισεν τῷ βασιλεῖ ναβουχοδονόσορ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. τὸ ἐνύπνιόν σου καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου τοῦτό ἐστιν. σὺ βασιλεῦ οἱ διαλογισμοί σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου ἀνέβησαν, τί δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα, καὶ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἐγνώρισέν σοι ἃ δεῖ γενέσθαι. καὶ ἐμοὶ οὐκ

Interlinear Latin: noctis myſteriū reuelatū eſt. ꝛ bñdixit deū celi daniel. ꝛ dixit: ſit nomē dei benedictū a ſeclo ꝛ vſq̧ in ſeculū: q: ſapia ꝛ intellectus ꝛ fortitudo eius eſt ꝛ ip̄e mutat tp̄a ꝛ annos. cōſtituit reges ꝛ tráſfert: dans ſapiam ſapiētib⁹ ꝛ prudentiā: ſcientib⁹ itellectū. ip̄e reuelat p̄funda ꝛ abſcondita ſciens q̄ in tenebris: ꝛ lumen cū eo eſt. tibi de⁹ p̄rū meoꝝ cōfiteor ꝛ laudo: q: ſapiam ꝛ virtutē dediſti mihi. ꝛ nota feciſti mihi q̄ rogaui a te. ꝛ verbū regis notū feciſti mihi. ꝛ venit daniel ad arioch quē cōſtituit rex vt perderet ſapiētes babylonis ꝛ dixit ei: ſapientes babylonis ne perdas: introduc āt me i cōſpectū regis: ꝛ cōiecturā regi annūciabo. tunc arioch in feſtinatiōe introduxit daniel i cōſpectu regis ꝛ dixit ei: inueni virū ex filiis captiuitatis iudee: qui cōiecturā regi annūciabit. ꝛ rñdit rex ꝛ dixit danieli cui⁹ nomē baltaſar. ſi potes mihi renūciare ſomniū qḋ vidi ꝛ cōiecturā eius: ꝛ reſpondit daniel corā rege ꝛ ait: myſteriū qḋ rex interrogat: non eſt ſapiētū magoꝝ icantatoꝝ aruſpicū annūciare regi: ſed eſt de⁹ in celo reuelans myſteria. ꝛ nota fecit regi nabuchodonoſor q̄ op̄z fieri i nouiſſimis diebus. ſomniū tuū ꝛ viſiones capitis tui in cubili tuo hoc eſt. tu rex cogitationes tue in cubili tuo aſcenderūt: qḋ op̄z fieri poſt hec: ꝛ reuelans myſteria nota fecit tibi q̄ op̄z fieri. ꝛ mihi nō

Trāſla.B.Hie.

nocte reuelatum eſt. Et benedixit daniel deū celi: & locutus ait. Sit nomen dei benedictum a ſeculo & vſq̧ in ſeculū: quia ſapientia & fortitudo eius ſunt: & ipſe mutat tēpora & etates. Transfert regna atq̧ conſtituit: dat ſapientiam ſapiētibus: & ſcientiam intelligentib⁹ diſciplinā. Ipſe reuelat p̄funda & abſcondita: & nouit in tenebris cōſtituta: & lux cum eo eſt. Tibi deus patrū noſtrorū cōfiteor: teq̧ laudo: quia ſapientiā & fortitudinem dediſti mihi: & nunc oſtendiſti mihi que rogauimus te: quia ſermonem regis aperuiſti nobis. Poſt hec daniel ingreſſus ad arioch quē cōſtituerat rex vt perderet ſapientes babylonis: ſic ei locutus eſt. Sapiētes babylonis ne perdas. Introduc me in cōſpectu regis: & ſolutionem regi narrabo. Tūc arioch feſtinus introduxit danielem ad regem: & dixit ei. Inueni hominē de filus tranſmigrationis iude qui ſolutionem regi annunciet. Reſpondit rex & dixit danieli cuius nomen erat balthaſar. Putas ne vere potes mihi indicare ſomnium qḋ vidi: & interpretationē eius? Et rñdens daniel corā rege ait. Myſteriū quod rex interrogat ſapientes magi & arioli & aruſpices nequeūt indicare regi: ſed eſt deus in celo reuelās myſteria qui indicauit tibi rex nabuchodonoſor q̄ ventura ſunt in nouiſſimis tēporibus. Sōniū tuū & viſiones capitis tui in cubili tuo huiuſcemodi ſunt. Tu rex cogitare cepiſti in ſtratu tuo quid eſſet futurum poſt hec: & qui reuelat myſteria oſtendit tibi que ventura ſunt. Mihi quoq̧

Tex.heb.Dani.ij.

לֵילְיָא רָזָא גְלִי אֱדַיִן דָּנִיֵּאל בָּרִךְ
לֶאֱלָהּ שְׁמַיָּא׃ עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר
לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן
עָלְמָא וְעַד עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא
וּגְבוּרְתָא דִּי לֵהּ הִיא׃ וְהוּא מְהַשְׁנֵא
עִדָּנַיָּא וְזִמְנַיָּא מְהַעְדֵּה מַלְכִין
וּמְהָקֵים מַלְכִין יָהֵב חָכְמְתָא
לְחַכִּימִין וּמַנְדְּעָא לְיָדְעֵי בִינָה׃
הוּא גָּלֵא עַמִּיקָתָא וּמְסַתְּרָתָא יָדַע
מָה בַחֲשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא עִמֵּהּ שְׁרֵא׃
לָךְ אֱלָהּ אֲבָהָתִי מְהוֹדֵא וּמְשַׁבַּח
אֲנָה דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא יְהַבְתְּ
לִי וּכְעַן הוֹדַעְתַּנִי דִּי בְעֵינָא מִנָּךְ
דִּי מִלַּת מַלְכָּא הוֹדַעְתֶּנָא׃ כָּל קֳבֵל
דְּנָה דָּנִיֵּאל עַל עַל אַרְיוֹךְ דִּי מַנִּי
מַלְכָּא לְהוֹבָדָה לְחַכִּימֵי בָבֶל אֲזַל
וְכֵן אֲמַר לֵהּ לְחַכִּימֵי בָבֶל אַל
תְּהוֹבֵד הַעֵלְנִי קֳדָם מַלְכָּא וּפִשְׁרָא
לְמַלְכָּא אֲחַוֵּא׃ אֱדַיִן אַרְיוֹךְ
בְּהִתְבְּהָלָה הַנְעֵל לְדָנִיֵּאל קֳדָם
מַלְכָּא וְכֵן אֲמַר לֵהּ דִּי הַשְׁכַּחַת
גְּבַר מִן בְּנֵי גָלוּתָא דִּי יְהוּד דִּי
פִשְׁרָא לְמַלְכָּא יְהוֹדַע׃ עָנֵה מַלְכָּא
וְאָמַר לְדָנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר
הַאִיתָיךְ כָּהֵל לְהוֹדָעֻתַנִי חֶלְמָא
דִּי חֲזֵית וּפִשְׁרֵהּ׃ עָנֵה דָנִיֵּאל קֳדָם
מַלְכָּא וְאָמַר רָזָה דִּי מַלְכָּא שָׁאֵל
לָא חַכִּימִין אָשְׁפִין חַרְטֻמִּין גָּזְרִין
יָכְלִין לְהַחֲוָיָה לְמַלְכָּא׃ בְּרַם אִיתַי
אֱלָהּ בִּשְׁמַיָּא גָּלֵא רָזִין וְהוֹדַע
לְמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר מָה דִּי לֶהֱוֵא
בְּאַחֲרִית יוֹמַיָּא חֶלְמָךְ וְחֶזְוֵי רֵאשָׁךְ
עַל מִשְׁכְּבָךְ דְּנָה הוּא׃ אַנְתָּה מַלְכָּא
רַעְיוֹנָךְ עַל מִשְׁכְּבָךְ סְלִקוּ מָה דִּי
לֶהֱוֵא אַחֲרֵי דְנָה וְגָלֵא רָזַיָּא
הוֹדְעָךְ מָה דִי לֶהֱוֵא׃ וַאֲנָה לָא

Pritiua.heb.

גְּלָה בְּרַךְ הֲוָה גְּבַר שְׁנָה עֲדָה קוּם יְדַע עֲמַק סְתַר חֲשַׁךְ נְהַר שְׁרָא אֲב יְדָה שְׁבַח גְּבַר יְהַב בְּעָא מְלַל עֲלַל מְנָה אֲבַד חֲכַם עֲלַל חֲוָה בְּהַל שְׁכַח גְּלָה יְהַד יְדַע חֲזָה רָזָה שְׁכַב רְעָא סְלַק יְדַע

Pmitiua.heb. — Tex.he.Dani.ij.

בחכמה די איתי בי מן כל חייא רזא
דנה גלי לי להן על דברת די
פשרא למלכא יהודעון ורעיוני
לבבך תנדע׃ אנתה מלכא חזה
הוית ואלו צלם חד שגיא צלמא
דכן רב וזיוה יתיר קאם לקבלך
ורוה דחיל׃ הוא צלמא ראשה די
דהב טב חדוהי ודרעוהי די כסף
מעוהי וירכתה די נחש׃ שקוהי
די פרזל רגלוהי מנהון די פרזל
ומנהון די חסף׃ חזה הוית עד די
התגזרת אבן די לא בידין ומחת
לצלמא על רגלוהי די פרזלא
וחספא והדקת המון׃ באדין דקו
כחדה פרזלא חספא נחשא כספא
ודהבא והוו כעור מן אדרי קיט
ונשא המון רוחא וכל אתר לא
השתכח להון ואבנא די מחת
לצלמא הות לטור רב ומלת כל
ארעא׃ דנה חלמא ופשרה נאמר
קדם מלכא׃ אנתה מלכא מלך
מלכיא די אלה שמיא מלכותא
חסנא ותקפא ויקרא יהב לך׃ ובכל
די דארין בני אנשא חיות ברא
ועוף שמיא יהב בידך והשלטך
בכלהון אנתה הוא רישה די
דהבא׃ ובתרך תקום מלכו אחרי
ארעא מנך ומלכו תליתיא אחרי
די נחשא די תשלט בכל ארעא׃
ומלכו רביעיא תהוה תקיפא
כפרזלא כל קבל די פרזלא מהדק
וחשל כלא וכפרזלא די מרעע כל
אלין תדק ותרע׃ ודי חזיתה רגליא
ואצבעתא מנהון חסף די פחר
ומנהון פרזל מלכו פליגה תהוה
ומן נצבתא די פרזלא להוא בה

Trāſl.B.Hie.

in sapientia que est in me plus q̄ in cūctis viuētibꝰ: sacramentum hoc reuelatum est: sed vt interp̄tatio regi manifesta fieret: & cogitationes mentis tue scires. Tu rex videbas: & ecce quasi statua vna grandis. Statua illa magna & statura sublimis stabat cōtra te: & intuitus eius erat terribilis. Huiꝰ statue caput ex auro optimo erat: pectus aūt & brachia de argēto: porro venter & femora ex ere: tibie aūt ferree: pedum quedam pars erat ferrea quedam autem fictilia. Videbas ita donec abscissus est lapis sine manibus: & percussit statuam in pedibus eius ferreis et fictilibus & cōminuit eos. Tunc cōtrita sunt pariter ferrū: testa: es: argentum: & aurū: & redacta quasi in fauillam estiue aree que rapta sunt ventō: nullusq; locus inuētus est eis. Lapis autem qui percusserat statuā factus est mons magnus: & īpleuit vniuersam terrā. Hoc est sōniū: interp̄tationē quoq; eius dicemus coram te rex. Tu rex regū es: & deus celi regnum & fortitudinē & imperiū & gloriam dedit tibi: & oīa in quibus habitant filii hoīm: & bestie agri volucres quoq; celi dedit in manu tua: & sub ditione tua vniuersa cōstituit. Tu es ergo caput aureum. Et post te consurget regnum aliud minus te: & regnū tertium aliud ereum quod imperabit vniuerse terre. et regnum quartū erit velut ferreum. Quomodo ferrum cōminuit & domat oīa: sic cōminuet & cōteret oīa hec. Porro q̄a vidisti pedum & digitoꝝ partem testeam figuli: & partē ferream: regnū diuisum erit quod tamē de plantarīōe ferri orietur.

Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

in sapia existe in me pter oēs viuētes
ἐν σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν ἐμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ζῶντας τὸ
mysteriū hoc reuelatum ē: sed ideo vt
μυστήριον τοῦτο ἀπεκαλύφθη, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ τὴν
cōtecturā regi manifestaret: vt cogitatio=
σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ γνωρίσαι, ἵνα τοὺς διαλογισ=
nes cordis tui scias. tu rex videbas: ꝛ
μοὺς τῆς καρδίας σου γνῷς. σὺ βασιλεῦ ἐθεώρεις, καὶ
ecce imago vna multa: imago illa magna. ꝛ fa=
ἰδοὺ εἰκὼν μία πολλή, ἡ εἰκὼν ἐκείνη μεγάλη. καὶ ἡ πρό=
cies eiꝰ eleuata stans a facie tua: ꝛ
σοψις αὐτῆς ὑπερφερὴς ἑστῶσα ἀπὸ προσώπου σου, καὶ
visio eius terribilis. imago cuiꝰ caput auri pu
ἡ ὅρασις αὐτῆς φοβερά. εἰκὼν ἧς ἡ κεφαλὴ χρυσίου κα=
ri: manꝰ ꝛ pectus ꝛ brachia eius argē
θαροῦ, αἱ χεῖρες καὶ τὸ στῆθος καὶ οἱ βραχίονες αὐτῆς ἀργυ=
tea venter ꝛ femora erea: tibie ferree:
ροῖ ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῖ, αἱ κνῆμαι σιδηραῖ, οἱ
pedes pars qdē qdā ferrea pars āt qdā fictilis: vide=
πόδες μέρος μέν τι σιδηροῦν μέρος δέ τι ὀστράκινον, ἐθεώ=
bas donec abscisus ē lapis ex mōte sine manibꝰ. ꝛ percus
ρεις ἕως ἀπετμήθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν. καὶ ἐπά=
sit imaginē sup pedes ferreos ꝛ ficti
ταξεν τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρα=
les ꝛ cōminuit eos oino. tunc cōminuti
κίνους καὶ ἐλέπτυνεν αὐτοὺς εἰσάπαξ. τότε ἐλεπτύνθη=
sūt omnino testa ferrū es argentū
σαν εἰσάπαξ τὸ ὄστρακον ὁ σίδηρος ὁ χαλκὸς ὁ ἄργυρος ὁ
aurū: ꝛ facta sunt quasi puluis ab area estiua
χρυσός, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ κονιορτὸς ἀπὸ ἅλωνος θερινῆς
ꝛ extulit ea multitudo venti: ꝛ locus
καὶ ἐξῆρεν αὐτὰ τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος, καὶ τόπος
nō ē inuētꝰ illis. ꝛ lapis q̄ pcussit imaginē factꝰ ē
οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς. καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐγενήθη
in mōtē magnū: ꝛ impleuit oēm trā: hoc est
εἰς ὄρος μέγα, καὶ ἐπλήρωσεν πᾶσαν τὴν γῆν, τοῦτό ἐστι τὸ
somniū ꝛ cōtecturā eius dicemꝰ coram
ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἐροῦμεν ἐνώπιον τοῦ
rege. tu rex rex regum: cui
βασιλέως. σὺ βασιλεῦ βασιλεὺς βασιλέων, ᾧ
deus celi regnū forte ꝛ validum ꝛ glo
ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἰσχυρὰν καὶ κραταιὰν καὶ ἔντι=
riā dedit in oī loco in q̄ habitant filii
μον ἔδωκεν ἐν παντὶ τόπῳ ἐν ᾧ κατοικοῦσιν υἱοὶ τῶν
hoīm bestieq; agri ꝛ volatilia celi dedit in
ἀνθρώπων θηρία τε ἀγροῦ καὶ πετεινὰ οὐρανοῦ ἔδωκεν ἐν
manu tua ꝛ cōstituit te dnm oīm. tu es
τῇ χειρί σου καὶ κατέστησέν σε κύριον πάντων. σὺ εἶ ἡ
caput aureum: ꝛ post te surget regnum
κεφαλὴ ἡ χρυσῆ, καὶ ὀπίσω σου ἀναστήσεται βασιλεία
aliud minꝰ te qđ est argentū. ꝛ regnū tertiū qđ
ἑτέρα ἥττων σου ἥ ἐστιν ὁ ἄργυρος. καὶ βασιλεία τρίτη ἥ
est es qđ dnābit omni terre. ꝛ regnū quar
ἐστιν ὁ χαλκὸς ἣ κυριεύσει πάσης τῆς γῆς. καὶ βασιλεία τε=
tum erit fortius q̄si ferrum. quēadmodū ferrū
τάρτη ἔσται ἰσχυροτέρα ὡς ὁ σίδηρος. ὃν τρόπον ὁ σίδηρος
cōminuit ꝛ domat oia: sic cōminuet ꝛ do
λεπτύνει καὶ δαμάζει πάντα, οὕτως λεπτυνεῖ καὶ δα=
mabit. ꝛ qr vidisti pedes ꝛ digitos:
μάσει. καὶ ὅτι εἶδες τοὺς πόδας καὶ τοὺς δακτύλους,
partē qdē q̄ndā testeā partē āt q̄ndā ferream regnū di
μέρος μέν τι ὀστράκινον μέρος δέ τι σιδηροῦν βασιλεία δι=
uisum erit ꝛ a radice ferrea erit in eo
ῃρημένη ἔσται καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης τῆς σιδηρᾶς ἔσται ἐν αὐ=
quēadmodū vidisti ferrum mixtum teste:
τῇ ὃν τρόπον εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμιγμένον τῷ ὀστρά=
ꝛ digiti pedū pars qdē q̄dā ferrea:
κῳ, καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν μέρος μέν τι σιδηροῦν,
pars āt q̄dā testea pars q̄dā regni erit for=
μέρος δέ τι ὀστράκινον μέρος τι τῆς βασιλείας ἔσται ἰσχυ=
tis ꝛ ex ea erit cōtritum.
ρὸν καὶ ἀπ' αὐτῆς ἔσται συντριβόμενον.

Trāſ.gre.lxx.cū inter.lati.

qr vidisti ferrum mixtum teste: cōmixti
ὅτι εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμιγμένον τῷ ὀστράκῳ, συμμι=
erunt in semine hoīm: ꝛ nō erunt
γεῖς ἔσονται ἐν σπέρματι ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἔσονται
adherentes hic cum hoc: sicut ferrū nō
προσκολλώμενοι οὗτος μετὰ τούτου, καθὼς ὁ σίδηρος οὐκ
miscetur cum testa. ꝛ in diebus
ἀναμίγνυται μετὰ τοῦ ὀστράκου. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν
regum illoꝝ suscitabit deus celi regnū
βασιλέων ἐκείνων ἀναστήσει ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασι=
quod in eternū nō corrumpetur: ꝛ re=
λείαν ἥτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ βα=
gnum eius pplo alteri nō relinquetur. cōminuet
σιλεία αὐτοῦ λαῷ ἑτέρῳ οὐχ ὑπολειφθήσεται. λεπτυνεῖ
ꝛ ventilabit oia regna: ꝛ hoc susci=
καὶ λικμήσει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ αὐτὴ ἀναστή=
tabit in eternū. quēadmodū vidisti qr de mōte
σεται εἰς τοὺς αἰῶνας. ὃν τρόπον εἶδες ὅτι ἀπὸ ὄρους
abscis̄ ē lapis sine manibꝰ: ꝛ cōminuit testam
ἐτμήθη λίθος ἄνευ χειρῶν, καὶ ἐλέπτυνεν τὸ ὄστρακον τὸν
ferrum es argētū auꝝ: deꝰ magnꝰ
σίδηρον τὸν χαλκὸν τὸν ἄργυρον τὸν χρυσόν ὁ θεὸς ὁ μέγας
nota fecit regi q̄ opꝫ fieri post hec. ꝛ
ἐγνώρισεν τῷ βασιλεῖ ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. καὶ
verum somniū ꝛ fidelis cōtectura eius. tūc
ἀληθινὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ πιστὴ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ. τό=
rex nabuchodonosor cecidit in faciem
τε ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσωρ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσω=
ꝛ danielē adorauit: ꝛ munera ꝛ odo=
πον καὶ τῷ δανιὴλ προσεκύνησεν, καὶ μάννα καὶ εὐω=
res dixit libare ei. ꝛ respondēs rex di
δίας εἶπεν σπεῖσαι αὐτῷ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς εἶ=
xit daniel: in veritate deꝰ vr̄ ipse est deꝰ
πεν τῷ δανιὴλ, ἐπ' ἀληθείας ὁ θεὸς ὑμῶν αὐτός ἐστιν θεὸς
deoꝝ ꝛ dn̄s dn̄oꝝ ꝛ rex regum:
θεῶν καὶ κύριος τῶν κυρίων καὶ βασιλεὺς βασιλέων,
ꝛ reuelans mysteria: qr potuisti reuelare
καὶ ἀποκαλύπτων μυστήρια, ὅτι ἠδυνήθης ἀποκαλύ=
mysteriū hoc. ꝛ magnificauit rex
ψαι τὸ μυστήριον τοῦτο. καὶ ἐμεγάλυνεν ὁ βασιλεὺς
daniel: ꝛ dona magna ꝛ multa dedit ei:
τὸν δανιήλ, καὶ δόματα μεγάλα καὶ πολλὰ ἔδωκεν αὐ=
ꝛ constituit eū sup oī regione baby=
τῷ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης χώρας βαβυ=
lonis ꝛ pncipem satrapaꝝ sup oēs sapiētes
λῶνος καὶ ἄρχοντα σατραπῶν ἐπὶ πάντας τοὺς σοφοὺς
babylonis. ꝛ daniel postulauit a re=
τῆς βαβυλῶνος. καὶ δανιὴλ ᾐτήσατο παρὰ τοῦ βα=
ge: ꝛ cōstituit sup opa regiōis baby
σιλέως, καὶ κατέστησεν ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς χώρας βα=
lonis sidrach misac abdenago. ꝛ daniel erat
βυλῶνος τὸν σεδράχ μισὰχ ἀβδεναγώ. καὶ δανιὴλ ἦν
in atrio regis.
ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως. Ca. 3.

Nabuchodonosor rex fecit imaginē
Ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν εἰκόνα
auream. altitudo eiꝰ cubitoꝝ sexagita: latitudo eius
χρυσῆν. ὕψος αὐτῆς πηχέων ἑξήκοντα, εὖρος αὐτῆς
cubitoꝝ sex. ꝛ statuit eam in campo duran
πηχέων ἕξ. καὶ ἔστησεν αὐτὴν ἐν πεδίῳ δεηρᾶ.

Trāſla.B.Hie.

Secundum quod vidisti ferrum mixtum teste ex luto: & digitos pedum ex parte ferreos & ex parte fictiles: ex parte regnū erit solidū: & ex parte contritum: quod autem vidisti ferrum mixtū teste ex luto: cōmiscebuntur quidem humano semine: sed nō adherebunt sibi: sicuti ferrum misceri non potest teste. In diebus autem regnorum illorum suscitabit deus celi regnum quod in eternū non dissipabitur: & regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet aūt & consumet vniuersa regna hec: & ipsum stabit in eternū. Secūdum quod vidisti quod de monte abscisus est lapis sine manibus: & comminuit testam & ferrū & es et argentum & aurum: deus magnus ostendit regi que ventura sunt postea: & verum est somniū: & fidelis interpretatio eius. Tunc rex nabuchodonosor cecidit in faciē suam: & danielem adorauit: & hostias & incēsum precepit vt sacrificarent ei. Loquēs ergo rex ait danieli: Vere deus vester deus deorū est & dominus regū: reuelās mysteria: qm̄ tu potuisti aperire hoc sacramentū. Tunc rex danielem in sublime extulit: & munera multa & magna dedit ei. Et cōstituit eū principem sup oēs prouincias babylonis: & prefectū & magistrū sup cūctos sapientes babylonis. Daniel aūt postulauit a rege: & cōstituit sup opa prouincie babylonis sidrac misac & abdenago. Ipse autem daniel erat in foribus regis. 3.

Nabuchodonosor rex fecit statuam auream altitudine cubitorum sexaginta latitudine cubitorū sex: & statuit eam in campo duran

Tex.he.Dani.iij. — Pmitiua.heb.

כל קבל די חזיתה פרזלא מערב
בחסף טינא׃ ואצבעת רגליא
מנהון פרזל ומנהון חסף מן קצת
מלכותא תהוא תקיפה ומנה
תהוא תבירה׃ ודי חזית פרזלא
מערב בחסף טינא מתערבין
להון בזרע אנשא ולא להון דבקין
דנה עם דנה הא כדי פרזלא
לא מתערב עם חספא׃ וביומיהון
די מלכיא אנון יקים אלה שמיא
מלכו די לעלמין לא תתחבל
ומלכותא לעם אחרן לא תשתבק
תדיק ותסף כל אלין מלכותא
והיא תקום לעלמיא׃ כל קבל די
חזיתה די מטורא אתגזרת אבן
די לא בידין והדקת פרזלא נחשא
חספא כספא ודהבא אלה רב
הודע למלכא מה די להוא אחרי
דנא ויציב חלמא ומהימן פשרה׃
באדין מלכא נבוכדנצר נפל
על אנפוהי ולדניאל סגד ומנחה
ונחוחין אמר לנסכה לה׃ ענה
מלכא לדניאל ואמר מן קשט די
אלהכון הוא אלה אלהין ומרא
מלכין וגלה רזין די יכלת למגלא
רזא דנה׃ אדין מלכא לדניאל
רבי ומתנן רברבן שגיאן יהב
לה והשלטה על כל מדינת בבל
ורב סגנין על כל חכימי בבל׃
ודניאל בעא מן מלכא ומני על
עבידתא די מדינת בבל לשדרך
מישך ועבד נגו ודניאל בתרע
מלכא׃

Cap. iij.

נבוכדנצר מלכא עבד צלם
די דהב רומה אמין שתין פתיה
אמין שת אקימה בבקעת דורא

ff

Prĩitiua.heb. Tex.heb.Dani.iij. Trãſla.B.Hie. Trãſla.Gre.lxx.cũ interp̃.lati.

puincie babylonis. Itaq; nabuchodonoſor rex miſit ad congregandos ſatrapas magiſtratus & iudices: duces & tyrãnos & prefectos: om̃eſq; principes regionũ vt conuenirent ad dedicationem ſtatue quam erexerat nabuchodonoſor rex. Tunc congregati ſunt ſatrape magiſtratus & iudices: duces: & tyrãni: & optimates: qui erant in poteſtatibus cõſtituti: & vniuerſi principes regionũ vt cõuenirẽt ad dedicationẽ ſtatue quã erexerat nabuchodonoſor rex. Stabãt aũt in cõſpectu ſtatue quã poſuerat nabuchodonoſor rex: & preco clamabat valenter. Vobis dr̃ populis: tribubus: & linguis. in hora qua audieritis ſonitũ tube & fiſtule & cythare & ſambuce & pſalterii & ſymphonie & vniuerſi generis muſicorum: cadentes adorate ſtatuam auream quã cõſtituit nabuchodonoſor rex. Si quis aũt nõ proſtratus adorauerit: eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis. Poſt hec igitur ſtatim vt audierunt omnes populi ſonitum tube: fiſtule & cithare: ſambuce & pſalterii: ſymphonie & oĩs generis muſicorũ cadentes om̃es populi: tribus & ligue adorauerũt ſtatuã aureã quã conſtituerat nabuchodonoſor rex. Statimq; in ipſo tẽpore accendentes viri chaldei accuſauerũt iudeos: dixerũtq; nabuchodonoſor regi. Rex in eternum viue. Tu rex poſuiſti decretum: vt omnis homo qui audierit ſonitum tube fiſtule & & cithare: ſambuce & pſalterii & ſymphonie: & vniuerſi generis muſicorũ pſternat ſe: & adoret ſtatuã aureã. Si quis autẽ nõ pcidens adorauerit: mittatur in fornacem ignis ardentis.

Trãſ.gre.lxx.cũ inter.lati. Trãſla.B.Hie. Tex.he.Dani.iij. Prĩitiua.heb.

Sunt ergo viri iudei quos conſtituiſti ſup opera regionis babylonis ſidrac miſac & abdenago: viri iſti contempſerunt rex decretum tuũ. Deos tuos non colunt: & ſtatuam auream quam erexiſti non adorant. Tunc nabuchodonoſor in furore & ira precepit vt adducerentur ſidrac miſac & abdenago qui cõfeſtim adducti ſũt in cõſpectu regis: pnũciãſq; nabuchodonoſor rex ait eis. Vere ne ſidrac miſac & abdenago deos meos non colitis & ſtatuã auream quam conſtitui non adoratis? Nunc ergo ſi eſtis parati: quacunq; hora audieritis ſonitum tube fiſtule cithare ſambuce & pſalterii & ſymphonie: oiſq; generis muſicorũ proſternite vos & adorate ſtatuam quam feci: q ſi non adoraueritis eadem hora mittemini in fornacem ignis ardentis. Et quis eſt deus qui eripiet vos de manu mea? Reſpõdẽtes ſidrac miſac & abdenago dixerunt regi nabuchodonoſor. Non oportet nos de hac re reſpõdere tibi. Ecce enĩ deus noſter quem colimus poteſt eripere nos de camino ignis ardentis & de manibus tuis o rex liberare. Quod ſi noluerit: notum ſit tibi rex: quia deos tuos non colimus: & ſtatuam auream quam erexiſti non adoramus. Tunc nabuchodonoſor repletus eſt furore: & aſpect9 faciei illius immutatus eſt ſup ſidrac miſac & abdenago. Et precepit vt ſuccenderetur fornax ſeptuplum q̃; ſuccendi conſueuerat: & viris fortiſſimis de exercitu ſuo iuſſit vt ligatis pedibus ſidrac miſac & abdenago mitterẽt eos i fornace ignis

Pĩtiua.heb.	Tex.heb.Dani.iij.
יְקַד אֱלָה	יְקִידְתָּא׃ בֵּאדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ כְּפִתוּ
	בְּסַרְבָּלֵיהוֹן פַּטְּישֵׁיהוֹן וְכַרְבְּלָתְהוֹן
רְמָה	וּלְבֻשֵׁיהוֹן וּרְמִיו לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא
מְלַל	יְקִדְתָּא׃ כָּל קֳבֵל דְּנָה מִן דִּי מִלַּת
חֲצַף אֲתַן	מַלְכָּא מַחְצְפָה וְאַתּוּנָא אֵזֵה יַתִּירָה
מְזָה נְסַק	גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ דִּי הַסִּקוּ לְשַׁדְרַךְ
קְטַל שְׁבַב	מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ קַטִּל הִמּוֹן שְׁבִיבָא
	דִּי נוּרָא׃ וְגֻבְרַיָּא אִלֵּךְ תְּלָתֵּיהוֹן
	שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ נְפַלוּ
כְּפַת	לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא מְכַפְּתִין׃

τ deambulabant in medio flãme lau
καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς ὑμ
dãtes dei τ bñdicentes dominum
νοῦντες τὸν θεὸν καὶ εὐλογοῦντες τὸν κύρι
nũ. τ ſtans azarias orauit ſic.
ον. καὶ συςὰς ἀζαρίας προσηύξατο οὕτως.
τ aperiens os ſuũ in medio
καὶ ἀνοίξας τὸ ςόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ
ignis dixit. bñdictus es dñe de⁹
πυρὸς εἶπεν. εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ θεὸς
pŕm nroꝝ laudabile τ glificа
τῶν πατέρων ἡμῶν αἰνετὸν καὶ δεδοξασ-
tum nomẽ tuũ in ſecula. q̃
μένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. ὅτι
iuſtus es in oibus q̃ feciſti nobis:
δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν,
τ vniuerſa opa tua vera τ recte
καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀληθινὰ καὶ εὐθεῖ-
vie tue: τ oia iudicia tua
αι αἱ ὁδοί σου, καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου
vera: τ iudicia veritatis feciſti:
ἀληθεῖς, καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας,
iuxta oia q̃ induxiſti nobis: τ ſup
κατὰ πάντα ἃ ἐπήγαγες ἡμῖν, καὶ ἐπὶ
ciuitatẽ ſctãm pŕm no
τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τὴν τῶν πατέρων ἡ-
ſtroꝝ hieruſalem. q̃ in veritate τ iudi
μῶν ἱερουσαλήμ. ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρί-
cio induxiſti hec omnia ſup nos
σει ἐπήγαγες ταῦτα πάντα ἐφ' ἡμᾶς
ppt peccata nŕa: q̃ peccauim⁹
διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν
τ iniq̃ egim⁹ recedentes a te. τ
καὶ ἠνομήσαμεν ἀποςάντες ἀπὸ σοῦ. καὶ
deliquimus in oibus τ mandata
ἐξημάρτομεν ἐν πᾶσιν καὶ τῶν ἐντολῶν
tua nõ audiuim⁹. neq̃ obſeruauim⁹ neq̃
σου οὐκ ἠκούσαμεν. οὐδὲ συνετηρήσαμεν οὐδὲ
fecimus ſicut pceperas nobis vt bñ nobis
ἐποιήσαμεν καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν ἵνα εὖ ἡμῖν
ſit. τ oia q̃cũq̃ iduxiſti nobis τ
γένηται. καὶ πάντα ὅσα ἐπήγαγες ἡμῖν καὶ
vniuerſa q̃cũq̃ feciſti nobis: in vero iudicio
πάντα ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν ἀληθινῇ κρίσει
feciſti: τ tradidiſti nos in manus
ἐποίησας, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας
inimicoꝝ iniqꝝ inimiciſſimoꝝ apoſtataꝝ τ re-
ἐχθρῶν ἀνόμων ἐχθίςων ἀποςατῶν καὶ βα-
gi iniquo τ peſſimo vltra oẽm
σιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πονηροτάτῳ παρὰ πᾶσαν
terrã. τ nũc nõ eſt nobis apire os. cõ
τὴν γῆν. καὶ νῦν οὐκ ἔςιν ἡμῖν ἀνοῖξαι τὸ ςόμα. αἰ-

ardentis: Et cõfeſtim viri illi vincti cum brachis ſuis & tiaris & calciamentis & veſtibus miſſi ſunt in mediũ fornacis ignis ardentis. Nam iuſſio regis vrgebat. Fornax autẽ ſucceſa erat nimis. Porro viros illos qui miſerant ſidrac miſac & abdenago interfecit flamma ignis. Viri autẽ hi tres id eſt ſidrac miſac & abdenago ceciderunt in medio camini ignis ardentis colligati.

Que ſequuntur in hebreis voluminibus non repperi. Et ambulabãt in medio flãme laudantes deum & benedicentes domino. Stans autem azarias orauit ſic. Aperienſq̃ os ſuũ in medio ignis ait. Benedictus es dñe deus patrum noſtroꝝ: & laudabile & glorioſum nomen tuũ in ſecula: quia iuſtus es in omnibus que feciſti nobis: & vniuerſa opera tua vera: & vie tue recte: & omnia iudicia tua vera. Iudicia enim vera feciſti iuxta omnia que induxiſti ſuper nos & ſuper ciuitatem ſanctam patrum noſtrorũ hieruſalem: quia in veritate & in iudicio induxiſti omnia hec propter peccata noſtra. Peccauimus enim & inique egimus recedentes [a te]: & deliquimus in omnibus: & precepta tua non audiuimus: nec obſeruauimus nec fecimus ſicut preceperas nobis vt bene nobis eſſet. Omnia ergo que induxiſti ſup nos: & vniuerſa que feciſti nobis in vero iudicio feciſti: & tradidiſti nos in manibus inimicorum noſtrorũ iniquorũ & peſſimorũ preuaricatorũq̃ & regi iniuſto & peſſimo vltra omnẽ terram. Et nunc nõ poſſumus aperire os. Confuſio & opprobriũ facti ſumus ſeruis tuis: & his qui colebãt te. Ne q̃ſumus tradas nos in ppetuũ ppter nomẽ tuũ: & ne diſſipes teſtamentũ tuũ: neq̃ auferas miſericordiã tuã a nobis ppter abraã dilectũ tuũ & iſaac ſuũ tuũ & iſrael ſanctũ tuũ: qb⁹ locut⁹ es pollicẽs q̃ multiplicares ſemen coꝝ ſicut ſtellas celi: & ſicut arenã q̃ eſt in littore maris: qa dñe imminuti ſum⁹ pluſq̃ oẽs gentes: ſumuſq̃ hũiles in vniuerſa terra hodie ppter pctã nr̃a. Et nõ eſt in tpe hoc princeps & dux & ppheta: neq̃ holocauſtũ neq̃ ſacrificiũ neq̃ oblatio neq̃ incenſũ neq̃ locus primitiarũ corã te vt poſſim⁹ inuenire miam tuã: ſed in aĩo cõtrito & ſpũ humilitatis ſuſcipiamur. Sicut in holocauſto arietũ & taurorũ: & ſicut in milibus agnoꝝ pinguiũ: ſic fiat ſacrificiũ nr̃m in cõſpectu tuo hodie vt placeat tibi: quoniã non eſt cõfuſio cõfidentibus in te. Et nũc ſeqmur te in toto corde & timem⁹ te & q̃rimus faciẽ tuã. Ne cõfundas nos: ſed fac nobiſcũ

ardentem. tunc viri illi ligati ſunt cũ
καιομένην. τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἐπεδήθησαν σὺν
ſarabalis ſuis τ tiaris τ ocreis
τοῖς σαραβάλοις αὐτῶν καὶ τιάραις καὶ περικνημῖ-
τ indumentis ſuis. τ miſſi ſunt in mediũ
σι καὶ ἐνδύμασιν αὐτῶν. καὶ ἐβλήθησαν εἰς μέσον
fornacis ignis ardẽtis qm̃ verbũ re-
τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης ἐπεὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βα-
gis pualuit. τ fornax incẽſa ẽ ſupra mo-
σιλέως ὑπερίσχυσε. καὶ ἡ κάμινος ἐξεκαύθη ὑπερεκπε-
dum ſeptupliciter. τ tres illi ſidrach mi
ρισσοῦ ἑπταπλασίως. καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι σεδρὰχ μι-
ſac τ abdenago ceciderũt in medio fornacis
σὰκ καὶ ἀβδεναγὼ ἔπεσον ἐν μέσῳ τῆς καμίνου
ignis ardentis colligati.
τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης πεπεδημένοι

fuſio τ opprobriũ facti ſum⁹ ſeruis tuis
χύνη καὶ ὄνειδος ἐγενήθημεν τοῖς δούλοις σου
τ colentibus te. ne tradas
καὶ τοῖς σεβομένοις σε. μὴ δὴ παραδῷς
nos in finẽ ppter noĩẽ tuũ: τ ne diſſi-
ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὸ ὄνομά σου, καὶ μὴ διασκε-
pes teſtamẽtũ tuũ: τ ne auferas
δάσῃς τὴν διαθήκην σου, καὶ μὴ ἀποςήσῃς τὸ
miam tuã a nobis: ppt abraam dile-
ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν, διὰ ἀβραὰμ τὸν ἠγαπη-
ctum a te. τ ppt iſaac ſeruũ tuũ
μένον ὑπὸ σοῦ. καὶ διὰ ἰσαὰκ τὸν δοῦλόν σου
τ iſrael ſctũ tuũ qb⁹ locut⁹ es ad
καὶ ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου οἷς ἐλάλησας πρὸς
eos dicẽs: vt multiplicares ſemen coꝝ ſicut
αὐτοὺς λέγων, πληθῦναι τὸ σπέρμα αὐτῶν ὡς
ſtellas celi τ ſic arenã q̃ iuxta
τὰ ἄςρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ
labium maris. q̃ dñe imminuti
τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. ὅτι δέσποτα ἐσμι-
ſumus vltra oẽs gẽtes: τ ſum⁹ hu-
κρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐσμὲν ταπει-
miles in vniuerſa terra hodie ppter pecca-
νοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον διὰ τὰς ἁμαρ-
ta nr̃a. τ nõ eſt in tpe illo pin-
τίας ἡμῶν. καὶ οὐκ ἔςιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρ-
ceps τ ppheta τ dux: neq̃ holo-
χων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος, οὐδὲ ὁλοκαύ-
cauſtũ neq̃ ſacrificiũ neq̃ oblatio neq̃ incen-
τωσις οὐδὲ θυσία οὐδὲ προσφορὰ οὐδὲ θυμία-
ſum: nõ locus vt pmitias offeram⁹ corã te τ
μα, οὐ τόπος τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιόν σου καὶ
inueniam⁹ miam tuã: ſed in aĩa contrita
εὑρεῖν ἔλεός σου, ἀλλ' ἐν ψυχῇ συντετριμμένῃ
τ ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur
καὶ πνεύματι ταπεινώσεως προσδεχθείη-
ſicut in holocauſtis arietũ τ tauroꝝ
μεν ὡς ἐν ὁλοκαυτώμασι κριῶν καὶ ταύρων
τ ſicut in milibus ãgnoꝝ pinguiũ. ſic
καὶ ὡς ἐν μυριάσιν ἀρνῶν πιόνων. οὕ-
fiat ſacrificiũ nr̃m ĩ cõſpectu tuo ho
τως γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου σή-
die τ impleat poſt te: q̃ nõ
μερον καὶ ἐκτελέσαι ὄπισθέν σου, ὅτι οὐκ
eſt cõfuſio cõfidentib⁹ in te. τ nũc
ἔςιν αἰσχύνη τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ σοί. καὶ νῦν
ſeq̃mur te in toto corde: τ time-
ἐξακολουθοῦμέν σοι ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ φοβού-
m⁹ te τ q̃rimus faciem tuã: ne
μεθά σε καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου. μὴ
cõfundas nos: ſed fac nobiſcũ
καταισχύνῃς ἡμᾶς ἀλλὰ ποίησον μεθ' ἡμῶν

3.Re. 8.c.

D

E

ſcd̃m mãſuetudinẽ tuã: τ ſcd̃m multitu
κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆ-
dinẽ mie tue. τ erue nos ſecũ
θος τοῦ ἐλέους σου. καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς κα-
dũ mirabilia tua: τ da glãm
τὰ τὰ θαυμάσιά σου, καὶ δὸς δόξαν τῷ
nomini tuo dñe. τ cõfundantur
ὀνόματί σου κύριε. καὶ ἐντραπείησαν
oẽs q̃ oſtendunt ſeruis tuis
πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι τοῖς δούλοις σου
mala τ confundantur ab oĩ
κακὰ καὶ καταισχυνθείησαν ἀπὸ πάσης
potentia: τ robur coꝝ cõteratur.
δυναςείας, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν συντριβείη.
τ ſciant q̃ tu es dñs de⁹ ſo-
καὶ γνώτωσαν ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς μό-
lus τ glioſus ſup oẽm orbẽ terraꝝ. τ nõ
νος καὶ ἔνδοξος ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην. καὶ οὐ
ceſſabãt q̃ miſerant eos miniſtri
διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρέται
regis ſuccendẽtes fornacẽ naph
τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν κάμινον νάφ-
tha τ pice τ ſtuppa τ malleolis
θαν καὶ πίσσαν καὶ ςιππύον καὶ κληματίδα
τ effundebat flãma ſup fornacẽ
καὶ διεχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπάνω τῆς καμίνου
in cubitos .49. τ erupit τ incẽ
ἐπὶ πήχεις .μθʹ. καὶ διώδευσεν καὶ ἐνε-
dit q̃s reperit circa fornacẽ
πύρισεν οὓς εὗρεν περὶ τὴν κάμινον τῶν
chaldeoꝝ. at angelus dñi cõdeſcen
χαλδαίων. ὁ δὲ ἄγγελος κυρίου συγκατέ-
dit cũ his qui circa azariam in forna
βη ἅμα τοῖς περὶ τὸν ἀζαρίαν εἰς τὴν κά-
cem: τ excuſſit flãmã ignis
μινον, καὶ ἐξετίναξεν τὴν φλόγα τοῦ πυ-
de fornace: τ fecit
ρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησεν τὸ
mediũ fornacis: q̃ſi ſpũ roris
μέσον τῆς καμίνου, ὡς πνεῦμα δρόσου
ſibilans τ nõ tetigit eos omni
διασυρίζον καὶ οὐχ ἥψατο αὐτῶν τὸ καθό-
no ignis τ non cõtriſtauit neq̃ cõtur-
λου τὸ πῦρ καὶ οὐκ ἐλύπησεν οὐδὲ παρη-
bauit eos tunc tres q̃ſi ex vno
νώχλησεν αὐτούς. τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς
ore laudabãt τ bñdicebãt τ glifica
ςόματος ὕμνουν καὶ ηὐλόγουν καὶ ἐδόξα-
bãt deũ in fornace dicẽtes. bñdi
ζον τὸν θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες. εὐλο-
ctus es dñe deus pŕm nr̃oꝝ:
γητὸς εἶ κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν,
τ laudabilis τ ſuperexaltatus in ſe-
καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰ-
cula: τ benedictum nomẽ glo
ῶνας, καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δό-
rie tue ſctũ τ ſuplaudabile τ ſup
ξης σου τὸ ἅγιον καὶ ὑπεραινετὸν καὶ ὑπε-
exaltatum in ſecula. bñdictus
ρυψούμενον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογημένος
es in tẽplo ſctẽ glĩe tue τ ſup
εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σου καὶ ὑπερύ-
laudabiſ τ ſupglorioſ⁹ in ſecula.
μνητος καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας.
benedictus es q̃ intueris abyſſos
εὐλογημένος εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους
ſedens ſup cherubim: τ ſup
καθήμενος ἐπὶ χερουβείμ, καὶ ὑπε-
laudabiſ τ ſupexaltatus in
ραίνετος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς
ſecula. benedictus es in throno glĩe
αἰῶνας. εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνου δόξης

F

iuxta manſuetudinem tuam: & ſecundum multitudinem miſericordie tue. Et erue nos in mirabilibus tuis: & da gloriam nomini tuo dñe: & confundãtur omnes qui oſtendunt ſeruis tuis mala. Confundantur in omnipotẽtia tua: & robur eorũ conteratur: & ſciant quia tu es domin⁹ deus ſolus & glorioſus ſup orbem terrarum. Et non ceſſabant qui miſerant eos miniſtri regis ſuccendere fornacem napta et ſtuppa & pice & malleolis: & effundebatur flãma ſuper fornacem cubitis quadraginta nouẽ: & erupit & incendit quos repperit iuxta fornacẽ de chaldeis. Angelus autem dñi deſcendit cum azaria & ſociis eius in fornacem. Et excuſſit flãmã ignis de fornace: & fecit medium fornacis quaſi ventum roris flantem: & non tetigit eos omnino ignis neq̃ contriſtauit nec quicq̃ moleſtie intulit. Tunc hi tres quaſi ex vno ore laudabãt & glorificabant & benedicebãt deum in fornace dicentes. Benedictus es domine deus patrum noſtrorum: & laudabilis & glorioſus & ſuperexaltatus in ſecula. Et benedictum nomen glorie tue ſanctum & laudabile & ſuperexaltatum in omnibus ſeculis. Benedictus es in templo ſancto glorie tue: & ſuperlaudabilis & ſupergloriosus in ſecula. Benedictus es in throno regni tui: & ſuperlaudabilis & ſuperexaltatus in ſecula. Benedictus es qui intueris abyſſos & ſedes ſuper cherubim: & laudabilis & ſuperexaltatus in ſecula. Benedictus es in firmamento celi: & laudabilis & glorioſus in ſecula. Benedicite omnia opera dñi domino: laudate & ſeperexaltate eum in ſecula. Benedicite angeli domini dño: laudate & ſuperexaltate eũ in ſecula. Benedicite celi domino: laudate &c. Benedicite aque omẽs que ſuper celos ſunt dño: lauda. Benedicite omnes virtutes dñi domino: lauda. Benedicite ſol & luna domino: lauda. Benedicite ſtelle celi domino: laudate. Benedicite imber & ros domino: lauda. Benedicite omnis ſpiritus dei domino: lauda. Benedicite ignis & eſtus domino: lauda. Benedicite frigus & eſtas domino: laudate. Benedicite glacies & niues dño: lauda. Benedicite noctes & dies dño: laudate. Benedicite lux & tenebres dño: lauda. Benedicite fulgura & nubes domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicat terra dominum: laudet & ſuperexaltet eum in ſecula. Benedicite montes & colles domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite vniuerſa germinantia in terra domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.

regni tui τ laudabilis τ
τῆς βασιλείας σου καὶ ὑπερύμνητος καὶ
ſupglorioſus in ſecula. benedi-
ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογη-
ctus es in firmamẽto celi: τ
μένος εἶ ἐν τῷ ςερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
ſuplaudabiſ τ glificatus in
ὑπερύμνητος καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς
ſecula. benedicite oia opa do
αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα κυ-
mini dñm laudate τ ſuperexaltate
ρίου τὸν κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε
eum in ſecula. bñdicite ange
αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἄγγε-
li dñi dño: laudate τ ſuper
λοι κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπε-
exaltate eũ in ſecula. bñdicite
ρυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖ-
te celi dño: laudate τ ſuperex-
τε οὐρανοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
altate eũ in ſecula. bñdicite
ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε
aque oẽs q̃ ſup celũ
ὕδατα πάντα τὰ ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ
dñm: laudate τ ſuperexaltate e-
τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐ-
um in ſecula. bñdicite oẽs
τὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πᾶσαι
virtutes dñi dño: laudate τ
αἱ δυνάμεις κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ
ſuperexaltate cum in ſecula. bñdi
ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλο-
cite ſol τ luna dño: lauda-
γεῖτε ἥλιος καὶ σελήνη τὸν κύριον, ὑμνεῖ-
te τ ſuperexaltate eum. bñdicite ſtelle
τε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτόν. εὐλογεῖτε ἄςρα
celi dño. lau. τ ſup. eũ.
τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ. αὐ-
in. bñdicite imber τ
τὸν εἰς τούς. εὐλογεῖτε πᾶς ὄμβρος καὶ
ros dñm lau. τ ſup. bñdicite
δρόσος τὸν κύριον ὑμ. καὶ ὑπ. εὐλογεῖτε
oẽs ſpũs dño. lau. τ ſup.
πάντα τὰ πνεύματα τὸν κύριον ὑμ. καὶ ὑπ.
bñdicite ignis τ eſtus dñm lau.
εὐλογεῖτε πῦρ καὶ καῦμα τὸν κύριον. ὑμ.
τ ſup. eũ in ſecula. bñdicite
καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε
frigus τ eſtus dño. lau. τ ſup.
ψῦχος καὶ καύσων τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ.
eũ in ſecula bñdicite rores τ prui
αὐ. εἰς τοὺς αἰῶ. εὐλογεῖτε δρόσοι καὶ νι-
ne dño. lau τ ſup. eũ in ſecu.
φετοὶ τὸν κν̄. ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ.
bñdicite noctes τ dies dño lau.
εὐλογεῖτε νύκτες καὶ ἡμέραι τὸν κύριον. ὑμ.
τ ſup. eũ in ſecula. bñdicite lux τ
καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ. εὐλογεῖτε φῶς καὶ
tenebre dño lau. τ ſup. eũ in.
σκότος τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν. εἰς τούς.
bñdicite gelu frigus dño lau. τ
εὐλογεῖτε πάγος καὶ ψῦχος τὸν κν̄. ὑμ. καὶ
ſup. bñdi. glacies τ niues dño. lau.
ὑπ. εὐλο. πάχναι καὶ χιόνες τὸν κν̄. ὑμ.
τ ſup. bene. fulgura τ nubes dño.
καὶ ὑπ. εὐλο. ἀςραπαὶ καὶ νεφέλαι τὸν κν̄.
lau. τ ſup bñdicat terra dño. lau. τ
ὑμ. καὶ ὑπ. εὐλογείτω ἡ γῆ τὸν κν̄. ὑμ. καὶ
ſup. bñ. mõtes τ colles dño. lau. τ ſup.
ὑπ. εὐλο. ὄρη καὶ βουνοὶ τὸν κν̄. ὑμ. καὶ ὑπ.
bñdicite. vniuerſa germinãtia i terra dño.
εὐλογεῖ. πάντα τὰ φυόμενα ἐν τῇ γῇ τὸν κν̄.

εὐλογεῖτε αἱ πηγαὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε θάλασσαι καὶ ποταμοὶ τὸν κύριον· ὑμ. καὶ ὑπ. εὐλογεῖτε κήτη καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι τὸν κύριον· ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπ. εὐλογεῖτε τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη τὸν κύριον· ὑμ. καὶ ὑπ. εὐλογεῖτε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον· ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε Ἰσραὴλ τὸν κύριον· ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἱερεῖς κυρίου τὸν κύριον· ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε δοῦλοι κυρίου τὸν κύριον· ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πνεύματα καὶ ψυχαὶ δικαίων τὸν κύριον· ὑμ. καὶ ὑπ. εὐλογεῖτε ὅσιοι καὶ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ τὸν κύριον· ὑμ. καὶ ὑπ. εὐλογεῖτε ἀνανία ἀζαρία μισαὴλ τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας· ὅτι ἐξείλατο ἡμᾶς ἐξ ᾅδου καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ χειρὸς θανάτου· καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ μέσου καμίνου καιομένης φλογός· καὶ ἐκ μέσου πυρὸς ἐρρύσατο ἡμᾶς. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. εὐλογεῖτε πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν κύριον τὸν θεὸν τῶν θεῶν· ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Benedicite fontes dño: laudate & sup exaltate eū in ſcľa. Benedicite maria & flumina dño: lau. Bñdicite cete & oīa que mouentur in aquis domino: lauda. Benedicite oēs volucres celi domino: lauda. Benedicte oēs beſtie & pecora dño: lauda. Benedicite filii hominū domino: lauda. Benedicat iſrael dñm: laudet & ſupexaltet eū in ſecula. Benedite ſacerdotes dñi dño: lauda. Benedicite ſerui dñi dño: lauda. Benedicite ſpiritus & anime iuſtorū dño: lauda. Benedicite ſancti & humiles corde dño. Benedicite anania azaria miſael dño: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Qui eruit nos de inferno: & ſaluos fecit de manu mortis & liberauit nos de medio ardentis flamme: & de medio ignis eruit nos. Confitemini domino quoniā bonus: quoniā in ſeculū miſericordia eius. Benedicite omnes religioſi domino deo deorū: laudate & cōfitemini ei quia in omnia ſecula miſericordia eius. Hucuſq; in hebreo non habetur: & que poſuimus de theodotionis editione tranſlata ſunt.

אדין נבוכדנצר מלכא תוה וקם
בהתבהלה ענה ואמר להדברוהי
הלא גברין תלתא רמינא לגוא
נורא מכפתין ענין ואמרין למלכא
יציבא מלכא: ענה ואמר הא אנה
חזה גברין ארבעה שרין מהלכין בגוא
נורא וחבל לא איתי בהון ורוה
די רביעאה דמה לבר אלהין:
באדין קרב נבוכדנצר לתרע אתון
נורא יקדתא ענה ואמר שדרך
מישך ועבד נגו עבדוהי די אלהא
עליא פקו ואתו באדין נפקין
שדרך מישך ועבד נגו מן גוא נורא
ומתכנשין אחשדרפניא סגניא
ופחותא והדברי מלכא חזין לגבריא
אלך די לא שלט נורא בגשמהון
ושער ראשהון לא התחרך
וסרבליהון לא שנו וריח נור לא
עדת בהון: ענה נבוכדנצר ואמר
בריך אלההון די שדרך מישך
ועבד נגו די שלח מלאכה ושיזב
לעבדוהי די התרחצו עלוהי ומלת

Tunc nabuchodonoſor rex obſtupuit & ſurrexit propere & ait optimatibus ſuis. Nonne tres viros miſimus in medio ignis cōpeditos. Qui reſpondētes regi dixerūt. Vere rex. Reſpōdit rex & ait. Ecce ego video qttuor viros ſolutos & ambulantes in medio ignis: & nihil corruptionis in eis eſt: & ſpecies quarti ſimilis filio dei. Tunc acceſſit rex nabuchodonoſor ad oſtiū fornacis ignis ardētis & ait. Sidrac miſac & abdenago ſerui dei excelſi: egredimini & venite. Statimq; egreſſi ſunt ſidrac miſac & abdenago de medio ignis. Et congregati ſatrape magiſtratus & iudices & potentes regis cōtēplabātur viros illos: qm̄ nihil poteſtatis habuiſſet ignis in corporibus eoꝝ: & capillus capitis eoꝝ nō eſſet aduſtus: & ſaraballa eorū nō fuiſſent īmutata: & odor ignis nō trāſiſſet p eos. Et erumpēs nabuchodonoſor ait. Bñdictus deus eorū ſidrac videlicet miſac & abdenago qui miſit angelū ſuum & eruit ſeruos ſuos qui crediderunt in eum: & verbum

Καὶ ναβουχοδονόσωρ ἤκουσεν ὑμνούντων αὐτῶν καὶ ἐθαύμασεν, καὶ ἐξανέστη ἐν σπουδῇ, καὶ εἶπεν τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ, οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐβάλομεν εἰς μέσον τοῦ πυρὸς πεπεδημένους; καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ, ἀληθῶς βασιλεῦ. καὶ εἶπεν· ὧδε ἐγὼ ὁρῶ ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρός, καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ ὅρασις τοῦ τετάρτου ὁμοία υἱῷ θεοῦ. τότε προσῆλθε ναβουχοδονόσωρ πρὸς τὴν θύραν τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ εἶπε· σεδρὰχ μισὰχ ἀβδεναγὼ οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ἐξέλθετε καὶ δεῦτε ἔξω. καὶ ἐξῆλθον σεδρὰχ μισὰχ καὶ ἀβδεναγὼ ἐκ μέσου τοῦ πυρός. καὶ συνάγονται οἱ σατράπαι καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ τοπάρχαι καὶ οἱ δυνάσται τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθεώρουν τοὺς ἄνδρας, ὅτι οὐκ ἐκυρίευσεν τὸ πῦρ τοῦ σώματος αὐτῶν, καὶ ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν οὐκ ἐφλογίσθη, καὶ τὰ σαράβαρα αὐτῶν οὐκ ἠλλοιώθη, καὶ ὀσμὴ πυρὸς οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς. καὶ προσεκύνησεν ἐνώπιον αὐτῶν ὁ βασιλεὺς τῷ κυρίῳ. καὶ ἀποκριθεὶς ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ θεὸς τοῦ σεδρὰχ μισὰχ καὶ ἀβδεναγώ, ὃς ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατο τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐπεποίθεισαν ἐπ' αὐτῷ·

καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἠλλοίωσαν, καὶ παρέδωκαν τὰ σώματα αὐτῶν εἰς πῦρ, ὅπως μὴ λατρεύσωσι μηδὲ προσκυνήσωσι παντὶ θεῷ, ἀλλ' ἢ τῷ θεῷ αὐτῶν. κἀγὼ ἐκτίθεμαι δόγμα, πᾶς λαὸς φυλὴ γλῶσσα ἣ ἂν εἴπῃ βλασφημίαν κατὰ τοῦ θεοῦ σεδρὰχ μισὰχ ἀβδεναγώ, εἰς ἀπώλειαν ἔσονται, καὶ οἱ οἶκοι αὐτῶν εἰς διαρπαγήν, καθότι οὐκ ἔστι θεὸς ἕτερος ὅστις δυνήσεται ῥύσασθαι οὕτως. τότε ὁ βασιλεὺς κατηύθυνε τὸν σεδρὰχ μισὰχ ἀβδεναγὼ ἐν τῇ χώρᾳ βαβυλῶνος. ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς λαοῖς φυλαῖς γλώσσαις τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη. τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα ἃ ἐποίησεν μετ' ἐμοῦ ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος, ἤρεσεν ἐναντίον ἐμοῦ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν, ὡς μεγάλα τὰ σημεῖα αὐτοῦ καὶ ὡς ἰσχυρὰ τὰ τέρατα αὐτοῦ, ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

Ca. 4.

Ἐγὼ ναβουχοδονόσωρ εὐθηνῶν ἤμην ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ εὐθαλῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, ἐνύπνιον εἶδον καὶ ἐφοβέρισέ με, καὶ ἐταράχθην ἐπὶ τῆς κοίτης μου, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάραξάν με. καὶ δι' ἐμοῦ ἐτέθη δόγμα τοῦ εἰσαγαγεῖν ἐνώπιον ἐμοῦ πάντας τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος, ὅπως τὴν σύγκρισιν τοῦ ἐνυπνίου γνωρίσωσί μοι. καὶ εἰσεπορεύοντο οἱ ἐπαοιδοί, μάγοι, γαζαρηνοί, χαλδαῖοι, καὶ τὸ ἐνύπνιον εἶπα ἐγὼ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ οὐκ ἐγνώρισάν μοι, ἕως οὗ ἦλθε δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα βαλτάσαρ κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, ὃς πνεῦμα θεοῦ ἅγιον ἐν ἑαυτῷ ἔχει, καὶ τὸ ἐνύπνιον ἐνώπιον αὐτοῦ εἶπα. βαλτάσαρ ὁ ἄρχων τῶν ἐπαοιδῶν, ὃν ἐγὼ ἔγνων ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἅγιον ἐν σοί, καὶ πᾶν μυστήριον οὐκ ἀδυνατεῖ σοι, ἄκουσον τὴν ὅρασιν τοῦ ἐνυπνίου μου οὗ εἶδον, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ εἰπέ μοι. καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου ἐπὶ τῆς κοίτης μου, ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ δένδρον ἐν μέσῳ τῆς γῆς, καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ πολύ, ἐμεγαλύνθη τὸ δένδρον καὶ ἴσχυσε, καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ

regis immutauerūt & tradiderunt corpora ſua ne ſeruirent & ne adorarēt omnem deum excepto deo ſuo. A me ergo poſitū eſt hoc decretū: vt oīs pplus: tribus: & lingua qcunq; locuta fuerit blaſphemiā cōtra deū ſidrac miſac & abdenago diſpereat: & domus eius vaſtetur. Neq; enim eſt alius deus qui poſſit ita ſaluare. Tunc rex promouit ſidrac miſac & abdenago in prouincia babylonis. Nabuchodonoſor rex omnibus populis gentibus & linguis qui habitāt in vniuerſa terra: pax vobis multiplicetur. Signa & mirabilia que fecit apud me deus excelſus. Placuit ergo mihi pdicare ei9 ſigna: quia magna ſunt & mirabilia eius: qa fortia: & regnū eius: quia regnū ſempiternū: & poteſtas eius in generatiōe & generationem.

4.

Ego nabuchodonoſor quietus erā in domo mea: & florēs in palatio meo. Sōniū vidi qđ pterruit me & cogitationes mee in ſtratu meo: & viſiones capitis mei cōturbauerūt me. Et p me ppoſitū eſt decretū: vt introducerētur in cōſpectu meo cūcti ſapiētes babylonis: & vt ſolutionē ſomnii indicarēt mihi. Tūc ingrediebātur arioli magi chaldei & aruſpices: & ſomniū narraui in cōſpectu eorū: & ſolutionē ei9 nō indicauerūt mihi: donec collega ingreſſus eſt in conſpectu meo daniel: cui nomen balthaſar ſm nomē dei mei q habet ſpiritū deorū ſctōrū in ſemetipſo: & ſomniū corā ipſo locut9 ſum. Balthaſar princeps ariolorū: qm̄ ego ſcio q ſpiritū ſanctorū deorū habeas in te: & oīe ſacramentū nō eſt īpoſſibile tibi: viſiōes ſōniorū meorū qs vidi: & ſolutionē earū narra. Viſio capitis mei ī cubiclo meo: videbā: & ecce arbor i medio tre: & altitudo ei9 nimia. Magna arbor & fortis: & pceritas ei9

מלכא שניו ויהבו גשמהון די לא
יפלחון ולא יסגדון לכל אלה להן
לאלההון: ומני שים טעם די כל
עם אמה ולשן די יאמר שלה על
אלההון די שדרך מישך ועבד נגוא
הדמין יתעבד וביתה נולי ישתוה
כל קבל די לא איתי אלה אחרן
די יכל להצלה כדנה: באדין
מלכא הצלח לשדרך מישך ועבד
נגו במדינת בבל: נבוכדנצר מלכא
לכל עממיא אמיא ולשניא די
דארין בכל ארעא שלמכון ישגא:
אתיא ותמהיא די עבד עמי אלהא
עליא שפר קדמי להחויה: אתוהי
כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין
מלכותה מלכות עלם ושלטנה
עם דר ודר:

Cap. iiij.

אנה נבוכדנצר שלה הוית בביתי
ורענן בהיכלי: חלם חזית
וידחלנני והרהרין על משכבי
וחזוי ראשי יבהלנני: ומני שים
טעם להנעלה קדמי לכל חכימי
בבל די פשר חלמא יהודענני:
באדין עללין חרטמיא אשפיא
כשדיא וגזריא וחלמא אמר אנה
קדמיהון ופשרה לא מהודעין לי:
ועד אחרין על קדמי דניאל די שמה
בלטשאצר כשום אלהי ודי רוח
אלהין קדישין בה וחלמא
קדמוהי אמרת: בלטשאצר רב
חרטמיא די אנה ידעת די רוח
אלהין קדישין בך וכל רז לא אנס
לך חזוי חלמי די חזית ופשרה
אמר: וחזוי ראשי על משכבי חזה
הוית ואלו אילן בגוא ארעא ורומה
שגיא: רבה אילנא ותקף ורומה

Pritiua.heb. | Tex.he.Dani.iiij. | Trāſl.B.Hie. | Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

Tex.he.Dani.iiij.

ימטא לשמיא וחזותה לסוף כל
ארעא עפיה שפיר ואנבה שגיא
ומזון לכלא בה תחתוהי תטלל
חיות ברא ובענפוהי ידרון צפרי
שמיא ומנה יתזין כל בשרא חזה
הוית בחזוי ראשי על משכבי ואלו
עיר וקדיש מן שמיא נחת קרא
בחיל וכן אמר גדו אילנא וקצצו
ענפוהי אתרו עפיה ובדרו אנבה
תנד חיותא מן תחתוהי וצפריא
מן ענפוהי ברם עקר שרשוהי
בארעא שבקו ובאסור די פרזל
ונחש בדתאא די ברא ובטל שמיא
יצטבע ועם חיותא חלקה בעשב
ארעא לבביה מן אנושא ישנון
ולבב חיוה יתיהב לה ושבעה
עדנין יחלפון עלוהי בגזרת עירין
פתגמא ומאמר קדישין שאלתא
עד דברת די ינדעון חייא די שליט
עליא במלכות אנשא ולמן די
יצבא יתננה ושפל אנשים יקים
עליה דנה חלמא חזית אנה מלכא
נבוכדנצר ואנתה בלטשאצר
פשרא אמר כל קבל די כל חכימי
מלכותי לא יכלין פשרא להודעתני
ואנתה כהל די רוח אלהין קדישין
בך אדין דניאל די שמה
בלטשאצר אשתומם כשעה חדה
ורעינהי יבהלנה ענה מלכא
ואמר בלטשאצר חלמא ופשרא
אל יבהלך ענה בלטשאצר ואמר
מראי חלמא לשנאיך ופשרה
לעריך אילנא די חזית די רבה
ותקף ורומה ימטא לשמיא וחזותה
לכל ארעא ועפיה שפיר ואנבה
שגיא ומזון לכלא בה תחתוהי

Pritiua.heb.

מטא חזה · עפא · זון טלל · חיה דור · זון · היה שכב · עור קדש · גוד קצץ · אבב · נוד חיה · אסר · צבע · שנה · יהב · חלף עור · אמר · ידע חיה · שלט · עלה · צבא נתן · קום חזה · חכם · ידע · שמם · רעה בהל · עור חזה · רבב מטא · חזה עפא · שנא · זון

Trāſl.B.Hie.

cōtingēs celū. Aſpect9 illi9 erat vſq3 ad terminos vniuerſe terre. Folia ei9 pulcherrima: & fructus eius nimi9: & eſca vniuerſorū in ea. Subter eā hītabant aīalia & beſtie: & in ramis eius cōuerſabātur volucres celi: & ex ea veſcebatur oīs caro. Videbā in viſione capitis mei ſup ſtratū meū: & ecce vigil & ſanctus de celo deſcendit. clamauit fortiter & ſic ait. Succidite arborē & preſcidite ramos eius: excutite folia eius & diſpergite fructus ei9: fugiant beſtie q̄ ſubter eam ſunt: & volucres de ramis ei9. Verū tamē germē radicū eius in terra ſinite: & alligetur vinculo ferreo: & ereo in herbis que foris ſunt: & rore celi tingatur: & cum feris pars eius in herba terre. Cor eius ab humano cōmutetur: & cor fere detur ei: & ſeptem tempora mutētur ſuper eum. In ſententia vigilū decretū eſt & ſermo ſanctorum & petitio: donec cognoſcant viuētes: quoniā domiabitur excelſus in regno hominum: & cuicunq3 voluerit dabit illud: & hūillimū hoīem cōſtituerit ſup eū. Hoc ſomniū vidi ego nabuchodonoſor rex. Tu ergo balthaſar interp̄tationē narra feſtinus: quia oēs ſapientes regni mei non queunt ſolutionē edicere mihi. Tu autem potes: quia ſpiritus deorū ſanctorū in te eſt. Tunc daniel cuius nomen balthaſar cepit intra ſemetipſum tacitus cogitare quaſi vna hora: & cogitationes eius cōturbabāt eū. Rñdens aūt rex ait. Balthaſar: ſomniū et interp̄tatio ei9 nō cōturbent te. Rñdit baltha ſar & dixit. Dñe mi ſomniū his qui te oderūt: & interpretatio eius hoſtib9 tuis ſit. Arborē quā vidiſti ſublimē atq3 robuſtā: cui9 altitudo ptingit ad celū: & aſpect9 illi9 in oē3 terrā. & rami ei9 pulcherrimi: & fruct9 ei9 nimi9 & eſca oīm in ea: ſubter eā

Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

puenit vſq3 ad celū: & latitudo eius ad terminos terre: & folia eius pulchra & fructu eius multus: & cibus oīm in ea: & ſubter eam habitabāt beſtie agreſtes & in ramis eius hītabant aues celi: ex ea nutriebat oīs caro. videbā in viſione noctis in cubili meo: & ecce vigil & ſanctus de celo deſcēdit & clamauit in fortitudie & ſic dixit: ſuccidite arborē & euellite ramos eius: & excutite folia eius & diſpergite fructū ei9: cōmoueant beſtie de ſubter eam & aues de ramis eius. verūtñ germē radicū ei9 in terra ſinite & in vīculo ferreo & ereo: & in herba q̄ foris & in rore celi pnoctabit: & cum beſtijs pars eius in herba terre. cor eius ab hoībus cōmutabit. & cor beſtie dabitur ei. & ſeptē tp̄a mutabunt ſup eum p decretum vigil' ſmo & verbū ſctōꝝ interrogatio: vt cognoſcāt viuētes: q3 dñs eſt altiſſim9 regni. & cui videbit dabit illud: & cōtemptū hoīm eleuabit ſup ipm. hoc ſomniū vidi ego rex nabuchodonoſor: & tu baltaſar cōiecturā dic: q3 oēs ſapiētes regni mei nō poſſunt cōiecturā eius manifeſtare mihi: tu aūt daniel potes: q3 ſpūs dei ſctūs in te. tunc daniel cui9 nomē baltaſar: ſtupefact9 ē q̄ſi hora vna: & cogitationes eius cōturbabāt eū. & rñdit rex & ait: baltaſar ſomniū & cōiectura ne cōturbet te. rñdit baltaſar & dixit: dñe ſit ſomniū odiētib9 te: & cōiectura eius inimicis tuis. arbor quā vidiſti magnificatā & fortificatā cui9 altitudo puenit in celum & latitudo ei9 in oēm terrā: folia ei9 florida: & fructus ei9 multus: & cibus oibus in ea: ſubter eam

ἔφθασεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ ὡραῖα καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολύς, καὶ τροφὴ πάντων ἐν αὐτῷ, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ κατεσκήνουν τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατῴκουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ, ἐξ αὐτοῦ ἐτρέφετο πᾶσα σάρξ. ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῆς κοίτης μου, καὶ ἰδοὺ εἶρ καὶ ἅγιος ἀπ' οὐρανοῦ κατέβη καὶ ἐφώνησεν ἐν ἰσχύϊ καὶ οὕτως εἶπεν, ἐκκόψατε τὸ δένδρον καὶ ἐκτίλατε τοὺς κλάδους αὐτοῦ, καὶ ἐκτινάξατε τὰ φύλλα αὐτοῦ καὶ διασκορπίσατε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, σαλευθήτωσαν τὰ θηρία ὑποκάτωθεν αὐτοῦ καὶ τὰ ὄρνεα ἀπὸ τῶν κλάδων αὐτοῦ. πλὴν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐάσατε καὶ ἐν δεσμῷ σιδηρῷ καὶ χαλκῷ, καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται, καὶ μετὰ τῶν θηρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ ἐν τῷ χόρτῳ τῆς γῆς. ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοιωθήσεται, καὶ καρδία θηρίου δοθήσεται αὐτῷ. καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπ' αὐτόν. διὰ συγκρίματος εἶρ ὁ λόγος καὶ ῥῆμα ἁγίων τὸ ἐπερώτημα, ἵνα γνῶσιν οἱ ζῶντες, ὅτι κύριός ἐστιν ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας, καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ δώσει αὐτήν, καὶ ἐξουδένωμα ἀνθρώπων ἀναστήσει ἐπ' αὐτήν. τοῦτο τὸ ἐνύπνιον εἶδον ἐγὼ ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσωρ, καὶ σὺ βαλτάσαρ τὸ σύγκριμα εἰπόν, ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ τῆς βασιλείας μου οὐ δύνανται τὸ σύγκριμα αὐτοῦ δηλῶσαί μοι, σὺ δὲ δανιὴλ δύνασαι, ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἅγιον ἐν σοί. τότε δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα βαλτάσαρ, ἀπηνεώθη ὡσεὶ ὥραν μίαν, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτόν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, βαλτάσαρ τὸ ἐνύπνιον καὶ ἡ σύγκρισις μὴ κατασπευσάτω σε. ἀπεκρίθη βαλτάσαρ καὶ εἶπεν, κύριε ἔστω τὸ ἐνύπνιον τοῖς μισοῦσί σε, καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς σου. τὸ δένδρον ὃ εἶδες τὸ μεγαλυνθὲν καὶ τὸ ἰσχυκὸς οὗ τὸ ὕψος ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθαλῆ, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολύς, καὶ τροφὴ πᾶσιν ἐν αὐτῷ, ὑποκάτω αὐτοῦ

C

D

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina. | Trāſla.B.Hie. | Tex.heb.Dani.iiij. | Pritiua.heb.

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.

hītabant beſtie agreſtes. & in ramis eius hītabant aues celi: tu es rex. q3 magnificat9 es & inualuiſti: & magnitudo tua magnificata ē & puenit ad celum: & dñatio tua in terminos terre. & q3 vidit rex vigilē & ſctū deſcendentem de celo & dixit: euellite arborē & corrūpite illā: verūtñ germē radicū eius in terra ſinite: & ī vinculo ferreo & ere & in herba q̄ foris & in rore celi pnoctabit: & cum beſtijs agreſtib9 pars eius donec ſeptē tp̄a mutentur ſup illā: hoc cōiectura eius rex. & decretū altiſſimi eſt q8 puenit ſup dñm meū regem: & te expellent ab hoibus & cum beſtijs agreſtib9 erit hītatio tua. & herba q̄ſi bouē cibabunt te & de rore celi hītatio tua erit & ſeptē tp̄a mutabuntur in te donec ſcias: q3 dñetur altiſſimus regni hoīm: & cui viſū fuerit dabit ipm. & q3 dixit ſinite plātā radicū arboris in terra: regnū tuū tibi manet ex quo cognoueris ptātem celeſtem. ppterea rex cōſiliū meū placeat tibi: & peccata tua in elemoſynis redime: & iniq̄tates tuas in miſericordijs paupeꝝ. forſitā erit longanimis delictis tuis. hec oia puenerunt ſup nabuchodonoſor regem post duodecim mēſes in aula regni eius in babylone deambulās. reſpōdit rex & ait: nōne hec eſt babylon magna quā ego edificaui in domū regni in robore fortitudīs mee ī honorē glīe mee: adhuc ſermone in ore regis exīte: vox de celo facta eſt. tibi dicitur nabuchodonoſor rex: regnū tuū tranſiit a te: & ab hoibus te expellent: & cū beſtijs agreſtib9 hītatio tua & feno q̄ſi bouē cibabunt te: & ſeptē tp̄a mutabuntur ſup te: donec ſcias q8 dñetur excelſus

κατῴκουν τὰ θηρία τὰ ἄγρια καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατεσκήνουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ, σὺ εἶ βασιλεῦ. ὅτι ἐμεγαλύνθης καὶ ἴσχυσας, καὶ ἡ μεγαλωσύνη σου ἐμεγαλύνθη καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἡ κυρία σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ ὅτι εἶδεν ὁ βασιλεὺς εἶρ καὶ ἅγιον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ εἶπεν, ἐκτίλατε τὸ δένδρον καὶ διαφθείρατε αὐτό, πλὴν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐάσατε, καὶ ἐν δεσμῷ σιδηρῷ καὶ χαλκῷ καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ ἕως ἑπτὰ καιροὶ ἀλλοιωθήσονται ἐπ' αὐτό, τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ βασιλεῦ. καὶ σύγκριμα ὑψίστου ἐστὶν ὃ ἔφθασεν ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα, καὶ σὲ ἐκδιώξουσιν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἔσται ἡ κατοίκησίς σου. καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσίν σε καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσῃ καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπὶ σὲ ἕως οὗ γνῷς, ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ δώσει αὐτήν. καὶ ὅτι εἶπεν ἐάσατε τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν τοῦ δένδρου ἐν τῇ γῇ, ἡ βασιλεία σου σοὶ μένει ἀφ' ἧς ἂν γνῷς τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐπουράνιον. διὰ τοῦτο βασιλεῦ ἡ βουλή μου ἀρεσάτω σοι, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι, καὶ τὰς ἀδικίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων. ἴσως ἔσται μακρόθυμος τοῖς παραπτώμασίν σου. ταῦτα πάντα ἔφθασεν ἐπὶ ναβουχοδονόσωρ τὸν βασιλέα μετὰ δωδεκάμηνον. ἐπὶ τῷ ναῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι περιπατῶν. ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, οὐχ αὕτη ἐστὶν βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἣν ἐγὼ ᾠκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου; ἔτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι τοῦ βασιλέως ὄντος, φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ ἐγένετο. σοὶ λέγεται ναβουχοδονόσωρ βασιλεῦ, ἡ βασιλεία σου παρῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων σε ἐκδιώξουσιν, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ κατοικία σου καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσίν σε, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπὶ σέ, ἕως οὗ γνῷς ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος

E

C

Job. 40.b. Infra. i.f.

D

Trāſla.B.Hie.

habitātes beſtie agri: & in ramis eius cōmorātes aues celi. Tu es rex q magnificatus es & inualuiſti: & magnitudo tua creuit & puenit vſq3 ad celū: & poteſtas tua ī terminos vniuerſe tre. Q d autē vidit rex vigilem & ſanctū deſcēdere de celo & dicere: ſuccidite arborē & diſſipate illā: attñ germē radicū eius in tra dimittite & vinciatur ferro & ere in herbis foris: & rore celi cōſpergatur: & cum feris ſit pabulū eius donec ſeptem tēpora mutentur ſup eu3. Hec eſt interp̄tatio ſententie altiſſimi que peruenit ſuper dñm meū regem. Eiicient te ab homībus & cū beſtiis feriſq3 erit habitatio tua: & fenum vt bos comedes: & rore celi infunderis. Septē quoq3 tempora mutabuntur ſuper te: donec ſcias q dominetur excelſus ſuper regnum hominū: & cuicunq3 voluerit det illud. Q d aūt p̄cepit vt relinq̄retur germen radicum eius idest arboris: regnum tuum tibi manebit poſtq̄ cognoueris poteſtatē eſſe celeſtem. Quāobrē rex cōſilium meū placeat tibi: & pctā tua elemoſynis redime: & iniquitates tuas miſericordiis pauperū: forſitan ignoſcet de9 delictis tuis. Oīa hec venerunt ſup nabuchodonoſor regē. Poſt finē mēſium duodecim in aula babylonis deābulabat. Reſponditq3 rex & ait. Nonne hec eſt babylon ciuitas magna quā ego edificaui in domū regni in robore fortitudinis mee: & in gloria decoris mei. Cūq3 ſermo adhuc eſſet in ore regis vox de celo ruit. Tibi dicitur nabuchodonoſor rex. Regnū tuū trāſibit a te: & ab hoibus eiicient te: & cum beſtiis & feris erit habitatio tua: fenum quaſi bos comedes & ſeptē tēpora mutabūtur ſuper te: donec ſcias q dominetur excelſus

Tex.heb.Dani.iiij.

תדור חיות ברא ובענפוהי ישכנן
צפרי שמיא אנתה הוא מלכא די
רבית ותקפת ורבותך רבית ומטת
לשמיא ושלטנך לסוף ארעא ודי
חזה מלכא עיר וקדיש נחת מן
שמיא ואמר גדו אילנא וחבלוהי
ברם עקר שרשוהי בארעא שבקו
ובאסור די פרזל ונחש בדתאא
די ברא ובטל שמיא יצטבע ועם
חיות ברא חלקה עד די שבעה
עדנין יחלפון עלוהי דנה פשרא
מלכא וגזרת עליא היא די מטת על
מראי מלכא ולך טרדין מן אנשא
ועם חיות ברא להוה מדרך ועשבא
כתורין לך יטעמון ומטל שמיא
לך מצבעין ושבעה עדנין יחלפון
עליך עד די תנדע די שליט עליא
במלכות אנשא ולמן די יצבא
יתננה ודי אמרו למשבק עקר
שרשוהי די אילנא מלכותך לך
קימה מן די תנדע די שלטן שמיא
להן מלכא מלכי ישפר עליך וחטאך
בצדקה פרק ועויתך במחן ענין
הן תהוא ארכה לשלותך כלא מטא
על נבוכדנצר מלכא לקצת ירחין
תרי עשר על היכל מלכותא די
בבל מהלך הוה ענה מלכא ואמר
הלא דא היא בבל רבתא די אנה
בניתה לבית מלכו בתקף חסני
וליקר הדרי עוד מלתא בפם
מלכא קל מן שמיא נפל לך אמרין
נבוכדנצר מלכא מלכותא עדת מנך
ומן אנשא לך טרדין ועם חיות
ברא מדרך ועשבא כתורין לך
יטעמון ושבעה עדנין יחלפון עליך
עד די תנדע די שליט עליא

Pritiua.heb.

דור חיה · שכן · רבב מטא · גוד · אסר · צבע · חיה · חלף · עלה · היה דור · טעם · ידע שלט · צבא · נתן שבק · קום ידע · שפר חטא · עוה חנן · ענה היה · שלה · קצה · הלך · רבב · בנה · מלל פה · קול · עדה · חיה · דור · טעם חלף · ידע

במלכות אנשא ולמן די יצבא
יתננה: בה שעתא מלתא ספת על
נבוכדנצר ומן אנשא טריד
ועשבא כתורין יאכל ומטל שמיא
גשמה יצטבע עד די שערה
כנשרין רבה וטפרוהי כצפרין:
ולקצת יומיא אנה נבוכדנצר עיני
לשמיא נטלת ומנדעי עלי יתוב
ולעליא ברכת ולחי עלמא שבחת
והדרת די שלטנה שלטן עלם
ומלכותה עם דר ודר: וכל דאירי
ארעא כלה חשיבין וכמצביה
עבד בחיל שמיא ודאירי ארעא
ולא איתי די ימחא בידה ויאמר
לה מה עבדת: בה זמנא מנדעי
יתוב עלי וליקר מלכותי הדרי
וזיוי יתוב עלי ולי הדברי ורברבני
יבעון ועל מלכותי התקנת ורבו
יתירה הוספת לי: כען אנה
נבוכדנצר משבח ומרומם ומהדר
למלך שמיא די כל מעבדוהי קשט
וארחתה דין ודי מהלכין בגוה
יכל להשפלה:

Cap. v.

בלשאצר מלכא עבד לחם רב
לרברבנוהי אלף ולקבל אלפא
חמרא שתה: בלשאצר אמר בטעם
חמרא להיתיה למאני דהבא
וכספא די הנפק נבוכדנצר אבוהי
מן היכלא די בירושלם וישתון
בהון מלכא ורברבנוהי שגלתה
ולחנתה: באדין היתיו מאני דהבא
די הנפקו מן היכלא די בית אלהא
די בירושלם ואשתיו בהון מלכא
ורברבנוהי שגלתה ולחנתה: אשתיו
חמרא ושבחו לאלהי דהבא
וכספא נחשא פרזלא אעא ואבנא:

in regno hominum: & cuicunq; voluerit det illud. Eadē hora sermo completus est super nabuchodonosor: & ex hominibus abiectus est: & fenum vt bos comedit: & rore celi corpus eius infectum est donec capilli eius in similitudinē aquilarū crescerēt: & vngues eius q̄si vngues auiū. Igitur post finē dierū ego nabuchodonosor oculos meos ad celū leuaui: & sensus meus redditus est mihi: & altissimo bñdixi: & viuentē in sempiternum laudaui & glorificaui: q̄a potestas eius ptās sempiterna: & regnū eius in generatiōe & gñatione: & oēs habitatores terre apud eū in nihilū reputati sunt. Iuxta volūtatē eī suā facit tā in virtutibus celi q̄ in habitatoribus terre: & nō est qui resistat manui ei⁹ & dicat ei: q̄re fecisti? In ipso tpe sensus me⁹ reuersus ē ad me: et ad honorē regni mei decoreq; perueni: & figura mea reuersa est ad me: et optimates mei & magistratus mei requisierūt me: et in regno meo restitut⁹ sum: et magnificētia amplior addita est mihi. Nunc igitur ego nabuchodonosor laudo et magnifico & glorifico regē celi: q̄a oīa opa ei⁹ vera: & oēs vie eius iudicia: & gradiētes in superbia potest humiliare. 5.

Balthasar rex fecit grāde cōuiuiū optimatibus suis mille: & vnusquisq; sm suā bibebat etatē. Precepit ergo iam temulentus: vt afferrentur vasa aurea & argētea: q̄ asportauerat nabuchodonosor pater eius de tēplo qd fuit in hierusalē: vt biberent in eis rex & optimates eius: vxoresq; eius & concubine. Tunc allata sunt vasa aurea que asportauerat de tēplo quod fuerat in hierusalem: & biberunt in eis rex & optimates eius: vxores & cōcubiē illi⁹. Bibebant vinum & laudabant deos suos aureos & argenteos & ereos ferreos ligneosq; & lapideos.

regni hoim: & cui videbit dabit il-
τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ δώσει αὐ-
lud. eadē hora sermo cōpletus est sup nabuchodo
τήν. αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ ναβουχοδο
nosor. & ab hoibus expuls⁹ ē: & fenū
νόσωρ. καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ χόρτον
vt bos cōedit: & a rore celi cor-
ὡς βοῦς ἤσθιεν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶ-
p⁹ ei⁹ stictū ē: donec capilli eius q̄si leonū magni
μα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λεόντων ἐμε-
ficati sunt & vngues ei⁹ q̄si auium. & post
γαλύνθησαν καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ὡς ὀρνέων. καὶ μετὰ τὸ
finem dier: ego nabuchodonosor ocu-
τέλος τῶν ἡμερῶν, ἐγὼ ναβουχοδονόσωρ τοὺς ὀφθαλ-
los meos in celum leuaui: & mens mea ad
μούς μου εἰς τὸν οὐρανὸν ἔβαλον, καὶ αἱ φρένες μου ἐπ'
me reuersa est: & altissimo bñdixi: &
ἐμὲ ἐπεστράφησαν, καὶ τῷ ὑψίστῳ ηὐλόγησα, καὶ τῷ
viuētē in secula laudaui & glificaui: qr ptās ei⁹
ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας ᾔνεσα καὶ ἐδόξασα, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ
ptās etna: & regnū eius in gñatione & gña
ἐξουσία αἰώνιος, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενε-
tione. & oēs hitantes terrā: q̄si nihil repu
άν. καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, ὡς οὐδὲν ἐλο-
tati sunt. & scdm volūtatē suam facit in virtute
γίσθησαν. καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖ ἐν τῇ δυνάμει
celi & in hitatione tre: & nō est q̄ re
τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀν-
sistat manui ei⁹: & dicet ei qd fecisti?
τιποιήσεται τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ τί ἐποίησας;
eo tpe mens mea reuersa est ad me &
αὐτῷ τῷ καιρῷ αἱ φρένες μου ἐπεστράφησαν ἐπ' ἐμέ, καὶ
ad honorē regni mei veni: & forma mea
εἰς τὴν τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή μου
reuersa est ad me: & tyrāni mei & optimates
ἐπέστρεψεν ἐπ' ἐμέ, καὶ οἱ τύραννοί μου καὶ οἱ μεγιστᾶνές
mei q̄sierūt me & in regnū meū cōfortat⁹ sū:
μου ἐζήτουν με καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθην,
& magnitudo amplior addita est mihi. nūc ergo ego
καὶ μεγαλωσύνη περισσοτέρα προσετέθη μοι. νῦν οὖν ἐγὼ
nabuchodonosor laudo & superalto & glifico re-
ναβουχοδονόσωρ αἰνῶ καὶ ὑπερυψῶ καὶ δοξάζω τὸν βα-
gem celi: qr oia opera eius vera:
σιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινά,
& semite eius iudicia: & oēs ambulā-
καὶ αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίσεις, καὶ πάντας τοὺς πορευομέ-
tes in supbia potest humiliare.
νους ἐν ὑπερηφανίᾳ δύναται ταπεινῶσαι. Ca.5.

Baltasar rex fecit cenam magnā
Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησε δεῖπνον μέγα τοῖς
optimatib⁹ viris millenarijs: & coram mille
μεγιστᾶσιν ἀνδράσι χιλιάρχοις, καὶ ἐναντι τῶν χιλίων ὁ
vinū. bibens baltasar dixit in gustu vini:
οἶνος. πίνων βαλτάσαρ εἶπεν ἐν τῇ γεύσει τοῦ οἴνου, τοῦ
vt afferrent vasa aurea & argētea q̄ asportauit na
εἰσενεγκεῖν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἃ ἐξήνεγκε να-
buchodonosor pater eius de tēplo qd in hieru-
βουχοδονόσωρ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν ἱερου-
salem. & bibant in eis rex & optima
σαλήμ. καὶ πιέτωσαν ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μεγιστᾶ-
tes ei⁹: & cōcubine ei⁹: & cōcubini eius: &
νες αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ παράκοιτοι αὐτοῦ, καὶ
allata sunt aurea vasa & argētea q̄ asportauit de
ἠνέχθησαν τὰ χρυσᾶ σκεύη καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἃ ἐξήνεγκεν ἐκ τοῦ
tēplo dei qd ī hierusalem: & bibebāt in eis rex
ναοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἔπινον ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς
& optimates ei⁹: & cōcubine ei⁹ & cōcubi
καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ καὶ οἱ παράκοι-
ni ei⁹ bibebāt vinū: & laudauerūt deos aureos &
τοι αὐτοῦ ἔπινον οἶνον, καὶ ᾔνεσαν τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς καὶ τοὺς
argēteos & ereos & ferreos & ligneos & lapideos.
ἀργυροῦς καὶ χαλκοῦς καὶ σιδηροῦς καὶ ξυλίνους καὶ λιθίνους.

Infra. 7.d.

in eadē hora exierūt digiti manus hois:
ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐξῆλθον δάκτυλοι χειρὸς ἀνθρώπου,
& scribebāt cōtra lampadem in supfi
καὶ ἔγραφον κατέναντι τῆς λαμπάδος ἐπὶ τὸ κονί-
cie parietis dom⁹ regis. & rex
αμα τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ ὁ βα-
videbat articulos manus scri
σιλεὺς ἐθεώρει τοὺς ἀστραγάλους τῆς χειρὸς τῆς γρα-
bentis. tunc rex imutatus ē: & cogitatiōes
φούσης. τότε ὁ βασιλεὺς ἠλλοιώθη, καὶ οἱ διαλογισμοὶ
eius cōturbauerūt eum. & cōpages lūbo-
αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτόν. καὶ οἱ σύνδεσμοι τῆς ὀσφύ-
rū eius soluebant: & genua ei⁹ collidebān-
ος αὐτοῦ διελύοντο, καὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ συνεκροτοῦν-
tur. & clamauit rex in fortitudie vt introduce-
το. καὶ ἐβόησεν ὁ βασιλεὺς ἐν ἰσχύι τοῦ εἰσενεχθῆ-
rent magi & chaldei & aru
ναι τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς γα-
spices. & dixit sapiētib⁹ babylonis. q̄cunq; le-
ζαρηνούς. καὶ εἶπεν τοῖς σοφοῖς βαβυλῶνος. ὃς ἂν ἀνα-
gerit scripturā hanc & cōiecturā eius
γνῷ τὴν γραφὴν ταύτην καὶ τὴν σύγκρισιν αὐ-
notā fecerit mihi: purpura vestietur: & tor-
τῆς γνωρίσῃ μοι, πορφύραν ἐνδύσεται. καὶ ὁ μανιά-
ques aurea sup collum eius: & terti⁹ in
κης ὁ χρυσοῦς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ τρίτος ἐν
regno meo ipabit. & ingressi sunt oēs sapiē-
τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξει. καὶ εἰσεπορεύοντο πάντες οἱ σο-
tes regis: & non potuerūt scripturā le-
φοὶ τοῦ βασιλέως, καὶ οὐκ ἠδύναντο τὴν γραφὴν ἀνα-
gere neq; cōiecturā manifestare regi. &
γνῶναι οὐδὲ τὴν σύγκρισιν γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ
rex baltasar cōturbat⁹ ē: & forma ei⁹
ὁ βασιλεὺς βαλτάσαρ ἐταράχθη, καὶ ἡ μορφὴ αὐτοῦ
imutata ē in eo. & optimates eius cōturbati sunt.
ἠλλοιώθη ἐπ' αὐτῷ. καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ συνεταράσσοντο.
& regina ingressa e in domū cōuiuij: &
καὶ ἡ βασίλισσα εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πότου, καὶ
respōdit regina & dixit: rex in eter-
ἀπεκρίθη ἡ βασίλισσα καὶ εἶπεν, βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶ-
nū viue: non cōturbent te cogitationes tue: &
νας ζῆθι, μὴ ταρασσέτωσάν σε οἱ διαλογισμοί σου, καὶ ἡ
forma tua nō mutetur: est vir in regno tuo
μορφή σου μὴ ἀλλοιούσθω, ἔστιν ἀνὴρ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου
in q̄ sp̄s dei sancti est: & in diebus
ἐν ᾧ πνεῦμα θεοῦ τοῦ ἁγίου ἐστί, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ
patris tui vigilantia & itellectus & sapia vt sapia
πατρός σου γρηγόρησις καὶ σύνεσις καὶ σοφία ὡς σοφία
dei inuēta sūt ī eo. & rex nabuchodonosor
θεοῦ εὑρέθη ἐν αὐτῷ. καὶ ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσωρ
pr̄ tuus pncipem incantatoꝝ magoꝝ chaldeoꝝ
ὁ πατήρ σου ἄρχοντα ἐπαοιδῶν μάγων χαλδαίων
aruspicum cōstituit eum: qr sp̄s amplior
γαζαρηνῶν κατέστησεν αὐτόν, ὅτι πνεῦμα περισσὸν
in eo: & prudētia & itellect⁹ piectura cognoscēs sōnia
ἐν αὐτῷ, καὶ φρόνησις καὶ σύνεσις συγκρίνων ἐνύπνια
& annuncians occulta & soluēs ligaturas da
καὶ ἀναγγέλλων κρυπτόμενα καὶ λύων συνδέσμους δα-
niel: & rex imposuit ei nomen baltasar.
νιήλ, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα βαλτάσαρ.
nūc ergo vocet & cōiecturam eius annūciabit
νῦν οὖν κληθήτω καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελεῖ
tibi. tunc daniel itroduct⁹ ē coram rege:
σοι. τότε δανιὴλ εἰσήχθη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως,
& dixit rex daniel: tu es daniel de
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ δανιήλ, σὺ εἶ δανιὴλ ὁ ἀπὸ
filijs captiuitatis iudee
τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας

In eadem hora apparuerūt digiti q̄si manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aule regie. Et rex aspiciebat articulos manus scribētis. Tunc facies regis cōmutata est: & cogitationes ei⁹ cōturbabāt eū: & cōpages renū eius soluebantur: & genua eius ad se inuicē collidebantur. Exclamauit itaq; rex fortiter vt introducerēt magos chaldeos & aruspices. Et loquēs rex ait sapientibus babylonis. Quicunq; legerit scripturam hanc: & interptationē eius manifestā mihi fecerit: purpura vestietur & torquē aureā habebit in collo: & tertius in regno meo erit. Tunc ingressi oēs sapiētes regis non potuerunt nec scripturā legere: nec interptationē eius indicare regi. Vnde rex balthasar satis conturbatus est: et vultus illius imutatus est. Sed & optimates ei⁹ turbabantur: regina autem pro re q̄ acciderat regi & optimatibus eius domum conuiuij ingressa est & proloquens ait. Rex in eternū viue. Nō te conturbent cogitationes tue: neq; facies tua imutetur. Est vir in regno tuo qui spiritū deorum sanctorū habet in se: & in dieb⁹ patris tui sciētia & sapientia inuente sunt in eo. Nam & rex nabuchodonosor pater tuus principē magorū incātatorū chaldeorum & aruspicū constituit eū. Pater inq̄ tu⁹ o rex: quia spūs amplior & prudentia intelligētia q; & iterptatio somniorū & ostensio secretorū ac solutio ligatorū inuente sunt in eo: hoc est in daniele: cui rex posuit nomen balthasar. Nunc ita q; daniel vocetur: & interpretationē narrabit. Igitur introduct⁹ est daniel corā rege. Ad quē prefatus rex ait. Tu es daniel de filiis captiuitatis iude:

בה שעתה נפקו אצבען די יד אנש
וכתבן לקבל נברשתא על גירא די
כתל היכלא די מלכא ומלכא חזה
פס ידה די כתבה: אדין מלכא
זיוהי שנוהי ורעינהי יבהלנה
וקטרי חרצה משתרין וארכבתה
דא לדא נקשן: קרא מלכא בחיל
להעלה לאשפיא כשדיא וגזריא
ענה מלכא ואמר לחכימי בבל די
כל אנש די יקרא כתבה דנה
ופשרה יחונני ארגונא ילבש
והמניכא די דהבא על צוארה
ותלתי במלכותא ישלט: אדין
עללין כל חכימי מלכא ולא כהלין
כתבא למקרא ופשרא להודעא
למלכא: אדין מלכא בלשאצר
שגיא מתבהל וזיוהי שנין עלוהי
ורברבנוהי משתבשין: מלכתא
לקבל מלי מלכא ורברבנוהי לבית
משתיא עללת ענת מלכתא ואמרת
מלכא לעלמין חיי אל יבהלוך
רעיונך וזיויך אל ישתנו: איתי
גבר במלכותך די רוח אלהין
קדישין בה וביומי אבוך נהירו
ושכלתנו וחכמה כחכמת אלהין
השתכחת בה ומלכא נבוכדנצר
אבוך רב חרטמין אשפין כשדאין
גזרין הקימה אבוך מלכא: כל קבל
די רוח יתירה ומנדע ושכלתנו
מפשר חלמין ואחוית אחידן ומשרא
קטרין השתכחת בה בדניאל די
מלכא שם שמה בלטשאצר כען
דניאל יתקרא ופשרא יהחוה:
באדין דניאל העל קדם מלכא ענה
מלכא ואמר לדניאל אנתה הוא
דניאל די מן בני גלותא די יהוד

quę adduxerat pater meus rex de iudea? Audiui de te: quoniã spiritũ deorum habes: scientia intelligentiaq; ac sapientia ampliores inuẽte sunt in te. Et nũc introgressi sunt in cõspectu meo sapiẽtes magi vt scripturã hanc legerẽt: & interpretationẽ eius indicarẽt mihi: & nequerũt sensum huius sermonis edicere. Porro ego audiui de te q possis obscura interpretari: & ligata dissoluere. Si ergo vales scripturam legere & interpretationem eius indicare mihi: purpura vestieris: & torquem auream circa collũ tuũ habebis: & tertius in regno meo princeps eris. Ad quę respondens daniel: ait coram rege. Munera tua sint tibi: & dona domus tuę alteri da. scripturam autem legã tibi rex: & interpretationẽ eius ostendã tibi. O rex: deus altissimus regnum & magnificentiã gloriã & honorem dedit nabuchodonosor patri tuo: & pp̃ter magnificẽtiam quã dederat ei vniuersi populi tribus & lingue tremebant & metuebant eum. Quos volebat interficiebat: quos volebat percutiebat: quos volebat exaltabat: & quos volebat hũiliabat. Qñ aũt eleuatũ est cor eius: & spũs illi⁹ obfirmat⁹ est ad sup̃biã: deposit⁹ ẽ de solio regni sui: & gloria eius ablata est: & a filiis hominum eiectus est. Sed & cor eius cum bestiis positũ est: & cum onagris erat habitatio eius. Fenũ quoq; vt bos comedebat: & rore celi corpus eius infectũ est: donec cognosceret q potestatem haberet altissimus in regno hominũ: & quẽcũq; voluerit suscitabit sup̃ illud. Tu quoq; filius eius balthasar non humiliasti cor tuũ cum scires hec omnia. sed aduersum dñatorem celi eleuatus es. Et vasa domus eius allata sunt coram te: & tu

& optiates tui & vxores tue & cõcubine tue vinũ bibistis in eis. Deos quoq; argenteos & aureos & ereos ferreos ligneosq; & lapideos qui non vident neq; audiũt neq; sentiunt laudasti: porro deũ qui habet flatum tuum in manu sua & oẽs vias tuas: non glorificasti. Idcirco ab eo missus est articulus manus q̃ scripsit hoc qđ exaratũ est. Hec est autẽ scriptura q̃ digesta est. Mane thecel phares. Et hec interp̃tatio sermonis. Mane: numerabit deus regnũ tuũ & cõpleuit illud. Thecel: appensus es in statera & inuẽtus es minus habẽs. Phares: diuisum est regnum tuum: & datum est medis & persis. Tunc iubente rege: indutus est daniel purpura: & circundata est torques aurea collo ei⁹: & predicatũ est de eo q haberet potestatem tertius in regno. Eadẽ nocte interfectus est balthasar rex chaldeus: & darius medus successit in regnum annos natus sexaginta duos.

6.

Placuit dario & cõstituit super regnum satrapas centũ viginti vt essent in toto regno suo: & super eos principes tres ex quibus daniel vnus erat: vt satrape illis redderent rationẽ: & rex non sustineret molestiã. Igitur daniel superabat omnes principes & satrapas: quia spũs dei amplior erat in illo. Porro rex cogitabat constituere eũ super omne regnum. Vnde principes & satrape querebãt occasiõnẽ vt inuenirẽt danieli ex latere regni: nullãq; causam & suspicionem reperire potuerunt: eo q fidelis esset & omnis culpa & suspitio nõ inueniretur

Ca.6.

Cap.vi.

Prĩtiua.heb. Tex.heb.Dani.vj. Trãſla.B.Hie. Trãſla.Gre.lxx.cũ interp̃.lati.

in eo. Dixerunt ergo viri illi. Non inuenimus danieli huic aliquã occaſionem niſi forte in lege dei ſui. Tunc principes & ſatrape ſurripuerunt regi: & ſic locuti ſunt ei. Dari rex in eternũ viue. Conſilium inierunt omnes principes regni tui: magiſtratus & ſatrape ſenatores & iudices: vt decretum imperatorium exeat & edictum: vt oĩs q petierit aliquã petitionẽ a quocũq deo & homine vſq ad triginta dies niſi a te rex: mittatur in lacum leonum. Nunc itaq rex confirma ſententiã: & ſcribe decretum vt nõ imutetur qd ſtatutum eſt a medis & perſis: nec preuaricari cuiq liceat. Porro rex darius propoſuit edictũ & ſtatuit. Quod cum daniel cõperiſſet.i. cõſtitutã legẽ: ingreſſus eſt domũ ſuã: & feneſtris apertis in cenaculo ſuo contra hieruſalem tribus temporibus in die flectebat genua ſua & orabat: confitebaturq coram deo ſuo ſicut & ante facere conſueuerat. Viri ergo illi curioſius inquirẽtes inuenerunt danielem orantem & obſecrantẽ deum ſuum: & accedẽtes locuti ſunt regi ſuper edicto. Rex nunquid non conſtituiſti vt omnis homo qui rogaret quẽ quam de diis & hominibus vſq ad dies triginta niſi te rex: mitteretur in lacum leonũ. Ad quos rñdens rex ait. Verus eſt ſermo iuxta decretum medorum atq pſarũ: qd pũaricari non licet. Tunc rñdentes dixerũt coram rege. Daniel de filiis captiuitatis iude non curauit de lege tua & de edicto quod cõſtituiſti: ſed tribus temporibus per diẽ orat obſecratione ſua. Quod

Trãſ.gre.lxx.cũ inter.lati. Trãſla.B.Hie. Tex.he.Dani.vj. Prĩtiua.heb.

verbum cum audiſſet rex: ſatis cõtriſtatus eſt: & pro daniele poſuit cor vt liberaret eum: & vſq ad occaſum ſolis laborabat vt erueret illum. Viri autem illi intelligentes regem: dixerũt ei. Scito rex quia lex medorũ atq perſarũ eſt: vt omne decretum quod cõſtituerit rex non liceat imutari. Tunc rex precepit & adduxerunt danielem: & miſerunt eum in lacum leonum. Dixitq rex danieli. Deus tuus quem colis ſemper: ipſe liberabit te. Allatuſq ẽ lapis vnus & poſitus eſt ſup os laci quẽ obſignauit rex annulo ſuo & annulo optimatũ ſuorum: ne quid fieret contra danielem. & abiit rex in domũ ſuã & dormiuit incenat9: cibiq nõ ſũt allati corã eo: inſup & ſomnus receſſit ab eo. Tunc rex primo diluculo conſurgens feſtinus ad lacum leonũ perrexit: appropinquãſq lacui: danielem voce lachrymabili clamauit: & affatus eſt eum. Daniel ſerue dei viuentis: deus tuus cui tu ſeruis ſemper: putaſne valuit te liberare a leonibus? Et daniel regi reſpondens ait. Rex in eternum viue. Deus meus miſit angelum ſuum & concluſit ora leonum: & non nocuerunt mihi: quia coram eo iuſticia inuẽta eſt in me. Sed & coram te rex delictum non feci. Tunc vehementer rex gauiſus eſt ſup eo: & danielẽ precepit educi de lacu. Eductuſq eſt daniel de lacu: & nulla leſio inuenta eſt in eo: quia credidit deo ſuo. Iubente autem rege adducti ſunt viri illi qui accuſauerunt danielem & in lacũ leonum

רְמוֹ אִנּוּן בְּנֵיהוֹן וּנְשֵׁיהוֹן וְלָא מְטוֹ לְאַרְעִית גֻּבָּא עַד דִּי שְׁלִטוּ בְהוֹן אַרְיָוָתָא וְכָל גַּרְמֵיהוֹן הַדִּקוּ׃ בֵּאדַיִן דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא כְּתַב לְכָל עַמְמַיָּא אֻמַיָּא וְלִשָּׁנַיָּא דִּי דָאְרִין בְּכָל אַרְעָא שְׁלָמְכוֹן יִשְׂגֵּא׃ מִן קֳדָמַי שִׂים טְעֵם דִּי בְּכָל שָׁלְטָן מַלְכוּתִי לֶהֱוֹן זָאְעִין וְדָחֲלִין מִן קֳדָם אֱלָהֵהּ דִּי דָנִיֵּאל דִּי הוּא אֱלָהָא חַיָּא וְקַיָּם לְעָלְמִין וּמַלְכוּתֵהּ דִּי לָא תִתְחַבַּל וְשָׁלְטָנֵהּ עַד סוֹפָא׃ מְשֵׁיזִב וּמַצִּל וְעָבֵד אָתִין וְתִמְהִין בִּשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא דִּי שֵׁיזִיב לְדָנִיֵּאל מִן יַד אַרְיָוָתָא׃ וְדָנִיֵּאל דְּנָה הַצְלַח בְּמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ וּבְמַלְכוּת כּוֹרֶשׁ פָּרְסָיָא׃

רמה · טען · דור · שנא · שום · זוע · דחל · קום · חבל · סוף · שזב · נצל · אות · צלח

missi fuĩt: ipsi filii & vxores eorum: & non peruenerũt vsq; ad pauimentũ laci: donec arriperent eos leones: & oĩa ossa eorũ cõminuerũt. Tunc dari? rex scripsit vniuersis populis: tribubus & linguis habitantibus in vniuersa terra. Pax vobis multiplicetur. A me cõstitutũ est decretũ: vt in vniuerso imperio & regno meo tremiscant & paueant deum danielis. Ipse est enim deus viuens & eternus in secula: & regnum eius non dissipabitur: & potestas eius vsq; in eternũ. Ipse liberator atq; saluator faciens signa & mirabilia in celo & in terra: qui liberauit danielẽ de lacu leonũ. Porro daniel perseuerauit vsq; ad regnum darii: regnumq; cyri perse.

Inmissi sunt ipsi et filii eorum et vxores eorum: et non peruenerunt ad pauimentum laci: donec dñati sunt eorum leones: et ossa eorum comminuerunt. Tunc darius rex scripsit omnibus populis tribubus linguis habitantibus in omni terra. pax vobis multiplicetur. a facie mea positum est decretum: vt in omni imperio regni mei sint trementes et timentes a facie dei danielis: quia ipse est deus viuens permanens in secula: et regnum eius non corrumpetur. et potestas eius vsq; in finem. defendit: et liberat. et facit signa et portenta in celo et in terra. qui liberauit daniel ex ore leonum. Et daniel prosperatus est in regno darii: et in regno cyri perse.

ἐνεβλήθησαν αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔφθασαν εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ λάκκου, ἕως οὗ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ λέοντες καὶ πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἐλέπτυναν. τότε δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἔγραψε πᾶσι τοῖς λαοῖς φυλαῖς γλώσσαις τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη. ἐκ προσώπου μου ἐτέθη δόγμα, τοῦ ἐν πάσῃ ἀρχῇ τῆς βασιλείας μου εἶναι τρέμοντας καὶ φοβουμένους ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ δανιήλ, ὅτι αὐτός ἐστι θεὸς ζῶν καὶ μένων εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ κυρεία αὐτοῦ ἕως τέλους. ἀντιλαμβάνεται, καὶ ῥύεται. καὶ ποιεῖ σημεῖα καὶ τέρατα ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. ὅστις ἐξείλατο τὸν δανιὴλ ἐκ στόματος τῶν λεόντων. καὶ δανιὴλ κατεύθυνεν ἐν τῇ βασιλείᾳ δαρείου, καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ κύρου τοῦ πέρσου.

Cap. vij.

בִּשְׁנַת חֲדָה לְבֵלְאשַׁצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל דָּנִיֵּאל חֵלֶם חֲזָה וְחֶזְוֵי רֵאשֵׁהּ עַל מִשְׁכְּבֵהּ בֵּאדַיִן חֶלְמָא כְתַב רֵאשׁ מִלִּין אֲמַר׃ עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר חָזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוִי עִם לֵילְיָא וַאֲרוּ אַרְבַּע רוּחֵי שְׁמַיָּא מְגִיחָן לְיַמָּא רַבָּא׃ וְאַרְבַּע חֵיוָן רַבְרְבָן סָלְקָן מִן יַמָּא שָׁנְיָן דָּא מִן דָּא׃ קַדְמָיְתָא כְאַרְיֵה וְגַפִּין דִּי נְשַׁר לַהּ חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי מְּרִיטוּ גַפַּיהּ וּנְטִילַת מִן אַרְעָא וְעַל רַגְלַיִן כֶּאֱנָשׁ הֳקִימַת וּלְבַב אֱנָשׁ יְהִיב לַהּ׃ וַאֲרוּ חֵיוָה אָחֳרִי תִנְיָנָה דָּמְיָה לְדֹב וְלִשְׂטַר חַד הֳקִמַת וּתְלָת עִלְעִין בְּפֻמַּהּ בֵּין שִׁנַּהּ וְכֵן אָמְרִין לַהּ קוּמִי אֲכֻלִי בְּשַׂר שַׂגִּיא׃ בָּאתַר דְּנָה חָזֵה הֲוֵית וַאֲרוּ אָחֳרִי כִּנְמַר וְלַהּ גַּפִּין אַרְבַּע דִּי עוֹף עַל גַּבַּהּ וְאַרְבְּעָה רֵאשִׁין לְחֵיוְתָא וְשָׁלְטָן יְהִיב לַהּ׃ בָּאתַר דְּנָה חָזֵה הֲוֵית

חזה · שכב · כתב · מלל · ענה · הוה · רבע · נוח · רבב · גיח · שנה · ארה · נשר · מרט · נטל · קום · יהב · דמה · דוב · תלת · פום · שן · שגא · נמר

Anno primo baltha far regis babylonis daniel somniũ vidit. Visio aũt capitis ei? in cubili suo. Et somnium scribens breui sermone cõprehendit: summatimq; perstringens ait. Videbã in visione mea nocte: & ecce quattuor venti celi pugnabãt in mari magno: & quattuor bestie grandes ascẽdebant de mari diuerse inter se. Prima quasi leena: & alas habebat aquile. Aspiciebam donec euulse sunt ale eius: & sublata est de terra: & super pedes quasi homo stetit: & cor hominis datum est ei. Et ecce bestia alia similis vrso: in parte stetit: & tres ordines erãt in ore eius & in dentibus eius: & sic dicebãt ei. Surge: come de carnes plurimas. Post hec aspiciebam & ecce alia quasi pardus: & alas habebat quasi auis quattuor super se. Et quattuor capita erãt in bestia: & potestas data ẽ ei. Post hec aspiciebam

Ca. 7.

In primo anno baltasar regis chaldeorum: daniel somnium vidit: et visiones capitis eius in cubili suo: et somnium scripsit et summa verborum dixit. ego daniel videbã in visione mea noctis: et ecce quattuor venti celi pugnabant in mare magnum: et quattuor bestie magne ascendebant de mari differentes adinuicem. prima sicut leena et ale eius aquile: aspiciebam donec euulse sunt ale eius et sublata est a terra: et super pedes hominis stetit: et cor hominis datum est ei. et ecce bestia secunda similis vrso: et in vna parte stetit: et tria latera in ore eius inter dentes eius. et sic dicebant ei. surge comede carnes multas. post ipsam aspiciebam: et ecce alia bestia quasi pardalis: et ipsi ale quattuor volucris sup eam: et quattuor capita bestie: et potestas data est illi. post hoc aspiciebam:

Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει βαλτάσαρ βασιλέως χαλδαίων, δανιὴλ ἐνύπνιον εἶδεν, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐνύπνιον ἔγραψεν καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν λόγων εἶπεν. ἐγὼ δανιὴλ ἐθεώρουν ἐν ὁράσει μου τῆς νυκτός, καὶ ἰδοὺ οἱ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ προσέβαλλον εἰς τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην, καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀνέβαινον ἐκ τῆς θαλάσσης διαφέροντα ἀλλήλων. τὸ πρῶτον ὡσεὶ λέαινα καὶ πτερὰ αὐτῆς ὡσεὶ ἀετοῦ, ἐθεώρουν ἕως οὗ ἐξετίλη τὰ πτερὰ αὐτῆς καὶ ἐξήρθη ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου ἐστάθη, καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ. καὶ ἰδοὺ θηρίον δεύτερον ὅμοιον ἄρκῳ, καὶ εἰς μέρος ἓν ἐστάθη, καὶ τρία πλευρὰ ἐν τῷ στόματι αὐτῆς ἀνὰ μέσον τῶν ὀδόντων αὐτῆς. καὶ οὕτως ἔλεγον αὐτῇ. ἀνάστα φάγε σάρκας πολλάς. ὀπίσω αὐτοῦ ἐθεώρουν καὶ ἰδοὺ ἕτερον θηρίον ὡσεὶ πάρδαλις, καὶ αὐτῇ πτερὰ τέσσαρα πετεινοῦ ὑπεράνω αὐτῆς, καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ, καὶ ἐξουσία ἐδόθη αὐτῇ. ὀπίσω τούτου ἐθεώρουν,

בְּחֶזְוֵי לֵילְיָא וַאֲרוּ חֵיוָה רְבִיעָיָה דְּחִילָה וְאֵמְתָנִי וְתַקִּיפָא יַתִּירָא וְשִׁנַּיִן דִּי פַרְזֶל לַהּ רַבְרְבָן אָכְלָה וּמַדֱּקָה וּשְׁאָרָא בְּרַגְלַיהּ רָפְסָה וְהִיא מְשַׁנְּיָה מִן כָּל חֵיוָתָא דִּי קָדָמַיהּ וְקַרְנַיִן עֲשַׂר לַהּ׃ מִשְׂתַּכַּל הֲוֵית בְּקַרְנַיָּא וַאֲלוּ קֶרֶן אָחֳרִי זְעֵירָה סִלְקַת בֵּינֵיהוֹן וּתְלָת מִן קַרְנַיָּא קַדְמָיָתָא אֶתְעֲקַרוּ מִן קֳדָמַיהּ וַאֲלוּ עַיְנִין כְּעַיְנֵי אֲנָשָׁא בְּקַרְנָא דָא וּפֻם מְמַלִּל רַבְרְבָן׃ חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי כָרְסָוָן רְמִיו וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִב לְבוּשֵׁהּ כִּתְלַג חִוָּר וּשְׂעַר רֵאשֵׁהּ כַּעֲמַר נְקֵא כָּרְסְיֵהּ שְׁבִיבִין דִּי נוּר גַּלְגִּלּוֹהִי נוּר דָּלִק׃ נְהַר דִּי נוּר נָגֵד וְנָפֵק מִן קֳדָמוֹהִי אֶלֶף אַלְפִין יְשַׁמְּשׁוּנֵּהּ וְרִבּוֹ רִבְבָן קֳדָמוֹהִי יְקוּמוּן דִּינָא יְתִב וְסִפְרִין פְּתִיחוּ׃ חָזֵה הֲוֵית בֵּאדַיִן מִן קָל מִלַּיָּא רַבְרְבָתָא דִּי קַרְנָא מְמַלֱּלָה חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי קְטִילַת חֵיוְתָא וְהוּבַד גִּשְׁמַהּ וִיהִיבַת לִיקֵדַת אֶשָּׁא׃ וּשְׁאָר חֵיוָתָא הֶעְדִּיו שָׁלְטָנְהוֹן וְאַרְכָה בְחַיִּין יְהִיבַת לְהוֹן עַד זְמַן וְעִדָּן׃ חָזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוֵי לֵילְיָא וַאֲרוּ עִם עֲנָנֵי שְׁמַיָּא כְּבַר אֱנָשׁ אָתֵה הֲוָא וְעַד עַתִּיק יוֹמַיָּא מְטָה וּקְדָמוֹהִי הַקְרְבוּהִי׃ וְלֵהּ יְהִב שָׁלְטָן וִיקָר וּמַלְכוּ וְכֹל עַמְמַיָּא אֻמַיָּא וְלִשָּׁנַיָּא לֵהּ יִפְלְחוּן שָׁלְטָנֵהּ שָׁלְטָן עָלַם דִּי לָא יֶעְדֵּה וּמַלְכוּתֵהּ דִּי לָא תִתְחַבַּל׃ אֶתְכְּרִיַּת רוּחִי אֲנָה דָנִיֵּאל בְּגוֹא נִדְנֶה וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי יְבַהֲלֻנַּנִי׃ קִרְבֵת עַל חַד מִן קָאֲמַיָּא וְיַצִּיבָא אֶבְעֵא מִנֵּהּ עַל כָּל דְּנָה וַאֲמַר לִי וּפְשַׁר מִלַּיָּא יְהוֹדְעִנַּנִי׃

חזה · דחל · תקף · יתר · שן · רבב · דקק · שאר · שנה · שכל · הוה · זער · סלק · עקר · עין · מלל · רמה · עתק · יתב · לבש · נקא · שבב · גלל · שמש · רבב · קום · דין · פתח · קול · מלל · קטל · הדה · אבד · יקד · עדה · חיה · זמן · עתק · מטה · קרב · יקר · פלח · עדה · חבל · כרה · אחד · קום · יצב · בעה · פשר · ידע

In visione noctis: & ecce bestia quarta terribilis atq; mirabilis & fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos: comedens atq; cõminuẽs: & reliq̃ pedibus suis cõculcans. Dissimilis aũt erat ceteris bestiis q̃s viderã ante eam: & habebat cornua decem. Considerabam cornua: & ecce cornu aliud paruulum ortum est de medio eorum: & tria de cornibus primis euulsa sunt a facie eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cornu isto: & os loquens ingentia. Aspiciebam donec throni positi sunt & antiquus dierum sedit. Vestimentũ ei? candidũ q̃si nix: & capilli capitis eius quasi lana munda. Thron? ei? flãme ignis: rote eius ignis accẽsus: fluuius igneus rapidusq; egrediebatur a facie eius. Millia miliũ ministrabãt ei: & decies millies centena milia assistebant ei. Iudiciũ sedit: & libri aperti sunt. Aspiciebam propter vocem sermonum grandium quos cornu illud loquebatur. Et vidi quoniã interfecta esset bestia: & perisset corpus eius: & traditũ esset ad comburendum igni: aliarũ quoq; bestiarũ ablata esset potestas: & tẽpora vite cõstituta essent eis vsq; ad tẽpus & tẽpus. Aspiciebã ergo in visione noctis: & ecce cum nubibus celi quasi filius hominis veniebat: & vsq; ad antiquum dierum peruenit: & in cõspectu eius obtulerunt eũ. Et dedit ei potestatẽ & honorem & regnũ: & oẽs populi tribus & lingue ipsi seruient. Potestas eius potestas eterna que non auferetur: & regnum eius quod non corrũpetur. Horruit spũs me?. Ego daniel territ? sum in his: & visiones capitis mei cõturbauerunt me. Accessi ad vnũ de assistentib?: & veritatẽ querebã ab eo de oĩbus his. Qui dixit mihi interp̃tationẽ sermonũ: & docuit me.

Mat. 24.c.

Apo. 5.c.

et ecce bestia quarta terribil' et stupenda et fortis vehemẽt'. et dentes eius ferrei magni: comedens et comminuens. et reliqua pedib' suis conculcabat. et ipsa differens valde vltra oẽs bestias que ante eam: et cornua decẽ illi. considerabã cornua eius: et ecce cornu aliud par uũ ascendit in medio eorum: et tria cornua eorum que ante erant eradicata sũt a facie eius. et ecce oculi quasi oculi hoĩs in cornu isto: et os loquẽs magna. aspiciebã donec throni positi sũt: et antiquus dierum sedit. et vestimentũ eius quasi nix album. et capilli capitis eius quasi lana munda. thron' ei' flãma ignis: rote eius ignis ardens. fluuius ignis trahebat egrediẽs ante eũ. mille millia ministrabant ei. et decies cẽtena milia astabant ante eum. iudicium sedit: et libri aperti sunt. aspiciebã tũc a voce sermonum magnorum que cornu illud loq̃batur: donec interfecta est bestia illa et periit: et corpus eius datũ ẽ in combustionẽ ignis. et reliquarum bestiarum transmutat' ẽ principat': et longitudo vite data ẽ eis vsq; ad tps et tps. aspiciebã in visione noctis: et ecce cũ nubib' celi quasi filius hominis veniens erat: et vsq; ad antiquum dierum peruenit: et in cõspectu eius oblatus est. et ipsi dat' est pncipat' et honor et regnũ: et omnes ppli trib' lingue ipsi seruiebant. potestas eius potestas eterna: que non transibit: et regnũ eius nõ corrumpet. horruit spũs meus. ego daniel in habitu meo: et visiones capitis mei conturbabant me. et accessi vni ex astantib': et expositionẽ querebam ab eo discere de oibus his. et dixit mihi expositionẽ: et cõiectura sermonum notã fecit mihi.

καὶ ἰδοὺ θηρίον τέταρτον φοβερὸν καὶ ἐκθαμβον καὶ ἰσχυρὸν περισσῶς, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ μεγάλοι, ἐσθίον καὶ λεπτῦνον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει. καὶ αὐτὸ διάφορον περισσῶς παρὰ πάντα τὰ θηρία τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ κέρατα δέκα αὐτῷ. προσενόουν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον μικρὸν ἀνέβη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ τρία κέρατα τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεριζώθη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοὶ ὡσεὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ, καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα. ἐθεώρουν ἕως ὅτου θρόνοι ἐτέθησαν καὶ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθητο, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ὡσεὶ χιὼν λευκόν. καὶ ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον καθαρόν. ὁ θρόνος αὐτοῦ φλὸξ πυρός, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον. ποταμὸς πυρὸς εἷλκεν ἐκπορευόμενος ἔμπροσθεν αὐτοῦ. χίλιαι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ. καὶ μύριαι μυριάδες παρειστήκεισαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. κριτήριον ἐκάθισεν, καὶ βίβλοι ἠνεῴχθησαν. ἐθεώρουν τότε ἀπὸ φωνῆς τῶν λόγων τῶν μεγάλων ὧν τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐλάλει, ἕως ἀνῃρέθη τὸ θηρίον ἐκεῖνο καὶ ἀπώλετο, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδόθη εἰς καῦσιν πυρός. καὶ τῶν λοιπῶν θηρίων μετεστάθη ἡ ἀρχή, καὶ μακρότης ζωῆς ἐδόθη αὐτοῖς ἕως χρόνου καὶ καιροῦ. ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτός, καὶ ἰδοὺ μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡσεὶ υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἦν, καὶ ἕως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασεν, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσηνέχθη αὐτῷ. καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία, καὶ πάντες οἱ λαοὶ φυλαὶ καὶ γλῶσσαι αὐτῷ δουλεύουσιν. ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, ἥτις οὐ παρελεύσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται. ἔφριξε τὸ πνεῦμά μου. ἐγὼ δανιὴλ ἐν τῇ ἕξει μου καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάρασσόν με, καὶ προσῆλθον ἑνὶ τῶν ἑστηκότων καὶ τὴν ἀκρίβειαν ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ μαθεῖν περὶ πάντων τούτων. καὶ εἶπέ μοι τὴν ἀκρίβειαν, καὶ τὴν σύγκρισιν τῶν λόγων ἐγνώρισέν μοι.

אִלֵּין חֵיוָתָא רַבְרְבָתָא דִּי אִנִּין אַרְבַּע אַרְבְּעָה מַלְכִין יְקוּמוּן מִן אַרְעָא׃ וִיקַבְּלוּן מַלְכוּתָא קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין וְיַחְסְנוּן מַלְכוּתָא עַד עָלְמָא וְעַד עָלַם עָלְמַיָּא׃ אֱדַיִן צְבִית לְיַצָּבָא עַל חֵיוְתָא רְבִיעָיְתָא דִּי הֲוָת שָׁנְיָא מִן כָּלְּהֵון דְּחִילָה יַתִּירָה שִׁנַּיהּ דִּי פַרְזֶל וְטִפְרַיהּ דִּי נְחָשׁ אָכְלָה מַדֱּקָה וּשְׁאָרָא בְּרַגְלַיהּ רָפְסָה׃ וְעַל קַרְנַיָּא עֲשַׂר דִּי בְרֵאשַׁהּ וְאָחֳרִי דִּי סִלְקַת וּנְפַלוּ מִן קֳדָמַיהּ תְּלָת וְקַרְנָא דִכֵּן וְעַיְנִין לַהּ וּפֻם מְמַלִּל רַבְרְבָן וְחֶזְוַהּ רַב מִן חַבְרָתַהּ׃ חָזֵה הֲוֵית וְקַרְנָא דִכֵּן עָבְדָה קְרָב עִם קַדִּישִׁין וְיָכְלָה לְהוֹן׃ עַד דִּי אֲתָה עַתִּיק יוֹמַיָּא וְדִינָא יְהִב לְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין וְזִמְנָא מְטָה וּמַלְכוּתָא הֶחֱסִנוּ קַדִּישִׁין׃ כֵּן אֲמַר חֵיוְתָא רְבִיעָיְתָא מַלְכוּ רְבִיעָאָה תֶּהֱוֵא בְאַרְעָא דִּי תִשְׁנֵא מִן כָּל מַלְכְוָתָא וְתֵאכֻל כָּל אַרְעָא וּתְדוּשִׁנַּהּ וְתַדְּקִנַּהּ׃ וְקַרְנַיָּא עֲשַׂר מִנַּהּ מַלְכוּתָא עַשְׂרָה מַלְכִין יְקֻמוּן וְאָחֳרָן יְקוּם אַחֲרֵיהוֹן וְהוּא יִשְׁנֵא מִן קַדְמָיֵא וּתְלָתָה מַלְכִין יְהַשְׁפִּל׃ וּמִלִּין לְצַד עִלָּאָה יְמַלִּל וּלְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין יְבַלֵּא וְיִסְבַּר לְהַשְׁנָיָה זִמְנִין וְדָת וְיִתְיַהֲבוּן בִּידֵהּ עַד עִדָּן וְעִדָּנִין וּפְלַג עִדָּן׃ וְדִינָא יִתִּב וְשָׁלְטָנֵהּ יְהַעְדּוֹן לְהַשְׁמָדָה וּלְהוֹבָדָה עַד סוֹפָא׃ וּמַלְכוּתָה וְשָׁלְטָנָא וּרְבוּתָא דִּי מַלְכְוָת תְּחוֹת כָּל שְׁמַיָּא יְהִיבַת לְעַם קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם וְכֹל שָׁלְטָנַיָּא לֵהּ יִפְלְחוּן וְיִשְׁתַּמְּעוּן׃ עַד כָּה סוֹפָא דִי מִלְּתָא אֲנָה דָנִיֵּאל שַׂגִּיא רַעְיוֹנַי

Marginal roots: חָיָה רָבַב רָבַע קוּם קָבַל קָדַשׁ עָלָה חָסַן צְבָה יָצַב הָיָה שְׁנָה דְּחַל יָתַר שֵׁן דְּקַק רְפַס רֵאשׁ נְפַל פֻּם מְלַל חֲזָה עֲתַק דִּין מְטָא קֳדָם שְׁנָא אֲכַל דּוּשׁ דְּקַק קוּם שְׁפֵל מְלַל עֲלָה בְּלָה סְבַר שְׁנָה יְהַב עֲדָה שְׁמַד אֲבַד יְהַב קְדַשׁ פְּלַח שְׁמַע מְלַל רְעָה

He quatuor bestie magne: quattuor sunt regna que consurgent de terra. Suscipient autem regnum sancti dei altissimi: & obtinebunt regnū vsq; in seculum & in seculum seculorū. Post hoc volui libenter discere de bestia quarta que erat dissimilis valde ab omnibus & terribilis nimis. Dentes & vngues eius ferrei: comedebat & comminuebat: & reliq̄ pedibus suis cōculcabat. Et de cornibus decem q̄ habebat in capite: & de illo qđ ortū fuerat: ante qđ ceciderāt tria cornua: & de cornu illo qđ habebat oculos: & os loquens grandia: & mai⁹ erat ceteris. Aspiciebā & ecce cornu illud faciebat bellum aduersus sanctos: & preualebat eis donec venit antiquus dierum: & iudiciū dedit sanctis excelsi: & tēpus aduenit: & regnum obtinuerunt sancti. Et sic ait. Bestia quarta: regnum quartum erit in terra quod mai⁹ erit omnibus regnis & deuorabit vniuersam terram: & cōculcabit & cōminuet eam. Porro cornua decē ipsi⁹ regni decem reges erūt: & alius consurget post eos & ipse potētior erit prioribus: & tres reges hūiliabit. Et sermones contra excelsum loquetur: & sanctos altissimi conteret. Et putabit q᷑ possit mutare tēpora & leges: & tradētur in manu eius vsq; ad tp̄s & tp̄a & dimidiū tēporis. Et iudicium sedebit vt auferatur potētia & cōteratur & dispereat vsq; in finē. regnū autē & potestas & magnitudo regni q̄ est subter omē celum detur populo sanctorū altissimi: cuius regnum regnū sempiternum est: & oēs reges seruient ei & obediēt. Hucusq; finis verbi. Ego daniel multum cogitationib⁹ meis

he bestie magne quattuor. quattuor re
ταῦτα τὰ θηρία τὰ μεγάλα τὰ τέσσαρα. τέσσαρες βα
gna surgent in terra: q̄ auferent & accipi
σιλεῖαι ἀναστήσονται ἐπὶ τῆς γῆς, αἳ ἀρθήσονται καὶ παρα
ent regnū sci altissimi. & obtinebūt il
λήψονται τὴν βασιλείαν ἅγιοι ὑψίστου. καὶ καθέξουσιν αὐ
lud vsq; i seculū & vsq; i seculū seculorū. & q̄rebā
τὴν ἕως αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος τῶν αἰώνων. καὶ ἐζήτουν
diligēter scire de bestia quarta q̄ erat
ἀκριβῶς μαθεῖν περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου ὅτι ἦν
differens vltra oēm bestiā: terribil' valde: dentes
διάφορον παρὰ πᾶν θηρίον, φοβερὸν περισσῶς, οἱ ὀδόντες
eius ferrei: & vngues eius erei: comedētes
αὐτοῦ σιδηροῖ, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ χαλκοῖ, ἐσθίοντες
& cōminuēs: & reliquias pedib⁹ suis cōcul
καὶ λεπτύνον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ κατε
cabat. & de cornib⁹ eius decē q̄ in
πάτει. καὶ περὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ τῶν δέκα τῶν ἐν
capite eius. & alteri⁹ ascendentis &
τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ. καὶ τοῦ ἑτέρου τοῦ ἀναβάντος καὶ
excutientis prio⁹ tria. cornu illud cui⁹
ἐκτινάξαντος τῶν προτέρων τρία. κέρας ἐκεῖνο ᾧ οἱ
oculi & os loquēs magna: & visio eius
ὀφθαλμοὶ καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ
maior reliquis. aspiciebā: & cornu illud faciebat
μείζων τῶν λοιπῶν. ἐθεώρουν, καὶ τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐποίει
bellum cum sanctis & pualebat erga eos. donec
πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ ἴσχυεν πρὸς αὐτούς, ἕως τοῦ
venit antiquus diep & iudiciū dedit san
ἐλθεῖν ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν καὶ τὸ κρίμα ἔδωκεν ἁγί
ctis altissimi. & tps puenit: & regnū ob
οις ὑψίστου. καὶ ὁ καιρὸς ἔφθασεν, καὶ τὴν βασιλείαν κα
tinuerūt sancti. & dixit: bestia quarta re
τέσχον οἱ ἅγιοι. καὶ εἶπεν, τὸ θηρίον τὸ τέταρτον βασι
gnū quartū erit in terra qđ superabit oīa
λεία τετάρτη ἔσται ἐν τῇ γῇ ἥτις ὑπερέξει πάσας τὰς
regna: & deuorabit oēm terrā & con
βασιλείας, καὶ καταφάγεται πᾶσαν τὴν γῆν καὶ συμ
culcabit eam. & cōminuet & decem cornua e
πατήσει αὐτήν, καὶ κατακόψει. καὶ τὰ δέκα κέρατα αὐ
ius: decē regna surgent. & post eos
τοῦ, δέκα βασιλεῖαι ἀναστήσονται. καὶ ὀπίσω αὐτῶν
surget alius: q̄ superabit oēs qui an
ἀναστήσεται ἕτερος, ὃς ὑπεροίσει πάντας τοὺς ἔμπροσ
te: & tres reges humiliabit. & sermones
θεν, καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει. καὶ λόγους
ad altissimū loquet: & sctōs altissimi
πρὸς τὸν ὕψιστον λαλήσει, καὶ τοὺς ἁγίους ὑψίστου
seducet: & cogitabit mutare tps &
πλανήσει, καὶ ὑπονοήσει τοῦ ἀλλοιῶσαι καιροὺς καὶ
legē. & dabitur in manu eius vsq; ad tps & tē
νόμον. καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἕως καιροῦ καὶ και
pus & dimidiū tpis: & iudiciū sedebit. & pōci
ρῶν καὶ ἥμισυ καιροῦ, καὶ τὸ κριτήριον καθίσει. καὶ τὴν ἀρ
patū transmutabunt vt perdat & vt destruat
χὴν μεταστήσουσι τοῦ ἀφανίσαι καὶ τοῦ ἀπολέσαι
vsq; i finē. & regnū & ptās & magni
ἕως τέλους. καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ μεγα
tudo regum q̄ subter omne ce
λωσύνη τῶν βασιλέων τῶν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐ
lum: data sūt sctis altissimi. & regnū ei⁹ regnū
ρανοῦ, ἐδόθη ἁγίοις ὑψίστου. καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία
eternū: & oēs pncipat⁹ ipsi seruient & obedient.
αἰώνιος, καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ αὐτῷ δουλεύσουσιν καὶ
ὑπακούσονται. hucusq; finis verbi. ego
ἕως ὧδε τὸ πέρας τοῦ λόγου. ἐγὼ
daniel multum cogitationes mee
δανιὴλ ἐπὶ πολὺ οἱ διαλογισμοί μου

Luce. 1.c.

cōturbauerūt me: & facies mea mutata ē in me: &
συνετάρασσόν με, καὶ ἡ μορφή μου ἠλλοιώθη ἐπ' ἐμοί, καὶ
verbū in corde meo cōseruaui.
τὸ ῥῆμα ἐν τῇ καρδίᾳ μου συνετήρησα.

Ca. 8.

Anno tertio regni baltasar re
Ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας Βαλτάσαρ τοῦ βα
gis visio apparuit ad me. ego daniel post vi
σιλέως ὅρασις ὤφθη πρός με. ἐγὼ δανιὴλ μετὰ τὴν ὀφ
sum mihi pncipiū & erā in susis castro qđ
θεῖσάν μοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἤμην ἐν σούσοις τῇ βάρει, ἥ
est in regiōe elam. & vidi in visione & eram sup
ἐστιν ἐν χώρᾳ αἰλάμ. καὶ εἶδον ἐν τῷ ὁράματι καὶ ἤμην ἐπὶ τῆς
portā vlai: & leuaui oculos meos & vidi:
πύλης οὐλαί, καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ εἶδον,
& ecce aries vn⁹ stans añ vbal: & ipsi cornua
καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς ἑστηκὼς πρὸ τοῦ οὐβάλ, καὶ αὐτῷ κέρατα
& cornua excelsa: & vnū excelsius altero. &
καὶ τὰ κέρατα ὑψηλά, καὶ τὸ ἓν ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου. καὶ τὸ
excels⁹ ascendebat i extremo. & vidi arietē cornupetētē
ὑψηλὸν ἀνέβαινεν ἐπ' ἐσχάτων. καὶ εἶδον τὸν κριὸν κερατίζον
ad mare & aqlonē & austrū: & omnes be
τα κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ νότον, καὶ πάντα τὰ θη
stie nō stabunt i cōspectu eius: & nō erat liberans
ρία οὐ στήσονται ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος
de manu ei⁹: & fecit scdm voluntatē suam
ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ
& magnificat⁹ ē. & ego eram itelligēs. & ecce hirc⁹
καὶ ἐμεγαλύνθη. καὶ ἐγὼ ἤμην συνιῶν. καὶ ἰδοὺ τράγος
capraꝝ veniebat ab aphrico sup faciem toti⁹ terre:
αἰγῶν ἤρχετο ἀπὸ λιβὸς ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς,
& nō erat tangens terrā: & hirco cornu insi
καὶ οὐκ ἦν ἁπτόμενος τῆς γῆς, καὶ τῷ τράγῳ κέρας ἐπὶ
gne inter oculos ei⁹. & venit vsq; ad arietē
θεωρητὸν ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ κριοῦ
cornua hñtem: quē vidi stantem ante vbal.
τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος, οὗ εἶδον ἑστῶτος ἐνώπιον τοῦ οὐβάλ.
& cucurrit ad eū in impetu fortitudinis ei⁹. & vidi e
καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτὸν ἐν ὁρμῇ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ εἶδον αὐ
um puenientē vsq; ad arietē: & efferat⁹ ē ad eū
τὸν φθάνοντα ἕως τοῦ κριοῦ, καὶ ἐξηγριώθη πρὸς αὐτόν,
& pcussit arietē & contriuit vtraq;
καὶ ἔπαισεν τὸν κριόν, καὶ συνέτριψεν ἀμφότερα τὰ
cornua eius: & nō erat fortitudo arieti vt staret co
κέρατα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἰσχὺς τῷ κριῷ τοῦ στῆναι ἐνώ
ram eo: & pcicit eū in terrā & cōcul
πιον αὐτοῦ, καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ συνε
cauit eum: & nō fuit liberans arietē de
πάτησεν αὐτόν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος τὸν κριὸν ἐκ
manu eius. & hircus capraꝝ magnificat⁹ ē vsq;
χειρὸς αὐτοῦ. καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν ἐμεγαλύνθη ἕως
nimio & cū pualeret ipē: cōtritū ē cor
σφόδρα καὶ ἐν τῷ ἰσχύσαι αὐτόν, συνετρίβη τὸ κέ
nu eius magnū. & ascēdeit alia cornua q̄ttuor
ρας αὐτοῦ τὸ μέγα. καὶ ἀνέβη ἕτερα κέρατα τέσσαρα
subter illud, in q̄ttuor ventos ce
ὑποκάτω αὐτοῦ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρα
li: & ex vno eoꝝ egressū ē cornu vnū forte:
νοῦ. καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς αὐτῶν ἐξῆλθεν κέρας ἓν ἰσχυρόν,
& magnificatū ē valde ad austrū & ad orien
καὶ ἐμεγαλύνθη περισσῶς πρὸς νότον καὶ πρὸς ἀνατο
tem & ad occidēte. magnificatū ē vsq; ad militiā
λὴν καὶ πρὸς τὴν δύσιν. ἐμεγαλύνθη ἕως τῆς δυνάμε
celi & cecidit in terrā de mi
ως τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς δυ
litia celi & de stellis: & cōculca
νάμεως τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἀστέρων, καὶ συνεπά
uit eas & vsq; ad pncipē exercit⁹ magnificatū ē
τησεν αὐτά. καὶ ἕως τοῦ ἀρχιστρατήγου ἐμεγαλύνθη

cōturbabar: & facies mea mutata est in me: verba autē in corde meo cōseruaui.

8.

Anno tertio regni balthasar regis visio apparuit mihi. Ego daniel post id quod videram in principio vidi in visione mea cū essem in susis castro quod est in helam regione: vidi autē in visione esse me super portam vlai: & leuaui oculos meos & vidi. Et ecce aries vnus stabat ante paludem habens cornua excelsa: & vnum excelsius altero atq; succrescens. Postea vidi arietem cornibus ventilantē contra occidentē & cōtra aqlonē & cōtra meridiem: & oēs bestie nō poterāt resistere ei neq; liberari de manu ei⁹: fecitq; f'm voluntatē suā & magnificat⁹ est. Et ego intelligebam. Ecce aūt hircus caprarū veniebat ab occidēte super faciē totius terre: & nō tāgebat terrā. Porro hircus hēbat cornu insigne inter oculos suos: & venit vsq; ad arietē illum cornutū quem videram stantem ante portam: & cucurrit ad eum in impetu fortitudinis sue. Cūq; appropinquasset ppe arietē: efferat⁹ est in eum: & percussit arietem & cōminuit duo cornua eius: & nō poterat aries resistere ei. Cumq; misisset eum in terrā conculcauit: & nemo quibat liberare arietē de manu ei⁹. Hircus aūt caprarū magnus factus est nimis. Cumq; creuisset fractū est cornu magnū: & orta sunt quattuor cornua subter illud per quattuor vētos celi. De vno autem ex eis egressum est cornu vnū modicū: & factum est grande contra meridiē & cōtra orientē & cōtra fortitudinē. Et magnificatū est vsq; ad fortitudinē celi: & deiecit de fortitudine & de stellis: & cōculcauit eas. Et vsq; ad principē fortitudinis magnificatū est;

מִתְבָּהֲלוּנַנִי וְזִיוַי יִשְׁתַּנּוֹן עָלַי וּמִלְּתָא בְּלִבִּי נִטְרֵת׃

Cap. viij.

בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת בֵּלְשַׁאצַּר הַמֶּלֶךְ חָזוֹן נִרְאָה אֵלַי אֲנִי דָנִיֵּאל אַחֲרֵי הַנִּרְאָה אֵלַי בַּתְּחִלָּה׃ וָאֶרְאֶה בֶּחָזוֹן וַיְהִי בִּרְאֹתִי וַאֲנִי בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה אֲשֶׁר בְּעֵילָם הַמְּדִינָה וָאֶרְאֶה בֶּחָזוֹן וַאֲנִי הָיִיתִי עַל אוּבַל אוּלָי׃ וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אַיִל אֶחָד עֹמֵד לִפְנֵי הָאֻבָל וְלוֹ קְרָנָיִם וְהַקְּרָנַיִם גְּבֹהוֹת וְהָאַחַת גְּבֹהָה מִן הַשֵּׁנִית וְהַגְּבֹהָה עֹלָה בָּאַחֲרֹנָה׃ רָאִיתִי אֶת הָאַיִל מְנַגֵּחַ יָמָּה וְצָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וְכָל חַיּוֹת לֹא יַעַמְדוּ לְפָנָיו וְאֵין מַצִּיל מִיָּדוֹ וְעָשָׂה כִרְצֹנוֹ וְהִגְדִּיל׃ וַאֲנִי הָיִיתִי מֵבִין וְהִנֵּה צְפִיר הָעִזִּים בָּא מִן הַמַּעֲרָב עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וְאֵין נוֹגֵעַ בָּאָרֶץ וְהַצָּפִיר קֶרֶן חָזוּת בֵּין עֵינָיו׃ וַיָּבֹא עַד הָאַיִל בַּעַל הַקְּרָנַיִם אֲשֶׁר רָאִיתִי עֹמֵד לִפְנֵי הָאֻבָל וַיָּרָץ אֵלָיו בַּחֲמַת כֹּחוֹ׃ וּרְאִיתִיו מַגִּיעַ אֵצֶל הָאַיִל וַיִּתְמַרְמַר אֵלָיו וַיַּךְ אֶת הָאַיִל וַיְשַׁבֵּר אֶת שְׁתֵּי קְרָנָיו וְלֹא הָיָה כֹחַ בָּאַיִל לַעֲמֹד לְפָנָיו וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיִּרְמְסֵהוּ וְלֹא הָיָה מַצִּיל לָאַיִל מִיָּדוֹ׃ וּצְפִיר הָעִזִּים הִגְדִּיל עַד מְאֹד וּכְעָצְמוֹ נִשְׁבְּרָה הַקֶּרֶן הַגְּדוֹלָה וַתַּעֲלֶנָה חָזוּת אַרְבַּע תַּחְתֶּיהָ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמָיִם׃ וּמִן הָאַחַת מֵהֶם יָצָא קֶרֶן אַחַת מִצְּעִירָה וַתִּגְדַּל יֶתֶר אֶל הַנֶּגֶב וְאֶל הַמִּזְרָח וְאֶל הַצֶּבִי׃ וַתִּגְדַּל עַד צְבָא הַשָּׁמָיִם וַתַּפֵּל אַרְצָה מִן הַצָּבָא וּמִן הַכּוֹכָבִים וַתִּרְמְסֵם׃ וְעַד שַׂר הַצָּבָא הִגְדִּיל

Marginal roots: בָּהַל זִיו שָׁנָה מָלַל לֵב נָטַר שָׁנָה שָׁלַשׁ חָזָה רָאָה חָלַל הָיָה נָשָׂא פָּנָה שָׁנָה רָאשׁ נָגַח צָפַן חָיָה עָמַד פָּנָה נָצַל גָּדַל הָיָה בִּין צָפַר עֵז בּוֹא עָרַב חָזָה בּוֹא רָאָה רוּץ חֵמָה כֹּחַ נָגַע מָרַר שָׁבַר שָׁלַךְ רָמַס עָלָה רָבַע צָעַר גָּדַל זָרַח צָבָה נָפַל כָּכַב שׂוּר

ומ ממנו הרים התמיד והשלך מכון
מקדשו: וצבא תנתן על התמיד
בפשע ותשלך אמת ארצה ועשתה
והצליחה: ואשמעה אחד קדוש
מדבר ויאמר אחד קדוש לפלמוני
המדבר עד מתי החזון התמיד
והפשע שמם תת וקדש וצבא
מרמס: ויאמר אלי עד ערב בקר
אלפים ושלש מאות ונצדק קדש:
ויהי בראתי אני דניאל את החזון
ואבקשה בינה והנה עמד לנגדי
כמראה גבר: ואשמע קול אדם
בין אולי ויקרא ויאמר גבריאל
הבן להלז את המראה: ויבא אצל
עמדי ובבאו נבעתי ואפלה על פני
ויאמר אלי הבן בן אדם כי לעת
קץ החזון: ובדברו עמי נרדמתי על
פני ארצה ויגע בי ויעמידני על
עמדי: ויאמר הנני מודיעך את
אשר יהיה באחרית הזעם כי
למועד קץ: האיל אשר ראית
בעל הקרנים מלכי מדי ופרס:
והצפיר השעיר מלך יון והקרן
הגדולה אשר בין עיניו הוא המלך
הראשון: והנשברת ותעמדנה
ארבע תחתיה ארבע מלכיות מגוי
יעמדנה ולא בכחו: ובאחרית
מלכותם כהתם הפשעים יעמד
מלך עז פנים ומבין חידות: ועצם
כחו ולא בכחו ונפלאות ישחית
והצליח ועשה והשחית עצומים
ועם קדשים: ועל שכלו והצליח
מרמה בידו ובלבבו יגדיל ובשלוה
ישחית רבים ועל שר שרים יעמד
ובאפס יד ישבר: ומראה הערב
והבקר אשר נאמר אמת הוא

רום תמד · כון קדש · נתן · עשה · צלח שמע · קדש דבר · פלא חוה · נתן · רמס אמר · מאה צדק · היה ראה · חזה בקש · ראה שמע · קרא · בין בוא · בעת נפל · פנה · רדם · נגע עמד · ידע · היה · צפר שער · גדל · שבר עמד · בוא · עמד · פשע · עזז פנה · בין חוד · שחת · פלא שחת · צלח · רמה שלה · רבב שור · שבר ראה · אמר

& ab eo tulit iuge sacrificium: & deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem datum est contra iuge sacrificium propter peccata: & prosternetur veritas in terra: & prosperabitur & faciet. Et audiui vnum de sanctis loquentem: & dixit vnus sanctus alteri nescio cui loquenti. Vsquequo visio & iuge sacrificium & peccatum desolationis quae facta est & sanctuarium & fortitudo conculcabitur. Et dixit ei. Vsque ad vesperam & mane dies duo milia trecenti: & mundabitur sanctuarium. Factum est autem cum viderem ego daniel visionem: & quaererem intelligentiam ecce stetit in conspectu meo quasi species viri. Et audiui vocem viri inter vlai & clamauit & ait. Gabriel fac intelligere istum visionem. Et venit: & stetit iuxta vbi ego stabam. Cumque venisset: pauens corrui in faciem meam: & ait ad me. Intellige fili hominis quoniam in tempore finis complebitur visio. Cumque loqueretur ad me collapsus sum pronus in terram. Et tetigit me: & statuit me in gradu meo. Dixitque mihi. Ego ostendam tibi quae futura sunt in nouissimo maledictionis: quoniam habet tempus finem suum. Aries quem vidisti habere cornua: rex medorum est atque persarum. Porro hircus caprarum: rex graecorum est: & cornu grande quod erat inter oculos eius: ipse est rex primus. Quod autem fracto illo surrexerunt quattuor pro eo: quattuor reges de gente eius consurgent: sed non in fortitudine eius. Et post regnum eorum cum creuerint iniquitates consurget rex impudens facie: & intelligens propositiones: & roborabitur fortitudo eius: sed non in viribus suis: & supra quam credi potest vniuersa vastabit: & prosperabitur & faciet. Et interficiet robustos & populum sanctorum secundum voluntatem suam: & dirigetur dolus in manu eius: & cor suum magnificabitur & in copia rerum omnium occidet plurimos. Et contra principem principum consurget: & sine manu conteretur. Et visio vesperae & mane quae dicta est: vera est.

τ ppt ipm sacrificiũ turbatũ ẽ: τ sctm desolabitur:
καὶ δι᾽ αὐτὸν θυσία ἐταράχθη, καὶ τὸ ἅγιον ἐρημωθήσεται,
τ factũ est sup sacrificiũ peccatũ: τ piecta ẽ in terrã
καὶ ἐγενήθη ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία, καὶ ἐρρίφη χαμαὶ
iusticia: τ fecit τ psperata ẽ. τ audiui vnũ
ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἐποίησεν καὶ εὐοδώθη. καὶ ἤκουσα ἑνὸς
sctm loquentẽ: τ dixit: vnus sctus phelmoni lo-
ἁγίου λαλοῦντος, καὶ εἶπεν, εἷς ἅγιος τῷ φελμουνὶ τῷ λα-
quenti: vsqꝫ qñ visio stabit sacrificiũ ablatũ τ
λοῦντι, ἕως πότε ἡ ὅρασις στήσεται ἡ θυσία ἡ ἀρθεῖσα καὶ
peccatũ qđ desolationis qđ datũ est. τ sanctũ τ fortitudo
ἡ ἁμαρτία ἡ ἐρημώσεως ἡ δοθεῖσα. καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἡ δύναμις
conculcabitur: τ dixit ei: vsqꝫ ad vesprã τ mane
συμπατηθήσεται; καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἕως ἑσπέρας καὶ πρωῒ
dies duo mille τ trecenti: τ mundabitur
ἡμέραι δισχίλιαι καὶ τριακόσιαι, καὶ καθαρισθήσεται τὸ
sctm. τ factũ est cũ viderẽ ego visionẽ: τ q̃re
ἅγιον. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἰδεῖν με τὴν ὅρασιν, καὶ ἐζή-
bam itelligẽtiã: τ ecce stetit i ɔspectu meo q̃si visio vi-
τουν σύνεσιν, καὶ ἰδοὺ ἔστη ἐνώπιόν μου ὡς ὅρασις ἀν-
ri. τ audiui vocẽ viri inter vlai.
δρός. καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀνδρὸς ἀναμέσον τοῦ οὐλαΐ.
τ vocauit τ dixit: gabriel fac itelligere illum
καὶ ἐκάλεσεν καὶ εἶπεν, γαβριὴλ συνέτισον ἐκεῖνον
visionẽ. τ venit τ stetit iuxta stationẽ
τὴν ὅρασιν. καὶ ἦλθεν καὶ ἔστη ἐχόμενα τῆς στάσεώς
meã: τ cũ veniret ipe: turbat⁹ sũ τ cado in
μου, καὶ ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτόν, ἐθορυβήθην καὶ πίπτω ἐπὶ
faciem meã: τ dixit ad me, itellige fili hoĩs:
πρόσωπόν μου, καὶ εἶπεν πρός με. σύνες υἱὲ ἀνθρώπου,
adhuc.n. in tpis finem visio. τ cũ loq̃ret
ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ πέρας ἡ ὅρασις. καὶ ἐν τῷ λαλεῖν
ipe mecũ: cado in faciem meã sup
αὐτὸν μετ᾽ ἐμοῦ, πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν
terrã: τ tetigit me τ statuit me sup pedes τ di-
γῆν, καὶ ἥψατό μου καὶ ἔστησέν με ἐπὶ πόδας καὶ εἶ-
xit: ecce ego nota facio tibi futura in extremis
πεν, ἰδοὺ ἐγὼ γνωρίζω σοι τὰ ἐσόμενα ἐπ᾽ ἐσχάτων τῆς
ire: adhuc.n. in tpis finẽ. aries quẽ vidisti hñs
ὀργῆς, ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ πέρας. ὁ κριὸς ὃν εἶδες ἔχων τὰ
cornua: rex psarum τ medoꝝ. τ hircus
κέρατα, βασιλεὺς περσῶν καὶ μήδων. καὶ ὁ τράγος τῶν
capraꝝ: rex grecoꝝ. τ cornu magnũ qđ erat
αἰγῶν, βασιλεὺς ἑλλήνων. καὶ τὸ κέρας τὸ μέγα ὃ ἦν
inter oculos eius: ipe est rex
ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς
pmus. τ contriti cui⁹ steterũt q̃ttuor
ὁ πρῶτος. καὶ τοῦ συντριβέντος οὗ ἔστησαν τέσσαρα
cornua de subtus: q̃ttuor reges de gente
κέρατα ὑποκάτωθεν, τέσσαρες βασιλεῖς ἐκ τοῦ ἔθνους
eius ɔsurgent τ nõ in fortitudie ei⁹. τ in extre-
αὐτοῦ ἀναστήσονται καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ. καὶ ἐπ᾽ ἐσχά-
mis regni eoꝝ cõpletis peccatis:
των τῆς βασιλείας αὐτῶν πληρουμένων τῶν ἁμαρτι-
ɔsurget rex ipudẽs facie: τ itel-
ῶν, ἀναστήσεται βασιλεὺς ἀναιδὴς προσώπῳ, καὶ συ-
ligẽs pblemata: τ forte robur eius: τ nõ
νιῶν προβλήματα, καὶ κραταιὰ ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ οὐκ
in robore eius. τ mirabilia corrũpet τ psperabi-
ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ. καὶ θαυμαστὰ διαφθερεῖ καὶ κατευθυ-
bit τ faciet: τ iterficiet fortes τ pplm sctm: τ
νεῖ καὶ ποιήσει, καὶ διαφθερεῖ ἰσχυροὺς καὶ λαὸν ἅγιον, καὶ
iugũ supplicij dirigetur: dolus in manu e-
ὁ ζυγὸς τοῦ κλοιοῦ κατευθυνεῖ, δόλος ἐν τῇ χειρὶ αὐ-
ius τ in corde eius magnificabit: τ do-
τοῦ καὶ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ μεγαλυνθήσεται, καὶ δό-
lo iterficiet multos: τ in pditione multoꝝ
λῳ διαφθερεῖ πολλούς, καὶ ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν
stabit: τ q̃si oua manu cõteret. τ visio
στήσεται, καὶ ὡς ᾠὰ χειρὶ συντρίψει. καὶ ἡ ὅρασις
vespere τ mane q̃ dicta est: vera est.
τῆς ἑσπέρας καὶ τῆς πρωΐας τῆς ῥηθείσης, ἀληθής ἐστι.

I
Infra. 9.1.
E
F

τ tu signa visionẽ: q̃ in dies multos.
καὶ σὺ σφράγισον τὴν ὅρασιν, ὅτι εἰς ἡμέρας πολλάς.
τ ego daniel dormiui τ elangui dies: τ
καὶ ἐγὼ δανιὴλ ἐκοιμήθην καὶ ἐμαλακίσθην ἡμέρας, καὶ
surrexi τ faciebã opera regis: τ admira-
ἀνέστην καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθαύμα-
bar visiões: τ nõ erat itelligẽs.
ζον τὴν ὅρασιν, καὶ οὐκ ἦν ὁ συνιῶν.

Ca.9.

In pmo anno sub dario filio assue-
Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου τοῦ υἱοῦ ἀσουή-
ri de semine medoꝝ: q̃ regnauit sup
ρου ἀπὸ τοῦ σπέρματος μήδων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐπὶ
regnum chaldeoꝝ: in ãno vno regni
τὴν βασιλείαν χαλδαίων, ἐν ἔτει ἑνὶ τῆς βασιλείας
eius: ego daniel intellexi in libris nume-
αὐτοῦ, ἐγὼ δανιὴλ συνῆκα ἐν ταῖς βίβλοις τὸν ἀριθ-
rũ annoꝝ de quo fact⁹ ẽ smo dñi ad hieremiã
μὸν τῶν ἐτῶν περὶ οὗ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν
pphetam vt ipleretur desolatio hie-
τὸν προφήτην εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἐρημώσεως τῆς ἱε-
rusalem septuaginta ãnis. τ dedi faciem
ρουσαλὴμ ἑβδομήκοντα ἔτη. καὶ ἔδωκα τὸ πρόσωπόν
meã ad dñm deũ vt q̃rerem oratione τ
μου πρὸς κύριον τὸν θεὸν τοῦ ἐκζητῆσαι προσευχὴν καὶ
dep̃catione ĩ ieiunijs τ sacco τ cinere. τ ora-
δεήσεις ἐν νηστείαις καὶ σάκκῳ καὶ σποδῷ. καὶ προ-
ui ad dñm deũ meũ: τ confessus sum τ
σηυξάμην πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, καὶ ἐξομολογησάμην καὶ
dixi. dñe deus magne τ terribilis custodiens
εἶπα. κύριε ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ θαυμαστὸς ὁ φυλάσσων
testamẽtũ tuũ τ miam diligentib⁹ te τ
τὴν διαθήκην σου καὶ τὸ ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσίν σε καὶ τοῖς
custodientib⁹ mãdata tua. peccauim⁹: iniq̃tatẽ fecim⁹:
φυλάσσουσιν τὰς ἐντολάς σου. ἡμάρτομεν, ἠδικήσαμεν,
ipie egim⁹. τ recessim⁹: τ declinauim⁹ a
ἠσεβήσαμεν. καὶ ἀπέστημεν, καὶ ἐξεκλίναμεν ἀπὸ τῶν
mãdatis tuis τ a iudicijs tuis. τ nõ audi-
ἐντολῶν σου καὶ ἀπὸ τῶν κριμάτων σου. καὶ οὐκ εἰση-
uimus seruos tuos pphetas: q̃ loq̃bant
κούσαμεν τῶν δούλων σου τῶν προφητῶν, οἳ ἐλάλουν
in nomine tuo ad reges nr̃os τ prin-
ἐν τῷ ὀνόματί σου πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν καὶ ἄρ-
cipes nr̃os τ patres nr̃os τ ad oẽm
χοντας ἡμῶν καὶ πατέρας ἡμῶν καὶ πρὸς πάντα τὸν
pplm terre. tibi dñe iusticia τ nobis cõfusio
λαὸν τῆς γῆς. σοὶ κύριε ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡμῖν ἡ αἰσχύνη τοῦ
faciei sicut dies hec. viro iuda τ hitã-
προσώπου ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ἀνδρὶ ἰούδα καὶ τοῖς ἐνοι-
tibus hierusalem τ oĩ israel his q̃ ppe τ
κοῦσιν ἱερουσαλὴμ καὶ παντὶ ἰσραὴλ τοῖς ἐγγὺς καὶ
his q̃ longe in omni terra vbi dissemĩnasti eos
τοῖς μακρὰν ἐν πάσῃ τῇ γῇ οὗ διέσπειρας αὐτοὺς
illic in p̃uaricatione eoꝝ q̃ p̃uaricati sũt i te dñe. nobis
ἐκεῖ ἐν ἀθεσίᾳ αὐτῶν ᾗ ἠθέτησαν ἐν σοὶ κύριε. ἡμῖν ἡ
cõfusio faciei τ regibus nr̃is τ
αἰσχύνη τοῦ προσώπου καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ
pncipib⁹ nr̃is τ prib⁹ nr̃is: qui
τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, οἵτινες
peccauim⁹ tibi. dño deo nr̃o miseratiões τ
ἡμάρτομέν σοι. τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν οἱ οἰκτιρμοὶ καὶ
ppiciatiões: q̃ recessim⁹ a dño τ nõ audiui-
οἱ ἱλασμοί, ὅτι ἀπέστημεν ἀπὸ κυρίου καὶ οὐκ εἰσηκού-
mus vocẽ dñi dei nr̃i vt ãbularem⁹
σαμεν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι τοῖς
legitimis eius q̃ dedit ante faciem nr̃am ĩ manib⁹
νομίμοις αὐτοῦ οἷς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν ἐν χερσὶ
seruoꝝ suoꝝ pphetaꝝ. τ oĩs israel p̃uari-
τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν. καὶ πᾶς ἰσραὴλ παρέ-
cati sunt legẽ tuã: τ declinauerũt ne audirẽt
βησαν τὸν νόμον σου, καὶ ἐξέκλιναν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τῆς
vocẽ tuã: τ venit sup nos maledictio τ iuramẽtũ
φωνῆς σου, καὶ ἐπῆλθεν ἐφ᾽ ἡμᾶς ἡ κατάρα καὶ ὁ ὅρκος

A
1.Esdr. 1.a. Hiere. 25.c. 29.c.
1.Esd. 1.b.
B

Tu ergo visionem signa: quia post multos dies erit. Et ego daniel langui & aegrotaui per dies. Cumque surrexissem faciebam opera regis & stupebam ad visionem & non erat qui interpretaretur.

In anno primo 9. darii filii assueri de semine medorum qui imperauit super regnum chaldeorum anno vno regni eius. Ego daniel intellexi in libris numerum annorum de quo est sermo domini ad hieremiam prophetam vt complerentur desolationis hierusalem septuaginta anni. Et posui faciem meam ad dominum deum meum rogare & deprecari in ieiuniis sacco & cinere: & oraui ad dominum deum meum: & confessus sum: & dixi. Obsecro domine deus magne & terribilis custodiens pactum & misericordiam diligentibus te & custodientibus mandata tua: peccauimus iniquitatem fecimus: impie egimus: & recessimus & declinauimus a mandatis tuis ac iudiciis. Non obediuimus seruis tuis prophetis qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris: principibus nostris: patribus nostris: omnique populo terrae. Tibi domine iusticia: nobis autem confusio faciei sicut est hodie viro iuda & habitatoribus hierusalem & omni israel his qui prope sunt & his qui procul in vniuersis terris ad quas eiecisti eos propter iniquitates eorum in quibus peccauerunt in te domine. Nobis confusio faciei: regibus nostris: principibus nostris & patribus nostris qui peccauerunt. Tibi autem domino deo nostro misericordia & propitiatio: quia recessimus a te: & non audiuimus vocem domini dei nostri vt ambularemus in lege eius quam posuit nobis per seruos suos prophetas: & omnis israel praeuaricati sunt legem tuam: & declinauerunt ne audirent vocem tuam: & stillauit super nos maledictio & detestatio quae

ואתה סתם החזון כי לימים רבים:
ואני דניאל נהייתי ונחליתי ימים
ואקום ואעשה את מלאכת המלך
ואשתומם על המראה ואין מבין:
בשנת אחת לדריוש
בן אחשורוש מזרע מדי אשר
המלך על מלכות כשדים: בשנת
אחת למלכו אני דניאל בינתי
בספרים מספר השנים אשר
היה דבר יהוה אל ירמיה הנביא
למלאות לחרבות ירושלם שבעים
שנה: ואתנה את פני אל אדני
האלהים לבקש תפלה ותחנונים
בצום ושק ואפר: ואתפללה ליהוה
אלהי ואתודה ואמרה אנא אדני
האל הגדול והנורא שמר הברית
והחסד לאהביו ולשמרי מצותיו:
חטאנו ועוינו והרשענו ומרדנו
וסור ממצותיך וממשפטיך: ולא
שמענו אל עבדיך הנביאים אשר
דברו בשמך אל מלכינו שרינו
ואבתינו ואל כל עם הארץ: לך
אדני הצדקה ולנו בשת הפנים
כיום הזה לאיש יהודה וליושבי
ירושלם ולכל ישראל הקרבים
והרחקים בכל הארצות אשר
הדחתם שם במעלם אשר מעלו
בך: יהוה לנו בשת הפנים למלכינו
לשרינו ולאבתינו אשר חטאנו
לך: לאדני אלהינו הרחמים
והסלחות כי מרדנו בו: ולא
שמענו בקול יהוה אלהינו ללכת
בתורתיו אשר נתן לפנינו ביד
עבדיו הנביאים: וכל ישראל עברו
את תורתך וסור לבלתי שמוע בקלך
ותתך עלינו האלה והשבעה אשר

חזה יום · היה חלה · קום עשה · לאך שמם · ראה בין · Cap.ix. · שנה · מלך · ספר · נבא · נתן פנה · פלל חנן · ידה · גדל ירא · ברת צוה · עוה רשע · שפט · נבא · שור · בוש פנה · דחה · ילך · יהה פנה · נבא · נתך

כתובה בתורת משה עבד האלהים כי חטאנו לו׃ ויקם את דבריו אשר דבר עלינו ועל שפטינו אשר שפטונו להביא עלינו רעה גדלה אשר לא נעשתה תחת כל השמים כאשר נעשתה בירושלם׃ כאשר כתוב בתורת משה את כל הרעה הזאת באה עלינו ולא חלינו את פני יהוה אלהינו לשוב מעוננו ולהשכיל באמתך׃ וישקד יהוה על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק יהוה אלהינו על כל מעשיו אשר עשה ולא שמענו בקלו׃ ועתה אדני אלהינו אשר הוצאת את עמך מארץ מצרים ביד חזקה ותעש לך שם כיום הזה חטאנו רשענו׃ אדני ככל צדקתך ישב נא אפך וחמתך מעירך ירושלם הר קדשך כי בחטאינו ובעונות אבתינו ירושלם ועמך לחרפה לכל סביבתינו׃ ועתה שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל תחנוניו והאר פניך על מקדשך השמם למען אדני׃ הטה אלהי אזנך ושמע פקחה עיניך וראה שממתינו והעיר אשר נקרא שמך עליה כי לא על צדקתינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמיך הרבים׃ אדני שמעה אדני סלחה אדני הקשיבה ועשה אל תאחר למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך׃ ועוד אני מדבר ומתפלל ומתודה חטאתי וחטאת עמי ישראל ומפיל תחנתי לפני יהוה אלהי על הר קדש אלהי׃ ועוד אני מדבר בתפלה והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון

scripta est in libro moysi servi dei: quia peccavimus ei. Et statuit sermones suos quos locutus est super nos & super principes nr̃os qui iudicaverũt nos: vt sup induceret in nos magnũ malũ quale nunq̃ fuit sub omni celo: ſm q̄ factũ est in hierusalem: sicut scriptũ est in lege moysi. Omne malum hoc venit super nos. Et non rogavimus faciẽ tuã dñe deus nr̃ vt reverteremur ab iniqtatibus nr̃is: & cogitaremus veritatẽ tuam. Et vigilavit dñs sup maliciã: & adduxit eam sup nos. Iustus dñs deus noster in oĩbus operibus suis que fecit. Non enĩ audivimus vocem eius. Et nunc dñe deus noster qui eduxisti populum tuum de terra egypti in manu forti: & fecisti tibi nomẽ ſm diẽ hanc: peccavimus: iniqtatẽ fecimus dñe in oẽm iusticiã tuã. Avertatur obsecro ira tua & furor tuus a civitate tua hierusalem & a monte sancto tuo. Propter pctã enĩ nr̃a & iniqtates patrũ nostrorũ hierusalẽ & populus tuus in opprobriũ sunt oĩbus p circuitũ nr̃m. Nũc ergo exaudi deus nr̃ orõnem servi tui: & p̄ces eius: & ostende faciẽ tuã sup sanctuariũ tuũ qđ desertũ est. Propter temetipsum inclina deus meus aurẽ tuã & audi: aperi oculos tuos & vide desolationẽ nostram & civitatẽ sup quã invocatũ est nomẽ tuũ. Neq̃ enĩ in iustificationibus nr̃is prosternimus preces ante faciẽ tuã: sed in miſationibus tuis multis. Exaudi dñe: placare domine: attende & fac. Ne moreris propter temetipsum deus meus: quia nomẽ tuũ invocatũ est sup civitatẽ & sup pplm tuũ. Cũq̃ adhuc loq̄rer & orarẽ & cõfiterer pctã mea & pctã ppli mei israel vt psternerẽ p̄ces meas in cõspectu dei mei: p mõte scto dei mei. Adhuc me loquẽte in orõne mea ecce vir gabriel quem videram in visione

ἡ γεγραμμένη ἐν νόμῳ μωυσῆ δούλου τοῦ θεοῦ, ὅτι ἡμάρτομεν αὐτῷ. καὶ ἔστησε τοὺς λόγους αὐτοῦ οὓς ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς κριτὰς ἡμῶν οἳ ἔκρινον ἡμᾶς, ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ μεγάλα, οἷα οὐ γέγονεν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὰ γενόμενα ἐν ἱερουσαλήμ. καθὼς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ, πάντα τὰ κακὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τοῦ προσώπου κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ἀδικιῶν ἡμῶν καὶ τοῦ συνιέναι ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ. καὶ ἐγρηγόρησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τὴν κακίαν, καὶ ἐπήγαγεν αὐτὰ ἐφ' ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσαν τὴν ποίησιν αὐτοῦ ἣν ἐποίησε, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὃς ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν. κύριε, ἐν πάσῃ ἐλεημοσύνῃ σου ἀποστραφήτω δὴ ὁ θυμός σου καὶ ἡ ὀργή σου ἀπὸ τῆς πόλεώς σου ἱερουσαλὴμ ὄρους ἁγίου σου, ὅτι ἡμάρτομεν ἐν ταῖς ἀδικίαις ἡμῶν καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν· ἱερουσαλὴμ καὶ ὁ λαός σου εἰς ὀνειδισμὸν ἐγένετο ἐν πᾶσι τοῖς περικύκλῳ ἡμῶν. καὶ νῦν εἰσάκουσον κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν τῆς προσευχῆς τοῦ δούλου σου καὶ τῶν δεήσεων αὐτοῦ, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸ ἁγίασμά σου τὸ ἔρημον ἕνεκέν σου κύριε. κλῖνον ὁ θεός μου τὸ οὖς σου καὶ ἄκουσον, ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε τὸν ἀφανισμὸν ἡμῶν καὶ τῆς πόλεώς σου, ἐφ' ἧς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ' αὐτῆς, ὅτι οὐκ ἐπὶ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν ἡμεῖς ῥιπτοῦμεν τὸν οἰκτιρμὸν ἡμῶν ἐνώπιόν σου, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου τοὺς πολλούς. κύριε εἰσάκουσον, κύριε ἱλάσθητι, κύριε πρόσχες καὶ ποίησον, καὶ μὴ χρονίσῃς ἕνεκέν σου κύριε ὁ θεός μου, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐπὶ τὴν πόλιν σου καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου. καὶ ἔτι μου λαλοῦντος καὶ προσευχομένου καὶ ἐξαγορεύοντος τὰς ἁμαρτίας μου καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου ἰσραὴλ, καὶ ῥιπτοῦντος τὸν ἔλεόν μου ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ μου περὶ τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔτι μου λαλοῦντος ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀνὴρ γαβριὴλ ὃν εἶδον ἐν τῇ ὁράσει ἐν τῇ ἀρχῇ

πετόμενος, καὶ ἥψατό μου ὡσεὶ ὥραν θυσίας ἑσπερινῆς. καὶ συνέτισέ με καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ καὶ εἶπε· δανιὴλ, νῦν ἐξῆλθον συμβιβάσαι σε σύνεσιν. ἐν ἀρχῇ τῆς δεήσεώς σου ἐξῆλθεν ὁ λόγος, καὶ ἐγὼ ἦλθον τοῦ ἀναγγεῖλαί σοι, ὅτι ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν εἶ σύ· καὶ ἐννοήθητι ἐν τῷ ῥήματι καὶ σύνες ἐν τῇ ὀπτασίᾳ. ἑβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετμήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τοῦ συντελεσθῆναι ἁμαρτίαν, καὶ τοῦ σφραγίσαι ἁμαρτίας καὶ ἀπαλεῖψαι τὰς ἀνομίας, καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίας, καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον, καὶ τοῦ σφραγίσαι ὅρασιν καὶ προφητείαν, καὶ τοῦ χρῖσαι ἅγιον ἁγίων. καὶ γνώσῃ καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι ἱερουσαλὴμ ἕως χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδες ἑπτὰ καὶ ἑβδομάδες ἑξήκοντα δύο· καὶ ἐπιστρέψει καὶ οἰκοδομηθήσεται πλατεῖα καὶ τεῖχος, καὶ ἐκκενωθήσονται οἱ καιροί. καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας τὰς ἑξήκοντα δύο ἐξολοθρευθήσεται χρῖσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ· καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, καὶ ἐκκοπήσονται ἐν κατακλυσμῷ, καὶ ἕως τέλους πολέμου συντετμημένου τάξει ἀφανισμοῖς. καὶ δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομὰς μία· καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεταί μου θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων ἔσται, καὶ ἕως τῆς συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν. Ca.10.

Ἐν ἔτει τρίτῳ κύρου βασιλέως περσῶν, λόγος ἀπεκαλύφθη τῷ δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα ἐπεκλήθη βαλτασάρ, καὶ ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ δύναμις μεγάλη, καὶ σύνεσις ἐδόθη αὐτῷ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγὼ δανιὴλ ἤμην πενθῶν τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν. ἄρτον ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου, καὶ ἄλειμμα οὐκ ἠλειψάμην ἕως πληρώσεως τριῶν ἑβδομάδων ἡμερῶν. καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, καὶ ἐγὼ ἤμην ἐχόμενα τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου, αὐτός ἐστι τίγρις· καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ εἷς ἐνδεδυμένος βαδδίν,

a principio cito volans tetigit me in tempore sacrificii vespertini & docuit me & locutus est mihi, dixitq̃. Daniel nunc egressus sũ vt docerẽ te & intelligeres. Ab exordio p̄cũ tuarũ egressus ẽ ſmo. Ego aũt veni vt idicarẽ tibi: q̄a vir desideriorũ es. Tu aũt aĩadverte ſmonẽ: & intellige visionẽ. Septuagĩta hebdomades abbreviate sũt sup pplm tuũ: & sup vrbẽ sanctã tuã vt cõsumetur p̄varicatio & finẽ accipiat peccatũ: & deleatur iniqtas: & adducatur iusticia sempiterna: & ĩpleatur visio & pphetia & vngatur scẽs sctõrũ. Scito ergo & aĩadverte ab exitu ſmõis vt iterũ edificetur hierlʒ vsq̃ ad xp̄m ducẽ: hebdomades septẽ: & hebdomades sexaginta due erũt. Et rursum edificabitur platea & muri ĩ angustia tẽporũ. Et post hebdomades sexaginta duas occidetur xp̄s: & nõ erit eius populus q eũ negaturus est. Et civitatẽ & sanctuariũ dissipabit popl's cũ duce venturo & finis eius vastitas: & post finẽ belli statuta desolatio. Cõfirmabit aũt pactũ multis hebdomada vna: & in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificiũ: & erit in tẽplo abominatio desolationis: & vsq̃ ad cõsumationẽ & finem pseverabit desolatio. 10.

Anno tertio regni cyri regis persarum: verbum revelatũ est danieli cognomẽto balthasar: & verbum verum & fortitudo magna: intellexitq̃ ſmonẽ. Intelligẽtia enĩ est opus in visione. In diebus illis ego daniel lugebam trium hebdomadarum diebus: panẽ desiderabilem nõ comedi: & caro & vinũ nõ introierũt in os meũ. Sed neq̃ vnguẽto vnctus sum donec cõplerẽtur triũ hebdomadarum dies. Die autẽ vicesima & quarta mensis primi eram iuxta fluviũ magnum qui est tigris: & levavi oculos meos & vidi. Et ecce vir vnus vestitus lineis:

בתחלה מעף ביעף נגע אלי כעת מנחת ערב׃ ויבן וידבר עמי ויאמר דניאל עתה יצאתי להשכילך בינה׃ בתחלת תחנוניך יצא דבר ואני באתי להגיד כי חמודות אתה ובין בדבר והבן במראה׃ שבעים שבעים נחתך על עמך ועל עיר קדשך לכלא הפשע ולחתם חטאת ולכפר עון ולהביא צדק עלמים ולחתם חזון ונביא ולמשח קדש קדשים׃ ותדע ותשכל מן מצא דבר להשיב ולבנות ירושלם עד משיח נגיד שבעים שבעה ושבעים ששים ושנים תשוב ונבנתה רחוב וחרוץ ובצוק העתים׃ ואחרי השבעים ששים ושנים יכרת משיח ואין לו והעיר והקדש ישחית עם נגיד הבא וקצו בשטף ועד קץ מלחמה נחרצת שממות׃ והגביר ברית לרבים שבוע אחד וחצי השבוע ישבית זבח ומנחה ועל כנף שקוצים משמם ועד כלה ונחרצה תתך על שמם׃

Cap.x.

בשנת שלוש לכורש מלך פרס דבר נגלה לדניאל אשר נקרא שמו בלטשאצר ואמת הדבר וצבא גדול ובין את הדבר ובינה לו במראה׃ בימים ההם אני דניאל הייתי מתאבל שלשה שבעים ימים׃ לחם חמדות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי עד מלאת שלשת שבעים ימים׃ וביום עשרים וארבעה לחדש הראשון ואני הייתי על יד הנהר הגדול הוא חדקל׃ ואשא את עיני וארא והנה איש אחד לבוש בדים

[illegible]

Trãsl.B.Hie.

&renes eius accincti auro obrizo: & corpus ei⁹ quasi chrysolith⁹: & facies eius velut species fulguris: & oculi eius vt lãpas ardens: & brachia ei⁹: & que deorsum sunt vsq₃ ad pedes q̃si species eris cãdẽtis: & vox sermonũ eius vt vox multitudinis. Vidi aũt ego daniel solus visionẽ. Porro viri qui erant mecum non viderunt: sed terror nimius irruit super eos: & fugerunt in absconditum. Ego autem relict⁹ solus vidi visionẽ grandem hanc: & non remãsit in me fortitudo: sed & spẽs mea imutata est in me: & emarcui: nec habui q̃cq̃ virium. Et audiui vocem sermonum eius: & audiens iacebam cõsternatus super faciẽ meã: & vultus me⁹ herebat terre. Et ecce manus tetigit me: & erexit me sup genua mea & sup articulos manuũ meaꝝ. Et dixit ad me. Daniel vir desiderioꝝ: intellige verba q̃ ego loquor ad te: & sta in gradu tuo. Nunc eñi sum missus ad te. Cunq₃ dixisset mihi sermonem istum: steti tremens & ait ad me. Noli metuere daniel: quia ex die primo quo posuisti cor tuum ad intelligendũm vt te affligeres in conspectu dei tui: exaudita sũt verba tua: & ego veni ꝑpter sermões tuos. Princeps autẽ regni persarũ restitit mihi viginti & vno dieb⁹: & ecce michael vnus de principibus primis venit in adiutorium meum: & ego remansi ibi iuxta regem persarum. Veni autem vt docerem te que ventura sunt populo tuo in nouissimis diebus: q̃m adhuc visio in dies. Cunq₃ loqueretur mihi huiuscemodi verbis deieci vultum meũ ad terrã & tacui. Et ecce q̃si similitudo filii homis tetigit labia mea: & aperiẽs os meũ locutus sum: & dixi ad eũ q stabat cõtra me. Dñe mi in visione tua

[illegible]

[illegible]

Trãsla.B.Hie.

dissolute sunt compages mee & nihil in me remãsit viriũ. Et quõ poterit seruus dñi mei loqui cum domino meo? Nihil enim in me remansit virium: sed & alitus me⁹ intercluditur. Rursum ergo tetigit me q̃si visio hois: & cõfortauit me & dixit. Noli timere vir desideriorum: pax tibi: confortare & esto robustus. Cũq₃ loq̃retur mecũ cõualui & dixi. Loq̃re dñe mi: quia confortasti me. Et ait. Nunquid scis quare venerim ad te? Et nunc reuertar vt prelier aduersum principẽ persaꝝ. Cum eñi egrederer apparuit priceps grecorũ veniẽs. Verũtñ annũciabo tibi qđ exp̃ssum est in scriptura veritatis: & nemo est adiutor meus in oĩbus his nisi michael princeps vester.

11\.

EGo aũt a primo anno darii medi stabã vt confortaretur & roboraretur: et nunc veritatẽ annũciabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in pside: & quartus ditabitur opibus nimiis sup oẽs: et cũ inualuerit diuitiis suis concitabit oẽs aduersus regnũ grecie. Surget vero rex fortis: et dñabitur potestate multa: et faciet qđ placuerit ei: & cũ steterit cõteretur regnũ eius & diuidetur in quattuor vẽtos celi: sed non in posteros ei⁹ neq₃ fm potentiã illius qua dñat⁹ est. Lacerabitur eñi regnũ eius etiãm externos exceptis his: et cõfortabitur rex austri: & de principibus ei⁹ ꝑualebit sup eũ. Et dñabitur ditiõe. Multa eñi dñatio eius. Et post finẽ annoꝝ federabũtur. Filiaq₃ regis austri veniet ad regem aquilonis facere amiciciam: & non obtinebit fortitudinẽ brachii: nec stabit semen eius. et tradetur ipsa: et q adduxerat eam adolescẽtes eius et q cõfortabãt eã i tpib⁹. Et stabit de germine radicũ ei⁹ plãtatio: & veniet cũ exercitu: & ingredietur ꝑuinciã regis aqlõis: et abutetur eis & obtinebit.

Cap.xi.

[illegible]

כלה
שבה בוא
שנה עמד
בוא
שוב גרה
המן רבב
גרה
מרר לחם
רום נפל
רבב עזז
שוב שנה
בוא גדל
רכש רבב
פרץ
נשא חזה
כשל
שפך
בצר
בחר כח
עשה בוא
רצה צבה
צבה
שום
נשה נתן
שחת עמד
היה שוב
אי שבת
קצן שוב
פנה עזז
מצא
כון עבר
נגש יום
שבר לחם
בזה
בוא שלה
חזק שטף

וגם אלהיהם עם נסכיהם עם כלי
חמדתם כסף וזהב בשבי יבא
מצרים והוא שנים יעמד ממלך
הצפון ובא במלכות מלך הנגב
ושב אל אדמתו ובנו יתגרו
ואספו המון חילים רבים ובא בוא
ושטף ועבר וישב ויתגרו עד מעזה
ויתמרמר מלך הנגב ויצא ונלחם
עמו עם מלך הצפון והעמיד המון
רב ונתן ההמון בידו ונשא ההמון
ירום לבבו והפיל רבאות ולא יעוז
ושב מלך הצפון והעמיד המון רב
מן הראשון ולקץ העתים שנים
יבוא בוא בחיל גדול וברכוש
רב ובעתים ההם רבים יעמדו
על מלך הנגב ובני פריצי עמך
ינשאו להעמיד חזון ונכשלו ויבא
מלך הצפון וישפך סללה ולכד
עיר מבצרות וזרעות הנגב לא
יעמדו ועם מבחריו ואין כח לעמד
ויעש הבא אליו כרצונו ואין עומד
לפניו ויעמד בארץ הצבי וכלה
בידו וישם פניו לבוא בתקף
כל מלכותו וישרים עמו ועשה
ובת הנשים יתן לו להשחיתה
ולא תעמד ולא לו תהיה וישב
פניו לאיים ולכד רבים והשבית
קצין חרפתו לו בלתי חרפתו
ישיב לו וישב פניו למעוזי
ארצו ונכשל ונפל ולא ימצא
ועמד על כנו מעביר נוגש הדר
מלכות ובימים אחדים ישבר ולא
באפים ולא במלחמה ועמד על
כנו נבזה ולא נתנו עליו הוד
מלכות ובא בשלוה והחזיק מלכות
בחלקלקות וזרעות השטף ישטפו

Insuper & deos eorum & ſculptilia: vaſa quoq; precioſa auri & argenti captiua ducet ī egyptū. Ipſe preualebit aduerſus regē aqlonis. Et itrabit in regnū rex auſtri: & reuertetur ad terram ſuā. Filii aūt ei⁹ puocabūtur & cōgregabūt multitudinē exercituū plimorū. Et veniet pperās & inundās: & reuertetur & cōcitabitur & cōgredietur cū robore eius. Et puocat⁹ rex auſtri egredietur & pugnabit aduerſus regem aqlonis: & preparabit multitudinē nimiā & dabitur multitudo in manus ei⁹: & capiet multitudinem & exaltabitur cor eius: & deiciet multa milia: ſed non preualebit. Conuertetur enim rex aquilonis & preparabit multitudinē multo maiorē q̄ prius. Et in fine tēpoꝝ annorūq; veniet pperās cū exercitu magno & opibus nimis. In tpibus illis multi cōſurgēt aduerſus regē auſtri. Filii quoq; puaricatorū populi tui extollētur vt ipleāt viſionē & corruēt. Et veniet rex aquilonis & cōportabit aggerem & capiet vrbes munitiſſimas & brachia auſtri nō ſuſtinebūt. Et cōſurgēt electi eius ad reſiſtendū: & nō erit fortitudo: & faciet veniēs ſup eū iuxta placitū ſuū: & nō erit q ſtet cōtra faciē ei⁹: & ſtabit in terra inclyta & cōſumet in manu ei⁹: & ponet faciē ſuā: & veniet ad tenēdū vniuerſū regnū ei⁹: & recta faciet cū eo: & filiā feminarū dabit ei vt euertat illū & nō ſtabit nec illi⁹ erit: & cōuertet faciē ſuā ad inſulas & capiet multas: & ceſſare faciet pricipē opprobrii ſui: & opprobriū eius cōuertetur in eū: & cōuertet faciē ſuā ad iperiū terre ſue: & impiget & corruet & nō inuenietur: & ſtabit in loco ei⁹ viliſſim⁹ & indign⁹ decore regio: & in paucis dieb⁹ cōteretur nō ī furore nec in p̄lio. Et ſtabit ī loco ei⁹ deſpect⁹: & nō tribuetur ei honor regi⁹. Et veniet clam & obtinebit regnū ī fraudulētia. Et brachia pugnātis expugnabūtur

τ deos eoꝝ cum conflatilib⁹ eoꝝ: & vaſ
καί γε τοὺς θεοὺς αὐτῶν μετὰ τῶν χωνευτῶν αὐτῶν, πᾶν σκεῦ
deſiderabile eoꝝ argenti τ auri cū captiuitate
ος ἐπιθυμητὸν αὐτῶν ἀργυρίου καὶ χρυσίου μετὰ αἰχμαλωσίας
ducet in egyptum. τ ipſe ſtabit ſup regem aqlo
οἴσει εἰς αἴγυπτον. καὶ αὐτὸς στήσεται ὑπὲρ βασιλέα τοῦ βορ
nis: τ intrabit in regnum regis auſtri
ρᾶ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ βασιλέως τοῦ νότου,
τ reuertetur ad terrā ſuā. τ filii eius ɔgregabūt turbā
καὶ ἀναστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ αὐτοῦ συνάξουσιν ὄχλον
exercituū multoꝝ: τ veniet veniens τ inundans
δυνάμεων πολλῶν, καὶ εἰσελεύσεται ἐρχόμενος καὶ κατακλύ
τ ptranſibit τ ſedebit τ aggredietur
ζων, καὶ παρελεύσεται καὶ καθιεῖται καὶ προσσυμπλακήσεται
vſq; ad robur eius. τ irritabitur rex auſtri.
ἕως τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. καὶ ἀγριανθήσεται ὁ βασιλεὺς τοῦ νότου.
τ egrediet τ pugnabit cū rege aqlonis:
καὶ ἐξελεύσεται καὶ πολεμήσει μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ βορρᾶ,
τ ſtatuet turbā multā: τ tradetur turba in manu eius
καὶ στήσει ὄχλον πολύν, καὶ παραδοθήσεται ὁ ὄχλος ἐν χειρὶ αὐτοῦ.
τ capiet turbā. τ exaltabit cor eius: τ deiiciet
καὶ λήψεται τὸν ὄχλον καὶ ὑψωθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ καταβα
millia τ nō preualebit. τ reuertet rex
λεῖ μυριάδας καὶ οὐκ ἀντισχύσει. καὶ ἐπιστρέψει ὁ βασιλεὺς τοῦ
aqlonis: τ adducet turbā multā ſupra priorē: τ in fine
βορρᾶ, καὶ ἄξει ὄχλον πολὺν ὑπὲρ τὸν πρότερον, καὶ εἰς τὸ τέλος
tpm veniet itroit⁹ in virtute magna τ in ſubſtātia
τῶν καιρῶν ἐπελεύσεται εἴσοδια ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἐν ὑπάρξει
multa. τ in tpib⁹ illis multi inſurgent ɔ̄ re
πολλῇ. καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις πολλοὶ ἐπαναστήσονται ἐπὶ βα
gem auſtri. τ filii peſtilētiū ppli tui extollent
σιλέα τοῦ νότου. καὶ υἱοὶ τῶν λοιμῶν τοῦ λαοῦ σου ἐπαρθήσονται τοῦ
ſtatuāt viſionē τ īfirmabunt. τ veniet rex aqlonis
στῆσαι ὅρασιν καὶ ἀσθενήσουσι. καὶ εἰσελεύσεται βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ
τ effūdit aggerem: τ capiet vrbes munitas. τ bra
καὶ ἐκχεῖ πρόσχωμα, καὶ συλλήψεται πόλεις ὀχυράς. καὶ οἱ βρα
chia regis auſtri nō ſtabunt. τ cōſurgent ele
χίονες τοῦ βασιλέως τοῦ νότου οὐ στήσονται. καὶ ἀναστήσονται οἱ ἐκλε
cti ei⁹: τ nō erit robur ad ſtādū. τ faciet veniens aduerſ⁹
κτοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ἰσχὺς τοῦ στῆναι. καὶ ποιήσει ὁ εἰσπορευόμενος πρὸς
eum ſcdm volūtatē ſuā. τ nō eſt ſtans ɔ̄ faciem ei⁹.
αὐτὸν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἔστιν ἑστὼς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ.
τ ſtabit in terra iclyta τ cōſumabit in manu eius:
καὶ στήσεται ἐν τῇ γῇ τοῦ σαβὶ καὶ συντελεσθήσεται ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ,
τ ponet faciem ſuā vt veniat in fortitudie oīs regni
καὶ τάξει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰσελθεῖν ἐν ἰσχύϊ πάσης τῆς βασιλεί
ei⁹ τ recta oia cū eo faciet. τ filiam
ας αὐτοῦ καὶ εὐθεῖα πάντα μετ᾽ αὐτοῦ ποιήσει. καὶ θυγατέρα τῶν
mulieꝝ dabit ei vt corrūpat eam: τ nō pmanebit τ
γυναικῶν δώσει αὐτῷ τοῦ διαφθεῖραι αὐτήν, καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ καὶ
nō illi erit. τ ɔuertet faciem ſuā in inſulas τ
οὐκ αὐτῷ ἔσται. καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὰς νήσους καὶ
capiet multas. τ ceſſare faciet pncipes opprobrii ſui
συλλήψεται πολλάς. καὶ καταπαύσει ἄρχοντας ὀνειδισμοῦ αὐτοῦ
τ opprobriū ei⁹ cōuertet ei: τ cōuertet faciem
καὶ ὁ ὀνειδισμὸς αὐτοῦ ἐπιστρέψει αὐτῷ, καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον
ſuā ad fortitudinē terre ſue τ īfirmabit, τ cadet τ nō
αὐτοῦ εἰς τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς αὐτοῦ, καὶ ἀσθενήσει καὶ πεσεῖται καὶ οὐχ
inuenief. τ ſurget de radice eius plāta regni in
εὑρεθήσεται. καὶ ἀναστήσεται ἐκ τῆς ῥίζης αὐτοῦ φυτὸν βασιλείας ἐπὶ
pparationē eius transferens faciens gliam regni. τ
τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ παραβιβάζων πράσσων δόξαν βασιλείας. καὶ
in diebus illis cōteretur: τ nō in facie neq;
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συντριβήσεται, καὶ οὐκ ἐν προσώπῳ οὐδ᾽
in prelio ſtabit in pparatiōe eius ſpernet: τ nō
ἐν πολέμῳ στήσεται. ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ ἐξουδενώθη, καὶ οὐκ
dedit ſup eū gliam regni: τ veniet in abūdātia τ ob
ἔδωκεν ἐπ᾽ αὐτὸν δόξαν βασιλείας, καὶ ἥξει ἐν εὐθηνίᾳ καὶ κα
tinebit regnum in blanditiis: τ brachia in
τισχύσει βασιλείας ἐν ὀλισθήμασιν, καὶ βραχίονες τοῦ κα
undantis deuoluentur
τακλύζοντος κατακυλισθήσονται ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

E

F

a facie eius τ cōterentur. τ dux fede
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ συντριβήσονται. καὶ ἡγούμενος δια
ris: τ a cōmixtionib⁹ erga eū faciet dolū
θήκης, καὶ ἀπὸ τῶν συναναμίξεων πρὸς αὐτὸν ποιήσει δόλον
τ aſcendet τ preualebit ſup eū in pauca gēte: τ
καὶ ἀναβήσεται καὶ ὑπερισχύσει αὐτοῦ ἐν ὀλίγῳ ἔθνει, καὶ
in abūdātia τ in plurib⁹ regiōib⁹ veniet. τ faciet q̄ nō
ἐν εὐθηνίᾳ καὶ ἐν πλείοσι χώραις ἥξει. καὶ ποιήσει ἃ οὐκ
fecerunt pres eius: τ pres prm
ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, καὶ οἱ πατέρες τῶν πατέ
ei⁹ pdam τ ſpolia τ ſubſtātiā eis diſper
ρων αὐτοῦ προνομὴν καὶ σκῦλα καὶ ὕπαρξιν αὐτοῖς διασκορ
get: τ ſup egyptū cogitabit cogitatiōes ſuas vſq; ad tps.
πιεῖ, καὶ ἐπ᾽ αἴγυπτον λογιεῖται λογισμοὺς αὐτοῦ ἕως καιροῦ.
τ ſuſcitabit fortitudo ei⁹ τ cor ei⁹ in re
καὶ ἐξεγερθήσεται ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ βασι
gem auſtri in virtute magna: τ rex
λέα τοῦ νότου ἐν δυνάμει μεγάλῃ. καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ
auſtri inibit bellum τ in virtute magna τ forti
νότου συνάψει πόλεμον καὶ ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἰσχυρᾷ
valde: τ nō ſtabūt. qr cogitabūt cōtra eū cogita
σφόδρα, καὶ οὐ στήσονται. ὅτι λογιοῦνται ἐπ᾽ αὐτὸν λογισ
tiōes: τ cōedent neceſſaria eius τ conterent e
μούς, καὶ φάγονται τὰ δέοντα αὐτοῦ καὶ συντρίψουσιν αὐ
um. τ exercitus diſſoluet: τ cadent vulnerati
τόν. καὶ δυνάμεις κατακλύσει, καὶ πεσοῦνται τραυματί
multi. τ vtriq; reges corda eoꝝ
αι πολλοί. καὶ ἀμφότεροι οἱ βασιλεῖς αἱ καρδίαι αὐτῶν
in malum. τ in menſa vna mēdacia loquētur
εἰς πονηρίαν. καὶ ἐπὶ τραπέζῃ μιᾷ ψευδῆ λαλήσουσιν
τ nō dirigetur: qr finis in tps: τ reuertet in
καὶ οὐ κατευθυνεῖ, ὅτι πέρας εἰς καιρόν, καὶ ἐπιστρέψει εἰς
terrā ſuā in ſubſtātia multa: τ cor ei⁹ aduerſ⁹
τὴν γῆν αὐτοῦ ἐν ὑπάρξει πολλῇ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ
teſtamētū ſctm. τ faciet τ reuertet in trā ſu
διαθήκην ἁγίαν. καὶ ποιήσει καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐ
am: τ in tps reuertetur τ veniet in auſtro τ nō
τοῦ, καὶ εἰς τὸν καιρὸν ἐπιστρέψει καὶ ἥξει ἐν τῷ νότῳ καὶ οὐκ
erit: ſicut pma τ vltima. τ venient q̄ in eo
ἔσται ὡς ἡ πρώτη καὶ ἡ ἐσχάτη. καὶ εἰσελεύσονται οἱ ἐν αὐτῷ
τ egredientes ei⁹ τ hūiliabunt. τ re
καὶ οἱ ἐκπορευόμενοι κίτιοι, καὶ ταπεινωθήσονται. καὶ ἐπι
uertet τ indignabit ſup teſtamētū ſctm. τ faciet τ
στρέψει καὶ θυμωθήσεται ἐπὶ διαθήκην ἁγίαν. καὶ ποιήσει καὶ
reuertet τ intelliget ɔ̄ derelinquentes teſtamē
ἐπιστρέψει καὶ συνήσει ἐπὶ τοὺς καταλιπόντας διαθή
tū ſctm. τ brachia ex eo ſurgent. τ pollu
κην ἁγίαν. καὶ βραχίονες ἐξ αὐτοῦ ἀναστήσονται. καὶ βεβη
ent ſanctuariū imperii. τ trāſferent
λώσουσι τὸ ἁγίασμα τῆς δυναστείας. καὶ μεταστήσουσι
ɔtinuū ſacrificiū: τ dabunt abominatiōne deſolatam
τὸν ἐνδελεχισμόν, καὶ δώσουσι βδέλυγμα ἠφανισμένον
τ iniq̄ agētes in teſtamētū inducent in lubricitatib⁹: τ
καὶ οἱ ἀνομοῦντες διαθήκην ἐπάξουσιν ἐν ὀλισθήμασιν, καὶ
pplus cognoſcētes deū ſuum: preualebunt faci
λαὸς γινώσκοντες θεὸν αὐτοῦ, κατισχύσουσι καὶ ποιή
ent. τ intelligētes ppli intelligent in multa:
σουσι. καὶ οἱ συνετοὶ τοῦ λαοῦ συνήσουσιν εἰς πολλά,
τ infirmabūt in gladio τ in flāma τ in captiuita
καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν φλογὶ καὶ ἐν αἰχμαλω
te τ in direptiōe dieꝝ. τ cū īfirmati fuerit ipi adiu
σίᾳ καὶ ἐν διαρπαγῇ ἡμερῶν. καὶ ἐν τῷ ἀσθενῆσαι αὐτοὺς βοη
uabunt auxilio paruo: τ adiicient ad eos multi in lu
θήσονται βοήθειαν μικράν, καὶ προστεθήσονται ἐπ᾽ αὐτοὺς πολλοὶ ἐν ὀλι
bricitatib⁹: τ ab itelligētib⁹ īfirmabunt: vt igne ɔflēt ipi τ
σθήμασιν, καὶ ἀπὸ τῶν συνιέντων ἀσθενήσουσι, τοῦ πυρῶσαι αὐτοὺς καὶ
eligantur τ reuelentur vſq; ad tpis finē: qr adhuc ī tps
τοῦ ἐκλέξασθαι καὶ τοῦ ἀποκαλυφθῆναι ἕως καιροῦ πέρας, ὅτι ἔτι εἰς καιρόν.
τ faciet ſcdm volūtatē ſuā: τ rex exaltabit τ magni
καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ὁ βασιλεὺς ὑψωθήσεται καὶ μεγα
ficabit ſup oēm deū τ ſup deū deoꝝ τ loquet ſupba
λυνθήσεται ἐπὶ πάντα θεὸν καὶ ἐπὶ θεὸν τῶν θεῶν καὶ λαλήσει ὑπέρογκα

a facie eius & cōterētur. Inſuper & dux federis. Et poſt amicitias cum eo faciet dolum: ∞∞∞ & aſcendet & ſuperabit in modico populo: & abundātes & vberes vrbes ingredietur. Et faciet q̄ nō fecerūt patres ei⁹: & patres patrū eius. Rapinas & predā & diuitias eoꝝ diſſipabit: & cōtra firmiſſimas cogitatiōes inibit: & hoc vſq; ad tēpus. Et cōcitabitur fortitudo eius & cor eius aduerſum regē auſtri in exercitu magno. Et rex auſtri puocabitur ad bellū multis auxiliis & fortib⁹ nimis: & non ſtabunt: quia inibunt ∞∞∞ aduerſus eū cōſilia. Et comedentes panē cū eo cōterēt illū: exercituſq; ei⁹ opprimetur: & cadēt interfecti plurimi. Duorum quoq; regum ∞∞ cor erit vt male faciant: & ad mēſam vnā mēdaciū loquētur & nō proficient: quia adhuc finis in aliud tēpus. Et reuertetur in terrā ſuā cū opibus multis: & cor ei⁹ aduerſum teſtamētū ſanctū & faciet & reuertetur in terrā ſuā. Statuto tpe reuertetur & veniet ad auſtrū: & nō erit priori ſile nouiſſimū. Et venient ſup eū trieres & romani & pcutietur & reuertetur. Et indignabitur cōtra teſtamētū ſctuarii & faciet: reuertetur q;: & cogitabit aduerſum eos q dereliq̄rūt teſtamentū ſctuarii. Et brachia ex eo ſtabūt & polluēt ſctuariū fortitudinis: & auferēt iuge ſacrificiū: & dabūt abominationē in deſolationem. Et ipii ī teſtamētū ſimulabūt fraudulēter. Pplus aūt ſciēs deū ſuū obtinebit & faciet. Et docti in pplo docebūt plīmos: & ruēt in gladio & in flāma: & in captiuitate & in rapina dierū. Cūq; corruerit ſubleuabūtur auxilio puulo: & applicabūtur eis plīmi fraudulēter. Et de eruditis ruēt: vt ɔflētur & eligātur & dealbētur vſq; ad tps p̄finitū: qa adhuc aliud tps erit. Et faciet iuxta volūtatē ſuam rex & leuabitur & magnificabitur aduerſ⁹ oēm deū: & aduerſ⁹ deū deoꝝ loqtur magnifica:

מלפניו וישברו וגם נגיד ברית
ומן התחברות אליו יעשה מרמה
ועלה ועצם במעט גוי בשלוה
ובמשמני מדינה יבוא ועשה אשר
לא עשו אבתיו ואבות אבתיו בזה
ושלל ורכוש להם יבזור ועל
מבצרים יחשב מחשבתיו ועד
עת ויער כחו ולבבו על מלך
הנגב בחיל גדול ומלך הנגב
יתגרה למלחמה בחיל גדול ועצום
עד מאד ולא יעמד כי יחשבו
עליו מחשבות ואכלי פת בגו
ישברוהו וחילו ישטוף ונפלו
חללים רבים ושניהם המלכים
לבבם למרע ועל שלחן אחד כזב
ידברו ולא תצלח כי עוד קץ
למועד וישב ארצו ברכוש גדול
ולבבו על ברית קדש ועשה ושב
לארצו למועד ישוב ובא בנגב
ולא תהיה כראשנה וכאחרנה
ובאו בו צים כתים ונכאה ושב
וזעם על ברית קודש ועשה ושב
ויבן על עזבי ברית קדש וזרעים
ממנו יעמדו וחללו המקדש המעוז
והסירו התמיד ונתנו השקוץ
משמם ומרשיעי ברית יחניף
בחלקות ועם ידעי אלהיו יחזקו
ועשו ומשכילי עם יבינו לרבים
ונכשלו בחרב ובלהבה בשבי ובבזה
ימים ובהכשלם יעזרו עזר מעט
ונלוו עליהם רבים בחלקלקות
ומן המשכילים יכשלו לצרוף
בהם ולברר וללבן עד עת קץ
כי עוד למועד ועשה כרצונו
המלך ויתרומם ויתגדל על כל
אל ועל אל אלים ידבר נפלאות

נגד ברת
חבר עשה
רמה
שמן מדן
בוא בזז
רכש בזר
בצר חשב
עור כח
גדל
גרה לחם
עצם עמד
חשב
שבר שטף
רבב שנה
רוע
דבר צלח
קצץ שוב
גדל
בוא
היה
ציה כאה
שוב ברת
כון
עמד קדש
עזז סור
תמד שקץ
שמם רשע
חנף חזק
עשה שכל
רבב כשל
שבה בזז
יום כשל
עזר לוה
צרף
עתד רצה
רום גדל
אל דבר
פלא

והצליח עד כלה זעם כי נחרצה נעשתה: ועל אלהי אבתיו לא יבין ועל חמדת נשים ועל כל אלוה לא יבין כי על כל יתגדל: ולאלה מעזים על כנו יכבד ולאלוה אשר לא ידעהו אבתיו יכבד בזהב ובכסף ובאבן יקרה ובחמדות: ועשה למבצרי מעזים עם אלוה נכר אשר יכיר ירבה כבוד והמשילם ברבים ואדמה יחלק במחיר: ובעת קץ יתנגח עמו מלך הנגב וישתער עליו מלך הצפון ברכב ובפרשים ובאניות רבות ובא בארצות ושטף ועבר: ובא בארץ הצבי ורבות יכשלו ואלה ימלטו מידו אדום ומואב וראשית בני עמון: וישלח ידו בארצות וארץ מצרים לא תהיה לפליטה: ומשל במכמני הזהב והכסף ובכל חמדות מצרים ולבים וכשים במצעדיו: ושמעות יבהלהו ממזרח ומצפון ויצא בחמא גדלה להשמיד ולהחרים רבים: ויטע אהלי אפדנו בין ימים להר צבי קדש ובא עד קצו ואין עוזר לו:

Cap. xij.

ובעת ההיא יעמד מיכאל השר הגדול העמד על בני עמך והיתה עת צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי עד העת ההיא ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר: ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם: והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד:

& dirigetur: donec compleatur iracūdia. Perpetrata quippe ē definitio. Et deū patrū ſuorū non reputabit: & erit in concupiſcētiis feminarū: nec quenq̄ deorū curabit: qa aduerſuȝ vniuerſa cō ſurget. Deū aūt maozim in loco ſuo venerabitur & deum quē ignorauerunt patres eius colet auro & argēto & lapide precioſo rebuſq̄ precioſis. Et faciet vt muniat maozim cum deo alieno quē cognouit: & multiplicabit gloriā: & dabit eis poteſtatē in multis: & terram diuidet gratuito. Et in tpe prefinito preliabitur aduerſus eū rex auſtri: & q̄ſi tēpeſtas veniet cōtra illū rex aqlonis in curribus & in eqtibus & in claſſe magna: & igredietur terras: & conteret & pertranſiet. Et introibit in terram glorioſam: & multi corruent. He aūt ſole ſaluabūtur de manu ei⁹ edom & moab & principiū filiorū ammon. Et mittet manū ſuam in terras: & terra egypti non effugiet. Et dominabitur theſaurorum auri & argen[ti] & in omnibus precioſi[s] egypti. Per libyā quoq̄ & ethiopiam tranſibit: & fama turbabit eū ab oriente & ab aqlone: & veniet in mltitudine magna vt cōterat & interficiat plurimos. Et figet tabernaculū ſuū apethno iter duo maria ſup montē inclytū & ſanctū: & veniet vſq̄ ad ſūmitatē eius: & nemo auxiliabitur ei. 12.

In tēpore autem illo conſurget michael princeps magnus q ſtat pro filiis populi tui & veniet tps quale non fuit ab eo ex quo gētes eſſe ceperunt vſq̄ ad tēpus illud. Et in tempore illo ſaluabitur ppl's tu⁹: oīs q inuētus fuerit ſcriptus in libro. Et multi de his qui dormiūt in terre puluere: euigilabunt: alii in vitā eternam: alii in opprobriū vt videant ſep. Qui aūt docti fuerit fulgebūt q̄ſi ſplēdor firmamēti: & q ad iuſticiam erudiūt multos: q̄ſi ſtelle in ppetuas eternitates.

τ dirigetur donec cōpleatur ira: in .n. cōſumationē fit. τ ſup oēs deos pſm ſuorū nō ītelliget. τ in cōcupiſcētiā feminaꝝ: τ ſup oēm deū nō ītelliget qꝛ ſup oēs magnificabitur. τ deū maozim in loco ſuo glificabit. τ deū q̄m nō glificauerūt pres ei⁹ glificabit in argēto τ auro τ lapide pcioſo τ in cōcupiſcentijs: τ faciet munitionib⁹ ciuitatū cū deo alieno quē cognouerit: τ multiplicabit gl'iaꝫ τ ſubijciet eis multos: τ terrā diuidet in donis. τ in tpīs fine confliget cum rege auſtri: τ cōgregabit ꝯ cum rex aqlonis in currib⁹ τ in eqtibus τ in nauib⁹ multis: τ ingrediet in terrā τ conteret: τ pertranſibit. τ ingrediet in terrā opti mā τ multi infirmabunt: τ iſti ſaluabuntur de manu eius edom τ moab τ pncipiū filioꝝ ammō: τ extendet manū ſuam ſup terrā: τ trā egypti nō erit in ſalutem. τ dn̄abit in abſcōditis auri τ argenti τ in oībus deſiderabilib⁹ egypti τ libū τ ethiopū in munitiōib⁹ eoꝝ. τ auditus turbabūt eū ex oriēte τ ab aqlone. τ veniet in furore multo vt delere τ anathematiȝet multos: τ figet tabernaculū ſuū aphadpno inter maria ſup mōtē ſa ctū. τ veniet vſq̄ ad ſūmitatē eius: τ nō erit q liberet eum.

καὶ κατευθυνεῖ μέχρις οὗ συντελεσθῇ ἡ ὀργή, εἰς γὰρ συντέλειαν γίνεται. καὶ ἐπὶ πάντας θεοὺς τῶν πατέρων αὐτοῦ οὐ συνήσει. καὶ ἐπὶ ἐπιθυμίαν γυναικῶν, καὶ ἐπὶ πάντα θεὸν οὐ συνήσει ὅτι ἐπὶ πάντας μεγαλυνθήσεται. καὶ θεὸν μαωζεὶν ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ δοξάσει. καὶ θεὸν ὃν οὐκ ἐδόξασαν οἱ πατέρες αὐτοῦ δοξάσει ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ ἐν ἐπιθυμήμασιν, καὶ ποιήσει τοῖς ὀχυρώμασιν τῶν πόλεων μετὰ θεοῦ ἀλλοτρίου οὗ ἐὰν ἐπιγνῷ, καὶ πληθυνεῖ δόξαν καὶ ὑποτάξει αὐτοῖς πολλούς, καὶ γῆν διελεῖ ἐν δώροις. καὶ ἐν καιροῦ πέρατι συγκερατισθήσεται μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ νότου, καὶ συναχθήσεται ἐπ' αὐτὸν βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ ἐν ἅρμασιν καὶ ἐν ἱππεῦσιν καὶ ἐν ναυσὶ πολλαῖς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν καὶ συντρίψει. καὶ παρελεύσεται. καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν τοῦ σαβεὶ καὶ πολλοὶ ἀσθενήσουσιν, καὶ οὗτοι διασωθήσονται ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ἐδὼμ καὶ μωὰβ καὶ ἀρχὴ υἱῶν ἀμμών, καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ γῆ αἰγύπτου οὐκ ἔσται εἰς σωτηρίαν. καὶ κυριεύσει ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τοῦ χρυσίου καὶ τοῦ ἀργυρίου καὶ ἐν πᾶσιν ἐπιθυμητοῖς αἰγύπτου καὶ λιβύων καὶ αἰθιόπων ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτῶν. καὶ ἀκοαὶ ταράξουσιν αὐτὸν ἐξ ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ. καὶ ἥξει ἐν θυμῷ πολλῷ τοῦ ἀφανίσαι καὶ τοῦ ἀναθεματίσαι πολλούς, καὶ πήξει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἀφαδανὼ ἀναμέσον τῶν θαλασσῶν ἐπ' ὄρος σαβεὶ ἅγιον. καὶ ἥξει ἕως τῆς ἄκρας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ῥυόμενος αὐτόν.

Ca. 12.

Et in tpe illo cōſurget michael pinceps magn⁹ q ſtetit ſup filios ppl'i tui. τ erit tps tribulatiōis: q̄lis nō fuit ex q facta eſt gēs in terra: vſq̄ ad tps illud. τ in tpe illo ſaluabit populus tu⁹ oīs: q iuēt⁹ ē ſcriptus in libro: τ multi dormientium ex trē puluere exurgent hi in vitā eternā: τ hi in opprobriū τ cōfuſionē eternā. τ itelligētes fulgebunt q̄ſi ſplendor firmamenti τ a iuſtis multis q̄ſi ſtelle in ſc'la τ vltra

Καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναστήσεται μιχαὴλ ὁ ἄρχων ὁ μέγας ὁ ἑστηκὼς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου. καὶ ἔσται καιρὸς θλίψεως, οἵα οὐ γέγονεν ἀφ' οὗ γεγένηται ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς, ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου. καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται ὁ λαός σου πᾶς, ὁ εὑρεθεὶς γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ, καὶ πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐκ γῆς χώματος ἐξεγερθήσονται οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι εἰς ὀνειδισμὸν καὶ αἰσχύνην αἰώνιον. καὶ οἱ συνιέντες ἐκλάμψουσιν ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώματος καὶ ἀπὸ τῶν δικαίων τῶν πολλῶν ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ἔτι

τ tu daniel claude ſmōes τ ſigna librum vſq̄ ad tps cōſumatiōis donec doceant multi τ multiplicet ſcientia. τ vidi ego daniel: τ ecce duo alij ſteterant. vn⁹ hinc labij fluminis: τ vn⁹ inde labij fluminis. τ dixi viro induto lineis q erat ſup aquā fluminis: vſq̄quo finis eoꝝ q dixiſti mirabiliū? τ audiui virū indutum lineis q erat ſup aquā fluminis. τ eleuauit dexterā ſuā τ ſiniſtrā ſuam in celum: τ iurauit viuēti i ſeculū: qꝛ in tps τ tpa dimidiū tpis: cū ſpleta fuerit diſperſio man⁹ ppl'i ſctificati: cognoſcēt oīa iſta. τ ego audiui τ nō intellexi. τ dixi: dn̄e qd extrema hoꝝ? τ dixit veni daniel: qꝛ clauſi τ ſignati ſermōes vſq̄ ad tps finē eligentur τ dealbabunt τ igne pbabūt multi: τ iniq̄ agent iniqui τ nō itelligent omnes iniq τ itelligētes intelligent. τ a tpe mutationis cōtinuitatis: τ vt data fuerit abominatio deſolatiōis dies mille ducenti nonaginta. beatus q expectat τ pueniet in dies mille trecentos triginta quinq̄. τ tu daniel veni tu cōplemētū cōſumationis. τ requieſces τ ſurges in ſorte tua in ꝯſumationē dieꝝ.

καὶ σὺ δανιὴλ ἔμφραξον τοὺς λόγους καὶ σφράγισον τὸ βιβλίον ἕως καιροῦ συντελείας ἕως διδαχθῶσι πολλοὶ καὶ πληθυνθῇ ἡ γνῶσις. καὶ εἶδον ἐγὼ δανιὴλ, καὶ ἰδοὺ δύο ἕτεροι εἱστήκεισαν. εἷς ἐντεῦθεν τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ, καὶ εἷς ἐντεῦθεν τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ. καὶ εἶπον τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνδεδυμένῳ τὸ βαδδεὶν ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, ἕως πότε τὸ πέρας ὧν εἴρηκας τῶν θαυμασίων; καὶ ἤκουσα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐνδεδυμένου τὸ βαδδεὶν ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ. καὶ ὕψωσεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμοσεν τῷ ζῶντι τὸν αἰῶνα, ὅτι εἰς καιρὸν καὶ καιροὺς ἥμισυ καιροῦ, ἐν τῷ συντελεσθῆναι διασκορπισμὸν χειρὸς λαοῦ ἡγιασμένου, γνώσονται πάντα ταῦτα. καὶ ἐγὼ ἤκουσα καὶ οὐ συνῆκα. καὶ εἶπα, κύριε τί τὰ ἔσχατα τούτων; καὶ εἶπεν, δεῦρο δανιὴλ, ὅτι ἐμπεφραγμένοι καὶ ἐσφραγισμένοι οἱ λόγοι ἕως καιροῦ πέρας ἐκλεγῶσιν καὶ ἐκλευκανθῶσιν καὶ πυρωθῶσιν πολλοί, καὶ ἀνομήσωσιν ἄνομοι καὶ οὐ συνήσουσιν πάντες ἄνομοι καὶ οἱ νοήμονες συνήσουσιν. καὶ ἀπὸ καιροῦ παραλλάξεως τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, καὶ τοῦ δοθῆναι βδέλυγμα ἐρημώσεως ἡμέραι χίλιαι διακόσιαι ἐνενήκοντα. μακάριος ὁ ὑπομένων καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας χιλίας τριακοσίας τριακονταπέντε. καὶ σὺ δανιὴλ δεῦρο εἰς ἀνάπλήρωσιν συντελείας. καὶ ἀναπαύσῃ καὶ ἀναστήσῃ εἰς τὸν κλῆρόν σου εἰς συντέλειαν ἡμερῶν.

Tu autem daniel claude ſermones: & ſigna librū vſq̄ ad tepus ſtatutū. Plurimi pertranſibūt: & multiplex erit ſciētia. Et vidi ego daniel: & ecce quaſi duo alii ſtabant vnus hinc ſup ripā fluminis: & alius inde ex altera ripa fluminis. Et dixit viro q erat indutus lineis: qui ſtabat ſuper aquas fluminis. Vſq̄quo finis horū mirabilium? Et audiui virū qui indutus erat lineis qui ſtabat ſuper aquas fluminis: cū eleuaſſet dextrā & ſiniſtram ſuam in celū & iuraſſet per viuentē in eternum: qa in tp̄s & tpa & dimidiū tpis. Et cū cōpleta fuerit diſperſio manus ppl'i ſancti: cōplebūtur vniuerſa hec. Et ego audiui & non intellexi. Et dixi. Domine mi quid erit poſt hec. Et ait. Vade daniel: quia clauſi ſunt ſignatiq̄ ſermones: vſq̄ ad prefinitū tempus. Eligentur & dealbabuntur & quaſi ignis pbabūtur multi. Et impie agent ipii neq̄ intelligent omnes impii. Porro docti intelligent: & a tpe cum ablatū fuerit iuge ſacrificiū & poſita fuerit abominatio in deſolationē: dies mille ducenti nonaginta. Beatus q expectat & puenit vſq̄ ad dies mille trecentos triginta quinq̄. Tu autem daniel vade ad prefinitū: & requieſces & ſtabis in ſorte tua in fine dierum.

ואתה דניאל סתם הדברים וחתם הספר עד עת קץ ישטטו רבים ותרבה הדעת: וראיתי אני דניאל והנה שנים אחרים עמדים אחד הנה לשפת היאר ואחד הנה לשפת היאר: ויאמר לאיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאר עד מתי קץ הפלאות: ואשמע את האיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאר וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם כי למועד מועדים וחצי וככלות נפץ יד עם קדש תכלינה כל אלה: ואני שמעתי ולא אבין ואמרה אדני מה אחרית אלה: ויאמר לך דניאל כי סתמים וחתמים הדברים עד עת קץ: יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים והרשיעו רשעים ולא יבינו כל רשעים והמשכלים יבינו: ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שמם ימים אלף מאתים ותשעים: אשרי המחכה ויגיע לימים אלף שלש מאות שלשים וחמשה: ואתה לך לקץ ותנוח ותעמד לגרלך לקץ הימין:

Ca. 13.

Et erat vir hitās in babylone: τ nomē ei ioachim. τ accepit vxorem cui nomē ſuſanna filia helchie: pulchrā valde τ timentem dominū. τ parētes ei⁹ iuſti: τ docuerūt filiam ſuam ſcdm̄ legem moyſi: τ erat ioachim diues valde τ erat ip ſi hortus vicinus domui eius. τ ad eū cōgregabāt iudei eo q̄ eſſet ipe honorabilior oib⁹. τ deſignati ſunt duo ſeniores ex pplo iudices in anno illo. de qb⁹ locut⁹ ē dn̄s. qꝛ egreſſa ē iniqtas ex babylone a ſenioribus iudicib⁹ q videbāt gubernare ppl'm: iſti expectabant in domo ioachim τ veniebāt ad eos oēs litigātes. τ factū ē qn̄ recedebat ppl's medio die: ingrediebat ſuſanna τ deambulabat in horto viri ſui. τ videbā

Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν βαβυλῶνι, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἰωακείμ. καὶ ἔλαβεν γυναῖκα ᾗ ὄνομα σωσάννα θυγάτηρ χελκίου, καλὴν σφόδρα καὶ φοβουμένην τὸν κύριον. καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι, καὶ ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον μωυσῆ, καὶ ἦν ἰωακεὶμ πλούσιος σφόδρα καὶ ἦν αὐτῷ παράδεισος γειτνιῶν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ πρὸς αὐτὸν συνήγοντο οἱ ἰουδαῖοι διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων. καὶ ἀπεδείχθησαν δύο πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ λαοῦ κριταὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ δεσπότης. ὅτι ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν οἳ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν, οὗτοι προσεκαρτέρουν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἰωακεὶμ καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς πάντες οἱ κρινόμενοι. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἀπέτρεχεν ὁ λαὸς μέσον ἡμέρας, εἰσεπορεύετο σωσάννα καὶ περιεπάτει ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. καὶ ἐθεώρουν

Hucuſq̄ danielē i hebraico volumie legim⁹: & ceteraq̄ ſequūtur vſq̄ ad finē libri: de theodotiōis editōe trāſlata ſūt.

Et erat vir habitās in babylōe: 13. et nomē ei⁹ ioachī: & accepit vxorem noīe ſuſannā filiā helchie pulchrā nimis & timētē deū. Parētes eni illi⁹ cū eſſent iuſti erudierunt filiā ſuā ſ̄m legē moyſi. Erat aūt ioachim diues valde: & erat ei pomeriū vicinū domui ſue: & ad ipm cōfluebāt iudei: eo q̄ eēt honorabilior oīm. Et cōſtituti ſūt duo ſenes iudices in illo anno: de qbus locut⁹ ē dn̄s: qa egreſſa eſt iniqtās de babylōe a ſenioribus iudicib⁹ q videbātur regere ppl'm. Iſti frequētabant domū ioachim & veniebant ad eum oēs qui habebant iudicia. Cum autē populus reuertiſſet per meridiē ingrediebatur ſuſanna: & deābulabat in pomerio viri ſui. Et videbāt

cam senes quotidie ingredientez & deambulantem et exarserunt in concupiscentiam eius. Et euerterunt sensum suum: et declinauerunt oculos suos vt non viderent celum: neqȝ recordarentur iudiciorum iustorum. Erant ergo ambo vulnerati amore eius: nec indicauerunt sibi vicissim dolorem suū. Erubescebant enim indicare sibi cōcupiscētiam suam volentes cōcūbere cum ea. Et obseruabant quotidie sollicitius videre eam. Dixitqȝ alter ad alterum: eamus domum: quia hora prandii est. Et egressi recesserunt a se. Cumqȝ reuertissent venerunt in vnum: & sciscitantes adinuicem causam: confessi sunt cōcupiscentiam suam. Et tunc in cōmune statuerunt tempus: quando eaz possent inuenire solam. Factum est autez cum obseruarent diem aptum: ingressa est aliquādo sicut heri & nudiustertius cum duabus solis puellis: voluitqȝ lauari in pomerio. Estus quippe erat & non erat ibi quisqȝ preter duos senes absconditos: & contemplantes eam. Dixit ergo puellis. Afferte mihi oleum & smigmata: & ostia pomerii claudite vt lauer. Et fecerunt sicut preceperat: clauseruntqȝ ostia pomerii: & egresse sunt per posticum vt afferrēt q̄ iusserat. Nesciebantqȝ senes itus esse absconditos. Cum autem essent egresse puelle: surrexerūt duo senes & accurrerunt ad eam & dixerunt. Ecce ostia pomerii clausa sunt: & nemo nos videt & in concupiscencia tui sumus. Quāobrem assentire nobis: & cōmiscere nobiscum. Quod si nolueris dicemus cōtra te testimonium: qȝ fuerit tecum iuuenis & ob hanc causam emiseris puellas a te. Ingemuit susanna & ait. Angustie sunt mihi vndiqȝ. Si enim hoc egero mors mihi est: si autem non egero: non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absqȝ opere incidere in manus hominum qȝ peccare in conspectu domini. Et exclamauit voce magna susanna: exclamauerunt autem & senes aduersus eaz. Et cucurrit vnus ad ostia pomerii: & aperuit. Cum ergo audissent clamorem famuli domus in pomerio: irruerunt per posticum vt viderent quid nam esset. Postqȝ autem senes locuti sunt: erubuerunt serui vehementer: quia nunqȝ dictus fuerat sermo huiuscemodi de susanna. Et facta est dies crastina. Cumqȝ venisset populus ad ioachim virum eius: venerunt & duo presbyteri pleni iniqua cogitatione aduersus susannam vt interficerent eam. Et dixerunt coram populo. Mittite ad susannam filiam helchie vxorem ioachiz Et statim miserunt. Et venit cum parentibus & filiis & vniuersis cognatis suis. Porro susanna erat delicata nimis & pulchra facie. At iniqui illi iusserūt vt discooperiretur: erat enim cooperta: vt vel sic satiarentur decore eius.

Flebant igitur sui: & omnes qui nouerāt eam. Consurgentes autē duo presbyteri in medio populi: posuerunt manus suas super caput eius. Que flens suspexit ad celū. Erat enim cor eius fiduciam habens in dño. Et dixerunt presbyteri. Cum deambularemus in pomerio soli: egressa est hec cū duabus puellis: & clausit ostia pomerii & dimissit a se puellas. Venitqȝ ad eam adolescens qui erat abscōditus & cōcubuit cū ea. Porro nos cum essemus in angulo pomerii videntes iniquitatē: cucurrimus ad eos: & vidimus eos pariter cōmiscerí. Et illum quidem non quiuimus cōprehendere: quia fortior nobis erat: & aperto ostio exiliuit. Hanc autem cum apprehēdissemꝰ: interrogauimus quisnam esset adolescens: & noluit indicare nobis. Huius rei testes sumus. Credidit eis multitudo quasi senibus & iudicibus populi. Et condemnauerūt eam ad mortem. Exclamauit autē voce magna susanna: & dixit. Deus eterne qui abscōditorū es cognitor: qui nosti oīa anteqȝ fiant: tu scis quoniā falsum testimonium tulerunt contra me: & ecce morior: cum nihil horum fecerim que isti maliciose composuerūt aduersum me. Exaudiuit autem dñs vocem eius. Cumqȝ duceretur ad mortem: suscitauit dominus spiritum pueri iunioris cuius nomen daniel: & exclamauit voce magna. Mundus ego sum a sanguine huius. Et conuersus oīs populus ad eum dixit. Quis est iste sermo quem tu locutus es? Qui cum staret in medio eorum ait. Sic fatui filii israel non iudicantes neqȝ quod verum est cognoscentes condemnastis filiam israel? Reuertimini ad iudicium: quia falsum testimonium locuti sunt aduersus eam. Reuersus est ergo populus cum festinatione & dixerunt ei senes. Veni & sede in medio nostrum: & indica nobis: quia tibi deus dedit honorē senectutis. Et dixit ad eos daniel. Separate illos ab inuicē procul & diiudicabo eos. Cum ergo diuisi essent alter ab altero: vocauit vnum de eis & dixit ad eum. Inueterate dierū malorū: nunc venerūt peccata tua que operabaris prius: iudicans iudicia iniusta: innocētes opprimens: & dimittens noxios dicente dño: innocentē & iustū non interficies. Nunc ergo si vidisti eā: dic sub qua arbore videris eos colloquētes sibi. Qui ait. Sub schino. Dixit aūt daniel. Recte mentitus es in caput tuū. Ecce eni angelus dei accepta sñia ab eo scindet te medium. Et amoto eo iussit venire aliū & dixit ei. Semē chanaan & non iuda species decepit te: & concupiscentia subuertit cor tuum. Sic faciebatis filiabus israel: & ille timentes loquebantur vobis: sed nō filia iuda sustinuit iniquitatē vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait. Sub prino. Dixit autem ei daniel. Recte mentitus es et tu in caput tuū. Manet eni angelus

'dei gladium habens vt ſecet te mediū & interficiat vos. Exclamauit itaq; omnis cetus voce magna: et benedixerūt deum qui ſaluat ſperantes in ſe. Et cō ſurrexerunt aduerſus duos presbyteros. Conuicerat enī eos daniel ex ore ſuo falſum dixiſſe teſtimonium. Feceruntq; eis ſicut male egerant aduerſus proximam: vt facerent ſecundum legē moyſi: & interfecerunt eos. Et ſaluatus eſt ſanguis innoxi⁹ in die illa. Helchias autem & vxor eius laudauerunt deum pro filia ſua ſuſanna cum ioachim marito eius & cognatis omnibus: quia non eſt inuenta in ea res turpis. Daniel autem factus eſt magnus in conſpectu populi a die illa & deinceps. Et rex aſtyages appoſit⁹ eſt ad patres ſuos: & ſuſcepit cyrus perſes regnum eius.

Capitulū decimū quartum.

Erat autem daniel conuiua regis & honoratus ſuper omnes amicos eius. Erat quoq; idolum apud babylonios nomine bel: & impendebantur in eo per dies ſingulos ſimile artabe duodecim: et oues quadraginta: viniq; amphore ſex. Rex quoq; colebat eum: & ibat per ſingulos dies adorare eū: porro daniel adorabat deum ſuum. Dixitq; ei rex. Quare non adoras bel. Qui reſpondens: ait ei. Quia non colo idola manufacta ſed viuentem deum qui creauit celum & terram & habet poteſtatem omnis carnis. Et dixit rex ad eum. Non videtur tibi eſſe bel viuens deus. An non vides quanta comedat & bibat quotidie? Et ait daniel arridens. Ne erres rex. Iſte eſt enim intrinſecus luteus: forinſecus ereus: neq; comedit aliquando. Et iratus rex vocauit ſacerdotes eius & ait eis. Niſi dixeritis mihi quis eſt iſte qui comedat impenſas has: moriemini. Si autem oſtenderitis quoniā bel comedat hec: morietur daniel: quia blaſphemauit in bel. Et dixit daniel regi. Fiat iuxta verbum tuum. Erāt autem ſacerdotes bel ſeptuaginta exceptis vxoribus & paruulis & filiis. Et venit rex cum daniele in templum belis. Et dixerunt ſacerdotes belis. Ecce nos egredimur foras: & tu rex pone eſcas & vinum miſce: & claude oſtium & ſigna anulo tuo. Et cum ingreſſus fueris mane niſi inueneris omnia comeſta a bel: morte moriemur: vel daniel qui mentitus eſt aduerſum nos. Confidebant autem quia fecerant ſub menſa abſcōditum introitum: & per illum ingrediebātur ſemp & deuorabant ea. Factum eſt igitur poſtq̄ egreſſi ſunt illi: & rex poſuit cibos ante bel: precepit daniel pueris ſuis & attulerunt cinerē & cribrauit per totum templū coram rege: & egreſſi clauſerunt oſtium: & ſignantes anulo regis: abierunt. Sacerdotes autem ingreſſi ſunt nocte iuxta conſuetudinē ſuam & vxores & filii eorum: & comederunt omnia & biberunt. Surrexit autē rex primo diluculo: & daniel cū eo: & ait rex. Salua ne ſunt

ſignacula daniel. Qui reſpondit. Salua rex. Statimq; cum aperuiſſet oſtium intuitus rex menſam exclamauit voce magna. Magn⁹ es bel & nō eſt apud te dolus quiſq;. Et riſit daniel. Et tenuit regem ne ingrederetur intro & dixit. Ecce pauimentum: animaduerte cuius veſtigia ſunt hec. Et dixit rex. Video veſtigia viroꝝ & mulierum & infantium. Et iratus eſt rex. Tunc apprehēdit rex ſacerdotes & vxores & filios eorum: & oſtenderunt ei abſcondita oſtiola per que ingrediebantur & conſumebant que erant ſuper menſam. Occidit ergo illos rex: & tradidit bel in poteſtatē danielis: qui ſubuertit eum & templū eius. Et erat draco magnus in loco illo: & colebant eum babylonii. Et dixit rex danieli. Ecce nunc non potes dicere: quia iſte non ſit deus viuens. Adora ergo eū. Dixitq; daniel regi. Dominum deum meum adoro: quia ipſe eſt deus viuens. Iſte autem non eſt deus viuens. Tu autem rex da mihi poteſtatem & interficiam draconem abſq; gladio & fuſte: & ait rex. Do tibi. Tulit ergo daniel picem & adipem & pilos: & coxit pariter: fecitq; maſſas & dedit in os draconis & diruptus eſt draco. Et dixit daniel. Ecce quem colebatis. Quod cum audiſſent babylonii indignati ſunt vehementer: & congregati aduerſum regem dixerūt. Iudeus fact⁹ eſt rex. Bel deſtruxit: draconem interfecit: & ſacerdotes occidit. Et dixerunt cum veniſſent ad regē. Trade nobis danielem: alioquin interficiemus te & domum tuam. Vidit ergo rex q̄ irruerent in eum vehementer: & neceſſitate compulſus tradidit eis danielem. Qui miſerūt eum in lacum leonū: & erat ibi diebus ſex. Porro in lacu erāt leones ſeptem & dabantur eis duo corpora quotidie & due oues: & tunc non data ſunt eis: vt deuorarent danielem. Erat autem abacuc propheta in iudea: & ipſe coxerat pulmētum & intriuerat panes in alueolo & ibat in campum vt ferret meſſoribus. Dixitq; angelus domini ad abacuc. Fer prādium quod habes in babylonem danieli qui eſt in lacu leonum. Et dixit abacuc. Domine babylonē non vidi: & lacum neſcio. Et apprehendit eum angelus dñi in vertice eius: & portauit eum capillo capitis ſui: poſuitq; eum in babylonem ſuper lacum in impetu ſpiritus ſui. Et clamauit abacuc dicens. Daniel ſerue dei: tolle prandium quod miſit tibi deus. Et ait daniel. Recordatus es mei deus: & non dereliquiſti diligentes te. Surgens daniel comedit. Porro angelus domini reſtituit abacuc confeſtim in loco ſuo. Venit ergo rex die ſeptimo vt lugeret danielem: & venit ad lacum & introſpexit: & ecce daniel ſedēs in medio leonum: & exclamauit voce magna rex dicens. Magnus es dñe deus danielis. Et extraxit eum de lacū leonū. Porro illos qui perditionis eius cauſa fuerant: intromiſit in lacū & deuorati ſunt in momento coram eo.

Explicit Daniel propheta.

INCIPIT PROLOGVS IN LIBRVM DVODECIM PROPHETARVM.

NOn idem ordo est duodecim prophetarum apud hebreos qui est apud nos. Vnde secundum id quod ibi legitur: hic quoq̧ dispositi sunt. Osee cōmaticus est: & quasi per sententias loquens. Iohel planus in principiis: in fine obscurior: & vsq̧ ad malachiam habent singuli proprietates suas: quē esdram scribā legisq̧ doctorē hebrei autumāt. Et quia longū est nunc de oībus dicere: hoc tantū vos o paula & eustochiū admonitas scire volo: vnū librū esse duodecī prophetarū: & osee synchronon esaie: malachiā vero aggei & zacharie fuisse tēporib⁹. In quib⁹ antē tēp⁹ nō pfertur in titulo: sub illis eos regib⁹ pphetasse sub qbus & hi q ante eos habent titulos pphetauerunt.

Item alius prologus.

REgule sunt he sub quibus significationibus nominū: ad quas tribus p prophetas sermo dñi dirigatur. Quotienscūq; ad decē tribus tenditur prophetia: sub his nominibus designatur .i. effraim: samaria: israel: ioseph: iezrahel: bethel: bethauem: & interdum iacob. Quādo autē ad duas loquitur trib⁹ sub his nominibus sermo profertur: idest iuda hierusalē: beniamin: domus dauid: & interdū iacob. Aliquotiēs israel ad totas duodecim tribus refertur. Duplex est apud hebreos sententia de his quattuor versibus: qui in capite sunt pnotati. Pleriq̧ enī dicunt q̄ ab esdra scriba in omnib⁹ prophetis sic fuerit titulatū: vt prescripto vniuscuiusq̧ nomine pphetia cui⁹ sit sequēs noscatur: Ipse est autē esdras qui vltimus prophetarum malachie nomine scribitur. Alii vero dicunt q̄ ab ipsis prophetis per spiritumsanctum vt cetera sunt conscripta.

Incipit prologus in librum Osee prophete.

TEmporibus ozie & ioathe achaz & ezechie regum iuda & hieroboā filii iohe regis. Osee filius beeri ad prophetiā dicendā: spiritusancto repletus est. De memorato itaq̧ numero regum achaz rex iuda: & hieroboā rex israel dñm derelinquentes vt historie regū & palipomenō indicant: etiā isrl idolatrie crimen imperio ac potestate sua admittere coegerūt. Propter quod deus ad osee hec locutus est dicens. Accipe tibi vxorem fornicariā siue fornicationū & fac filios fornicatiōis. Fornicariā itaq̧ non elocati corporis meretricem: sed gentilem deū ignorantē appellat: que dei creatoris sui amore contēpto: simulachrorum se subiecit desideriis. Sed cū dei precepto propheta in hāc re paruisset: cōceptū ex ea filiū iezrael precepit nominare: deo pollicente post breue tēpus sanguinem iezrael in domo iehu vindicare. Cuius promissionis hec causa est: iehu per heliseum in regem luncto ad defendendū sanguinem naboth: cuius iezrahel queq; tunc tēporis metropolis erat: quem iezabel acab regis israel vxor interemerat: sicut regum historia exponit. Is cum grauiter iuxta diuinum preceptum vindicandi sanguinis causam omnem memorati domum deseuisset: hoc pacto dominum dereliquisse inuenitur: cuius pronepote hieroboam qui lectione comprehēsus est: originis sue facta imitante: ac cōtra dei precepta & religionem cum populo israel agēte: sanguis naboth qui in loco certe iezrahel fuerat profusus in domo iehu patris memorati hieroboe pro peccato redundaturus significatur. Hinc factum est vt ira dei in populo israel per denunciationes prophete processura diceretur: domui autem iude misericordia lectione cōprehensa. ob hoc pmissa est: quia ezechias rex iuda filius achaz sublatis idolis que tā pater eius q̄ ceteri reges cōsecrauerant: tēplū dei purgasse & purificasse, mōstratur.

Explicit prologus.

Incipit argumentum in eundem.

OSee crebro nominat effraim: samariā: ioseph: iezrael: & vxorem fornicariā: & fornicationis filios: & adulterā cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam: & sub veste lugubri viri ad se reditum prestolari.

Explicit argumentum.

Pritiua.heb. Tex.heb.Osee.j. Trāsl.B.Hie. Trās.Gre.lxx.cū interp.latina.

Incipit liber Osee prophete. Cap. 1.

VErbum domini qđ factum est ad osee filiū beeri in dieb⁹ ozie ioatham achaz ezechie regū iuda & in diebus hieroboam filii ioas regis israel. Principiū loquendi domino in osee. Et dixit dñs ad osee. Vade sume tibi vxorem fornicationum: & filios fornicatiōis: qa fornicans fornicabitur terra a dño. Et abiit & accepit gomer filiam debelaim: & cōcepit & peperit ei filium. Et dixit dominus ad eū. Voca nomen eius iezrahel. Quoniam adhuc modicū: & visitabo sanguinē iezrahel super domū iehu: & quiescere faciam regnum domus israel. Et in illa die conteram arcum israel: in valle iezrahel. Et cōcepit adhuc & peperit

OSEE. ΩΣΗΕ. Ca. 1.

Trāsla.Gre.lxx.cū interp.lati. Trāsla.B.Hie. Tex.heb.Osee.ij. Pritiua.heb.

filiā. Et dixit ei. Voca nomen eius absq̧ misericordia: quia non addam vltra misereri domui israel: sed obliuione obliuiscar eorum. Et domui iuda miserebor: & saluabo eos in domino deo suo: & non saluabo eos in arcu & gladio & in bello & in equis & in equitib⁹. Et ablactauit eā q̄ erat absq̧ mīa. Et cōcepit & peperit filiū. Et dixit. voca nomē eius nō ppl's meus: qa vos nō ppl's me⁹ & ego non ero vester. Et erit numerus filiorum israel quasi arena maris que sine mensura est et non numerabitur. Et erit in loco vbi dicetur eis: non populus meus vos: dicetur eis filii dei viuentis. Et congregabūtur filii iuda & filii israel pariter: & ponent sibimet caput vnum: & ascendent de terra: quia magnus dies iezrahel. 2.

DIcite fratribus vrīs populus me⁹ & sorori vrē mīam cōsecuta. Iudicate matrē vrām iudicate: qm̄ ipsa nō vxor mea & ego non vir eius. Auferat fornicatiōes suas a facie sua: & adulteria sua de medio vberū suorū: ne forte expoliē eam nudā & statuā eam fm diē natiuitatis sue. Et ponam eā q̄si solitudinē: & statuā eā velut terrā inuiā & interficiā eā siti: & filiorū illi⁹ nō miserebor: qm̄ filii fornicationum sunt: qa fornicata ē mater eorum. Confusa est q̄ cōcepit eos: quia dixit. Vadam post amatores meos qui dant panes mihi: & aquas meas & lanā meā: & linū meū oleum meum & potū meū. Propter hoc ecce ego sepiā viā tuā spinis & sepiam eas maceria. Et semitas suas nō inueniet. & seq̄tur amatores suos & nō apprehēdet eos: & queret eos & non inueniet. Et dicet. Vadam & reuertar ad virum meum priorē: quia bene mihi erat tunc magis q̄ nūc. Et hec nesciuit: qa ego dedi ei

הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הִרְבֵּיתִי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לַבָּעַל׃ לָכֵן אָשׁוּב וְלָקַחְתִּי דְגָנִי בְּעִתּוֹ וְתִירוֹשִׁי בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכַסּוֹת אֶת עֶרְוָתָהּ׃ וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת נַבְלֻתָהּ לְעֵינֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאִישׁ לֹא יַצִּילֶנָּה מִיָּדִי׃ וְהִשְׁבַּתִּי כָּל מְשׂוֹשָׂהּ חַגָּהּ חָדְשָׁהּ וְשַׁבַּתָּהּ וְכֹל מוֹעֲדָהּ׃ וַהֲשִׁמֹּתִי גַּפְנָהּ וּתְאֵנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנָה הֵמָּה לִי אֲשֶׁר נָתְנוּ לִי מְאַהֲבָי וְשַׂמְתִּים לְיַעַר וַאֲכָלָתַם חַיַּת הַשָּׂדֶה׃ וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תַּקְטִיר לָהֶם וַתַּעַד נִזְמָהּ וְחֶלְיָתָהּ וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאֹתִי שָׁכְחָה נְאֻם יְהוָה׃ לָכֵן הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר וְדִבַּרְתִּי עַל לִבָּהּ׃ וְנָתַתִּי לָהּ אֶת כְּרָמֶיהָ מִשָּׁם וְאֶת עֵמֶק עָכוֹר לְפֶתַח תִּקְוָה וְעָנְתָה שָׁמָּה כִּימֵי נְעוּרֶיהָ וּכְיוֹם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה תִּקְרְאִי אִישִׁי וְלֹא תִקְרְאִי לִי עוֹד בַּעְלִי׃ וַהֲסִרֹתִי אֶת שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא יִזָּכְרוּ עוֹד בִּשְׁמָם׃ וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם חַיַּת הַשָּׂדֶה וְעִם עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאֲדָמָה וְקֶשֶׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֶשְׁבּוֹר מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁכַּבְתִּים לָבֶטַח׃ וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים׃ וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה וְיָדַעַתְּ אֶת יְהוָה׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נְאֻם יְהוָה אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמָיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ׃ וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה אֶת הַדָּגָן וְאֶת הַתִּירוֹשׁ וְאֶת הַיִּצְהָר וְהֵם יַעֲנוּ אֶת יִזְרְעֶאל׃

frumentum & vinum & oleum: & argentum multiplicaui ei & aurũ q̃ fecerunt baal. Idcirco cõuertar & sumã frumẽtum meum in tempore suo: & vinũ meũ in tempore suo: & liberabo lanã meã & linũ meũ que opiebãt ignominiã eius. Et nũc reuelabo stulticiã eius in oculis amatorum eius: & vir nõ eruet eã de manu mea. Et cessare faciã omẽ gaudiũ ei⁹: solẽnitatẽ eius: neomeniã eius: sabbatũ eius & oĩa festa tpa ei⁹. Et corrũpã vineã eius & ficũ ei⁹. De quibus dixit. Mercedes he mee sunt q̃s dederũt mihi amatores mei. Et ponã eã in saltũ: & comedet eã bestia agri. Et visitabo sup eã dies baalim q̃bus accẽdebat incẽsũ: & ornabatur inaure sua & monili suo & ibat post amatores suos: & mei obliuiscebatur dicit dñs. Propter hoc ecce ego lactabo eã & ducã eam in solitudinẽ. Et loquar ad cor eius: & dabo ei vinitores ei⁹ ex eodẽ loco: & vallẽ achor ad aperiendã spem. Et canet ibi iuxta dies iuuẽtutis sue & iuxta dies ascensionis sue de terra egypti. Et erit in die illo ait dominus: vocabit me vir me⁹: & non vocabit me vltra baali. Et auferã nomina baalim de ore eius: & nõ recordabitur vltra noĩs eorũ. Et percutiã cum eis fedus in die illa cum bestia agri & cum volucre celi: & cum reptili terre. Et arcũ & gladiũ & bellum cõteram de terra: & dormire eos faciam fiducialiter. Et spõsabo te mihi in sempiternum: & sponsabo te mihi in iusticia & iudicio & in misericordia & miserationib⁹. Et spõsabo te mihi in fide: & scies quia ego dñs. Et erit in die illa exaudiã dicit dominus: & exaudiam celos: & illi exaudient terram: & terra exaudiet triticũ et vinum & oleum: et hec exaudient iezrahel.

τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸ ἀργύριον ἐπλήθυνα αὐτῇ. αὐτὴ δὲ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ ἐποίησε τῇ Βαάλ. διὰ τοῦτο ἐπιστρέψω καὶ κομιοῦμαι τὸν σῖτόν μου καθ' ὥραν αὐτοῦ, καὶ τὸν οἶνόν μου ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἀφελοῦμαι τὰ ἱμάτιά μου καὶ τὰ ὀθόνιά μου τοῦ μὴ καλύπτειν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. καὶ νῦν ἀποκαλύψω τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῆς ἐνώπιον τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, καὶ μηδεὶς ἐξέληται αὐτὴν ἐκ χειρός μου, καὶ ἀποστρέψω πάσας τὰς εὐφροσύνας αὐτῆς, ἑορτὰς αὐτῆς, καὶ τὰς νεομηνίας αὐτῆς καὶ τὰ σάββατα αὐτῆς, καὶ πάσας τὰς πανηγύρεις αὐτῆς. καὶ ἀφανιῶ ἄμπελον αὐτῆς καὶ τὰς συκὰς αὐτῆς, ὅσα εἶπε· μισθώματά μου ταῦτά ἐστιν ἃ ἔδωκάν μοι οἱ ἐρασταί μου· καὶ θήσομαι αὐτὰ εἰς μαρτύριον, καὶ καταφάγεται αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς. καὶ ἐκδικήσω ἐπ' αὐτὴν τὰς ἡμέρας τῶν Βααλὶμ ἐν αἷς ἐπέθυεν αὐτοῖς, καὶ περιετίθετο τὰ ἐνώτια αὐτῆς καὶ τὰ καθόρμια αὐτῆς, καὶ ἐπορεύετο ὀπίσω τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, ἐμοῦ δὲ ἐπελάθετο, λέγει κύριος. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πλανῶ αὐτήν, καὶ τάξω αὐτὴν ὡς ἔρημον, καὶ λαλήσω ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς, καὶ δώσω αὐτῇ τὰ κτήματα αὐτῆς ἐκεῖθεν, καὶ τὴν κοιλάδα Ἀχὼρ διανοῖξαι σύνεσιν αὐτῆς· καὶ ταπεινωθήσεται ἐκεῖ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς νεότητος αὐτῆς, καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἀναβάσεως αὐτῆς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, καλέσει με ὁ ἀνήρ μου, καὶ οὐ καλέσει με ἔτι Βααλίμ. καὶ ἐξαρῶ τὰ ὀνόματα τῶν Βααλὶμ ἐκ στόματος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσιν ἔτι τὰ ὀνόματα αὐτῶν. καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διαθήκην μετὰ τῶν θηρίων τοῦ ἀγροῦ καὶ μετὰ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἑρπετῶν τῆς γῆς. καὶ τόξον καὶ ῥομφαίαν καὶ πόλεμον συντρίψω ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς ἐπ' ἐλπίδι. καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ κρίματι καὶ ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν πίστει, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος, ἐπακούσομαι τῷ οὐρανῷ, καὶ ὁ οὐρανὸς ἐπακούσεται τῇ γῇ, καὶ ἡ γῆ ἐπακούσεται τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ αὐτὰ ἐπακούσεται τῷ Ἰεζραέλ.

καὶ σπερῶ αὐτὴν ἐμαυτῷ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀγαπήσω τὴν οὐκ ἠγαπημένην, καὶ ἐρῶ τῷ οὐ λαῷ μου, λαός μου εἶ σύ, καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, κύριος ὁ θεός μου εἶ σύ.

Ca.3.

Καὶ εἶπε κύριος πρός με, ἔτι πορεύθητι καὶ ἀγάπησον γυναῖκα ἀγαπῶσαν πονηρὰ καὶ μοιχαλίδα, καθὼς ἀγαπᾷ κύριος τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, καὶ αὐτοὶ ἀποβλέπουσιν ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους, καὶ φιλοῦσι πέμματα μετὰ σταφίδων. καὶ ἐμισθωσάμην αὐτὴν ἐμαυτῷ πεντεκαίδεκα ἀργυρίων, καὶ γόμορ κριθῆς, καὶ νεβὲλ οἴνου. καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν, ἡμέρας πολλὰς καθήσῃ ἐπ' ἐμοί, ἐν μὴ πορνεύσῃς, οὐδὲ μὴ γένῃ ἀνδρί, καὶ ἐγὼ ἐπὶ σοί. διότι ἡμέρας πολλὰς καθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, οὐκ ὄντος βασιλέως, οὐδὲ ὄντος ἄρχοντος, οὐδὲ οὔσης θυσίας, οὐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου, οὐδὲ ἱερατείας, οὐδὲ δήλων. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, καὶ ἐπιζητήσουσι κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ Δαυὶδ τὸν βασιλέα αὐτῶν, καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ κυρίῳ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν.

Ca.4.

Ἀκούσατε λόγον κυρίου υἱοὶ Ἰσραήλ, διότι κρίσις τῷ κυρίῳ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια, οὐδὲ ἔλεος, οὐδὲ ἐπίγνωσις θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀρὰ καὶ ψεῦδος, καὶ φόνος καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεία κέχυται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγουσι. διὰ τοῦτο πενθήσει ἡ γῆ σὺν πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν, σὺν τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ καὶ σὺν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ. καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης ἐκλείψουσιν, ὅπως μηδεὶς μήτε δικάζηται μήτε ἐλέγχῃ μηδείς· ὁ δὲ λαός μου ὡς ἀντιλεγόμενος ἱερεύς. καὶ ἀσθενήσει ἡμέρας, καὶ ἀσθενήσει καὶ προφήτης μετὰ σοῦ. νυκτὶ ὡμοίωσα τὴν μητέρα σου, ὡμοιώθη ὁ λαός μου ὡς οὐκ ἔχων γνῶσιν, ὅτι σὺ ἐπίγνωσιν ἀπώσω. κἀγὼ ἀπώσομαί σε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι· καὶ ἐπελάθου νόμου θεοῦ σου, ἐπιλήσομαι τέκνων σου κἀγώ. κατὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν οὕτως ἥμαρτόν μοι· τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς ἀτιμίαν θήσομαι. ἁμαρτίας λαοῦ μου φάγονται, καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν λήψονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ ἔσται καθὼς ὁ λαός, οὕτως καὶ ὁ ἱερεύς· καὶ ἐκδικήσω ἐπ' αὐτοὺς τὰς ὁδοὺς αὐτῶν

Et seminabo eam mihi in terra: & miserebor eius que fuit absq̧ mĩa. Et dicã non pplo meo: ppls me⁹ es tu: & ipse dicet: deus meus es tu. 3.

ET dixit dñs ad me. Adhuc vade & dilige mulierem dilectã amico & adulteram: sicut diligit dñs filios israel: & ipsi respiciunt ad deos alienos: & diligunt vinacia vuarum. Et fodi eam mihi quindecim argenteis: & choro ordei & dimidio choro ordei: & dixi ad eam. Dies multos expectabis me. Non fornicaberis: & nõ eris viro: sed & ego expectabo te. Quia dies multos sedebũt filii israel sine rege & sine pricipe & sine sacrificio & sine altari & sine ephot & sine theraphi. Et post hec reuertẽtur filii israel: & querent dñm deum suum & dauid regẽ suũ: & pauebũt ad dominum & ad bonũ eius in nouissimo dierum. 4.

HVdite verbum dñi filii isrl: qa iudiciũ dño cum habitatoribus terre. Non est enĩ veritas & nõ est mia: & non est scientia dei in terra. Maledictũ & mendaciũ & homicidiũ & furtũ & adulteriũ inundauerunt: & sanguis sanguinẽ tetigit. Propter hoc lugebit tra: & infirmabitur oĩs qui hitat in ea. In bestia agri & i volucre celi: sed & pisces maris cõgregabũtur. Verũtñ vnusq̧sq̧ nõ iudicet & nõ arguatur vir. Ppls eni tu⁹ sicut hi q cõtradicũt sacerdoti: & corrues hodie & corruet ẽt ppheta tecũ. Nocte tacere feci matrẽ tuã. Cõticuit ppls me⁹: eo q nõ habuerit sciẽtiã: qa tu sciaȝ repulisti: repellã te ne sacerdotio fũgaris mihi. Et oblita es legis dei tui: obliuiscar filiorꝝ tuorũ & ego. Secundũ multitudinẽ eorꝝ sic peccauerũt mihi: gloriã eorũ in ignominiam cõmutabo. Pctã ppli mei comedẽt: & ad iniqtatẽ eorꝝ sublenabũt aias eorꝝ. Et erit sicut populus: sic sacerdos. Et visitabo sup eum

וּזְרַעְתִּיהָ לִּי בָּאָרֶץ וְרִחַמְתִּי אֶת לֹא רֻחָמָה וְאָמַרְתִּי לְלֹא עַמִּי עַמִּי אַתָּה וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהָי׃

Cap.iij.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עוֹד לֵךְ אֱהַב אִשָּׁה אֲהֻבַת רֵעַ וּמְנָאָפֶת כְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם פֹּנִים אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאֹהֲבֵי אֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים׃ וָאֶכְּרֶהָ לִּי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כָּסֶף וְחֹמֶר שְׂעֹרִים וְלֶתֶךְ שְׂעֹרִים׃ וָאֹמַר אֵלֶיהָ יָמִים רַבִּים תֵּשְׁבִי לִי לֹא תִזְנִי וְלֹא תִהְיִי לְאִישׁ וְגַם אֲנִי אֵלָיִךְ׃ כִּי יָמִים רַבִּים יֵשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין מֶלֶךְ וְאֵין שָׂר וְאֵין זֶבַח וְאֵין מַצֵּבָה וְאֵין אֵפוֹד וּתְרָפִים׃ אַחַר יָשֻׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם וּפָחֲדוּ אֶל יְהוָה וְאֶל טוּבוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים׃

Cap.iiij.

שִׁמְעוּ דְבַר יְהוָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי רִיב לַיהוָה עִם יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי אֵין אֱמֶת וְאֵין חֶסֶד וְאֵין דַּעַת אֱלֹהִים בָּאָרֶץ׃ אָלֹה וְכַחֵשׁ וְרָצֹחַ וְגָנֹב וְנָאֹף פָּרָצוּ וְדָמִים בְּדָמִים נָגָעוּ׃ עַל כֵּן תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְאֻמְלַל כָּל יוֹשֵׁב בָּהּ בְּחַיַּת הַשָּׂדֶה וּבְעוֹף הַשָּׁמָיִם וְגַם דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵפוּ׃ אַךְ אִישׁ אַל יָרֵב וְאַל יוֹכַח אִישׁ וְעַמְּךָ כִּמְרִיבֵי כֹהֵן׃ וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמְּךָ לָיְלָה וְדָמִיתִי אִמֶּךָ׃ נִדְמוּ עַמִּי מִבְּלִי הַדָּעַת כִּי אַתָּה הַדַּעַת מָאַסְתָּ וְאֶמְאָסְאךָ מִכַּהֵן לִי וַתִּשְׁכַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיךָ אֶשְׁכַּח בָּנֶיךָ גַּם אָנִי׃ כְּרֻבָּם כֵּן חָטְאוּ לִי כְּבוֹדָם בְּקָלוֹן אָמִיר׃ חַטַּאת עַמִּי יֹאכֵלוּ וְאֶל עֲוֹנָם יִשְׂאוּ נַפְשׁוֹ׃ וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן וּפָקַדְתִּי עָלָיו

דרכיו ומעלליו אשיב לו: ואכלו ולא ישבעו הזנו ולא יפרצו כי את יהוה עזבו לשמר: זנות ויין ותירוש יקח לב: עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כי רוח זנונים התעה ויזנו מתחת אלהיהם: על ראשי ההרים יזבחו ועל הגבעות יקטרו תחת אלון ולבנה ואלה כי טוב צלה על כן תזנינה בנותיכם וכלותיכם תנאפנה: לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה כי הם עם הזנות יפרדו ועם הקדשות יזבחו ועם לא יבין ילבט: אם זנה אתה ישראל אל יאשם יהודה ואל תבאו הגלגל ואל תעלו בית און ואל תשבעו חי יהוה: כי כפרה סררה סרר ישראל עתה ירעם יהוה ככבש במרחב: חבור עצבים אפרים הנח לו: סר סבאם הזנה הזנו אהבו הבו קלון מגניה: צרר רוח אותה בכנפיה ויבשו מזבחותם:

Cap.v.

שמעו זאת הכהנים והקשיבו בית ישראל ובית המלך האזינו כי לכם המשפט כי פח הייתם למצפה ורשת פרושה על תבור: ושחטה שטים העמיקו ואני מוסר לכלם: אני ידעתי אפרים וישראל לא נכחד ממני כי עתה הזנית אפרים נטמא ישראל: לא יתנו מעלליהם לשוב אל אלהיהם כי רוח זנונים בקרבם ואת יהוה לא ידעו: וענה גאון ישראל בפניו וישראל ואפרים יכשלו בעונם כשל גם יהודה עמם: בצאנם ובבקרם ילכו לבקש

vias eius & cogitationes eius reddā ei. Et comedent & nō saturabūtur. fornicati sunt & nō cessauerūt: qm̄ dn̄m dereliquerunt in non custodiēdo. Fornicatio & vinum & ebrietas auferunt cor. Populus meus in ligno suo interrogauit & baculus eius annunciauit ei. Spūs enī fornicationū decepit eos: & fornicati sunt a deo suo. Sup capita montiū sacrificabant: & sup colles accendebāt thymiama subtꝰ q̄rcū & poplm̄ & terebinthū qa bona erat vmbra eius. Ideo fornicabūtur filie vr̄e: & sponse vr̄e adultere erūt. Nō visitabo sup filias vr̄as cū fuerint fornicate: & sup spōsas vr̄as cū adulterauerint: qm̄ ipsi cū meretricibus cōuersabātur: & cū effeminatis sacrificabāt. Et populus nō intelligens vapulabit. Si fornicaris tu israel: nō delinquat saltē iuda. Et nolite īgredi in galgala & nō ascenderis in bethauē neq̧ iuraueritis: viuit dn̄s. Qm̄ sicut vacca lasciuiēs declinauit israel. Nunc pascet eos dn̄s q̄si agnū in latitudine. Particeps idoloꝝ effrai: dimitte eū. Separatū est cōuiuiū eorū fornicatiōe fornicati sunt: dilexerūt afferre ignominiā ꝓtectores eiꝰ. Ligauit eū spūs in alis suis: & cōfundētur a sacrificiis suis. 5.

Audite hoc sacerdotes: & attendite domus israel: & domꝰ regis auscultate: quia vobis iudiciū. Qm̄ laqueus facti estis speculationi: & sicut rete expansum super thabor: & victias declinastis in ꝓfundū: et ego eruditor oīm eorū. Ego scio effraim: & isrl̄ nō est abscōditus a me. Quia nūc fornicatus ē effraim: cōtaminatꝰ est israel. Non dabūt cogitationes suas vt reuertantur ad deū suū: qa spiritus fornicationū in medio eorū: & dn̄m nō cognouerūt. Et r̄ndebit arrogātia israel in facie eiꝰ & israel & effraim ruēt in iniqtate sua. Ruet etiā iudas cum eis. In gregibus suis & in armentis suis vadent ad querendum

את יהוה ולא ימצאו חלץ מהם: ביהוה בגדו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם חדש את חלקיהם: תקעו שופר בגבעה חצצרה ברמה הריעו בית און אחריך בנימין: אפרים לשמה תהיה ביום תוכחה בשבטי ישראל הודעתי נאמנה: היו שרי יהודה כמסיגי גבול עליהם אשפוך כמים עברתי: עשוק אפרים רצוץ משפט כי הואיל הלך אחרי צו: ואני כעש לאפרים וכרקב לבית יהודה: וירא אפרים את חליו ויהודה את מזרו וילך אפרים אל אשור וישלח אל מלך ירב והוא לא יוכל לרפא לכם ולא יגהה מכם מזור: כי אנכי כשחל לאפרים וככפיר לבית יהודה אני אני אטרף ואלך אשא ואין מציל: אלך אשובה אל מקומי עד אשר יאשמו ובקשו פני בצר להם

Cap.vi.

ישחרנני: לכו ונשובה אל יהוה כי הוא טרף וירפאנו יך ויחבשנו: יחינו מימים ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו: ונדעה נרדפה לדעת את יהוה כשחר נכון מצאו ויבוא כגשם לנו כמלקוש יורה ארץ: מה אעשה לך אפרים מה אעשה לך יהודה וחסדכם כענן בקר וכטל משכים הלך: על כן חצבתי בנביאים הרגתים באמרי פי ומשפטיך אור יצא: כי חסד חפצתי ולא זבח ודעת אלהים מעלות: והמה כאדם עברו ברית שם בגדו בי: גלעד קרית פעלי און עקבה מדם: וכחכי איש

dominum: & non inuenient: Ablatus est ab eis. In dn̄o preuaricati sunt: qa filios alienos genuerūt. Nunc deuorabit eos mensis cū partibus suis. Clangite buccina in gabaa tuba in rama. Vlulate in bethauē: post tergum tuum beniamin. Effraim in desolatione erit. In die correptiōis in tribubus israel ostendi fidem. Facti sunt prīcipes iuda quasi assumētes terminū: sup eos effundā quasi aquā iram meā. Calūniā patiens est effraim fractus iudicio: quoniam cepit abire post sordes. Et ego quasi tinea effraim: & quasi putredo domui iuda. Et vidit effraim languorē suū: & iudas vinculum suum. Et abiit effraim ad assur: & misit ad regem vltorem: & ipse non poterit sanare vos: nec soluere poterit a vobis viculū. Quoniā ego quasi leena effraim: et quasi catulus leonis domui iuda. Ego ego capiam & vadam: tollā: & nō est qui eruat. Vadens reuertar ad locum meū: donec deficiatis & q̄ratis faciē meā. 6.

In tribulatione sua mane consurgent ad me. Venite & reuertamur ad dn̄m: qa ipse cepit & sanabit nos: percutiet & curabit nos. Viuificabit nos post duos dies: ī die tertia suscitabit nos: & viuemꝰ ī cōspectu eiꝰ: sciemus seq̄murq̧ vt cognoscamꝰ dn̄s. Quasi diluculū ꝑparatꝰ est egressus eius: & veniet q̄si imber nobis tēporaneus & serotinꝰ terre. Quid faciā tibi effraim: qd faciā tibi iuda? Misericordia vr̄a q̄si nubes matutina: & q̄si ros mane ꝑtrāsiēs. Propter hoc dolaui in ꝓphetis: & occidi eos ī verbis oris mei & iudicia tua q̄si lux egredietur. Quia miām volui & nō sacrificiū: & sciētiā dei plus q̄ holocaustū. Ipsi aūt sicut adā trāgressi sunt pactū: ibi ꝑuaricati sunt in me. Galaad ciuitas operātiū idolū supplātata sanguine: & quasi fauces viroꝝ

Pri̅tiua.heb. Tex.heb.Osee.vij. Trāſla.B.Hie. Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.

נדודים חבר כהנים דרך ירצחו
שכמה כי זמה עשו׃ בבית ישראל
ראיתי שעריריה שם זנות
לאפרים נטמא ישראל׃ גם יהודה
שת קציר לך בשובי שבות עמי׃

Cap.vij.

כרפאי לישראל ונגלה עון
אפרים ורעות שמרון כי פעלו שקר
וגנב יבוא פשט גדוד בחוץ׃ ובל
יאמרו ללבבם כל רעתם זכרתי
עתה סבבום מעלליהם נגד פני
היו׃ ברעתם ישמחו מלך ובכחשיהם
שרים׃ כלם מנאפים כמו תנור
בערה מאפה ישבות מעיר
מלוש בצק עד חמצתו׃ יום מלכנו
החלו שרים חמת מיין משך ידו
את לצצים׃ כי קרבו כתנור לבם
בארבם כל הלילה ישן אפהם
בקר הוא בער כאש להבה׃ כלם
יחמו כתנור ואכלו את שפטיהם
כל מלכיהם נפלו אין קרא בהם
אלי׃ אפרים בעמים הוא יתבולל
אפרים היה עגה בלי הפוכה׃
אכלו זרים כחו והוא לא ידע גם
שיבה זרקה בו והוא לא ידע׃
וענה גאון ישראל בפניו ולא
שבו אל יהוה אלהיהם ולא
בקשהו בכל זאת׃ ויהי אפרים
כיונה פותה אין לב מצרים קראו
אשור הלכו׃ כאשר ילכו אפרוש
עליהם רשתי כעוף השמים
אורידם איסרם כשמע לעדתם׃
אוי להם כי נדדו ממני שד
להם כי פשעו בי ואנכי אפדם
והמה דברו עלי כזבים׃ ולא
זעקו אלי בלבם כי יילילו
על משכבותם על דגן ותירוש

nlatronū oparticeps pſacerdotū in qvia rinterficientiū pergentes de ſſychen: tqa uſcel? xopati ſūt. yIn domo zisrael avidi bhorrendū: cibi dfornicationes ∞∞∞∞ eeffraim: fcōtaminat? eſt gisrael. Sed h& iiuda kpone lmeſſe mtibi: ncū ꝯuertero ocaptiuitatē ppplī mei. 7.

Cum ſanare vellem bisrael: creuelata eſt ∞ diniqtas eeffraim: f& malicia gſamarie: hqa iopati ſūt kmēdaciū. lEt fur mingreſſus eſt nſpoliās olatrūculus pforis. qEt ne forte rdicant sin cordib? ſuis toēm uma liciā eorū xme recordatū. yNunc zcircūdederūt eos aadinuētiōes ſue bcorā cfacie mea dfacte ſunt. eIn malicia ſua fletificauerunt grege: h& in mēdaciis ſuis iprincipes. kOēs ladulterātes mqſi ncliban? oſuccēſus pa coquēte. qQuieuit paululū rciuitas sa cōmixtione tfermēti: udonec xfermētaretur totū. yDies zregis noſtri: aceperūt bprincipes cfurere da vino. eExtendit fmanū ſuā gcū hilluſorib?: iqa kapplicauerūt lqſi clibanū mcor ſuū ncū inſidiaretur eis. oTota pnocte qdormiuit rcoquēs eos: smane tipſe uſuccēſus xquaſi ignis yflāme. zOēs acalefacti ſūt bqſi cliban? c& deuorauerūt dindices ſuos. fOēs greges eorū hceciderūt: inō eſt kq clamet lin eis mad me. nEffraim oin pplīs pipſe qcōmiſcebatur. rEffraī fact? seſt tſubcinerici? panis: q unō xreuerſatur. yComederūt zalieni arobur eius: b& ipſe cneſciuit. Sed e& fcani geffuſi ſunt hin eo: l& ipſe kignorauit. mEt hūiliabitur nſupbia pisrl qin facie ei?. rNec sreuerſi ſunt tad udñm xdeū ſuū: y& non zqſierūt eū ain oīb? bhis. cEt fact? eſt deffraim eqſi colūba fſeducta gnō habēs hcor. iEgyptū kinuocabāt: ad lassyrios mabierūt. Et ncū oꝓfecti fuerīt: pexpādā qſup eos rrete meū: & sqſi volucrē tceli udetrahā eos. xCedā eos yſm audiōnē zcetus eoꝝ. aVe beis: cqm drecceſſerūt ea me. fVaſtabūtur: gqa preuaricati ſunt kin me. lEgo mredemi eos: n& ipſi olocuti ſunt pcōtra me qmēdacia. rEt non sclamauerūt tad me uin corde ſuo xſed yvlulabant ∞ zin acubilibus ſuis. bSuper ctriticum d& vinum ∞∞

πειρατοῦ, ἔκρυψαν ἱερεῖς ὁδόν, ἐφόνευσαν σίκιμα, ὅτι ἀνομίαν ἐποίησαν ἐν τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. εἶδον φρικώδη ἐκεῖ πορνείαν τοῦ ἐφραίμ, ἐμιάνθη ἰσραὴλ καὶ ἰούδας, ἄρχου τρυγᾶν σεαυτῷ ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου. Ca.7.

Ἐν τῷ ἰάσασθαί με τὸν ἰσραήλ, καὶ ἀπεκαλύφθη ἡ ἀδικία ἐφραίμ, καὶ ἡ κακία σαμαρείας, ὅτι ἠργάσαντο ψευδῆ. καὶ κλέπτης πρὸς αὐτὸν εἰσελεύσεται ἐκδιδύσκων λῃστὴς ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. ὅπως συνᾴδωσιν ὡς ᾄδοντες τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, πάσας τὰς κακίας αὐτῶν ἐμνήσθην. νῦν ἐκύκλωσαν αὐτοὺς τὰ διαβούλια αὐτῶν, ἀπέναντι τοῦ προσώπου μου ἐγένοντο, ἐν ταῖς κακίαις αὐτῶν ἔφραναν βασιλεῖς, καὶ ἐν τοῖς ψεύδεσιν αὐτῶν ἄρχοντας. πάντες μοιχεύοντες ὡς κλίβανος καιόμενος εἰς πέψιν κατακαύματος ἀπὸ τῆς φλογὸς ἀπὸ φυράσεως στέατος ἕως τοῦ ζυμωθῆναι αὐτό. ἡμέραι τῶν βασιλέων ὑμῶν, ἤρξαντο οἱ ἄρχοντες θυμοῦσθαι ἐξ οἴνου. ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ μετὰ λοιμῶν, διότι ἀνεκαύθησαν ὡς κλίβανος αἱ καρδίαι αὐτῶν ἐν τῷ καταρρίπτεσθαι αὐτούς, ὅλην τὴν νύκτα ὕπνου ἐφραὶμ ἐνεπλήσθη, πρωὶ ἐγενήθη ἀνεκαύθη ὡς πυρὸς φέγγος. πάντες ἐθερμάνθησαν ὡς κλίβανος, καὶ κατέφαγον τοὺς κριτὰς αὐτῶν, πάντες οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἔπεσον, οὐκ ἦν ὁ ἐπικαλούμενος ἐν αὐτοῖς πρός με. ἐφραὶμ ἐν τοῖς λαοῖς αὐτοῦ συνανεμίγνυτο. ἐφραὶμ ἐγένετο ἐγκρυφίας οὐ μεταστρεφόμενος. κατέφαγον ἀλλότριοι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ οὐκ ἔγνω, καὶ πολιαὶ ἐξήνθησαν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω. καὶ ταπεινωθήσεται ἡ ὕβρις τοῦ ἰσραὴλ εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέστρεψαν πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐξεζήτησαν αὐτὸν ἐν πᾶσι τούτοις. καὶ ἦν ἐφραὶμ ὡς περιστερὰ ἄνους οὐκ ἔχουσα καρδίαν. αἴγυπτον ἐπεκαλεῖτο, καὶ εἰς ἀσσυρίους ἐπορεύθησαν. καθὼς ἂν πορεύωνται, ἐπιβαλῶ ἐπ' αὐτοὺς τὸ δίκτυόν μου, καθὼς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατάξω αὐτούς, παιδεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ ἀκοῇ τῆς θλίψεως αὐτῶν. οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ' ἐμοῦ. δείλαιοί εἰσιν, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ. ἐγὼ δὲ ἐλυτρωσάμην αὐτούς, αὐτοὶ δὲ κατελάλησαν κατ' ἐμοῦ ψευδῆ. καὶ οὐκ ἐβόησαν πρός με αἱ καρδίαι αὐτῶν, ἀλλ' ἢ ὠλόλυζον ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν. ἐπὶ σίτῳ καὶ οἴνῳ

Trāſ.gre.lxx.cū inter.lati. Trāſla.B.Hie. Tex.he.Oſee.viij.ix. Pri̅tiua.heb.

κατετέμνοντο. ἐπαιδεύθησαν ἐν ἐμοί. καὶ ἐγὼ κατίσχυσα τοὺς βραχίονας αὐτῶν, καὶ εἰς ἐμὲ ἐλογίσαντο πονηρά, ἐπεστράφησαν εἰς οὐθέν, ἐγένοντο ὡς τόξον ἐντεταμένον. πεσοῦνται ἐν ῥομφαίᾳ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν δι' ἀπαιδευσίαν γλώσσης αὐτῶν. οὗτος ὁ φαυλισμὸς αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτου.

Ca.8. Εἰς κόλπον αὐτῶν ὡς γῆ, ὡς ἀετὸς ἐπ' οἶκον κυρίου, ἀνθ' ὧν παρέβησαν τὴν διαθήκην μου, καὶ κατὰ τοῦ νόμου μου ἠσέβησαν. ἐμὲ κεκράξονται, ὁ θεὸς ἐγνώκαμέν σε, ὅτι ἰσραὴλ ἀπεστρέψατο ἀγαθά, ἐχθρὸν κατεδίωξαν. ἑαυτοῖς ἐβασίλευσαν καὶ οὐ δι' ἐμοῦ, ἦρξαν καὶ οὐκ ἐγνώρισάν μοι. τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν ἐποίησαν ἑαυτοῖς εἴδωλα, ὅπως ἐξολοθρευθῶσιν. ἀπότριψαι τὸν μόσχον σου σαμάρεια, παρωξύνθη ὁ θυμός μου ἐπ' αὐτούς· ἕως τίνος οὐ μὴ δύνωνται καθαρισθῆναι ἐν τῷ ἰσραήλ; καὶ αὐτὸ τέκτων ἐποίησε, καὶ οὐ θεός ἐστι. διότι πλανῶν ἦν ὁ μόσχος σου σαμάρεια, ὅτι ἀνεμόφθορα ἔσπειραν, καὶ ἡ καταστροφὴ αὐτῶν ἐκδέξεται αὐτά. δράγμα οὐκ ἔχον ἰσχὺν τοῦ ποιῆσαι ἄλευρα, ἐὰν δὲ καὶ ποιήσῃ, ἀλλότριοι καταφάγονται αὐτά. κατεπόθη ἰσραήλ, νῦν ἐγένοντο ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὡς σκεῦος ἄχρηστον. ὅτι αὐτοὶ ἀνέβησαν εἰς ἀσσυρίους, ἀνέθαλε καθ' ἑαυτὸν ἐφραίμ, δῶρα ἠγάπησεν, διὰ τοῦτο παραδοθήσονται τοῖς ἔθνεσι. νῦν εἰσδέξομαι αὐτούς, καὶ κοπάσουσι μικρὸν τοῦ χρίειν βασιλέα καὶ ἄρχοντας. ὅτι ἐπλήθυνεν ἐφραὶμ θυσιαστήρια εἰς ἁμαρτίας, ἐγένοντο αὐτῷ θυσιαστήρια ἠγαπημένα. γράψω αὐτῷ πλῆθος, καὶ τὰ νόμιμα αὐτοῦ εἰς ἀλλότρια ἐλογίσθησαν, θυσιαστήρια τὰ ἠγαπημένα. διότι ἐὰν θύσωσι θυσίαν, καὶ φάγωσι κρέα, κύριος οὐ προσδέξεται αὐτά. νῦν μνησθήσεται τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ ἐκδικήσει τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· αὐτοὶ εἰς αἴγυπτον ἀπέστρεψαν, καὶ ἐν ἀσσυρίοις ἀκάθαρτα φάγονται. καὶ ἐπελάθετο ἰσραὴλ τοῦ ποιήσαντος αὐτόν, καὶ ᾠκοδόμησαν τεμένη, καὶ ἰούδας ἐπλήθυνε πόλεις τετειχισμένας. καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς τὰς πόλεις αὐτοῦ, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῶν. Ca.9.

Μὴ χαῖρε ἰσραήλ, μηδὲ εὐφραίνου καθὼς οἱ λαοί, διότι ἐπόρνευσας ἀπὸ τοῦ θεοῦ σου, ἠγάπησας δόματα ἐπὶ πᾶσαν

eruminabāt & frecceſſerūt ga me. hEt ego ierudiui eos et kcōfortaui lbrachia eoꝝ: m& in me ncogitauerūt omaliciā: preuerſi ſunt vt eſſent qabſqꝫ riugo: facti ſſūt tqſi arcus udoloſus. xCadēt yin gladio zprīcipes eorū aa furore blīgue ſue. cIſta dſubſānatio eoꝝ ein tra fegypti. 8

In bgutture tuo ſit ctuba dqſi aqla eſup fdomū gdñi: hꝓ eo qꝫ itranſgreſſi ſunt kfedus meū: l& mlegē meā npuaricati ſunt. oMe pinuocabūt qdeus me? & rcognouimus te sisrael. tProiecit uisrl xbonū: yinimicus zperſequetur eū. aIpſi bregnauerunt c& nō dex me: eprincipes extiterūt f& nō gcognoui. hAurū ſuū i& argentū ſuū kfecerūt lſibi midola: nvt oiteriret. pProiect? eſt qvitulus tu? rſamaria. sIratus eſt tfuror me? uin eis. xVſqꝫquo ynō zpoterūt bemūdari: cquia dex iſrael: e& ipſe eſt. fArtifex gfecit illū: h& nō keſt ldeus: lquoniā in laranearum telas merit nvitulus oſamarie: pqa qventū rſeminabūt s& turbinē tmetēt. uCulmus ſtans xnō eſt yin eo zgermē: anō bfaciet cfarinā. Qd & eſi ffecerit: falieni gcomedent eā: hdeuoratus eſt iiſrael. kNunc lfactus eſt min nationibus nqſi vas immundū: rquia sipſi tafcenderūt ad uaſſur. xOnager yſolitari? zſibi aeffraim. bMunera dederūt camatorib? ſuis: ſed d& ecū fmercede cōduxerūt gnationes: hNūc icōgregabo eos ket quieſcēt lpaulifper mab onere nregis & opricipū. pQuia qmltiplicauit reffraim saltaria tad peccādū: ufacte ſūt xei yare zi delictū. aScribā bei cmltiplices dleges meaſ: qꝫ evelut falienē gcōputate ſunt. hHoſtias iofferēt: kimmolabūt lcarnes m& comedent: & ndñs onō pſuſcipiet eas. qNūc rrecordabitur siniqtatis eoꝝ t& viſitabit upctā eoꝝ. xIpſi in yegyptū zcōuertētur. aEt oblitus eſt bisrael cfactoris ſui: d& edificauit fdelubra: g& iudas hmultiplicauit ivrbes kmunitas. ∞∞∞∞∞ lEt mittā migne nin ciuitates eius: o& deuorabit ∞ pedes illius. 9.

Noli bletari ∞∞∞∞∞ cisrael: dnoli eexultare ficut populi gqa hfornicatus es ka deo tuo. lDilexiſti mmercedem nſup oomnes

יתגוררו יסורו בי׃ ואני יסרתי
חזקתי זרועתם ואלי יחשבו רע׃
ישובו לא על היו כקשת רמיה
יפלו בחרב שריהם מזעם לשונם
זו לעגם בארץ מצרים׃

Cap.viij.

אל חכך שפר כנשר על בית
יהוה יען עברו בריתי ועל תורתי
פשעו׃ לי יזעקו אלהי ידענוך
ישראל׃ זנח ישראל טוב אויב
ירדפו׃ הם המליכו ולא ממני
השירו ולא ידעתי כספם וזהבם
עשו להם עצבים למען יכרת׃ זנח
עגלך שמרון חרה אפי בם עד
מתי לא יוכלו נקין׃ כי מישראל
והוא חרש עשהו ולא אלהים
הוא כי שבבים יהיה עגל שמרון׃
כי רוח יזרעו וסופתה יקצרו קמה
אין לו צמח בלי יעשה קמח אולי
יעשה זרים יבלעהו׃ נבלע ישראל
עתה היו בגוים ככלי אין חפץ
בו׃ כי המה עלו אשור פרא בודד
לו אפרים התנו אהבים׃ גם כי
יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו
מעט ממשא מלך שרים׃ כי הרבה
אפרים מזבחות לחטא היו לו
מזבחות לחטא׃ אכתוב לו רבו
תורתי כמו זר נחשבו׃ זבחי הבהבי
יזבחו בשר ויאכלו יהוה לא
רצם עתה יזכר עונם ויפקד
חטאתם המה מצרים ישובו׃ וישכח
ישראל את עשהו ויבן היכלות
ויהודה הרבה ערים בצרות
ושלחתי אש בעריו ואכלה
ארמנתיה׃

Cap.ix.

אל תשמח
ישראל אל גיל כעמים כי זנית
מעל אלהיך אהבת אתנן על כל

Trāsla.B.Hie.

areas tritici. Area & torcular non pascet eos: & vinum mentietur eis. Non habitabūt in terra domini. Reuersus est effraim in egyptum & in assyriis pollutū comedit. Non libabunt dño vinū: & non placebunt ei. Sacrificia eorū quasi panis lugentium. Oēs qui comedent eum cōtaminabūtur: qa panis eorū aīe ipsorū: non intrabunt in domū dñi. Quid facietis in die solēni: in die festiuitatis dñi? Ecce eni3 pfecti sunt a vastitate. Egyptus cōgregabit eos: mēphis sepeliet eos. Desiderabile argentū eorū vrtica hereditabit: lapa in tabernaculis eorū. Venerūt dies visitationis: venerūt dies retributionis. Scitote israel stultū pphetā: insanū virū spūalem. Propter multitudinē iniqtatis tue: & multitudinem amētie. Speclator effraim cū deo meo: ppheta laqus ruine fact⁹ est sup oēs vias ei⁹. Insania in domo dei ei⁹. Profunde peccauerūt sicut in dieb⁹ gabaa. Recordabitur iniquitatis eorū: & visitabit pctā eorū. Quasi vuas in deserto inueni israel: qsi prima poma ficulnee in cacumine ei⁹ vidi pres eorū. Ipsi aūt intrauerūt ad beelphegor & abalienati sunt in cōfusione: & facti sunt abominabiles sicut ea q̄ dilexerūt. Effraim qsi auis auolauit. Gloria eorū a partu: & ab vtero & a cōceptu. Quod & si enutrierit filios suos absq3 liberis eos faciā in hoibus. Sed & ve eis cū recessero ab eis. Effraim vt vidi tyrus erat fundata in pulchritudine. Et effraim educet ad interfectorē filios suos. Da eis domine. Quid dabis eis? Da eis vuluā sine liberis & vbera arentia. Omnes nequitie eorū in galgal: quia exosos habui eos. Propter maliciā adinuētionū eorū: de domo mea eiciā eos. Nō addā vt diligā eos. Oēs principes eorū recedētes. Percussus est effraim: radix eorum exiccata est. Fructū nequaq3 facient. Qd & si genuerint interficiam amantissima vteri eorū. Abiiciet eos deus meus: quia nō audierūt eum: & erunt vagi in nationibus. 10.

Uitis frondosa israel: fructus adeqtus est ei. Secundū multitudinē fructus sui multiplicauit altaria: iuxta vbertatem terre sue: exuberauit simulachris. Diuisum est cor eorū: nūc interibūt. Ipse confringet simulachra eorū: depopulabitur aras eorū. Quia nūc dicent: non est rex nobis. Non eni timem⁹ dñm. Et rex qd faciet nobis? Loquimini verba visionis inutilis: & ferietis fedus cū mēdacio: & germinabit quasi amaritudo iudiciū sup sulcos agri. Vaccas bethauē coluerūt habitatores samarie. Quia luxit sup eum ppls ei⁹: & editui ei⁹ sup eū exultauerūt in gloria ei⁹: qa migrauit ab eo. Siquidē & ipse in assur delatus ē munus regi vltori. Cōfusio effraim capiet: & cōfundetur israel in volūtate sua. Trāsire fecit samaria regem suū qsi spumā sup faciē aque. Et dispergētur excelsa idoli peccatū israel. Lapa & tribulus ascendet super aras eorum. Et dicent montibus operite nos: & collibus cadite sup nos. Ex diebus gabaa peccauit israel. Ibi steterūt. Non cōprehendet eos in gabaa pliū sup filios iniqtatis. Iuxta desideriū meū corripiā eos. Cōgregabūtur sup eos populi cū corripietur pter duas iniqtates suas. Effraim vitula docta diligere trituram & ego trāsiui sup pulchritudinē colli ei⁹. Ascendā sup effraim. Arabit iudas: confringet sibi sulcos iacob. Seminate vobis in iusticia & metite in ore mie: innouate vobis nouale. Tēpus autē requirēdi dñm: cum venerit qui docebit vos iusticiā. Arastis impietatem: iniquitatem messuistis comedistis frugem mendacii. Quia cōfisus es in viis tuis & in multitudine fortiū tuorū.

cōsurget tumult⁹ in populo tuo: & oēs munitiones tue vastabūtur: sicut vastatus est salmana a domo ei⁹ q vindicauit baal: in die prelii matre sup filios allisa. Sic fecit vobis bethel a facie malitie nequitiarum vestrarum. 11.

Sicut mane transit: pertrāsit rex israel. quia puer israel & dilexi eum: & ex egypto vocaui filiū meū. Vocauerunt eos sicut abierunt a facie eorum: baalim immolabant: & simulachris sacrificabāt. Et ego q̄si nutricius effraim portabā eos in brachiis meis: & nescierunt q̄ curarē eos. In funiculis adam traham eos in vinculis charitatis. Et ero eis quasi exaltās iugū sup maxillas eorū: & declinaui ad eum vt vesceretur. Nō reuertetur in terrā egypti & assur ipse rex eius: quoniā noluerunt cōuerti. Cepit gladius in ciuitatibus eius: & cōsumet electos eius: & comedet capita eorum. Et populus me⁹ pēdebit ad reditū meū. Iugum aūt imponetur eis simul: qd̄ nō auferetur. Quō dabo te effraim: ptegam te israel: Quō dabo te sicut adama: ponam te vt seboi. Conuersum est in me cor meū: pariter cōturbata est plenitudo mea. Non faciā furorem ire mee. Non cōuertar vt disperdā effraim: qa deus ego & non homo. In medio tui sanctus & non ingrediar ciuitatē. Post dn̄m ambulabunt. Quasi leo rugiet: quia ipse rugiet & formidabunt filii maris. Et auolabūt quasi auis ex egypto: & quasi colūba de terra assyriorū: & collocabo eos in domibus suis dicit dn̄s. Circundedit me effraim in negatione: & in dolo domus israel. Iudas autē testis descendit cum deo & cum sanctis fidelibus. 12.

Effraim pascit ventū & sequtur estū. Tota die mēdaciū & vastitatē multiplicat & fedus cū

assyriis iniit: & oleum in egyptum ferebat. Iudicium ergo dn̄i cum iuda: & visitatio sup iacob. Iuxta vias ei⁹ & iuxta adinuētiones ei⁹ reddet ei. In vtero supplantauit fratrē suū: & in fortitudine sua directus ē cū angelo. Et inualuit ad angelū & cōfortatus est. Fleuit & rogauit eū: in bethel inuenit eū: & ibi locut⁹ ē nobiscū. Et dn̄s deus exercituū domin⁹ memoriale eius. Et tu ad deum tuū cōuerteris. Misericordiā & iudiciū custodi: & spera in deo tuo semper. Chanaan in manu eius statera dolosa calūniam dilexit. Et dixit effraim. Veruntn̄ diues effectus sum inueni idolū mihi. Oēs labores mei non inuenient mihi iniqtatē quam peccaui. Et ego dominus deus tuus ex terra egypti. Adhuc sedere te faciā in tabernaculis: sicut in diebus festiuitatis. Et locut⁹ sum sup pphetas & ego visionē multiplicaui: & in manu pphetarū assimilat⁹ sū. Si galaad idolū: ergo frustra erant in galgal bobus imolātes. Nam & altaria eorū quasi aceruī super sulcos agri. Fugit iacob in regionem syrie: & seruiuit israel in vxorem: & in vxorem seruauit. In ppheta autem eduxit dominus israel de egypto: & in ppheta seruatus est. Ad iracundiā me puocauit effraim in amaritudinib⁹ suis: & sāguis ei⁹ sup eū veniet: & opprobriū ei⁹ restituet ei dn̄s suus. 13.

Loquēte effraim horror inuasit israel: & deliquit in baal & mortu⁹ est. Et nūc addiderūt ad peccandū: fecerūtq; sibi cōflatile de argento suo q̄si similitudinem idolorum. Factura artificū totum est. His ipsi dicunt. Immolate hoīes vitulos adorātes. Idcirco erunt q̄si nubes matutina: & sic ros matutinus preteriēs. Sicut puluis turbine raptus ex area: & sicut fumus de fumario. Ego autem dominus deus tu⁹ ex terra egypti: & deū absq; me

לֹא תֵדָע וּמוֹשִׁיעַ אַיִן בִּלְתִּי׃ אֲנִי — ידע ישע
יְדַעְתִּיךָ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ תַּלְאֻבוֹת׃ — דבר לאב
כְּמַרְעִיתָם וַיִּשְׂבָּעוּ שָׂבְעוּ וַיָּרָם — שבע רום
לִבָּם עַל כֵּן שְׁכֵחוּנִי׃ וָאֱהִי — היה
לָהֶם כְּמוֹ שָׁחַל כְּנָמֵר עַל דֶּרֶךְ
אַשּׁוּר׃ אֶפְגְּשֵׁם כְּדֹב שַׁכּוּל וְאֶקְרַע — פגש דוב שכל קרע
סְגוֹר לִבָּם וְאֹכְלֵם שָׁם כְּלָבִיא — סגר לבא
חַיַּת הַשָּׂדֶה תְּבַקְּעֵם׃ שִׁחֶתְךָ — חיה בקע
יִשְׂרָאֵל כִּי בִי בְעֶזְרֶךָ׃ אֱהִי
מַלְכְּךָ אֵפוֹא וְיוֹשִׁיעֲךָ בְּכָל עָרֶיךָ — אפה ישע
וְשֹׁפְטֶיךָ אֲשֶׁר אָמַרְתָּ תְּנָה — עיר שפט
לִּי מֶלֶךְ וְשָׂרִים׃ אֶתֶּן לְךָ מֶלֶךְ — נתן אמר
בְּאַפִּי וְאֶקַּח בְּעֶבְרָתִי׃ צָרוּר — נתן לקח
עֲוֹן אֶפְרָיִם צְפוּנָה חַטָּאתוֹ׃ — צרר צפן
חֶבְלֵי יוֹלֵדָה יָבֹאוּ לוֹ הוּא בֵן — ילד בוא
לֹא חָכָם כִּי עֵת לֹא יַעֲמֹד בְּמִשְׁבַּר — עמד שבר
בָּנִים׃ מִיַּד שְׁאוֹל אֶפְדֵּם מִמָּוֶת — בנה שאל
אֶגְאָלֵם אֱהִי דְבָרֶיךָ מָוֶת — פדה גאל
אֱהִי קָטָבְךָ שְׁאוֹל נֹחַם יִסָּתֵר — היה
מֵעֵינָי׃ כִּי הוּא בֵּין אַחִים — סתר
יַפְרִיא יָבוֹא קָדִים רוּחַ יְהוָה — פרא בוא
מִמִּדְבָּר עֹלֶה וְיֵבוֹשׁ מְקוֹרוֹ וְיֶחֱרַב — קדם דבר
מַעְיָנוֹ הוּא יִשְׁסֶה אוֹצַר כָּל — קור חרב
כְּלִי חֶמְדָּה׃ — עין שסה / כלה אשם

Cap. xiiij.

תֶּאְשַׁם שֹׁמְרוֹן כִּי מָרְתָה
בֵּאלֹהֶיהָ בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ עֹלְלֵיהֶם — מרה נפל
יְרֻטָּשׁוּ וְהָרִיּוֹתָיו יְבֻקָּעוּ׃ שׁוּבָה — רטש / הרה בקע
יִשְׂרָאֵל עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי
כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ׃ קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים — לקח
וְשׁוּבוּ אֶל יְהוָה אִמְרוּ אֵלָיו
כָּל תִּשָּׂא עָוֹן וְקַח טוֹב וּנְשַׁלְּמָה — נשא שלם
פָרִים שְׂפָתֵינוּ׃ אַשּׁוּר לֹא — שפה
יוֹשִׁיעֵנוּ עַל סוּס לֹא נִרְכָּב — ישע רכב
וְלֹא נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה — אמר עשה
יָדֵינוּ אֲשֶׁר בְּךָ יְרֻחַם יָתוֹם׃ — יתם
אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אֹהֲבֵם נְדָבָה — רפא שוב

nescies: & saluator non eſt preter me. Ego cognouite in deſerto: in terra ſolitudinis. Iuxta paſcua ſua adimpleti ſunt: & ſaturati ſũt. Et eleuauerũt cor ſuũ & obliti ſunt mei. Et ego ero eis quaſi leena ſicut pardus in via aſſyriorũ. Occurrã eis q̃ſi vrſa raptis catulis & dirũpam interiora iecoris eorũ. Et cõſumã eos ibi q̃ſi leo: beſtia agri ſcindet eos. Perditio tua iſrl: tantũmodo in me auxilium tuum. Vbi eſt rex tuus. Maxime nunc ſaluet te in oĩbus vrbib⁹ tuis. Et iudices tuos de quibus dixiſti: da mihi regem & p̃ncipes. dabo tibi regem in furore meo: & auferã in indignatiõe mea. Colligata eſt iniq̃tas effraim: abſconditũ peccatũ ei⁹. Dolores parturiẽtis venient ei. Ipſe filius non ſapiens. Nũc enim nõ ſtabit in cõtritione filiorũ. De manu mortis liberabo eos: de morte redimã eos. ero mors tua o mors: morſus tu⁹ ero inferne. Cõſolatio abſcondita eſt ab oculis meis: quia ipe inter fratres diuidet. Adducet vrentem ventum dominus de deſerto aſcẽdentẽ: & ſiccabit venas eius & deſolabit fontem eius: ipſe diripiet theſaurum omis vaſis deſiderabilis.

14\.

Pereat ſamaria: q̃m ad amaritudinẽ cõcitauit deũ ſuũ. In gladio pereant: paruuli eorum elidantur: & fete ei⁹ ſcindantur. Conuertere iſrael ad dominũ deum tuum: quoniam corruiſti in iniq̃tate tua. Tollite vobiſcum verba & conuertimini ad dominum & dicite ei. Omnẽ aufer iniq̃tatẽ & accipe bonũ & reddemus vitulos labiorum noſtrorum. Aſſur non ſaluabit nos. Sup equũ non aſcendemus: nec dicemus vltra dii noſtri opera manuũ nr̃aꝝ: q̃a ei⁹ q̃ in te eſt miſereberis pupilli. Sanabo cõtritiones eorũ diligam eos ſpontanee:

nõ cognoſces: ⁊ ſaluator nõ eſt abſq3 me. ego paſcẽs
οὐ γνώσῃ, καὶ σώζων οὐκ ἔστιν πάρεξ ἐμοῦ. ἐγὼ ὁ ποιμαί-
te in ſolitudĩe i t̃ra ĩhitabili ſcd̃m paſcua ſua:
νων σε ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῇ ἀοικήτῳ κατὰ τὰς νομὰς αὐτῶν,
⁊ repleti ſunt in ſaturitate ⁊ exaltata ſunt cor-
καὶ ἐνεπλήσθησαν εἰς πλησμονὴν καὶ ὑψώθησαν αἱ καρδί-
da eoꝝ: ꝓpt̃ hec obliti ſunt mei. ⁊ ero e-
αι αὐτῶν, ἕνεκα τούτων ἐπελάθοντό μου. καὶ ἔσομαι αὐ-
is q̃ſi pãthera ⁊ ſicͭ pardus: ꝑ viã aſſyrio-
τοῖς ὡς πάνθηρ καὶ ὡς πάρδαλις, κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσσυρί-
rũ occurram eis ſicut vrſa indigẽs cibo: ⁊ diſrum-
ων συναντήσω αὐτοῖς ὡς ἄρκος ἀπορουμένη, καὶ διαρρή-
pã cõcluſionẽ cordis eoꝝ. ⁊ deuorabunt eos
ξω συγκλεισμὸν καρδίας αὐτῶν. καὶ καταφάγονται αὐτοὺς
ibi catuli ſyluaꝝ: beſtie agri diſrumpẽt eos.
ἐκεῖ σκύμνοι δρυμοῦ, θηρία ἀγροῦ διασπάσει αὐτούς. τῇ
corruptiõi tue iſrael quis auxiliabit̃? vbi rex tu⁹?
διαφθορᾷ σου ἰσραὴλ τίς βοηθήσει; ποῦ βασιλεύς σου;
ſtet ⁊ ſaluũ faciat te in cũctis vrbibus tuis. ⁊
στήτω, καὶ διασωσάτω σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου. καὶ
iudicet te quẽ dixiſti da mihi regem ⁊ p̃ncipem: ⁊
κρινάτω σε ὃν εἶπας, δός μοι βασιλέα καὶ ἄρχοντα. καὶ
dedi tibi regem in ira mea: ⁊ h̃ui in furore meo.
ἔδωκά σοι βασιλέα ἐν ὀργῇ μου, καὶ ἔσχον ἐν τῷ θυμῷ μου.
ꝯgregatio iniq̃tatis ephraĩ: abſcõditũ pctm̃ eius
συναγωγὴ ἀδικίας ἐφραίμ, ἐγκεκρυμμένη ἁμαρτία αὐτοῦ.
dolores q̃ſi parturiẽtis venient ei. iſte fili⁹ tu⁹
ὠδῖνες ὡσεὶ τικτούσης ἥξουσιν αὐτῷ. οὗτος ὁ υἱός σου ὁ
ſapiens: q2 nũc nõ ſuſtinebit in ꝯtritiõe filioꝝ. de
φρόνιμος, διότι νῦν οὐ μὴ ὑποστῇ ἐν συντριβῇ τέκνων. ἐκ
manu inferni liberabo eos de morte redimam il-
χειρὸς ᾅδου ῥύσομαι αὐτοὺς ἐκ θανάτου λυτρώσομαι αὐ-
los. vbi cauſa tua mors? vbi aculeus tu⁹ inferne? cõſo-
τούς. ποῦ ἡ δίκη σου θάνατε; ποῦ τὸ κέντρον σου ᾅδη; παρά-
latio abſcõdita ẽ ab oculis meis: q2 ipe inter
κλησις κέκρυπται ἐξ ὀφθαλμῶν μου, διότι αὐτὸς ἀναμέσον
fratres diuidet: adducet ventũ vrentẽ dñs ex
ἀδελφῶν διαστελεῖ, ἐπάξει ἄνεμον καύσωνα κύριος ἐκ τῆς
deſerto ſup eos ſiccabit venas eius: deſolabit
ἐρήμου ἐπ᾽ αὐτόν, ἀναξηρανεῖ τὰς φλέβας αὐτοῦ, ἐξερημώσει
fontes illius. iſte arefaciet t̃rã eius: ⁊
τὰς πηγὰς αὐτοῦ. οὗτος καταξηρανεῖ τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ
oĩa vaſa deſiderabilia.
πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητά. Ca.14.
Diſperdetur ſamaria: q̃m reſtitit cõtra deũ ſu-
Ἀφανισθήσεται σαμάρεια, ὅτι ἀντέστη πρὸς θεὸν αὐ-
ũ. in gladio cadent: ⁊ lactantes eoꝝ eli-
τῆς. ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ τὰ ὑποτίτθια αὐτῶν ἐδα-
dentur: ⁊ in vtero habentes ex eis diſrumpẽt.
φισθήσονται, καὶ αἱ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι αὐτῶν διαρραγήσον-
cõuertere iſrael ad dñm deũ tuũ:
ται. ἐπιστράφηθι ἰσραὴλ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου,
q2 infirmat⁹ es i iniq̃tatib⁹ tuis. tollite vobiſcũ
διότι ἠσθένησας ἐν ταῖς ἀδικίαις σου. λάβετε μεθ᾽ ἑαυτῶν
ſmones: reuertimini ad dñm: dicite ei: vt
λόγους, ἐπιστράφητε πρὸς κύριον, εἴπατε αὐτῷ, ὅπως
nõ tollatis iniq̃tatẽ: ⁊ aſſumatis bona ⁊ reddamus
μὴ λάβητε ἀδικίαν, καὶ λάβητε ἀγαθά, καὶ ἀνταποδώ-
fructũ labioꝝ nr̃oꝝ. ⁊ aſſur non ſaluabit
σομεν καρπὸν χειλέων ἡμῶν. καὶ ἀσσοὺρ μὴ σώσῃ
nos: ſup equũ nõ aſcendemus: neq3 vltra dice-
ἡμᾶς, ἐφ᾽ ἵππον οὐκ ἀναβησόμεθα, οὐκ ἔτι οὐ μὴ εἴπω-
m⁹ dii nr̃i opib⁹ manuũ nr̃aꝝ: q̃ in te miſe-
μεν θεοὶ ἡμῶν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ἡμῶν, ὁ ἐν σοὶ ἐλε-
ris pupilli. ſanabo hitatiões eoꝝ diligam
ήσει ὀρφανόν. ἰάσομαι τὰς κατοικίας αὐτῶν, ἀγαπήσω
eos manifeſte
αὐτοὺς ὁμολογουμένως

q2 auerti irã meã ab eis. ero q̃ſi ros
ὅτι ἀπέστρεψα ὀργήν μου ἀπ᾽ αὐτῶν. ἔσομαι ὡς δρόσος τῷ
iſrael. florebit vt liliũ ⁊ mittet radices ſuas. q̃ſi
ἰσραήλ. ἀνθήσει ὡς κρίνον καὶ βαλεῖ τὰς ῥίζας αὐτοῦ. ὡς
liban⁹. ibunt rami eius. ⁊ erit q̃ſi oliua
ὁ λίβανος πορεύσονται οἱ κλάδοι αὐτοῦ. καὶ ἔσται ὡς ἐλαία
fructifera. ⁊ odor illi⁹ q̃ſi libani. cõuertent
κατάκαρπος. καὶ ἡ ὀσφρασία αὐτοῦ ὡς λιβάνου. ἐπιστρέψου-
⁊ ſedebunt ſub vmbra ei⁹ viuent. ⁊ cõfor-
σιν καὶ καθιοῦνται ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ. ζήσονται, καὶ στει-
tabunt frumẽto ⁊ florebunt q̃ſi vinea. memoria-
θήσονται σίτῳ καὶ ἐξανθήσουσιν ὡς ἄμπελος. τὸ μνημόσυ-
le eius q̃ſi vinũ libani. ephraĩ qd vltra ⁊ idolis?
νον αὐτοῦ ὡς οἶνος λιβάνου. ἐφραὶμ τί ἔτι καὶ εἰδώλοις;
ego humiliabo eũ ⁊ ego ꝯfortabo illum: ego
ἐγὼ ἐταπείνωσα αὐτόν καὶ ἐγὼ κατισχύσω αὐτόν, ἐγὼ
ſicͭ iuniper⁹ coopertẽs ex me fruct⁹ tu⁹ inuẽt⁹ ẽ. quis
ὡς ἄρκευθος πυκάζουσα ἐξ ἐμοῦ ὁ καρπός σου εὕρηται. τίς
ſapiẽs ⁊ intelliget hec? ⁊ itelligẽs ⁊ cognoſcet
σοφὸς καὶ συνήσει ταῦτα; καὶ συνετὸς καὶ ἐπιγνώσεται
ea? q2 recte vie dñi: ⁊ iuſti ambu-
αὐτά; ὅτι εὐθεῖαι ὁδοὶ τοῦ κυρίου, καὶ δίκαιοι πορεύ-
labũt in eis. at impii infirmabũt in eis.
σονται ἐν αὐταῖς. οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσιν ἐν αὐταῖς.

quia auerſus eſt furor meus ab eis. Ero quaſi ros iſraeli: germinabit ſicut lilium: & erumpet radix ei⁹ vt libani. Ibũt rami eius: & erit quaſi oliua gloria ei⁹: & odor ei⁹ vt libani. Conuertẽtur ſedẽtes in vmbra ei⁹: viuẽt tritico. Et germinabũt quaſi vinea: memoriale ei⁹ ſicut vinũ libani. Effraim qd mihi vltra idola? Ego exaudiam & dirigã eum ego vt abietem virentem: ex me fructus eius inuentus eſt. Quis ſapiẽs & intelliget iſta? intelligens & ſciet hec? Quia recte vie domini & iuſti ambulabunt in eis: preuaricatores vero corruent in eis.

Explicit Oſee ꝓpheta.

כִּי שָׁב אַפִּי מִמֶּנּוּ׃ אֶהְיֶה כַטַּל — שוב היה
לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כַּשּׁוֹשַׁנָּה וְיַךְ — פרח שושן / נכה
שָׁרָשָׁיו כַּלְּבָנוֹן׃ יֵלְכוּ יֹנְקוֹתָיו
וִיהִי כַזַּיִת הוֹדוֹ וְרֵיחַ לוֹ כַּלְּבָנוֹן׃ — הלך / היה
יָשֻׁבוּ יֹשְׁבֵי בְצִלּוֹ יְחַיּוּ דָגָן — צלל חיה
וְיִפְרְחוּ כַגֶּפֶן זִכְרוֹ כְּיֵין לְבָנוֹן׃
אֶפְרַיִם מַה לִּי עוֹד לָעֲצַבִּים אֲנִי
עָנִיתִי וַאֲשׁוּרֶנּוּ אֲנִי כִּבְרוֹשׁ — ענה אשר
רַעֲנָן מִמֶּנִּי פֶּרְיְךָ נִמְצָא׃ מִי — ברש פרה
חָכָם וְיָבֵן אֵלֶּה נָבוֹן וְיֵדָעֵם כִּי — מצא בין
יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְהוָה וְצַדִּקִים — בין
יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם׃ — כשל

Prologus.

INCIPIT PROLOGVS IN. IOHEL PROPHETAM.

Anctus iohel apud hebreos poſt oſee ponitur. Et ſicut ibi ſub nomine effraim ad decẽ tribus cõfertur vaticiniũ: que vel ſamaria vel iſrael ſepe memorantur: ſic in hunc propheta omne quod dicitur ad tribũ iuda & ad hieruſalẽ pertinere credendũ eſt: & nullã omnino iſraelis.i. decẽ tribuum in hoc fieri mentionẽ. Tempora quoq3 quibus prophetauit eadẽ debemus accipere que in oſee legimus: in diebus ozie: ionathan: & achaz: & ezechie: regũ iuda: & in diebus hieroboam filii ioas regis iſrael. Porro factũ eſſe ſermonem dñi ad meritum eius refertur cui fit: nõ ad conditionẽ eius qui fieri dicitur: vt alibi legim⁹. Dominus factus eſt mihi in ſalutẽ. Auditus enim in ſcripturis ſanctis nõ eſt iſte qui ad aures ſonat: ſed q in corde percipitur: iuxta illud quod dñs loq̃tur. Qui habet aures audiendi audiat. Quod autẽ dicitur hebraice haazinu: grece enotiſaſthe: latine ſonat auribus percipite: proprie non aure ſed corde pcipitur. Qui ſenes ſunt & celeſtes audiunt ſpũaliter: qui autẽ habitant in terra appellanturq3 terreni: auribus percipiũt. Vbicũq3 autem hec duo verba iuncta ponuntur: non ad ſimplicem tantũ verborũ ſonũ: ſed ad reconditã quoq3 dictorũ intelligentiã pertinere intelligendum eſt. In geneſi lamech loquitur ad vxores ſuas ada & ſella. Audite verba mea vxores lamech: aurib⁹ percipite ſermones meos. Quia virũ occidi in vulnus meũ: & iuuenem in liuorẽ meum. Et eſaias. Audite celi & auribus percipe terra.

Item alius prologus in eundem.

N hoc propheta idcirco nec reges nec tempora ſunt prenotata: quia eiſdem temporibus ac regibus quibus oſee prophetauerat & ipſe prophetauit. Ex tribus igitur generibus rhetorum hec ſumuntur principia: & tres ſunt argumentorũ partes: ex quibus incipere ſolet omnis orator. Aut eniz dociles: aut beniuolos: aut attentos auditores debet efficere. Hic ergo propheta a magnitudine cladis ſumens principiũ: eoſq3 qui audituri erant volens ad penitentiã prouocare: reddit attentos admirans futurũ malum: vt conſiderantes venture cladis aſperitatẽ: ocius arriperent penitentiã. Iohel interpretatur incipiẽs: aut domini deſcenſus. Fatuel vero aut latitudo aut oſtiũ dei. Tropologice hoc eſt q q oſtiũ dei & ſciaz habuerit aptã: recte incipit ꝓphetare.

Incipit argumentum in eundem.

O hel filius fatuel deſcribit terram duodecim tribuum: eruca: brucho: locuſta: rubigine vaſtante conſumptã: et poſt reuerſionẽ prioris populi effuſum iri ſpiritũ ſanctũ ſuper ſeruos dei et ancillas.i. ſuper centum viginti credentes homines: et effuſũ iri in cenaculo ſyon. Qui centum viginti ab vno vſq3 ad quindecim paulatim et per incrementa ſurgentes: quindecim graduũ numerũ efficiunt: qui in pſalterio myſtice continentur.

Explicit argumentum.

IOEL.
ΙΩΗΛ. Ca.1.

Verbũ dñi qđ factũ ẽ ad ioel filiũ bathuel.
Λόγος κυρίου ὃς ἐγενήθη πρὸς ἰωὴλ τὸν τοῦ βαθουήλ.
audite hec ſenes: ⁊ aurib⁹ ꝑ-
ἀκούσατε ταῦτα οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ἐνωτίσα-
cipite oẽs hitantes t̃rã: ſi facta ſũt talia in
σθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, εἰ γέγονε τοιαῦτα ἐν
dieb⁹ vr̃is: aut i diebus prũ vr̃oꝝ
ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ὑμῶν.
ꝑ iis: filiis vr̃is narrate: ⁊ filii vr̃i
ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς τέκνοις ὑμῶν διηγήσασθε, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν

Incipit Iohel propheta.
Capitulum. I.

Verbum domini qđ factum eſt ad iohel filiũ fatuel. Audite hec ſenes & auribus percipite oẽs habitatores terre. Si factũ eſt iſtud in diebus veſtris: aut in dieb⁹ patrũ vr̃oꝝ. Super hoc filiis vr̃is narrate: & filii veſtri

Cap.i.

דְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה אֶל יוֹאֵל
בֶּן פְּתוּאֵל׃ שִׁמְעוּ זֹאת הַזְּקֵנִים
וְהַאֲזִינוּ כֹּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַהָיְתָה — אזן היה
זֹאת בִּימֵיכֶם וְאִם בִּימֵי אֲבֹתֵיכֶם׃ — יום
עָלֶיהָ לִבְנֵיכֶם סַפֵּרוּ וּבְנֵיכֶם

לבניהם ובניהם לדור אחר׃ יתר הגזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק ויתר הילק אכל החסיל׃ הקיצו שכורים ובכו והילילו כל שתי יין על עסיס כי נכרת מפיכם׃ כי גוי עלה על ארצי עצום ואין מספר שניו שני אריה ומתלעות לביא לו׃ שם גפני לשמה ותאנתי לקצפה חשף חשפה והשליך הלבינו שריגיה׃ אלי כבתולה חגרת שק על בעל נעוריה׃ הכרת מנחה ונסך מבית יהוה אבלו הכהנים משרתי יהוה׃ שדד שדה אבלה אדמה כי שדד דגן הוביש תירוש אמלל יצהר׃ הבישו אכרים הילילו כרמים על חטה ועל שערה כי אבד קציר שדה׃ הגפן הובישה והתאנה אמללה רמון גם תמר ותפוח כל עצי השדה יבשו כי הביש ששון מן בני אדם׃ חגרו וספדו הכהנים הילילו משרתי מזבח באו לינו בשקים משרתי אלהי כי נמנע מבית אלהיכם מנחה ונסך׃ קדשו צום קראו עצרה אספו זקנים כל ישבי הארץ בית יהוה אלהיכם וזעקו אל יהוה׃ אהה ליום כי קרוב יום יהוה וכשד משדי יבוא׃ הלוא נגד עינינו אכל נכרת מבית אלהינו שמחה וגיל׃ עבשו פרדות תחת מגרפתיהם נשמו אצרות נהרסו ממגרות כי הביש דגן׃ מה נאנחה בהמה נבכו עדרי בקר כי אין מרעה להם גם עדרי הצאן נאשמו׃ אליך יהוה אקרא כי אש

filiis suis: & filii eorū generationi alteri. Residuū eruce comedit locusta: & residuum locuste comedit bruchus: & residuum bruchi comedit rubigo. Expergiſcimini ebrii: flete & vlulate oēs qui bibitis vinū in dulcedine: qm̄ periit ab ore vr̄o. Gens enī ascendet sup terrā meā fortis & inumerabilis. Dentes ei⁹ vt dentes leonis: & molares eius vt catuli leonis. Posuit vineā meā in desertū: & ficum meā decorticauit. Nudans spoliauit eā & piecit: albi facti sunt rami eius. Plange q̄ſi virgo accincta sacco sup virū pubertatis sue. Periit sacrificiū & libatio de domo dn̄i: luxerūt sacerdotes ministri domini. Depopulata ē regio: luxit humus: qm̄ deuastatū est triticū. Confusum est vinū & elanguit oleū. Cōfusi sunt agricole vlulauerunt vinitores super frumento & ordeo: quia periit messis agri. Vinea confusa est & ficus elanguit. Malogranatū & palma & malum & omīa ligna agri aruerunt: quia confusum est gaudiū a filiis hominū. Accingite vos & plangite sacerdotes: vlulate ministri altaris. Ingredimini: cubate in sacco ministri dei mei: quoniā interiit de domo dei vestri sacrificium & libatio. Sanctificate ieiuniū: & vocate cetū: cōgregate senes oēs habitatores terre in domū domini dei vestri: & clamate ad dominum. A.a.a. diei: quia prope est dies domini: & quasi vastitas a potēte veniet. Nunqd nō corā oculis vestris alimēta perierūt de domo dei nostri leticia & exultatio. Cōputruerūt iumenta in stercore suo: demolita sunt horrea: dissipate sūt apothece: qm̄ cōfusum est triticum. Quid ingemuit aīal: mugierūt greges armenti. Quia non est pascua eis. Sed & greges pecorum disperierunt. Ad te dn̄e clamabo quia ignis

τοῖς τέκνοις αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς γενεὰν ἑτέραν. τὰ κατάλοιπα τῆς κάμπης κατέφαγεν ἡ ἀκρίς, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς ἀκρίδος κατέφαγεν ὁ βροῦχος, καὶ τὰ κατάλοιπα τοῦ βρούχου κατέφαγεν ἡ ἐρυσίβη. ἐκνήψατε οἱ μεθύοντες ἐξ οἴνου αὐτῶν, κλαύσατε καὶ θρηνήσατε πάντες οἱ πίνοντες οἶνον εἰς μέθην, ὅτι ἐξῆρται ἐκ στόματος ὑμῶν, ὅτι ἔθνος ἀνέβη ἐπὶ τὴν γῆν μου ἰσχυρὸν καὶ ἀναρίθμητον· οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ὀδόντες λέοντος, καὶ αἱ μύλαι αὐτοῦ ὡς σκύμνου. ἔθετο τὴν ἄμπελόν μου εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὰς συκᾶς μου εἰς κλασμόν· ἐρευνῶν ἐξηρεύνησεν αὐτὴν καὶ ἔρριψεν, ἐλεύκανε τὰ κλήματα αὐτῆς. θρήνησον πρός με ὑπὲρ νύμφην περιεζωσμένην σάκκον ἐπὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν παρθενικόν. ἐξῆρται θυσία καὶ σπονδὴ ἐξ οἴκου κυρίου· πενθεῖτε ἱερεῖς οἱ λειτουργοῦντες κυρίῳ. ὅτι τεταλαιπώρηκε τὰ πεδία· πενθείτω ἡ γῆ, ὅτι τεταλαιπώρηκε σῖτος, ἐξηράνθη οἶνος, ὠλιγώθη ἔλαιον, ἐξηράνθησαν γεωργοί· θρηνεῖτε κτήματα ὑπὲρ πυροῦ καὶ κριθῆς, ὅτι ἀπόλωλε τρυγητὸς ἐξ ἀγροῦ. ἡ ἄμπελος ἐξηράνθη, καὶ αἱ συκαῖ ὠλιγώθησαν· ῥοὰ καὶ φοῖνιξ καὶ μῆλον καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ ἐξηράνθη, ὅτι ᾔσχυναν χαρὰν υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. περιζώσασθε καὶ κόπτεσθε οἱ ἱερεῖς, θρηνεῖτε οἱ λειτουργοῦντες θυσιαστηρίῳ, εἰσέλθετε, ὑπνώσατε ἐν σάκκοις λειτουργοῦντες θεῷ· ὅτι ἀπέχηκεν ἐξ οἴκου θεοῦ ὑμῶν θυσία καὶ σπονδή. ἁγιάσατε νηστείαν, κηρύξατε θεραπείαν, συναγάγετε πρεσβυτέρους πάντας οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν εἰς οἶκον κυρίου θεοῦ ὑμῶν, καὶ κεκράξατε πρὸς κύριον ἐκτενῶς· οἴμοι οἴμοι οἴμοι εἰς ἡμέραν, ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα κυρίου, καὶ ὡς ταλαιπωρία ἐκ ταλαιπωρίας ἥξει. οὐχὶ κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν βρώματα ἐξωλοθρεύθη, ἐξ οἴκου θεοῦ ἡμῶν εὐφροσύνη καὶ χαρά; ἐσκίρτησαν δαμάλεις ἐπὶ ταῖς φάτναις αὐτῶν, ἠφανίσθησαν θησαυροί, κατεσκάφησαν ληνοί, ὅτι ἐξηράνθη σῖτος. τί ἀποθήσομεν ἑαυτοῖς; ἔκλαυσαν βουκόλια βοῶν, ὅτι οὐχ ὑπῆρχε νομὴ αὐτοῖς, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων ἠφανίσθησαν. πρὸς σὲ κύριε βοήσομαι, ὅτι πῦρ

ἀνήλωσε τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου, καὶ φλὸξ κατέκαυσε πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ. καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου ἀνέβλεψαν πρὸς σέ, ὅτι ἐξηράνθησαν ἀφέσεις ὑδάτων, καὶ πῦρ κατέφαγε τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου.

Ca. 2.

Σαλπίσατε ἐν σάλπιγγι ἐν Σιών, κηρύξατε ἐν ὄρει ἁγίῳ μου, καὶ συνταραχθήτωσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, ὅτι πάρεστιν ἡμέρα κυρίου, ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου, ἡμέρα νεφέλης καὶ ὁμίχλης, ὡς ὄρθρος χυθήσεται ἐπὶ τὰ ὄρη λαὸς πολὺς καὶ ἰσχυρός· ὅμοιος αὐτῷ οὐ γέγονεν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ μετ' αὐτὸν οὐκ ἔτι προστεθήσεται ἕως ἐτῶν γενεῶν γενεᾶς. ἔμπροσθεν αὐτοῦ πῦρ ἀναλίσκον, καὶ ὀπίσω αὐτοῦ ἀναπτομένη φλόξ· ὡς παράδεισος τρυφῆς ἡ γῆ ἔμπροσθεν τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ τὰ ὄπισθεν αὐτοῦ πεδίον ἀφανισμοῦ, καὶ ἀνασωζόμενος οὐκ ἔσται αὐτῷ. ὡς ὅρασις ἵππων ἡ ὄψις αὐτῶν, καὶ ὡς ἱππεῖς οὕτως καταδιώξονται. ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐξαλοῦνται, καὶ ὡς φωνὴ φλογὸς πυρὸς κατεσθιούσης καλάμην, καὶ ὡς λαὸς πολὺς καὶ ἰσχυρὸς παρατασσόμενος εἰς πόλεμον. ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ συντριβήσονται λαοί, πᾶν πρόσωπον ὡς πρόσκαυμα χύτρας. ὡς μαχηταὶ δραμοῦνται, καὶ ὡς ἄνδρες πολεμισταὶ ἀναβήσονται ἐπὶ τὰ τείχη, καὶ ἕκαστος ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ πορεύσεται, καὶ οὐ μὴ ἐκκλίνωσι τὰς τρίβους αὐτῶν. καὶ ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ οὐκ ἀφέξεται, καταβαρυνόμενοι ἐν τοῖς ὅπλοις αὐτῶν πορεύσονται, ἐν τοῖς βέλεσιν πεσοῦνται, καὶ οὐ μὴ συντελεσθῶσι. τῆς πόλεως ἐπιλήψονται, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν δραμοῦνται, καὶ ἐπὶ τὰς οἰκίας ἀναβήσονται, καὶ διὰ τῶν θυρίδων εἰσελεύσονται ὡς κλέπται. πρὸ προσώπου αὐτοῦ συγχυθήσεται ἡ γῆ καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανός, ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη συσκοτάσουσι, καὶ τὰ ἄστρα δύσουσι φέγγος αὐτῶν. καὶ κύριος δώσει φωνὴν αὐτοῦ πρὸ προσώπου δυνάμεως αὐτοῦ· ὅτι πολλή ἐστι σφόδρα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, ὅτι ἰσχυρὰ ἔργα λόγων αὐτοῦ. διότι μεγάλη ἡ ἡμέρα κυρίου, μεγάλη καὶ ἐπιφανὴς σφόδρα, καὶ τίς ἔσται ἱκανὸς αὐτῇ; καὶ νῦν λέγει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐπιστράφητε πρός με ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν κλαυθμῷ καὶ ἐν κοπετῷ, καὶ διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν, καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς

comedit speciosa deserti: & flamma succendit omnia ligna regionis. Sed & bestie agri quasi area sitiēs imbrē suspexerunt ad te: qm̄ exiccati sunt fontes aquarū: & ignis deuorauit speciosa deserti.

2.

Canite tuba in sion: vlulate in mōte sancto meo. Conturbentur oēs habitatores terre: qa venit dies dn̄i: qa ppe est dies tenebrarū & caliginis: dies nubis & turbinis. Quasi mane expansum sup montes popul⁹ multus & fortis. Similis ei non fuit a principio: & post eum non erit vsq; in annos generatiōis & gn̄ationis. Ante faciē ei⁹ ignis vorās & post eū exurens flāma. Quasi hort⁹ voluptatis tra corā eo: & post eū solitudo deserti: neq; est qui effugiat eū. Quasi aspectus equorū aspectus eorū: q̄si eqtes sic currēt. Sicut sonitus quadrigarū sup capita montium exilient: sicut sonit⁹ flāme ignis deuorātis stipulā: velut ppl'us fortis prepatus ad preliū. A facie eius cruciabūtur populi: oēs vultus redigētur in ollam. Sicut fortes currēt: quasi viri bellatores ascendent murum. Viri in viis suis gradientur: & nō declinabūt a semitis suis. Vnusqsq; fratrē suū nō coartabit: singuli ī calle suo ambulabūt. Sed & per fenestras cadent: & nō demoliētur. Vrbem ingrediētur: in muro current. Domos cōscendēt: per fenestras intrabūt quasi fur. A facie eius cōtremuit terra: moti sunt celi. Sol & luna obtenebrati sunt: & stelle retraxerunt splendorē suū. Et dn̄s dedit vocē suā ante faciē exercitus sui: quia multa sunt nimis castra eius: qa fortia & facientia verbū eius. Magnus enī dies dn̄i & terribilis valde. Et qs sustinebit eum? Nūc ergo dicit dn̄s. Cōuertimini ad me in toto corde vr̄o: in ieiunio & ī fletu & ī plāctu: & scidite corda vr̄a & nō vestimēta vr̄a. Et cōuertimini ad

אכלה נאות מדבר ולהבה להטה כל עצי השדה׃ גם בהמות שדה תערוג אליך כי יבשו אפיקי מים ואש אכלה נאות המדבר׃

Cap. ii.

תקעו שופר בציון והריעו בהר קדשי ירגזו כל ישבי הארץ כי בא יום יהוה כי קרוב׃ יום חשך ואפלה יום ענן וערפל כשחר פרש על ההרים עם רב ועצום כמהו לא נהיה מן העולם ואחריו לא יוסף עד שני דור ודור׃ לפניו אכלה אש ואחריו תלהט להבה כגן עדן הארץ לפניו ואחריו מדבר שממה וגם פליטה לא היתה לו׃ כמראה סוסים מראהו וכפרשים כן ירוצון׃ כקול מרכבות על ראשי ההרים ירקדון כקול להב אש אכלה קש כעם עצום ערוך מלחמה׃ מפניו יחילו עמים כל פנים קבצו פארור׃ כגבורים ירצון כאנשי מלחמה יעלו חומה ואיש בדרכיו ילכון ולא יעבטון ארחותם׃ ואיש אחיו לא ידחקון גבר במסלתו ילכון ובעד השלח יפלו לא יבצעו׃ בעיר ישקו בחומה ירצון בבתים יעלו בעד החלונים יבאו כגנב׃ לפניו רגזה ארץ רעשו שמים שמש וירח קדרו וכוכבים אספו נגהם׃ ויהוה נתן קולו לפני חילו כי רב מאד מחנהו כי עצום עשה דברו כי גדול יום יהוה ונורא מאד ומי יכילנו׃ וגם עתה נאם יהוה שבו עדי בכל לבבכם ובצום ובבכי ובמספד׃ וקרעו לבבכם ואל בגדיכם ושובו אל

יהוה אלהיכם כי חנון ורחום הוא
ארך אפים ורב חסד ונחם על
הרעה: מי יודע ישוב ונחם
והשאיר אחריו ברכה מנחה ונסך
ליהוה אלהיכם: תקעו שופר
בציון קדשו צום קראו עצרה:
אספו עם קדשו קהל קבצו זקנים
אספו עוללים ויונקי שדים יצא
חתן מחדרו וכלה מחפתה: בין
האולם ולמזבח יבכו הכהנים
משרתי יהוה ויאמרו חוסה יהוה
על עמך ואל תתן נחלתך לחרפה
למשל בם גוים למה יאמרו בעמים
איה אלהיהם: ויקנא יהוה לארצו
ויחמל על עמו: ויען יהוה ויאמר
לעמו הנני שלח לכם את הדגן
והתירוש והיצהר ושבעתם אתו
ולא אתן אתכם עוד חרפה
בגוים: ואת הצפוני ארחיק
מעליכם והדחתיו אל ארץ ציה
ושממה את פניו אל הים הקדמני
וספו אל הים האחרון ועלה
באשו ותעל צחנתו כי הגדיל
לעשות: אל תיראי אדמה גילי
ושמחי כי הגדיל יהוה לעשות: אל
תיראו בהמות שדי כי דשאו נאות
מדבר כי עץ נשא פריו תאנה
וגפן נתנו חילם: ובני ציון גילו
ושמחו ביהוה אלהיכם כי נתן לכם
את המורה לצדקה ויורד לכם
גשם מורה ומלקוש בראשון:
ומלאו הגרנות בר והשיקו
היקבים תירוש ויצהר: ושלמתי
לכם את השנים אשר אכל הארבה
הילק והחסיל והגזם חילי הגדול
אשר שלחתי בכם: ואכלתם אכול

dñm deum veſtrū: quia benign⁹ & miſicors eſt patiens & multe miſericordie & preſtabilis ſup malicia. Quis ſcit ſi cōuertatur & ignoſcat & relinq̄t poſt ſe benedictionē? Sacrificiū & libamen dño deo vr̄o. Canite tuba in ſion: ſanctificate ieiunium: vocate cetum: cōgregate pplm: ſactificate eccleſiā: coadunate ſenes: congregate paruulos & ſuggētes vbera. Egrediatur ſponſus de cubili ſuo: & ſponſa de thalamo ſuo. Inter veſtibulū & altare plorabunt ſacerdotes miniſtri dñi & dicent. Parce dñe pce populo tuo: & ne des hereditatē tuā in opprobiū vt dñentur eis nationes. Quare dicūt in populis vbi eſt deus eoꝝ? Zelat⁹ eſt dñs ſup terrā ſuam: & pepercit populo ſuo. Et reſpōdit dñs & dixit populo ſuo. Ecce ego mittā vobis frumētum & vinum & oleum: & replebimini in eis: & non dabo vos vltra opprobrium in gentibus. Et eū qui ab aqlone eſt pcul faciā a vobis: & expellam eū in terram inuiam & deſertam. Faciem ei⁹ contra mare orientale: & extremū eius vſq; ad mare nouiſſimum. Et aſcendet fetor eius & aſcēdet putredo ei⁹: qa ſuperbe egit. Noli timere terra: exulta & letare: qm̄ magnificauit dñs vt faceret. Nolite timere aīalia regiōis: qa germinauerūt ſpecioſa deſerti: quia lignum attulit fructū ſuū: ficus & vinea dederūt virtutē ſuam. Et filii ſion exultate & letamini in dño deo veſtro: quia dedit vobis doctorē iuſticie: & deſcēdere faciet ad vos imbrē matutinū & ſerotinum ſicut in principio. Et implebūtur aree frumento: & redundabunt torcularia vino & oleo. Et reddam vobis annos quos comedit locuſta: bruchus: & rubigo: & eruca fortitudo mea magna quam miſi in vos. Et comedetis veſcētes

dñz deū vr̄m: q2 miſericors ꝛ miſerator eſt.
κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ἐστίν.
patiens ꝛ multe miſe ꝛ penitens ſup
μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς
maliciis. qs nouit ſi reuertet ꝛ penitebit ꝛ
κακίαις. τίς οἶδεν εἰ ἐπιστρέψει καὶ μετανοήσει αὐτὸν
ꝛ dimittet poſt ſe būdictionē ꝛ ſacrificiū ꝛ
καὶ ὑπολείψεται ὀπίσω αὐτοῦ εὐλογίαν καὶ θυσίαν καὶ
libamen dño deo vr̄o. clangite tuba in
σπονδὴν κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν
ſion. ſctificate ieiuniū. pdicate curationē: cōgregate
σιών. ἁγιάσατε νηστείαν. κηρύξατε θεραπείαν, συνα-
gate pplm: ſctificate eccleſiam: eligite ſenio-
γάγετε λαόν, ἁγιάσατε ἐκκλησίαν, ἐκλέξασθε πρεσβυ-
res: cōgregate puulos ſuggentes vbera: egrediatur
τέρους. συναγάγετε νήπια θηλάζοντα μαστούς, ἐξελθέ-
tur ſpōſus de cubili ſuo: ꝛ ſpōſa de
τω νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, καὶ νύμφη ἐκ τοῦ
thalamo ſuo. inter crepidinē ꝛ altare
παστοῦ αὐτῆς. ἀναμέσον τῆς κρηπῖδος καὶ τοῦ θυσιαστηρίου
plorabūt ſacerdotes miniſtrantes dño ꝛ dicent.
κλαύσονται οἱ ἱερεῖς οἱ λειτουργοῦντες κω καὶ ἐροῦσι.
parce dñe pplo tuo. ꝛ ne des hereditatem
φεῖσαι κύριε τοῦ λαοῦ σου. καὶ μὴ δῷς τὴν κληρονο-
tem tuā in opprobriū vt dñent eoꝝ gētes: vt
μίαν σου εἰς ὄνειδος τοῦ κατάρξαι αὐτῶν ἔθνη, ὅπως
nō dicant in nationib⁹: vbi eſt de⁹ eoꝝ.
μὴ εἴπωσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν.
ꝛ zelauit dñs terrā ſuā ꝛ pepcit
καὶ ἐζήλωσεν κύριος τὴν γῆν αὐτοῦ καὶ ἐφείσατο τοῦ
pplo ſuo. ꝛ reſpōdit dñs ꝛ dixit pplo
λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίθη κύριος καὶ εἶπεν τῷ λαῷ
ſuo: ecce ego mitto vobis frumētū ꝛ
αὐτοῦ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω ὑμῖν τὸν σῖτον καὶ τὸν
vinū ꝛ oleum: ꝛ iplebimini eis: ꝛ nō
οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἐμπλησθήσεσθε αὐτῶν, καὶ οὐ
dabo vos vltra in opprobriū in gētibus: ꝛ
δώσω ὑμᾶς οὐκ ἔτι εἰς ὀνειδισμὸν ἐν τοῖς ἔθνεσι. καὶ
eū q ab aqlone repellā a vobis. ꝛ expellā eū in
τὸν ἀπὸ βορρᾶ ἐκδιώξω ἀφ᾽ ὑμῶν. καὶ ἐξώσω αὐτὸν εἰς
trā ſine aq̄: ꝛ diſpdā faciem eius in
γῆν ἄνυδρον, καὶ ἀφανιῶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν
mare primū: ꝛ poſteriora ei⁹ in
θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν
mare nouiſſimū. ꝛ aſcendet putredo eius
θάλασσαν τὴν ἐσχάτην. καὶ ἀναβήσεται ἡ σαπρία αὐτοῦ
ꝛ aſcendet fetor⁹ illius. qm̄ magnificauit
καὶ ἀναβήσεται ὁ βρόμος αὐτοῦ. ὅτι ἐμεγάλυνεν τὰ
opa ei⁹. cōfide terra: gaude ꝛ letare. q2 magnificauit dñs vt faceret. cōfidite iumēta campi:
ἔργα αὐτοῦ. θάρσει γῆ, χαῖρε καὶ εὐφραίνου. ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τοῦ ποιῆσαι. θαρσεῖτε κτήνη τοῦ πεδίου.
qm̄ germinauerūt campi ſolitudinis: q2 lignū attulit fructū ſuū: vinea ꝛ ficus dederūt fortitudinē
ὅτι βεβλάστηκεν πεδία τῆς ἐρήμου, ὅτι ξύλον ἤνεγκεν καρπὸν αὐτοῦ, ἄμπελος καὶ συκῆ ἔδωκαν ἰσχὺν
ſuam. ꝛ filii ſion gaudete ꝛ letamini in
αὐτῶν. καὶ τὰ τέκνα σιὼν χαίρετε καὶ εὐφραίνεσθε ἐπὶ
dño deo vr̄o: qm̄ dedit vobis eſcas
κυρίῳ θεῷ ὑμῶν, διότι ἔδωκεν ὑμῖν τὰ βρώματα
in iuſticiam ꝛ pluet vobis ibrē tēpaneū ꝛ ſerotinū ſicut antea: ꝛ replebunt aree tritico: ꝛ redūdabunt
εἰς δικαιοσύνην καὶ βρέξει ὑμῖν ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον καθὼς ἔμπροσθεν. καὶ πλησθήσονται αἱ ἅλωνες σίτου, καὶ ὑπε-
torcularia vino ꝛ oleo: ꝛ reddam
ρεκχυθήσονται αἱ ληνοὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ ἀνταποδώσω
vobis p annis ī qb⁹ cōedit locuſta ꝛ bruchus ꝛ eruca ꝛ rubigo: fortitudo mea magna quā miſi in vos.
ὑμῖν ἀντὶ τῶν ἐτῶν ὧν κατέφαγεν ἡ ἀκρὶς καὶ ὁ βροῦχος καὶ ἡ κάμπη καὶ ἡ ἐρυσίβη, ἡ δύναμίς μου ἡ μεγάλη ἣν ἐξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς.
ꝛ comedetis comeſtiōe
καὶ φάγεσθε βρώσει

ꝛ ſaturabimini ꝛ laudabitis nomē dñi dei
καὶ ἐμπλησθήσεσθε καὶ αἰνέσετε τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ
vr̄i q fecit vobiſcum mirabilia: ꝛ non cōfundetur
ὑμῶν ὃς ἐποίησεν μεθ᾽ ὑμῶν θαυμάσια, καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ
pplꝰ me⁹ in eternū. ꝛ ſcietis qz in medio
ὁ λαός μου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐν μέσῳ
iſrael ſum ego. ꝛ dixit dñs de⁹ vr̄:
τοῦ ἰσραὴλ εἰμὶ ἐγώ. καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν,
ꝛ non eſt pter me: ꝛ non cōfundet nō
καὶ οὐκ ἔστιν πλὴν ἐμοῦ, καὶ οὐ μὴ καταισχυνθήσεται οὐκ
vltra ois pplꝰ me⁹ in eternū. ꝛ erit poſt hec
ἔτι πᾶς ὁ λαός μου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἔσται μετὰ ταῦ-
effundā de ſpū meo ſup oēm carnē:
τα ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα,
ꝛ pphetabunt filii vr̄i ꝛ filie vr̄e:
καὶ προφητεύσουσιν υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν,
ꝛ ſeniores vr̄i: ſomnia ſomniabunt: ꝛ
καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν, ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται, καὶ
iuuenes vr̄i viſiones videbūt: ꝛ ſup ſeruos
οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καί γε ἐπὶ τοὺς δού-
ꝛ ſup ancillas in diebus illis effundā
λους καὶ ἐπὶ τὰς δούλας ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκ-
de ſpū meo: ꝛ dabo pdigia in
χεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ δώσω τέρατα ἐν
celo ꝛ ſup terrā ſanguinē ꝛ ignē ꝛ vaporē
τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα
fumi. ſol cōuertetur in tenebras ꝛ luna
καπνοῦ. ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ σελή-
in ſanguinē añq̄ veniat dies dñi magnus
νη εἰς αἷμα πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην
ꝛ illuſtris. ꝛ erit ois qcūq; inuocauerit nomē
καὶ ἐπιφανῆ. καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα
dñi: ſalu⁹ erit: qz in monte ſion ꝛ in hieruſalem
κυρίου, σωθήσεται, ὅτι ἐν τῷ ὄρει σιὼν καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ
erit ſaluatus ſicut dixit dñs: ꝛ annunciantes
ἔσται ἀνασωζόμενος καθότι εἶπεν ὁ κύριος, καὶ εὐαγγε-
qs dñs vocauit.
λιζόμενοι οὓς ὁ κύριος προσκέκληται.

Ca. 3.

Quia ecce ego in diebus illis ꝛ in
Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῷ
tpe illo: qñ cōuertero captiuitatem iuda
καιρῷ ἐκείνῳ, ὅταν ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν ἰού-
ꝛ hieruſalem: cōgregabo oēs gētes ꝛ deducā eas in vallem ioſaphat. ꝛ diſceptabo
δα καὶ τὴν ἱερουσαλήμ, συνάξω πάντα τὰ ἔθνη καὶ κατάξω αὐτὰ εἰς τὴν κοιλάδα ἰωσαφάτ. καὶ διακριθήσο-
cū eis ibi p pplo meo ꝛ hereditate mea iſrael: qs diſperſi in gētib⁹: ꝛ
μαι πρὸς αὐτοὺς ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ μου καὶ τῆς κληρονομίας μου ἰσραήλ, οὓς διέσπειρα ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ
terrā meā diuiſerunt ꝛ ſup pplm meū miſerunt ſortes: ꝛ pueros dederūt meretricib⁹: ꝛ
τὴν γῆν μου κατεδιείλαντο καὶ ἐπὶ τὸν λαόν μου ἔβαλον κλήρους, καὶ τὰ παιδάρια ἔδωκαν πόρναις, καὶ τὰ
puellas vendebāt p vino ꝛ bibebāt. ꝛ qdē qd mihi ꝛ vobis tyrus ꝛ ſidon ꝛ ois galilea alienigenarum: nūqd retributionē vos retribuitis mihi: aut irā ī corde retinetis vos mihi: velocit ꝛ cito reddam
κοράσια ἐπώλουν ἀντὶ οἴνου καὶ ἔπινον. καί γε τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν τύρος καὶ σιδὼν καὶ πᾶσα γαλιλαία ἀλλοφύλων; μὴ ἀνταπόδομα ὑμεῖς ἀνταποδίδοτέ μοι, ἢ μνησικακεῖτε ὑμεῖς ἐμοί; ὀξέως καὶ ταχέως ἀνταποδώσω τὸ
retributionē vr̄az in capitib⁹ vr̄is. p eo qd argētū meū ꝛ aurū meū tuliſtis: ꝛ electa mea ꝛ bona intuliſtis in templa vr̄a. filios iuda ꝛ filios hieruſalem vendidiſtis filiis grecoꝝ: vt eiiceretis ex finib⁹ ſuis.
ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς κεφαλὰς ὑμῶν. ἀνθ᾽ ὧν τὸ ἀργύριόν μου καὶ τὸ χρυσίον μου ἐλάβετε, καὶ τὰ ἐπίλεκτά μου καὶ τὰ καλὰ εἰσηνέγκατε εἰς τοὺς ναοὺς ὑμῶν. τοὺς υἱοὺς ἰούδα καὶ τοὺς υἱοὺς ἱερουσαλὴμ ἀπέδοσθε τοῖς υἱοῖς τῶν ἑλλήνων, ὅπως ἐξώσητε ἐκ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

et ſaturabimini: & laudabitis nomen domini dei veſtri qui fecit mirabilia vobiſcum. Et nō cōfundetur pplꝰ meus in ſempiternū: & ſcietis qa in medio iſrael ego ſum. Et ego dñs deus vr̄: & nō eſt ampli⁹: & nō cōfundetur pplꝰ meus in eternū. Et erit poſt hec effundam ſpiritū meum ſup oēm carnē: & pphetabūt filii vr̄i & filie vr̄e. Senes vr̄i ſomnia ſomniabunt: & iuuenes veſtri viſiones videbunt. Sed & ſuper ſeruos & ancillas in diebus illis effundam ſpiritum meum: & dabo pdigia in celo & in terra ſanguinem & ignem & vaporē fumi. Sol conuertetur in tenebras: & luna in ſanguinē: anteq̄ veniat dies dñi magn⁹ & horribilis. Et erit omnis qui inuocauerit nomen dñi ſalu⁹ erit: quia in montem ſion & in hieruſalem erit ſaluatio ſicut dixit dominus: & in reſiduis quos dominus vocauerit.

3.

Quia ecce in diebus illis & i tēpore illo: cum conuertero captiuitatem iuda & hieruſalem cōgregabo omnes gentes & deducam eos in vallē ioſaphat: & diſceptabo cū eis ibi ſup pplo meo & hereditate mea iſrael qs diſperſerunt in nationibus: & terrā meā diuiſerūt: & ſuper pplm meū miſerunt ſortē. Et poſuerūt puerū ī pſtibulo: & puellā vēdiderūt pro vino vt biberēt. Verū qd mihi & vobis tyrus & ſydon & ois terminus paleſtinorum? Nunquid vltionem vos reddetis mihi? Et ſi vlciſcimini vos contra me: cito velociter reddā viciſſitudinē vobis ſup caput veſtrū. Argentum enī meū & aurū tuliſtis: & deſiderabilia mea & pulcherrima intuliſtis in delubra vr̄a. Et filios iuda & filios hieruſalē vendidiſtis filiis grecorum vt lōge faceretis eos de finibus ſuis.

ושבוע והללתם את שם יהוה
אלהיכם אשר עשה עמכם להפליא
ולא יבשו עמי לעולם: וידעתם
כי בקרב ישראל אני ואני יהוה
אלהיכם ואין עוד ולא יבשו עמי
לעולם: והיה אחרי כן אשפוך את
רוחי על כל בשר ונבאו בניכם
ובנותיכם זקניכם חלמות יחלמון
בחוריכם חזינות יראו: וגם על
העבדים ועל השפחות בימים
ההמה אשפוך את רוחי: ונתתי
מופתים בשמים ובארץ דם ואש
ותימרות עשן: השמש יהפך לחשך
והירח לדם לפני בוא יום יהוה
הגדול והנורא: והיה כל אשר
יקרא בשם יהוה ימלט כי בהר
ציון ובירושלם תהיה פליטה
כאשר אמר יהוה ובשרידים
אשר יהוה קרא:

Cap. iij.

כי הנה בימים ההמה ובעת ההיא
אשר אשוב את שבות יהודה
וירושלם: וקבצתי את כל הגוים
והורדתים אל עמק יהושפט
ונשפטתי עמם שם על עמי ונחלתי
ישראל אשר פזרו בגוים ואת
ארצי חלקו: ואל עמי ידו גורל
ויתנו הילד בזונה והילדה מכרו
ביין וישתו: וגם מה אתם לי
צר וצידון וכל גלילות פלשת
הגמול אתם משלמים עלי ואם
גמלים אתם עלי קל מהרה אשיב
גמלכם בראשכם: אשר כספי
וזהבי לקחתם ומחמדי הטבים
הבאתם להיכליכם: ובני יהודה ובני
ירושלם מכרתם לבני היונים
למען הרחיקם מעל גבולם:

Pritiua.heb. Tex.heb.Joel.iij. Trāsla.B.Hie. Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina.

הנני מעירם מן המקום אשר
מכרתם אתם שמה והשבתי
גמלכם בראשכם׃ ומכרתי את
בניכם ואת בנותיכם ביד בני יהודה
ומכרום לשבאים אל גוי רחוק
כי יהוה דבר׃ קראו זאת בגוים
קדשו מלחמה העירו הגבורים
יגשו יעלו כל אנשי המלחמה׃
כתו אתיכם לחרבות ומזמרתיכם
לרמחים החלש יאמר גבור
אני׃ עושו ובאו כל הגוים מסביב
ונקבצו שמה הנחת יהוה גבוריך׃
יעורו ויעלו הגוים אל עמק
יהושפט כי שם אשב לשפט
את כל הגוים מסביב׃ שלחו מגל
כי בשל קציר באו רדו כי מלאה
גת השיקו היקבים כי רבה
רעתם׃ המונים המונים בעמק
החרוץ כי קרוב יום יהוה בעמק
החרוץ׃ שמש וירח קדרו וכוכבים
אספו נגהם׃ ויהוה מציון ישאג
ומירושלם יתן קולו ורעשו שמים
וארץ ויהוה מחסה לעמו ומעוז
לבני ישראל׃ וידעתם כי אני יהוה
אלהיכם שכן בציון הר קדשי
והיתה ירושלם קדש וזרים לא
יעברו בה עוד׃ והיה ביום ההוא
יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה
חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים
ומעין מבית יהוה יצא והשקה את
נחל השטים׃ מצרים לשממה
תהיה ואדום למדבר שממה תהיה
מחמס בני יהודה אשר שפכו דם
נקיא בארצם׃ ויהודה לעולם תשב
וירושלם לדור ודור׃ ונקיתי דמם
לא נקיתי ויהוה שכן בציון׃

Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vendidistis eos: & conuertam retributionē vestrā in caput vestrum. Et vendam filios vr̄os & filias vr̄as in manibus filiorum iuda: et venundabunt eos sabeis genti longinque: quia dn̄s locut⁹ est. Clamate hec in gētibus: sanctificate bellum: suscitate robustos. Ascendant: accedant omnes viri bellatores. Concidite aratra vr̄a in gladios: & ligones vr̄os in lanceas. Infirmus dicat: quia ego fortis sum. Erumpite & venite oēs gentes de circuitu & cōgregamini. Ibi occūbere faciet dn̄s robustos tuos. Consurgāt & ascendāt gentes in valle iosaphat: quia ibi sedebo vt iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite falces: quia maturauit messis. Venite & descendite: qa plenū est torcular. Exuberāt torcularia qa multiplicata est malicia eorū. Populi populi in valle cōcisionis: quia iuxtā est dies domini in valle concisionis. Sol & luna obtenebrati sūt: & stelle retraxerūt splendorem suū. Et dn̄s de sion rugiet: & de hierusalem dabit vocē suā. Et mouebūtur celi & terra: & dn̄s spes populi sui: & fortitudo filiorū israel. Et scietis quia ego dominus deus vester habitās in sion in mōte sancto meo. Et erit hierusalē sancta & alieni non transibūt p eā amplius. Et erit in die illa stillabūt mōtes dulcedinē: & colles fluent lacte. Et p oēs riuos iuda ibūt aq: & fōs de domo dn̄i egredietur: & irrigabit torrentē spinarū. Egyptus in desolatione erit: & idumea in desertū pditiōis: pro eo q iniq egerint in filios iuda: & effuderint sanguinē innocentē in terra sua. Et iudea i eternū habitabitur & hierusalē in generationē & generationē. Et mundabo sanguinem eorum quos non mundauerā: & dn̄s cōmorabitur in sion.

Explicit Iohel ppheta.

ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω αὐτοὺς ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἀπέδοσθε αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ ἀνταποδώσω τὸ ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, καὶ ἀποδώσομαι τοὺς υἱοὺς ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν εἰς χεῖρας υἱῶν Ἰούδα...

Ecce ego suscito eos de loco vbi vendidistis eos illic: et reddam retributionē vestram in capita vestra: et vendam filios vestros et filias vestras in manus filiorum iuda...

Prologus.

INCIPIT PROLOGVS IN AMOS PROPHETAM.

OZias rex cum religionem sollicite emularetur: nimio religionis amore prouocatus: circa preceptum legis moysi arrepto thuribulo: vt in historia libri secundi paralipomenon ostenditur sacerdotale officiū presumere conatus est. Ob eam rem terremotū in tēplo dei exortū constat: cuius etiā zaharias ppheta meminit. Ante hunc itaq; terremotuʒ amos propheta tēporibus predicti regis: & tēporibus hieroboā filii ioas regis israel: in eas gentes que lectione cōprehense sunt iram dei ob eas causas quas memorauit affuturam denunciat. Et quia idē propheta in sequentibus ait. Super tribus impietatibus: & sup quattuor non conuertam eum: tertio peccatorū indulgentiaʒ deū dare posse significat: quem quarto eadē peccata admittētibus: nec penitentiā nec indulgentiā daturum annunciat. Nā per ignis similitudinē quem in predictas gentes immitenduʒ predixit: grauē atq; irreuocabile dei iram ad euersionem earūdem ciuitatum processuram voluit demonstrare.

Item alius prologus.

AMos propheta pastor & rusticus & ruborum mora distringens: paucis verbis explicari nō potest. Quis eniʒ digne exprimat tria & quattuor scelera damasci: gaze: tyri: idumee filiorū ammon: moab: & septimo octauoq; gradu iude & israel? Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in monte samarie: et ruituram domū maioreʒ minoremq; testatur. Ipe cernit fictoreʒ locuste: & stantē dn̄m super murū litum: vel adamantinū: & vncinum pomorū: atrahentē supplicia peccatoribus: & fameʒ in terra: non fameʒ panis: neq; sitim aque: sed audiendi verbū dn̄i. nō dixit verba sed verbū. Amos vero interpretatur onustus. Hic amos spirituali gratia plenus: prophetauit inter ceteros pphetas. Nō enim solus ipe erat pphetes sed etiā alii. Et quippe nō poterat prophetes esse: nisi pastor ante fuisset. Qui etiā tuba sua clangit per singulos dies erudiens & docens in ecclesia. In veritate eniʒ vox omniū prophetarū tanq̄ tuba spiritualis est predicans in ecclesia secundū q scriptum est. Ascende in mōtem excelsum tu qui euangelizas syon: exalta vocem tuā qui predicas hierusalem.

Item alius prologus.

HIc amos propheta & pastor nō fuit pater esaie prophete: quāq; & ille propheta extiterit. Nam aliis literis ille: aliis iste apud hebreos scribitur: que differentia litterarū apud latinos non habetur: & ille fortis vel robustus: hic vero auulsus interpretatur: quia loqtur contra decē tribus: que per idolatriaʒ a cultu dei & a regno dauid erant auulse. Fuit autē cognatio eius ex oppido thecue quod sex miliaribus distat a bethleē: curā gerēs pecorū in latitudine cāporū qui sunt proximi oppido thecue in quibus humo arida atq; arenosa nihil omnino frugū gignitur sed vberrimis pascuis abūdant: & ideo cūcta sunt plena pastoribus: & sterilitas terre cōpensatur pecorū multitudine: ex hoc nūero pastorū fuit amos iperit⁹ sermone: sed plen⁹ sciētia. Prophetauit autē eisdem tēporibus quibus iohel: naū: ionas osee: esaias. Sed aliquantulum exorsus est prophetare anteq̄ esaias. Maxime autem contra deceʒ tribus locutus est: pauca de duabus interserens. Hunc ablatū de numero pastorū misit dominus: vt in samaria prophetaret: quem amasias sacerdos frequenter plagis afflixit: tandem filius eius ozias vecte p tēpora trāsfixit. Post hec semiuiu⁹ in terram suam euectus post aliquot dies dolore vulneris expirauit: sepultusq; est cum patribus suis.

Explicit prologus.

Trās.grc.lxx.cū inter.lati. Trāsla B.H.ie. Tex.heb.Amos.j. Pritiua.heb.

Α Μ Μ Ο Σ.

Α Μ Μ Ω Σ. Ca.1.

Sermōes amos q facti sunt i accarpi ex thecue:

Οἱ λόγοι ἀμμὼς οἳ ἐγένοντο ἐν ἀκκαρὶμ ἐκ θεκουέ, οὓς εἶδεν ὑπὲρ ἱερουσαλὴμ, ἐν ἡμέραις ὀζίου βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις ἱεροβοὰμ υἱοῦ ἰωὰς βασιλέως τοῦ ἰσραὴλ πρὸ δύο ἐτῶν τοῦ σεισμοῦ...

Incipit Amos propheta.

Capitulum. 1.

VErba amos qui fuit in pastoribus thecue: que vidit super israel in diebus ozie regis iuda: & in diebus Hieroboam filii ioas regis israel: ante duos annos terremotus: & dixit. Domin⁹ de sion rugiet & de hierusalem dabit vocē suā. Et luxerūt speciosa pastorū: & exiccat⁹ est vertex carmeli. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus damasci & super quattuor non couertā eum: eo q triturauerūt in plaustris ferreis galaad. Et mittā ignem in domū azahel: & deuorabit domos benadab. Et conteram vectem damasci: & disperdā habitatorem de cāpo idoli: & tenentē sceptrū de domo voluptatis: & trāsferetur populus syrie cyrenē dicit dn̄s. Hec dicit domin⁹. Super tribus sceleribus gaze & super

Cap.1.

דברי עמוס אשר היה בנקדים
מתקוע אשר חזה על ישראל
בימי עזיה מלך יהודה ובימי
ירבעם בן יואש מלך ישראל
שנתים לפני הרעש׃ ויאמר יהוה
מציון ישאג ומירושלם יתן
קולו ואבלו נאות הרעים ויבש
ראש הכרמל׃ כה אמר יהוה על
שלשה פשעי דמשק ועל ארבעה
לא אשיבנו על דושם בחרצות
הברזל את הגלעד׃ ושלחתי אש
בבית חזאל ואכלה ארמנות
בן הדד׃ ושברתי בריח דמשק
והכרתי יושב מבקעת און ותומך
שבט מבית עדן וגלו עם ארם
קירה אמר יהוה׃ כה אמר יהוה
על שלשה פשעי עזה ועל

Primitiua heb. Tex. heb. Amos. ij.

ארבעה לא אשיבנו על הגלותם — רבע שוב
גלות שלמה להסגיר לאדום: — גלה סגר
ושלחתי אש בחומת עזה ואכלה — חמה
ארמנתיה: והכרתי יושב מאשדוד — כרת ישב
ותומך שבט מאשקלון והשיבותי — שוב
ידי על עקרון ואבדו שארית
פלשתים אמר אדני יהוה: כה
אמר יהוה על שלשה פשעי צר
ועל ארבעה לא אשיבנו על
הסגירם גלות שלמה לאדום ולא
זכרו ברית אחים: ושלחתי אש — זכר
בחומת צר ואכלה ארמנתיה:
כה אמר יהוה על שלשה פשעי
אדום ועל ארבעה לא אשיבנו
על רדפו בחרב אחיו ושחת רחמיו
ויטרף לעד אפו ועברתו שמרה — טרף
נצח: ושלחתי אש בתימן ואכלה — ימן
ארמנות בצרה: כה אמר יהוה על
שלשה פשעי בני עמון ועל ארבעה
לא אשיבנו על בקעם הרות — הרה
הגלעד למען הרחיב את גבולם: — רחב גבל
והצתי אש בחומת רבה ואכלה — יצת חמה
ארמנותיה בתרועה ביום מלחמה — רוע לחם
בסער ביום סופה: והלך מלכם
בגולה הוא ושריו יחדו אמר יהוה: — גלה שור

Cap. ij. כה אמר יהוה על
שלשה פשעי מואב ועל ארבעה — רבע
לא אשיבנו על שרפו עצמות — שוב
מלך אדום לשיד: ושלחתי אש — שוד
במואב ואכלה ארמנות הקריות
ומת בשאון מואב בתרועה בקול — מות שאה
שופר: והכרתי שופט מקרבה וכל — רוע שפר
שריה אהרוג עמו אמר יהוה: כה — כרת הרג
אמר יהוה על שלשה פשעי
יהודה ועל ארבעה לא אשיבנו
על מאסם את תורת יהוה וחקיו — מאס חקק

Trāsla. B. Hie.

quattuor non conuertam eū: eo φ transtulerit captiuitatē pfectā vt cōcluderet eam in idumea. Et mittā ignem in murum gaze: & deuorabit edes eius: & disperdam habitatorem de azoto: & tenētem sceptrum de ascalone: & conuertam manū meā super acharon: & peribunt reliqui philistinorum dicit dñs deus. Hec dicit dominus. Sup tribus sceleribus tyri & super quattuor non cōuertam eum: eo φ cōcluserint captiuitatē pfectā in idumea: & nō sint recordati federis fratrum. Et mittam ignem in murū tyri: & deuorabit edes eius. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus edom & super quattuor non cōuertam eum: eo φ psecutus sit in gladio fratrē suū & violauerit mīa ei9: & tenuerit vltra furorē suū & indignationē suā seruauerit vsq3 in finem. Mittā ignē in themā & deuorabit edes bosre. Hec dicit dñs. Sup tribus sceleribus filiorū ammō & sup quattuor nō cōuertā eum: eo φ dissecuerit pregnates galaad ad dilatandum terminum suum. Et succendā ignē in muro rabbath. & dūorabit edes eius in vlulatu in die belli: & in turbine in die cōmotionis. Et ibit melchom in captiuitatē: ipse & prīcipes ei9 simul: dicit dñs.

2.

Hec dicit dñs. Super tribus sceleribus moab & super quattuor non conuertā eum: eo φ incenderit ossa regis idumee vsq3 ad cinerem. Et mittam ignē in moab: & deuorabit edes carioth: & morietur in sonitu moab in clangore tube: & disperdā iudicē de medio eius et omnes principes eius interficiā cum eo dicit dñs. Hec dicit dominus. Sup tribus sceleribus iuda & super quattuor non conuertam eum: eo φ abiecerit legē domini: & mandata eius

Trāsla. gre. lxx. cū iter. latina.

quattuor nō cōuertam eos eo qđ captiuauerunt ipsi captiuitatē salomon vt cōcluderet in
τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτούς, ἕνεκεν τοῦ αἰχμαλωτεῦσαι αὐτοὺς αἰχμαλωσίαν τοῦ σολομῶν τοῦ συγκλεῖσαι εἰς
idumeam. & mittam ignē in muros gaze:
τὴν ἰδουμαίαν. καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη γάζης,
& deuorabit fundamēta ei9. & disp̄dam hītantes de azoto. & auferet trib9 ex ascalone: &
καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς. καὶ ἐξολοθρεύσω κατοικοῦντας ἐξ ἀζώτου. καὶ ἐξαρθήσεται φυλὴ ἐξ ἀσκάλωνος, καὶ
iducā manū meā sup accaronē: & peribūt reliqui alienigenaꝝ dicit dñs. hec dicit dñs: sup
ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ ἀκκαρών, καὶ ἀπολοῦνται οἱ κατάλοιποι τῶν ἀλλοφύλων λέγει κύριος. τάδε λέγει κς, ἐπὶ
tribus ipietatib9 tyri & sup quattuor. nō cōuertam eā: p eo qđ cōcluserūt captiuitatem salomon in idumeā. & nō recordati sūt testamēti fratrū: & mittam ignē in muros tyri: &
ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τύρου καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν. οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτήν. ἀνθ' ὧν συνέκλεισαν τὴν αἰχμαλωσίαν σολομῶν εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν διαθήκης ἀδελφῶν, καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη τύρου, καὶ
deuorabit fundamēta ei9. hec dicit dñs: sup trib9 ipietatib9 idumee & sup quattuor. nō cōuertam eos eo qđ psequut9 est in gladio fratrē suū: & violauit vuluā in terra:
καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς. τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τῆς ἰδουμαίας καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν. οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτούς ἕνεκεν τοῦ καταδιῶξαι ἐν ῥομφαίᾳ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐλυμήνατο μήτραν ἐπὶ γῆς,
& rapuit in testimoniū horrorē suū: & ipetū suū seruauit in ptētionē. & mittam ignē in theman: &
καὶ ἥρπασεν εἰς μαρτύριον φρίκην αὐτοῦ, καὶ τὸ ὅρμημα αὐτοῦ ἐφύλαξεν εἰς νεῖκος. καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ θαιμάν, καὶ
deuorabit fundamēta ei9. hec dicit dñs sup trib9 ipietatib9 filioꝝ ammō & sup quattuor. nō cōuertam eos: eo qđ dissecabāt ventre hūtes ex galaaditis: vt dilatarēt fines suos. & succēdā ignē in muros rabba. & deuorabit fundamēta ei9 cū clamore in die belli:
καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς. τάδε λέγει κύριος ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τῶν υἱῶν ἀμμῶν καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν. οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτούς, ἀνθ' ὧν ἀνέσχιζον τὰς γαστέρας ἐχούσας τῶν γαλααδιτῶν, ὅπως ἐμπλατύνωσι τὰ ὅρια αὐτῶν. καὶ ἀνάψω πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη ῥαββά. καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς μετὰ κραυγῆς ἐν ἡμέρᾳ πολέμου,
& pmouebit in dieb9 cōsumatiōis eius: & ibit rex eoꝝ in captiuitate sacerdotes & pncipes eoꝝ in idipm dicit dñs.
καὶ σεισθήσεται ἐν ἡμέραις συντελείας αὐτῆς, καὶ πορεύσεται ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ λέγει κύριος.

Ca. 2.

Hec dicit dñs sup tribus ipietatib9 moab & sup quattuor: nō cōuertam eū. eo qđ cōbusserunt ossa regis idumee in cinerē: & mittam ignē in moab. & deuorabit fundamēta vrbiū: & morietur in ipotentia moab: cū voce & cū clamore tube. & disperdam iudicē ex ea: & oēs pncipes eius interficiā cū eo dicit dñs. hec dicit dñs. sup tribus ipietatib9 filioꝝ iuda & sup quattuor: nō conuertā eū eo qđ abiecerit ipi legem dñi: & pcepta
Τάδε λέγει κύριος ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις μωάβ καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν. οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν. ἀνθ' ὧν κατέκαυσαν τὰ ὀστᾶ βασιλέως ἰδουμαίας εἰς κονίαν, καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ μωάβ. καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια τῶν πόλεων, καὶ ἀποθανεῖται ἐν ἀδυναμίᾳ μωάβ, μετὰ φωνῆς καὶ μετὰ κραυγῆς σάλπιγγος. καὶ ἐξολοθρεύσω κριτὴν ἐξ αὐτῆς, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας αὐτῆς ἀποκτενῶ μετ' αὐτοῦ λέγει κς. τάδε λέγει κς. ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τῶν υἱῶν ἰούδα καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν, οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν ἕνεκεν τοῦ ἀπώσασθαι αὐτοὺς τὸν νόμον κυ, καὶ τὰ προστάγματα

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. lati.

ei9 nō custodierūt: & deceperūt eos vana eoꝝ q̄ fecerunt: q̄ secuti sunt patres eorū post eo. & mittam ignē in iudā: & deuorabit fundamēta hierusalem. hec dicit dñs: sup tribus ipietatib9 israel & sup q̄ttuor. non cōuertam eū eo qđ vendiderūt argēto iustū & pauperē p calciamentis cōculcantem sup puluerē terre. & pugnis pcutiebāt i capite mēdicū: & viā humiliū declinauerūt: & filius & pater ingressi sunt ad eandē ancillam: vt violarent nomē dei sui: & vestimēta eoꝝ ligantes funib9 velamina faciebāt adherētia altari. & vinū ex calumnijs bibebāt in domo dei sui: ego āt abstuli amorreū a facie eoꝝ. sicut altitudo cedri altitudo eius: & fortis erat vt quercus: & abstuli fructū ei9 desup: & radices ei9 subter. & ego eduxi vos de terra egypti: & circunduxi vos in deserto q̄draginta annis: vt possideretis amorreū: & accepi de filijs vris in pphetas: & de iuuenibus vris in sanctificatos: nūqđ nō sunt hec filij israel dicit dñs: vos āt potabatis sanctificatos meos vino: & pphetis mandabatis dicētes: nō pphetetis. pp̄ea ecce ego deuoluo subter vos: sicut deuoluit currus plenus stipula: & peribit fuga a cursore. & fortis nō obtinebit virtutē suā: & pugnator non saluabit aīam suā: & sagittator non subsistet: & velox pedib9 suis non saluabit: neq3 eques saluabit aīam suam: & inueniet aīam suam in potentatib9. nudus fugiet in dieb9 illis dicit dñs.

αὐτοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο, καὶ ἐπλάνησαν αὐτοὺς τὰ μάταια αὐτῶν ἃ ἐποίησαν, οἷς ἐξηκολούθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν. καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια ἱερουσαλήμ. τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν. οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν, ἀνθ' ὧν ἀπέδοντο ἀργυρίου δίκαιον καὶ πένητα ἀνθ' ὑποδημάτων καταπατοῦντα ἐπὶ τὸν χοῦν τῆς γῆς. καὶ ἐκονδύλιζον εἰς κεφαλὴν πτωχόν, καὶ ὁδὸν ταπεινῶν ἐξέκλιναν, καὶ υἱὸς καὶ πατὴρ εἰσεπορεύοντο πρὸς τὴν αὐτὴν παιδίσκην, ὅπως βεβηλώσωσι τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν δεσμεύοντες σχοινίοις παραπετάσματα ἐποίουν ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ οἶνον ἐκ συκοφαντιῶν ἔπινον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ αὐτῶν. ἐγὼ δὲ ἦρα τὸν ἀμορραῖον ἐκ προσώπου αὐτῶν. καθὼς ὕψος κέδρου τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ ἰσχυρὸς ἦν ὡς δρῦς, καὶ ἐξῆρα τὸν καρπὸν αὐτοῦ ἐπάνωθεν, καὶ τὰς ῥίζας αὐτοῦ ὑποκάτωθεν. καὶ ἐγὼ ἀνήγαγον ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ περιήγαγον ὑμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, τοῦ κατακληρονομῆσαι τὸν ἀμορραῖον, καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν υἱῶν ὑμῶν εἰς προφήτας, καὶ ἐκ τῶν νεανίσκων ὑμῶν εἰς ἡγιασμένους, μὴ οὐκ ἔστιν ταῦτα υἱοὶ ἰσραὴλ λέγει κύριος, ὑμεῖς δὲ ἐποτίζετε τοὺς ἡγιασμένους μου οἶνον, καὶ τοῖς προφήταις ἐνετέλλεσθε λέγοντες, οὐ μὴ προφητεύσητε. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ κυλίω ὑποκάτω ὑμῶν, ὃν τρόπον κυλίεται ἅμαξα ἡ γέμουσα καλάμης, καὶ ἀπολεῖται φυγὴ ἐκ δρομέως. καὶ ὁ κραταιὸς οὐ μὴ κρατήσῃ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ ὁ μαχητὴς οὐ μὴ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ὁ τοξότης οὐ μὴ ὑποστῇ, καὶ ὁ ὀξὺς τοῖς ποσὶν αὐτοῦ οὐ μὴ διασωθῇ, οὐδὲ ἱππεὺς οὐ μὴ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ εὑρήσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν δυναστείαις. ὁ γυμνὸς φεύξεται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις λέγει κύριος.

Ca. 3.

Audite verbū hoc qđ locut9 est dominus sup vos dom9 israel: & p oēm tribū quā eduxit de terra
Ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον ὃν ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ὑμᾶς οἶκος τοῦ ἰσραήλ, καὶ κατὰ πάσης φυλῆς ἧς ἀνήγαγεν ἐκ γῆς

Trāsla. B. Hie.

nō custodierit. Deceperūt eni eos idola sua post que abierant patres eorum. Et mittam ignē in iudam: & deuorabit edes hierusalē. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus israel: & sup quattuor nō cōuertā eum pro eo φ vendiderit pargento iustum & paupere pro calciamentis. Qui conterūt super puluerem terre capita pauperum: & viam humilium declināt. Et fili9 ac pater eius ierunt ad puellam: vt violarent nome sanctū meū: & super vestimētis pignoratis accubuerūt iuxta oē altare: & vinū dānatorū bibebant in domo dei sui. Ego autem exterminaui ammorreū a facie eorum: cuius altitudo cedrorū altitudo ei9: & fortis ipse quasi quercus. Et contriui fructum eius desup: & radices eius subter. Ego sum qui ascendere vos feci de terra egypti: & duxi vos in desertum quadraginta annis: vt possideretis terrā ammorrei: & suscitaui de filijs vrīs in pphetas: & de iuuenibus vestris nazareos. Nunquid nō ita est filij israel dicit dominus? Et propinabatis nazareis vinū & prophetis mandabatis dicentes: ne pphetetis. Ecce ego stridebo subter vos: sicut stridet plaustrum onustum feno. Et peribit fuga a veloce: & fortis nō obtinebit virtutē suā: & robustus nō saluabit animā suam. Et tenens arcum non stabit: & velox pedibus suis nō saluabitur. Et ascensor equi nō saluabit animā suā: & robustus corde inter fortes nudus effugiet in illa die: dicit dominus.

3.

Audite verbum quod locutus est dñs sup vos filii israel: super omnē cognationē quā eduxi de terra

Tex. heb. Amos. iij. Primitiua. heb.

לא שמרו ויתעום כזביהם אשר — תעה
הלכו אבותם אחריהם: ושלחתי
אש ביהודה ואכלה ארמנות
ירושלם: כה אמר יהוה על
שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה
לא אשיבנו על מכרם בכסף
צדיק ואביון בעבור נעלים: — צדק אבה
השאפים על עפר ארץ בראש — עבר
דלים ודרך ענוים יטו ואיש — דלל ענה
ואביו ילכו אל הנערה למען חלל — נטה
את שם קדשי: ועל בגדים חבלים
יטו אצל כל מזבח ויין ענושים — זבח ענש
ישתו בית אלהיהם: ואנכי — שתה
השמדתי את האמרי מפניהם — שמד פנה
אשר כגבה ארזים גבהו וחסן הוא
כאלונים ואשמיד פריו ממעל — אלן שמד
ושרשיו מתחת: ואנכי העליתי — פרה עלה
אתכם מארץ מצרים ואולך — עלה
אתכם במדבר ארבעים שנה — ילך דבר רבע
לרשת את ארץ האמרי: ואקים — ירש קום
מבניכם לנביאים ומבחוריכם — נבא בחר
לנזרים האף אין זאת בני ישראל
נאם יהוה: ותשקו את הנזרים — שקה
יין ועל הנביאים צויתם לאמר — צוה
לא תנבאו: הנה אנכי מעיק — עוק
תחתיכם כאשר תעיק העגלה
המלאה לה עמיר: ואבד מנוס — עמר נוס
מקל וחזק לא יאמץ כחו וגבור — קלל אמץ
לא ימלט נפשו: ותפש הקשת — כוח גבר
לא יעמד וקל ברגליו לא ימלט — עמד מלט
ורכב הסוס לא ימלט נפשו: ואמיץ
לבו בגבורים ערום ינוס ביום — ערם נוס
ההוא נאם יהוה:

Cap. iij. שמעו את הדבר הזה אשר
דבר יהוה עליכם בית ישראל על
כל המשפחה אשר העליתי מארץ — שפח עלה

מצרים לאמר: רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקד עליכם את כל עונתיכם: הילכו שנים יחדו בלתי אם נועדו: הישאג אריה ביער וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד: התפל צפור על פח הארץ ומוקש אין לה היעלה פח מן האדמה ולכוד לא ילכוד: אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו אם תהיה רעה בעיר ויהוה לא עשה: כי לא יעשה אדני יהוה דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים: אריה שאג מי לא יירא אדני יהוה דבר מי לא ינבא: השמיעו על ארמנות באשדוד ועל ארמנות בארץ מצרים ואמרו האספו על הרי שמרון וראו מהומת רבות בתוכה ועשוקים בקרבה: ולא ידעו עשות נכחה נאם יהוה האצרים חמס ושד בארמנותיהם: לכן כה אמר אדני יהוה צר וסביב הארץ והורד ממך עזך ונבזו ארמנותיך: כה אמר יהוה כאשר יציל הרעה מפי הארי שתי כרעים או בדל אזן כן ינצלו בני ישראל הישבים בשמרון בפאת מטה ובדמשק ערש: שמעו והעידו בבית יעקב נאם אדני יהוה אלהי הצבאות: כי ביום פקדי פשעי ישראל עליו ופקדתי על מזבחות בית אל ונגדעו קרנות המזבח ונפלו לארץ: והכיתי בית החרף על בית הקיץ ואבדו בתי השן וספו בתים רבים נאם יהוה:

egypti dicens. Tantum modo vos cognoui ex omnibus cognationibus terre. Idcirco visitabo sup vos omnes iniquitates vestras. Nunqd ambulabũt duo pariter: nisi cõuenerit eis? Nunquid rugiet leo in saltu: nisi habuerit predã? Nũquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo: nisi aliqd apphenderit? Nunquid cadet auis in laqueũ terre absq; aucupe? Nũquid auferetur laque9 de terra anteq̃ qd ceperit? Si clanget tuba in ciuitate & populus non expauescet? Si erit malũ in ciuitate quod dñs non fecerit? Quia non faciet dominus deus verbum: nisi reuelauerit secretum suum ad seruos suos prophetas. Leo rugiet: quis non timebit? Dñs deus locutus est: quis non prophetabit? Auditum facite in edibus azoti: & in edib9 terre egypti: & dicite. Congregamini super mõtes samarie & videte insanias multas in medio eius: & calũniam patiẽtes in penetralibus eius. Et nescierũt facere rectũ: dicit dñs. thesaurizãtes iniquitatẽ & rapinas in edibus suis. Propterea hec dicit dñs deus. Tribulabitur & circuĩetur tra: & detrahetur ex te fortitudo tua & diripiẽtur edes tue. Hec dicit dñs. Quõ si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremum auricule: sic eruentur filii israel qui habitant in samaria in plaga lectuli & in damasci grabato. Audite & contestamini i domo iacob: dicit dominus deus exercituum: quia in die cũ visitare cepero p̃uaricatiões israel super eum visitabo: & super altaria bethel: & amputabũtur cornua altaris & cadent in terrã. Et percutiã domũ hyemalẽ cum domo estiua: & peribũt dom9 eburnee: & dissipabuntur edes multe dicit dominus. 4.

αἰγύπτου λέγων· πλὴν ὑμᾶς ἔγνων ἐκ πασῶν φυλῶν τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἐκδικήσω ἐφ᾽ ὑμᾶς πάσας τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. εἰ πορεύσονται δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ καθόλου, ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτούς; εἰ ἐρεύξεται λέων ἐκ τοῦ δρυμοῦ αὐτοῦ θήραν οὐκ ἔχων; εἰ δώσει σκύμνος φωνὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ καθόλου, ἐὰν μὴ ἁρπάσῃ τι; εἰ πεσεῖται ὄρνεον ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ ἰξευτοῦ; εἰ σταθήσεται παγὶς ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ τοῦ συλλαβεῖν τι; εἰ φωνήσει σάλπιγξ ἐν πόλει, καὶ λαὸς οὐ πτοηθήσεται; εἰ ἔσται κακία ἐν πόλει, ἣν κύριος οὐκ ἐποίησε; διότι οὐ μὴ ποιήσῃ κύριος πρᾶγμα, ἐὰν μὴ ἀποκαλύψῃ παιδείαν πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς προφήτας. λέων ἐρεύξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται; κύριος ἐλάλησε, καὶ τίς οὐ προφητεύσει; ἀπαγγείλατε χώραις ἐν ἀσσυρίοις καὶ ἐπὶ τὰς χώρας ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ εἴπατε, συνάχθητε εἰς τὸ ὄρος σαμαρείας καὶ ἴδετε θαυμαστὰ πολλὰ ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ καταδυναστείαν τὴν ἐν αὐτῇ. καὶ οὐκ ἔγνω ἃ ἔστιν ἐν αὐτῇ λέγει κύριος, θησαυρίζοντες ἀδικίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεός· τύρος κυκλόθεν ἡ γῆ σου ἐρημωθήσεται, καὶ κατάξει ἐκ σοῦ τὴν ἰσχύν σου, καὶ διαρπαγήσονται αἱ χῶραί σου. τάδε λέγει κύριος, ὃν τρόπον ἐκσπάσει ὁ ποιμὴν ἐκ στόματος τοῦ λέοντος δύο σκέλη ἢ λοβὸν ὠτίου, οὕτως ἐκσπασθήσονται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν σαμαρείᾳ κατέναντι φυλῆς καὶ ἐν δαμασκῷ. ἱερεῖς ἀκούσατε καὶ ἐπιμαρτύρασθε τῷ οἴκῳ ἰακώβ, λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, διότι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὅταν ἐκδικῶ ἀσεβείας τοῦ ἰσραὴλ ἐπ᾽ αὐτὸν ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια βαιθήλ. καὶ κατασκαφήσεται τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου καὶ πεσοῦνται ἐπὶ τὴν γῆν. συγχεῶ καὶ πατάξω τὸν οἶκον τὸν περίπτερον ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν θερινόν, καὶ ἀπολοῦνται οἶκοι ἐλεφάντινοι, καὶ προστεθήσονται οἶκοι ἕτεροι καὶ πολλοὶ λέγει κύριος. Ca. 4.

Cap.iiij.

Ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον, δαμάλεις τῆς βασὰν αἱ ἐν τῷ ὄρει σαμαρείας αἱ καταδυναστεύουσαι πτωχοὺς καὶ καταπατοῦσαι πένητας· αἱ λέγουσαι τοῖς κυρίοις αὐτῶν, ἐπίδοτε ἡμῖν ὅπως πίωμεν. ὀμνύει κύριος κατὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, διότι ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ λήψονται ὑμᾶς ἐν ὅπλοις, καὶ τοὺς μεθ᾽ ὑμῶν εἰς λέβητας ἔμποροι λοιμοί. καὶ ἐξενεχθήσεσθε γυμνοὶ κατέναντι ἀλλήλων, καὶ ἀπορριφήσεσθε εἰς τὸ ὄρος τὸ ῥεμμάν, λέγει κύριος ὁ θεός. εἰσήλθετε εἰς βαιθὴλ καὶ ἠνομήσατε, καὶ εἰς γάλγαλα ἐπληθύνατε τοῦ ἀσεβῆσαι, καὶ ἠνέγκατε εἰς τὸ πρωῒ θυσίας ὑμῶν εἰς τὴν τριημερίαν τὰ ἐπιδέκατα ὑμῶν. καὶ ἀνέγνωσαν ἔξω νόμον καὶ ἐπεκαλέσαντο ὁμολογίαν· ἀπαγγείλατε ὅτι ταῦτα ἠγάπησαν υἱοὶ ἰσραὴλ λέγει κύριος. κἀγὼ δώσω ὑμῖν γομφιασμὸν ὀδόντων ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, καὶ ἔνδειαν ἄρτων ἐν πᾶσι τοῖς τόποις ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρός με λέγει κύριος. καὶ ἀνέσχον ἐξ ὑμῶν τὸν ὑετὸν πρὸ τριῶν μηνῶν τοῦ τρυγητοῦ· καὶ βρέξω ἐπὶ πόλιν μίαν, ἐπὶ δὲ πόλιν μίαν οὐ βρέξω· μερὶς μία βραχήσεται, καὶ μερὶς ἐφ᾽ ἣν οὐ βρέξω ξηρανθήσεται. καὶ συναθροισθήσονται δύο καὶ τρεῖς πόλεις εἰς πόλιν μίαν τοῦ πιεῖν ὕδωρ, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσι, καὶ οὐδ᾽ οὕτως ἐπεστρέψατε πρός με λέγει κύριος. ἐπάταξα ὑμᾶς ἐν πυρώσει καὶ ἐν ἰκτέρῳ· ἐπληθύνατε κήπους ὑμῶν, ἀμπελῶνας ὑμῶν, καὶ συκῶνας καὶ ἐλαιῶνας ὑμῶν κατέφαγεν ἡ κάμπη, καὶ οὐδ᾽ οὕτως ἐπεστρέψατε πρός με λέγει κύριος. ἐξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς θάνατον ἐν ὁδῷ αἰγύπτου, ἀπέκτεινα ἐν ῥομφαίᾳ τοὺς νεανίσκους ὑμῶν μετὰ αἰχμαλωσίας ἵππων ὑμῶν, καὶ ἀνήγαγον ἐν πυρὶ τὰς παρεμβολὰς ὑμῶν ἐν τῇ ὀργῇ ὑμῶν, καὶ οὐδ᾽ οὕτως ἐπεστρέψατε πρός με λέγει κύριος. κατέστρεψα ὑμᾶς καθὼς κατέστρεψε κύριος σόδομα καὶ γόμορρα, καὶ ἐγένεσθε ὡς δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρός, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε

Audite verbum hoc vacce pingues: q̃ estis in monte samarie: q̃ calũniã facitis egenis & cõfringitis pauperes. Que dicitis dominis vestris: afferte & bibemus. Iurauit dominus deus in sancto suo: quia ecce dies venient super vos & leuabunt vos in contis: & reliquias vras in ollis feruẽtibus. Et per aperturas exibitis altera cõtra alteram: & piiciemini in armon dicit domin9. Venite ad bethel: & ĩpie agite: ad galgalã & multiplicate preuaricationem. Et offerte mane victimas vestras tribus dieb9 decimas vras. Et sacrificate de fermento laudem: & vocate volũtarias oblationes & annunciate. Sic enim voluistis filii israel dicit dominus deus. Vnde & ego dedi vobis stuporẽ dentiũ in cũctis vrbibus vris: & indigentiã panũ in oibus locis vestris: & nõ estis reuersi ad me dicit dñs. Ego quoq; prohibui a vobis imbrem cũ adhuc tres menses superessent vsq; ad messem: & plui super vnã ciuitatẽ: & super alteram ciuitatẽ non plui. Pars vna cõpluta est: & pars super quam non pluiarui. Et venerunt due & tres ciuitates ad vnam ciuitatem vt biberent aquã & nõ sunt satiate: & non redistis ad me dicit dñs. Percussi vos in vento vrẽte: & in aurugine multitudinẽ hortorũ vrorũ & vinearũ vrarũ: olíueta vra & ficeta vestra comedit eruca: & nõ redistis ad me dicit dñs. Misi in vos mortẽ in via egypti: percussi in gladio iuuenes vros vsq; ad captiuitatẽ equorũ vestrorũ: & ascendere feci putredinẽ castrorũ vrorũ in nares vestras: et nõ redistis ad me dicit dñs. Subuerti vos sicut subuertit deus sodomã & gomorrã: & facti estis quasi torris raptus ab incendio: & non redistis

שמעו הדבר הזה פרות הבשן אשר בהר שמרון העשקות דלים הרצצות אביונים האמרות לאדניהם הביאה ונשתה: נשבע אדני יהוה בקדשו כי הנה ימים באים עליכם ונשא אתכם בצנות ואחריתכן בסירות דוגה: ופרצים תצאנה אשה נגדה והשלכתנה ההרמונה נאם יהוה: באו בית אל ופשעו הגלגל הרבו לפשע והביאו לבקר זבחיכם לשלשת ימים מעשרתיכם: וקטר מחמץ תודה וקראו נדבות השמיעו כי כן אהבתם בני ישראל נאם אדני יהוה: וגם אני נתתי לכם נקיון שנים בכל עריכם וחסר לחם בכל מקומתיכם ולא שבתם עדי נאם יהוה: וגם אנכי מנעתי מכם את הגשם בעוד שלשה חדשים לקציר והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת תמטר וחלקה אשר לא תמטיר עליה תיבש: ונעו שתים שלש ערים אל עיר אחת לשתות מים ולא ישבעו ולא שבתם עדי נאם יהוה: הכיתי אתכם בשדפון ובירקון הרבות גנותיכם וכרמיכם ותאניכם וזיתיכם יאכל הגזם ולא שבתם עדי נאם יהוה: שלחתי בכם דבר בדרך מצרים הרגתי בחרב בחוריכם עם שבי סוסיכם ואעלה באש מחניכם ובאפכם ולא שבתם עדי נאם יהוה: הפכתי בכם כמהפכת אלהים את סדם ואת עמרה ותהיו כאוד מצל משרפה ולא שבתם

Pritiua.heb. Tex.heb.Amos.v.

עדי נאם יהוה: לכן כה אעשה לך | עשה
ישראל עקב כי זאת אעשה לך
הכון לקראת אלהיך ישראל: כי | כון
הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד | יצר ברא
לאדם מה שחו עשה שחר עיפה | נגד שוח
ודרך על במתי ארץ יהוה אלהי | עוף במה
צבאות שמו:

Cap. v.

שמעו את הדבר הזה אשר אנכי
נשא עליכם קינה בית ישראל: | קון
נפלה ולא תוסיף קום בתולת | יסף בתל
ישראל נטשה על אדמתה אין
מקימה: כי כה אמר אדני יהוה | קום
העיר היצאת אלף תשאיר מאה | שאר
והיוצאת מאה תשאיר עשרה
לבית ישראל: כי כה אמר יהוה
לבית ישראל דרשוני וחיו: ואל | חיה
תדרשו ביתאל והגלגל לא תבאו | דרש בוא
ובאר שבע לא תעברו כי הגלגל | עבר
גלה יגלה וביתאל יהיה לאון: | גלה היה
דרשו את יהוה וחיו פן יצלח | צלח
כאש בית יוסף ואכלה ואין מכבה | כבה
לביתאל: ההפכים ללענה משפט | שפט
וצדקה לארץ הניחו: עשה כימה | נוח
וכסיל והפך לבקר צלמות ויום | כסל
לילה החשיך הקורא למי הים | חשך קרא
וישפכם על פני הארץ יהוה | שפך פנה
שמו: המבליג שד על עז ושד | בלג שדד
על מבצר יבוא: שנאו בשער | עזז בצר
מוכיח ודבר תמים יתעבו: לכן | בוא יכח
יען בושסכם על דל ומשאת בר | תמם תעב
תקחו ממנו בתי גזית בניתם | בוס נשא
ולא תשבו בם כרמי חמד נטעתם | לקח בית
ולא תשתו את יינם: כי ידעתי | גזז בנה
רבים פשעיכם ועצמים חטאתיכם | ישב שתה
צררי צדיק לקחי כפר ואביונים | רבב
בשער הטו: לכן המשכיל בעת | צרר אבה | נטה שכל

Trãsl.B.Hie.

ad me dicit dñs. Quapropter hec faciam tibi israel. Postq̃ autem hec fecero tibi preparare in occursum dei tui israel. Quia ecce formãs montes & creans ventũ & anũcians homini eloquiũ suũ: faciens matutinã nebulam & gradiens sup excelsa terre: dominus deus exercituum nomẽ eius.

5.

Audite verbum istud quod ego leuo super vos planctũ. Domus israel: cecidit: & non adiiciet vt resurgat. Virgo israel proiecta est in terram suam: non est qui suscitet eam: quia hec dicit domin⁹ deus. Vrbs de qua egrediebãtur mille relinquẽtur in ea centũ: & de qua egrediebãtur centũ relinquẽtur in ea decẽ in domo israel: qa hec dicit dñs domui israel. Querite me & viuetis: & nolite querere bethel. In galgalã nolite intrare: & in bersabee non trãsibitis: quia galgala captiua ducetur: & bethel erit inutilis. Querite dñm & viuite: ne forte cõburatur vt ignis domus ioseph & deuorabit: & nõ erit qui extinguat bethel: q couertitis in absynthium iudiciũ: & iusticiã in terra relinqtis: facientẽ arcturũ & orionẽ & cõuertentẽ in mane tenebras & diem in nocte mutantem. Qui vocat aquas maris & effundit eas super faciẽ terre: dominus nomen est eius. Qui arridet vastitatẽ sup robustũ & depopulationẽ sup potentẽ affert. Odio habuerũt corripientẽ in porta: & loquentẽ pfecte abominati sunt. Idcirco pro eo q dirípiebatis pauperẽ & predã electã tollebatis ab eo: dom⁹ q̃dro lapide edificabitis & non hitabitis in eis. Vineas plãtabitis amãtissimas: & nõ bibetis vinũ earũ: qa cognoui multa scelera vr̃a & fortia pctã vr̃a. Hostes iusti accipientes munus: & paupes deprimẽtes i porta. Ideo prudens in tempore

Trãs.Gre.lxx.cũ interp.latina.

ad me dicit dñs. ppterea sic faciam tibi isra-
πρός με λέγει κύριος. διὰ τοῦτο οὕτως ποιήσω σοι ἰσρα-
el. verũtñ qz sic faciam tibi pparare ad inuo-
ήλ. πλὴν ὅτι οὕτως ποιήσω σοι, ἑτοιμάζου τοῦ ἐπικα-
cãdũ deũ tuũ israel: qz dñs cõfirmãs toni-
λεῖσθαι τὸν θεόν σου ἰσραήλ, διότι κύριος ἰδοὺ στερεῶν βρον-
truũ ⁊ creans spm ⁊ annuncians in hoies
τὴν καὶ κτίζων πνεῦμα καὶ ἀπαγγέλλων εἰς ἀνθρώπους
christũ suũ faciẽs mane ⁊ nebulã: ⁊ ascen-
τὸν χριστὸν αὐτοῦ, ποιῶν ὄρθρον καὶ ὀμίχλην, καὶ ἐπιβαί-
dẽs sup excelsa terre dñs de⁹: omps
νων ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς κύριος ὁ θεός, παντοκράτωρ
nomẽ illi.
ὄνομα αὐτῷ.

Ca. 5.

Audite verbũ dñi qđ ego assumo sup
Ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου ὃν ἐγὼ λαμβάνω ἐφ' ὑ-
vos plãctũ: dom⁹ israel cecidit: nõ ãpli⁹ adij-
μᾶς θρῆνον, οἶκος τοῦ ἰσραὴλ ἔπεσεν, οὐκ ἔτι οὐ μὴ προ-
ciat resurgere. virgo israel ꝓiecta ẽ in terrã su-
στεθῇ ἀναστῆναι. παρθένος ἰσραὴλ ἐσφάλη ἐπὶ τῆς γῆς αὐ-
am: nõ est q̃ suscitet eam. qz hec dicit dñs de⁹:
τοῦ, οὐκ ἔστιν ὁ ἀνιστῶν αὐτήν. διότι τάδε λέγει κς ὁ θεός, πό-
vrbs ex q̃ egrediebãt mille relinquent centũ.
λις ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο χίλιοι ὑπολειφθήσονται ἑκατόν
⁊ ex q̃ egrediebãt centũ: relinquent decẽ
καὶ ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο ἑκατόν, ὑπολειφθήσονται δέκα
domui israel. qz hec dicit dñs sup domũ
τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. διότι τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον
israel: q̃rite me ⁊ viuetis: ⁊ nõ q̃ratis
τοῦ ἰσραήλ, ἐκζητήσατέ με καὶ ζήσετε, καὶ μὴ ἐκζητεῖτε
bethel. ⁊ in galgala nõ ingrediamini: ⁊ in pute-
βαιθήλ. καὶ εἰς γαλγαλὰ μὴ εἰσπορεύεσθε, καὶ ἐπὶ τὸ φρέ-
um iuramẽti nõ transeatis: qz galgala captiua-
αρ τοῦ ὅρκου μὴ διαβαίνετε, διότι γαλγαλὰ αἰχμαλω-
ta captiuabit: ⁊ bethel nõ exi-
τευομένη αἰχμαλωτισθήσεται, καὶ βαιθὴλ οὐχ ὑπάρ-
stens. q̃rite dñm ⁊ viuite: vt nõ suc-
χουσα. ἐκζητήσατε τὸν κύριον καὶ ζήσατε, ὅπως μὴ ἀνα-
cẽdat vt ignis dom⁹ ioseph ⁊ deuoret eã. ⁊
λάμψῃ ὡς πῦρ οἶκος ἰωσὴφ καὶ καταφάγῃ αὐτόν. καὶ
nõ erit extinguẽs domui israel. faciẽs in excelsũ iu-
οὐκ ἔσται ὁ σβέσων τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. ὁ ποιῶν εἰς ὕψος κρί-
diciũ ⁊ iusticiam in terrã: faciẽs oia ⁊ fabri-
μα καὶ δικαιοσύνην εἰς γῆν, ὁ ποιῶν πάντα καὶ κατα-
cans: ⁊ ꝯuertẽs in mane ũbrã: ⁊ diem in no-
σκευάζων, καὶ στρέφων εἰς πρωῒ σκιάν, καὶ ἡμέραν εἰς νύ-
ctẽ obscurãs: vocans aquã maris
κτα σκοτάζων, ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης
⁊ effundẽs illã sup faciem tre: dñs de⁹
καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς, κύριος ὁ θεὸς
omps nomẽ illi. suscitans cõtritionẽ sup
παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ. ὁ διεγείρων συντριμμὸν ἐπὶ
robur: ⁊ miseriam sup munitionẽ inducẽs. odio hũe-
ἰσχύν, καὶ ταλαιπωρίαν ἐπὶ ὀχύρωμα ἐπάγων. ἐμίση-
rũt in portis corripientẽ: ⁊ ũmonẽ sctũ abomina-
σαν ἐν πύλαις ἐλέγχοντα, καὶ λόγον ὅσιον ἐβδελύ-
ti sunt. idcirco de sup exũs pugnis pcutiebat mẽdicũ. ⁊
ξαντο. διὰ τοῦτο ἀνθ' ὧν κατεκονδύλιζεν πτωχόν. καὶ
dona electa suscepistis ab eo. domos politas edifi-
δῶρα ἐκλεκτὰ ἐδέξασθε παρ' αὐτοῦ. οἴκους ξεστοὺς ᾠκο-
castis: ⁊ nõ hitabitis in eis: vineas
δομήσατε, καὶ οὐ μὴ κατοικήσετε ἐν αὐτοῖς, ἀμπελῶ-
desiderabiles plantastis. ⁊ non bibetis vinũ
νας ἐπιθυμητοὺς ἐφυτεύσατε. καὶ οὐ μὴ πίητε τὸν οἶνον
eaꝝ: qz cognoui multas ipietates vr̃as: ⁊ for-
αὐτῶν, ὅτι ἔγνων πολλὰς ἀσεβείας ὑμῶν, καὶ ἰσχυ-
tia peccata vr̃a: cõculcãtes iustum acci-
ραὶ αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν, καταπατοῦντες δίκαιον λαμ-
pientes commutatiões: ⁊ pauperẽ in portis declinan-
βάνοντες ἀλλάγματα, καὶ πένητα ἐν πύλαις ἐκκλίνον-
tes. idcirco itelligẽs in tp̃e
τες. διὰ τοῦτο ὁ συνιὼν ἐν καιρῷ

Trãsla.Gre.lxx.cũ interp.lati.

illo tacebit: qz tp̃s malũ est. querite
ἐκείνῳ σιωπήσεται, ὅτι καιρὸς πονηρός ἐστιν. ἐκζητήσα-
bonũ ⁊ nõ malum: vt viuatis ⁊ erit
τε τὸ καλὸν καὶ μὴ τὸ πονηρόν, ὅπως ζήσητε καὶ ἔσται
vobiscũ dñs. sic dixit dñs de⁹ ompẽ:
μεθ' ὑμῶν κς. οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ,
sicut dixestis: odio hũimus mala: ⁊ dile-
ὃν τρόπον εἴπατε, μεμισήκαμεν τὰ πονηρά, καὶ ἠγα-
ximus bona: ⁊ restituetur in portis iudi-
πήσαμεν τὰ καλά, καὶ ἀποκαταστήσεται ἐν πύλαις κρί-
ciũ: vt misereat dñs de⁹ omps
μα, ὅπως ἐλεήσῃ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ τοὺς
reliquias ioseph. ppterea hec dicit dñs
περιλοίπους ἰωσήφ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ
de⁹ omps: in oĩbus plateis plãctus:
θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ἐν πάσαις πλατείαις κοπετός,
⁊ in oĩbus vijs dicet ve ve. voca-
καὶ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς ῥηθήσεται οὐαὶ οὐαί. κλη-
bitur agricola in luctũ ⁊ in plãctũ ⁊ in sci-
θήσεται γεωργὸς εἰς πένθος καὶ εἰς κοπετὸν καὶ εἰς εἰ-
entes lamẽtũ: ⁊ in oĩbus vijs planctus: qz
δότας θρῆνον, καὶ ἐν πάσαις ὁδοῖς κοπετός, διότι
veniã p mediũ tui dixit dñs. ve q̃ deside-
ἐλεύσομαι διὰ μέσου σου εἶπεν κύριος. οὐαὶ οἱ ἐπιθυ-
ratis diẽ dñi: vt qđ ipã dico: ⁊
μοῦντες τὴν ἡμέραν κυρίου, ἱνατί αὕτη ἡ ἡμέρα, καὶ
hec est tenebre ⁊ nõ lux: quẽadmodũ si q̃s fugiat
αὕτη ἐστὶν σκότος καὶ οὐ φῶς, ὃν τρόπον ἐάν τις φύγῃ
a facie leonis ⁊ occurrat ei vrs⁹: ⁊
ἐκ προσώπου λέοντος καὶ ἐμπέσῃ αὐτῷ ἄρκος, καὶ
insiliat in domũ ⁊ cõfirmat man⁹ in
εἰσπηδήσῃ εἰς τὸν οἶκον καὶ ἀπερείσηται τὰς χεῖρας αὐ-
as sup muꝝ: ⁊ mordeat eũ ꝓpẽs. nõne tene-
τοῦ ἐπὶ τὸν τοῖχον, καὶ δάκῃ αὐτὸν ὄφις. οὐχὶ σκό-
bre dies dñi ⁊ nõ lux: ⁊ caligo nõ hñs
τος ἡ ἡμέρα κυρίου καὶ οὐ φῶς, καὶ γνόφος οὐκ ἔχων
splendorẽ? odi ꝓieci festiuitates vr̃as: ⁊ non
φέγγος; μεμίσηκα ἀπῶσμαι ἑορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ
odorabo in cõuentibus vr̃is. qz si ottule-
ὀσφρανθῶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν. διότι ἐὰν ἀνενέγ-
ritis mihi holocausta ⁊ sacrificiũ vr̃m: nõ suscipi-
κητέ μοι ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας ὑμῶν, οὐ προσδέ-
am: ⁊ salutaris apparitiõis vr̃e nõ respiciã.
ξομαι, καὶ σωτηρίου ἐπιφανείας ὑμῶν οὐκ ἐπιβλέψο-
aufer a me sonitũ carminũ tuoꝝ ⁊ psalmũ or-
μαι. μετάστησον ἀπ' ἐμοῦ ἦχον ᾠδῶν σου καὶ ψαλμὸν ὀρ-
ganoꝝ tuoꝝ nõ audiã. ⁊ voluetur q̃si aqua
γάνων σου οὐκ ἀκούσομαι. καὶ κυλισθήσεται ὡς ὕδωρ
iudiciũ. ⁊ iusticia q̃si torrens inui⁹. nũqđ hosti-
κρίμα. καὶ δικαιοσύνη ὡς χειμάρρους ἄβατος. μὴ σφά-
as ⁊ sacrificia q̃draginta ãnis obtulistis mihi do-
για καὶ θυσίας τεσσαράκοντα ἔτη προσηνέγκατέ μοι οἶ-
m⁹ israel: ⁊ portastis tebernaculũ moloch
κος τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ μολὸχ
⁊ syd⁹ dei vr̃i rompha. figuras eo-
καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν ῥομφᾶ. τοὺς τύπους αὐ-
rũ q̃s fecistis in eis. ⁊ migrare faciã vos vl-
τῶν οὓς ἐποιήσατε ἐν αὐτοῖς. καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέ-
tra damasci dicit dñs: de⁹ omps no-
κεινα δαμασκοῦ λέγει κύριος, ὁ θεὸς παντοκράτωρ ὄνο-
mẽ illi.
μα αὐτῷ.

Ca. 6.

Ve spernentib⁹ sion: ⁊ cõ-
Οὐαὶ τοῖς ἐξουδενοῦσιν σιὼν, καὶ τοῖς πε-
fidentib⁹ in montẽ samarie. vindemiaũt pnci-
ποιθόσιν ἐπὶ τὸ ὄρος σαμαρείας. ἀπετρύγησαν ἀρ-
pat⁹ gẽtiũ. ⁊ igressa ẽ ad eos dom⁹ israel.
χὰς ἐθνῶν. καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτοὺς οἶκος τοῦ ἰσραήλ.
transite oẽs ⁊ videte ⁊ ptransite inde in
διάβητε πάντες καὶ ἴδετε καὶ διέλθετε ἐκεῖθεν εἰς
emath raba: ⁊ descendite in geth phillistiim
ἀμμὰθ ῥαβά, καὶ κατάβητε εἰς γὲθ ἀλλοφύλων τάς

Sopho. 1.c. — Act. 7.f. — Luce. 6.d.

Trãsla.B.Hie.

illo tacebit: quia tempus malum est. Querite bonum & nõ malum vt viuatis: & erit dñs deus exercituum vobiscum sicut dixistis. Odite malum & diligite bonum: & cõstituite in porta iudicium si forte misereatur dñs deus exercituum reliquiis ioseph. Propterea hec dicit dominus deus exercituũ dñator. In oĩbus plateis planctus: & in cunctis q̃ foris sunt dicetur ve ve. Et vocabũt agricolã ad luctũ: & ad planctũ eos qui sciũt plangere. Et in oĩbus vineis erit plãctus: qa pertransibo in medio tui dicit dñs. Ve desiderantib⁹ diem domini. Ad quid eam vobis? Dies domini ista tenebre & non lux. Quomodo si fugiat vir a facie leonis & occurrat ei vrsus: & ingrediatur domũ: & innitatur manu sua sup parietẽ: & mordeat eũ coluber. Nunqd nõ tenebre dies dñi & nõ lux: & caligo: & nõ splendor in ea? Odi & pieci festiuitates vestras: & non capiam odorẽ cetuũ vestroꝝ. Quod si obtuleritis mihi holocaustomata & munera vr̃a nõ suscipiam: & vota pinguiũ vestroꝝ nõ respiciã. Aufer a me tumultũ carminũ tuorũ & cantica lyre tue non audiã. Et reuelabitur quasi aqua iudicium: & iusticia quasi torrens fortis. Nunquid hostias & sacrificium obtulistis mihi in deserto q̃dragin ta annis dom⁹ israel? Et portastis tabernaculum moloch deo vr̃o: & imaginẽ idolorũ vr̃oꝝ: sydus dei vr̃i rẽphã: figuras q̃s fecistis vobis adorare eas. Et migrare vos faciã trãs damascũ: dicit dñs de⁹ exercituũ nomen eius.

6.

Ve vobis qui opulenti estis in sion & confiditis in monte samarie: optimates capita pplorũ: ingrediẽtes põpatice domũ isrl. Transite in calãne & videte: & ite inde in emath magnã: & descendite in geth palestinorum: & ad

Tex.heb.Amos.vj. Pritiua.heb.

ההיא ידם כי עת רעה היא: | דמם
דרשו טוב ואל רע למען תחיו | רוע חיה
ויהי כן יהוה אלהי צבאות אתכם | היה
כאשר אמרתם: שנאו רע ואהבו
טוב והציגו בשער משפט אולי | יצג שפט
יחנן יהוה אלהי צבאות שארית | חנן
יוסף: לכן כה אמר יהוה אלהי
צבאות אדני בכל רחבות מספד | ספד
ובכל חוצות יאמרו הו הו וקראו | חוץ אמר
אכר אל אבל ומספד אל יודעי | הו
נהי: ובכל כרמים מספד כי אעבר | נהה עבר
בקרבך אמר יהוה: הוי המתאוים | אוה
את יום יהוה למה זה לכם יום
יהוה הוא חשך ולא אור: כאשר
ינוס איש מפני הארי ופגעו הדב | נוס פנה
ובא הבית וסמך ידו על הקיר | ארה דוב
ונשכו הנחש: הלא חשך יום | בוא
יהוה ולא אור ואפל ולא נגה
לו: שנאתי מאסתי חגיכם ולא | חגג
אריח בעצרתיכם: כי אם תעלו | ריח עצר
לי עלות ומנחתיכם לא ארצה | עלה רצה
ושלם מריאיכם לא אביט: הסר | מרא נבט
מעלי המון שריך וזמרת נבליך | סור המן
לא אשמע: ויגל כמים משפט | שור שמע
וצדקה כנחל איתן: הזבחים | גלה שפט
ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים | נגש דבר
שנה בית ישראל: ונשאתם את | רבע
סכות מלככם ואת כיון צלמיכם | סכת כון
כוכב אלהיכם אשר עשיתם לכם: | ככב עשה
והגליתי אתכם מהלאה לדמשק | גלה
אמר יהוה אלהי צבאות שמו:

Cap. vj.

הוי השאננים בציון
והבטחים בהר שמרון נקבי
ראשית הגוים ובאו להם בית | בוא
ישראל: עברו כלנה וראו ולכו | ראה הלך
משם חמת רבה ורדו גת פלשתים | ירד

הַטּוֹבִים מִן הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה אִם רַב גְּבוּלָם מִגְּבֻלְכֶם׃ הַמְנַדִּים לְיוֹם רָע וַתַּגִּישׁוּן שֶׁבֶת חָמָס׃ הַשֹּׁכְבִים עַל מִטּוֹת שֵׁן וּסְרֻחִים עַל עַרְשׂוֹתָם וְאֹכְלִים כָּרִים מִצֹּאן וַעֲגָלִים מִתּוֹךְ מַרְבֵּק׃ הַפֹּרְטִים עַל פִּי הַנָּבֶל כְּדָוִיד חָשְׁבוּ לָהֶם כְּלֵי שִׁיר׃ הַשֹּׁתִים בְּמִזְרְקֵי יַיִן וְרֵאשִׁית שְׁמָנִים יִמְשָׁחוּ וְלֹא נֶחְלוּ עַל שֵׁבֶר יוֹסֵף׃ לָכֵן עַתָּה יִגְלוּ בְּרֹאשׁ גֹּלִים וְסָר מִרְזַח סְרוּחִים׃ נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנַפְשׁוֹ נְאֻם יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מְתָאֵב אָנֹכִי אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב וְאַרְמְנֹתָיו שָׂנֵאתִי וְהִסְגַּרְתִּי עִיר וּמְלֹאָהּ׃ וְהָיָה אִם יִוָּתְרוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים בְּבַיִת אֶחָד וָמֵתוּ׃ וּנְשָׂאוֹ דּוֹדוֹ וּמְסָרְפוֹ לְהוֹצִיא עֲצָמִים מִן הַבַּיִת וְאָמַר לַאֲשֶׁר בְּיַרְכְּתֵי הַבַּיִת הַעוֹד עִמָּךְ וְאָמַר אָפֶס וְאָמַר הָס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר בְּשֵׁם יְהוָה׃ כִּי הִנֵּה יְהוָה מְצַוֶּה וְהִכָּה הַבַּיִת הַגָּדוֹל רְסִיסִים וְהַבַּיִת הַקָּטֹן בְּקִעִים׃ הַיְרֻצוּן בַּסֶּלַע סוּסִים אִם יַחֲרוֹשׁ בַּבְּקָרִים כִּי הֲפַכְתֶּם לְרֹאשׁ מִשְׁפָּט וּפְרִי צְדָקָה לְלַעֲנָה׃ הַשְּׂמֵחִים לְלֹא דָבָר הָאֹמְרִים הֲלוֹא בְחָזְקֵנוּ לָקַחְנוּ לָנוּ קַרְנָיִם׃ כִּי הִנְנִי מֵקִים עֲלֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם יְהוָה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת גּוֹי וְלָחֲצוּ אֶתְכֶם מִלְּבוֹא חֲמָת עַד נַחַל הָעֲרָבָה׃

Cap. vij.

כֹּה הִרְאַנִי יְהוִה וְהִנֵּה יוֹצֵר גֹּבַי בִּתְחִלַּת עֲלוֹת הַלָּקֶשׁ וְהִנֵּה לֶקֶשׁ אַחַר גִּזֵּי הַמֶּלֶךְ׃ וְהָיָה אִם כִּלָּה לֶאֱכוֹל אֶת עֵשֶׂב הָאָרֶץ וָאֹמַר אֲדֹנָי יְהוִה סְלַח נָא מִי יָקוּם יַעֲקֹב

optima quoq; regna ho rum: si latior terminus eorum termino vestro est. Qui separati estis in diem malum: Et appropinquatis solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis: & lasciuitis in stratis vestris. Qui comeditis agnum de grege: & vitulos de medio armenti: qui canitis ad vocem psalterii. Sicut dauid putauerunt se habere vasa cantici. bibentes vinum in phialis & optimo vnguento delibuti: & nihil patiebatur super contritione ioseph. Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium: et auferetur factio lasciuientium. Iurauit dominus deus in anima sua: dicit dominus deus exercituum. Detestor ego superbiam iacob: & domos eius odi: & tradam ciuitatem cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint decem viri in domo vna & ipsi morientur. Et tollet eum propinquus suus & comburet eum vt efferat ossa de domo: & dicet ei qui in penetralibus domus est. Numquid adhuc est penes te. Et respondebit. Finis est. Et dicet ei. Tace & non recorderis nominis domini. Quia ecce dominus mandauit: & percutiet domum maiorem ruinis: & domum minorem scissionibus. Numquid currere queunt in petris equi aut arari potest in bubalis. Quoniam conuertistis in amaritudinem iudicium: & fructum iusticie in absinthium: qui letamini in nihili: qui dicitis. Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua. Ecce enim suscitabo super vos domus israel dicit dominus deus exercituum gentem: & conteret vos ab introitu emath vsque ad torrentem deserti. 7.

Hec ostendit mihi dominus deus. Et ecce fictor locuste in principio germinantium serotini imbris: & ecce serotinus post tonsionem regis. Et factum est cum consumasset comedere herbam terre dixit. Domine deus propitius esto obsecro. Quis suscitabit iacob

quia paruulus est. Misertus est dominus super hoc. Non erit dicit dominus. Hec ostendit mihi dominus deus. Et ecce vocabat iudicium ad ignem dominus deus: & deuorauit abyssum multam: & comedit simul partem. Et dixi. Domine deus quiesce obsecro. Quis suscitabit iacob: quia paruulus est. Misertus est dominus super hoc. Sed et istud non erit dicit dominus deus. Hec ostendit mihi. Et ecce dominus stans super murum litum & in manu eius trulla cementarii. Et dixit dominus ad me. Quid tu vides amos. Et dixi. Trullam cementarii. Et dixit dominus. Ecce ego ponam trullam in medio populi mei israel. Non adiiciam vltra superinducere eum. & demolientur excelsa idoli: & sanctificationes israel desolabuntur: & consurgam super domum hieroboam in gladio. Et misit amasias sacerdos bethel ad hieroboam regem israel dicens. Rebellauit contra te amos in medio domus israel. Non poterit terra sustinere vniuersos sermones eius. Hec enim dicit amos. In gladio morietur hieroboam: & israel captiuus migrauit de terra sua. Et dixit amasias ad amos. Qui vides gradere: fuge in terram iuda & comede ibi panem & prophetabis ibi: & in bethel non adiicies vltra vt prophetes: quia sanctificatio regis est: & domus regni est. Responditque amos & dixit ad amasiam. Non sum propheta: & non sum filius prophete: sed armentarius ego sum vellicans sycomoros. Et tulit me dominus cum sequerer gregem. Et dixit dominus ad me. Vade propheta ad populum meum israel. Et nunc audi verbum domini. Tu dicis: non prophetabis super israel: & non stillabis super domum idoli. Propter hoc hec dicit dominus. Vxor tua in ciuitate fornicabitur:

ובניך ובנתיך בחרב יפלו ואדמתך בחבל תחלק ואתה על אדמה טמאה תמות וישראל גלה יגלה מעל אדמתו:

Cap.viij.

כה הראני אדני יהוה והנה כלוב קיץ ויאמר מה אתה ראה עמוס ואמר כלוב קיץ ויאמר יהוה אלי בא הקץ אל עמי ישראל לא אוסיף עוד עבור לו: והילילו שירות היכל ביום ההוא נאם אדני יהוה רב הפגר בכל מקום השליך הס: שמעו זאת השאפים אביון ולשבית ענוי ארץ: לאמר מתי יעבר החדש ונשבירה שבר והשבת ונפתחה בר להקטין איפה ולהגדיל שקל ולעות מאזני מרמה: לקנות בכסף דלים ואביון בעבור נעלים ומפל בר נשביר: נשבע יהוה בגאון יעקב אם אשכח לנצח כל מעשיהם: העל זאת לא תרגז הארץ ואבל כל יושב בה ועלתה כאר כלה ונגרשה ונשקעה כיאור מצרים: והיה ביום ההוא נאם אדני יהוה והבאתי השמש בצהרים והחשכתי לארץ ביום אור: והפכתי חגיכם לאבל וכל שיריכם לקינה והעליתי על כל מתנים שק ועל כל ראש קרחה ושמתיה כאבל יחיד ואחריתה כיום מר: הנה ימים באים נאם אדני יהוה והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי יהוה: ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר יהוה ולא ימצאו: ביום ההוא

et filii tui & filie tue in gladio cadent: & humus tua funiculo metietur. Et tu in polluta terra morieris: & israel captiuus migrabit de terra sua. 8.

Hec ostendit mihi dominus deus. Ecce vncinus pomorū. Et dixit. Quid tu vides amos? Et dixi. Vncinū pomorum. Et dixit dñs ad me. Venit finis sup populū meū israel. Non adiiciā vltra vt pertranseam eū. Et stridebūt cardines tēpli in die illa dicit dominus deus. Multi morientur: in omni loco proiicietur silentiū. Audite hoc qui conteritis pauperē: & deficere faciti egenos tre: dicētes. Quādo transibit mēsis & venūdabimus merces: & sabbatū: & aperiemus frumentū: vt imminuamus mēsurā & augeamus siclū: & supponamus stateras dolosas vt possideamus in argento egenos: & pauperes pro calciamentis: & quisqlias frumenti vendamus. Iurauit dñs in supbiā iacob: si oblitus fuero vsq₃ ad finē omnia opera eorū. Nunqd sup isto nō cōmouebitur terra: & lugebit ōis habitator eius? Et ascēdet quasi fluuius vniuersus: & eiicietur & defluet quasi riuus egypti. Et erit in die illa dicit dñs deus occidet sol meridie: & tenebrescere faciam terram in die luminis. Et cōuertam festiuitates vr̄as in luctum: & oīa cantica vr̄a in planctū. Et inducam sup omne dorsum vr̄m saccū: & sup omē caput caluiciū. Et ponā eam quasi luctum vnigeniti: & nouissima eius quasi diem amarū. Ecce dies veniūt dicit dñs: & emittam famem in terrā: non famem panis neq₃ sitim aque sed audiendi verbum dñi. Et cōmouebūtur a mari vsq₃ ad mare: & ab aquilone vsq₃ ad orientē circuibunt querentes verbum dñi: & nō inuenient. In die illa

κὰι ὑιοί σου κὰι ἀι θυγατέρες σου ἀιχμάλωτοι ἀχθήσονται. κὰι ἡ γῆ σου χοινίῳ καταμετρηθήσεται. κὰι σὺ ἐν γῇ ἀκαθάρτῳ τελευτήσεις. ὁ δὲ ἰσραὴλ ἀιχμάλωτος ἀχθήσεται ἀπὸ τῆς γῆς ἀυτοῦ. Ca.8.

Οὕτως ἔδειξέν μοι κύριος. κὰι ἰδοὺ ἄγγος ἰξευτοῦ. κὰι εἶπεν κύριος, τί σὺ βλέπεις ἀμώς; κὰι εἶπα, ἄγγος ἰξευτοῦ. κὰι εἶπεν κύριος πρός με, ἥκει τὸ πέρας ἐπὶ τὸν λαόν μου τὸν ἰσραὴλ, οὐ προσθήσω οὐκέτι τοῦ παρελθεῖν ἀυτόν. κὰι ὀλολύξει τὰ φατνώματα τοῦ ναοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος. πολὺς ὁ πεπτωκὼς ἐν παντὶ τόπῳ ἐπιρρίψω σιωπήν. ἀκούσατε δὴ ταῦτα οἱ ἐκτρίβοντες πένητα, κὰι καταδυναστεύοντες πτωχοὺς ἀπὸ γῆς, οἱ λέγοντες, πότε διελεύσεται ὁ μὴν κὰι ἐμπολήσομεν, κὰι τὰ σάββατα κὰι ἀνοίξομεν θησαυρούς; τοῦ ποιῆσαι μικρὸν μέτρον, κὰι τοῦ μεγαλῦναι στάθμια, κὰι ποιῆσαι ζυγὸν ἄδικον. τοῦ κτᾶσθαι ἐν ἀργυρίῳ πτωχοὺς, κὰι πένητα ἀντὶ ὑποδημάτων, κὰι ἀπὸ παντὸς γεννήματος ἐμπορευσόμεθα. ὀμνύει κύριος κατὰ τῆς ὑπερηφανίας ἰακώβ, εἰ ἐπιλησθήσεται εἰς νῖκος πάντα τὰ ἔργα ἀυτῶν. κὰι ἐπὶ τούτοις οὐ ταραχθήσεται ἡ γῆ; κὰι πενθήσει πᾶς ὁ κατοικῶν ἐν ἀυτῇ, κὰι ἀναβήσεται ὡς ποταμὸς συντέλεια, κὰι καταβήσεται ὡς ποταμὸς ἀιγύπτου. κὰι ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος, δύσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας, κὰι συσκοτάσει ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ἡμέρᾳ φωτός. κὰι μεταστρέψω τὰς ἑορτὰς ὑμῶν εἰς πένθος, κὰι πάσας ᾠδὰς ὑμῶν εἰς θρῆνον, κὰι ἀναβιβάσω ἐπὶ πᾶσαν ὀσφὺν σάκκον, κὰι ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν φαλάκρωμα. κὰι θήσομαι ἀυτὸν ὡς πένθος ἀγαπητοῦ, κὰι τοὺς μετ' ἀυτοῦ ὡς ἡμέραν ὀδύνης. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, κὰι ἐξαποστελῶ λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ λιμὸν ἄρτων, οὐδὲ λιμὸν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον κυρίου. κὰι σαλευθήσονται ὕδατα ἕως θαλάσσης, κὰι ἀπὸ βορρᾶ ἕως ἀνατολῶν περιδραμοῦνται ζητοῦντες λόγον κυρίου, κὰι οὐ μὴ εὕρωσιν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ

ἐκλείψουσιν ἀι παρθένοι ἀι καλαί, κὰι οἱ νεανίσκοι ἐν δίψει, οἱ ὀμνύοντες κατὰ τοῦ ἱλασμοῦ σαμαρείας, κὰι λέγοντες, ζῇ ὁ θεός σου δάν, κὰι ζῇ ὁ θεός σου βηρσαβεέ. κὰι πεσοῦνται κὰι οὐ μὴ ἀναστῶσιν ἔτι. Ca.9.

Εἶδον τὸν κύριον ἐφεστῶτα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου κὰι εἶπε, πάταξον τὸ ἱλαστήριον, κὰι σεισθήσεται τὰ πρόπυλα, κὰι διάκοψον εἰς κεφαλὰς πάντων. κὰι τοὺς καταλοίπους ἀυτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἀποκτενῶ. οὐ μὴ διαφύγῃ ἐξ ἀυτῶν φεύγων, κὰι οὐ μὴ διασωθήσεται ἐξ ἀυτῶν ἀνασωζόμενος. ἐὰν κατορυγῶσιν εἰς ᾅδου, ἐκεῖθεν ἡ χείρ μου ἀνασπάσει ἀυτούς. κὰι ἐὰν ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανόν, ἐκεῖθεν κατάξω ἀυτούς. ἐὰν κατακρυβῶσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ καρμήλου, ἐκεῖθεν ἐξερευνήσω κὰι λήψομαι ἀυτούς. κὰι ἐὰν καταδύσωσιν ἐξ ὀφθαλμῶν μου εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ ἐντελοῦμαι τῷ δράκοντι, κὰι δήξεται ἀυτούς. κὰι ἐὰν πορευθῶσιν ἐν ἀιχμαλωσίᾳ πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν ἀυτῶν, ἐκεῖ ἐντελοῦμαι τῇ ῥομφαίᾳ, κὰι ἀποκτενεῖ ἀυτούς. κὰι στηριῶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπ' ἀυτοὺς εἰς κακὰ κὰι οὐκ εἰς ἀγαθά. κὰι κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὁ ἐφαπτόμενος τῆς γῆς κὰι σαλεύων ἀυτήν, κὰι πενθήσουσι πάντες οἱ κατοικοῦντες ἀυτήν, κὰι ἀναβήσεται ὡς ποταμὸς συντέλεια ἀυτῆς, κὰι καταβήσεται ὡς ποταμὸς ἀιγύπτου. ὁ οἰκοδομῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν, κὰι τὴν ἐπαγγελίαν ἀυτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς θεμελιῶν, ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, κὰι ἐκχέων ἀυτὸ ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς, κύριος ὄνομα ἀυτῷ. οὐχ ὡς ὑιοὶ ἀιθιόπων ὑμεῖς ἐστέ μοι ὑιοὶ ἰσραὴλ λέγει κύριος; οὐ τὸν ἰσραὴλ ἀνήγαγον ἐκ γῆς ἀιγύπτου, κὰι τοὺς ἀλλοφύλους ἐκ καππαδοκίας, κὰι τοὺς σύρους ἐκ βόθρου; ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τὴν βασιλείαν τῶν ἁμαρτωλῶν, κὰι ἐξαρῶ ἀυτὴν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, πλὴν ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἐξαρῶ τὸν οἶκον ἰακὼβ λέγει κύριος. διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐντέλλομαι κὰι διακινῶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ, ὃν τρόπον ὅταν λικμᾶται ἐν τῷ λικμητῷ, κὰι οὐ πεσεῖται σύντριμμα ἐπὶ τὴν γῆν. ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσουσιν

deficient virgines pulchre & adolescentes in siti: qui iurāt in delicto samarie: & dicūt. Viuit deus tuus dan: & viuit via bersabee. Et cadent & non resurgēt vltra. 9.

Vidi dñm stantē sup altare. Et dixit. Percute cardinē & cōmoueantur supluminaria. Auaricia enī in capite oīm & nouissimum eorū in gladio interficiā. Non erit fuga eis: & qui fugerit ex eis nō saluabitur. Si descenderint vsq₃ ad infernū: inde manus mea educet eos: & si ascenderint vsq₃ ad celū: inde detrahā eos. Et si absconditi fuerint in vertice carmeli: inde scrutans auferam eos: & si celauerint se ab oculis meis in profundo maris: ibi mandabo serpēti & mordebit eos. Et si abierint in captiuitatem corā inimicis suis ibi mandabo gladio & occidet eos. Et ponā oculos meos sup eos in malum & nō in bonum. Et dñs deus exercituū qui tangit terrā & tabescit: & lugebunt omnes habitātes in ea. Et ascendet sicut riuus omnis: & defluet sicut fluuius egypti. Qui edificat in celo ascensionē suam: vt fasciculū suū sup terraȝ fundauit. Qui vocat aquas maris. & effundit eas sup faciē terre. Dñs nomen eius. Nunqd nō vt filii ethiopū vos estis mihi filii israel ait dominus? Nunqd nō israel ascendere feci de terra egypti & palestinos de cappadocia & syrios de cyrene? Ecce oculi domini dei super regnū peccās & conteram illud a facie terre. Veruntamen conterens non conteram domum iacob dicit dominus. Ecce enī mundabo ego & cōcutiam in omnibus gentibus domum israel sicut concutitur in cribro: & nō cadet lapillus sup trā. In gladio morientur

תתעלפנה הבתולת היפות והבחורים בצמא: הנשבעים באשמת שמרון ואמרו חי אלהיך דן וחי דרך באר שבע ונפלו ולא יקומו עוד:

Cap.ix.

ראיתי את אדני נצב על המזבח ויאמר הך הכפתור וירעשו הספים ובצעם בראש כלם ואחריתם בחרב אהרג לא ינוס להם נס ולא ימלט להם פליט: אם יחתרו בשאול משם ידי תקחם ואם יעלו השמים משם אורידם: ואם יחבאו בראש הכרמל משם אחפש ולקחתים ואם יסתרו מנגד עיני בקרקע הים משם אצוה את הנחש ונשכם: ואם ילכו בשבי לפני איביהם משם אצוה את החרב והרגתם ושמתי עיני עליהם לרעה ולא לטובה: ואדני יהוה הצבאות הנוגע בארץ ותמוג ואבלו כל יושבי בה ועלתה כיאר כלה ושקעה כיאר מצרים: הבונה בשמים מעלותו ואגדתו על ארץ יסדה הקרא למי הים וישפכם על פני הארץ יהוה שמו: הלוא כבני כשיים אתם לי בני ישראל נאם יהוה הלוא את ישראל העליתי מארץ מצרים ופלשתיים מכפתור וארם מקיר: הנה עיני אדני יהוה בממלכה החטאה והשמדתי אתה מעל פני האדמה אפס כי לא השמיד אשמיד את בית יעקב נאם יהוה: כי הנה אנכי מצוה והנעותי בכל הגוים את בית ישראל כאשר ינוע בכברה ולא יפול צרור ארץ: בחרב ימותו

כֹּל חַטָּאֵי עַמִּי הָאֹמְרִים לֹא־תַגִּישׁ וְתַקְדִּים בַּעֲדֵינוּ הָרָעָה׃ בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת וְגָדַרְתִּי אֶת פִּרְצֵיהֶן וַהֲרִסֹתָיו אָקִים וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם׃ לְמַעַן יִירְשׁוּ אֶת שְׁאֵרִית אֱדוֹם וְכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם נְאֻם יְהוָה עֹשֶׂה זֹּאת׃ הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְהוָה וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בַּקֹּצֵר וְדֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמֹשֵׁךְ הַזָּרַע וְהִטִּיפוּ הֶהָרִים עָסִיס וְכָל הַגְּבָעוֹת תִּתְמוֹגַגְנָה׃ וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּבָנוּ עָרִים נְשַׁמּוֹת וְיָשָׁבוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת יֵינָם וְעָשׂוּ גַנּוֹת וְאָכְלוּ אֶת פְּרִיהֶם׃ וּנְטַעְתִּים עַל אַדְמָתָם וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד מֵעַל אַדְמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם אָמַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

oēs peccātores populi mei q dicūt: nō apropinqbit & non veniet super nos malum. In die illa suscitabo tabernaculum dauid quod cecidit & reedificabo aperturas murorū eius: & ea q corruerāt instaurabo: & reedificabo eū sicut in dieb9 antiquis: vt possideant reliquias idumee & oēs nationes: eo q inuocatum sit nomen meū sup eos dicit dn̄s faciēs hec. Ecce dies venient dicit dn̄s & cōprehēdet arator messorē: & calcator vue mittentē semē. Et stillabūt montes dulcedinem: & oēs colles culti erunt. Et conuertam captiuitatē populi mei israel & edificabūt ciuitates desertas: & inhabitabūt & plantabūt vineas: et bibēt vinū earū: & facient hortos & comedēt fructus eorū. Et plantabo eos sup humū suā: & nō euellam eos vltra de terra sua quam dedi eis: dicit dominus deus.

Explicit Amos pphta.

πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τοῦ λαοῦ μου, οἱ λέγοντες, οὐ μὴ ἐγγίσῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς τὰ κακά. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ ἀνοικοδομήσω τὰ πεπτωκότα αὐτῆς, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀναστήσω. καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτὴν καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος. ὅπως ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ᾽ οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτούς, λέγει κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ καταλήψεται ὁ ἀλοητὸς τὸν τρυγητόν, καὶ περκάσει ἡ σταφυλὴ ἐν τῷ σπόρῳ, καὶ ἀποσταλάξει τὰ ὄρη γλυκασμόν, καὶ πάντες οἱ βουνοὶ σύμφυτοι ἔσονται, καὶ ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἰσραήλ, καὶ οἰκοδομήσουσι πόλεις τὰς ἠφανισμένας, καὶ κατοικήσουσι, καὶ φυτεύσουσιν ἀμπελῶνας, καὶ πίονται τὸν οἶνον αὐτῶν. καὶ ποιήσουσι κήπους, καὶ φάγονται τὸν καρπὸν αὐτῶν. καὶ καταφυτεύσω αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ ἐκσπασθῶσιν οὐκ ἔτι ἐκ τῆς γῆς αὐτῶν ἧς ἔδωκα αὐτοῖς λέγει κύριος ὁ θεός.

INCIPIT PROLOGVS IN ABDIAM PROPHETAM.

IAcob patriarcha habuit fratrem esau: q ob rubore corporis sui edō hebrea lingua appellatus est: quod latine sanguineus dicitur. Is memoratū fratrem suum: qui israel nomen acceperat: graui odio cōmot9 interimere conat9 est. Qua de causa oēs qui populū israel id est filios patriarche iacob pdicti esau odiū imitati persecuti sunt: esau & edom appellati sunt. Et quia populus israel de captiuitate chaldeorū per cyrum regē persarū nutu dei reuocatus in hierusalē ab alio regno grauiter afflict9 atq; oppressus est: ideo hoc regnū quod more esau predictum populū persecutū est: per denūciationē abdie prophete increpatur: quod non dei indignatione: sed sua virtute populū superatum gloriabatur. De quo regno olim p dauid in psalmo centesimo trigesimo sexto dictū est. Memorare dn̄e filiorum edō in die hierusalē. Nā reliqua lectione cōprehensa: futurum in gentes iudiciū ob causas lectione cōprehensas: regnūq; dei in populo israel significatur. Hebrei hūc dicūt esse: qui sub rege samarie achab & impiissima iezabel: pauit centū prophetas in specubus: qui non curuauerunt genu ante baal & de septē milib9 erat quos helias arguitur ignorasse. Sepulchrū quoq; eius vsq; hodie cū mauseolo helisei pphete & baptiste iohānis: in sebaste venerationi habetur: que olim samaria dicebatur. Hanc herodes rex antipatri filius in honore augusti cesaris greco nomine vocauit augustā. Hic igitur qui centū pphetas pauerat: accepit gratiā prophetalem & de duce exercitus fuit dux ecclesie. Tunc in samaria paruū gregem pauerat: nūc in toto orbe christi pascit ecclesias. Et sicut stephanus coronam meruit passionis: sic hic de seruitutis dei cū paulo apostolo noīe gloriatur: qa abdias seruus dn̄i in nr̄o sonat eloqo.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

ABdias qui interpretatur seruus domini personat contra edom: sanguineū terrenūq; fratrem fratris quoq; iacob semper emulum hasta percutit spiritali.

Explicit argumentum.

Incipit Abdias pphta. Capitulum. 1.

ABDIAS. ΑΒΔΕΙΑΣ. Ca.1.

Cap.1.

חֲזוֹן עֹבַדְיָה כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֶאֱדוֹם שְׁמוּעָה שָׁמַעְנוּ מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בַּגּוֹיִם שֻׁלָּח קוּמוּ וְנָקוּמָה עָלֶיהָ לַמִּלְחָמָה׃ הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי אַתָּה מְאֹד׃ זְדוֹן לִבְּךָ הִשִּׁיאֶךָ שֹׁכְנִי בְחַגְוֵי סֶלַע מְרוֹם

UIsio abdie. Hec dicit dominus de9 ad edom. Auditū audiuim9 a dn̄o: & legatū ad gentes misit. Surgite: & cōsurgamus aduersus eum in preliū. Ecce paruulū dedi te i gentib9. Contēptibilis tu es valde. Superbia cordis tui extulit te: habitantē in scissuris petrarum exaltantem

Ὅρασις ἀβδειοῦ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῇ ἰδουμαίᾳ, ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ κυρίου καὶ περιοχὴν εἰς τὰ ἔθνη ἐξαπέστειλεν, ἀνάστητε καὶ ἐξαναστῶμεν ἐπ᾽ αὐτὴν εἰς πόλεμον. ἰδοὺ ὀλιγοστὸν δέδωκά σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν. ἠτιμωμένος σὺ σφόδρα. ὑπερηφανία τῆς καρδίας σου ἐπῆρέ σε, κατασκηνοῦντα ἐν ταῖς ὀπαῖς τῶν πετρῶν ὕψωσα

שִׁבְתּוֹ אֹמֵר בְּלִבּוֹ מִי יוֹרִדֵנִי אָרֶץ׃ אִם תַּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם יְהוָה׃ אִם גַּנָּבִים בָּאוּ לְךָ אִם שׁוֹדְדֵי לַיְלָה אֵיךְ נִדְמֵיתָה הֲלוֹא יִגְנְבוּ דַּיָּם אִם בֹּצְרִים בָּאוּ לָךְ הֲלוֹא יַשְׁאִירוּ עֹלֵלוֹת׃ אֵיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֵשָׂו נִבְעוּ מַצְפֻּנָיו׃ עַד הַגְּבוּל שִׁלְּחוּךָ כֹּל אַנְשֵׁי בְרִיתֶךָ הִשִּׁיאוּךָ יָכְלוּ לְךָ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֶךָ לַחְמְךָ יָשִׂימוּ מָזוֹר תַּחְתֶּיךָ אֵין תְּבוּנָה בּוֹ׃ הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה וְהַאֲבַדְתִּי חֲכָמִים מֵאֱדוֹם וּתְבוּנָה מֵהַר עֵשָׂו׃ וְחַתּוּ גִבּוֹרֶיךָ תֵּימָן לְמַעַן יִכָּרֶת אִישׁ מֵהַר עֵשָׂו מִקָּטֶל׃ מֵחֲמַס אָחִיךָ יַעֲקֹב תְּכַסְּךָ בוּשָׁה וְנִכְרַתָּ לְעוֹלָם׃ בְּיוֹם עֲמָדְךָ מִנֶּגֶד בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חֵילוֹ וְנָכְרִים בָּאוּ שְׁעָרָו וְעַל יְרוּשָׁלַםִ יַדּוּ גוֹרָל גַּם אַתָּה כְּאַחַד מֵהֶם׃ וְאַל תֵּרֶא בְיוֹם אָחִיךָ בְּיוֹם נָכְרוֹ וְאַל תִּשְׂמַח לִבְנֵי יְהוּדָה בְּיוֹם אָבְדָם וְאַל תַּגְדֵּל פִּיךָ בְּיוֹם צָרָה׃ אַל תָּבוֹא בְשַׁעַר עַמִּי בְּיוֹם אֵידָם אַל תֵּרֶא גַם אַתָּה בְּרָעָתוֹ בְּיוֹם אֵידוֹ וְאַל תִּשְׁלַחְנָה בְחֵילוֹ בְּיוֹם אֵידוֹ׃ וְאַל תַּעֲמֹד עַל הַפֶּרֶק לְהַכְרִית אֶת פְּלִיטָיו וְאַל תַּסְגֵּר שְׂרִידָיו בְּיוֹם צָרָה׃ כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה עַל כָּל הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ יֵעָשֶׂה לָּךְ גְּמֻלְךָ יָשׁוּב בְּרֹאשֶׁךָ׃ כִּי כַּאֲשֶׁר שְׁתִיתֶם עַל הַר קָדְשִׁי יִשְׁתּוּ כָל הַגּוֹיִם תָּמִיד וְשָׁתוּ וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלוֹא הָיוּ׃ וּבְהַר צִיּוֹן תִּהְיֶה פְלֵיטָה וְהָיָה קֹדֶשׁ וְיָרְשׁוּ בֵּית יַעֲקֹב אֵת מוֹרָשֵׁיהֶם׃ וְהָיָה בֵית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף

solium tuū. Qui dicis in corde tuo: quis detrahet me in terrā? Si exaltatus fueris vt aquila: & si inter sydera posueris nidū tuū inde detraham te dicit dn̄s. Si fures introissent ad te: si latrones per noctem: quomodo cōticuisses? Nōne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te: nūquid saltem racemū reliquissent tibi? Quomō scrutati sunt esau? Inuestigauerūt abscōdita ei9. Vsq; ad terminū emiserunt te: oēs viri federis tui illuserunt tibi. Inualuerunt aduersum te viri pacis tue. Qui comedūt tecū: ponēt insidias subter te. Non est prudētia in eo. Nunqd nō in die illa dicit dn̄s: perdam sapientes de idumea & prudentiā de mōte esau. Et timebūt fortes tui a meridie: vt intereat vir de monte esau. Propter interfectionē & ppter iniqtatem in fratrē tuū iacob operiet te cōfusio: & peribis in eternū. In die cū stares aduersus eū: qn̄ capiebāt alieni exercitū eius: & extranei ingrediebātur portas eius: & sup hierusalē mittebāt sortē: tu quoq; eras qsi vnus ex eis. Et non despicies in die fratris tui: in die peregrinationis eius. Et nō letaberis sup filios iuda in die pditionis eorū: & nō magnificabis os tuū i die angustie. Neq; ingredieris portā popli mei in die ruine eoꝝ: neq; despicies & tu in malis ei9 in die vastitatis illi9. Et nō emitteris aduers9 exercitū ei9 in die vastitatis illius: neq; stabis in exitib9 vt interficias eos qui fugerit. Et nō cōcludes reliqs ei9 in die tribulatiōis: qm̄ iuxta est dies dn̄i sup oēs gentes. Sicut fecisti: fiet tibi: retributionē tuā cōuertam in caput tuū. Quō ei bibisti sup montē scm̄ meū bibēt oēs gētes iugiter: & bibēt: & absorbebūt: & erūt qsi nō sit. Et i mōte siō erit saluatio & erit scs̄. Et possidebit domus iacob eos q se possederāt. Et erit dom9 iacob ignis: & domus ioseph

τὴν κατοικίαν σου λέγοντα ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς με κατάξει ἐπὶ τὴν γῆν; ἐὰν μετεωρισθῇς ὡς ἀετός, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ἄστρων θῇς νοσσιάν σου, ἐκεῖθεν κατάξω σε λέγει κύριος. εἰ κλέπται εἰσῆλθον πρὸς σὲ ἢ λῃσταὶ νυκτός, ποῦ ἂν ἀπερρίφης; οὐκ ἂν ἔκλεψαν τὰ ἱκανὰ ἑαυτοῖς; καὶ εἰ τρυγηταὶ εἰσῆλθον πρὸς σέ, οὐκ ἂν ὑπελείποντο ἐπιφυλλίδα; πῶς ἐξηρευνήθη ἡσαῦ, καὶ κατελήφθη αὐτοῦ τὰ κεκρυμμένα; ἕως τῶν ὁρίων ἐξαπέστειλάν σε. πάντες ἄνδρες τῆς διαθήκης σου ἀντέστησάν σοι. ἠδυνήθησαν πρὸς σὲ ἄνδρες εἰρηνικοί σου, ἔθηκαν ἔνεδρα ὑποκάτω σου, οὐκ ἔστι σύνεσις ἐν αὐτοῖς. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος, ἀπολῶ σοφοὺς ἐκ τῆς ἰδουμαίας καὶ σύνεσιν ἐξ ὄρους ἡσαῦ. καὶ πτοηθήσονται οἱ μαχηταί σου οἱ ἐκ θαιμάν, ὅπως ἐξαρθῇ ἄνθρωπος ἐξ ὄρους ἡσαῦ διὰ τὴν σφαγὴν καὶ τὴν ἀσέβειαν τὴν εἰς τὸν ἀδελφόν σου ἰακώβ. καλύψει σε αἰσχύνη, καὶ ἐξαρθήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἀντέστης ἐξ ἐναντίας, ἐν ἡμέρᾳ αἰχμαλωτευόντων ἀλλογενῶν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ ἀλλότριοι εἰσῆλθον εἰς πύλας αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἔβαλον κλήρους, καὶ ὑμεῖς ἦτε ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν. καὶ μὴ ἐπίδῃς ἡμέραν ἀδελφοῦ σου ἐν ἡμέρᾳ ἀλλοτρίων, καὶ μὴ ἐπιχαρῇς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἰούδα ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν, καὶ μὴ μεγαλορρημονήσῃς ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως. οὐδὲ μὴ εἰσέλθῃς εἰς πύλας λαῶν ἐν ἡμέρᾳ πόνων αὐτῶν. μηδὲ ἐπίδῃς καὶ σὺ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ὀλέθρου αὐτῶν, μηδὲ συνεπιθῇ ἐπὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν, μηδὲ ἐπιστῇς ἐπὶ τὰς διεκβολὰς αὐτῶν, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι τοὺς ἀνασῳζομένους ἐξ αὐτῶν. μηδὲ συγκλείσῃς τοὺς φεύγοντας ἐξ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως. διότι ἐγγὺς ἡμέρα κυρίου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὃν τρόπον ἐποίησας, οὕτως ἔσται σοι. τὸ ἀνταπόδομά σου ἀνταποδοθήσεται εἰς κεφαλήν σου. διότι ὃν τρόπον ἔπιες ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, πίονται πάντα τὰ ἔθνη οἶνον. πίονται καὶ καταβήσονται, καὶ ἔσονται καθὼς οὐχ ὑπάρχοντες. ἐν δὲ τῷ ὄρει σιὼν ἔσται ἡ σωτηρία, καὶ ἔσται ἅγιον. καὶ κατακληρονομήσει ὁ οἶκος τοῦ ἰακὼβ τοὺς κατακληρονομήσαντας αὐτούς. καὶ ἔσται ὁ οἶκος ἰακὼβ πῦρ, καὶ ὁ οἶκος ἰωσὴφ

להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו כי יהוה דבר: וירשו הנגב את הר עשו והשפלה את פלשתים וירשו את שדה אפרים ואת שדה שמרון ובנימן את הגלעד: וגלת החל הזה לבני ישראל אשר כנענים עד צרפת וגלת ירושלם אשר בספרד ירשו את ערי הנגב: ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליהוה המלוכה:

flamma: & domus esau stipula. Et succēdētur in eis & deuorabunt eos: & nō erunt reliquie domus esau: qa dñs locut⁹ est. Et hereditabūt hi q ad austrū sunt montē esau: & qui in cāpestrib⁹ philistiim: & possidebunt regionē effraim & regionē samarie. Et beniamin possidebit galaad: & trāsmigratio exercitus hui⁹ filiorum israel oīa loca chananeorꝝ vsqꝫ ad sarepta: & trāsmigratio hierusalē q in bosphoro est possidebit ciuitates austri. Et ascendēt saluatores in montē sion iudicare montem esau: & erit dño regnum.

Explicit Abdias ꝓpheta.

φλόξ. ὁ δὲ οἶκος ἠσαῦ καλάμη. καὶ ἐκκαυθήσονται εἰς αὐτούς, καὶ καταφάγονται αὐτούς, καὶ οὐκ ἔσται πυροφόρος τῷ οἴκῳ ἠσαῦ. ὅτι κύριος ἐλάλησε. καὶ κατακληρονομήσουσιν οἱ ἐν ναγὲβ τὸ ὄρος τὸ ἠσαῦ. καὶ οἱ ἐν τῇ σεφηλᾷ, τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ κατακληρονομήσουσι τὸ ὄρος τοῦ ἐφραίμ, καὶ τὸ πεδίον σαμαρείας καὶ βενιαμὶν, καὶ τὴν γαλαάδ, καὶ τῆς μετοικεσίας ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ τὴν χαναναίων ἕως σαρεφθῶν. καὶ ἡ μετοικεσία ἱερουσαλὴμ ἕως εὐφραθᾶ. καὶ κληρονομήσουσι τὸ ναγέβ. καὶ ἀναβήσονται ἀνασωζόμενοι ἐξ ὄρους σιών, τοῦ ἐκδικῆσαι τὸ ὄρος τὸ ἠσαῦ, καὶ ἔσται τῷ κυρίῳ ἡ βασιλεία.

INCIPIT PROLOGVS IN IONAM PROPHETAM.

SAnctum Ionam hebrei affirmāt filium fuisse mulieris vidue sareptane quē helias propheta mortuū suscitauit: matre postea dicēte ad eum. Nunc cognoui: quia vir dei es tu: & verbū dei in ore tuo veritas est. Ob hanc etiam causam ipm puerū sic vocauit amathi. Amathi enim in nostra lingua veritatē sonat. Et ex eo q verū helias locutus est: ille qui suscitatus est: filius esse dicitur veritatis. Ideo de veritate colūba nascitur: quia ionas colūbam sonat. In condēnationem aūt israel ionas ad gentes mittitur: q niniue agēte penitentiā illi in malitia perseuerant. Temporib⁹ quippe hieroboā regis israel qui deo derelicto cū populo suo in samaria idolis sacrificabat ionam prophetā fuisse: quartus liber regū indicat. Is cū prophetia illumināte peccatores ciuitatis niniue dei misericordiā cōsecuturos videret ne falsa predicare videretur: ad denunciandū interitū eiusdem ciuitatis ire nolebat. Nam sicut deus ad abraā de impietate sodomorū locutus est: clamor sodomorū & gomorreorū peruenit ad me. Ita & de niniue dicitur. eo q ascenderit clamor malicie ei⁹ ad deū. Et quia sentētia dei de sodomis facta: minime reuocata est: ita & ionas aduersum niniuē prolatā sententiā reuocari nolebat: diuine dispensationis ignarus qui salutē hominū ad se conuertentiū magis vult q interitū. Hoc illi acciderat qd & sancto heliseo qui filiū sunamitidis mulieris mortuū ignorauit. Ideo a conspectu dei fugere se ionas putabat humanum aliquid passus: dicente dauid. Quo ibo a spiritu tuo: & quo a facie tua fugiam.

Explicit prologus:

Incipit argumentum.

IOnas columba pulcherrima naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam reuocat: & sub nomine niniue salutem gentibus denunciat.

Explicit argumentum.

IONAS.

ΙΩΝΑΣ.

Cap. j.

ויהי דבר יהוה אל יונה בן אמתי לאמר: קום לך אל נינוה העיר הגדולה וקרא עליה כי עלתה רעתם לפני: ויקם יונה לברח תרשישה מלפני יהוה וירד יפו וימצא אניה באה תרשיש ויתן שכרה וירד בה לבוא עמהם תרשישה מלפני יהוה: ויהוה הטיל רוח גדולה אל הים ויהי סער גדול בים והאניה חשבה להשבר: וייראו המלחים ויזעקו איש אל אלהיו ויטלו את הכלים אשר באניה אל הים להקל מעליהם ויונה ירד אל ירכתי הספינה

Incipit Ionas propheta. Capitulum. 1.

ET factum est verbū dñi ad ionam filiū amathi dicens. Surge & vade in niniuē ciuitatē grandem & predica in ea: quia ascendit malicia eius coram me. Et surrexit ionas vt fugeret in tharsis a facie dñi. Et descendit ioppen & inuenit nauē euntē in tharsis. Et dedit naulum eius & descēdit in eam vt iret cum eis in tharsis a facie domini. Domin⁹ autem misit ventum magnū in mare: & facta est tempestas magna in mari: & nauis periclitabatur conteri. Et timuerūt naute & clamauerunt viri ad deum suum: & miserūt vasa que erant in naui in mare: vt alleuiaretur ab eis. Et ionas descendit ad interiora nauis:

Ca. 1.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν τὸν τοῦ ἀμαθὶ λέγων, ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς νινευὴ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς πρός με. καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς τοῦ φυγεῖν εἰς θαρσεῖς ἐκ προσώπου κυρίου, καὶ κατέβη εἰς ἰόππην, καὶ εὗρε πλοῖον βαδίζον εἰς θαρσεῖς, καὶ ἔδωκε τὸ ναῦλον αὐτοῦ καὶ ἐνέβη εἰς αὐτό, τοῦ πλεῦσαι μετ᾽ αὐτῶν εἰς θαρσεῖς ἐκ προσώπου κυρίου. καὶ κύριος ἐξήγειρε πνεῦμα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο κλύδων μέγας ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὸ πλοῖον ἐκινδύνευε συντριβῆναι. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ναυτικοὶ καὶ ἀνεβόων ἕκαστος πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ ἐκβολὴν ἐποιήσαντο τῶν σκευῶν τῶν ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὴν θάλασσαν, τοῦ κουφισθῆναι ἀπ᾽ αὐτῶν. ἰωνᾶς δὲ κατέβη εἰς τὴν κοίλην τοῦ πλοίου,

καὶ ἐκάθευδε καὶ ἔρρεγχε. καὶ προσῆλθε πρὸς αὐτὸν ὁ πρωρεύς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί σὺ ῥέγχεις; ἀνάστα, ἐπικαλοῦ τὸν θεόν σου, ὅπως διασώσῃ ὁ θεὸς ἡμᾶς καὶ οὐ μὴ ἀπολώμεθα. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, δεῦτε βάλωμεν κλήρους, καὶ γνῶμεν τίνος ἕνεκα ἡ κακία αὕτη ἐστὶν ἐν ἡμῖν. καὶ ἔβαλον κλήρους, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ ἰωνᾶν. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, ἀπάγγειλον ἡμῖν τίνος ἕνεκεν ἡ κακία αὕτη ἐν ἡμῖν; τίς σου ἡ ἐργασία ἐστί; καὶ πόθεν ἔρχῃ; καὶ ἐκ ποίας χώρας, καὶ ἐκ ποίου λαοῦ εἶ σύ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, δοῦλος κυρίου ἐγώ εἰμι, καὶ τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐγὼ σέβομαι, ὃς ἐποίησε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβον μέγαν, καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, τί τοῦτο ἐποίησας; διότι ἔγνωσαν οἱ ἄνδρες ὅτι ἐκ προσώπου κυρίου ἦν φεύγων, ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτοῖς. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, τί σοι ποιήσωμεν, καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ᾽ ἡμῶν; ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο καὶ ἐξήγειρε μᾶλλον κλύδωνα. καὶ εἶπεν ἰωνᾶς πρὸς αὐτούς, ἄρατέ με καὶ ἐμβάλετε εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ᾽ ὑμῶν, διότι ἔγνωκα ἐγὼ ὅτι δι᾽ ἐμὲ ὁ κλύδων οὗτος ὁ μέγας ἐφ᾽ ὑμᾶς ἐστί. καὶ παρεβιάζοντο οἱ ἄνδρες τοῦ ἐπιστρέψαι εἰς τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἠδύναντο, ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο καὶ ἐξηγείρετο μᾶλλον ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ ἀνεβόησαν πρὸς κύριον καὶ εἶπαν, μηδαμῶς κύριε, μὴ ἀπολοίμεθα ἕνεκεν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου τούτου, καὶ μὴ δῷς ἐφ᾽ ἡμᾶς αἷμα δίκαιον. διότι σὺ κύριε ὃν τρόπον ἐβούλου πεποίηκας. καὶ ἔλαβον τὸν ἰωνᾶν καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἔστη ἡ θάλασσα ἐκ τοῦ σάλου αὐτῆς. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβῳ μεγάλῳ τὸν κύριον, καὶ ἔθυσαν θυσίας τῷ κυρίῳ, καὶ ηὔξαντο εὐχάς.

Ca. 2.

Καὶ προσέταξε κύριος κήτει μεγάλῳ καταπιεῖν τὸν ἰωνᾶν. καὶ ἦν ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας

& dormiebat sopore graui. Et accessit ad eum gubernator & dixit ei. Quid tu sopore deprimeris? Surge inuoca deum tuum: si forte recogitet deus de nobis & non pereamus. Et dixit vir ad collegā suū. Venite & mittamus sortes: & sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes: & cecidit sors super ionam. Et dixerunt ad eum. Indica nobis cuius causa malum istud sit nobis: quod est opus tuum: q terra tua: & quo vadis: vel ex quo poplo es tu? Et dixit ad eos. Hebreus ego sum: & dñm deum celi ego timeo: qui fecit mare & aridam. Et timuerunt viri timore magno: et dixerunt ad eū. Quid hoc fecisti? Cognouerunt enim viri q a facie dñi fugeret: quia indicauerat eis ionas: & dixerunt ad eū. Quid faciemus tibi: & cessabit mare a nobis? Quia mare ibat & intumescebat sup eos. Et dixit ad eos. Tollite me & mittite in mare: & cessabit mare a vobis. Scio enim ego: quoniā ppter me tēpestas hec grandis venit super vos. Et remigabant viri vt reuerterentur ad aridam & non valebāt: quia mare ibat & intumescebat sup eos. Et clamauerūt ad dñm & dixerunt. Quesumus dñe ne pereamus in anima viri istius: & ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu dñe sicut voluisti fecisti. Et tulerunt ionā & miserunt in mare: & stetit mare a feruore suo. Et timuerunt viri timore magno dñm: & immolauerunt hostias domino: & vouerunt vota. 2.

ET preparauit dominus piscem grandē vt deglutiret ionam. Et erat ionas in ventre piscis tribus diebus

וישכב וירדם: ויקרב אליו רב החבל ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך אולי יתעשת האלהים לנו ולא נאבד: ויאמרו איש אל רעהו לכו ונפילה גורלות ונדעה בשלמי הרעה הזאת לנו ויפלו גורלות ויפל הגורל על יונה: ויאמרו אליו הגידה נא לנו באשר למי הרעה הזאת לנו מה מלאכתך ומאין תבוא מה ארצך ואי מזה עם אתה: ויאמר אליהם עברי אנכי ואת יהוה אלהי השמים אני ירא אשר עשה את הים ואת היבשה: וייראו האנשים יראה גדולה ויאמרו אליו מה זאת עשית כי ידעו האנשים כי מלפני יהוה הוא ברח כי הגיד להם: ויאמרו אליו מה נעשה לך וישתק הים מעלינו כי הים הולך וסער: ויאמר אליהם שאוני והטילני אל הים וישתק הים מעליכם כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה עליכם: ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו כי הים הולך וסער עליהם: ויקראו אל יהוה ויאמרו אנה יהוה אל נא נאבדה בנפש האיש הזה ואל תתן עלינו דם נקיא כי אתה יהוה כאשר חפצת עשית: וישאו את יונה ויטלהו אל הים ויעמד הים מזעפו: וייראו האנשים יראה גדולה את יהוה ויזבחו זבח ליהוה וידרו נדרים:

Cap. ij.

וימן יהוה דג גדול לבלע את יונה ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים

וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת׃ וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְהוָה אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה׃ וַיֹּאמֶר קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי׃ וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ׃ וַאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אַךְ אוֹסִיף לְהַבִּיט אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ׃ אֲפָפוּנִי מַיִם עַד נֶפֶשׁ תְּהוֹם יְסֹבְבֵנִי סוּף חָבוּשׁ לְרֹאשִׁי׃ לְקִצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי הָאָרֶץ בְּרִחֶיהָ בַעֲדִי לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיַּי יְהוָה אֱלֹהָי׃ בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה זָכָרְתִּי וַתָּבוֹא אֵלֶיךָ תְּפִלָּתִי אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ׃ מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי שָׁוְא חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ׃ וַאֲנִי בְּקוֹל תּוֹדָה אֶזְבְּחָה לָּךְ אֲשֶׁר נָדַרְתִּי אֲשַׁלֵּמָה יְשׁוּעָתָה לַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה לַדָּג וַיָּקֵא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבָּשָׁה׃

צור ענה · שאל · שלך · גול · סבב שבר · גלל · גרש · יסף נבט · היכל · אפף · חבש · עלה · חיה · בוא · פלל · שמר עזב · זבח · שלם ישע · אמר קוא

Cap.iij. וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר׃ קוּם לֵךְ אֶל נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא אֵלֶיהָ אֶת הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר אֵלֶיךָ׃ וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל נִינְוֵה כִּדְבַר יְהוָה וְנִינְוֵה הָיְתָה עִיר גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃ וַיָּחֶל יוֹנָה לָבוֹא בָעִיר מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינְוֵה נֶהְפָּכֶת׃ וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֵּאלֹהִים וַיִּקְרְאוּ צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ שַׂקִּים מִגְּדוֹלָם וְעַד קְטַנָּם׃ וַיִּגַּע הַדָּבָר אֶל מֶלֶךְ נִינְוֵה וַיָּקָם מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אַדַּרְתּוֹ מֵעָלָיו וַיְכַס שַׂק וַיֵּשֶׁב עַל הָאֵפֶר׃ וַיַּזְעֵק וַיֹּאמֶר בְּנִינְוֵה מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדֹלָיו

היה שנה · גדל קרא · קום · היה · יום חלל · הלך קרא · רבע · הפך אמן · לבש · נגע · קום · עבר כסה · זעק

& tribus noctibus. Et orauit ionas ad dominum deum suum de ventre piscis. Et dixit. Clamaui de tribulatione mea ad dominum & exaudiuit me. De ventre inferi clamaui & exaudisti vocem meam. Et proiecisti me in profundum in corde maris: & flumen circundedit me. Omnes gurgites tui & fluctus tui super me transierunt. Et ego dixi. Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum. Veruntamen rursus videbo templum sanctum tuum. Circundederunt me aque vsque ad animam: abyssus vallauit me: pelagus operuit caput meum. Ad extrema montium descendi: terre vectes concluserunt me in eternum: & subleuabis de corruptione vitam meam domine deus meus. Cum angustiaretur in me anima mea: domini recordatus sum: vt veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum. Qui custodiunt vanitates frustra: misericordiam suam derelinquunt. Ego autem in voce laudis immolabo tibi: quecunque voui reddam pro salute domino. Et dixit dominus pisci. Et euomuit ionam in aridam. 3.

Et factum est verbum domini ad ionam secundo dicens. Surge & vade in niniuen ciuitatem magnam: & predica in ea predicationem quam ego loquor ad te. Et surrexit ionas & abiit in niniuen iuxta verbum domini. Et niniue erat ciuitas magna itinere trium dierum. Et cepit ionas introire ciuitatem itinere diei vnius: & clamauit & dixit. Adhuc quadraginta dies: & niniue subuertetur. Et crediderunt viri niniuite in deo: & predicauerunt ieiunium: & vestiti sunt saccis a maiore vsque ad minorem. Et peruenit verbum ad regem niniue. Et surrexit de solio suo: & abiecit vestimentum suum a se: & indutus est sacco & sedit in cinere: & clamauit & dixit in niniue ex ore regis & principum eius

καὶ τρεῖς νύκτας. καὶ προσηύξατο ἰωνᾶς πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κήτους καὶ εἶπεν. ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς κύριον τὸν θεόν μου καὶ εἰσήκουσέν μου. ἐκ κοιλίας ᾅδου κραυγῆς μου ἤκουσας φωνῆς μου. ἀπέρριψάς με εἰς βάθη καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με, πάντες οἱ μετεωρισμοί σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμὲ διῆλθεν. καὶ ἐγὼ εἶπον ἀπῶσμαι ἐξ ὀφθαλμῶν σου, ἄρα προσθήσω τοῦ ἐπιβλέψαι πρὸς τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου. περιεχύθη μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς, ἄβυσσος ἐκύκλωσέν με ἐσχάτη, ἔδυ ἡ κεφαλή μου εἰς σχισμὰς ὀρέων, κατέβην εἰς γῆν ἧς οἱ μοχλοὶ αὐτῆς κάτοχοι αἰώνιοι. καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου κύριε θεέ μου. ἐν τῷ ἐκλείπειν ἀπ' ἐμοῦ τὴν ψυχήν μου, τοῦ κυρίου ἐμνήσθην, καὶ ἔλθοι πρὸς σὲ ἡ προσευχή μου πρὸς ναὸν ἅγιόν σου. φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεον αὐτῶν ἐγκατέλιπον. ἐγὼ δὲ μετὰ φωνῆς αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως θύσω σοι, ὅσα ηὐξάμην ἀποδώσω σοι εἰς σωτηρίαν μου τῷ κυρίῳ. καὶ προσετάγη τῷ κήτει, καὶ ἐξέβαλε τὸν ἰωνᾶν ἐπὶ τὴν ξηράν.

Ca.3. Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν ἐκ δευτέρου λέγων. ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς νινευὶ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν, ὃ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς σέ. καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς καὶ ἐπορεύθη εἰς νινευὶ καθὼς ἐλάλησε κύριος. ἡ δὲ νινευὶ πόλις μεγάλη τῷ θεῷ ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμερῶν τριῶν. καὶ ἤρξατο ἰωνᾶς τοῦ εἰσπορευθῆναι εἰς τὴν πόλιν ὡσεὶ πορείαν ἡμέρας μιᾶς. καὶ ἐκήρυξε καὶ εἶπεν. ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ νινευὶ καταστραφήσεται. καὶ ἐπίστευσαν οἱ ἄνδρες νινευὶ τῷ θεῷ, καὶ ἐκήρυξαν νηστείαν, καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν καὶ ἕως μικροῦ αὐτῶν. καὶ ἤγγισεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα τῆς νινευΐ, καὶ ἐξανέστη ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ περιείλετο τὴν στολὴν αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐνεδύσατο σάκκον, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ. καὶ ἐκηρύχθη καὶ ἐρρέθη ἐν τῇ νινευὶ παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ παρὰ πάντων τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ

Ps.85. · Ioel.2. · 3.Re.19. · Mat.12.d. Luc.11.f.

λέγων. οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη καὶ οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα μὴ γευσάσθωσαν μηδέν, μηδὲ νεμέσθωσαν, μηδὲ ὕδωρ πιέτωσαν. καὶ περιεβάλοντο σάκκους οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἐκτενῶς. καὶ ἀπέστρεψεν ἕκαστος ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσὶν αὐτῶν λέγοντες, τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει ὁ θεὸς καὶ ἀποστρέψει ἐξ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ ἀπολλώμεθα; καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ ἔργα αὐτῶν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ μετενόησεν ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ ᾗ ἐλάλησε τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐποίησεν.

Ca.4. Καὶ ἐλυπήθη ἰωνᾶς λύπην μεγάλην, καὶ συνεχύθη. καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον καὶ εἶπεν. ὦ κύριε, οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μου ἔτι ὄντος μου ἐν τῇ γῇ μου; διὰ τοῦτο προέφθασα τοῦ φυγεῖν εἰς θαρσεῖς, διότι ἔγνων ὅτι σὺ ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις. καὶ νῦν δέσποτα κύριε λάβε τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι καλὸν τὸ ἀποθανεῖν με μᾶλλον ἢ ζῆν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰωνᾶν, εἰ σφόδρα λελύπησαι σύ; καὶ ἐξῆλθεν ἰωνᾶς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκάθισεν ἀπέναντι τῆς πόλεως, καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ ἐκεῖ σκηνήν, καὶ ἐκάθητο ὑποκάτω αὐτῆς ἐν σκιᾷ ἕως οὗ ἀπίδῃ τί ἔσται τῇ πόλει. καὶ προσέταξε κύριος ὁ θεὸς κολοκύνθῃ, καὶ ἀνέβη ὑπὲρ κεφαλῆς ἰωνᾶ τοῦ εἶναι σκιὰν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, τοῦ σκιάζειν αὐτῷ ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτοῦ. καὶ ἐχάρη ἰωνᾶς ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ χαρὰν μεγάλην. καὶ προσέταξεν ὁ θεὸς σκώληκι ἑωθινῇ τῇ ἐπαύριον, καὶ ἐπάταξε τὴν κολοκύνθαν, καὶ ἀπεξηράνθη. καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, καὶ προσέταξεν ὁ θεὸς πνεύματι καύσωνος συγκαίοντι, καὶ ἐπάταξεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἰωνᾶ, καὶ ὠλιγοψύχησε, καὶ ἀπελέγετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ εἶπε, καλόν μοι τὸ ἀποθανεῖν με ἢ ζῆν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰωνᾶν, εἰ σφόδρα λελύπησαι σὺ ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ; καὶ εἶπε, σφόδρα λελύπημαι ἐγὼ ἕως θανάτου. καὶ εἶπε κύριος, σὺ ἐφείσω ὑπὲρ τῆς

Ioel. 2.c.

dicens. Homines & iumenta & boues & pecora non gustent quicquam: nec pascantur: & aquam non bibant. Et operiantur saccis homines & iumenta & clament ad deum in fortitudine: & conuertatur vir a via sua mala: & ab iniquitate que est in manibus eorum. Quis scit si conuertatur & ignoscat deus: & reuertatur a furore ire sue: & non peribimus? Et vidit deus opera eorum: quia conuersi sunt de via sua mala: & misertus est deus super maliciam quam locutus fuerat vt faceret eis: & non fecit. 4.

Et afflictus est ionas afflictione magna & iratus est: & orauit ad dominum & dixit. Obsecro domine: nunquid non hoc est verbum meum cum adhuc essem in terra mea. Propter hoc preoccupaui vt fugerem in tarsis. Scio enim quia tu deus clemens & misericors es: patiens & multe miserationis: & ignoscens super malicia. Et nunc domine tolle queso animam meam a me: quia melior est mihi mors quam vita. Et dixit dominus. Putasne bene irasceris tu? Et egressus est ionas de ciuitate: & sedit contra orientem ciuitatis. Et fecit sibimet vmbraculum ibi: & sedebat subter illud in vmbra: donec videret quid accideret ciuitati. Et preparauit dominus deus hederam: & ascendit super caput ione vt esset vmbra super caput eius & protegeret eum. Laborauerat enim. Et letatus est ionas super hedera leticia magna. Et parauit deus vermem ascensu diluculi in crastinum. Et percussit hederam & exaruit. Et cum ortus fuisset sol precepit deus vento calido & vrenti: & percussit sol super caput ione: & estuabat. Et petiuit anime sue vt moreretur. Et dixit. Melius est mihi mori quam viuere. Et dixit deus ad ionam. Putasne bene irasceris tu super

לֵאמֹר הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הַבָּקָר וְהַצֹּאן אַל יִטְעֲמוּ מְאוּמָה אַל יִרְעוּ וּמַיִם אַל יִשְׁתּוּ׃ וְיִתְכַּסּוּ שַׂקִּים הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וְיִקְרְאוּ אֶל אֱלֹהִים בְּחָזְקָה וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם׃ מִי יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחַם הָאֱלֹהִים וְשָׁב מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאבֵד׃ וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְלֹא עָשָׂה׃

טעם מאם · רעה שתה · כסה · שוב רעע · ידע שוב · חרה אבד · ראה עשה · שוב · נחם · עשה

Cap.iiij. וַיֵּרַע אֶל יוֹנָה רָעָה גְדוֹלָה וַיִּחַר לוֹ׃ וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְהוָה וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה הֲלוֹא זֶה דְבָרִי עַד הֱיוֹתִי עַל אַדְמָתִי עַל כֵּן קִדַּמְתִּי לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה כִּי יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה אֵל חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְנִחָם עַל הָרָעָה׃ וְעַתָּה יְהוָה קַח נָא אֶת נַפְשִׁי מִמֶּנִּי כִּי טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה הַהֵיטֵב חָרָה לָךְ׃ וַיֵּצֵא יוֹנָה מִן הָעִיר וַיֵּשֶׁב מִקֶּדֶם לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שָׁם סֻכָּה וַיֵּשֶׁב תַּחְתֶּיהָ בַּצֵּל עַד אֲשֶׁר יִרְאֶה מַה יִּהְיֶה בָּעִיר׃ וַיְמַן יְהוָה אֱלֹהִים קִיקָיוֹן וַיַּעַל מֵעַל לְיוֹנָה לִהְיוֹת צֵל עַל רֹאשׁוֹ לְהַצִּיל לוֹ מֵרָעָתוֹ וַיִּשְׂמַח יוֹנָה עַל הַקִּיקָיוֹן שִׂמְחָה גְדוֹלָה׃ וַיְמַן הָאֱלֹהִים תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר לַמָּחֳרָת וַתַּךְ אֶת הַקִּיקָיוֹן וַיִּיבָשׁ׃ וַיְהִי כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים חֲרִישִׁית וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל רֹאשׁ יוֹנָה וַיִּתְעַלָּף וַיִּשְׁאַל אֶת נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה לְךָ עַל

רעע גדל · חרה פלל · אמר היה · חנן רחם · רוץ לקח · חיה יטב · עשה סכך · ראה · היה מנה · עלה · נצל רעע · שמח · תלע עלה · נכה · יבש היה · קדם חרש · עלף · שאל

הקיקיון ויאמר היטב חרה לי עד מות׃ ויאמר יהוה אתה חסת על הקיקיון אשר לא עמלת בו ולא גדלתו שבן לילה היה ובן לילה אבד׃ ואני לא אחוס על נינוה העיר הגדולה אשר יש בה הרבה משתים עשרה רבו אדם אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו ובהמה רבה׃

hederam. Et dixit. Bene irascor ꝏꝏꝏꝏ vsq; ad mortẽ. Et dixit dominus. Tu doles ꝏ super hederam in qua non laborasti ꝏꝏꝏ neq; fecisti vt cresceret que sub vna nocte nata est: & sub vna nocte periit. & ego non parcam niniue ciuitati magne: ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ in qua sunt plusq; centum viginti ꝏꝏꝏ milia hominũ qui nõ sciunt quid sit inter ꝏ dexteram & sinistrã suã & iumenta multa.

Explicit Ionas ꝓpheta.

cucurbita pro q̃ nõ laborasti sup ea neq;
κολοκύνθης ὑπὲρ ἧς οὐκ ἐκακοπάθησας ἐπ᾽ αὐτῇ οὐδὲ
enutristi eam. q̃ sub nocte nata ẽ τ sub nocte periit:
ἐξέθρεψας αὐτήν. ἣ ὑπὸ νύκτα ἐγενήθη καὶ ὑπὸ νύκτα ἀπώ-
ego aũt nõ parcã sup niniue ciuitate
λετο, ἐγὼ δὲ οὐ φείσομαι ὑπὲρ νινευὴ τῆς πόλεως
magna in q̃ hitant plures q̃ duodeci decẽ
τῆς μεγάλης ἐν ᾗ κατοικοῦσι πλείους ἢ δώδεκα μυ-
milia viroꝝ: qui nõ cognouerũt dexterã suã ne
ριάδες ἀνδρῶν, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν αὐτῶν οὐ-
q; sinistrã τ iumẽta multa.
δὲ ἀριστερὰν καὶ κτήνη πολλά.

INCIPIT PROLOGVS IN MICHEAM PROPHETAM.

Temporibus ioathe & achaz & ezechie regũ iuda: micheã prophetam ob hanc prophetiã spiritusancto repletũ fuisse lectio ipsa demonstrat. Sed de supradicto numero regũ ioathã & ezechiam deo ob religionẽ placuisse: historia libri quarti regũ: & secũdi paralipomenõ indicat. Achaz vero relicto deo: idola samariꝯ quibus etiã filios suos in sacrificiũ igni cõcremandos obtulerat coluisse constat. Quãobrem deus samariã que reges israel & iuda simulachrorũ superstitione fefellerat increpãs indignationẽ suam in eam processurã cõminatus est. Populo ẽt israel preuaricatori: & principibus eius: qui eundẽ populũ fallaci suasione ad colenda idola impulerant verbis in sequentibus captiuitatem & interitum affuturum denunciauit.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Micheas demorasthi coheres xp̃i vastationem annunciat filie latronis & obsidionem ponit contra eam: quia maxillam percusserit iudicis israel.

Explicit argumentum.

Incipit Micheas ꝓpheta. Capitulum I.

MICHEAS
ΜΗΧΑΙΑΣ. Ca. I.

Cap. j.

דבר יהוה אשר היה אל מיכה המרשתי בימי יותם אחז יחזקיה מלכי יהודה אשר חזה על שמרון וירושלם׃ שמעו עמים כלם הקשיבי ארץ ומלאה ויהי אדני יהוה בכם לעד אדני מהיכל קדשו׃ כי הנה יהוה יצא ממקומו וירד ודרך על במותי ארץ׃ ונמסו ההרים תחתיו והעמקים יתבקעו כדונג מפני האש כמים מגרים במורד׃ בפשע יעקב כל זאת ובחטאות בית ישראל מי פשע יעקב הלוא שמרון ומי במות יהודה הלוא ירושלם׃ ושמתי שמרון לעי השדה למטעי כרם והגרתי לגי אבניה ויסדיה אגלה׃ וכל פסיליה יכתו וכל אתנניה ישרפו באש וכל עצביה אשים שממה כי מאתנן זונה קבצה

Verbum dñi quod factũ est ad micheam morasthitem in diebus ioathã: achaz & ezechie regum iuda quod vidit super samariam ꝏꝏ & hierusalẽ. Audite populi omnes: & ꝏꝏꝏ attendat terra & plenitudo eius: & sit dñs deus vobis in testem: dñs in tẽplo sancto suo. Quia ecce dñs egredietur de loco suo: & descendet ꝏ & calcabit sup excelsa terre. Et consumentur montes subtus eum: & valles scindentur ꝏꝏꝏ sicut cera a facie ignis: sicut aque que decurrũt in preceps. In scelere iacob omne istud: ꝏꝏꝏ & in peccatis domus israel. Quod scelus ꝏꝏ iacob? Nonne samaria? Et que excelsa ꝏꝏꝏ iude? Nonne hierusalẽ? Et ponam samariã q̃si aceruũ lapidũ in agro cũ plantatur vinea: & detrahã in vallẽ lapides eiꝰ. Et fundamẽta eiꝰ reuelabo: & oĩa sculptilia eiꝰ cõcidẽtur. Et oẽs mercedes eiꝰ cõburẽtur igne & oĩa idola eiꝰ ponã in perditionẽ: q̃a de mercedibꝰ meretricis cõgregata sunt:

Et factũ ẽ verbũ dñi ad micheam mo-
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μηχαίαν τὸν μω-
rasthitẽ in diebꝰ ioathã τ achaz τ ezechie
ρασθίτην ἐν ἡμέραις ἰωάθαμ καὶ ἄχαζ καὶ ἐζεκί-
regũ iuda: de q̃bꝰ vidit de samaria τ de
ου βασιλέων ἰούδα, ὑπὲρ ὧν ἴδεν περὶ σαμαρείας καὶ περὶ
hierusalem. audite ppl̃i oẽs smones: attendat
ἱερουσαλήμ. ἀκούσατε λαοὶ πάντες λόγους, προσεχέτω
terra τ oẽs q̃ in ea: τ erit dñs deꝰ in vobis in testi-
ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ ἐν αὐτῇ, καὶ ἔσται κύριος ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν εἰς μαρ-
moniũ dñs ex domo sctã sua. q: ecce dñs egredit̃
τύριον κύριος ἐξ οἴκου ἁγίου αὐτοῦ. διότι ἰδοὺ κύριος ἐκπορεύεται
de loco suo: τ descendet τ ascendet sup
ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ καταβήσεται καὶ ἀναβήσεται ἐπὶ τὰ
excelsa terre: τ cõmouebunt mõtes subter eũ: τ
ὕψη τῆς γῆς, καὶ σαλευθήσεται τὰ ὄρη ὑποκάτωθεν αὐτοῦ, καὶ
valles tabescent sicut tabescit cera a facie
αἱ κοιλάδες τακήσονται ὡς κηρὸς ἀπὸ προσώ-
ignis: τ sicut aqua ꝑfluens in descẽsu:
που πυρός, καὶ ὡς ὕδωρ καταφερόμενον ἐν καταβάσει.
ꝑpt ipietatẽ iacob oĩa hec: τ ꝑpt peccatum domꝰ israel. q̃ ipietas iacob: nõne tu samaria? τ qd̃ peccatũ domꝰ iuda: nõne hierusalem?
διὰ ἀσέβειαν ἰακὼβ πάντα ταῦτα, καὶ διὰ ἁμαρτίαν οἴκου ἰσραήλ. τίς ἡ ἀσέβεια ἰακώβ, οὐχὶ σαμάρεια; καὶ τίς ἡ ἁμαρτία οἴκου ἰούδα, οὐχὶ ἱερουσαλήμ;
τ ponã samariã in pomoꝝ custodiã agri. τ in plãtationẽ vinee: τ detrahã in voraginẽ lapides
καὶ θήσομαι σαμάρειαν εἰς ὀπωροφυλάκιον ἀγροῦ. καὶ εἰς φυτείαν ἀμπελῶνος, καὶ κατασπάσω εἰς χάος τοὺς λίθους
eius τ fundamẽta eiꝰ reuelabo. τ cuncta sculptilia eiꝰ euertent: τ oẽs mercedes eius
αὐτῆς καὶ τὰ θεμέλια αὐτῆς ἀποκαλύψω. καὶ πάντα τὰ γλυπτὰ αὐτῆς κατακόψουσι, καὶ πάντα τὰ μισθώματα αὐ-
cõburent igni: τ cuncta idola eiꝰ ponam in ꝑditionẽ: q: ex mercedibꝰ fornicatiõis cõgregauit:
τῆς ἐμπρήσουσιν πυρί, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα αὐτῆς θήσομαι εἰς ἀφανισμόν, διότι ἐκ μισθωμάτων πορνείας συνήγαγε,

τ ex mercedibꝰ fornicarie destruxit. ꝑpt hoc planget τ lugebit: ibit discalciata τ nuda faciet planctũ q̃si draconum: τ luctũ q̃si filiarũ sirenarũ: q: obtinuit plaga eius: q: venit vsq; ad iudã. tetigit vsq; ad portã ppl̃i mei i hierusalem. q̃ in geth nõ magnificemini: τ q̃ in bachim nõ reedificetis. de domo derisiõ terrã aspergite. derisiõ vestrã hitantes bene ciuitates eius: nõ est egressa hitatrix senan. plangite domũ q̃ est iuxta eã. accipiet ex vobis plagã doloris. q̃ cepit in bona q̃ hitat in dolorib᷑: q: descẽdit mala a dño in portis hierusalem. sonitꝰ curruũ τ equitantium hitans. lachis princeps peccati est filie sion. q: in te inuẽte sunt ipietates israel: ideo dabit emissarios vsq; ad hereditatẽ geth. domos vanas frustra fuerũt regibus israel donec heredes adducant tibi hitans lachis hereditas tua vsq; ad odolam veniet gl̃ia filie israel. decaluare τ tõdere sup filios delicatos tuos. dilata caluitiũ tuũ sicut aq̃la: q̃m captiui ducti sunt ex te.

καὶ ἐκ μισθωμάτων πόρνης κατέστρεψεν. ἕνεκεν τούτου κόψεται καὶ θρηνήσει, πορεύσεται ἀνυπόδετος καὶ γυμνή. ποιήσεται κοπετὸν ὡς δρακόντων, καὶ πένθος ὡς θυγατέρων σειρήνων, ὅτι κατεκράτησεν ἡ πληγὴ αὐτῆς, διότι ἦλθεν ἕως ἰούδα. καὶ ἥψατο ἕως πύλης λαοῦ μου ἐν ἱερουσαλήμ. οἱ ἐν γὲθ μὴ μεγαλύνεσθε, καὶ οἱ ἐν βακεὶμ μὴ ἀνοικοδομεῖτε. ἐξ οἴκου καταγέλωτα γῆν καταπάσασθε. καταγέλωτα ὑμῶν κατοικοῦσα καλῶς τὰς πόλεις αὐτῆς, οὐκ ἐξῆλθε κατοικοῦσα σαινάν. κόψασθε οἶκον ἐχόμενον αὐτῆς. λήψεται ἐξ ὑμῶν πληγὴν ὀδύνης. τίς ἤρξατο εἰς ἀγαθὰ κατοικούσῃ ἐν ὀδύναις, ὅτι κατέβη κακὰ παρὰ κυρίου ἐπὶ πύλας ἱερουσαλήμ. ψόφος ἁρμάτων καὶ ἱππευόντων κατοικοῦσα λαχίς. ἀρχηγὸς ἁμαρτίας ἐστὶν τῇ θυγατρὶ σιών, ὅτι ἐν σοὶ εὑρέθησαν ἀσέβειαι ἰσραήλ. διὰ τοῦτο δώσεις ἐξαποστελλομένους ἕως κληρονομίας γέθ. οἴκους ματαίους εἰς κενὸν ἐγένοντο τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ, ἕως τοὺς κληρονόμους ἀγάγωσί σοι κατοικοῦσα λαχὶς κληρονομία σου. ἕως ὀδολὰμ ἥξει δόξα τῆς θυγατρὸς ἰσραήλ. ξύρησαι καὶ κεῖραι ἐπὶ τὰ τέκνα τὰ τρυφερά σου. ἐμπλάτυνον τὴν χηρείαν σου ὡς ἀετός, ὅτι ᾐχμαλωτεύθησαν ἀπὸ σοῦ. Ca. 2.

Facti sunt cogitãtes labores τ operãtes mala in cubilibꝰ suis. τ simul cũ die cõsumabãt ea. q: nõ leuauerũt ad dñm manus suas. τ desiderabãt agros: τ diripiebãt pupillos: τ domos opprimebant: τ diripiebãt virũ τ domũ eius virũ τ hereditatẽ eius. ꝑpterea hec dicit dñs: ecce ego cogito sup tribũ istam mala de q̃bꝰ nõ auferatis colla vr̃a: τ non ambuletis erecti: q: tps malũ est. in die illa. sumetur sup vos parabola τ plãgetur planctꝰ in cantico dicẽtiũ: miseria vastati sumus. pars ppl̃i demensa est funiculo: τ nõ erat q̃ phiberet eã vt auerteret illũ. agri nr̃i diuisi sunt. ꝑpt hoc nõ erit mittens funiculũ in hereditatem ecclesia dñi. ne flete

Ἐγένοντο λογιζόμενοι κόπους καὶ ἐργαζόμενοι κακὰ ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν. καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ συνετέλουν αὐτά. διότι οὐκ ἦραν πρὸς τὸν κύριον τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ ἐπεθύμουν ἀγρούς, καὶ διήρπαζον ὀρφανούς, καὶ οἴκους κατεδυνάστευον. καὶ διήρπαζον ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἄνδρα καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ λογίζομαι ἐπὶ τὴν φυλὴν ταύτην κακὰ ἐξ ὧν οὐ μὴ ἄρητε τοὺς τραχήλους ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ πορευθῆτε ὀρθοί, ὅτι καιρὸς πονηρός ἐστιν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λημφθήσεται ἐφ᾽ ὑμᾶς παραβολὴ καὶ θρηνηθήσεται θρῆνος ἐν μέλει λεγόντων, ταλαιπωρίᾳ ἐταλαιπωρήσαμεν. μερὶς λαοῦ κατεμετρήθη σχοινίῳ, καὶ οὐκ ἦν ὁ κωλύσων αὐτὸν τοῦ ἀποστρέψαι αὐτόν. οἱ ἀγροὶ ὑμῶν διεμερίσθησαν. διὰ τοῦτο οὐκ ἔσται σοι βάλλων σχοινίον ἐν κλήρῳ ἐν ἐκκλησίᾳ κυρίου. μὴ δακρύετε ꝏꝏꝏ

et vsq; ad mercedẽ meretricis reuertetur. Sup hoc plangam & vlulabo vadam spoliatus ꝏꝏ & nudus. Faciã planctũ velut draconũ: & luctũ quasi struthionũ: q̃a desperata est plaga eius: quia venit vsq; ad iudã: tetigit portam ꝏꝏꝏ populi mei vsq; ad hierusalẽ. In geth nolite annunciare: lachrymis ne ploretis. In domo pulueris puluere vos cõspergite: & transite vobis habitatio pulchra: confusa ignominia. Nõ est egressa que habitat in exitu. Planctũ domus vicina accipiet ex vobis q̃ stetit sibimet: q̃a infirmata est in bonũ q̃ habitat i amaritudinibus. Quia descẽdit malũ a dño in portã hierusalẽ: tumultꝰ q̃drige stuporis habitanti lachis. Principium ꝏꝏꝏ peccati est filie sion: q̃a in te inuenta sunt ꝏꝏ scelera israel. Propterea dabit emissarios ꝏꝏ sup hereditatẽ geth: domos mẽdacii in deceptionem regibus israel. Adhuc heredem adducam tibi q̃ habitas i maresa: vsq; ad odollam ꝏꝏꝏ veniet gloria israel. Decaluare & tondere ꝏꝏ sup filios deliciarũ tuarum: dilata caluitiũ tuũ sicut aquila: q̃m captiui ducti sunt ex te. 2.

Ve qui cogitatis inutile & operamini malũ in cubilibus vr̃is. In luce matutina faciũt illud: q̃m cõtra deũ est manꝰ eorum. Et cõcupierunt agros & violẽter tulerũt & rapuerũt domos: & calũniabantur virũ & domũ eius: virũ & hereditatẽ eius. Idcirco hec dicit dñs. Ecce ego cogito super familiam istam malũ vnde nõ auferetis colla vestra: & nõ ambulabitis superbi: q̃m tẽpus pessimũ est. In die illa sumetur sup vos parabola: & cantabitur canticũ cũ suauitate dicentiũ. Depopulatione vastati sumꝰ. Pars ppl̃i mei cõmutata est. Quõ recedis a me: cũ reuertatur qui regiones nostras diuidat. Propter hoc nõ erit tibi mittens funiculum sortis in cetu dñi. Ne loquamini

ועד אתנן זונה ישובו׃ על זאת אספדה ואילילה אילכה שולל וערום אעשה מספד כתנים ואבל כבנות יענה׃ כי אנושה מכותיה כי באה עד יהודה נגע עד שער עמי עד ירושלם׃ בגת אל תגידו בכו אל תבכו בבית לעפרה עפר התפלשתי׃ עברי לכם יושבת שפיר עריה בשת לא יצאה יושבת צאנן מספד בית האצל יקח מכם עמדתו׃ כי חלה לטוב יושבת מרות כי ירד רע מאת יהוה לשער ירושלם׃ רתם המרכבה לרכש יושבת לכיש ראשית חטאת היא לבת ציון כי בך נמצאו פשעי ישראל׃ לכן תתני שלוחים על מורשת גת בתי אכזיב לאכזב למלכי ישראל׃ עד הירש אבי לך יושבת מרשה עד עדלם יבוא כבוד ישראל׃ קרחי וגזי על בני תענוגיך הרחבי קרחתך כנשר כי גלו ממך׃

Cap. ij.

הוי חשבי און ופעלי רע על משכבותם באור הבקר יעשוה כי יש לאל ידם׃ וחמדו שדות וגזלו ובתים ונשאו ועשקו גבר וביתו ואיש ונחלתו׃ לכן כה אמר יהוה הנני חשב על המשפחה הזאת רעה אשר לא תמישו משם צואריכם ולא תלכו רומה כי עת רעה היא׃ ביום ההוא ישא עליכם משל ונהה נהי נהיה אמר שדוד נשדנו חלק עמי ימיר איך ימיש לי לשובב שדינו יחלק׃ לכן לא יהיה לך משליך חבל בגורל בקהל יהוה׃ אל תטיפו

יַטִּיפוּן לֹא יַטִּפוּ לָאֵלֶּה לֹא יִסַּג כְּלִמּוֹת: הֶאָמוּר בֵּית יַעֲקֹב הֲקָצַר רוּחַ יְהוָה אִם אֵלֶּה מַעֲלָלָיו הֲלוֹא דְבָרַי יֵיטִיבוּ עִם הַיָּשָׁר הוֹלֵךְ: וְאֶתְמוּל עַמִּי לְאוֹיֵב יְקוֹמֵם מִמּוּל שַׂלְמָה אֶדֶר תַּפְשִׁטוּן מֵעֹבְרִים בֶּטַח שׁוּבֵי מִלְחָמָה: נְשֵׁי עַמִּי תְּגָרְשׁוּן מִבֵּית תַּעֲנֻגֶיהָ מֵעַל עֹלָלֶיהָ תִּקְחוּ הֲדָרִי לְעוֹלָם: קוּמוּ וּלְכוּ כִּי לֹא זֹאת הַמְּנוּחָה בַּעֲבוּר טָמְאָה תְּחַבֵּל וְחֶבֶל נִמְרָץ: לוּ אִישׁ הֹלֵךְ רוּחַ וָשֶׁקֶר כִּזֵּב אַטִּף לְךָ לַיַּיִן וְלַשֵּׁכָר וְהָיָה מַטִּיף הָעָם הַזֶּה: אָסֹף אֶאֱסֹף יַעֲקֹב כֻּלָּךְ קַבֵּץ אֲקַבֵּץ שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל יַחַד אֲשִׂימֶנּוּ כְּצֹאן בָּצְרָה כְּעֵדֶר בְּתוֹךְ הַדָּבְרוֹ תְּהִימֶנָה מֵאָדָם: עָלָה הַפֹּרֵץ לִפְנֵיהֶם פָּרְצוּ וַיַּעֲבֹרוּ שַׁעַר וַיֵּצְאוּ בוֹ וַיַּעֲבֹר מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם וַיהוָה בְּרֹאשָׁם:

Cap.iij.

וָאֹמַר שִׁמְעוּ נָא רָאשֵׁי יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לָכֶם לָדַעַת אֶת הַמִּשְׁפָּט: שֹׂנְאֵי טוֹב וְאֹהֲבֵי רָעָה גֹּזְלֵי עוֹרָם מֵעֲלֵיהֶם וּשְׁאֵרָם מֵעַל עַצְמוֹתָם: וַאֲשֶׁר אָכְלוּ שְׁאֵר עַמִּי וְעוֹרָם מֵעֲלֵיהֶם הִפְשִׁיטוּ וְאֶת עַצְמֹתֵיהֶם פִּצֵּחוּ וּפָרְשׂוּ כַּאֲשֶׁר בַּסִּיר וּכְבָשָׂר בְּתוֹךְ קַלָּחַת: אָז יִזְעֲקוּ אֶל יְהוָה וְלֹא יַעֲנֶה אוֹתָם וְיַסְתֵּר פָּנָיו מֵהֶם בָּעֵת הַהִיא כַּאֲשֶׁר הֵרֵעוּ מַעַלְלֵיהֶם: כֹּה אָמַר יְהוָה עַל הַנְּבִיאִים הַמַּתְעִים אֶת עַמִּי הַנֹּשְׁכִים בְּשִׁנֵּיהֶם וְקָרְאוּ שָׁלוֹם וַאֲשֶׁר לֹא יִתֵּן עַל פִּיהֶם וְקִדְּשׁוּ עָלָיו מִלְחָמָה: לָכֵן לַיְלָה לָכֶם מֵחָזוֹן וְחָשְׁכָה לָכֶם מִקְּסֹם וּבָאָה הַשֶּׁמֶשׁ

loquētes. Non stillabit sup istos: nō cōprehendet cōfusio dicit domus iacob. Nunqd abbreuiatus est spūs dñi: aut tales sunt cogitatiōes eius? Nōne verba mea bona sunt cū eo qui recte graditur? Et ecōtrario ppl's meus in aduersariū cōsurrexit. Desuper tunicam palliū sustulistis: & eos qui transibāt simpliciter cōuertistis in bellū. Mulieres populi mei eiecistis de domo delitiarū suaꝝ: a paruulis earū tulistis laudē meā in perpetuū. Surgite & ite: qa nō habetis hic requiem. Propter imūdiciā eius corrūpetur putredīe pessima. Vtinā non essem vir habens spiritū: & mēdaciū potius loqrer. Stillabo tibi in vinū & in ebrietatē: & erit sup quē stillatur ppl's iste. Cōgregatione cōgregabo iacob totum te: in vnū cōducā reliqas israel. Pariter ponā illū qsi gregē in ouili: qsi pecus in medio caularum. Tumultuabūtur a multitudine hoim. Ascendet eni pandēs iter ante eos. Diuidet & transibūt portā: & egredientur p eā. Et transibit rex eorū corā eis: & dñs in capite eoꝝ.

Et dixi. Audite 3. principes iacob & duces domus israel. Nunquid non vrm est scire iudiciū? q odio habetis bonum & diligitis malū: qui violēter tollitis pelles eorū desup eis: & carnē eorū desup ossib9 eorū. Qui comederūt carnē popl'i mei: & pellē eorū desup excoriauerunt: & ossa eorū cōfregerūt & concīderūt sicut in lebete: & qsi carnē in medio olle. Tunc clamabūt ad dñm & non exaudiet eos: & abscondet faciē suā ab eis in tēpore illo: sicut neqter egerūt adinuētionib9 suis. Hec dicit dñs super prophetas qui seducūt populum meum: qui mordent dentibus suis & predicāt pacem. et si qs nō dederit i ore eorū quippiā: sanctificāt sup eū pliū. Propterea nox vobis p visiōe erit: & tenebre vobis p diuinatione. Et occūbet sol

עַל הַנְּבִיאִים וְקָדַר עֲלֵיהֶם הַיּוֹם: וּבֹשׁוּ הַחֹזִים וְחָפְרוּ הַקֹּסְמִים וְעָטוּ עַל שָׂפָם כֻּלָּם כִּי אֵין מַעֲנֵה אֱלֹהִים: וְאוּלָם אָנֹכִי מָלֵאתִי כֹחַ אֶת רוּחַ יְהוָה וּמִשְׁפָּט וּגְבוּרָה לְהַגִּיד לְיַעֲקֹב פִּשְׁעוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל חַטָּאתוֹ: שִׁמְעוּ נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמְתַעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיְשָׁרָה יְעַקֵּשׁוּ: בֹּנֶה צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלִַם בְּעַוְלָה: רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יִקְסֹמוּ וְעַל יְהוָה יִשָּׁעֵנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְהוָה בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה: לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵחָרֵשׁ וִירוּשָׁלִַם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר:

Cap.iiij.

וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים יִהְיֶה הַר בֵּית יְהוָה נָכוֹן בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא הוּא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ עָלָיו עַמִּים: וְהָלְכוּ גּוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יְהוָה וְאֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיוֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְהוָה מִירוּשָׁלִָם: וְשָׁפַט בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם עֲצֻמִים עַד רָחוֹק וְכִתְּתוּ חַרְבֹתֵיהֶם לְאִתִּים וַחֲנִיתֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת לֹא יִשְׂאוּ גּוֹי אֶל גּוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּן עוֹד מִלְחָמָה: וְיָשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ וְאֵין מַחֲרִיד כִּי פִי יְהוָה צְבָאוֹת דִּבֵּר: כִּי כָּל הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה אֹסְפָה הַצֹּלֵעָה וְהַנִּדָּחָה אֲקַבֵּצָה

sup pphetas: & obtenebrabitur super eos dies. Et cōfundētur q vident visiōes: & cōfūdētur diuini. Et operiēt oēs vultus suos: qa nō est responsum dei. Verūtamen ego repletus sum fortitudine spiritus dñi iudicio & virtute: vt annūciem iacob scelus suū & israel peccatum suum. Audite hoc principes domus iacob: & iudices domus israel: qui abominamini iudicium & omnia recta peruertitis. Qui edificatis sion in sanguinib9: & hierusalē in iniqtate. Principes ei9 in munerib9 iudicabāt & sacerdotes eius in mercede docebant. Et pphete ei9 in pecunia diuinabāt: & sup dñm resqescebāt dicētes. Nunqd non dñs in medio nrm? Nūquid veniēt sup nos mala? Propter hoc causa vestri sion qsi ager arabitur: & hierusalē quasi aceru9 lapidū erit: & mōs tēpli in excelsa siluarū. 4.

Et erit in nouissimo dierum: erit mons domus dñi parat9 in vertice montiū: & sublimis sup colles. Et fluent ad eum populi: & pperabūt gentes multe & dicēt. Venite ascendamus ad montē dñi et ad domum dei iacob. Et docebit nos de viis suis: & ibim9 in semitis ei9. Quia de siō egredietur lex: & verbum domini de hierusalem. Et iudicabit inter populos multos & corripiet gentes fortes vsq3 in longinquū. Et cōcident gladios suos in vomeres & hastas suas in ligones. Non sumet gens aduersus gentem gladiū: & non discent vltra belligerare. Et sedebit vir subtus vineā suā & subtus ficū suā: & nō erit qui deterreat: quia os dñi exercituū locutū est: quia oēs populi ambulabūt vnusquisq3 in nomine dei sui. nos autē ambulabimus in nomine dei nostri in eternum & vltra. In die illa dicit dominus: cōgregabo claudicantē: & eā quā eiecerā colligā:

רוע שום וַאֲשֶׁר הֲרֵעֹתִי׃ וְשַׂמְתִּי אֶת הַצֹּלֵעָה
הלאה עצם לִשְׁאֵרִית וְהַנַּהֲלָאָה לְגוֹי עָצוּם
וּמָלַךְ יְהוָה עֲלֵיהֶם בְּהַר צִיּוֹן
גדל מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃ וְאַתָּה מִגְדַּל
אתה בוא עֵדֶר עֹפֶל בַּת צִיּוֹן עָדֶיךָ תֵּאתֶה
משל מלך וּבָאָה הַמֶּמְשָׁלָה הָרִאשֹׁנָה מַמְלֶכֶת
רוע לְבַת יְרוּשָׁלִָם׃ עַתָּה לָמָּה תָרִיעִי
רעה יעץ רֵעַ הֲמֶלֶךְ אֵין בָּךְ אִם יוֹעֲצֵךְ אָבָד
חזק חול כִּי הֶחֱזִיקֵךְ חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃ חוּלִי וָגֹחִי
ילד יצא בַּת צִיּוֹן כַּיּוֹלֵדָה כִּי עַתָּה תֵצְאִי
קרה בוא מִקִּרְיָה וְשָׁכַנְתְּ בַּשָּׂדֶה וּבָאת עַד
נצל גאל בָּבֶל שָׁם תִּנָּצֵלִי שָׁם יִגְאָלֵךְ יְהוָה
אסף מִכַּף אֹיְבָיִךְ׃ וְעַתָּה נֶאֶסְפוּ עָלַיִךְ
רבב חנף גּוֹיִם רַבִּים הָאֹמְרִים תֶּחֱנָף וְתַחַז
חזה בְּצִיּוֹן עֵינֵינוּ׃ וְהֵמָּה לֹא יָדְעוּ
חשב בין מַחְשְׁבוֹת יְהוָה וְלֹא הֵבִינוּ עֲצָתוֹ
עצה עמר כִּי קִבְּצָם כֶּעָמִיר גֹּרְנָה׃ קוּמִי וָדוֹשִׁי
שום בַת צִיּוֹן כִּי קַרְנֵךְ אָשִׂים בַּרְזֶל
נחש דקק וּפַרְסֹתַיִךְ אָשִׂים נְחוּשָׁה וַהֲדִקּוֹת
חרם עַמִּים רַבִּים וְהַחֲרַמְתִּי לַיהוָה
אדן בִּצְעָם וְחֵילָם לַאֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ׃

Cap. v.

גדד עַתָּה תִּתְגֹּדְדִי בַת
צור שום גְּדוּד מָצוֹר שָׂם עָלֵינוּ בַּשֵּׁבֶט
נכה לחה יַכּוּ עַל הַלְּחִי אֵת שֹׁפֵט יִשְׂרָאֵל׃
צער וְאַתָּה בֵּית לֶחֶם אֶפְרָתָה צָעִיר
היה מן לִהְיוֹת בְּאַלְפֵי יְהוּדָה מִמְּךָ לִי
משל יצא יֵצֵא לִהְיוֹת מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל
יום עלם וּמוֹצָאֹתָיו מִקֶּדֶם מִימֵי עוֹלָם׃ לָכֵן
נתן ילד יִתְּנֵם עַד עֵת יוֹלֵדָה יָלָדָה וְיֶתֶר
שוב אֶחָיו יְשׁוּבוּן עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
עזז גאה וְעָמַד וְרָעָה בְּעֹז יְהוָה בִּגְאוֹן שֵׁם
יְהוָה אֱלֹהָיו וְיָשָׁבוּ כִּי עַתָּה
גדל יִגְדַּל עַד אַפְסֵי אָרֶץ׃ וְהָיָה זֶה
שלם בוא שָׁלוֹם אַשּׁוּר כִּי יָבוֹא בְאַרְצֵנוּ וְכִי
דרך קום יִדְרֹךְ בְּאַרְמְנֹתֵינוּ וַהֲקֵמֹנוּ עָלָיו
רעה נסך שִׁבְעָה רֹעִים וּשְׁמֹנָה נְסִיכֵי אָדָם׃

quã affixeram. Et ponam claudicantem in reliquias: & eã q̃ laborauerat in gentẽ robustã. Et regnabit dñs sup eos in monte sion ex hoc nũc & vsq̃ in eternum. Et tu turris gregis nebulosa filia siõ vsq̃ ad te veniet: & veniet potestas prima regnũ filie hierusalem. Nunc quare merore cõtraheris? Nũ qd rex nõ est tibi: aut cõsiliarius tuus periit: quia cõprehendit te dolor sicut parturientẽ? Dole & satage filia sion q̃si parturiẽs: qa nũc egredieris de ciuitate: & hitabis in regione: & venies vsq̃ ad babylonẽ. Ibi liberaberis: ibi redimet te dñs de manu inimicorũ tuorum. Et nũc cõgregate sũt sup te gẽtes multe: q̃ dicũt lapidetur: & aspiciat in sion oculus nr̃. Ipsi autẽ nõ cognouerũt cogitationes dñi: & nõ intellexerũt cõsiliũ eiꝰ: quia cõgregauit eos quasi fenũ aree. Surge & tritura filia sion: quia cornu tuũ ponã ferreũ: & vngulas tuas ponã ereas. Et cõminues populos multos: & interficies domino rapinas eorum: & fortitudinẽ eorum dño vniuerse tre.

Nunc vastaberis 5. filia latronis. Obsidionẽ posuerũt sup nos. In virga percutient maxillã iudicis israel. Et tu bethleem effrata paruulus es in milibus iuda. Ex te mihi egredietur qui sit dominator in israel: & egressus eius ab initio a diebꝰ eternitatis. Propter hoc dabit eos vsq̃ ad tps in quo parturiẽs pariet. Et reliq̃ fratrũ eius cõuertẽtur ad filios israel. Et stabit & pascet in fortitudine dñi in sublimitate nois dñi dei sui. Et cõuertẽtur quia nũc magnificabitur vsq̃ ad terminos terre. Et erit iste pax assyriis cum venerit in terrã nr̃am: & qñ calcauerit in domibꝰ nostris. Et suscitabimꝰ sup eum septem pastores & octo primates hominẽs.

τ quã repulerã. τ ponã cõtritam in
καὶ οὓς ἀπωσάμην. καὶ θήσομαι τὴν συντετριμμένην εἰς
reliquias. τ repulsam in gẽtẽ fortẽ. τ re
ὑπόλειμμα. καὶ τὴν ἀπεῤῥιμμένην εἰς ἔθνος ἰσχυρόν. καὶ βα
gnabit dñs sup eos in mõte sion: ex nũc τ
σιλεύσει κύριος ἐπ' αὐτοὺς ἐν ὄρει σιών, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ
vsq̃ in seculũ. τ tu turris gregis squallidi filia
ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ σὺ πύργος ποιμνίου αὐχμώδης θυγά
sion: ad te veniet: τ ingredief pncipatꝰ pmus re-
τηρ σιών, ἐπὶ σὲ ἥξει, καὶ εἰσελεύσεται ἀρχὴ ἡ πρώτη βα
gnum de babylone filie hierusalem. τ nũc
σιλεία ἐκ βαβυλῶνος τῇ θυγατρὶ ἱερουσαλήμ. καὶ νῦν
quare cognouisti mala: nũqd rex nõ erat i te? aut cõsiliũ
ἱνατί ἔγνως κακά; μὴ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἐν σοί; ἢ ἡ βουλή
tuũ periit: qꝛ obtinuerũt te dolores parturiẽ
σου ἀπώλετο, ὅτι κατεκράτησάν σου ὠδῖνες τικτού
tis? dole τ viriliter age filia sion ꝗ̃ parturiẽs. qꝛ
σης; ὤδινε καὶ ἀνδρίζου θυγάτηρ σιὼν ὡς ἡ τίκτουσα. διότι
nũc egredieris de ciuitate: τ hitabis in campo τ
νῦν ἐξελεύσῃ ἐκ πόλεως, καὶ κατασκηνώσεις ἐν πεδίῳ καὶ
venies vsq̃ ad babylonẽ. inde liberabit te: τ inde redi-
ἥξεις ἕως βαβυλῶνος. ἐκεῖθεν ῥύσεταί σε, καὶ ἐκεῖθεν λυτρώ
met te dñs deꝰ tuꝰ de manu inimicorũ tuorũ. τ
σεταί σε ὁ θεός σου ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν σου. καὶ
nũc ꝯgregate sũt sup te gẽtes multe dicentes: exultabimꝰ
νῦν συνήχθη ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλὰ λέγοντες, ἐπιχαρούμε
τ videant in sion oculi nr̃i. ipi aũt nõ
θα, καὶ ἐπόψονται ἐπὶ σιὼν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. αὐτοὶ δὲ οὐκ
cognouerũt cogitatiões dñi: τ nõ itellexerũt cõsi-
ἔγνωσαν τοὺς λογισμοὺς κυρίου, καὶ οὐ συνῆκαν τὴν βου
liũ eius: qꝛ cõgregauit eos vt manipulos aree.
λὴν αὐτοῦ, ὅτι συνήγαγεν αὐτοὺς ὡς δράγματα ἅλωνος.
surge τ mole eos filia sion: qꝛ cor-
ἀνάστηθι καὶ ἀλόα αὐτοὺς θυγάτηρ σιών, ὅτι τὰ κέρα
nua tua ponã ferrea: τ vngulas tuas ponã
τά σου θήσομαι σιδηρᾶ, καὶ τὰς ὁπλάς σου θήσο
ereas: τ minues pplos multos: τ cõse
μαι χαλκᾶς, καὶ κατατήξεις λαοὺς πολλούς, καὶ ἀνα
crabis dño multitudinẽ eorũ: τ robur eorũ
θήσεις τῷ κυρίῳ τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν
dño vniuerse terre.
τῷ κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. Ca.5.

Nunc obstruetur filia obstructiõe. angustiã
Νῦν ἐμφραχθήσεται θυγάτηρ ἐμφραγμῷ. συνοχὴν
posuit sup nos. in virga percutient sup maxillã
ἔταξεν ἐφ' ἡμᾶς. ἐν ῥάβδῳ πατάξουσιν ἐπὶ σιαγόνα
tribus israel. τ tu dom bethlem
τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ σὺ οἶκος τοῦ βηθλεὲμ τοῦ
ephrata minima es vt sis in milibus iuda. ex te
εὐφραθὰ ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν ἰούδα. ἐκ σοῦ
mihi egredief vt sit in pncipem in israel: τ
μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ
egressus eius ab initio ex diebꝰ seculi. ppterea da-
αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος. διὰ τοῦτο δώ
bit eos vsq̃ ad tps parientis pariet: τ reliqui
σει αὐτοὺς ἕως καιροῦ τικτούσης τέξεται, καὶ οἱ ἐπίλοι
fratrũ eorũ reuertent ad
ποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ τοὺς
filios israel: τ stabit τ pascet in fortitudie dñi
υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ στήσεται καὶ ποιμανεῖ ἐν ἰσχύϊ κυρίου,
τ in glia nois dñi dei sui
καὶ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ ὀνόματος κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν
erunt: qꝛ nũc magnificabit vsq̃ ad extremos terre.
ὑπάρξουσιν, διότι νῦν μεγαλυνθήσεται ἕως ἄκρων τῆς γῆς.
τ hec erit pax: qñ assyrius venerit sup
καὶ ἔσται αὕτη εἰρήνη, ὅταν ὁ ἀσσύριος ἔλθῃ ἐπὶ τὴν
terrã nr̃am: τ cũ ascenderit sup regionẽ nr̃am: τ
γῆν ἡμῶν, καὶ ὅταν ἐπιβῇ ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ
consurgent sup eũ septẽ pastores τ octo morsus
ἐπεγερθήσονται ἐπ' αὐτὸν ἑπτὰ ποιμένες καὶ ὀκτὼ δήγματα
hoim.
ἀνθρώπων.

C. Luce. 2.c. D. A. Job. 7.f. Matt. 2.f. B.

τ pascent assur in gladio: τ terrã ne
καὶ ποιμανοῦσι τὸν ἀσσοὺρ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γῆν τοῦ νε
brod in fouea eius: τ liberabit de assur: cum
βρὼδ ἐν τῇ τάφρῳ αὐτοῦ, καὶ ῥύσεται ἐκ τοῦ ἀσσούρ, ὅταν
venerit sup terrã vr̃am: τ cum ascenderit sup fines vr̃os:
ἔλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ὅταν ἐπιβῇ ἐπὶ τὰ ὅρια ὑμῶν;
erũt reliquum iacob in medio pplorũ multorũ q̃si
ἔσται τὸ ὑπόλειμμα τοῦ ἰακὼβ ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν ὡς
ros a dño cadens: τ q̃si agni sup gra-
δρόσος παρὰ κυρίου πίπτουσα, καὶ ὡς ἄρνες ἐπ' ἄγρω
mẽ: vt nõ cõgregef quisq̃: neq̃s subsistat filijs hoim.
στιν, ὅπως μὴ συναχθῇ μηδεὶς μηδὲ ὑποστῇ ἐν υἱοῖς ἀνθρώ
τ erũt reliquie iacob in gẽtibus
πων. καὶ ἔσται τὸ ὑπόλειμμα τοῦ ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν
in medio pplorũ multorũ: q̃si leo in iumẽtis in saltu
ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν, ὡς λέων ἐν κτήνεσιν ἐν τῷ δρυμῷ,
τ q̃si catulꝰ leonis i gregibus pecorũ. quẽadmodũ cũ
καὶ ὡς σκύμνος ἐν ποιμνίοις προβάτων. ὃν τρόπον ὅταν
pertransierit τ diuidẽs raptat τ nõ sit q eruat. eleuabi
διέλθῃ καὶ διαστείλας ἁρπάσῃ καὶ μὴ ᾖ ὁ ῥυόμενος, ὑψωθήσε
tur manꝰ tua sup eos q tribulant te: τ oẽs
ται ἡ χείρ σου ἐπὶ τοὺς θλίβοντάς σε, καὶ πάντες οἱ
inimici tui pdentur. τ erit in illa die
ἐχθροί σου ἐξολοθρευθήσονται. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ,
dicit dñs: interficiam equos tuos de medio
λέγει κύριος, ἐξολοθρεύσω τοὺς ἵππους σου ἐκ μέσου
tui: τ disperdã currus tuos: τ subuertã
σου, καὶ ἀπολῶ τὰ ἅρματά σου, καὶ ἐξολοθρεύσω τὰς
ciuitates terre tue: τ auferã oẽs munitiones
πόλεις τῆς γῆς σου, καὶ ἐξαρῶ πάντα τὰ ὀχυρώματά
tuas: τ auferam veneficia tua de manibꝰ tuis:
σου, καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ φάρμακά σου ἐκ τῶν χειρῶν σου,
τ eloquantur nõ erunt tibi: τ disperdam
καὶ ἀποφθεγγόμενοι οὐκ ἔσονταί σοι, καὶ ἐξολοθρεύσω
sculptilia tua τ statuas tuas de medio tui. τ
τὰ γλυπτά σου καὶ τὰς στήλας σου ἐκ μέσου σου. καὶ
nõ vltra adorabis opa manuũ tuarũ:
οὐκέτι μὴ προσκυνήσῃς τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου. καὶ
succidã lucos tuos de medio tui τ demoliar ciui
ἐκκόψω τὰ ἄλση σου ἐκ μέσου σου καὶ ἀφανιῶ τὰς πό
tates tuas τ faciam in ira τ in furore vltionẽ in
λεις σου καὶ ποιήσω ἐν ὀργῇ καὶ ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν ἐν
gentibꝰ, p eo qd nõ audierunt.
τοῖς ἔθνεσιν ἀνθ' ὧν οὐκ εἰσήκουσαν. Ca.6.

Audite iã q̃ dñs dixit: surge iudicare
Ἀκούσατε δὴ ἃ ὁ κύριος εἶπεν, ἀνάστηθι κρίθητι
apud mõtes: τ audiant colles vocẽ tuã. audi
πρὸς τὰ ὄρη, καὶ ἀκουσάτωσαν οἱ βουνοὶ φωνήν σου. ἀκού
te ppli iudiciũ dñi τ valles fundamẽta
σατε λαοὶ τὴν κρίσιν κυρίου καὶ φάραγγες θεμέλια τῆς
terre: qꝛ iudiciũ dño aduersꝰ pplm suum: τ cũ
γῆς, ὅτι κρίσις τῷ κυρίῳ πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ μετὰ
israel iudicabitur. pple meꝰ qd feci
τοῦ ἰσραὴλ διελεγχθήσεται. λαός μου τί ἐποίησά
tibi aut qd molestꝰ fui tibi? respõde mihi qꝛ eduxi
σοι ἢ τί παρηνώχλησά σοι; ἀποκρίθητί μοι. διότι ἀνήγα
te de terra egypti τ de domo seruitutis redemi
γόν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου καὶ ἐξ οἴκου δουλείας ἐλυτρω
te: τ misi an faciem tuã moysen τ
σάμην σε, καὶ ἐξαπέστειλα πρὸ προσώπου σου μωυσῆν καὶ
aaron τ mariam. pple meꝰ recordare rogo. qd cogi
ἀαρὼν καὶ μαριάμ. λαός μου μνήσθητι δή, τί ἐβου
tauit aduersũ te balac rex moab: τ qd ei
λεύσατο κατὰ σοῦ βαλὰκ βασιλεὺς μωάβ, καὶ τί ἀπε
rñdit balaam filꝰ beor: de schenis vsq̃ ad
κρίθη αὐτῷ βαλαὰμ υἱὸς βεώρ, ἀπὸ τῶν σχοίνων ἕως
galgal: vt cognosceret iusticia dñi.
τοῦ γαλγάλ, ὅπως γνωσθῇ ἡ δικαιοσύνη τοῦ κυρίου.
In q apphendam dñm: suscipiam deũ
ἐν τίνι καταλάβω τὸν κύριον, ἀντιλήψομαι θεοῦ

Et pascent terram assur in gladio & terram nemroth in lanceis eiꝰ. Et liberabit ab assur cum venerit in terrã nostrã & cũ calcauerit in finibꝰ nr̃is. Et erũt reliquie iacob in medio populorum multorum quasi ros a domino: & quasi stille super herbam que non expectat virũ: & nõ prestolatur filios hominũ. Et erunt reliquie iacob in gentibus in medio populorũ multorũ q̃si leo in iumentis siluarũ: & q̃si catulꝰ leonis in gregibus pecorũ. Qui cũ transierit & cõculcauerit & cepit: nõ est q eruat. Et exaltabitur manꝰ tua sup hostes tuos: & oẽs inimici tui interibũt. Et erit in die illa dicit dñs: auferã equos tuos de medio tui: & disperdã quadrigas tuas. Et perdã ciuitates tre tue: & destruã oẽs munitiões tuas. Et auferã maleficia de manu tua: & diuinationes non erũt in te. Et pire faciã sculptilia tua & statuas tuas de medio tui: & non adorabis vltra opa manuum tuarum: & euellam lucos de medio tui: & conteram ciuitates tuas & faciã in furore & indignatiõe vltionẽ in omnibus gentibus que non audierunt. 6.

Audite que dñs loquitur. Surge cõtende iudicio aduersum montes: & audiẽt colles vocem tuam. Audiant montes iudicium dñi & fortia fundamẽta terre: quia iudicium domini cum populo suo: & cũ israel diiudicabitur. Pple meꝰ qd feci tibi: aut qd molestus fui tibi? Rñde mihi. Quia eduxi te de terra egypti: & de domo seruientiũ liberaui te: & misi ante faciem tuam moysen & aaron & mariã. Popule meꝰ memento q̃so qd cogitauerit cõtra te balach rex moab: & qd rñderit ei balaam filius beor de sethim vsq̃ ad galgalam: vt cognosceres iusticias dñi. Quid dignũ offerã domino: curuabo genu deo

רעה וְרָעוּ אֶת אֶרֶץ אַשּׁוּר בַּחֶרֶב וְאֶת
נצל אֶרֶץ נִמְרֹד בִּפְתָחֶיהָ וְהִצִּיל
בוא מֵאַשּׁוּר כִּי יָבוֹא בְאַרְצֵנוּ וְכִי יִדְרֹךְ
גבל בִּגְבוּלֵנוּ׃ וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב
רבב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת יְהוָה
רבב כִּרְבִיבִים עֲלֵי עֵשֶׂב אֲשֶׁר לֹא
קוה יחל יְקַוֶּה לְאִישׁ וְלֹא יְיַחֵל לִבְנֵי אָדָם׃
וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בַּגּוֹיִם בְּקֶרֶב
ארה עַמִּים רַבִּים כְּאַרְיֵה בְּבַהֲמוֹת יַעַר
כפר כִּכְפִיר בְּעֶדְרֵי צֹאן אֲשֶׁר אִם עָבַר
נצל רום וְרָמַס וְטָרַף וְאֵין מַצִּיל׃ תָּרֹם יָדְךָ
צור כרת עַל צָרֶיךָ וְכָל אֹיְבֶיךָ יִכָּרֵתוּ׃ וְהָיָה
בַיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה וְהִכְרַתִּי סוּסֶיךָ
אבד רכב מִקִּרְבֶּךָ וְהַאֲבַדְתִּי מַרְכְּבֹתֶיךָ׃
עיר וְהִכְרַתִּי עָרֵי אַרְצֶךָ וְהָרַסְתִּי כָּל
בצר מִבְצָרֶיךָ׃ וְהִכְרַתִּי כְשָׁפִים מִיָּדֶךָ
ענן היה וּמְעוֹנְנִים לֹא יִהְיוּ לָךְ׃ וְהִכְרַתִּי
פסל נצב פְסִילֶיךָ וּמַצֵּבוֹתֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ וְלֹא
שחה עשה תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃
אשר שמד וְנָתַשְׁתִּי אֲשֵׁירֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי
עיר עשה עָרֶיךָ׃ וְעָשִׂיתִי בְּאַף וּבְחֵמָה נָקָם
אֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמֵעוּ׃

Cap. vi.

שִׁמְעוּ נָא אֵת אֲשֶׁר
ריב יְהוָה אֹמֵר קוּם רִיב אֶת הֶהָרִים
שמע וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלֶךָ׃ שִׁמְעוּ
איתן הָרִים אֶת רִיב יְהוָה וְהָאֵתָנִים
יסד מֹסְדֵי אָרֶץ כִּי רִיב לַיהוָה עִם
יכח עַמּוֹ וְעִם יִשְׂרָאֵל יִתְוַכָּח׃ עַמִּי מֶה
עשה לאה עָשִׂיתִי לְךָ וּמָה הֶלְאֵתִיךָ עֲנֵה בִי׃
עלה כִּי הֶעֱלִתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית
פדה שלח עֲבָדִים פְּדִיתִיךָ וָאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת
מֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם׃ עַמִּי זְכָר נָא
מַה יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמֶה עָנָה
אֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר מִן הַשִּׁטִּים
ידע עַד הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת צִדְקוֹת יְהוָה׃
קדם כפף בַּמָּה אֲקַדֵּם יְהוָה אִכַּף לֵאלֹהֵי

C. D. A. B. Num. 22.

excelſo. Nunqd offerā ei holocauſtomata & vitulos anniculos? Nūquid placari poteſt dn̄s in milibus arietū: an in multis milibus hircorꝝ pinguiū? Nūqd dabo primogenitū meū ꝑ ſcelere meo & fructū vētri mei ꝑ pctō aīe mee? Indicabo tibi o hō qd ſit bonū & qd dn̄s reqrat a te. Vtiqꝫ facere iudiciū & diligere miſericordiā & ſollicitū ābulare cum deo tuo. Vox dn̄i ad ciuitatē clamat: & ſalus erit timētib⁹ nomen eius. Audite tribus et qs approbabit illud? Adhuc ignis in domo impii theſauri iniqtatis & mēſura minor ire plena. Nunqd iuſtificabo ſtaterā ipiā: & ſacelli pondera doloſa? In qbus diuites eius repleti ſunt iniqtate: & habitātes in ea loquebātur mēdaciū & lingua corū fraudulenta in ore eorum. Et ego ergo cepi pcutere te: perditione ſuper pctīs tuis. Tu comedes & nō ſaturaberis & humiliatio tua in medio tui. Et apprehendes & nō ſaluabis: & quos ſaluaueris in gladiū dabo. Tu ſeminabis & non metes: tu calcabis oliuam & non vngeris oleo: & muſtum: & non bibes vinū: & cuſtodiſti precepta amri & oē opus dom⁹ achab: & ambulaſti in voluptatibus eorum: vt darem te in pditionē: & habitātes in ea in ſibilū: & opprobriū ppl̄i mei portabis.

Cap. vij.

Ca. 7.

Ve mihi: qa factus ſum ſicut qui colligit in autūno racemos vindemie. Nō eſt botrus ad comedēdum: pcoqs ficus deſiderauit aīa mea. Periit ſctūs de terra: & rect⁹ in hoibus nō eſt. Oēs in ſanguine inſidiantur: vir fratrem ſuū ad mortem venatur. Malū manuū ſuaꝝ dicūt bonū. Princeps poſtulat: & iudex in reddendo eſt. Et magn⁹ locutus eſt deſideriū aīe ſue: & conturbauerūt eā. Qui optimus ī eis eſt qſi paliurus: & q rectus qſi ſpina de ſepe. Dies ſpeculatōis tue: viſitatio tua venit. Nūc erit vaſtitas eorum.

Mat. 10.c.

Deut. 28.d. Aggei. 2.b.

Nolite credere amico: & nolite confidere in duce: ab ea q̄ dormit in ſinu tuo: cuſtodi clauſtra oris tui: qa filius cōtumeliā facit patri: & filia conſurget aduerſus matrē ſuā: nurus aduerſus ſocrū ſuā: & inimici hoīs domeſtici ei⁹. Ego aūt ad dn̄m aſpiciā: expectabo deū ſaluatorē meū. Audiet me de⁹ me⁹. Ne letēris inimica mea ſup me: qa cecidi. Cōſurgā. Cū ſedero in tenebris: dn̄s lux mea eſt. Iram dn̄i portabo: quoniā peccaui ei: donec cauſam meā iudicet: & faciat iudiciū meū. Educet me in lucē: videbo iuſticiā eius. Et aſpiciet inimica mea & opietur cōfuſione q̄ dicit ad me. Vbi eſt dn̄s deus tu⁹? Oculi mei videbunt in eam. Nūc erit in cōculcatione vt lutū platearū. Dies vt edificētur macerie tue. In die illa longe fiet lex. In die illa & vſqꝫ ad te veniet aſſur & vſqꝫ ad ciuitates munitas: & a ciuitatibus munitis vſqꝫ ad flumē: & ad mare de mari: & ad montē de monte. Et terra erit in deſolationē ꝓpter hītatores ſuos: & ꝓpter fructū cogitationū eorū. Paſce ppl̄m tuū in virga tua: gregē hereditatis tue habitantes ſolos ī ſaltu. In medio carmeli paſcentur baſan & galaad iuxta dies antiqs: ſm diem egreſſionis tue de terra egypti oſtendā ei mirabilia. Videbūt gētes & cōfundētur ſup oī fortitudine ſua: ponent manū ſup os: aures eorꝫ ſurde erūt. Lingēt puluerē ſicut ſerpētes: velut reptilia terre ꝑturbabūtur de edibus ſuis. Dn̄m deū nr̄m deſiderabūt: & timebūt te. Quis deus ſimilis tui q aufers iniqtatē: & tranſfers peccatū reliqarū hereditatis tue? Non immittet vltra furorem ſuū: qm̄ volēs miaꝫ eſt. Reuertetur & miſerebitur nr̄i. Deponet iniqtates nr̄as: & ꝓiciet in ꝓfundū maris oīa pctā nr̄a. Dabis veritatē iacob miſericordiā abraā: que iuraſti patrib⁹ noſtris a diebus antiquis.

Explicit micheas ꝓpheta.

INCIPIT PROLOGVS IN NAVM PROPHETAM.

Naum prophetam ante aduentū regis assyriorum qui populum israel captiuum in suam regione transtulerat fuisse hebreoꝝ traditio cōfirmat. Siquidē in fine huius lectionis predicti regis aduentū: idem propheta annunciare monstratur. Sed cum habitatores niniue iona interitū ciuitatis p̄dicante: ne diuina ira denunciatū interitū sustinerent: peccatoꝝ & impietatis pn̄iaꝫ egissent: accepta dei mīa: grauioribus se criminibus implicuerunt. Qua de causa memoratus propheta spūsancto plenus: iudiciū dei annuncians: ita locutus est. Deus zelans & vlciscēs dominus est &c. Iam enim decem tribus ab assyriis ducte fuerāt ī captiuitatē sub ezechia rege iuda: sub quo etiam nunc in consolatione populi transmigrati aduersum niniuem visio cernitur. Nec erat parua consolatio: tā his qui iā assyriis seruiebāt quā reliquis qui sub ezechia de tribu iuda & beniamin ab eisdē hostibus obsidebantur: vt audirēt assyrios quoqꝫ a chaldeis eē capiendos: sicut in sequētibus libri huius demōstrabitur. Sciendum ꝙ niniue in nostra lingua de hebreo speciosam sonat. Speciosus autē hic mundus dicitur: Vnde & apud grecos: cosmos ab ornatu nomen accepit. Et qdquid nunc aduersum niniuem dicitur: de mūdo figuraliter predicari sentiamus. Quā ob causam & assumptio quā septuaginta interp̄tes dicunt apd hebreos massa ponitur. id est graue onus: eo ꝙ eam aduersus quā ꝓphetatur premat: nec sinat eleuare ceruicem. Simulqꝫ hoc attendendū: quod hec ipsa vel assumptio vel onus: vel pōdus ꝓphete visio sit. Non enim loquitur propheta in extasi: vt montanus & priscilla: maximillaqꝫ delirant: sed quod prophetat liber est visionis intelligentis vniuersa que loquitur: & pondus hostium facientis suo populo visionē. De consumatione itaqꝫ mundi secundū anagogen consolationē sctōꝝ ꝓphetia texitur: vt quecunqꝫ in mundo vident: quasi p̄tereuntia & caduca contēnat: & p̄parent se ad iudicii diem. Vbi vltor aduersum vires assyriorum affuturus est dominus.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Naum consolator orbis interpretatur. Increpat ciuitatem sanguinum & post euersionem illius loquitur. Ecce super montes pedes euangelizantis & annunciantis pacem.

Explicit argumentum

Pritiua.heb.	Tex.heb.Naum.j.	Trāsla.B.Hie.	Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina.

Tex.heb.Naum.j.

Cap.j.

מַשָּׂא נִינְוֵה סֵפֶר חֲזוֹן נַחוּם הָאֶלְקֹשִׁי׃ אֵל קַנּוֹא וְנֹקֵם יְהוָה נֹקֵם יְהוָה וּבַעַל חֵמָה נֹקֵם יְהוָה לְצָרָיו וְנוֹטֵר הוּא לְאֹיְבָיו׃ יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדוֹל כֹּחַ וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה יְהוָה בְּסוּפָה וּבִשְׂעָרָה דַּרְכּוֹ וְעָנָן אֲבַק רַגְלָיו׃ גּוֹעֵר בַּיָּם וַיַּבְּשֵׁהוּ וְכָל הַנְּהָרוֹת הֶחֱרִיב אֻמְלַל בָּשָׁן וְכַרְמֶל וּפֶרַח לְבָנוֹן אֻמְלָל׃ הָרִים רָעֲשׁוּ מִמֶּנּוּ וְהַגְּבָעוֹת הִתְמֹגָגוּ וַתִּשָּׂא הָאָרֶץ מִפָּנָיו וְתֵבֵל וְכָל יוֹשְׁבֵי בָהּ׃ לִפְנֵי זַעְמוֹ מִי יַעֲמוֹד וּמִי יָקוּם בַּחֲרוֹן אַפּוֹ חֲמָתוֹ נִתְּכָה כָאֵשׁ וְהַצֻּרִים נִתְּצוּ מִמֶּנּוּ׃ טוֹב יְהוָה לְמָעוֹז בְּיוֹם צָרָה וְיֹדֵעַ חֹסֵי בוֹ׃ וּבְשֶׁטֶף עֹבֵר כָּלָה יַעֲשֶׂה מְקוֹמָהּ וְאֹיְבָיו יְרַדֶּף חֹשֶׁךְ׃ מַה תְּחַשְּׁבוּן אֶל יְהוָה כָּלָה הוּא עֹשֶׂה לֹא תָקוּם פַּעֲמַיִם צָרָה׃ כִּי עַד סִירִים סְבֻכִים וּכְסָבְאָם סְבוּאִים אֻכְּלוּ כְּקַשׁ יָבֵשׁ מָלֵא׃ מִמֵּךְ יָצָא חֹשֵׁב עַל יְהוָה רָעָה יֹעֵץ בְּלִיָּעַל׃

Trāsla.B.Hie.

Incipit Naum propheta. Capitulum. 1.

Onus niniue. Liber visionis naū helchesei. Deus emulator & vlciscēs dn̄s: vlciscēs dn̄s & habēs furorē: vlciscēs dn̄s in hostes suos & irascēs ipse inimicis suis. Dn̄s patiens & magnus fortitudine: & mundans non faciet inocentē. Dn̄s in tēpestate & turbine vie eius & nebule puluis pedū eius. Increpās mare & exiccās illud: & om̄ia flumina ad desertū deducēs. Infirmatus est basan & carmelus: & flos libani elāguit. Montes cōmoti sunt ab eo: & colles desolate sunt. Et cōtremuit terra a facie eius: & orbis & oēs habitātes in eo. Ante faciē indignationis eius qs stabit: & qs resistet in ira furoris eius. Indignatio eius effusa ē vt ignis: & petre dissolute sunt ab eo. Bonus dn̄s & cōfortās in die tribulationis & sciens sperantes in se. Et in diluuio p̄tereūte cōsumationem faciet loci eius: & inimicos eius p̄sequētur tenebre. Quid cogitatis ꝯtra dn̄s? Consumationē ipse faciet: nō cōsurget duplex tribulatio: qa sicut spine se iuicē cōplectūtur: sic cōuiuiū coꝝ pariter potātiū. Consumētur q̄si stipula ariditate plena. Ex te exibit cogitās cōtra dominū maliciā: mēte ꝑtractans preuaricationem.

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina.

NAVM. NAOYM. Ca.1.

Λῆμμα νινευὴ. βιβλίον ὁράσεως ναοὺμ τοῦ ἐλκεσαίου. θεὸς ζηλωτὴς καὶ ἐκδικῶν κύριος, ἐκδικῶν κύριος μετὰ θυμοῦ, ἐκδικῶν κύριος τοὺς ὑπεναντίους αὐτοῦ, καὶ ἐξαίρων αὐτὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. κύριος μακρόθυμος, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ ἀθῷον οὐκ ἀθῳώσει κύριος. ἐν συντελείᾳ καὶ ἐν συσσεισμῷ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, καὶ νεφέλαι κονιορτὸς ποδῶν αὐτοῦ. ἀπειλῶν θαλάσσῃ καὶ ξηραίνων αὐτὴν, καὶ πάντας τοὺς ποταμοὺς ἐξερημῶν. ὠλιγώθη ἡ βασανῖτις καὶ ὁ κάρμηλος, καὶ τὰ ἐξανθοῦντα τοῦ λιβάνου ἐξέλιπε. τὰ ὄρη ἐσείσθησαν ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ οἱ βουνοὶ ἐσαλεύθησαν, καὶ ἀνεστάλη ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ἡ σύμπασα καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. ἀπὸ προσώπου ὀργῆς αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; καὶ τίς ἀντιστήσεται ἐν ὀργῇ θυμοῦ αὐτοῦ; ὁ θυμὸς αὐτοῦ τήκει ἀρχὰς, καὶ αἱ πέτραι διεθρύβησαν ἀπ᾽ αὐτοῦ. χρηστὸς κύριος τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ γινώσκων τοὺς εὐλαβουμένους αὐτόν, καὶ ἐν κατακλυσμῷ πορείας συντέλειαν ποιήσεται, τοὺς ἐξεγειρομένους καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ διώξεται σκότος. τί λογίζεσθε ἐπὶ τὸν κύριον; συντέλειαν αὐτὸς ποιήσεται, οὐκ ἐκδικήσει δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν θλίψει. ὅτι ἕως θεμελίου αὐτοῦ χερσωθήσεται, καὶ ὡς σμῖλαξ περιπλεκομένη βρωθήσεται, καὶ ὡς καλάμη ξηρασίας μεστή. ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται λογισμὸς κατὰ τοῦ κυρίου πονηρὰ βουλευόμενος ἐναντία.

Trāsla.Gre.lxx.cū interp̄.lati.

Τάδε λέγει κύριος κατάρχων ὑδάτων πολλῶν, καὶ οὕτω διασταλήσονται, καὶ ἡ ἀκοή σου οὐκ ἐνακουσθήσεται ἔτι. καὶ νῦν συντρίψω τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ τοὺς δεσμούς σου διαρρήξω. καὶ ἐντελεῖται ὑπὲρ σοῦ κύριος, οὐ σπαρήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι, ἐξ οἴκου θεοῦ σου ἐξολοθρεύσω τὰ γλυπτὰ καὶ χωνευτά, θήσομαι ταφήν σου ὅτι ταχεῖς. ἰδοὺ ἐπὶ τὰ ὄρη οἱ πόδες εὐαγγελιζομένου, καὶ ἀπαγγέλλοντος εἰρήνην. ἑόρταζε ἰούδα τὰς ἑορτάς σου, ἀπόδος τὰς εὐχάς σου, διότι οὐ μὴ προσθήσονται ἔτι τοῦ διελθεῖν διὰ σοῦ εἰς παλαίωσιν. συντετέλεσται, ἐξῆρται. ἀνέβη ἐμφυσῶν εἰς πρόσωπόν σου, ἐξαιρούμενος ἐκ θλίψεως. Ca.2.

Σκόπευσον ὁδόν, κράτησον ὀσφύος, ἄνδρισαι τῇ ἰσχύϊ σφόδρα. διότι ἀπέστρεψε κύριος τὴν ὕβριν ἰακώβ, καθὼς ὕβριν τοῦ ἰσραὴλ, διότι ἐκτινάσσοντες ἐξετίναξαν αὐτοὺς, καὶ τὰ κλήματα αὐτῶν διέφθειραν. ὅπλα δυναστείας αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων, ἄνδρας δυνατοὺς ἐμπαίζοντας ἐν πυρί. αἱ ἡνίαι τῶν ἁρμάτων αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἑτοιμασίας αὐτοῦ, καὶ οἱ ἱππεῖς θορυβηθήσονται ἐν ταῖς ὁδοῖς. καὶ συγχυθήσονται τὰ ἅρματα, καὶ συμπλακήσονται ἐν ταῖς πλατείαις. ἡ ὄψις αὐτῶν ὡς λαμπάδες πυρὸς, καὶ ὡς ἀστραπαὶ διατρέχουσαι. καὶ μνησθήσονται οἱ μεγιστᾶνες αὐτῶν, καὶ φεύξονται ἡμέρας, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῶν, καὶ σπεύσουσιν ἐπὶ τὰ τείχη αὐτῆς, καὶ ἑτοιμάσουσι τὰς προφυλακὰς αὐτῶν. πύλαι τῶν πόλεων διηνοίχθησαν, καὶ τὰ βασίλεια διέπεσε. καὶ ἡ ὑπόστασις ἀπεκαλύφθη, καὶ αὕτη ἀνέβαινε, καὶ αἱ δοῦλαι αὐτῆς ἤγοντο, καθὼς περιστεραὶ φθεγγόμεναι ἐν καρδίαις αὐτῶν. καὶ νινευὴ ὡς κολυμβήθρα ὕδατος τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ φεύγοντες οὐκ ἔστησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπιβλέπων. διήρπαζον τὸ ἀργύριον, διήρπαζον τὸ χρυσίον, καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῦ κόσμου αὐτῆς, βεβάρυνται ὑπὲρ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητὰ αὐτῆς. ἐκτιναγμὸς καὶ ἀνατιναγμὸς καὶ ἐκβρασμὸς, καὶ καρδίας θραυσμὸς, καὶ ὑπόλυσις γονάτων, καὶ ὠδῖνες ἐπὶ πᾶσαν ὀσφύν, καὶ τὰ πρόσωπα πάντων ὡς πρόσκαυμα χύτρας. ποῦ ἐστι τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων καὶ ἡ νομὴ ἡ οὖσα τοῖς σκύμνοις; οὗ ἐπορεύθη λέων τοῦ εἰσελθεῖν ἐκεῖ σκύμνος λέοντος, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκφοβῶν. λέων ἥρπασε τὰ ἱκανὰ τοῖς σκύμνοις αὐτοῦ.

Trāsla.B.Hie.

Hec dicit dominus. Si perfecti fuerint & ita plures: sic quoqꝫ attondētur & ꝑtrāsibit. Afflixi te & nō affligā te vltra: et nūc cōterā virgā eius de dorso tuo & vincula tua dirūpam: & precipiet sup te dn̄s. Nō seminabitur ex noīe tuo amplius. De domo dei tui interficiā. Sculptile & cōflatile ponā sepulchrū tuū: qa inhonoratus es. Ecce sup montes pedes euangelizantis & annūciantis pacem. Celebra iuda festiuitates tuas & redde vota tua: quiā non adiiciet vltra vt pertranseat in te belial: vniuersus interiit. 2.

Ascendit qui dispgat corā te: q custodiat obsidionē. Cōtemplare viā: cōforta lubos: robora virtutē valde: quia sicut reddit dn̄s superbiā iacob: sic supbiā israel: quia vastatores dissipauerūt eos & ꝓpagines eorū corruperūt. Clypeus fortium eius ignitus: viri exercitus in coccineis. Ignee habene currus in die preparatiōis eius: & agitatores eius cōsopiti sunt. In itineribus cōturbati sunt: q̄drige collise sunt in plateis. Aspectus eorū q̄si lāpades: q̄si fulgura discurrētia. Recordabitur fortiū suoꝝ: ruēt in itineribus suis. Velociter ascendēt muros eius: & p̄parabitur vmbraculū. Porte fluminū apte sunt & tēplū ad solū dirutū. Et miles captiuus abductus est: & ancille eius minabātur gemētes vt colūbe: murmurātes in cordibus suis. Et niniue quasi piscina aquarū aq̄ eius: ipsi vero fugerūt. State state & nō est qui reuertatur. Diripite argentū: diripite aurū: & nō est finis diuitiarū ex oībus vasis desiderabilibus. Dissipata e & scissa & dilacerata est: cor tabescens & dissolutio geniculoꝝ & defectio in cūctis renibus: & facies omniū sicut nigredo olle. Vbi est habitaculū leonū & pascua catuloꝝ leonum? Ad quam iuit leo vt ingrederetur illuc catulus leonis: & nō est qui exterreat. Leo cepit sufficienter catulis suis:

Tex.heb.Naum.ij.

כֹּה אָמַר יְהוָה אִם שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נָגֹזּוּ וְעָבָר וְעִנִּתִךְ לֹא אֲעַנֵּךְ עוֹד׃ וְעַתָּה אֶשְׁבֹּר מֹטֵהוּ מֵעָלָיִךְ וּמוֹסְרֹתַיִךְ אֲנַתֵּק׃ וְצִוָּה עָלֶיךָ יְהוָה לֹא יִזָּרַע מִשִּׁמְךָ עוֹד מִבֵּית אֱלֹהֶיךָ אַכְרִית פֶּסֶל וּמַסֵּכָה אָשִׂים קִבְרֶךָ כִּי קַלּוֹתָ׃ הִנֵּה עַל הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם חָגִּי יְהוּדָה חַגַּיִךְ שַׁלְּמִי נְדָרָיִךְ כִּי לֹא יוֹסִיף עוֹד לַעֲבָר בָּךְ בְּלִיַּעַל כֻּלֹּה נִכְרָת׃

Cap.ij.

עָלָה מֵפִיץ עַל פָּנַיִךְ נָצוֹר מְצוּרָה צַפֵּה דֶרֶךְ חַזֵּק מָתְנַיִם אַמֵּץ כֹּחַ מְאֹד׃ כִּי שָׁב יְהוָה אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב כִּגְאוֹן יִשְׂרָאֵל כִּי בְקָקוּם בֹּקְקִים וּזְמֹרֵיהֶם שִׁחֵתוּ׃ מָגֵן גִּבֹּרֵיהוּ מְאָדָּם אַנְשֵׁי חַיִל מְתֻלָּעִים בְּאֵשׁ פְּלָדוֹת הָרֶכֶב בְּיוֹם הֲכִינוֹ וְהַבְּרֹשִׁים הָרְעָלוּ׃ בַּחוּצוֹת יִתְהוֹלְלוּ הָרֶכֶב יִשְׁתַּקְשְׁקוּן בָּרְחֹבוֹת מַרְאֵיהֶן כַּלַּפִּידִים כַּבְּרָקִים יְרוֹצֵצוּ׃ יִזְכֹּר אַדִּירָיו יִכָּשְׁלוּ בַּהֲלִכָתָם יְמַהֲרוּ חוֹמָתָהּ וְהֻכַן הַסֹּכֵךְ׃ שַׁעֲרֵי הַנְּהָרוֹת נִפְתָּחוּ וְהַהֵיכָל נָמוֹג׃ וְהֻצַּב גֻּלְּתָה הֹעֲלָתָה וְאַמְהֹתֶיהָ מְנַהֲגוֹת כְּקוֹל יוֹנִים מְתֹפְפֹת עַל לִבְבֵהֶן׃ וְנִינְוֵה כִבְרֵכַת מַיִם מִימֵי הִיא וְהֵמָּה נָסִים עִמְדוּ עֲמֹדוּ וְאֵין מַפְנֶה׃ בֹּזּוּ כֶסֶף בֹּזּוּ זָהָב וְאֵין קֵצֶה לַתְּכוּנָה כָּבֹד מִכֹּל כְּלִי חֶמְדָּה׃ בּוּקָה וּמְבוּקָה וּמְבֻלָּקָה וְלֵב נָמֵס וּפִק בִּרְכַּיִם וְחַלְחָלָה בְּכָל מָתְנַיִם וּפְנֵי כֻלָּם קִבְּצוּ פָארוּר׃ אַיֵּה מְעוֹן אֲרָיוֹת וּמִרְעֶה הוּא לַכְּפִרִים אֲשֶׁר הָלַךְ אַרְיֵה לָבִיא שָׁם גּוּר אַרְיֵה וְאֵין מַחֲרִיד׃ אַרְיֵה טֹרֵף בְּדֵי גֹרוֹתָיו

et necauit leenis suis. Et impleuit preda speluncas suas: & cubile suũ rapina. Ecce ego ad te dicit dñs exercituũ: & succendã vsq; ad fumum quadrigas tuas: & leũculos tuos comedet gladi9. Et exterminabo de terra predã tuã: & nõ audietur vltra vox nunciorum tuorum.

Ve ciuitas sanguinũ vniuersa mẽdacii dilaceratione plena. Non recedet a te rapina. Vox flagelli & vox impetus rote & equi frementis & q̃drige feruẽtis & equitis ascendentis & micãtis gladii & fulgurãtis haste & multitudinis iterfecte & grauis ruine: nec est finis cadauerum. Et corruent in corpibus suis ꝑpter multitudinẽ fornicationũ meretricis speciose & grate & habẽtis maleficia: q̃ vendidit gẽtes in fornicationib9 suis & familias in maleficiis suis. Ecce ego ad te dicit dñs exercituum: & reuelabo pudẽda tua in facie tua: & ostendã in gentib9 nuditatẽ tuã & regnis ignominiã tuã. Et ꝓiciã sup te abominatiões & cõtumeliis te afficiã: & ponã te in exẽplũ. Et erit ois qui viderit te resiliet a te: & dicet. Vastata est niniue. Quis cõmouebit sup te caput? Vnde querã cõsolatorẽ tibi? Nũqd melior es alexandria ꝓplor q̃ habitat in fluminibus? Aq̃ in circuitu ei9 cui9 diuitie mare: aque muri eius: ethiopia fortitudo eius: & egypt9: & nõ est finis. Africa & libyes fuerũt in auxilio tuo: sed & ipsa in trãsmigratiõe ducta ẽ in captiuitatẽ. Paruuli eius elisi sunt in capite oim viarũ: & sup inclytos eius miserũt sortẽ: & oẽs optimates ei9 cõfixi sunt in cõpedibus. Et tu ergo inebriaberis & eris despecta: & q̃res tu auxiliũ ab inimico. Oẽs munitões tue sicut ficus cũ grossis suis: si cõculsse fuerint cadẽt in os cõmedẽtis. Ecce ppls tu9: mulieres in medio tui. Inimicis tuis adaptionẽ pãdetur porte tre tue: deuorabit ignis vectes tuos. Aquã ꝓp obsidionẽ

hauri tibi: extrue munitiões tuas. Intra in lutũ & calca: subigens tene laterem. Ibi comedet te ignis: peribis gladio: deuorabit te vt bruchus. Cõgregare ergo vt bruchus: multiplicare vt locusta. Plures fecisti negociatiões tuas q̃ stelle sint celi. Bruch9 expansus est & auolauit. Custodes tui q̃si locuste: & paruuli tui quasi locuste locustarũ: q̃ cõsidẽt in sepib9 ĩ die frigoris. Sol ortus est & auolauerũt: & nõ ẽ cognit9 locus earũ vbi fuerit. Dormitauerũt pastores tui rex assur: sepeliẽtur principes tui. Latitauit ppls tu9 in mõtibus: & nõ est q cõgreget. Nõ est obscura cõtritio tua: pessima est plaga tua. Oẽs qui audierunt auditionẽ tuã: cõpsserũt manũ sup te: qa sup quẽ nõ trãsiit malicia tua sp̃?

Explicit Naum ꝓpheta.

INCIPIT PROLOGVS IN ABACVC PROPHETAM.

QVattuor prophete in duodecim ꝓphetarum volumine continentur: e quibus tres in principio masa.i.pondus titulũ habent: naum abacuc & malachias. Porro zacharias in medio et circa finẽ duos huiuscemodi ponit titulos: e quibus vnus est: onus verbi domini in terra adrach & damasci requiei ei9. Alter in fine scs onus verbi dñi sup israel. De naum orationibus tuis iam liber vnus editus est. De zacharia & malachia: si vita comes fuerit differetur. Nunc abacuc habemus in manibus qui vel ex eo quod amabilis deo est vocatur amplexatio: vel ꝙ in certamen & luctã (et vt ita dicã) amplexũ cum deo cõgreditur: amplexãtis.i.luctãtis sortitus est nomen. Nullus enim tam audaci voce ausus est deũ ad disceptationẽ iusticie ꝓuocare: & dicere ei. Cur in rebus humanis & mundi istius pompa tanta rerũ versetur iniquitas. Vociferabor ad te vim patiens & nõ saluabis. Quare ostendisti mihi iniquitatẽ & laborẽ videre? Lacerata est lex: & non peruenit vsq; ad finẽ iudiciũ: quia impius preualet aduersum iustum: ideo egreditur iudicium peruersum. Vides q̃ temeraria vox sit et quodãmodo blasphemãtis: creatorẽ suum ad iudiciũ prouocare: & vas fragile aduersus figulum cur tale vel tale factũ sit disputare? Necnon & hoc aĩaduertendũ ꝙ assumptio vel pondus que grauia iam esse diximus: ꝓphete visio est & aduersum mõtani dogma peruersum intelligit quod videt: nec vt amens loquitur: nec more insanientiũ feminarũ dat sine mente sonum. Vnde & apls iubet vt si ꝓphetantibus aliis alii fuerit reuelatũ: taceant qui prius loquebãtur. Et statim nõ est inquit dissensionis deus sed pacis. Ex quo intelligitur cum quis ex voluntate reticet: & aliis locũ dat ad loquendũ: posse et loqui & tacere cũ velit. Qui iam in extasi.i.inuitus loquitur: nec tacere nec loqui in sua ptãte habet. Illud quoq; disce quia semel a me violenter exigis vt quasi quosdã gradus & scalas ad altiora nitẽti: historiã tibi interpreter: ꝓphetã esse circa babylonẽ & nabuchodonosor regem chaldeorũ: vt quõ prior ꝓpheta naum quẽ abacuc sequitur vaticiniũ habuit cõtra niniuem & assyrios qui vastauerunt decẽ tribus que vocãtur israel: ita abacuc ꝓphetiã hãbeat aduersus babylonẽ & nabuchodonosor: a quibus iudas & hierusalẽ templũq; subuersa sunt. Et vt scias eo tẽpore fuisse abacuc quo iam due tribus que vocabantur iuda ducte erant in captiuitatẽ: daniel docere te poterit: ad quẽ in lacũ leonũ abacuc cum prandio mittitur: quanq̃ apud hebreos hec ipsa nõ legatur historia. Igitur siue quis recipiat scripturã illam: siue nõ recipiat: vtrũq; pro nobis est. Aut eni recipit: & iam post factã rem liber abacuc texitur: aut nõ recipit: & quasi ꝓpheta scribit que ventura cognoscit. Interim sm litteras causatur aduersum deũ propheta: cur nabuchodosor templũ dei vastet & iudã: cur hierusalẽ quondã vrbs dñi destruatur: quare clamet populus & nõ audiatur: vociferetur ad dñm oppressus a chaldeis: & non saluetur: quare etiã ipse ꝓpheta vel populus ex cui9 persona loqtur ad hoc vixerit: & huc usq; perductus sit: vt iniquitatẽ hostiũ & suũ laborẽ viderit: cur iniusticia ꝓualeat aduersum se. Et hec dicit pre mentis angustia nesciens aurũ in igne conflari. Et tres pueros de camino ignis puriores exisse q̃ intrauerant. Sed & hoc generaliter accipere possumus ꝙ ex persona humane impatientie loquatur vt in querulam vocẽ & plenã doloris erumpat dicens. Quare respicis contẽptores: & taces cõculcante impio iustiorẽ se? Hec aũt loquitur: nesciens iudicia dei inuestigabilia. & profundũ diuitiarũ sapientie & scientie eius: ꝙ non ita videat deus vt videt homo. Homo tantũ presentia respicit: deus futura & eterna cognoscit. Et quõ si egrotans & estuans febribus aquã frigidam postulet: & dicat ad medicũ: vim patior: crucior: vror: exanimor. vsq; quo medice clamabo & nõ exaudies? & respondeat ei sapientissimus & clementissimus medicus: scio quo tẽpore dare debeã quod postulas: nõ misereor modo: quia misericordia ista crudelitas est: & volũtas tua contra te petit: ita & deus noster sciens clementie sue pondera atq; mensuras interdum nõ exaudit clamantẽ: vt eum probet & magis ꝓuocet eum ad rogandũ: & quasi igne excoctũ iustiorẽ & puriorẽ faciat. Quod intelligens apostolus sm id quod misericordiã cõsecutus est a dño ait. Sed nõ deficimus. Et scit ꝙ qui perseuerauerit vsq; in finẽ hic salu9 erit: & gloriatur ĩ labore & dolore. Et cum hieremia dicit. Tribulationẽ & miseriam ĩuocabo: & quomodo alius inuocat deum: sic sanctus vir & bellator inuictus ad exercendum se et probandum tribulationem & miseriã inuenire desiderat. Explicit prologus.

Incipit argumentum.

HAbacuc luctator fortis & rigidus stat sup custodiã suã: & figit gradum sup munitionẽ: vt christum in cruce contempletur & dicat. Operuit celos gloria eius: & laudis ei9 plena est terra. Splendor eius vt lux erit: cornua in manibus eius: ibi abscondita est fortitudo eius. Explicit argumentum.

AMBACVC.

ΑΜΒΑΚΟΥΚ. Ca. 1.

Cap. i.

הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר חָזָה חֲבַקּוּק הַנָּבִיא׃
עַד אָנָה יְהוָה שִׁוַּעְתִּי וְלֹא תִשְׁמָע
אֶזְעַק אֵלֶיךָ חָמָס וְלֹא תוֹשִׁיעַ׃
לָמָּה תַרְאֵנִי אָוֶן וְעָמָל תַּבִּיט וְשֹׁד
וְחָמָס לְנֶגְדִּי וַיְהִי רִיב וּמָדוֹן
יִשָּׂא׃ עַל כֵּן תָּפוּג תּוֹרָה וְלֹא יֵצֵא
לָנֶצַח מִשְׁפָּט כִּי רָשָׁע מַכְתִּיר
אֶת הַצַּדִּיק עַל כֵּן יֵצֵא מִשְׁפָּט
מְעֻקָּל׃ רְאוּ בַגּוֹיִם וְהַבִּיטוּ וְהִתַּמְּהוּ
תְּמָהוּ כִּי פֹעַל פֹּעֵל בִּימֵיכֶם לֹא
תַאֲמִינוּ כִּי יְסֻפָּר׃ כִּי הִנְנִי מֵקִים
אֶת הַכַּשְׂדִּים הַגּוֹי הַמַּר וְהַנִּמְהָר
הַהוֹלֵךְ לְמֶרְחֲבֵי אֶרֶץ לָרֶשֶׁת
מִשְׁכָּנוֹת לֹּא לוֹ׃ אָיֹם וְנוֹרָא הוּא
מִמֶּנּוּ מִשְׁפָּטוֹ וּשְׂאֵתוֹ יֵצֵא׃ וְקַלּוּ
מִנְּמֵרִים סוּסָיו וְחַדּוּ מִזְּאֵבֵי עֶרֶב
וּפָשׁוּ פָּרָשָׁיו וּפָרָשָׁיו מֵרָחוֹק
יָבֹאוּ יָעֻפוּ כְּנֶשֶׁר חָשׁ לֶאֱכוֹל׃
כֻּלֹּה לְחָמָס יָבוֹא מְגַמַּת פְּנֵיהֶם
קָדִימָה וַיֶּאֱסֹף כַּחוֹל שֶׁבִי׃ וְהוּא
בַּמְּלָכִים יִתְקַלָּס וְרֹזְנִים מִשְׂחָק
לוֹ הוּא לְכָל מִבְצָר יִשְׂחָק וַיִּצְבֹּר
עָפָר וַיִּלְכְּדָהּ׃ אָז חָלַף רוּחַ וַיַּעֲבֹר
וְאָשֵׁם זוּ כֹחוֹ לֵאלֹהוֹ׃ הֲלוֹא
אַתָּה מִקֶּדֶם יְהוָה אֱלֹהַי קְדֹשִׁי לֹא
נָמוּת יְהוָה לְמִשְׁפָּט שַׂמְתּוֹ וְצוּר
לְהוֹכִיחַ יְסַדְתּוֹ׃ טְהוֹר עֵינַיִם
מֵרְאוֹת רָע וְהַבִּיט אֶל עָמָל לֹא
תוּכָל לָמָּה תַבִּיט בּוֹגְדִים תַּחֲרִישׁ
בְּבַלַּע רָשָׁע צַדִּיק מִמֶּנּוּ׃ וַתַּעֲשֶׂה
אָדָם כִּדְגֵי הַיָּם כְּרֶמֶשׂ לֹא מוֹשֵׁל
בּוֹ׃ כֻּלֹּה בְּחַכָּה הֵעֲלָה יְגֹרֵהוּ בְחֶרְמוֹ
וְיַאַסְפֵהוּ בְּמִכְמַרְתּוֹ עַל כֵּן יִשְׂמַח
וְיָגִיל׃ עַל כֵּן יְזַבֵּחַ לְחֶרְמוֹ וִיקַטֵּר
לְמִכְמַרְתּוֹ כִּי בָהֵמָּה שָׁמֵן חֶלְקוֹ

Incipit Abacuc propheta. Capitulum. 1.

Onus quod vidit abacuc propheta. Vsq3 quo dñe clamabo & non exaudies. Vociferabor ad te vim patiens & non saluabis? Quare ostēdisti mihi iniquitatē & laborē: videre predā & iniusticiā cōtra me? Et factū est iudiciū & cōtradictio potētior. Propter hoc lacerata est lex: & nō peruenit vsq3 ad finē iudiciū: qa impius p̄ualet aduersus iustū: ppterea egredietur iudiciū puersum. Aspicite in gentibus & videte & admiramini & obstupescite: quia opus factū est in diebus vr̄is: qd nemo credet cū narrabitur. Quia ecce ego suscitabo chaldeos gentē amarā & velocē ābulantē sup latitudinē tre vt possideat tabernacula nō sua. Horribilis & terribilis ē ex semetipsa iudiciū & onus ei9 egredietur. Leuiores pardis equi eius: & velociores lupis vespertinis: & diffundētur equites eius. Eqtes nāq3 ei9 de longe veniet: volabūt q̄si aqla festinans ad comedendū. Oēs ad predā veniēt: facies corū vētus vrens. Et cōgregabit q̄si arenā captiuitatē. & ipse de regibus triūphabit: & tyranni ridiculi eius erūt. Ipse sup oēm munitionē ridebit & cōportabit aggerē & capiet eā. Tunc mutabitur spūs et pertrāsibit & corruet. Hec est fortitudo ei9 dei sui. Nunqd nō a principio dñe deus me9 sancte meus & non moriemur. Dñe in iudiciū posuisti eū: & fortē vt corriperes fundasti eū. Mundi sunt oculi tui ne videas malū: & respicere ad iniqtatē nō poteris. Quare nō respicis sup iniq̄ agētes: et taces deuorante impio iustiorē se. Et facis hoīes q̄si pisces maris: & q̄si reptile nō habēs principem. Totum in hamo subleuauit: traxit illud in sagena sua: & cōgregauit in rete suū. Super hoc letabitur & exultabit: ppterea imolabit sagene sue & sacrificabit reti suo. Quia in ipsis incrassata est pars eius:

וּמַאֲכָלוֹ בְּרִאָה׃ הַעַל כֵּן יָרִיק חֶרְמוֹ
וְתָמִיד לַהֲרֹג גּוֹיִם לֹא יַחְמוֹל׃

Cap. ij.

עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹדָה
וְאֶתְיַצְּבָה עַל מָצוֹר וַאֲצַפֶּה לִרְאוֹת
מַה יְדַבֶּר בִּי וּמָה אָשִׁיב עַל
תּוֹכַחְתִּי׃ וַיַּעֲנֵנִי יְהוָה וַיֹּאמֶר
כְּתוֹב חָזוֹן וּבָאֵר עַל הַלֻּחוֹת לְמַעַן
יָרוּץ קוֹרֵא בוֹ׃ כִּי עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד
וְיָפֵחַ לַקֵּץ וְלֹא יְכַזֵּב אִם יִתְמַהְמָהּ
חַכֵּה לוֹ כִּי בֹא יָבֹא לֹא יְאַחֵר׃
הִנֵּה עֻפְּלָה לֹא יָשְׁרָה נַפְשׁוֹ בּוֹ
וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה׃ וְאַף כִּי
הַיַּיִן בּוֹגֵד גֶּבֶר יָהִיר וְלֹא יִנְוֶה
אֲשֶׁר הִרְחִיב כִּשְׁאוֹל נַפְשׁוֹ וְהוּא
כַמָּוֶת וְלֹא יִשְׂבָּע וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו כָּל
הַגּוֹיִם וַיִּקְבֹּץ אֵלָיו כָּל הָעַמִּים׃
הֲלוֹא אֵלֶּה כֻלָּם עָלָיו מָשָׁל יִשָּׂאוּ
וּמְלִיצָה חִידוֹת לוֹ וְיֹאמַר הוֹי
הַמַּרְבֶּה לֹּא לוֹ עַד מָתַי וּמַכְבִּיד
עָלָיו עַבְטִיט׃ הֲלוֹא פֶתַע יָקוּמוּ
נֹשְׁכֶיךָ וְיִקְצוּ מְזַעְזְעֶיךָ וְהָיִיתָ
לִמְשִׁסּוֹת לָמוֹ׃ כִּי אַתָּה שַׁלּוֹתָ
גּוֹיִם רַבִּים יְשָׁלּוּךָ כָּל יֶתֶר עַמִּים
מִדְּמֵי אָדָם וַחֲמַס אֶרֶץ קִרְיָה וְכָל
יֹשְׁבֵי בָהּ׃ הוֹי בֹּצֵעַ בֶּצַע רָע לְבֵיתוֹ
לָשׂוּם בַּמָּרוֹם קִנּוֹ לְהִנָּצֵל מִכַּף
רָע׃ יָעַצְתָּ בֹּשֶׁת לְבֵיתֶךָ קְצוֹת
עַמִּים רַבִּים וְחוֹטֵא נַפְשֶׁךָ׃ כִּי אֶבֶן
מִקִּיר תִּזְעָק וְכָפִיס מֵעֵץ יַעֲנֶנָּה׃
הוֹי בֹּנֶה עִיר בְּדָמִים וְכוֹנֵן קִרְיָה
בְּעַוְלָה׃ הֲלוֹא הִנֵּה מֵאֵת יְהוָה
צְבָאוֹת וְיִיגְעוּ עַמִּים בְּדֵי אֵשׁ
וּלְאֻמִּים בְּדֵי רִיק יִעָפוּ׃ כִּי תִּמָּלֵא
הָאָרֶץ לָדַעַת אֶת כְּבוֹד יְהוָה
כַּמַּיִם יְכַסּוּ עַל יָם׃ הוֹי מַשְׁקֵה
רֵעֵהוּ מְסַפֵּחַ חֲמָתְךָ וְאַף שַׁכֵּר

& cibus eius electus. Propter hoc ergo expandit sagenā suā: & semp interficere gentes nō cessat.

Super custodiam meam stabo: 2. & figā gradū sup munitionē. Et contēplabor vt videam qd dicatur mihi: & quid respōdeam ad arguentē me. Et respondit mihi dominus & dixit. Scribe visum & explana eum sup tabulas: vt percurrat qui legerit eū. Quia adhuc visus pcul: & apparebit in finē: & nō mentietur. Si morā fecerit expecta illū: quia veniēs veniet & nō tardabit. Ecce q incredulus ē: nō erit recta aīa eius in semetipso. Iustus aūt in fide sua viuet. Et quō vinū potantē decipit: sic erit vir supbus & nō decorabitur. Qui dilatauit q̄si infernus aīam suā: & ipse q̄si mors: & non adimpletur. Et cōgregauit ad se oēs gētes: & coaceruauit ad se oēs populos. Nunqd nō oēs isti sup eū parabola sumēt: & loquelam enigmatū eius? Et dicetur. Ve ei qui multiplicat nō sua. Vsq3 q̄ & aggrauat cōtra se densum lutū? Nunquid nō repēte cōsurget q mordeāt te? Et suscitabūtur lacerātes te: & eris in rapinā eis. Quia tu spoliasti gentes multas: spoliabunt te omnes qui reliq fuerint de populis: ppter sanguinē hoīs & iniqtatē tre: ciuitatis & oīs hitantiū in ea. Ve qui congregat auariciā malā domui sue vt sit in excelso nidus eius: & liberari se putat de manu mali. Cogitasti cōfusionem domui tue: cōcidisti populos multos & peccauit aīa tua. Quia lapis de pariete clamabit & lignū qd inter iūcturas edificiorū est rñdebit. Ve q edificat ciuitatē in sanguinibus & preparat vrbē in iniqtate. Nunqd nō sunt hec a dño exercituum? Laborabūt ei populi in multo igni: & gentes in vacuū & deficiēt. Quia replebitur tra vt cognoscāt gloriā dñi: q̄si aque operiētes mare. Ve qui potū dat amico suo mittēs fel suum et inebriās:

Trāsl.B.Hie.

vt aspiciat nuditatē eius. Repletus es ignominia pro gloria. Bibe tu quoque & cōsopire. Circūdabit te calix dextere dñi: & vomitus ignominie super gloriam tuam. Quia iniquitas libani operiet te: & vastitas animaliū deterrebit eos: de sanguinibus hoīs: & iniquitate terre & ciuitatis: & oīm habitantiū in ea. Quid prodest sculptile: quia sculpsit illud fictor suus: cōflatile & imaginem falsam: quia sperauit in figmento fictor eius vt faceret simulachra muta. Ve qui dicit ligno expergiscere: surge lapidi taceti. Nūquid ipse docere poterit? Ecce iste cooptus est auro & argento: & oīs spūs nō est in visceribus eius. Dñs autē in tēplo sancto suo: sileat a facie eius oīs terra.

Oratio abacuc prophete pro ignorantiis. 3.

Domine audiui auditionē tuam: & timui. Dñe opus tuum in medio annorum viuifica illud. In medio annorū notū facies: cū iratus fueris mīe recordaberis. Deus ab austro veniet: et sanctus de mōte pharan. Operuit celos gloria eius: & laudis eius plena est terra. Splēdor eius vt lux erit: cornua in manib⁹ eius. Ibi abscōdita est fortitudo ei⁹: ante faciē ei⁹ ibit mors. Egredietur diabolus ante pedes ei⁹. Stetit & mensus est terram. Aspexit & dissoluit gentes: & cōtriti sunt mōtes seculi. Incuruati sūt colles mundi: ab itineribus eternitatis eius. Pro iniquitate vidi tentoria ethiopie: turbabuntur pelles terre madiā. Nunquid in fluminib⁹ iratus es dñe? aut in fluminibus furor tu⁹ vel in mare indignatio tua? Qui ascendis super equos tuos & quadrige tue saluatio. Suscitās suscitabis arcū tuū: iuramēta tribus que locutus es. Fluuios scindes terre: viderunt te & doluerunt mōtes: gurges aquarū transiit. Dedit abyssus vocē suā: altitudo man⁹ suas leuauit. Sol & luna steterūt in habitaculo suo:

Cap.iii.

in luce sagittarū tuarum ibūt in splendore fulgurātis haste tue. In fremitu cōculcabis terram & in furore obstupefacies gentes. Egressus es in salutē populi tui: in salutē cū christo tuo. Percussisti caput de domo impii: denudasti fundamentū eius vsque ad collū semp. Maledixisti sceptris eius capiti bellatorū eius venientibus vt turbo ad dispergendū me. Exultatio eorū sicut eius qui deuorat pauperē in abscondito. Viā fecisti in mari equis tuis: in luto aquarū multarū. Audiui & cōturbatus est venter meus: a voce contremuerunt labia mea. Ingrediatur putredo in ossib⁹ meis: & subter me scateat. Vt requiescā in die tribulationis vt ascendā ad populū accinctum nostrū. Ficus enī nō florebit: & non erit germen in vineis. Mentietur opus oliue: & arua non afferent cibum. Abscindetur de ouili pecus: & nō erit armentū in presepibus. Ego autē in dño gaudebo: exultabo in deo Iesu meo. Deus dominus fortitudo mea: & ponet pedes meos quasi ceruorū. Et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

Explicit abacuc propheta.

INCIPIT PROLOGVS IN Sophoniam prophetam.

Tradūt hebrei cuiuscūque prophete patrē aut au⁹ ponatur in titulo ipsos quoque prophetas fuisse. Vnde & amos vnū de duodecim prophetis: qui dixit: non sum propheta nec filius prophete: sed pastor capraꝝ vellicans sycomoros: patris nomē in titulo non habere. Hoc si verū est: sophonias propheta: qui nomie: vt ita dicā: prophetico & gloriosa maioꝝ suoꝝ stirpe generatus est. Habuit enim patrē chusi: auū godoliam: pauum amariam: attauum ezechiam: & talem quadrigam ipse velut extremus auriga cōpleuit. Nomen sophonie: alii speculā: alii archanū dñi transtulerunt. Siue igitur specula: siue absconditū dñi interpretetur: vtrumque prophete conuenit: Dicitur enim ad ezechielem. Fili hominis, speculatorē te posui domui israel. Iste ergo propheta qui erat in specula & in sublimibus cōstitutus: & nouerat mysteria dñi: filius erat chusi: qui interpretatur hūilitas. Habebat quoque auum godoliā: qui dicitur magnitudo dñi: & pauū amariam: qui & ipse vertitur in sermonē dñi: atauum ezechiam: qui sonat fortitudo domini. De fortitudine itaque dñi: nat⁹ est sermo domini: & de sermone domini nata est magnitudo dñi: de magnitudine dñi nata est hūilitas: vt cū puenerit aliquis ad perfectū: dicat: quia nō sum dignus vocari apostolus. Et illud in psalmis. Dñe non est exaltatū cor meū: neque elati sunt oculi mei. Iosiam regē iude cuius temporibus sophonias prophetasse inuenitur: deo pre oibus regibus iude placuisse historia quarti libri regū & secundi paralipomenon demonstrat. Iosias simulachra que pater suus amon vel auus manasses in templo dei collocauerat deiecta cōminuisse mōstratur. In quibus etiā serpentē ereū a moyse factū cui errori inductus pp̄ls supstitione idoloꝝ detēt⁹ admiserat. Idē custodisse pascha & intermissū tpibus multis solus celebrasse monstratur. Ideo deus per prophetam tpibus memorati regis que puentura erant ostendens: gentibus quidē lectione comprehensis affuturꝝ iudicium: populo vero israel salutem: & ciuitati hierusalem restaurationem: tunc temporis tribuendam textu lectionis denunciauit.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Sophonias speculator & arcanorū dei cognitor: audit clamorem a porta pisciū. & eiulatum a secunda: & cōtritionē a collib⁹. Indicit quoque vlulatū hītatorib⁹ pile: quia cōticuit oīs pp̄ls chanaan: disperierūt vniuersi qui inuoluti erant argento.

Explicit argumentum.

Cap. i.

Incipit Sophonias propheta. Capitulum. I.

Verbum domini quod factum est ad Sophoniam filium Chusi filii Godoliae filii Amariae filii Ezechiae in diebus Iosiae filii Ammon regis Iudae. Congregans congregabo omnia a facie terrae dicit dominus: congregans hominem et pecus: congregans volatilia caeli et pisces maris. Et ruinae impiorum erunt: et disperdam homines a facie terrae dicit dominus. Et extendam manum meam super Iudam et super omnes habitantes Hierusalem: et disperdam de loco hoc reliquias Baal et nomina aedituorum cum sacerdotibus: et eos qui adorant super tecta militiam caeli: et adorant et iurant in domino et iurant in Melchom: et qui avertuntur de post tergum domini: et qui non quaesierunt dominum: nec investigaverunt eum. Silete a facie domini dei: quia iuxta est dies domini. Quia praeparavit dominus hostiam: sanctificavit vocatos suos. Et erit in die hostiae domini visitabo super principes et super filios regis: et super omnes qui induti sunt veste peregrina: et visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limen in die illa: qui complent domum domini sui iniquitate et dolo. Et erit in die illa dicit dominus vox clamoris a porta piscium: et ululatus a secunda: et contritio magna a collibus. Ululate habitatores pilae. Conticuit omnis populus chanaan: disperierunt omnes involuti argento. Et erit in tempore illo: scrutabor Hierusalem in lucernis: et visitabo super viros defixos in fecibus suis: qui dicunt in cordibus suis: Non faciet bene dominus et non faciet male. Et erit fortitudo eorum in direptionem: et domus eorum in desertum.

SOPHONIAS. ΣΟΦΟΝΙΑΣ. Ca. i.

Λόγος κυρίου ὃς ἐγενήθη πρὸς Σοφονίαν τὸν τοῦ Χουσί, υἱὸν Γοδολίου υἱοῦ Γαμαρίου τοῦ Ἐζεκίου ἐν ἡμέραις Ἰωσία υἱοῦ Ἀμμὼν βασιλέως Ἰούδα. Ἐκλείψει ἐκλειπέτω ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς λέγει κύριος. Ἐκλειπέτω ἄνθρωπος καὶ κτήνη, ἐκλειπέτω τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης, καὶ ἀσθενήσουσιν οἱ ἀσεβεῖς, καὶ ἐξαρῶ τοὺς ἀνόμους ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς λέγει κύριος. Καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ Ἰούδαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐξαρῶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου τὰ ὀνόματα τῆς Βάαλ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων μετὰ τῶν ἱερέων, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐπὶ τὰ δώματα τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ τοῦ κυρίου, καὶ ὀμνύοντας κατὰ βασιλέως αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας ἀπὸ τοῦ κυρίου, καὶ τοὺς μὴ ζητοῦντας τὸν κύριον, καὶ τοὺς μὴ ἀντεχομένους τοῦ κυρίου. Εὐλαβεῖσθε ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ, διότι ἐγγὺς ἡμέρα κυρίου, ὅτι ἡτοίμασε κύριος τὴν θυσίαν αὐτοῦ, ἡγίασε τοὺς κλητοὺς αὐτοῦ. Καὶ ἔσται ἐν ἡμέρᾳ θυσίας κυρίου, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐνδεδυμένους ἐνδύματα ἀλλότρια, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ πάντας ἐμφανῶς τοὺς ἐπὶ τὰ πρόπυλα ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, τοὺς πληροῦντας τὸν οἶκον κυρίου θεοῦ αὐτῶν ἀσεβείας καὶ δόλου. Καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος, φωνὴ κραυγῆς ἀπὸ πύλης ἀποκεντούντων, καὶ ὀλολυγμὸς ἐκ τῆς δευτέρας, καὶ συντριμμὸς μέγας ἀπὸ τῶν βουνῶν. Θρηνήσατε οἱ κατοικοῦντες τὴν κατακεκομμένην, ὅτι ὡμοιώθη πᾶς ὁ λαὸς Χαναάν, ἐξωλοθρεύθησαν πάντες οἱ ἐπηρμένοι ἀργυρίῳ. Καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἐξερευνήσω τὴν Ἱερουσαλὴμ μετὰ λύχνου, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς καταφρονοῦντας ἐπὶ τὰ φυλάγματα αὐτῶν, οἱ λέγοντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, οὐ μὴ ἀγαθοποιήσῃ κύριος οὐδ' οὐ μὴ κακώσῃ. Καὶ ἔσται ἡ δύναμις αὐτῶν εἰς διαρπαγήν, καὶ οἱ οἶκοι αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν.

דבר יהוה אשר היה אל צפניה בן כושי בן גדליה בן אמריה בן חזקיה בימי יאשיהו בן אמון מלך יהודה: אסף אסף כל מעל פני האדמה נאם יהוה: אסף אדם ובהמה אסף עוף השמים ודגי הים והמכשלות את הרשעים והכרתי את האדם מעל פני האדמה נאם יהוה: ונטיתי ידי על יהודה ועל כל יושבי ירושלם והכרתי מן המקום הזה את שאר הבעל את שם הכמרים עם הכהנים: ואת המשתחוים על הגגות לצבא השמים ואת המשתחוים הנשבעים ליהוה והנשבעים במלכם: ואת הנסוגים מאחרי יהוה ואשר לא בקשו את יהוה ולא דרשהו: הס מפני אדני יהוה כי קרוב יום יהוה כי הכין יהוה זבח הקדיש קראיו: והיה ביום זבח יהוה ופקדתי על השרים ועל בני המלך ועל כל הלבשים מלבוש נכרי: ופקדתי על כל הדולג על המפתן ביום ההוא הממלאים בית אדניהם חמס ומרמה: והיה ביום ההוא נאם יהוה קול צעקה משער הדגים ויללה מן המשנה ושבר גדול מהגבעות: הילילו ישבי המכתש כי נדמה כל עם כנען נכרתו כל נטילי כסף: והיה בעת ההיא אחפש את ירושלם בנרות ופקדתי על האנשים הקפאים על שמריהם האמרים בלבבם לא ייטיב יהוה ולא ירע: והיה חילם למשסה ובתיהם לשממה

Et aedificabunt domos et non habitabunt: et plantabunt vineas: et non bibent vinum earum. Iuxta est dies domini magnus: iuxta et velox nimis. Vox diei domini amara: tribulabitur ibi fortis. Dies irae dies illa: dies tribulationis et angustiae: dies calamitatis et miseriae: dies tenebrarum et caliginis: dies nebulae et turbinis: dies tubae et clangoris super civitates munitas et super angulos excelsos. Et tribulabo homines: et ambulabunt ut caeci: quia domino peccaverunt. Et effundetur sanguis eorum sicut humus: et corpora eorum sicut stercora. Sed et argentum eorum et aurum eorum non poterit liberare eos in die irae domini. In igne zeli eius devorabitur omnis terra: quia consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram. 2.

Convenite congregamini gens non amabilis: priusquam pariat iussio quasi pulverem transeuntem diem: antequam veniat super vos ira furoris domini: antequam veniat super vos dies indignationis domini. Quaerite dominum omnes mansueti terrae: qui iudicium eius estis operati: quaerite iustum: quaerite mansuetum: si quo modo abscondamini in die furoris domini. Quia Gaza destructa erit: et Ascalon in desertum. Azotum in meridie eicient: et Accaron eradicabitur. Vae qui habitatis funiculum maris: gens perditorum. Verbum domini super vos chanaan terra Philisthinorum: et disperdam te ita ut non sit inhabitator. Et erit funiculus maris requies pastorum et caulae pecorum. Et erit funiculus eius qui remanserit de domo Iuda. Ibi pascentur in domibus Ascalonis: ad vesperam requiescent: quia visitabit eos dominus deus eorum: et avertet captivitatem eorum. Audivi opprobrium Moab et blasphemias filiorum Ammon: quae exprobraverunt populo meo: et magnificati sunt super terminos eorum.

Καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας, καὶ οὐ μὴ κατοικήσωσι, καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας, καὶ οὐ μὴ πίωσι τὸν οἶνον αὐτῶν. Ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα κυρίου ἡ μεγάλη, καὶ ἐγγὺς καὶ ταχεῖα σφόδρα. Φωνὴ ἡμέρας κυρίου πικρὰ καὶ σκληρὰ τέτακται δυνατή. Ἡμέρα ὀργῆς ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡμέρα θλίψεως καὶ ἀνάγκης, ἡμέρα ταλαιπωρίας καὶ ἀφανισμοῦ, ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου, ἡμέρα νεφέλης καὶ ὁμίχλης, ἡμέρα σάλπιγγος καὶ κραυγῆς, ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς καὶ ἐπὶ τὰς γωνίας τὰς ὑψηλάς. Καὶ ἐκθλίψω τοὺς ἀνθρώπους καὶ πορεύσονται ὡς τυφλοί, ὅτι τῷ κυρίῳ ἥμαρτον, καὶ ἐκχεεῖ τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς χοῦν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ὡς βόλβιτα. Καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν οὐ μὴ δύνηται ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου, καὶ ἐν πυρὶ ζήλου αὐτοῦ καταναλωθήσεται πᾶσα ἡ γῆ, διότι συντέλειαν καὶ σπουδὴν ποιήσει ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν.

Ca. 2.

Συνάχθητε καὶ συνδέθητε, τὸ ἔθνος τὸ ἀπαίδευτον, πρὸ τοῦ γενέσθαι ὑμᾶς ὡς ἄνθος παραπορευόμενον, πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ' ὑμᾶς ὀργὴν κυρίου, πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ' ὑμᾶς ἡμέραν θυμοῦ κυρίου. Ζητήσατε τὸν κύριον πάντες ταπεινοὶ γῆς, κρίμα ἐργάζεσθε, καὶ δικαιοσύνην ζητήσατε, καὶ ἀποκρίνεσθε αὐτά, ὅπως σκεπασθῆτε ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου. Διότι Γάζα διηρπασμένη ἔσται, καὶ Ἀσκάλων εἰς ἀφανισμόν, καὶ Ἄζωτος μεσημβρίας ἐκριφήσεται, καὶ Ἀκκαρὼν ἐκριζωθήσεται. Οὐαὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης, πάροικοι Κρητῶν. Λόγος κυρίου ἐφ' ὑμᾶς Χαναὰν γῆ ἀλλοφύλων, καὶ ἀπολῶ ὑμᾶς ἐκ κατοικίας. Καὶ ἔσται Κρήτη νομὴ ποιμνίων καὶ μάνδρα προβάτων. Καὶ ἔσται τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης τοῖς καταλοίποις οἴκου Ἰούδα, ἐπ' αὐτοὺς νεμήσονται ἐν τοῖς οἴκοις Ἀσκάλωνος, δείλης καταλύσουσιν ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰούδα, ὅτι ἐπέσκεπται αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ ἀποστρέψει τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν. Ἤκουσα ὀνειδισμοὺς Μωάβ, καὶ κονδυλισμοὺς υἱῶν Ἀμμών, ἐν οἷς ὠνείδιζον τὸν λαόν μου, καὶ ἐμεγαλύνοντο ἐπὶ τὰ ὅριά μου.

ובנו בתים ולא ישבו ונטעו כרמים ולא ישתו את יינם: קרוב יום יהוה הגדול קרוב ומהר מאד קול יום יהוה מר צרח שם גבור: יום עברה היום ההוא יום צרה ומצוקה יום שאה ומשואה יום חשך ואפלה יום ענן וערפל: יום שופר ותרועה על הערים הבצרות ועל הפנות הגבהות: והצרתי לאדם והלכו כעורים כי ליהוה חטאו ושפך דמם כעפר ולחמם כגללים: גם כספם גם זהבם לא יוכל להצילם ביום עברת יהוה ובאש קנאתו תאכל כל הארץ כי כלה אך נבהלה יעשה את כל ישבי הארץ:

Cap. ij.

התקוששו וקושו הגוי לא נכסף: בטרם לדת חק כמץ עבר יום בטרם לא יבוא עליכם חרון אף יהוה בטרם לא יבוא עליכם יום אף יהוה: בקשו את יהוה כל ענוי הארץ אשר משפטו פעלו בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתרו ביום אף יהוה: כי עזה עזובה תהיה ואשקלון לשממה אשדוד בצהרים יגרשוה ועקרון תעקר: הוי ישבי חבל הים גוי כרתים דבר יהוה עליכם כנען ארץ פלשתים והאבדתיך מאין יושב: והיתה חבל הים נות כרת רעים וגדרות צאן: והיה חבל לשארית בית יהודה עליהם ירעון בבתי אשקלון בערב ירבצון כי יפקדם יהוה אלהיהם ושב שבותם: שמעתי חרפת מואב וגדופי בני עמון אשר חרפו את עמי ויגדילו על גבולם:

Prīitiua.heb. Tex.heb. Sopho.iij. Trāsla.B.Hie. Trāsla.Gre.lxx.cū interp̄.latī.

לָכֵן חַי אָנִי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי מוֹאָב כִּסְדֹם תִּהְיֶה וּבְנֵי עַמּוֹן כַּעֲמֹרָה מִמְשַׁק חָרוּל וּמִכְרֵה מֶלַח וּשְׁמָמָה עַד עוֹלָם שְׁאֵרִית עַמִּי יְבָזּוּם וְיֶתֶר גּוֹי יִנְחָלוּם׃ זֹאת לָהֶם תַּחַת גְּאוֹנָם כִּי חֵרְפוּ וַיַּגְדִּלוּ עַל עַם יְהוָה צְבָאוֹת׃ נוֹרָא יְהוָה עֲלֵיהֶם כִּי רָזָה אֵת כָּל אֱלֹהֵי הָאָרֶץ וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ כֹּל אִיֵּי הַגּוֹיִם׃ גַּם אַתֶּם כּוּשִׁים חַלְלֵי חַרְבִּי הֵמָּה׃ וְיֵט יָדוֹ עַל צָפוֹן וִיאַבֵּד אֶת אַשּׁוּר וְיָשֵׂם אֶת נִינְוֵה לִשְׁמָמָה צִיָּה כַּמִּדְבָּר׃ וְרָבְצוּ בְתוֹכָהּ עֲדָרִים כָּל חַיְתוֹ גוֹי גַּם קָאַת גַּם קִפֹּד בְּכַפְתֹּרֶיהָ יָלִינוּ קוֹל יְשׁוֹרֵר בַּחַלּוֹן חֹרֶב בַּסַּף כִּי אַרְזָה עֵרָה׃ זֹאת הָעִיר הָעַלִּיזָה הַיּוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח הָאֹמְרָה בִּלְבָבָהּ אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד אֵיךְ הָיְתָה לְשַׁמָּה מַרְבֵּץ לַחַיָּה כֹּל עוֹבֵר עָלֶיהָ יִשְׁרֹק יָנִיעַ יָדוֹ׃

Cap.iij.

הוֹי מֹרְאָה וְנִגְאָלָה הָעִיר הַיּוֹנָה׃ לֹא שָׁמְעָה בְּקוֹל לֹא לָקְחָה מוּסָר בַּיהוָה לֹא בָטָחָה אֶל אֱלֹהֶיהָ לֹא קָרֵבָה׃ שָׂרֶיהָ בְקִרְבָּהּ אֲרָיוֹת שֹׁאֲגִים שֹׁפְטֶיהָ זְאֵבֵי עֶרֶב לֹא גָרְמוּ לַבֹּקֶר׃ נְבִיאֶיהָ פֹּחֲזִים אַנְשֵׁי בֹּגְדוֹת כֹּהֲנֶיהָ חִלְּלוּ קֹדֶשׁ חָמְסוּ תּוֹרָה׃ יְהוָה צַדִּיק בְּקִרְבָּהּ לֹא יַעֲשֶׂה עַוְלָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר מִשְׁפָּטוֹ יִתֵּן לָאוֹר לֹא נֶעְדָּר וְלֹא יוֹדֵעַ עַוָּל בֹּשֶׁת׃ הִכְרַתִּי גוֹיִם נָשַׁמּוּ פִּנּוֹתָם הֶחֱרַבְתִּי חוּצוֹתָם מִבְּלִי עוֹבֵר נִצְדּוּ עָרֵיהֶם מִבְּלִי אִישׁ מֵאֵין יוֹשֵׁב׃ אָמַרְתִּי אַךְ תִּירְאִי אוֹתִי תִּקְחִי מוּסָר וְלֹא יִכָּרֵת מְעוֹנָהּ כֹּל אֲשֶׁר פָּקַדְתִּי

Propterea viuo ego dicit dñs exercituum deus israel: quia moab vt sodoma erit & filii ammō quasi gomorra: siccitas spinarũ & aceruí salis: & desertū vsq̧ in eternū. reliquie populi mei diripiēt eos: & residui gētis mee possidebūt illos: hoc eis eueniet pro supbia sua: qua blasphemauerunt & magnificati sunt sup pplm̄ dñi exercituū. Horribilis dñs sup eos: & attenuabit omēs deos terre. Et adorabūt eū viri de loco suo: oēs insule gentiū. Sed & vos ethiopes: interfecti gladio meo eritis. Et extendet manū suā sup aqlonē & perdet assur. Et ponet speciosam i solitudinē & in inuiū: & q̄si desertū. Et accubabūt i medio ei9 greges oēs bestie gētiū & onocrotalus & hericius in liminibus eius morabūtur. Vox cantātis in fenestra: coru9 in supliminari: q̄m attenuabo robur eius. Hec est ciuitas gloriosa hītans in cōfidētia: q̄ dicebat i corde suo. ego sum & extra me nō est alia āpli9: quō facta est in desertū cubile bestie! Oīs qui transit per ea3 sibilabit: & mouebit manū suam. 3.

Ue puocatrix & redēpta ciuitas coluba. Non audiuit vocē & nō suscepit disciplinam. In dño non est confisa: ad deū suū nō appropinq̄uit. Principes eius in medio eius q̄si leones rugiētes. Iudices eius lupi vespere: nō relinq̄bant in mane. Prophete eius vesani: viri infideles. Sacerdotes eius polluerunt sanctū: iniuste egerunt contra legē. Dñs iustus in medio eius nō faciet iniquitatem. Mane mane iudiciū suū dabit in luce: & non abscōdetur. Nesciuit aūt iniqu9 cōfusionē. Disp̄didi gētes & dissipati sūt anguli earū. desertas feci vias eorũ dum nō est q transeat. Desolate sūt ciuitates eorũ nō remanēte viro neq̧ vllo hitatore. Dixi: attñ timebis me: suscipies disciplinā. Et nō pibit habitaculū ei9: ppter oīa in q̄bus visitaui

Trāsl.gre.lxx.cū inter.lati. Trāsla.B.Hie. Tex.heb. Sopho.iij. Prīitiua.heb.

eā. Verūtñ diluculo surgentes corruperunt oēs cogitationes suas. Quapropter expecta me dicit dñs in die resurrectionis mee i futurū: qa iudiciū meū vt cōgregē gentes: & colligā regna. Et effūdā sup eos indignationē meā oēm iram furoris mei. In igne ei zeli mei deuorabitur oīs terra. Quia tunc reddā pplis labiū electū: vt inuocēt oēs nomē dñi & seruiāt ei humero vno. Vltra flumina ethiopie: inde supplices mei filii dispersorū meoũ deferent mun9 mihi. In die illa non cōfunderis sup cunctis adinuētionib9 tuis: qbus p̄uaricata es i me. Quia tunc auferam de medio tui magniloquos supbie tue: & nō adiicies exaltari ampli9 in mōte scō meo. Et reliquā i medio tui pplm pauperē & egenum & sperabūt in noīe dñi. Reliqe israel nō facient iniqtatē: nec loquētur mēdaciū: & nō inuenietur in ore eoũ lingua dolosa. Qm̄ ipsi pascētur & accubabūt & non erit qui exterreat. Lauda filia sion: iubila israel. Letare & exulta in om̄i corde filia hierusalē. Abstulit dñs iudiciū tuum: auertit inimicos tuos. Rex israel dñs i medio tui: nō timebis malum vitra. In die illa dicetur hierusalem. Noli timere sion: non dissoluātur manus tue. Dominus de9 tu9 in medio tui fortis: ipse saluabit. Gaudebit sup te in leticia: silebit in dilectione tua: & exultabit sup te in laude. Nugas qui a lege recesserāt cōgregabo: qa ex te erāt vt nō vltra habeas super eis opprobriū. Ecce ego interficiā oēs qui afflixerūt te in tpe illo: & saluabo claudicantē: & eā q eiecta fuerat cōgregabo. & ponā eos i laudē & in nomē in om̄i terra cōfusionis eorum: in tpe illo quo adducā vos: & in tpe quo cōgregabo vos. Dabo enim vos in nomen & in laudē oibus pop̄lis terre cum cōuertero captiuitatem vestrā coram oculis vr̄is: dicit dñs.

Explicit Sophonias propheta.

עֲלֵיהָ אָכֵן הִשְׁכִּימוּ הִשְׁחִיתוּ כֹּל עֲלִילוֹתָם׃ לָכֵן חַכּוּ לִי נְאֻם יְהוָה לְיוֹם קוּמִי לְעַד כִּי מִשְׁפָּטִי לֶאֱסֹף גּוֹיִם לְקָבְצִי מַמְלָכוֹת לִשְׁפֹּךְ עֲלֵיהֶם זַעְמִי כֹּל חֲרוֹן אַפִּי כִּי בְּאֵשׁ קִנְאָתִי תֵּאָכֵל כָּל הָאָרֶץ׃ כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְהוָה לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד׃ מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי כוּשׁ עֲתָרַי בַּת פּוּצַי יוֹבִלוּן מִנְחָתִי׃ בַּיּוֹם הַהוּא לֹא תֵבוֹשִׁי מִכֹּל עֲלִילֹתַיִךְ אֲשֶׁר פָּשַׁעַתְּ בִּי כִּי אָז אָסִיר מִקִּרְבֵּךְ עַלִּיזֵי גַּאֲוָתֵךְ וְלֹא תוֹסִפִי לְגָבְהָה עוֹד בְּהַר קָדְשִׁי׃ וְהִשְׁאַרְתִּי בְקִרְבֵּךְ עַם עָנִי וָדָל וְחָסוּ בְּשֵׁם יְהוָה׃ שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא יְדַבְּרוּ כָזָב וְלֹא יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית כִּי הֵמָּה יִרְעוּ וְרָבְצוּ וְאֵין מַחֲרִיד׃ רָנִּי בַּת צִיּוֹן הָרִיעוּ יִשְׂרָאֵל שִׂמְחִי וְעָלְזִי בְּכָל לֵב בַּת יְרוּשָׁלָםִ׃ הֵסִיר יְהוָה מִשְׁפָּטַיִךְ פִּנָּה אֹיְבֵךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל יְהוָה בְּקִרְבֵּךְ לֹא תִירְאִי רָע עוֹד׃ בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָמֵר לִירוּשָׁלַםִ אַל תִּירָאִי צִיּוֹן אַל יִרְפּוּ יָדָיִךְ׃ יְהוָה אֱלֹהַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ גִּבּוֹר יוֹשִׁיעַ יָשִׂישׂ עָלַיִךְ בְּשִׂמְחָה יַחֲרִישׁ בְּאַהֲבָתוֹ יָגִיל עָלַיִךְ בְּרִנָּה׃ נוּגֵי מִמּוֹעֵד אָסַפְתִּי מִמֵּךְ הָיוּ מַשְׂאֵת עָלֶיהָ חֶרְפָּה׃ הִנְנִי עֹשֶׂה אֶת כָּל מְעַנַּיִךְ בָּעֵת הַהִיא וְהוֹשַׁעְתִּי אֶת הַצֹּלֵעָה וְהַנִּדָּחָה אֲקַבֵּץ וְשַׂמְתִּים לִתְהִלָּה וּלְשֵׁם בְּכָל הָאָרֶץ בָּשְׁתָּם׃ בָּעֵת הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם כִּי אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְהוָה׃

INCIPIT PROLOGVS IN AGGEVM PROPHETAM.

Ieremias ꝑpheta ob causam periurii sedechie regis vt historia libri secũdi Paralipomenon indicat: qui fidẽ ꝑmissam nabuchodonosor regi chaldeorũ non seruauerat: populũ israel refert cum memorato rege hierusalem: expugnata hierusalem captiuũ in babylonẽ fuisse perductũ. Sed cum memoratus populus multis tẽporibus idolis seruiendo et effusione sanguinis innocentum se grauiter impiasset volens deus generationẽ vniuersam eiusdem populi ob causas memoratas penitus deperire: septuaginta annorũ captiuitatẽ eundẽ populũ in regno chaldeoꝝ statuit sustinere: hac rõne: vt cõpleto numero annorũ: nouus populus a memoratis peccatis imunis ad renouationẽ hierusalẽ perueniret. Sexagesimo itaq; secundo anno: regno chaldeoꝝ subuerso: cui adhuc octo anni restabant ad regnãdũ: quod etiã sexta visio danielis ostendit cum ꝑpter causam sacrilegii: quod in eadẽ visione cõtinetur: fuisse extinctũ: dari⁹ qui medis imperabat: vt septima visio danielis ostendit: mẽorat⁹ in regno successit. Cuius primo anno regni: vt decima visio danielis manifestat: daniel supputatis annis videns appropinquare tẽpus reuersionis que per hieremiã fuerat promissa: orans tam pro se q̃ꝫ pro populo eandẽ ꝑmissionẽ a deo postulabat impleri: cui per gabrielẽ archangelũ in eadẽ visione iuxta preces eiusdẽ vniuersa cõpleta esse: deus dixit. Nam moriente supradicto dario rege medorũ: & succedente in regno cyro rege persarũ: ꝑmissione dei cõpleta per eundẽ regẽ populũq; israel in hierusalẽ reductum: historia secundi libri paralipomenon & initiũ esdre ꝑphete confirmãt. Cumq; a populo israel & a senioribus templũ dei edificari cepisset: mortuo cyro rege ac regnante dario rege persarũ qui memorato cyro successerat: vicine gentes ciuitatis hierusalẽ: vt idẽ esdras refert restaurationẽ templi & ciuitatis resistendo impedire ceperunt. Qua ratione deterritus populus israel: reparationẽ supradicti tẽpli dñi: necdũ iuxta promissionẽ cõcessam esse credebat. Propter quod in secũdo anno regni memorati darii regis persarũ aggeus ꝑpheta a deo missus ad zorobabel qui de tribu erat iuda: qui potestatẽ regni suscepturus erat: & iesum filiũ iosedech summũ sacerdotẽ ammonet: vt credant cõpleto numero annorũ tempus restaurationis hierusalẽ aduenisse. Hoc etiã addito: ne icredulitatẽ populi vellent imitari: de quo deus per eum dixit. Populus hic dicit. Nondum venit tẽpus vt edificetur domus dei. Oĩa autẽ que textu huius ꝑphetie cõtinẽtur: reuersionẽ populi: edificationẽ tẽpli: renouationẽ ciuitatis: obseruantiã sacerdotalẽ: & interitũ regnorum gentium exterarum significant.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Aggeus festiuus & letus: qui seminauit in lachrymis vt in gaudio meteret: destructũ templũ reedificat: deniq; patrẽ inducit loquentẽ. Adhuc vnum modicũ est: & ego cõmouebo celum & terram: mare & aridam: & mouebo omnes gentes: & veniet desideratus cunctis gentibus.

Explicit argumentum.

Cap. j.

בשנת שתים לדריוש המלך
בחדש הששי ביום אחד לחדש
היה דבר יהוה ביד חגי הנביא אל
זרבבל בן שאלתיאל פחת יהודה
ואל יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול
לאמר: כה אמר יהוה צבאות
לאמר העם הזה אמרו לא עת
בא עת בית יהוה להבנות: ויהי
דבר יהוה ביד חגי הנביא לאמר:
העת לכם אתם לשבת בבתיכם
ספונים והבית הזה חרב: ועתה
כה אמר יהוה צבאות שימו
לבבכם על דרכיכם: זרעתם הרבה
והבא מעט אכול ואין לשבעה
שתו ואין לשכרה לבוש ואין
לחם לו והמשתכר משתכר אל
צרור נקוב: כה אמר יהוה צבאות
שימו לבבכם על דרכיכם: עלו
ההר והבאתם עץ ובנו הבית
וארצה בו ואכבדה אמר יהוה:

שׁשׁה · נבא · פחה · גדל · בוא בנה · ישב בית · ספן · שום · רבה · בוא אכל · שתה לבש · חמם שכר · צרר נקב · עלה · בוא בנה · רצה כבד

Incipit Aggeus ꝑpheta.
Capitulum. 1.

In anno secundo darii regis in mese sexto in die vna mensis: factũ est verbum dñi in manu aggei ꝑphete ad zorobabel filiũ salathiel ducẽ iuda: & ad iesum filium iosedech sacerdotẽ magnum dicens. Hec ait dñs exercituum dicens. Populus iste dicit. Nondum venit tẽpus domus dñi edificande. Et factum est verbũ dñi in manu aggei prophete dicens. Nunqd tẽpus vobis est: vt habitetis in domibus laqueatis: & domus ista deserta. Et nunc hec dicit dñs exercituũ. Ponite corda vr̃a super vias vestras. Seminastis multũ & itulistis parũ. Comedistis & non estis satiati. Bibistis & nõ estis inebriati. Operuistis vos & nõ estis calefacti. Et qui mercedes cõgregauit misit eas in sacculũ ꝑtusũ. Hec dicit dñs exercituũ. Ponite corda vestra sup vias vestras. Ascendite in montẽ: parate ligna: & edificate domum: & acceptabilis mihi erit: & glificabor dicit dñs.

AGGEVS.
ΑΓΓΑΙΑΣ. Ca. 1.

In secundo anno sub dario rege in mẽse sexto vna mensis: factũ est verbũ dñi in manu aggei ꝑphete dicens: dic ad zorobabel filiũ salathiel de tribu iuda: & ad iesum filiũ iosedec sacẽdotẽ magnũ dicens: hec dicit dñs de⁹ exercituũ dicens: populus iste dicunt: nõ venit tp̃s edificandi domũ dñi. & factũ ẽ verbũ dñi in manu aggei ꝑphete dicẽs: si tp̃s vobis est vt hitetis i domib⁹ cõcauis: at dom⁹ ista deserta est. & nũc hec dicit dñs exercituũ: ponite corda vr̃a in vias vr̃as: seminastis multa & intulistis pauca. comedistis & nõ i saturitatem: bibistis & nõ i ebrietatẽ: operti estis & nõ estis calefacti in ip̃s: & qui mercedes cõgregãs: cõgregauit in ligamẽtũ pertusum. hec dicit dñs oĩpotens: ponite iã corda vr̃a in vias vr̃as: ascendite in mõtẽ & incidite ligna & edificate domũ: & cõplacebo in ea & glorificabor dixit dñs.

Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου λέγων, εἶπον πρὸς ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ πρὸς ἰησοῦν τὸν τοῦ ἰωσεδὲκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν λέγων, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων λέγων, ὁ λαὸς οὗτος λέγουσιν, οὐχ ἥκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου λέγων, εἰ καιρὸς ὑμῖν ἐστι τοῦ οἰκεῖν ἐν οἴκοις κοιλοστάθμοις, ὁ δὲ οἶκος οὗτος ἐξηρήμωται. καὶ νῦν τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, τάξατε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν, ἐσπείρατε πολλὰ καὶ εἰσηνέγκατε ὀλίγα. ἐφάγετε καὶ οὐκ εἰς πλησμονήν, ἐπίετε καὶ οὐκ εἰς μέθην, περιεβάλεσθε καὶ οὐκ ἐθερμάνθητε ἐν αὐτοῖς, καὶ ὁ τοὺς μισθοὺς συνάγων, συνήγαγεν εἰς δεσμὸν τετρυπημένον. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, θέσθε δὴ καρδίας ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν, ἀνάβητε εἰς τὸ ὄρος καὶ κόψατε ξύλα καὶ οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον, καὶ εὐδοκήσω ἐν αὐτῷ καὶ ἐνδοξασθήσομαι εἶπεν κύριος.

A B

Deut. 28.d. Mich. 6.d.

respexistis in multa: & facta sũt pauca. & intulistis in domũ: & exsufflaui illud. quã obrẽ dicit dñs exercituũ. ꝑ eo q̃ domus mea deserta est: vos aũt festinatis vnusq̃sq; i domũ suam: ꝑpter hoc abstinebit celũ a rore: & terra subtrahet germina sua: & inducã gladiũ sup terrã: & sup mõtes. & sup triticũ: & sup vinũ: & sup oleum: & sup holera: & sup iumẽta: & sup oẽs labores manuũ eoꝝ. & audiuit zorobabel fili⁹ salathiel. & iesus filius iosedec sacẽdos magn⁹: & oẽs reliqui ppl̃i vocẽ dñi dei sui: & verba aggei ꝑphete sicut ꝑcepit eũ dñs de⁹ eoꝝ ad eos: & timuerunt a facie dñi: & dixit aggeus nũci⁹ dñi in nunciis dñi: dic ꝑplo: ego sum vobiscũ dicit dñs. & suscitauit dñs spũ zorobabel filii salathiel de tribu iuda: & spũ iesu filii iosedec sacerdotis magni: & spũ reliquoꝝ ppl̃i: & ingressi sũt & faciebãt opa in domo dñi exercituũ dei sui.

ἐπεβλέψατε εἰς πολλά, καὶ ἐγένετο ὀλίγα. καὶ εἰσηνέγκατε εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἐξεφύσησα αὐτό. διὰ τοῦτο λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. ἀνθ᾽ ὧν ὁ οἶκός μου ἔρημός ἐστιν, ὑμεῖς δὲ διώκετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἀνέξει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ δρόσου, καὶ ἡ γῆ ὑποστελεῖται τὰ ἐκφόρια αὐτῆς, καὶ ἐπάξω ῥομφαίαν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ τὰ ὄρη. καὶ ἐπὶ τὸν σῖτον, καὶ ἐπὶ τὸν οἶνον, καὶ ἐπὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πόνους τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ ἤκουσε ζοροβάβελ ὁ τοῦ σαλαθιήλ. καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ πάντες οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ τῶν λόγων ἀγγαίου τοῦ προφήτου καθότι ἐξαπέστειλεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν πρὸς αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου κυρίου. καὶ εἶπεν ἀγγαῖος ὁ ἄγγελος κυρίου ἐν ἀγγέλοις τοῦ κυρίου, εἶπον τῷ λαῷ, ἐγώ εἰμι μεθ᾽ ὑμῶν λέγει κύριος. καὶ ἐξήγειρε κύριος τὸ πνεῦμα τοῦ ζοροβάβελ τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ τὸ πνεῦμα ἰησοῦ τοῦ ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου, καὶ τὸ πνεῦμα τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ, καὶ εἰσήλθοσαν καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου τῶν δυνάμεων τοῦ θεοῦ αὐτῶν. Ca. 2.

Quarta & vicesima mensis sexti in secundo anno sub dario rege: septimo mẽse vna & vigesima mensis: factũ est verbũ dñi in manu aggei ꝑphete dicẽs: dic iã ad zorobabel filiũ salathiel de tribu iuda: & ad iesum filiũ iosedec sacẽdotẽ magnũ: & ad oẽs reliquos ppl̃i dicens: q̃s ex vobis vidit domũ istam in gloria sua q̃ ante: & quõ vos videtis ipsam nũc sicut nõ existentẽ i cõspectu vr̃o? & nũc cõfortare

Τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἕκτου ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου τοῦ βασιλέως, τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ μιᾷ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου λέγων, εἶπον δὴ πρὸς ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ πρὸς ἰησοῦν τὸν τοῦ ἰωσεδὲκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, καὶ πρὸς πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ λέγων, τίς ἐξ ὑμῶν ἴδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν, καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτὸν νῦν καθὼς οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν; καὶ νῦν κατίσχυε

C D A A B

Respexistis ad amplius: & ecce factũ est minus. Et intulistis in domum et exufflaui illud. Quã ob causã dicit dñs exercituũ? quia domus mea deserta est: & vos festinastis vniusquisq; in domũ suam. Propter hoc sup vos ꝑhibiti sũt celi ne darẽt rorem: & terra ꝑhibita est ne daret germẽ suũ. Et vocaui siccitatẽ sup terrã & super montes: & sup triticũ: & super vinum: & super oleum & quecunq; profert humus: & super homines: & super iumenta: & sup oẽm laborẽ manuũ. Et audiuit zorobabel filius salathiel: & iesus filius iosedech sacerdos magn⁹: & oẽs reliqui populi vocem domini dei sui: & verba aggei ꝑphete sicut misit eum dominus de⁹ eoꝝ ad eos: & timuit oĩs populus a facie dñi. Et dixit aggeus nuncius dñi de nunciis domini populo: dicẽs. Ego vobiscum sum dicit dominus. Et suscitauit dominus spiritum zorobabel filii salathiel ducis iuda: & spiritum iesu filii iosedech sacerdotis magni: & spiritum reliquorũ de omni populo: & ingressi sunt & faciebant opus in domo dñi exercituũ dei sui.

2.

In die vicesima & q̃rta mensis in sexto mense in anno secundo darii regis in septimo mense vicesima & prima mensis factus est verbum dñi in manu aggei prophete dicens. Loquere ad zorobabel filium salathiel ducem iuda: & ad iesum filium iosedech sacerdotem magnũ: & ad reliquos populi dicens. Quis in vobis est derelictus qui vidit domum istam in gloria sua prima. Et quid vos videtis hanc nunc? Nunquid non ita est q̃si nõ sit in oculis vr̃is? Et nunc cõfortare

פנה אל הרבה והנה למעט
והבאתם הבית ונפחתי בו יען
מה נאם יהוה צבאות יען ביתי
אשר הוא חרב ואתם רצים איש
לביתו: על כן עליכם כלאו שמים
מטל והארץ כלאה יבולה:
ואקרא חרב על הארץ ועל
ההרים ועל הדגן ועל התירוש
ועל היצהר ועל אשר תוציא
האדמה ועל האדם ועל הבהמה
ועל כל יגיע כפים: וישמע זרבבל
בן שלתיאל ויהושע בן יהוצדק
הכהן הגדול וכל שארית העם
בקול יהוה אלהיהם ועל דברי
חגי הנביא כאשר שלחו יהוה
אלהיהם וייראו העם מפני יהוה:
ויאמר חגי מלאך יהוה במלאכות
יהוה לעם לאמר אני אתכם
נאם יהוה: ויער יהוה את רוח
זרבבל בן שלתיאל פחת יהודה
ואת רוח יהושע בן יהוצדק הכהן
הגדול ואת רוח כל שארית
העם ויבאו ויעשו מלאכה בבית
יהוה צבאות אלהיהם:

Cap. ij.

ביום עשרים וארבעה
לחדש בששי בשנת שתים
לדריוש המלך: בשביעי בעשרים
ואחד לחדש היה דבר יהוה ביד
חגי הנביא לאמר: אמר נא אל
זרבבל בן שלתיאל פחת יהודה
ואל יהושע בן יהוצדק הכהן
הגדול ואל שארית העם לאמר:
מי בכם הנשאר אשר ראה את
הבית הזה בכבודו הראשון ומה
אתם ראים אתו עתה הלוא
כמהו כאין בעיניכם: ועתה חזק

רבה · רוץ · כול · קרא · ירש · צהר יצא · יגע שמע · גדל · נבא · ירא פנה · לאך · עור · פחה · בוא עשה · לאך · רבע · שנה · נבא · פחה · גדל · שאר · ראה · כמו

Tex.heb.Aggeus.ij.

זרבבל נאם יהוה וחזק יהושע בן
יהוצדק הכהן הגדול וחזק כל עם
הארץ נאם יהוה ועשו כי אני
אתכם נאם יהוה צבאות: את
הדבר אשר כרתי אתכם בצאתכם
ממצרים ורוחי עמדת בתוככם
אל תיראו: כי כה אמר יהוה
צבאות עוד אחת מעט היא ואני
מרעיש את השמים ואת הארץ
ואת הים ואת החרבה: והרעשתי
את כל הגוים ובאו חמדת כל
הגוים ומלאתי את הבית הזה
כבוד אמר יהוה צבאות: לי הכסף
ולי הזהב נאם יהוה צבאות: גדול
יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן
הראשון אמר יהוה צבאות
ובמקום הזה אתן שלום נאם
יהוה צבאות: בעשרים וארבעה
לתשיעי בשנת שתים לדריוש
היה דבר יהוה ביד חגי הנביא
לאמר: כה אמר יהוה צבאות
שאל נא את הכהנים תורה
לאמר: הן ישא איש בשר קדש
בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם
ואל הנזיד ואל היין ואל שמן
ואל כל מאכל היקדש ויענו
הכהנים ויאמרו לא: ויאמר חגי
אם יגע טמא נפש בכל אלה
היטמא ויענו הכהנים ויאמרו
יטמא: ויען חגי ויאמר כן העם הזה
וכן הגוי הזה לפני נאם יהוה וכן
כל מעשה ידיהם ואשר יקריבו
שם טמא הוא: ועתה שימו נא
לבבכם מן היום הזה ומעלה
מטרם שום אבן אל אבן בהיכל
יהוה: מהיותם בא אל ערמת

Trāsl.B.Hie.

zorobabel dicit dñs: & confortare iesu filii iosedech sacerdos magne: & cōfortare oīs populus terre dicit dñs exercituū: & facite: quoniā ego vobiscum sum dicit dominus exercituū. Verbū quod pepigi vobiscū cum egrederemini de terra egypti: & spūs meus erit in medio vrm: Nolite timere: quia hec dicit dominus exercituū. Adhuc vnū modicum est: & ego commouebo celum & terram & mare & aridā: & mouebo oīes gentes. Et veniet desideratus cunctis gentibus. Et implebo domum istā gloria dicit dñs exercituū. Meū est argentum & meū est aurū dicit dominus exercituū. Magna erit gloria domus istius nouissime plusq̄ prime dicit dominus exercituum. Et in loco isto dabo pacem dicit dñs exercituum. In vicesima & quarta noni mensis in anno secundo darii regis factū est verbum dñi ad aggeum prophetam dicens. Hec dicit dñs exercituum. Interroga sacerdotes legem dicens. Si tulerit homo carnē sanctificatam in ora vestimēti sui: & tetigerit de sūmitate eius panem aut pulmentū: aut vinū: aut oleum: aut oēm cibū: nunqd sāctificabitur? Rñdentes aūt sacerdotes dixerūt. Non. Et dixit aggeus. Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his: nunqd contaminabitur? Et rñderunt sacerdotes & dixerunt. Contaminabitur. Et rñdit aggeus & dixit. Sic pplus iste: & sic gens ista ante faciē meā dicit dñs: & sic oē opus manū eorū: & oīa que obtulerūt ibi: cōtaminata erunt. Et nūc ponite corda vrā a die hac & supra: antequā poneretur lapis super lapidē in templo dñi cum accederetis ad aceruum

Trāsl.Gre.lxx.cū interp.latina.

zorobabel dicit dñs: & cōfortare iesu fili iosedec sacerdos magnus: & cōfortetur oīs pplus terre dicit dñs exercituū. & facite: qm vobiscū sum dicit dñs exercituū: verbū qđ pepigi vobiscū cū egrederemini vos de tra egypti: & spūs me⁹ stetit in medio vrm. cōfidite: qz hec dicit dñs exercituū: adhuc semel ego cōmoueo celū & terrā & mare & aridā. & cōmouebo oēs gētes: & veniēt electa oīm gentiū: & iplebo domū istam gl'ia dicit dñs exercituū. meū argentū & meū aurum dicit dominus exercituū: qz magna erit gl'ia domus istius nouissima sup pmā dicit dñs exercituū: & in loco isto dabo pacem dicit dominus exercituū. quarta & vicesima nono mēse anno secundo sub dario: factū ē v'bū dñi ad aggeū pphetā dicēs: hec dicit dñs exercituū: interroga sacerdotes legē dicēs: si sumpserit hō carnē sctām in sūmitate vestimēti sui: & tetigerit sūmitas vestimēti ei⁹ panē aut coctionē: aut vinū: aut oleū: aut oēm cibū: si sctificabit. & rñderunt sacerdotes & dixerūt nō. & dixit aggeus si tetigerit pollutus in anima de oībus his si cōtaminabit. & rñderūt sacerdotes & dixerūt: cōtaminabit: & rñdit aggeus & dixit: sic pplus iste & sic gens hec coram me dicit dñs: & sic oīa opa manuū suap. & q̄cūq̄ appropinquerit ibi cōtaminabit. ppt munera eop matutina dolebunt a facie malitiap suap: & odio hēbatis in portis arguentes. & nūc ponite iā corda vra a die hac & supra anteq̄ poneret lapis sup lapidē in tēplo dñi. q̄ eratis qñ mittebatis in modiū ordei

Ζοροβάβελ λέγει κύριος, καὶ κατίσχυε ἰησοῦ ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ κατισχυέτω πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. καὶ ποιεῖτε· διότι μεθ᾽ ὑμῶν εἰμὶ λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, τὸ ῥῆμα ὃ διεθέμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἐξελθεῖν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ τὸ πνεῦμά μου ἐφέστηκεν ἐν μέσῳ ὑμῶν. θαρσεῖτε, διότι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν. καὶ συσσείσω πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἥξει τὰ ἐκλεκτὰ πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ πλήσω τὸν οἶκον τοῦτον δόξης λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. ἐμὸν τὸ ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, διότι μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δώσω εἰρήνην λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ ἐνάτου μηνὸς ἐν τῷ ἔτει δευτέρῳ ἐπὶ δαρείου, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἀγγαίαν τὸν προφήτην λέγων, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἐπερώτησον τοὺς ἱερεῖς νόμον λέγων, ἐὰν λάβῃ ἄνθρωπος κρέας ἅγιον ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ἅψηται τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄρτου ἢ ἑψέματος, ἢ οἴνου, ἢ ἐλαίου, ἢ παντὸς βρώματος εἰ ἁγιασθήσεται. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπαν, οὔ. καὶ εἶπεν ὁ ἀγγαίας ἐὰν ἅψηται μεμιαμμένος ἐπὶ ψυχῇ ἀπὸ πάντων τούτων εἰ μιανθήσεται. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπαν, μιανθήσεται. καὶ ἀπεκρίθη ἀγγαίας καὶ εἶπεν, οὕτως ὁ λαὸς οὗτος καὶ οὕτως τὸ ἔθνος τοῦτο ἐναντίον ἐμοῦ λέγει κύριος, καὶ οὕτως πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ ὃς ἂν ἐγγίσῃ ἐκεῖ μιανθήσεται. ἕνεκεν τῶν λημμάτων αὐτῶν τῶν ὀρθρινῶν ὀδυνηθήσονται ἀπὸ προσώπου πονηριῶν αὐτῶν, καὶ ἐμισεῖτε τοὺς ἐν θύραις ἐλέγχοντας. καὶ νῦν θέσθε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ὑπεράνω πρὸ τοῦ θεῖναι λίθον ἐπὶ λίθον ἐν τῷ ναῷ κυρίου. τίνες ἦτε ὅτι ἐνεβάλλετε εἰς κυψέλην κριθῆς

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina.

viginti sata: & facta sūt ordei decē sata. & ingrediebamini in torcular vt hauriretis qnquaginta amphoras: & facta sūt viginti. pcussi vos in sterilitate: & in corruptiōe aeris: & in grādine: oīa opa manuū vrap: & nō reuersi estis ad me dicit dominus. ponite iā corda vra a die ista & vltra: a quarta & vicesima noni mensis. a die q̄ fundatū est tēplū domini: ponite in cordib⁹ vris: si vltra cognoscetur sup terrā area. & si adhuc vinea & ficus & malogñata & ligna oliue q̄ nō ferunt fructum: a die hac bñdicā. & factū ē verbū dñi secundo ad aggeū pphetā q̄rta & vicesima mensis dicēs. dic ad zorobabel filiū salathiel: de tribu iuda: ecce ego moueo celum & terrā & mare & aridā: & subuertam thronos regum: & subuertam currus & ascensores: & descendent equi & ascensores eop vnusq̄sq̄ in gladio ad fratrē suum. in die illa dicit dominus exercituū assumā te zorobabel filiū salathiel seruum meū dicit dñs: & ponam te q̄si signaculū: qz te elegi dicit dñs exercituum.

εἴκοσι σάτα, καὶ ἐγένετο κριθῆς δέκα σάτα. καὶ εἰσεπορεύεσθε εἰς ὑπολήνιον ἐξαντλῆσαι πεντήκοντα μετρητάς, καὶ ἐγένοντο εἴκοσι. ἐπάταξα ὑμᾶς ἐν ἀφορίᾳ, καὶ ἐν ἀνεμοφθορίᾳ, καὶ ἐν χαλάζῃ, πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρός με λέγει κύριος. τάξατε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ἐπέκεινα, ἀπὸ τῆς τετράδος καὶ εἰκάδος τοῦ ἐνάτου μηνός. ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐθεμελιώθη ὁ ναὸς κυρίου, θέσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰ ἔτι ἐπιγνωσθήσεται ἐπὶ γῆς ἅλως. καὶ εἰ ἔτι ἄμπελος καὶ αἱ συκαῖ καὶ αἱ ῥοαὶ καὶ τὰ ξύλα τῆς ἐλαίας τὰ οὐ φέροντα καρπόν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης εὐλογήσω. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐκ δευτέρου πρὸς ἀγγαίαν τὸν προφήτην τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς λέγων. εἶπον πρὸς ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιήλ, ἐκ φυλῆς ἰούδα, ἰδοὺ ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν, καὶ καταστρέψω θρόνους βασιλέων, καὶ καταστρέψω ἅρματα καὶ ἀναβάτας, καὶ καταβήσονται ἵπποι καὶ ἀναβάται αὐτῶν ἕκαστος ἐν ῥομφαίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος τῶν δυνάμεων λήψομαί σε ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιήλ τὸν δοῦλόν μου λέγει κύριος, καὶ θήσομαί σε ὡς σφραγίδα, διότι σὲ ᾑρέτικα λέγει κύριος τῶν δυνάμεων.

Trāsla.B.Hie.

viginti modiorum & fierēt decem: & intraretis ad torcular vt exprimeretis quinquaginta lagenas & fiebant viginti. Percussi vos vento vrente & aurugine & grandine oīa opera manū vrarū: & nō fuit in vobis qui reuerteretur ad me dicit dñs. Ponite corda vra ex die ista & in futurum a die vicesima & quarta noni mensis: a die qua fundamenta iacta sunt templi domini ponite sup cor vrm. Nū qd iam semē in germine est? Et adhuc vinea & ficus & malogranatū & lignum oliue nō floruit. Ex die ista bñdicā. & factū est verbū dñi secūdo ad aggeū in vicesima & quarta mēsis dicens. Loquere ad zorobabel ducem iuda dicens: Ego mouebo celum pariter & terram: & subuertā solium regnorum: & conteram fortitudinē regni gentium. Et subuertā quadrigā & ascensorē eius: & descendent equi & ascensores eorum: vir in gladio fratris sui. In die illa dicit dñs exercituum assumā te zorobabel fili salathiel serue meus dicit dñs et ponam te quasi signaculū: quia te elegi dicit dñs exercituum.

Explicit aggeus ppheta.

Tex.heb.Aggeus.ij.

עשרים והיתה עשרה בא אל
היקב לחשף חמשים פורה והיתה
עשרים: הכיתי אתכם בשדפון
ובירקון ובברד את כל מעשה ידיכם
ואין אתכם אלי נאם יהוה: שימו
נא לבבכם מן היום הזה ומעלה
מיום עשרים וארבעה לתשיעי
למן היום אשר יסד היכל יהוה
שימו לבבכם: העוד הזרע במגורה
ועד הגפן והתאנה והרמון ועץ
הזית לא נשא מן היום הזה
אברך: ויהי דבר יהוה שנית אל חגי
בעשרים וארבעה לחדש לאמר:
אמר אל זרבבל פחת יהודה
לאמר אני מרעיש את השמים
ואת הארץ: והפכתי כסא ממלכות
והשמדתי חזק ממלכות הגוים
והפכתי מרכבה ורכביה וירדו
סוסים ורכביהם איש בחרב אחיו:
ביום ההוא נאם יהוה צבאות
אקחך זרבבל בן שאלתיאל עבדי
נאם יהוה ושמתיך כחותם כי
בך בחרתי נאם יהוה צבאות:

INCIPIT PROLOGVS IN zachariam prophetam.

SEcundo anno darii regis medorum aggeum & zachariam pphetasse: lectiones eorundē declarant. Sed hac de causa aggeus zacharie in ordine pphetarum platus videtur: q eum duobus mensibus vt pdictorum lectiones ostēdunt in ppheta pcessisse inuenitur: & ad reparationē templi pcepto dei populū animasse: vt esdras refert dicens. In secundo anno darii regis pfatum pphetauerūt aggeus & zacharias filius addo pphete sup iudeos q erant in iuda & hierusalem: sup israel in noīe dei israel sup eos. tūc surrexerūt zorobabel fili⁹ salathiel: & ies⁹ fili⁹ iosedech et principes eius: inchoauerūtq edificare domū dei q̄ est in hierusalem. Quibus cū adessent pphete exhortatione sua adiuuerunt eos. Nam & populū israel ab imitatione paternorum delictorum: p suam āmonitionē idem ppheta cupiens reuocare: verbis lectione cōprehensis vsus est. Vidi nocte & ecce vir ascenderat super equū rubeū & c. Vidit ppheta virum equo rubeo sedentem & stantem in medio myrteti vmbrosi. cuius visionis hec solutio est. Vir ascendens equū rubeū: licet angelus intelligatur tn̄ quia pdicti coloris equū cōscendere visus est: vidictā sanguinis in eam gentē significat afferendā: q̄ populū israel in captiuitatē redegerat. Nam & esaias ppheta p ruborem vestimentorum inter gentes vindictam cum sanguine a deo pferēdā demonstrans: his verbis vsus est dicens. Quis est iste q venit de edom: tinctis vestibus de bosra: & c. Stantē vero in medio myrteti vmbrantis q dixit: leticiam populo affuturā p myrteti significationē voluit designari. Eius ligni moyses in leuitico cū faceret mentionē ait. Accipietis die prima fruct⁹ ligni speciosi: vt leticiā populi p bene olentis ligni speciosi vmbraculū demōstraret. Sed hāc visionē q̄ liberationē ppli & vindictā de aduersariis affuturam demōstrat: ob hoc noctu ppheta se vidisse memorauit: qa populū israel in pria liberatiōe de terra egypti: noctu discessisse cōstabat. Cui⁹ exēpli qa p̄ns popul⁹ aliquā ptē in se retinere videbatur: liberatio eiusdē ac reditus captiuitatis de terra chaldeorum p noctem pphete est reuelata.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

ZAcharias memor dñi sui: multiplex in pphetia: iesum cum vestibus sordidis: & lampadem oculorum septem cādelabrumq aureum cum totidem lucernis quot oculis: duas quoq oliuas a sinistris lampadis cernit: & a dextris. & post equos ruffos: varios: albos: & dissipatas quadrigas ex effraim: & equum de hierusalem paupere regem vaticinatur: & pdicit regem sedentem super pullum asine filiū subiugalis.

Explicit argumentum

Incipit zacharias ppheta. Capitulum. i.

IN mense octauo in anno secundo darii factum est verbum domini ad zachariam filiū barachie filii addo pphetam dicens. Irat9 est dñs sup patres vestros iracundia. Et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum. Cōuertimini ad me ait dominus exercituum: et cōuertar ad vos dicit dñs exercituum. Ne sitis sicut patres vestri: ad quos clamabant pphete priores dicentes. Hec dicit dñs exercituum: cōuertimini de viis vřis malis: & de cogitationibus vřis pessimis: & nō audierūt neqȝ attenderunt ad me dicit dñs. Patres vestri vbi sunt? & prophete: Nunquid in sempiternū viuēt? Veruntamē verba mea & legitima mea que mandaui seruis meis pphetis: nunqd nō cōprehenderūt patres vřos? Et cōuersi sunt & dixerunt. Sicut cogitauit dñs exercituū facere nobis ſm vias nřas: & ſm adinuentiones nřas fecit nobis. In die vicesima & qrta vndecimi mensis sabath in anno secundo darii: factum est verbū dñi ad zachariā filiū barachie filii addo pphetā dicēs. Vidi per noctem: & ecce vir ascendēs super equum ruffum & ipse stabat inter myrteta que erant in profundo: & post eum equi ruffi varii & albi. Et dixi Qui sunt isti dñe mi? Et dixit ad me angelus qui loquebatur in me. Ego ostendā tibi qd sint hec. Et respondit vir q stabat inter myrteta & dixit. Isti sūt quos misit dñs vt perambulent terram. Et responderunt angelo domini qui stabat inter myrteta: & dixerūt. Perambulauimus terram; & ecce ois

terra habitatur & quiescit. Et respōdit angelus dñi et dixit. Dñe exercituum vsqȝquo tu non misereberis hierusalem & vrbium iuda quibus iratus es? Iste iam septuagesimus annus est. Et respondit dñs angelo qui loquebatur in me verba bona verba cōsolatoria. Et dixit ad me angelus qui loquebatur in me. Clama dicens. Hec dicit dñs exercituum. Zelatus sum hierusalem & sion zelo magno: & ira magna ego irascor sup gentes opulentas: quia ego iratus sum parū: ipsi vero adiuuerunt in malū. Propterea hec dicit dñs. Reuertar ad hierusalem in misericordiis: & dom9 mea edificabitur i ea: ait dñs exercituū: & perpēdiculū extēdetur sup hierusalē. Adhuc clama dicens. Hec dicit dominus exercituum. Adhuc affluēt ciuitates mee bonis. & consolabitur adhuc dñs sion: & eliget adhuc hierusalē. Et leuaui oculos meos & vidi: & ecce quattuor cornua. Et dixi ad angelū qui loqbatur in me. Quid sunt hec? & dixit ad me. Hec sunt cornua que ventilauerunt iudam & israel & hierusalē. Et ostendit mihi dñs quattuor fabros. Et dixi. Quid isti veniunt facere? Qui ait dicens: hec sunt cornua que ventilauerunt iudam per singulos viros: & nemo eorū leuauit caput suū. Et venerunt isti deterrerē ea: vt deiiciant cornua gentium que leuauerūt cornu super terram iuda vt dispergerent eā.

2.

ET leuaui oculos meos & vidi. Et ecce vir: & in manu eius funiculus mēsorum. Et dixi. Quo tu vadis? Et dixit ad me. Vt metiar hierl'm & videā qta sit lōgitudo ei9: & qta sit latitudo ei9.

Pritiua.heb. | Tex.heb.zacha.iij. | Trãſl.B.Hie. | Trãſ.Gre.lxx.cũ interp̃.latina.

והנה המלאך הדבר בי יצא ומלאך אחר יצא לקראתו ויאמר אלו רץ דבר אל הנער הלז לאמר פרזות תשב ירושלם מרב אדם ובהמה בתוכה ואני אהיה לה נאם יהוה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה הוי הוי ונסו מארץ צפון נאם יהוה כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם נאם יהוה הוי ציון המלטי יושבת בת בבל כי כה אמר יהוה צבאות אחר כבוד שלחני אל הגוים השללים אתכם כי הנגע בכם נגע בבבת עינו כי הנני מניף את ידי עליהם והיו שלל לעבדיהם וידעתם כי יהוה צבאות שלחני רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם יהוה ונלוו גוים רבים אל יהוה ביום ההוא והיו לי לעם ושכנתי בתוכך וידעת כי יהוה צבאות שלחני אליך ונחל יהוה את יהודה חלקו על אדמת הקדש ובחר עוד בירושלם הס כל בשר מפני יהוה כי נעור ממעון קדשו

Cap. iij.

ויראני את יהושע הכהן הגדול עמד לפני מלאך יהוה והשטן עמד על ימינו לשטנו ויאמר יהוה אל השטן יגער יהוה בך השטן ויגער יהוה בך הבחר בירושלם הלוא זה אוד מצל מאש ויהושע היה לבוש בגדים צואים ועמד לפני המלאך ויען ויאמר אל העמדים לפניו לאמר הסירו הבגדים הצאים מעליו

Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur: & angelus egrediebatur in occursum eius: & dixit ad eum. Curre: loquere ad puerũ istũ dicens. Absq; muro habitabitur hierusalem pre multitudine hoĩum & iumẽtorũ in medio ei⁹. Et ego ero ei ait dñs murus ignis in circuitu: & in gloria ero in medio eius. O. o. fugite de terra aquilonis dicit dñs: quoniã in quatuor ventos celi dispersi vos dicit dominus. O sion fuge que habitas apud filiam babylonis: qa hec dicit dñs exercituum. Post gloriã misit me ad gentes que spoliauerũt vos. Qui enim tetigerit vos: tangit pupillã oculi sui. Quia ecce ego leuo manum meam sup eos: & erunt prede his qui seruiebant sibi: & cognoscetis qa dñs exercituum misit me. Lauda & letare filia sion: quia ecce ego venio & habitabo in medio tui ait dñs. Et applicabuntur gentes multe ad dominũ in die illa: & erunt mihi in populum. Et habitabo in medio tui; & scies quia domin⁹ exercituũ misit me ad te. Et possidebit dñs iudam partem suam in terra sanctificata: & eliget adhuc hierusalẽ. Sileat omnis caro a facie domini: qa consurrexit de habitaculo sancto suo. 3.

Et ostendit mihi dñs iesum sacerdotem magnũ stantẽ corã angelo dñi: & sathan stabat a dextris eius vt aduersaretur ei. Et dixit dñs ad sathã. Increpet dñs in te sathan: & icrepet in te dñs qui elegit hierusalem. Nunqd nõ iste torris est erutus de igne? Et iesus erat indutus vestib⁹ sordidis: & stabat ante faciem angeli. Qui respõdit: & ait ad eos qui stabãt coram se dicens. Auferte vestimenta sordida ab eo.

καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ εἱστήκει, καὶ ἕτερος ἄγγελος ἐξεπορεύετο εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, δράμε καὶ λάλησον πρὸς νεανίαν ἐκεῖνον λέγων. κατάκαρπος κατοικηθήσεται ἱερουσαλὴμ ἀπὸ πλήθους ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν τῶν ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῇ λέγει κύριος τεῖχος πυρὸς κυκλόθεν. καὶ εἰς δόξαν ἔσομαι ἐν μέσῳ αὐτῆς. ὦ ὦ φεύγετε ἀπὸ γῆς βορρᾶ λέγει κύριος, διότι ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων τοῦ οὐρανοῦ συνάξω ὑμᾶς λέγει κύριος, εἰς σιὼν ἀνασώζεσθε κατοικοῦντες θυγατέρα βαβυλῶνος. διότι τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ὀπίσω δόξης ἐξαπέσταλκέν με ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ σκυλεύσαντα ὑμᾶς, διότι ὁ ἁπτόμενος ὑμῶν ὡς ὁ ἁπτόμενος τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπιφέρω τὴν χεῖρά μου ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ ἔσονται σκῦλα τοῖς δουλεύσασιν αὐτοῖς, καὶ γνώσεσθε διότι κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέν με. τέρπου καὶ εὐφραίνου θύγατερ σιών, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἔρχομαι καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου λέγει κύριος. καὶ καταφεύξονται ἔθνη πολλὰ ἐπὶ τὸν κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔσονται αὐτῷ εἰς λαόν, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέν με πρός σε. καὶ κατακληρονομήσει κύριος τὸν ἰούδαν τὴν μερίδα αὐτοῦ, ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἁγίαν, καὶ αἱρετιεῖ ἔτι τὴν ἱερουσαλήμ. εὐλαβείσθω πᾶσα σὰρξ ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἐξεγήγερται ἐκ νεφελῶν ἁγίων αὐτοῦ. Ca. 3

Καὶ ἔδειξέν μοι κύριος ἰησοῦν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν ἑστῶτα πρὸ προσώπου ἀγγέλου κυρίου. καὶ ὁ διάβολος εἱστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἀντικεῖσθαι αὐτῷ. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς τὸν διάβολον, ἐπιτιμήσαι κύριος ἐν σοὶ διάβολε, καὶ ἐπιτιμήσαι κύριος ἐν σοὶ ὁ ἐκλεξάμενος τὴν ἱερουσαλήμ. οὐχὶ οὗτος δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρός; καὶ ἰησοῦς ἦν ἐνδεδυμένος ἱμάτια ῥυπαρά. καὶ εἱστήκει πρὸ προσώπου τοῦ ἀγγέλου καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἑστηκότας πρὸ προσώπου αὐτοῦ λέγων, ἀφέλετε τὰ ἱμάτια τὰ ῥυπαρὰ ἀπ᾽ αὐτοῦ.

(Interlinear Latin:) & ecce angelus q̃ loq̃bat in me stabat: & alius angelus egrediebat in occursum ei. & ait ad eũ: curre & loquere ad adolescẽtẽ illũ dicẽs: frugifera hitabitur hierusalem a multitudie hoim & iumẽtoꝝ q̃ in medio eius: & ego ero illi dicit dñs murus ignis i circuitu. & in gliam ero in medio eius. o o fugite de terra aqlonis dicit dñs: qz de quattuor ventis celi cõgregabo vos dicit dñs: in sion saluamini q̃ hitatis filiam babylonis. qz hec dicit dñs omps: post gliam misit me ad gẽtes q̃ spoliauerũt vos: qz q̃ tangit vos q̃si tangens pupillã oculi eius: qz ecce ego infero manũ meã sup eos: & erunt prede his q̃ seruierant eis: & cognoscetis qz dñs omps misit me. letare & gaude filia sion: qz ecce ego venio & habitabo in medio tui dicit dñs. & cõfugient gẽtes multe ad dñm in die illa: & erũt ei in ppl̃m: & hitabo in medio tui: & scies q̃m dñs omps misit me ad te. & possidebit dñs iudam partem suam: sup terrã sctãm: & eliget adhuc hierusalem. timeat oĩs caro a facie dñi: qz surrexit de nubibus sctis suis. Et ostẽdit mihi dñs iesum sacdotẽ magnũ stãtẽ añ faciem angeli dñi. & diabolus stabat a dextris eius vt aduersaret ei. & dixit dñs ad diabolũ: increpet dñs in te diabole: & increpet dñs in te q̃ elegit hierusalem. nõne iste torris erutus de igne? & iesus erat indutus vestib⁹ sordidis. & stabat añ faciem angeli: & rñdit & ait ad eos q̃ stabãt añ faciem suam dicẽs: auferte vestimẽta sordida ab eo.

Luce. 10.a.

Trãſ.grc.lxx.cũ inter.lati. | Trãſla.B.Hie. | Tex.heb.zacha.iiij. | Pritiua.heb.

καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ ἐξῄρηκα τὰς ἀδικίας σου καὶ ἐνδύσατε αὐτὸν ποδήρη. καὶ εἶπεν, ἐπίθετε κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ περιέθηκαν κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ περιέβαλον αὐτὸν ἱμάτια, καὶ ὁ ἄγγελος κυρίου εἱστήκει, καὶ διεμαρτύρετο ὁ ἄγγελος κυρίου πρὸς ἰησοῦν λέγων. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐὰν ἐν ταῖς ὁδοῖς μου πορεύσῃ καὶ τὰ προστάγματά μου φυλάξῃς, σὺ διακρινεῖς τὸν οἶκόν μου, καὶ σὺ φυλάξεις τὴν αὐλήν μου καὶ δώσω σοι ἀναστρεφομένους ἀναμέσον τῶν ἑστηκότων τούτων. ἄκουε δὴ ἰησοῦ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας σὺ καὶ οἱ πλησίον σου οἱ καθήμενοι πρὸ προσώπου σου, διότι ἄνδρες τερατοσκόποι εἰσίν, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω τὸν δοῦλόν μου ἀνατολήν, διότι ὁ λίθος ὃν ἔδωκα πρὸ προσώπου ἰησοῦ ἐπὶ τὸν λίθον τὸν ἕνα ἑπτὰ ὀφθαλμοί εἰσιν. ἰδοὺ ἐγὼ ὀρύσσω βόθρον λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ψηλαφήσω πᾶσαν τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος παντοκράτωρ, συγκαλέσετε ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ὑποκάτω ἀμπέλου καὶ ὑποκάτω συκῆς. Ca. 4.

Καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ καὶ ἐξήγειρέ με ὃν τρόπον ὅταν ἐξεγείρεται ἄνθρωπος ἐξ ὕπνου αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρός με, τί σὺ βλέπεις; καὶ εἶπα, ἑώρακα, καὶ ἰδοὺ λυχνία χρυσῆ ὅλη, καὶ τὸ λαμπάδιον ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ λύχνοι ἐπάνω αὐτῆς. καὶ ἑπτὰ ἐπαρυστρίδες τοῖς ἑπτὰ λύχνοις τοῖς ἐπάνω αὐτῆς, καὶ δύο ἐλαῖαι ἐπάνω αὐτῆς, μία ἐκ δεξιῶν τοῦ λαμπαδίου αὐτῆς, καὶ μία ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἐπηρώτησα καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοὶ λέγων, τί ἐστι ταῦτα κύριε; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ καὶ εἶπε πρός με, οὐ γινώσκεις τί ἐστι ταῦτα; καὶ εἶπα, οὐχὶ κύριε. καὶ ἀπεκρίθη, καὶ εἶπε πρός με λέγων, οὗτος ὁ λόγος κυρίου πρὸς ζοροβάβελ λέγων,

(Interlinear Latin:) & dixit ad eũ: ecce abstuli iniqtates tuas & induite eũ veste talari. & dixit: imponite cidarim mũdam sup caput eius. & circũposuerũt cidarim mũdã sup caput eius: & circumdederũt eũ vestimẽtis: & angelus dñi stabat: & ptestabatur angelus dñi ad iesum dicẽs. hec dicit dñs omps: si in vijs meis ãbulaueris & pcepta mea custodieris: tu diiudicabis domũ meã: & tu custodies atriũ meũ & dabo tibi q̃ cõuersentur in medio stantiũ istoꝝ. audi iã iesu sacdos magne tu & pximi tui q̃ sedent añ faciem tuã: qz viri portẽtoꝝ spectatores sũt: qz ecce ego adduco seruũ meũ orientẽ: qz lapis quẽ dedi añ faciem iesu sup lapidẽ vnũ septẽ oculi sunt. ecce ego fodio foueã dicit dñs omps: & cõtrectabo oẽm iniqtatẽ terre illius in die vna. in die illa dicit dñs omps: cõuocabit vnusq̃sq; pximũ suũ subter vitem & subter ficũ. Et reuersus ẽ angelus q̃ loq̃bat in me & suscitauit me sicut cum suscitatur homo de somno suo. & dixit ad me: q̃d tu vides? & dixi: vidi: & ecce candelabrũ aureũ totũ: & lampas sup illud: & septẽ lucerne sup illud. & septẽ fusoria lucernaꝝ septẽ lucernis q̃ sup illud: & due oliue sup illud: vna a dextris lampadis ei⁹: & vna a sinistris. & iterrogaui & dixi ad angelũ q̃ loq̃batur in me dicẽs: q̃d sunt hec dñe? & respondit angelus q̃ loq̃bat in me & dixit ad me: nõ cognoscis q̃d sunt hec? & dixi: nõ dñe. & respõdit: & dixit ad me dicẽs: iste sermo domini ad zorobabel dicẽs:

Et dixit ad eum. Ecce abstuli a te iniquitatem tuam: & indui te mutatoriis: & dixit. Ponite cidarim mundã sup caput eius. Et posuerũt cidarim super caput eius mũdam: & induerũt eum vestib⁹. Et angelus dñi stabat: et cõtestabatur angelus domini iesum dicens. Hec dicit dñs exercituum. Si in viis meis ambulaueris & custodiã meã custodieris: tu quoq; iudicabis domũ meã: & custodies atria mea: & dabo tibi ambulantes de his qui nunc hic assistunt. Audi iesus sacerdos magne: tu & amici tui qui habitant corã te: qa viri portendẽtes sunt. Ecce enim ego adducã seruũ meũ orientem: quia ecce lapis quem dedi coram iesu: super lapidẽ vnũ septẽ oculi sunt. Et ecce ego celabo sculpturam eius ait dñs exercituum et auferam iniquitatem terre illius in die vna. In die illa dicit dominus exercituum vocabit vir amicum suum subter vineam & subter ficum. 4.

Et reuersus est angelus qui loq̃batur in me & suscitauit me q̃si virũ qui suscitatur de somno suo. Et dixit ad me. Quid tu vides? Et dixi. Vidi & ecce candelabrũ aureum totum: & lampas eius sup caput ipsius: & septẽ lucerne eius super illud: & septẽ infusoria lucernis que erant super caput eius: & due oliue super illud: vna a dextris lãpadis & vna a sinistris eius. Et respondi: & aio ad angelũ qui loquebatur in me dicẽs. Quid sunt hec dñe mi? Et respõdit angelus qui loq̃batur in me: & dixit ad me. Nunquid nescis qd sunt hec? Et dixi. Non dñe mi. Et respondit & ait ad me dicens. Hoc est verbum domini ad zorobabel dicens.

ויאמר אליו ראה העברתי מעליך עונך והלבש אתך מחלצות ואמר ישימו צניף טהור על ראשו וישימו הצניף הטהור על ראשו וילבשהו בגדים ומלאך יהוה עמד ויעד מלאך יהוה ביהושע לאמר כה אמר יהוה צבאות אם בדרכי תלך ואם את משמרתי תשמר וגם אתה תדין את ביתי וגם תשמר את חצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך הישבים לפניך כי אנשי מופת המה כי הנני מביא את עבדי צמח כי הנה האבן אשר נתתי לפני יהושע על אבן אחת שבעה עינים הנני מפתח פתחה נאם יהוה צבאות ומשתי את עון הארץ ההיא ביום אחד ביום ההוא נאם יהוה צבאות תקראו איש לרעהו אל תחת גפן ואל תחת תאנה

Cap. iiij.

וישב המלאך הדבר בי ויעירני כאיש אשר יעור משנתו ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגלה על ראשה ושבעה נרתיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על שמאלה ואען ואמר אל המלאך הדבר בי לאמר מה אלה אדני ויען המלאך הדבר בי ויאמר אלי הלוא ידעת מה המה אלה ואמר לא אדני ויען ויאמר אלי לאמר זה דבר יהוה אל זרבבל לאמר

לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר יהוה צבאות: מי אתה הר הגדול לפני זרבבל למישר והוציא את האבן הראשה תשאות חן חן לה: ויהי דבר יהוה אלי לאמר: ידי זרבבל יסדו הבית הזה וידיו תבצענה וידעת כי יהוה צבאות שלחני אליכם: כי מי בז ליום קטנות ושמחו וראו את האבן הבדיל ביד זרבבל שבעה אלה עיני יהוה המה משוטטים בכל הארץ: ואען ואמר אליו מה שני הזיתים האלה על ימין המנורה ועל שמאולה: ואען שנית ואמר אליו מה שתי שבלי הזיתים אשר ביד שני צנתרות הזהב המריקים מעליהם הזהב: ויאמר אלי לאמר הלוא ידעת מה המה אלה ואמר לא אדני: ויאמר אלה שני בני היצהר העמדים על אדון כל הארץ:

Cap. v.

ואשוב ואשא עיני ואראה והנה מגלה עפה: ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר אני ראה מגלה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה: ויאמר אלי זאת האלה היוצאת על פני כל הארץ כי כל הגנב מזה כמוה נקה וכל הנשבע מזה כמוה נקה: הוצאתיה נאם יהוה צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו: ויצא המלאך הדבר בי ויאמר אלי שא נא עיניך וראה מה היוצאת הזאת:

Non in exercitu nec in robore: sed & in spiritu meo dicit dominus exercituum. Quis tu mons magne coram zorobabel in planum? Et educet lapidem primarium: & exequabit gratiam gratie eius. Et factum est verbum domini ad me dicens. Manus zorobabel fundauerunt domum istam: & manus eius perficient eam: et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Quis enim despexit dies paruos? & letabuntur & videbunt lapidem stanneum in manu zorobabel. Septem sunt isti oculi domini qui discurrunt in vniuersam terram. Et respondi & dixi ad eum. Quid sunt due oliue iste ad dexteram candelabri & ad sinistram eius? & respondi secundo & dixi ad eum. Quid sunt due spice oliuarum que sunt iuxta duo rostra aurea in quibus sunt suffusoria ex auro? Et ait ad me dicens. Nunquid nescis quid sunt hec? & dixi. Non domine mi. Et dixit. Isti sunt duo filii olei qui assistunt dominatori vniuerse terre.

5.

ET conuersus sum: & leuaui oculos meos & vidi: & ecce volumen volans. Et dixit ad me. Quid tu vides? & dixi. Ecce ego video volumen volans: longitudo eius viginti cubitorum: & latitudo eius decem cubitorum: & dixit ad me. Hec est maledictio que egreditur super faciem omnis terre: quia omnis fur sicut ibi scriptum est iudicabitur: & omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur. Educam illud dicit dominus exercituum: & veniet ad domum furis & ad domum iurantis in nomine meo mendaciter: & commorabitur in medio domus eius & consumet eam: & ligna eius & lapides eius. Et egressus est angelus qui loquebatur in me: & dixit ad me. Leua oculos tuos & vide: quid est hoc quod egreditur.

οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλῃ οὐδὲ ἐν ἰσχύϊ, ἀλλ᾽ ἐν πνεύματί μου λέγει κύριος παντοκράτωρ. τίς εἶ σὺ τὸ ὄρος τὸ μέγα πρὸ προσώπου ζοροβάβελ τοῦ κατορθῶσαι; καὶ ἐξοίσω τὸν λίθον τῆς κληρονομίας ἰσότητα χάριτος χάριτα αὐτῆς. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων. αἱ χεῖρες ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέσουσιν αὐτόν, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέν με πρός σε, διότι τίς ἐξουδένωσεν ἡμέρας μικράς, καὶ χαρήσονται καὶ ὄψονται τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον ἐν χειρὶ ζοροβάβελ. ἑπτὰ οὗτοι ὀφθαλμοὶ κυρίου εἰσὶν οἱ ἐπιβλέποντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἀπεκρίθην, καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν. τί αἱ δύο ἐλαῖαι αἱ ἐκ δεξιῶν τῆς λυχνίας καὶ ἐξ εὐωνύμων; καὶ ἐπηρώτησα ἐκ δευτέρου καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν. τί οἱ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δύο μυξωτήρων τῶν χρυσῶν τῶν ἐπιχεόντων καὶ ἐπαναγόντων τὰς ἐπαρυστρίδας τὰς χρυσᾶς, καὶ εἶπεν πρός με, οὐκ οἶδας τί ἐστιν ταῦτα; καὶ εἶπον. οὐχὶ κύριε, καὶ εἶπεν. οὗτοί εἰσιν οἱ δύο υἱοὶ τῆς πιότητος οἱ παρεστήκασιν κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. C.5.

ΚΑὶ ἐπέστρεψα καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ δρέπανον πετόμενον, καὶ εἶπεν πρός με. τί σὺ ὁρᾷς; καὶ εἶπον. ἐγὼ ὁρῶ δρέπανον πετόμενον. μήκους πηχέων εἴκοσι, καὶ πλάτους πηχέων δέκα, καὶ εἶπεν πρός με. αὕτη ἡ ἀρὰ ἡ ἐκπορευομένη ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, διότι πᾶς ὁ κλέπτης ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται. καὶ πᾶς ὁ ἐπίορκος ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται, καὶ ἐξοίσω αὐτὸ λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ κλέπτου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ὀμνύοντος τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψευδεῖ, καὶ καταλύσει ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ συντελέσει αὐτόν, καὶ τὰ ξύλα αὐτοῦ, καὶ τοὺς λίθους αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ εἶπεν πρός με. ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἴδε τί τὸ ἐκπορευόμενον τοῦτο,

καὶ εἶπα, τί ἐστιν; καὶ εἶπεν, τοῦτο τὸ μέτρον τὸ ἐκπορευόμενον. καὶ εἶπεν, αὕτη ἐστὶν ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. καὶ ἰδοὺ τάλαντον μολίβδου ἐξαιρόμενον, καὶ ἰδοὺ γυνὴ μία ἐκάθητο ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου. καὶ εἶπεν, αὕτη ἐστὶν ἡ ἀνομία αὐτῶν. καὶ ἔρριψεν αὐτὴν εἰς μέσον τοῦ μέτρου καὶ ἔρριψεν τὸν λίθον τοῦ μολίβδου εἰς τὸ στόμα αὐτῆς. καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ δύο γυναῖκες ἐκπορευόμεναι, καὶ πνεῦμα ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν, καὶ αὗται εἶχον πτέρυγας ὡς πτέρυγας ἔποπος, καὶ ἀνέλαβον τὸ μέτρον ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί, ποῦ αὗται ἀποφέρουσιν τὸ μέτρον; καὶ εἶπεν πρός με, οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἰκίαν ἐν γῇ βαβυλῶνος, καὶ ἑτοιμάσαι, καὶ θήσουσιν αὐτὸ ἐκεῖ ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ. Ca.6.

ΚΑὶ ἐπέστρεψα καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τέσσαρα ἅρματα ἐκπορευόμενα ἐκ μέσου δύο ὀρέων, καὶ τὰ ὄρη ἦν ὄρη χαλκᾶ, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ πρώτῳ ἵπποι πυρροί, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ δευτέρῳ ἵπποι μέλανες, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ τρίτῳ ἵπποι λευκοί, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ τετάρτῳ ἵπποι ποικίλοι καὶ ψαροί, καὶ ἀπεκρίθην καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί, τί ἐστιν ταῦτα κύριε; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ εἶπεν, ταῦτά ἐστιν οἱ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ, οἱ ἐκπορεύονται παραστῆναι τῷ κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. ἐν ᾧ ἦσαν ἵπποι μέλανες, ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν βορρᾶ. καὶ οἱ λευκοί, ἐξεπορεύοντο ὄπισθεν αὐτῶν. καὶ οἱ ποικίλοι ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου. καὶ ψαροὶ ἐξεπορεύοντο, καὶ ἐπέβλεπον τοῦ περιοδεῦσαι τὴν γῆν. καὶ εἶπεν, πορεύεσθε καὶ περιοδεύσατε τὴν γῆν. καὶ περιώδευσαν τὴν γῆν, καὶ ἀνεβόησεν καὶ ἐλάλησεν

et dixi. Quid nam est? & ait. Hec est amphora egrediens: & dixit. Hic est oculus eorum in vniuersa terra. Et ecce talentum plumbi portabatur: & ecce mulier vna sedens in medio amphore: & dixit. Hec est impietas. Et proiecit eam in medio amphore: & misit massam plumbeam in os eius. Et leuaui oculos meos & vidi: & ecce due mulieres egredientes: & spiritus in alis earum: et habebant alas quasi alas milui. Et leuauerunt amphoram inter terram et celum. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quo iste deferunt amphoram? & dixit ad me. Vt edificetur ei domus in terra sennaar: & stabiliatur & ponatur ibi super basem suam.

6.

ET conuersus sum: & leuaui oculos meos & vidi: & ecce quattuor quadrige egredientes de medio duorum montium: & montes: montes erei. In quadriga prima equi ruffi: in quadriga secunda equi nigri: in quadriga tertia equi albi: & in quadriga quarta equi varii & fortes. Et respondi: & dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quid sunt hec domine mi? & respondit angelus & ait ad me. Isti sunt quattuor venti celi qui egrediuntur vt stent coram dominatore omnis terre. In qua erant equi nigri egrediebantur in terram aquilonis: & albi egressi sunt post eos: & varii egressi sunt ad terram austri. Qui autem erant robustissimi: exierunt & querebant ire & discurrere per omnem terram & dixit. Ite & perambulate terram: & perambulauerunt terram. & vocauit me: & locutus est

ואמר מה היא ויאמר זאת האיפה היוצאת ויאמר זאת עינם בכל הארץ: והנה ככר עפרת נשאת וזאת אשה אחת יושבת בתוך האיפה: ויאמר זאת הרשעה וישלך אתה אל תוך האיפה וישלך את אבן העפרת אל פיה: ואשא עיני וארא והנה שתים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפים ככנפי החסידה ותשנה את האיפה בין הארץ ובין השמים: ואמר אל המלאך הדבר בי אנה המה מולכות את האיפה: ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער והוכן והניחה שם על מכנתה:

Cap. vj.

ואשוב ואשא עיני ואראה והנה ארבע מרכבות יוצאות מבין שני ההרים וההרים הרי נחשת: במרכבה הראשנה סוסים אדמים ובמרכבה השנית סוסים שחרים: ובמרכבה השלשית סוסים לבנים ובמרכבה הרבעית סוסים ברדים אמצים: ואען ואמר אל המלאך הדבר בי מה אלה אדני: ויען המלאך ויאמר אלי אלה ארבע רוחות השמים יוצאות מהתיצב על אדון כל הארץ: אשר בה הסוסים השחרים יצאים אל ארץ צפון והלבנים יצאו אל אחריהם והברדים יצאו אל ארץ התימן: והאמצים יצאו ויבקשו ללכת להתהלך בארץ ויאמר לכו התהלכו בארץ ותתהלכנה בארץ: ויזעק אתי וידבר

אֵלַי לֵאמֹר רְאֵה הַיּוֹצְאִים
אֶל־אֶרֶץ צָפוֹן הֵנִיחוּ אֶת־רוּחִי
בְּאֶרֶץ צָפוֹן׃ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי
לֵאמֹר׃ לָקוֹחַ מֵאֵת הַגּוֹלָה מֵחֶלְדַּי
וּמֵאֵת טוֹבִיָּה וּמֵאֵת יְדַעְיָה וּבָאתָ
אַתָּה בַּיּוֹם הַהוּא וּבָאתָ בֵּית
יֹאשִׁיָּה בֶן־צְפַנְיָה אֲשֶׁר־בָּאוּ מִבָּבֶל׃
וְלָקַחְתָּ כֶסֶף־וְזָהָב וְעָשִׂיתָ עֲטָרוֹת
וְשַׂמְתָּ בְּרֹאשׁ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל׃ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר
הִנֵּה־אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ וּמִתַּחְתָּיו
יִצְמָח וּבָנָה אֶת־הֵיכַל יְהוָה׃ וְהוּא
יִבְנֶה אֶת־הֵיכַל יְהוָה וְהוּא־יִשָּׂא
הוֹד וְיָשַׁב וּמָשַׁל עַל־כִּסְאוֹ וְהָיָה
כֹהֵן עַל־כִּסְאוֹ וַעֲצַת שָׁלוֹם תִּהְיֶה
בֵּין שְׁנֵיהֶם׃ וְהָעֲטָרֹת תִּהְיֶה
לְחֵלֶם וּלְטוֹבִיָּה וְלִידַעְיָה וּלְחֵן בֶּן־
צְפַנְיָה לְזִכָּרוֹן בְּהֵיכַל יְהוָה׃
וּרְחוֹקִים יָבֹאוּ וּבָנוּ בְּהֵיכַל יְהוָה
וִידַעְתֶּם כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי
אֲלֵיכֶם וְהָיָה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּן
בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

Cap. vij.

וַיְהִי בִּשְׁנַת אַרְבַּע
לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ הָיָה דְבַר־יְהוָה
אֶל־זְכַרְיָה בְּאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ
הַתְּשִׁעִי בְּכִסְלֵו׃ וַיִּשְׁלַח בֵּית־אֵל
שַׂרְאֶצֶר וְרֶגֶם מֶלֶךְ וַאֲנָשָׁיו לְחַלּוֹת
אֶת־פְּנֵי יְהוָה׃ לֵאמֹר אֶל־הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר לְבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת וְאֶל
הַנְּבִיאִים לֵאמֹר הַאֶבְכֶּה בַּחֹדֶשׁ
הַחֲמִשִׁי הִנָּזֵר כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי זֶה
כַּמֶּה שָׁנִים׃ וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת
אֵלַי לֵאמֹר׃ אֱמֹר אֶל־כָּל־עַם
הָאָרֶץ וְאֶל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר כִּי־
צַמְתֶּם וְסָפוֹד בַּחֲמִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי וְזֶה

ad me dicens. Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis. Et factum est verbum domini ad me dicens. Sume a transmigratione ab oldai & a tobia & ab idaia: & venies tu in die illa & intrabis in domum iosie filii sophonie qui venerunt de babylone: & sumes aurum & argentum: & facies coronas & pones in capite iesu filii iosedech sacerdotis magni: & loqueris ad eum dicens. Hec ait dominus exercituum dicens. Ecce vir oriens nomen eius. Et subter eum orietur & edificabit templum domino: & ipse extruet templum domino: & ipse portabit gloriam & sedebit & dominabitur super solio suo & erit sacerdos super solio suo: & consilium pacis erit inter illos duos. Et corone erunt helem & tobie & idaie & hen filio sophonie memoriale in templo domini. Et qui procul sunt venient & edificabunt in templo domini: & scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc: si auditu audieritis vocem domini dei vestri.

7.

Et factum est in anno quarto darii regis factum est verbum domini ad zachariam in quarta mensis noni qui est casleu. Et miserunt ad domum dei sarasar & rogomelech & viri qui erant cum eis ad precandum faciem domini vt dicerent sacerdotibus domus domini exercituum & prophetis loquentes. Nunquid flendum est mihi in quinto mense: vel sanctificare me debeo sicut feci iam multis annis? Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens. Loquere ad omnem populum terre & ad sacerdotes dicens. Cum ieiunaretis & plangeretis in quinto & septimo per hos

πρός με λέγων, ἰδοὺ οἱ ἐκπορευόμενοι ἐπὶ γῆν βορρᾶ, ἀνέπαυσαν τὸν θυμόν μου ἐπὶ γῆν βορρᾶ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, λάβε τὰ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ παρὰ τῶν χρησίμων αὐτῆς, καὶ παρὰ τῶν ἐπεγνωκότων αὐτήν, καὶ εἰσελεύσῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὸν οἶκον Ἰωσίου τοῦ σοφονίου τοῦ ἥκοντος ἐκ Βαβυλῶνος, καὶ λήψῃ ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ ποιήσεις στεφάνους καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ· ἰδοὺ ἀνήρ, ἀνατολὴ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ καὶ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον κυρίου. καὶ αὐτὸς λήψεται ἀρετὴν καὶ καθίεται καὶ κατάρξει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, καὶ βουλὴ εἰρηνικὴ ἔσται ἀναμέσον ἀμφοτέρων. ὁ δὲ στέφανος ἔσται τοῖς ὑπομένουσι καὶ τοῖς χρησίμοις αὐτῆς καὶ τοῖς ἐπεγνωκόσιν αὐτήν, καὶ εἰς χάριτα τοῖς υἱοῖς σοφονίου, καὶ εἰς ψαλμὸν ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ οἱ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἥξουσι καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ γνώσεσθε διότι κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἔσται ἐὰν εἰσακούοντες εἰσακούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

Ca. 7.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν τετράδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου ὅς ἐστι χασλεῦ. καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς Βαιθὴλ, σαρασὰρ καὶ ῥογὸμ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐξιλάσασθαι τὸν κύριον λέγων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου παντοκράτορος καὶ πρὸς τοὺς προφήτας λέγων, εἰσελήλυθεν ὧδε ἐν τῷ πέμπτῳ μηνὶ τὸ ἁγίασμα καθότι ἐποίησα ἤδη ἱκανὰ ἔτη. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου τῶν δυνάμεων πρός με λέγων, εἰπὸν πρὸς ἅπαντα τὸν λαὸν τῆς γῆς καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς λέγων, ἐὰν νηστεύσητε ἢ κόψησθε ἐν ταῖς πέμπταις ἢ ἐν ταῖς ἑβδόμαις καὶ ἰδοὺ

ἑβδομήκοντα ἔτη, μὴ νηστείαν νενηστεύκατέ μοι; καὶ ἐὰν φάγητε ἢ πίητε, οὐχ ὑμεῖς ἐσθίετε καὶ ὑμεῖς πίνετε; οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μου εἰσὶν οὓς ἐλάλησεν κύριος ἐν χερσὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν, ὅτε ἦν Ἱερουσαλὴμ κατοικουμένη καὶ εὐθηνοῦσα καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς κυκλόθεν καὶ ἡ ὀρεινὴ καὶ ἡ πεδινὴ κατῳκεῖτο; καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν λέγων, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ λέγων, κρίμα δίκαιον κρίνατε, καὶ ἔλεον καὶ οἰκτιρμὸν ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ χήραν καὶ ὀρφανὸν καὶ προσήλυτον καὶ πένητα μὴ καταδυναστεύετε. καὶ κακίαν ἕκαστος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μὴ μνησικακείτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. καὶ ἠπείθησαν τοῦ προσέχειν καὶ ἔδωκαν νῶτον παραφρονοῦντα, καὶ τὰ ὦτα αὐτῶν ἐβάρυναν τοῦ μὴ εἰσακούειν, καὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἔταξαν ἀπειθῆ τοῦ μὴ εἰσακούειν τοῦ νόμου μου καὶ τοὺς λόγους οὓς ἐξαπέστειλε κύριος παντοκράτωρ ἐν πνεύματι αὐτοῦ ἐν χερσὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν· καὶ ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη παρὰ κυρίου παντοκράτορος. καὶ ἔσται ὃν τρόπον εἶπον καὶ οὐκ εἰσήκουσαν αὐτοῦ, οὕτως κεκράξονται καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω αὐτῶν, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἃ οὐκ ἔγνωσαν, καὶ ἡ γῆ ἀφανισθήσεται ὄπισθεν αὐτῶν ἐκ διοδεύοντος καὶ ἐξ ἀναστρέφοντος, καὶ ἔταξαν γῆν τὴν ἐκλεκτὴν εἰς ἀφανισμόν.

Ca. 8.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου παντοκράτορος λέγων, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐζήλωκα τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Σιὼν ζῆλον μέγαν καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐζήλωσα αὐτήν. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐπέστρεψα ἐπὶ Σιὼν καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ Ἱερουσαλὴμ, καὶ κληθήσεται ἡ Ἱερουσαλὴμ πόλις ἀληθινή, καὶ τὸ ὄρος κυρίου παντοκράτορος ὄρος ἅγιον. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἔτι καθήσονται πρεσβύτεροι καὶ πρεσβύτεραι ἐν ταῖς πλατείαις Ἱερουσαλὴμ ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀπὸ πλήθους ἡμερῶν, καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως πλησθήσονται

septuaginta annos nunquid ieiunium ieiunastis mihi? Et cum comedistis & bibistis nunquid non vobis comedistis & vobismetipsis bibistis? Nunquid non hec sunt verba mea que locutus est dominus in manu prophetarum priorum cum adhuc hierusalem habitaretur & esset opulenta: & ipsa & vrbes in circuitu eius: & ad austrum & in campestribus habitaretur. Et factum est verbum domini ad zachariam dicens. Hec ait dominus exercituum dicens. Iudicium verum iudicate: & misericordiam & miserationes facite vnusquisque cum fratre suo. Et viduam & pupillum & aduenam & pauperem nolite calumniari: & malum vir fratri suo non cogitet in corde suo. Et noluerunt attendere & auerterunt scapulam recedentes: & aures suas aggrauauerunt ne audirent: & cor suum posuerunt vt adamantem ne audirent legem & verba que misit dominus exercituum in spiritu suo sancto per manum prophetarum priorum. Et facta est indignatio magna a domino exercituum. Et factum est sicut locutus est & non audierunt: sic clamabunt & non exaudiam dicit dominus exercituum. Et dispersi eos per omnia regna que nesciunt: & terra desolata est ab eis: eo quod non esset transiens & reuertens: & posuerunt terram desiderabilem in desertum.

8.

Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens. Hec dicit dominus exercituum. Zelatus sum sion zelo magno: & indignatione magna zelatus sum eam. Hec dicit dominus exercituum. Reuersus sum ad sion & habitabo in medio hierusalem. Et vocabitur hierusalem ciuitas veritatis: & mons domini exercituum: mons sanctificatus. Hec dicit dominus exercituum. Adhuc habitabunt senes & anus in plateis hierusalem & viri baculus in manu eius pre multitudine dierum. Et platee ciuitatis complebuntur

שִׁבְעִים שָׁנָה הֲצוֹם צַמְתֻּנִי אָנִי׃
וְכִי תֹאכְלוּ וְכִי תִשְׁתּוּ הֲלוֹא אַתֶּם
הָאֹכְלִים וְאַתֶּם הַשֹּׁתִים׃ הֲלוֹא
אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר קָרָא יְהוָה
בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים בִּהְיוֹת
יְרוּשָׁלַםִ יֹשֶׁבֶת וּשְׁלֵוָה וְעָרֶיהָ
סְבִיבֹתֶיהָ וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה יֹשֵׁב׃
וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָה לֵאמֹר׃
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר
מִשְׁפַּט אֱמֶת שְׁפֹטוּ וְחֶסֶד וְרַחֲמִים
עֲשׂוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו׃ וְאַלְמָנָה
וְיָתוֹם גֵּר וְעָנִי אַל־תַּעֲשֹׁקוּ וְרָעַת
אִישׁ אָחִיו אַל־תַּחְשְׁבוּ בִּלְבַבְכֶם׃
וַיְמָאֲנוּ לְהַקְשִׁיב וַיִּתְּנוּ כָתֵף סֹרָרֶת
וְאָזְנֵיהֶם הִכְבִּידוּ מִשְּׁמוֹעַ׃ וְלִבָּם שָׂמוּ
שָׁמִיר מִשְּׁמוֹעַ אֶת־הַתּוֹרָה וְאֶת
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה צְבָאוֹת
בְּרוּחוֹ בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים
וַיְהִי קֶצֶף גָּדוֹל מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת׃
וַיְהִי כַאֲשֶׁר קָרָא וְלֹא שָׁמֵעוּ
כֵּן יִקְרְאוּ וְלֹא אֶשְׁמָע אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת׃ וְאֵסָעֲרֵם עַל כָּל־הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם וְהָאָרֶץ נָשַׁמָּה
אַחֲרֵיהֶם מֵעֹבֵר וּמִשָּׁב וַיָּשִׂימוּ
אֶרֶץ־חֶמְדָּה לְשַׁמָּה׃

Cap. viij.

וַיְהִי דְּבַר יְהוָה צְבָאוֹת אֵלַי
לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
קִנֵּאתִי לְצִיּוֹן קִנְאָה גְדוֹלָה
וְחֵמָה גְדוֹלָה קִנֵּאתִי לָהּ׃ כֹּה
אָמַר יְהוָה שַׁבְתִּי אֶל־צִיּוֹן וְשָׁכַנְתִּי
בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלָםִ וְנִקְרְאָה יְרוּשָׁלַםִ
עִיר־הָאֱמֶת וְהַר־יְהוָה צְבָאוֹת הַר
הַקֹּדֶשׁ׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
עֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחֹבוֹת
יְרוּשָׁלָםִ וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ
מֵרֹב יָמִים׃ וּרְחֹבוֹת הָעִיר יִמָּלְאוּ

ילדים וילדות משחקים ברחבתיה:
כה אמר יהוה צבאות כי
יפלא בעיני שארית העם הזה
בימים ההם גם בעיני יפלא
נאם יהוה צבאות: כה אמר
יהוה צבאות הנני מושיע את
עמי מארץ מזרח ומארץ מבוא
השמש: והבאתי אתם ושכנו
בתוך ירושלם והיו לי לעם
ואני אהיה להם לאלהים באמת
ובצדקה: כה אמר יהוה צבאות
תחזקנה ידיכם השמעים בימים
האלה את הדברים האלה
מפי הנביאים אשר ביום יסד
בית יהוה צבאות ההיכל להבנות:
כי לפני הימים ההם שכר
האדם לא נהיה ושכר הבהמה
איננה וליוצא ולבא אין שלום
מן הצר ואשלח את כל האדם
איש ברעהו: ועתה לא כימים
הראשנים אני לשארית העם
הזה נאם יהוה צבאות: כי זרע
השלום הגפן תתן פריה והארץ
תתן את יבולה והשמים יתנו
טלם והנחלתי את שארית
העם הזה את כל אלה: והיה
כאשר הייתם קללה בגוים
בית יהודה ובית ישראל כן
אושיע אתכם והייתם ברכה
אל תיראו תחזקנה ידיכם: כי
כה אמר יהוה צבאות כאשר
זממתי להרע לכם בהקציף
אבתיכם אתי אמר יהוה
צבאות ולא נחמתי: כן שבתי
זממתי בימים האלה להיטיב
את ירושלם ואת בית יהודה

infantibus: & puellis ludentibus in plateis eius. Hec dicit dominus exercituū. Si videbitur difficile in oculis reliquiarum populi huius in dieb⁹ illis: nunqd in oculis meis difficile erit dicit dominus exercituum? Hec dicit dominus exercituum. Ecce ego saluabo populū meum de terra orientis & de terra occasus solis: & adducā eos: & habitabunt in medio hierusalem: & erunt mihi in populum & ego ero eis in deum in veritate & in iusticia. Hec dicit dominus exercituum. Confortētur manus vestre qui auditis in his dieb⁹ sermōes istos per os prophetarū: in die quo fundata est domus dñi exercituum: vt templū edificaretur. Siquidem ante dies illos merces hominum nō erat: nec merces iumentorū erat neqꝫ introeunti neqꝫ exeunti erat pax pre tribulatiōe: & dimisi omnes homines vnūquēqꝫ cōtra pximū suū. Nunc aūt nō iuxta dies priores ego faciam reliquiis populi huius dicit dominus exercituum: sed semen pacis erit. Vinea dabit fructum suum: & terra dabit germen suum. Et celi dabunt rorem suum: & possidere faciam reliquias populi huius vniuersa hec. Et erit sicut eratis maledictio in gentibus domus iuda & domus israel: sic saluabo vos & eritis benedictio. Nolite timere. Confortentur manus vře: quia hec dicit dñs exercituū. Sicut cogitaui vt affligerem vos cū ad iracundiā puocassent patres vestri me: dicit dñs & nō sum misertus: sic conuersus cogitaui in diebus istis vt benefaciam domui iuda & hierusalem.

pueris τ puellis ludentib⁹ in plateis
παιδαρίων καὶ κορασίων παιζόντων ἐν ταῖς πλατεί-
eius. hec dicit dñs omps: si
αις αὐτῆς. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, εἰ
impossibile erit corā reliquijs ppli hu-
ἀδυνατήσει ἐνώπιον τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ του-
ius in dieb⁹ illis: nunqd τ coram me
του ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιον ἐμοῦ
impossibile erit dicit dñs omps? hec dicit
ἀδυνατήσει λέγει κύριος παντοκράτωρ; τάδε λέγει
dñs omps: ecce ego saluabo pplm
κύριος παντοκράτωρ, ἰδοὺ ἐγὼ ἀνασώσω τὸν λαόν
meū de terra orientis τ de terra occidētis: τ ad
μου ἀπὸ γῆς ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ γῆς δυσμῶν, καὶ εἰ-
ducā eos τ hitabunt in medio hierusa-
σάξω αὐτοὺς καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν μέσῳ ἱερουσα-
lem: τ erunt mihi in pplm: τ ego ero eis
λήμ, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐ-
in deū in veritate τ in iusticia. hec di-
τοῖς εἰς θεὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ. τάδε λέ-
cit dñs omps: confortentur manus
γει κύριος παντοκράτωρ, κατισχυέτωσαν αἱ χεῖρες
vře q auditis in dieb⁹ his smo
ὑμῶν τῶν ἀκουόντων ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τοὺς λό-
nes istos ex ore pphetaꝝ: ex q̃ die
γους τούτους ἐκ στόματος τῶν προφητῶν, ἀφ᾽ ἧς ἡμέ-
fundata est dom⁹ dñi oipotentis τ
ρας τεθεμελίωται ὁ οἶκος κυρίου παντοκράτορος καὶ ὁ
tēplū ex q edificatū est. qr añ dies illos
ναὸς ἀφ᾽ οὗ ᾠκοδόμηται. διότι πρὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων
merces hoim nō erit in lucrū: τ merces
ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἔσται εἰς ὄνησιν, καὶ ὁ μισθὸς
iumētoꝝ nō subsistet. τ egredienti τ
τῶν κτηνῶν οὐχ ὑπάρξει. καὶ τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ
ingredienti non erit pax pre tribulatiōe. τ
εἰσπορευομένῳ οὐκ ἔσται εἰρήνη ἀπὸ τῆς θλίψεως. καὶ
emittam oēs hoies vnūquēqꝫ ad
ἐξαποστελῶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἕκαστον ἐπὶ τὸν
pximū suum. τ nūc nō iuxta dies q an
πλησίον αὐτοῦ. καὶ νῦν οὐ κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμ-
fuerunt ego facio reliquis ppli huius
προσθεν ἐγὼ ποιῶ τοῖς καταλοίποις τοῦ λαοῦ τούτου
dicit dñs omps: sed mōstrabo pacē. vi-
λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἀλλ᾽ δείξω εἰρήνην. ἡ ἄμ-
nea dabit fructū suum: τ terra dabit
πελος δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ
germina sua: τ celum dabit rorem su
γεννήματα αὐτῆς, καὶ ὁ οὐρανὸς δώσει τὴν δρόσον αὐ-
um: τ possidere faciam reliquis popu
τοῦ, καὶ κατακληρονομήσω τοῖς καταλοίποις τοῦ λα-
li mei oia hec. τ erit sicut eratis in ma
οῦ μου πάντα ταῦτα. καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἦτε ἐν κα-
ledictiōe gentib⁹ dom⁹ iuda τ dom⁹ israel.
τάρᾳ τοῖς ἔθνεσιν ὁ οἶκος ἰούδα καὶ ὁ οἶκος ἰσραήλ.
sic saluabo vos: τ eritis in bñdictiōe. cōfidite
οὕτως διασώσω ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε ἐν εὐλογίᾳ. θαρσεῖτε
τ cōfortamini in manib⁹ vřis: qr hec dicit
καὶ κατισχύετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν, διότι τάδε λέγει
dñs omps. sicut cogitaui vt affligerē
κύριος παντοκράτωρ. ὃν τρόπον διενοήθην τοῦ κακῶσαι
vos cum puocassēt ad irā me pres vři dicit
ὑμᾶς ἐν τῷ παροργίσαι με τοὺς πατέρας ὑμῶν λέγει
dñs omps. τ nō me penituit. sic parat⁹
κύριος παντοκράτωρ. καὶ οὐ μετενόησα. οὕτως παρα-
sum τ cogitaui in diebus istis:
τέταγμαι καὶ διανενόημαι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις,
vt bene facerem hierusalem τ domui iuda:
τοῦ καλῶς ποιῆσαι τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν οἶκον ἰούδα,

cōfidite: isti sunt smōes quos fecistis. loquimini
θαρσεῖτε, οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι οὓς ποιήσετε. λαλεῖτε
veritatē vnusqsqꝫ ad pximū suum: τ iudiciū pa
ἀλήθειαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ κρίμα εἰ-
cificū τ iustum iudicate in portis vřis. τ
ρηνικὸν καὶ δίκαιον κρίνατε ἐν ταῖς πύλαις ὑμῶν. καὶ
vnusqsqꝫ malū pximi sui nō cogitetis in
ἕκαστος τὴν κακίαν τοῦ πλησίον αὐτοῦ μὴ λογίζεσθε ἐν
cordibus vřis: τ iuramētū mēdax nō diligatis:
ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ὅρκον ψευδῆ μὴ ἀγαπᾶτε,
qr hec oia odi dicit dñs omps.
διότι ταῦτα πάντα ἐμίσησα λέγει κύριος παντοκρά-
τ fact⁹ est smo dñi oipotentis ad me
τωρ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου παντοκράτορος πρός με
dicens: hec dicit dñs omps: ieiuniū quar
λέγων, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, νηστεία ἡ τε-
tum: τ ieiuniū quintū: τ ieiuniū septimū τ
τάρτη, καὶ νηστεία ἡ πέμπτη, καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμη καὶ
ieiuniū decimū erunt domui iuda in gaudiū τ in
νηστεία ἡ δεκάτη ἔσονται τῷ οἴκῳ ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς
leticiam τ in festiuitates bonas. τ letabimini
εὐφροσύνην καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθάς. καὶ εὐφρανθήσεσθε
τ veritatē τ pacem diligite. hec dicit
καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀγαπήσατε. τάδε λέγει
dñs omps: adhuc venient ppli multi τ ha-
κύριος παντοκράτωρ, ἔτι ἥξουσιν λαοὶ πολλοὶ καὶ κα-
bitantes ciuitates multas. τ cōgregabunt q habi
τοικοῦντες πόλεις πολλάς. καὶ συνελεύσονται κατοι-
tant ciuitates in vnā ciuitatē dicentes: eamus
κοῦντες πόλεις εἰς μίαν πόλιν λέγοντες, πορευθῶμεν
vt depcemur faciem dñi: τ q̃ramus fa-
δεηθῆναι τοῦ προσώπου κυρίου, καὶ ἐκζητῆσαι τὸ πρό-
ciem dñi oipotentis: vadam τ ego.
σωπον κυρίου παντοκράτορος, πορεύσομαι καὶ ἐγώ.
τ venient ppli multi τ gētes multe et querāt
καὶ ἥξουσιν λαοὶ πολλοὶ καὶ ἔθνη πολλὰ ἐκζητῆσαι τὸ
faciem dñi oipotentis in hierusalem. τ
πρόσωπον κυρίου παντοκράτορος ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ
vt depcentur faciem dñi. hec dicit do
τοῦ ἐξιλάσασθαι τὸ πρόσωπον κυρίου. τάδε λέγει κύ-
min⁹ omps: in dieb⁹ illis si appre
ριος παντοκράτωρ, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐὰν ἐπι-
henderint decē viri de oibus linguis gētiū.
λάβωνται δέκα ἄνδρες ἐκ πασῶν τῶν γλωσσῶν ἐθνῶν.
τ tenuerint fimbriam vni⁹ hois iudei
καὶ ἐπιλάβωνται τοῦ κρασπέδου ἑνὸς ἀνδρὸς ἰουδαίου
dicētes: ibimus tecum: qr audiuim⁹ qd
λέγοντες, πορευσόμεθα μετὰ σοῦ, διότι ἀκηκόαμεν ὅτι
deus vobiscū est.
ὁ θεὸς μεθ᾽ ὑμῶν ἐστιν.

Ca. 9.

Assumptio verbi dñi in terra sedrach τ damasci
Λῆμμα λόγου κυρίου ἐν γῇ σεδρὰχ καὶ δαμα-
sacrificiū eius: qr dñs respicit hoies τ
σκοῦ θυσία αὐτοῦ, διότι κύριος ἐφορᾷ ἀνθρώπους καὶ
oēs tribus israel. τ emath in finib⁹
πάσας τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἡμὰθ ἐν τοῖς ὁρίοις
eius: tyrus τ sidon: qm sapiētes fuerūt nimis:
αὐτῆς, τύρος καὶ σιδών, διότι κατεφρόνησαν σφόδρα,
τ edificauit tyrus munitionē sibi τ thesaurizauit
καὶ ᾠκοδόμησεν τύρος ὀχύρωμα ἑαυτῇ καὶ ἐθησαύρισεν
argentū q̃si puluerē: τ cōgregauit aurū vt lutū
ἀργύριον ὡς χοῦν, καὶ συνήγαγεν χρυσίον ὡς πηλὸν
viaꝝ. ppterea dñs possidebit eam τ pcuti-
ὁδῶν. διὰ τοῦτο κύριος κληρονομήσει αὐτὴν καὶ πατά-
et in mari fortitudinē ei⁹ τ ipa in igne cōcre
ξει εἰς θάλασσαν δύναμιν αὐτῆς καὶ αὐτὴ ἐν πυρὶ κατα-
mabitur: videbit ascalon
ναλωθήσεται, ὄψεται ἀσκαλὼν

Ephe. 4.b.

Nolite timere. Hec sunt ergo verba: que facietis. Loquimini veritatem vnusquisqꝫ cum proximo suo. Veritatē & iudiciū pacis iudicate in portis vestris: & vnusquisqꝫ malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris: & iuramentum mendax ne diligatis. Oīa enim hec sunt que odi dicit dominus. Et factum est verbū domini exercituum ad me dicens. Hec dicit dñs exercituum. Ieiunium quarti: & ieiunium quinti: & ieiunium septimi: & ieiunium decimi erit domui iude in gaudium & in leticiam & in solēnitates preclaras. Veritatē tantū & pacem diligite. Hec dicit dñs exercituum. Vsqꝫ quo veniant populi & habitent in ciuitatibus multis & vadant habitatores vnus ad alterum dicētes. Eamus & deprecemur faciem domini: & queramus dominū exercituū. Vadam etiam ego. Et venient populi multi: & gentes robuste ad querendū dñm exercituū in hierusalem: & deprecandam faciem domini. Hec dicit dñs exercituum. In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gētium & apprehendent fimbriam viri iudei dicētes: ibimus vobiscum. Audiuimus enim qm̄ deus vobiscū est.

9.

Onus verbi domini in terra adrach & damasci requiei eius: quia dñi est oculus hominis & omniū tribuū israel. Emath quoqꝫ in terminis eius & tyrus & sydō. Assumpserūt quippe sibi sapientiā valde. Et edificauit tyrus munitionē suā: & coaceruauit argentū q̄si humū: & aurū vt lutū platearum. Ecce dñs possidebit eā & pcutiet in mari fortitudinē ei⁹ & hec igni deuorabitur. Videbit ascalon

אל תיראו: אלה הדברים אשר
תעשו דברו אמת איש את
רעהו אמת ומשפט שלום שפטו
בשעריכם: ואיש את רעת
רעהו אל תחשבו בלבבכם
ושבעת שקר אל תאהבו כי את
כל אלה אשר שנאתי נאם יהוה:
ויהי דבר יהוה צבאות אלי
לאמר: כה אמר יהוה צבאות
צום הרביעי וצום החמישי
וצום השביעי וצום העשירי
יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה
ולמעדים טובים והאמת והשלום
אהבו: כה אמר יהוה צבאות
עד אשר יבאו עמים וישבי
ערים רבות: והלכו ישבי אחת
אל אחת לאמר נלכה הלוך
לחלות את פני יהוה ולבקש
את יהוה צבאות אלכה גם אני:
ובאו עמים רבים וגוים עצומים
לבקש את יהוה צבאות בירושלם
ולחלות את פני יהוה: כה אמר
יהוה צבאות בימים ההמה
אשר יחזיקו עשרה אנשים
מכל לשנות הגוים והחזיקו
בכנף איש יהודי לאמר נלכה
עמכם כי שמענו אלהים עמכם:

Cap. ix.

משא דבר יהוה
בארץ חדרך ודמשק מנחתו
כי ליהוה עין אדם וכל שבטי
ישראל: וגם חמת תגבל בה
צר וצידון כי חכמה מאד: ותבן
צר מצור לה ותצבר כסף כעפר
וחרוץ כטיט חוצות: הנה אדני
יורשנה והכה בים חילה והיא
באש תאכל: תרא אשקלון

ותירא עזה ותחיל מאד ועקרון
כי הוביש מבטה ואבד מלך
מעזה ואשקלון לא תשב וישב
ממזר באשדוד והכרתי גאון
פלשתים והסרתי דמיו מפיו
ושקציו מבין שניו ונשאר גם
הוא לאלהינו והיה כאלף
ביהודה ועקרון כיבוסי וחניתי
לביתי מצבה מעבר ומשב ולא
יעבר עליהם עוד נגש כי עתה
ראיתי בעיני גילי מאד בת ציון
הריעי בת ירושלם הנה מלכך
יבוא לך צדיק ונושע הוא עני
ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות
והכרתי רכב מאפרים וסוס
מירושלם ונכרתה קשת מלחמה
ודבר שלום לגוים ומשלו מים
עד ים ומנהר עד אפסי ארץ גם
את בדם בריתך שלחתי אסיריך
מבור אין מים בו שובו לבצרון
אסירי התקוה גם היום מגיד
משנה אשיב לך כי דרכתי לי
יהודה קשת מלאתי אפרים
ועוררתי בניך ציון על בניך יון
ושמתיך כחרב גבור ויהוה עליהם
יראה ויצא כברק חצו ואדני
יהוה בשופר יתקע והלך בסערות
תימן יהוה צבאות יגן עליהם
ואכלו וכבשו אבני קלע ושתו
המו כמו יין ומלאו כמזרק
כזוית מזבח והושיעם יהוה
אלהיהם ביום ההוא כצאן עמו
כי אבני נזר מתנוססות על
אדמתו כי מה טובו ומה יפיו
דגן בחורים ותירוש ינובב
בתולות

ירא חול · יבש נבט · ישב · מזר כרת · גאה סור · פה · שאר · חנה · צבא שוב · עבר נגש · ראה גיל · רוע · בוא צדק · ישע ענה · חמר · כרת · שלם · ברת אסר · קוה נגד · שנה שוב · שום גבר · ראה · שפר תקע · ימן גנן · שתה · המה זרק · זוה זבח · ישע · נסס · יפה · בחר ירש · נוב בתל

et timebit: & gaza & dolebit nimis: & accharon: quonia͂ cõfuſa ſpes eius. Et peribit rex de gaza & aſcalon non habitabitur: & ſedebit ſeparator in azoto: & diſperdam ſuperbiam philiſtinorũ: & auferam ſanguinẽ eius de ore eiꝰ: & abominatiões eius de medio dentiũ eius: & relinq̃tur etiã ipſe deo noſtro: & erit quaſi dux in iuda: & accharõ quaſi iebuſeus. & circundabo domũ meã ex his q militant mihi euntes & reuertentes: & nõ tranſibit ſuper eos vltra exactor: qa nunc vidi in oculis meis. Exulta ſatis filia ſion: iubila filia hieruſalẽ. Ecce rex tuus venet tibi iuſtus ſaluator ipſe pauper: & aſcendẽs ſup aſinã & ſuper pullũ filium aſine. Et diſperdam quadrigã ex effraim & equum de hieruſalẽ & diſſipabitur arcus belli. Et loquetur pacem gentibus: & poteſtas eius a mari vſq; ad mare: & a fluminibus vſq; ad fines terre. Tu quoq; in ſanguine teſtamenti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu in quo nõ eſt aqua: cõuertimini ad munitionẽ vincti ſpei. Hodie quoq; annũciãs duplicia reddã tibi: quoniã extendi mihi iudam quaſi arcũ: impleui effraim. Et ſuſcitabo filios tuos ſion ſup filios tuos grecia: & ponã te q̃ſi gladiũ fortiũ. & dñs deꝰ ſup eos videbitur: & exibit vt fulgur iaculũ eiꝰ. Et dñs deus in tuba canet: & vadet in turbine auſtri. Dñs exercituum proteget eos: & deuorabũt & ſubiiciẽt lapidibꝰ funde. Et bibẽtes inebriabũtur q̃ſi a vino: & replebũtur vt phiale: & quaſi cornua altaris. Et ſaluabit eos dñs deus eorũ in die illa vt gregem populi ſui quia lapides ſancti eleuabũtur ſuper terrã eius. Quid enĩ bonũ eius eſt: & quid pulchrũ eius niſi frumentũ electorũ: & vinum germinans virgines? 10.

τ timebit: τ gaza τ dolebit nimis:
καὶ φοβηθήσεται, καὶ γάζα καὶ ὀδυνηθήσεται σφόδρα,
τ accaron: qm̃ cõfuſa eſt de ſpe ſua. τ
καὶ ἀκκαρών, ὅτι κατῃσχύνθη ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτῆς· καὶ
peribit rex de gaza: τ aſcalon nõ habitabit.
ἀπολεῖται βασιλεὺς ἐκ γάζης, καὶ ἀσκάλων οὐ μὴ κατοικηθῇ.
τ alienigene habitabũt in azoto. τ deſtruã iniuriã alienigenaꝝ.
καὶ ἀλλογενεῖς κατοικήσουσιν ἐν ἀζώτῳ. καὶ καθελῶ ὕβριν ἀλλοφύλων.
τ auferã ſanguinẽ eoꝝ de ore illoꝝ: τ abominatiões eoꝝ de medio dentiũ eoꝝ.
καὶ ἐξαρῶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκ στόματος αὐτῶν, καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐκ μέσου ὀδόντων αὐτῶν.
τ manebunt τ iſti deo nr̃o:
καὶ ὑπολειφθήσονται καὶ οὗτοι τῷ θεῷ ἡμῶν,
τ erunt vt tribunus in iuda: τ accaron ſicut iebuſeus.
καὶ ἔσονται ὡς χιλίαρχος ἐν ἰούδα, καὶ ἀκκαρὼν ὡς ὁ ἰεβουσαῖος.
τ ſubſtituã domui mee eleuationẽ:
καὶ ὑποστήσομαι τῷ οἴκῳ μου ἀνάστημα τοῦ,
ne ptranſeat neq; reuertat ullus. τ non
μὴ διαπορεύεσθαι μηδὲ ἀνακάμπτειν μηδένα. καὶ οὐ μὴ
ſupueniat ſup eos vltra ullus abigẽs eos: qꝛ
ἐπέλθῃ ἐπ᾽ αὐτοὺς οὐκέτι οὐδεὶς ἐξελαύνων αὐτούς, διότι
nunc vidi in oculis meis. gaude vehemẽter
νῦν ἑώρακα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. χαῖρε σφόδρα
filia ſion: p̃dica filia hieruſalem: ecce rex
θύγατερ σιών, κήρυσσε θύγατερ ἱερουσαλήμ, ἰδοὺ ὁ βασιλεύς
tuus venit tibi iuſtus τ ſaluãs: ipſe mãſuetus
σου ἔρχεταί σοι δίκαιος καὶ σώζων, αὐτὸς πρᾶος
τ aſcendens ſup ſubiugalem τ pullũ eq̃nũ nouũ: τ
καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον, καὶ
diſperdet q̃drigas ex ephraim: τ equũ de
ἐξολοθρεύσει ἅρματα ἐξ ἐφραΐμ, καὶ ἵππον ἐξ
hieruſalem. τ diſperdet arcũ pugnãtiũ: τ multitudinẽ
ἱερουσαλήμ. καὶ ἐξολοθρεύσει τόξον πολεμικόν, καὶ πλῆθος
τ pacem ex gẽtibꝰ: τ dñabit ab aquis
καὶ εἰρήνην ἐξ ἐθνῶν, καὶ κατάρξει ἀπὸ ὑδάτων
vſq; ad mare τ flumina exitus terre. τ tu i ſanguie teſtamẽti emiſiſti
ἕως θαλάσσης καὶ ποταμῶν διεκβολὰς γῆς. καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης ἐξαπέστειλας
vinctos tuos de lacu q̃ nõ habet aquã:
δεσμίους σου ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ,
ſedebitis in munitione vincti cõgregatiõis: τ p vna die pegrinatiõis tue duplicia
καθήσεσθε ἐν ὀχυρώματι δέσμιοι τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀντὶ μιᾶς ἡμέρας παροικεσίας σου διπλᾶ
reddam tibi: qm̃ tetendi te iuda mihi.
ἀνταποδώσω σοι, διότι ἐνέτεινά σε ἰούδα ἐμαυτῷ.
arcũ impleui ephraim: τ ſuſcitabo filios
τόξον ἔπλησα τὸν ἐφραΐμ, καὶ κατεξεγερῶ τὰ τέκνα
tuos ſion ſup filios grecoꝝ. τ attrectabo
σου σιὼν ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν ἑλλήνων. καὶ ψηλαφήσω
te q̃ſi gladiũ pugnatoris. τ dñs deꝰ ſup eos
σε ὡς ῥομφαίαν μαχητοῦ. καὶ κύριος ὁ θεὸς ἐπ᾽ αὐτοὺς
apparebit τ egrediet ſicut fulgur ſagitta eiꝰ. τ
ὀφθήσεται καὶ ἐξελεύσεται ὡς ἀστραπὴ βολὶς αὐτοῦ. καὶ
dñs deus in tuba clanget. τ ibit in cõmotiõe miñ ſuaꝝ.
κύριος ὁ θεὸς ἐν σάλπιγγι σαλπιεῖ. καὶ πορεύσεται ἐν σάλῳ ἀπειλῆς αὐτοῦ.
dñs omĩpõs pteget eos.
κύριος παντοκράτωρ ὑπερασπιεῖ αὐτούς.
τ cõſument eos τ obruent eos in lapidibꝰ funde: τ bibent ſanguinẽ eoꝝ
καὶ καταναλώσουσιν αὐτοὺς καὶ καταχώσουσιν αὐτοὺς ἐν λίθοις σφενδόνης, καὶ ἐκπίονται τὸ αἷμα αὐτῶν
ſicut vinũ: τ implebunt phialas eoꝝ ſicut altaris.
ὡς οἶνον, καὶ πλήσουσιν τὰς φιάλας αὐτῶν ὡς θυσιαστήριον.
τ ſaluabit eos dñs deꝰ in die illa: ſicut oues
καὶ σώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς
pplm̃ ſuum: qꝛ lapides ſcti voluunt ſup terrã eiꝰ.
πρόβατα τὸν λαὸν αὐτοῦ, διότι λίθοι ἅγιοι κυλίονται ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοῦ.
qꝛ ſi qd pulchrũ illiꝰ τ ſi qd bonũ eiꝰ: frumentũ iuuenibꝰ: τ vinũ boni odoris ad virgines.
διότι εἴ τι καλὸν αὐτοῦ καὶ εἴ τι ἀγαθὸν αὐτοῦ, σῖτος νεανίσκοις, καὶ οἶνος εὐωδιάζων εἰς παρθένους. C. 10.

Eſai. 62.b. Mat. 21.a.

Petite pluuiã a dño opportunã: matutinã τ ſerotinã. dñs fecit phantaſias τ pluuiã
Αἰτεῖσθε ὑετὸν παρὰ κυρίου καθ᾽ ὥραν, πρώϊμον καὶ ὄψιμον. κύριος ἐποίησε φαντασίας καὶ ὑετὸν
hyemalem dabit eis: vnicuiq; herbam in agro.
χειμέριον δώσει αὐτοῖς, ἑκάστῳ βοτάνην ἐν ἀγρῷ.
qm̃ hĩ q loquebantur locuti ſunt labores: τ diuini viſiões falſas: τ ſomnia falſa loq̃bant: vane cõſolabant.
διότι οἱ ἀποφθεγγόμενοι ἐλάλησαν κόπους, καὶ οἱ μάντεις ὁράσεις ψευδεῖς, καὶ ἐνύπνια ψευδῆ ἐλάλουν, μάταια παρεκάλουν·
ideo ſublati ſũt ſicut oues τ afflicti ſunt: qꝛ non erat ſanitas.
διὰ τοῦτο ἐξήρθησαν ὡς πρόβατα καὶ ἐκακώθησαν, ὅτι οὐκ ἦν ἴασις.
ſup paſtores cõcitatꝰ eſt furor meꝰ: τ ſup agnos viſitabo.
ἐπὶ τοὺς ποιμένας παρωξύνθη ὁ θυμός μου, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀμνοὺς ἐπισκέψομαι.
τ viſitabit dñs deꝰ omĩpõs gregem ſuum domũ iuda. τ ponet eam ſicut
καὶ ἐπισκέψεται κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ τὸν οἶκον τοῦ ἰούδα. καὶ τάξει αὐτὸν ὡς
equũ decorũ ſuũ in p̃lio. τ ex ipo reſpexit eis: τ ex ipo poſuit arcũ in furore: τ
ἵππον εὐπρεπῆ αὐτοῦ ἐν πολέμῳ. καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπέβλεψεν αὐτοῖς, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔταξεν τόξον ἐν θυμῷ, καὶ
ex ipo egrediet ois abactor in idipm̃. τ
ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται πᾶς ὁ ἐξελαύνων ἐν τῷ αὐτῷ. καὶ
erunt q̃ſi bellatores cõculcantes lutũ in viis in p̃lio:
ἔσονται ὡς μαχηταὶ πατοῦντες πηλὸν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐν πολέμῳ,
τ bellabunt: qꝛ dñs cũ eis. τ confundent aſcenſores equoꝝ:
καὶ παρατάξονται, διότι κύριος μετ᾽ αὐτῶν. καὶ καταισχυνθήσονται ἀναβάται ἵππων,
τ confortabo domũ iuda: τ domũ ioſeph ſaluabo: τ hitare faciã eos
καὶ κατισχύσω τὸν οἶκον ἰούδα, καὶ τὸν οἶκον ἰωσὴφ σώσω, καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς
qꝛ dilexi eos. τ erunt quẽadmodũ q̃ñ nõ eos abiecerã:
ὅτι ἠγάπησα αὐτούς. καὶ ἔσονται ὃν τρόπον ὅτε οὐκ αὐτοὺς ἀπέρριψα,
qꝛ ego dñs deus eoꝝ exaudiam eos: τ erunt q̃ſi pugnatores ephrai.
διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν ἐπακούσομαι αὐτούς, καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ τῷ ἐφραΐμ,
τ letabitur cor eoꝝ q̃ſi in vino: τ filii eorũ videbũt τ letabuntur:
καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ὡς ἐν οἴνῳ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ὄψονται καὶ χαρήσονται,
τ gaudebit cor eoꝝ in dño. ſignabo eos: τ ſuſcipiã eos: qꝛ redimã
καὶ εὐφρανθήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ἐπὶ τῷ κυρίῳ. σημανῶ αὐτούς, καὶ εἰσδέξομαι αὐτούς, διότι λυτρώσομαι
eos τ mltiplicabunt ſicut erant multi:
αὐτοὺς καὶ πληθυνθήσονται καθότι ἦσαν πολλοί,
τ ſeminabo eos in ppl̃is: τ q de longe recordabunt
καὶ σπερῶ αὐτοὺς ἐν λαοῖς, καὶ οἱ μακρὰν μνησθήσονταί
mei τ enutrient filios ſuos: τ cõuertent:
μου καὶ ἐκθρέψουσιν τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἐπιστρέψουσιν,
τ cõuertam eos de t̃ra egypti: τ de aſſyriis ſuſcipiam illos: τ in galaãditen τ in libanũ itroducã eos:
καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐξ ἀσσυρίων εἰσδέξομαι αὐτούς, καὶ εἰς τὴν γαλααδῖτιν καὶ εἰς τὸν λίβανον εἰσάξω αὐτούς,
τ nõ relinquet ex eis ulliꝰ.
καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῇ ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς.
τ ptranſibunt in mari anguſto: τ pcutient in mari fluctus:
καὶ διελεύσονται ἐν θαλάσσῃ στενῇ, καὶ πατάξουσιν ἐν θαλάσσῃ κύματα,
τ ſiccabunt oia pfunda fluuioꝝ: τ cõfundet ois ſupbia aſſyrioꝝ. τ
καὶ ξηρανθήσεται πάντα τὰ βάθη ποταμῶν, καὶ καταισχυνθήσεται πᾶσα ἡ ὕβρις ἀσσυρίων. καὶ
ſceptrũ egypti tolletur: τ cõfortabo eos in dño deo ſuo τ in noie eius gl̃iabuntur dicit dñs.
σκῆπτρον αἰγύπτου περιαιρεθήσεται, καὶ κατισχύσω αὐτοὺς ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν καὶ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ καυχήσονται λέγει κύριος.
Ca. 11.

Petite a domino pluuiam in tempore ſerotino: & dominus faciet niues & pluuiam imbris: & dabit eis ſingulis herbam in agro. Quia ſimulacra locuta ſunt inutile: & diuini viderũt mendaciũ: & ſõniatores locuti ſunt fruſtra: & vane cõſolabãtur. Idcirco adducti ſũt q̃ſi grex: affligẽtur quia non eſt eis paſtor. Super paſtores iratus eſt furor meus: & ſuper hircos viſitabo. Quia viſitauit dominus exercituũ gregem ſuum domum iuda: & poſuit eos quaſi equum glorie ſue in bello. Ex ipſo angulus: ex ipſo paxillus: ex ipſo arcus prelii: & ex ipſo egredietur ois exactor ſimul. Et erũt q̃ſi fortes conculcantes lutum viarum in prelio. Et bellabunt: quia dñs cum eis: & confundẽtur aſcenſores equorũ. Et confortabo domum iuda: & domum ioſeph ſaluabo. Et conuertam eos quia miſerebor eoꝝ: & erunt ſicut fuerũt q̃ñ nõ proiecerã eos. Ego enĩ dñs deus eorũ: & exaudiam eos. Et erunt q̃ſi fortes effraim: & letabitur cor eorũ quaſi a vino. Et filii eorũ videbunt & letabuntur: & exultabit cor eorũ in dño. Sibilabo eis & cõgregabo illos quia redemi eos. Et multiplicabo eos ſicut ante fuerant multiplicati: & ſemiabo eos in populis. Et de longe recordabũtur mei: & viuẽt cũ filiis ſuis & reuertẽtur. Et reducã eos de terra egypti: et de aſſyriis cõgregabo eos. Et ad terrã galaad & libani adducã eos: & nõ inuenietur eis locus. Et tranſiet in maris freto: & percutiet in mari fluctus: & confundẽtur oĩa pfunda fluminis: & humiliabitur ſupbia aſſur: & ſceptrum egypti recedet. Cõfortabo eos in dño: & in nomine eiꝰ ambulabunt dicit dominus. 11.

Cap. x.

שאלו מיהוה מטר
בעת מלקוש יהוה עשה חזיזים
ומטר גשם יתן להם לאיש
עשב בשדה כי התרפים דברו
און והקוסמים חזו שקר וחלמות
השוא ידברו הבל ינחמון על
כן נסעו כמו צאן יענו כי אין
רעה על הרעים חרה אפי
ועל העתודים אפקוד כי פקד
יהוה צבאות את עדרו את בית
יהודה ושם אותם כסוס הודו
במלחמה ממנו פנה ממנו
יתד ממנו קשת מלחמה ממנו
יצא כל נוגש יחדו והיו כגבורים
בוסים בטיט חוצות במלחמה
ונלחמו כי יהוה עמם והובישו
רכבי סוסים וגברתי את בית
יהודה ואת בית יוסף אושיע
והושבותים כי רחמתים והיו
כאשר לא זנחתים כי אני יהוה
אלהיהם ואענם והיו כגבור
אפרים ושמח לבם כמו יין
ובניהם יראו ושמחו יגל לבם
ביהוה אשרקה להם ואקבצם
כי פדיתים ורבו כמו רבו
ואזרעם בעמים ובמרחקים
יזכרוני וחיו את בניהם ושבו
והשבותים מארץ מצרים ומאשור
אקבצם ואל ארץ גלעד ולבנון
אביאם ולא ימצא להם ועבר
בים צרה והכה בים גלים
והובישו כל מצולות יאור והורד
גאון אשור ושבט מצרים
יסור וגברתים ביהוה ובשמו
יתהלכו נאם יהוה

לקש חזז · נתן · חזה · דבר נחם · ענה · רעה · עתד פקד · שום את · לחם · נגש היה · גבר · לחם יבש · ישע · ישב · ענה · ראה גיל · שרק קבץ · פדה רבה · זרע רחק · זכר חיה · שוב · מצא · צור נכה · גלל צול · ירד · גאה · סור · הלך

Primitiua.heb. Tex.heb.zacha.xj. | Trāsl.B.Hie. | Trāsl.Gre.lxx.cū interp.latina.

Cap.xj.

פְּתַח לְבָנוֹן דְּלָתֶיךָ וְתֹאכַל אֵשׁ בַּאֲרָזֶיךָ׃ הֵילֵל בְּרוֹשׁ
כִּי נָפַל אֶרֶז אֲשֶׁר אַדִּרִים
שֻׁדָּדוּ הֵילִילוּ אַלּוֹנֵי בָשָׁן כִּי
יָרַד יַעַר הַבָּצוּר׃ קוֹל יִלְלַת
הָרֹעִים כִּי שֻׁדְּדָה אַדַּרְתָּם קוֹל
שַׁאֲגַת כְּפִירִים כִּי שֻׁדַּד גְּאוֹן
הַיַּרְדֵּן׃ כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהָי
רְעֵה אֶת צֹאן הַהֲרֵגָה׃ אֲשֶׁר קֹנֵיהֶן
יַהַרְגֻן וְלֹא יֶאְשָׁמוּ וּמֹכְרֵיהֶן
יֹאמַר בָּרוּךְ יְהוָה וַאעְשִׁר
וְרֹעֵיהֶם לֹא יַחְמוֹל עֲלֵיהֶן׃ כִּי לֹא
אֶחְמוֹל עוֹד עַל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
נְאֻם יְהוָה וְהִנֵּה אָנֹכִי מַמְצִיא
אֶת הָאָדָם אִישׁ בְּיַד רֵעֵהוּ
וּבְיַד מַלְכּוֹ וְכִתְּתוּ אֶת הָאָרֶץ
וְלֹא אַצִּיל מִיָּדָם׃ וָאֶרְעֶה אֶת
צֹאן הַהֲרֵגָה לָכֵן עֲנִיֵּי הַצֹּאן
וָאֶקַּח לִי שְׁנֵי מַקְלוֹת לְאַחַד
קָרָאתִי נֹעַם וּלְאַחַד קָרָאתִי
חֹבְלִים וָאֶרְעֶה אֶת הַצֹּאן׃
וָאַכְחִד אֶת שְׁלֹשֶׁת הָרֹעִים
בְּיֶרַח אֶחָד וַתִּקְצַר נַפְשִׁי
בָּהֶם וְגַם נַפְשָׁם בָּחֲלָה בִי׃
וָאֹמַר לֹא אֶרְעֶה אֶתְכֶם הַמֵּתָה
תָמוּת וְהַנִּכְחֶדֶת תִּכָּחֵד וְהַנִּשְׁאָרוֹת
תֹּאכַלְנָה אִשָּׁה אֶת בְּשַׂר רְעוּתָהּ׃
וָאֶקַּח אֶת מַקְלִי אֶת נֹעַם וָאֶגְדַּע
אֹתוֹ לְהָפֵיר אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר
כָּרַתִּי אֶת כָּל הָעַמִּים׃ וַתֻּפַר
בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּדְעוּ כֵן עֲנִיֵּי
הַצֹּאן הַשֹּׁמְרִים אֹתִי כִּי דְבַר
יְהוָה הוּא׃ וָאֹמַר אֲלֵיהֶם אִם
טוֹב בְּעֵינֵיכֶם הָבוּ שְׂכָרִי וְאִם
לֹא חֲדָלוּ וַיִּשְׁקְלוּ אֶת שְׂכָרִי
שְׁלֹשִׁים כָּסֶף׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי

Aperi libane portas tuas: & comedet ignis cedros tuas. Vlula abies quia cecidit cedrus: quoniam magnifici vastati sunt. Vlulate quercus basan: quoniam succisus est saltus munitus. Vox vlulatus pastorum: quia vastata est magnificētia eorum. Vox rugitus leonum: quoniam vastata est superbia iordanis. Hec dicit dominus deus meus. Pasce pecora occisionis que qui possederant occidebant & non dolebant: & vendebant ea dicētes. Benedictus dominus diuites facti sumus: et pastores eorum non parcebant eis: & ego non parcam vltra super habitantes terram dicit dominus. Ecce ego tradam homines: vnunquenque in manu proximi sui & in manu regis sui: & concident terram & non eruam de manu eorum: & pascam pecus occisionis propter hoc o pauperes gregis. & assumpsi mihi duas virgas: vnam vocaui decorē & alterā vocaui funiculum: & paui gregem: & succidi tres pastores in mense vno & contracta est anima mea in eis. Siquidem & anima eorum variauit in me: & dixi. Non pascā vos: Quod moritur moriatur: & quod succiditur succidatur & reliqui deuorent vnusquisque carnem proximi sui. & tuli virgam meā que vocabatur decus: & abscidi eam vt irritum facerē fedus meum: quod percussi cum omnibus populis. & in irritū deductū est in die illa: & cognouerunt sic pauperes gregis qui custodiunt mihi: quia verbum domini est. & dixi ad eos. Si bonum est in oculis vestris afferte mercedē meā: & si non: quiescite. Et appenderunt mercedē meā triginta argenteos. Et dixit dominus ad me.

Aperi libane portas tuas: & comedat ignis cedros tuas. vlulet pinus: quia cecidit cedrus: quia miseri facti sunt optimates. vlulate quercus basanitidis: quia succisus est saltus consitus. vox lugentium pastorum: quia misera facta est magnificentia eorum. vox rugientium leonum: quia miser factus est fremitus iordanis. hec dicit dominus omnipotens: pasce oues occisionis: quas qui possederunt interficiebant: & non agebant penitentiam. & qui vendebant eas dicebant: benedictus dominus: diuites facti sumus. & pastores earum non patiebantur quicquam super eis: ideo non parcam vltra super habitantes terram dicit dominus. & ecce ego trado homines: vnumquemque in manus proximi sui & in manus regis eius: & concident terram & non eruam de manu eorum: & pascam oues occisionis in chananitide. & assumam mihi duas virgas: vnam vocaui decorem: & alteram vocaui funiculum. & pascam oues & auferam tres pastores in mense vno: & ingrauescet anima mea super eos: & enim anime eorum rugiebant super me. & dixi: non pascam eos. quod moritur moriatur: & quod deficit deficiat. & reliqui deuorent vnusquisque carnes proximi sui. & assumam virgam meam pulchram: & proiciam eam vt dissipem testamentum meum quod disposui ad omnes populos: & dissipabitur in die illa. & cognoscent chananei oues que custodiuntur mihi: quia verbum domini est. & dicam ad eos: si bonum in conspectu vestro est: date mercedem meam aut desistite. & statuerunt mercedem meam triginta argenteos. & dixit dominus ad me:

Ἄνοιξον ὁ λίβανος τὰς θύρας σου, καὶ καταφαγέτω πῦρ τὰς κέδρους σου. ὀλολυξάτω πίτυς, διότι πέπτωκεν κέδρος, διότι ἐταλαιπωρήθησαν μεγιστᾶνες. ὀλολύξατε δρύες τῆς Βασανίτιδος, ὅτι κατεσπάσθη ὁ δρυμὸς ὁ σύμφυτος. φωνὴ θρηνούντων ποιμένων, ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν. φωνὴ ὠρυομένων λεόντων, ὅτι τεταλαιπώρηκεν τὸ φρύαγμα τοῦ ἰορδάνου. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ποίμαινε τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς, ἃ οἱ κτησάμενοι ἔσφαζον, καὶ οὐ μετεμέλοντο. καὶ οἱ πωλοῦντες αὐτὰ ἔλεγον, εὐλογητὸς κύριος, πεπλουτήκαμεν. καὶ οἱ ποιμένες αὐτῶν οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπ᾽ αὐτοῖς, διὰ τοῦτο οὐ φείσομαι οὐκ ἔτι ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν λέγει κύριος. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι τοὺς ἀνθρώπους, ἕκαστον εἰς χεῖρας τοῦ πλησίον αὐτοῦ καὶ εἰς χεῖρας βασιλέως αὐτοῦ, καὶ κατακόψουσιν τὴν γῆν καὶ οὐ μὴ ἐξέλωμαι ἐκ χειρὸς αὐτῶν, καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς εἰς τὴν χαναανῖτιν. καὶ λήψομαι ἐμαυτῷ δύο ῥάβδους, τὴν μίαν ἐκάλεσα κάλλος, καὶ τὴν ἑτέραν ἐκάλεσα σχοίνισμα. καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα καὶ ἐξαρῶ τοὺς τρεῖς ποιμένας ἐν μηνὶ ἑνί, καὶ βαρυνθήσεται ἡ ψυχή μου ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ γὰρ αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐπωρύοντο ἐπ᾽ ἐμέ. καὶ εἶπα, οὐ ποιμανῶ αὐτούς. τὸ ἀποθνῆσκον ἀποθνησκέτω, καὶ τὸ ἐκλεῖπον ἐκλειπέτω. καὶ τὰ καταλοιπὰ κατεσθιέτωσαν ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ. καὶ λήψομαι τὴν ῥάβδον μου τὴν καλήν, καὶ ἀπορρίψω αὐτὴν διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην πρὸς πάντας τοὺς λαούς, καὶ διασκεδασθήσεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ γνώσονται οἱ χαναναῖοι τὰ πρόβατα φυλασσόμενά μοι, διότι λόγος κυρίου ἐστίν. καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτούς, εἰ καλὸν ἐνώπιον ὑμῶν ἐστίν, δότε τὸν μισθόν μου ἢ ἀπείπασθε. καὶ ἔστησαν τὸν μισθόν μου τριάκοντα ἀργυρίους. καὶ εἶπεν κύριος πρός με,

Hiere. 25.a.

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina. | Trāsla.B.Hie. | Tex.heb.zacha.xij. Primitiua.heb.

depone eos in conflatorium: & recogita si probatum est: sicut probatus sum pro eis. & tuli triginta argenteos: & misi eos in domum domini in conflatorium: & abieci virgam meam secundam que appellatur funiculus vt dissiparem testamentum quod inter iudam & inter israel: & dixit dominus ad me: & adhuc sume tibi vasa pastoralia pastoris imperiti: quia ecce suscitabo pastorem super terram: qui derelictum non visitet: & dispersum non requirat: & fractum non sanet: & integrum non dirigat: & carnes electorum deuorabit: & talos eorum peruertet. ve qui pascitis vana & qui dereliquistis oues: gladius super brachium eius & super oculum eius dextrum: brachium eius siccatum siccabitur: & oculus eius dexter excecatus excecabitur.

καθὲς αὐτοὺς εἰς τὸ χωνευτήριον, καὶ σκέψαι εἰ δόκιμόν ἐστιν, ὃν τρόπον ἐδοκιμάσθην ὑπὲρ αὐτῶν. καὶ ἔλαβον τοὺς τριάκοντα ἀργυρίους, καὶ ἐνέβαλον αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον κυρίου εἰς τὸ χωνευτήριον, καὶ ἀπέρριψα τὴν ῥάβδον μου τὴν δευτέραν τὴν καλουμένην τὸ σχοίνισμα τοῦ διασκεδάσαι τὴν κατάσχεσιν τὴν ἀναμέσον ἰούδα καὶ ἀναμέσον ἰσραήλ, καὶ εἶπεν κύριος πρός με, καὶ ἔτι λάβε σεαυτῷ σκεύη ποιμενικὰ ποιμένος ἀπείρου, διότι ἰδοὺ ἐξεγερῶ ποιμένα ἐπὶ τὴν γῆν, ὅστις τὸ ἐκλεῖπον οὐ μὴ ἐπισκέψηται, καὶ τὸ ἐσκορπισμένον οὐ μὴ ζητήσῃ, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ μὴ ἰάσηται, καὶ τὸ ὁλόκληρον οὐ μὴ κατευθύνῃ, καὶ τὰ κρέα τῶν ἐκλεκτῶν καταφάγεται, καὶ τοὺς ἀστραγάλους αὐτῶν ἐκστρέψει. ὦ οἱ ποιμαίνοντες τὰ μάταια καὶ ἐγκαταλελοιπότες τὰ πρόβατα, μάχαιρα ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ τὸν δεξιόν, ὁ βραχίων αὐτοῦ ξηραινόμενος ξηρανθήσεται, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ ὁ δεξιὸς ἐκτυφλούμενος ἐκτυφλωθήσεται.

Ca.12.

Assumptio verbi domini super israel. dicit dominus: extendens celum & fundans terram & fingens spiritum hominis in eo. ecce ego pono hierusalem: sicut superliminaria que mouentur omnibus populis in circuitu: & in iudea erit obsidio super hierusalem. & erit in die illo: ponam hierusalem lapidem qui conculcatur cunctis gentibus. omnis qui calcat eam: illudens illudet: & congregabuntur super eam omnes gentes terre. in die illa dicit dominus omnipotens: percutiam omnem equum in stuporem & ascensorem eius in amentia: super autem domum iuda aperiam oculos meos: & omnes equos populorum percutiam in cecitate: & dicent tribuni iuda in cordibus suis: inueniamus nobis qui habitant hierusalem in domino omnipotente deo eorum. in die illa ponam tribunos iuda: sicut torrem

Λῆμμα λόγου κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ λέγει κύριος, ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν καὶ θεμελιῶν γῆν καὶ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ. ἰδοὺ ἐγὼ τίθημι τὴν ἱερουσαλήμ, ὡς πρόθυρα σαλευόμενα πᾶσι τοῖς λαοῖς κύκλῳ, καὶ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ἔσται περιοχὴ ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, θήσομαι τὴν ἱερουσαλὴμ λίθον καταπατούμενον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. πᾶς ὁ καταπατῶν αὐτήν, ἐμπαίζων ἐμπαίξεται, καὶ ἐπισυναχθήσεται ἐπ᾽ αὐτὴν πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος παντοκράτωρ, πατάξω πάντα ἵππον ἐν ἐκστάσει καὶ τὸν ἀναβάτην αὐτοῦ ἐν παραφρονήσει, ἐπὶ δὲ τὸν οἶκον ἰούδα διανοίξω τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ πάντας τοὺς ἵππους τῶν λαῶν πατάξω ἐν ἀποτυφλώσει, καὶ ἐροῦσιν οἱ χιλίαρχοι ἰούδα ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, εὑρήσομεν ἡμῖν τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ ἐν κυρίῳ παντοκράτορι θεῷ αὐτῶν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θήσομαι τοὺς χιλιάρχους ἰούδα, ὡς δαλὸν

Za.d. Infra 6.a. Infra 14.d.

Proiice illud ad statuarium. Decorum precium quo appreciatus sum ab eis. Et tuli triginta argenteos: & proieci illos in domo domini ad statuarium. Et precidi virgā meam secundā que appellabatur funiculus: vt dissoluerē germanitatem inter iudam & israel. Et dixit dominus ad me. Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. Quia ecce ego suscitabo pastorē in terra: qui derelicta non visitabit: dispersum non queret & contritum non sanabit: & id quod stat non enutriet: & carnes pinguium comedet: & vngulas eorum dissoluet. O pastor & idolum: derelinquens gregem. Gladius super brachium eius: & super oculum dextrum eius. Brachium eius ariditate siccabitur: & oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur. 12.

Onus verbi domini super israel. Dixit dominus extendens celum & fundans terram: & fingens spiritum hominis in eo. Ecce ego ponam hierusalem superliminare crapule omnibus populis in circuitu: sed & iuda erit in obsidione contra hierusalem. Et erit in die illa: ponam hierusalem lapidem oneris cunctis populis. Omnes qui leuabunt eam concisione lacerabuntur: & colligentur aduersus eam omnia regna terre. In die illa dicit dominus. Percutiam omnem equum in stuporem: & ascensorem eius in amentiam. Et super domum iuda aperiam oculos meos: & omnem equum populorum percutiam cecitate. Et dicent duces iude in corde suo: confortentur mihi habitatores hierusalem in domino exercituum deo eorum. In die illa ponam duces iuda sicut caminum

הַשְׁלִיכֵהוּ אֶל הַיּוֹצֵר אֶדֶר
הַיְקָר אֲשֶׁר יָקַרְתִּי מֵעֲלֵיהֶם
וָאֶקְחָה שְׁלֹשִׁים הַכֶּסֶף וָאַשְׁלִיךְ
אֹתוֹ בֵּית יְהוָה אֶל הַיּוֹצֵר׃
וָאֶגְדַּע אֶת מַקְלִי הַשֵּׁנִי אֶת
הַחֹבְלִים לְהָפֵר אֶת הָאַחֲוָה
בֵּין יְהוּדָה וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלָי עוֹד קַח לְךָ כְּלִי
רֹעֶה אֱוִלִי׃ כִּי הִנֵּה אָנֹכִי מֵקִים
רֹעֶה בָּאָרֶץ הַנִּכְחָדוֹת לֹא יִפְקֹד
הַנַּעַר לֹא יְבַקֵּשׁ וְהַנִּשְׁבֶּרֶת
לֹא יְרַפֵּא הַנִּצָּבָה לֹא יְכַלְכֵּל
וּבְשַׂר הַבְּרִיאָה יֹאכַל וּפַרְסֵיהֶן
יְפָרֵק׃ הוֹי רֹעִי הָאֱלִיל עֹזְבִי
הַצֹּאן חֶרֶב עַל זְרוֹעוֹ וְעַל
עֵין יְמִינוֹ זְרֹעוֹ יָבוֹשׁ תִּיבָשׁ
וְעֵין יְמִינוֹ כָּהֹה תִכְהֶה׃

Cap.xij.

מַשָּׂא דְבַר יְהוָה
עַל יִשְׂרָאֵל נְאֻם יְהוָה נֹטֶה
שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ וְיֹצֵר רוּחַ
אָדָם בְּקִרְבּוֹ׃ הִנֵּה אָנֹכִי שָׂם
אֶת יְרוּשָׁלַם סַף רַעַל לְכָל
הָעַמִּים סָבִיב וְגַם עַל יְהוּדָה
יִהְיֶה בַמָּצוֹר עַל יְרוּשָׁלָם׃
וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא אָשִׂים אֶת
יְרוּשָׁלַם אֶבֶן מַעֲמָסָה לְכָל
הָעַמִּים כָּל עֹמְסֶיהָ שָׂרוֹט יִשָּׂרֵטוּ
וְנֶאֶסְפוּ עָלֶיהָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃
בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה אַכֶּה כָל
סוּס בַּתִּמָּהוֹן וְרֹכְבוֹ בַּשִּׁגָּעוֹן
וְעַל בֵּית יְהוּדָה אֶפְקַח אֶת עֵינַי
וְכֹל סוּס הָעַמִּים אַכֶּה בַּעִוָּרוֹן׃
וְאָמְרוּ אַלֻּפֵי יְהוּדָה בְּלִבָּם
אַמְצָה לִי יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם בַּיהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם׃ בַּיּוֹם הַהוּא
אָשִׂים אֶת אַלֻּפֵי יְהוּדָה כְּכִיּוֹר

Tex.heb.zacha.xij.

אש בעצים וכלפיד אש בעמיר ואכלו על ימין ועל שמאול את כל העמים סביב וישבה ירושלם עוד תחתיה בירושלם: והושיע יהוה את אהלי יהודה בראשנה למען לא תגדל תפארת בית דויד ותפארת ישב ירושלם על יהודה: ביום ההוא יגן יהוה בעד יושב ירושלם והיה הנכשל בהם ביום ההוא כדויד ובית דויד כאלהים כמלאך יהוה לפניהם: והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים הבאים על ירושלם: ושפכתי על בית דויד ועל יושבי ירושלם רוח חן ותחנונים והביטו אלי את אשר דקרו וספדו עליו כמספד על היחיד והמר עליו כהמר על הבכור: ביום ההוא יגדל המספד בירושלם כמספד הדדרמון בבקעת מגדון: וספדה הארץ משפחות משפחות לבד משפחת בית דויד לבד ונשיהם לבד משפחת בית נתן לבד ונשיהם לבד: משפחת בית לוי לבד ונשיהם לבד משפחת השמעי לבד ונשיהם לבד: כל המשפחות הנשארות משפחת משפחת לבד ונשיהם לבד:

Cap. xiij. ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דויד וליושבי ירושלם לחטאת ולנדה: והיה ביום ההוא נאם יהוה צבאות אכרית את שמות העצבים מן הארץ ולא יזכרו עוד וגם את

Primitiua heb.: כפר עמר · ימן שמאל · ישע גדל · פאר · גנן ישב · כשל · לאך פנה · בקש שמד · בוא · חנן נבט · ספד · יחד מרר · בכר גדל · ספד · שפחה בדד · נשה · היה · קור פתח · כרת · זכר

Trāsl.B.Hie.

ignis in lignis: & sicut faciem ignis in feno: & deuorabunt ad dexteram & ad sinistram oēs populos in circuitu. Et habitabitur hierusalē rursus in loco suo in hierusalem: & saluabit dñs tabernacula iuda sicut in principio: vt nō magnifice glorietur domus dauid & gloria habitantium hierusalē contra iudam. In die illa proteget dñs habitatores hierusalem. Et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi dauid: & domus dauid quasi dei: sicut angelus dñi in conspectu eorum. Et erit in die illa: querā conterere omnes gentes que veniunt contra hierusalez: & effundam super domum dauid & super habitatores hierusalē spiritum gratie & precū. Et aspicient ad me quē confixerūt: & plangent eum planctu quasi super vnigenitū: & dolebunt super eum vt doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in hierusalē sicut planctus adremon in campo magedon. Et plangent terre familie & familie seorsum. Familie domus dauid seorsum & mulieres eorū seorsum. Familie domus nathan seorsum: & mulieres eorum seorsum. Familie domus leui seorsū: & mulieres eorum seorsum. Familie semei seorsum: & mulieres eorū seorsum. Oēs familie relique: familie & familie seorsum: & mulieres eorum seorsum. 13.

IN die illa erit fons patens domui dauid & habitantibus hierusalē: in ablutionē pctōris & mēstruate. Et erit in die illa dicit dñs exercituum: disperdam nomina idolorum de terra: & nō memorabūtur vltra. Et pseudo

Trāsl.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

πυρὸς ἐν ξύλοις, καὶ ὡς λαμπάδα πυρὸς ἐν καλάμῃ, καὶ καταφάγονται ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων πάντας τοὺς λαοὺς κυκλόθεν. καὶ κατοικήσει ἱερουσαλὴμ ἔτι καθ' ἑαυτήν. καὶ σώσει κύριος τὰ σκηνώματα ἰούδα καθὼς ἀπ' ἀρχῆς, ὅπως μὴ μεγαλύνηται καύχημα οἴκου δαυίδ. καὶ ἐπάρσεις τῶν κατοικούντων ἐν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τὸν ἰούδαν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὑπερασπιεῖ κύριος ὑπὲρ τῶν κατοικούντων ἱερουσαλήμ. καὶ ἔσται ὁ ἀσθενῶν ἐν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὡς ὁ οἶκος δαυίδ, καὶ ὁ οἶκος δαυίδ ὡς ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ κυρίου ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ζητήσω τοῦ ἐξᾶραι πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐρχόμενα ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκχεῶ ἐπὶ τὸν οἶκον δαυίδ καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ πνεῦμα χάριτος καὶ οἰκτιρμοῦ. καὶ ἐπιβλέψονται πρός με ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο. καὶ κόψονται ἐφ' ἑαυτοὺς κοπετὸν ὡς ἐπ' ἀγαπητῷ, καὶ ὀδυνηθήσονται ὀδύνῃ ὡς ἐπὶ πρωτοτόκῳ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μεγαλυνθήσεται ὁ κοπετὸς ἐν ἱερουσαλήμ, ὡς κοπετὸς ῥοῶνος ἐν πεδίῳ ἐκκοπτομένου. καὶ κόψεται ἡ γῆ κατὰ φυλὰς φυλάς. φυλὴ οἴκου δαυίδ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. φυλὴ οἴκου νάθαν καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς, φυλὴ οἴκου λευὶ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. φυλὴ συμεὼν καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. πᾶσαι αἱ φυλαὶ αἱ ὑπολελειμμέναι φυλὴ φυλὴ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. Ca.13.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται πᾶς ὁ τόπος διανοιγόμενος ἐν τῷ οἴκῳ δαυίδ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν τῇ μεταλλαγῇ καὶ ἐν τῇ ῥαντίσει. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος σαβαώθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσται ἔτι αὐτῶν μνεία, καὶ τοὺς ψευδο

(Interp. lat.:) ignis in lignis: et sic facem ignis in stipula: et deuorabunt a dextris et a sinistris oēs populos per circuitū. et habitabit hierusalem adhuc in semetipsam. et saluabit dñs tabernacula iuda sicut a principio: vt nō magnificet gloria domus dauid. et elationes habitantiū in hierusalem super iudā. et erit in die illa proteget dñs super habitantes hierusalem. et erit qui infirmus fuerit in eis in illa die: quasi domus dauid: et domus dauid quasi domus dei: et angelus dñi in cōspectu eorum. et erit in die illa queram auferre oēs gētes que veniunt contra hierusalem. et effundā super domū dauid et super habitantes hierusalem spiritum gratie et misericordie: et aspicient ad me pro eo quod insultauerunt. et plangent super se planctū quasi super dilectū: et dolebunt dolore quasi super primogenito. in die illa magnus erit planctus in hierusalem: sicut planctus malorum granatorum in campo succisorum: et planget terra per tribus tribus. tribus domus dauid seorsum: et mulieres eorum seorsum. tribus domus nathā seorsum: et mulieres eorum seorsum: tribus domus leui seorsum: et mulieres eorum seorsum. tribus symeon seorsum: et mulieres eorum seorsum. oēs tribus relique tribus tribus seorsum: et mulieres eorum seorsum. In die illa erit omnis locus patens in domo dauid et habitantibus hierusalem: et in transmutatione et in aspersione. et erit in die illa dicit dñs sabaoth: disperdā nomina idolorum de terra: et nō erit vltra eorum memoria: et pseudo

Joh. 19.g.

Trāsl.gre.lxx.cū inter.lati.

προφήτας καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐξαρῶ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἔσται ἐὰν προφητεύσῃ ἄνθρωπος ἔτι, καὶ ἐρεῖ πρὸς αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οἱ γεννήσαντες αὐτόν. οὐ ζήσῃ, ὅτι ψευδῆ λελάληκας ἐπ' ὀνόματι κυρίου. καὶ συμποδήσουσιν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οἱ γεννήσαντες αὐτόν, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτόν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καταισχυνθήσονται οἱ προφῆται ἕκαστος ἐκ τῆς ὁράσεως αὐτοῦ ἐν τῷ προφητεύειν αὐτόν, καὶ ἐνδύσονται δέρριν τριχίνην ἀνθ' ὧν ἐψεύσαντο. καὶ ἐρεῖ, οὐκ εἰμὶ προφήτης ἐγώ, διότι ἄνθρωπος ἐγέννησέν με ἐκ νεότητός μου. καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτόν, τί αἱ πληγαὶ αὗται ἀνὰ μέσον τῶν χειρῶν σου; καὶ ἐρεῖ, ἃς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀγαπητοῦ μου. ῥομφαία ἐξεγέρθητι ἐπὶ τὸν ποιμένα μου καὶ ἐπ' ἄνδρα πολίτην μου, λέγει κύριος παντοκράτωρ. πάταξον τὸν ποιμένα καὶ διασκορπισθήτωσαν τὰ πρόβατα, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος, τὰ δύο μέρη ἐξολοθρευθήσεται καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον ὑπολειφθήσεται ἐν αὐτῇ. καὶ διάξω τὸ τρίτον διὰ πυρός, καὶ πυρώσω αὐτοὺς ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον, καὶ δοκιμῶ αὐτοὺς ὡς δοκιμάζεται τὸ χρυσίον. αὐτὸς ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομά μου, καὶ ἐγὼ ἐπακούσομαι αὐτοῦ, καὶ ἐρῶ, λαός μου οὗτός ἐστιν. καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, κύριος ὁ θεός μου σύ. C.14.

Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται τοῦ κυρίου, καὶ διαμερισθήσεται τὰ σκῦλά σου ἐν σοί, καὶ ἐπισυνάξω πάντα τὰ ἔθνη ἐπὶ ἱερουσαλὴμ εἰς πόλεμον. καὶ ἁλώσεται ἡ πόλις, καὶ διαρπαγήσονται αἱ οἰκίαι, καὶ αἱ γυναῖκες μολυνθήσονται, καὶ ἐξελεύσεται τὸ ἥμισυ τῆς πόλεως ἐν αἰχμαλωσίᾳ. οἱ δὲ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ μου οὐ μὴ ἐξολοθρευθῶσιν ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ ἐξελεύσεται κύριος καὶ παρατάξεται ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις καθὼς ἡμέρα παρατάξεως αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. καὶ στήσονται οἱ πόδες αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν τὸ κατέναντι ἱερουσαλὴμ κατὰ ἀνατολάς. καὶ σχισθήσεται τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ

(Interp. lat.:) prophetas et spiritum immundū auferā de terra. et erit si prophetauerit homo vltra: et dicet ad eum pater eius et mater eius qui genuerunt eum. nō viues: quoniam mendacia locutus es in noie dñi. et compedient eum pater eius et mater eius qui genuerūt eum: cum prophetauerit ipse. et erit in die illa cōfundentur prophete vnusquisque ex visione sua cum prophetauerit ipse: et inducnt pelle cilicina pro eo quod mentitus est. et dicet nō sum propheta ego: quia homo genuit me a iuuentute mea. et dicā ad eū: quid plage iste in medio manuū tuarum? et dicet: quibus percussus sum in domo dilecti mei. gladius cōsurge super pastorē meū et super virū ciuem meū: dicit dñs omnipotens. percute pastorē et dispergantur oues: et inducā manū meā super pastores. et erit in die illa dicit dñs: due partes peribunt et deficient: at tertia relinquetur in ea. et traducā tertiā partem per ignem: et vrā eos sicut vritur argentū: et probabo eos sicut probatur aurum. ipse inuocabit nomē meū: et ego exaudiam eū: et dicā: populus meus iste est. et ipse dicet: dñs deus meus tu. Ecce dies veniunt dñi: et diuidentur spolia tua in te: et cōgregabo omnes gētes super hierusalem in preliū. et capietur ciuitas: et diripientur domus: et mulieres pollucntur: et egredietur media pars ciuitatis in captiuitate. at reliqui populi mei nō peribunt de ciuitate: et egredietur dñs et preliabitur in gentibus illis sicut dies cōmissionis eius in die belli. et stabunt pedes eius in die illa super mōtem oliuarum qui cōtra hierusalem ad orientē. et scindetur mōs oliuarum: media pars eius

Mat. 26.d. Mar. 14.c.

Trāsla.B.Hie.

prophetas & spiritū immundum auferam de terra. Et erit cum prophetauerit quispiam vltra: dicent ei pater eius & mater eius qui genuerūt eum. Non viues: quia mēdaciū locutus es in noie dñi. Et cōfigent eū pater eius & mr̄ eius genitores eius cū prophetauerit. Et erit in die illa cōfundētur prophete vnusquisque ex visione sua cum prophetauerit: nec operientur pallio saccino vt mentiantur. Sed dicet: non sum propheta. Homo agricola ego sum: quoniam adā exēplū meū ab adolescentia mea. Et dicetur ei: Quid sunt plage iste in medio manuū tuarū? Et dicet: His plagatus sum in domo eorum qui diligebant me. Framea suscitare super pastorē meū: & super virū coherentē mihi: dicit dñs exercituum. Percute pastorē & dispergētur oues. Et cōuertā manū meā ad paruulos. Et erunt in omni terra dicit dñs: partes due in ea dispergentur & deficient: & tertia pars relinquetur in ea. Et ducam tertiam partem per ignem: & vram eos sicut vritur argentum: & probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meū: & ego exaudiam eum. Et dicam: populus meus es: & ipse dicet: dñs deus meus. 14.

ECce dies dñi veniet dicit dñs: & diuidentur spolia tua in medio tui. Et cōgregabo omnes gentes ad hierusalē in prelium: & capietur ciuitas: & vastabūtur domus: & mulieres violabūtur. Et egredietur media pars ciuitatis in captiuitatē: & reliquū populi nō auferetur ex vrbe. Et egredietur dñs & preliabitur cōtra gentes illas sicut preliatus est in die certaminis. Et stabūt pedes eius in die illa super montem oliuarum qui est contra hierusalē ad orientem. Et scindetur mōs oliuarum ex media parte sui

Tex.heb.zacha.xiiij.

הנביאים ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ: והיה כי ינבא איש עוד ואמרו אליו אביו ואמו ילדיו לא תחיה כי שקר דברת בשם יהוה ודקרהו אביהו ואמו ילדיו בהנבאו: והיה ביום ההוא יבשו הנביאים איש מחזיונו בהנבאתו ולא ילבשו אדרת שער למען כחש: ואמר לא נביא אנכי איש עבד אדמה אנכי כי אדם הקנני מנעורי: ואמר אליו מה המכות האלה בין ידיך ואמר אשר הכיתי בית מאהבי: חרב עורי על רעי ועל גבר עמיתי נאם יהוה צבאות הך את הרעה ותפוצין הצאן והשבתי ידי על הצערים: והיה בכל הארץ נאם יהוה פי שנים בה יכרתו יגועו והשלישית יותר בה: והבאתי את השלישית באש וצרפתים כצרף את הכסף ובחנתים כבחן את הזהב הוא יקרא בשמי ואני אענה אותו אמרתי עמי הוא והוא יאמר יהוה אלהי:

Cap. xiiij. הנה יום בא ליהוה וחלק שללך בקרבך: ואספתי את כל הגוים אל ירושלם למלחמה ונלכדה העיר ונשסו הבתים והנשים תשגלנה ויצא חצי העיר בגולה ויתר העם לא יכרת מן העיר: ויצא יהוה ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב: ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים אשר על פני ירושלם מקדם ונבקע הר הזיתים מחציו

Primitiua heb.: נבא · עבר נבא · חיה · בוש חזה · לבש · קנה נער · נכה · רצה עמת · נכה · פוץ שוב · פה שנה · כרת גוע · שלש יתר · בוא · קרא ענה · את אמר · בוא · לחם לכד · שסס בית · נשה שגל · חצה גלה · כרת · פנה · בקע

מִזְרָחָה וָיָמָּה גֵּיא גְּדוֹלָה מְאֹד
וּמָשׁ חֲצִי הָהָר צָפוֹנָה וְחֶצְיוֹ
נֶגְבָּה׃ וְנַסְתֶּם גֵּיא הָרַי כִּי יַגִּיעַ
גֵּי הָרִים אֶל אָצַל וְנַסְתֶּם
כַּאֲשֶׁר נַסְתֶּם מִפְּנֵי הָרַעַשׁ
בִּימֵי עֻזִּיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה וּבָא
יְהוָה אֱלֹהַי כָּל קְדֹשִׁים עִמָּךְ׃
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא לֹא יִהְיֶה
אוֹר יְקָרוֹת וְקִפָּאוֹן׃ וְהָיָה יוֹם
אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיהוָה לֹא
יוֹם וְלֹא לָיְלָה וְהָיָה לְעֵת עֶרֶב
יִהְיֶה אוֹר׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא
יֵצְאוּ מַיִם חַיִּים מִירוּשָׁלַ͏ִם
חֶצְיָם אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי וְחֶצְיָם
אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן בַּקַּיִץ וּבָחֹרֶף
יִהְיֶה׃ וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל
כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה
יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃ יִסּוֹב כָּל
הָאָרֶץ כָּעֲרָבָה מִגֶּבַע לְרִמּוֹן נֶגֶב
יְרוּשָׁלַ͏ִם וְרָאֲמָה וְיָשְׁבָה תַחְתֶּיהָ
לְמִשַּׁעַר בִּנְיָמִן עַד מְקוֹם שַׁעַר
הָרִאשׁוֹן עַד שַׁעַר הַפִּנִּים
וּמִמִּגְדַּל חֲנַנְאֵל עַד יִקְבֵי הַמֶּלֶךְ׃
וְיָשְׁבוּ בָהּ וְחֵרֶם לֹא יִהְיֶה עוֹד
וְיָשְׁבָה יְרוּשָׁלַ͏ִם לָבֶטַח׃ וְזֹאת
תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה
אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל
יְרוּשָׁלַ͏ִם הָמֵק בְּשָׂרוֹ וְהוּא עֹמֵד
עַל רַגְלָיו וְעֵינָיו תִּמַּקְנָה בְחֹרֵיהֶן
וּלְשׁוֹנוֹ תִּמַּק בְּפִיהֶם׃ וְהָיָה בַּיּוֹם
הַהוּא תִּהְיֶה מְהוּמַת יְהוָה רַבָּה
בָּהֶם וְהֶחֱזִיקוּ אִישׁ יַד רֵעֵהוּ
וְעָלְתָה יָדוֹ עַל יַד רֵעֵהוּ׃ וְגַם
יְהוּדָה תִּלָּחֵם בִּירוּשָׁלַ͏ִם וְאֻסַּף
חֵיל כָּל הַגּוֹיִם סָבִיב זָהָב וָכֶסֶף
וּבְגָדִים לָרֹב מְאֹד׃ וְכֵן תִּהְיֶה מַגֵּפַת

ad orientē: & ad occidentem prupto grandi valde. Et separabitur mediū montis ad aquilonē: & mediū eius ad meridiem. Et fugietis ad vallē mōtium eorū: quōniā cōiungetur vallis montiū vsq ad proximū. Et fugietis sicut fugistis a facie terremotus in diebus ozie regis iuda. Et veniet dñs deus meus omnesq sancti cum eo. Et erit in die illa non erit lux: sed frigus & gelu. Et erit dies vna que nota est domino: non dies neq nox: & in tēpore vesperi erit lux. Et erit in die illa: exibunt aque vive de hierusalem. Medium earum ad mare orientale: & medium earum ad mare nouissimum. In estate & in hyeme erūt: & erit dñs rex super omnem terram. In die illa erit dñs vnus: & erit nomē eius vnū. Et reuertetur ois terra vsq ad desertū de colle remmon ad austrum hierusalē. Et exaltabitur & habitabitur in loco suo a porta beniamin vsq ad locum portę prioris & vsq ad portam angulorum: & a turre ananahel vsq ad torcularia regis. Et habitabunt in ea: & anathema non erit amplius. Sed sedebit hierusalem secura: & hec erit plaga qua percutiet dominus omnes gentes que pugnauerūt aduersus hierusalem. Tabescet caro vniuscuiusq stantis super pedes suos: & oculi eius cōtabescent in foraminib suis: & lingua eorū contabescet in ore suo. In die illa erit tumultus domini magnus in eis: & apprehēdet vir manum proximi sui. Sed & iudas pugnabit aduersus hierusalē: & cōgregabūtur diuitie oīum gentiū in circuitu: aurū & argentū & vestes multe satis. Et sic erit ruina

ad oriente: et media pars illius ad mare
πρὸς ἀνατολὰς, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς θάλασσαν
voragine magna nimis: et inclinabit media pars montis ad
χάος μέγα σφόδρα, καὶ κλινεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους πρὸς
aquilone: et media pars eius ad austrū: et obturabit
βορρᾶν, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς νότον, καὶ ἐμφραχθήσεται
vallis montiū meoꝝ: et adiūget vallis
ἡ κοιλὰς τῶν ὀρέων μου καὶ συνάψει ἡ φάραγξ
montiū vsq ad asael. et obturabit sicut ob-
τῶν ὀρέων ἕως ἀσαήλ, καὶ ἐμφραχθήσεται ὃν τρόπον ἐνε-
turata ē a facie fremoris in diebus ozie re
φράγη ἀπὸ προσώπου τοῦ σεισμοῦ ἐν ἡμέραις ὀζίου βα-
gis iuda. et veniet dñs deus meus et oēs
σιλέως ἰούδα. καὶ ἥξει κύριος ὁ θεός μου καὶ πάντες
sancti cū eo. et erit in illa die nō
οἱ ἅγιοι μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ
erit lux: sed frigus et gelu erit in vna die.
ἔσται φῶς, ἀλλ᾽ ἢ ψύχος καὶ πάγος ἔσται ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.
et dies illa nota dño: neqꝫ dies neqꝫ
καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ κυρίῳ, οὔτε ἡμέρα οὔτε
nox: et ad vesperam erit lux: et erit in die
νύξ, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
illa egredietur aqua viua de hilm. media pars eius
ἐκείνῃ ἐξελεύσεται ὕδωρ ζῶν ἐξ ἱλλήμ· τὸ ἥμισυ αὐτοῦ
in mare primū et media pars ei in
εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν
mare nouissimū: in estate et in vere sic erit.
θάλασσαν τὴν ἐσχάτην, ἐν θέρει καὶ ἐν ἔαρι οὕτως ἔσται.
et erit dñs in regē sup oēm terrā: in
καὶ ἔσται κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ἐν
die illa erit dñs vnꝰ: et nomē eius vnū
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται κύριος εἷς, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἓν
circuiens oēm terrā et desertū a gabaō
κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τὴν ἔρημον ἀπὸ γαβαὲ
vsqꝫ remmō ad austrū hierusalem. rama aūt in
ἕως ῥεμμὼν κατὰ νότον ἱερουσαλήμ· ῥαμὰ δὲ ἐπὶ
loco ꝑmanebit a porta beniamin vsqꝫ ad lo-
τοῦ τόπου μενεῖ ἀπὸ τῆς πύλης βενιαμὶν ἕως τοῦ τό-
cum porte prime: et vsqꝫ ad portā
που τῆς πύλης τῆς πρώτης, ἕως τῆς πύλης τῶν
angulorū: et vsqꝫ ad turrim ananeel: vsqꝫ ad torcu-
γωνιῶν, καὶ ἕως τοῦ πύργου ἀναμεήλ, ἕως τῶν ὑπο-
laria regis: et habitabunt in ea: et
ληνίων τοῦ βασιλέως, καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ. καὶ
anathema nō erit vltra. et habitabit hierusalem cō-
ἀνάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ κατοικήσει ἱερουσαλὴμ πε-
fidens. et hec erit ruina q̄ percutiet dñs om-
ποιθότως. καὶ αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις ἣ κόψει κύριος πάν-
nes pplos: quicūqꝫ militauerunt in hierusalem.
τας τοὺς λαοὺς, ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ ἱερουσαλήμ·
tabescent carnes eoꝝ stantiū sup pe-
τακήσονται αἱ σάρκες αὐτῶν ἑστηκότων ἐπὶ τοὺς πό-
des suos. et oculi eoꝝ defluent de
δας αὐτῶν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ῥυήσονται ἐκ τῶν
foraminibꝰ eoꝝ: et lingua eoꝝ tabescet in
ὀπῶν αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν τακήσεται ἐν τῷ
ore eoꝝ: et erit in die illa stupor dñi
στόματι αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔκστασις κυρίου
magnus sup eos. et apprehendent vnusqꝫsqꝫ ma
μεγάλη ἐπ᾽ αὐτούς· καὶ ἐπιλήψονται ἕκαστος τῆς χει-
nū proximi sui. et adiacebit manꝰ
ρὸς τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ συμπλακήσεται ἡ χεὶρ
eius ad manū proximi sui. et iu
αὐτοῦ πρὸς τὴν χεῖρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ. καὶ ἰού-
das pugnabit in hierusalem. et cōgregabit
δας παρατάξεται ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ συνάξει τὴν
robur oim pplorꝫ ꝑcircuitū aurum et
ἰσχὺν πάντων τῶν λαῶν κυκλόθεν, χρυσίον καὶ
argentū et vestem in multitudine valde. et
ἀργύριον καὶ ἱματισμὸν εἰς πλῆθος σφόδρα. καὶ
hec erit ruina
αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις τῶν

1.Reg. 16.a. B C D

equoꝝ et muloꝝ et cameloꝝ et asinoꝝ:
τῶν ἵππων καὶ τῶν ἡμιόνων καὶ τῶν καμήλων καὶ τῶν ὄνων,
et oim iumētoꝝ q̄ sunt in castris
καὶ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ὄντων ἐν ταῖς παρεμβολαῖς
illis iuxta ruinā hanc. et erit
ἐκείναις κατὰ τὴν πτῶσιν ταύτην. καὶ ἔσται
quicūqꝫ derelicti fuerint de cūctis gētibꝰ q̄ vene-
ὅσοι ἂν καταλειφθῶσιν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ἐλθόν-
rint: ꝫ hierusalem: et ascendent ꝑ anos singulos
των ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἀναβήσονται κατ᾽ ἐνιαυτὸν
vt adorent regem dñm deū oipotentē:
τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυρίῳ θεῷ παντοκρά-
et vt celebrent festiuitatē tabernaculoꝝ.
τορι, καὶ τοῦ ἑορτάζειν τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.
et erit quicūqꝫ nō ascenderit de oibus
καὶ ἔσται ὅσοι ἐὰν μὴ ἀναβῶσιν ἐκ πάντων τῶν τῆς
terre in hierusalem vt adorent regem do
γῆς εἰς ἱερουσαλὴμ τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυ-
minū deū oipotentem: et isti illis apponent
ρίῳ θεῷ παντοκράτορι, καὶ οὗτοι ἐκείνοις προστεθήσονται.
si aūt tribꝰ egypti nō ascēderit neqꝫ venerit illuc:
ἐὰν δὲ φυλὴ αἰγύπτου μὴ ἀναβῇ μηδὲ ἔλθῃ ἐκεῖ,
et sup hos erit ruina q̄ peutiet dñs om
καὶ ἐπὶ τούτους ἔσται ἡ πτῶσις ἣ πατάξει κύριος πάν-
nes gētes quicūqꝫ nō ascēderit et celebrēt
τα τὰ ἔθνη ὅσα ἂν μὴ ἀναβῇ τοῦ ἑορτάσαι τὴν
solēnitatē scenophegie. hoc erit peccatū e-
ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. αὕτη ἔσται ἡ ἁμαρτία αἰ-
gypti: et peccatū oim gentiū quicūqꝫ
γύπτου, καὶ ἡ ἁμαρτία πάντων τῶν ἐθνῶν ὅσα ἂν
nō ascenderit celebrare festiuitatē scenophegie.
μὴ ἀναβῇ ἑορτάσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.
in die illa erit qd̄ sup frenū
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται τὸ ἐπὶ τὸν χαλινὸν
equi sanctū dño oipotenti. et erūt
τοῦ ἵππου ἅγιον τῷ κυρίῳ παντοκράτορι. καὶ ἔσονται
lebetes in domo dñi sicut phiale an
αἱ λέβητες ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ὡς φιάλαι πρὸ
faciem altaris. et erit ois lebes in
προσώπου τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἔσται πᾶς λέβης ἐν
hierusalem et in iuda sanctus dño om-
ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ ἰούδα ἅγιος τῷ κυρίῳ παν-
nipotenti. et venēt oēs q̄ immolant et
τοκράτορι. καὶ ἥξουσι πάντες οἱ θυσιάζοντες καὶ
sument ex eis: et coquent in illis et nō
λήψονται ἐξ αὐτῶν, καὶ ἑψήσουσιν ἐν αὐτοῖς καὶ οὐκ
erit vltra chananeꝰ in domo dñi oipotentis
ἔσται ἔτι χαναναῖος ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου παντοκράτο-
in die illa.
ρος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

equi & muli & cameli & asini & omnium iumentorum que fuerint in castris illis sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint de vniuersis gentibus que venerunt contra hierusalem: ascendēt ab anno in annū vt adorent regē dñm exercituum & celebrēt festiuitatē tabernaculorū. Et erit qui non ascenderit de familiis terre ad hierusalem vt adoret regem dominū exercituū: nō erit super eos imber. Quod & si familia egypti non ascenderit & non venerit: nec super eos erit. Sed erit ruina qua percutiet dñs omnes gentes que non ascenderint ad celebrandam festiuitatē tabernaculorum. Hoc erit peccatū egypti & hoc peccatum omnium gentium que non ascenderint ad celebrandā festiuitatē tabernaculorū. In die illa erit quod super frenum equi est sanctū domino: & erunt lebetes in domo domini quasi phiale coram altari. Et erit omnis lebes in hierusalem & in iuda sanctificatus dño exercituum. Et venient omnes immolātes & sument ex eis: & coquent in eis. Et non erit mercator vltra in domo dñi exercituū in die illo.

Explicit Zacharias propheta.

הַסּוּס הַפֶּרֶד הַגָּמָל וְהַחֲמוֹר וְכָל
הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּמַּחֲנוֹת
הָהֵמָּה כַּמַּגֵּפָה הַזֹּאת׃ וְהָיָה כָּל
הַנּוֹתָר מִכָּל הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל
יְרוּשָׁלָ͏ִם וְעָלוּ מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת
וְלָחֹג אֶת חַג הַסֻּכּוֹת׃ וְהָיָה אֲשֶׁר
לֹא יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ
אֶל יְרוּשָׁלַ͏ִם לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ
יְהוָה צְבָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה
הַגָּשֶׁם׃ וְאִם מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא
תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם
תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה
אֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג
אֶת חַג הַסֻּכּוֹת׃ זֹאת תִּהְיֶה חַטַּאת
מִצְרָיִם וְחַטַּאת כָּל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת חַג הַסֻּכּוֹת׃
בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה עַל מְצִלּוֹת
הַסּוּס קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהָיָה הַסִּירוֹת
בְּבֵית יְהוָה כַּמִּזְרָקִים לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃
וְהָיָה כָּל סִיר בִּירוּשָׁלַ͏ִם וּבִיהוּדָה
קֹדֶשׁ לַיהוָה צְבָאוֹת וּבָאוּ כָּל
הַזֹּבְחִים וְלָקְחוּ מֵהֶם וּבִשְּׁלוּ
בָהֶם וְלֹא יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית
יְהוָה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא׃

INCIPIT PROLOGVS IN MALACHIAM PROPHETAM.

Deus per moysen populo israel preceperat sacerdotes tabernaculi sui omni corporali vitio liberos: hostias omni vitio vacuas sibi offerre. Quibus legem suā ad regendum populum ob hoc dederat vt per sacrificiorum oblationē internūcii dei & hominū facti: populum preceptis celestibus facerent obedire. Vnde sacerdotes angelos dei esse: hoc in loco scriptura testatur. Sed quia tanti muneris gratiam contēnentes: supradictus populus ac sacerdotes sacrificia vitio deturpata: ipsi criminibus ac ipietatibus maculati deo offerre ceperūt. Ideo per malachiam prophetam deus populū suum israel increpans ait. Dilexi vos dicit dominus. Et dixistis. In quo dilexisti nos? Nonne frater erat esau iacob dicit dominus: & dilexi iacob: esau autem odio habui? Esau autem fratrem iacob non iniqua aut spontanea voluntate odio habitum a deo: vel sine meriti gratia iacob dilectum manifestū est: cum sim prescientiam suam esau quidem effusionem fraterni sanguinis concupiscere: iacob autē in sui cognitione obseruandi legem desiderare cognosceret. Cuius rei gratia: supradicto vsus est exemplo dicens. Dilexi iacob: esau autem odio habui. Quāuis ex operibus memoratorū: quorū liber geneseos meminit: in quo vnusquisq eorum futurus erat proposito manifeste cōstaret vt scriptum est. Creuerunt pueri: & erat esau homo agrestis sciens venari: iacob autem homo simplex manens in tabernaculo. Nam reliqua que lectione comprehensa sunt preuaricationē populi israel in obseruandis sacrificiis dei: increpationēq in eundem q deos alienos coluerunt: significant.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Malachias aperte & in fine omnium prophetarum dicit de abiectione israel & vocatione gentium. Non est mihi ait voluntas in vobis dicit dominus exercituum: & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis vsq ad occasum magnum est nomen meum in gentibus: & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda.

Explicit argumentum.

Cap.j.

מַשָּׂא דְבַר יְהוָה אֶל יִשְׂרָאֵל בְּיַד מַלְאָכִי: אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְהוָה וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה אֲהַבְתָּנוּ הֲלוֹא אָח עֵשָׂו לְיַעֲקֹב נְאֻם יְהוָה וָאֹהַב אֶת יַעֲקֹב: וְאֶת עֵשָׂו שָׂנֵאתִי וָאָשִׂים אֶת הָרָיו שְׁמָמָה וְאֶת נַחֲלָתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר: כִּי תֹאמַר אֱדוֹם רֻשַּׁשְׁנוּ וְנָשׁוּב וְנִבְנֶה חֳרָבוֹת כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הֵמָּה יִבְנוּ וַאֲנִי אֶהֱרוֹס וְקָרְאוּ לָהֶם גְּבוּל רִשְׁעָה וְהָעָם אֲשֶׁר זָעַם יְהוָה עַד עוֹלָם: וְעֵינֵיכֶם תִּרְאֶינָה וְאַתֶּם תֹּאמְרוּ יִגְדַּל יְהוָה מֵעַל לִגְבוּל יִשְׂרָאֵל: בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו וְאִם אָב אָנִי אַיֵּה כְבוֹדִי וְאִם אֲדוֹנִים אָנִי אַיֵּה מוֹרָאִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה בָזִינוּ אֶת שְׁמֶךָ: מַגִּישִׁים עַל מִזְבְּחִי לֶחֶם מְגֹאָל וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה גֵאַלְנוּךָ בֶּאֱמָרְכֶם שֻׁלְחַן יְהוָה נִבְזֶה הוּא: וְכִי תַגִּשׁוּן עִוֵּר לִזְבֹּחַ אֵין רָע וְכִי תַגִּישׁוּ פִּסֵּחַ וְחֹלֶה אֵין רָע הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצְךָ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: וְעַתָּה חַלּוּ נָא פְנֵי אֵל וִיחָנֵנוּ מִיֶּדְכֶם הָיְתָה זֹּאת הֲיִשָּׂא מִכֶּם פָּנִים אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: מִי גַם בָּכֶם וְיִסְגֹּר דְּלָתַיִם וְלֹא תָאִירוּ מִזְבְּחִי חִנָּם אֵין לִי חֵפֶץ בָּכֶם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּמִנְחָה לֹא אֶרְצֶה מִיֶּדְכֶם: כִּי מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם

Incipit Malachias pphe ta. Capitulum. 1.

Onus verbi domini ad israel in manu malachie. Dilexi vos dicit dominus. Et dixistis. In quo dilexisti nos? Nonne frater erat esau iacob dicit dominus? Et dilexi iacob. Esau autem odio habui. Et posui montes eius in solitudinem: & hereditatẽ eius in dracones deserti. Quod si dixerit idumea: destructi sumus: sed reuertẽtes edificabimus que destructa sunt: hec dicit dominus exercituũ. Isti edificabũt & ego destruã. Et vocabuntur termini impietatis: & populus cui iratus est dominus vsque in eternum. Et oculi vestri videbunt & vos dicetis. Magnificetur dominus super terminũ israel. Filius honorat patrem: & seruus dominũ suũ. Si ergo pater ego sum: vbi est honor meus? & si dñs ego sum: vbi est timor meus? dicit dominus exercituum ad vos: o sacerdotes qui despicitis nomẽ meum. Et dixistis. In quo despeximus nomen tuũ? Offertis sup altare meũ panem pollutum. Et dicitis. In quo polluimus te? In eo qđ dicitis mensa domini despecta est. Si offeratis cecum ad immolandũ: nonne malũ est? Et si offeratis claudũ & languidũ: nõne malũ est? Offer illud duci tuo si placuerit ei: aut si susceperit faciem tuam dicit dominus exercituũ. Et nũc deprecamini vultũ dei vt misereatur vestri: de manu enim vestra factum est hoc: si quõ suscipiet facies vestras dicit dñs exercituũ. Quis in vobis qui claudat ostia: & nõ incendat altare meum gratuito. Non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum: & munus nõ suscipiã de manu vestra. Ab ortu enim solis vsque ad occasum magnũ est nomẽ meũ in gẽtib9:

MALACHIAS QVI ET ΜΑΛΑΧΙΑΣ Ο ΚΑΙ ANGELVS. ΑΓΓΕΛΟΣ.

Λῆμμα λόγου κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἐν χειρὶ ἀγγέλου αὐτοῦ. ἠγάπησα ὑμᾶς λέγει κύριος, καὶ εἴπατε ἐν τίνι ἠγάπησας ἡμᾶς; οὐκ ἀδελφὸς ἦν ἠσαῦ τοῦ ἰακὼβ λέγει κύριος; καὶ ἠγάπησα τὸν ἰακώβ, τὸν δὲ ἠσαῦ ἐμίσησα, καὶ ἔταξα τὰ ὅρια αὐτοῦ εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ εἰς δώματα ἐρήμου. διότι ἐρεῖ ἡ ἰδουμαία κατέστραπται, καὶ ἐπιστρέψωμεν, καὶ ἀνοικοδομήσωμεν τὰς ἐρήμους. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. αὐτοὶ οἰκοδομήσουσι, κἀγὼ καταστρέψω. καὶ ἐπικληθήσεται αὐτοῖς ὅρια ἀνομίας, καὶ λαὸς ἐφ᾽ ὃν παρατέτακται κύριος ἕως αἰῶνος. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται, καὶ ὑμεῖς ἐρεῖτε ἐμεγαλύνθη κύριος ὑπεράνω τῶν ὁρίων ἰσραήλ. υἱὸς δοξάζει πατέρα, καὶ δοῦλος τὸν κύριον αὐτοῦ. καὶ εἰ πατήρ εἰμι ἐγώ, ποῦ ἐστιν ἡ δόξα μου; καὶ εἰ κύριός εἰμι ἐγώ, ποῦ ἐστιν ὁ φόβος μου λέγει κύριος παντοκράτωρ; ὑμεῖς οἱ ἱερεῖς οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου, καὶ εἴπατε ἐν τίνι ἐφαυλίσαμεν τὸ ὄνομά σου; προσάγοντες πρὸς τὸ θυσιαστήριόν μου ἄρτους ἠλισγημένους, καὶ εἴπατε ἐν τίνι ἠλισγήσαμεν σε; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς τράπεζα κυρίου ἠλισγημένη ἐστί, καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδενωσατε, διότι ἐὰν προσαγάγητε τυφλὸν εἰς θυσίαν, οὐ κακόν; καὶ ἐὰν προσαγάγητε χωλὸν ἢ ἄρρωστον, οὐ κακόν; προσάγαγε δὴ αὐτὸ τῷ ἡγουμένῳ σου, εἰ προσδέξεταί σε, εἰ λήψεται πρόσωπόν σου λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ νῦν ἐξιλάσκεσθε τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ δεήθητε αὐτοῦ, ἐν χερσὶν ὑμῶν γέγονε ταῦτα, εἰ λήψομαι ἐξ ὑμῶν πρόσωπα ὑμῶν λέγει κύριος παντοκράτωρ. διότι καὶ ἐν ὑμῖν συγκλεισθήσονται θύραι, καὶ οὐκ ἀνάψεται τὸ θυσιαστήριόν μου δωρεάν. οὐκ ἔστι μου θέλημα ἐν ὑμῖν, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι.

Assumptio verbi dñi sup israel in manu angeli eius. dilexi vos dñs: & dixistis in quo dilexisti nos: nõne frater erat esau iacob dicit dñs: & dilexi iacob: at esau odio hũi: & posui fines eius in desolationẽ: & hereditatem eius in domos deserti. q2 dicet idumea subuersa est. & reuertamur: & redificemus deserta: hec dicit domin9 omps. ipsi edificabunt: & ego destruã. & vocabunt eis fines iniquitatis: & ppls sup quẽ pparat est dñs vsq in eternũ. & oculi vri videbunt & vos dicetis magnificat9 ẽ dñs sup fines israel. filius glificat pfem: & seruus dñm suũ: & si pr sum ego: vbi est glia mea? & si dñs sum ego: vbi est timor meus dicit dñs omps? vos sacerdotes q despicitis nomẽ meũ: & dixistis in quo despeximus nomẽ tuũ: offerentes ad altare meũ panes pollutos: & dixistis in q polluimus te: in eo qđ dicitis vos mensa dñi polluta est: & imposita despexistis: q2 si offeratis cecum in sacrificiũ: nõ malũ: & si offeratis claudũ aut languidũ: nõne malũ? offer iam illud duci tuo: si suscipiet te: si accipiet faciem tuã dicit dñs omps. & nũc deprecamini faciem dei vri: & rogate eũ: in manib9 vris facta sunt hec: si suscipiã ex vobis facies vras dicit dñs omps. q2 & in vobis claudentur hostia & nõ succendet altare meũ gratis. nõ est mihi volũtas i vobis: dicit dñs omps. & sacrificiũ nõ suscipiam de manib9 vris: q2 ab ortu solis vsq ad occasum: nomẽ meũ glificatũ est in gẽtib9:

καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου, καὶ θυσία καθαρά, διότι μέγα τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι λέγει κύριος παντοκράτωρ. ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτὸ ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς, τράπεζα κυρίου ἠλισγημένη ἐστί, καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδένωνται βρώματα αὐτοῦ, καὶ εἴπατε ἰδοὺ ἐκ κακοπαθείας ἐστί. καὶ ἐξεφυσήσατε αὐτὰ λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰσεφέρετε τὰ ἁρπάγματα καὶ τὰ χωλὰ καὶ ἐνοχλούμενα, καὶ εἰσφέρετε τὴν θυσίαν, εἰ προσδέξομαι αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἐπικατάρατος ὃς ἦν δυνατός, καὶ ὑπῆρχεν ἐν τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ ἄρσεν, καὶ ἡ εὐχὴ αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ θύει διεφθαρμένον κυρίῳ. διότι βασιλεὺς μέγας ἐγώ εἰμι λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ τὸ ὄνομά μου ἐπιφανὲς ἐν τοῖς ἔθνεσι.

C. 2.

Καὶ νῦν ἡ ἐντολὴ αὕτη πρὸς ὑμᾶς οἱ ἱερεῖς. ἐὰν μὴ ἀκούσητε, καὶ ἐὰν μὴ θῆσθε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν, τοῦ δοῦναι δόξαν τῷ ὀνόματί μου λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐξαποστελῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς τὴν κατάραν, καὶ ἐπικαταράσομαι τὴν εὐλογίαν ὑμῶν, καὶ καταράσομαι αὐτήν, οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οὐ τίθεσθε ἐπὶ καρδίαν ὑμῶν. ἰδοὺ ἐγὼ ἀφορίζω ὑμῖν τὸν ὦμον, καὶ σκορπιῶ ἤνυστρον ἐπὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ἤνυστρον ἑορτῶν ὑμῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς εἰς τὸ αὐτό, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ ἐξαπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐντολὴν ταύτην, τοῦ εἶναι τὴν διαθήκην μου πρὸς τοὺς λευΐτας λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἡ διαθήκη μου ἦν μετ᾽ αὐτοῦ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ ἔδωκα αὐτῷ φόβῳ φοβεῖσθαί με, καὶ ἀπὸ προσώπου ὀνόματός μου στέλλεσθαι αὐτόν. νόμος ἀληθείας ἦν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἀδικία οὐχ εὑρέθη ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. ἐν εἰρήνῃ κατευθύνων ἐπορεύθη μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ πολλοὺς ἐπέστρεψεν ἀπὸ ἀδικίας, ὅτι χείλη ἱερέως φυλάξεται γνῶσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ, διότι ἄγγελος κυρίου παντοκράτορός ἐστιν. ὑμεῖς δὲ ἐξεκλίνατε ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἠσθενήσατε πολλοὺς ἐν νόμῳ, διεφθείρατε τὴν

& in omni loco incensum offeretur nomini meo. & sacrificiũ mũdũ: q2 magnũ nomẽ meũ in gentib9 dicit dñs omps. vos at cõtaminatis illud in eo qđ dicitis vos: mensa dñi polluta est. & q supponunt despecti sunt cibi eius. & dixistis ecce ex afflictione sunt. & exsufflastis ea dicit dñs omps. & inferebatis rapinas & clauda & debilia: & offerebatis in sacrificiũ: si suscipiam ea de manib9 vris dicit dñs omps. & maledict9 homo q erat potens & fuit in grege suo masculũ & votũ eius sup eo. & imolat debile dño. q2 rex magn9 ego sum dicit dñs omps: & nomẽ meũ illustre est in gentibus.

Et nũc mandatũ hoc ad vos o sacerdotes: si nõ audieritis & si nõ posueritis in cor vrm: vt detis gliam nomini meo dicit dñs omps: mittam sup vos maledictionẽ: & maledicam bñdictioni vre: & maledicam eã: et nõ erit in vobis: q2 vos nõ ponitis in cor vrm. ecce ego separo vobis hũez: & dispdã ventriculũ sup facies vras: ventriculũ solẽnitatũ vraꝝ: & suscipiã vos in idipm: & cognoscetis q2 ego misi ad vos mãdatũ hoc: vt esset testamẽ tũ meũ ad leuitas dicit dñs omps. testamẽtũ meũ fuit cũ eo vite & pacis: & dedi ei vt timore timeret me: & a facie nominis mei formidaret ipse. lex veritatis fuit in ore eius. & iniqtas nõ ĩuẽta ĩ labiis ei9. in pace dirigens ambulauit meci. & multos auertit ab iniqtate: q2 labia sacerdotis custodient sciam: & legẽ requirent ex ore eius: q2 angelus dñi omnipotentis est. vos at declinastis de via. & infirmos fecistis multos in lege: corrupistis

& in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio mũda: quia magnum est nomen meum in gentibus dicit dominus exercituum. Et vos polluistis illud in eo quod dicitis: mensa dñi cõtaminata est: & quod supponitur contẽptibile est cũ igne qui illud deuorat. Et dixistis. Ecce de labore. Et exufflastis illud dicit dñs exercituũ. Et intulistis de rapinis claudũ & languidum: & intulistis munus. Numquid suscipiam illud de manu vestra dicit dñs? Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum: & votum faciens imolat debile dño. Quia rex magnus ego dicit dominus exercituũ: & nomẽ meũ horribile in gentib9. 2.

Et nunc ad vos mandatum hoc o sacerdotes. Si nolueritis audire: & si nolueritis ponere sup cor vt detis gloriam nomini meo ait dñs exercituum: mittam in vos egestatem & maledicam benedictionibus vestris: & maledicã illis quoniam nõ posuistis sup cor. Ecce ego proiiciam vobis brachium: & dispergã super vultũ vestrũ stercus solẽnitatũ vestrarũ & assumet vos secũ. Et scietis quia misi ad vos mandatum istud: vt esset pactum meum cum leui dicit dominus exercituũ. Pactum meũ fuit cum eo vite & pacis: & dedi ei timorem & timuit me: & a facie nominis mei pauebat. Lex veritatis fuit in ore ei9: & iniquitas non est inuẽta in labiis eius. In pace & in equitate ambulauit mecum: & multos auertit ab iniqtate. Labia enim sacerdotis custodiunt sciẽtiã: & legem requirẽt ex ore ei9: quia angelus domini exercituũ est. Vos autẽ recessistis de via: & scãdalizastis plurimos in lege: irritũ fecistis

וּבְכָל מָקוֹם מֻקְטָר מֻגָּשׁ לִשְׁמִי וּמִנְחָה טְהוֹרָה כִּי גָדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: וְאַתֶּם מְחַלְּלִים אוֹתוֹ בֶּאֱמָרְכֶם שֻׁלְחַן יְהוָה מְגֹאָל הוּא וְנִיבוֹ נִבְזֶה אָכְלוֹ: וַאֲמַרְתֶּם הִנֵּה מַתְּלָאָה וְהִפַּחְתֶּם אוֹתוֹ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וַהֲבֵאתֶם גָּזוּל וְאֶת הַפִּסֵּחַ וְאֶת הַחוֹלֶה וַהֲבֵאתֶם אֶת הַמִּנְחָה הַאֶרְצֶה אוֹתָהּ מִיֶּדְכֶם אָמַר יְהוָה: וְאָרוּר נוֹכֵל וְיֵשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר וְנֹדֵר וְזֹבֵחַ מָשְׁחָת לַאדֹנָי כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אָנִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּשְׁמִי נוֹרָא בַגּוֹיִם:

Cap.ij.

וְעַתָּה אֲלֵיכֶם הַמִּצְוָה הַזֹּאת הַכֹּהֲנִים: אִם לֹא תִשְׁמְעוּ וְאִם לֹא תָשִׂימוּ עַל לֵב לָתֵת כָּבוֹד לִשְׁמִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְשִׁלַּחְתִּי בָכֶם אֶת הַמְּאֵרָה וְאָרוֹתִי אֶת בִּרְכוֹתֵיכֶם וְגַם אָרוֹתִיהָ כִּי אֵינְכֶם שָׂמִים עַל לֵב: הִנְנִי גֹעֵר לָכֶם אֶת הַזֶּרַע וְזֵרִיתִי פֶרֶשׁ עַל פְּנֵיכֶם פֶּרֶשׁ חַגֵּיכֶם וְנָשָׂא אֶתְכֶם אֵלָיו: וִידַעְתֶּם כִּי שִׁלַּחְתִּי אֲלֵיכֶם אֵת הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִהְיוֹת בְּרִיתִי אֶת לֵוִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: בְּרִיתִי הָיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם וָאֶתְּנֵם לוֹ מוֹרָא וַיִּירָאֵנִי וּמִפְּנֵי שְׁמִי נִחַת הוּא: תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ וְעַוְלָה לֹא נִמְצָא בִשְׂפָתָיו בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הָלַךְ אִתִּי וְרַבִּים הֵשִׁיב מֵעָוֹן: כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מַלְאַךְ יְהוָה צְבָאוֹת הוּא: וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם

בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה׃ הֲלוֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ הֲלוֹא אֵל אֶחָד בְּרָאָנוּ מַדּוּעַ נִבְגַּד אִישׁ בְּאָחִיו לְחַלֵּל בְּרִית אֲבֹתֵינוּ׃ בָּגְדָה יְהוּדָה וְתוֹעֵבָה נֶעֶשְׂתָה בְיִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלָםִ כִּי חִלֵּל יְהוּדָה קֹדֶשׁ יְהוָה אֲשֶׁר אָהֵב וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר׃ יַכְרֵת יְהוָה לָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָּה עֵר וְעֹנֶה מֵאָהֳלֵי יַעֲקֹב וּמַגִּישׁ מִנְחָה לַיהוָה צְבָאוֹת׃ וְזֹאת שֵׁנִית תַּעֲשׂוּ כַּסּוֹת דִּמְעָה אֶת מִזְבַּח יְהוָה בְּכִי וַאֲנָקָה מֵאֵין עוֹד פְּנוֹת אֶל הַמִּנְחָה וְלָקַחַת רָצוֹן מִיֶּדְכֶם׃ וַאֲמַרְתֶּם עַל מָה עַל כִּי יְהוָה הֵעִיד בֵּינְךָ וּבֵין אֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בָּגַדְתָּה בָּהּ וְהִיא חֲבֶרְתְּךָ וְאֵשֶׁת בְּרִיתֶךָ׃ וְלֹא אֶחָד עָשָׂה וּשְׁאָר רוּחַ לוֹ וּמָה הָאֶחָד מְבַקֵּשׁ זֶרַע אֱלֹהִים וְנִשְׁמַרְתֶּם בְּרוּחֲכֶם וּבְאֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ אַל יִבְגֹּד׃ כִּי שָׂנֵא שַׁלַּח אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכִסָּה חָמָס עַל לְבוּשׁוֹ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְנִשְׁמַרְתֶּם בְּרוּחֲכֶם וְלֹא תִבְגֹּדוּ׃ הוֹגַעְתֶּם יְהוָה בְּדִבְרֵיכֶם וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה הוֹגָעְנוּ בֶּאֱמָרְכֶם כָּל עֹשֵׂה רָע טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה וּבָהֶם הוּא חָפֵץ אוֹ אַיֵּה אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט׃

Cap. iij.

הִנְנִי שֹׁלֵחַ מַלְאָכִי וּפִנָּה דֶרֶךְ לְפָנָי וּפִתְאֹם יָבוֹא אֶל הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמַלְאַךְ הַבְּרִית

pactū leui dicit dñs exercituum. Propter quod & ego dedi vos cōtemptibiles & humiles omnibus populis: sicut non seruastis vias meas: & accepistis faciē in lege. Nunquid non pater vnus omniū nostrum? Nunqd non deus vnus creauit nos? Quare ergo despicit vnusquisq; vestrū fratrē suū: violans pactū patrū nrorū? Transgressus est iuda: & abominatio facta est in israel & in hierusalē: quia cōtaminauit iudas sanctificationē dñi quam dilexit: & habuit filiam dei alieni. Disperdet dñs virum qui fecerit hoc: magistrum & discipulum de tabernaculo iacob: & offerentē munus dño exercituum. Et hoc rursum fecistis. Operiebatis lachrymis altare dñi fletu & mugitu: ita vt non respiciā vltra ad sacrificiū: nec accipiā placabile qd de manu vr̄a. Et dixistis. Quā ob causā? Quia dñs testificatus est inter te & vxorem pubertatis tue: quam tu despexisti. Et hec particeps tua & vxor federis tui. Nōne vnus fecit: & residuum spūs eius est? Et quid vnus querit nisi semen dei? Custodite ergo spiritū vestrum: & vxorem adolescentie tuē noli despicere. Cum odio habueris cā dimitte: dicit dñs deus israel. Operiet autē iniquitas vestimētum eius: dicit dñs exercituum. Custodite spiritū vr̄m: & nolite despicere. Laborare fecistis dñm in sermonibus vr̄is. Et dixistis. In quo eum fecimus laborare? In eo qd dicitis. Ois qui facit malū bonus est in cōspectu dñi & tales ei placent. Aut certe vbi est deus iudicii? 3.

Ecce ego mitto angelū meū & preparabit viā ante faciē meā. Et statim veniet ad templū suū dñator quē vos qritis: & angelus testamenti

διαθήκην τοῦ Λευὶ λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἐγὼ δέδωκα ὑμᾶς ἐξουδενωμένους καὶ παρειμένους εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀνθ᾽ ὧν ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξασθε τὰς ὁδούς μου, ἀλλὰ ἐλαμβάνετε πρόσωπα ἐν νόμῳ. οὐχὶ θεὸς εἷς ἔκτισεν ὑμᾶς; οὐχὶ πατὴρ εἷς πάντων ὑμῶν; τί ὅτι ἐγκατελίπετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τοῦ βεβηλῶσαι τὴν διαθήκην τῶν πατέρων ὑμῶν; ἐγκατελείφθη Ἰούδας, καὶ βδέλυγμα ἐγένετο ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, διότι ἐβεβήλωσεν Ἰούδας τὰ ἅγια κυρίου ἐν οἷς ἠγάπησε, καὶ ἐπετήδευσεν εἰς θεοὺς ἀλλοτρίους. ἐξολοθρεύσει κύριος τὸν ἄνθρωπον τὸν ποιοῦντα ταῦτα, ἕως ἂν καὶ ταπεινωθῇ ἐκ σκηνωμάτων Ἰακώβ, καὶ ἐκ προσαγόντων θυσίαν τῷ κυρίῳ παντοκράτορι. καὶ ταῦτα ἃ ἐμίσουν ἐποιεῖτε· ἐκαλύπτετε δάκρυσι τὸ θυσιαστήριον κυρίου καὶ κλαυθμῷ καὶ στεναγμῷ ἐκ κόπων· ἔτι ἄξιον ἐπιβλέψαι εἰς θυσίαν ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; καὶ εἴπατε ἕνεκεν τίνος; ὅτι κύριος διεμαρτύρατο ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον γυναικὸς νεότητός σου, ἣν ἐγκατέλιπες, καὶ αὐτὴ κοινωνός σου καὶ γυνὴ διαθήκης σου. καὶ οὐκ ἄλλος ἐποίησε καὶ ὑπόλειμμα πνεύματος αὐτοῦ. καὶ εἴπατε, τί ἄλλο ἀλλ᾽ ἢ σπέρμα ζητεῖ ὁ θεός; καὶ φυλάξασθε ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, καὶ γυναῖκα νεότητός σου μὴ ἐγκαταλίπῃς· ἀλλὰ ἐὰν μισήσας ἐξαποστείλῃς, λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ, καὶ καλύψει ἀσέβεια ἐπὶ τὰ ἐνθυμήματά σου, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ φυλάξασθε ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν καὶ οὐ μὴ ἐγκαταλίπητε. οἱ παροξύναντες τὸν θεὸν ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν· καὶ εἴπατε, ἐν τίνι παρωξύναμεν αὐτόν; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς, πᾶς ποιῶν πονηρόν, καλὸς ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐν αὐτοῖς αὐτὸς εὐδόκησε· καὶ ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς τῆς δικαιοσύνης;

Ca. 3.

Ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου, ὅστις ἑτοιμάσει ὁδὸν πρὸ προσώπου μου, καὶ ἐξαίφνης ἥξει εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ κύριος ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε, καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης

ὃν ὑμεῖς θέλετε. ἰδοὺ ἔρχεται λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ; ἢ τίς ὑποστήσεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ; διότι αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πῦρ χωνευτηρίου καὶ ὡς πόα πλυνόντων. καὶ καθιεῖται χωνεύων καὶ καθαρίζων, ὥσπερ τὸ ἀργύριον καὶ ὥσπερ τὸ χρυσίον· καὶ καθαριεῖ τοὺς υἱοὺς Λευὶ καὶ χεεῖ αὐτούς, ὥσπερ τὸ χρυσίον καὶ ὥσπερ τὸ ἀργύριον· καὶ ἔσονται τῷ κυρίῳ προσάγοντες θυσίαν ἐν δικαιοσύνῃ. καὶ ἀρέσει τῷ κυρίῳ θυσία Ἰούδα καὶ Ἱερουσαλήμ, καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος καὶ καθὼς τὰ ἔτη τὰ ἔμπροσθεν. καὶ προσάξω πρὸς ὑμᾶς ἐν κρίσει καὶ ἔσομαι μάρτυς ταχὺς ἐπὶ τοὺς φαρμακοὺς καὶ ἐπὶ τὰς μοιχαλίδας καὶ ἐπὶ τοὺς ὀμνύοντας τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύδει καὶ ἐπὶ τοὺς ἀποστεροῦντας μισθὸν μισθωτοῦ καὶ τοὺς καταδυναστεύοντας χήρας καὶ τοὺς κονδυλίζοντας ὀρφανοὺς καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας κρίσιν προσηλύτου καὶ τοὺς μὴ φοβουμένους με, λέγει κύριος παντοκράτωρ. διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι· καὶ ὑμεῖς υἱοὶ Ἰακὼβ οὐκ ἀπέχεσθε ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν πατέρων ὑμῶν. ἐξεκλίνατε τῶν νομίμων μου καὶ οὐκ ἐφυλάξατε. ἐπιστράφητε πρός με, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ εἴπατε, ἐν τίνι ἐπιστρέψωμεν; εἰ πτερνιεῖ ἄνθρωπος θεόν; διότι ὑμεῖς πτερνίζετέ με. καὶ εἴπατε, ἐν τίνι ἐπτερνίκαμέν σε; ὅτι τὰ ἐπιδέκατα καὶ αἱ ἀπαρχαὶ μεθ᾽ ὑμῶν εἰσι. καὶ ἀποβλέποντες ὑμεῖς ἀποβλέπετε, καὶ ἐμὲ ὑμεῖς πτερνίζετε. τὸ ἔτος συνετελέσθη, καὶ εἰσηνέγκατε πάντα τὰ ἐκφόρια εἰς τοὺς θησαυρούς, καὶ ἡ διαρπαγὴ ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν· ἐπιστρέψατε δὴ ἐν τούτῳ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐὰν μὴ ἀνοίξω ὑμῖν τοὺς καταράκτας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐκχεῶ ὑμῖν τὴν εὐλογίαν μου ἕως τοῦ ἱκανωθῆναι, καὶ διαστελῶ ὑμῖν εἰς βρῶσιν, καὶ οὐ μὴ διαφθείρω ὑμῶν τὸν καρπὸν τῆς γῆς, καὶ οὐ μὴ ἀσθενήσῃ ὑμῶν ἡ ἄμπελος ἡ ἐν τῷ ἀγρῷ, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ μακαριοῦσιν ὑμᾶς πάντα τὰ ἔθνη, διότι ἔσεσθε ὑμεῖς γῆ θελητή

quē vos vultis. Ecce venit dicit dñs exercituū. Et quis poterit cogitare diem aduentus eius? Et quis stabit ad vidēdū eū? Ipse enim quasi ignis cōflans: & quasi herba fulonū. Et sedebit conflans & emundans argentum: & purgabit filios leui. Et colabit eos quasi aurū & quasi argentum: & erunt dño offerentes sacrificia in iusticia. Et placebit domino sacrificiū iuda & hierusalem: sicut dies seculi & sicut anni antiqui. Et accedā ad vos in iudicio: & ero testis velox maleficis & adulteris & periuris: & qui calumniantur mercedem mercenarii & humiliant viduas & pupillos: & opprimūt peregrinū: nec timuerūt me dicit dñs exercituum. Ego enim dñs & nō mutor: & vos filii iacob non estis consumpti. A diebus enim patrū vestrorum recessistis a legitimis meis & non custodistis. Reuertimini ad me & reuertar ad vos dicit dominus exercituum: Et dixistis: in quo reuertemur? Si affigit homo deum: quia vos configitis me? Et dixistis. In quo configimus te. In decimis & in primitiis. Et in penuria vos maledicti estis: & me vos configitis gens tota. Inferte oēm decimam in horreum & sit cibus in domo mea: & probate me super hoc dicit dominus. Si non aperuero vobis cataractas celi & effudero vobis benedictionē vsq; ad abundantiā. Et increpabo pro vobis deuorantem: & non corrumpet fructū terre vestre: nec erit sterilis vinea in agro dicit dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes. Eritis enim vos terra desiderabilis

אֲשֶׁר אַתֶּם חֲפֵצִים הִנֵּה בָא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ וּמִי מְכַלְכֵּל אֶת יוֹם בּוֹאוֹ וּמִי הָעֹמֵד בְּהֵרָאוֹתוֹ כִּי הוּא כְּאֵשׁ מְצָרֵף וּכְבֹרִית מְכַבְּסִים׃ וְיָשַׁב מְצָרֵף וּמְטַהֵר כֶּסֶף וְטִהַר אֶת בְּנֵי לֵוִי וְזִקַּק אֹתָם כַּזָּהָב וְכַכָּסֶף וְהָיוּ לַיהוָה מַגִּישֵׁי מִנְחָה בִּצְדָקָה׃ וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָםִ כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃ וְקָרַבְתִּי אֲלֵיכֶם לַמִּשְׁפָּט וְהָיִיתִי עֵד מְמַהֵר בַּמְכַשְּׁפִים וּבַמְנָאֲפִים וּבַנִּשְׁבָּעִים לַשָּׁקֶר וּבְעֹשְׁקֵי שְׂכַר שָׂכִיר אַלְמָנָה וְיָתוֹם וּמַטֵּי גֵר וְלֹא יְרֵאוּנִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ כִּי אֲנִי יְהוָה לֹא שָׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי יַעֲקֹב לֹא כְלִיתֶם׃ לְמִימֵי אֲבֹתֵיכֶם סַרְתֶּם מֵחֻקַּי וְלֹא שְׁמַרְתֶּם שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה נָשׁוּב׃ הֲיִקְבַּע אָדָם אֱלֹהִים כִּי אַתֶּם קֹבְעִים אֹתִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה קְבַעֲנוּךָ הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה׃ בַּמְּאֵרָה אַתֶּם נֵאָרִים וְאֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים הַגּוֹי כֻּלּוֹ׃ הָבִיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הָאוֹצָר וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי וּבְחָנוּנִי נָא בָּזֹאת אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֵת אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם וַהֲרִיקֹתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי דָי׃ וְגָעַרְתִּי לָכֶם בָּאֹכֵל וְלֹא יַשְׁחִת לָכֶם אֶת פְּרִי הָאֲדָמָה וְלֹא תְשַׁכֵּל לָכֶם הַגֶּפֶן בַּשָּׂדֶה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ וְאִשְּׁרוּ אֶתְכֶם כָּל הַגּוֹיִם כִּי תִהְיוּ אַתֶּם אֶרֶץ חֵפֶץ

Prĩtiua.heb. Tex.heb. Malach.iiij.

אמר יהוה צבאות: חזקו עלי
דבריכם אמר יהוה ואמרתם מה
נדברנו עליך: אמרתם שוא עבד
אלהים ומה בצע כי שמרנו
משמרתו וכי הלכנו קדרנית מפני
יהוה צבאות: ועתה אנחנו
מאשרים זדים גם נבנו עשי
רשעה גם בחנו אלהים וימלטו:
אז נדברו יראי יהוה איש אל
רעהו ויקשב יהוה וישמע
ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי
יהוה ולחשבי שמו: והיו לי
אמר יהוה צבאות ליום אשר
אני עשה סגלה וחמלתי עליהם
כאשר יחמל איש על בנו
העבד אתו: ושבתם וראיתם בין
צדיק לרשע בין עבד אלהים
לאשר לא עבדו:

Cap. iiij.

כי הנה היום בא בער כתנור והיו
כל זדים וכל עשה רשעה קש
ולהט אתם היום הבא אמר יהוה
צבאות אשר לא יעזב להם
שרש וענף: וזרחה לכם יראי
שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה
ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק:
ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת
כפות רגליכם ביום אשר אני עשה
אמר יהוה צבאות: זכרו תורת משה
עבדי אשר צויתי אתו בחרב
על כל ישראל חקים ומשפטים:
הנה אנכי שלח לכם את אליה
הנביא לפני בוא יום יהוה הגדול
והנורא: והשיב לב אבות על בנים
ולב בנים על אבותם פן אבוא
והכיתי את הארץ חרם:

הנה אנכי

דבר · עבד · שמר · פנה · אשר · זוד · בנה · עשה · מלט · קשב · שמע · כתב · היה · חמל · שוב · ראה · צדק · בוא · תנר · היה · זוד · עזב · רפא · פוש · רבק · עסס · כפף · ירה · צוה · חקק · שפט · נבא · פנה · גדל · ירא · שוב · בוא · נכה

Trãsl.B.Hie.

dicit dñs exercituum. Inualuerunt super me verba vestra dicit dominus. Et dixistis. Quid locuti sumus contra te? Dixistis. Vanus est qui seruit deo. Et quod emolumẽtum: quia custodiuimus precepta ei⁹: & quia ambulauim⁹ tristes coram domino exercituũ. Ergo nunc beatos dicimus arrogãtes. Siquidẽ edificati sũt facientes impietates: & tentauerunt deũ & salui facti sunt. Tunc locuti sunt timentes dominum vnusq̃sq; cũ p̃ximo suo. Et attendit dñs & audiuit: & script⁹ est liber monumenti coram eo timẽtibus dñm & cogitantibus nomen eius. Et erũt mihi ait dñs exercituũ in die qua ego facio in peculium: & parcam eis sicut parcit vir filio suo seruienti sibi. Et cõuertemini & videbitis quid sit inter iustũ & impiũ: & inter seruientem deo & non seruientem ei.

4.

Ecce enim dies veniet succẽsa quasi caminus: & erunt oẽs superbi & omnes faciẽtes impietatem: stipula. Et inflãmabit eos dies veniẽs dicit dñs exercituum: que non derelinquet eis radicem & germen. Et orietur vobis timentibus nomẽ meũ: sol iusticie: & sanitas in pẽnis eius. Et egrediemini & salietis sicut vitulus de armento: & calcabitis impios cũ fuerint cinis sub planta pedum vestrorũ: in die qua ego facio dicit dñs exercituũ. Mementote legis moysi serui mei quã mandaui ei in oreb ad omnẽ israel: precepta & iudicia. Ecce ego mittam vobis heliam prophetam anteq̃ veniat dies domini magn⁹ & horribilis. Et cõuertet cor patrũ ad filios & cor filiorũ ad patres eorum: ne forte veniam & percutiam terrã anathemate.

Explicit Malachias propheta.

Trãs.Gre.lxx.cũ interp.latina.

dicit dñs omp̃s. ingrauastis sup me in
λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐβαρύνατε ἐπ' ἐμὲ ἐν τοῖς
verbis vr̃is dicit dñs. ⁊ dixistis in q̃ oblocuti
λόγοις ὑμῶν λέγει κύριος. καὶ εἴπατε ἐν τίνι κατελα
sumus ꝯ te: dixistis vanus q̃ seruit deo:
λήσαμεν κατὰ σοῦ; εἴπατε μάταιος ὁ δουλεύων θεῷ,
⁊ qd ãpli⁹ q: custodiuim⁹ mandata eius:
καὶ τί πλεῖον ὅτι ἐφυλάξαμεν τὰ φυλάγματα αὐτοῦ,
⁊ q: ãbulauim⁹ supplices añ faciem dñi oĩ-
καὶ ὅτι ἐπορεύθημεν ἱκέται πρὸ προσώπου κυρίου παν
potentis. ⁊ nũc nos beatos dicim⁹ alienos:
τοκράτορος. καὶ νῦν ἡμεῖς μακαρίζομεν ἀλλοτρίους,
⁊ reedificant oẽs q̃ faciunt iniqua: ⁊ resti
καὶ ἀνοικοδομοῦνται πάντες οἱ ποιοῦντες ἄνομα, καὶ ἀντέ
terũt deo ⁊ salui facti sũt. hec oblocuti sunt q̃ ti-
στησαν θεῷ καὶ ἐσώθησαν. ταῦτα κατελάλησαν οἱ φο
ment dñm vnusq̃sq; ad p̃ximũ suum. ⁊
βούμενοι τὸν κύριον ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. καὶ
attendit dñs ⁊ audiuit: ⁊ scripsit librũ
προσέσχε κύριος καὶ εἰσήκουσε, καὶ ἔγραψε βιβλίον
monumẽti i cõspectu suo hĩs q̃ timent dñm
μνημοσύνου ἐνώπιον αὐτοῦ τοῖς φοβουμένοις τὸν κύριον
⁊ q̃ reuerentur nomen eius. ⁊ erunt mihi di
καὶ εὐλαβουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἔσονταί μοι λέ
cit dñs omp̃s in die q̃ ego facio in ac-
γει κύριος παντοκράτωρ εἰς ἡμέραν ἣν ἐγὼ ποιῶ εἰς πε
q̃sitionem. ⁊ eligam eos sicut eligit ho
ριποίησιν. καὶ αἱρετιῶ αὐτοὺς ὃν τρόπον αἱρετίζει ἄν
mo filiũ suum q̃ seruit ei. ⁊ cõuer-
θρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν δουλεύοντα αὐτῷ. καὶ ἐπι
temini ⁊ videbitis: qd sit inter iustum
στραφήσεσθε καὶ ὄψεσθε, τί ἂν εἴη ἀναμέσον δικαίου
⁊ iniustũ: ⁊ inter seruientẽ deo ⁊
καὶ ἀδίκου, καὶ ἀναμέσον τοῦ δουλεύοντος θεῷ καὶ τοῦ
nõ seruientem ei.
μὴ δουλεύοντος αὐτῷ.

Ca.4.

Quia ecce dies venit ardens sic clibañ
Διότι ἰδοὺ ἡμέρα ἔρχεται καιομένη ὡς κλίβανος
⁊ cõburet eos: ⁊ erunt oẽs alienigene ⁊
καὶ φλέξει αὐτούς, καὶ ἔσονται πάντες ἀλλόφυλοι καὶ
vniuersi q̃ faciunt iniqua stipula: ⁊ succẽdet eos
πάντες οἱ ποιοῦντες ἄνομα καλάμη, καὶ ἀνάψει αὐτοὺς ἡ
dies veniẽs dicit dñs virtutũ. ⁊ non reli-
ἡμέρα ἡ ἐρχομένη λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. καὶ οὐ μὴ ὑπο
quet ẽ eis radix neq; ram⁹. vobis aũt q̃ timetis
λειφθῇ αὐτῶν ῥίζα οὐδὲ κλῆμα. ὑμῖν δὲ τοῖς φοβουμένοις
nomẽ meũ orietur sol iusticie ⁊ sanitas in
τὸ ὄνομά μου ἀνατελεῖ ἥλιος δικαιοσύνης καὶ ἴασις ἐν ταῖς
pẽnis eius. ⁊ egrediemini ⁊ salietis sicut vituli
πτέρυξιν αὐτοῦ. καὶ ἐξελεύσεσθε καὶ σκιρτήσετε ὡς μοσχά
de vinculis relaxati: cõculcabitis iniq̃s. ⁊
ρια ἐκ δεσμῶν ἀνειμένα, καὶ καταπατήσετε ἀνόμους. καὶ
erunt cinis sub pedib⁹ vr̃is in die q̃
ἔσονται σποδὸς ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ
ego facio dicit dñs omp̃s. mementote legis
ἐγὼ ποιῶ λέγει κύριος παντοκράτωρ. μνήσθητε τοῦ νόμου
moysis serui mei: sicut p̃cepi ei in o-
τοῦ μωυσέως τοῦ δούλου μου, καθότι ἐνετειλάμην αὐτῷ ἐν ὁ
reb ad oẽm israel p̃cepta ⁊ iudicia. ecce
ρὴβ πρὸς πάντα ἰσραὴλ προστάγματα καὶ κρίματα. ἰδοὺ
ego mitto vobis heliam p̃phetã añq̃ veniat
ἐγὼ ἐξαποστέλλω ὑμῖν ἠλίαν τὸν προφήτην πρὶν ἐλθεῖν
dies dñi magna ⁊ illustris. q̃ cõuertet
ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. ὃς ἀποκαταστή
cor p̃ris ad filiũ: ⁊ cor hoĩs
σει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν, καὶ καρδίαν ἀνθρώπου
ad p̃ximũ suũ: ne forte veniẽs p̃cutiã terrã penit⁹:
πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, μὴ ἐλθὼν πατάξω τὴν γῆν ἄρδην.

D A B

Incipit prologus beati hieronimi presbyteri in libros Machabeorum.

Machabeorũ libri duo prenotant prelia inter hebreorum duces gentẽq; persarum: pugnam quoq; sabbatorum: & nobiles machabei ducis triumphos: ex cuius nomine et libri iidem sunt nuncupati. Hec quoq; historia continet etiam inclyta illa gesta machabeorum fratrum qui sub antiocho rege: pro sacris legibus dira tormenta perpessi sunt. Quos mater pia dum diuersis suppliciis vrgerẽtur: non solum non fleuit: sed & gaudens hortabatur ad gloriam passionis.

Item alius prologus.

Machabeorum libri licet non habeantur in canone hebreorum: tamẽ ab ecclesia inter diuinorum voluminũ annotantur historias: notant aũt prelia inter hebreorum duces gẽtesq; persarũ: pugnã quoq; sabbatorũ & nobiles machabei triumphos: fedus quoq; amicitiarũ cum romanorũ ducibus atq; legationũ. Machabei septem fratres ab vna matre machabea nomine geniti custodientes legem: patris traditionẽ: non mãducantes carnẽ porcinam: ob hoc ab antiocho rege seuissimo in antiochia martyrii gloria coronati sunt cũ matre sua: atq; sepulti cũ magna veneratione ibi quiescunt.

Explicit prologus.

Tex.Grec.cũ iter.lati.

MACCABEORVM PRIMVS.
ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΠΡΩΤΟΣ:

⁊ factũ est postq̃ p̃cus-
Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ πα
sit alexãder fili⁹
τάξαι ἀλέξανδρον τὸν
philippi macedo
φιλίππου τὸν μακεδό
q̃ exiuit de ter-
να, ὃς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς
chetiim: ⁊ p̃cussit dariũ regẽ
χεττιείμ, καὶ ἐπάταξε τὸν δαρεῖον βασιλέα
p̃sar ⁊ medor: ⁊ regnauit pro
περσῶν καὶ μήδων, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ'
eo pri⁹ in grecia: ⁊ cõsti-
αὐτοῦ πρότερον ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, καὶ συνε
tuit p̃lia multa: ⁊ obti-
στήσατο πολέμους πολλούς, καὶ ἐκρά
nuit munitiones. ⁊ interfecit reges
τησεν ὀχυρωμάτων. καὶ ἔσφαξε βασιλεῖς
terre. ⁊ p̃trãsiuit vsq; ad terminos terre:
τῆς γῆς. καὶ διῆλθεν ἕως ἄκρων τῆς γῆς,
⁊ accepit spolia multitudinis gẽtiũ: ⁊ si-
καὶ ἔλαβε σκῦλα πλήθους ἐθνῶν, καὶ ἡσύ
luit terra i cõspectu ei⁹. ⁊ exaltatũ ⁊
χασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ὑψώθη καὶ
eleuatũ ẽ cor eius: ⁊ cõgregauit exercitũ
ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ συνῆξε δύναμιν
fortẽ valde: ⁊ obtinuit regiões gẽtiũ ⁊ ty
ἰσχυρὰν σφόδρα, καὶ ἦρξε χωρῶν ἐθνῶν καὶ τυ
rannides. ⁊ fuerũt ei in tributũ: ⁊ post
ραννιῶν. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον, καὶ με
hec cecidit in lectũ ⁊ cognouit
τὰ ταῦτα ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην καὶ ἔγνω
q̃ morit. ⁊ vocauit pue-
ὅτι ἀποθνήσκει. καὶ ἐκάλεσε τοὺς παῖ
ros suos nobiles educatos si-
δας αὐτοῦ τοὺς ἐνδόξους τοὺς συνεκτρό
mul cũ eo a iuuẽtute. ⁊ diuisit e-
φους αὐτοῦ ἀπὸ νεότητος. καὶ διεῖλεν αὐ
is regnũ suũ adhuc viuẽte eo.
τοῖς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ.
⁊ regnauit alexãder ãnos duodeci:
καὶ ἐβασίλευσεν ἀλέξανδρος ἔτη δώδεκα,
⁊ mortu⁹ est. ⁊ regnauerũt pu-
καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖ
eri ei⁹ q̃libet in loco suo. ⁊
δες αὐτοῦ ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. καὶ
iposuerũt sibi oẽs diademata postq̃ mor-
ἐπέθεντο πάντες διαδήματα μετὰ τὸ ἀπο
tu⁹ est ille: ⁊ filij eor post e-
θανεῖν αὐτόν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὀπίσω αὐ

A — Judith 1.c. — B — 1.Reg. 11.8 — C

Trãsla.B.Hie.

Incipit liber primus. Machabeorum. Ca.1.

ET FACTVM EST POST q̃ percussit alexãder philippi macedo qui prim⁹ regnauit in grecia egressus de terra cethim: darium regẽ persarum & medorũ: constituit prelia multa & obtinuit omniũ munitiones: & interfecit reges terre. Et pertransiit vsq; ad fines terre: et accepit spolia multitudinis gentium: & siluit terra in conspectu eius. Et congregauit virtutẽ & exercitum fortem nimis: et exaltatum est & eleuatum cor eius: & obtinuit regiões gentium et tyrannos: & facti sunt illi in tributum. Et post hec decidit in lectum & cognouit quia moreretur. Et vocauit pueros suos nobiles qui secum erãt nutriti a iuuentute sua: & diuisit illis regnum suum cum adhuc viueret. Et regnauit alexander annis duodecim: & mortu⁹ est. Et obtinuerunt pueri ei⁹ regnum vnusquisq; in loco suo: & imposuerunt oẽs sibi diademata post mortem eius: & filii eorum post eos annis multis: & multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccati: antiochus illustris filius antiochi regis q fuerat rome obses: & regnauit in anno centesimotricesimoseptimo regni grecorum. In diebus illis exierunt ex israel filii iniqui: & suaserunt multis dicentes. Eamus & disponamus testamentum cũ gentibus que circa nos sunt: qa exquo recessimus ab eis: inuenerunt nos multa mala: & bonus visus est sermo in oculis eorum. Et destinauerunt aliqui de populo: & abierunt ad regem: & dedit illis potestatem: vt facerent iusticiã gentium: et edificauerunt gymnasiũ in hyerosolimis secundum leges nationum: & fecerunt sibi preputia: et recesserunt a testamẽto sancto: & iuncti sunt nationibus: & venundati sunt vt facerẽt malũ. Et paratũ est regnum in conspectu antiochi: & cepit regnare in terra egypti vt regnaret super duo regna. Et intrauit in egyptũ in multitudie graui in curribus & elephãtis & eqtibus: & copiosa nauiũ multitudine. Et constituit bellũ aduersus ptolemeum regem egypti:

Maccabeo.i.Cap. i.

os ãnos multos. ⁊ multiplicauerũt mala in
τῶν ἔτη πολλά. καὶ ἐπλήθυναν κακὰ ἐν
terra. ⁊ exiuit ex eis radix pecca-
τῇ γῇ. καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν ῥίζα ἁμαρτω
trix antioch⁹ illustris: fili⁹ antiochi
λὸς ἀντίοχος ἐπιφανής, υἱὸς ἀντιόχου
regis: q̃ fuit obses in roma. ⁊
τοῦ βασιλέως, ὃς ἦν ὅμηρα ἐν τῇ ῥώμῃ. καὶ
regnauit in anno cẽtesimo ⁊ tricesi-
ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τριακο
mo ⁊ septimo regni grecor. in
στῷ καὶ ἑβδόμῳ βασιλείας ἑλλήνων. ἐν
dieb⁹ illis exierũt de israel
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθον ἐξ ἰσραὴλ
filij iniqui: ⁊ suaserunt multis
υἱοὶ παράνομοι, καὶ ἀνέπεισαν πολλοὺς
dicẽtes. eam⁹ ⁊ disponam⁹ pa-
λέγοντες. πορευθῶμεν καὶ διαθώμεθα δια
ctũ cũ gẽtib⁹ q̃ i circuitu nr̃o.
θήκην μετὰ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ἡμῶν.
q̃a exquo recessim⁹ ab eis: inuenerũt
ὅτι ἀφ' ἧς ἐχωρίσθημεν ἀπ' αὐτῶν, εὗρεν
nos mala multa. ⁊ placuit s̃mo
ἡμᾶς κακὰ πολλά. καὶ ἠγαθύνθη ὁ λόγος
in oculis eor. ⁊ parati sunt
ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. καὶ προεθυμήθησάν
q̃dã de populo: ⁊ iuerũt
τινες ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν
ad regẽ. ⁊ dedit eis pote
πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξου
statẽ faciẽdi iusticiã gẽtiũ.
σίαν ποιῆσαι τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν.
⁊ edificauerũt gymnasiũ in hierosoly-
καὶ ᾠκοδόμησαν γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύ
mis s̃m leges gẽtiũ. ⁊ fece-
μοις κατὰ τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν. καὶ ἐποί
rũt sibi p̃putia ⁊ recesserũt
ησαν ἑαυτοῖς ἀκροβυστίας. καὶ ἀπέστησαν
a testamẽto sancto. ⁊ iũcti sunt
ἀπὸ διαθήκης ἁγίας. καὶ ἐζευγίσθησαν τοῖς
gẽtib⁹ ⁊ vẽditi sunt vt facerẽt ma-
ἔθνεσι καὶ ἐπράθησαν ποιῆσαι τὸ πονη
lũ. ⁊ paratũ est regnũ corã an
ρόν. καὶ ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία ἐναντίον ἀν
tiocho. ⁊ cepit regnare
τιόχου. καὶ ὑπέλαβε βασιλεῦσαι τῆς
egypto: vt regnaret sup duo
αἰγύπτου, ὅπως βασιλεύσῃ ἐπὶ τὰς δύο
regna. ⁊ intrauit in egyptũ in tur
βασιλείας. καὶ εἰσῆλθεν εἰς αἴγυπτον ἐν ὄχ
ba graui in currib⁹ ⁊ elephãtis ⁊ in eq̃-
λῳ βαρεῖ ἐν ἅρμασι καὶ ἐλέφασι καὶ ἐν ἱπ
tib⁹ ⁊ in classe magna. ⁊ cõstituit
πεῦσι καὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ. καὶ συνεστήσατο

bellũ cõtra ptolemeũ regẽ egy=
πόλεμον πρὸς πτολεμαῖον βασιλέα αἰγύ
pti. τ verit⁹ est ptoleme⁹ a fa=
πτου. καὶ ἐνετράπη πτολεμαῖος ἀπὸ προ
cie ei⁹ τ fugit. τ ceciderũt vulne
σώπου αὐτοῦ καὶ ἔφυγε. καὶ ἔπεσον τραυ
rati multi: τ ceperũt vr
ματίαι πολλοί, καὶ κατελάβοντο τὰς πό
bes munitas in terra egypti. τ
λεις τὰς ὀχυρὰς ἐν γῆ αἰγύπτω. καὶ
accepit spolia egypti: τ re=
ἔλαβε τὰ σκύλα τῆς αἰγύπτου, καὶ ἐπε
uersus ẽ antiochus postꝗ̃ pcussit egy=
στρεψεν ἀντίοχος μετὰ τὸ πατάξαι αἴγυ
ptũ in cẽtesimo τ quadragesimo τ
πτον ἐν τῶ ἑκατοστῶ καὶ τεσσαρακοστῶ καὶ
tertio anno. τ ascẽdit in israel τ hie
τρίτω ἔτει. καὶ ἀνέβη ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἱε
solymã in turba graui: τ intrauit in
ροσόλυμα ἐν ὄχλω βαρεῖ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς
sanctuariũ in superbia: τ accepit
τὸ ἁγίασμα ἐν ὑπερηφανία, καὶ ἔλαβε
altare aureũ: τ cãde
τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὴν λυ=
labrũ luminis: τ oĩa vasa
χνίαν τοῦ φωτός, καὶ πάντα τὰ σκεύη
eius: τ mẽsam ppositiõis:
αὐτῆς, καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως.
τ libatoria τ phialas: τ
καὶ τὰ σπονδεῖα καὶ τὰς φιάλας, καὶ
mortariola aurea: τ ve=
τὰς θυΐσκας τὰς χρυσᾶς, καὶ τὸ κατα
lum: τ coronas: τ orna
πέτασμα, καὶ τοὺς στεφάνους, καὶ τὸν κόσ
mẽtũ aureũ qđ in facie
μον τὸν χρυσοῦν τὸν κατὰ πρόσωπον τοῦ
tẽpli. τ cõminuit eia: τ accepit
ναοῦ. καὶ ἐλέπισε πάντα, καὶ ἔλαβε
argentũ τ aurũ τ vasa
τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη
desiderabilia. τ accepit thesau
τὰ ἐπιθυμητά. καὶ ἔλαβε τοὺς θησαυ
ros absconditos quos inuenit. τ acci
ροὺς τοὺς ἀποκρύφους οὓς εὗρε. καὶ λα
piẽs oĩa abijt in terrã suã.
βὼν πάντα ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.
τ fecit hoĩm cedẽ: τ locut⁹ est
καὶ ἐποίησε φονοκτονίαν, καὶ ἐλάλησεν
superbiã magnã. τ fuit lu=
ὑπερηφανίαν μεγάλην. καὶ ἐγένετο πέν
ct⁹ magn⁹ in israel in oĩ loco
θος μέγα ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν παντὶ τόπω
eorũ. τ gemuerũt principes τ se=
αὐτῶν. καὶ ἐστέναξαν ἄρχοντες καὶ πρε
niores: virgines τ pueri infir=
σβύτεροι, παρθένοι καὶ νεανίσκοι ἠσθέ
mati sũt: τ pulchritudo mulierũ mu
νησαν, καὶ τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν ἠλ
tata est. oĩs sponsus accepit luctũ.
λοιώθη. πᾶς νυμφίος ἀνέλαβε θρῆνον.
sedẽs in thalamo fuit in luctu. τ
καθημένη ἐν παστῶ ἐγένετο ἐν πένθει. καὶ
cõcussa ẽ terra sup habitãtes e=
ἐσείσθη ἡ γῆ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐ
am. τ oĩs domus iacob induerũt
τήν. καὶ πᾶς ὁ οἶκος ἰακὼβ ἐνεδύσαν
cõfusionẽ. post duos ãnos dierũ mi=
το αἰσχύνην. μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπέ
sit rex pncipẽ tribu=
στειλεν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντα φορολογί=
ti in vrbes iuda. τ venit in
ας εἰς τὰς πόλεις ἰούδα. καὶ ἦλθεν εἰς

Et constituit bellum aduersus ptolemeum regem egypti: & veritus est ptomeus a facie eius & fugit: & ceciderunt vulnerati multi. Et comprehendit ciuitates munitas in terra egypti: & accepit spolia terre egypti. Et conuertit antiochus postꝗ̃ percussit egyptum in centesimo & quadragesimo & tertio anno: & ascendit ad israel: & ascendit hierosolymam in multitudine graui. Et intrauit in sanctificationem cum superbia: & accepit altare aureum: & candelabrum luminis: & vniuersa vasa ei⁹: & mensam prepositionis & libatoria & phialas: & mortariola aurea: & velum & coronas & ornamentum aureum quod in facie templi erat: & cõminuit omnia: Et accepit argentum & aurũ & vasa cõcupiscibilia: et accepit thesauros occultos quos inuenit: & sublatis oĩbus abiit in terram suam. Et fecit cedẽ hominũ: & locutus est in superbia magna. Et factus est planctus magnus in israel: & in omni loco eorum. Et ingemuerũt principes & seniores: & iuuenes & virgines infirmati sunt: & speciositas mulierum immutata est. Omnis maritus sumpsit lamentum: & que sedebant in thoro maritali lugebant: et cõmota est terra super habitantes in ea: et vniuersa domus iacob induit confusionem. Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in ciuitates iuda: & venit hierusalem cum turba magna. Et locutus est ad eos verba pacifica in dolo: & crediderunt ei. Et irruit super ciuitatem repente: et percussit eam plaga magna: & perdidit populum multum ex israel. Et accepit spolia ciuitatis: & succẽdit eam igni. Et destruxit domos eius & muros ei⁹ in circuitu: & captiuas duxerũt mulieres & natos: & pecora possederunt. Et edificauerunt ciuitatem dauid muro magno & firmo & turribus firmis: et facta est illis in arcem. Et posuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos: et conualuerunt in ea. Et posuerũt arma et escas: et congregauerunt spolia hierusalem & reposuerũt illic: & facti sunt in laqueum magnum. Et factũ est hoc ad insidias sanctificationi: & in diabolũ malum israel: et effuderunt sanguinem innocentem per circuitũ sanctificationis: & contaminauerunt sanctificationem. Et fugerũt habitatores hierusalem propter eos: & facta est habitatio exterorum: Et facta est extera semini suo: & nati eius reliquerunt eam. Sãctificatio ei⁹ desolata est sicut solitudo: dies festi eius conuersi sunt in luctum: sabbata eius in opprobrium: honores eius in nihilum. Secundum gloriam ei⁹ multiplicata est ignominia eius: et sublimitas eius conuersa est in luctum. Et scripsit rex antioch⁹ omni regno suo: vt esset omnis populus vnus: et reliquerunt vnusquisq;

hierusalẽ in turba graui: τ locut⁹
ἱερουσαλὴμ ἐν ὄχλω βαρεῖ, καὶ ἐλάλη
est eis verba pacifica in dolo:
σεν αὐτοῖς λόγους εἰρηνικοὺς ἐν δόλω,
τ crediderũt ei. τ irruit
καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῶ. καὶ ἐπέπεσεν
sup ciuitatẽ subito. τ pcussit
ἐπὶ τὴν πόλιν ἐξάπινα. καὶ ἐπάταξεν
eã plaga magna. τ pdidit
αὐτὴν πληγὴν μεγάλην. καὶ ἀπώλεσε
pplm multũ de israel. τ accepit
λαὸν πολὺν ἐξ ἰσραήλ. καὶ ἔλαβε τὰ
spolia vrbis: τ cõbussit il=
σκύλα τῆς πόλεως, καὶ ἐνεπύρισεν αὐ
lã igni: τ destruxit domos il=
τὴν πυρί, καὶ καθεῖλε τοὺς οἴκους αὐ
li⁹ τ muros illi⁹ in circuitu. τ ca=
τῆς καὶ τὰ τείχη αὐτῆς κύκλω. καὶ ᾐχ
ptiuauerũt mulieres τ fi=
μαλώτευσαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέ=
lios: τ iumẽta possederũt. τ
κνα, καὶ τὰ κτήνη ἐκληρονόμησαν. καὶ
edificauerunt vrbẽ dauid muro
ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν δαυὶδ τείχει
magno τ forti turrib⁹ munitis:
μεγάλω καὶ ὀχυρῶ πύργοις ὀχυροῖς,
τ fuit illis in arcẽ. τ posue
καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄκραν. καὶ ἔθη=
rũt illic gẽtẽ peccatricẽ: viros ini=
καν ἐκεῖ ἔθνος ἁμαρτωλόν, ἄνδρας πα
quos: τ cõualuerũt in illa: τ
ρανόμους, καὶ ἐνίσχυσαν ἐν αὐτῆ. καὶ
posuerunt arma τ escas: τ cõgre
παρέθεντο ὅπλα καὶ τροφήν, καὶ συ=
gãtes spolia hierusalẽ repo
ναγαγόντες τὰ σκύλα ἱερουσαλὴμ ἀπέ
suerũt illic. τ facti sũt in magnũ la
θεντο ἐκεῖ. καὶ ἐγένοντο εἰς μεγάλην πα
queũ. τ fuit in insidias san=
γίδα. καὶ ἐγένετο εἰς ἔνεδρον τῶ ἁγιά
ctuario: τ in calũniatorẽ malũ
σματι, καὶ εἰς διάβολον πονηρὸν τῶ
israel semp. τ effuderũt sanguinẽ
ἰσραὴλ διαπαντός. καὶ ἐξέχεαν αἷμα
inocẽtẽ icircuitu sanctuarij: τ pollu
ἀθῶον κύκλω τοῦ ἁγιάσματος, καὶ ἐμό=
erũt sanctuariũ. τ fugerũt habi
λυναν τὸ ἁγίασμα. καὶ ἔφυγον οἱ κα=
tatores hierusalẽ ppt eos: τ facta
τοικοι ἱερουσαλὴμ δι᾽ αὐτούς, καὶ ἐγέ
est habitatio exteroꝝ. τ facta est ex=
το κατοικία ἀλλοτρίων. καὶ ἐγένετο ἀλ
tera gñationib⁹ suis: τ
λοτρία τοῖς γεννήμασιν αὐτῆς, καὶ τὰ
filij sui reliquerũt eã. san=
τέκνα αὐτῆς ἐγκατέλιπον αὐτήν. τὸ ἁγί
ctuariũ illi⁹ desolatũ ẽ vt erem⁹. fe=
ασμα αὐτῆς ἠρημώθη ὡς ἔρημος. αἱ ἑορ
sta ei⁹ versa sunt in luctũ. sab
ταὶ αὐτῆς ἐστράφησαν εἰς πένθος. τὰ σάβ
bata ei⁹ in ignominiã. honor ei⁹
βατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμόν. ἡ τιμὴ αὐτῆς
in vilipẽdium: iuxta gliã ei⁹ fu=
εἰς ἐξουδένωσιν, κατὰ τὴν δόξαν αὐτῆς ἐγε
it ignominia ei⁹. τ altitudo ei⁹
νήθη ἀτιμιασμὸς αὐτῆς. καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς
versa est in luctũ. τ scripsit rex
ἐστράφη εἰς πένθος. καὶ ἔγραψεν ὁ βασι
omni regno suo vt essent om
λεὺς πάση τῆ βασιλεία αὐτοῦ εἶναι πάν
nes in pplm vnũ: τ relinqueret q̃lib
τας εἰς λαὸν ἕνα, καὶ ἐγκαταλιπεῖν ἕκαστον

D E A

Tob. 2. b. Amos 8. c

leges suas. τ cõsenserũt oẽs
τὰ νόμιμα αὐτοῦ. καὶ ἐπεδέξατο πάντα
gẽtes sm smonẽ regis.
τὰ ἔθνη κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως.
τ multi ab israel cõsenserũt sui
καὶ πολλοὶ ἀπ᾽ ἰσραὴλ εὐδόκησαν τῆ λα
tuti ei⁹. τ sacrificauerũt idolis: τ
τρεία αὐτοῦ. καὶ ἔθυσαν τοῖς εἰδώλοις, καὶ
polluerũt sabbatũ. τ mi=
ἐβεβήλωσαν τὸ σάββατον. καὶ ἀπέ=
sit rex libros in manu nũ
στειλεν ὁ βασιλεὺς βιβλία ἐν χειρὶ ἀγ
cioꝝ in hierusalẽ τ vrbes iu=
γέλων εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις ἰού
da vt irẽt post leges alienoꝝ
δα πορευθῆναι ὀπίσω νομίμων ἀλλοτρίων
terre: τ phiberẽt holocausta τ
τῆς γῆς, καὶ κωλῦσαι ὁλοκαυτώματα καὶ
sacrificiũ τ libationẽ ex sanctuario:
θυσίαν καὶ σπονδὴν ἐκ τοῦ ἁγιάσματος,
τ coinqnarẽt sabbata τ festa: τ
καὶ βεβηλῶσαι σάββατα καὶ ἑορτάς, καὶ
pollurẽt sanctuariũ τ sanctos: edificarẽt
μιᾶναι ἁγίασμα καὶ ἁγίους, οἰκοδομῆσαι
aras τ lucos: τ idola: τ sacrificarẽt
βωμοὺς καὶ τεμένη, καὶ εἰδωλεῖα, καὶ θύειν
porcina τ pecora cõmunia: τ relinquerẽt
ὕεια καὶ κτήνη κοινά, καὶ ἀφιέναι τοὺς
filios suos incircũcisos: abominarent
υἱοὺς αὐτῶν ἀπεριτμήτους; βδελύξαι τὰς
aĩas suas in oĩ immundo τ
ψυχὰς αὐτῶν ἐν παντὶ ἀκαθάρτω καὶ
coinqnatione. ita vt obliuiscerent legis:
βεβηλώσει. ὥστε ἐπιλαθέσθαι τοῦ νόμου,
τ imutarẽt oẽs iustificationes.
καὶ ἀλλάξαι πάντα τὰ δικαιώματα.
τ q̃ non faceret iuxta verbũ
καὶ ὃς ἂν μὴ ποιήση κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ
regis moreret. iuxta oĩa
βασιλέως ἀποθανεῖται. κατὰ πάντας
verba hec scripsit oĩ
τοὺς λόγους τούτους ἔγραψε πάση τῆ
regno suo. τ fecit princi
βασιλεία αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν ἐπισκό=
pes sup oẽm pplm: τ prece=
πους ἐπὶ πάντα τὸν λαόν, καὶ ἐνετεί
pit vrbib⁹ iuda sacrificare per
λατο ταῖς πόλεσιν ἰούδα θυσιάζειν κα
vrbẽ τ vrbẽ. τ cõgregati sunt
τὰ πόλιν καὶ πόλιν. καὶ συνηθροίσθησαν
de pplo ad eos multi. oĩs
ἀπὸ τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτοὺς πολλοί. πᾶς
q̃ dereliquerat legẽ. τ fecerũt
ὁ ἐγκαταλιπὼν τὸν νόμον. καὶ ἐποίησαν
mala in terra: τ posuerũt israel in
κακὰ ἐν τῆ γῆ, καὶ ἔθεντο τὸν ἰσραὴλ ἐν
abditis in omni refugio ipoꝝ.
κρυφοῖς ἐν παντὶ φυγαδευτηρίω αὐτῶν.
τ quinta τ decima die chasleu
καὶ πέντε καὶ δεκάτη ἡμέρα χασελεῦ
quinto τ q̃dragesimo τ cẽtesĩ
τῶ πέμπτω καὶ τεσσαρακοστῶ καὶ ἑκατο
mo anno edificauerũt abominationẽ deso=
στῶ ἔτει ᾠκοδόμησαν βδέλυγμα ἐρημώ
lationis sup altare. τ in vrbi
σεως ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐν πόλε
b⁹ iuda incircuitu edificauerunt aras:
σιν ἰούδα κύκλω ᾠκοδόμησαν βωμούς,
τ in ianuis domoꝝ. τ in
καὶ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἰκιῶν. καὶ ἐν
plateis thura icẽdebãt. τ libros
ταῖς πλατείαις ἐθυμίων. καὶ τὰ βιβλία

legẽ suam: & consenserunt omnes gentes secundũ verbum regis antiochi. Et multi ex israel consenserũt ei: & sacrificauerũt idolis & coinqnauerunt sabbatũ. Et misit rex antiochus libros p manu nunciorũ in hierusalẽ: & in oẽs ciuitates iude vt sequerẽtur leges gentium terre: & phiberent holocausta & sacrificia: & placationes fieri in tẽplo dei: & phiberent celebrari sabbatũ & dies solẽnes. Et iussit coinqnari sancta et sanctũ templũ israel. Et iussit edificari aras & tẽpla & idola: & imolari carnes suillas & pecora cõmunia: & relinqre filios suos incircuncisos: & coinquinari aĩas eorũ in oĩbus immũdiciis & abominationibus: ita vt obliuiscerẽtur legẽ & imutarẽt oẽs iustificationes dei. Et qcunq; nõ fecissent secundũ verbũ regis antiochi: morerẽtur. Secundũ oĩa verba hec scripsit omni regno suo: & pposuit principes populo q hec fieri cogerẽt. Et iusserũt ciuitatibus iude sacrificare. Et cõgregati sunt multi de pplo ad eos q dereliquerãt legẽ dñi: & fecerũt mala sup terrã: & effugauerũt pplm israel in abditis & in asconditis fugitiuorũ locis. Die qntadecima mẽsis casleu: qnto & q̃dragesimo & cẽtesimo ãno: edificauit rex antioch⁹ abominandũ idolũ desolationis sup altare dei: & p vniuersas ciuitates iude in circuitu edificauerũt aras & ante ianuas domorũ: & in plateis incendebant thura & sacrificabãt. Et libros legis dei cõbusserunt igni scidẽtes eos: & apud quẽcunq; inueniebãtur libri testamẽti dñi: & quicũq; obseruabat legẽ dñi secũdũ edictũ regis: trucidabãt eũ. In virtute sua faciebãt hec pplo israel q inueniebatur in omni mẽse in ciuitatibus. Et quinta et vicesima die mẽsis sacrificabãt sup arã que erat cõtra altare: & mulieres q circuncidebãt filios suos trucidabãtur secundũ iussum regis antiochi. Et suspẽdebant pueros a ceruicibus p vniuersas domos eorũ: & eos q circunciderãt illos trucidabũt. Et multi de populo isrl̃ diffinierunt apud se: vt nõ mãducarẽt immũda: et elegerũt magis mori q̃ cibis coinqnari immũdis: & noluerũt infringere legẽ dei sanctam & trucidati sunt: & facta est ira magna sup populũ israel valde. Ca. 2.

IN diebus illis surrexit matathias filius iohãnis filii symeonis sacerdos ex filiis ioarim ab hierusalẽ: & consedit in monte modin. Et habebat filios qnq;: iohannã: qui cognominabatur gaddis: & simonem: qui cognominabatur thasi: & iudam: q vocabatur machabe⁹: & eleazarũ: qui cognominabatur abarõ: & ionatham: qui cognominabatur apphus. Hi viderunt mala que fiebant in populo iuda et in hierusalem. Et dixit matathias. Ve mihi. Vt quid natus sum videre cõtritionem populi mei & contritionem ciuitatis sancte: & sedere illic cum datur in manibus inimicorũ? Sancta in manu extraneorũ facta sũt? templum eius sicut homo ignobilis. Vasa glorie eius captiua abducta sunt:

legis q̃s inuenerũt cõbusserũt igne scindens
τοῦ νόμου ἃ εὗρον ἐνεπύρισαν πυρὶ κατασχί
tes. τ vbi inueniebat apud aliquẽ
σαντες. καὶ ὅπου εὑρίσκετο παρά τινι
liber testamẽti: τ siq̃s acq̃escebat
βιβλίον διαθήκης, καὶ εἴ τις συνευδόκει τῶ
legi edicto regis occidebãt
νόμω τὸ σύγκριμα τοῦ βασιλέως ἐθανάτουν
illũ in virtute sua. faciebãt sic israel
αὐτὸν ἐν ἰσχύι αὐτῶν. ἐποίουν οὕτω τῶ ἰσλ
inuẽtis in omni mẽse τ mẽse in
τοῖς εὑρισκομένοις ἐν παντὶ μηνὶ καὶ μηνὶ ἐν
vrbib⁹ τ q̃nta et vicesima mẽ
ταῖς πόλεσι καὶ πέμπτη καὶ εἰκάδι τοῦ μη
sis sacrificãtes sup arã q̃ erat in
νὸς θυσιάζοντες ἐπὶ τὸν βωμὸν ὃς ἦν ἐπὶ
altari. τ mulieres q̃ circũ
τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ τὰς γυναῖκας τὰς περι
ciderunt filios suos occiderũt
τετμηκυίας τὰ τέκνα αὐτῶν ἐθανάτωσαν
iuxta iussum: τ suspẽderunt isantes
κατὰ πρόσταγμα, καὶ ἐκρέμασαν τὰ βρέφη
ex collis eoꝝ τ domos
ἐκ τῶν τραχήλων αὐτῶν καὶ τοὺς οἴκους
eoꝝ τ eos q̃ circũciderãt illos.
αὐτῶν καὶ τοὺς περιτετμηκότας αὐτούς.
τ multi in israel fortificati sunt τ
καὶ πολλοὶ ἐν ἰσραὴλ ἐκραταιώθησαν καὶ
offirmati in se vt nõ comederẽt cõmunia.
ὠχυρώθησαν ἐν αὐτοῖς τοῦ μὴ φαγεῖν κοινά.
τ elegerũt mori vt nõ pollueren
καὶ ἐπεδέξαντο ἀποθανεῖν ἵνα μὴ μιανθῶ
tur cibis τ ne inquinarẽt testa
σι τοῖς βρώμασι καὶ μὴ βεβηλώσωσι διαθή
mẽtũ sanctũ: τ mortui sunt. τ fuit ira
κην ἁγίαν. καὶ ἀπέθανον. καὶ ἐγένετο ὀργὴ
magna sup israel valde.
μεγάλη ἐπὶ ἰσραὴλ σφόδρα. Ca. 2.
IN dieb⁹ illis: surrexit mat=
ΕΝ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀνέστη ματ=
tathias fili⁹ ioãnis filij symeõ sacerdos
ταθίας ἰωάννου τοῦ συμεὼν ἱερεὺς τῶν
filioꝝ ioarib de hierusalẽ: τ se=
υἱῶν ἰωαρὶβ ἀπὸ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκά=
dit in modin. τ ei filij q̃nq;:
θισεν ἐν μωδεΐν. καὶ αὐτῶ υἱοὶ πέντε,
ioãnes cognominat⁹ gaddis: simon
ἰωάννης ὁ ἐπικαλούμενος γαδδίς, σίμων
vocat⁹ thasi: iudas voca
ὁ καλούμενος θασί, ἰούδας ὁ καλού=
tus maccabe⁹: eleazar⁹ voca=
μενος μακκαβαῖος, ἐλεάζαρ ὁ καλούμε=
tus auarã: ionathas vocat⁹ sap=
νος αὐαράν, ἰωνάθας ὁ καλούμενος σαπ=
phus. τ vidit blasphemias q̃ fie
φοῦς. καὶ εἶδε τὰς βλασφημίας τὰς γι
bãt in iuda τ hierlm: τ dixit.
νομένας ἐν ἰούδα καὶ ἰλημ, καὶ εἶπεν.
hei mihi: vt qđ hoc nat⁹ sum videre cõtri
οἴ μοι, ἵνα τί τοῦτο ἐγεννήθην ἰδεῖν τὸ σύν
tionẽ ppli mei: τ cõtri=
τριμμα τοῦ λαοῦ μου, καὶ τὸ σύν=
tionẽ vrbis sancte: τ se=
τριμμα τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, καὶ κα
dere ibi cũ dat ea in manu
θίσαι ἐκεῖ ἐν τῶ δοθῆναι αὐτὴν ἐν χειρὶ
inimicoꝝ? sanctuariũ in manu alienoꝝ.
ἐχθρῶν; τὸ ἁγίασμα ἐν χειρὶ ἀλλοτρίων.
factũ ẽ tẽplũ ei⁹ vt vir ignobilis.
ἐγένετο ὁ ναὸς αὐτῆς ὡς ἀνὴρ ἄδοξος. τὰ
vasa glie captiua abducta sũt.
σκεύη τῆς δόξης αἰχμάλωτα ἀπήχθη.

F G A

ἀπεκτάνθη τὰ νήπια αὐτῆς ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς· οἱ νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ῥομφαίᾳ ἐχθροῦ. ποῖον ἔθνος οὐκ ἐκληρονόμησε βασιλείαν καὶ οὐκ ἐκράτησε τῶν σκύλων αὐτῆς. πᾶς ὁ κόσμος αὐτῆς ἀφῃρέθη. ἀντὶ ἐλευθέρας ἐγένετο εἰς δούλην. καὶ ἰδοὺ τὰ ἅγια ἡμῶν καὶ ἡ καλλονὴ ἡμῶν καὶ ἡ δόξα ἡμῶν ἠρημώθη, καὶ ἐβεβήλωσαν αὐτὰ τὰ ἔθνη. ἵνα τί ἡμῖν ἔτι ζῆν; καὶ διέῤῥηξε ματταθίας καὶ υἱοὶ αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιεβάλοντο σάκκους, καὶ ἐπένθησαν σφόδρα. καὶ ἦλθον οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ καταναγκάζοντες τὴν ἀποστασίαν εἰς μωδεὶν τὴν πόλιν ἵνα θυσιάσωσι. καὶ πολλοὶ ἀπὸ ἰσραὴλ πρὸς αὐτοὺς προσῆλθον. καὶ ματταθίας καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνήχθησαν. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπαν τῷ ματταθίᾳ, λέγοντες. ἄρχων καὶ ἔνδοξος καὶ μέγας εἶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ ἐστηριγμένος ἐν υἱοῖς καὶ ἀδελφοῖς. νῦν πρόσελθε πρῶτος καὶ ποίησον τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, ὡς ἐποίησαν πάντα τὰ ἔθνη καὶ οἱ ἄνδρες ἰούδα καὶ οἱ καταλειφθέντες ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου τῶν φίλων τοῦ βασιλέως. καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου δοξασθήσεσθε ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ καὶ ἀποστολαῖς πολλαῖς. καὶ ἀπεκρίθη ματταθίας καὶ εἶπε φωνῇ μεγάλῃ. εἰ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐν οἴκῳ τῆς βασιλείας βασιλέως ἀκούουσιν αὐτοῦ, ἀποστῆναι ἕκαστος ἀπὸ λατρείας πατέρων αὐτοῦ, καὶ ᾑρετίσαντο ἐντολαῖς αὐτοῦ, κἀγὼ καὶ οἱ υἱοί μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου πορευσόμεθα ἐν δια-

trucidati ſunt ſenes eius in plateis: et iuuenes eius ceciderũt in gladio inimicorum. Que gens non hereditauit regnũ eius: et non obtinuit ſpolia eius. Omnis cõpoſitio eius ablata eſt. Que erat libera facta eſt ancilla. Et ecce ſancta noſtra: & pulchritudo nr̃a: & claritas noſtra deſolata eſt: & coinquinauerunt eã gẽtes. Quo ergo nobis adhuc viuere? Et ſcidit veſtimenta ſua matathias & filii eius & operuerunt ſe ciliciis: & planxerunt valde: & venerunt illuc qui miſſi erant a rege antiocho: vt cogerent eos qui confugerant in ciuitatem modin immolare & accendere thura: & a lege dei diſcedere. Et multi de populo iſrael conſentientes acceſſerunt ad eos: ſed matathias & filii eius conſtanter ſteterunt: & reſpondentes qui miſſi erãt ab antiocho: dixerunt matathie. Princeps et clariſſimus et magnus es in hac ciuitate: & ornatus filiis & fratribus. Ergo accede prior et fac iuſſum regis ſicut fecerunt omnes gentes & viri iuda: & qui remanſerunt in hieruſalem. Et eris tu & filii tui inter amicos regis: & amplificatus auro et argento & muneribꝰ multis. Et reſpondit matathias & dixit magna voce. Et ſi omnes gentes regi ãtiocho obediunt: vt diſcedant vnuſquiſq; a ſeruitute legis patrũ ſuorum: & conſentiant mandatis eius: ego & filii mei & fratres mei obediemus legi patrum noſtrorum. Propitiꝰ ſit nobis deus: nõ eſt nobis vtile relinquere legem & iuſticias dei. Non audiemus verba regis antiochi: nec ſacrificabimus traſgredientes legis noſtre mandata: vt eamus altera via. Et vt ceſſauit loqui verba hec: acceſſit quidam iudeus in omnium oculis ſacrificare idolis ſuper aram in ciuitate modin ſecundum iuſſum regis. Et vidit matathias & doluit: & contremuerunt renes eius. Et accenſus eſt furor eius ſecundum iudicium legis: & inſiliẽs trucidauit eum ſuper aram. Sed & virũ quem rex antiochus miſerat qui cogebat immolare: occidit in ipſo tempore & aram deſtruxit: et zelatus eſt legẽ ſicut fecit phinees zãbri filio ſalomi. Et exclamauit matathias voce magna in ciuitate dicens. Omnis qui zelum habet legis ſtatuens teſtamentum exeat poſt me. Et fugit ipſe & filii eius in montes: & reliquerunt quecunq; habebant in ciuitate. Tunc deſcenderunt multi querentes iudicium & iuſticiam in deſertum: & ſederũt ibi ipſi & filii eius: & mulieres eorum & pecora eorum: quoniã inundauerunt ſuper eos mala. Et renũciatum eſt viris regis & exercitui q erãt in hieruſalem ciuitate dauid: quoniam diſceſſiſſent viri quidam qui diſſipauerunt mandatum regis in loca occulta in deſerto: et abiiſſent poſt illos multi. Et ſtatim prexerunt ad eos & conſtituerunt aduerſus eos prelium in die ſabbatorũ: et dixerũt ad eos. Reſiſtitis & nũc adhuc?

θήκῃ πατέρων ἡμῶν. ἵλεως ἡμῖν καταλιπεῖν νόμον καὶ δικαιώματα. τὸν λόγον τοῦ βασιλέως οὐκ ἀκουσόμεθα παρελθεῖν τὴν λατρείαν ἡμῶν δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. καὶ ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, προσῆλθεν ἀνὴρ ἰουδαῖος ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων θυσιάσαι ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐν μωδεὶν κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, καὶ εἶδε ματταθίας καὶ ἐζήλωσε καὶ ἐτρόμησαν οἱ νεφροὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκε θυμὸν κατὰ τὸ κρίμα. καὶ δραμὼν ἔσφαξεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ βασιλέως τὸν ἀναγκάζοντα θύειν ἀπέκτεινεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ τὸν βωμὸν καθεῖλε, καὶ ἐζήλωσε τῷ νόμῳ, καθὼς ἐποίησε φινεὲς τῷ ζαμβρὶ υἱῷ σαλώμ. καὶ ἀνέκραξε ματταθίας ἐν τῇ πόλει φωνῇ μεγάλῃ λέγων. πᾶς ὁ ζηλῶν τῷ νόμῳ καὶ ἱστῶν διαθήκην, ἐξελθέτω ὀπίσω μου. καὶ ἔφυγον αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐγκατέλιπον ὅσα εἶχον ἐν τῇ πόλει. τότε κατέβησαν πολλοὶ ζητοῦντες δικαιοσύνην καὶ κρίμα εἰς τὴν ἔρημον καθίσαι ἐκεῖ, αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ὅτι ἐπληθύνθη ἐπ' αὐτοὺς τὰ κακά. καὶ ἀνηγγέλη τοῖς ἀνδράσι τοῦ βασιλέως καὶ ταῖς δυνάμεσιν αἳ ἦσαν ἐν ἱερουσαλὴμ πόλει δαυίδ, ὅτι κατέβησαν ἄνδρες, οἵτινες διεσκέδασαν τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως εἰς τοὺς κρυφοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἔδραμον ὀπίσω αὐτῶν πολλοί, καὶ καταλαβόντες αὐτοὺς παρενέβαλον ἐπ' αὐτούς. καὶ συνεστήσαντο πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτούς. ἕως τοῦ νῦν

B

C

D

Nu. 25 b.

ἐξελθόντες ποιήσατε κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως καὶ ζήσεσθε. καὶ εἶπον οὐκ ἐξελευσόμεθα, οὐδὲ ποιήσομεν τὸν λόγον τοῦ βασιλέως βεβηλῶσαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων. καὶ ἐτάχυναν ἐπ' αὐτοὺς πόλεμον, καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς, οὐδὲ λίθον ἐνετίναξαν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐνέφραξαν τοὺς κρυφοὺς λέγοντες, ἀποθάνωμεν πάντες ἐν τῇ ἁπλότητι ἡμῶν. μαρτυρεῖ ἐφ' ἡμᾶς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ὅτι ἀκρίτως ἀπόλλυτε ἡμᾶς. καὶ ἀνέστησαν ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς σάββασι, καὶ ἀπέθανον αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν ἕως χιλίων ψυχῶν ἀνθρώπων. καὶ ἔγνω ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, καὶ ἐπένθησαν ἐπ' αὐτοὺς ἕως σφόδρα. καὶ εἶπεν ἀνὴρ τῷ πλησίον αὐτοῦ, ἐὰν πάντες ποιήσωμεν ὡς ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐποίησαν, καὶ μὴ πολεμήσωμεν πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν, νῦν τάχιον ἡμᾶς ὀλοθρεύσουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐβουλεύσαντο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγοντες. πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς εἰς πόλεμον τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, πολεμήσωμεν κατέναντι αὐτοῦ. καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν πάντες καθὼς ἀπέθανον οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς κρυφοῖς. τότε συνήχθησαν πρὸς αὐτοὺς συναγωγή, ἀσιδαίων ἰσχυροὶ δυνάμει ἀπὸ ἰσραὴλ πᾶς ὁ ἑκουσιαζόμενος τῷ νόμῳ. καὶ πάντες οἱ φυγαδεύοντες ἀπὸ τῶν κακῶν προσετέθησαν αὐτοῖς, καὶ ἐγένοντο αὐτοῖς εἰς στήριγμα. καὶ συνεστήσαντο δύναμιν καὶ ἐπάταξαν ἁμαρτωλοὺς ἐν ὀργῇ αὐτῶν καὶ ἄνδρας ἀνόμους ἐν θυμῷ αὐτῶν. καὶ οἱ λοιποὶ

E

F

Gen. 22. c. Gen. 35 f. Nu. 25 c. Joſue. 1. d. Nu. 14 Dan. 6 c.

Exite & facite ſecundum verbum regis antiochi et viuetis: et dixerũt. Non exibimus: neq; faciemus verbum regis vt polluamus diem ſabbatorum. Et cõcitauerunt aduerſus eos prelium: et nõ reſponderunt eis: nec lapidem miſerũt in eos: nec oppilauerũt loca occulta dicentes. Moriamur omnes in ſimplicitate noſtra: & teſtes erunt ſuper nos celũ et terra q iniuſte pditis nos. Et intulerunt illis bellũ ſabbatis: & mortui ſunt ipſi & vxores eorum & filii eorum & pecora eorũ: vſq; ad mille animas hominum. Et cognouit matathias & amici eius: & luctum habuerũt ſuper eos valde. Et dixit vir proximo ſuo. Si omnes fecerimus ſicut fratres noſtri fecerunt: & non pugnauerimus aduerſus gentes pro animabus noſtris & iuſtificationibus noſtris: citius diſperdent nos a terra. Et cogitauerunt in die illa dicentes. Omnis homo quicũq; venerit ad nos in bello die ſabbatorum: pugnemꝰ aduerſus eum: & non moriemur omnes ſicut mortui ſũt fratres noſtri in occultis. Tunc congregata eſt ad eos ſynagoga iudeorum fortis viribus ex iſrael: oĩs voluntarius in lege: & omnes qui fugiebant a malis additi ſunt ad eos: & facti ſunt illis ad firmamentum. Et collegerunt exercitum: & percuſſerunt peccatores in ira ſua: & viros iniquos in indignatione ſua: & ceteri fugerũt ad nationes vt euaderẽt. Et circuiuit matathias & amici eius: & deſtruxerũt aras: et circundederũt pueros incircũciſos quotquot inuenerunt in finibꝰ iſrael in fortitudine. Et perſecuti ſunt filios ſuperbie: & proſperatum eſt opus in manibꝰ eorum. Et obtinuerunt legem de manibus gentium: & de manibus regum: & non dederunt cornu peccatori. Et appropinquauerũt dies matathie moriẽdi & dixit filiis ſuis. Nunc cõfortata eſt ſuperbia & caſtigatio & tempus euerſionis & ira indignationis. Nunc ergo filii emulatores eſtote legis: & date animas veſtras pro teſtamento patrum: & mementote operum patrum que fecerunt in generationibus ſuis: & accipietis gloriam magnam & nomen eternũ. Abraã nonne in tentatione inuentꝰ eſt fidelis: & reputatum eſt ei ad iuſticiam? Ioſeph in tempore anguſtie ſue cuſtodiuit mãdatum: & factus eſt dominus egypti. Phinees pater noſter zelando zelũ dei accepit teſtamentum ſacerdotii eterni. Ieſus dum impleuit verbum factus eſt dux in iſrael. Caleph dum teſtificatur in eccleſia accepit hereditatem. Dauid in ſua miſericordia conſecutus eſt ſedem regni in ſecula. Helias dum zelat zelũ legis: receptus eſt in celum. Ananias & azarias & miſael credẽtes liberati ſunt de flãma. Daniel in ſua ſimplicitate liberatus eſt de ore leonum. Et ita cogitate per generationem & generationem: quia omnes

ἔφυγον εἰς τὰ ἔθνη σωθῆναι. καὶ ἐκύκλωσε ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, καὶ καθεῖλον τοὺς βωμοὺς αὐτῶν. καὶ περιέτεμον τὰ παιδάρια τὰ ἀπερίτμητα ὅσα εὗρον ἐν ὁρίοις ἰσραὴλ ἐν ἰσχύι. καὶ ἐδίωξαν τοὺς υἱοὺς τῆς ὑπερηφανίας, καὶ κατευωδώθη τὸ ἔργον ἐν χειρὶ αὐτῶν. καὶ ἀντελάβοντο τοῦ νόμου ἐκ χειρὸς τῶν ἐθνῶν καὶ ἐκ χειρὸς τῶν βασιλέων. καὶ οὐκ ἔδωκαν κέρας τῷ ἁμαρτωλῷ. καὶ ἤγγισαν αἱ ἡμέραι τοῦ ματταθίου ἀποθανεῖν, καὶ εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. νῦν ἐστηρίχθη ὑπερηφανία καὶ ἐλεγμὸς καὶ καιρὸς καταστροφῆς καὶ ὀργὴ θυμοῦ. καὶ νῦν τέκνα ζηλώσατε τῷ νόμῳ, καὶ δότε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ὑπὲρ διαθήκης πατέρων ὑμῶν. μνήσθητε τῶν ἔργων ἡμῶν τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν ἐν ταῖς γενεαῖς αὐτῶν. καὶ δέξασθε δόξαν μεγάλην καὶ ὄνομα αἰώνιον. ἀβραὰμ οὐχὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστός, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην; ἰωσὴφ ἐν καιρῷ στενοχωρίας αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἐντολήν, καὶ ἐγένετο κύριος αἰγύπτου. φινεὲς ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον, ἔλαβε διαθήκην ἱερωσύνης αἰωνίας. ἰησοῦς ἐν τῷ πληρῶσαι λόγον ἐγένετο κριτὴς ἐν ἰσραήλ. χαλὲβ ἐν τῷ ἐπιμαρτύρασθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἔλαβε γῆς κληρονομίαν. δαυὶδ ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ ἐκληρονόμησε θρόνον βασιλείας αἰωνίας. ἠλίας ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον νόμου ἀνελήφθη ἕως εἰς τὸν οὐρανόν. ἀνανίας ἀζαρίας μισαὴλ πιστεύσαντες ἐσώθησαν ἐκ φλογός. δανιὴλ ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ ἐῤῥύσθη ἐκ στόματος λεόντων. καὶ οὕτως ἐννοήθητε κατὰ γενεὰν καὶ γενεάν, ὅτι πάντες

sperantes in ipsum nō infirmabū=
οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν, οὐκ ἀσθενήσου
tur. et a verbis viri peccato
σι. καὶ ἀπὸ λόγων ἀνδρὸς ἁμαρτω=
ris ne timeatis: qa glia ei9
λοῦ μὴ φοβηθῆτε, ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ
in sterc9 et in vermes. hodie
εἰς κοπρίαν καὶ εἰς σκώληκας. σήμερον
extolletur et cras nō inuenietur:
ἐπαρθήσεται καὶ αὔριον οὐ μὴ εὑρεθῇ,
qa cōuersus est in puluerē suū:
ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χοῦν αὐτοῦ,
et cogitatio ei9 periit.
καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ ἀπώλετο.
et vos filij cōfortamini et viri
καὶ ὑμεῖς τέκνα ἰσχύσατε καὶ ἀνδρί
estote in lege: qa in ipsa glrifi
ζεσθε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ δο=
cabimini. et ecce symeō fra
ξασθήσεσθε. καὶ ἰδοὺ συμεὼν ὁ ἀδελ=
ter vester: scio φ vir cōsilij est:
φὸς ὑμῶν, οἶδα ὅτι ἀνὴρ βουλῆς ἐστιν,
eum audite oēs dies. ip=
αὐτοῦ ἀκούετε πάσας τὰς ἡμέρας. αὐ
se vobis erit in patrē: et iudas
τὸς ὑμῖν ἔσται εἰς πατέρα, καὶ ἰούδας
maccabeus ipse fortis potentia a iu
μακκαβαῖος ἰσχυρὸς δυνάμει ἐκ νε
uētute sua: hic vobis erit pnceps exer
ότητος αὐτοῦ, οὗτος ὑμῖν ἔσται ἄρχων στρα
cit9: et bellabitis belli pplor.
τιᾶς, καὶ πολεμήσετε πόλεμον λαῶν.
et vos adducetis ad vos oēs
καὶ ὑμεῖς προσάξετε πρὸς ὑμᾶς πάντας
factores legis: et vltionē
τοὺς ποιητὰς τοῦ νόμου, καὶ ἐκδίκησιν τ̃
ppli vri. retribuite retributionē
λαοῦ ὑμῶν. ἀνταπόδοτε ἀνταπόδομα
gētib9. et attēdite in prece=
τοῖς ἔθνεσι. καὶ προσέχετε εἰς τὸ πρόστα
pta legis. et bndixit eos.
γμα τοῦ νόμου. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς.
et apposit9 est ad patres suos:
καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτ̃,
et mortuus est in sexto et quadrage
καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ τεσσαρα=
simo et cētesimo anno. et sepelierūt eū
κοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. καὶ ἔθαψαν αὐ
filij eius in sepulturis patrū suoꝝ
τὸν οἱ υἱοὶ αὐτ̃ ἐν τάφοις πατέρων αὐτ̃
in modin: et luxerūt eū oīs isra
ἐν μωδεΐν, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσρα
el luctu magno.
ἠλ κοπετὸν μέγαν.

Ca. 3.

Et surrexit iudas vocat9
Καὶ ἀνέστη ἰούδας ὁ καλούμενος
maccabe9 filius ei9 pro eo: et
μακκαβαῖος υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ
adiuuabāt eū oēs fratres eius:
ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτ̃,
et oēs q adheserāt patri
καὶ πάντες ὅσοι ἐκολλήθησαν τῷ πατρὶ
ei9: et preliabant preliū isra
αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τὸν πόλεμον ἰσρα
el cū leticia. et dilatauit gliam
ἠλ μετ' εὐφροσύνης. καὶ ἐπλάτυνε δόξαν
pplo suo. et induit thoracē vt
τῷ λαῷ αὐτοῦ. καὶ ἐνεδύσατο θώρακα ὡς
gigas: et succinxit se armis bel
γίγας, καὶ συνεζώσατο τὰ σκεύη τὰ πο
licis suis. prelia cōstituit pro
λεμικὰ αὐτοῦ. πολέμους συνεστήσατο σκε

qui sperant in eum non infirmantur. Et a verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria eius sterc9 & vermis est. Hodie extollitur et cras non inuenietur: quia conuersus est in terram suā: et cogitatio eius periit. Vos ergo filii confortamini & viriliter agite in lege: quia cum feceritis que vobis precepta sunt in lege a domino deo vrō: in ipsa gloriosi eritis. Et ecce simon frater vester scio φ vir consilii est. Ipsum audite sēper: & ipse erit vobis pater. Et iudas machabeus fortis viribus a iuuētute sua: sit vobis princeps militie: & ipse aget bellū populi. Et adducetis ad vos omnes factores legis: & vindicate vindictam populi vestri. Retribuite retributionem in gentibus: et intendite in preceptum legis. Et benedixit eos: et appositus est ad patres suos. Et defunctus est anno cētesimoquadragesimosexto: & sepultus est a filiis suis in sepulchris patrum suorum in modin: & planxerunt eum omnis israel planctu magno.

Capitulum tertium.

Et surrexit iudas q vocabatur machabeus filius eius pro eo: & adiuuabant eum omnes fratres eius: & vniuersi qui se coniunxerant patri eius: & preliabantur prelium israel cuʒ leticia: & dilatauit gloriā populo suo: & induit se loricam sicut gigas: & succinxit se arma bellica sua in preliis: & protegebat castra gladio suo. Similis factus est leoni in operibus suis: & sicut catulus leonis rugiens in venatione. Et persecut9 est iniquos perscrutans eos: & qui conturbant populum suum: eos succēdit flāmis & repulsi sunt inimici eius pre timore eius. Et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt: & directa est salus in manu eius. Et exacerbabat reges multos: & letificabat iacob in operib9 suis: & in seculum memoria eius in benedictione. Et perambulabat ciuitates iuda & perdidit impios ex eis: et auertit iraʒ ab israel. Et nominat9 est vsqʒ ad nouissimum terre: & congregauit percūtes et cōgregauit apollonius gentes: et a samaria virtutem multam & magnam ad bellandum contra israel. Et cognouit iudas & exiit obuiaʒ illi: & percussit & occidit illum: & ceciderunt vulnerati multi: & reliqui fugerūt: & accepit spolia eorum et gladium apollonii abstulit iudas: et erat pugnans in eo omnib9 diebus: et audiuit seron princeps exercitus syrie φ congregauit iudas cōgregationem fidelium & ecclesiam secuʒ: et ait. Faciam mihi nomen & glorificabor in regno: et debellabo iudā & eos qui cum ipso sunt qui spernebant verbum regis: & preparauit se & ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxiliarii: vt facerent vindictam in filios israel: & ooooooooooooooooooooooooooo

oooooooooooooooooooooooooooooooo

tegēs castra in gladio. et similis
πάζων παρεμβολὴν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ὡμοι
fact9 ē leoni in operib9 suis: et vt
ώθη λέοντι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ὡς
catul9 leōis rugiēs in venatione. et persecu
σκύμνος ἐρευγόμενος εἰς θήραν. καὶ ἐδίω=
t9 ē iniquos scrutās. et turbā
ξεν ἀνόμους ἐξερευνῶν. καὶ τοὺς ταράσσον
tes pplm suū succēdit. et cōpul
τας τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐφλόγισε. καὶ συνε=
si sunt iniqui a timore ei9.
στάλησαν οἱ ἄνομοι ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτ̃.
et oēs operarij iniqtatis cōtur
καὶ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας συνε
bati sunt. et prosperata ē salutio in
ταράχθησαν. καὶ εὐωδώθη σωτηρία ἐν
manu eius. Et exacerbauit reges
χειρὶ αὐτοῦ. Καὶ ἐπίκρανε βασιλεῖς
multos: et letificauit iacob in
πολλούς, καὶ εὔφρανε τὸν ἰακὼβ ἐν τοῖς
operib9 suis: et vsq in seculū memo
ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ μνημό
ria ei9 in bndictionē. et pambulauit
συνον αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν. καὶ διῆλθεν
in ciuitatib9 iuda: et deleuit im=
ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐξωλόθρευσεν ἀσε
pios de ea. et auertit irā ab
βεῖς ἐξ αὐτῆς. καὶ ἀπέστρεψεν ὀργὴν ἀπὸ
israel. et nominat9 ē vsqad nouissimū
ἰσραήλ. καὶ ὠνομάσθη ἕως ἐσχάτου τῆς
terre: et cōgregauit percītes. et cō
γῆς, καὶ συνήγαγεν ἀπολλυμένους. καὶ συ
gregauit appolloni9 gētes: et a sama
νήγαγεν ἀπολλώνιος ἔθνη, καὶ ἀπὸ σαμα
ria exercitū magnū vt pugnaret
ρείας δύναμιν μεγάλην τοῦ πολεμῆσαι
cōtra israel. et cognouit iudas et exiuit
πρὸς ἰσραήλ. καὶ ἔγνω ἰούδας καὶ ἐξῆλθεν
in occursū ei. et pcussit eū
εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ ἐπάταξεν αὐ
et occidit. et ceciderūt vul
τὸν καὶ ἀπέκτεινε. καὶ ἔπεσον τραυ
nerati multi: et reliqui fuge
ματίαι πολλοί, καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἔφυ
rūt. et accepit spolia eoꝝ: et
γον. καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὴν
gladiū apollonij accepit iudas:
μάχαιραν ἀπολλωνίου ἔλαβεν ἰούδας,
et fuit pugnās cū eo oēs di=
καὶ ἦν πολεμῶν ἐν αὐτῇ πάσας τὰς ἡμέ
es. et audiuit serō princeps exer
ρας. καὶ ἤκουσε σήρων ὁ ἄρχων τῆς δυ
cit9 syrie φ cōgregauit iudas cōgre
νάμεως συρίας ὅτι ἤθροισεν ἰούδας ἄθροι
gationē: et ecclesiā fideliū secū et
σμα, καὶ ἐκκλησίαν πιστῶν μεθ' αὐτοῦ καὶ
exeuntiū in bellū. et dixit.
ἐκπορευομένων εἰς πόλεμον. καὶ εἶπε.
faciā mihi nomē et glorificabor
ποιήσω ἐμαυτῷ ὄνομα καὶ δοξασθήσομαι
in regno: et debellabo iu=
ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ πολεμήσω τὸν ἰού=
dā et eos q̄ cū eo: et sper
δαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ τοὺς ἐξουδε
nētes verbū regis. et addi
νοῦντας τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. καὶ προσ
dit: et ascēderūt cū eo castra
έθετο, καὶ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ παρεμβο
impioꝝ fortia ad adiuuādū eū vt fa
λὴ ἀσεβῶν ἰσχυρὰ βοηθῆσαι αὐτῷ ποιῆ
ceret vltionē in filijs israel. et
σαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ

appropinquauerūt vsqad ascēsum bethorō. et
ἤγγισεν ἕως ἀναβάσεως βαιθωρών. καὶ
exiuit iudas in occursum ei cū
ἐξῆλθεν ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτῷ ὀλι
paucis. vt āt viderūt exercitū veniē
γοστός. ὡς δὲ εἶδον τὴν παρεμβολὴν ἐρχο
tē in occursum eis: dixerūt
μένην εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, εἶπον τῷ
iude. qd poterim9 pauci existētes pu=
ἰούδα. τί δυνησόμεθα ὀλίγοι ὄντες πο=
gnare cōtra multitudinē tantā fortē.
λεμῆσαι πρὸς πλῆθος τοσοῦτο ἰσχυρόν. καὶ
nos fatigati sumus ieiuni existētes hodie.
ἡμεῖς ἐκλελύμεθα ἀσιτοῦντες σήμερον.
et dixit iudas. facile est conclu
καὶ εἶπεν ἰούδας. εὔκοπόν ἐστι συγκλει=
di multos in manib9 paucoꝝ: et
σθῆναι πολλοὺς ἐν χερσὶν ὀλίγων, καὶ
nō est differētia in cōspectu celi salua
οὐκ ἔστι διαφορὰ ἐναντίον τοῦ οὐρανοῦ σώ
re in multis vel i paucis. qm nō in
ζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις. ὅτι οὐκ ἐν
multitudie potētie victoria belli est:
πλήθει δυνάμεως νίκη πολέμου ἐστίν,
sed a celo fortitudo. ipi veniūt
ἀλλ' ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἰσχύς. αὐτοὶ ἔρχον
cōtra nos multitudie cōtumacie et ini
ται πρὸς ἡμᾶς πλήθει ὕβρεως καὶ ἀνο=
quitatis vt dispdāt nos et mulieres
μίας τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ τὰς γυναῖκας
nras et filios nros vt spo=
ἡμῶν καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν τοῦ σκυλεῦ=
liēt nos. nos āt pugnam9 pro
σαι ἡμᾶς. ἡμεῖς δὲ πολεμοῦμεν περὶ
animab9 nris et legib9 nris.
τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν νομίμων ἡμῶν.
et ipe cōfringet eos ante fa=
καὶ αὐτὸς συντρίψει αὐτοὺς πρὸ προσώ=
ciē nram. vos āt nō timeatis ab
που ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ φοβηθῆτε ἀπ' αὐ
eis. postq āt cessauit loqui irruit in
τῶν. ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν ἐνήλατο εἰς
eos subito: et cōtrit9 est serō et
αὐτοὺς ἄφνω, καὶ συνετρίβη σήρων καὶ ἡ
exercit9 ei9 corā eo. et
παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ
psecuti sūt eos in descēsu bethorō
ἐδίωκον αὐτοὺς ἐν τῇ καταβάσει βαιθωρὼν
vsqad cāpū. et ceciderūt ab eis
ἕως τοῦ πεδίου. καὶ ἔπεσον ἀπ' αὐτῶν
qsi viri octingēti. at reliq fuge
ὡς ἄνδρες ὀκτακόσιοι. οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυ
rūt in terrā phylistijm. et incepit timor
γον εἰς γῆν φυλιστιείμ. καὶ ἤρξατο ὁ φόβος
iuda a fratrū ei9 et formido
ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἡ πτοὴ
incidere in gētes q̄ in circuitu eo
ἐπιπίπτειν ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐ
rū: et appropinquit vsqad regē
τῶν, καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως τὸ
nomē eius: et de prelijs
ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τῶν παρατάξεων
iude narrabat oīa gēs. cū āt audiuit
ἰούδα ἐξηγεῖτο πᾶν ἔθνος. ὡς δὲ ἤκουσεν
antiochus rex simones hos:
ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τού=
irat9 est furore. et misit et
τους, ὠργίσθη θυμῷ. καὶ ἀπέστειλε καὶ
cōgregauit exercitus oēs re=
συνήγαγε τὰς δυνάμεις πάσας τῆς βα
gni sui castra fortia val
σιλείας αὐτοῦ παρεμβολὴν ἰσχυρὰν σφό=

appropinquauerūt vsqʒ ad bethorō: et exiuit iudas obuiam illis cum paucis. Vt autem viderunt exercitum venientem sibi obuiam: dixerunt iude. Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem hanc tantam & tam fortem: et nos fatigati sum9 ieiunio hodie: et ait iudas. Facile est concludi multos in manu paucoruʒ: & non est differentia in conspectu dei celi liberare in multis et in paucis: quoniā non in multitudine exercitus victoria belli: sed de celo fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci & superbia: vt disperdant nos et vxores nostras & filios nostros: et vt spolient nos. Nos vero pugnabimus pro animabus nostris & legibus nostris: & ipse dominus conteret eos ante faciem nostraʒ. Vos autem ne timueritis eos. Vt cessauit autem loqui: insiluit in eos subito. Et contritus est seron & exercitus eius in conspectu ipsius: & persecutus est euʒ in descensu bethoron vsqʒ in campum: et ceciderunt ex eis octingenti viri: reliqui autem fugerunt in terram phylistiim. Et cecidit timor iude ac fratrum ei9: & formido super omnes gentes in circuitu eorum: & peruenit ad regem nomē eius: & de preliis iude narrabāt omnes gentes. Vt audiuit autem rex antioch9 sermones istos iratus est animo: & misit et congregauit exercitum vniuersi regni sui castra fortia valde: et aperuit erarium suum: & dedit stipendia exercitui in annum: et mādauit illis vt essent parati ad omnia: & vidit φ defecit pecunia de thesauris suis: & tributa regionis modica propter dissensionem et plagā quam fecit in terra: vt tolleret legitima que erant a primis diebus: et timuit ne non haberet et semel & bis in sumptus & donaria que dederat ante larga manu: & abundauerat super reges qui ante eum fuerant: & consternatus erat animo valde: & cogitauit ire in persidē et accipere tributa regionum et cōgregare argentum multum: & reliquit lysiam hominem nobilem de genere regali sup negocia regia a flumie euphrate vsqʒ ad flumen egypti: & vt nutriret antiochum filium suum donec rediret: et tradidit ei medium exercitum et elephantos: et mandauit ei de omnib9 que volebat: & de inhabitantibus iudeam & hierusalem: et vt mitteret ad eos exercitum ad conterendam & extirpādam virtutem israel et reliquias hierusalem: et auferendam memoriam eorū de loco: et vt constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum: et sorte distribueret terram eorum: & rex assumpsit partem exercitus residui: et exiuit ab antiochia ciuitate regni sui anno centesimo & quadragesimoseptimo: & transfretauit euphratē
ooooooooooooooooooooooooooooooo

ooooooooooooooooooooooooooooooooo

ooooooooooooooooooooooooooooooooo

de: et aperuit gazophylaciū suū et
δρα. καὶ ἤνοιξε τὸ γαζοφυλάκιον αὐτ̃ καὶ
dedit stipendia exercitib9 suis in
ἔδωκεν ὀψώνια ταῖς δυνάμεσιν αὐτ̃ εἰς
annū. et iussit eis in
ἐνιαυτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς εἰς
nū esse paratos ad oēs necessitatē. et
τὸν εἶναι ἑτοίμους εἰς πᾶσαν χρείαν. καὶ
vidit φ defecit pecunia de
εἶδεν ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἀργύριον ἀπὸ τῶν
thesauris. et tributoꝝ collectores regiōis
θησαυρῶν. καὶ οἱ φορολόγοι τῆς χώρας
pauci. pp̄ter dissēsionē et plagā
ὀλίγοι. χάριν τῆς διχοστασίας καὶ πληγῆς
quā fecit in terra: vt tolleret
ἧς κατεσκεύασεν ἐν τῇ γῇ, τοῦ ἆραι τὰ
legē q̄ erat a dieb9 primis.
νόμιμα ἃ ἦσαν ἀφ' ἡμερῶν τῶν πρώτων.
et timuit ne nō haberet et semel et
καὶ εὐλαβήθη μὴ οὐκ ἔχῃ ὡς ἅπαξ καὶ
bis ad expēsas et dona q̄
δὶς εἰς τὰς δαπάνας καὶ τὰ δόματα ἃ
dederat ante larga manu. et
ἐδίδου ἔμπροσθεν δαψιλεῖ χειρί. καὶ
abūdauerat sup reges
ἐπερίσσευσεν ὑπὲρ τοὺς βασιλεῖς τοὺς
priores liberali manu: et cōsternat9 erat
πρώτους δαψιλεῖ χειρί, καὶ ἠπορεῖτο τῇ
anima sua valde. et cogitauit ire
ψυχῇ αὐτ̃ σφόδρα. καὶ ἐβουλεύσατο τοῦ πο
in psidē et accipere
ρευθῆναι εἰς τὴν περσίδα καὶ λαβεῖν τὰς
tributa regionū: et cōgregare pecu
φόρους τῶν χωρῶν, καὶ συναγαγεῖν ἀργύ
niā multā. et reliqt lysiā hoiem no
ριον πολύ. καὶ κατέλιπε λυσίαν ἄνδρ' ἔν
bilē et de genere regali: sup
δοξον καὶ ἀπὸ γένους τῆς βασιλείας, ἐπὶ
negocia regia a
τῶν πραγμάτων τ̃ βασιλέως ἀπὸ τοῦ
flumio euphrate: vsqad terminos egy
ποταμοῦ εὐφράτου, ἕως τῶν ὁρίων αἰγύ
pti: et vt nutriret antiochū filiū suū
πτου, καὶ τρέφειν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ
quousq rediret ipse. et tradi
ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτόν. καὶ παρέδω
dit ei dimidiū exercitu et
κεν αὐτῷ τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων καὶ
elephātos. et iussit ei de
τοὺς ἐλέφαντας. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ περὶ
oibus q̄ volebat. et de
πάντων ὧν ἐβούλετο. καὶ περὶ τῶν
inhabitātib9 iudeā et hierlm. vt
κατοικούντων τὴν ἰουδαίαν καὶ ἱλημ. ἀπο
mitteret cōtra eos exercitū vt cōtereret et
στεῖλαι ἐπ' αὐτοὺς δύναμιν τ̃ ἐκτρίψαι καὶ
deleret fortitudinē isrl̄ et reliqui
ἐξᾶραι τὴν ἰσχὺν ἰσραὴλ καὶ τὸ κατάλειμ
as hierl̄z: et tolleret memoriā eoꝝ
μα ἱλημ, καὶ ἆραι τὸ μνημόσυνον αὐτῶν
de loco: et cōstitueret filios alienig
ἀπὸ τοῦ τόπου, καὶ κατοικίσαι υἱοὺς ἀλλο
genas in oib9 terminis eoꝝ. et sorte
γενεῖς ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. καὶ κατα
distribuere terrā illoꝝ. et rex
κληροδοτῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ ὁ βασι
accepit dimidiū exerci
λεὺς παρέλαβε τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμε
tuū reliquū. et pfect9 est ab
ων τὰς καταλειφθείσας. καὶ ἀπῆρεν ἀπὸ
antiochia ab vrbe regni sui.
ἀντιοχείας ἀπὸ πόλεως βασιλείας αὐτ̃.

anno septimo ⁊ q̄dragesimo ⁊
ἔτους ἑβδόμου καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ
centesimo. ⁊ trāsiuit euphratē flu
ἑκατοστοῦ. καὶ διεπέρασε τὸν εὐφράτην πο
uiū ⁊ perābulabat supiores regio
ταμὸν καὶ διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώ-
nes. ⁊ elegit lysias ptolemeū filiū
ρας. καὶ ἐπέλεξε λυσίας πτολεμαῖον τὸν
dorimenis ⁊ nicanorē ⁊ gorgiā. vi-
δορυμένους καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν. ἄν-
ros potētes ex amicis regis
δρας δυνατοὺς τῶν φίλων τοῦ βασιλέ
⁊ misit cū eis q̄dragi
ως. καὶ ἀπέστειλε μετ᾽ αὐτῶν τεσσαράκον
ta milia virorū ⁊ septē milia
τα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ἑπτακισχιλίαν
equitū: vt irēt in terrā iuda ⁊ disp
ἵππον, τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα καὶ κα-
derēt eā iuxta verbū re
ταφθεῖραι αὐτὴν κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασι
gis. ⁊ pfecti sunt cū oī exercitu
λέως. καὶ ἀπῆραν σὺν πάσῃ τῇ δυνάμει
suo ⁊ venerūt. ⁊ castrametati sunt pro-
αὐτῶν καὶ ἦλθον. καὶ παρενέβαλον πλη
pe emmanaū in terra cāpestri. ⁊
σίον ἐμμαναοὺμ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ. καὶ
audierūt mercatores regionis nomē
ἤκουσαν οἱ ἔμποροι τῆς χώρας τὸ ὄνομα
illorū. ⁊ acceperūt argentū ⁊ aurū
αὐτῶν. καὶ ἔλαβον ἀργύριον καὶ χρυσίον
multū valde ⁊ pueros. ⁊ venerūt in
πολὺ σφόδρα καὶ παῖδας. καὶ ἦλθον εἰς
castra vt acciperēt filios isrl
τὴν παρεμβολὴν τοῦ λαβεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσλ
in suos. ⁊ additi sunt ad eos
εἰς παῖδας. καὶ προσετέθησαν πρὸς αὐτοὺς
exercit⁹ syrie ⁊ terre alienigenarū. ⁊
δύναμις συρίας καὶ γῆς ἀλλοφύλων. καὶ
vidit iudas ⁊ fratres ei⁹: qm̄
εἶδεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι
multiplicata sūt mala: ⁊ exercit⁹ ca-
ἐπληθύνθη τὰ κακά, καὶ αἱ δυνάμεις πα
strametant̄ in terminis eorū. ⁊
ρεμβάλλουσιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. καὶ
cognouerūt verba regis
ἐπέγνωσαν τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως
q̄ p̄cepit facere pplo in pdi
οὓς ἐνετείλατο ποιῆσαι τῷ λαῷ εἰς ἀ-
tionē ⁊ cōsumationē. ⁊ dixit vnus
πώλειαν καὶ συντέλειαν. καὶ εἶπεν ἕκα
q̄sq̄ ad primū suū: erigam⁹
στος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἀναστήσωμεν
deiectionē ppl̄i nr̄i. ⁊ pugne
τὴν καθαίρεσιν τοῦ λαοῦ ἡμῶν. καὶ πολε
mus pro ppl̄o nr̄o ⁊ san
μήσωμεν περὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγί
ctis. ⁊ cōgregata ē synagoga vt essent pa-
ων. καὶ ἠθροίσθη ἡ συναγωγὴ τοῦ εἶναι ἑτοί
ti in bellū: ⁊ vt orarent
μους εἰς πόλεμον, καὶ τοῦ προσεύξασθαι
⁊ peterēt miaȝ ⁊ miserationes. ⁊ hie
καὶ αἰτῆσαι ἔλεον καὶ οἰκτιρμούς. καὶ ἱε-
rusalē erat inhabitata vt desertū. nō erat
ρουσαλὴμ ἦν ἀοίκητος ὡς ἔρημος. οὐκ ἦν
intrās ⁊ exiens de
ὁ εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος ἐκ
natis eius. ⁊ sanctū cō
τῶν γεννημάτων αὐτῆς. καὶ τὸ ἁγίασμα κα
culcatū: ⁊ filij alienigenarū in ar-
ταπατούμενον, καὶ υἱοὶ ἀλλογενῶν ἐν τῇ ἄ-
ce habitatio in gētib⁹. ⁊ ablata ē
κρᾳ κατάλυμα ἐν τοῖς ἔθνεσι. καὶ ἐξήρθη

flumen et perambulabat superiores regiones: et elegit lysias ptolemeum filiū dorimini: & nicanorem & gorgiam viros potētes ex amicis regis: & misit cū eis quadraginta milia virorum & septē milia equitum: vt venirēt in terram iuda et disperderent eam secundum verbum regis. et processerunt vt irent cuȝ vniuersa virtute sua: et venerūt et applicuerunt ammauȝ in terra campestri: & audierunt mercatores regionum nomen eorum: & acceperunt argentuȝ & aurum multum valde: et pueros: et venerunt in castra vt acciperent filios isrl in seruos: et additi sunt ad eos exercit⁹ syrie et terre alienigenarum: et vidit iudas et fratres eius: qa multiplicata sunt mala: & exercitus applicabat ad fines eorum: et cognouerūt verba regis que mandauit populo facere in interituȝ & consumationem. & dixerunt vnusquisq̄ ad proximum suum: erigamus deiectionem populi nostri et pugnemus p̄ populo nostro et sanctis nostris: & cōgregatus est conuentus: vt essent parati in prelium: et vt orarent & peterent misericordiaȝ et miserationes: & hierusalem non habitabatur: sed erat sicut desertum. Non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius: sanctū cōculcabatur: et filii alienigenarum erant in arce ibi erat habitatio gentium. Et ablata ē voluptas a iacob: & defecit ibi tibia & cithara. Et congregati sunt & venerunt in masphat contra hierusalē: quia loc⁹ orationis erat in masphat ante in israel. Et ieiunauerunt illa die: & induerunt se ciliciis: & cinerem imposuerunt capiti suo: et dissuerunt vestimenta sua. Et expanderunt libros legis de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulachroruȝ suorum: & attulerunt ornamenta sacerdotalia: & primitias & decimas: & suscitauerunt nazareos qui impleuerant dies: et clamauerūt voce magna in celū dicētes. Quid faciemus istis: & quo eos ducemus. Et sancta tua conculcata sunt: & contaminata sunt: & sacerdotes tui facti sunt in luctum & in humilitatem: et ecce nationes conuenerunt aduersum nos vt nos disperdant. Tu scis que cogitant in nos quomodo poterimus subsistere ante faciem eorum nisi tu de⁹ adiuues nos. Et tubis exclamauerunt voce magna. Et post hec constituit iudas duces populi: tribunos & centuriones: & pentacontarchos & decuriones. Et dixit his qui edificabant domos: & sponsabant vxores: & plantabant vineas & formidolosis: vt redirent vnusquisq̄ in domuȝ suam secundum legem. Et mouerunt castra & collocauerunt ad austrum ammaum: & ait iudas. Accingimini & estote filii potētes: & estote parati in mane: vt pugnetis aduersus nationes has q̄ conuenerunt disperdere nos.

delectatio de iacob. ⁊ defecit tibia ⁊
τέρψις ἐξ ἰακώβ. καὶ ἐξέλιπεν αὐλὸς καὶ
cithara. ⁊ cōgregati sunt ⁊ venerūt in
κινύρα. καὶ συνήχθησαν καὶ ἦλθοσαν εἰς
maspha cōtra hierlm. qm̄ loc⁹
μασσηφὰ κατέναντι ἰλημ. ὅτι τόπος
orationis in maspha ante in
προσευχῆς εἰς μασσηφὰ τὸ πρότερον τῷ
israel. ⁊ ieiunauerūt in die illo
ἰσραήλ. καὶ ἐνήστευσαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
⁊ induerūt saccos ⁊ cinerē
καὶ περιεβάλοντο σάκκους καὶ σποδὸν
sup capita ipsorū. ⁊ sciderūt
ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ διέρρηξαν τὰ
vestimēta sua. ⁊ expanderūt librū
ἱμάτια αὐτῶν. καὶ ἐξεπέτασαν τὸ βιβλί
legis de q̄b⁹ scrutabant̄ gētes
ον τοῦ νόμου περὶ ὧν ἐξηρεύνων τὰ ἔθνη τοῦ
inscribere in ipsis similitudines
ἐπιγράφειν ἐπ᾽ αὐτῶν τὰ ὁμοιώματα τῶν
idolorū suorū. ⁊ attulerūt vestes
εἰδώλων αὐτῶν. καὶ ἤνεγκαν τὰ ἱμάτια
sacerdotij: ⁊ primitias ⁊
τῆς ἱερωσύνης, καὶ τὰ πρωτογεννήματα καὶ
decimas. ⁊ suscitauerūt nazareos
τὰς δεκάτας. καὶ ἤγειραν τοὺς ναζηραίους
q̄ impleuerūt dies. ⁊ clamauerūt
οἳ ἐπλήρωσαν τὰς ἡμέρας. καὶ ἐβόησαν
voce in celū dicētes. q̄d facie
φωνῇ εἰς τὸν οὐρανὸν λέγοντες. τί ποιή
mus his ⁊ quo eos duce
σωμεν τούτοις καὶ ποῦ αὐτοὺς ἀπαγά-
mus: ⁊ sancta tua cōculcata sunt:
γωμεν, καὶ τὰ ἅγιά σου καταπεπάτηται,
⁊ cōtaminata sūt. ⁊ sacerdotes tui i lu
καὶ βεβήλωται. καὶ οἱ ἱερεῖς σου ἐν πέν
ctu ⁊ humilitate. ⁊ ecce gētes
θει καὶ ταπεινώσει. καὶ ἰδοὺ τὰ ἔθνη
cōuenerūt cōtra nos vt disperdāt nos. tu
συνῆκται ἐφ᾽ ἡμᾶς τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς. σὺ
scis q̄ cogitāt cōtra nos. q̄mō pote
οἶδας ἃ λογίζονται ἐφ᾽ ἡμᾶς. πῶς δυνη-
rim⁹ subsistere ante faciē eo-
σόμεθα ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον αὐ
rū: si nō tu adiuues nos? ⁊ exclama-
τῶν, ἐὰν μὴ σὺ βοηθήσῃς ἡμῖν. καὶ ἐσάλπι
uerūt tubis ⁊ clamauerūt voce
σαν ταῖς σάλπιγξι καὶ ἐβόησαν φωνῇ
magna. ⁊ post hoc cōstituit iudas
μεγάλῃ. καὶ μετὰ τοῦτο κατέστησεν ἰούδας
duces ppl̄i tribunos ⁊ cē-
ἡγουμένους τοῦ λαοῦ χιλιάρχους καὶ ἑκα
turiones ⁊ pētacontarchos ⁊ de
τοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δε
curiones. ⁊ dixerūt edificātib⁹
κάρχους. καὶ εἶπαν τοῖς οἰκοδομοῦσιν
domos ⁊ spōsātib⁹ vxores ⁊ plā
οἰκίας καὶ μνηστευομένοις γυναῖκας καὶ φυ
tātib⁹ vineas ⁊ timidis: reuer
τεύουσιν ἀμπελῶνας καὶ δειλοῖς, ἀποστρέ
ti vnūquēq̄ in domū suā scdm le
φειν ἕκαστον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ κατὰ τὸν νό
gē. ⁊ recesserūt castra. ⁊ castra-
μον. καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολή. καὶ παρε
metati sūt scdm meridiē emmaū. ⁊ di-
νεβάλοσαν κατὰ νότον ἐμμαούμ. καὶ εἶ-
xit iudas accingimini ⁊ estote in
πεν ἰούδας περιζώσασθε καὶ γίνεσθε εἰς
filios potētes: ⁊ estote pati in
υἱοὺς δυνατούς, καὶ γίνεσθε ἕτοιμοι εἰς τὸ
mane vt pugnem⁹ cōtra gētes has
πρωῒ τοῦ πολεμῆσαι ἐν τοῖς ἔθνεσι τούτοις

F

G

Deut. 20.b. Iud. 17.a.

cōgregatas aduersus nos vt dispdat nos ⁊
ἐπισυνηγμένοις ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ
sancta nr̄a: qm̄ meli⁹ nos mo-
τὰ ἅγια ἡμῶν, ὅτι κρεῖσσον ἡμᾶς ἀπο
ri in bello: q̄ȝ videre mala
θανεῖν ἐν τῷ πολέμῳ, ἢ ἐπιδεῖν τὰ κακὰ
gētis nr̄e ⁊ sctōrū. sicut āt fuerit
τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων. ὡς δ᾽ ἂν ᾖ
voluntas i celo: sic faciat.
θέλημα ἐν οὐρανῷ, οὕτω ποιήσῃ. Ca. 4.

Et assumpsit gorgias quinq̄
Καὶ παρενέλαβε γοργίας πεντακι
milia virorū ⁊ mille eq̄tes ele
χιλίους ἄνδρας καὶ χιλίαν ἵππον ἐκλεκ
ctos: ⁊ mouerunt castra nocte: vt
τήν, καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολὴ νυκτός, ὥς
applicarēt ad castra
τε ἐπιβαλεῖν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν
iudeorū ⁊ pcuterēt eos subito: ⁊
ἰουδαίων καὶ πατάξαι αὐτοὺς ἄφνω, καὶ οἱ
filij arcis erāt illi duces. ⁊ audi
υἱοὶ τῆς ἄκρας ἦσαν αὐτῷ ὁδηγοί. καὶ ἤκου
uit iudas: ⁊ pfect⁹ est ipse ⁊ potētes
σεν ἰούδας, καὶ ἀπῆρεν αὐτὸς καὶ οἱ δυνατοὶ
ad pcutiēdū exercitū regis q̄ i
πατάξαι τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως τὴν ἐν
emmaū. adhuc exercit⁹ dispersi
ἐμμαούμ. ἕως ἔτι αἱ δυνάμεις ἐσκορπισμέ
erāt a castris. ⁊ venit
ναι ἦσαν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἦλθε
gorgias in castra iuda nocte:
γοργίας εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰούδα νυκτός,
⁊ nullū inuenit: ⁊ q̄rebat illos in mōti
καὶ οὐδένα εὗρε, καὶ ἐζήτει αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρε
b⁹: qm̄ dixit fugiūt hi a nobis. ⁊
σιν, ὅτι εἶπε φεύγουσιν οὗτοι ἀφ᾽ ἡμῶν. καὶ
simul cū die visus ē iudas in cāpo cū
ἅμα ἡμέρᾳ ὤφθη ἰούδας ἐν τῷ πεδίῳ ἐν
trib⁹ milib⁹ virorū. verū tegumēta ⁊
τρισχιλίοις ἀνδράσι. πλὴν καλύμματα καὶ
gladiuȝ nō habebāt sicut volebāt. ⁊
μάχαιραν οὐκ εἶχον καθὼς ἠβούλοντο. καὶ
viderunt castra gētiū fortia lorica
εἶδον παρεμβολὴν ἐθνῶν ἰσχυρὰν τεθωρα
ta: ⁊ eq̄tatū circueuntē ipsa: ⁊
κισμένην, καὶ ἵππον κυκλοῦσαν αὐτήν, καὶ
hi docti bello. ⁊ dixit iudas
οὗτοι διδακτοὶ πολέμου. καὶ εἶπεν ἰούδας
viris q̄ secū. nō timea
τοῖς ἀνδράσι τοῖς μεθ᾽ αὐτοῦ. μὴ φοβεῖ-
tis multitudinē eorū: ⁊ impetū eo-
σθε τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὸ ὅρμημα αὐ-
rū ne timueritis. memētote q̄mō liberati
τῶν μὴ δειλωθῆτε. μνήσθητε ὡς ἐσώθη-
sunt patres nr̄i in mari rubro:
σαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν θαλάσσῃ ἐρυθρᾷ,
qn̄ psecut⁹ ē eos pharao in exercitu.
ὅτε ἐδίωξεν αὐτοὺς φαραὼ ἐν δυνάμει.
⁊ nunc clamem⁹ in celū: si misε
καὶ νῦν βοήσωμεν εἰς οὐρανὸν εἰ ἐλεή
rebit̄ nr̄m: ⁊ recordabit̄ testamēti pa-
σει ἡμᾶς, καὶ μνησθήσεται διαθήκης πα
trū ⁊ cōfringet castra
τέρων, καὶ συντρίψει τὴν παρεμβολὴν
hec ante faciē nr̄am hodie.
ταύτην κατὰ πρόσωπον ἡμῶν σήμερον.
⁊ cognoscēt oēs gētes q̄ȝ est
καὶ γνώσονται πάντα τὰ ἔθνη ὅτι ἐστὶν
redimēs ⁊ saluās israel.
ὁ λυτρούμενος καὶ σώζων τὸν ἰσραήλ.
⁊ eleuauerūt alienigene oculos
καὶ ἦραν οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς ὀφθαλμοὺς

A

F

Exo. 14. g.

B

Infra. 9.b.

C

sancta nostra: quoniam melius est nos mori in bello q̄ȝ videre mala gentis nostre & sanctorum. Sicut autē fuerit voluntas in celo: sic fiat.

Capitulum quartum.

Et assūpsit gorgias quinq̄ milia virorum: et mille equites electos: & mouerūt castra nocte vt applicarēt ad castra iudeorum: & percuterent eos subito. Et filii qui erāt ex arce: erant illis duces. Et audiuit iudas et surrexit ipse & potentes percutere virtutem exercituum regis: qui erant in ammaum. Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. Et venit gorgias in castra iude noctu: & neminē inuenit: & querebat eos in montibus: quoniaȝ dixit fugiunt hi a nobis. Et cum dies factus esset apparuit iudas in campo cum tribus milib⁹ viroruȝ tantum: qui tegumenta & gladios non habebant. Et viderunt castra gentium valida: & loricatos et equitatus in circuitu eorum: & hi docti ad prelium. Et ait iudas viris qui secum erāt. Ne timueritis multitudinem eorum: & impetuȝ eorum ne formidetis. Memētote qualiter salui facti sunt patres nostri in mari rubro: cum sequeretur eos pharao cum exercitu multo. Et nunc clamemus in celum & miserebitur nostri dominus: & memor erit testamenti patrum nostrorum & conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie: & scient omnes gentes quia est deus q̄ redimat et liberet israel. Et eleuauerūt alienigene oculos suos: & viderunt eos venientes ex aduerso. Et exierūt de castris in prelium & tuba cecinerunt hi q̄ erant cum iuda: & congressi sunt: & cōtrite sunt gentes & fugerunt in campū. Nouissimi autem ceciderūt in gladio: & persecuti sunt eos vsq̄ gezeron: & vsq̄ in campos idumee et azoti & iamnie: & ceciderunt ex illis vsq̄ tria milia virorum. Et reuersus est iudas & exercitus eius sequens eum. Dixitq̄ ad populum. Non cōcupiscatis spolia: quia bellum contra nos est: & gorgias & exercitus eius prope nos in montib⁹. Sed state nunc contra inimicos nostros & expugnate eos: et sumetis postea spolia securi. Et adhuc loquente iuda hec: ecce apparuit pars quedam prospiciens de monte. Et vidit gorgias q̄ in fugam cōuersi sunt sui: & succensa sunt castra. Fumus enim qui videbatur declarabat q̄d factuȝ est. Quibus illi conspectis timuerunt valde aspicientes simul & iudam & exercitum in campo paratuȝ ad prelium: et fugerunt omnes in campo alienigenarum: & iudas reuersus est ad spolia castrorū. Et acceperūt aurū multuȝ: et argentū: & hyacinthū: & purpurā marinā: & opes magnas. Et conuersi hymnum canebant & benedicebant deum in celum quoniam bonus est: quoniaȝ in seculū misericordia eius. Et facta est sal⁹ magna in israel in die illa. Quicūq̄ autē alienigenarū euaserūt venerūt: & nūciauerunt lysie vniuersa q̄ acciderāt.

suos: ⁊ viderunt eos veniētes ex ad-
αὐτῶν, καὶ εἶδον αὐτοὺς ἐρχομένους ἐξ ἐναν
uerso. ⁊ exierūt de castris
τίας. καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς παρεμβολῆς
ad preliū. ⁊ tuba cecinerunt q̄ iuxta iu-
εἰς πόλεμον. καὶ ἐσάλπισαν οἱ παρὰ ἰού-
dā ⁊ cōgressi sunt. ⁊ cōtrite sunt gētes:
δα καὶ συνῆψαν. καὶ συνετρίβησαν τὰ ἔθνη,
⁊ fugerūt in planiciē. at vltimi
καὶ ἔφυγον εἰς τὸ πεδίον. οἱ δὲ ἔσχατοι
oēs ceciderunt in gladio. ⁊ psecuti sūt
πάντες ἔπεσον ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἐδίωξαν
eos vsq̄ ad assaremoth ⁊ vsq̄ ad cam
αὐτοὺς ἕως ἀσαρημὼθ καὶ ἕως τῶν πε
pos idumee ⁊ azoti ⁊ iam-
δίων τῆς ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ ἰαμ-
nias. ⁊ ceciderūt ex eis ad virorū tria
νείας. καὶ ἔπεσον αὐτῶν εἰς ἄνδρας τρι
milia. ⁊ reuersus est iudas ⁊ exer
σχιλίους. καὶ ἐπέστρεψεν ἰούδας καὶ ἡ δύ
cit⁹ a psequēdo post eos.
ναμις ἀπὸ τοῦ διώκειν ὄπισθεν αὐτῶν.
⁊ dixit ad pplm. non cōcu
καὶ εἶπε πρὸς τὸν λαόν. μὴ ἐπιθυμή-
piscatis spolia: qm̄ bellū ex ad
σητε τῶν σκύλων, ὅτι πόλεμος ἐξ ἐναν-
uerso nostri: ⁊ gorgias ⁊ exercit⁹ in
τίας ἡμῶν, καὶ γοργίας καὶ ἡ δύναμις ἐν
mōte prope nos. sed state nunc con
τῷ ὄρει ἐγγὺς ἡμῶν. ἀλλὰ στῆτε νῦν ἐναν
tra inimicos nr̄os: ⁊ expugna
τίον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ πολεμή-
te eos. ⁊ post hec accipite
σατε αὐτούς. καὶ μετὰ ταῦτα λάβετε
spolia cū securitate. adhuc cōplen
τὰ σκῦλα μετὰ παρρησίας. ἔτι πληροῦν
te iuda hec apparuit pars q̄dā pspiciēs
τος ἰούδα ταῦτα ὤφθη μέρος τι ἐκκύπτον
de mōte. ⁊ vidit q̄ cōuersi sūt i fugā:
ἐκ τοῦ ὄρους. καὶ εἶδεν ὅτι τετρόπωνται,
⁊ cōburunt castra. nā
καὶ ἐμπυρίζουσι τὴν παρεμβολήν. ὁ γὰρ
fum⁹ q̄ videbat̄ demōstrabat q̄d factū erat.
καπνὸς θεωρούμενος ἐνεφάνιζε τὸ γεγονός. οἱ
at hec cōspiciētes timuerunt valde.
δὲ ταῦτα συνιδόντες ἐδειλώθησαν σφόδρα.
aspiciētes āt ⁊ iuda castra
συνιδόντες δὲ καὶ τὴν ἰούδα παρεμβολὴν
in planicie pata in pliū: fuge
ἐν τῷ πεδίῳ ἑτοίμην εἰς παράταξιν, ἔφυ
runt oēs in terrā alienigenarū. ⁊ iudas
γον πάντες εἰς γῆν ἀλλοφύλων. καὶ ἰούδας
reuersus est ad spoliū castro
ἀνέστρεψεν ἐπὶ τὴν σκυλείαν τῆς παρεμβο
rum. ⁊ acceperūt aurū multū ⁊ argētum
λῆς. καὶ ἔλαβον χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον
⁊ hyacinthuȝ ⁊ purpurā marinā ⁊
καὶ ὑάκινθον καὶ πορφύραν θαλασσίαν καὶ
diuitias magnas. ⁊ reuersi laudabāt
πλοῦτον μέγαν. καὶ ἐπιστραφέντες ὕμνουν
⁊ bn̄dicebāt in celum: qm̄ bonuȝ: qm̄ in
καὶ εὐλόγουν εἰς οὐρανόν, ὅτι καλόν, ὅτι εἰς
seculuȝ mia ei⁹. ⁊ facta ē saluatio
τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη σωτηρία
magna in israel in die illa. q̄cūq̄
μεγάλη τῷ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὅσοι
āt alienigenarū saluati sunt veniē
δὲ τῶν ἀλλοφύλων διεσώθησαν παρα-
tes nuntiauerūt lysie oīa
γενηθέντες ἀπήγγειλαν τῷ λυσίᾳ πάν-
q̄ acciderant.
τα τὰ συμβεβηκότα.

ille āt audiens cōfusus ē ⁊ deficiebat. qm̄ nō
ὁ δὲ ἀκούσας συνεχύθη καὶ ἠθύμει. ὅτι οὐχ
q̄lia voluit talia facta sunt in israel.
οἷα ἤθελε τοιαῦτα ἐγεγόνει τῷ ἰσραήλ.
⁊ nō q̄lia pcepit ei rex
καὶ οὐχ οἷα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ βασιλεὺς
euenerūt. ⁊ in sequēti anno cōgre=
ἐξέβη. καὶ ἐν τῷ ἐρχομένῳ ἐνιαυτῷ συνελό
gauit viroꝝ delectoꝝ sexaginta mi=
χησεν ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ἑξήκοντα χιλιά=
lia ⁊ quinq̄ milia equitū vt debel=
δας καὶ πεντακισχιλίαν ἵππον ὥστε ἐκπο=
laret eos. ⁊ venerūt in idumeā:
λεμῆσαι αὐτούς. καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἰδουμαίαν,
⁊ castrametati sunt in bethsoris. ⁊ occur=
καὶ παρενέβαλον ἐν βαιθσούροις. καὶ συνήν
rit eis iudas cū decē milib⁹ vi
τησεν αὐτοῖς ἰούδας ἐν δέκα χιλιάσιν ἀν
roꝝ: ⁊ vidit castra fortia. ⁊
δρῶν, καὶ εἶδε τὴν παρεμβολὴν ἰσχυράν. καὶ
orauit ⁊ dixit. bñdict⁹ es saluator
προσηύξατο καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς εἶ ὁ σωτὴρ
israel q̄ cōtriuisti impetū potētis in
ἰσραὴλ ὁ συντρίψας τὸ ὅρμημα τοῦ δυνατοῦ ἐν
manu serui tui dauid: ⁊ tradidisti
χειρὶ τοῦ δούλου σου δαυίδ, καὶ παρέδωκας
castra alienigenaꝝ in man⁹
τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων εἰς χεῖρ
ionathe filij saul ⁊ ferētis arma
ἰωνάθου υἱοῦ σαοὺλ καὶ τοῦ αἴροντος τὰ σκεύη
ei⁹. cōclude exercitū hūc
αὐτοῦ. σύγκλεισον τὴν παρεμβολὴν ταύτην
in manu ppl̄i tui israel. ⁊ cōfundant
ἐν χειρὶ λαοῦ σου ἰσραήλ. καὶ αἰσχυνθήτωσαν
in exercitu ⁊ eq̄tatu suo. da
ἐπὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἵππῳ αὐτῶν. δὸς
eis timorē: ⁊ liq̄fac audaciā fortitudinis e=
αὐτοῖς δειλίαν, καὶ τῆξον θράσος ἰσχύος αὐ
oꝝ ⁊ cōmoueant cōtritione suā.
τῶν καὶ σαλευθήτωσαν τῇ συντριβῇ αὐτῶν.
deijce illos gladio diligētiū te:
κατάβαλε αὐτοὺς ῥομφαίᾳ ἀγαπώντων σε,
⁊ laudēt te oēs sciētes
καὶ αἰνεσάτωσάν σε πάντες οἱ εἰδότες τὸ
nomē tuū in hymnis. ⁊ cōgressi sunt adinui
ὄνομά σου ἐν ὕμνοις. καὶ συνέβαλον ἀλλή=
cē. ⁊ ceciderūt de castris lysie
λοις. καὶ ἔπεσον ἐκ τῆς παρεμβολῆς λυσίου
ad quinq̄ milia viroꝝ. ⁊ ceciderūt ex
εἰς πεντακισχιλίους ἄνδρας. καὶ ἔπεσον ἐξ
aduerso coꝝ. videns āt lysias factā
ἐναντίας αὐτῶν. ἰδὼν δὲ λυσίας τὴν γενομένην
fugā sui exercit⁹: exercit⁹ āt iude
τροπὴν τῆς αὐτοῦ συντάξεως, τῆς δὲ ἰούδα
factā audaciā: ⁊ q̄mō pati sunt vel
τὸ γεγενημένον θάρσος, καὶ ὡς ἕτοιμοί εἰσιν ἢ
viuere vel mori generose: pfect⁹ est in antio
ζῆν ἢ τεθνηκέναι γενναίως, ἀπῆρεν εἰς ἀντι
chiā: ⁊ elegit milites: ⁊ multiplicās
όχειαν, καὶ ἐξενολόγει, καὶ πλεονάσας τὸν
factū exercitū cogitabat iteꝝ fa=
γενηθέντα στρατὸν ἐλογίζετο πάλιν γενη=
ctū venire in iudeā.
θέντα παραγενέσθαι εἰς τὴν ἰουδαίαν.
dixit āt iudas ⁊ fratres ei⁹. ecce
εἶπε δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἰδοὺ
cōtriti sunt inimici nr̄i: ascēdam⁹ ad
συνετρίβησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, ἀναβῶμεν κα
purgādū sancta ⁊ renouare. ⁊ cōgregata
θαρίσαι τὰ ἅγια καὶ ἐγκαινίσαι. καὶ συνήχ
sūt castra oia: ⁊ ascēderūt in
θη ἡ παρεμβολὴ πᾶσα, καὶ ἀνέβησαν εἰς

Quibus ille auditis: consternatus animo deficiebat: q̄ non qualia voluit: talia contigerunt in israel: & qualia mandauit rex: Et sequenti anno congregauit lysias virorum electorum sexaginta milia: et equitum quinq̄ milia: vt debellaret eos: Et venerunt in iudeam: & castra posuerunt in bethoron: & occurrit illis iudas cum decem milibus viris: & viderunt exercitum fortem: et orauit & dixit. Benedictus es saluator israel q contriuisti impetum potētis in manu serui tui dauid: & tradidisti castra alienigenarū in manu ionathe filii saul et armigeri eius. Conclude exercitū istu3 in manu populi tui israel: & confundatur in exercitu suo & equitibus. Da illis formidinem & tabefac audaciam virtutis eorū: & cōmoueantur contritione sua. Deiice illos gladio diligentium te: & collaudent te omnes qui nouerunt nomē tuu3 in hymnis. Et cōmiserunt preliū: & ceciderunt de exetcitu lysie quinq̄ milia virorum. Videns autem lysias suorū fugam: & iudeorum audaciam: & q̄ parati sunt aut viuere aut mori fortiter: abiit antiochiā & elegit milites: vt multiplicati rursus venirent in iudeam. Dixit autem iudas et fratres eius. Ecce cōtriti sunt inimici nostri: ascēdamus nūc mundare sancta et renouare. Et cōgregatus est omnis exercitus: & ascenderunt in montem syon. Et viderunt scīficationem desertam: et altare prophanatum: & portas exustas: et in atriis virgulta nata sicut in saltu vel in montib⁹ et pastophoria diruta. Et sciderunt vestimenta sua: et planxerūt plāctu magno et imposuerunt cinerē super caput suū: et ceciderunt in faciem super terram: & exclamauerunt tubis signorum: et clamauerunt in celum. Tunc ordinauit iudas viros vt pugnarēt aduersus eos q erant in arce: donec emundarēt sancta. Et elegit sacerdotes sine macula volūtatē habentes in lege dei: et mūdauerūt sancta: & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. Et cogitauit de altari holocaustorum quod prophanatum erat: quid de eo faceret. Et incidit illi consilium bonum vt destrueret illud: ne forte illis esset in opprobrium: quia contaminauerunt illud gentes & demoliti sunt illud. Et reposuerūt lapides in monte domus in loco apto: quoadusq̄ veniret propheta & responderet de eis. Et acceperunt lapides integros secundum legem: et edificauerūt altare nouum secundu3 illud quod fuit prius: & edificauerunt sancta: & que intra domum erant intrinsecus: & edem & atria sanctificauerunt. Et fecerunt vasa sancta noua: & intulerunt candelabrum & altare incensorum: & mensam in templum. Et incensum posuerunt super altare: & accenderunt lucernas q̄ super candelabrum erant: & lucebant in templo. Et posuerunt super mensam panes et appenderunt velamina:

mōtē sion: ⁊ viderūt sanctū desolatū
ὄρος σιών. καὶ εἶδον τὸ ἁγίασμα ἠρημωμένον
⁊ altare cōtaminatū: ⁊ por=
καὶ τὸ θυσιαστήριον βεβηλωμένον, καὶ τὰς πύ
tas cōbustas. ⁊ in aulis plātas
λας κατακεκαυμένας. καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς φυ
natas vt in sylua vel vt in aliq̄ mō
τὰ πεφυκότα ὡς ἐν δρυμῷ ἢ ὡς ἐν ἑνὶ τῶν ὀρέ
tiū. ⁊ pastophoria diruta. ⁊ scide=
ων. καὶ τὰ παστοφόρια καθῃρημένα. καὶ διέῤῥη
rūt vestimēta sua: ⁊ plāxerūt plan=
ξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκόψαντο κοπε
ctu magno. ⁊ imposuerūt cinerē sup ca
τὸν μέγαν. καὶ ἐπέθεντο σποδὸν ἐπὶ τὴν κε
put suū. ⁊ ceciderūt in faciē
φαλὴν αὐτῶν. καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον
sup terrā. ⁊ exclamauerūt tubis
ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγ
signoꝝ. ⁊ clamauerūt in celū.
ξι τῶν σημασιῶν. καὶ ἐβόησαν εἰς τὸν οὐρανόν.
tunc pcepit iudas viris oppugnare
τότε ἐπέταξεν ἰούδας ἀνδράσι πολεμεῖν
eos q̄ in arce q̄ad purgaret sancta. ⁊
τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἕως καθαρίσῃ τὰ ἅγια. καὶ
elegit sacerdotes sine macula libētes i lege:
ἐπέλεξεν ἱερεῖς ἀμώμους θελητὰς νόμου,
⁊ mūdauerūt sancta: ⁊ tulerūt la=
καὶ ἐκαθάρισαν τὰ ἅγια, καὶ ἦραν τοὺς λί
pides cōtaminatiōis i locū immūdū.
θους τοῦ μιασμοῦ εἰς τόπον ἀκάθαρτον.
⁊ cogitauerūt de altari
καὶ ἐβουλεύσαντο περὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῆς
holocausti cōtaminato q̄d illi
ὁλοκαυτώσεως τοῦ βεβηλωμένου τί αὐτῷ
facerēt. ⁊ incidit illis cōsiliū bo=
ποιήσωσι. καὶ ἔπεσεν αὐτοῖς βουλὴ ἀγα
nū: vt destruerēt illud ne esset illis in
θή, καθελεῖν αὐτὸ μήποτε γένηται αὐτοῖς εἰς
opprobriū: q̄a cōtaminauerūt gētes illud. ⁊ destru
ὄνειδος, ὅτι ἐμίαναν τὰ ἔθνη αὐτό. καὶ καθεῖ
xerunt altare: ⁊ reposuerunt lapides
λον τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀπέθεντο τοὺς λίθους
in mōte dom⁹ in loco apto:
ἐν τῷ ὄρει τοῦ οἴκου ἐν τόπῳ ἐπιτηδείῳ,
q̄adusq̄ veniret pphēta ad resp
μέχρι τοῦ παραγενηθῆναι προφήτην τοῦ ἀπο
pōdēdum de eis. ⁊ acceperūt lapides
κριθῆναι περὶ αὐτῶν. καὶ ἔλαβον λίθους
integros ꝭm legē. ⁊ edificaue=
ὁλοκλήρους κατὰ τὸν νόμον, καὶ ᾠκοδόμη=
runt altare nouū ꝭm pri=
σαν τὸ θυσιαστήριον καινὸν κατὰ τὸ πρότε
us. ⁊ edificauerunt sancta ⁊ q̄ intra
ρον. καὶ ᾠκοδόμησαν τὰ ἅγια καὶ τὰ ἐντὸς
domū: ⁊ atria sctificauerūt. ⁊ fece
τοῦ οἴκου, καὶ τὰς αὐλὰς ἡγίασαν. καὶ ἐποί
rūt vasa sancta noua. ⁊ intule
ησαν τὰ σκεύη τὰ ἅγια καινά. καὶ εἰσήνεγ
rūt cādelabrū ⁊ altare
καν τὴν λυχνίαν καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν
holocaustoꝝ ⁊ incēsoꝝ ⁊
ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυμιαμάτων καὶ τὴν
mēsam in tēplū. ⁊ incēderunt sup
τράπεζαν εἰς τὸν ναόν. καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ
altare: ⁊ accēderunt lucernas
τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξῆψαν τοὺς λύχνους
q̄ in cādelabro ⁊ illuxerūt in
τοὺς ἐπὶ τῆς λυχνίας καὶ ἔφαινον ἐν
tēplo. ⁊ iposuerunt sup mēsam
τῷ ναῷ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν τράπεζαν
panes. ⁊ extēderunt velamina
ἄρτους. καὶ ἐξεπέτασαν τὰ καταπετάσματα

1. Re. 7. f.
1. Re. 14. b.

D E F A B

⁊ perfecerunt oia opa q̄ fece=
καὶ ἐτέλεσαν πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίη=
rūt. ⁊ mane surrexerūt p̄ma luce quinta
σαν. καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωῒ τῇ πέμπτῃ
⁊ vicesima mēsis noni. hic
καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐννάτου. οὗτος ὁ
mēsis chasleu octaui ⁊ quadragesimi
μὴν χασελεῦ τοῦ ὀγδόου καὶ τεσσαρακοστοῦ
⁊ cētesimi anni. ⁊ obtulerūt sacrificiū se
καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους. καὶ ἀνήνεγκαν θυσίαν κα
cūdū legē sup altare holocau=
τὰ τὸν νόμον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυ
stoꝝ nouū qd̄ fecerūt. ꝭm
τωμάτων τὸ καινὸν ὃ ἐποίησαν. κατὰ τὸν
tp̄s ꝭm diē in q̄ cōtaminauerūt
καιρὸν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐβεβήλωσαν
illud gētes: i illa renouatū est in cāticis
αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ἐκείνῃ ἐνεκαινίσθη ἐν ᾠδαῖς
⁊ citharis ⁊ cinyris ⁊ in cymbalis.
καὶ κιθάραις καὶ κινύραις καὶ ἐν κυμβάλοις.
⁊ ceciderunt ois ppl̄s sup faciē
καὶ ἔπεσον πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ πρόσωπον
⁊ adorauerūt ⁊ bñdixerunt in ce=
καὶ προσεκύνησαν καὶ εὐλόγησαν εἰς οὐρα
lū eū q̄ prosperauit eis. ⁊ fecerunt
νὸν τὸν εὐοδώσαντα αὐτοῖς. καὶ ἐποίησαν
dedicationē altaris dieb⁹
τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἡμέρας
octo. ⁊ obtulerūt holocausta cū
ὀκτώ. καὶ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα με
letitia. ⁊ sacrificauerūt sacrificiū saluatiōis
τ' εὐφροσύνης. καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου
⁊ laudis. ⁊ ornauerūt qd̄ ꝭm
καὶ αἰνέσεως. καὶ κατεκόσμησαν τὸ κατὰ
faciē tēpli coronis aureis ⁊
πρόσωπον τοῦ ναοῦ στεφάνοις χρυσοῖς καὶ
scutulis. ⁊ dedicauerūt portas
ἀσπιδίσκαις. καὶ ἐνεκαίνισαν τὰς πύλας.
⁊ pastophoria ⁊ ianuas posuerūt eis. ⁊
καὶ τὰ παστοφόρια καὶ ἐθύρωσαν αὐτά. καὶ
fuit letitia magna in pplo val=
ἐγενήθη εὐφροσύνη μεγάλη ἐν τῷ λαῷ σφό
de. ⁊ auersum est opprobriū gētiū. ⁊ sta
δρα. καὶ ἀπεστράφη ὄνειδος ἐθνῶν. καὶ ἔστη
tuit iudas ⁊ fratres eius ⁊ om=
σεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶ
nis ecclesia israel: vt agant di=
σα ἐκκλησία ἰσραήλ, ἵνα ἄγωνται αἱ ἡμέ=
es dedicatiōis altaris in tē=
ραι ἐγκαινισμοῦ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τοῖς και
porib⁹ coꝝ annū ꝭm annū p dies
ροῖς αὐτῶν ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν ἡμέρας
octo a quinta ⁊ vigesima mē
ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ μη
sis chasleu cū letitia ⁊ gau
νὸς χασελεῦ μετ' εὐφροσύνης καὶ χα=
dio. ⁊ edificauerūt in tp̄e illo
ρᾶς. καὶ ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ
mōtē siō in circuitu muros altos ⁊ tur=
τὸ ὄρος σιὼν κυκλόθεν τείχη ὑψηλὰ καὶ πύρ
res fortes: ne forte aduenientes
γους ἰσχυρούς, μήποτε παραγενηθέντα τὰ
gētes cōculcarēt eos: vt fecerunt
ἔθνη καταπατήσωσιν αὐτά, ὡς ἐποίησαν
pri⁹. ⁊ collocauerūt illic exercitū
τὸ πρότερον. καὶ ἐπέταξαν ἐκεῖ δύναμιν τη
vt ꝟuarēt illu3. ⁊ muniuerunt illu3 ad custodiēdā
ρεῖν αὐτό. καὶ ὠχύρωσαν αὐτὸ τηρεῖν τὴν
bethsurā vt haberet pplūs munitionē cō
βαιθσοῦραν τοῦ ἔχειν τὸν λαὸν ὀχύρωμα κα
tra faciē idumee.
τὰ πρόσωπον τῆς ἰδουμαίας. Ca. 5.

et consumauerunt omnia opera que fecerant. Et ante matutinum surrexerūt quinta & vicesima die mensis noni: hoc est mensis casleu centesimiquadragesimioctaui anni: & obtulerunt sacrificiu3 secundum legem super altare holocaustorum nouum quod fecerunt. Secundum tēpus & secundum diē in qua contaminauerunt illud gentes: in ipa renouatum est in canticis & citharis & cynaris & cymbalis. Et cecidit omnis populus in faciē: & adorauerunt & benedixerunt in celum eum qui prosperauit eis. Et fecerunt dedicationē altaris diebus octo: & obtulerunt holocausta cum leticia: & salutaria laudis. Et ornauerunt faciē templi coronis aureis & scutulis: & dedicauerunt portas & pastophoria: & imposuerunt eis ianuas. Et facta est leticia in populo magna valde: & auersum est opprobrium gentium. Et statuit iudas & fratres eius: & vniuersa ecclesia israel: vt agatur dies dedicationis altaris in tēporibus suis ab anno in annum per dies octo: a quinta & vicesima die mensis casleu cum leticia & gaudio. Et edificauerunt in tempore illo montē sion: & per circuitum muros altos & turres firmas: nequando venirēt gētes & conculcarent eum sicut antea fecerunt: et collocauit illic exercitum vt seruarent eum: & muniuit eu3 ad custodiendum bethsurā: vt haberet populus munitionē contra faciem idumee.

Capitulum quintum.

Et factum est vt audierunt gentes in circuitu: quia edificatum est altare et sanctuariū sicut prius: irate sunt valde et cogitabāt tollere genus iacob: qui erant inter eos: & ceperunt occidere de populo & psequi. Et debellabat iudas filios esau in idumea: et eos q erāt in arabathane: quia circūsedebāt israelitas: & percussit eos plaga magna. Et recordatus est maliciam filiorum bean: qui erant populo in laqueū & in scādalu3 insidiantes ei in via: et conclusi sunt ab eo in turribus: & applicuit ad eos: & anathematizauit eos: & incēdit turres eorū igni cu3 omnibus qui in eis erāt. et transiuit ad filios ammon: & inuenit manum fortem & populum copiosu3: & timotheum ducem ipsoru3: et commisit cum eis prelia multa: & contriti sunt in conspectu eorum: & percussit eos: & cepit gazer ciuitatem et filias eius: & reuersus est in iudea3. Et congregate sūt gētes que sunt in galaad aduersus israelitas qui erant in finibus eorum: vt tollerent eos: & fugerunt in dathemā munitionem: & miserant litteras ad iuda3 & fratres eius dicentes. Cōgregate sūt aduersum nos gentes per circuitum: vt nos auferant & parant venire & occupare munitionem in quam confugim⁹ & timotheus est dux exercitus eoru3. Nunc ergo veni & eripe nos de manibus eorum quia cecidit multitudo de nobis. Et omnes fratres nostri qui erāt in locis tubin interfecti sūt: & captiuas duxerūt vxores eorū & natos & spolia:

Et factū est q̄n audierūt gētes in
Καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν τὰ ἔθνη κυ
circuitu qd̄ edificatū est altare. ⁊ de
κλόθεν ὅτι ᾠκοδομήθη τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐνε
dicatū ē sanctuariū sicut pri⁹: ⁊
καινίσθη τὸ ἁγίασμα ὡς τὸ πρότερον, καὶ
irate sunt valde ⁊ cogitauerunt
ὠργίσθησαν σφόδρα καὶ ἐβουλεύσαντο τοῦ
tollere gen⁹ iacob q̄ erāt in medio eo
ἆραι τὸ γένος ἰακὼβ τοὺς ὄντας ἐν μέσῳ αὐ
rū. ⁊ ceperūt occidere in pplo ⁊
τῶν. καὶ ἤρξαντο τοῦ θανατοῦν ἐν τῷ λαῷ καὶ
auferre. ⁊ bellabat iudas cōtra
ἐξαίρειν. καὶ ἐπολέμει ἰούδας πρὸς τοὺς
filios esau in idumea acrabattinā
υἱοὺς ἡσαῦ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὴν ἀκραβαττίνην
q̄a circūsedebāt israel. ⁊ pcussit
ὅτι περιεκάθηντο τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐπάταξεν
eos plaga magna. ⁊ cōpressit e=
αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην. καὶ συνέστειλεν αὐ
os: ⁊ accepit spolia coꝝ. ⁊ recor=
τούς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ ἐμνή=
dat⁹ ē malitie filioꝝ beā. q̄ fuerūt pplo
σθη τῆς κακίας υἱῶν βαιάν. οἳ ἦσαν τῷ λαῷ
in laqueū ⁊ in scādalū in insi
εἰς παγίδα καὶ εἰς σκάνδαλον ἐν τῷ ἐνε=
diādo eos in vijs: ⁊ cōclusi
δρεύειν αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ διεκλείσθη
sunt ab eo in turrib⁹. ⁊ castra=
σαν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς πύργους. καὶ παρε
metat⁹ est cōtra eos: ⁊ anathematizauit il=
νέβαλεν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐ=
los. ⁊ cōbussit turres ei⁹ in
τοὺς καὶ ἐνεπύρισε τοὺς πύργους αὐτῆς ἐν
igne cū oīb⁹ q̄ ibi erāt. ⁊ trāsiuit
πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐνοῦσι. καὶ διεπέρασεν
ad filios ammō. ⁊ inuenit manū for=
ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμών. καὶ εὗρε χεῖρα κρα
tē ⁊ ppl'3 multū ⁊ timotheū ducē
ταιὰν καὶ λαὸν πολὺν καὶ τιμόθεον ἡγούμε
illoꝝ. ⁊ cōmisit cōtra eos plia
νον αὐτῶν. καὶ συνῆψε πρὸς αὐτοὺς πολέμους
multa. ⁊ cōtriti sunt ante faciē
πολλούς. καὶ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου
illi⁹ ⁊ pcussit eos. ⁊ cepit
αὐτοῦ καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. καὶ προκατελά
gazer ⁊ filias ei⁹. ⁊
βετο τὴν γαζὴρ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς. καὶ
reuersus est in iudeā. ⁊ cōgregate
ἀνέστρεψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ ἐπεσυνήχ=
sunt gētes in galaad cōtra isra=
θησαν τὰ ἔθνη τὰ ἐν τῇ γαλαὰδ ἐπὶ τὸν ἰσρα
el q̄ erāt in finib⁹ coꝝ vt tollerēt
ὴλ τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῶν τοῦ ἐξᾶραι
eos. ⁊ fugerūt in dathema arcē.
αὐτούς. καὶ ἔφυγον εἰς δάθεμα τὸ ὀχύρωμα.
⁊ miserūt litteras ad iudā ⁊
καὶ ἀπέστειλαν γράμματα πρὸς ἰούδαν καὶ
fratres ei⁹ dicētes. cōgregate
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ λέγοντες. ἐπισυνηγμένα
sunt cōtra nos gētes q̄ in circuitu nr̄o vt tol=
ἐστὶν ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν τοῦ ἐξᾶ
lāt nos. ⁊ parāt venire ⁊ cape=
ραι ἡμᾶς. καὶ ἑτοιμάζονται ἐλθεῖν καὶ προκα
re munitionē in q̄ cōfugi=
ταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα εἰς ὃ κατεφύγο
m⁹. ⁊ timothe⁹ dux est castroꝝ
μεν. καὶ τιμόθεος ἡγεῖται τῆς παρεμβολῆς
coꝝ. nūc igitᵉ veniēs libera nos de manu
αὐτῶν. νῦν οὖν ἐλθὼν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς
coꝝ: qm̄ cecidit de nobis multitudo ⁊
αὐτῶν, ὅτι πέπτωκεν ἐξ ἡμῶν πλῆθος καὶ

G A B

oēs fratres nři existes in locis
πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ὄντες ἐν τοῖς
tubin interfecti sunt. τ captiuauerūt
τοῦ βίου τεθανάτωνται· καὶ ᾐχμαλωτήκασι
mulieres eoꝝ τ filios eoꝝ
τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν
τ supellectilē. τ peremerūt illic fere
καὶ τὴν ἀποσκευήν· καὶ ἀπώλεσαν ἐκεῖ ὡς
vnū milliare viroꝝ. adhuc episto
μίαν χιλιαρχίαν ἀνδρῶν. ἔτι αἱ ἐπιστο-
le legebant τ ecce nūcij alij
λαὶ ἀνεγινώσκοντο· καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι ἕτεροι
venerūt de galilea cōcissis
παρεγένοντο ἐκ τῆς γαλιλαίας διεῤῥηχότες
vestib⁹ nunciātes iuxta verba
τὰ ἱμάτια ἀπαγγέλλοντες κατὰ τὰ ῥήματα
hec dicētes: cōuenisse cōtra
ταῦτα λέγοντες, ἐπισυνῆχθαι ἐπ᾽ αὐ-
eos de ptolemaide τ tyro τ sidone
τοὺς ἐκ πτολεμαΐδος καὶ τύρου καὶ σιδῶνος
τ oēm galileā alienigenaꝝ vt con
καὶ πᾶσαν γαλιλαίαν ἀλλοφύλων τοῦ ἐξα-
sumāt nos. vt āt audiuit iudas τ
ναλῶσαι ἡμᾶς. ὡς δὲ ἤκουσεν ἰούδας καὶ ὁ
ppl's sermones hos: cōgregata est ec-
λαὸς τοὺς λόγους τούτους, ἐπισυνήχθη ἐκ-
clesia magna ad cogitandū qd faciāt
κλησία μεγάλη βουλεύσασθαι τί ποιήσω-
fratrib⁹ suis existib⁹ in tribu
σι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς οὖσιν ἐν θλί-
latiōe τ q oppugnabant ab illis. τ dixit
ψει καὶ πολεμουμένοις ὑπ᾽ αὐτῶν. καὶ εἶπεν
iudas simoni fratri suo. elige
ἰούδας σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· ἐπίλεξον
tibi viros τ vade τ libera
σεαυτῷ ἄνδρας καὶ πορεύου καὶ ῥῦσαι τοὺς
fratres tuos q in galilea: ego āt
ἀδελφούς σου τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ. ἐγὼ δὲ
τ ionathan frater me⁹ ibimus
καὶ ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός μου πορευσόμεθα
in galaaditim: τ reliquit iose-
εἰς τὴν γαλααδῖτιν, καὶ κατέλιπεν ἰώση-
phū filiū zacharie τ azariā duces
φον τὸν τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν ἡγουμένους
ppli cū reliquis exerci-
τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν ἐπιλοίπων τῆς δυνά-
tus in iudea in custodiā: τ prece
μεως ἐν τῇ ἰουδαίᾳ εἰς τήρησιν, καὶ ἐνετεί-
pit eis dicēs preestote ppl'o huic:
λατο αὐτοῖς λέγων· πρόστητε τοῦ λαοῦ τούτου,
τ nō cōmittatis bellū cōtra gētes q̄ad
καὶ μὴ συνάψητε πόλεμον πρὸς τὰ ἔθνη ἕως
reuertamur nos. τ distributi sunt simo-
τοῦ ἐπιστρέψαι ἡμᾶς· καὶ ἐμερίσθησαν σίμω-
ni viri tres mille vt iret ad
νι ἄνδρες τρισχίλιοι τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν
galileā: iude āt viri octo mille
γαλιλαίαν, ἰούδᾳ δὲ ἄνδρες ὀκτακισχίλιοι
in galaaditim. τ pfect⁹ est simō in
εἰς τὴν γαλααδῖτιν· καὶ ἐπορεύθη σίμων εἰς
galileā: τ cōmisit plia mul-
τὴν γαλιλαίαν, καὶ συνῆψε πολέμους πολ-
ta cōtra gētes: τ cōtrite sunt gētes
λοὺς πρὸς τὰ ἔθνη· καὶ συνετρίβη τὰ ἔθνη
a facie ei⁹. τ psecut⁹ est eos vsq̄ad
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ ἐδίωξεν αὐτοὺς ἕως
portas ptolemaidis. τ ceciderūt de
τῶν πυλῶν πτολεμαΐδος· καὶ ἔπεσον ἐκ
gētib⁹ ad tria milia viroꝝ. τ acceperūt
τῶν ἐθνῶν εἰς τρισχιλίους ἄνδρας· καὶ ἔλαβον
spolia eoꝝ. τ assumpserūt eos de
τὰ σκῦλα αὐτῶν· καὶ παρέλαβον αὐτοὺς ἐκ

& peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebantur. Et ecce alii nuncii venerunt de galilea concissis tunicis nunciantes: secundum verba hec: dicentes conuenisse aduersum se: a ptolomaide & tyro & sidone: & repleta est omnis galilea alienigenis vt nos consumant. Vt audiuit autem iudas & populus sermones istos: cōuenit ecclesia magna cogitare quid facerēt fratrib⁹ suis qui in tribulatione erant: & expugnabantur ab eis. Dixitq̄ iudas simoni fratri suo. Elige tibi viros: & vade et libera fratres tuos in galilea. Ego autem & frater meus ionathas ibimus in galaaditim. Et reliquit iosephum filium zacharie: & azariam duces populi cū residuo exercitu in iudea ad custodiam: & precepit illis dicēs. Preestote populo huic: & nolite bellum cōmittere aduersum gentes donec reuertamur. Et data sūt simoni virorū tria milia vt iret ī galileā: iude autem octo milia in galaaditim: et abiit simon in galileam; & cōmisit p̄lia multa cum gentibus: et cōtrite sunt gentes a facie eius: & persecutus est eos vsq̄ ad portam ptolemaidis. Et ceciderunt de gentibus fere tria milia virorū: & accepit spolia eorum. Et assumpsit eos qui erant in galilea: & in arbatis cū vxoribus & natis: et omnibus que erāt illis: & adduxit in iudeam cum leticia magna. Et iudas machabeus & ionathas frater eius transierunt iordanem: & abierunt viam trium dierum in desertū. Et occurrerunt eis nabuthei & susceperunt eos pacifice: et narrauerūt eis omnia que acciderant fratribus eorū in galaaditide: & quia multi ex eis comprehensi sunt in barasa & abosor: & in alimis: & in casphor: et mageth: & carnaim. He omnes ciuitates mūite et magne. Sed et in ceteris ciuitatibus galaaditidis tenentur comprehensi: et in crastinum constituerunt admouere exercitum ciuitatibus his: et comprehendere & tollere eos in vna die. Et conuertit iudas & exercitus eius viam in desertū bozor repente: & occupauit ciuitatem & occidit omnem masculum in ore gladii: et accepit omnia spolia eorum: & succendit eam igni: et surrexerunt inde nocte et ibant vsq̄ ad munitionem. Et factum est diluculo cum eleuassent oculos suos: et ecce populus multus cuius non erat numerus: portātes scalas et machinas vt comprehenderent munitionem et expugnarent eos. Et vidit iudas quia cepit bellum: et clamor belli ascendit ad celū sicut tuba: et clamor magnus de ciuitate: et dixit exercitui suo. Pugnate hodie pro fratribus vestris. Et venit tribus ordinib⁹ post eos: & exclamauerunt tubis et clamauerūt in oratione: et cognouerunt

galilea τ in arbattis cū mu
τῆς γαλιλαίας καὶ ἐν ἀρβάττοις σὺν ταῖς γυ-
lierib⁹ τ filijs: τ oīa q̄ erāt e-
ναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐ-
is. τ duxerūt in iudeā cū leti-
τοῖς· καὶ ἤγαγον εἰς τὴν ἰουδαίαν μετ᾽ εὐφρο-
tia magna. τ iudas maccabe⁹ τ
σύνης μεγάλης. καὶ ἰούδας ὁ μακκαβαῖος καὶ
ionathā frater ei⁹: trāsierunt iorda-
ἰωνάθαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, διέβησαν τὸν ἰορδά-
nē: τ abierunt viā triū dierū in
νην, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐν
solitudine. τ occurrerunt nabateis:
τῇ ἐρήμῳ. καὶ συνήντησαν τοῖς ναβαταίοις,
τ obuiā fuere illis pacifice: τ enar-
καὶ ἀπήντησαν αὐτοῖς εἰρηνικῶς, καὶ διηγή-
rauerūt illis oīa q̄ cōtigerāt
σαντο αὐτοῖς ἅπαντα τὰ συμβάντα τοῖς
fratrib⁹ eoꝝ in galaaditide: τ q̄
ἀδελφοῖς αὐτῶν ἐν τῇ γαλααδίτιδι, καὶ ὅτι
multi de eis cōprehēsi sunt in
πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνειλημμένοι εἰσὶν εἰς
bosorra. τ bosor in alimis chascor ma
βόσορρα. καὶ βοσὸρ ἐν ἀλέμοις χασκὼρ μα-
ced τ carnaim. oēs vrbes he
κὲδ καὶ καρναΐν. πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται
fortes τ magne. τ in reliqs vr-
ὀχυραὶ καὶ μεγάλαι. καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς πό-
bib⁹ galaaditidis sunt cōprehēsi.
λεσι τῆς γαλααδίτιδος εἰσὶ συνειλημμένοι
in crastinū costituūt castra ponere cōtra
εἰς αὔριον τάσσονται παρεμβαλεῖν ἐπὶ
munitiones τ cōprehēdere τ tol-
τὰ ὀχυρώματα καὶ καταλαβέσθαι καὶ ἐξᾶ-
lere oēs hos in die vna. τ con-
ραι πάντας τούτους ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. καὶ ἀπέ-
uertit iudas τ castra eius viā
στρεψεν ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὁδὸν
in desertū in bosorra repēte. τ ce-
εἰς τὴν ἔρημον εἰς βόσορρα ἄφνω. καὶ κατε-
pit vrbē: τ occidit oē mas
λάβετο τὴν πόλιν, καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρ-
culinū in ore gladij. τ cepit om-
σενικὸν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ ἔλαβε πάν-
nia spolia eoꝝ: τ cōbussit eā ig-
τα τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυ-
ne: τ discessit illinc nocte: τ ibat
ρί, καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν νυκτός, καὶ ἐπορεύετο
vsq̄ ad munitionē: τ factū est diluculū. τ
ὡς ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα, καὶ ἐγένετο ἑωθινή. καὶ
eleuauerūt oculos suos: τ ecce ppl's
ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ λαὸς
mult⁹ cui⁹ nō erat nūer⁹: portātes scalas
πολὺς οὗ οὐκ ἦν ἀριθμός, αἴροντες κλίμακας
τ machinas ad capiēdū munitionē.
καὶ μηχανὰς καταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα.
τ oppugnabāt eos. τ vidit iudas q̄
καὶ ἐπολέμουν αὐτούς. καὶ εἶδεν ἰούδας ὅτι
inceptū ē pliū. τ clamor vrbis
ἦρκται ὁ πόλεμος. καὶ ἡ κραυγὴ τῆς πόλεως
ascēdit vsq̄ad celū tubis τ voce
ἀνέβη ἕως τοῦ οὐρανοῦ, σάλπιγξι καὶ φωνῇ
magna. τ dixit viris exerci-
μεγάλῃ. καὶ εἶπε τοῖς ἀνδράσι τῆς δυνάμε-
tus. pugnate hodie pro fratri-
ως. πολεμήσατε σήμερον ὑπὲρ τῶν ἀδελ-
bus vřis. τ exijt in tribus ordinib⁹
φῶν ὑμῶν. καὶ ἐξῆλθεν ἐν τρισὶν ἀρχαῖς
post eos. τ clanxerūt tu-
ἐξόπισθεν αὐτῶν. καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλ-
bis. τ clamauerūt ī oratione. τ cognouit
πιγξι. καὶ ἐβόησαν ἐν προσευχῇ. καὶ ἐπέγνω

C

D

exercit⁹ timothei q̄ maccabe⁹
ἡ παρεμβολὴ τιμοθέου ὅτι μακκαβαῖος
est: τ fugerūt a facie illi⁹. τ pcus-
ἐστί, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἐπά-
sit illos plaga magna. τ ceciderūt ex
ταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην. καὶ ἔπεσον ἐξ
eis in illo die ad octo milia
αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς ὀκτακισχιλίους
viroꝝ. τ declinauit ad masphā: τ op-
ἄνδρας. καὶ ἀπέκλινεν εἰς μασφά, καὶ ἐπο-
pugnauit eā: τ cepit eā:
λέμησεν αὐτήν, καὶ προκατελάβετο αὐτήν,
τ occidit oē masculū ei⁹. τ acce
καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν αὐτῆς. καὶ ἔλα-
pit spolia ei⁹: τ cōbussit eā ig-
βε τὰ σκῦλα αὐτῆς, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυ-
ne. illinc abijt. τ accepit
ρί. ἐκεῖθεν ἀπῆρε. καὶ προκατελάβετο τὴν
chasphō maced bosor τ reliqs vr
χασφών, μακὲδ βοσὸρ καὶ τὰς λοιπὰς πό-
bes galaaditidis. post āt verba
λεις τῆς γαλααδίτιδος. μετὰ δὲ τὰ ῥήματα
hec cōgregauit timothe⁹ ca-
ταῦτα συνήγαγε τιμόθεος παρεμβο-
stra alia: τ castrametat⁹ est cōtra fa
λὴν ἄλλην, καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσω-
ciē raphō vltra torrētē. τ mi-
πον ῥαφὼν ἐκ πέραν τοῦ χειμάῤῥου. καὶ ἀπέ-
sit iudas ad cōsiderandū ca-
στειλεν ἰούδας κατασκοπεῦσαι τὴν παρεμ-
stra. τ renūciauerūt ei dicētes. cōgre
βολήν. καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέγοντες· ἐπι-
gate sunt ad eos oēs gētes
συνηγμένα εἰσὶ πρὸς αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη
q̄ in circuitu nřo: exercit⁹ mult⁹ valde.
τὰ κύκλῳ ἡμῶν, δύναμις πολλὴ σφόδρα.
τ arabes cōduxit in auxiliū illis.
καὶ ἄραβας μεμίσθωται εἰς βοήθειαν αὐτοῖς
τ castrametant trans torrentē
καὶ παρεμβάλλουσι πέραν τοῦ χειμάῤῥου
parati venire ad te in bellū. τ a-
ἕτοιμοι ἐλθεῖν ἐπὶ σὲ εἰς πόλεμον. καὶ ἐπο-
bijt iudas in occursum illoꝝ. τ di
ρεύθη ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτῶν. καὶ εἶ-
xit timothe⁹ principib⁹ exercitus
πε τιμόθεος τοῖς ἄρχουσι τῆς δυνάμεως
eius. cū appinq̄uerit iudas τ castra
αὐτοῦ. ἐν τῷ ἐγγίζειν ἰούδαν καὶ τὴν παρεμβο-
eius ad torrentē aque: si
λὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν χείμαῤῥουν τοῦ ὕδατος, ἐὰν
trāsierit ad nos prior: nō poterim⁹
διαβῇ πρὸς ἡμᾶς πρότερος, οὐ δυνησόμεθα
sustinere eū. qm̄ potens poterit
ὑποστῆναι αὐτόν. ὅτι δυνάμενος δυνήσεται
aduersū nos. si āt timuerit τ posuerit ca
πρὸς ἡμᾶς. ἐὰν δὲ δειλωθῇ καὶ παρεμβά-
stra vltra fluuiū: trāsibimus
λῃ πέραν τοῦ ποταμοῦ, διαπεράσομεν
ad eū τ poterim⁹ cōtra illū. vt
πρὸς αὐτὸν καὶ δυνησόμεθα πρὸς αὐτόν. ὡς
aūt appinquit iudas ad torrentē
δὲ ἤγγισεν ἰούδας ἐπὶ τὸν χείμαῤῥουν τοῦ
aque: statuit scribas
ὕδατος, ἔστησε τοὺς γραμματεῖς τοῦ
ppli in torrēte: τ pcepit
λαοῦ ἐπὶ τοῦ χειμάῤῥου, καὶ ἐνετείλατο
eis dicēs. nō dimittatis oēm hoiem
αὐτοῖς λέγων· μὴ ἀφῆτε πάντα ἄνθρωπον
castrametari: sed veniāt oēs
παρεμβαλεῖν, ἀλλ᾽ ἐρχέσθωσαν πάντες
ad bellū. τ trāsiuit cōtra eos
εἰς τὸν πόλεμον. καὶ διεπέρασεν ἐπ᾽ αὐτοὺς

E

F

Nu. 20 c.

castra timothei quia machabeus est: & refugerūt a facie eius: & percusserūt eos plaga magna: & ceciderunt ex eis ī die illa fere octo milia virorū. Et diuertit iudas in maspha: et expugnauit & cepit eam: et occidit omnem masculū eius: & sumpsit spolia eius et succendit eam igni. Inde perrexit & cepit casbō: & mageth & bosor: et reliquas ciuitates galaaditidis. Post hec autem verba cōgregauit timotheus exercitum alium: & castra posuit cōtra raphan trans torrentem. Et misit iudas speculari exercitum: et nunciauerunt ei dicētes: quia conuenerunt ad eum omnes gentes q̄ in circuitu nostro sunt: et exercit⁹ multus nimis. Et arabas cōduxerunt in auxilium sibi et castra posuerunt trās torrentem: parati ad te venire in prelium: & abiit iudas obuiam illis. Et ait timotheus principibus exercitus sui. Cum appropinquauerit iudas et exercit⁹ ei⁹ ad torrentem aque: si transierit ad nos prior: non poterimus sustinere eū: qa potens poterit aduersum nos. Si vero timuerit trāsire & posuerit castra extra flumen: trāsfretemus ad eos: & poterimus aduersus illum. Vt autem appropinquauit iudas ad torrentē aque: statuit scribas populi secus torrentem: et mādauit eis dicens. Neminem hominum reliqueritis: sed veniant omnes in prelium: & transfretauit ad illos prior: & omnis populus post eū: & contrite sūt omnes gentes a facie eorum: et proiecerunt arma sua: & fugerunt ad phanū quod erat in carnaim. Et occupauit ipsam ciuitatem: & phanum succēdit igni cum omnibus que erant in ipso. Et oppressa est carnaim: & non potuit sustinere contra faciem iude. Et congregauit iudas vniuersos israelitas qui erant in galaaditide a minimo vsq̄ ad maximū: & vxores eorum: & natos et exercitū magnum valde: vt venirent in terram iude. Et venerunt vsq̄ ad ephrō: & hec ciuitas magna in ingressu posita munita valde. Et non erat declinare ab ea dextera vel sinistra: sed per medium iter erat: & incluserunt se qui erant in ciuitate: & obstruxerunt portas lapidibus: & misit ad eos iudas verbis pacificis dicens. Transeamus per terram vestram vt eamus in terram nostram: & nemo vobis nocebit: tantum pedibus transibimus: & nolebant eis aperire. Et precepit iudas predicari in castris: vt applicarent vnusquisq̄ in quo erat loco: & applicuerunt se viri virtutis: & oppugnauit ciuitatem illam tota die & tota nocte: E tradita est ciuitas in manu ei⁹. Et peremerunt omnem masculum in ore gladii: & eradicauit eam: & accepit spolia eius & transiuit per totam ciuitatem super interfectos. Et transgressi sunt iordanem in campo magno cōtra faciē bethsan. & erat

prior: τ oīs ppl's ei⁹ post eū.
πρότερος, καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ ὀπίσω αὐτοῦ.
τ cōtrite sūt āte faciē ei⁹ oēs
καὶ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτοῦ πάν-
gētes: τ piecerūt arma sua τ
τα τὰ ἔθνη, καὶ ἔῤῥιψαν τὰ ὅπλα αὐτῶν καὶ
fugerūt in lucū in carnaim. τ ce
ἔφυγον εἰς τὸ τέμενος ἐν καρναΐν. καὶ προ-
perūt vrbē τ lucū suc
κατελάβοντο τὴν πόλιν καὶ τὸ τέμενος ἐνε-
cēderūt in igne cū oīb⁹ q̄ in il-
πύρισαν ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐν αὐ-
lo. τ oppressa est carnaim: τ nō potue
τῷ. καὶ ἐτροπώθη ἡ καρναΐν, καὶ οὐκ ἐδύ-
runt vltra sustinere cōtra faciē iu-
ναντο ἔτι ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον ἰού-
de. τ cōgregauit iudas oēm israel q̄
δα. καὶ συνήγαγεν ἰούδας πάντα ἰσραὴλ τοὺς
in galaaditide a paruo vsq̄ ad ma
ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγά-
gnū τ mulieres eoꝝ. τ filios
λου καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν. καὶ τὰ τέκνα
eoꝝ τ sarcinas castra ma
αὐτῶν καὶ τὴν ἀποσκευὴν παρεμβολὴν με-
gna valde: vt venirēt i terrā iuda. τ
γάλην σφόδρα, ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα. καὶ
venerūt vsq̄ ad ephrō. τ hec vrbs ma-
ἦλθον ἕως ἐφρών. καὶ αὕτη ἡ πόλις με-
gna in itroitu munita valde.
γάλη ἐπὶ τῆς εἰσόδου ὀχυρὰ σφόδρα.
nō erat declinare ab ea ad dextrā vel sini
οὐκ ἦν ἐκκλῖναι ἀπ᾽ αὐτῆς δεξιὰν ἢ ἀριστε-
strā. sed p mediū ei⁹ ire.
ράν. ἀλλ᾽ ἢ διαμέσου αὐτῆς πορεύεσθαι.
τ incluserūt eos q̄ de ciuita
καὶ ἀπέκλεισαν αὐτοὺς οἱ ἐκ τῆς πόλε-
te. τ obstruxerūt portas lapidib⁹ τ
ως. καὶ ἐνέφραξαν τὰς πύλας λίθοις. καὶ
misit ad eos iudas sermonib⁹ pa
ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἰούδας λόγοις εἰρη-
cificis dicēs. transibo p terrā tuā
νικοῖς λέγων· διελεύσομαι διὰ τῆς γῆς σου
vt abeam⁹ in terrā nřam. τ
τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν ἡμῶν. καὶ
nullus malefaciet vobis: sed pedibus
οὐδεὶς κακοποιήσει ὑμᾶς, πλὴν τοῖς ποσὶ
transibim⁹. τ nō voluerūt apire
παρελευσόμεθα. καὶ οὐκ ἠβούλοντο ἀνοῖξαι
ei: τ iussit iudas pdicare in
αὐτῷ, καὶ ἐπέταξεν ἰούδας κηρύξαι ἐν τῇ
castris vt castra poneret vnusq̄sq̄ in
παρεμβολῇ τοῦ παρεμβαλεῖν ἕκαστον ἐν ᾧ
q̄ est loco. τ castrametati sūt viri
ἐστὶ τόπῳ. καὶ παρενέβαλον οἱ ἄνδρες τῆς
exercit⁹: τ oppugnauerūt vrbē totā
δυνάμεως, καὶ ἐπολέμησαν τὴν πόλιν ὅλην
die illa τ tota nocte. τ
τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα. καὶ
tradita est vrbs in manib⁹ ei⁹. τ
παρεδόθη ἡ πόλις ἐν χερσὶν αὐτοῦ. καὶ
occidit oēm masculū in ore gla-
ἀπώλεσε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομ-
dij: τ eradicauit eā. τ acce-
φαίας, καὶ ἐξεῤῥίζωσεν αὐτήν. καὶ ἔλα-
pit spolia ei⁹. τ trāsiuit p
βε τὰ σκῦλα αὐτῆς. καὶ διῆλθε διὰ τῆς
ciuitatē sup occisos. τ
πόλεως ἐπάνω τῶν ἀπεκταμμένων. καὶ
transierūt iordanē in campū
διέβησαν τὸν ἰορδάνην εἰς τὸ πεδίον
magnū cōtra faciē bethsan. τ erat
τὸ μέγα κατὰ πρόσωπον βαιθσάν. καὶ ἦν

iudas congregans extremos & exhortabatur populum per totam viam donec venirent in terram iuda: & ascenderunt in montem sion cum leticia & gaudio: et obtulerunt holocausta: quod nemo ex eis cecidisset donec reverteretur in pace. Et in diebus quibus erat Iudas & Ionathas in terra galaad: & simon frater eius in galilea contra faciem ptolemaidis audiuit iosephus zacharie filius: & azarias princeps virtutis res bene gestas: & prelia que facta sunt & dixit. Faciamus & ipsi nobis nomen & eamus pugnare adversus gentes que in circuitu nostro sunt: & precepit his qui erant in exercitu suo: & abierunt iamniam: & exiuit gorgias de ciuitate: & viri eius obuiam illis in pugnam. Et fugati sunt Iosephus et azarias usque in fines iudee: & ceciderunt illa die de populo israel ad duo milia viri. Et facta est plaga magna in populo: quia non audierunt iudam & fratres eius: existimantes fortiter se facturos. Ipsi autem non erant de semine virorum illorum: per quos salus facta est in israel. Et viri iuda magnificati sunt valde in conspectu omnis israel & gentium omnium: ubi audiebatur nomen eorum: & conuenerunt ad eos fausta acclamantes: & exiuit iudas & fratres eius & expugnabant filios esau in terra que ad austrum est: & percussit chebron & filias eius: & muros eius & turres eius succendit igni in circuitu: et mouit castra ut iret in terram alienigenarum: & perambulabat samariam. In die illa ceciderunt sacerdotes in bello dum volunt fortiter facere: dum sine consilio exeunt in prelium. Et declinauit iudas in azotum in terram alienigenarum: et diruit aras eorum: & spolia deorum suorum succendit igni: et cepit spolia ciuitatum: et reuersus est in terram iuda.

Capitulum sextum.

Et rex antiochus perambulabat superiores regiones. Et audiuit esse ciuitatem elimaidem in perside nobilissimam & copiosam in argento & auro: templumque in ea locuples valde: & illic velamina aurea & lorice & scuta: que reliquit alexander philippi rex macedo qui regnauit primus in grecia. Et venit & querebat capere ciuitatem et depredari eam et non potuit: quoniam innotuit sermo his qui erant in ciuitate. Et insurrexerunt in prelium & fugit inde: & abiit cum tristicia magna: & reuersus est babyloniam. Et venit qui nunciaret ei in perside: quia fugata sunt castra que erant in terra iuda et quia abiit lysias cum virtute forti in primis: et fugatus est a facie iudeorum: & inualuerunt armis & viribus et spoliis multis que ceperunt de castris que exciderunt: & quia diruerunt abominationem quam edificauerant super altare quod erat in hierusalem:

& sanctificationem sicut prius circumdederunt muris excelsis: sed & bethsuram ciuitatem suam. Et factum est ut audiuit rex sermones istos: expauit & commotus est valde: & decidit in lectum et incidit in languorem pre tristicia: quia non est factum sicut cogitabat. Et erat illic per dies multos: quia renouata est in eo tristicia magna: & arbitratus est se mori. Et vocauit omnes amicos suos et dixit illis. Recessit somnus ab oculis meis: & concidi & corrui corde pre sollicitudine. Et dixi in corde meo. In quantam tribulacionem deueni: & in quos fluctus tristicie in qua nunc sum qui iocundus eram: & dilectus in potestate mea. Nunc vero reminiscor malorum que feci in hierusalem: unde et abstuli omnia spolia aurea & argentea que erant in ea: & misi auferre habitantes iudeam sine causa. Cognoui ergo quia propterea inuenerunt me mala ista: et ecce pereo tristicia magna in terra aliena. Et vocauit philippum unum de amicis suis: & preposuit eum super uniuersum regnum suum. Et dedit ei diadema: & stolam suam et anulum: ut adduceret antiochum filium suum & nutriret eum et regnaret. Et mortuus est illic antiochus rex anno centesimo quadragesimo nono. Et cognouit lysias quoniam mortuus est rex: & constituit regnare antiochum filium eius quem nutriuit adolescentem: & vocauit nomen eius eupatorem. Et hi qui erant in arce conclauserant israel in circuitu sanctorum: & querebant eis mala semper ad firmamentum gentium: & cogitauit iudas disperdere eos: & conuocauit uniuersum populum ut obsiderent eos. Et conuenerunt simul: & obsederunt eos anno centesimoquinquagesimo: & fecerunt balistas & machinas. Et exierunt quidam ex eis qui obsidebantur: et adiunxerunt se illis aliqui impii ex israel et abierunt ad regem et dixerunt. Quousque non facis iudicium & vindicas fratres nostros. Nos decreuimus seruire patri tuo: & ambulare in preceptis eius & obsequi edictis eius & filii populi nostri propter hec alienabant se a nobis. Et quicunque inueniebantur ex nobis interficiebantur et hereditates nostre diripiebantur. Et non ad nos tantum extenderunt manum sed in omnes fines nostros. Et ecce applicuerunt hodie ad arcem in hierusalem occupare eam: & munitionem in bethsura munierunt. Et nisi preueneris eos velocius: maiora quam hec facient: & non poteris obtinere eos. Et iratus est rex ut hec audiuit: et conuocauit omnes amicos suos & principes exercitus sui et eos qui super equites erant. Sed et de regnis aliis & de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus conducticius: & erat numerus exercitus eius centum milia peditum: & viginti milia equitum: & elephanti trigintaduo docti ad prelium. Et venerunt

per idumeā: τ applicuerunt
διὰ τῆς ἰδουμαίας, καὶ παρενεβάλοσαν
ad bethsurā. τ pugnauerunt ad di-
ἐπὶ βαιθσουρὰν. καὶ ἐπολέμησαν ἐπὶ ἡμέ
es multos: τ fecerunt machinas: τ
ρας πολλὰς, καὶ ἐποίησαν μηχανὰς, καὶ
exierunt τ cōbusserunt eas in igne: τ
ἐξῆλθον καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὰς ἐν πυρὶ, καὶ
pugnauerunt fortiter. τ recessit iu-
ἐπολέμησαν ἀνδρωδῶς. καὶ ἀπῆρεν ἰού-
das ab arce: τ mouit castra in
δας ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ παρενέβαλεν εἰς
bethzacharia cōtra castra
βαιθζαχαρία ἀπέναντι τῆς παρεμβολῆς
regis. τ surrexit rex
τ͂ βασιλέως. καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς τὸ
mane: τ cōcitauit exercitū in impe
πρωΐ, καὶ ἀπῆρε τὴν παρεμβολὴν ἐν ὁρμῇ
tu eius cōtra viā bethzacharia.
αὐτῆς κατὰ τὴν ὁδὸν βαιθζαχαρία.
τ diuisi sunt exercit⁹ in pre
καὶ διεσκευάσθησαν αἱ δυνάμεις τὸν πό-
liū: τ cecinerūt tubis. τ
λεμον, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι. καὶ
elephātis ostēderūt sanguinē vue τ
τοῖς ἐλέφασιν ἔδειξαν αἷμα σαφυλῆς καὶ
mori vt acuerent eos in preliū.
μόρων τοῦ παραστῆσαι αὐτοὺς εἰς πόλεμον.
τ diuiserūt bestias in phalanges. τ
καὶ διεῖλον τὰ θηρία εἰς τὰς φάλαγγας. καὶ
statuerūt cuilibet elephāti mille vi
παρέστησαν ἑκάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄν
ros loricatos in loricis cōcatenatis: τ
δρας τεθωρακισμένους ἐν ἁλυσιδωτοῖς, καὶ
galee eree in capi
περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τῶν κε-
tibus eorū: τ quīgēti equites or-
φαλῶν αὐτῶν, καὶ πεντακοσία ἵππος δια
dinati: cuilibet bestie electi. hi
τεταγμένη, ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκλελεγμένη. οὗτοι
ante tpa vbi erat bestia erāt: τ quocūqz
πρὸ καιροῦ οὗ ἐὰν ᾖ τὸ θηρίον ἦσαν, καὶ οὗ ἐὰν
ibat: ibāt simul: nō discedebāt
ἐπορεύετο, ἐπορεύοντο ἅμα, οὐκ ἀφίσταν
ab eo. τ turres ligneę sup ipos
το ἀπ' αὐτοῦ. καὶ πύργοι ξύλινοι ἐπ' αὐτοὺς
munite ptegētes: in qualibet bestia acci
ὀχυροὶ σκεπαζόμενοι ἐφ' ἑκάστου θηρίου ἐζω
cte sup ea machinis: τ sup qlibet
σμένοι ἐπ' αὐτοῦ μηχαναῖς, καὶ ἐφ' ἑκάστου
viri duo τ triginta pugnan-
ἄνδρες δύο καὶ τριάκοντα οἱ πολεμοῦν-
tes in eis: τ ind⁹ ei⁹. τ
τες ἐν αὐτοῖς, καὶ ὁ ἰνδὸς αὐτοῦ. καὶ τὴν
residuū hinc τ inde cōstituerūt in
ἐπίλοιπον ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἔστησαν ἐπὶ τὰ
duas ptes castrorū cōcutiētes
δύο μέρη τῆς παρεμβολῆς κατασείοντες
τ obturati in vallib⁹. τ
καὶ καταφρασσόμενοι ἐν ταῖς φάραγξιν. ὡς
āt fulsit sol in aureos cly-
δὲ ἔστιλβεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς χρυσᾶς ἀσπί
peos resplēduerūt mōtes ab eis: τ resplē
δας, ἔστιλβεν τὰ ὄρη ἀπ' αὐτῶν, καὶ κα-
duerūt vt lāpades ignis. τ extēsa
τηύγαζεν ὡς λαμπάδες πυρός. καὶ ἐξετά-
fuit ps quedā castrorū regis
θη μέρος τι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέ
ad altos mōtes: τ aliq ad
ως ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καί τινες ἐπὶ τὰ
humilia. τ ibāt caute τ ordina
ταπεινά. καὶ ἤρχοντο ἀσφαλῶς καὶ τεταγ

per idumeam et applicuerūt ad bethsuram et pugnauerunt dies multos: & fecerunt machinas: & exierunt & succēderunt eas igni: & pugnauerunt viriliter. Et recessit iudas ab arce et mouit castra ad bethzacharan contra castra regis: & surrexit rex ante lucē: & cōcitauit exercitus in impetum contra viam bethzacharam. Et comparauerunt se exercitus in prelium: & tubis cecinerunt. Et elephantis ostenderunt sanguinē vue et mori ad acuendos eos in prelium. Et diuiserunt bestias per legiones: et astiterunt singulis elephantis mille viri in loricis concatenatis: & galee eree in capitibus eorum: & quingenti equites ordinati vnicuiqz bestie electi erant. Hi ante tempus vbicunqz erat bestia ibi erāt: & quocunqz ibat: ibant & non discedebant ab ea. Sed & turres lignee sup eos firme protegentes: super singulas bestias & super eas machine. Et super singulas viri virtutis trigintaduo qui pugnabant desuper: & intus magister bestie. Et residuum equitatū hinc: & inde statuit in duas partes: tubis exercitū cōmouere et perurgere constipatos in legionibus eius. Et vt refulsit sol in clipeos aureos & ereos: resplenduerunt montes ab eis: & resplenduerunt sicut lāpades ignis. Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos: & alia per loca humilia: & ibant caute et ordinate. Et cōmouebantur omnes inhabitantes terram a voce multitudinis eorum: & incessu turbe & collisione armorum: erat enim exercitus magnus valde et fortis. Et appropiauit iudas & exercitus eius in prelium: & ceciderūt de exercitu regis sexcenti viri. Et vidit eleazar filius saura vnam de bestiis loricatam loricis regis: & erat eminens super ceteras bestias. Et visum est ei φ in ea esset rex & dedit se: vt liberaret populum suum & acquireret sibi nomen eternum. Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens a dextris et sinistris. Et cadebant ab eo huc atqz illuc: & iuit sub pedes elephantis & supposuit se ei: & occidit eum & cecidit in terram super ipsum: & mortuus est illic. Et videntes virtutem regis & impetuz exercitus eius: diuerterunt se ab eis. Castra autem regis ascenderunt contra eos in hierusalem: & applicuerunt castra regis ad iudeam & montez sion. Et fecit pacem cum his qui erant in bethsura: & exierunt de ciuitate: quia non erant eis ibi alimenta conclusis: quia sabbata erant terre. Et comprehendit rex bethsuram: & constituit ibi custodiam seruare eam: & conuertit castra ad locum sanctificationis dies multos. Et statuit illic balistas & machinas: & ignis iacula & tormenta ad lapides iactādos & spicula & scorpios ad mittendas sagittas & fundibula. Fecerunt autem & ipsi machinas

te. τ cōmouebant oēs audiē-
μένως. καὶ ἐσαλεύοντο πάντες οἱ ἀκούον
tes voce multitudinis eorū τ incessum
τες φωνῆς πλήθους αὐτῶν καὶ ὁδοιπορίας
multitudinis τ collisionē armorū.
τ͂ πλήθους καὶ συγκρουσμοῦ τῶν ὅπλων.
erat enī exercit⁹ magn⁹ valde τ
ἦν γὰρ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα καὶ
fortis. τ appropinquauit iudas τ castra
ἰσχυρά. καὶ ἤγγισεν ἰούδας καὶ ἡ παρεμβο
illi⁹ in pliū. τ ceciderūt ab
λὴ αὐτ͂ εἰς παράταξιν. καὶ ἔπεσον ἀπὸ
exercitu regis sexcēti
τῆς παρεμβολῆς τ͂ βασιλέως ἑξακόσιοι
viri. τ vidit eleazar⁹ fili⁹ auarā vnā
ἄνδρες. καὶ εἶδεν ἐλεάζαρος αὐαρὰν ἓν τῶν
de bestijs loricatā loricis regalib⁹:
θηρίων τεθωρακισμένον θώραξι βασιλικοῖς.
τ erat supeminēs oēs bestias. τ visū
καὶ ἦν ὑπεράγον πάντα τὰ θηρία. καὶ ὤφ
est φ in illa est rex: τ de-
θη ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστὶν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔδω
dit se vt liberaret pplm suū
κεν ἑαυτὸν τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ
acqreret sibi nomē eternū. τ ir-
περιποιῆσαι ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον. καὶ ἐπέ
ruit in eā audacter in medio pha-
δραμεν αὐτῷ θράσει εἰς μέσον τῆς φά
lāgis: τ interficiebat a dextra τ sinistra τ
λαγγος, καὶ ἐθανάτου δεξιὰ καὶ εὐώνυμα καὶ
scissi sunt ab eo hinc τ hinc: τ subijt
ἐσχίζοντο ἀπ' αὐτοῦ ἔνθα καὶ ἔνθα, καὶ εἰσέδυ
sub elephātē: τ supposuit se ei: τ
ὑπὸ τὸν ἐλέφαντα, καὶ ὑπέθηκεν αὐτῷ, καὶ
occidit eū: τ cecidit in terrā
ἀνεῖλεν αὐτόν. καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν
sup ipm: τ mortu⁹ est illic. τ viderūt
ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ εἶδον
fortitudinē regni τ impetū
τὴν ἰσχὺν τῆς βασιλείας καὶ τὸ ὅρμημα τῶν
exercituū: τ declinauerūt ab eis. q āt
δυνάμεων, καὶ ἐξέκλιναν ἀπ' αὐτῶν. οἱ δὲ
de castris regis ascē-
ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἀνέ-
derūt in occursum eorū in hierusa-
βαινον εἰς συνάντησιν αὐτῶν εἰς ἱερουσα
lē. τ castrametat⁹ est rex cōtra
λήμ. καὶ παρενέβαλεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν
iudeā τ in mōtē siō: τ fe-
ἰουδαίαν καὶ εἰς τὸ ὄρος σιών. καὶ ἐποίη-
cit pacē cū his q de bethsura. τ
σεν εἰρήνην μετὰ τῶν ἐκ βαιθσούρων. καὶ
exierūt de ciuitate: qā nō erāt eis
ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι οὐκ ἦν αὐτοῖς
illic alimēta qa cōclusi erāt in ea:
ἐκεῖ διατροφὴ τοῦ συγκεκλεῖσθαι ἐν αὐτῇ,
qz sabbatū erat in terra. τ cepit
ὅτι σάββατον ἦν τῇ γῇ. καὶ κατελάβετο
rex bethsurā: τ cōsti-
ὁ βασιλεὺς τὴν βαιθσουρὰν, καὶ ἔταξε-
tuit ibi custodiā adseruādū eā. τ posuit
ἐκεῖ φρουρὰν τηρεῖν αὐτήν. καὶ παρ-
castra cōtra sanctuariū dieb⁹ multis.
ενέβαλεν ἐπὶ τὸ ἁγίασμα ἡμέρας πολλάς.
τ statuit illic balistas τ machi
καὶ ἔστησεν ἐκεῖ βελοστάσεις καὶ μηχα
nas τ iacula ignis τ tormēta ad iaciēdos lapides: τ
νὰς καὶ πυροβόλα καὶ λιθοβόλα, καὶ σκορ
scorpiōes ad iaciēda iacula τ fun
πίδια εἰς τὸ βάλλεσθαι βέλη καὶ σφεν
das. τ fecerunt τ ipi machinas
δόνας. καὶ ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ μηχανὰς

cōtra machinas illorū: τ pugnauerūt
πρὸς τὰς μηχανὰς αὐτῶν, καὶ ἐπολέμησαν
dies multos. cibi āt nō erāt in
ἡμέρας πολλάς. βρώματα δὲ οὐκ ἦν ἐν τοῖς
vasis: qa septim⁹ ann⁹ erat. τ q
ἀγγείοις, διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος εἶναι. καὶ οἱ
liberati fuerāt in iudea de
ἀνασωζόμενοι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπὸ τῶν
gētib⁹ comederāt reliquas repo
ἐθνῶν κατέφαγον τὸ ὑπόλειμμα τῆς περι
sitionis. τ relicti fuerunt in sanctis
θέσεως. καὶ ὑπελείφθησαν ἐν τοῖς ἁγίοις
viri pauci: qa obtinuerat eos fa
ἄνδρες ὀλίγοι, ὅτι κατεκράτησεν αὐτῶν ὁ λι
mes. τ dispersi sunt vnusqsqz in lo-
μός. καὶ ἐσκορπίσθησαν ἕκαστος εἰς τὸν τό-
cū suū. τ audiuit lysias φ philipp⁹
πον αὐτ͂. καὶ ἤκουσε λυσίας ὅτι φίλιππος
quē cōstituit rex antioch⁹ adhuc vi
ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος ἔτι ζῶν
uēte illo nutrire antiochū filiū suū
τος αὐτ͂ ἐκθρέψαι ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ
vt regnaret: illic: reuersus est a
εἰς τὸ βασιλεῦσαι αὐτόν, ἀπέστρεψεν ἀπὸ
pside τ media: τ exercit⁹
τῆς περσίδος καὶ μηδίας, καὶ αἱ δυνάμεις
q iuerāt regis cū illo: τ
αἱ πορευθεῖσαι τ͂ βασιλέως μετ' αὐτ͂, καὶ
φ querit assumere τ nego
ὅτι ζητεῖ παραλαβεῖν τὰ τῶν πραγμά
cia. τ festinauerunt τ stimulabāt
των. καὶ κατέσπευδε καὶ ἐπένευσε τ͂ τῆς
arce: vt irēt τ dicerēt ad re
ἄκρας, τ͂ ἀπελθεῖν καὶ εἰπεῖν πρὸς τὸν βα
gē τ ducē exercit⁹ τ
σιλέα καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως καὶ
viros. deficim⁹ in dies: τ
τοὺς ἄνδρας. ἐκλείπομεν καθ' ἡμέραν, καὶ ἡ
cib⁹ nobis pauc⁹: τ loc⁹ sup quē castra
τροφὴ ἡμῖν ὀλίγη, καὶ ὁ τόπος οὗ παρεμ
ponim⁹ est munit⁹: τ incūbunt nobis
βάλλομεν ἐστὶν ὀχυρός, καὶ ἐπίκειται ἡμῖν
negocia regni. nunc igit demus dextras
τὰ τῆς βασιλείας. νῦν οὖν δῶμεν δεξιὰς
hoib⁹ his: τ faciam⁹ cū
τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, καὶ ποιήσωμεν με
illis pacē τ cū oī gēte
τ' αὐτῶν εἰρήνην καὶ μετὰ παντὸς ἔθνους
eorū: τ cōstituam⁹ illis vt ambulēt
αὐτῶν, καὶ στήσωμεν αὐτοῖς τοῦ πορεύεσθαι
in legitimis suis: vt pri⁹. ppter
τοῖς νομίμοις αὐτῶν, ὡς τὸ πρότερον. χάριν
enī legitima sua que expulsim⁹:
γὰρ τῶν νομίμων αὐτῶν ὧν διεσκεδάσαμεν,
irati sunt τ fecerūt hec oīa. τ
ὠργίσθησαν καὶ ἐποίησαν ταῦτα πάντα. καὶ
placuit smo in cōspectu regis τ
ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ
principū: τ misit ad eos
τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς εἰ-
pacē facere. τ susceperunt. τ iurauit eis
ρηνεῦσαι. καὶ ἐπεδέξαντο. καὶ ὤμοσεν αὐ-
rex τ principes. post hec
τοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες. ἐπὶ τούτοις
exierunt de munitione. τ rex
ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ὀχυρώματος. καὶ ὁ βασιλεὺς
intrauit in mōtē siō: τ vidit munitio
εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὄρος σιών, καὶ εἶδε τὸ ὀχύρω
nē loci: τ rupit iuramentum qd
μα τ͂ τόπου, καὶ ἠθέτησε τὸν ὁρκισμόν, ὃν
iurauit: τ pcepit τ destruxit mu-
ὤμοσε, καὶ ἐνετείλατο καὶ καθεῖλε τὸ τεῖ-

aduersus machinas eorum: & pugnauerunt dies multos. Esce autem non erāt in ciuitate: eo φ septimus annus esset. et qui remanserant in iudea de gentib⁹ consumpserant reliquias eorum q̄ reposite fuerant. Et remanserunt in sanctis viris pauci: quoniam obtinuerat eos fames: & dispersi sunt vnusquisqz in locum suum. Et audiuit lysias φ philippus quem cōstituerat rex antiochus cū adhuc viueret vt nutriret antiochuz filium suum & regnaret: reuersus est a perside & media et exercitus qui abierat cum ipso: & quia querebat suscipere regni negocia. Et festinauit ire & dicere ad regem et ducem exercitus. Deficimus cotidie & esca nobis modica est: & locus quem obsidemus est munitus: & incumbit nobis ordinare de regno. Nūc itaqz demus dextras hominibus istis: & faciamus cum illis pacez & cum omni gente coruz: & constituam⁹ illis vt ambulent in legitimis suis sicut prius. Propter legitima enim ipsorum que despeximus irati sunt: & fecerunt omnia hec. Et placuit sermo in conspectu regis & principū: & misit ad eos pacem facere & ceperunt illam: & iurauit illis rex & principes: & exierunt de munitione. Et intrauit rex montem siō & vidit munitionem loci: & rupit citi⁹ iuramentum quod iurauit: & mādauit destruere murum in gyro. Et discessit festinanter & reuersus est antiochiam: & inuenit philippum dominantem ciuitati: & pugnauit aduersus eum & occupauit ciuitatem.

Capitulum septimum.

ANno cētesimo quinquagesimo & primo exiit demetrius seleuci fili⁹ ab vrbe roma: & ascendit cuz paucis viris in ciuitatem maritimaz: & regnauit illic. Et factuz est vt ingressus est domū regni patrum suorum comprehendit exercitus antiochum & lysiam: vt adducerent eos ad eum: & res ei innotuit & ait. Nolite mihi ostendere faciem eorū. Et occidit eos exercitus. Et sedit demetrius super sedem regni sui: & venerunt ad eum, viri iniqui & impii ex israel: & alcimus dux eorum qui volebat fieri sacerdos. Et accusauerunt populū apud regem dicentes. Perdidit iudas et fratres eius amicos tuos & nos disperdidit de terra nostra. Nunc ergo mitte virum cui credis: vt eat & videat exterminiū omne quod fecit nobis in regionibus regis: & puniat omnes amicos ei⁹ & adiutores eorum. Et elegit rex examicis suis bacchidez qui dominabatur trans flumen magnum in regno & fidelem regi: & misit eum vt videret exterminiuz quod fecit iudas. Sed & alcimuz impium constituit in sacerdotiuz: & mādauit ei facere vltionem in filios israel. Et surrexerunt & venerunt cum exercitu magno in terram iuda: & miserūt nuncios: & locuti sunt ad iudam &

rū incircuitu. τ abijt cū festinatiōe τ
χος κυκλόθεν. καὶ ἀπῆρε κατὰ σπουδὴν, καὶ
reuersus est in antiochiā. τ inuenit philip
ἀπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. καὶ εὗρε φίλιπ
pū dominātē vrbi: τ pugnauit
πον κυριεύοντα τῆς πόλεως, καὶ ἐπολέμησε
cōtra illū. τ occupauit ciuitatē vi.
πρὸς αὐτόν. καὶ κατέλαβε τὴν πόλιν βίᾳ.
Anno vno τ quinquagesimo cētesimo
Ἔτους ἑνὸς καὶ πεντηκοστοῦ ἑκατοστοῦ C.7.
exiuit demetri⁹ fili⁹ seleuci ex roma: τ
ἐξῆλθε δημήτριος ὁ τ͂ σελεύκου ἐκ ῥώμης, καὶ
ascēdit cū viris paucis in ciuitatē ma-
ἀνέβη σὺν ἀνδράσιν ὀλίγοις εἰς πόλιν πα
ritimam: τ regnauit illic. τ
ραθαλάσσιαν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. καὶ
factū est postq intrauit in domū re
ἐγένετο ὡς εἰσεπορεύετο εἰς οἶκον βασι
gni patrū suorū: cōprehēderūt exercit⁹
λείας πατέρων αὐτοῦ, συνέλαβον αἱ δυνάμεις
antiochū τ lysiā vt adducerēt eos
τὸν ἀντίοχον καὶ τὸν λυσίαν ἀγαγεῖν αὐτοὺς
ei. τ cognita ē ei res. τ d
αὐτῷ. καὶ ἐγνώσθη αὐτῷ τὸ πρᾶγμα. καὶ εἶ-
xit: ne mihi ostēdatis facies eorū.
πε, μή μοι δείξητε τὰ πρόσωπα αὐτῶν.
τ occiderūt eos exercit⁹. τ se-
καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς αἱ δυνάμεις. καὶ ἐκά
dit demetri⁹ in sede regni sui.
θισε δημήτριος ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτ͂.
τ venerūt ad eum oēs viri iniqui
καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν πάντες ἄνδρες ἄνομοι
τ impij de israel: τ alcim⁹ dux erat
καὶ ἀσεβεῖς ἐξ ἰσραήλ, καὶ ἄλκιμος ἡγεῖτο
eorū volēs esse sacerdos. τ accusaue-
αὐτῶν βουλόμενος ἱερατεύειν. καὶ κατηγόρη
runt pplm apud regē dicētes:
σαν τ͂ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα λέγοντες,
pdidit iudas τ fratres ei⁹ om-
ἀπώλεσεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτ͂ πάν
nes amicos tuos: τ nos disperdiderūt
τας τοὺς φίλους σου, καὶ ἡμᾶς ἐσκόρπισαν
de terra nra. nunc igit mitte vi-
ἀπὸ τῆς γῆς ἡμῶν. νῦν οὖν ἀπόστειλον ἄν-
rū cui credis: τ vadēs videat
δρα ᾧ πιστεύεις, καὶ πορευθεὶς ἰδέτω
destructionē oēm quā fecit no
τὴν ἐξολόθρευσιν πᾶσαν ἣν ἐποίησεν ἡ-
bis τ regiōni regis: τ puniat
μῖν καὶ χώρα τοῦ βασιλέως, καὶ κολασά-
eos τ oēs adiuto-
τω αὐτοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐπιβοηθοῦν-
res eorū. τ elegit rex
τας αὐτοῖς. καὶ ἐπέλεξεν ὁ βασιλεὺς τὸν
bacchidē amicū regis do
βακχίδην τὸν φίλον τοῦ βασιλέως κυ
minātē trās flumē τ
ριεύοντα ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ
magnū in regno τ fidelē re-
μέγαν ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ πιστὸν τῷ βα
gi: τ misit eū τ alcimum
σιλεῖ, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν καὶ ἄλκιμον τὸν
impiū: τ statuit illi sacerdotiū: τ
ἀσεβῆ, καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, καὶ
precepit ei vt faceret vltionē in
ἐνετείλατο αὐτῷ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν
filijs israel. τ abierunt: τ venerūt cū
τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἀπῆλθον, καὶ ἦλθον μετ
potētia multa in terrā iuda. τ
τὰ δυνάμεως πολλῆς εἰς γῆν ἰούδα. καὶ
misit nuncios ad iudā τ
ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἰούδαν καὶ τοὺς

fratres ei⁹ verbis pacificis cũ do
ἀδελφοὺς αὐτ͂ λόγους εἰρηνικοῖς μετὰ δό
lo. τ nõ intẽderũt sermonib⁹ eo℞: viderũt
λου. καὶ οὐ προσέχον τοῖς λόγοις αὐτῶν, εἶδον
enĩ ꝙ venerũt cũ exercitu multo: τ
γὰρ ὅτι ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς. καὶ
cõgregati sunt ad alcimũ τ bacchi=
ἐπισυνήχθησαν πρὸς ἄλκιμον καὶ βακχί
dẽ synagoga scribarũ ad q̃rẽdũ iu=
δην συναγωγὴ γραμματέων ἐκζητῆσαι δί
sta. τ primi assidei erãt in filijs
και. καὶ πρῶτοι οἱ ἀσιδαῖοι ἦσαν ἐν υἱοῖς
israel: τ querebãt ab illis pacẽ.
ἰσραὴλ, καὶ ἐπεζήτουν παρ' αὐτῶν εἰρήνην.
dixerũt .n. hõ sacerdos de semine aa
εἶπαν γὰρ ἄνθρωπος ἱερεὺς ἐκ τ͂ σπέρματος ἀα
rõ venit cũ exercitib⁹: τ nõ iniuria
ρὼν ἦλθεν ἐν ταῖς δυνάμεσι, καὶ οὐκ ἀδική
afficiet nos. τ locut⁹ est cũ eis verba
σει ἡμᾶς. καὶ ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν λόγους
pacifica. τ iurauit eis dicẽs. nõ
εἰρηνικούς. καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς λέγων. οὐκ
queremus vobis mala τ amicis no
ἐκζητήσομεν ὑμῖν κακὰ καὶ τοῖς φίλοις ἡ
stris. τ crediderũt ei τ acceperũt
μῶν. καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῷ καὶ συνέλαβον
ex eis sexagita viros. τ occidit
ἐξ αὐτῶν ἑξήκοντα ἄνδρας, καὶ ἀπέκτεινεν
eos in die vna fm̃ sermões q̃s
αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατὰ τοὺς λόγους οὓς
scripsit. carnes sanctorũ tuo℞ τ sanguinẽ eo℞
ἔγραψε. σάρκας ὁσίων σου καὶ αἷμα αὐ
rũ effuderũt in circuitu hierl̃. τ nõ erat eis
τῶν ἐξέχεαν κύκλῳ ἰλ͂ημ. καὶ οὐκ ἦν αὐ
sepeliẽs. τ incubuit eis
τοῖς ὁ θάπτων. καὶ ἐπέπεσεν αὐτῶν ὁ
timor τ tremor in oẽs ppl̃m:
φόβος καὶ ὁ τρόμος ἐπὶ πάντα τὸν λαόν,
qm̃ dixerũt: nõ est in eis veritas τ
ὅτι εἶπαν, οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια καὶ
iudiciũ. trãsgressi sunt enĩ cõstitutũ τ
κρίσις. παρέβησαν γὰρ τὴν στάσιν καὶ τὸν
iusiurãdũ q̃d iurauerũt. τ recessit bacchides
ὅρκον ὃν ὤμοσαν. καὶ ἀπῆρε βακχίδης
a hierlm: τ castrametat⁹ est in be=
ἀπὸ ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν βη
zeth: τ misit τ cõprehẽdit multos
ζεθ, καὶ ἀπέστειλε καὶ συνέλαβε πολλοὺς
de hisq̃ cũ eo q̃d se fugerãt viris
ἀπὸ τῶν μετ' αὐτ͂ αὐτομολησάντων ἀνδρῶν
τ q̃sdã ex pplo. τ mactauit eos in
καὶ τινὰς τοῦ λαοῦ. καὶ ἔθυσεν αὐτοὺς εἰς
puteũ magnũ: τ cõmisit regio
τὸ φρέαρ τὸ μέγα, καὶ κατέστησε τὴν χώ
nẽ alcimo: τ reliq̃t cũ eo exer
ραν τῷ ἀλκίμῳ, καὶ ἀφῆκε μετ' αὐτοῦ δύ
citũ vt auxiliaret ei. τ abijt bac=
ναμιν τοῦ βοηθεῖν αὐτῷ. καὶ ἀπῆλθε βακ
chides ad regẽ: τ satagebat
χίδης πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἠγωνίσατο
alcim⁹ circa pncipatũ sacerdotij. τ con
ἄλκιμος περὶ τῆς ἀρχιερωσύνης. καὶ συν
gregati sũt ad eũ oẽs turbã=
ήχθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ ταράσσον
tes ppl̃z illo℞: τ obtinuerũt
τες τὸν λαὸν αὐτῶν, καὶ κατεκράτησαν
terrã iuda: τ fecerũt plagã magnã
γῆν ἰούδα, καὶ ἐποίησαν πληγὴν μεγάλην
in hierl̃. τ vidit iudas oẽ ma
ἐν ἰλ͂ημ. καὶ εἶδεν ἰούδας πᾶσαν τὴν κα
lũ q̃d fecit alcim⁹ τ q̃ cũ eo
κίαν ἣν ἐποίησεν ἄλκιμος καὶ οἱ μετ' αὐτ͂

ad fratres eius verbis pacificis in dolo: non intenderunt sermonibus eorum. Viderunt enim quia venerunt cũ exercitu magno: et conuenerunt ad alcimũ et bacchidẽ congregatio scribarum requirere que iusta sunt. Et primi assidei qui erant in filiis israel et exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim. Homo sacerdos de semine aaron venit: non decipiet nos. Et locutus est cum eis verba pacifica: et iurauit illis dicens. Non inferemus vobis malum neq̃ amicis vr̃is. Et crediderunt ei: & comprehendit ex eis sexaginta viros: & occidit eos in vna die secundum verbum quod scriptum est. Carnes sanctorum tuorũ & sanguinem ipsorũ effuderunt in circuitu hierusalem: & non erat qui sepeliret: et incubuit timor & tremor in omnem populũ quia dixerunt. Non est veritas & iudicium in eis. Transgressi sunt enim constitutum: & iusiurandum quod iurauerunt. Et mouit bacchides castra ab hierusalem: & applicuit in bethzecha: & misit & comprehendit multos ex eis qui a se refugerant: et quosdam de populo mactauit & in puteum magnum proiecit. Et cõmisit regionem alcimo: & reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit bacchides ad regem: et satis agebat alcimus pro principatu sacerdotii sui. Et conuenerunt ad eũ omnes qui perturbabant populũ suũ et obtinuerunt terram iuda: & fecerũt plagam magnã in israel. Et vidit iudas omnia mala que fecit alcimus: & qui cum eo erant filiis israel multo pluſq̃ gentes: & exiit in oẽs fines iudee in circuitu: & fecit vindictam in viros desertores: & cessauerũt vltra exire in regionem. Vidit autem alcimus ꝙ preualuit iudas & qui cum eo erant: & cognouit quia nõ potest sustinere eos: & egressus est ad regem & acusauit eos multis criminibus. Et misit rex nicanorẽ vnũ ex principibus suis nobilioribus q erat inimicitias exercens contra israel: & mandauit ei euertere populum. Et venit nicanor in hierusalem cum exercitu magno: & misit ad iudã & ad fratres eius verbis pacificis cum dolo dicens. Non sit pugna inter me et vos. Veniã cum viris paucis vt videam facies vestras cum pace. Et venit ad iudam et salutauerunt se inuicẽ pacifice: & hostes parati erant rapere iudam. Et innotuit sermo iude quoniam cum dolo venerat ad eum & cõterritus est ab eo: & amplius noluit videre faciem eius. Et cognouit nicanor quoniam denudatum est consilium eius: & exiuit obuiam iude in pugnam iuxta capharsalama. Et ceciderunt de nicanoris exercitu fere quinq̃ millia viri: & fugerunt in ciuitatẽ dauid. Et post hec verba ascendit nicanor in montem sion: & exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace et demonstrare ei holocaustomata que offerebantur pro rege. Et irridẽs spreuit

in filijs israel plusq̃ gẽtes. τ exiuit
ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ ὑπὲρ τὰ ἔθνη. καὶ ἐξῆλθεν
in oẽs terminos iudee in
εἰς πάντα τὰ ὅρια τῆς ἰουδαίας κυ
circuitu: τ fecit vltionẽ in vi
κλόθεν, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἀν
ris desertorib⁹. τ cessaue=
δράσι τοῖς αὐτομολήσασι. καὶ ἀνεσάλη=
rũt ab exiẽdo in regionẽ: vt āt
σαν τοῦ πορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν. ὡς δὲ
vidit alcim⁹ ꝙ pualuit iudas τ q̃
εἶδεν ἄλκιμος ὅτι ἐνίσχυσεν ἰούδας καὶ οἱ
cũ eo: τ cognouit ꝙ nõ potest sustine=
μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔγνω ὅτι οὐ δύναται ὑποστῆ
re eos: τ reuersus est ad regẽ
ναι αὐτούς, καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα
τ accusauit eos malo℞. τ mi=
καὶ κατηγόρησεν αὐτῶν πονηρά. καὶ ἀπέ=
sit rex nicanorẽ vnũ princi
στειλεν ὁ βασιλεὺς νικάνορα ἕνα τῶν ἀρχόν
pũ ei⁹ nobiliorũ: τ odio hñtẽ τ
των αὐτοῦ τῶν ἐνδόξων, καὶ μισοῦντα καὶ
inimicũ israel. τ pcepit
ἐχθραίνοντα τῷ ἰσραήλ. καὶ ἐνετείλατο
ei delere pplm. τ venit nicanor in
αὐτῷ ἐξᾶραι τὸν λαόν. καὶ ἦλθε νικάνωρ εἰς
hierusalẽ cũ exercitu multo: τ misit
ἱερουσαλὴμ δυνάμει πολλῇ, καὶ ἀπέστει
ad iudã τ fratres ei⁹ cũ
λε πρὸς ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτ͂ μετὰ
dolo verbis pacificis dicẽs. nõ sit bel
δόλου λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων. μὴ ἔστω μά
lũ inter me τ vos. veniã cũ vi
χη ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. ἥξω ἐν ἀν
ris paucis: vt vfas videã fa
δράσιν ὀλίγοις, ἵνα ὑμῶν ἴδω τὰ πρό
cies cũ pace. τ venit ad iudã:
σωπα μετ' εἰρήνης. καὶ ἦλθε πρὸς ἰούδαν,
τ salutauerũt se adinuicẽ pacifice: τ
καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους εἰρηνικῶς. καὶ οἱ
hostes erãt parati rapere iu
πολέμιοι ἦσαν ἕτοιμοι ἐξαρπάσαι τὸν ἰού
dã. τ innotuit smo iude: ꝙ
δαν. καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος τῷ ἰούδᾳ, ὅτι
cũ dolo venit ad eũ. τ timuit
μετὰ δόλου ἦλθεν ἐπ' αὐτόν. καὶ ἐφοβήθη
ab eo: τ nõ voluit vltra videre
ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠβουλήθη ἔτι ἰδεῖν τὸ
faciẽ ei⁹. τ cognouit nicanor: ꝙ
πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἔγνω νικάνωρ, ὅτι
reuelatũ est cõsiliũ suũ: τ exiuit
ἀπεκαλύφθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν
in occursum iude iuxta capharsala
εἰς συνάντησιν τῷ ἰούδᾳ κατὰ χαφαρσα
ma. τ ceciderunt de parte nicanoris fere
λαμά. καὶ ἔπεσον τῶν παρὰ νικάνορος ὡσεὶ
quinqẽti viri τ fugerũt in ci=
πεντακόσιοι ἄνδρες, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν πό
bẽ dauid. τ post verba hec
λιν δαυίδ. καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους
ascẽdit nicanor in mõtẽ siõ. τ exierunt
ἀνέβη νικάνωρ εἰς τὸ ὄρος σιών. καὶ ἐξῆλθον
de sacerdotib⁹ ex sanctis τ
ἀπὸ τῶν ἱερέων ἐκ τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν
seniorib⁹ populi vt salutarẽt eũ
πρεσβυτέρων τ͂ λαοῦ ἀσπάσασθαι αὐτὸν
pacifice: τ demõstrarẽt ei holocau=
εἰρηνικῶς, καὶ δεῖξαι αὐτῷ τὴν ὁλοκαύτω
stũ q̃d offerebat pro rege
σιν τὴν προσφερομένην ὑπὲρ τ͂ βασιλέως
τ subsannauit eos: τ derisit
καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτούς, καὶ κατεγέλασεν

ps. 78

4. Re. 19. g.

1. mac. 14. b.

1. Mac. 15. g.

eos: τ polluit eos τ locutus est
αὐτῶν, καὶ ἐμίανεν αὐτούς καὶ ἐλάλησεν
superbe: τ iurauit cũ furore di=
ὑπερηφάνως, καὶ ὤμοσε μετὰ θυμοῦ λέ=
cẽs. si nõ tradit' fuerit iudas τ ca=
γων. ἐὰν μὴ παραδοθῇ ἰούδας καὶ ἡ παρεμ
stra ei⁹ in man⁹ meas nũc: τ erit
βολὴ αὐτ͂ εἰς χεῖράς μου τὸ νῦν, καὶ ἔσαι
si rediero in pace: cõburã domũ
ἐὰν ἐπιστρέψω ἐν εἰρήνῃ, ἐμπυριῶ τὸν οἶκον
hãc. τ exiuit cũ furore magno. τ
τοῦτον. καὶ ἐξῆλθε μετὰ θυμοῦ μεγάλου. καὶ
intrauerũt sacerdotes: τ steterũt ante fa=
εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς, καὶ ἔστησαν κατὰ πρό=
ciẽ altaris τ tẽpli: τ plora
σωπον τ͂ θυσιαστηρίου καὶ τ͂ ναοῦ, καὶ ἔκλαυ
uerũt τ dixerũt. tu elegisti domũ hãc
σαν καὶ εἶπον. σὺ ἐξελέξω τὸν οἶκον τοῦ=
vt inuocaret nomẽ tuũ in ea:
τον ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου ἐπ' αὐτοῦ,
vt esset dom⁹ orõnis τ obsecratiõis pplo
εἶναι οἶκον προσευχῆς καὶ δεήσεως τῷ λαῷ
tuo. fac vindictã in hoĩe hoc
σου. ποίησον ἐκδίκησιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ
τ in castris ei⁹: τ cadãt
καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτοῦ, καὶ πεσέτω
in gladio. recordare blasphemiarũ
σαν ἐν ῥομφαίᾳ. μνήσθητι τῶν δυσφημιῶν
eo℞: τ nõ des eis mãsionẽ. τ exi=
αὐτῶν, καὶ μὴ δῷς αὐτοῖς μονήν. καὶ ἐξῆλ
uit nicanor de hierusalẽ. τ castrametat⁹
θε νικάνωρ ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν
est in bethorõ. τ occurrit ei exer
ἐν βαιθωρών. καὶ συνήντησεν αὐτῷ δύ
cit⁹ syrie. τ iudas castra posuit
ναμις συρίας. καὶ ἰούδας παρενέβαλεν
in adasa cũ trib⁹ milib⁹ viro℞. τ ora
ἐν ἀδασὰ ἐν τρισχιλίοις ἀνδράσι. καὶ προ
uit iudas τ dixit: q a
σηύξατο ἰούδας καὶ εἶπεν, οἱ παρὰ τ͂ βα
ge q̃ blasphemauerũt: exiuit ange=
σιλέως ὅτε ἐδυσφήμησαν, ἐξῆλθεν ἄγγε
lus tu⁹: τ percussit in eis cẽtũ octo
λός σου, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑκατὸν ὀγ
gintaquinq̃ millia. sic cõtere
δοήκοντα πέντε χιλιάδας. οὕτω σύντριψον
exercitũ hũc corã nobis
τὴν παρεμβολὴν ταύτην ἐνώπιον ἡμῶν
hodie. τ cognoscãt reliqui: ꝙ
σήμερον. καὶ γνώτωσαν οἱ ἐπίλοιποι, ὅτι
male locuti sunt cõtra sancta tua. τ
κακῶς ἐλάλησαν ἐπὶ τὰ ἅγιά σου. καὶ
iudica eũ fm̃ nequitiã ei⁹. τ
κρῖνον αὐτὸν κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ. καὶ
cõuenerũt exercit⁹ in preliũ
συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ εἰς πόλεμον τῇ
tertiadecima mẽsis adar. τ cõtri=
τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἀδάρ. καὶ συνε
ta sunt castra nicanoris: τ cecidit
τρίβη ἡ παρεμβολὴ νικάνορος, καὶ ἔπεσεν
ipse prim⁹ in prelio. vt āt vidit
αὐτὸς πρῶτος ἐν τῷ πολέμῳ. ὡς δὲ εἶδεν
exercit⁹ ei⁹ ꝙ mortu⁹ est nicanor:
ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὅτι τέθνηκε νικάνωρ,
proijcientes arma sua fugerũt. τ pse
ῥίψαντες τὰ ὅπλα αὐτῶν ἔφυγον. καὶ κα
cuti sunt eos via diei vni⁹ ab
τεδίωκον αὐτοὺς ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ
adasa vsq̃ quo veniat ad gazera. τ ceci=
ἀδασὰ ἕως τ͂ ἐλθεῖν εἰς γαζηρά. καὶ ἐσάλ
nerũt post eos tubis
πισαν ὀπίσω αὐτῶν ταῖς σάλπιγξι τῶν

eos et polluit: & locutus est superbe & iurauit cũ ira dicens. Nisi traditus fuerit iudas & exercitus ei⁹ in man⁹ meas: continuo cum regressus fuero in pace succendam domum istã. Et exiit cum ira magna. Et intrauerunt sacerdotes & steterũt ante faciem altaris templi: & flentes dixerunt. Tu domine elegisti domum istam ad inuocandum nomen tuum in ea: vt esset domus orationis & obsecrationis populo tuo. Fac vindictam in homine isto: & exercitu eius & cadãt in gladio. Memẽto blasphemias eorum: et ne dederis eis vt permaneãt. Et exiit nicanor ab hierusalẽ & castra applicuit ad bethoron: & occurrit illi exercit⁹ syrie. Et iudas applicuit in adarsa cum tribus milib⁹ viris. Et orauit iudas et dixit. Qui missi erant a rege sennacherib: domine qa blasphemauerũt te: exiit angelus & percussit ex eis centumoctogintaquinq̃ milia: sic contere exercitum istũ in conspectu nostro hodie: & sciant ceteri quia male locut⁹ est super sancta tua: & iudica illum secundum malicia illius. Et cõmiserũt exercitus prelium tertiadecima die mensis adar: & contrita sunt castra nicanoris: et cecidit ipse primus in prelio. Vt autẽ vidit exercitus eius quia cecidisset nicanor: proiecerũt arma sua et fugerũt: & persecuti sunt eos viã vnius diei ad adazer vsq̃ quo veniatur in gazara: & tubis cecinerunt post eos cum significationibus. Et exierunt de omnibus castellis iudee in circuitu: & ventilabãt eos cornibus & conuertebantur iterũ ad eos. Et ceciderunt omnes gladio: & non est relictus ex eis nec vnus. Et acceperunt spolia eorum in predam. Et caput Nicanoris amputauerunt: et dexteram eius quam extenderat superbe: & attulerunt et suspenderunt cõtra hierusalem. Et letatus est populus valde & egerunt diem illã in leticia magna. Et constituit agi omnibus annis diem istã tertiadecima die mensis adar. Et siluit terra iuda dies paucos.

Capitulum octauum.

Et audiuit iudas nomen romanorum quia sunt potentes viribus & acquiescunt ad omnia que postulantur ab eis: et quicunq̃ accesserũt ad eos statuerunt cum eis amicitias: & quia sunt potentes viribus: et audierũt prelia eorum et virtutes bonas quas fecerũt in galatia: quia obtinuerunt eos et duxerunt sub tributum: & q̃ta fecerunt in regione hispanie: et ꝙ in potestatem redegerunt metalla argenti et auri q̃ illic sunt: et possederunt omnem locum cõsilio suo & patientia: locaq̃ que longe erant valde ab eis: & reges qui superuenerant eis ab extremis terre contriuerunt: & percusserũt eos plaga magna. Ceteri autem dant eis tributum omnibus annis: & philippum persen ceterorum regem & ceteros qui aduersus eos arma tulerant contriuerunt in bello:

signo℞. τ exierũt de oib⁹ vi=
σημασιῶν. καὶ ἐξῆλθον ἐκ πασῶν τῶν κω
cis iudee in circuitu: τ psequebant
μῶν τῆς ἰουδαίας κυκλόθεν, καὶ ὑπερεκέρων
eos: τ cõuertebant hi ad eos,
αὐτούς, καὶ ἀνέστρεφον οὗτοι πρὸς τούτους,
τ ceciderũt oẽs gladio τ nõ relictus
καὶ ἔπεσον πάντες ῥομφαίᾳ καὶ οὐ κα=
est ex illis vllus. τ acceperũt
τελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. καὶ ἔλαβον τὰ
spolia τ predã: τ caput
σκῦλα καὶ τὴν προνομήν, καὶ τὴν κεφαλὴν
nicanoris āputauerũt τ dextrã ei⁹ quã
νικάνορος ἀφεῖλον καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἣν
extẽdit superbe. τ tulerũt: τ
ἐξέτεινεν ὑπερηφάνως. καὶ ἤνεγκαν, καὶ
suspenderũt cõtra hierlm. τ leta
ἐξέτειναν παρὰ τὴν ἱερουσαλήμ. καὶ εὐ
t⁹ est pplz valde: τ egerũt di=
φράνθη ὁ λαὸς σφόδρα, καὶ ἤγαγον τὴν ἡμέ
em illã die letitie magne.
ραν ἐκείνην ἡμέραν εὐφροσύνης μεγάλης.
τ statuerũt vt agerẽt singulis ãnis di=
καὶ ἔστησαν τ͂ ἄγειν κατ' ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέ
em hãc tertiadecima adar.
ραν ταύτην τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ ἀδάρ.
τ siluit terra iuda dies pau
καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἰούδα ἡμέρας ὀλί=
cos.
γας.

Ca. 8.

Et audiuit iudas nomẽ ro=
Καὶ ἤκουσεν ἰούδας τὸ ὄνομα τῶν ῥω
manoꝝ ꝙ sunt potẽtes fortitudie: τ ipi ac=
μαίων ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύϊ, καὶ αὐτοὶ εὐ
quiescũt in oĩb⁹ ppositis eis=
δοκοῦσιν ἐν πᾶσι τοῖς προστιθεμένοις αὐ=
bis: τ quicũq̃ accesserũt ad eos sta=
τοῖς, καὶ ὅσοι ἂν προσέλθωσιν αὐτοῖς ἱστῶ
tuũt ei⁹ amicitiã: τ ꝙ sunt potẽtes
σιν αὐτοῖς φιλίαν, καὶ ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ
viribus. τ narrauerũt ei plia
ἰσχύϊ. καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους
illoꝝ τ virtutes bonas q̃s faciũt
αὐτῶν καὶ τὰς ἀνδραγαθίας ἃς ποιοῦσιν
in galatia: τ ꝙ obtinuerũt
ἐν τοῖς γαλάταις, καὶ ὅτι κατεκράτησαν
eos: τ duxerũt eos sub tributũ: τ
αὐτῶν, καὶ ἤγαγον αὐτοὺς ὑπὸ φόρον, καὶ
q̃ fecerũt in puincia hispanie: vt
ὅσα ἐποίησαν ἐν χώρᾳ ἰσπανίας, τ͂ κατα
obtinerẽt metalla argẽti τ
κρατῆσαι τῶν μετάλλων τ͂ ἀργυρίου καὶ τ͂
auri q̃ illic. τ obtinuerũt locũ
χρυσίου τ͂ ἐκεῖ. καὶ κατεκράτησαν τ͂ τόπου
oẽm cõsilio suo τ patiẽtia.
παντὸς τῇ βουλῇ αὐτῶν καὶ τῇ μακροθυμίᾳ.
τ loc⁹ erat lõge distãs ab illis
καὶ ὁ τόπος ἦν μακρὰν ἀπέχων ἀπ' αὐτῶν
valde τ regib⁹ q̃ venerãt
σφόδρα καὶ τῶν βασιλέων τῶν ἐπελθόντων
cõtra eos ab extremo terre q̃d cõtriue
ἐπ' αὐτοὺς ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως συνέτρι
rũt eos. τ percusserũt in eis plagã
ψαν αὐτούς, καὶ ἐπάταξαν ἐν αὐτοῖς πληγὴν
magnã. τ reliqui dãt eis
μεγάλην. καὶ οἱ ἐπίλοιποι διδόασιν αὐτοῖς
tributũ qlibet anno: τ philippũ τ
φόρον κατ' ἐνιαυτόν, καὶ τὸν φίλιππον καὶ
persea cetero℞ regẽ τ eos q in
τὸν περσέα κιττιέων βασιλέα καὶ τοὺς ἐπηρ
surrexerũt cõtra eos cõtriuerũt eos bello:
μένους ἐπ' αὐτοὺς συνέτριψαν αὐτοὺς πολέμῳ,

τ obtinuerũt eos: τ antiochũ
καὶ κατεκράτησαν αὐτῶν, καὶ ἀντίοχον τὸν
magnũ regẽ asie q̃ iuit
μέγαν βασιλέα τῆς ἀσίας τὸν πορευθέντα
cõtra eos in pugnã habẽs centũ
πρὸς αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἔχοντα ἑκατὸν
viginti elephãtes τ eq̃tatũ τ currus
εἴκοσι ἐλέφαντας καὶ ἵππον καὶ ἅρματα
τ exercitũ multũ valde. τ cõtritus
καὶ δύναμιν πολλὴν σφόδρα, καὶ συνετρίβη
est ab eis: τ acceperũt eũ viuũ. τ
ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔλαβον αὐτὸν ζῶντα. καὶ
statuerũt eis dare eũ τ
ἔστησαν αὐτοῖς διδόναι αὐτόν τε καὶ τοὺς
q̃ regnarẽt post eũ tributũ magnũ: da-
βασιλεύοντας μετ᾽ αὐτὸν φόρον μέγαν, δι-
re obsides τ distinctionẽ τ regionẽ
δόναι ὅμηρα καὶ διαστολὴν καὶ χώραν τὴν
indicã τ mediã τ lydiã: τ de
ἰνδικὴν καὶ μηδίαν καὶ λυδίαν, καὶ ἀπὸ
optimis regionib⁹ eoꝝ. τ accipiẽ
τῶν καλλίστων χωρῶν αὐτῶν. καὶ λαβόν-
tes illas ab eo dederũt eas eume
τες αὐτὰς παρ᾽ αὐτοῦ ἔδωκαν αὐτὰς εὐμέ-
ni regi. τ q̃ q̃ ex hella
νει τῷ βασιλεῖ. καὶ ὅτι οἱ ἐκ τῆς ἑλλά-
de decreuerũt ire τ tollere eos
δος ἐβουλεύσαντο ἐλθεῖν καὶ ἐξᾶραι αὐτούς.
τ innotuit sermo eis: τ miserũt
καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος αὐτοῖς. καὶ ἀπέστειλαν
cõtra illos ducẽ vnũ: τ pugnauerũt
ἐπ᾽ αὐτοὺς στρατηγὸν ἕνα, καὶ ἐπολέμησαν
cõtra eos. τ ceciderũt de eis vulne-
πρὸς αὐτούς. καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυ-
rati multi. τ captiuauerũt mu-
ματίαι πολλοί. καὶ ᾐχμαλώτευσαν τὰς
lieres eoꝝ τ filios
γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα
eoꝝ: τ diripuerũt eos τ obti-
αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐτοὺς καὶ κατε-
nuerũt terrã eoꝝ: τ destruxerũt
κράτησαν τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ καθεῖλον τὰ
arces eoꝝ: τ diripuerũt e-
ὀχυρώματα αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐ-
os: τ seruos fecerũt eos vsq̃ in
τούς, καὶ κατεδούλωσαν αὐτοὺς ἕως τῆς
die hac. τ reliqua re-
ἡμέρας ταύτης. καὶ τὰς ἐπιλοίπους βα-
gna: τ insulas q̃ vnq̃ restite-
σιλείας, καὶ τὰς νήσους ὅσοι ποτὲ ἀντέστη-
rãt eis: destruxerũt τ i suitutẽ redegerũt
σαν αὐτοῖς, κατέφθειραν καὶ ἐδούλωσαν
eos. cũ aũt amicis suis τ q̃
αὐτούς. μετὰ δὲ τῶν φίλων αὐτῶν καὶ τῶν
acq̃escebãt eis cõseruauerũt e-
ἐπαναπαυομένων αὐτοῖς συνετήρησαν αὐ-
is amicitiã: τ obtinuerũt re-
τοῖς φιλίαν, καὶ κατεκράτησαν τῶν βασι-
gna q̃ prope τ q̃ lõge. τ q̃cũq̃
λειῶν τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μακράν. καὶ ὅσοι
audierunt nomẽ eoꝝ timebãt ab
ἤκουσαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐφοβοῦντο ἀπ᾽ αὐ-
eis. q̃b⁹ aũt velint adiuuare τ vt re
τῶν. ὅσοις δ᾽ ἂν βούλωνται βοηθεῖν καὶ βα-
gnẽt regnãt. q̃s aũt velit
σιλεύειν βασιλεύουσιν. οὓς δ᾽ ἂν βούλων-
deturbãt. τ exaltati sunt valde. τ
ται, μεθιστῶσι. καὶ ὑψώθησαν σφόδρα. καὶ
in oib⁹ his nõ imposuit sibi vll⁹ eoꝝ
ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἐπέθετο οὐδεὶς αὐτῶν
diadema: τ nõ vestierũt purpurã:
διάδημα, καὶ οὐ περιεβάλοντο πορφύραν,

et obtinuerunt eos: et antiochũ magnum regem asie qui eis pugnam intulerat habens centũviginti elephantes et equitatum: et currus et exercitum magnum valde contritũ ab eis: & quia ceperunt eũ viuum & statuerunt ei vt daret ipse & qui regnarent post ipsum tributum magnum & daret obsides et constitutum: et regionem indorũ & medos et lydos de optimis regionibus eorum: & acceptas eas ab eis dederunt eumeni regi et quia q erant apud helladam voluerũt ire & tollere eos: & innotuit sermo his et miserunt ad eos ducem vnum: et pugnauerunt contra illos: & ceciderunt ex eis multi et captiuas duxerũt vxores eorum & filios & diripuerũt eos & terram eorum possederunt: & destruxerunt muros eorum: & in seruitutem illos redegerunt vsq̃ in hũc diem: & residua regna et insulas que aliquando restiterant illis exterminauerunt & in potestatem redegerunt. Cum amicis autem suis & qui in ipsis requiem habebant conseruauerunt amicitiam: & obtinuerunt regna que erant proxima & que erant longe: qa quicunq̃ audiebant nomen eorum timebant eos. Quibus vero vellent auxilio esse vt regnarent: regnabãt. Quos autem vellent: regno deturbabant: & exaltati sunt valde. Et in oibus istis nemo portabat diadema: nec induebatur purpura vt magnificaretur in ea. Et quia curiam fecerũt sibi: & cotidie consulebant trecentos viginti consiliũ agentes sẽper de multitudine vt que digna sunt gerãt. Et cõmittunt vni homini magistratum suum per singulos annos dominari vniuerse terre sue: & omnes obediunt vni: & non est inuidia neq̃ zel⁹ inter eos: & elegit iudas eupolemum filium iohãnis filii iacob: & iasonẽ filiũ eleazari: & misit eos romam constituere cum illis amicitiam & societatẽ & vt auferrent ab eis iugum grecorum: quia viderunt q in seruitutem premerent regnum israel. Et abierũt romam viam multam valde: & introierunt curiam & dixerunt. Iudas machabeus & fratres eius: & populus iudeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem & pacem: & conscribere nos socios & amicos vestros: & placuit sermo in conspectu eorum: & hoc rescriptuz est quod rescripserunt in tabulis ereis: & miserũt in hierusalez vt esset apud eos ibi memoriale pacis et societatis. Bene sit romanis & genti iudeorum in mari & in terra ineternum gladiusq̃ & hostis procul sit ab eis. Quod si instete rit bellum romanis prius aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum: auxilium feret gens iudeorum prout tempus dictauerit corde pleno: & preliantibus nõ dabũt neq̃

vt magnificarẽt in ea. et curiã
ὥστε ἁδρυνθῆναι ἐν αὐτῇ. καὶ βουλευτή-
fecerũt sibi: τ cotidie cõsu-
ριον ἐποίησαν ἑαυτοῖς, καὶ καθ᾽ ἡμέραν ἐβου-
lebãt trecẽti viginti cõsultã-
λεύοντο τριακόσιοι καὶ εἴκοσι βουλευόμενοι
tes semper de multitudine: vt
διαπαντὸς περὶ τοῦ πλήθους, τοῦ
gubernẽt eos. τ credũt vni ho-
εὐκοσμεῖν αὐτούς. καὶ πιστεύουσιν ἑνὶ ἀν-
mini: vt p̃eset eis p singulos ãnos: τ do-
θρώπῳ ἄρχειν αὐτῶν κατ᾽ ἐνιαυτόν, καὶ κυ-
minet totiꝰ terre eoꝝ. τ oẽs
ριεύειν πάσης τῆς γῆς αὐτῶν. καὶ πάντες
audiũt vni. τ nõ est inuidia neq̃
ἀκούουσι τοῦ ἑνός. καὶ οὐκ ἔστι φθόνος οὐδὲ
zel⁹ in illis. τ elegit iudas
ζῆλος ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐπελέξεν ἰούδας τὸν
eupolemũ filiũ ioãnis filij accos τ ia
εὐπόλεμον υἱὸν ἰωάννου τοῦ ἀκκὼς καὶ ἰά-
sonẽ filiũ eleazari: τ misit eos
σωνα υἱὸν ἐλεαζάρου, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς
ad romã ad cõstituẽdũ cũ illis amicitiã τ socie-
εἰς ῥώμην στῆσαι αὐτοῖς φιλίαν καὶ συμ-
tatẽ: τ vt auferrẽt iugũ ab eis.
μαχίαν, καὶ τοῦ ἆραι τὸν ζυγὸν ἀπ᾽ αὐτῶν.
q̃a viderũt regnũ grecoꝝ in
ὅτι εἶδον τὴν βασιλείαν τῶν ἑλλήνων κα-
suitutẽ redigẽtes israel suitio.
ταδουλουμένους τὸν ἰσραὴλ δουλείᾳ. καὶ
abierũt ad romã. τ via multa
ἐπορεύθησαν εἰς ῥώμην. καὶ ἡ ὁδὸς πολλὴ
valde. τ intrauerũt in senatũ:
σφόδρα. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον,
τ respõderunt τ dixerũt. iudas mac
καὶ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον. ἰούδας ὁ μακ-
cabe⁹ τ fratres ei⁹ τ multitudo
καβαῖος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος
iudeoꝝ miserunt nos ad vos.
τῶν ἰουδαίων ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς ὑμᾶς.
ad statuẽdũ vobiscũ societatẽ τ pacẽ
στῆσαι μεθ᾽ ὑμῶν συμμαχίαν καὶ εἰρήνην
τ ad cõscribẽdũ nos socios τ ami-
καὶ γράψαι ἡμᾶς συμμάχους καὶ φί-
cos vros. τ placuit smo corã e-
λους ὑμῶν. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον αὐ-
is. τ hoc rescriptũ epistole
τῶν. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς
quã rescripsit in tabulis ereis. τ
ἧς ἀντέγραψεν ἐπὶ δέλτοις χαλκαῖς, καὶ
misit in hierusalẽ vt esset apud
ἀπέστειλεν εἰς ἱερουσαλὴμ εἶναι παρ᾽ αὐ-
eos illic memoriale pacis τ societa
τοῖς ἐκεῖ μνημόσυνον εἰρήνης καὶ συμμα-
tis. bene sit romanis τ genti
χίας. καλῶς γένοιτο ῥωμαίοις καὶ τῷ ἔθνει
iudeoꝝ in mari τ in terra
ἰουδαίων ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς
in seculũ. τ gladi⁹ τ hostis pro
εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ῥομφαία καὶ ἐχθρὸς μα-
cul sit ab eis. si aũt institerit bellũ
κρυνθείη ἀπ᾽ αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἐνστῇ πόλεμος
in roma priori vel oib⁹ socijs
ἐν ῥώμῃ προτέρᾳ ἢ πᾶσι τοῖς συμμάχοις
eoꝝ in oi ditione eoꝝ: auxiliũ feret
αὐτῶν ἐν πάσῃ κυρίᾳ αὐτῶν, συμμαχήσει
gẽs iudeoꝝ: vt tps dicta
τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων, ὡς ἂν ὁ καιρὸς ὑπο-
uerit eis corde pleno. τ
γράφῃ αὐτοῖς καρδίᾳ πλήρει. καὶ τοῖς
preliãtib⁹ nõ dabũt neq̃
πολεμοῦσιν οὐ δώσουσι, οὐδὲ

subministrabũt triticũ arma argẽtum naues
ἐπαρκέσουσι σῖτον ὅπλα ἀργύριον πλοῖα
vt visum ẽ romanis. τ custodiẽt man
ὡς ἔδοξε ῥωμαίοις. καὶ φυλάξονται τὰ φυ-
data eoꝝ nihil accipientes. sm
λάγματα αὐτῶν οὐδὲν λαβόντες. κατὰ τὰ
eadẽ aũt si genti iudeoꝝ contigerit pri-
αὐτὰ δὲ ἐὰν ἔθνει ἰουδαίων συμβῇ προτέ-
us bellũ: auxiliũ ferẽt romani
ροις πόλεμος, συμμαχήσουσι οἱ ῥωμαῖοι
ex aio vt eis opportunitas di
ἐκ ψυχῆς ὡς ἂν αὐτοῖς ὁ καιρὸς ὑπο-
ctauerit. τ adiuuantib⁹ nõ dabit
γράφῃ. καὶ τοῖς συμμαχοῦσιν οὐ δοθήσεται
triticũ arma argẽtum naues vt placuit rome:
σῖτος ὅπλα ἀργύριον πλοῖα ὡς ἔδοξε ῥώμῃ,
τ custodiẽt mãdata hec τ
καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα ταῦτα καὶ
nõ cũ dolo. sm sinonea hoc
οὐ μετὰ δόλου. κατὰ τοὺς λόγους τούτους
statuerũt romani cũ pplo iudeoꝝ. si
ἔστησαν ῥωμαῖοι τῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων. ἐὰν
aũt post verba hec cõsiliũ habuerit
δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους βουλεύσωνται
hi τ hi addere vel detrahere: fa-
οὗτοι καὶ οὗτοι προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, ποιή-
ciẽt ad libitũ eoꝝ. τ quod addide
σονται ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν. καὶ ὃ ἐὰν προσθῶ-
rint vel dẽpserint erit ratũ. τ de ma
σιν ἢ ἀφελῶσιν ἔσται κύρια. καὶ περὶ τῶν κα-
lis q̃ rex demetri⁹ facit
κῶν ὧν ὁ βασιλεὺς δημήτριος συντελεῖται
cõtra eos: scripsim⁹ ei dicẽtes. ob
εἰς αὐτούς, ἐγράψαμεν αὐτῷ λέγοντες. διὰ
q̃d aggrauasti iugũ tuũ sup amicos
τί ἐβάρυνας τὸν ζυγόν σου ἐπὶ τοὺς φίλους
nros socios iudeos. si igit
ἡμῶν τοὺς συμμάχους ἰουδαίους. ἐὰν οὖν
vltra adierint cõtra te: faciem⁹ eis
ἔτι ἐντυγχάνωσι κατὰ σοῦ, ποιήσομεν αὐτοῖς
iudiciũ τ oppugnabim⁹ te p ma
τὴν κρίσιν. καὶ πολεμήσομέν σε διὰ τῆς θα-
re τ per terrã.
λάσσης καὶ διὰ τῆς ξηρᾶς. Ca. 9.

Et [illegible] demetri⁹ q̃ fecit
Καὶ ἤκουσε δημήτριος ὅτι ἔπεσε
nicanor τ exercit⁹ ei⁹ in bello:
νικάνωρ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ πόλεμον,
τ addidit bacchidẽ τ al-
καὶ προσέθετο τὸν βακχίδην καὶ τὸν ἄλ-
cimũ iterũ mittere in terrã iu
κιμον ἐκ δευτέρου ἀποστεῖλαι εἰς γῆν ἰου-
da. τ dextrũ cornu cũ eis. τ
δα. καὶ τὸ δεξιὸν κέρας μετ᾽ αὐτῶν. καὶ
abierunt viã q̃ in galgala: τ
ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν εἰς γάλγαλα, καὶ
castrametati sunt in mesaloth q̃ in arbe-
παρενέβαλον ἐπὶ μεσαλὼθ τὴν ἐν ἀρβή-
lis. τ acceperunt eã: τ perce
λοις. καὶ προκατελάβοντο αὐτήν, καὶ ἀπώ-
merunt aias hoim multas. τ
λεσαν ψυχὰς ἀνθρώπων πολλάς. καὶ
mẽse primo anni centesimi
τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ ... καὶ
q̃nquagesimi τ secũdi castrametati sunt ad
πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ παρενέβαλον ἐπὶ
hierusalẽ. τ surrexerũt τ abierunt
ἱερουσαλήμ. καὶ ἀπῆραν καὶ ἐπορεύθησαν
in bereã cũ viginti milib⁹ viroꝝ τ
εἰς βέρεαν ἐν εἴκοσι χιλιάσιν ἀνδρῶν καὶ
duob⁹ milib⁹ equitũ. τ iudas posuerat
δισχιλίᾳ ἵππῳ. καὶ ἰούδας ἦν παρεμβε-

subministrabunt triticum arma pecuniam naues sicut placuit romanis: & custodient mandata eorum nihil ab eis accipientes. Similiter autem & si genti iudeorum prius acciderit bellum: adiuuabunt romani ex animo prout eis tẽpus permiserit: & adiuuãtibus non dabitur triticum arma pecunia naues: sicut placuit romanis & custodient mandata eorum absq̃ dolo. Secundum hec verba constituerunt romani populo iudeorũ q si post hec verba hi aut illi addere aut demere ad hec aliquid voluerint: faciẽt ex proposito suo & quecũq̃ addiderit vel dẽpserint rata erunt. Sed et de malis que demetri⁹ rex fecit in eos scripsim⁹ ei dicentes. Quare grauasti iugum tuũ super amicos nostros & socios iudeos. Si ergo iterum adierint nos aduersum te: faciemus illis iudicium & pugnabimus tecum mari terraq̃. Ca. 9.

Interea vt audiuit demetrius qa cecidit nicanor & exercit⁹ eius in prelio apposuit bacchidem & alcimuz rursum mittere in iudeam & dextrum cornu cum illis. Et abierunt viam que ducit in galgala: et castra posuerunt in masaloth q̃ est in arbellis & occupauerunt eam: & peremerunt animas hominum multas. In mẽse primo anni centesimi & quinquagesimi & secũdi applicuerũt exercitum ad hierusalem: & surrexerũt et abierunt in berea viginti milia virorum: & duo milia equitum. Et iudas posuerat castra in laisa: et tria milia viri electi cum eo. Et viderunt multitudinem exercitus: quia multi sunt & timuerunt valde: & multi subtraxerũt se de castris: & non remanserunt ex eis nisi octigenti viri. Et vidit iudas q defluxit exercitus suus et bellum perurgebat eum: & cõfractus est corde quia nõ habebat tẽpus cõgregãdi eos: & dissolutus est. Et dixit his qui residui erant. Surgamus & eamus ad aduersarios nostros: si poterimus pugnare aduersus eos: et auertebãt eum dicentes. Non poterimus: sed liberemus animas nostras modo: & reuertamur ad fratres nostros: & tunc pugnabimus aduersus eos. Nos autem pauci sumus. Et ait iudas. Absit istam rem facere: vt fugiamus ab eis. Et si appropiauit tempus nostrum: moriamur in virtute propter fratres nostros: & non inferamus crimẽ glorie nostre: et mouit exercitus de castris: & steterunt illis obuiam. Et diuisi sunt equites in duas partes: et fundibularii & sagittarii preibant exercitum et primi certaminis omnes potentes. Bacchides autez erat in dextro cornu: & proximauit legio ex duabus partibus & clamabant tubis. Exclamauerunt autem & hi qui erant ex parte iude etiam ipsi: & cõmota est terra a voce exercituũ: & cõmissum est prelium a mane vsq̃ ad vesperam. Et vidit iudas q firmior est pars exercitus bacchidis in dextris: & conuenerunt cum ipso omnes constantes corde: & contrita est dextera pars ab eis

castra in elasa. τ tres mille viri
βαλὼς ἐν ἐλασὰ. καὶ τρισχίλιοι ἄνδρες
electi cũ eo. τ viderunt multitudinem
ἐκλεκτοὶ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶδον τὸ πλῆθος τῶν
exercituũ q̃a multi sunt. τ timuerunt
δυνάμεων ὅτι πολλοί εἰσι, καὶ ἐφοβήθησαν
valde. τ subtraxerunt se multi de
σφόδρα. καὶ ἐξερρύησαν πολλοὶ ἀπὸ τῆς
castris. nõ relicti sunt ex eis
παρεμβολῆς. οὐ κατελείφθησαν ἐξ αὐτῶν
nisi octingẽti viri. τ vidit iudas
ἀλλ᾽ ἢ ὀκτακόσιοι ἄνδρες. καὶ εἶδεν ἰούδας
q̃ defluxerẽt castra sua: τ bel
ὅτι ἀπερρύη ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ πό-
lũ affligebat eũ: τ cõfract⁹ est cor
λεμος ἔθλιβεν αὐτόν, καὶ συνετρίβη τῇ καρ-
de qui nõ habuit tps vt cõgregaret eos.
δίᾳ ὅτι οὐκ εἶχε καιρὸν συναγαγεῖν αὐτούς.
τ dissolut⁹ ẽ. τ dixit relictis.
καὶ ἐξελύθη. καὶ εἶπε τοῖς καταλειφθεῖσιν.
surgam⁹ τ ascẽdam⁹ ad cõtra
ἀναστῶμεν καὶ ἀναβῶμεν ἐπὶ τοὺς ὑπεναντί-
rios nros. si forte poterim⁹ debellare e-
ους ἡμῶν. ἐὰν ἄρα δυνώμεθα πολεμῆσαι αὐ-
os. τ auerterũt eũ dicẽtes. nõ
τούς. καὶ ἀπέστρεφον αὐτὸν λέγοντες. οὐ μὴ
poterim⁹ sed liberem⁹ nras ani
δυνώμεθα ἀλλ᾽ ἢ σώζωμεν τὰς ἑαυτῶν ψυ-
mas nũc reuertere. τ fratres nri
χὰς τὸ νῦν ἐπίστρεφε. καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν
destruxerunt. τ pugnabim⁹ cõtra eos.
... καὶ πολεμήσομεν πρὸς αὐτούς.
nos aũt pauci. τ dixit iudas. nõ mihi sit
ἡμεῖς δὲ ὀλίγοι. καὶ εἶπεν ἰούδας. μή μοι γέ-
rem hec: facere vt fugiam ab e-
νοιτο πρᾶγμα τοῦτο ποιῆσαι φυγεῖν ἀπ᾽ αὐ-
is. τ appropinquauit tps nrm τ moria
τῶν. καὶ εἰ ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν καὶ ἀποθάνω-
mur fortiter ppter fratres nros. τ
μεν ἐν ἀνδρείᾳ χάριν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. καὶ
nõ relinquam⁹ crimẽ glie nre. τ
μὴ καταλίπωμεν αἰτίαν τῇ δόξῃ ἡμῶν. καὶ
mouit exercit⁹ de castris.
ἀπῆρεν ἡ δύναμις ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς.
τ steterũt in occursum eis. τ diui-
καὶ ἔστησαν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς. καὶ ἐμερί-
sus ẽ equitat⁹ i duas ptes. τ fundibularij
σθη ἡ ἵππος εἰς δύο μέρη. καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ
sagittarij pibãt exercitũ. τ
οἱ τοξόται προεπορεύοντο τῆς δυνάμεως. καὶ οἱ
primi certatores oẽs potẽtes. bacchides aũt
πρόμαχοι πάντες οἱ δυνατοί. βακχίδης δὲ
erat i dextro cornu. τ appropinquauit phalãx
ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι. καὶ ἤγγισεν ἡ φάλαγξ
a duab⁹ ptib⁹ τ cecinerũt tubis:
ἐκ τῶν δύο μερῶν καὶ ἐφώνουν ταῖς σάλπιγ-
τ cecinerũt q̃ a pte iude τ ipsi
ξι, καὶ ἐσάλπισαν οἱ παρὰ ἰούδα καὶ αὐτοὶ
tubis: τ cõmota est terra a
ταῖς σάλπιγξι. καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ ἀπὸ τῆς
voce exercituũ. τ fuit preli-
φωνῆς τῶν παρεμβολῶν. καὶ ἐγένετο ὁ πόλε-
um cõmissum a mane vsq̃ ad vesperã.
μος συνημμένος ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας.
τ vidit iudas q̃ bacchides τ firma
καὶ εἶδεν ἰούδας ὅτι βακχίδης καὶ τὸ στερέ-
mẽtũ exercit⁹ in dextris. τ
ωμα τῆς παρεμβολῆς ἐν τοῖς δεξιοῖς. καὶ
cõuenerunt cũ eo oẽs animosi cor-
συνῆλθον αὐτῷ πάντες οἱ εὔψυχοι τῇ καρ-
de: τ cõfractũ est dextrũ cornu ab ipis
δίᾳ. καὶ συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας ἀπ᾽ αὐτῶν

τ persecuti sunt post eos vsque ad azoti mōtē.
καὶ ἐδίωκον ὀπίσω αὐτῶν ἕως ἀζώτου ὄρους.
τ qui in sinistro cornu viderūt cōtri=
καὶ οἱ ἐν τῷ ἀριστερῷ κέρας εἶδον ὅτι συνε
tum est dextrū cornu: τ reuersi sūt sm
τρίβη τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ ἐπέστρεψαν κατὰ
pedes iude τ eorū cū eo a
πόδας ἰούδου καὶ τῶν μετ' αὐτ' ἐκ τῶν
tergo: τ ingrauatū ē preliū: τ cecis
ὄπισθεν, καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος, καὶ ἔπε
derūt vulnerati multi ex his τ ex
σον τραυματίαι πολλοὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ
his. τ iudas cecidit: τ reliqui fuge
τούτων. καὶ ἰούδας ἔπεσε, καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυ
rūt. τ tulerūt ionathā τ simō iudā
γον. καὶ ἦραν ἰωνάθαν καὶ σίμων ἰούδαν τὸν
fratrē suū: τ sepelierūt eū in se=
ἀδελφὸν αὐτῶν, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τά
pultura patrū ei⁹ in modin. τ lucre=
φῳ τῶν πατέρων αὐτ' ἐν μωδεΐν. καὶ ἔκλαυ
rūt eū τ planxerūt eū ois israel
σαν αὐτὸν καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ
planctu magno. τ plorauerūt dies mul=
κοπετὸν μέγαν. καὶ ἐπένθουν ἡμέρας πολ
tos τ dixerūt. quō cecidit potēs saluās
λὰς καὶ εἶπαν. πῶς ἔπεσε δυνατὸς σῴζων
israel. τ reliqua sermonū iu=
τὸν ἰσραήλ. καὶ τὰ περισσὰ τῶν λόγων ἰού
de τ bellorū τ facinorū
δα καὶ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἀνδραγαθι
q̄ fecit τ magnitudinis eorū
ῶν ὧν ἐποίησε καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτῶν
nō sunt scripta. multa enī erāt valde. τ
οὐ κατεγράφη. πολλὰ γὰρ ἦν σφόδρα. καὶ
factū est post mortē iude: emerserūt
ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν ἰούδα, ἐξέκυψαν
iniqui in oib⁹ terminis israel. τ
οἱ ἄνομοι ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις ἰσραήλ. καὶ
exorti sunt oēs operātes iniqta
ἀνέτειλαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀδικί
tē. in dieb⁹ illis facta ē fames
αν. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγενήθη λιμὸς
magna valde. τ rebellauit regio cū
μέγας σφόδρα. καὶ ηὐτομόλησεν ἡ χώρα μετ'
ipis. τ elegit bacchides im=
αὐτῶν. καὶ ἐξέλεξε βακχίδης τοὺς ἀσε
pios viros: τ cōstituit eos dños
βεῖς ἄνδρας, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς κυρίους
regionis. τ exqrebāt τ scrutabant
τῆς χώρας. καὶ ἐξεζήτουν καὶ ἠρεύνων τοὺς
amicos iude. τ duxerūt eos ad bacchi
φίλους ἰούδα. καὶ ἦγον αὐτοὺς πρὸς βακχί
dē: τ vindicabat in illos: τ illudebat eos.
δην, καὶ ἐξεδίκα αὐτούς, καὶ ἐνέπαιζεν αὐτοῖς.
τ facta ē tribulatio magna in israel: q̄
καὶ ἐγένετο θλίψις μεγάλη ἐν τῷ ἰσραήλ, ἥτις
nō est facta aqua die nō est visus pphēta
οὐκ ἐγένετο ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη προφήτης
eis: τ cōgregati sunt oēs amici
αὐτοῖς. καὶ ἠθροίσθησαν πάντες οἱ φίλοι
iude τ dixerūt ionathe. ex quo fra
ἰούδα καὶ εἶπον τῷ ἰωνάθαν. ἀφ' οὗ ὁ ἀδελ
ter tu⁹ iudas mortu⁹ est: τ vir simi
φός σου ἰούδας τετελεύτηκε, καὶ ἀνὴρ ὅμοι
lis ei nō est ad exeūdū cōtra inimicos
ος αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐξελθεῖν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς
τ bacchidē. τ in inimicos
καὶ βακχίδην. καὶ ἐν τοῖς ἐχθραίνουσι τοῦ
gētis nře. nūc igit te elegim⁹ ho=
ἔθνους ἡμῶν. νῦν οὖν σὲ ᾑρετισάμεθα σήμε
die vt sis pro eo nobis in principē
ρον τοῦ εἶναι ἀντ' αὐτοῦ ἡμῖν εἰς ἄρχοντα

& persecutus est eos vsq; ad montē azoti. Et qui in sinistro cornu erant viderunt ꝙ contritum est dextrum cornu: & secuti sunt post iudam & eos qui cu; ipso erant a tergo. Et ingrauatū est prelium & ceciderunt vulnerati multi ex his et ex illis. Et iudas cecidit: & ceteri fugerunt. Et ionathas & simon tulerūt iudam fratrem suum: & sepelierunt eū in sepulchro patrum suorum in ciuitate modin. Et fleuerunt eum omnis populus israel planctu magno: & lugebāt dies multos et dixerunt. Quómodo cecidit potens qui saluum faciebat populum israel. Et cetera verba bellorum iude & virtutum quas fecit: & magnitudinis eius non sunt descripta. Multa enī erant valde. Et factum est post obitum iude emerserunt iniqui in omnibus finibus israel: & exorti sunt omnes qui operabātur iniquitatem. In dieb⁹ illis facta est fames magna valde: & tradidit se bacchidi omnis regio eorum cū ipis: Et elegit bacchides viros impios & constituit eos dominos regionis: & exquirebant & perscrutabantur amicos iude: & adducebant eos ad bacchidem: & vindicabat in illos & illudebat. Et facta est tribulatio magna in israel: qualis non fuit ex die qua non est visus propheta in israel: et congregati sunt omnes amici iude: & dixerunt ionathe. Ex quo frater tuus iudas defunctus est: vir similis ei non est qui exeat contra inimicos nostros bacchidem & eos qui inimici sunt gentis nostre. Nunc itaq; te hodie elegimus esse pro eo nobis in principem & ducem ad bellandum bellum nostrum. Et suscepit ionathas tempore illo principatu;: & surrexit loco iude fratris sui: & cognouit bacchides: & querebat eu; occidere: & cognouit ionathas & simō frater eius et omnes qui cum eo erant: & fugerunt in desertum thecue: & cōsederūt ad aquam lacus asphar: & cognouit bacchides: & die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius trās iordanem: & ionathas misit fratrem suu; ducem populi: & rogauit nabutheos amicos suos vt cōmodarent illis apparatū suum qui erat copiosus: & exierunt filii iambri ex madaba: & comprehēderūt iohannē et omnia que habebat: & abierunt habentes ea. Post hec verba renūciatum est ionathe et simoni fratri eius: quia filii iambri faciūt nuptias magnas & ducunt sponsa; ex madaba filiā vni⁹ de magnis principibus chanaan cū ambitione magna: & recordati sunt sanguinis iohānis fratris sui: & ascenderūt & absconderunt se sub tegumento mōtis: & eleuauerunt oculos suos & viderunt et ecce tumultus et aparatus multus: et sponsus processit et amici eius & fratres eius obuiam illis cum tympanis & musicis & armis multis: et surrexerūt ad eos ex insidiis: & occiderunt eos: & ceciderunt vulnerati multi: & residui fugerunt in montes: & acceperūt omnia spolia eorum: & conuerse sunt nuptie in luctum: & vox musicorum

τ ducē vt pugnes pugnā
καὶ ἡγούμενον τοῦ πολεμῆσαι τὸν πόλεμον
nřam. τ suscepit ionathā in tpe
ἡμῶν. καὶ ἐπεδέξατο ἰωνάθαν ἐν τῷ καιρῷ
illo ducatū: τ surrexit pro iuda
ἐκείνῳ τὴν ἥγησιν, καὶ ἀνέστη ἀντὶ ἰούδα τοῦ
fratre suo. τ cognouit bacchides τ
ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἔγνω βακχίδης καὶ
qrebat eū occidere: τ cognouit ionathas
ἐζήτει αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ ἔγνω ἰωνάθαν
τ simō frater ei⁹ τ omnes q
καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτ' καὶ πάντες οἱ
cū eo: τ fugerūt in desertū thecoe.
μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον θεκωέ.
τ castrametati sunt ad aquā lac⁹ as=
καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ λάκκου ἀσ
phar. τ cognouit bacchides die sab=
φάρ. καὶ ἔγνω βακχίδης τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαβ
batoꝝ: τ venit ipse τ tot⁹ exer
βάτων, καὶ ἦλθεν αὐτὸς καὶ πᾶν τὸ στρά
cit⁹ ei⁹ vltra iordanē. τ mi=
τευμα αὐτ' πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἀπέ
sit fratrē suū ducē tur
στειλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡγούμενον τοῦ ὄχ
be. τ rogauit nabateos ami
λου. καὶ παρεκάλεσε τοὺς ναβαταίους φί
cos ei⁹ vt comēdarēt illis appara
λους αὐτ' παραθέσθαι αὐτοῖς τὴν ἀποσκευ
tū eoꝝ multū. τ exierūt filij ambri
ὴν αὐτῶν τὴν πολλήν. καὶ ἐξῆλθον υἱοὶ ἀμβρὶ
de medaba: τ cōprehēderūt ioannē
ἐκ μηδαβά, καὶ συνέλαβον ἰωάννην καὶ
oia q̄ habuit τ abierūt hntes.
πάντα ὅσα εἶχε καὶ ἀπῆλθον ἔχοντες.
post hos sermones renūciatū
μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἀπήγγει
est ionathe τ simoni fratri
λαν ἰωνάθαν καὶ σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐ
suo: q̄ filij ambri faciūt nuptias
τοῦ, ὅτι οἱ υἱοὶ ἀμβρὶ ποιοῦσι γάμον
magnam: τ ducūt sponsā ex na
μέγαν, καὶ ἄγουσι τὴν νύμφην ἀπὸ να
badath filiā vni⁹ magnorū pri
βαδὰθ θυγατέρα ἑνὸς τῶν μεγάλων με
cipū chanaā cū ambitione ma
γιστάνων χαναὰν μετὰ παραπομπῆς με
gna. τ recordati sunt ioannis fratris
γάλης. καὶ ἐμνήσθησαν ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ
sui: τ ascēderūt τ absconderūt sub
αὐτῶν, καὶ ἀνέβησαν καὶ ἐκρύβησαν ὑπὸ τὴν
tegumēto mōtis. τ leuauerūt oculos
σκέπην τοῦ ὄρους. καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς
suos τ viderūt. τ ecce tumult⁹ τ appa
αὐτῶν καὶ εἶδον. καὶ ἰδοὺ θροῦς καὶ ἀπο
rat⁹ mult⁹: τ sponsus exiuit τ
σκευὴ πολλή. καὶ ὁ νυμφίος ἐξῆλθε καὶ οἱ
amici ei⁹ τ fratres ei⁹ in occursum
φίλοι αὐτ' καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτ' εἰς συνάντη
eoꝝ cū tympanis τ musicis
σιν αὐτῶν μετὰ τυμπάνων καὶ μουσικῶν
τ armis multis. τ surrexerūt in
καὶ ὅπλων πολλῶν. καὶ ἐξανέστησαν ἐπ' αὐ
eos de insidijs: τ occiderūt e=
τοὺς ἀπὸ τοῦ ἐνέδρου, καὶ ἀπέκτειναν αὐ
os. τ ceciderūt vulnerati multi: τ
τούς. καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, καὶ οἱ
reliqui fugerūt in mōtē: τ acceperūt
ἐπίλοιποι ἔφυγον εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἔλαβον
oia spolia eoꝝ. τ cōuerse sunt
πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ μετεστράφη
nuptie in luctū: τ vox musicoꝝ
γάμος εἰς πένθος, καὶ φωνὴ μουσικῶν

ipsoꝝ in luctū τ vindicauerūt vindi
αὐτῶν εἰς θρῆνον. καὶ ἐξεδίκησαν τὴν ἐκδί
ctā sanguinis fratris sui: τ reuersi
κησιν αἵματος ἀδελφοῦ αὐτῶν, καὶ ἀπέστρε
sūt in orā iordanis. τ audiuit
ψαν εἰς τὸ ὄρος τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἤκουσε
bacchides. τ venit die sabba
βακχίδης. καὶ ἦλθε τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββά
toꝝ vsq ad ripas iordanis cū exer
των ἕως τῶν κρηπίδων τοῦ ἰορδάνου ἐν δυ
citu multo. τ dixit ionathas
νάμει πολλῇ. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν τοῖς παρ'
suis: surgam⁹ nūc τ pugnem⁹ pro
αὐτοῦ, ἀναστῶμεν νῦν καὶ πολεμήσωμεν ὑπὲρ
aiab⁹ nřis. nō enī est hodie vt
τῶν ψυχῶν ἡμῶν. οὐ γάρ ἐστι σήμερον ὡς
heri τ nudiustertius. ecce enī bel=
ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ἰδοὺ γὰρ ὁ πόλε=
lū ex aduerso nřm τ post nos.
μος ἐξεναντίας ἡμῶν καὶ ἐξόπισθεν ἡμῶν.
at aqua iordanis hinc τ hinc τ pa
τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἕ=
lus τ sylua: nō est locus ad declinādū:
λος καὶ δρυμός, οὐκ ἔστι τόπος τοῦ ἐκκλῖναι,
nūc igit clamate in celū vt
νῦν οὖν κεκράξατε εἰς τὸν οὐρανὸν ὅπως
liberemini de manu inimicoꝝ. τ cōmissū est
διασωθῆτε χειρὸς ἐχθρῶν. καὶ συνῆψεν ὁ
preliū. τ extēdit ionathas manū
πόλεμος. καὶ ἐξέτεινεν ἰωνάθαν τὴν χεῖρα
suā vt percuteret bacchidē. τ declinauit
αὐτοῦ πατάξαι τὸν βακχίδην. καὶ ἐξέκλινεν
ab eo in retro. τ insiliūt io=
ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω. καὶ ἐνεπήδησεν ἰω
nathas τ q̄ cū eo in iordanē τ
νάθαν καὶ οἱ μετ' αὐτ' εἰς τὸν ἰορδάνην καὶ
trāsnatauerūt ad vlteriorē ptē. τ nō trā=
διεκολύμβησαν εἰς τὸ πέραν. καὶ οὐ διέ=
sierūt ad eos iordanē. τ cecide=
βησαν ἐπ' αὐτοὺς τὸν ἰορδάνην. καὶ ἔπεσε=
rūt a bacchidis pte die illa ad
σαν παρὰ βακχίδου τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς
mille viros. τ reuersus ē in hierusm.
χιλίους ἄνδρας. καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἱλημ'.
τ edificauit vrbes munitas in iu=
καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς ἐν τῇ ἰου=
dea τ munitionē q̄ in hiericho τ
δαίᾳ, καὶ τὸ ὀχύρωμα τὸ ἐν ἱεριχὼ καὶ τὴν
bethel. τ thānath pharathoni τ
βαιθήλ. καὶ τὴν θαμναθὰ φαραθωνὶ καὶ τὴν
tepho in muris excelsis τ portis τ
τεφὼ ἐν τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύλαις καὶ
vectib⁹. τ posuit custodiā in eis vt
μοχλοῖς. καὶ ἔθετο φρουρὰν ἐν αὐτοῖς τοῦ
inimicitias exercerēt i isrl. τ muniuit vr=
ἐχθραίνειν τῷ ἰσραήλ. καὶ ὠχύρωσε τὴν πό
bē q̄ in bethsura τ gazara τ ar=
λιν τὴν ἐν βαιθσούρᾳ καὶ γαζάρᾳ καὶ τὴν ἄ=
cē. τ posuit in eis exercit⁹ τ
κραν. καὶ ἔθετο ἐν αὐταῖς δυνάμεις καὶ
apparat⁹ escaꝝ. τ accepit
παραθέσεις βρωμάτων, καὶ ἔλαβε τοὺς
filios ducū regionis obsides.
υἱοὺς τῶν ἡγουμένων τῆς χώρας ὅμηρα.
τ posuit eos in arce in hierusa=
καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἐν ἱερουσα=
lē in custodia. τ in āno tertio τ quin
λὴμ ἐν φυλακῇ. καὶ ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ πεν
quagesimo τ cētesimo mēse secūdo:
τηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ,
precepit alcim⁹ destruere muꝝ
ἐπέταξεν ἄλκιμος καθαιρεῖν τὸ τεῖχος

ipsorum in lamentum: & vindicauerūt vindictam sanguinis fratris sui: & reuersi sunt ad ripam iordanis: & audiuit bacchides & venit die sabbatorum vsq; ad oram iordanis in virtute magna: & dixit ad suos ionathas. Surgamus et pugnemus contra inimicos nostros. Nō est enim hodie sicut heri et nudiustertius: ecce enim bellu; ex aduerso: aqua vero iordanis hinc & inde & ripe et paludes & salt⁹: & nō est locus diuertēdi. Nunc ergo clamate in celum: vt liberemini de manu inimicorum vestrorum: & cōmissum est bellum: & extendit ionathas manum suam percutere bacchidem: & diuertit ab eo retro: & dissiliit ionathas: & qui cum eo erānt in iordanē: & transnatauerunt ad eos iordane;: & ceciderunt de pte bacchidis die illa mille viri: & reuersi sunt in hierusalem: & edificauerūt ciuitates munitas in iudea munitionem que erat in hiericho: et in ammaum: et in bethoron: & bethel: & thannatha: & phara: & thopo muris excelsis: & portis et seris: & posuit custodiam in eis: vt inimicitias exercerēt in israel: & muniuit ciuitatem bethsuram & gazaram & arcem: & posuit in eis auxilia & apparatum escarum: & accepit filios principum regionis obsides: & posuit eos in arce in hierusalem in custodiam. Et anno centesimo quinquagesimo tertio mense secundo precepit alcimus destrui muros domus sancte interiores: & destrui opera prophetarum. Et cepit destruere. In tempore illo percussus est alcimus: & impedita sunt opa illius: & occlusum est os eius: & dissolutus est paralysi: nec vltra potuit loq verbum & mandare de domo sua. Et mortuus est alcimus in tempore illo cū tormento magno. Et vidit bacchides quoniam mortuus est alcimus: & reuersus est ad rege;: & siluit terra annis duob⁹. Et cogitauerunt omnes iniqui dicentes. Ecce ionathas & qui cu; eo sunt in silentio habitant confidenter. Nunc ergo adducamus bacchidem: & comprehendet eos omnes vna nocte. Et abierunt: & consilium ei dederunt. Et surrexit vt veniret cū exercitu multo. Et misit occulte epistolas sociis suis qui erāt in iudea: vt comprehēderent ionatha;: & eos qui cum eo erant: sed non potuerunt: quia innotuit eis consilium eorū. Et apprehendit de viris regionis q principes erāt militie quinquaginta viros & occidit eos. Et secessit ionathas & simon: & qui cum eo erāt in bethbessem que est in deserto: & extruxit diruta ei⁹ & firmauerunt eam. Et cognouit bacchides & congregauit vniuersam multitudinem suam: & his qui de iudea erāt denunciauit. Et venit & castra posuit desuper bethbessē et oppugnauit eā dies multos & fecit machinas. Et reliquit ionatas simonem fratre; suū in ciuitate:

aule sanctoꝝ interioris: τ
τῆς αὐλῆς τῶν ἁγίων τῆς ἐσωτέρας, καὶ
destruxit opa prophetaꝝ. τ ince
καθεῖλε τὰ ἔργα τῶν προφητῶν. καὶ ἐνήρ
pit destruere. in tpe illo
ξατο τοῦ καθαιρεῖν. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ
percussus est alcim⁹ τ impedita sunt ope
ἐπλήγη ἄλκιμος καὶ ἐνεποδίσθη τὰ ἔρ
ra illi⁹. τ occlusum est os ei⁹.
γα αὐτοῦ. καὶ ἀπεφράγη τὸ στόμα αὐτοῦ.
τ dissolut⁹ est: τ nō potuit vltra lo=
καὶ παρελύθη, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἔτι λα
qui sermonē τ mādare de
λῆσαι λόγον καὶ ἐντείλασθαι περὶ τοῦ
domo sua. τ mortu⁹ est alcim⁹ in tēpo
οἴκου αὐτ'. καὶ ἀπέθανεν ἄλκιμος ἐν τῷ και
re illo cū tormēto magno. τ
ρῷ ἐκείνῳ μετὰ βασάνου μεγάλης. καὶ
vidit bacchides q̄ mortu⁹ est alcim⁹:
εἶδε βακχίδης ὅτι ἀπέθανεν ἄλκιμος,
τ reuersus est ad regē. τ si=
καὶ ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἡσύ
luit terra iuda ānos duos. τ cogitaue=
χασεν ἡ γῆ ἰούδα ἔτη δύο. καὶ ἐβουλεύ=
rūt oēs iniqui dicētes: ecce
σαντο πάντες οἱ ἄνομοι λέγοντες, ἰδοὺ
ionathas τ q̄ apō illū in silētio ha
ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ ἐν ἡσυχίᾳ κα
bitāt cōfidētes: nūc igit ducam⁹
τοικοῦσι πεποιθότες, νῦν οὖν ἄξωμεν τὸν
bacchidē: τ cōprehēdet eos om=
βακχίδην, καὶ συλλήψεται αὐτοὺς πάν
nes in nocte vna. τ eūtes cōsul=
τας ἐν νυκτὶ μιᾷ. καὶ πορευθέντες συνε=
uerūt ei. τ abijt vt veniret
βουλεύσαντο αὐτῷ. καὶ ἀπῆρε τοῦ ἐλθεῖν
cū exercitu multo. τ misit
μετὰ δυνάμεως πολλῆς. καὶ ἀπέστειλεν
epistolas occulte oib⁹ socijs
ἐπιστολὰς λάθρᾳ πᾶσι τοῖς συμμάχοις
ei⁹ q̄ in iudea: vt cōpre=
αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, ὅπως συλλά
hēdāt ionathā τ eos q̄ cū eo.
βωσι τὸν ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ.
τ nō potuerūt: q̄a innotuit illis
καὶ οὐκ ἐδύναντο, ὅτι ἐγνώσθη αὐτοῖς ἡ
cōsiliū eoꝝ. τ apprehēderūt de
βουλὴ αὐτῶν. καὶ συνέλαβον ἀπὸ τῶν
viris regionis principū
ἀνδρῶν τῆς χώρας τῶν ἀρχηγῶν τῆς
malicie quinquaginta viros: τ occide
κακίας πεντήκοντα ἄνδρας, καὶ ἀπέκ=
rūt eos. τ secessit ionathas
τειναν αὐτούς. καὶ ἐξεχώρησεν ἰωνάθαν
τ simō τ q̄ cū eo in bethbe
καὶ σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς βαιθβα
sem q̄ in deserto. τ edificauit q̄ de
σὶ τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ᾠκοδόμησε τὰ κα
structa erāt ei⁹. τ firmauit eā τ
θῃρημένα αὐτῆς. καὶ ἐστερέωσεν αὐτήν. καὶ
cognouit bacchides τ cōgregauit oēm
ἔγνω βακχίδης καὶ συνήγαγε πᾶν τὸ
multitudinē suā. τ his q̄ erāt de iudea denū
πλῆθος αὐτ'. καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἰουδαίας παρήγγει
ciauit. τ veniēs posuit castra sup beth=
λε. καὶ ἐλθὼν παρενέβαλεν ἐπὶ βαιθ
basem τ oppugnauit eā dies mul=
βασὶ καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν ἡμέρας πολ=
tos. τ fecit machinas. τ reliquit io
λάς. καὶ ἐποίησε μηχανάς. καὶ ἀπέλιπεν ἰω
nathas simonē fratrē suū in ciuitate.
νάθαν σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτ' ἐν τῇ πόλει.

⁊ exiuit in regionē. ⁊ venit nūerans.
καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν χώραν. καὶ ἦλθεν ἀριθμῶν.
⁊ pcussit odomira ⁊ fratres
καὶ ἐπάταξεν ὀδομηρὰ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
eius ⁊ filios phasirō in taber
αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς φασιρὼν ἐν τῷ σκη-
naculo ipoꝝ. ⁊ incepit pcutere: ⁊
νώματι αὐτῶν. καὶ ἐξήρξατο τύπτειν, καὶ
ascēdit cū exercitibꝰ. ⁊ simon
ἀνέβαινεν ἐν ταῖς δυνάμεσι. καὶ σίμων
⁊ q̄ cū eo exierūt de vrbe:
καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως,
⁊ cōbusserunt machinas. ⁊ pugna
καὶ ἐνεπύρισαν τὰς μηχανάς. καὶ ἐπολέ-
uerūt cōtra bacchidē ⁊ cōtritus
μησαν πρὸς τὸν βακχίδην καὶ συνετρί-
est ab eis. ⁊ afflixerūt eū valde:
βη ὑπ᾽ αὐτῶν. καὶ ἔθλιβον αὐτὸν σφόδρα,
qm̄ fuit cōsiliū eiꝰ ⁊ exitꝰ e-
ὅτι ἦν ἡ βουλὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἔφοδος αὐ-
ius vanꝰ. ⁊ irati sunt furore vi-
τοῦ κενή. καὶ ὠργίσθησαν θυμῷ τοῖς ἀν-
ris iniq̄s q̄ cōsuluerūt
δράσι τοῖς ἀνόμοις τοῖς συμβουλεύσασιν
ei venire in regionē. ⁊ occide
αὐτῷ ἐλθεῖν εἰς τὴν χώραν. καὶ ἀπέ-
rūt ex eis multos. ⁊ cogita
κτειναν ἐξ αὐτῶν πολλούς. καὶ ἐβουλεύ-
uit vt veniret in terrā eoꝝ. ⁊
σατο τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ
cognouit ionathas: ⁊ misit ad e-
ἐπέγνω ἰωνάθαν, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐ-
um legatos vt cōponerēt cū illo
τὸν πρέσβεις τοῦ συνθέσθαι πρὸς αὐτὸν
pacē ⁊ redderet illis capti
εἰρήνην καὶ ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν αἰχ-
uos. ⁊ accepit libēter ⁊ fecit
μαλωσίαν. καὶ ἀπεδέξατο καὶ ἐποίησε
iuxta verba eiꝰ. ⁊ iurauit ei
κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ. καὶ ὤμοσεν αὐ-
nō īfliꝫ ei mali oībꝰ
τῷ μὴ ἐκζητῆσαι αὐτῷ κακὸν πάσας τὰς
diebꝰ vite sue. ⁊ reddidit
ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ ἀπέδωκεν
ei captiuitatē quā p̄datus
αὐτῷ τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ᾐχμαλώτευ-
erat prius de terra iuda. ⁊ reuer
σε τὸ πρότερον ἐκ γῆς ἰούδα. καὶ ἀποστρέ-
sus abiit in terrā suā. ⁊ nō
ψας ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ οὐ
addidit vltra venire ad terminos eoꝝ.
προσέθετο ἔτι ἐλθεῖν εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν.
⁊ cessauit gladiꝰ ex israel. ⁊
καὶ κατέπαυσε ῥομφαία ἐξ ἰσραήλ. καὶ
habitauit ionathas in machmas. ⁊ cepit
ᾤκησεν ἰωνάθαν ἐν μαχμάς. καὶ ἤρξα-
ionathas iudicare ppl̄m. ⁊ extermi
το ἰωνάθαν κρίνειν τὸν λαόν. καὶ ἠφάνι-
nauit ipios de israel.
σε τοὺς ἀσεβεῖς ἐξ ἰσραήλ. C. 10.

ET in anno sexagesimo ⁊ cētesimo:
Καὶ ἐν ἔτει ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ,
ascēdit alexāder filius antiochi no-
ἀνέβη ἀλέξανδρος ὁ τοῦ ἀντιόχου ὁ ἐπι-
bilis ⁊ occupauit ptolemaidā.
φανής. καὶ κατελάβετο πτολεμαΐδα.
⁊ susceperūt eū: ⁊ regnauit
καὶ ἐπεδέξαντο αὐτόν, καὶ ἐβασίλευσεν
illic. ⁊ audiuit demetriꝰ rex
ἐκεῖ. καὶ ἤκουσε δημήτριος ὁ βασιλεὺς
⁊ cōgregauit exercitꝰ multos valde.
καὶ συνήγαγε δυνάμεις πολλὰς σφόδρα.

& exiuit in regionem: & venit cum numero & percussit odarē & fratres eius: & filios phaseron in tabernaculis ipsorum: & cepit cedere & crescere in virtutibus. Simon vero: & qui cum ipso erant exierunt de ciuitate & succenderunt machinas: & pugnauerunt contra bacchidem: & contritus est ab eis. Et afflixerunt eum valde: quoniam consilium eius & cōgressus eius erat inanis. Et iratus contra viros iniquos qui ei consilium dederant vt veniret in regionem ipsorū: multos ex eis occidit. Ipse autem cogitauit cum reliquis abire in regionem suam. Et cognouit ionathas & misit ad eum legatos componere pacem cum ipso: & reddere ei captiuitatem. Et libenter accepit: & fecit secundum verba eius: iurauit se nihil facturum ei mali omnibus diebus vite eius. Et reddidit ei captiuitatem quaꝫ prius erat predatus de terra iuda. Et conuersus abiit in terraꝫ suā: & non apposuit amplius venire in fines eius. Et cessauit gladius ex isrl̄. Et habitauit ionathas in machinas: & cepit ionathas ibi iudicare populum: & exterminauit impios ex isrl̄.

Capitulum decimum.

ET anno centesimo sexagesimo ascendit alexander antiochi filius qui cognominatus est nobilis: & occupauit ptolemaidā: & receperūt eum & regnauit illic. Et audiuit demetrius rex & congregauit exercitū copiosum valde: & exiuit obuiam illi in prelium. Et misit demetrius epistolam ad ionatham verbis pacificis vt magnificaret euꝫ. Dixit enim. Anticipemus facere pacem cum eo priusq̄ faciat cum alexandro aduersuꝫ nos. Recordabitur enim omniū malorum que fecimus in eum: & in fratreꝫ eius & in gentem eius. Et dedit ei potestatem cōgregandi exercitū: & fabricare arma: & esse ipsum sociū eius: & obsides qui erant in arce iussit tradi ei. Et venit ionathas in hierusalem: & legit epistolas in auditu omnis populi: & eorum qui in arce erant. Et timuerūt timore magno: quoniam audierūt q̄ dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. Et traditi sūt ionathe obsides: & reddidit eos parentibus suis. Et habitauit ionathas in hierusalem: & cepit edificare & innouare ciuitatem. Et dixit facientibus opera vt extruerent muros & monteꝫ sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem: & ita fecerunt. Et fugerunt alienigene qui erant in munitionibus quas bacchides edificauerat: & reliq̄t vnusquisque locum & abiit in terram suam: tantum in bethsura remanserūt aliqui ex his qui reliquerant legem & precepta dei. Erat enim hoc eis ad refugium. Et audiuit alexander rex promissa que promisit demetrius ionathe & narrauerūt ei p̄lia & virtutes

⁊ exiit in occursum ei in bel
καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ εἰς πό-
lū. ⁊ misit demetriꝰ ad io
λεμον. καὶ ἀπέστειλε δημήτριος πρὸς ἰω-
nathā epistolas verbis pacificis: vt
νάθαν ἐπιστολὰς λόγοις εἰρηνικοῖς, ὥστε
magnificaret eū. dixit eīn: p̄ueniā
μεγαλῦναι αὐτόν. εἶπε γάρ, προφθάσω-
mꝰ pacē ponere cū eis: anteq̄
μεν τοῦ εἰρήνην θεῖναι μετ᾽ αὐτῶν, πρὶν ἢ
ponat ipe cū alexādro cōtra nos.
θεῖναι αὐτὸν μετ᾽ ἀλεξάνδρου καθ᾽ ἡμῶν.
recordabit̄ eīn oīm maloꝝ q̄
μνησθήσεται γὰρ πάντων τῶν κακῶν ὧν
fecimꝰ cōtra ipm ⁊ in
συνετελέσαμεν πρὸς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς
fratres eiꝰ ⁊ cōtra gētē eiꝰ.
ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ.
⁊ dedit ei potestatē cōgregādi exer
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν συναγαγεῖν δυ-
citꝰ. ⁊ p̄parandi arma: ⁊ vt
νάμεις καὶ κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ εἶ-
esset ipe sociꝰ eiꝰ. ⁊ obsi
ναι αὐτὸν σύμμαχον αὐτοῦ. καὶ τὰ ὅμη-
des q̄ i arce dixit vt redderent ei.
ρα τὰ ἐν τῇ ἄκρᾳ εἶπε παραδοῦναι αὐ-
⁊ venit ionathas in hierl̄m. ⁊
τῷ. καὶ ἦλθεν ἰωνάθαν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ
legit epistolas in aures oīs
ἀνέγνω τὰς ἐπιστολὰς εἰς τὰ ὦτα παντὸς
ppl̄i ⁊ eoꝝ q̄ de arce. ⁊ timu-
τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄκρας. καὶ ἐφοβήθη-
erūt timore magno qm̄ audierūt q̄ de-
σαν φόβον μέγαν ὅτι ἤκουσαν ὅτι ἔδω-
dit ei rex potestatē cōgregādi
κεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐξουσίαν συναγαγεῖν
exercitꝰ. ⁊ tradiderūt q̄ de arce
δυνάμεις. καὶ παρέδωκαν οἱ ἐκ τῆς ἄκρας
ionathe obsides. ⁊ reddidit e-
ἰωνάθαν τὰ ὅμηρα. καὶ ἀπέδωκεν αὐ-
os parentibꝰ eoꝝ. ⁊ habitauit io-
τοὺς τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν. καὶ ᾤκησεν ἰω-
nathas in hierusalē. ⁊ cepit edificare
νάθαν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἤρξατο οἰκοδομεῖν
⁊ innouare ciuitatē. ⁊ dixit ad
καὶ καινίζειν τὴν πόλιν. καὶ εἶπε πρὸς τοὺς
faciētes opa vt edificarēt muros ⁊
ποιοῦντας τὰ ἔργα οἰκοδομεῖν τὰ τείχη καὶ
mōtē sion in circuitu ex lapidibꝰ q̄dratis
τὸ ὄρος σιὼν κυκλόθεν ἐκ λίθων τετραγώνων
in munitionē. ⁊ fecerūt sic: ⁊ fu
εἰς ὀχύρωσιν. καὶ ἐποίησαν οὕτως, καὶ ἔ-
gerūt alienigene q̄ erāt in munitioni
φυγον οἱ ἀλλογενεῖς οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμα-
bꝰ q̄s edificauit bacchides. ⁊ reli-
σιν οἷς ᾠκοδόμησε βακχίδης. καὶ κατέλι-
quit q̄libet locū suū: ⁊ abiit
πεν ἕκαστος τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθεν
in terrā suā. ceterū in bethsuris
εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. πλὴν ἐν βαιθσούροις
relicti sunt q̄dā ex his q̄ dereliq̄rāt
ὑπελείφθησάν τινες τῶν καταλιπόντων
legē. ⁊ p̄cepta: erat eīn eis
τὸν νόμον. καὶ τὰ προστάγματα, ἦν γὰρ αὐτοῖς
refugiū. ⁊ audiuit alexāder
φυγαδευτήριον. καὶ ἤκουσεν ἀλέξανδρος ὁ
rex promissa q̄ misit
βασιλεὺς τὰς ἐπαγγελίας ὅσας ἀπέστει-
demetriꝰ ionathe. ⁊ narrauerūt
λε δημήτριος τῷ ἰωνάθαν. καὶ διηγήσαντο
ei p̄lia ⁊ facinora
αὐτῷ τοὺς πολέμους καὶ τὰς ἀνδραγαθίας

A

B

q̄ fecit ipe ⁊ fratres eiꝰ: ⁊
ἃς ἐποίησεν αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ τοὺς
labores q̄s habuerūt. ⁊ dixit: nūq̄d inueniemꝰ
κόπους οὓς ἔσχοσαν. καὶ εἶπε, μὴ εὑρήσομεν
virū talē vnū: ⁊ nūc faciemꝰ eū
ἄνδρα τοιοῦτον ἕνα; καὶ νῦν ποιήσομεν αὐ-
amicū ⁊ sociū nr̄m. ⁊ scripsit
τὸν φίλον καὶ σύμμαχον ἡμῶν. καὶ ἔγραψεν
epistolas ⁊ misit ei iuxta
ἐπιστολὰς καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ κατὰ τοὺς
verba hec dicēs. rex alexan
λόγους τούτους λέγων. βασιλεὺς ἀλέξαν-
der fratri ionathe gaudere. audi
δρος τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθαν χαίρειν. ἀκη-
uimꝰ de te q̄ vir potēs fortitudie
κόαμεν περὶ σοῦ ὅτι ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχυΐ
⁊ aptus es vt sis nobis amicꝰ.
καὶ ἐπιτήδειος εἶ τοῦ εἶναι ἡμῖν φίλος.
⁊ nūc cōstituimꝰ te hodie sūmū sa
καὶ νῦν καθεστάκαμεν σε σήμερον ἀρχιε-
cerdotē gētis tue: ⁊ amicū regis
ρέα τοῦ ἔθνους σου, καὶ φίλον βασιλέως
vocari. ⁊ misit ei pur-
ὡς καλεῖσθαι. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ πορ-
purā ⁊ coronā aureā. ⁊ vt sapias
φύραν καὶ στέφανον χρυσοῦν. καὶ φρονεῖν
q̄ nr̄a sūt ⁊ vt serues amicitiā erga nos.
τὰ ἡμῶν καὶ συντηρεῖν φιλίαν πρὸς ἡμᾶς.
⁊ induit se ionathas sanctā vestē
καὶ ἐνεδύσατο ἰωνάθαν τὴν ἁγίαν στολὴν
septimo mēse anno sexagesimo ⁊ cētesimo
τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ ἔτους ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ
in festo scenophegie: ⁊ cōgregauit exer
ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας, καὶ συνήγαγε δυ-
citꝰ. ⁊ preparauit arma mul-
νάμεις. καὶ κατεσκεύασεν ὅπλα πολ-
ta. ⁊ audiuit demetriꝰ sermones
λά. καὶ ἤκουσε δημήτριος τοὺς λόγους
hos: ⁊ tristatꝰ est ⁊ dixit. q̄d hoc
τούτους, καὶ ἐλυπήθη καὶ εἶπε. τί τοῦ-

C

fecimꝰ q̄ p̄uenit nos
το ἐποιήσαμεν ὅτι προέφθακεν ἡμᾶς ὁ
alexāder vt amicitiā cōstitueret cū
ἀλέξανδρος τοῦ φιλίαν καταθέσθαι τοῖς
iudeis in munimē. scribā eis ⁊
ἰουδαίοις εἰς στήριγμα. γράψω αὐτοῖς κἀ-
ego verba exhortationis ⁊ altitudis ⁊
γὼ λόγους παρακλήσεως καὶ ὕψους καὶ
donoꝝ. vt sint mecū in auxi
δομάτων. ὅπως ὦσι σὺν ἐμοὶ εἰς βοή-
liū. ⁊ misit epistolā eis iuxta
θειαν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοῖς κατὰ τοὺς
verba hec. rex demetriꝰ
λόγους τούτους. βασιλεὺς δημήτριος τῷ
gēti iudeoꝝ gaudere. qm̄ cōseruastis
ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν. ἐπεὶ συνετηρήσα-
ad nos pacta: ⁊ pmansi
τε τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, καὶ ἐνεμεί-
stis in amicitia nr̄a ⁊ nō accessi-
νατε τῇ φιλίᾳ ἡμῶν καὶ οὐ προσεχωρή-
stis ad inimicos nr̄os audiuimꝰ ⁊
σατε τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν ἠκούσαμεν καὶ
gauisi sumꝰ. ⁊ nūc pseuerate adhuc
ἐχάρημεν. καὶ νῦν ἐμμείνατε ἔτι τοῦ
cōseruare erga nos fidē. ⁊ retri-
συντηρῆσαι πρὸς ἡμᾶς πίστιν. καὶ ἀνταπο-
buemꝰ vobis bona: p his q̄ facitis
δώσομεν ὑμῖν ἀγαθά, ἀνθ᾽ ὧν ποιεῖτε
nobiscū. ⁊ remittemꝰ vobis remissiōes
μεθ᾽ ἡμῶν. καὶ ἀφήσομεν ὑμῖν ἀφέματα
multas: ⁊ dabimꝰ vobis dona. ⁊
πολλά, καὶ δώσομεν ὑμῖν δόματα. καὶ

quas ipse fecit & fratres eiꝰ: & labores quos laborauerunt. Et ait. Nunquid inueniemus aliquem virum taleꝫ: Et nūc faciemus eum amicum & socium nr̄m. Et scripsit epistolam et misit ei secundū hec verba dicens. Rex alexander fratri ionathe salutem. Audiuimus de te q̄ vir potens sis viribus: & aptus es vt sis amicus noster. Et nunc constituimus te hodie sūmum sacerdotem gētis tue: vt amicus voceris regis. Et misit ei purpuram & coronam auream: vt que nostra sunt sentias nobiscuꝫ: & conserues amicicias ad nos. Et induit se ionathas stolam sanctam septimo mēse anno cētesimo sexagesimo in die solēni scenophegie. Et congregauit exercitum & fecit arma copiosa. Et audiuit demetriꝰ verba ista: & contristatus est nimis: et ait. Quid hoc fecimus q̄ preoccupauit nos alexander apprehendere amicitiam iudeorum ad munimen sui. Scribam & ego illis verba deprecatoria & dignitates & dona: vt sint mecum in adiutoriū. Et scripsit eis in hec verba. Rex demetrius genti iudeoruꝫ salutē. Quoniam seruastis ad nos pactum: & mansistis in amicitia nostra: & non accessistis ad inimicos nostros: audiuimus et gauisi sumus. Et nunc perseuerate adhuc conseruare ad nos fidē & retribuemus vobis bona pro his que fecistis nobiscum: & remittemus vobis prestationes multas: & dabimus vobis donationes. Et nunc absoluo vos & omnes iudeos a tributis & precia salis indulgeo: & coronas remitto: & tertias seminis & dimidiam partem fructꝰ ligni quod est portionis mee relinquo vobis ex hodierno die & deinceps: ne accipiatur a terra iuda et a tribus ciuitatibꝰ q̄ addite sūt illi ex samaria & a galilea ex hodierna die: & in totum tempus. Et hierusalem sit sancta & libera cuꝫ finibus suis: & decime & tributa ipsius sint. Remitto etiam potestatem arcis que est in hierusalem: & do eam sūmo sacerdoti: vt constituat in ea viros quoscunq̄ ipse elegerit qui custodiant eam. Et omneꝫ animam iudeoruꝫ que captiua est a terra iuda in omni regno meo relinquo liberam gratis vt omnes a tributis soluātur etiam pecorum suorum. Et omnes dies solēnes & sabbata & neomenie: & dies decreti: & tres dies ante diem solēnem: & tres dies post diem solennem: sint omnes immunitatis et remissionis omnibus iudeis qui sunt in regno meo. Et nemo habebit potestatem agere aliquid & mouere negocia aduersus aliquem illorum in omni causa. Et vt ascribantur ex iudeis in exercitu regis ad triginta milia virorum. Et dabuntur illis copie vt oportet omnibus exercitibus regis et ex eis ordinabuntur qui sint in munitionibus regis

nūc absoluo vos: ⁊ remitto vobis om-
νῦν ἀπολύω ὑμᾶς, καὶ ἀφίημι ὑμῖν πάν-
nes iudeos a tributis ⁊
τας τοὺς ἰουδαίους ἀπὸ τῶν φόρων καὶ τῆς
precio salis: ⁊ de coronis:
τιμῆς τοῦ ἁλός, καὶ ἀπὸ τῶν στεφάνων,
⁊ pro tertia pte seminis: ⁊ pro
καὶ ἀντὶ τοῦ τρίτου τῆς σπορᾶς, καὶ ἀντὶ
dimidia pte fructꝰ lignei q̄d
τοῦ ἡμίσους τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τοῦ
incidit mihi accipere: dimitto a die
ἐπιβάλλοντός μοι λαβεῖν, ἀφίημι ἀπὸ τῆς
hodierna ⁊ deinceps accipere de
σήμερον καὶ ἐπέκεινα τοῦ λαβεῖν ἀπὸ
terra iuda: ⁊ de tribꝰ ciuitatibꝰ
τῆς γῆς ἰούδα, καὶ ἀπὸ τῶν τριῶν νομῶν
additis illi ex sama-
τῶν προστιθεμένων αὐτῇ ἀπὸ τῆς σαμα-
ria ⁊ galilea: ⁊ ex ho
ρείτιδος καὶ γαλιλαίας, καὶ ἀπὸ τῆς σή-
dierna die ⁊ in sēpiternū tps.
μερον ἡμέρας καὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.
⁊ hierl̄m sit sancta ⁊ libera ⁊
καὶ ἱερουσαλὴμ ἤτω ἁγία καὶ ἀφειμένη καὶ
fines eiꝰ. ⁊ decime ⁊ tributa.
τὰ ὅρια αὐτῆς. καὶ δεκάται καὶ τὰ τέλη.
remitto ⁊ potestatē arcis q̄ est
ἀφίημι καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἄκρας τῆς
in hierl̄m: ⁊ do p̄ncipi sacerdotū
ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ δίδωμι τῷ ἀρχιερεῖ,
vt cōstituat in ea viros q̄s
ὅπως ἂν καταστήσῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρας οὓς
cūq̄ elegerit ipe ad custodiēdū ip-
ἂν ἐκλέξηται αὐτὸς τοῦ φυλάσσειν αὐ-
sam. ⁊ oēm aiam iudeoꝝ
τήν. καὶ πᾶσαν ψυχὴν ἰουδαίων τὴν
captiuatā a terra iuda in
αἰχμαλωτισθεῖσαν ἀπὸ γῆς ἰούδα εἰς
omni regno meo remitto libe-
πᾶσαν βασιλείαν μου ἀφίημι ἐλευθέ-
rā gratis. ⁊ oēs remittāt
ραν δωρεάν. καὶ πάντες ἀφιέτωσαν
tributa ⁊ iumētoꝝ suoꝝ. ⁊ om-
τοὺς φόρους καὶ κτηνῶν αὐτῶν. καὶ πᾶ-
nia festa ⁊ sabbata ⁊ neo-
σαι ἑορταὶ καὶ τὰ σάββατα καὶ νου-
menie: ⁊ dies decreti: ⁊
μηνίαι, καὶ ἡμέραι ἀποδεδειγμέναι, καὶ
tres dies āte festū ⁊ tres di-
τρεῖς ἡμέραι πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς ἡμέ-
es post festū: sint oēs di-
ραι μεθ᾽ ἑορτήν, ἔστωσαν πᾶσαι αἱ ἡμέ-
es immunitatis ⁊ remissiōis oībꝰ iu
ραι ἀτελείας καὶ ἀφέσεως πᾶσι τοῖς ἰου-
deis q̄ sunt in regno meo. ⁊
δαίοις τοῖς οὖσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. καὶ
nō hēbit potestatē vllꝰ agere ⁊ fa-
οὐχ ἕξει ἐξουσίαν οὐδεὶς πράσσειν καὶ πα-
tigare aliquē eoꝝ de oī re
ρενοχλεῖν τινα αὐτῶν περὶ παντὸς πράγ-
⁊ ascribant̄ ex iudeis
ματος. καὶ προγραφήτωσαν τῶν ἰουδαίων
in exercitꝰ regis ad trigin
εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως εἰς τριάκον-
ta milia viroꝝ. ⁊ dabunt̄ eis
τα χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ δοθήσεται αὐτοῖς
xenia vt oportet oībꝰ exercit-
ξένια ὡς καθήκει πάσαις ταῖς δυνάμε-
ibꝰ regis. ⁊ ordinabunt̄ ex
σι τοῦ βασιλέως. καὶ κατασταθήσεται ἐξ
eis in munitionibꝰ regis
αὐτῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοῦ βασιλέως

L.

magnis. ⁊ ex his cōstitue-
τοῖς μεγάλοις. καὶ ἐκ τούτων κατασταθήσε
tur sup negocia regni existētia
ται ἐπὶ χρειῶν τῆς βασιλείας τῶν οὐσῶν
ad fidē. ⁊ q̄ sup ea ⁊ p̄ncipes
εἰς πίστιν. καὶ οἱ ἐπ' αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες
sint de ipsis: ⁊ ambulēt
ἔστωσαν ἐξ αὐτῶν, καὶ πορευέσθωσαν τοῖς
in legib⁹ suis: sicut ⁊ precepit rex
νόμοις αὐτῶν, καθὰ καὶ προσέταξεν ὁ βα
in t̄ra iuda. ⁊ tres ciuitates
σιλεὺς ἐν γῇ ἰούδα. καὶ τοὺς τρεῖς νόμους
additas iudee ex re-
τοὺς προστεθέντας τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώ-
giōe samarie: addat iudee ad
ρας σαμαρείας, προστεθήτω τῇ ἰουδαίᾳ πρὸς
cōputationē vt sint sub vno: vt nō obe-
τὸ λογισθῆναι τοῦ γενέσθαι ἐφ' ἕνα, τοῦ μὴ ὑπα
diāt alij potestati: nisi sūmi sa-
κοῦσαι ἄλλης ἐξουσίας, ἀλλ' ἢ τοῦ ἀρχιερέ-
cerdotis. ptolemaida ⁊ terminos
ως. πτολεμαΐδα καὶ τὴν προσκυροῦσαν,
ei⁹ dedi dono sanctis q̄ in
αὐτῇ δέδωκα δόμα τοῖς ἁγίοις, τοῖς ἐν
hierl'm in necessariū sumptū
ἱλὴμ εἰς τὴν προσκαθήκουσαν δαπάνην
sanctis. et ego do singulis ānis qn
τοῖς ἁγίοις. κἀγὼ δίδωμι κατ' ἐνιαυτὸν δε
decim milia siclor̄ argēti de
καπέντε χιλιάδας σίκλων ἀργυρίου ἀπὸ
rōnib⁹ regis a lo
τῶν λόγων τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν τό-
cis attinētib⁹. ⁊ oē qd' reliquū ē
πων τῶν ἀνηκόντων. καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον
qd' nō reddiderāt de negocijs: vt
ὃ οὐκ ἀπεδίδοσαν ἀπὸ τῶν χρειῶν, ὡς
in primis annis: ex nūc dabūt
ἐν τοῖς πρώτοις ἔτεσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν δώσου
in opa dom⁹. ⁊ sup hec
σιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου. καὶ ἐπὶ τούτοις
quiqꝫ mille siclos argēti q̄s acci
πεντακισχιλίους σίκλους ἀργυρίου οὓς ἀνε
piebāt de negocijs vt in pri-
λάμβανον ἀπὸ τῶν χρειῶν ὡς ἐν τοῖς πρώ
mis annis sancti de rōne singulis
τοις ἔτεσι τοῦ ἁγίου ἀπὸ τοῦ λόγου κατ' ἐνι
annis. ⁊ hec remittunt q̄ ptinēt ea
αυτὸν καὶ ταῦτα ἀφίεται διὰ τὸ ἀνήκειν αὐτὰ
ad sacerdotes q̄ ministrāt. ⁊ q̄cūqꝫ
τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι. καὶ ὅσοι ἐὰν
fugerint in tēplū qd' in hierosolimis ⁊
φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις καὶ
in oib⁹ finib⁹ ei⁹: debētes rega-
ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ, ὀφείλοντες βασι-
lia ⁊ oē negociū: dimittant.
λικὰ καὶ πᾶν πρᾶγμα, ἀπολελύσθωσαν.
⁊ vniuersa q̄ sūt eis in regno
καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ
meo. ⁊ vt edificent ⁊ renouen-
μου. καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι καὶ τοῦ ἐπικαινισθῆ-
tur opa sanctor̄. ⁊ sumpt⁹ dabi-
ναι τὰ ἔργα τῶν ἁγίων. καὶ ἡ δαπάνη δοθή-
tur de rōne regis: ⁊ vt extruā
σεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ οἰκοδο
tur muri hierl'm ⁊ muniāt in
μηθῆναι τὰ τείχη ἱλὴμ καὶ ὀχυρῶσαι κυ
circuitu. ⁊ sumpt⁹ dabit de rōne
κλόθεν. καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου
regis: ⁊ vt cōstruant muri
τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη
q̄ in iudea. vt aūt audiuit ionathas ⁊
τὰ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν καὶ

magni. Et ex his cōstituentur sup negocia regni que aguntur ex fide: & principes sint ex eis: & ābulent in legib⁹ suis: sicut precepit rex in terra iuda. Et tres ciuitates q̄ addite sunt iudee ex regione samarie: cū iudea reputentur vt sint sub vno: & non obediāt aliene potestati: nisi sūmo sacerdoti: ptolemaida & cōfines eius quas dedi donū sanctis q sunt in hierusalē ad necessarios sumptus sanctorum: & ego dabo singulis annis quindecim milia siclorum argenti de rationibus regis que me contingunt: & omne quod reliquum fuerit quod non reddiderant qui super negocia erant annis prioribus ex hoc dabunt in opa domus. Et sup hec quinqꝫ milia siclorū argenti q̄ accipiebāt de sanctorū rōne p singulos annos: & hec ad sacerdotes pertineāt qui ministerio funguntur. Et qcūqꝫ cōfugerit in tēplū quod est hierosolymis & in oīb⁹ finib⁹ eius: obnoxii regi in oī negocio dimittantur: & vniuersa q̄ sunt ī regno meo libera habeant. Et ad edificanda vel restaurāda opera sanctorū sumpt⁹ dabūtur de rōne regis: & ad extruendos muros in hierl'm: & cōmuniēdos in circuitu: sumpt⁹ dabūtur de rōne regis: & ad cōstruēdos muros in iudea. Vt audiuit aūt ionathas & popul⁹ sermones istos non crediderunt eis nec receperūt eos quia recordati sūt malicie magne quā fecerat in israel & tribulauerat eos valde. Et cōplacuit eis in alexandrū: quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis: & ipsi auxilium ferebant omnibus diebus. Et congregauit rex alexander exercitum magnum: & admouit castra contra demetrium. Et commiserunt prelium duo reges & fugit exercit⁹ demetrii: & insecutus est eum alexander: & incubuit super eos. Et inualuit prelium nimis donec occidit sol. et cecidit demetrius in die illa. Et misit alexāder ad ptolemeuꝫ regem egypti legatos secundū hec verba dicens. Quoniam regressus sum in regnum meum & sedi ī sede patrum meorum & obtinui principatum: & contriui demetrium: & possedi regionem nostram & commisi pugnam cum eo & contritus est ipse & castra eius a nobis: & sedemus in sede regni eius: et nunc statuamus ad inuiceꝫ amicitiā: & da mihi filiam tuam vxorem & ego ero gener tuus: & dabo tibi dona: & ipsi dignitatem. Et respondit rex ptolemeus dicens. Felix dies in qua reuersus es ad terram patrum tuorum & sedisti in sede regni eorum. Et nunc faciam tibi quod scripsisti: sed occurre mihi ptolemaidam: vt videamus inuicem nos et spondeam tibi sicut ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

pplus sermones istos: nō credide-
ὁ λαὸς τοὺς λόγους τούτους, οὐκ ἐπίστευ-
rūt illis neqꝫ receperūt: q: recor-
σαν αὐτοῖς οὐδὲ ἐπεδέξαντο, ὅτι ἐπε-
dati sunt malicie magne quā
μνήσθησαν τῆς κακίας τῆς μεγάλης ἧς
fecit in israel: ⁊ tribulauit eos
ἐποίησεν ἐν ἰσραήλ, καὶ ἔθλιψεν αὐτοὺς
valde. ⁊ cōplacuit in alexādro:
σφόδρα. καὶ εὐδόκησεν ἐν ἀλεξάνδρῳ,
q: ipse fuit eis princeps sermonū
ὅτι αὐτὸς ἐγένετο αὐτοῖς ἀρχηγὸς λόγων
pacificor̄: ⁊ auxiliū ferebāt ipsi oib⁹
εἰρηνικῶν, καὶ συνεμάχουν αὐτῷ πάσας
dieb⁹. ⁊ cōgregauit alexan-
τὰς ἡμέρας. καὶ συνήγαγεν ἀλέξαν-
der rex exercit⁹ magnos: ⁊
δρος ὁ βασιλεὺς δυνάμεις μεγάλας, καὶ
castrametat⁹ est contra demetriū. ⁊
παρενέβαλεν ἐξεναντίας δημητρίου. καὶ
cōmiserūt preliū duo reges. ⁊
συνῆψαν πόλεμον οἱ δύο βασιλεῖς. καὶ
fugit exercit⁹ alexādri. ⁊
ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ ἀλεξάνδρου. καὶ
psecut⁹ est eū demetri⁹: ⁊ p̄ualuit
ἐδίωξεν αὐτὸν ὁ δημήτριος, καὶ ἴσχυσεν
cōtra eos. ⁊ fortificauit preliū val-
ἐπ' αὐτούς. καὶ ἐστερέωσε τὸν πόλεμον σφό
de donec occidit sol. ⁊ cecidit de-
δρα ἕως ἔδυ ὁ ἥλιος. καὶ ἔπεσεν ὁ δη-
metri⁹ in die illo. ⁊ misit
μήτριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἀπέστειλεν
alexāder ad ptolemeū regē
ἀλέξανδρος πρὸς πτολεμαῖον βασιλέα
egypti legatos s̄m verba
αἰγύπτου πρέσβεις κατὰ τοὺς λόγους
hec dicēs. q: regressus sū in t̄rā
τούτους λέγων. ἐπεὶ ἀνέστρεψα εἰς γῆν
regni mei: ⁊ sedi in thronis
βασιλείας μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ θρόνων
patrū meor̄: ⁊ obtinui p̄ncipatū: ⁊
πατέρων μου καὶ ἐκράτησα τῆς ἀρχῆς, καὶ
cōtriui demetriū: ⁊ obtinui
συνέτριψα τὸν δημήτριον, καὶ ἐπεκράτησα
regionē nr̄am: ⁊ cōmisi cōtra eū
τῆς χώρας ἡμῶν, καὶ συνῆψα πρὸς αὐτὸν
pugnā: ⁊ cōtrit⁹ est ipse ⁊ ca-
μάχην, καὶ συνετρίβη αὐτὸς καὶ ἡ παρεμ-
stra ei⁹ a nobis: ⁊ sedim⁹ in
βολὴ αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσαμεν ἐπὶ
sede regni ei⁹: ⁊ nūc statuam⁹
θρόνου βασιλείας αὐτοῦ, καὶ νῦν στήσωμεν
inter nos amicitiā. ⁊ nūc da mihi
πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν. καὶ νῦν δός μοι τὴν
filiā tuā in vxorē. ⁊ gener
θυγατέρα σου εἰς γυναῖκα. καὶ ἐπιγαμ-
ero tibi ⁊ dabo tibi dona ⁊
βρεύσω σοι καὶ δώσω σοι δόματα καὶ
ipsi digna te. ⁊ respōdit ptolme⁹
αὐτῇ ἄξιά σου. καὶ ἀπεκρίθη πτολεμαῖος ὁ
rex dicēs. bona dies in q̄ reuer
βασιλεὺς λέγων. ἀγαθὴ ἡμέρα ἐν ᾗ ἀνέ-
sus es ad terrā patrū tuor̄ ⁊ sedi-
στρεψας εἰς γῆν πατέρων σου καὶ ἐκάθι-
sti in sedib⁹ regni eor̄. ⁊ nūc
σας ἐπὶ θρόνων βασιλείας αὐτῶν. καὶ νῦν
faciā tibi q̄ scripsisti. sed occurre
ποιήσω σοι ἃ ἔγραψας. ἀλλ' ἀπάντησον
in ptolemaidē: vt videam⁹ nos in
εἰς πτολεμαΐδα, ὅπως ἴδωμεν ἀλλή-
uicē: ⁊ ero socer tibi sicut
λους, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι καθὼς ∞

D

E

Infra. 11.a.

dixisti. ⁊ exiuit ptolme⁹ de egyp
εἴρηκας. καὶ ἐξῆλθε πτολεμαῖος ἐξ αἰγύ-
to ipse ⁊ cleopatra filia e-
πτου αὐτὸς καὶ κλεοπάτρα ἡ θυγάτηρ αὐ
ius. ⁊ venerūt in ptolemaidē āno se
τοῦ. καὶ ἦλθον εἰς πτολεμαΐδα ἔτους δευ
cundo ⁊ sexagesimo ⁊ cētesimo. ⁊ occur
τέρου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ ἀπήν
rit ei alexander rex: ⁊
τησεν αὐτῷ ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, καὶ
dedit ei cleopatram filiā
ἐξέδοτο αὐτῷ κλεοπάτραν τὴν θυγατέρα
suā: ⁊ fecit nuptias eius in
αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸν γάμον αὐτῆς ἐν
ptolemaide: sicut reges in glia
πτολεμαΐδι, καθὼς οἱ βασιλεῖς ἐν δόξῃ
magna. ⁊ scripsit rex alexā
μεγάλῃ. καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς ἀλέξαν
der ionathe: vt veniret ī occursum ei.
δρος ἰωνάθῃ, ἐλθεῖν εἰς συνάντησιν αὐτῷ.
⁊ abiit cū glia in ptolemai
καὶ ἐπορεύθη μετὰ δόξης εἰς πτολεμαΐ-
dē: ⁊ occurrit duob⁹ regib⁹.
δα, καὶ ἀπήντησε τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι.
⁊ dedit eis argentū ⁊ aurū
καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον
⁊ amicis eor̄ ⁊ dona multa:
καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ δόματα πολλά,
⁊ inuenit grām corā eis. ⁊ cō-
καὶ εὗρε χάριν ἐναντίον αὐτῶν. καὶ ἐπι
uenerūt aduersus eū viri pestilētes de
συνήχθησαν ἐπ' αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ ἐξ
israel viri iniqui ad iterpellādū
ἰσραὴλ ἄνδρες παράνομοι ἐντυχεῖν
aduers⁹ eū: ⁊ nō intēdit eis rex.
κατ' αὐτοῦ, καὶ οὐ προσέσχεν αὐτοῖς ὁ βα-
⁊ iussit rex: ⁊
σιλεύς. καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεύς, καὶ
expoliauerūt ionathā vestib⁹ suis: ⁊
ἐξέδυσαν ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ
induerūt eū purpura. ⁊ fecerūt
ἐνέδυσαν αὐτὸν πορφύραν. καὶ ἐποίησαν
ita. ⁊ fecit sedere eū rex
οὕτως. καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς
secum: ⁊ dixit principib⁹ su
μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσιν αὐ
is. exite cū eo in mediū
τοῦ. ἐξέλθετε μετ' αὐτοῦ εἰς μέσον τῆς
ciuitatis: ⁊ p̄dicate vt null⁹ iter-
πόλεως, καὶ κηρύξατε τοῦ μηδένα ἐντυγ
pellet aduersus eū de vllo nego-
χάνειν κατ' αὐτοῦ περὶ μηδενὸς πράγ-
cio. ⁊ nullus ei molest⁹ sit
ματος. καὶ μηδεὶς αὐτῷ παρενοχλείτω
de oī rōne ⁊ factū est vt viderūt
περὶ παντὸς λόγου. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον
q̄ interpellabāt gloriā ei⁹ vt
οἱ ἐντυγχάνοντες τὴν δόξαν αὐτοῦ καθὼς
p̄dicauerāt ⁊ opertū eū pur
ἐκήρυξαν καὶ περιβεβλημένον αὐτὸν πορ
pura: ⁊ fugerūt oēs. ⁊ glorificauit
φύραν, καὶ ἔφυγον πάντες. καὶ ἐδόξασεν
eū rex: ⁊ scripsit eū
αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔγραψεν αὐτὸν
iter primos amicos: ⁊ posuit eū du-
τῶν πρώτων φίλων, καὶ ἔθετο αὐτὸν στρα
cē ⁊ participē p̄ncipat⁹. ⁊ reuersus est io-
τηγὸν καὶ μεριδάρχην. καὶ ἐπέστρεψεν ἰω
nathas in hierl'm cū pace ⁊
νάθαν εἰς ἱερουσαλὴμ μετ' εἰρήνης καὶ
letitia. ⁊ in āno quito ⁊ sexagesimo
εὐφροσύνης. καὶ ἐν ἔτει πέμπτῳ καὶ ἑξηκοστῷ

G

dixisti. Et exiuit ptolemeus de egypto ipse & cleopatra filia eius: & venit ptolemaidā anno centesimo sexagesimo secundo. Et occurrit ei alexander rex. Et dedit ei cleopatrā filiam suam: & fecit nuptias eius ptolemaide: sicut reges in magna gloria. Et scripsit alexander rex ionathe: vt veniret obuiam sibi. Et abiit cuꝫ gloria ptolemaidam: & occurrit ibi duobus regibus: & dedit illis argentum multum & aurum & dona: & inuenit gratiam in conspectu eorū. Et cōuenerūt aduersus eū viri pestilentes ex israel viri iniqui īterpellantes aduersus eū: & non intēdit ad eos rex. Et iussit spoliari ionatham vestibus suis & indui eum purpura. Et ita fecerunt. Et collocauit eū rex secum. Dixitqꝫ principibus suis. Exite cū eo in mediū ciuitatis: & predicate vt nemo aduersus euꝫ interpellet de vllo negocio nec quisqꝫ ei molest⁹ sit de vlla rōne. Et factū est vt viderunt qui īterpellabant gloriaꝫ eius q̄ predicabātur & opertū eum purpura: fugerunt omnes. Et magnificauit euꝫ rex & scripsit eum inter primos amicos & posuit eū ducem & participē principatus. Et reuersus est ionathas in hierl'ꝫ cū pace & letitia. In āno cētesimo sexagesimo quito venit demetri⁹ fili⁹ demetrii a creta ī terram patrum suorum. Et audiuit alexander rex & contristatus est valde: & reuersus est antiochiā. Et cōstituit demetrius rex apollonium ducē qui p̄erat cele syrie & congregauit exercitū magnum & accessit ad iamniam & misit ad ionatham summum sacerdotem dicens. Tu solus resistis nobis. Ego autem factus sum in derisum & in opprobriū: propterea quia tu potestatem aduersuꝫ nos exerces in montibus. Nūc ergo si confidis in virtutibus tuis descende ad nos in campum & comparemus illic inuicem: quia mecum est virtus bellorum. Interroga & disce quis sum ego & ceteri qui auxilio sunt mihi: qui & dicunt quia non pōt stare pes vester ante faciem nostram quia bis in fugam conuersi sunt patres tui in terrā suā. Et nūc quō poteris sustinere equitatum & exercitum tantum in campo vbi non est lapis neqꝫ saxum neqꝫ locus fugiendi. Vt audiuit autem ionathas sermones apollonii: motus est animo. Et elegit decem milia virorum: & exiit ab hierusalem: & occurrit ei simon frater eius in adiutorium. Et applicuerunt castra in ioppen. Et exclusit eum a ciuitate quia custodia apollonii ioppe erat: & oppugnauit eam. Et exterriti qui erant in ciuitate aperuerūt ei: & obtinuit ionathas ioppē. Et audiuit apollonius: & admouit tria milia equitum ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

⁊ centesimo venit demetri⁹ fili⁹ deme
καὶ ἑκατοστῷ ἦλθε δημήτριος ὁ υἱὸς δημη
trij de creta in terrā pa
τρίου ἐκ κρήτης εἰς τὴν γῆν τῶν πατέ
trum suor̄. ⁊ audiuit alexāder rex:
ρων αὐτοῦ. καὶ ἤκουσεν ἀλέξανδρος ὁ βα
⁊ tristatus ē valde. ⁊ reuersus
σιλεύς, καὶ ἐλυπήθη σφόδρα. καὶ ἀπέστρε
est in antiochiā. ⁊ cōstituit de-
ψεν εἰς ἀντιόχειαν. καὶ κατέστησε δη-
metrius apolloniū q̄ erat sup celē
μήτριος ἀπολλώνιον τὸν ὄντα ἐπὶ κοίλης
syrie. ⁊ cōgregauit exercitū magnū:
συρίας. καὶ συνήγαγε δύναμιν μεγάλην,
⁊ posuit castra in iāniā. ⁊ mi-
καὶ παρενέβαλεν ἐν ἰαμνείᾳ. καὶ ἀπέστει
sit ad ionathā sūmū sacerdotē dicēs
λε πρὸς ἰωνάθαν τὸν ἀρχιερέα λέγων.
tu solus⁹ extolleris cōtra nos: ego aūt
σὺ μονώτατος ἐπαίρῃ ἐφ' ἡμᾶς, ἐγὼ δὲ
fact⁹ suꝫ in derisum ⁊ in oppro
ἐγενήθην εἰς καταγέλωτα καὶ εἰς ὀνειδισ
briū ppt te. ⁊ eo q̄ ptātē exerces aduers⁹ nos
μὸν διὰ σέ. καὶ διὰ τί ἐξουσιάζῃ ἐφ' ἡμᾶς
in mōtib⁹ nūc igit si cōfidis in
ἐν τοῖς ὄρεσι. νῦν οὖν εἰ πέποιθας ἐπὶ
exercitib⁹ tuis: descēde ad nos
ταῖς δυνάμεσί σου, κατάβηθι πρὸς ἡμᾶς
in cāpū: ⁊ cōparemur adinicē
εἰς τὸ πεδίον, καὶ συγκριθῶμεν ἑαυτοῖς
illic. q: mecū est exercitus vi-
ἐκεῖ. ὅτι μετ' ἐμοῦ ἐστι δύναμις τῶν πό
biū. interroga ⁊ disce q̄s sum ⁊
λεων. ἐρώτησον καὶ μάθε τίς εἰμι καὶ
ceteri auxiliātes nobis. ⁊ di-
οἱ λοιποὶ οἱ βοηθοῦντες ἡμῖν. καὶ λέγου
cunt: nō est vobis statio pedis cōtra
σιν, οὐκ ἔστιν ὑμῖν στάσις ποδὸς κατὰ
faciē nr̄am. q: bis cōuersi sūt in fugā
πρόσωπον ἡμῶν. ὅτι δὶς ἐτροπώθησαν οἱ
patres tui in terra sua. ⁊ nūc nō
πατέρες σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. καὶ νῦν οὐ
poteris sustinere eqtatū. ⁊ exercitū
δυνήσῃ ὑποστῆναι τὴν ἵππον καὶ δύναμιν
talē in cāpo: vbi nō est lapis
τοιαύτην ἐν τῷ πεδίῳ, ὅπου οὐκ ἔστι λίθος
neqꝫ saxū neqꝫ locus fugiendi.
οὐδὲ κόχλαξ οὐδὲ τόπος τοῦ φυγεῖν.
vt aūt audiuit ionathas sermones apol-
ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν τῶν λόγων ἀπολ
lonii: mot⁹ est aīo. ⁊ elegit
λωνίου, ἐκινήθη τῇ διανοίᾳ. καὶ ἐπέλεξε
decē milia viror̄: et exiuit de
δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ
hierl'm. et occurit ei si
ἱερουσαλήμ. καὶ συνήντησεν αὐτῷ σί-
mon frater ei⁹ in adiutoriū. e-
μων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ βοήθειαν αὐ-
ius et castra posuit in ioppen. et
τοῦ, καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ ἰόππην. καὶ
excluserūt eū a ciuitate: q:
ἀπέκλεισαν αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι
custodia apollonii in ioppe. et op
φρουρὰ ἀπολλωνίου ἐν ἰόππῃ. καὶ ἐπο
pugnauerūt eā: et exterriti aperue
λέμησαν αὐτήν, καὶ φοβηθέντες ἤνοι-
runt q̄ de ciuitate. et obtinuit iona
ξαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως. καὶ ἐκυρίευσεν ἰωνά-
thas ioppen. et audiuit apollonī⁹.
θαν ἰόππης. καὶ ἤκουσεν ἀπολλώνιος.
et admouit tria milia eqtū
καὶ παρενέβαλε τρισχιλίαν ἵππον. ∞

καὶ δύναμιν πολλήν· καὶ ἐπορεύθη εἰς Ἄζωτον ὡς διοδεύων· καὶ ἅμα προῆγεν εἰς τὸ πεδίον, διὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν πλῆθος ἵππων καὶ πεποιθέναι ἐπ' αὐτήν. καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς Ἄζωτον· καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ εἰς πόλεμον. καὶ ἀπέλιπεν Ἀπολλώνιος χιλίαν ἵππον κρυπτῶς κατόπισθεν αὐτῶν. καὶ ἔγνω Ἰωνάθαν ὅτι ἔστιν ἔνεδρον κατόπισθεν αὐτοῦ. καὶ ἐκύκλωσαν αὐτοῦ τὴν παρεμβολήν· καὶ ἐξετίναξαν τὰς σχίζας εἰς τὸν λαὸν ἐκ πρωῒ ἕως δείλης. ὁ δὲ λαὸς εἱστήκει καθὼς ἐπέταξεν Ἰωνάθαν, καὶ ἐκοπίασαν οἱ ἵπποι αὐτῶν. καὶ εἵλκυσε Σίμων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ συνῆψε πρὸς τὴν φάλαγγα· ἡ γὰρ ἵππος ἐξελύθη, καὶ συνετρίβη ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον. καὶ ἡ ἵππος ἐσκορπίσθη ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἔφυγον εἰς Ἄζωτον, καὶ εἰσῆλθον εἰς Βηθδαγὼν τὸ εἰδωλεῖον αὐτῶν τοῦ σωθῆναι. καὶ ἐνεπύρισεν Ἰωνάθαν τὴν Ἄζωτον καὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν· καὶ τὸ ἱερὸν Δαγὼν καὶ τοὺς συμφυγόντας εἰς αὐτὸ ἐνεπύρισε πυρί. καὶ ἐγένοντο οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ σὺν τοῖς ἐμπυρισθεῖσιν εἰς ἄνδρας ὀκτακισχιλίους. καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν Ἰωνάθαν, καὶ παρενέβαλεν ἐπ' Ἀσκάλωνα. καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτῷ ἐν δόξῃ μεγάλῃ. καὶ ἐπέστρεψεν Ἰωνάθαν εἰς Ἱερουσαλὴμ σὺν τοῖς παρ' αὐτοῦ ἔχουσι σκῦλα πολλά. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, καὶ προσέθετο δοξάσαι τὸν Ἰωνάθαν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ πόρπην χρυσῆν, ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς συγγενέσι τῶν βασιλέων. καὶ

& exercitum multuʒ. Et abiit azotum tanq̃ iter faciens: & statim exiit in campum eo φ haberet multitudinem equitum & confideret in eis. Et insecutus ē eum ionathas in azotum & commiserunt prelium. Et reliquit apollonius in castris mille equites post eos occulte: & cognouit ionathas quoniam insidie sunt post se: & circuierunt castra eius: & iecerunt iacula in populũ a mane vsq; ad vesperam. Populus autē stabat sicut preceperat ionathas & laborauerunt equi eorum. Et eiecit simon exercitum suum & commisit contra legionem. Equites enim fatigati erant. Et contriti sunt ab eo & fugerunt. Et qui dispersi sunt per campum fugerũt in azotum: & intrauerunt in bethagon idolum suum vt ibi se liberarēt. Et succendit ionathas azotum & ciuitates q̃ erant in circuitu eius: & accepit spolia eorum: & templum dagon & oēs qui fugerunt in illud succendit igni. Et fuerunt qui ceciderunt gladio cum his q succensi sunt fere octo milia virorum. Et mouit inde ionathas castra: & applicuit ea ascalonē & exierunt de ciuitate obuiam illi in magna gloria. Et reuersus est ionathas in hierusalem cum suis habentibus spolia multa. Et factũ est vt audiuit alexander rex sermones istos: addidit adhuc glorificare ionathã. Et misit ei fibulam aureaʒ: sicut cõsuetudo est dari cognatis regum. Et dedit ei accharon & omnes fines eius in possessionem. Capi. xi.

Et rex egypti congregauit exercitum sicut arenã que est circa orã maris & naues multas: & querebat obtinere regnum alexandri dolo & addere illud regno suo. Et exiit in syriam verbis pacificis: & aperiebantur ei ciuitates & occurrebant ei quia mandauerat alexander rex exire ei obuiam eo φ socer suus esset. Cum autem introiret ciuitatem ptolemeus ponebat custodias militum in singulis ciuitatibus Et cum appropiauit azoto ostenderũt ei templum dagon succensum igni: & azotũ & cetera ei⁹ demolita & corpora piecta: & eorum qui cesi erant in bello tumulos quos fecerant secus viam. Et narrauerunt regi quia hec fecit ionathas: vt inuidiam facerent ei. Et tacuit rex. Et occurrit ionathas regi in ioppē cum gloria: & inuicem se salutauerunt & dormierunt illic. Et abiit ionathas cum rege vsq; ad fluuium qui vocabatur eleutherus. & reuersus est in hierusalem. Rex autem ptolemeus obtinuit dominium ciuitatum vsq; seleuciã maritimam: et cogitabat in alexandrum consilia mala. Et misit legatos ad demetrium dicens. Veni componamus inter nos pactum & dabo tibi filiaʒ meam quam habet alexander:

ἔδωκεν αὐτῷ τὴν Ἀκκαρὼν καὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτῆς εἰς κληροδοσίαν. Ca. xi.

Καὶ ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἤθροισε δυνάμεις πολλὰς ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, καὶ πλοῖα πολλά· καὶ ἐζήτησε κατακρατῆσαι τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου δόλῳ, καὶ προσθεῖναι αὐτὴν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν εἰς Συρίαν λόγοις εἰρηνικοῖς, καὶ ἤνοιγον αὐτῷ οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων, καὶ συνήντων αὐτῷ, ὅτι ἐντολὴ ἦν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως συναντᾶν αὐτῷ, διὰ τὸ πενθερὸν αὐτοῦ εἶναι. ὡς δὲ εἰσεπορεύετο εἰς τὰς πόλεις Πτολεμαῖος, ἀπέτασσε τὰς δυνάμεις φρουρὰν ἐν ἑκάστῃ πόλει. ὡς δὲ ἤγγισεν εἰς Ἄζωτον, ἔδειξαν αὐτῷ τὸ ἱερὸν Δαγὼν ἐμπεπυρισμένον, καὶ Ἄζωτον καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς καθῃρημένα, καὶ τὰ σώματα ἐρριμμένα, καὶ τοὺς ἐμπεπυρισμένους οὓς ἐνεπύρισεν ἐν τῷ πολέμῳ· ἐποίησαν γὰρ θημωνίας αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. καὶ διηγήσαντο τῷ βασιλεῖ ἃ ἐποίησεν Ἰωνάθαν, εἰς τὸ ψογίσαι αὐτόν· καὶ ἐσίγησεν ὁ βασιλεύς. καὶ συνήντησεν Ἰωνάθαν τῷ βασιλεῖ εἰς Ἰόππην μετὰ δόξης, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους καὶ ἐκοιμήθησαν ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη Ἰωνάθαν μετὰ τοῦ βασιλέως ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ καλουμένου Ἐλευθέρου, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἐκυρίευσε τῶν πόλεων τῆς παραλίας ἕως Σελευκείας τῆς παραθαλασσίας, καὶ διελογίζετο περὶ Ἀλεξάνδρου λογισμοὺς πονηρούς. καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα λέγων· δεῦρο συνθώμεθα πρὸς ἑαυτοὺς διαθήκην, καὶ δώσω σοι τὴν θυγατέρα μου ἣν ἔχει Ἀλέξανδρος,

Infra. 12.a.

καὶ βασιλεύσεις τῆς βασιλείας τοῦ πατρός σου. μεταμεμέλημαι γὰρ δοὺς αὐτῷ τὴν θυγατέρα μου· ἐζήτησε γὰρ ἀποκτεῖναί με. καὶ ἐψόγισεν αὐτόν, χάριν τοῦ ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἀφελόμενος αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἔδωκεν αὐτὴν τῷ Δημητρίῳ, καὶ ἠλλοιώθη τῷ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐφάνη ἡ ἔχθρα αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθε Πτολεμαῖος εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ περιέθετο δύο διαδήματα περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τὸ τῆς Ἀσίας καὶ Αἰγύπτου. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν ἐν Κιλικίᾳ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ὅτι ἀπεστάσαν οἱ ἀπὸ τῶν τόπων ἐκείνων. καὶ ἤκουσεν Ἀλέξανδρος, καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν πολέμῳ. καὶ ἐξήγαγε Πτολεμαῖος, καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτόν. καὶ ἔφυγεν Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἀραβίαν, τοῦ σκεπασθῆναι αὐτὸν ἐκεῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὑψώθη. καὶ ἀφεῖλε Ζαβδιὴλ ὁ Ἄραψ τὴν κεφαλὴν Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀπέστειλε τῷ Πτολεμαίῳ. καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ· καὶ οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτοῦ ἀπώλοντο ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. καὶ ἐβασίλευσε Δημήτριος ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνήγαγεν Ἰωνάθαν τοὺς ἐκ τῆς Ἰουδαίας, τοῦ ἐκπολεμῆσαι τὴν ἄκραν τὴν ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ἐποίησεν ἐπ' αὐτὴν μηχανὰς πολλάς. καὶ ἐπορεύθησάν τινες μισοῦντες τὸ ἔθνος αὐτῶν ἄνδρες παράνομοι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι Ἰωνάθαν περικάθηται τὴν ἄκραν. καὶ ἀκούσας ὠργίσθη. ὡς δὲ ἤκουσεν, εὐθέως ἀναζεύξας ἦλθεν εἰς Πτολεμαΐδα. καὶ ἔγραψεν Ἰωνάθαν, τοῦ μὴ περικαθῆσθαι, καὶ τοῦ ἀπαντῆσαι αὐτὸν αὐτῷ συμ-

& regnabis in regno patris tui. Penitet enĩ me φ dederim illis filiã meã. Que siuit enĩ me occidere. Et vituperauit eum ppterea φ cõcupierat regnũ ei⁹. Et abstulit filiã suã & dedit eam demetrio & alienauit se ab alexandro: & manifestate sũt inimicicie eius. Et itrauit ptolemeus antiochiã & imposuit duo diademata capiti suo egypti & asie. Alexander aũt rex erat in cilicia illis tẽporibus: quia rebellabãt q erant in locis illis. Et audiuit alexãder: & venit ad eũ in bellũ. Et pduxit ptolomeus rex exercitũ: & occurrit ei in manu valida: & fugauit eũ. Et fugit alexander in arabiã: vt ibi ptegeretur. Rex aũt ptolemeus exaltatus est & abstulit zabdihel arabs caput alexandri: & misit ptolemeo. Et rex ptolemeus mortu⁹ est in die tertia: & q erant in munitionib⁹ perierũt ab his q erant intra castra. Et regnauit demetrius anno cẽtesimo septuagesimo septimo. In diebus illis cõgregauit Ionathas eos q erant ĩ iudea vt expugnarent arcẽ q̃ est in hierl'z: & fecerũt cõtra eã machinas multas. Et abierunt quidã q oderant gentẽ suã viri iniqui ad regẽ demetriũ: & renunciauerunt ei φ ionathas obsideret arcem Et vt audiuit irat⁹ est: & statĩ venit ptolemaidã: & scripsit Ionathe ne obsideret arcem: sed occurreret sibi ad colloquiũ festinato. Vt audiuit aũt ionathas iussit obsidere. Et elegit de senioribus israel & de sacerdotibus: & dedit se periculo. Et accepit aurum & argentũ & vestem & alia enxenia multa: & abiit ad regem & ptolemaidã: & inuenit grãm in conspectu eius. Et interpellabãt aduersus eum quidã iniqui ex gente sua. Et fecit ei rex: sicut fecerant ei qui ãte eum fuerant. Et exaltauit eũ in cõspectu oim amicorũ suorum: & statuit ei principatũ sacerdotii: & quecũq; alia habuit prius preciosa: & fecit eum prĩcipem amicorum. Et postulauit ionathas a rege vt ĩmunẽ faceret iudeam & tres toparchias. i. samariã & confines eius & promisit ei talenta trecenta. Et consensit rex & scripsit ionathe epistolas de his omnibus hunc modum continentes. Rex demetrius fratri ionathe salutem & genti iudeorũ. Exemplũm epistole quã scripsimus lastheni parẽti nostro de vobis misim⁹ ad vos vt sciretis. Rex demetrius lastheni parenti salutem. Genti iudeorum amicis nostris & conseruantibus que iusta sunt apud nos decreuimus benefacere propter benignitatẽ ipsorũ quã erga nos hñt. Statuim⁹ ergo illis omnes fines iudee & tres ciuitates lydam & ramathe que addite sunt iudee ex samaria & omnes confines earum sequestrari omnibus sacrificantibus in hierosolymis p his que ab eis prius accipiebat rex

μίσγειν εἰς Πτολεμαΐδα τὴν ταχίστην. ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰωνάθαν, ἐκέλευσε περικαθῆσθαι· καὶ ἐπέλεξε τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραὴλ καὶ τῶν ἱερέων, καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν τῷ κινδύνῳ. καὶ λαβὼν ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ ἱματισμὸν καὶ ἕτερα ξένια πλείονα, ἐπορεύθη πρὸς τὸν βασιλέα εἰς Πτολεμαΐδα. καὶ εὗρε χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἐνετύγχανον κατ' αὐτοῦ τινες ἄνομοι τῶν ἐκ τοῦ ἔθνους. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καθὼς ἐποίησαν αὐτῷ οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν ἐναντίον πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ ὅσα ἄλλα εἶχε τίμια τὸ πρότερον, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων ἡγεῖσθαι. καὶ ἠξίωσεν Ἰωνάθαν τὸν βασιλέα ποιῆσαι τὴν Ἰουδαίαν ἀφορολόγητον καὶ τὰς τρεῖς τοπαρχίας καὶ τὴν Σαμαρεῖτιν, καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ τάλαντα τριακόσια. καὶ εὐδόκησεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔγραψε τῷ Ἰωνάθαν ἐπιστολὰς περὶ πάντων τούτων, ἐχούσας τὸν τρόπον τοῦτον· Βασιλεὺς Δημήτριος Ἰωνάθαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν καὶ ἔθνει Ἰουδαίων. τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν Λασθένει τῷ συγγενεῖ ἡμῶν περὶ ὑμῶν, γεγράφαμεν καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὅπως εἰδῆτε. Βασιλεὺς Δημήτριος Λασθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων φίλοις ἡμῶν καὶ συντηροῦσι τὰ πρὸς ἡμᾶς δίκαια ἐκρίναμεν ἀγαθοποιῆσαι, χάριν τῆς ἐξ αὐτῶν εὐνοίας πρὸς ἡμᾶς. ἑστάκαμεν αὐτοῖς τά τε ὅρια τῆς Ἰουδαίας καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς Ἀφαίρεμα καὶ Λύδδα καὶ Ῥαθαμὶν προσετέθησαν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος καὶ πάντα τὰ συγκυροῦντα αὐτοῖς πᾶσι τοῖς θυσιάζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀντὶ τῶν βασιλικῶν ὧν ἐλάμβανεν ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτῶν

p(er) singulos annos & no(n) de fructi
τὸ πρότερον κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν γεννημά-
bus terre & de fructibus arborũ. &
των τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἀκροδρύων. καὶ τὰ
alia p(er)tinētia ad nos ex nunc deci
ἄλλα τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν δεκα-
marũ & tributorũ p(er)tinētiũ ad nos: &
τῶν καὶ τῶν τελῶν τῶν ἀνηκόντων ἡμῖν, καὶ
salis stagna: & p(er)tinētes ad nos
τὰς τῶν ἁλὸς λίμνας, καὶ τοὺς ἀνήκοντας ἡμῖν
coronas: oīa cōcedem(us) eis. &
στεφάνους, πάντα ἐπαρκέσομεν αὐτοῖς. καὶ
nō erit irritũ de q(ui)b(us) hoc a nunc vsq(ue) i(n)
οὐκ ἀθετηθήσεται οὐδὲν τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν ἐπὶ
oē tps. nunc ergo curate
τὸν ἅπαντα χρόνον. νῦν οὖν ἐπιμελήθητε τοῦ
facere hor(um) exēpl(um). & detur io
ποιῆσαι τῶν ἀντίγραφον, καὶ δοθήτω ἰωνά-
nathe & ponat in mōte scō in loco
θῃ καὶ τεθήτω ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ
vtili celebri. & vidit demetrius
ἐπιτηδείῳ ἐπισήμῳ. καὶ εἶδε δημήτριος ὁ
rex q(uod) siluit terra corā eo
βασιλεὺς ὅτι ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ
& nihil ei restitit: & dimisit om
καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἀνθειστήκει, καὶ ἀπέλυσε πά-
nes exercitus suos vnūquēq(ue) in p(ro)priũ
σας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον
locũ p(re)ter peregrinos exercit(us) quos colle
τόπον πλὴν τῶν ξένων δυνάμεων ὧν ἐξε-
git ab insulis gētiũ. & ini
λόγησεν ἀπὸ τῶν νήσων τῶν ἐθνῶν. καὶ ἤχ-
mici fuerūt ei oēs exercitus q(ui) a
θραναν αὐτῷ πᾶσαι αἱ δυνάμεις αἱ ἀπὸ
p(at)rũ. trypho aūt erat eoꝝ q(ui) ab alexan
τῶν πατέρων. τρύφων δὲ ἦν τῶν παρ' ἀλεξάν-
dro prius. & vidit q(uod) oēs
δρου τὸ πρότερον. καὶ εἶδεν ὅτι πᾶσαι αἱ
exercitus murmurāt cōtra demetriũ. &
δυνάμεις καταγογγύζουσι τοῦ δημητρίου. καὶ
iuit ad simalcue arabē q(ui) nu
ἐπορεύθη πρὸς σιμαλκουὲ τὸν ἄραβα ὃς ἐ-
triebat antiochũ filiũ alex
τρεφε τὸν ἀντίοχον τὸ παιδάριον τὸ τοῦ ἀλε-
andri: & assidebat ei vt tra
ξάνδρου, καὶ προσήδρευεν αὐτῷ ὅπως πα-
deret eũ ipsi: vt regnaret p(ro)
ραδοῖ αὐτὸν αὐτῷ, ὅπως βασιλεύσῃ ἀντὶ
p(at)re eius. & nūciauit ei quāta
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὅσα
fecit demetrius & inimicitia q(ui)a
συνετέλεσε δημήτριος καὶ τὴν ἔχθραν ἣν
p(ro)sequūt eũ exercitus ei(us). &
ἐχθραίνουσιν αὐτῷ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. καὶ
mā sit illic dieb(us) multis. & mi
ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. καὶ ἀπέστει-
sit ionathas epistolas ad demetriũ
λεν ἰωνάθαν ἐπιστολὰς πρὸς δημήτριον τὸν
regē vt eiiceret eos q(ui) de arce ex
βασιλέα ἵνα ἐκβάλῃ τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας ἐξ
hierlm & q(ui) in munitionib(us):
ἱερουσαλὴμ καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν,
erāt eni oppugnātes israel. & mi
ἦσαν γὰρ πολεμοῦντες τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀπέ-
sit demetrius ad ionathā dicēs. nō
στειλε δημήτριος πρὸς ἰωνάθαν λέγων. οὐ
tm̄ hec faciā tibi & gēti tue:
μόνον ταῦτα ποιήσω σοι καὶ τῷ ἔθνει σου,
sed gl(ori)a illustrabo te & gēte tuā. si
ἀλλὰ δόξῃ δοξάσω σε καὶ τὸ ἔθνος σου, ἐὰν
opportunitatē habuero. nūc ergo recte facies
εὐκαιρίας τύχω. νῦν οὖν ὀρθῶς ποιήσεις

per singulos annos: & pro fructibus terre & pomorum. Et alia que ad nos pertinebāt decimarũ & tributorũ ex hoc tp̄e remittim(us) eis: & areas salinarũ & coronas q̄ nobis deferebantur oīa ip̄is cōcedimus. & nihil horũ irritũ erit ex hoc & in omne tp̄s. Nũc ergo curate facere horũ exemplũ: & detur ionathe & ponatur in mōte scō & in loco celebri. Et vidēs demetrius rex q(uod) siluit terra in cōspectu suo & nihil ei resistit: dimisit totũ exercitũ suũ vnũquēq(ue) in locũ suũ excepto peregrino exercitu quē traxit ab insulis gentiũ. & inimici erant ei oēs exercitus patrũ eius. Tryphon aũt erat quidā partiũ alexandri prius: & vidit q(uod) oīs exercit(us) murmurauit cōtra demetriũ & iuit ad emalchuel arabē qui nutriebat antiochũ filiũ alexādri: & assidebat ei vt traderet eũ ip̄i vt regnaret in loco patris sui. Et enũciauit ei quāta fecit demetrius & inimicitias exercitũ ei(us) aduersus illũ. Et mansit ibi dieb(us) multis. Et misit ionathas ad demetriũ regē vt eiiceret eos q(ui) in arce erant in hierl(e)m: & q(ui) in presidiis erant quia ip̄ugnabāt israel. Et misit demetrius ad ionathā dicēs. Non hoc tm̄ faciā tibi & gēti tue: sed gloria illustrabo te & gentē tuā cũ fuerit opportunũ. Nunc ergo recte feceris si miseris in auxiliũ mihi viros: quia discessit oīs exercit(us) meus. Et misit ei ionathas tria milia virorũ fortiũ antiochiā. Et venerunt ad regem & delectatus est rex in aduentu eorũ. Et cōuenerunt qui erant de ciuitate: centũ viginti milia virorũ & volebant interficere regem. Et fugit rex in aulā: & occupauerũt qui erant de ciuitate itinera ciuitatis & ceperunt pugnare. Et vocauit rex iudeos in auxiliũ: & cōuenerunt oēs simul ad eum. Et dispersi sunt omnes per ciuitatē: & occiderũt in illa die centum milia hominũ. Et succenderunt ciuitatem & ceperũt spolia m(u)lta in illa die. & liberauerunt regē. Et viderunt qui erant de ciuitate q(uod) obtinuissent iudei ciuitatē sicut volebant: & infirmati sunt mente sua & clamauerunt ad regem cum precibus dicētes. Da nobis dexteras: & cessent iudei oppugnare nos & ciuitatem. Et proiecerunt arma sua & fecerunt pacem. Et glorificati sunt iudei in conspectu regis & in conspectu omnium qui erant in regno eius: & nominati sunt in regno. Et regressi sunt in hierusalem. habentes spolia multa. Et sedit demetrius rex in sede regni sui: & siluit terra in conspectu eius. Et mentitus est omnia quecunq(ue) dixit. & abalienauit se a ionatha & non retribuit ei secundum beneficia que sibi tribuerat:

mittās ad me viros q(ui) auxilient:
ἀποστείλας μοι ἄνδρας οἱ συμμαχήσουσιν,
q(ui)a discesserūt oēs exercitus mei.
ὅτι ἀπέστησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις μου.
& misit ionathas viros tres mi-
καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν ἄνδρας τρισχιλί-
le potētes fortitudine ei in antiochiā.
ους δυνατοὺς ἰσχύϊ αὐτῷ εἰς ἀντιόχειαν.
& venerūt ad regē: & letatus
καὶ ἤλθοσαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εὐφράν-
est rex in aduētu illoꝝ. &
θη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. καὶ
cōuenerūt q(ui) de ciuitate in me
ἐπισυνήχθησαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς μέ-
diũ vrbis ad viroꝝ centũ viginti mi
σον τῆς πόλεως εἰς ἀνδρῶν δώδεκα μυ-
lia: & volebāt interficere re
ριάδας, καὶ ἠβούλοντο ἀνελεῖν τὸν βασι-
gem. & fugit rex in aulam.
λέα. καὶ ἔφυγεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν αὐλήν.
& occupauerūt q(ui) de ciuitate
καὶ κατελάβοντο οἱ ἐκ τῆς πόλεως τὰς
itinera vrbis: & ceperūt pugna-
διόδους τῆς πόλεως, καὶ ἤρξαντο πολε-
re. & vocauit rex iu-
μεῖν. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς ἰου-
deos in auxiliũ: & cōuenerunt
δαίους ἐπὶ βοήθειαν, καὶ ἐπισυνήχθησαν
ad eũ oēs simul. & dispersi
πρὸς αὐτὸν πάντες ἅμα, καὶ διεσπάρη-
sunt in ciuitate. & occiderūt in vr
σαν ἐν τῇ πόλει. καὶ ἀπέκτειναν ἐν τῇ πό-
be in die illa ad centum milia:
λει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς μυριάδας δέκα,
& succenderūt ciuitatē: & ceperūt
καὶ ἐνεπύρισαν τὴν πόλιν, καὶ ἐλάβοσαν
spolia multa in illa die: & libe
σκῦλα πολλὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἔσω-
rauerūt regē. & viderūt q(ui) de
σαν τὸν βασιλέα. καὶ εἶδον οἱ ἀπὸ τῆς
ciuitate q(uod) obtinuerūt iudei
πόλεως ὅτι κατεκράτησαν οἱ ἰουδαῖοι
ciuitatē sicut volebāt: & infirmati sūt
τῆς πόλεως ὡς ἠβούλοντο, καὶ ἠσθένησαν
mentib(us) suis: & clamauerūt ad
ταῖς διανοίαις αὐτῶν, καὶ ἐκέκραξαν πρὸς
regē cũ precib(us) dicētes.
τὸν βασιλέα μετὰ δεήσεως λέγοντες.
da nobis dextras: & cessent iu
δὸς ἡμῖν δεξιὰς καὶ παυσάσθωσαν οἱ ἰου-
dei oppugnare nos & ciuitatē.
δαῖοι πολεμοῦντες ἡμᾶς καὶ τὴν πόλιν.
& p(ro)iecerūt arma: & fecerūt pa-
καὶ ἔρριψαν τὰ ὅπλα, καὶ ἐποίησαν εἰρή-
cē. & glorificati sūt iudei corā
νην. καὶ ἐδοξάσθησαν οἱ ἰουδαῖοι ἐναντίον
rege & corā oībus q(ui)
τοῦ βασιλέως καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν
in regno eius: & regressi sunt in
ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς
hierlm hñtes spolia multa. &
ἱερουσαλὴμ ἔχοντες σκῦλα πολλά. καὶ
sedit demetrius rex in se
ἐκάθισε δημήτριος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρό-
de regni sui: & siluit
νου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡσύχασεν
terra i(n) cōspectu ei(us). & mētitus est oia
ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἐψεύσατο πάντα
q(ue)cūq(ue) dixit. & abalienat(us) est ab ionatha &
ὅσα εἶπεν. καὶ ἠλλοτριώθη τῷ ἰωνάθαν καὶ
nō retribuit sc(d)m bn̄ficia q(ue)
οὐκ ἀνταπέδωκεν κατὰ τὰς εὐνοίας ἃς

retribuit sibi: & vexabat eũ val
ἀνταπέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἔθλιβεν αὐτὸν σφό-
de. post aūt hec reuersus est trypho &
δρα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστρεψε τρύφων καὶ
antiochus cũ eo puer iunior:
ἀντίοχος μετ' αὐτοῦ παιδάριον νεώτερον,
& regnauit & posuit sibi diadema. &
καὶ ἐβασίλευσε καὶ ἐπέθετο διάδημα. καὶ
cōgregati sūt ad eũ oēs exer
ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυ-
citus quos dispserat demetri(us): &
νάμεις ἃς ἀπεσκοράκισε δημήτριος, καὶ
pugnauerūt cōtra eũ: & fugit & fuga
ἐπολέμησαν πρὸς αὐτόν, καὶ ἔφυγε καὶ ἐτρο-
tus est. & accepit trypho bestias & ob
πώθη. καὶ ἔλαβε τρύφων τὰ θηρία καὶ κα-
tinuit antiochiā. & scripsit an
τεκράτησεν ἀντιοχείας. καὶ ἔγραψεν ἀν-
tiochus iunior ionathe dicēs. cōstituo tibi
τίοχος ὁ νεώτερος ἰωνάθῃ λέγων. ἵστημί σοι
sacerdotiũ principatũ: & cōstituo te sup
τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ καθίστημί σε ἐπὶ
quattuor ciuitates: & vt sis tu ex a-
τῶν τεσσάρων νομῶν, καὶ εἶναί σε τῶν φί-
micis regis. & misit ei
λων τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ
vasa aurea & ministeriũ: & dedit ei
χρυσώματα καὶ διακονίαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
potestatē bibēdi in aureis vasis: & vt esset
ἐξουσίαν πίνειν ἐν χρυσώμασι, καὶ εἶναι
in purpura & vt haberet fibulā aureā: &
ἐν πορφύρᾳ καὶ ἔχειν πόρπην χρυσῆν, καὶ
simonē fratrē eius cōstituit du
σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησε στρα-
cem ab ascensu tyri vsq(ue) ad
τηγὸν ἀπὸ τῆς κλίμακος τύρου ἕως τῶν
fines egypti. & exiuit ionathas & pā-
ὁρίων αἰγύπτου. καὶ ἐξῆλθεν ἰωνάθαν καὶ διε-
bulabat trans flumen & in
πορεύετο πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν ταῖς
vrbib(us). & cōgregati sunt ad eũ oēs
πόλεσι. καὶ ἠθροίσθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι
exercitus syrie in auxiliũ. &
αἱ δυνάμεις συρίας εἰς συμμαχίαν. καὶ
venit in ascalonē. & occurrerūt ei
ἦλθεν εἰς ἀσκάλωνα, καὶ ἀπήντησαν αὐτῷ
ciuitate honorifice. & abiit
ἐκ τῆς πόλεως ἐνδόξως. καὶ ἀπῆλθεν
inde in gazā & cōcluserūt se q(ui) de
ἐκεῖθεν εἰς γάζαν καὶ ἀπέκλεισαν οἱ ἀπὸ
gaza: & obsedit circa eā &
γάζης, καὶ περιεκάθισεν περὶ αὐτὴν καὶ
succendit suburbana ei(us) igne. &
ἐνεπύρισε τὰ περιπόλια αὐτῆς πυρί. καὶ
predatus est ea. & rogauerūt q(ui) de
ἐσκύλευσεν αὐτάς. καὶ ἠξίωσαν οἱ ἀπὸ
gaza ionathā: & dedit eis dextras.
γάζης ἰωνάθαν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς δεξιάς.
& accepit filios principũ eo
καὶ ἔλαβε τοὺς υἱοὺς τῶν ἀρχόντων αὐ-
rũ in obsides: & misit eos
τῶν εἰς ὅμηρα, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς
in hierlm. & pābulauit regionē vsq(ue) ad dama
εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ διῆλθε τὴν χώραν ἕως δαμα-
scũ. & audiuit ionathas q(uod) aderāt
σκοῦ. καὶ ἤκουσεν ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ
principes demetrii in cades q(ue) est in ga-
ἄρχοντες δημητρίου εἰς κάδης τὴν ἐν τῇ γα-
lilea cũ exercitu multo: volētes
λιλαίᾳ μετὰ δυνάμεως πολλῆς, βουλόμενοι
remouere eũ a regione. & occurrit
μεταστῆσαι αὐτὸν τῆς χώρας. καὶ συνήντησεν

& vexabat eum valde. Post hec aũt reuersus est tryphon & antiochus cũ eo puer adolescens & regnauit & imposuit sibi diadema. Et cōgregati sunt ad eum oēs exercitus quos disperserat demetrius. & pugnauerũt cōtra eũ & fugit & terga vertit. Et accepit tryphon bestias & obtinuit antiochiā. Et scripsit antiochus adolescēs ionathe dicēs. Cōstituo tibi sacerdotiũ & cōstituo te super quattuor ciuitates vt sis de amicis regis. Et misit illi vasa aurea in ministeriũ: & dedit ei potestatē bibendi in auro & esse in purpura & habere fibulam aureā. Et simonē fratrē eius cōstituit ducē a terminis tyri vsq(ue) ad fines egypti. Et exiit ionathas & perābulabat trans flumē ciuitates & cōgregat(us) est ad eũ oīs exercitus syrie in auxiliũ Et venit ascalonē: & ocurrerũt ei honorifice de ciuitate. Et abiit inde gazā & cōcluserũt se qui erant gaze: & obsedit eā: & succendit q̄ erant i circuitu ciuitatis & predat(us) est eā. Et rogauerunt gazenses ionathā & dedit illis dexterā & accepit filios eorũ obsides: & misit illos in hierl(e)m: & perābulauit in regionē vsq(ue) ad damascum. Et audiuit ionathas q(uod) preuaricati sunt principes demetrii in cades q̄ est in galilea cũ exercitu multo volentes eũ remouere a negocio regni & occurrit illis: fratrē autem suũ simonē reliquit intra p(ro)uinciam. Et applicuit simon ad bethsurā & expugnabat eā diebus multis & cōclusit eos. Et postulauerunt ab eo dexteras accipere: & dedit illis. Et eiecit eos inde & cepit ciuitatem & posuit in ea presidium. Et ionathas & castra eius applicuerunt ad aquā genezar: & ante lucem vigilauerunt in campo azor. Et ecce castra alienigenarũ occurrebant in campo: & tendebant ei insidias in montibus: ip̄e autem occurit ex aduerso. Insidie vero exurrexerunt de locis suis & cōmiserunt prelium. Et fugerunt qui erant ex parte ionathe omnes & nemo relict(us) est eis nisi mathathias filius absolomi: & iudas filius calphi priceps militie exercitus. Et scidit ionathas vestimēta sua & posuit terram in capite suo & orauit. Et reuersus est ionathas ad eos in prelium & conuertit eos in fugam & pugnauerunt. Et viderunt qui fugiebāt partis illius: & reuersi sunt ad eum & insequebantur cum eo omnes vsq(ue) cades ad castra sua et peruenerunt vsq(ue) illuc. Et ceciderunt de alienigenis i(n) die illa tria milia virorum: et reuersus est ionathas in hierusalem.

Capitulum.xii.

ET vidit ionathas quia tempus eũ iuuat & elegit viros & misit eos romam statuere et renouare cum eis amicitiam. Et ad spartiatas et ad alia loca misit epistolas

eis: at fratrē ei(us) simonē reli
αὐτοῖς, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα κατέ-
quit in regione. & posuit castra simon
λιπε τῇ χώρᾳ. καὶ παρενέβαλε σίμων
in bethsura: & expugnabat eā die
ἐπὶ βαιθσουρά, καὶ ἐπολέμει αὐτὴν ἡμέ-
bus multis: & cōclusit eā. &
ρας πολλάς, καὶ συνέκλεισεν αὐτήν. καὶ
postulauerūt eũ dextras accipere: & de
ἠξίωσαν αὐτὸν τοῦ δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδω-
dit eis & eiecit eos inde. &
κεν αὐτοῖς καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν. καὶ
cepit ciuitatē & posuit in ea
κατελάβετο τὴν πόλιν καὶ ἔθετο ἐπ' αὐτὴν
presidiũ. & ionathas & castra ei(us)
φρουράν. καὶ ἰωνάθαν καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ
applicuerūt ad aquā genesar &
παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ γεννησάρ. καὶ
surrexerūt mane in cāpo asor. &
ὤρθρισαν τὸ πρωῒ εἰς τὸ πεδίον νασώρ. καὶ
ecce castra alienigenarũ occurrebāt ei
ἰδοὺ παρεμβολὴ ἀλλοφύλων ἀπήντα αὐ-
in cāpo. & eiecerūt insidias
τῷ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ἐξέβαλον ἔνεδρον
cōtra eũ in mōtib(us). ipsi aūt occurre
ἐπ' αὐτὸν ἐν τοῖς ὄρεσιν. αὐτοὶ δὲ ἀπήντη-
rūt ex aduerso. at insidie exurrexerūt
σαν ἐξεναντίας. τὰ δὲ ἔνεδρα ἐξανέστησαν
de locis suis & cōmiserūt p(re)li-
ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν καὶ συνῆψαν πόλε-
um. & fugerūt q(ui) a ionatha oēs
μον. καὶ ἔφυγον οἱ παρὰ ἰωνάθου πάντες.
nemo relictus est ab eis preter ma
οὐδὲ εἷς κατελείφθη ἀπ' αὐτῶν πλὴν ματ-
tathias fili(us) absalomi & iudas fili(us)
ταθίας ὁ τοῦ ἀψαλώμου καὶ ἰούδας ὁ τοῦ
chalphi principes militie exer
χαλφὶ ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς τῶν δυνά-
citus. & scidit ionathas vestimēta sua:
μεων. καὶ διέρρηξεν ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐ-
& posuit terrā sup capite
τοῦ, καὶ ἐπέθηκε γῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
suũ & orauit. & reuersus est
αὐτοῦ. καὶ προσηύξατο. καὶ ὑπέστρεψε
ad eos in p(re)lio: & fugauit
πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ, καὶ ἐτροπώσατο
illos & fugerūt. & viderūt fugiē
αὐτοὺς καὶ ἔφυγον. καὶ εἶδον οἱ φυγόν-
tes ab eo & reuersi sūt ad e-
τες παρ' αὐτοῦ καὶ ἀπέστρεψαν πρὸς αὐ-
um & persecuti sūt eũ cū eo vsq(ue) ad cades
τὸν καὶ ἐδίωκον μετ' αὐτοῦ ἕως κάδης
vsq(ue) ad castra eoꝝ: & castra
ἕως τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, καὶ παρ-
posuerūt ibi. & ceciderūt de alie
ενέβαλον ἐκεῖ. καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἀλ-
nigenis in die illa ad vi
λοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς ἄν-
ros tres mille. & reuersus est iona
δρας τρισχιλίους. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνά-
thas in hierlm.
θαν εἰς ἱερουσαλήμ.

Ca. 12.

Et vidit ionathas q(uod) tps eũ iu-
Καὶ εἶδεν ἰωνάθαν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῷ συ-
uat: & elegit viros: & misit
νεργεῖ, καὶ ἐπέλεξεν ἄνδρας, καὶ ἀπέστειλεν
ad romā ad statuēdũ & renouandũ erga
εἰς ῥώμην στῆσαι καὶ ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς
eos amicitiā: & ad spartiatas &
αὐτοὺς φιλίαν, καὶ πρὸς σπαρτιάτας καὶ
loca alia misit epistolas
τόπους ἑτέρους ἀπέστειλεν ἐπιστολάς

ſm hec. ⁊ abierūt in romā: ⁊
κατὰ ταῦτα, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ῥώμην, καὶ
ingreſſi ſūt in ſenatū ⁊ dixerūt. io
εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ εἶπαν. ἰω
nathas ſacerdotū pīceps ⁊ gēs iudeoꝝ
νάθαν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων
miſit nos vt renouaremꝰ amicitiam
ἀπέστειλεν ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι τὴν φιλίαν
eis ⁊ ſocietatē ſcḋm pri=
αὐτοῖς καὶ τὴν συμμαχίαν κατὰ τὸ πρότε=
us: ⁊ dederūt epl̃as eis ad eos
ρον, καὶ ἔδωκαν ἐπιστολὰς αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς
p̄ loca: vt deducerent eos
κατὰ τόπον, ὅπως προπέμπωσιν αὐτοὺς
in terrā iuda cū pace. ⁊ hoc exem
εἰς γῆν ἰούδα μετ᾽ εἰρήνης. καὶ τοῦτο τὸ ἀντί
plū epl̃arū quas ſcripſit ionathas
γραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἔγραψεν ἰωνάθαν
ſpartiatis. ionathas ſūmꝰ ſacerdos ⁊
τοῖς σπαρτιάταις. ἰωνάθαν ἀρχιερεὺς καὶ ἡ
ſenatus gētis. ⁊ ſacerdotes ⁊ reliquꝰ
γερουσία τοῦ ἔθνους. καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λοιπὸς
populꝰ iudeoꝝ ſpartiatis fra
δῆμος τῶν ἰουδαίων σπαρτιάταις τοῖς ἀδελ
tribus gaudere. iāpridem miſſe fuerūt
φοῖς χαίρειν. ἔτι πρότερον ἀπεστάλησαν
epiſtole ad oniā ſūmū ſacerdotē a da
ἐπιστολαὶ πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα παρὰ δα
rio regnāte apd vos qm̄ eſtis fra=
ρείου τοῦ βασιλεύοντος ἐν ὑμῖν ὅτι ἐστὲ ἀδελ
tres nr̃i vt exemplū ſubiicit. ⁊
φοὶ ἡμῶν ὡς τὸ ἀντίγραφον ὑπόκειται. καὶ
ſuſcepit onias virū miſ=
ἐπεδέξατο ὀνίας τὸν ἄνδρα τὸν ἀπεσταλμέ
ſum gl̃ioſe: ⁊ accepit epl̃as in qbꝰ
νον ἐνδόξως, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπιστολὰς ἐν αἷς
ſignificabaṫ de ſocietate ⁊ amicitia.
διεσαφεῖτο περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας.
⁊ nos igiṫ nō indigētes hoꝝ exn̄tes: ad
καὶ ἡμεῖς οὖν ἀπροσδεεῖς τούτων ὄντες, πα
monitionē habētes libros ſctōs q̄ i
ράκλησιν ἔχοντες τὰ βιβλία τὰ ἅγια τὰ ἐν
manibꝰ nr̃is: tentauimꝰ mittere
ταῖς χερσὶν ἡμῶν, ἐπειράθημεν ἀποστεῖλαι
erga vos fraternitatē ⁊ amicitiā reno
τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητα καὶ φιλίαν ἀνα
uare ne alieni efficiamur a vobis.
νεώσασθαι πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοτριωθῆναι ὑμῶν
multa eīn tp̄a trāſierūt ex quo miſi
πολλοὶ γὰρ καιροὶ διῆλθον ἀφ᾽ οὗ ἀπεστείλα=
ſtis ad nos. nos igiṫ in oī tp̄e aſſi
τε πρὸς ἡμᾶς. ἡμεῖς οὖν ἐν παντὶ καιρῷ ἀδι
due in ẜ feſtis ⁊ in reli=
αλείπτως ἔν τε ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς λοι=
quis opportunis diebus recordamur
παῖς καθηκούσαις ἡμέραις μιμνησκόμεθα
veſtri: in his q̄ offerimꝰ ſacrificiis ⁊ in
ὑμῶν, ἐφ᾽ ὧν προσφέρομεν θυσιῶν καὶ ἐν ταῖς
orationibꝰ vt decēs eſt ⁊ cōueniēs recor=
προσευχαῖς ὡς δέον ἐστὶ καὶ πρέπον μνημο
dari fratrū. letamur aūt de
νεύειν ἀδελφῶν. εὐφραινόμεθα δὲ ἐπὶ τῇ
gl̃ia vr̃a. nos vero circūdederūt multe
δόξῃ ὑμῶν. ἡμᾶς δὲ ἐκύκλωσαν πολλαὶ
tribulatiōes ⁊ bella multa. ⁊ oppugna=
θλίψεις καὶ πόλεμοι πολλοί. καὶ ἐπολέμη
uerūt nos reges q̄ i circuitu nr̃o. nō
σαν ἡμᾶς οἱ βασιλεῖς οἱ κύκλῳ ἡμῶν. οὐκ
voluimꝰ ergo moleſti eſſe vobis ⁊
ἠβουλόμεθα οὖν παρενοχλεῖν ὑμῖν καὶ
reliquis ſociis ⁊ amicis nr̃is
τοῖς λοιποῖς συμμάχοις καὶ φίλοις ἡμῶν

ſecundū eandē formā. Et abierūt romā et intrauerūt curiā: et dixerunt. Ionathas ſummꝰ ſacerdos et gens iudeorū miſerūt nos: vt renouaremꝰ amiciciā & ſocietatē ſcḋm priſtinū. Et dederūt illis epiſtolas ad ipſos p̄ loca vt deducerent eos in terrā iuda cū pace. Et hoc eſt exemplū epiſtolarū quas ſcripſit ionathas ſpartiatis. Ionathas ſummus ſacerdos: & ſeniores gētis & ſacerdotes & reliquus populꝰ iudeorū ſpartiatis fratribꝰ ſalutē. Iāpridē miſſe erant epiſtole ad oniā ſūmū ſacerdotē a dario q̄ regnabat apud vos: qm̄ eſtis frēs nr̄i: ſicut ſcriptū cōtinet qḋ ſubiectū ē. Et ſuſcepit onias virū q miſſus fuerat cū honore: & accepit epiſtolas in qbꝰ ſignificabatur de ſocietate & de amicicia. Nos eīn cū nullo horū indigeremꝰ hn̄tes ſctōs libros q ſunt in manibꝰ noſtris: maluimꝰ mittere ad vos renouare fraternitatē & amiciciā: ne forte alieni efficiamur a vobis. Multa enim tp̄a trāſierūt ex quo miſiſtis ad nos. Nos ergo in oī tp̄e ſine intermiſſione in diebus ſolennibus & ceteris qbus oportet: memores ſumꝰ veſtri in ſacrificiis q̄ offerimus & in obſeruationibꝰ ſicut fas eſt & decet meminiſſe fratrum.
Letamur itaq̄ de gloria vr̄a. Nos aūt circūdederūt multe tribulatiōes & multa prelia: & īpugnauerunt nos reges q ſunt in circuitu nr̄o. Noluimꝰ ergo vobis moleſti eſſe neq̄ ceteris ſociis & amicis nr̄is in his preliis. Habuimꝰ eīn de celo auxiliū & liberati ſumꝰ nos. & humiliati ſunt inimici noſtri. Elegimꝰ itaq̄ neumeniū antiochi filiū & antipatrem iaſonis filiū: & miſimus ad romanos renouare cū eis amiciciā & ſocietatem priſtinā. Mandauimus itaq̄ eis vt veniant etiā ad vos & ſalutent vos: & reddant vobis epiſtolas noſtras de innouatione fraternitatis noſtre. Et nunc bene facietis reſpōdētes nobis ad hec: & hoc reſcriptū epiſtolarum quod miſit onias. Rex ſpartiatarū onias ionathe ſacerdoti magno ſalutē. Inuentū eſt in ſcriptura de ſpartiatis et iudeis: qm̄ ſunt fratres et quia ſunt de genere abraam. Et nunc ex quo hec cognouimus benefacitis ſcribētes nobis de pace veſtra. Sed et nos reſcripſimꝰ vobis. Pecora nr̄a et poſſeſſiones nr̄e veſtre ſunt: et veſtre noſtre. Mandauimꝰ itaq̄ hec nunciari vobis. Et audiuit ionathas qm̄ regreſſi ſunt principes demetrii cum exercitu multo: ſupra q̄ꝫ prius pugnare aduerſus eum: et exiit ab hieruſalem et occurrit eis in amathite regione. Non enim dederat eis ſpacium vt igrederentur regionem eius. Et miſit ſpeculatores in caſtra eorum: et reuerſi renunciauerunt q̄ conſtituunt ſuperuenire illic nocte. Cum occidiſſet autem ſol precepit ionathas ſuis vigilare & eſſe in armis

in bellis his. habemꝰ eīn ex
ἐν τοῖς πολέμοις τούτοις. ἔχομεν γὰρ τὴν ἐξ
celo auxiliū adiuuās nos: ⁊ libera
οὐρανοῦ βοήθειαν βοηθοῦσαν ἡμῖν, καὶ ἐρρύ=
ti ſumus de inimicis nr̃is. ⁊ humilia=
σθημεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. καὶ ἐταπει
ti ſunt inimici nr̃i. elegimus igiṫ nu=
νώθησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. ἐπελεξάμεθα οὖν νου
meniū antiochi ⁊ antipatrū iaſonis.
μήνιον ἀντιόχου καὶ ἀντίπατρον ἰάσωνος.
⁊ miſimꝰ ad romanos ad reno
καὶ ἀπεστάλκαμεν πρὸς ῥωμαίους ἀνανεώ
uandū erga eos amiciciā ⁊ ſocie
σασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν καὶ συμ
tatem priorē. mandauimus itaq̄
μαχίαν τὴν προτέραν. ἐνετειλάμεθα οὖν
eis etiā ad vos venire ⁊ ſaluta
αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς πορευθῆναι καὶ ἀσπά
re vos: ⁊ reddere vobis no
σασθαι ὑμᾶς, καὶ ἀποδοῦναι ὑμῖν τὰς πα
ſtras epiſtolas de inouatione ⁊
ρ᾽ ἡμῶν ἐπιστολὰς περὶ τῆς ἀνανεώσεως καὶ
fraternitate nr̃a. ⁊ nūc bene facie=
τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν. καὶ νῦν καλῶς ποιή
tis rn̄dentes nobis ad hec.
σετε ἀντιφωνήσαντες ἡμῖν πρὸς ταῦτα
⁊ hoc exemplū epiſtolaꝝ q̄s
καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν
miſerūt. oniares rex ſpartiatarū
ἀπέστειλαν. ὀνιάρης βασιλεὺς σπαρτιατῶν
onie ſacerdoti magno gaudere. inētū ē i ſcriptura
ὀνίᾳ ἱερεῖ μεγάλῳ χαίρειν. εὑρέθη ἐν γραφῇ
de ſpartiatis ⁊ iudeis: q̄
περί τε τῶν σπαρτιατῶν καὶ ἰουδαίων, ὅτι
ſunt fratres ⁊ q̄ ſunt de genere abra=
εἰσὶν ἀδελφοὶ καὶ ὅτι εἰσὶν ἐκ γένους ἀβρα
am. ⁊ nūc ex quo cognouimꝰ hec: bene
άμ. καὶ νῦν ἀφ᾽ οὗ ἔγνωμεν ταῦτα, καλῶς

facietis ſcribētes nobis de pace
ποιήσετε γράφοντες ἡμῖν περὶ τῆς εἰρήνης
vr̃a. ⁊ nos aūt reſcribimus vobis
ὑμῶν. καὶ ἡμεῖς δὲ ἀντιγράφομεν ὑμῖν τὰ
iumēta vr̃a ⁊ ſubſtātia vr̃a nobis eſt: ⁊
κτήνη ὑμῶν καὶ ἡ ὕπαρξις ὑμῶν ἡμῖν ἐστι, καὶ
nr̃a vobis ſūt. p̄cipimꝰ igiṫ vt
τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἐστιν. ἐντελλόμεθα οὖν ὅπως
nunciēt vobis iuxta hec. ⁊ audi
ἀπαγγείλωσιν ὑμῖν κατὰ ταῦτα. καὶ ἤκου
uit ionathas q̄ reuerſi ſunt principes
σεν ἰωνάθαν ὅτι ἐπέστρεψαν οἱ ἄρχοντες
demetrii cū exercitu multo ſupra
δημητρίου μετὰ δυνάμεως πολλῆς ὑπὲρ
tranſactū ad pugnandū cōtra eū. ⁊
τὸ πρότερον τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν. καὶ
abiit ex hierl̃m ⁊ occurrit eis in
ἀπῆρεν ἐξ ἱλημ καὶ ἀπήντησεν αὐτοῖς εἰς
amathite regione. nō eīn dedit eis
τὴν ἀμαθῖτιν χώραν. οὐ γὰρ ἔδωκεν αὐτοῖς
ſpaciū ad intrandū in regionē eius.
ἀνοχὴν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ.
⁊ miſit ſpeculatores in ca
καὶ ἀπέστειλε κατασκόπους εἰς τὴν παρ
ſtra eius. ⁊ redierūt ⁊ nūciaue
εμβολὴν αὐτοῦ. καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἀπήγγει
rūt ei: q̄ ſic ordinant irrue
λαν αὐτῷ, ὅτι οὕτω τάσσονται ἐπιπεσεῖ
re in eos nocte. vt aūt occidit
σεῖν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὴν νύκτα. ὡς δὲ ἔδυ
ſol iuſſit ionathas ſuis
ὁ ἥλιος ἐπέταξεν ἰωνάθαν τοῖς παρ᾽ αὐτοῦ
vigilare ⁊ eſſe in armis:
γρηγορεῖν καὶ εἶναι ἐπὶ τοῖς ὅπλοις,

vt parati eſſēt ad pugnā p̄ totā noctē.
ἑτοιμάζεσθαι εἰς πόλεμον δι᾽ ὅλης τῆς νυκτός.
⁊ poſuit cuſtodes i circuitu caſtro
καὶ ἐξέβαλε προφύλακας κύκλῳ τῆς παρεμ
rum. ⁊ audierūt aduerſarii q̄ para
βολῆς. καὶ ἤκουσαν οἱ ὑπεναντίοι ὅτι ἡτοί
tus eēt ionathas ⁊ q̄ cū eo ad bel
μασαι ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ εἰς πόλε=
lum: ⁊ timuerūt ⁊ formidauerūt i corde
μον, καὶ ἐφοβήθησαν καὶ ἔπτηξαν τῇ καρδίᾳ
ſuo. ⁊ accēderūt pyras in ca=
αὐτῶν. καὶ ἀνέκαυσαν πυρὰς ἐν τῇ παρεμ=
ſtris ſuis. ionathas aūt ⁊ q̄ cū eo nō
βολῇ αὐτῶν. ἰωνάθαν δὲ καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ οὐκ
cognouerūt vſq̄ ad mane. videbāt eīn luiaria
ἔγνωσαν ἕως πρωΐ. ἔβλεπον γὰρ τὰ φῶτα

ardētia. ⁊ pſecutꝰ eſt ionathas poſt
καιόμενα. καὶ κατεδίωξεν ἰωνάθαν ὀπίσω
eos: ⁊ nō cōprehēdit eos. trāſierūt
αὐτῶν, καὶ οὐ κατέλαβεν αὐτούς. διέβησαν
eīn eleutherū fluuiū. ⁊ declinauit io
γὰρ τὸν ἐλεύθερον ποταμόν. καὶ ἐξέκλινεν ἰω
nathas ad arabes vocatos
νάθαν ἐπὶ τοὺς ἄραβας τοὺς καλουμένους
zabadeos ⁊ pcuſſit eos: ⁊ acce
ζαβαδαίους καὶ ἐπάταξεν αὐτούς, καὶ ἔλα
pit ſpolia eoꝝ ⁊ mouēs caſtra venit
βε τὰ σκῦλα αὐτῶν καὶ ἀναζεύξας ἦλθεν
in damaſcū ⁊ pābulauit oēm regio
εἰς δαμασκὸν καὶ διώδευσεν πᾶσαν τὴν χώ
nē. ⁊ ſimō exiit ⁊ venit vſq̄ ad
ραν. καὶ σίμων ἐξῆλθε καὶ διώδευσεν ἕως
aſcalonē ⁊ pximas munitiones.
ἀσκάλωνος καὶ τὰ πλησίον ὀχυρώματα.
⁊ declinauit in ioppen ⁊ occupa
καὶ ἐξέκλινεν εἰς ἰόππην καὶ προκατελά=
uit eā. audiuit eīn q̄ volunt muni
βετο αὐτήν. ἤκουσε γὰρ ὅτι βούλονται τὸ ὀχύ
tione tradere his q̄ ſūt a pte demetrii.
ρωμα παραδοῦναι τοῖς παρὰ δημητρίου.

⁊ poſuit illic cuſtodiā vt cuſtodirēt
καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ὅπως φυλάσσωσιν
eā. ⁊ reuerſus eſt ionathas ⁊ cōgrega=
αὐτήν. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθαν καὶ ἐξεκκλη=
uit ſeniores ppl̄i. ⁊ co=
σίασε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ. καὶ ἐβου
gitauit cū eis edificare mu=
λεύσατο μετ᾽ αὐτῶν τοῦ οἰκοδομῆσαι ὀχυ
nitiones in iudea: ⁊ exaltare
ρώματα ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ προσυψῶσαι τὰ
muros hierl̄m: ⁊ exaltare altitudinē magnā
τείχη ἱερουσαλήμ, καὶ ὑψῶσαι ὕψος μέγα
inter arcē ⁊ ciuitatē ad
ἀναμέσον τῆς ἄκρας καὶ τῆς πόλεως εἰς τὸ
ſeparandū eā a ciuitate vt eēt ipa
διαχωρίζειν αὐτὴν τῆς πόλεως ἵνα ᾖ αὐτὴ κα
ſingulariter, vt neq̄ emāt neq̄ ven
τὰ μόνας. ὅπως μήτε ἀγοράζωσι μήτε πω
dant. ⁊ cōuenerūt vt edificarēt
λῶσι. καὶ συνήχθησαν τοῦ οἰκοδομεῖν τὴν
ciuitatē ⁊ appropīquit muro torrē
πόλιν, καὶ ἤγγισε τοῦ τείχους τοῦ χειμάρ
tis q̄ a ſubſolano ⁊ edificauerūt eū
ρου τοῦ ἐξ ἀπηλιώτου καὶ ἐπεσκεύασαν τὸ

q̄ vocaṫ chaphenatha. ⁊ ſimō edifica=
καλούμενον χαφεναθά. καὶ σίμων ᾠκοδό=
uit adida in ſephela: ⁊ muniuit
μησε τὸν ἀδιδὰ ἐν τῇ σεφηλᾷ, καὶ ὠχύρωσε
portas ⁊ feras. ⁊ q̄ſiuit tryphon re=
θύρας καὶ μοχλούς. καὶ ἐζήτησε τρύφων βα
gnare aſie ⁊ apponere ſibi dia=
σιλεῦσαι τῆς ἀσίας καὶ περιθέσθαι τὸ διά=

paratos ad pugnam tota nocte. Et poſuit cuſtodes per circuitū caſtrorū. Et audierunt aduerſarii q̄ paratus eſt ionathas cū ſuis in bello & timuerunt & formidauerunt in corde ſuo: & accenderūt focos in caſtris ſuis. Ionathas aūt & q cum eo erant non cognouerunt vſq̄ mane. Videbant aūt luminaria ardentia: & ſecutus es eos ionathas: & non cōprehendit eos. Tranſierūt eīn flumē eleutherū. Et diuertit ionathas ad arabes qui vocabantur zabadei: & percuſſit eos & accepit ſpolia eorum. Et iūxit & venit damaſcum: & perambulabat oēm regionem illam. Simon aūt exiit & venit vſq̄ aſcalonem & ad proxima preſidia: & declinauit in ioppen: & occupauit eā. Audiuit enim q̄ vellent p̄ſidium tradere partibꝰ demetrii: & poſuit ibi cuſtodes vt cuſtodirent eā. Et reuerſus eſt ionathas & conuocauit ſeniores populi: & cogitauit cum eis edificare preſidia in iudea: & edificare muros in hieruſalem et exaltare altitudine magna inter medium arcis & ciuitatis: vt ſepararet eā a ciuitate vt eſſet ipſa ſingulariter & neq̄ emant neq̄ vendant. Et conuenerunt vt edificarent ciuitatem: & cecidit murus qui erāt ſup torrētem ab ortu ſolis: & reparauit eū qui vocatur caphetheta. Et ſimon edificauit adiada in ſephela: et muniuit eā et impoſuit portas et ſeras. Et cogitauit tryphon regnare aſie: et aſſumere diadema et extendere manum in antiochum regem: timens ne forte nō permitteret eū ionathas: ſed pugnaret aduerſus eum querebat cōprehēdere eū et occidere. Et exurgens abiit in bethſan: et exiit ionathas obuiam cum quadraginta milibus virorum electorum in prelium: et venit bethſan. Et vidit tryphon quia venit ionathas cum exercitu multo: vt extenderet in eum manus: et timuit. Et excepit eum cum honore et commendauit eum omnibus amicis ſuis et dedit ei munera. Et precepit exercitibus ſuis vt obedirent ei ſicut ſibi. Et dixit ionathe. Vt quid vexaſti vniuerſum populum cum bellū nobis non ſit. Et nunc remitte eos in domos ſuas. Elige autē tibi viros paucos qui tecum ſint: et veni mecum ptolemaida: et tradam eam tibi: et reliqua preſidia et exercitum: et vniuerſos prepoſitos negocii: et conuerſus abibo.
Propterea enim veni. Et credidit ei: et fecit ſicut dixit: et dimiſit exercitum et abierunt in terram iuda. Retinuit autem ſecum tria milia virorum ex quibus remiſit in galileam duo milia: mille autem venerunt cum eo. Vt autem intrauit ptolemaidam ionathas: clauſerunt portas ciuitatis ptolemenſes: et comprehenderunt eum et omnes qui cum eo intrauerunt: gladio interfecerunt. Et miſit tryphon exercitum et equites in galileam et in campum magnum.

dema ⁊ extēdere manū in antiochū
δημα καὶ ἐκτεῖναι χεῖρα ἐπὶ ἀντίοχον τὸν
regē: ⁊ timuit ne forte nō ſineret
βασιλέα, καὶ εὐλαβήθη μήποτε οὐκ ἐάσῃ
eū ionathas ⁊ ne forte pugnaret aduerſꝰ
αὐτὸν ἰωνάθαν καὶ μήποτε πολεμήσῃ πρὸς
eū. ⁊ q̄rebat viā ad cōprehēdendū e=
αὐτόν. καὶ ἐζήτει πόρον τοῦ συλλαβεῖν αὐ
um vt pderet ⁊ exurgēs venit in
τὸν τοῦ ἀπολέσαι. καὶ ἀπάρας ἦλθεν εἰς
bethſan. ⁊ exiuit ionathas in occur
βαιθσάν. καὶ ἐξῆλθεν ἰωνάθαν εἰς ἀπάντη
ſum eiꝰ cū quadragīta milibꝰ vi=
σιν αὐτοῦ ἐν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἀν
rorū electis in preliū ⁊
δρῶν ἐπιλελεγμένας εἰς παράταξιν καὶ
venit in bethſan. ⁊ vidit tryphon q̄
ἦλθεν εἰς βαιθσάν. καὶ εἶδε τρύφων ὅτι
adeſt cū exercitu multo: ⁊ extē
πάρεστι μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἐκτεῖ
dere manū cōtra eū timuit. ⁊ ſuſce=
ναι χεῖρας ἐπ᾽ αὐτὸν εὐλαβήθη. καὶ ἐπεδέ=
pit eū gl̃ioſe ⁊ cōmendauit eū oi=
ξατο αὐτὸν ἐνδόξως καὶ συνέστησεν αὐτὸν πᾶ
bus amicis eiꝰ: ⁊ dedit ei mune
σι τοῖς φίλοις αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόμα
ra. ⁊ p̄cepit amicis ſuis obedi=
τα. καὶ ἐπέταξε τοῖς φίλοις αὐτοῦ ὑπακού=
re ei ſicut ipi. ⁊ dixit ionathe
ειν αὐτῷ ὡς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν τῷ ἰωνάθαν
vt qd vexaſti vniuerſum ppl̄m hunc cū bel
ἵνα τί ἔκοψας πάντα τὸν λαὸν τοῦτον πο=
lum nō ſit nobis. ⁊ nūc remitte
λέμου μὴ ἐνεστηκότος ἡμῖν. καὶ νῦν ἀπό=
te eos in domos ſuas. eli
στειλον αὐτοὺς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. ἐπί=
ge aūt tibi viros paucos q̄
λεξαι δὲ σεαυτῷ ἄνδρας ὀλίγους οἵτινες
erunt tecū. ⁊ veni mecū i
ἔσονται μετὰ σοῦ. καὶ δεῦρο μετ᾽ ἐμοῦ εἰς
ptolemaidē. et tradā tibi eā
πτολεμαΐδα. καὶ παραδώσω σοι αὐτὴν
et reliquas munitiōes et exer
καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα καὶ τὰς δυνά=
citus reliquos et vniuerſos p̄poſi
μεις τὰς λοιπὰς καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ
tos negocioꝝ. et cōuerſus abi=
τῶν χρειῶν. καὶ ἐπιστρέψας ἀπελεύσο
bo: huiꝰ eīn gr̃a adſū. et cre
μαι, τούτου γὰρ χάριν πάρειμι. καὶ ἐμ
dēs ei fecit ſicut dixit: et
πιστεύσας αὐτῷ ἐποίησε καθὼς εἶπε, καὶ
miſit exercitꝰ: et abierunt in
ἐξαπέστειλε τὰς δυνάμεις, καὶ ἀπῆλθον εἰς
terrā iuda. reliq̄t autē ſecum viros,
γῆν ἰούδα. κατέλιπε δὲ μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἄνδρας
tres mille. q̄rū duo mille dimiſit in gali
τρισχιλίους. ὧν δισχιλίους ἀφῆκεν ἐν τῇ γαλι
lea. mille aūt venerunt cū eo. vt autē itra
λαίᾳ. χίλιοι δὲ συνῆλθον αὐτῷ. ὡς δὲ εἰσῆλ=
uit ionathas in ptolemaidē: clauſe
θεν ἰωνάθαν εἰς πτολεμαΐδα, ἀπέκλει
runt ptolemēſes portas: et cōphēde
σαν οἱ πτολεμαεῖς τὰς πύλας, καὶ συνέλα
runt eū: et oēs ingreſſos cum
βον αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς εἰσελθόντας με
eo iterfecerūt in gladio. et mi
τ᾽ αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἀπέ=
ſit tryphon exercitꝰ et eq̄tatum in
στειλε τρύφων δυνάμεις καὶ ἵππον εἰς
terrā galileā et cāpum magnum.
γῆν γαλιλαίαν καὶ τὸ πεδίον τὸ μέγα.

ποῦ ἀπολέσαι πάντας τοὺς παρὰ ἰωνάθου. καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι συνελήφθη καὶ ἀπόλωλεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ παρεκάλεσαν ἑαυτοὺς καὶ ἐπορεύοντο συνεσφιγμένοι ἕτοιμοι εἰς πόλεμον. καὶ εἶδον οἱ διώκοντες ὅτι περὶ ψυχῆς αὐτοῖς ἐστι, καὶ ἐπέστρεψαν. καὶ ἦλθον πάντες εἰς γῆν ἰούδα. καὶ ἐπένθησαν τὸν ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα, καὶ ἐπένθησεν πᾶς ἰσραὴλ πένθος μέγα. καὶ ἐζήτησαν πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν ἐκτρίψαι αὐτούς. εἶπαν γάρ, οὐκ ἔχουσιν ἄρχοντα καὶ βοηθοῦντα. νῦν οὖν πολεμήσωμεν αὐτούς. καὶ ἐξάρωμεν ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.

C.13 Καὶ ἤκουσε σίμων ὅτι συνήγαγε τρύφων δύναμιν πολλὴν τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα καὶ ἐκτρίψαι αὐτήν, καὶ εἶδεν τὸν λαὸν ὅτι ἐστὶν ἔντρομος καὶ ἔκφοβος. καὶ ἀνέβη εἰς ἰλημ, καὶ ἤθροισε τὸν λαὸν καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν αὐτοῖς. αὐτοὶ οἴδατε ὅσα ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου ἐποιήσαμεν περὶ τῶν νόμων καὶ τῶν ἁγίων, καὶ τοὺς πολέμους καὶ τὰς στενοχωρίας ἃς εἴδομεν. τούτου χάριν ἀπώλοντο οἱ ἀδελφοί μου πάντες χάριν τοῦ ἰσλ. καὶ κατελείφθην ἐγὼ μόνος. καὶ νῦν μή μοι γένοιτο φείσασθαί μου τῆς ψυχῆς ἐν παντὶ καιρῷ θλίψεως. οὐ γάρ εἰμι κρείσσων τῶν ἀδελφῶν μου. πλὴν ἐκδικήσω περὶ τοῦ ἔθνους μου καὶ περὶ τῶν ἁγίων καὶ περὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅτι συνήχθησαν πάντα τὰ ἔθνη ἐκτρίψαι ἡμᾶς ἔχθρας χάριν. καὶ ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ ἅμα τῷ ἀκοῦσαι τῶν λόγων τούτων. καὶ ἀπεκρίθησαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες. σὺ εἶ ἡμῶν ἡγούμενος ἀντὶ ἰούδου καὶ ἰωνάθου τοῦ ἀδελφοῦ σου. πολέμησον τὸν πόλεμον ἡμῶν. καὶ πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς ἡμῖν ποιήσομεν. καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστάς, καὶ ἐτάχυνε τοῦ τελέσαι τὰ τείχη ἰλημ. καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν κυκλόθεν. καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν τὸν τοῦ ἀψαλώμου καὶ μετ᾽ αὐτοῦ δύναμιν ἱκανὴν εἰς ἰόππην. καὶ ἐξέβαλε τοὺς ὄντας ἐν αὐτῇ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἐν αὐτῇ. (A) καὶ ἀπῆρε τρύφων ἀπὸ πτολεμαΐδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰσελθεῖν εἰς γῆν ἰούδα. καὶ ἰωνάθαν μετ᾽ αὐτοῦ ἐν φυλακῇ. σίμων δὲ παρενέβαλεν ἐν ἀδιδοῖς κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου. καὶ ἐπέγνω τρύφων ὅτι ἀνέστη σίμων ἀντὶ ἰωνάθου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ὅτι συνάπτειν αὐτῷ μέλλει πόλεμον, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις λέγων. περὶ τοῦ ἀργυρίου οὗ ὤφειλεν ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός σου εἰς τὸ βασιλικὸν δι᾽ ἃς εἶχε χρείας συνέχομεν αὐτόν. (B) καὶ νῦν ἀπόστειλον ἀργυρίου τάλαντα ἑκατὸν καὶ δύο τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὅμηρα, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστατήσῃ ἀφ᾽ ἡμῶν, καὶ ἀφήσομεν αὐτόν. καὶ ἔγνω σίμων ὅτι δόλῳ λαλοῦσι πρὸς αὐτόν, καὶ πέμπει τὸ ἀργύριον καὶ τὰ παιδάρια, μήποτε ἔχθραν ἄρῃ μεγάλην πρὸς τὸν λαὸν λέγοντες ὅτι οὐκ ἀπέστειλα αὐτῷ τὸ ἀργύριον καὶ τὰ παιδάρια καὶ ἀπώλετο. (C) καὶ ἀπέστειλε τὰ παιδάρια καὶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα. καὶ διεψεύσατο καὶ οὐκ ἀφῆκε τὸν ἰωνάθαν. καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθε τρύφων τοῦ ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν καὶ ἐκτρίψαι αὐτήν. καὶ ἐκύκλωσεν ὁδὸν τὴν εἰς ἀδωρα. καὶ σίμων καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἀντιπαρῆγον αὐτῷ εἰς πάντα τόπον

vt perderēt omnes socios ionathe. At illi cum cognouissent quia comprehēsus est ionathas et periit & omnes qui cum eo erant: hortati sunt semetipsos & exierunt parati in prelium. Et videntes hi qui insecuti fuerant quia pro anima res est illis: reuersi sunt. illi autem venerunt omnes cum pace in terram iuda. Et planxerunt ionathā & eos qui cum ipso erant valde. Et luxit israel luctu magno. Et quesierunt omnes gentes que erant in circuitu eorum conterere eos. Dixerunt eī. Non habent principem & adiuuantē: nūc ergo expugnemus illos. & tollamus de hoībus memoriam eorum:

Cap. xiii.

ET audiuit simon q̄ congregauit tryphon exercitū copiosum vt veniret in terram iuda: & attereret eā: videns quia in tremore populus est & in timore: ascendit hierusalem & congregauit populum & adhortās dixit. Vos scitis quanta ego & fratres mei & domus patris mei fecimus pro legibus & p̄ sanctis prelia: & angustias quales vidimus. Horum gratia perierūt fratres mei omnes propter israel: & relictꝰ sum ego solus. Et nunc non mihi contingat parcere anime mee in omni tēpore tribulationis. Non em̄ melior sū fratribus meis. Vindicabo itaq̄ gentē meam & sancta: natos quoq̄ nostros: & vxores quia congregate sunt vniuerse gentes conterere nos inimicitie gratia. Et accensus est spiritus populi simul vt audiuit sermones istos & responderūt voce magna dicētes. Tu es dux noster loco iude & ionathe fratris tui. Pugna prelium nostrum & omnia quecū q̄ dixeris nobis faciemus. Et congregans omnes viros bellatores accelerauit cōsūmare vniuersos muros hierusalē: & muniuit eam in gyro. Et misit ionathā filium absolomi: & cum eo exercitum nouum in ioppen & eiectis his q̄ erant in arce remansit illic ipse. Et mouit tryphon a ptolemaida cum exercitu multo vt veniret in terram iuda: & ionathas cum eo in custodia. Simon autē applicuit in addus cōtra faciem campi. Et vt cognouit tryphon quia surrexit simō loco fratris sui ionathe & quia cōmissurus esset cum eo prelium: misit ad eum legatos dicens. Pro argento quod debebat frater tuus ionathas in ratione regis propter negocia que habuit detinuimus eum. Et nunc mitte argenti talenta centum & duos filios eius obsides vt non dimissus fugiat a nobis & remittemus eum. Et cognouit simon quia cum dolo loqueretur secum. Iussit tamen dari argentum & pueros: ne inimicitiam magnam sumeret ad populum israel dicentem quia non misit ei argentum & pueros: propterea periit. Et misit pueros & centum talenta. Et mentitus est & nō dimisit ionathā. Et post hec venit tryphon intra regionem: vt contereret eam: & gyrauerūt per viam que ducit ador. Et simon & castra eius ambulabant in oēm locū

(D) οὗ ἂν ἐπορεύετο. οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἀπέστελλον πρὸς τρύφωνα πρεσβευτὰς κατασπεύδοντες αὐτὸν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς διὰ τῆς ἐρήμου καὶ ἀποστεῖλαι αὐτοῖς τροφάς. καὶ ἡτοίμασε τρύφων πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ ἐλθεῖν. καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν χιὼν πολλὴ σφόδρα, καὶ οὐκ ἦλθε διὰ τὴν χιόνα. καὶ ἀπῆρε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν γαλααδῖτιν. ὡς δὲ ἤγγισε τῇ βασκαμᾷ, ἀπέκτεινε τὸν ἰωνάθαν καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. καὶ ἐπέστρεψε τρύφων καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε σίμων, καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν (E) ἐν μωδεὶν πόλει τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπένθησαν αὐτὸν ἡμέρας πολλάς. καὶ ᾠκοδόμησε σίμων ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν τῇ ὁράσει λίθῳ ξεστῷ ἐκ τῶν ὄπισθεν καὶ ἔμπροσθεν. καὶ ἔστησεν ἑπτὰ πυραμίδας, μίαν κατέναντι τῆς μιᾶς τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς τέσσαρσιν ἀδελφοῖς. καὶ ταύταις ἐποίησε μηχανήματα περιθεὶς στύλους μεγάλους καὶ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς στύλοις πανοπλίας (F) εἰς ὄνομα αἰώνιον καὶ παρὰ ταῖς πανοπλίαις πλοῖα ἐγγεγλυμμένα εἰς τὸ θεᾶσθαι ὑπὸ πάντων τῶν πλεόντων τὴν θάλασσαν. οὗτος ὁ τάφος ὃν ἐποίησεν ἐν μωδεὶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὁ δὲ τρύφων ἐπορεύετο δόλῳ μετὰ ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τοῦ νεωτέρου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ, καὶ περιέθετο τὸ διάδημα τῆς ἀσίας, καὶ ἐποίησε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ᾠκοδόμησε σίμων τὰ ὀχυρώματα τῆς ἰουδαίας καὶ περιετείχισε πύργοις

quocūq̄ ibant. Qui autem in arce erāt: miserunt ad tryphonem legatos vt festinaret venire per desertum & mitteret illis alimonias. Et parauit tryphon omnem equitatum: vt veniret illa nocte. Erat enim nix multa valde & non venit in galaaditim. Et cum appropinquasset baschaman occidit ionathan & filios eius illic. Et conuertit tryphon & abiit in terram suam. Et misit simon & accepit ossa ionathe fratris sui & sepeliuit ea in modin ciuitate patrum eius. Et planxerunt eum omnis israel planctu magno: & luxerunt eum dies multos. Et edificauit simō super sepulchrū patris sui & fratrum suorum edificium altum visu: lapide polito retro & ante: & statuit septem pyramidas vnam contra vnam: patri & matri: & quattuor fratribus. Et his circumposuit columnas magnas & super colūnas arma: ad memoriam eternam: & iuxta arma naues sculptas: que viderentur ab hominibꝰ nauigantibus mare. Hoc est sepulchrū quod fecit in modin vsq̄ in hunc diem. Tryphon autem cum iter faceret cum antiocho rege adolescēte dolo occidit eum & regnauit loco eius. Et imposuit sibi diadema asie: & fecit plagā magnam in terra. Et edificauit simon presidia iudee muniens ea turribus excelsis & muris magnis: & portis & seris: & posuit alimenta in munitionibus. Et elegit simon viros: & misit ad demetriū regem vt faceret remissionem regioni: quia actus omnes tryphonis per direptionem fuerant gesti. Et demetrius rex ad verba ista respondit ei: & scripsit epistolam talem. Rex demetrius: simoni summo sacerdoti & amico regum & senioribus et genti iudeorum salutem: Coronam auream: & bahen quam misistis suscepimus: et parati sumus facere vobiscum pacem magnam: & scribere prepositis regis remittere vobis q̄ indulsimus. Quecūq̄ enim constituimus vobis constant. Munitiones quas edificastis vobis sint. Remittimus quoq̄ ignorātias & peccata vsq̄ in hodiernum diem: & coronam quam debebatis. Et si quid aliud erat tributarium in hierusalem: iam non sit tributarium. Et si qui ex vobis apti sunt conscribi inter nostros: conscribantur: et sit inter nos pax. Anno cētesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium ab israel. Et cepit populus israel scribere in tabulis & gestis publicis: anno primo sub simone sūmo sacerdote magno duce & pricipe iudeorum. In diebus illis applicuit simon ad gazan: & circumdedit eam castris: & fecit machinas & applicuit ad ciuitatem: & percussit turrem vnam et cōprehendit eam: & qui eruperant erāt intra machinā & ciuitatem: & factus est motus magnus in ciuitate: et ascenderunt qui erant in

ὑψηλοῖς καὶ τείχεσι μεγάλοις καὶ πύργοις καὶ πύλαις καὶ μοχλοῖς. καὶ ἔθετο βρώματα ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. καὶ ἐπιλέξας σίμων ἄνδρας καὶ ἀπέστειλε πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα τοῦ ποιῆσαι ἄφεσιν τῇ χώρᾳ, ὅτι πᾶσαι αἱ πράξεις τρύφωνος ἦσαν ἁρπαγαί. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ δημήτριος ὁ βασιλεὺς κατὰ τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ, καὶ ἔγραψεν αὐτῷ ἐπιστολὴν τοιαύτην. βασιλεὺς δημήτριος σίμωνι ἀρχιερεῖ καὶ φίλῳ βασιλέων καὶ πρεσβυτέροις καὶ ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν. τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν καὶ τὴν βαΐνην ἣν ἀπεστείλατε κεκομίσμεθα. καὶ ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ποιεῖν ὑμῖν εἰρήνην μεγάλην καὶ γράφειν τοῖς ἐπὶ τῶν χρειῶν τοῦ ἀφιέναι ὑμῖν ἀφέματα. καὶ ὅσα ἐστήκαμεν πρὸς ὑμᾶς ἕστηκεν. καὶ τὰ ὀχυρώματα ἃ ᾠκοδομήκατε ὑπαρχέτω ὑμῖν. ἀφίεμεν δὲ ἀγνοήματα καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ τὸν στέφανον ὃν ὠφείλετε καὶ εἴ τι ἄλλο ἐτελωνεῖτο ἐν ἰλημ, μηκέτι τελωνείσθω. καὶ εἴ τινες ἐπιτήδειοι ὑμῶν γραφῆναι εἰς τοὺς περὶ ἡμᾶς, ἐγγραφέσθωσαν. καὶ γινέσθω ἀναμέσον ἡμῶν εἰρήνη. ἔτους ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἤρθη ὁ ζυγὸς τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἤρξατο ὁ λαὸς ἰσραὴλ γράφειν ἐν ταῖς συγγραφαῖς καὶ συναλλάγμασιν ἔτους πρώτου ἐπὶ σίμωνος ἀρχιερέως μεγάλου καὶ στρατηγοῦ καὶ ἡγουμένου ἰουδαίων. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παρενέβαλεν ἐπὶ γάζαν καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὴν παρεμβολαῖς. καὶ ἐποίησεν ἑλέπολιν καὶ προσήγαγε τῇ πόλει, καὶ ἐπάταξε πύργον ἕνα καὶ κατελάβετο. καὶ ἐξήλλοντο οἱ ἐν τῇ ἑλεπόλει εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἐγένετο κίνημα μέγα ἐν τῇ πόλει. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἐν τῇ

civitate cũ uxorib⁹ & filiis
πόλει σὺν ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις
supra muros scissis tunicis
ἐπὶ τὸ τεῖχος διερρηχότες τὰ ἱμάτια
suis. & clamauerũt voce magna postulãtes
αὐτῶν. καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ ἀξιοῦν-
tes simonẽ dextras eis dare. &
τες σίμωνα δεξιὰς αὐτοῖς δοῦναι. καὶ
dixerũt. nõ nobis viaris sm malitias
εἶπαν. μὴ ἡμῖν χρήσῃ κατὰ τὰς πονηρί-
as nostras: sed sm misericordiam tuã. &
ας ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔλεός σου. καὶ
flex⁹ est eis simõ. & nõ debella-
συνελύθη αὐτοῖς σίμων. καὶ οὐκ ἐπολέμη-
uit eos. & eiecit eos de
σεν αὐτούς. καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκ τῆς
ciuitate & emũdauit edes in qb⁹
πόλεως καὶ ἐκαθάρισε τὰς οἰκίας ἐν αἷς
fuerãt simulachra. & sic intrauit in eã
ἦν τὰ εἴδωλα. καὶ οὕτως εἰσῆλθεν εἰς αὐ-
laudãs & bñdicẽs. & eiecit ex ea
τὴν ὑμνῶν καὶ εὐλογῶν. καὶ ἐξέβαλεν ἐξ αὐ-
oẽm immũditiã: & collocauit
τῆς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, καὶ κατῴκισεν
illic viros q legẽ faciũt.
ἐκεῖ ἄνδρας οἵτινες τὸν νόμον ποιοῦσι.
& muniuit eã & edificauit
καὶ προσωχύρωσεν αὐτὴν καὶ ᾠκοδόμη-
uit sibi in ipsa habitatiõẽ. q̃ aũt erãt in
σεν ἑαυτῷ ἐν αὐτῇ οἴκησιν. οἱ δὲ ἐκ τῆς
arce in hierlm phibebant egre-
ἄκρας ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκωλύοντο ἐκπορεύε-
di & ingredi in regionẽ.
σθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν.
& emere & vẽdere. & esurierũt
καὶ ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν. καὶ ἐπείνασαν
valde: & perierũt ex illis multi
σφόδρα, καὶ ἀπώλοντο ἐξ αὐτῶν ἱκανοὶ τῇ
fame. & clamauerũt ad simonẽ dextras
λιμῷ. καὶ ἐβόησαν πρὸς σίμωνα δεξιὰς
accipere. & dedit eis & eiecit
λαβεῖν. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ ἐξέβαλεν
eos illinc & mũdauit arcẽ
αὐτοὺς ἐκεῖθεν καὶ ἐκαθάρισε τὴν ἄκραν
a cõtaminatiõib⁹. & intrauit in eã
ἀπὸ τῶν μιασμάτων, καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν
tertia & vicesima secũdi mẽsis anno
τῇ τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ δευτέρου μηνὸς ἔτους
vno & septuagesimo & cẽtesimo cũ
ἑνὸς καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ μετὰ
laude & ramis & in cinyris & in
αἰνέσεως καὶ βαΐων καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν
cymbalis & in nablis & in hymnis &
κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν ὕμνοις καὶ
in canticis: qz cõtrit⁹ est inimic⁹ magn⁹ ex
ἐν ᾠδαῖς, ὅτι συνετρίβη ἐχθρὸς μέγας ἐξ
israel. & cõstituit singulis ãnis vt agerẽt
ἰσραήλ. καὶ ἔστησε κατ' ἐνιαυτὸν τοῦ ἄγειν
diẽ hãc cũ leticia. & mu
τὴν ἡμέραν ταύτην μετ' εὐφροσύνης. καὶ προ-
niuit mõtẽ tẽpli q̃ prope
σωχύρωσε τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ τὸ παρὰ τὴν
arcẽ: & habitabat illic ipse & q̃ cũ eo
ἄκραν, καὶ ᾤκει ἐκεῖ αὐτὸς καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ.
& vidit simõ ioannẽ filiũ suũ q
καὶ εἶδεν σίμων ἰωάννην τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὅτι
vir est: & posuit eũ ducẽ
ἀνήρ ἐστι, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἡγούμενον τῶν
virtutũ vniuersaꝝ: & habitabat i gazaris.
δυνάμεων πασῶν, καὶ ᾤκει ἐν γαζάροις.

C.14

Et in anno secũdo & septuagesi
Καὶ ἐν ἔτει δευτέρῳ καὶ ἑβδομη-
mo & cẽtesimo cõgregauit demetri⁹
κοστῷ καὶ ἑκατοστῷ συνήγαγε δημήτριος ὁ
rex exercit⁹ suos: & a-
βασιλεὺς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, καὶ ἐπο-
biit in mediã ad cõtrahendũ auxi-
ρεύθη εἰς μηδίαν τοῦ ἐπισπάσασθαι βοή-
liũ sibi: vt expugnaret tryphonẽ.
θειαν αὐτῷ, ὅπως πολεμήσῃ τὸν τρύφωνα.
& audiuit arsaces rex
καὶ ἤκουσεν ἀρσάκης ὁ βασιλεὺς τῆς
persie & medie q venit deme-
περσίδος καὶ μηδίας, ὅτι ἦλθε δημήτρι-
tri⁹ in fines suos: & misit vnũ
ος εἰς τὰ ὅρια αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλεν ἕνα τῶν
principũ suoꝝ vt cõprehẽderet eũ viuũ.
ἀρχόντων αὐτοῦ συλλαβεῖν αὐτὸν ζῶντα.
& abiit & pcussit castra
καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπάταξε τὴν παρεμβο-
demetrii: & cõprehẽdit eũ & du-
λὴν δημητρίου, καὶ συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ἤγα-
xit eũ ad arsacẽ: & posuit eũ in
γεν αὐτὸν πρὸς ἀρσάκην, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν
custodia. & siluit terra oib⁹
φυλακῇ. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ πάσας τὰς
dieb⁹ simonis. & quesiuit bona
ἡμέρας σίμωνος. καὶ ἐζήτησεν ἀγαθὰ τῷ
gẽti sue: & placuit illis potestas
ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς ἡ ἐξουσία
ei⁹ & gloria ei⁹ oib⁹ die-
αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέ-
b⁹. & cũ oi gloria sua acce
ρας. καὶ μετὰ πάσης τῆς δόξης αὐτοῦ ἔλα-
pit ioppẽ in portũ. & fecit in-
βε τὴν ἰόππην εἰς λιμένα. καὶ ἐποίησεν εἴ-
troitũ in insulis maris. & dilata-
σοδον ταῖς νήσοις τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπλά-
uit fines gẽti sue & obtinuit
τυνε τὰ ὅρια τῷ ἔθνει αὐτοῦ καὶ ἐκράτησε
regionẽ. & cõgregauit captiuitatẽ
τῆς χώρας. καὶ συνήγαγεν αἰχμαλωσίαν
multã & dñatus est gazare & beth-
πολλὴν καὶ ἐκυρίευσε γαζάρων καὶ βαιθ-
sure & arcis. & abstulit imũ-
σούρων καὶ τῆς ἄκρας. καὶ ἐξῆρε τὰς ἀκα-
ditias ex ea: & nõ erat resi-
θαρσίας ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντιστάμε-
stẽs ei. & erãt colẽtes terrã su-
νος αὐτῷ. καὶ ἦσαν γεωργοῦντες τὴν γῆν αὐ-
am cũ pace. & terra ãt dabat
τῶν μετ' εἰρήνης. καὶ ἡ γῆ ἐδίδου τὰ
fruct⁹ suos & ligna cãpoꝝ
γεννήματα αὐτῆς καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων
fructũ suũ. seniores in
τὸν καρπὸν αὐτῶν. πρεσβύτεροι ἐν ταῖς
plateis sedebãt. oẽs de bonis
πλατείαις ἐκάθηντο. πάντες περὶ ἀγαθῶν
cõsultabãt i cõsiliis: & iuuenes induerũt
ἐκοινολογοῦντο, καὶ οἱ νεανίσκοι ἐνεδύσαντο
glias & stolas belli. ciuitatib⁹
δόξας καὶ στολὰς πολέμου. ταῖς πόλεσιν
tribuebat alimonias. & cõstituit eas
ἐχορήγησε βρώματα. καὶ ἔταξεν αὐτὰς
in vasis munitionis vsq quo nomi-
ἐν σκεύεσιν ὀχυρώσεως, ἕως ὅτου ὠνομά-
natũ ẽ nomẽ glie ei⁹ vsq ad extremũ
σθη τὸ ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ ἕως ἄκρου
terre. fecit pacẽ sup
τῆς γῆς. ἐποίησε τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῆς
terrã: & letat⁹ est isrl leticia
γῆς, καὶ εὐφράνθη ἰσραὴλ εὐφροσύνην
magna. & sedit vnusqsq sub
μεγάλην. καὶ ἐκάθισεν ἕκαστος ὑπὸ τὴν

civitate cum vxorib⁹ et filiis supra murum scissis tunicis suis: & clamauerunt voce magna postulantes a simone dextras sibi dari: et dixerunt. Nõ nobis reddas secundum malicias nostras: sed secundum misericordias tuas & seruem⁹ tibi. Et flex⁹ simon nõ debellauit eos: eiecit tamen eos de ciuitate & emundauit edes in quibus fuerãt simulachra: & tunc intrauit in eam cum hymnis benedicens dominum: & eiecta ab ea omni immundicia collocauit in ea viros q legem facerent: & muniuit eam: & fecit sibi habitationem. Qui autem erant in arce hierusalem prohibebantur egredi et ingredi regionem: & emere ac vendere & esurierunt valde: et multi ex eis fame perierunt: et clamauerunt ad simonem: vt dextras acciperent et dedit illis: & eiecit eos inde & mundauit arcẽ a contaminationibus: & intrauerunt in eam tertia & vicesima die secundi mẽsis anno centesimo septuagesimo primo cum laude: & ramis palmarũ: & citharis: & cinaris: & cymbalis: & nablis & hymnis: et canticis: quia contritus est inimicus magnus ex israel: & constituit vt omnibus annis agerentur dies hi cũ leticia: et muniuit montem templi: qui erat secus arcem et habitauit ibi ipse et qui cum eo erant. Et vidit simon iohannem filium suum q fortis prelii vir esset & posuit eum ducem virtutum vniuersarum: & habitauit in gazaris.

Capitulum decimum quartum

Anno centesimo septuagesimo secundo congregauit rex demetrius exercitum suum: & abiit in mediam ad contrahenda sibi auxilia: vt expugnaret tryphonem. Et audiuit arsaces rex persidis & medie quia intrauit demetrius confines suos: & misit vnum de principibus suis vt comprehenderet eũ viuum: & adduceret eum ad se. Et abiit & percussit castra demetrii: & comprehẽdit eum: & duxit eum ad arsacem: et posuit eum in custodiam. Et siluit omnis terra iuda omnibus diebus simonis & quesiuit bona genti sue: et placuit illis potestas eius: & gloria eius omnib⁹ diebus. Et cum omni gloria sua accepit ioppen in portum: et fecit introitum in insulis maris. Et dilatauit fines gentis sue et obtinuit regionem. Et congregauit captiuitatem multam & dominatus est gazare: et bethsure: et arci: et abstulit immundicias ex ea: & non erat qui resisteret ei. Et vnusquisq colebat terram suam cum pace: et terra iuda dabat fructus suos: et ligna camporum fructum suum. Seniores in plateis sedebant omnes: et de bonis terre tractabant: et iuuenes induebant se gloriã et stolas belli. Et ciuitatib⁹ tribuebat alimonias: et constituebat eas vt essent vasa munitionis quoadusq nominatum est nomen glorie eius vsq ad extremum terre. Fecit pacẽ super terram: et letatus est isrl' leticia magna: et sedit vnusquisq sub

vite sue & sub ficu sua. & nõ
ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὴν συκῆν αὐτοῦ. καὶ οὐκ
erat exterrẽs eos. & defecit impu
ἦν ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς. καὶ ἐξέλιπε πολε-
gnãs eos sup terrã. & reges
μῶν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ οἱ βασιλεῖς
cõtriti sunt in dieb⁹ illis. &
συνετρίβησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. καὶ
cõfirmauit oẽs humiles ppli
ἐστήριξε πάντας τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ
sui. legẽ exquisiuit: & abstulit oẽm
αὐτοῦ. τὸν νόμον ἐξεζήτησε, καὶ ἐξῆρε πάντα
iniquũ & malũ. sancta glificauit: &
ἄνομον καὶ πονηρόν. τὰ ἅγια ἐδόξασε, καὶ
multiplicauit vasa scõꝝ. & audierũt
ἐπλήθυνε τὰ σκεύη τῶν ἁγίων. καὶ ἠκούσθη
in roma q defunct⁹ est ionathas & vsq i spar-
ἐν ῥώμῃ ὅτι ἀπέθανεν ἰωνάθας καὶ ἕως σπάρ-
tã: & tristati sunt valde. vt ãt audierũt
της, καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα. ὡς δὲ ἤκουσαν
q simon frater ei⁹ fact⁹ est pro il-
ὅτι σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ γέγονεν ἀντ' αὐ-
lo sũm⁹ sacerdos: & obtinet regionẽ
τοῦ ἀρχιερεύς, καὶ ἐπικρατεῖ τῆς χώρας
& ciuitates q̃ in ea: scripserũt ad
καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐν αὐτῇ, ἔγραψαν πρὸς
eũ tabulis ereis vt renouarẽt
αὐτὸν δέλτοις χαλκαῖς τοῦ ἀνανεώσασθαι
erga eũ amicitiã & societatẽ
πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ τὴν συμμαχίαν
quã cõstituerãt cũ iuda & ionatha
ἣν ἔστησαν πρὸς ἰούδαν καὶ ἰωνάθαν τοὺς
fratrib⁹ ei⁹. & lecte sunt corã
ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐνώπι-
ecclesia in hierlm. & hoc
ον τῆς ἐκκλησίας ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ τοῦτο τὸ
exẽplũ epistolaꝝ quas mise-
ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀπέστει-
rũt spartiate. spartiataꝝ pncipes
λαν οἱ σπαρτιᾶται. σπαρτιατῶν ἄρχοντες
& ciuitas: simoni sacerdoti magno &
καὶ ἡ πόλις, σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ καὶ τοῖς
seniorib⁹ & sacerdotib⁹ & reli
πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ λοι-
quo pplo iudeoꝝ fratrib⁹ gaudere.
πῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων ἀδελφοῖς χαίρειν.
legati missi ad po-
οἱ πρεσβευταὶ οἱ ἀποσταλέντες πρὸς τὸν δῆ-
pulũ nrm̃ nũciauerũt nobis de glo
μον ἡμῶν ἀπήγγειλαν ἡμῖν περὶ τῆς δό-
ria vra & honore. & gauisi sum⁹ in
ξης ὑμῶν καὶ τιμῆς. καὶ εὐφράνθημεν ἐπὶ τῇ
introitu eoꝝ: & rescripsim⁹ q̃ ab ip-
ἐφόδῳ αὐτῶν, καὶ ἀνεγράψαμεν τὰ ὑπ' αὐ-
sis dicta sunt in cõciliis ppli
τῶν εἰρημένα ἐν ταῖς βουλαῖς τοῦ δήμου
sic. numeni⁹ antiochi & antipater
οὕτως. νουμήνιος ἀντιόχου καὶ ἀντίπατρος
iasonis legati iudeoꝝ venerũt
ἰάσωνος πρεσβευταὶ ἰουδαίων ἦλθοσαν
ad nos ad renouãdũ erga nos
πρὸς ἡμᾶς ἀνανεούμενοι τὴν πρὸς ἡμᾶς
amicitiã. & placuit pplo excipere
φιλίαν. καὶ ἤρεσε τῷ δήμῳ ἐπιδέξασθαι
viros glĩose & poneret
τοὺς ἄνδρας ἐνδόξως καὶ τοῦ θέσθαι τὸ
exẽplũ sermonũ illoꝝ in patẽ
ἀντίγραφον τῶν λόγων αὐτῶν ἐν τοῖς ἀπο-
tibus pplo libris: vt memo
δεδειγμένοις τῷ δήμῳ βιβλίοις, τοῦ μνημό-
riã hẽret pplo spartiataꝝ.
συνον ἔχειν τὸν δῆμον τῶν σπαρτιατῶν. τὸ
& exẽplũ hoꝝ scripserũt simoni
δὲ ἀντίγραφον τούτων ἔγραψαν σίμωνι τῷ
pncipi sacerdotũ. post hec misit simon
ἀρχιερεῖ. μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε σίμων τὸν
numeniũ in romã habẽtẽ clypeũ au-
νουμήνιον εἰς ῥώμην ἔχοντα ἀσπίδα χρυ-
reũ magnũ põdo minaꝝ mille ad sta
σῆν μεγάλην ὁλκῆς μνῶν χιλίων εἰς τὸ στῆ-
tuẽdã cũ eis societatẽ. vt ãt audi
σαι πρὸς αὐτοὺς τὴν συμμαχίαν. ὡς δὲ ἤκου-
uit pplo istos sermones dixerũt. quã
σεν ὁ δῆμος τῶν λόγων τούτων εἶπαν. τίνα
grãm reddem⁹ simoni & filiis
χάριν ἀποδώσομεν σίμωνι καὶ τοῖς υἱοῖς
ei⁹. firmauit eñ ipse & fratres ei⁹
αὐτοῦ. ἐστήρισε γὰρ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
& dom⁹ patris ei⁹. & expugnauerũt
καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐπολέμησαν
inimicos isrl ab eis: & statuerũt
τοὺς ἐχθροὺς ἰσραὴλ ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔστησαν
ei libertatẽ. & descripserũt in tabulis
αὐτῷ ἐλευθερίαν. καὶ κατέγραψαν ἐν δέλτοις
ereis: & posuerũt i colũnis in mõte si-
χαλκαῖς, καὶ ἔθεντο ἐν στήλαις ἐν ὄρει σι-
on. & hoc exẽplũ scri-
ών. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς γρα-
pture. decima octaua elul: anno secũdo
φῆς. ὀκτωκαιδεκάτῃ ἐλοὺλ, ἔτους δευτέρου
& septuagesimo & cẽtesimo. & hic
καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ τοῦτο
tertio ann⁹: sub simone pncipe sacerdotũ i
τρίτον ἔτος, ἐπὶ σίμωνος ἀρχιερέως ἐν
saramel: in cõuentu magno sacer-
σαραμέλ, ἐπὶ συναγωγῆς μεγάλης ἱερέ-
dotũ & ppli & principũ gẽtis &
ων καὶ λαοῦ καὶ ἀρχόντων ἔθνους καὶ τῶν
senioꝝ regiõis innotuit nobis:
πρεσβυτέρων τῆς χώρας ἐγνώρισεν ἡμῖν,
qm̃ frequẽter facta sunt plia in
ἐπεὶ πολλάκις ἐγενήθησαν πόλεμοι ἐν τῇ
regiõe. simon ãt matthathie filius filii
χώρᾳ. σίμων δὲ ὁ ματταθίου υἱὸς τῶν υἱ-
oriũ iarib & fratres ei⁹ dederũt se ip
ῶν ἰαρὶβ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔδωκαν ἑαυ-
sos periculo: & restiterũt aduersa
τοὺς τῷ κινδύνῳ, καὶ ἀντέστησαν τοῖς ὑπεναν-
riis gẽtis sue: vt starent sancta ip
τίοις τοῦ ἔθνους αὐτῶν, ὅπως σταθῇ τὰ ἅγια αὐ-
soꝝ & lex. & glia magna glorificauerũt
τῶν καὶ ὁ νόμος. καὶ δόξῃ μεγάλῃ ἐδόξασαν τὸ
gẽtẽ suã. & cõgregauit ionathas gẽtẽ su-
ἔθνος αὐτῶν. καὶ ἤθροισε ἰωνάθαν τὸ ἔθνος αὐ-
am. & fact⁹ est eis pnceps sacerdotũ & appo
τῶν. καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς ἀρχιερεύς, καὶ προσε-
sit⁹ est ad pplm suũ. & voluerũt inimi
τέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐβουλήθησαν οἱ ἐχ-
ci eoꝝ ascẽdere in regionẽ eo
θροὶ αὐτῶν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐ-
rũ vt cõtererẽt regiõe illoꝝ & extẽde
τῶν τοῦ ἐκτρῖψαι τὴν χώραν αὐτῶν καὶ ἐκτεῖ-
rẽt man⁹ in sancta eoꝝ. tũc surrexit si
ναι χεῖρας ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν. τότε ἀνέστη σί-
mon & pugnauit pro gẽte sua. &
μων καὶ ἐπολέμησε περὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. καὶ
expẽdit pecunias multas ex suis. &
ἐδαπάνησε χρήματα πολλὰ τῶν ἑαυτοῦ. καὶ
armauit viros exercit⁹ gẽ
ὡπλοδότησε τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοῦ ἔ-
tis sue: & dedit eis stipẽdia. & mu
θνους αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὀψώνια. καὶ ὠ-
niuit ciuitates iudee & beth-
χύρωσε τὰς πόλεις τῆς ἰουδαίας καὶ τὴν βαιθ-
surã q̃ in finib⁹ iudee: vbi erat
σούραν τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς ἰουδαίας, οὗ ἦν
arma hostiũ pri⁹. & posuit
τὰ ὅπλα τῶν πολεμίων τὸ πρότερον. καὶ ἔθετο

vite sua: & sub ficulnea sua: & non erat qui eos terreret. Defecit impugnans eos super terram: reges contriti sunt in diebus illis. Et confirmauit omnes humiles populi sui: & legem exquisiuit: & abstulit omnem iniquum & malum. Sancta glorificauit: & multiplicauit vasa sanctorum. Et auditum est rome. quia defunctus esset ionathas & vsq in spartiatas: & contristati sunt valde. Vt audierunt autem q simon frater eius factus esset sũmus sacerdos loco eius: & ipse obtineret omnem regionem & ciuitates in ea: scripserunt ad eum tabulis ereis: vt renouarent amicitias & societatem quam fecerat cum iuda & cũ ionatha fratribus eius: & lecte sunt in cõspectu ecclesie in hierusalem. Et hoc exemplum epistolarum quas spartiate miserunt. Spartianorum principes & ciuitates: simoni sacerdoti magno & senioribus & sacerdotibus: & reliquo populo iudeorum fratribus salutem. Legati qui missi sunt ad populum nostrum nunciauerunt nobis de vestra gloria & honore & leticia: & gauisi sumus in introitu eorum. Et scripsimus que ab eis erant dicta in conciliis populi sic. Numenius antiochi: & antipater iasonis filius legati iudeorum venerunt ad nos renouantes nobiscum amicitiam pristinam. Et placuit populo excipere viros gloriose: & ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris: vt sit ad memoriam populo spartiatarum. Exemplum autem horum scripsimus simoni magno sacerdoti. Post hec autem misit simon numeniũ romam habentem clypeum aureum magnum pondo minarum mille ad statuẽdam cum eis societatem. Cum autem audisset populus romanus sermones istos dixerunt. Quam gratiarum actionem reddemus simoni & filiis eius. Restituit enim ipse fratres suos & expugnauit inimicos israel ab eis: & statuerunt ei libertatem: & descripserunt in tabulis ereis: & posuerunt in titulis in monte sion. Et hoc est exemplum scripture. Octauadecima die mensis elul ãno cẽtesimoseptuagesimosecundo anno tertio sub simone sacerdote magno in assaramel in conuentu magno sacerdotum & populi & principũ & gẽtis & seniorũ regiõis: nota facta sunt hec. qm̃ frequẽter facta sunt p̃lia in regiõe nr̃a. Simon aũt mattathie filius ex filiis iarib & fratres eius dederũt se p̃iculo: & restiterũt aduersariis gẽtis sue vt starẽt sãcta ipsorũ & lex: & g̃lia magna g̃rificauerũt gẽtẽ suã. Et cõgregauit ionathas gẽtẽ suã: & fact⁹ est illis sacerdos magn⁹ & apposit⁹ est ad pp̃lm suũ: et voluerũt inimici eorũ calcare sancta: & atterere regionẽ ipsorũ & extẽdere man⁹ in sancta sanctorũ. Tũc restitit simõ & pugnauit p̃ gẽte sua & erogauit pecũias multas: & armauit viros virtutis gẽtis sue: & dedit illis stipẽdia & muniuit ciuitates iudee & bethsurã q̃ erat in finib⁹ iudee vbi erant arma hostium antea: & posuit

illic presidiū viros iudeos. ⁊ ioppen
ἐκεῖ φρουρὰν ἄνδρας ἰουδαίους, καὶ ἰόππην
muniuit q in mari: ⁊ ga
ὠχύρωσε τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν γα
zara q in finib⁹ azoti in q habitabāt
ζάρα τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων ἀζώτου ἐν ᾗ ᾤκουσαν
hostes pri⁹ illic. ⁊ collocauit
οἱ πολέμιοι τὸ πρότερον ἐκεῖ. καὶ κατῴκισεν
illic iudeos. ⁊ quecūq apta erāt ad
ἐκεῖ ἰουδαίους. καὶ ὅσα ἐπιτήδεια ἦν πρὸς
hoꝝ correptionē posuit in eis. ⁊
τὴν τούτων ἐπανόρθωσιν ἔθετο ἐν αὐτοῖς. καὶ
vidit pplꝰ fidē simonis ⁊
εἶδεν ὁ λαὸς τὴν πίστιν τοῦ σίμωνος καὶ τὴν
gloriā quā cogitauit facere genti
δόξαν ἣν ἐβουλεύσατο ποιῆσαι τῷ ἔθνει
sue: ⁊ posuerūt eū ducē suū
αὐτοῦ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἡγούμενον αὐτῶν
⁊ pncipē sacerdotū: q: ipse fecit
καὶ ἀρχιερέα, διὰ τὸ αὐτὸν πεποιηκέναι
oia hec. ⁊ iusticiā ⁊
πάντα ταῦτα. καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν
fidē quā cōseruauit genti sue. ⁊
πίστιν ἣν συνετήρησε τῷ ἔθνει αὐτοῦ. καὶ
quēsiuit oi modo exaltare pplꝫ
ἐζήτησε παντὶ τρόπῳ ὑψῶσαι τὸν λαὸν
suū. ⁊ in dieb⁹ ei⁹ psperatū ē
αὐτοῦ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ εὐωδώθη
in manib⁹ ei⁹: vt tollerent gētes
ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, τοῦ ἐξαρθῆναι τὰ ἔθνη
de regione ipsoꝝ ⁊ q sunt in ciuitate
ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει
dauid q in hierslm q fecerāt sibi
δαυὶδ τοὺς ἐν ἱερουσαλήμ. οἳ ἐποίησαν ἑαυτοῖς
arcē de q egrediebant ⁊ cōtaminabāt in
ἄκραν ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο καὶ ἐμίαινον κύ
circuitu sanctoꝝ ⁊ faciebāt plagā ma
κλῳ τῶν ἁγίων καὶ ἐποίουν πληγὴν μεγά
gnā in castitate. ⁊ collocauit in ea
λην ἐν τῇ ἁγνείᾳ, καὶ κατῴκισεν ἐν αὐτῇ
viros iudeos: ⁊ muniuit eā
ἄνδρας ἰουδαίους, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν
ad tutamētū regionis ⁊ ciuita
πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῆς πόλε
tis. ⁊ exaltauit muros hierslm. ⁊
ως. καὶ ὕψωσε τὰ τείχη ἱερουσαλήμ. καὶ ὁ
rex demetri⁹ statuit ei sū
βασιλεὺς δημήτριος ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρ
mū sacerdotiū sm oia. ⁊ fecit e
χιερωσύνην κατὰ ταῦτα. καὶ ἐποίησεν αὐ
ū ex amicis suis: ⁊ glificauit eū glia
τὸν τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν δόξῃ
magna. audiuit ē eū q appellant
μεγάλῃ. ἤκουσε γὰρ ὅτι προσαγορεύονται οἱ
iudei a romanis amici ⁊ so
ἰουδαῖοι ὑπὸ ῥωμαίων φίλοι καὶ σύμμα
cij. ⁊ q occurrerūt legatis
χοι. καὶ ὅτι ἀπήντησαν τοῖς πρέσβεσι
simonis gliose. ⁊ q cōsenserunt in
σίμωνος ἐνδόξως. καὶ ὅτι εὐδόκησαν οἱ ἰου
dei ⁊ sacerdotes esse eoꝝ simo
δαῖοι καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ εἶναι αὐτῶν σίμω
nē ducē ⁊ sūmū sacerdotē in seculū
να ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα
donec resurgat ppheta fidelis ⁊ vt
ἕως τοῦ ἀναστῆναι προφήτην πιστὸν. καὶ τοῦ
sit sup eos dux. ⁊ vt curasset
εἶναι ἐπ' αὐτῶν στρατηγόν. καὶ ὅπως μέλῃ
ei de sanctis cōstituere p eū
αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων καθιστάναι δι' αὐτοῦ
sup opa eoꝝ ⁊ sup regionē
ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς χώρας

illic presidiū viros iudeos. Et ioppē muniuit: q erat ad mare: & gazarā q est in finibus azoti: in qua hostes antea habitabant: & collocauit illic iudeos & quecunq apta erant ad correptionem eorum posuit in eis: & vidit populus aptū simonis & gloriam quam cogitabat facere genti sue: & posuerunt eum ducē suum & principem sacerdotum: eo q ipse fecerit hec omnia: & iusticiam & fidem quam conseruauit genti sue: & exquisiuit omni modo exaltare populū suum: & in diebus eius prosperatum est in manibus eius vt tollerentur gentes de regione ipsorum: & qui in ciuitate dauid erant in hierusalem in arce de q procedebant & contaminabant omnia que in circuitu sanctorum sunt: & inferebant plagam magnā castitati: & collocauit in ea viros iudeos ad tutamentū regionis & ciuitatis: & exaltauit muros in hierusalem. Et rex demetrius statuit illi sūmum sacerdotium: secundū hec fecit eum amicum suum: et glorificauit eum gloria magna. Audiuit enī q appellati sunt iudei a romanis amici & socii & fratres: & quia susceperunt legatos simonis gloriose: & quia iudei & sacerdotes eorum consenserunt eū esse ducem suum: & sūmum sacerdotē in eternum donec surgat propheta fidelis: & vt sit super eos dux: & vt cura esset illi pro sanctis: & vt constitueret prepositos super opera eorum & super regionem: & super arma & super presidia: & cura sit illi de sanctis: & vt audiatur ab omnibus: & scribantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione: & vt operiatur purpura & auro: & ne liceat vlli ex pplo et ex sacerdotib⁹ irritum facere aliquid horuꝫ: & contradicere his que ab eo dicuntur: aut conuocare conuentum in regione sine ipso & vestiri purpura et vti fibula aurea: q autem fecerit extra hec: aut irritum fecerit aliquid horum: reus erit. Et cōplacuit omni populo statuere simonē et facere secundum verba ista: & suscepit simon: & placuit ei vt summo sacerdotio fungeretur: & esset dux et princeps gentis iudeorum & sacerdotum: & preesset omnibus: & scripturam istam dixerūt ponere in tabulis ereis: & ponere eas in peribolo sanctorū in loco celebri. Exemplum autem eorum ponere in erario: vt habeat simō et filii eius.

Capitulum decimumquintum.

Et misit rex antiochus filius demetrii epistolas ab insulis maris simoni sacerdoti: & principi gētis iudeorū & vniuerse genti: & erant continentes hunc modum. Rex antiochus simoni sacerdoti magno et genti iudeoruꝫ salutem. Quoniam quidam pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum: volo autem vendicare regnuꝫ et restituere illud sicut erat antea: & electam feci multitudinem exercitus: & feci naues bellicas.

⁊ sup arma ⁊ sup munitio
καὶ ἐπὶ τῶν ὅπλων καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρω
nes: ⁊ vt cura sit ei de
μάτων, καὶ ὅπως μέλῃ αὐτῷ περὶ τῶν
sanctis. ⁊ vt audiat ab oib⁹
ἁγίων. καὶ ὅπως ἀκούηται ὑπὸ πάντων
⁊ vt scribant in noie eius
καὶ ὅπως γράφωνται ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
oēs cōscriptiones in regiōe. ⁊ vt
πᾶσαι συγγραφαὶ ἐν τῇ χώρᾳ. καὶ ὅπως
operiat purpura ⁊ auꝝ ferat.
περιβάλληται πορφύραν καὶ χρυσοφορῇ.
⁊ nō liceat vlli ex pplo ⁊ sacer
καὶ οὐκ ἐξέσται οὐδενὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱε
dotib⁹ irritū facere aliqd hoꝝ ⁊ cōtradicere
ρέων ἀθετῆσαί τι τούτων καὶ ἀντειπεῖν
ab eo dictis: ⁊ cōuoca
τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ῥηθησομένοις καὶ ἐπισυστρέ
re cōuentū in regiōe sine ipo. ⁊
ψαι συστροφὴν ἐν τῇ χώρᾳ ἄνευ αὐτοῦ. καὶ
vestiri purpura ⁊ infibulaꝝ
περιβάλλεσθαι πορφύραν καὶ ἐμπορποῦ
ri fibula aurea. q at pter hec
σθαι πόρπην χρυσῆν. ὃς δ' ἂν παρὰ ταῦ
fecerit aut irritū fecerit decy hoꝝ re⁹
τα ποιήσῃ ἢ ἀθετήσῃ τι τούτων ἔνοχος
erit. ⁊ placuit oi pplo statuere si
ἔσται. καὶ εὐδόκησε πᾶς ὁ λαὸς θέσθαι σί
monē facere sm verba ista.
μωνι ποιῆσαι κατὰ τοὺς λόγους τούτους.
⁊ suscepit simon ⁊ placuit esse eū
καὶ ἐπεδέξατο σίμων καὶ εὐδόκησεν ἀρχι
mū sacerdotē ⁊ esse ducē ⁊ pncipē gē
ερατεύειν καὶ εἶναι στρατηγὸς καὶ ἐθνάρχης
tis iudeoꝝ ⁊ sacerdotū ⁊ pesse
τῶν ἰουδαίων καὶ ἱερέων καὶ τοῦ προστατῆ
oib⁹. ⁊ scripturā istā dixerūt
σαι πάντων. καὶ τὴν γραφὴν ταύτην εἶπαν
poni in tabulis ereis: ⁊ statuere il
θέσθαι ἐν δέλτοις χαλκαῖς, καὶ στῆσαι αὐ
las in pibolo sctōꝝ in loco cele
τὰς ἐν περιβόλῳ τῶν ἁγίων ἐν τόπῳ ἐπι
bri. at exēpla eaꝝ poni in
σήμῳ. τὰ δὲ ἀντίγραφα αὐτῶν θέσθαι ἐν τῷ
erario: vt hēat simon ⁊ filij ei⁹.
γαζοφυλακίῳ, ὅπως ἔχωσι σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

Et misit antioch⁹ fili⁹ de
Καὶ ἀπέστειλεν ἀντίοχος υἱὸς δη
metrij regis epistolas ab
μητρίου τοῦ βασιλέως ἐπιστολὰς ἀπὸ
insulis maris simoni sacerdoti ⁊
τῶν νήσων τῆς θαλάσσης σίμωνι ἱερεῖ καὶ
pncipi gētis iudeoꝝ. ⁊ vniuerse gēti.
ἐθνάρχῃ τῶν ἰουδαίων καὶ παντὶ τῷ ἔθνει,
⁊ erāt cōtinētes modū hūc.
καὶ ἦσαν περιέχουσαι τὸν τρόπον τοῦτον.
rex antioch⁹ simoni sacerdoti magno
βασιλεὺς ἀντίοχος σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ
⁊ pncipi gētis ⁊ gēti iudeoꝝ gaudere. quo
καὶ ἐθνάρχῃ καὶ ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν. ἐπει
niā viri pestilētes obtinuerūt re
δὴ ἄνδρες λοιμοὶ κατεκράτησαν τῆς βα
gnū patrū nroꝝ: volo at
σιλείας τῶν πατέρων ἡμῶν, βούλομαι δὲ
vēdicare regnū: vt
ἀντιποιήσασθαι τῆς βασιλείας, ὅπως
restituā illud vt erat prius.
ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἦν πρότερον,
collegi at multitudinē exercituū: ⁊
ἐξενολόγησα δὲ πλῆθος δυνάμεων, καὶ
paraui naues bellicas.
κατεσκεύασα πλοῖα πολεμικά.

volo at procedere p regionē:
βούλομαι δὲ ἐκβῆναι κατὰ τὴν χώραν,
vt vlciscar eos q corruperūt
ὅπως μετέλθω τοὺς κατεφθαρκότας τὴν χώ
regionē nrām ⁊ q desolauerūt ciuitates
ραν ἡμῶν καὶ τοὺς ἠρημωκότας πόλεις πολ
multas in regno. nūc ergo statuo tibi om
λὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ. νῦν οὖν ἵστημί σοι πάν
nes ablationes q remiserūt tibi q āte me
τα τὰ ἀφαιρέματα ἃ ἀφῆκάν σοι οἱ πρὸ ἐμοῦ
reges. ⁊ queq alia dona remiserūt
βασιλεῖς. καὶ ὅσα ἄλλα ἀφαιρέματα ἀφῆκαν
tibi ⁊ pmiserūt tibi facere pcussurā p
σοι καὶ ἐπέτρεψά σοι ποιῆσαι κόμμα ἴδι
priū numisma regioni tue. hierslm at ⁊ scā
ον νόμισμα τῇ χώρᾳ σου. ἱερουσαλὴμ δὲ καὶ τὰ ἅγια
esse libera. ⁊ oia arma q fa
εἶναι ἐλεύθερα. καὶ πάντα τὰ ὅπλα ὅσα κα
bricasti ⁊ munitiones q̄s cōstruxi
τεσκεύασας καὶ τὰ ὀχυρώματα ἃ ᾠκοδόμη
sti q̄s obtines: maneāt tibi. ⁊ oē debi
σας ὧν κρατεῖς, μενέτω σοι. καὶ πᾶν ὀφεί
tū regiū ⁊ q futura sūt regia:
λημα βασιλικὸν καὶ τὰ ἐσόμενα βασιλικά,
ex nūc ⁊ in oē tps re
ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀ
mittant tibi. cū at cōstituerim⁹ re
φιέσθω σοι. ὡς δ' ἂν κατακτήσωμεν τὴν βα
gnū nrm: glificabim⁹ te ⁊ gēte
σιλείαν ἡμῶν, δοξάσομεν σὲ καὶ τὸ ἔθνος
tuā ⁊ tēplū glia magna. vt mani
σου καὶ τὸ ἱερὸν δόξῃ μεγάλῃ, ὥστε φα
festa fiat glia vra i vniuersa
νερὰν γενέσθαι τὴν δόξαν ὑμῶν ἐν πάσῃ
terra. āno q̄rto ⁊ septuagesimo
τῇ γῇ. ἔτους τετάρτου καὶ ἑβδομηκοστοῦ
⁊ cētesimo exijt antioch⁹ in trā
καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθεν ἀντίοχος εἰς τὴν γῆν
patrū suoꝝ: ⁊ cōuenerūt ad eū
τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτὸν
oēs exercit⁹: ita vt pauci eēnt
πᾶσαι αἱ δυνάμεις, ὥστε ὀλίγους εἶναι
cū tryphone. ⁊ psecut⁹ ē eū antiochus
σὺν τρύφωνι. καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ἀντίοχος
rex. ⁊ venit in dorā fugiēs
ὁ βασιλεύς. καὶ ἦλθεν εἰς δῶρα φεύγων
p mare. sciebat n. q cōgregata
ἐπὶ τῆς θαλάσσης. εἶδε γὰρ ὅτι ἐπισυνῆ
erāt in eū mala. ⁊ reliquerūt e
κται ἐπ' αὐτὸν τὰ κακά. καὶ ἀφῆκαν αὐ
ū exercit⁹. ⁊ applicuit exercitū antio
τὸν αἱ δυνάμεις. καὶ παρενέβαλεν ἀντίο
ch⁹ sup dorā. ⁊ cū eo duodecī decē mi
χος ἐπὶ δῶρα. καὶ σὺν αὐτῷ δώδεκα μυριά
lia viroꝝ belligeratoꝝ ⁊ octo milia eq
δες ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ὀκτακισχιλία ἵπ
tū. ⁊ circuiuit ciuitatē ⁊ naues
πος. καὶ ἐκύκλωσε τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα
a mari cōgregauit: ⁊ vexabat
ἀπὸ θαλάσσης συνῆψε, καὶ ἔθλιβε τὴν
ciuitatē a terra ⁊ mari.
πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης.
⁊ nō sinebat vllū egredi ⁊
καὶ οὐκ εἴασεν οὐδένα ἐκπορεύεσθαι καὶ
ingredi. ⁊ venit numeni⁹ ⁊
εἰσπορεύεσθαι. καὶ ἦλθε νουμήνιος καὶ
q cū eo ex roma habētes episto
οἱ παρ' αὐτοῦ ἐκ ῥώμης ἔχοντες ἐπιστο
las regib⁹ ⁊ regionib⁹: in
λὰς τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ἐν
q̄b⁹ scripta erāt hec. luci⁹ cōsul
αἷς ἐγέγραπτο τάδε. λεύκιος ὕπατος

Volo autem procedere per regionem: vt vlciscar in eos qui corruperunt regionem nostram: & qui desolauerunt ciuitates multas in regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblatiōes quas remiserunt tibi ante me omnes reges: & quecunq alia dona remiserunt tibi: & permitto tibi facere percussuraꝫ proprii numismatis in regione tua. Hierusalem autem sanctam esse et liberam: & omnia arma que fabricata sunt et presidia que construxisti que tenes maneant tibi: & omne debitum regis: & que futura sunt regi ex hoc & in totum tempus remittuntur tibi. Cum autem obtinuerimus regnum nostrum: glorificabimus te & gentem tuam et templum gloria magna: ita vt manifestetur gloria vestra in vniuersa terra. Anno centesimo septuagesimo quarto exiit antiochus in terram patrum suorum: & conuenerunt ad eum omnes exercitus: ita vt pauci relicti essent cum tryphone. Et insecutus est eum antiochus rex: & venit doram fugiens per maritimam. Sciebat enim q congregata sunt mala in eum: et reliquit eum exercitus. Et applicuit antiochus super doraꝫ cum centum viginti milibus virorum belligeratorum: & octo milibus equitum. Et circuiuit ciuitatem: & naues a mari accesserunt: & vexabant ciuitatem a terra & mari et neminem sinebant ingredi vel egredi. Venit autem numenius et qui cum eo fuerant ab vrbe roma habentes epistolas regibus & regionibus scriptas: in quibus continebantur hec. Lucius consul romanorum: ptolemeo regi salutem. Legati iudeorum venerūt ad nos amici nostri: renouantes pristinam amicitiam et societatem: missi a simone principe sacerdotum et populo iudeorum. Attulerunt autem et clypeum aureum mnarum mille. Placuit itaq nobis scribere regibus & regionibus vt nō inferāt illis mala: neq impugnent eos: & ciuitates eorum & regiones eorum: et vt non ferant auxilium pugnantibus aduersus eos. Visum autem est nobis accipere ab eis clypeum. Si qui ergo pestilētes fugerint de regione ipsorum ad vos: tradite eos simoni principi sacerdotum: vt vindicet in eos secundum legem suam. Hec eadem scripta sunt demetrio regi: & attalo: & arabe. et arsaci: & in omnes regiones & sampsame: & spartanis: & delo: & mido: & sitione: & carie: & samum: & pamphiliaꝫ: & lyciam: & alicarnasum: & rhodum: & faselida: & choo: & siden: & arado: & gortynam: & gnidum: & cyprum: & cyrenen. Exemplum autem eorum scripserunt simoni principi sacerdotum et populo iudeorum. Antiochus autem rex applicuit castra in doraꝫ secundo: admouens ei semper manus: & machinas faciens & conclusit tryphonem ne procederet. Et misit ad eum simon

romanoꝝ ptolemeo regi gaudere.
ῥωμαίων πτολεμαίῳ βασιλεῖ χαίρειν. οἱ
legati iudeoꝝ venerūt ad
πρεσβευταὶ τῶν ἰουδαίων ἦλθον πρὸς ἡ
nos amici nri ⁊ socij renoua
μᾶς φίλοι ἡμῶν καὶ σύμμαχοι ἀνανεού
tes q ab initio amicitiā ⁊ societa
μενοι τὴν ἐξ ἀρχῆς φιλίαν καὶ συμμα
tē: missi a simone
χίαν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ σίμωνος τοῦ
pncipe sacerdotū ⁊ pplo iudeoꝝ.
ἀρχιερέως καὶ τοῦ δήμου τῶν ἰουδαίων.
attulerūt at clypeū aureū mnaꝝ
ἤνεγκαν δὲ ἀσπίδα χρυσῆν ἀπὸ μνῶν
quinqmiliū. placuit igit nobis scribere
πεντακισχιλίων. ἤρεσεν οὖν ἡμῖν γράψαι
regib⁹ ⁊ regionib⁹ vt
τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ὅπως
nō querāt eis mala. ⁊ ne im
μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτοῖς κακά. καὶ μὴ πο
pugnēt eos ⁊ ciuitates eo
λεμήσωσιν αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις αὐ
rū ⁊ regionē eoꝝ: ⁊ vt nō
τῶν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἵνα μὴ
auxilient impugnātib⁹ eos.
συμμαχήσωσι τοῖς πολεμοῦσιν αὐτούς.
visū ē at nobis accipe clypeū ab
ἔδοξε δὲ ἡμῖν δέξασθαι τὴν ἀσπίδα παρ
eis. si q ergo pestiferi fuge
αὐτῶν. εἴ τινες οὖν λοιμοὶ διαπεφεύ
rūt de regione illoꝝ ad vos:
γασιν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς,
tradite eos simoni pncipi sacerdotū:
παράδοτε αὐτοὺς σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ,
vt vindicet in eos sm lege
ὅπως ἐκδικήσῃ αὐτοὺς κατὰ τὸν νόμον
suā. ⁊ hec scripsit demetri⁹
αὐτῶν. καὶ ταῦτα ἔγραψε δημητρίῳ τῷ
regi ⁊ attalo ⁊ arathe ⁊ ar
βασιλεῖ καὶ ἀττάλῳ καὶ ἀράθῃ καὶ ἀρ
sace ⁊ in oēs regiōes ⁊
σάκῃ καὶ εἰς πάσας τὰς χώρας καὶ
sampsame ⁊ spartiatis: ⁊ in de
σαμψάμῃ καὶ σπαρτιάταις, καὶ εἰς δῆ
lū ⁊ in myndum ⁊ in sicionem ⁊
λον καὶ εἰς μύνδον καὶ εἰς σικυῶνα καὶ
in cariden ⁊ in samū ⁊
εἰς τὴν καρίδα καὶ εἰς σάμον καὶ τὴν
pāphiliam. ⁊ in lyciam ⁊ in
παμφυλίαν. καὶ εἰς τὴν λυκίαν καὶ εἰς
alicarnassum ⁊ in co ⁊ in siden
ἁλικαρνασσὸν καὶ εἰς κῶ καὶ εἰς σίδην
⁊ in aradon ⁊ in phaselidem ⁊
καὶ εἰς ἄραδον καὶ εἰς φασηλίδα καὶ
in gortynam ⁊ gnidus ⁊ cyprum ⁊
εἰς γόρτυναν καὶ κνίδον καὶ κύπρον καὶ
cyrenen. vt exēplū eoꝝ scri
κυρήνην. τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῶν ἔ
pserūt simoni pncipi sacerdotū. antioch⁹
γραψαν σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ. ἀντίο
at rex castra applicuit in do
χος δὲ ὁ βασιλεὺς παρενέβαλεν ἐπὶ δῶ
rā secūdo: admouēs sem
ρα ἐν τῇ δευτέρᾳ, προσάγων διαπαν
per ei man⁹ ⁊ machinas fa
τὸς αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ μηχανὰς ποι
ciēs. ⁊ cōclusit tryphonē
ούμενος. καὶ συνέκλεισε τὸν τρύφωνα
ppt ingredi ⁊ egredi
τοῦ εἰσπορεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι.
⁊ misit ei simon
καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ σίμων

duo milia virorum electorum ut auxiliarentur
δισχιλίους ἄνδρας ἐκλεκτοὺς συμμαχῆσαι
ei et argentum et aurum et vasa
αὐτῷ καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ σκεύη
copiosa. et non voluit ea accipere.
ἱκανά. καὶ οὐκ ἠβούλετο αὐτὰ δέξασθαι,
sed rupit omnia quae pepigit cum eo
ἀλλ᾽ ἠθέτησε πάντα ὅσα συνέθετο αὐτῷ τὸ
prius: et alienatus est ab eo. et misit
πρότερον, καὶ ἠλλοτριοῦτο αὐτῷ. καὶ ἀπέστειλε
ad eum athenobium unum de amicis
πρὸς αὐτὸν Ἀθηνόβιον ἕνα τῶν φίλων
suis collocuturum cum ipso dicens. vos
αὐτοῦ κοινολογησόμενον αὐτῷ λέγων. ὑμεῖς
obtinetis ioppen et gazaram
κατακρατεῖτε τῆς Ἰόππης καὶ Γαζάρων
et arcem quae in hierusalem civitates
καὶ τῆς ἄκρας τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ πόλεις
regni mei. fines earum desolastis
τῆς βασιλείας μου. τὰ ὅρια αὐτῶν ἠρημώσατε
et fecistis plagam magnam super
καὶ ἐποιήσατε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ
terram. et dominati estis locorum multorum
τῆς γῆς. καὶ ἐκυριεύσατε τόπων πολλῶν
in regno meo. nunc ergo tradite
ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. νῦν οὖν παράδοτε τὰς
civitates quas occupastis et tributa
πόλεις ἃς κατελάβεσθε καὶ τοὺς φόρους
locorum in quibus dominati estis finium
τῶν τόπων ὧν κατεκυριεύσατε τῶν ὁρίων
qui sunt extra iudeam. si autem non: date
ἐκτὸς τῆς Ἰουδαίας. εἰ δὲ μή, δότε
pro eis quingenta talenta argenti
ἀντ᾽ αὐτῶν πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου
et exterminii quod exterminastis: et
καὶ τῆς καταφθορᾶς ἧς κατεφθάρκατε, καὶ
tributorum locorum alia talenta
τῶν φόρων τῶν τόπων ἄλλα τάλαντα
quingenta. si autem non: advenientes expugnabimus
πεντακόσια. εἰ δὲ μή, παραγενόμενοι ἐκπολεμήσομεν
vos. et venit athenobius amicus
ὑμᾶς. καὶ ἦλθεν Ἀθηνόβιος φίλος
regis in hierusalem: et vidit
τοῦ βασιλέως εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εἶδε
gloriam simonis et abacum
τὴν δόξαν Σίμωνος καὶ κυλικεῖον μετὰ
vasis aureis et argenteis et apparatum
χρυσωμάτων καὶ ἀργυρωμάτων καὶ παράστασιν
copiosum: et obstupuit. et nunciavit
ἱκανήν, καὶ ἐξίστατο. καὶ ἀπήγγειλεν
ei verba regis. et respondens
αὐτῷ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως. καὶ ἀποκριθεὶς
simon dixit ei. neque terram alienam
Σίμων εἶπεν αὐτῷ. οὔτε γῆν ἀλλοτρίαν
sumpsimus neque aliena detinuimus. sed hereditatis patrum
εἰλήφαμεν οὔτε ἀλλοτρίων κεκρατήκαμεν, ἀλλὰ τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων
nostrorum. ab autem inimicis iniuste in quodam
ἡμῶν. ὑπὸ δὲ ἐχθρῶν ἡμῶν ἀκρίτως ἔν τινι
tempore possessa est. nos vero opportunitatem habentes
καιρῷ κατεκρατήθη. ἡμεῖς δὲ καιρὸν ἔχοντες
vendicamus hereditatem patrum
ἀντεχόμεθα τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων
nostrorum. de autem ioppe et gazara quas expostulas:
ἡμῶν. περὶ δὲ Ἰόππης καὶ Γαζάρων ὧν αἰτεῖς,
hae faciebant in populo plagam magnam
αὗται ἐποίουν ἐν τῷ λαῷ πληγὴν μεγάλην
et in regione nostra. horum dabimus
καὶ τὴν χώραν ἡμῶν. τούτων δώσομεν
talenta centum. et non respondit
τάλαντα ἑκατόν. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη

duo milia virorum electorum in auxilium: & argentum & aurum et vasa copiosa: & noluit ea accipere sed rupit omnia que pactus est cum eo antea: & alienavit se ab eo. & misit ad eum athenobium unum de amicis suis: ut tractaret cum ipso dicens. Vos tenetis ioppen & gazaram: & arcem que est in hierusalem civitates regni mei: fines earum desolastis et fecistis plagam magnam in terra: et dominati estis per loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite civitates quas occupastis: et tributa locorum in quibus dominati estis extra fines iudee. Sin autem date pro illis quingenta talenta argenti: et exterminii quod exterminastis: & tributorum civitatum: alia talenta quingenta. Sin autem veniemus et expugnabimus vos. Et venit athenobius amicus regis in hierusalem & vidit gloriam simonis: & claritatem in auro & argento: & apparatum copiosum & obstupuit: & retulit ei verba regis. Et respondit ei simon: et dixit ei. Neque alienam terram sumpsimus: neque alienam detinemus: sed hereditatem patrum nostrorum: que iniuste ab inimicis nostris aliquo tempore possessa est. Nos vero tempus habentes vendicamus hereditatem patrum nostrorum. Nam de ioppe & gazara: que expostulas: ipsi faciebant in populo plagam magnam & in regione nostra: horum damus talenta centum. Et non respondit ei athenobius verbum. Reversus autem cum ira ad regem renunciavit ei verba ista: & gloriam simonis & universa que vidit: & iratus est rex ira magna. Tryphon autem fugit navi in orthosiada. Et constituit rex cendebeum ducem maritimum et exercitum peditum & equitum dedit illi. Et mandavit illi movere castra contra faciem iudee: & mandavit ei edificare cedronem: & obstruere portas civitatis: & debellare populum. Rex autem persequebatur tryphonem. Et pervenit cendebeus iamniam: & cepit irritare plebem: & conculcare iudeam & captivare populum & interficere: & edificare cedronem. Et collocavit: illic equites & exercitum: ut egressi perambularent viam iudee sicut constituit ei rex.

Capitulum decimum sextum.

Et ascendit ioannes de gazaris & nunciavit simoni patri suo que fecit cendebeus in populo ipsorum. Et vocavit simon duos filios suos seniores iudam et ioannem: & ait illis. Ego et fratres mei & domus patris mei expugnavimus hostes israel ab adolescentia usque in hunc diem: & prosperatum est in manibus nostris liberare israel aliquotiens. Nunc autem senui: sed estote loco meo & fratris mei: & egressi pugnate pro gente nostra. Auxilium vero de celo vobiscum sit. Et elegit de regione viginti milia

ei verbum. reversus est autem cum ira ad
αὐτῷ λόγον. ἀπέστρεψε δὲ μετὰ θυμοῦ πρὸς
regem: et renunciavit ei
τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς
verba ista et gloriam simonis et
λόγους τούτους καὶ τὴν δόξαν Σίμωνος καὶ
universa quae vidit: et iratus est rex
πάντα ὅσα εἶδεν, καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεὺς
ira magna. tryphon autem ascendens
ὀργὴν μεγάλην. Τρύφων δὲ ἐμβὰς
in navem fugit in orthosiada. et constituit
εἰς πλοῖον ἔφυγεν εἰς Ὀρθωσιάδα. καὶ κατέστησεν
rex cendebeum in
ὁ βασιλεὺς τὸν Κενδεβαῖον ἐπιστράτηγον
ducem maritime: et exercitus peditum
τῆς παραλίας, καὶ δυνάμεις πεζικὰς
et equestres dedit ei. et mandavit
καὶ ἱππικὰς ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ ἐνετείλατο
ei castrametari contra faciem
αὐτῷ παρεμβαλεῖν κατὰ πρόσωπον
iudee. et mandavit ei edificare
τῆς Ἰουδαίας. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ οἰκοδομῆσαι
cedron et munire portas:
τὴν Κεδρὼν καὶ ὀχυρῶσαι τὰς πύλας,
et ut debellet populum. at
καὶ ὅπως πολεμῇ τὸν λαόν. ὁ δὲ
rex persequebatur tryphonem. et pervenit
βασιλεὺς ἐδίωκε τὸν Τρύφωνα. καὶ παρεγενήθη
cendebeus in iamniam. et cepit
Κενδεβαῖος εἰς Ἰάμνειαν. καὶ ἤρξατο
irritare plebem et intrare in
τοῦ ἐρεθίζειν τὸν λαὸν καὶ ἐμβατεύειν εἰς
iudeam et captivare populum
τὴν Ἰουδαίαν καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λαὸν
et interficere. et edificavit cedron:
καὶ φονεύειν. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν Κεδρών·
et collocavit illic equites et exercitum
καὶ ἔταξεν ἐκεῖ ἱππεῖς καὶ δυνάμεις
ut egressi perambularent vias
ὅπως ἐκπορευόμενοι ἐξοδεύωσι τὰς ὁδοὺς τῆς
iudee sicut constituit ei rex.
Ἰουδαίας, καθὰ συνέταξεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς.

C. 16.

Et ascendit ioannes de gazaris: et
Καὶ ἀνέβη Ἰωάννης ἐκ Γαζάρων, καὶ
nunciavit simoni patri suo quae fecit
ἀπήγγειλε Σίμωνι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἃ συνετέλεσεν
cendebeus. et vocavit simon
ὁ Κενδεβαῖος. καὶ ἐκάλεσε Σίμων τοὺς
duos filios suos seniores iudam
δύο υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς πρεσβυτέρους Ἰούδαν
et ioannem et ait eis. ego et fratres
καὶ Ἰωάννην καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί
mei et domus patris mei expugnavimus
μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου ἐπολεμήσαμεν
hostes israel ab adolescentia
τοὺς πολεμίους Ἰσραὴλ ἀπὸ νεότητος
usque in hodiernum diem. et prosperatum est in
ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ εὐωδώθη ἐν
manibus nostris liberare israel plurimies.
ταῖς χερσὶν ἡμῶν ῥύσασθαι τὸν Ἰσραὴλ πλεονάκις.
nunc autem senui. et vos autem in
νῦν δὲ γεγήρακα, καὶ ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ
misericordia sufficientes estis in annis. estote pro
ἐλέει ἱκανοί ἐστε ἐν τοῖς ἔτεσι. γίνεσθε ἀντ᾽ ἐμοῦ
me et fratre meo: et egressi pugnate
καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ ἐξελθόντες ὑπερμαχεῖτε
pro gente nostra. at de
ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἡμῶν. ἡ δὲ ἐκ
celo auxilium sit vobiscum.
τοῦ οὐρανοῦ βοήθεια ἔστω μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ
elegit de regione viginti milia
ἐπέλεξεν ἐκ τῆς χώρας εἴκοσι χιλιάδας

virorum belligeratorum et equites: et profecti
ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐπορεύθησαν
sunt ad cendebeum: et dormierunt in
ἐπὶ τὸν Κενδεβαῖον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν
modin. et surgentes mane abierunt
Μωδεΐν. καὶ ἀναστάντες τὸ πρωῒ ἐπορεύοντο
in campum. et ecce exercitus multus in
εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἰδοὺ δύναμις πολλὴ εἰς
obviam eis pedestris et equites. et
συνάντησιν αὐτοῖς πεζικὴ καὶ ἱππεῖς. καὶ
torrens erat ... et admovit
χείμαρρος ἦν ἀνὰ μέσον αὐτῶν. καὶ παρενέβαλε
castra contra faciem eorum ipse et populus
κατὰ πρόσωπον αὐτῶν αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς
eius. et vidit populum trepidantem ad transfretandum
αὐτοῦ. καὶ εἶδε τὸν λαὸν δειλούμενον διαπερᾶσαι
torrentem: et transfretavit primus.
τὸν χειμάρρουν, καὶ διεπέρασε πρῶτος.
et viderunt eum viri et transierunt
καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ ἄνδρες καὶ διεπέρασαν
post eum. et divisit populum et
κατόπισθεν αὐτοῦ. καὶ διεῖλε τὸν λαὸν καὶ
equites in medio peditum. erat autem equitatus
τοὺς ἱππεῖς ἐν μέσῳ τῶν πεζῶν. ἦν δὲ ἡ ἵππος
adversariorum multus valde. et
τῶν ὑπεναντίων πολλὴ σφόδρα. καὶ
cecinit tubis. et fugatus est
ἐσάλπισε ταῖς σάλπιγξι. καὶ ἐτροπώθη
cendebeus et castra eius. et ceciderunt
Κενδεβαῖος καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ. καὶ ἔπεσον
ex eis vulnerati multi. at reliqui
ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοί· οἱ δὲ καταλειφθέντες
fugerunt in munitionem. tunc
ἔφυγον εἰς τὸ ὀχύρωμα. τότε
vulneratus est iudas frater ioannis. ioannes
ἐτραυματίσθη Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννου. Ἰωάννης
autem insecutus est eos donec venit in cedron
δὲ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως ἦλθεν εἰς Κεδρὼν
quam edificavit. et fugerunt usque ad
ἣν ᾠκοδόμησε. καὶ ἔφυγον ἕως εἰς τοὺς
turres quae in agro azoti. et succendit
πύργους τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς Ἀζώτου. καὶ ἐνεπύρισεν
eam in igne: et ceciderunt ex eis
αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν
ad viros duo milia. et reversus est in terram
εἰς ἄνδρας δισχιλίους. καὶ ἀπέστρεψεν εἰς γῆν
iuda cum pace. et ptolemeus filius abubi
Ἰούδα μετ᾽ εἰρήνης. καὶ Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Ἀβούβου
erat constitutus dux in campo
ἦν καθεσταμένος στρατηγὸς εἰς τὸ πεδίον
hiericho. et habebat argentum et aurum multum
Ἱεριχὼ καὶ εἶχεν ἀργύριον καὶ χρυσίον πολύ·
erat enim gener summi sacerdotis. et exaltatum est
ἦν γὰρ γαμβρὸς τοῦ ἀρχιερέως. καὶ ὑψώθη
cor eius. et voluit obtinere
ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἐβουλήθη κατακρατῆσαι
regionem. et volebat dolo adversus simonem
τῆς χώρας. καὶ ἐβουλεύετο δόλῳ κατὰ Σίμωνος
et filios eius tollere eos. simon autem erat
καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἆραι αὐτούς. Σίμων δὲ ἦν
perambulans civitates quae in regione et sollicitudinem
ἐφοδεύων τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ φροντίδα
gerens de cura earum. et descendit
ποιούμενος τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν. καὶ κατέβη
in hiericho ipse et mathathias et iudas
εἰς Ἱεριχὼ αὐτὸς καὶ Ματταθίας καὶ Ἰούδας
filii eius anno septimo et septuagesimo
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑβδομηκοστοῦ
et centesimo in mense undecimo: hic mensis sabbat.
καὶ ἑκατοστοῦ ἐν μηνὶ ἑνδεκάτῳ, οὗτος ὁ μὴν Σαβάτ.
et suscepit eos filius abubi in
καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς ὁ τοῦ Ἀβούβου εἰς

virorum belligeratorum & equites: & profecti sunt ad cendebeum & dormierunt in modin. Et surrexerunt mane & abierunt in campum. Et ecce exercitus copiosus in obviam illis: peditum & equitum: & fluvius torrens erat inter medium ipsorum. Et admovit castra contra faciem eorum ipse & populus eius: & vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem & transfretavit primus. Et viderunt eum viri: & transierunt post eum. Et divisit populum & equites in medio peditum. Erat autem equitatus adversariorum copiosus nimis. Et exclamaverunt sacris tubis: & in fugam conversus est cendebeus & castra eius: & ceciderunt ex eis multi vulnerati: residui autem in munitionem fugerunt. Tunc vulneratus est iudas frater ioannis. Ioannes autem insecutus est eos donec venit cedronem quam edificavit: & fugerunt usque ad turres que erant in agris azoti: & succendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo milia virorum: & reversus est in iudeam in pace. Et ptolemeus filius abobi constitutus erat dux in campo hiericho & habebat argentum & aurum multum. Erat enim gener summi sacerdotis. Et exaltatum est cor eius: & volebat obtinere regionem & cogitabat dolum adversum simonem et filios eius ut tolleret eos. Simon autem perambulans civitates que erant in regione iudee: & sollicitudinem gerens earum descendit in hiericho ipse & mathathias filius eius & iudas: anno centesimo septuagesimoseptimo: mense undecimo. Hic est mensis sabath. Et suscepit eos filius abobi in munitiunculam que vocatur doch: cum dolo quam edificavit: & fecit eis convivium magnum: & abscondit illic viros. Et cum inebriatus esset simon & filii eius: surrexit ptolemeus cum suis & sumpserunt arma sua: et intraverunt in convivium et occiderunt eum et duos filios eius: & quosdam pueros eius. Et fecit deceptionem magnam in israel: et reddidit mala pro bonis. Et scripsit hec ptolemeus: et misit regi ut mitteret ei exercitum in auxilium: et traderet ei regionem et civitates eorum et tributa. Et misit alios in gazam tollere ioannem: et tribunis misit epistolas ut venirent ad se: et daret eis argentum et aurum et dona. Et alios misit occupare hierusalem et montem templi. Et precurrens quidam nunciavit ioanni in gazara quia periit pater eius et fratres eius: et quia misit te quoque interfeci. Ut audivit autem vehementer expavit: et comprehendit viros qui venerant perdere eum: et occidit eos. Cognovit enim quia querebant perdere eum. Et cetera sermonum ioannis et bellorum eius et bonarum virtutum quibus fortiter gessit: et edificii murorum quos extruxit et rerum gestarum eius: ecce hec scripta sunt in libro dierum sacerdotii eius: ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

Explicit liber primus Machabeorum.

munitiunculam vocatam doc cum
τὸ ὀχυρωμάτιον τὸ καλούμενον Δὼκ μετὰ δόλου
quod edificavit. et fecit eis convivium
ὃ ᾠκοδόμησε, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον
magnum: et abscondit illic viros. et cum
μέγαν, καὶ ἐνέκρυψεν ἐκεῖ ἄνδρας. καὶ ὅτε
inebriatus est simon et filii eius: surrexit ptolemeus
ἐμεθύσθη Σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἐξανέστη Πτολεμαῖος
et qui cum eo: et sumpserunt
καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἔλαβον τὰ
arma sua et irruerunt in simonem
ὅπλα αὐτῶν καὶ ἐπεισῆλθοσαν τῷ Σίμωνι
in convivio: et occiderunt eum
εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ ἀπέκτειναν αὐτὸν
et duos filios eius et quosdam ex pueris
καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ καί τινας τῶν παιδαρίων
eius. et fecit deceptionem magnam
αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν ἀθεσίαν μεγάλην
et reddidit mala pro bonis. et scripsit
καὶ ἀπέδωκε κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. καὶ ἔγραψε
haec ptolemeus: et misit
ταῦτα Πτολεμαῖος, καὶ ἀπέστειλε τῷ
regi ut mitteret ei exercitus
βασιλεῖ ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ δυνάμεις
in auxilium et traderet regionem ei
εἰς βοήθειαν καὶ παραδῷ τὴν χώραν αὐτῷ
et civitates. et misit alios in
καὶ τὰς πόλεις. καὶ ἀπέστειλεν ἑτέρους εἰς
gazaram tollere ioannem. et tribunis
Γάζαρα ἆραι τὸν Ἰωάννην. καὶ τοῖς χιλιάρχοις
misit epistolas ut venirent
ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς παραγενέσθαι
ad se: ut daret eis argentum et
πρὸς αὐτόν, ὅπως δῷ αὐτοῖς ἀργύριον καὶ
aurum et dona. et alios misit
χρυσίον καὶ δόματα. καὶ ἑτέρους ἀπέστειλε
occupare hierusalem et montem
καταλαβέσθαι τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ ὄρος τοῦ
templi. et percurrens quidam nunciavit
ἱεροῦ. καὶ προδραμών τις ἀπήγγειλε
ioanni in gazara quod periit pater
Ἰωάννῃ εἰς Γάζαρα ὅτι ἀπώλετο ὁ πατὴρ
eius et fratres eius: et quia misit
αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἀπέσταλκε
et te interficere. et audiens expavit
καὶ σὲ ἀποκτεῖναι. καὶ ἀκούσας ἐξέστη
vehementer: et comprehendit viros qui
σφόδρα, καὶ συνέλαβε τοὺς ἄνδρας τοὺς
venerant perdere eum et occidit
ἐλθόντας ἀπολέσαι αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινεν
eos. cognovit enim quod querebant perdere
αὐτούς. ἐπέγνω γὰρ ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι.
et cetera sermonum ioannis
καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Ἰωάννου
et bellorum eius et facinorum
καὶ τῶν πολέμων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν
eius quae fortiter gessit: et edificii
αὐτοῦ ὧν ἠνδραγάθησε, καὶ τῆς οἰκοδομῆς
murorum quos extruxit: et
τῶν τειχέων ὧν ᾠκοδόμησε, καὶ τῶν
gestorum eius. ecce haec scripta sunt
πράξεων αὐτοῦ. ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται
in libris dierum principatus sacerdotii eius:
ἐπὶ βιβλίῳ ἡμερῶν ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ,
ex quo factus est princeps sacerdotii post patrem
ἀφ᾽ οὗ ἐγενήθη ἀρχιερεὺς μετὰ τὸν πατέρα
suum.
αὐτοῦ.

Finis maccabeorum primi.
Τέλος τῆς τῶν Μακκαβαίων πρώτης.

MACCABEORVM secundus.
ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ δεύτερον.

Fratrib⁹ q̄ sunt p
Τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς κατ᾽
egyptū iudeis gau
αἴγυπτον ἰουδαίοις χαί
dere: fratres q̄ sūt i hie
ρειν, οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἐν ἱερο
rosolymis iudei τ q̄
σολύμοις ἰουδαῖοι καὶ οἱ
in regiōe iudee pacē bonā.
ἐν τῇ χώρᾳ τῆς ἰουδαίας εἰρήνην ἀγαθήν.
τ bona faciat vobis de⁹. τ memierit
καὶ ἀγαθὰ ποιήσαι ὑμῖν ὁ θεός. καὶ μνησθείη
testamēti sui: qđ ad abraā τ
τῆς διαθήκης αὐτοῦ, τῆς πρὸς ἀβραὰμ καὶ
isaac τ iacob suoꝝ suoꝝ fide
ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν πι
liū. τ det vobis cor oib⁹ ad
στῶν. καὶ δῴη ὑμῖν καρδίαν πᾶσι εἰς τὸ
colendū eū τ faciēdū ei⁹ volū
σέβεσθαι αὐτὸν καὶ ποιεῖν αὐτοῦ τὰ θελή
tates corde magno τ aīa volē-
ματα καρδίᾳ μεγάλῃ καὶ ψυχῇ βουλομέ
te. τ adaperiāt cor vr̄m in
νῃ. καὶ διανοίξαι τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐν τῷ
lege sua τ in p̄ceptis: τ
νόμῳ αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς προστάγμασι, καὶ
pacē faciat τ exaudiat vr̄as
εἰρήνην ποιήσαι καὶ ἐπακούσαι ὑμῶν τῶν
orōnes. τ recōciliet vobis: τ nō vos
δεήσεων. καὶ καταλλαγείη ὑμῖν, καὶ μὴ ὑμᾶς
deserat in tp̄e malo. τ nūc hic
ἐγκαταλίποι ἐν καιρῷ πονηρῷ. καὶ νῦν ὧδε
sum⁹ orātes pro vobis. regnāte
ἐσμὲν προσευχόμενοι περὶ ὑμῶν. βασιλεύον
demetrio anno cētesimo sexagesimo nono:
τος δημητρίου ἔτους ἑκατοστοῦ ἑξηκοστοῦ ἐννάτου,
nos iudei scripsim⁹ vobis in
ἡμεῖς οἱ ἰουδαῖοι γεγράφηκαμεν ὑμῖν ἐν τῇ
tribulatiōe τ in ipetu q̄ supuenit nobis in
θλίψει καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῇ ἐπελθούσῃ ἡμῖν ἐν
annis istis: ex q̄ recessit iason τ
τοῖς ἔτεσι τούτοις, ἀφ᾽ οὗ ἀπέστη ἰάσων καὶ
q̄ cū eo a sancta terra τ re-
οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἁγίας γῆς καὶ τῆς βασι
gno. τ succēderūt portā τ effude
λείας. καὶ ἐνεπύρισαν τὸν πυλῶνα καὶ ἐξέχε
rūt sāguinē inocētē. τ orauim⁹ dn̄m: τ exau-
αν αἷμα ἀθῷον. καὶ ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου, καὶ εἰση
diti sum⁹. τ obtulim⁹ sacrificia τ si-
κούσθημεν. καὶ προσηνέγκαμεν θυσίας καὶ σε
milaginē: τ accēdim⁹ lucernas τ p̄po
μίδαλιν, καὶ ἐξήψαμεν τοὺς λύχνους καὶ προε
suim⁹ panes. τ nūc vt agatis
θήκαμεν τοὺς ἄρτους. καὶ νῦν ἵνα ἄγητε τὰς
dies scenophegie chasleu mēsis.
ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας τοῦ χασελεῦ μηνός.
anno cētesimo octogesimo τ octauo: q̄ sūt i
ἔτους ἑκατοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ καὶ ὀγδόου, οἱ ἐν
hierl'm τ q̄ in iudea τ se-
ἱεροσολύμοις καὶ οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἡ γε
nat⁹ τ iudas aristobulo magi-
ρουσία καὶ ἰούδας ἀριστοβούλῳ διδασκά
stro ptolemei regis: q̄ est āt de
λῳ πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ὄντι δὲ ἀπὸ τοῦ
christoꝝ sacerdotū gn̄e τ q̄ sūt in egy-
τῶν χριστῶν ἱερέων γένους καὶ τοῖς ἐν αἰγύ
pto iudeis: gaudere τ saluere. de ma
πτῳ ἰουδαίοις, χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν. ἐκ με
gnis piculis a deo liberati: ma
γάλων κινδύνων ὑπὸ τοῦ θεοῦ σεσωσμένοι, με

Incipit liber secūdus machabeorū.

FRATRIBVS QVI Sunt per egyptum iudeis salutē dicūt fratres qui sunt in hierosolymis iudei: & qui in regione iudea: & pacem bonam. Benefaciat vobis deus & meminerit testamenti sui quod locutus est ad abraam & isaac & iacob seruorum suorum fidelium: & det vobis cor omnib⁹ vt colatis eum: & faciatis eius voluntatem corde magno & animo volenti. Adaperiat cor vestrum in lege sua & in preceptis suis: & faciat pacem. Exaudiat orationes vestras: & reconcilietur vobis: nec vos deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus orantes pro vobis. Regnante demetrio anno centesimo sexagesimo nono: nos iudei scripsim⁹ vobis in tribulatione & impetu qui superuenit nobis in istis annis ex quo recessit iason a sancta terra & a regno. Portā succenderunt & effuderunt sanguinē innocentem. Et orauimus ad dominū & exauditi sumus: et obtulimus sacrificium & similaginem: & accendimus lucernas & proposuimus panes. Et nunc frequētate dies scenophegie mēsis casleu. Anno centesimo octogesimo octauo: populus qui est hierosolymis & in iudea senatusq;: & iudas aristobolo magistro ptolemei regis qui est de genere christorum sacerdotū: & his qui in egypto sunt iudeis: salutem & sanitatē. De magnis periculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi: vt pote qui aduersus talem regem dimicauimus. Ipse enim ebullire fecit de perside eos q pugnauerunt cōtra nos & sanctā ciuitatē. Nam cum in perside esset dux ipse & cū ipso immensus exercitus: cecidit in tēplo nanee: consilio deceptus sacerdotū nanee. Etenim cum ea habitaturus venit ad locū antiochus & amici eius: & vt acciperet pecunias multas dotis nomine. Cumq; proposuissent eas sacerdotes nanee: & ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum phani: clauserunt templum. Cum autem intrasset antioch⁹ apertoq; occulto aditu templi mittentes lapides percusserunt ducem & eos qui cum eo erant: & diuiserunt mēbratī & capitibus amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus deus q tradidit impios. Facturi igitur quinta & vicesima die mensis casleu purificationem templi: necessarium duxim⁹ significare vobis: vt et vos quoq; agatis diē scenophegie & diem ignis qui datus est quando neemias edificato templo & altari obtulit sacrificia. Naz cum in persidem ducerentur patres nostri sacerdotes qui tunc cultores dei erant: acceptū ignem de altari occulte absconderūt in valle vbi erat puteus altus & siccus: & in eo contutati sunt eum ita vt omnibus ignotus esset locus. Cum autem preterissent anni multi: & placuit deo vt mitteretur neemias a rege persidis: nepotes sacerdotum illorum qui absconderant misit ad requirendum ignem: & sicut narrauerunt nobis non inuenerūt

gnifice gr̄as agim⁹ ei: vt pote ɔtra re
γάλως εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ, ὡς ἂν πρὸς βα
gē dimicātes. ipse eū ebullire fecit
σιλέα παρατασσόμενοι. αὐτὸς γὰρ ἐξέβρασε
eos q̄ pugnauerūt in sancta ciuitate.
τοὺς παραταξαμένους ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει.
in p̄sida existēs eū dux τ
εἰς τὴν περσίδα γενόμενος γὰρ ὁ ἡγεμὼν καὶ
circa ipm irresistibilis apparēs esse exer
ἡ περὶ αὐτὸν ἀνυπόστατος δοκοῦσα εἶναι δύ
cit⁹: pcussi sunt in nanee tēplo
ναμις, κατεκόπησαν ἐν τῷ τῆς ναναίας ἱερῷ
deceptione vtētib⁹ ijs q̄ circa
παραλογισμῷ χρησαμένων τῶν περὶ τὴν
naneā sacerdotib⁹. tāquā. n. simł hitatur⁹ cū ea ad
ναναίαν ἱερέων. ὡς γὰρ συνοικήσων αὐτῇ πα
venit in locū ipseq; antioch⁹ τ q̄
ραγένετο εἰς τὸν τόπον ὅ, τε ἀντίοχος καὶ οἱ
cū eo amici: vt acciperēt pecū
σὺν αὐτῷ φίλοι, χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ χρήμα
nias in dotis rōne. τ cū p̄posuissēt eas
τα εἰς φερνῆς λόγον. καὶ προθέντων αὐτὰ τῶν
sacerdotes nanei: et ille igressus esset cū
ἱερέων τοῦ ναναίου, κἀκείνου προσελθόντος μετ᾽
paucis intra ambitū fani clau
ὀλίγων εἰς τὸν περίβολον τοῦ τεμένους, συγ
dētes tēplū postq̄ itrauit antioch⁹:
κλείσαντες τὸ ἱερὸν ὡς εἰσῆλθεν ἀντίοχος,
aperiētes laquearis occultū por
ἀνοίξαντες τὴν τοῦ φατνώματος κρυπτὴν θύ
tā: mittētes lapides lapidauerūt
ραν, βάλλοντες πέτρους συνεκεραύνωσαν
ducē: τ mēbra faciētes τ
τὸν ἡγεμόνα, καὶ μέλη ποιήσαντες καὶ τὰς
capita auferētes his q̄ extra erāt p̄iecerūt.
κεφαλὰς ἀφελόντες τοῖς ἔξω παρέρριψαν.
per oīa bn̄dict⁹ noster deus q̄ tradi
κατὰ πάντα εὐλογητὸς ἡμῶν ὁ θεὸς ὃς ἔδω
dit impios. futuri agere in
κε τοὺς ἀσεβήσαντας. μέλλοντες ἄγειν ἐν
chasleu q̄nta τ vigesima purifica-
τῷ χασελεῦ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τὸν καθαρι
tionē tēpli necessariū duxim⁹ significare
σμὸν τοῦ ἱεροῦ δέον ἡγησάμεθα διασαφῆσαι
vobis vt τ ipi agatis tāq̄ scenophegie
ὑμῖν ἵνα καὶ αὐτοὶ ἄγητε ὡς σκηνοπηγίας
τ ignis. qñ neemias postq̄ edificauit
καὶ τοῦ πυρὸς ὅτε νεεμίας οἰκοδομήσας τό, τε
tēplū τ altare: obtulit sacrificiū.
ἱερὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον, ἀνήνεγκε θυσίαν.
τ eñ qñ in p̄sidē ducti sūt nr̄i
καὶ γὰρ ὅτε εἰς τὴν περσικὴν ἤγοντο ἡμῶν οἱ
patres: q̄ tūc erāt pij sacerdotes acci-
πατέρες, οἱ τότε εὐσεβεῖς ἱερεῖς λαβόν
piētes ab igne altaris occulte:
τες ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου λαθραίως,
abscōderūt in cōcauitate putei ordinē
κατέκρυψαν ἐν κοιλώματι φρέατος τάξιν
habētis sicci. in q̄ tutati sunt ita vt
ἔχοντος ἀνύδρου. ἐν ᾧ κατησφαλίσαντο ὥς
oib⁹ ignot⁹ esset loc⁹. p̄te-
τε πᾶσιν ἄγνωστον εἶναι τὸν τόπον. διελ
ritis āt annis multis qñ visum ē deo:
θόντων δὲ ἐτῶν ἱκανῶν ὅτε ἔδοξε τῷ θεῷ,
missus neemias a rege
ἀποσταλεὶς νεεμίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως
p̄sidis nepotes sacerdotū
τῆς περσίδος τοὺς ἐκγόνους τῶν ἱερέων
q̄ abscōderunt misit ad
τῶν ἀποκρυψάντων ἔπεμψεν ἐπὶ τὸ
ignē. vt narrauerūt nobis nō inuenisse
πῦρ. ὡς διεσάφησαν ἡμῖν μὴ εὑρηκέναι

ignē: sed aquā crassam. iussit eos
πῦρ, ἀλλὰ ὕδωρ παχύ. ἐκέλευσεν αὐτοὺς
hauriētes ferre. vt āt oblata sūt
ἀποβάψαντας φέρειν. ὡς δὲ ἀνηνέχθη τὰ
sacrificia: iussit sacerdotes neemi
τῶν θυσιῶν, ἐκέλευσε τοὺς ἱερεῖς νεεμί
as aspergere aqua ipsaq; ligna τ
ας ἐπιρρᾶναι τῷ ὕδατι τά τε ξύλα καὶ
q̄ erāt supposita. vt āt factū est τ tē-
τὰ ἐπικείμενα. ὡς δὲ ἐγένετο καὶ χρό
p⁹ trāsijt qñ sol refulsit pri-
νος διῆλθεν ὅτε ἥλιος ἀνέλαμψε πρότε
us nubilus eēt accēsa ē pyra magna.
ρον ἐπινεφὴς ὤν ἀνήφθη πυρὰ μεγάλη.
adeo vt mirarent̄ oēs. orōnē āt
ὥστε θαυμάσαι πάντας. προσευχὴν δὲ
fecerūt sacerdotes cōsumato
ἐποιήσαντο οἱ ἱερεῖς δαπανωμένης τῆς
sacrificio τ sacerdotes τ oēs inchoan
θυσίας οἵ τε ἱερεῖς καὶ πάντες καταρχο
te ionatha: ac reliq̄s respōdētib⁹
μένου ἰωνάθου, τῶν δὲ λοιπῶν ἐπιφωνούν
vt neemia. erat āt orāo mo-
των ὡς νεεμίου. ἦν δὲ ἡ προσευχὴ τὸν τρό
dū habēs hūc. dn̄e dn̄e de⁹
πον ἔχουσα τοῦτον. κύριε κύριε ὁ θεὸς ὁ
oīm creator terribilis τ fortis τ
πάντων κτίστης ὁ φοβερὸς καὶ ἰσχυρὸς καὶ
iust⁹ τ misericors sol⁹ rex τ
δίκαιος καὶ ἐλεήμων ὁ μόνος βασιλεὺς καὶ
bon⁹ sol⁹ p̄stās: sol⁹ iust⁹
χρηστὸς ὁ μόνος χορηγός, ὁ μόνος δίκαιος
τ oīps τ etern⁹: liberās
καὶ παντοκράτωρ καὶ αἰώνιος, ὁ διασώζων
τ isrl' ab oī malo: q̄ fecisti
τὸν ἰσραὴλ ἐκ παντὸς κακοῦ. ὁ ποιήσας
patres electos: τ sanctificasti eos:
τοὺς πατέρας ἐκλεκτούς, καὶ ἁγιάσας αὐ
accipe sacrificiū pro oī
τούς, πρόσδεξαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ παντὸς
p̄plo tuo isrl': τ custodi par
τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, καὶ διαφύλαξον τὴν με
tē tuā τ sanctifica: cōgrega
ρίδα σου καὶ καθαγίασον, ἐπισυνάγαγε τὴν
dispsionē nr̄am. libera eos q̄ ser
διασπορὰν ἡμῶν. ἐλευθέρωσον τοὺς δουλεύ
uiūt in gētib⁹ cōtēptos τ
οντας ἐν τοῖς ἔθνεσι τοὺς ἐξουθενημένους καὶ
abomiatiōe habitos respice. τ sciāt gētes
βδελυκτοὺς ἔπιδε. καὶ γνώτωσαν τὰ ἔθνη
q̄ tu es de⁹ nr̄. affige op-
ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν. βασάνισον τοὺς κα
primētes τ cōtumelijs afficiētes i sup
ταδυναστεύοντας καὶ ἐξυβρίζοντας ἐν ὑπε
bia. planta p̄plm tuū in
ρηφανίᾳ. καταφύτευσον τὸν λαόν σου εἰς
loco sancto tuo sicut dixit moy
τὸν τόπον τὸν ἅγιόν σου καθὼς εἶπε μωυ
ses. at sacerdotes psallebāt hymnos.
σῆς. οἱ δὲ ἱερεῖς ἐπέψαλλον τοὺς ὕμνους.
postq̄ āt cōsūptū ē sacrificiū: τ
καθὼς δὲ ἀνηλώθη τὰ τῆς θυσίας, καὶ

Deut. xv.a.

residua aq̄: neemias iussit
τὸ περιλειπόμενον ὕδωρ, ὁ νεεμίας ἐκέ
lapides maiores pfundi. vt āt
λευσε λίθους μείζονας καταχεῖν. ὡς δὲ
hoc factū ē flāma accēsa est. at ab
τοῦτο ἐγενήθη φλὸξ ἀνήφθη. τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ
altari relucēte lumie cōsum
θυσιαστηρίου ἀντιλάμψαντος φωτὸς ἐδα
pta est. vt āt manifesta facta est res
πανήθη. ὡς δὲ φανερὸν ἐγενήθη τὸ πρᾶγ

ignem sed aquam crassaz. Et iussit eos haurire & afferre sibi: et sacrificia q̄ imposita erāt iussit sacerdos neemias aspgi ipsa aqua & ligna et que erant supposita. Vtq; hoc factum est et tempus affuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo: accensus est ignis magnus ita vt omnes mirarentur. Orationem autem faciebant omnes sacerdotes dum consumaretur sacrificium ionatha inchoante ceteris autem respondentib⁹. Et neemie erat oratio hunc habēs modum. Domine deus omnium creator terribilis & fortis iustus & misericors q solus es bonus rex: solus prestans solus iustus & omnipotens & eternus: qui liberas israel de omni malo: qui fecisti patres electos & sanctificasti eos: accipe sacrificium pro vniuerso populo tuo israel: & custodi partem tuam & sanctifica. Congrega dispersionem nostram: libera eos qui seruiunt gentibus & contemptos & abominatos respice vt sciant gētes quia tu es deus noster. Affige oprimentes nos: & contumeliā faciētes in superbia. Constitue populum tuum in loco sancto tuo: sicut dixit moyses. Sacerdotes autem psallebant hymnos vsq; quo consumptum esset sacrificiū. Cum autem consumptum esset sacrificium: ex residua aqua neemias iussit lapides maiores perfundi. Quod vt factum est: ex eis flāma accensa est: sed ex lumine quod refulsit ab altari consumpta est. Vt vero manifestata est res nunciatum est regi persarum: q in loco in quo ignem absconderant hi qui translati fuerant sacerdotes aqua apparuit: de qua neemias & qui cum eo erāt purificauerunt sacrificia. Considerans autem rex & rem diligenter examinans: fecit ei templum vt probaret quod factum erat. Et cum probasset sacerdotib⁹ donauit multa bona: & alia atq; alia munera: & accipiens manu sua tribuebat eis. Appellauit autem neemias hūc locum nephthar: qđ interpretatur purificatio. Vocatur autem apud plures nephi.

Ca. 2.

INuenitur autem in descriptionib⁹ hieremie pphete q iussit eos ignez accipere qui transmigrabātur vt significatum est: & vt mandauit transmigrantis. Et dedit illis legem ne obliuiscerentur precepta domini: & vt non exerrarent mentib⁹ vidētes simulachra aurea & argentea & ornamenta eorum. Et alia huiusmodi dicēs hortabatur ne legē amouerent a corde suo. Erat autem in ipsa scriptura quomodo tabernaculum & arcam iussit propheta diuino responso ad se facto comitari secum vsq; quo exiit in montem: in quo moyses ascendit & vidit dei hereditatem. Et veniens ibi hieremias inuenit locū spelunce: & tabernaculum & arcam & altare incensi intulit illuc & ostium obstruxit. Et accesserunt quidam simul qui sequebātur vt notarent sibi locū: & nō potuerūt inuenire. Vt aūt cognouit hieremias culpans illos dixit q ignotus

τ renūciatū ē regi per-
μα. καὶ διηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν περ
sarū q̄ in loco vbi ignē abscō
σῶν ὅτι εἰς τὸν τόπον οὗ τὸ πῦρ ἀπέ
derūt q̄ trāslati fuerāt sacerdotes: aq̄
κρυψαν οἱ μεταχθέντες ἱερεῖς, τὸ ὕδωρ
apparuit ex qua τ neemias pu
ἐφάνη ἀφ᾽ οὗ καὶ οἱ περὶ τὸν νεεμίαν ἥγ
rificauit sacrificiū. circūsepiēs āt
νισαν τὰ τῆς θυσίας. περιφράξας δὲ ὁ
rex tēplū fecit vt p̄baret
βασιλεὺς ἱερὸν ἐποίησε δοκιμάσας τὸ
rem. τ q̄b⁹ gratificabat̄ rex
πρᾶγμα. καὶ οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς
multa diuersa accipiebat τ da-
πολλὰ διάφορα ἐλάμβανε καὶ μετεδί
bat. appellauit āt neemias
δου. προσηγόρευσαν δὲ οἱ περὶ τὸν νεεμίαν
hoc nephthar: q̄d interpretat̄ purificatio. vo
τοῦτο νέφθαρ, ὃ διερμηνεύεται καθαρισμός. κα
cat̄ āt apud multos nephthar.
λεῖται δὲ παρὰ τοῖς πολλοῖς νέφθαρ. 2.

INuenit̄ āt in descriptionib⁹
Εὑρίσκεται δὲ ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς
hieremias pphēta q̄ iussit de
ἱερεμίας ὁ προφήτης ὅτι ἐκέλευσε τοῦ
igne accipe eos q̄ trāsmigrabāt̄ vt si-
πυρὸς λαβεῖν τοὺς μεταγενομένους ὡς σε
gnificatū ē. τ vt mādauit trāsmi
σήμανται. καὶ ὡς ἐνετείλατο τοῖς μετα
gratis pphēta dās eis
γενομένοις ὁ προφήτης δοὺς αὐτοῖς τὸν
legē: vt nō obliuiscant̄ p̄cepto-
νόμον, ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν προσταγμά
rū dn̄i: τ vt nō aberra-
των τοῦ κυρίου, καὶ ἵνα μὴ ἀποπλανη
rēt mētib⁹ vidētes simula
θῶσι ταῖς διανοίαις βλέποντες ἀγάλ
chra aurea τ argētea τ q̄d circa
ματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ τὸν περὶ
ea ornamētū. τ alia huiusmodi dicēs:
αὐτὰ κόσμον, καὶ ἕτερα τοιαῦτα λέγων,
hortabat̄ ne amouerēt legē a
παρεκάλει μὴ ἀποστῆναι τὸν νόμον ἀπὸ
corde suo. erat āt in scriptura
τῆς καρδίας αὐτῶν. ἦν δὲ ἐν τῇ γραφῇ
quō tabnaculū τ arcā ius-
ὡς τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν ἐκέλευ
sit pphēta diuino respōso facto
σεν ὁ προφήτης χρηματισμοῦ γενηθέντος
se comitari: vsq; q̄ exiuit in
αὐτῷ συνακολουθεῖν, ὡς δὲ ἐξῆλθεν εἰς
mōtē vbi moyses ascēdens vidit
τὸ ὄρος οὗ ὁ μωυσῆς ἀναβὰς ἐθεάσατο
dei hereditatē. τ veniēs hie
τὴν τοῦ θεοῦ κληρονομίαν. καὶ ἐλθὼν ὁ ἱε
remias iuenit domū spelūce τ tabna
ρεμίας εὗρεν οἶκον ἀντρώδη καὶ τὴν σκη
culū τ arcā τ altare
νὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον
incēsi intulit illuc. τ
τοῦ θυμιάματος εἰσήνεγκεν ἐκεῖ. καὶ
ostiū obstruxit. τ accedentes q̄
τὴν θύραν ἐνέφραξε. καὶ προελθόντες τι
dā q̄ simul sequebant̄ vt nota-
νὲς τῶν συνακολουθούντων ὥστε ἐπιση
rent viā: τ nō potuerūt
μήνασθαι τὴν ὁδόν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
inuenire. vt āt hieremias cognouit: cul-
εὑρεῖν. ὡς δὲ ὁ ἱερεμίας ἔγνω, μεμψά
pās eos dixit: q̄ τ ignotus
μενος αὐτοῖς εἶπεν, ὅτι καὶ ἄγνωστος ὁ

[illegible]

erit locus donec congreget deus congregationem populi: & propitius fiat. Et tunc dominus ostendet hec: & apparebit maiestas domini: & nubes erit sicut & moysi manifestabatur: & sicut cū salomon petiit vt locus sanctificaretur magno deo manifestabat hec. Magnifice etenim sapientiam tractabat: & vt sapientiam habens: obtulit sacrificium dedicationis & consumationis templi. Sicut & moyses orabat ad dominum: & descendit ignis de celo: & cōsumpsit holocaustum sicut & salomon orauit: & descendit ignis de celo: & consumpsit holocaustum: & dixit moyses eo q̄ nō sit comestum quod erat pro peccato cōsumptum est. Similiter & salomon octo diebus celebrauit dedicationem. Inferebantur autē in descriptionibus & cōmentariis neemie hec eadem: & qualiter construens bibliothecam congregauit de regionibus libros: & prophetarum & dauid & epistolas regum de donariis. Similiter autem & iudas ea que didicerat per bellum quod nobis acciderat congregauit omnia & sunt apud nos. Si ergo desideratis hec: mittite q perferant vobis. Acturi itaq̄ purificationem scripsimus vobis. Bene ergo facietis: si egeritis hos dies. Deus autē qui liberauit populum suum & reddidit hereditatem omnibus: & regnum & sacerdotium & sanctificationem sicut promisit in lege: speramus q̄ cito nostri miserebitur: & congregabit de sub celo in locum sanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis & locū purgauit. De iuda vero machabeo & fratribus eius: & de templi magni purificatione & de are dedicatione: sed & de preliis que pertinēt ad antiochum nobilem: & filiū eius eupatorem: & de illuminationibus que de celo facte sunt ad eos qui pro iudeis fortiter fecerūt ita vt vniuersam regionem cū pauci essent vindicarent: & barbaram multitudinem fugarent: & famosissimum in toto orbe templum recuperarent & ciuitatem liberarent: vt leges que abolite erant restituerentur domino cum omni tranquillitate propitio facto illis. Item q̄ ab iasone cyreneo quinq̄ libris comprehensa tentauimus nos vno volumine breuiare. Cōsiderantes enim multitudinem librorum & difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarū propter multitudinem rerum curauimus volentibus quidem legere vt esset animi oblectatio studiosis vero vt facilius possint memorie cōmendare: omnibus autem legentibus vtilitas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui hoc opus breuiandi causa suscepimus: non facilem laborem immo vero negocium plenum vigiliarū & sudoris assumpsimus. Sicut hi qui preparant conuiuium: & querunt aliorum voluntati parere: propter multorum gratiam: libenter laborem sustinemus: veritatem quidem de singulis autoribus concedentes: ipsi autem secundū datā formā breuitati studētes. Sicut

[illegible]

[illegible]

enim noue domus architecto de vniuersa structura curandum est: ei vero qui pingere curat que apta sunt ad ornatum: exquirenda sunt: ita estimandum est & in nobis. Etenim intellectum colligere & ordinare sermonem: & curiosius partes singulas quasq̄ disquirere historie congruit autori: breuitatem vero dictionis sectari: & executiones rerum vitare breuianti concedendum est. Hinc ergo narrationem incipiemus de prefatione tātum dixisse sufficiat. Stultū etenim est ante historiā effluere: in ipsa autē historia succingi.

Capitulum tertium

Igitur cū sancta ciuitas habitaretur in omni pace: leges aūt adhuc optime custodirentur propter onie pontificis dispositionem & pietatem: & animos odio habētes mala: fiebat vt & ipsi reges & principes locum sūmo honore dignum ducerent: & templum maximis muneribus illustrarent: ita vt seleucus asie rex de redditibus suis prestaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes. Simon autem de tribu beniamin prepositus templi constitutus: contendebat obsistēte sibi principe sacerdotum iniquum aliquid in ciuitate moliri. Sed cum vincere omnia non posset venit ad appollonium tharsee filium qui illo tempore erat dux celesyrie & phenicis: & nunciauit ei pecuniis innumerabilibus plenum esse erarium hierosolymis: & cōmunes copias immensas esse que non pertinent ad rationem sacrificiorum: esse autem possibile sub potestate regis cadere vniuersa. Cumq̄ retulisset ad regem apollonius de pecuniis que delate erant: ille accitū heliodorum qui erat super negocia eius misit cum madatis vt predictam pecuniam transportaret. Statimq̄ heliodorus iter est agressus: specie quidem quasi per celesyriam & phenicē ciuitates esset peragraturus reuera autem regis propositum prefecturus. Sed cum venisset hierosolymam & benigne a sūmo sacerdote in ciuitate esset exceptus narrauit de dato indicio pecuniarum & cuius rei gratia adesset aperuit. Interrogabat autem si vere hec ita essent. Tunc sūmus sacerdos ostendit deposita esse hec & victualia viduarū & pupillorum: quedā vero esse hircani tobie viri valde eminentis: in his que detulerat impius simon. vniuersa autē argenti talenta esse quadrīgenta: & auri ducēta: decipi vero eos qui credidissent loco & templo quod per vniuersum mundum honoratur pro sui veneratiōe & sanctitate oīno impossibile esse. At ille pro his que habebat in mandatis a rege: dicebat omni genere regi ea esse deferenda. Constituta autem die intrabat de his heliodorus ordinaturus. Non modica vero per vniuersam ciuitatē erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus iactauerunt se: & inuocabāt de celo eū qui de depositis legē posuit: vt his qui deposuerant ea salua custodiret.

[illegible]

Iam vero qui videret sũmi sacerdotis vultum: mẽte vulnerabatur. Facies enĩ & color imutatus: declarabat internũ animi dolorem. Circunfusa enim erat mesticia quedam viro: & horror corporis: per quem manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur. Alii etiam congregati de domibus confluebant publica supplicatione obsecrantes: pro eo q̃ in cõtẽptũ locus esset venturus. Accinctęq̃ mulieres ciliciis pectus pplateas cõfluebãt sed & virgines que conclusę erant: procurrebant ad oniam: alię autem ad muros: quedam vero per fenestras aspiciebant: vniuersę autem protendentes manus in celũ deprecabantur. Erat enim misera cõmixte multitudinis & magni sacerdotis in agone constituti expectatio. Et hi quidem inuocabant omnipotentẽ deum: vt credita sibi his qui crediderãt cum omni integritate conseruarentur. Heliodorus autem quod decreuerat pficiebat eodem loco ipse cũ satellitib⁹ circa erarium presens. Sed spiritus omnipotentis dei magnã fecit sue ostẽsionis euidentiam: ita vt omnes qui ausi fuerant parere ei: ruentes dei virtute in dissolutionẽ & formidinem conuerterentur. Apparuit enim illis quidã equus terribilem habens sessorẽ optimis operimentis adornat⁹: isq̃ cum impetu heliodoro priores calces elisit. Qui autẽ ei sedebat videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo iuuenes virtute decori: optimi gloria speciosiq̃ amictu qui circumsteterunt eum & ex vtraq̃ parte flagellabant: sine intermissione multis plagis verberantes. Subito autẽ heliodorus concidit in terram: eumq̃ multa caligine circunfusũ rapuerunt atq̃ in sella gestatoria positum eiecerunt. Et is qui cum multis cursoribus & satellitibus predictum ingressus est erarium: portabatur nullo sibi auxilium ferente manifesta dei cognita virtute. Et ille quidam per diuinã virtutem iacebat mutus atq̃ omni spe & salute priuatus. Hi autem dominum benedicebant quia magnificabat locũ suum: & templum quod pauloante timore ac tumultu erat plenum: apparente omnipotente domino: gaudio & leticia impletum est. Tunc vero ex amicis heliodori quidam rogabant confestim oniã vt inuocaret altissimum vt vitã donaret ei: qui in supremo spiritu erat constitutus. Considerans autem sũm⁹ sacerdos: ne forte rex suspicaretur maliciam aliquam ex iudeis circa heliodorũ consummatam: obtulit pro salute viri hostiam salutarem. Cumq̃ sũmus sacerdos exoraret: iidẽ iuuenes eisdem vestibus amicti astantes heliodoro dixerunt. Onię sacerdoti gratias age: nam propter eum tibi dominus vitam donauit. Tu autem adeo flagellatus: nuncia omnibus magnalia dei & potestatem. Et his dictis non comparuerũt. Heliodor⁹ autẽ hostia deo oblata: & votis magnis promissis ei q̃ viuere

illi concessit et onię gratias agens: recepto exercitu repedabat ad regẽ. Testabatur autẽ omnibus ea que sub oculis suis viderat opera magna dei. Cum autem rex interrogasset heliodorũ qs esset aptus adhuc semel hierosolymam mitti: ait. Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem: mitte illuc & flagellatum eum recipies: si tamen euaserit eo q̃ in loco sit vere dei quedam virtus. Nam ipse qui habet in celis habitationem visitator & adiutor est loci illius: & venientes ad malefaciendum percutit ac perdit. Igitur de heliodoro & erarii custodia ita res se habet.

Capitulum quartum.

Simon autem predictus pecuniarũ et patrię delator: male loquebatur de onia tanq̃ ipse heliodorum instigasset ad hec: & ipse fuisset inventor malorum: prouisoremq̃ ciuitatis ac defensorem gentis sue: & emulatorẽ legis dei audebat insidiatorem regni dicere. Sed cum inimicitie in tantum procederẽt: vt etiam per quosdam simonis necessarios homicidia fierent: considerãs onias periculum cõtentionis: & appollonium insanire vt pote ducem celesyrię & phenicis ad augendam maliciam simonis: ad regem se contulit: non vt ciuium accusator: sed communem vtilitatem apud semetipsum vniuersę multitudinis considerans. Videbat enim sine regali prouidentia impossibile esse pacem rebus dari: nec simonem posse cessare a stulticia sua. Sed post seleuci vite excessum cũ suscepisset regnum antiochus qui nobilis appellabatur: ambiebat iason frater onię sũmum sacerdotium: adito rege promittens ei argenti talenta trecenta sexaginta: & ex reditibus aliis talẽta octoginta. Super hoc promittebat: & alia centum quinquaginta: si potestati ei⁹ concederetur gymnasium & ephebiam sibi cõstituere: & eos qui in hierosolymis erãt antiochenos scribere. Quod cum rex annuisset & obtinuisset principatũ: statim ad gẽtilem ritum contribules suos transferre cepit & amotis his que humanitatis causa iudeis a regibus fuerant constituta: per ioannem patrẽ eupolemi: qui apud romanos de amicitia & societate functus est legatione legitima ciuium iura destituẽs praua instituta sanciebat. Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere: & optimos quosq̃ epheborum in lupanaribus ponere. Erat autem hoc non initium sed incrementum quoddam & profectus gentilis & alienigene conuersationis: propter impii & non sacerdotis iasonis nefarium & inauditum scelus ita vt sacerdotes iã nõ circa altaris officia dediti essent: sed contẽpto templo & sacrificiis neglectis festinarent participes fieri: palestrę & prebitionis eius iniustę: & in exercitiis disci: & patrios qdẽ honores nihil hẽtes grecas glĩas optimas arbitrabãtur.

gre τ grā habuisteos graue insor
ὧν καὶ χάριν ἔχεν αὐτοὺς χαλεπὴ περίσ
tunus. τ quorū emulabant mores τ oi
στασις. καὶ ὧν ἐζήλουν τὰς ἀγωγὰς καὶ κα
no volebāt similes esse: hos ho
θάπαν ἤθελον ἐξομοιοῦσθαι, τούτους πολε
stes τ punitores habuerūt. ipie agere.n.cōtra
μίους καὶ τιμωρητὰς ἔσχον. ἀσεβεῖν γὰρ εἰς
diuinas leges nō facile sed τ hec
τοὺς θείους νόμους οὐ ῥᾴδιον, ἀλλὰ ταῦτα
sequēs tps declarabit. cū celebraret
ὁ ἀκόλουθος καιρὸς δηλώσει. ἀγομένου
āt quinquēnalis agon in tyro τ
δὲ πενταετηρικοῦ ἀγῶνος ἐν Τύρῳ καὶ τοῦ
rex adesset: misit iason
βασιλέως παρόντος, ἀπέστειλεν Ἰάσων ὁ
scelest? sacros.peuratores vt ab hierosolymis an
μιαρὸς θεωροὺς ὡς ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἀν
tiochēses portātes argēti drach
τιοχέας παρακομίζοντας ἀργυρίου δραχ
mas trecētas in herculis sacri
μὰς τριακοσίας εἰς τὴν τοῦ Ἡρακλέους θυσί
ficiū: quas τ postulauerāt hi qui asportauerāt ne
αν, ἃς καὶ ἠξίωσαν οἱ παρακομίσαντες μὴ
expēderent in sacrificio. ppterea āt portā
χρῆσθαι πρὸς θυσίαν. ἕνεκα δὲ τῶν παρα
tes in triremiū fabrica
κομιζόντων εἰς τὰς τῶν τριήρεων κατα
tiones. misso āt in egyptū apol
σκευάς. ἀποσταλέντος δὲ εἰς Αἴγυπτον Ἀπολ
lonio filio menesthei ppt primates
λωνίου τοῦ Μενεσθέως διὰ τὰ πρωτοκλίσια
philometoris regis: suspicio
τοῦ Φιλομήτορος βασιλέως, μεταλαβὼν
antioch? alienū esi suaȝ factū
Ἀντίοχος ἀλλότριον αὐτὸν τῶν αὐτοῦ γεγο
esse reȝ: ppie securita
νέναι πραγμάτων, τῆς καθ᾽ αὐτὸν ἀσφαλεί
tis curā habuit. vnde in ioppen ve
ας ἐφρόντιζεν. ὅθεν εἰς Ἰόππην παραγενό
niēs pfect? est in hierosolyma. magni
μενος κατήντησεν εἰς Ἱεροσόλυμα. μεγα
fice āt a iasone τ ciui
λομερῶς δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰάσωνος καὶ τῆς πό
tate acceptus: cū facib? τ excla
λεως ἀποδεχθεὶς, μετὰ δᾳδουχίας καὶ βο
matiōib? susceptus ē. postea sic in phenicē
ῶν εἰσεδέχθη. εἶθ᾽ οὕτως εἰς τὴν Φοινίκην
cū exercitu abijt. post āt triēnij tē
κατεστρατοπέδευσεν. μετὰ δὲ τριετῆ χρό
pus misit iason menelaū pre
νον ἀπέστειλεν Ἰάσων Μενέλαον τὸν τοῦ προ
dicti simonis fratrē: portā
σημαινομένου Σίμωνος ἀδελφὸν, παρακο
tē pecunias regi: τ de
μίζοντα τὰ χρήματα τῷ βασιλεῖ, καὶ περὶ
negocijs necessarijs cōmonitiones
πραγμάτων ἀναγκαίων ὑπομνηματισμοὺς
factur?. ille āt cōmēdat? regi τ
τελέσοντα. ὁ δὲ συσταθεὶς τῷ βασιλεῖ καὶ
magnificās eū a facie potesta
δοξάσας αὐτὸν τῷ προσώπῳ τῆς ἐξουσί
tis: in semetipsū retorsit summū sacerdo
ας, εἰς ἑαυτὸν κατήντησε τὴν ἀρχιερωσύ
tiū superās iasonē talētis ar
νην, ὑπερβαλὼν τὸν Ἰάσωνα τάλαντα ἀρ
gēti trecētis. cū cepisset āt regia
γυρίου τριακόσια. λαβὼν δὲ τὰς βασιλικὰς
mādata venit: eq̄dē summo sacerdotio
ἐντολὰς παρεγένετο, τῆς μὲν ἀρχιερωσύνης
nihil dignū ferens: furores āt crudelis tyrā
οὐδὲν ἄξιον φέρων, θυμοὺς δὲ ὠμοῦ τυράν

Quarum gracia periculosa eos conten tio habebat:& eorum instituta emula bantur:ac per omnia his consimiles eē cupiebant:quos hostes & peremptores habuerant. In leges enim diuinas ipie agere impune non cedit:sed hoc tps se quēs declarabit. Cū aūt quinquēnalis agō tyro celebraretur & rex psens esset misit iasō facinorosus ab hierosolymis viros peccatores portantes argenti di drachmas trecentas in sacrificium her culis:quas postulauerunt hi qui aspor tauerant:ne in sacrificiis erogarētur qa non oporteret: sed in alios sumpt? eas deputari. Sed hec oblata sunt quidem ab eo qui miserat in sacrificium hercu lis:propter presentes autē date sunt in fabricā nauiū triremiū. Misso āt in egy ptū apollonio nesthei filio propter pri mates ptolemei philometoris regis:cū cognouisset antioch? alienū se a nego ciis regni effectum propriis vtilitatib? consules:profectus inde venit ioppen & inde hierosolymam. Et magnifice ab iasone & ciuitate susceptus cum facula rū luminibus & laudibus ingressus est: & inde in phenicem exercitum conuer tit. Et post triennii tps misit iason me nelaum supradicti simonis fratreȝ por tantem pecunias regi; & de negociis necessaris respōsa perlaturum. At ille cōmēdatus regi cū magnificasset faciē potestatis eius:in semetipm retorsit sū mū sacerdotiū:supponens iasoni talen ta argenti trecenta. Acceptisq; a rege mandatis venit nihil quidem habēs di gnū sacerdotio: animos vero crudelis tyrāni:& fere belue iraȝ gerēs. Et iason quidē qui proprium fratrē captiuaue rat:ipse deceptus profugus in amani tem expulsus est regionē. Menelaus āt principatū quidem obtinuit:de pecu niis vero regi pmissis nihil agebat:cuȝ exactionem faceret sostratus qui arci erat prepositus. Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat:quā ob causam vtriq; ad regem sunt euocati. Et mene laus amotus est a sacerdotio succeden te lysimacho fratre suo:sostratus auteȝ prelatus est cypriis. Et cum hec ageren tur contigit tharsenses & mallotas se ditionem mouere:eo φ antiochi regis concubine dono essent dati. Festinan ter itaq; rex vēit sedare illos relicto suf fecto vno ex comitib? suis andronico. Ratus autem menelaus accepisse se tē pus opportunum: aurea quedam va sa e templo furat? donauit andronico: & alia vendiderat tyro & per vicinas ci uitates. Quod cum certissime co gnouisset onias arguebat eum ipse in loco tuto se continens antiochie secus daphnem. Vnde menelaus accedens ad andronicuȝ: rogabat vt oniaȝ inter ficeret. Qui cum venisset ad oniaȝ:& datis dextris cum iureiurando :lcq̄uis esset ei suspectus suasisset de asilo pro cedere: statim eum peremit non veri tus iusticiam. Ob quam causam non solum iudei;sed etiam alie quoq; natio nes indignabantur & moleste ferebant

ni τ fere barbare iperi? habēs. τ
νου καὶ θηρὸς βαρβάρου ὀργὰς ἔχων. καὶ ὁ
qdē iason q ppriū fratrē circū
μὲν Ἰάσων ὁ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ὑπονοθεύ
uenerat: circūuent? ab alio pfugus in
σας, ὑπονοθευθεὶς ὑφ᾽ ἑτέρου φυγὰς εἰς τὴν
ammanite regione expulsus est. at menela
Ἀμμανῖτιν χώραν συνήλασο. ὁ δὲ Μενέλα
us ipm qdē pncipatū obtinuit: de pecuni
ος τῆς μὲν ἀρχῆς ἐκράτει, τῶν δὲ ἐπηγ
jis regi pecunijs nihil
γελμένων τῷ βασιλεῖ χρημάτων οὐδὲν
bn̄ disponebat. faciēte āt exactionē
εὐτάκτει. ποιουμένου δὲ τὴν ἀπαίτησιν
sostrato arcis pposito:
Σωστράτου τοῦ τῆς ἀκροπόλεως ἐπάρχου,
ad hūc eni erat vectigaliū exactio:
πρὸς τοῦτον γὰρ ἦν ἡ τῶν διαφόρων πρᾶξις,
obq̄ causam ipi duo a rege vo
δι᾽ ἣν αἰτίαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ βασιλέως προ
cati sunt: τ qdē menela? reli
σεκλήθησαν, καὶ ὁ μὲν Μενέλαος ἀπέλι
quit summi sacerdotij successorē lysimachū
πε τῆς ἀρχιερωσύνης διάδοχον Λυσίμαχον
suū fratrē. sostrat? āt cratetē
τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν, Σώστρατος δὲ Κράτητα
esi q̄ sup cyprios. cū talia āt cōstitue
τὸν ἐπὶ τῶν Κυπρίων. τοιούτων δὲ συνεστη
rent: cōtigit tarsenses τ mallotas dis
κότων, συνέβη Ταρσεῖς καὶ Μαλλώτας στα
cordes esse: ppterea φ antiochidi cōcubine re
σιάζειν, διὰ τὸ Ἀντιοχίδι τῇ παλλακῇ τοῦ βα
gis in dono darent. festināter itaq rex
σιλέως ἐν δωρεᾷ δίδοσθαι. θᾶττον οὖν ὁ βα
venit sedare res: relin
σιλεὺς ἧκε καταστέλλαι τὰ πράγματα, κατα
quēs suffectū adronicū exis q̄ in di
λιπὼν τὸν διαδεχόμενον Ἀνδρόνικον τῶν ἐν ἀξι
gnitate positi erāt. rat? āt menela?
ώματι κειμένων. νομίσας δὲ ὁ Μενέλαος
accepisse opportunitatē bonā: aurea vasa qdā
εἰληφέναι καιρὸν εὐφυῆ, χρυσώματά τινα
tēpli furat? donauit
τῶν τοῦ ἱεροῦ νοσφισάμενος ἐχαρίσατο τῷ
andronico: τ alia vēdiderat
Ἀνδρονίκῳ, καὶ ἕτερα ἐτύγχανε πεπρακὼς
inq; tyro τ in q̄ in circuitu ciuitatib?. τ cū ma
εἴς τε Τύρον καὶ τὰς κύκλῳ πόλεις. καὶ σα
nifeste cognouisset onias: arguebat rece
φῶς ἐπεγνωκὼς ὁ Ὀνίας, ἀπήλεγχεν ἀπο
dens in tutū locū: in daphne
κεχωρηκὼς εἰς ἄσυλον τόπον, ἐπὶ Δάφνης
q̄ ad antiochiā posita ē. vnde mene
τῆς πρὸς Ἀντιόχειαν κειμένης. ὅθεν ὁ Μενέ
la? accipiēs secretū andronicū hortaba
λαος λαβὼν ἰδίᾳ τὸν Ἀνδρόνικον παρεκά
tur interficere oniam. ille āt ve
λει χειρώσασθαι τὸν Ὀνίαν. ὁ δὲ παρα
niēs ad oniam, τ psuasus cū
γενόμενος ἐπὶ τὸν Ὀνίαν καὶ πεισθεὶς ἐπὶ
dolo τ accept? fide iuramētis dextrā
δόλῳ καὶ δεξιασθεὶς μεθ᾽ ὅρκων, δοὺς δεξιὰν
q̄uis in suspitione positi: psuasit de
καίπερ ἐν ὑποψίᾳ κείμενος, ἔπεισεν ἐκ τοῦ
asylo pcedere. quē τ statim cō
ἀσύλου προελθεῖν, ὃν καὶ παραχρῆμα πα
clusit nō verit? iusticia: ob q̄
ρέκλεισεν οὐκ αἰδεσθεὶς τὸ δίκαιον. δι᾽ ἣν
causam nō solū iudei: multi āt τ
αἰτίαν οὐ μόνον Ἰουδαῖοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν
aliaȝ gētiū indignabant τ moleste ferebāt
ἄλλων ἐθνῶν ἐδείναζον καὶ ἐδυσφόρουν

ob viri iniustā necē. at re
ἐπὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἀδίκῳ φόνῳ. τοῦ δὲ βασι
ge regresso ex cilicie
λέως ἐπανελθόντος ἀπὸ τῶν κατὰ Κιλικίαν
locis: occurrerūt ciuitatis iudei
τόπων, ἐνετύγχανον οἱ κατὰ πόλιν Ἰουδαῖοι
simulcū? abominātib? τ grecis:
συμμισοπονηρούντων καὶ τῶν Ἑλλήνων,
pp̄ter q̄ sine causa onias interfectus sue
ὑπὲρ τοῦ παρὰ λόγον τὸν Ὀνίαν ἀπεκτονῆσ-
rat. ex animo igit antioch? tristat?
θαι. ψυχικῶς οὖν ὁ Ἀντίοχος ἐπιλυπηθεὶς
τ versus in miam: τ lachrymās ob
καὶ τραπεὶς εἰς ἔλεον, καὶ δακρύσας διὰ
mortui sobrietatē τ mul
τὴν τοῦ μετηλλαχότος σωφροσύνην καὶ πολ
tā modestiā: τ incēsus furore: sta
λὴν εὐταξίαν, καὶ πυρωθεὶς τοῖς θυμοῖς, παρ
tim andronici purpurā aufe
αχρῆμα τὴν τοῦ Ἀνδρονίκου πορφύραν περι
rens τ vestes scindēs: cir
ελόμενος καὶ τοὺς χιτῶνας περιρρήξας, πε
cūducens per totā ciuitatē in ipso
ριαγαγὼν καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν ἐπ᾽ αὐτὸν τὸν
loco vbi in oniā ipietatē cōmiserat: illic
τόπον οὗπερ τὸν Ὀνίαν ἠσέβησεν, ἐκεῖ
homicidā vita priuauit. dño cō
τὸν μιαιφόνον ἀπεκόσμησε. τοῦ κυρίου τὴν ἀξί
dignā ei penā retribuēte. factis āt
αν αὐτῷ κόλασιν ἀποδόντος. γενομένων δὲ
multis sacrilegijs a p ciuitatē
πολλῶν ἱεροσυλημάτων κατὰ τὴν πόλιν
a lysimacho: cū menelai
ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου, μετὰ τῆς τοῦ Μενελάου
consilio. τ diuulgata extra fama: cō
γνώμης, καὶ διαδοθείσης ἔξω τῆς φήμης, ἐπι
gregata ē multitudo aduersus lysimachū.
συνήχθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸν Λυσίμαχον.
vasis aureis iā multis exportatis.
χρυσωμάτων ἤδη πολλῶν διενηνεγμένων.
excitatis āt turbis τ ira
ἐπεγειρομένων δὲ τῶν ὄχλων καὶ ταῖς ὀρ
replentis: armās lysi
γαῖς διαμεστουμένων, καθοπλίσας ὁ Λυσί
mach? ad tres mille incepit vti manib?
μαχος πρὸς τρισχιλίους κατῆρξε χειρῶν
iniquis duce quodā aurano pro
ἀδίκων, προηγησαμένου τινὸς Αὐράνου προ
uecto etate: nihil āt min? τ
βεβηκότος τὴν ἡλικίαν, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τῇ
mēte. itelligētes āt τ conatū
ἀνοίᾳ. συνιδόντες δὲ καὶ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ
lysimachi: arripiētes alij qdē sa
Λυσιμάχου, συναρπάσαντες οἱ μὲν πέ
xa: alij vō fustes validos: qdā āt ex adia
τρους, οἱ δὲ ξύλων πάχη, τινὲς δὲ ἐκ τῆς πα
cente cinere apprehēdētes mixtim: pro
ρακειμένης σποδοῦ δρασσόμενοι φυρδὴν, ἐνε
iecerūt in lysimachū. obquā
τίνασσον εἰς τοὺς περὶ τὸν Λυσίμαχον. δι᾽ ἣν
causam multos qdē cor vulneratos
αἰτίαν πολλοὺς μὲν αὐτῶν τραυματίας
fecerūt: aliq̄s vō τ pstrauerūt: oēs
ἐποίησαν, τινὰς δὲ καὶ κατέβαλον, πάντας
vō in fugā cōpulerūt. ipm āt sacrile
δὲ εἰς φυγὴν συνήλασαν. αὐτὸν δὲ τὸν ἱερόσυ
gū ppe erariū interfecerūt.
λον παρὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἐχειρώσαντο.
de āt his īstabat iudiciū aduersus me
περὶ δὲ τούτων ἐνέστη κρίσις πρὸς τὸν Με
nelaū. cū venisset āt rex
νέλαον. καταντήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως

de nece tanti viri iniusta. Sed regressuȝ regem de cilitie locis adierunt iudei apd antiochiam simul et greci:conquerentes de iniqua nece onie. Contristat? ita est animo antiochus propter oniam:& flexus ad misericordiam lachrymas fu dit:recordatus defuncti sobrietatem & modestiam. Accensisq; animis androni cum purpura exutum per totam ciuita tem iubet circūduci: & in eodem loco in quo in oniaȝ impietatem cōmiserat sacrilegum vita priuari:domino illi con dignam retribuente penam. Multis autem sacrilegiis in tēplo a lysimacho cōmissis menelai cōsilio & diuulgata fa ma:cōgregata est multitudo aduersum lysimachum multo iam auro exporta to. Turbis autem insurgentibus & ani mis ira repletis:lysimachus armatis fe re tribus milibus iniquis manib? vti ce pit:duce quodam tyrāno etate pariter & dementia prouecto. Sed vt intellexe rūt conatum lysimachi:alii lapides: alii fustes validos arripuere: quidaȝ vero ci nerem in lysimachum iēcere. Et mul ti quidem vulnerati: quidam autem & prostrati:omnes vero in fugam cōuer si sunt. Ipsum etiam sacrilegum secus erarium interfecerunt. De his ergo ce pit iudicium aduersus menelaum agi tari. Et cum venisset rex tyrum:ad ipm negocium detulerunt missi tres viri a senioribus. Et cum superaretur mene laus:promisit ptolemeo multas pecu nias dare ad suadendum regi. Itaq; pto lemeus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gracia regem adiit & dedu xit a sententia:& menelaum quidē vni uerse malicie reum criminib? absoluit: miseros autem qui etiam si apud scy thas causam dixissent:innocentes iudi carentur:hos morte dānauit. Cito er go iniustam penam dederunt: qui pro ciuitate & populo & sacris vasis causam prosecuti sunt. Quamobreȝ tyrii quo q; indignati erga sepulturam eorum li beralissimi extiterunt. Menelaus autē propter eorum qui in potētia erant aua riciā permanebat in potestate:crescens in malicia ad insidias ciuium.

Capitulum quintum.

Eodem tempore antiochus secun dam profectionem parauit in egy ptum. Contigit autem per vniuer sam hierosolymorum ciuitatem videri dieb? quadraginta per aera equites dis currentes auratas stolas habentes & ha stas;quasi cohortes armatas: & cursus equorum per ordines digestos & con gressiones fieri cominus & scutorum motus & galeatorum multitudinē gla diis districtis & telorum iactus & aureo rum armorum splendorem: omnisq; generis loricarum. Quapropter om nes rogabant in bonum monstra con uerti. Sed cum ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

ad tyru: ad ipm iudiciū retu
εἰς Τύρον, ἐπ᾽ αὐτοῦ τὴν δικαιολογίαν ἐποι
lerūt missi tres viri
ήσαντο οἱ πεμφθέντες τρεῖς ἄνδρες
a senatu. iā vō superato
ὑπὸ τῆς γερουσίας. ἤδη δὲ λελειμμένος
menelao: pmisit pecunias mul
ὁ Μενέλαος ἐπηγγείλατο χρήματα ἱκα
tas ptolemeo dorymenis ad
νὰ τῷ Πτολεμαίῳ τῷ Δορυμένους πρὸς
suadendū regi. vnde accipi
τὸ πεῖσαι τὸν βασιλέα. ὅθεν ἀπολα
ens ptolemeus in quodā atrio tāq̄
βὼν ὁ Πτολεμαῖος εἴς τι περίστυλον ὡς
refrigerantē se regē a sniā mutauit. τ
ἀναψύξαντα τὸν βασιλέα μετέθηκε. καὶ
ipm qdē vniuerse malicie reū mene
τὸν μὲν τῆς ὅλης κακίας αἴτιον Μενέ
laū absoluit criminibus.
λαον ἀπέλυσε τῶν κατηγορημάτων, τοῖς
āt miseros: qui τ si apud scy
δὲ ταλαιπώροις, οἵτινες εἰ καὶ ἐπὶ Σκυ
thas causā dixisset: absoluti essent innocen
θῶν ἔλεγον, ἀπελύθησαν ἂν ἀκατάγνω
tes: hos morte dānauit. cito
στοι, τούτοις θάνατον ἐπέκρινε. ταχέως
ergo iniustā penā passi sunt: pro
οὖν τὴν ἄδικον ζημίαν ὑπέσχον, ὑπὲρ
ciuitate τ populo τ sacris va
πόλεως καὶ δήμων καὶ τῶν ἱερῶν σκευ
sis causā psecuti. ob q̄ causam τ
ῶν προηγορεύσαντες. δι᾽ ἣν αἰτίαν καὶ
tyrij rem abominati q̄ ad
Τύριοι μισοπονηρήσαντες τὰ πρὸς τὴν
sepulturā eor magnifice suppedi
κηδείαν αὐτῶν μεγαλοπρεπῶς ἐχορήγη
tauerūt. at menela? ppt pote
σαν. ὁ δὲ Μενέλαος διὰ τὰς τῶν κρα
tum auaritias: māsit in
τούντων πλεονεξίας, ἔμενεν ἐπὶ τῇ
pricipatu crescēs malitia: magn?
ἀρχῇ ἐπιφυόμενος τῇ κακίᾳ, μέγας τῶν
ciuiū insidiator cōstitut?.
πολιτῶν ἐπίβουλος καθεστώς. Ca. 5.

Circa āt tps hoc secun
Περὶ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον τὴν δευτέ
dā pfectionē antioch? in egyptū pfect?
ραν ἔφοδον ὁ Ἀντίοχος εἰς Αἴγυπτον ἐστείλα
est. cōtigit āt p vniuersā ciuitatē fere in die
το. συνέβη δὲ καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ᾽ ἡ
bus quadraginta: videri in ae
μέρας τεσσαράκοντα, φαίνεσθαι διὰ τῶν ἀέ
re currētes eqtes auratas stolas
ρων τρέχοντας ἱππεῖς διαχρύσους στολὰς
habētes: τ hastis admodū cohortis ar
ἔχοντας, καὶ λόγχας σπειρηδὸν ἐξωπλισμέ
matos: τ gladios eductiones: τ cursus
νους, καὶ μαχαιρῶν σπασμούς, καὶ ἴλας
equor p ordinē digestos: τ cōgressiones
ἵππων διατεταγμένας, καὶ προσβολὰς
factas: τ incursiones vtrorūq̄: τ
γινομένας, καὶ καταδρομὰς ἑκατέρων, καὶ
scutor motus: τ galeator multitudinē.
ἀσπίδων κινήσεις, καὶ κρανῶν πλῆθος,
τ telor iact?: τ aureor ornamētor
καὶ βελῶν βολάς, καὶ χρυσῶν κόσμων
splēdores: τ ois generis loricas.
ἐκλάμψεις, καὶ παντοίους θωρακισμούς.
ppt qd oēs rogabāt in bonū osten
διὸ πάντες ἠξίουν ἐπ᾽ ἀγαθὸν τὴν ἐπι
tum fieri. cū fact? eēt āt
φάνειαν γεγενῆσθαι. γενομένης δὲ ∞∞∞

E

falsus rumor exisset: tanquam vita excessisset antiochus: assumptis iason non minus mille viris aggressus est ciuitatem repente. & ciuibus ad murum conuolantibus ad vltimum apprehensa ciuitate menelaus fugit in arcem. Iason vero non parcebat in cede ciuibus suis: nec cogitabat prosperitatem aduersum cognatos malum esse maximum: arbitrans hostium & non ciuium se trophea capturum. Et principatum quidem non obtinuit: finem vero insidiarum suarum confusionem accepit & profugus iterum abiit in ammaniten. Ad vltimum in exitium sui conclusus ab areta arabum tyranno fugiens de ciuitate in ciuitatem: omnibus odiosus vt refuga legum: & execrabilis vt patrie & ciuium hostis: in egyptum extrusus est: & qui multos de patria sua expulerat peregre perit lacedemonas profectus quasi pro cognatione ibi refugium habiturus: et qui insepultos multos abiecerat: ipse & illamentatus & insepultus abiicitur: sepultura neque peregrina vsus neque patrio sepulchro participans. His itaque gestis suspicatus est rex societatem deserturos iudeos: & ob hoc profectus ex egypto efferatis animis ciuitatem quidem armis cepit. Iussit autem militibus interficere: nec parcere occursantibus: & per domos ascendentes trucidare. Fiebant ergo cedes iuuenum ac seniorum: mulierum & natorum exterminia: virginumque & paruulorum neces. Erant autem toto triduo octoginta milia interfecti quadraginta millia vincti: non minus autem venundati. Sed nec ista sufficiunt. Ausus est etiam intrare templum vniuersa terra sanctius menelao ductore qui legum & patrie fuit proditor. Et scelestis manibus sumens sancta vasa que ab aliis regibus & ciuitatibus erant posita ad ornatum loci & gloriam: contrectabat indigne & contaminabat. Ita alienatus mente antiochus non considerabat quod propter peccata habitantium ciuitatem modicum deus fuerat iratus: propter quod & accidit circa locum despectio. Alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse inuolutos: sicut heliodorus qui missus est a seleuco rege ad expoliandum erarium: etiam hic statim adueniens flagellatus & repulsus vtique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem: sed propter gentem locum cum deus elegit. Ideoque & ipse locus particeps factus est populi malorum: postea autem fiet socius bonorum: & qui derelictus in ira dei omnipotentis est: iterum in magni domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur. Igitur antiochus mille & octingentis ablatis de templo talentis velociter antiochiam regressus est existimans se pre superbia terram ad nauigandum: pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem.

Reliquit autem prepositos ad affligendam gentem: hierosolymis quidem philippum genere phrygem moribus crudeliorem eo ipso a quo constitutus est: in garizim autem andronicum & menelaum qui grauius quam ceteri iminebat ciuibus. Cumque appositus esset contra iudeos: misit odiosum principem apollonium cum exercitu viginti & duobus milibus: precipiens ei omnes perfecte etatis interficere: mulieres ac iuuenes vendere. Qui cum venisset hierosolymam: pacem simulans quieuit vsque ad diem sanctum sabbati: & tunc feriatis iudeis arma capere suos precepit. Omnes quoque simul qui ad spectaculum processerant trucidauit: & ciuitatem cum armatis discurrens ingentem multitudinem peremit. Iudas autem machabeus qui decimus fuerat: secesserat in desertum locum: ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat: & feni cibo vescentes demorabantur: ne participes essent coinquinationis.

Capitulum Sextum.

Sed non post multum temporis misit rex senem quendam antiochenum qui compelleret iudeos vt se transferrent a patriis & dei legibus: contaminare etiam quod in hierosolymis erat templum & cognominare iouis olympii: & in garizim: prout erant hi qui locum inhabitabant iouis hospitalis. Pessima autem & vniuersis grauis erat malorum incursio. Nam templum luxuria & comessationibus erat plenum: & scortantium cum meretricibus: sacratisque edibus mulieres se vltro ingerebant: intro ferentes ea que non licebant. Altare etiam plenum erat illicitis que legibus prohibebantur. Neque autem sabbata custodiebantur: neque dies solennes patrium seruabantur: nec simpliciter se quisquam iudeum confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia. & cum liberi sacra celebrarentur cogebantur hedera coronati libero circuire. Decretum autem exiit in proximas ciuitates gentilium suggerentibus ptolemeis: vt parimodo & ipsi aduersus iudeos agerent vt sacrificarent: eos autem qui nollent transire ad instituta gentilium interficerent. Erat ergo videre miseriam. Due enim mulieres delate sunt natos suos circumcidisse: quas ad vbera infantibus suspensis cum publice per ciuitatem circumduxissent: per muros precipitauerunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas & latenter sabbati diem celebrantes: cum indicati essent philippo: flammis succensi sunt: eo quod verebantur propter religionem & obseruantiam: manum sibimet auxilium ferre. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt ne abhorrescant propter aduersos casus: sed reputent ea que acciderunt non ad interitum sed ad correptionem esse generis nostri. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere: sed statim vltiones adhibere: magni beneficii est indicium. Non enim sicut in

alijs gētib⁹: expectat patiēs do-
ἄλλων ἐθνῶν, ἀναμένει μακροθυμῶν ὁ δε-
min⁹ vsq; quo aduenīat eos
σπότης μέχρι τοῦ καταντήσαντος αὐτοὺς
ad plenitudinē peccatoꝝ punire: sic
πρὸς ἐκπλήρωσιν ἁμαρτιῶν κολάσαι, οὕτω
⁊ in nobis iudicauit esse. vt nō ad finē
καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔκρινεν εἶναι. ἵνα μὴ πρὸς τέλος
peruenientib⁹ nr̄is peccatis: postea
ἀφικομένων ἡμῶν τῶν ἁμαρτιῶν, ὕστερον
nos vlciscat̃. q̄ obrē nunq̄ q̄dē misi
ἡμᾶς ἐκδικᾷ. διόπερ οὐδέποτε μὲν τὸν ἔλε
cordiā a nobis amouet. corripiēs āt cū cala
ος ἀφ' ἡμῶν ἀφίστησι. παιδεύων δὲ μετὰ συμ
mitate: nō derelinquit suū ppl̄z.
φορᾶς, οὐκ ἐγκαταλείπει τὸν ἑαυτοῦ λαόν.
veꝝ ad cōmonitionē hec nobis dicta sint.
πλὴν ἕως ὑπομνήσεως ταῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω.
per pauca āt veniēdū est ad narrationē. elea
δι' ὀλίγων δὲ ἐλευστέον ἐπὶ τὴν διήγησιν. ἐλε
zar⁹ q̄dā ex primorib⁹ scribis
άζαρός τις τῶν πρωτευόντων γραμματέων
vir iā puect⁹ etate ⁊
ἀνὴρ ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν
aspectu faciei pulcherrim⁹: hiās
πρόσοψιν τοῦ προσώπου κάλλιστος, ἀναχανὼν
cōpellebat̃ mādūcare porcinā carnē. ille āt cū
ἠναγκάζετο φαγεῖν ὕειον κρέας. ὁ δὲ τὸν με-
gloria mortē magis q̄ cū o-
τ' εὐκλείας θάνατον μᾶλλον ἢ τὸν μετὰ μυ-
dio vitā cōplectēs: spōte ad
σους βίον ἀναδεξάμενος, αὐθαιρέτως ἐπὶ τὸ
suppliciū p̄ibat. expuēs āt sic quē
τύμπανον προσῄει. προπτύσας δὲ καθ' ὃν
oportebat modū accedere sustinē-
ἔδει τρόπον προσέρχεσθαι τοὺς ὑπομένον
tes puniri: q̄ nō licebat gustare ppt̃
τας ἀμύνεσθαι, ὧν οὐ θέμις γεύσασθαι διὰ
vite amorē. q̄ āt ad
τὴν πρὸς τὸ ζῆν φιλοστοργίαν. οἱ δὲ πρὸς τῷ
scelestū sacrificiū pati erāt: ob
παρανόμῳ σπλαγχνισμῷ τεταγμένοι, διὰ
eā q̄ a priscis tēporib⁹ cū hoīe
τὴν ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων πρὸς τὸν ἄνδρα
noticiā: tollētes eū seorsū hor
γνῶσιν, ἀπολαβόντες αὐτὸν κατ' ἰδίαν πα
tabant: afferentē carnes q̄b⁹ licitū erat ei
ρεκάλουν, ἐνέγκαντα κρέα οἷς καθῆκον αὐτῷ
vti ab eo paratas: simu
χρᾶσθαι δι' αὐτοῦ παρασκευασθέντα, ὑπο-
lare āt tanq̄ comedentē q̄ a re-
κριθῆναι δὲ ὡς ἐσθίοντα τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέ
ge iusse erāt: de ijs q̄ ex sacrificio car
ως προστεταγμένα, τῶν ἀπὸ τῆς θυσίας κρε
nib⁹. vt hoc faciēs liberaret̃ a morte.
ῶν. ἵνα τοῦτο πράξας ἀπολυθῇ τοῦ θανάτου.
⁊ ob veterē erga eos amicitiā
καὶ διὰ τὴν ἀρχαίαν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν
assequeret̃ benignitatē. ille āt cogitationē vrbanā re
τύχῃ φιλανίας. ὁ δὲ λογισμὸν ἀστεῖον ἀνα
cipiēs ⁊ dignā etate ⁊
λαβὼν καὶ ἄξιον τῆς ἡλικίας καὶ τῆς τοῦ
senectutis eminētia: ⁊ acq̄sita ⁊ illu
γήρως ὑπεροχῆς, καὶ τῆς ἐπικτήτου καὶ ἐπι
stri canitie: ⁊ a pueritia opti-
φανοῦς πολιᾶς, καὶ τῆς ἐκ παιδὸς καλλί
ma educatione: maxime āt sancta ⁊
στης ἀνατροφῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἁγίας καὶ
a deo cōdita legis latione: cōsequēter respō-
θεοκτίστου νομοθεσίας, ἀκολούθως ἀπεφή
dit: cito dicēs vt se p̄mitteret ad
νατο, ταχέως λέγων προπέμπειν εἰς τὸν

alijs nationibus dominus patienter expectat vt eas cuz iudicii dies aduenerit in plenitudine peccatorum puniat: ita & in nobis statuit: vt peccatis nostris in finem deuolutis: ita demum in nos vindicet: propter quod nunq̄ quidē a nobis misericordiam suam amouet: corripiens vero in aduersis populum suum non derelinquit. Sed hec nobis ad cōmonitionē legentiuz dicta sint paucis. Iam autē veniendum est ad narrationē. Igitur eleazarus vnus de primoribus scribarū vir etate prouectus & vultu decorus aperto ore hians compellebatur carnē porcinam manducare: at ille gloriosissimā mortem magis q̄ odibilem vitam cōplectens voluntarie preibat ad suppliciū. Intuens autē quemadmodū oporteret accedere patienter sustinens destinauit nō admittere illicita propter vite amorē. Hi autē qui astabant iniq̄ miseratione cōmoti propter antiquaz viri amicitiaz: tollentes eum secreto rogabant afferri carnes quibus vesci ei licebat: vt simularetur manducasse sicut rex imperauerat de sacrificii carnibus: vt hoc facto a morte liberaretur: & propter veterem viri amicitiā hanc in eo faciebant humanitatē. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminentiam dignā & ingenite nobilitatis caniciem: atq; a puero optime conuersationis actus: & secundū sancte & a deo cōdite legis constituta: respōdit cito dicens premitti se velle in infernū. Non enī etati nostre dignū est inquit fingere: vt multi adolescētes arbitrantes eleazarū nonaginta annorū transisse ad vitā alienigenarū: & ipsi propter meā simulationē & propter modicū corruptibilis vite tēpus decipiantur: & per hoc maculā atq; execrationē mee senectuti cōquirā. Nam & si in presenti tēpore supplitiis hoim eripiar: sed manū oīpotentis nec viuus nec defunctus effugiā. Quāobrē fortiter vita excedendo senectute qdē dignus apparebo: adolescentib⁹ autez exemplū forte reliquā: si prōpto aīo ac fortiter pro grauissimis ac sanctissimis legib⁹ honesta morte perfungar. His dictis cōfestim ad suppliciū trahebatur. Hi autē qui eū ducebant & pauloante fuerāt mitiores: in irā cōuersi sunt propter sermones ab eo dictos: quos illi p arrogantiā prolatos arbitrabātur. Sed cū plagis perimeretur: ingemuit & dixit. Dn̄e qui habes sanctā scientiā manifeste tu scis: quia cū a morte possem liberari: duros corporis sustineo dolores: secundū aīam vero ppter timorem tuū libenter hec patior. Et iste qdē hoc modo vita decessit: nō solū iuuenibus: sed & vniuerse genti memoriam mortis sue ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

Capitulum septimum.

Contigit autem septez fratres vna cum matre apprehensos compelli a rege edere contra fas carnes porcinas: flagris & taureis cruciatos. Vnus autem ex illis qui erat primus sic ait.

infernū. nō eīn nr̄a etate dignū est
ᾅδην. οὐ γὰρ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας ἄξιόν ἐστιν
fingere: vt multi adolescētū arbi-
ὑποκριθῆναι, ἵνα πολλοὶ τῶν νέων ὑπο-
trātes eleazaꝝ nonagenariū trāsij-
λαβόντες ἐλεάζαρον τὸν ἐννενηκονταετῆ μετα
se in alienigenaꝝ legē: ⁊ ipi ppt̃
βεβηκέναι εἰς ἀλλοφυλισμόν, καὶ αὐτοὶ διὰ
meā simulationē ⁊ ob modicū ⁊
τὴν ἐμὴν ὑπόκρισιν καὶ διὰ τὸ μικρὸν καὶ
momētaneū viuere: decipiant̃ ppt̃ me: ⁊ execratōez
ἀκαριαῖον ζῆν, πλανηθῶσι δι' ἐμέ, καὶ μύσος
⁊ maculā senectutis cōquirā.
καὶ κηλῖδα τοῦ γήρως κατακτήσωμαι.
si eīn ⁊ ad presens eripi-
εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐξελοῦ-
ar hoim supplicio: sed
μαι τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλλὰ
oīpotentis man⁹: neq; viu⁹
τὰς τοῦ παντοκράτορος χεῖρας, οὔτε ζῶν
neq; defunct⁹ effugiā. q̄ obrē viri
οὔτε ἀποθανὼν ἐκφεύξομαι. διόπερ ἀν-
liter q̄dē nūc cōmutās vitā:
δρείως μὲν νῦν διαλλάξας τὸν βίον, τοῦ
certe senectute dign⁹ apparebo: at adolescētib⁹
μὲν γήρως ἄξιος φανήσομαι, τοῖς δὲ νέοις
exēplū gn̄osuz reliquero: ad
ὑπόδειγμα γενναῖον καταλελοιπώς, εἰς
prōpte ⁊ generose pro gra-
τὸ προθύμως καὶ γενναίως ὑπὲρ τῶν σεμ
uib⁹ ⁊ sanctis legib⁹ moriēdū.
νῶν καὶ ἁγίων νόμων ἀπευθανατίζειν.
tāta āt dicēs ad suppliciū cōfe-
τοσαῦτα δὲ εἰπὼν ἐπὶ τὸ τύμπανον εὐθέ
stim venit. at ductorib⁹ erga eū
ως ἦλθε. τῶν δὲ ἀγόντων πρὸς αὐτὸν τὴν μι
paulo ante beniuolētiā in inimicitiā
κρῷ πρότερον εὐμένειαν εἰς δυσμένειαν ἀπα
cōuertētib⁹: ob predicta verba: vt
γόντων, διὰ τὴν τῶν προειρημένων λόγων, ὡς
ipi existimabāt arrogātiā esse. futur⁹
αὐτοὶ ὑπελάμβανον ἀπόνοιαν εἶναι. μέλλων
āt plagis mori: gemēs di-
δὲ ταῖς πληγαῖς τελευτᾶν, ἀναστενάξας εἶ-
xit. dn̄o sanctā sciam habēti ma
πε. τῷ κυρίῳ τῷ τὴν ἁγίαν γνῶσιν ἔχοντι φα
nifestū est: q̄ cū possim liberari a mor
νερόν ἐστιν, ὅτι δυνάμενος ἀπολυθῆναι τοῦ θα-
te: duros sustineo in corpore dolo-
νάτου, σκληρὰς ὑποφέρω κατὰ σῶμα ἀλγη
res flagellat⁹: sm aīam xo dulcit̃
δόνας μαστιγούμενος, κατὰ ψυχὴν δὲ ἡδέως
ppt̃ ei⁹ timorē hec patior. ⁊ hic
διὰ τὸν αὐτοῦ φόβον ταῦτα πάσχω. καὶ οὗτος
igit̃ hoc modo migrauit: nō solū
οὖν τοῦτον τὸν τρόπον μετήλλαξεν, οὐ μόνον
iuuenib⁹: sed ⁊ plurimis gētis
τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις τοῦ ἔθνους
suā mortē exēplū gn̄ositatis
τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότητος
⁊ memoriā xtutis relinquēs.
καὶ μνημόσυνον ἀρετῆς καταλιπών. Ca. 7.

Contigit āt ⁊ septē fratres cū
Συνέβη δὲ καὶ ἑπτὰ ἀδελφοὺς μετὰ
matre cōprehēsos cogi a
τῆς μρ̄ς συλληφθέντας ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ
rege: ex illicitis porcinis carnib⁹
τοῦ βασιλέως, ἀπὸ τῶν ἀθεμίτων ὑείων κρεῶν
tāgere: flagris ⁊ taureis cruciatos.
ἐφάπτεσθαι, μάστιξι καὶ νευραῖς αἰκιζομένους.
vn⁹ āt ipoꝝ fact⁹ p̄m⁹ cōcionator: sic ait.
εἷς δὲ αὐτῶν γενόμενος προήγορος, οὕτως ἔφη.

q̄d futur⁹ es interrogare ⁊ discere a nobis?
τί μέλλεις ἐρωτᾶν καὶ μανθάνειν ἡμῶν;
parati eīn mori sum⁹: poti⁹ q̄ trāsgre
ἕτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκειν ἐσμέν, ἢ παραβαί
di patrias leges. irat⁹ āt fa-
νειν τοὺς πατρικοὺς νόμους. ἔκθυμος δὲ γε-
ct⁹ rex: iussit sartagines ⁊
νόμενος ὁ βασιλεύς, προσέταξε τήγανα καὶ
ollas eneas succendere. illis āt cōfestim suc
λέβητας ἐκπυροῦν. τῶν δὲ παραχρῆμα ἐκ
censis: illi q̄ fuerat coꝝ p̄m⁹ locutor
πυρωθέντων, τὸν γενόμενον αὐτῶν προήγορον,
iussit linguā amputare: ⁊ excorian-
προσέταξε γλωσσοτομεῖν, καὶ περισκυθί-
tes extremas ptes abscindere: reliq̄s fratrib⁹
σαντας ἀκρωτηριάζειν, τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν
⁊ matre ispicientib⁹. inutilē āt cū
καὶ τῆς μρ̄ς συνορώντων. ἄχρηστον δὲ αὐτὸν
in oib⁹ factū: iussit pyre ad
τοῖς ὅλοις γενόμενον, ἐκέλευσε τῇ πυρᾷ προ
mouere: spirātē ⁊ sartagine torrere: at va
σάγειν, ἔμπνουν καὶ τηγανίζειν. τῆς δὲ ἀτ
pore ad multū sedilatāte ex sartagine: ad
μίδος ἐφ' ἱκανὸν διαδιδούσης τοῦ τηγάνου, ἀλ
inuicē se hortabant̃ cū matre generose
λήλους παρεκάλουν σὺν τῇ μητρὶ γενναίως
mori: dicētes sic. dn̄s deus
τελευτᾶν, λέγοντες οὕτως. ὁ κύριος ὁ θεὸς
aspicit ⁊ veritatib⁹ in nobis cōsola-
ἐφορᾷ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐφ' ἡμῖν παρακα
tur. queadmodū p in facie ptē
λεῖται. καθάπερ διὰ τῆς κατὰ πρόσωπον ἀν
stās cātici declarauit moyses
τιμαρτυρούσης ᾠδῆς διεσάφησε μωυσῆς
dicēs: ⁊ in seruis suis cōsolabi-
λέγων, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακλη
tur. mortuo āt p̄mo ad mo
θήσεται. μεταλλάξαντος δὲ τοῦ πρώτου τὸν τρό
dū hūc: secūdū deducebāt ad ludi-
πον τοῦτον, τὸν δεύτερον ἦγον ἐπὶ τὸν ἐμπαιγ
briū. ⁊ capitis pellē cū ca-
μόν. καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς δέρμα σὺν ταῖς θριξὶ
pillis abstrahētes iterrogabāt: si mādūcabis ātē q̄
περισύραντες ἐπηρώτων, εἰ φάγεσαι πρὸ τοῦ
puniatur corp⁹ p mēbra. ille āt res-
τιμωρηθῆναι τὸ σῶμα κατὰ μέλος. ὁ δὲ ἀπο
pōdens patria voce: dixit nō.
κριθεὶς τῇ πατρίῳ φωνῇ, προσεῖπεν οὐχί.
quā obrē ⁊ hic sequēs accepit tormētū:
διόπερ καὶ οὗτος τὴν ἑξῆς ἔλαβε βάσανον,
vt prim⁹. in vltimo xo spū existēs di-
ὡς ὁ πρῶτος. ἐν ἐσχάτῃ δὲ πνοῇ γενόμενος εἶ-
xit. tu q̄dē sceleste: ex p̄senti nos
πε. σὺ μὲν ἀλάστωρ, ἐκ τοῦ παρόντος ἡμᾶς
vita abijcis. at mūdi rex
ζῆν ἀπολύεις. ὁ δὲ τοῦ κόσμου βασιλεὺς
defunctos nos pro suis legib⁹:
ἀποθανόντας ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ νόμων,
in eternā resurrectionē vite nos suscita-
εἰς αἰώνιον ἀναβίωσιν ζωῆς ἡμᾶς ἀναστή-
bit. post āt hūc terti⁹ illudebat̃: ⁊
σει. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ τρίτος ἐνεπαίζετο, καὶ
linguā postulat⁹ cito protulit:
τὴν γλῶσσαν αἰτηθεὶς ταχέως προέβαλε,
⁊ man⁹ audacter extēdit: ⁊
καὶ τὰς χεῖρας εὐθαρσῶς προέτεινε, καὶ
generose dixit. a celo hec posse
γενναίως εἶπεν. ἐξ οὐρανοῦ ταῦτα κέκτη-
di: ⁊ ppt̃ ei⁹ leges despicio
μαι, καὶ διὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους ὑπερορῶ
hec. ⁊ ab eo hec iteꝝ spero
ταῦτα. καὶ παρ' αὐτοῦ ταῦτα πάλιν ἐλπίζω

Quid queris & qd vis discere a nobis? Parati sumus mori magis q̄ patrias dei leges preuaricari. Iratus itaq; rex iussit sartagines & ollas eneas succendi: quibus statim succensis: iussit ei qui prior fuerat locutus amputari linguam & cute capitis abstracta summas quoq; man⁹ & pedes ei precidi: ceteris eius fratrib⁹ & matre inspicientibus. Et cum iaz per omnia inutilis factus esset iussit ignem admoueri: & adhuc spirantem torreri in sartagine: in qua cum diu cruciaretur: ceteri vna cum matre inuicē se hortabantur mori fortiter dicentes. Dominus deus aspiciet veritatem & consolabitur in nobis: quēadmodum in protestatione cantici declarauit moyses. Et in seruis suis consolabitur. Mortuo ita q̄ illo primo hoc modo: sequentem deducebant ad illudendum: & cute capitis eius cū capillis abstracta: interrogabāt si manducaret prius q̄ toto corpore p membra singula puniretur. At ille respondens patria voce dixit. Non faciaz. Propter quod & iste sequenti loco primi tormenta suscepit: & in vltimo spiritu constitutus sic ait. Tu quidem scelestissime in presenti vita nos perdis: sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus eterne vite resurrectiōe suscitabit. Post hunc tertius illuditur: & linguam postulatus cito protulit & manus cōstāter extendit: & cum fiducia ait. E celo ista possideo: sed propter dei leges nūc hec ipsa despicio: quoniam ab ipso me ea recepturum spero. Ita vt rex & qui cum ipso erant mirarentur adolescentis animū: q tanq̄ nihil duceret cruciatus. Et hoc ita defuncto: quartum vexabant similiter torquentes. Et cum iam esset ad mortem sic ait. Potius est ab hominibus morti datos spem expectare a deo: iterum ab ipso resuscitandos. Tibi enim resurrectio ad vitam non erit. Et cuz admouissent quintum vexabāt eum. At ille respiciens in eum dixit. Potestatem inter homines habens: cuz sis corruptibilis facis quodvis. Noli autē putare genus nostrum a deo esse derelictum. Tu autem patienter sustine & videbis magnam potestatem ipsius qualiter te & semen tuū torquebit. Post hūc ducebāt sextum: et is mori incipiēs sic ait. Noli frustra errare. Nos enim propter nos metipsos hoc patimur peccātes in deū nostruz & digna āmiratione facta sunt in nobis. Tu autem ne existimes tibi īpune futurū quod cōtra deū pugnare tentaueris. Supra moduz aūt mater mirabilis & bonorum memoria digna q̄ pereuntes septē filios sub vni⁹ diei tēpore cōspiciēs: bono aīo ferebat propter spē quā in deo habebat: singulos illorū hortabatur voce patria fortiter repleta sapīa: & feminee cogitatiōi masculinū animū inserēs dixit ad eos. Nescio qualiter in vtero meo apparuistis. Neq; enim ego spūm & aīam donaui vobis & vitā: & singulorū mēbra nō ego ipa cōpegi. Sed enim mundi creator qui formauit hominis natiuitatem

receptuꝝ. ita vt ipe rex ⁊
κομίσεσθαι. ὥστε αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ
q̄ cū eo mirarent̃ adoles
τοὺς σὺν αὐτῷ ἐκπλήσσεσθαι τὴν τοῦ νεανί
cētis aīam: q̄ in nihilo dolores
σκου ψυχήν, ὡς ἐν οὐδενὶ τὰς ἀλγηδόνας
ponebat. ⁊ hoc āt defuncto:
ἐτίθετο. καὶ τούτου δὲ μεταλλάξαντος, τὸν
quartū eodē mō vexabāt torquē
τέταρτον ὡσαύτως ἐβασάνιζον αἰκιζόμε-
tes. ⁊ cū esset ad mortē sic
νοι. καὶ γενόμενος πρὸς τὸ τελευτᾶν οὕτως
ait. eligibile ē cōmutantē q̄ ab hoi-
ἔφη. αἱρετὸν μεταλλάσσοντας ὑπ' ἀνθρώ
b⁹: q̄ sūt a deo expectare spes:
πων, τὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ προσδοκᾶν ἐλπί-
iteꝝ resuscitādos eē ab eo. tibi
δας, πάλιν ἀναστήσεσθαι ὑπ' αὐτοῦ. σοὶ
namq; resurrectio ad vitā nō erit. cōse
μὲν γὰρ ἀνάστασις εἰς ζωὴν οὐκ ἔσται. ἐχο-
quēter āt quintū admonētes ve
μένως δὲ τὸν πέμπτον προσάγοντες ᾐκί
xabāt. ille āt ad eū aspiciēs dixit: potesta
ζοντο. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἰδὼν εἶπεν, ἐξουσί
tē in hoib⁹ habēs corruptibilis cū sis: q̄d vis
αν ἐν ἀνθρώποις ἔχων φθαρτὸς ὤν, ὃ θέλεις
facis. nō putes āt gen⁹ nr̄m a
ποιεῖς. μὴ δόκει δὲ τὸ γένος ἡμῶν ὑπὸ τοῦ
deo derelictū esse. tu āt sustine: ⁊
θεοῦ καταλελεῖφθαι. σὺ δὲ καρτέρει, καὶ
vide magnā ei⁹ potestatē: q̄mō te
θεώρει τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ κράτος, ὡς σὲ
⁊ semē tuū torquebit. post xo hūc
καὶ τὸ σπέρμα σου βασανιεῖ. μετὰ δὲ τοῦ
ducebāt sextū. ⁊ futur⁹ mori
τον ἦγον τὸν ἕκτον. καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν
dixit. nō erres frustra. nos eīn ppt̃ nos
ἔφη. μὴ πλανῶ μάτην. ἡμεῖς γὰρ δι' ἑαυ-
ipos hec patimur: peccātes in
τοὺς ταῦτα πάσχομεν, ἁμαρτόντες εἰς
nr̄m deū. digna eīn admiratione facta
τὸν ἑαυτῶν θεόν. ἄξια γὰρ θαυμασμοῦ γέ-
sūt. tu āt ne existimes ipunitū fore:
γονε. σὺ δὲ μὴ νομίσῃς ἀθῷος ἔσεσθαι,
cōtra deū pugnare conat⁹. supra modū
θεομαχεῖν ἐπιχειρήσας. ὑπεραγόντως
āt mater mirabilis ⁊ memoria bona digna:
δὲ ἡ μήτηρ θαυμαστὴ καὶ μνήμης ἀγαθῆς ἀξία,
q̄ pereūtes filios septē cōspi-
ἥτις ἀπολλυμένους υἱοὺς ἑπτὰ συνορῶ-
ciēs vni⁹ sub tēpore diei: bono aīo
σα μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας, εὐψύχως
ferebat ppt̃ in dn̄o spes. quēlibet
ἔφερε διὰ τὰς ἐπὶ κυρίῳ ἐλπίδας. ἕκαστον
āt coꝝ hortabat̃ patria voce ge
δὲ αὐτῶν παρεκάλει τῇ πατρίῳ φωνῇ γεν
nerosa repleta prudētia: ⁊ fe-
ναίῳ πεπληρωμένη φρονήματι, καὶ τὸν θη
mineā cogitationē masculino aīo excitās: di
λυν λογισμὸν ἄρσενι θυμῷ διεγείρασα, λέ
cēs ad eos. nō scio q̄mō in
γουσα πρὸς αὐτούς. οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς τὴν
meo apparuistis vtero: neq; ego spūm
ἐμὴν ἐφάνητε κοιλίαν, οὐδὲ ἐγὼ τὸ πνεῦμα
⁊ vitā vobis donaui: ⁊
καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν ἐχαρισάμην, καὶ τὴν
cuiusq; cōglutinationē nō ego cōpegi.
ἑκάστου στοιχείωσιν οὐκ ἐγὼ διερρύθμισα.
igit̃ mūdi cōditor q̄ forma
τοιγαροῦν ὁ τοῦ κόσμου κτίστης ὁ πλά-
uit hoīs natiuitatē
σας ἀνθρώπου γένεσιν

τ olim inuenit generationē: τ spiritum
καὶ πάντων ἐξευρὼν γένεσιν, καὶ τὸ πνεῦμα
τ vitā vobis iterū dat cū
καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν πάλιν ἀποδίδωσι μετ᾽
mia: vt nūc despicitis vos ppt eius
ἐλέους, ὡς νῦν ὑπερορᾶτε ἑαυτοὺς διὰ τοὺς αὐτοῦ
leges. at antiochus arbitratus contē
νόμους. ὁ δὲ ἀντίοχος οἰόμενος καταφρονεῖ-
ni τ contumeliosam despiciēs vocē:
σθαι καὶ τὴν ὀνειδίζουσαν ὑφορώμενος φωνήν,
adhuc iuniore superstite: nō solū p verba
ἔτι τοῦ νεωτέρου περιόντος, οὐ μόνον διὰ λόγων
faciebat adhortationē: sed τ p iu
ἐποιεῖτο τὴν παράκλησιν, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ὅρ-
ramēta affirmabat: simul ditatur τ bea
κων ἐπίστου, ἅμα πλουτιεῖν καὶ μακαρι-
tū effecturū trāslatū a pa
στὸν ποιήσειν μεταθέμενον ἀπὸ τῶν πα-
triis: τ amicū habiturū τ necessaria ptiturū
τρίων, καὶ φίλον ἕξειν καὶ χρείας ἐμπι-
rū. at adolescēte nequaq̄ attendē
στεύσειν. τοῦ δὲ νεανίου μηδαμῶς προσέ-
te: aduocās rex
χοντος, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς τὴν
matrē hortabat vt esset adolescētis
μητέρα παρῄνει γενέσθαι τοῦ μειρακίου
cōsiliatrix in salutē. multis āt illo ad
σύμβουλον ἐπὶ σωτηρίᾳ. πολλὰ δὲ αὐτοῦ πα-
hortāte: pmisit suasurā filio.
ραινέσαντος, ἐπεδέξατο πείσειν τὸν υἱόν.
inclinata āt ad eū: deridēs
προσκύψασα δὲ αὐτῷ, χλευάσασα τὸν
crudelē tyrānū sic dixit patria
ὠμοτύραννον οὕτως ἔφησε τῇ πατρίῳ
voce. fili miserere mei q in vtero portā
φωνῇ. υἱὲ ἐλέησόν με τὴν ἐν γαστρὶ περιενέ-
ui te mēses noue τ lac dedi tibi
γκασάν σε μῆνας ἐννέα καὶ θηλάσασάν σε
ānos tres: τ alui te τ du-
ἔτη τρία, καὶ ἐκθρέψασάν σε καὶ ἀγαγοῦ-
xi in etatē istam: τ molestias
σαν εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην, καὶ τροφοφο-
educatiōis sustinui. peto te nate: respiciente
ρήσασαν. ἀξιῶ σε τέκνον, ἀναβλέψαντα
ad celū τ terrā τ q̄ sūt in ea
εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐ-
ta oia videntē: cognoscere q nō ex
τοῖς πάντα ἰδόντα, γνῶναι ὅτι οὐκ ἐξ
exītibus fecit ipa deus: τ
ὄντων ἐποίησεν αὐτὰ ὁ θεός, καὶ τὸ τῶν
hoim genus ita fit. ne timeas
ἀνθρώπων γένος οὕτω γίνεται. μὴ φοβηθῇς
carnificē istū: sed fratribus
τὸν δήμιον τοῦτον, ἀλλὰ τῶν ἀδελφῶν
dignus fact: suscipe mortē: vt
ἄξιος γενόμενος, ἐπίδεξαι τὸν θάνατον, ἵνα
in mia cū fratribus tuis reci
ἐν τῷ ἐλέει σὺν τοῖς ἀδελφοῖς σου κομί-
piā te. adhuc āt hac cessante ado
σωμαί σε. ἔτι δὲ ταύτης καταληγούσης ὁ νε-
lescēs ait: quē expectatis? nō obedio
ανίας εἶπε, τίνα μένετε; οὐχ ὑπακούω τοῦ
precepto regis: at prece
προστάγματος τοῦ βασιλέως, τοῦ δὲ προστάγμα-
pto obedio legis date pa
τος ἀκούω τοῦ νόμου τοῦ δοθέντος τοῖς πα-
tribus nris p moysem. tu vo om
τράσιν ἡμῶν διὰ μωυσέως. σὺ δὲ πά-
nis malitie inuētor fact in he
σης κακίας εὑρετὴς γενόμενος εἰς τοὺς ἑβ-
breos: nō effugies manus dei.
ραίους, οὐ μὴ διαφύγῃς τὰς χεῖρας τοῦ θεοῦ.

quiq̄ omnium inuenit originem & spiritum vobis iterum cum misericordia reddet & vitam: sicut nunc vosmet ipsos despicitis propter leges eius. Antiochus autem contemni se arbitratus simul & exprobrantis voce despecta: cum adhuc adolescentior superesset: non solum verbis hortabatur: sed & cum iuramento affirmabat diuitem se & beatum facturum & translatum a patriis legibus amicum habiturum: & res necessarias ei prebiturum. Sed ad hec cum adolescens nequaq̄ inclinaretur: vocauit rex matrem & suadebat ei vt adolescenti fieret in salutem. Cum autem multis eam verbis esset hortatus promisit suasuram se filio suo. Itaq̄ inclinata ad illum irridens crudelem tyrannum: ait patria voce. Fili mi miserere mei que te in vtero nouem mensibus portaui & lac triennio dedi & alui: & in etatem istam perduxi. Peto nate vt aspicias ad celum & terram & ad omnia que in eis sunt: & intelligas quia ex nihilo fecit illa deus & hominum genus: ita fiet vt non timeas carnificem istum: sed dignus fratribus tuis effectus particeps suscipe mortem: vt in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. Cum hec illa adhuc diceret: ait adolescens. Quem sustinetis? Non obedio precepto regis: sed precepto legis que data est nobis per moysem. Tu vero qui inuentor omnis malicie factus es in hebreos: non effugies manum dei. Nos enim pro peccatis nostris hec patimur. Et si nobis propter increpationem & correptionem dominus deus noster modicum iratus est: sed iterum reconciliabitur seruis suis. Tu autem o scelerate & omnium hominum flagitiosissime noli frustra extolli vanis spebus in seruos eius inflāmatus. Nondum enim omnipotentis dei & omnia inspicientis iudicium effugisti. Nam fratres mei modico nunc dolore sustentato sub testamento eterne vite effecti sunt: tu vero iudicio dei iustas superbie tue penas exolues. Ego autem sicut & fratres mei animam & corpus meum trado pro patriis legibus inuocans deum maturius genti nostre propitium fieri: teq̄ cum tormentis & verberibus confiteri q ipse est deus solus. In me vero & in fratribus meis desinet omnipotentis ira que super omne genus nostrum iuste superducta est. Tunc rex accensus ira: in hunc super omnes crudelius deseuit: indigne ferens se derisum. Et hic itaq̄ mundus obiit per omnia in domino confidens. Nouissime autem post filios & mater consumpta est. Igitur de sacrificiis & de nimiis crudelitatibus satis dictum est.

Capitulum octauum.

Iudas vero machabeus: & qui cum illo erant introibant latenter in castella: et conuocantes cognatos & amicos: & eos qui permanserant in iudaismo assumentes: eduxerunt ad se ∞

nos eū ppt nra pcā pati
ἡμεῖς γὰρ διὰ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας πά-
mur. sit āt causa increpatiōis τ correptio
σχομεν. εἰ δὲ χάριν ἐπιπλήξεως καὶ παιδεί-
nis viuēs dñs cōtra nos parū irat est:
ας ὁ ζῶν κύριος ὑμῶν βραχέως ἐπώργισται,
τ iterū recōciliabit suis ser
καὶ πάλιν καταλλαγήσεται τοῖς ἑαυτοῦ δού-
uis. tu āt o scelestē τ oīm hoim
λοις. σὺ δὲ ὦ ἀνόσιε καὶ πάντων ἀνθρώπων
flagitiosissime nō frustra extollaris: fre
μιαρώτατε μὴ μάτην μετεωρίζου, φρυαττό-
mēs incertis expectatiōibus cōtra cele
μενος ἀδήλοις ἐλπίσιν ἐπὶ τοὺς οὐρανί-
stes suos eleuās manū. nōdū eīn
ους παῖδας ἐπαιρόμενος χεῖρα. οὔπω γὰρ
oipotētis inspectoris dei iudi
τὴν τοῦ παντοκράτορος ἐπόπτου θεοῦ κρί-
ciū effugisti. nā nūc nostri
σιν ἐκπέφευγας. οἱ μὲν γὰρ νῦν ἡμέτεροι
fratres q̄ breue sustinuerūt labore
ἀδελφοὶ βραχὺν ὑπενέγκαντες πόνον,
eterne vite sub testamēto dei ceciderūt
ἀενάου ζωῆς ὑπὸ διαθήκην θεοῦ πεπτώκα-
tu vo dei iudicio iustas pe
σι. σὺ δὲ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει δίκαια τὰ πρό-
nas superbie feres. ego āt sic
στιμα τῆς ὑπερηφανίας ἀποίσῃ. ἐγὼ δὲ κα-
cut fratres τ corpus τ aīam
θάπερ οἱ ἀδελφοὶ καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν
trado pro patriis legibus: inuo
προδίδωμι περὶ τῶν πατρίων νόμων, ἐπι-
cans deū ppitiū cito genti
καλούμενος τὸν θεὸν ἵλεων ταχὺ τῷ ἔθνει
fieri. τ te cū questionibus τ vibe
γενέσθαι. καὶ σὲ μετὰ ἐτασμῶν καὶ μαστί-
ribus cōfiteri q solus ipse
γων ἐξομολογήσασθαι, διότι μόνος αὐτὸς
deus est. in me vo τ fratribus meis
θεός ἐστιν. ἐν ἐμοὶ δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς μου
cessare oipotentis irā
στῆσαι τὴν τοῦ παντοκράτορος ὀργὴν τὴν
sup oē nrm genus iuste sup
ἐπὶ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος δικαίως ἐπηγ-
ductā. irat āt fact rex: in
μένην. ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεύς, τοῦ-
hūc sup alios pessime inuect
τῳ παρὰ τοὺς ἄλλους χειρίστως ἀπήντη-
est: amare ferēs ob subsānatiōnē.
σε, πικρῶς φέρων ἐπὶ τῷ μυκτηρισμῷ.
τ hic igit mūde obijt omnī
καὶ οὗτος οὖν καθαρὸς μετήλλαξε πάντη
no in dño cōfidēs. nouissima
ἐπὶ τῷ κυρίῳ πεποιθώς. ἐσχάτη
āt filios mater mortua est. q̄
δὲ τῶν υἱῶν ἡ μήτηρ ἐτελεύτησε. τὰ
igit circa sacrificia τ
μὲν οὖν περὶ τοὺς σπλαγχνισμοὺς καὶ τὰς
eminentes crudelitates hucusq̄ de
ὑπερβαλλούσας αἰκίας ἐπὶ τοσοῦτον δε-
clarata sunt.
δηλώσθω. Ca. 8.

Iudas āt maccabeus τ q̄ cū
Ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος καὶ οἱ σὺν
eo: intrātes latēter in
αὐτῷ, παρεισπορευόμενοι λεληθότως εἰς
castella hortabant cogna
τὰς κώμας προσεκαλοῦντο τοὺς συγγε-
tos: τ q̄ pmanserāt in iu
νεῖς, καὶ τοὺς μεμενηκότας ἐν τῷ ἰου-
daismo assumētes: cōgregauerūt
δαϊσμῷ προσλαβόμενοι, συνήγαγον ∞

sex mille. τ inuocabāt dñm
ἑξακισχιλίους. καὶ ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον
vt aspiceret ab oibus afflictū
ἐπιδεῖν τὸν ὑπὸ πάντων καταπονούμενον
ppłm: misereret āt τ tēpli ab
λαόν, οἰκτῖραι δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸν ὑπὸ τῶν
impijs hoibus cōtaminati: misereret
ἀσεβῶν ἀνθρώπων βεβηλωθέντα, ἐλεῆσαι
āt τ exterminate ciuitatis τ q̄ fu-
δὲ καὶ τὴν καταφθειρομένην πόλιν καὶ μέλ-
tura erat solo equata fieri: τ clamā
λουσαν ἰσόπεδον γίνεσθαι, καὶ τῶν κατα-
tē ad se sanguinē audiret:
βοώντων πρὸς αὐτὸν αἱμάτων εἰσακοῦσαι,
memoraret āt τ innocentiū in
μνησθῆναι δὲ καὶ τῆς τῶν ἀναμαρτήτων νη-
fantiū iniquā pditionē: τ de
πίων παρανόμου ἀπωλείας, καὶ περὶ τῶν
factis cōtra nomē eius blasphemijs:
γενομένων εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ βλασφημιῶν,
τ scelestos abominaret. fact āt macca
καὶ μισοπονηρῆσαι. γενόμενος δὲ ὁ μακκαβαῖ-
bes in cōgregatiōe intolerabilis iā gēti
ος ἐν συστήματι, ἀνυπόστατος ἤδη τοῖς ἔθνε-
bus efficiebat: ira dñi in miam
σιν ἐγίνετο τῆς ὀργῆς τοῦ κυρίου εἰς ἔλεον
versa. ciuitates āt τ castella inspe-
τραπείσης. πόλεις δὲ καὶ κώμας ἀπροσ-
rate veniēs succēdebat. τ op-
δοκήτως ἐρχόμενος ἐνεπίμπρα. καὶ τοὺς ἐπι-
portuna loca occupās: nō pau-
καίρους τόπους ἀπολαμβάνων, οὐκ ὀλί-
cos hostiū in fugā vertēs: maxime
γους τῶν πολεμίων τροπούμενος, μάλιστα
noctes ad huiuscemodi insidias
τὰς νύκτας πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιβουλὰς
adiutrices accipiebat. τ fama q̄dā
συνεργοὺς ἐλάμβανε. καὶ λαλιά τις
fortitudinis eius diffundebat vbiq̄. vi-
εὐανδρίας αὐτοῦ διεχεῖτο πανταχῆ. συνο-
dēs āt philippus paulatim ad pfe
ρῶν δὲ ὁ φίλιππος κατὰ μικρὸν εἰς προκο-
ctū venientē virū: frequentius āt
πὴν ἐρχόμενον τὸν ἄνδρα, πυκνότερον δὲ
in pspitatibus pcedentē: ad pto
ἐν ταῖς εὐημερίαις προβαίνοντα, πρὸς πτο-
lemeū celes syrie τ phenicie du-
λεμαῖον τὸν κοίλης συρίας καὶ φοινίκης στρα-
cē scripsit vt auxiliū ferret re-
τηγὸν ἔγραψεν ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ βα-
gis negotijs. ille āt cito assu-
σιλέως πράγμασιν. ὁ δὲ ταχέως προχει-
mēs nicanorē patrocli ex
ρισάμενος νικάνορα τὸν τοῦ πατρόκλου τῶν
pmoribus amicis misit subdēs oīge-
πρώτων φίλων ἀπέστειλεν ὑποτάξας παμ-
nus gentes nō pauciores vigīti milibus:
φύλων ἔθνη οὐκ ἐλάττους τῶν δισμυρίων,
vt omne iudeorū deleret genus.
τὸ σύμπαν τῶν ἰουδαίων ἐξᾶραι γένος.
adiūxit āt ei τ gorgiā virū du
συνέστησε δὲ αὐτῷ καὶ γοργίαν ἄνδρα στρα-
cē τ in bellicis vsibus expientiā
τηγὸν καὶ ἐν πολεμικαῖς χρείαις πεῖραν
hñtē. cōstituit āt nicanor tributū
ἔχοντα. διεστήσατο δὲ νικάνωρ τὸν φόρον
regi romanis exns talētū
τῷ βασιλεῖ τοῖς ῥωμαίοις ὄντα ταλάν-
rū duorum miliū ex iudeorū capti
των δισχιλίων ἐκ τῆς τῶν ἰουδαίων αἰχ-
uitate vt suppleret. statim āt in
μαλωσίας ἐκπληρώσειν. εὐθέως δὲ εἰς

sex milia viros. Et inuocabant dominum vt respiceret in populum qui ab omnibus calcabatur: & misereretur templo quod cōtaminabatur ab impiis. Misereretur etiam exterminio ciuitatis que esset ilico complananda: & vocem sanguinis ad se clamantis audiret: memoraretur quoq̄ iniquissimas mortes paruulorum innocentium: & blasphemias nomini suo illatas: & indignaretur super his. At machabeus congregata multitudine intolerabilis gentibus efficiebatur. Ira enim domini in misericordiam cōuersa est. Et superueniens castellis & ciuitatibus improuisus succendebat eas: & opportuna loca occupans non paucas hostium strages dabat. Maxime autem noctibus ad huiuscemodi excursus ferebatur: & fama virtutis eius vbiq̄ diffundebatur. Videns autem philippus paulatim virum ad profectum venire: ac frequentius res ei cedere prospere: ad ptolemeum ducem celesyrie & phenicis scripsit: vt auxilium ferret regis negociis. At ille velociter misit Nicanorem patrocli de primoribus amicum datis ei de permixtis gentibus armatis non minus viginti milibus: vt vniuersum iudeorum genus deleret adiuncto ei & gorgia viro militari: & in bellicis rebus experientissimo. Constituit autem nicanor regi vt tributum quod romanis erat dandum duo milia talentorum de captiuitate iudeorum suppleret. Statimq̄ ad maritimas ciuitates misit conuocans ad coemptionem iudaicorum mancipiorum: promittens se nonaginta mancipia talento distracturum: non respiciens ad vindictam que eum ab omnipotente esset consecutura. Iudas autem vbi comperit: indicauit his qui secum erant iudeis nicanoris aduentum. Ex quibus quidam formidantes & non credentes dei iusticie in fugam vertebantur: alii vero si qui de his supererant vendebant simulq̄ dominum deprecabantur vt eriperet eos de impio nicanore qui eos priusq̄ cominus veniret vendiderat. Et si non propter eos propter testamentum tamen quod erat ad patres eorum: & propter inuocationem sancti et magnifici nominis eius super ipsos. Conuocatis autem machabeus septem milibus qui cum ipso erant: rogabat ne hostibus reconciliarentur: neq̄ metuerent inique venientium aduersum se hostium multitudinem: sed fortiter contenderent ante oculos habentes cōtumeliam que loco sancto ab his iniuste esset illata: itemq̄ ludibrio habite ciuitatis iniuriam: adhuc etiam veterum instituta conuulsa. Nam illi quidem armis confidunt simul & audacia: nos autem in omnipotente domino qui potest & venientes aduersum nos: & vniuersum mundum vno nutu delere confidimus. Ammonuit autem eos & de auxiliis dei que facta sunt erga parentes: & quod sub sennacherib centum octoginta quinq̄ ∞∞

4. Re. 19. g. 15. c. Infra.

maritimas ciuitates misit
τὰς παραθαλασσίους πόλεις ἀπέστειλε
puocans ad emptionē iudeor cor
προκαλούμενος ἐπ᾽ ἀγορασμὸν ἰουδαίων σω-
porū: pmittens nonaginta corpora
μάτων, ὑπισχνούμενος ἐνενήκοντα σώματα
talēto tradituru. nō expe
ταλάντου παραχωρήσειν. οὐ προσδεχόμε-
ctās q̄ ab oipotente futura
νος τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος μέλλου-
erat sequi cōtra se vltionē.
σαν παρακολουθήσειν ἐπ᾽ αὐτῷ δίκην. τῷ
at inde cōperti fuit de nicanore
δὲ ἰούδᾳ προσέπεσε περὶ τῆς τοῦ νικάνο-
ris aduētu. τ cū declarasset his q̄ cū eo
ρος ἐφόδου. καὶ μεταδόντος τοῖς σὺν αὐ-
aduentū exercitus: q̄ for
τῷ τὴν παρουσίαν τοῦ στρατοπέδου, οἱ δει-
midabāt τ nō credebāt dei
λανδροῦντες καὶ ἀπιστοῦντες τὴν τοῦ θεοῦ
iusticie: in fugā cōuertebāt seipsos: τ a loco rece
δίκην, διεδίδρασκον ἑαυτούς, καὶ ἐξετόπι-
debāt. alij vero relicta oia vēde
ζον. οἱ δὲ τὰ περιλελειμμένα πάντα ἐπώ-
bāt simul āt dñm deprecabāt vt eriperet
λουν. ὁμοῦ δὲ τὸν κύριον ἠξίουν ῥύσασθαι
eos q̄ ab impio nicanore antequā cō-
τοὺς ὑπὸ τοῦ δυσσεβοῦς νικάνορος πρὶν συν-
grederent vēditi erāt: τ si nō ppt ipos
τυχεῖν πεπραμένους, καὶ εἰ μὴ δι᾽ αὐτούς
saltē ppt q̄ erāt ad patres eor pa-
ἀλλὰ διὰ τὰς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν διαθή-
cta: τ pter sup ipos inuocationē
κας, καὶ ἕνεκα τῆς ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐπικλήσεως
venerādi τ magnifici nominis e-
τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ὀνόματος αὐ-
ius. cōgregās āt maccabeus eos q̄ circa
τοῦ. συναγαγὼν δὲ ὁ μακκαβαῖος τοὺς περὶ
ipm erāt numero sex mille hor-
αὐτὸν ὄντας τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους πα-
tabat ne absterrerent hosti-
ρεκάλει μὴ καταπλαγῆναι τοῖς πολεμί-
bus neq̄ metuerēt iniuste ve-
οις, μηδὲ εὐλαβεῖσθαι τὴν τῶν ἀδίκως πα-
nientiū aduersum se gentiū multitudi
ραγινομένων ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐθνῶν πολυπλήθει-
nē. pugnarēt āt generose āte ocu-
αν, ἀγωνίσασθαι δὲ γενναίως πρὸ ὀφθαλ-
los recipientes iniuste in eos factum
μῶν λαβόντας τὴν ἀνόμως εἰς τὸν ἅγιον
locū factā ab illis cōtumelia
τόπον συντετελεσμένην ὑπ᾽ αὐτῶν ὕβριν
τ illuse ciuitatis iniu
καὶ τὸν τῆς ἐμπεπαιγμένης πόλεως αἰκισ-
riā. adhuc āt pteriti instituti dissolu
μόν, ἔτι δὲ τὴν τῆς προγονικῆς πολιτείας κα-
tionē. illi naq̄ armis cōfidūt
τάλυσιν. οἱ μὲν γὰρ ὅπλοις πεποίθασιν
simul τ audacia ait. nos āt in
ἅμα καὶ τόλμαις ἔφησεν. ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῷ
oipotente deo q potest τ venie-
παντοκράτορι θεῷ δυναμένῳ καὶ τοὺς ἐρχο-
tes aduersum nos τ vniuersū mūdū in vno
μένους ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ τὸν ὅλον κόσμον ἑνὶ
nutu delere cōfidimus. enar
νεύματι καταβαλεῖν πεποίθαμεν. προσανα-
rās āt eis τ erga pge-
λεξάμενος δὲ αὐτοῖς καὶ τὰς ἐπὶ τῶν προ-
nitores facta auxilia: τ q̄ sub sen
γόνων γενομένας ἀντιλήψεις, καὶ τὴν ἐπὶ
nacherim centū octoginta quinq̄
σενναχηρὶμ τῶν ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε

milia perierunt: & de prelio quod eis aduerſus galatas fuit i babylonia vt omnes vbi ad rem ventum eſt macedonibus ſociis heſitātibus ipſi ſex milia ſoli peremerunt centum viginti milia ꝓpter auxilium illis datum de celo: & beneficia pro his plurima conſecuti ſunt. His verbis cōſtantes effecti ſunt: & pro legibus et patria mori parati. Conſtituit itaqȝ fratres ſuos duces vtriqȝ ordini ſimonem & ioſephum & ionathan ſubiectis vnicuiqȝ millenis & quingentenis: ad hoc etiam ab eſdra lecto illis ſancto libro & dato ſigno adiutorii dei: in prima acie ipſe dux cōmiſit cum nicanore. Et facto ſibi adiutore omnipotente interfecerunt ſuper nouem milia hominum: maiorem autem partem exercitus nicanoris vulneribus debilem factum fugere compulerunt. Pecuniis vero eorum qui ad emptionem ipſorum venerant ſublatis ipſos vſqȝ quaqȝ perſecuti ſūt: ſed reuerſi ſūt hora concluſi. Nam erat ante ſabbatum: quam ob cauſam non perſeuerauerunt inſequentes. Arma autem ipſorum & ſpolia congregantes: ſabbatum agebant benedicentes dominum: qui liberauit eos in iſto die: miſericordie initium ſtillans in eos. Poſt ſabbatum vero debilibus & orphanis & viduis diuiſerūt ſpolia: & reſidua ipſi cum ſuis habuere. His itaqȝ geſtis & cōmuniter ab omnibꝰ facta obſecratione: miſericordem dominum poſtulabant vt in finem ſeruis ſuis reconciliaretur. Et ex his qui cum timotheo & bacchide erant cōtra ſe cōtendentes ſuper viginti milia interfecerūt: & munitiōes excelſas obtinuerūt: & plures predas diuiſerunt equam portionem debilibus pupillis & viduis: ſed & ſenioribꝰ facientes. Et cum arma eorum diligenter collegiſſent: omnia compoſuerunt in locis opportunis. Reſidua vero ſpolia hieroſolymam detulerunt: & philarchem qui cum timotheo erat interfecerunt virum ſceleſtum qui in multis iudeos afflixerat. Et cum epinicia agerent in hieroſolymis eos qui ſacras ianuas incenderunt: id eſt calliſthenem cum in quoddam domicilium refugiſſent incenderūt: digna eis mercede pro impietatibus ſuis reddita. Facinoroſiſſimus autem nicanor qui mille negociantes ad iudeorum venditionem adduxerat: humiliatus auxilio domini ab his quos nullos exiſtimauerat depoſita veſte glorie per mediterranea fugiēs ſolus venit antiochiam: ſūmam infelicitatem de interitu ſui exercitus conſecutus. Et qui promiſerat romanis ſe tributum reſtituere de captiuitate hieroſolymorum: predicabat nunc protectorem deum habere iudeos et ob ipſum inuulnerabiles eſſe: eo ꝙ ſequerentur leges ab ipſo conſtitutas.

Capitulum nonum.

Eodem tempore antiochus inhoneſte reuertebatur de perſide. Intrauerat enim in eam que dicitur perſepolis & tentauit expoliare templū: & ciuitatem opprimere: ſed multitudine ad arma concurrēte: in fugam verſi ſunt: & ita contigit vt antiochus poſt fugam turpiter rediret. Et cum veniſſet circa egbathanam recognouit que erga nicanorem & timotheum geſta ſunt. Elatꝰ autem in ira: arbitrabatur ſe iniuriam illorum qui ſe fugauerant poſſe in iudeos retorqre: ideoqȝ iuſſit agitari currum ſuum ſine intermiſſione agēs iter: celeſti eum iudicio perurgente: eo ꝙ ita ſuperbe locutus eſt ſe venturum hieroſolymā: & congeriem ſepulchri iudeorum eam facturum. Sed qui vniuerſa conſpicit dñs deus iſrael percuſſit eum inſanabili & inuiſibili plaga. Vt enim finiuit huncipſum ſermonem apprehendit eum dolor dirus viſcerum & amara internorum tormenta. Et quidem ſatis iuſte: quippe q multis & nouis cruciatibus aliorum torſerat viſcera: licet ille nullo modo a ſua malicia ceſſaret. Super hoc aūt ſuperbia repletus ignem ſpirans animo in iudeos: & precipiens accelerari negocium: contigit illum impetu euntem de curru cadere: & graui corporis colliſione membra vexari. Iſqȝ qui ſibi videbatur etiam fluctibus maris imperare: ſupra humanum modum ſuperbia repletus: & montium altitudines in ſtatera appendere: nunc humiliatus ad terram in geſtatorio portabatur: manifeſtam dei virtutem in ſemet ipſo conteſtans: ita vt de corpore impii vermes ſcaturirent: ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent: odore etiā illius & fetore exercitus grauaretur. Et qui paulo ante ſidera celi contingere ſe arbitrabatur: eum nemo poterat propter intolerantiā fetoris portare. Hinc igitur cepit ex graui ſuperbia deductus: ad agnitionem ſui venire diuina āmonitus plaga: per momenta ſingula doloribus ſuis augmenta capientibus. Et cum nec ipſe iam fetorem ſuum ferre poſſet: ita ait. Iuſtum eſt ſubditum eſſe deo: & mortalem nō paria deo ſentire. Orabat autem hic ſceleſtus dominum a quo non eſſet miſericordiam conſecuturus: & ciuitatem ad quam feſtinās veniebat: vt eam ad ſolum deduceret ac ſepulchrum congeſtorum faceret: nūc optat liberam reddere & iudeos quos nec ſepultura quidem ſe dignos habiturum: ſed auibus ac feris diripiendos traditurum: & cum paruulis exterminaturum dixerat: equales nunc athenienſibus facturum pollicetur: templum etiā ſanctum quod prius expoliauerat: optimis donis ornaturū & ſancta vaſa multiplicaturum: & pertinētes ad ſacrificia ſumptus de reditibus ſuis preſtaturum: ſuper hec & iudeum ſe futurum: & oēm locum terre perambulaturum: & predicaturum dei poteſtatem. Sed non ceſſantibus doloribus ſuperuenerat enim in eum iuſtum dei iudicium: deſperans

ſcripſit ad iudeos ſubſcri=
ἔγραψε πρὸς τοὺς ἰουδαίους τὴν ὑπογεγραμ
ptã epiſtolã deprecatiõis ordinẽ habentẽ:
μένην ἐπιστολὴν ἱκετηρίας τάξιν ἔχουσαν,
cõtinentẽ ãt ſic bonis iude=
περιέχουσαν δὲ οὕτως· τοῖς χρηστοῖς ἰουδαί
is ciuib⁹ multũ gaudere ⁊ vale=
οις τοῖς πολίταις πολλὰ χαίρειν καὶ ὑγιαί
re ⁊ eſſe felices rex ⁊ dux
νειν καὶ εὖ πράττειν βασιλεὺς καὶ στρατηγὸς
antioch⁹. ſi valetis ⁊ filij ⁊
ἀντίοχος. εἰ ἔρρωσθε καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ
ꝓpria: ex ſentẽtia eſt vobis. in celo
ἴδια, κατὰ γνώμην ἐστὶν ὑμῖν. εἰς οὐρανὸν τὴν
ſpem habẽs vr̃m honoris ⁊ beniuo
ἐλπίδα ἔχων ὑμῶν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὔνοι=
lẽtie recordat⁹ ſũ benigne. reuerſus de
αν ἂν ἐμνημόνευον φιλοστόργως. ἐπανάγων ἐκ
perſie locis: ⁊ inci=
τῶν περὶ τὴν περσίδα τόπων, καὶ περιπε
dẽs in infirmitatẽ grauitatẽ habẽtẽ: neceſſariũ
σὼν ἀσθενείᾳ δυσχέρειαν ἐχούσῃ, ἀναγκαῖον
duxi curã habere cõmunis oim̃ ſecu
ἡγησάμην φροντίσαι τῆς κοινῆς πάντων ἀσ
ritatis: nõ deſperãs de me
φαλείας, οὐκ ἀπογινώσκων τὰ κατ᾽ ἐμαυ=
ipo: ſed habẽs multã ſpẽ effugiẽ=
τόν, ἀλλ᾽ ἔχων πολλὴν ἐλπίδα ἐκφεύξεσ=
di infirmitatẽ. cõſiderãs ãt ꝙ ⁊ pater
θαι τὴν ἀσθένειαν. θεωρῶν δὲ ὅτι καὶ ὁ πατὴρ
quib⁹ tẽporib⁹ ad ſupiora loca duxit
καθ᾽ οὓς καιροὺς εἰς τοὺς ἄνω τόπους ἐστρατο
exercitũ: oſtẽdit cũ q̃ ſucceſſur⁹ erat: vt
πέδευσεν, ἀνέδειξε τὸν διαδεξόμενον, ὅπως
ſi qd̃ ꝓter opinionẽ accideret vel ⁊ nũciaretur
ἐάν τι παράδοξον ἀποβαίνῃ, ἢ καὶ προσαγγέλ
tur qd̃ difficile: ſciẽtes indigene
λῃ τι δυσχερές, εἰδότες οἱ κατὰ τὴν χώραν
cui relicte erãt res: nõ turba=
ᾧ καταλέλειπται τὰ πράγματα, μὴ ἐπιτα
rent. ad ãt hec cõſiderãs ad
ράσσωνται. πρὸς δὲ τούτοις κατανοῶν τοὺς πα
iacẽtes potẽtes ⁊ vicinos re=
ρακειμένους δυνάστας καὶ γειτνιῶντας βασι
gno tẽporib⁹ attendẽtes ⁊ expectã=
λείᾳ τοῖς καιροῖς ἐπέχοντας καὶ προσδο=
tes qđ euentur⁹ eſt: deſignaui
κοῦντας τὸ ἀποβησόμενον, ἀναδέδειχα τὸν
filiũ antiochũ regẽ. quẽ ſepe recur
υἱὸν ἀντίοχον βασιλέα. ὃν πολλάκις ἀνατρέ
rẽs in ſupiora regna: apud pluri=
χων εἰς τὰς ἐπάνω σατραπείας, τοῖς πλεί
mos vr̃m deponebã ⁊ cõmẽdabã.
στοις ὑμῶν παρακατετιθέμην καὶ συνίστων.
ſcripſi ãt ad eũ ſubſcripta.
γέγραφα δὲ πρὸς αὐτὸν τὰ ὑπογεγραμμένα.
hortor igit᷑ vos ⁊ peto: memores
παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς καὶ ἀξιῶ, μεμνημένους
beneficiorũ cõmunit᷑ ⁊ ꝑuatim: vt vnuſq̃ſq̃
τῶν εὐεργεσιῶν κοινῇ καὶ κατ᾽ ἰδίαν, ἕκαστον
conſeruet exñtem amicitiã erga me ⁊
συντηρεῖν τὴν οὖσαν εὔνοιαν εἰς ἐμὲ καὶ τὸν
filiũ. cert⁹ ſum eũ cũ benigne ⁊ hu
υἱόν. πέπεισμαι γὰρ αὐτὸν ἐπιεικῶς καὶ φι
mane ſequentẽ meũ ꝓpoſitũ
λανθρώπως παρακολουθοῦντα τῇ ἐμῇ προαιρέσει
obſecuturũ vobis. ille igit᷑ homi
συμπεριενεχθήσεσθαι ὑμῖν. ὁ μὲν οὖν ἀνδρο
cida ⁊ blaſphem⁹ peſſime paſſus:
φόνος καὶ βλάσφημος τὰ χείριστα παθών,
vt alios tractauit: in pegrina tra ĩ mõtib⁹
ὡς ἑτέρους διέθηκεν, ἐπὶ ξένης ἐν τοῖς ὄρεσιν

ſcripſit ad iudeos in hunc modum de=
precationis epiſtolam hec continẽtem.
Optimis ciuibus iudeis: plurimam ſalu
tem & bene valere: & eſſe felices: rex &
princeps antiochus. Si bene valetis &
filij veſtri: & ex ſentẽcia vobis cũcta ſũt:
maximas agimus gratias. Et ego in in
firmitate conſtitutus: veſtri autem me=
mor benigne reuerſus de pſidis locis:
& in infirmitate graui apprehenſus: ne
ceſſarium duxi pro comuni vtilitate cu
ram habere: nõ deſperãs memetipm̃:
ſed ſpem multam habens effugiendi in
firmitatem. Reſpiciens autem ꝙ & pã=
ter meus quibus temporibus in locis
ſuperioribus ducebat exercitum oſten
dit qui poſt ſe ſuſciperet principatum:
vt ſi quid contrarium accideret: aut dif
ficile nunciaretur: ſcientes hi qui in re=
gionibus erant cui eſſet rerũ ſũma de
relicta non turbarentur. ad hec conſi=
derans de proximo potentes quoſq̃ &
vicinos temporibus inſidiantes & euẽ=
tum expectantes: deſignaui filiũ meũ
antiochum regem: quem ſepe recurrẽs
in ſuperiora regna multis veſtrum cõ=
mendabam: & ſcripſi ad eum que ſubie
cta ſunt. Oro itaq̃ vos & peto memo=
res beneficiorũ publice & priuatim vt
vnuſquiſq̃ conſeruet fidem ad me & ad
filium meum. Confido enim eum mo=
deſte & humane acturum & ſequentẽ
propoſitum meum: & cõmunẽ vobis
fore. Igitur homicida & blaſphem⁹ peſ
ſime percuſſus: & vt ipſe alios tractaue
rat: peregre in montibus miſerabili obi
tu vita functus eſt. Transferebat autem
corpus philippus collactaneus eius qui
metuens filium antiochi: ad ptolemeũ
philometorem in egyptum abijt.

Capitulum decimum.

Machabeus autem & qui cũ eo erãt
domino ſe protegente templũ q
dem et ciuitatem recepit: aras autẽ q̃s
alienigene per plateas extruxerant: itẽ
q̃ delubra demolit⁹ eſt. Et purgato tẽ=
plo aliud altare fecerunt: & de ignitis la
pidibus igne concepto ſacrificia obtule
runt poſt biennium: & incenſum & lu=
cernas & panes propoſitiõis poſuerũt.
Quibus geſtis rogabant dominũ pro
ſtrati in terram: ne amplius talibus ma
lis inciderent. Sed & ſi quando peccaſ=
ſent vt ab ipſo mitius corriperentur: &
non barbaris ac blaſphemis hominib⁹
traderentur. Qua die autem templum
ab alienigenis pollutum fuerat: conti=
git eadem die purificationem fieri vice
ſima & quinta menſis qui fuit caſleu.
Et cum leticia diebus octo egerunt in
modum tabernaculorũ: recordantes
ꝙ ante modicum temporis diem ſolen
nem tabernaculorum in montibus &
in ſpeluncis more beſtiarum egerant:
propter qđ thyrſos & ramos virides &
palmas preferebant ei: qui proſperauit
mundare locum ſuum. Et decreuerunt
cõmuni precepto et decreto vniuerſe
genti iudeorum omnibus annis agere
dies iſtos. Et antiochi quidem

miſero obitu cõmutauit vitã. porta=
οἰκτίστῳ μόρῳ κατέστρεψε τὸν βίον. παρεκο
bat ãt corp⁹ philipp⁹ collactane⁹
μίζετο δὲ τὸ σῶμα φίλιππος ὁ σύντροφος
eius. q̃ ⁊ metuẽs filiũ antiochi:
αὐτοῦ· ὃς καὶ διευλαβηθεὶς τὸν υἱὸν ἀντιόχου,
ad ptolemeũ philometorẽ in egy=
πρὸς πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα εἰς αἴγυ=
ptũ abijt.
πτον διεκομίσθη.

Ca. 10.

Maccabe⁹ ãt ⁊ q̃ cũ eo dño
Μακκαβαῖος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τοῦ κυρίου
ducẽte eos: ipm̃ qdẽ tẽplũ recupauerũt
προάγοντος αὐτούς, τὸ μὲν ἱερὸν ἐκομίσαντο
⁊ vrbẽ: at in foro a=
καὶ τὴν πόλιν, τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀγορὰν βω=
ras ab alienigenis ſtru=
μοὺς ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων δεδημιουργημέ=
ctas: adhuc ãt ⁊ delubra demoliti ſũt. ⁊
νους, ἔτι δὲ καὶ τὰ τεμένη καθείλοσαν. καὶ
tẽplũ purgãtes: aliud altare
τὸν νεὼν καθαρίσαντες, ἕτερον θυσιαστήριον
fecerũt. ⁊ incẽdentes lapides: ⁊ ignẽ
ἐποίησαν. καὶ πυρώσαντες λίθους, καὶ πῦρ
ex his accipiẽtes obtulerũt ſacrificiũ poſt
ἐκ τούτων λαβόντες ἀνήνεγκαν θυσίαν με=
biẽniũ tpũs: ⁊ incẽſũ ⁊ lucernas:
τὰ διετῆ χρόνον, καὶ θυμίαμα καὶ λύχνους,
⁊ paniũ ꝓpoſitionẽ fecerũt. hec
καὶ τῶν ἄρτων τὴν πρόθεσιν ἐποιήσαντο. ταῦ
ãt cũ feciſſent: rogauerũt dñm ꝓcidẽ
τα δὲ ποιήσαντες, ἠξίωσαν τὸν κύριον πεσόν=
tes ſup vẽtrẽ: ne ãpli⁹ inciderẽt in
τες ἐπὶ κοιλίαν, μηκέτι περιπεσεῖν τοιού
hec mala: ſed ſi qñ ⁊ peccauerint:
τοις κακοῖς, ἀλλ᾽ ἐάν ποτε καὶ ἁμάρτωσιν,
ab eo cũ benignitate corriperent᷑: ⁊
ὑπ᾽ αὐτοῦ μετ᾽ ἐπιεικείας παιδεύεσθαι, καὶ
nõ blaſphemis ⁊ barbaris gẽtib⁹ tra=
μὴ βλασφήμοις καὶ βαρβάροις ἔθνεσι πα=
derent᷑. in q̃ ãt die tẽplũ ab alieni
ραδίδοσθαι. ἐν ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ὁ νεὼς ὑπὸ ἀλλο
genis pollutũ eſt: cõtigit in eadẽ
φύλων ἐβεβηλώθη, συνέβη κατὰ τὴν αὐτὴν
die purificationẽ fieri tẽpli:
ἡμέραν τὸν καθαρισμὸν γενέσθαι τοῦ ναοῦ, τῇ
quinta ⁊ viceſima mẽſis: q̃ eſt chaſleu.
πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ὅς ἐστι χασελεῦ.
⁊ cũ letitia egerũt dies octo tabna
καὶ μετ᾽ εὐφροσύνης ἦγον ἡμέρας ὀκτὼ σκηνω
culorũ modo: memores ꝙ ante mo
μάτων τρόπον, μνημονεύοντες ὡς πρὸ μι=
dicũ tẽporis in tabnaculorũ feſto: in
κροῦ χρόνου τὴν τῶν σκηνῶν ἑορτήν, ἐν τοῖς
mõtib⁹ ⁊ in ſpelũcis ferarũ more
ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις θηρίων τρόπον
fuerãt ſolitarij. ꝙ ob rẽ thyrſos ⁊ ra=
ἦσαν μεμονωμένοι. διὸ θύρσους καὶ κλά
mos pulchros itẽ et palmas habẽtes:
δους ὡραίους ἔτι δὲ φοίνικας ἔχοντες,
hymnos referebãt ei q̃ ꝓſperauit mũda
ὕμνους ἀνέφερον τῷ εὐοδώσαντι καθα
ri ſuũ locũ. decreue=
ρισθῆναι τὸν ἑαυτοῦ τόπον. ἐδογμάτι=
rũt ãt cũ cõmuni precepto ⁊
σαν δὲ μετὰ κοινοῦ προστάγματος καὶ
decreto vniuerſe iudeorũ
ψηφίσματος παντὶ τῷ τῶν ἰουδαίων
genti ſingulis ãnis agere hos di=
ἔθνει κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἄγειν τάσδε τὰς ἡμέ
es. ⁊ qdẽ antiochi
ρας. καὶ τὰ μὲν τῆς ἀντιόχου τοῦ

appellatus eſt nobilis obit⁹
προσαγορευθέντος ἐπιφανοῦς τελευτῆς
ita ſe habuit. nũc ãt ea q̃ de eupatore
οὕτως εἶχεν. νυνὶ δὲ τὰ κατὰ τὸν εὐπάτορα
antiocho filio ãt impij geſta ſũt decla
ἀντίοχον υἱὸν δὲ τοῦ ἀσεβοῦς γενόμενα δηλώ
rabim⁹: ea abreuiãtes cõtinua
σομεν αὐτά, συντέμνοντες τὰ συνέχοντα
bellorũ mala. hic enĩ cũ ſuſcepiſ=
τῶν πολέμων κακά. οὗτος γὰρ παραλα=
ſet regnũ: deſignauit ſup nego
βὼν τὴν βασιλείαν, ἀνέδειξεν ἐπὶ τῶν πραγ
cia lyſiã quẽdã. celes ãt ſyrie ⁊
μάτων λυσίαν τινά. κοίλης δὲ συρίας καὶ
phenicie ducẽ primariũ. ptoleme⁹
φοινίκης στρατηγὸν πρώταρχον. πτολεμαῖος
enĩ vocat⁹ macer iuſticiã cõſer=
γὰρ ὁ καλούμενος μάκρων τὸ δίκαιον συντη
uare eligẽs erga iudeos ꝓpt
ρεῖν προηγούμενος εἰς τοὺς ἰουδαίους διὰ τὴν
factã in eos iniuriã: tẽtabat res erga
γεγονυῖαν εἰς αὐτοὺς ἀδικίαν, ἐπειρᾶτο τὰ πρὸς
illos pacifice agere. vnde accuſa=
αὐτοὺς εἰρηνικῶς διεξάγειν. ὅθεν κατηγορού=
tus ab amicis apud eupatorẽ
μενος ὑπὸ τῶν φίλων πρὸς τὸν εὐπάτορα,
⁊ proditor frequẽter audiẽs: eo ꝙ
καὶ προδότης παρέκαστα ἀκούων, διὰ τὸ τὴν
cyprũ ſibi creditã a philometore
κύπρον ἐμπιστευθέντα ὑπὸ τοῦ φιλομήτορος
deſeruiſſet: ⁊ ad antiochũ nobilẽ
ἐκλιπεῖν, καὶ πρὸς ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ
trãſiſſet: nec nobilẽ poteſt nẽ gñoſe
ἀναχωρῆσαι, μήτ᾽ εὐγενῆ τὴν ἐξουσίαν ἔξευ
adminiſtrãs. venenãs ſeipm relĩqt
γενίσας. φαρμακεύσας ἑαυτὸν ἐξέλιπε
vitã. gorgias ãt cũ eſſet dux
τὸν βίον. γοργίας δὲ γενόμενος στρατηγὸς τῶν
locorũ: aduenas accipiebat: ⁊ aſſidue cõtra
τόπων, ἐξενοτρόφει, καὶ παρέκαστα πρὸς
iudeos bellũ gerebat. ſimul vo cũ
τοὺς ἰουδαίους ἐπολεμοτρόφει. ὁμοῦ δὲ τού
hoc ⁊ idumei cõpotes opportunarũ
τῳ καὶ οἱ ἰδουμαῖοι ἐγκρατεῖς ἐπικαίρων
munitionũ exñtes: exercebãt iude=
ὀχυρωμάτων ὄντες, ἐγύμναζον τοὺς ἰουδαί
os: ⁊ fugatos a hieroſoly
ους, καὶ τοὺς φυγαδευθέντας ἀπὸ ἱεροσολύ=
mis ſuſcipiẽtes debellare tẽta=
μων προσλαβόμενοι πολεμοτροφεῖν ἐπε=
bat. q̃ ãt circa maccabeũ facien=
χείρουν. οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον ποιησά
tes orationẽ: ⁊ orãtes deũ
μενοι λιτανείαν, καὶ ἀξιώσαντες τὸν θεὸν
adiutorẽ eis eſſe: cõtra idu=
σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, ἐπὶ τὰ τῶν ἰδου
meorũ munitiones ipetũ fecerũt. q̃b⁹ ⁊ inſi=
μαίων ὀχυρώματα ὥρμησαν. οἷς καὶ προσ
ſtẽtes fortiter: cõpotes facti ſũt
βαλόντες εὐρώστως, ἐγκρατεῖς ἐγένοντο
locorũ: oẽs q̃ q̃ in muro
τῶν τόπων, πάντας τε τοὺς ἐπὶ τῷ τείχει
pugnabãt vlti ſunt. interemerũt ãt
μαχομένους ἠμύναντο. κατέσφαζον δὲ τοὺς
occurrẽtes: interfecerũt vo nõ min⁹ vigi
ἐμπίπτοντας, ἀνεῖλον δὲ οὐχ ἧττον τῶν δισ
ti milib⁹. cũ fugiſſent ãt nõ min⁹
μυρίων. συμφυγόντων δὲ οὐκ ἔλαττον τῶν ἐν
nouẽ milib⁹ in duas turres fortes val=
νακισχιλίων εἰς δύο πύργους ἰσχυροὺς εὖ μά
de: ⁊ oĩa q̃ ad obſidionẽ habẽ=
λα, καὶ πάντα τὰ πρὸς πολιορκίαν ἔχον=

qui appellatus eſt nobilis vite exceſſus
ita ſe habuit. Nunc autẽ de eupatore an
tiochi impij filio q̃ geſta ſunt narrabi=
m⁹: breuiãtes mala q̃ in bellis geſta ſũt.
Hic enim ſuſcepto regno conſtituit ſu=
per negocia regni lyſiam quendã phe
nicis & ſyrie militie principem. Nam
ptoleme⁹ qui dicebatur macer: iuſti te=
nax erga iudeos eſſe conſtituit: & pre=
cipue propter iniquitatẽ que facta erat
in eos & pacifice agere cum eis. Sed ob
hoc accuſatus ab amicis apud eupato=
rem cum frequenter proditor audiret
eo ꝙ cyprum creditam ſibi a philome=
tore deſeruiſſet & ad antiochum nobi=
lem tranſlatus: etiam ab eo receſſiſſet:
veneno vitam finiuit. Gorgias autem
cum eſſet dux locorum: aſſumptis adue
nis frequenter iudeos debellabat. Iu=
dei vero qui tenebant opportunas mu
nitiones fugatos ab hieroſolymis ſuſci
piebant: & bellare tentabant. Hi vero
qui erant cum machabeo per oratiões
dominum rogãtes vt eſſet ſibi adiutor:
impetũ fecerunt in munitiones idume
orum multaq̃ vi inſiſtentes loca obti=
nuerunt: occurrentes interimerunt: &
omnes ſimul non minus vigintiquin=
q̃ milibus trucidauerunt. Quidam au
tem cũ confugiſſent in duas turres val
de munitas: omnem apparatum ad re=
pugnandum habentes: machabeus ad
eorum expugnationem relicto ſimone
& ioſepho: itemq̃ zacheo eiſq̃ qui cũ
ipſis erant ſatis multis: ipſe ad eas que
amplius perurgebant pugnas conuer
ſus eſt. Hi vero qui cũ ſimone erant cu
ꝑditate ducti a quibuſdã qui in turrib⁹
erant ſuaſi ſunt pecunia & ſeptuaginta
milibus didrachmis acceptis dimiſerũt
quoſdam effugere. Cum autẽ macha
beo nunciatum eſſet quod factum eſt
principibus populi congregatis: accu=
ſauit ꝙ pecunia fratres vendidiſſent ad
uerſarijs eorum dimiſſis. Hos igitur ꝓ
ditores factos interfecit: & confeſtim
duas turres occupauit. Armis autẽ ac
manibus omnia proſpere agẽdo in dua
bus munitionibus pluſq̃ viginti milia
peremit. Et timotheus q prius a iudeis
fuerat ſuperatus cõuocato exercitu pe
regrine multitudinis & congregato eq
tatu aſiano aduenit quaſi armis iudeã
capturus. Machabeus autem & qui cũ
ipſo erant appropinquante illo depre=
cabantur dominum: caput terra aſper
gẽtes: lumboſq̃ cilitijs precincti: ad al
taris crepidinem prouoluti: vt ſibi pro=
pitius: inimicis autem eorum eſſet ini=
micus: & aduerſarijs aduerſaretur: ſicut
lex dicit. Et ita poſt orationem ſumptis
armis longius de ciuitate procedentes
& proximi hoſtibus effecti reſederũt.
Primo autem ſolis ortu vtriq̃ commi=
ſerunt: iſti quidem victorie & proſperi
tatis ſponſorem cum virtute dominũ
habentes:

teſ: maccabe⁹ ad vrgentes locos
τας, ὁ μακκαβαῖος εἰς ἐπείγοντας τόπους
relinquẽs ſimonẽ ⁊ ioſephũ: adhuc ãt ⁊
ἀπολιπὼν σίμωνα καὶ ἰώσηφον, ἔτι δὲ καὶ
zaccheũ ⁊ q̃ cũ eo multos ad
ζακχαῖον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἱκανοὺς πρὸς
horũ obſidionẽ: ipe ſeceſſit. q̃
τὴν τούτων πολιορκίαν, αὐτὸς ἐχωρίσθη. οἱ
ãt circa ſimonẽ pecunie auidi a
δὲ περὶ τὸν σίμωνα φιλαργυρήσαντες ὑπό
q̃buſdã q̃ in turrib⁹ ꝑſuaſi ſunt argẽ=
τινων τῶν ἐν τοῖς πύργοις ἐπείσθησαν ἀργυ
to. ſepties ãt decẽ milia drachmarũ accipiẽ=
ρίῳ. ἑπτάκις δὲ μυριάδας δραχμὰς λαβόν
tes: ꝑmiſerũt quoſdã diffluere. cũ nũcia=
τες, εἴασάν τινας διαρρυῆναι. προσαγγελ=
tũ eſſet ãt maccabeo de eo ꝙ factũ ẽ.
θέντος δὲ τῷ μακκαβαίῳ περὶ τοῦ γεγονότος,
congregãs ꝑncipes ꝑplĩ: accuſa
συναγαγὼν τοὺς ἡγουμένους τοῦ λαοῦ, κατη=
uit ꝙ pecunia vẽdidiſſent fra=
γόρησεν ὡς ἀργυρίου πεπράκασι τοὺς ἀδελ
tres: aduerſarios cõtra eos dimit=
φούς, τοὺς πολεμίους κατ᾽ αὐτῶν ἀπολύ=
tentes. hos qdẽ igit᷑ ꝓditores factos
σαντες. τούτους μὲν οὖν προδότας γενομένους
interfecit: ⁊ cõfeſtim duas tur=
ἀπέκτεινε, καὶ παραχρῆμα τοὺς δύο πύρ
res occupauit. at armis omni=
γους κατελάβετο. τοῖς δὲ ὅπλοις τὰ πάν
no in manib⁹ ꝓſperat⁹: peremit in
τα ἐν ταῖς χερσὶν εὐοδούμενος, ἀπώλεσεν ἐν
duab⁹ munitionib⁹ pluſq̃ viginti
τοῖς δυσὶν ὀχυρώμασι πλείους τῶν δισμυ
mille. timothe⁹ ãt q̃ ꝓus ſupat⁹ fuit a
ρίων. τιμόθεος δὲ ὁ πρότερον ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν
iudeis: cõgregãs pegrinos exercit⁹ mul=
ἰουδαίων, συναγαγὼν ξένας δυνάμεις παμ
tos: ⁊ q̃ aſie erãt eq̃=
πληθεῖς, καὶ τοὺς τῆς ἀσίας γενομένους ἵπ
tes cõgregãs nõ paucos: affuit q̃ſi
πους συναθροίσας οὐκ ὀλίγους, παρῆν ὡς
armis captur⁹ iudeã. q̃ ãt
δορυαλώτον ληψόμενος τὴν ἰουδαίαν. οἱ δὲ
circa maccabeũ appropinquãte eo
περὶ τὸν μακκαβαῖον συνεγγίζοντος αὐτοῦ
ad ſupplicatiõẽ dei: terra capita aſp=
πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ, γῇ τὰς κεφαλὰς κατα
gentes ⁊ lũbos ciliciis cingẽ
πάσαντες καὶ τὰς ὀσφύας σάκκοις ζώσαν
tes: ad eã q̃ eſt e regione altaris crepi
τες, ἐπὶ τὴν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κρη
dinẽ procidẽtes: rogabãt ꝓpitiũ eis
πῖδα προσπεσόντες, ἠξίουν ἵλεων αὐτοῖς
factũ: inimicũ eſſe inimicis ſuis:
γενόμενον, ἐχθρεῦσαι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν,
⁊ aduerſari aduerſantib⁹: ſicut
καὶ ἀντικεῖσθαι τοῖς ἀντικειμένοις, καθὼς
lex declarat. cũ fuiſſent ãt poſt ora
ὁ νόμος διασαφεῖ. γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς δεή
tionẽ: aſſumẽtes arma: ꝓceſſerũt ab
σεως, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, προῆλθον ἀπὸ
vrbe nimiũ. appropinquãtes ãt
τῆς πόλεως ἐπιπλεῖον. συνεγγίσαντες δὲ
inimicis: in ſe ipſis fuerũt. nup ãt
τοῖς πολεμίοις, ἐφ᾽ ἑαυτῶν ἦσαν. ἄρτι δὲ
ſolis ortu diffuſo: cõmiſerũt vtri
τῆς ἀνατολῆς διαχεομένης, προσέβαλον ἑκά
q̃. iſti qdẽ ſpõſorẽ habẽtes ꝓſperitatis ⁊ vi
τεροι. οἱ μὲν ἔγγυον ἔχοντες εὐημερίας καὶ νί
ctorie cũ virtute: in dñm refugiũ:
κης μετ᾽ ἀρετῆς, τὴν ἐπὶ τὸν κύριον καταφυγήν,

illi autem ducem belli animũ habebãt. Sed cum vehemens pugna esset apparuerunt aduersariis de celo viri quinq; in equis frenis aureis decori ducatum iudeis prestãtes. ex quibus duo machabeum medium habentes armis suis circumseptum incolumẽ conseruabant: in aduersarios autem tela & fulmina iaciebant: ex quo & cecitate confusi & repleti perturbatione cadebãt: interfecti sunt autem viginti milia quingenti & equites sexcenti. Timotheus vero confugit in gazarã presidium munitũ cui preerat chereas. Machabe⁹ autem & q cum eo erant letantes obsederunt presidiũ diebus quattuor. At hi q intⁿ erãt loci firmitate confisi supra modum maledicebant: & sermones nephandos iactabant. Sed cum dies quinta illucesceret: viginti iuuenes ex his qui cum machabeo erant accẽsi animis ꝓpter blasphemiam viriliter accesserunt ad murũ & feroci animo incedentes: ascendebant sed & alii similiter ascendentes turres: portasq; succendere aggressi sunt: atq; ipsos maledicos viuos cõcremare. Per continuum autem biduum: presidio vastato timotheum occultantem se in quodam repertum loco peremerũt: & fratrem illius chereã & apollophanẽ occiderunt. Quibus gestis in hymnis & confessionibus benedicebant dominum qui magna fecit in israel: & victoriam dedit illis.

Capitulum vndecimum.

SEd paruo post tempore lysias procurator regis & propinquus ac negociorum prepositus grauiter ferẽs de his que acciderant: congregatis octogita milibus & equitatu vniuerso veniebat aduersum iudeos existimans se ciuitatẽ quidem captam gentibus habitaculum facturum: templu; vero in pecunie questum sicut cetera delubra gẽtiũ habiturum: & per singulos annos venale sacerdotiu;: nusq; recogitans dei potestatem: sed mente effrenatus in multitudine peditum & in millibus equitum & in octoginta elephantis confidebat. Ingressus autem iudeam & appropiãs bethsure q̃ erat in angusto loco ab hierosolyma interuallo quinq; stadiorum illud presidium expugnabat. Vt aute; machabeus & qui cum eo erant: cognouerunt expugnari presidia cum fletu & lachrymis rogabant dominũ: & omnis turba simul: vt bonum angelũ mitteret ad salutem israel. Et ipse primus machabeus sumptis armis ceteros exhortatus est simul secum periculum subire & ferre auxilium fratrib⁹ suis. Cũq; pariter prompto animo procederẽt hierosolymis: apparuit precedens eos eques in veste candida: armis aureis hastam vibrans. Tunc omnes simul benedixerunt misericordem dominum: & conualuerunt animis: non solũ homines sed & bestias ferocissimas & muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur prompti de celo habentes adiutorem & miserantem super eos dominũ. Leonum autem more impetu irruentes in hostes prostrauerũt ex eis vndecim milia peditum & equitum mille sexcẽtos: vniuersos autem in fugam verterunt: plures autem ex eis vulnerati nudi euaserunt. Sed & ipse lysias turpiter fugiẽs euasit: & quia non insensatus erat: secũ ipse reputans factam erga se diminutionem: & intelligens inuictos esse hebreos: omnipotentis dei auxilio nitentes: misit ad eos promisitq; se consensurũ omnibus que iusta sunt & regem compulsurum amicum fieri. Annuit aute; machabeus precibus lysie in omnibus vtilitati consulens. Et quecũq; machabeus scripsit lysie de iudeis: ea rex concessit. Nam erãt scripte iudeis epistole: a lysia siquidem hunc modum continentes. Lysias populo iudeorum salutem. Ioannes & abessalon qui missi fuerant a vobis tradentes scripta postulabant: vt ea que per illos significabãtur implerem. Quecunq; igitur regi potuerunt perferri: exposui: & que res permitebat: consensi. Si igitur in negociis fidem conseruaueritis: & deinceps bonorum vobis causam esse tentabo: de ceteris autem per singula verba mandaui & istis & his qui a me missi sunt colloqui vobiscum. Bene valete. Anno cẽtesimo q̃dragesimo octauo mensis dioscori die vicesima & quarta. Regis autẽ epistola ista continebat. Rex antiochus lysie fratri salutem. Patre nostro inter deos translato nos volentes eos q sunt in regno nostro sine tumultu agere: & rebus suis adhibere diligentiam: audiuimus iudeos non cõsensisse patri meo vt transferrentur ad ritum grecorum: sed tenere velle suu; institutum: ac propterea postulare a nobis concedi sibi legitima sua. Volentes igitur hãc quoq; gentem quietam esse: statuentes iudicauimus templum restitui illis vt agerent secundum suorum maiorum consuetudinem. Bene igitur feceris: si miseris ad eos & dexteram dederis vt cognita nostra voluntate bono animo sint: & vtilitatib⁹ propriis deseruiant. Ad iudeos vero regis epistola talis erat. Rex antiochus senatui iudeorum & ceteris iudeis salutem. Si valetis sic est vt volumus sed & ipsi bene valemus. Adiit nos menelaus dicens velle vos descendere ad vestros qui sunt apud nos. His igitur qui cõmeant vsq; ad diem tricesimum mensis xandici: damus dextras securitatis: vt iudaicis vtantur cibis & legibus suis sicut & prius: & nemo eorum vllo modo molestiam patiatur de his que per ignorantiam gesta sunt. Misimus autem & menelaum qui vos alloquatur. Valete. Anno centesimo quadragesimo octauo xandici mensis quintadecima die. Miserunt autem etiã romani epistola; ita se habentem.

quint⁹ mẽmius: titus mãlius: lega=
κοΐντος μέμμιος, τίτος μάνλιος, πρεσβύ=
ti romanoꝝ: ppl̃o iudeoꝝ gau
ται ῥωμαίων, τῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων χαί
dere. de ijs q̃ lysias cognat⁹ re=
ρειν. ὑπὲρ ὧν λυσίας ὁ συγγενὴς τοῦ βα
gis cõcessit vobis: ⁊ nos cõ
σιλέως συνεχώρησεν ὑμῖν, καὶ ἡμεῖς συ
sentim⁹. q̃ ãt iudicauit referendũ esse
νευδοκοῦμεν. ἃ δὲ ἔκρινε προσανενεχθῆναι
regi: mittite aliquẽ cõfestim
τῷ βασιλεῖ, πέμψατέ τινα παραχρῆμα
consideratuꝝ de his vt exponam⁹ sicut
ἐπισκεψόμενον περὶ τούτων ἵν᾽ ἐκθῶμεν ὡς
cõgruit vobis. nos eñ accedim⁹ ad
καθήκει ὑμῖν. ἡμεῖς γὰρ προσάγομεν πρὸς
antiochiã: ideoq; festinate: ⁊ mittite
ἀντιόχειαν, διὸ σπεύσατε, καὶ πέμψατε
aliq̃s vt ⁊ nos cognoscam⁹ cui⁹
τινας ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐπιγνῶμεν ὁποίας
estis sentẽtie. valete. anno cẽtesimo
ἐστὲ γνώμης. ὑγιαίνετε. ἔτους ἑκατοστοῦ
quadragesimo octauo xanthici quita ⁊
τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου ξανθικοῦ πεντεκαι
decima.
δεκάτῃ.

Ca. 12.

Factis ãt pactionib⁹ his: ipse
Γενομένων δὲ τῶν συνθηκῶν τούτων, ὁ
q̃dẽ lysias pgebat ad regẽ.
μὲν λυσίας ἀπῄει πρὸς τὸν βασιλέα.
at iudei circa agriculturã v̄sabã
οἱ δὲ ἰουδαῖοι περὶ τὴν γεωργίαν ἐγίνον
tur. coꝝ ãt q̃ in locis ducũ timo
το. τῶν δὲ κατὰ τόπων στρατηγῶν τιμό
the⁹ ⁊ apolloni⁹ fili⁹ gẽnei: item
θεος καὶ ἀπολλώνιος ὁ τοῦ γενναίου, ἔτι
ãt hieronym⁹ ⁊ demophon: vltra ãt hos
δὲ ὁ ἱερώνυμος καὶ δημοφῶν, πρὸς δὲ τού
nicanor cypriaches: nõ sinebãt e=
τοις νικάνωρ ὁ κυπριάρχης, οὐκ εἴων αὐ
os q̃escere ⁊ silentiũ age
τοὺς εὐσταθεῖν καὶ τὰ τῆς ἡσυχίας ἄ=
re. ioppite ãt tale ppetraue
γειν. ἰοππῖται δὲ τηλικοῦτον συνετελέ
rãt flagitiũ: rogãtes
σαντο δυσσέβημα, παρακαλέσαντες
eos q̃ cũ ipsis habitabãt iudeos vt
τοὺς σὺν αὐτοῖς οἰκοῦντας ἰουδαίους ἐμ
ascẽderẽt in paratas ab ipsis sca=
βῆναι εἰς τὰ παρασταθέντα ὑπ᾽ αὐτῶν σκά
phas cũ vxorib⁹ ⁊ filijs quasi nulla
φη σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὡς μηδὲ μιᾶς
stãte cũ eis inimicitia. fm
ἐνεστώσης πρὸς αὐτοὺς δυσμενείας. κατὰ
ãt cõmune ciuitatis decretũ ⁊
δὲ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ψήφισμα, καὶ
his acquiescẽtib⁹ tãq̃ pacẽ agere vo
τούτων ἐπιδεξαμένων ὡς ἂν εἰρηνεύειν θε
lentib⁹ ⁊ nihil suspectũ habẽtib⁹: in al
λόντων καὶ μηδὲν ὕποπτον ἐχόντων, ἐπα
tũ ductos eos submerserũt cũ cẽnt nõ
ναχθέντας αὐτοὺς ἐβύθισαν, ὄντας οὐκ
min⁹ ducẽtis. cognoscẽs ãt
ἔλαττον τῶν διακοσίων. μεταλαβὼν δὲ
iudas factã in suã gentẽ
ἰούδας τὴν γεγονυῖαν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς
crudelitatẽ: precipiẽs his q̃ circa se
ὠμότητα, παραγγείλας τοῖς περὶ αὐ
hominib⁹ ⁊ inuocãs iu
τὸν ἀνδράσι καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δί
stũ iudicẽ deũ: veniẽs aduersus
καιον κριτὴν θεόν, παραγενόμενος ἐπὶ τοὺς

Quint⁹ memmi⁹ & titus manilius legati romanorum populo iudeorum salutem. De his que lysias cognat⁹ regis cõcessit vobis: & nos concessimus: de quibus autem ad regem iudicauit referendum: confestim aliquem mittite diligentius inter vos conferentes: vt decernamus sicut congruit vobis. Nos enim antiochiam accedimus. Ideoq; festinate rescribere vt nos quoq; sciam⁹ cuius estis voluntatis. Bene valete. Anno centesimo quadragesimo octauo quintadecima die mensis xandici.

Capitulum duodecimum.

His factis pactionibus lysias pergebat ad regem: iudei autem agriculture operam dabant. Sed hi qui resederant timotheus & appollonius gennei filius: sed et hieronym⁹ & demophõ superbus & nicanor cypriarches non sinebant eos in silentio agere & quiete. Ioppite vero tale quoddam flagitiũ perpetrarunt: rogauerunt iudeos cum quibus habitabant: ascendere scaphas quas parauerant cum vxoribus & filiis quasi nullis inimicitiis inter eos subiacentibus. Secundum cõmune itaq; decretum ciuitatis: & ipsis acquiescentib⁹ pacisq; causa nihil suspectum habentibus: cum in altum processissent submerserunt non minus ducentos. Quã crudelitatem iudas in sue gentis homines factam vt cognouit: precepit viris qui erant cum ipso: & inuocato iusto iudice deo: venit aduersus interfectores fratruꝫ & portum quidem nocte succẽdit scaphas exussit: eos autem qui ab igne refugerant: gladio peremit. Et cum hec ita egisset: discessit quasi iterum reuersurus et vniuersos ioppitas eradicaturus: sed cum cognouisset & eos qui erant iamnie velle pari modo facere habitantibus secuꝫ iudeis: iamnitis quoq; nocte superuenit: & portum cum nauibus succendit: ita vt lumen ignis appareret hierosolymis ab stadiis ducentis quadraginta. Inde cuꝫ iam abissent nouem stadiis & iter facerẽt ad timotheũ: cõmiserunt cum eo arabes quinq; milia viri & equites quingenti. Cũq; pugna valida fieret & auxilio dei prospere cessisset: residui arabes victi petebant a iudá dextras sibi dari: promittentes se pascua daturos: & in ceteris profuturos. Iudas autem arbitrat⁹ vere in multis eos vtiles promisit pacem: dextrisq; acceptis discessere ad tabernacula sua. Aggressus est autem & ciuitatem quãdam firmam pontibus murisq; circunseptam que a turbis habitabatur gentium promiscuaruꝫ: cui nomẽ casphin. Hi vero qui intus erãt confidentes in stabilitate murorum & apparatu alimoniaruꝫ remissius agebant: maledictis lacessentes iudam & blasphemantes & loquentes

homicidas fratrũ: ipsũ q̃dẽ por
μιαιφόνους τῶν ἀδελφῶν, τὸν μὲν λιμέ
tũ noctu succẽdit. ⁊ scaphas cõbus
να νύκτωρ ἐνέπρησε. καὶ τὰ σκάφη κα
sit: eos ãt q̃ illuc cõfugerunt
τέφλεξε, τοὺς δὲ ἐκεῖ συμφυγόντας
trãsfodit. ipsa ãt villa cõclu=
ἐξεκέντησε. τοῦ δὲ χωρίου συγκλεισθέν
sa: recessit q̃si iteꝝ vẽtur⁹ ⁊
τος, ἀνέλυσε ὡς πάλιν ἥξων καὶ τὸ
vniuersam ioppitaꝝ erãdicatur⁹ gen
σύμπαν τῶν ἰοππιτῶν ἐκριζῶσαι πολίτευ
tem. cũ cognouisset ãt ⁊ eos q̃ in iamnia
μα. μεταλαβὼν δὲ καὶ τοὺς ἐν ἰαμνείᾳ
eodẽ facere volẽtes mo
τὸν αὐτὸν ἐπιτελεῖν βουλομένους τρό
do habitãnib⁹ apd̃ se iudeis ⁊
πον τοῖς παροικοῦσιν ἰουδαίοις καὶ τοῖς
iamnitis nocte supueniẽs: succẽdit
ἰαμνείταις νυκτὸς ἐπιβαλών, ὑφῆψε τὸν
portũ cũ nauib⁹. ita vt appareret
λιμένα σὺν τῷ στόλῳ. ὥς τε φαίνεσθαι
splẽdores ignis in hieroso
τὰς αὐγὰς τοῦ φέγγους εἰς τὰ ἱεροσό
lymis stadia cũ eẽt ducẽta q̃dragi
λυμα σταδίων ὄντων διακοσίων τεσσα=
ta. inde ãt abeũtes sta=
ράκοντα. ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδί
dijs nouẽ: faciẽntib⁹ iter cõtra
ους ἐννέα, ποιουμένων τὴν πορείαν ἐπὶ
timotheũ: superuenerũt arabes in eũ
τὸν τιμόθεον, προσέβαλον ἄραβες αὐτῷ
nõ pauciores q̃nque milib⁹: eq̃=
οὐκ ἐλάττους τῶν πεντακισχιλίων, ἱπ
tes ãt quingẽti. facta ãt vali
πεῖς δὲ πεντακόσιοι. γενομένης δὲ καρ
da pugna ⁊ his q̃ circa iudã
τερᾶς μάχης καὶ τῶν περὶ τὸν ἰούδαν
ob id q̃d a deo auxiliũ pros=
διὰ τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ βοήθειαν εὐημε
peratis: victi pastorales ara
ρησάντων, ἐλαττονωθέντες οἱ νομάδες ἄρα
bes petebãt dare iudã dextrã eis:
βες ἠξίουν δοῦναι τὸν ἰούδαν δεξιὰν αὐτοῖς,
promittẽtes ⁊ pascua daturos ⁊
ὑπισχνούμενοι καὶ βοσκήματα δώσειν καὶ
in ceteris pfuturos eis. iu=
ἐν τοῖς λοιποῖς ὠφελήσειν αὐτούς. ἰού
das ãt arbitrat⁹ q̃ vere in multis
δας δὲ ὑπολαβὼν ὡς ἀληθῶς ἐν πολλοῖς
eos vtiles: cõcessit pacẽ
αὐτοὺς χρησίμους, ἐπεχώρησεν εἰρήνην
actuꝝ erga eos. ⁊ accipiẽtes dex
ἄξειν πρὸς αὐτούς. καὶ λαβόντες δεξι
tras: in tabnacula discesserũt. aggres
άς, εἰς τὰς σκηνὰς ἐχωρίσθησαν. ἐπέ
sus ẽ ãt ⁊ in quãdã ciuitatẽ põte
βαλε δὲ καὶ ἐπί τινα πόλιν γεφυροῦ
munitã ⁊ muris circũseptã ⁊
ὀχυρὰν καὶ τείχεσι περιπεφραγμένην καὶ
mixtis gẽtib⁹ habitatã: no
παμμιγέσιν ἔθνεσι κατοικουμένην, ὄνο
mẽ ãt caspin. q̃ ⁊ o intus cõfisi
μα δὲ κάσπιν. οἱ δ᾽ ἔνδον πεποιθότες τῇ
in muroꝝ stabilitate: ⁊ ali
τῶν τειχέων ἐρυμνότητι, τῇ τε τῶν βρω
moniaꝝ apparatu: remissius vtebant:
μάτων παραθέσει, ἀγωγότερον ἐχρῶντο,
iudã cõuitiis lacessẽtes ⁊
τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν λοιδοροῦντες καὶ
adhuc blasphemãtes ⁊ loquẽtes
προσέτι βλασφημοῦντες καὶ λαλοῦντες

A

B

C

Josue. 6.c.

q̃ nõ fas. q̃ ãt circa iudã inuo=
ἃ μὴ θέμις. οἱ δὲ περὶ τὸν ἰούδαν ἐπικα
cantes magnũ mũdi pncĩ=
λεσάμενοι τὸν μέγαν τοῦ κόσμου δυνά=
pem: q̃ sine arietib⁹ ⁊ machinis istrumẽ
στην, τὸν ἄτερ κριῶν καὶ μηχανῶν ὀργανι
talib⁹ precipitauit hiericho in
κῶν κατακρημνίσαντα τὴν ἱεριχὼ κατὰ
iesu tẽporib⁹: irruerũt ferociter
τοὺς ἰησοῦ χρόνους, ἐνέσεισαν θηριωδῶς
in muꝝ. capiẽtes q̃ ciuitatẽ
τῷ τείχει. καταλαβόμενοί τε τὴν πόλιν
dei volũtate: ineffabiles fecerũt
τῇ τοῦ θεοῦ θελήσει, ἀμυθήτους ἐποιήσαν
cedes. ita vt adiacẽs sta
το σφαγάς. ὥς τε τὴν παρακειμένην λίμ
gnũ in latitudine habẽs stadia duo: flu
νην τὸ πλάτος ἔχουσαν σταδίους δύο, κα
ens sanguine impletũ videre
τάρρυτον αἵματι πεπληρωμένην φαίνε=
tur. inde ãt discedẽtes p stadia
σθαι. ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδίους
septingẽta q̃nquaginta trãsierũt in
ἑπτακοσίους πεντήκοντα διήνυσαν εἰς τὸν
characa ad eos q̃ dicunt tubiaeni
χάρακα πρὸς τοὺς λεγομένους τουβιανοὺς
iudei. ⁊ timotheũ q̃dẽ in lo=
ἰουδαίους. καὶ τιμόθεον μὲν ἐπὶ τῶν τό
cis nõ cõprehẽderũt īfecto negocio tũc a
πων οὐ κατέλαβον ἄπρακτον τότε ἀπὸ
locis regressum: relinquentẽ
τῶν τόπων ἐκλελυκότα, καταλελοιπότα
ãt presidiũ in q̃dã loco ⁊ valde fir
δὲ φρουρὰν ἔν τινι τόπῳ καὶ μάλα ὀχυ
mũ. dosithe⁹ ãt ⁊ sosipater ex his q̃ circa
ράν. δωσίθεος δὲ καὶ σωσίπατρος τῶν περὶ
maccabeũ, ducib⁹: exeũtes:
τὸν μακκαβαῖον ἡγεμόνων. ἐξοδεύσαντες,
peremerũt a timotheo reli=
ἀπώλεσαν τοὺς ὑπὸ τιμοθέου καταλειφ
ctos in presidio plures decẽ
θέντας ἐν τῷ ὀχυρώματι πλείους τῶν μυ
mille viris. at maccabe⁹ ordinãs
ρίων ἀνδρῶν. ὁ δὲ μακκαβαῖος διατάξας
suũ exercitũ p cohortes cõstituit
τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν σπειρηδὸν κατέστησεν
eos in turmas. ⁊ in timotheũ
αὐτοὺς ἐπὶ τῶν σπειρῶν. καὶ ἐπὶ τὸν τιμόθεον
impetũ fecit habẽtẽ circa se decẽ miliaria duo
ὥρμησεν ἔχοντα περὶ αὐτὸν μυριάδας δώ
decim peditũ: eq̃tes ãt duo mille supra
δεκα πεζῶν, ἱππεῖς δὲ δύο χιλίους πρὸς
quingẽtos. at aduentũ cognos=
τοῖς πεντακοσίοις. τὴν δὲ ἔφοδον μεταλα=
cẽs iude: premisit timothe⁹
βὼν ἰούδου, προσεξαπέστειλεν ὁ τιμόθεος
vxores ⁊ filios ⁊ reliquũ
τάς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν ἄλλην
apparatũ ad id q̃d dicit carnion. erat eñ
ἀποσκευὴν εἰς τὸ λεγόμενον καρνίον. ἦν γὰρ
difficile obsessu ⁊ accessu difficile castellũ
δυσπολιόρκητον καὶ δυσπρόσιτον τὸ χωρίον
ob oim locoꝝ angustiã.
διὰ τὴν πάντων τῶν τόπων στενότητα.
cũ apparuisset ãt iude cohors pri=
ἐπιφανείσης δὲ τῆς ἰούδου σπείρας πρώ
ma: ⁊ facto timore in ho=
της, καὶ γενομένου δέους ἐπὶ τοὺς πολεμί
stes: trepidatiõe q ex illi⁹ q̃ vniuersa vi
ους. φόβου τε ἐκ τῆς τοῦ πάντα ἐφο=
det apparentia facta sup ipsos: in
ρῶντος ἐπιφανείας γενομένου ἐπ᾽ αὐτούς, εἰς

D

E

que fas non est. Machabeus autem inuocato magno mundi principe qui sine arietibus & machinis: temporibus iesu precipitauit hiericho: irruit ferociter muris & capta ciuitate per domini voluntatem innumerabiles cedes fecit: ita vt adiacens stagnum stadiorum duorum latitudinis sanguine interfectorũ fluere videretur. Inde discesserũt stadia septingenta quinquaginta & venerũt in characa ad eos: qui dicuntur tibianei iudeos: & timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt: nulloq; negocio perfecto regressus est: relicto in quodam loco firmissimo presidio. Dositheus autem & sosipater qui erant duces cum machabeõ peremerunt a timotheo relictos in presidio decem milia viros. At machabeus ordinatis circum se sex milibus & constitutis per cohortes: aduersus timotheum processit habentem secum centum viginti milia peditum equitũq; duo milia quingentos. Cognito autem iude aduentu timotheus premisit mulieres & filios & reliquum apparatum in presidium quod carnion dicitur. Erat eñ inexpugnabile & accessu difficile propter locorum angustias. Cũq; cohors iude prima apparuisset: timor hostibus incussus est ex presentia dei qui vniuersa conspicit: & in fugam versi sunt alius ab alio ita vt magis a suis deiicerentur: & gladiorum suorum ictibus debilitarentur. Iudas autem vehementer instabat puniens prophanos & prostrauit ex eis triginta milia virorum. Ipse vero timotheus incidit in partes dosithei & sosipatris & multis precibus postulabat vt viu⁹ dimitteretur: eo q mul torum ex iudeis parentes haberet ac fratres quos morte ei⁹ decipi eueniret. Et cum fideꝫ dedisset restituturũ se eos secundum constitutuꝫ: illesum eum dimiserunt propter fratrum salutem. Iudas autem regressus est a carnion interfectis vigintiquinq; millibus. Post horum fugam & necem: mouit exercitum ad effron ciuitatem munitã in qua multitudo diuersarum gentium habitabat: & robusti iuuenes pro muris consistentes fortiter repugnabant. In hac autem machine multe: & telorum erat apparatus. Sed cum omnipotentem inuocassent: qui potestate sua vires hostium confringit: ceperunt ciuitatẽ: & ex eis qui intus erant vigintiquinq; milia prostrauerunt. Inde ad ciuitatem scytharum abierunt: que ab hierosolymis sexcentis stadiis aberat. Contestantibus autem his qui apud scythopolitas erãt iudeis q benigne ab eis haberentur: & temporib⁹ infelicitatis q modeste secuꝫ egerint: gratias agentes eis: & exhortati etiam de cetero erga

fugã versi sunt. alius alio lat⁹.
φυγὴν ὥρμησαν. ἄλλος ἀλλαχῆ φερόμενος.
ita vt sepe a pprijs lederen=
ὥς τε πολλάκις ὑπὸ τῶν ἰδίων βλάπτε=
tur. ⁊ gladioꝝ mucronib⁹ trãsfige
σθαι. καὶ ταῖς τῶν ξιφῶν ἀκμαῖς ἀναπείρε
rent. faciebat ãt psecutionẽ intẽsiorẽ
σθαι. ἐποιεῖτο δὲ τὸν διωγμὸν εὐτονώτερον
iudas stimulãs pphanos. occi=
ἰούδας συγκεντῶν τοὺς ἀλιτηρίους. διέφ=
dit q̃ ad decẽ miliaria tria viroꝝ. ip=
θειρέ τε εἰς μυριάδας τρεῖς ἀνδρῶν. αὐ
se ãt timothe⁹ incidẽs in eos q̃ circa
τὸς δὲ ὁ τιμόθεος ἐμπεσὼν τοῖς περὶ
dosithẽu ⁊ sosipatrẽ: postulabat cũ
τὸν δωσίθεον καὶ σωσίπατρον, ἠξίου μετὰ
multis adulationib⁹ vt dimitterẽt viuũ se.
πολλῆς γοητείας ἐξαφεῖναι ζῶντα αὐτόν.
eo q plurũ q̃dẽ parẽtes alioꝝ ãt fra=
διὰ τὸ πλειόνων μὲν γονεῖς ὧν δὲ ἀδελ
tres haberet. ⁊ hos decipi cõtin=
φοὺς ἔχειν. καὶ τούτους ἀλογηθῆναι συμ=
get. cũ firmasset ãt ipse p plu=
βήσεται. πιστώσαντος δὲ αὐτοῦ διὰ πλειό
ra definitionẽ restituruꝝ hos
νων τὸν ὁρισμὸν ἀποκαταστήσειν τούτους
illesos: dimiserũt cũ ppter
ἀπημάντους, ἀπέλυσαν αὐτὸν ἕνεκα
fratrũ salutẽ. egrediẽs ãt in
τῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας. ἐξελθὼν δὲ ἐπὶ
carnion ⁊ atergateũ: iugula=
τὸ καρνίον καὶ τὸ ἀτεργατεῖον, κατέσφα
uit decẽ miliaria corpoꝝ duo: ⁊ quinq; mi=
ξε μυριάδας σωμάτων δύο καὶ πεντακισχι
lia. post ãt hoꝝ fugã ⁊ pdi
λίους. μετὰ δὲ τὴν τούτων τ[illegible] καὶ ἀπώ
tionẽ exercitũ mouit ⁊ cõ[illegible] ciuitatẽ
λειαν ἐπεστράτευσε καὶ ἐπὶ ἐφρὼν πόλιν
munitã. in q̃ omnigene in ipsa multitudo ha
ὀχυράν. ἐν ᾗ πάμφυλα ἐν αὐτῇ πλῆθη κα
bitabãt. iuuenes ãt robusti ante mu=
τῴκει. νεανίαι δὲ ῥωμαλέοι πρὸ τῶν τειχέ
ros cõsistẽtes fortiter repugnabãt. hic
ων καθεστῶτες εὐρώστως ἀπεμάχοντο. ἐνθά
instrumẽtoꝝ ⁊ teloꝝ multi appara
δὲ ὀργάνων καὶ βελῶν πολλαὶ παραθέ=
tus erãt. inuocãtes ãt pri
σεις ὑπῆρχον. ἐπικαλεσάμενοι δὲ τὸν δυ
cipẽ cũ fortitudine cõfringẽtẽ
νάστην τὸν μετὰ κράτους συντρίβοντα τὰς
hostiũ vires: ceperũt ciuitatẽ
τῶν πολεμίων ἀλκάς, ἔλαβον τὴν πόλιν
subditã. pstrauerũt ãt ex his q̃ int⁹ in
ὑποχείριον. κατέστρωσαν δὲ τῶν ἔνδον εἰς
decẽ miliaria duo quinq; milia. abeun=
μυριάδας δύο καὶ πεντακισχιλίους. ἀναζεύ=
tes ãt inde: pfecti sunt in scythaꝝ ciui=
ξαντες δὲ ἐκεῖθεν, ὥρμησαν ἐπὶ σκυθῶν πό
tatẽ. distantẽ a hierosolymis sta=
λιν ἀπέχουσαν ἀπὸ ἱεροσολύμων σταδί=
dijs sexcẽtis. testantib⁹ ãt q̃
ους ἑξακοσίους. ἀπομαρτυρησάντων δὲ τῶν
illic erãt iudeis: quã scythopo=
ἐκεῖ καθεστώτων ἰουδαίων, ἣν οἱ σκυθοπο=
lite habuerũt erga eos beniuolẽtiã: ⁊ in
λῖται ἔσχον πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν, καὶ ἐν
aduersitatis tẽporib⁹ benignũ occur
τοῖς τῆς ἀτυχίας καιροῖς ἥμερον ἀπάν
sum: gratias agẽtes ⁊ hortan=
τησιν, εὐχαριστήσαντες καὶ προσπαρα=
tes etiã in reliqua erga
καλέσαντες καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρὸς τὸ

γένος εὐμενὲς εἶναι, παρεγενήθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα τῆς τῶν ἑβδομάδων ἑορτῆς οὔσης ὑπογύου. μετὰ δὲ τὴν λεγομένην πεντηκοστὴν, ὥρμησαν ἐπὶ Γοργίαν τὸν τῆς Ἰδουμαίας στρατηγόν. ἐξῆλθον δὲ μετὰ πεζῶν τρισχιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων. πρὸς τοῦτον δὲ παραταξαμένους συνέβη πεσεῖν ὀλίγους τῶν Ἰουδαίων. Δοσίθεος δέ τις τῶν τοῦ Βακήνορος ἔφιππος ἀνὴρ καὶ καρτερὸς εἴχετο τοῦ Γοργίου, καὶ λαβόμενος τῆς χλαμύδος, ἦγεν αὐτὸν εὐρώστως, καὶ βουλόμενος τὸν κατάρατον λαβεῖν ζωγρίαν, τῶν ἱππέων τινὸς Θρακῶν ἐπενεχθέντος αὐτῷ, καὶ τὸν ὦμον καθελόντος, διέφυγε Γοργίας εἰς Μαρισά. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἔσδριν ἐπὶ πλεῖον μαχομένων καὶ κατακόπων ὄντων, ἐπικαλεσάμενος ὁ Ἰούδας τὸν κύριον σύμμαχον φανῆναι καὶ προηγὸν τοῦ πολέμου, καταρξάμενος τῇ πατρίῳ φωνῇ τὴν μεθ᾽ ὕμνων κραυγὴν, ἐνσείσας ἀπροσδοκήτως τοῖς περὶ τὸν Γοργίαν, τροπὴν αὐτῶν ἐποιήσατο. ὁ Ἰούδας δὲ ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα, ἧκεν εἰς Ὀδολλὰμ πόλιν. τῆς δὲ ἑβδομάδος ἐπιβαλλούσης, κατὰ τὸν ἐθισμὸν ἁγνισθέντες αὐτόθι τὸ σάββατον διήγαγον. τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθον οἱ περὶ τὸν Ἰούδαν, καθ᾽ ὃν χρόνον τὸ τῆς χρείας ἐγεγόνει, τὰ σώματα τῶν προπεπτωκότων ἀνακομίσασθαι, καὶ μετὰ τῶν συγγενῶν ἀποκαταστῆσαι εἰς τοὺς πατρῴους τάφους. εὗρον δὲ ἑκάστου τῶν τεθνηκότων ὑπὸ τοὺς χιτῶνας ἱερώματα τῶν ἀπὸ Ἰαμνίας εἰδώλων, ἀφ᾽ ὧν ὁ νόμος ἀπείργει τοὺς Ἰουδαίους· τοῖς δὲ πᾶσι σαφὲς ἐγένετο διὰ τὴν αἰτίαν τούσδε πεπτωκέναι. πάντες οὖν εὐλογήσαντες τὰ τοῦ δικαιο-

genus suum benignos esse: venerunt hierosolymam die solenni septimanarum instante. Et post pentecosten abierunt contra gorgiam prepositum idumee. Exiuit autem cum peditibus tribus milibus et equitibus quadringentis. Quibus congressis cõtigit paucos ruere iudeorum. Dositheus vero quidã de bacenoris eques vir fortis gorgiaʒ tenebat: & cum vellet illuʒ capere viuũ: eques quidaʒ de thracibus irruit in eũ: humerũq; eius amputauit: atq; ita gorgias effugit in maresa. At illis qui cum esdrin erant diutius pugnantibus & fatigatis: inuocauit iudas dominum adiutorem & ducem belli fieri: incipiens voce patria & cum hymnis clamorem extollens fugam gorgie militibus incussit. Iudas autem collecto exercitu venit in ciuitatem odollam. Et cum septima dies superueniret: secundum consuetudinem purificati in eodem loco sabbatum egerunt. Et sequenti die venit cũ suis iudas vt corpora prostratorum tolleret: & cum parentibus poneret in sepulchris paternis. Inuenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis idolorum que apud iamniam fuerunt: a quibus lex prohibet iudeos. Omnibus ergo manifestum factuʒ est ob hãc causam eos corruisse. Omnes itaq; benedixerunt iustum iudicium domini q occulta fecerat manifesta. Atq; ita ad preces conuersi rogauerunt vt id quod factum erat delictum obliuioni traderetur. At vero fortissimus iudas hortabatur populum conseruare se sine peccato sub oculis videntes que facta sunt pro peccatis eorum qui prostrati sunt. Et facta collatione: duodeciʒ milia drachmas argenti misit hierosolymaʒ offerri pro peccatis mortuorum sacrificium: bene & religiose de resurrectione cogitans. Nisi enim eos qui ceciderãt resurrecturos speraret: superfluum videretur & vanum orare pro mortuis. Et quia considerabat q hi qui cum pietate dormitioneʒ acceperant: optimaʒ haberent repositam gratiam. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare vt a peccatis soluantur.

Capitulum decimum. tertium.

ANno centesimo quadragesimo nono cognouit iudas antiochum eupatorem venire cum multitudine aduersus iudeam: & cum eo lysiaʒ procuratoreʒ & prepositum negociorum secum habentem peditum centum decẽ milia: & equituʒ quinq; milia: & elephãtes vigintiduos: currus cum falcib⁹ trecentos. Commiscuit auteʒ se illis & menelaus: & cum multa fallacia deprecabatur antiochum non pro patrie salute: sed sperans se constitui in principatuʒ. Sed rex regum suscitauit animos antiochi in peccatorem: & suggerente lysia

κριτοῦ τοῦ τὰ κεκρυμμένα φανερὰ ποιοῦντος, εἰς ἱκετείαν ἐτράπησαν, ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα τελείως ἐξαλειφθῆναι. ὁ δὲ γενναῖος Ἰούδας παρεκάλεσε τὸ πλῆθος συντηρεῖν αὑτοὺς ἀναμαρτήτους εἶναι, ὑπ᾽ ὄψιν ἑωρακότας τὰ γεγονότα διὰ τὴν τῶν προπεπτωκότων ἁμαρτίαν. ποιησάμενός τε κατ᾽ ἀνδρολογίαν κατασκευάσματα εἰς ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα προσαγαγεῖν περὶ ἁμαρτίας θυσίαν, πάνυ καλῶς καὶ ἀστείως πράττων, ὑπὲρ ἀναστάσεως διαλογιζόμενος. εἰ μὴ γὰρ τοὺς προπεπτωκότας ἀναστῆναι προσεδόκα, περισσὸν καὶ ληρῶδες ὑπὲρ νεκρῶν εὔχεσθαι. εἶτ᾽ ἐμβλέπων τοῖς μετ᾽ εὐσεβείας κοιμωμένοις κάλλιστον ἀποκείμενον χαριστήριον, ὁσία καὶ εὐσεβὴς ἡ ἐπίνοια· ὅθεν περὶ τῶν τεθνηκότων τὸν ἐξιλασμὸν ἐποιήσατο, τῆς ἁμαρτίας ἀπολυθῆναι.

Deut. 7.c.

Ca. 13.

Τῷ δὲ ἐννάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει προσέπεσε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, Ἀντίοχον τὸν Εὐπάτορα παραγίνεσθαι σὺν πλήθεσιν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Λυσίαν τὸν ἐπίτροπον καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἕκαστον ἔχοντα δύναμιν ἑλληνικὴν πεζῶν μυριάδας ἕνδεκα, καὶ ἱππέων πεντακισχιλίους τριακοσίους, καὶ ἐλέφαντας εἰκοσιδύο, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα τριακόσια. συνέμιξε δὲ αὐτοῖς καὶ Μενέλαος, καὶ παρεκάλει μετὰ πολλῆς εἰρωνείας τὸν Ἀντίοχον, οὐκ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς πατρίδος, οἰόμενος δὲ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς κατασταθήσεσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν βασιλέων ἐξήγειρε τὸν θυμὸν τοῦ Ἀντιόχου ἐπὶ τὸν ἀλιτήριον, καὶ Λυσίου

ὑποδείξαντος τοῦτον αἴτιον τῶν κακῶν εἶναι πάντων, προσέταξεν, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν τῷ τόπῳ, προσαπολέσαι ἀγαγόντας εἰς Βέροιαν. ἔστι δὲ ἐν τῷ τόπῳ πύργος πεντήκοντα πηχῶν πλήρης σποδοῦ. οὗτος δὲ ὄργανον εἶχε περιφερὲς πάντοθεν ἀπόκρημνον εἰς τὴν σποδόν. ἐνταῦθα τὸν ἱεροσυλίας ἔνοχον, ἢ καί τινων ἄλλων κακῶν ὑπεροχὴν πεποιημένον, ἅπαντες προσωθοῦσιν εἰς ὄλεθρον. τοιούτῳ μόρῳ τὸν παράνομον συνέβη θανεῖν, μηδὲ τῆς γῆς τυχόντα Μενέλαον, πάνυ δικαίως· ἐπεὶ γὰρ συνετελέσατο πολλὰ περὶ τὸν βωμὸν ἁμαρτήματα, οὗ τὸ πῦρ ἁγνὸν ἦν καὶ ἡ σποδὸς, ἐν σποδῷ τὸν θάνατον ἐκομίσατο. τοῖς δὲ φρονήμασιν ὁ βασιλεὺς βεβαρβαρωμένος ἤρχετο, τὰ χείριστα τῶν ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγονότων ἐνδειξόμενος τοῖς Ἰουδαίοις. μεταλαβὼν δὲ Ἰούδας ταῦτα, παρήγγειλε τῷ πλήθει δι᾽ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπικαλεῖσθαι τὸν κύριον, εἴποτε καὶ ἄλλοτε, καὶ νῦν ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ νόμου καὶ πατρίδος καὶ ἱεροῦ ἁγίου στερεῖσθαι μέλλουσι, καὶ τὸν ἄρτι βραχέως ἀνεψυχότα λαὸν μὴ ἐᾶσαι τοῖς δυσφήμοις ἔθνεσιν ὑποχειρίους γενέσθαι. πάντων δὲ τὸ αὐτὸ ποιησάντων ὁμοῦ, καὶ καταξιωσάντων τὸν ἐλεήμονα κύριον μετὰ κλαυθμοῦ καὶ νηστειῶν καὶ προπτώσεως ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς ἀδιαλείπτως, παρακαλέσας αὐτοὺς ὁ Ἰούδας ἐκέλευσε παραγίνεσθαι. καθ᾽ ἑαυτὸν δὲ σὺν τοῖς πρεσβυτέροις γενόμενος, ἐβουλεύσατο πρὶν εἰσβαλεῖν τοῦ βασιλέως τὸ στράτευμα εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ γενέσθαι τῆς πόλεως ἐγκρατεῖς, ἐξελθόντας κρῖναι τὰ πράγματα τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ. δοὺς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν τῷ κτίστῃ τοῦ κόσμου, παρακαλέσας τοὺς

hũc esse causaʒ oĩm malorũ: iussit vt eis est consuetudo apprehensum in eodeʒ loco necari. Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum: aggestum vndiq; habens cineris. Hec prospectum habebat in preceps. Inde in cinerem deiici iussit sacrilegum omnib⁹ eum propellentibus ad interitum. Et tali lege preuaricatorem legis contigit mori nec terre dari menelaum. Et quidem satis iuste. Nam quia multa erga arã dei delicta cõmisit: cui⁹ ignis & cinis erat sanctus: ipse in cineris morte dannatus est. Sed rex mente effrenatus veniebat nequiorem se patre suo iudeis ostensurus. Quibus iudas cognitis precepit populo vt die ac nocte dominuʒ inuocarent: q sicut sẽper & nũc adiuuaret eos: quippe q lege et patria sanctorum templo priuari vererentur: ac populum qui nuper paululum respirasset ne fineret blasphemis rursus nationibus subdi. Omnibus itaq; simul id facientibus & petentibus a domino misericordiam cum fletu & ieiuniis per triduum continuum prostratis: hortatus est eos iudas vt se p̄pararent. Ipse vero cum seniorib⁹ cogitauit priusq; rex admoueret exercitum ad iudeam & obtineret ciuitatem exire: & domini iuditio cõmittere exitum rei: dans itaq; potestatem omnium deo mũdi creatori: & hortatus suos vt fortiter dimicarẽt & vsq; ad mortem pro legibus: templo: ciuitate: patria: & ciuib⁹ starent: circa modin exercitum cõstituit. Et dato signo suis dei victorie: iuuenibus fortissimis electis nocte aggressus aulaʒ regiam in castris interfecit viros quattuordecim milia & maximum elephantorum cũ his qui superpositi fuerant. Sũmoq; metu ac perturbatione hostium castra replentes: rebusq; prospere gestis: abierunt. Hoc autem factum est die illucescẽte adiuuãte eũ dñi ꝓtectiõe. Sed rex accepto gustu audacie iudeorum: arte difficultatem locorum tentabat: & bethsure que erat iudeorum presidiũ munitum castra admouebat: sed fugabatur: impingebatur: minorabatur. His autem qui intus erant iudas necessaria mittebat. Enunciauit autem mysteria hostibus rhodocus quidam de iudaico exercitu qui requisitus comprehensus est & conclusus. Iterum rex sermonem habuit ad eos qui erant in bethsuris: dextram dedit: accepit: abiit: cõmisit cum iuda: superatus est. Vt autem cognouit rebellasse philippum antiochie qui relictus erat super negocia: mente cõsternatus iudeos deprecans subditusq; eis iurat de omnibus quibus iustum visuʒ est: & reconciliatus obtulit sacrificium: honorauit templum: & munera posuit: machabeum amplexatus est: & fecit eũ a ptolemaide vsq; ad gerrenos ducem & principem. Vt autem venit ptolemaidã: grauiter ferebant ptolemenses amicitie conuentionem:

σὺν αὐτῷ γενναίως ἀγωνίσασθαι μέχρι θανάτου περὶ νόμων, ἱεροῦ, πόλεως, πατρίδος, πολιτείας, περὶ δὲ Μωδεῒν ἐποιήσατο τὴν στρατοπεδείαν. ἀναδοὺς δὲ τοῖς περὶ αὐτὸν σύνθημα θεοῦ νίκης, μετὰ νεανίσκων ἀρίστων κεκριμένων ἐπιβαλὼν νύκτωρ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν αὐλὴν τὴν παρεμβολὴν, ἀνεῖλεν εἰς ἄνδρας δισχιλίους, καὶ τὸν πρωτεύοντα τῶν ἐλεφάντων σὺν τῷ κατ᾽ οἰκίαν ὄχλῳ συνέθηκε. καὶ τὸ τέλος τὴν παρεμβολὴν δέους καὶ ταραχῆς ἔπλησαν, καὶ ἐξέλυσαν εὐημεροῦντες. ὑποφαινούσης δὲ ἤδη τῆς ἡμέρας τοῦτ᾽ ἐγεγόνει, διὰ τὴν ἐπαρήγουσαν αὐτῷ τοῦ κυρίου σκέπην. ὁ δὲ βασιλεὺς εἰληφὼς γεῦμα τῆς τῶν Ἰουδαίων εὐτολμίας, κατεπειρᾶτο διὰ μεθόδων τοὺς τόπους. καὶ ἐπὶ Βαιθσοῦρα φρούριον ὀχυρὸν τῶν Ἰουδαίων προσήγετο, ἐτροποῦτο, προσέκρουεν, ἠλαττονοῦτο. τοῖς δ᾽ ἔνδον ὁ Ἰούδας τὰ δέοντα προσέπεμψε. προσήγγειλε δὲ τὰ μυστήρια τοῖς πολεμίοις Ῥόδοκος ἐκ τῆς ἰουδαϊκῆς τάξεως. ἀνεζητήθη δὲ καὶ κατελήφθη καὶ κατεκλείσθη. ἐδευτερολόγησεν ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐν Βαιθσούροις, δεξιὰν ἔδωκε, ἔλαβεν, ἀπῄει, προσέβαλε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, ἥττων ἐγένετο. μετέλαβεν ἀπονενοῆσθαι τὸν Φίλιππον ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸν ἀπολελειμμένον ἐπὶ τῶν πραγμάτων. συνεχύθη, τοὺς Ἰουδαίους παρεκάλεσεν, ὑπετάγη, καὶ ὤμοσεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις. συνελύθη καὶ θυσίαν προσήγαγεν, ἐτίμησε τὸν νεὼ καὶ τὸν τόπον ἐφιλανθρώπησε. καὶ τὸν Μακκαβαῖον ἀπεδέξατο, κατέλιπε στρατηγὸν ἀπὸ Πτολεμαΐδος ἕως τῶν Γερρηνῶν ἡγεμονίδην. ἦλθεν εἰς Πτολεμαΐδα. ἐδυσφόρουν ὑπὲρ τῶν συνθηκῶν οἱ Πτολεμαεῖς.

indignabant.n. pro eo q voluerāt irrita facere
ἐδείναζον γὰρ ὑπὲρ ὧν ἠθέλησαν ἀθετεῖν
federa. accessit ad tri=
τὰς διαστάσεις. προσῆλθεν ἐπὶ τὸ βῆ
bunal lysias. defendit possibiliter.
μα λυσίας. ἀπελογίσατο ἐνδεχομένως.
persuasit. sedauit. benignos fe=
συνέπεισε. κατεπράυνεν. εὐμενεῖς ἐποίη=
cit. regressus ē in antiochiā. sic
σεν. ἀνέζευξεν εἰς ἀντιόχειαν. οὕτω τὰ
regis pfectio et reuer
τοῦ βασιλέως τῆς ἐφόδου καὶ τῆς ἀνα=
sio cōtigerūt.
ζυγῆς ἐχώρησε. Ca.14.

Post āt triēnij tps inno=
Μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον προσέπε
tuit iude: demetriū filiū
σε τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν, δημήτριον τὸν
seleuci p eū q in tripoli por
τοῦ σελεύκου διὰ τοῦ κατὰ τρίπολιν λι
tū nauigantē cū multitudīe for
μένος εἰσπλεύσαντα μετὰ πλήθους ἰσχυ
ti et classe: obtinuisse regionē
ροῦ καὶ στόλου, κεκρατηκέναι τῆς χώρας
postq̄ occidit antiochū et hui⁹
ἐπανελόμενον ἀντίοχον καὶ τὸν τούτου
procuratorē lysiā. alcim⁹ āt qdā
ἐπίτροπον λυσίαν. ἄλκιμος δέ τις
qui fuerat sūm⁹ sacerdos: volūtarie āt coin
προγεγονὼς ἀρχιερεύς, ἑκουσίως δὲ με=
quinat⁹ in segregatiōis tēporib⁹:
μολυμμένος ἐν τοῖς τῆς ἀμιξίας χρόνοις,
cognoscēs q̄ sm quēlibet modū nō
συννοήσας ὅτι καθ᾽ ὄντινα οὖν τρόπον οὐκ
est ei salus: neq̄ ad sctm
ἔστιν αὐτῷ σωτηρία, οὐδὲ πρὸς τὸ ἅγιον
altare vltra accessus: venit ad
θυσιαστήριον ἔτι πρόσοδος, ἧκε πρὸς τὸν
regē demetriū q̄si pmo et qn=
βασιλέα δημήτριον ὡς πρώτου καὶ πεν
quagesimo et cētesimo anno: offerēs
τηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους, προσάγων
ei coronā aureā et palmā: vltra
αὐτῷ στέφανον χρυσοῦν καὶ φοίνικα, πρὸς
āt hec ex legitimis ramis
δὲ τούτοις τῶν νομιζομένων θαλλῶν τοῦ
tēpli. et die illo silentiū
ἱεροῦ. καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡσυχίαν
habuit. opportūitatē āt sumēs pprie demē
ἔσχε. καιρὸν δὲ λαβὼν τῆς ἰδίας ἀνοί=
tie auxiliatricē: vocatus ad cōsiliū
ας συνεργόν, προσκληθεὶς εἰς συνέδριον
a demetrio et interrogat⁹ in
ὑπὸ τοῦ δημητρίου καὶ ἐπερωτηθεὶς ἐν
qua dispositiōe et cōsilio pstarēt
τίνι διαθέσει καὶ βουλῇ καθεστήκασιν οἱ
iudei: ad hec dixit. q̄ dicunt
ἰουδαῖοι, πρὸς ταῦτα ἔφη. οἱ λεγόμενοι
ex iudeis asidei: qb⁹ preest iu=
τῶν ἰουδαίων ἀσιδαῖοι, ὧν ἀφηγεῖται ἰού
das maccabe⁹: bella nutriūt et
δας ὁ μακκαβαῖος, πολεμοτροφοῦσι καὶ
seditiōes mouēt: nō sinētes regnū
στασιάζουσιν, οὐκ ἐῶντες τὴν βασιλείαν
quietē assequi. vnde defraudat⁹
εὐσταθείας τυχεῖν. ὅθεν ἀφελόμενος τὴν
maioꝝ glia: dico āt sūmo sa=
προγονικὴν δόξαν, λέγω δὲ τὴν ἀρχιερω
cerdotio: huc nūc veni: pmū qdē
σύνην, δεῦρο νῦν ἐλήλυθα, πρῶτον μὲν
pro his q̄ ptinēt ad regē legitime
ὑπὲρ τῶν ἀνηκόντων τῷ βασιλεῖ γνησίως

indignantes ne forte fedus irrūperent. Tunc ascendit lysias tribunal & exposuit ratione & populum sedauit. regressusq̄ est antiochiā: & hoc modo regis profectio & reditus processit.

Capitulum decimū quartū.

Sed post triennii tempus cognouit iudas & qui cum eo erāt: demetriū seleuci cum multitudine valida & nauibus per portum tripolis ascendisse ad loca opportuna & tenuisse regiōes aduersus antiochum & eius ducem lysiā. Alcimus autem quidā qui summus sacerdos fuerat: sed voluntarie coinquinat⁹ est temporibus cōmixtionis cōsiderās nullo modo sibi esse salutem neq̄ accessum ad altare: venit ad regem demetriū centesimo quinquagesimo anno offerens ei coronam auream & palmam super hec & thalos qui tēpli esse videbātur. Et ipsa quidem die siluit. Tempus autem opportunum demētie sue nact⁹ conuocatus a demetrio ad consiliū & interrogatus quibus rebus & consiliis iudei niterentur: respondit. Ipsi qui dicuntur asidei iudeorum quibus preest iudas machabeus: bella nutriunt & seditiones mouent: nec patiuntur regnū esse quietum. Nam & ego defraudatus parentum gloria: dico autem summo sacerdotio huc veni: primo quidem vtilitatibus regis fidem seruans: secundo autem etiam ciuibus consulens. Nam illorum prauitate vniuersum genus nostrū non minime vexatur. Sed oro his singulis o rex cognitis & regioni & generi secundum humanitatē tuam promulgatam omnibus prospice. Nam q̄diu superest iudas impossibile est pacem esse negociis. Talibus autem ab hoc dictis & ceteri amici hostiliter se habētes aduersus iudam: inflāmauerunt demetrium. Qui statim nicanorem prepositum elephantorum ducem misit in iudeam: datis mandatis vt ipsum quidem iudam caperet viuum: eos vero qui cū illo erant dispergeret. et constitueret alcimum maximi templi summum sacerdotem. Tunc gentes que de iudea fugerant iudam: gregatim se nicanori miscebant: miserias & clades iudeorum pspeeritates rerum suarum existimantes. Audito itaq̄ iudei nicanoris aduentu et conuentu nationum: conspersi terra rogabant eum qui populum suum constituit: in eternum custodiret: quiq̄ suam portionem signis euidentib⁹ protegit. Imperante autem duce statim inde mouerunt: conueneruntq̄ ad castellum dessau. Simon vero frater iude cōmiserat cum nicanore: sed cōterrit⁹ est repentino aduentu aduersariorum: nicanor tamen audiens virtutem comitū iude & animi magnitudinem: quā pro patrie certaminibus habebant: sanguine iudicium

sapiēs: secūdo āt et p ppriis ciuib⁹
φρονῶν, δεύτερον δὲ καὶ τῶν ἰδίων πολιτῶν
negocians. nā predicto=
χολαζόμενος. τῇ μὲν γὰρ τῶν προειρημέ=
rū stultitia vniuersum nrm gen⁹ nō
νων ἀλογιστίᾳ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος οὐ
parū vexat. singula āt hoꝝ cogno
μικρῶς ἀκληρεῖ. ἕκαστα δὲ τούτων ἐπε=
scēs tu rex: et regioni
γνωκὼς σὺ βασιλεῦ, καὶ τῆς χώρας
et obsesso generi nro pros
καὶ τοῦ περιϊσταμένου γένους ἡμῶν προ=
pice: sm q̄ habes erga oēs ob=
νόησον, καθ᾽ ἣν ἔχεις πρὸς ἅπαντας εὐα
uiā clementiā. quādiu .n.
πάντητον φιλανθρωπίαν. ἄχρι γὰρ
iudas supest: īpossibile ē pacē cōse
ἰούδας περίεστιν, ἀδύνατον εἰρήνης τυ=
qui negocia. talib⁹ āt di=
χεῖν τὰ πράγματα. τοιούτων δὲ ῥηθέν=
ctis ab hoc: cito ceteri ami
των ὑπὸ τούτου, θᾶττον οἱ λοιποὶ φί=
ci hostiliter se habētes aduersus iu=
λοι δυσμενῶς ἔχοντες τὰ πρὸς τὸν ἰού
dā inflamauerūt demetriū. ad=
δαν προσεπύρωσαν τὸν δημήτριον. προ
uocās āt statim nicanorē q̄
σκαλεσάμενος δὲ εὐθέως νικάνορα τὸν γε
erat elephātoꝝ pfect⁹: et ducē desti=
νόμενον ἐλεφαντάρχην, καὶ στρατηγὸν ἀνα
gnās iudee: misit dans episto
δείξας τῆς ἰουδαίας, ἐξαπέστειλε δοὺς ἐπιστο
las: ipm qdē iudā occidere
λάς, αὐτὸν μὲν τὸν ἰούδαν ἐπανελέσθαι,
qui āt cū ipo dispergere: cōstitue=
τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ σκορπίσαι, καταστῆ=
re āt alcimū sūmū sacerdotē maximi
σαι δὲ ἄλκιμον ἀρχιερέα τοῦ μεγίστου
tēpli. q̄ autē ex iudea fuge=
ἱεροῦ. τὰ δὲ ἐκ τῆς ἰουδαίας πεφυγα=
rant iudā gētes cōmiscebāt se gre
δευκότα τὸν ἰούδαν ἔθνη συνέμισγον ἀγε
gatim nicanori: iudeoꝝ aduer
ληδὸν τῷ νικάνορι, τὰς τῶν ἰουδαίων ἀτυ
sitates et clades pprias psperitates exi
χίας καὶ συμφορὰς ἰδίας εὐημερίας δο
stimātes fore. audiētes vo
κοῦντες ἔσεσθαι. ἀκούσαντες δὲ τὴν τοῦ
nicanoris aduētū et cōuentū
νικάνορος ἔφοδον καὶ τὴν ἐπίθεσιν τῶν
nationū: cōspersi terra rogabāt
ἐθνῶν, καταπασάμενοι γῆν ἐλιτάνευον
eū q̄ vsq̄ in seculū cōstituerat suū
τὸν ἄχρις αἰῶνος συστήσαντα τὸν ἑαυτοῦ
pplm: sēp āt cū ostēto ptegen=
λαόν, ἀεὶ δὲ μετ᾽ ἐπιφανείας ἀντιλαμβα
tem suā portionē. impe=
νόμενον τῆς ἑαυτοῦ μερίδος. προστά=
rāte āt duce: illinc statim
ξαντος δὲ τοῦ ἡγουμένου, ἐκεῖθεν εὐθέως
mouēs cōmiscet se ipis ad castellū
ἀναζεύξας συμμίσγει αὐτοῖς ἐπὶ κώμην
dessau. simō āt frater iude cōmi
δεσσαού. σίμων δὲ ὁ ἀδελφὸς ἰούδα συμ
serat preliū cū nicanore: paululū āt
βεβληκὼς ἦν τῷ νικάνορι, βραχέως δὲ
ob repētinā hostiū apparitōeꝫ
τὴν αἰφνίδιον τῶν ἀντιπάλων ἀφασίαν
errauit. verūtū audiēs nicanor quā
ἐπταικώς. ὅμως δὲ ἀκούων ὁ νικάνωρ ἣν
hēbant q̄ circa iudā fortitudinē:
εἶχον οἱ περὶ τὸν ἰούδαν ἀνδραγαθίαν,

A

B

C

et in pro patria certaminib⁹
καὶ ἐν τοῖς περὶ τῆς πατρίδος ἀγῶσιν
psperitatē: metuebat iudiciū p
εὐτυχίαν, ὑπευλαβεῖτο τὴν κρίσιν δι=
sanguinē facere. quāobrē misit
αἱμάτων ποιήσασθαι. διόπερ ἔπεμψε
D
posidoniū et theodotū et matthiā vt
ποσιδώνιον καὶ θεόδοτον καὶ ματθίαν, δοῦ
darēt et acciperēt dextras. lōgiore āt fa=
ναι καὶ λαβεῖν δεξιάς. πλείονος δὲ γενο
cta de his cōsultatione: et
μένης περὶ τούτων ἐπισκέψεως, καὶ τοῦ
duce cū multitudine cōmunicāte:
ἡγεμόνος τοῖς πλήθεσιν ἀνακοινωσαμένου,
et cū videret cōcors sentētia: annu
καὶ φανείσης ὁμοψήφου γνώμης, ἐπέ=
erūt pactis. cōstituerūt āt di=
νευσαν ταῖς συνθήκαις. ἐτάξαντο δὲ ἡμέ
em in q̄ secreto venirēt in vnū.
ραν ἐν ᾗ κατ᾽ ἰδίαν ἥξουσιν εἰς τὸ αὐτό.
et accessit ab vnoquoq̄ sella. posuerūt
καὶ προσῆλθε παρ᾽ ἑκάστου δίφρας. ἔθεσαν
sellas. disposuit iudas armatos para=
δίφρους. διέταξεν ἰούδας ἐνόπλους ἑτοί
tos in opportunis locis: ne forte
μους ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις, μήποτε
ab hostib⁹ repēte maleficiū
ἐκ τῶν πολεμίων αἰφνιδίως κακουργία
E
fieret. cōgruū fecerūt. collo
γένηται. τὴν ἁρμόζουσαν ἐποιήσαντο κοινω=
quiū. morabatur nicanor in hierosoly
λογίαν. διέτριβεν ὁ νικάνωρ ἐν ἱεροσολύ=
mis: et fecit nihil absurdū. at
μοις, καὶ ἔπραττεν οὐδὲν ἄτοπον. τοὺς δὲ
cōgregatas gregarias turbas dimi=
συναχθέντας ἀγελαίους ὄχλους ἀπέλυ=
sit: et hēbat iudam semp
σε, καὶ εἶχε τὸν ἰούδαν διαπαντὸς
in cōspectu. ex animo viro incli
ἐν προσώπῳ. ψυχικῶς τῷ ἀνδρὶ προσε
nat⁹ fuit. hortat⁹ est āt cū ducere vxorē et
κέκλιτο. παρεκάλεσε δὲ αὐτὸν γῆμαι καὶ
filios gignere. vxorē duxit. quieuit.
παιδοποιήσασθαι. ἐγάμησεν. εὐστάθησεν.
cōmunē duxit vitā. at alcim⁹ cognoscēs
ἐκοινώνησε βίου. ὁ δὲ ἄλκιμος συνιδὼν
eā q̄ inter illos inuicē beniuolētiā et fa=
τὴν πρὸς ἀλλήλους εὔνοιαν καὶ τὰς γενο
ctas cōuentiōes: venit accipiēs ad de
μένας συνθήκας, ἧκε λαβὼν πρὸς τὸν δη
metriū: et dicebat nicanorē aliena
μήτριον, καὶ ἔλεγε τὸν νικάνορα ἀλλότρια
sapere de negociis. nā insi
φρονεῖν περὶ τῶν πραγμάτων. τὸν γὰρ ἐπί
diatorē regni ei⁹ iudā succes
βουλον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἰούδαν διά
sorē designauit. at rex irat⁹
δοχον ἀνέδειξεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔκθυμος
fact⁹ et scelesti calū
γενόμενος καὶ ταῖς τοῦ παμπονήρου δια
niis irritatus: scripsit nicanori di=
βολαῖς ἐρεθισθείς, ἔγραψε νικάνορι φάσ
cēs: pro qdē pactis grauiter
κων, ὑπὲρ μὲν τῶν συνθηκῶν βαρέως
ferre. iubēs āt maccabeū vin=
φέρειν. κελεύων δὲ τὸν μακκαβαῖον δέσ
ctū mittere in antiochiā. cito.
μιον ἐξαποστέλλειν εἰς ἀντιόχειαν ταχέως.
notificatis āt his nicanori cōfu
προσπεσόντων δὲ τούτων τῷ νικάνορι συνε
sus erat et grauiter ferebat: si pa
κέχυτο καὶ δυσφόρως ἔφερεν, εἰ τὰ διε

facere metuebat. Quāobrem premisit posidonum & theodotium & matthiā: & vt darent dextras atq̄ acciperent. Et cum diu de his consiliū ageretur & ipse dux ad multitudinem retulisset: omniū vna fuit sentētia amicitiis annuere. Itaq̄ diem constituerūt qua secreto inter se agerent & singulis selle prolate sunt & posite. Precepit autem iudas armatos esse locis opportūis ne forte ab hostibus repente mali aliquid oriretur. Et congruum colloquium fecerūt. Morabatur autem nicanor hierosolymis: nihilq̄ inique agebat: gregesq̄ turbarū que congregate fuerant dimisit. Habebat autem iudam semper charū ex animo: & erat viro inclinatus. Rogauitq̄ eum ducere vxorē: filiosq̄ procreare. Nuptias fecit: qete egit: comūiterq̄ viuebant. Alcimus autem videns charitatem illorum ad inuicem & conuentiones venit ad demetrium & dicebat nicanorē rebus alienis assentire. Iudamq̄ regni insidiatorem successorem sibi destinasse: itaq̄ rex exasperatus & pessimis huius criminationibus irritat⁹ scripsit nicanori dicens: grauiter quidem se ferre de amicitie conuentione: iubere tamen machabeum citius vinctum mittere antiochiam. Quibus cognitis nicanor consternabatur & grauiter ferebat: si ea que conuenerant irrita faceret: nihil lesus a viro: sed quia regi resistere nō poterat: opportunitatē obseruabat qua preceptū perficeret. At machabeus videns secum austerius agere nicanorem: et consuetum occursum ferocius exhibentem: intelligens non ex bono esse austeritatem istā: paucis suorum congregatis occultauit se a nicanore. Quod cum ille cognouit fortiter se a viro preuentum venit ad maximum & sanctissimum templum: & sacerdotibus solitas hostias offerentibus: iussit sibi tradi virum: quibus cum iuramento dicentibus nescire se vbi esset: q que rebatur: extendens manum ad templū iurauit dicens. Nisi iudam mihi vinctū tradideritis: istud dei phanum in planiciem deducam & altare effodiam: & tēplum hoc libero patri consecrabo. Et his dictis abiit. Sacerdotes autem protendentes manus in celum inuocabāt eum qui semp propugnator esset gentis ipsorum hec dicentes. Tu domine vniuersorum qui nullius indiges: voluisti templum habitationis tue fieri in nobis. Et nunc sancte sanctorum omniū domine conserua in eternum impollutam domum istam que nuper mundata est. Razias autem quidam de senioribus ab hierosolymis delatus est nicanori: vir amator ciuitatis & bene audiens: qui pro affectu pater iudeorum appellabatur. Hic multis temporibus cōtinentie propositū tenuit in iudaismo corpusq̄ & animam

eta irrita faceret. cū nihil vir male
σταλμένα ἀθετήσει. μηδὲν τ᾽ ἀνδρὸς ἠδικη
fecisset. qui āt regi resistere
κότος. ἐπεὶ δὲ τῷ βασιλεῖ ἀντιπράττειν
nō erat: opportūitatē obseruabat stratagēate hoc
οὐκ ἦν, εὔκαιρον ἐτήρει στρατηγήματι τοῦ
perficere. at maccabe⁹ auste
τ᾽ ἐπιτελέσαι. ὁ δὲ μακκαβαῖος αὐστηρό
rius agentē cognoscēs nicanorē erga
τερον διεξάγοντα συνιδὼν τὸν νικάνορα πρὸς
se: et cōsuetū occursum durio
αὐτόν, καὶ τὴν εἰθισμένην ἀπάντησιν ἀγροι
rem habentē: itelligēs nō ex
κοτέραν ἐσχηκότα, νοήσας οὐκ ἀπὸ τοῦ
optimo austeritatē esse: cōgregās
βελτίστου τὴν αὐστηρίαν εἶναι, συστρέψας
nō paucos eoꝝ q̄ circa se: abscōditus
οὐκ ὀλίγους τῶν περὶ αὐτόν, συνεκρύπτε
est a nicanore. cognoscēs āt ali⁹ q̄
το τὸν νικάνορα. συγγνοὺς δὲ ὁ ἕτερος ὅτι
generose a viro astutia pueni⁹ eēt: ve=
γενναίως ὑπὸ τ᾽ ἀνδρὸς ἐστρατήγηται, πα
niēs ad maximū et sanctū tēplū:
ραγενόμενος ἐπὶ τὸ μέγιστον καὶ ἅγιον ἱερόν,
sacerdotib⁹ decētes victimas offerē
τῶν ἱερέων τὰς καθηκούσας θυσίας προσα
tib⁹: iussit tradere viꝝ.
γόντων, ἐκέλευσε παραδιδόναι τὸν ἄνδρα.
his āt cū iuramētis dicentib⁹ nō scire
τῶν δὲ μεθ᾽ ὅρκων φασκόντων μὴ γινώσκειν
vbi est q̄ querit: extēdēs
ποῦ ποτ᾽ ἐστὶν ὁ ζητούμενος, προτείνας τὴν
dextrā in tēplū: iurauit hec. si nō
δεξιὰν εἰς τὸν νεώ, ὤμοσε ταῦτα. ἐὰν μὴ
vinctū mihi iudā tradideritis: hoc
δέσμιόν μοι τὸν ἰούδαν παραδῶτε, τόν δὲ
dei phanū in planiciē faciā: et
τὸν τοῦ θεοῦ σηκὸν εἰς πεδίον ποιήσω, καὶ
altare effodiā: et tēplū hic
θυσιαστήριον κατασκάψω, καὶ ἱερὸν ἐνταῦ
libero illustre erigā. tot
θα τῷ διονύσῳ ἐπιφανὲς ἀναστήσω. τοσαῦ
āt dicēs abijt. at sacerdotes p
τα δὲ εἰπὼν ἀπῆλθεν. οἱ δὲ ἱερεῖς προ
tendētes man⁹ in celū: inuo
τείναντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἐπε
cabāt eū q̄ semp ppugnator fuit
καλοῦντο τὸν διαπαντὸς ὑπέρμαχον τοῦ
gētis nre: hec dicētes. tu dñe
ἔθνους ἡμῶν, ταῦτα λέγοντες. σὺ κε τῶν
vniuersoꝝ nō idigēs existēs: pbasti tēplū
ὅλων ἀπροσδεὴς ὑπάρχων, εὐδόκησας ναὸν
tue habitatiōis in nobis fieri: et nūc
τῆς σῆς σκηνώσεως ἐν ἡμῖν γενέσθαι. καὶ νῦν
sancte ois sanctitatis dñe: serua in
ἅγιε παντὸς ἁγιασμοῦ κε, διατήρησον εἰς
secula impollutā hāc nup mun
αἰῶνας ἀμίαντον τόνδε τὸν προσφάτως κεκα
datā domū. razis āt qdā de hiero
θαρισμένον οἶκον. ῥαζὶς δέ τις τῶν ἀπὸ ἱερο
solymitanis pbyteris: delat⁹ est nicano
σολύμων πρεσβυτέρων, ἐμηνύθη τῷ νικάνο=
ri: vir amator ciuitatis et valde bene
ρι, ἀνὴρ φιλοπολίτης καὶ σφόδρα καλῶς
audiēs: et sm beniuolētiā pater iu=
ἀκούων, καὶ κατὰ τὴν εὔνοιαν πατὴρ τῶν ἰου=
deoꝝ appellatus. fuit eīn in supe
δαίων προσαγορευόμενος. ἦν γὰρ ἐν τοῖς ἔμ=
riorib⁹ tēporib⁹ cōtinētie iudiciū se=
προσθεν χρόνοις τῆς ἀμιξίας κρίσιν εἰσενη=
rēs in iudaismo: et corp⁹ et aīam
νεγμένος ἰουδαϊσμοῦ, καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν

tradere contentus pro perseuerantia. Volens autẽ nicanor manifestare odiũ quod habebat in iudeos: misit milites quingentos vt eum comprehenderẽt. Putabat enim si illũ decepisset: sese cladem iudeis maximam illaturum. Turbis autem irruere in domum eius & ianuaʒ disrumpere: atqꝫ ignem admouere cupientibus: cum iam comprehenderetur gladio se petiit: eligens nobiliter mori potius qꝫ subditus fieri peccatoribus: & contra natales suos indignis iniuriis agi. Sed cum per festinationem non certo ictu plagam dedisset: & turbe inter ostia irrumperent: recurrens audacter ad murum: precipitauit semet ipsum viriliter in turbas: quibus velociter locuʒ dantibus casui eius: venit per mediam ceruicem. Et cum ad huc spiraret accensus animo surrexit: & cum sanguis eius magno fluxu deflueret: & grauissimis vulnerib⁹ esset saucius: cursu turbam pertransiit et stans supra quandam petram preruptam & iam exãguis effect⁹: cõplexus intestina sua vtrisqꝫ manibus proiecit super turbas inuocans dominatorem vite ac spiritus: vt hec illi iterum redderet atqꝫ ita vita defunctus est.

Capitulum decimum quintum.

Nicanor autem vt comperit iudam esse in locis samarie: cogitauit cuʒ omni impetu die sabbati committere bellum. Iudeis vero qui illum per necessitatem sequebantur dicentibus: ne ita security et barbare feceris: sed honorẽ tribue diei sanctificatiõis & honora eũ qui vniuersa conspicit. At ille infelix interrogauit si est potẽs in celo qui imperauit agi diem sabbatorum: & respondentibus illis: est domin⁹ viuus ipse in celo potens qui iussit agi septimaʒ diẽ. At ille ait. Et ego potens sum super terram qui impero sumi arma & negocia regis impleri. Tamen non obtinuit vt consilium perficeret. Et nicanor quidẽ cum summa superbia erectus cogitauerat cõmune tropheum statuere de iuda. Machabeus autem sẽper confidebat cum omni spe auxiliuʒ sibi a domino affuturũ: & hortabatur suos ne formidarent ad aduentum nationum sed in mente haberent adiutoria sibi facta de celo: & nunc sperarent ab omnipotẽte sibi affuturam victoriam. Et allocutus eos de lege & prophetis: ammonẽs etiã certamina que fecerant prius: promptiores constituit eos. Et ita animis eorum erectis simul ostendebat gentium fallaciam: & iuramentorum preuaricationem. Singulos autem illorum armauit non clypei & haste munitione sꝫ sermonibus optimis

& exhortationibus exposito digno fide somnio: per quod vniuersos letificauit. Erat autẽ huiusmodi visus. Oniaʒ qui fuerat sũmus sacerdos virum bonum et benignũ verecundum visu: modestum moribus: & eloquio decorum: & qui a puero in virtutibus exercitatus sit manus protendenteʒ: orare pro omni populo iudeorum: post hoc apparuisse et alium virum etate & gloria mirabilem: et magni decoris habitudinem circa illum. Respondentem vero oniam dixisse. Hic est fratrum amator & populi israel: hic est qui multum orat pro populo et vniuersa sancta ciuitate hieremias propheta dei. Extendisse autem hieremiam dextram & dedisse iude gladium aureum dicentem. Accipe sanctum gladium munus a deo: in quo deiicies aduersarios populi mei israel. Exhortati itaqꝫ iude sermonib⁹ bonis valde de quibus extolli posset impetus & animi iuuenum confortari: statuerũt dimicare & confligere fortiter vt virt⁹ de negociis iudicaret: eo ꝙ ciuitas sctã & templum periclitarentur. Erat enim pro vxoribus & filiis: itemqꝫ pro fratribus & cognatis minor sollicitudo: maximus vero & primus pro sanctitate timor erat templi: sed & eos qui in ciuitate erant non minima sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant: & iã cum omnes sperarent iudicium futurũ hostesqꝫ adessent atqꝫ exercitus esset ordinat⁹: bestie equitesqꝫ opportuno loco compositi considerans machabeus aduentum multitudinis & apparatũ varium armorum ac ferocitateʒ bestiarum extendens manus in celum: prodigia facientem dominum inuocauit: qui non secundum armorum potentiam: sed prout ipsi placet dat dignis victoriam. Dixit autem inuocans hoc modo. Tu domine qui misisti angelũ tuum sub ezechia rege iuda: & interfecisti de castris sennacherib centum octogintaquinqꝫ milia: & nunc dominator celorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore & tremore magnitudinis brachii tui vt metuant qui cuʒ blasphemia veniunt aduersus sanctuʒ populum tuum. Et hic quidem ita perorauit. Nicanor autem & qui cum ipso erant cum tubis & cãticis admouebãt. Iudas vero & qui cum eo erant inuocato deo per orationes cõgressi sunt: manu quidem pugnantes: sed et dominũ cordibus orantes prostrauerunt nõ minus trigintaquinqꝫ milia: presentia dei magnifice delectati. Cunqꝫ cessassent & cum gaudio redirent: cognouerunt nicanorem ruisse cum armis suis. Facto itaqꝫ clamore & perturbatione suscitata: patria voce omnipotentem dominum benedicebant.

Ca. 15.

G C A D B E F

3. R. c. 4. Re. 19. g. Eccl. 48. d.

τ precepit pomnia corpore τ ani
καὶ προσέταξεν ὁ καθάπαν σώματι καὶ ψυ
mo prim⁹ pugnator pro ciuib⁹
χῇ πρωταγωνιστὴς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ὁ τὴν
etatis beniuolētiā erga cōtribules
τῆς ἡλικίας εὔνοιαν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς
conseruās: nicanoris caput
διαφυλάξας, τὴν τοῦ νικάνορος κεφαλὴν
abscindētes τ manū cū hūero:
ἀποτεμόντας καὶ τὴν χεῖρα σὺν τῷ ὤμῳ
ferre in hierosolyma. aduenies
φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα. παραγινόμενος
āt illuc: τ cōuocās cōtribules:
δὲ ἐκεῖ, καὶ συγκαλέσας τοὺς ὁμοεθνεῖς
τ sacerdotes: ante altare stās
καὶ τοὺς ἱερεῖς, πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου στή-
accersijt eos q̄ de arce.
σας, μετεπέμψατο τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας.
τ ostēdēs scelesti nicano-
καὶ ἐπιδειξάμενος τὴν τοῦ μιαροῦ νικάνο-
ris caput τ manū blasphe-
ρος κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα τοῦ δυσφή-
mi: quā extendēs cōtra sanctū omni
μου, ἣν ἐκτείνας ἐπὶ τὸν ἅγιον τοῦ παν-
potētis domū gl'iat⁹ fuerat: τ
τοκράτορος οἶκον ἐμεγαλαύχησε, καὶ τὴν
linguā impij nicanoris abscin
γλῶσσαν τοῦ δυσσεβοῦς νικάνορος ἐκτε-
dēs: dixit particulatim se daturū aui-
μών, ἔφη κατὰ μέρος δώσειν τοῖς ὀρνέ-
bus: at premia dementie cōtra
οις, τὰ δ᾽ ἐπίχειρα τῆς ἀνοίας κατέναν-
tēplū suspēdere. at oēs
τι τοῦ ναοῦ κρεμάσαι. οἱ δὲ πάντες
in celū bñdixerūt illustri
εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησαν τὸν ἐπιφανῆ
dñō: dicētes. benedict⁹ q̄ serua-
κύριον, λέγοντες. εὐλογητὸς ὁ διατηρή-
uit suū locū icōtaminatū. suspē
σας τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἀμίαντον. ἐξέδη-
dit āt nicanoris imaginē ex
σε δὲ τὴν τοῦ νικάνορος προτομὴν ἐκ
arce: manifestū oib⁹ τ eui-
τῆς ἄκρας, ἐπίδηλον πᾶσι καὶ φανε-
dēs dñi auxilij signū.
ρὸν τῆς τοῦ κυρίου βοηθείας σημεῖον.
decreuerūt āt oēs cū cōmuni
ἐδογμάτισαν δὲ πάντες μετὰ κοινοῦ
decreto nequaquā sinere incele-
ψηφίσματος μηδαμῶς ἐᾶσαι ἀπαρασή-
brē hunc diē: habere āt
μαντον τήνδε τὴν ἡμέραν, ἔχειν δὲ
insignē tertiādecimā duo-
ἐπίσημον τὴν τρισκαιδεκάτην τοῦ δω-
decimi mēsis: adar dicit syria-
δεκάτου μηνός, ἄδαρ λέγεται τῇ συρια-
ca voce: ante vnā diē mardo-
κῇ φωνῇ, πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς μαρδο-
chei diei. his igit̃ q̄ erga nicano
χαϊκῆς ἡμέρας. τῶν οὖν κατὰ νικάνο-
rem cōtingentib⁹ sic: τ ab illis
ρα χωρησάντων οὕτω, καὶ ἀπ᾽ ἐκείνων
tēporib⁹ possessa ciuitate
τῶν καιρῶν κρατηθείσης τῆς πόλεως
ab hebreis: τ ipse hic
ὑπὸ τῶν ἑβραίων, καὶ αὐτὸς αὐτόθι τὸν
smonē finiā. τ si q̄dē bene
λόγον καταπαύσω. καὶ εἰ μὲν καλῶς
τ vt cōpetit historie: hoc τ
καὶ εὐθίκτως τῇ συντάξει, τοῦτο καὶ
ipse volui. si āt exiliter τ mo-
αὐτὸς ἤθελον. εἰ δὲ εὐτελῶς καὶ με-
dice: hoc attingibile fuit mihi. sicut
τρίως, τοῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι. καθάπερ
eni vinū solū bibere: similiter
γὰρ οἶνον καταμόνας πίνειν, ὡσαύτως
āt τ aquā rursus cōtrariū: quo āt
δὲ καὶ ὕδωρ πάλιν πολέμιον, ὃν δὲ
modo vinū aque mixtū dulcē
τρόπον οἶνος ὕδατι συγκραθεὶς ἡδεῖαν
τ delectabilē grām pficit:
καὶ ἐπιτερπῆ τὴν χάριν ἀποτελεῖ,
ita τ preparatio smo
οὕτω καὶ τὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ λό-
nis delectat audit⁹ legen-
γου τέρπει τὰς ἀκοὰς τῶν ἐντυγχα-
tiū historiā. hic āt erit
νόντων τῇ συντάξει. ἐνταῦθα δὲ ἔσται
finis.
ἡ τελευτή.

finis maccabeoꝝ secundi.
Τέλος τῆς τῶν μακκαβαίων δευτέρας.

Precepit autē iudas qui per omnia corpore & animo mori pro ciuibus paratus erat: caput nicanoris & manum cū humero abscissam hierosolymam perferri. Quo cum peruenisset conuocatis cōtribulib⁹ & sacerdotib⁹ ad altare: accersiit & eos qui in arce erāt. Et ostēso capite nicanoris & manu nepharia quam extenderat contra domum sanctam omnipotentis dei magnifice gloriatus est. Linguam etiam impii nicanoris precisam iussit particulatim auibus dari: manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur celi benedixerunt dominum dicentes: benedictus qui locum suum incontaminatum seruauit. Suspendit autem nicanoris caput in summa arce vt euidēs esset & manifestum signum auxilii dei. Itaq; omnes cōmuni consilio decreuerunt nullo modo diem istum absq; celebritate preterire: habere autem celebritatem tertiadecima die mensis adar q̄ dicitur voce syriaca pridie mardochei die. Igitur his erga nicanorem gestis: & ex illis temporibus ab hebreis ciuitate possessa: ego quoq; in his faciam finem sermonis. Et siquidem bene & vt historie competit: hoc & ipse velim: si autem minus digne: concedendum est mihi. Sicut enim vinum semp bibere aut semp aquam contrarium est: alternis autem vti delectabile: ita legentib⁹ si semp exactus sit sermo: non erit gratus hic ergo erit consumatus.

Explicit secundus liber Machabeorum.

G

1.Mac .7.8

INCIPIT TERTIVS LIBER MACCABEORVM: QVI IN LATINO NON HABETVR.

At philopator referentibus
δὲ φιλοπάτωρ παρὰ τῶν ἀποκομισθέντων
discens factā ab ipso possessoꝝ
μαθὼν τὴν γινομένην τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ κρατουμένων
locoꝝ abstractionē ab antiocho: denun-
τόπων ἀφαίρεσιν ὑπὸ ἀντιόχου, παραγγεί-
ciās oib⁹ exercitib⁹ pedestrib⁹ q̃s
λας ταῖς πάσαις δυνάμεσι πεζικαῖς τε
τ equstrib⁹ suis: τ sororē arsinoē secū accipi-
καὶ ἱππικαῖς αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀρσινόην συμπα-
ens: exiuit vsq; ad ea q̄ sūt raphiā loca: vbi
ραλαβών, ἐξώρμησε μέχρι τῶν κατὰ ῥαφίαν τόπων, ὅπου
castrametati fuerāt q̄ circa antiochū. theodot⁹ āt q̄dā cōple-
παρεμβεβλήκεισαν οἱ περὶ ἀντίοχον. θεόδοτος δέ τις ἐκπλη-
re insidias cogitās: assumēs ex suppositis
ρῶσαι τὴν ἐπιβουλὴν διανοηθείς, παραλαβὼν τῶν προυπο-
tis sibi armis ptolemaicis optima: cōtulit se
τεταγμένων αὐτῷ ὅπλων πτολεμαϊκῶν τὰ κράτιστα, διεκομίσθη
noctu in ptolemei tabnaculū: tāq; sol⁹ iterfectur⁹ eū:
νύκτωρ ἐπὶ τὴν τοῦ πτολεμαίου σκηνήν, ὡς μόνος κτεῖναι αὐτόν,
τ in hoc dissolutur⁹ bellū. hunc āt ducēs dosithe-
καὶ ἐν τούτῳ διαλῦσαι τὸν πόλεμον. τοῦτον δὲ διαγαγὼν δωσίθε-
us fili⁹ drimyli dict⁹: genere iude⁹: postea āt cōmu-
ος ὁ δριμύλου λεγόμενος, τὸ γένος ἰουδαῖος, ὕστερον δὲ μεταβα-
tās legitima τ a patrijs sanctionib⁹ alien⁹ fact⁹:
λὼν τὰ νόμιμα καὶ τῶν πατρίων δογμάτων ἀπηλλοτριωμένος,
ignobilē quēdā reclinauit in tabnaculo: quē cōtigit ferre
ἄσημόν τινα κατέκλινεν ἐν τῇ σκηνῇ, ὃν συνέβη κομίσασθαι τὴν
illi⁹ supplicū. facto āt forti prelio τ rebus
ἐκείνου κόλασιν. γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης καὶ τῶν πραγμά-
magis bñ succedentib⁹ antiocho: valde arsinoe obambu-
των μᾶλλον ἐρρωμένων τῷ ἀντιόχῳ, ἱκανῶς ἡ ἀρσινόη ἐπιπορευ-
lans exercit⁹ hortabat̃: cū miseria τ lachrymis
σαμένη τὰς δυνάμεις παρεκάλει, μετὰ οἴκτου καὶ δακρύων τοὺς
capillos soluta: vt auxiliarent̃ sibi ipsis τ filijs τ vxo
πλοκάμους λελυμένη, βοηθεῖν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις καὶ γυ-
rib⁹ audacter: promittēs se daturā vincētib⁹ cuilibet duas
ναιξὶ θαρραλέως, ἐπαγγελλομένη δώσειν νικήσασιν ἑκάστῳ δύο
minas auri. τ sic cōtigit aduersarios in manuū pu
μνᾶς χρυσίου. καὶ οὕτω συνέβη τοὺς ἀντιπάλους ἐν χειρονομί-
gna perimi: multos āt τ captiuos cōprehen-
αις διαφθαρῆναι, πολλοὺς δὲ καὶ δορυαλώτους συλληφθῆ-
sos esse. cōpos fact⁹ āt insidiaꝝ iudicauit pprin-
ναι. κατακρατήσας δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἔκρινε τὰς πλησί-
quas ciuitates aduenies hortari. faciēs āt hoc: τ
ον πόλεις ἐπελθὼν παρακαλέσαι. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ
delubris dona tribuēs: bono eē aio subdi-
τοῖς τεμένεσι δωρεὰς ἀπονείμας, εὐθαρσεῖς τοὺς ὑποτεταγμέ-
tos fecit. at iudeis mittentib⁹ ad eū ex
νους κατέστησε. τῶν δὲ ἰουδαίων διαπεμψαμένων πρὸς αὐτὸν ἀπὸ
senatu τ seniorib⁹ salutaturos eū τ
τῆς γερουσίας καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἀσπασομένους αὐτὸν καὶ
munera portaturos τ pro his q̄ cōtigerant cōgratulaturos: cōtigit
ξένια κομιοῦντας καὶ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι χαρησομένους, συνέβη
magis ei in aio sedere vt citissime ad eos veni-
μᾶλλον αὐτῷ προθυμηθῆναι ὡς τάχιστα πρὸς αὐτοὺς παραγενέ-
ret. pueniens āt ad hierosolyma: τ sacrificās maximo deo:
σθαι. διακομισθεὶς δὲ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ θύσας τῷ μεγίστῳ θεῷ,
τ grās reddēs: τ eoꝝ q̄ deinde aliq̄d loco faciēs: τ
καὶ χάριτας ἀποδιδούς, καὶ τῶν ἑξῆς τι τῷ τόπῳ ποιήσας, καὶ
iā veniēs in locū: τ diligētia τ deco
δὴ παραγενόμενος εἰς τὸν τόπον, καὶ τῇ σπουδαιότητι καὶ εὐπρε-
re stupefact⁹: mirat⁹ āt τ tēpli optimā istructionē: co
πείᾳ καταπλαγείς, θαυμάσας δὲ καὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ εὐταξίαν, ἐνε-
gitauit decernere in tēplū intrare. his āt dicentib⁹
θυμήθη βουλεύσασθαι εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν. τῶν δὲ εἰπόντων
nō licere fieri hoc q̄a neq; his q̄ ex gēte licet
μὴ καθήκειν γίνεσθαι τοῦτο, διὰ τὸ μηδὲ τοῖς ἐκ τοῦ ἔθνους ἐξεῖναι
intrare neq; oib⁹ sacerdotib⁹: sed soli pposito
εἰσιέναι μηδὲ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἀλλ᾽ ἢ μόνῳ τῷ προηγουμένῳ
omniū sūmo sacerdoti: τ hoc in anno semel. ille āt nequaq̄ psua
πάντων ἀρχιερεῖ, καὶ τοῦτο κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἅπαξ, ὁ δὲ οὐδαμῶς ἐπει-
debat̃. ipsaq; lege sp̄eta: nullaten⁹ cessabat prefer
θετο. τοῦ τε νόμου παραναγνωσθέντος, οὐδαμῶς ἀπέλειπε προφε-
re seipm: oportere intrare dicēs. τ si illi fraudati sūt hoc
ρόμενος ἑαυτόν, δεῖν εἰσελθεῖν λέγων. καὶ εἰ ἐκεῖνοι ἐστέρηνται ταύ-
honore: me nō oportet. τ interrogabat: ob quā causam intrā-
της τῆς τιμῆς, ἐμὲ οὐ δεῖ. καὶ ἐπυνθάνετο, διὰ τίνα αἰτίαν εἰσερ-
tem ipm in oē sanū null⁹ phibuit p̄sentiū.
χόμενον αὐτὸν εἰς πᾶν τέμενος οὐθεὶς ἐκώλυσε τῶν παρόντων.
τ q̄dā impudēter dixit male ipm hoc mōstrosum eē. fa-
καί τις ἀπρονοήτως ἔφη κακῶς αὐτὸ τοῦτο τερατεύεσθαι. γινομέ-
cto āt indq̄t hoc ,ppt aliquā cām: nōne oīno ingressu-
νου δέ φησι τούτου. διά τινα αἰτίαν, οὐχὶ πάντως εἰσελεύ-
rum eē τ volentib⁹ eis τ nō: at sacerdotib⁹ i oib⁹
σεσθαι καὶ θελόντων αὐτῶν καὶ μή; τῶν δὲ ἱερέων ἐν πάσαις
vestib⁹ pcidentib⁹: τ orantib⁹ maximū deū au-
ταῖς ἐσθήσεσι προπεσόντων, καὶ δεομένων τοῦ μεγίστου θεοῦ βοη-
xiliari instāti necessitati: τ ipetū male irruētis
θεῖν τῇ ἐφεστώσῃ ἀνάγκῃ, καὶ τὴν ὁρμὴν τοῦ κακῶς ἐπιβαλλομένου
cōprimere: clamore cū ac lachrymis tēplū implentib⁹: q̄
μεταθεῖναι, κραυγῆς τε μετὰ δακρύων τὸ ἱερὸν ἐμπλησάντων, οἱ
in ciuitate relicti erāt: turbati exilierūt: occul
κατὰ τὴν πόλιν ἀπολιπόμενοι, ταραχθέντες ἐξεπήδησαν, ἄδη-
tū q̄d existimātes factū. τ incluse virgines in cubi
λόν τι θέμενοι τὸ γινόμενον. αἵ τε κατάκλειστοι παρθένοι ἐν θαλά-
culis cū matrib⁹: egresse sunt τ reddiderūt puluerē co
μοις σὺν ταῖς τεκούσαις, ἐξώρμησαν καὶ ἀπέδωκαν κόνιν ταῖς κό-
mas spargētes: gemituq; τ suspirijs plateas implebāt.
μαις πασάμεναι, γόου τε καὶ στεναγμῶν τὰς πλατείας ἐνεπίμπλων.
alie āt τ nuper seposite ad oēs nūc ordi
αἱ δὲ καὶ προσαρτίως ἐσταλμέναι τοὺς πρὸς ἀπάντησιν διατε-
natos τ decentē pudorē relinquētes: cursū
ταγμένους καὶ τὴν ἁρμόζουσαν αἰδῶ παραλείπουσαι, δρόμον
inordinatū in ciuitate cōfecerūt. at infantes ex filijs ipsq;
ἄτακτον ἐν τῇ πόλει συνίσταντο. τὰ δὲ νεογνὰ τῶν τέκνων αἵ τε
preter hos matres τ nutrices deserētes aliter atq; aliter:
πρὸς τούτοις μητέρες καὶ τιθηνοὶ παραλιποῦσαι ἄλλως καὶ ἄλλως,
alie q̄dē p domos: alie āt p vias irreuocabilr in emi
αἱ μὲν κατ᾽ οἴκους, αἱ δὲ κατὰ τὰς ἀγυιὰς ἀνεπιστρέπτως εἰς τὸ πα-
nētissimo tēplo cōgregabant̃. varia āt erat in hoc cōgrega
νυπέρτατον ἱερὸν ἡθροίζοντο. ποικίλη δὲ ἦν τῶν εἰς τοῦτο συλλε-
toꝝ oratio pro his q̄ iniuste ab illo tētabant̃.
γέντων ἡ δέησις ἐπὶ τοῖς ἀνοσίως ὑπ᾽ ἐκείνου κατεγχειρουμένοις.
cūq; his ex ciuib⁹ audētes nō ferebāt: deniq;
σύν τε τούτοις οἱ τῶν πολιτῶν θρασυνθέντες οὐκ ἠνείχοντο, τέλεον
eo instāte τ ppositum cōplere cogitāte.
αὐτοῦ ἐπικειμένου καὶ τὸ τῆς προθέσεως ἐκπληροῦν διανοουμένου.
clamātes āt: impetū ad arma facere τ virili-
φωνήσαντες δέ, τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὰ ὅπλα ποιήσασθαι καὶ θαρραλέ-
ter pro patria lege mori: multā fecerunt in lo
ως ὑπὲρ τοῦ πατρῴου νόμου τελευτᾶν, ἱκανὴν ἐποίησαν ἐν τῷ τό-
co exasperationē. vix q; a senib⁹ τ presbyte
πῳ τραχύτητα. μόλις τε ὑπό τε τῶν γεραιῶν καὶ τῶν πρεσβυ-
ris cohibiti: ad eundē orationis afuerunt sta
τέρων ἀποτραπέντες, ἐπὶ τὴν αὐτὴν τῆς δεήσεως παρῆσαν στά-
tū. τ q̄dē turba vt pri⁹ in his versabat̃ orās.
σιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὡς ἔμπροσθεν ἐν τούτοις ἀνεστρέφετο δεόμενον.
at q̄ circa regē seniores: multipliciter tētabant
οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα πρεσβύτεροι, πολλαχῶς ἐπειρῶντο τὸν
superbū ei⁹ animū cohercere a proposito cōsilio. indura
ἀγέρωχον αὐτοῦ νοῦν ἐξιστάνειν τῆς ἐντεθυμημένης βουλῆς. θρασυν-
tus āt τ oia pretermittēs: adhuc τ impetū faciebat fi-
θεὶς δὲ καὶ πάντα παραπέμψας, ἤδη καὶ πρόσβασιν ἐποιεῖτο τέ-
nē impositurū se existimās predicto hec igit̃ τ q̄ circa eū erāt
λος ἐπιθήσειν δοκῶν τῷ προειρημένῳ. ταῦτ᾽ οὖν καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὄν-
stebāt vidētes: cōuersi sunt vt cū nris inuocarēt
τες θεωροῦντες, ἐτράπησαν εἰς τὸ σὺν τοῖς ἡμετέραις ἐπικαλεῖσθαι

eũ q̃ oẽm potestatẽ habet: presentib⁹ auxiliari nõ despi
τὸν πᾶν κράτος ἔχοντα, τοῖς παροῦσιν ἐπαμῦναι μὴ παρι
ciente iniquũ ꝛ superbũ facin⁹. ex ãt densissima
δόντα τὴν ἄνομον καὶ ὑπερήφανον πρᾶξιν. ἐκ δὲ τῆς πυκνοτάτης
ꝙ ꝛ laboriosa turbaꝝ cõgregata exclamatiõe: incõpabilisq̃dã
τε καὶ ἐμπόνου τῶν ὄχλων συναγομένης κραυγῆς, ἀνείκαστός τις
fuit vox. videri eñ erat nõ solũ hoĩes: sed ꝛ mu
ἦν βοή. δοκεῖν γὰρ ἦν μὴ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὰ τεί
ros ꝛ oẽ solũ resonare: ceu iã oĩb⁹ tũc
χη καὶ τὸ πᾶν ἔδαφος ἠχεῖν, ἅτε δὴ τῶν πάντων τότε
mortẽ cõmutãtib⁹ pro loci cõtaminatione.
θάνατον ἀλλασσομένων ἀντὶ τῆς τοῦ τόπου βεβηλώσεως.
ꝛ dicebãt vnanimiter. dñe dñe rex celoꝝ ꝛ
καὶ εἶπον ὁμοθυμαδόν. κύριε κύριε βασιλεῦ τῶν οὐρανῶν καὶ
domine oĩs creature: sancte in sanctis: monarcha: omni=
δέσποτα πάσης κτίσεως, ἅγιε ἐν ἁγίοις, μόναρχε, παν=
potẽs: intẽde nobis oppressis ab impio ꝛ
τοκράτορ, πρόσχες ἡμῖν καταπονουμένοις ὑπὸ ἀνοσίου καὶ
profano audacia ꝛ fortitudine supbiente. tu eñ q̃ creasti
βεβήλου θράσει καὶ σθένει πεφρυαγμένου. σὺ γὰρ ὁ κτίσας τὰ
oĩa ꝛ oĩm dominãs princeps iust⁹ es. ꝛ eos q̃ cũ
πάντα καὶ τῶν ὅλων ἐπικρατῶν δυνάστης δίκαιος εἶ. καὶ τοὺς ὕβ
cõtumelia ꝛ supbia aliq̃d agũt iudicas. tu illos q̃ prius impie
ρει καὶ ἀγερωχίᾳ τι πράσσοντας κρίνεις. σὺ τοὺς ἔμπροσθεν ἀδικί
tatẽ fecerũt: inter q̃s ꝛ gigãtes fuerũt robore ꝛ audacia cõfidẽ
αν ποιήσαντας, ἐν οἷς καὶ γίγαντες ἦσαν ῥώμῃ καὶ θράσει πεποι
tes: interemisti: supinducẽs eis immẽsam aquã. tu sup=
θότες, διέφθειρας, ἐπαγαγὼν αὐτοῖς ἀμέτρητον ὕδωρ. σὺ τοὺς ὑπε
biã operãtes sodomitas manifestos in iniqui
ρηφανίαν ἐργαζομένους σοδομίτας διαδήλους ταῖς κακί=
tatib⁹ factos: igne ꝛ sulphure cõbussisti: exẽplum
αις γενομένους, πυρὶ καὶ θείῳ κατέφλεξας, παράδειγμα τοῖς
venturis cõstituẽs. tu audacẽ pharaonẽ q̃ seruitute op
ἐπιγινομένοις καταστήσας. σὺ τὸν θρασὺν φαραὼ καταδουλω=
presserat ppl'm tuũ sanctũ israel: varijs ꝛ multis
σάμενον τὸν λαόν σου τὸν ἅγιον Ἰσραήλ, ποικίλαις καὶ πολλαῖς
tentãs supplicijs: notã fecisti potẽtiã. in q̃b⁹ notifica
δοκιμάσας τιμωρίαις, ἐγνώρισας τὴν δυναστείαν. ἐφ' αἷς ἐγνώρι=
sti magnã tuã fortitudinẽ. ꝛ psequentẽ eũ cũ currib⁹ ꝛ
σας τὸ μέγα σου κράτος. καὶ ἐπιδιώξαντα αὐτὸν σὺν ἅρμασι καὶ
turbaꝝ multitudie: inũdasti pfundo maris. eos ãt q̃ crediderũt
ὄχλων πλήθει, ἐπέκλυσας βάθει θαλάσσης. τοὺς δὲ ἐμπιστεύσαν
in te omni creature imperãti: saluos reduxi=
τας ἐπὶ σοὶ τῷ τῆς ἁπάσης κτίσεως δυναστεύοντι, σώους διεκόμι
sti. q̃ ꝛ cognoscẽtes opa tue man⁹: laudauerũt te omni
σας. οἳ καὶ συνειδότες ἔργα σῆς χειρός, ᾔνεσάν σε τὸν παντο
potentẽ. tu rex q̃ creasti infinitã ꝛ immẽsam terrã:
κράτορα. σὺ βασιλεῦ κτίσας τὴν ἀπέραντον καὶ ἀμέτρητον γῆν,
elegisti ciuitatẽ hãc: ꝛ sanctificasti locũ hũc in no
ἐξελέξω τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον εἰς ὄνο
mẽ tibi oĩm minime idigẽti. ꝛ glificasti apparitione
μά σοι τῷ τῶν ἁπάντων ἀπροσδεεῖ. καὶ παρεδόξασας ἐπιφανείᾳ
magnifica: cõmẽdationẽ faciẽs ei⁹ ad glĩã ma=
μεγαλοπρεπεῖ, σύστασιν ποιησάμενος αὐτοῦ πρὸς δόξαν τοῦ με=
gni ꝛ venerabilis nominis tui. ꝛ amãs domũ israel:
γάλου καὶ ἐντίμου ὀνόματός σου. καὶ ἀγαπῶν τὸν οἶκον Ἰσραήλ,
pollicit⁹ es ꝙ si esset nr̃m aduersitas: ꝛ cõprehẽderet
ἐπηγγείλω δὴ ὅτι ἐὰν γένηται ἡμῶν ἀποστροφή, καὶ καταλάβῃ
nos afflictio: ꝛ veniẽtes in locũ hũc orarem⁹: exau
ἡμᾶς στενοχωρία, καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν τόπον τοῦτον δεηθῶμεν, εἰ
dires orationẽ nr̃am. ꝛ nũc fidelis es ꝛ verax. qm̃ ãt
σακούσῃ τῆς δεήσεως ἡμῶν. καὶ δὴ πιστὸς εἶ καὶ ἀληθινός. ἐπεὶ δὲ
sepe oppressis patrib⁹ nr̃is auxiliat⁹ es ipsis in
πλεονάκις θλιβέντων τῶν πατέρων ἡμῶν ἐβοήθησας αὐτοῖς ἐν τῇ
humilitate: ꝛ liberasti eos ex magnis malis: ecce ãt nũc
ταπεινώσει, καὶ ἐρρύσω αὐτοὺς ἐκ μεγάλων κακῶν, ἰδοὺ δὲ νῦν
sancte rex: ob multa ꝛ magna nr̃a peccata
ἅγιε βασιλεῦ, διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἡμῶν ἁμαρτίας
oppugnamur: ꝛ subiecti sum⁹ inimicis nr̃is ꝛ contẽni=
καταπονούμεθα, καὶ ὑπετάγημεν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν καὶ παρεί=
mur in imbecillitatib⁹. in ãt nr̃a ruina audax ꝛ
μεθα ἐν ἀδυναμίαις. ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ καταπτώσει ὁ θρασὺς καὶ

profan⁹ hic studet iniuria afficere in terra designa=
βέβηλος οὗτος ἐπιτηδεύει καθυβρίσαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἀναδεδειγ
tum nomini glĩe tue sanctũ locũ. nã habitaculũ
μένον τῷ ὀνόματι τῆς δόξης σου ἅγιον τόπον. τὸ μὲν γὰρ οἰκητήριόν
tuũ celũ celi incõprehẽsibile hominib⁹ est. sed qm̃ pba
σου οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ ἀνέφικτος ἀνθρώποις ἐστίν. ἀλλ' ἐπεὶ εὐδό
sti gl'iam tuã in pplo tuo israel: sanctificasti locũ
κησας τὴν δόξαν σου ἐν τῷ λαῷ σου Ἰσραήλ, ἡγίασας τὸν τόπον
hũc. nõ vlciscaris nos in hoꝝ immũditia: neq; punias
τοῦτον. μὴ ἐκδικήσῃς ἡμᾶς ἐν τῇ τούτων ἀκαθαρσίᾳ, μηδὲ εὐθύνῃς
nos in pollutione. vt nõ glorient iniqui in furore
ἡμᾶς ἐν βεβηλώσει. ἵνα μὴ καυχήσωνται οἱ παράνομοι ἐν θυμῷ
suo: neq; exultẽt in superbia lingue
αὐτῶν, μηδὲ ἀγαλλιάσωνται ἐν ὑπερηφανίᾳ γλώσσης
sue dicẽtes. nos calcauim⁹ domũ sanctifi
αὐτῶν λέγοντες. ἡμεῖς κατεπατήσαμεν τὸν οἶκον τοῦ ἁγι=
cationis: sicut calcant dom⁹ abominationũ.
ασμοῦ, ὡς καταπατοῦνται οἱ οἶκοι τῶν προσοχθισμάτων.
dele peccata nr̃a: ꝛ disperge erro
ἀπάλειψον τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ διασκέδασον τὰς ἀμπλα=
res nr̃os: ꝛ ostẽde miam tuã in tẽpore hoc.
κίας ἡμῶν, καὶ ἐπίφανον τὸ ἔλεός σου κατὰ τὴν ὥραν ταύτην.
cito preocupẽt miserationes tue: ꝛ da laudes in
ταχὺ προκαταλαβέτωσαν οἱ οἰκτιρμοί σου, καὶ δὸς αἰνέσεις ἐν
ore procidentiũ ꝛ confractoꝝ animab⁹:
στόματι τῶν καταπεπτωκότων καὶ συντετριμμένων τὰς ψυχάς,
faciẽs nobis pacẽ. hic oĩm visitator deus ꝛ ante
ποιήσας ἡμῖν εἰρήνην. ἐνταῦθα ὁ πάντων ἐπόπτης θεὸς καὶ προ
oẽs sanct⁹ in sanctis exaudiẽs iustã orationẽ:
πάντων ἅγιος ἐν ἁγίοις εἰσακούσας τῆς ἐνθέσμου λιτανείας, τὸν
cõtumelia ꝛ audacia valde elatũ flagellauit eũ: hinc ꝛ
ὕβρει καὶ θράσει μεγάλως ἐπηρμένον ἐμάστιξεν αὐτόν, ἔνθεν καὶ
inde vibrãs eũ vt arũdinẽ a vẽto: adeo ꝙ in so=
ἔνθεν κραδάνας αὐτὸν ὡς κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου, ὥστε κατ' ἐδά=
lo inutilẽ adhuc ꝛ mẽbris solutũ: neq; lo=
φους ἄπρακτον ἔτι καὶ τοῖς μέλεσι παραλελυμένον, μηδὲ φωνῆ=
qui posse iusto implicatũ iudicio. vnde et amici
σαι δύνασθαι δικαίᾳ περιπεπλεγμένον κρίσει. ὅθεν οἵ τε φίλοι
ꝛ corporis custodes celerẽ intuẽtes cõprehendentẽ eũ
καὶ οἱ σωματοφύλακες ὀξεῖαν ἰδόντες τὴν καταλαβοῦσαν αὐτὸν
castigatõeꝫ: timẽtes ne ꝛ vitã desereret: cito eũ eduxe=
εὔθυναν, φοβούμενοι μὴ καὶ τὸ ζῆν ἐκλείπῃ, ταχέως αὐτὸν ἐξείλκυ
rũt maximo perculsi timore. in tp̃e ãt postea
σαν ὑπερβάλλοντι καταπεπληγμένοι φόβῳ. ἐν χρόνῳ δὲ ὕστερον
colligẽs se ipm̃: nequaq̃ in penitentiã venit improperat⁹.
ἀναλεξάμενος ἑαυτόν, οὐδαμῶς εἰς μετάμελον ἦλθεν ἐπιτιμηθείς.
cũ minis ãt acerbis recessit. pueniens ꝟo in egy=
μετ' ἀπειλῆς δὲ πικρᾶς ἀνέλυσεν. διακομισθεὶς δὲ εἰς τὴν Αἴγυ=
ptũ: ꝛ malitiã augẽs: per q̃s pre demõstratos
πτον, καὶ τὰ τῆς κακίας ἐπαύξων, διά τε τῶν προαποδεδειγμένων
coadiutores ꝛ socios ab oĩ iusto remotos: nõ so
συμπότων καὶ ἑταίρων τοῦ παντὸς δικαίου κεχωρισμένων, οὐ μό
lũ in infinitis libidinib⁹ pseuerauit: sed ꝛ ad tã
νον ταῖς ἀναριθμήτοις ἀσελγείαις διηρκέσθη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ το
tum audacie pcessit: vt blasphemias in locis cõmẽ
σοῦτον θράσους προῆλθεν, ὥστε δυσφημίας ἐν τοῖς τόποις συνί
daret: ꝛ multi amicoꝝ intẽdentes in regis
στασθαι, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἀτενίζοντας εἰς τὴν τοῦ βασιλέως
ppositũ: etiã ipsi seq̃rent illi⁹ voluntatẽ. pposuit publice
πρόθεσιν, καὶ αὐτοὺς ἕπεσθαι τῇ ἐκείνου θελήσει. προέθετο δημοσίᾳ
cõtra gentẽ tradere vitupiũ. in ea q̃ fm̃ au=
κατὰ τοῦ ἔθνους διαδοῦναι ψόγον. ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν αὐ=
lam turre colũnã erigẽs: insculpsit scripturã: nullũ coꝝ q̃
λὴν πύργου στήλην ἀναστήσας, ἐκόλαψε γραφήν, μηδένα τῶν
nõ sacrificarẽt in sctã eoꝝ ingredi: oẽs ãt iu=
μὴ θυόντων εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν εἰσιέναι, πάντας δὲ τοὺς Ἰου
deos in ppl'i scriptionẽ ꝛ seruilẽ dispositionẽ duci:
δαίους εἰς λαογραφίαν καὶ οἰκετικὴν διάθεσιν ἀχθῆναι, τοὺς
at cõtradicentes vi tractos vita priuare: ipsosq; des=
δὲ ἀντιλέγοντας βίᾳ φερομένους τοῦ ζῆν μεταστῆσαι, τούς τε ἀπο
criptos signari ꝛ p ignẽ in corpore insigni
γραφομένους χαράσσεσθαι καὶ διὰ πυρὸς εἰς τὸ σῶμα παρασήμῳ

dionysii hedere folio: quos ꝛ segregare in precõtrac=
Διονύσου κισσοφύλλῳ, οὓς καὶ καταχωρίσαι εἰς τὴν προσυνεσταλμέ
tã libertatẽ. vt ãt nõ oĩb⁹ infensus appareret: sub=
νην αὐθεντίαν. ἵνα δὲ μὴ τοῖς πᾶσιν ἀπεχθόμενος φαίνηται, ὑπέ
scripsit. si ãt q̃ppiã ex illis voluerint inter eos q̃ sa=
γραψεν. ἐὰν δέ τινες ἐξ αὐτῶν προαιρῶνται ἐν τοῖς κατὰ τὰς τε
cris initiati sunt versari: hos eq̃les ciues alexã=
λετὰς μεμυημένοις ἀναστρέφεσθαι, τούτους ἰσοπολίτας Ἀλεξαν=
drinis esse. aliq̃ q̃dẽ igit in ciuitatẽ ciuitatis pieta=
δρεῦσιν εἶναι. ἔνιοι μὲν οὖν ἐπιπολαίως τὰς τῆς πόλεως εὐσε=
tes scalas abominati: faciliter se ipsos dederũt: tãq̃ ma
βείας ἐπιβάθρας στυγοῦντες, εὐχερῶς ἑαυτοὺς ἐδίδοσαν, ὡς με
gne cuiusdã pticipaturi glĩe ob futurã cũ re=
γάλης τινὸς κοινωνήσοντες εὐκλείας ἀπὸ τῆς ἐσομένης τῷ βα=
ge cõmunicationẽ. at plurimi gñosa aĩa pualuerũt: ꝛ
σιλεῖ συναναστροφῆς. οἱ δὲ πλεῖστοι γενναίᾳ ψυχῇ ἐνίσχυσαν, καὶ
nõ recesserũt a pietate. et pecunias pro vita cõmutã
οὐ διέστησαν τῆς εὐσεβείας. τά τε χρήματα περὶ τοῦ ζῆν ἀντικα
tes intrepide: tentabãt se ipsos liberare ab ascri
ταλλασσόμενοι ἀδεῶς, ἐπειρῶντο ἑαυτοὺς ῥύσασθαι ἐκ τῶν ἀπο
ptionib⁹: sperãtes ꝙ pseuerauerũt auxiliũ se cõsecuturos. ꝛ
γραφῶν, εὐέλπιδές τε καθειστήκεισαν ἀντιλήψεως τεύξεσθαι. καὶ
eos q̃ recesserãt ab ipsis abominabant: ꝛ tãq̃ hostes
τοὺς ἀποχωροῦντας ἐξ αὐτῶν ἐβδελύσσοντο, καὶ ὡς πολεμίους τοῦ
gẽtis iudicabãt: ꝛ cõmuni cõuersatione ꝛ vtilitate pnabãt.
ἔθνους ἔκρινον, καὶ τῆς κοινῆς συναναστροφῆς καὶ εὐχρηστίας ἐστέρουν.
q̃ ꝛ cũ cõperisset impi⁹: adeo irat⁹ est: vt
ἃ καὶ μεταλαμβάνων ὁ δυσσεβής, ἐπὶ τοσοῦτον ἐχόλησεν, ὥστε
nõ solũ in alexãdriã indignaret: sed ꝛ ijs q̃ in regio
οὐ μόνον κατ' Ἀλεξάνδρειαν διοργίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χώ
ne grani⁹ aduersaret: ꝛ iuberet accelerãtes cõgre
ρᾳ βαρυτέρως ἐναντιωθῆναι, καὶ προστάξαι σπεύσαντας συναγα
gare oẽs in idẽ: ꝛ pessima nece vita pnare.
γεῖν πάντας ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ χειρίστῳ μόρῳ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι.
his ãt dispositis fama inimica diuulgabat cõtra
τούτων δὲ οἰκονομουμένων φήμη δυσμενὴς ἐξηχεῖτο κατὰ τοῦ
gentẽ hoĩb⁹ cõcordib⁹ ad malefaciendũ: occasione data
γένους ἀνθρώποις συμφρονοῦσιν εἰς κακοποίησιν, ἀφορμῆς διδομένης
ad cõstitutõeꝫ: tãq̃ a legib⁹ eos phibẽtib⁹. at iu
εἰς διάθεσιν, ὡς ἂν ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτοὺς κωλυόντων. οἱ δὲ Ἰου
dei q̃dẽ erga reges bñiuolẽtiã ꝛ fidẽ immutabilẽ
δαῖοι, τὴν μὲν πρὸς τοὺς βασιλεῖς εὔνοιαν καὶ πίστιν ἀδιάστροφον
fuerãt seruãtes. colẽtes ãt deũ ꝛ in hui⁹ lege
ἦσαν διαφυλάσσοντες. σεβόμενοι δὲ τὸν θεὸν καὶ τῷ τούτου νόμῳ
rẽpublicã gerẽtes: separatõeꝫ faciebãt in aliq̃s ꝛ subuersiones.
πολιτευόμενοι, χωρισμὸν ἐποίουν ἐπί τινων καὶ καταστροφάς.
obq̃ causam aliq̃b⁹ odiosi videbant. at iusticie opatio
δι' ἣν αἰτίαν ἐνίοις ἀπεχθεῖς ἐφαίνοντο. τῇ δὲ τῶν δικαίων εὐπρα
ne ornãtes cõuersationẽ: oĩb⁹ hoĩb⁹ pbati extite=
ξίᾳ κοσμοῦντες τὴν συναναστροφήν, ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδόκιμοι καθειστή
runt. ipsam q̃dẽ igit de gñe in oĩbus vulgatã modestiã
κεισαν. τὴν μὲν οὖν περὶ τοῦ γένους ἐν πᾶσι θρυλλουμένην εὐπραξίαν οἱ
alienigene nequaq̃ cõnumerauerũt. at de adorationib⁹
ἀλλόφυλοι οὐδαμῶς διηριθμήσαντο. τὴν δὲ περὶ τῶν προσκυνήσεων
ꝛ morib⁹ dissensionẽ diuulgabãt: dicẽtes neq; regi neq;
καὶ τροφῶν διάστασιν ἐθρύλλουν, φάσκοντες μήτε τῷ βασιλεῖ μήτε
exercitib⁹ amicos homines esse: odiosos
ταῖς δυνάμεσιν ὁμοσπόνδους τοὺς ἀνθρώπους γίνεσθαι, δυσμενεῖς
ãt esse ꝛ maxime negocijs aduersantes. ꝛ nõ quo
δὲ εἶναι καὶ μέγα τι τοῖς πράγμασιν ἐναντιουμένους. καὶ οὐ τῷ τυ=
uis diffamauerũt vitupio. q̃ ãt in ciuitate greci nihil le=
χόντι περιῆψαν ψόγῳ. οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν Ἕλληνες οὐδὲν ἠδική=
si: turbationẽ insperatã circa hoĩes vidẽtes: ꝛ
μενοι, ταραχὴν ἀπροσδόκητον περὶ τοὺς ἀνθρώπους θεωροῦντες, καὶ
cõcursus subitos factos: auxiliari q̃dẽ nõ poterãt. tyran
συνδρομὰς ἀπροσκόπους γινομένας, βοηθεῖν μὲν οὐκ ἔσθενον. τυραν
nica eñ erat oppressio. cõsolabant ãt ꝛ grauiter ferebãt: casu=
νικὴ γὰρ ἦν ἡ διάθεσις. παρεκάλουν δὲ καὶ δυσφόρως εἶχον, μεταπε
ra ꝙ hec extimabãt. nõ eñ sic contẽnet ta=
σεῖσθαί τε ταῦτα ὑπελάμβανον. μὴ γὰρ οὕτω παροραθήσεσθαι τη
le cõstitutũ q̃ nõ ignorauerit. iã ãt ꝛ q̃dã vicini ꝙ ꝛ
λικοῦτο σύστημα μηδὲν ἠγνοηκώς. ἤδη δὲ καί τινες γείτονές τε καὶ

amici ꝛ q̃ cõuersabant: secrete q̃sdã attrahẽtes: fi=
φίλοι καὶ συμπραγματευόμενοι, μυστικῶς τινας ἐπισπώμενοι, πί
dẽ dabãt ptegere: ꝛ oẽ diligẽs admittere ad auxi
στεις ἐδίδουν συνασπιεῖν, καὶ πᾶν ἐκτενὲς προσοίσεσθαι πρὸς ἀντί
liũ. ille q̃dẽ igit in psenti psperitate exultãs:
ληψιν. ἐκεῖνος μὲν οὖν τῇ κατὰ τὸ παρὸν εὐημερίᾳ γεγαυρωμένος,
ꝛ nõ vidẽs maximi dei fortitudinẽ: existimãs ãt cõti=
καὶ οὐ καθορῶν τὸ τοῦ μεγίστου θεοῦ κράτος, ὑπολαμβάνων δὲ διηνε
nue in eodẽ pseuerare cõsilio: scripsit cõtra eos epistolã hãc.
κῶς ἐν τῇ αὐτῇ διαμενεῖν βουλῇ, ἔγραψε κατ' αὐτῶν ἐπιστολὴν τήν
rex ptolemeꝰ philopator in egypto ꝛ in
δε. βασιλεὺς Πτολεμαῖος φιλοπάτωρ τοῖς κατ' Αἴγυπτον καὶ κατὰ
loco ducib⁹ ꝛ militib⁹ gaudere ꝛ valere. valeo
τόπον στρατηγοῖς καὶ στρατιώταις χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι. ἔρρωμαι
ãt ꝛ ego ipe ꝛ res nr̃e. in asiam fa=
δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὸς καὶ τὰ πράγματα ἡμῶν. τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν γενο=
cta nobis expeditione: q̃ scitis ꝛ ipi: deoꝝ inuisibili
μένης ἡμῖν ἐπιστρατείας, ἧς ἴστε καὶ αὐτοί, τῇ τῶν θεῶν ἀπροπτώτῳ
auxilio fm̃ rõnẽ ad finẽ ducta: putauim⁹ nõ vi
συμμαχίᾳ κατὰ λόγον ἐπὶ τέλος ἀχθείσης, ἡγησάμεθα μὴ βίᾳ
lãcee: benignitate ãt ꝛ multa humanitate idulgẽter tractare ha
δόρατος, ἐπιεικείᾳ δὲ καὶ πολλῇ φιλανθρωπίᾳ τιθηνήσασθαι τὰ κα
bitantes celẽ syriã ꝛ pheniciã gẽtes: bñfacere ꝙ libẽter.
τοικοῦντα κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην ἔθνη, εὖ ποιῆσαί τε ἀσμένως.
ꝛ his q̃ in ciuitatib⁹ tẽplis tribuẽtes redit⁹ multos:
καὶ τοῖς κατὰ πόλεσιν ἱεροῖς ἀπονείμαντες προσόδους πλείστας,
venim⁹ ꝛ in hierosolyma: ascẽdentes honorare tẽplũ
προσήχθημεν καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀναβάντες τιμῆσαι τὸ ἱερὸν
sceleston ꝛ nũq̃ cessantiũ ab amẽtia. illi ãt ꝟbo q̃dẽ
τῶν ἀλιτηρίων καὶ μηδέποτε ληγόντων τῆς ἀνοίας. οἱ δὲ λόγῳ μὲν
nr̃am libẽter suscipiẽtes psentiã: at re falso:
τὴν ἡμετέραν ἀποδεξάμενοι παρουσίαν, τῷ δὲ πράγματι νόθως,
volentib⁹ nobis intrare in tẽplũ eoꝝ: ꝛ decẽti=
προθυμηθέντων ἡμῶν εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐκπρεπέ
bus ꝛ pulcherrimis donis honorare: supbijs adducti anti
σι καὶ καλλίστοις ἀναθήμασι τιμῆσαι, τύφοις φερόμενοι παλαιο
quis phibuerũt nos ab ingressu: cũ inferiores cẽnt nr̃o robore:
τέροις εἶρξαν ἡμᾶς τῆς εἰσόδου, λειπόμενοι τῆς ἡμετέρας ἀλκῆς,
ob q̃d habem⁹ erga oẽs hoĩes amicitiã. at suã in
δι' ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους φιλίαν. τὴν δὲ αὐτῶν εἰς ἡ=
nos inimicitiã manifestã statuẽtes: tãq̃ soli gẽtiũ cõtra re
μᾶς δυσμένειαν ἔκδηλον καθιστάντες, ὡς μονώτατοι τῶν ἐθνῶν βα=
ges ꝛ suos bñfactores ceruicẽ tollẽtes: nihil legitimũ
σιλεῦσι καὶ τοῖς ἑαυτῶν εὐεργέταις ὑψαυχενοῦντες, οὐδὲν γνήσιον
volũt ferre. nos ãt hoꝝ stultitia adducti:
βούλονται φέρειν. ἡμεῖς δὲ τῇ τούτων ἀνοίᾳ συμπεριενεχθέντες,
ꝛ cũ victoria aduenientes: ꝛ in egyptũ oĩb⁹ gẽ
καὶ μετὰ νίκης διακομισθέντες, καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον τοῖς πᾶσιν ἔθ
tib⁹ humanit occurrẽtes: vt decebat fecim⁹. in ãt
νεσιν φιλανθρώπως ἀπαντήσαντες, καθὼς ἔπρεπεν ἐποιήσαμεν. ἐν δὲ
his erga hoĩes eiusdẽ nationis cũ eis obliuionẽ maloꝝ oĩb⁹ notũ
τούτοις πρὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῶν ἀμνησικακίαν ἅπασιν γνωρί=
cãtes: obq; societatẽ. ꝛ creditas cũ simplici=
ζοντες, διά τε τὴν συμμαχίαν. καὶ τὰ πεπιστευμένα μετὰ ἁπλότη
tate ipsis a pricipio infinitas res audẽtes mutare:
τος αὐτοῖς ἀρχῆθεν μυρία πράγματα τολμήσαντες ἐξαλλοιῶσαι,
ꝛ participes semp sacerdotũ cõstituere volũim⁹: ꝛ iure ciuita
καὶ μετόχους τῶν ἀεὶ ἱερέων καταστῆσαι ἐβουλήθημεν, καὶ πολιτεί
tis eos alexãdrinoꝝ dignari. illi ãt cõtrariũ sperãtes:
ας αὐτοὺς Ἀλεξανδρέων καταξιῶσαι. οἱ δὲ τοὐναντίον ἐκδεχόμενοι,
ꝛ ingenita malignitate honestũ repellẽtes: semp ãt in
καὶ τῇ συμφύτῳ κακοηθείᾳ τὸ καλὸν ἀπωσάμενοι, διηνεκῶς δὲ εἰς τὸ
malũ pni: nõ solũ respuerũt inhonoratã poli=
φαῦλον ἐκνεύοντες, οὐ μόνον ἀπεστρέψαντο τὴν ἄτιμον πολιτεί=
tiã: sed ꝛ abominant verboq; ꝛ tacite in ipsis paucos
αν, ἀλλὰ καὶ βδελύσσονται λόγῳ τε καὶ σιγῇ τοὺς ἐν αὐτοῖς ὀλίγους
erga nos legitime dispositos: semp suspicãtes ob infa
πρὸς ἡμᾶς γνησίως διακειμένους, παρ' ἕκαστα ὑφορώμενοι διὰ τῆς δυσ
mã vitã cito nos dissipaturos officia
κλεεστάτης ἐμβιώσεως διὰ τάχους ἡμᾶς καταστρέψαι τὰ κατορθώ
recta. ob q̃d ꝛ coniecturis optime psuasi: hos in omnib⁹
ματα. διὸ καὶ τεκμηρίοις καλῶς πεπεισμένοι, τούτους κατὰ πάντα

dissentire a nobis modis: ⁊ puidētes ne forte subito po=
δυσνοεῖν ἡμῖν τρόπον, καὶ προνοούμενοι μήποτε αἰφνιδίου με=
stea tumultu instāte nobis impios hos ad ter
τέπειτα ταραχῆς ἐνστάσης ἡμῖν τοὺς δυσσεβεῖς τούτους κατὰ νώ
gus pditores ⁊ barbaros habeam⁹ hostes: iussi=
του προδότας καὶ βαρβάρους ἔχωμεν πολεμίους, προστετάχα=
mus simul vt notificata erit epistola hec: eadē hora habitā
μεν ἅμα τῷ προσπεσεῖν τὴν ἐπιστολὴν τήνδε, αὐθωρὶ τοὺς ἐννεμω=
tes cū vxorib⁹ ⁊ filijs cū cōtumelia ⁊ supplicijs mit=
μένους σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις μετὰ ὕβρεως καὶ σκυλμῶν ἀπο=
tere ad nos in vinculis ferreis vndiqꝫ cōclu
στεῖλαι πρὸς ἡμᾶς ἐν δεσμοῖς σιδηροῖς πάντοθεν κατακεκλεισ=
sos: ad imedicabilē ⁊ ignominiosā decentē inimicis cedē.
μένους, εἰς ἀνήκεστον καὶ δυσκλεᾶ πρέποντα δυσμενέσι φόνον.
his eni simul punitis; putam⁹ in futurū tem
τούτων γὰρ ὁμοῦ κολασθέντων, διειλήφαμεν εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρό
pus pfecte nobis res in bono statu ⁊ optima dispositiōe
νον τελείως ἡμῖν τὰ πράγματα ἐν εὐσταθείᾳ καὶ βελτίστῃ διαθέσει
constitutū iri. quicūqꝫ āt ptexerit aliquē iudeoꝝ a se=
κατασταθήσεσθαι. ὃς δ᾽ ἂν σκεπάσῃ τινὰ τῶν ἰουδαίων ἀπὸ γηραι
ne vsqꝫ ad pueꝝ vsqꝫ ad lactētes: turpissimis tormētis pu=
οῦ μέχρι νηπίου μέχρι τῶν ὑπομαστίων, αἰσχίσταις βασάνοις ἀπο
niet cū tota domo. nūciare āt q̄ voluerit: obid
τυμπανισθήσεται πανοικία. μηνύειν δὲ τὸν βουλόμενον, ἐφ᾽ ᾧ τὴν
substātiā incidētis in penā accipiet: etiā de re=
οὐσίαν τοῦ ἐμπίπτοντος ὑπὸ τὴν εὐθύναν λήψεται, καὶ ἐκ τοῦ βασι
gali pecunia drachmas duomille: ⁊ libertate coronabi=
λικοῦ ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, καὶ τῆς ἐλευθερίας στεφανωθή
tur. ois āt loc⁹ vbicūqꝫ deprehēsus fuerit oino occultar⁹ iu
σεται. πᾶς δὲ τόπος οὗ ἐὰν φωραθῇ τὸ σύνολον σκεπαζόμενος ἰου
de⁹: iaccessibilis ⁊ igne cōbust⁹ fiat: ⁊ toti mortali nature
δαῖος, ἄβατος καὶ πυριφλεγὴς γινέσθω, καὶ πάσῃ θνητῇ φύσει
penit⁹ inutilis apparebit in sepiternū tps. ⁊ quidē epi=
κατὰ πᾶν ἄχρηστος φανήσεται εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον. καὶ ὁ μὲν τῆς ἐπι
stole typus sic scripti⁹ erat. oino āt vbi innotuit hic
στολῆς τύπος οὕτως ἐγέγραπτο. πάντῃ δὲ ὅπου προσέπιπτε τοῦ=
iussus: populare cōstitutū est gētib⁹ cōuiuiū cū
το τὸ πρόσταγμα, δημοτελὴς συνίστατο τοῖς ἔθνεσιν εὐωχία μετὰ
iubilationib⁹ ⁊ gaudio. tanq̄ inueterata eis diu
ἀλαλαγμῶν καὶ χαρᾶς. ὡς ἂν τῆς προκατεσκληρωμένης αὐτοῖς πά
in mēte: cū audacia nūc demōstrata inimicitia.
λαι κατὰ διάνοιαν, μετὰ παρρησίας νῦν ἐκφαινομένης ἀπεχθείας.
at iudeis incessabilis luct⁹ fuit ⁊ lugubris cū lachry
τοῖς δὲ ἰουδαίοις ἄληκτον πένθος ἦν καὶ πανόδυρτος μετὰ δακρύ=
mis clamor cū gemitib⁹: inflāmato vndiqꝫ ipoꝝ corde ge
ων βοὴ στεναγμοῖς, πεπυρωμένης πάντοθεν αὐτῶν τῆς καρδίας ὀλο
mētū insperatā subito eis illatā pni
φυρομένων τὴν ἀπροσδόκητον ἐξαίφνης αὐτοῖς ἐπικριθεῖσαν ὀλεθρί
tiē. que lex: vel vrbs: vel q̄s ois habitabilis loc⁹: vel q̄ vie
αν. τίς νομός, ἢ πόλις, ἢ τίς τὸ σύνολον οἰκητὸς τόπος, ἢ τίνες ἀγυι
planctu ⁊ luctib⁹ sup eos nō implebant: sic eni cū
αὶ κοπετοῦ καὶ γόων ἐπ᾽ αὐτοῖς οὐκ ἐνεπίμπλαντο; οὕτω γὰρ μετὰ
acerba ⁊ imite aīa ab his q̄ p ciuitatē ducib⁹ vna
πικρᾶς καὶ ἀνοίκτου ψυχῆς ὑπὸ τῶν κατὰ πόλιν στρατηγῶν ὁμο=
nimiter expellebant: vt ad externa supplicia etiā
θυμαδὸν ἐξαπεστέλλοντο, ὥστε ἐπὶ ταῖς ἐξάλλοις τιμωρίαις καί
aliqꝫ inimicoꝝ: accipiētes ante oculos cōmunē misi
τινας τῶν ἐχθρῶν, λαμβάνοντας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν κοινὸν ἔλε
cordiā: ⁊ cōsiderātes incertū vite statū: plorarēt eo=
ον, καὶ λογιζομένους τὴν ἄδηλον τοῦ βίου καταστροφήν, δακρύειν αὐ
rū infelicē expulsionē. pibat eni senū multitudo canitie
τῶν τὴν τρισάθλιον ἐξαποστολήν. ἤγετο γὰρ γηραιῶν πλῆθος πολιᾷ
coopertoꝝ ex senectute tarditate pedū incuruoꝝ puer
πεπυκασμένων τὴν ἐκ τοῦ γήρως νωθρότητα ποδῶν ἐπικύφων ἀνα
sionis ipetu violēte ois pudore absqꝫ ad velocē abuten=
τροπῆς ὁρμῇ βιαίας ἁπάσης αἰδοῦς ἄνευ πρὸς ὀξεῖαν καταχρω=
tiū itinerationē. q̄ āt nupꝫ ad vite cōmunionē cōiugalē intraue=
μένων πορείαν. αἱ δὲ ἄρτι πρὸς βίου κοινωνίαν γαμικὸν ὑπεληλυ=
rāt thalamū puelle: pro letitia suscipiētes luct⁹: ⁊ pul
θυῖαι παστὸν νεάνιδες, ἀντὶ τέρψεως μεταλαβοῦσαι γόους, καὶ κό
uere vnguētatā mixtā habētes cesariē: aperte āt ducte:
νει τὴν μυροβραχῆ πεφυρμέναι κόμην, ἀκαλύπτως δὲ ἀγόμεναι,

plāctū p hymeneis vnanimiter incipiebāt: tanq̄ lacerate vexa
θρῆνον ἀνθ᾽ ὑμεναίων ὁμοθυμαδὸν ἐξῆρχον, ὡς ἐσπαραγμέναι σκυλ=
tionib⁹ alienigenis. vincte āt populares vsqꝫ ad in nauē imis
μοῖς ἀλλοεθνέσι. δέσμιαι δὲ δημοσίᾳ μέχρι τῆς εἰς τὸ πλοῖον ἐμ
sionē trahebant cū violētia. ipsiqꝫ haꝝ cōiuges laqueis loco coro=
βολῆς εἵλκοντο μετὰ βίας. οἵ τε τούτων συζυγεῖς βρόχοις ἀντὶ στεφ
naꝝ sup ceruices implicati cū florida iuuenili eta=
ανων τοὺς αὐχένας περιπεπλεγμένοι μετὰ ἀκμαίας νεανικῆς ἡλικί
te: pro cōuiuio ⁊ adolescentiū ocio reliquos
ας, ἀντὶ εὐωχίας καὶ νεωτερικῆς ῥᾳθυμίας τὰς ἐπιλοίπους τῶν
nuptiaꝝ dies in luctib⁹ trāsegerūt: ad pedes iā morte viden
γάμων ἡμέρας ἐν θρήνοις διῆγον, παρὰ πόδας ἤδη τὸν ᾅδην ὁρῶν=
tes positā. abducebant āt feraꝝ more tracti vinculoꝝ fer=
τες κείμενον. κατήχθησαν δὲ θηρίων τρόπον ἀγόμενοι σιδηροδέσ=
reoꝝ necessitatib⁹. hi quidē trāstris nauiū affixi
μοις ἀνάγκαις. οἱ μὲν τοῖς ζυγοῖς τῶν πλοίων προσηλωμένοι τοὺς
collis: illi āt sup pedes insolubilib⁹ cōstricti pedicis:
τραχήλους, οἱ δὲ τοὺς πόδας ἀρρήκτοις κατησφαλισμένοι πέδαις,
itē ⁊ desuper densa tabula imposita. vt vndi
ἔτι καὶ τῷ καθύπερθεν πυκνῷ σανιδώματι διακειμένῳ. ὅπως πάν
qꝫ obtenebrati oculis: vitā insidiatoꝝ in omni
τοθεν ἐσκοτισμένοι τοὺς ὀφθαλμούς, ἀγωγὴν ἐπιβούλων ἐν παντὶ
nauigatione acciperēt. his āt ad dictū nauigiū
τῷ κατάπλῳ λαμβάνωσι. τούτων δὲ ἐπὶ τὴν λεγομένην σχεδίαν
actis ⁊ nauigatione traiecta: sicut fuit sanci=
ἀχθέντων καὶ τοῦ παράπλου περανθέντος, καθὼς ἦν δεδογματισ=
tum a rege: iussit eos in ante ciuitatē hippo
μένον τῷ βασιλεῖ, προσέταξεν αὐτοὺς ἐν τῷ πρὸ τῆς πόλεως ἱππο
dromo castra figere ingēti existēte mēsura: ⁊ ad
δρόμῳ παρεμβαλεῖν ἀπλέτῳ καθεστῶτι περιμέτρῳ, καὶ πρὸς
manifestū opprobriū valde opportuno existēte oib⁹ p
παραδειγματισμὸν ἄγαν εὐκαιροτάτῳ καθεστῶτι πᾶσι τοῖς κα
gētib⁹ in ciuitatē: ⁊ ab his ad regionē
ταπορευομένοις εἰς τὴν πόλιν, καὶ τοῖς ἐκ τούτων εἰς τὴν χώραν
proficiscentib⁹ ad pegrinationē. vt neqꝫ exercitui ei⁹ cō=
στελλομένοις πρὸς ἐκδημίαν. πρὸς τὸ μηδὲ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ κοι
municatiōe: neqꝫ oino dignarēt muris. postq̄ āt hoc fac
νωνεῖν, μηδὲ τὸ σύνολον καταξιῶσαι περιβόλων. ὡς δὲ τοῦτο ἐγε
tū est: audiēs ciuitatis cōtribules clam egredientes
νήθη, ἀκούσας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ὁμοεθνεῖς κρυβῇ ἐκπορευομένους
frequētius lugere ignominiosā fratrū miseriā:
πυκνότερον ἀποδύρεσθαι τὴν ἀκλεᾶ τῶν ἀδελφῶν ταλαιπωρίαν,
iratus iussit ⁊ his simul eodē modo diligēter
διοργισθεὶς προσέταξε καὶ τούτοις ὁμοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελῶς
sicut illis facere: nō diminutis sm vllū modū illo
ὡς ἐκείνοις ποιῆσαι, μὴ λειπομένοις κατὰ μηδένα τρόπον τῆς ἐκεί
rū supplicio: describi āt oē gen⁹ ex nomine. nō eni
νων τιμωρίας, ἀπογραφῆναι δὲ πᾶν τὸ φῦλον ἐξονόματος. οὐ γὰρ
ante paulo demonstratā opeꝝ laboriosam ser
τὴν ἔμπροσθεν βραχὺ προσδεδηλωμένην τῶν ἔργων κατάπονον λα
uitutē: tortos āt denūciatis tormētis ad finē dele
τρείαν, στρεβλωθέντας δὲ παρηγγελμέναις αἰκίαις τὸ τέλος ἀφανί
re vnu⁹ sub tēpus diei. facta est quidē igit hoꝝ
σαι μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας. ἐγίνετο μὲν οὖν ἡ τούτων
descriptio cū acerba festinatiōe ⁊ ambitiosa assessio
ἀπογραφὴ μετὰ πικρᾶς σπουδῆς καὶ φιλοτίμου προσεδρεί
ne ab ortu solis vsqꝫ ad occasū: inexpeditā accipiēs
ας ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, ἀνήνυτον λαμβάνουσα τὸ
finē ad dies quadraginta. maxime āt ⁊ cōtinue rex
τέλος ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. μεγάλως δὲ καὶ διηνεκῶς ὁ βασι
gaudio replet⁹: cōuiuia in oib⁹ ido=
λεὺς χαρᾷ πεπληρωμένος, συμπόσια ἐπὶ πάντων τῶν εἰδώ=
lis cōstituēs errāte vltra veritatē mēte ⁊ pro
λων συνιστάμενος πεπλανημένῃ πόρρω τῆς ἀληθείας φρενὶ καὶ βε
fano ore: ipsa quidē muta ⁊ nō potētia eis loqui vel au
βήλῳ στόματι, τὰ μὲν κωφὰ καὶ μὴ δυνάμενα αὐτοῖς λαλεῖν ἢ ἀρή
xiliari laudās: in āt maximū deū nō decētia loquēs. post
γειν, ἐπαινῶν, εἰς δὲ τὸν μέγιστον θεὸν τὰ μὴ καθήκοντα λαλῶν. μετὰ
āt predictū tēporis interuallū nūciauerūt scri=
δὲ τὸ προειρημένον τοῦ χρόνου διάστημα προσηνέγκαντο οἱ γραμμα=
be regi: nō vltra posse iudeoꝝ descriptionē
τεῖς τῷ βασιλεῖ, μηκέτι ἰσχύειν τὴν τῶν ἰουδαίων ἀπογραφὴν

fieri ppter immēsam eoꝝ multitudinē: quū essent in
ποιεῖσθαι διὰ τὴν ἀμέτρητον αὐτῶν πληθύν, καίπερ ὄντων κατὰ
regione plures adhuc: hi quidē in domib⁹ adhuc exi=
τὴν χώραν τῶν πλειόνων ἔτι, τῶν μὲν κατὰ τὰς οἰκίας ἔτι συνεστηκό
tes: hi āt in loco: tanq̄ ipossibile existēte oib⁹ in egy=
των, τῶν δὲ κατὰ τόπον, ὡς ἀδυνάτου καθεστῶτος πᾶσι τοῖς ἐπ᾽ αἰ
pto ducib⁹. minante āt ipis durius tanq̄ donis
γύπτου στρατηγοῖς. ἀπειλήσαντος δὲ αὐτοῖς σκληρότερον ὡς δεδωρο
corruptis ad machinatōes fuge: cōtigit manifeste ipm circa
κοπημένοις εἰς μηχανὴν τῆς ἐκφυγῆς, συνέβη σαφῶς αὐτὸν περὶ
hoc paruisse dicētib⁹ cū demōstratiōe: ⁊ chartā iā
τούτου πεισθῆναι λεγόντων μετὰ ἀποδείξεως, καὶ τὴν χαρτηρίαν ἤδη
⁊ scriptorios calamos in q̄b⁹ vtebant defecisse. hoc āt
καὶ τοὺς γραφικοὺς καλάμους ἐν οἷς ἐχρῶντο ἐκλελοιπέναι. τοῦτο δὲ
erat opatio auxiliātis iudeis e celo puidētie inui
ἦν ἐνέργεια τῆς τοῦ βοηθοῦντος τοῖς ἰουδαίοις ἐξ οὐρανοῦ προνοίας ἀνι=
cte. tūc vocans hermonē ppositū elephātoꝝ
κήτου. τότε προσκαλεσάμενος ἕρμωνα τὸν πρὸς τῇ τῶν ἐλεφάντων
cure: graui plen⁹ ira ⁊ idignatiōe oino inuertibi
ἐπιμελείᾳ, βαρείᾳ μεμεστωμένος ὀργῇ καὶ χόλῳ κατὰ πᾶν ἀμετάθε
lis: iussit in sequēti die abūdantib⁹ pugnis thu
τος, ἐκέλευσεν ὑπὸ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν δαψιλέσι δράκεσι λι
ris ⁊ vino multo puro oēs elephātos pota=
βανωτοῦ καὶ οἴνῳ πλείονι ἀκράτῳ ἅπαντας τοὺς ἐλέφαντας ποτί=
re: q̄ erāt numero quīgenti. ⁊ efferatos poculi
σαι, ὄντας τὸν ἀριθμὸν πεντακοσίους. καὶ ἀγριωθέντας τῇ τοῦ πόματος
nimia subministratiōe: adducere ad occursum mortis iudeo=
ἀφθόνῳ χορηγίᾳ, εἰσαγαγεῖν πρὸς συνάντησιν τοῦ μόρου τῶν ἰουδαί=
rū. ille quidē hec iubēs: versus est ad cōuiuiū cōgregās
ων. ὁ μὲν τάδε προστάσσων, ἐτρέπετο πρὸς τὴν εὐωχίαν συναγαγὼν
maxime ex amicis ⁊ exercitu odiose habētes cōtra
τοὺς μάλιστα τῶν φίλων καὶ τῆς στρατιᾶς ἀπεχθῶς ἔχοντας πρὸς
iudeos. at elephātoꝝ ppositꝰ preceptū apte hermō
τοὺς ἰουδαίους. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὸ προσταχθὲν ἀόκνως ἕρμων
adimplebat. atqꝫ ad hec ministri ad vesperā exeūtes
συνετέλει. οἵ τε πρὸς τούτοις λειτουργοὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐξιόντες
miseroꝝ ligabāt man⁹: ⁊ reliqꝫ machina
τὰς τῶν ταλαιπώρων ἔδεσμευον χεῖρας, τήν τε λοιπὴν ἐμηχανῶν
bant circa eos securitatē: nocturnū existimātes simꝫ accepturā gē
το περὶ αὐτοὺς ἀσφάλειαν, ἔννυχον δόξαντες ὁμοῦ λήψεσθαι τὸ φῦ
tem terminū mortis. q̄ āt oī ptectione destituti videbant esse
λον πέρας τῆς ὀλεθρίας. οἱ δὲ πάσης σκέπης ἔρημοι δοκοῦντες εἶ
gētib⁹ iudei: ppē vndiqꝫ opprimentē eos
ναι τοῖς ἔθνεσιν ἰουδαῖοι, διὰ τὴν πάντοθεν περιέχουσαν αὐτοὺς
cū vinculis necessitatē: oipotentē dnm ⁊ ois potē
μετὰ δεσμῶν ἀνάγκην, τὸν παντοκράτορα κύριον καὶ πάσης δυνά=
tie dominantē: misericordē deū eoꝝ ⁊ patrē: incessabili
μεως δυναστεύοντα, ἐλεήμονα θεὸν αὐτῶν καὶ πατέρα, δυσκαταπαύστῳ
voce oēs cū lachrymis inuocauerūt: orātes quod cōtra se
βοῇ πάντες μετὰ δακρύων ἐπεκαλέσαντο, δεόμενοι τὴν κατ᾽ αὐτῶν
cōuertere cōsiliū impiū: ⁊ liberare eos cū magni=
μεταστρέψαι βουλὴν ἀνοσίαν, καὶ ῥύσασθαι αὐτοὺς μετὰ μεγαλο=
fica apparitione ab ea q̄ erat ad pedes: in pmptu morte. hoꝝ quidē
μεροῦς ἐπιφανείας ἐκ τοῦ παρὰ πόδας ἐν ἑτοίμῳ μόρου. τούτων μὲν
assidue supplicatio ascēdit in celū. at hermō immites
ἐκτενῶς ἡ λιτανεία ἀνέβαινεν εἰς οὐρανόν. ὁ δὲ ἕρμων τοὺς ἀνηλεεῖς
elephātos potū repletos vini abūdāti
ἐλέφαντας ποτίσας πεπληρωμένους τῆς τοῦ οἴνου πολλῆς
subministratiōe ⁊ thure saturatos: mane ad
χορηγίας καὶ τοῦ λιβάνου μεμεστωμένους, ὄρθριος ἐπὶ τὴν
aulā affuit: de his nūciare regi.
αὐλὴν παρῆν, τὰ περὶ τούτων προσαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ.
at a seculi ipse creationē bonā in nocte ⁊ die
τὸ δὲ ἀπ᾽ αἰῶνος χρόνου κτίσμα καλὸν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ
cōcessam ab eo q̄ gratificat oib⁹ q̄[illegible] ipse vult
ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ χαριζομένου πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς θελήσῃ
somni ptem misit ad regē. ⁊ dulcissimo ⁊ pfūdo cōpre
ὕπνου μέρος ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἡδίστῳ καὶ βαθεῖ κατε
hensus ē opatione dnī: iniquo quidē pposito valde frau
σχέθη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ δεσπότου, τῆς ἀθέσμου μὲν προθέσεως πολὺ διεσ
dat⁹: at ab irreuocabili cogitatiōe maxime decept⁹. at
φαλμένος, τοῦ δὲ ἀμεταθέτου λογισμοῦ μεγάλως διεψευσμένος. οἱ δὲ

iudei presignatā horā fugientes: sanctū laudabāt
ἰουδαῖοι τὴν προσημανθεῖσαν ὥραν διαφυγόντες, τὸν ἅγιον ᾔνουν
deū suū. ⁊ iteꝝ orabāt facilē: demōstrare magnipotē=
θεὸν αὐτῶν. καὶ πάλιν ἠξίουν τὸν εὐκατάλλακτον, δεῖξαι μεγαλο=
tis ei⁹ man⁹ potestatē gentib⁹ suphis. media existēte āt
σθενοῦς αὐτοῦ χειρὸς κράτος ἔθνεσιν ὑπερηφάνοις. μεσούσης δὲ
iā decima hora ferme: q̄ ad excitandū cōstitut⁹ erat: subi=
ἤδη δεκάτης ὥρας σχεδόν, ὁ πρὸς ταῖς κλήσεσι τεταγμένος, ἀθρό=
to vocatos videns: pupugit accedens regē. ⁊ vix
ους τοὺς κλητοὺς ἰδών, ἔνυξε προσελθὼν τὸν βασιλέα. καὶ μόλις
excitās: nūciauit cōuiuij tps iā pterire:
διεγείρας, ὑπέδειξε τὸν τῆς συμποσίας καιρὸν ἤδη παρατρέχον
de his sermonē faciens. quē rex repu=
τα, τὸν περὶ τούτων λόγον ποιούμενος. ὃν ὁ βασιλεὺς λογισά=
tās ⁊ versus in cōuiuiū: iussit eos q̄ venerāt
μενος καὶ τραπεὶς εἰς τὸν πότον, ἐκέλευσε τοὺς παραγεγονότ᾽
in cōuiuiū corā accūbere se. quo ⁊ facto: hor
εἰς τὴν συμποσίαν ἄντικρυς ἀνακλιθῆναι αὐτοῦ. οὗ καὶ γενομένου, πα
tabat in cōuiuiū dedētes seipos: psentē cōuiuij summe
ρῄνει εἰς εὐωχίαν δόντας ἑαυτούς, τὸ παρὸν τῆς συμποσίας ἐπὶ πολὺ
celebrātes in letitia cōsumere ptem. lōge āt pro
γεραιρομένους εἰς εὐφροσύνην καταθέσθαι μέρος. ἐπὶ πλεῖον δὲ προ
cedente cōuiuio: hermonē accersens rex:
βαινούσης τῆς ὁμιλίας, τὸν ἕρμωνα μεταπεμψάμενος ὁ βασιλεύς,
cū acerba cōminatiōe interrogauit: quā ob causam pmissi sunt
μετὰ πικρᾶς ἀπειλῆς ἐπυνθάνετο, τίνος ἕνεκεν αἰτίας εἰάθησαν
iudei psentem diē supuiuere. ipo āt nūciāte
οἱ ἰουδαῖοι τὴν περιοῦσαν ἡμέραν περιβεβιωκότες. τοῦ δὲ ὑποδείξαν
nocte iussionē ad finē pduxisse: ⁊ amicis ei⁹
τος νυκτὸς τὸ προσαγὲν ἐπὶ τέλος ἠγηοχέναι, καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ
testimoniū pbentib⁹: crudelitatē peiorē phalaridis habēs dixit:
προσμαρτυρησάντων, τὴν ὠμότητα χείρονα φαλάριδος ἐσχηκώς, ἔφη,
hodierno somno grām habere eos. sine dilatione āt ad
τῷ τῆς σήμερον ὕπνῳ χάριν ἔχειν αὐτούς. ἀνυπερθέτως δὲ εἰς τὴν
venturā diē similiter prepara elephātos
ἐπιτέλλουσαν ἡμέραν κατὰ τὸ ὅμοιον ἑτοίμασον τοὺς ἐλέφαντας
ad scelestoꝝ iudeoꝝ pnitiem. cū dixisset āt rex:
ἐπὶ τὸν τῶν ἀθεμίτων ἰουδαίων ἀφανισμόν. εἰπόντος δὲ τοῦ βασι=
vltro oēs cū gaudio psentes simꝫ collau
λέως, ἀσμένως πάντες μετὰ χαρᾶς οἱ παρόντες ὁμοῦ συναι
dātes: in ppriā domū vnusquisqꝫ reuersi sūt. ⁊ nō tā
νέσαντες, εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἕκαστος ἀνέλυσε. καὶ οὐχ οὕτως
in somno cōsumpserūt tps noctis: q̄ in
εἰς ὕπνον κατεχρήσαντο τὸν χρόνον τῆς νυκτός, ὡς εἰς τὸ
oimodas excogitādo miseris existimatis illusiones.
παντοίους μηχανᾶσθαι τοῖς ταλαιπώροις δοκοῦσιν ἐμπαιγμούς.
ductū āt gall⁹ cātauerat matutin⁹: ⁊ bestias cū armasset her
ἄρτι δὲ ἀλεκτρυὼν ἐκέκραγεν ὄρθριος, καὶ τὰ θηρία καθωπλικὼς ὁ ἕρ
mō in magno porticu expectabat: q̄ āt p ciuitatē multitudo
μων ἐν τῷ μεγάλῳ περιστύλῳ διεκίνει, τὰ δὲ κατὰ τὴν πόλιν πλήθη,
cōgregata erat ad miserandū spectaculū expectās aurorā
συνήθροιστο πρὸς τὴν οἰκτροτάτην θεωρίαν προσδοκῶντα τὴν πρωίαν
cū auiditate. at iudei in indiuisibili animo suspēsi tpe:
μετὰ σπουδῆς. οἱ δὲ ἰουδαῖοι κατὰ τὸν ἀμερῆ ψυχουλκούμενοι χρόνον
multilachryma supplicatiōe i cāticis luctuosis tendētes man⁹ in
πολυδάκρυον ἱκετείαν ἐν μέλεσι γοεροῖς τείνοντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν
celū orabāt maximū deū: iteꝝ eis auxiliari breui. nōdū
οὐρανὸν ἐδέοντο τοῦ μεγίστου θεοῦ, πάλιν αὐτοῖς βοηθῆσαι συντόμως. οὔπω
āt solis radij spargebant: ⁊ rege amicos excipien=
δὲ ἡλίου βολαὶ κατεσπείροντο, καὶ τοῦ βασιλέως τοὺς φίλους ἐκδεχομέ
te: hermō adstās: vocabat ad exitū ostendens votū
νου, ὁ ἕρμων παραστάς, ἐκάλει πρὸς τὴν ἔξοδον ὑποδεικνύων τὸ πρό=
tatē regis in pmptu esse. ille āt cū pcepisset
θυμον τοῦ βασιλέως ἐν ἑτοίμῳ κεῖσθαι. τοῦ δὲ ἀποδεξαμένου
⁊ obstupuisset in iniquo exitu: oino ignorā
καὶ καταπλαγέντος ἐπὶ τῇ παρανόμῳ ἐξόδῳ, κατὰ πᾶν ἀγνω
tia detent⁹ querebat: q̄ causa obqꝫ hoc il=
σίᾳ κεκρατημένος ἐπυνθάνετο, τί τὸ πρᾶγμα ἐφ᾽ οὗ τοῦτο αὐ=
li cū festinatiōe cōfectū est. hoc āt erat opatio effecto
τῷ μετὰ σπουδῆς τετέλεσται. τοῦτο δὲ ἦν ἡ ἐνέργεια τοῦ πάν
rū dominātis dei: eoꝝ q̄ pri⁹ illi excogitata fuerāt obliuionē
τα δεσποτεύοντος θεοῦ, τῶν πρὶν αὐτῷ μεμηχανευμένων λήθην

in mẽte ponẽtis. nũciauit hermõ τ oẽs ami
κατὰ διάνοιαν ἐντεθεικότος. ὑπεδείγνυεν ὁ ἕρμων καὶ πάντες οἱ φί-
ci: feras τ exercit⁹ patos esse rex fm tuũ
λοι, τὰ θηρία καὶ τὰς δυνάμεις ἡτοιμάσθαι βασιλεῦ κατὰ τὴν σὴν
instãs ꝓpositũ. ille ãt in dictis replet⁹ graui ira: eo ꝙ
ἐκτενῆ πρόθεσιν. ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσι πληρωθεὶς βαρεῖ χόλω, διὰ τὸ
circa hec ꝓuidẽtia dei dissꝑsus fuisset oĩs ei⁹ cogitat⁹: intu-
περὶ τούτων πρόνοια θεοῦ διεσκεδάσθαι πᾶν αὐτοῦ τὸ νόημα, ἐνατενί-
ens cũ minis dixit. q̃tq̃t parẽtes affuerũt aut filioꝝ filij:
σας μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν. ὅσοι γονεῖς παρῆσαν ἢ παίδων γόνοι,
hunc bestijs ferocib⁹ pauerũt abũdantẽ cibũ pro irrepchẽ-
τήνδε θηρσὶν ἀγρίοις ἐσκεύασαν δαψιλῆ θοίναν ἀντὶ τῶν ἀνεγκλή-
sibilib⁹ mihi τ maiorib⁹ meis p̃re se ferẽtib⁹ cõtinuã firmã fi-
των ἐμοὶ καὶ προγόνοις ἐμοῖς ἀποδεδειγμένων ὁλοχερῆ βεβαίαν πί-
dẽ eminẽter iudeis. ꝙꝙ sicq̃dẽ nõ ob simul educatiõis amorẽ
στιν ἐξόχως ἰουδαίων. καί περ εἰ μὴ διὰ τὴν τῆς συντροφίας στοργὴν
τ necessitatis: vita pro his ꝑuare deberes. sic hermõ inspera
καὶ τῆς χρείας, τὸ ζῆν ἀντὶ τούτων ἐστερήθης. οὕτως ὁ ἕρμων ἀπροσδό-
tam piculosam sustinuit cõminationẽ. τ aspectu τ vul
κητον ἐπικίνδυνον ὑπήνεγκεν ἀπειλήν. καὶ τῇ ὁράσει καὶ τῷ προσώ-
tu turbat⁹ est. vnusq̃sq̃ ãt amicoꝝ cũ tristitia erubescebãt: cõ
πω συνεστάλη. ὁ καθεὶς δὲ τῶν φίλων σκυθρωπῶς ὑπεκρέων, τοὺς συ
gregatos dimiserũt quẽlibet ad ꝓpriũ negociũ. ipiq̃ᵹ iu
νηθροισμένους ἀπέλυσαν ἕκαστον ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀσχολίαν. οἵ τε ἰου-
dei ea q̃ a rege audiẽtes: illustrẽ deũ dñm
δαῖοι τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀκούσαντες, τὸν ἐπιφανῆ θεὸν κύριον
regẽ regũ laudabãt: τ hanc opẽ ab eo cõse
βασιλέα τῶν βασιλέων ᾔνουν, καὶ τῆς δὲ τῆς βοηθείας αὐτοῦ τετευ
cuti. fm ãt has leges rex cõstituẽs rursus
χότες. κατὰ δὲ τούτους τοὺς νόμους ὁ βασιλεὺς συστησάμενος πάλιν
conuiuiũ: ad letitiã verti hortabat. at hermo
τὸ συμπόσιον, εἰς εὐφροσύνην τραπῆναι παρεκάλει. τὸν δὲ ἕρμω-
nẽ aduocãs cũ minis dixit. quotiẽs tibi oportet de
να προσκαλεσάμενος μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν. ποσάκις σοι δεῖ περὶ
his ipis imperare infelicissime? elephãtos adhuc τ nũc
τούτων αὐτῶν προστάττειν ἀθλιώτατε; τοὺς ἐλέφαντας ἔτι καὶ νῦν
arma in crastinũ ad iudeoꝝ ꝑnitiẽ. at
καθόπλισον εἰς τὴν αὔριον ἐπὶ τὸν τῶν ἰουδαίων ἀφανισμόν. οἱ δὲ
simul discũbentes cognati icõstantẽ mentẽ ei⁹ admirãtes: ꝓta
συνανακείμενοι συγγενεῖς τὴν ἄστατον διάνοιαν αὐτοῦ θαυμάζοντες, προ
lerũt hec. rex: vsq̃ quo tãq̃ insensatos nos ten-
εφέροντο τάδε. βασιλεῦ, μέχρι τίνος ὡς ἀλόγους ἡμᾶς διαπειρά-
tas: iubẽs iã tertio cos delere: τ iteꝝ in
ζεις, προστάσσων ἤδη τρίτον αὐτοὺς ἀφανίσαι, καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν
rebus ex mutatione reuocãs ate sancita? quoꝝ gr̃a
πραγμάτων ἐκ μεταβολῆς ἀναλύων τὰ σοὶ δεδογμένα; ὧν χάριν ἡ
ciuitas ob expectatõez tumultuat. τ adaucta cõuersionib⁹: iã
πόλις διὰ τὴν προσδοκίαν ὀχλεῖ. καὶ πληθύνουσα συστροφαῖς, ἤδη
τ periclitat sepe diripi. vnde in oĩb⁹ phala-
καὶ κινδυνεύει πολλάκις διαρπασθῆναι. ὅθεν ὁ κατὰ πάντα φαλα-
ris rex implet⁹ inscitia: τ factas ad cõsi-
ρις βασιλεὺς ἐμπλησθεὶς ἀλογιστίας, καὶ τὰς γινομένας πρὸς ἐπι-
deratione iudeoꝝ in ipo mutationes aĩe nihili esti
σκοπὴν τῶν ἰουδαίων ἐν αὐτῷ μεταβολὰς τῆς ψυχῆς παρ' οὐδὲν ἡ-
mãs: nõ iniciatũ firmiter iusiurãdũ determinãs: hos q̃dẽ sine
γούμενος, ἀτελέστατον βεβαίως ὅρκον ὁρισάμενος, τούτους μὲν ἀνυπερ
dilatione missuꝝ in īfernũ in genib⁹ τ pedib⁹ ferarũ punitos: on
θέτως πέμψειν εἰς ᾅδην ἐν γόνασι καὶ ποσὶ θηρίων ᾐκισμένους, ἐπι
ceutẽ exercitũ ãt cõtra iudeã solo equatã igne τ hasta po-
στρατεύσαντα δὲ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν ἰσόπεδον πυρὶ καὶ δόρατι θήσε
situꝝ velociter: τ inaccessibilẽ illoꝝ nobis tẽpliũ igne ꝓstratũ velo
σθαι διὰ τάχους, καὶ τὸν ἄβατον αὐτῶν ἡμῖν ναὸν πυρὶ πρηνέα τά-
citate ꝑficientiũ illic sacrificia in oẽ tp̃s cõstitu
χει τῶν συντελούντων ἐκεῖ θυσίας εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον καταστή-
tuꝝ. tũc leti discedẽtes amici τ cognati cũ
σειν. τότε περιχαρεῖς ἀναλύσαντες οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς μετὰ
fide: disposuerũt exercit⁹ in opportunissimis locis
πίστεως, διέταξαν τὰς δυνάμεις, ἐπὶ τοὺς εὐκαιροτάτους τόπους
ciuitatis ad obseruatõez. at elephãtoꝝ ꝑposit⁹ feras ferme vt sic
τῆς πόλεως πρὸς τήρησιν. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὰ θηρία σχεδὸν ὡς εἰ-
dicã in opus insanũ adducẽs: odoratissimis poculis vino
πεῖν εἰς κατάστημα μανιῶδες ἀγηοχώς, εὐωδεστάτοις πόμασιν οἴνω

thure cõmixto horribiliter patas ꝑparationib⁹ circa aurorã:
λελιβανωμένω φοβερῶς κεκοσμημένα κατασκευαῖς περὶ τὴν ἕω,
ciuitate iã multitudinib⁹ innumerabilib⁹ in hippodromo ple
τῆς πόλεως ἤδη πλήθεσιν ἀναριθμήτοις κατὰ τοῦ ἱπποδρόμου κα-
na: intrãs ad aulã ad cõstitutũ: incitauit
ταμεμεστωμένης, εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν ἐπὶ τὸ προκείμενον, ὤτρυνε
regẽ. ille ãt ira graui implẽs impiã mentẽ: omni
τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ὀργῇ βαρείᾳ γεμίσας δυσσεβῆ φρένα, παντὶ τῷ
mole cũ feris exiuit: volẽs immiti corde τ
βάρει σὺν τοῖς θηρίοις ἐξώρμησε, βουλόμενος ἀτρώτω καρδίᾳ καὶ
pupillis oculoꝝ aspicere laboriosã τ miserã pre
κόραις ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τὴν ἐπίπονον καὶ ταλαίπωρον τῶν προ
dictoꝝ ꝑsubuersionẽ. iã ṽo elephãtoꝝ egredientiũ circa por
σεσημαμμένων καταστροφήν. ὡς δὲ τῶν ἐλεφάντων ἐξιόντων περὶ πύ-
tã τ subsequẽtis armati exercit⁹: et multitudinis ini-
λην καὶ τῆς συνεπομένης ἐνόπλου δυνάμεως, τῆς τε τοῦ πλήθους πο
ueris puluerẽ vidẽtes: τ horrisonũ tumultũ audiẽtes in
ρείας κονιορτὸν ἰδόντες, καὶ βαρυηχῆ θόρυβον ἀκούσαντες, οἱ ἰου-
dei: vltimũ vite momẽtũ ipis illud existimãtes esse finẽ
δαῖοι, ὑστάτην βίου ῥοπὴν αὐτοῖς ἐκείνην δόξαντες εἶναι τὸ τέλος τῆς
miserrime expectatiõis: ad miseratõez τ luct⁹ versi: osculaban
ἀθλιωτάτης προσδοκίας, εἰς οἶκτον καὶ γόους τραπέντες, κατεφί-
tur se ad inuicẽ cõplicitã cognatis in col-
λουν ἀλλήλους περιπλεκόμενοι τοῖς συγγενέσιν ἐπὶ τοὺς τραχή-
la ꝓcumbẽtes: parẽtes filijs τ matres puellis. alie ãt
λους ἐπιπίπτοντες, γονεῖς παισὶ καὶ μητέρες νεάνισιν. ἕτεραι δὲ
nuꝑgenitos ad vbera habẽtes īfantes vltimũ sugẽtes lac. at
νεογνὰ πρὸς μαστοὺς ἔχουσαι βρέφη τελευταῖον ἕλκοντα γάλα. οὐ
q̃ τ pri⁹ eis facta auxilia de ce
μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰς ἔμπροσθεν αὐτῶν γεγενημένας ἀντιλήψεις ἐξ οὐ-
lo cognoscẽtes: ꝓnos vnanimiter ꝓijciẽtes se ipos τ in
ρανοῦ συνιδόντες, πρηνεῖς ὁμοθυμαδὸν ῥίψαντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ νή-
fantes amouẽtes ab vberib⁹: clamauerũt voce magna valde:
πια χωρίσαντες τῶν μαστῶν, ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ σφόδρα,
vniuersi principi supplicãtes: misereri cũ apparitiõe
τὸν τῆς ἁπάσης δυναστείαν ἱκετεύοντες, οἰκτεῖραι μετὰ ἐπιφανείας
eoꝝ iã ad portas mortis cõstitutoꝝ. eleazar⁹ ãt q̃dã vir
αὐτοὺς ἤδη πρὸς πύλαις ᾅδου καθεστῶτας. ἐλεάζαρος δέ τις ἀνὴρ
insignis eoꝝ q̃ ex regione sacerdotũ: i senectute etatẽ
ἐπίσημος τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ἱερέων, ἐν πρεσβείῳ τὴν ἡλικίαν
iã sortit⁹: τ oĩ q̃ fm vitã virtute ornat⁹: eos q̃
ἤδη λελογχώς, καὶ πάσῃ τῇ κατὰ τὸν βίον ἀρετῇ κεκοσμημένος, τοὺς
circa se cõprimẽs seniores ab inuocãdo sanctũ deũ:
περὶ αὐτὸν καταστείλας πρεσβυτέρους ἐπικαλεῖσθαι τὸν ἅγιον θεόν,
orauit hec. rex magnipotẽs: altissime: oĩps de⁹:
προσηύξατο τάδε. βασιλεῦ μεγαλοκράτωρ, ὕψιστε, παντοκράτωρ θεέ,
oẽm gubernãs in misericordijs creaturã: inspice in abraam
τὴν πᾶσαν διακυβερνῶν ἐν οἰκτιρμοῖς κτίσιν, ἔπιδε ἐπὶ ἀβραὰμ
semẽ: in sanctificati filios iacob: partis sanctificate tue po
σπέρμα, ἐπὶ ἡγιασμένου τέκνα ἰακώβ, μερίδος ἡγιασμένης σου λα-
pulũ i ꝑegrina t̃ra ꝑegrinũ iniuste ꝑeuntẽ pater. tu pharaonẽ abũdantẽ
ὸν ἐν ξένῃ γῇ ξένον ἀδίκως ἀπολλύμενον πάτερ. σὺ φαραὼ πληθύνοντα
currib⁹ olim egypti hui⁹ ꝑncipẽ sublatũ immiti auda
ἅρμασι τὸ πρὶν αἰγύπτου ταύτης δυνάστην ἐπαρθέντα ἀνόμῳ θρα-
cia τ lingua magniloqua: cũ supbo exercitu mari vin-
σύτητι καὶ γλώσσῃ μεγαλορρήμονι, σὺν τῇ ὑπερηφάνῳ στρατιᾷ ποντοβρό-
ctos perdidisti: lucẽ ostẽdens mie israel generi. tu im
χους ἀπώλεσας, φέγγος ἐπιφάνας ἐλέους ἰσραὴλ γένει. σὺ τὸν ἀνα-
mẽsis exercitib⁹ superbientẽ senacherib grauẽ assyrioꝝ re-
ριθμήτοις δυνάμεσι γαυρωθέντα σενναχηρεὶμ βαρὺν ἀσσυρίων βασι-
gẽ: lancea oẽm subditã iã accipiẽtẽ terrã: τ ela-
λέα, δόρατι τὴν πᾶσαν ὑποχείριον ἤδη λαβόντα γῆν, καὶ μετεωρι-
tum cõtra sctãm tuã ciuitatẽ: grauia loquentẽ supbia τ au-
σθέντα ἐπὶ τὴν ἁγίαν σου πόλιν, βαρέα λαλοῦντα κόμπῳ καὶ θρά-
dacia: tu dñe fregisti. manifestã demõstrãs gẽtib⁹ multis tuã
σει, σὺ δέσποτα ἔθραυσας, ἔκδηλον δεικνὺς ἔθνεσι πολλοῖς τὸ σὸν
potentiã. tu in babylonia tres socios igni ani
κράτος. σὺ τοὺς κατὰ τὴν βαβυλωνίαν τρεῖς ἑταίρους πυρὶ τὴν ψυ-
mã volũtarie tradẽtes vt nõ seruirẽt vanis: igit
χὴν αὐθαιρέτως δεδωκότας εἰς τὸ μὴ λατρεῦσαι τοῖς κενοῖς, διάπυ-
ũ rorefaciẽs caminũ: liberasti vsq̃ ad capillũ illesos: flãmã
ρον δροσίσας κάμινον, ἐρρύσω μέχρι τριχὸς ἀπημάντους, φλόγα

oĩbus immittẽs aduersarijs. tu cal̃uniis inuidie leo-
πᾶσιν ἐπιπέμψας τοῖς ὑπεναντίοις. σὺ τὸν διαβολαῖς φθόνου λέου-
nib⁹ in terra ꝓiectũ feris cibũ danielẽ ad lucẽ reduxisti icolumẽ.
σι κατὰ γῆς ῥιφέντα θηρσὶ βορὰν δανιὴλ εἰς φῶς ἀνήγαγες ἀσινῆ.
et in mari educati in vẽtre ceti ionã liquescentẽ icessant: ille-
τόν τε βυθοτρεφοῦς ἐν γαστρὶ κήτους ἰωνᾶν τηκόμενον ἀφειδῶς, ἀπή-
sum oĩb⁹ familiarib⁹ demõstrasti pr̃. τ nũc malorũ detestator. misericors.
μαντον πᾶσιν οἰκείοις ἀνέδειξας πάτερ. καὶ νῦν μισύβρι. πολυέλεε.
oĩm ꝓtector. cito appare his q̃ ex israel genere:
τῶν ὅλων σκεπαστά. τὸ τάχος ἐπιφάνηθι τοῖς ἀπὸ ἰσραὴλ γένους,
ab ãt abominatis scelestis gẽtib⁹ afflictis. si ãt impietatib⁹
ὑπὸ δὲ ἐβδελυγμένων ἀνόμων ἐθνῶν ὑβριζομένοις. εἰ δὲ ἀσεβείαις
fm ꝑegrinationẽ vita nr̃a cõstricta ẽ liberãs nos de ini
κατὰ τὴν ἀποικίαν ὁ βίος ἡμῶν ἐνέσχηται, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ ἐχ-
micoꝝ manu: vt volueris dñe perde nos morte. nõ va
θρῶν χειρός, ὡς προαιρῇ δέσποτα ἀπόλεσον ἡμᾶς μόρῳ. μὴ τοῖς μα-
nis vana sapientes benedicãt in dilectoꝝ
ταίοις οἱ ματαιόφρονες εὐλογησάτωσαν ἐπὶ τῇ τῶν ἠγαπημένων
ate ꝑditione dicẽtes: neq̃ de⁹ illoꝝ liberauit eos. tu ãt
σου ἀπωλείᾳ λέγοντες, οὐδὲ ὁ θεὸς αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. σὺ δὲ
oẽm fortitudinẽ τ potẽtiã habẽs oẽm sẽpiternẽ: nũc ꝓspice. mise
ὁ πᾶσαν ἀλκὴν καὶ δυναστείαν ἔχων ἅπασαν αἰώνιε, νῦν ἔπιδε. ἐλέη-
rere nr̃i q̃ ꝑ iniuriã iniquoꝝ iniustã ẽ vita submouemur ad
σον ἡμᾶς τοὺς καθ' ὕβριν ἀνόμων ἀλόγιστον ἐκ τοῦ ζῆν μεθισταμένους ἐν
insidiatoꝝ morẽ. admirent ãt gẽtes tuã virtutẽ inuictã hodie
ἐπιβούλων τρόπῳ. πτηξάτω δὲ ἔθνη σὴν δύναμιν ἀνίκητον σήμερον
venerãde: potẽtiã habẽs in saluatõe iacob generis. orat te oĩs
ἔντιμε, δύναμιν ἔχων ἐπὶ σωτηρίᾳ ἰακὼβ γένους. ἱκετεύει σε τὸ πᾶν
multitudo infantũ τ hoꝝ parẽtes cũ lachrymis. demõstret
πλῆθος τῶν νηπίων καὶ οἱ τούτων γονεῖς μετὰ δακρύων. δειχθήτω
oĩbus gẽtib⁹ q̃ nobiscũ es dñe: τ nõ auertisti fa-
πᾶσιν ἔθνεσιν ὅτι μεθ' ἡμῶν εἶ κύριε, καὶ οὐκ ἀπέστρεψας τὸ πρόσω-
ciẽ tuã a nobis. sed sicut dixisti: q̃ neq̃ in terra inimicoꝝ
πόν σου ἀφ' ἡμῶν. ἀλλὰ καθὼς εἶπας, ὅτι οὐδ' ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν
suoꝝ existẽtes cõtẽpsisti eos: sic adimple dñe. at eleazaro
αὐτῶν ὄντων ὑπερεῖδες αὐτούς, οὕτως ἐπιτέλεσον κύριε. τοῦ δὲ ἐλεαζάρου
desinẽte iã ab oratione: rex cũ feris τ om-
ληγόντος ἄρτι τῆς προσευχῆς, ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς θηρίοις καὶ παν-
ni exercit⁹ horrore fm hippodromũ aderat.
τὶ τῷ τῆς δυνάμεως φρυάγματι κατὰ τὸν ἱππόδρομον παρῆν.
τ aspiciẽtes iudei: valde in celũ exclamauerũt: adeo vt τ
καὶ θεωρήσαντες οἱ ἰουδαῖοι, μέγα εἰς οὐρανὸν ἀνέκραξαν, ὥστε καὶ
adiacẽtes cõualles simul sonãtes continuũ luctũ
τοὺς παρακειμένους αὐλῶνας συνηχήσαντας ἀκατάσχετον οἰμωγὴν
facerẽt cũ vniuerso exercitu. tũc gl̃iosus. oĩps
ποιῆσαι παντὶ τῷ στρατοπέδῳ. τότε ὁ μεγαλόδοξος. παντοκράτωρ
τ verax de⁹: ostendẽs sanctã suã faciẽ: apuit ce-
καὶ ἀληθινὸς θεός, ἐπιφάνας τὸ ἅγιον αὐτοῦ πρόσωπον, ἠνέῳξε τὰς οὐρα-
li portas. a q̃b⁹ inclyti duo terribiles aspectu angeli descẽde
νοῦ πύλας. ἐξ ὧν δεδοξασμένοι δύο φοβεροειδεῖς ἄγγελοι κατέβη-
rũt manifesti oĩb⁹ ꝑterq̃ iudeis. τ restiterũt. τ exer
σαν φανεροὶ πᾶσι πλὴν τοῖς ἰουδαίοις. καὶ ἀντέστησαν. καὶ τὴν δύνα-
citũ hostiũ repleuerũt turbatione τ timore: τ imobilib⁹
μιν τῶν ὑπεναντίων ἐπλήρωσαν ταραχῆς καὶ δειλίας, καὶ ἀκινήτοις
ligauerũt pedicis. τ horrẽs etiã regis corp⁹ factũ est:
ἔδησαν πέδαις. καὶ ὑπόφρικον καὶ τὸ τοῦ βασιλέως σῶμα ἐγενήθη,
τ obliuio audaciã ei⁹ granẽ cepit. τ cõuerterũt be
καὶ λήθη τὸ θράσος αὐτοῦ τὸ βαρύθυμον ἔλαβε. καὶ ἀπέστρεψαν τὰ θη-
stias aduersus cõsequẽtes armatos exercit⁹. τ cõculcabãt il-
ρία ἐπὶ τὰς συνεπομένας ἐνόπλους δυνάμεις. καὶ κατεπάτουν αὐ-
los τ interficiebãt. τ cõuersa est regis ira in miam τ
τοὺς καὶ ὠλόθρευον. καὶ μετεστράφη τοῦ βασιλέως ἡ ὀργὴ εἰς οἶκτον καὶ
lachrymas pro ijs q̃ pri⁹ a se excogitata fuerãt. audiẽs eñi
δάκρυα ὑπὲρ τῶν ἔμπροσθεν αὐτῷ μεμηχανημένων. ἀκούσας γὰρ
clamorẽ: τ vidẽs ꝓnos oẽs in ꝑditionẽ: la-
τῆς κραυγῆς, καὶ συνιδὼν πρηνεῖς ἅπαντας εἰς τὴν ἀπώλειαν, δα-
chrymãs cũ ira amicis minabat dicẽs. rege abutimi-
κρύσας μετὰ ὀργῆς τοῖς φίλοις διηπειλεῖτο λέγων. παραβασιλεύ-
ni: τ tyrãnos trãsgressi estis crudelitate. τ me ipm vr̃m
ετε, καὶ τυράννους ὑπερβεβήκατε ὠμότητι. καὶ ἐμὲ αὐτὸν τὸν ὑμῶν
bñfactorẽ conamini a ꝑncipatu iã τ aĩa submouere
εὐεργέτην ἐπιχειρεῖτε τῆς ἀρχῆς ἤδη καὶ τοῦ πνεύματος μεθιστᾶν

clam machinãtes q̃ nõ expediũt regno. q̃s eos q̃ obti
λάθρα μηχανώμενοι τὰ μὴ συμφέροντα τῇ βασιλείᾳ. τίς τοὺς κρα-
nuerũt nr̃e in fide regionis munitiones: domo remo
τήσαντας ἡμῶν ἐν πίστει τὰ τῆς χώρας ὀχυρώματα, τῆς οἰκίας ἀπο-
uens vnũquẽq̃ iniuste cõgregauit huc: q̃s eos q̃ a ꝑncipio beniuolẽtia erga
στήσας ἕκαστον ἀλόγως ἤθροισεν ἐνθάδε, τίς τοὺς ἐξ ἀρχῆς εὐνοίᾳ πρὸς
nos in oĩb⁹ supant oẽs gẽtes: τ q̃ laborio
ἡμᾶς κατὰ πάντα διαφέροντας πάντων ἐθνῶν, καὶ τοὺς χει-
sissima sepe hoĩm suscepẽrũt ꝑicula: sic
ρίστους πλεονάκις ἀνθρώπων ἐπιδεδεγμένους κινδύνους, οὕτως
iniq̃s implicuit supplicijs? soluite. dissoluite iniusta vin
ἀθέσμοις περιέβαλεν αἰκίαις; λύσατε. ἐκλύσατε ἄδικα δε-
cula. ad ꝓpria cũ pace dimittite: ante facta
σμά. εἰς τὰ ἴδια μετ' εἰρήνης ἐξαποστείλατε, τὰ προπεπραγμένα
euitantes. dimittite filios oĩpotẽtis cele-
παραιτησάμενοι. ἀπολύσατε τοὺς υἱοὺς τοῦ παντοκράτορος ἐπουρα-
stis dei viuẽtis. q̃ a nr̃is vsq̃ nũc maiorib⁹ incolumẽ
νίου θεοῦ ζῶντος. ὃς ἀφ' ἡμετέρων μέχρι τοῦ νῦν προγόνων ἀπαράποδι-
cũ gl̃ia statũ exhibet nr̃is negocijs. ille
στον μετὰ δόξης εὐστάθειαν παρέχει τοῖς ἡμετέροις πράγμασιν. ὁ
q̃dẽ igit hec dixit. ipi ãt in indiuisibili tp̃e soluti: sanctũ saluatorẽ
μὲν οὖν ταῦτα ἔλεξεν. οἱ δὲ ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ λυθέντες, τὸν ἅγιον σωτῆ-
deũ suũ bñdicebãt: nuꝑ mortẽ euadẽtes. postea rex
ρα θεὸν αὐτῶν εὐλόγουν, ἄρτι τὸν θάνατον ἐκπεφευγότες. εἶτα ὁ βασι-
in ciuitatẽ reuersus: ꝑfectũ redituũ accer-
λεὺς εἰς τὴν πόλιν ἀπαλλαγείς, τὸν ἐπὶ τῶν προσόδων προσκαλε-
sens: iussit vina q̃ τ reliqua ad cõuiuiũ necessaria
σάμενος, ἐκέλευσεν οἴνους τε καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς εὐωχίαν ἐπιτήδεια
iudeis ꝑbere ad dies septẽ: iudicãs eos in quo loco
τοῖς ἰουδαίοις χορηγεῖν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτά, κρίνας αὐτοὺς ἐν ᾧ τόπῳ
putauerãt mortẽ suscipere: in hoc in letitiã omni so-
ἔδοξαν τὸν ὄλεθρον ἀναλαμβάνειν, ἐν τούτῳ ἐν εὐφροσύνῃ πάσῃ σω-
teria celebrare. tũc q̃ pri⁹ cõtumelijs affectũ erãt τ ꝓpe mortẽ: poti⁹ ãt
τήρια ἄγειν. τότε οἱ πρὶν ἐπονείδιστοι καὶ πλησίον ᾅδου, μᾶλλον δ'
in ipa ambulauerãt: pro acerba τ lugubri morte: cõuiuiũ
ἐπ' αὐτῷ βεβηκότες, ἀντὶ πικροῦ καὶ δυσαιάκτου μόρου, κώθωνα
salutare cõstituẽtes: ad mortẽ ipis τ sepulturã deputa
σωτήριον συστησάμενοι, τὸν εἰς πτῶσιν αὐτοῖς καὶ τάφον ἡτοιμασμέ-
tũ locũ tentorijs diuiserũt pleni gaudio. finien-
νον τόπον κλισίαις κατεμερίσαντο πλήρεις χαρμονῆς. καταλήξαν-
tes ãt luct⁹ gemitosũ cantũ: resumpserũt cantũ patriũ: saluatorẽ
τες δὲ θρήνου πανόδυρτον μέλος, ἀνέλαβον ᾠδὴν πάτριον, τὸν σω-
τ miraculoꝝ factorẽ laudãtes deũ. luctũ q̃ᵹ oẽm τ gemitũ repel
τῆρα καὶ τερατοποιὸν αἰνοῦντες θεόν. οἰμωγήν τε πᾶσαν καὶ κωκυτὸν ἀπω-
lentes: choreas cõstituerũt letitie pacifice signũ. eodẽ mõ
σάμενοι, χοροὺς συνίσταντο εὐφροσύνης εἰρηνικῆς σημεῖον. ὡσαύτως
ãt et rex ꝑ his symposiũ magnũ cõgregãs: inces-
δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς περὶ τούτων συμπόσιον βαρὺ συναγαγών, ἀδια-
santer in celũ cõfitebat magnifice pro inopina
λείπτως εἰς οὐρανὸν ἀνθωμολογεῖτο μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ τῇ παραδό-
ta facta ei saluatione. q̃ q̃ᵹ pri⁹ in ꝑditionẽ τ auiũ escã
ξω γενηθείσῃ αὐτῷ σωτηρίᾳ. οἵ τε πρὶν εἰς ὄλεθρον καὶ οἰωνοβρότους
eos futuros existimabãt: τ cũ gaudio descripserãt: gemitue
αὐτοὺς ἔσεσθαι τιθέμενοι, καὶ μετὰ χαρᾶς ἀπογραψάμενοι, κατεστέ-
rũt pudorẽ in se ipis induti: τ inflãmata audacia
ναξαν αἰσχύνην ἐφ' ἑαυτοῖς περιβαλλόμενοι, καὶ τὴν πυρίπνουν τόλμαν
ingloriẽ extincti. et iudei sicut ꝑdixim⁹ cõstituentes
ἀκλεῶς ἐσβεσμένοι. οἵ τε ἰουδαῖοι καθὼς προειρήκαμεν συστησάμενοι
predictũ choꝝ: cũ cõuiuio in gratiaꝝ actionib⁹ letis τ
τὸν προειρημένον χορόν, μετ' εὐωχίας ἐν ἐξομολογήσεσιν ἱλαραῖς καὶ
psalmis trãsigebãt. τ cõmunẽ statuentes de his legẽ: in om-
ψαλμοῖς διῆγον. καὶ κοινὸν ὁρισάμενοι περὶ τούτων θεσμόν, ἐπὶ πᾶ-
ni habitatione sua in gn̄atiões ꝑdictos dies agere
σαν τὴν παροικίαν αὐτῶν εἰς γενεὰς τὰς προειρημένας ἡμέρας ἄγειν
decreuerũt hilares: nõ pot⁹ causa τ gule: saluatiõis ṽo ꝑ
ἔστησαν εὐφροσύνους, οὐ πότου χάριν καὶ λυχνείας, σωτηρίας δὲ τῆς διὰ
deũ facte ipis. adierũt ãt regẽ: dimissionẽ su-
θεὸν γενομένης αὐτοῖς. ἐνέτυχον δὲ τῷ βασιλεῖ, τὴν ἀπόλυσιν αὐ-
am ad ꝓpria petentes. describũt ãt eos a q̃nta
τῶν εἰς τὰ ἴδια αἰτούμενοι. ἀπογράφονται δὲ αὐτοὺς ἀπὸ πέμπτης
τ vicesima pachõ: vsq̃ ad quartã epiph ad dies qua
καὶ εἰκάδος τοῦ παχών, ἕως τῆς τετάρτης τοῦ ἐπιφὶ ἐπὶ ἡμέρας τεσ-

dragínta. cōſtituſſit āt eoꝝ ꝑditionē a ꝗnta
σαράκοντα. συνίσαντο δὲ αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν ἀπὸ πέμπτης τοῦ
epiph vſqꝫad ſeptimā: diebꝰ tribꝰ. in qbꝰ ⁊ gloſe oſten=
ἐπὶφ ἕως ἑβδόμης, ἡμέραις τρισίν. ἐν αἷς καὶ μεγαλοδόξως ἐπιφά
dens miam ſuā oīm ꝑnceps: incolumes eos liberauit
νας τὸ ἔλεος αὐτοῦ ὁ τῶν ὅλων δυνάστης, ἀπταίστους αὐτοὺς ἐρρύσατο
vnanimiter. comeſſabant āt oībꝰ ab rege neceſſarijs donati: vſqꝫ
ὁμοθυμαδόν. εὐωχοῦντο δὲ πάνθ᾽ ὑπὸ τοῦ βασιλέως χορηγούμενοι, μέ
ad quartādecimā. in q̄ ⁊ colloquiū fecerūt de
χρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης. ἐν ᾗ καὶ τὴν ἐντυχίαν ἐποιήσαντο περὶ
liberatione ſua. collaudās ꝙ eos rex: ſcri=
τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν. συναινέσας τε αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ἔγρα
pſit eis ſubſcriptā epiſtolā ad in ciuitate
ψεν αὐτοῖς τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς κατὰ πόλιν
duces magnanimiter inſtantiā habentē. rex ptole=
στρατηγοὺς μεγαλοψύχως τὴν ἐκτενίαν ἔχουσαν. βασιλεὺς πτολε
meus philopator q̄ ſunt in egypto ducibꝰ ⁊ oībꝰ p̄e
μαῖος φιλοπάτωρ τοῖς κατ᾽ αἴγυπτον στρατηγοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τε
poſitis ſup negocia gaudere ⁊ valere. valemꝰ āt ⁊
ταγμένοις ἐπὶ πραγμάτων χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι. ἐρρώμεθα δὲ καὶ
nos ⁊ filij nr̄i: ꝓſperāte nobis magno deo
αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, κατευθύναντος ἡμῖν τοῦ μεγάλου θεοῦ τὰ
negocia ſicut volumꝰ. ex amicis qdā maloꝝ morū frequē
πράγματα καθὼς προαιρούμεθα. τῶν φίλων τινὲς κακοηθείᾳ πυκνό
tius nobis adſtātes: ꝑſuaſerūt nobis ad eos q̄ ſub
τερον ἡμῖν παρακείμενοι, συνέπεισαν ἡμᾶς εἰς τὸ τοὺς ὑπὸ τὴν
regno iudeos cōiunctos in cōgregatiōeꝫ puniēdū no=
βασιλείαν ἰουδαίους συναθροίσαντας σύστημα κολάσασθαι ξενιζού
uis rebellatoꝝ ſupplicijs. ꝑtēdentes nūquā bonū ſtatū habituras nr̄as
σαις ἀποστατῶν τιμωρίαις. προφερόμενοι μήποτε εὐσταθήσειν ἡμῶν
res: ob ꝙ habēt hi cōtra oēs gētes inimicitiā:
τὰ πράγματα, δι᾽ ἣν ἔχουσιν οὗτοι πρὸς πάντα τὰ ἔθνη δυσμένειαν,
donec ꝑficiat hoc. q̄ ⁊ vinctos adducētes eos
μέχρις ἂν συντελεσθῇ τοῦτο. οἳ καὶ δεσμίους καταγαγόντες αὐτοὺς
cum afflictionibꝰ tāꝗ̄ mācipia: potius āt tāꝗ̄ ꝓditores: ſine vl=
μετὰ σκυλμῶν ὡς ἀνδράποδα, μᾶλλον δὲ ὡς ἐπιβούλους, ἄνευ πά
lo diſcrimine ⁊ inquiſitione: conati ſunt occidere: lege ſcy=
σης ἀνακρίσεως καὶ ἐξετάσεως, ἐπεχείρησαν ἀνελεῖν, νόμου σκυ
thaꝝ ferociorē induti crudelitatē. nos vō pro his
θῶν ἀγριωτέραν ἐμπεπορπημένοι ὠμότητα. ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τούτοις
acerbiꝰ cōminantes: iuxta ꝙ habemꝰ erga oēs hoīes
σκληρότερον διαπειλησάμενοι, καθ᾽ ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους
benignitatē vix vitā eis cōdonantes: ⁊ celeſtē deū co=
ἐπιείκειαν, μόγις τὸ ζῆν αὐτοῖς χαρισάμενοι, καὶ τὸν ἐπουράνιον θεὸν ἐγ
gnoſcētes fortiter ꝓtegentē iudeos: vt patrē pro
νωκότες ἀσφαλῶς ὑπερησπικότα τῶν ἰουδαίων, ὡς πατέρα ὑπὲρ
filijs ſemꝑ pugnare: et amicitie ob quā habēt erga
υἱῶν διαπαντὸς συμμαχοῦντα, τήν τε τοῦ φίλου δ᾽ ἣν ἔχουσι πρὸς
nos firmam ⁊ maiores nr̄os beniuolētiā recolētes: iu=
ἡμᾶς βεβαίαν καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν εὔνοιαν ἀναλογισάμενοι, δι
ſte dimiſimus oīs iuxta quēcūqꝫ cauſe modū. ⁊ iuſſi=
καίως ἀπολελύκαμεν πάσης καθ᾽ ὁντινοῦν αἰτίας τρόπον. καὶ προσ
mus cuilibet oīa in ꝓpria cōuertere: in oī lo
τετάχαμεν ἑκάστῳ πάντα εἰς τὰ ἴδια ἐπιστρέφειν, ἐν παντὶ τό
co nullo eis oīno ledēte: neqꝫ iniuriari de
πῳ μηθενὸς αὐτοὺς τὸ σύνολον καταβλάπτοντος, μήτε ὀνειδίζειν πε
factis ꝑter rōnem. ſcitote eīm ꝙ cōtra hos ſi
ρὶ τῶν γεγενημένων παρὰ λόγον. γινώσκετε γὰρ ὅτι κατὰ τούτων ἐὰν
qd machinemur malū: vel offendamꝰ eos oīno: nō
τι κακοτεχνάσωμεν πονηρόν, ἢ ἐπιλυπήσωμεν αὐτοὺς σύνολον, οὐκ
hoīeꝫ ſed oīs principē potētie deū altiſſimū aduerſan=
ἄνθρωπον ἀλλὰ τὸν πάσης δεσπόζοντα δυνάμεως θεὸν ὕψιστον ἀντικείμε
teꝫ nobis ad vltionē reꝝ in oībꝰ inevitabiliter ſemꝑ
νον ἡμῖν ἐπ᾽ ἐκδικήσει τῶν πραγμάτων κατὰ πᾶν ἀφεύκτως διαπαν
habebimꝰ. valete. accipiētes āt epiſtolā hāc: nō feſtinaue
τὸς ἕξομεν. ἔρρωσθε. λαβόντες δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, οὐκ ἐσπούδα
rūt ſtatim fieri circa receſſum: ſed regē orauē=
σαν εὐθέως γενέσθαι περὶ τὴν ἄφοδον, ἀλλὰ τὸν βασιλέα προσηξίω
rūt: eos q̄ de genere iudeoꝝ ſanctū deū vltro trāſgreſ
σαν, τοὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἰουδαίων τὸν ἅγιον θεὸν αὐθαιρέτως παρα
ſi fuerāt ⁊ dei legē: cōſeq ꝑ eos debitā pu
βεβηκότας καὶ τοῦ θεοῦ τὸν νόμον, τυχεῖν δι᾽ αὐτῶν τῆς ὀφειλομένης κο
nitionē: aſſerētes vētris cauſa diuina trāſgreſſos
λάσεως, προφερόμενοι τοὺς γαστρὸς ἕνεκεν τὰ θεῖα παραβεβηκότας
precepta: nūquā beniuolos fore neqꝫ regis pre=
προστάγματα, μηδέποτε εὐνοήσειν μηδὲ τοῖς τοῦ βασιλέως προσ
ceptis. ille āt veꝝ eos dicere ꝑcipiēs ⁊ collau=
τάγμασιν. ὁ δὲ τἀληθὲς αὐτοὺς λέγειν παραδεξάμενος καὶ συναι
dās: dedit eis facultatē oīm: vt q̄ tranſierāt
νέσας, ἔδωκεν αὐτοῖς ἄδειαν πάντων, ὅπως τοὺς παραβεβηκότας
dei legē occiderēt in oī q̄ ſub ditio=
τοῦ θεοῦ τὸν νόμον ἐξολοθρεύσωσι κατὰ πάντα τὸν ὑπὸ τὴν βασιλεί
ne ſua loco cū audacia citra oēm regalē poteſtatē vel
αν αὐτοῦ τόπον μετὰ παρρησίας ἄνευ πάσης βασιλικῆς ἐξουσίας ἢ
viſitationē. tūc beneꝑcātes ei: vt decēs erat: hoꝝ
ἐπισκέψεως. τότε καταφημήσαντες αὐτόν, ὡς πρέπον ἦν, οἱ τούτων
ſacerdotes ⁊ oīs multitudo inclamātes alleluia: cū gau
ἱερεῖς καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἐπιφωνήσαντες τὸ ἀλληλούϊα, μετὰ χα
dio receſſerūt. ſic āt obuiantē ex pollutis cōciuē
ρᾶς ἀνέλυσαν. οὕτω δὲ τὸν ἐμπεσόντα τῶν μεμιασμένων ὁμοεθνῆ
in via puniebāt: ⁊ cū exprobationibꝰ interficiebāt.
κατὰ τὴν ὁδὸν ἐκολάζοντο, καὶ μετὰ παραδειγματισμῶν ἀνῄρουν.
illa āt die occiderūt ſupra trecētos viros: ⁊ egē
ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἀνεῖλον ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους ἄνδρας, καὶ ἤγα
rūt letitiā cū gaudio ꝓfanos perimētes. ipi
γον εὐφροσύνην μετὰ χαρᾶς τοὺς βεβήλους χειρωσάμενοι. αὐτοὶ
āt q̄ vſqꝫad mortē deū habuerāt: integrā ſaluatiōis fruitionē
δὲ οἱ μέχρι θανάτου τὸν θεὸν ἐσχηκότες, παντελῆ σωτηρίας ἀπόλαυσιν
accipiētes: receſſerūt ex ciuitate oīmodis odorātiſſimis floribꝰ
εἰληφότες, ἀνέζευξαν ἐκ τῆς πόλεως παντοίοις εὐωδεστάτοις ἄνθεσι
coronati cū letitia ⁊ clamore: i laudibꝰ ⁊ dulcibꝰ
κατεστεμμένοι μετ᾽ εὐφροσύνης καὶ βοῆς, ἐν αἴνοις καὶ παμμελέσιν
hymnis grās agētes deo patrū ſuoꝝ ſancto ſaluatori iſra=
ὕμνοις εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν ἁγίῳ σωτῆρι τοῦ ἰσρα
el. cū veniſſent āt in ptolemaidē vocatā ob
ήλ. παραγενηθέντες δὲ εἰς πτολεμαΐδα τὴν ὀνομαζομένην διὰ τὴν τοῦ
loci ꝓprietatē roſiferā: in q̄ expectauit eos claſſis ſm̄ cōmu
τόπου ἰδιότητα ῥοδοφόρον, ἐν ᾗ προσέμεινεν αὐτοὺς στόλος κατὰ κοι
ne eoꝝ cōſiliū dies ſeptē: illic fecerūt cōuiuiū ſalutare:
νὴν αὐτῶν βουλὴν ἡμέρας ἑπτά, ἐκεῖ ἐποίησαν πότον σωτήριον. τοῦ
rege ſuppeditāte eis abūde q̄ ad receſſū om=
βασιλέως χορηγήσαντος αὐτοῖς εὐψύχως τὰ πρὸς τὴν ἄφιξιν πάν
nia vniuſcuiuſqꝫ vſqꝫad propriā domū. delati āt cū
τα ἑκάστῳ ἕως εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν. καταχθέντες δὲ μετ᾽
pace in decētibꝰ grāꝝ actionibꝰ: eodē mō et illic
εἰρήνης ἐν ταῖς πρεπούσαις ἐξομολογήσεσιν, ὡσαύτως κἀκεῖ
ſtatuerūt ⁊ has agere dies ad ꝑegrina=
ἔστησαν καὶ ταύτας ἄγειν τὰς ἡμέρας ἐπὶ τὸν τῆς παροι
tionis eoꝝ tp̄s letas. q̄s ⁊ cōſecrātes in colū
κίας αὐτῶν χρόνον εὐφροσύνους. ἃς καὶ ἀνιερώσαντες ἐν στή
na: in cōuiuij loco votū cōfirmantes:
λῃ, κατὰ τὸν τῆς συμποσίας τόπον προσευχῆς καθιδρύσαντες,
receſſerūt illeſi. liberi. iocūdi. ꝑ ꝙ terrā ⁊ mare
ἀνέλυσαν ἀσινεῖς. ἐλεύθεροι. ὑπερχαρεῖς. διά τε γῆς καὶ θαλάσσης
⁊ fluuiū ſaluati regis iuſſu q̄libet in
καὶ ποταμοῦ ἀνασῳζόμενοι τῇ τοῦ βασιλέως ἐπιταγῇ ἕκαστος εἰς τὴν
propriā. ⁊ maiorē ꝙ prius in inimicos poteſtatē habētes
ἰδίαν. καὶ πλείστην ἢ ἔμπροσθεν ἐν τοῖς ἐχθροῖς ἐξουσίαν ἐσχηκότες
cū glīa ⁊ timore: oīno a nullo excuſſi a
μετὰ δόξης καὶ φόβου, τὸ σύνολον ὑπὸ μηδενὸς διασεισθέντες τῶν
ſubſtātijs. ⁊ oīa ſua. oēs attulerūt ex deſcri
ὑπαρχόντων. καὶ πάντα τὰ ἑαυτῶν πάντες ἐκομίσαντο ἐξ ἀπο
ptione. ita vt habētes aliqd: cū timore maximo reſtituerēt
γραφῆς. ὥστε τοὺς ἔχοντάς τι, μετὰ φόβου μεγίστου ἀποδοῦναι
eis: magnalia maximo deo faciēte ꝑfecte
αὐτοῖς, τὰ μεγαλεῖα τοῦ μεγίστου θεοῦ ποιήσαντος τελείως
pro liberatione eoꝝ. benedictꝰ liberator iſrael in ſempiterna
ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτῶν. εὐλογητὸς ὁ ῥύστης ἰσραὴλ εἰς τοὺς ἀεὶ
tēpora. amen. Finis
χρόνους. ἀμήν. τέλος.

Explicit quarta et vltima pars totius veteris teſtamēti he
braico grecoqꝫ et latino idiomate nunc primū impreſſa in hac preclariſſima Complutenſi
vniuerſitate. De mandato ac ſumptibus Reuerendiſſimi in chriſto patris & domi
ni: domini. F. Franciſci Ximenez de Ciſneros tituli Sancte Balbine ſacro
ſancte Romane eccleſie preſbyteri Cardinalis Hiſpanie Archiepiſco
pi Toletani & hiſpaniarum primatis: ac regnorum caſtelle
Archicancellarii. Induſtria & ſolertia honorabilis
viri Arnaldi Guillelmi de Brocario artis impreſ
ſorie Magiſtri. Anno Domini Milleſ
ſimo qngēteſimo decimo ſe
ptimo. mēſis Iulii die
decimo.

Que in hoc volumine continentur hec ſunt.

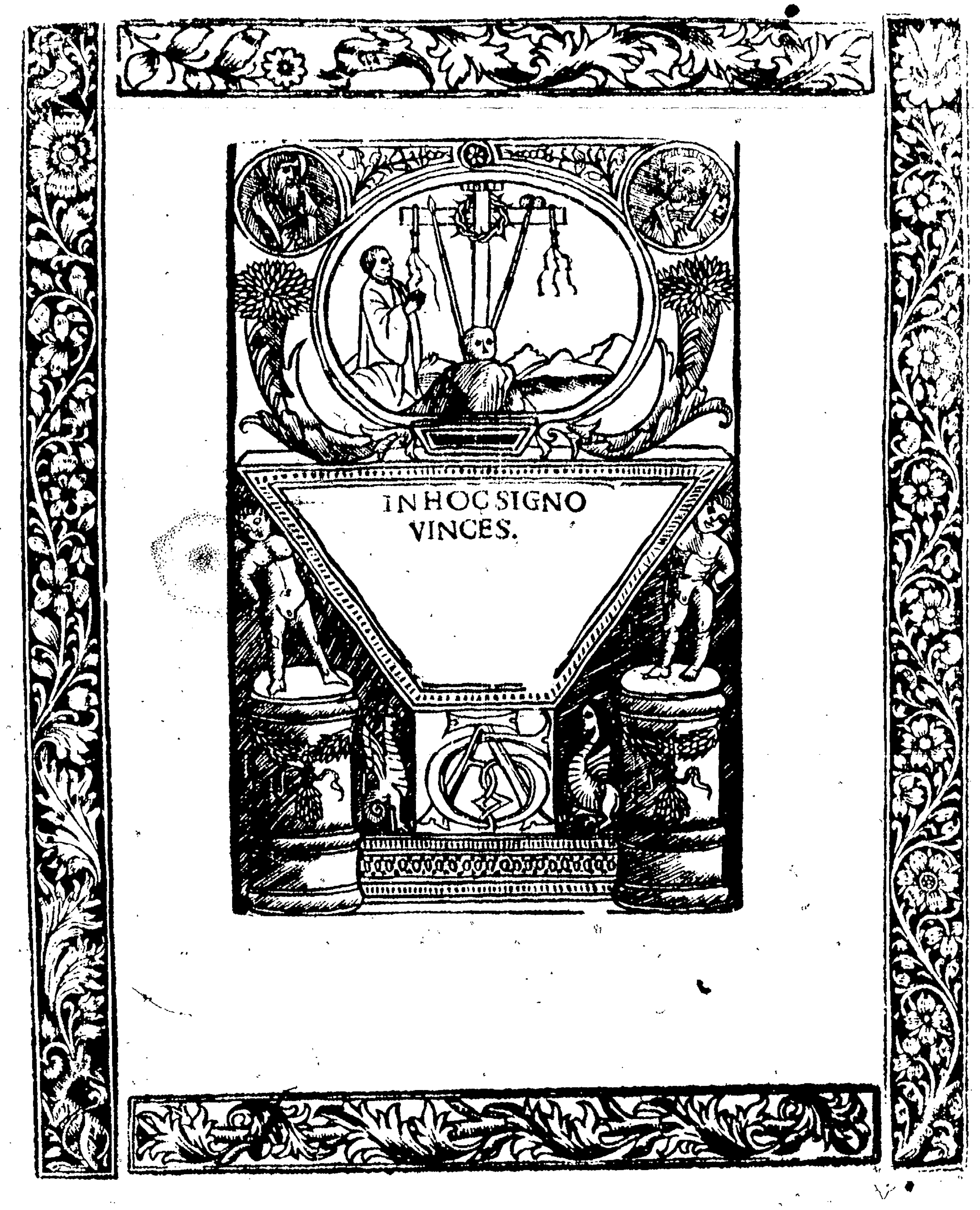

Esaias.

Capi.1.d. πληθύνετε pro πληθύνητε. ca.1.g. συπυύου ꝓ συπείου. ca.2.b. θησαυρῶν pro θησαυρῶι. ca.3.b. ψηχῆ ꝓ ψυχῆ. ca.9.c. ἐςι pro ἔτι. ca.14.c. διύτι pro διότι. ca.21.a. ἀνηγγέλει pro ἀνηγγέλη. & τὸ pro τοῦ. ca.22.c. ἔγραψας ꝓ ἔγραψας. ca.27.d. ἀπολόμθοι. bis pro ἀπολλόμθοι. ca.30.c. ἐξαρεῖς pro ἐξαρεῖς. & ἀπὸ καθημθένης pro ἀποκαθημθένης. ca.30.c. λιπλὰ pro λιπλά. ca.34.a. νεκροὶ pro νεκροί. ca.35.a. ἐξαγθήση pro ἐξανθήσει. ca.36.d. σαμιᾶ ꝓ σομνᾶ. ca.37.d. ἀιέβην pro ἐνέβην. ca.38.b. ἔπι ꝓ ἔτι. ca.40.d. ἐλογιθήσονται ꝓ λογιθήσονται. ca.40.c. ἀνηγγέλει pro ἀνηγγέλη. ca.42.b. ἐκ οἴκου pro ἐξ οἴκου. a.44.b. συνάχθησαν pro συνήχθησαν. ca.45.b. ἐγγυσάτωσαν ꝓ ἐγγισάτωσαν. ca.46.c. ἄρουσι ꝓ αἴρουσι. ca.47.d. ἀςρολόγοι ꝓ ἀςρολόγοι. ca.49.a. τὰ superfluit. ca.49.c. ἀλ᾽ ἐγὼ ꝓ ἀλλ᾽ ἐγώ. ca.94.g. σκρίσιν ꝓ κρίσιν. ca.52.f. στεύταλον ꝓ στεῦταλον. ca.52.d. ἀνηγγέλει ꝓ ἀνηγγέλη. ca.54.a. ἀρηςερὰ ꝓ ἀριςερά. ca.54.c. θυμωθήσεσθε ꝓ θυμωθήσεσθαι. & μεταςήσεσθε ꝓ μεταςήσεσθαι. ca.59.b. μεσοῦνβρία ꝓ μεσημβρία. ca.60.c. παραξυάν pro παραξυνάν. ca.61.d. ἔγονα ꝓ ἔκγονα. ca.63.a. ουτος ꝓ οὗτος. ca.63.c. τον ꝓ τῶν. ca.65.a. σπιλαίοις ꝓ σπηλαίοις.

Hieremias.

Capi.1.a. ἱερουλαλὴμ pro ἱερουσαλήμ. ca.3.b. ἀπηναισχύντησας ꝓ ἀπηνησχύντησας. ca.3.b. ὑψυλὸν ꝓ ὑψηλόν. ca.3.c. ἐικείνω ꝓ ἐκείνω. ca.4.d. ταλαιπορουμθν ꝓ ταλαιπωροῦμεν. ca.4.f. ὤρημος pro ἔρημος. ca.5.c. παντοκράτορ ꝓ παντοκράτωρ. ca.5.c. ἡμᾶς ꝓ ὑμᾶς. ca.5.f. ὑμῶν ꝓ ἡμῶν. ca.6.e. κινάμωμον ꝓ κινάμωμον. & αντοῦ ꝓ αὐτοῦ. ca.7.b. πεποίθετε ꝓ πεποίθατε bis. ca.7.g. πετηνοῖς pro πετεινοῖς. ca.8.a. ὀςᾶ τὰ ꝓ τὰ ὀςᾶ. & ὀπήσονται pro ὀφθήσονται. ca.9.b. πεποίθετε pro πεποίθατι. ca.9.c. πετηνῶν pro πετεινῶν. ca.9.e. τὰ δ pro τὰ δ. & δάκρια pro δάκρυα. ca.12.c. ὠνειδισμοῦ pro ὀνειδισμοῦ. ca.13.b. γνωσώμεθα pro γνωσόμεθα. ca.14.c. ὢν pro ὁ ὤν. & μαντίας pro μαντείας. ca.15.a. πρωσώπου pro προσώπου. & πετηνὰ pro πετεινά. & ἐξεκίου pro ἐζεκίου. ca.16.a. λέγων pro λέγον. & ὑῶν pro υἱῶν. & πετηνοῖς pro πετεινοῖς. ca.16.b. νυμφίουου pro νυμφίου. ca.17.a. ἄνθρωποι pro ἄνθρωποι. & σηρίσει pro ςηρίσει. ca.17.b. βέλει pro βάλλει. ca.18.c. διαπορευόμθοι pro διαπορευόμενοι. ca.20.d. εἰσι pro ἐςι. ca.21.a. ὑμῶν pro ἡμῶν. ca.22.d. πλωνσει pro πλονήσει. ca.23.a. πλησήσονται pro πλονηθήσονται. ca.27.a. λέγωι pro λέγον. & βωβυλῶνος pro βαβυλῶνος. & σεσεκίαν pro σεδεκίαν. ca.28.a. τῶς pro τῶν. ca.30.d. ἀντοῦ pro αὐτοῦ. ca.31.a. πέρροθεν pro πόρρωθεν. ca.31.b. πινάσουσι pro πεινάσουσι. ca.30.d. καθεσθεῖται pro καθεδεῖται. ca.36.b. νερίου ꝓ νηρίου. ca.36.c. λέγους ꝓ λόγους. ca.36.g. νερίου ꝓ νηρίου. & ἐπαγετῶ ꝓ παγετῶ. ca.39.d. προρεύου ꝓ πορεύου. ca.42.c. οἰκήσωμθν ꝓ οἰκήσωμεν. ca.44.c. ἐπισκεψάμην ꝓ ἐπισκεψάμην. ca.44.d. ποιήσωμεν ꝓ ποιήσομεν. ca.44.g. ἐγκλείπωσιν ꝓ ἐκλείπωσιν. ca.49.b. παραπορευόμεννος ꝓ παραπορευόμενος. ca.49.c. δύνονται ꝓ δύνωνται. ca.49.g. πλωήσω ꝓ πλοήσω. ca.50.c. πονήσατε ꝓ ποιήσατι. ca.51.c. οὐκ ꝓ οὐ. & αἰχυνθήσεται ꝓ αἰσχυνθήσεται.

Threni hieremie.

Capi.3.a. συνέςριψεν ꝓ συνέτριψεν. ca.4.f. μου ꝓ σου. ca.5.b. χειρσὶν pro χερσίν.

Baruch.

Ca.1.a. ἀυγύριον ꝓ ἀργύριον. & ἁματίας ꝓ ἁμαρτίας. & δουλεύσωμεν ꝓ δουλεύσομεν. & φωτίση ꝓ φωτίσει. ca.1.b. εὑρίσωμεν pro εὑρίσομεν. ca.6.g. σικυλάτω pro σικυηλάτω.

Ezechiel.

Capi.1.f. πορεύεσθαι ꝓ πορεύεσθαι. ca.3.b. σου ꝓ μου. ca.3.f. ἀποίησεν pro ἐποίησεν. ca.4.a. πλῖνθον ꝓ πλίνθον. & παριβαλεῖς ꝓ περιβαλεῖς. ca.4.b. τέθηκα pro τέθεικα. ca.8.c. θισιαςηρίου pro θυσιαςηρίου. & οὗτοι ποιοῦσιν ὧδε pro οὗτοι ποιοῦσιν ὧδε. ca.12.c. ἀπώλολεν pro ἀπόλωλεν. & εἶπε pro εἶπέ. ca.13.d. [illegible] pro ὡς. & συςραφὴν pro συςροφήν. ca.17.b. πολοῖς pro πολλοῖς. ca.18.c. κ pro ἢ. ca.20.a. πρεσβυτέρους pro πρεσβυτέρους. ca.20.d. παρώργησαν pro παρώργισαν. ca.22.f. ὑψυλὸν pro ὑψηλόν. ca.23.c. χρόμασιν ꝓ χρώμασιν. ca.25.a. ἐβεβυλώθη pro ἐβεβηλώθη. ca.27.a. οἰκοδομηθήσηται pro οἰκοδομηθήσεται. ca.32.c. πεπωκόκες pro πεπωκότες. ca.33.c. τηκώμεθα ꝓ τηκόμεθα. ca.33.c. πὸς pro πρός. ca.36.b. εὐφροσύσης pro εὐφροσύνης. ca.36.c. αὐξυθήσονται pro αὐξηθήσονται. ca.37.g. προσωχθιεῖτε pro προσοχθιεῖτε. ca.37.f. προσκόμμαασιν pro προσκόμμασιν. ca.39.c. κατωρύξουσι pro κατορύξουσι ter. ca.40.d. εἰκοσιπέντε ꝓ εἰκοσιπέντε quinque. ca.40.e. κλιμακ

Esaias.

Cap.1.b. in margine in quibusdam libris. נָכָה pro נָחָה
Cap.6.d. in margine. בִּין pro כִּין
Cap.10.d. in margine. נָשַׁר pro נָשַׁד
Et in eodem. e. כְּחוֹל pro בְּחוֹל
Cap.11.b. יִשְׁחִיתוּ pro יַשְׁהִיתוּ
Cap.13.c. בְּעֶבְרַת pro בְּעֶבְרַת

Hieremias.

Cap.3.g. יִשְׂרָאֵל pro יִשְׂרָאֵל
Cap.5.f. וְלֹא יַעַבְרֻנְהוּ vbi deficit colum.
Cap.9.f. רְעוּתָה pro רְעוּתָה
Cap.14.c. מִתְנַבְּאִים pro מִתְנַבְּאִים
Cap.16.c. וַעֲבַדְתֶּם pro וַעֲבַדְתֶּם
Cap.18.d. וִיהִיו pro וְיִהְיוּ
Cap.20.b. לִשְׂחוֹק pro לִשְׂחוֹק
Cap.26.c. in quibusdam libris. הָעָם pro הָעָם
Ca.29.d. נְבוּכַדְרֶאצַּר pro נְבוּכַדְרֶאצַּר
Cap.30.b. מֵאַיִן pro מֵאַיִן
Cap.51.b. in margine. כָּנָר pro נָגַר
Cap.52.c. וְהִנֵּךְ pro וְהִנֵּךְ
Cap.54.c. לְנַפְשָׁם pro לְנַפְשָׁם
Cap.36.d. in margine. קְרָא pro קְרָא
Cap.50.f. in margine. שָׁבָה pro שָׁבָה

Ezechiel.

Cap.6.d. יְהוָה pro יְהוָה
Cap.7.d. יִתְאַבָּל pro יִתְאַבָּל
Et in eodē. f. in margine. נָשָׂה pro נָשָׂה
Cap.10.c. in margine. נָב pro נָב
Cap.14.d. עַמִּי pro עַמִּי
Cap.17.a. דְּבַר pro דְּבַר
Cap.26.c. בְּנֵי pro בְּנֵי
Cap.27.b. וְלוּד pro וְלוּד
Cap.30.f. לִתְפּשׂ pro לִתְפּשׂ
Cap.32.f. קִבְרֹתֶיהָ pro קִבְרֹתֶיהָ
Cap.34.d. מוֹשְׁבֵי pro מוֹשְׁבֵי
Cap.37.c. תִּקְוָתֵנוּ pro תִּקְוָתֵנוּ

Et in eodē.g.in margine. שָׁמַל pro שָׁלֵם

Cap̄.48.a. יד pro יָד

Daniel.

Cap̄.2.f. אַנְתָּה pro אַנְתָּה

Et in eodem.g. תקום pro תְּקוּם

Cap̄.3.g. וּשְׁעַר pro וּשְׂעַר

Cap̄.4.e מְצַבְּעִין pro מִצְטַבְּעִין

Et in eodem.g. כְּתוֹרִיו pro כְּתוֹרִין

Cap̄.5.c.in margine. שְׁנָא pro שַׁנָּא

Cap̄.7.a. וְלִשְׁטַר pro וְלִשְׁטַר

Et in eodem.d. שָׁלְטָנֵה pro שָׁלְטָנֵה

Cap̄.11.e. בַּחֲלַקְלָקוֹת pro בַּחֲלַקְלַקּוֹת

Osee.

Cap̄.9.b. באו pro בָּאוּ

Ioel.

Cap̄.2.f.in margine. נָדַל pro נָדַל

Amos.

Cap̄.7.b. וְנָשַׁמּוּ pro וְנָשַׁמּוּ

Cap̄.8.a. כְּלוּב pro כְּלוּב

Ionas.

Cap̄.4.d.in margine. בִּנְח pro בָּנָה

Abachuc.

Cap̄.2.c.in margine. דום pro רום

Et in eodem.d. הַס pro הַס

Zacharias.

Cap̄.7.b.in margine. שְׁבַע pro שָׁבַע

Cap̄.8.c.in margine. הָיְה pro הָיָה

Cap̄.10.b.in margine. נָגַשׂ pro נֹגֵשׂ

τῆρσιν pro κλιμακτῆρσιν.ca.40.f.κλιματῆρες pro κλιμακτῆρες.ca.40.g. νότου pro νώτου.bis.& ἐξαίδρα ꝓ ἐξέδρα.ter.& idē error iterū bis.ca.41 b.ἐξαιδρῶν ꝓ ἐξεδρῶν bis.ca.42.a.b.c.d. ἐξαῖδραι ꝓ ἐξέδραι terdecies. ca.42.c.εἰσελευσεσεται ꝓ εἰσελεύσεται.ca.43.d. ἱλαστήον pro ἱλαστήριον.ca. 44.c. βεβυλοῦν ꝓ βεβηλοῦν.ca.44.c. πάτα ꝓ πάντα.ca.44.c.ἐξαί-δραις ꝓ ἐξέδραις.ca.45.d.πέντε καὶ δέκα ꝓ πεντεκαίδεκα.ca.45.f. τῶν ꝓ τὸν.ca.46.f.ἐξαῖδραν pro ἐξέδραν.ca.46.g.ἐξαῖδραι ꝓ ἐξέδραι. & ἐξαι-δρῶν pro ἐξεδρῶν.ca.47.a.κλήτους pro κλίτους.ca.47.c.ἕκατος ꝓ ἕκα-στος.ca.48.b.ἀπλανήθησαν ꝓ ἐπλανήθησαν.ca.48.d. πεντακόσιοι ꝓ πεν-τακόσιοι.

Daniel.

Ca.3.c.βαλέως ꝓ βασιλέως.ca.3.c.δούλοις σου ꝓ δούλοις σου.ca.7.d.ἐθεώ-ρων ꝓ ἐθεώρουν.ca.7.e.βασιλεῖαι ꝓ βασιλεῖς.ca.8.c.ἀρχηστρατηγοῦ ꝓ ἀρχι-στρατήγου.ca.8.d.εὐοδώθη ꝓ εὐωδώθη.& εἰκεῖνον pro ἐκεῖνον.ca.9.d.ἡμάρτω-μεν ꝓ ἡμάρτομεν.ca.9.g.συνσέλεια ꝓ συντέλεια.ca.11.a.βασιλὲς pro βασι-λεῖς.ca.13.c.εἰσεπιδήσαν ꝓ εἰσεπήδησαν.ca.13.g. ἐκπεπιδηκέναι ꝓ ἐκπε-πηδηκέναι.

Osee.

Ca.2.a.τέκτνα ꝓ τέκνα.bis.ca.2.b.ἡ pro ἢ.ca.4.a.ἀκροῦ ꝓ ἀγροῦ.ca.6.a. ἀναστησῶμεθα ꝓ ἀναστησόμεθα.& ζησώμεθα ꝓ ζησόμεθα.& γνωσώμεθα ꝓ γνωσό-μεθα.& διώξωμεν ꝓ διώξομεν.ca.6.b.εὑρήσωμεν pro εὑρήσομεν.ca.7.b.ἔφρα-ιαν pro ἔφραιμ.ca.8.b.ποίησεν pro ἐποίησεν.ca.8.d.ἀπελάθετο ꝓ ἐπε-λάθετο.& ἀντοῦ pro αὐτοῦ.ca.9.a.ἀσυρίοις pro ἀσυρίους.ca.9.c. ἐν ἀνθρώ-πων ꝓ ἐν ἀνθρώποις.ca.13.c.ὁμοιώθην ꝓ ὡμοιώθην.ca.14.b.ἀναβησόμεθα ꝓ ἀνα-βησόμεθα.ca.14.d.ποικάζουσα ꝓ πυκάζουσα.

Ioel.

Ca.1.c.ὀλιγώθη pro ὠλιγώθη.& ἡμῶν pro ὑμῶν.ca.2.a.πολλὺς bis ꝓ πολύς.

Ammos.

Ca.7.a.ἐπογονὴ pro ἐπιγονή.

Abdias.

Ca.1.c.μεγαλορημονήσης pro μεγαλορρημονήσης.ca.1.f.τῆ pro γῆ.

Ionas.

Ca.1.a.θαλάσαν pro θάλασσαν.ca.4.b.συσκιάξειν pro συσκιάζειν.

Micheas.

Ca.3.c.ἐξέδηραν pro ἐξέδειραν bis.ca.6.a.ἐξ pro ἐκ.ca.7.a. ἀπώλολεν pro ἀπόλωλεν.ca.7.b.πονήσει pro ποιήσει.ca.7.d.ἐξ pro ἐκ.

Naum.

Ca.1.d.ὀκεῖς pro ὠκεῖς.

Abacuc.

Ca.2.a.ὀυχὶ pro οὐχί.

Sophonias.

Ca.1.c.ἐξολοθρεύθησαν ꝓ ἐξωλοθρεύθησαν.

Aggeus.

Ca.1.a.τὸν pro τῶν.& ἐγγαίου pro ἀγγαίου.ca.2.b.ἐγγαίαν pro ἀγγαίαν.ca. 2.c.ἰούσα pro ἰούδα.

Zacharias.

Ca.1.a.δυνάμστμεων pro δυνάμεων.ca.1.d. ἐρετικῇ bis pro αἱρετικῇ.ca.9.c. ἐξολεθρεύσει pro ἐξολοθρεύσει.

Malachias.

Ca 3.b.ἰωκὼβ pro ἰακώβ.ca.3.d.τὸν pro τὸ.

Errores translationis latine interlinearis.

Esaias.

Ca.1.a.Ierusalem ꝓ hierusalem.ca.1.d.oratione ꝓ orationem.ca.1.g.vo caueris ꝓ vocaberis.& stuppe ꝓ stupe.ca.2.a.contūndent ꝓ contundēt. ca.3.d.ānulos ꝓ anulos.ca.4.a. opprobium ꝓ opprobriū.ca.5.a.eo ꝓ ea.ca.5.b.ascendet ꝓ ascendent.ca.7.b.intelligitis ꝓ intelligetis.ca.7.d a multum facere lac ꝓ eo ꝙ multum faciet lac.ca.8.d. requiret ꝓ requi-rent.& videre ꝓ videret.ca.9.a.habitat ꝓ habitatis.ca.9.c.est ꝓ adhuc. ca.9.d.adsinistrā ꝓ assinistris. ca.9.a.posuit ꝓ positū est. ca.9.b. pcīat⁹ ꝓ pricipat⁹.ca.10.a.quā ꝓ quē.ca.10.d.fugiet ꝓ fugiat.& deest.et.bis.ca.10 g.vocem tuam ꝓ voce tua.ca.11.a.terra ꝓ terram.ca.11.b. foramen pro foramine.ca.11.d.ita vt transire eum ꝓ ita vt transiret ipse.ca.13.a.appla udite ꝓ aduocate.ca.12.c.irricatus ꝓ irritatus.ca.14.c.descendentium ꝓ descentibus.ca.15.a.nobis ipsis ꝓ vobis ipsis.ca,17.c.filiorum ꝓ filiorū. ca.17.d.tempestatis impellentis ꝓ tempestate impellente.ca.19.a.quod ꝓ quam.ca.19.b.seminatū ꝓ quod seminatur.& a ventis pro vanū.& de putatum ꝓ fissile.& ceruiciam ad decipiendum ꝓ ceruiciam solū.& ani-mas ꝓ animabus.ca.21.c.diei ꝓ diem.ca.21.d.multitudinem ꝓ multitu-dinem.ca.22.a.ciuitaa ꝓ ciuitas.ca.22.d.bibant ꝓ biberent.ca.22.f. sto lam tuam ꝓ stola tua.& dissoluetur ꝓ dissoluetur.ca.23.a.gentium ꝓ gē tium.ca.23.d.comedere bibere impleri ꝓ vt comederent biberent im-plerentur.ca.24.b.igrediantur ꝓ ingrediantur.ca.25.a.cī uitates pro ciuitates.ca.27.a.forte ꝓ fortem. & secundum eum ꝓ cōtra eam.ca.27.c.habitans ꝓ quod habitatur.& su perest non.ca.27.d. perierunt ꝓ pereunt.bis.ca.29.b.sup ꝓ aduersus.& iplebūtur ꝓ implebuntur.ca.30.e.mēstruata ꝓ mēstruate.ca.30.f.sue ꝓ tue.ca.32.c.accingimini ꝓ accin gite.& dom ꝓ domus.ca.33.d. non dirumpentur ꝓ disrum pentur. ca.33.c.pro fundam vocem ꝓ pro fundam vocem habentem.ca.35.b.venit ꝓ veniet.& torrens ꝓ vallis.ca.35 c.supest non.ca.36.a.deficit iā.bis.ca.37.d multitudinē pro multitudini,ca.38.a.ezechiam ꝓ ezechias.ca.38.b.gradus ꝓ gradib⁹.ca.38.d.abstustulit ꝓ abstulit.ca.39.d.qui ꝓ que. bis.& deest iam.ca.40.d.deest aut.& quadrupedia ꝓ qua-drupeda.ca.40.e.non ꝓ nonne.ca.41.b.ca ꝓ eam.bis.& eā am ꝓ ea.bis.& mouebitur ꝓ mouebuntur.ca.41.d.iirael ꝓ israel.ca.41.f.principiot ꝓ principio.ca.42.a.de vinculos ꝓ de vinculis. ca.43.c.educi ꝓ eduxit. ca.44.a.sabaoih ꝓ saboth.ca.44.c.icuruatur ꝓ incuruatur.& ne ꝓ vt.& cōbu serunt ꝓ combusit.& ei ꝓ cum.ca.44.d.facens ꝓ faciens. ca.45.b.eius ꝓ eius.ca.45.c.deest.et.ca. 45.d. diuisit pro terminauit.ca.47.a.terrram pro terram. ca.49.a.antteu dite pro attendite.& deest.et.ca.49.c.abominatur pro abō minationi habetur. & adiuuaui pro adiuui.ca.49.d. dicen tem pro dicens.ca.49.e.hintatntibus pro habitantibus.ca 50.b.tenebra pro tenebris.& renuam pro renuo.ca.52.c. sabaotb pro sabaoth. ca.53.a. gloriam tuā pro gloria tua. ca.57.b. habiturus pro habebit.ca.58.a. dereliquens pro derelinquens.ca.58.d.irriguus pro ebrius.ca.59.a.dolorē pro cedem.ca.59.b.ventilatum pro vrinum.& facta est eis tenebra pro facte sunt eis tenebre.ca.59.c.pepersimus pro concepim⁹.& iusticiam quasi loricam pro iusticia quasi lo rica.ca.60.a. gephath pro gephar. ca.61.c. sc ctur pro scie-tur.ca.61.d. vestimentum salutis & tunicam pro vestimen to salutis & tunica. & mitran pro mitram. ca.53.virtutes pro virtutum. & reprobrantes pro reprobantes. ca.55.d. no pro nos.ca.64.b.sedentis pro menstruate.ca.65.a.ince sant pro adolent incēsum.& demonis pro demonijs.ca. 65 b.illud pro illū.ca.66.b.que pro quas.ca.66.d.eius pro ei⁹.

Hieremias.

Cap̄.1.b. iuuenis pro iunior. bis. & deest ad. ca.1.c.facere pro vt facerē.& conuocabo pro conuoco.& quicunqꝫ pro quecūqꝫ. & precipero pro precepero.& ecos pro eos.ca.1. d.liberare pro vt liberem.& dicit pro dixit. ca.2.f. n pro m. ca.3.a.postrata pro prostrata.& deserita pro deserta.ca.3.b ecce pro ecce.ca.3.c.hec omnia pro his omnibus.ca.3.d.ab pro a.ca.3.c.reuersus pro reuersa.ca.4.c.dominus pro do-mine.ca.4.g.sibilo pro honore.ca.5.b.iurant pro iurabāt ca.5.d. adducā ꝓ adduco. ca. 5.f.trasgredietur pro transgre dietur. & vestrum pro nostrum.ca.5.g.trasgressi pro trans gressi.ca.6.a.aquolone pro aquilone.ca.6.c.ecce pro ecce. & cinnamomū pro cinamomum.ca.7.b.nulla vtilitas pro nulla vtilitas vobis.& incensatis pro adoletis incensum. ca. 7.f.os pro eos. & sua pro suas.ca.8.a.monmortē pro mor tem.ca.8.c.a pro et.ca.8.c.conspetu pro conspectu. ca.9.a deest in. ca.9.b. defecerunt pro recesserunt. ca.9.c. ea pro eo.& aquam pro aqua.ca.10.a. tolluntur pro tollentur.& ti bi pro te. & inscendent pro incendent. ca.10.b. hyancithū & purpuram pro hyacintho & purpura. ca.11.b. colligatio pro coniuratio. ca.13.c.vestre pro vestro.& eleuanimi pro eleuamini.& contenebrescant pro contenebrescat.& ocu-lin pro oculi.ca.14.c.seductiones pro electiones.ca.15.a.cū eis pro ad eos.ca.18.c.aut pro vt.& sybillum pro sibilum.ca 18.d.audiemus pro audiamus.& acceperunt pro aggressi-sunt. ca.19.a.omnis audientis pro omni audiente. ca.19.d vt dem ciuitatem istā pro vt detur ciuitas ista.ca.20.d. for-tium pro fortiorum. ca.21.a. vobis pro nobis. ca.21.d. oio pro omnia.ca.22.f.qui pro que.ca.23.b.& pro ea. ca.25.c. ipsi pro ipsi. ca.25.g. homiui pro homini. ca.25.e. didam pro dedāt & ihemam pro themam.ca.27.a. st pro et.& ve nerunt pro veniunt. & moad pro moab. ca.27.d.pricipes pro principes.& hierfalem pro hierusalē. ca.28.c.eos pro eas.ca.29.g.preuaricat pro preuaricationem.ca.30.b.gen tibus bl pro gentibus.ca.31.a.saluū pro.saluū fecit.& ad pro ab.ca.31.f.destruerē ꝓ vt destruerē.ca.32.c.argenti ꝓ argento.ca.33.duo cognationes elegit pro dne cognatio nes quas elegit.ca.34.c.rectū pro rectū.& proximū suū pro proximi sui. ca.36. d. nerii pro nerie. & omne pro omnes.ca.36.e.sedebet pro sedebat. & quod pro quibus ca.37.c. hieremias pro hieremiā. ca. 38.b. abdemalech pro abdemelech.ca.39.b.supest que. ca.42.c. quā ꝓ quē ea.43.d.egyti pro egypti. ca.44.b. terrā pro terra. ca. 44.d.a te pro te.ca.44.g.agypti pro egypti. ca.48.g conscenderit pro qui conscenderit.ca.49.a.sicut ꝓ sūt. ca.49.b.periit ꝓ periit.ca.49.d.le pro leo.ca.51.c. cor-ruptū pro corrupte.ca.51.e. neqꝫ nō pro nō.& aiam pro aīam.ca.52.a. edificauerūt pro edificauerunt.

Threni hieremie.

Ca.1.f.separatā pro menstruatā. ca.3.b. sagittā pro sagit tā.ca.4.a.magnificata pro magnificata est.ca.4.b.ira ꝓ irā.& consoli pro consolsi.ca.4.c.eis pro eos.

Baruch.

Ca.1.a.contra pro et.& filius pro filii.ca.2.b. facta pro fa cta.& qui ꝓ que.ca.3.a.augustiis pro angustiis. & eternū nū pro eternū.ca.3.d.infero pro inferos. & considerer ꝓ consideret.& eos pro eas. & illos pro illas. ca.5.a. qui ꝓ que. & eterne pro eterni.ca.6.a.timete ꝓ cauete. & inter fecit pro interficiet. & cdrpus pro corp⁹. ca.6.f. in dom⁹ pro in domo. & spendide pro splēdide.

Ezechiel.

Ca.1.c.corū pro earū.ca.2.c.timeāt ant pro timeāt.ca.3. f.loquetur pro dicetur.ca.4.b. sue pro tue. ca.4.c. isael pro israel.ca.7.f. mea pro meā.ca.9.b.misereamini pro misereminí.ca.10.b.corū pro earū. ca.12.c. profodiet ꝓ perfodiet.ca.15.a.faciat pro faciāt. & suspendant pro vt suspendāt.ca.16.f.abūdantiis pro abundantiis. & igno miā pro ignominiā.ca.17.b. appareret pro apparerent. ca.17.c.ceuellat pro euellat.ca.17.d.mittā ꝓ mittat.ca.18 a.pignū pro pignus.ca.19.a.facta est pro nata est. ca.19. c.factus pro factū.ca.20.e.posuerū pro posuerūt.& suaui tutis pro suauitatis.ca.20.f.sancfto pro sancto.ca.21.c.asi nistris pro asinistris. ca.21.d. vt statcat virgā pro vt stare re faciat virgā.ca.21.f.hūmile pro humile.ca.22.a.que ꝓ quos.ca.23.c.earū ꝓ corū.ca.23.e. deest et. ca.23.f. corū ꝓ earū.& venirent ꝓ venirēt.ca.24.c.scelus ꝓ feruor.& incensa est ꝓ decocta sūt.ca.26.a.deest in prepositio. ca. 27.d.princices ꝓ principes. ca.29.b. egytū ꝓ egyptū. ca.29.c.spe ꝓ spē.ca.31.c.descenderūt ꝓ descenderūt. & stesterūt ꝓ steterūt.& hoim ꝓ hoīm.ca.32.d.ex aquarū ꝓ ex aquis.ca.32.e. gladio dio ꝓ gladio. ca.33.a. dederit ꝓ dederint.ca.33.b.populi ꝓ populus.ca.35.b. colles valles tuos ꝓ colles & valles tuas.ca.36.g. iniquetatibus ꝓ ini-quitatibus.& sacia ꝓ faciā.ca.37.b.spritibus ꝓ spiritibus ca.39.d.seceruēt ꝓ secernēt.ca.40.a.& equalē ꝓ et thei equalē.ca.40.b.equale ꝓ equalē.ca.40.c.ni ꝓ in.& colū ne ꝓ columna.ca.40.e.duo ꝓ due.ca.40.g. austrū ꝓ la-tus.bis.ca.41.c.circultū ꝓ circuitū.& duo ꝓ due.& faciē ꝓ facies.ca.43.d.duo ꝓ duorū.ca.45.c. imprimēt ꝓ op primēt.& vltta ꝓ vltra.ca.45.f.acipietis ꝓ accipietis. ca. 45.f.que ꝓ et.ca.46.c.viā que porte ꝓ viā porte.ca.46 f.coqnēt ꝓ coquūt.ter.ca.47.a.quā ꝓ quē.ca.47.b.qui ꝓ que.& bulientiū ꝓ bullientiū.ca.47.c. argumentū ꝓ additamentū.ca.47.d.hec pars ꝓ hāc partē bis. ca.48. b.mentietur ꝓ metietur.ca.48.d.iste ꝓ isti.& que ꝓ qui

Daniel.

Ca.2.b.qr nisi ꝓ nisi.ca.2.c.conconstituit ꝓ constituit.ca.2.e.manifestaret ꝓ manifestarem.& cõminuti ꝓ comminuta.& erea ꝓ area.ca.2.f.conmixt ꝓ commixti.ca.2.g.constituit pro constituit. & babybylonis ꝓ babylonis. ca.3.b.ardentis ꝓ ardenti.ca.3.d.angnorum pro agnorum. & impleat ꝓ impleatur.ca.3.e.stuppa pro stupa.& maleolis pro malleolis.ca.3.f. benedicitete ꝓ benedicite. & deest omnis. ca.3.g.ssimilis pro similis.ca.4.b.fructu ꝓ fructus. & ea pro eo.ca.4.c.conturbat ꝓ conturbet. ca.5.f.cun pro cum. ca.5.f.igneos pro ligneos.ca.6.c.astiterunt ꝓ obseruauerunt ca.7.d.deest.et. ca.7.e.alterius ascendentis & excutientis pro de altero ascendenti & excutienti. & regna pro reges. ca.10.d.alitus ꝓ halitus.ca.11.d.statuant pro vt statuant.ca 11.e.deest et.ca.11.g.terram ꝓ terra.ca.13.a.videbam ꝓ videbant.ca.13.g.vocanit pro vocauit.& inocentem ꝓ innocentẽ & interficis ꝓ interficies.ca.14.a.intrsecus ꝓ intrisecus & comedit ꝓ comedet.ca.14.b.ipsam ꝓ ipsum.& inspices pro inspiciens.& vel pro bel.ca.14.g.duo pro due.

Osee.

Ca.2.a.qui ꝓ que.ca.4.a.saguine ꝓ sanguinem.ca.5.a.nãq; ꝓ nanq;.ca.5.d.epraim ꝓ ephraim.ca.6.a.renertamur ꝓ reuertamur.ca.6.b.quic pro quid.ca.7.b.cõmixtione pro commixtione.ca.7.c.quosi ꝓ quasi. & flamme pro flãma ca.8.a.semet ipsis ꝓ sibi met ipsis.ca.8.d.ligitima ꝓ legitima.ca.9.b.eius pro eorum.ca.9.c.nutrierint ꝓ nutrierint.

Ioel.

Ca.1.a proiis pro super hec.& brucho pro bruchus.ca.1.d. superest que.ca.iii.b.adducite pro accedite.

Amos.

Ca.5.a.adiiciat ꝓ adiiciet. ca.5.d.conmutationes pro commutationes.ca.5.g.salutaris ꝓ salutare.ca.6.c.hinnitas pro hinnitus.& semepipsum ꝓ semet ipsum. ca.8.c.meridiei ꝓ meridie.

Abdias.

Ca.1.b. perscrutatus est ꝓ inuestigatus est. ca.1.f. absorbentur pro absorbebuntur.

Ionas.

Ca.4.c.factus pro factum.ca.4.a.constritatus est pro constritatus es.

Micheas.

Ca.1.c.sirenarum pro sirenum.& asq; ꝓ absq;.ca.3.d. hitatis ꝓ edificatis.ca.5.b.erunt ꝓ erit.ca.6.d. sybilũ ꝓ sibilum ca.7.b. deo salutari pro dño saluatore. ca.7.c. semet ipsas pro semet ipsos.

Naum.

Ca.3.a.maleficorũ pro maleficiorũ.

Abachuc.

Ca.2.a.sustine pro expecta.ca.2.c. cogitasti ꝓ cogitasti.ca.2.d.formuerunt pro formauerũt.& apidi pro lapidi.& sculptili pro sculptile.ca.3.a.erit pro stetit. & apropinquauerit pro appropinquauerint.

Sophonias.

Ca.2.c.acceruus pro aceruus.

Ageus.

Ca.1.c. exsuflaui pro exufflaui. ca.1.d. precepit pro misit. ca.2.c.arguentes pro arguebant. & facta pro facte.ca.2.d. ordes pro ordei.

Zacharias.

Ca.1.d.difundẽtur ꝓ diffundẽtur.ca.4.d.duo ꝓ due.ca.7.a probetas pro prophetas.& ii pro in.ca.8.c. vnusquisq; pro vnusquisq;.ca.9.b.sup veniat pro supueniet.ca.10.a.pluuiam si nyemalẽ pro pluuiã hyemalem. ca.12.b.semet ipsum pro semet ipãm.ca.13.b. con pro cũ.

Malachias.

Ca.1.a.dominus pro dicit. ca.1.b.meor pro meus. ca.1.c. offeretur pro offertur.

Errores translationis Beati hieronymi.

Esaias.

Capi.7.c.frulcetis pro fructetis.ca.14.g.extẽte pro extẽta,ca.16.c.videmiã pro vindemiã.ca.17.a.emarscescet ꝓ emarcescet.ca17.c.sicur pro sicut.ca.18.a. papiri pro papyri.ca.37.e.erradicationẽ pro eradicationẽ.ca.37.g.augelus pro angelus. ca.38.a. tuis pro tui. ca.39.a. eis pro eis.ca.39.d.aaudi pro audi.ca.84.d.madata pro mandata.ca.54.hyuni pro hinni.ca.26.d.elegite pro eligite.

Hieremias.

In prologo. nõnulli pro nõnulla. ca.6.e. loginqua pro longinqua .ca.9.f.morticiuũ pro morticiniũ. ca.11.b.terrra pro terra.ca.15.a.famen pro famem.ca.16.a.qui pro que.ca.17.d.habitores pro habitatores. ca.19.a. super ꝓ sup.ca.23.a.aquas pro quas.ca.26.b.loquetẽ pro loquẽtem.ca.26.c.heremiã pro hieremiã.ca.28.c.tathenã pro catenã.ca.19.e.fecerint profecerint. ca.33.d. semem pro semen.ca.40.a.cathenis pro catenis bis.ca.41.a.vestistibus pro vestibus.ca.42.c.ingrediatur pro ingrediantur ca.48.g.pupule pro popule.ca.49.e.mnia pro menia. ca.49.g.cam pro eam.ca.51.a.no pro nõ. ca.52.e.bassibus pro basibus. Threni hieremie.

Capi.1.g.refocilarẽt pro refocillarẽt. ca.2.c. turrriũ pro turriũ.ca.4.b.saphyro pro sapphiro.

Ezechiel.

Ca.2.a.igressus pro ingressus.ca.3.c. tranmigrationẽ ꝓ transmigrationẽ.ca.6.b.scientis pro scietis.ca.6.d.viuersis pro vniuersis.ca.18.a.aceruã ꝓ acerbã. ca.19.a.cathenis pro catenis bis.ca.23.c.tyaras pro tiaras. ca.23.f. nũcius pro nuncios.ca.29.a.dices prodicẽs.& squamis pro squãmis.ca.30.e.rubur pro robur.ca.31.d.codensis pro cõdensis.ca.31.g.multitndo pro multitudo.ca.33.d.fili pro filii.ca.34.e.hyrcorũ pro hircorũ. ca.38.b. ethiopies ꝓ ethiopes.ca.40.b.orietalẽ pro orietalẽ.ca.40.c.secnudum pro secundũ.ca.41.b.superioria pro superiora.ca.44.b.sufficiat pro sufficiant.ca.45.a. longitutudinem pro longitudinẽ. Daniel.

Capi.1.a.nabuhcodonosor pro nabuchodonosor.ca.1.b. anaie ꝓ ananie.ca.3.e. sepexaltate ꝓ supexaltate ca.3.f.tenebres pro tenebre.ca.4.a.chadei pro chaldei. ca.5.g. numerabit ꝓ numerauit.ca.6.f.annulo pro anulo bis.ca.10.d. alitus pro halitus.ca.11.d. vilisimus pro vilissim9. ca.13.f. dimissit ꝓ dimisit. Osee.

Ca.4.c.ascenderis pro ascendetis.ca.13.c. dirsumpã pro disrumpam. Ioel.

Ca.3.a. sydon pro sidon. Ammos.

In prologo. zaharias pro zacharias.ca.1.d.pregnates ꝓ pregnãtes. ca.9.b.vt pro et. ca.9.d. apropinquabit pro appropinquabit. Abdias.

Ca.1.e.misit pro misit. Ionas.

Ca.4.b.proptegeret pro protegeret

Micheas.

In prologo spiritusacto pro spiritusancto.ca.3.d.resquiescebãt pro requiescebãt. Naũ.

Ca.1. b.desolate pro desolati. Abacuc.

In prologo.nabnchodosor pro nabuchodonosor. ca.2. b.consurget pro consurgẽt.ca.2.d.inquitas ꝓ iniquitas.

Aggeus.

Ca.2.c.manũ ꝓ manuũ. Zacharias.

Ca.9.a.sydon pro sidon.

Finis quarte partis.